JO. BAPTISTÆ
MORGAGNI
P. P. P. P.

DE SEDIBUS, ET CAUSIS
MORBORUM
PER ANATOMEN INDAGATIS.

JO. BAPTISTÆ

MORGAGNI

P. P. P. P.

DE SEDIBUS, ET CAUSIS MORBORUM PER ANATOMEN INDAGATIS

LIBRI QUINQUE.

DISSECTIONES, ET ANIMADVERSIONES, NUNC PRIMUM EDITAS, COMPLECTUNTUR PROPEMODUM INNUMERAS, MEDICIS, CHIRURGIS, ANATOMICIS PROFUTURAS.

Multiplex præfixus est Index rerum, & nominum accuratissimus.

TOMUS PRIMUS

DUOS PRIORES CONTINENS LIBROS.

VENETIIS,

MDCCLXI.

Ex Typographia Remondiniana.

SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO.

ILLUSTRISSIMIS

ATQUE EXCELLENTISSIMIS VIRIS

ANGELO CONTARENO

ÆDIS S. MARCI PROCURATORI

PAULO RAINERIO

FRANCISCO II. MAUROCENO

EQUITI ET ÆDIS S. MARCI PROCURATORI

TRIUMVIRIS LITTERARIIS

TOTIQUE EORUM ORDINI PRÆSTANTISSIMO

Joannes Baptista Morgagnus

F

SÆpe cogitanti mihi, SENATORES AMPLISSIMI, grataque, ut par est, memoria tot, & tanta Augusti Vestri SENATUS in me beneficia repetenti, nullum prorsus ex decem Senatus Consultis ab anno usque 1711. ad hoc tempus benignissime de me factis visum est quod mediocritati huic meæ potius, quam Auctoritati Gra-

vissimi

vissimi Magistratus Vestri, debeatur. Referentibus enim qui eum tunc Magistratum gerebant, Viris Summis, & in iis Carolo Ruzzino, Aloysio Pisano, Petro Grimano, qui magnis suis quisque meritis postea ad Principatum evecti sunt, aut hoc eodem dignissimis Equitibus Jo. Francisco, & Michaele Maurocenis, aut Ædis S. Marci Spectatissimis Procuratoribus Federico Marcello, Laurentio Theupolo, Francisco Superantio, Joanne Emo, Daniele Bragadeno, aut Marino Georgio, Petro Mocenico, Jo. Petro Paschalico Præstantissimis Senatoribus, his, inquam, aliis alio tempore, ad SENATUM referentibus, decretum est primum, ut in hanc suam, toto Orbe Celeberrimam, Academiam honestissimis conditionibus etiamtum juvenis arcesserer, mox autem, ut ab nobili in qua locaverat, sede ad multo nobiliorem ascenderem; neque enim aut hic, aut usquam ulla alia est cui quisquam Vesalii, Columbi, Falloppii, Fabricii, Casserii, Spigelii, Veslingii, & eorum qui his deinceps successerunt, illustris famæ non ignarus, Primariam hanc Cathedram Anatomicam facile postponat. Paulo post quoque decretum est, ut a quingenis honorarium cresceret, idque raro exemplo, ad aureos octingenos, novissime autem longe rariori, atque adeo intra hos nonaginta annos uni-

co,

co, ad bis millenos. Ego vero qui nimis aſſentari mihi neſciam, ſicuti priora illa non tam mihi, quam eorum quos nominavi, Auctoritati conceſſa fuiſſe, credo; ita hoc præcipue quod poſtremo dixi, ab Sapientiſſimo SENATU eſſe datum, puto, conſilio Barboni Mauroceni, Ædis Marcianæ Procuratoris meritiſſimi, & Duorum ex Veſtro Ordine Summorum Virorum, quos eadem Honoris amplitudine ornatos, boni Superi Patriæ, & nobis, ut diutiſſime precantibus, reliquere, cum illum, & cæteros quos ſupra laudavi, mœrentibus præpropera vel in ſenio viſa, mors eripuerit. Et Trium quidem eorum conſilium etſi eo ſpectaſſe, non dubito, ut regium Venetæ Munificentiæ exemplum erga Profeſſorem Humanitatis eximium ſuperiore ſæculo extans, iterum noſtro ad ingenia excitanda renovaretur; hoc ipſo tamen quod in me potiſſimum renovari, maluerint, quantus ad cætera Magiſtratus Veſtri in me beneficia velut cumulus, acceſſerit, cæcus eſſem, ſi non perſpicerem, ingratiſſimus, ſi non faterer. Sed non minus ingratus eſſem, ſi reticerem, qua me ſinguli benignitate & coram, & per epiſtolas excipere conſueveritis; per epiſtolas autem? imo vero per Libros etiam Eruditiſſimos, ut cum Rei Litterariæ Venetorum Hiſtoria ad ſeros poſteros meum ſit nomen perventurum iis titulis exornatum, quos,

ut

ut a tanto Viro datos, olim credar promeruiſſe. Eadem ergo qua me ſoletis, & qua tot, ac talia cum Majores Veſtri, tum VOS, SENATORES AMPLISSIMI, in me contuliſtis, ſingulari benignitate oro, atque obſecro, ut hæc mea, ultima fortaſſe, ſcripta accipiatis, teſtificatura, ut cætera me defecerint, certe voluntatem VOBIS inſerviendi in erudienda per tot annos mihi commendata Juventute non defeciſſe. Faxit Deus, ut meis votis felix reſpondeat exitus, in quibus illud quidem eſt, ut vel me mortuo, his perlectis libris illa proficiat; ſed hoc in primis, ut VOS incolumes REI Veſtræ PUBLICÆ, & huic Gymnaſio quam diutiſſime conſervet.

BENIGNE

BENIGNE LECTURO
AUCTOR.

QUÆ duo C. Lucilius, ut eſt apud Tullium (*a*), dicere ſolebat, *ea quæ ſcriberet, neque ab indoctiſſimis, neque ab doctiſſimis legi velle*, horum ego pariter utrumque hic dicerem, ſi ut juvare cupio non indoctiſſimos, ſic me viciſſim ab doctiſſimis adjuvari non averem. Duo enim mihi in his edendis Scriptis propoſui, alterum illud, ut Studioſæ Juventuti, alterum hoc, & præcipuum, ut omnibus, ſed doctorum accedente auxilio, prodeſſem. Id quale ſit, ex Præfatione hac apparebit.

2. Theophilus Bonetus de Medica Facultate, atque adeo de univerſo hominum genere egregie, ſiquis alius, meritus eſt, cum anno 1679. libros qui *Sepulchretum* inſcribuntur, vulgavit. Eorum enim quos morbi ſuſtulerant, diſſectiones, quotquot potuit, colligens, & in ordinem redigens, corpus ex omnibus unum confecit; ut quæ per innumera Auctorum volumina diſperſæ non magnam afferebant utilitatem, conjunctæ, ordinatæque maximam afferrent. Cum editum Opus pleriſque omnibus, ut par erat, perplacuiſſet; idem, ſed parte minimum tertia auctius, prodiit anno 1700. cura, & ſtudio Jo. Jacobi Mangeti. De hac igitur nos, ut pleniori, editione loquemur.

3. Et primum ſiqui ſunt qui utriuſque illorum conſilium, animum, laborem magnis efferant laudibus, cum his ultro facimus, & faciendum cenſemus. Sed cum apud Viros, cæteroquin Præſtantiſſimos, legimus, Sepulchretum *diligentia incomparabili, ex omnibus optima colligendo, & redigendo ad capita*, eſſe confectum, atque alia hujuſmodi; utinam in his quoque adſtipulari poſſemus. Cur vero me quidem non poſſe, credam, mox indicabo, ſemper tamen eorum memor quæ modo ultro dedi, & præterea novæ, ac vaſtæ adeo ſuſceptæ provinciæ duos, haud amplius, homines, quantumvis induſtrios, non eſſe pares; quandoquidem, ut eſt in Iliadis, opinor, quarto, *non ſimul omnia Dii dederunt hominibus*, & in duodecimo, *multorum autem opus melius*.

4. Quæ tametſi libens & agnoſco, & fateor; tamen ſi Opus tam utile deinceps utilius reddendum eſt; reticeri non debet, ſupereſſe apud Auctores tum veteres, tum ita recentes, ut ante alteram Sepulchreti editionem extarent, ſupereſſe, inquam, ut aliorum qui ibi ne nominantur quidem, ſic aliorum etiam qui nominantur, Obſervationes haud ita paucas, dignas ſane quæ minime omitterentur: contra autem, omittendas fuiſſe tum quæ ſemel jam poſitæ, in una eademque Sectione, & nonnunquam in una atque eadem pagina, per incuriam repetuntur, tum præſertim quæ a verſuto quodam Scriptore ita transformatæ ſunt, ut ſi ægrorum nomina, & conditionem, & civitatem ſpectes, novæ appareant; at ſi res ipſas, atque ſententiam, continuo intelligas, eaſdem omnino eſſe quæ ex veris Auctoribus ſupra leguntur. Huc eas adde, in quibus vel mediocriter in ſanorum, morbidorumque corporum ſectionibus exercitati facile agnoſcant, aut quæ ſecundum naturam ſunt, pro morboſis, aut quæ ad certum quoddam pertinent læſionis genus, pro longe altero eſſe propoſita, ut puta aneuryſma pro abſceſſu: quæ nimirum Obſervationes aut accipiendæ non erant, aut certe non ſine aliqua ſubjecta dubitatione ponendæ. Mitto quæ ad illud, ad quod attinebant, caput non ſunt redactæ, quæ male ex autographo deſcriptæ, quæ ex quo ſint Auctore, neſcias, aut quas ejus cujus non ſunt, eſſe credas: ne multa, quidquid præterea operarum incuriæ, aut inſcitiæ imputare malueris, libenter mitto; quanquam non emendata in graviſſimos errores conji-

(*a*) l. 2. de Orat.

cere legentes possunt, & nisi emendentur, Operis minuunt utilitatem. Quam & alia duo vehementer imminuunt, de quibus continuo verba faciam, hic interim confirmans, quæ hactenus dixi omnia, non temere dicta fuisse, quicunque hos meos versaverint libros, planissime esse cogituros.

5. Cum rari sint morbi, longiores præsertim, ad quos non alius aliquis se adjungat, aut plura, variaque non accedant symptomata; propterea illorum singulæ Observationes, ubi sub eo capite ad quod potissimum videntur spectare, plene atque ex toto propositæ fuerint, sub aliis quoque capitibus ad quæ præterea pertinent, sunt certe commemorandæ, paucis quidem verbis, sed quæ locum illum ipsum indicent, in quo statim possit lector, cui totæ legendæ sunt, totas reperire. Neque enim, ut fit in Sepulchreto, satis est Sectionem quæ plurimas sæpius continet, designare, velut ad Observationem illam; ut ex innumeris unam saltem, exempli causa, proferam; Jo. Petri Lotichii, quæ præterquam quod non sub omnibus sub quibus debebat, capitibus commemorata est, in quatuor, sub quibus commemoratur, *de Dolore Capitis* Obs. X. *de Insomniis*, *&* *Incubo* Obs. II. *de Vertigine* Obs. VII. & *de Convulsione* Obs. XIII. semper in Sectione indicatur *de Melancholia*. Verset igitur lector necesse est Sectionem hanc universam, id est quinquaginta, ex quibus constat, Observationes, ut illam tandem, neque ita facile, inveniat, quæ ibi est XXXI. Dixi autem neque ita facile, quoniam in omnibus iis quatuor locis sic incipit *Juvenis*, hic autem sic *Famulus mercatoris*. Verum ubi perlegerit, & illam esse ad quam rejiciebatur, cognoverit, putasne, ibi totam habere? Non habet certe. Deest enim externa morbi causa, propinatum philtrum, desuntque alia, quæ deesse, ne suspicetur quidem, nisi forte aut incidat in illum *de Dolore Capitis* locum, aut quod melius esset, auctorem ipsum Lotichium legat. Sed ut illud tantum de quo dicere cœpimus, attendamus, quantum videlicet temporis insumere oporteat ad id quod quæritur, reperiendum; vides profecto, multo utilius Opus fuisse futurum, si tota Observatio semel ubi commodius fuisset, proposita, & certo numero designata, per hunc, ubicunque commemoranda erat, nec per Sectionem dumtaxat, esset indicata.

6. Longe autem majorem adjecti Operi duo saltem accuratissimi Indices præbuissent utilitatem. Memini, cum Bononiam, ubi tunc degebam, recusum nuper Sepulchretum fuisset importatum, me vehementer esse gavisum, dum in ejus fronte editum legerem *cum Indicibus necessariis*. Sed gaudium tandiu perstitit, donec hos quærens, unum tantummodo esse, vidi, qui nihil, nisi præfixos Observationibus titulos, contineret: quorum plurimi cum ipsi quoque aut latenter, aut aperte, nec dissimulanter sint manci, omnes autem haud alio quam Observationes, ordine propositi; dici non potest, quot symptomata, aut quot item læsiones Partium in Observationibus quidem describantur, per Indicem autem neque designentur, nec singula, nec singulæ una cum sui similibus exhibeantur. Unde ingentis Operis magna ex parte utilitas perit, quæ inde præsertim extitisset, si plura similia symptomata præsto essent quæ cum pluribus læsionibus, inter se aut similibus, aut dissimilibus, facile posses comparare, & sic intelligere, quænam illorum sæpius, aut rarius, aut nunquam cum harum utrolibet genere jungantur. Memini quoque, jam tum, ut juventus audet vel de maxime arduis, & labore plenissimis rebus cogitationes suscipere, non desperasse me, quin, si diuturnum olim daretur otium, cum cætera quæ dixi in Sepulchreto desiderari, aliaque præterea, tum præsertim quod ad Indices spectat, & qua ratione, supplerem, imo cogitatum hoc meum cum Inclyta illa quam nunc Instituti Scientiarum vocant, Academia communicasse.

7. Alia autem quæ, ut modo innuebam, in Sepulchreto præterea desiderantur, fere ad Scholia attinent. Quorum multa esse æquo longiora, non dubitabam; sed tanto longiora videri, quod sæpe utiliorum loco aut minus utilia, aut minus probanda exhiberent, imo nonnunquam iterarent. Utilius fuisset ne bona quidem repetere, sed jam semel posita, verbo, si iterum opus esset, ubi essent posita indicare, dubitationes ad quædam Observationum loca opportune subjicere, ad alia quantum cum aliis consentiant Observationibus, animadvertere, ad alia quæ inde ad Medicinæ partem illustrandam sive theoricam, sive potissimum practicam consequerentur, docere, ad alia demum quæ minus facile intelligi posse viderentur, non per doctrinas aut jam desertas, aut apud plerosque in dubium vocatas, sed per magis probabiles, faciles, & quoad ejus fieri posset,

com-

communes explicare. Et horum quidem omnium aliqua in Sepulchreti Scholiis aliquando facta esse, non inficior, & quæ doctrinæ, cum Bonetus viveret, dominarentur, non ignoro. Verum non de eo redarguendo hic agitur; sed de ejus Opere, ut hæc ferunt tempora, magis proficuo reddendo.

8. Cum igitur omnia quæ de Sepulchreto dixi, non semel animo postea versassem, & quantulumcunque possem ad ejus augendam utilitatem conferre denique cœpissem; me vehementer in proposito confirmarunt quæ in novis, subinde prodeuntibus, Doctorum Hominum Scriptis legebam, illo *Opere vix aliud utilius esse*, aut quod *magis mereretur suppleri*, *& ad nostra tempora deduci*: item *mirum*, *quantum adaugeri*, *& meliore Indice pro studentium commoditate instrui posset*: verum; ut cætera prætermittam; *longe tamen majori laude*, *atque honore dignum futurum* Boneti *laborem fuisse*, *si partim in seligendis*, *atque ad singulos morbos*, *tanquam capita*, *referendis Observationibus aliquanto accuratior fuisset*, *partim in Scholiis*, *adnotationibusque monuisset*, *quæ hinc inde incerta*, *aut prorsus falsa*, *atque ab auctoribus suis parum recte exposita fuerint*. Nunc in re quæ ad omnes, neque hac tantum, sed & insequentibus ætatibus spectat, quid a me uno, & quatenus hic expectare æquum sit, ut judicari facile queat; unde mihi prima hos libros scribendi occasio data sit, non est reticendum.

9. Editis jam Anatomicis Valsalvæ Scriptis, & Epistolis in illa meis, forte accidit, ut cum Patavio, sicuti illis annis haud raro solebam, æstivo tempore secessissem, conveniret me sæpius optimus Juvenis, egregiæ indolis, & cum aliis, tum præsertim Rei Medicæ, studiis deditus. Qui cum illa, easque perlegisset, identidem me in eum sermonem, quo nullus mihi jucundior est, revocabat, de Præceptoribus videlicet meis, Valsalva in primis, & Albertino, quorum vel minusculas in medendo consuetudines cognoscere avebat: quin de meis quoque ipsis, nedum illorum, & Observatis, & Cogitatis subinde sciscitabatur. Quæ inter cum illa forte, ut fit in colloquiis, aperuissem quæ ad Sepulchretum attinebant; omnibus me fatigare precibus nunquam destitit, ut in ea præ cæteris incumberem, & quando in Commentariolo de Valsalvæ Vita, promiseram, daturum me operam, ut ejus plurimas, quæ superessent, eodem spectantes, Observationes prodirent, cum iis conjungerem meas, & in utrisque exemplo quasi quodam ostenderem, quid in nova Sepulchreti editione, ab se fortasse, si Amici auxiliarentur, aliquando suscipienda, desiderarem. Familiariter, ut vellem, scriberem, sicque illa etiam quæ in colloquiis dixeram, aliaque similia, minuta quantumlibet, at sibi gratissima, interjicerem. Quid quæris? Exorari me sivi. Res enim flagitabatur, quam in illo Commentariolo ex parte pollicitus fueram, ex parte autem haud inutilem fore, sperabam, si ex sententia succederet, possetque recensita postea, atque edita, aliquando ad idem laboris genus me longe meliores excitare. Hac mente, Patavium reversus, facere periculum cœpi aliquot missis ad Amicum Epistolis. Quas illi non displicuisse, duo ostenderunt, alterum, quod me suis assiduis flagitationibus ad alias, atque alias deinceps mittendas, ad septuagesimam usque perduxit; alterum, quod easdem mihi, ut recenserem, petenti, non antea remisit, quam sancte promitterem, nihil me esse detracturum.

10. Intelligis, benigne Lector, cur initio dixerim, hæc mea ab indoctissimis legi nolle, dicturus pariter, neque ab doctissimis, si ea tantummodo continerent quæ ille retineri voluit, nempe quæ Studiosis Adolescentibus prodesse possent. At vero hic mihi non licet Lucilianum illud (*b*) meum facere, *Persium non curo legere hæc*: *Lælium Decimum volo*; imo Persios, id est doctissimos, cupio, qui cætera Decimis Læliis, idest non illitteratis Juvenibus relinquentes, consilium dumtaxat, & desiderium perpendant meum, &, si forte non displiceat, assensu; si melius fieri posse, credant, monitis adjuvent, & exemplo, ut ex Sepulchreto denique utilitas quanta maxima potest, capiatur. Quo facilius utrumlibet faciant, quidquid his Epistolis in hunc finem ipse præstiterim, quanto paucioribus licebit in re multiplici, & varia dilucide narranda, proponam.

11. Observationes (ab his enim incipiam, ut eundem fere quo supra usus sum, ordinem conservem) Observationes, inquam, illas quas animadverti sive ex Veteribus, sive ex Recentioribus in Sepulchreto exhiberi potuisse, nec tamen exhibitas esse, illasque insuper quæ ab altera ejus editione ad hoc usque tempus pro-

(*b*) Ciceron. l. cit.

dierunt, suis sub capitibus indicavi; quæcunque inter scribendum succurrerunt. Quod ideo dico, ut omnes sciant, superesse quæ addantur, quamplurimas; neque enim ex iis quos perlegeram, libris cunctæ, ex iis vero quos non videram, certe nullæ succurrere potuerunt: multos autem non vidi aut quia non huc fuerant his Europæ calamitosis temporibus importati, aut quia iis linguis quas non satis calleo, ab Auctoribus erant scripti; neque enim interpretibus quibuslibet, in rebus præsertim ejusmodi, plurimum fidere consuevi. In singulis quoque Sepulchreti Sectionibus; si paucas ex prioribus excipias; quæ non semel Observationes aut per incuriam, aut ob fucum a transformatoris versutia factum, proponantur, & in quibus aut sana pro morbidis, aut morbus pro morbo alio describatur, aut typographus oscitanter, graviterque peccaverit, quantum animadvertere potui, notare non omisi; ut non levem opem vel in minutis, sed non levis sæpe momenti, rebus, iis qui rursus Sepulchretum sint edituri, mihi videar attulisse. Utinam parem opem afferre licuisset sive cum lectores alio rejiciuntur, ubi plenius descriptam hanc, aut illam Observationem reperiant, nec signanter indicatur Observationis ejusdem numerus, sive cum obruuntur longissimis Scholiis, nec tamen utiliora, sed modo supervacua, modo repetita, modo falsa, aut perquam dubia continentibus. De quibus interdum quidem admonui; at semper facere infinitum fuisset. Ad Indices autem conficiendos, quam necessarios, tam longi, gravisque laboris, otium mihi defuisse, non est cur scientibus dicam. Satis superque iis qui æqui sint, visum iri, spero, quod hac ætate, nemine adjuvante, ne discipulo quidem, aut amanuense, cum in his ultimis, tum in cæteris de quibus dictum est, quæ distinctius omnia nunc ordine recensebuntur, exemplo saltem qualicunque ostenderim meo, qua ratione existimem, Sepulchretum auctius, simulque utilius aliquando reddi posse.

12. Igitur ineditas ad hoc tempus Observationes profero, bene multas Valsalvæ, Amicorum non paucas, maxima autem ex parte meas. Primis & meriti, & honoris causa primum in singulis capitibus locum tribuo. Illas eadem cura qua alia olim, ut in ejus Vita dictum est, collectas, & ubi italice scriptæ fuerant, latine redditas, omnes autem ita, ut ipsum optare consuevisse, sciebam, rescriptas, ea fide propono, ut sicubi nonnunquam subdubitavi, an recte intelligerem, ipsa ejus maluerim verba producere, nihil usquam detrahens, aut addens, nisi ex illius ore acceptum, quod in paucis accidit, quas mihi diligenter narraverat, non scripserat, Observationibus. Cæteras enim ex ejus chartis aut inter se nexis, aut solutis excepi. Quas omnes chartas, ubi Observationes, Experimenta, aliaque his Epistolis proposita, jam satis excerpseram, etsi postmodo ita, uti antea fuerant, & numeratas, & obsignatas reddidi illius Genero Ludovico Montefanio Viro Cl. qui Bononiensis Scientiarum Instituto a Bibliotheca est; tamen si quis forte aliquam velit cum his meis conferre descriptionibus, & ex me quærat, quo illam signo in tanto chartarum numero invenire possit, docere non gravabor, ut neque litteras ostendere, per quas mecum suas, quibus utor, Observationes Amici communicarunt, spectata omnes fide, peritia, & diligentia. Nam quod denique ad meas attinet, quo singulas anno, mense, loco, & quibus adstantibus, aut adjuvantibus, habuerim, semper, nisi antea satis significaveram, diserte adscripsi. Et non modo ætatem, & sexum, sed & alia, quantum scire, & nosse licuit, quæ de ægrotantibus requirit Peyerus (*c*), & in iis, quæ ad curationem adhibitam spectant, adnotavi: quanquam admonendus es, ne mihi usquam, aut Valsalvæ curationem ullam, nisi siquam a nobis præscriptam fuisse, dicemus, magis imputes, quam morborum externas causas, & symptomata; ut enim hæc, ita & curationem narramus. In ipsis autem dissectionibus describendis cavendum præ cæteris mihi duxi, ne quod in aliorum certis quibusdam descriptionibus improbarem, ipse admitterem, si quæ aut secundum naturam sunt, aut non extra naturæ modum, ut quædam sunt varietates, ea tanquam morbosa proponerem. Dedi quoque operam, ne historias dividerem, sed totas semel exhiberem, aut siquando; perraro autem id contigit; conducibilius visum est dividere, aut, quod persæpe accidit, commmemorare; semper indicarem eum ipsum locum in quo aut reliqua pars, aut tota historia continuo posset inveniri; nunquam repeterem, ne tum

(*c*) Meth. Hist. Anat. Medic. c. 2. & 3.

tum quidem cum olim in aliquo ex meis Scriptis jam proposita fuisset satis; quippe *odiosum* haud secus ac Homerico Ulyssi (*d*), *odiosum*, inquam, *mihi est iterum aperte dicta narrare* Sic enim revera nimis longæ fiunt historiæ; non cum omnia quæ ad prægressas morbi causas, & ad symptomata (quæ utinam ambæ res cunctæ semper notæ esse potuissent) aut ad Partium læsiones attinent in cadavere animadversas, accurate describuntur. Quin etiam sæpe causæ sunt, cur in utrisque non modo quæ fuerint; sed & nonnulla quæ defuerint, diserte, ut feci, sint adnotanda.

13. Quid vero dicam de scholiorum prolixitate? Non equidem ignorabam, & minus gratam esse plerisque, & quibusdam minus probatam; quanquam Peyerum, qui ex his est (*e*), historiæ suæ (*f*) Scholium adjunxisse video septem paginis quam ipsa, longius. Sed primum dico, non quidquid in his meis libris præter historias est, Scholia esse. Deinde ajo, si præstanda in meis fuerant quæ in multis dixi (*g*) Sepulchreti Scholiis desiderari, me brevem esse non potuisse. Quid? quod erant certe simul Observationes propemodum innumeræ, quæ illi adderentur, indicandæ, simul quid in iis ex quibus jam constabat, seligendis, describendis, disponendis, designandis, aut ob rerum copiam, aut propter incuriam typographorum peccatum fuerat sæpenumero, ostendendum. Hic quæres fortassis, an non sæpicule peccasse me quoque, credam, non jam dico in operarum, a quibus nimirum longe aberam, hallucinationibus prohibendis; sed in eo ipso dico quod præsertim illis in Scholiis minus probabam, in doctrinarum videlicet, ac sententiarum delectu, per quas explicarem Observationes, faciliorum, probabiliorum, magis communium, seu quas plerique in dubium non revocassent? Ego vero is sum qui, siquis alius, nihil humani a me alienum putem, neque in ea re modo, sed in aliis etiam. In ea re tamen, memor ad quem scriberem, dedi operam, quantum potui, ne abstrusis, & arduis, sed obviis, planisque, neque singularibus, sed fere communibus uterer explicandi rationibus, fere, inquam, communibus eo tempore quo scribere incepi. Multum enim jam scriptio processerat, cum repente agitari cœptæ sunt controversiæ quædam, propter quas cum operosius fuisset scripta mutare, satis fore, credidi, si in his quæ scribenda supererant, ita me gererem, ut nemo jure conqueri posset, præsertim cum per me cuique & tum, & antea aperte liceret, si quid forte minus probaret, id aliter explicare ad arbitrium suum. Neque enim præcipuum in hoc vertitur propositum meum: neque, si Observata excipias, aliud præsto; reliqua haud secus ac si a me non essent, probare malis, an improbare, libens permitto, veritus alioqui, ne cum ex opinione loquimur, etsi veri similia sequamur, aliquis tamen aliquando existat qui in nos intorqueat illud Homericum (*h*), *Dixit mendacia multa, dicens veris similia*. Quamobrem neque in explicationibus multus fui, libentiusque interjeci alia ad faciendam Medicinam spectantia, alia ad ejus, alia ad Anatomes historiam, alia denique ad alia studia illius ad quem scriberem, Juvenis attinentia, ut vel sic ejus animum paulisper abducerem ab horrida morborum, & cadaverum perpetua tractatione. Quæ omnia si probe perpenderis, & ab Scholiis sejunxeris; facile intelliges, quæ proprie ad hæc pertineant, adeo multa non esse: aut si tamen esse multa, existimes; fac meo non gravate relinquas *Lælio*, & sic cogites, illa, atque alia quæ tibi displiceant, ea fortasse mihi quoque nunc displicere; sed ea ipsa esse, quæ ne demerem, ipse me obstrinxit.

14. Antequam de Indicibus adjectis dico, noli expectare, ut hic quædam iterem quæ in Præfatione posui ad Epistolas Anatomicas. Satis ibi (*i*) dictum est unde omnes intelligant, cur tandiu in hoc quoque Opere, illius in plurimis simili, perscribendo moratus sim, & cur per Epistolas scripserim. Vel si ibi dicta non satis sunt; moræ justissimam causam ad alias adde auctam adeo ab illo tempore ad hoc ætatem, ut recensita, quantum licuit, hæc omnia sub anno prodeant ex quo natus sum, propemodum octogesimo. Cur vero per Epistolas scripta; non tam post recentium, veterumque Medicorum exemplum (quos inter Manardus (*k*) Archigenem, & Themisonem recenset, quorum alter, Galeno testante, undecim, alter, Paulo teste, decem scripsit Epistolarum Medicinalium libros) quam post summos Anatomicos, a me ibidem (*l*) nominatos, qui vel

(*d*) Odyss. l. 12. in fin. (*e*) Meth. cit. c. 5. in fin. (*f*) Ibid. c. 6. (*g*) supra, n. 7.
(*h*) Odyss. l. 19. (*i*) n. 1. & seqq. (*k*) l. 1. Epist. Medic. 1. (*l*) n. 3.

vel multo longiores quam ego, Epistolas edidere, minus in præsentia mirandum est, cum supra (*m*) ostenderim, unde mihi has scribendi occasio orta sit, & Epistolæ ipsæ passim quocum agerem, plane commonstrent, opportune quidem; sic enim ad Amicum Juvenem plura simul scribere decuit, per quæ Auditores proficiant mei. Et quamvis Plinius minor (*n*) Litteras ad Tacitum suas his verbis concludat, *aliud est Amico, aliud omnibus scribere*; tamen cum cæteris eas ipsas Litteras publicavit, non dubitans, fore, ut easdem cum omnes legerent, non omnibus tamen scriptas fuisse, cogitarent. Nec quod has Epistolas videas in Libros divisas, aliter me de his sentire, credas, quam de meis illis Anatomicis (*o*). In eadem sententia persto, idque apparere sic satis, puto, ab numerorum quibus singulæ designantur, serie per divisionem illam non interrupta: id quod insuper non modo ad Indices conficiendos, sed & passim ad hanc, aut illam, ut opus erat, Epistolam, indicandam, ut magis expeditum, sic magis mihi commodum fuit, & aliis fortasse erit. Ista autem Librorum inscriptio, istaque in Libros divisio longe aliis de causis est instituta. Id enim optabant Bibliopolæ: id postulabat Sepulchreti, de quo agebatur, in Libros distributio: id denique peropportune respondebat justissimo, quod statim exponam, cogitato cuidam meo.

15. Scilicet qui adolescens non omisissem erga primam quæ me exceperat, Scientiarum Academiam grati animi sensa publica significatione patefacere, eamque significationem vidissem eadem summa benignitate ab illa acceptam, qua tot antea benefacta contulerat, quot in ejus elegantissima Historia (*p*) is qui ipsi, & Bononiensi Scientiarum Instituto a secretis est, memoravit Celeberrimus Vir Franciscus Maria Zanottus; num committerem senex, ut prorsus ingratus morerer in quinque alias nobilissimas universæ Europæ Scientiarum Academias, quæ me deinceps perbenigne, perque honorifice inter suos cooptarunt Sodales? Igitur cum mihi nihil esset, aut fore sperarem, per quod memorem beneficiorum animum, quomodocunque possem, ostenderem, nisi ad singulas allegarem qui simul hunc animum, & obsequium testarentur meum, simul hujus Operis exemplar offerrent, rogarentque, ut qualecunque esset, pro sua quæque spectata Humanitate æqui bonique consuleret; hanc mihi rationem, occasionemque existimavi non amittendam. Atque ut hæc omnibus essent nota, commode accidit, ut Librorum numerus in quos Epistolæ hæ meæ essent quasi per se divisæ, responderet numero Academiarum ita, uti Libris præfigere possem singulis eas ipsas Litteras quæ ostenderent quid illarum singulis cuperem meis verbis significari. Præfixi autem non alio servato ordine, quam temporis quo in earum quamque sum cooptatus: atque ut magis a quibusque perlegerentur, alia, atque alia meis grati, & obsequentis animi testificationibus adjeci, & ex quinque illis Epistolis totidem quasi Præfationes feci, quibus dissectorum post morbos cadaverum quæ sit utilitas, demonstrarem. Itaque in prima nonnullis occurri, qui eam utilitatem ausi sunt in dubium vocare, & quomodo sint ab dissecantibus, & sedem, causamque morbi ex dissectione arguentibus alioquin faciles, quæ objiciuntur, deceptiones vitandæ, cavendæque, indicavi. In altera eandem utilitatem comprobavi ex summa consensione Medicorum fere omnium, quotquot apud excultas quasque Nationes a vetustissimis usque temporibus in primis floruere, singularum in hanc rem merita, & plerorumque nomina ex ordine proponens, eorum præsertim qui ante Bonetum ex propriis, aut ex alienis etiam Observationibus conficere Sepulchretum voluerunt. Tertia iis potissimum responsum est, qui, quoniam ad primas illas abditissimas, & sensibus omnino inaccessas morborum causas retegendas inutiles sunt dissectiones, ideo frustra institui, putant, quasi nullas intus evidentes causas retegerent, aut harum inutilis notitia esset propterea quia, his ipsis cognitis, haud pauci nihilominus morbi non sanantur. Quarta disquiritur, post rariorem (nam & horum quosdam secuimus) an post magis communem morbum denatos dissecare utilius sit. Quincta denique etsi tum sanorum, tum morbo confectorum Anatome sit necessaria; hanc tamen illa multo esse utiliorem, ostenditur. Quæ omnia ut prætermittenda, alia ob aliam causam, non erant, ita si in hanc unam essent Præfationem conjecta; ex longa, qualem prorsus cætera in hac dicenda requirebant, multo longissimam fecissent.

16. Re-

(*m*) n. 9. (*n*) l. 6. Epist. 16. (*o*) Præfat. indicat. n. 3.
(*p*) Commentar. de Bonon. Sc. Inst. Tom. 1. ubi de ejus Academia c. 1. & seqq.

16. Reliquum est, ut de Indicibus tandem loquamur. Quatuor dedimus. Quorum brevissimus est primus, longissimus ultimus. Nam primus nihil præter argumenta singularum Epistolarum, earumque ordinem præmonstrat. Quo de ordine mihi deliberandum non fuit, Bonetum necessario sequenti. Is autem, ut tunc plerique solebant Medici, fere Alexandrum Trallianum secutus est, qui, ut Freindius (q) animadvertit, cum *cæteri morbos admodum perturbate collocassent, hos ipse consequenter a Capite ad Pedes disposuit*. Habes causam, quare cum potius ab Apoplexia voluissem initium ducere, ut quo de Morbo & plures habeo Observationes, & plura, ac varia adnotare potui, unde facilius, & certius cognosceres quid in his libris præstitum sit; ab Dolore tamen Capitis cum Boneto incipere debuerim. Ultimus autem Index propterea uberrimus est, quia singillatim monstrat quidquid paulo dignius adnotatione videri potest, sive Anatome utralibet, ejusque Historia, & certæ quædam controversiæ spectentur, seu varietates, aliaque minus frequentia, seu Medica aut monita, aut observata, & a quibus sint, quæ a nobis haud sunt, nunc primum propositæ dissectiones. Morem enim servavimus nostrum, ut diserte sua cuique tribueremus, itemque ut Recentiores bene de nostra Facultate, aut de nobis meritos (qui utinam omnes viverent) Auctores plerosque Clarissimos laudaremus; Veterum autem dumtaxat, aut certe non amplius viventium lapsus aliquos, ne juniores eorum falleret auctoritas, nominatim indicaremus. Inter quæ præsertim, quippe ad institutum nostrum præcipuum attinentes, illi designantur loci, ubi in Sepulchreto quæ desiderari, quæ corrigi, quæ demi, in primis autem quæ addi posse visa sint, non reticendum esse, credidimus.

17. Ad idem autem institutum, siquid aliud, duo certe attinent reliqui Indices secundus, & tertius, ut pote quos non tam confecimus, ut Observationes his libris propositæ, quam ut si Viris Doctissimis Index forte neuter displiceat, haud dissimili ratione illæ quoque omnes quæ in Sepulchreto jam extant, aut deinceps addendæ sunt, in promptu non modo ipsæ, verum & singula quæ continent, esse possint, & sic pleniorem multo utilitatem afferre. Horum igitur Indicum alter quæ in vivis, alter quæ in mortuis observata sunt, monstrat; ut siquis Medicus singulare aliquod aut aliud symptoma in ægro animadvertat, & scire cupiat, quæ interna læsio illi soleat symptomati respondere, aut siquis Anatomicus singularem aliquam læsionem in cadavere quopiam offendat, & nosse aveat quod symptoma in aliis læsionem ejusmodi præcesserit; Medicus primo de his duobus Indice inspecto, Anatomicus autem altero, Observationem quæ habeat ambo, si ambo a nobis observata sint, continuo, & eo facilius inveniat, quia ubi de aliquo symptomate, aut de alicujus Partis læsione indicare plura oportuit, singula non sine certo ordine sunt indicata. Nec vero symptomata solum, & morbos primus Index monstrabit, sed & alia quæ addere perutile esse, duximus, ut morbi prævias externas causas, ut victus genus, ut viduam vitam, aut virgineam, ut teneram ætatem, aut decrepitam, ut artem denique, & opificium; ut siquis rursus de Virginum, aut Puerorum, aut Senum, aut, Ramazzinum nostrum imitari cupiens, ejusve librum augere, de Artificum Morbis scribere instituat: is habeat unde sciat tum quibus priores illi, iidemque, aut alii artifices obnoxii sint morbis, tum quæ in eorum cadaveribus vitia soleant deprehendi. Neque in altero Indice omisimus quod ad sanguinis, aliorumve, ut res tulit, humorum aut copiam, aut constitutionem attinebat, adnotare. Quin etiam cum Valsalva sæpius quæ in lymphæ ductibus viderit, & quæ in effusa intra caveas corporis aqua pericula fecerit, diligenter adscripserit; hæc in Quarto saltem Indice non omisimus.

18. Verum sicuti nostræ omnes Observationes paucæ sunt, si cum illis quas Sepulchretum habet, comparentur; ita ad eas capiendas, quas memoravimus, utilitates longe majori usui esse illæ poterunt, si ex ipsis Indices a Viro aliquo diligenti, & ex aliis quas alii deinceps edant, ad hunc fere modum ab suis Auctoribus conficiantur. Nec difficile adeo, imo commodius mihi fuit hos meos omnes conficere. Ubi enim Observationem, aut scholium, aut animadversionem suo quamque immutabili præfixo numero perscripseram, continuo singula, dum adhuc animo præsentia erant, in suum Indicem referebam. Itaque in longo Opere, eoque digniori, ut si quæ secus ac vellem, irrepserint (plura autem irrepsis-

(q) Hist. Medic. ad A. 500.

repsisse, perquam credibile est) benigne excusetur, per Indices ipsos admonitus, ne quid repeterem, facile cavebam, & absoluto Opere, ne molestissimus accederet labor illos conficiendi, eadem opera prospectum fuerat, simulque ut siquando forte alia quacunque forma recudatur, ne fallaces Indices evadant, sed idem semper, ut ex altera mearum Epistolarum Anatomicarum editione apparet, significare pergant. Unum est incommodum quod possit accidere, & mihi nonnunquam accidit, æquo major prolixitas nonnullorum articulorum. Cum enim alia, & mox alia addere ibi vellem, nec seriem amplius perturbare numerorum liceret, mihi autem ex quo, Adversariis I. editis, hinc perpetuam, optimamque Majorum consuetudinem, inde vero animadverti, quantum & lectoribus, & auctoribus pariter officiat a filo, & vi scriptionis per subjectas notas avocatio; mos nunc propemodum communis satis placere non potuerit; malui legentes aliquo nonnunquam prolixitudinis tædio afficere, quam sæpius a lectione avocare. Utcunque id est (neque enim eum morem prorsus improbo, & magno Scriptoribus commodo esse, fateor, expertis, ut ego, sicut alias (r) cum Plinio minore dixi, quam *laboriosum* sit *nova velut membra peracto corpori intexere, nec tamen priora turbare*) in Observationes certe cadere non potest, ut cum semel omnia quæ in ægro, & cadavere deprehensa fuerant, diligenter posuerimus, alia accidant quæ ita multis verbis sint adjicienda. Ad Observationes autem solummodo spectant duo illi Indices, aut ad eum qui dictus est modum conficiendi, aut ad meliorem, quem Viri Doctissimi indicaverint. Quod ipsos ut velint facere pro boni publici studio, etiam atque etiam rogo, nec minus propemodum rogo, ut siquid forte minus improbandum in his libris, & in hoc meo senili exemplo, pro sua Humanitate, esse, censeant, id propria, quæ maxima est, auctoritate confirmare, sicque ei pondus addere ne graventur. *Sermo* enim, ut ait Euripides (s), *ab incelebribus profectus, & a celebribus idem, non idem valet.*

Ex Gymnasio Patavino III. Kal. Septembr. A. CIϽ IϽCC LX.

(r) Præfat. ad Epist. Anat. n. 8. (s) in Hecuba.

INDEX

INDEX
PRIMUS
Argumenta ex ordine ostendens totius Operis.

I N-

INDEX
SECUNDUS
Morbos, & Symptomata exhibens, illorumque externas caufas, ætates extremas, vitæ genus, artes, & alia ejufmodi.

Romani numeri Epiftolas; barbari autem articulos denotant.

A

B

ulce-

D

E

F

G

H

I

L

M

N

O

P

R

S

T

Ven-

Uri-

INDEX TERTIUS

Eorum est quæ præter naturam in cadaveribus intus, extraque observata sunt.

Romani numeri Epistolas; barbari autem articulos indicant.

A

B

C

Cor-

Dia-

He-

H

I

L

M

P

phlo-

sinus,

cum

in

V

Ven-

tuni-

per-

I N D E X
Q U A R T U S
Nominum, & Rerum magis notabilium.

Romani numeri Epistolas; barbari autem articulos denotant.

A

quo-

B

Baf-

Ab-

quomo-

E

F

an,

Hu-

I

Jeju-

Le-

M

N

Nervi

cau-

mortis

quæ

T

V

W

Le-

Lecturi poterunt interea hæc ſaltem ſic emendare.

T O M. I.

Pag. XI. l. 30. plurimas-plurimæ p. XII. l. 39. Bononienſis-Bononienſi p. XXI. col. 2. l. 55. XXV-XXV. 6. p. XXXIII. c. 1. l. 5. color-calor p. XXXVIII. c. 2. l. 14. levi-lævi l. 74. Inqui-Ingui p. XLIX. c. 1. l. 55. aeris-auris p. LII. c. 2. l. 71. cave-eave p. LVI. c. 2 l. 68. ſuperior,-ſuperiorum p. LVII. c. 2. l. 3. quod-quid p. LXI. c. 2. l. 11. in his ventre-in ventre p. LXIX. c. 2. l. 25. Habenſtreit-Hebenſtreit p. LXX. c. 2. l. 1. ro-pro p. LXXI. c. 2. l. 43. hydatibus-hydatidibus p. LXXII. c. 1. l. 24. Hypochondriorum-Hypochondriacorum p. LXXV. c. 1. l. 35. afferet-afferret c. 2. l. 17. eo-ea p. 9. c. 2. l. 63. ſanguis-ſanguinis p. 13. c. 2. l. 55. accidiſſe-accidit p. 15. c. 1. l. 62. ruberent-rubebant p. 22. c. 1. l. 11. *pti.-ptus* p. 24. c. 1. l. 76. tunc-tum p. 27. c. 2. l. 49. reſpirationem-inſpirationem p. 29. c. 1. l. 72. hæc-hæ p. 31. c. 2. l. 36. &-ea p. 34. c. 2. l. 10. litam-litum p. 36. c 2. l. 31. ſtenſas-ſtentas p. 38. c. 1. l. 50. ter a-terna p. 41. c. 2. l. 3. connexa-convexa p. 42. c. 2. l. 25. &-ea p. 43. c. 1. l. 64. ſed-aerem, ſed c. 2. l. 32. eorum-earum p. 45. c. 2. l. 40. cenſeatis-cenſentis p. 47. c. 1. l. 31. manebant-manabant p. 58. infima (*a*) ....-(*a*) ſupra, n. 2. (*b*) Wepfer. Hiſt. cit. 15. & Hiſt. de l'Acad. R. des Sc. A. 1700. (*c*) Obſ. Anat. c. 3. §. 6. (*d*) Sepulchr. l. 1. S. 10. Obſ. 3. 9. 10. (*e*) Ibid. Obſ. 5. (*f*) Act. Lipſ. A. & M. cit. (*g*) ſupra, n. 6. & 9. p. 61. c. 1. l. 37. Suramuccius-Scaramuccius p. 64. c. 2. l. 74. lexiores-laxiores p. 67. c. 1. l. 48. allyſſa-al. *lyſſa* p. 69. c. 1. l. 61. nicotionæ-nicotianæ c. 2. l. 9. tumultuarius-tumultuarios p. 72. c. 2. l. 30. ſimulantibus-ſtimulantibus p. 74. c. 2. l. 11. pupillarem-pupillarum p. 80. c. 2. l. 55. ex-& p. 81. c. 1. l. 54. ut-& p. 85. c. 2. l. 61. ſuorum-ſuarum p. 86. c. 1. l. 16. *externi-externis* p. 91. c. 1. l. 14. hunc-ad hunc c. 2. l. 8. commemoratos-commemoravimus p. 92. c. 1. l. 68. Mancharti-Maucharti c. 2. l. 45. tot idem-totidem p. 96. c. 1. l. 39. decuſſum-decuſſim p. 98. c. 2. l. 8. indiciſſet-incidiſſet p. 102. c. 1. l. 16. tunica-tunica humoris p. 106. c. 2. l. 48. inſtuimus-inſtituimus p. 110. c. 2. l. 7. dormiret-dormire p. 114 c. 1. l. 12. nunt-nant l. 65. concervatione-coacervatione p. 118. c. 1. l. 70. Attinent-Attinet p. 130. c. 1. l. 13. Scholiis-Scholis p. 139. c. 1. l. 52. rare-raro p. 144. c. 1. l. 61. terant-terat p. 148. c. 2. l. 26. duobus-duabus p. 149. c. 1. l. 32. &-ex p. 152. c. 1. l. 73. Vaſelio-Veſalio p. 153. c. 1. l. 3. neat-neant p. 154. c. 2. l. 42. reliqua-reliquum p. 156. c. 2. l. 52. motæ-notæ p. 161. c. 1. l. 32. Valſalva-Valſalvam p. 164. c. 2. l. 51. na-ne p. 169. c. 2. l. 56. iis-his l. 74. difficultate-facultate p. 170. c. 2. l. 47. anno-annos p. 171. c. 2. l. 7. Fackgius-Fackius p. 174. c. 2. l. 41. curato-curvato p. 175. c. 1. l. 1. QUÆ-QUI p. 192. c. 1. l. 19. ſunt-ſunt tum p. 196. c. 2. l. 59. ſecundo-ſecando l. 30. convulſus-concluſus p. 211. c. 2. l. 38. lurarum-lularum p. 212. c. 2. l. 20. quia-quin p. 214. c. 1. l. 37. ac-at c. 2. l. 32. exceptus-excepto p. 215. c. 1. l. 31. lividum-lividam p. 217. c. 2. l. 66. Herophilus-Herophilius p. 220. c. 1. l. 1. Titwanno-Titmanno l. 16. præclare-præclara l. 62. ſcripſit-ſcripſi c. 2. l. 31. arbitraris-arbitreris p. 223. c. 2. l. 70. noto-non p 224. c. 1. l. 7. tam-tamen p. 227. c. 2. l. 12. inflammationibus-affectibus p. 231. c. 2. l. 40. perſum-peſſum p. 233. c. 1. l. 20. indicium-judicium p. 235. c. 1. l. 19. color-calor p. 236. c. 2. l. 57. pericardio-pericardio, corde p. 237. c. 1. l. 33. referens-referentis p. 238. c. 2. l. 63. Gratſii-Graſſii p. 240. c. 2. l. 24. difficultate-difficultatem p. 242. c. 2. l. 42. faciles-facile p. 246. c. 2. l. 68. mucrone-mucroni p. 252. c. 1. l. 75. modorum-nodorum p. 254. c. 2. l. 22. fuiſius-fuſius p. 257. c. 1. l. 3. ſi-is p. 261. c. 1. l. 15. omnes-omnia p. 267. c. 1. l. 11. alterlibet-uterlibet p. 273. c. 1. l. 53. nihil-nihil autem p. 279. c. 2. l. 35. longius-longis l. 57. Malue-Maloe p. 280. c. 2. l. 64. quam-quem p. 282. c. 1. l. 21. dilatione-dilatatione p. 283. c. 1. l. 11. defluxerant-defluxerat l. 22. oculum-oſculum p. 286. c. 1. l. 56. *arteria-arterias* p. 293. c. 1. l. 54. quod-quot p. 297. c. 1. l. 44. quæ-non ignorare quæ

T O M. II.

Pag. 5. l. penultima Hiſtoriam-Inventorum Hiſtoriam p. 8. c. 1. l. 57. decideremus-deſideremus p. 10. c. 1. l. 72. larinyx-larynx p. 11. c. 1. l. 44. extrorſum-introrſum p. 12. c. 1. l. 38. ſentiunt-ſentiant p. 15. c. 2. l. 20. cæteris-cætera p. 16. c. 1. l. 67. dexteram-extremum c. 2. l. 59. effuxerat-effluxerat p. 20. c 1 l. 21. plena-pleni p. 24. c. 1. l. 16. rejiciamus-rejiciamur p. 25. c. 2. l. 51. habebant-habebat l. 64. potuiſſet-potuiſſe p. 27. c. 2. l. 66. *tantum-tantam* p. 28. c. 2. l. 10. profluxia-profluvia p. 31. c. 1. l. 7. ageret-agere p. 34. c. 1. l. 4. Apitius-Apinus p. 35. c. 1. l. ultima ſaltem-ſaltem, ubi p. 43. c. 2. l. 49. habent-habeat p. 45. c. 1. l. 5. curvavit-curvaverit l. 64. ventriculis-ventriculus p. 46. c. 2. l. 41. qui-qua p. 48. c. 1. l. 65. ſanis-ſanis inteſtinis c. 2. l 13. 1704-1740. p. 52. c. 2. l. 53. quidam-quadam l. 56. ſionem-ſione p. 53 c. 1. l. 30. videntur-videatur c. 2. l. 69. *exprobationem-exprobrationem* p. 55. c. 1. l. 50. Hortmannus-Hartmannus p. 59. c. 2. l. 38. nudiuſterius-nudiuſtertius p. 62. c. 1. l. 12. ex-& p. 64. c. 1. l. 51. abceſſus-abſceſſus c. 2. l. 60. ſime-ſimæ p. 65. c. 1. l. 23. interabimus-iterabimus c. 2. l. 26. venas-per venas p. 67. c. 1. l. 4. minus-viſcus p. 69. c. 2. l. 21. virili-virile p. 72. c. 2. l. 38. perducendam-perducendum p. 75. c. 2. l. 69. faciat-faciat, eos autem qui faciunt, p. 76. c. 1. l. 4. pauci-parvi l. 42. interabo-iterabo l. 54. gitudinem-gitudine l. 70. concluſa-concluſus p. 78. c. 1. l. 43. luteos-*luteos* p. 79. c 1. l. 53. *reparalibus-ſeparabilibus* c. 2. l. 67. tubum-cubum p. 82. c. 2. l. 6. coercenda-judicia coercende p. 86. c. 2. l. 6. nec qua-neque p. 90. c. 1. l. 59. præcipuis-præcipuas p. 91. c. 2. l. 16. hi-hos p. 96. c. 1. l. 51. ſenſio-tenſio p. 97. c. 1. l. 64. noluit-voluit c. 2. l. 67. contrario-contraria p. 98. c. 1. l. 59. lapidum-lapidem c. 2. l. 66. eram-erat p. 100. c. 1. l. 23. prodirent-prodiderint p. 104. c. 2. l. 15. perveniant-perveniat p. 105. c. 2. l. 25. datibus-datidibus p. 106. c. 1. l. 26. intus-iſtas l. 30. *numero facile ſuperaſſet-numerum facile* ſuperaſſent c. 2. l. 18. qua-quam p. 108. c. 1. l. 58. hydatibus-hydatidibus c. 2. l. 67. Mancharti-Maucharti l. 73. continebat-continebant p. 110. c. 1. l. 2. omnes-haud omnes p. 112. c. 2. l. 41. 1625-1725 l. penult. un-in p. 113. c. 1. l. 41. ſculis-ſculos p. 115. c. 1. l. 51. ægre-ægræ p. 119. c. 1. l. 67. feliciter-infeliciter p. 120. c. 2. l. 54. facit-fecit p. 124. c. 1. l. 18. riquirit-requirit p. 125. c. 1. l. 6. cerviſiæ-cereviſiæ l. 74. illum-illam c. 2. l. 72. regionem-regionum p. 126. c. 2. l. 26. *quoqueverſus-quoquoverſus* l. 53. *indicavit-judicavit* p. 129 c. 1. l. 5. licerem-liceret p. 130. c. 1. l. 8. fœtidas-fœditas p. 131. c. 2. l. 41. hernias-herniis p. 135. c. 2. l. 1. facile-facilis p. 138. c. 2. l. 37. quod-quando p. 139. c. 2 l. 20. ſcribentur-ſcribuntur p. 142. c. 2. l. 21. alia-alios l. 27. tum-tum in renibus, tum p. 144. c. 2. l. 6. qui-qua p. 145. c. 1. l. 37. tuſſis-tuſſi p. 147. c. 1. l. 51. exiiſſet-exiiſſe p. 148. c. 2. l. 56. lanam-lunam p. 149. c. 2. l. 67. ipſis-ipſi p. 151. c. 1. l. 34. ſubſiſterat-ſubſtiterat p. 153. c. 1. l. 65. educebatur-educebantur p. 154. c. 1. l. 10. conditione-conditiones p. 155. c. 1. l. 63. quam-quem c. 2. l. 68. Proſtrata-Proſtata p. 156. c. 1. l. 1. aggredior-aggredimur p. 162. c. 1. l. 71. rubello ſalubri-*rubello ſalubri* p. 163. c. 2. l. 26. Et-Eſt p. 165. c. 1. l. 4. tota-totam c. 2. l. 31. poſiluerit-proſiluerit p. 167. c. 2. l. 7. dos-das p. 172. c. 2. l. 41. *carnoſa-carnoſas* p. 173. c. 1. l. 57. finibus-ſinibus c. 2. l. 71. quam quem-quem p. 174. c. 1. l. 2. veſica-veſicæ c. 2. l. 68. Proſtrata-Proſtata p. 175. c. 1. l. 2. Proſtrata-Proſtata l. 22. Proſtratæ-Proſtatæ l. 61. a-ſcias a c. 2. l. 69. neque-eaque p. 177. c. 1. l. 5. ponderantem tres-*ponderantem tres* p. 178. c. 1. l. 2. eoque-eaque c. 2. l. 30. unctus-tinctus p. 181. c. 2. l. ultima utriſque-utriuſque p. 183. c. 2. l. 59. exiſtimare-exiſtimaret p. 186. c. 2. l. 53. diſſiliunt-diſſiliant p. 190. c. 2. l. 35. habent-habeat l. 49. morbo-me p. 193. c. 1. l. 1. ibi-ſibi c. 2. l. 16. ab-ad l. 32. pleneque-planeque p. 194. c. 1. l. 67. cum-ut, cum c. 2. l. 64. habitu-halitu p. 196. c. 1. l. 75. nacio-naceo p. 198. c. 2. l. 44. *percipitur-percipit* p. 199. c. 1. l. 9. nifeſtiſſimus-nifeſtiſſimas l. 16. aliquod-aliquid p. 205. c. 1. l. 40. obductos-obducto c. 2. l. 34 ventriculus-ventriculis p. 208. c. 1. l. 1. flammula-flammulam l. 2. quam-quem p. 209. c. 1. l. 60. *ituro-intro* p. 211. c. 1. l. 55. alterum-altera p. 216. c. 2. l. 68. ſecundo-ſecando p. 217. c. 1. l. 21. rent-rem p. 219. c. 1. l. 63. &-ex p. 221. c. 1. l. 53. ea-& l. 54. longiore-longior p. 222. c. 2. l. 71. oculi-oſculi p. 226. c. 2. l. 52. quam-quem p. 228. c. 1. l. 69. altius-venter altius p. 229. c. 2. l. 44. illegitimæ-illegitime p. 231. c. 2. l. 5. occluſerit-excluſerit p. 232. c. 1. l. 7. ac alias-ac eas c. 2. l. 18. corporis-corporibus p. 233. c. 2. l. 41. *cavo-cono* p. 236. c. 1. l. 13. autem-auctam p. 244 c. 1. l. 1. hunc-huc p. 248. c. 2. l. 45. rium-rum p 258. c. 1. l. ult. dilituiſſe-delituiſſe p. 260. c. 1. l. 1. ultimis-ultimi l. 42. auctis-acutis p. 261. c. 2. l. 38. ſolutivam, aut coagulativam-ſolutionem, aut coagulationem p. 265. c. 1. l. 25. aliam-alium p. 266. c. 2. l. 34. Viro-Viros extitiſſe p. 269. c. 1. l. 50. attinent-attinet p 270. c. 1. l. 53. potuerit-valuerit p. 273. c. 1. l. 19. is-his c. 2. l. 24. *ſacculos-ſacculo* p. 275. c. 2. l. 54. de-de ea p. 277. c. 1. l. 27. qui-qui ea p. 281. c. 2. l. 21. chirurgia-chirurgica p. 282. c. 1. l. 40. indicans-judicans p. 284. c. 2. l. 19. cæteri-cæteros p. 285. c. 1. l. 48. febrique-febriſque ad-quæ ad p. 287. c. 1. l. 3. uſque-uſquam c. 2. l. 4. Hævelii-Hænelii l. 39. die-diem p. 288. c. 1. l. 15. Lucetiæ-Lutetiæ c. 2. l. 73. decimum-vigeſimum p. 290. c. 1. l. 28. ut-& p. 292. c. 1. l. 55. ſenſum-ſenſuum p. 293. c. 2. l. 32. ſcriptum eſt-expoſita ſunt l. 52. JUVENI-JUVENIS p. 294. c. 2. l. 2. læſionis-læſioni p. 295. c. 2. l. 8. facies-fauces l. 50. vulnus-lumbos p. 297. c. 2. l. 27. inguerit-ingruerit p. 299 c. 1. l. 32. habitus-halitus. c. 2. l. 59. ejuſdem-eaſdem p. 300. c. 1. l. 67. tibi-ibi c. 2. l. 44. neque ille-neque, ut multi, p. 305. c. 1. l. 19. perſtabat-perſtabant p. 306. c. 2. l. 13. non viderit-non legerit p. 308. c. 2. l. 68. quam-quem p. 310. c. 1. l. 4. percuſſa-percurſa p. 312. c. 1. l. 65. oppoſitis-appoſitis p. 313. c. 1. l. 25. partes-paries l. 30. una-ex una l. 35 *bua-qua* c. 2. l. 54. adnotatione-adnotationem l. 68. omnes non-non omnes p. 314. c. 2. l. 20. Bella-Piella p. 315. c. 1. l. 49. exiſſe-exiiſſe l. 63. hoc-hac p. 316. c. 2. l. 40. vivus-viſus p. 323. c. 1. l. 56. Hultius-Holtius p. 324. c. 1. l. 56. nigricantes-nigricantis p. 326. c. 1. l. 19. convulſionis-convulſivis c. 2. l. 58. nectitur-ſubjicitur p. 327. c. 1. l. 36. ora-hora p. 328. c. 2. l. 7. die-tertio die p. 336. c. 1. l. 61. alter-aliter c. 2. l. 59. &-at p 337. c. 2. l. 66. ad-ab p. 338. c. 1. l. 16. muſculis-ulcuſculis p. 339. c. 1. l. 30. rerum-ſerum l. 45. quam-quem c. 2. l. 12. tatis-ſtatis p. 340. c. 2. l. 45. ciſſima-ciſſime p. 341. c. 2. l. 57. empycis-empyicis p. 342. c. 2. l. 34. *pedem-pedum* p. 344. c. 1. l. 34. menſurandam-monſtrandam l. 38. priuſque-pejuſque c. 2. l. 31. nono-novo l. 56. Lexationibus-Luxationibus p. 347. c. 2. l. 48. caderet-cederet p. 348. c. 2. l. 32. Ilaica-Iliaca l. 55. arbitrabantur-arbitrarentur p. 349. c. 1. l. 7. ſecundam-ſecundum l. 23. oppoſitam-oppoſitum l. 46. cujuſmodi-ejuſmodi l. 53. etiamnum-etiamtum p. 350. c. 1. l. 50. tenuiſſimus-tenuiſſimis c. 2. l. 47. cartilagines-cartilagine p. 352. c. 1. l. 57. ſiniſtra-ſiniſtro p. 356. c. 1. l. 20. res-rer p. 358. c. 1. l. 16. cuti-cui p. 359. c. 2. l. 4. pravitatem-parvitatem l. 37. præter-præ p. 360. c. 2. l. 19. eluctuarium-electuarium p. 363. c. 1. l. 55. tabulis-tubulis l. 57. tant-tat p. 364. c. 1. l. 62 ve-ut p 367. c. 1. l. 50. erat-erant p. 374. c. 1. l. 7. apparuerunt-apparuerint p. 375. c. 2. l. 30. nullas-nulla p. 377. c. 2. l. 49. ſuperficies-ſuperficie p. 379. c. 1. l. 56. Adoynus-Ardoynus p. 380. c. 2. l. 43. bacchæ-baccæ p. 382. c. 2. l. 2. Dominus-Dominicus p. 385. c. 2. l. 17. ablatis-allatis p. 386. c. 1. l. 5. cum-tum p. 387. c. 2. l. 56. poſtulant-poſtulent p. 389. c. 2. l. 5. rit-ret p. 393. c. 1. l. 64. *nolunt-volunt* p. 394. c. 1. l. 21. ut Cleopatra-Cleopatram c. 2. l. 65. probatum-probatam p. 404. c. 2. l. 37. adhuc fovea-fovea adhuc p. 405. c 1. l. 21. ſommo-ſomno p. 409. c. 1. l. 25. hunc-hanc c. 2. l. 22. excluſo-occluſo p. 410. c. 1. l. 49. &-at c. 2. l. 59. nonam-venam p. 411. c. 1. l. 9. laxæque-laxaque p. 415. c. 2. l. 48. pleniora-planiora p. 417. c. 1. l. 11. Scylo-Stylo c. 2. l. 41. *noto-voto* p. 420. c. 1. l. 25. Weſzaremo-Weſzpremo p. 422. c. 2. l. 29. quandam-quanquam p. 423. c. 1. l. 4. multa-multo l. 9. præfixæ-præfixa c. 2. l. 41. occurriſſe-occurriſſet p. 426. c. 1. l. 50. Kampfius-Kæmpfius c. 2. l. 48. multos-multo p 427. c. 2. l. 26. Colo-Dolo l. 58. videri-videre l. 65. ſi-ſic p. 430 c. 1. l. 34. & vaſa-ut vaſa l. 48. ibi-ſibi p. 438. c. 1. l. 20. idem-ibidem l. 67. que-que ullas veſiculas, neque c. 2. l. 36. Magna-magna p. 439. c. 1. l. 63. pleraſque-pleræque p. 440. c. 2. l. 23. diaphragmatis-diaphragmati pag 441. c. 1. l. 28. vipe-a vipe p. 443. c. 1. l. 55. altera-altero c. 2. l. 56. afficiente-efficiente l. 68. alias-aliis p. 445. c. 2. l. 35. demoſtratum-demonſtratum l. 70. lapſum-lapſus p. 446. c. 1. l. 25. &-ut l. 28. &-at l. 45. mor-mur p. 447. c. 1. l. 37. autem-aut c. 2. l. 69. craſſiores-craſſiore p. 448. c. 2. l. 27. articulum-articulum læſionis aliquid olim præceſſiſſe, unde p. 450. c. 2. l. 20. demoſtrari-demonſtrari p. 451. c. 2. l. 5. vivere-virere l. 36. autem-aut p. 452. c. 2. l. 7. inciperam-inceperam

NOI

NOI RIFORMATORI

Dello Studio di Padova.

AVendo veduto per la Fede di Revisione, ed Approvazione del P. *F.Girolamo Taffelli* Inquisitor Generale del Santo Officio di *Vicenza* nel Libro intitolato *Joannis Baptistæ Morgagni P. P. P. de sedibus, & causis Morborum per anatomen indagatis &c. M. S.* non v' esser cosa alcuna contro la Santa Fede Cattolica, e parimente per Attestato del Segretario Nostro, niente contro Principi, e buoni costumi, concediamo Licenza a *Giambattista Remondini* Stampator *di Venezia*, che possa essere stampato, osservando gli ordini in materia di Stampe, e presentando le solite Copie alle Publiche Librerie di Venezia, e di Padova.

Dat. li 20. Novembre 1760.

(*Angelo Contarini Proc. Rif.*
(*Bernardo Nani Rif.*
(*Francesco Morosini 2°. Cav. Proc. Rif.*

Registrato in Libro a Carte 69. al Num. 110.

Giacomo Zuccato Segretario.

Adi 27. detto

Registrato nel Magistr. Eccellentiss. degli Esecutori contro la Bestemia.

Gio. Pietro Dolfin Segretario.

JO. BAPTISTÆ
MORGAGNI
DE SEDIBUS, ET CAUSIS
MORBORUM
PER ANATOMEN INDAGATIS

LIBER PRIMUS;

Quo agitur de Morbis Capitis.

Viro Illuſtri

CHRISTOPHORO JACOBO TREW,

Medico, & Anatomico Celeberrimo

Joannes Baptiſta Morgagnus S. P. D.

B anno uſque 1708. quo CÆSAREÆ iſti Inclytæ NATURÆ CURIOSORUM ACADEMIÆ placuit me in ſuorum numerum cooptare, in animo quidem id ſemper habui, ut publico aliquo gratæ ſignificationis genere tantæ ejus in me adoleſcentem Liberalitati reſponderem. Sed novum mox vitæ genus, & aliæ ex aliis occupationes vix ſiverunt, ut levicula quædam mea erga ipſam extarent officia. Quæ ſicuti ejus Benignitati viſa ſunt non indigna, ut me anno 1732. *novo honoris titulo decoraret, & nomine ADJUNCTI Præſidis officio nuncuparet*, ita ego magis magiſque me eximiæ iſti Beneficentiæ obſtrictum & ſenſi, & ſentio, nihil æque optans atque hæc duo, primum ut facultas par eſſet voluntati, tum, quando hoc eſſe non poteſt, ut ſaltem mihi ne deſit per quem Doctiſſimis Academicis grati mei animi ſenſa una cum his libris deferantur teſtibus ſimul obſervantiæ qua eos colo, ſimul ſtudii bene de omnibus meritos eorum labores, quoad potui, imitandi in morborum hiſtoriis, adjunctiſque cadaverum diſſectionibus proponendis. Quem vero potius, quam Te, Vir Illuſtris, ſperem & velle, & poſſe hujus me voti compotem facere? cujus ſingularem in me Humanitatem non ſemel expertus ſum, omneſque ex laudatiſſimis Tuis Scriptis noverunt; Dignitatem autem, & gratiam cum apud cæteros, tum maxime apud ipſos Academicos, Tuis, quæ magna ſunt, Meritis non minorem eſſe, perſpectum habent: præſertim cum Benigniſſimis illis Viris non omnino ingrati eſſe poſſint libri, quos ſi pauliſper verſent, & vel obiter inſpiciant, perſæpe incurrant in ſua, aut Majorum celeberrima Nomina, quorum Obſervationes indicare, & commendare mei propoſiti pars magna fuit. Vix enim eorum *Ephemerides* edi cœperant, cum Thomas Bartholinus in ſuo *de Anatome Practica ex cadaveribus morboſis adornanda Conſilio* (artic. XIII.) *horreum* illas, & *penum* ad id *divitem* fore, ſenſit: & ſane Bonetus in *Sepulchreto* conficiendo, Mangetus autem in augendo quot inde ſumpſerint, neminem latet. Mihi igitur fontes oſtendenti unde ea petenda ſint quæ ad nova attinent Sepulchreti incrementa, monſtranda omnino fuerunt pleraque eorum, quæ erant proculdubio iidem additurі, ſi ante alterutram ejus Operis editionem tot alia Cæſareæ Academiæ Volumina prodiiſſent. Quod dum facerem, alios quoque fontes commonſtrare non omiſi, inter hos merito collaudans egregios Libros (de quibus ipſe bene adeo meritus es) qui inſcribuntur *Commercium Litterarium*, in iiſque Tuas indicans, aliorumve Cl. Virorum, quæ ad inſtitutum facerent meum, utiliſſimas Obſervationes.

Quantum enim Medicos, & per ipſos genus hominum univerſum juvent Morborum hiſtoriis adjectæ, illorum qui inde perierint, Diſſectiones, judicia oſtendunt Summorum in Arte Virorum quæ ſuo Operi præfixit Bonetus, eorumque in primis qui tunc in iſta florebant Academia, Succeſſoribus idem non modo confirmantibus exemplo ſuo, ſed etiam enixe inculcantibus, puta; ut nunc tot alios omittam; Præſtantiſſimis Viris Chriſtophoro Ludovico Goekelio (*a*) & Jo Adamo Reimanno (*b*). Hi tamen omnes Dogmaticam Medicinam profitebantur Quid? quod vel eos quos adverſus hanc extollere Empiricam nitentes, & acres ſubtilioris Anatomes adverſarios cognovi, ipſos, inquam, vidi hanc de qua nunc loquor, Anatomen, ut vocant, Practicam non improbare, imo *verum Medicinæ lumen* eſſe dicere, vi evidentiſſima veritatis ut hoc faterentur, cogente, quo conceſſo, Anatomen quoque ſubtiliorem probent, neceſſe eſt, ſine qua morborum ſedes, & naturam in quibuſdam præcipue Partibus, oculis videlicet, auribus, aliis hujuſmodi, internoſcere non liceret. Qua igitur ex Schola, aut quo tandem ex genere hominum paucos illos eſſe, dicemus, qui cadaverum ſectionibus, quas Empirici æque ac Dogmatici, ad morborum cauſas detegendas eſſe adeo

(*a*) Ephemer. N. C. Cent. 6. Obſ. 94. (*b*) Act. N. C. Tom. 1. Obſ. 170.

utiles, censent, non magnopere fidendum esse, pronunciant? Quosdam sciolos audaculos esse, audio, aliquos otiosos, & delicatos esse, video, nonnullos desperatos Scepticos, nonneminem fortasse verentem, ne sic ejus in dignoscendis morbis errores aliquando retegantur.

Ex his tamen qui modestius agunt, & aliquid concedunt, & verum amant, non difficile est convincere. Solent enim suis dubitationibus hæc prætendere: posse aliqua esse in cadaveribus quæ in moribundis, aut post mortem sint facta: alia quæ non tam morbo, quam malæ curationi sint imputanda: alia demum quæ morbi causæ non sint, sed effectus sic, ut hi sæpenumero, non morbus, interimant. Quarum ego rerum nullam inficior; imo fere omnes ultro in his meis libris agnosco. Sed idem ajo, vix posse quempiam ab his rebus decipi, nisi si velit. Vult autem qui satis in sanorum cadaverum dissectionibus non sit antea versatus, & qui ex nimis paucis morbosorum statuere quidquam audeat, & qui denique prægressarum in ægro rerum, & symptomatum seriem, atque ordinem minime attendat. Nam qui sæpius sanorum corpora, & alia alio tempore dissecuerit, & animadverterit, exempli gratia, quæ concretiones polyposæ in iis quoque haud raro inveniantur, & quas mutationes varia anni tempora, si diutius incisio differatur, inducant; ab iis quæ in moribundis, aut post mortem fiunt, non decipietur; sed ab his secernet quæ non nisi longo mensium, aut annorum spatio, sensimque fieri potuerunt. Neque in cæteris facile eidem accidet, ut fallatur, si cum plura morbosa cadavera scrutatus fuerit, quæ in singulis præter naturam deprehenderit, cum iis diligenter comparaverit quæ in viventibus præcesserint, aut comitata sint morbum. Præcedunt autem evidentes causæ, hæreditariæ quædam, aliæ adventitiæ, morbi alii, & in his attendendi præsertim qui gravius, & qui crebrius vexarint. Comitantur vero symptomata: quorum singulorum natura, series, ordo, constantia si attente animadvertantur, conferanturque cum vitiis in cadavere conspectis, & cum iis quæ morbum prægressa sunt; haud ita difficile erit plerumque internoscere quæ vitia morbum effecerint, ab iis quæ a morbo effecta sint, ut dilucide ostendit is qui hæc olim enumeravit, perpenditque in sua ad Bononiensem Anatomen Prælectione *de recto morbosorum cadaverum judicio ferendo*, Cl. Jos. Ferd. Gulielminus, Dominici filius, ejus qui, cum viveret, huic Gymnasio, & isti Academiæ ornamento fuit.

Aut si qua superfit dubitatio; per id tolletur, vel plurimum infirmabitur, quod ante subindicabam, & Glissonius, in Præfatione a Boneto laudatus, præmonstraverat, si plura cadavera, post eundem videlicet morbum denatorum, examinata, inter se comparentur, & quod præter naturam in omnibus similiter fuerit, id pro causa morbi; quod autem in aliis aliter, id vero pro morbi effectu habeatur. Quem ipsum effectum cognoscere, & sæpius, an rarius eodem in morbo occurrat, non erit inutile, ni plurimum fallor, adnotare, nempe ut sciamus, quis morbus a quo morbo effici crebrius soleat, & pro symptomatum natura quæ ad prima accedere inceperint, illum jam adesse, conjiciamus, eique simul, unde mors interdum aut infertur, aut acceleratur, quo ad ejus fieri potest, obstare conemur. Sed illud quod dicebam, & in quo omnes convenimus, multorum uno eodemque morbo extinctorum dissectio, præcipuum est, ut cunctæ dubitandi, errandique occasiones tollantur. Neque enim omnes eodem moriendi modo confecti, aut eodem anni tempore, & a morte intervallo incisi, neque omnium eadem, quæ accusari queat, mala curatio, neque eædem fuerint ad morbosos effectus intus producendos dispositiones.

Quæ cum æque ac ego, atque adeo vel melius scias; non modo non miraberis, quod unius morbi, imo unius ejus differentiæ quotquot potui exempla non semel proposuerim per dissectionem illustrata, sed & gravissimo probabis judicio Tuo, quod vel plura aliorum quibuscum conferantur, Vestrorum præsertim Academicorum, indicaverim. Quibus Celeberrimis Viris si, ut supra abs Te petii, mei erga Vos omnes grati, & obsequentis animi sensa pro Tua eximia Humanitate detuleris; magnus Tuis, Vir illustris, in me meritis cumulus accedet. Vale.

D. Patavii Prid. Kal. Septembr. A. CIƆIƆCCLX.

JO. BAPTISTÆ MORGAGNI

AD AMICUM

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA I.

Spectat ad Dolorem Capitis.

QUod tibi pollicitus sum, præsto, incipiens a Capitis Dolore. Noli autem expectare, ut quæcunque hujus causæ Valsalvæ, aut mihi in cadaveribus se obtulere, eas omnes hac Epistola comprehendam. Pleræque earum posthac, aliæ alio loco, producentur. Plurimis enim cum reliqui corporis, tum capitis ipsius morbis est adjunctus is dolor. Quin solus ad interitum perducit fortasse neminem. Quo fit, ut de eo nullas, quas hic potissimum proferam, habeam historias, nisi perpaucas, in quibus aut cætera incommoda antecessit, aut inter ipsa maxime sævit. Singulorum generum singulas primum ex Valsalva nostro sic habeto.

2. PUER annos tredecim natus, perspicaciori ingenio præditus, cujus soror, fraterque ex phthisi interierant, cum ipse anno superiore pulmonis sinistri inflammatione laborasset, corripitur dolore capitis supra oculos, atque horum etiam dolore, circa quos viscida effluebat materia. Postridie delirat, oculos in adstantes defigit, nonnihil viscida evomit. Deinde ex improviso convulsionibus prehenditur: a quibus in affectionem quasi soporosam incidit; sæpius tamen convulsione, cum difficili respiratione conjuncta, excitatur. Denique moritur. VENTRE aperto, sana omnia inveniuntur; quanquam in ventriculo erat humor quidam æruginosus, vesica autem lotio, & cystis fellea bile turgebant. In Thorace dexter pulmo a pleura quidem solutus erat; sed in superiore parte, claviculam versus, continebat tuberculum, nucem juglandem ferme æquans, in quo parva erant cava, materiæ plena, quæ colore, & mollitie substantiam cerebri medullarem referebat: atque hinc fortasse, si diutius puer vixisset, initium morbi qui sororem, fratremque interemerat, extitisset. Pulmo autem sinister, qui inflammationem, ut dixi, ante annum passus fuerat, cum pleura ad dorsum connectebatur. Pericardium seri uncias habuit duas, eoque amplius; dexter autem cordis ventriculus parvam concretionem polyposam. Sanguis reliquus nullo modo concreverat, quamvis hora jam esset ab obitu decima septima. Cranio exsecto, dura meninx ad sanguiferorum vasorum latera inventa est cinereo colore infecta. Dum autem hæc, a crista, ut vocant, galli avellendo, abrumperetur, paululum erupit seri saniosi: seri autem limpidi quasi uncia inde exivit, qua ferebantur nervi Optici. Totum vero cerebrum repertum est sanum: in eoque Pinealis glandulæ insignis magnitudo spectantium oculos alliciebat.

3. Hoc ultimum, quippe de ingeniosiore puero, eo tempore scriptum intelligis, cum ea glandula a plerisque credebatur sedes animæ cogitantis. Cæterum morbum dolor capitis, & oculorum inchoavit; delirium, vomitus, convulsio, sopor auxere; eadem convulsio, ut videtur, inferendo mortem, finivit. Fortasse etiam occulte inchoavit. Leviorum enim convulsionum effectus dolor, delirium, vomitus esse potuerunt, ut delirii effectus turgentia utriusque vesicæ; nam delirantes neque lotii stimulum attendere, & cibum solent recusare, qui cystim videlicet comprimendo, bilem extrudat. Aliqua tamen hujus pars videtur vomitus occasione in ventriculum compulsa, unde æruginosus color rejecti humoris. Soporem quoque eadem convulsio circumpresso cerebro post se relinquebat, quæ subinde rediens, vellicando interrumpebat. Sed convulsionis ipsius effectus, an causa fuit id serum quod ad anteriorem cerebri basim inventum est? Utrumlibet credas, licet. Sive enim intra nervorum, & meningum structuram latens convulsionis causa, vasis constrictis, & sanguine remorato, fecit ut serum effunderetur: sive hoc antea effusum, meninges irritando quæ ad imam frontem & circa nervos Opticos sunt, leves primum convulsiones, doloresque creavit; utralibet ratione commode possumus rem intelligere. Neque enim quod limpidum fuerit serum, idcirco innoxium censeamus necesse est: quando constat, sales, qui maxime possint erodere, in aqua solutos, hujus pelluciditati nihil officere. Quamquam, nec omne id serum limpidum fuit, sed in parte saniosum. Sanies autem illa, seu vera fuit, seu potius saniei species, unde repetenda sit, in aliis haud absimilibus historiis quæremus (a). Nunc alteram ex Valsalva accipe.

4. VIR annos habens circiter quadraginta, obnoxius erat ab annis jam multis dolori in hypochondrio dextero per circuitus recurrenti, & vomitioni illum sæpius dolorem comitanti, & aliquando in Iliacam passionem cum deliriis degeneranti: crebris item doloribus capitis, qui atrocius plerumque vexabant conjuncti cum molesto ad oculos affluxu materiæ serosæ. Huic tandem a multo vino ebrio cum paulopost consuetus in hypochondrio dolor, & vomitus rediissent, uterque autem imperata quadam ab Empirico ventris inunctione sedatus esset, ingens illico intus, extraque calor capitis oboritur: quod eadem inunctione illitum, vehementissimo corripitur dolore. Huic delirium, & convulsivi motus accedunt. Quibus una ante obitum hora quiescentibus, aut certe sub sensum non cadentibus, apoplecticus cum difficili respiratione, spuma circa os, & impetuoso ac turgido pulsu factus, excedit e vita. CADAVERIS facies erat pallida, membra autem contracta ab aere valde frigido, an a prægressa convulsione? Pericranium circa sinciput inventum est crassius factum a succis, *gelatinæ* in modum concretis.

(a) Infra, num. 13. & Epist. 5. n. 5. & 13.

tis. Serum inter meningem Tenuem, & cerebrum fuit, in hujuſque ventriculis. Venter apertus, præter aliquam ſtagnantis ſeri copiam, & hepar durum, nihil adnotatione dignum oſtendit.

5. Illis quæ primo loco in hiſtoria narrata ſunt, hæc reſpondent quæ narrantur poſtremo. Hepatis durities ſignificat, doloris illius qui in hypochondrio dextero recurrere ſolitus fuerat, cauſam facile fuiſſe in hepate, vitioſam bilem ſecernente, cujus copia in cyſti collectæ quotieſcumque affatim effunderetur in Duodenum inteſtinum, huic & viciniæ eos dolores moveret, qui, inteſtinorum tunicæ contractionem plus minuſve invertendo, vomitum ſæpe, iliacam autem paſſionem afferrent aliquando. Cum autem noviſſime dolor, & vomitus tanto importunius ſuppreſſus eſt, quanto utilior fuiſſet vomitus mali cauſis, a nupera ebrietate auctis, e corpore ejiciendis; harum pars caput, quippe ſuis doloribus infirmatum, facile invaſit. Quæ cum fortaſſe per calorem difflari nonnihil poſſet, temere per inunctionem coercita, extra cranium quidem *gelatinæ* forma in proxima membrana hærens, hanc vehementer diſtendit, intra cranium autem in eas quæ dictæ ſunt, ſedes irrumpendo, Tenuemque meningem qua cerebrum & ventriculos conveſtit, irritando; illos acerbiſſimos dolores primum, tum delirium, motus convulſivos, apoplexiam denique attulit. Quod ſi forte malis, illud ſerum non pro cauſa, ſed pro cauſæ effectu habere, ut in ſuperiore explicatione indicatum eſt; non adverſabor.

6. His duabus tertiam placet hiſtoriam addere, quæ licet non hominis, ſed ovis ſit, non indigna eſt quæ ſcribatur, præſertim cum aliæ ſatis ſimiles, ſi doloris indicia memorarentur, hiſtoriæ ovium, aliarumque pecudum in Boneti Sepulchreto (*b*) legantur. Ea ovis cæterarum ſui gregis conſortium fugiebat, ſe per intervalla quotidie ſæpe circumvolvebat, nec ſibi caput tangi ferebat, ſed ejuſmodi tactus impatiens, omni conatu ſe ſubducebat. Quæ cum forte animadvertiſſet Valſalva, unde is tantus oriretur capitis dolor, noſcendi cupidus, emptam diſſecuit: nec morbidi quidquam alibi quam in cerebro, deprehendit. Nam primum cum hoc e cranio eximeret, pauxillum aquæ acidulæ excidit ex ea parte qua proceſſus Mamillares ad os Ethmoides accedebant, major autem aquæ copia, cum a glandula Pituitaria avelleretur. Deinde cerebrum perſecando, cum ad ventriculos Laterales ventum eſt, folliculus in his apparuit, aquam plurimam continens, ex membrana factus, quæ Tenuis meningis productio eſſe videbatur, niſi quod in illa extabant minima quædam corpuſcula, quorum ſubſtantia ad medullaris cerebri ſimilitudinem accedebat. Folliculi radices e fundo exiſtebant ventriculi dexteri, infra quem ubicumque erant, ibi cerebri ſive medullaris, ſive corticalis circumjecta ſubſtantia late corrupta cernebatur. Denique totum cerebrum fuit valde flaccidum, neque minus prodeuntes ab illo nervi. His inſpectis, oſſis Ethmoidis ea pars quæ ſubjicitur proceſſibus Mamillaribus, ab jugi aquæ e cranio effluxu eroſa adeo inventa eſt, ut libera illac e cranio in nares pateret via.

7. Hujus non ita diſſimilem Obſervationem leges in Boneti Sepulchreto (*c*), vel potius in Petri Borelli Hiſtoriarum Medicophyſ. Cent. 1. Obſ. non 37. ſed 38. in hac, inquam, potius; nam quædam in exſcribendo omiſit Bonetus, nec repoſuit alter Editor, contra Peyeri (*d*) præceptiones; ut ob ejuſmodi quoque cauſas, neque uno in loco, a me animadverſas nova ſit optanda Sepulchreti editio ab diligenti Viro curata, qui ſingula antea cum iis libris conferat quibus ex libris deprompta ſunt. Maximo & diuturno verticis dolore puella vexata fuerat, in qua Borellus abſceſſum vidit plenum aquæ limpidiſſimæ, ad libras duas, qui cerebri natibus & infundibulo inhærebat. A tam profundo loco, tamque abdito, vix ut tandem is abſceſſus inventus fuerit, dolor tamen ad verticem potiſſimum perveniebat, ſic ea quadantenus confirmans quæ ex Malpighio alias (*e*) indicavimus, in dubium autem vocans quod docuit Archangelus Piccolhominus (*f*) dolorum ſedem qui *in alto profundoque cerebro perſentiuntur*, eſſe Tenuem meningem, Laterales cerebri ventriculos conveſtientem: quod ut verum eſſe poſſit aliquando; & illud tamen, quod modo innuimus, attendendum eſt, & profundiores iis duobus ventriculos reliquos, & cerebri baſim meninge eadem veſtiri; & ſub ea; ut cætera nunc omittam; meningis duræ Tranſverſum proceſſum hinc, & hinc ad latera uſque equinæ ſellæ produci, tendique adeo, ut vel hoc nomine acerrimis poſſit doloribus eſſe obnoxius ſive ab irritante effuſi humoris natura, ſive a prægravante, & præter modum diſtendente ejuſdem copia. Qua ut vehementer urgeantur cæteræ etiam meningum partes, Obſervationes quoque oſtendunt, ad hanc addendæ Sepulchreti primam Sectionem, ut puta quæ a Behrenſio (*g*), & quæ a Preuſſio (*h*) habitæ ſunt. Uterque enim Vir Cl. vix cultro ad Laterales cerebri ventriculos pervenit, cum incluſus humor non ſine impetu ſurſum proſiluit; tanta fuerat ejus copia, & tanta vis qua parietes, & meningem hos veſtientem urgebat! Itaque mirum non eſt, ſi dolores capitis uſque adeo immanes fuerint, ut ægrorum alter miſeris cum ejulationibus quaſi deliraret, altera furore percita in puteum ſe præcipitem dederit. Oſtendit autem Preuſſius tum illa, tum aliis duabus Obſervationibus (*i*) quo latere aut omnino, aut præcipue caput doluit, ejus lateris ventriculum aut ſolum, aut longe magis aqua fuiſſe diſtentum, eaque interdum limpidiſſima, nec minus tamen noxia, quam ſubflava. Nam vel maxime limpida occulere poteſt quæ ſtimulent, ut ſupra (*k*) dixi, & Cohauſenii (*l*) hiſtoria comprobat in qua cerebri latus dexterum; ad hoc enim latus acerbiſſimi dolores magis declinaverant; quaſi natare videbatur *in* magna copia *ſeri acris*, *ſalſi*, *limpidiſſimi*. Quod in aliis Obſervationibus, exempli cauſa, Jo: Franci (*m*) ſive limpidum fuerit, ſive ſiccus, ſtimulantibus corpuſculis videtur caruiſſe, ut premendo dumtaxat noceret; ſiquidem etſi aperto cranio, omnia aquæ plena inventa ſunt; dolor tamen capitis *obtuſus* fuerat. Verum ad Ovem ut redeam; veri eſt ſimile, meningem quæ fundum operiebat ventriculi dexteri, a congeſta ſenſim aqua, paulatim a cerebri ſubſtantia avulſam, hujuſque disjectæ particulas quaſdam quæ ipſi adhæſerint, retinentem, in folliculum eſſe conformatam. Quod autem ea aquæ pars quæ guſtu explorata eſt, acidula fuerit, id nimirum confirmat quod indicatum eſt antea, aquam intra cranium effuſam, interdum poſſe, etiam vellicando, cauſæ rationem habere in morbis capitis inducendis. De corruptione vero partis cerebri, & totius tanta laxitate cum animalis tamen vita, & motu conjuncta, erit alibi (*n*), ut opinor, ſcribendi locus. Poſtremo oſſis Ethmoidis eroſio non eſt a nobis ſine aliqua animadverſione prætermittenda.

8. Ut ſic a cranio aperta erat in nares via, & quod conſequitur, ab his in cranium, ita ſi forte animalcula quædam conſpecta eſſent in cerebro illius ovis, certe multo minor noſtra fuiſſet admiratio, quam cum tot legimus collectas in Sepulchreto (*o*) hiſtorias, lumbricos, alioſque vermes, cimices, &, ſi Superis placet, ſcorpiones intra humana, ſecundum naturam undique ſe habentia, crania proponentes, ab iiſque dolores capitis repetentes. Sed aliæ teſtibus, aliæ diligentiori, quo opus fuerat, carent examine, aliæ ſi cum libris unde ſumptæ ſunt, conferantur, alio ſpectare intelliguntur, velut illa quæ ex Fernelio (*p*) producitur. Nam ſi locum apud hunc perlegas, quo in loco deſcribendo, præſertim adeo brevi, nonnulla minime omittenda omiſſa miraberis, eorum autem quæ proxime antecedunt, ſententiam ſi medica lance perpendas, facile agnoſces, vermes illos duos extra cranium inventos eſſe in naſi receſſibus. In quibus vixiſſe & alios, alios vero e ventriculo in dormientis nares irrepſiſſe eorum vermium, qui in Scholiis ad illas

(*b*) lib. 1. Sect. 11. Obſ. 8. & ſeqq. (*c*) L. 2. S. 1. Obſ. 46. (*d*) Method. Hiſt. Anat. Med. c. 1. & ſeqq.
(*e*) Epiſt. Anat. 13. n. 7. (*f*) L. 5. Anat. Prælect. 3. (*g*) Act. Nat. Cur. T. 2. Obſ. 31.
(*h*) Eph. N. C. Cent. 3. Obſ. 14. n. 3. (*i*) Ibid. n. 1. & 2. (*k*) n 3. (*l*) Act. cit. T. 7. Obſ. 74.
(*m*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 3. Obſ. 72. (*n*) Vid. Epiſt. 9. n. 15. 16. 19. (*o*) Sect. hac. 1. Obſ. 116. & ſeqq.
(*p*) Pathol. l. 5. c. 7.

las Sepulchreti Hiſtorias, ejecti per naſum memorantur, credibile eſt. Et in iis quidem narium receſſibus qui Frontales ſinus dicuntur, vermes creſcere haud raro, in ovibus præſertim conſtat, a quibus irritatæ ſe ſe agitent; ut vel in ea de qua diximus, credere aliquis, qui ſe ita circumvolventem cerneret, ante diſſectionem potuiſſet. Quin & hominibus aliquando accidere, ut vermes, ejuſdemmodi in locis nidulantes, capitis dolores afferant, vel olim Arabes, de Indorum Medicorum ſententia, tradiderunt, nominatim Avicenna (*q*), ſigna quoque, & curationem proponens. Quæ fere in illis etiam Scholiis adnotantur, atque inſuper Æginetæ liber indicatur 4. cap. 57. quaſi ibi „ ex vermibus dolores excitari quidem concederet, in cerebro vero generari, negaret „. Sed non idcirco incredibiles hiſtoriæ rejiciuntur; imo inde harum confirmatio petitur (*r*) propterea quia ut in illis Sinibus ex putri materia, ſic & intra cranium ex abſceſſu aliquo poſſe vermes gigni, non dubitatur, errore facile condonando iis temporibus quibus naſi ovium vermes a muſca eſſe, nondum Valliſnerii noſtri (*s*) eximia in obſervando ſolertia oſtenderat, nec Cel. Reaumurius in ſua incomparabili Hiſtoria Inſectorum (*t*, confirmaverat. Quando igitur certum eſt, vermes hoſce ovium aliarumque ejuſmodi animantium extrinſecus in nares importari, & cum tam crebro intra earum nares inveniantur in cerebro non inveniri; quî contra exiſtimemus, cum tam raro in naribus hominum ſedem habeant, toties in humano cerebro eſſe deprehenſos? Non ut a naribus in Frontales Sinus, ita eſt in viventium cerebrum aperta, quin penitus & nerveis fibris, & vaſis, & membranis obſtructa via, ut ne ipſe quidem nicotianæ herbæ prolectus fumus, nedum ejus pulvis quantumvis tenuis, nedum ejuſcemodi beſtiolæ vel ſtatim ac ſunt ortæ, tranſire queant. Et fuit quidem olim cum illius herbæ pulvis, & multo magis fumus cranium ſubiiſſe, ex diſſectionibus perhiberetur: quas in Sepulchreto (*u*) pariter deſcriptas leges. Sed ibidem tamen aliquam, ut falſam rejici, alias aliter explicari, omnes pluribus quæ contrarium indicant, continuo ſubjectis infirmari, videbis. Ad quas ultimas addere, ſi opus eſſet, alias poſſes, & in his quæ in Centuria extat X. (*x*) Cæſareæ Nat. Cur. Academiæ.

9. Quid ergo eſt? inquies. Nullum animalculum intra cranii cavum, nihil ibi fuliginis, aut pulveris nicotianæ herbæ inventum unquam fuiſſe, credemus? Ego vero eorum qui reapſe talia vidiſſe ſe, ſcribunt, aliis quidem plani alicujus fraude, aliis caſu, aliis incuria, plerumque impoſitum fuiſſe, ſuſpicor. Noſti enim deceptrices præſtigiatorum manus, ut vix ac ne vix quidem vel antea admonitus aliquis ſentiat, cum quidpiam eo immittunt quo minime videntur immittere: quid non admonitus, alioque intentus? Caſus autem ipſe non abſimiliter illudit; ut cum ſpongiæ quibus ſæpe, aperto cranio, ſanguis abſtergitur, aut humor exhauritur, adhærentes ſibi forte beſtiolas inter abſtergendum, exhauriendumque, relinquunt. Incuria autem ſæpius, ut cum albida, ac teres aliqua tenuis polypoſa concretio pro lumbrico accipitur; perrarum eſt enim, perque difficile, ut verus vivenſque lumbricus per viam quam alias memorabo, in Sinum uſque Falcis prorepat, ubi a Verneyo (*y*); ſi tamen ipſe vidit; (*z*) fuiſſe dictus eſt. Aut cum disjecta humoris cujuſdam minima concrementa, qualia in urethra virili ad Proſtatæ glandulæ oſcula, immo intra Proſtatam ipſam non ſemel vidimus (*a*) pro tabacci humidulis granulis, quæ colore, & forma apprime referunt, incaute habentur: Aut cum ex Frontalibus Sinibus quo tenuiſſimum nicotianæ pulverem involare, vel certe compelli exſpirationis vi, prono autem capite etiam defluere interdum poteſt, cum, inquam, hunc pulverem vel ferra, vel ſcalpra illac in cranii cavum ab Anatomico referante demiſſa, traducunt ſecum: Aut denique cum aliquis anguſtus, & flexuoſus, eoque minus animadverſus cuniculus ab externo ulcere in illud idem cavum pertinet, eoque in vivente, aut mortuo animalcula tranſmittit. Alia ſciens prætereo; neque enim plura congerere neceſſe eſt tibi præſertim, Inſectorum Hiſtoriæ gnaro, ex eaque probe ſcienti, num cimices, exempli cauſa, & ſcorpii arctius concluſi, ut aere orbentur, num curculiones, num aliæ beſtiolæ ſine idoneo ipſis cibo, vivere & creſcere tamen queant. Certe ex quo illa Hiſtoria diligenter excoli, reſque ſingulæ ſcrupuloſius examinari cœptæ ſunt, aut nullæ amplius, aut oppido perpaucæ, & perpaucis creditæ, ejuſmodi obſervationes prodierunt. Neque unquam accidit Valſalvæ qui prope innumera, nec mihi qui non multo fortaſſe pauciora capita perluſtravi, ut in talia incideremus, quæ tot olim ſe vidiſſe Medici ſcripſerunt. Ex quibus propterea ſi forte unum aliquem ſine fraude, aut errore ullo vidiſſe fatear; id reverentia potius, quam ratione adductum, fateri me, credito. Nec te illud moveat quod poſt acerbiſſimos capitis dolores nihil aliud apparuiſſe dicatur, quam lumbricus, aut animalcula intra cranium reperta, aut inde prodire viſa. Complures enim illorum dolorum ſunt cauſæ quæ aut extra cranium ſunt, aut ſi intra cranium, non facile, aut nullo modo ſub ſenſum cadunt. Quid ſi quæſitæ non ſunt? ut cum ex moribundæ naſo lumbricus exiens, creditus eſt e cerebro proveniſſe, quaſi vero ex inteſtinis illuc prorepere non potuiſſet. Quid ſi quæſitæ cauſæ aliæ, & jam in cerebro ipſo repertæ? & minimi tamen ſimul accuſantur vermiculi poſtridie in aqua animadverſi, in qua particula, ex cerebro ſumpta, fuerat macerata. Vehementes quoque ii dolores erant, quos vermes ex centipedum genere creabant duo priuſquam e naribus ejicerentur. Nec tamen Viri Doctiſſimi Littrius (*b*), & Maloerius (*c*) qui eos viderunt, quidquam de cerebro ſuſpicati ſunt, ſed a Sinu Frontali in quem exiguum ovulum vi reſpirationis immiſſum eſſet, repetendos eſſe, non dubitarunt, haud ſecus atque Cl. Henckelius (*d*) cum vermiculos parvos duos, curculionum inſtar, eadem via prodeuntes, & ſæviſſimos capitis cruciatus ſolventes, in narium receſſus attractos cenſuit ex floribus fortaſſe in quibus rudimenta eorum laterent, arctius ad nares appreſſis, altaque, ut incaute fit, inſpiratione, olfactatis. Et ante illum Gahrliepius (*e*) vermiculos, eodem cum levamine e naribus ejectos, quoniam perſimiles vidit illorum qui ex muſcis proveniunt, a muſca matre deduxit. Recte omnes, quod neque ex putreſcente materia, neque in cranii cavo genitos, ſed ex ovis minimis, aut rudimentis animalculorum, extrinſecus invectis, procreviſſe in narium receſſibus, exiſtimarunt. Illud inter duos Clariſſimos Viros quos primo loco laudavimus, non ſatis convenit, cujus naturæ, & qua ex parte remedia adhibenda ſint, ut e naribus educantur. Quam controverſiam plane dirimere eo difficilius fortaſſe eſt, quod alias, ut vides, alio ex genere vermes ſunt, ut iiſdem non ſemper rebus aut fugari, aut allici poſſe videantur. Ut ut hæc ſunt; juvabit tamen per quæ & quomodo plerique educti fuerint, ex medicis hiſtoriis cognoſcere: ad quas addes quæ in Actis (*f*) extat laudatæ Cæſareæ Academiæ, & quæ in Commercio Litterario Norimbergenſi (*g*), præcipue autem quæ in Prælectionibus Viri Eximii Boerhaavii ad ſuas Rei Medicæ Inſtitutiones (*h*) ubi ſanatam ab ſe puellam memorat, cujus Pituitarii Sinus vermibus omnes erant pleni. Quoniam tamen Frontales ut plurimum incolunt Sinus, quod prima ac præcipua moleſtiſſimi doloris ſedes, cum ſenſu præſertim rodentis, ſeque moventis beſtiolæ ſæpe numero conjuncti, in alterutrius Sinus regione indicat; idcirco Littrius, ſi nihil alia omnia auxilia prodeſſent, ad chirurgiam denique nec difficilem, nec periculoſam in oſſe frontis deveniendum eſſe, cenſuit. Non dubito autem, quin eandem intellexerit, qua olim uſum eſſe Cæſarem Magatum de Valliſnerio audivi, nempe terebrato uſque ad Sinum oſſe, & verme quem ineſſe prædixerat, magna cum adſtantium admiratione, educto, ſicque dolore adverſus quem irrita alia omnia fuerant, feliciter abacto. Quam ſi curationem, ut in Adverſariis (*i*) ſperabam,

(*q*) Canon. l. 3. F. 1. tr. 2. c. 3. 7. 31. (*r*) ad Obſ. 117. (*s*) Vid. præſertim Oper. in fol. Tom. 2. P. 4. Epiſt. ad Gimmam.
(*t*) Tom. 4. Mem. 12. (*u*) Sect. ead. 1. Obſ. 82. & l. 4. S. ult. Obſ. 1. (*x*) Obſ. 89.
(*y*) Hiſt. de l'Acad. R. des Sc. An. 1700. (*z*) Vid. Epiſt. 24. n. 23. (*a*) Epiſt. 44. n. 20.
(*b*) Hiſt. de l'Acad. R. des Sc. An. 1708. (*c*) & An. 1733. (*d*) Act. Nat. Cur. D. 3. Obſ. 110.
(*e*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 8. Obſ. 141. (*f*) T. 4. Obſ. 30. (*g*) A. 1739. Hebd. 21. II. n. 3.
(*h*) ad §. 792. (*i*) VI. Animad. 90.

rabam, ex Auctoris inedito scripto Vallisnerius protulisset; illud fortasse inter cætera scitu non indignum novissem, an quæ felicitas in dolore tollendo fuit, eadem in reserato Sinu claudendo esset consecuta. Quam difficile enim id perficiatur, animadvertit Corn. Celsus (*k*), & post eum Chirurgi a Palfinio (*l*) laudati: difficultatis autem causas, & graves a Sinu haud occluso noxas idem Palfinius, & quem has Litteras recensens vidi, etiam Archiater Præstantissimus Nicolaus Rosenius (*m*) adnotarunt: ex quibus habebis quæ seligas, cum Verheyenio (*n*) qui eundem ac Palfinius pharmacopolam designare videtur, conferenda, & ad ea quæ super Celsi observatione illa protuli (*o*), adjicienda. Cæterum si alia forte exempla quæris vermium intra cranium, ut ajebant, repertorum, aut e narium recessibus ejectorum, utrorumque invenies inter illa quæ Daniel Clericus (*p*), nec sine interposito plerumque judicio, recensuit, secundorum autem inter ea quæ ab Joanne Saltzmanno (*q*) commemorata sunt, aut proposita, qui neque eorum indicia, neque auxilia per quæ sunt excussi, prætermisit.

10. Jam vero tres quoque meas tibi describam observationes in capite habitas dolore vexato aut ante cætera, aut maxima inter cætera incommoda. ANTE hæc, certe vexari solitum erat in viro mendico, qui semper fatuus, novissime autem adeo stultus, ut quem petierat, panem abjiceret, in Nosocomium exceptus fuerat. Constabat dolori capitis fuisse obnoxium, tunc autem & ventris obstructionibus laborare. MORTUI ex febre nescio qua accedente cadaver in hoc Anatomicum Theatrum A. 1728. illatum est, macilentum, nec in Ventre, & Thorace quidquam ostendens; si obstructum lienem excipias; quod præter naturam se haberet. Sed circumsectum Cranium cum attolleretur, animadversum est, huic in latere frontis sinistro firmissime affixam esse Duram meningem, quæ ibi ad modicum spatium, quasi ellypsis ambitu circumscriptum, non membraneam, sed mediam inter os & ligamentum naturam habebat. Cum Cerebellum molle & flaccidum esset, Medulla autem Oblongata parum firma; durum cerebrum, ut sæpe in stultis solet, inveni; tametsi Lateralibus ventriculis limpida aqua, sed pauca, inesset, cum plexibus decoloribus, quorum posteriori parti vesiculæ, nec tamen multæ, insidebant, eadem aqua plenæ. Denique anteriori faciei glandulæ Pinealis quidpiam adhærebat flavi, quod inter digitos compressum, quasi arenas intermistas habere, sensi.

11. Horum alia alio attinent, ut nostræ quædam postea declarabunt Epistolæ (*r*). Illud unum, ut opinor, ad capitis dolorem, quod in Crassa meninge compertum est. Quæcumque enim causa fuerit sive interna, sive externa; quanquam nullum hujus vestigium animadverti; cur ea pars meningis in ossis pene modum induruisset; proclive est intelligere, quotiescumque sanguis aut copia, aut turgentia, aut accelerato per caput motu vim afferret vasis, eam partem versus tendentibus, restitare illo objecto impedimento sanguinem debuisse, & circumjectas vasis fibras meningis distendere. Neque aliam ad causam referri videbis in Sepulchreto (*s*) quod *cephalalgiæ miserrimæ* illi *essent obnoxii*, in quibus utraque meninx *per aliquod spatium, sæpe duos digitos latum* ita coaluerant inter se, ut *vasorum oscula penitus obscerarentur*. Veri quoque simile est, ejusmodi obstacula, quatenus se aut sanguini, aut aliis pariter opponunt succis per meninges jugiter transeuntibus, occasionem interdum præbere doloribus per circuitus recurrentibus, toties videlicet, quoties tanta portio hæsit succorum, ut copia distendere, aut tandiu, ut vitiosa ob moram facta irritare meninges possit, quarum fibris se propterea contrahentibus postquam prima illa portio vi in angustiores laterales canaliculos contrusa est, nova succedat quæ ad eundem modum hæreat & expellatur, & post hanc alia: neque finis antea fiat quam laterales illi canaliculi sic denique sæpius iteratis impulsibus pateant, ut nihil jam hæreat. Sed aut funestum denique prænunciant exitum (*t*), aut difficilem non raro curationem habent ejuscemodi dolores, eoque magis, quo constantius eadem recurrunt hora; an quod ita significetur, laterales canaliculos valentius resistere impulsui dilatanti? Memini me adolescentem in Patria medicinam facere æquali meo Laurentio Bagattrinio externa quidem, sed acerbissima, hemicrania haud ita pridem correpto, quæ mane quotidie eadem hora, ut Itali numeramus, duodecima revertebatur. Quidquid agerem, aut nihil, aut eo dumtaxat conducebat, ut brevior, leviorque cruciatus fieret; nam illa ipsa hora redibat tamen: quin si quid erroris forte accederet, vel pristina vehementia. Frustra adhibitis omnibus complures jam dies auxiliis cæteris, non prius vici, quam tenui lignorum decocto modice agitatis, impulsisque circumeuntibus succis, sudores movissem, id quod Ballonio (*u*) quoque feliciter cessisse legeram in hemicraniis intolerabilibus, & quotidie mane certa hora recurrentibus. Omnino erat in eo Juvene aliquid hæreditarii. Nam & parens, septuaginta annis major, tanto idque paulo antea, capitis dolore prehensa fuerat, ut videndi altero oculo facultate amissa, magnis nihilominus per eos dies redeuntibus, subinde doloribus conflictaretur. Sed cum hi tamen neque ex eodem semper loco inciperent, sed modo ex vertice, modo ex interiore naso, ut calidum lac naribus attrahere prodesset, neque reverterent eadem hora, aliquanto facilius mihi fuit hujus, quam filii, dolorem tollere: quo facto, videndi etiam vis paulatim restituta est. Juverat inter cætera sanguis e brachio, non tam qui, me imperante, missus est, quam is qui, laxata fascia inter dormiendum, non paulo majori copia effluxit; ut feliciter vel in fœmina id ætatis idem propemodum acciderit, quod in sexagenaria observavit postea Vallisnerius (*x*). Sed ad dissectiones redeamus.

12. ADOLESCENTULA, Epilepticæ filia, pauperis uxor, cum Februario mense ex itinere vehementer incaluisset, magno capitis dolore, & acuta febre correpta est. His, sine delirio, sæpius taciturna, intra triduum, aut quatriduum perempta est. Cum lactaret, atque in menstruis tamen esset, tandiu distulerant venæ sectionem, ut denique cum gravius se habenti, arteriarum tamen pulsu, viribusque constantibus, sanguinis, qui mox impense concrevit, selibram e pede misissent, fortuito acciderit, ut protinus moreretur. CAPUT in Theatrum, ut ejus anni 1738. Anatomen absolverem; non cætera quoque, ut cupiebam; allatum est. Calvariæ interior facies ex subrubio fusca; exterior autem facies meningis Tenuis qua supernam operiebat cerebri partem, materia quadam erat oblita, non multa quidem, sed æqualiter ubique ducta subflava, crassiuscula, eaque omnino specie, ut quamvis inodora esset, pus tamen & nobis, & iis qui aderant, Medicis, & Chirurgis esse videretur. Verum neque in meningibus, neque in cerebro, quod decolor fuit, ullum usquam vitium, ullumve locum unde ea prodiisset materia potuimus invenire.

13. Si pus fuit; an ex alia aliqua corporis sede per sanguifera vasa haustum, & in illam translatum dicemus secundum ea quæ de quodam capitis dolore in Sepulchreto (*y*) indicantur? Sane hanc etiam ob causam ægrius ferrem, non fuisse reliqui corporis, in quo id quærerem, copiam factam; nisi rerum esset dispar ratio, aliæque mihi notæ essent historiæ, in quibus velut in ea Valsalvæ quæ superius (*z*) prolata est, sanies nusquam fuit, quam ad cerebrum inventa, quod & ipsum alioqui esset sanum. Num igitur ex meningum visum effugientibus foraminulis, unde humor secundum naturam & paucus, & limpidus is quo ipsæ madent, exire solet, illa puriformis materia, ut ex Recti intestini, & vesicæ glandulis in tenesmo, & dysuria sæpe accidit, vi morbi expressa est? Certe enim morbi expertes fuisse meninges, neque ille tantus capitis dolor credere nos sinit, neque is qui in calvariæ facie eas contingente erat color.

14. ALTERIUS mulieris, ob eum colorem, venit in

(*k*) De Medicina l. 8. c. 4. (*l*) Anat. du corps hum. l. 2. tr. 4. ch. 15. (*m*) Differt. de Off. Calvar. P. 1. n. 28.
(*n*) Anat. corp. hum. l. 1. tr. 4. c. 16. (*o*) Epist. in Cels. 4. (*p*) Hist. Lator. Lumbric. c. 13.
(*q*) Differt. de Verme naribus excusso §. 4. 5. 6. 11. & seqq. (*r*) Vid. VIII. n. 13. (*s*) Sect. hac. 1. Obs. 12.
(*t*) Vid. Eph. N. C. Cent. 3. Obs. 14. n. 1. & 3. & Dec.3. A.7. Append. pag. 74. Obs. 75. (*u*) Epidem. lib. 2. Const. Hyem. A. 1575.
(*x*) Eph. N. C. Cent. 5. Obs. 7. (*y*) Sect. hac. 1. Obs. 40. (*z*) n. 2.

in mentem, cujus dissecui caput ineunte anno 1717. Affecta primum Venerea lue; hinc febre cum atrocibus capitis doloribus, & delirio correpta, ex his in Nosocomio Patavino decesserat. HUJUS quoque exsectum cranium alicubi apparuit ex rubro nigricans. Duræ autem meningis ea pars, quæ supernæ mediæ regioni Sinus Lateralis dexteri proxima erat, multo crassior facta, cum altera meninge, atque adeo cum cerebri substantia omnino coaluerat, erantque hæc tria eo in loco semiputrida, & lurido quodam colore, ex subflavo cinereo, in corticali præsertim cerebri portione, deturpata. Quin etiam extima subjecti cerebelli substantia, quanquam ad minorem tractum, ad duos videlicet transversos digitos, cum meninge utraque adeo coaluerat, ut cum e Duræ cavo cerebellum extraherem, hujus ibi substantia, Duræ meningi adhærens relicta sit. Porro cerebri vasa per Tenuem meningem repentia, æquo latiora conspiciebantur, nigroque sanguine distenta, qualis & in Duræ Sinibus fuit. Per medullarem autem cerebri substantiam assulatim dissectam crebra passim, & evidentiora quam soleant, sanguifera vascula se ostendebant. Laterales ventriculi aqua plenissimi subfusca, quo colore & eorum facies infecta erat. Denique Pinealis glandula firmior, & major, & albidior quosdam quasi loculos intus habere visa est. Sed nec illud reticebimus, cum rara observatione quæ in Commentariis extat Petropolitanæ Imper. Academiæ (*a*) conjungendum, quod ab ortu, aut certe a prima infantia hujus mulieris cranio peculiare fuit, ut latus posterius dexterum magis curvaret extrorsum, quam sinistrum: quamobrem & ejus cavum, & comprehensum cerebri hemisphærium erat ibi evidenter amplius, quam a sinistris: id quod in altera etiam muliere (*b*) occurrit mihi, visumque est eo dignius adnotatione, quod tota obliquata cranii cavea tempus dexterum magis excavatum, sinistro contractiori, & vicissim occipitis latus dexterum contractius, sinistro magis excavato respondebat. Sed etsi in ea quoque fœmina Laterales cerebri ventriculi prorsus pleni fuerunt aquæ turbidæ; historia tamen non huc pertinet, ideoque alibi (*c*) perscribetur.

15. Neque enim scio, an illa fœmina doloribus capitis esset obnoxia, ut neque an ea cujus modo tota historia descripta est, antequam febre afficeretur: cum probe alioquin sciam, *figuram capitis vitiosam magnum ad diuturnos dolores inferendos conferre censeri momentum;* quæ verba in Sepulchreto quoque (*d*) referuntur, omisso, ob incuriam, Auctoris nomine, Rolfincii videlicet (*e*). Sed ad descriptam historiam ut redeam; si mulier illa, atque illa item de qua supra (*f*) diximus, adolescentula viri fuissent in sugendo herbæ nicotianæ fumo pene assidue occupati, fuscus ille, aut nigricans in utriusque cranii interna facie animadversus color, quibusdam facile visus esset præsertim olim, ab ejus fumi fuligine repetendus: neque enim qui repeterent defuere, ut in superioribus (*g*) est indicatum. Nos cum rubedo aliqua ei colori admisceretur, quin ab restitante sanguine esset, non dubitavimus. Nam etsi mulier lue venerea laborabat, nusquam tamen ulla fuit in cranio caries, quam aliquem fortasse ob atroces illos dolores potuisse suspicari, licet nullum sive tumore, sive colore extima capitis facies præberet indicium, ex aliis & præsertim ex illa in scorto pulcherrimo observatione planum est quam A. 1704. Bononiæ mihi narrare memini Novesium, qui & scriptis mandavit (*h*) postea. Satis tum ad moram sanguinis per tenuissima passim vascula, ut alibi ostendetur, ex calvariæ intima lamina in Duræ meningis vasa redire soliti, tum ad dolores illos probe intelligendos, satis, inquam, causæ est in descripta meningis illius crassitudine, & cum altera coalitu, vel secundum ea quæ paulo superius (*i*) proposita sunt.

16. Atque ut plenius intelligas, quam possint ejusmodi coalitus, obicem sanguini ponendo, inducere capitis dolores; fac cogites, ex vasis sanguiferis cum alia sint venæ, alia arteriæ, sanguinem qui per has fertur, ubi ad obstaculum ventum est quo ejus transitus tardior fit, non distendendo solum, sed percutiendo quoque, nocere. Scilicet quot sunt arteriarum pulsationes, tot ictibus, hisque eo majoribus, quo difficilior est transitus, meninges percellit. Sic Brunnerus (*k*) immanes capitis cruciatus in viro cujus Dura meninx verrucis pisi magnitudine plurimis hic illic, sed præsertim circa arteriarum *ramificationes*, obsidebatur, a singulis arteriolarum vibrationibus deduxit; quanquam distentionis tantum vim, non etiam percussionis, spectavit. Cæterum non modo coalitus, angustiora quæ per ipsos transeunt, vasa efficiendo, sed & quidquid, sive pungendo, convellendoque, sive comprimendo præstare idem potest, capitis dolores creabit. Pungendo creabat ossea illa acuta particula, inter meninges sita, de qua leges Observationem III. An. VII. Dec. III. Ephemer. Cæsareæ Nat. Cur. Academiæ. Comprimendo autem, exostosis cranii interior tum quæ Observatione describitur CCLIII. in Dec. eadem An. X. sanguine propterea quoque in meningibus adeo remorato, ut fere essent digitum transversum crassæ, & luxuriantis carnis referrent speciem, tum quæ Cent. VI. Observatione XXI. adjectoque ad hanc Scholio non una proponitur, præsertim vero quæ Observatione extat XCIX. Volum. II. Actorum ejusdem Academiæ: cujus ex minus antiquis libris plura tibi exempla de industria colligo, cum plurima videam ex iis libris, quos ante alteram Sepulchreti editionem vulgaverat, in hoc olim, & merito quidem, esse relata.

17. Nec desunt tamen quæ aliunde accepta, eodem adjiciantur: cujusmodi sunt duo quæ proferam haud inelegantia, & ad propositæ mulieris dissectionem attinentia. Ostendunt enim æquo majorem sanguinis copiam vasa quæ intra cranium sunt, distendentem, capitis dolores facere. Exemplum alterum Cowperi est in anglica Anatome humani corporis, aut si forte hac cares, in Actis Erudit. Lips. (*l*) Alterum in Commercio Litterario (*m*) leges. Primum in eo qui ab ineunte ætate dolori, de quo loquimur, vehementi obnoxius vixerat, Duræ meningis vasa adeo lata fuisse, monstrat, ut *calami* æquarent crassitudinem. Quod ne putes, instante demum novissimo morbo, id est apoplexia, esse factum, sed ut quam antiquum fuerit, scias; illorum vestigia vasorum in calvariæ interiore facie, tam profunda, atque ampla erant, ut ei vasorum crassitudini responderent: poteris autem observationi huic satis similem Bajeri observationem (*n*) adjungere. Exemplum secundum exhibet fœminam, a prima adolescentia immanibus pariter capitis doloribus excruciatam, iisque eo gravioribus, quo magis augebatur sanguinis aut copia, aut exæstuatio. Scilicet ren dexter non suo loco positus, sic arteriam Magnam, & venam Cavam ad imas lumborum vertebras apprimebat, ut qua hæc vena excipiebat sanguinem Iliacæ sinistræ, varix ortus esset, cujus diameter duplo propemodum Cavæ diametrum superabat, indicio manifestissimo, tanto plus sanguinis ad superiora, ipsumque caput ferri debuisse, quanto minus poterat ad inferiora. Exempla autem hæc duo probe intelligis eo spectare, ut a copia quoque sanguis qua Tenuis meningis vasa, & cerebri vascula sic distenta vidi, ut latiora essent, repeti possint acerbissimi dolores quibus mulier afficiebatur.

18. Cætera quæ in historia scripsi, partim supra (*o*) ut quæ ad aquam in ventriculis attinent, declarata sunt; partim alibi declarabuntur. Est enim, ut initio dixi, fere cum aliis complicatus malis capitis dolor. De quo hæc in præsentia habui quæ scriberem, eadem ratione perrecturus ad alia, si hæc prima non displicuerint. Vale.

(*a*) Tom. 7. p. 222. & seq. (*b*) Vid. ut in aliis quoque, Epist. 62. n. 15. (*c*) Epist. XII. n. 2.
(*d*) Sect. hac. 1. sub. Obs. 46. (*e*) Ord. & Meth. cognosc. dolorem Cap. l. 2. S. 2. art. 1. P. 1. c. 24. (*f*) n. 12. (*g*) n. 8.
(*h*) Lettres. L. 6. (*i*) n. 11. (*k*) Eph. N. C. Cent. 1. Obs 69. (*l*) A. 1699. M. Feb. ad Tab. 91.
(*m*) A. 1744. Hebd. 43. I. (*n*) Act. N. C. T. 3. Obs. 121. (*o*) n. 3.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA II.

Sermo primum fit de Apoplexia in universum, tum de ea quæ est a sanguine.

Quas nuper de capitis dolore ad te misimus, gratas fuisse Litteras, scribis; sed tanto gratiores futuras quas de Apoplexia expectas, & de cæteris deinceps morbis, quanto horum quisque gravior est, & periculi plenior. Simul quæris, an Apoplexia revera hoc sæculo crebrior sit, quando Medicos Eruditos duos in diversa vides esse opinione, & quod mirum videatur, ad eundem ab utroque Auctorem provocari, Cornelium Celsum.

2. Ut hinc incipiam; negari non potest, apud Celsum (*a*) hæc legi: *Attonitos quoque raro videmus, quorum & corpus, & mens stupet. Fit interdum ictu fulminis, interdum morbo, hunc ἀποπληξίαν Græci appellant*. Sed neque inficias iri potest, vix perbrevi attonitorum curatione proposita, hæc subjici (*b*): *At resolutio nervorum frequens ubique morbus est. Sed interdum tota corpora, interdum partes infestat. Veteres authores illud ἀποπληξίαν; hoc παράλυσιν nominarunt: nunc utrunque παράλυσιν appellari video*. Ne autem credas, apoplexiam hanc quam frequentem ubique fuisse dicit, & paralysim tum vocari solitam, paralysim potius fuisse totius corporis, quam veram apoplexiam; attendas oportet, non modo corpus universum resolvisse, ut paraplexia (*c*) dici posset, verum etiam mentis usum intercepisse; in ejus enim curatione mox a Celso (*d*) pronunciatur, *post sanguinis missionem, si non redit & motus, & mens, nihil spei superesse*; ne illud quoque addam, sæpe paraplexiam (*e*) *succedere apoplexiæ*, ut si illa frequens erat, hæc quoque non rara fuerit, necesse sit. Quid ergo erat, inquies, illa primo loco proposita a Celso apoplexia? in qua & corpus, & mentem stupere, ait, sed raro videri consuevisse. Nisi Mercurialis meus (*f*) Virique alii ante, & post ipsum Eruditissimi veram esse apoplexiam censuissent, quam ibi Celsus *morbum attonitum* nominarit, (quanquam attonitos, ut Rubeus (*g*) animadvertit, homines dixit, non morbum) ausus fortasse jam pridem essem de voce illa ἀποπληξίαν integra, an mendosa sit, dubitare. Interdum enim cum ultimas in Celsum Epistolas scriberem, suspicatus sum, morbum alium aliquem ibi indicatum ab eo esse, ut puta catalepsim, aut hujus similem, nempe quem raro videamus, in quo & corpus, & mens stupeat, & qui fiat interdum ictu fulminis, unde etiam proprie attoniti dicti sunt (*h*). Et sperabam quidem, suspicionem meam confirmari, & rationem aliquam emendationis ex Cælio Aureliano hauriri posse, qui fusius quam Veterum, qui supersint, quisquam, de Catalepsi verba faciens (*i*), docuit, qui primi olim ab aliis morbis hunc separaverint, & id nominis imposuerint, & quo quisque modo curaverint. Sed angustiis temporis exclusus, & inconstantia quadam, librariis forsan imputanda, tardatus, cum Asclepiadem *catalepsin appellavisse*, mox autem *novum non dedisse nomen*, legamus, sed ejus *sectatores catalepsin vocavisse*; longioris operæ esse credidi rem discutere, nec Celsi curationem volui cum Themisonis, qui nuper vixerat, curatione comparare. Quæ tu facias censeo, non tam mea suspicione adductus, quam Summi Viri opinione permotus Gerardi Swietenii, Cæsareorum Archiatrorum Comitis meritissimi. Cujus Commentariorum (*k*) Volumen III. mihi, hanc Epistolam relegenti, benigne missum cum versarem, gavisus sum, eandem utriusque nostrum conjecturam fuisse. Quam nisi sequaris; aliquam nobis excogitabis rationem, qua unum eundemque morbum & raro videri, & frequentem ubique esse, intelligamus.

3. Sed & ante Celsum, & post Celsum frequentem fuisse apoplexiam, cum Hippocrates indicavit, tum alii confirmarunt morborum Observatores: ille quidem; nam si raro accidisset, non inter morbos numerasset qui *in pluviarum multitudine* (*l*) & qui item *hyeme* (*m*) magna ex parte fieri solent; hi vero; nam hæc ejus dogmata memorantes, non modo in dubium non vocarunt, sed & suis observationibus comprobarunt. Sic Hollerius (*n*) complures recensuit apoplecticos *in frigida & austrina aeris constitutione* a se visos. Sic; ne longior sim; Forestus (*o*) suas producens observationes, *tota*, inquit, *cœli constitutio tunc pluviosa, & austrina erat, & ita ab initio* Decembris ad 18. diem, *plurimi apoplectici, & convulsi interierunt:* quin etiam in universum tradidit, suis quidem, Batavis *regionibus frigidis & humidis non raram, imo frequentissimam esse apoplexiam; frequentem quoque in locis frigidis ob situm terræ, ut Florentiæ, & Lucæ, & Bononiæ*, ubi erat ipse studiorum causa commoratus, *vel ob regionis naturam, ut Germanis, & Britannis*. Hi vero duo Medici centum quinquaginta annis circiter, ante hujus initium sæculi hæc adnotaverant: aut si Forestus paulo tardius; non tardius certe Jacchinus (*p*) unde pleraque istorum verborum, dissimulato auctoris nomine, descripsit Forestus.

4. Noli autem credere, hæc a me dici, ut inficier quod probe memini, circa hujus sæculi initia frequentes adeo factas esse mortes repentinas, ut rei novitate perculsus populus terreretur. Sed hoc dico: quod nostris accidit temporibus, idem aliis quoque accidisse modo post breviora, modo post longiora intervalla, ut tempestatum natura tulit, non earum tantum quæ exempli causa memoratæ sunt, sed & aliarum, ut suo declarabitur loco (*q*), idque magis, minusve pro regionum situ, & constitutione, & victus consuetudine magis, minusve cum tempestatibus consentiente. Quin fuit aliquando cum inter cæteros pestilentes morbos, noxium fortasse circumjectorum locorum aerem, certe autem vitæ mutationem ex laboriosa in desidem & voluptariam consecutos, *apoplexiæ morbus acerrimus* sæviret, quemadmodum ex Agathia (*r*) cognosces. Qui alteram quoque sæculo eodem sexto pestilentiam describens (*s*), cum alia memorat mortis genera, tum *interiisse*, ait, *repentina morte quam multos tanquam apoplexiæ gravi morbo correptos*. Deinde hoc adde, non omnes circa nostri initium sæculi repentinas mortes ab apoplexia fuisse, sed plures etiam a syncope, quasdam a suffocatione. Novissime (id quod pariter per dissectiones animadversum, recreavit populi animos ab incognita quæ lateret in aere, communi quadam causa tantam subitarum mortium frequentiam facile repetentis) novissime, inquam, hoc ajo: qui apoplexia vel eodem mense, atque adeo die plures interierunt, non omnes eandem in cerebro noxam, sed alios longe aliam, & ab alia causa profectam, nec semper recenti, sed antiqua interdum, ostendisse: quod & prægressa incommoda significaverant.

5. Etsi enim apoplexiæ cujusque causa illa proxima & quæ morbum continet, una esse videtur, id est interiorum qui in cerebro fiunt motuum, cum videlicet movemus, sentimus, cogitamus, subita imminutio, tanta interdum, ut proxime ad cessationem accedat, aut in cessationem continuo transeat; eam tamen imminutionem multæ sunt & variæ quæ inducant, causæ, harumque ipsarum aliæ sensus omnino fugiunt, aliæ sub hos cadunt. Quarum illas, ubi res nonnunquam coegerit, ibi conjicere, quoad ejus licebit, conabimur. De his autem, quæ manifestæ occurrere nobis intra cranium solent, dabimus operam ut dilucide ac partite scribamus.

6. Hæ plerumque aut in sanguine, aut in sero consistunt,

(*a*) De Medicina l. 3. c. 26. (*b*) Initio seq. c. 27. (*c*) Vid. Galen. apud Gorræum Defin. Med. τὸ Π. (*d*) cit. cap. 27.
(*e*) Apud Gorræum loc. cit. (*f*) Prælect. Patav. l.1. c. 19. (*g*) Annot. in cit. Celsi c. 26. (*h*) Servius ad v. 172. l. 3. Æneid.
(*i*) Acut. Morb. l. 2. c 10. 11. 12. & Chronic. l. 2. c. 5. (*k*) In Boerh. Aphor. §. 1007. (*l*) Sect. 3. Aph. 16.
(*m*) Ibid. Aph. 23. (*n*) De Morb. Int. l. 1. c. 7. in Schol. (*o*) Observ. Medic. l. 10. Obs. 70.
(*p*) Vid. init. c. 9. Comm. in Ras. (*q*) Epist. III. n. 13. 29. (*r*) De Bello Gotth. l. 2. (*s*) l. 5.

ſiſtunt, nonnunquam & in aliis. Sed nos rariores cauſas in noviſſimum rejicientes locum, frequentiores illas duas primum perſequemur. Eæ, quippe ſæpius animadverſæ, celebrem illam apoplexiæ diviſionem pepererunt in Sanguineam, & Seroſam: quam qui diviſionem improbarunt; id eo feciſſe partim credo, quod tunc continentem cauſam magis, quam efficientes, & ab his profectam in prædicendo, medendoque utilitatem, ſpectarent; partim quod ſeri effuſionem pro effectu haberent, non pro cauſa, qua de re alibi (*t*) & vidi, & videbo; partim etiam quod ut cætera Majorum dogmata, ita hoc quoque abjicere ſtuderent, olim adeo inculcatum, ut vulgo vix aliunde quam a ſero craſſiore ventriculos cerebri impediente, eſſe apoplexia videretur. Sed nimirum ſæpe veteris doctrinæ faſtidio ultra æquum homines progreſſi ſunt.

7. Nec vero etſi medentium plerique ſic crederent; fugiebat tamen doctiores, apoplexiam etiam a ſanguine Medicinæ parentes agnoviſſe. Hippocratis, Galenique locos non produco; habes enim in Sepulchreto (*u*), ut verba quoque Turriſani (*x*) qui ſæculo XIV. illorum aliquem locorum probabat. Italorum præcipue alii ſæculo XV. & XVI. idem facere perrexerunt, in quibus Jo. Matthæus de Gradi (*y*), Jacobus Berengarius (*z*), Leonardus Jacchinus (*a*); ſed præſertim Petrus Salius vicinus meus (*b*) toto illo peculiari capite, quod *de Apoplexia a ſanguine* inſcripſit. Quorum etſi alii aliter rem intelligebant; nemo tamen præter Salium fortaſſe, qui id ipſum raro, ea credidit ratione fieri qua ut ſæpe nos videre ſoliti ſumus, ita Avicenna (*c*) olim docuerat, cum videlicet cauſam ſecundi, & frequentioris quidem generis ejus apoplexiæ quæ ſit a repletione, eſſe cenſuit *aut humorem ſanguineum effuſum ad ventriculos cerebri ſubito, aut humorem phlegmaticum, & hunc eſſe ſecundum plurimum*. Sed paulo ante, quam Salius ſcriberet, Italus alter Leonardus Botallus, ex Gallis autem Ludovicus Duretus, quamquam ſerius hujus liber vulgatus eſt, effuſum ſanguinem conſpexerant in eos apoplecticorum ventriculos, quemadmodum verba utriuſque, in Sepulchretum (*d*) quoque relata, præclare oſtendunt; ut permirum ſit, eruditiſſimum alioquin Medicum Caſparum Hoffmannum (*e*) quæſiviſſe, *quis ventriculos ſanguine oppletos in apoplexia vidit unquam*? Porro a ſanguine, etiam in ventriculos, aut alio intra cranium, non effuſo, aut certe ab alia cauſa quam a frigido humore, tam crebro apoplexiam accidere cenſuit Proſper Martianus (*f*), ut affirmare non dubitaverit, *ex tribus apoplexiæ ſpeciebus unicam tantum, & de raro contingentem in frigidos ſuccos Hippocratis conſilio referendam eſſe*. Huc ſi addideris, Varolium (*g*) Mercuriali reſcribentem, provocaſſe ad *diſſectiones eorum, qui apoplectici moriuntur*, & iis fretum, ſic locutum fuiſſe: *in* eorum *ventriculis cerebri (hoc quæſo mihi credas) non reperitur major excrementorum copia, quam communiter in omnibus aliis reperiri ſoleat*; hoc inquam, ſi addideris; plane intelliges, non modo ante recentiora tempora non defuiſſe qui apoplexiam a ſanguine agnoſcerent, ſed & nonnullos fuiſſe qui apoplexiam ab effuſo in ventriculos ſeroſo excremento, perraro, ne dicam nunquam, fieri docerent.

8. Attamen alias a ſanguine, alias a ſero eſſe hunc morbum repetendum, præter illas tot obſervationes quas in Sepulchreto collectas habes, confirmabunt aliæ bene multæ poſt ejus alteram editionem vulgatæ, quarum nos aliquas, ut res feret, poſtea memorabimus, hic illis tantum indicatis, quas litteris conſignaverat eodem ac Duretus, & Botallus tempore, eademque in Gallia Italus, ut videtur, Medicus non vulgaris, & ſane dignus, cujus & reliqua in lucem proferat Doctiſſimus Targionius, a quo (*h*) hæc exſcripta habemus. „ In Damicella de Mauvoyſin, quæ „ obiit a partu Epileptica una & Apoplectica, ſecta „ obſervavi totum ventriculum ſiniſtrum cerebri fuiſ„ ſe plenum aquoſo ſanguine, ſeroſo, putri, ac pra„ vi coloris, & venas Plexus retiformis una cum „ arteriis fuiſſe tumidas, quaſi inſufflatas, ſubni„ gras: ut etiam in D. de Boyſſy magno Franciæ „ Scutifero, totus ventriculus dexter erat irriguus „ ſanguine. Ideo jure Lampridius de Severo Cæſa„ re, obiit ictu ſanguinis, quem Apoplexiam vo„ cant; pleriſque enim Apoplecticorum ſectis extra„ vaſationem ſanguinis in ventriculo vidimus. „ Nec diſpliceat quod, cum ſibi ſcriberet, fortuito, ut fit, memoria lapſus, pro Lucio Vero Severum, Lampridium autem pro ſexto Aurelio Victore poſuerit, cujus de Vero hæc in Epitome verba ſunt, (*i*) obiiſſe videlicet *ictu ſanguinis, quem morbum Græci* ἀπόπληξιν *vocant*: unde ſanguineam apoplexiam intelliges etiam ſæculo quarto fuiſſe notam: aut ſi forte cum iis facis qui Epitomen illam incerti Auctoris eſſe putant; Eutropii Hiſtoriam (*k*) inſpice quarto ſæculo & prius quam illa Epitome, ſcriptam; obiiſſe Verum leges *ſubito ſanguine ictum, caſu morbi quem Græci* ἀπόπληξιν *vocant*. Et ſane haud aliam, quam ſanguineam fuiſſe Veri apoplexiam illa indicant quæ de ejus vita, morbo, curatione, & obitu ſæculo jam tertio ediderat Julius Capitolinus (*l*), convivia, & calices ejus deſcribens, tradenſque, *non longe ab Altino ſubito in vehiculo morbo quem apoplexin vocant, correptum, depoſitum e vehiculo, detracto ſanguine Altinum perductum, cum triduo mutus vixiſſet, apud Altinum periiſſe*. Quem ad locum Capitolini non omittendum eſt quod Egnatius (*m*) paulo ſupra ubi idem Hiſtoricus eam Veri apoplexiam memoraverat, ſic adnotavit, ut quam frequens ſæculo XVI. is morbus eſſet, magis magiſque intelligeremus: *apoplexi*, inquit, *frequentiſſimo jam ac pervulgato ob immoderatum vini, venerique uſum morbo per hoſce annos quibus iſta commentabamur*. Sed illuc revertor, ut ſeroſas quoque eſſe apoplexias ex ejuſdem Obſervatoris ſcriptis comprobem, qui in *pleriſque* apoplecticis effuſum in cerebri ventriculum ſanguinem ſe vidiſſe, docuit. Inter illa quæ ſupra deſcripſimus verba, hæc interjecit: *in aliis vidi aqua plenum limpidiſſima, extinctis Apoplexia cum tamen vacuus eſſe deberet omni omnino re*. Jam vero utrumque iis pariter Obſervationibus planiſſime confirmatum videbis quæ ex Valſalvæ ſchedis primum, tum ex noſtris quoque proferentur. Nec tamen quod in Sepulchreto promiſcue factum vides, hic illas producemus in quibus capitis vulnera ictuſve apoplexia conſecuta eſt; ſed in ſuum differemus locum; editas autem antea ab utrolibet noſtrum, dumtaxat indicabimus. Quibus etiam omiſſis, hæ tamen longiſſimæ eſſent Litteræ, niſi quæ diſſectiones ſpectant ad ſanguineam apoplexiam, eas tantummodo, neque omnes, in præſentia proponeremus, rejicientes in Epiſtolas proximas, tum earum reliquas, tum quæ attinent ad ſeroſam.

9. Ut a Viro Ampliſſimo incipiamus; cujus propterea hiſtoria eſt a Valſalva diligentius deſcripta; ANTONIUS FRANCISCUS SANVITALIS, Cardinalis S. R. E. ſtatura mediocri, aut paulo hac majori, corpore carnoſo, colore rubicundo, ſtudiis, & gravibus occupationibus deditus, arthritidi obnoxius, aliquot ante annis cœperat inani quodam faucium ad exſcreandum irritamento, & convulſivis etiam motibus in facie, & manibus per intervalla tentari. Denique cum annum ageret quinquageſimum quintum, & regionem duos jam menſes incoleret montoſam, auſtroque ſæpius perflatam, cujus alias regionis cœlum valde ſibi adverſum expertus fuerat, acceſſiſſent autem animi ſolicitudines & curæ, & hyemale ſolſtitium A. 1714. appropinquaret; in affectum incidit vertiginoſum: a quo tametſi liberatus eſt; non mediocrem tamen mœſtitiam, & ad ſomnum proclivitatem oſtendebat. Intra viceſimum circiter diem rediit affectus vertiginoſus, vomitumque ſecum

(*t*) Epiſt. 1. n. 3. & Epiſt. 4. paſſim. (*u*) l. 1. S. 2. in Addit. in Schol. ad Obſ. 1. & 14. (*x*) Ibidem. (*y*) Prax. tr. 11. (*z*) Iſag. ubi de Anat. part. colli. (*a*) c. 9. cit. (*b*) c. 2. de Affect. particularib. (*c*) Canon. l. 3. F. 1. tr. 5. c. 12. (*d*) Sect. cit. Obſ. 11. n. 2. & Obſ. 16. (*e*) Vid. Schol. ad cit. Obſ. 11 (*f*) Adnot. in Hippocr. de Morbis l. 2. verſ. 64. (*g*) De Nervis Opt. Epiſt. 2. (*h*) in fine della Deſcriz. d'un Tumore Follic. (*i*) Hiſt. Aug. Epitom. in M. Antonino. (*k*) Hiſt. Rom. l. 8. (*l*) in Vero Imperat. (*m*) Annot. ad Capitolini M. Antonin. Philoſ.

ſecum adduxit. Brevi ſpatio uterque primum, deinde etiam vehemens, qui iis ſucceſſerat, dolor capitis ſedatus eſt. Verum poſtridie eadem qua vertigines ingruerant hora, omni propemodum amiſſa ſentiendi, & movendi facultate in ſiniſtra parte corporis, quaſi ſomno profundo ſopitus jacet. Naturalis tamen eſt reſpiratio; pulſus autem frequens, magnus, vehemens: & quamquam ſiniſtri artus incaſſum irritantur; iiſdem tamen irritamentis ad plantam pedis dexteri, & iis quæ ſolent, ad nares adhibitis, leviter excitatur, ut quædam nutibus, nonnulla etiam verbis opportune ſignificet. Habent autem hæc irritamenta feliciorem ſucceſſum præſertim poſt ſanguinis miſſiones: præcipue vero ſexto ab apoplexia die cum ſecta eſſet, imperante Valſalva, vena Jugularis dextera; horis circiter poſt quatuor, expergefacti interni ſenſus, & loquela ad horam unam, eoque amplius reſtituta eſt. Eademque excitatio, ſed manifeſtior, & longius protracta, eadem quaſi hora habita eſt nocte inſequenti. Verum excitatio hæc noviſſima fuit: inde enim æger ſenſim declinans, & convulſivis motibus per intervalla correptus dextera in parte, præſertim in pede ac manu, & in tota præterea facie, in primiſque ad oculos, in ipſoque etiam fortaſſe corde; nam pulſus ſæpe eodem tempore omnino deficiebat; his tandem circa initium diei decimi redeuntibus, vivere deſiit.

IN VENTRE, & Thorace inventa ſunt omnia ſecundum naturam conſtituta. Cerebrum vero flaccidius fuit: & in ſiniſtro quidem ventriculo non multum ſeri; at in dextero uncias duas habuit, & hoc amplius, ſanguinis coagulati. Laceratus autem hic erat plexus Choroides, & ventriculi parietes in ipſo latere externo poſteriora verſus, ad profundi ulceris ſimilitudinem erant corroſi.

10. Plura in Ampliſſimo hoc Viro convenerunt quæ ad apoplexiam diſponerent, ſtudia, graves occupationes, curæ, arthritis ipſa, quæ ſæpe calculoſam, alias apoplecticam quoque poſt ſe trahit affectionem. Lege ſis inter cæteras Viri Principis, itemque Comitis, utriuſque podagrici, utriuſque apoplectici hiſtorias (*n*), & præter cyſtis calculos in utroque, alterius Laterales cerebri ventriculos ſero, alterius, qui huc potiſſimum attinet, cruore effuſo ſcatentes animadverte. Cardinalis apoplexiam prænunciarant plura ex ſignis illis communibus quæ collegit Cælius Aurelianus (*o*) olim quidem convulſivi manuum, faciei, & faucium etiam, ut ego opinor, motus: proxime autem iteratæ vertigines, quas proclivitas ad ſomnum, mœſtitia, vehemenſque capitis dolor conſequebantur: quæ ita inſtantem indicarunt, ut noviſſimæ vertigines pro leviore quodam apoplectico paroxyſmo quadantenus haberi poſſint, quippe quem gravior poſtridie excepit eadem hora. A ſanguine hunc eſſe, poterat illius copia ſignificare, rubicundo colore oſtenſa, & rarefactio ventis auſtralibus inducta, vaſis ab ætate ipſa jam rigeſcentibus, mox a bruma arctatis, & ob utramque hanc cauſam diruptioni facile obnoxiis. Nec tamen fortis initio, & progreſſu fuit apoplexia, ut reſpiratio commonſtravit, & ſentiendi movendique facultas ne in ſiniſtro quidem corporis latere omnino ſublata, & ſemel, iterum, ſæpius cum internis ſenſibus reſtituta loquela, donec laceratione in cerebro aucta, & ſanguine magis effuſo, lethalis apoplexia facta eſt. Nec profuit, quamvis ſtatim ab ipſo initio ſe prodens, pulſus febrilis, & fortaſſe febris, quam ſyptomatum eadem hora nonnunquam obſervata remiſſio, & deinde intenſio ſubindicabant; imo vehementer obfuit, ſanguine videlicet magis, & valentius agitato, impulſoque: ut inter multa ac varia quæ ab Hippocratis Interpretibus, aliiſque cum antiquis, tum recentioribus Medicis de febre tradita ſunt ſuperveniente apoplexiæ, quam per ipſam quidem rariſſime ſolvi, affirmat Experientiſſimus Werlhofius (*p*), hic illud in primis locum habere videatur; quamvis in ſeroſa proſit aliquando, in ſanguinea potius obeſſe. Sed contra, utilitatem, quam potuit, certe præſtitit ſanguinis miſſio, ab Jugulari præſertim vena, eaque dextera, ut ſcite is qui Bononia advolarat Valſalva ſecundum obſervationes in hemiplecticis inſtituit ſuas (*q*), quas & anatome tunc confirmavit. Noxa enim erat in cerebri parte dextera, cum ſiniſtra corporis eſſet reſoluta: id quod inſequentibus etiam diſſectionibus inventum leges. In ſectione autem Jugularis venæ illud quoque attendas velim, caviſſe Valſalvam, ne ſibi objici fortaſſe poſſent quæ multis interdum objiciuntur, iſto in apoplecticis auxilio utentibus. Scilicet reſpirationis difficultatem ejuſmodi ægris per ſe noxiam, quippe redituro e cerebro ſanguini obſtantem, non eſſe injecta circum collum faſcia augendam, aut ſi ea ratione quam laudat Cel. Heiſterus (*r*), laxior injecta faſcia ita deorſum trahatur ad pectus, ut arteriam Aſperam non premat, Jugulares venas premat; hanc ipſam preſſionem regreſſui ſanguinis officere: modum autem a quibuſdam hoc tempore probatum, quem olim Berengarius Carpenſis (*ſ*) deſcripſerat, neque in apoplectico locum habere, & ſi haberet, tum ob compreſſam animam deſcendenti e cerebro ſanguini obfuturum, tum ob zonam qua venter conſtrigitur, effecturum, ut multo plus ſanguinis ferretur ad cerebrum. Valſalva igitur Jugularem venam incidi juſſit apoplectico, non modo naturalem reſpirationem ſervanti, verum etiam imminutam prioribus venarum ſectionibus copiam ſanguinis habenti; ut minus periculi jam eſſet a Jugularis compreſſione (quamquam ea dumtaxat quæ digito fit, alias eſſe uſum ſcio) quam ſpei ab inciſione, & minus quoque metuendum, ne ad cohibendum poſtea ſanguinem arctiore faſcia opus eſſet. Nam quod alii præterea objiciunt, per Jugularis venæ ſectionem ſanguinem quidem *immediate* e cerebro deduci, ſed tanto plus ſanguinis ob id ipſum convehi ad cerebrum per arteriam Carotidem; Valſalva certe, ut minime ignorabat, Externam, quæ in collo inciditur, venam Jugularem non eam eſſe, quæ immediate e cerebro ſanguinem revehit, ſed Internam; ſciebat quoque, huic quidem venæ, non illi, Internam reſpondere Carotidem, quæ ad cerebrum ſanguinem adducit, illi vero Externam reſpondere, quæ partes alluit capitis extra cerebrum ſitas: ad quas ut, vena illa Externa ſecta, magis reſiſtentia minuitur, ideoque plus ſanguinis fertur per Externam Carotidem, ſic minus eſt quod ad cerebrum feratur per Internam. Neque hic vereor, ne forte dicas, quaſdam tamen inter Externam & Internam Jugularem venam eſſe communicationes; ſic enim vides, non effici ut immediate ſanguis e cerebro, multoque minus ut tanta ex eo ſanguinis copia detrahatur, quanta per inciſam, ſi liceret, Jugularem Internam detraheretur, quippe quæ ipſa quidem & continuatio eſt eorum ſinuum in quos venoſus cerebri ſanguis corrivatur, & majori prædita eſt diametro quam Externa, nedum quam parvi aliqui Externæ ſurculi, quos cum iis communicare Sinibus, ultro affirmamus, inter iſtos ſurculos ipſam aliquando, ſi ita vis, Occipitalem venam referentes. Qua ex vena propter eam immediatam communicationem ſanguinem detrahere in multis quidem cerebri affectionibus, & ſpeciatim in contumaci quodam ac perdifficili ſoporoſo morbo a me commendatam eſſe, ut laudatus inquit Heiſterus (*t*) invenies (*u*), non ſic tamen, ut ejuſmodi per cucurbitulas detractionem ſanguinis cum hujus miſſione ex venis brachii, aut ex Jugulari in ſanguinea apoplexia ſtrenue oppugnanda compararem, quemadmodum fortaſſe aliqui ex Hoffmanni (*x*) lectione exiſtimabunt. Cæterum Hoffmannus recte fecit, quod hoc quoque auxilii genus ſuis ibi commemorare lectoribus non omiſit, a Sorano, ut poſtea animadverti (*y*), *in querelis capitis*, & ab nobili Medico Ingraſſia *in cerebri affectibus calidis* valde probatum, in ipſa autem apoplexia aliquando neceſſarium, ſicuti ex indicata a me olim Zacuti Obſervatione cognoſces. Apoplecticum

(*n*) Eph. N. C. Cent. 4. Obſ. 169. (*o*) Acut. Morb. l. 3. c. 5. (*p*) Vid. Commerc. Litter. A. 1734. Hebd. 49. in fin.
(*q*) Tract. de Aure c. 5. n. 8. (*r*) Inſtit. Chirurg. P. 2. S. 1. c. 7. n. 1. (*ſ*) Iſagog. in Anat. ubi de Anat. aliquar. part. colli.
(*t*) Sect. cit. c. 5. n. 2. (*u*) Adv. Anat. VI. Animad. 83. (*x*) Medic. Rat. T. 4. P. 2, S. 2, c. 7. Theſ. Therap. §. 3.
(*y*) Epiſt. Anat. 4. n. 11.

cum enim Juvenem *reſoluto pulſu*, ut *in horas moriturus* videretur, *ad ferenda vehementiora auxilia incapacem*, reſtituit *cucurbitula bis in occipite* profunde *ſcarificata*. Meadius (z) quoque Illuſtris Anglorum Medicus *permagnum auxilium* hoc eſſe, confirmat, *in maxime periclitantibus* apoplecticis *magnopere juvaſſe*, *non ſemel expertus*. Nemo autem fuſius, diligentiuſque de præſidio hoc ſcripſit, quam Celeberrimus inter Germanos Profeſſor, nec minus quam Meadius, erga me humanus, Aug. Frid. Waltherus, qui Diſſertatione edita *de Scarificatione Occipitis*, *plurium capitis morborum auxilio*, id verum eſſe cum in aliis morbis, quos inter phrenitidem, paraphrenitidem, convulſivos, & ſoporoſos affectus, ipſamque epilepſiam, tum ophthalmiam pertinacem, anginam, vertiginem, & obſtinatam cephalalgiam, quamvis ab initio ſympathicam, nominat, modo a ſanguine ſint, nedum in ſanguinea apoplexia cum aliorum, tum ſuis præſertim obſervationibus comprobat. Quod vero ad hanc ultimam ſpectat, præter Auctores hos duos recentiſſimos, velim Aretæum (a) legas, magnum inter Veteres medendi magiſtrum, hæc in apoplexiæ curatione præcipientem: *quum morbus diu trahitur*, *& caput in cauſa eſt*, *cucurbitula occipitio affigenda*, *& ſanguis largiter hauriendus*: *plus enim quam venæ ſectio proficit*, *& vires nequaquam labefactat &c.* Sed ad Valſalvæ obſervationes redeamus.

11. VIR ſexaginta annos natus, temperamento ſanguineo, & laudabili corporis conſtitutione præditus, ex fortuito inter ambulandum lapſu, caput magno impetu ad ſolum allidit. Leviter ſtupidus, fronte contuſa, e naribus ſanguine erumpente, & hæc conſecuta ſiniſtri artus ſuperioris reſolutione, ut nihil omnino ſenſus & motus in eo ſupereſſet, in Bononienſe Sanctæ Mariæ *de Vita* Noſocomium infertur: ubi ſaturatus in facie rubor, laborioſa reſpiratio, durus pulſus, & mediocriter celer animadvertuntur, cæteris omnibus, ſi paralyſim de qua dictum eſt, excipias, ſecundum naturam ſe habentibus. Die quarto Aphonia, quinto autem ineunte, mors ingruit. CUM in Ventre, & Thorace recte omnia conſtituta invenirentur, neque os frontis, pauco dempto ſanguine, qui ob contuſionem inter ipſum, & tegumenta ſtagnabat, ullum quod ſub ſenſum caderet, læſionis indicium oſtenderet: neque reſerato cranio, Dura meninx quidquam, niſi levem aliquam contuſionis exhiberet notam, quæ ad meningem alteram non tranſierat; in dextero tandem cerebri ventriculo repertæ ſunt unciæ concreti ſanguinis circiter duæ; corpus autem Striatum ita cum plexus Choroidis parte eroſum, ut vix ullum ſui veſtigium relinqueret.

12. Noli putare, oblitum me inſtituti mei, apoplexiam huc retuliſſe, quæ inter illas quæ a capitis ictu ſunt, potius fuerit referenda. Etſi illæ quoque, ut in loco videbis (b), mirifice id confirmant quod ſupra (c) dicebam a Valſalva in hemiplecticorum diſſectionibus fuiſſe obſervatum; illarum tamen in præſentia non egeo. Sed hanc tranſtuli in hunc locum propterea quia alia mihi, atque ipſi fuit, de hac apoplexia ſententia eſt. Neque enim eam ex fortuito lapſu, ſed potius lapſum ex ea repeto, argumento fretus, quo ad ſimilem in fere ſimili caſu dubitationem tollendam uti non potuit Laubius (d). Scilicet mihi in propoſita obſervatione argumento eſt ejus vitii natura, quod in cerebro latebat, illius conſimile quod legiſti in ſuperiore. Ab utroque lethalis denique, ut ſupra (e) explicatum eſt, accidit apoplexia; ſed antea levior, quæ nimirum huic viro ut in artu ſuperiori vim movendi atque ſentiendi prorſus ademit, ſic movendi ſaltem, in inferiori tantiſper videtur, cum inciperet ademiſſe, ut repente caderet. Cæterum utcumque ſtatueris; ſemper eam obſervatione hac confirmari doctrinam, videbis pro qua ſtabat Valſalva; ſed illa vel magis quam protinus ex eodem ſubjiciam.

13. MULIER annorum ſeptuaginta, a multis jam menſibus valde oblivioſa erat, neque ſemper objecta, certo ſitu poſita, cernebat, incedens autem vix pedes attollebat. Hæc cum anno ante, neſcio qua capitis repentina affectione tentata, illico evaſiſſet; nunc inter comedendum, ex improviſo cadit, tota ſiniſtra parte corporis, & dextero etiam brachio reſoluto. Reſpiratio quidem naturalis omnino eſt, ut ferme etiam faciei color, qui ipſi pallidus: neque ullæ apparent convulſiones; ſed caput non ſecus ac ſi mortua eſſet, concidit: neque ullum dat intelligendi, aut ſentiendi ſignum; niſi quod dum Jugularis vena dextera ſecatur, nonnihil ſe contrahit. Vixit ad horas novem. CEREBRI ventriculi pleni inventi ſunt fluido ſanguine. Eratque eorum dexter valde eroſus circa marginem exteriorem tum corporis Striati, tum Thalami nervi Optici; ſiniſter autem ad hujus tantum, idque leviter. Choroides plexus vix potuit obſervari. Partes omnes reliquæ ſanæ erant.

14. Vides ut ei corporis lateri, quod erat magis reſolutum, pars cerebri immineret quæ minus eſſet vitiata, & illi quod minus, quæ magis, & viſionis vitio quæ noxa ad Opticorum nervorum Thalamos reſponderet. Porro ex hac Hiſtoria & quædam alia ſunt colligenda. Petrus quidem Salius (f) ut apoplexia quæ eſt a ſanguine, internoſci & diſtingui ab ea poſſet quæ fit a frigidis humoribus, multas diligenter notas propoſuit minime contemnendas, niſi quis forte obliviſcatur, ſigna ejuſcemodi non ſeorſum ſingula, aut pauca, ſed conjunctim pleraque eſſe ſpectanda. Qui enim hæc tantum attendiſſet, apoplexiam a frigido humore ægrotantem pati, *ſi ſit ſenex*, *ſi mulier*, ſi non rubor, ſed *ſi pallor in facie ſit*; multum ille in hac pallida muliere ſeptuagenaria deceptus eſſet. Id eo dico, quod memini, cum Sacram Virginem, conſanguineam meam, annos natam octoginta, levis apoplexia prehendiſſet, quæ graviorem minabatur, non dubitaſſe me adoleſcentem, quin ei potius Medico adſtipularer, qui mittendum ſanguinem, & temperatiora adhibenda eſſe remedia, cenſebat, quam aliis qui hæc improbantes, contrariam curandi viam inculcabant. Ætatem hi; nos ſigna cetera quæ ſanguineam apoplexiam indicarent, ſpectabamus. Conſilium noſtrum probavit exitus; noſtra enim medendi ratione ſemel, atque iterum ægram ſervavimus: quam rationem adverſus diſſentientes validius tueri licuiſſet, ſi tunc vulgata eſſet Lanciſii (g) Obſervatio in grandævo Mercatore, cui graviſſima inſtantis apoplexiæ indicia levavit ſanguis e naribus profluens ad libras undecim, omnino autem ſuſtulit poſt quindecim dies rurſus effluens ad libras quatuor. Eorum quoque duorum, de quibus ante ſcriptum eſt, & totidem, de quibus mox ſcribetur, ſi ætatem ſolum attendiſſes, ſanguineam eſſe apoplexiam, negaſſes. Quin hujus exempla, partim a Valſalva, partim a nobis adnotata, cum ante oculos nunc habeamus viginti tria, ſi duo videlicet adjicias producta in Epiſtolis Anatomicis (h); forte accidiſſe, ut vix tria quæ ad juvenes, quatuor quæ ad viros attineant, in iis omnibus inveniamus. Atque ut verum ſæpius ſit, ſenum apoplexias in diuturnas reſolutiones abire, juvenum cito eſſe lethales; contra tamen, neque ita raro, ſe habere utrumque, conſpeximus. Fortiſſimas autem eſſe, & multo citiſſime conficere, quæ a ſanguine ſunt intra calvariam effuſo, & ipſi vidimus, & ſæpe ab aliis adnotatum eſſe, ſcimus. Sed nec eas tantum, neque omnes, aut certe non omni morbi tempore. Ut enim mulier cujus hiſtoria noviſſime deſcripta eſt, vixerit ad horas non amplius novem; Vir tamen Ampliſſimus de quo primum ſcripſi, ad decimum ſervatus eſt diem; ut effuſio ſanguinis non primis morbi diebus, ſed ultimo denique magis accidiſſe videatur, quod & ſupra dixi (i), & ideo fortem non primum fuiſſe apoplexiam, idque ſymptomatum conditione, & naturali in primis reſpiratione confirmavi. Hujus enim majorem, aut minorem a naturali receſſum noſti præcipuam Medicis normam eſſe ad fortioris, aut debilioris apoplexiæ gradus conſtituendos: quanquam, ne quid ferme in Medicina perpetuum ſit, in propoſita muliere vides, reſpira-

(z) Monit. Medic. c. 2. S. 1. (a) De Morb. Acut. Cur. l. 1. c. 4. (b) Epiſt. 51. (c) n. 10.
(d) Eph. N. C. Cent. 9. Obſ. 63. (e) n. 10. (f) l. et. c. cit. ſupra ad n. 7.
(g) De Subit. Mort. l. 2. c. 5. n. 8. (h) XIII. n. 19. & 25. (i) n. 10.

pirationem non modo *ordinatam & æquabilem*, ut in altera, a Cl. Veratto (*k*) diffecta, & cum hac conferenda, fed omnino naturalem fuiffe: in Sene autem de quo continuo fcribetur, quam tarda poft fanguinis intra cerebri ventriculos profufionem fecuta mors fit, facile poteris exiftimare.

15. SENEX quidam multo ante obitum tempore affectione apoplectica correptus fuerat, ab eaque, tota corporis pars dextera paralytica remanferat. CADAVERIS exfecto cranio, corrofa inventa eft pars inferior ventriculi finiftri, cum fuo plexu Choroide, circa quem polypofæ erant fanguinis concretiones; ut apoplexia illa originem habuiffe videretur ab utriufque corrofione, & a fanguine propterea in ventriculi cavum effufo.

16. Si Valfalva in hac hiftoria mirabilia fcribere videtur; multo videbuntur mirabiliora quæ ex graviffimo altero Scriptore Wepfero in Sepulchretum (*l*) funt relata; in Nobili quodam Polono *citra apoplexiam, aut aliam graviorum fymptomatum colluviem*, non folum intra cranium, meningefque, fed etiam *in ipfam*, ut ait, *cerebri fubftantiam, innoxie effufum fuiffe fanguinem. Aft merito*, inquit is qui exfcripfit, *inter rariffima, talia* cum Wepfero ipfo *referimus*. Brunnerus (*m*) tamen, acri Vir judicio, in ea quoque muliere cujus apoplexiam annis propemodum quinque ante ejufdem mortem curaverat, ex iis quæ five in vivente animadverterat, five in mortuæ cerebro deprehendit, argumenta non dubitavit colligere, quamobrem in cerebri ejufdem fubftantiam effufus fanguis jam tum fuiffe videretur. Quemadmodum autem in altero hemifphærio *tres* ipfe *cavernulas jam olim factas, nunc quafi callofas ac cicatrice obductas circumcirca corpus ftriatum* deprehendit, quod propterea *flaccidum, obfcuri fubflavi coloris, & emarcidum apparuit, ceu atrophia laboraffet*; fic mecum animadvertas haud ita abfimilia occurriffe Viris Clariffimis, noftrumque Amicis Antonio Leprotto, & Jano Planco. Hæc enim quæ latine reddo, Arimino ad me Plancus fcripfit Kalendis Aprilis A. 1721. „ Paucis ab hinc diebus cada- „ ver incidimus viri illius qui Junio fuperiore te Pa- „ tavii confuluit de hemiplexia, quæ a forti apople- „ ctico infultu, in finiftra parte relicta erat. Non „ hinc mortuus eft tamen, fed a cordis, & præcor- „ diorum dilatatione, quam tu præclare ex iis quæ „ propofueras, remediis, jam tum videris dignovif- „ fe. Cæterum hemifphærium cerebri dexterum, tem- „ pus verfus, quafi abfceffu aliquo videbatur fuiffe ero- „ fum; ibi enim fubftantia deerat ad quatuor tranf- „ verfos digitos in latitudinem, ad fefquidigitum in „ profunditatem. Proximus autem nervi Optici Tha- „ lamus duabus tertiis partibus minor erat, quam fi- „ nifter, fubflavus præterea, nec fecus fe habens, ac „ fi cicatricem duxiffet. „ Nec mihi ipfi antequam has, a te remiffas, Epiftolas relegerem, propria de hoc genere Obfervatio defuit, cum aliis nonnullis ad te mittenda (*n*). Quin etiam in Jo. Wilhelmi Albrechti (*o*) obfervationem incidi, qua fub cranio, ante annos triginta depreffo, fed nunquam perforato, fub illæfifque meningibus foveam in cerebro invenit quæ digitum facile caperet, notabili fubftantiæ medullaris confumpta portione: quod cum fine dilaceratione vaforum fanguiferorum fieri non potuerit, non dubitat, fanguinem effufum, purulentamve materiam fola ope naturæ in venas fuiffe reforptam. Sed rara, inquis, hæc funt, & a communi fere fententia aliena: quotus enim quifque eft Medicorum, qui effufo, conclufoque intra ipfam cerebri fubftantiam fanguine, non pronunciet, effe moriendum? Rara vero, imo perrara fint; quanquam non ita fortaffe rara funt, ut antea putabas; ideo a nobis decet commemorari, non ut quæ plerumque in Medicina contingunt, nobis præcipue fpectanda effe, oblivifcamur; fed ne quæ aliquando tamen facta funt, poffe fieri, negemus. Eodem ferme confilio nonnullas alibi (*p*) apoplecticorum fectiones indicavimus, imo duas fufe propofuimus, alteram noftram, alteram Valfalvæ ipfius, quæ non fecus ac alia lethargici pueri, quam ex Forefto in Sepulchreto (*q*) habes, oftendant, nonnunquam occurrere in cerebro vitium ab eodem latere, a quo in corpore eft refolutio, tametfi rem contra fe habere ut plurimum; ne dicam propemodum femper; ex commemoratis Valfalvæ obfervationibus planum fit. Qui etfi obfervationum fuarum quam plurimas ad fanguineam apoplexiam attinentes minime chartis concredidit; eæ tamen funt adhuc fuperftites quas fupra defcripfimus, ut eæ pariter quæ proxime defcribentur.

17. SENEX annos feptuaginta natus in humum repente cadit, finiftra parte corporis movendi, & fentiendi facultate orbata, dextera autem ingentibus convulfivis motibus agitata. Facies rubet. Vix uno exacto die, interit. CALVARIA aperta, fanguis inter dexterum pofteriorem cerebri lobum, & Duram meningem coagulatus invenitur; ferum autem quafi concretum inter fanguifera vafa alterius meningis: qua incifa, paululum effluxit feri.

18. Si forte quæris, de quinque apoplecticis quorum hiftoriæ defcriptæ funt, cur huic uni, qui ad cerebrum potius quam in cerebro, vitium oftendit, ingentes fubjecti lateris convulfivi motus acciderint, cum illi qui primo defcriptus loco eft, ingentes accidiffe non dicantur, in tribus reliquis non modo non narrentur, fed in muliere diferte negentur, quibus tamen omnibus tanto majores, & cerebri quidem ipfius, læfiones ineffent; minime proclive eft caufam reddere, nifi forte credas, concretum fanguinem, & ferum non magis cerebrum compreffiffe, quam meninges irritaffe, quas videlicet in hoc uno apoplectico contingebant: ficut autem dextera, & finiftra meningum partes non, ut fibræ cerebri decuffantur, fed recta cum Spinali medulla, & nervis in fuum quæque latus defcendunt, ita quod latus corporis irritatæ meningum parti fubjiciebatur, convulfivis motibus agitatum effe: aut fiqua irritationis propagatio fieret in oppofitum quoque latus; hujus mufculos, quippe refolutos, in motus cieri non potuiffe. At fi cogitare fic placeat; vide, unde meningum irritationem repetas in apoplectico primo, in quo, fi non tanti, at aliqui convulfivi motus fuerunt: fimul aliquas ex his quæ fequuntur, hiftorias attende, in quibus etfi non deerat caufa quæ meninges irritaret, nulli tamen convulfivi motus a Valfalva adnotati funt. Sed hæc alias fortaffe, diligentius indagare conabimur.

19. VIR annorum duodefexaginta, bonæ a natura conftitutionis, fed *tabacci* ufui multum deditus, dum calceamenta confuit, repente cadit. Nihil loquitur: nullam movet partem. Facies pallet, deinde inftar icterici, nonnihil flavefcit, mox ad illum pallorem redit: nonnullæ falivæ guttulæ ex ore defluunt. Intra horæ quadrantem moritur. VENTRE diffecto, fana omnia: in Thorace quoque; licet pulmonum inferior pars ad diaphragma, & dorfum alligaretur, ipfique ruberent, imo dexter ita fanguine turgeret, ut ex lacerato magna hujus copia erumperet.

Sed in Cranio multum fanguinis concreti fub meninge Tenui inventum eft fuper anteriorem, præfertim a dextris, cerebri ambitum. In dextero quoque, & finiftro ejufdem ventriculo paululum fanguinis cum levi grumo confpectum eft: plexus autem Choroides, quanquam fanus erat, inflammationem concepiffe videri poterat.

20. Jam vero etiam circa Medullæ truncum, & in cerebellum effufi fanguinis obfervationes fubjiciamus. FAMULUS annos natus circiter viginti duos, fagaci ingenio, firmaque præditus valetudine, in laboribus imperterritus, dum hyeme fumma, & nive cadente, domini quadrigas velociffimo curfu fequitur, multo fudore totus madet: tamen indufio non mutato, vefpere ad fua regreditur munera. Poftridie autem mane cum e lecto exfiliret, a mente defertus, ter præceps ruit. Sublatus, de profundo capitis, & præfertim occipitis dolore queritur: mox febre cum laffitudinis, & doloris fenfu toto corpore, afficitur. Infequenti die alvus Galeni pilulis fub-

(*k*) Comm. Bonon. Sc. Acad. Tom. 2. P. 1. in Medicis. (*l*) Schol. ad Obf. 6. in Addit. ad Sect. 2. l. 1.
(*m*) Ibid. in Schol. ad Obf. 12. n. 3. (*n*) Epift. 3. n. 6. (*o*) Obf. Anat. circa duo cadav. §. 13.
(*p*) Epift. Anat. 13. n. 19. & 25. (*q*) l. 1. S. 3. Obf. 34.

ſubducitur. Die tertio ſanguis mittitur; ſed incaſſum; nam ingraveſcens morbus ad lethargicam affectionem accedebat. Quinto die, ſcapularum cute inciſa, per cucurbitulas ſanguis educitur. Octavo aphonia repente æger corripitur, & apoplecticorum more immobilis horam jacet: poſt id., occipitis dolor exaſperatur: quin etiam ad humeros, totamque Spinam vehementiſſimus extenditur. Nono die ex altero brachio ſanguis mittitur: unde ſymptomata remitti videntur, donec recrudeſcente apoplectico inſultu, vita cum morte commutatur. VENTRE, & Thorace recluſis, in hoc nihil præter mediocrem in dextero cordis ſinu polypoſam concretionem, eſt animadverſum: ex illo vero omentum a ſiniſtris in ſcrotum delapſum, ut epiplocelen faceret, tota interna illius teſtis ſubſtantia in membranoſum corpus mutata. Itaque ad Caput, morbi ſedem ventum eſt. & qua Medulla e cranio egreditur, ſanguis grumoſus inventus eſt, qui ex lacerato arteriæ Carotidis Internæ trunco emanaverat. Cerebri ventriculi magnam ſubſalſæ aquæ copiam continebant, dexter autem, & ſiniſter portionem etiam denſati ſanguinis. Denique per medullæ Oblongatæ crura, multa paſſim extabant corpuſcula, quæ, niſi quod pellucida erant, milii granula repræſentabant.

21. Corpuſcula hæc ad memoriam revocant *papillulas* illas *capitellorum acicularum magnitudine prominulas*, quas Brunnerus (*r*) in parte poſtica vidit ventriculi dexteri in quem ſanguis ſeroſus in apoplectica redundaverat, *aliquoties jam in lævibus alias, ac perpolitis ventriculorum ſuperficiebus, ſi morbo laboraret cerebrum, ſibi obſervatas, quas quidem laticis in* eodem *cerebro ſcaturientis ductulos quis tantum non hariolaretur*. Huc facit forſitan ob prægreſſæ externæ cauſæ ſimilitudinem illa quoque, relata a Malpighio (*ſ*) obſervatio, a Bonfiliolo habita *in equo, qui poſt vehementem motum, & incaleſcentiam, aeri hyberno, & irruenti vento expoſitus, interiit: in hoc pleura tota copioſiſſimis veſiculis, ichore turgidis, exaſperabatur*. Cætera quæ in Valſalvæ hiſtoria deſcripſimus, ſi excipias quæ ſpectant ad epiplocelen, alibi (*t*) a nobis conſideranda; tum capitis graviſſimum morbum, tum hujus internas cauſas proponunt, velut magna illa ſubſalſæ aquæ copia non ſine ſanguinis denſati portione in ventriculis inventa, ſed præſertim ſanguis in eum locum effuſus, & concretus, ut ſimul initium Spinalis medullæ, ſimul cerebellum, & per hoc cerebrum premeret, ſimul meninges contingeret, ut lethargici affectus, & apoplectici, & profundi ad occiput, indeque ad totam Spinam extenſi doloris ratio intelligatur. Quin mirandum eſt, mortem non multo citius contigiſſe, velut aliis quibus ſanguis circa hæc loca effuſus, ut nautæ cujus legere hiſtoriam poteris in Actis Cæſareæ Academiæ (*u*), aut illi de quo continuo ſcribemus; niſi forte in famulo de quo dictum eſt, ex Carotide arteria minus inter initia lacerata non tantum a primo ſtillavit ſanguinis, quantum poſtremo profluxit.

22. VIR annorum circiter ſexaginta, quamvis a vertigine ſæpius cadere ſolitus, generoſi tamen vini potator ſtrenuus, die tandem quodam cum recte valere videretur, niſi quod genæ magis ruberent quam ſolerent; pranſuſque jam eſſet, inventus eſt humi jacens, & mortuus, artubus ſuperioribus valde contractis, alvique fæcibus emiſſis. CRANIO exſecto, dum Craſſa meninx anterius inciditur, limpida quæ inter hanc, & Tenuem erat, aqua erumpit. Tenuis ſubpallida, in vaſorum interſtitiis ſeri concretionem *gelatinoſam* habebat. In Lateralibus ventriculis nonnullæ plexus Choroidis glandulæ adeo turgebant, ut majoris lentis grana æquarent: in dextero autem duo grumi ſanguinis occurrebant. In cerebelli utraque parte, ſed in ſiniſtra magis; in hac enim erat ad unciam; ſanguis ita concretus, ut unum ſolidum corpus quaſi polypoſum referret: ea autem portio cerebelli quæ corpus ejuſmodi circumſtabat, fracida erat.

23. Repentinam hanc mortem a ſanguinea apoplexia fuiſſe, oſtendunt cum ea quæ antecеſſerant, tum ea quæ in mortui capite deprehenſa ſunt. Cum ea tamen apoplexia convulſionem quoque ex parte conjunctam, videtur illa artuum ſuperiorum magna contractio ſignificare. Quod vero ea apoplexia acciderit, cum recte homo valere videretur; id nimirum eſt, quamobrem ii quibus hic, aut alius a venarum, arteriarumve diſruptione morbus imminet, *ſuſpecta habere*; ut Celſi (*x*) verbis utar; *bona ſua debent*. Quanto enim languidius cor, & arteriæ ſe ſe conſtringunt, tanto minus impendet ejus diſruptionis periculum; contra quanto illa valentius, ut in bene ſe habentibus, ſanguinem trudunt, tanto majori debilitatæ vaſorum partes in periculo ſunt: quam quidem rationem haud raro novimus obſervatione eſſe confirmatam; ſed nunquam evidentius, quam in Sacro Oratore, cujus repentinam mortem ex ſanguinea apoplexia proximis Litteris (*y*) memorabimus.

24. Cæterum deſcriptam apoplexiam fuiſſe graviſſimam, & res ipſa oſtendit, & recrementorum alvi profuſio; ſi quorundam præſertim Medicorum (*z*) attendamus ſententiam; non obſcure indicavit. Niſi enim illa graviſſima ſit, negant, vel reſolutis cæteris omnibus corporis partibus, reſolvi ſphincterem ani. Quem etſi animadverto poſſe interdum non videri paralyticum, licet ſit, propterea quia magis ob inertiores in apoplecticis inteſtinorum, & abdominis muſculorum impulſus dura, & pauca excrementa non extrudantur, quam ſphincteris vi retineantur; haud tamen inficias iverim, hanc, ut retentio eorum quæ in alvum injiciuntur, ſæpe indicat, ſatis conſervari, idque communicantium eorundem nervorum ope, quibus plerorumque omnium viſcerum, imprimiſque pulmonis, & cordis, motus ſervantur. Quos nervos accipere ſpiritus, ſi non a cerebello potiſſimum, at ſaltem ab ipſo quoque, non videtur negandum. Cerebellum autem in apoplecticis tanto rarius, quam cerebrum, lædi contingit, quanto minus cerebro eſt: & præterea, ut nonnihil lædatur, iis tamen nervis ſuum præſtare officium diutius poſſe, credibile eſt primum quia tanto plus ſpirituum pro rata portione videtur ſecernere, quanto plus ipſi datum eſt corticalis ſubſtantiæ: tum quia conſentaneum eſt, vias per quas ſpiritus in illos nervos immittit, tanto eſſe patentiores, quanto citius quam cerebrum, quando tenerrima erant omnia, id facere incepit; neque enim deſunt qui multo ipſum antea, quam cerebrum perfici, animadverterint; quod autem tunc incepit, id ſemper deinde facere, ſine ulla in ſomno, nedum in vigilia, intermiſſione, perrexit. Sed quo magis ad eos motus, ad eamque vim ſervandam illi nervi ſunt neceſſarii, eo citius hæc omnia, &, quod conſequitur, ipſa quoque vita amittitur, cum viæ tam patentes, tantumque in illos ſpirituum inferentes præcluduntur, id eſt cum læditur cerebellum, & eo citius, quo hoc magis graviter læditur, & repente: quorum hic accidit utrumque, ſanguine videlicet, nec pauco, ad cerebellum, vel potius intra cerebellum repente effuſo. Neque enim illud te moveat quod fracida viſa ſit ejus ſubſtantia quæ illi erat ſanguini circumjecta, quo minus repentinam accidiſſe lacerationem, credas. Nam & ſenſim poſſe, & ferme latenter cerebelli particulam aliquam ad lacerationem diſponi, & cum hæc denique repente accidit, ſæpe in circumpoſitæ ſubſtantiæ partibus apparere etiam poſſe læſionem ejuſmodi quæ etſi recens ſit, antiquam tamen quaſi eroſionem mentiatur, ex aliis noſtris intelliges Litteris (*a*).

25. Utinam id quoque declarare, vel potius divinare aliquando poſſemus quod Valſalva nobis quidem olim dixit, ſed nuſquam, quod ſciamus, ſcriptum reliquit, cum quendam apoplexia interfeciſſet (erat is janitor Servorum Mariæ) ſe ex nudi corporis inſpectione, prædixiſſe, apoplexiæ cauſam in cerebello inventum iri: idque ſectionem comprobaſſe. Nam utra quidem in parte cerebri vitium ſit, animadvertentes dumtaxat quod in latus apoplecticus ceciderit, nos quoque conjeciſſe (*b*) meminimus; in cerebello autem ſit, an

in

(*r*) Vid. Sepulchret. in Addit. ad Sect. cit. Obſ. 12. & in Schol. ad Obſ. 5. (*ſ*) Epiſt. de Struct. Glandul. (*t*) Epiſt. 43. n. 12.
(*u*) Tom. 2. Obſ. 109. (*x*) De Medic. l. 2. c. 2. (*y*) n. 17. (*z*) Vid. Sennert. Medic. Pract. l. 3. P. 2. S. 2. c. 11.
(*a*) Epiſt. 3. n. 3. (*b*) Adverſ. Anat. VI. Animad. 84. & Epiſt. Anat. VII. n. 6. & XIII. n. 16.

in cerebro, quomodo ex cadaveris inspectione conjici possit, non plane assequimur, etsi ex iis quæ de cito intercepta cerebelli vitio respiratione, profusisque alvi recrementis supra attigimus, ex aliisque ejusmodi id quæri posse, suspicemur. Harderus sane ex facie, & labiis *livescentibus*, *striisque sanguineis secundum dorsi spinam, hujusque latera multifariam dispersis*, suffocationem accessisse, collegit in apoplectico repente mortuo, in quo & *sanguis grumosus circa cerebellum* quidem *hærens* compertus est: quam observationem habes etiam in Sepulchreto (*c*). Sed tu pro tua mihi spectata sagacitate, minus ambigua perquires: meas autem apoplexiæ sanguineæ Observationes in proxima Epistola, quando hæc jam satis longa est, expectabis, & valebis.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA III.

Absolvitur sermo de Sanguinea Apoplexia.

Apoplexiæ quæ a sanguine est, Observationes, a Valsalva habitas, superiore Epistola exposuimus: hac nostras, ut sumus tibi polliciti, subjiciemus.

2. MULIER Veneta annos nata quinquaginta quinque, florido faciei colore, statura potius majori, & pleniori potius corporis habitu prædita, olim præterea a partu quodam; nam plurium erat liberorum mater; ventriosa facta adeo, ut abdomen obstaret quo minus pleraque domestica munia prompte atque expedite obiret, gravibus Coli intestini doloribus erat obnoxia. Quorum causa cum diluto vino uti se posse negaret; meracius, nec parce, bibebat. Torpida, & ad somnum propensa jam erat, cum illud quoque sive ob hanc causam, sive quod caput doleret, novissimis accessit diebus, ut strepitus moleste audire se, ostenderet. Denique circa noctis horam tertiam cum male se habere, diceret, ac nominatim de dolore temporis, & oculi dexteri quereretur, auxiliumque posceret, sedens apoplexia correpta est sic ut concideret in sinistrum latus, manus autem dexteræ non nisi post horam motum amitteret. Vinum interea, quod tamen eo die haud amplius potaverat quam soleret, vomuit, debilibus utique, & ferme impotentibus conatibus. Non plus auxilii, quantum intelligere potui, allatum est, quam ut in lecto poneretur: in quo posita stertere cœpit, cumque ad sextam horam noctis certe vixisset, mane mortua, & frigida inventa est, ut conjicerent, obiisse circa horam nonam; erat autem frigida tempestas, quippe ante medium Februarium A. 1708. CADAVER secui cum Præcl. Anatomico Jo: Dominico Santorino, doctis aliis Amicis præsentibus. Abdomen turgidum, & pinguedine potius abundans, ut omentum quoque. Colon propemodum universum quasi consimile canini; adeo paucas, rarasque cellulas habebat! quin ad magnos tractus multo quam æquum sit, angustius cernebatur. Antequam autem in Rectum abiret, amplioribus, quam solet, gyris, umbilicum versus se contorquebat. Fœtor erat quidam, ut in gangrænis incipientibus intestinorum: & Tenuia quidem colore erant hic illic sanguineo saturatiori: & cum tempestas esset quam dixi, secaremus autem trigesima post mortem hora; calor etiamtum aliquis superstes, erat in ventre. Porro & lien quibusdam fuit veluti sanguineis guttulis superficie tenus distinctus, cætera sanus: in hepatis autem vesicula, contractiore quam par esset, bilis quasi cruenta. Sed hepar non secus ac si olim ex inflammatione laborasset, pluribus quam consuevit, nexibus, iisque abnormibus, septo Transverso annectebatur, lividum hic illic ea in facie, in altera autem fere ubique, livore tamen parum profundo; cætera albidum. Splenica arteria ad latus habebat quasi diverticulum hemisphæricum, idque osseum, & concreto, ut videbatur, sanguine plenum. In pericardio subcruenta aqua erat mediocri copia: in corde, & vasis magnis nullæ concretiones polyposæ, sanguis tantum, isque non æquo mollior, aut durior. Arteriæ Aortæ valvulæ ad imum ambitum prædurae, & ossificationi proximæ. Pulmones ad tactum sani, paulo tamen alicubi rubicundiores. Priusquam Caput incideremus, amplam circa os maculam animadvertimus ejusmodi, ut dubitaremus, an ab rejecto vino esset, an præter hoc sanguis quoque exiisset. Os ipsum; id quod primis certe apoplexiæ horis non fuerat animadversum; erat in dexteram partem distortum; neque id a convulsione; nam præterquam quod artus, & collum flexilia erant maxime; os manu in suam sedem reduxi, partibus facile, & sine ulla vi sequentibus, & quo reduxeram, permanentibus; ut faciei quoque resolutio a sinistris videretur accessisse. Cranio, quod æquo crassius judicavimus, exsecto, statim translucere per Crassiorem meningem vidimus sanguinem, sub hac effusum. Is, ut secando mox perspeximus, universum cerebri hemisphærium dexterum contegebat; nam & sub hujus basi erat; ubique concretus in perpetuam laminam. Qua sublata, non modo sanguifera vasa, ut sinistri, ita & dexteri hemisphærii turgidiora passim in meninge Tenui conspecta sunt, sed etiam duo, aut tria in hac qua externum latus hemisphærii dexteri convestiebat, non parvula foramina, per quæ sanguis de quo dictum est, inter utramque meningem exierat. Ducebant enim ea foramina in amplum quoddam cavum in medullari ejusdem hemisphærii substantia secundum longitudinem efformatum, inter latus hujus externum, & Lateralem ventriculum sic ut latitudine transversos digitos duos, longitudine sex, aut eo amplius æquaret. Id cavum inæqualibus, & quasi erosis parietibus comprehensum, & sanguine grumoso plenum, cum eo ventriculo posteriora versus communicabat, in eumque mediocrem sanguinis copiam effuderat, cujus parva portio, rupta posteriore septi Lucidi parte, in ventriculum sinistrum transierat: sanguis autem in utroque ventriculo se in laminam conformaverat. Sed & alibi vas ruptum aliquod fuisse videbatur, cum sub Transverso quoque Duræ meningis processu, sub quem a cavo ejus meningis cerebrum complectente nullum secundum naturam esse aditum, non ignoras, sanguinea esset lamella mediocri quidem crassitudine, sed totum contegens cerebellum: quin etiam in Spinæ tubo quousque desuper licebat introspicere, sanguis circum Spinalem medullam fuit. Cæterum quarundam partium cerebri erat color leviter subflavus: Choroides plexus flaccidi, & veluti exangues: Sinus Crassioris meningis vacui.

3. Sanguis; ut hinc incipiamus; effunditur nonnunquam in Spinæ tubum, indeque ad cerebellum redundat: alias a cranii cavo in tubum illum descendit: aliquando etiam ex vasis in utroque ruptis exire in utrumque potest. Præclarum primi casus exemplum in caupone a Boerhaavio (*a*) est adnotatum, propterea paraplectico primum facto, mox autem apoplectico. Quod si non paucus in vertebrarum caveam effusus sanguis inde non effluat; lethalis quidem fit morbus ob compressos Spinalis medullæ *nervos plurimos, qui nervi Intercostalis ramis præbent originem*, & quod consequitur ob *partium interiorum motum cessantem*, ut jam olim egregie conjecerat is qui alterum hujusmodi generis casum observarat, Verneyus (*b*), & quamvis paraplegia quoque conjungatur; *mens* tamen *constat*, nec vera accidit apoplexia. In casu autem a me proposito cum ea præcessissent quæ cerebrum ad apoplexiam disponi, significarent, & satis in eo proprii vitii repertum sit;

(*c*) Vid. in Addit. ad Sepulchr. l. 1. S. 2. Obs. 5. cum Schol.
(*b*) Vide du Hamel R. Sc. Acad. Hist. l. 3. S. 5. c. 2. n. 1.
(*a*) Prælect. ad Instit. §. 401.

ſit; non eſt cur illam ob redundantem e Spina in cranium ſanguinem ortam eſſe, ſuſpicemur: ab hoc tamen in illam, an contra ſanguinis pars aliqua effuſi tranſierit, an utroque ſimul effuſus ſit, in medio relinquo. Si hoc igitur, ut incertum, ſeponamus, & ſi quæ alio attinent, & præſertim ad Colicos dolores, in ſuum locum (*c*) differamus; duo reſtant in hac hiſtoria, quæ præcipue conſideremus. Alterum ad dogma ſpectat a Valſalva confirmatum; in hac enim quoque muliere cum reſolutio animadverſa eſſet a ſiniſtris, cerebri vitium inventum eſt a dextris. Alterum, ad vitium hoc ipſum attinet, quod qua cauſa, & ratione fiat, inquirendum eſt. Et ab hoc quidem incipiemus: de illo autem, cum pluribus in hac Epiſtola obſervationibus confirmaverimus, tunc quædam juvabit attingere. Verus utique, ſiqua alia, doctrina eſt, a Varolio (*d*) animadverſa, a Martiano autem qui (*e*) *acrem, & rodentem materiam* pro apoplexiæ cauſa agnoſcebat, ſuo modo explicata, quæ diſerte propoſita eſt ab Hippocrate, aut certe ab Auctore libri de Glandulis (*f*) docente, *ſi quidem rodatur* cerebrum, ... *affectionem* fieri quæ *græce apoplexia appellatur*. Nunquam autem magis eroſum cerebrum videtur, quam cum in ejus ſubſtantia, aut intra hanc magna præter naturam cava inveniuntur, cujuſmodi in hac muliere deſcripſi, plena ſanguine, & fœde adeo laceratis, cruentiſque parietibus, ut nihil magis referant, quam ulcera profunde erodentia: itaque & Valſalvam vides in quatuor primis, quæ ſuperiore Epiſtola (*g*) productæ ſunt, diſſectionibus eroſionis, & corroſionis vocabulis uſum eſſe, ipſaque profundi ulceris ſimilitudine. Noli tamen credere, iſta fuiſſe vera ulcera in plexu Choroide, aut huic proximis Lateralium ventriculorum faciebus ſenſim aucta, ut denique ad magnitudinem tantam pervenirent. Ne enim hic quæramus, num eæ partes, ſalva vita, & pleriſque vitæ muniis, ejuſmodi morbos perferre diutius poſſint; illud unum animadvertere ſatis eſt, cum tot capita, eorum etiam qui ſunt ad ſanguineam apoplexiam ex eadem cauſa diſpoſiti, tam ſæpe omnes diſſecemus; nunquam tamen in iſtiuſmodi ulcera in iis quæ modo dictæ ſunt, partibus inchoata, & minora adhuc, incidere; ſed facta, & ſatis ampla tantum conſpicere, in iis videlicet quos ingens vis occidit ejuſdem morbi. Nec tamen inficior, imo ultro agnoſco, ab erodente etiam materia initium eſſe tantarum lacerationum: ſed illud initium ajo, ſive ab eroſione, ſive a diſtractione ſit tunicarum unius, aut plurium vaſculorum, ſanguinem per ſubſtantiam cerebri convehentium, tam eſſe parvum, & obſcurum ſolere, ut quamvis tam crebro tot cujuſquemodi hominum cerebrum aſſulatim diſſecuerim; necdum acciderit, ut ſub meum aſpectum caderet. Quid ergo eſt, inquis, cur tam cito tantam afferat cladem, & magna adeo cava efficiat? Dicam, ſi prius tibi unam, aut alteram ejuſdemmodi obſervationem deſcripſero.

4. B A J U L U M annum agentem quadrageſimum, lacertoſum, qui nullum unquam dicebatur morbum paſſus, noctu hora quarta interfecerat apoplexia. C A D A V E R mihi publice datum ad Anatomen abſolvendam A. 1734. eo diligentius perluſtravi, quo & ipſum magis; ſi cerebrum cum perpaucis aliis excipias; erat ad obſervationes idoneum, & ego, jam ferme omnibus antea demonſtratis, plus temporis habebam. Quamobrem plane tibi confirmare poſſum, nihil in eo fuiſſe quod ſecundum naturam non foret, præter hæc quæ adnotabo, nec tamen omnia. Nam cutis quidem univerſa fuſca; ſed id ab natura, ſiquidem facies, niſi qua alicubi livebat, erat multo minus fuſca, quam reliquum corpus, imo, ſi cum hoc conferres, candida. Colon inteſtinum ubique contractum maxime, præterquam ad utrumque extremum, ubi a flatu turgebat. Cum ipſum dimoveri inciperet, tametſi poſtridie ſecabamus, idque menſe Februario; viſcera quæ ad lumbos erant, adhuc fumabant. Sed quæ manifeſte erant præter naturam, indicemus. Ilei extremum ipſum interiore facie, ſed non tota, ex rubro liveſcens, tumebat. Jecur durum, colore exterius rubellum marmor referens ex albido variegatum, interius autem elixo jecinori ſimile, utrobique minimos, ex quibus conſtat, lobulos paſſim oſtendebat. Habebat præterea foramen, ibi deficiente ab ortu uſque, ut videbatur, ſubſtantia, in convexa facie, digiti pollicis intervallo ſupra imum limbum, quod in ſinum patebat pro fellis veſicula excavatum, ut extrema hujus fundi particula ab illa facie inſpicientibus, per id foramen appareret. Nec erat tamen æquo brevior veſicula; ſed in medio ſuæ longitudinis contracta, & deinde rurſus dilatata, fundum contorquebat ſurſum, & ad anteriora; ita hic per illud foramen conſpici poterat. In ejuſmodi veſicula bilis inerat ex viridi nigricans ſic tamen ut chartam colore flavo obſoleto inficeret, in illaque ad fundum nigri calculi alii alia figura, ſed omnes adeo abnormi, ut poſſes cum fragmentis conferre in quæ durum corpus quodpiam, ſi frangeres, fortuito diſſiliret. Quorum unus cum flammæ ſtatim admoveretur, non hanc concepit, ſed crepitavit: cæteri, in aquam projecti, cum vix momento temporis ſuperficiem tenuiſſent, fundum omnes petierunt. Exigui erant cuncti: paulo major unus intra Cyſticum ductum latebat; ſed ipſe quoque parvus adeo, ut bilis tranſitum impedire non poſſet.: quam ad inteſtina habuiſſe aditum, etſi in Duodeno nec monticulus extremi bilarii ductus indicium, nec quod ipſi apponi ſolet, frænulum conſpicua fuerint, alvi tamen recrementa indicabant ſubviridi colore tincta. Renes parvi viſi ſunt pro corporis mole. Valvulæ orificiis cordis quæ venoſum ſanguinem admittunt, præfectæ, ab ea facie qua ſpectant inter ſe, nonnullæ ad limbum protuberantes quaſi glandulas oſtenderunt, quæ ex denſa intus, firmaque ſubſtantia compingebantur.

Sed a Ventre, & Thorace eo demum quo expectas, ad Cerebrum venio. Hujus hemiſphærium dexterum inchoatam ſub Tenui meninge effuſionem ſanguinis oſtendebat ea parte qua ſiniſtrum ad anteriora contingit: vaſa quoque turgidiora, quam ſiniſtrum. In hoc tamen, cujus propterea vaſa erant minus turgida, magna intus quaſi in medio latebat caverna in medullari ſubſtantia ſecundum longitudinem excavata, nigerrimo ſemiconcreto ſanguine plena. Ejus parietes cavernæ non modo erant paſſim lacerati; ſed per foramen, digiti apicem admittens, pertuſo corpore Striato, in ventriculum ſiniſtrum patebant: hac via multum ſanguinolentum ſerum pervaſiſſe videbatur, quod eum ventriculum, & dexterum quoque, diſrupto ſepto Lucido, opplebat. Porro Fornix erat integer, plexuſque Choroides: cerebelli autem vaſa toto quoque ſiniſtro latere maxime turgida.

5. Si quod ajebant, ipſo viſcerum examine haud plurimum ſane repugnante, verum fuit, morbis hunc hominem nunquam fuiſſe tentatum; poſt tam longam tranquillitatem quanta, ut ſolet, & quam diuturna fortaſſe, tempeſtas impenderet, ex jecinoris conſtitutione facile intelligis. Sed illam nimirum prævertit acutiſſimus morbus, qui hominem repente ſuſtulit. Sed acutiſſimum hunc morbum num forte invectum exiſtimabimus ab illis calculis quos in veſicula fellis deprehendimus? Non defuerunt certe qui ejus veſiculæ calculos *apoplexiæ auctores* pronunciarent (*h*) ſuis, & aliorum productis obſervationibus, qui eos in apoplecticis invenere: earumque numerum aliis inſuper, & noſtris quoque (*i*) augere poſſemus. Contra, Weitbrechtus (*k*) cum in eodem morbo decem ibi lapillos anguloſos, in iiſque duos non parvos offen-

(*c*) Epiſt. 33. n. 3. (*d*) De nervis Optic. Epiſt. 2. (*e*) Annot. in Hippocr. de Gland. verſ. 103. (*f*) n. 9. in edit. Marinel'a (*g*) n. 9. 11. 13. 15. (*h*) Vid. Eph. N. C. Cent. 4. Obſ. 169. (*i*) Epiſt. IV. n. 13. & V. n. 6. 19. (*k*) Commerc. Litter. A. 1734. Hebd. 9. n. 2.

offendiffet, *an iftiufmodi calculi*, inquit, *apoplexiæ auctores dici poffunt? Mihi quidem tantus in tali ratiocinio hiatus videtur, quem fupplere non audeam*. Et fane longa, nec fine ambagibus explicatio per caufarum, & effectuum multiplicem feriem effet in plerifque cafibus deducenda. Illos enim excipiendos crediderim quos defignavit Frid. Hoffmannus (*l*), cum æger videlicet obnoxius fuit *doloribus ex calculo veficæ*, *item cyftidis felleæ* ita ut inductis fpafmodicis in ventre contractionibus proxima vafa conftringendo, fanguinis plus quam æquum foret, in fuperioribus retinuerint. Quorum cum propofitus bajulus nihil unquam paffus effe dicatur; nos de ejus, & complurium cyfticis calculis, lento vitio, & plerumque inerti, fermonem alio (*m*) rejicientes, nunc in celerrimo, ut inftituimus, & perniciofiffimo confiftemus: cujus en tibi exemplum tertium.

6. MULIEREM quadragenariam bibacem apoplexia prehenderat. Ab hac in latere utroque refoluta erat cum in Nofocomium Patavinum illata eft: ubi & cito deceffit. IN ejus cadavere ob intempeftivum aeris calorem; necdum enim medius erat Martius A. 1740.; vix alia, quam Caput, ibidem infpexi. Cranii cavum vifum eft pro longitudine anguftius. Polypofus fanguis in finu Falcis. Vafa per Tenuem meningem diftenta, ut majora nigricarent; minima, quafi a rubræ ceræ injectione, pulcherrime in confpectum venirent. Et cerebrum, & cerebellum molliora, indeque ea meninx detrahentis manum facillime fequebatur. Dum cerebrum affulatim inciderem, non folum puncta, & filamenta fanguinea vel plura quam foleant, paffim occurrebant; fed in medullari fingulorum hemifphæriorum fubftantia fingula inventa funt cava, parvum unum ad latus externum Thalami dexteri nervi Optici ea forma, & magnitudine, ut ovale minimum prunum continere vix poffet: connivebat, nifi quatenus fufco quafi glutine, feu muco femificcato referciebatur. Cavum autem alterum in omnes dimenfiones amplum, fed præfertim in longitudinem, quippe quod ad totum latus externum finiftri ventriculi producebatur, plenum erat ejufmodi fanguine qualem in bajulo (*n*) defcripfi: cujus pars fanguinis modica in eum ventriculum, indeque in tertium pervenerat duplici trajecto foramine, ex illo cavo in finiftrum ventriculum pertinente, altero ad parietis hujus externi anteriora, altero ad pofteriora. Dexter ventriculus, cujus plexus Choroides erat fubpallidus, aquam continebat non multam, eamque prorfus incruentam. Cum cerebrum invertiffem; arteriæ illius truncus in quem confluunt Vertebrales, maculam exhibuit albam, ellypticam, modicam: quam perfcrutatus, inveni, non quale offificationis, ut putabam, initium effe frequentius folet, fed quid mollius in ipfis quidem arteriæ parietibus, magis autem interioribus; quanquam neque introrfum, neque extrorfum ullo modo prominebat. Denique glandulam Pituitariam intra Sellam defuper infpectans, valde humilem animadverti. Quæ autem hic fcripfi, omnia plurimis, qui aderant, Difcipulis oftendi.

7. Ægre tuli, id quod fæpius tamen in plebejis, rufticis, peregrinis ferendum eft, neque de bajulo, neque de muliere hac pro certo fciri potuiffe, num utroque pariter, an altero latere, atque utro, primum refoluti fuerint, poftquam ingruit apoplexia: uterque enim dextero videntur debuiffe. Sed de muliere gravius tuli, indicare neminem potuiffe, an alias quoque correpta fuiffet apoplexia. Mihi enim videtur: indeque facile in finiftris artubus refolutionem, aut debilitatem relictam, cum illud minus quod tibi defcripfi, cavum attendo, & cum iis confero obfervationibus quæ fuperiore Epiftola (*o*) indicatæ funt, Brunneri præfertim, qui aliquid etiam tum humoris deprehendit in cellulis ejufcemodi. Verum quod dicere potuiffet nemo, qua videlicet ratione tam cito factæ fint illæ magnæ, quæ in tribus propofitis diffectionibus funt defcriptæ, cavernæ, fanguine redundantes (*), id conjicere, quemadmodum fupra polliciti fumus, aggrediamur.

8. Proclivius nihil eft, eas cavernas in cerebro, & femiconcretum in iis, aut ex iis in viciniam effufum magna copia fanguinem infpicientibus, quam difruptorum in thorace, aut ventre aneuryfmatum recordari, & fimilia intra cranii quoque cavum interdum fieri, exiftimare, præfertim cum graviffimas apoplexias ea aliquando antecedant, quæ vel fola ad id cogitandum perducant. Sic eam quæ intra duodecim horas fuftulit Collegam noftrum Clariffimum Bernardinum Ramazzinum, duo præcefferant aneuryfmata, faba non majora, quorum fingula, raro exemplo, in eadem omnino fede increverant dorfi utriufque manus, ad anguli ejus verticem qui inter digitos eft pollicem, & indicem. Ea fæpe nobis optimum Senem oftendere folitum meminimus coorta noviffimis vitæ annis, & illas quas antea pertuliffet, tum vehementem cordis palpitationem, tum quæ hanc excepit, non minus fævam hemicraniam commemorare, in qua Philippum Mafierium, ajebat, Chirurgum, ficut ejus oftendunt libri, fane exercitatum, rem in fe grandævo admirabilem deprehendiffe, calvariæ futurarum difceffum: cujus plurima quidem exempla a Boneto (*p*), ab Ettmüllero (*q*), a Stalpartio (*r*), ab Helwichio (*f*), a Platnero (*t*), ab Illuftri Hallero (*u*) memorata effe, fcio; fed quot in feptuagenario, qualis Ramazzinus tunc erat, nefcio; in fenibus autem quam difficile futuræ vel omni artis vi diffuantur, confirmante infuper Cl. Bergenio (*x*), non ignoro. Præcefferat demum Ramazzini apoplexiam illa quæ abeuntibus palpitationi, & hemicraniæ fucceffit, & ad vitæ ufque exitum perftitit, unius primum, mox & alterius oculi cæcitas. Quæ fane omnia attendenti mihi, quocum ille pro benevola de me opinione valetudinis incommoda communicabat, veri fimillimum videbatur, ab eadem caufa quæ cordis olim palpitationem excitaffet, interna hemicrania inducta, arterias aliquas, remorante ob dolorificas contractiones fanguine, intra cranium, & fortaffe in plexu Choroide, eodem quod in utraque manu confpiciebatur, vitio fuiffe correptas, eoque fenfim increfcente preffos Opticorum nervorum Thalamos cæcitatem intuliffe: & perruptis denique arteriolarum earum tunicis, effufoque in ventriculos fanguine, lethalem apoplexiam ingruiffe.

9. Quoniam ejus cadaver non eft diffectum; recte, an fecus conjecerim, nefcio: illud fcio, fi cui forte placeat, cavernas quas intra ipfam cerebri fubftantiam defcripfi, ad aneuryfmata, varicefve revocare, cavendum illi effe propter ea quæ fupra (*y*) indicata funt, ne cavernas ipfas pro veri aneuryfmatis, varicifve cavo accipiat, in eam fenfim amplitudinem expanfo. Multo fatius eft, & cum tanta illa quæ vafis per cerebrum reptantibus peculiaris eft, tunicarum tenuitate congruentius, exiftimare, ubi ad modicam, & vix, aut ne vix quidem in oculos incurrentem fenfim, aut cito dilatationem pervenerint, repente difrumpi, & pro varia vafculi diametro, & rupturæ amplitudine, & fanguinis copia, & impetu a tergo ufque & ufque urgentis, & cerebri etiam laxitate, paulo citius, tardiufve majores, minorefve cavernas fieri, hafque pro minori, aut majori parietum laceratione, aut pro varia lacerationis fede modo conclufas, modo in ventriculos, aut extrorfum, per cerebri videlicet fuperficiem, aut etiam utroque patentes. Cedit enim molliffima cere-

(*l*) Medic. Rat. T. 4. P. 2. S. 1. c. 7. Thef. Pathol. §. 10. (*m*) Epift. 37. n. 27. (*n*) fupra, n. 4. (*o*) n. 16.
(*) Cavernas hujufmodi Vid. etiam Epift. 60. n. 2. & 6. in cerebro, & cerebello. (*p*) Sepulchr. l. 1. S. 1. Obf. 92. & Schol. & Append.
(*q*) Prax. l. 2. S. 2. c. 3. art. 7. (*r*) Cent. 1. Obf. 1. & Schol. (*f*) Eph. N. C. Cent. 10. Obf. 31.
(*t*) Difput. de Off. Epiphyf. §. 37. (*u*) Ad Boerh. Prælect in Inftit. §. 304. not. h. (*x*) Method. Cran. offa diffuendi.
(*y*) n. 3.

cerebri ſubſtantia, urgentemque ſanguinem admittit: ſic ſimul aploplexia, & caverna fit: quæ donec vis cordis, & arteriarum non elangueſcit, augetur porro, & cum ipſa augetur apoplexia, niſi Medicus, vel potius quam rariſſimus aliquis caſus Medicum adjuvans interveniat, ulteriuſque incrementum prohibeat (z). Quin moles ipſa, & pondus effuſi ſanguinis in cavernam, aut ex hac in ventriculum, vel poſt mortem nonnunquam poteſt particulam aliquam perrumpere, ut puta pertenue ſeptum Lucidum, præſertim cum cadaveris agitatur caput, aut in ſanum cerebri inclinatur latus. Cæterum quæ de cavernæ productione ex effuſo per diſruptum a diſtentione vaſculum ſcripſi, ea facile intelligis locum habere, ſi ex eroſo quoque vaſculo ſanguis profundatur. Habent enim, ut cætera, ita & cerebri vaſa non uniuſmodi vitia, idque in majuſculis nonnunquam evidens eſt, ut infra (a) oſtendam, & ſane peculiaris vitii inchoamentum in arteria illa mulieris deſcripſi, cujus paulo ante (b) diſſectionem propoſui.

10. Non me fugit, Brunnerum in ea quam ſæpe laudavi, Obſervatione (c) ejuſmodi, ut videtur, cavernam *ampli hiatus*, *ſeu fiſſuræ* nomine ſignificantem, ſubjicere, *alibi arteriolas ægritudine, ſeu aneuryſmate affectas* ſe *conſpexiſſe*, *quæ tantam ſanguinis vim fudiſſe videbantur*. Sed earum ſedem, & aneuryſmatis diametrum minime docet. Dilucidior eſt hac in re Wepferus, cujus quoque in Sepulchreto (d) Obſervationem habes, qui & *cavitatem ſeu antrum* deſcribit, & licet *aneuryſmatis* exemplo utatur; rem tamen, ut video, haud ſecus quam ego, intelligit, nec verum aneuryſma, ſed ſatis appoſite *ſpurium* (e) appellat; ut ſi aliorum judicio potius quam ſuo, in iſtiuſmodi explicationibus ſtandum ſit, te malim tanti Viri ſequi judicium, quam meum. Sed ad alias hiſtorias pergamus.

11. ANTONIUS TITA, is qui A. 1713. *Catalogum* hic vulgaverat *Plantarum Horti Mauroceni*, inter primos obiit ex iis qui Patavii ſub Maji initium A. 1729. pene quotidie, magno omnium terrore, ex improviſo aut ſtatim, aut certe intra horas non multas commoriebantur, cum poſt diuturnas ſubfrigidas, humidaſque tempeſtates; pluvioſus enim autumnus, pluvioſa hyems, pluvioſum hactenus ver fuerat; tunc primum, idque repente, aeris calor rediiſſet. Erat Tita tres & ſeptuaginta annos natus, robuſtus tamen etiam tum, & lacertoſus, quadratoque corpore, & ſubpingui, ſub ſole degere, & meracioribus uti vinis, citra ebrietatem, ſolitus, oculorum inflammationibus ab annis aliquot obnoxius factus, & de capitis plenitudine nuper queſtus apud Cel. Collegam meum Antonium Valliſnerium. Cum IV. Nonas Maji totum diem exegiſſet ſub ſole, eo die præter ſolitum fervente, veſpere autem ſuo more cœnaſſet, ecce ibi ſubito ſe magno morbo corripi, exclamat, & cum dicto artuum ſiniſtrorum motum amittit, linguæ quoque uſum hactenus, ut verba pleraque intelligi vix poſſent. Statim rogatus, ſtatim ad eum, quippe vicinus, accurro, & hæc quæ dicta ſunt, invenio, atque hominem quidem mente conſtantem, & colore faciei, reſpiratione, calore corporis ſecundum naturam ſe habentem, ut pulſu quoque, nimirum vegeto, & reſiſtente, nullo inſuper de dolore, aut moleſtia capitis querentem, niſi quod ſibi ſomnolentus videretur. Hoc vero, & magis quæ ſupra narravi, alia cum attenderem, multo graviorem inſultum metuens, alterum qui Sacerdotem, alterum qui Chirurgum advocet, mitto: ſanguinem de brachio ſano ad juſtam copiam ſtatim educi, ſubacre clyſma apparari, deinde ſuccini oleum, quod, ad nares ſubinde admoveretur, afferri, jubeo; ſpiritum vero ſalis ammoniaci diſerte renuo, veritus, ne plus æquo ſanguinis motum concitaret, a quo exitium inſtare poſſe, prædico: cætera ejus Medicis, quos adventare ſciebam, permitto, domumque redeo. Eorum alicui placuit vomitum ciere: quod nec mihi antea diſpliciuſſet, ſi ea dumtaxat quæ ipſe, ſpectaſſem. Verum poſt vomitionum agitationem, mox hora noctis circiter quinta morbus eo quem deſcripſi, tanto gravior acceſſit, ut loquela prorſus amitteretur, ſtertor inciperet, cum magnis, iiſque, ut opinor, convulſivis corporis motibus atque conatibus. Itaque poſtridie mane mortuus eſt. CAPUT pridie Nonas, me præſente, diſſecari jubet Ampliſſimus Prætor. Meninx Craſſa tanto arctius, quam ſolet, calvariæ adhærebat, ut magna vi opus fuerit ad hanc avellendam. Erat autem illa ſubnigra a vaſorum plenitudine, ſed minorum; nam ſinus Falcis inanis fuit. In Tenui meninge vaſa erant ſanguine diſtenta: ſed dexter ventriculus multo magis. Tantum enim continebat nigri ſanguinis, & concreti, ut gallinaceum æquaret ovum, idque poſteriore ſui parte, & proxima illa qua cum hippocampo ad anteriora deſcendit. Sed in cæteris quoque tribus ventriculis, at multo minori copia, ſanguis fuit, iſque fluidus, ut crediderim potius ſerum valde ſanguinolentum, ex concreto illo ſanguine expreſſum, in eoſque ventriculos delapſum. Cerebrum ſanum, & ſubſtantia hemiſphæriorum cerebri integra, ut nuſquam appareret unde tantum ſanguinis prodiiſſet. Etſi poſteriorem verſus utriuſque Lateralis ventriculi partem, ſed præſertim dexteri, plexus Choroides veſiculas habebant, aquæ plenas, ea magnitudine, ut majores vidiſſe non meminerim; æquabant enim uvæ acinos bene magnos; ſedes tamen in qua maximam copiam ſanguinis deprehendimus, eamque concreti, fecit, ut veri ſimilius cenſeremus, hunc e diſruptis ſiniſtri plexus vaſis, ejuſve viciniæ profluxiſſe.

12. Ut ab iis veſiculis incipiamus; non parvas in Sepulchreto (f) leges, imo aliquam etiam ſolidam, Wepferum quoque in iiſdem plexibus vidiſſe; nec inde tamen apoplexiæ cauſam, ſaltem proxime, deduxiſſe (g); Warthonum (h) pariter cum in apoplecticis ut tumidas eorundem plexuum glandulas, ita & cerebri ventriculos oppletos ſanguine frequenter inveniſſet, non aliud illis tribuiſſe, niſi ut hujus effuſionis, ob impeditam per earum vaſcula circumitionem, cauſam præberent: idque confirmari, fortaſſe credes Obſervatione (i) Drelincurtii, qui in apoplectica plexus illos deprehendit & *veſiculis aqueis tumidiſſimis adunatis*, & *conglobatis* refertos, & in medio diſruptos, ut multum ſanguinis effudiſſent. At ſive hæc, ſive alia quoque, ut opinor, dilatationis, & diſruptionis vaſculorum in Tita noſtro cauſa fuit; intelligis ſane, ex quo diſruptio fieri, & aliquid ſanguinis effundi cœpit, quam cavendum fuerit, ne ſanguis importunis agitationibus, & concuſſionibus impelleretur. Nec credere poſſim, Brunnerum (k) cum apoplecticam a primo inſultu per venæ ſectionem, & *quæcumque revellere a capite* poterant, feliciter liberaſſet, gaviſum eſſe, quod in ſecundo aut *ſulphuratum accenſum naribus admoviſſet*, aut liquore per os infuſo *tuſſim bis terve excitaviſſet*, tunc certe cum poſt ægræ mortem, mox conſecutam, ſanguine refertos pleroſque invenit cerebri ventriculos, ipſumque cerebrum ab eruptione ſanguinis interius diffiſſum. Sic in Legato illo Danico, de quo extat Weitbrechti (l) obſervatio, quid ſternutationes, quid vomitiones, ſi ut tentatæ ſunt, ita moveri potuiſſent, effecturæ eſſent in ejuſmodi apoplexia, monſtrabit tibi diſſectio, in præcipuis ſane Titæ diſſectioni ſimillima, ut infra (m) cognoſces. Ego vero ex iis quæ anteceſſerant, tanto citius a concitato ſanguine exitium veritus, cum in ea de qua ſupra dictum eſt, Ramazzini apo-

(z) Vid. Epiſt. 2. n. 16. (a) n. 22. (b) n. 6. (c) 12. in Addit. ad S. 2. l. 1. Sepulchr. (d) 18. S. cit. (e) Ibid. in Schol. (f) Sect. 2. cit. Obſ. 40. (g) Ibid. in Schol. (h) Ibid. Obſ. 10. §. 2. cum Schol. (i) Ibid. Obſ. 12. (k) Obſ. ſæp. cit. 12. in Addit. ad eand. Sect. (l) Commerc. Litter. A. 1734. Hebd. 9. n. 2. (m) n. 8.

plexia Medico obstiti non ignobili, sectæ Empiricorum addicto, ne vomitum excitans remedium, quod nec deglutiri potuisset, in os conjiceret, tum alteri, qui, me digresso, in Tita adhibuit, obstitissem. At enim huic quæ nuper in cœna sumpserat, erant, inquies, e ventriculo per vomitum detrahenda, ne mox in vias sanguinis transeuntia, hujus & copiam, & impetum augerent. Optandum id certe, si fieri sine conatu potuisset. Aliter, tanto minus tentandum, quod illud quidem futurum sanguinis incrementum, hujus præviis detractionibus irritum facere licebat; præsens autem a conatibus, & concussionibus augendæ vasorum disruptionis, & sanguinis effusionis periculum impediri nequaquam poterat. Novi ego Virum generosissimum, nec illum unum (*n*), qui cum sanguine plenus esset, in exonerandæ alvi conatu fortissima apoplexia abreptus est: vidit quoque, & dissectione rem confirmavit, ut alibi (*o*) scripsi, Valsalva. Huc Adolphi (*p*) observatio pertinet lethalis apoplexiæ *ex nixu fortiori & intempestivo*, quo sibi parturiens plexum Choroidem ruperat, effusoque sanguine cerebrum vehementer compresserat. Cujus in vasa quanto plus sanguinis in conatibus urgeatur, & simul quanto minus inde redire tunc possit, Vir Cel. ostendit Swietenius (*q*). Quin minime desunt exempla (*r*) eorum quibus vasa cerebri distenta, *levem ob commotionem rupta sunt, uti a casu, colapho, inclinatione capitis, &c.* Quod si tempus fuit quo *multi, cum sternutarent, repente spiritum emittebant* (*s*); non id aliunde potuisse accidere facilius, crediderim. Si igitur a concussionibus eæ quæ nondum erant, vasorum disruptiones factæ sunt; quanto magis quæ inchoatæ jam sint, poterunt augeri? ut nihil interea de abusu dicam calidissimorum, aliorumve, sanguinem maxime concitantium, liquorum qui a Medicis quibusdam, nullo serosæ, an sanguineæ apoplexiæ habito discrimine, sæpe apoplecticis ingeruntur; non modo naribus subjiciuntur: quod magnum, dum viveret, Medicum, & in cæteris quæ fugienda hic credo, alioquin idem quod reliqui ejus pares, merito docentem, adeo non cavisse, miror, ut in hac de qua loquimur, cerebri hæmorrhagia spiritum salis ammoniaci, aut ejus sal volatile pluma ad interiora narium admovendum, aut etiam per calamum scriptorium insufflandum, præcipue commendaverit.

13. Et de ea tempestate aliquid subjiciendum est, qua Tita, aliique inter cæteros disruptis sanguiferis vasis interierunt. Magnum his certe periculum imminet rigente bruma, aut fervente æstate, nunc quidem se sanguine expandente, tunc vero vasis, externis præsertim contractis, ut tanto plus sanguinis, aucti insuper ob insensibilem impeditam transpirationem, ab internis continendum sit. Sed tamen cum sensim, & per quosdam quasi gradus ad summum aut frigus, aut calorem pervenitur, sensim quoque se contrahentibus vasis, aut sensim cum sanguine expandentibus, aliquanto minus periculi est, quam cum repente alterutrum fit, velut eo tempore. Tunc enim subitus aeris calor insolitam sanguini expansionem attulerat, cum ob maxime diuturnas subfrigidas tempestates nec dilatata adhuc vasa, nec sanguis per eam quæ oculos fugit, perspirationem esset imminutus. Erant præterea ob æque diuturnas pluvias tam infirmæ vasorum fibræ, quam quæ maxime, eaque de causa disruptioni magis obnoxiæ. Ex his autem omnibus quæ dicta sunt, vides, quæ sint ejusmodi tempestatibus iis vitanda quibus id periculi in universum impendet. Quibus vero speciatim in cerebro, his alia cavenda sunt insuper, illudque etiam, ne animum intendant, præsertim cubantes, quo videlicet corporis situ quanto facilior est sanguinis ad caput ascensus, tanto difficilior est descensus. Sic Doctum Virum Bononiæ novi, qui siquando animum mane, antequam surgeret, in rerum abstrusarum meditationibus, ut Litterati solent, defigeret, ei mox dum surgeret, guttæ aliquot sanguinis e naribus effluebant. Cave enim argumentis eorum qui docent „ vim gravitatis ratione re-„ liquarum potentiarum, motum sanguinis generantium, „ esse nullam; cave, inquam, tantum tribuas, ut oblivíscaris non utilitatis solum, quam solertes Medici ad avertendum in certis morbis, aut in certis ad morbos dispositionibus nimium sanguinis ad caput affluxum, experiuntur ab ejus erecto situ, verum etiam quod nemo non novit, quam celeriter in demisso capite facies rubeat, & incalescat. Sed de his in præsentia quidem satis.

14. SENEX qui a longo jam tempore propter magnum ulcus alterius cruris sedebat mendicans ad januam Ædis S. Antonii, multum, ut ejusmodi hominum plerosque hic facere, audio, edere solitus, nihil autem ob eam causam quæ dicta est, aut parum moveri, apoplexia prehensus est, quæ mentis, & linguæ, & sinistri corporis lateris usum abstulit, sicque intra triduum, aut quatriduum interfecit.

CADAVER reliquum ob gravem odorem, & fœde colorata ex viridi fuscoque intestina, ad anatomicas exercitationes, quas Martio mense A. 1741. in Nosocomio habebam, minime idoneum, humari jussi; Caput dumtaxat servari. Hoc ibi in frequentia doctorum virorum, & studiosorum adolescentum ad apoplexiæ illius scrutandam causam cum esset aperiendum; forte animadverti, in anterioribus finibus musculi Temporalis sinistri levem contusionem: de qua cum quærerem, & tunc factam esse, intelligerem, cum homo, apoplexia ingruente, ex sella ceciderat sua; non dubitavi quin continuo prædicerem, si istius apoplexiæ causa sub oculos caderet, nec in sero consisteret, facile futurum esse, ut secundum conjecturam quandam meam (in proxima superiore Epistola (*t*) indicatam) in opposita, id est in dextera cranii parte deprehenderetur. Qua in conjectura multo sum magis confirmatus, cum illud addiderunt quod forte eo tempore necdum audiveram, sinistro, ut supra dixi, corporis latere fuisse hominem resolutum. Cranio tunc denique perfecto, quod dum fieret, aqua non omnino pauca defluxit, sub illo sanguinolenta omnia magis quam soleant, statim apparuerunt. Diducta autem Crassa meninge, in cujus supremo Sinu concretio erat parva polyposa, non solum in meninge altera vasa conspecta sunt sanguine a dextris, quam a sinistris, tumidiora; sed & super hemisphærio dumtaxat dextero sanguis semiconcretus, qui ex aliquo eorum vasorum prodiisse, & deorsum inde fluxisse videbatur; nam & sub basi anterioris partis lobi posterioris cerebri dexteri aliquanto plus inventum est ejusdemmodi sanguinis pariter inter utramque meningem: nec quidquam alibi intra cranium effusi sanguinis repertum est præter id quod dixi, duobus circiter cochlearibus continendum. His ita omnibus qui aderant, demonstratis, & reliqua ostensa sunt, minoris, ut visum, momenti, quæ huc redierunt. Per Tenuem meningem translucens humor quasi *gelatinosus*. Vasa non in medullari solum substantia, ut plurima passim sanguinem eructantia puncta ostendebant, sed & quæ per faciem repunt Lateralium ventriculorum, distenta. Aqua in his non multa: vesiculæ autem crebræ ad posteriorem plexuum Choroidum partem; sed non ex majoribus; minores tamen paulo in dextero ventriculo, quam in sinistro, ut aqua etiam in illo, quam in hoc, paucior. Cæterum ii plexus non modo non decolores, sed in medio vel magis sanguine referti quam soleant. Denique ad anteriorem basim glandulæ Pinealis subflavum aliquid, nec tamen durum.

15. Quid possit ad sanguinem cumulandum, eumque impurum, multum edere, & nihil moveri, præsertim ubi ulcus aliquod magnum sit, unde pravæ, atque erodentes particulæ in venas irrepant; id, ut alia quorum explicationem sæpe prætereo, manifestum

(*n*) Vid. etiam infra, n. 22. (*o*) Epist. Anat. 13. n. 19. (*p*) Act. N. C. T. 1. Obs. 241.
(*q*) Comment. in Boerh. Aph. §. 1010. 3. Y. (*r*) Vid. Schol. ad Obs. 1. Sect. cit. Sepulchr.
(*s*) Vid. apud Stradam Prolus. Acad. l. 3. Prol. 4. n. 3. (*t*) n. 25.

ſtum eſt. Quid vero poſſit ad nocendum, & quomodo poſſit vel parum ſanguinis intra calvariam repente effuſi, oſtendetur alias (*u*): nam cætera quæ in hoc cerebro adnotata ſunt, ſæpe etiam ubi nulla apoplexia eſt, animadvertuntur. Quod autem is effuſus a dextris, reſolutionem attulerit a ſiniſtris; nempe hoc Valſalvæ, & meis fere omnibus obſervationibus reſpondet. Quarum alias ad alia quædam apoplexiæ genera attinentes, alio quidem tempore (*x*) habebis: nunc autem ex reliquis ad ſanguineam apoplexiam ſpectantibus eas ſaltem quas ille, & ego ſcriptis commiſimus, in ſuperioribus (*y*), & in his Litteris (*z*) deſcriptas habes, habiturus multo plures, ſi ubi de ejuſmodi obſervationibus agitur, ſuis cum circumſtantiis utique proponendis, poſt aliquod interjectum tempus, meæ ſoli memoriæ confidere ſatis conſueſſem. Earum igitur loco quas ob eam cauſam omitto, abſolvam hic tibi unam quandam, Valſalvæ, & mihi communem; nam morbum ego obſervavi, caput autem mecum ipſe diſſecuit, hiſtoriæque illius tantum edidit (*a*), quantum erat proprio inſtituto ſatis eo tempore. Sic autem ego memoriæ cauſa adnotaveram.

16. VIR quadraginta annos natus, ex meri abuſu vertigini obnoxius, apoplexia correptus eſt ſub initium Februarii A. 1703. Eadem ferme hora in Bononienſe S. Mariæ *de Vita* Noſocomium delatus, cum ipſe, ut quotidie mane tum ſolebam, adeſſem, jam per ſe nonnihil levatus apparebat. Imperant Medici, crura, & pedes vehementer perfricari, ſpiritum ſalis ammoniaci naribus ſupponi, quin & guttas ejus aliquot ex aqua idonea in os immitti; ſanguinem e brachio educi. Eductus eſt e ſiniſtro, qua ex parte major erat corporis reſolutio. Hæc dum fiebant, homo bis tremore correptus eſt, cœpitque buccas, & os movere, & magis, ut videbatur, magiſque ſolvi. Sed mox levibus in parte dextera convulſivis motibus ſe oſtendentibus, gravior apoplecticus inſultus rediit eadem die, qui hominem ſuſtulit circa horam ſecundam noctis. CAPUT dum amputaretur, multum ſanguinis effluebat, cujus pars ex ore quoque prodierat. Tum Valſalva mihi: hæc apoplexia, niſi me meæ fallunt obſervationes, facile a ſanguine facta eſt, dexteram cerebri partem lædente. Interea communia cranii involucra detrahentes, in membranis hoc proxime complectentibus ſanguifera vaſa vel minima perbelle manifeſta animadvertimus. Sed ea magis diſtenta mox vidimus quæ per meninges repebant, præſertim per Tenuis partem ſiniſtram, ubi præterea in ſummo hemiſphærio erat aliquid effuſi ſanguinis, nigræ inſtar ſugillationis. Verum ubi ventum eſt ad Laterales ventriculos, veram admiratus ſum Valſalvæ prædictionem. Nam erat quidem in ſiniſtro aliqua ſanguinis effuſi portio; ſed quæ a dextero illuc defluxiſſe videretur. In hoc enim non modo fuit multo major copia atri ſanguinis, & concreti, ſed & magnus unde hæc extiterat, hiatus, quaſi aliquis rudiore cultro ad latus externum demiſſo corporis Striati, & Thalami nervi Optici, utrumque horum ſuper Fornicem, & tertium ventriculum revolviſſet. Cætera quæ ad viam attinent ſanguinis qui ex ore fluxerat, ſatis habes apud Valſalvam (*b*) indicata.

17. Cur e magis reſoluto brachio maluerint Medici ſanguinem mitti, an ob rationem ejus ſimilem, quam, ut in Sepulchreto (*c*) habes, ſequebatur Baglivus, an ob alias, haud facile dixerim. Necdum erant Valſalvæ obſervationes, quibus pondus additur Aretæi (*d*) præcepto, & doctrinæ: *reſolutæ* in apoplectico *partes conſiderandæ ſunt*, inquit, *in ſiniſtrone, an in dextro latere reſolutio ſit: a ſalubribus enim partibus (ut dicere mos eſt) ſanguinem haurire oportet; hac enim ſanguis facile delabitur: hac etiam a læſis partibus materia derivatur*, id eſt a læſo cerebri hemiſphærio; quippe quod ſano corporis lateri, non reſoluto, ipſe docuerat reſpondere, ut ejus locus, alibi (*e*) a me productus, oſtendit. De præcepto autem, & doctrina quæ modo Aretæi verbis propoſuimus, Cl. Oederus (*f*) ita ſentit, ut præceptum quidem probabile exiſtimet, rationemque illam primam, quod e ſani brachii venis facilius ſanguis effluat, quam e venis reſoluti, ultro illuſtret, atque confirmet: rationem autem alteram, quamvis Valſalvæ obſervationibus, quas veras agnoſcit, ſubnixam, ob id unum reſpuat, quod vulgata quoque nitatur de derivatione doctrina, quam docte utique, & nervoſe quoad poſſet impugnandam ipſe ſuſceperat. Quapropter ut ex aliis Præſtantium Virorum Obſervationibus, ita ex una etiam Pauli Salani conſequi, negavit, quod pro ea doctrina conſequi Valſalvæ, & mihi (*g*) viſum erat. Sed cum tanta humanitate ſuam a me diſſenſionem conjungit, ut inurbanus mihi viderer, niſi ejus judicio permitterem hæc pauca, quæ dicam. Veriti ſumus Valſalva, & ego id quod Salanus vidit, caſui tribuere, quando cum aliis tum quas Valſalva indicavit, tum quas omitti a me, dixi, obſervationibus congruere, animadvertimus, & cum ratione quoque, ſiquidem brachii dexteri venæ cum Jugulari Interna dextera magis, quam ſiniſtri, communicant, id eſt ſua depletione magis videntur favere depletioni illius Jugularis, & quod conſequitur, venarum quæ a dexteris cerebri partibus in dexteros influunt Sinus: e brachiis autem ſanguinem miſiſſe Salanum, intelligi ſatis poſſe, exiſtimavimus, cum in ſermone a Valſalva, & a me de hemiplexia inſtituto, de nullo alio loco ſecandæ venæ ſermo fiat. Interea illud mihi ab Humaniſſimo Viro non negatum iri crediderim, ut cum Graviſſimo Medic. & Matheſ. Profeſſore Segnero, ejus Præſide (*h*) *communi opinioni*, *quia in ea periculi omnino nihil eſt*, *inhæream* circa ea quæ *Auctores fideles de electione venarum in morbis ſecandarum attulerunt*, *ſi non plena certitudine*, *magna tamen probabilitate*. Sed ad propoſitam diſſectionem ut redeam; quæres fortaſſe, num præter nos alii in ejuſmodi res inciderint, & hemiplexiæ internam cauſam in oppoſito, non in eodem cerebri latere deprehenderint. Ego vero qui ante Valſalvam id viderint quidem, ſed quaſi fortuitum neglexerint, Wepferum alias (*i*) & Baglivum indicavi (*k*). Poſtea vero quam Valſalvæ obſervatio vulgata eſt, idem conſpexiſſe plures, non dubito: aliquos ſcio (*l*). Intra enim eundem annum quo in muliere illa Veneta de qua initio dictum eſt (*m*), Valſalvæ doctrinam confirmavi, cum Patavium forte veniſſem, certior ſum factus, idem quod in illa, hic quoque nuper in viro compertum eſſe, niſi quod cavum in oppoſito reſolutioni hemiſphærio ſibi a ſanguine paratum, hunc inter meninges quidem, Tenui perrupta, ſed non in ventriculum pariter, alioquin proximum, effuderat. Vix hoc acceperam, cum Venetiis litteræ, quas adhuc ſervo, allatæ ſunt, quibus mihi Alexander Bonis doctus Medicus, & ſpectatus Amicus quæ ipſe tum viderat, ſignificabat, Monachum inter concionandum apoplexia correptum ſic ut intra horas, quibus dehinc vixit, haud amplius quatuor manum dumtaxat ſiniſtram moveret, habuiſſe in ſiniſtro cerebri ventriculo tres, minimum, uncias concreti ſanguinis, parietes autem ejuſdem ventriculi dilaceratos, cum dexter eſſet integer, nihilque præter exiguam ſanguinis portionem contineret, quæ illuc e ſiniſtro per diſruptum Lucidum ſeptum tranſierat. Hic ille Sacer Orator eſt, ſuperiore Epiſtola (*n*) deſignatus, de quo ipſe, paulo poſt Venetias reverſus, illud inſuper cognovi, cum plures jam dies a concionando abſtinuiſſet propterea quia ſe minus bene habere querebatur, eo demum quo obiit die ſuis confirmaſſe, nunquam ſe melius, quam tum valuiſſe, itaque erectum atque alacrem aſcendiſſe in locum ſuperiorem ad eam concionem incipiendam quam minime erat abſoluturus. Venit tunc mihi in mentem Attali regis (*o*), *cum Bœotos ad ſocietatem* Romanorum Thebis *hortaretur*, *in ipſa concione intermortui* ſic

(*u*) Epiſt. 4. n. 32. & ſeq. (*x*) Epiſt. 11. (*y*) Epiſt. 2. n. 9. 11. 13. 15. 17. (*z*) n. 2. 11. 14.
(*a*) Tract. de Aure c. 2. n. 14. in fin. (*b*) Ibid. (*c*) in Addit. ad cit. 2. Sect. Obſ. 13. (*d*) De Morb. Acut. Cur. l. 1. c. 4.
(*e*) Epiſt. Anat. 13. n. 17. (*f*) Diſſert. de Deriv. & Revulſ. per V. S. §. 29. (*g*) Epiſt. modo indic. n. 24.
(*h*) in Epiſt. Diſſert. citatæ ſubnexa. (*i*) Epiſt. Anat. 13. n. 22. (*k*) Adde quæ infra Epiſt. 11. n. 10. (*l*) Vid. quæ mox n. 18.
(*m*) n. 2. (*n*) n. 23. (*o*) apud Livium Hiſt. l. 37.

ſic ut *haud multo poſt expiraverit*; non tamen horis, ſed diebus interjectis; nam (*p*) *æger Thebis Pergamum advectus*, *mortuus eſt*, *altero & ſeptuageſimo anno*: quæ ætas, cum infirmis viribus conjuncta, minus vehementi obnoxium reddidit apoplexiæ; ſi Livii eſt fragmentum illud quod initio libri XXXIII. legebatur in vetuſtò codice Bambergenſi. Sic enim habet: *Attalus primus verba fecit. Orſus ...., ſegnior* (lege *ſenior*) *jam & infirmior, quam ut contentionem dicendi ſuſtineret, obmutuit, & concidit .... parte membrorum capti : ... nec vitæ præſens periculum vis morbi attuliſſe, ſed membrorum debilitatem viſa eſt*. Monachus autem ille neque major quinquaginta annis, & viribus eo præſertim die maxime confirmatis, cum ad ſanguinis plenitudinem, quam facies, totiuſque corporis habitus oſtendebant, dicendi contentio acceſſiſſet, vehementi apoplexia in media concione prehenſus eſt, citoque confectus, ſecundum ea quæ ſuperioribus Litteris (*q*), & paulo ante his ipſis quoque (*r*) expoſita ſunt.

18. Intelligis eorum memor quæ alias (*ſ*) ſcripſi, in apoplexiæ interna cauſa & exitu me non ætatem modo, ſed & alia attendere. Septuagenarius quidem erat, ſed *euſarcus* faber quidam ferrarius (*t*) quem apoplecticus inſultus, dextero toto latere reſoluto, occidit ſexta die. Cauſa tamen reperta eſt in atro ſanguine, qui ex turgente Laterali Carotidis arteriæ ſiniſtro ramo, eoque diſrupto, late effuſus, hemiſphærium cerebri ſiniſtrum totum undique ad ventriculorum uſque penetralia vitiaverat. Huc alia acceſſerant quæ longum eſſet deſcribere. Sed non omittendus eſt immanis tumor, reni ſiniſtro adhærens, magna ſanguinis copia plenus, nec ſine ſubſtantia quadam *lamellatim ſibi incumbente*, ut ſuſpicionem movere poſſit aneuryſmatis in ramo quodam Emulgentis arteriæ, cui minus alterum (velut ſupra (*u*), de Ramazzino verba facientes, conjecimus) in Laterali Carotidis ramo illò reſponderet. Verum qualiſcumque is eſſet tumor, illud certe negari non debet, preſſam ab ipſo incumbente arteriam Aortam minus ſanguinis admittere potuiſſe, pluſque ideo ad dilatandum aliquod, & denique perrumpendum cerebri vas, furſum contendiſſe. Hæc igitur ſi nobis in apoplectico quopiam nota ſit inferioris arteriæ compreſſio; non faciet magna quantumvis ætas, ne apoplexiam eſſe poſſe a ſanguine, inficiemur. Sua quoque in Legato illo Danico de quo ſupra (*x*) mentio injecta eſt, alia aliqua fuerit diſpoſitio, conjungenda cum jecinore *ad indurationem inclinante*. Natus enim annos quatuor & ſexaginta improviſa reſolutione ſiniſtri lateris, & mox apoplexia correptus, hora octava vivere deſiit, citius videlicet quam in Fabro, multi ſanguinis effuſione facta. Habuit autem præter hydatides in plexu Choroide plurimas, in ventriculo cerebri dextero *ultra quatuor uncias ſanguinis grumoſi, unde cavitas illa mire diſſoluta fuit*. Illud quoque interea velim animadvertas, obſervationem hanc utramque, ſi reſolutum hinc latus ſpectes, inde vero læſum oppoſitum in cerebro hemiſphærium, cum Valſalvæ obſervationibus omnino congruere. Quibuſcum alias pariter congruentes reperies, interque illas viri (*y*), qui etſi jam ſenium attigerat; temperamento erat tamen, & arte olim, & recentibus in victu erratis ad ſanguineam apoplexiam diſpoſitus. Verum alia ſcire fortaſſe avebis, primum videlicet, unde ſit, ut in iis ferme omnibus exemplis quæ his, & ſuperioribus Litteris ſive ex Valſalvæ obſervatione, ſive ex noſtra, ſive ex aliena deſcripſimus, aut indicavimus, ne iis quidem omiſſis duobus, quorum alterum ex illius, alterum ex noſtra, in Epiſtola Anatomica XIII. (*z*) propoſuimus; ut in iis igitur ferme omnibus, præſertim vero in quibus illa quidem præter naturam cava memorantur, aut non obſcuro indicio conjicienda ſignificantur, quæ intra cava ſanguis collectus, aut e quibus effuſus fuerit, ea fere aut in corpore Striato, aut in Thalamo nervi Optici, aut in utroque, aut juxta alterutrum, aut etiam utrumque, & tunc quoque non raro cum utriuſque, aut alterutrius perforatione, & dilaceratione comperta fuerint: deinde cur ſemel quidem, ut apud Wepferum (*a*), per lobum anteriorem cerebri ad frontem uſque producta, nunquam per poſteriorem ad ipſum occiput: & denique cum illa exempla ſint ad quindecim; cur in decem illa cava fuerint a dextris; in duobus a dextris, & a ſiniſtris; in tribus dumtaxat, a ſiniſtris. Profecto aut his in rebus, etſi a primo ſecus videatur, magnam ſibi partem caſus vindicat, aut, ſi multo longior accurate deſcriptarum obſervationum ſeries hæc ita ut plurimum ſe habere, oſtenderit; cauſæ in cerebri ſtructura, aut in ejus intimorum vaſorum diſtributione erunt perquirendæ, ut puta ſi circa eas quæ dictæ ſunt, ſedes aut plura, aut amplioris diametri vaſcula ferrentur. Sic aliquando cum Striata corpora aſſulatim ſecundum horizontem perſecarem, animadvertiſſe memini in ſingulorum externo anteriore latere quandam quaſi foveolam, per quam ſanguiferum vas meabat manifeſtiſſimum: alias autem, oblique & lente ſecando, oſtendiſſe in eodem latere plura parallela inter ſe, & craſſiora quam alibi, fila rubicunda, id eſt vaſa ſanguifera. Accedere huc videtur minor ob ipſam proximam ventriculorum cavitatem, in horum parietum perforatione reſiſtentia. Cum vero ob hæc, aliave iſtiuſmodi eorum cauſam conjeceris quæ primo, & ſecundo loco quærebas; de tertio (*b*) minus eris fortaſſe ſolicitus, cum attenderis, dexteras pleraſque partes corporis eſſe ut plurimum in frequentiori motu conſueviſſe, quam ſiniſtras, & quod conſequitur, vaſa quoque non illarum modo, ſed & cæterarum quæ a dextris ſunt, ob communicationes, conſenſuſve laborare magis, & dilatari ſolita eſſe.

19. Super Valſalvæ autem jam toties commemoratis, & confirmatis obſervationibus, ſi reſolutæ ſint corporis ſiniſtræ partes; ad dexteras cerebri vitium eſſe: ſi dexteræ; ad ſiniſtras, non puto, eſſe plura quæ ex me quæras. Noſti enim quæ de hujus rei tum Explicatoribus antiquis, & novis, tum exceptionibus quibuſdam, tum additionibus, tum aliis cujuſquemodi ad eam ſpectantibus, habebam dicere, ea me ferme omnia in eam quam paulo ante memoravi, Epiſtolam Anatomicam (*c*) conjeciſſe, ut non attineat hic iterare. Unum tantummodo, aut alterum ad prima illa duo capita poſſum adjicere. Nam ſi forte legas, quod ad Explicatores illos antiquos ſpectat, Caſp. Hoffmannum (*d*) hæc ſcribentem: *Fuit hæc ante Galenum Aretæi ſententia, ...: quam Caſſius Jatroſophiſta, problem.* 41. *ſequitur. Th. a Veiga .... nominat etiam Haly Abbatem, & Felicem, quos non vidi: Imo, quis ſit ille Felix, neſcio*: ſi hæc, inquam legas; nolim ſuſpiceris, omiſſum a me eſſe in eo Felice Explicatorem quendam perantiquum, & cum Aretæo, ac Caſſio nominandum. Iſte enim Felix, Hoffmanno ignotus, nimirum eſt hic idem Caſſius, quippe Caſſius Felix quibuſdam dictus, ut cognoſcere poteris vel ex Lindenio Renovato (*e*). Ad exceptiones autem illud ſpectat, aut certe ad illuſtrationem doctrinæ illius a Valſalva confirmatæ, quod etſi ubi alterum latus corporis eſt reſolutum, vitium, ſi organicum ſit, & ſub ſenſum cadat, in oppoſita cerebri parte eſt; non tamen viciſſim conſequitur, quotieſcumque ejuſmodi vitium in cerebri alterutra parte eſt, oppoſitum corporis latus eſſe reſolutum: eadem enim ratione fieri poteſt, ut hoc minime tunc ſequatur, qua interdum fit, ut vitiato utrinque cerebro, neutrum tamen latus corporis ſit paralyticum; ſive quod ea vitia ſine repentina cerebri laceratione, aut compreſſione ſint facta, ſive alia de cauſa, quam in ejuſmodi obſervationes incidentes, quærere, atque exponere conabimur. Nunc his ſuum in locum dilatis, cæteras quæ ad apoplexiam ſanguineam attinent, proponamus.

20. VIR ſenectuti jam propior, ex apoplexia, non continuo ille quidem, ſed plures poſt dies interierat: qui hemiplecticus eſſet, an non, pro certo ſcire non potui;

(*p*) l. 33. (*q*) n. 23. (*r*) n. 12. (*ſ*) Epiſt. 2. n. 14. (*t*) Act. Helvet. Vol. 1. (*u*) n. 8. (*x*) n. 12.
(*y*) Eph. N. C. Cent. 9. Obſ. 3. (*z*) n. 19. & 25. (*a*) Sepulchret. Sect. hac 2. Obſ. 18.
(*b*) Vid. tamen Epiſt. 11. n. 12. imo Epiſt. 62. n. 7. 9. 11. (*c*) 13. ab n. 14. ad 27.
(*d*) Comm. in Galen. de uſ. part. l. 10. c. 12. &c. (*e*) De Scriptis Medic. l. 1. Vid. *Caſſius Felix*

potui; nedum quæ ante apoplexiam pati conſueviſſet: hæc tantum accepi, cum apoplecticus decumberet, reſpirationem non difficilem, pulſus validos habuiſſe.

CADAVER Theatro datum eſt ſub finem Januarii A. 1731. Viſcera diligenter perluſtrata, nihil in Ventre; in Thorace autem quæ ad res præter naturam attineant, aut alicui videri poſſint attinere, habuerunt hæc. Pulmones erant undique pleuræ annexi. Cor pingue adeo, in homine alioquin non obeſo, ut ab anteriore facie inſpectans, nihil videres, niſi pinguedinem. Venæ Coronariæ valvula omni ex parte ſic affixa, eademque ſic foraminulis pertuſa, ut in XV. Epiſtola Anatomica (*f*) deſcripta eſt. Noviſſime arteria Vertebralis ſiniſtra ex ipſo Aortæ arcu inter ſiniſtras Carotidem, Subclaviamque profecta: quam cum inde, non ex Subclavia, ut ſolet, enatam, in Theatro oſtenderem, monui, hinc etiam fortaſſe hujus hominis apoplexiam aliqua ex parte repetendam videri poſſe. Aliquot poſt diebus, ut Exercitationum requirit ordo, cum ibidem Cranium reſeraretur, inveni, atque oſtendi ſanguinem effuſum ad ſelibram inter meningem Craſſam, & Tenuem, vel potius inter Craſſam, & membranulam quandam alteram, Arachnoidem puta: quæ membranula, ibi facta craſſiuſcula, cum effuſo ſanguine, anteriori oſſis temporis ſiniſtri regioni, eique viciniæ reſpondebat. Præterea in Falce propemodum media os erat, ejus proceſſus duplicatura interceptum, limbo inferiori propius, & ſecundum longitudinem poſitum, tres digitos tranſverſos, eoque amplius longum, ſeſquidigitum ferme altum, mediocriter craſſum, idque inæqualiter; cum enim in toto ipſo ambitu eſſet tenue, imo in utroque extremo in ſimplex videretur ſtratum ex parallelis oſſeis fibris deſinere; dextera, ſiniſtraque facie, & præſertim altera, in grandes quaſi bullas protuberabat, ut melius conſpici apud me poteſt; nam adhuc ſervo, obductum, ut erat, undique arctiſſime adhærente Falcis membrana. Denique Carotidum quæ ad baſim cerebri ſunt, poſterior ramus dexter æquo erat craſſior; ſiniſter pertenuis, neque cum iis ramis conjunctus qui ab arteria ſunt in quam conveniunt Vertebrales. Quorum illud etſi in aliis interdum vidi, atque adeo in altero quod tunc conſecabamus, hydropici cerebro, tenuitatem autem hanc tantam alterius, aut utriuſque multo ſæpius, nullam denique cum ramis de quibus dictum eſt, conjunctionem fortaſſe nonnunquam; tamen hæc quoque tibi volui ſignificare, ut intelligeres, ſi quid præterea adnotatione aliqua eſſet dignum, me non fuiſſe prætermiſſurum.

21. De cæteris, in iiſque de pulmonibus pleuræ undique adhærentibus ſine reſpirationis difficultate, erit alibi (*g*) ſcribendi locus. Illud tuli permoleſte, cum tantum os in Falce offendi, ex nemine ſciri potuiſſe, qua de re is homo conquereretur annis qui apoplexiam præceſſerunt. Ex quo enim Franciſcus Antonius Cattus Anatomicus Neapolitanus non ita contemnendus, ut ignotus eſſe debuerit iis, quantum video, omnibus qui de Medicis, aut Anatomicis Scriptoribus egerunt, ſicut primam in muliere quadam revera bipartiti uteri diſſectionem tradidit (*h*), ſic primus cœpit A. 1557. (*i*) Falcis *in durum os* ex parte aliqua *degenerantis* obſervationem proponere, alias etiam quas Botallus (*k*) deinceps, Hornius (*l*), Scheidius (*m*), Wepferus (*n*), Cheſeldenus (*o*), Vaterus (*p*), Gohlius (*q*), Mayerus (*r*), atque alii plures, quorum aliquos mox nominabo, ediderunt, eaſque inſuper quas Regiæ Scientiarum Academiæ Pariſienſis Hiſtoriæ, & Commentaria (*ſ*) exhibent, omnes perlegi: nec tamen meminiſſe videor oſſis quod ſupra deſcriptum æquaret; ſi paucas in tanto numero Falces excipias, in quarum una *os latum quatuor digitos* fuiſſe, indicavit Riolanus (*t*), & quam Volckamerus (*u*) invenit *ad dimidiam ſui longitudinem penitus oſſeam*, præſertim vero quam in Theatro hoc noſtro Anatomico *oſſeam omnino* vidit Offredus (*x*), cui parem vidiſſe crederes Henr. Albertum Nicolai (*y*), niſi *idem obſervaſſe*, adderet, Volckamerum, *ſimile* autem Offredum; ut dubites, de tota Falce, an de magna hujus parte intelligas, cum ſe *omnino oſſeam* ait deprehendiſſe: nec ſine aliqua ejuſmodi dubitatione ſis, cum quandam legas obſervationem, in qua vel ea vox *omnino* deſideratur. Cæterum quod ſcire avebam de iſto viro in quo illud a me os inventum eſt, neminem eſſe potuiſſe qui diceret, non ideo ægre tuli quia putarem, aut putem, inde magnum ipſi aliquod incommodum extitiſſe, niſi forte aut ponderis, aut diſtractionis ſenſum aliquem credere malimus; imo quia cupiebam id ipſum mea obſervatione confirmare quod ex plerorumque eorum quos nominavi, aut ſilentio, aut diſerta etiam narratione collegeram, niſi oſſa in Falce, aut ad Falcem, aut alibi in meningibus increſcentia intra eum quidem magnitudinis, & ponderis modum quo ad hoc tempus invenerunt, niſi, inquam, ita facta, & poſita ſint, ut meninges pungant, nullum fere ſolita eſſe per ſe gravius malum, ſed ne doloris quidem aſſiduum ſenſum inducere: ut videndum propter hæc cenſeam, an Volckameri, & Offredi, aliæque ejuſmodi obſervationes quibuſdam repugnent ex uſibus Falci adſcriptis.

22. Nec tamen negaverim, ejuſmodi, aut alia oſſa præter naturam aut genita, aut etiam aucta, poſſe interdum morbis capitis internis, & apoplexiæ nominatim, ſi aliæ accedant cauſæ, occaſionem præbere. Nam primum in ſene Tridentino (*z*), quem levi non ita pridem apoplectico inſultu affectum, graviſſimus alter, cum hora vix una a ſumpto cathartico medicamento alvum exoneraret, puncto temporis confecerat, non modo ligamentum inter os Sacrum, & Iſchium, ut in Adverſariis ſcriptum eſt III. (*a*) oſſeum factum deprehendi, ſed & oſſiculum intra ipſam cordis ſubſtantiam eo loco vidi quem altera Mitralis valvula obtegit, modica illud craſſitudine, ſed longum adeo, ut tranſverſum pollicem ſuperaret: arteriæ autem Magnæ internam faciem crebris hic illic oſſeis bracteolis opertam; ut ſi capitis rimari abdita licuiſſet, quam ſimillimum veri ſit, ibi quoque oſſa alia me fuiſſe reperturum. Deinde in pluribus apoplecticis ſenibus cerebri vaſorum tunicas reapſe offendi non uno in loco ab oſſeis innatis fruſtulis rigidas, præſertim Carotidum qua ad latera Sellæ Equinæ tantopere ſe inflectunt. In ejuſmodi ſane capitibus id præter naturam Corteſius (*b*) viderat, cum perinde ac ſi nihil niſi ſecundum naturam maxime ſe habens proponeret, in earum *cavitate* arteriarum, *qua attingunt glandulam* Pituitariam, *duo intus notatione digna, & a nemine hactenus obſervata contineri*, ſcripſit; *primumque eſſe, quia ſunt cellulæ quædam exiguæ; alterum, quod ſint oſſicula quædam parva* (qualia num poſtea Riolano (*c*) quoque impoſuere?) *eorum inſtar, quæ ad articulos digitorum reperiuntur ſigmoidea* (ſeſamoidea) *appellata: .... ſed non ſolum in hac parte arterias in ſe oſſicula continere, verum etiam in aliis, ut experientia ipſa hactenus probavit: quod quidem*, inquit, *factum fuiſſe puto non ſine maxima Naturæ providentia, quæ perpetuo curat eas apertas quodammodo, & elevatas eſſe, ut dilatationem ſuſtinere valeant.* Ego vero cum alibi, tum præſertim in cerebro ita moderatam eſſe naturam video quæ ad ſanguinis attinent circumitionem, ut ſiquid tamen morbi vi oriatur quod ſanguinis aut ingreſſum, aut egreſſum magis quam conſtitutum ſit, moretur, eoque motum tardiorem faciat, non ſine detrimento ſit: quorum illud arteriæ quoque efficiunt, ſe ob innata oſſa minus conſtringere, & urgere ſanguinem valentes, hoc autem quidquid aut venoſorum alveorum arctat diametrum, aut quædam quaſi diverticula his adimit, in quæ pro re nata redundantis ſanguinis pars quadantenus cedat. Sic quoniam in ſeniorum calvariis accreſcens oſſea ſubſtantia minora quædam occæcat foramina, ut puta, quemadmodum

alibi

(*f*) n. 20. (*g*) Epiſt. 16. (*h*) Iſagog. Anat. c. 20. (*i*) Ibid. c. 3. (*k*) Obſ. Anat. 2. (*l*) Annot. ad eand.
(*m*) Diſſert. de duob. oſſiculis in Apoplect. (*n*) Exercit. de loco aff. in Apopl. (*o*) The Anat. of the hum. body Tab. XI.
(*p*) Abr. in Diſſ. qua Oſteogenia &c. in Proœm. & in Progr. quo Obſerv. Calculor. & c. (*q*) apud eund. in cit. Progr.
(*r*) Commerc. Litter. A. 1731. Specim. 42. n. 2. (*ſ*) A. 1711. 1713. 1734. & 1706. (*t*) c. 32. Comment. in Galen. de Oſſib.
(*u*) Eph. N. C. Dec. 1. A. 6. Obſ. 71. (*x*) Earund. Dec. 2. A. 1. Obſ. 127. (*y*) Dec. Obſ. illuſtr. Anat. Obſ. 5.
(*z*) de quo Epiſt. 43. n. 28. (*a*) Animad. 45. (*b*) Miſcell. Medic. Dec. 1. c. 7.
(*c*) Animad. in Bartholin. Anat. l. de Venis c. 2. in fin.

alibi (*d*) indicavi, quæ Occipitales venas cum Lateralibus finibus communicare antea finebant; hinc etiam fieri, exiftimo, ut plures ætate illa cerebri fint morbis obnoxii. Venofos autem alveos arctare non unius generis caufæ queunt: in his, fi Scheidium (*e*) audimus, officula in Falce innafcentia, ipfam videlicet fuo *pondere aliquatenus deorfum trahendo, atque tendendo, unde finus longitudinalis .... falci continuus, ea imprimis parte anguftior redditus, regurgitanti fanguini non fufficientem tranfitum concedat*. Quod fi credibile eft, ab altero Scheidii officulorum *pondere fuo, licet exiguo*, effe præftitum; tanto id credibilius erit ab noftro, quanto ut magnitudine, fic & pondere fuperabat.

23. Ejufmodi tamen coarctationem ut exciperet illa intra cranium fanguinis effufio quam ipfe in apoplectica fua invenit, merito cenfet, *neceffum fuiffe, ut fanguis* tunc aliqua de caufa *copiofior influxerit*. Idem nos quoque in apoplectico noftro cenfemus, eoque facilius quod majori impetu fanguis in cerebri arterias ferebatur. Cum enim ad eum impetum moderandum & harum tunicæ, ut fupra etiam (*f*) dixi, tenuiores fint creatæ, eoque minus ad urgendum fanguinem aptæ, & anaftomofes ad illum impetum retundendum inter Carotides, ac Vertebrales inftitutæ, & harum utræque priufquam ad cerebrum accedant, non femel inflexæ, illud infuper quod mecum velim animadvertas, additum eft, ne præter Carotides, Vertebrales quoque arteriæ ab ipfo Aortæ arcu exifterent, ad quem videlicet tanto impetu fanguis a proximo corde alliditur, ut is frequentiffimus effe foleat aneurysmatum locus, fed ex Subclaviis demum proficifcerentur. Atqui finiftra Vertebralis, non ex Subclavia, fed ex ipfo Magnæ arteriæ arcu in noftro apoplectico nafcebatur, in eam autem cum focia confluebat arteriam, quæ amplam quidem, uti dixi, cum dextera Carotide, nullam cum finiftra anaftomofim habebat, ut impetum fanguinis quanto magis per illam, tanto per hanc minus, imo nullo modo infringeret. Majori igitur impetu per finiftram partem cerebri fanguis excurrebat; ut minime mirari oporteat, fi tenuiffimorum vaforum tunicis ab eo latere fenfim magis, magifque infirmatis, auctaque cum offe de quo loquimur, Longitudinalis finus coarctatione, fanguis denique non modo a finiftris, fed etiam ad anteriora effufus fit, quippe unde in eam Sinus partem debebat pergere, cui parti impedimentum objiciebatur. Non fum nefcius, ab aliis quoque, imo & a me alias (*g*) eandem Vertebralem arteriam ex Magnæ arcu enatam in nonnullis repertam effe, qui obnoxii morbis capitis effent, an non, nec fcire ipfe potui, nec ab illis memini adnotatum. Idemque de ampla anaftomofi Bafilaris arteriæ cum alterutra Carotide, nulla cum altera dictum puta. Officulum autem in quodam viro, nunquam propterea de capitis dolore quefto, fuperiori Longitudinalis finus parti innatum effe, fcio (*h*), quem finum inde premi, arctarique debuiffe, intelligo. Sed hæc fimul omnia, ut in noftro, reperta fuiffe, non recordor. Et de hoc quidem Apoplectico hactenus.

24. BONONIENSIS puer, quatuordecim annos natus, capillis nigris, a lumbricis vexari folitus, & facile, five corpus exerceret, five ad ignem confideret; profufioni fanguinis per nares obnoxius, idemque fpiritum vini paulo fæpius bibens, quam conveniret illa præfertim ætate, repente ex alacri, & vivido fine ulla, quæ quidem appareret, caufa tardiufculus, & obtufior factus, paucis poft diebus, cum mane priftina illa comitate, & alacritate inter fuos verfatus, etiam in prandio, fuiffet, inventus eft poftea in lecto fufus, quem vomitu fordidaverat, manibus caput, ut fi ipfo laboraret, fubinde comprimens, fine loquela, & paulo poft fine motu. Accerfitus Medicus venam fecari jubet, unde meliufcule habere vifus eft. Spiritûs quoque falis ammoniaci tum ad nares admotus eft, tunc paucas ad guttas exhibitus. Mox in priorem refolutionem torporemque relabitur fic tamen ut quæ dicantur, aliquando intelligere certis ex nutibus videatur: pulfus eft humilis, atque intermittens, prava refspiratio, aliqua ad os fpuma. Quas ob res cucurbitulæ imperantur: has cum in dorfo defixas non fenfiffet; feminibus adhibitas adeo fenfit, ut non modo nefcio quid inclamaret, fed & manu illas amovere tentaret. Verum iis quæ noviffime dicta funt, malis perftantibus, prioribus autem illis mox redeuntibus, hora noctis circiter nona vivere defiit. CADAVER poftridie, qui dies fuit X. Kal. Januarias A. 1703. infpicientes, furas, & pofteriora femorum, aliafque in quas jacuerat, partes a fanguine qui eo decubuerat, multum livere animadvertimus. Capitis etiam, quod unum diffecui, cum integumenta inciderem, atque diducerem, plus fanguinis, quam foleat, ejufque nigrioris, & fluidioris, effluxit. Ejufmodi fanguinis perpaucæ dumtaxat guttulæ in finu Falcis repertæ funt, cætera vacuo. In ventriculis Lateralibus, & tertio feri copia aliqua. At fub cerebello, cujus æquo mollior eft vifa fubftantia, in medio ferme, atrum concretum fanguinem inveni ad duo circiter cochlearia.

25. Si hæc hiftoria ut a me olim inter primas memoriæ caufa fcripta eft, ita nunc tibi primo loco defcripta effet; plura ad ipfam haberes adnotata tum quod ad ultimam hanc alacritatem, & ad curationem fpectat, tum quod ad diffectionem. Quæ quoniam antea partim in hac Epiftola (*i*), partim in fuperiore (*k*) pofita funt, nihil attinet hic iterare. Satis eft admonere, fi quid difcriminis inter hanc hiftoriam, aliafque interfit hujus generis alibi propofitas, velut eam quæ eft in Epiftolis Anatomicis (*l*); rationem quærendam effe in loco, tempore, modo, ac copia fanguinis circa cerebellum effufi, & hac quidem cum cranii, & cerebelli magnitudine quæ pro varia ætate varia eft, comparata. Hæc autem hiftoria extremo hoc loco pofita eft, ut quemadmodum cæteræ, fic ipfa quoque refponderet ordine quo ad ejus fieri poffet, hiftoriis apoplexiæ fanguineæ ex Valfalva defumptis. Verum quia non tantum ab effufo fanguine, fed etiam a remorato, & coacervato in cerebri vafis ea effe poteft apoplexia; idcirco prius quam finem faciamus, hujus quoque generis exemplum accipito.

26. PETRUS FASOLATUS Sculptor Patavinus, anno exacto fexagefimo primo, habitior adhuc, nullique incommodo valetudinis obnoxius, illa eadem tempeftate, atque adeo poftridie quam Tita (*m*), mortuus eft ad hunc modum. Nullum tulerat laborem, nullis, quibus alias cæteroquin pluries, agitatus fuerat curis, nulla de re queftus erat. Imo cum plene cœnaffet; abundare enim folebat in alimentis; & maturius folito lectum fe petere velle, dixiffet, ac petiiffet; duabus poftquam petierat, horis ab uxore, quæ una dormiebat, forte expergefacta, non folum jam mortuus, fed frigidus, inventus eft ita uti fe primum in lecto compofuerat. POSTRIDIE, dum Capitis integumenta inciduntur, dum cranium circumfectum attollitur, multum effluit fanguinis. Hujus tamen nihil fuerat intra calvariam effufum: nihil ufquam in cerebri, aut cerebelli fubftantia, quæ ad tactum quoque ita fe habebat, ut fecundum naturam folet, nihil, inquam, ruptum, nihil vitiatum. Aqua in Lateralibus ventriculis ferme limpida, nec ea multa: cujus pars aliqua etiam a lateribus cerebelli integri, ut dixi, an ex vertebrarum tubo? effluere vifa eft. Verum fluidi fanguinis tanta copia, quantam nunquam antea intra cranium vidiffe memineram, vafa omnia tum circum cerebrum, tum intra cerebrum diftendebat, ut vel quædam vafcula, quæ tenuiffima effe confueverunt, magnopere turgida (*) animadverterim. Juffi nihilominus Thoracem quoque aperiri. Pulmones; etfi ad coftas valide annexus erat finifter; fani erant tamen. Pinguedinis color in mediaftino fufcus; credidi a fanguine in minimis vafculis reftitante. In pericardio cruenta aqua, neque ita multa. Cor magnum, vafis fuis propriis, & auriculis fan-

(*d*) Epift. Anat. 4. n. 11. (*e*) Diff. fupra ad n. 21. cit. quæft. 4. & 5. (*f*) n. 9. (*g*) Epift. 15. n. 22. & Epift. 56. n. 10. & 21.
(*h*) Commerc. Litter. A. 1737 Hebd. 34. (*i*) n. 12. (*k*) n. 21. & feqq. (*l*) XIII. n. 23. (*m*) Vid. fupra n. 11.
(*) Vid. etiam Epift. 60. n. 12.

fanguine turgidis: qui grumofus prodiit, dum cor, ut diligentius extra cadaver examinarem, a vafis majoribus amputabatur: grumofus quoque atque ater fuit in ventriculis cordis, nec tamen plurimus. Valvula Mitralis dextera alba: albæ quoque Semilunarium nonnullæ; fed illa multo, hæ paulo duriores, quam foleant: in utrifque tamen natura membranea in naturam quafi ligamenti degeneraverat. In media pofteriore cordis facie membranula quædam alba extabat, quafi ruptæ hydatidis veftigium. Exterius quoque per auriculam dexteram maculæ albæ. Cæterum arteria Magna, atque alia, quantum infpicere potui, vafa fecundum naturam fe habebant.

27. Me non præterit, videri poffe tibi ad fyncopen fortaffe potius quam ad apoplexiam, fuiffe hanc mortem referendam, fpectanti videlicet, præter hujus celeritatem, tum citam, vel ea tempeftate, & in lecto, refrigerationem, tum quæ in corde adnotata funt. Verum; ut ab his ultimis incipiamus, atque cum tanta illa fanguinis copia quæ intra cranium inventa eft, comparemus; his fane cordis vitiis quæ expofita funt, haud raro confpicimus aliquanto majora in iis etiam in quibus ne levis quidem animæ defectio, nedum vehementiffima fyncope, acciderit. Illiufmodi autem abundantia fanguinis intra calvariam, quoniam in nullo præterea alio vidiffe memini, effici apoplexiam, & Galenus docuit (*n*) *hoc pacto apoplexias provenire*, fcribens, *multo nimirum fanguine in principium animantis confertim irruente*, nec Petrus Salius (*o*) qui de apoplexia a fanguine primus, ut fuperioribus Litteris (*p*) memoravi, peculiare caput confcripfit, fere aliter hanc fieri, intellexit, quam *ex* cerebri *venarum, arteriarum, finuumque nimia fanguinis repletione, cujus ratione facta conftipatio conftrictior, unde fpirituum non tantum tranfitus prohibeatur, fed etiam & ipfi ftrangulentur & fuffocentur*; *fit in caufa, ut fubito motus & fenfus una cum detentione principum facultatum amittatur: ficque vera & exacta fuccedat apoplexia*. Et fane tantum fanguinis in omnibus quæ cranium complectitur, vafis congeri non potuit, quin cum hinc offa circumftarent, quæ nihil omnino cederent, inde vero mollis cerebri, & cerebelli fubftantia, non modo hanc intus, forifque vehementiffime compreflerit, fed etiam coarctatis vafculis fub fenfum non cadentibus, motum ipfum fanguinis, & quæ fine hoc nulla eft, fpirituum fecretionem interceperit. Hæc autem videntur accidere cerebello non poffe, ut alias (*q*) fcripfimus, fine cita refpirationis, & motus cordis fufflaminatione, id eft fine celeri morte, & hac, fi ita mavis, a fyncope, fed quæ a capite, non a corde, provenerit, aut fi a corde quoque ob ea quæ dicta funt, vitia, tamen a capite multo potius, quam a corde. Ubi vero fyncope eft, undecunque hæc fit, non eft cur citam refrigerationem miremur; quanquam illam potius caloris imminutionem fuiffe, crediderim, quæ frigus calenti mulieri vifa eft. Hujufmodi autem fyncopes, quas potiffimum indicaffe videtur Herophilus (*r*), cum *repentinam mortem, nulla ex manifefta caufa venientem, fieri*, inquit, *paralyfi cordis*, fi apoplexias vocabis a cerebello; me quidem judice, non valde errabis: quod enim in reliquo corpore apoplexia facit quæ a cerebro eft, id in corde facit quæ eft a cerebello, utrobique autem quæ utrinque eft, qualem iftam fuiffe, cenfeo, quando caufam utrumque illorum comprimentem fpectavi, nec ulla incommoda præceffiffe inveni ex illis quæ fyncopen quæ ab ipfo corde, aut proximis vafis eft, folent antecedere.

28. Quod fi forte ajas, nulla quoque ex iis incommodis adnotata effe quæ fæpe præcedunt apoplexiam; equidem fatebor: fed fimul contendam, id minus obftare mihi, non ab organico cerebri, aut cerebelli vitio hanc apoplexiam repetenti, fed ad congeftum conftipatumque in vafis utriufque fanguinem referenti. Homo fanguine abundabat, quod habitus corporis, & plenioris victus confuetudo fatis oftendunt. Cœnatus plene, citius quam folebat, decumbit, id eft tanto graviore ventriculo comprimit arteriam Magnam, fanguinem ad inferiora ducentem, ut major ejus copia petat fuperiora, eoque etiam major, quod ipfe, in decubitu, corporis fitus quanto eft opportunior afcenfui fanguinis ad fuperiora, tanto eft incommodior regreffui ad inferiora, veluti etiam antea (*f*) comprobatum eft. Quod fi non ipfum Aortæ truncum diftentus ventriculus premit; at ramos premit tum fuos, tum alios ab ipfa ortos, & motui obftat diaphragmatis, ut minus facilis refpiratio, minus quoque facilem fanguinis a capite reditionem efficiat. Ad memoriam nunc voca quæ natura inftituerit, ut minore impetu, &, quod confequitur, celeritate, & copia fanguis in cerebrum ferretur: quorum funt pleraque a nobis fupra (*t*) commemorata. Sic enim melius intelliges, tanto facilius, iis omnibus pofitis quæ modo dicebamus, congeftionis fanguinis ibi effe periculum, quanto magis hoc natura voluit declinare. Quod fi una aliqua ex illis rebus quas natura vel ab ortu ipfo inftituit, mutata, ut cum fanguis ob brevius iter majori cum impetu ad cerebrum pervenit, quemadmodum in iis qui breviore funt collo (*parvicolles* Cælius (*u*) vocabat) propterea fanguineæ obnoxiis apoplexiæ, facile accidunt in cerebri vafis difruptiones, non modo fanguinis congeftiones; quanto hæ facilius contingent, cum repente in homine qualem defcripfimus, plures fimul res mutabuntur! Ad eas enim quas diximus, hanc etiam adde, quæ ex illis colligitur & Ridleyi, & noftris animadverfionibus olim indicatis (*x*), & ab Sinuum quibufdam quafi diverticulis, & duplicationibus, & fitu præfertim in cranii bafi repetitis. Cum enim hæc omnia, atque alia, quibus & infignis illa adjicienda eft ad initium Internæ venæ Jugularis dilatatio, eo fpectent, ut tardius e cerebro fanguis redeat; tum vero multo magis augentur, ut tunc dictum eft, certæ quædam caufæ tarditatis ab ipfo cranii pofitu in fupino corporis fitu, eoque major congeftionibus fanguinis occafio datur, unde etiam repetenda caufa eft, ut opinor, cur qui propter illius difficiliorem motum five a craffitudine, & lentore, five a plenitudine ea reditus difficultas fit, repente moriuntur, eorum plures in lecto mortui inveniantur.

29. At enim, inquies, cur in ifto homine cum eadem etiam antea effent, non idem tamen antea contigit, quamvis & plene cœnaffet toties, & nonnunquam certe maturius pariter cubuiffet? Nimirum quia antea erant quidem pleraque eadem, fed non omnia. Nec vero vaforum tantummodo robur dico, quod in dies magis, magifque in fenibus enervatur, fed etiam, atque adeo potiffimum tempeftatem illam dico, cujus vi tot alii tam crebro per eos dies de improvifo rapiebantur. Nam poft frigus non modo hyeme, fed & eo qui præcefferat, autumno, & eo quod fucceflerat, vere diuturna, & rara continuatione protractum, calor tunc primum, & is non gradatim, fed totus fimul fe extulerat, ut repente propterea fe expandente fanguine, perinde effet ac fi vafa, hujus quafi duplicata improvifo copia diftenderentur. Quod cum fuperius (*y*) jam fatis explicaverimus, hic repetere non eft opus.

30. Præftat, fiquæ præter eas quas fubinde his duabus Epiftolis indicavimus, Obfervationes prodierunt, ad fanguineam apoplexiam pertinentes, eas quoque tibi fignificare, non omnes quidem, fed quæ in præfenti memoriæ occurrunt. In Principum perfonis tres fuppetunt, duæ quæ ex Dionifio in Lipfienfibus Eruditorum Actis (*z*) memorantur, a fanguine in ventriculos cerebri effufo, tertia quæ in Commercio Litterario (*a*), a fanguinis in illius venis, & arteriis congeftione, ob quam totum fub Tenui meninge cerebrum lividum erat, & turgidum. Ad duas illas priores attinet quæ de opilionis uxore legitur in Actis (*b*) Cæfareæ Academiæ, & duæ fortaffe, quas Dominicus Gagliardus (*c*) attigit, altera in fene obefo, & vix colli veftigium habente, vini fpiritui nimis dedito, altera in alio ob fuppreffum per adftringentes pulveres fanguinem e naribus profluentem: una autem certe, quippe ab eo qui refert, habita, in

(*n*) Vid. apud Salium de Affect. partic. c. 2. (*o*) Ibid. (*p*) n. 1. (*q*) Epift. 2. n. 21.
(*r*) apud Cæl. Aurelian. Chronic. l. 2. c. 1. (*f*) n. 13. (*t*) n. 23. (*u*) l. 2. cit. paulo fupra, c. 12.
(*x*) Adverf. 6. Anim. 6. (*y*) n. 13. (*z*) A. 1711. M. Septembr. (*a*) A. 1744. Hebd. 3. n. 2. (*b*) Tom. 3. Obf. 121.
(*c*) Dell' Infermo Iftruito. P. 2 Veglia 22. & 25.

Presbytero plethorico, qui dum capitis diuturno dolori opem a Medico peteret, inter loquendum repente corruit mortuus ita, ut frustra ille scalpellum statim educeret ad sanguinem mittendum; hoc cerebri Laterales ventriculos quam maxime refertos invenit. Is Medicus fuit Vir Doctissimus Jo. Bapt. Molinarius: cujus egregium de Apoplexia Specimen (*d*) si quo tempore has ad te scribebam Epistolas, extitisset; non hoc unum, quod hic addo, ex eodem laudassem. Et hæ quidem Observationes post Sepulchreti editionem alteram prodierunt. Ante illam autem una inter cæteras, in qua etsi apoplexia ab externa causa fuit; ob hanc tamen ipsam digna est quæ minime prætermittatur. Quis enim facile putasset, agrestem puerum ab irato ludimagistro vertice prehensum, & celeri tractu cum impetu, & succussu quodam ad se raptum, ob id unum apoplecticum factum iri, & nocte proxima obiturum? Slevogtius (*e*) tamen vidit, causamque comperit. Scilicet in prehenso vertice pericranium a periostio avulsum, sanguinem per Crassiorem meningem late expansum, & ex vasis quæ hanc ad subjecta alligant, disruptis copiam sanguinis intra lobos cerebri in ventriculos usque effusum deprehendit. Habes igitur hanc quoque accessionem ad illa quæ de sanguinea apoplexia pollicitus fueram. Ea si tibi neque inutilia, neque ingrata fuisse, intellexero; alacrius deinceps ad alia pergam. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA IV.

Agitur de Apoplexia Serosa.

Cum celebrem illam Apoplexiæ divisionem in Sanguineam, & Serosam non improbandam esse, scripsimus in earum quas ad te misimus Epistolarum II. (*a*), minime nos fugiebat quid Viros cum inter veteres, tum inter recentiores doctissimos ab agnoscenda Serosa Apoplexia contineret. Nec vero nos ii sumus qui quotiescunque intra apoplectici calvariam aqua invenitur, continuo ab hac ejus morbum repetendum esse, existimemus. Quin ultro permittimus, ut ex illis quas hujus generis proferemus seu Valsalvæ, seu nostris dissectionibus quot malueris, tot alio censeas attinere; modo hæc vicissim largiaris, primum quod ex Varolio tibi in ea Epistola (*b*) descripsimus, *in ventriculis cerebri apoplecticorum non reperiri majorem excrementorum copiam, quam communiter in omnibus aliis*, id ut ipsi in iis quos forte incidit, usuvenerit; in non paucis multo secus se habere: deinde eam aquam, etsi morbum in quibusdam non faciat, augere tamen, eoque a Medicis neque ignorandam esse, neque negligendam: novissime vel paucam interdum, non modo multam, posse, nec una ratione, ipsam apoplexiæ causam esse, quod suis quidem locis subinde ostendere non omittam. Quæ omnia si attenderis; præclare intelliges, ut opinor, & cur divisionem illam Apoplexiæ retinuerim, & qua mente ad te tot, & tam varias mittam historias, ab illis, ut soleo, initio ducto quas in Valsalvæ schedis inveni.

2. VALERIUS ZANIUS quis fuerit, cum aliunde, tum certe ex nostra Valsalvæ Vita non ignoras. Nunc de illo alia quæ ad rem præsentem spectant, accipies eo diligentius adnotata, quod sæpe, atque adeo pene quotidie apud ipsum Valsalva erat. Zanii patrem apoplexia; patruum, septuagenario majorem, vesicæ lapis abstulerat. Ipse habitu corporis obeso, carnibus mollibus, collo toroso, & brevi, facie valde rubente, vitæ sedentariæ, & assiduis litterarum studiis, in lauta, ut Nobiles viri solent, victus ratione, deditus, quadragesimo exacto anno, calculis tentari cœpit, quos excernebat, simulque salsæ salivæ copia, quæ postea dentes omnes e suis alveolis excussit. Cum annum ageret sexagesimum primum, defecit ea salivæ excretio, dolores autem vexare interdum cœperunt, caput gravantes. Circa annum tandem, quem non complevit, sexagesimum tertium, postquam solemne dierum quadraginta jejunium; id quod annis superioribus dubiæ valetudinis causa non fecerat; religiose servaverat, queri incepit de dolore in mingendo: qui postea factus est acerbior, atque ut plurimum periodicus. Nam singulis fere mensibus, aliquando etiam crebrius, post multam aqueæ urinæ excretionem, sub hujus finem recurrebat, cum mingendi difficultate conjunctus, diesque aliquot perstabat. Quibus accesserunt, post animi affectiones, dolores, caput gravantes, & his novissime sensus hebetudo, motusque debilitas in parte corporis dextera. Autumno adveniente, œdemate pedes intumuerunt: quorum dexter, cute erosa, ingentem copiam emisit seri limpidi, quod ignis calore concrescens, ovi albumen referebat. Ab hac tanta seri excretione adeo non levatus est æger, ut contra etiam in pejus rueret. Nam primum factus est somniculosus: deinde, hyemali accedente solstitio, austroque flante, sine loquela inventus est, parte autem dextera fere immobili; neque enim, nisi acrius vellicata, movebatur, idque etiam leviter. Et a sumptis quidem guttis pluribus spiritus salis ammoniaci loqui iterum potuit, & dexteram partem quasi expedite movere; sed quadrante horæ interjecto, aphonia iterum captus est, sic tamen, ut omnia quæ dicerentur, se intelligere, ostenderet; imo interdum verbum etiam aliquod, sed cum conatu, & submissa voce, proferret. Quinto tandem ab affectione ejusmodi apoplectica die, vivendi finem fecit. VENTRE aperto, aere turgens ventriculus, renes molliores, sani tamen, & sana item vesica invenitur; quanquam lapidem continebat, parvæ pullæ ovum æquantem, forma ad ovalem, sed depressam, accedente, superficie valde aspera, colore autem, non albicante, ut in patruo, sed subrufo. Thorace recluso, pulmones, nisi quod rubebant, secundum naturam reperti sunt: cor magnum, in ejusque dextro ventriculo levc concretionis polyposæ inchoamentum; sanguis enim ita erat fluidus, ut paulo ante cum forte ramus iliacus secaretur, non secus atque ex vivente homine, erumperet. Cranio exsecto, Crassa meninx apparuit corrugata, sub Tenui autem intra cerebri sulcos stagnans serum adeo limpidum, ut ante hujus meningis sectionem, vitrum pellucidum repræsentaret. Ejus copia seri major in dextero, quam in sinistro cerebri hemisphærio esse videbatur. Ejusmodi quoque serum in majoribus ventriculis compertum est ad uncias duas, & hoc quidem salso erat sapore. Etsi vero ex eo omni sero quod intra cranium fuit, non multum, sinceri præsertim, colligi potuit; in tres tamen partes divisum est: quarum ea quæ igni est imposita, in auras tota abiit; altera, admisto spiritu salis ammoniaci & levi agitata commotione est, & nonnihil sanguinis, quod ei forte inerat, brevi ad fundum præcipitavit; tertia vero a spiritu vitrioli nullam passa est turbationem. Cæterum in ventriculo dextero plexus Choroides vesiculam habuit avellanæ magnitudine, cum in sinistro parvas haberet. Arteriæ denique tum Carotides, tum Vertebrales interiore in tunica ubique corpuscula ostendebant disjecta, alba, firma; sed non eadem firmitudine omnia: pleraque enim ad cartilagineam, aliqua dumtaxat, ad osseam accedebant.

3. Duplici potissimum morbo afflictus est Zanius, utroque, ut videtur, hæreditario. Sed quod ad lapidem vesicæ attinet, videbimus alio loco (*c*). Nunc tantum quod ad eam attinet, quamvis imperfectam, qua confectus est, apoplexiam. Hujus causam Valsalva in effuso sero indagandam sibi existimavit. Et olim quidem, sicut ex schedis ipsius didici, multa, & varia sibi tentanda constituerat circa apoplexiæ causam: utrum ea induci arte possit, injiciendo in arterias bestiarum Carotides has, aut illas res: utrum, iis ligatis arte-

(*d*) Part. 2. S. 1. n. 9. (*e*) Diss. de Dura Matre § 14. (*a*) n. 6. & seqq. (*b*) n. 7. (*c*) Epist. 42.

arteriis, animal sentire pergat: utrum apoplecticorum hominum sanguis ab aliorum differat, & qua in re: denique serum quod saepe intra eorum calvariam effusum est, qua in re peccet, & quid inter ipsum, atque illud discrimen sit quod intra eam saepe etiam in dolore capitis effusum invenitur. Vides quomodo hoc serum in Zanio examinare conatus sit, nec *concrescibile* ad ignem, quale nonnulli putant, & quale ex pede emanarat antea, invenerit. At simul intelligis, quam sit diligenter curandum, ne quid habeat admistum; facile enim aliquid sanguinis inter dissecandum admiscetur: praesertim vero quam longa requiratur tentaminum series, & quam caute, solerterque collecta. Dum haec desideratur, si conjecturis uti licet, atque id quod est manifestius, attendere; non incredibile est, ab ejusdemmodi sero tum dolorem capitis fieri, tum apoplexiam; sed pro varia copia, & acrimonia illum, aut hanc, & hanc denique post illum. Sic habes in Sepulchreto (*d*), Matronam hemicraniae diu obnoxiam, apoplexia postremo sublatam, in cujus cranio inventae sunt *aquae flavescentis, mediocriter salitae, librae medicinales circiter quinque*. Hanc Matronam cum Zanio compara: utrumque autem cum Viro cujus pariter ut capitis dolores primum, deinde apoplexiam, sic circum cerebrum, & in cerebro aquam descripsimus Epistola I. (*e*). Nec quia in ejus aqua salsedo, quae in duobus prioribus adnotata est, omittatur, credibilius est, defuisse, quam perquisitam non esse. Nec quod ea copia qua in Matrona fuit, in eorum neutro fuit, idcirco proposita conjectura abjicienda est prius, quam proximam historiam perlegas, & quae ad ipsam adnotabimus.

4. PUBLICUS Bononiae Juris Professor, cujus faciei color ruber ad plumbeum vergens, aetas autem anni circiter sexaginta, questus ad mensem de stomachi sive debilitate quadam, sive dolore, quo ejus vires adeo infirmabantur, ut in ambulatione vel brevi saepius quiescere cogeretur; quiete enim levabatur; cum forte die quarto post primam Lunae Martii quadraturam, flante austro, in amplissima sederet Basilica Sancti Petronii, repente cum incondito ululatu, & peculiari quadam corporis contorsione cecidit. Facies multum livebat, spuma circa os erat, ex alvo faeces prodibant, nullus edebatur motus. Itaque intra horulam mortuus est. PAULO post mortem facies pallescit; tamen post horas viginti quatuor livor aliquis tum pone aures, tum nonnullis aliis corporis locis adhuc apparebat. Dum e Cranio cerebrum eximebatur, mediocri serum copia exibat. Vasa cerebri sanguifera non valde turgida: ad nonnullorum autem latus erat concretio seri *gelatinosa*. Meninx Tenuis facile separabatur. Cerebrum universum valde flaccidum, & colore quasi diluto, in Lateralibus ventriculis serum habebat copia vix notatu digna, sapore autem salso. Thorace aperto, pulmones conspecti sunt quasi atramento tincti; a pleura tamen soluti. In pericardio cum justa aquae copia cor flaccidum, nihilque in hujus ventriculis adnotatione dignum. Prope ipsum arteria Magna nonnullas osseas exiguas habebat squamas.

5. Ventrem non inspexit Valsalva, credo quia illam stomachi, ut aeger vocabat, affectionem censuerit ad cordis flacciditatem pertinuisse, cum stomachi nomine in pluribus nostrarum civitatum imam anteriorem thoracis regionem aegri soleant, ignari anatomes, designare. Ejusmodi cor sanguinem celerius praesertim, ut in ambulatione, affluentem videtur non multum sane promovere potuisse: ad eandemque cordis infirmitatem attinuit fortasse ater ille pulmonum color. Ut ut est; apoplexia quae hominem sustulit tam brevi spatio, quippe flaccido & corde, & cerebro minus resistere valentem, oriri potuit ab sero illo, pauco quidem, sed salso, nimirum vellicante meningem Tenuem, qua etiam ventriculi convestiuntur, ut propterea insultus initium fuerit epileptici instar, qui mox in apoplecticum degeneraverit. *Non est* enim *inconveniens, unum eundemque humorem modo apoplexiam, modo epilepsiam inducere, quando quotidie observatur, epilepticorum plerosque a superveniente apoplexia e medio tolli*, ut vere scribit Martianus (*f*), ubi non modo *convulsivos motus omnes a stimulata facultate dependere*, sed & illud docet, Hippocratem *impossibile esse existimavisse, cerebrum non convelli, dum ab illa materia acri irritatur*: & sane in eo quem enarrat, vetustissimi Scriptoris loco diserte scriptum est, *Apoplexiam fieri, si quidem cerebrum rodatur*; inde enim *& mens desipit* (id est, ut recte Martianus explicat, non intelligit) *& cerebrum convellit, ac distrahit totum hominem*. Vides igitur, non esse a veri similitudine alienum quod de sententia tantorum Virorum existimamus, a sero vel pauco, modo irritans sit, fieri apoplexiam posse, convulsione videlicet, &, quod consequitur, constrictione meatuum cerebri, illam irritationem excipiente. Secundum haec scies, qua ego ratione explicari posse, credam, quatuor, aut quinque perbreves fere Valsalvae historias, quas sine ulla adnotatione protinus subjiciam. Sive enim cum sero non pauco, ut in duabus earum primis, neque perfectam apoplexiam, neque celerrimam mortem conjunctam legeris, sive cum perpauco modo eadem, ut in tertia, modo omnino opposita, ut in reliquis duabus, inveneris; me in his quidem omnibus non tam seri copiam, aut paucitatem spectare, credes, quam aliam in aliis ejusdem salsedinem, & acrimoniam conjicere.

6. VIR gracilis, annos quadraginta natus, febre acuta laborabat. Circa nonum diem de nocte amittit loquendi facultatem. Interrogatus nullum dat intelligendi signum. In artubus omnibus levis dumtaxat movendi, sentiendique facultas remanebat. Facies rubra non erat. Tandem circa diem moritur decimum tertium. CEREBRUM inventum est secundum naturam se habens; nisi quod inter ipsum, & meninges stagnabat serum, & hoc ventriculi quoque erant pleni.

7. VIR alter annorum sexaginta, coloris subflavi, ulcera in tibiis diu pertulerat. Iis ferme exsiccatis, aphonia corripitur cum omnium sensuum torpore atque hebetudine: & postridie moritur. SERUM inter meninges Spinalis medullae, & cerebri, in hujusque ventriculis compertum est.

8. MULIER, surda jam antea, pridie Kal. Januarii movendi facultatem amisit, & pulsum eodem die. Toto corpore frigida erat; nisi quod pars sinistra, in superioribus praesertim, aliquem retinebat teporem. Modo citius, modo tardius respirabat: saepius autem facilem, & promptam habebat respirationem; tardam autem & querulam exspirationem. Sic triduum vixit. IN CADAVERE sanguis omnis fluidus fuit. In Cerebri ventriculis crassioris seri paulum.

9. FOEMINA annum agens quinquagesimum septimum, febrili frigore corripitur, cui calor cum siti, sensuque toto corpore doloris, & debilitatis succedit. Febris bis quotidie iisdem symptomatibus invadit: quin etiam, secundo die pulsus inaequaliter intermittit; sed tertio intermissio cessat. His diebus multae erant urinae, & sanorum similes: quarum, progrediente morbo, copia imminuitur. Quinto, & sexto die febris non bis, sed ter recurrit, multumque affligit difficili respiratione, dolore capitis, ingenti siti, aridissima lingua, boni tamen coloris. Nocte quae finis erat diei sexti, mulier bene dormit: mane, ut lectus reconcinnetur, surgit, tuncque, ipsa fatente, vires perstant. Febris, quae matutino tempore aliis diebus ingruebat, non redit: dolor capitis omnino evanuerat: aegra jam sibi ex morbo evasisse videbatur: pulsus prementibus digitis bene resistebat: facies tamen quiddam habebat cadaverosi. Prandium recte sumpsit; major tamen solito erat sitis. Deinde cum muliere quadam alacriter loquitur. Vix haec mulier discesserat, cum rediens in cubiculum filia mortuam invenit. Lectus urina madebat. CADAVERIS cutis ferme tota purpureis, ad dorsum praesertim, & in cunctis artubus, maculis rubescebat.

(*d*) l. 1. Sect. 2. Obs. 45. (*e*) n. 4. (*f*) Annot. in l. Hippocr. de Gland. vers. 103.

Ventre aperto, ventriculus parvus, inteſtina, & renes florido ſanguine nonnihil turgentia, flaccidus lien, fellis veſicula cum pauca bile reperiuntur. In Thorace pulmones pleuræ nuſquam adhærentes, turgidi, nigris maculis diſtincti, a tergo ſanguine rubebant. Cordis ventriculus dexter exiguam polypoſam concretionem habebat. Cæterum hic, & ubique ſanguis erat valde fluidus. Cranio exſecto, dum cerebrum a Spinali medulla dividebatur, craſſius emanavit ſerum. Circa Tenuem meningem *gelatinoſa* erat concretio: in ventriculis ſeri paululum. Cerebrum ipſum nonnihil flaccidum.

10. Etſi conſtitueram inter has quinque Valſalvæ hiſtorias nihil interjicere; tamen facere non poſſum quin paulisper tecum mirer inexpectatam poſt tantam morbi remiſſionem, mulieris mortem. Namque, ut illum fatear non magni modo, atque acuti, ſed maligni etiam, ut vocant, non obſcuras notas habuiſſe; cum ea tamen malignitate non valde convenire videntur vires illæ quæ in fœmina jam morti proxima deſcribuntur. Attamen ſi omnia, ut par eſt, perpendamus, erant alia quæ ægræ Medicum, quicumque is fuerit, admonerent, ne remiſſioni iſti fideret, imo contra ut morbum tanto magis ſuſpectum haberet. Melior facta erat mulier. Sed quid erat illa ſolito major ſitis? quid in facie, ſemper nobis attendenda, aliquid cadaveroſi? quid denique, & quibus præcedentibus fauſtis indiciis, ex ægræ corpore nuper exierat, ut tanta iſta mutatio non præter rationem videretur? Nimirum prava illa materia quæ antea hic illic, irritando, turbas dederat, unam in ſedem corporis, eamque præſtantiſſimam, cogebatur, cerebrum. Non illa fuerat per corticem Peruvianum, qui necdum ea tempeſtate adverſus ejuſmodi febres in uſu erat, opportune correcta, aut ſuffaminata: cujus vi corticis quoſdam quaſi apoplecticos ex maligna febre inſultus, ea per circuitus redeunte, procul dubio, ut in aliis qui inde perierunt, redituros, nos feliciter ante occupaviſſe meminimus cum in Nobiliſſimo Comite M. Antonio Trento, tum in S. R. E. Cardinali Eminentiſſimo Jo. Franciſco Barbadico Epiſcopo Patavino. Sed hæc alias (*g*). Nunc, quoniam materia quæ irritando, & convellendo propoſitæ mulieris cerebrum, mortem attulit, dubitare potes, an pauca fuerit, quando non ſolum in ventriculis ſeri paululum, ſed præter *gelatinoſam* circa meningem Tenuem, concretionem, craſſius quoque ſerum conſpectum eſt, quod, dum a Spinali medulla amputabatur cerebrum, emanavit fortaſſe ex proximo ventriculo quarto, nec prorſus abſimili dubitatione caret hiſtoria altera Jureconſulti, quæ ſupra (*h*) tibi expoſita eſt; accipe tandem hiſtoriam quintam, Valſalvæ, & mihi communem, Civis illius Bononienſis, de quo ob auditus gravitatem, hujuſque cauſam mentio facta eſt in Epiſtola Anatomica VII. (*i*).

11. VIR erat annorum circiter ſeptuaginta, facie pallida, auditu gravi, vertigini interdum, & virium languori obnoxius, tremulus præterea, id quod inde accidiſſe putabant, quod multos jam annos tractare conſueverat argentum vivum, magnam denique habens enterocelem in dextera ſcroti parte, cætera ſanus adeo, & robuſtus, ut Veneri non ſecus atque adoleſcens, cum uxore melioris ætatis perſtrenue operam daret. Quam & pridie ejus diei dederat, quo die cum alacer, & mente æque ac corpore vegetus, cum Viro gravi ſpatiatus eſſet, vix ſeſquihora ex quo ab hoc diſceſſerat, elapſa, in via mortuus inventus eſt.
CADAVERIS artus ſuperiores valde rigidos, & contractos animadvertimus, & levem ad imas coſtas dexteras etiam tum calorem; exactæ autem erant horæ ab obitu viginti quatuor. Ventrem non attigimus. Thoracis viſcera, & vaſa diligenter inſpeximus, & contrectavimus: ſana omnia. In Capite adnotavimus os diſtortum in dexteram partem, ab eademque parte magnam quaſi ſugillationem, an ab ictu, cum in humum cecidit, an a ſanguine illuc in mortuo ob capitis poſitum defluente, pro certo ſcire non potuimus: ſanguis utique fluidus paſſim inventus eſt; nihil autem in calvaria, aut intra hanc quod ei reſponderet ſugillationi. Cerebrum mollius, flaccidius, decolor, in eoque pauxillum ſeri magis inter amovendam Craſſam meningem, quam in ventriculis, animadverſi. In his plexus Choroides turgidis veſiculis, ut ſæpe ſolent. In arteria autem Vertebrali ſiniſtra, qua confluxui jam erat proxima, lamellæ parvulæ, aliæ tendineam, aliæ cartilagineam, aliæ oſſeam naturam quadantenus referentes.

12. Si hæc ultima, aliaque ſeponas, quæ ut adjuvare apoplexiæ cauſas poſſint, in pluribus tamen non apoplecticis reperiuntur; nempe illud reſtabit pauxillum ſeri, in cujus acrimoniam rejicere queas convulſionis cerebri cauſam, cujus indicium cum diſtorto ore ſuperiores artus præbuere adeo præter modum rigidi atque contracti. Intra eos quindecim dies qui inciderunt in menſem Majum A. 1704. cum multos alios Bononienſes de improviſo ſuſtulerit apoplexia; minus mirum fuit hunc quoque hominem ſuſtuliſſe vertigini interdum, & virium languori, tremori autem ſemper obnoxium, præterea qui id ætatis adeo intemperans eſſet in re venerea. Illud moleſte fero, me nunc ſatis non meminiſſe, quæ ejus, & prægreſſæ tempeſtatis natura fuerit: quanquam cum is menſis eſſet quo ſæpe in Italia ſe primum intendere levior hactenus æſtus ſolet; veri ſimile eſt, in eum Majum conveniſſe quædam illorum quæ de Majo diximus (*k*) A. 1729. præſertim cum alios aliud atque hunc hominem, apoplexiæ genus interemerit, videlicet a ſanguine intra calvariam effuſo, in quibus Nobiliſſimus Bononienſis Senator fuit. Sed quoniam de ea tempeſtate nihilo plus Valſalva, quam ego, adnotatum reliquit; hoc omittemus, & noſtras, ut facere inſtituimus, ejus Obſervationibus ſubjiciemus, a Viro Ampliſſimo initium ducentes.

13. JO. BAPTISTA ANGUISSOLA Præſul meritiſſimus, ſtatura magna, colore ad rubrum vergente, urinæ vitiis obnoxius, annum ſexageſimum ſuperaverat, cum A. 1707. antiquo cruris ulcere occluſo, primum animi defectione in ſua cymba correptus eſt; erat enim Venetiis, ibique datam a Pontifice Maximo legationem obibat; domi deinde in ſuo cubiculo cecidit ſine cauſa; noviſſime prehenſus eſt apoplexia ita ut Medici jam proximam mortem præſagirent. Sed cum hæc omnia contigiſſent circa medium Quinctilem; non ante medium Sextilem defecit. Illi interea medicamenta quæ moverent alvum, ingeſſerunt; ſanguinem e talo, e cubito, e manu, e fronte miſerunt; cuti quæ exulcerandi vim habent, impoſuerunt: in vertice cucurbitulam defixerunt: ſpiritus quos vocant, aliaque id genus præbuerunt. Nunquam tamen obtinuerunt, ut æger loquendi, & dexteras, quæ reſolutæ erant, corporis partes movendi facultatem recuperaret. Inter hæc febris oborta eſt de genere putridarum: adverſus quam Peruviano cortice uſi ſunt. Suſpicio quoque facta eſt inflammationis thoracis. Poſtremo ſub altera parte menti aliquid abſceſſit: quam partem ſcalpello aperuerunt paucis ante mortem diebus; nec multum fuit quod exivit. Stertore demum, qui etiam antea ſæpe fuerat, ultimis illis diebus increſcente, vivere deſiit. Hæc ab ejus intimis omnia accepi, cum a me peterent, ut intereſſem diſſectioni, quæ ab Rinaldiis patre, & filio coram aliis Medicis peracta eſt. ABDOMINE inciſo, & diducto, hepar in convexa facie apparuit oblongis quaſi ſtriis diſtinctum ex rubro ſubfuſcis, a ſuperioribus ad inferiora pertinentibus, cætera ſanum; niſi quod in ſua veſicula tres, quatuorve habuit calculos, ut in prima quoque Epiſtola Anatomica (*l*) memoravi. Reliqua viſcera prorſus erant ſecundum naturam; ſi urinariam veſicam excipias, quæ tamen quod eſſet in ſe contracta, eo craſſioribus fortaſſe quam revera eſſet, tunicis viſa eſt. In Thoracis quoque viſceribus nihil morbidi inventum eſt. Nam quod pulmones neque duros, neque turgidos,

(*g*) Epiſt. 49. n. 30. 31. (*h*) n. 4. (*i*) n. 6. (*k*) Epiſt. 3. n. 11. & 13. (*l*) n. 48.

dos, neque ad pleuram alligatos, in eo culpare tamen aliqui non dubitarunt, quod ea facie nigricarent qua dorſum tangebant, nempe id immerito factum cenſui, mecumque ipſe cenſebis, ut qui id commune eſſe cadaveribus pene omnibus, ſicuti vel olim Chriſtophorus Guarinonius (*m*) indicaverat, minime ignoras, eo ſanguine videlicet mox ab interitu confluente, quo in ſupino corpore pondus trahit. Dum Cranii integumenta detrahebantur, rubor etiam tum eſt in pericranio animadverſus qua cucurbitula defixa fuerat. Inter diſſecandum cranium, ex ejus cavo aqua effluxit. Illo ſublato, Craſſaque meninge amota, ſub altera paſſim ad cerebri anfractus cinerea quaſi *gelatina* translucebat: vaſa autem, cerebri, & cerebelli ſuperficiem tenentia, aliquanto erant, quam ſoleant, ſanguine turgidiora. In cerebri ſubſtantia nihil erat quod reprehenderes; niſi forte laxitas. Cæterum in ventriculis omnibus aquam vidi, nec tamen multam.

14. Cerebri, & cerebelli vaſa, in hoc Præſule turgidiora, faciunt, ut duarum mihi rerum veniat in mentem. Quod ſupra (*n*) indicatum eſt, vel paucam aquam, modo irritans ſit, apoplexiam afferre poſſe, eo nitebatur quod poſſit convellere, & quod conſequitur, cerebri meatus conſtringere. Nunc velim, huc addas, tanto hanc conſtrictionem futuram eſſe perniciofiorem, quanto magis vel ab alia cauſa acciderit, ut ii meatus conſtricti ex parte jam ſint, aut conſtringantur eodem tempore, puta a ſanguine quo vaſa omnia quæ intra cranium ſunt, plus æquo diſtendantur. Hinc alterum colliges, quatenus accipiendum ſit quod famigerati Medici docuerunt, inutilem, imo noxiam in ſeroſa apoplexia eſſe venæ ſectionem, & tam quidem noxiam, quam utilis eſt in ſanguinea, ſecundum hæc Celſi (*o*) ſententiam explicantes: *ſi omnia membra vehementer reſoluta ſunt, ſanguinis detractio vel occidit, vel liberat.* Equidem negandum non eſt, ſi ab aqua dumtaxat apoplexia ſit; perinde eſſe hanc atque aſciten per venæ ſectionem velle curare. Verum ubi factam ab aqua non multa conſtrictionem vaſa diſtendens ſanguis augeat; nonne conſtrictionem tuto minuet qui hunc detrahat?

15. Non eſt hic ſermo de hydrope cerebri, in quo aqua plurima, ſanguis paucus, & effœtus; ut ſi hunc minuas, ſub aquæ pondere vaſa penitus conniveant, & languidam ſanguinis circumitionem prorſus intercipiant. Addendæ tunc ſanguini ſunt vires, & cerebri, ac meningum fibris non ſecus laxatis, ac quæ in aqua macerantur, robur quoad licet per illa ipſa externa, internaque remedia conciliandum eſt quæ in ſanguinea apoplexia jure diximus (*p*) eſſe fugienda. Itaque ſicui ex malo corporis habitu apoplexia ſuperveniat; non temere ad illud auxilii genus decurram, ex cujus abuſu ſæpe malus habitus, ex hoc autem ipſa interdum apoplexia ſuboritur; habes enim apud Zacutum (*q*), hanc a Galeno, atque Avicenna adnotatam poſt immodicam ſanguinis eductionem, quo denique & quædam Cl. Trewii (*r*) obſervatio referri poteſt. Neque eo decurram, ſiquis, ſenex præſertim, ac debilis, & proprio aliquo capitis affectu, non ex conſenſu, laborans, ab incautis Medicis, quibus, cum potui, obſtiti, ad aquas acidulas potandas miſſus, inde redux, apoplexia corripiatur: leges enim in Sepulchreto (*ſ*) obſervatione confirmatum quod conjectura ſignificat, tunc *aqua plurima dilui cerebrum*. Sed contra ubi cum aqua turgentiam vaſorum eſſe, conjeci; ſanguinem mittere non diſtuli. Sic in Sacerdote Cive meo (cujus minorem fratrem, cum hæc ſcriberem, apoplexia ſublatum fuiſſe, accepi) obnoxio quotannis convulſivis hypochondriorum affectibus, ab hiſque per dejectiones aquoſas liberari ſolito, cum anno 1711. hæc incepiſſent quidem, ſed mox ſubſtitiſſent, dolor autem caput gravans ſuperveniſſet, & huic acceſſiſſet repentinus mentis ſtupor, atque aphonia; ego ſtatim atque acceſitus ſum, in cubito venam incidi juſſi: ex qua ſanguis adhuc fluebat cum loquendi facultatem recuperavit, ut vigorem quoque mentis poſtquam, cæteris quæ conveniebant, non omiſſis, ſanguis iterum miſſus eſt eodem die. Me namque conjectura eo duxit, ut illius quidem ſeri, quod per inteſtina exire non pergebat, partem aliquam intra cranium effuſam eſſe, exiſtimarem; ſed tamen conſtrictis inſuper, ut ſæpe in ejuſmodi convulſivis hypochondriorum affectionibus uſuvenit, ſanguiferis in ventre vaſis, illa propterea quæ ad cerebrum attinent, magis ſanguine diſtendi, crederem. Sic in aliis quoque feci eodem exitu, ſic etiam in plerifque eorum facturus quorum proximas ſubjiciam hiſtorias, ſi ad eos forte advocatus eſſem, aut potius ſi præceps morbus tempus dediſſet, ut quiſquam ad eorum curationem advocaretur.

16. JUVENIS erat Venetus annos natus undetriginta, gibbus, biboſus, qui eſculenta neſcio quæ per urbem circumferens, infimæ plebi vendebat. Hoc dum faceret die quodam Octobris A. 1707. in ipſa via primum vacillavit, mox ibi cecidit, illico mortuus, livida facie, vino, quod biberat, per os, nareſque ſimul cum ſanguinolento humore, defluente. CADAVER cum Præcl. Santorino poſtridie inſpicientes, brachia ſubrigida, & contracta, ſqualidum corporis habitum ac fœdum, & ſuper hæc recentem in altero inguine bubonis cicatricem deprehendimus. Ventrem deinde incidimus: jecurque, & lienem magna; ſed hunc flaccidiorem, illud paulo durius, & albidius invenimus. Pancreas quoque durius fuit. Ventriculus antrum, quod vocant, pylori deorſum verſus ſub ipſo umbilico protendebat: Coli autem inteſtini pars illa quæ ventriculo ſubtendi ſolet, infra umbilicum per medium ventris ſecundum hujus longitudinem, valde anguſta, deſcendebat. Multo quam hæc, magis ab naturali ſitu vertebræ omnes, quæ ab ima cervice ad os Sacrum pertinent, aberrabant. Nam totus, qui his duobus terminis interjicitur, Spinæ tractus ſiniſtrorſum adeo curvabatur, ut curvaturæ medium ab recta linea quæ inter duos eos terminos ducta eſſet, tranſverſos digitos plus ſeptem diſtaret. Præterea erat Spinæ anterior facies ipſa quoque ita ſiniſtrorſum converſa, ut poſteriores vertebrarum proceſſus dexterum propemodum Spinæ latus tenerent. Quo ex poſitu ſequebatur, ut ſiniſtræ quoque coſtæ initiis ſuis Spinam a tergo operirent: inde autem antrorſum ſe continuo inflectentes, Spinæque latus complexæ, inter hoc, & ſe ipſas in thoracis cavo peranguſtæ fiſſuræ inſtar per totum id latus relinquebant. Hanc Spinæ flexuram deſcendens Aorta imitabatur arteria: nec dubium erat quin deſcriptus ventriculi, & Coli ſitus inde quoque magna ex parte occaſionem habuiſſet. Thoracis autem cavum quanto propterea & brevius, & anguſtius fuerit, facile intelligis. Nam etſi pectus multo convexius erat ad anteriora, quam ſoleat; multum tamen latitudinis ſiniſtrarum coſtarum ſitus detrahebat: Spina autem, & ſternum, quod ſegmentum annuli repræſentabat, quanto magis curva erant, tanto magis ſummum diaphragmatis fornicem ſupremis thoracis finibus propiorem faciebant; ut cordis, quod potius magnum erat, baſis ſumma ſui parte vix a jugulo tantillum diſtaret. In cordis ventriculis ſanguis paucus, iſque concretus, in auricula autem dextera polypoſa concretio, ſed exigua. Pulmones anterius paſſim, poſterius autem altero ſuperiore lobo cum pleura connexi erant per tenues, molleſque membranas. Spuma erat in bronchiis, alicubi etiam rubeſcens, ſed perpauca. Cæterum pulmones, Aſpera arteria, & larynx ſana.

Calvaria, quæ craſſa erat, ſublata, & Duræ meningis Sinibus inciſis, in eo qui Falcis dicitur, leviſſimam polypoſam concretionem, in Laterali autem dextero coactum in grumos ſanguinem conſpeximus: quo & minora turgebant vaſa, magis autem quæ dextera, eaque inferiore, cerebri parte per meningem Tenuem diſcurrebant. Sub hac meninge ſerum paſſim in cerebri anfractibus, ut ipſa propterea detrahentis manum tota facile ſequeretur. Nihil autem ſeri ex Spinæ tubo defluxit, & paucum in Lateralibus ventriculis inventum eſt: quo tamen non tunc primum irrupiſſe,

(*m*) Vid. Sepulchr. l. 4. S. 1. in Addit. Obſ. 8. & 13. (*n*) n. 5. (*o*) De Medic l. 3. c. 27. (*p*) Epiſt. 3. n. 11. 12.
(*q*) De Medic. Princ. Hiſt. l. 1. hiſt. 5. in paraphr. (*r*) in Act. Nat. Cur. Tom. 4. Obſ. 136. (*ſ*) l. 1. S. 2. Obſ. 48.

pisse, indicio erat pallor vasculorum tum quæ per ventriculorum parietes feruntur, tum quæ Choroides plexus efficiunt. In iis plexibus erant præterea vesiculæ aqua plenæ. Quod reliquum est, cerebrum, & cerebellum optime se habebant: nec modo substantia non erant flaccida, sed longe, cerebrum præsertim, firmissima.

17. In tanta cordis, & cerebri propinquitate, tantaque ob arteriæ Magnæ inflexiones descensus sanguinis difficultate, mirum non fuisset, in biboso præsertim Juvene, si vas aliquod sanguiferum intra cranium esset disruptum. Minus igitur mirum est, quod ad aquam sub Tenui meninge effusam vasorum distentio facile accesserit, per hanc repentium, & constrictionem adauxerit, ab aqua factam. Cur autem tanta cerebri firmitudo constrictioni non obstiterit saltem ne hominem puncto temporis interimeret, causam puto, si forte quæris, hanc esse potuisse, quod cum cerebri corticalis substantia minus soleat firma esse, quam medullaris, ex qua præsertim; quia cum sit in se conglobata, multo ampliores sui portiones offert dissecantibus; de cerebri firmitudine judicamus, quanto magis in hoc Juvene firma fuit medullaris, tanto major constrictio fuit corticalis, ut quæ hinc inter firmiorem medullarem substantiam, inde inter aquæ, & sanguinis compressionem media interjacebat. Vel quoniam cerebellum ob id ipsum quod multo maxima ex parte constat ex substantia corticali, minus firmum solet esse, quam cerebrum, & in hoc Juvene certe fuit; tu, si prior illa causa non placet, fac ita cogites, quanto magis sua firmitudine cerebrum obstitit compressioni, tanto minus obstare potuisse infirmius cerebellum. Cum enim ad cerebri molem effusa aqua, & sanguis distendens vasa, accessissent, neque cranii parietes, quippe ossei, quidquam cederent, ipsum autem cerebrum ob suam illam firmitudinem minus sane, quam in alio homine, cessisset; relinquebatur videlicet, ut maxima in cerebellum vis fieret, unde mortem esse quam celerrimam posse, alio loco (*t*) ostensum est.

18. Neque eo turbari te, velim, quod ab aqua antea irritationem, & quod ab hac sequitur, convulsionem; nunc vero compressionem deducam. Nam & convulsio, & compressio idem inferunt detrimentum constrictionis. Aqua autem cum ipsius naturam, & pondus spectamus, quin comprimat, dubitandum non est: cum vero acrimoniam; quin irritet, ac convellat. Itaque eadem aqua non raro potest & compressionem, & convulsionem inducere, comprimendo autem, aut convellendo, aut utrumque præstando, in tenuissimis vasculis sanguinem remorari, unde turgeant majora, & compressionem adaugeant. Secundum hæc, nunc simul omnia convenientia, ut in hoc Juvene, cujus subrigida, & contracta brachia convulsionem quoque subindicarunt, alias non omnia, ut in Viro de quo statim verba faciam, in quo nullæ sunt animadversæ convulsionis notæ, causas poteris gravioris, aut non ita gravis apoplexiæ, & celerioris, aut tardioris mortis conjicere.

19. STABULARIUS, prope annos sexaginta natus, procerus, & obesus, quippe multum & comedere, & potare solitus, ter antea in Patavinum illatus fuerat Nosocomium, semel ob febres nec graves tamen, & breves, iterum ob apoplexiam, qua depulsa, discesserat, tertium, idque proxima ætate, ob thoracis inflammationem, quo tempore incontinentiæ urinæ signa fuerant non obscura. Quartum denique illatus est ob secundam apoplexiam, sed eam mora, & incuria facile insanabilem factam. Nam Decembri jam medio, tempestate frigidissima eo anno, 1725. cum pridie non esset animadversus, postridie demum sub noctem in stabuli angulo apoplecticus inventus est, nudus in ea jacens lodice qua nudius tertius se involverat. Dextero brachio magis erat resoluto, caput attollebat, & conabatur si loqui posset. Servare tamen non potuerunt: nam sive a mora aqua acrior facta, sive mavis nova effusione aucta graviorem alterum insultum attulerit, sive sensim magis atque magis urgendo confecerit, decima ex quo sic inventus fuerat hora, intempesta nocte, vivendi finem fecit.

MORTUI corpus diligentissime, Studiosorum quoque gratia Adolescentum, per aliquot dies a nobis perlustratum, hæc habuit adnotanda. Ventre patefacto, vesica urinaria statim, omentum vero non nisi quæsitum, se ostendit; totum enim inter ventriculum, & huic subjectum Colon intestinum latebat. Ventriculus valde contractus; mirum in ejusmodi homine vel post novissimam illam inediam; & sanus, nisi quod exterius in medio faciei posterioris tuberculum erat subrotundum, ventriculo tamen concolor, quod sectum, ex eadem fieri substantia visum est, ex qua pleræque fibræ ventriculi. Tunc ad vesicam, quæ, Tenuibus intestinis sursum compulsis, ferme ad umbilicum usque se extendebat, oculos, manusque convertentes, totam pinguedine opertam, lotio autem distentam, ut mox ureteres pariter, & renes, deprehendimus. Hi quoque pinguedine obducti erant, eaque plurima, dura, ipsisque arctissime adhærente. Ambo exterius inæquali superficie, nec sine indiciis tum veteris, tum præsentis vitii ulcerosi, interius vero, quanto majori, quam solent, cavea, tanto minus crassa circumcirca substantia, an quod sæpius remorata urina distendendo extenuasset? an potius ab erosione? ut subobscure videbatur. Hæc omnia in rene dextero magis apparebant, qui & cellulam habuit mediocrem ex parte prominentem extrorsum, ex parte in renis substantia excavatam, humore urinæ simili plenam. Ureteres quoque etsi ambo erant ita amplificati, ut continuo exponam; tamen paulo minus sinister fuit, quam dexter. Hic enim qua ex rene prodibat, gallinaceum æquabat ovulum, in summo truncatum; reliqua autem parte propemodum tota Aortæ arteriæ truncum Iliacis proximum non paulo superabat, nisi quod prope suam in vesicam insertionem aliquantum se contrahebat, orificio autem extremo minimi apicem digiti vix admittebat. In tanta dilatatione erat insuper longior factus, ut excederet transversos digitos triginta, si extenderes; sæpius enim huc illuc ad angulum se inflectebat: quibus in locis interius a primo valvulis instrui videbatur; sed hæc species, cum in rectum extenderes, prorsus abibat. Cum latitudine, & longitudine creverat quoque crassitudo tunicarum; ut proclive mihi fuerit nonnulla de harum structura perspicere quæ non hic est opportunus describendi locus. Porro vesicæ etiam tunicæ erant crassiores factæ: ejusque fundus quibusdam in locis incipiebat quasi exulcerari. Hæc, & colis glans nuda; erat enim cutis qua contegi solet, retrorsum, quasi ut in paraphimosi, rejecta; & nescio quid obstaculi, non magno ab extrema glande intervallo, immisso specillo occurrentis, urethra autem a penis corporibus mox sejuncta, continuo sublati, fecerunt, ut hanc, initio a vesica ducto, ad finem usque aperirem, & diligentius examinarem: sed nihil vitii repertum est, si quasdam albidas, oblongasque excipias lineas, oblique ante alterum latus carunculæ Seminalis nonnihil extantes, duasque harum similes, quas trium circiter digitorum transversorum intervallo ab extremo urinario meatu deprehendi.

Sterno sublato, pulmones conspecti sunt utrinque ad dorsum concidentes, ut pinguissimum mediastinum omnino detectum relinquerent. Eorum dexter tota ferme laterali, & posteriore facie cum pleura arctissime cohærebat: Sic & cordis universa superficies cum pericardio, & superficies item auriculæ dexteræ; arctius tamen ventriculus dexter, quam sinister. In utroque horum sanguis ater, & picem ferme liquidam referens; sed is liquidam magis qui ater quoque profluxerat plurimus, cum vena Cava ad septum Transversum incisa est. Arteriæ Carotides, per collum scandentes, valde amplæ. Sed Aorta ipsa, & quidquid sciens omisi vasorum, aut viscerum, ut silentio indicare soleo, secundum naturam se habebant: quin & musculi erant bene rubicundi, nec colore solum, sed & mole elegantes. Cerebrum denique dissecui septimo ab interitu die. Totum tamen valde notabili præditum duritie inveni; cum cerebellum esset medio-

cri

(*t*) Epist. 2. n. 24.

cri firmitudine; aqua autem copia non modica intra cranium fuiſſet. Nam præterquam quod cerebelli lamellas potui nullo negotio diducere, reapſe aqua ex cranio effluxerat a cervicibus amputato, & dum ferra circum ſecaretur, effluebat, & ſub Tenui meninge adhuc inerat, & non pauca denique in Lateralibus ventriculis, me cerebrum, ut ſæpius ſoleo, in ſua ſede ſecante, deprehenſa eſt. Sic autem facere ſolitus ſum tum ad naturalem partium ſedem; ac poſitum certius cognoſcendum, ut jam olim adnotavi in Adverſariis (*u*), quod & poſtea alii ſecuti ſunt, & Majores indicarant, ut opinor, cum ſæpe cerebrum nobis non modo e cranio eductum, ſed & cranio inſidens, diſſectum pinxere: tum etiam ne ſi forte effuſa aqua, aut fluidus ſanguis ventriculis inſit; contrectato, & multifariam dimoto cerebro, abruptoque Infundibulo, aut locum mutet, aut magna ex parte elabatur. Quin etiam ne ex ipſis Sinibus ſanguis non concretus, amputatis venis Jugularibus, aut Cava, Superiore præſertim, effluat, a capite diſſectionem incipere ejuſmodi adhuc integrorum corporum, quandocunque licet, inſtitui; non ſemper autem licet, aut ob alia commodum eſt, ut neque in hoc fuit. Minuſque propterea miratus ſum, quod Sinus omnes, & Receptacula quæ ſunt ad Equinam ſellam, inania fuerint. Vaſa tamen quæ per Tenuem meningem diſcurrunt, juſto turgidiora conſpexi, plus tamen ſero, & aere, ut videbatur, quam ſanguine. Sed ad ventriculos ut redeam; in Septi interjecti duplicatura inveni pauxillum aquæ, in Choroidibus autem plexibus, qui diluto colore non erant, veſiculas plures, eadem plenas. Inverſo tandem cerebro, poſteriores ambos Carotidum arteriarum ramos, qui ut plurimum quidem ſunt perexiles, adeo dilatatos animadverti, ut ſi ita forent a natura, vix eorum Williſiana delineatio (*x*) eſſet digna reprehenſione. Nec minus dilatati erant qui cum ipſis communicant, ramuli, ab ea arteria emiſſi in quam confluunt Vertebrales. Sed præterea ramulorum eorum ſiniſter quodam loco, & Vertebralis quoque ſiniſtra prope eum confluxum albicabant. Quorum vaſorum utrumque cum propterea aperuiſſem; corpuſculum ibi inveni album, craſſiuſculum, ſubdurum, & jam ferme cartilagineum, quod ex illorum facie interiore cum introrſum protuberaret, non poterat cavum ex parte non obturare; nam vaſis utriuſque exterior facies æqualis erat, neque ibi ullo modo prominebat: itaque hoc vitium non ad oſſificationes tantummodo, ſed ad interiores quoque vaſorum excreſcentias attinere quodammodo videbatur. Noviſſime dum Pituitariam glandulam educere vellem ex ſua ſede; a levi ejus compreſſione mucus prodiit pellucidus, ſubflavus, cum eo qui ad oſculum uteri eſt, niſi quod non ita erat tenax, comparandus, pro mole glandulæ non paucus: quem in mucum abiiſſe crederes non modicam ejus glandulæ partem; nam exigua hujus, & informis reſtabat portio, eaque tactus, & viſus judicio ſecundum naturam; glandulæ autem reliquum, ejuſque Appendix nuſquam apparebant. Cæterum Infundibulum, quod paulo ante amputaveram, quantum extrinſecus aſpiciendo viſum fuerat, non ſecus ſe habebat, quam ſoleat.

20. Quo prolixior hiſtoria fuit, eo breviores erunt adnotationes. Nam de vitiis quæ in renibus, ureteribus, veſica, urethra deſcripſimus, erit alias (*y*) loquendi locus. Hoc unum hic ſatis eſt ex ipſis colligere, quod facile ad mortem attinuit. Cum fortaſſe vel plus multo quam ſolebat, homo bibiſſet, humoris autem epoti vel minus quam conſueverat, per cutis inviſibilia foramina, tempeſtate frigidiſſima prohibente, emanaſſet, urinæ autem viæ, & receptacula, in ſopito, & mox apoplectico eo etiam minus ſe contrahentia, quo minus ob deſcripta vitia ſentire, & conſtringere ſe poterant, jam magna vi lotii diſtenta eſſent, neque ars hoc educeret tum quia abdominis pinguedo veſicæ tumorem animadvertere, tum quia nota urinæ incontinentia hunc ſuſpicari, non ſinebat; ob hæc omnia factum crediderim, ut cum ſeri potulenti quo ſanguis redundabat, nihil amplius recipere; quippe diſtentiſſima, urinaria inſtrumenta poſſent; quod reliquum erat, in cerebrum aut irruerit, aut deſtillaverit, ſicque hominem confecerit. Cur autem cerebrum potiſſimum inundaverit, ex apoplexia, quæ olim præceſſerat, intelligas licet, quemadmodum etiam ex arteriarum illuc ſpectantium, & fortaſſe ex glandulæ quoque Pituitariæ vitio, quorum ab altero quid detrimenti impendere poſſit, alibi (*z*) ſubindicatum eſt, ab altero autem infra (*a*) indicabitur. Porro auriculæ cordis dexteræ cohæſio cum pericardio facile potuit efficere, ne illa impellendo in cor ſanguini quantum ab natura inſtitutum eſt, ſubſerviret, eoque hic minus expedite tum a cæteris partibus, tum a cerebro remearet. Cæterum illius auriculæ, & cordis cum pericardio, & pulmonis dexteri cum pleura arctior cohæſio tunc ortum habuiſſe credenda eſt quando thoracis inflammatio ſuperiore æſtate hominem afflixit; quanquam de ejus pulſibus, & reſpiratione poſt illud tempus nihil certi ſcire potui; tunc autem fuerant quales in ejuſmodi inflammationibus ſolent.

Illud denique huic hiſtoriæ addendum eſt, poſt biennium eodem menſe Decembri hujus hominis fratrem, pariter obeſum, ipſum quoque ab apoplexia periiſſe. Ejus pulmones pleuræ annexos, Aortam vero arteriam in thorace paſſim oſſeam fuiſſe, retulerunt. Quod facile credidi; nam ejuſdem arteriæ truncum toto illo tractu quo in ventre erat, vitiatum hic illic, & oſſeum factum inveni, cum ſemini, & lotio inſervientia organa diſſecarem. In his veſicam animadverti ea amplitudine, & in parte ea figura, ut ſæpe nimia urinæ copia diſtendi ſolitam fuiſſe, intelligerem. Cætera, & præſertim quæ in calvaria ſunt, ante fuerant humata, quam ea quæ nominata ſunt viſcera inciderentur. Aorta vitiata ad memoriam revocat apoplectici alterius hiſtoriam, in quo & arteria non ſine vitio, quamvis minori, deprehenſa eſt.

21. N. FERRARINIUS, Sacerdos Veronenſis, qui olim Venetiis phthiſicus fuerat judicatus, Patavii autem ante decem annos hemicrania laboraverat, nunc anno exacto quadrageſimo tertio, canutus, facie interdum nimis rubicunda, gracili corporis habitu, nec tamen macilento, etſi alacer ad actiones, lætuſque videbatur, gravibus, quas diſſimulabat, curis vir alioquin ad iram pronus, valde anxius erat: queri autem ſolebat de quibuſdam intra thoracem doloribus, quorum ſedem manu ſterno impoſita deſignabat. Quin pridie ſe non bene habere, Chirurgo dixerat, ideoque remediis uti quam primum velle opportuno illo anni tempore; erat autem menſis ille Majus quo Tita (*b*), atque alii (*c*) in hac urbe repente obierant; quamvis tempeſtate ſicca, & calida facta, nonus jam eſſet dies ex quo id acciderat nemini. Cœnatus eſt tamen cum hoſpitibus hilariter; ſed intra modum: nec ſane, ſeu copiam, ſeu qualitatem attendas, peccare in cibis, aut potionibus conſueverat. At ſummo inſequenti mane in lecto mortuus inventus eſt, ſupinus, habitu dormientis, ſine ulla ad os ſpuma, tantum brachiis adeo rigidis, ut ſine vi diduci non poſſe, viderim, cum antequam adveſperaſceret domum ejus veniſſem cum Collegis meis Profeſſoribus Medicinæ Primariis. CADAVERIS facies, & cervices, & dorſum, & latera ex ſubrubro livebant. Cranium primum omnium ſecari juſſi. Id dum fieret, non paucus effluxit ſanguis colore propemodum obſoleto. Craſſa meninx ad Sagittalem ſuturam atra a ſanguine, cujus ne polypoſi quidem, copia aliqua inventa eſt in Falcis ſinu. Tenuis meningis vaſa ſanguine diſtenta, ut & illa quæ per Lateralium ventriculorum parietes, & per ſupremam partem repunt plexuum Choroidum, cætera pallentium. Quin medullaris cerebri ſubſtantia fuſca erat; crediſſem a copia ſanguinis, & ſane paſſim ſanguifera vaſcula per eam apparebant; niſi & hæc plura, & illam majorem in aliis vidiſſem, candida tamen ea medulla. In ventriculis aqua non pauca, multa etiam in cervicalium vertebrarum tubo a

me

(*u*) VI. Anim. 10. (*x*) Cerebr. Anat. Fig. 1. (*y*) Epiſt. 42. n. 19. 20. (*z*) Epiſt. 3. n. 22. (*a*) n. 36.
(*b*) Epiſt. 3. n. 11. (*c*) Ibid. n. 26. & Epiſt. 26. n. 35. Vid. ibid. & n. 17.

me est animadversa. In cerebello nihil apparuit vitii, ut neque in cerebro, aut circa cerebrum quidquam quod peculiariter ad hemicraniam attineret; quæ fortasse exterior fuerat; qua olim vexabatur. In Pulmonibus, excepta sanguinis copia nihil fuit quod adnotaremus. In pericardio nil ferme humoris. In cordis ventriculo dextero polyposa concretio, Tricuspidum valvularum fibrillis ex parte implicita, tres aut quatuor digitos longa, sesquidigitum lata, structura valde compacta; ut qui polypos facile ponunt, hanc pro polypo ante mortem genito habere potuissent. Cum ea sanguis ater semiconcretus, qualis & in proxima auricula. In ventriculo sinistro sanguis minus coagulatus, pauciorque. Ejus columnæ quasi inflammatæ, Semilunares valvulæ paulo quam æquum esset, duriores. Arteriæ Magnæ truncus a corde ad eum usque locum unde incipit descendere, exterius quidem facie inæquali non secus ac si in tuberum modum quadantenus hic illic assurgeret: sed interius toto eo spatio nihil, nisi superficies rugosa, vix duobus locis, iisque exiguis indicia necdum maturæ ossificationis: cætera per dorsum, & in cunctis ascendentibus ramis naturali superficie. Venter nihil habuit quod vitium ostenderet notatu dignum. Hoc unum ex ejus inspectione collegi, qua hora circiter esset mortuus. Nam cum cibi non essent amplius in ventriculo, neque ulla per mesenterium vasa Lactea apparerent; hinc conjicere proclive erat, non multo antea quam mortuum invenerant, obiisse.

22. Apoplexia censui hunc Sacerdotem sublatum esse, aqua intra cranium effusa, quæ simul convellendo, quod brachia indicabant, simul, cum remorati sanguinis copia comprimendo, cerebrum, ac cerebellum constrinxisset. Fuscus ipse medullaris substantiæ color sententiam comprobabat meam; nam quidquid illud erat quod inter fibras cerebri passim depositum, eam substantiam infuscabat, quantum spatii intra cranium demebat, tanto perniciosior ut constrictio esset, efficiebat. Arteriæ quoque Magnæ vitium, ut alibi (*d*) indicatum est, credo ad apoplexiam inferendam conspirasse. Nam quod de syncope suspicari posses, cum quæ intra cranium conspecta sunt, tum subruber ipse faciei livor; ne huc alia addam; satis infirmant. Neque a polyposa illa concretione tibi facile imponi sinas; posse enim, atque adeo revera post mortem plerasque gigni vel ista majores, & compactiores, ipse quoque alias (*e*) cum Viro Clarissimo, mihique jam inde ab eo tempore quo meus hic auditor fuit, magno suo merito longe charissimo Andrea Pasta confirmabo, nec ii qui plurima attente secant cujusquemodi cadavera, diffitebuntur. At enim quosdam hic Sacerdos intra thoracem dolores imposita sterno dextera solitus erat indicare. Audio: sed vitia non deerant ejus portionis arteriæ Magnæ, quæ alte intra thoracem sterno respondet: defuerant autem in alacritate illa, & promptitudine ad actiones indicia quæ cordis ventriculum dexterum ea concretione impeditum in vivente significarent.

23. Verum cum polypis multum a quibusdam tributum videam ad apoplexiam efficiendam; quid de hoc mihi videatur, & compertum sit, non est hoc loco reticendum. Polyposæ concretiones a veteribus quoque Prosectoribus adnotatæ sunt, in his a Coitero (*f*), qui se, scripsit, *ex sinubus duræ membranæ cerebri* phreneticæ mulieris, *ut alias ex suspendio enecatorum cerebris, extraxisse fibras sive filamenta crassa, lumbricis non dissimilia, ex alba pituita conflata: similes sumpsisse ex cordis ventriculis*: indeque ortum errorem existimasse multorum qui vermes in cerebro, & corde sibi visos ajebant. At Nymmannus cum ejusdemmodi concretiones circa Torcular deprehendisset; ab iis hanc sedem obturari, censuit, unde sanguis in totum cerebrum ferri credebatur; & sic apoplexiam oriri. Habes Nymmanni dogma in Sepulchreto (*g*) secundum leges circumitionis sanguinis ita instauratum, ut concretiones illæ non circa Torcular, sed ad initium Internarum Jugularium venarum statuantur, sanguini obstantes, non in cerebrum ituro, sed a cerebro redituro: idque *frequentissime in apoplecticis contingere*, existimetur. Illud quoque additum ibidem leges, si ejusdemmodi concretiones e corde per arterias productæ, abrumpantur forte a sanguine quamcunque ob causam vehementius commoto, ab ejusdemque impetu sursum trudantur; ad angustiores partes, sedesque minime cedentes Carotidum, & Vertebralium arteriarum esse perventuras, sicque omnem ad cerebrum aditum sanguini obstructuras. Imo nec illa omissa invenies (*h*) quæ Fracassatus comperta memoraverat in dissectis, jubente Magno Etruriæ Duce, apoplecticorum cadaveribus, sanguinis videlicet concretiones in sanguiferis pulmonum vasis, & cordis ventriculis. Sed si verum loqui volumus; ibi (*i*) Fracassatus ipse fassus est, *non Apoplexiam tamen, sed syncopen hanc affectionem nuncupandam fuisse*. Quod vero ad duo illa attinet commemorata dogmata, quamvis polyposas concretiones in viventium vasis facile existere, concederetur; non tamen facile esset omnes simul ad cerebrum aditus, aut a cerebro regressus, per eas sanguini omnino obturari; nisi universa propemodum arteriosa, aut venosa corporis vasa, & cordis cava concreto sanguine replerentur; unde tamen citius lenta syncope oriretur quam repentina apoplexia. Equidem in cadaveribus sæpe inveni ejusmodi concretiones vel in vasis ad cerebrum pertinentibus; verum sic forte contigit, ut eas perraro in apoplecticis deprehenderem, nonnunquam ferme exiguas invenirem, quod tibi & superior, & hæc, & quæ sequetur Epistola satis indicabit: ut meis quidem observationibus minime confirmare possim, id in apoplecticis esse *frequentissimum*: tantum abest ut mihi acciderit quod alicui, in Sepulchreto (*k*) leges accidisse, ut *quotquot apoplexia mortuos aperuit, in omnibus* illas *aut in corde, aut in cerebro, aut in ambobus reperiret*. Negas igitur, inquies, quod Martianus (*l*) exposuit, *sanguinis stationem fieri existimavisse Hippocratem in venis, seu arteriis totius corporis, in apoplexia vero potissimum intercipi eas, quæ sunt in collo, & in pectore*. Ego vero id tantum nego, seu potius de eo tantum dubito quod multis post Martianum certum videtur, & frequentissimum in rei quidem illa explicatione de qua paulo ante dictum est: quanquam ipsa vasorum quæ in collo sunt, interceptio quatenus huc faciat, ex Galeni vetustis quæ Salius (*m*) objicit, experimentis existimandum est, de quibus cum iis quæ Valsalva habuit, comparatis longior nimirum sermo faciendus esset, quam præsens institutum patiatur; quamobrem alio (*n*) rejicietur. Nunc reliquas apoplecticorum historias propositi generis subjiciemus.

24. SALSAMENTARIUS, cujus erat taberna Venetiis contra portam Armamentarii publici, consistente ætate, bono habitu, & subpingui; ex quo aliquot ante mensibus ægrotaverat, non amplius ita hilaris, ut olim, fuit, nec tamen de incommodo questus est ullo quod ad caput attineret, ad quod neque illæ attinuerant ægrotationes. Huic pridie Nonas Sextiles A. 1708. nulla prævia evidenti causa, nisi forte ex cibo, in quo vel extremis vitæ diebus deliquit, valde intumuit bucca sinistra, tumore inde se extendente infra mentum, atque auriculam. Neque eo minus in taberna fuit sua, aut ea quæ facere, & comedere solebat, omisit. Sed postridie Nonas vix e lecto, in quo noctem bene dormierat, surrexit, seque induit, cum repente magno, & vehementi cum impetu per cubiculum bis terve ambulavit, statimque consedit, atque ut se haberet, interrogatus, heu heu, heu respondit, ibique illico mortuus est. DISSECTIO ante vespertinum tempus a Cl. Santorino habita est, inspectantibus Protomedico, cujus ille vices iis annis gerebat, aliisque cum eo Medicis, & in his nobis. Artus erant subrigidi, abdomen præpingue, qualia omentum, mesenterium, & mediastinum quoque. Tenuium intestinorum pars ad spithamam, eoque amplius, ex livido variegata. Lien æquo major, ac mollior, & convexa in facie quibusdam latis quasi maculis albicans.

(*d*) Epist. 3. n. 22. (*e*) Epist. 24. (*f*) Obs. Anat. (*g*) l. 1. S. 2. Obs. 1. cum Schol. (*h*) in Additam. ad Sect. cit. Obs. 1.
(*i*) Differt de Cerebro. (*k*) Sect. cit. Obs. 37. §. 1. (*l*) Annot. in Hippocr. l 2. de Morbis vers. 64.
(*m*) De Affect. Particularib. c. 2. (*n*) Epist. 19.

bicans. Hepatis facies cava hic illic ex rubro liveſcens, limbus lividus, ſubſtantia omnis multo magis quam par ſit, ſcalpello reſiſtens. Thoracis cavum ferme totum pulmones implebant turgidi, & graves; multo minus tamen graves, quam turgidi; nam aerem quidem plurimum, ſerum non plurimum continebant: itaque mollitie erant, & colore naturali. In pericardio ſubcruenti ſeri mediocris copia. In cordis ſinibus, auriculis, vaſis nihil uſquam polypoſi; ſed ut in utroque ventriculo, & Pulmonari arteria, & Aorta ſanguinem animadvertimus omnino fluidum. Aortæ autem ſtatim ſupra cor diameter viſa eſt naturali major. Antequam Cranium ſecaretur, quæ natura eſſet, & quæ penitiores tumoris illius ſedes, cujus exteriores deſcripſi, quæſitum eſt. Parotis glandula ipſa erat integra; membranæ tantum quæ hanc, & proximas integebant partes, præſertim vero adipoſæ, ſtagnante in iis ſero turgebant: Sanguis vero & ipſe ſtagnans, imo, ut videbatur, quaſi effuſus, poſteriora pharyngis, aliaſque interiores colli partes maculaverat. Quæ cum vidiſſem; innui Santorino, ut pharyngem, arteriamque Aſperam cum larynge, annexiſque particulis e cadavere eximeret, ut hæc quoque contemplari poſſemus. Conſpectæ igitur ſunt membranæ, quæ linguæ radicem, tonſillas, & exteriorem undique laryngem conveſtiunt, lento ſubflavo ſero plurimum turgidæ ſic tamen, ut tonſillæ ipſæ, & canalium quos memoravimus, interiora ſecundum naturam ſe haberent. Ea dum eximeret, Jugulares Internæ venæ ſanguine plurimo diſtentæ apparuerant. Calvaria interea a Chirurgo adaperta, vaſa itidem cerebri, ac cerebelli ſuperficiem tenentia, nec ſecus quæ ſupra Calloſum corpus feruntur, turgidiora quam ſoleant, reperta ſunt a ſanguine hic quoque fluido; ut nihil omnino concreti ſanguinis in tota hac ſectione conſpectum ſit. Aqua autem obvia fuit ſub Tenui meninge, quæ facile propterea detrahebatur, nec pauca in ventriculis, & multa de vertebrarum tubo effluebat. In plexibus Choroidibus veſiculæ erant majores aliquanto quam ſæpius videre conſuevimus. Ipſi tamen minime albidi, nec cerebri, aut cerebelli ſubſtantia flaccida; ſed recte; nam & ipſe digitis tentare volui; conſtituta.

25. Hunc ego virum, niſi moriens locutus eſſet, neque ullos in ipſa morte reſpirandi conatus oſtendiſſet; ſuffocatione potius, quam apoplexia interfectum cenſuiſſem. In ejus diſſectione mihi, ut fit, venit in mentem diſſectionis alterius viri, quam aliqua ex parte non diſſimilem Bononiæ ante duos, treſve illos annos habueram, præſente Cl. Viro Jacobo Bartholomæo Beccario, nunc in Bononienſi tum Gymnaſio, tum Inſtituti Scientiarum Academia Profeſſore, imo hujus Præſide meritiſſimo, conſecante autem Medico pariter Experientiſſimo Heraclito Manfredio, qui in Noſocomio S. Mariæ de Morte ſumma diligentia, ac pari laude Aſſiſtentis Medici munus tunc gerebat. Simul eo tempore pro communi Medicinæ ſtudio, & mutuo inter nos amore ægrotantes viſebamus, ſimul quæ in mortuorum corporibus vitia laterent, quærebamus; ut in omnibus fere quas a me in eo Noſocomio adnotatas eſſe hiſtorias dico, velim duos illos Præſtantes Viros laborum meorum non teſtes modo, ſed & ſocios fuiſſe, intelligas.

26. AGRICOLA annos ad quadraginta natus, multis, acerbiſſimiſque, ob grave infortunium, animi perturbationibus affectus, denique ſub initium menſis Decembris A. 1705. ab ardente febre occupatus, in illud quod modo dixi, Noſocomium receptus fuerat. Poſt aliquot dies calor, & linguæ ſiccitas ſeſe remittere viſa ſunt. Contra, arteriæ, quæ ab initio molles fuerant, & alia vi in aliis pulſationibus ſe attollebant, vel magis inæqualiter movebantur. Ante diem XVI. Kal. Januarias mane pulſus erant pejores, atque humiliores. Oculi, quod inter initia quoque adnotatum fuerat, fixi, atque intenti. Sitis pariter permanebat. Verum præter hanc, nulla alia de re querebatur. Quin cum ſingillatim interrogaretur, internuſne calor, an quid præterea in capite, in thorace, in ventre, an uſquam alibi moleſtum eſſet, negavit: vix caput nonnihil videri grave, tarda, ac ſubmiſſa, ut ſolebat, voce, ſed tamen explicata, nec rauca, ſubjecit. Nondum erat ſemihora ex quo hæc reſponderat, cum ſubito ecce inter bibendum aquam, a Medico præſcriptam, qua aqua & diebus ſuperioribus uti conſueverat, ſub miniſtrorum oculis ſurſum retracto ſuperiore labro moritur. Ad horum clamorem confeſtim accurritur. In calente adhuc corpore omnes ubique pulſuum ſedes, ſi quid forte vitæ ſupereſſet, diligenter tentantur; ſed incaſſum: homo jam penitus erat mortuus. VENTREM poſtridie cum diſſecarem, in eo aliquanto plus humoris animadverti, quam ſolet: omentum autem ſurſum ita contractum, ut ſub coſtarum ſiniſtrarum angulo prorſus lateret. Inteſtinum vero Colon qua parte ſe demum flectit, ut cum Recto committatur, ante Ileum, ſub quo alias conditur, ita proſtabat, ut in medio ferme oſſa ipſa pubis contingeret, veſicæque, quæ lotio erat plena, inſideret. Exteriores inteſtini Jejuni tunicæ maculis quibuſdam ex rubro liventibus, raris tamen, atque minutis, diſtinguebantur, ex quibus, leviter vulneratis, fluidi ſanguinis guttulæ exibant. Ileum vero ſubrubrum erat, ac ſubdurum duobus in locis, quorum quidem alteri (nam forte altero in loco inteſtinum diſcindere oblitus ſum) ulcus ſuberat duos digitos latum, tres longum, quod exeſa interiore tunica, ad carneam uſque pervenerat, puro tamen ſinu, & oris minime tumentibus. In jecinore extremo erat livor, ſed qui non ita alte deſcenderet. De ejus veſicula, quæ inſolita quadam figura erat, bilem effudi craſſam, & turbidam, nec valde abſimilem aquæ in qua caro recens lota eſt. Lien magnus erat, & flaccidus. In Thorace pauca utrinque fuit aqua cruenta, qualis etiam in pericardio. Pulmones, niſi quod bronchiis plus paulo quam ſoleat, ineſſe humoris viſum eſt, ſani erant; quamvis pleuræ ab altera parte adhærerent, & ab utraque poſterius nigricarent, eandem videlicet ob cauſam, ob quam exterius quoque & cervices, & omne tergum, & reliquæ in quas cadaver jacebat, partes ex rubro præter modum livebant. Quippe ſanguis non concretus, non in grumos coactus, ſed omnino fluidus in cadavere hoc toto fuit; fluidum enim de Magna arteria prope ſeptum Tranſverſum inciſa, de vaſis quæ in collo ſunt, dum ab hoc caput amputaremus; paucis undecunque effluere vidimus: fluidumque ſine ulla vel minima polypoſa concretione in corde ipſo conſpeximus, quod flaccidiſſimum fuit, valvulaſque ad ſiniſtrum ventriculum attinentes, omnes habuit hic illic ſubduras, ſicut antea quam oſſeſcant, ſolent. Cerebrum quoque valde laxum erat, ſub ejuſque Tenui meninge alicubi quædam bullulæ, ubique mador conſpiciebatur. In Lateralibus ventriculis aquæ ſubcruentæ non multum. Vaſa tamen quæ per eorum diſcurrunt parietes, plexuſque ipſi Choroides minime pallebant. Utrinque in poſteriore plexuum parte veſiculæ erant, pellucido humore turgidæ. Denique glandula Pituitaria humilis adeo, & contracta, quaſi ut nulla eſſe videretur. His ita conſpectis, placuit mihi, ut (quod in quibuſdam hujuſmodi caſibus, & cadaveribus ſoleo) laryngem quoque, & huic proximas partes inſpiceremus. Erant autem dentes dentibus arcte adeo, & valenter commiſſi, ut non ſine maxima vi, ſummiſque conatibus diducere potuerimus; cum cæteræ quidem partes minime rigidæ, intentæve eſſent, neque præter ſuperius labrum, quod in moriente, ut ſupra, ſurſum retractum animadverterant, ulla alia nota apparuiſſet, quæ diſtentionem nervorum ſignificaret. Ore autem denique aperto, primum in conſpectum venit tumor, nuci juglandi ferme par, qui dexteram palati partem, qua molaris dens erat plurimum vitiatus, & exeſus, cum continente gingiva occupabat, & pure, ex parte cocto, turgebat. Porro membrana qua uvula, & contiguæ partes, atque exterior larynx ad extremum uſque epiglottidis apicem conteguntur, cum in ſummo livida erat, tum conciſa innumeras quaſi cellulas ſub ſe oſtendit, quarum tenues, & ſubrubri parietes quadam, ut ſic dicam, *gelatina* cellulas complente, diſtendebantur. Quæ his cellulis ſuberant, ea quidem ſana apparebant; at interior tamen laryngis facies ſubrubro colore prope glottidem infecta erat, ipſaque glottidis latera,

quæ cæteroquin albicabant, ut solent, multo magis quam soleant, connivebant.

27. In agricola hoc, non secus atque in Salsamentario, fluidum ubique sanguinem fuisse, vides, ut in utroque pariter cum tumore ad oris latus oborto quam facile se conjunxerit lentioris seri collectio in cellulosis membranis quæ exterius laryngem, vicinasque partes convestiunt. Ob eam collectionem circa laryngem suspicio primum nata est, Agricolam suffocatum obiisse præsertim inter bibendum. Sed nulli in moriente conatus animadversi ad respirationem, si qua posset, expediendam, continuo suspicionem hanc sustulere. Reliquum igitur fuit, ut crederem potius, repente ex convulsione apoplecticum factum periisse. Convulsio autem cum in labri superioris, tum maxime in maxillæ inferioris musculis manifesta, latentis illius quæ intra cranium fuerit, indicium est. Nec mirum, tam cito occisum hominem flaccidissimo corde, cerebri autem substantia tam laxa, quam antea stupor ostendebat non sentientis vesicam lotio plenam, neque Ileum exulceratum, neque gingivam, & palatum descripta parulide, neque uvulæ, atque adeo laryngis exteriores membranas lenti seri congestione occupatas, in mortuo autem cerebri ipsa contrectatio, atque incisio demonstrarunt. Porro ad convulsionem inferendam non multam sane aquæ copiam valuisse, non miraberis, qui vel paucas, modo acris, humoris guttas in nervo aliquo restitantes magnas scias distentiones nervorum efficere; non acrem vero istam aquam non possis existimare quæ ex ejuscemodi febre in cerebrum, ejusque membranas, quippe in partes, ut in eo homine, maxime infirmas, repente incubuerit. Quod si mihi, ut aliquando Valsalvæ, præsto fuisset qui certos, in cadaveribus deprehensos, humores gustu exploraret, aut si inter dissecandum subiisset animum cogitatio ratione alia aliqua, & fortasse non prorsus incerta, idem inquirendi; quid mihi de hoc quoque compertum esset, tecum perlibenter communicarem. Nunc hilari animo quæ possum accipe: aut quando non modo in his duobus, sed in pluribus etiam aliis ex iis apoplecticis quos Epistola hac descripsi (o), fluidus sanguis inventus est; vide, an hinc tibi cum Lancisio (p) placeat acrium, & irritantium salium, in quibusdam saltem illorum, vim, & redundantiam agnoscere.

28. MULIER sexagenaria, multos jam annos lecto affixa ob musculorum contractionem artus inferiores moventium, cætera sic satis valens, ut certe superioribus præsertim diebus, cum aliquanto plura quam soleret, edisset; de improviso oculos torquet, statimque moritur. VENTRE, Thorace, Cranio a me perlustratis in Bononiensi Incurabilium Nosocomio, anno, ut opinor, 1704. nihil in singulis iis caveis quod morbidum videri posset, animadverti, nisi aquam, eamque non multam.

29. Quanquam in contorsione illa oculorum signum convulsionis haud defuit; attamen si hic compressionem malis, aut cum convulsione simul compressionem agnoscere; per me quidem licet. Sed fortasse hic, & superius quoque dubitaveris, num recte faciam qui compressioni ab aqua, præsertim pauca, tantum tribuam. Nam primum minime ignoras, esse qui in ventriculis cerebri semper, eoque secundum naturam, statuant pauxillum aquæ: deinde hanc vides, copiosiorem certe, quam in hydrocephalo interno esse non posse, & tamen Vesalium (q) qui in puella bienni, eo morbo affecta, *novem fere aquæ libras* invenit, testari, illam *ad mortem usque sensibus omnibus integre esse usam, & laxis* quidem, *infirmisque, sed non resolutis fuisse articulis*: ad hæc, tumores intra cranium inventos esse, quos nulla consecuta erat apoplexia, ex bene multis, vel in Sepulchreto obviis, dissectionibus, præclare nosti. Verum; ut ab hisce ultimis incipiamus; ipse quoque olim in Adversariis (r) adnotavi conspectum mihi in tribus cranii ossibus novæ osseæ substantiæ accessionem, ex qua multum illa introrsum protuberabant, cerebrumque comprimebant, neque tamen ab hac compressione ullum morbum, nedum apoplexiam, effectum fuisse. At simul admonui, idcirco, a me credi, non esse effectum, quod illa compressio paulatim facta, & aucta fuerat: idque adhuc credo, & te quoque crediturum existimo; innumera enim exempla sunt, ex quibus intelligatur, ut in detractione, sic in additione, si paulatim, & per partes fiat, animalium corpora nullo, aut levi detrimento vel magnam ferre: at si repente, ac simul, ne multo minorem quidem ullo pacto ferre. Quod vero de tumoribus ejusdemmodi, idem de hydrocephalo quoque dictum puta: sensim enim fieri solitam, non ignoras, sicque istam, de qua Vesalius narrat, aquæ copiam *in mensibus plus minus septem* collectam esse; ne quid dicam de cedentibus, cum hæc hydrocephali species incipit, cranii ossibus. Postremo ut humidos secundum naturam cerebri ventriculos esse fateor; ita in omnibus, semperque, tantum aquæ continere, quantum in iis apoplecticis reperi, in quibus non multam fuisse, dixi, id vero in aliis atque aliis cadaveribus non raro a me habitis observationibus repugnat. Quæ cum ita sint; non est cur dubites perniciosam eorum cerebri compressionem agnoscere, in quibus cum ferme nihil aquæ antea inesset, jam repente, aut intra perbreve temporis spatium copia aliqua effundatur, aut colligatur, præsertim si alia accedant quæ cerebrum simul in arctum cogant; quorum partim supra indicavi, partim cum historiam proximam tibi descripsero, mox subjiciam.

30. RUSTICUS ex agro Bononiensi, annos supra sexaginta natus, a longo jam tempore ulcera in cruribus habebat sordida, quæ sanari, vehementer cupiebat. Itaque etsi malo ferme erat corporis habitu, nec nisi sexto quoque die, injectis quæ alvum subducerent, hanc exonerabat; tamen nimis officiosum Chirurgum nactus, eo rem post tertium mensem perduxerat, ut purgata ulcera jam sanescerent. Nondum cicatrix inducta erat, cum repente queri cœpit de summa capitis imbecillitate; & sane arteriarum quoque pulsus exigui erant, & languidissimi. Postridie mane pristina arteriis vis redierat, neque illibenter cibum sumpserat. Sed die tertio delirare primum, mox tactus sensum toto corpore amittere: brachia tamen jussus adhuc præbebat, ut arteriæ tangerentur: postmodum in utroque brachio signa animadversa sunt distentionis nervorum: demum omni sentiendi, movendique vi orbatus, non sine stertore vivere desiit, humore flavo non multo ex utraque mortui nare exeunte. SECUI, inspectante Valsalva, ineunte A. 1705. Abdominis musculi optimo colore, ut & pinguedo satis copiose ipsis imposita, atque interjecta: sed ad Spinæ latera in lumbis, pro pinguedine in cellulis membranæ Adiposæ aqua erat. Colon intestinum ab dextero hypochondrio infra umbilicum se demittebat, Tenuibus intestinis antepositum; indeque se recurvans, hypochondrium sinistrum petebat. Porro intestina, illudque inprimis, & Crassa reliqua, duris hic illic recrementis distendebantur. Hepar minimis ravi coloris maculis, variegati instar marmoris, distinguebatur, & grave quiddam subolebat, vesiculamque, cum pauca bile, quasi contractam habebat: ipsum tamen non erat durius quam soleat; sed aliquanto majus. At lien prægrandis, visuque fœdus, nec sine magnis quibusdam oblongis maculis, iisque nigris, quasi ab inflammatione: sed hæc exterius; nam intus quidem non male habebat. Seminales quoque vesiculæ exterius nigricabant. Testiculis vero singulis intra ipsam Vaginalem tunicam singulæ erant hydatides superpositæ, magnæ; sed major quæ sinistro; medium tenentes, & ab omni ferme parte solutæ ac liberæ: quarum humor in cochleari ex orichalco igni impositus, non concrevit; sed relicta quadam quasi pellicula, evanuit. Cæterum in ventris, & thoracis cavo aqua pauca. Pulmonum dexter inferius, sinister superius, ille posteriore, hic laterali facie, magnos ad tractus per telas membraneas pleuræ adhærebant, vel illic tamen omnino sani, ut cætera quæ de more sciens omitto. Dum cervicales vertebras a thoracicis dividebam, aqua ex harum tubo destillavit. Aqua etiam aperto Cranio, inter Crassam, & Tenuem, itemque sub Tenui cerebri meninge conspecta est.

31. Alia sunt in hac historia alio attinentia; quæ singula suo quodque loco explicabuntur: nunc ut so-

(o) n. 2. 8. 9. 11. (p) De Subit. Mort. Obs. Phys. Anat. 4. in Schol. n. 4.
(q) De corp. hum. fabr. l. 1. c. 5. Vid. & Sepulchr. l. 1. S. 16. Obs. 6. (r) VI. Animad. 84.

ut ſolco quandocunque poſſum, univerſa, ne mutilæ, ut ſæpe in Sepulchreto, hiſtoriæ ſint, ſimul cum iis quæ ad rem præſentem faciunt, propono. Si apoplexiæ quæ ab aqua ſunt, ſemper tam lente, quam hæc, & paulatim fierent, aut quam illa quæ ex Sene alio, ab ſe diſſecto, a Præcl. Trewio (*ſ*) deſcripta eſt, aliæque ejuſcemodi; verum prorſus eſſet quod ait Martinnus (*t*), *apoplexiam a frigidorum humorum affluxu non derepente invadere, quemadmodum cæteris evenit*. Sed ut earum nonnullas quæ ex ſanguinis effuſione fiunt, paulatim increviſſe, Epiſtola oſtendit ſuperior (*u*), ita hæc pleraſque exhibet ab aqua factas, quæ de improviſo ingruerunt (*x*): quibus & alias potes adjungere, in primiſque deſcriptam a Brunnero quandam, & in Sepulchretum (*y*) relatam: inter cæteras autem quæ poſt ipſum cum Additamentis editum obſervatæ ſunt, illam pariter ſeroſam (*z*) qua ſenex miles, de nullo queſtus incommodo, quod præſertim ad eam ſpectaret, cum ruri eo die fuiſſet, cœnatuſque cubitum iviſſet, repente adeo abreptus eſt, ut ab uxore in lecto mortuus inveniretur.

32. Cæterum quæ poſtremo a nobis apoplexia deſcripta eſt, ſi ut convulſionis habuit conjuncta indicia, neque hæc quidem præter rationem, quippe ab aqua, uti videtur, facta, eroſivis fœta corpuſculis, quæ antea per crurum ulcera, ut in conſimilibus hiſtoriis quæ ſupra ex Valſalvæ ſchedis, & ex noſtris productæ ſunt, emanabant; ita ab aqua facta eſſet quæ non aliter ac premendo nocere poſſet, eaque, ut iſta ſane fuit, non multa; haud deeſſent tamen per quæ intelligere liceret, quemadmodum non multa aqua multum comprimere potuiſſet. Nam quæ cæteris non multa eſſet, eadem quibuſdam multa eſſe poteſt, iis videlicet quibus intra calvariam ſpatium anguſtius aut a natura eſt, aut ab alia aliqua ſive præcedente, ſive accedente cauſa, tunc nimirum cum aqua effunditur, aut augetur. Noli putare, inter has alterius generis cauſas quæ forte adveniunt, a me illam pro certo connumerari, quæ a Piccolhomino (*a*) ſine ulla ponitur dubitatione, *in plenilunio præ humiditate ita cerebrum turgeſcere, ut totam calvam impleat*. De hac enim re, quamvis propter Falloppii (*b*) obſervationem, haud temere perneganda, mihi quidem nihil liquet, ut contra de ſanguine liquet, ſicuti ſcriptum eſt ſupra (*c*), quacunque de cauſa cerebri vaſa omnia nimis diſtendente. Cui vaſorum diſtentioni ſi auctam forte eodem tempore vim addas qua arteriæ alternis dilatatæ cerebrum attollunt, quanto hanc magis augeri poſueris, tanto magis ſpatium quod intra cranium eſt, imminui, intelliges. Vaſa autem ſive tum ſanguine diſtendantur, cum aqua effunditur, ſive multo antea diſtenta ſint; res eodem redit. Sic in milite illo, quem, cum bene valens lectum petiiſſet, in hoc dicebamus (*d*) inventum ab uxore fuiſſe mortuum, conſpecta ſunt quidem etiam vaſa per cerebri ſuperficiem ſanguine turgida; ſed cum lectum petiit, neque ipſa turgida, neque aquam effuſam videtur habuiſſe. In gibboſo autem quodam Circumforaneo (*e*) vaſa quæ Choroidem plexum faciunt, cum mutata eſſent in corpus tumidum, ſubdurum, carnei coloris, quæ mutatio brevi tempore non poteſt fieri, ſatis oſtenderunt, mortem ſubitaneam qua ille homo ſublatus eſt, non propter ipſa tantummodo accidiſſe; multo enim antea accidiſſet; ſed etiam propter multæ limpidæ aquæ effuſionem, quæ cum ſpatium quod intra cranium erat, imminutum jam offendiſſet a tumido illo corpore, tanto celerius potuit, quod reliquum erat occupare, compreſſoque penitus cerebro, vitam repente adimere. Verum hæ omnes, aliæque ejuſcemodi cauſæ ad alterum de duobus generibus ſpectant quæ propoſuimus. Cauſas autem prioris generis, ſive quæ anguſtius id ſpatium in hominibus quibuſdam nullo non tempore efficiunt, quippe quæ ab ortu, aut a primis ætatibus uſque ſunt, repetere oportet aut a cerebri, & cerebelli mole æquo majori, ſi cum cranii capacitate comparetur, aut contra ab hac æquo minori, ſi cum illa conferatur: quæ quidem ἀσυμμετρία ſi haud ita raro inter alias occurrit partes; cur non aliquando inter has quoque? Equidem cum de alia in aliis cranii capacitate primum in Adverſariis (*f*) mentionem injeci, ad iſtam ipſam qua de hic agimus, rem illuſtrandam; eo, ſi quæris, me adduxerat alia in aliis craniis ſæpe animadverſa, & in nonnullis quidem altiſſima excavatio ad vaſa quæ per Duram meningem prominent, excipienda. Sed tacitam conjecturæ meæ cauſam plane confirmavit, atque amplificavit Vir Sagaciſſimus Hunauldius (*g*), quem Regiæ Scientiarum Academiæ Pariſienſi, mihique ipſi ante diem ereptum, cum hæc ſcriberem cognovi ex litteris Celeberrimi, & erga me Liberaliſſimi Viri Reaumurii. Hunauldius enim animadvertit, nec raro, in puerilibus craniis præmature conſtringi, & ferruminari Sagittalem, & Coronariam ſuturas, proptereaque minime cedentibus oſſibus, augeſcens cerebrum arctari, premique adeo, ut in quo puero deletam jam prorſus utramque ſuturam conſpexit, in eo profundiores quam ſoleant, in ſincipitis, & frontis oſſibus excavationes deprehenderit ad cerebri anfractus excipiendos. Quæ cum ita ſint; probe vides quæ in quibuſdam aut ſemper eſſe, aut forte accedere poſſint cauſæ, quæ ſpatium detrahendo, efficiant, ut quæ aqua in aliis quibus eædem cauſæ non ſunt, uſque adeo non nocet, ea repente effuſa, aut ocyus addita, comprimendo afferat apoplexiam, eamque vel citius, quam par propemodum ſanguinis effuſi copia afferret in iis videlicet quibus amplius intra calvariam ſpatium foret. Non me fugit, Præſtantiſſimos eſſe Viros quibus non placet ullum in magnis corporis caveis agnoſcere ſpatium, ſed plenas adeo omnes ponunt, ut nihil quidquam addi queat. Locus hic non eſt ea de re fuſe, & diligenter ſcribendi, videndique, num cranium omnino plenum putare neceſſe ſit, cum ejus cavi continuata appendix, tubus videlicet vertebrarum, non ubique ſit plenus cerebri ipſius appendice, Spinali medulla, quippe, ut noſti, non parvum præſertim ad tractum, ſic attenuata, ut contingere ſuam nequeat Craſſiorem meningem; itemque num Calloſum corpus quod inferiore facie qua lacunar format Lateralium ventriculorum, convexum non eſt, ita ſe imponat Striatis corporibus, Thalamiſque Opticorum nervorum, protuberantiis nimirum non modo baſim, ſed & latera eorum ventriculorum facientibus (*h*), ut nihil prorſus intervalli relinquat; num pariter nihil omnino relinquatur ſpatii inter ventriculi quarti latera adeo prominentia; itemque inter cavas facies anterioris, & poſterioris partis ejuſdem ventriculi; nihil in canali qui Tranſitus dicitur ad eundem ventriculum; nihil demum qua meare poſſit humoris quidquam a ventriculis ad Infundibulum, & glandulam Pituitariam, quorum utrumque aliter poſſet fruſtra creatum videri. De his autem quærere hic omittimus, cum ſatis in præſentia eſſe poſſit quod diſerte iidem fatentur, cerebrum *cavitates habere, ut aliquando laxari inanitis cavis, aliquando comprimi poſſit, quando ea cava pleniora ſunt*, & alibi, *nullas arterias magis dilatabiles eſſe, quam quæ cranio continentur, verum eaſdem coarctari a cranio. Quando adeo ſanguis majori copia arterias piæ meningis replet, has majus ſpatium replere, & id ſpatium demi reliquis partibus encephali*. Hinc *a potu liquidorum ſpirituoſorum ſomnum* fieri. Quod igitur ſpatium ipſi quoque agnoſcunt, intraque naturæ modum imminui, & viciſſim reſtitui poſſe, dicunt, id, ut cætera, aliud in aliis eſſe corporibus, non dubitamus: & quibus igitur paulo amplius eſt, in iis ab eadem effuſæ aquæ copia non eandem cerebri compreſſionem, neque detrimentum idem futurum quod in iis quibus aliquanto anguſtius ſit.

33. Sed tu fortaſſe cum iis facis, qui aquæ effuſionem malunt nunquam apoplexiæ cauſam eſſe, ſed effectum ejuſdem cauſæ quæ apoplexiam facit, ut puta ſanguinis in vaſis quæ in cerebro, & circa cerebrum ſunt, reſtitantis. Quibus ego Doctiſſimis Viris hactenus in I. ad te Epiſtola (*i*), multoque etiam magis in Adverſariis (*k*), aſſenſus ſum, ut tamen non plus dederim quam quod aliis Sapientiſſimis Viris ſatis eſt, ple-

(*ſ*) Act. Nat. Cur. T. 4. Obſ. 135. cum Schol. (*t*) Annot. in Hippocr. l. 2. de Morb. verſ. 64. (*u*) n. 11. 20. 24.
(*x*) n. 4. 6. 9. 11. 16. 21. 26. 28. (*y*) l. 1. S. 2 in Addit. Obſ. 11. (*z*) Commerc. Litter. A. 1741. Hebd. 44 n. 1.
(*a*) Anat. Prælect. l. 5. Lect. 1. (*b*) Tract. de Vulner. c. 12. (*c*) n. 14. (*d*) n. 31.
(*e*) Commerc. Litter. A. 1736. Hebd. 46. (*f*) VI. Animad. 82. (*g*) Hiſt. de l'Acad. R. des Sc. A. 1734.
(*h*) Adverſ. indic. Animad. 10. (*i*) n. 5. (*k*) Adverſ. indic. Animad. 84.

plerunque rem ſe habere, ut illi conſtituunt. Feci igitur in his quas nunc mitto, Litteris idem fortaſſe quod in Foro, & Cauſis homines minus inconſiderati ſolent, qui ut id ab adverſariis impetrent quod æquum eſt, plus aliquanto interdum petunt. Satis enim mihi eſt, aquam vel convellendo, vel comprimendo, vel utrumque ſimul efficiendo poſſe interdum apoplexiæ cauſam eſſe. Si tibi eo arbitrio quod jam inde ab initio (*l*) permiſi, utenti non placet in hiſtoriis quas protuli, omnibus tantum ipſi aquæ tribuere, quantum ego viſus ſum; at in quibuſdam tribuere ne recuſa: rationeſque ſaltem attende, quibus ipſe rationibus oſtendere conatus ſum, aquam aut id revera feciſſe, aut certe facere potuiſſe. Quod ſi forte iis rationibus nihil egiſſe tibi videor, & aquæ effuſionem omnino effectum eſſe mavis, quam cauſam; vide, ne te invitum eo rationes adigant tuæ, ut ſanguinis quoque effuſionem non pro cauſa habeas apoplexiæ. Quod qui cenſuerunt, haud ſatis videntur attendiſſe, effuſiones ſanguinis non ſemper ab diſtentorum vaſorum ruptione, neque hanc ſemper a præſenti ſanguinis mora pendere; vaſorum enim tunicæ tum ab eroſione, ut alias (*m*) ſcripſi, pertundi queunt, tum poſtquam a prægreſſa olim, idque ſæpius, mora, aut impetu ſanguinis attenuatæ plurimum ſunt, repente a quovis, leviori etiam, qui accedat, impetu omnino perrumpi. Apoplexiæ autem quæ ſic effuſum ſanguinem conſequuntur, num a reſtitante in vaſis, an a comprimente extra vaſa cerebrum, efficiuntur? Certe quid compreſſio cerebri per ſe poſſit, arte, & caſu oſtenſum accepimus cum in brutis animantibus, tum in quibuſdam hominibus quibus fortuito pars cranii non parva adempta fuerat; manu enim ad cerebrum appreſſa, eadem quæ in apoplexia, ſymptomata accedebant; manu amota, paulatim abibant. Et ne ab ea quæ ab effuſo ſanguine fit, cerebri compreſſione recedamus; illud quod ſæpe viderunt Chirurgi, cogita, vel potius in Sepulchreto (*n*) lege. *Solam compreſſionem, a ſanguine intra ſpatium meningum ſtagnante, ad apoplexiam faciendam ſufficere, evincunt illi qui omnibus ſenſibus & motu privati, ſolo trepano a præſentiſſimo interitu vindicantur*. Ex quibus exemplis hoc quoque colligere ſimul poteris quod iis reponas, qui a compreſſione quidem apoplexiam agnoſcunt, ſed ab ea ſolum compreſſione quæ non ab una aliqua parte, ſed ferme undique cerebrum urgeat. Quibus & anatomica adverſantur exempla, velut duo illa quæ a Cel. Swietenio (*o*) ſunt commemorata. Eſt enim evidens, a ſanguine effuſo ad bina dumtaxat cochlearia, imo ad unum, comprimi undique cerebrum non poſſe. Ad ea ſi & noſtrum addas, Epiſtola ſcriptum ſuperiore (*p*); intelliges, duo cochlearia ſanguinis, partem cerebri tantummodo, idque exterius, prementis, inducere poſſe apoplexiam: qua autem ratione haud multus ſanguis, multum poſſit, ex iis cognoſces, quæ paulo ſupra (*q*) indicata ſunt.

34. Si igitur ſanguis effuſus, cerebrum premendo, apoplexiam facit; etiam aqua effuſa, pro rata portione facere poterit, aut certe ad quamcunque aliam cauſam, quæ ſola facere non poſſet, adjuncta, perficere: ut ſi forte ſanguini necdum in vaſis adeo reſtitanti, ut inferre valeat apoplexiam, effuſa interim aqua accedat; erit hæc effuſio, ſi ita vis, effectus illius retardationis; ſed compreſſio quæ ab effuſa aqua addetur, cauſa erit ultima apoplexiæ. Verum quamvis liberaliter in hac diſputatione tecum agam; ne tamen credas, me in alteram partem forte proclivioren; cujus rei cauſas procul habeo; quo jure, quave injuria plus aquæ tribuiſſe, quam par ſit; omiſſis hic partim, partim alium in locum rejectis cæteris apoplecticorum hiſtoriis in quorum cranio illam reperi, noviſſime tibi unam ſubjiciam in qua multum ibidem aquæ inveni, etſi apoplexia nulla fuerat. Ea hiſtoria expoſita, perpaucisque ejus occaſione additis de uno ex multis modis atque rationibus quibus in cerebro aqua congeritur, his jam æquo prolixioribus Litteris finem imponam.

35. SENEX prope annos octoginta natus, olim, quod cicatrices oſtendebant, tibiarum ulceribus, nunc fœdis in cute ferme univerſa puſtulis affectus, in Bononienſe S. Mariæ de Morte Noſocomium ſub noctis initium recipitur. Arteriarum pulſus non frequentes illi quidem erant, ſed vi parum firma, eaque inæquali, neque in utroque brachio æque manifeſta. Lucebant oculi, intentique erant, & quaſi diverſa tuentes. Interrogatus, negat, caput dolere, aut grave eſſe, aut ſomnolentum. Vomuiſſe ſe, ait, idque lingua, ut videtur, titubante. Mens tamen, & ſenſus, & movendi facultas conſtant. Noctu ſenſim gravior fit: itaque moritur poſtridie mane. VENTRE aperto, ſana omnia inventa ſunt, niſi quod erant multo magis quam ſoleant, madida, hepar autem ſubalbidum, & duriuſculum, ejuſque veſicula referta ſubnigra bile, Colon denique inteſtinum; ſi id quoque huc cenſes attinere; ad craſſitudinem pollicis ſub ventriculo contractum. Hora erat a morte undecima, cadaver autem in aperto aere jacuerat, eoque frigido; medius enim erat menſis December A. 1705., inteſtina tamen adhuc calebant. Pulmones undique erant pleuræ affixi, a qua dum ſiniſtro in latere avellerentur, aqua prodiit, quæ ubi ſtagnaſſet, pro certo non potuit cognoſci. In corde, ut alibi quoque, ſanguis fluidus. Capite abſciſſo, aqua de maximo cranii foramine deſtillabat: & ſane ubique intra cranium fuit, præſertim vero ſub tota meninge Tenui, per quam, ſpumoſæ ſalivæ inſtar, bullulis videlicet paſſim admiſtis, translucebat. Plexus Choroides veſiculas aliquot aqua diſtenſas habuere; ipſi tamen ab ea aqua quæ in ventriculis inventa eſt, minime albicabant. Cerebrum laxum erat: Pituitaria glandula quaſi nulla

36. Sive amplius in hoc cranio, pro mole cerebri, ſpatium fuit, ſive hujus vaſa; quæ neque turgida potui animadvertere, neque fore, arteriarum pulſus indicarant; minime turgebant, ſive lente omnino, atque paulatim aqua illa collecta fuerat; nulla, ut vides, hic fuit apoplexia; aqua tamen in cranio multa. Quo autem hæc modo collecta eſſet, facilius dicerem, ſi in ventriculis præſertim, ut non pauca fuit, ſic plurima fuiſſet, plexuſque in illis decolores. Nam Pituitariam glandulam uſque adeo extenuatam ſpectanti ſuſpicio non deeſſet, minus illam officio ſuo functam eſſe, non ſecus ac mammariam glandulam, & thymum, ac teſtes eo contractiores videmus, quo jam diutius in munere ceſſarunt ſuo. At ſi officium illius eſt deſtillantem e ventriculis humorem per Infundibulum excipere; cur non & multo plus aquæ in his fuiſſet, & in plexibus multo longioris, ut ſic dicam, macerationis indicia? Quæ ſane indicia, ut neque aqua plurima, nec in Agricola, nec in Stabulario fuerunt, de quibus ſupra (*r*) dictum eſt, cum in illo tamen ea glandula æque ac in Sene de quo loquimur, contracta eſſet, in Stabulario autem etiam vitiata. Quid ergo eſt? Num vulgo traditus hujus glandulæ uſus eſt in dubium vocandus? an potius, quoniam is ab ſtructura ipſa, & ſitu partium indicatur non obſcure, peculiari aliqua ratione eſt ita explicandus, ut quæ nos in tribus iis hominibus glandulæ vitia animadvertimus, defluxui humoris ventriculorum officerent quidem, ſed non quantum nobis debere officere viſum eſt? ut puta, ſi viæ præterea ſint aut quales multi eſſe arbitrantur, aut aliæ quæcunque, minus illæ quidem manifeſtæ, ſed plures, per quas pars humoris poſſit e ventriculis amandari. Sic enim, niſi hæ ſimul viæ obſtruantur; ventriculi aqua non complebuntur: ſi & hæ; magnus cerebri hydrops fiet. Itaque ut in illo hydrocephalo occluſas exiſtimo, in quo Hunauldius (*ſ*) neque in Pituitaria glandula, neque in Infundibulo vitium ullum ſenſibile invenit, ſic eaſdem quoque obſtructas crediderim in eo hydrocephalo in quo *glandulæ pituitariæ nullum veſtigium* fuit, ſicut habes in Sepulchreto (*t*), multoque etiam magis in altero in quo, ut ibidem (*u*) leges, illa *flaccida, & ſatis magna*, nec multo minus in tertio, & quarto ibi pariter (*x*) deſcripto, aut commemorato,

(*l*) n. 1. (*m*) Epiſt. 3. n. 3. (*n*) l. 1. S. 2. Obſ. 9. in Schol. (*o*) Comment. in Boerh. Aph. §. 1010. ε. & 4. (*p*) n. 14.
(*q*) n. 32. (*r*) n. 26. & 19. (*ſ*) Memoir. de l'Acad. R. des Sc. A. 1740. (*t*) l. 1. S. 16. Obſ. 7.
(*u*) Obſ. 8. Vid. tamen de utraque hac Obſervatione Epiſt. 12. n. 4. (*x*) cit. Sect. 16. in Addit. Obſ. 12. & in Schol. ad eandem in fin.

rato, in quorum altero *humor* fuit in ea glandula *unctuosus, pellucidus tamen, stylo visci instar adhærens*, in altero autem eadem, *qua infundibulum inserebatur, gelatina quadam viscida ad magnitudinem minoris fabæ penitus oppleta fuit*. In his igitur omnibus alias quoque vias impeditas fuisse, censeo: non sic vero in illis tribus apoplecticis quos superius proposui, ut neque in illo quem descriptum habes in Sepulchreto (*y*), *in cujus glandula pituitaria, duplo majore solito, sinus inventus est plenus muco, qui in gelatinam subflavam pellucidam concreverat*. In his enim non plus ei glandulæ tribuo, quam ut *ad aquæ cumulationem symbolum contulerit*, quæ sententia auctoris quoque fuit hujus postremæ observationis Wepferi (*z*) in ea Scholiorum parte, quæ non secus ac ejus nomen, in Sepulchreto omissa est. Quam observationem, ut & duas illas quas de hydrocephalo, ultimo loco indicavi, si cum mea illa, in Stabulario habita (*a*), quod ad glandulæ Pituitariæ affectionem attinet, diligenter conjungas; facile intelliges, inter cæteros ejus morbos, viscidi in ea muci congestionem haud ita raro contingere: quo fortasse tumor quoque referendus est de steatomatum genere, ab eodem, quem supra (*b*) laudavi, Manfredio A. 1707. in ea glandula deprehensus. Et muco pariter illas quoque alias vias aliquando occludi posse, intelliges, si quam Pechlinus in Sepulchreto (*c*) descripsit, hydrocephali sectionem relegens, animadverteris, sub maxima limpidissimi seri copia *in ventriculorum fundo lentam fuisse & pituitosam lympham, quæ se glutinis instar parietibus cerebri medullaris, & ventriculorum limbis applicaverat*.

37. Cæterum humoris in Pituitariam glandulam defluxum a ventriculis quidem cerebri omnibus Infundibuli occlusio impedit, velut ea quam Brunnerus (*d*), itemque eæ quas Littrius (*e*), aliique, & in his Præcl. Hallerus (*f*) ab se visas tradunt: a Lateralibus vero quatenus impedire possit orarum Fornicis cum basi horum ventriculorum coalitus, aut ad hanc arctissima appressio, videndum esset. Verum aliquando Epistola hic, ut promisi, finem habeat. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA V.

De Apoplexia quæ neque a sanguine, neque a sero est, sermo habetur.

PRæclare, ut solebat, Boerhaavius (*a*), Apoplexia, inquit, *bene dividitur in sanguineam, & pituitosam; sed non perfecta divisione, quum & serosa, & atrabilaria, & polyposa sit, & alia*. Eademque nobis, quippe *anatomica inspectione cadaverum* eo morbo *extinctorum* pariter edoctis, si pauca quædam excipias, sententia est. Itaque cum apoplexiam in sanguineam, & serosam divisimus (*b*), non morbum ipsum divisimus, sed frequentiores potius cum aliorum, tum nominatim Valsalvæ, & nostras apoplecticorum dissectiones, cæteroquin diserte falsi, nonnunquam & alias, præter sanguinem, & serum, apoplexiæ causas inveniri, quarum tibi aliquas, ut tunc promisimus, hac Epistola proponemus. Serosam autem potius diximus, quam pituitosam, frequentiora pariter spectantes. Nam ut vera scripsisse, non dubitemus, Columbum nostrum (*c*), cum se *dissecuisse non semel*, ait, *qui ob fortem apoplexiam obierant, in eorumque cerebro magnam aquæ copiam reperisse: perspicuam quidem, sed glutinosam*; sic minus obvia vidisse, credimus, nisi forte censeas, aquæ illius quæ sæpe sub Tenui meninge (*d*) primo aspectu *gelatinæ* instar apparet, speciem potius, quam naturam, attendisse. Cæterum si ejusmodi aquam reperit quæ reapse pituitam illam referret, quam tunc vulgo causam esse existimabant apoplexiæ; recte fecit quod ejusmodi observationes in eum librum rejecit quem *de iis* inscripsit, *quæ raro in Anatome reperiuntur*. Nec minus recte fecit Varolius (*e*) (cujus locum, alias quoque (*f*) productum, forsan æquius est ad hunc modum interpretari) si pituitam eandem spectans, negavit, *in ventriculis cerebri* apoplecticorum *reperiri majorem excrementorum copiam, quam communiter in omnibus aliis reperiri soleat*. Verum ad promissa efficienda, ab duabus Valsalvæ historiis initio ducto, pergamus.

2. VIR erat annos natus triginta tres, sanguineo temperamento, gracilis, herniosus, mero, & *tabacco* summopere deditus. Hic cœpit dolere parte capitis sinistra, ad occipitium præsertim: quem dolorem secutus est dolor, & imbecillitas musculorum colli in eodem latere. Primum febris vehemens fuit; sed postea se remittere visa est. Verum pulsus factus est non modo rarus, sed & debilis, parumque renitens, simulque collabascere cœperunt vires, ut quivis corporis motus jam essent difficiles. Quin etiam post interruptum delirium, aphonia accessit, neque æger amplius movere se potuit, donec, lente moriens, post diem tandem quartum decimum vivere desiit. E CRANIO dum cerebrum eximitur, in hujus basi paululum purulentæ materiæ animadvertitur: qua abstersa, dum cerebrum tractatur, ibidem nova conspicitur. Nimirum per Infundibulum e ventriculis prodibat. Nam eadem sinister, dexterque præsertim, redundabant. Quippe in hujus Striato corpore foramen erat, quocum ulcus sinuosum communicabat, tertiam partem occupans substantiæ, quæ a dextris basim cerebri faciebat. A sinistris nihil in cerebro erat vitiatum. His inspectis, ob herniam dissecto scroto, intestina reperta sunt testiculo, & circumjectis membranis tam valide annexa, ut neutiquam potuissent in suam sedem reponi.

3. Si effusus sanguis in pus se converteret; tibi fortasse hanc dissectionem cum aliis comparanti quæ Epistola III. descriptæ sunt (*g*), hæc quoque apoplexia videretur ab effuso sanguine fuisse qui sibi primum in substantia cerebri cavernam istam excavasset, mox in pus versus, Striato corpore perrupto, in impositum ventriculum, ex eoque in alterum irruisset. Verum cum sanguinem effusum perstare, non pus fieri, aliæ alias (*h*) a nobis productæ, producendæque historiæ comprobent; satius est conjicere, abscessum, paulatim in cerebro factum, vehementem febrem tunc excitasse, cum ex ejus materia pus conficiebatur, quo confecto, se febris, ut solet, remiserit (*i*), mox autem cum, via sibi facta per Corpus Striatum, pus in ventriculos redundavit, istam apoplectici generis affectionem accessisse. Extat Laubii (*k*) observatio, alibi quoque a nobis facile commemoranda, quæ conferri cum hac posset; tametsi multo serius post gravem febrim, apoplexia a pure successit; si dilucidius indicata esset hujus sedes. Apparet enim, effluxisse e cerebri hemisphærio sinistro supra os Petrosum; sed non æque intelligitur ubi *versus thalamos* (ambos scilicet, quemadmodum hæc ipsa verba significant, ut prægressam omittamus utriusque oculi affectionem) ubi, inquam, *versus thalamos nervorum opticorum* pus fuerit *antea conclusum*. Longe ta-

---

(*y*) l. 1. S. 2. Obs. 41. (*z*) Obs. ex cadaver. Apopl. in Auct. Hist. 16. (*a*) supra, n. 19. (*b*) n. 25.
(*c*) in cit. Addit. ad S. 16. Obs. 5. (*d*) Ibid. Obs. 12. (*e*) Memoir. de l' Acad. R. des Sc. A. 1707.
(*f*) Icon. Anatom. Fascicul. 7. in Explic. Tab. 1. ad *P.* not. *C.* (*a*) Aphor. de cognosc. morb. §. 1012. (*b*) Epist. 2. n. *6.*
(*c*) De Re Anat. l. 15. (*d*) Vid. Epist. *6.* n. 12. 13. (*e*) De nervis Optic. Epist. 2. (*f*) Epist. 2. n. 7. & Epist. 4. n. 1.
(*g*) Vid. præsertim n. 4. (*h*) Epist. Anat. 13. n. 23. & Epist. Anat. Medic. 2. n. 15. (*i*) Hippocr. S. 2. Aph. 47.
(*k*) Eph. N. C. Cent. 7. Obs. 39.

ge tamen obscurior scaturigo est illius puris quod a Valsalva fuit in altera dissectione conspectum, si non post veram apoplexiam, at certe post affectionem de ejusdemmodi genere. Nam res ad hunc modum se habuit.

4. MULIERI annos amplius quadraginta natæ ex valde imminutis menstruis purgationibus obortus est in sinistro crure cancrosus tumor: quo postmodum exulcerato, aliisque in eodem crure ulceribus coortis, non levis dolor, & febris prope assidua accessit. Jamque annum, eoque amplius hæc pertulerat, cum diuturnarum molestiarum pertæsa, a Valsalva petiit, ut crus, jam nulla ratione sanabile, amputaret. Quo annuente, & rem feliciter peragente, cum ad tertium ab amputatione diem ventum esset, lividus in mutilata parte apparuit color, qui cum biduum perstitisset; adhibito emplastro ex emollientibus, & volatilibus parato, vividus color est restitutus. Interim febris in dies fit gravior, in acutamque degenerat. Parotis a dextris se attollit, adeoque intumescit, ut ad horas plus viginti quatuor ne liquidum quidem alimentum deglutire sinat. Sed largis obortis sudoribus, remittitur febris, parotis discutitur, & feliciter omnia videntur procedere. Quin etiam cum circa trigesimum diem, ob erratum in cibo admissum, acuta febris rediisset, multosque perstitisset dies; per sudores iterum sublata est. Hæc quæ dicta sunt, minime obstiterunt, quin magis magisque accrescente cicatrice, curatio jam ad finem spectaret. Verum tertio circiter ab amputatione mense, cum mulier e lecto exempta jam esset, affectione corripitur de genere apoplecticarum. Cum delirio enim, & convulsionibus, sensus, & motus imminutio in tota parte corporis dextera conjuncta erat. Quæ mala etsi ad aliquot interdum dies remitti videbantur; tamen vehementius redeuntia ægram de medio sustulerunt. CRANIO exsecto, multum pus inventum est stagnans in sinistro cerebri ventriculo: nec tamen læsio ulla in ipso cerebro deprehensa est. Verum suspicio esse poterat, materiam, quæ antea in crus ferebatur, in caput illatam fuisse.

5. Suspicio hæc tamen difficilem obscuramque habet explicationem. Materia enim quæ olim in crus ferebatur, in cruris ulceribus pus fiebat; in cerebro autem nusquam ulcus repertum est. Aut si ex diuturnis cruris ulceribus relatam in vias sanguinis partem credimus purulentæ materiæ; cur non hæc potius ad vulnus defluebat necdum persanatum? Omnino suspicari mallem, acutarum febrium tempore in aliqua inter a parte corporis coactam materiam, abscessumque factum; ni Valsalva ipse qua erat diligentia in muliere invisenda, & solertia in eorum omnium quæ incidebant, causis inquirendis, satis superque signi dedisset, nihil ejusmodi subfuisse, quando nullam, præter caput, partem corporis sibi dissecandam putavit. Quid ergo est? Num puriforem potius humorem, quam verum pus, fuisse, credemus? Non sinit summa in re Chirurgica Valsalvæ peritia, qui pus se invenisse, diserte scripsit. Præstat igitur, ut ex aliqua alia historia lumen expectemus, quam ut nunc temere aliquid, & præcipitanter effutiamus. Interea autem ad historias aliquot proprias tibi describendas pergemus: quarum duæ primæ duabus, modo ex Valsalva propositis, quadantenus respondere videbuntur.

6. MULIER Patavina, Jacoba nomine, Angeli Zanardii uxor (fecit enim inventus in singulis ejus lateribus tredecim costarum numerus, ut quod in plebejis non soleo, nomen quærerem, atque adnotarem) cum annum ageret undesexagesimum, apoplexia correpta est. Huic gravis supervenit febris. Ob hæc in Nosocomium illata, dies ibi aliquot superstes fuit. Etsi loqui non poterat; tamen primo quidem die intelligere videbatur; nam sanum brachium Medicis tentandum ultro præbuit. Id erat sinistrum. Dexteri autem artus ut sensu, ita etiam motu carebant: videbanturque insuper quasi a convulsione contracti. Sic & oculi dexteri connivebant palpebræ; ut fere clausus appareret. Facies rubebat. Sorbitio difficilis non erat.

MORTUA muliere, cum hæc accepissem; eo libentius Studiosorum Juvenum gratia cadaver incidendum suscepi, quod si noxa in cerebro organica esset, hanc a sinistris secundum Valsalvæ observationes, tunc a me nuper edita Epistola (*l*) confirmatas, facile se visuros sperabant. Itaque cum Doctis pluribus Viris, ut cæteris, ita huic quoque dissectioni, quæ diligenter habita est, & aliquot occupavit dies, frequentes interfuerunt. Sed hic non alia ferme, quam quæ aut præter naturam, aut præter solitum occurrerunt, perscribam. Primum omnium, inæqualem corporis, quod alioquin justa erat statura, nutritionem animadverti. Cum enim truncus, & femora pinguia essent; crura, & pedes, & superiores artus præsertim erant macilenti. Hora erat a morte decima tertia, cum Venter apertus est, tempestas autem frigida, quippe ultimis diebus anni 1740. Tamen fumantia viscera acrem etiam tum calorem vel post aliam exactam horam retinebant. Omentum retractum erat ad ventriculum, qui parvus apparebat, cum intestina Tenuia, & pars Crassorum aere essent subturgida. Illa autem sursum repulerat vesica, urina distenta, quæ nulla re, nisi propria operta pinguedine, ad sex digitos supra os pubis se attollebat. Cum manu comprimeremus; lixiviosum lotium, non tamen fœtidum, vix guttatim prodibat. Erant enim vasa sanguifera in supremo urethræ orificio, & aliquo supra ipsum spatio valde sanguine distenta, & nigricantia, ad eundemque modum, sed paulo minus, per maximam partem internæ faciei urethræ pergebant, ut facile intelligeres, esse ea loca non modo inflammata, sed gangrænæ jam proxima. Quin etiam interior vesicæ facies sanguineis hic illic punctis distinguebatur. In uteri cavo aliquid subflavi humoris animadvertimus. Neque de ventris visceribus superest quod adnotemus, si hepatis excipias vesiculam bile turgidiorem fusca, ut videbatur, sed quæ colore inficeret maxime flavo, quo & proximum vesiculæ intestinum Colon infectum erat. In ea bile concretiones erant quædam paucæ, parvæque, & molles, nisi quod una tamen in calculum densata erat firmum, & durum, diametro æquantem apicem minimi digiti, superficie undique granosa, figura autem rotunda, ut unum ex iis bellariis referre posset, ex coriandri semine, inductoque saccharo sic paratis, ut superficies asperula sit; nisi colore fuisset cinereo, & quiddam quasi pellucidi habuisset. In Thorace, pulmo dexter magna ex parte ad pleuram annexus, in summo autem posterius adeo corruptus ex antiquo fortasse vitio, ut humorem graveolentem effunderet. Quo absterso, & visceribus inde, & ex ventre detractis, duo animadverti, atque ostendi, alterum in diaphragmate, alterum in costis, & vertebris, quæ tametsi ad morbum non attineant, tamen ob raritatem digna sunt quæ minime tibi reticeantur. In diaphragmate erant duo proxima quidem, sed inter se distincta, foramina ad venas e ventre in thoracem trajiciendas. Nam præter majus, quod in omnibus est, ad truncum ipsum venæ Cavæ transmittendum, alterum prope oram primi anteriorem patebat, unam traducens de hepaticis venis, paulo altius quam soleat, id est supra diaphragma, in Cavæ truncum inferendam. Costæ autem erant viginti sex. In singulis enim lateribus singulæ erant costulæ infra duodecimam, mobili junctura nexæ cum primæ lumbaris vertebræ corpore, ita autem breves, ut singularum longitudo transversos duos digitos pollices minime superaret, cum longiores, quam solent, ambæ duodecimæ viderentur. Vertebræ autem lumborum sex erant, aut si primam ob annexas dumtaxat costulas (nam cætera, lumbarium fuit simillima) malis thoracis vertebris annumerare; hæ tredecim erant, lumbares quinque. Sed quinctæ corpus, magnitudine, & forma qua solet, præditum, iisdemque adjunctis processibus, nisi quod posterior minor aliquanto erat, ornatum, sic erat positum, ut antrorsum, dextrorsumque inclinaret. Minus alta cartilagine a Sacro osse dividebatur: quin etiam sinistra ora cum eo conna-

I tum,

(*l*) Epist. Anat. 13.

tum, alio præterea modo cum eodem se conjungebat. Nam ossea quasi ala utrinque emissa, quæ, foramine pro nervis relicto, omne propemodum intervallum implebat, processibus vertebræ Transversis, & summis ossis Sacri lateribus interpositum, his infimam ejus alæ partem per γίγγλυμον arcte committebat. Erat autem os Sacrum paulo brevius, facieque anteriore minus cava, & inter descendendum, nonnihil vergebat dextrorsum. Cæterum, si imam illam vertebram excipias, nihil in vertebris omnibus a capite ad eam usque præter naturæ consuetudinem inventum est.

Sed ad Caput, cujus potissimum causa hæc instituta dissectio est, transeamus. Dum cranium secabatur, serum non paucum prodiit. Illius fornice sublato, cerebrum sua in sede persecantes, primum quidem Duram meningem crassiorem animadvertimus. Per alteram autem meningem vasa omnia sanguine non secus ac si usus essem injectione, multum distenta. Erat is sanguis qualis in toto hoc cadavere ater, nec valde fluidus. Sub eadem meninge conspiciebatur in cerebri anfractibus aqua pellucida, cujusmodi aquam mox in ventriculis, Lateralibus dumtaxat, invenimus, cum plexibus tamen Choroidibus minime decoloribus, quamvis vesiculas habentibus aqua turgidas, & ex his unam, minimum uvæ acinum æquantem. Fuit hæc in plexu sinistro: quo sublato, animadverti Thalamum nervi Optici non eo quo dexter, naturali esse colore, sed fusco. Tunc assulatim cerebrum dissecando, hujus quidem reliquam omnem substantiam reperi quam optime constitutam; sed quæ a latere externo Thalami, quem memoravi, sinistri erat substantia medullaris, ea permollis, & quasi liquata, ac permista cum cruento quodam, sed obsoleti coloris, humore deprehensa est, ut nihil, nisi gravis odor deesset, ut plane fracidam pronunciares. Occupabat id vitium paulo plus loci, quam a maxima nuce juglande occupari potuisset, eratque color ille cruenti humoris in ejus medio manifestior. Fuit autem res eo facilius animadvertenda, quod cum cerebrum, ut dixi, alibi suo colore esset, nec cerebello tantum durius, sed mira quadam ubique, & præsertim in toto dextero hemisphærio, duritie præditum; in illo uno, quem designavi, loco subcruentum colorem, & substantiam quasi diffluentem habebat.

7. Apostema sui generis (*m*) fuisse hoc, credo, agnoscente etiam Avicenna (*n*) apoplexiam a *repletione apostemante*, cujus vim in proposita muliere effusa aqua, & distenta sanguine vasa augebant. Accidit autem apostema circa eam sedem, in qua plerumque magnas, quæ in apoplecticis occurrunt, organicas noxas inveniri, alias (*o*) indicavimus: quam ad sedem, & ex apostemate quidem, in Viro erat quoque in prima Valsalvæ historia descripto (*p*). Porro in eadem, itemque in altera (*q*), & in hac pariter historia nostra ejus confirmatam doctrinam vides, noxa in eo cerebri hemisphærio inventa quod resoluto corporis lateri oppositum erat.

8. Inflammatio autem qua nostræ apoplecticæ vesica laboraverat, quippe tanta urinæ copia distenta, facit ut in mentem veniat ingentis illius collectionis urinæ, quam in Stabulario (*r*) a me descriptam esse, memineris, nec minoris, quam tibi in vesica anus, ex apoplexia pariter mortuæ, alio loco (*ſ*) describam. Ex his atque aliis ejusmodi Observationibus facile intelligis, quam facile possit accidere, ut qui apoplectici paulo diutius vitam trahunt, iis nova insuper malorum accessio fiat ab urinæ retentione, eo minus animadversa, quod cum pauca qui possunt, sed ea liquida, deglutiant, lotium autem sæpe ob infirmatas sphincteris vires guttatim destillans, cubile humectet, his indiciis acquiescunt ministri, ut minime credant de retenta urina sibi Medicos esse monendos. Horum igitur partium erit jubere, imam ventris partem subinde attrectari, ut si tumor indicet, lotium non reddi, hoc arte aliqua, & si res cogat, immissa, quod in fœminis facillimum est, argentea fistula, manu emoliantur.

9. Sed de iis quoque duobus, quæ ob raritatem interjeci, a me aliquid fortasse expectabis. Dicam igitur quæ ibi continuo, ut solitus sum, iis qui aderant, indicavi. Quod ad duo attinet foramina, in septo Transverso adnotata, per quorum alterum una ex hepaticis venis trajecta, in thorace demum venam Cavam adibat; rarum id quidem esse; sed multo rarius, quod ter intra duos menses A. 1728. id ipsum ostendissem, videlicet bis in Theatro mense Februario, semel in Nosocomio mense proximo. Verum non bina tantum, ut in tribus illis cadaveribus, sed & terna me semel, iterumque (*) in diaphragmate vidisse foramina sic ut maximum venam Cavam, duo minora totidem hepaticas venas transmitterent, semel Bononiæ A. 1700. in eo septo Transverso, quod in Publica Anatome, consecante me cum Valsalva, demonstratum est, cujus ego septi rudem, mea manu descriptam, imagunculam adhuc servo, iterum Patavii ante A. 1726. quam unam observationem, antiquioris illius, ut fit, oblitus, in Epistola I. Anatomica (*t*) commemoravi; quem locum designat Solers in primis Doctusque Anatomicus Albertus Hallerus (*u*), cum *rarius* hoc *esse quod* ego *observavi*, confirmat.

10. De Costarum autem numero, ut semel undecim (*x*), ita semel tredecim mihi visas esse, non sæpius, ajo, & vera Galenum (*y*) scripsisse, agnosco, cum *hæc ita rara esse*, docuit, *ut inter mille vix unum tali costarum numero invenias*: priorem tamen numerum rariorem altero esse, ante omnes indicavit. Sed de altero numero, id est, ut sint tredecim, Archangelus quidem Piccolhominus (*z*) verum credidit id quod ipse ait, *omnem antiquitatem observavisse*, *si costæ naturalem numerum excedant*, *unam tantum*, *altero in latere*, *non duas*, *superesse*. Et sane etiam Columbus (*a*) *unam tantum costulam* præter viginti quatuor invenerat, ut ea quæ subjicit, significant, & quæ ad oram sunt adnotata, confirmant. Veruntamen; ut Bauhinum (*b*) omittam, quem Picolhominus legisse non poterat, ternas denas in singulis lateribus costas ab se repertas memorantem sic, ut a sinistris octo essent legitimæ, a dextris sex spuriæ; at Columbum ipsum, scire poterat, vidisse postea (*c*) etiam *costas vigintisex*: & Falloppium (*d*) *in duobus cadaveribus* invenisse utrinque ad tredecim *adauctum numerum a duabus costulis ita parvis*, *ut rudimenta costarum potius*, quam costæ viderentur. Cum his Falloppianis mea maxime convenit observatio, ut in eo pariter quod adjecit, *coarticulationem illam*, *quæ in reliquis hominibus*, in *duodecima* thoracis *vertebra esse solet*, *in iis cadaveribus nihil variasse*. Quod autem dixit, *tresdecim* in iis se *reperisse* thoracis *vertebras*; *verum in lumbis*; id quod Columbus, & Bauhinus reticuerunt; *quatuor tantum*, id vero quatenus a meis discrepet observationibus, præclare intelligis. Etsi enim quædam sunt unde suspicari possis, quinctam a me descriptam vertebram ad os Sacrum attinuisse; attamen si pleraque attendas, aut potius si hæc quæ servamus, ossa vel aliud agens aspicias; procul dubio primo ipso aspectu cognosces, esse illam potius inter lumborum vertebras connumerandam. Nec vero in observatione hac describenda paulo fusior fui, quod ignorarem, quot Anatomici post illos quos nominavi, similia viderint; sed quod nolui, te in hac legenda, quæ plerique omiserunt, desiderare. Nosti enim, propter omissam mentionem sedis in qua decimæ tertiæ costæ fuissent inventæ, Hunauldium (*e*) harum originem sic explicandam suscepisse, ut ejus explicatio tunc quidem habeat locum, cum ibi sunt ubi ipse vidit, nempe supra duas costas supremas; ubi autem ego deprehendi, nimirum infra duas infimas, non habeat. Nec te fugit quorundam suspicio, cum hoc loco reperiuntur, nihil videlicet esse aliud, quam Transversos primæ verte-

(*m*) Vid. Epist. 9. n. 16. & seqq. usq. ad 20. (*n*) Canon. l. 3. F. 1. tr. 5. c. 12. (*o*) Epist. 3. n. 18. (*p*) supra, n. 2.
(*q*) n. 4. (*r*) Epist. 4. n. 19. (*ſ*) Epist. 56. n. 12. (*) Vid. & Epist. 60. n. 6. (*t*) n. 26.
(*u*) Differt. de Musc. Diaphr. ad §. 7. litt. *c* (*x*) Vid. Adverf. Anat. 2. Anim. 32. in fin. (*y*) De Anat. Admin. l. 8. c. 1.
(*z*) l. 8. Anat. Prælect. 8. (*a*) De Re Anat. l. 1. c. 19. (*b*) Anatom. l. 2. c. 8. (*c*) l. 15. (*d*) Obs. Anat.
(*e*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1741.

vertebræ lumbaris processus aliquanto longiores; non, præter hos, veras costulas, mobili, ut ego ostendi, junctura connexas. Verum ad ea quæ omnino præter naturam sunt, redeamus.

11. SARTOR, qui se vino implere consueverat, aphonia correptus, intra biduum mortuus est. Plura de eo scire Alexander Bonis, quem tibi alias laudavi, Doctique alii Medici Veneti, ac Juvenes Rei Anatomicæ studiosi non potuerant, qui concessum sibi cadaver ut ipse dissecarem, cerebrique structuram diligenter ostenderem, a me petierant sub finem Martii A. 1708. VENTRIS viscera se recte habuerunt. In Thoracis cavea sinistra aquæ sanguinolentæ nonnihil fuit. Pulmones graviores, & spumam, si premeres, emittentes; sana tamen eorum substantia. Cor flaccidum, in ejusque ventriculo dextero, & proxima auricula, arteriaque Pulmonari concretiones polyposæ; nullæ a sinistris, sed in eo ventriculo paucus tantummodo sanguis semiconcretus. Aggeres, ut Valsalva (*f*) postea appellavit, Semilunarium valvularum extantiores, & duritie firmioris quasi cartilaginis. In arteria Magna, & Carotidibus sanguis fluidus non ita paucus; multus vero ejusdemmodi in Pulmonari.

Caput cum a cervicibus amputaretur; aqua e vertebrarum tubo exivit: quæ mox sub Tenui cerebri meninge conspecta est multa, non sine specie *gelatinæ*. Sed præcipue in oculos incurrebat alba quædam quasi sanies per anteriorum cerebri loborum superficiem extensa: quæ materia diligenter examinata, revera sanies, sed inodora, visa est, in ipsa Tenuis meningis substantia inhærens, superficie cerebri, quantum sensus judicare poterant, omnino illæsa. Ea autem meninx tota trahentis manum facile sequebatur: & cerebrum, cerebellum, ac nervi summa erant flacciditate. Vasa omnia, etiam tenuiora, atque intima, sanguine turgida: Sinibus autem, præsertim majoribus, inerant polyposæ concretiones. In ventriculis Lateralibus aliquid aquæ adnotavimus, & dilutum plexuum Choroidum colorem: denique in Pineali glandula minimum duriusculæ materiæ frustulum.

12. Ne in frustulo hoc hæreas, vel nostra facient Adversaria (*g*), in quibus ejusdemmodi in Pineali glandula materiam sæpe nobis aliisque animadversam memoravimus, facientque Epistolæ ad te nostræ (*h*), quibus id confirmatum videbis. Nec tamen puta, pro morbo a nobis non haberi. Habetur enim; sed pro morbo, cujus effectus perobscuri, & incerti sint, quod alias nullis, alias aliis præeuntibus symptomatibus, aliasque aliis conjunctis cerebri vitiis, occurrat. Et Joannes quidem Salzmannus, Medicus, dum viveret, Doctissimus in Dissertatione *de Glandula Pineali lapidescente*, postquam diligentius, quam hactenus quisquam, ferme omnia, quæ tunc extabant, calculosæ ejus glandulæ collegit exempla, minime dubitavit (*i*), quin dolorum capitis intolerabilium, aut fatuitatis causa ipsa fuerit tota lapidea facta in viro a Pfeilio apud Schenckium, in virgine a Drelincurtio apud Mangetum, in sene a Kingio, ut est in Actis Anglic. deprehensa. Verum Pfeilii lapis an glandula ista fuerit, non constat, & Kingius graviora in cerebro mala simul invenit, Drelincurtius autem non saxeam modo glandulam, sed ad ovi gallinacei amplitudinem auctam, ut si vel hydatis, vel quidquid aliud fuisset, sua ipsa mole debuisset maximum afferre detrimentum. Quod vero ad naturam attinet hujusce morbi, visum est doctis quibusdam Viris, & nominatim Jo. Valentino Scheidio in ea Dissertatione (*k*), in qua cæteroquin egregie ipsum præivisse video celeberrimis Observatoribus, qui cerebrum, in lapidem, ut credebatur, conversum, osseam concretionem esse, tradiderunt; visum est, inquam, illam quoque in glandula Pineali duriusculam inventam materiam ad ossium potius, quam ad calculorum naturam fuisse referendam. Quod ut de iis negare non ausim corpusculis, quæ ab neutro nostrum conspecta sunt, ita confirmare possum quæ ipse deprehendi, ea certe inter digitos compressa, in asperulas quasi arenulas sæpius abiisse, eoque friabilia; quod ipse discrimen ad calculos ab ossibus internoscendos primo loco affert; evidenter fuisse. Huc illud accedit quod alias (*l*) scribam, invenisse me nonnunquam intra hanc glandulam materiam mucosam, & subflavam, sæpe autem eandem, ejusdemque coloris materiam extra glandulam in anteriore ejus facie, & præsertim ad basis anteriora (*m*), quæ materia non dura aliquando, aut vix subdura, alias, inter digitos compressa, asperas jam continere arenulas non obscure ostendebat: iisdem autem locis in aliis cadaveribus aut erat evidenter in minuta granula conformata (*n*), aut ipsa quidem aberat; sed ibi erant subdura corpuscula (*o*). Hæc autem corpuscula sive extra, sive intra glandulam cum fere eodem quo illa arenosa denique materia colore, subflavo nimirum, aut flavo, se nobis obtulerit, imo Vieussenio quoque (*p*), Laubio (*q*), Salzmanno (*r*); nonne veri similius est, calculos esse, qui paulatim ex terreis materiæ illius particulis, aqueis magis magisque absumptis, concreverint, quam ossicula? præsertim quando, si perpaucos exceperis, cæteri qui viderunt, *arenas*, & *lapillos* nominarunt, neq modo qui sunt a Salzmanno laudati, sed & alii qui antea scripserant, & in his duo, quos Cel. Hallerus (*ſ*) indicat, Pechlinus, & Brunnerus, & qui postea, ut puta legendi in Actis Cæsareæ N. C. Academiæ (*t*), & præterea Vir Cl. Phil. Conradus Fabricius (*u*), & quoniam singillatim designari cuncti non possunt, is saltem quem novissime legimus, Solertissimus Martinettus (*x*), a quo in Ravennatis Archiepiscopi dissectione tres fuerunt hujusmodi *calculi* deprehensi. At enim is qui, cum meas horum extra glandulam occurrentium peculiares observationes attendo, longe primus omnium videtur eorum mentionem fecisse, si a te inspiciatur; Veteres Medici, inquies, pro osseis, aut cartilagineis corpusculis habuere. Scilicet Galenus in eo de Anatomicis Administrationibus libro (*y*) cujus argumentum nihil ejusmodi pollicetur (quo factum puto, ut ejus verba ab nemine fuerint, quod sciam, in hanc rem producta; nisi forte ita, uti Vesalius (*z*), ob id reprehensus ab Riolano (*a*), plerique intellexerint) Galenus igitur suis temporibus quæsitum esse, scribit, *num cartilaginosum quippiam penes cerebri glandem, quæ a turbinis seu pineæ nucis similitudine Græcis κωνάριον appellatur, vel osseum inhæreat? pari modo etiam, in quolibetne corde, cartilagineam vel osseam quandam particulam sit invenire, an in magnis duntaxat?* Nec te illud moveat quod utramque hanc quæstionem ibi inter *frivolas* reponat Galenus. Ipse enim secundam tum eodem Opere (*b*), tum eo quod inscripsit de Usu Partium (*c*), utilem esse, ostendit, cum verbis non ita paucis tractavit, ex quibus *frivolam* qua mente dixerit, præclare intelliges. Primam autem cur redarguerit, ex Riolano (*d*) cognosces. Nos autem utrumque os, non ut secundum naturam creatum, sed ut præter naturam factum, hoc tempore spectamus: imo quod apud glandulam nos quidem hactenus offendimus, non secus ac quod in glandula, multo minus os, quam concretionem calculi similem, visum esse ut plurimum nobis, fatemur ob eas, quæ indicatæ sunt, causas: quibus & hanc addes, ex materia viridi concretiones virides (hoc enim quoque colore hic lapillos reperit Vestius (*e*)) existere facilius posse, quam viridia usquam ossa pronasci. Veruntamen siquando crassiuscula aliqua sub manum redeant; non duritiem modo, aut combustorum, ut aliquando, nidorem attendere, sed per alia insuper experimenta inquirere eorum naturam constitui, intereaque rem, ut alias feci, in medio relinquere.

13. Quod mihi vel magis de vera saniei illius scaturi-

(*f*) Differt. Anat. I. n. 10. (*g*) VI. Anim. 9. (*h*) VI. n. 12. X. n. 17. XI. n. 11. (*i*) Thes. 15.
(*k*) de duob. Offic. in cerebro apopl. quæst. 2. & 3. (*l*) Epist. 21. n. 24.
(*m*) Epist. 1. n. 10. Epist. 3. n. 14. Epist. 8. n. 9. Epist. 14. n. 35. (*n*) Epist. 8. n. 6. (*o*) Epist. 7. n. 15. Epist. 8. n. 15.
(*p*) Neurogr. l. 1. c. 11. (*q*) Eph. N. C. Cent. 9. Obs. 63. (*r*) Diss. cit Thes. 13. (*ſ*) ad Prælect. Boerh. §. 296. not. p.
(*t*) T. 5. Obs. 68. & T. 6. Obs. 14. (*u*) Idea Anat. Pract. Sect. 4. (*x*) Lettera della Separaz. degli umori. (*y*) 4. c. 1.
(*z*) De corp. hum. fabr. l. 1. c. 6. (*a*) in l. Galen. de Offib. post c. 31. (*b*) l. 7. c. 10. (*c*) l. 6. c. 19. (*d*) c. cit.
(*e*) apud Salzmann. Thes. cit. 13.

turigine faciendum est, quam in proposita Sartoris observatione descripsi. Ex pulmonibus intra calvariam fuisse translatam, suspicarer, si illos, ut graviores inveni, ita usquam læsos deprehendissem: quemadmodum ex calvaria ad urinæ vias transvectam esse aliquando, cum ex aliis, tum ex eo videtur quod Vir Cl. Hippol. Franc. Albertinus a se in Tonsore animadversum narrabat. Quem ex longa sub sole mora cum dolor capitis, sensusque ponderis in vertice, febris, delirium, nervorum distentiones, lethargus, resolutio denique prehendissent; repentina urinarum copia liberavit, in quibus pus subsidebat: & annos quidem aliquot capite male habuit; sed tamen, cum hæc mihi narrabantur, sanus vivebat. Quid? quod ex ipsis pulmonibus in cerebrum (ut in Sartore me dixi fuisse conjecturum) aut ex pleura quoque pus traduci, nec Duretus dubitavit, & Paræus, ut videtur, invenit, sicuti habes in Sepulchreto (f).

14. Sed præter pus in cerebro genitum, aut ad ipsum translatum, posse interdum alias causas, minus adhuc animadversas, apoplexiam facere, aut ad ipsam faciendam convenire, non levis mihi suspicio est ex iis quas tibi protinus subjiciam, dissectionibus. Quarum primam, quamvis non præsente me habitam, non secus tamen proponam, ac si ipse habuissem. Namque aderat Nicolaus Mediavia Professor Publicus, & ex Sacro hoc Philosophorum ac Medicorum Collegio Doctor meritissimus, cui non minus quam mihi, credo ob spectatam duodequadraginta jam annos ex quo ipsum in Re Anatomica exercere cœpi, fidem, ac diligentiam, pari cum assiduitate conjunctam; ut quotquot hoc omni, quod dixi, tempore Patavii habui dissectiones, non modo cunctis ferme interfuerit, sed etiam sæpe administrando, plerumque consecando, laudabilem operam, ac perutile auxilium præbuerit. Hic igitur quendam, cui in Patavino Nosocomio ægrotanti ipse ex officio Medicus fuerat, cum mortuum incidi, se inspectante, jussisset, eodem die, qui dies fuit IX. Kal. Apriles A. 1740., rem mihi in hunc modum exposuit.

15. SENEM, qui ex cruris ulcere laborabat, repente capitis dolor prehendit. Cum cerebro aliquid instare periculi videretur; eo statim mane sanguis est missus. Nihilominus hora vigesima, ingruit apoplexia, cum dexterorum artuum resolutione. Huic resolutio accessit inferiorum omnium partium, & intra paucos dies mors. CALVARIA exsecta, arteria illa in quam confluunt Vertebrales, & quæ super Callosum corpus recta ducuntur, sanguine erant turgidæ; reliqua vasa non item. In ventriculo utroque Laterali non pauca aqua, & plexus Choroides pallidi. Septum Lucidum anterius disruptum. Sed quod maxime in oculos incurrit, omnis medullaris substantia hemisphærii dexteri valde fusca erat; non sinistri.

16. Hæc audienti mihi, confestim in mentem venit Sacerdotis Veronensis, in quo apoplexia repente sublato, totam, ut alias ad te scripsi (g), medullarem cerebri substantiam fuscam factam adnotavi. Quidquid illud est; quod sanguinem non videri, tunc monui; unde illa candida substantia inficitur, num inter apoplexiæ causas non est reponendum? Nam etsi in hoc Sene, cui prima resolutio a dextris fuit, in eodem cerebri latere animadversa est infuscatio, non in opposito; scis tamen, Valsalvæ doctrinam fere in omnibus; non omnibus; respondere (h). Sed age, ad minus obscura veniamus.

17. ÆTHIOPS erat Venetiis annos ad triginta natus, torosus, & bene valens, nisi quod iis ultimis mensibus factus erat obnoxius languori cuidam ventriculi, levi cum sudore conjuncto, qui tamen languor cibo sumpto illico tollebatur. Is cum circa medium Quinctilem A. 1708. hilariter cum Amicis versaretur, jentaculo; nam matutinum erat tempus; jam usus, in eoque esset, ut stans, tuba, sicuti facere solebat, cum ipsis caneret, sensim, lenteque adeo retrorsum cecidit, ut Amici factum id ludendi gratia fuissent facile credituri, nisi inter cadendum, tremores quosdam totius trunci corporis animadvertissent. Homo autem eodem quo cadebat, puncto temporis est mortuus. SECANTI ut adessem, a me, ut solitus erat, petiit Cl. Santorinus. Hora erat a morte circiter duodecima. Cadaveris superiores artus subrigidos, collum, tanquam restitante sanguine, nigrius reliquo corpore, oculos quasi viventis animadvertimus. In Ventre, si omentum excipias nimis breve, hepatis crepidinem ipsam livescentem, & lienis membranam in connexa facie certo quodam loco quasi tendineam factam, eoque albicantem; omnia secundum naturam apparuerunt. Itaque nihil magis oculos moratum est nostros, quam vasa Lactea quamplurima, chylo distenta, & nodosa, hinc multis radicibus Tenuia intestina ferme usque ad oppositam ipsi mesenterio partem complectentia, inde vero hujus centrum versus contendentia, in quo prælongæ, magnæque glandulæ spectabantur. Thoracem reclusuri, cartilaginum quæ costas cum sterno conjungunt, insolitam, ea præsertim ætate, duritiem mirati sumus. Pulmones omnino sani, quamvis dexteri latus alicubi, sinistri vero suprema pars tota ad pleuram per membranea vincula annecteretur, intusque ambo paulo plus seri quam soleant, continerent. In pericardio quoque aquæ subturbidæ copia æquo major. Cor tamen naturali firmitudine: in ejusque thalamis sanguis fluidus, qualis in Magna etiam arteria, & in Pulmonari præcipue inventus est. Per illius externam faciem in thorace toto sanguifera vascula maxime conspicua. Cerebro denique retecto, sub Tenui meninge aqua apparuit: quin etiam in Lateralibus ventriculis, & in sinistro præsertim, aquæ fuit plus quam secundum naturam solet: Choroides tamen plexus suo colore, & sine hydatidibus conspiciebatur: cerebrumque ipsum justa erat firmitudine. Vasa autem ipsius, & Sinus, inania potius, quam plena, quidquid habebant sanguinis, sine ulla vel minima concretione habebant; ut in toto hoc cadavere nusquam sanguinem nisi fluidum offenderimus. Sed nusquam, nisi intra cranium, id vidimus, cujus potissimum causa hanc tibi historiam describendam suscepi. Scilicet sanguifera vasa quæ & in superiore dissectione memorata sunt, supra Callosum corpus traducta, aere cum pauco sero intermisto distenta erant. Sic illa quoque arteria, quæ per basim ducitur medullæ Oblongatæ ex confluentibus Vertebralibus orta, & alia præterea per superiorem cerebri superficiem vasa ab incluso aere distenta pellucebant.

18. Etsi hujus tam repentinæ mortis causæ aliæ minime intra cranium videantur defuisse, si ea placeant quæ proxima Epistola proposita sunt; tamen sive illas non omnino credas hic satisfacere, sive hanc præcipue postremam putes, quandocunque occurrit, esse attendendam; quid de ipsa censeam, vel potius conjiciam, iis spectatis quæ jam circa hujus initium sæculi proposita, & disputata ab Italis fuerant, non reticebo. Idque eo libentius faciam, quod non hujus tantum, sed & aliorum quorundam sanguinem animadverti spumosum, & aereis bullis distinctum. Igitur vel secundum naturam aerem in humoribus inesse, & nominatim in sanguine, certum est; siquidem ambiguis cæteris probationibus omissis, si segmentum vasis, puta venosi, viventis bestiæ arctissimis utrinque vinculis constrictum, abscissumque in Boyleana machina ponatur; ut circumjectus aer subducetur, ita is qui cum sanguine inclusus est, vas illud distendet. Et sane nisi se res sic haberet; hujus in quo nostra sunt corpora, aeris circum undique prementis vis, urgendo vasa, motum sanguinis sufflaminaret, quem nunc admistus aer tuetur non impari conatu; nam cum æque atque hic exterior, *præter naturam coactus sit*, ut Platonis (i) verbis utar, æque *secundum naturam renititur, seque revocare in contrarium* conatur: itaque dum neuter prævalet, salva res est. Verum ut hanc, atque alias, quas nunc memorare necesse non est, sanguini præbeat utilitates, noxam autem nullam; sit in minimas partes dispertitus oportet, quæ inter minimas sanguinis lateant probe interjectæ, & quasi dissolutæ. Nam si ex harum complexu se extricent, aliæque aliis occurrant; non secus ac perminuti hydrargyri globuli, in grandiores prompte coalescunt, & ex viscidulo sanguinis sero sibi quasi tunicam conficientes, bullas conspicuas efformant, sive ut Platonis (k) vocibus iterum loquar, *vento incluso humiditate protinus circumfusa fiunt ampullæ, quæ sigillatim propter parvitatem videri non possunt; junctæ vero simul & in grandiorem tumefactæ molem, conspiciuntur*. Eæ autem ampullæ, sive, iis disruptis, aer ipse solutus, ac liber, si aliqua copia sit inter sanguinis portiones interjectus, harum motui se opponit; neque enim sinit, quæ posteriores sunt, eas quæ præcedunt, contingere, cumque iisque impulsum, a corde,

(f) l. 1. S. 1. Obs. 40. (g) Epist. 4. n. 21. (h) Epist. 2. n. 16. (i) in Timæo. (k) Ibid.

corde, & majoribus arteriis acceptum, communicare: quin tandem ut minus ipse idoneus est ad eum impetum concipiendum, in pauló tenuiores arterias ægre compulsus, multo ægrius potest ulteriores angustias superare, quod Anatomici in liquorum injectionibus, si forte aer interclusus obstet, experiuntur. Ille interea dum tenuiora distendit vasa, cum attigua alia coarctat, tum eorum quæ nimis distendit, vim se contrahendi vehementer infirmat. Quæ cum ita sint; apparet, si pleraque certæ cujusdam partis tenuiora vasa aer obsederit, in ea motum sanguinis, & quæ ab hoc pendent, interrumpi. Fac igitur, eam partem cerebrum esse, & continuo intelliges, cur inde oriatur apoplexia: laudabisque Hollerium (*l*) diserte scribentem, *fieri* apoplexias *etiam ubi arteriæ carotides intercipiuntur in plexu retiformi; flatu, aut alia quapiam re:* magisque Hippocratem ipsum (*m*), cujus hæc sunt: *si quidem plurimi flatus per universum corpus discurrant, totus homo syderatur: si per partem; pars illa percutitur*: & paulo inferius, ubi a flatibus Sacrum etiam morbum deducit, scilicet *quum plurimus spiritus per omne corpus universo sanguini fuerit permixtus*: tum *enim*, inquit, *multæ oppilationes fiunt multifariam per omnes venas: quumque in crassiores, & pleniores sanguine venas aer prodierit, progressusque diutius maneat, prohibet sanguinis cursum, atque alio quidem loco consistit, alio lentius penetrat, alicubi autem citius*. Hic quæres fortasse, qua ratione aer ex sanguinis particulis quibus est intermistus, se extricet, ut has turbas det. Hac etiam de re quid conjiciam, proferam, si prius ultimam historiam subjecero, atque explicavero, in qua aer non in vasis dumtaxat quæ intra cranium sunt, sed in omnibus, & magna quidem copia, repertus est.

19. PISCATOR Venetus annum superans quadragesimum, procerus, herniosus, ventris affectionibus flatulentis obnoxius, cum repente hisce sua in navicula correptus esset, illico ibi mortuus est. SECUIMUS postridie, qui dies fuit paulo ante Idus Octobres A. 1707. cum eodem, quem supra laudavimus, Amico Cl. Santorino. Venter tumebat a distentis aere ventriculo, & intestinis. Ille subrubens, venas quæ in Gastroepiploicam influunt, valde turgidas habebat. Ipse vero Gastroepiploicæ, quæ una in cadavere hoc erat, truncus adeo tumidus fuit, ut ubique meum digitum indicem æquaret. Sed vix incisus, detumuit; multum enim aerem cum perpauco sanguine spumoso, & nigro continebat. Intestinorum Tenuium extremus tractus ad spithamam, rubebat, nisi quod ad tres circiter transversos digitos qua exigui arcus in modum se immittebat in herniæ sacculum, gangrænoso colore fœdabatur, substantia tamen adhuc, ut cætera intestina, satis firma. Eodem colore, sed paulo minus, infectus erat sacculus, qui laxe intestinum, cum ipso minime cohærens, complectebatur, factus ex laxato peritonæo propius quidem, sed tamen extra vaginam, qualis ea cunque est Spermaticorum vasorum. Haud procul supra medium ferme ossium pubis, alter erat sacculus non major, quem pariter alias subire intestinum consueverat, tunc inanis. Cava hepatis facies passim livebat, sed ad exiguam altitudinem. In ejus vesicula, bilis ex nigro flava, & in hac calculus, qui nigredine, granosa superficie, & magnitudine morum referebat: is ardenti cereo statim admotus, flammam non concepit. Magnus lien, nec tamen laxus. Pancreas duriusculum. Serum cruentum jam antequam viscera attingeremus, in ventris cavo conspexeramus, ea copia, ut spongiis fuerit exhauriendum. In Thoracis autem cavo nihil ejusmodi. Sed pericardium cordi undique sic adhærebat, ut illud avellendo, hoc alicubi laceraretur. Cor flaccidum, & magnum. Niger in utroque ejus ventriculo, & spumosus sanguis, vix aliqua parte nonnihil concretus: qualis in auricula dextera, sed non sine aliqua magis compacta, exigua tamen, concretione: neque ulla fuit toto corpore vena, ubicunque inspeximus, quæ nigro, spumosoque sanguine distenta non esset. Cujus & in Magna arteria, & in Carotidibus, per collum ascendentibus, pauxillum fuit. Truncus autem Pulmonaris arteriæ non eo tantum, sed aere quoque valde turgebat. Sani pulmones, quamvis Asperæ arteriæ interiorem faciem fœdus humor inficiebat, ex cinereo colorem *tabacci* referens. Eadem arteria in collo, sed larynx magis, erat intus ex nigro livida, & gangrænosa: sic & vicinia. Dum hæc inspiciebamus, pus tenue, ceu ex rupto abscessu, e posterioribus nasi foraminibus in pharyngem defluxit mediocri copia. In Calvariæ cavo cum Sinus, tum cætera præsertim vasa quæ per Crassam meningem feruntur, nigro, spumosoque sanguine turgida, eodemque vasa omnia, quæcunque per Tenuem sive in basi, sive in ambitu reliquo cerebri, & cerebelli, sive per ventriculos ducuntur, etiam exiliora, longe turgidissima. Quin etiam ex dissecta cerebri, & cerebelli substantia latiores, quam unquam viderim, sanguinis guttæ ultro, omnique ex parte emanabant. Inter utramque meningem parum, sub Tenui paulo plus seri fuit; quamobrem tracta, nullo negotio sequebatur. Ejusdem seri mediocris copia in Lateralibus ventriculis fuit. Plexus tamen Choroides, quamvis plurimas vesiculas aqua maxime distentas in posteriore habebant sede, rubicundi erant: cerebri autem substantia non modo non laxa, sed firmissima. Cæterum in hoc eodem cadavere duo animadvertimus, quæ sunt in Adversariis (*n*) descripta, caveam intra initium Spinalis medullæ & magnitudine, ut cum parem, aut quæ saltem eo accederet, alteram nunquam antea, aut postea deprehendere potuerim, tunc quidem præter naturæ modum diserte agnoverim, nunc vero ab aere se evolvente longe amplificatam fuisse, non dubitem: & interiorem scroti membranam, ex communicantibus undique inter se cellulis compactam, ab eodem aere vehementer inflatam. Quæ quidem inflatio eo magis fuit attendenda, quod scrotum cum prius quam cadaver attingeremus, vix esset tumidum, tantisper dum sectio habita est, ad eum modum se extenderat. Eo autem citius absoluta hæc sectio est, quod gangrænosus ventris fœtor diutius ferri cum a nobis, tum ab iis qui secantes adjuvabant, non potuit.

20. Huic dissectioni in parte similes audivi, & legi. Sic Valsalvam memini dicere, in quodam cadavere sibi & venas omnes, & cor aere distenta occurrisse; verum neque id scriptum reliquit, nec qua morte homo sublatus esset, memorabat. Sic Pechlinum, cujus nunc Observationes non sunt ad manus, ex Cl. Verdriesio (*o*) scio, *in cadavere hominis a multis ventris doloribus, pectorisque angustiis tandem oppressi, non solum abdomen, & ventriculum ingenti flatuum copia repletum, utrisque instar distentum vidisse, verum & .... cordis cameram cum dextra auricula .... a copioso flatu in immensum adauctam: duabus nimirum partibus naturali majorem, cæterum omni cruore vacuam, & præterea toto corpore venas, etiam coronariam, passim flatibus distinctas, & mirificam succi purpurei, fluidique aerei alternationem, quemadmodum in quibusdam Thermometrorum generibus observare licet, oculis ostendentes*. Sic Cl. Jo. Henricus Grætzius (*p*) fœminam commemorat *misere demortuam ex continuis lipothymiis, angore, & suffocationis anxietatibus, in cujus cordis cavitatibus ne guttula sanguinis deprehendebatur, sed illud totum flatu distentum conspiciebatur*; *tympanitidem cordis dixisses*. Sic denique Ruyschius (*q*) in altera *quæ subito ultimum diem obierat*, se invenisse, testatur, *cor stupendæ magnitudinis ab aere, quo plenum erat, absque ullo fere sanguine, id quod palam factum cuspide cultelli; ea enim adacta, tam subito subsidebat cor, ac vesica aere repleta, & cuspide cultelli attacta*. Sed hi omnes, id quod ipse non vidi, cor aere distentum repererunt. Imo Ruyschius inde mortuam eam mulierem censuit, quippe *nimia aeris copia, in corde copulata*; *sanguinis aditum in cor præpediente*.

21. Videtur ad idem mortis genus mors illa quoque referenda, quæ immisso in quadrupedum venas aere, contingit, experimento, ut Brunnerus (*r*) vocabat, Wepferiano. Et sane laudatus Verdriesius (*s*) a Wepfero *institutum* id *experimentum* memoravit, *qui, ore solum inflata jugulari vena, vastæ molis bovem aliquan-*

(*l*) Comment. in Hippocr. S. 3. Aph. 23. (*m*) De Flatib. n. 19. & 21. (*n*) VI. Anim. 14. & IV. Anim. 1.
(*o*) Differt. Epist. de infl. ureter. (*p*) Disp. de hydr. pericard. in Procem. (*q*) Resp. ad Epist. Probl. 16.
(*r*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 4. Obs. 73. (*s*) Differt. cit.

aliquando proſternebat atque enecabat: Rudolphus autem Jac. Camerarius (*t*) excitatum fatetur ſe ab eodem Wepfero ad ejuſmodi facienda pericula exemplò ſic ab illo occiſorum vervecis, & vaccæ. At ſi Wepferus ejus experimenti auctor fuit, multo antea inſtituerit, quam illi ſcripſerunt, oportet: nec memini tamen in ullo ex illius ſcriptis hujus rei mentionem reperiſſe, quæ ante annum 1667. evulgavit: quo quidem anno Redius (*u*) ad Stenonium ſcribens, commemorat, ſe utrumque ipſorum eodem experimento inſtituto, duos canes, & leporem ſtatim, ovem autem intra ſextam decimam horæ partem, vulpeſque item duas interfeciſſe: itaque ſe ex eo tempore affirmare conſueviſſe, cauſam intermiſſionis pulſus plerumque eſſe in aliquam majorem aëris bullam, per cor tranſeuntem, rejiciendam: quam ſententiam in Conſilio quodam (*x*) pro laborante pulſus intermiſſione declaravit. Sed quicunque primus vel ante Redium inſtituerit; Antonius Heydius in iis Obſervationibus quas edidit A. 1683. (*y*) cum aliquoties in canibus per Cruralem venam aerem injeciſſet, animadvertit, *ſtrependo per abdomen, momento fere temporis cor petere: canem convulſionibus corripi, reſpirationem, & cordis motum, quantum eſt percipere, ſubſiſtere adeo, ut canis pro mortuo diſſecetur*. Tunc *e vaſis intercoſtalibus nihil ſanguinis effluere. Aperto pectore, motum in cordis dextra auricula obſervari, diu perſeverantem. Cor una cum dextra auricula eſſe valde expanſum, e cujus ventriculis detruncato cono, prorumpere primo purum putum aerem, deinceps ſpumoſum ſanguinem, & tandem cruorem fluidum*. Heydium non ſatis aeris immiſiſſe, aut certe non tandiu ſectionem diſtuliſſe, quandiu ad prorſus occidendum canem requirebatur, ex Brunneri, & Camerarii experimentis facile intelligitur. Nam Brunnerus (*z*) experimento ad eundem modum inchoato, & ſtridore in præcordiis audito, cum paulo poſt canem ceu tetano correptum, concitatiſſime reſpirantem, proſtratumque inſtar certo morituri vidiſſet, & tamen poſt aliquod tempus ſurrexiſſe, tum poſt horæ ſpatium repetito experimento, mox convulſum ὀπισθότονον, ejectis fæcibus, reapſe mori coegit, vaſis pleriſque ſanguine turgentibus; & cum in arteriis nulli eſſent flatus, horum copia in vena Cava, & cordis auriculis collecta. Camerarius autem (*a*) in Jugulares venas injiciens aerem primum quidem pauciorem, & lenius, deinde, poſt intervallum aliquod, vehementius; etſi nunquam membrorum ullum rigorem, nullam unquam concuſſionem, ſed laxitatem potius, & quaſi reſolutionem ſemper animadvertit; primum quidem obmuteſcentem adnotavit, & quietum canem, & poſt octavam horæ partem ſibi ſenſim reſtitutum; at poſteaquam eſt vehementius aer immiſſus, ejulantem, & poſt frequentiſſimam hianti ore reſpirationem, morientem. Altero autem; nam ſic in duobus expertus fuerat; eorum canum diſſecto; cordis ventriculos, & vaſa aere adeo diſtenta invenit, ut a corde pericardium prorſus impleretur, & cordis vaſa Coronaria plus aeris, quam ſanguinis, continerent. Auricula autem præcipue dextera, quæ magis expandi nulla arte potuiſſet, nihil ſanguinis continebat: at e vulneratis ventriculis cum aere ſanguis omnino fluidus, & ſpumoſus profluebat. In univerſo denique corporis ambitu arteriæ pariter ac venæ bullas in minimis quoque ramulis manifeſtas exhibebant. Harderus (*b*) etiam in Jugularem canis venam, ſed validius, conjecit: qui poſtquam tantiſper ejulaſſet, reſpirare confeſtim deſiit, ſectuſque, cor prorſus diſtentum exhibuit, cujus tamen parietes, vulnere inflicto, illico conciderunt *flaccidi & enervati*, tantillum ſpumoſi ſanguinis continentes. Bullulæ quoque ſpumoſæ ubique conſpectæ ſunt. Denique Experiens Vir Sproegelius (*c*), ut hæc relegens cognovi, cum in eandem catuli venam immiſiſſet modicam aeris copiam, mors autem brevi, poſt leves quaſdam convulſiones, ſecuta eſſet; dexteram cordis auriculam, annexumque ventriculum aere diſtentiſſima deprehendit, ut ventris quoque omnes venas: cumque, iterato ſæpius in canibus experimento, hos inde continuo mortuos incidiſſet, videri confirmavit, ab aere cor ita diſtendi, ut ſe contrahere non poſſit, ſtatimque propterea ceſſare ſanguinis motum, tunc fluidi ſemper, imo fluidioris æquo ab ſe inventi, non, ut quidam affirmarunt, & aliquis in pulmone ſe vidiſſe, ait, coagulati: nam quod ad Bohnium (*d*) attinet; non quam aer injectus mutationem in ſanguine efficiat; ſed celeritatem qua occidit; de hac enim loquebatur; mihi quidem videtur ſignificare voluiſſe, cum *inſtar potentiſſimi coagulatoris, aut alterius veneni*, dixit, *animal enecare*. Neque illud tamen prætermittam, Valliſnerium noſtrum (*e*), cum Redii experimenta iteraſſet, animadvertiſſe, non modo canes citius, & a pauciore aere injecto mori, quam oves, verveces, & arietes; ſed etiam non mori oves, ſi paucus aer inditus eſſet.

22. Atque hæc memorare omnia volui, ut quid commune ſit, intelligi facilius poſſit: quæ item in effectibus diſcrimina pro varia vena in quam aer intruditur, aut varia hujus copia, & impulſu, & varia denique animantium natura, ſeu varia eorum ſanguinis, hujuſque viarum diſpoſitione. Imo quædam ſunt in quorum ſanguine multæ paſſim aeris bullæ ſecundum naturam conſpiciuntur, velut teſtudines, in quarum illis quæ marinæ ſunt, etiam tum viventibus cum primum Redius (*f*) vaſa ſanguifera deprehendit ſanguine reapſe frigido plena, hunc autem aereis bullis pleniſſimum, vehementer miratus, idem in terreſtribus quoque & fluviatilibus ſibi quærendum eſſe, conſtituit. Quod poſtea cum, ipſo hortante, ut opinor, Caldeſius (*g*) feciſſet, videtur in omnibus per pellucidas, ob tenuitatem, venarum cunctarum tunicas, bullas illas ingenti numero intra eorum ſanguinem fluctuantes vidiſſe, qui revera ſemper frigidus eſt, nec ſecus quam cæterorum animalium ſanguis, concreſcit. Nos certe ut in marina, ſic in terreſtri eas bullas conſpeximus: præterea & in viperis multas, & in variolo piſce, & in carpionibus ex Benaco, ut in erinaceo terreſtri Lanciſius (*h*), quæ animalium genera & ſanguinem habent frigidum, & motum cordis ferme omnia pertinaciorem. Eodemque fortaſſe ſpectat quod paulo ante (*i*) adnotatum eſt, ovinum genus, ut canino frigidius eſt, ita minus ab injecto in venas aere affici. Veruntamen ne æquo citius ad pronunciata univerſalia decurramus, a quibus perſæpe non ſatis cavent haud pauci naturæ indagatores; ſcire licet, in ſerpente, viperæ ſimili, fruſtra a nobis bullas in ſanguine quæſitas eſſe.

23. Jam vero ad calida, eoque etiam nobis ſimiliora, animalia revertentibus, manifeſtum eſt, quæcunque ex illis, poſt immiſſum aerem mortuis, diſſecta ſunt, hunc in corde, aut in cordis auriculis magna copia oſtendiſſe collectum, eorumque parietes diſtendentem adeo, ut qui viderunt, Brunnerus (*k*), Camerarius (*l*), Harderus (*m*): Sproegelius (*n*) in eandem ſententiam convenerint, immani, & pertinaci diſtentione ſua non ſecus eos parietes a contractione prohibuiſſe, quam lotium ultra modum in veſicam congeſtum ſolet: quin eorum parietum fibras inde pariter enervari, Harderus cenſuit: neque in alia ac ipſi, opinione; ſi probe attendimus; Heydius fuerat (*o*). Quæ ſi ad eas, ut par eſt, transferas quas ſupra (*p*) in medium attulimus, Valſalvæ, Pechlini, Grætzii, & Ruyſchii obſervationes, humani videlicet cordis aere pariter diſtenti; facere non poteris quin, ut illarum beſtiarum, ſic & eorum hominum mortem ad prohibitum cordis officium referas.

24. Quod ſi in Piſcatore, cujus tibi hiſtoriam deſcripſi (*q*), cor, aut ejus auriculas aere diſtentas offendiſſem; eodem plane mortis genere ſublatum cenſerem. Nunc vero, quamvis ob arteriam Pulmonarem, quam aere adeo turgentem conſpexi, circumitionem ſanguinis etiam in præcordiis impeditam agnoſcam; tamen quia nulla alia in parte æque vaſa omnia ſpumoſo ſanguine tumida inveni, atque in cerebro, & cerebello; non præter rationem me facturum exiſtimo, ſi ab ejuſdem ſanguinis motu ob aereas bullas impedito, quæ tenuiſſimarum in ea parte arteriola-

(*t*) Eph. cit. Dec. 2. A. 5. Obſ. 53. (*u*) Opere Tom. 5. (*x*) Conſulti Medici. (*y*) Cent. Obſ. Medic. Obſ. 90.
(*z*) Comment. in Panct. Secund. c. 9. (*a*) Obſ. cit. 53. (*b*) Apiar. Obſ. 25. in Schol. (*c*) Experim. circa venena §. 42.
(*d*) Circ. Anat. Prog. 4. (*e*) Suppl. al Giorn. de' Letter. T. 3. art. 2. (*f*) cit. Tom. 5. (*g*) Oſſerv. Anat. int. alle Tartarughe.
(*h*) De mot. Cord. Poſtul. 15. in Schol. & l. 1. S. 1. c. 2. Digr. 1. (*i*) n. 21. (*k*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 2. Obſ. 223.
(*l*) in Schol. ad Obſ. 53. cit. ſupra ad n. 21. (*m*) Schol. ibid. cit. (*n*) §. 42. cit. (*o*) Obſ. ibid. cit. 90. (*p*) n. 20.
(*q*) Supra, n. 19.

riolarum angustias obsidebant, earumque tunicas distendendo enervabant, simulque initia nervorum premebant, apoplexiam, subitamque illam mortem repetiero. Nec desunt aliæ apoplecticorum dissectiones, in quorum cerebri vasis aer fit animadversus. Binas infra (r) ex Brunnero producam. Ipsi quoque Joanni Wilhelmo Albrechto, Anatomes Professori Gottingensi (f) cum quidam repente ingruens sopor statim sensum, & vocem, intra biduum autem vitam abstulisset, ut Medici essent qui apoplexiæ nomine comprehendendum censerent, in cerebri vasis evidentissime aer fuit. Attamen in his tribus aliæ erant in cerebro causæ unde vel sine illo aere esse posset apoplexia, quarum vim causarum auctam quidem eo adjuncto, sed non exortam putes. In propositis vero a me Æthiope (t), & Piscatore non erant in cerebro, præter aerem, causæ cum illis comparandæ. Sed multo minus fuere in fœmina, quæ, ut Æthiops, ad sensum sana, subito mortua conciderat. Ejus enim cadaver accurate, ut solet, persecans Anatomicus Clarissimus Philippus Conradus Fabritius (u) cum istiusmodi apoplexiæ causam quæreret, non modo firmam, ut nos in illis duobus, cerebri substantiam offendit; sed ne guttam quidem seri, nedum sanguinis, effusam invenit; ut diserte confirmaverit, non omnem apoplexiam veram, & celeri eventu funestam ab effuso sanguine, aut sero, aut ab illius in vasis cerebri congestione esse repetendam; quippe in ea fœmina arteriis, venisque cerebri, & Crassæ meningis Sinibus repertis sanguine quidem carentibus, *sed aere distentis.*

25. Nunc illud unum reliquum est, ut interrogationi tuæ (x) satisfacere conemur, si forte conjecturis assequi liceat, qua ratione aer e sanguinis particulis, quibus exacte est intermistus, se extricet, atque in tot bullas repente coeat. Et Littrius quidem posuit (y), aerem cum omnibus nostri corporis humoribus intime commistum perstare, quandiu suum hi naturalem motum, & fluiditatem conservant: si hæc duo imminuantur, continuo aerem se se ab illis expedire. Itaque cum in eorum cadaveribus qui paulo post magnas sanguinis effusiones decesserant, quamplurimos venarum ramusculos invenisset aere plenos (z), & duas hujus rei causas proferret; hanc primam attulit, ob lentiorem, fractis videlicet viribus, sanguinis motum, & ejusdem quam reapse videbat, crassitudinem, & densitatem, aerem se in libertatem restituisse, adjuvantibus sanguinis particulis, quæ ut inter se propius accederent, & densarentur, interjectum aerem exprimere debuissent. Verum ad illa quæ ponebat Vir Experientissimus, nisi alia adderemus, quæ ejus sententiam, ut puto, illustrarent; sequeretur facile, ut multo sæpius in cadaverum vasis evolutum aerem conspiceremus. Hic autem non addo, quia in Æthiope nullam, in Piscatore autem vix portionem aliquam exiguam invenimus concreti sanguinis; ut alia nobis quærenda sit explicatio. Haud inutile tamen fuerit Littrii explicationem produxisse. Cum enim idem effectus alias in aliis corporibus ab aliis causis esse queat, hic autem *sæpius*, ut Ruyschius (a) docet, *in subito morientibus* occurrat; juvabit profecto plures causas novisse, ut alias aliam seligas, quæ videlicet, spectatis omnibus, magis in rem propositam convenire videatur.

26. Qua mente alteram quoque considerabimus causam (quæ tametsi ad aeris evolutionem non attineat; ad ejus tamen nimiam, quam demum Ruyschius, & nos spectamus, in sanguine copiam attinet) causam, inquam, alteram considerabimus de duabus quas Littrius excogitaverat, vel potius, si de hac altera dumtaxat loquamur, a Meryo quadantenus acceperat. Hic enim (b) cum venam Cavam viventis canis supra Emulgentes punxisset, eamque, ut sanguinem emittebat, ita aereis bullis ingredientibus simul cum sanguine ab venæ radicibus, impleri, animadvertisset, eo majoribus, quo minus sanguinis supererat; non dubitavit quin hæ bullæ ab aere essent qui ope respirationis in Pulmonarem venam trajectus, illinc per sinistrum cordis ventriculum, Magnamque arteriam tandem in venæ Cavæ radices una cum sanguine conveheretur. Hæc autem Meryo tanto facilior, atque adeo commodior erat explicatio, quod aerem vel secundum naturam per venam Pulmonarem in sanguinem admissum, intime cum hoc misceri, pernegabat, quippe jam aeris satis pleno, ut cum potionibus, & cibis, ita cum sanguine, qui ex iis conficitur, intime permisti: itaque hunc quidem intime permistum aerem censebat, non secus ac sal aqua dissolutum, cum secretis a sanguine humoribus exire per emunctoria quælibet: illum autem alterum aerem per Pulmonarem venam immissum, æque ac sal quod addas aquæ antea sale saturatæ, semper impermistum perstare, proptereaque e sanguinis alveis non nisi cum ad arteriam Pulmonarem una cum sanguine pervenerit, egredi posse, eadem videlicet usum qua advenerat, Asperæ arteriæ via. Cæterum Meryus ipse (c) in alia olim sententia fuerat, censens, immissum per pulmones aerem in horum venis cum sanguine *exquisite* misceri, & nequando nimis auctus contractionem cordis impediat, *per insensibilem perspirationem difflari*: quæ quoniam *tardius fit in testudine*; ideo aerem in hujus vasis abundare. Quæ cum ita essent; Littrius sicuti antiquiorem hanc Meryi sententiam in eo rerum statu qui secundum naturam est, sequebatur, ita imminuto per largas hæmorrhagias sanguine, & densiore facto, hactenus recentiorem illius sententiam probabat, ut tunc misceri intime aerem cum ejusmodi sanguine, ipse quoque negaret, illiusque bullas eodem quo Meryus itinere in radices venarum perduceret.

27. Neque est opus, nec licet omnia quæ ad aeris in sanguinem, aut e sanguine vias attinent, hic diligenter perpendere, *cum hæc*, quod alia de re Celsus (d) ait, *per multa volumina, perque magnæ contentionis disputationes a Medicis sæpe tractata sint, atque tractentur*. Et olim fuerunt, & nunc sunt, qui aerem vel per cutis poros ut admitti, sic etiam emitti, contendant, idque spectasse Asclepiadem, ajant, cum frictionibus tantum tribueret, scilicet ut diutius retento, eoque corrupto, aeri egressum, novo autem, & salubri aditum aperiret. Ex iisdemque sunt qui per Asperæ arteriæ viam educant, atque inducant præsertim ea ratione quam præmonstravit Jo. Alphonsus Borellus (e), humori videlicet aquoso admistum, & quodammodo dissolutum, qua ratione facile in venas, & lymphæductus ingredi posse, existimant. Quorum aliquos mirari subit, qui cum ita & per pulmones, & per cutem admittant, non pariter cum chylo, in quo ostendi potest eodem modo, ac in sanguine dixi (f), mistum intime, subire agnoscant; sed viam hanc aut sileant, aut diserte etiam negent. Nec me fugit, vicissim esse qui ab his pene omnibus aperte dissentiant. Et quod ad ipsos pulmones attinet, probe memini Celeberrimum Doctorem audire, cum de loco superiore, negaret, si pulmones vel recentissimos, sectis ad basim cordis eorum vasis, in aquam mediocriter calentem demissos, multo etiam magis, quam frequentior inspiratio soleat, inflemus, vel minimam aeris bullam in aqua apparere, indicio manifestissimo, nulla ipsum aerem ratione in Pulmonarem venam transmitti. Veruntamen ex quo olim cum Amicis Venetis multa, & varia in bestiarum, atque hominum partibus tentans experimenta, inflato pulmone, repetitis præsertim, & diutius in eum productis, nec tamen violentis, inspirationibus, Pulmonaris venæ truncum vidi spumoso humore compleri, & post alios, Bergerum (g) legi, qui injectam per bronchia aquam, nulla vi adhibita, in eandem venam cum spuma transire, injectam vero per arteriæ Pulmonaris ramum, per bronchia quoque redire, testatur; non ita amplius alienus ab eorum sententia fui, qui illac aerem eo saltem modo quem Borellus docuit, non modo sanguinem per innumera, & disjecta foraminula quo melius admisceatur, subire; verum etiam ex eo prodire, existimarunt; non ita alienus, inquam, fui; neque enim, ut

ad ali-

(r) n. 30. (f) Commerc. Litter. A. 1736. Hebd. 12. n. 1. (t) Supra, n. 17. (u) Propemptic. ad Dissert. Jo. Barth. Hoffmanni.
(x) Supra, n. 18. in fin. (y) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1714. (z) Memoir. de la même Année.
(a) Resp. ad Epist. Probl. 16. (b) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1707.
(c) Vid. Du Hamel R. Sc. Acad. Hist. l. 4. S. 2. c. 3. n. 12. & 13. (d) De Medicina in Præf. (e) De Mot. Animal. P. 2. Propos. 113.
(f) Supra, n. 18. (g) Physiolog. Med. l. 1. c. 4.

ad aliqua respondere possim eorum quæ objiciuntur; ad reliqua pariter respondere posse videor. Quod si tu potes; non solum jam satis habes unde cum Littrio intelligas, qua ratione aere sanguis abundet post magnas hæmorrhagias; sed & fortasse unde conjicias, cur interdum, his etiam non præcedentibus, idem contingat.

28. Si enim tenues illi meatus per quos aeri e sanguine exeundum est, quacunque de causa constringantur, aut occæcentur, perviis cæteris perstantibus qui aerem in sanguinem admittunt, quippe non ut illi, in arteriam, sed in venam Pulmonarem pertinentibus; vides profecto, nimiam aeris in sanguine copiam cumulatum iri, & quam prope ad hanc conjecturam accesserit Thomas Bartholinus (*h*), cum per illam arteriam, scripsit, *in sanis fuligines excerni in exspiratione, quæ nihil sunt aliud quam aereæ particulæ in sanguine cordis, & reliqui corporis excitatæ* (sive, ut antea dixerat, quam *aer, flatusque superfluus in crudo sanguine*) *unde flatus in venis quoque, ex Hippocrate, & Galeno, molesti, qui nisi cum fuliginibus evacuentur per commune corporis ventilabrum, non varia tantum symptomata inducunt doloris plena, sed vel venas rumpere, vel universum corpus in tumorem elevare possunt, si restagnent*. Sed & Plato (*i*) non solum totam hanc conjecturam, verum etiam quam postea subjiciemus, attigisse videri potest: cujus me non piget hic verba describere. *Cum spiritus ipsius custos,* inquit, *& quasi penuarius pulmo, distillatione occlusus, libera & expedita spiracula nobis non exhibet, & hinc quidem nullus mittitur spiritus, illinc vero plusquam oportet, accipitur, tunc quæ respiratione & refrigerio carent, marcescunt. Quod vero accipitur nimium, per venas traductum, eas contorquet, liquefacitque corpus*. Et paulo post: *Sæpe etiam intra corpus discreta & rarefacta carne innascitur spiritus: qui cum foras egredi nequeat, iisdem quibus & ingressi aliunde spiritus, doloribus afficit. Sed ingentibus tunc affligit doloribus, quando nervis proximisque venulis circumfusus, hæc inflat*.

29. Verum ut hæ omnes fortasse, cæteræque his similes explicationes aliæ alias possunt locum habere, sic vereor ut in propositis a me historiis habeant, in quibus nec densior sanguis, nec lente promotus, nec imminutus antea fuerat, neque ullum occlusorum, constrictorumve in pulmonibus aeris meatuum indicium præcesserat. Præcesserant autem signa vitiatæ coctionis, sive mavis solutionis illius quæ fit in ventriculo, & intestinis; nam languori ventriculi Æthiops, Piscator vero flatulentis ventris affectionibus obnoxius fuerat. Num igitur ex male subactis cibis æquo plures, ob indicatam a Brunnero (*k*), aliamve rationem, prodeuntes aereæ bullæ, chyloque immistæ, Lactearum venarum oscula sensim antea dilataverant, ut tandem plurimæ, quasi agmine facto, simul in sanguinem cum chylo irruperint? An quoniam, ut in sanguiferis vasis diximus (*l*) sic liberæ, & explicatæ, sibi poterant venas illas obstruere, atque aditum per glandularum mesenterii angustias intercludere, credemus potius intime quidem permistas chylo, sed tanto plures, quanto diutius ob languorem ventriculi, & intestinorum, materia chyli in his subsistebat, in vias sanguinis pervenisse, in iisque demum expedire se, atque extricare cœpisse, insolita causa aliqua præter naturam adjuvante? Quod enim videmus extra corpus, eundem humorem, alio affuso nullas; alio autem, multo plurimas bullas emittere, id quoque intra venas cur aliquando non contingat? Videmus pariter de aliis extra corpus succis, dum corrumpuntur, & putrescunt, non minus propemodum bullarum, quam fœtoris, exire. Quam gravis autem odor ex Piscatoris corpore existeret, quot subitæ corruptionis, atque adeo putredinis manifesta signa apparerent, satis superque ipsa per se docet historia. Certe sub manibus, & oculis nostris se passim aliæ, atque aliæ particulæ aereæ evolvere pergebant, solutis quibusdam quasi vinculis, quæ donec suam sanguis naturam retinet, illas videntur coercere: possunt autem fortasse ante mortem aliqua aliquando, aut alicubi, si non solvi penitus, at sic satis solvi incipere.

30. Sed in Æthiope ut obscuriora putredinis indicia erant, sic & bullæ pauciores, nullisque in vasis, nisi quæ ad cerebrum attinerent, conspicuæ. Cur autem in his dumtaxat vasis? Num quod per ipsorum parietes, quippe ex tenuissimis inter sanguifera omnia tunicis constructos, magis quam per cæterorum, transpici possent? an potius ex peculiari quadam in iisdem causa, ut puta ex summa angustia quæ bullulas vel perexiguas retinendo, cogeret; ut cum aliis se conjungendo, majores, & conspicuæ fierent, & proximas vasorum partes distenderent? an denique casu aliquo id acciderit, non facile affirmabo. Quod si ex me id olim quærere potuisses, cum vulgo doctrina de vaporibus in honore erat, caputque cum *alembico* solebat comparari; proclive mihi fuisset rem expedire, & cum iis quæ in Æthiope videram, conferendo, saniorem fortasse in modum Avicennæ (*m*) dogma interpretari, censeatis, dolorem capitis *plurimum fieri propterea quod arteriæ afferrent capiti vapores fraudulentos*. Nunc autem video, quod tu quoque poteris ex Sepulchreto (*n*) cognoscere, Virum Doctissimum, qui ante me in rem eandem ex parte incidit, Brunnerum inexplicatam reliquisse. Cum enim in duorum, & apoplecticorum quidem, cadaveribus ad cerebri alterius latera *arterias peramplas, pene inanes, venas quoque insignes, & in his flatus* invenisset, *in* alterius autem *venis ad sinum longitudinalem spectantibus flatum* pariter deprehendisset, *& hinc inde pepulisset digiti apice;* in iis Scholiis quæ utrique dissectioni subjecit, cum de aliis quæ in illis viderat, plura verba faceret, de eo flatu ne unum quidem fecit, sive quod aliæ non deerant in cerebro evidentiores apoplexiæ causæ, sive quod ex his ipsis facilius videbatur posse explicari, cur in proximis vasis aer esset, sive etiam quod in re ab aliis ad id tempus non agitata nihil temere audendum putabatur. Nolo igitur audaciorem me credas. Vale.

(*h*) Diatrib. de Pulm. subst. S. 2. (*i*) in Timæo. (*k*) Gland. Duoden. c. 10. (*l*) supra, n. 18.
(*m*) Canon. l. 3. Fen. 1. tr. 2. c. 1. (*n*) l. 1. S. 2. in Additam. Obs. 11. & 12.

EPI-

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA VI.

Agitur de reliquis Affectibus Soporosis.

QUod scribis, missas ad te novissime Litteras eo magis placuisse, quo longior in ea disquisitione fui, quæ ad copiam aeris attinebat in sanguine deprehensam; me quidem gaudeo obsecutum esse in ea re voluntati tuæ. Sed velim simul animadvertas, si porro sic pergam conjecturis, & explicationibus immorari; non facile spatium habiturum tot, quæ reliquæ sunt in cæteris morbis, Valsalvæ, & meas Observationes communicandi, quod præcipuum, & te, meque dignius, initio scribendi propositum fuit. Parcius igitur in posterum conjecturis, quarum veritatem præstare non possim, indulgeamus; in historiis autem, quarum utique possim, si tu non abnuis, potissimum inhæreamus: quanquam ad eam quæ in Sepulchreto proxima sequitur *de reliquis Affectibus Soporosis* Sectionem (*a*) paucas quæ attineant, observationes habemus; ad duas autem Sectiones insequentes (*b*), videlicet *de Catalepsi*, & *de Insomniis*, & *Incubo*, de quibus vel in Sepulchreto perpaucæ sunt, nullas. Scilicet Incubus, & ea, quæ cum ipso conjungi solent, horrenda insomnia & perraro contingunt, & non ante necant, quam in alios degenerent morbos. Catalepsis autem multo rarior affectio est, & denique cæteri, præter apoplexiam, Soporosi Affectus, sæpe hi quidem, sed non soli, contingunt, utpote qui fere cum morbis aliis, & nominatim cum febribus copulantur. Itaque plura de Soporosis Affectibus fortasse alibi: imo hic quoque eas proferemus historias, in quibus ut peculiari quodam modo ipsi fuerint adnotati; tamen cum aliis fere conjuncti ægros de medio sustulerunt. Primo autem loco quinque habebis ex Valsalva; nam quatuor in ejus scriptis invenio, reliquam olim de ipso accepi, a qua protinus initium capiam.

2. ALOYSIUS RATTA, Bononiensis Senatoris frater, provecta Vir ætate, a longo jam tempore hypochondriacæ affectioni, & vertigini obnoxius, æstate A. 1705. sitire nimium cœperat, cum mense, ut meminisse videor, Novembri morbo quem paucis describam, repente correptus est. Pulsui enim bono juncta erant deliria, & quod præcipuum symptoma fuit, maxima somnolentia. Hæc intra biduum circiter Virum Nobilissimum confecere. VENTRE, & Thorace reclusis, sana omnia inventa sunt: & quamvis odor quasi ejusmodi ac in verminosis solet, existeret, qui aliis lacrymas, aliis sternutationem movebat; nusquam tamen apparuerunt vermes. Cranio exsecto, in cerebri anfractibus aqua *gelatinosa*: in ventriculis quoque, & qua Oblongata medulla in Spinæ tubum descendit, aqua fuit; sed pauca utrobique.

3. Videtur cum affectione *Comatosa* febris pessimi moris fuisse conjuncta: quanquam & cerebrum, diuturnis incommodis obnoxium, cum propterea minus resistere valeret causæ morbi, in se decumbenti, fortasse interitum acceleravit. Si ut vermium odor, sic usquam vermes apparuissent; haberes in Sepulchreto historiam (*c*), quacum hanc conferres; nam vel citius soporosa a vermibus affectio puellam sustulit undecennem. Ab eadem autem causa vel viros gravibus interdum soporibus premi, Ballonium ibidem (*d*) indicantem reperies. Sed age: febri pariter maligni generis supervenientem affectionem, quæ ad Carum referri poterat, videamus.

4. MULIEREM annos natam ad viginti quinque maligna febris prehenderat, cum surditate in principio. Die decimo septimo soporosus accessit affectus: qui adeo gravis factus est, ut interrogata ægra neque oculos aperiret, neque ulli responderet. MORTUÆ cerebrum inventum est omnino sanum: parvam dumtaxat seri copiam, dum eximeretur, per Infundibulum emiserat. In Tympani autem cavea, & proximis Sinuositatibus saniosa inerat materia.

5. Surditates in acutis morbis supervenientes, sæpe invenisse Valsalvam cum aqua in Tympano redundante conjunctas, a me alibi (*e*) indicatum est. Hæc autem & una cum febre inceperat, & a sanie erat. Porro in lethargicorum capitibus aliquando pus inesse, & Veterum illorum (*f*) doctrina indicat, qui lethargum in cerebri inflammatione, atque apostemate ponebant, & propositæ in Sepulchreto (*g*) Observationes confirmant. Quarum cum eam relegerem quæ puerum describit ex soporifero capitis dolore mortuum, in cujus cadavere pus e cranii cavo per nares exierat, in mentem alterius historiæ venit, quam mihi narraverat Medicus, quem merito laudare soleo, Hippol. Franc. Albertinus. Parochus a longa sub sole mora; rure enim degebat; vehementi febre duplici Tertiana continua, & ad hanc deinceps accedentibus delirio, convulsionibus, lethargo adeo vexatus, ut a Medicis pro desperato relictus, quarto decimo die moriturus crederetur, eo ipso die multo & lotio, & sudore emisso, febre quidem pene omnino solutus est. Verum cum lethargus nihilominus perstaret, videns Albertinus, totius corporis victum esse communem morbum, non partis peculiarem, in qua videlicet latere apostema, suspicabatur, & quidem anterius, propterea quia morbum a dolore ad frontem sciebat incepisse, ausus est; ut ipsis narrantis verbis utar; apostematis disruptionem tentare, subjiciendo ægri naribus pulverem nicotianæ, inclamandoque, ut sursum attraheret. Quo facto commota sternutatio est, pusque e naribus sanguinolentum, nec paucum, erupit. Hac igitur via expurgatus æger, jam die vigesimo primo bene se habebat; nisi quod vertigini, auris sibilis, aliisque ejusdemmodi erat obnoxius, & aliquot annos fuit. Sed hæc eo narrante, sanus vivebat. Optandum esset, ut in quibus ejusmodi observationes habere contingit, eorum capita, quandocunque morerentur, sub manus caderent diligentis Sectoris, & qui ea quæ olim præcessissent, non ignoraret; quemadmodum in II. ad te Epistola (*h*) interdum factum esse, ostendimus; ut oculorum quoque judicio plane constaret, pus ex cranii cavo, non ex Pituitariis sinibus, prodiisse. Sed hoc voto, cujus raro compotes fieri accidit, nunc seposito; paucæ omnino; si vulneratorum exempla, ut hic facimus, excipias; tot inter quæ in Sepulchreto collectæ sunt, observationes occurrent puris, in calvaria post soporosas affectiones inventi. Aqua plerumque reperta legitur: quod etiam in his Valsalvæ, meisque Observationibus animadvertes, sive pauca, ut in superioribus vidisti, sive multa, ut in ea quæ sequitur proxima, videbis.

6. ADOLESCENTULUS annorum quindecim, vertigini obnoxius, ex improviso in terram cadit, suppressis omnium sensuum functionibus. Post horam ad se redit, linguæ motu nonnihil læso. Paucis post diebus in febrem incidit acutam, cui soporosa affectio supervenit cum levibus motibus convulsivis. Facies rubet. Tandem moritur. MULTUM seri in cerebro stagnantis invenitur.

7. Ad tot illas quas paulo ante in Sepulchreto esse, diximus, a pluribus Auctoribus habitas aquæ intra cranium post soporosos affectus observationes, extant aliæ quæ addi possint. Nos duas ex duobus, haud amplius, altero vetere, altero recentiore Anatomico indicabimus. Jacobus Sylvius (*i*) *in aliquibus spectavisse* se, scripsit, *qui caro, aut catoche mortui erant, repletos omnino humore seroso* cerebri *ventriculos*. Gulielmus autem Cheseldenus (*k*) se in lethargicis

(*a*) l. 1. 3. (*b*) 4. & 5. (*c*) Sect. hac 3. Obs. 42. (*d*) in Schol. (*e*) Epist. Anat. 7. n. 6.
(*f*) Vid. apud Sennert. Medic. Pract. l. 1. P. 2. c. 20. (*g*) Sect. 3. cit. Obs. 31. 33. 34. (*h*) n. 16.
(*i*) Calumn. Depuls. 28. (*k*) the Anat. of the hum. body book 3. ch. 14.

gicis ſemper cerebrum aqua plenum reperiſſe, teſtatur.

8. VIR ebrioſus, qui ad annum accedebat ſexageſimum, febre acuta laborans, in Noſocomium ultimo dumtaxat morbi tempore illatus, hebes jacebat, ut interrogantibus vix reſponderet. Stragula ſæpius abjiciebat, quaſi ingenti ureretur calore, qui, ſi tangeres, vix tepidus, imo ad extrema corporis frigidus percipiebatur. Pulſus interdum omnino latebat: interdum prodibat; ſed durus, parvus, intermittens. Reſpiratio tamen erat naturalis. Per hæc noviſſimis tranſactis diebus, prope quartum decimum eſt mortuus.

VENTRE, & Thorace apertis, ventriculus, & inteſtina levi rubore ſuffuſa inveniuntur, quaſi inciperent inflammari: in cordis autem ventriculis ſanguis craſſior; ſed tamen fluidus. Cranio recluſo, dum Craſſa meninx inciditur, & dum cerebrum eximitur, limpidum, ſed non multum, prodit ſerum. Sub Tenui quoque meninge, quæ leve inflammationis præbebat indicium, ſulci qui inter cerebri anfractus deſcendunt, eodem manebant ſero. Denique in Lateralibus ventriculis aliquantum ſeri, colore ſanguineo infecti, repertum eſt.

9. Febris hæc fuit λειπυρίας, ſicut in vivente adnotata, & in mortuo reperta ſignificant. Porro ſi eam quæ ad ipſam attinet, in ventriculo, inteſtinis, & Tenui meninge animadverſam inflammationem ſeponas, leviorem viſam propterea quod ἐρυσιπελατώδης erat, ut opinor; aqua videlicet reſtabit, ad quam hebetudinem iſtam referas tantam, ut ſemiſopiti inſtar, homo interrogantibus vix reſponderet. Frequens autem ebrietas tum inflammationis materiam ſuffecerat, tum cerebrum infirmando, ad aquæ illius ſecretionem diſpoſuerat: ad quam adoleſcentulum quoque de quo paulo ante dictum eſt, prægreſſæ vertigines crebræ, & denique apoplecticus inſultus paraverant.

10. VIR ſexagenarius dolore corripitur in ſiniſtra thoracis parte: in dorſum cubat. Circa diem decimum accedit ſoporoſa affectio, qua omnes interiores ſenſus omnino obſcurantur: vix ſe movet, & quando id facit, tarde & pigre facit. Acriter vellicantur pedes; nec tamen ullum oſtendit ſenſum. Moritur denique. IN THORACE ſiniſter pulmo induratus: in ventriculo cordis dextero polypoſa concretio. Intra Cranium, circa vaſa Craſſam meningem perreptantia *gelatinoſæ* concretionis initium: in cerebri ventriculis paululum ſeri invenitur.

11. Thoracis dolor, & induratus pulmo hujus inflammationem deſignant. Cætera veternum graviſſimum, in imperfectam apoplexiam deſinentem, & hanc in mortem. Quam facile autem veternus, & pulmonum inflammatio conjungantur, ex Hippocrate, Ballonio, aliiſque colliges, quos ad hujuſcemodi Obſervationes (*l*) laudatos videbis in Sepulchreto (*m*). Eodemque ſpectant, præter aliquam, alias (*n*) ad te ſcribendam, noſtræ obſervationes duæ, quas hiſce quinque, jam ex Valſalva deſcriptis, ſubjiciemus.

12. SENEX annos natus undeſeptuaginta, pallidus, ab aliquo jam tempore de levi dolore cervicis conqueſtus; hoc aucto, in Bononienſe S. Mariæ de Morte Noſocomium receptus eſt. Vires erant debiles, pulſus quoque exilis, & frequens: homo qui cæteroquin bene videret, atque audiret, tardus erat ad intelligendum, & agendum, inſtar ſemiſopiti. Quod unum toto morbi tempore perſtitit, imo auctum eſt, cum cætera, & in his cervicis dolor, ſic ſatis mox remiſiſſent. Poſt aliquot autem dies queſtus eſt de pectoris dolore, qui noctu acceſſerat: cujus ſedem, manu ſternum tangens, indicabat. Quocirca ſanguinis paucæ unciæ continuo e manu detractæ ſunt, eaque præterea quæ incipiente pectoris inflammatione ſolent, & data, & exterius adhibita. Dolor poſt hæc intra unum diem receſſit ſic ut nunquam poſtea de illo aut de ullo thoracis incommodo conqueſtus ſit. Quoniam tamen abeunti dolori ſtertor ſucceſſit, ſtrepente in Aſpera arteria humore, iſque biduum duravit, vibratique interea facti ſunt pulſus; ſæpe, & diligenter interrogatus, numquid, & ubi moleſtum eſſet, non alia tandem reſpondit, niſi unde colligeres, grave ipſi caput videri, pungi præterea interius ad tempus dexterum. Interea etſi ſtertor deſierat, liberumque erat in utrum vellet latus decumbere; decumbebat autem ſæpius in dexterum; & denique etiam pulſus vibratio remiſerat; nobis tamen is rerum ſtatus non placebat: neque id immerito. Nam quarto aut quincto ex quo dolor abierat, die, qui dies fuit circa medium Januarium A. 1706. mane vel magis hebes, & ſemiſopito ſimilior inventus eſt; pulſuque, & viribus infirmioribus: nocte autem proxima cum cœnulam, ut ſolebat, ſumpſiſſet, paulo poſt alto ſuſpirio edito, continuo agere animam cœpit, atque intra horam mortuus eſt. VENTRE aperto, jecur albidum, & duriuſculum animadvertimus, ejuſque veſiculam bile multum diſtentam: ventriculum autem inferius quam par eſſet, locatum; ſanum tamen. Thoracis cavea dextera ſerum habuit non paucum, turbidum, & in parte quaſi ſanioſum; ſiniſtra autem paucum, idque cruentum. Hujus caveæ pulmo erat a latere per membranas alicubi ad pleuram annexus, & ſuperius habebat in ſuperficie particulam duram, vitium, ut videbatur, antiquum, cætera aere mediocriter diſtentus, &, ſi ſecares, multum effundens ſpumoſi humoris, an illuc ex dextero per bronchia expreſſi? quippe cujus ſubſtantia ſic facta erat dura, & compacta, ut continuo intelliges. Namque hic pulmo ſuperius quidem; qua parte cum pleura nexus erat; corruptus videbatur; tota autem reliqua, quæ multo maxima erat, parte prædurus, & valde tumefactus, manum, ſi attolleres, prægravabat. Colore exterius erat carneo. Interius quoque, quacunque ſecares, ex conſtipatis carneis particulis, quaſi ex tot globulis, conſtare videbatur, vaſculis hic illic diſtinctus ab incluſo ſanguine nigricantibus: itaque ſuperioris lobi ſuprema pars ob conſertiſſima vaſa, tota erat nigra. Multus autem humor putridus ex diſſecto pulmone hoc dextero prodibat. A quatuor cordis orificiis totidem incipiebant concretiones polypoſæ, inde in reſpondentium vaſorum truncos productæ, & in truncorum quoque ramos, ut certe in Pulmonaribus vena, arteriaque conſpeximus. Majores illæ erant duæ quæ in venas juxta ſingulas auriculas ferebantur: quin & in auriculas ſe expandebant, præſertim autem in dexteram. Erant omnes maximam partem ex alba tenaci, & quaſi fibroſa ſubſtantia. Cranio exſecto, concretio polypoſa exilis, ſed illius ejuſdem ſubſtantiæ, in Falcis ſinu conſpecta eſt. Inter utramque meningem aquæ copia non modica. Multa quoque ſub Tenui ad cerebri ſulcos; imo, ut attentius inſpiciens cognovi, intra membraneam ejuſdem meningis ſubſtantiam in quaſdam quaſi mucoſas cellulas diductam; quamobrem aquam his cellulis interceptam mentiri quidem *gelatinam*, ſed revera eſſe fluidam, animadverti. In Lateralibus ventriculis pauca aqua, eaque cruenta: nec pallebant vaſa, per eorum ſuperficiem ducta, nec quæ Choroides plexus efficiunt; quorum in plexuum poſteriore parte hydatides erant. Pinealis glandula, minime laxa, intra ſe corpuſculum habuit inæquale, magnitudine minoris grani piperis, ſubſtantia duriuſcula, ſed neque oſſea, neque cartilaginea, neque manifeſte lapidea. Cerebrum, & nervi non valde flaccidi, Cerebellum pallidiuſculum eſt viſum. E Spinæ tubo vix paucæ aquæ guttæ defluebant.

13. Si ex verbis Hippocratis, tanquam ex oraculis, quædam excerpere, & ad rem noſtram accommodare fas eſſet; profecto ex iis quæ de lethargicis ſcripſit (*o*), in propoſitam hiſtoriam convenirent hæc: *ſoporati, decolores, ... cum pulſu ſepulto, ... cervicis dolore angi queruntur .... Quicunque ſervantur, fere purulenti redduntur*; id eſt, ut Duretus interpretatur, *ex pulmonum vomica: niſi ante ad exitium præcipitentur a peripneumonia, nata ex prolapſu materiæ corruptæ, & fractis jam viribus a lethargo*. Verum utcunque de his, & præſertim de iſto materiæ prolapſu ſentiendum eſt;

(*l*) Sect. hac 3. Obſ. 39. 48. & in Addit. Obſ. 4. (*m*) in Schol. ad cit. Obſ. 39. (*n*) Epiſt. 21. n. 33.
(*o*) in Coac. Prænot. Dureto interpr. l. 1. n. 145.

est; certe is de quo retulimus, Senex simul peripneumonia, & fractis a soporosa affectione viribus periit. Sic enim, ut copiose alibi (*p*) ostendam, tumidus, & densatus, & durus, & gravis pulmo a peripneumonia est quæ solvi non possit; quapropter & in novissima Valsalvæ historia ex indurato post thoracis dolores invento pulmone, hujus inflammationem intellexi (*q*). Solvi autem in sene infirmo, & semisopito non potuit, quippe qui mobilem adhuc, strepentemque in bronchiis materiam expectorare nec valebat, nec conabatur. Itaque dolorem primum, mox & stertorem desiisse non placebat nobis conjicientibus, quantum mali sub ea quietis specie facile delitesceret. Quod eo magis auctum est, quia multa erat in effœto sanguine materia ad concrescendum, ubi quiesceret, prona, sicuti polyposæ post mortem concretiones tot tantæque docuerunt. Nec tamen a concretione sub Tenui meninge illud repetendum erat quasi mucosum; namque in speciem erat *gelatina*, revera aqua fluida: & quidquid mucosi apparebat, ad divulsas, distractasve meningis particulas, fibrasque spectabat. Quam speciem & mihi, & aliis imposuisse interdum, non dubito: quanquam suspicionem injicere debuisset Wepferus, qui cum *gelatinam* ibidem conspexisset non semel (*r*), adnotavit, *hac cultello sauciata, aquam exstillasse*. Non adnotavit quidem, unde illa existeret species. Sed neque ego cum unde existeret, animadverti; de vera illius sede solicitus fui: quod diserte hic tibi significandum esse, censui, ut quandocunque in his Epistolis aquam sub Tenui meninge offendisse me, scribam, aut eandem meningem in iis quidem locis nominabo, in quibus natura ab ea non disjunxit Arachnoidem, uno eodemque nomine, Veterum more, utramque comprehensam intelligas, & memor tot *nexuum fibrosorum* per quos Ruyschius (*s*) docuit ambas inter se connasci, possis cum recentibus Anatomicis in laxatorum eorum nexuum interstitiis aquam congestam existimare. Aqua autem ea copia fuit intra cranium propositi senis tum quia illiusmodi sanguis lente meabat, tum quia in ea ætate sero abundat, & caput, ut vires ostendunt languidæ, infirmius est. Quod igitur in eo legitur libro qui inter Hippocraticos circumfertur, inscriptus *de hominis structura* (*t*), *cum cerebrum frigidis humoribus repletum fuerit, hinc passionem quæ lethargus appellatur, hominem occupare*, id, si latius aliquanto accipias, hac, cæterisque, ut diximus, in hac Epistola Dissectionibus confirmatum vides, duabusque præterea aliis ad soporosas quoque affectiones pertinentibus, quæ Dissectiones in I. (*u*), & II. (*x*) ad te Epistolas conjectæ sunt, & fortasse aliis etiam videbis, ut certe ea ad quam tibi describendam transeo, quando in superioribus Litteris (*y*) quod habebam dicere de corpusculis duris in Pineali glandula non ita raro occurrentibus, dictum est.

14. VIR exterus, isque, ut videbatur, quinquagenarius in Nosocomio Patavino ex pulmonum inflammatione cum soporoso per quatuor dies affectu, mortuus erat mense Martio A. 1717. A CADAVERE amputatum caput, & detracta genitalia, ad me, tum forte quædam de utrorumque structura recognoscere cupientem, afferenda, ut solebant, curarunt Viri Clarissimi, qui tum mihi in plerisque sectionibus adjutrices præbebant manus, in Publicorum Professorum numerum postea meritissime adlecti, Julius Pontedera, & Jo. Baptista Vulpius. De Thoracis visceribus, quoniam manifestissima pulmonum inflammatio fuerat, nec ego tunc eram solicitus, nec ipsi fuerunt. Ex genitalibus, quemadmodum ex iis quæ peculiaria habebant, alibi a me descripta, aliasque proferenda, cognosces, proclive erat intelligere, nullam ei viro notam Veneris voluptatem fuisse. In Cerebro autem; etsi aliud agebam; hæc quæ ad rem præsentem attinent, adnotavi, videlicet in ventriculis aquam, & sub Tenui meninge passim & multam, & flavam: in vasis autem, sanguine distentis, polyposas hic illic concretiones.

15. In hujus quoque cranio, ut ante indicavimus, fuisse aquam, vides. Sed erat hæc flava, ut in comatosa etiam puella, in sartore quem profundus somnus subinde prehendebat, & in puero lethargico, quorum sectiones habes in Sepulchreto (*z*). Eo tamen noli statim decurrere, ut illud improbes quod ex Carolo Pisone ibidem (*a*) profertur, serum sanguinis *soporosum* esse, *si excremento cerebri mucoso, vel aliis humoribus (præter bilem) commisceatur*. Nam in illa puella epilepticus insultus, in eo puero ingens capitis dolor præcesserant, sartorem autem non hic modo, sed subinde vigiliæ, subinde somnus male habebant: nec fortasse aliquid ejusmodi, si quis diligentius quæsivisset, in viro deerat, cujus modo historiam proposui. Nec me tamen fugit quod in idem quoque Volumen (*b*) relatum est, a Francisco Sylvio in ipsa bile, quippe non secus ac opium, impense amara, *vehementiorem narcosin* positam esse, & præter aquam, alia in veternosorum capitibus, præsertim vero sanguine distenta vasa non raro inveniri: imo in quibusdam (*c*) *cerebrum* satis exsuccum, *ac hydrope, aut colluvie serosa, quibus lethargici plerumque afficiuntur, prorsus immune deprehendi*. Quorum ego nihil inficior: quin ultro addo, audivisse me, somnolentos a deglutito opio canes arteriosa omnia cerebri vasa ostendisse sanguine vehementer turgida. Sed illud ajo, utile quidem esse scire, soporosas affectiones in aliis aliter fieri ab alia causa; illud vero utilius, nosse quid *plerumque* ex aliorum quoque confessione post affectiones illas soleat inveniri.

16. Nunc tamen quoniam de sero, quod ut plurimum reperitur, satis dictum est; de vasorum quoque distentione (quam & ipse in eo soporoso affectu esse, censui, in quo magna cum utilitate Occipitales venas incidi jussi (*d*), & non raro, fateor, simul cum aqua inventam esse, velut Acta quoque Cæsareæ Academiæ (*e*), & nostræ aliæ Observationes (*f*) confirmant) de illa, inquam, aliquid dicamus, præsertim cum in viro de quo loquimur, non defuerit. Huic quanto plus sanguinis inerat, & quanto minus per inflammatos pulmones trajici poterat, tanto plus crediderim in venis quæ intra cranium sunt, restitasse. Hæ enim venæ cum circumjectorum musculorum carent adjumento, tum sanguinem ab iis arteriis accipiunt, quæ ut tenuioribus tunicis sunt, ita non magnopere illum compellere, nec a tergo valde urgere possunt. Quanto autem magis restitat sanguis, tanto plus seri, si nihil prohibeat, ab eo secedit, tantoque magis ab utroque premitur cerebrum: porro quanto major hæc pressio est, tanto gravior est sopor; ut illa vel magis aucta, in apoplexiam hic degeneret. Itaque Sennertus (*g*) si adeo carus ingravescat, ut respiratio quoque lædatur, *tum apoplexiam in propinquo esse*, monet. Quin Boerhaavius (*h*) diserte, *Carum esse apoplexiam levem*, scribit, *Lethargum autem leviorem apoplexiæ speciem*. Quæ commemoro, ne mireris, si quas inter apoplexiæ causas posui, easdem nunc esse agnoscam soporosorum affectuum causas. Cur autem eædem in quorundam capitibus, qui ex his affectibus periere, majores interdum esse videantur, quam in aliorum quos interemit apoplexia, satis ex iis quæ in IV. Epistola (*i*) indicata sunt, per te conjicies; ego, ut initio dixi, nolo in hac quoque prolixius conjecturis indulgere. Id optimam in partem accipies: & valebis.

EPI-

(*p*) Epist. 20. & 21. (*q*) Supra, n. 11. (*r*) Sepulchr. l. 1. S. 2. Obs. 47. & S. 15. Obs. 3. (*s*) Respons. ad Epist. Problem. 9.
(*t*) n. 3. (*u*) n. 2. (*x*) n. 20. (*y*) n. 12. (*z*) Sect. hac 3. Obs. 12. & 43. & in Addit. Obs. 1.
(*a*) Sect. ead. Obs. 8. in Schol. (*b*) Ibid. in Schol. ad Obs. 13. (*c*) Obs. 30. (*d*) Adverf. 6. Anim. 83.
(*e*) Volum. I. Obs 152. & IV. Obs. 39. (*f*) Epist. 10. n. 17. (*g*) Medic. Pract. l. 1. P. 2. c. 32.
(*h*) Aphor. de cognosc. morbis §. 1045. & 1049. (*i*) n. 31.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA VII.

Sermo est de Phrenitide, Paraphrenitide, & Delirio.

CUr duæ quæ *Soporosos Affectus* in Sepulchreto consequuntur, Sectiones sint a nobis prætereundæ, facile ex iis intelligis causis, quas sub initium attigimus Epistolæ superioris. Eædem autem ferme sunt causæ, quare & Sectionem quæ duas illas proxime excipit, *de Vigiliis præter naturam* inscriptam, prætereamus. Nam hæ quoque non solæ sunt, cum interimunt, sed cum gravioribus morbis conjunctæ. Itaque nullum invenies exemplum, in quo Vigiliæ dumtaxat proponantur, ex iis omnibus quæ ibi proferuntur: quæ tamen octo, haud amplius sunt; imo ne octo quidem. Observatio enim VII. eadem ac IV. est: quod unum magis miror intra tam paucas lineas animadversum non fuisse, quam plures in longiore insequente Sectione VII. iterationes; siquidem Observatio XXXV. non alia est ac XXIII. nec XXXIV. alia ac XXIX. Atque utinam in superioribus tribus Sectionibus eadem non obvia esset incuria. Certe in I. facile animadverti potuisset, Observationem XXXII. non differre a XVI. nec XXXIV. a XIX. nec LXIII. a XXXV. nec LXXXV. a XLIV. nec CIII. a XCV. Neque in II. Sectione Obs. XXVIII. a XXIV. aut XXII. ab ea quæ in Additamentis est II. Neque in III. Sectione Obs. XXIII. a XX. aut XXXVIII. a XLIV. Quod si hæc nobis occurrerunt aliud agentibus; credibile est, plura deprehensuros esse qui diligenter quærant. Sed hæc, & cætera ejuscemodi, viderint qui eos libros tertium vulgabunt. Nos; ut ad propositum revertamur; Vigiliarum exempla cum aliis morbis relaturi, jam ad istam VII. quam insequi diximus, Sectionem transimus. Ea est *de Phrenitide, Paraphrenitide, & Delirio*. Historias autem quæ huc attineant, præcipue has quatuor in Valsalvæ scriptis invenimus.

2. ADOLESCENS annos circiter viginti natus, in Bononiensi S. Mariæ de Morte Nosocomio decumbebat. Lenta erat febris cum siti quidem, sed urina, & pulsibus quadantenus sanorum similibus; ut levis videretur morbus. At circa octavum diem delirium ingens accessit, quod septem dies perduravit. Hoc cessante, æger tamen quasi amens jacebat, nisi quod nonnunquam paulisper sapere videbatur. Tandem moritur. CADAVER exterius ad lividum aliquantum vergebat, præsertim sub manuum unguibus: & musculosa etiam caro ad subfuscum potius, quam ad nativum rubicundum colorem. Sanguis quoque nigricans erat, & crassior; fluidus tamen. In Ventre, & Thorace sana omnia; nisi quod aquæ in pericardio vestigium nullum. Cranio sublato, *gelatinosa* quædam concretio animadversa est, quæ vasa sanguifera, per Tenuem meningem reptantia, a lateribus comitabatur. Ea meninge ad basim cerebri lacerata, copia aquæ exivit, colore, & crassitie vaccinum serum referentis. Cæterum totum cerebrum erat sanum.

3. Malignam, ut vocant, hanc febrem, delirium autem quod ad ipsam accessit, Phrenitidem fuisse, manifestum est. Sed cur in meningibus nulla inflammatio? nulla vasorum distentio? Num hanc credes, cum phrenitis in amentiam mutata est, solutam fuisse; antea autem non defuisse, eoque tempore ob lentum in distentis vasis sanguinis motum, eam aquæ copiam secretam esse? At neque in duabus proximis observationibus quidquam leges de vasorum in meningibus distentione.

4. VIR annorum circiter triginta quinque dolore corripitur in thorace, cum febre. Dolore abeunte, accedit ad febrem delirium: quod, febre magis semper augescente, ad mortem usque perdurat, quæ circa diem undecimum accidit. THORACE recluso, pulmonum posteriora dura aliquantum, & rubra inveniuntur. In utroque cordis ventriculo polyposa concretio, in sinistro autem propemodum major, mirante Valsalva, ut qui ad id tempus majorem semper in dextero animadvertisset. Dum e Cranio cerebrum eximebatur, paululum seri ex meningibus emanavit. In Duræ singulis majoribus Sinibus singulæ erant concretiones polyposæ. Molle fuit cerebrum totum: in sinistro autem ejus ventriculo plexus Choroides multum, varicum instar, turgebat.

5. De polyposarum concretionum causis, illarumque discriminibus non est hic locus verba faciendi. Sed quæ causa peripneumoniam facere inceperat, ea videbatur in hoc viro ad caput translata, ibique perstans ad mortem usque, conspicuam meningum inflammationem facere debuisse. Nec fecerat tamen: istæque in altero dumtaxat plexu Choroide quasi varices antiquum facile vitium erant.

6. BAJULUS febre ardenti laborans, ingenti capitis dolore, cui delirium successit, vexabatur. MORTUUS, inter utramque meningem paucum serum ostendit, cujus pars inter sanguifera vasa in *gelatinæ* modum concreverat: in Sinu autem Falcis tenuem, longamque concretionem. Cæterum totum cerebrum secundum naturam se habebat.

7. VIR autem annos natus triginta quinque, in magnam incidit febrem: delirat: oculi lucent: pulsus est vehemens. Denique moritur. CEREBRUM est bene constitutum; nisi quod valde turgent sanguine ejus vasa, ventriculi autem seri habent aliquantum. Præter nonnullas in Corde polyposas concretiones, omnis in hoc cadavere sanguis est fluidus.

8. Ne mireris, uno hoc excepto, in reliquis de quibus dictum est, delirantibus Valsalvam distenta cerebri vasa non vidisse; relege omnia delirantium exempla quæ ex ipso retuli in Epistolis superioribus (*a*); nam & delirium ex iis affectionibus est, quæ tametsi interdum, vel a gravioribus aliis sejunctæ, possint occidere, sæpius tamen cum aliis copulantur; nullum reperies, in quo distentionem vasorum cerebri animadverterit, plura, in quibus aquam. Illud verum est, haud talia plerumque fuisse ea delíria, qualia creduntur conjunctam meningum inflammationem habere. Sed tamen etiam in Sepulchreto quædam extant Observationes (*b*) in quibus cum vel maxime credibilis esset, nulla fuit vera inflammatio, &, si vasa distenta erant, *aquoso & pituitoso sanguine turgebant*. Quin Willisii dissectiones, & sententia (*c*) proferuntur, censentis, a meningum inflammatione soporosos potius affectus induci, quam phrenitidem, cerebro videlicet a restitante sanguine compresso, aut si illa post phrenitidem inveniatur, tunc inveniri, cum phrenitis denique in carum, aut lethargum mutata est. Contra in plerisque earum Observationum quæ de phreneticis, aut delirantibus in hanc Sepulchreti Sectionem relatæ sunt, videbis meningum inflammationem, aut saltem earum vasorum distentionem commemorari, quamvis ante mortem sopore occupati non fuissent. Sunt vero Docti Viri qui hactenus Willisium sequuntur, ut a meningum inflammatione phrenitidem non semper fieri, agnoscant; ipsi autem negari non posse, credunt, cerebrum, aut saltem cerebri corticem semper in phrenitide esse inflammatum. Quod

(*a*) I. n. 2. & 4. V. n. 2. & 4. VI. n. 2. (*b*) ex. gr. 13. 14. 16. hujus septimæ Sect. (*c*) Ibid. Obs. 1. cum Schol.

Quod tamen diserte negabat Henricus Meibomius Anatomicus præstantissimus, cum hanc thesim proposuit (*d*): *In phrenitide ipsa cerebri substantia non inflammatur*. Ego vero non modo aliquando inflammari, non nego; sed ad eas quæ in Sepulchreto sunt, observationes addere alias possum, ut Lanzoni (*e*), qui in adolescente ex maligna febri delirante *cerebrum maculis nigris undequaque conspersum, cum membranis lividis* invenit, prægressæ inflammationis haud ita obscuris indiciis, & Möglingii (*f*), qui phrenetici cerebrum *secundum membranas undique inflammatum, & parte aliqua sphacelatum*, vidit cum *ventriculis multo sero repletis*. Sed cum has, aliasque addidero; tot illas dissimulare non potero, in quibus nulla usquam in cerebro reperta est inflammatio, quæ, ne ab Sepulchreto discedam, ex fere omnes sunt, quas proferri video ad ostendendum, sine meningum inflammatione fuisse phrenitidem. Quas inter, eam potissimum attendas velim, in qua egregius Anatomicus Coiterus (*g*) *nullam*, inquit, *nec in membranis, nec in cerebri substantia deprehendere quivi inflammationem*: huc autem adjungas quæ solers alter Professor observavit, potius quam in Sepulchreto apud Rhodium ipsum (*h*) legenda. Rhodius enim cum repertam in uno phrenetico meningum, & cerebri inflammationem proposuisset, *at Fabricius Bartoletus Vir diligens ac ingenuus mihi fassus est*, inquit, *se in plurimis phreniticorum cadaveribus invenisse piam matrem sine omni cerebri noxa inflammatam*. Quod si haud facile credis, tunc corticem saltem cerebri noxæ aliquid a contigua meninge non contraxisse; cave tamen putes, cum cerebri cortex est inflammatus, semper tunc esse phrenitidem. Nam Willisius idem qui sæpius hanc abesse vidit cum essent meninges inflammatæ, docuit ibidem (*i*), tunc etiam abfuisse *nonnunquam*, cum *cerebri exteriorem ambitum* offendit *tumore phlegmonode obsessum*. Nec aliæ desunt quæ id confirment, observationes, in hisque ea quæ extat Sepulchreti libro IV. (*k*) *Tenuis* enim *meninx erat & ipsa rubicunda, ac sub ipsa pus crassiusculum & subrufum*: *nequaquam tamen æger deliravit*. Quid ergo est? Cum omnia quæ dicta sunt, attenderis; huc redeas, necesse est, ut aliæ alias causæ esse horum deliriorum videantur, eæque pro varia sanguinis, humorumque natura, aut cerebri affecta parte; aut hujus a primordiis, morbisve prægressis constitutione, aut ejusmodi aliis, aut diversa modo plurium, modo horum omnium conjunctione, aliter in aliis agentes, ut alias hunc, alias alium efficiant morbum. Erit igitur in nonnullis cerebri, in pluribus meningum inflammatio, aut certe vasorum illa distentio, sed non tanta, ut magis comprimat, quam irritet: in aliis effusa aqua, sed irritans hæc quoque; probo enim Bonetum (*l*) aut quemcunque alium scribentem, *purum putum serum, acrimoniæ expers, delirium excitare non valere*: in multis denique; ut alias omittam causas; utraque simul earum quæ modo dictæ sunt. Quo spectant & Observationes quædam in Sepulchreto (*m*) legendæ, & complures meæ, quarum alias in aliis Litteris ad te scripsi (*n*), aut scripturus sum, quinque autem in his continuo subjiciam.

9. SENEX annum agens octogesimum, ob varia, sed levia, valetudinis incommoda admissus in Bononiense S. Mariæ de Morte Nosocomium, cum ibi esset, pulsu factus est non modo crebriore, & celeriore, verum etiam turgidiore, quam ejus ætati videretur convenire. Ad hæc, delirare cœpit, sæpe item, quasi ex convulsione, maxilla inferiore, & artubus tremere. Tunc interrogatus quas in capite molestias perciperet, pondus diserte dixit, cætera negavit. Porro cum delirare pergeret, ac tremere ita, uti dictum est, ad quindecim, aut sexdecim dies; tandem pulsus, qui nonnunquam humilis animadversus fuerat, humilior est factus: indeque intra biduum, stertore superveniente, simul delirandi, & vivendi finem fecit. VENTRE, ac Thorace quarta decima ab obitu hora apertis; viscera sunt animadversa etiam tum calentia, quamvis toto illo temporis spatio cadaver sub dio aeri frigido, quippe sub initium A. 1706. expositum fuisset. Intestina qua inter se contingebant, & inferiore quoque facie rubebant nonnihil; limbus autem hepatis livebat: lienis denique multum flaccidi membrana qua convexam faciem vestiebat, valde crassa facta erat, & quasi cartilaginea. Hæc in ventre. In Thorace autem dexter pulmo inferiore latere cum pleura cohærebat, in summo parvam quandam portionem duram habebat, in qua dissecta, vasa omnia pulmonis obstructa, & sicca videbantur; ut vitii antiqui vestigium crediderim. Pulmonis vero utriusque inferiores, & præsertim posteriores, partes non modo nigræ erant, ut solent, verum etiam subduræ. Pericardium vix aliquid aquæ: cor autem concretiones duas habuit polyposas, alteram in ventriculo dextero subflavam, & viscidam, quæ in auricula, & prope Pulmonaris arteriæ orificium, quod tamen non subibat, alba fiebat, duriorque; alteram albam, & duram in sinistro ventriculo, & initio arteriæ Magnæ. Hujus valvulæ, & Mitrales hic illic duræ; necdum tamen osseæ. Ipsius autem arteriæ truncus, si exterius inspiceres qua secundum vertebras descendit; sanguifera quibus ornatur, vascula ostendebat multum distenta: si vero interius; squamulas passim duriores, multisque in locis jam osseas, hasque etiam qua is truncus in ventrem pertinebat, & in superiore aliquo ejus ramo; sed prope cor minus duras: præterea inter squamulas, quibusdam in locis, interior tunica desiderabatur, ibique exulcerata, & corrosa videbatur tunica proxima, & in rubræ, putridæque substantiæ frustula, quæ prodibant, conversa. Cranium exsecturi, dum Temporales musculos amovemus, valde strigosos animadvertimus, credo, quia jam diu minus valide se contenderant, ut pote in sene propemodum omnino edentulo. Dum vero caput a summa Spina amputabatur, ex hujus tubo non multum, ex majori autem ossis occipitis foramine magna vis aquæ prodiit. Quamobrem Crassa meninx mox valde corrugata deprehensa est. Sub Tenui tamen in cerebri anfractibus aqua supererat ejus similis in qua caro recens lota sit: cujusmodi aquæ portio aliqua & in Lateralibus ventriculis fuit, quorum tamen vasa non pallebant. Quin plura videram per Tenuem meningem vasa, nigro, concretoque sanguine pleniora: in Sinu autem Falcis polyposam concretionem exilem, & longam. Cæterum etsi cranium, & cerebrum hoc nescio quid ingrati olebant; cerebri, & cerebelli substantiam invenimus sanam; nisi quod in illo non adeo, in hoc vero multum laxa erat.

10. Vel in sene id ætatis, ut passim Magna arteria ossea fieret, in delirio autem perpetuo quidem, sed minime feroci, vides tamen, cum aqua, vasorum distentionem in meninge Tenui fuisse. Jam vero ab hoc, unde consulto incepimus, ad senem alterum, sed non ita grandem natu, & ad delirium minus quietum transeamus, quando cætera quæ in prioris corpore inventa sunt, habebimus alias commodiorem attendendi locum.

11. FIGULUS, annos natus septuaginta, natura hilaris, potor strenuus, post animi curas, laboremque in arte sua majorem, quam soleret, eaque ætate ferre posset, simul in febrem incidit, & dolorem sinistri lateris vehementem. Quare circiter Nonas Apriles A. eodem 1706. tum in idem Nosocomium statim exceptus est, tum sanguis statim de sinistro cubito emissus. Quarto die febris se valde intendit. Sexto autem delirium accessit tantum, ut vincire necesse fuerit, ne lecto desiliret. Pulsus erat frequens, sed æqualis: respiratio difficilis: nulla expectoratio. Itaque etsi eo die missus est sanguis e talo, omnibus tamen in pejus ruentibus; postri-

(*d*) Coroll. 4. in calce Exercit. de Observ. rariorib. (*e*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. Obs. 113. (*f*) Earund. Cent. 6. Obs. 22. (*g*) Sect. hac 7. Sepulchr. Obs. 16. (*h*) Cent. 1. Obs. Med. 40. (*i*) Obs. 1. cit. (*k*) Sect. 3. Obs. 10. §. 7. (*l*) Sect. hac 7. l. 1. in Schol. ad Obs. 27. (*m*) Sect. ead. Obs. 16. & in Addit. Obs. 1. (*n*) l. n. 14.

poſtridie, ſtertens, ſupinus, totoque corpore ſudore madens, eſt mortuus. CADAVERIS facies, humeri, & brachia non ſecus atque in ictericis, flavebant: cætera quoque; ſed minus: ilia autem erant ſublivida. Ventre aperto, animadvertimus omentum breviſſimum, ſurſumque retractum: lienis tunicam, qua imum gibbæ faciei veſtiebat, præduram: hepar vero cum diaphragmate tota convexa facie connatum, ſi limbum, ejuſque viciniam excipias. Hic ad aliquem tractum, faciei autem cavæ magna pars livore inficiebatur cum ſubſtantia proxima ad lineas duas; reliqua pallida, & marmoris inſtar variegata, tota autem duriuſcula. Bilis in veſicula erat pauca, eaque corrupti ſanguinis ſimilis, aut aquæ turbidæ in qua caro lota ſit. Nihil obſtabat quo minus in Duodenum inteſtinum deſcenderet; deſcendiſſe autem color oſtendebat eorum quæ inteſtinis continebantur. Hæc aere turgebant, iiſque adhærens pinguedo flava erat; ut perpauca etiam aqua, quæ in ima ventris pelvi fuit. Quæ autem pars Tenuium inteſtinorum in pelvi erat, illa ex fuſco ſubrubebat, ut vicina quoque ureterum portio. At veſica, & lotium quo diſtentam invenimus, utrumque flavebat: ſanguifera autem vaſcula cervicem verſus in poſteriori interiorique illius parte turgebant. In hujus veſicæ parietibus illas cellulas, & quaſi hernias vidi, quæ quoniam in Adverſariis (*o*), nec ſine conjectura de earum cauſa deſcriptæ ſunt, hic iterum deſcribantur non oportet, præſertim poſtquam apud Amicum quoque optimum, Virumque Experientiſſimum Heiſterum (*p*) multo plures videre potes delineatas. Hic unum addam: cum ex hujus Figuli domeſticis, atque intimis familiaribus quærendum curaſſem, numquid ſcirent, de ullo unquam veſicæ incommodo queſtum eſſe, diſerte negaſſe, ſicut etiam de hernia varicoſa: quam ad hunc modum ſe habentem conſpexi. Multiplices venæ, dilatatæ, & craſſæ factæ, totum undique teſticulum amplectebantur, cujus ſubſtantia ita erat compacta, ut in canaliculos, quemadmodum alias proclive eſt facere, diſſolvi non poſſet. Erat præterea infra teſtem corpuſculum exiguum oſſeum. Hæc omnia Vaginalis tunica comprehendebat, undique adnata, niſi deſuper, ubi veſiculæ erant duæ aqua flava plenæ. Alteri quoque teſticulo Vaginalis tunica erat adnata, niſi qua epididymidis corpus intercedebat; ibi enim erat ſpatium, ejuſdemmodi aqua plenum. Tunc deflexis ad penem oculis, neque in glande, neque in præputio quidquam de frænulo animadverti: lævia ibi omnia; vix album quaſi veſtigium, ubi frænum eſſe debuerat, aut olim fuerat. Aperta ab initio ad finem urethra, nihil dignum vidi quod hic adnotetur, niſi minuta quædam quaſi *tabacci* granula, quæ utrinque erant ad latera carunculæ Seminalis, & carunculæ quoque ipſi agglutinata eſſe videbantur. Tunc Proſtata glandula diſſecta, intra hanc eadem granula cum in parte ſiniſtra, tum præſertim in dextera fere tota, quoquoverſus ſecarem, deprehendi. Thoracem jam aggredientibus occurrerunt primum cartilagines, per quas legitimæ coſtæ inferiores cum ſterno committuntur, extrorſum a dextro latere protuberantes, quaſi aliquid interius ſubeſſet quod impuliſſet ad exteriora. Nihil autem ejuſmodi ſuberat: itaque conjeci, acceptum id eſſe referendum nimiis in puerili ætate muſculi Pectoralis dexteri contentionibus, & conatibus quos rudimenta fortaſſe illius artis exigerent. In recluſi thoracis cavo dextero ſana omnia. At in ſiniſtro multa aqua ſubflava: qua exhauſta, apparuerunt per faciem pulmonis ſtrata quaſi fruſta craſſæ cujuſdam, ut videbatur, membranæ flavæ, & facillime lacerabilis; ut quamvis reticulare quoddam opus in ſe intextum repræſentaret, concretionem eſſe cenſuerim craſſiorum particularum in ea flava aqua natantium. Erant ejuſmodi ampla fruſta per faciem præſertim inferiorem lobi pulmonis inferioris, itemque inter lobum, & lobum. Lobus autem is inferior durus erat ferme totus, & gravis: diſſectuſque ex denſa inventus eſt ſubſtantia compactus, non pulmonaris, ſed hepaticæ ſimili; ut vel me tacente, ex iis quæ ſuperiore Epiſtola (*q*) tradidi, peripneumonia affectum intelligas. Videbatur autem inflammatio tranſire in ſuppurationem cœpiſſe. Albida enim erat ea ſubſtantia, non rubra: & craſſa alba materia paſſim ex quibuſdam orificiis, bronchiorum, opinor, ſectionibus, exprimebatur. Lobus autem ſuperior in ſuprema quidem parte ſero turgidus ſpumoſo, ibidemque niger, & durus erat; ſed ita durus, ut vetus potius vitium, quam recens, exiſtimares: parte autem reliqua ferme exſuccus, nec multum diſſimilis ſani. Cæterum ad pleuram a latere, atque anterius nectebatur per plures inter ſe diviſos quaſi lacertos rubros, & craſſos, ſed membraneos. Nuſquam autem arctius pleuræ adhærebat, quam ad ſupremam illam partem: eratque ibi pleura craſſior, & facile a coſtis avellenda: id quod proclive erat facere etiam qua lobo inferiori ſuberat, ubi erat craſſiuſcula, & rubicundior. Pericardii facies exterior, ſiniſtra tantum, a vaſculis minimis ſanguine turgidulis rubebat. Intus pauca erat aqua, eaque flava. In auricula dextera, craſſa concretio polypoſa: in Pulmonari arteria, ejuſque ramis teres altera: teres quoque in arteria Magna: nec talia in ſiniſtris auricula, & ventriculo prorſus deerant. Harum omnium concretionum ſubſtantia ſecundum longitudinem ſpectata, partim erat ſinuoſa, & flava, partim fibroſa, & ſubrubra. Supra Magnæ arteriæ valvulas, ſub ipſa tunica intima, lamellæ erant oſſeæ: quin etiam primorum bronchiorum, non modo trunci Aſperæ arteriæ, ſemiannulos animadverti anterius, id eſt in media cujuſque parte, oſſeos factos; ut parum eſſent flexiles, &, ſi difrumperes, aliquid oſtenderent in media illa parte quod medullæ inchoamentum videri poſſet. Ad Cerebri denique ſectionem progreſſus, in ſinibus Laterali ſiniſtro, & Quarto, itemque in Primo, & in venis aliquot, cum hoc communicantibus polypoſam concretionem albidam, firmam, exilem conſpexi. Vaſa autem reliqua, per omnem tenuem meningem repentia, etiam qua cerebellum conveſtit, adeo ſanguine diſtenta, ut trunculi turgerent, minimi autem ramuli eſſent luculenter conſpicui. Hæc vero in ſiniſtra dumtaxat parte ad hunc modum ſe habebant. Sed nec vaſcula per medullarem cerebri ſubſtantiam traducta, nec ea quæ parietes Lateralium ventriculorum perreptant, turgere videbantur. Plexus tamen Choroides non decolores, quamvis in ipſis hydatides, & in ventriculis omnino ſerum non deeſſet. Multum autem exterius fuerat in cerebri anfractibus, unde per Tenuem meningem translucens, *gelatinam* mentiebatur: ſed hæc revera nuſquam; fluxile dumtaxat ſerum fuit.

12. Noli expectare, ut tam longæ hiſtoriæ longa quoque reſpondeat explicatio. Alia nimirum alio attinent, quæ ſuo quodque loco in aliis Litteris non negligemus; hic autem omitti non debuerant, ne mutila eſſet hiſtoria. Peripneumoniæ, atque adeo Pleuropneumoniæ acceſſiſſe delirium, vides: quod & in aliis ſæpe (*r*) contigit, quorum caſus in alias rejicio Epiſtolas. Hunc vero producere malui in præſenti, quoniam vehementius fuit delirium, & quod Phrenitidem continuo appelles, *malam*, ut Hippocrates (*ſ*) docuit, *a pulmonis inflammatione*. Quin certior factus ſum, hic in quibuſdam quaſi epidemicis pulmonum inflammationibus, & ſpeciatim hyeme A. 1754. quibuſcunque ad has delirium acceſſit; pluribus autem acceſſit; eorum neminem evaſiſſe. Quo dignior fuit quæ litteris mandaretur fœminæ, utroque morbo implicitæ, felix ſanatio (*t*), non quod alii non ſerventur aliquando, ſed quod cum vehemens uterque eſſet, peſſimiſque ſignis comitatus, ſolutus eſt tamen per multa quæ ultra quatriduum alvus effudit graviſſime olentia, & ex atro rubeſcentia. Porro; ut ad

(*o*) III. Anim. 36. (*p*) Inſtit. Chirurg. Tab. 32. Fig. 1. & 2. (*q*) n. 12. & 13.
(*r*) Vid. & Jacotii Comment. in Coac. Sect. 2. l. 1. Aph. 21. (*ſ*) Sect. 7. Aph. 12.
(*t*) Act. Nat. Cur. Tom. 8. Obſ. 63.

Figulum redeam; sicut pulmo, & pleura, & pericardium inflammata erant a sinistris, ita & meninx Tenuis inflammata erat ab eodem latere, exemplo haud scio an ab aliis adnotato, sed tamen fortasse non dissimili ratione explicando, ac major in ea mala rubor quæ vitiato ab eodem latere pulmoni respondet, aliaque ejusmodi quæ κατ' ἴξιν fiunt, ut Hippocratis loquuntur Interpretes, & in his Duretus (u), ubi illius exponit locum: *quibus peripneumonicis tota lingua fit alba & aspera; pulmonis ambæ partes inflammantur: quibus autem dimidia; tantum illa pars quæ spectatur*. Illa autem explicandi ratio, etsi tam difficilis, & retrusa, aut certe, si ad nervos etiam confugias, ambigua sit, quam ex eorum Scriptis qui eam cum antea, tum ætate hac nostra excogitare conati sunt, proclive est existimare; nonnunquam tamen aliquanto minus difficultatis habere potest, velut hic, si illam pulmonis sinistri supremam partem non solum duritie sua antiqua, sed nova addita tum a spumoso sero turgentia, tum a pleura, ibi crassiore facta, compressione, nonnihil urgere potuisse, opinemur, sinistram Subclaviam venam, & quod consequitur, reditum sanguinis a parte capitis sinistra, quæ præterea infirmior, quam dextera, creditur, remorari. Utcunque id est (nam quæ possint objici, non ignoro; sed quantulumcunque concedas, in re hujusmodi satis habeo) illud certe quod proposueram de vasorum meningis Tenuis distentione, cum sero effuso conjuncta, verum in hoc quoque Phrenitico fuisse, vides. Nunc in Paraphrenitico illam distentionem vel magis, nec sine aqua, fuisse, ostendam.

13. VIR procerus, & macilentus, ex cannabis carminatione, quæ ars ejus erat, thoracis inflammationibus obnoxius, a quibus sexies antea, aut septies vexatum se fuisse, narrabat, cum biliosæ & viridis materiæ vomitu in una, cum delirio in altera; non ita pridem a pulvere inter carminandum excepto cum vocis organa læsisset, ut clangere potius, quam loqui videretur; propterea minus pulverulentam cannabim seligens, eamque seorsum a sociis depectens, pristinam jam propemodum vocem recuperaverat, quando ab onere ferendo lassus, febrili frigore, & pungente ad lævam mamillam dolore correptus est. Quamobrem, eodem quo duo priores anno, circa medium Februarium, in idem est Nosocomium illatus. Cum domi oleum sumpsisset ex dulcium amygdalarum nucleis recens expressum, & sanguis e sinistro brachio detractus esset; iterum ex brachio altero emissus est. Difficile enim respirabat, nihil expectorabat. In latus affectum sæpius decumbebat. Biliosa & viridia vomuerat. Quincto die phrenitis ingruit læta, seria, interdum ferox, hactenus tamen ut accedentium ora consputaret. Medicus ex crure juxta talum mitti sanguinem, jussit, & raso capiti quoddam cataplasma imponi, quod quale esset, commodius cum de Maniacis scribam (x), docebo. Interea convulsivi motus cœpti sunt adnotari leves primum, ut in tendinum carpi subsultibus, deinde majores. Novissime nec difficilis respiratio erat, &, si quæreres, ullum se usquam dolorem, aut molestiam percipere, negabat. Sed clamabat interim, atque inscius culcitam permingebat. Tandem pulsu debiliore facto, sed nunquam inæquali, obiit paulo post finem diei septimi.

IN CADAVERE latus colli dexterum livebat. Sic, Ventre aperto, jecinoris etiam limbus ad aliquem tractum, sed ad exiguam altitudinem. Vesicula contracta, pauca intus bile, quæ dilutum *tabacci* colorem referebat. Ventriculus sanus. Pancreas crassius, & subdurum. In Thorace nihil erat seri effusi. Pulmo dexter pleuræ undique per interjectas membranas arctissime alligabatur tum ad costas, tum ad septum Transversum: sinister contra paucis in locis, idque ad anteriora. Sed vicissim dexter quidem secundum naturam se habuit: sinistri autem pars multo major morbida erat. Nam primum superior lobus, alioquin sic satis sanus, tum strigosus erat, tum in summo, quasi intra tuberculum, pus album continebat; quæ tamen, ut & illæ tot tamque arctæ pulmonis dexteri alligationes, præteritis inflammationibus videbantur imputanda. Verum lobus inferior rubens, durus, gravis, ejusque densata substantia, & in superiore parte pus, aut puri similis materia per bronchiorum sectiones effluens, præsentem, quæ suppurare inciperet, commonstrabant inflammationem. Pleura quoque ab eodem sinistro latere ferme tota inflammata videbatur, cum sanguifera sua vascula nimis conspicua haberet, ac tota facillime a costis una tractione avelleretur. Diaphragma autem in ea dumtaxat sui tendinei centri, ut vocitant, parte quæ sinistro pulmoni subjiciebatur, vasa habebat, etiam minima, adeo distenta, ut ibi inflammatum esse, non dubitares. In pericardio aliquantum seri subrubri, & turbidi. Per omnia cordis orificia concretiones polyposæ trajiciebantur, in ventriculis ortæ, in vasa productæ, ex solidiore substantia omnes, si initium excipias illius quæ Pulmonarem peragrabat arteriam, crassissimum quidem in ventriculo dextero, sed ex subflava, & quasi mucosa substantia. Dum Caput abscindebatur, longæ portiones concreti sanguinis eductæ sunt e venis Jugularibus, velut enses e vaginis. Meningum vasa fuerunt sanguine quam maxime distenta. Et concretio quidem polyposa, albida, compactæque structuræ, non modo Sinum Falcis tenebat, sed & in plerasque pergebat venas, cum eo Sinu communicantes. In tribus reliquis majoribus Sinibus Crassæ meningis erat sanguis concretus. Tenuis autem meninx omnia vel minima vascula adeo sanguine habebat turgida, ut valde ruberet universa. Serum in cerebri anfractibus suberat. In Lateralibus quoque ventriculis serum fuit, subrubrum, sed paucum. Plures, nec parvæ, hydatides in posteriore sede plexuum Choroidum. Cæterum sanguine erant distenta, eoque multo quam soleant, manifestiora non tantum vasa quæ per Lateralium ventriculorum superficiem ducuntur; sed si corpora Striata, si Thalamos Opticorum nervorum leviter abraderes, aut si profundius tum ipsa, tum quamcunque velles medullaris cerebri substantiæ partem secares; vasa proportione ad eundem modum ubique plena, & manifesta occurrebant. In cerebri autem, & cerebelli dissecto cortice vix ulla internoscere licebat.

14. Quam noxius sit pulvis, qui ex cannabe inter carminandum elatus, in arteriam Asperam, & pulmones attrahitur, Ramazzinus noster (y) docuit, tussim inde assiduam sæpe, & asthmaticam passionem Operarum deducens. Sed & acutis indidem pulmonum morbis pro sanguinis conditione occasionem præberi, qui chronicos alios post se relinquant, aut tandem ipsi vitam adimant, ex proposita historia manifestum est. Nam postquam homo ex prima evasit pulmonis inflammatione, non sivit ejus opificium id viscus omnino convalescere: itaque in alias deinceps, atque alias incidit, donec aliqua non bene expurgata, quasi initium phthisis relinqueret, ut macies, clangor, & illa præsertim puris collectio, velut intra tuberculum, ostenderunt. Cui novissima denique Pleuropneumonia accessit, & huic Phrenitis, atque adeo Paraphrenitis, quæ hominem enecarunt. Paraphrenitidem autem dico, non ita accipiens, ut fortasse est a gravissima diaphragmatis inflammatione, symptomatibus, quæ Boerhaavius (z) describit, illis atrocibus stipata: quamobrem neque iis controversiis me implico, quæ erudite sunt in Commercio Litterario (a) agitatæ. Satis mihi est, hoc vocabulo nunc a te accipi affectionem, quam possis ad Paraphrenitidem quadantenus referre. Sive enim Paraphrenitidis nomine (b) delirium intelligas, quod, capite non primario affecto, contingit; certe hic præcesserat pleuræ, & pulmonis inflammatio: sive delirium ex inflammatione septi Transversi; hoc quoque inflammatum deprehendimus. Noli tamen credere me cum septi ejusdem vitio, & inflammatione delirium necessario conjungere. Novi enim Fernelii (c) adversantem Observationem, vetustiorem istis quæ in Sepulchreto (d) proponuntur, Willisii. Quin etiam cum eorum neuter inflammationem diserte memoret ejus præsertim septi partis quam unam maxime attendunt qui delirium ab diaphragmatis inflam-

(u) in Coac. l. 2. c. 16. n. 31. (x) Epist. 8. n. 8. (y) Diatrib. de Morb. Artif. c. 26. (z) Aphor. de cognosc. morb. §. 909.
(a) A. 1736. Hebd. 22. n. 2. Hebd. 41. n. 1. Hebd. 52. n. 2. & A. 1737. Hebd. 16. n. 1. (b) Vid. Sennert. Med. Pract. l. 1. P. 2. c. 6.
(c) Pathol. l. 5. c. 11. (d) Sect. hac 7. Obs. 1.

flammatione repetunt, tendinei videlicet ejus centri, sed uterque carnosæ partis vitia proferat; conspexi ego tendineam quoque ejus partem inflammatam, cum vix confusa, & subdelira morbi extremo tempore mens fuisset, quemadmodum de Peripneumonia scribens (*e*) indicabo. Veruntamen in Sepulchreto observationes duæ sunt (*f*), altera Blasii, Lælii a Fonte altera, quorum hic diaphragma suppuratum vidit post delirium, ille vero graviter inflammatum post phrenitidem. Quorum utrumque cum motus etiam convulsivos, a me pariter adnotatos, commemorare viderem, meminissem autem, a Galeno (*g*) scribi, *quibus inflammatum est septum transversum, hos convulsionibus esse opportunos*, tum vero a Blasio animadverterem, non modo inferioris partis hepatis inflammationem, sed & concretionem polyposam in eodem atque a me, Crassioris meningis Sinu, & in easdem propagatam venas fuisse conspectam; non prorsus inutile fore, credidi, si in ipsis utriusque libris eas perlegerem observationes. Sed quærendi labor propter ambiguam notam qua Blasii Pars 6. designatur, & fallacem Consult. Lælii numerum, 132. pro 130. indicantem sane major, quam utilitas fuit; quanquam in descripta alterius observatione aliquid emendandum, alterius addendum inveni. Certior tamen factus sum, Blasium, qui caput aperuit; nam Lælius non attigit; Tenuis meningis inflammationem revera non memorasse; ut Paraphrenitidis exemplum habeas in ejus observatione luculentius, quam in nostra, in qua videlicet, si non primum, at certe postea adeo inflammata ea meninx fuit, ut nunquam magis vidisse meminerimus. Verum utcunque hæc sunt; cum Crassioris quoque meningis inflammatione, aut certe affectu ad inflammationem accedente conjunctum delirium ostendamus.

15. MULIER ex ictu capitis jam pridem in Patavino Nosocomio decubuerat, & sana facta, discesserat. Postea in febrem incidit: deliravit: mortua est.

CAPITE tantummodo, sub finem Publicæ Anatomes, quam anno habebam 1736. in Gymnasium illato, cerebrum a me sua in sede diligenter confectum est. Nullum usquam peculiare illius ictus indicium. Crassa meninx sublata interiorem faciem ostendit crebris coccineis maculis, quasi guttis sanguinis distinctam. Tenuis autem vasa sanguine turgida: sub eaque alicubi serum: quod in ventriculis non fuit. In Plexuum Choroidum posteriore parte vesiculæ. Ante glandulam Pinealem subflavæ materiæ pauxillum. Cætera sana; nisi quod cerebellum fuit laxissimum. Nullo in vase quidquam polyposæ concretionis deprehendi.

16. In gravibus deliriis, Crassæ quoque meningis non vasa modo *admodum turgentia*, ut Slevogtius (*h*) ait, sed & ejus substantiam inflammatam haud raro inveniri, constat: quo istas ejusdem poteris coccineas maculas referre. Cæterum ne in hac quidem muliere præter vasorum plenitudinem, sub Tenui meninge aqua defuit. Ubi nec in viro defuit, de quo Valentinus (*i*) febrim & deliria gravia perpesso; siquidem cum venis in toto cerebro valde turgentibus, *statim sub pia matre multum pituitæ, & aquæ flavescentis, gelatinæ instar condensatæ*, repertum fuit. Sed & ventriculos multo sero plenos supra (*k*) ex Möglingio retuli; ut alia aquæ in delirantium cerebro exempla omittam. Ea nunc in memoriam redigunt conjecturam quandam meam, de qua ut judicare facilius possis, paulo altius ordiar, necesse est. A. 1711. Februario mense ineunte, cœperunt moris pessimi febres in mea Patria vagari. Pulsus in omnibus, etiam robustissimis adolescentibus, quam exiles, & quam imbecilli, obscuri, & confusi: in plerisque ad carpos plurimi subsultus convulsivi, & soporosa affectio: in quibusdam singultus denique, & extrema dejectio virium cum faciei, & digitorum livore, aliisque ejusdemmodi. Primus omnium has febres animadverti, & vel post ea omnia quæ dixi, Superis bene juvantibus, ægros pro deploratis jam habitos felicissime servavi, ex quibus, annis superioribus vivebant adhuc Cornelius Dentius Vir Patricius, qui multa, & diu emissa urina, & Ignatius Garavinius ingeniosus Opifex, qui alvo etiam soluta, convaluerunt. Circiter Februarii finem subsultus quidem convulsivi, & singultus, & livor ab iis febribus aberant; sed accedere deliria inceperant, non tamen vehementia, & tunc solum cum febris augesceret. Sic etiam affecti evaserunt tamen, in his Patricii Ordinis Sacerdos Tullius Castellinus, quem memini cum ab iis evacuationum generibus, a quibus illi, & præterea a longo cutis madore nihil esset adjutus, minus male habere tandem cœpisse postquam ore lumbricum ejecisset rubicundum, teretem, longiorem spithama, & calamo quo scribimus, crassiorem. Sed Martio demum mense, etsi febres erant cum minus atrocibus in speciem malis conjunctæ, quin pulsus, & lingua contra atque in illis prioribus, spem afferre videbantur; gravioribus tamen atque aliter ac antea deliriis post dolorem capitis ingruentibus, jam minus feliciter res cedebat. Atque ut Hippocraticam simplicitatem in utramque partem imitemur, a senioribus Medicis in media curatione advocati, ægros duos minime servare potuimus, Vincentium Mengazzinium honestum juvenem, & Hieronymum Gnocchium Patricium Virum, & Sacerdotem. Priori autem vehementem phrenitidem instare præsensimus ex iis notis quas Majores docuere, inter quas illam præsertim adnotavimus quod sibi æger pneumatica organa, quorum usus est in Sacris Ædibus, jugiter audire videbatur, cujusdam similis, qui ultimis lethalis febris diebus *melodiam, seu concentum quendam suavissimum, cui tandem successit delirium, perpetuo se audire*, Collectoribus dicebat Bibliothecæ Anatomicæ (*l*). In Gnocchio id visum est adnotatione dignum, quod deliria tunc solum, & quidem illico adveniebant, cum toto corpore sudaverat. Quæ res tametsi inde quoque possit repeti, quod per sudorem multo sero sanguini adempto, quæ hujus restabant partes, ut minus dilutæ, ita acres magis, & ad irritandum idoneæ fierent; nihil tamen fortasse impedit quo minus ex eo deducamus unde videmur divertisse, ex aqua nimirum acri, in illis prioribus ut tunc præfrigida tempestas ferebat, copiose adeo per renes, in hoc vero sub meninge Tenui eodem tempore quo sudor, eandemque ob causam a sanguine secreta. Sed quoniam per dissectionem haud licuit utra conjectura videri posset verior, inquirere; eo potius transibo, ut simul leve delirium ubi vix aquæ vestigia inveni, sive ratione, sive casu id factum est, fuisse, ostendam, simul levioris delirii, id est Paraphoræ, ut hanc vocem Medici nonnunquam accipiunt, postquam Phrenitidis, Paraphrenitidis, & graviorum deliriorum protuli, exemplum afferam.

17. ANUS leviore febri correpta, quam Peruviano cortice Medicus pervincere se posse, sperabat, hac non modo non cedente, sed in acutam cum vaniloquio, degenerante, confecta est. VENTRIS, & Thoracis nonnulla viscera, præter caput, in Theatrum illata, non multis antequam superioris mulieris cerebrum, diebus consecuimus. Quædam præter solitum quidem, sed non omnino præter naturam in rene dextero, & in ipso corde se obtulerunt, quæ ut tunc non indigna visa sunt quæ omnibus ostenderentur, ita nunc non videntur quæ apud te sileantur. Nam ex eo rene ureteres bini existebant, superior ex simpliciore pelvi, & tenuior; inferior autem aliquanto crassior, quippe ex pelvi quam multiplices tubuli in eam confluentes, majorem efficiebant, & magis extantem. Singulorum ureterum ut ortus, sic progressus, & finis divisus, transversi digiti intervallo inter utriusque orificia interjecto, oblonga ambo, & in eadem obliqua linea qua debebant, in vesicam patentia sic ut alterum altero superius esset. In Corde autem, pro venæ Coronariæ valvula, reticulum deprehendi haud aliter factum ac inter ejus valvulæ varietates penultimo loco in Epistolis Anatomicis (*m*) a me descriptum videbis. Verum hæc, ut dixi, non omni-

(*e*) Epist. 21. n. 35. (*f*) Sect. cit. Obs. 15. & 37. quæ fusius l. 2. S. 4. Obs. 19. (*g*) De Puls. ad Tyr. c. 11.
(*h*) Dissert. de Dura Matre §. 29. (*i*) Eph. N. C. Cent. 10. Obs. 94. (*k*) n. 8.
(*l*) Tom. 2. in Adnot. ad Du Verney Tract. de Audit. Org. P. 3. (*m*) Epist. 15. n. 20.

omnino præter naturam, ut quæ in Magna arteria, præsertim vero in matrice conspexi. In illa enim tum paulo supra valvulas Semilunares, tum ad lumborum vertebras alba intus vidi ossium inchoamenta. Sed utero aperto, reperi in posteriore, eademque superiore fundi parte *excrescentiam*, circuli ambitu, colore exterius cruento, a dextris sinistrorsum porrectam, cujus oræ pars quasi tertia, inferior, & sinisterior, ab utero sejuncta erat, ut specillo subjecto attolli posset, reliquum cum uteri substantia arctissime annexum, atque adeo ex eadem factum, nisi quod secando, magis alba, compacta, & dura in excrescentia tota deprehendebatur. Nempe scirrhus, seu mavis cancri erat initium, occulti etiam tum, humillimi, plani, lævis, nec majoris, quam ut extensi pollicis apice obtegeres. Si proximæ cervicis superficiei structuram, & hymenis annulum, exiguæ quidem altitudinis, sed nusquam dilaceratum, spectares; vix ullam, aut nullam viri notitiam mulierem hanc habuisse, intelligeres. Cranio tandem exsecto, & cerebro diligenter lustrato, nihil usquam se mihi obtulit adnotatione dignum, nisi vasa Tenuis meningis sanguine distenta, & ipsa facillime, undecunque velles, trahentis digitos sequens; ut tametsi aquam vix ullam viderim, non prorsus tamen defuisse, vel ex hoc indicio conjecerim.

18. Si forte expectas, ut priusquam finem scribendi faciam, indicare aggrediar, qua in cerebri ipsius parte, & qua ratione, & qui motus fiant, cum deliria excitantur; me non satis adhuc videris novisse. Vix quædam generalia possem, eoque tibi, & cæteris perquam nota, atque illa ipsa timide, ac pedetentim, dicere. Cætera ei tempori condonanda censeo quo Medici laude dignum putabant omnia non modo abstrusa, sed vel supra captum nostrum posita sic inquirere, ut cum invenire non possent, comminisci non dubitarent. Quibus utinam in Sepulchreti Scholiis tantum loci datum non esset, quantum ipsæ historiæ morborum capitis, vel multæ simul, sæpe non occupant, multoque minus in uno interdum eodemque Scholio (*n*) fuissent eadem iterata, talia præsertim, ut a veri similitudine abhorrere, ex pene omnibus dissectionibus intelligi possit, quas proximis Litteris perscribam. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA VIII.

De Mania, Melancholia, & Hydrophobia verba fiunt.

SEquuntur in Sepulchreto Sectiones duæ, quarum altera *de Mania*, *&* *Rabie*, *seu Hydrophobia*, altera *de Melancholia*, *&* *Affectione Hypochondriaca* inscripta est. De hac postrema seorsum agere non est animus cogitanti, hanc ad interitum non perducere, nisi aliis gravioribus adscitis morbis, ut vel ea docent quæ in Sepulchreto producuntur, exempla: itaque simul cum iis morbis quod ad ipsam attinet, pertractabitur. Melancholiæ autem Mania; ut Willisii utar verbis in Volumine eodem (*a*) prolatis; *in tantum affinis est, ut hi affectus sæpe vices commutent, & alteruter in alterum transeat*: quin sæpius dubitantes Medicos videas, hinc taciturnitate, & metu, hinc loquacitate, & audacia in eodem ægro subinde alternatis, melancholicum, an maniacum pronuncient. Quo facilius tuli cum stultorum capita dissecarem, atque utro laborassent delirio, quærerem, responsiones persæpe ambiguas, nonnunquam inter se pugnantes, veras tamen fortasse in longo delirii cursu. Quamobrem etsi in dissectionibus ad te scribendis cum utram in partem magis inclinaverit æger, sciam; id indicabo: tamen quia plerumque id facere non potero; malui his unis Litteris quæ ad utrumque attinent delirium comprehendere, & postremo quæ ad Hydrophobiam spectant, adjicere, præsertim cum de his cunctis deliriorum generibus vix unam Valsalvæ historiam habeam, a qua, ut soleo, initium ducam.

2. VIRGINI annorum amplius viginti, inter Sacras Virgines se recipere maximopere cupienti, cum id negatum esset, illico ab audito repulsæ nuncio labare mens cœpit, statimque incongrua ratiocinari, idque in dies etiam magis, ut cibum quoque sæpius respueret. Sic aliquot exactis mensibus; quo tempore, præter febrem quæ erratico recursu multoties invasit, violentior sine febre insania accessit, ut assidentes impetere conaretur; labentibus sensim viribus, mortua est. CRANIO exsecto, ad latera Sinus Falcis exterius in Dura meninge exigua quædam corpora albida conspecta sunt, quorum nonnulla rotunda, alia oblonga, quædam abnormi figura erant, mollia tamen omnia: quæ ex concreto humore orta Valsalva existimavit propterea quia in mortuis ex capitis vulneribus similes ex stagnante circa eandem meningem pure concretiones viderat. In illo autem Sinu tenuis polyposa concretio per totam longitudinem se extendebat. Cerebrum erat humidum: & in ventriculis ejus majoribus serum inerat, sed paucum. In plexu autem Choroide glandulæ quatuor majores extuberabant, quæ in corpus induruerant solidum, luteum, & forma ad sphæricam accedens.

3. Præter hanc Virginem, cujus delirium ex melancholico in maniacum degeneraverat, si stultos alios, ut sæpe viventes curandi habuit, sic & mortuos dissecandi Valsalva occasionem habuisset; non dubito, quin facile ipse quoque in eorum cerebro eam quam ego hactenus in omnibus, duritiem fuisset adnotaturus. Quod vero ad corpora illa tumentia in plexu Choroide, & ad ista attinet quæ in Dura meninge ad latera Sinus Falcis descripsit, corpuscula; extuberantiam in eo plexu, opinor, majorem, neque tamen in stulto, alias (*b*) tibi commemoravi: hæc autem e Dura meninge se attollentia corpuscula de eorum fortasse genere fuisse, suspicor, quæ postea a Pacchiono glandulæ sunt appellata, iis ipsis in locis interdum minus, nonnunquam maxime conspicua. Sed quanquam hæc neque præter naturam sunt, ut sæpe insculptæ in cranio foveæ ad eorum massulas excipiendas ostendunt, nec vel ante duo sæcula Anatomicis, post Vesalium (*c*) has *tubercula* vocitantem, fuerunt incognita, imo pro novis paulo ante quam Valsalva nasceretur, iterum proposita sunt; eo tamen quo istam Observationem scripsisse videtur, tempore rursus quadantenus obsoleverant. Verum hæc alias omnia fusius demonstrabo, nec mea circa eorum corpusculorum naturam tentamina reticebo. Nunc eam præstat quam mihi in Maniacorum, & Melancholicorum cerebro semper obviam fuisse dixi singularem duritiem ex septemve prolatis dissectionibus confirmare.

4. JUVENEM procerum, & robustum mania prehenderat A. 1729. Huic Medici sub finem Junii sanguinem ex Temporali arteria educi jusserant ad libram unam. Horula vix erat ex quo id Chirurgus præstiterat, cum Juvenis inventus est mortuus, exerta lingua. Ne in auxilii genus, Veteribus, & Recentioribus usitatum, & M. Aurelii Severini (*d*) (pro quo Hildanum perperam a pluribus laudari video) aliorumque (*e*) felicibus, & nonnunquam, ut in robusta Virgine, extemporaneis curationibus comprobatum, neve in immerentes Medicos, ut vulgus solet, aut in Chirurgum culpam conferas, tum ut de quibusdam eorum quæ in cadavere adnotata sunt, aptius ferre judicium queas; illud celandus non es, quod satis

(*n*) ad Obs. 1. Sect. 6. l. 1. (*a*) in Schol. ad Obs. 1. Sect. 8. ejusd. l. (*b*) Epist. 4. n. 32.
(*c*) De hum. corp. fabr. l. 7. c. 2. & Explic. Fig. 1. ejusd. libri 7. ad K. (*d*) De effic. Medic. l. 1. P. 2. ubi de Arteriot.
(*e*) Eph. N. C. Cent. 3. Obs. 60.

satis occulere is qui admiserat, non potuit, cum æger, impellente insania, quæ modo vulneratæ arteriæ imposita fuerant, dimovisset, eaque statim, perpauco effuso sanguine, reposita essent, indignatum nescio quem, cujus erat custodiæ commissus, cum in ventrem, & ad imam frontem pugnos misero impegisse, tum insano ipso insaniorem arctissimo cervicibus injecto vinculo, discessisse. CADAVER postridie inspiciens, minime ob ea quæ dixi, miratus sum, faciem ex atro purpureo livere, & ad Nasalium ossium sedem, quæ digito tentans, fracta esse, cognovi, ferme nigricare, aut ventrem turgidum, alicubi ex viridi livescentem. Quin Thorace hactenus lustrato, ut pulmones modice tumidos, in Aspera arteria spumam, nec tamen multam, multum autem sanguinem, eumque fluidum, in Pulmonari vena, & valvulas denique Pulmonaris arteriæ æquo duriores animadverterim, cum cætera secundum naturam constituta viderentur; confestim ad Cerebrum diligentius contemplandum transivi. Utriusque meningis vasa ater, & fluidus sanguis distendebat, ut illa pariter quæ per septi Lucidi latera, cæterosque ventriculi dexteri, & sinistri parietes repebant. Quos ventriculos multa aqua turbida occupabat. Plexus tamen Choroides rubebant: eorumque posteriore parte plures insidebant vesiculæ, aqua plenæ, interque has aliqua mediocrem æquans uvæ acinum, per cujus vesiculæ tunicam vascula æque crassa, & ad eundem modum ferebantur ac per vicinam plexus membranam. Cæterum nihil magis adnotatione dignum occurrit, quam cerebri durities. Sive enim medullarem hujus substantiam, sive corticalem incideres, non modice duras percipiebas, quando cerebelli substantia saltem corticalis vel magis quam solet, mollis erat.

5. *In continendis* audacioribus insanis *plagas quoque adhiberi*, Celsus (*f*) admonuit; non modo *eos qui violentius se gerunt, vinciri, ne vel sibi, vel alteri noceant*. Sed hæc omnia intra modum, atque instar parentis qui coerceat liberos, non lictoris qui in damnatos desæviat. Valsalvam memini, cum phreneticos, aut maniacos curaret, quorum brachiis vincula injicere conveniret, solicite inculcare domesticis, & custodibus solitum, viderent ne quid illi hinc detrimenti caperent: firma quidem vincula esse oportere, sed neque arctiora, neque dura; ut loris subsui molliorem pannum, aut linteum vellet. (*g*) Quoniam maniacos a Valsalva curatos semel, atque iterum memoravi; quæres fortasse, ecquid in eorum curatione peculiare haberet? Ille vero quæ plerique solent auxilia in usum trahebat; sed, ut optimum Medicum decet, in aliis alia; in omnibus autem quanto pauciora poterat, & faciliora. Sic quosdam memoria teneo ne sanguine quidem misso, per solas ex melonum seminibus emulsiones restituisse, quibus nec papaveris semina addiderat, nec quem adversus vigilias illis efficaciorem ipse quoque expertus erat, syrupum de papavere: adeo interdum id levia præstant quod vehementia non possunt! Spectatæ fidei Medicus mihi non semel affirmavit, cum forte in phrenitide insuperabili quinque, aut sex opii grana dissolvi imperasset in iis aquis quæ, linteo exceptæ, fronti erant adhibendæ, hæ autem aquæ per assidentium errorem ægro essent potui datæ; nihil inde effectum vidisse. Quam in rem singularis erat opinio Francisci Spoleti, Primarii olim in hoc Gymnasio Rei Medicæ Professoris: qui Byzantio redux, ubi feliciter vel in Regio illo Gynæceo medicinam aliquando fecerat, cum ea nobis confirmaret quæ de opio legimus multo illic quam apud nos, puriore atque efficaciore, quippe colore ad cinnamomi colorem vergente, odore autem maxime, ut nostri loquuntur, narcotico, ibique tamen a pluribus, ei rei assuetis, non ut dormiant, sed ut læti vigilent, sumpto, eoque ad drachmam unam, aut saltem, quod Chymicus qui cum eo fuerat, Amicus noster viderat, ad scrupulum unum; subjecit, hujus tanti inter nos, atque illos discriminis causam se in eo positam suspicari, quod medicamentorum quorundam pondus multo majus contrarios effectus præstare debeat, ac minimum, non secus atque, ajebat, si fibræ circumjectum filum modice adstringas; fibram premes: at si vi multo majore; fibram disrumpes, non premes: quasi vero antequam disrumpas, non maxime premas! Sed hoc volebat potius quod inverso ostendam exemplo, si levior ventulus agitet; flammulam augeri: si vehemens; extingui: quanquam ne sic quidem intelligitur, cur id ibi assueti possint; inassueti, ut hic, non possint, id est vegeti a sumpto opii scrupulo vigilare. Neque enim quæro, cur ibi non dormiant, aut cur non vigilent hebetes, & ebriorum instar; sed cur vegeti plerique vigilent? non ignarus, & alibi, & apud nos fuisse nonnullos quibus paulatim assuescentibus opii scrupulus, aut plus eo non modo esset innoxium, sed etiam utile adversus dolores; & esse inter Turcas qui multo plus opii quam dicebat Spoletus, devorent quidem, sed inde temulenti fiant, ut qui maxime. Verum hæc longius nos ab historiis nostris abducunt, ad quas censeo redeamus.

6. LANIO quartum decimum jam mensem stultus a poculo, ut ajebant, amatorio, denique ineunte A. 1719. vi, ut credebatur, frigidissimæ tempestatis, a qua sibi minime caverat, mortuus est. VENTREM, & Thoracem perlustrans, nihil adnotatione dignum animadverti, si in hoc cor excipias undique pericardio annexum; sub illo autem levia præputii ulcuscula, urethræ cicatrices, canaliculos nostros perpaucos. Quod ad Caput attinet; quamvis aquam sub Tenui meninge effusam invenerim; tamen ea firmitudine cerebrum fuit; ut durius ad id tempus a me dissectum esse, non meminissem. Porro in superiore eademque posteriore Callosi corporis facie non illos extantes duos, ut Lancisius (*h*) vocabat, *nervulos longitudinales*, sed eorum loco sulcos duos reperi non parum profundos. Fornice autem, qui & ipse durus erat, haud procul ab ejus, quam appellant, basi inciso, & cum plexibus Choroidibus retrorsum revoluto, per singulas ejusdem basis radices singulos repere pellucentes quasi lymphæductus conspexi, qui utrinque pergebant per tractus illos medullares, quibus ornantur summæ oræ ventriculi tertii (*processus* Lancisius (*i*) *seu nervulos* a Pinealis glandulæ *basi prodeuntes* appellitabat) per eosque tractus rependo, paulo manifestius & lympham continere, & nodulis distingui videbantur, & denique illam versus glandulam se inflectere; cui ab anteriore parte annexa erat parva congeries materiæ flavæ, in minuta grana conformatæ. Vehementer autem mihi displicuit, & ei qui aderat, Cl. Vulpio illam quæ, ut tibi descripsi, ita nobis apparuit, speciem vasculorum pellucentium, variis, ut ibi ab imparatis potuit, tentatam modis, ante evanuisse, quam pro certo quid rei esset, constituere possemus: quanquam illam molestiam minuit inusitata cerebri firmitudo, qua allectus, plura intra ejus, & medullæ Oblongatæ substantiam facilius quæsivi, & dilucidius cognovi; ut istiusmodi insanorum cerebrum aptissimum censeam ad persequendum interius nervorum origines, & tractuum ductum, & alia ejusdemmodi, quorum in molliori, ut sæpius est, cerebro multo difficilior, & obscurior est indagatio: modo tamen postea in minus molli aliquo sani hominis cerebro sic satis eadem confirmentur.

7. Maniam a philtro quoque induci, certum est (*k*). Sed an maniacus is homo fuerit, incertum, præsertim si frigoris vi periit, cujus solent ejusmodi ægri esse impune patientissimi. Quo indicio adducor, ut suspicer, nec mulieres duas, quarum mox historias subjiciam, mania detentas fuisse tunc saltem, cum rigente hyeme altera anginam, altera thoracis inflammationem contraxit. Quoniam tamen illud plerumque, non semper, neque in omnibus verum est (*l*); rem in medio relinquemus. Sed quale id cunque delirium fuerit; illud videri potuisset confirmare Lancisii sententiam de sede animæ cogitantis (*m*) quod a nobis in Calloso corpore hujus stulti conspectum est,

si in

(*f*) De Medic. l. 3. c. 18. (*g*) Vid. Epist. 61. n. 13. (*h*) Differt. Var. VII. Fig. 1. litt. dd. (*i*) Ibid. Fig. 4. litt. gg. (*k*) Vid. P. Borell. Hist. Cent. 1. Obs. 65. (*l*) Vid. Ettmüller. Prax. l. 2. S. 3. c. 4. art. 2. m. 3. (*m*) Differt. VII. paulo ante cit.

ſi in cæteris quoque aliquid ejuſmodi vidiſſemus (n). Verum quid raro, quid ſæpe, quid ſemper inveniremus, cum ad harum diſſectionum poſtremam (o) ventum erit, cognoſces. Interea quæ de pervulgatis quibuſdam internis maniæ, & phrenitidis remediis ad ſuperiorem hiſtoriam attigi, in memoriam mihi redegerunt quod tibi de externo quodam adverſus utrumque morbum auxilio ſuperioribus Litteris (p) me ſum pollicitus eſſe ſcripturum. Noli expectare ut hic memorem quod Valſalvæ amicus quidam Medicus, me audiente, confirmabat, ſe notum utrique eorum maniacum non antea perſanare potuiſſe, quam caput toties radendum curaſſet, quoties capilli ad digiti altitudinem creſcerent, quod dum primum fieret, multo plus ſordium cuti adhærentium, & male olentium animadverſum eſſe, quam quis putaſſet: neque ut proferam peregrinum aliquod remedium extrinſecus adhibitum ad ſomnum opportune conciliandum; quanquam Ramazzinus noſter mihi teſtabatur, opium quoque ipſum in vino diſſolutum, quo in pertinacibus vigiliis aut tempora madefieri, aut penicillos in nares immittendos intingi juſſerat, vix levem ſoporem feciſſe. Parabile erat auxilium, & Samonici verſibus dignum, quo adverſus phrenitidem, & maniam uti conſueverat Medicus, quem, ſi nihil aliud, longa certe ætas, atque exercitatio commendare videbantur. Is igitur caſeum ſecundarium recentem cum oleo violarum miſcebat, raſoque vertici imponebat, ter quotidie mutandum. Quæres, num utiliter? Dicam quod vidi. Robuſtus vir, ferrarius faber, a puero, ex terrore, tum incubo, tum vertigini obnoxius, hyberno tempore cecidit repente, & confuſis verbis de interno thoracis malo queſtus eſt. Continuo in Noſocomium illatus, nil ferme interrogantibus reſpondebat: clauſis oculis, lodice caput operiebat, amentis inſtar: calebat ſimul, tremebatque: neque ebrietas, neque ulla alia ejuſcemodi cauſa ſuberat, & febris aberat. Poſtridie de lecto proſilire, clamare, minari, ferire etiam; ut manifeſtus maniæ, vinculis coerceri debuerit. Continenter, & vehementius clamabat: ſimulque totum corpus convulſivis motibus agitabatur. Tum Medicus, vena juxta talum inciſa, ſanguinem ad libram detrahi, & id quod dixi, raſo vertici imponi, juſſit. Quid quæris? Sic intra horas duodecim omnino ſanus factus eſt, conſtantique jugiter mente, poſt aliquot dies domum rediit; caſune, an ob miſſum ſanguinem, an exterius quoque adhibito auxilio opis aliquid conferente? Qui inſanientium caput lacte fovent, non difficile poſtremum hoc credent. Tu ſive nihil in Re Medica negligendum cenſes, ſive in iis quæ ad te ſcripſi, nihil obſcurum relinqui cupis; a me tibi ſatis eſſe factum, intelliges. Sed nihilne, inquies, de tuo? Sine me, quæſo, duarum, de quibus paulo ante indicatum eſt, mulierum diſſectiones proferre. Tum, ut tibi obſequar, ineptire fortaſſe pergam; ſed ſive levia, ſive gravia, tamen non niſi certa, proponere.

8. MULIEREM ſtultam, annos natam ad quadraginta, angina ſuſtulerat. CADAVER in Gymnaſium illatum eſt ante medium Februarium A. 1719. cum publice Anatomen docerem. Cum ad ea quæ vellem, minime eſſet idoneum propterea quia non ita multis a morte horis abdominis muſculi jam virebant, neque inteſtina, quæ diſtenta erant, inflammatione omnino carebant; vix utero inſpecto, cujus parvitas indicio fuit, nunquam mulierem peperiſſe, idem confirmantibus mammis, quæ, etſi lactei ſeri aliquid habebant, tamen ipſæ quoque perparvæ erant; nihil in iis anguſtiis temporis, niſi Cerebrum, diſſecandum ſuſcepi. Quod non ſecus ac paulo ante in Lanio, prædurum inventum eſt.

9. FŒMINA altera, quam anno ſuperiore peperiſſe conſtabat, neque eo ſaniorem eſſe factam, per vias, ut antea, niſi quis prohiberet, diſcurrere pergebat, nemini, quod ſcire potuerim, nocens. Ante novem ferme annos inſanire cœperat ob occiſum pridie quam nuberet, quem amabat, virum. Tandem a thoracis inflammatione confecta eſt, ineunte Decembri A. 1725. CAPUT dumtaxat diſſecui. Sub Tenui meninge aqua erat non ſine aereis hic illic bullis: quas & alicubi in quibuſdam vaſculis confertiſſimas vidi, ut hæc replerent. Nulla vero aqua in ventriculis Lateralibus: in quibus vaſa, & Plexus rubebant. Baſi Pinealis glandulæ anterius adhærebat pauca materia ex albo ſubflava, quæ aggeries calculorum videbatur; ſed tactu explorata, neque calculoſa inventa eſt, & vix ſubdura. Cerebrum aſſulatim ſecando, medullarem ſubſtantiam non adeo candidam animadverti; ſubfuſca enim erat, idque hic fortaſſe ob ſanguifera vaſcula pleniora; nam quo longius a corticali ſubſtantia deſcendebam, eo minus fuſcam medullam conſpiciebam. Illud certiſſimum hanc eandem ſubſtantiam in toto cerebro, in ejuſque particulis, quæ intra ventriculos ſpectantur, inſolita fuiſſe duritie, nervoſque ipſos intra cranium firmiores, minuſque humidos inter ſecandum apparuiſſe. Cum autem in cerebro corticalis quoque ſubſtantia ſatis firma eſſet; in cerebello fuit molliſſima, quamvis *pedunculi*, & his vicina cerebelli interior medulla eſſent utique firmiores.

10. Nunc quid ego in ejuſmodi fœminis, virisve ſine febre delirantibus non inutile ſim expertus, ſi dicam; actum agere videbor. Nam quod inter prima morbi initia, præſertim cum Melancholia eſſet hypochondriaca, aut locus, objectumve certum ineunti morbo occaſionem præberet, nil melius invenerim, quam ut continuo ingrederentur longum iter, comitantibus Amicis gratis, atque prudentibus: aut quod cum minime id liceret, ſaccharum, ut vocant, Saturni quibuſdam caute datum nonnihil opis afferre viderim, balneum aliis, non paucis autem longe plus, quam auxilia omnia, ipſam temporis diuturnitatem; hæc, inquam, & ſimilia cum dixero, nihil quod non ſæpe legeris, dixero. Præſtat quam paucioribus verbis poſſim in re longa, & varia, perſpicue tamen, & diligenter, peculiarem deſcribere ſucceſſionem morborum, quorum poſtremus mania fuit, eaque brevi percurata. Cum A. 1711. Ludovico Albertino, Forolivienſis Eccleſiæ Archidiacono meritiſſimo; in difficillimo caſu, propitiis Superis, feliciſſime mederer, erat ei inter cæteros ſervus a pedibus viginti tres annos natus, gracilis, non bono colore, quem laboribus feſſum corripuerat febris, ineunte Septembri, aſſidua, & quæ, licet ad duplicem Tertianam accedere videretur; abnormis tamen erat, & varia, nec minus variantibus ſtipata incommodis. Nam modo lumborum, dorſi, capitis dolor, calorque, modo vigiliæ, alias hebetudo, vix ut interroganti reſponderet, interdum caloris interni ſenſus, & anxietas inexplicabilis, nonnunquam ſitis, vaniloquium, pedum frigus ingruebant; ſed alias alia, nulloque ordine. Illud plerumque perſtabat, parvitas, & imbecillitas pulſuum. Sanguis, intra octo primos dies bis de brachio emiſſus, ſero fuit croceo, parte reliqua dura cum primum, tum magis poſtea, tuncque inſuper cruſta inſidebat non tenuis, eaque lividula. Urinæ craſſæ primum, & ruſæ, deinde tenues, & quamvis copia reſpondebant potui, ac ſæpe etiam ſuperabant, & denique innatantia quædam oſtendebant; nunquam tamen hæc ad imum demittebant. Alvus ſemel reddidit liquida multa, alias fere qualia ſani ſolent, ſed flava interdum, ſemel duobus cum vermibus. Sudor bis toto corpore prorupit, ſæpius non niſi ex fronte, hincque interdum frigidus. Sanguis e naribus ſemel fluxit, non multus. Quin etiam dolor circa aurem, & manuum digitos obortus, viſus aliquando eſt naturæ conatum indicare aliquid ad eas partes deponendi. Per hæc ventum erat ad quartum decimum diem, cum motus apparuerunt convulſivi tum eo, tum diebus aliquot proximis. Iiſdemque tamen diebus æger alacrior, & meliore aſpectu; nam facie paulo ante fuerat ſubtumida, atque ſublivida. Iiſque deſinentibus motibus, cutis paulo poſt humerorum, & pectoris leviter rubra, ac ſubaſpera facta eſt: atque ut intelligeres, non inutilem quidem hunc eſſe naturæ conatum, ſed tamen non ſatis utilem; jam neque vigiliæ, neque ſitis, neque aliud ejuſcemodi incommodum amplius reſtabat: quin etiam pulſus ad naturæ normam valde accedebat. Verum neque ſtomachus vigebat, & facile e nari-

(n) Vid. Epiſt. 61. n. 6. (o) n. 13. (p) n. 13.

naribus vix emunctis ſanguis deſtillabat, & mox poſt ventris dolores fluida dejecta ſunt colore *tabacci*, & diebus poſt paucis non ſine frigore aucta eſt febris.

Itaque etſi totum propemodum Septembrem naturam adjuvare conatus ſum, ut res poſcere videbantur, nihil magis cavens quam ne aut ejus motus impedirem, aut ægri vires attererem; non modo hic non convaleſcebat; ſed morbus ex morbo oriebatur. Nam poſtridie quam febris, uti dictum eſt, nonnihil ſe intenderat, aſſiduæ de ſiti querelæ, & facies, ac pedes tumentes, & venter ſupra umbilicum æquali tumore ſe attollens, ſimul inſtare hydropem, ſimul adeſſe, oſtenderunt. Qui porro adeo confeſtim increvit, ut quanquam urinæ, me quoque leniter adjuvante, non paucæ erant, & mox vel magis profluebant; tamen non modo ſiti ſemper vehementiore facta, & aquoſo tumore ſub univerſam cutem ſe ſe extendente, ſed & ſicca tuſſi, eoque infeſtiore, quod decolor ſanguis vel per ſe de naribus ſæpe prodibat, & difficili reſpiratione cum ſtertore, viriumque, ac pulſus infirmitate ægrum urgente, eo res intra quinque, haud amplius, dies deducta eſſet, ut loquendi etiam facultate amiſſa, pro depoſito, & jam jam morituro ab omnibus haberetur. Mihi vero quantulumcunque in præcipiti caſu liceret neque antea, neque tunc omittenti, urinarum quæ fluere pergebant, copia aliquid ſpeculæ relinquebat: quam mox nonnihil auxere animadverſæ perminutæ quaſi arenulæ, quæ confertiſſimæ univerſa vitrearum matularum interna latera propemodum operiebant; hoc enim mihi in ægris pluribus adnotatum felicis morborum ſolutionis indicium, ut fuſius alias (*q*) ad te ſcribam, nunquam fallax ad id tempus deprehenderam. Et ſane æger paulo minus male habere, & jam loqui, moxque univerſi corporis tumor, & ſitis decreſcere, nec ſanguis amplius de naribus prodire. Stertor tum etiam perſtabat tamen. Sed triduo vix elapſo ex quo mors inſtare viſa fuerat, nulla jam ferme ſupererat ducendi ſpiritus difficultas, duobuſque additis diebus, nullum uſquam hydropis veſtigium; ut quot intra dies increverat, intra totidem evanuerit. Vix tuſſis recurrebat aliquando, quæ ſemel nonnihil ſanguinis, ſed bene colorati, e naribus excuſſit, & nonnunquam jam faciles ſomnos turbavit. Cui non difficile fuit occurrere, ut alvum quoque tunc nimis adſtrictam ſolvere, ſimulque detergere. Itaque poſt longum faſtidium cupiditas cibi oborta eſt, pulſuſque, jam antea haud amplius imbecilli, ſed frequentes, nunc minus crebri eſſe cœperunt, & alvus quotidie per ſe reſpondere, & vires paulatim reſtitui, ut jam in lecto ſedere diu ſine detrimento æger poſſet. Jam res in vado eſſe videbatur, niſi quod urinæ quarum copia, vel poſt hydropis ſolutionem, aliquot perſtiterat dies, cum ſenſim ad juſtum modum redirent; nunquam tamen ea quæ deſcendere ad imum ſolent inſpectanti mihi, qualia optabam oſtenderunt. Itaque cum huc aliquis, ut poſtea novi, in cibo, & potione error acceſſiſſet, urinæque non modo pauciores, ſed craſſæ, ruſæque apparerent, continuo bilioſa multa, nec ſine torminibus, dejici cœpta ſunt decimo ex quo hydrops omnino ſolutus fuerat die. Ego vero non inſcius, (*r*) *in morbis cum alter alteri ſuccedit, plerunque occidere*, etſi verebar, ne crebra, & copioſa, & cum doloribus conjuncta dejectio hominem, tot, & tam gravia quam deſcripſi, incommoda quinquaginta jam dies perpeſſum, affligeret adeo, ut rurſus erigere non poſſem; principio tamen pauliſper expectare conſtitui, & hactenus mederi, ne torminibus acrius diſcruciaretur. Non totum biduum expectaveram, cum ecce noctu hominem invadit quartus morbus, tertio adhuc perſtante, Mania videlicet, cujus gratia hanc ad te longiorem quam initio putaveram, deſcriptionem inſtitui. Et primum quidem exiſtimabam, eſſe phrenitidem; nam ſimul cum febre viſa eſt ſemel, atque iterum invaleſcere. Sed poſtea quam, vel febri abſente, animadverti furorem non abire, ut aſſidentibus non tutum eſſet ad ægrum, vinculis ſolutum, accedere; quin mania eſſet, non dubitavi: didicique, hoc inſaniæ genus poſt autumnalem diuturnam febrem poſſe excitari; tametſi hæc non fuerit de genere intermittentium, quas interdum excipi a peculiari quadam mania, Sydenhamius (*ſ*) admonuerat, & qui hunc in eo ſequitur, confirmavit Boerhaavius (*t*). Sed & aliis nonnunquam febribus hoc delirii genus ſuccedere, Obſervatio docet apud Borellum (*u*), itemque altera ab Ettmüllero (*x*) laudata. Hæc autem mea maniam exhibet, quæ febri quidem, ſed hydropi magis ſucceſſit, a quo alioquin maniam ſolvi, aut ſaltem imminui ſolitam eſſe, Hippocratis aphoriſmus (*y*), dubitante tamen Cl. Paſta (*z*), indicat: *a furore difficultas inteſtinorum, aut hydrops, aut ecſtaſis, bonum*. Qua cum ſententia Jacotius (*a*) alteram Hippocratis conferens: *in affectionibus hydropicorum comitiales morbi incidentes lethales*, hæc adſcripſit: *quamobrem ſi quæ juvare debent, non modo non juvant, ſed etiam in contrariam naturam tranſeunt, ut videlicet hydropi ſuperveniat gravis aliquis capitis affectus*; ..... *id peſſimum eſſe multis de cauſis conſtat*. Verum hæc de affectu ſuperveniente, non æque de ſuccedente accipienda ſunt. Itaque non ſine ſpe aliqua, mei inſani curationem aggreſſus ſum tametſi ob ea quæ ante pertulerat, neque illam imitari licebat, quæ eſt apud laudatum Borellum, ut balneo aquæ dulcis, aut venæ ſectionibus uterer, præſertim cum oculi, & facies hic non ruberent, nec arteriæ valde eſſent concitatæ; neque alteram a Syndehamio propoſitam, ut calidioribus auxiliis pugnarem, alvumque adſtrictam ſervarem; bilioſa enim, quamvis non ita crebro, neque amplius cum torminibus, dejiciebantur, quæ nec obeſſe videbam, & ſecundum illum ipſum quem ſupra memoravi, aphoriſmum profutura, ſperabam. Igitur pro venæ ſectione cucurbitulas, ſine ferro, in artubus inferioribus defigi, avellique juſſi, & deraſo capiti quæ ſedare, ſomnumque promovere dicuntur, imponi, & quæ idem faciunt, interdum ſub noctem dari, intra eum tamen modum, ut & virium, & dejectionum, quas ſervandas eſſe, ſtatueram, rationem haberem. Per hæc cum vigilias interrumpi, & nonnunquam miteſcere delirium viderem; illud unum inſequentibus diebus diſplicuit, alvum conquieviſſe. Aut enim hac via ſpes erat, poſſe tandem aliquando id prorſus ejici quod morbum adeo diuturnum, ac multiformem ſervaverat: aut quando viæ cæteræ incaſſum antea tentatæ fuerant, reliquum erat, ut novam aliquam, excitato ulcere, pararem, ſi forte per hanc demum expelli poſſet quod per cæteras non potuiſſet, ut puta *neſcio quæ vis maligna, & virus quoddam*; id enim, ſi Ballonio (*b*) credimus, *declarat ſubita mutatio, & tranſitus morbi in alium*. Itaque cum ducta alvus non ultra unum diem flueret, poſteaque non alia redderet quam quæ in ſanis ſolet, urina autem non pauca, & craſſa nihil proficeret; viam illam novam in altero brachio aperui medicamento adurente impoſito, qua via cito frequens humor ferri cœpit, proceſſitque aliquot dies, quibus æger quietior fuit, ut ſurgere, & per ædes ambulare ſine ſui, aut alterius noxa jam poſſet. Minus tamen reſipuerat quam ipſi opus eſſet; nam quod diutius ſervandum ulcus fuerat, nullo pacto a Chirurgo amplius attingi, voluit. Cum propterea ulcus ſaneſceret, neque mens adhuc ſatis conſtaret; auxilium quod antea optaveram, natura tulit. Bilioſis enim pluribus per alvum fluentibus, ſimul inſania reliqua, ſimul novi morbi periculo ſolutus eſt poſt primos Novembris dies. Nam quamvis paulo poſt ſui juris facto, eoque plus quam oporteret, edenti, atque ambulanti crura iterum intumuiſſent; facile evanuit tumor ſtatim ac ſibi in re utraque temperavit. Habes quantum junior animadvertere, agere, & autumare tunc potui in ſingulari exemplo ad morborum ſucceſſiones ſpectante, ad argumentum videlicet Medicis perutile, eoque a Baglivo (*c*) primis quaſi lineis adumbratum, nec minus tamen ab ipſo, ab Reuſnero (*d*), ab aliis deſideratum, putantibus ad ſuum uſque tempus fuiſſe neminem qui illud tractare aggreſſus eſſet. Aggreſſum tamen fuiſſe Proſperum noſtrum Alpinum, hæc Boerhaavii verba indicant (*e*): *Utinam poſſideremus ejuſdem* Alpini *librum* „ *de variis permutationibus morborum* „. Stephanum autem Rodericum Caſtrenſem de

(*q*) Epiſt. 49. n. 21. (*r*) Hippocr. l. de Affection. n. 23. (*ſ*) Obſ. Med. circa Morb. Acut. S. 1. c. 5. (*t*) Aphor. de cogn. morb. §. 1125. (*u*) Cent. 4. Obſ. 42. (*x*) membr. 3. cit. ſupra ad n. 7. (*y*) 5. S. VII. (*z*) Not. ad eum Aphor. (*a*) Comment. l. 6. in Coac. S. 2. A. 30. (*b*) Epidem. l. 2. ad Ver A. 1578. (*c*) Specim. trium reliquor. libror. de Fibra Motr. c. 1. (*d*) Eph. N. C. Cent. 5. Obſ. 8. (*e*) Prælect. in Inſtit. §. 942.

de hoc argumento Opuſculum cdidiſſe inſcriptum *Quæ ex quibus*, admonuit Clariſſ. Gianella noſter (*f*) qui non propterea ſibi prætermittendum cenſuit, quin eandem materiam docte ac partite tractaret, præſertim cum illud Caſtrenſis opuſculum (ut in Lindenio Renovato videbis, in quatuor libros diviſum, & quatur ſuperiore ſæculo typis deſcriptum) difficile ipſi adeo inventu fuerit, ut omni diligentia fruſtra quæſiverit. In illud ego his diebus forte incidi. Sed ne hic tibi quidquam de eo addam, prolixior narratio facit de Juvene, qui poſt tot morbos maniacus tandem redditus, brevi priſtinam ſanitatem recuperavit; ut jam tempus ſit ad eorum qui inſani obierunt, diſſectiones redeundi.

11. VIRI a longo tempore jam ſtulti, & febre non brevi in Noſocomio Patavino ſublati, collum dumtaxat & caput diligenter perſecui ſub finem anni 1723. Qua ex diſſectione ea tantummodo quæ huc attinent, in præſentia memorabo. IN COLLO arterias Carotides, & venas Jugulares Internas latiores offendi.

Cranii fornice ablato, etſi aqua ſub meningibus fuit, nec in Lateralibus ventriculis, atque adeo inter duas Septi quo dirimuntur, lamellas defuit; cerebrum tamen durum inveni quincto jam, aut ſexto ab interitu die. Cerebellum contra molle erat, & flaccidum.

12. STULTI alterius Viri eaſdem partes habuimus in publico diſſecandas A. 1734. IN COLLO res animadverſa eſt, quæ tametſi ad præſens inſtitutum non ſpectat; tamen ob raritatem digna eſt quæ minime prætereatur. Muſculus uterque Sternothyroidæus omnino defuit: quamobrem Hyothyroidæi non interiore tantum latere, ſed etiam exteriore ad baſim uſque Scutiformis cartilaginis ſe extendebant, illud videlicet ſpatium occupantes quod ab ſuprema, contractaque Sternothyroidæorum parte in ejus quam dixi, cartilaginis facie, ut alias (*g*) expoſui, ac pinxi, obtineri ſolet. Quam ego faciem cum, ſublatis muſculis, attente ſpectarem, & cum aliis quæ ibi non deerant, laryngibus conferrem, multo minus quam has prominere vidi quo loco memorati quatuor muſculi deſinere conſueverunt. Præter hæc diſcrimina, aliud ullum in muſculis, & cartilaginibus reliquis ad laryngem, adjunctumque Aſperæ arteriæ truncum attinentibus, videre non potui. Nam etſi Cricothyroidæos, & Sternohyoidæos muſculos, quibus, hæc quæ dixi, in Theatro oſtendens, ſupplendi munus quadantenus attribui, validi, & magni erant; non tamen proportione validiores, majoreſve viſi ſunt. Num vero in laryngis motibus aliquid, dum is homo viveret, animadverſum fuerit peculiari adnotatione dignum, ſcire non potui, ut neque quo tandem morbo confectus eſſet. In Cerebro quod ad noviſſimum etiam morbum facile attineret, diſtenta vaſa conſpexi. Quod vero ad inſaniam, cerebri ipſius ſubſtantiam duram, cum interiores particulæ quædam, & in his Fornix, ac Pinealis glandula, eſſent laxiſſimæ. Erat præterea hæc glandula valde ſtrigoſa, & ex fuſco leviter ſubflava. Cæterum quod aquam ſub Tenui meninge non defuiſſe, indicabat, nullo ipſa negotio a cerebro, cerebello, & Oblongata medulla detrahi potuit.

13. Has ſex noſtras inſanorum diſſectiones ſi cum ea conjunxeris quam tibi deſcripſimus Epiſtola I. (*h*), omneſque cum illis quæ aut in Sepulchreto, aut aliis in libris habentur, comparaveris; continuo intelliges, ex iis quæ cæteri adnotarunt, nonnulla nunquam, aliqua raro, quædam ſæpe, alia ſemper a nobis quidem inventa eſſe. Nam quod Tenuem meningem, exempli cauſa, ne in eo quidem homine qui a philtro pariter factus eſſe credebatur inſanus, *intra cerebri anfractus*, ut ſolet, non *ſe inſinuantem* (*i*) deprehenderim, meum hac de re ſilentium oſtendit in Lanionis hiſtoria (*k*). Quod autem vermes non modo in cerebro non viderim, ſed nec me viſurum ſperaverim, ſatis I. oſtendit Epiſtola (*l*): quo gravius fero id quod Riolano (*m*) exciderat, relatum fuiſſe in Sepulchretum (*n*), videlicet *Vermis qui generatur in cerebro, & maniam inducit equo, an a putredine humoris? An ab apophyſi* cerebelli! *vermiformi in vermem degenerante?* Sed nec alia vidi, certe digniora quæ Sepulchreto addantur. Baglivus (*o*) ſe *Maniacos duos ſecuiſſe Neapoli*, affirmat, *duramque matrem adinſtar tabulæ duram, ac pene exſiccatam detexiſſe*. Etſi ibi non oportebat Williſium arguere his verbis: *debuerat inveſtigare, & examinare in* ſtultis *illis ſtatum meningum, nam differentiam inveniſſet*; in iis enim quos ego ſecui, certo ſcio, non fuiſſe; neque enim quod Epiſtola I. (*p*) deſcripſi in Dura meninge, huc, opinor, attinebat, & certo modicoque ſpatio continebatur; tamen utramque meningem poſtea Viri duo Experientiſſimi Littrius (*q*), & Geoffroyus (*r*) ſinguli in ſingulis maniacis alter duriorem, magiſque compactam, alter craſſiorem, & firmiorem invenere; ne de Falce dicam, quem proceſſum Geoffroyus ſimul conſpexit pene ubique oſſeis laminis obductum. Hanc firmitudinem, craſſitudinemve alterius, aut utriuſque maniacorum meningis, ab aliis præterea, ut apud Alexandrum Camerarium (*ſ*), & Cel. Swietenium (*t*) leges, inventam, poſt violentiora, aut longiora illorum deliria accedere, fortaſſe crederem, niſi a Wepfero (*u*) conſpectam eſſe, ſcirem, etiam poſt melancholica deliria, a Kingio (*x*) poſt fatuitatem, ab aliis autem (*y*), atque adeo a me ipſo (*z*) in iis repertam, quorum ſana utique mens fuerat. In mania tamen minus raram eſſe, video, quam grandiores illas glandulas in cerebri adytis ex Valſalvæ obſervatione deſcriptas (*a*): quanquam in melancholicis duabus (*b*) ſimilia quadantenus iiſdem in locis reperta ſcio. Neque illa mihi ſe obtulerunt quæ Santorino (*c*) in ſenibus duobus, ſed altero fatuo, altero leviter ſtulto, nimirum foveolæ lympha refertæ, aut ſubluteum corpuſculum in cerebri meditullio, multoque minus quod in fatuis aliis Williſius (*d*), Kerckringius (*e*), & Kingius (*f*) conſpexere, æquo minor cerebri moles.

14. Raro autem, atque adeo ſemel in ſtultis vidi profundos illos ſulcos in corpore Calloſo, aereas bullulas in ſanguiferis cerebri vaſis, & fuſcam hujus medullarem ſubſtantiam (*g*): quæ fortuito in ejuſmodi morbis fuiſſe pleraque, exiſtimo, & certe in aliis tibi deſcripſi, præter inſanos, neque in his a cæteris adnotata fuiſſe, video: quin Lanciſius (*h*) in fatuo, ut quædam aliter in Calloſo corpore obſervavit, ſic *albidiorem* fuiſſe cerebri ſubſtantiam, animadvertit. Contra, ſæpe vaſa cerebri diſtenta ſanguine, ſæpius aquam ſub meningibus, aut in ventriculis conſpexi, nec raro fortaſſe in lienem magnum, aut ſcirrhoſum incidiſſem, ſi quorum inſanorum cerebrum, eorum quoque reliqua viſcera ſemper tempus habuiſſem ſpectandi. Quæ ſimul omnia in maniaco vidit Cl. Hoyerus (*i*): diſtenta autem vaſa, & *piceo* quidem *nigerrimo ſanguine*, Præcl. Swietenius (*k*) in melancholica; ut plexum Choroidem *turgidum & inflatum ſæpe* reperit in maniacis Solertiſſimus Anatomicus Phil. Conr. Fabricius (*l*): aquæ effuſæ copiam, non modo in fatuo Kingius (*m*), aliique, ſed & in melancholica Wepferus (*n*), in maniacis autem etiam ii qui apud Swietenium (*o*) laudantur, hinc Aphoriſmum quem ſupra (*p*) memoravimus, exponentem, ſi maniæ hydrops ſuperveniat, bonum, reſorpta videlicet ex cerebro aqua, alioque tranſvecta: & lienes denique ſcirrhoſos cum laudatus Hoyerus (*q*) in quibuſdam poſt febres intermittentes ab ſe inventos ſcribit, *talia ſubjecta*, inquit, *plerumque antea gravia deliria melancholica .... experta erant*. Non ſum tamen neſcius, in tribus, adeo ex melancholia delirantibus, ut ſe occiderint, neque durum, neque magnum, imo in uno multo mino-

(*f*) De Succeſſione Morbor. l. 1. c. 1. (*g*) Adverſ. I. n. 6. & Tab. 1. ad litt. *q* dexteram. (*h*) n. 10.
(*i*) Sepulchr. l. 1. S. 9. in Addit. Obſ. 1. (*k*) ſupra, n. 6. (*l*) n. 8. & 9. (*m*) Anthropogr. l. 4, c. 2. (*n*) l. 1. S. 8. Obſ. 5. §. 3.
(*o*) Specim. l. 1. de Fibra Motr c. 5. coroll. 10. (*p*) n. cit. 10. (*q*) (*r*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1705. & 1706.
(*ſ*) Diſp. de Apoſpaſm. Piæ Matr. (*t*) Comm. in Boerh. Aphor. §. 1121. (*u*) Auct. Hiſt. Apopl. Hiſt. 15.
(*x*) Act. Lipſ. A. 1688. M. Maj. (*y*) Vid. Sepulchr. l. 1. S. 1. Obſ. 1. (*z*) Epiſt. V. n. 6. & Epiſt. XLIX. n. 16. (*a*).....
(*b*)..... (*c*) ſupra, n. 2. (*d*) Wepfer. Hiſt. cit. 15. & Hiſt. de l'Acad. R. des Sc. A. 1700. (*e*) Obſ. Anat. c. 3. §. 6.
(*f*) Sepulchr. l. 1. S. 10 Obſ. 3. 9. 10. (*g*) Ibid. Obſ. 5. (*h*) Diſſ. Var. VII. (*i*) Act. N. C. Vol. 4. Obſ. 39.
(*k*) Comm. cit. ad §. 1010. 2. verſ. fin. (*l*) Idea Anat. Pract. Sect. 4. (*m*) (*n*) locis cit. (*o*) Comm. cit. ad §. 1124.
(*p*) n. 10. (*q*) Act. N. C. Vol. 5. Obſ. 68.

minorem quam æquum esset, lienem fuisse (*r*), & Præstantissimum Heisterum (*s*), qui duo ex illis secuit, pancreatis potius, & bilis vitia animadvertisse. Quæ observationes etsi dignæ sunt omnes quæ in Sepulchretum referantur; velim tamen animadvertas, quot fere contineant aliis quoque morbis communia. Quo magis mirari subit, in iis maniacorum, & melancholicorum historiis quæ in Sepulchreto (*t*) proponuntur, cum sæpe vitia ex his pleraque, atque alia vel communiora recenseantur, vix semel commemorari illa duo, quorum alterum persæpe, alterum semper nobis quidem in stultorum cerebro obvium fuit. Nam quater hactenus (*u*) Pinealis glandulæ vitia; septies autem, id est semper, duritiem cerebri deprehendimus. Quod ne casu quodam accidisse, suspiceris; protinus aliam adjiciemus historiam, nobiscum a Mediavia nostro A. 1729. postridie Kal. Januarii communicatam. Quo die aliis occupationibus distenti cum ipsi adesse non possemus, sectionem totam spectatæ ejus diligentiæ commendavimus.

15. VIR sine febre delirans, noctu, imprudentibus iis qui plurimos jam dies attente custodierant, ita e cubili desilivit, ut capite ad pavimentum, an ad parietem vehementer alliso, continuo ibi mortuus sit.

CRANIUM, & cerebrum nullum peculiare ostenderunt ictus indicium. Aqua inter meninges pauca; in ventriculis dextero, sinistroque non pauca sic, ut semipleni essent. Quæ in his erat, ea ex flavo rubescebat. Plexus Choroides rubicundi: quin & vasa cætera pleniora sanguine, arteriosa autem firmioribus tunicis fuerunt. Dura meninx revera crassior, quam soleat. Ad anteriorem Pinealis glandulæ basim corpuscula illa subdura. Sed quod maxime visum est dignum adnotatione, cum cerebelli corticalis substantia mirum in modum laxa esset, cerebri autem ipsius paulo quam soleat, mollior, & dura quidem, sed non adeo, medullaris portio quæ in cerebello conditur, ut etiam Protuberantia Annularis; durius fuit Spinalis medullæ initium, tota autem cerebri medullaris substantia, ipsa vero durissima inventa est.

16. Auctam Duræ meningis crassitudinem ad aliorum paulo ante (*x*) memoratas observationes adjicito; Pinealis autem glandulæ vitium, & cerebri duritiem ad nostras, imo & ad quorundam Doctorum Virorum. Et de Pineali quidem glandula in præsentia perpauci occurrunt. Quin Diemerbroeckius (*y*) cum plurimas indicet arenularum, & calculorum in ea glandula ab aliis habitas observationes, ab his tamen pariter observatum legisse se, negat, in quibus illa reperta sunt, iis *quidquam incommodi circa animales actiones contigisse*: nec vero eos in quibus ipse conspexi, fuisse omnes stultos contra ac superiores docent Epistolæ (*z*), contendo. Sed hæc ajo, primum etsi *hujusmodi concretiones nusquam non inveniri*, ut Santorinus (*a*) dicebat, *apud Anatomicos jam est manifestum*; in nulla tamen alia cerebri particula; id quod ipsi fuerat animadvertendum; sæpe adeo inveniri: deinde, cum sæpe in hac inveniantur, sæpius nobis quidem accidisse, ut in stultis, quam in conflictatis uno alio aliquo morbi genere, conspiceremus; & fatuus certe erat is in quo Edmundus Kingius (*b*), & ex mira oblivione stupidus in quo Berlingerius Gipseus (*c*) lapideam factam invenere: novissime, præter id, alia esse vitia hujus glandulæ, & ea quoque in quibusdam stultis deprehensa, alterum, quod in eodem fatuo, de quo supra (*d*) indicatum est, animadvertit Lancisius, tantam videlicet exilitatem, ut in viro trigesimum sextum annum agente, *cannabinum semen vix æquaret*, cujus dissimilis non erat illa, quam tibi antea (*e*) in stulto viro valde strigosam, at simul laxissimam descripsi: alterum autem vitium, quod ab hoc diversum, atque adeo, si illam summam laxitatem spectes, plane oppositum, in maniaco a Theodoro Zwingero adnotatum, ut *prorsus ruberet* ea glandula, & *solidior esset solito*, habes etiam in Sepulchreto (*f*).

17. In quo tametsi, ut pariter supra indicavi, una, haud amplius, ejus quoque rei quæ mihi semper in stultis deprehensa est, Observatio extat (*g*), Henrici ab Heer, a quo videlicet in eo qui maniacus fuerat, cerebrum inventum est *durum*; non aliæ tamen desunt quæ merito adjiciantur. Nam primum laudati ex Regia Scientiarum Parisiensi Academia Viri (*h*) Littrius, & Geoffroyus in duobus iisdem maniacis de quibus supra dictum est, cerebri quoque substantiam multo firmiorem quam soleat, cum cerebellum sua ferme naturali mollitie esset, compererunt. Tum in illo ipso fatuo, quem semel, atque iterum memoravimus (*i*), Lancisius *universam cerebri substantiam solito compactiorem*, ipsumque Callosum corpus *similiter duriusculum* animadvertit. Addendus his Santorinus (*k*), qui in sene fatuo tum alia, tum cerebrum *multo firmius* invenit, *atque pars hæc esse consuevit*; ut in eo quod & nos propterea antea (*l*) feceramus, & alias fecimus, *nonnulla perspicue magis, ac commode & disquirere, & dignoscere præ majore ejusdem firmitate potuerit*. Et Boerhaavius (*m*) fortasse alias sibi notas attendebat historias, cum *anatomica sectione constitisse*, scripsit, maniacorum *cerebrum siccum, durum, friabile, in suo cortice flavum* fuisse. Sed quanquam etiam Geoffroyus (*n*) magnam cerebri siccitatem describit; tamen ista universa illa dumtaxat ex mihi cognitis observatio complectitur, quam ut unam de cerebri duritie in Sepulchreto esse, dixi; ita unam ex omnibus quas legisse meminerim, animadverto, non inutiliter docere, illud tamen ipsum cerebrum *circa ventriculos, & basim mollius, & humidius* fuisse. Neque enim in omnibus stultis omnes cerebri partes æquali duritie inveniri, imo nonnullas interdum magis quam deberent, esse molles, inter se collatæ, quas tibi descripsimus, sectiones ostendunt.

18. Cæterum etsi minus veri simile est, casu factum esse, ut in iis stultis quos laudati Viri secuerunt, in iisque omnibus qui incisi a me sunt, ista esset cerebri durities aut universi, aut certe, ut a me semper compertum est, medullaris saltem ejus hemisphæriorum substantiæ; tamen ut rem minime negligendam, sic non tanti demum faciendam arbitror, ut ex ea dumtaxat, stultitiæ causam speciosis, quæ minime deessent, explicationibus repetamus, primum videlicet inquirentes, an eam duritiem efficiat siccitas, id est minor copia humoris, intime substantiam illam irrigantis, an austerus aliquis, & adstringens succus, deinde vero utrum quacunque ex causa inducta, ista durities sapientiæ obsit, vias quasdam tenuissimas arctando, an fibras ita contendendo, ut ad leviorem quemque motum multo magis quam æquum sit, contremiscant, an minus flexiles efficiendo, ut non nisi ad certos quosdam motus, & tum semper ad eundem modum, agitentur: in quos, aliosque ejusdemmodi inextricabiles disputationum quasi laqueos ne me inducerem; ideo quæcunque alia potius quam conjecturas, ad propositas historias adnotavi. Atque ut intelligas, cur eam duritiem tanti non faciam; scias velim, in quibusdam pariter qui minime stulti erant, cerebrum me non minus durum invenisse. Sic in mortuo ex thoracis inflammatione. Sic in altero qui ex femoris fractura obierat. Sic in quodam grandi natu, quem ipsa ætas magis ferme quam morbus, ad mortem sensim perduxerat. Sed quoniam Anatomicus Eximius Hallerus (*o*) *cerebra senum vel cultro judice, duriora esse*, indeque *mentis, & memoriæ debilitatem* repetendam esse, tradidit; grandævo isto seposito, ipse recordari potes, cum ad te apoplecticorum sectiones scriberem, in ea fœmina quæ tredecim utrinque costas habebat, mira cerebrum duritie esse memoratum (*p*), itemque duritie valde notabili in Stabulario (*q*), in quo tanta profecto fuit, ut cum ejus cerebrum diebus non ita multis inciderem postquam cerebrum dissecueram illius alterius insanæ fœminæ, quæ supra (*r*) descripta est; facile animadverterim id quod diserte in adversariis tunc adnotavi, duritie eadem ac hujus fuerat, stabularii quoque cerebrum fuisse. Eorum tamen apoplecticorum neuter

(*r*) Eph. N. C. Cent. 7. Obs. 60. (*s*) Earund. Cent. 6. Obs. 28. (*t*) cit. Sect. 8. & 9. (*u*) Vid. etiam Epist. I. n. 10.
(*x*) n. 13. (*y*) Anatom. l. 3. c. 6. (*z*) V. n. 11. & VI. n. 12. (*a*) Obs. Anat. c. 3. n. 8. (*b*) loc. cit. supra, ad n. 13.
(*c*) apud Contulum de Lapid. Podagr. &c. c. 5. (*d*) n. 14 (*e*) n. 12. (*f*) Obs. 1. Sect. cit. 9. in Addit.
(*g*) 1. in Sect. 8. quæ 5. est in Sect. 4. (*h*) loc. cit. supra ad n. 13. (*i*) n. 14. & 16. (*k*) c. cit. n. 6. (*l*) supra, n. 6.
(*m*) Aphor. de cognosc. morb. §. 1121. (*n*) loc. cit. (*o*) Ad Prælect. Boerh. §. 475. not. g. (*p*) Epist. 5. n. 6.
(*q*) Epist. 4. n. 19. (*r*) n. 9.

neuter decrepitus erat. Sed & aliis interdum in multo minori ætate non diſſimilia ſe obtulerunt. Satis ſit duos, treſve nominaſſe, Phil. Conr. Fabricium, Littrium, & Fantonum patrem. Fabricius (ſ) in fœmina mediæ ætatis, cum bene valere videretur, repente mortua, *ſubſtantiam cerebri tam firmam & ſiccam* reperit, ut id adnotatione dignum cenſuerit. Littrius (t) cerebri, cerebelli, & medullæ Oblongatæ ſubſtantiam viſus & tactus judicio denſiorem & compactiorem quam ſoleat, in damnato Juvene invenit, qui ut ſe ſupplicio ſubtraheret, capite ad parietem, in quem valentiſſime incurrit alliſo, continuo ſe haud ſecus occiderat ac is inſanus, de quo in noviſſima hiſtoria retulimus (u): cujus mortis internam cauſam non multo magis quam in damnato illo aſpectui occurrentem, ex ea poſſes, quam Littrius proponit, conjicere, ſi eadem utrobique animadverſa eſſent, nec ille ex denſitate iſta, tanquam ab ictu producta, repeteret. Fantonus autem vel in tenero infante (x) quem convulſiones interemerant, cerebri *ſubſtantiam medullarem, & Oblongatam medullam duriſſimam* deprehendit: de cujus rei cauſis quas conjecturas, & quam caute, modeſteque protulerit Clariſſ. Filius, non erit omnino ab re præſenti, ſi ex Scholio addiſcas, quod cum primum, tum ſecundis etiam curis expolitum paternæ Obſervationi ſubjecit. Satis igitur intelligis, cerebrum durum eſſe poſſe ſine ſtultitia. Adde nunc, & ſtultitiam eſſe poſſe ſine cerebri duritie. Neque enim in fatuis ſolum, a Tulpio (y), Kerckringio (z), Kingio (a), Scheidio (b) diſſectis, flaccidum laxumque cerebrum fuit; ſed hic poſtremus id *mente captis ut plurimum*, inquit, *familiare eſſe ſolet, ſicut haud raro in maniacis deprehendimus*. Quod etſi ab noſtris diſcrepat obſervationibus, ſecundum quas duritiem cerebri in hoc morbi genere negligendam non putamus; facit tamen ut nos minime pœniteat, non ipſam unice, aut præcipue ſpectandam eſſe, cenſuiſſe (c).

19. Jam vero quæ ad Hydrophobiam attinent, ut initio polliciti ſumus, adjiciamus. Etſi poſtquam Salius (d), Cæſalpinus (e), Codronchius (f), Aromatarius (g) confirmarunt, multos ſine delirio eſſe hydrophobos, plures paſſim hiſtoriæ, præter eas quas ipſe proferam (h) extiterunt quæ obſervationes comprobarunt Medicorum illorum longe præſtantium, atque adeo Theodorus Zwingerus (i) Hydrophobiam a Rabie ſic diſtinxit, ut non modo illam ſine hac eſſe poſſe, quod verum eſt, ſed hanc ſine illa, quod haud pariter eſt verum, eſſe non poſſe, docuerit; tamen quia Bonetus, qui cæteroquin aliquam hydrophobiæ *ſalvo judicio* exhibet Obſervationem (k), ſequi eos maluit, qui morbum hunc olim inter Maniæ ſpecies repoſuerant, & maniacorum diſſectionibus diſſectiones addidit hydrophoborum; nolo ab ejus ordine hic recedere, præſertim cum hydrophobiæ fatear delirium ſæpenumero adjungi aut melancholicum, aut ex hoc, & maniaco miſtum, aut maniacum adeo, ut quod Medicus Illuſtris Meadius (l) confirmat, *muſculorum vires ad prodigium uſque magnæ ſint*, viderit que ipſe, *virum in lecto fortibus funibus deligatum rumpere uno omnes niſu*. Sed & alii (m) retulerunt, adoleſcentulum ab hoc morbo per vices ita furentem *ut a quatuor viris coerceri vix poſſet*: alii (n) quinquennem puerum, cujus *furori coercendo* ne *fortior* quidem *vir par erat*. Hæc autem attigi, ut intelligeres, poſſe, imo debere inter hydrophoborum diſſectiones magna diſcrimina intercedere pro eorum quibus vexati fuerint morborum varietate; ſiquidem ne febris quidem ulla, ut ex laudatorum Virorum fere omnium, aliorumque obſervationibus conſtat, eſt in hydrophobis non paucis, nedum ullum delirium. Noli enim exiſtimare, hoc ipſum quod aquam ſitientes horreant, delirium eſſe; neque enim horrent omnes: imo aliqui ad ſe afferri jubent, & bibere conantur. Non bibunt tamen plerique omnes, idque non ſine magna ratione. Nam conati quidam vel exiguam humoris portionem, & ſenſim deglutire, non levi cum incommodo, & dolore fecerunt, ut puer de quo ad Regiam Londinenſem Societatem retulit Meadius (o), alii vero aut cum jam pejus haberent, aut cum plus bibiſſent, hinc aut obortis vehementiſſimis convulſionibus, aut ſuffocatione ingruente, mortui ſunt. Quorum illud accidit Virgini Mutinenſi de qua infra (p) commemorabimus; hoc iis de quibus Avicenna indicavit, hæc de hydrophobo, & aqua ſcribens (q) *& quandoque ſorbet ex ea, quare ſtrangulatur per eam, & moritur*. Cæteri autem, qui cum rationis eſſent compotes, ſunt, cur non biberent, interrogati, reſponderunt ob faucium gulæve *magnam anguſtiam & conſtrictionem*, ut Salius (r) teſtatur, & Aromatarius (ſ) confirmat. Et ſane iis in partibus reapſe habere videntur aliquid a quo potionis deglutitio prohibeatur, ut Cæſalpinus (t) comparaverit cum *quibuſdam anginoſis, quibus potus per nares effluit*, putaveritque, *iis convelli gulam*. Quæ cum legiſſet Aromatarius (u) per ipſi mirum viſum eſt, neque Salium, neque Cæſalpinum inde id quod ſibi ſtatuendum omnino cenſuit, minime deduxiſſe, hunc morbum *nihil aliud, quam anginam quandam eſſe*.

20. Ab illo ad hoc tempus multo plures morbi, quam cadaverum, obſervationes editæ ſunt. In his quædam videntur favere Aromatarii ſententiæ, ut quam habuit Th. Zwingerus (x) qui *interſtitia membranoſa cartilagineorum Aſperæ arteriæ circulorum* vidit *intenſiſſime rubentia*, & magis illa quam Chirurgus Meadio (y) retulit, faucium valde inflammatarum, & quam Tauvryus in Regia Scient. Pariſienſi Academia (z) narravit, gulæ inflammatæ, & nonhil etiam Aſperæ arteriæ: quanquam duo priores pulmonem quoque memorarunt, in parte, aut omnino effuſi in veſiculas ſanguinis plenum: quem Zwingerus ſanguinem in corde quoque, vaſiſque magnis huic proximis concretum fuiſſe, & præterea inteſtina, & magis ventriculum rubicundis maculis diſtincta ſcripſit: Tauvryus autem ut nihil horum, ſic cætera illa fere omnia adnotavit, quæ cum horum parte apud Boerhaavium (a) recenſita videre poteris. Contra, adverſus Aromatarium diſſectio eſt quam in puero de quo ſupra (b) dixi, habuit Meadius; nam gula, cerebro, thorace, & ventriculo examinatis, nihil uſquam præter ſolitum invenit, niſi magnam in hoc bilis copiam viſcidæ ac virentis. Eæ quoque adverſari videri poſſunt, quas invenies in Sepulchreto (c) indicatas, & diſerte *magni nominis Medico* (Aromatario videlicet, ut puto) oppoſitas, qui hunc morbum *referebat ad inflammationem faucium, & conjunctam Anginæ ſpeciem. Sed aperta cadavera*; quod Rolfinckius, iis fretus Obſervationibus, continuo ſubjicit; *nulla inflammationis veſtigia oſtendere*. Attamen Aromatarius (d) ut erat in veterum Medicorum lectione non mediocriter verſatus, complura ex iis quæ ſibi objici poſſent, eorum auctoritate declinare ſtuduerat, anginam contendens eam quoque eſſe quæ ſit in quacunque parte aut gulæ, aut trunci Aſperæ arteriæ, & quæ interdum acuta non eſt, imo ſine febre, quippe cum in viarum illarum aliqua anguſtia, vel obſtructione conſiſtat, ut quæ ſit a convulſione dumtaxat, atque, ut alia ſciens omittam, a phlegmate, vias tantum occupante, nulla exiſtente inflammatione: & quanquam, ſicut in eodem Sepulchreto (e) vides, aut hanc ultimam anginæ ſpeciem, aut eam quæ laryngem occupat, videtur in hydrophobis conſtituere; tamen vel re ita accepta, ſatis Rolfinckii Obſervationes declinat. Quod ſi rem ita non contrahas; favere quoque credes quam in Sepulchreto (f) mox habes, Obſervationem Brechtfeldii, qui *totum*

(ſ) Propemptic. ad Diſſ. J. B. Hoffman. (t) Hiſt. de l'Acad. R. des Sc. A. 1705. (u) Supra, n. 15.
(x) Obſerv. Anat. Med. 20. (y) Sepulchret. l. 1. S. 10. Obſ. 16. (z) Ibid. Obſ. 5. (a) ubi ſupra ad n. 13.
(b) De duob. Officul. & c. qu. 4. (c) Vid. etiam Epiſt. 61. n. 8. (d) De Affect. Particularib. c. 19. (e) Art. Med. l. 3. c. 34.
(f) De Rabie l. 1. c. 1. (g) Diſp. de Rab. P. 2. partic. 1. (h) infra, n. 22. 23.
(i) Eph. N. C. Dec. 3. A. 2. Obſ. 104. in Schol. addita poſtea extra ord. Sepulchr. l. 1. S. 13. in fin. (k) 8. in S. 8. l. ejuſd. 1.
(l) Tract. de Venen. Tent. 2. (m) apud Swieten. Comm. in Boerh. Aph. §. 1137. (n) Eph. N. C. Cent. 7. Obſ. 54.
(o) Saggio delle Tranſaz. Filoſ. P. 2. c. 8. n. 3. (p) n. 29. (q) Canon. l. 4. F. 6. tr. 4. c. 7.
(r) c. 19. cit. (ſ) P. cit. partic. 7. (t) c. cit. (u) partic. ead. 7. (x) Obſ. cit. 104. (y) n. 3. cit.
(z) Hiſt. A. 1699. (a) Aphor. de cogn. morb. §. 1140. (b) n. 19. (c) l. 1. S. 8. Obſ. 10.
(d) Diſp. cit. P. 3. partic. 1. & 4. (e) Addit. ad S. cit. 8. Obſ. 1. (f) Ibid. Obſ. 2.

tum œsophagum angustum valde, & quasi constrictum invenit.

21. Sed quanquam illud in Aromatario (*g*) a primo videri potest non esse improbandum quod ex uno inter hydrophobiæ signa maxime obvio naturam ipsius, & sedem sibi indagandam proposuit; noli tamen credere, me facile in ejus sententiam ire. Neque id eo dico, quod hac posita, non intelligatur, cur cibum plerique hydrophobi levi cum difficultate, non pauci quoque, ut Cæsalpinus (*h*), aliique viderunt, *bene sumant*, sive, ut laudatus Brechtfeldius loquitur, *solida quæcunque prompte per gulam demittant*: namque huic dubitationi, quæ & extra hunc morbum, in quibusdam deglutiendi difficultatibus locum habet, plures occurrerunt, præter Salium ipsum (*i*) & Aromatarium (*k*). Ob alia igitur potius dico, quæ hic quoque vidit, sed non satis dissolvit, in primisque ob admirabilem illam vim quæ cum hydrophobia conjuncta est, se per contagionem, longo etiam intermisso tempore, propagandi. Constat enim id quod Salius (*l*), cum eoque alii non credebant, vel sine morsu sævissimam esse ortam hydrophobiam a saliva tantummodo in nudam cutem decidente (*m*). Constat quoque, hoc certæ corporis parti virus inditum, sæpe diu, nonnunquam ipsos fortasse viginti annos (*n*), ne dicam quadraginta (*o*), latere sine ulla noxa donec ab aliqua, quæcunque ea sit, causa excitetur, erumpensque ex illa ipsa fortasse parte in alias, atque alias ad perniciem feratur: in ea enim ipsa parte latere, signum illud indicare videtur mox se prodituri morbi, quod *omnibus ignotum* Salius (*p*) olim *præcipuum & infallibile* animadvertit, *dolor* videlicet *quidam in loco jam commorso*, & sanato obortus, qui inde incipiens *per partem post partem* brevi ad cerebrum, ut ipse adnotavit, aut certe sursum, puta a manu axillam, & thoracem versus, ut Zwingerus (*q*) & Suramuccius (*r*), se extendit. Quis vero unquam ab *Anginosi* saliva in cutem assidentium decidua anginam ullam vidit communicatam, nedum ejus fomitem, si forte communicatus esset, diu certa in parte latentem, atque ex hac demum se exerentem? Impotentia enim deglutiendæ potionis nequaquam proprium hydrophobiæ indicium est, nisi cum aliis, & præsertim cum vi conjuncta se propagandi. At enim hydrophobia peculiaris quædam angina est; & a certo quodam, & peculiari veneno orta. Hujus igitur veneni naturam is inveniat oportet qui hydrophobiæ naturam se comperisse, profiteatur. Sed neque hujus morbi sedem comprobatam esse, video. Nam etsi Aromatarius (*s*) ait, quam ipse proposuit, *per Sectionem facillime patere posse*; nullum tamen prorsus ejus rei anatomicum exemplum producit suum; aliorum vero non poterat, quando ad ejus usque ætatem nulla extabat, quod sciam, hydrophobi dissectio præter eam quam ex Capivaccio nostro in Sepulchretum (*t*) relatam vides. Postea autem quæ habitæ fuerunt, eæ nempe sunt quas supra indicavimus, quæ num, & quatenus ipsi faveant, vides, si anginæ acceptionem contrahas: sin autem quam latissime patere sinas; vereor ne tam generalis doctrinæ minor utilitas sit, quam ut proposito satis faciat.

22. Quid ergo est? Ego quidem pro tam retrusa atrocissimi alioquin morbi natura, fortasse pauciores adhuc habitas esse dissectiones, addubito (*u*), atque ægre fero, nondum licuisse mihi hydrophobum, nedum plures, ut opus fuisset, hydrophobos persecare, vel quod ejus rei copia non fieret, vel quod, si fieret, tum vero quasi fato quodam gravissimis occupationibus, aut valetudine minus commoda distinerer. Nam primum Bononiæ puerum vidi duodecim circiter annos natum, qui post dies amplius quadraginta, ex quo ejus partem illam, unde aliis longe celerius pernicies orta est, faciem videlicet, eamque in bucca momorderat canis, miserrimo hoc morbo occupatus, anxius, clamans, facie rubens, stare loco nesciens, furentique prorsus similis, sed mente constans, eoque neminem lædens, patrem frustra manu retinentem secum per urbem circumducebat: quod si quis aquam offerret; omni conatu renuebat, se inde suffocatum iri, ut ajebat, pro certo habens. Is postquam morbus se prodidit, ultra viginti quatuor horas non vixit: cadaveris autem incidendi facultas non est data: ut neque hic alterius pueri, quem ne horas quidem viginti superstitem fuisse, accepi ex quo potum cœperat aversari. Huic ante quinque menses crus a cane morsum fuerat, incertum an rabioso, quo minor in curatione vulneris, egregii alioquin coloris, cautio fuit: itaque ad cicatricem perductum est. Cumque, non brevi interjecto tempore, in illa ipsa cruris parte ulcus iterum apparuisset; ratio iterum non defuit cur aliam ad causam referretur, quippe cum puer scabie, & tinea fœdus, pravis humoribus abundaret, atque etiam propterea multo citius, si Palmario (*x*), imo Aetio (*y*) fides habenda erat, prehendi hydrophobia debuisset. Interim ex improviso inquietudo, & mox aquæ metus ad vesperam. Mane labra nigra, pulsusque jam fere nulli. Ad meridiem mors. Vicissim totidem hydrophobos secandi copia facta est. Quod cum mihi, ut dictum est, non liceret; petii a Mediavia nostro, ut ipse incideret, & quæ animadvertisset, referret. Utramque historiam subjiciam: tertiamque addam, Roma ex Nosocomio S. Joannis in Laterano ab eo qui ægrum pro officio sæpe inviserat, & mortuum dissecuerat, ad me missam, Jacobo de Machy Parisiensi, attento, & cordato Viro, qui postquam hic meus annos aliquot auditor fuerat, eo digressus, nec secus absentem amans, quam præsentem observaverat, ibi ante diem tabe consumptus, triste mihi sui desiderium reliquit.

23. VIRO, quem ante aliquot menses rabiosus canis momorderat, manifesta denique hydrophobia correpto, datis antidotis, aqua in caput conjecta est. Hinc cum melius aliquanto se habere videretur, in balneum ire jussus, homo qui non deliraret, & quæcunque fierent, auxiliandi causa fieri, agnosceret, continuo illuc ire cœpit, hoc unum petens, ne sponte ingressurum, vi mergerent. Sed ubi eo ventum est, cunctari, & se minime id posse, dicere. Itaque in aquam miserunt deprimentes sic, ut biberet. Flagitantem deinde ut se extraherent, extraxerunt, in lectoque collocarunt quietiorem. Non multo post tamen frigidus fieri cœpit, proximaque nocte est mortuus. CADAVER etsi decima sexta a morte hora, non tardius, incisum est, & tempestas magis ad frigus vergeret, quam eo tempore hic soleat; erat enim medius September A. 1723.; jam tamen adeo male olebat, ut festinare secantem cogeret, & animadversa in sua vesicula bile nigerrima, amputatum caput, & detracta thoracis viscera in apertum locum asportare, ubi diligentius inspicerentur. Pulmones & ipsi grave olebant: nigrique erant. Cordis auricula dextera valde erat, quamvis non ab iis quæ contineret, dilatata; sinistra arctissima: in ventriculis polyposæ tenues concretiones. Cerebri Dura meninx suis in Sinibus concretiones habuit ejusdem generis, sed facile dissolvendas, & quasi adiposas. Sub ea meninge bullæ aereæ. Vasa omnia cerebri sanguine plena, ut Choroides plexus nigricarent. Nihil seri effusum. Cerebri, & cerebelli substantia sicca potius, quam humida. Aliæ præter has, partes ob eam causam quæ dicta est, inspectæ non fuerunt. Illud universe adnotatum est, sanguinem fuisse ejusmodi, ut ad concretionem potius, quam ad solutionem, inclinaret.

24. Quod Medici caput hydrophobi multa aqua perfundi jusserunt, quasdam fortasse curationes non infelices spectarunt, quæ ferme ad eundem modum in Regia Scientiarum Academia Parisiensi (*z*) fuerant

(*g*) Disp. cit. P. 2. partic. 6. (*h*) c. cit. (*i*) c. cit. (*k*) Disp. cit. P. 4. partic. 2. (*l*) c. cit.
(*m*) Eph. N. C. Dec. 1. A. 6. & 7. Obs. 142. Vid. & Epist. 61. n. 13. (*n*) Dec. ead. A. 9. & 10. Obs. 43.
(*o*) Vid. Gasp. a Reies Elys. jucund. Quæst. Camp. qu. 61. n. 11. (*p*) c. cit. (*q*) Schol. cit.
(*r*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. in Append. n. 6. (*s*) Disp. cit. P. 4. partic. 2. (*t*) S. cit. 8. Obs. 7.
(*u*) Vid. tamen alias infra, n. 31. & Epist. 61. n. 9. (*x*) l. de morf. canis rab. c. 2. (*y*) Tetrabibl. 2. Serm. 2. c. 24.
(*z*) Hist. A. 1699.

rant commemoratæ. Quod hydrophobus ad balneum accesserit sciens volensque, minus mirum est, quam illum Meadii (*a*) puerum, in aquam demersum, negasse, aquam se timere, in eaque paulisper acquievisse. Quod denique cordis auricula dextera valde inventa sit dilatata, nec ab iis tamen quæ contineret; facile sic accipio, ut ab aere, qui nimirum conspici non potest, distenta, sicuti in aliis (*b*) interdum accidit, servaretur, cum aer in tanta humorum corruptione, quantam gravissimus ille odor, & pulmonum nigredo ostendebant, se ab illis evolvere non difficile posset (*c*), quod bullæ aereæ, sub Crassa cerebri meninge animadversæ, confirmant. Ad eundemque fortasse modum illa intelligenda sunt, quæ in sectione hydrophobi a Brechtfeldio (*d*) scripta legeris: cordis *dextra auricula insigniter tumebat, dexter ventriculus sanguine grumoso plenus, in sinistro sanguis plane fluidus*; cur enim quæ ventriculi non tumidi continebant, diceret; quæ adeo distenta auricula, non diceret? De cæteris quæ in eo cadavere conspecta descripsi, post (*e*) videbo.

25. VIRUM ante mensem a rabido cane demorsum evidens hydrophobia jam tenebat. Hic vero delirabat, jugiter clamabat, febricitabat. Semel in aquam, serius fortasse, & jam debilior, immersus, vix inde exemptus fuerat, cum miserrimam alioquin amisit vitam. CADAVER hominis, gravius adeo morbo vexati, vel post horas amplius viginti quatuor, & tempore anni ferventissimo, id est ante Quinctilis finem A. 1739. non valde fœtebat. Et facies quidem videbatur hominis quasi tabe consumpti; at corpus reliquum erat omne satis carnosum, & nutritum. Collum eo livore infectum, ut vel postquam inter dissecandum multum sanguinis effluxerat, liveret tamen. Tumidus Venter, nempe ab intestinis, & ventriculo aere turgidis: quæ viscera etsi cæteroquin secundum naturam se habere videbantur; vasa tamen quæ per ventriculum repunt, non secus atque ab injecto liquore aliquo videmus, sanguine distenta erant. In ipso ventriculo præter aerem, aqua ex flavo virens. Magna jecinoris pars livida: ejus autem vesicula plenissima bilis, non nigricantis quidem, sed fuscæ. Septum Transversum non prorsus carebat inflammatione. Pulmones tota posteriore parte non modo nigricabant, sed tumebant etiam, a restitante, ut videbatur, sanguine; duri certe non erant. Sanguis ater in hoc cadavere, non polyposus quidem, sed nec solutus. Gula in thorace, infimoque collo erat sana. At suprema pars gulæ quæ jam pharyngi vicina est, & pharynx universa, & larynx, & Aspera arteria interiore facie ex rubro nigricabant, ut non inflammatæ modo, sed gangrænæ esse proximæ viderentur. Nec tumidæ erant tamen; quin uvula perpusilla spectabatur, etsi lingua erat crassior. Pharynx autem usque ad nasi posteriora foramina, suumque ipsum fornicem plena erat spumæ ex flavo virentis. Denique in meningibus vasa sanguine valde distenta, & substantia interior cerebri punctis ubique, & quasi filamentis sanguineis distincta. In Lateralibus ventriculis serum non multum, idque rubellum.

26. Quod adversus hunc atrocissimum morbum *unicum* esse *remedium* a Celso (*f*) olim scriptum est, ægrum *in piscinam projicere*, non tam crebro Medicis respondit, quam forsan crederes, tot eorum videns in hanc rem laudari apud Ettmüllerum (*g*). Nam Foresti, & Tulpii, ad quorum *experientiam* provocatur, si productas Observationes legeris; non ad curationem attinere, ad quam ista spectat, a Celso proposita, in piscinam projectio, sed tantummodo ad præservationem, deprehendes. Eodemque redire agnoscas; si unum de utcunque rabido mulo excipias; *plura illa exempla sic curatarum Rabierum*, quæ apud Schenckium extare dicuntur: quin ab hoc illud (*h*) Andreæ Baccii proferri, unde non curatum; ne dicam auctum; ea ratione morbum intelligas. In eo demum quod indicatur, Paræi capite (*i*) tantum abest ut felix successus comprobetur; remedii inutilitas confirmatur: & quanquam capite superiore (*k*) narrare Aetius dicitur de Philosopho, qui cum *se in balneum demersisset, & de aqua intrepide hausisset*, sanus evaserit; tamen si Aetium (*l*) inspexeris, bibisse quidem invenies; se autem in balneum mersisse, non invenies. Unus igitur de tot qui laudantur, Auctoribus restat Helmontius (*m*), qui senem *jam hydrophobum*, per ternam in mare demersionem *rabie* viderit *liberatum*, cui exemplo & puellæ illius curationem addes, quam in Historia legeris Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis (*n*). Pluribus tamen contra cesserit, necesse est, quando præter Baccium, & eum quem Paræus (*o*) indicavit, Cardinalem Ponzettum, non tantum Salius (*p*) se quoque *aliquando expertum, nullam in eo* auxilio *utilitatem invenisse*, scripsit; sed & Cælius Aurelianus (*q*) diserte, ut noxium, improbaverat. Julius autem Palmarius (*r*) admonuit, *istam curationem infeliciter cessisse, multorum experientia compertum esse*. Et ne forte credas, id propterea accidisse, quod non *piscina*, sed mari, ut Palmarius indicat, usi essent; certe Aromatarius (*s*) de mari non loquebatur, cum hoc Celsi *periculosissimum*, ait, *esse remedium*; *veluti quod facillime strangulare solet*. Quid ergo est? Num minus feliciter res successit, quod *ne infirmum corpus, in aqua frigida vexatum, nervorum distentio absumeret*; cavere ita, uti Celsus docuit, neglexerunt, videlicet *a piscina protinus in oleum calidum demittendo*, quod, hyeme præsertim, necessarium censent nonnulli? quanquam illum Meadii (*t*) puerum video in ipsa aqua calida cito convulsionibus fuisse prehensum. An quod alterum Celsi præceptum non servarunt, *nec opinantem in piscinam non ante ei provisam projicientes*? quod Ettmüllerus (*u*) inculcat, tum Ridleyi Observatio (*x*) videtur significare. An quod serius, id est *siti & aquæ metu* jam *oppressos* demerserunt? quanquam his ipsis id remedium Celsus proposuit. An quod illa neglexerunt quæ Boerhaavius (*y*) ante facienda esse, censuit? quæ si non omnibus, & omnino, at pluribus certe, & quadantenus, valde convenire posse, credo. An, quando in sene illo, in illaque puella nihil horum magnopere observatum videtur; quin certe ille in mare, hæc in falsam aquam, nec inscii, & oppressi jam morbo demersi sunt, neque postmodum in oleum calidum demissi; an veri, inquam, forte similius est, ut alii hydrophobi aliter affecti & viventes, & mortui conspiciuntur, ita non idem omnibus æque posse auxilium prodesse? Quo magis præservationi opera danda est: quanquam non dubito, quin alia quoque ejus ratio in aliis servanda sit. Atque utinam in omnibus signum illud quod primum a Salio adnotatum fuisse, dixi (*z*) se offerret, neque in eo quod inde videtur consequi, dubitationis quidquam superesset; non adeo difficilis, ni partis conditio interdum obstaret, esset præservatio vel ab imminente jam morbo, si cum primulum dolores, aut pruritus, ut aliquando etiam contigit, aliæve mutationes in sanata carne oborirentur, confestim paulo plus de hac abscinderetur, quam olim fuerat demorsum, aut alte eadem inureretur, aut saltem id fieret quod ex Gilberto Anglico, huc spectante, Forestus (*a*) retulit: *Primum consilium est, ut non claudatur vulnus, & si clausum fuerit, statim aperiatur, ut putredo & sanies effluat: quia solet latere venenum per multa tempora, &c.* Sed de præservatione aliquid rursus infra (*b*) attingetur. Nunc vero, ut id quod paulo ante dixi, magis pateat, hydrophobos alios aliter constitutos tum in morbo, tum in dissectione inveniri; tertiam, quam pollicitus sum, historiam sic habe.

27. SENEX annorum sexaginta, robustus ac nervosus, temperamento cholerico-sanguineo, a rabioso cane mor-

(*a*) supra, n. 19. & 20. (*b*) Epist. 5. n. 20. (*c*) Ibid. n. 29. (*d*) supra, n. 20. (*e*) n. 30.
(*f*) De Medic. l. 5. c. 27. n. 2. (*g*) Prax. l. 2. S. 3. c. 4. art. 4. m. 1. (*h*) Vid. Schenck. l. 7. Observ. Med. 22.
(*i*) 14. l. 20. (*k*) 13. (*l*) c. 24. cit. supra, ad n. 22. (*m*) Demens Idea n. 47. (*n*) A. cit. 1699. (*o*) cit. c. 14.
(*p*) De Affect particularib. c. 19. (*q*) Acutar. Pass. l. 3. c. 16. (*r*) c. 3. l. cit. supra, ad n. 22.
(*s*) Disp. de Rabie Part. 5. partic. 3. (*t*) supra, n. 24. (*u*) art. & m. cit. (*x*) Act. Erud. Lips. A. 1705. M. Mart.
(*y*) Aphor. de cogn. morb. §. 1144. (*z*) supra, n. 21. (*a*) l. 10. Obs. Medic. 27. (*b*) n. 29.

ne morſus fuerat in ſiniſtro metacarpo ante menſes tres. Cum vulnus eſſet ad cicatricem perductum, ne hoc quidem perſanato, ullum ſenex hydrophobiæ indicium præbebat, niſi vigeſimo ante mortem die atrocibus minis, gravibuſque verberibus a quodam exceptus, ex eo tempore cœpiſſet miro atque inſolenti præter rationem timore agitari, ut non modo, quidquid increparet, ſemper contremiſceret, ſed & quicunque ignotus occurreret, proditorem continuo putaret, &, ſi quo poſſet, aufugeret, ac latebras quæreret. Ad hæc, luminis, & aquæ horror acceſſerat, cum in Noſocomium importatus eſt, in quo biduum vixit. Ibi aquam juſſus bibere, tarde, & coacti inſtar ſe contorquens, bibere tamen conabatur, & ſane cum difficultate, & moleſtia deglutire incipiebat; ſed prima potionis parte hauſta, reliquam haud difficile deglutiebat. Nunquam ſpuma ad os animadverſa eſt: ſpuebat quidem; ſed liquida erat ſaliva. Ad mortem uſque tum incredibilis ille pavor, tum ea aquæ averſatio, & ejus deglutiendi initio moleſtia, ac difficultas perſtiterunt. VENTRE aperto, inteſtina omnia conſpecta ſunt aere maxime diſtenta, præter quem nihil ferme aliud continebant. In ventriculo humor craſſiuſculus, non multus, nec viſcidus, colore cinereo. Pauca in ſua veſicula bilis, omnino crocea, croceoque colore Duodenum inteſtinum inficiens, & proximam veſiculæ, jecinoris partem. Iliacæ venæ ſanguine erant adeo turgidæ, ut naturalem gracilis inteſtini diametrum æquarent; at ſociæ arteriæ prorſus inanes. In Thorace, pulmones; ut Boerhaavii (*c*) verbis utamur; *coacervato omni fere cruore incredibiliter pleni:* poſteriore autem parte vel gangræna affecti dici poterant. In pericardio ſubflava aqua ad uncias fortaſſe tres: in corde ſanguis non multus, iſque nigræ picis ſimilis ſemiliquatæ. Vena ſine pari exiguam continebat ſanguinis copiam: omnino autem inanes erant per collum tam Carotides arteriæ, quam venæ Internæ Jugulares. Deglutiendi organa ſine ullo inflammationis indicio, niſi quod ad pharyngis ſummum levis quidam cernebatur rubor: membrana autem Epiglottidem cartilaginem veſtiens, criſpata. Meningum vaſa tum venoſa, tum arterioſa præter modum ſanguine plena, eoque, ut ubique, pernigro. Nervi Optici ſolito craſſiores, ſed laxiores, & flaccidiores. Nec vero cerebrum, cerebellum, Spinalis medulla ſicciora fuerunt, quam ſoleant, ut neque ventris, thoraciſque viſcera, & muſculi. In cerebri ventriculis ſubflava aqua ad uncias tres. Habita hæc ſectio eſt XII. Kal. Junii A. 1727.

28. Etſi mortis metus, minis, & verberibus incuſſus, ſimul videtur latens hydrophobiæ virus excitaſſe, ſimul ejus temperaſſe effectus; negari tamen haud poteſt, affectionem hanc ad hydrophobiam attinuiſſe, quippe cum & rabioſi canis morſus præceſſerit, & aquæ horror ſit conſecutus: niſi forte, cum Andreæ Sectatoribus, fuiſſe malles Pantaphobiam. Illi enim, ut eſt apud Cælium Aurelianum (*d*), memorabant, *eſſe pantaphobos, quos nos omnipanos dicere poterimus, ſiquidem omnia timere dicantur:* quem morbum, *ſi vere tamen eſſe poſſet*, hinc diſcerni Cælius voluiſſet, *quod non ſolius potus, ſed omnium rerum timorem faceret*. Verum ſi illam qualemcunque deglutiendi potus, quæ in propoſito ſene erat, difficultatem, multoque magis ſi præcedentem rabioſi canis morſum ſpectabimus; nihil eſſe cauſæ, intelligemus, cur propter alios fortuito adjunctos timores, ejus morbum alium ab hydrophobia ſtatuamus. Nam ſi forte non omnia, ſed aliqua dumtaxat, ut lucem, exempli gratia, præter aquam timuiſſet; num propterea alium morbum eſſe, diceremus? eos imitantes, de quibus pariter Cælius (*e*) meminit, qui *Aerophobiam* vocaviſſent, aeris videlicet timorem, niſi hic *generaliter phreniticis aſcriberetur*, nam horum *quidam* aerem lucidum extimeſcunt, quidam *obſcurum*. Verum communia, & per varios morbos vagantia a propriis ſunt ſecernenda: quanquam ſæpe accidit hydrophobis, ut aerem timeant. Neque id eo dico, quod, imminente morbo, ſoleat in ipſis animadverti, ut Cælius quidem (*f*) tradidit, *inſueta querela aeris, tanquam auſtrini, quamvis ſerena fuerit quies*. Sed eo dico, quod, præſente jam hydrophobia, plures agitatum aerem metuant. Sic ille de quo Zwingerus (*g*), *non ſecus liberum aerem, atque liquida horrebat*, & ſane *ſi feneſtræ, ſi fores aperiebantur, ſymptomata ſtatim vehementiora reddebantur*. Quæ alius, ut in Sepulchreto (*h*) leges, *diligentiſſime claudi curabat*, ſono, quem ſibi videbatur audire, *fulminei venti* perterrefactus. Is vero, de quo Prymius (*i*) retulit ad Regiam Anglicam Societatem, vel ab leviſſimo vento ſibi videbatur ſuffocari. In ſuffocationis autem periculum ab eadem cauſa incidebat mulier, cujus hiſtoriam ſcripſit Platerus (*k*): quanquam hæc non ab rabido animali hydrophobiam contraxerat, ut alii præterea quorum non pauca proſtant exempla; niſi forte cum quibuſdam ſuſpiceris, quoniam aliquando (*l*) & facillime ex contagione id virus contrahitur, & contractum latet longiſſimo tempore; a contagione aut minime animadverſa, aut e memoria prorſus elapſa, hos omnes aquam metuiſſe: tametſi viciſſim ſuſpicari quis poteſt, in ſpumam ejectam, aut in vulnus olim inflictum a non rabida fortaſſe beſtia immerito, ſi non ſemper, at nonnunquam conferri quod veneno ejuſdemmodi intus genito acceptum potius ſit referendum. Sed ne harum ſuſpicionum diſcuſſio nunc longius nos ab inſtituto ſermone abducat; de hoc poſtea (*m*) videbimus.

29. Hic vero ad quatuor exempla hydrophobiæ, cum aeris timore conjunctæ, quinctum addemus, promiſſam (*n*) Mutinenſis Virginis hiſtoriam ſubjicientes, ne forte pereat cum illa italica, in qua olim Bononiæ legimus, manu exarata (*) Reſponſione, quam Ramazzinus noſter ante hos propemodum octoginta annos ſcripſerat, ſed vulgare prohibitus eſt, adverſus Quartam Jo. Andr. Moniglia Cenſuram. Quinquageſimus erat dies ex quo ei Virgini labrum catulus momorderat ſuus, cum illa egregie valens, & nihil minus ſuſpicans, quam ſe mox hydrophobam fore, dum amniculum quendam forte tranſiret, hydrophobam manifeſto ſe oſtendit. Inter cætera quibus vexabatur, incommoda ſenſus erat venti tenuiſſimi, caput ferientis, quamobrem etiam atque etiam orabat, ut feneſtræ, atque oſtia accurate clauderentur: & ad quemvis motum vel minimum qui in cubiculo accideret, clamabat: ſi quis autem ſtragula excuteret, aut flabellum offerret: tum vero horreſcebat, & atrociſſimis convulſionibus prehendebatur. Fuit qui cogeret aquam tantopere inviſam potare, eamque multam. Quo facto, amiſſa loquendi facultate, & ſæviſſimis convulſionibus cruciata, poſt paulo vivere deſiit. Dum animam jam jam ageret, cum forte cruſtulum quiſpiam altera parte vino madefactum illi ad os admoviſſet; abnuit: tunc idem qua parte erat ſiccum, oblatum eſt; ipſa vero accepit, nec mandere recuſavit. Hæc ferme ſunt quæ memini legere in ea Ramazzini obſervatione: ex qua, aliiſque ipſe quoque colligebat, neque acutam febrem, neque delirium ſemper hydrophobiam comitari: cogere autem eo morbo affectos ut bibant, aut in aquam demergere, exitium ipſis accelerare: neque enim præter rationem aquam horrere, quippe qua non mentis, ſed deglutitionis vitio correpti, facile ſuffocationis periculum vereantur. Ego vero hanc Obſervationem retuli non ad id modo quod propoſueram, metum videlicet agitati aeris crebro cum hydrophobia copulari, ſed ad alia quoque confirmanda. Scilicet faciet hæc Obſervatio cum ea conjuncta quæ ex Foreſto mox producetur, & vel magis cum ea quæ de Baldo J. C. legitur apud Matthiolum (*o*), faciet, inquam, ut id comprobatum habeas quod ſupra (*p*) in puero a me viſum eſſe, dixi, quamvis a rabio-

(*c*) Aphor. cit. §. 1140. (*d*) Acut. Paſſ. l. 3. c. 12. (*e*) Ibid. (*f*) l. cit. c. 11. (*g*) Vid. Obſ. cit. ſupra, ad n. 19.
(*h*) L. 1. Sect. 8. Append. §. 2. (*i*) Saggio delle Tranſaz. P. 2. c. 8. n. 4. (*k*) Obſ. l. 1. (*l*) Vid. ſupra, n. 21.
(*m*) n. 31. (*n*) ſupra, n. 19. (*) nuper interea, cum tota illa Controverſia, typis Mutinenſibus, ut audio, edita.
(*o*) Comm. in Dioſcor. l. 6. c. 36. (*p*) n. 22.

rabioso cane ibi admorsa fuerit facies ubi venenum facile potest cum saliva communicari; non celerrime tamen, ut in aliis ab earundem partium morsu, sed post quadraginta dies ortam esse hydrophobiam. Faciet praeterea, ne illorum prorsus obliviscamur quae Palmarius (*q*) addidit postquam admonuit, etsi balneum praecautionis gratia plerisque profuit demorsis; non huic tamen remedio omnino fidendum esse, multorum mortes ostendisse. *In plerisque enim*, inquit, *aquae conspectus hydrophobiam, veneno in corpore commoto, celerius exsuscitat, quod alioqui sine ullo aegri incommodo diutius delitescere, & alexipharmaco extingui demarique potuisset.* Sic Monacho accidisse video, cui duobus prope mensibus ex quo catulus quem in sinu habebat, genas, & labra momorderat, Forestus (*r*) narrat, aquae metum obortum antea non esse, quam *per fossam, baculo ligneo innixus per tabulam ligneam transiret*; *aquam* enim *videntem, metu percussum, transire non potuisse, nisi cum ingenti horrore ac metu*; *hinc ei hydrophobiae primam originem* fuisse. Sic Virgini de qua dictum est, accidit, cujus mali cum exterior causa, tum prima quoque manifestatio ad eumdem prorsus modum se habuit; tametsi reliqua incommoda longe alia fuerunt. Noli tamen credere, me externum aquae usum, sive balneo, sive improvisa demersione uti velis, pro noxio, aut inutili ad praeservandum habere, dummodo satis, & mature instituatur, quanquam Meadius (*s*) balneum, suo tamen cum remedio conjunctum, affirmat vel sero admodum in usum tractum aeque interdum profuisse, de immersionis autem, quae apud Batavos in primis est usitata, felici successu valde inter se discrepant duo non ignobiles eorum Medici Tulpius (*t*) & Stalpartius (*u*). Certe enim cum Tulpius, & Meadius negent, post tot experimenta novisse quenquam, cui suae istiusmodi praeservandi rationes, cito, satisque adhibitae, non fuerint salutares; aequum est pro certo habere, sic plerosque saltem fuisse servatos. At si plerosque; non erit profecto aequum credere, hos omnes ideo evasisse quod veneno aut nihil, aut leviter infecti fuerint. Nec me fugit quid interesse possit inter morsum, & morsum, vel quod incruentus sit, vel quod nimis cruentus (tametsi ad funesta utriuslibet morsus exempla alia sint in promptu quae addi possint (*x*)) vel quod mordens canis necdum plane rabidus sit, aut si etiam sit, omnem modo salivam defixis in alios, aut in multiplices vestes dentibus abstersorit, aut siqua sunt alia istiusmodi. Illud tamen in tanto servatorum numero difficile in animum induxerim, ita illos omnes fuisse morsos, ut nihil, aut vix quidquam veneni contraherent, aut eorum qui revera contraxerint, neminem inter innumeros illos fuisse de quibus Tulpius, aut Meadius loquuntur. Quin multo veri similius est spectantibus quid plerumque iis accidat qui post morsum nulla praeservante curatione utuntur, multo, inquam, veri similius est, ex innumeris qui curatione alterutra usi hydrophobiam effugerunt, plerosque hac corripiendos fuisse, ni per curationem avertissent. Caeterum illis etiam quae commemoratae sunt, in morsu varietatibus, non modo variis dumtaxat in mordente cane, morsoque homine fluidarum, firmarumque partium dispositionibus ego quidem libenter tot illa tribuerim quibus hydrophobi differunt inter se, ut citius alii, alii serius erumpente morbo opprimantur, & ex utrisque alii aliter. Sunt enim qui vehementer delirent, & sunt qui ad extremum usque mentis sint compotes. Sunt qui lucida, & candida, aut qui vel levissimum aeris motum ferre non possint, & sunt qui possint. Ac ne omnia quae supra narravi, aut retuli, hic repetam, nedum alia addam; sunt qui potiones cujusquemodi usque adeo horrent, ut non modo si viderint, sed si nominari dumtaxat audiant, exclament, tremant, convellantur, animoque deficiant. Quae tametsi in pluribus fiant; tamen tantum abest ut fiant in omnibus, quemadmodum illi videntur credere, qui id esse contendunt hydrophobiae signum *pathognomonicum*, ut minime desint hydrophobi qui vinum bibant, nec qui ad aquae mentionem non solum non cohorreant, sed in balneum ire jussi, continuo illuc ire incipiant vel morbo jam multum provecto (*y*); nec demum qui aquam, prima deglutionis difficultate superata, haud difficulter potent (*z*).

30. Sed ut multa sint in quibus hydrophobi, dum vivunt, differunt inter se; non minus multa sunt, atque adeo plura sunt in quibus cadavera eorum differunt. Quod statim intelliges, si octo antea vulgatas horum observationes partim in Sepulchreto, partim apud suum quamque Auctorem, quem supra (*a*) indicavimus, plenius legendas, tresque insuper quas nunc primum addidimus, inter se conferas. Namque ut ab exterioribus ad interiora procedas; in tribus livorem, huncque ipsum aut in digitis, aut in humero, & dorso, aut in collo adnotatum comperies: semel corpus omne, quasi ut in hectico, vehementer extenuatum; semel faciem solam: semel omnes musculos sicciores multo quam par sit; id quod alias non memoratum, imo semel diserte negatum: ventre autem, & thorace reclusis, semel quod de musculis modo dicebam, tum memoratum, tum negatum: semel omentum penitus absumptum, & mesenterii glandulas, & pancreas prorsus extenuata: semel ventriculum aere turgidum, & sanguine distenta ejus vasa: semel internam ejus tunicam corruptam, caeterasque rubris maculis distinctas: quinquies humorem quidem in eo animadversum: at semel multum, ter paucum, semel subflavum, semel viridem, semel ex flavo virentem, semel valde fuscum, semel cinereum, bis viscidum, semel non viscidum: intestina ter aere distenta, semel nequaquam, sed rubris disjectis maculis infecta: hepar semel flavum, & durum, semel magna ex parte inflammatum, & gangraenae proximum, semel jam lividum: ejus autem vesiculam semel plenam, bis plenissimam bile, quae ter aut nigerrima fuit, aut ad nigrum accessit, semel viridiuscula, semel crocea, & tunc pauca. Haec in Ventre. In Thorace vero hujus tota reliqua interna facies ex rubro livida, at diaphragmatis dumtaxat ad ambitum uno in cadavere; in altero diaphragma quoque non omnino expers fuit inflammationis: pulmones in uno, atque altero aridi & exsucci, in uno cum vesicis hic illic in superficie; in quinque nigri ex toto, aut magna ex parte; in quatuor magna item ex parte sanguine pleni: pericardium in uno parte aliqua ferme friabile; in duobus sine ullo humore; in uno paucissimum habens; in uno autem subflavam aquam ad uncias tres: cordis auricula dextera in duobus aere dilatata: ipsum autem cor in totidem siccum; in uno flaccidum, & extenuatum; ventriculis in uno prorsus sanguine carentibus; in uno polyposas tenues concretiones habentibus; in tribus autem sanguinem; sed in uno haud multum, & picis similem nigrae, ac semiliquatae; in altero concretum sine ullo propemodum sero; in tertio autem sic, ut dexter quidem sanguine plenus esset grumoso, cum sinister plane fluidum contineret.
Quod ad collum, & fauces attinet, unius gula, ut in thorace, ita ibi quoque angusta, & quasi constricta erat; unius intus inflammata: pharynx autem in tribus, & Aspera arteria in totidem aut levi, aut magna, aut in gangraenam jam vergente inflammatione correptae; unius vero sana gula; quorundam fauces sine ullo inflammationis vestigio fuerunt, unius membrana epiglottidis crispata; unius larynx ex rubro livida, in quo & lingua crassior inventa est, & pharynx spuma ex flavo viridi omnino repleta.
Porro cerebrum unius, & cerebellum ad siccitatem inclinabant; unius cum initio Spinalis medullae multo ficciora; unius vero nihil horum magis siccum quam soleat; quin Optici nervi lexiores; unius denique aut alterius cerebrum nihil habuit adnotandum.

Et

(*q*) l. de morf. can. rab. c. 3. (*r*) l. 10. Obf. Med. 27. in Schol. (*s*) Tract. de Venen. Tentam. 2. (*t*) Obf. Med. l. 1. c. 20. (*u*) Obf. rar. Cent. 1 in Schol. ad Obf. 100. (*x*) ut Eph. Nat. Cur. Cent. 9. Obf. 37. & Act. eorund. Vol. 5. Obf. 5. (*y*) fupra, n. 23. (*z*) n. 27. (*a*) n. 20.

Et rurſus in duorum ventriculis aqua effuſa; ſed in eorum altero ſubflava, nec pauca; in altero pauca, & rubella; in alio autem de ea nihil uſquam. In uno aereæ bullæ ſub Dura meninge; in ejuſdemque Sinibus laxæ concretiones polypoſæ. In tribus vaſa omnia cerebri valde ſanguine diſtenta. Et quod ad ſanguinem univerſe attinet, unius arteriæ ſanguine pleniſſimæ, venæ propemodum inanes; alterius autem vena quidem ſine pari ferme vacua, ſed Iliacæ maxime diſtentæ, arteriæ autem ſociæ inanes, æque autem inanes per collum & Jugulares Internæ venæ, & Carotides arteriæ, ut æque plenæ intra cranium cum arteriæ, tum venæ, quod & in aliis duobus, ut modo indicavi, adnotatum eſt. In uno pariter nihil uſquam ſanguinis concreti, ſed omnis ſanguis maxime liquidus, & minime ad frigidum aerem concreſcens. Verum in altero concretus potius quam ſolutus; in altero non polypoſus, ſed nec ſolutus. Quin vaſa ad cor magna in uno prorſus concretum habuerunt, in ipſo autem corde qualis inventus ſit, ſupra dictum eſt. Denique in duobus, aut tribus ater fuit adnotatus.

Et ne omittamus quidquam ex iis quæ univerſe ſpectantur; duo male oluiſſe cadavera, adnotatum eſt; ſed id minus quod pejus debuiſſe videri poterat.

31. Nec minorem ſane varietatem in aliis hydrophoborum diſſectionibus inveni, quas antequam hæc relegerem, a Viris Doctis eſſe editas, aut memoratas novi, Richardo Meadio (*b*) de quo jam ſupra, Jano Planco (*c*), Laurentio Cajetano Fabbri (*d*), Dominico Brogiani (*e*), aliiſque prætera nonnullis (*f*), quorum ad me libri non ſunt allati. Quas obſervationes ut cum iis conferam quæ modo productæ ſunt, eodem ordine conſervato; ab alia quadam incipiam oportet Cl. Phil. Eberh. Dillenii (*g*) qui, cadaver incidere prohibitus, externos livores, & quaſi ſugillationes hic illic, & potiſſimum circa pectus adnotavit. Ex cæteris eſt qui ſemel abdominis muſculos inflammatos memoret, ſemel autem muſculos univerſe tumidos ac robuſtos. Eſt qui, tredecim inſpectis cadaveribus, ſcribat, pinguedinem ut plurimum ferme nullam, quin & omentum quaſi conſumptum fuiſſe: inter frequentiora autem plurimam in primis viis inflammationem, lacerationem, gangrænam. Alius in aliquo leviter, in aliquo multum inflammata omnia ventris viſcera. Singillatim vero in quibuſdam ventriculi cavum fœtida, nigraque bile ſordidum, aliquando ſanguineis veluti punctis hic illic diſtinctum. Inteſtina in quopiam cuncta cum meſenterio levi inflammatione; in alio tumida aliquantum, & inflammata; in quibuſdam autem Ileum præſertim. Jecur non raro tenſum, turgidum, ſubfuſcum: ejuſque veſiculam alias ferme inanem, alias atræ bilis glutine diſtentam. Urinariam veſicam in tribus, ſimulque penem inflammatione correpta: cujuſmodi obſervationibus ſuſpectum reddi cantharidum uſum, intelligis, remedii alioquin adverſus hunc morbum non modo ab Arabibus olim commendati, aut in arcanis quibuſdam contra eundem pulveribus ab Scaramuccio (*h*), ab aliiſque latere crediti, ſed diſerte, quantum video, ætate hac noſtra non unam apud gentem laudati, imo apud Ungaricam (*i*) pro *ſpecifico infallibili* habiti in ſumma etiam hydrophobia curanda: quanquam ne ad præcavendam quidem facile inter noſtrates exhibebit is cui minus ignota ſint tot alia ad hanc rem dilaudata remedia ex eorum numero, quæ non adeo acria ſunt, & urinam cient. Ut ad Thoracem tranſeamus; inflammatum in nonnullis ſeptum Tranſverſum inventum eſt: inflammatorum autem pulmonum frequentiſſima indicia: faciles hic illic, ut in ventre quoque, viſcerum adhæſiones: ſine humore in aliquibus pericardium: cordis ventriculus ſiniſter in uno prorſus vacuus, cum dexter nigerrimum ſanguinem contineret; ſed in altero coccinei, & fluidi ſanguinis uterque plenus, non ſecus ac arteria Pulmonaris, & vena Cava. Ex iis vero partibus quæ thoracem inter, & cerebrum ſunt, larynx quidem rarius, minuſque inflammata; in aliquo tamen inflammati ejus omnes muſculi, & oſſis hyoidis, & linguæ, cujus papillæ aliquando tumentes, & in uno exigua quædam ad illius radicem tubercula, quorum aliqua ſuppurata apparebant. Sed pharyngis inflammatio ut ſæpe nulla, ita ut plurimum conſpecta eſt magna, præcipue linguam verſus. Quod, & ea quæ de pulmonibus, inteſtinis, & ventriculo dicta ſunt, ſi conferas cum iis quæ in iiſdem partibus deprehendit Cl. Kochlerus (*k*) cum generoſi Viri cadaver incideret, quem, nullo prævio rabidi animalis morſu, hydrophobia ſuſtulerat; quam inter ſe conveniant, miraberis. Ejuſdemmodi hydrophobiam in milite quoque, & ab eadem externa cauſa obſervaverat (*l*) nempe a frigidiſſimo potu, cum uterque æſtuaret; ſed militem, aliis diſtentus occupationibus, diſſecare non potuerat. Ab eadem tamen cauſa hydrophobiam ortam viderat Cl. Genſelius (*m*), qui rubentes quidem pharyngis muſculos, & glandulas, ſed ventriculum totum quaſi exſiccatum, reliqua autem viſcera, & in his pulmones, offendit recte ſe habentia. Hic autem hydrophobus etſi ad lucis, alborumque linteorum conſpectum tremebat, & humores quoslibet ne aſpicere quidem poterat; non tamen, ut priores illi duo, a potionibus vel procul oblatis, aut ab harum mentione vehementiſſime angebatur, aut animo deficiebat. Quæ idcirco memoro, ut qui in his *pathognomonicum* hydrophobiæ ſignum ponunt, nec eadem facile videntur credere ſine rabioſi animalis morſu poſſe exiſtere, his duabus hiſtoriis ad tot alias quæ alibi, & præſertim apud Schenckium (*n*) proſtant, adjunctis, veram illam ſuam hydrophobiam etiam ſine contagione fieri poſſe, agnoſcant: quanquam ut agnoſcerent, ſatis eſſe debebant ex antiquis illis eæ dumtaxat quas memoriæ prodidit Marcellus Donatus (*o*): quis enim credat, de quinque ægris quos unus idemque Medicus intra paucos annos vidit iſtiuſmodi hydrophobia correptos, neminem fuiſſe qui ſe ab rabido animali infectum aut animadvertiſſet, aut meminiſſet; ſed omnes pariter, cunctoſque eorum domeſticos ſic fuiſſe aut ſtupidos, aut obliviofos, ut ne minima quidem contractæ labis ſuſpicio in eorum animis remaneret? Verum ad reliqua ſuſceptæ comparationis capita redeamus. Fuerunt in quibus Craſſa, & in quibus utraque meninx magis, minuſve inflammata, & turgidis nigro ſanguine vaſis reperta eſt; nec ſine parva quadam in uno ad verticem ſuppuratione; imo in cane rabido non ſine ulceribus. Cerebrum ipſum aliquando inflammatum, aut ejus cortex, ſed hic leviter, & magis fuſcus, aut ejus medulla ſanguineis punctis conſperſa: ventriculi autem in uno, aut altero minime humidi apparuere. Spinalis medulla ſolito ſiccior. Sed & corpus omne in uno aridum, & inflammatum; in altero ſuperficie tenus ab inflammatione violaceum. Quin fuit ab alio inter frequentiores obſervationes adnotata ſingularis ſolidarum partium, membranearum præcipue ferme omnium, ariditas, & tenſio. De ſanguine autem, quo pleniſſimas fuiſſe arterias, alii ſcribunt, eoque fluidiſſimo, & vix in aperto aere coituro, non deſunt qui in uno doceant, arterias quidem eo plenas, ſed & venam Cavam fuiſſe; in altero autem ſanguinem omnem fuiſſe in venis, eumque ſero caruiſſe. Imo eſt qui confirmet, in tredecim cadaveribus ſanguine, non raro alioquin fluidiore, venas ſemper ab ſe viſas eſſe refertas; arterias autem inanes. Quocum in hoc quidem faciat, ſed in aliis, ut puta in ſolidarum partium ariditate, diſcrepet neceſſe eſt, qui in cadaveribus quatuor ſe quidquam eorum vidiſſe, negat, quæ, ex aliorum diſſectionibus plerumque eſſe, poſuit Boerhaavius (*p*). Denique hydrophobæ corpus legi intra quindecim a morte horas totum vel media hyeme computruiſſe.

32. Cum igitur huc ferme redeat eorum ſumma quæ ex comparatis omnibus, mihi quidem notis hydrophoborum diſſectionibus colligi poſſunt; præclare intelligis, multo magis differre inter ſe mortuos, quam viventes. Dum enim vivunt, certe in eo conveniunt omnes;

(*b*) Tract. de Venen. Tentam. 2. (*c*) apud Simon. Coſmopolit. Epiſt. Apolog. pro Planco, & alibi.
(*d*) Diſſert. 3. intorno ad alcune malattie n. 62. (*e*) Tract. de Venen. Animal. P. 2. (*f*) apud Swieten. in Comm. in Boerh. Aphor. §. 1140.
(*g*) Eph. N. C. Cent. 7. Obſ. 54. (*h*) in Append. cit. ſupra, ad n. 21. (*i*) Commerc. Litt. A. 1735. Hebd. 11. n. 3.
(*k*) Commerc. Litter. A. 1743. Hebd. 5. n. 2. (*l*) in eod. Commerc. A. 1740. Hebd. 36. n. 1. (*m*) Eph. N. C. Cent. 3. Obſ. 50.
(*n*) Obſ. Med. l. 7. ubi de Venen. ex Quadrup. Obſ. 17. (*o*) De Med. Hiſt. Mirabili l. 6. c. 1. (*p*) Aphor. de cognoſc. morb. §. 1140.

omnes, ut aquam sine difficultate, & plerique sine magno etiam horrore, & detrimento potare nequeant. Qua autem peculiari in re omnia cadavera eorum conveniant, non video. Nam quod olim, & nunc quoque a pluribus evidens siccitas in iis reperiri dicebatur; profecto neque reperitur in omnibus, nec in quibus reperitur, fortasse adeo attendenda est, cum remediis potius sit, aliisve causis haud raro accepta referenda, quæ magnas evacuationes aut sub sensum cadentes, aut hunc, ut sæpius, effugientes, fecerunt: quo multa spectant alexipharmaca, & acutæ haud raro febres, & assidui sæpe clamores, & violentæ corporis agitationes, præsertim cum aut nihil, aut minimum bibatur; quamobrem videre potuisti in Sene illo (q) qui & bibebat, nec maniaco agitabatur furore, sed melancholico potius pavore detinebatur, non modo siccitatem nullam fuisse, sed & pericardium, & cerebri ventriculos non parum aquæ continuisse. Nec vero magis quam ariditas illa, commune est hydrophobis cunctis quidquam eorum, quæ secando diximus esse deprehensa. Ita enim in aliis alia sunt, ut si spectes singulos; veras esse credas non modo singulas quas de hujus morbi sede, & natura Cælius (r) recensuit, Antiquorum sententias, sed & plerasque alias quæ postea prodiere: at si spectes universos; nullam certam, unam esse verisimiliorem, intelligas. *Tracpati quidem eam partem, quæ morsu fuerit vexata*, ex eaque in alias morbum progredi, nemo negat, ut Cælius ait: & ex quo Salius (s) illud evidens aliquando ejus progressionis diutius dilatæ signum indicavit, ne tum quidem inde progredi, saltem ex parte, negandum est. Ex doloris autem sursum versus progressione, ex iisque in quas Salius hanc desinere animadvertit, confusione quasi quadam mentis, & vertigine, & titubatione, non per venas, sed per nervos id virus progredi videtur ad horum origines. Quibus in partibus, aut in motibus qui in iis fiunt, certa quadam, sed inexplicabili, mutatione inducta, quæ pro alia in aliis dispositione, major, aut minor, magisque, aut minus diffusa sit, nihil jam hydrophobis accidet quod inde potissimum non liceat deducere. Quosdam; ut in congenitis antipathiis alios alia, sed hos magis, illos minus aversari videmus; aquæ capiet aversatio tanta, ut ejus vel nomen, non modo aspectum, de improviso horrere incipiant; alii non nisi periculo facto, & ejus deglutiendæ difficultate percepta, illam bibere se posse, negabunt. Delirabunt alii; quidam sapient. Hos inflammationes corripient magnæ; istos nullæ. Sed ut his in rebus, in aliisque varient inter se; tamen convulsio interior, exteriorve facile erit in omnibus, & pro hujus potissimum, & dispositionis varietate, tanta illa varietas in viventibus, mortuisque animadvertetur. Intelligis, nobis eorum conjecturam veri similiorem videri, qui cum Democrito, & Gajo, Herophili sectatore (t), *nervos*, & *cerebrum* principem hujus morbi sedem esse, rebantur, a quorum opinione haud absfuisse præcipuos hujus ævi Medicos, nosti. Et huc quoque illud spectare, Vir gravis censebat, quod narrabat mihi adolescenti, cum Bononiæ studiis Medicinæ operam darem, de Alberto Fabbri, Medicorum in ea doctissima Civitate paulo ante meam memoriam facile principe. Hic enim cum hydrophobi arteriam tangeret, ab eo manu altera arreptus, & valide retentus, mox in tristitiam inciderat tantam, ut sui jam pene impotem mentem interdum se ipsum interficiendi subiret cogitatio. Cum propterea septem jam dies frequentiam fugeret; accidit ut in sua perpetua mœstitia defixus, maximo antea imbre perfunderetur, quam imminere, sentiret. Locus erat solus, & a tectis longe remotus, ut ad hæc non nisi totus aqua madidus pervenire potuerit. Sed omni prorsus tristitia abstersa, pervenit. Quid ipse crediderit, nescio. Plures quidem initium fuisse illud hydrophobiæ, quo cerebrum primum tentaretur, arbitrabantur. Veri autem similius est, doctum Medicum, memorem fortasse eorum quæ in Dioscoride (u) legisset, ne idem sibi quod Themisoni, amicum hydrophobum curanti, accideret, non mediocriter pertimuisse, præsertim si eorum veniret in mentem quæ de morbo hoc, vel sine morsibus contracto, non pauci tradiderunt Scriptores, atque, ut solent multi in suo periculo, omnia pro veris haberet (nam & Stalpartium (x) qui nihil eorum crederet, videmus tamen, postquam illorum qui se hydrophobos fore, suspicabantur, arterias tetigerat, lavisse manus) ob vehementiorem autem metum in melancholicum quasi delirium incidisse, quod repentina aquæ perfusio, quippe recentissimum, tanto facilius sustulerit, si ejus generis auxilii adversus hydrophobiam recordatio imaginationem, quæ morbum fecerat, ad tollendum adjuvit. Sed hæc ut volueris, ita accipies. Quod vero de convulsione dixi facile in hydrophobis omnibus conjicienda, vel una aquæ deglutiendæ difficultas videtur satis probabiliter indicare. Sive enim est nulla faucium, gulæve inflammatio; jam supra (y) vidisti, ut ad illam explicandam difficultatem Cæsalpinus olim, & Aromatarius earum partium convulsionem posuerint, Ridleyo (z) atque aliis inter recentiores sequentibus. Sive eæ partes sunt inflammatæ; videre potes, ut Cel. Swietenius (a) hanc inflammationem a crebra convulsione, ut effectum a causa, deducat, indeque etiam veri similem rationem eliciat, cur citius ab hydrophobia confectus puer sine illa fuerit inflammatione; serius autem mortuus juvenis sine illa non fuerit. Sic aliæ etiam partes, & viscera cur in aliis hydrophobis valde inflammata, in aliis minime reperiantur, a magis quoque, minusve crebra, aut violenta eorum nervorum qui ad illa pertinent, convulsione deduces. Quin etiam *nimiam* illam *tensionem & siccitatem nervosarum membranarum*, ex qua Meadius (b) scite illud repetebat, ut *acutius quam natura sua*, in hydrophobis *sentiant*, sicque *solitæ objectorum impressiones non gratum amplius sensum, sed dolorem & molestiam faciant*, illam, inquam, tensionem; si a siccitate tota non est, ut primis diebus morbi esse non videtur; a convulsionibus deducas, quarum hic effectus, si non in omnibus, in pluribus certe cadaveribus superstes reipsa est ab Solertissimo Brogiano (c) deprehensus. Mitto cætera quæ a pluribus sunt in medium adducta, ut hydrophobiam convulsivum esse affectum, probarent. Si igitur hoc in morbo tantum est convulsionibus tribuendum, neque earum causa, quippe invisibilis in cerebro, nervisque mutatio, sed earum dumtaxat effectus, iique pro varia ipsorum vehementia, varioque tempore discrepantes, in demortuis sub sensum cadunt; præclare intelligis, ad hæc ipsa quæ diximus, & nunc dicimus, aut comprobanda, aut infirmanda, pauciores adhuc esse habitas dissectiones. Paucæ enim in tanto numero sunt quas historia præcedat satis accurata non ætatis solum, & constitutionis illius hominis, sed & modi, & temporis tum quo virus, & unde, contractum fuerit, tum quo perstiterit, & qua symptomatum omnium, & quo die ingruentium, majori, minorive assiduitate, & sævitia, tum deinde omnium, quo ad fieri potest, quæ in universis, & singulis cadaveris ejusdem hominis partibus præter naturam reperta sint: ne siqua forte prætermittatur; certa quædam alia non tam absfuisse, quam non satis quæsita fuisse existimentur.

33. In his tamen ne facile putes, vermes fuisse quibus cerebrum scateret; tametsi in Sepulchreto (d) leges, conspectos esse in rabiosi canis cerebro, & Aromatarius (e) scripserit, *observatum fuisse generari quandoque vermem in anteriore parte capitis, tam in cane rabido, quam in homine*. Hoc enim accipiendum credo, non de cranii cavea, sed de nasi, aut Sinus alicujus, cum hoc communicantis, recessibus, ut alias (f) tibi significavi. Neque alia ratione intelligo quæ paulo superius in Sepulchreto (g) ex Epistolis; non ex *Observ.*; Bartholini producuntur de vermibus quos in *equis, bobus, & ovibus capiti inesse*, rustici dicuntur observasse, in *phrenitide* tamen, & *vertigine*; non in ea, qua de agitur *Rabie*: quo uno vocabulo quam variæ affectiones designentur, laudatus docet Aromatarius (h). Per hæc illis quoque occur-

(q) supra, n. 27. (r) Acut. Morb. l. 3. c. 14. (s) supra, n. 31. (t) apud Cælium ibidem. (u) De Med. Mat. l. 6. c. 36. (x) Schol. cit. supra, ad n. 29. (y) n. 19. & 20. (z) Vid. Act. Lips. cit. supra, ad n. 25. (a) Comm. in Boerh. Aphor. §. 1140. (b) Tentam. cit. supra ad n. 31. (c) P. 2. ibid. cit. (d) l. 1. S. 8. in Addit. Obs. 3. (e) Disp. de Rabie P. 4. partic. 7. (f) Epist. 1. n. 8. & 9. (g) S. cit. 8. Obs. 11. (h) Disp. cit. P. 1. partic. 2.

occurres quæ in Scholio adduntur ad Observationem, primo loco a me in Sepulchreto nunc indicatam (*i*). Ea vermiculos quidem proponit in rabidi, ut dicitur, canis cerebro, vel potius *in majoribus bullis, e visco-so putrique cerebri liquore elevatis, vel ex motu interiori* animadversos. Sed num cranium satis examinatum fuerit, ne qua via forte ex morbo alio pateret per quam vermiculi subiissent; num satis quæsitum, verine illi essent vermiculi, numve in eo gramine antea non essent, in quod prolapsum cerebrum longe diffluxerat, ipsa per se Observatio indicabit. Equidem vereor, ne si *Reysius*, ut Auctor optabat, adstitisset, non ita facile expuncturus fuisset quod scripserat (*k*) *famam*, a Jacobo de Partibus commemoratam, quasi *canina rabies a verme in canis cerebro nato prodiret, esse merum figmentum, a nemine, quod sciret, confirmatum*. Noli tamen credere, si illa eadem Observatio accuratius habita fuisset; me nihilominus assensum fuisse cohibiturum, quasi nullo modo fieri unquam posse, existimarem, ut vermiculi rabiem de qua loquimur, in cane cierent; quando Zwingerus (*l*) de cane refert adeo rabido, ut puer quem momorderat, ante diem quadragesimum, hydrophobia atrocissima correptus, perierit; qui tamen canis a rabie prorsus curatus est postquam herus levem ei in pede tumorem, quem jugiter sibi mordebat, inde, quasi in iram & rabiem actus, circumcurrens, aperuit, vermemque vivum, album, crassiusculum eduxit. Canem quidem rabidum fuisse, Zwingerus sciebat, qui puero illi hydrophobo medicus fuerat. Canem quoque ea ratione curatum esse, quippe vicinus, haud ignorabat. Maluissem tamen, illum ipse vermem examinasset, ut certius sciremus, verum ex eo tumore vermem, non vermiforme aliquid exiisse.

34. Sæpe enim vermes facile creduntur qui non sunt. *De cane rabido, vulgo affirmatur*, inquit Ettmüllerus (*m*), *sub lingua ejus latere vermem quendam oblongum, quem alii a se ipsis visum testantur, quo mature dempto, nullus canis rabidus fiat; eodem vero increscente, Rabiem necessario supervenire; unde quidam ad præcautionem solent extrahere hunc vermiculum: quidam existimant, non esse vermiculum, sed pro sanguinis congrumati particula in venis raninis sub lingua collecti & stagnantis habent. Rem hanc ceu nondum sufficienter exploratam in medio relinquo*. Viri hujus prudentiam laudo: quam si alii imitarentur; pauciores fabulas haberemus. Hanc inde ortam esse, non dubito, quod Plinius (*n*) scripserat: *Est vermiculus in lingua canum, qui vocatur a Græcis lytta (allyssa), quo exempto infantibus catulis, nec rabidi fiunt, nec fastidium sentiunt*. Plinio autem; ut cæteros nunc omittam; quadantenus adstipulatum esse Sextum Philosophum, Aromatarius (*o*) censet, quem *in suo de Medicina Animalium cap. 9.* testatum ait, *sub lingua canis rabidi reperiri vermes*. Quod ego de Constantinopolitano Demetrio (*p*) non ausim dicere, si in ejus linguæ inferiore parte non vermiculum, sed *vermiculi effigiem, & nervi albi similitudinem* esse, scripsit: nec de Fracastorio (*q*), quanquam aliam ob causam; *vulnificum* enim *vermem* revera ponit, sed, quantum intelligo, non sub lingua: ibique ut Poeta, opinor, loquitur; namque ubi (*r*) ut Medicus, rabientium canum signa proponit, de verme in lingua, aut ad linguam ne verbum quidem. Haud equidem inficias iverim, veros ibi aliquando vermes reperiri; sed eum quem Plinius in cunctis, ut videtur, canibus quasi secundum naturam posuit, & quem eximebant, vermem esse, diserte nego. Quod & Codronchius (*s*) præ cæteris olim negaverat. *Sciendum est*, inquit, *illam partem, quam eximunt, non esse vermiculum, sed nervum, vermis teretis figura*. Eodem autem anno quo id Codronchius scribebat 1609. editum est Casserii nostri Pentæsthesejon, in quo (*t*) inferiorem caninæ linguæ faciem pingens, vermiforme in ea corpusculum ostendit, quod & seorsum delineat, posteriore extremo in longissimam caudam recta productum, quæ sensim in tenuitatem incredibilem se se contrahit. Aitque, *musculum* esse, *quo canes lingunt*, sive ad *lingendum factum*, cumque *in medio apicis linguæ occultari*, qui se *inventorem* habeat, quippe *aliis* ad id usque tempus *ignotum*.

35. Fugit autem Casserium locus ille Plinii, ut me ejus, & Codronchii fugerant, cum idem corpusculum in canum lingua olim animadverti, & sæpius deinde ad examen revocavi, quod an alii Anatomici intra hos centum & quinquaginta annos descripserint, aut delineaverint, nescio. Ego vero non ob hanc potissimum causam plura de eo corpusculo verba faciam; sed potius ne cui docto homini; quod hac ipsa ætate accidisse, suspicor; pro verme amplius imponat. Credo autem hic a vulgo nonnullis canibus adhuc eximi; cum enim in quindecim cujuscunque promiscue & generis, & magnitudinis, & ætatis quæsiverim; in quatuordecim inveni; unus modo ex iis quibus laniones utuntur, maximus omnium, ut multo majus habere debuisset, omnino non habuit: quod si tunc Plinii verba memoriæ occurrissent; diligenter cicatricis vestigium quæsivissem, quæ tamen luculenta non fuerit, necesse est; nam per se in oculos incurrisset. Et in altero quidem cane, qui magnus erat, parvum id corpus pro canis magnitudine fuisse, memini; non sic tamen in aliis vel æque grandibus. Imo in magno quodam inveni tres digitos transversos longum, cum in mediocribus raro superaverit duos, sæpius æquaverit. Itemque in alio potius magno, quam parvo, cum lingua esset longitudine digitorum octo; trium ipsum, aut eo amplius fuit vel sine tenuissima caudæ parte. Cum enim hoc teres corpus nihil magis, si figuram tantummodo spectes, quam fusum referat, sic utrinque extenuatur, ut anterius extremum quod ad ipsam ultimam apicis linguæ oram sæpius, nonnunquam proxime ipsam extenditur, sit minus & acutum, & longum; posterius non modo sensim magis, magisque se contrahit, sed ubi non ita breve spatium emensum est, repente in filum abit quasi tendineum, pertenue, & albicans, quod corporis unde prodiit, longitudinem sæpe æquans, raro ea minus, non raro majus, & semel, si non triplum, at certe plus quam duplum a me deprehensum, per medium illud musculorum qui hinc & hinc sub lingua prominent, interstitium pergit ad posteriora, alte inter illos se condens. In eodem autem interstitio ad anteriora producto & posterius extremum, & corpus reliquum locatum est, sed hoc tanto exterius, ut linguæ membranam ipsam contingat protuberans, per eamque transpiciatur. Quæ ubi leviter incisa, & simul cum iis duobus musculis sic satis diducta est, tum vero illud cujusdam lumbrici instar apparet; nam ad figuram albedo, & levitas accedunt. At si cultri, aut digitorum ope ab lingua dividas; id quod nullo negotio fit; læve quidem ea quoque facie conspicis quæ latebat, sed rubellum. Itaque hujus pars corporis quæ crassior est, ex duabus constat substantiis inter se arctissime nexis, altera candida, subrubra altera, & quam facile carneam credas, ut illam alteram, quæ ad extrema etiam pertinet, tendineam. Verum nec rubella ex manifestis efficitur fibris; & candida durior est quam tendinea; ut media inter ligamentum, & tendinem esse videatur: quin digitis tractata, hic illic non semel mihi visa est quasi ad cartilagineam naturam propius accedere, nec raro, non perpetua, sed quasi divisa in frustula, eaque inæqualiter distributa. Quotiescunque autem medium hoc corpus, in transversum dissecui, ipsa quidem sectio circuli ferme aream semper retulit; sed alba substantia fere semper, rarissime subrubra majus illius areæ segmentum occupavit. Nec totius areæ diameter usquam magna est; imo vel ubi ab extremis maxime distat, perparva. Nec anterius extremum fissuram habet, aut aliud quod os referat; nec corpus quidquam intus mollis, aut cavi. Etsi vero proximorum musculorum fibræ huic corpori adhærent; non tamen in ipsum abeunt, neque continuantur: quin ab iis musculis est per tenuem interjectam membranam divisum; ut facile propterea, uti dixi, & lævi undique servata superficie, evolvatur: quod si in mortuis succedit; quanto facilius succedere credemus in vivis? Quæ cum ita sint; ut proclive est intelligere, hoc illud esse quod, licet vermis non sit, pro verme tamen e canum lingua demebatur;

(*i*) Obs. 3. cit. (*k*) Elys. jucund. Quæst. Camp. qu. 61. n. 1. (*l*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 2. Obs. 105. (*m*) art. & m. cit. supra ad n. 19.
(*n*) Natur. hist. l. 29. c. 5. (*o*) Disp. de Rabie P. 2. partic. 5. (*p*) l. de Cura, & Medic. Canum, Gillio interpr.
(*q*) in Alcon. extremo. (*r*) De Contag. &c. l. 2. c. 10. (*s*) De Rabie l. 2. c. 10. (*t*) l. 2. Tab. 5. Fig. 4. & 5.

sic pariter intelligitur, neque esse nervum, ut Codronchio, & aliis visum, neque ullius vicini musculi partem. Num vero ipsum musculus sit, quod Casserius credebat, & ad lingendum datus, an potius mistum ex multiplici substantiæ genere peculiare corpus; quo pro longitudine tenuior canum lingua firmetur, suisque in motibus adjuvetur, nunc quidem in medio relinquo, præsertim cum ignorem hactenus, num aliis pariter certis animantibus tributum sit, & quid discriminis in linguæ motibus inter eos canes quibus est exemptum, & cæteros intercedat.

36. Etsi vero in calce Sectionis hujus (u) quæ *de Mania*, & Rabie est, adduntur in Sepulchreto Observationes duæ *de Furore Uterino*, & post Sectionem de qua simul egimus, proximam *de Melancholia* inscriptam, Sectio altera *de Imaginatione, Ratiocinatione, & Memoria depravatis, & abolitis*; tu noli tamen expectare, ut huic ego longissimæ Epistolæ alia adjiciam. Nam neque Valsalvæ, neque mihi accidit, ut Furore Uterino absumptas incideremus, & alia fortasse præter miram ovarii magnitudinem, quam in pluribus vidi eo morbo non laborantibus, intus vitiosa deprehenderemus; quando in Cæsareæ Academiæ Observationibus præter illam quæ fere semper (x), & clitoridis (y) quæ nonnunquam inventa est, magnitudinem, alia interdum, & in his uteri inflammationem, reperta legimus (z). Quas Observationes versantibus, ut exempla occurrerunt (a) aliquot juvencularum quæ sibi ipsæ mortem consciscentes, funestam memoriam Milesiarum virginum, & Lugdunensium mulierum (b) renovarunt, ita se obtulerunt alia, unde communis illius fœminei furoris causa cum pestilentiæ quasi cujusdam causa comparari posse videatur. In non magno enim Comitatus unius tractu (c) æstate A. 1698. tot simul fœminæ uterino furore laborarunt, ut Medicus ægras quas inviseret unus haberet duodeviginti, quæ res morbum esse epidemicum, ostendebat: in iisdem autem ædibus sæpe duæ, tres, pluresque mulieres eodem correptæ morbo comperiebantur, quæ res, aliæque contagiosum esse, indicabant. De illarum autem mentis Facultatum quæ paulo ante nominatæ sunt, vitiis quæ poteramus, in has ipsas Litteras, aliasque (d) contulimus: quæ repetere non placet, quemadmodum in Sepulchreto factum videbis: ubi de viginti Observationibus, ad memoratas Facultates spectantibus, quas Sectio decima proponit, primum tredecim videbis diserte indicari in aliis Sectionibus fusius descriptas fuisse; deinde si paulo diligentius consideres, facile deprehendes, in illa ipsa Sectione decima quasdam semel atque iterum poni. Sic X. Observatio eadem videtur ac III. XIII. vero eandem esse prorsus ac VII. XV. ac I. XVII. ac VIII. demonstrabit Observatio XLIV. Sect. I. Libri Quarti; & XVI. Sect. XVI. Libri I. & V. Sect. IV. Libri ejusdem; ne in alias modo inquiram, nec dicam, IX. quod & in Scholio sic satis agnoscitur, nihil ad rem attinere. Sed hæc hactenus. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA IX.

De Epilepsia sermo habetur.

Vertigo, de qua in Sepulchreto, proxima Sectione XI. agitur, haud raro in apoplexiam, & soporosas affectiones degenerat, ex quibus plures denique intereunt vertiginosi. Quod cum productæ in ea Sectione Observationes, diserteque I. & XI. ostendunt, tum propositæ in Epistolis superioribus (a) aliæ confirmant. Quæ cum ita sint; præstare arbitramur, ut iis hic minime repetitis, transeamus protinus ad Sectionem XII. quæ de morbo est, in quem etiam sæpe vertigo abit, Epilepsia. Vertigines enim, ut recte Galenus (b) docuit, *proximæ sunt morbis comitialibus, & iis quos apoplexias nominant, sic ut præcedant epilepsiam, & apoplexiam*. Epilepsiæ autem per se, ut visa est, mortiferæ unam, haud amplius, Valsalva reliquit observationem, eamque perbrevem, quæ ad hunc modum se habet.

2. VIR sexagenarius, epilepsiæ obnoxius, febre corripitur. Huic ex improviso supervenit epilepsia, ex qua moritur. INTER Crassam, Tenuemque meningem, præter seri ubique copiam, portio etiam effusi sanguinis ad latus invenitur: item ventriculi sero oppleti, in iisque turgidæ glandulæ plexus Choroidis.

3. Si istam sanguinis effusi portionem, novissimis, ut veri similius est, epilepticis convulsionibus tribuis, quæ a febre turgentia vasa constringendo, horum, ubi laxiora erant, disruptionem aliquam effecerint, quam statim sint, ut credibile est, & apoplexia, & mors consecutæ; serum videlicet restabit, cui comitiales insultus, aut saltem postremum hunc possis fortasse tribuere. Habes sane vel in ista ipsa circa quam versamur, Sectione, in ejusque Additamentis non absimiles intra epilepticorum calvarias redundantis seri historias: quarum antiquissima est XVI. illa, Hippocratis, ab ovibus, ac *præsertim a capris, quæ frequentissime hoc morbo prehenduntur*, ad homines ipsos traducta, quæ historiæ etsi multæ sunt (quanquam eandem esse V. cognosces ac illam quæ versa pagina profertur sub num. X.) tamen fore tibi haud ingratum existimo, si alias addam, unam ad sæculum XVI. reliquas ad hoc nostrum attinentes. Illa est Michaelis Gavassetii Novellariensis, Medici quidem, sed non *Professoris*, ut quidam Scriptores vocant, *Patavini*. *Memini*, inquit, (c), *me vidisse Illust. Card. Commendonum sexaginta motus Epilepticos spatio vigintiquatuor horarum sustinuisse, atque tandem natura debilitata succubuisse: quo mortuo statim detracta calvaria, hydrocephalica passione laborasse comperi*. De tribus autem quas Vir Cl. Balthas. Walthierius ad me postremo die Martii A. 1727. Venetiis misit, duas potissimum commemorabo, quæ ad propositam ex Valsalva magis accedunt. Eadem enim, vel eo majori ætate Vetulæ duæ, altera epilepsiæ jam diu obnoxia, altera cum anasarca laboraret, tribus eodem quo obiit die horrendis epilepticis paroxysmis correpta, ambæ quidem inter meningem Tenuem, & cerebrum, itemque in ventriculis aquam habuerunt, ambæ quoque plurimas in plexibus Choroidibus vesiculas aqua tumentes; sed prima, hæc omnia multo magis quam secunda; ut cum hujus Laterales ventriculi eo sero essent ferme pleni, in illa eodem omnes *ad crepaturam usque* distenderentur, itaque vix attacti ingentem ejus copiam profuderunt. Longe minori tamen copia sæpe in epilepticorum cranio aqua deprehenditur vel ipsorum quoque infantum, in quibus plurimam alias inveniri, hæc eadem Sepulchreti Sectio (d) docet. Observatione enim, exempli causa, VII. in annicula puella fuisse vides ad libras quinque; cum in puero, aliquanto majori, vix fuerit ad uncias duas, ut mihi Bononiæ etiam tum studiorum causa degenti in hunc modum narravit diligens Observator, idemque Celeberrimus Medicus Hippolytus Franciscus Albertinus.

4. PUER menses natus XVII. primogenitus nobilissimorum Parentum, inter animi perturbationes conceptus, patre etiam a nervis minus valente, capite erat æquo grandiore, eoque graviore, oculis tristibus, altera thoracis parte depressa, cruribus non satis firmis, carnibus flaccidis. Hic jam antea cum vix annum complevisset, iis correptus incommodis, ut unciæ

(u) 8. l. 1. (x) Cent. 4. Obs. 142. & Cent. 8. Obs. 3. & Act. Tom. 7. Obs. 30. (y) Ibid. (z) Ibid. & Dec. 3. A. 5. Obs. 124.
(a) cit. 3. Obs. Cent. 8. (b) apud Schenckium Obs. Med. l. 1. ubi de Mania, & ex ea mortuis Obs. 1.
(c) Decur. 3. Nat. Cur. A. 7. in Append. ad n. 8. (d) Epist. I. n. 10. & II. n. 13. (a) II. n. 9. 22. III. n. 16. IV. n. 11. VI. n. 2. 6.
(b) in Aphor. Comment. 3. 17. (c) De Indic. Curat. c. 39. (d) Obs. 5. §. 2. Obs. 7. & in Addit. Obs. 7.

ciæ duæ ſanguinis mittendæ fuerint, mox, ab his liber, epileptici aliquid ob dentitionem paſſus, noviſſime dum alter e caninis dentibus ſuperioribus prodire inciperet, verum eſſe oſtendit Hippocratis aphoriſmum (*e*), *febres* pueris, & *convulſiones* minantis *maxime cum caninos edunt dentes*. Nam febre primum, tum repentina graviſſima epilepſia prehenſus, jam ſtertens, & ſine ullo propemodum pulſus indicio ab accerſitis Medicis inventus eſt. Qui cum in ejuſmodi anguſtiis ſuccini oleo *nucham*, tempora, nares inunxiſſent, his ſalis ammoniaci non ſpiritum quidem, ſed levem ſpiritus odorem ſubjeciſſent, ad pedes columbas diſſectas applicuiſſent, paulum remittente ſe morbo, arteriiſque micantibus, ſanguinem detrahere ad tres uncias non dubitarunt. Unde reſpiratio quidem minus difficilis facta eſt, puerque, quaſi ad ſe rediens, ſublato brachiolo frontem perfricuit. Sed nihilominus, cum vi morbi oppreſſum caput minime relevaretur; quin Medicorum digitis, experiendi cauſa, propius oculos admotis, hi, quippe jam nihil cernentes, perſtarent aperti; intellectum eſt, ſervari puerum non poſſe: qui ſexta ab inſultus initio hora vivere deſiit. CRANIO a Medico doctiſſimo Petro Molinellio recluſo, non plus aquæ inventum eſt quam ante dixi, ejuſque, a ſectione fortaſſe, ſubcruentæ tum in cerebro, quod erat mollius; tum circa ipſum undique, ſed præſertim ad baſim.

Thorax ea in parte qua anguſtior fuerat, aliquid habuit effuſi ſanguinis: ſedeſque unde hic e pulmone exierat, quaſi eroſa, & corrupta videbatur.

5. Quæres, an tantillum aquæ credam poſſe tantas turbas ciere, quando vel ex Sepulchreto ipſo (*f*) intelligis, Fernelium, & Eraſtum admonuiſſe, ne a multa quidem ſæpe fieri epilepſiam, ſed ſoporoſos potius affectus, quod & noſtræ ſuperiores confirmant Epiſtolæ: quin Williſium (*g*), & multo ante Williſium Henricum Petræum (*h*) a ſubita epilepſiæ tum invaſione, tum ſolutione argumenta repetiiſſe, ex quibus apparere cenſebant, ne poſſe quidem ab aqua fieri: quod in iis caſibus non videtur negandum, in quibus nihil omnino invaſionem præcedit, & ſolutionem ſubſequitur quod cerebrum minus valere oſtendat. Non hic tamen ſequitur, haud poſſe comitiales inſultus in aliis caſibus ab aqua fieri, eaque etiam modica, ut infra declarabimus, ſi prius exempla aliquot illorum attulerimus, neque uno modo inter ſe diſcrepantium, in quibus nihil facile fuiſſe aquæ, nos quoque ultro, libenterque agnoſcamus. Nam primum de Patavino Viro Patricio annos nato ſexaginta quatuor olim audivimus, ſe cum annum ageret alterum & quadrageſimum, vehementi ira, & ſimul propemodum, prima epilepſia correptum ex improviſo, cecidiſſe, poſt multumque interjectum tempus cum eundem illum cui iratus erat, forte vidiſſet, iterum cecidiſſe, deinde autem vel eo non viſo, idem ſibi, & ſæpe quidem accidiſſe donec duobus illis, an tribus poſtremis annis non niſi quibuſdam mentis quaſi obſcurationibus nonnunquam tentaretur, ſive morbi vim longum tempus jam magna ex parte fregiſſet, ſive morbi cauſas nicotionæ herbæ pulvis, quem naribus, ut fit, attrahere cœperat, minuiſſet, ſic enim multum ſane humoris per eam viam effluebat. Quem ut credas ad primam epilepſiæ cauſam acceſſiſſe, non putes certe tunc feciſſe cum ſemel atque iterum inviſi hominis conſpectus repente proſtravit ſaniſſimum Virum.

6. Cum autem eum quem ſupra laudavi, clarum in medendo Magiſtrum ſectarer Hippol. Franc. Albertinum, memini generoſiſſimum inter Bononienſes Adoleſcentulum, nunc Senatorem Ampliſſimum, ex terrore epilepſia prehenſum, quæ ſæpiſſime revertebatur, ob eamque aqua utentem in qua herbæ betonica, primulaveris, meliſſa, & carduus benedictus coctæ fuerant, adjectis guttulis ſpiritus ſanguinis humani admodum paucis, urinam non ſolum ſupra potionum modum, ſed ad uncias nonaginta quotidie reddere cœpiſſe. Cum vero neque tanta urinæ vis, neque alvus ſæpius per ſe fuſior, inſultuum numerum, aut vehementiam minuerent; converſus ad me Albertinus, huic, inquit, ſi vel omne ſerum ars exhauriret, fruſtra foret, quando ſic nihil proficit ipſa natura. Igitur hic intelligis, ſerum neque a primo, neque poſtea hunc morbum feciſſe. Quod & curatio confirmavit. Neque enim aquam educendo, quod ne initio quidem ſpectatum fuerat, ſed tumultuarius motus ſedando, intra diem quadrageſimum abſoluta eſt. Bis quidem ſingulis diebus per alvum oleum infundebatur, ſed ſimplex, ut nihil niſi diſtentos nervos remittere, laxoſque ſervare poſſet. Nam per eas acceſſiones multo magis quam cerebrum, interni vexabantur nervi, atque externi, compertumque fuerat, juvari ægrum, dum morbo concutiebatur, ſi Spina univerſa fricaretur molli palma, oleoque uncta ex dulcibus amygdalis recens expreſſo, in quo terreſtres lumbrici incocti, adjectumque eſſet ſuccini oleum. Ad ea autem quæ æger ſumebat, remedia opium utiliter additum eſt. Erant illa ex iis quæ propria adverſus nervorum morbos cenſentur, in vulgus notis: neque enim arcanis multum tribuebat Albertinus: quorum utinam pauciora, ſed certiora, circumferrentur. In quibus vel nuper extolli audivi lapillum qui in eo innaſcitur animalculo, cui nomen eſt apud Italos *lumacone ignudo*, ſic quidem ut non omnes epilepticos liberet: quin eos inſultus qui a terrore, velut ii de quibus nunc ſermo eſt, originem habuerant, multo rariores factos accepi ex quo calida ſorberi cœpta eſt, verbaſci floribus, Gallo homine monſtrante, theæ inſtar, medicata; perſæpe tamen quæ ſympathicam aliquam epilepſiam ſuſtulerunt, ad idiopathicam quoque tollendam non minus fruſtra, quam temere & inſcite prædicantur, hincque inutiliter arcanorum excreſcit numerus.

Sed Albertini remedia in propoſito caſu, illo quod lotium nimis ciebat, intermiſſo, ad humanum cranium non vetuſtum redibant, cujus radi particulas, in mortario teri, aqua ceraſorum nigrorum humectari, denique ſiccari in umbra jubebat, idque toties donec in pollinem abirent; magiſteria enim quæ vocant, merito improbabat: ex eo autem polline tabellæ conficiebantur, opio ea cura addito, ac diſtributo, ut vix amplius grano uno ineſſet univerſis quæ per intervalla unum intra diem capiendæ forent. Quæres fortaſſe, an ſanguinem miſerit? Ille vero jam miſerat ſtatim ac primus inſultus finitus eſt, miſſurus vel ſi gravem illum terrorem nulla eſſet epilepſia conſecuta. Sic enim ſolebat, credo quia poſt Malpighium ſuum (*i*) idem quod nos quoque aliquando, animadverterat, ab ejuſmodi animi affectu ſanguinem pronum fieri ad concreſcendum, qua ex re varii, & multiplices pronaſcuntur morbi, tum etiam quia ſiqua forte, ut ſæpe fit, conceptæ inde in cerebro pravæ diſpoſitionis reſtent veſtigia, quæ timoribus præter rationem, terrificiſque inſomniis produntur, ut illi ſanguinis concretioni, ita his quaſi convulſivis cerebri incommodis venæ ſectio adverſatur.

Mirabatur autem ſiquando audiebat, eſſe qui contra Cælii (*k*) monita, epilepticis ſternutationem moverent ambigua ſpe aut ſpirituum motus in meliorem mutandi, aut reſtitantis in cerebri vaſis ſanguinis promovendi. Illum enim motum, quem ſedari præſtaret, quis ſpondeat, ſic pejorem non fieri? Sanguinem vero, quem in ejuſcemodi morbo a convulſis fibris retardari, veriſimile eſt, num his magis irritatis, expediri credemus? Itaque ad apoplexias potius illas, in quibus ob reſolutas fibras ſanguis ſubſiſtit, aptius id auxilium exiſtimabat; quanquam hoc ejuſmodi eſſe in univerſum cenſebat, ut raro ad ipſum a peritis quidem Medicis ſit decurrendum. Nec facile ipſe, præter oleum ſuccini, quidquam epilepticorum naribus ſubjiciebat: ſpiritus autem qui appellantur, ad illius generis cujus modo dicebam, apoplexias, aliaſque ejuſcemodi affectiones rejiciebat, ob inde animadverſas noxas in calidis quæ Veteres dicebant, corporibus, & ex cauſa calida laborantibus, hyſtericarum præſertim,

(*e*) 25. S. 3. (*f*) Sect. hac 12. Obſ. 2. in Schol. & Obſ. 14. §. 2. (*g*) Obſ. 1. in Schol. (*h*) Obſ. 14. in Schol.
(*i*) Diſſert. de Polypo cord. (*k*) Morbor. Chron. l. 1. c. 4.

tim, quibus epilepsia prehensis ejusmodi odoramenta, si non aliud, capitis plenitudinem relinquere, expertus erat. Ægri autem caput, ingruente hoc morbo, sublimius quoad ejus fieri posset, locari, ac servari malebat; sic enim in illo minus acervari humores, & spiritum facilius duci, reponebat iis qui forte objicerent, ita ex ore difficilius spumam excidere; quippe quæ, minus gravato capite, & pulmone, parcius proveniret, nec semper, ut, Pechlino (*l*) refragante, plerique putant, e pulmonibus existeret, sed ex agitata potius in ore saliva fieret; nam hujus minime spumosæ quosdam quasi rivulos animadverterat ex ore epilepticorum nonnunquam defluere, capite in alterum latus forte inclinato. Sed nimirum dum meo erga Præceptorem grato animo, & tuo, mihi perspecto, desiderio obsequor, ejus in medendo consuetudines, rationesque persequendo, longius a proposito abductus sum.

7. Ad quod ut redeam; perstringam paucis, quantum potero, quæ multa ac diu in cive meo Anastasio Poggio, gravi, proboque Sacerdote animadverti. Agebat is annum duodeseptuagesimum, subpingui habitu, & florido colore præditus, cum primum comitiali morbo correptus est, qui summam pulsuum raritatem, itemque corporis perfrigerationem post se reliquit. Sed hæc intra horas septem victa est, nec, sæpius redeunte morbo, amplius rediit: illa usque perstitit. Prima epilepsia dolori successerat hypochondrii dexteri, per biliosas dejectiones soluto: cæteræ; quæ leviores erant, fere succedebant sensui cujusdam quasi fumi ad caput ascendentis ex hypochondriis, quorum turgentia assidue ægro molesta erat, & facile ab assumptis, liquidis præsertim, augebatur. Cum hæc ita essent, dolor autem capitis, omnesque hujus per se affecti notæ abessent; Seniores Medici, qui me sibi socium in refractarii morbi curatione haud minus quam æger, optaverant, quin ex hypochondriorum esset iritatione, minime dubitabant. Et sane ut in hac quoque habes Sepulchreti Sectione (*m*), extat apud Galenum historia illa Grammatici, *qui cum diutius a cibo abstineret, epilepticus fiebat, non aliam ob causam quam bilem*: & pervulgata exempla sunt adultorum (*n*), non puerorum modo (*o*), epilepsia vexatorum a lumbricis intestina obsidentibus: eodemque observatio Spigelii attinet (*p*) in catello a lumbricis sic intercempto, cujus nostra haud ita dissimilis est, ad Vallisnerium olim scripta, ab eodemque (*q*) vulgata. Sed & ab aliis male affectis ventris visceribus hunc morbum oriri, nosti, quod & laudata Sectio (*r*) confirmat. Verum etsi Poggio nostro ea curatio, me astipulante, adhibebatur quæ reserandis, emundandis, leniendis hypochondriis conveniret; tamen accessiones nihilominus frequentes redibant; ut jam vereri inciperemus, ne caput quoque ipsum noxam contraheret, præsertim cum ad hujus celeriorem conversionem illæ nunc reverterentur, & sensum in capite ponderis cum hebetudine relinquerent, nec raro cum mucis aliquid sanguinis emungeretur. Itaque cum jam inde ab initio ad minuendam plenitudinem sanguinem a brachio semel atque iterum eduxissent, nec ea quæ capiti auxiliari solent, dare omisissent; auctor fui, ut sanguis ex iis quoque venis quæ sunt ad anum, detraheretur, & alia atque alia quæ adversus id morbi ut maxime propria ab nobilissimis laudantur Medicis, exhiberentur: quorum hæc nulli usui fuerunt; illa autem sanguinis detractio seu caput, sive ea potius viscera levarit quibus vena portarum inservit, hactenus profuit, ut breve ad tempus insultus quieverint. Cum iterum frequentius recurrerent, sæpe ex usu fuit ægrum ad sedendum erigere, artusque inferiores modo fricare, modo alterne vinculis injectis adstringere, modo cucurbitulis sine ferro affixis, & mox detractis vexare; sic enim illi diutius intermittere videbantur. Certior quoque factus sum, cum aliquando vel multo sæpius ingruerent, arcuisse ipsos, imo jam quasi inchoatos suppressisse spiritum salis ammoniaci ad nares admotum, etsi æger carebat olfaciendi facultate. Erant ii plerumque perbreves; sed minime leves. Oculorum enim distorsiones, & artuum agitationes semper, & interceptio sensuum omnium, sæpe strangulatio, eaque interdum cum stertore, nonnunquam urinæ effluxio comitabatur. Pessime autem habuit eo die in quem solstitium incidit, eoque pariter in quem defectus solis. Sed ut casu id factum credas; non tamen credes, fortuito accidisse, ut accessiones non modo non leviores, sed graviores sæpius ingruerent, quando urina sive naturæ, sive artis ope aucta erat (*s*). Nam & hoc curare aliquando debuimus, cum ægrum dormire incipientem subita difficultas spirandi excitaret, ac sedere cogeret: quæ res nimirum hydropis thoracis suspicionem eo magis ingerebat quod æger narrabat, jamdiu crus dexterum sibi plerumque humore subtumidum esse consuevisse, nunc vero, id quod admoniti conspiciebamus, tumorem jam per femur ascendere. Facile autem fuit obviis, innoxiisque remediis urinas augere, eoque hunc tumorem, illamque suspicionem, quæ & postea omnino sublata est, minuere; non sic insultuum vim, quæ urinis fluentibus, hisque per se opacis nonnunquam & nigricantibus, adeo non minuebatur, ut contra etiam, quemadmodum dicebam, invalesceret. Cum hæc atque alia, quæ promissæ brevitatis gratia prætereo, adversus comitialis morbi incursus nihil valerent, neque ea quæ ad hos retardandos, supprimendosque profuisse aliquando, dixi, præstare id pergerent; unum fuit quod constanter prodesset, opium, datum sub noctis initium pondere dimidiati grani. Insultuum enim frequentia, & vis, & ad has adjectæ vigiliæ ita ægrum alioquin debilitabant, ut induciæ nobis quovis pacto quærendæ fuerint. Sic autem nocturna quies, & somnus conciliabantur, tantumque aberat, ut inde caput grave, aut hebes fieret; gravitas, atque hebetudo, quas diurni insultus reliquerant, tollebantur: quæ cæteroquin, cum opii usus intermittebatur, perstabant, & pristinæ inquietæ vigiliæ urgebant. Quin post noctem quandam ejusmodi, longe præ cæteris molestiorem, cum ad eam de qua initio dictum est, summam pulsuum raritatem inæqualitas repente accessisset sic ut persæpe vel multo rariores, deinde non magis quam solerent, mox rariores mulato perciperentur, eaque res nos magis solicitos haberet propterea quod tunc morbus solebat pulsus primum omnino obscurare, & deinde continuo invadere, cumque frustra quæ ad solvendum sanguinem promovendumque laudantur, experti essemus; opio iterum dato, iterum quieta nox rediit, eamque pulsuum inæqualitatem minuit: quam continuatus quotidie sub noctem opii usus omnino sustulit, & priorem raritatem etiam imminuit. Pulsuum autem raritas an ab epilepsia in hypochondriacis non rarissime relinquatur, suspiceris fortasse cum hanc nostram, & Cl. Gerbezii (*t*) observationem contuleris, pulsum describentis in robusto viro hypochondriaco *subinde leviter insultibus epilepticis obnoxio*, cum sanus esset, *adeo tardum, ut priusquam subsequens pulsus consequeretur antecedentem, facile apud alium sanum tres pulsationes præterirent*. Sed ad nostrum ut redeam; postquam, nulla jam accessione per dies tredecim redeunte, opii intermissus est usus, nocte quidem prima non mala, sed insequentibus, ob vigilias, eamque tandem, de qua supra dictum est, spirandi difficultatem, valde molestis, nihil nisi opium quietas noctes restituebat. Atque ut multa in pauca contraham; quod morbi aggressiones de frequentissimis, ut erant quotidie mense Junio, eo redierint, ut una Quinctili, una, aut altera Sextili, nec plures Septembri fuerint, nullæ deinde proximis saltem duobus mensibus, & quod excurrit, donec ad Medicinam publice profitendam discessi, opio tribuendum censuimus, opportune dato modo singulis noctibus, interdum alternis, denique pluribus intermissis. Eo enim tumultuarios motus qui ab hypochondriis, manifesto haud raro sensu, ad tho-

(*l*) De aeris, & alim. def. c. 7. (*m*) Sect. 12. in Schol. ad Obs. 19. (*n*) Ibid. Schol. ad Obs. 41.
(*o*) Obs ead. §. 2 & Schol. ad Obs. 15. in Additam. (*p*) Ibid. Obs. 41. §. 1. (*q*) Consideraz. int. alla gener. de' Vermi.
(*r*) Obs. 39. cum Schol. (*s*) Vid. infra, n 11. (*t*) Eph. N. C. Cent. 7. in Append.

thoracem, caputque pergebant, compefcere, & inducias naturæ, atque arti conciliare potuimus ad hypochondriorum vifcera, ut initio ftatutum fuerat, fed incaffum inter primas illas affiduas turbas tentatum, fatis emundanda, & confirmanda, a quibus dumtaxat, non a cerebro aqua redundante, ipfas fuiffe repetendas hiftoria hæc, aut ego quidem fallor, præclare oftendit.

8. Quod fi alia præterea exempla cupis epilepfiæ aut ab animi affectibus in homine fano repente exortæ, aut aliunde quam a cerebro, initium capientis; complura inter ea invenies quæ a Schenckio (*u*) collecta funt: quanquam antiqua adeo eft obfervatio incipientis *aut a latere, aut a manu, aut pede*, ut ipfius, tanquam facilius tunc curandæ, mentio diferte fiat libro II. Prædictionum (*x*), qui fi Hippocratis non eft, at tam veteris, tantoque in pretio habiti Scriptoris certe eft, ut ille hujus locus a Celfo (*y*) fuerit in fua fcripta ad hunc modum translatus: *in quo ab una parte corporis venientis acceffionis* (morbi comitialis) *fenfus incipit, optimum eft a manibus pedibufque initium fieri: deinde a lateribus: peffimum inter hæc a capite*. Cujus vetuftiffimæ prædictionis vim non fatis fortaffe attendit Willifius, qui illas ipfas quæ aliunde quam a capite, videntur incipere, epilepfias *non raro* a cerebro oriri, contendit, ut habes in Sepulchreto (*z*). Quod ut aliquando fiat, multo tamen rarius quam ipfe exiftimat, fieri, cum memorata, & a Medicis confirmata prædictio docet, tum frequentiffimæ comprobant, fi recte attendantur, obfervationes. Quas ne aliunde quam a Sepulchreto, accipiamus; vide, quæfo, Tulpianam illam (*a*) comitialis morbi qui excitabatur *preffa vel folo digito regione lienis*, tum alteram (*b*), & tertiam quoque (*c*) ejufdem morbi fic incipientis a pedis aut planta, aut pollice, ut fi tempeftive arctum cruri vinculum injiceretur; morbus non pergeret: fin minus; fuum inde ad fuperiora, & per univerfum corpus abfolveret curfum. Sed & vetufta, quæ apud Galenum eft, in Sepulchreto pariter (*d*) memoratur hiftoria; quanquam non ille *a pollice pedis*, ut ibi, & apud Saxoniam (*e*) leges, fed *ex tibia* initium morbi fuiffe, tradidit, fubjecitque id quod huc facit, in Sepulchreto autem omittitur, acceffionem quæ invadere quotidie confueverat, reverti prohibitam, poft alia a Medicis imperata, *ligato in medio membro, fupra eam videlicet partem, quæ primaria difpofitione erat affecta*. Alias prætereo: quas ne forte paucas effe, credas; fic habeto, vel unum Medicum Ramazzinum quondam noftrum, ut de fuperiore loco, cum forte ipfe quoque adeffem, docebat, epilepticos plures vidiffe, quorum infultus a pede afcendens, fafcia tibiæ injecta, cohibebatur. In his omnibus, in aliifque ejufmodi exemplis num Willifii explicationi locum *non raro* fuiffe, credes, cum videas inter certam illam partem, & cerebrum commercio tempeftive intercepto, prohibitum effe exorientem morbum; illo autem non intercepto, neque hunc fuiffe prohibitum? Si enim a cerebro exoriebatur; cur femper illam partem primum adibat? aut fi hanc ob injectum vinculum adire non poterat; cur aliam aliquam non adiiffet? Ne vero dubitationis fupereffe quidquam poffit; cur, ex illa parte fi quis morbi caufam demat; morbus amplius non revertitur? Proftant ejufmodi curationum exempla in veterum, & recentium Medicorum libris. Satis efto ex illis indicare Marcum Gatinariam (*f*), id non præcipientem modo, fed & fua producta obfervatione confirmantem: ex his autem Medicum, de quo meminit Celeberr. Swietenius (*g*), cafus internofcere diferte docens (*h*), in quibus Wilfium fequi liceat, ab iis in quibus non liceat, cum fint certe in quibus epilepfiæ initium neutiquam in cerebro credi poteft, nempe tot illi in hoc quidem genere multo frequentiores quos produximus, in quibus, ut ejus utamur verbis, *femper figna incipientis paroxyfmi in eadem corporis parte obfervantur*; non *in variis*, five in aliis alias. Si igitur non in cerebro initium; nec ab aqua deduci poterit in cerebro ftagnante. Verum ut non modo candide agnovi, fed & multo fufius quam opus effet, nifi ad te fcriberem, qui a me hæc fpeciatim requiris, confirmavi, multos effe cafus in quibus comitialis morbus ab aqua intra cranium effufa non fieri, nec fieri videatur poffe; ita viciffim mihi dandum effe, arbitror, effe cafus in quibus contra vel a pauca aqua fieri queat: id quod poft proximam Obfervationem oftendam.

9. ADOLESCENS annos natus duodeviginti, cum viveret in paluftribus locis, unde ulvam cædebat qua doliarii utuntur ad rimas explendas, facile in hydropem incidit, huncque univerfalem. Cum Patavium in Nofocomium veniffet; fumptis quæ urinam movent, nonnihil detumuerat, cum epilepfia, qua nunquam tentatus fuerat antea, prehendi cœpit, fæpius reccurrente noviffimis feptem diebus, cui defipientia, & proclivitas ad fomnum, his autem acuta febris fe adjunxit. Tot morbis fimul urgentibus par effe non potuit. CAPUT dumtaxat, cujus facies ab aqua intercute erat prætumida, fectioni fubjectum eft ibidem XV. Kal. Apriles A. 1741. Calvaria avulfa, & luci objecta, futurarum omnium legitimarum fedem univerfam oftendit pellucidam ad femidigiti latitudinem. Quæcunque intra cranium funt, vafa parum fanguinis habuerunt; fi Laterales Sinus excipias, atrum fanguinem continentes. Sub Tenui meninge aliquid inftar *gelatinæ* cum aereis bullulis effe videbatur. Cerebrum; non ita cerebellum; æquo durius inventum eft. Laxus tamen Fornix, & Plexus Choroides, qui pallidi erant, multo laxiores; ut membrana, inter dexterum finiftrumque interjecta, folo attactu laceraretur. Corporis Striati finiftri pars anterior qua refpicit dexterum, cum ea quæ in hoc ipfi refpondebat, comparata, magis protuberans vel primo oculorum obtutu deprehendebatur, neque ullum in re hac erroris periculum fuberat, cum cerebrum, ut folemus fæpius, in fua fede diffecaretur. Sana tamen exterius pars illa, &, quantum judicare potui, etiam interius; quanquam reticere non debeo, Mediaviæ meo vifam effe cineream fubftantiam, quæ albis ftriis interponitur, quafi nonnihil porofam. Nec feptum Lucidum, nec Pinealis glandula, neque ulla ufquam alia pars cerebri, quod diligenter perfectum eft, quidquam præterea vitii oftendit, nifi quod pauca aqua, eaque fubflava, in Lateralium ventriculorum cavo deprehenfa eft.

10. Habes hiftoriam, qualem protinus; fic enim foleo; cum domum redii, chartis commifi. Memoriæ enim meæ ejufmodi in rebus diffido: itaque cave credas me facile ab hac deceptum, fiquando aliquam forte mearum Obfervationum a me paulo aliter propofitam legas ac ab nonnemine eorum qui interfuerint, relata fit: quod huic cur acciderit, mirari magis poffum, quam fcire. Cæterum a me caufas omnes tot morborum, atque adeo mortis hujus adolefcentis te expectare, minime puto, qui animadverteris, nihil mihi, nifi caput, quod fecaretur, oblatum effe, & fi totum corpus perfectum fuiffet; inter eos tamen morbos non minus faltem quam cæteri, exitialis, acutæ videlicet febris, caufam Anatomicorum oculos perfæpe effugere confueviffe. Reftat igitur, ut ex iis quæ in capite deprehendi, quæramus, an quidquam fit, quod caufa epilepfiæ, cui fe defipientia, & proclivitas ad fomnum adjunxit, non ab re fortaffe poffit exiftimari. Exiftimari, inquam, fortaffe poffit; nam reapfe caufam fuiffe, aut non fuiffe, neque meum, neque tuum, neque ullius hominis eft in iftiufmodi cafibus pronunciare. Itaque fepofita cranii pelluciditate ad fedem futurarum; longe enim aliæ fuerunt harum conftitutiones, quæ ab nonnullis (*i*) epilepfiæ caufa creditæ funt; animadverfa autem a nobis minus fortaffe in adolefcente attendenda eft; in cæ-

(*u*) Obf. Medic. l. 1. ubi de Epilepfia. (*x*) n. 16. (*y*) De Medic. l. 2. c. 8. (*z*) Sect. hac 12. in Schol. ad Obf. 44.
(*a*) Ibidem in Schol. ad Obf. 39. (*b*) Obf. 44. in Append. (*c*) in Addit. Obf. 5. in fin. (*d*) in Schol. cit. ad Obf. 39.
(*e*) Prælect. Pract. P. 1. c. 16. (*f*) De Cura Ægritud. ubi de Epilepfia. (*g*) Comm. in Boerh. Aph. §. 1084.
(*h*) Ibid. ad §. 1078. (*i*) Sect. hac Sepulchr. 12. in Append. ad Obf. 32. & in Additam. Obf. 4.

cæteris fere omnibus quæ adnotata sunt, si non causam, at vim saltem quæ ad juvandam causam valeret ejus de qua loquimur, epilepsiæ, inquiri, & conjici posse, suspicor; causam autem præcipuam posse in aqua poni quæ in ventriculis inventa est, sive ea multa in vivo, seu pauca fuerit. Fuisse autem multam in hydropico, verisimile est: quod videtur confirmare, Willisii quoque (k) judicio, plexuum Choroidum pallor, eorumque, & Fornicis laxitas, & illa quasi *gelatinæ* species sub Tenui meninge. Nec vero illud obstat, quod pauca aqua intra cranium mortui reperta sit. Facile enim potuit cum a cervicibus caput abscinderent, multo maxima aquæ pars per tubum vertebrarum effluere. Quod si multa igitur fuit; tanto magis premebat laxum Fornicem, quanto magis reliqua cerebri substantia, quippe æquo durior, resistebat, quantoque minus in ventriculorum cavo, quod cæteroquin secundum naturam, si non, quod aliqui contendunt, nullum; at certe exiguum revera est, quanto, inquam, minus in eo cavo erat spatii ob majorem alterius Striati corporis protuberantiam, sive hæc a primordiis fuerat, sive postea propter illos poros, intus additos, sic excreverat: ventriculorum autem cerebri in epileptico *nimis angustorum* aliquam potes in Sepulchreto Observationem (l) inspicere.

Sed si mavis, aquæ nihil e cranio defluxisse, & vel in vivente paucam fuisse; hac quoque ratione causa esse præcipua potuit istius epilepsiæ, quæ nempe esset cum proclivitate ad somnum, & cum ea quæ hanc fere consequitur, desipientia, aut specie saltem desipientiæ conjuncta sic ferme, ut in somnolentis videmus. Nam ut pauca aqua Fornicem minus premeret; jam laxum tamen magis laxabat, eoque hominem somniculosum facere poterat. Qui? inquies. Nimirum quia cum usus Fornicis lateat, nihil suspicari vetat esse ejusmodi, ut si laxior sit, dormitare oporteat. Hic jocari me forte credes. Atqui ita jocor, ut contendam, neminem tamen esse qui possit meam reipsa falsam esse suspicionem, demonstrare. Sed auferamus hæc; quando & dormitatio repeti fortasse potest ab illa quam fuisse vidimus in vasis cerebri, sanguinis paucitate, & satis hic est, explicata jam alibi a nobis dormitatione, illud ostendere quod unum in Nosocomio quoque tunc ostendendum suscepimus, ab ista sive multa, seu pauca aqua epilepsiam potuisse excitari.

11. Cum enim ea quæ supra memorata sunt, multæ quæ præfuisset, aquæ indicia enumerassem, & causa exempli, quomodo secundum Bellini (m) dogmata, ab nimia humoris copia modo hos, modo illos nervos aut contrahente, aut laxante repeti possit epilepsia vel nulla posita vi stimuli, indicassem; illud alterum, prohibentibus temporis angustiis vix attigi, nimirum vi tamen etiam stimuli excitari posse, & in proposito adolescente potuisse, præsertim cum indicium stimuli non deesset, quod & ibi dixi, subflavus videlicet aquæ color. Et sane inter illos etiam Medicos qui ante recentiores floruerunt, in eadem hac fuit sententia præ cæteris Saxonia noster (n). Qui cum epilepticam convulsionem ex irritamento deduceret membranæ tenuis, cerebri ventriculos succingentis, illuc processit, ut scriberet, *aquam, dummodo non sit permista cum succo bilioso, & propterea non sit coloris flavi, aut viridis, non facere epilepsiam*. Verum est quidem, non raro in epilepticorum capitibus reperiri *stagnantes aquas citrinas, serum flavum & acre, lympham subfulvam, salis more ferientem linguam, serum citrinum*, ut potes vel ex nostra hac Sepulchreti Sectione (o) intelligere. Sed tamen Saxonia scire debuisset, Coiterum Anatomicum sane præstantissimum *in Epilepticis multoties vidisse* aquam *similem* ejus quam in aliis ex capite laborantibus invenerat, hoc est *limpidam, tenuem, & puram*, hancque *pluries quam flavam, vel bili colore similem*, quod & in eadem Sectione (p) habes, ut illis opponas quæ paulo post ex Saxonia sequuntur Obs. XIX. & præsertim ejus pronunciato quod paulo ante produximus, & in subjectis illi Observationi Scholiis pariter leges. Ex colore igitur flavescente, cum aquæ inest, stimulum quidem huic inesse, conjicimus; sed non omnes quibus stimulare possit, rationes ad illum unum colorem contrahimus. Nam id *acre*, id *salis more feriens linguam*, quod modo memorabamus, vel in aqua limpida latere posse, quis dubitet? Vides certe in hujus Sectionis Observatione XV. *morbum comitialem ab humore limpido, calido, & salso, aquæ fortis aurificum æmulo nonnunquam ortum*: neque in XIII. Observatione Mangoltius, aut in XVI. Hippocrates colore infectam aquam memorant quæ fecerit epilepsiam; sed hic quidem pituitam in male olente cerebro *erodentem & colliquantem*, ille vero seri *saporem acrem, subacidum, & salsum, & parum exedentem* repertum scribit. Itaque cum Slevogtium (q) leges in cane epileptico aquam *citrinam atque turbidam* ad cerebri ventriculos reperisse, aut in Cæsareæ Academiæ Ephemeridibus (r) in epilepticis puero, & viro *multum seri flavescentis* intra, aut circa cerebrum occurrisse; non magis in his esse potuisse stimulum credito, quam ubi ex iisdem Ephemeridibus (s) scies, intra cerebrum juvenis, itemque puellæ, & infantis plurimum *lymphæ* fuisse inventum, quippe quæ, si non *procul dubio*, ut Gerbezius ibidem censuit; at non sine magna veri similitudine *acris* fuit. Quid, si aqua vel sola copia irritare potest? Sed sive multa sit, sive pauca, modo aut mora, aut stimulantibus cujusquemodi particulis additis subinde pluribus, aut paucioribus proportione ad aquæ copiam quæ tunc est, & ad membranarum magis minusve tensarum sensum, irritans fiat; satis, aut ego quidem plurimum fallor, intelligi licebit, qua ratione tunc possit comitialem morbum excitare, illudque etiam fortassis, qui factum sit, ut proposito adolescenti cum urina mota est, tunc primum acciderit epilepsia non secus ac Poggio (t) simul lotium, simul insultuum vis augebatur; subducto videlicet humore quo stimulantia corpuscula, quæcunque, aut ubicunque ea essent, diluebantur, quanto ille magis decrescebat, tanto horum vires magis videbantur increscere. Certe autem causa tanti morbi non ex mole, sed ex vi æstimanda est. Sic Fernelius (u) *alias circa meninges, alias in cerebri substantia putridam quandam & glutinosam saniem fabæ quantitate* deprehendit, *quæ crudelis hujus & immanis affectus fomes fuerit*. Ad hæc tamen, duo posse dici, non ignoro, alterum, esse qui observationibus, & experimentis freti, pernegent, a membranarum cerebri irritatione convulsiones oriri; alterum, aquam istam, quam nos harum esse causam, conjicimus, effectum fortasse esse posse. Quorum illud erit infra (x) expendendi locus; hoc vero minime necesse est ut ad discutiendum aggrediar, sive quia non ut convulsiones semper, ita semper aqua, quod vel ista Sepulchreti Sectio (y) docet, est in epilepticis, sive aliis etiam rationibus; cum satis hic quidem sit illud unum regerere, me aquam interdum epilepsiæ esse causam, non pro certo affirmare, sed suspicari dumtaxat, ac conjicere: minime autem æquum esse, suspicionem altera objecta suspicione funditus convelli posse, existimare. Sed ad reliquas in quibus aqua interdum fuit, interdum non fuit, nostras, aut Amicorum Observationes pergamus.

12. VIR qui coquinariam exercebat, morbis urinariarum partium antea obnoxius, ob assiduam, nec levem, qua prehensus fuerat, febrem in Bononiensis S. Mariæ *de Vita* Nosocomio decumbebat. Vidi sanguinem quem miserant, ita in vitreo vase concrevisse, ut hujus undique parietibus adhærens, serum omne supra se extrusisset, quod paucum erat, & cruentum. Pejus habere pergebat, præsertim vespere. Die ab initio febris circiter duodecima epilepticus mortuus est. Hujus ut morbum non multum sane observaveram, ita dissectioni non interfui: quam peregit idem qui

(k) Sect. proxima 13. Obs. 7. (l) Sect. hac 12. Obs. 28. & 29. (m) De morb. Capit. (n) c. 16. cit. supra ad n. 8. (o) Obs. 10. §. 2. & in Addit. Obs. 7. 8. 16. (p) Sect. hac 12. Obs. 6. (q) Differt. de Processib. Mammillar. §. 33. (r) Dec. 3. A. 6. Obs. 181. & Cent. 10. Obs. 94. (s) Cent. 3. Obs. 14. n. 2. & Cent. 7. in Append. (t) supra, n. 7. (u) in Addit. ad hanc Sect. Obs. 1. (x) n. 21. (y) Obs. 34. 36. 38. &c.

qui mihi poſtmodum narravit, Sebaſt. Ant. Trombellius, ſtudioſus tunc juvenis, nobilis poſtea Bononiæ Medicus, & Chirurgus. VENTER nihil aliud ſpectabile habuit, quam renes, quorum alter rotundus, & carcinoma quadantenus referens, calculos continebat; alter vero; credo, quod illius quoque suppleret officium; erat pene duplo major quam par eſſet. Thorax præter pleuram inflammatam, cor, & vaſa majora turgida exhibuit nigerrimo, & valde fluido ſanguine, & decima a morte hora calente. Caput denique vaſcula omnia, quæcunque per cerebri ſuperficiem repunt, rubicunda valde, & turgida oſtendit; in ventriculis autem cerebri aquam paucam, eamque lymphæ inſtar limpidam.

13. Si aquam hic accuſare non placet; referas licet epilepſiam ad cerebri vaſcula univerſa, quæ ſanguine ejuſmodi, a febre quoque agitato, & comminuto, adeo tumida, cum Tenuem, cui intexta ſunt, meningem diſtraherent, non irritare non poterant. Quod ſi non omnibus quibus ea turgent vaſcula, morbus comitialis oboritur; fortaſſe in ea minus tenſa meninge diſcriminis cauſa quærenda eſt. Non paucos profecto diſtentis iis vaſis in eum morbum incidiſſe, Sepulchreti eadem circa quam verſamur, Sectio indicat. Namque; ut XX. Obſervationem mittamus, quæ & ſub num. XXXIII. iterum propoſita eſt; in Additamentis Obſervatio II. quæ ipſa quoque rurſus pari inconſiderantia ſub num. XI. affertur, *inflammatam* exhibet cerebri partem, VI. autem ea vaſa *tenſa & turgida*, & XV. *turgidiſſima*. At enim, inquis, his omnibus non vaſorum turgentia ſolum, ſed & effuſus intra calvariam ſanguis fuit. Fateor; ſed in his omnibus non epilepſia tantum, verum inſuper apoplexia, ſi diligenter attendas, graviſſima fuit, quæ epilepſiam excepit; ut proclive ſit conjicere, donec vaſa turgida dumtaxat, & ruptioni proxima Tenuem meningem diſtrahebant, epilepſiam; cum vero jam rupta ſanguinem effuderunt, apoplexiam attuliſſe. Quod ne forte a me temere dictum putes; hanc etiam quam mecum Nicolaus Mediavia communicavit, perbrevem legito Obſervationem.

14. BAJULUS annorum circiter quadraginta, cum per eos dies, videlicet circa medium Sextilem A. 1729. multis ſe vel ſupra quam ſolebat, tum laboribus exercuiſſet, tum cibis, in primiſque fructibus impleviſſet; in comitialem incidit morbum, quo nunquam antea vexatus fuerat, eoque paucos intra dies in Noſocomio confectus eſt. CAPUT, quod ſolum diſſectum fuit, nihil quidquam habuit attendendum, ſi vaſorum cerebri turgentiam excipias.

15. Caſum Apellæi Lariſſæi, quem in extremo Scholio ad XIX. Sectionis hujus Obſervationem memorari vides, ſi in ipſo V. Epidemiorum libro (z) perlegeris; propoſiti ſimilem in eo cognoſces, quod ille hujuſmodi morbo interemptus eſt, cum eſſet *valde vorax multi cibi*, & *multum luctatus*. Simul fateberis, ad præcavendas hujus præſertim generis epilepſias, ſanguinem neque nimis per magnos labores æſtate præcipue exagitandum, neque multis cibis, fermenteſcentibus præſertim, augendum, & ſi forte auctus ſit, opportunis detractionibus eſſe minuendum ſecundum ea Medicorum felicia exempla, quæ in Scholiis ad Obſervationem XXXV. tertio loco invenies commemorata. Unde intelligas licet, tametſi turgentia intra cranium ſanguifera vaſa non eſſent ipſa, ut in certa meningum, aut cerebri diſpoſitione conjicimus, cauſa epilepſiæ; non fore tamen inutile rem noviſſe, quæ cauſæ vires fovere ſaltem, & augere poſſit. Quod & de aliis quibuſdam rebus dictum puta, quas in cerebro non epilepticorum dumtaxat conſpectas eſſe a nobis, ſuperiores cum his collatæ oſtendunt Epiſtolæ. Quidquid enim in quocunque cadavere præter naturam deprehendimus, non reticemus, & an morbi prægreſſi cauſa aut per ſe, aut cum aliis conjunctum, potuerit eſſe, perquirimus, conjicientes quidem ſæpius, raro ſtatuentes. Neque enim præterit, fieri poſſe, vera ut cauſa noſtros ſenſus omnino fugiat cum in aliis morbis pluribus, tum in his præſertim qui ad cerebrum attinent: itaque nihil uſquam vitii a perſpicaciſſimis Viris aliquando poſt epilepſiam, vel idiopathicam, fuiſſe repertum, ut Obſervationes docent quædam in Sepulchretum (a) relatæ; quanquam dubitare licet, an omnes habitæ fuerint poſt epilepſiam idiopathicam, & prudenter fecit Saltzmannus, cum in earum prima conjecit, fœminam quæ epileptica dicebatur, & vitioſi nihil in cerebro oſtendit, *aut epilepſia non laboraſſe, aut epilepſiam fuiſſe per conſenſum*. Et ſane Thomas quoque Bartholinus (b), *Epilepſia per inferiorum partium conſenſum raro*, inquit, *ſui in cerebro relinquit veſtigium*. Sed nos ad vitia cerebri ipſius peculiaria, & manifeſta veniamus.

16. MULIER annos nata ad ſexaginta, jam ferme a biennio epilepſiæ obnoxia, ante menſem denique, cum ab ea concidens, caput alliſiſſet, in hoc Noſocomium excepta eſt. Non apparebant a primo externa ſigna læſi cranii; ſed neque interna læſi cerebri. Illud poſtea intellectum eſt alliſum fuiſſe ad medium oſſis verticis ſiniſtri; quanquam ibi, cum os retexiſſent, nihil apparuit mali. Ad cerebrum autem nihil omnino attinebat, niſi epilepſia, ſed hæc conſueta, cujus acceſſiones ſæpe ad hunc modum recurrebant. Leviter primum tremebat, dein, quaſi rigida, immobilis, & taciturna jacebat, donec ad ſe rediret. Tunc ſemel quidem videri potuit deliraſſe; niſi quod credita eſt potius, quippe quæ ab acceſſione modo emerſerat, ob relictam ab hac quandam quaſi ſtupiditatem, minus apta reſpondiſſe. Noviſſime autem delirium evidens fuit, & cum acuta febre conjunctum, leve tamen, neque ullo præterea alio affecti cerebri indicio ſtipatum. Quin tres, an quatuor poſtremos dies, debilitato jam pulſu, mente iterum conſtitit, donec vivendi finem fecit circa medium Decembrem A. 1741.

CADAVERIS urinarias, & genitales dumtaxat partes, præter caput, diſſecuimus. In illis nihil non ſecundum naturam eſſe viſum eſt, ſi fundum excipias uteri, cujus interiorem faciem totam invenimus ex colore cruento ſubnigram, ſic tamen ut hic color parum alte in uteri ſubſtantiam deſcenderet. Id ad menſtruum ſanguinem non attinuiſſe, cum mulieris indicabat ætas, tum fruſtra tentata ſubjectis digitis uteri preſſio confirmavit; nihil enim ſanguinis prodiit. Cranium diligenter inſpectum a facie quidem interiore, non obtulit quidquam adnotatione dignum; quamvis exterius ea juberet oſſis ſedes quæ ſupra indicata eſt. Quin etiam cum poſterior oſſis utriuſque ſincipitis externa facies quaſi depreſſa appareret; nihil in ea quæ intus reſpondebat, quod eſſet præter conſuetudinem inventum eſt. Meninges ubique integræ, ut ne vaſa quidem turgida haberent. Sed vix Dura detracta fuerat, cum animadverſum eſt; in cerebri hemiſphærio ſiniſtro tertiam anteriorem partem multo humiliorem eſſe ſua compari, multoque molliorem, neque in ſummo tantum, ſed ubique penitus ne baſi quidem excepta. Scilicet ob eam mollitiem ita ſubſederat: quæ mollities cum in corticali ſubſtantia erat, tum multo magis in medullari. Hæc enim potiſſimum in quandam quaſi *gelatinam* magna ex parte mutata erat, ex cinereo ſubfuſcam, & tamen ferme pellucidam: quod vitium priorem quoque Lateralis ventriculi portionem comprehenderat, quæ intra propoſitam hemiſphærii illius partem continebatur. Nuſquam gravis odor, nuſquam pus, aut ſanguinolenti aliquid in ea *gelatina*; ut peculiaris generis eſſet id vitium. Sana omnia in reliquo cerebro, & cerebello, vix ut aquæ, fortaſſe a ſectione rubeſcentis, tantum eſſet in ſingulis pariter Lateralibus ventriculis quantum cochleari uno capi poſſet. Aquæ etiam aliquid, dum cranium circumſecaretur, effluxerat.

17. Permirum omnibus qui aderant, videbatur, cum tantæ partis cerebri vitio tanto tandiu mulierem ita vixiſſe, uti ſupra expoſitum eſt, ſive id vitium ante capitis alliſionem inceperat, ſive poſt eam denique inchoatum erat. Quorum hoc indicare videtur vitii ſedes in eodem latere, in quo caput alliſum fuerat. Illud

(z) n. 11. (a) Sect. hac 12. Obſ. 36. 38. §. præſertim 2. (b) Cent. 1. Hiſt. Anat. 91.

Illud tamen; si quidem epilepsiæ causa erat; morbus qui tanto antea infestaverat, plane requirit: nec alia mihi desunt exempla ejusdemmodi ferme corruptionis cerebri nullo ictu prævio, quorum unum, si Epistolam relegas V. (*c*) in altera muliere facile agnoscas; quanquam medullaris illa quasi colliquata, & inodora cerebri substantia habebat aliquid cruenti admistum, & apoplexiam fecerat cum resolutione in opposito corporis latere, non epilepsiam, tametsi multo minus spatii occuparet: quod discrimen sedi illi quam tenebat, maxime attendendæ, ad Thalami nervi Optici latus, est fortasse tribuendum, quantum tamen finit exemplum alterum, quod ita se habet.

18. VIR brevi statura, gracili habitu, comitiali, quo prehendi solitus erat, morbo gravius recurrente, intra paucissimos dies sublatus fuerat. CADAVERIS plerasque partes cum diligenter scrutarer Aprili mense A. 1722.; in Ventre animadverti renem dexterum majorem sinistro. In Thorace exigua hic illic ossis inchoamenta in arcu Magnæ arteriæ.

In Capite præter alterius Vertebralis arteriæ, ejusque in quam influit; arteriam Basilarem vocitat Cel. Winslowius (*d*); inæquales nonnullis in locis dilatationes, nihil quidem in vasis cæteris adnotandum fuit, quæ neque inania erant, neque sanguine præter naturæ modum distenta. Nec aqua fuit usquam effusa. Verum ad extremam partem utriusque Thalami nervorum Opticorum color ex fulvo nigricans indicium fecit vitii subjectæ medullæ: & sane quantum hujus substantiæ alte eo descendente colore inficiebatur, tantum & æquo mollius fuit, & veluti semicorruptum aspicientibus apparuit.

19. An huc attinet ea *macula*, de qua in Sepulchreto (*e*) affertur locus Henrici Petræi? *In sectione Epilepsia defunctorum nullum obstructionis vestigium apparet, sed modo macula, modo humor ater, & spumosus, modo nihil prorsus.* Macula certe in utroque producto exemplo (*f*) mihi indicio fuit latentis proxime vitii, quod, altius secando, se prodidit. Cæterum ad hoc peculiare corruptionis cerebri genus referendum videtur quod in eximio Viro Alexandro Marchetti, post duos epilepticos insultus non multis interjectis diebus forti apoplexia sublato, animadversum est (*g*). *Substantia* enim *corticalis cerebri admodum tenera erat, ut etiam leni attactu in fluidam substantiam converteretur, quasi nunquam cohæsisset.* Eodemque referenda est, nisi quod longe profundior fuit, ea corruptio quam Ernestus Gottl. Schmidtius (*h*), & Carolus Curtius (*i*), hic in juvene muliere post apoplexiam, ille in milite post gravissimos dolores, & mala alia capitis, hujus ictum consecuta, viderunt. Primus enim non modo totius hemisphærii dexteri transmutationem deprehendit ita ut ejus substantia *gelatinæ cuidam liquidiori, sive colliquamento potius similis esset, levissimoque contactu diffueret*; sed & eandem transmutationem ad hemisphærium quoque sinistrum *variis locis itidem progressam*. Alter vero dexterum totum hemisphærium, & ejus meninges quoque offendit in mucosam substantiam mutatas, ut cultri mucronem attollentem sequens, in fili modum duceretur. Sed in apostema evidentius, aut non hujus generis transierat anterius hemisphærii utriusque extremum in ignoto viro, quem mortuum in via publica inventum, secuit Cl. Kaavius (*k*). Erat enim *in mucum flavum fœtidum versus* cerebri *cortex, ut vascula piæ matris libera in illo fluctuarent.* Fœtor autem in nulla alia est ex propositis observationibus memoratus, imo in aliqua diserte negatus, & defuit certe in quatuor nostris, quarum ultimam in quadam anu, post apoplexiam mortua, habuimus, & alias (*l*) ad te mittemus. Verum; ut ad fœminam redeamus, quæ caput allisérat (*m*); an quod ejus in cerebro vitium invenimus, ita ortum sit, ut in tribus aliis per nos dissectis, itemque in Marchetto, & Curtii muliere, an illam potius allisionem, ut in milite Cl. Schmidtii, sit consecuta, judicium tuum facimus, & vel multo magis in uno, atque altero, de quibus jam scribemus.

20. VIRUM crasso ligno in caput incidente percussum, epilepticæ affectiones, quibus etiam antea obnoxius fuisse dicebatur, multo sæpius per eos quibus postea vixit, menses, & certe ultimis hebdomadis corripiebant. Præterea tremore assiduo quatiebatur tanto, ut per vincula cavere debuerint, ne e lectulo excideret. Amaurosis quoque supervenerat; nihil enim jam cernebat, quamvis nullum in oculis appareret vitium, præter dilatationem pupillarem. Cæterum, quod ad reliquas attinebat actiones, quæ dicuntur animales, neque ipse querebatur, neque aliis læsus videbatur, nisi quod minus promptus erat ad respondendum. Sic affectus, sensim denique mortuus est. CAPUT nobis dissecandum cessit cum in Gymnasio Anatomen doceremus mense Februario A. 1728. Cranii fornix, si loca quædam exciperes, in quibus secundum naturam crassus, introrsum protuberabat, ubique erat usque adeo tenuis, ut credi vix posset. Quin certo in loco qui ad os attinebat sincipitis dexterum, foramen habuit ellipsis propemodum forma, paulo minus quam ut apicem admitteret digiti minimi, membrana occlusum, nullo prorsus aut ad ejus oras, aut usquam in cranio toto vel minimo cariei indicio. Ei tamen ita ut dixi, occluso foramini, in subjecta Dura meninge foraminulum respondebat, ex quo serum colore fusco prodibat. Foraminulum communicabat cum cavea, magni ovi capace, plenaque sero ejusmodi fusco, in quo sanguis concretus, non multus, subsidebat. Erat ea cavea abnormi forma, & inæquali intus superficie, cui quæ partes cerebri circum proximæ erant, eæ pravo colore, qui semicorruptam substantiam indicaret, fusco obsoleto inficiebantur, præsertim vero basis cerebri ea pars quæ regioni posteriori imposita est orbitæ dexteræ, & corporis Striati item dexteri pars anterior, quæ insuper subsidebat. Sed & nervi Optici ejusdem lateris Thalamus, quamvis a cavea remotior, strigosus videbatur. Nervus tamen uterque Opticus, intra cranium, extraque inspectus, uti etiam utriusque oculi particulæ, diligenter a me dissectæ, nihil usquam vitii quod quidem sub sensus caderet, ostenderunt, sive colorem, sive magnitudinem, firmitudinemque, sive structuram spectarem. Cæterum etsi hemisphærium sinistrum cerebri nihil habuit eorum quæ in dextero adnotata sunt; in Laterali tamen sinistro ventriculo multa erat aqua pellucida. Choroides autem plexus decolor, cum paucis, parvisque vesiculis: tum cerebrum universum subflavo obsoleto colore, & vasis nigro sanguine valde turgentibus. Pituitaria denique glandula plurimum depressa, & parva; non tamen dura.

21. De amaurosi in utroque oculo oborta, quamvis esset cerebrum ab altera dumtaxat parte vitiatum, non est hic scribendi locus (*n*), ut neque de tremore illo assiduo, seu mavis motibus convulsivis. De abscessu autem epilepsiam in eodem viro saltem multo sæpius ciente, conferas velim indicatam supra (*o*) Alexandri Marchetti dissectionem; in ejus enim cerebro præter id quod ibi dictum est, abscessus quoque non ita dissimilis fuit. Habes præterea in Sepulchreto (*p*) observationes Fernelii, & Smetii: quarum illas, etsi etiam alio loco repetitas videbis; malo tamen in primo legas, ubi se, ait, comitialis, qui in cerebro fit morbi *causam interdum deprehendisse cerebri abscessum esse: interdum corruptam meningis portionem calvæ adhærentem.* In proposita enim a me historia utramque habes causam & cerebri abscessum, & meningis, parvam quantumvis, utriusque tamen, corruptionem a perforante pessimo humore inductam. At enim Willisius, inquies, hanc causam alteram non accipit, quippe qui, ut in Sepulchreto quoque (*q*) legeris, neque ex abscessu in Crassa meninge excitato, neque ex pure inde fœtidissimo alteram quoque meningem exedente, neque ex magna illius, per terebellum imperiti Chirurgi, dilaceratione quidquam viderit

(*c*) n. 6. (*d*) Expos. Anat. tr. des Arter. n. 99. & seqq. (*e*) Sect. hac 12. Obs. 14. (*f*) n. 17. & 18.
(*g*) Eph. N. C. Cent. 7. in Append. (*h*) Obs. Chir. Tetr. Obs. 3. (*i*) Discussioni di un raro morbo cutan. &c. in una Nota.
(*k*) Nov. Comm. Acad. Sc. Petropol. T. 1. Obs. Anat. 3. (*l*) Epist. 57. n. 14. Vid. & Epist. 60. n. 4. (*m*) supra, n. 16.
(*n*) Vid. Epist. 13. n. 6. (*o*) n. 19. (*p*) Sect. hac 12. Obs. 2. & 21. n. 1. & 2. (*q*) Ibid. in Schol. ad Obs. 1.

viderit epileptici accidisse. Ego vero, præter hæc, Ridleyanum illud (*r*) minime ignoro experimentum, in cane habitum qui ex perforatione Duræ meningis, *convulsionis cujusvis expers fuit*. Nihil horum negare ausim. Discriminis potius causam quæram inter hæc, & contrarias aliorum observationes, contrariaque experimenta. Atque ut de multis ad pauca sermonem contraham; legisti certe in Historia Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis (*s*) deprehensam in adolescente causam diuturnæ, & progressu temporis, vi, & accessionum numero crescentis epilepsiæ, minima videlicet officula, quæ basim in Crassa habebant, acutissimos autem apices sic contra Tenuem meningem conversos, ut hanc non compungere, eoque magis, quo magis crescebant, non possent. Vidisti quoque; ut nunc alia Italorum experimenta prætercam; vidisti, inquam, in Bononiensis Scient. Academiæ Commentariis (*t*), cum Vir Cl. Petrus Paulus Molinellus retectam in parte vivo cani *Duram Matrem iterum & sæpius pungeret, observasse, canem convulsionibus torqueri variis, præsertim cum ea pars Duræ Matris pungeretur, quæ maxime ad os adhærebat*. An igitur causam ejus, quod apparet, discriminis ab hac ultima experimenti parte repetemus, conjicientes id quod ratio quoque ipsa confirmat, nisi æque tensæ meninges sint, æquales ab earum irritatione effectus non esse expectandos. Quod vero magis sint tensæ, non solum adhæsio ad os, sed & alia, ut vasorum distentio in utraque, & justo major durities cerebri in Tenui, quæ proxime ipsum convestit, possunt efficere. Quæ duo fac memineris fuisse a nobis in quibusdam, de quibus supra (*u*) dictum est, cadaveribus, & in hoc præsertim, quo de loquimur, si non conjunctim, at certe seorsum adnotata. Sic enim facilius conjecturas accipies quas in ægris illis proposuimus de membranarum cerebri irritatione. Ad eundemque modum intelligere etiam poteris quod alibi in laudatæ Regiæ Academiæ Historia (*x*) relatum est de parvorum ossiculorum aculeis ex altero latere Sinus Falcis Superioris extantibus, epilepticas accessiones cientibus, nullo levamine, nisi ex magnis sanguinis detractionibus. Contra in illo Ridleyi cane Duræ meningis perforationem *hæmorrhagia* præcesserat, quæ, si levior fuisset, non esset ab experimenti Auctore memorata. Unde laxitas tanto facilius esse potuit quod ea pars meningis quæ perforata est, ossi amplius non adhærebat. Nihil autem prohibet in una, aut altera a Willisio, inter plurimas fortasse de industria, selecta, exesionis, & perforationis meningum Observatione, laxitatis causas, si non ejusdemmodi, at aliquas suspicari: quæ laxitas si in Juvene, itemque in Duce illo fuisset, de quorum altero habes in hac Sepulchreti Sectione Observatione IV. de altero autem Observatione XXVII. & fusius in Sectione Prima, Observatione LXIX. perperam a typographo inscripta XLIX. non illi credo pustulis *erosa* Dura meninx epilepsiam attulisset, neque huic *sat magnum os ad instar lapidis stellati acutum, suo acumine membranæ* Duræ *inflammationi atque corruptioni* æque facile *dedisset occasionem*, cum *Herculeo morbo* conjunctæ.

22. Illud autem acutum os *in medio cerebro* deprehensum, cum meningem Crassam acumine læserit suo, facit, ut inter utrumque hemisphærium ipsum positum fuisse, conjiciam, sic ut ad Falcem, proximasque meningum partes, non ad cerebri substantiam, attineret, præsertim cum Observationis Auctor, ut omnem amoveret suspicionem ossis a proximo forte diffracto olim cranio illuc delapsi, nequaquam dixerit id quod inculcare non omisisset, nunquam præfuisse vulneratæ illius substantiæ gravia constantiaque symptomata; sed tantum addiderit, *nullum animadversum* esse *signum quondam disrupti cranii, aut cicatricis relictæ*. Quæ verba me admonent, ut occurram dubitationi tuæ. Quærere enim potes, num in eo de quo agimus, viro animadversum calvariæ foramen ablato inde a Chirurgo post ictum, an exeso olim ossi credam esse tribuendum? Neutram ego causam hic posse agnoscere mihi videor, quando nullam, post ictum adhibitæ, chirurgiæ factam fuisse mentionem, scio, nullumque cicatricis aut supra, aut infra foramen vestigium conspexi, neque ullum cariei, quæ cranium affecisset, indicium; ut non secus ac Lancisius (*y*) de non dissimili eodem in osse viri apoplectici reperto foramine, interdum potius cogitaverim, in tenuissimo alioquin cranio imperfectam illam, neque osse expletam particulam a primordiis relictam esse. Veruntamen cum vicissim recordor, descripti in cerebro abscessus caveam ei foramini subjectam, ibique utramque meningem foraminulo, cum cavea communicante, pertusam fuisse, non parum sane hærere me, fateor. Itaque Observationem huc potius adjungam Nicolai Mediaviæ, quam conferre cum hac possis; simul enim cum certis cranii exesionibus abscessus cerebri, & comitialis morbus conjuncti fuerant.

23. MULIERI in superiore frontis parte tumores duo venerei extabant ex iis qui *gummata* vocitantur. Ob eos dato hydrargyro saliva evocata est. Itaque sinister excidit; dexter mansit. Unde ille exciderat, prominentia apparuit pulsans. Constabat, mulierem antequam hydrargyro uteretur, epilepsiæ obnoxiam fuisse: & sane in media quoque curatione semel, hac autem absoluta, iterum agitata est convulsionibus, spumis ore profluentibus. Denique, nulla parte corporis resoluta, sopore quasi quodam, ut raro loqueretur, jam dies aliquot affecta, interiit circa medium Octobrem A. 1739. CRANIO, & cerebro diligenter perlustratis, inventum est, illam quam memoravi, prominentiam membrana quadam obtegi non tenuiore quam crassior charta, ab nostratibus dicta *cartone*; sed flaccida, ut inter digitos contrita, facile disrumperetur. Ea membrana utriusque ibi meningis tenebat locum; suberat enim corticalis cerebri substantia, inde usque ad medullarem æquo durior, non minus videlicet, quam hepatica est. Sed hemisphærium reliquum sinistrum, si posteriorem partem excipias, contra erat multo mollius quam par sit. In eodemque cavea erat, parvæ nucis juglandis magnitudine, lividis mollissimisque ex medullari substantia parietibus comprehensa, ex qua in summo aperta humor primum nigricans, tum seri habitu, & colore, quo filamenta quasi quædam innatabant, effluxit sine ulla graveolentia. Imminebat hæc cavea anteriori parti Lateralis ventriculi, quocum minime communicabat, ut neque cum illa quæ descripta est, prominentia; quin ab hac distabat digitos transversos circiter duos. Ceterum ei prominentiæ respondebat in cranio foramen ellipsis forma, oris undique æqualibus non secus ac si lima essent lævigatæ. Hæc a sinistris. A dextris autem nihil in cerebro adnotatione dignum fuit. Quod ad cranium attinet; tumor ille qui non exciderat, dexter necdum ad interiorem cranii faciem exedendo pervenerat. Alio tamen loco, quo loco os prorsus deerat, crassa quædam membrana suberat; an quod tumor inde alter, dato hydrargyro, alias excidisset?

24. Dissectionem hanc si cum iis paucis compares, quæ ad veneream cranii cariem, & gummata spectant in ea circa quam versamur, Sepulchreti Sectione de Epilepsia (*z*); pluris fortasse facies, quia gummata quid in cranio, & proximo cerebro consecutum sit, docet. Cæterum apostema ad gummata pertinuisse, non protinus, ut opinor, existimabis (*a*), sicuti ex adverso attinuisse censebis duritiem illam, quæ in subjecta ipsi gummati corticali cerebri portione relicta est. Et illud tamen, & hanc in epilepticis aliquando inveniri, certum est. Quod de apostemate cum vel ex pluribus Sectionis ejusdem Observationibus (*b*) pateat; nonnullas de ipsa duritie indicabo. Omissis igitur quæ ad cerebri universi firmitudinem attinent æquo majorem, qualis una est in Sectione eadem (*c*), altera in historia Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis (*d*), tertia a me supra (*e*) descripta est; certæ partis duritiem animadvertisse memineris Antonium Pacchionum (*f*), qui

(*r*) Act. Erudit. Lips. M. Maj. (*s*) A. 1711. Obs. Anat. 6. (*t*) Tom. I. ubi Anatomica. (*u*) n. 9. 12. 14. (*x*) A. 1734. Obs. Anat. 2. (*y*) De Subit. Mortib. Obs. 1. mortuor. (*z*) Obs. 3. & in Additam. Obs. 3. (*a*) Vid. tamen Epist. 58. n. 9. (*b*) Obs. 2. 20. 21. §. 2. & in Addit. Obs. 5. (*c*) in Addit. Obs. 8. (*d*) A. 1705. Obs. Anat. I. (*e*) n. 9. (*f*) Epist. ad Scrok.

qui in epileptico Cardinali cerebri corticem qua insigni hydatidi respondebat, *ad eam resistentem consistentiam devenisse*, invenit, *quæ plane scirrhosa videretur*: Cel. autem Virum Joannem Fantonum (*g*) in pueri capite quem epilepsia sustulerat, *præduram portionem Callosi corporis cerebri, & nihil præterea morbosum* reperisse. Huc adde Cl. Viros Abr. Kaavium (*h*), & Balthasarem Walthierium. Ille enim in classiario milite, epilepticis insultibus diu obnoxio, & in horum postremo, qui longe violentissimus fuit, repente mortuo, cum alia, tum cerebri corticem non modo ubique *multum induratum*, sed *multis in locis scirrhosum, in aliis quasi cartilagineum* præsertim *quo propior erat vertici*, deprehendit. Walthierius autem ad me cum aliis de quibus antea (*i*) commemoravi, Observationibus hanc quoque misit, cujus summam continuo adscribam.

25. VIR annorum triginta quinque, habitus gracilis, dolore capitis frontem versus cum sensu ponderis correptus, bene multis quæ intra biennium celeberrimi imperaverant Medici, frustra peractis, incidit in cursum sanguinis ex naribus, qui postquam magna copia erupit, per se dein fluere desiit. Post id, orbatus olfaciendi facultate, deinde epilepticis prehensus insultibus, his sæpius ad annos duos conflictatus, novissime obierat. CALVARIA reclusa, nihil ab natura alienum inventum est, nisi ad cerebri anteriora, ubi in sinistro quidem latere aliqua sanguinis copia effusa, a dextris autem versus eum processum quem Cristam Galli Anatomici vocant, cerebrum ipsum durum atque callosum, arctissimeque connexum cum Dura meninge deprehensum fuit.

26. Veri simile est, spiritus animales in tumultuarios motus reflecti quotiescunque aliqua de causa velocius acti, ad certa quædam loca pervenerint cerebri ob callosam duritiem, aut ob interpositum apostema prorsus impervia: quanquam & apostema videtur posse aliquid ex se in viciniam emittendo, turbas ciere. Ut ut est, si a cerebri duritie, si ab apostemate, si ab sui generis abscessu, si a vasorum distentione, si ab aqua aut multa, aut pauca, aut flava, aut limpida, si ab aliis præterea causis epilepsiam fieri, aut; si harum aliquas pro effectibus habere mavis; at foveri saltem, servari, augeri posse, non negas; vides profecto, quam difficilis sit aliquando ipsius curatio, atque adeo ut vires Artis excedat. Vides simul, cum has non excedit, quam varia curatio esse debeat, tunc quoque cum epilepsiæ causa intra cranium est, non modo cum extra ipsum, cujus etiam epilepsiæ, variæque ejus curationis aliquot supra exempla protulimus. Quamobrem nonnunquam immerito, sæpe merito accusantur Medici, iique præsertim qui una omnes epilepsias ratione ac modo aggrediuntur. Verum hæc per alios quoque morbos late patens necessitas variæ, ac multiplicis curationis summam facit in recte medendo difficultatem: quam ut Anatomici, varias unius morbi causas retegendo, magis semper magisque demonstrant; sic utinam Medici varia variarum causarum signa adnotando, possent pariter magis, magisque extenuare. Quod quidem desperandum usquequaque non est, modo utrique, illi quidem accurate secando, hi vero diligenter observando, unanimes, ut par est, in re tanti momenti suas quique partes agant. Quarum utrasque, aut certe alterutras suscipe, quæso, vel potius tuere, ut facis, si me deserere non vides meas. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA X.

Agitur de Convulsione, & Motibus Convulsivis.

AFfectiones hæ quæ Sectione XIII. in Sepulchreto proponuntur, sæpe adeo se aliis adjungunt, ut in plerisque Observationibus diserte admoneat Bonetus, ipsas ad Sectiones alias sui Operis attinere. Nostræ autem consuetudinis cum minime sit non modo in una; id quod subinde illi, atque adeo in Sectione hac quoque (*a*) excidit; sed ne in variis quidem suscepti Operis partibus easdem Observationes repetere; noli hic plurimas non infrequentis alioquin mali a nobis expectare: sed si plures cupis; in iis quæres Epistolis, quas alias, ad Vulnera præsertim spectantes, mittemus, aut in plerisque etiam earum quas antea misimus, & præter cæteras, in postrema. Neque enim sine convulsivis agitationibus vera esse potest epilepsia: quamvis illæ possint, ut sæpius videmus, sine hac. Cujus discriminis causam, cum illæ a cerebro sunt, certam quidem, & exploratam ab eo requires qui scire se, credat, qua in cerebri parte qui motus fiant, cum sentimus, aut cum ullo modo cogitamus. Ego qui nihil nisi conjecturas dare possim, historias malo, quam conjecturas proferre, quæ si rem debeant quoquo modo definire; hic quidem prorsus commentitiæ sint, oportet: si veri similitudinem sequi; nimis generatim, universeque excogitatæ. His tamen potius quam illis utor, quandocunque uti necesse est, quippe quæ longe minus esse videntur erroribus obnoxiæ, multoque paucioribus tum verbis egent, tum postulatis, imo his adeo facilibus, atque perspicuis, ut ponantur sæpius, quam exprimantur: velut si dicam, irritationem quæ convulsiones facit, si ejusmodi sit, ut aut vi, aut modo, aut loco, aut ratione alia aliqua intercipere, aut omnino pervertere simul possit ad tempus aliquod eos motus, qui ad sentiendum, cogitandumve in cerebro fiunt, tunc non convulsiones modo, sed epilepsiam ipsam esse facturam. Sed ad historias Valsalvæ primum, tum deinde & nostras veniamus.

2. JUVENI viginti sex circiter annorum primum fauces nonnihil intumuerant; appetitus autem dejectus erat. His post aliquot dies accessit convulsio brachii sinistri, ut totum immobile esset, atque inflexibile, deinde autem universo corpori idem accidit repente quod brachio acciderat; ut nullo modo jam æger posset in ullam partem se movere; sed recto, ut jacebat, corpore immobilis, rigidusque perstaret, nisi quod postea manus dumtaxat, & pedes movere nonnihil potuit. Illatus autem fuerat in Bononiense S. Mariæ *de Vita* Nosocomium, ubi & febris, & convulsio qua tenebatur, agnita est, quam videlicet τέτανον appellant Græci. A primo quo hac toto corpore prehensus est, die ad mortem usque multum sudavit. Mors autem, die quinto ineunte, novam contractionem quæ corpus in latus curvavit, secuta est.

IN CADAVERIS cute multæ rubræ maculæ; in Cerebro autem nihil adnotatione dignum occurrit præter perpaucum serum, idque salsum, in sinistro ventriculo. Thorace aperto, in sinistro ejus cavo aquæ unciæ aliquot repertæ sunt: pulmo autem uterque multum rubens; ad dorsum præsertim: pericardium sero omnino plenum. Sanguis parum ab naturali fluore recesserat.

3. Affectioni huic non adeo frequenti illud insuper accessit quod Mercuriali meo (*b*) visum fuisset longe rarissimum, ut corpus in alterutrum latus per convulsionem flecteretur. *Nunquam*, inquit, *videbitis convulsos in alias partes contrahi*, *& in*

(*g*) in Pacchion. Animadv. 22. (*h*) in Comment. cit. supra ad n. 19. Obs. Anat. 2. (*i*) n. 3.
(*a*) Confer Obs. 7. cum 22. §. 1. Obs. 13. cum 33. Obs. 19. §. 2. cum §. 4. (*b*) Prælect. Patav. l. 1. c. 25.

& in alias figuras, quam in tres enumeratas, videlicet ut aut recti ſint, aut antrorſum curvati, aut retrorſum flexi; nunquam autem dextrorſum, aut ſiniſtrorſum. Quod autem hunc tetanum per aliquot dies faucium præceſſit incommodum, num ſub eo latuit ipſius tetani initium? Sic enim hunc *aliquoties* animadvertit Wepferus, ut in Sectione hac (c) Sepulchreti leges, *in principio gulæ* incipientem cum *quadam degluriendi difficultate*, quam *tertio die* manifeſtus excipiebat tetanus. Porro multus ſudor qui perpetuo profluxit in eo Juvene, num id levaminis attulit, ut manus, pedeſque nonnihil moveri cœperint? Sane Bontius; quod in eadem Sectione (d) videas; experientia edoctus apud Indos, quos inter, hujus generis malum æque familiare eſt, ac alibi rarum, inter cætera commendat quæ ſudorem moveant. Sed hic fortaſſe utilior eſt cum affectio frigori ſucceſſit, cui temere calefactum corpus expoſitum fuerit, ut in milite quem memorat (e) *per integram noctem ebrium in ſolo decubuiſſe*, in tribuſque aliis, quos Patavii ſcio, cum mero calentes frigidæ ſe auræ commiſiſſent, pariter rigidos eſſe factos, pariterque *intra quatuor dies*, ægre uno evadente, periiſſe, quemadmodum per ſupervenientem malignam febrem is puer evaſit, quem ibidem (f) videbis *ex ſuppreſſo ſudore in paroxyſmo febrili* in tetanum plerarumque partium incidiſſe. Scilicet Hippocratis prædictionem (g) hi duo non ſecus ac illi, & ferme etiam Juvenis quo de loquimur, quanquam alii aliter, comprobarunt, quam Cornelius Celſus (h) ad hunc modum reddidit: *Ea mala ſæpe intra quartum diem tollunt: ſi hunc evaſerunt, ſine periculo ſunt*. Alibi tamen hujus morbi finem longius Hippocratem diſtuliſſe, animadvertit Doctiſſimus Swietenius (i), qui dilationem hanc nonnunquam accidere, accurate ſcripta, & in nonnullis cum hac Valſalvæ conferenda, tetani Obſervatione confirmavit.

4. Rubras autem maculas, quæ multæ cadaveris cutem fœdabant, an ſecundum Boerhaavii (k) placita ex eo deduces quod *muſculi nimis rigidi ſanguinem excludebant*, iſque propterea ſub cutem qua minus reſiſtit celluloſa tunica, ſe ſe effundebat? nam pulmonum rubor, iſque ad dorſum magis, præſertim cum ſanguis etiam poſt mortem ſuum conſervat fluorem, minus habet admirationis. Ob ejus autem, a muſculis excluſi, moram hic illic majorem, minoremve, faciliorem aqueæ partis ſecretionem factam intelliges, unde plurimus ille ſudor, & in cava hæc, aut illa ſeri effuſio: niſi hoc mavis ibi collectum credere viis per quas recedere debuiſſet, convulſione contractis. Quod ſi haud alias fuiſſe cauſas, ſuſpicaris, ob quas ſerum ſit in cerebro quoque animadverſum, ideoque pro tetani effectu, non pro cauſa, habendum videri, præſertim cum perpaucum fuerit, & in altero dumtaxat ventriculo deprehenſum; fac ſimul in mentem veniat, hoc tamen fuiſſe ſalſum; quæ res de pericardii, & thoracis ſero minime a Valſalva adnotata eſt; & majorem, aut certe extremam hujus convulſionis vim in altero potiſſimum corporis latere apparuiſſe.

5. VIRGO eadem ferme ætate ac Juvenis de quo dictum eſt, febre acuta laborans, convulſione circa diem ſeptimum corripitur, ut interrogata rideat ſardonio riſu: motus autem convulſivi ſunt adeo vehementes, ut vinculis in lecto debeat retineri. Hos motus comitatur delirium. Omnia hæc tamen una ante mortem hora quieverunt: quæ, aucto ſemper laborioſo reſpirandi conatu, die nona contigit.

E CADAVERIS aure dextera paulum ſeri emanaſſe, animadverſum eſt. Cerebrum autem omnino ſanum fuit: neque aliud adnotatum eſt, niſi dum Craſſa meninx quibuſdam locis, a calvaria avellendo, lacerabatur, nonnullas ſeri erupiſſe guttas, & e quibuſdam minimis, quæ forte diſrumpebantur, vaſis ſanguinem, multo dilutum ſero, effluxiſſe. In Thoracis cavo dextero, cujus pulmo ſterno, & coſtis a latere adhærebat, octo, aut novem ſeri unciæ ſtagnabant: quin eidem pulmoni qua claviculam ſpectabat, exterius quædam materia accreverat, mediæ inter pinguedinem, & *gelatinoſam* concretionem naturæ, qualis interdum in hydropicorum aqua natat, ut ſuſpicio eſſet, aliqua fortaſſe, ante hunc morbum, thoracis affectione Virginem laboraſſe. Polypoſæ concretiones, quaſi muci inſtar, ſingulæ ſingulis cordis ventriculis inerant; major tamen dextero, quam ſiniſtro.

6. Etſi non diffiteor, tam vehementium convulſionum cauſam prorſus latere potuiſſe; nec illud tamen negaverim, potuiſſe nonnullas illas ſeri guttas ea natura eſſe, ut Duram meningem vehementer irritarent. Neque enim ex mole, ſed ex vi irritamenta æſtimanda eſſe, Litteris ſuperioribus (l) oſtenſum eſt. Nec ſane commentitium eſt, ſerum in hujus generis ægrotantium cerebro deprehenſum, ejuſmodi eſſe, ut queat irritare; quando ſalſum inventum eſſe, cum exploratum guſtando eſt, & præcedens docet hiſtoria, & illæ confirmant quas habes in Sepulchreto (m) *ſeri ſalſi* indicia proferentes, imo repertum (n) *ſerum acre & ſalſugineum*, (o) *ſerum ſalſum*, (p) *humorem ſeroſum*, qui *acriter linguam mordebat*. Huc adde quam Joannes Saltzmannus (q) edidit, Juvenis, qui *convulſionibus graviſſimis* confectus, *notabilem ſeroſi humoris copiam ſub dura matre*, *ſolito tenuiore*, habuit ea *acredine*, ut illam meningem, ſubjectamque ipſi interiorem additamenti oſſis occipitis laminam exedere, imo inferiorem quoque perforare potuerit, ſicque exitum ſibi e cranii cavea parare. Acris igitur, irritantiſve naturæ eam quoque *lympham* fuiſſe, cujus *inſignem in ventriculis cerebri quantitatem* Michael Bern. Valentinus (r) deprehendit in puello *horrendis convulſionibus tandem denato*, ejuſdemque generis illud pariter ſerum fuiſſe quod a me tibi in propoſita, & ſubſequentibus Obſervationibus memoratur, ſatis, ut opinor, veriſimile eſt.

7. PUELLA quinquemeſtris febre, & alvi fluxu corripitur. Poſtridie febris dumtaxat permanet. Tertio die magna ingruit ſuperiorum artuum *clonica* convulſio: quæ ad thoracis quoque poſteriores muſculos extendebatur, ſed leviter; leviſſime autem ad Glutæos. Ad quincti diei finem remiſſa convulſio eſt; per intervalla tantum, nullo autem modo, cum puella dormiebat, ſe prodens, ſuccedente interim per univerſum corpus morbo regio. MORTUÆ cutis ubique, ſed præſertim in dorſo, maculis erat diſtincta ex ſubatro rubentibus. In Ventre nihil adnotatione dignum præter Rectum inteſtinum, atra nigredine infectum. In Thorace, pericardium plenum erat aqua, eaque flava: cordis autem ventriculus dexter concretionem habebat polypoſam, in Pulmonarem arteriam pertinentem, concreti muci inſtar. Sanguis reliquus erat omnino fluidus: tamen aeri expoſitus, poſt aliquod tempus concreſcebat. Intra Cranium denique omnia conſpecta ſunt ſecundum naturam ſe habentia, niſi quod inter Craſſam, Tenuemque meningem ſeroſus inventus eſt humor, qui circa ſanguifera vaſa *gelatinæ* in modum concreverat.

8. An convulſio, dormiente puella, ideo quieſcebat, quod hæc dormiret? an potius ideo hæc dormiebat quod illa quieſceret, dormientem alioquin excitatura? Hoc certe & veri ſimilius eſt, & in memoriam redigit quem mecum annis ſuperioribus ſermonem habuit Medicus Doctiſſimus, idemque Humaniſſimus Franciſcus Seraus, cum de *veſicantis*, ut hic vocitant, medicamenti vel in convulſionibus interdum utilitate loqueremur. Narrabat is, quinquennem puerum fuiſſe Neapoli, qui ante unum aut alterum annum in epilepticas convulſiones inciderat, toties recurrentes, quoties puer dormire incipiebat, unde hebes factus, & cruribus reſolutis, ut his inſiſtere amplius non poſſet, cum fruſtra innumeris uſus eſſet remediis, illo uno eſt perſanatus, impoſito, ut ipſe imperaverat, circa poſterius extremum Sagittalis ſuturæ.

(c) in Addit. Obſ. 2. & in Schol. (d) Obſ. 15. in Schol. (e) Obſ. ead. (f) Obſ. 32. in Schol. (g) Sect. 5. Aph. 6.
(h) De Medic. l. 4. c. 3. (i) Comm. in Boerh. Aph. §. 712. (k) Prælect. Acad. in Med. Inſtit. §. 732. (l) n. 11.
(m) Sect. hac 13. Obſ. 1. (n) Obſ. 3. (o) Obſ. 4. (p) in Additam. Obſ. 3. (q) Act. N. C. Tom. 2. Obſ. 93.
(r) Eph. N. C. Cent. 3. Obſ. 1.

turæ. Cito enim insultus, antea innumerabiles, pauciores fieri cœpisse, intra quindecim autem dies prorsus desiisse, redeunte simul insistendi cruribus, ambulandique facultate. Confirmabatque Vir Cl. non eo dumtaxat in casu, sed & alias in aliis *vesicantia* sibi adversus convulsiones respondisse; ut merito fecerit Hippocrates (*f*) cum docuit, *convulsionem fieri vel ex repletione*, *vel ex inanitione*: quas duas causas Galenus quoque præcipuas posuit, etsi illam nonnunquam addidit (*t*), quæ plerisque postea ita placuit, ut priores duas abjecerint, nimirum quæ *ex mordente & tenui humore* petitur, *qui nervosa corpora rodat*, videlicet irritatio, nostris tamen etiam temporibus ab doctis quibusdam Viris ad *repletionem* relata. Utcunque id est, certe cum a repletione, ut in eo puero, convulsiones fiunt, non nisi ablata illa materia tolli, quæ aut gravando, aut distrahendo, eas facit. Hæc ferme ille. Quod vero ad reliqua attinet quæ in historia proposuimus; morbus regius an ob eam causam se prodidit; quia convulsio bilarios etiam ductus constrinxerat, per quos bilis, salubrem fortasse fluxum factura, prodire jam cœperat? An bilis in sanguine retenta, inter causas fuit quæ hunc fluidum servarunt? nam & alias fuisse causas, indicio est ipsius, aeri expositi, secuta concretio, sive quod aqueæ particulæ, sive quod aliæ, intestinum motum cientes, in auras abierint. An convulsioni atra quoque illa nigredo Recti intestini debebatur, sive canales venarum adstricti, sanguinem dumtaxat morando, sive ad gangrænam usque retinendo, eam nigredinem effecerint? Nam de rubris in cute maculis, & de aquæ copia in pericardio satis indicatum est antea (*u*). Postremo quod non serum, sed *gelatinæ* instar ad meninges inventum est; noli sic accipere quasi ibi serum defuisset, eorum memor quæ alibi (*x*) scripsimus de cellulosis tenuissimis pellucidisque lamellis ita serum intercipientibus, ut ob earum interjectum, *gelatinæ* speciem mentiatur.

9. PUELLUS, matre genitus valetudinaria, & quæ, præsertim cum ipsum utero gereret, variis, & complicatis obnoxia morbis, crebrius, ut hos sedaret, muliebri consilio, generosi vini potionibus usa fuerat; achoribus primum, dein scabie affectus, cum pustulæ non maderent amplius, febribus correptus est. His, cum iterum pustulæ ichore scaterent, abeuntibus, gravius sævire scabies cœpit, infansque macescere. Denique multis interjectis diebus, siccatis rursus pustulis, alvi fluxu, & convulsivis motibus crebro intra octiduum vexatus, circa mensis octavi finem, cum Incisores dentes superiores jam essent erupturi, vivere desiit. VENTRIS sana omnia erant viscera, ipsiusque hepatis magnitudo cæteris proportione respondebat. In Thorace, pulmo dexter undique pleuræ tenaciter adhærebat: & dexter tamen, & sinister nullis distincti erant maculis, & omnino illæsi. Cor nullam polyposam concretionem habebat. Inter Cerebri meninges mediocris seri stagnabat copia. Cerebri autem ipsius posterior pars, non rotundata, ad cubicam potius formam videbatur accedere.

10. Apparet ex hac historia, quanti referat primum, matres, cum uterum ferunt, valere, nec meraciore vino abuti, deinde infantium achores, & scabiem intempestive non siccari. Nam dentitio quidem, ut alias scripsi (*y*), tum nervorum distentiones, tum simul opem laturos, si intra modum sint, alvi fluxus inducit: sed hi minus, illæ plus valent, siquando sanguis irritantium particularum, quæ alia via ejici consuessent, tunc redundet copia, velut hic. Figuram autem externam cerebri, quæ cranii formam sequi solet, posse, cum naturalis non est, indicare aliquid in structura quoque interna quod ab naturæ instituto pariter abhorreat, & pronius illud ad morbos faciat, non videtur omnino negandum. Hactenus Valsalvæ Observationes proposui; nunc ad meas transeo, initio a duabus capto, quas olim cum ipso habui, chartæque; id quod ipse facile non potuit, quippe occupationibus tunc maxime distentus; commisi.

11. BARTHOLOMÆUS MANZOLIUS Marchio, & Senator Bononiensis gravissimus, is quem Valsalva (*z*), & ego (*a*) ob colores quosdam, mirasque alias species, ejus oculis obversantes, memoravimus, cæteris quæ tum presse, & leviter attigimus, incommodis ad hunc modum est conflictatus. Jam olim, cum ætas vigeret, ea expectoraverat, iisque simul affectibus correptus fuerat, ut Medici duo nobilissimi Fabrius, & Malpighius phthisicum crederent. Evasit tamen. Calculis deinde obnoxius erat. Ita senior factus vertiginosis, aliisque id genus capitis affectionibus sexto ante mortem anno tentatus est. Intra novissimum autem, quem vixit, annum leviter quidem, sed frequenter tum convulsivis, tum paralyticis insultibus prehendebatur, torpore præsertim lateris totius modo dexteri, modo sinistri, plerumque autem sinistri: quem torporem, cum majoris aliquando mali incuteret metum, sanguis ex brachio opposito missus, illico levavit. Difficultate quoque spirandi interdum vexabatur. Postea intumescere cœperunt crura, & denique exulcerari, & aquam emittere. Verum uno ferme ante obitum mense detumuerant: quo tempore urina quoque imminuta est. Assidua jam erat spiritus difficultas, in eaque difficultate molestus quidam sensus, cujus sedem ad tres supra umbilicum digitos, sed interius, æger designabat, unde quoque, ajebat, affectionem incipere, & sursum quasi efferri quotiescunque gravioris respirationis accessio jam jam immineret. Nulla tamen sitis, nullus in thorace ponderis, aut rei alterius sensus, unde æger crederet, aquam sibi in illius cavo collectam esse; ut Medicis, id suspicantibus, se assentiri posse, negaret; sed convulsivos mallet incusare ventriculi affectus, quibus etiam interdum obnoxius fuerat. Interea abdomen intumescebat: & convulsiones cum balbutie exercebant, ultimis præsertim diebus. Quin biduum extremum balbutientem, & aliena fere loquentem, & caput subinde, quasi amplius sustinere non posset, demittentem, acriores, quæ cum distortione oris demum ingruerant, convulsiones Virum Nobilissimum sustulerunt. VENTER etsi in mortuo quoque tumebat, subjectique coli involucra aquosus tumor distendebat, neque inter inguinum integumenta aqua deerat; nihil tamen ille, aut certe perparum effusi habuit humoris. Scilicet aere tumida intestina extuberans abdomen effecerant. Hepar & colore, & firmitudine erat extra naturæ modum; sed leviter. Renis autem utriusque pelvis calculos granosos, & subflavos continebat. Nec plura in ventre adnotavimus.

Thorax vero maxima aquæ vi utrinque plenus fuit, & in hac pulmones ex purpureo nigrescentes, nusquam tamen duri, aut cicatricosi, & vix parte aliqua, eaque modica, pleuræ annexi. In pericardio serum multum, in eoque cor laxius, ac latius, & ad hujus ventriculum dexterum concretio exigua polyposa. Calvaria denique reclusa, multa inter meninges aqua, non pauca in cerebri anfractibus, ubi paulo glutinosior videbatur, nonnulla etiam copia ad basim, nonnulla in ventriculis. Choroides plexus pallidu i, in iisque vesiculæ aliquot tumentes. Cerebrum ipsum laxius.

12. Iis quæ in hoc cadavere adnotata sunt, conspectis, & cum morbi historia collatis, adeo Valsalva non dubitabat, multo antea in capite, quam in thorace, effusam aquam fuisse, ut crederet, tunc demum in hoc effundi cœpisse, cum illud jam plus admittere non posset, videlicet haud multo secus quam capitis vulneribus puris copia redundantibus, hujus pars alio, & interdum ad thoracem ipsum transfertur.

Mihi illud saltem minime negandum videtur, tunc potissimum in thorace aquam congestam esse, cum detumescentibus cruribus, & urina imminuta, assidua facta est spirandi difficultas: quanquam ad hanc subinde graviorem efficiendam convulsiones quoque videri possunt convenisse; indicante illo sensu incipien-

(*f*) S. 6. Aph. 39. (*t*) Meth. Med. l. 12. in fin. (*u*) n. 4. (*x*) Epist. 6. n. 12. 13. & Epist. 7. n. 11.
(*y*) Epist. 9. n. 4. & Epist. in Samonic. I. (*z*) Differt. Anat. 2. n. 9. (*a*) Epist. Anat. 18. n. 5.

cipientis ad tres supra umbilicum digitos, sed interius, affectionis, indeque ad thoracem ascendentis, fortasse magno mesenterii nervorum plexui earum quidem convulsionum causam insedisse. Verum ea res aliter a Valsalva explicabatur, nimirum prægravato, atque irritato ab aqua septo Transverso, hujus appendices affici debuisse; sibi enim alias quoque in Sacerdote similem eodem in loco molestiæ sensum esse adnotatum, nec tamen quidquam post mortem usquam inventum quod præter naturam esset, nisi aquam in thorace. Ut ut est, certe utraque explicatio partes respicit, anteriori lumbarium vertebrarum faciei aut proximas, aut insidentes. Quam sedem ne forte credas nimis posteriorem esse, ut ab ægro Spina potius debuerit, quam abdomen designari; fac memineris, quantum illa vertebrarum facies ab extremis distet suorum processuum posteriorum, quantumque in anteriora recurvetur atque extuberet intra ventris cavum; ut non ægris modo, sed & Medicis, minus Anatomes gnaris, viderim, nec semel, imposuisse, duritiem, in macilentis præsertim, insignem mihi in mesenterio, si Superis placet, inculcantibus, quam, manu admota, nihil esse, nisi eam, de qua loquimur, Spinæ faciem deprehendi: qua de re cum celebrem olim Medicum, seorsum abductum (sic enim soleo) admonuissem, memini, ipsum, Anatomes contemptoribus valere jussis, magnas mihi gratias egisse.

13. VIRO annos supra quadraginta nato, qui cannabem carminabat, pallido, sed tamen, ut videbatur, bene valenti, ante biennium attolli cœperat pars ima pectoris prope cartilaginem Ensiformem: quæ res etsi nihil ipsi afferebat incommodi; displicebat tamen. Quapropter multa, alia ab aliis indicata, imponebat remedia; sed incassum; nam magis magisque, quantumvis sensim, tumor crescebat; ut nonnihil jam in ducendo spiritu incommodaret. Accesserat ante quinquaginta dies in thoracis vertebris inferioribus dolor quasi a re gravante simul, & pungente; qui dolor interdum hinc ad lumbos, inde ad scapulas extendebatur: cum his erat lassitudo, & totius corporis infirmitas. Ante undecim autem dies totus artus inferior dexter stupore prehenditur, & mox priusquam aliquid afferri possit auxilii, nervorum resolutione, sic tamen ut movendi magis, quam sentiendi, facultas intercipiatur. Triduo post urina reddi non poterat, ut manu emoliri necesse fuerit: quod primis quidem successit diebus; sed postea aut nihil omnino educebatur, aut siquando lotium per argenteam fistulam profluere cum impetu inceperat; protinus quasi re aliqua opposita, subsistebat: & sane extremum fistulæ cavum animadvertebatur mucoso quodam, & fermè purulento humore impeditum. Animadversa quoque fuerant duo, cum primum fistula immissa est, alterum, esse aliquid prope vesicam quod fistulæ nonnihil obstaret; alterum, abdomen universum tumere, incertumque erat quanto antea. Sitiebat æger: & cum jam præ dorsi dolore jacere non posset; si jacere conaretur, multo majori cum difficultate spirabat: crura tamen, & pedes nihil tumebant. Inter hæc torquere cœperunt superiorum artuum, & trunci ipsius *tonicæ* convulsiones: quæ per intervalla recurrebant, ad quadrantem horæ perstantes, eodemque tempore tum vomitum flavi humoris ciebant, tum menti, quæ alias vigebat, quasi quasdam offundebant tenebras. Jam vero sinister quoque artus inferior non secus ac dexter, resolutione captus fuerat. Denique cum pridie quam obiret, male adeo se haberet, ut pulsus amplius non perciperentur; hi rursus paucis ante mortem horis redierunt, ægerque meliusculus esse videbatur, diutiusque tractu-rus. Sed (quod cautos facere debet Medicos, præsertim ubi convulsiones subinde redeunt) his de improviso mox revertentibus ereptus est. IN VENTRE multam aquam vidimus, eamque turbidam: intestina autem nonnullis in locis per quasdam flaccidas quasi membranas inter se conjuncta. Lien, sanus alioquin, exterius albicabat. Eodem colore erat jecur, nisi quod in medio faciei convexæ nigra macula apparebat circuli forma, nec major quam ut obolo operiri posset: sub ea erat cavea non ita profunda, quam semiconcretus sanguis implebat. Ren sinister intus, haud procul a pelvis initiis, nonnihil albi puris ostendit. Lotium, non maxima tamen copia, vesica continebat, cujus erant membranæ crassiores factæ, interiorque facies distincta vasis, quæ restitans sanguis valde conspicua reddebat. In urethra quæsitum, inventumque est quid prope vesicam argenteæ fistulæ nonnihil resisteret, quædam videlicet quasi carneæ fibrillæ, quas alias quoque vidisse memini, hinc & hinc ab lateribus Seminalis carunculæ obliquo decursu, & inter se parallelo descendentes, ibique per internam urethræ faciem extantes. Testes, iisque circumjectæ tunicæ, ipsumque adeo scrotum ab inflammatione in gangrænam vergebant. Pectoris tumor priusquam scalpello attingeretur, a me diligenter tractatus, omnino visus est fieri ab imo sterni osse, & ab annexis dexterarum costarum cartilaginibus, extrorsum, quæcunque impulisset causa plus quam deceret, curvatis. Nec me falsum dissectio ostendit, quæ & ejus curvaturæ causam docuit non illi fuisse ossi, iisque cartilaginibus continuo subjectam, sed procul sitam in ipsa thoracis Spina, quippe cujus non esse naturalem figuram, conspeximus. Sed prius in thorace hæc dumtaxat adnotatione digna deprehendimus, in pericardio turbidam aquam non paucam: ad singula cordis ostia polyposas concretiones, albas, majoresque in auriculis, exiles in arteriis: per Aortæ interiorem faciem disjecta hic illic parva, albida, subrotunda, nondum tamen dura, ossis inchoamenta, eo crebriora, quo cordi propior erat arteria: septi Transversi vasa vel minima non secus atque ab anatomica injectione, a sanguine in iis remorante conspicua. Cranii fornice, & subjecta Crassa meninge ademptis, paucæ effusi sanguinis guttæ supra Tenuem meningem sub vertice conspectæ sunt prope latus sinistrum Longitudinalis sinus: vasa autem quæ per eandem hanc meningem, hemisphærium cerebri dexterum convestientem, reptabant, valde erant sanguine distenta, & nigricantia. In anfractibus cerebri totius stagnabat aqua ferme limpida. In ventriculis aquæ vix aliquid. At multa ad magnum occipitis foramen sic ut pronum esset intelligere, illac in Spinæ tubum non defluere non potuisse, ex quo reapse mox effluxit, cum Spina ad imam thoracis partem dissecta est. Ibi alba & sana, quantum judicari poterat oculis, Medulla erat. Habita hæc sectio est circa medium Quinctilem A. 1705. in Bononiensi Incurabilium Nosocomio, consecante (ut fere in plerisque aliis quas ibidem a nobis habitas memorabimus) Amico nostro, & in dissectionibus Alumno, Viro Cl. Laurentio Bonazolio, qui tunc adolescens munere ibi Assistentis Medici fungebatur, postea autem, quo ad vixit, eo functus est, & merito quidem, in Celeberrimo illo Gymnasio, quod Valsalva secando, atque ostendendo sustinuerat.

14. Pertinet historia hæc ad morbos plures. Primum ad gibber, non ita sæpe ea se ætate ostendere incipiens: quæ causa, opinor, fuit, cur illa pectoris intumescentia multis imposuerit, unde orta esset, non agnoscentibus, atque adeo ne suspicantibus quidem. Spinæ autem in latus flexionem, si non tunc ortam, at certe fuisse tunc auctam, ea pectoris curvatura, quæ antea non erat, satis probat. Num vero ab ictu, a casu, a conatu aliquo potius quam a causa interna repetendum fuerit ejus flexionis initium, aut incrementum, incertum est. Pertinet deinde historia ad dorsi dolorem, in flexionem illam jam nimis auctam rejiciendum, fortasse & in aquam illam, sicuti in simili dolore Wepferus (*b*) censuit, quæ in Spinæ tubo crescebat. Cui aquæ facile artuum inferiorum paralysis; ut paralysi nervos quoque afficienti tum qui carneæ vesicæ membranæ, tum deinde & eos fortasse qui renibus ex parte inserviunt, gemina ischuria accepta referenda est, vesicæ videlicet primum, postea & renum; hi namque si suum plane munus exequi diebus ultimis perrexissent; longe major urinæ vis in vesica reperta esset. Ad eas igitur ischu-

(*b*) Vid. Sepulchr. T. 1. S. 15. in Schol. ad Obs. 3.

ischurias quoque, & ad paralysim hic attinet casus. Sed præterea attinet ad ascitem, cui materiam facile sufficiebat hominis sanguis, non tam fortasse a natura, quam ab sua arte pallentis, quæ quantum obesse possit respirationi, & quod consequitur, sanguini perficiendo, haud difficile est intelligere; & alibi (c) in parte indicatum est. Attinet denique ad convulsiones, quæ cum hominem confecerint; idcirco malui ad has potissimum historiam referre.

15. Erant hæ non externæ modo, sed etiam, id quod conjuncti vomitus ostendebant, internæ. Humor autem qui per hos ejiciebatur, non erat ejusmodi, ut convulsiones inducere posse videretur, velut is *fuscus*, aut *porri succo similis*, quem convulsionum fuisse causam, inde Galenus (d) intellexit, quod, ipso rejecto, illæ protinus conquievere: cujusmodi sane *æruginoso, & atro* humore *plenum totum ventriculi fundum* hic repertum fuisse, scribit Mercurialis (e), in Bergomensi Studioso, quem immanissimæ convulsiones intra viginti quatuor horas sustulerant. In proposito autem Viro credibile est, excitatas esse ab aqua tum Spinalis medullæ, tum cerebri meninges irritante tunc demum cum retineri cœpit in sanguine urinæ portio, unde aqua salsa fieret. Quod si nervi omnes qui musculos artuum inferiorum adeunt, jam penitus resoluti non fuissent; credibile est, si non æque ac artus superiores, ipseque adeo truncus, at convulsione certe aliqua prehendi inferiores quoque potuisse. Habes in Sepulchreto (f) indicatam historiam celebrem ex libro primo Epidemiorum, in qua mulieri quæ *statim inceperat* & ipsa *dolere lumbis* extenso ad collum, & caput dolore, *dextra manus languit, cum convulsione, apoplectico modo*. Agnoscunt Enarratores & paralysim, & convulsionem ejusdem manus. Sed Vallesius, ut ibidem vides, non eodem tempore; Duretus (g) eodem quidem tempore, sed paralysim in nervo, convulsionem in musculo; Martianus (h), ab utroque discrepans, & eodem tempore, & eodem in nervo. Si post tantos Viros licet aliquid subjicere; eodem quidem tempore, & in eadem parte utrumque affectum esse posse, non videtur negandum, præsertim cum Martianus luculentam suam proferat in hanc rem observationem; sed tamen aliis potius nervis, quam iisdem dissimiles adeo affectus esse imputandos. Propterea dixi, si in viro de quo loquimur, non omnes illi nervi fuissent penitus resoluti, id est si aliqui eorum qui inferiores musculos quospiam movent, vel exiliores potius aliquas musculi unius partes, quæ sint movendo membro per se impares, si illi igitur saltem fuissent integri, potuisse, magna ingruente vi convulsionis, aliquo modo aliquam artuum inferiorum partem contrahere. Certe ipsa Coacarum verba, quæ exemplo Duretus explicat illius mulieris, Martiano videntur, non modo, ut Dureto quoque, non absolutam paralysim, sed neque aliam convulsionem significare, quam *motus convulsificos leves*. In artubus autem superioribus hujus viri cum paralytici nihil esset, id est cum paterent nervi omnes vi convellenti; non mirum est, si gravissimæ, & ad quadrantem horæ perstantes convulsiones *tonicæ* sæpe ingruebant. Quarum, & *chlonicarum*, videlicet convulsivorum motuum, cum eadem causa sit; hoc uno maxime videtur differre, quod in his post brevissima intervalla, & quasi alterne; in illis continenter agat: quanquam in utrisque continenter agere fortasse, crediderim; sed in *chlonicis*, quippe levius agentem, alterne ab naturali partium seu vi, seu pondere superari: in *tonicis* autem vehementissime agere, ut ejus effectus, nisi quid aliud interpellet, persistat porro, nec morte ipsa aliquando tolli omnino posse videatur. Neque enim perpetuum est quod ponit Cæsalpinus (i), *cadavera eorum qui ex convulsione perierunt, nequaquam tensa conspici, sed relaxata*. Interdum enim id accidit quod *aliquando meminerat se vidisse*, Vesalius (k), alterum latus *etiam post mortem remansisse convulsum in quodam qui in capite fuerat vulneratus*: atque ut alia omittamus exempla; Cel. Heisterus (l) dum hominis in Nosocomio Norimbergensi ex convulsionibus mortui cadaver in Altorfino Theatro post demonstratas Operationes Chirurgicas, jam intus esset perscrutaturus, abdominis musculos ita *introrsum tractos* etiam tum reperit, ut linea alba proxime incumberet vertebris lumborum.

16. Quid autem illud sit quod præsentis causæ actionem, ut dicebamus, interpellet, ut non nisi post longa intervalla, membra iterum contrahantur, plerumque adeo obscurum est, ut nullis fere nisi ejusmodi conjecturis locum relinquat a quibus nos diximus alienos esse. Verum siquid in convulsione perdifficiles habet explicatus; nonnulla certe habent longe difficillimos in historia, quam nisi Valsalva suis in schedis adnotasset, nec facile crederem, neque hic tibi descriptam darem. Puer duodecennis, diu, sed per intervalla, doloribus ventris obnoxius, his novissime redeuntibus cum mercurium, ut vocant, dulcem ab Empirico quidem, sed congrua tamen dosi, præscriptum sumpsisset; paulo post utroque oculo cæcus fit, artusque superior, atque inferior, & caput a dextris convelluntur, flexaque permanent. Post aliquot dies videndi facultas restituitur, tempore autem interjecto etiam capitis motus. Postremo dum conatur incedere, artus inferior is qui convulsus erat, vehementer dolet; sed tamen naturalem motum recuperat. Tunc autem continuo artus superior dexter, quem pariter convulsum fuisse, diximus, multo magis, præsertim ad cubiti flexuram, convellitur: sed hæc quoque convulsio illico remittitur, & sola manus extrema convulsa restat. Quod si nunc aliquis universos hujus manus digitos conetur extendere; tunc continuo sana manus convulsione corripitur, valideque constringitur: at si unum quemlibet digitum; illico in sana manu respondens convellitur digitus, convulsione tandiu durante, quandiu violenta alterius illius durat extensio. Cæterum ex quo puer convulsionibus est captus, ventris dolores nunquam rediere.

17. JUVENEM ætate unius & viginti annorum, arte lanarium febris corripuerat, cui delirium accessit, ut vincire necesse fuerit. Remisso delirio, in Nosocomium hoc tulerunt, ubi statim sunt artuum superiorum convulsivi motus, tendinumque in carpis subsultus animadversi: in sanguine autem misso nulla quidem crusta, sed ipsius densa, compactaque substantia. Soporosa gravis se adjunxit affectio; ut, tres novissimos dies nihil locutus, decesserit. CADAVERE hoc cum usurus essem ad quædam non intra cranium dumtaxat, sed & intra superiorem Spinæ partem Discipulis ostendenda, Thorace primum aperto, nullaque in eo re adnotatione digna, præter unum prædurum pulmonum lobum, animadversa, hisque, aliisque visceribus ex partibus, quæ amovenda erant, amotis, dum quincta thoracis vertebra a sexta disjungeretur, multa aqua ex Spinæ tubo defluxit. Nonnulla quoque de Cranio exiit, cum mox circumsecaretur. Cujus fornice, subjectaque huic Crassa meninge demptis, vasa per Tenuem reptantia, ad posteriorem partem sinistri cerebri hemisphærii nigro sanguine distenta conspeximus (qualis multum, cum vasa colli secarentur, defluxerat) ibique sub eadem Tenui meninge quibusdam in locis quasi *gelatinæ* speciem, non sine aereis bullulis; quanquam nulla erat usquam graveolentia, neque id anni tempus, nimirum circiter medium Martium A. 1745. ut vix triduo a morte putrescere cadaver deberet. Dissectum cerebrum, quod erat prædurum, puncta passim per medullarem substantiam ostendit sanguinea, quæ mox in sanguineas guttas se dilatabant, multi, fluidique sanguinis indicia. Sed & in Lateralibus ventriculis, qui aquæ aliquid vix retinebant, Choroides plexus ex rubro propemodum nigricabant. Cæterum ii ventriculi æquo erant breviores. Verum id a natura: hoc autem quod dicam, a morbo partim acuto, & novissimo, partim len-

(c) Epist. 7. n. 14. (d) De loc. aff. l. 5. c. 6. (e) Prælect. ad Hippocr. Aphor. 1. libri 5.
(f) Sect. hac 13 in Schol. ad Obs. 8. (g) In Coac. l. 2. c. 12. n. 9. (h) In Epidem. l. 1. Sect. 3. & in Coac. Sect. 2. vers. 104.
(i) Quæst. Med. l. 2. c. 16. (k) Chirurg. Magn. l. 3. c. 5. (l) Eph. N. C. Cent. 2. Obs. 98. n. 2.

lento, & diuturno. Nam acuti morbi fuit quod Pinealis glandula colore erat roseo; diuturni, quod faciebus non esset anteriore, & posteriore, ut videre consuevi, depressis, sed turgentibus, aut si hoc etiam ab acuto, at certe ab lento quod duritie erat ejusmodi, ut ea percepta & suspicatus sim, & reapse intra glandulam incisam plures exiguos quasi calculos deprehenderim: in quibus unum milii grani mole, formaque; ossea autem duritie, fortasse & natura, quantum nidor admoti flammulæ subindicavit. Denique Spinali medulla a cranio ad quinctam usque thoracis vertebram diligenter inspecta, vasa sanguifera vidi quæcunque per ejus Tenuem meningem discurrunt, sanguinis adeo plena, in facie præcipue posteriore, quasi ab injecta rubicunda materia fuissent præter modum distenta. Sed & sanguifera vascula ex iis quæ Spinales nervos, præsertim quosdam, stipabant, turgidiora sanguine animadverti. Ventrem non attigi.

18. Quod pulmonum lobus prædurus fuerit, nihil ad novissimum attinet morbum, in quo nulla vitiati ejus visceris indicia sunt animadversa. Scilicet alterius morbi, & quidem gravis, aut reliquiæ illæ erant, aut fundamenta, minime in lanario miranda. Hoc enim Opificum genus ex pulmonibus plerumque laborare, atque adeo inde mori sæpenumero, videmus; quippe qui oleo sordidi, gravemque hujus halitum inter respirandum excipientes, in hypocaustis vitam fere nudi degunt, ex iisque subinde calentes exeunt, & seminudi in publicum prodeunt. Nec vero magis ad ultimam ægrotationem attinuerunt corpuscula intra glandulam Pinealem reperta, sive illa calculi, seu potius, in hac quidem, ossicula fuerunt secundum alias (*m*) memoratam Scheidii sententiam. Roseus autem ejusdem glandulæ color ab eadem videtur fuisse causa, a qua in Tenui meninge, imo in proximo annexoque plexu Choroide novissime sanguis restitit. Quæ causa an convulsio fuit quæ Tenui crispata meninge sanguifera vasa hic illic arctaverit, ut ibi sanguinis cursu tardato, proximi vasorum rami distenderentur? vides enim, idem accidisse circa medullam Spinalem qua parte nervis, qui convellebantur, Brachialibus certe prospicit: imo vides, in superiore quoque viro (*n*) eandem vasorum distentionem circum alterum cerebri hemisphærium fuisse: quod memoro, ne in hoc Juvene ad id quod præcesserat, delirium dumtaxat referas. Attamen cum minime constet, ante delirium fuisse convulsionem, possintque vasa a morientis, & mortui decubitu ac positu in certis quibusdam partibus potius quam in aliis, a fluido sanguine distendi; hic, opinor, præstabit ponere id quod multus sanguis indicat, qui ex colli vasis defluxerat, & rubra illa puncta quæ ubicunque cerebri albam substantiam secares, apparebant, ut mox in sanguineas guttas se dilatabant, videlicet omnia cerebri vasa, quæcunque id causa fecisset, fuisse sanguine distenta. Qui dum sibi per tenuissima illa vascula amplificare hic illic vias incepit, turbato in proximis medullaribus fibris spirituum motu delirium videtur excitasse; postea vero quam ea copia aggestus est, ut fibras illas premendo gravandove magis magisque constringeret, soporem, & denique mortem attulisse. Fuisse autem simul aquam multam præsertim circa medullam Spinalem, constat, fortasse ob sanguinem sua sibi copia moram injicientem, vel ab initio congestionis, effusam in qua secundum memorata antea (*o*) exempla vim meninges vellicandi, leviorem tamen quam in viro de quo ante dictum est, suspicari, nihil vetat, & ea quæ supra (*p*) indicata est, ratione qui convulsivi fierent motus, conjicere.

19. BAJULUS senex, certe canus, in idem Nosocomium illatus fuerat Kalendis Februariis anno eodem 1745. jam sine loquela, & propemodum sine pulsibus; at non sine motibus convulsivis. Itaque eodem die mortuus est. Nec plura de ejus morbo scire licuit propterea quod nullus eum domi inviserat Chirurgus, aut Medicus præter unum qui paulo ante ad ipsum adductus, sic invenerat, ut modo dictum est.

CADAVER in Gymnasium importarunt; quippe, nisi quod palmas habebat œdemate subtumidas, summum autem pectus minus altum a sinistris quam a dextris, cætera idoneum visum est ad Anatomen, quam tum docebam, magnum præsertim, & lacertosum. Hæc tamen quæ dicam, ab naturæ modo plus minusve recedebant. In Ventre jecur duriusculum, intus extraque ex subalbo, & obsolete flavo variegatum, vesicula plena bilis ex viridi flavescentis. Lien magnus, turgidusque: cujus membrana in facie convexa squamas habuit osseas duas, quarum altera non ita parva; at substantia, quamvis solito colore, nimis tamen laxa, & pultis instar. Renum alter meliori jure quam alias a non paucis fieri solet, figura poterat cum folio asari comparari; multo enim erat altero brevior, magisque in se contractus, atque curvatus. Habebat præterea non modo parvam in summo hydatidem, sed etiam sub propria sua membrana ad extremum alterum duas caveas non parvas, humoris plenas, quales ego in Adversariis (*q*) descripsi, & Willisius quoque, ut in ista ipsa Sepulchreti Sectione (*r*) vides. Vesica cum inflata esset, figuram quidem ostendit a me (*f*) animadversam; at parvitatem simul, in tanto corpore admirandam, nisi incidendo, valde crassis parietibus, eoque non ita facile extendendis reperissem; ut, quamvis cætera sana esset, vitio aliquo, ad urinam attinente, laborasse hominem, ex his quæ dicta sunt, intelligerem. Pectore integumentis, & musculis exuto, manifestum fuit, summum sternum a sinistris minus alte produci quam a dextris, sinistramque claviculam inferius propterea, quam dexteram, cum sterno committi; ut sic potius ab utero fuisse, crederes, quam ex eo quod puer sinistrum humerum gravioribus subjecisset oneribus. Pulmones a tergo, non rubentes modo, quod solent, sed & duriores fuerunt, hactenus tamen, ut præteriti olim morbi indicium, certe non ultimi hujus, facerent. Eos dum a fronte contuebar, rem animadverti quam nunquam antea. Inter dexteros enim lobos superiorem, atque inferiorem, corpus erat interjectum, latum sesquidigitum, longum tres digitos, quatuorve, album, quasi ex pinguedine constaret, membranis quibusdam intercepta. Sed diligentius perscrutando cum ramos intus perspicerem ex solitis cartilagineis frustis compactos, & dextero bronchio demum annexos, atque adeo continuatos; plane intellexi, fuisse olim tertium illum parvum, sive medium dexteri pulmonis lobum, qui postea, quæcunque fuisset causa, quasi effœtus, atque emortuus, ita substantiam, vasaque sua contraxisset, ut neque colore, neque mollitie, neque structura pulmonem amplius referret. Intra pericardium durius quam soleat, cor erat pinguedine opertum: cujus valvulæ Tricuspides, & Mitrales oras imas habebant, ut sæpe alias vidi, crassiores, duriores, & leviter hic illic quasi glandulis tuberosas; Semilunares autem non solum hic illic erant duræ, sed & quibusdam locis osseæ; ut minus postea mirum fuerit, in facie interna arteriæ Magnæ tum proxima, tum longe remota, videlicet in Iliacis usque, albidas maculas huc illuc disjectas occurrisse, futuræ olim ossificationis indicia. Septum Transversum, utra liberet facie inspiceres sive in sua sede, sive ex hac detractum, omnino habebat foramen per quod gula trajicitur, multo quam soleat, brevius, ut nunquam sic vidisse meminerim. Cranium denique cum circum secarent, aqua, sed non adeo multa, ex ejus cavo defluxerat. Cerebrum inspiciens, *gelatinæ* speciem vidi sub Tenui meninge, vasa autem quæ per Lateralium ventriculorum parietes reptant, sanguine tumidiora: sed nihil præterea, persecando, adnotatione dignum.

20. Omissis cæteris quæ ad historiam absolvendam scripsi, quamvis alia alio pertineant; postrema hæc pauca restant quæ ad convulsivorum motuum causam videri possint attinere. Quod si in hoc

(*m*) Epist. 5. n. 12. (*n*) n. 13. (*o*) n. 6. (*p*) n. 15. (*q*) III. Animad. 33. (*r*) 13. Obs. 1.
(*f*) Epist. Anat. 1. n. 61.

in hoc homine aliter rem conjicere forte malueris; non repugnabo. Erat enim maxime debilis, & morti jam proximus, cum in eo sunt illi motus animadversi. *In maxima autem debilitate spasmi*, inquit Boerhaavius (*t*), *& in animale moribundo solent praecedere convulsiones*; non quod aucta sit vis musculorum se contrahentium, sed quod imminuta sit vis eorum antagonistarum, ut in paralysi. Quo sunt qui referunt illa Hippocratis: *Convulsio ex haemorrhagia lethalis* in *aphor. V. n.* 2. *Convulsio ex helleborismo lethalis*, ibid. *n.* 1. Qui etsi memoria ex parte labuntur; tu a vero tamen non adeo fortasse aberrabis, si convulsionem quam mox (*u*) Hippocrates *malam* pronunciat, nimiae sive haemorrhagiae, sive purgationi supervenientem, interdum saltem inopiae adscripseris sanguinis, & spirituum tantae, ut cum in omnes aeque musculos influere non possint, horum illi cedant in quos minus, illi autem superent in quos plus infertur, quod, si persistat, convulsionem *tonicam* repraesentat: sed si illae vices, sicut in ea summa rerum perturbatione facile est, mox aliter, atque aliter commutentur; subsultus, nimirum, & *chlonicae* convulsionis imago exsistit. Neque enim revera, & proprie ibi est convulsio, ubi musculi ob resolutionem antagonistarum se contrahunt, contractique possunt facile, & sine dolore, admotis manibus, extendi. In hoc igitur homine si imaginem potius quandam convulsivorum motuum, quam hos ipsos fuisse, volueris; ob ejus summam debilitatem, non pertinaciter refragabor.

21. Veras autem, & proprie dictas convulsiones, nulla interveniente paralysi, ut ex nervorum puncturis, & vellicationibus cum in vulneratis hominibus, tum in bestiis praesertim experiendi causa, excitari, notissimum est, atque inter omnes pervulgatum. Quod & dolor confirmat, cum *tonica* convulsione tunc praecipue conjunctus, cum musculos contractos, ut paulo ante indicabam, manu quis extendere conatur, membrumque in oppositam figuram reducere. Sed & curatio comprobat ejusmodi certe quae in paralysi noceret. Memini, de Albertino me audire, fuisse nefarium Chymicum, qui plus laboris, atque artis quam alii ad remedia, insumeret ipse ad venenum parandum praesentissimum, & quod si perficere potuisset, sperabat halitu necaturum. Cum ergo multa, & varia quae reticere satius est (plura enim de hoc genere imprudenter Medici praesertim quidam chartis mandarunt, quae utinam possent aboleri) sceleftus ille in vitreum vas conjecisset, longoque tempore, ac magno, multiplicique artificio de malis jam multo pejora reddidisset; meritum sceleris fructum cepit. Cum enim vas, inter transferendum prolapsus, perfregisset, impensarum, temporis, laborum perditorum dolore propemodum insanus, quidquid potuit effusi liquoris, spongia continuo excipere, inque aliud vas exprimere ausus est. Ecce autem convulsionibus prehenditur tam vehementibus, ut raptim in cubile delatus, mox earum vi in humum dejectus sit, ubi, cito interea accersitus, Albertinus interveniens hominem invenit serpentis instar se contorquentem, atque oculis extantibus, exertaque lingua horrendum in modum mugientem. Cum in gravissimo casu pluribus auxiliis usus esset; nihil aeque profuit, ac demittere totum hominem in tepidum oleum; sic enim convulsiones quievere. Antonius autem Vallisnerius narrabat, cum Vir Patricius convulsivis affectionibus jam annum laboraret, nec caetera juvissent; successisse sibi curationem nihil aliud imperanti, nisi ut loco coenae uncias duas sumere assuesceret olei ex dulcibus amygdalis recens expressi. Verum in re obvia satis sit duo haec exempla, a Clarissimis duobus Viris accepta, alterum acuti, alterum diuturni morbi, commemorasse. Hactenus de Convulsione. De Paralysi autem proximis Litteris scribemus. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XI.

Agitur de Paralysi.

Ut ad Epilepsiam Convulsio se habet, de qua superioribus Litteris scriptum est; ita ad Apoplexiam Paralysis, de qua protinus scribemus. Nam quod proxime in Sepulchreto succedit Sectio de Stupore, Torpore, Tremore, Horrore, Rigore, Anxietate; nimirum intelligis, harum Affectionum alias ad Paralysim, alias ad Convulsionem, alias alio attinere: quod & Observationes indicant in eam Sectionem collatae, quippe quae, si de multis praecipuas excipias, aliae ex aliis, ut videbis, Sectionibus depromptae sunt. Quin Sectio ipsa XV. quae inscribitur de Paralysi, non paucas habet aliunde pariter repetitas. Nos vero consuetudinem tuebimur nostram, nullasque huc ex superioribus quae de Apoplexia sunt, Epistolis, aut ex aliis, quas olim accipies, ad Ictus, & Vulnera pertinentibus, Paralysis observationes referemus. Itaque tres, haud amplius, dabimus ex Valsalvae schedis, quatuor ex nostris.

2. SEXAGENARIUS Senex alvi fluxu cum torminibus, & assiduis praeterea vigiliis vexatus, cydoniorum oleo abdomen inungit. Et quanquam fluxus ad mortem usque perduravit; insequenti tamen nocte, nullo alio capitis praevio symptomate, ex improviso corripitur hemiplexia, ut totam corporis partem dexteram immobilem habeat. At primo quidem die a venae sectionis sensu, & ab irritamentis plantarum pedum nonnihil & manum, & pedem movere potuit; postridie tamen nihil omnino potuit. Quod ad reliqua attinet; dexter oculus erat semioccIusus, malae rubebant, vix loquebatur, & loquens balbutiebat; nutibus tamen sic interrogantibus respondebat, ut sensus internos vigere, intelligeres. Facilis initio erat respiratio: sed difficilis reddita est uno aut altero ante mortem die, quae contigit ineunte die quarto.

DUM E CRANIO cerebrum eximitur, & praesertim dum Infundibulum a glandula Pituitaria dividitur, limpidum serum, & fluidus sanguis erumpit. A sinistris ad latera sanguiferorum meningum vasorum, paululum materiae animadversum est *gelatinam* referentis. A sinistris pariter sub Tenui meninge, ipsa cerebri substantia duobus in locis erat nonnihil erosa: id quod in ejusdem lateris ventriculo manifestius fuit. Nam Striatum corpus ob erosionem, ab sero quod in ventriculis stagnabat, fortasse factam, ab reliquo cerebro omnino separatum inventum est.

3. Quaecunque demum causa fuerit istius separationis corporis Striati; quam saepe soleat ab eorum alterutrius, aut ejus viciniae laesione fieri hemiplexia, a nobis est III. ad te Epistola (*a*) satis ostensum. Huc adde quod Sepulchretum (*b*) docet, Willisium quoque inspectis aliquoties cadaveribus *a longa paralysi & gravissima nervorum resolutione defunctorum, deprehendisse semper haec corpora prae aliis in cerebro minus firma, instar amurcae discolorata, & striis multum obliteratis*.

4. SENEX alter eadem aetate repente cadit, simulque dextera parte corporis sentiendi, movendique facultatem amittit: interrogatus, vix respondet, idque balbutiens. Toto quo superstes fuit, tempore parum minxit, alvum autem nunquam, nisi ope enematum, exoneravit. Denique initio diei vigesimae primae, difficili accedente superexspiratione moritur.

THORACE aperto, pulmones, & praesertim dexter, in posteriore parte phlegmone correpti inveniuntur. Singuli ventriculi cordis singulas mediocres poly-

(*t*) Praelect. in Instit. §. 401. (*u*) Sect. 5. Aph. 3. & 4. (*a*) n. 18. (*b*) Sect. hac 15. Obs. 1.

polypoſas concretiones habebant, in proxima vaſa productas. In Cranii ſectione Craſſiore meninge læſa, aqua limpida erumpit. Eadem in dextero cerebri ventriculo reperitur: in ſiniſtro autem æruginis colore infecta, quæ in ejus baſi ulceroſam cavitatem effecerat.

5. Baſim Lateralis ventriculi facit, ut noſti, corpus Striatum non parva ex parte. Ejus, aut viciniæ læſio minor, minuſve acuta, quam in priore, ſinere potuit, hominem diutius vitam trahere. Cæterum aqua æruginoſa an ulcus ipſa induxit? an ab ulcere producta eſt? Cum limpida eſſet in ventriculo dextero; in ſiniſtro videtur ab ulcere infecta eſſe eo colore, quem ſibi favere, fortaſſe exiſtimaſſet Willíſius, quippe paralyſis ejuſmodi *ſemper* eſſe cauſam credens, *materiem extraneam, & quaſi vitriolicam*, id quod in Sepulchreto quoque (*c*) commemoratur. Quid autem ulcus iſtud fuiſſe putemus, poſterius (*d*) indicabimus.

6. SENEX annos ſeptuaginta natus, qui valde edax fuerat, apoplexia multo antea prehenſus, & poſt hanc paralyſi tota corporis parte dextera, parte altera ſæpius convulſivis motibus agitabatur: mente non conſtabat: calculos interdum cum lotio reddebat.

MORTUI Ventre aperto, conſpectum eſt omentum eo retractum, ut totam ventriculi anteriorem partem obtegeret. Hepatis autem ſiniſter lobus, qui ventriculi partem ſolet obducere, vix hunc tangebat, quippe abductus a diaphragmate, cui firmiter annexus erat. Porro ventriculus, etſi erat corrugatus; tamen, poſtquam extenſus fuit, inventus eſt amplior quam plerumque ſolet. Lien autem manifeſte erat duplo major quam par eſſet, colore autem perobſcuro. In rene ſiniſtro calculi deprehenſi ſunt quatuor, unus caſtaneæ magnitudine; reliqui minores. Thorax recluſus non eſt. Dum Cerebrum e cranio eximitur, ſerum quod inter Craſſam, & Tenuem meningem continebatur, emanat. In ventriculo ſiniſtro plexus Choroides habebat corpus phaſeoli magnitudine, ex variis conſtans hydatidibus: ſub eodemque ventriculo ſinus erat, cujus parietes ſubſtantia cerebri faciebat flava ac flaccida, quæ corrupta videbatur.

7. Senex hic tertius, quippe cæteris ætate provectior, ac præterea, quod ventriculi ipſa amplitudo confirmabat, edacior, non hemiplexia tantum, ut illi, correptus fuerat, ſed & *renum paſſionibus*, atque *apoplexia*, quas cæteroquin Hippocrates (*e*) inter ſenum morbos connumeravit, ad hæc deſipientia, denique & motibus convulſivis in ſiniſtra corporis parte, a ſero, ut opinor, ſalſo, quod ut inter meninges erat, ſic utrinque irritando, dexteram quoque convulſiſſet, niſi hæc antea reſoluta eſſet. Reſolutionis autem cauſam hic etiam vides ſub Laterali ventriculo, hoc eſt ſub corpore Striato ejuſve vicinia. Quod vero viciniam quoque comprehendimus, tum obſervationes alias propoſitæ, tum illa etiam facit qua Chriſtianus Vaterus (*f*) poſt alterius brachii paralyſim, oſſiculum, vel *concretum* gypſeum duriſſimum in oppoſito nervorum thalamo deprehendit.

8. Eandem autem illam quam hoc in ſene, ultimo loco deſcripſi cerebri læſionem ut diuturnæ hemiplexiæ, ſic antiquæ etiam apoplexiæ cauſam fuiſſe, non dubito, eorum memor quæ ſecundum Brunneri obſervationem, & judicium ad te alias (*g*) ſcripſi. Nimirum quem Valſalva ſinum appellavit, cujus parietes corrupta faceret ſubſtantia cerebri, mediocrem olim cavernam, repente productam, fuiſſe cenſeo ea ratione qua alia ad te Epiſtola (*h*) declaravi, quæ arte deinde, & præſertim natura adjuvante, ſe contraxerit in ſinus modum. Sic eodem ſpectaſſe minorem illam cavernam credidi, ſemiſiccato muco plenam, quam cum longe ampliore, ſanguine referta, in apoplectica muliere deſcripſi (*i*). Nec multum fortaſſe a recto aberrarem, ſi ejuſdem pene fuiſſe generis illas quoque duas cavernas, dicerem, quas de Epilepſia ſcribens (*k*) in viro, itemque in muliere memoravi, minorem in hac, & ſero plenam, quod ex parte nigricabat, & fila quaſi quædam habebat, majorem in illo, & cum ſero, ſanguinis portionem intra inæquales parietes continentem: quanquam ibi mali apoſtematis, abſceſſuſve nomine complecti, cum videri poſſent illa quidem ab ictu, hæc vero ab lue venerea ſenſim productæ: quæ res; ne de utriuſque ſede quidquam dicamus; fortaſſe fecit, ne ad cætera incommoda apoplexia acceſſerit, aut artuum reſolutio: quæ neque ad vertiginem vituli acceſſiſſe legimus, cujus in cerebri ipſa ſubſtantia tres hydatides, ovi columbini magnitudine, humore limpido plenas deprehendit Brunnerus (*l*). Tamen quod ſenſim, & ab ſero magis quam ab ſanguine, cavernæ quædam producantur, non ideo ex eroſis, aut ex diſruptis vaſculorum cerebri tunicis fieri non poſſent. Imo poſſunt, modo levis adeo ſit eroſio illa, aut diſruptio, ut lente exſudet potius quam erumpat ſanguinis portio, eaque ſeroſa magis quam craſſa: quo facit ſanguinis ipſius in quibuſdam corporibus natura magis aquoſa, copia minor, motus ſegnior. Quod ſi hæ cavernæ diſrumpantur; non multo ſecus ac illæ quæ ſanguinis plenæ ſunt (*m*), nil aliud quam ulcera fuiſſe, in cadaveribus videri poſſunt: idque in eo qui ſupra (*n*) deſcriptus eſt, ſecundo ſene accidit, ut opinor, unde aqua infecta ſit æruginis colore. Nam in primo (*o*) fluidus, qui cum ſero limpido eruperat, ſanguis cavernam indicat, quæ Striatum corpus ab reliquo cerebro ſeparaverat, ad eas magis acceſſiſſe quæ minus lente fiunt, & III. Epiſtola (*p*) expoſitæ ſunt.

9. Quæ omnia cum bene perpenderis; tum legas velim in Sepulchreto (*q*) illam Wepferi obſervationem, in qua anatomen deſcribens hemiplecticæ Virginis, duas in dextero cerebri ventriculo proponit cavernas, alteram ovi gallinacei magnitudine nondum apertam, alteram, quam etſi in recludendo ventriculo forte diruperat, tamen ex copia effuſæ aquæ turbidæ qualem in prima quoque invenit, *non multo hac minorem fuiſſe*, in ſubjectis Scholiis exiſtimat, præterea autem ait, *in fundo, & ad latera* ventriculi, *corpora Striata, & portionem corporis Calloſi exulcerata, inæqualia, & quaſi lacera apparuiſſe*. Verum ſi diligentius omnia attendas; proclive erit intelligere, *ſuperficiem* hanc quæ *inæqualis, & quaſi exeſa & exulcerata apparuit*, non extra diſruptam cavernam, ſed intra ipſam fuiſſe. Si enim caverna hæc fuiſſet, ut illa integra, *peculiari tunica, craſſitie pennæ columbinæ, veſtita*, aut certe, ſi, ut illa, *folliculo incluſa*, ut videtur indicare, cum ambas *folliculos* vocat; profecto & hujus tunicam, & ſedem, ut illius, deſcripſiſſet, neque magnitudinem ex ſola aquæ copia *divinare* coactus eſſet. Igitur nullo folliculo hanc quidem proprie comprehenſam crediderim; ſed ejus parietes illam ipſam fuiſſe ſubſtantiam, quæ, poſtquam caverna diſrupta eſt, quaſi exeſa, & exulcerata apparuit.

10. Cæterum laudatam alias (*r*) Valſalvæ doctrinam haud ſecus ac triplex propoſitorum ſenum diſſectio, hæc quoque Wepferi comprobat obſervatio. Fuerat enim hemiplexia in latere corporis ſiniſtro, cum læſio, ut vidimus, in ventriculo eſſet cerebri dextero: id quod antequam hanc Sepulchreti Sectionem diligentius verſarem, nunquam attenderam, ut neque in Obſervatione, quæ ibidem eſt, altera (*ſ*) Joannis Bauhini, in illo eodem ſiniſtro latere paralyſim, apoſtema autem fuiſſe in cerebri parte dextera. Sed nimirum non tam mirandum eſt, hæc me fugiſſe, quam Wepferum, qui rem ſemel iterumque jam viderat (*t*), parvi adeo feciſſe. *Non equidem nego*, inquit (*u*), *tumores iſtos ventriculi dextri ad Hemiplegiam ſiniſtri lateris ſymbolum ſuum contuliſſe, nam ipſemet cum plurimis aliis obſervavi uno latere affecto, oppoſitum paralyſi correptum fuiſſe: verum ſociam, & forſan primariam cauſam Hemiplegiæ, ſerum extitiſſe arbitror*, illud videlicet, quo poſtea cerebri porulos obſtructos fuiſſe, exiſtimabat. Niſi dixiſſet, id ſe *cum plurimis aliis* obſervaviſſe; ſuſpicari aliquis poſſet, idem quod Valſalva poſtea, id eſt ab interna cauſa factum in longa diſſe-

(*c*) Schol. ad hujus Sect. Obſ. 2. (*d*) n. 8. (*e*) Sect. 3. Aph. 31. (*f*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obſ. 165. (*g*) Epiſt. 2. n. 16. (*h*) Epiſt. 3. n. 3. 8. 9. (*i*) Ibid. n. 6. (*k*) Epiſt. 9. n. 20. & 23. (*l*) Sepulchr. l. 1. S. 16. in Addit. Schol. ad Obſ. 12. (*m*) Epiſt. 3. n. 3. (*n*) n. 4. (*o*) n. 2. (*p*) n. 3. 8. 9. (*q*) Sect. hac 15. Obſ. 4. (*r*) Epiſt. 3. n. 16. 17. (*ſ*) 18. (*t*) Vid. Epiſt. cit. 3. n. 17. (*u*) in Schol. ad cit. Obſ.

diſſectionum ſerie animadvertiſſe. Nunc idem intelligimus quod *plurimi alii* antea, id eſt ab ictibus, & vulneribus, Wepferum vidiſſe. Porro non his tumoribus ſolum, parum tribuit, partem cerebri dexteram in ejuſmodi loco tandiu comprimentibus, & quod conſequitur, ſpirituum influxum in Spinalis medullæ ſiniſtram partem longo tempore minuentibus: ne huic quidem medullæ parti, quæ propterea fortaſſe *dextra minor videbatur*, plus cenſuit tribuendum. *Neque multum*, inquit, *ad hujus rei demonſtrationem confert medulla ſpinalis ſiniſtra minor dextra; ſi enim præternaturale quidpiam fuiſſet, æque pes ac brachium ad motum impotens permanſiſſet*; quaſi vero hoc diſcrimen plerumque in hemiplecticis non occurreret, nec ipſe paulo ante diſcriminis cauſam indicaſſet in labe adverſus remedia pertinaciori *nervorum axillarium, qui graciliores & teneriores ſunt nervis ex oſſe ſacro ad femora & pedes deſcendentibus*. Nam quod profuiſſe, ait, *curationem, quæ peragebatur ſerum diſcutientibus, abſorbentibus, & evacuantibus*; ſcilicet profuit, ſerum deducendo atque avertendo, quo tumores antea magis, opinor, diſtendebantur, natura primum adjuvante per *creberrimam copioſamque* mictionem, tum aliis etiam morbis, aſcite videlicet, ac late fuſo œdemate, & flavæ aquæ copia intra meninges redundante, in quam illa rejici poſſunt quæ alioqui tumores illos augeri, videbantur indicare. Quæ omnia tamen ſic velim accipias, ut dicta intelligas, non ut Wepfero, ipſe adverſer, cujus memoriam, & egregia merita quanti faciam, non ignoras; ſed ne te quidquam celem de conjecturis, quales eæ cunque ſint, circa has res meis, quibus non plus tribues quam volueris. Sed hiſtoriis Valſalvæ expoſitis, ad meas veniamus.

11. AGRICOLA annos natus, ut videbatur, ad quadraginta in Bononienſi S. Mariæ de Morte Noſocomio decumbebat. Is primum in thorace correptus fuerat dolore vago, cum punctionis ſenſu: tum linguæ deinde, & dexterorum artuum reſolutione, ut tamen movere nonnihil poſſet. Inter hæc notos agnoſcere, & intelligere videbatur: mox nihil. Vehemens erat pulſus, & frequens; ſed æqualis. Reſpiratio; ſi ultimum vitæ tempus excipias; non mala. MORTUI Venter maximum eorum quos ad id tempus videram, lienem oſtendit, cætera, ſenſuum judicio, ſanum: jecinoris autem limbum inferiorem liveſcentem. Thorax utraque in parte mediocrem ſanguinolentæ aquæ copiam habuit, tum pulmones pleuræ adhærentes poſteriore facie, cæterum, etſi intus extraque ibi rubebant, non duros. In pericardio aqua craſſa, ſed pauca, eique ſimilis in qua caro recens lota eſt. Cor flaccidum non ſecus ac cæteri muſculi, in ejuſque dextera auricula & ventriculo magna polypoſa concretio, muci inſtar ſubflavi. Hac firmior erat altera quæ Pulmonarem venam tenebat, aſcendens quaſi a quadam baſi, ab *excreſcentia*, cui annectebatur, coloris cinerei, valvulis Mitralibus innata. Dum e Cranio cerebrum educebatur, aqua erupit quæ inter Craſſam fuerat, Tenuemque meningem, imo inter hanc quoque, & cerebrum, a quo hæc propterea nullo negotio ſeparabatur. Vaſorum trunculi qui per ejuſdem meningis ſuperiora feruntur, ſanguine erant diſtenti. Subſtantia cerebri laxa. Lateralibus apertis ventriculis, natibuſque, & teſtibus cum Pineali glandula retectis, hanc pene totam ex flava, & duriuſcula, friabili tamen, materia conſtare, inveni; quatuor autem illarum protuberantiarum colorem ad flavum vergere. Dextero, & ſiniſtro ventriculo aliquid aquæ inerat, ejus ſimilis, niſi quod craſſa non erat, quæ in pericardio deſcripta eſt. Et ſuperficies quidem utriuſque ventriculi minus erat lævis, quam ſolet: ſed in ſiniſtro fuit præterea vitium quod magis in oculos incurreret. Nam præterquam quod flavus, & quaſi diffluens erat ille medullaris tractus qui interjicitur inter Optici nervi Thalamum, & corpus Striatum, hoc ipſum corpus, ſi cum dextero comparares, multo ſtrigoſius quaſi a tabe quadam factum, ſubſidebat, & ex ejus medio tuberculum prominebat maximæ fabæ magnitudine, & figura, colore autem rubro, qualis in cute conſpicitur cum recens ſugillata eſt. Quod ſectum, nihil peculiare oſtendit præter eandem rubedinem, cum reliquum Striatum corpus totum flaveſceret, eaque eſſet laxitate, ut quaſi difflueret.

12. Hiſtoriæ hujus alias partes conſiderabimus alio tempore. Nunc illud propter quod hic potiſſimum ſcripta eſt, vides, ut non minus quam quæ ſupra aut propoſitæ, aut commemoratæ ſunt, Williſii, & Valſalvæ doctrinas confirmet; hujus, quia vitium in latere fuit cerebri oppoſito ei corporis lateri quod erat reſolutum; illius (*x*), quia in reſolutione etiam nec diuturna, nec gravi, vitium fuit non modo in vicinia Striati corporis, ſed in hoc ipſo, & ſane ejuſmodi, ut decolor eſſet, ac minus firmum. Hæc poteris ad illa addere quæ ſcripſimus Epiſtola III. (*y*) de graviſſimis ut plurimum inter omnes partes cerebri corporis Striati, aut ejus viciniæ læſionibus: & ſi licet non ejuſdem generis vitia conferre inter ſe; vereri magis poteris, ne caſui imputandum ſit quod ex illis Obſervationibus pene omnes vitium exhibeant a dextris, quando hactenus in his Litteris deſcriptæ tres ex Valſalvæ ſchedis, una ex noſtris, omnes proponunt a ſiniſtris. Noſtræ hujus eſt; niſi quod viciſſim vitium proponit a dextris; in eo perſimilis Obſervatio Peyronii (*z*) quod in medio ferme Striati corporis durum tuberculum, fabæ multum depreſſæ craſſitudine, profert ex adoleſcente, cui latus oppoſitum cœperat paralyſi laborare. Nunc poſtquam tot a nobis hac, aliiſque Epiſtolis tum propoſita, tum memorata legiſti exempla noxarum gravium, quæ Striatorum corporum læſiones ſunt conſecutæ; jam tanto libentius probabis quod Cl. Langhanſius (*a*), ſpectatis obſervationibus noſtrarum ſimilibus, ſcripſit, has Striatas protuberantias eſſe partes cerebri nobiliſſimas, nec mirandum, cum maximam ejus crurum portionem faciant, & quod conſequitur, Medullæ trunco originem præbeant, ſi læſis ipſis, & cerebrum, & reliquum corpus magnis, ut oſtenſum eſt, morbis, ſæpiuſque funeſtis afficiatur.

13. SENEX, qui ex apoplexia hemiplecticus tota corporis parte dextera; ſi caput, quod valebat, excipias; neque ſentiendi, neque movendi ullam facultatem retinuerat, in Bononienſe Incurabilium Noſocomium admiſſus eſt. Ibi febre correptus, & ſpirandi difficultate; quam tamen neque ponderis, neque doloris ullius ſenſus in thorace, comitabatur; imbecillo ultimis diebus pulſu, & penis grangræna accedente mortuus eſt A. 1704. VENTER nihil, præter inteſtina aere turgida, præbuit adnotandum. Thoracis ſiniſtra cavea aquam habuit, ſed paucam: dextera ſuperiorem pulmonis lobum ex nigro purpureum, durum, compactaque ſubſtantia. Nihil aquæ in pericardio: cor autem adeo flaccidum, ut nunquam antea ſic vidiſſem; in ſe enim ita conciderat, vix ut digiti craſſitudinem æquaret. Sed & muſculi alii laxiſſimi. E Cranio, inter ſecandum, aqua defluxit non pauca: quæ mox & ad cerebri baſim, & in vertebrarum tubo conſpecta eſt. In Lateralibus etiam ventriculis aliqua ejus portio fuit: major autem fuerat, ut opinor, ſub Tenui meninge; hæc certe qua ſulcis inter anfractus cerebri interjectis reſpondebat, propemodum albicabat. Præter hæc, nihil in cerebro, aut cerebello adnotatione dignum, niſi quod in plexu Choroide, ſaltem a ſiniſtris, veſiculæ erant aqua turgidæ.

14. Senis hujus, quem pulmonis ſuſtulit inflammatio, hemiplexiæ cauſam noli credere a me facile in iis ſtatui veſiculis, quæ in parte reſolutæ oppoſita turgebant; ſic enim ſæpius vel ſine ulla paralyſi invenire conſuevimus. Multo autem minus in aqua ſtatuo intra cranium reperta, quippe quæ non ſiniſtram magis cerebri partem premebat, quam dexteram. Quod miror quoſdam, & in his Williſium, ut in Sectione iſta

Sepul-

(*x*) Vid. ſupra, n. 3. (*y*) n. 18. (*z*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1741. Quatrieme Obſerv.
(*a*) Diſſ. de conſenſu part. corp. hum. §. 88.

Sepulchreti XV. (*b*) vides (nisi quid forte Lugdunensis, nedum Genevensis typographi incuria deest) non attendisse; neque enim ab illuvie serosa & sanguinea anteriorem cerebri cavitatem implente, unius potius, quam alterius corporis Striati compressionem, laterisque resolutionem deduxisset. Quid ergo est? Mox postquam aliam subjecero Observationem, conjiciam (*c*). Neque enim tam difficile id puto, quam si ex me quæreres, cum Generosissimus Senex (*d*) simul hemiplexia, simul ictero correptus esset, qui fieri potuerit, ut intra idem latus dexterum, quod erat resolutum, se *accurate* adeo contineret aurigo, *ut etiam nasi dextrum latus icteritium esset, sinistrum vero colorem naturalem retineret*, quando idem flavum sanguinis serum non minus circumibat per sinistrum latus, quam per dexterum; nisi forte credas, per laxiores hujus fibras lentius promotum, magis inficere potuisse.

15. ANICULA ex apoplexia jam tres annos hemiplectica sic tamen, ut sentiendi facultatem retineret, accedente ob decubitum, an aliam ob causam clunis gangræna, octo ante diebus in idem fuerat in quod Senem diximus, Nosocomium excepta. Ubi intra paucos dies vehementi dolore correpta est, primum resoluti humeri, mox etiam linguæ: quæ inspectæ partes nihil, quod sub sensum caderet, vitii ostendebant. Dolorem aphonia excepit, hanc mors, quæ sensim tamen, & sine ullo resolutionis incremento accessit. CAPUT, & collum dumtaxat hujus mulieris dissecta sunt. In collo id glandulæ Thyroidææ vitium deprehendi, quod alibi (*e*) descriptum, hic iterare minus attinet: præterea in quodam arteriæ vicinæ trunculo concretionem inter tunicas ex flava materia media inter mollem, atque friabilem, parvam illam quidem, sed ita introrsum extuberantem, ut trunculi cavum angustius faceret: denique in altera Parotide parva frusta ex materia quasi tartarea, quæ mora postea in osseam duritiem transivit.

Verum antequam collum, & caput attingerem, dum illud a thorace dividerent, tantam vim aquæ ex vertebrarum canali tum superiore, tum inferiore erupisse, testati sunt, quantum vinarium vas, quod *boccale* vocitant, impleri posse, existimarent. Itaque pauca circa cerebrum, pauca in ejus ventriculis superfuit: præter quam, nihil aliud quod adnotatione dignum esset, invenimus.

16. Ex gangræna quidem, pessimi generis particulas in alveum sanguinis relatas, cum linguæ nervos, tum alios aliquos invasisse eorum potissimum qui ob triennem humeri quietem minus fortasse resistebant, doloresque illos intulisse, non difficile est explicatu. Sed non propterea intelligitur, quomodo tanta aquæ copia intra cranium, & vertebrarum tubum congesta sit, & cum sit, aphoniam quidem, & mortem, sed non simul reliqua apoplexiæ legitimæ symptomata invexerit. Num quod paulatim ad tantam illam copiam pervenerit? (*f*) Et credere quidem possumus, jam tum ab hemiplexiæ initio multum aquæ in eo tubo, sive, ut vocant, in Sacra fistula fuisse. Sic enim sæpe in paralyticis invenitur, ut Coiterus præmonstravit, cujus habes in Sepulchreto Observationes (*g*), tum deinde Wepferus, qui ad id facile inquirendum, omnibus jam e cranio detractis, tum statuere hoc humilius solebat, ut per Sacræ fistulæ ostium declivem ab ea egressum haberet humor: quod a plerisque aliis in certorum quorundam cadaverum sectionibus neglectum, nos certe aut eadem, aut alia ratione sæpe inquirere non omisimus, ut ex superiore etiam Epistola (*h*) intelligere potuisti. Wepferi autem observationes non in hac modo Sectione (*i*), sed in II. quoque (*k*) videas, præsertim in quibus *multum*, aut *plurimum* seri ex ostio illo exire, conspexit. Nam in qua *ad unciam* vidit effluere, ea minoris facienda est, si quod ipsi, & Coitero videtur fuisse incognitum, secundum naturam quidem humoris aliqua copia in ima Sacra fistula est agnoscenda; qua de re quid nobis exploratum sit, erit alibi dicendi locus; neque enim difficile est, ut in cadaveris gestatione, aut multiplici, ut sæpius fit, volutatione ejus naturalis humoris portio ab imo ad summum fistulæ transeat. Verum cum aut copia multo majori, aut alia ac debeat, natura est, intelligere quidem licet, quemadmodum aut hac alia natura lædat, aut ea multo majori copia non jam nervos illos infimos Caudæ Equinæ, sed ipsum longe teneriorem, quem circumfundat, Spinalis medullæ truncum aut magis premendo, aut laxando, inferat artuum resolutionem: sed qui fiat, ut cum illum undique circumfundit; tamen a dextero magis latere, quam a sinistro, aut a sinistro magis, quam a dextero, premat laxetve, ut lateris illius, non hujus, aut hujus, non illius paralysim faciat, intelligere non licet. Igitur quæ nos difficultas circa aquam in cranio tenebat (*l*), eadem in Sacra quoque fistula detinet, nisi aliquid præterea huc adjiciamus.

17. Id autem repetendum videtur a præcedente alterius partis aut cerebri, aut Spinalis medullæ dispositione, sive hæc a natura sit, sive a morbo: ut si minus firmam quam altera, intimam habeat structuram, aut si, velut in ea apoplexia quam alias (*m*) a meningum convulsione fieri, proposuimus, alterum cerebri hemisphærium a vehementiori suæ meningis convulsione magis quam alterum, constrictum fuerit. Jam vero si ad nativam, aut si ad relictam a morbo in altero latere imbecillitatem ejusmodi, quæ per se quidem obesse vix posset, si ad eam, inquam, undique circumjectæ vis aquæ accedat; nimirum intelligis, cui vi firmius latus cerebri resistat, aut Medullæ, eidem infirmius non posse resistere.

18. Quod autem de cerebro, ejusque appendice medulla Spinali per suarum meningum convulsiones læsis dicebam, idem quoque de nervis ab illo, aut ab hac proficiscentibus & alias (*n*) dixi, & nunc etiam tanto libentius dico, quanto facilius est intelligere, non Tenuem modo, sed & Crassam meningem circum eos quos convestiunt, nervos undique posse contrahi, quam circa alterum cerebri, aut Spinalis medullæ latus. Sic in adolescente (*o*) qui ex vermibus intestina irritantibus, linguæ paralysi corripiebatur, intra aliquot dies solvenda, sed cum ventris torminibus recurrente singulis mensibus, rem ego ex convulsione explicabo per consensum quendam ad meninges quæ linguæ nervos cingunt, producta, levi quidem, ut facile paralysis solvebatur, sed cum intestinorum convulsiones redibant, ipsa quoque redeunte. Igitur si nervos quoslibet, non ex durioribus tamen, convulsæ aut meninges suæ, aut contiguæ musculosæ fibræ constringant, aut si non valde constrictos, & mox sic satis restitutos circumfusa aqua premat, aut laxet; resolventur partes quibus ii nervi prospiciunt: atque hinc quoque habebis unde intelligas quibusdam in casibus, quare cum eadem aqua omnes interdum circumfundat qui aut ex cerebro, aut ex Spinali medulla proveniunt, nervos; non omnes tamen laxentur.

19. Facile autem ad Spinales alterius lateris nervos, suorum meningum convulsione certo tempore, nec tamen arctius, circumpressos, attinebat casus non vulgaris, qui Bononiæ A. 1705. in eodem quod semel atque iterum supra memoravi, Nosocomio diebus circiter octo spectatus est. Virgo erat annorum, ut mihi visa est, quadraginta, quæ post diuturnum dolorem capitis, altero sensim resoluta erat corporis latere sic ut tandem neque ad motum, neque ad sensum hoc uti posset. Ita affectæ sanum quoque alterum latus similis paralysis quotidie vespertino tempore corripiebat, matutino autem adventante, integram omnino relinquebat. Quod postquam septies, aut octies contigit eadem semper, aut siquando non eadem, una, ut summum, hora citius, aut serius; tum vero thoracis inflammatio continuo accessit, eaque Virginem sustulit, cujus dissectio cadaveris, invitis nobis, omis-

(*b*) Obs. 9. cum Schol. (*c*) n. 17. (*d*) Eph. N. C. Cent. 3. Obs. 64. (*e*) Epist. Anat. 9. n. 38. (*f*) Vid. Epist. 4. n. 29.
(*g*) Sect. hac 15. Obs. 6. & 7. (*h*) n. 13. (*i*) Obs. 3. (*k*) Obs. 40. & 47. (*l*) n. 14.
(*m*) Advers. 6. Anim. 84. & Epist. Anat. 13. n. 27. (*n*) Ibid. (*o*) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 160.

omissa est. Sed resolutionum ab ejusdemmodi causa alia quoque exempla a me alibi indicata sunt.

20. Indicata sunt etiam exempla earum quæ a convulsis circa nervos musculosis fibris videntur accidere. Nec vero negaverim, posse interdum ea quoque ratione explicari, quæ sic a Boerhaavio (*p*) proposita est: convulsi musculi *duritas*, *si nimia fuerit*, *destruit musculum*, *& relinquit paralyticum*, *uti sæpe post convulsiones contingit fieri*: quanquam ubi simul cum motu sensus tollitur, non tam muscularis fabricæ destructionem, quam compressi tunc nervi, modo ex durioribus non sit, constrictionem præstat incusare, a qua una repeti utrumque potest. Quod autem eidem placuit (*q*), *paralyses membrorum*, *ubi nullum subest cerebri vitium*, ideoque *auscultantes medicamentis externi*, eas, inquam, *sedem* habere in *tela cellulosa* qua omnia nervorum vasa cinguntur; hæc quoque explicatio sua laude digna est, si quis apte, nec sine aliquo additamento utatur. Nam cæteroquin haud secus ac aliæ, suis ipsa quoque difficultatibus videtur premi. Vide enim in Sepulchreto (*r*), vel potius in eo ipso libro (*s*) qui ibi negligentius descriptus est, quæ Wepferus in hydropicis, motu, & sensu viscerum, atque artuum inferiorum pollentibus, animadvertit, scilicet *in abdomine nervos & plexus nervosos non solum sero copioso inundatos*, *sed etiam illos ipsos*, *aqua tenui membrana coercita*, *veluti gelatina*, *incrustatos*, *in pedibus vero a planta ad coxam*, *ipsosque lumbos œdematosis*, *cutim*, *pinguedinem*, *membranas*, *imo ipsos musculos instar spongiæ aqua turgidissimæ maduisse*; ut dubitandum non videatur, quin cellulosæ illæ telæ quibus nervorum vasa cinguntur, ipsæ etiam aqua distentæ fuerint, & in aliis sint, quos pene quotidie, & sine ulla quidem resolutione, videmus, hydropicis.

21. Sed etsi quod de nervorum affectionibus in libro habemus *de Locis in homine* (*t*); si tamen de iis nervis ibi sermo est de quibus hic loquimur, *morbum* videlicet qui *in ipsos pervenerit*, *quiescere in eodem loco*, *& difficile esse ipsum educere*; etsi, inquam, id ut plurimum verum est; minus tamen est, cum morbi causa in cellulosis consistit eorum telis, ubi externis parere medicamentis, ut paulo ante indicabamus, expertus est Boerhaavius. Quin aliquando vel citius paret, quam ægro opus esset, ut cum recens resoluta membra, corpore necdum satis præparato, thermarum balneis, aut lutis præpropere committuntur; serum namque morbidum ex ignobilibus sedibus alio abductum, in nobiliores facile irruit, ut in cranii cavum, aut Sacram fistulam, cerebrum, aut medullam Spinalem, præsertim ubi ad apoplexiam, aut ad paraplegiam dispositio est, male mulctaturum. Quo Willisiii (*u*) observationes ex parte refero, cum ex usu, aliis paralyticis utilissimo, thermarum Bathoniensium, quorundam *membra plura atque prius affecta*, *gravius resoluta* animadvertit. Eodemque facile spectat locus T. Livii (*x*): *Cn. Cornelius consul ex monte Albano rediens*, *concidit*, *& parte membrorum captus*, *ad aquas Cumanas profectus*, *ingravescente morbo Cumis decessit*. Quem locum etsi ab iis qui de thermis Cumanis, proximisve Bajanis, earumque usu scripserunt, animadversum esse, non memini; tamen quasi de casu in eo sermo fiat, idem Livii significat loquendi modus, alias (*y*) productus, & explicatus de Attalo inter concionandum obmutescente, & cadente: *concidit .... parte membrorum captus*. Verum ad historias nostras redeamus, atque adeo ad ultimam ipsarum veniamus.

22. MULIEREM, quam semel prehenderat apoplexia, rursus corripuit, stupidamque, & semiparalyticam reliquit. Uno, aut altero interjecto mense, febris invadit non mediocris, ut pulsus, sitisque commonstrant, eaque in Bononiensi S. Mariæ de Vita mulierem conficit. CEREBRI vasa nigro sanguine turgidula: ipsum vero laxum adeo, ut Crassam, quam detrahebamus, meningem quibusdam in locis cum Tenui, corticalis quoque substantia sequeretur. Cæterum aqua pauca in tertio ventriculo. Reliqua autem viscera sana. Quæ dum rimamur, & ex sinistro cordis thalamo concretionem polyposam extrahimus, interveniens forte Valsalva, alteram, inquit, reperietis a dextris. Quam, dextera incisa auricula, mox vidimus inde in venam Cavam suis ramis pertinentem. Sinistra tamen, non minus ramosa, firmiorem habuit truncum, substantiam intus compactæ carnis referentem, quam corpus quoddam quasi nerveum cingebat.

23. De polyposis concretionibus erit aptior alibi (*z*) scribendi locus. Hic satis a laxo adeo cerebro stuporem mulieris, & semiparalysim deducere. Neque enim satis spirituum secernere poterat, & ad membra mittere. Qua de re, ut maxime obvia, non attinet multa verba facere; tametsi ad id comprobandum vides in Sepulchreto (*a*) unam eandemque semel, atque iterum Observationem proferri tam paucis interjectis, ut minus mirum sit, duas ferme ex Willisio (*b*) paginas in Scholiis ad Observationem III. descriptas, iterum pro Scholio ad Observationem XXX. easdem describi. Cæterum hujusmodi in primis sunt paralyses, in quibus frustra, ad tollendam causam, resolutis partibus adhibentur remedia. Ad tollendam causam, inquam. Nam Valsalva ad fibrarum tonum aliqua ratione adversus majorem laxitatem servandum se, dicebat, adhibere: eandemque ob causam cum ad avertendas apoplexiæ minas, sanguinem e semiresolutis jam diu manibus aliquando mitti, imperaret, imperabat simul, ut aquæ loco vinum calefieret, in eoque manus, ut tum fieri solet, mergeretur. Quæ, cum Valsalvæ consuetudines scire cupias; nolui reticere. Porro aliæ, extra cranium quoque, paralysis causæ sunt, ad quas inutilis usus est externorum remediorum. Harum selecta quædam exempla satis erit ex Cowpero (*c*), & Saltzmanno (*d*) commemorare. Uterque partium inferiorum resolutionem accidisse, deprehendit, Cowperus ab interno tumore, qui duarum dorsi vertebrarum corpora ita exederat, ut per eorum cariem foramen aditum præberet digito ad medullam ipsam Spinalem immittendo; Saltzmannus autem ab eadem medulla, non pravo ejusmodi humore læsa, imo plane exsucca in superioribus lumborum vertebris: quod vitii cum in altero, ajat, *in omnibus lumborum vertebris* habuisse; perspicuum est, non Medullam modo, intra supremas earum desinentem, sed & Equinæ, ut vocitant, caudæ partem non parvam (quæ utinam Saltzmannus diligentius, aut certe dilucidius proposuisset) idem vitium occupasse. Signa autem quæ latentes has paralysis sedes quadantenus in vivis indicarent; his perlectis utriusque Auctoris observationibus poteris existimare.

24. Denique ne mireris, quod febris, quæ secundum alias Hippocraticas prædictiones apoplexiam excipiens solvit, fœminam quam proposui, perdiderit; Martianum (*e*) vide, febrium conditiones distinguentem, illisque prædictionibus hanc ex Coacis opponentem: *Apoplecticæ affectiones de repente exolutorio modo fientes*, *febre temporis progressu accedente*, *perniciosæ*. Hæc vero febris; ut alia mittam; sane uno, aut altero post mense accessit. Satis de Paralysi. Vale.

EPI-

(*p*) Prælect. in Instit. ad §. 401. (*q*) Ibid. ad §. 282. (*r*) Sect. hac 15. Append. ad Obs. 5.
(*s*) Auct. Hist. Apopl. Hist. 13. in Schol. n. 2. (*t*) n. 9. (*u*) De Anima Brut. P. 2. c. 9. (*x*) Hist. l. 41.
(*y*) Epist. 3. n. 17. (*z*) Epist. 24. n. 26. & seqq. (*a*) Sect. cit. Obs. 8. & 13. (*b*) c. cit.
(*c*) Act. Lips. A. 1699. M. Feb. ad Tab. 93. (*d*) Act. N. C. T. 2. Obs. 102. (*e*) Annot. in Hippocr. l. 2. de Morb. S. 2. v. 67.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XII.

Sermo eſt de Hydrocephalo, & de Aqueis Spinæ Tumoribus.

HYdrocephali nomen etſi unum eſt; plures tamen, ut noſti, & ſede, & effectibus inter ſe diſcrepantes affectiones ſignificat, primum quidem; ut rem in pauciſſima contraham; aquæ congeſtionem inter cranium, ejuſque integumenta; deinde intra cranii cavum, idque aut oſſibus, quod fere in fœtibus fit, & pueris, diductis amplificatum, aut minime diductis ad eum modum perſtans ad quem conſiſtente ætate videmus: quanquam hoc ultimum genus ne ii quidem qui hydropem cerebri appellant, hydrocephalum omnes vocant. Primum illud atque exterius hydrocephalum etſi in viventibus conſpeximus, & præſertim in nobili infante, quem cum aliis Medicis conſulti, ſine Chirurgi ferro, ſanavimus; in mortuis tamen examinandi occaſionem nec Valſalva, nec ipſi habuimus. Interni autem primum genus, ſaltem poſtquam aqua exierat, iis in fœtibus vidiſſe me, credo, quos cerebro carentes diſſecui, velut poſtea declarabo. Alterius vero generis crebras tum Valſalvæ, tum mihi eſſe obſervationes, ex ſuperioribus Epiſtolis non una oſtendit. Quarum nullas in animo eſt hic iterare; ſed unam potius proferre, cui locum in iis Epiſtolis aptum non fuiſſe, cognoſces. Eam cum protulero, tum commemorabo quæ vidi, ad primum, ut puto, interni hydrocephali genus attinentia: nec alia de Spina, ut vocant, bifida, ſive de Aqueis hujus Tumoribus reticebo.

2. ANUS, poſtquam antiqua artuum ulcera, minus jam in dies, minuſque manantia, noviſſime arida apparuerant, ſenſim quaſi a ſenectute confecta, mortua eſt. CADAVER Gymnaſio huic ceſſit, cum altera quæ A. 1725. habebatur Anatome, jam ad finem ſpectaret. Igitur viſcera pleraque omnia ipſe perſcrutatus, jecur, & ſplenem animadverti magnitudine excedere aliquantum naturalem modum, nec ſubſtantia ipſa omnino eſſe ſecundum naturam. Multo autem erant æquo ampliores tum ureteres, tum renum pelves, indicio non obſcuro, fuiſſe olim mulierem calculis, aut aliis renum vitiis obnoxiam: quo & parvitatem cenſui attinere renis dexteri, dimidio minoris quam ſiniſter. Tuba ſiniſtra Falloppiana, fimbriis, interjectoque his orificio omnino deletis, in unum corpus extremo illo coaluerat cum ovario. Fundo uteri aperto, conſpecta eſt in ipſo hujus latere ſiniſtro excreſcentia, quæ magnitudine, & forma dimidiatum referebat lupinum, baſi dumtaxat utero annexa, facie autem utraque ſoluta, & lævi, nec ſecus ac fundi univerſa interior facies, rubicunda. Cranii, & quod conſequitur, cerebri figura erat abnormis, ut Epiſtola I. (*a*) deſcripſi; hæc enim illa fœmina eſt, de qua ibi in extrema quadam, ex parte huic ſimili, hiſtoria mentionem injeci, reliqua alibi pollicitus, quod hic videlicet præſto. Laterales ventriculi pleniſſimi erant aqua turbida. Choroides plexus albeſcebant. Corpora Striata, quocunque cultrum, aſſulatim ſecando, dirigeres, ex cinerea ubique ſubſtantia, mirantibus qui aderant, nuſquam medullares ſtrias, ſed disjecta ſolummodo medullaria puncta apparere. Cerebellum, ut medulla quoque Oblongata, flaccidum fuit. Denique Pituitariam glandulam cum valde humilem, ac ſubſidentem animadvertiſſem, diligenter extraxi, & primum ſine Appendice eſſe vidi, in Adverſariis VI. (*b*) deſcripta, & delineata, tum ejus corpus ex fuſco flavere, & in ſe contractum atque ſtrigoſum, præſertim quod ad altitudinem attinebat, multo minus quam ſoleat, ſurſum protuberaſſe.

3. Si antiqua, & noviſſima hujus fœminæ incommoda, accurate aliquis adnotaſſet, ex quo inquirendo cognoſcere potuiſſem; cum plura quæ, diſſecando, perſpexi, hic perpendere non omitterem, tum certe alio potius quam huc, obſervationem hanc retuliſſem. Quod fieri poterat de quibuſdam in hanc Sepulchreti XVI. Sectionem collatis, præſertim vero de ea quæ ſub num. VI. & de prima, atque altera quæ ſub num. VII. in Additamentis proponuntur; neque enim, quod etiam ſupra indicavi, pleriſque placet, ubi caput non tumet, ibi hydrocephalum agnoſcere. Non eſt tamen dubitandum, quin cum multa intra cranium aqua ſenſim magis, magiſque congeritur, ſi huic cedere, ut in tenellis, oſſa poſſent, tumor capitis eſſet oriturus: & quin aliquæ ex iis cauſis propter quas in illorum cranio aqua congeritur, eædem ſint ob quas congeritur etiam in adultorum, ut puta, præter hydatides, de quibus infra (*c*) dicemus, in plexu Choroide, aut alibi intra cranium diſruptas; ut puta, inquam, aut ea glandulæ Pituitariæ conſtitutio quæ nullam aquam tranſmittat, ut in Anglo illo (*d*) cujus cerebri ventriculis ſero plenis hæc ſuberat glandula parte altera prædura, altera abſumpta, aut ea aquæ natura, quæ ad hanc, aut per hanc glandulam tranſmitti non poſſit, quorum illud veriſimile eſt, cum aqua dumtaxat limpida; hoc vero, cum turbida ventriculos cerebri diſtendit, qualis in Viro Principe a Brunnero (*e*) animadverſa eſt, a nobis autem in ea quæ propoſita eſt, fœmina. In hac enim cum is ichor qui per artuum ulcera amandari conſueverat, in eos ventriculos divertiſſet, impedire ipſa ſibi, irritando, & corrrugando Infundibuli extremos tubulos, viam potuit in glandulam Pituitariam, quæ propterea, ut eæ partes ſolent quæ ab officio ceſſant humores excipiendi, ſubſederit, ac ſtrigoſa facta ſit. Quod ſi craſſum, nec irritans ſerum in eam glandulam ſe intrudat, exire autem nequeat; illud quod e ventriculis eodem illabi perget, glandulam quidem vehementer, ut Peyronius (*f*) vidit, tumidam reddet, ſed reliquo demum ſero illuc aditum præcludet. Cæterum in aliis aliunde eſſe poſſunt cauſæ propter quas vel tenui aquæ iter non pateat per eam glandulam. Eſſe autem ex naturæ inſtituto tenuem in ventriculis aquam, & limpidam, ſed vix plus quam ut ea ventriculi madeant, negandum non credo. Quod ſi plus forte in catulis illis invenit Littrius (*g*), quibus uno ictu abſciderat caput; at illi etiam tum lactentes erant; eſt autem in cavis omnibus fœtuum, & recens natorum animalium aquæ plus quam in adultis; itaque optandum fuerat, ut quod periculum in lactentibus fecit, idem feciſſet in adultis. In his enim aquam tum demum abundare, credibile eſt, cum aut plus æquo ſecernitur, aut cum aliqua cauſa eſt quæ illi iter ad Pituitariam glandulam intercludat, aut minuat. Quæ autem de glandula hac dico, eadem ſimul de cæteris quoque latentibus viis dicta volo, per quas aquæ exitum a natura paratum credo ſecundum ea quæ fuſius alias (*h*) ad te ſcripta, hic minime neceſſe eſt iterare.

4. Illud potius quod tunc me fugit, addendum eſt, in Sectione hac Sepulchreti XVI. tres unius hydrocephali proponi hiſtorias, ſingulas a ſingulis deſcriptas, ſub num. VII. a Cummio, ſub VIII. a Paiſenio, denique ſub V. in Additamentis a Pechlino. Hi enim omnes aderant, cum ab Hornio infantis illius cadaver Lugduni Batavorum A. 1666. diſſectum eſt. Cum igitur primi duo in Ephemer. Nat. Cur. Dec. I. alter A. I. (*i*) alter A. IV. & V. (*k*) ſuam quiſ-

(*a*) n. 14. in fin. (*b*) Anim. 25. & Tab. I. Fig. 4. (*c*) n. 6. (*d*) Act. Liſp. A. 1688. M. Maj.
(*e*) Eph. N. C. Cent. 6. Obſ. 1. in fin. (*f*) Memoir. de l' Acad. R. de Sc. A. 1741.
(*g*) Hiſt. de la m me Acad. A. 1711. Obſ. Anat. 7. (*h*) Epiſt. 4. n. 36. (*i*) Obſ. 47. (*k*) Obſ. 196.

quisque descriptionem edidissent; Pechlinus tandem in Observat. Phys. Med. (*l*) suam addidit, non obscure significans, historiam illam non satis accurate ab aliis traditam esse. Eam ego, inquit, *quod rara sit, minusque pro sui pretio descripta, curiosius exponam*. Et magna sane vel in aquæ pondere sunt discrimina, cum Pechlinus a quo in hoc quidem vix discrepat Paisenius, uncias ponat *CLXIII.* quas Cummius dixerat *triginta sex*. Cætera ipse conferens intelliges, illudque in primis quod ad rem præsentem facit, cum Paisenius ajat, *glandulam pituitariam flaccidam, & satis magnam* fuisse, Cummius autem contra neget, *de glandula pituitaria ullum apparuisse vestigium*; de hac glandula Pechlinum silere; ut suspicari quis posset, ab singulis singulas hydrocephalorum trium ab Hornio anno eodem sectorum observationes describi, nisi ejusmodi observationem *raram* esse, ut sane est, admoneret Pechlinus, & tot alia unam eandemque fuisse, satis ostenderent. Cui potius igitur de tribus credemus? Brunnerus (*m*) qui singulos legisse poterat, Cummio certe in eo credidit, quod *glandula pituitaria plane defuerit;* neque enim aliam, quam Cummii designare potest descriptionem; tametsi in anno error est vel in exemplari (*n*) quod in Sepulchreto describitur: neque enim semper hujus typographis, qui alioquin sæpius erravere, imputandus est, ut neque obscuritas illa tanta primæ in Sectione hac Observationis; siquidem ad eundem modum legitur in Opusculo Bartholini (*o*), cujus tamen nomen Scholiis quoque in eam Observationem fuerat subjiciendum. Sed ut illuc redeam; ego singulis in eo credam in quo inter se conveniunt: ubi discrepant, aut hærebo, aut si peritiæ, diligentiæ, temporis quo scripsit, habenda est ratio: credam Pechlino. Verum utinam in Sepulchreto de tribus illis Observationibus hæc injecta esset debitatio. Habes quid modo censeam de duabus illis Observationibus, quas primo loco cum alias de Pituitariæ glandulæ officio ad te scriberem (*p*) in Sepulchreto indicavi.

5. Nunc iis in fœtibus quos ab interno hydrocephalo enectos puto, quid a me sit observatum, commemorabo. Commemorabo, inquam; neque enim hic repetere oportet quæ alias edidi: satis est indicare, & siquid forte illustrationis gratia addendum est, addere. Igitur primum omnium relegas velim quæ de fœtu sine cerebro nato, & a me Forolivii dissecto, in Epistolis Anatomicis (*q*) proposita sunt, illudque in primis, cerebrum facile a primordiis non defuisse; sed hydrocephalo extenuatum, & in aquam resolutum, per foramen quod in summa erat Spina, abscessisse. Quod tunc facere, sicut ibi sum fassus, non vacabat, ut *plerasque aliorum hujus generis observationes expenderem, & cum hoc nostro*; sic enim putabam; *cogitato conferrem*, cum post libri editionem, otii aliquid nactus, mox facere cœpissem, gavisus sum incidens primum in Cl. Marcotii Commentarium (*r*), ex quo intellexi, non aliter ipsi fuisse visum, ac mihi. Qui cum postea observationes cæteras, quas Wepferus (*s*), & Stalpartius (*t*) olim collegerant, & iis recentiores, quas Cl. Brinius (*u*) memoravit, aliasque adnotassem, ut singulas huc magis attinentes seligerem, & quandocunque possem, conferrem; tot alias, interea novis prodeuntibus libris, vidi a Doctissimis Viris indicari, ut satis otii futurum mihi diffiderem ad cunctas, non dico perpendendas, sed ne apud Auctores quidem reperiendas; tanta sæpe Operarum incuria plerorumque sunt aut nomina proposita, aut loca designata!

6. Igitur collatione hac aliis relicta, nunc satis mihi est, in non paucis saltem eorum casuum, quos perpendere licuit, intellexisse, cum cerebrum revera defuit, ob eam causam potuisse, ad eundemque modum deesse, de quibus paulo ante indicatum est. Quod si meum aliud aliquod plenius propositum, aut si Amicorum ineditum adhuc exemplum optas; videsis quod suum, meumque Vallisnerius (*x*) memoravit, in Adversariis (*y*) a me descriptum, ut unum dumtaxat hic oporteat addere quod certius memini, videlicet cranii nihil præter hujus basim fuisse, neque hanc totam; nam quidquid de ipsa esse solet post magnum occipitis foramen, desiderabatur. Paucis autem antequam eam puellam secarem, mensibus, hoc est sub finem A. 1711. cum forte Venetias petiissem, ab Amicis acceperam, & nominatim ab eo, quem alias (*a*) tibi laudavi, Alexandro Bonis, docto Medico, & diligenti, affuisse se non ita pridem cum Santorinus ipse quoque descriptæ a me similem puellam incideret (sæpius enim; etsi in maribus hæc etiam accidunt; in sequioris sexus fœtibus videor novisse: certe ille quoque, de quo paulo ante dictum est, Foroliviensis fœmineus fuit (*b*)) vidisse igitur corpus optime nutritum, eaque magnitudine quæ conveniret justo, ut hæc quæ statim a partu mortua erat, partus tempore in lucem editæ: summum dumtaxat caput valde fuisse depressum: a quo cum sublata esset membrana crassa, capillatæ cuti penitus connata; non cranii fornicem, non cerebrum, quæ nusquam erant, sed quandam quasi vesicam conspexisse, in qua nihil nisi aqua flava: ab hac autem vesica quæ anteriora tenebat, prorsus sejunctam, in cranii basi, atque adeo in ipsa Oblongatæ medullæ sede particulam, nucleo amygdalæ non majorem, quæ cerebelli loco esse posset. Intelligis, hic ab hydrocephalo, cujus aqua necdum universa effluxerat, destructum cerebrum, medullam Oblongatam, & cerebelli maximam partem: quod omnino una cum cæteris destructum, simul cum aqua effluxisse videtur in iis fœtibus duobus, quos a me dissectos commemoravi. Nec sane aliter ejusmodi casus esse explicandos, censuit ipse quoque Illustris Hallerus cum alibi, tum in Opusculis Anatomicis (*c*); quibus pro eximia sua erga me humanitate meum, quale id cunque est, honestare voluit nomen, cum & suam hujus generis in fœmineo pariter fœtu accuratissimam, ut solet, observationem proposuit, & alienas plurimas qua summa pollet eruditione, in hisque expositarum simillimas memoravit. Cerebrum igitur a primordiis in suo fœtu non defuisse confirmat (*d*) iis rationibus, quæ non secus ac pleræque a Cl. Lauffero (*e*) productæ, transferri possunt ad alios fœtus hujusce generis. Accessisse postea causam quæ aperiret vias per quas cerebrum e sua theca effunderetur. Et sane manifestas in pluribus fuisse, vides, ut foramen in Monspeliensi (*f*), & Foroliviensi nostro, & in nostro altero Patavino (*g*), in quo necdum effluxerat totum. Hiatus autem in nonnullis fuerunt per quos totum prodierat. Sic in eo de quo Gullmannus (*h*), *occiput apertum* lego *cum pericranii extensione magna, in qua tota cerebri moles erat inclusa.* Cujusmodi sive pericranii, sive Crassæ meningis sive potius utriusque herniarum, ut sic loquar, cerebrum includentium exempla alia dabit Hallerus (*i*). Intelligis autem, quam facile possint distentæ, distractæque eo pondere membranæ disrumpi tandem, inclusumque pondus emittere. Quod si cerebrum sit hydrocephali aqua dissolutum; hæc & pondus augebit, & per foramina interdum etiam exigua ut sensim elabatur, efficiet. Qua autem ratione aqua tum accedat, tum cerebrum dissolvat, illud primum supra (*k*) quomodo propter impeditas Pituitariæ glandulæ, aliasque vias contingat, satis dictum est: ob disruptas autem hydatides posse etiam fieri, est indicatum. Has, nec mediocri magnitudine, haud ita raro intra cranium, imo intra cerebrum bestiarum increvisse, Observationes, alias (*l*) a me ex Sepulchreto indicatæ, satis ostendunt: quas si perlegas; idem hominibus quoque nonnunquam accidisse, cognosces. Humanis autem fœtibus aut hydrocephalo laborantibus, aut sine

(*l*) l. 1. Obs. 61. (*m*) Sect. hac 16. in Schol. ad Obs. 12. in Addit. ad fin. (*n*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 1. Obs. 152. in Schol. ad fin.
(*o*) Consil. Med. de Comet. (*p*) Epist. 4. n. 36. (*q*) XX. n. 56. 57. (*r*) Mem. de l' Acad. R. des Sc. A. 1716.
(*s*) Eph. N. C. Dec. 1. A. 3. Obs. 129. (*t*) Cent. 1. Rar. Obs. 2. (*u*) Inquis. de Spirit. Animal. n. 35. & seqq.
(*x*) Ist. della Generaz. P. 2. c. 17. n. 6. ad litt. *b* (*y*) II. Animad. 35. (*a*) Epist. 3. n. 17. & Epist. 5. n. 11.
(*b*) Vid. & Epist. 48. n. 49. (*c*) Opusc. IX. (*d*) n. 9. (*e*) Diss. qua infans sine cerebro &c. §. 3. & seqq.
(*f*) Marcot. cit. supra ad n. 5. (*g*) Epist. ibid. indic. n. 58. (*h*) Eph. N. C. Cent. 7. Obs. 92.
(*i*) Opusc. cit. not. 3. & 13. (*k*) n. 3. (*l*) Epist. 1. n. 6.

fine cerebro editis, ut fæpe hydatides in meningibus fuerint, is qui a Cl. Jo. Rud. Zwingero (*m*) descriptus est, & memorati Monspeliensis, Forolivienfis, aliique commonstrant. Quo etiam pertinere, facile credes totam illam notissimam ex innumeris compactam vesiculis, limpidissima aqua plenis, Wepferi (*n*) molem; nisi cum iis facere malis qui ad cerebri ipsius substantiam spectasse, existimarunt. Certe autem Hallerus (*o*) cum observationem indicat Cl. Spoerlini hydatidum loco cerebri inventarum, tum, alibi *plufcula exempla hujus fabricæ haberi*, admonet. Illæ igitur, aut hæ vesiculæ si vel a sua ipsæ distentione forte dissiliant, aquam intra cranium pro sua magnitudine, & numero effundent: hæ autem quæ intra substantiam increverint cerebri, ut in eam alterna arteriarum pulsatione adiguntur, sic prius etiam quam dissiliant, quantum possint ad comminuendam, dissolvendamque mollissimam circumjectam medullam, excogitavit Lausserus (*p*). Verum quacunque ratione, & quocunque ex fonte intra cerebri thecam aqua præter naturam congeratur; sane poterit, si necdum illud concreverit, ejus concretionem suo interjectu prohibere: aut si jam concreverit; inter ejus particulas se insinuando, has sensim magis magisque disjungere, donec ad minimas ventum sit, facile cum aqua permiscendas, neque ab ea amplius internoscendas. Cujus sensim progredientis, sed necdum perfectæ, disjunctionis luculentum habes exemplum in hydrocephalo recens nato, quem dissecans Christianus Vaterus (*q*) hemisphæria cerebri conspexit *ab aqua expansa, & in modum brassicæ capitatæ excavata, ubi nulli ventriculi, nullique anfractus, fibræ vero albicantes, & a copia feri valde turgidæ e basi, & trunco medullæ spinalis, per totam cerebri compagem, velut vasa lactea per mesenterium, densissime ad corticem distributæ, & in via multis vicibus invicem quo ad ramos unitæ, ac complicatæ apparebant*. In altero autem hydrocephalo; ut perfectæ disjunctionis, atque adeo dissolutionis exempla hic omittam ex infra (*r*) memorandis Kerckringii, Tonbini, Laufferi observationibus; in altero, inquam, hydrocephalo, quem pariter recens editum incidit Rombergius (*s*), non solum disjunctionem propemodum perfectam, sed disjunctarum particularum cum aqua permistionem ipsa indicabit aqua *loturæ carnium similis*, præter quam, & Crassam meningem *nihil distincti in diffluente cerebro videre* licuit. Nec mirum; aqua enim quæ jam ad mensuras quatuor hic creverat, quanta vi egisset, ostendit, tum ad primam cultri impressionem *cum impetu prorumpens*, tum ossibus cunctis quæ calvariæ fornicem faciunt, ita diductis, ut *magno inter se hiatu distarent*, & *hinc inde facili modo flecti possent*, cum in priore infante essent tantummodo, ut fere in hoc morbo solent, divulsa.

7. Scilicet aquæ in hydrocephalo sensim congestæ, si tener præsertim sit fœtus, vis urgens manifesta est, eoque magis, quo citius agere incipit in minus resistentes cranii partes. Hinc hujus ossium impeditus non accessus modo, sed & ipsum alias pauciorum, alias plerorumque incrementum, ut prorsus deesse videantur. Verum insuper nonnunquam accidit, ut universa tumoris moles non cranium tantummodo, sed & corporis ossa reliqua sic premat, ut fœtus facies, & corpus in transversum magis, quam secundum longitudinem, augeantur. Cujus rei exemplum eo libentius subjiciam, quod perlectis plurimis hydrocephalorum observationibus, nusquam memini legisse. Sceleton est apud me ante annos quadraginta, aut eo plures confectum, ut vix id meminerim, ab eo qui dono dedit, audivisse fœminei fœtus esse, a magno interno hydrocephalo in matris utero enecti. Et sane cranii cavum vel nunc habet triplo facile capacius quam fœtus novimestris, etsi ubi pleraque toto corpore ossa spectes, minorem septimestri facile agnoscas; ubi vero dempto capite, altitudinem, vix quinquemestri majorem invenias. Nempe oblonga artuum ossa omnia quanto crassiora æquo sunt, tanto sunt etiam breviora; ut quæ causa obstitit ne in longitudinem crescerent, ea ut in tranversum magis augerentur, effecisse videatur. Sed & costæ latiores omnes, crassioresque sunt: faciei autem præcipue quantum de longitudine demptum est, tantum de latitudine est additum. Namque hydrocephalum cum maximam ademerit longitudinis partem geminum frontis os non modo crescere prohibendo, sed ita in orbitas, interque eas deprimendo, ut de Nasalibus ossibus nihil appareat; faciem in transversum valde amplificavit, idque singulari prorsus modo. Sphenoidis enim ossis processum quem Præcl. Winslowius vocat Temporalem, huicque annexam Squamosam Temporalis ossis portionem utroque in latere extrorsum antrorsumque impulit, hanc vero simul ita deorsum ut ejus processus Zygomaticus, qui secundum horizontem esse deberet, a posterioribus antrorsum ascendat. Addidit huc insignem protuberantiam quæ faciem utrinque in transversum augeret, completa per Crassam meningem, ossa quæ diximus modo, cum totidem quæ mox dicemus ita jungentem, ut cavum non modicum, cranii cavo sic adjiciatur jam satis magno tum per se, tum per ossis ethmoidis, tum multo magis per sphenoidis insolitam depressionem; ut nihil dicamus de osseo externo orbitarum pariete in ipsas compulso. Jam vero ut reliqua intelligas, sic habeto, cranium de quo loquimur ex duobus dimidiatis craniis coaluisse, quorum posterius eo de quo hactenus diximus, est multo majus. Postea enim quam anterioris hujus os occipitis ab suo magno foramine ad transversum pollicem retrorsum ascendit, alterum amplius foramen videre est pariter in media basi, non in vertebrarum tubum, ut prius illud, ducens, sed in parem sibi, sibique continuatum canalem osseum, minimi transversi digiti apice non longiorem, & priusquam desinat membrana occlusum. Ab hoc foramine suum ascendit os occipitis longius quam in novimestri fœtu, sed angustius. Sincipitis enim ossa partem utrinque occupant debitæ illi sedis, ut quæ sicut ab anterioribus citius incipiunt quam solent, ita a tergo serius finiuntur. Huic tamen latitudini altitudo non respondet; sed mediocris est adeo, ut non modo ad verticem nusquam perveniant, sed ab eo singula distent transversos digitos minimum tres; intervallum namque, utrique interjectum, cum teneat Crassa meninx, calvariæ fornicem ab occipitis osse pene ad orbitam usque conficiens; hæc, quamvis resiccata est, latitudinem ibi æquat digitorum circiter septem, ut longitudine superat novem. Ossibus autem sincipitis, quippe utrique cranio communibus, ut a fronte, quemadmodum proposui, sphenoidis ossis processus Temporalis, & squamosa Temporalis ossis portio anterioris cranii utrinque subjiciuntur, sic quoque a tergo eadem ossa quæ ad posterius attinent cranium, ad eum modum subjecta sunt, ut extrorsum, retrorsumque compulsa, & per haud parvulam Crassæ meningis partem utraque inter se juncta, insignem illam exterius convexam, interius cavam protuberantiam utroque in latere efficiant, qua faciei latitudinem, & cranii capacitatem non parum augeri, diximus. Denique Squamosis singulis Temporalis ossis portionibus Petrosæ quoque portiones respondent suæ: sed quanquam ossa temporum cranio posteriori majora contigerint; tamen in duobus dumtaxat anterioribus membrana Tympani cum suo annulo apparet. Habes descriptionem haud vulgaris monstri; sed monstri hydrocephali: ut postquam monstrosæ constitutioni tot assignaveris quot volueris; plura tamen supersint in cranii ossium aliorum incremento prohibito, aliorum depressione, aliorum in latus impulsione, & diductione, quæ urgenti vi aquæ tribuere debeas.

8. Quod si aqua sensim in hydrocephalo congesta vel in ipsa fœtus ossa tantum potest; quanto plus poterit in mollissimum, & pene diffluens ejusdem cerebrum! Nam si in puero septem, aut octo annorum quem Hunauldius (*t*) secuit, non modo in trienni, quem, ut habes in Sepulchreto (*u*), Hildanus, ita cerebrum extenderat, ut *circumvolutiones & gyri non conspicerentur*, qui in ejus alioquin superficie profundi sunt, unde hæc tunc possit, quantum cranii angustiæ permittunt, amplificari; quid non aget in fœtus cerebrum, in quo nondum gyri illiusmodi, & circumvolutiones sunt, quæ expli-

(*m*) Act. Helvetic. T. 1. c. 1. (*n*) Obs. 129. cit. supra ad n. 5. (*o*) not. cit. 3. (*p*) Diss. cit. §. 34.
(*q*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. Obs. 166. (*r*) n. 13. (*s*) Eph. N. C. A. modo cit. Obs. 111. (*t*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1740.
(*u*) Sect. hac 16. Obs. 16.

explicari queant, ſecus ac Paiſenius (*x*), atque Pechlinus (*y*) in eo cujus caput *jam inde a nativitate ex hydrocephalo tumuerat*, videntur exiſtimaſſe. Et ſi parietum Lateralium ventriculorum craſſitudo vi aquæ fuerat in quinquenni illo Tulpii (*z*), non modo in trienni Hildani (*a*), aut bienni Veſalii (*b*), ſuperne, & ad latera uſque adeo extenuata, ut prima inſpectione nulla eſſe videretur, cum *inſtar alicujus craſſioris membranæ adhæreſceret undique arcuatæ diſſolutorum oſſium circumferentiæ*; nihil dubii eſt, quin tanto tenuiores, molliores que in fœtu parietes ſic poſſit aqua diſtendere, ut denique aut prorſus, aut propemodum deleat, ſæpiuſque per eos, & in unum cum ipſis tum conjuncta & cerebri, & cranii extenſa laxaque integumenta via ſibi qua minus reſiſtunt, aperta aut in utero, aut dum per hujus anguſtias in partu expellitur fœtus, cum diſſoluto, aut ſemiſoluto cerebro erumpat. Quod autem diximus de ſuperioribus, & lateralibus dexteri ſiniſtrique ventriculi parietibus, idem inferioribus quoque, totique adeo medullæ Oblongatæ, & cerebello, & medullæ Spinali accidere poterit; quanquam aliquanto difficilius. Et ſane Cl. Pitſchelius (*c*) cum in hydrocephalo qui duodeviginti menſes vixerat, quantum cerebri colliquatum eſſet, Oblongatæque etiam medullæ, perſcribit, nullam hujus trunci, nullam cerebelli diſſolutionem memorat. Quin certe Veſalius (*d*) in ſua illa bienni hydrocephala *cerebellum* vidit, *cerebrique* univerſam baſim ſecundum naturam habere, & Hildanus (*e*) in ſuo trienni *cerebellum* in tanta cerebri attenuatione excepit, & *reliqua in cerebri baſi*. Pechlinus quoque (*f*) in ſeptimeſtri Hornii *cerebellum* conſpexit *plane integrum*. Sed in eodem videbis tamen, *radicem cerebri* jam *in fibras diffluxiſſe*; ut intelligas, in tenerioribus, & multo magis in fœtibus ea quoque in cerebro vi aquæ diſſolvi denique, & abſumi, quæ magis reſiſtunt, quia *in* illius *formatione*, ut Steno (*g*) de obſervatis in ſuo vitulo hydrocephalo verba faciens, animadvertit, ſtructura & nexu *jam ſunt perfecta*, *quando* cætera, ut *laterales* partes, *ſua adhuc capiunt incrementa*. Nos vero poſt tot alios, nihil in duobus de quibus ſupra (*h*) indicatum eſt, fœtibus, Patavino primo, & Forolivienſi, aut cerebri, aut cerebelli, aut medullæ Oblongatæ fuiſſe ſcimus: quin & Spinalis in altero (*i*) *potius rudimentum quaſi quoddam* pertenue, atque membraneum, quam medullam ipſam, deprehendimus. Hanc autem omnino ſimul cum cerebro defuiſſe, non modo ætate noſtra, ſed & antea obſervatum eſt. Wepferus (*k*) namque Fontanum memorat infantem vidiſſe, *loco cerebri*, *& ſpinalis medullæ aquam limpidiſſimam habentem*: tum refert, *abortum*, de quo Mauritius Hoffmannus, ut eſt apud Velſchium, ad Veslingium ſcripſit, *Norimbergæ* 1641. *editum eſſe ſine cerebro & ſpinali medulla .... in cervice perforatum*, *ita ut digitus in cavitatem vertebrarum thoracis immitti poſſet*: item Hornium A. 1665. fœtum ſeptimeſtrem diſſecuiſſe in quo *nulla interna cavitas cranii*, ut quod *totum* erat *oſſeum* ſolidumque, *uti nec ullum cerebri*, *vel cerebelli veſtigium*, Spinalis autem medullæ *ne γρυ quidem apparuit*, quippe cujus in ſolida ſpina tubus omnino deſiderabatur: denique Kerckringianam (*l*) Obſervationem indicat XXIII. monſtroſi fœtus, cujus *cranium nec cerebrum*, *nec cavitatem ullam habebat*, Spina autem ſuperius bifida *nullam continebat medullam ſpinalem*. Quibus obſervationibus ſuas hoc ſæculo addiderunt Littrius (*m*), Fauvelius (*n*), Meryus (*o*), Süeus (*p*), aliique fortaſſe (*q*), primus in fœtu octimeſtri, ultimus in ſemeſtri, reliqui in novimeſtribus duobus, quorum alter, nec ſine aliquo ſentiendi indicio, duas vixit horas, alter unam & viginti, nec ſine aliqua alimenti ſumptione. Ex his octo Obſervationibus nullam video; ſi tertiam excipias, & in parte quartam; quæ per capitis, Spinæque hydropem nequeat explicari, præſertim cum in prima etiam tum aqua eſſet in cavo utroque, in ſecunda autem perforatio, ſicut a me Forolivii (*r*) conſpecta ſit, ſpinalis tubi in cervice, in quarta porro, & octava hic idem tubus ad tractum multo longiorem, in quinta denique ab imo ad ſummum eſſet apertus.

9. In hunc autem Spinæ tubum congeri aqua poteſt tum quæ a cranii cavo deſcendat, tum quæ intra illum ſecernatur; ut modo ſit utriuſque ſimul hydrops, modo alterius, nec ſecus in fœtibus, & pueris, quam in adultis; ſed in illis multo magis ut in quibus haud aliter quam cranii, vertebrarum oſſa & facile poſſe, & revera cedere, compertum eſt: itaque dehiſcentibus alias aliquot, alias omnibus vertebris, & aqua urgente involucra Spinalis medullæ, alias minor, alias major in Spinæ poſteriore facie tumor exiſtit, qui hydrocephalo eſt analogus. Dehiſcunt autem vertebrarum oſſa ibi potiſſimum ubi ſedes futura eſt proceſſuum quos ſpinas vocant, non tantum, ut credunt, quia ibi tunc oſſa disjuncta ſunt; nam ſunt etiam a lateribus ſejuncta qua ad vertebrarum corpora annectuntur; ſed inſuper, ut ego arbitror, quia longe minor ad ſpinarum ſedem, quam a lateribus, reſiſtentia eſt impoſitorum muſculorum, & tendinum. Cur vero is tumor *rariſſime* occurrat *in inferiore*, *& exteriore parte oſſis ſacri*, ut experientiſſimus animadvertit Ruyſchius (*ſ*) miratus (*t*), *non eſſe frequentiorem in dicta parte*, ut quæ *ſemper in naturali ſtatu hiat*, cauſam eſſe, opinor, quod Craſſioris meningis tubus, Equinam, ut vocant, Medullæ Caudam cum aquæ, de qua alibi (*u*) dictum eſt, copia aliqua vel ſecundum naturam, continens, ad illam uſque infimam hiantemque partem non deſcendit. Aliquando tamen morbidæ aquæ vi deorſum urgente, illuc pervenire, & diſtentus extrorſum, ejuſdemmodi facere tumorem poteſt: itaque ibi etiam, ſemel Ruyſchius (*x*) vidit, & nos annis ſuperioribus, non hinc longe in quodam infante viſum eſſe, ſcimus, ſed Genga præſertim vidit, & rariſſima, nec facile ſperanda in his tumoribus felicitate aperuit in eo caſu quem Summus dum viveret, Vir Lanciſius Cl. Fantono deſcripſit, apud quem (*y*) non una de cauſa relegas velim, ſed ob hanc potiſſimum, ut communem cranii, & Spinæ cavo hydropem fuiſſe, & ex illo in hoc aquam deſcendiſſe, intelligas. Cum enim contuſioni capitis hydrocephalum, huic vero is poſt menſem tumor ad coccygem ſupervenifſet, credo quia in puero quadrimulo minus facile vertebrarum oſſa laxari, quam integumenta ad hiantem, de qua dictum eſt Sacri oſſis partem potuiſſent, non modo ex aperto hoc imo tumore multa diu aqua egrediente, caput paulatim detumuerat; ſed cum Genga, ex parte ſuperſtes in occipite, hydrocephalum manu comprimeret, *ſtatim*, quod vidit Lanciſius, *ex aperto in coccyge foramine ichor ſubpallidus proſiliebat*. Porro a cranio in vertebrarum tubum videtur aqua in aliis etiam Obſervationibus deſcendiſſe. In illo enim infante hydrocephalo quem deſcribit Mayerus (*z*), ex tumore, hujus naturæ qui ad medium os Sacrum extabat, paulo ante mortem diſrupto, lympha turbida ſubſalſa effluxit: ſtylo autem poſt obitum per tumorem, & Spinam ad cerebrum uſque demiſſo, ex hoc pariter liquor turbidus promanabat. Quoniam tamen quæ intra cerebri meninges plurima inventa eſt aqua, ſubſalſa quidem ipſa quoque erat, ſed limpida; malo eam Obſervationem, attendas quæ a Brunnero cum XII. conjuncta eſt earum quæ ſunt in Additamentis ad hanc Sepulchreti Sectionem. Nam tumore hujus generis in dorſo ſupra os Sacrum infeliciter, ut ſolet, exciſo, unde plus libra aquæ limpidiſſimæ effluxit, *caput infantis conſidere ſtatim & mole minui obſervatum fuit*. In ipſa autem Obſervatione XII. idem a contrario videtur probari. Cum enim tumor ejuſdemmodi in dorſo compunctus fuiſſet, unde aqua proſiluit limpidiſſima, quæ *ſexies* diebus inſequentibus effluxit *qualibet vice ad uncias tres*, *quamprimum*, inducta cicatrice, *nihil ſeri amplius extillavit*, puellæ caput attolli cœpit, & brevi *hydrocephalus vaſtæ molis emerſit*. Sic etiam in IV. ibidem Obſervatione Lechelius cum infantem deſcribat natum cum tumore ejuſdem naturæ ab ultima thoracis vertebra ad coccygem uſque pertinente, diebus

(*x*) (*y*) Obſ. cit. ſupra ad n. 4. (*z*) Sect. cit. Obſ. 14. (*a*) Obſ. cit. 16. (*b*) Ibid. Obſ. 6.
(*c*) Epiſt. ad Kulmum de Hydroceph. Interno. (*d*) (*e*) Obſ. modo citatis. (*f*) Obſ. cit. (*g*) Act. Hafn. Vol. 1. Obſ. 131.
(*h*) n. 5. & 6. (*i*) Vid. Epiſt. Anat. 20. n. 56. (*k*) ad Obſ. 129. cit. ſupra ad n. 5. (*l*) Spicileg. Anat.
(*m*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1701. (*n*) Hiſt. de la même A. 1711. Obſ. Anat. 3. (*o*) & A. 1712. Obſ. Anat. 6.
(*p*) & A. 1746 Obſ. Anat. 6. (*q*) Quin vid. etiam Epiſt. 48. n. 49. & ſeq. (*r*) Vid. Epiſt. Anat. cit. 20. n. 56.
(*ſ*) Obſ. Anat. Chir. 34. (*t*) Ibid. Obſ. 35. (*u*) Epiſt. II. n. 16. (*x*) Obſ. cit. 35. (*y*) In Pacchion. Animad. 6.
(*z*) Eph. N. C. Cent. 1. & 2. Obſ. 127.

diebus insequentibus, narrat, *interea caput sensim sensimque in molem præternaturalem extensum* fuisse; ut videatur aqua, cui locus in Spinæ cavo non amplius superesset, in cranii cavo subsistendo, hoc ad eum modum amplificasse. Quæ hactenus scripsi cum perpenderis, & fortasse non improbaveris, si forte in Hippocratis locum incideris, qui sic habet (a): *Alius morbus oritur ex defluxione capitis per venas in Spinalem medullam. Inde autem in sacrum os impetum facit: quo medulla ipsa fluxionem perducit;* tanto facilius idem tibi forsitan quod Docto Viro, veniet in mentem, his verbis morbum de quo loquimur, descriptum videri, quanto magis eorum omnium quæ modo dicta sunt, recordaberis. Verum neque hunc, neque ad infantium morbos eum locum attinere, cognosces, si ea perlegeris quæ continuo sequuntur, *& in coxendicum acetabula, sive juncturas deponit, & si tabem fecerit, homo marcescit, atque hoc modo contabescit, & vivere non expetit; statim enim scapulæ dolent, amboque pedes, ac crura consequuntur, & semper tandem pereunt multo tempore curati.* Quomodo enim infantes vivere expetunt, aut non expetunt? atque ut alia prætercam; quomodo hic morbus esse multi temporis curationem sinit? Quin etiam, si quis forte in duabus novissime commemoratis Observationibus putet, non aquam e cranio in Spinæ tubum defluxisse, imo contra in Spinæ tubo a principio congestam, postquam ad eam pervenit copiam, ut intra hunc, vel dilatatum, contineri amplius non posset, tum demum in cranium redundasse; ejusmodi cogitato etsi non ita favent quæ in dissectione utriusque infantis observata proponuntur; tamen nonnullis aliis in casibus sane haud video quid magnopere adversetur.

10. Neque enim omnes qui Spinæ, iidem, ut quibusdam placet, capitis quoque hydrope tenentur; certe in suis quos supra designavi, Ruyschius non meminit (b), neque; ut alios sciens omittam; Tulpius: cujus tres hujus generis observationes, non in Sectionem hanc Sepulchreti, sed in II. libri quarti (c) relatas leges; quanquam, ut in anatomica sanarum partium descriptione Spinalem medullam a cerebro, cui natura continuavit, non disjungimus, sic in morbidarum, atque adeo in morborum ipsorum tractatione illius hydrops ab hujus hydrope non videtur sejungendus, nec tumores qui utrumque hydropem sequuntur, inter externos cæteros collocandi haud magis quam qui interna aneurysmata, disruptis, extrorsumque compulsis costis, & pectoris integumentis, consequuntur. Quod si; ad inceptum sermonem ut redeam; ad eos quos hic tractamus, tumores duo illi attinent, qui in eadem Sectione II. alter sub Observatione XIII. (d) ex Casparo Bauhino, alter in Additamentis Observatione V. cujus Auctoris non adscribitur nomen, proponuntur; neque in his ullam hydrocephali mentionem videbis. Attinere autem huc utrumque illum tumorem, credes, mollem, & vesicæ instar, humore plenum, in lumbari Spinæ tractu, ex quo factam seri effusionem mors, nec multo post, ex convulsionibus secuta est. Nam quod serum purulentum, ac fœtidum, aut sanguinis colore nonnihil tinctum prodierit; neque hoc mirandum est, ubi *inter vertebram lumborum antepenultimam & ultimam* ex erosione foramen fuit in ventrem pertinens, neque illud, cum *duæ vertebræ lumborum desiderarentur, integris reliquis*; namque & in iis de quibus agimus, aquosis tumoribus multum de vertebris interdum absumi, docet Jo. Ludovicus Apinus (e), & corruptione ipsos, ac gangræna facile corripi, exemplo quoque ejus quem dat pictum, confirmat Bidlous (f): nec quia ex ejuscemodi, quos descripserunt, tumoribus ichor exierit purulentus, aut materia aquosa, fœtida, ac purulenta; idcirco Jo. David Mauchartus (g), & Jo. Henricus Linckius (h) dubitarunt, quin ad hoc genus attinerent. Si mecum igitur idem censeas de tumoribus illis duobus de quibus dicere cœperamus; duo consequentur, alterum, Observationem illam Bauhini fortasse primam fuisse tumorum hujus generis; nam quæ apud Forestum (i) legitur, fortasse & ipsa, suo in genere prima, potest ad tumores spectasse, non dissimilis quidem naturæ, & periculi, sed tamen cum cranio magis, quam cum Spina, communicantes, quales in viventibus infantibus a nobis, & antea ab Ruyschio, visos, alibi (k) commemoratos: alterum, id quod proposuimus, non semper in quo hydrorachitis est, in eodem hydrocephalum esse debere, qua de re, cum hæc relegeremus, libenter vidimus, non aliter ac nos, sensisse Virum Præcl. Trewium (l). Huc adde aquam de qua etiam supra (m) indicatum est, intra imum Duræ spinalis meningis cavum secretam, quæ si naturalem modum superet, ipsa per se hydrorachitim facere potest. Hanc autem aquam nonnihil viscidulam, cave confundas, ut nonnulli, cum viscoso illo humore, sicut Veteres, a me in Adversariis (n) indicati, vocitabant, quo vertebræ intus obliniuntur: is enim neque aqua est, neque interiore usquam, neque inferiore dumtaxat parte inhæret Crassæ meningis, velut hæc, quam video a Cl. quoque Hubero (o) secundum naturam agnosci, imo, quantum quidem ipse tradit, etiam a *bono Malpighio in Posth. p. 39. & cum eo a Bellino in Lemmatibus Opusculis suis præmissis*, qui tamen *pro liquido nerveo habuerint, errore certe, quem recensere fere pudet.* Verum num de ista de qua nos, aqua locuti sint, ipse videris, itemque (p) num revera *nullam invenire* possis *observationem, medullæ spinalis defectum indicantem, præsente cerebro vel cerebello.* Mihi enim ex binis Caroli Raygeri (q) Observationibus bene pensitatis videtur in duobus maturis fœtibus cerebrum quidem maxime deformatum, sed non destructum fuisse, cum in utroque *spinalis medulla esset nulla*, aut certe *nil nisi sanguis concretus*, aut *sanguini concreto simile.*

11. Verum sive aqua illa qua spinales hi tumores distenduntur, inde fit, unde modo indicabamus, sive e cranio defluat, sive utrinque proveniat; adeo similes veri hæ illius origines sunt, ut non fuerit aliunde *ordinario* quidem repetenda. Namque errorem, olim utcunque ferendum, existimantium, in tumorem, qualem descripsit Bauhinus (r) *urinæ portionem ex vesica deferri*; quis postquam magis magisque innotuit mali natura, jam ferat? Et tamen vel pejus erravit Chirurgus ille, quem merito explosit Eruditissimus Platnerus (s), cogitantem, eo vesicam urinariam pertinuisse, quæ *infanti vel duplex contigisset, vel justo capacior:* quod ego erratum hic non attingerem, nisi scirem, eandem opinionem haud multis ante annis alterius non ignobilis in Italia Chirurgi fuisse; ut jam tertio (t) qui humor ex his tumoribus effluxit, urina sit existimatus. Sapientius, sed minus necessario, ex *hydrope interioris corticis medullæ spinalis* aquam hanc Vir magni nominis deduxit, qui cortex *dum eo turget, medullam spinalem ejusque thecam dividat.* Credibile est, eorum traditionem secutum, qui (u) *in hoc affectu vertebras ita esse bifurcatas voluere, quasi totaliter in duas partes essent divisæ, ut laniones facere assolent*, atque adeo ipsam quoque Medullam; præsertim cum Tulpium citet, qui (x) *dispescebatur*, inquit, *vitiata hæc spina in duas æquales partes ab ultima thoracis vertebra usque in latera ossis innominati, tegente hiulcum hunc hiatum peritonæo.* Quæ verba idcirco protuli, quia in Sepulchreto, quo dixi (y) has Tulpii Observationes relatas, incassum quæreres, multoque minus eas quibus illas vertebras delineavit, Figuras (z). Figuræ enim ab ipsis Auctoribus simul cum observatis suis editæ, licet ad hæc penitus intelligenda persæpe utiles, interdum necessariæ sint; nusquam tamen ubi poterant, imo debebant, in Sepulchreto proponuntur. Sane Tulpius in primis, hunc affectum illustravit; sed cum diligentius quæsivit, in rem videtur inci-

(a) l. de Glandulis n. 10. apud Marinell. (b) Obs. cit. 34. 35. ut neque 36. (c) sub Obs. 13. etiam in Schol. (d) §. 1.
(e) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. Obs. 180 (f) Dec. 2. Exerc. Anat. Chir. 7. (g) Eph. N. C. Cent. 9. Obs. 38.
(h) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 74. (i) l. 3. Obs. Chir. 7. (k) Epist. Anat. 20. n. 57. (l) Commerc. Litter. A. 1741. Hebd. 21. n. 1.
(m) n. 9. (n) II. Anim. 23. & 29. (o) De Med. Spinal. n. 6. (p) Ibid. n. 4. (q) 280. in Eph. N. C. Dec. 1. A. 3. & 64. A. 8.
(r) Obs. 13. num. superiore cit. (s) Progr. M. Nov. A. 1754. (t) Huc adde & quarto ex n. 16. infra.
(u) apud Ruysch. Obs. Anat. Chir. 34. (x) Obs. Med. l. 3. c. 30. (y) num. superiore. (z) Tab. XI.

incidisse rariorem, si cum cæteris, & præsertim cum Ruyschio (a) qui multo sæpius vidit, conferatur; hic enim diserte ait, *nunquam* sic vidisse, atque aliam propterea Iconem (b) subjicit, qua diductas solum a tergo vertebras, ut invenerat, non etiam a fronte ostendit: quarum corpora per sulcum profundum divisa conspexit quidem Theodorus Zwingerus (c), sed, ut in monstroso fœtu, posteriorem sedem obtinentia, nec sine integra medulla Spinali. Quod vero ad medullæ ipsius divisionem attinet; Brunneri quidem Observationem (d) legi quæ hydropi corticalis illius meditullii favere videntur. Inventa enim est *Spinalis medulla in meditullio perforata, & aqua referta*, cuniculo illuc versus tendente, ubi vertebræ hiabant, & aquosus, ante hydrocephalum, in dorso tumor fuerat. Non tamen memini bipartitam hydropis vi Medullam legisse. Nam quod ad alium ejusdemmodi tumorem nervos plurimos idem Auctor (e) tendentes vidit e Spina, indidemque vasa sanguifera emergentia eodem appellere, ut *subtus membrana spinalem medullam alias involvens appareret inanis, adeo ut vel omnis medulla spinalis hac exorbitans, in dictum tumorem terminari visa fuerit*; cave putes, in tot nerviformes partes Medullam aquæ vi fuisse divisam. Erat enim hic tumor *in dorso supra os sacrum*, hoc est in lumbari Spinæ tractu in quo Medullam ipsa natura in Equinam Caudam, id est in tot nervos divisit, quos cum sanguiferis vasis illuc ubi minor resistentia erat, ab aqua in tumorem fuisse compulsos, non est mirandum. Eodem in tractu erant tumores a Tulpio (f), a Lechelio (g), ab Apino (h) descripti. Itaque primus vidit in tribus illis infantibus *nervos spinalis medullæ per tumorem passim dispersos ...., extraque orbitam suam delatos*: alter, aperto tumore, *nihil spinalis medullæ reperit, filamenta quædam alba & tenuissima si excipias*, quæ *rudera potius membranæ, investientis spinalem medullam, quam nervorum*, ipse quidem existimavit: tertius denique *ipsam medullam spinalem*, ex *cavitate secundæ adhuc integræ vertebræ lumbaris prodeuntem, insertam conspexit, saltem quoad alteram medietatem suam, medio tumoris vertici*. Quæ quidem Medulla cum secundum naturam ex ea vertebra prodire ipsa nequeat, ut pote quæ tota jam sit in nervos divisa; hæsitasse in hac Apini Observatione me, fateor, non secus atque in altera quadam Schraderi (i) (ut de illa Brunneri sileam, quæ supra (k) indicata est) quanquam contraria prorsus de causa. Schraderus enim in ejusdemmodi tumore, eademque in sede animadvertendum credidit, Medullam hactenus integram, cum ad hiatum vertebrarum perveniebat, ibi *evanescere*, & *nil nisi membranosa involucra relinquere* sic tamen ut *in lateribus sparsim, sed ordine, se se offerrent nervorum* ex ipsa *emergentium initia*. Atqui res videtur secundum naturam sic habuisse. Medullæ enim truncus, uti dicebam, ultra secundam lumborum vertebram non descendit; sed orti jam ex ipsa nervi in latera ordine se demittunt. Attamen cum tumorem fuisse, ajat, *circa principium vertebrarum lumbarium*; fieri potest, ut pars Medullæ infima aut liquata esset, aut sursum retracta. In Apini autem infante res contra se habebat, Medulla infra illam secundam vertebram non solum descendente, sed extrorsum se vertente, & in mediam internam faciem tumoris, qui *in regione* erat *ultimarum vertebrarum lumbarium* se inserente, quemadmodum ex Iconibus plane intelliges, longe clarius exhibitis in ea Caroli Frid. Hoechstetteri Dissertatione (l), qua hæc ipsa præceptoris Apini historia exposita est. Cum rem mirarer; incidi in Mancharti (m) Observationem, quæ in lumborum inferiori parte, quippe ex dehiscentibus duabus infimis eorum vertebris, tumorem proponit, & in *hujus medio prominentem medullam spinalem in membranam* tumoris intimam, quæ sub Crassa meninge occurrebat, *se per fibrillas tenuissimas circumcirca extendentem & plane desinentem*. Denique cum reperta ab Solertissimo Trewio (n) in tumore qui hiatui respondebat trium inferiorum vertebrarum lumbarium, & omnium Sacri ossis, novissime perlegerem, adjectasque Icones (o) prius inspicerem, & inter se compararem; credideram quidem ex forma primum terete, deinde quasi in acumen sensim desinente, corpusculum albicans c, d, e Medullam esse extremam infra omnes lumborum vertebras intra os Sacrum se demittentem. Et sane Auctor quoque illud manifesto vidit *plurimis fibris sparsis cohærere cum partibus subjacentibus, ipsumque nil aliud esse, quam medullæ spinalis extremum, quod caudam sic dictam equinam constituit, hic extra canalem suum foras*, id est intra tumorem, sub cujus superficie transpiciebatur, *productum*. Veruntamen cum postea scribat, fuisse illud *particulam conformationis peculiaris*, & *sigillatim cohæsisse cum extremitate medullæ spinalis ejusque propaginibus: extremum* vero *medullæ* hic *ad tertiam usque lumborum vertebram exporrectum fuisse, mox autem in particulam illam c, d, e desiisse, & nervosas propagines sparsisse*, cumque etiam affirmet, *in cavo similis tumoris reperiri tantum medullæ spinalis filamenta, vasis sanguiferis intertexta, testante hæc* sua quoque *observatione*; dubius hæsi, num satis ejus mentem assequerer, & an nervi solum equinæ Caudæ in unum quasi corpus superiori parte ab aqua compulsi, hic proponantur; ab iis autem quos paulo ante nominavi, sic pro ipso Medullæ trunco forte sint habiti, quando ejus quod viderunt, corporis quæ interior fuerit natura, silent, an vero, quod malim credere (p), sine ulla deceptione Medullam ipsam conspexerint. Est Ruyschii locus, interpretatione sane dignus, ubi de hoc genere tumorum loquens (q), *infra eum tumorem*, inquit, *spinalem medullam sæpe bene constitutam invenio*. Si de lumbari tumore accipias, & idem vidisse, credas, quod alios malim vidisse; conjicias necesse est, non *infra*, sed *intra eum tumorem* ab Auctore scriptum esse. Attamen quia paulo ante dixerat ejusmodi tumores *sæpe in dorso, aut lumbis* occurrere; verius fortasse erit de tumore dorsi intelligere; infra quem Medullam videre potuit, eamque bene se habentem. Sic certe vidit (r) *in inferioribus vertebris thoracis exiguam & sanam portionem spinalis medullæ, in cavitate* autem *vertebrarum lumborum nervos quoque bene constitutos*, cum vertebræ non modo omnes colli, sed & ex proximis thoracis totidem; ut Figuræ, quas designat, Kerckringii (s) ostendunt; *postica parte bifidæ, nullaque spinali medulla præditæ*, hoc morbi genere tum in cervicibus, tum in dorso laborasse fœtum, significarent. Ex his habes, quomodo Ruyschii, a quo (ut de Apino (t) sileam) ejusdemmodi tumores dorsi in aliis quoque visos esse, non dubito, propositum locum, in quo sunt qui hæreant, interpreteris, & simul quomodo ipsius, & Kerckringii descriptiones ejusdem fœtus conjungendo, alteramque ex altera ubi opus sit, emendando, illustrandove, unam perfectam atque absolutam efficias.

12. Sed si medulla Spinalis, ut paulo ante posui; aut certe ejus nervi, & vasa (non secus ac cerebrum in hydrocephalo Cl. Waltheri (u), aliorumque, & pars cerebelli in hydrocephalo Lechelii (x)) extrorsum intra tumorem compelluntur; quæres ex me, qua ratione igitur intelligas quod a Viris Doctissimis indicatum est, hunc Spinæ affectum posse etiam tribui aquæ in cellulis stagnanti, quæ Crassam meningem plurimæ exterius ambiunt, pingue illud secundum naturam continentes, quod *viscosum* a Veteribus *humorem* vocitatum esse, dixi (y); ut hic morbus persimilis sit hydropi peritonæi. Hydrops enim, inquies, peritonæi ea quæ circumdat, viscera introrsum urget; non extrorsum trudit; nec eæ cellulæ sunt ab anteriori, sed a posteriori maxime canalis vertebrarum parte, ut si turgeant, Caudam Equinam extrorsum nequeant compellere. At tu noli tamen credere, huic etiam aquarum, tumorumque origini aliquando locum aliquem esse

(a) Obs. cit. 34. (b) Fig. 37. (c) Eph. N. C. Cent. 7. Obs. 29. (d) 12. in Addit. ad Sect. hanc Sepulchr. 16.
(e) Ibid. (f) (g) (h) Obs. citatis hoc n. & 9. & 10. (i) Dec. 2. Obs. Anat. Med. 2. (k) n. 9. primo loco.
(l) De Spina Bifida. (m) cit. supra ad n. 10. (n) Commerc. ibid. cit. hebd. 20. & 21. (o) Tab. 1. Fig. 11. & 12.
(p) Vid. n. 16. infra. (q) Obs. 34. cit. supra ad n. 9. (r) Thes. Anat. 8. n. 1. (s) Spicileg. Anat. Tab. 9.
(t) apud Hoechstetterum n. 9. Diss. cit. ad n. super. (u) Partus Monstr. Descript. (x) Obs cit. supra n. 9. (y) n. 10.

eſſe non poſſe. Nam perraro quidem, ſed nonnunquam tamen, compunctis ejuſdemmodi tumoribus, & aqua educta, ſanitas reſtituta eſt, ut in illo infante quem deſcribit, & pingit Jo. Mauritius Hoffmannus (*z*). Cujus aquam tumoris ſi a cellulis deducas, Craſſæ meningis exteriorem faciem oblinientibus, in partu diſtractis, qui ei infanti, complicato corpore exeunti, difficillimus, nec ſine ſummo ruſticæ matris niſu, contigerat; veri ſimilia dixiſſe videberis: nihil enim æque ac poſterior illa pars Spinæ quæ in lumbis eſt, diſtrahi potuit in eo infantis ſitu; quare, ſalva reliqua parte, ex illa dumtaxat tumor, qui primum non erat, poſt aliquot dierum intervallum oriri cœperit. Fuerunt etiam qui tumorem, de quo ſuperius (*a*) dictum eſt, a Genga ad coccygem ſanatum, ab humore factum crediderint, qui ex cranii cavo illuc uſque inter oſſa, & Duram meningem viam ſibi per cuniculos paraviſſet. Sed qui cum Præcl. Fantono (*b*) rei difficultatem, anatome conſulta perſpexerint, atque inſuper promptum illum ſeri ex tumore exitum animadverterint ſtatim ac manu occiput comprimeretur, non aliud malent ei humori iter aſſignare, quam quod ab natura ipſa inter meninges paratum eſt, ſanationem magna ex parte quadriennii illius pueri ætati, & externæ hic quoque, non internæ, mali cauſæ tribuentes. Interna enim, & præſertim nativa cauſa & diu, & penitius tum fluidas partes, tum ſolidas lædit, haſque eo gravius, quo molliores ſunt, non, uti aucta jam ætate, firmiores. Huc illud accedit, quod Equina Medullæ Cauda ad coccygem non pervenit: quæ fortaſſe cauſa fuit, cur Ruyſchius (*c*) *inter omnes*, aut certe, ſi ejus proximam legas Obſervationem (*d*), ferme inter omnes, hujuſmodi correptos tumoribus, *nullum viderit infantem tam diu ſuperſtitem*, quam eum qui ad coccygem habebat. Sic enim tot nervos extrorſum inflecti, extrudi, lædi, abrumpi non contingit: ex quorum læſione oritur artuum inferiorum imbecillitas, & reſolutio, quam in pleriſque ſupra indicatis lumbarium tumorum exemplis diſerte memoratam invenies, atque in aliis præterea quæ omittimus, ex quibus duo videbis Joannis Burgii in Ephem. Nat. Cur. (*e*): quin etiam interdum ſphincteris ani, veſicæque paralyſim (*f*), ſæpius agnoſcendam, adnotandamque, ſi pueri ſæpius cum hoc affectu diu vitam trahere poſſent. Non poſſunt autem cum ob alias cauſas, tum ſæpenumero ob convulſiones, quæ læſiones illas nervorum ſequuntur, eoque citius, ſi hos, tumorem aperiendo, aut compungas, aut aeris injuriis exponas. Quæ convulſiones cur in duobus qui ſanati ſunt, pueris minime fuerint, ut neque artuum inferiorum reſolutiones, ex iis quæ de utroque dicta ſunt, intelligitur. Cum hæc autem omnia abfuerint, & malum ab externa cauſa ortum eſſe, conſtiterit; tunc præſertim obſervatis iis omnibus quæ caute Præcl. Trewius (*g*) admonuit, aliquid audere poſſe Chirurgus videtur; ſiquando tamen inter innumera funeſta exempla in fallaciſſimis hujus generis morbis audere licet.

13. Namque; ut ad hydrocephalum redeam; interni quidem Veteres Medici (*h*) duas agnoſcebant ſpecies, alteram, cum aquæ inter calvariam, & Craſſam meningem, alteram, cum inter hanc meningem, & Tenuem congeruntur, ſecundam ſpeciem lethalem, primam non inſanabilem eſſe, docentes, in qua ubi inter ſuturas diſtractas tumor apparet, eminentiorem locum ſecandum eſſe, præceperunt. Paræus (*i*) tamen diſerte negat, ſe quenquam vidiſſe qui convaluerit: & Jo. Francus (*k*) teſtatur, vel loco tumidiore aperto, & emiſſa aqua limpida, & pura, infantem *poſt aliquot horas in epilepſiam incidiſſe, & paulo poſt e vita diſceſſiſſe*: nec Grubelio (*l*) jubente, profuit per foramen *potentiali*, ut vocitant, cauterio paratum, incluſo penitus ſero exitum aperuiſſe, eo quoque infante *paucis diebus poſt* mortuo, quando ex iis quibus aqua educta non fuit, aliquos ſeptem, novem, duodeviginti, & triginta menſes vixiſſe, memoriæ proditum eſt (*m*); ne de eo quidquam dicamus quem novit, & ſecuit Riedlinus (*n*), annos ſolidos viginti quatuor hydrocephalo laborantem. Eſt quidem apud Cl. Fantonum (*o*) Wepfero adſcripta obſervatio ruſtici, qui impatiens diuturni, ſæviſſimique doloris capitis a ſero inter cranium, & meningem Duram concluſo, Veterinarium coegit ſibi ſinciput perterebrare, unde ſeri copia exſiliente, prorſus convaluerit. Sed fac, audaciam hanc feliciſſimam fuiſſe, fac eſſe Chirurgum qui in hydrocephalo infantis alicujus ipſam velit imitari, nec imitari ſolum, verum etiam, ſi Duram meningem incidere opus ſit, ut in graviſſimis capitis ictibus uſu venit, ſuperare. Quibus tuto indiciis, notiſque confidet, ut pro certo ponat, nunc inter oſſa & Craſſam meningem, nunc inter hanc, & Tenuem, nunc Tenuem inter, & cerebrum aquam eſſe? Neque enim deſunt triplicis hujus ſedis exempla, ut puta primæ in Velſii (*p*) hydrochephalo, in quo & ſecundæ: hujuſque pariter in diſſectis a Laubio (*q*), & a Cl. Jo. Rudolpho Zwingero (*r*): tertiæ autem in Falloppii noſtri Obſervatione, quam habes in Sepulchreto (*ſ*), in aliiſque Mayeri (*t*), & Kaltſchmiedii (*u*). Fac tamen, ſi fieri poteſt, hæc quoque internoſcere, eandemque ſibi felicitatem quam aliquando in adultorum, eorumque, cum bene valerent, percuſſorum ictibus, in hydrocephalo infantum polliceri poſſe, in meningibus, ſi opus eſt, incidendis, & deinde, quamvis laxæ, aut laceræ, aut craſſæ factæ ſint, ad cicatricem perducendis; quid? ſi cerebrum humori quidem ſubſit, ſed tam flaccidum, vix ut in eo internoſcere quidquam liceat præter corticalem, & medullarem ſubſtantiam, velut in modo laudatis Mayeri, & Zwingeri obſervationibus: quid? ſi ſub corticali medullaris *tota corrupta, & in aquam converſa ſit*, ut in puero illo Tombini (*x*), de quo etiam in Sepulchreto (*y*) relatum eſt: quid? ſi totum cerebrum ſit in *aquam mucoſam*, aut in *limpidam, & ſanguine pauco tinctam* ſolutum, ut in illis Kerckringii (*z*), & Lauſſeri (*a*): aut quoniam hoc rarius eſt: quid? ſi ab incluſa ventriculis aquæ copia, ut in duabus, quas Bohnius (*b*) commemorat Dodartii obſervationibus, ea vis cerebro allata ſit, ut Laterales cum tertio ventriculo unam & continuam cavitatem efficiant, quod ipſum tanto minus conjici liceat, quod ex hydrocephalis quidam, ut duo illi infantes, *aliis morbis, qui nullo modo capitis affectus dici poſſunt, laborent*: aut quid? ſi ab incumbentium aquarum pondere, aut circumpreſſione ſit intima cerebri ſtructura inſanabiliter labefactata; nam vel exterior forma, & moles ipſa aliquando minime reſiſtunt. Sic hemiſphæria cerebri non amplius convexa, ſed depreſſa adeo, ut eſſet *altitudo eorundem in eodem plano horizonti parallelo, in quo Calloſum Corpus* erat, conſpexit Velſius (*c*). Sic cerebrum eo redactum, ut *pilam palmariam vix mole æquaret*, invenit Paræus, non ſatis accurate in Sepulchreto (*d*) citatus. Sic, *exiguum inſtar oculi bovini ad* ſeſcunciam *accedens* vidit Stegmannus (*e*), adde *& ſimul totum putrefactum & corruptum*: quæ res ad memoriam reducit cerebelli quoque graves ab hydrocephalo læſiones, ut in modo laudata Velſii, & vel magis in obſervationibus Littrii (*f*), & Jo. David. Maucharti (*g*), & in eadem Laubii quæ paulo ante indicata eſt.
Sed plerumque; tametſi hanc ſpeciem Antiquiores non poſuerunt; hydrocephali aqua eſt in ventriculis, ut Veſalius (*h*) in primis, tum deinde tot alii invenere, ut puta Schulzius (*i*), & ex modo, aut paulo ante nominatis Laubius, Mauchartus, Riedlinus, Littrius

(*z*) Eph. N. C. Dec. 2. A. 6. Obſ. 208. (*a*) n. 9. (*b*) Animad. ibid. cit. (*c*) Obſ. 35. ſæpius cit. (*d*) Obſ. 36.
(*e*) Dec. 2. A. 6. Obſ. 58. (*f*) Eph. N. C. Cent. 1. & 2. Obſ. 127. & Sect. hac 16. Sepulchr. in Addit. Obſ. 12. verſ. fin.
(*g*) Commerc. A. & hebd. ſupra cit. ad n. 10. (*h*) apud Fabric. ab Aquap. de Chirurg. Operat. ubi de Hydroceph.
(*i*) Oper. l. 7. c. 1. (*k*) apud Schenck. Obſ. Med. l. 1. ubi de Hydroceph. mort. (*l*) Eph. N. C. Dec. 2. A. 10. Obſ. 42.
(*m*) Vid. Act. Helvetic. Tom. 1. c. 1. n. 6. (*n*) Eph. N. C. Cent. 1. Obſ. 29. (*o*) Animad. cit. ſupra ad n. 9.
(*p*) Diſp. de mutuo inteſt. ingreſſ. P. 2. Obſ. 2. (*q*) Eph. N. C. Cent. 10. Obſ. 83. (*r*) c. cit. n. ſuper.
(*ſ*) 2. in Sect. hac 16. (*t*) Eph. N. C. Cent. 1. & 2. Obſ. 127. (*u*) Progr. de nervis Optic. &c.
(*x*) Act. Lipſ. M. Nov. A. 1686. (*y*) Sect. cit. in Addit. Obſ. 8. (*z*) Sect. ead. Obſ. 11. (*a*) Diſſ. cit. ſupra ad n. 6.
(*b*) De Renunc. Vulner. S. 2. c. 1. (*c*) Obſ. ſupra cit. 2. (*d*) Sect. hac Obſ. 12. ſed Operum l. 7. non 8.
(*e*) Sect. ead. in Addit. Obſ. 11. (*f*) Hiſt. de l' Acad. R. des Sc. A. 1705. (*g*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 4. Obſ. 59. n. 9.
(*h*) Sepulchr. Sect. cit. Obſ. 6. (*i*) apud Lauffer. in Diſſ. cit. §. 23.

trius præsertim, qui in tanta aquæ copia quæ ventriculos distendebat, nihil ejus inter calvariam, & Crassam meningem, nihil inter hanc, & cerebrum deprehendit. Mitto alios plures, præter Brunnerum tamen (*k*), & qui, ut ipse, extenuationem substantiæ cerebri, in hujuscemodi hydrocephalis haud ita raro conspectam, memorarunt. Neque enim hæc eo tantum attigi, ut ostenderem, quamvis Chirurgus sit audax adeo, ut meninges hic perforet, sæpe tamen aut nihil aquæ, aut non eam cujus major copia sit, nisi cerebrum quoque perforet, esse educturum; sed eo potissimum attigi, ut intelligeres, facile etiam posse accidere, ut dum nihil nisi Crassam meningem perforare se, credit, cerebrum perforet. Velim igitur ad Vesalii Observationem illas quoque Hildani, & Tulpii observationes adjungas quæ a me ibi sunt commemoratæ, ubi ostendi (*l*), vi aquarum ventriculos distendentium, horum parietes superiores præsertim, & laterales usque adeo interdum extenuari, & cum meningibus ad cranii ossa, aut pericranium affigi, ut mirum esse non debeat, si qui, nihil præter cranium incidere existimantes, & Crassam, & Tenuem meningem, & his, atque illis in membranæ modum adhærentem cerebri substantiam simul pertuderint. Lege sis litteras Jo. Jacobi Scheuckzeri, ad Vallisnerium nostrum (*m*) missas. Hydrocephalum infantis videbis in Nosocomio, *communi consilio* Chirurgi ferro incisum fuisse, cum *judicatum esset*, *aquas hærere inter Cranium*, *& Duram Matrem*. Videbis simul, *quam judicium talis modi in casibus sit difficile*. Cum enim convulsivi vomitus, qui mox primæ illi eductioni aquæ ad uncias circiter tres, succeslere, ad vitæ usque finem, qui postridie fuit, perstantes, indicare crederentur, Duram meningem incisam esse; anatome ostendit, *non pertusam* hanc *duntaxat*, *sed & Viam cum ipso cerebro. Fuit enim cerebrum ipsum ad membranæ tenuitatem fere extensum capacitati internæ cranii par*, cum *aquæ moles*, *quæ* 8. *ad minimum fuit librarum medicarum*, *delituerit in ipsis ventriculis*.

14. Ex tanta cerebri extenuatione, & ad cranii fornicem adhæsione factum est videlicet, ut in memorato (*n*) Tulpii hydrocephalo, effusis aquis, *plerique Medicorum præsentium*, *sed præpropere*, *judicaverint*, esse illud *caput sine cerebro*, itemque ut Steno in suo illo vitulo (*o*) *non parum temporis consumeret quærendo cerebrum in ipso cerebro*, *jamque historiis*, *antea sibi non creditis*, *adhibere inciperet fidem*, *homines nempe sine cerebro fuisse repertos*. Et sane ad hunc fere modum & ipse credo, quidquid veri inesse potest ejuscemodi observationibus, esse explicandum, eorum in primis qui Tulpium, & Stenonem haud legerant, puta Garneri, Zacuti, & siqui alii in Scholiis ad horum observationes, quas in Sepulchreto (*p*) habes, cerebrum non reperisse scribuntur. Cum enim alius *cerebri vicem supplevisse*, ajat, *membranam crassiorem*; alius, pro ipso *duram meningem apparuisse duplicatam*, aquam limpidissimam in se habentem; facile intelligis, quid membrana illa crassior, aut altera illa duplicatæ Duræ meningis lamina esse potuerit, & quid latere sub specie illa *cujusdam mucositatis & phlegmatis valde indigesti*, quæ *festinanter* inspicienti Garnero intra meninges se obtulit. Certe, ut ibidem videbis Kerckringii Observationem (*q*) qui *cerebri loco aquam se reperisse mucosam*, tradit, videbis quoque in subjecto Scholio haud aliter de mucosa hac aqua, aut de cerebri extenuatione suspicari Diemerbroeckium; & tamen Kerckringius non modo Tulpii historiam legerat, sed etiam in ea sua memorabat, & de hydrocephalo necdum semestri verba faciebat, cui intra uterum inchoata cerebri dissolutio sensim increvisse potuerat, donec cerebro prorsus soluto vivendi finem fecerit. Illud præterea objicit Diemerbroeckius; quod a plerisque pariter ejuscemodi historias edentibus omissum requiras, cerebellum, & Oblongata medulla deessent, an non, siluisse. Sed in Billotii (*r*) historia, quæ inter has solet referri, non modo hoc desideres; verum etiam non penitus absumptum pueri cerebrum fuisse, cognoscas, quando *ejus substantiæ portio* quamvis *exiguum ovum mole vix æquans*, *reperta est*. Sic etiam in cane fatuo, ut videtur, aut vertiginoso Elias Rud. Camerarius (*s*) (de ovibus enim quæ Kerckringius (*t*) aliive scripserunt, laniorum fere observatione, & fide nituntur) Camerarius, inquam, *nullam penitus cerebri*, *aut cerebelli substantiam* vidit, *præter posterioris portiunculam vix avellanæ medietatem æquantem*. Quæ etsi omnia non sine admiratione, & quædam etiam non sine aliqua diffidentia legisse me, fateor; tamen hoc quoque adjiciam. Memini, cum adolescens quotidie in Bononiensi Nosocomio versarer S. Mariæ de Morte audire non semel Jo. Marcum Bigattum probum Virum, eundemque ibi Medicum Chirurgum, sua laude dignum, cum suum Decessorem Jo. Galeatium Manzium Medicum, & Chirurgum, cum paucis, dum viveret, comparandum, id vidisse, asseveraret, quod ut accepi sic tibi narrabo, nihil adjiciens, nihil detrahens. Cujusdam vulnus curabat Manzius, quod ad Coronariam suturam inflictum, in cranii cavum perveniebat, cum æger circiter vigesimo die duo pati cœpit, alterum, ut quoties vulnus retegeretur, toties convulsivis afficeretur maxillæ inferioris motibus; alterum autem, ut quotiescunque interrogaretur, oculis quidem ostenderet, se intellexisse, & respondere jam velle, sed tamen per aliquod temporis intervallum primum incipere non posset verbum; quo demum incepto, cætera facile sequebantur. Sic fere usque ad vitæ extremum mentis compos visus, denique insultu quasi apoplectico prehensus, occubuit. Cranio reserato, nihil intra hoc, nisi humor, inventum est, si fibras aliquot excipias rubras, & quasi carneas, quæ vulneri subjiciebantur. Assensum, ut ego audiens sustinebam, sic tu legens sustineas, per me licet. Et sane hæc sunt ejuscemodi, ut nisi ipse videas, nisi diligenter etiam atque etiam perscruteris, velut in hoc casu quid fibræ essent illæ rubræ, & quasi carneæ, & qua cum membrana fortasse, aut quibus cum nervis junctæ, & postquam etiam scrutatus fueris, vix credere tamen possis. Agitur hic quidem de cerebri absumptione, ut in Zacuti, ut Billotii pueris vulnus capitis consecuta. Sed in primo triennii spatium inter vulnus, & observationem fuerat interjectum; in altero totum absumptum non erat cerebrum; in utroque cerebellum fortasse, & pars medullæ Oblongatæ potuit superstes esse: nec cerebri colliquatio in secundo fuit; sed ejus substantiæ, ad nucis myristicæ magnitudinem in quacunque medicatione erumpentis, amissio. At enim, inquis, nullum in quinquemestri Kerckringii puero præcesserat vulnus, nullum in bienni Tombini (*u*), nullum in Neuholdii (*x*) puella novenni; & tamen in hac *medullaris* cerebri substantia *tota velut in gelatinam tenacissimam*, in secundo autem, ut diximus, *in aquam conversa*, in primo totum cerebrum in aquam mutatum. Mihi vero hæc ipsa mutationum series videtur ostendere, tanto difficilius contingere cerebri dissolutionem, quanto longius ab ortu receditur, ut cerebri substantia firmior sit. Quod si in viro tamen illo Garneri peracta est; at quanta, & quam diuturna pertulerit, videre potes. In eoque ipso ut singulare id fuerit, inde licet intelligi, quod non facile sit alterum in adulto ejusdemmodi exemplum apud probatos Scriptores invenire. Quin mulier, de qua Kaltschmiedius (*y*), etsi atrocissimis capitis doloribus, iisque post gravem capitis ictum, misere adeo vexata, ut nisi aquæ copia per nares prodiisset, tandiu non fuisset victura, cum decimo tandem anno mortua esset, vi quidem feri distendentis cerebri ventriculos, corpus Callosum sic extenuatum ostendit, ut *vix septi pellucidi crassitiem referret*; cerebri tamen in mucum dissoluti nihil ha-

(*k*) Sect. cit. in Addit. Obs. 12. (*l*) supra ad n. 8. (*m*) Opere Tom. I. S. 5. in fin. (*n*) supra ad n. 8. (*o*) Ibid.
(*p*) l. 1. Sect. 1. Obs. 86. & Sect. hac 16. Obs. 13. (*q*) Sect. ead. Obs. 11. (*r*) Zodiac. Med. Gall. A. 1. M. Dec. Obs. 3.
(*s*) Eph. N. C Dec. 1. A. 3. Obs. 129 in Schol. (*t*) Spicileg. Anat. Obs. 46. (*u*) supra ad n. 13.
(*x*) Commerc. Litter. Vol. 1. Specim. 22. (*y*) Progr. cit. supra ad n. 13.

habuit. Cum igitur totius adultorum cerebri in mucum, nedum in aquam diſſolutio ſic rara ſit, præſertim ſi quidquid cranio continetur, ſimul diſſolutum intelligatur; vides profecto cur propoſitum caſum audiens, aſſenſum ego ſuſtinuerim; qui vel de puero eadem, imo leviora aliquanto audiens, hærere ſolitus ſim, niſi amentem ſimul fuiſſe, & plantæ magis quam hominis vitam denique egiſſe, adjiciatur. At Redius (z) tamen, cerebro teſtudinibus exempto, has vidit, inquis, diu, & nonnunquam ſex ipſos menſes ambulare potuiſſe. Ego vero de perfectis, ut vocant, animalibus, atque adeo de homine hic verba facio; & tu mihi teſtudines narras, quas *facere motum* vel *corde ablato*, non ignoravit Ariſtoteles (a). Præterea ipſe indicare videtur Redius, teſtudinibus una cum cerebro facultatem cernendi, &, quod veri ſimile eſt, audiendi quoque, olfaciendi, guſtandi fuiſſe ſublatam, & Caldeſius (b) certe tandiu ſuperſtitis motus ſatis probabilem cauſam oſtendit, magnam videlicet, ſi cum exiguo earum cerebro comparetur, Spinalis medullæ craſſitudinem. Qua ex medulla ſpiritus repetere ii quoque ſolent qui vitam fœtuum cerebro carentium in utero volunt explicare, quos hactenus ſequi poteris, ne cum quibuſdam tamen ponas, aut in illis omnibus Medullam eſſe craſſiorem, aut quia multo plures quam cerebrum, emittit nervos, multo plus quoque ſpirituum tunc etiam præbere quando a cerebro unde ipſa accipere magna ex parte alioquin ſolet, jam nullos certe poteſt accipere, aut in illis cunctis ineſſe fœtibus, cum plures ſupra (c) memoraverim, qui nihil omnino, niſi forte aquam, intra cranium, & vertebras habebant. Sed cerebrum, & Medullam habuerunt, inquis, antea videlicet quam utrumque aut aqua diſſolveret, aut vis alia aliqua ſive opprimeret, ſive extruderet. Rectius hic quidem ſentis quam Explicatores plures, qui id minime attenderunt. Quod ſi ad primordia uſque rediens, nihil utrobique, niſi humorem, unquam fuiſſe, contendas, ſpiritus vero ab nervorum gangliis repetas, aliquid forſan tribuens ſuſpicioni quam olim (d) vix uno aut altero verbo attigi, in gangliis *fortaſſe aliquam ſpirituum fieri ſecretionem;* ego, tametſi nuper præſertim in gangliis adulti duobus altero mediocri, altero maxima craſſitudine præditis inter eos qui ad nervos Cervicales ſpectant, mox Brachiales effecturos, tametſi, inquam, iis in gangliis ſecundum longitudinem diſſectis, ſubſtantiam ex cinereo fuſcam præclare viderim, & oſtenderim, quæ cum alba nuſquam permiſta (cujus erat multo major copia, & exterior in gangliis ſedes) horum axem ſequebatur; non auſim tamen illi ſuſpicioni pondus addere: &, ſi auderem; locum illi fortaſſe aliquem eſſe poſſe, crederem, in iis ad tempus aliquod ſervandis fœtibus quibus cerebrum, & Medulla abſceſſiſſent; non vero in iis quibus hæc nunquam fuiſſent. At ſi forte in ea ſententia nihilominus perſtandum tibi, quod credere non poſſum, exiſtimaveris; hoc unum dicam, ſi illa prima, & reliqua deinceps in utero vita cum ea tibi videtur conferenda, quam adulti homines, de quibus ſermo ſuſceptus eſt, agunt ſentiendo, cogitando, judicando, reſpondendo, atque, ut opus fuerit movendo; viceris: ſin contra; nobiſcum facies.

15. Habes de Hydrocephalo, & de Aqueis præſertim Spinæ Tumoribus eo plura, quo minus apud nos in vulgus ſunt noti. Perrari enim ſunt in his regionibus; non ſicuti in quibuſdam aliis, adeo frequentes, ut intra menſes quatuordecim Burgius (e) Vratislaviæ tres viderit. Quod ſi forte de utroque morbo plura cupis; de Hydrocephalo quidem tibi poterit ſatisfacere Vir Cl. Jo. Rud. Zwingerus (f), a quo, cum hæc relegerem, illius exempla non modo collecta vidi; ſed & diligenter ac diſtribute inter ſe comparata: de Aqueis autem Spinæ Tumoribus, præter Georgium Frid. Orthium in lectu digna, utilique Diſſertatione (g), quam, Præſide Jo. Salzmanno, ediderat, Viri Eruditiſſimi Platnerus (h), & Trewius (i): quorum ille cum de iiſdem Tumoribus aliquid attingeret, ipſe quoque plerorumque indicavit nomina qui eorum hiſtorias conſcripſerunt, hic vero cum Auctores alios addidit, tum ſuas propoſuit obſervationes, omnibuſque perpenſis argumentum hoc partite, fuſe, accurateque, ſi quis alius, pertractavit, nec quomodo conjiciat, curationem tentari, & abſolvi poſſe, prætermiſit. Quorum ſi omnium Scripta antequam has primum ad te Litteras mitterem in meas perveniſſent manus; dediſſem utique operam, ut nonnullos, quibus adhuc careo, libros nanciſcerer. Pleraque tamen quæ morbi utriuſque proſtant exempla, ut videre nunc poteris, commemoravi, & quædam alia aut iis quos laudo, prætervisa, aut necdum, cum illi ſcripſerunt, edita adjunxi, id quod omnibus qui ultimi ſcribunt, facile eſt. His interea quæ dare potui, uteris. Vale.

16. VIX Epiſtolam obſignaveram, cum illud non modo non ſperanti, ſed nec opinanti quidem mirifice accidit quod nunquam antea, ut PUER ad me conſilii cauſa afferretur ob tumorem ad lumbares vertebras extantem. Dum exuunt, ut inſpiciam; quæro, valeatne artubus inferioribus? & cum id negarent, pellucidusne ſit tumor ac ſi aquam contineret? quod continuo affirmant, interrogationes quæ ad rem adeo facerent, mirantes. Quod ex reſponſionibus argueram, mox verum eſſe, deprehendi. Tumor erat mollis ſic ſatis, perque ejus parietes pleriſque in locis aqua concluſa manifeſtiſſime translucebat. Is ab ortu exiguus, intra decem menſes ad magnitudinem pugni excreverat, ut ea, non minus quam ſede, illum omnino referret quem pictum dedit Ruyſchius (k). Erat puer magnus, fortis, egregieque nutritus artubus etiam, quibus dumtaxat erat debilis, inferioribus: recte etiam conformatus, niſi quod æquo grandius caput, cæteroquin ſanum, in omnium oculos incurrebat; recte, inquam, iis quoque artubus quos modo dicebam, conformatus; ut ex novo hoc exemplo, ad plura alia addito, falli intelligerem, ſiqui intortis pedibus naſci omnes qui tumore hujuſmodi laborant, propterea exiſtimant, quod horum aliquot ſic natos eſſe, animadverterunt: quos inter an bene puellam referant a Stalpartio (l) propoſitam, ipſe judicabis: ego ut peſſime diſtortis pedibus fuiſſe, præclare video; ſic tumorem quo in lumbis deformabatur, ad eos attinuiſſe de quibus hic agimus, non ſatis video.

Sed ad puerum noſtrum ut redeam; non ignarus alienæ, ſæpius nimiæ credulitatis, ex matre tamen quæſivi, ætate florente, nec minus ſana quam maritus, num primogenitum hunc ſuum utero gerens, in dorſum cecidiſſet, aut percuſſa eſſet, aut quidquam horruiſſet, timuiſſetve, aut denique cupidius optaſſet: quæ omnia tunc quidem diſerte negavit; quanquam poſtea, ut mulierculis ſolet, in mentem venit ficum concupiiſſe. Cæterum quod ad conſilium attinebat, cum præciſe negaſſem, eum quidem puerum ſanari poſſe; illud etiam atque etiam inculcavi, caverent, ne quis tumorem incideret; tanto enim citius puerum interiturum. Erant homines agricolæ, quemadmodum & parentes illius infantis quem ſupra (m) commemoravi, cui tumor ejuſdem naturæ cum cranii magis quam cum Spinæ cavo communicabat. Sed illi ſapientiores, qui periculum a me prædictum verentes, Chirurgis valere juſſis, infantem domum retulerunt quoad Deus ſineret, victurum. Hi vero vix a me digreſſi, cum in Chirurgum forte incidiſſent qui ſe quidem, ut cæteri & Medici & Chirurgi qui ante me, puerum plerique inſpexerant, nunquam ejuſcemodi tumorem vidiſſe, & qualis eſſet, ignorare, fateretur, ſed tamen quod cæteri ob id ipſum auſi non fuerant, ſe perſanaturum promitteret; hominis ætate ac confidentia permoti, facile quod cupiebant, crediderunt. Is igi-

(z) Degli Anim. viv. (a) l. de Juvent. c. 1. (b) Offervaz. int. alle Tartarughe. (c) n. 8.
(d) Adverſ. Anat. II. Animad. 34. (e) Eph. N. C. Dec. 2. A. 6. Obſ. 58. (f) Act. Helvetic. Vol. 1. c. 1.
(g) De quibuſd. Tumorib. Tunic. Externis. (h) Progr. cit. ſupra ad n. 11. (i) Commerc. cit. ſupra ad n. 10. Hebd. 20. & 21.
(k) Obſ. Anat. Chir. Fig. 36. (l) Part. 1. Cent. 2. Obſ. Rar. 34. (m) n. 10.

Is igitur, tametsi poſtmodum certior fortuito factus fuerat eorum quæ ego reſpondiſſem, in propoſito conſtans ſuo, ferrum medio tumori impreſſit, exſiliente aqua pellucida, colore nonnihil urinæ ſimili, non pauca, at poſtremo inſtar ejus qua caro recens lota eſt. Aqua emiſſa, turundam Chirurgus craſſam indidit: qua educta novam quotidie emittebat aquam quoad puer vixit. Non vixit autem ad totum tertium ab inciſo tumore diem. Ex quo enim hic inciſus eſt, nunquam flere, & clamare deſtitit qui antea hilaris eſſet ac ridibundus, & mammam fere averſari cujus ſemper appetens fuiſſet. Interea toto corpore ſæpius tremere, facies autem prius nitida, & bene colorata jam collabi, atque palleſcere; omnia; ne multis; malum portendere. Unus tamen ille Chirurgus bene ſperabat vel paucis antequam mors ingrueret, horulis: quæ cum levi ſpirandi difficultate ſenſim advenit. Horum omnium denique admonitus, ægre tuli, temere hominem occiſum eſſe, & quod reliquum erat, tumoris interiora luſtrandi cupidus, continuo domum petii in quam parentes paulo ante mortem puerum tulerant, vicini, & Amici mei. Ibi cum Chirurgum forte offendiſſem, idem quod ego, cupientem, etſi hominis nuperam confidentiam tantam, audaciamque perniciosam paululo acrius quam mea ferat natura, & consuetudo, hic omnibus ſatis ſuperque ſpectata, reprehendere pro eo ac debebam, non omiſi; tamen, ut conſideratior, ac cautior eſſet in poſterum, jam docili, atque id petenti, continuo annui, ac pollicitus ſum, me tumorem diſſecanti affuturum, & quæ contineret, declaraturum. TUMORIS parietes etſi erant collapſi, & rugoſi, & ob hanc cauſam craſſiores; iis tamen preſſis e vulnere aqua exibat non pauca, quæ nonnihil graveolebat, urinæ pallidæ ſimilis: quæ ſimilitudo ſuperioribus etiam diebus, ut dixi, animadverſa, & inter Chirurgos vulgata, quoſdam hic quoque (*n*) permoverat, ut urinariam veſicam cum tumore communicare, ſuſpicarentur. Parietes duabus lineis in decuſſim ductis inciſi, dum caute, ut indicabam, diducerentur, manifeſto apparuit Spinalis Medulla, Tenui meninge conveſtita per quam diſtentis vaſculis totam rubentem, Medullæ corpus cum prodeuntibus nervis ad medium ferme illorum parietum ſecundum longitudinem arctius adhærebat (*o*), ut ab his ipſe debuerim leviter & ſuſpenſa manu ſejungere, evidenſque eſſet, cæteras Medullæ tunicas in unum cum iiſdem parietibus coaluiſſe. Nec diffluens erat Medulla, ſed etiam tum ſatis firma, quod ego inter digitos premendo percepi, & mox in tranſverſe inciſa, ſubſtantia circumcirca candida, intima cinerea, ſic ſatis ſolida utraque, confirmavit. Amplus autem erat quoquoverſus tumoris ſinus, oſſeis lumbarium omnium vertebrarum partibus quæ a tergo eſſe ſolent, in latera depreſſis, abſumptiſve ad earum uſque corpora, quæ tumoris parietem anteriorem faciebant. Nulla uſquam putredo, nigrities nulla. Etſi quæ tibi narravi, omnia tam certe perſpexi quam quæ certiſſime; Medullæ tamen ipſum corpus non ad primas lumborum ſubſiſtens vertebras, ſed ad os uſque Sacrum propemodum, ut oculis, manibuſque percepi, productum erat, an ob peculiarem hic ſtructuram? an quia arcte inter initia poſteriori tumoris parieti annexum, ut hic ſenſim increverat, extrorſumque ſe curvaverat, ſenſim ipſum quoque ſequi, augerive potuerit? Id igitur cupidum me fecerat ſuperiores porro vertebras, & caput denique, magnum adeo, aperiendi, præſertim cum hoc compreſſo, quanquam minime cedere viſum fuerat, aquæ aliquid ex evacuato tumore, antequam a nobis recluderetur, caſu, ut opinor, excidiſſet; nam eo diſſecto, & tum iterum compreſſo, capite, nulla excidit. Verum neque tempus, neque locus, neque potiſſimum reclamatio parentum, agreſtium, ut dictum eſt, hominum, & qui mihi vix, nec ſine lacrymis, conceſſerant, ut tumor perſecaretur, plura obſervare permiſerunt. Hæc, tibi pergrata procul dubio futura, adſcribere huc volui eo ipſo quo inſpexi die, qui fuit Pridie Nonas Septembris A. 1745. Iterum vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XIII.

Verba fiunt pauca de Catarrho, plura de Oculorum Affectibus.

EX cranii cavo in tubum quidem vertebrarum aquam defluere, a me quoque proxima ad te data Epiſtola confirmatum eſt. Sed Veteres non in eum tantummodo tubum, ſed & in oculos, aures, nares, os, thoracem, ventrem, artus humores e calvaria demitti, non dubitabant. Quam temporum potius, quam hominum, a vero aberrantem, doctrinam convellere, præcipuum Boneti in XVII. Sectione, quæ inſcribitur de Catarrho, ſtudium fuiſſe videretur, niſi in propoſito non ſatis conſtans, quædam ſubinde interjeciſſet quæ doctrinæ illi patrocinentur. Ea cum alibi, tum in quodam prolixo Scholio invenies, quod ex Williſio acceptum, ſubjecit §. 8. Appendicis ad Obſervationem XVI. quaſi ejuſdem Scholii partem in Sectione etiam ſuperiore non exhibuiſſet ſub Obſervatione VI. & aliis fortaſſe locis, imo ex ejus Scholii parte in hac ipſa Sectione XVII. non feciſſet Obſervationem VII. Mihi vero, cui actum agere non placet, ſatis eſt admonere, in quamcunque corporis ſedem Veteres catarrhum defluere, exiſtimabant, ea in ſede ſuas non deeſſe glandulas, e quibus plus æquo humores profluant, nec ſua vaſa e quibus inter fibras, membranaſque redundent; ut minime opus ſit e cerebro uſque arceſſere, & per impervia deducere. Manifeſtum id fiet aliis locis: hic autem in parte intelligi poterit primum quidem ex paucis quæ de Catarrho, ut vocant, Suffocativo attingemus, tum deinde ex aliquanto pluribus quæ de Oculorum Affectibus, de quibus videlicet eſt proxima Sectio XVIII. continuo adjicientur.

2. Catarrhi Suffocativi, aut Præfocativi nomen *in monumentis Græcorum haud inveniri*, ſed apud Meſuis Interpretem denique, Valeſcum de Taranta, Savonarolam, alioſque juniores, de Schneidero (*a*) cognoſces, qui & quam varia apud varios ſignificet, docebit: vel ſi tam longam refugis, tortuoſamque lectionem; ex parte indicabunt Obſervationes XI. XIV. & quæ duæ huic proximæ ſubjiciuntur in propoſita Sepulchreti Sectione XVII. Corruptorum aliæ pulmonum, aliæ cerebri flaccidi, aliæ polyporum cordis, aut cerebri, effectum deſignant. Quarum ego, aliarumque cauſarum, quæcunque reapſe valent ſuffocationem, aut hujus periculum repente afferre, effectum non credo catarrhi nomine æque dignum videri poſſe, ac effectum ejus conſtitutionis glandularum univerſæ Aſperæ arteriæ, ut plurimum exiguo tempore humorem effundant, præſertim ſi jam bronchia ſint aut ejuſdemmodi humore ſemiplena, aut ob aliam quampiam cauſam magna ex parte conniventia, atque impedita. Multa enim ac repentina ejus humoris defluxio ſive a laxitate, ſive a plenitudine ſit earum glandularum magna ſanguinis copia, quacunque de cauſa turgentium, & influentis quaſi a capite catarrhi ſenſum poterit afferre, & revera ſuffocare. Inſpice nunc Scholium ad Obſervatio-

(*n*) Vid. ſupra, n. 11. (*o*) Vid. ibid. (*a*) De Catarrh. l. 5. S. 2. c. 4.

tionem XIV. itemque extremum Scholium ad XVI: intelliges, me Willisium, & Fernelium sequi, hunc in eo quod ad præfocantem catarrhum simul & pulmonum infarctum & defluxionem requiro; Willisium autem in eo quod defluxionem a capite non deduco, nec tamen a vasis laryngis, & reliquæ arteriæ Asperæ *immediate*, sed per glandulas, in utraque alias descriptas. Suffocativo autem catarrho sic explicato mortem imputandam crediderim Viri pietate, nobilitate, ac dignitate Eminentissimi.

3. JOANNES FRANCISCUS BARBADICUS S. R. E. Cardinalis, & Antistes Patavinus, natus annos duos ferme & septuaginta, cum esset catarrhis obnoxius, facilius quam cæteri, in eam catarrhalem febrem incidit quæ omnes propemodum arripiebat Januario mense A. 1730. sed cum sibi minus caveret quam cæteri; inter paucos illos fuit qui ea correpti, interiere. Nam ea nocte quæ diei successit XI. Kal. Februarii illo se morbo prehensum perceperat. Surrexit tamen postridie, ut erat magno animo, seque aeris injuriis exposuit tum publici officii causa permotus, tum viribus confisus, quæ, ut corporis color, & habitus, postquam ante duos menses a brevi, sed gravissima febre (*b*) convaluerat, vel meliores quam pristinæ, factæ esse videbantur. Quin & die proximo surrexit, & sacrum fecit; sed morbo interea ingravescente, decumbere eodem die, & Medicos tunc primum arcessere coactus est. Verum de tribus qui in priore illa febre affueramus, Vallisnerius septem ante diebus obierat, ego, & Medicus ejus ordinarius ex communi morbo adhuc languebamus: quod eo dictum puta, ne mireris, si quædam ad ægri incommoda, & mortem, omnia autem ad mortui sectionem attinentia ex aliis, dignis sane quibus crederem, diligenter interrogatis accepisse me, dixero. Vix enim cum semel, iterum, tertio etiam atque etiam advocarer, videre bis potui, non sine aliquo meo periculo ad Virum Amplissimum, & de omnibus egregie meritum vectus primum VIII. Kal. deinde VII. & prima quidem ex quo decumbere cœperat, nocte dormiisse, accepi, & multa ac facile expectorasse, quod & tunc faciebat, crassa, ut vidi, & tinctura quadam infecta, ut ex rubro flaverent. Naturalis erat aspectus, & color, facilis tussis, facilis in utrum liberet latus decubitus, nullus in thorace ponderis, doloris, caloris sensus, levis sitis, humida lingua, atque alba. Alvi recrementa, ut in sanis solent. Urinæ ob tempestatem frigidam jam turbatæ, sed, quod unum judicare poteram, decolores. Mens prompta; sed verbum tamen quoddam cum quæreret, non provenit. Pulsus nec debiles, nec parvi; imo validi, & magni: non duri; sed tensi tamen nonnihil, iidemque frequentissimi. Respiratio quæ his pulsibus conveniret, & cum hac sonus quasi bullientis in pulmonibus catarrhi. Manifestum erat omnibus, non Medicis modo, spretum primis diebus morbum ab sua natura degenerasse, gravemque, ac periculosum, non levem esse, ut uni ægro, quod mihi minime placebat, videbatur. Multo autem magis postridie displicuit idem ægri de suo morbo judicium, cum audirem, insomnem egisse noctem, & sputa, meridianis horis facta jam pauca, & albida, tunc esse nulla; viderem autem respirationem crebriorem, altioremque, tametsi pulvinis cervicibus, dorsoque subjectis, nonnihil erigere studuerant, sitim auctam, ut frigidam cuperet, stomachum languidum, ut vini pauxillum posceret. Quamvis autem cætera essent, ut pridie; quin pulsus essent molles, minusque frequentes, iidemque satis & magni, & validi; nos tamen valde sollicitos habebant cætera, illudque in primis quod, eadem tussi perstante, nihil expectoraretur. Itaque cum suspenso animo, atque adeo tristi, & nisi expectoratio rediret, pessima quæque ominante, discederem, Medicis cum alia, tum illud in primis commendavi, ut sæpe ipsi, qui bene valerent, interviserent, & pro re nata, ut solebant, & modo insuper constitutum fuerat, adjuvarent. Rediit ex illis unus paulo post, neque in pejus deprehendit quidquam. Redierunt alii duo inter primam, atque alteram noctis horam, & pulsus vel meliores, sputa autem aliqua ejici, invenere. Una ex quo ipsi abierant, hora non erat, non multa autem temporis puncta, ex quo viri alii, non Medici quidem illi, sed apud ægros tamen diu attenteque versari soliti, cum animadverterent nihil novi, in proximum cubiculum secesserant, cum æger se inclinans, ut nescio quid quod e lecto exciderat, ex humo tolleret, neque id assecutus, famulum a cubiculo vocavit. Qui accurrens, cum herum in pristinum situm reposuisset, hic autem in eo persistere se posse, negaret, sed erigi vellet, ut respirare melius posset, sensit uterque imminere mortem. Quamobrem famulo, qui poterat, alta voce auxilium implorante, Sacerdos illico affuit, qui morientem invenit mentis adhuc compotem, sibi, ut poterat, deficiente manu in crucis formam ducta pectus tangentem, & pio murmure sacras subinde voces interjicientem. Ad hunc modum confestim, ut summopere optaverat, inter ejus manus vivere desiit Pontifex multo longissima vita dignus, exacto vix quarto, ex quo morbus inceperat, die. CADAVERE ad conditurам dissecto, nec sine pinguedine invento, sanum Cerebrum, sana omnia Ventris viscera conspecta sunt, nisi quod jecur prægrande, subfuscum, & duriusculum visum est; sed facile a natura, cum peculiare vitiati ejus visceris indicium neque antea, neque in hoc morbo fuisset ullum. Certe autem Thoracis Spina ad modum litteræ S jam inde a puero contorta, alterum illius cavum multo arctius faciebat, multoque minorem continebat pulmonem. In neutrum tamen cavum humoris quidquam erat effusum. Nihil polyposi in corde. Pulmones neque ad costas, neque ad diaphragma, quod sanum erat, neque ullam ad partem superficiem alligabant suam. Hæc autem erat albida, ut speciem præberet quasi oblitæ *vernice*, ut vocamus, quadam quæ ad lacteum colorem vergeret. Graves erant ipsi pulmones, sed a catarrhali, quam continebant, materia, multa passim e bronchiis, quacunque incideres, erumpente. Certe eorum omnis substantia flaccida, non modo non densa, aut compacta, reperta est.

4. Historiam hanc si cum iis contuleris quæ de Catarrho Præfocante superius (*c*) attigimus; facile ex sententia explicabis mea. Multa jam, uti sectio confirmavit, in omnibus pulmonum bronchiis erat catarrhalis materia, ut per tenuem superficiei membranam translucens, hanc propterea, ut opinor, quasi albida *vernice* oblitam repræsentaret. Nihil jam ejus ejici poterat extremo die e pulmonibus quidem magis magisque flaccescentibus. Huc ob repentinos & incongruos motus alia de improviso accessit, sive ab larynge, & superioribus Asperæ arteriæ partibus decidua, sive etiam ob inclinationem illam corporis ab altero pleniore jam fortasse, ideoque inutili pulmone in alterum semiplenum per quem respiratio adhuc servaretur, devoluta, qui si forte fuit ille multo minor; probe intelligis, quam facile, & quam cito a materia vel pauca quæ partim hoc modo incidisset repente, partim superne defluere pergeret, ipse quoque inutilis potuerit fieri. Sic repentinum explicabis interitum: quem repetere ab apoplexia, ut malebant aliqui in Principe quodam Serenissimo (*d*), tanto minus hic licet, quia præter *salvos ad extremum usque halitum, sensus & motus voluntarios, una cum loquela, quibus, tanquam certissimis catarrhum suffocativum ab apoplexia distinguentibus signis, Medici adsensum præbent omnes;* in cerebro nihil fuit quod culpares. Erat in eo quoque Principe *spina dorsi litteræ S similis*, & ex incisis pulmonibus prodibat *humor pituitosus & subalbidus*: quo spectato, alii qui rectius sentiebant, Medici sententiam Heucheri referebant: *sigillatim hi catarrho suffocati censendi sunt, quibus serum, seu lympha sanguinis, quacunque de causa, vitiata, copiosius respirationis organa occupat, & in bronchiis vesiculisque pulmonum pertinacissime restagnat.* Cordis autem polypus, quem cum aliis olim accusasses, in nostro nusquam fuit: quanquam de polypis cordis quid sentiam, alias (*e*) scribam, & satis in præsentia esset Docti Viri (*f*) qui eos agnoscit, dissensum proferre ab illis qui inde catarrhos suffocativos deducunt. *Evidenter satis in catarrhis suffocativis*, inquit, *causa exterius auditu percipitur, dum viscedo in bronchia pulmonum copiose delata respirationem reddit sonoram ita ut quasi in illis coqui materia videatur. Deinde facta post mortem sectione; causa catarrhi suffocativi in manus & oculos incurrit, dum bronchia fere in totum viscedine repleta reperiuntur.* Fuit igitur in Præsule Eminentissimo catarrhus suffocativus, pene dixi qualis ille fuit de quo Cl. Jo. Seb. Albrechtus (*g*) in alia Epidemia Catarrhali de sexagenaria fœmina verba faciens, hæc scripsit, *catarrho suffocativo, febri peripneumonicæ superve-*

 nien-

(*b*) Vid. Epist. 49. n. 30. (*c*) n. 2. (*d*) Hist. vide in Append. Vol. 7. Act. N. C. n. X. (*e*) Epist. 24.
(*f*) Act. modo citator. Vol. 4. in Append. n. IV. §. 7. (*g*) Commerc. Litter. A. 1743. hebd. 14. n. 1. in fin.

veniente, repente periit. In nostro enim casu defuere peripneumonicæ febris tum signa quædam præcipua, dum æger viveret, tum peculiaris illa in demortui pulmonibus labes, de qua alias (*b*) scribemus. Cæterum epidemica hæc nostra catarrhalium febrium Constitutio tempestate ingruerat frigida, & sicca, cælo diu noctuque sereno, quam paulo ante constans præcesserat tepida, austrina, pluviosa. Nosti autem, Hippocratem (*i*), quamvis aliis anni temporibus, hanc tempestatum successionem excipi docuisse variis morbis, in quibus diserte *senioribus* minatus est *destillationes quæ cito interimunt*. Et sane alii quidam senes tunc apud nos interiere, sed pauci. Cæteros cujuscunque promiscue ætatis homines, occasione, ut apparebat, frigidi aeris pene viritim corripiebant febris, tussis, sputa catarrhalia; sed omnia, si non negligeres, levia plerumque, brevia, salubria. Ac me quidem illa eadem quam mox dicam, facili ratione percuravi qua tunc solebam siquando hyeme catarrhalis febricula prehenderet; a qua me postea, meosque tunc etiam cum quasi epidemice recurrit, plures jam annos servavi ex quo in quotidiana hyemali cœna haud aliis herbis ad acetariam utimur, quam cocta brassica. Scilicet ad prima suppressæ insensibilis perspirationis, & ineuntis febris indicia, bene opertus decumbebam, tutissimoque omnium remedio utebar, perpauco alimento, eoque fluido, mane autem diluti juris unum aut alterum vasculum calidi, ut omnia, bibebam, quietusque expectabam dum per cutem, aut per vesicam, aut per hanc utramque prodiret viam; tunc porro tertium, & quartum addebam. Sic febris cito se remittebat, neque ita multo post abibat, nisi forte intempestive surgere auderem, & corpus necdum satis confirmatum novis aeris injuriis objicere. Porro eandem Constitutionem eodem pene tempore late per Galliam, Germaniamque esse vagatam, audivimus; ut de aliis ejusccemodi alias in Medicorum libris relatum legimus. Quorum aliquas commemoravit Jo. Godfr. Bergerus in ea Dissertatione (*k*) quam olim sub avunculo Faschio proposuit, videlicet *epidemios catarrhos, quales anno 1675. per totam fere Germaniam sæviere, & a Foresto l. 6. observ. 3.* (idest A. 1580. per Belgium, Germaniam, & Galliam) *nec non Valesco de Taranta Montispessuli anno 1387. annotati sunt*: quo quidem anno in Æmilia quoque mea, longe adeo a Gallia dissita, Januario mense, epidemicæ tusses cum catarrhis, & lentis febribus vagatæ sunt ita, ut nemini parcerent, quamvis paucos interemerint, sicut historica meæ Patriæ monumenta (*l*) testantur.

5. Hactenus sine humorum ex cerebro defluxu explicatum vidisti Catarrhum, de quo Sectio est Sepulchreti XVII. Nunc attendes, num eo forte defluxu utamur in explicandis Oculorum Affectibus, de quibus est XVIII. in eoque præsertim ad quem primæ attinent Observationes, Amaurosim dico: quam olim barbari appellitabant *Guttam Serenam*; *Serenam* quidem ex eo quod claros oculos tunc videmus, ac sine ullo quod sub sensum cadat, vitio, si pupillam excipias plerumque solito majorem, & fere immobilem; *Guttam* vero quod ex cerebro in nervos Opticos obstruentem irruere humorem, Medici non dubitabant, unde etiam quod repente hic Affectus ingrueret, deducebant. Quorum neutrum est necessarium; nam sensim quoque accidere, Brunneri (*m*), Laubii (*n*), Kaltschmiedii (*o*) Observationes docent, præter alias, quarum duas habes in Sepulchreto (*p*), in quibus si præterea naturam perpenderis illarum causarum quæ amaurosim fecerunt, vel ea confirmari id quod dico, facile intelliges: & qui inter hujus affectus causas velint aliquando obstructionem agnoscere, in iis possunt cerebri sedibus, unde spiritus in nervos Opticos feruntur. Nec sane horum nervorum obstructionem, nisi forte rarissime, Platero ipsi, & Spigelio nostro in hoc vitio accusari placuisse, ex Scholiis cognosces ad duas illas quas in Sepulchreto modo indicabam, Observationes. Quin etiam Platerum videbis amaurosis causam, convulsiones graves & crebras haud raro consequentis, *non ab humoris affluxu deduxisse, ut* alii *voluerant*, sed ab ipsis oculorum convulsionibus repetendam esse, docuisse; simul enim cum aliis partibus tunc oculos quoque *contorqueri sæpe & convelli, admodumque exeri, & inflecti, attracto sic nimium & tenso nervo optico illis adnato, illoque simul contorto, & læso*. Quæ doctrina confirmari posse videtur per aliam quam paulo post leges, Observationem (*q*), in qua nervi *ambo optici, non obstructi vel angustati* inventi sunt, sed *intorti*, cum amaurosis *a pueritia* indicisset, qua nimirum ætate *convulsiones* juxta ipsius Hippocratis Aphorismum (*r*) maxime contingunt. Verum ejuscemodi explicationibus quid, & quando, & quatenus tribuendum esse, arbitremur, alias (*s*) a nobis est declaratum: ubi plura quoque exempla producta sunt amaurosis ex convulsionibus ortæ, & post has abeuntis. Quorum hic nolumus augere numerum, cum per te possis vel in solis Cæsareæ Academiæ Voluminibus (*t*), & præsertim in Lentilii *Parallelismo* (*u*), alia bene multa invenire. Illud ad ea quæ tunc scripsimus, addere satis est. Cum ibi (*x*) occasione oblata a gemina hujus generis amaurosi ex Valsalvæ schedis proposita, alia a nobis in Matrona quadam memorata sit, leve in speciem vulnus consecuta *supra supercilium*, eademque per læsionem rami Ophthalmici e Quinto nervorum Pari, de orbita prodeuntis, & illac per frontem ascendentis fuerit secundum ea quæ de convulsiva nervi Optici constrictione ante dicta erant, explicata; istiusmodi explicationem posse magna ex parte ad illum quoque in Coacis (*y*) Hippocratis locum accommodari: τὴν δὲ ὄψιν ἀμαυρῶνται &c. id est *at vero obscuratur visus in vulneribus, quæ vel supercilio, vel paulo altius infliguntur*: cujus amaurosis causam in ejus loci interpretatione undenam repetere conati sint Jacobus Hollerius (*z*), Desid. Jacotius (*a*), & Ludovicus Duretus (*b*), videre poteris. An vero illi nostræ explicationi locus esse queat in ea quoque amaurosi quæ ab Elia Camerario (*c*) proposita est, velim cogites. Etsi enim historia illa plura habet, quorum pro certo causam tanto difficilius intelligas, quanto minus constat quo vulnusculum tandem pervenerit; tamen cum inflictum fuerit punctim *in cantho sinistri oculi interno in confinio palpebræ superioris*; vides certe, ab eodem illo Ophthalmico Paris Quincti ramo nerveos surculos in eum locum pervenire, sicuti præclare ostendit nervorum omnium Faciei Tabula, quam incomparabili diligentia confectam Præstantissimi Anatomes Professoris Meckelii, Inclyta edidit Scientiarum Academia Regia Berolinensis (*d*). Hæc autem omnia tanto magis gaudeo hic tibi addidisse, quod Epistolam hanc recensens, ex libris serius quam voluissem, ad me allatis cognovi a Celeberrimis Viris, qui Valsalvæ, imo etiam meam hujus generis amaurosis observationem benigne memorarunt, & explicarunt, Hippocratis mentionem haud esse prætermissam. Neque enim unus id fecit Illustris Archiater Nicolaus Rosen (*e*), sed & Eruditissimus, dum viveret, Auctor Platnerus (*f*) vel fusius jam fecerat A. 1741. ut neque de Observatione Eliæ Camerarii, neque de tribus a me paulo ante nominatis, loci illius Coacarum Interpretibus sileret, addito insuper Martiano, cujus ego ibi interpretationem ubi esse deberet, necdum reperi. Ex iis etiam quas nuper legi, Dissertationibus illa fuit Jo. Bened. Godofr. Oehme (*g*), quam si tu perleges; ex amaurosis causis, quarum ego complures quidem, sed non omnes, hic enumerandas suscepi, alias poteris colligere, tum præterea dissectionem (*h*) quam Sepulchreto adjicias, Juvenis post hunc morbum extincti ab Hafniensi Medico cum Docto, qui tum vivebat, Professore Gunzio communicatam, necnon Observationis Valsalvæ, illiusque similium explicationem (*i*). Animadvertas autem velim, cum Ciliares nervi in consensum tracti ad explicandas amauroses aut a Valsalva, aut a me observatas descriptasve ponuntur, non esse illos ut jam oculum ingressos spectandos, quippe in quo nihil tunc vitii ad Iridem attinentis conspiciebatur, sed ut nervi Optici involucra arcte comitantes, eaque, si distenti sint, aut distendendo, aut constringendo simul cum inclusa nervi medulla comprimere valentes.

6. Porro sunt aliæ etiam causæ quæ nervos comprimant

(*b*) Epist. 20. & 21. (*i*) Sect. 3. Aph. 12. (*k*) De Circul. Lymphæ c. 2. §. 7. (*l*) Marchesi Supplem. Istor. di Forlì l. 6. all' A. 1387. (*m*) Eph. N. C. Cent. 1. Obs. 69. (*n*) Earund. Cent. 7. Obs. 39. (*o*) Progr de Nervis Optic. &c. (*p*) Obs. 1. & 5. (*q*) Obs. 8. (*r*) 25. Sect. 3. (*s*) Epist. Anat. 18. n. 3. & seqq. (*t*) ut Cent. 1. Obs. 78. & 130. Act. Vol. 3. Obs. 44. & Dec. 3. A. 9. Obs. 36. (*u*) Dec. ead. A. 7. in Append. n. 10. ad Obs. 50. (*x*) n. 7. (*y*) Sect. 3. (*z*) Comment. in Coac. l. 1. S. 3. 19. (*a*) Ibid. (*b*) in Coac. l. 3. tr. 2. c. 2. 12. (*c*) Eph. N. C. Cent. 3. Obs. 55. (*d*) Histoire A. 1752. Class. de Philos. Experim. (*e*) Differt. de Ossib. Calvar. P. 1. §. 16. & not. *p*. (*f*) Vid. Act. Erudit. Lips. A. 1751. M. Sept. P. 2. ad pag. Probus. 167. & seqq. (*g*) De Amaurosi. (*h*) §. 8. (*i*) Ibid.

primant Opticos, eoque amauroſim inducant, in Sepulchreto commemoratæ, & Medicis quoque Obſervationibus comprobatæ (*k*) nimia copia, & turgentia ſanguinis, arterias ac venas tumefacientis quæ intus extrave comitantur molliſſimam eorum nervorum ſubſtantiam. Qua explicatione recte utitur Boerhaavius (*l*) ad Aetii amauroſim exponendam, quæ *in morbis capitis ferviduiſſimis & poſt phrenitidem ſequitur*, nec male uteretur, ut opinor, qui ſic explicaret illa quæ Rolfincius (*m*) memorat exempla *fœminarum, quæ quoties gravidæ, obcæcatæ ſemper fuerunt uſque ad partus tempus*, aliave cum Cel. Heiſtero (*n*) ad idem genus referenda. Huc addit Wepferus (*o*) *humorem* ex iis quæ modo commemoravimus, vaſis *exſtillantem*, *guttæ ſerenæ cauſam aliquando*. Sed compreſſionis Opticorum nervorum ex qua amauroſis oriatur, luculentiſſima intra cranium ipſum proferri exempla quædam videbis in Sepulchreto, ut cum (*p*) magna & gravis quaſi ſtruma in parte cerebri anteriore, nervorum eorum *exortui*, (illi videlicet manifeſtiori, & ultro in oculos *incurrenti*) *incumbebat*, aut cum (*q*) inſignis veſica, aqueæ materiæ limpidiſſimæ plena, eoſdem nervos *occuparat circa crucifixionem*, id eſt ubi inter ſe junguntur. Non eſt æque facilis declaratu obſervatio illa (*r*) in qua, cæcitatis cauſa repertus dicitur *lapis phaſcoli magnitudine in origine atque in ipſa nervorum opticorum ſubſtantia*; niſi forte intelligas, utroque in latere ſimilem fuiſſe lapillum; neque enim unus ea parvitate in amborum poterat nervorum eſſe ſubſtantia, amborumque originem premere, ſive manifeſtam illam accipias de qua dictum eſt, ſive alteram retruſiorem. Quam præclare intelligo in ea cæcitate fuiſſe compreſſam, in qua (*ſ*) tumor *pugni magnitudine cerebrum & cerebellum inter* jacebat, ab eodemque tumore quidem, non ab eo lapillo mortem quoque fuiſſe allatam. Ne vero mihi objicias forte Obſervationem aliam (*t*), in qua etſi uterque oculus patiebatur viſus diminutionem; tamen in dextera ſolum cerebri parte magnum inventum eſt vitium, aut eam ipſam quam tibi alias (*u*) deſcripſi, in qua eadem cerebri pars dumtaxat non levem habebat noxam, cum utrumque pariter oculum amauroſis teneret; utramque relegas velim Obſervationem. In illa enim; ut fuſius data eſt Sectione II. (*x*); cum videris, *in utroque oculo manifeſta ſuffuſionis exordia conſpici potuiſſe*; miraberis fortaſſe, cur mox potius inter eas quæ ad Suffuſionem ſpectant, non fuerit indicata. Mea autem oſtendit certe, in ſiniſtra quoque parte cerebri ſuam labem non defuiſſe, cum in ejus lateris ventriculo multa eſſet aqua. Vides ſane in Sepulchreto (*y*), ut compreſſio cerebri ab aqua ſæpe in iis fuerit animadverſa quos Amauroſis, Amblyopia, Cæcitas affecerat. Aut ſi forte ſic non ſatis tibi eſſe factum, putas, expectanti fortaſſe, ut ſemper ab aqua deſuper urgente, ſive ea ventriculos, ſive etiam, quod rarum eſt, oblongos quoſdam ſacculos repleat, ſubjecti ii nervi adeo appareant depreſſi, ut in amauroſi ab ejuſmodi cauſis invenere Cl. Viri Cheſeldenus (*z*), & Kaltſchmiedius (*a*); at crebras illas epilepticas convulſiones attende, quæ utriuſque pariter nervi Optici intimam illam, quæ ſenſum fugit, ſtructuram facile pervertere potuerunt.

7. Sed fortaſſe inutilem operam ſumpſiſſe me, putas, iis quæ in te cadere non poſſunt, dubitationibus occurrentem. Quid enim ſi cum illis facias qui nervos Opticos non modo inter ſe jungi, ſed ita dexterum ſiniſtrumque permiſceri, arbitrantur, ut ſi alteruter ſupra conjunctionem prematur, noxa pariter ad oculum utrumque pertineat? Verum ſi hoc ponis; qui factum dices in paulo ante commemorata Obſervatione (*b*), ut gravis illa ſtruma, quæ cum in ſiniſtra cerebri ſede orta eſſet, utrique pariter oculo obeſſe debuerat, ſiniſtro obfuerit primum, deinde ut creſcendo dextrorſum quoque ſe dilatabat, & dextero? *In oculo ſiniſtro viſio obſcurari cœpit, & poſt menſem etiam in dextero*. Porro quæ tandem neceſſitas ejus permiſtionis; ſi quod ex Bartholino in Sepulchreto (*c*) etiam habes, *Veſalius*, *Aquapendens*, *Valverda aliquando obſervarunt*, *toto ductu diviſos* Opticos nervos *manſiſſe*, & eum tamen in quo ſic conſpexit Veſalius, ut alibi (*d*) adnotavi, *de viſu nunquam conqueſtum fuiſſe*, *viſuque præſtanti ſemper valuiſſe*? Nam Valverdus quidem de ſuis certum videtur ignoraſſe; Fabricius autem noſter, cum ſcripſit (*e*), quod ii nervi non decuſſentur, *Anatome interdum luculentiſſimam fidem præſtitit, cum aliquando ſeparati, non vincti reperti ſint;* his verbis fortaſſe Bartholino ſuas; mihi non alias quam illorum videtur obſervationes deſignare. Sed illa Veſalii obſervatio ejuſmodi eſt, ut vel ſola oſtendat, *de tot propoſitis qualiſcunque etiam conjunctionis utilitatibus*, *vix aliquam inveniri*, *quæ ſatis veriſimilis videri queat*, ut ibidem ſcripſi. Nec me adhuc pœnitet; tametſi Cl. Viri Danielis Bernoulli (*f*) rationem valde probem, cur ii nervi poſtquam inter ſe acceſſere, tum diverſi inflectantur; neque enim ea ut conjungantur, nedum ut permiſceantur, neceſſario requirit, neque adverſantem, ſed faventem habet eandem Veſalii obſervationem, cum, quamvis ſejunctos, ita pingat, ac deſcribat (*g*) curvatos, *quaſi non coalitus occaſione nervi congrederentur*, *verum ut commode per ſuum foramen e calvaria procederent*: *potiſſimum quum etiam hoc ductu progredientes*, *in oculi poſterioris ſedis medium non inſerantur*. Tandem; ut alia libens omittam; minime cum permiſtione illa conveniunt quatuor ibidem a me laudatæ Veſalii, Cæſalpini, Rolfincii, Cheſeldeni obſervationes, quarum oblitus videri poteſt Santorinus (*h*), cum ſuam, earum ſimilem, ita proponit quaſi tunc primum hæc controverſia dirimeretur ex eo quod ad cæcum oculum pertinens Opticus nervus qualis in orbita erat, talis ad ſuum uſque principium gracilior, & diſcolor ab eodem ſemper latere permaneret. Cæterum in hac controverſia quanti ſint ponderis ejuſcemodi obſervationes, oſtendunt ii quibus adverſantur, cum reſpondere conati, ſatis procul dubio non faciunt, ut Cæſalpinus (*i*), qui; ne aliud dicam; id ponit in eo cerebri hemiſphærio quod neque ſe affirmat vidiſſe, nec cæteri quos nominavi, viderunt, neque, ut diverſæ fuerunt cauſæ, videre potuerunt; nam quibuſdam ex Recentioribus ſatis mihi videor in Epiſtola Anatomica XVIII. (*k*) reſpondiſſe. Ibi tamen ingenue, ut par eſt, ſum faſſus, me ejuſmodi obſervationem iterandi percupidum, cum in homine, propter cerebrum antea ſepultum, non potuiſſem, in cane tandem expertum, nervi ad cæcum oculum attinentis diſcrimen ad conjunctionem uſque perſpexiſſe, inde vero ſuperiora verſus nullum agnoſcere potuiſſe, hujuſque rei cauſam in cæcitatem necdum fortaſſe ſatis diuturnam rejeciſſe. Verum cum ab eo tempore nullam rei pervestigandæ occaſionem prætermiſerim, duaſque ſim nactus; eadem me infelicitas perſecuta eſt, ut ex iis intelliges quas protinus ſubjiciam, obſervationibus.

8. VIR quidam ex Etruria ingenti, fœtidiſſimoque cruris ulcere pene confectus, proptereaque in hoc Noſocomium receptus, mortuus eſt circa medium Januarium A. 1740. CAPITIS diſſecandi cauſa propter alias obſervationes acceſſeram, cum hominem altero captum fuiſſe oculo, animadverti: ſed unde, & quandiu; quod eſſet, ut dixi, alienigena; ſcire non potui: tu ex oculi deſcriptione conjicies. Cum ſiniſter oculus eſſet ſanus; dexteri qui peſſime ſe habebat, palpebræ nullum uſquam, ut neque ulla pars faciei, & reliqui capitis, prægreſſi olim vulneris, aut ulceris veſtigium oſtendebant: plurima autem in orbita, ut ſolet, erat pinguedo, cum muſculis, pallidis illis quidem, ſed minime ſtrigoſis, aut extenuatis. Oculus vero, in ſe contractus, minor erat vel plus dimidio quam ſiniſter. Facies illius anterior alba, ſine ullo Corneæ veſtigio, ſic in tres parvas prominentias erat diviſa, quaſi olim trifariam ſecta fuiſſet. Eas & reliquum oculi ambitum, imo multo maximam ſubſtantiæ oculi par-

(*k*) Append. ad Obſ. 2. hujus Sect. (*l*) Prælect. Inſtit. §. 516. (*m*) Diſp. de Gutta Serena c. 5. (*n*) Diſſ. de Amaur. n. 12.
(*o*) in Additam. ad hanc 16. Sect. Obſ. 3. (*p*) Ejuſd. Sect. Obſ. 1. (*q*) Obſ. 2. (*r*) in Addit. Obſ. 2.
(*ſ*) Ejuſd. Sect. Obſ. 10. (*t*) Ibib. Obſ. 14. (*u*) Epiſt. 9. n. 20. (*x*) Obſ. 18. (*y*) Sect. hac 16. Obſ. 7. 9. 12. 15.
(*z*) Saggio delle Tranſaz. &c. T. 2. P. 2. (*a*) Progr. cit. ſupra ad n. 5. (*b*) in hac Sect. (*c*) Ibid. Obſ. 26.
(*d*) Epiſt. Anat. 16. n. 14. (*e*) De Oculo P. 3. c. 11. (*f*) Comment. Acad. Sc. Imp. Petropol. T. 1.
(*g*) De corp. hum. fabr. l. 4. c. 4. (*h*) Obſ. Anat. c. 3. n. 14. (*i*) l. 2. Quæſt. Med. 10. (*k*) n. 40.

partem faciebat tunica Sclerotica, durior, & craſſior quam ſolet, quippe in ſe contracta. Hæc contractam pariter Choroidem concludebat, quæ etiam tum erat humida, nihil autem præterea; ut reliquæ omnes tunicæ cum humoribus cunctis, olim penitus abſumptæ, expreſſæve viderentur. Nervis interea tum in utraque orbita, tum intra calvariam retectis, cum inter oculorum Motores nullum appareret diſcrimen; maximum inter Opticos ſtatim ſe prodidit. Cum enim ſiniſter non ſecus ac ſuus oculus, eſſet ſaniſſimus; dexter magnum ad tractum cinereus erat, & extenuatus. Et primum quidem ab oculo ad tranſverſi digiti latitudinem, aut paulo amplius, nihil ſubſtantiæ nerveæ continebat, ſed humorem dumtaxat cinereum, turbidum, lentum, craſſiuſculum: quo levi preſſione expreſſo, inanis ſedes relinquebatur; ut tunicæ non jam nervi, ſed canalis alicujus eſſe viderentur; erant autem, ut in eo quoque de quo paulo ante memini, homine (*l*), factæ craſſiores. Inde vero continere incipiebant ſubſtantiam ſic ſatis firmam, ſed cinerei coloris: quem colorem intus, extraque, & cum eo manifeſtam gracilitatem nervus ſervabat illuc uſque ut proxime abeſſet ab ea ſede ubi cum ſiniſtro conjungebatur. Repente autem omne inter utrumque nervum evaneſcebat diſcrimen, ut dexter ſiniſtri perſimilis jam eſſet intus extraque antequam eam ſedem attingeret. In ea vero; non modo ſupra ad originem uſque; ſive exteriora diligenter inſpiceres, ſive accurate diſſecando nerveam ſubſtantiam tum, quæ nervum utrumque jungebat, tum quæ ſingulos efficiebat, attentiſſime contuereris; nihil erat prorſus quod non ſecundum naturam utrinque pariter agnoſceres. Quod mei non modo qui ſecabam, ſed & eorum omnium qui aderant, in his Mediaviæ, judicium fuit, velut etiam in fœmina de qua continuo dicam, ibidem inſequenti anno Aprili menſe diſſecta.

9. MULIERIS, cujus noviſſimum morbum, & cætera quæ in mortua reperta ſunt præter naturam, opportuniore loco (*m*) ad te ſcribam, CAPUT cum inciderem; ſiniſtrum oculum vidi non eo majorem quem a dextris in Viro deſcripſi, ſed paulo minus labefactatum. Habebat enim Corneam, eamque non prorſus opacam; quanquam in medio ferme ubi olim fortaſſe ulcus, aut vulnus fuerat; nam certum ſcire non potui; maculoſa, & fuſca apparebat; quippe intus ad eam ipſam Corneæ partem arcte adhærebat Uveæ portio, quæ translucens, majus in Cornea vitium quam quod reapſe erat, mentiebatur. Reliquum oculi ambitum complebat tunica Sclerotica, in ſe contracta, eoque craſſior, Choroidem continens, ſibi plus æquo adhærentem. Choroidi autem membrana ſubjecta erat alba, craſſa, firma, quæ Retina olim, an Vitrea tunica, an utraque fuerit prius quam ſic craſſeſceret, hinc exiſtimabis, quod antrorſum pergebat, eam quoque totam obducens oculi partem ubi eſſe Ciliare corpus, & humor Cryſtallinus ſolent. Solent, inquam; neque enim uſquam in oculo hoc quidquam fuit illius humoris, quod pro certo agnoſci poſſet, aut Vitrei; ſed paucæ dumtaxat guttæ aquæ turbidæ, & fuſcæ. Haud procul tamen a Cryſtallini humoris ſede corpuſculum quoddam inveni durum, magnitudine, & ambitus forma a Cryſtallino haud multum diſcrepans, ſed paulo majus, & anteriore facie convexa, poſteriore cava, ut exiguam quandam quaſi ſcutellam repræſentaret. Factum erat magna ex parte ex lamina non tenui, oſſea, ſed non perpetua, quam adhuc aſſervo. Ejus corporis faciei anteriori reliquiarum Uveæ pars arctiſſime adhærebat; nam pars alia, ut antea dixi, annexa erat Corneæ. Cavam autem illius corporis faciem eadem illa alba conveſtiebat membrana, quæ Retina, an Vitrea, an utraque eſſet, tibi paulo ante exiſtimandum reliqui. Ab ejuſmodi oculo nervum Opticum ad initium uſque ſuum perſecutus, hæc animadverti. Gracilior dextero, & cum inciderem, ex ſubſtantia magis compacta, & ſubfuſca fuit tum in orbita, tum intra cranium; cum dexter nervus craſſitudine, albedine, ſubſtantiæ modo ſecundum naturam omnino ſe haberet. Verum id diſcrimen uſque ad conjunctionem durabat. In hac autem, & ſupra ipſam, quacunque ratione inquireres, nihil niſi ſanum utraque pariter ex parte conſpici poterat.

10. Quid aliud hic dicam, niſi minus felices mihi quam cæteris, obveniſſe occaſiones iterandi obſervationes Veſalii? Ter, ſi canem adjicias, quæſivi; nunquam in conjunctione Opticorum nervorum, nedum ultra hanc, ullum invenire diſcrimen licuit: quod ut infra ipſam præclare vidimus, cur & ſupra, ſi fuiſſet, agnoſcere non potuiſſemus? Tres certe oculos in quorum nervo perquiſivi, cæcos fuiſſe quam qui maxime, eorum deſcriptio ſatis oſtendit. At Cæſalpinus (*n*), ut in Sepulchreto etiam (*o*) habes, vel in eo vidit, cujus *viſus erat* tantummodo *imbecillis*; Santorinus autem (*p*) in eo, qui etſi cæcus jam diu fuerat, *nullam* tamen habebat *conſpicuam vitii notam*, ut neque is in quo Cheſeldenus (*q*) de cujus cæcitate ſcire nihil contigit. Num cæcitas illis omnibus diuturnior quam noſtris? At Veſalius (*r*) animadvertit ſatis vel in ejus adoleſcentis nervo, cui *ante annum* oculus a carnifice erutus fuerat. Num denique id forte eſt, dexteri dumtaxat oculi peculiare, quando bis Veſalio, ſemel Cæſalpino, Santorino, Cheſeldeno a dextris ſemper videre id contigit? At præterquam quod non videtur illud veriſimile, nonne & is de quo dixi (*ſ*), Etruſcus dextero oculo captus erat? Quin etiam ex quo primum hæc ad te ſcripſi, cum aliæ ſe mihi obtulerint ejuſmodi inquiſitionum opportunitates, bis (*t*) pariter contigit, ut cum dexter jam diu cæcus fuiſſet oculus, inter Opticum dexterum, ſiniſtrumque nervum diſcriminis quidquam ultra conjunctionis locum internoſcere non licuerit. Quod tamen, præter eos quos nominavi, aliis quoque video licuiſſe. Nuper enim incidi, cum aliud quærerem, in locum Heilandi (*u*), ubi de infanticida hæc ſcripſit; erat *alter oculorum videndi potentia orbatus, nervo optico & flacci-diore, & juſto minore exiſtente, obſervata hac differentia etiam ultra combinationem in Sella Turcica ſolennem*. Igitur dum feliciorem & nos aliquando occaſionem expectamus, interea aliorum obſervationibus contenti ſimus. Noſtrarum tamen nos omnino non pœnitet primum quia docuerunt, non ſemper, imo nec ſæpe adeo in alterius oculi cæcitate id accidere quod occurrit Veſalio: deinde quia os intra oculum deprehendimus, quam rem non ita ſæpe occurrere, alias videbimus, ubi de multo rariore, id eſt de Retina oſſea, a nobis conſpecta, ſcribemus (*x*); id autem de quo modo dicebamus, oſſiculum, quamvis ita excavatum, & majuſculum, an facies, & portio anterior fuerit olim humoris Cryſtallini, qui denique magna ex parte ex fibris, membranuliſve conſtat (*y*), & maceratus amplificatur (*z*), an potius illius membrana, ipſo conſumpto, antrorſum compulſa, & craſſior facta (*a*), in medio relinquimus: noviſſime quia ſic varias cæci oculi a variis diſpoſitionibus, cauſiſve conſtitutiones aſpeximus, quas cum aliis conferre poteris ſive quas alias aut propoſuimus (*b*), aut proponemus (*c*), ſive quas alibi, & potiſſimum in Sepulchreto leges, ut puta cum in puero (*d*) *omnes humores in ſebaceam materiam converſi* reperti ſunt, aut cum in beſtiis (*e*) *modo nulli humores, ſed carne quadam calloſa interſtitium inter corneam & cryſtallinum oppletum, modo cryſtallinus plane cum cornea connexus, modo albugineus induratus apparuit*, præſertim vero ubi cæcitas eſſet cum Optici nervi extenuatione conjuncta.

11. Cujus ultimi generis illæ Obſervationes ſunt, quibus hæc præfixa ſunt argumenta (*f*) *Cæcitas ab extenuatione nervorum opticorum*, (*g*) *Amauroſis a ſubſidentia ventriculorum cerebri*,

(*l*) Vid. Epiſt. Anat. 18. n. 40. (*m*) Epiſt. 15. n. 8. (*n*) Qu. cit. ſupra ad n. 7. (*o*) Sect. hac Obſ. 17.
(*p*) c. cit. ſupra ad n. 7. (*q*) loc. cit. ſupra ad n. 6. (*r*) c. cit. ſupra ad n. 7. (*ſ*) n. 8.
(*t*) Vid. Epiſt. 52. n. 30. & Epiſt. 63. n. 6. (*u*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 7. Obſ. 157. (*x*) Epiſt. 52. n. 30. 31.
(*y*) Vid. Epiſt. Anat. 17. n. 30. & ſeqq. (*z*) Ibid. n. 32. (*a*) Vid. Epiſt Anat. 18. n. 19. & ſeq. & n. 38.
(*b*) Ibid. n. 28. 29. 38. 40. &c. (*c*) Epiſt. 52. n. 30. & Epiſt. 63. n. 2. & ſeqq. (*d*) Sect. hac 18. Obſ. 25. (*e*) Obſ. 19.
(*f*) Obſ. 3. (*g*) Obſ. 5.

crebri, *& marcore nervorum opticorum*, (*h*) *Viſus debilitas in uno oculo ab extenuatione nervi illius viſorii*, (*i*) *Oculi dextri marcor & extenuatio ab ætate ineunte, ob nervum dextrum tenuiorem ſiniſtro ultra conjunctionem*; quaſi in iis quæ primo, & tertio loco memoratæ ſunt, ultra conjunctionem non fuiſſet extenuatio, ut certe fuit; ſunt enim illæ eædem quas ſupra (*k*) ex Rolfincio, & Cæſalpino laudavimus, ad quorum propoſitum, aliter ſi fuiſſet (*l*), neutiquam profecto attinuiſſent. Sed & illum oculi marcorem quis pro certo affirmat ab nervi extenuatione fuiſſe repetendum? Bartholinus. At Veſalius, cujus verba; quaſi alteram quandam Veſalii Obſervationem is retuliſſet; mox ſeorſum (*m*), nec omnia tamen quæ ad illam attinent, ſubjiciuntur, nihil ejuſmodi. Quin Cæſalpinus, & Rolfincius marcorem oculi ne memorant quidem. Huc adde non diſſimile Rolfincii (*n*) ſilentium in alia fœmina, cui *dexter nervus opticus tabe fuerat conſumptus*, ut ejus tunicæ coaleſcerent, *& in illo oculo etiam erat viſus abolitio*, quam obſervationem Patavii habuerat. Imo adde quam tertio loco paulo ante ex Sepulchreto indicavimus, Patavii quoque habitam ab Sculteto, & in muliere. Diſerte enim mihi videtur negare oculorum extenuationem. *Nervis opticis*, inquit, *ſenſim marceſcentibus (apparebant enim hic duplo minores quam in aliis reperiuntur) Amauroſis, ſeu Gutta Serena, illæſis undique oculis inducta fuit: bene enim adhuc nutriebantur, venis, & arteriis rite conſtitutis*. Et nos pariter (*o*) in cane in quo alter nervus erat gracilior, cæcum, qui reſpondebat, oculum vidimus *naturali magnitudine, & plenitudine præditum*, qualem in hominibus quoque Amauroſi, ut videtur, affectis Cheſeldeno, & Santorino occurriſſe, paulo ante (*p*) indicatum eſt. Quid? quod Rolfincius (*q*) ut oſtendat, ab Opticis nervis minime oculos nutriri; his, inquit, *obſtructis, unde oculi nutritio? Videmus autem in gutta ſerena auctum potius oculum, quam imminutum*. Quæ omnia cum perpenderis; minus Abr. Vatero (*r*) adverſaberis contendenti, quamvis ex una dumtaxat Cheſeldeni obſervatione, *manifeſtum eſſe, atrophiam oculi in altero Veſalii exemplo, non a nervi optici .... contabeſcentia, ſed ex alia cauſa, originem traxiſſe*. Quin ſiquis dicat, ne cæcitatem quidem, cum extenuatione ejus nervi conjunctam, ab hac ſemper eſſe repetendam; ſed interdum potius hanc illi ſuccedere vel quia a ſuo diu ceſſans officio is nervus, ut pleræque aliæ partes, contabeſcat, vel quia ex corrupto oculo pravis humoribus, per vaſcula, nervum ipſum intus extraque comitantia redeuntibus, oblædatur; is ſane refutari non poterit. Nam quomodo aut ſimul cum oculi corruptione quæ ab externis cauſis inceperit, ſe nervi extenuatio aliter conjungat, aut hæc in adoleſcente illo ſic ſatis fuerit a Veſalio (*ſ*) animadverſa, cui oculum ante annum eruerat carnifex? Illud præterea quod alias (*t*) Obſervatione duplici oſtendam, nonnunquam extenuari nervum Opticum, nec reſpondentem oculum; quod mireris; cæcum fieri. Sæpe tamen ipſa nervi extenuatio, aut illud potius vitium nervi quod extenuatio conſequitur, cæcitatis cauſa eſt, ut in Amauroſi, de qua pauca reſtant huc ſubjicienda.

12. Atque ut illud omittamus, ſequi amauroſim cum Optici nervi corrumpuntur; nam & per ſe manifeſtum eſt, & cum aliis in Sepulchreto Obſervationibus (*u*), tum præſertim XXIII. confirmatur: aut cum illi, eorumve Thalami puris acrimonia percelluntur, quod Brunneri (*x*), & Laubii (*y*) Obſervationes commonſtrant; amauroſis etiam ſequitur, cum aut nervi ipſi diſtrahuntur, aut cerebri quædam partes quæ ipſis ſubſerviunt, vehementer concutiuntur. Quod factum non dubitamus in duobus quos ipſi vidimus, & conſilio, quo ad ejus fieri potuit, juvimus. Utrique gravis ictus capitis cauſa fuerat malorum omnium: utrique poſtea, nec poſt breve temporis intervallum, repente amauroſis utriuſque oculi, cum Byzantii eſſent, acciderat: utrique demum, cum tempore interjecto, in Patriam alter Bergomum, alter Licinianum ſeceſſiſſent, vitæ finem attulit, id quod dicta confirmat, apoplexia. Alter is Eques fuit, cujus ab una eademque paralyſi in diverſis dexteri ſiniſtrique oculi muſculis effectus oppoſitos explicavi (*z*), Æneas Suardus Comes, Alter Medicus Doctiſſimus, quem tibi alias (*a*) laudavi, Franciſcus Spoletus (*b*).

13. Præter eas quas hactenus conſideravimus, Amauroſis cauſas, noli expectare, ut eam quoque hic perpendamus quæ XVI. Obſervatione Sectionis hujus in Sepulchreto propoſita eſt ex Rolfincio. Alibi (*c*) quid ipſe poſtea de ſua illa Obſervatione, quid alii, quid nos cenſuerimus, indicatum eſt, cum videlicet noſtras veteres; nam & novam aliquam habemus (*d*); diſſoluti in aquam inventi Cryſtallini, & Vitrei humoris non reticuimus. Cæterum quæcunque tandem veræ amauroſis cauſa ſit, cum in hac debeat inſpectantibus recte conſtitutus oculus apparere, quapropter ab aliis, ut dicebamus, Gutta Serena, ab aliis, ut a Rolfincio in ea Obſervatione, Cataracta Nigra vocitatur; maxime opportunum eſt iis qui certis de cauſis interdum audent morbum ſimulare, hoc potiſſimum correptos ſe fingere, & Medicis etiam, ut nonnunquam vidi, magni in vulgus nominis, imponere. Attamen ubi fraudis ſuſpicio eſt, nemo poteſt decipi, niſi qui forte nunquam cum Plinio (*e*) animadverterit, quam rari ſint qui *contra comminationem aliquam non conniveant, quantæque hoc difficultatis ſit homini*. Quin mihi in illiuſmodi ſimulatore cum ſuſpicionem augerent pupillæ nec dilatatæ, nec immotæ, memini ſatis fuiſſe digitos, quaſi per cauſam diligentius oculum obſervandi, tacite ad palpebras admovere; has enim, antequam tangerem, planus ille continuo occluſit, ſuamque ita fraudem invitus aperuit. Quam facilem adeo obviamque rationem miror Jo. Bapt. Silvaticum in alioquin utili libello omiſiſſe, qui *de iis qui morbum ſimulant, deprehendendis* inſcribitur, ubi (*f*) *ſimulata ſenſuum privatio qua ratione poſſit detegi*, oſtendit. Nam oculos quidem objicere, quod ipſe videtur indicare, *maximis ſplendoribus*, ob id ipſum periculoſum eſt experimentum, quod his, ait, viſum *non infeſtari modo, ſed etiam corrumpi*. Ego vero eadem illa ratione deprehendiſſe præterea, memini, quendam neſcio quas acceſſiones fingentem, in quibus omni cum movendi, tum ſentiendi facultate ſe privatum neceſſariis poſtea, Mediciſque narrabat, & aſpera nonnulla ad ipſum excitandum auxilia pertinaciſſimo tunc ſilentio ferentem. Cum enim in una ex ſuis illis acceſſionibus apertos oculos forte ſervaret, ego autem his digitos intentarem; illico, priuſquam attingerem, nictando, & videre ſe, & movere poſſe palpebras, omnibus qui aderant, patefecit.

14. Longum de Amauroſi ſermonem habui, ſive de Cataracta Nigra. Nunc paulo breviorem de Suffuſione, ſive de ea Cataracta, quæ ob pupillæ in ipſa colorem longe alium ac niger ille qui eſt ſecundum naturam, ſimpliciter Cataracta dicitur, paulo, inquam, breviorem habebo. Nam quod hujus morbi, quamvis Cataracta appellati, cauſa non ſit præceps craſſi humoris in oculum, a cerebro præſertim, defluxus, quemadmodum Plempii verbis in Sepulchreto (*g*) contenditur, & quid veri de Cataractæ ſede, & natura ſit, aut non ſit cum in Plempii dictis, tum in iis quæ ex pluribus in Sectione iſta proferuntur, Obſervationibus, ſatis ex aliorum Scriptis, & meis quoque (*h*) intelligi poteſt. Sed & antea (*i*) quædam fuerant a me indicata, ex quibus pateret quan-

(*h*) Obſ. 17. (*i*) Obſ. 26. (*k*) n. 7. (*l*) Vid. Epiſt. Anat. 16. n. 14. (*m*) Obſ. 26. §. 2.
(*n*) Diſp. de Gutta Serena c. 4. (*o*) Epiſt. Anat. 18. n. 40. (*p*) n. 10. (*q*) Diſp. cit. c. 3.
(*r*) Diſſ. qua Viſus vitia duo &c. theſ. 9. (*ſ*) ſupra, n. 10. (*t*) Epiſt. 56. n. 21. & Epiſt. 63. n. 8. (*u*) Sect. hac, 13. 24.
(*x*) Eph. N. C. Cent. 1. Obſ. 69. (*y*) Earund. Cent. 7. Obſ. 39. (*z*) Epiſt. Anat. 18. n. 6. (*a*) Epiſt. ſuper. 8. n. 5.
(*b*) Vid. Giornale de' Letter. d' Italia T. 12. Art. 13. (*c*) Epiſt. Anat. 18. n. 38. 39. (*d*) Epiſt. 63. n. 6.
(*e*) Natur. Hiſt. l. 11. c. 37. (*f*) c. 11. (*g*) Sect. hac 18. Schol. ad Obſ. 20. (*h*) Epiſt. Anat. 18. & 19.
(*i*) Adverſ. Anat. 6. Animad. 75.

quando, & quatenus vel post Chalesii, Pitcarnii, vel aliorum, si mavis, demonstrationes, habere locum possint ea quæ inter Suffusionis initia solebant dictitari, ut in Sepulchreto etiam (k) vides: *quamdiu observantur culices & atomi*, *id contingere* a corpusculis in humore Aqueo natantibus: quanquam alias in postremis humoris Vitrei cellulis esse posse ea corpuscula, alias in Optico nervo, & Retina tunica eas læsiones quæ pro culicibus, punctisve imponant, & qua ratione harum, illorumve sit varia sedes internoscenda, non reticui: quas inter læsiones si vitia posueris vasculorum quæ Retinæ intertexta sunt, hic illic plus æquo tumentium; recte feceris, dummodo præter hanc, illas quoque alias interdum esse posse causas, agnoscas.

Verba etiam illa quæ meis aquei sub Crystallina tunica observationibus quasi obiter, nec plura, interjeci (l), velim attente etiam atque etiam perpendas: *credidi*, *hujus humoris secretione prohibita*, *crystallinum siccum*, *& opacum fieri fere ut in extracto*, *exsiccatoque crystallino contingit*. Videorne tibi id quod sit a vero alienum, scripsisse? & quod possis credere, sicuti quidam referunt de Cataracta agentes, de qua mihi eo loco ne mentio quidem injecta est, fuisse præsertim a Petito Medico *refutatum*, quippe quem scias duodecim post me annis istud idem quod ego, docuisse (m). „ Crystallinus, inquit, siccescere non „ potest donec liquore isto (aqueo) humectatur; „ sed statim atque is illi deest, fit siccus, durus, & „ opacus. „ Profecto nec ipse assequi poteram, quomodo, si non se simul refutasset, in eo me refutare potuisset. Quo libentius legi Epistolam (n), quæ ad meas denique pervenit manus, adversus Hecquetum editam, in qua id fecisse dicebatur. Quid quæris? Meam opinionem protulit; de sua quæ prorsus fuerat eadem, siluit! Sed quid tandem objecit? Nempe ea, quæ si objecta essent ipsi; non adversari opinioni suæ, respondisset, quippe ibi proposita ubi de Cataracta sermo non esset, quasi vero fuisset ubi proposui meam. Qui si fuit, cum hanc ejus consensu addito confirmavi (o); at novem annis ab illa ejus edita Epistola fuit, neque ut ille mox in eadem Epistola, de Amaurosis causa, ita de ea Cataractæ causa universe pronunciavi; sed cum inter plures hanc quoque commemorassem, paulo post (p) de omnibus diserte professus sum, me *nihil affirmare*, *sed aliquid dumtaxat conjicere*. Non erat tunc igitur, cum eam Epistolam emisit, cur objiceret, se nunquam in cadaveribus humorem Crystallinum cataracta affectum vidisse in quo ille aqueus deesset liquor; nam vere & ego de cataracta locutum me esse, negare potuissem, Hecquetus autem quem acriter urgebat, si diutius vixisset, respondere, nec vascula sanguifera in ullo Crystallino humore ab illo conspecta esse (q), quæ non modo eximius Anatomicus Winslowius (r) sic satis ab se visa indicavit, sed tot alii Illustres Viri, ab Solertissimo Zinnio (ſ), qui & ipse vidit, laudati, perspexerunt: contra autem quos surculos Petitus (t) sine ulla dubitatione docuerat, ab Sexto nervorum Pari Ciliaribus nervis addi, & oculi interiora subire, *nulla recentiorum industria*, ut idem Eruditissimus Zinnius (u) loquitur, *confirmari* potuisse. Verum ut, Hecqueto sepofito, ad me unum redeam; ne tum quidem cum postea ex opinione illa mea quandam inter tot alias cataractæ causam elici posse, conjeci, de *totali* humoris illius aquei defectu, sed de ejus tantum diminutione conjecturam proposui: quam diminutionem esse in eo morbo ab se visam, nec Petitus negavit certe, nec, si negasset, jure negare potuisset, quia vel in oculis sanis haud semper de eo humore tantundem reperitur, imo non raro paucus est adeo, ut deesse videatur: quamobrem sicuti in quibusdam perperam crederes, præter naturam esse imminutum, ita e contrario in aliis imminutum non esse, male posses existimare. Quid? quod Petitus ipse mox addidit id quod etiam alibi (x) fassus fuerat, non deesse tamen cataractas, in quibus Crystallinus humor ob *totalem* aquei illius laticis defectum adeo siccus factus sit, ut in pulverem conteri queat, sicuti in pluribus cadaveribus deprehendit: ut si idem aliquando fieri, in Adversariis scripsissem; non me potuisset refutare. Vides igitur, quo illius tandem redeat opinionis meæ refutatio: ut propemodum credam, id magis videri ipsum fecisse, quam facere voluisse. Veruntamen cum in pervulgatis non unius Viri Docti Scriptis id fecisse dicatur, & illud negasse, quod ab ipso vides negari non potuisse, respondendum hic propterea censui, ne forte crederes, auctoritatem a me negligi Hominis, dum viveret, bene adeo de Re Anatomica meriti, ut vel mortui memoriam colere libenter pergam. Sed ad mea Adversaria ut redeam; illud denique ad Suffusionem attinens non omiseram (y) ut ex ea luce, quam, presso oculo, videmus, indicium deducere conarer bene se habentis Retinæ tunicæ, quæ notitia in maxima, quam suffusio, aut occlusio pupillæ faciat, cæcitate, ut ante curationem necessaria est, sic fortasse absque illo experimento satis haberi non potest: qua de re summopere optassem judicium legere Viri Præstantissimi Georgii Augusti Langguth, cum in ea Dissertatione (z) quam de eadem luce conscripsit, mea cætera non modo humanissimis verbis, sed & suis ipse experimentis comprobaverit. Hæc enim quæ utrique nostrum ad eundem modum responderunt, illudque in primis quod cum Amico iterare voluit, si non generatim, sed peculiariter explicanda susceperis; utrius sententiæ magis congruant, non difficile intelliges. Quo tamen pariter hic atque in Adversariis sepofito, si experimentum solum attenderis, facile ab omnibus in se capiendum; non dubito, quin siquis tibi curandus ab ortu cæcus occurrat aut ob congenitas suffusiones, aut ob pupillarum privationem; velis antea ecqua spes sit curationis, experimento prompto adeo, innoxioque explorare: nisi forte credas, in ejusmodi oculis, quamvis sana sint Opticus nervus, & Retina, nullum a pressione sensum lucis excitari, quia curatos forte audiveris negasse, sibi antea ideam lucis ullam fuisse, cum tamen vix fieri possit, ut oculi vel invitis pressi, ictive fuissent nunquam. At tentare, ut dixi, nihil prohibet vel ob id ut scias an vere illud, aut quatenus negare potuerint: in cæteris autem qui diu quidem, sed non ab ortu sint cæci, ne istam quidem dubitationem fore, video; sed in utrisque illam, fortasse unicam, & cui tamen, ob rari morbi conjunctionem, non ita facile sit locus, quam postea in Epistolis Anatomicis ipse indicavi (a). Sed ut illuc denique unde hic noster incepit de Cataracta sermo, revertamur; cum alibi possis non modo pleraque eorum quæ hic pressius commemoravimus, sed & Valsalvæ (b), & meas (c) suffusionis Observationes perlegere; hic ea dumtaxat habebis quæ postea vidi ad eundem morbum referenda, in viro primum, deinde in fœmina.

15. STRUCTOR, seu faber, ut vocant, murarius, annos natus ad sexaginta, jam diu vix aliquid cernebat, idque a latere, & in præclara solis luce. Mortui nescio ex quo morbo, sed eo tempore cum Anatomen publice docerem Februario mense A. 1740. caput in Gymnasium allatum est. Cum omnia frigore illo rigerent longe acerrimo, cujus adhuc facile memineris, vix ut necessariæ dissectiones perfici possent; ejus sectio capitis dilata est bene multos dies ad illud tempus quo sub mensis finem frigus plurimum remiserat. Hæc quare commemoraverim, mox intelliges. CAPUT plures in sincipitis, & occipitis cute cicatrices primum ostendit; homo enim ab alto olim ceciderat. Sed quanquam, detractis omnibus calvariæ involucris, hujus exterior facies sub cicatricibus nonnihil albebat; interior tamen, & quidquid

(k) Sect. cit. Schol. ad Obs. 22. (l) Adversar. indic. Animad. 71.
(m) Memoir. de l' Acad. R. des Sc. A. 1730. Mem. de la Capsule du Cristallin. (n) Lettre II. sur les maladies des yeux.
(o) Epist. Anat. 18. n. 16. (p) n. 17. (q) Memoir. cit. (r) Expos. Anat. tr. de la Teste n. 301.
(ſ) Descript. Anat. Ocul. hum c. 5. §. 4. (t) Mem. de l' Acad. R. des Sc. A. 1727. (u) Descr. cit. c. 9. §. 8.
(x) Mem. cit. A. 1730. (y) Advers. 6. Animad. 73. & 74. (z) De Luce ex pressione oculi. (a) Epist. 19. n. 9.
(b) Dissert. Anat. 2. n. 15. & seqq. (c) Epist. Anat. 18. & 19.

quid ea continetur, illæſa erant ; niſi quod cerebrum rigidum penitus ac durum, aquam autem, quæ ejus ventriculos Laterales impleverat, offendi gelu adeo concretam, ut apprehenſa manum tota ſimul ſequeretur, ventriculorum formam retinens non ſecus ac cera, quæ liquata in cavum quoddam injecta, poſtquam refrixit, eximitur. Et tamen frigus complures jam dies magis magiſque remiſerat, caput autem ipſum haud procul a foco ſemper fuerat ; quin antea non ſemel cum videlicet exiſtimarent, mox eſſe diſſecandum ; ſed eo præſertim quo demum diſſectum eſt, die multo propius ad ignem admoverant. Quod nunquam, niſi tunc mihi contigit videre, hic volui Italus ad Italum ſcribere: quanquam in ipſa Germania, & hyeme quidem multo quam ibi ſoleat, ſæviore, & in via, & in pueri infantis capite idem cerebro, & pauco humori qui in ipſo erat, accidiſſe, Schneiderus memorare non omiſit, ut in proxima Sepulchreti XVII. Sectione (*d*) jam videris. Scripſi etiam, ut ſcires, non modo poſt plurimos a morte dies, verum & poſt plures a frigore congelationes, & a calore regelationes, oculos nos demum incidere non potuiſſe, niſi jam flaccidos, atque adeo in ſe concidentes. Unde illud quidem incommodi accidit, quod olim Anatomicos, quippe ſolitos ultimam omnium cadaveris partium oculum, neceſſario flaccidum, conſecare, eo adduxit, ut Vitreo humori ſedem multo quam par ſit, minorem tribuerint, Cryſtallinum in centro fere oculi ipſius collocantes; ſic enim & nobis, alterum a fronte oculum incidentibus res ſe obtulere : quapropter alterum a tergo incidimus. Sed nihil præterea, ut opinor, multum obfuit noſtræ obſervationi. Nam primum Opticos nervos tum intra calvariam, tum extra præclare vidimus omnino inter ſe ſimiles, & ſimiles ſanis, niſi quod intra orbitas cum tranſverſos diſſecaremus, craſſioribus uterque pariter tunicis amicti apparuerunt. Sanam quoque, & ſine ullo cicatricis veſtigio utramque Corneam, & Scleroticam invenimus. Ne multis ; vitium omne eſt in Cryſtallinis humoribus animadverſum; ſi in Vitreis excipias lentorem quendam quo digitis adhærebant, in longa fila pituitæ inſtar, ſe formantes, diductoſque digitos ſequentes: quod ne moræ, cæteriſque cauſis quas antea commemoravi, omnino tribuerem, diſcrimen fecit majoris in uno quam in altero, obſervati lentoris. Lentior enim is fuit, cui Cryſtallinus inſidebat colore flavo obſoleto; ſed minus in ſuperficie flavo : quæ & mollior erat ; quanquam nec durus nucleus fuit. Alter vero Cryſtallinus ex albida in ambitu fiebat ſubſtantia; in meditullio autem ex fuſca : hæc a meditullio ad medium faciei utriuſque perveniebat, mollior quam albida, quæ tamen nec ipſa erat dura. Præterea hic totus Cryſtallinus non ſolum multo minus erat craſſus, quam æquum ſit ; ſed etiam ad unum latus quadam ſui parte carens, eaque non parvula, ut circulari ambitu non eſſet. Nec alia in utrovis oculo quæ præter naturam ſe haberent, animadvertimus.

16. Si pro certo ſcire licuiſſet, exiguum id quod homo a latere, ut dictum eſt, videbat, utroque oculo, an altero, & a quo latere videret; proclivius eſſet dicere, an ideo videret quod alterius Cryſtallini humoris ambitus eſſet dilutius flavus, an quod alterius pars illa opaca a latere deeſſet. Nunc re hac in medio relicta, illud quod conſtat, dicemus, multo morbidiorem eum Cryſtallinum fuiſſe quem ſecundo loco deſcripſimus, quippe totum magis opacum, & ibi molliorem ubi ſolet præſertim in ſeneſcentibus eſſe durior : æquo præterea tenuiorem, atque inſuper mutilatum. Hoc autem num quia eam quæ deerat, partem idem invaſiſſet morbus, ſed acrior, qui partem mediam tum molliorem fecerat, quam par ſit, tum fuſcam, id eſt quaſi ſemicorruptam ? Nihil horum in Cryſtallino altero : flavus autem quo inficiebatur, color ſæpe in ſeneſcentibus, & ibi præſertim ubi in hoc Cryſtallino, animadvertitur (*e*) ; quanquam hic fuiſſe longe minus dilutum, viſio in hoc quoque oculo ita ut diximus, impedita ſatis indicat. Cæterum duo quæ in priore adnotavimus, mutilatio, & fuſcus interius color, ejuſmodi ſunt, ut primæ exemplum in obſervatione habeas Cl. Morandi (*f*), qui Cryſtallinum, quamvis duriſſimo lapide non minus durum, ſuperiore tamen ambitu quaſi attritum, imo, ut icon (*g*) oſtendit, quodam præſertim loco deficientem invenit, idque non a Chirurgi acu, quam ſemper homo averſatus non ſecus ac noſter, fuerat : coloris autem intus non ſolum fuſci, ſed & nigreſcentis ipſe tibi alias (*h*) exemplum dabo.

17. ANICULÆ, cujus de morbo ultimo, & diſſectione aliis Litteris (*i*) ſcribam, cum cæcam fuiſſe, dicerent, oculos eximi juſſi. Quos cum inciderem, in altero nihil vitii, niſi opacitatem in parte Corneæ, inveni. Sed alter, etſi pleraque bene habuit conſtituta, humorem tamen Cryſtallinum ſecundum omnes dimenſiones adeo imminutum oſtendit, vix ut aliquid de eo ſupereſſet, idque album, & opacum, quamvis interius etiam tum humidum. Adhærebat autem cum Iride ad Corneam : ubi hæc magis opaca erat, & nonnihil excavata in foveolam ellypſis ambitu, colore autem infectam flavo obſoleto : hoc vitium ad exteriorem Corneæ faciem non perveniebat.

18. Veriſimile eſt, mala hæc, olim fortaſſe prægreſſæ, internæ oculi inflammationi fuiſſe imputanda. Illud certum, præter opacitatem Cryſtallini humoris, in qua fere Suffuſionis natura conſiſtit, conſumptionem quoque magnæ illius partis, & alienam ſedem, ac immobilem ipſi, atque Iridi contigiſſe. Cæterum neque hic, neque in Fabro de quo ſupra (*k*) dictum eſt, durities, & ſiccitas cum opacitate Cryſtallini conjungebantur; ut has omnes libenter Valſalva (*l*) fuiſſet Cataractas appellaturus. Cataractas autem ejuſmodi ad veram maturitatem tardius pervenire, non dubito : cujus generis de duabus quæ ſe intra annos aliquot manifeſtarunt in illius Fœminæ Primariæ (*m*) oculis, in quibus olim certas quaſdam ſtrias conſpexeram, alteram quidem fuiſſe video, alteram autem & antea cenſui, & adhuc cenſeo. Nam altera ex quo in certa Cryſtallini parte per albedinem quandam ſe prodidit, ita prorſus ſine ullo incremento permanet jam annos plures. Alteram autem quæ univerſum quidem Cryſtallinum dealbaverat, neque tamen longo jam temporis ſpatio opacum quantum oportebat, reddiderat, cum cæteri deturbandam ſuſcipere non auderent, neſcio quis magnus promiſſor advena, *qui properaret*, ut ait Cicero (*n*), *cui fora multa reſtarent*, inſciis omnibus, deturbavit illico, non ſic tamen quin aliquo interjecto tempore, albida iterum pone pupillam opacitas appareret, non tanta quidem illa, quanta a me alias (*o*) in Nobiliſſima Virgine memorata eſt; ſed ea tamen quæ non ſatis felicem curationem & teſtetur, & faciat. Non ſic alteri, Matronæ illius ſorori, quippe cui matura ſuffuſio depreſſa eſt. Nam Sorori tertiæ, in qua idem advena depreſſerat, multo citius fuerunt malæ curationis indicia. Tres intelligis cum eſſent Sorores, omnes eidem morbo, cui nemo trium Inclytorum Fratrum, obnoxias fuiſſe. Sic alias (*p*) ſcribam, una ex matre ſurdas natas fœminas omnes, mares nullos.

Nunc Virginis illius Nobiliſſimæ facta mentio ad memoriam redigit quod de mea in ejus oculis obſervatione judicium fuerit Cl. Viri Gunzii in libello, multa utique laude digno, qui, ipſo Præſide, Lipſiæ prodiit A. 1750. (*q*) Raram enim uſque adeo cenſuit, ut tot inter quæ eo opuſculo memorantur, una illa fretus, tertium Suffuſionis genus conſtituerit. Equidem ego quoque cum rem mente in omnes partes verſarem, fieri poſſe, indicavi (*r*), ut *hinc etiam Suffuſionis aliqua ſpecies extra* humorem *Cryſtallinum, ejuſque tunicam* eſſet *agnoſcenda*. Sed neque *raram adeo* credi-

(*d*) Obſ. 1. §. ultim. (*e*) Vid. Epiſt. Anat. 18. n. 26. (*f*) Mem. de l' Acad. R. des Sc. A. 1730. (*g*) Plag. 28. Litt. D
(*h*) Epiſt. 63. n. 6. (*i*) Epiſt. 35. n. 12. (*k*) n. 15. (*l*) Vid. Epiſt. Anat. 18. n. 27. (*m*) Ibid. n. 19.
(*n*) Orat. pro Cluent. (*o*) Epiſt. modo indic. n. 22. 23. (*p*) Epiſt. 48. n. 48.
(*q*) Animadverſ. de Suffuſion. natura, & curat. c. 1. §. 15. (*r*) Epiſt. Anat. 18. n. 24. 25.

credidi, neque unde eſſet, ut ſemel iterumque diſerte dixi, quidquam volui ſine aliis, quibus hactenus carui, paribus diſſectionum opportunitatibus decernere, cum quidquid conjicerem, quibus obnoxium eſſet dubitationibus, nec ipſe neſcirem, nec lectoribus reticerem. Et ſperabam quidem, fore interea qui meas mihi dubitationes eximerent. Verum ut ſenex ille apud Terentium (*f*), nunc *incertior ſum multo*, *quam dudum*. Neque enim *poſui*, ſed quærendum propoſui, an glutinoſam illam materiam Cryſtallina tunica forte ſecernere perrexiſſet, idque egomet cum per alia, tum per ea ipſa, quæ mihi miror nunc objici (*t*), impugnavi. Quærendum etiam dixi, num illa forte materia, per humorem Aqueum diſperſa, poſtea ſe illi tunicæ agglutinaſſet. De quo pariter cum dubitandum eſſe, admonuiſſem, præſertim quia ſic fieri non potuiſſet, quin Iridi quoque, aliiſque partibus ſe agglutinaret; nunquam expectaſſem, inter cætera hoc reſponſum iri: tunicam illam Cryſtallini, *ubi homo ſomnum capit*, *quo tempore viſcoſæ particulæ quam maxime ſubſidere poſſunt*, *inferiorem utique oculi partem eſſe;* quaſi vero tunc etiam Iris non inferior eſſet maxima parte humoris Aquei, ut id quoque latus Corneæ in quod forte inter dormiendum caput vergat. Neque ſolum dubitationes ſic non tolluntur; verum his inſuper verbis augentur: *ex Aqueo humore* illam materiam *fuiſſe*, *tanto minus dubito*, *quanto certius eſt*, *humida corporis noſtri*, *præſertim quæ non continuo per vaſa moventur*, *perſæpe viſcoſam indolem acquirere*. Ego vero dubito primum, num is humor per jugiter invehentia vaſa, & per creberrimas Iridis, oculique agitationes non moveatur quantum ſatis ſit, ne viſcoſam indolem acquirat, deinde num hanc perſæpe acquirat, quando certe viſcoſæ in eo ſuffuſiones perſæpe non inveniuntur. Quin ex paucis hujus generis, quas ego indicaveram, illa quæ Wepferi eſt, ab Aqueo exiſtimatur ad humorem Cryſtallinum transferenda: quanquam Auctor mucoſam materiam non intra hujus tunicam fuiſſe, ſcripſit, ſed Cryſtallinum operuiſſe, nec tamen, ut fortuito, opinor, refertur, *circumcirca*. Alia omitto. Satis enim mihi eſſe debet, quæ contra ſine obtrectatione dicta fuerunt, eane jure ac ratione dicta ſint, pro veri ſtudio, ſine obtrectatione perpendiſſe. Quin etiam perlibenter confirmo, opuſculum hoc inter pauca eſſe quæ docte, diſtribute, perſpicue de Suffuſione ſcripta ſunt: cujus exempla morbi quæ apud probatos Auctores extant, cum propemodum omnia hic memorentur; nullum eſt quod ad certum non modo genus, ſed ad certam ſpeciem non referatur, ſignis per quæ internoſcantur, non omiſſis, rationis autem curandi ſive malæ noxis, ſive bonæ utilitatibus diligenter indicatis.

Quod vero omnia propemodum exempla proferri, dixi; ſi forte quæras ex me, quænam igitur deſiderentur; aliqua ex iis quæ ſcribenti occurrunt, non reticebo. Vir Præſtantiſs. Burc. Dau. Mauchartus (*u*) membranaceam, ſolidam, fibroſam, albidam cataractam in utroque canis oculo ab ſe repertam, aſſerit, cum Aqueus, per cujus ambas cameras extendebatur, cæterique humores pellucidi eſſent. Idem cum altero laudatiſſimo Profeſſore Joanne Zellero vidit utrique mulieris pupillæ antepoſitam ſic ut Corneæ prope hujus internum ambitum firme adhæreret, pelliculam tenuem, & ſubnigram, nec ſine iis humoris Vitrei, & Cryſtallini vitiis quæ a Cl. Keckio (*x*) ſunt memorata. Solers Anatomicus Jo. Chiſtoph. May (*y*) in fœmina cui ſuffuſiones olim depreſſæ fuerant, altera feliciter, infeliciter altera, qualem, & ubi inveniſſet illam, propoſuit; pro hac vero Cryſtallinæ, ut cenſuit, tunicæ faciem anteriorem non, ut in oculo primo, pellucidam, recteque ſe habentem, ſed admodum craſſam, & opacam deprehendit. Cel. Trewius (*z*) quod diſcrimen fuerit inter Cryſtallinos humores grandævi hominis, ſcripſit, in quorum altero incipiens erat ſuffuſio, in altero perfecta. Nec dubito quin Epiſtolæ meæ Anatomicæ aliud aliquod tibi ſint exemplum daturæ. Nam certe præter tot illas quæ ex ipſis acceptæ ſunt, Obſervationes, eam quoque habent (*a*) paulo fuſius deſcriptam membraneæ muliebris cataractæ, Cl. Balth. Walthierii, quæ, ut ibi indicavi, ab Inclyta quoque Londinenſi Regia Societate propoſita eſt. Noli autem mirari quod promiſcue, ut nunc venerunt in mentem, ſive ex cane, ſive ex hominibus exempla memoraverim; nam promiſcue iis quoque omnes utimur quæ ex quadrupedum genere ſumuntur, præſertim ſi peculiare aliquid habent, ut in Obſervatione Maucharti, quæ cataractam in prima etiam (quod rarum eſt) Aquei humoris camera exhibet: cui propterea adjungas Obſervationem Sprogelii (*b*), ut quæ uno quodam in cane, raro exemplo, ſimul exſuccos opacoſque humores Cryſtallinos, ſimul corrugatos, exſiccatoſque Vitreos, ſimul Opticos nervos ad fili mediocris tenuitatem redactos, aliaque præterea peculiaria commonſtrat. Sed ne plura de Suffuſione, quam de Amauroſi, verba fiant; ad alios Oculorum Affectus veniamus.

19. De Myopia tamen, & contrario huic Affectu ſatis eſt admonere, melius futurum fuiſſe, nihil in Sepulchreto quam id quod leges (*c*) proponi, jam olim rejectum a Plempio (*d*). Platerus quidem ingenioſus, doctuſque, ut eo tempore, Vir fuit, & qui, ſi non verum, ut quidam judicant, tum Retiformis tunicæ, tum præſertim Cryſtallini humoris officium primus oſtendit; ad verum utique propius acceſſit. Attamen, quaſi caſu acceſſiſſet, in iis quæ poſtea ſcripſit, non ſibi ſatis conſtitit, & certe de ſede Cryſtallini in iis qui vera Myopia laborant, illa poſuit, quæ contrario affectui conveniunt, & viciſſim: itaque vera horum affectuum cauſa, quæ quidem a majori in primo, a minori in altero Cryſtallini, & Retinæ diſtantia repetitur, Platero ſecus ac alii exiſtimant, ignota fuit. Quæ vero cauſæ aliunde petuntur, ut a Cryſtallino magis, minuſve aut convexo, aut denſo; hæ in Sepulchreto ne nominantur quidem: quanquam & his non minus quam primæ, *uſu* concavorum, aut convexorum *ſpecillorum* medeamur; ut mirer, Summo cuidam Viro excidiſſe, *hæc vitia*, denſioris videlicet, aut laxioris Cryſtallini, *medelam dioptricam non admittere*. Denique in Sepulchreto, *Nyctalopiæ* nomine deſignatur oppoſitus, ut in multis ſenibus videmus, Myopiæ, affectus, quem propterea Scheidius recte cenſuerat vocari poſſe Antimyopiam in illa docta, eruditaque Diſputatione, quæ *Viſus Vitiatus* inſcribitur (*e*). Sed quanquam ab ea Nyctalopia, quam juniores Græci intellexerunt (*f*), paulo minus diſtare videri poteſt is affectus qui opponitur Myopiæ, ut ab ea quam intellexit Hippocrates (*g*), ipſa Myopia; longe tamen alii ac hi affectus, ſunt tum illa, tum hæc Nyctalopia, & a cauſis longe aliis proveniunt: itaque neutra dioptricam illam admittit medelam: quid enim conſpicilla faciant aut ad primam, id eſt ad veſpertinam cæcitatem, quæ ab Retinæ quadam quaſi reſolutione, aut ad ſecundam, id eſt ad diurnam cæcitatem, quæ ab ejuſdem Retinæ nimia tenſione repetenda videri poteſt? Igitur ut hoc ſigno quod ab inutilitate conſpicillorum deduces, Nyctalopias ab duobus illis affectibus diſtingues; ſic & nomine diſtinguas oportet. Ad utram autem Nyctalopiæ cauſam cauſa quarundam ex vitio Retinæ occurrentium viſus hebetudinum magis accedat, ex eo quoque conjicies, quod his præclarum lumen incommodum eſt; illis autem opitulatur non ſecus ac ſurdis, aut graviter audientibus ob laxitatem, majores ſonos fuiſſe utiles, tradunt Holderus (*h*), & Williſius (*i*). Et quoniam cum aliis ex omnibus quæ memoratæ ſunt, Affectionibus pupillæ dilatatio, cum aliis autem conſtrictio haud raro, tanquam effectus cum ſua cauſa, conjungitur; cave, ne tunc morbi cauſam in circumjecta Iride eſſe, pronuncies; ut neque

(*f*) Phorm. Act. 2. Sc. 4 (*t*) c. 1. cit. §. 6. (*u*) Synechiæ §. 8. (*x*) in Præfat. ad Diſſert. ſuam de Ectropio.
(*y*) Commerc. Litt. A. 1733. Hebd. 4. n. 3. (*z*) Ejuſd. Commerc. A. 1745. Hebd. 36. n. 3. (*a*) Epiſt. 18. n. 20.
(*b*) Eph N. C. Cent. 7. Obſ. 71. (*c*) Sect. hac 18. Append. 2. poſt Obſ. 33. (*d*) Ophthalmogr. l. 4. probl. 39.
(*e*) Sect 1. n. 32. (*f*) (*g*) Vid. apud Plenp. Ophthalm. l. 5. c. 26. (*h*) Act. Philoſ. Soc. R. in Angl. A. 1668. M. Maj. n. 1.
(*i*) De Anima Brutor. c. 14.

neque cum inchoatæ aut Crystallini, aut alterius humoris opacitatis indicia se produnt: sed cum omnia quæ antecesserunt, aut comitantur, accurate perpenderis; tunc de causa eorum pupillæ affectuum judicato.

De morbosa autem sive ejusdem dilatatione, sive Iridis ad Corneam adhæsione si legeris quæ Mauchartus (*k*) edidit; non unum invenies quod tibi utile esse possit tum meditanti, tum etiam medenti.

20. De iis pariter quæ de Oculi aut Dolore, aut Procidentia, aut Strabismo in Sepulchreto proferuntur, hæc tantum monebo. Quod ad primum attinet, aut XXIX. Observationem prætermitti debuisse, aut XXXV. Utramque enim eandem esse, facile cognosces, non secus atque initium Scholiorum ad Observationis I. §. 1. idem esse ac pleraque verba, quæ mox in ejusdem §. 2. repetuntur. De Procidentia autem quod ex Spigelio nostro, dissimulato ejus nomine, totidem propemodum verbis descripserat Plempius (*l*), tu vero subjectum leges Observationi XXV. id quidem in leviore oculi prolapsu, seu potius non adeo immodica extra orbitam prominentia minime necessarium est; nam Opticus nervus non tensus in orbita secundum naturam, sed ita laxus est, ut oculum sine disruptione quatenus diximus, sequi possit. Quod vero ad Observationem XXVII. additur ex Hildano, procidentiam quandam oculi explicante, quæ vulnus supercilio inflictum, & male curatum novissime secuta erat, nisi multo aliter ac ipse fecit, res exponatur, non facile probari potest. Nam quod vulnus in Sinum Frontalem dexterum pervenerit, credibile est: quod autem sanguine in eo Sinu putrefacto totus oculus infectus sit ob naturalia *foramina ex cavitatibus istis ad oculos penetrantia*, quis concedat, nisi qui illa quæ de ejusmodi foraminibus ex quorumdam opinatione paulo ante (*m*) attigerat; nequaquam dubitet cum Anatome consentire? Si quem exitum id mali habuisset, aut ibi, aut alio, qui me fugit, loco scripsisset Hildanus; apparere posset, an non potius caries per osseum parietem inter illum Sinum, & oculum interjectum sibi pravisque ichoribus viam in orbitam aperuisset.

Strabismi denique una haud amplius, Observatio (*n*) proponitur, eaque unius oculi, cum repetatur causa *ab alluente cerebrum humore multo* quo *nervi oculorum motores imbuti* convellerentur. Qua causa sine ullo additamento posita, minime intelligis, cur non ad utrumque pariter oculum strabismus fuerit. In addito Scholio aliæ quidem memorantur ex nostro Saxonia Strabismi causæ, *mala* videlicet *situatio vel pupillæ, vel crystallini*. Sed plures aliæ interea prætermittuntur. Nec vero internas dumtaxat dico, ut si pupillæ, & Crystallino utrinque recte positis, non ea in altero oculo Retinæ pars respondeat quæ debet, sed altera, multo propior quam par sit, cææ illi secundum naturam particulæ, cujus sedes ad ipsam insertionem est nervi Optici, ut nisi musculi aliquanto aliorsum traherent, in eam particulam incideret pars imaginis, quæ in Retina pingitur. Externas quoque, id est quæ extra oculum sint, alias dico. Neque enim a sola quorundam musculorum oculi convulsione, sed a paralysi etiam esse Strabismus potest: quam causam diu ante Plempium Auctor docuerat *Finitionum Medicarum*, quæ Galeno adscribuntur. *Strabismus*, inquit, *oculi musculorum non omnium, sed aliquorum resolutio est, ob quam causam vel sursum, vel deorsum, vel in latera nutant oculi*. Sed & aliquo ex his musculis imbuto humoribus, minus expedite per ipsum circumeuntibus, Strabismus interdum fit, ut in Uxore amici Jurisconsulti fieri vidi, quæ defluxionibus, ut vulgus appellitat, ad radicis nasi alterum latus eamque viciniam correpta, in illum oculi affectum incidit, a me intra non longum tempus, cum in Patria medicinam facerem, percuratum. Defluxionibus quoque modo una in gena, modo in altera non ita pridem vexatus fuerat Nobilis Sacerdos cum repente affectus est ea visus depravatione, ut si oculos, ut fit, ad legendum demitteret, litteræ omnes aliæ aliis quasi decussatim impositæ, & inter se confusæ apparerent: quæ confusio omnino tollebatur statim atque alterutrum claudebat oculum, aut librum contra ambos oculos apertos quidem, sed non demissos, imo, si vellet, etiam sursum conversos statuebat. Aliqua tamen restabat confusio, si librum ita statutum, ad latus dexterum aliquanto transferretur; nulla, si ad sinistrum. Mihi qui per litteras consulebar, cum ex hoc quod novissime dixi, vitii esse aliquid in musculo Abductore dextero videretur, cujus vires Adductori sinistro non omnino ex æquo responderent, visum quoque est idem vitium in Depressore proximo dextero vel magis esse conjiciendum, scilicet ut deprimere non posset oculum æque ac Depressor sinister, cum alioquin reliqui oculorum musculi naturalibus pollentes viribus, utrumque æqualiter & converterent sinistrorsum, & sursum moverent, sicque litterarum singularum imagines in iis pingerentur in quibus solebant, hujus, & illius Retinæ partibus; in alia autem alterius Retinæ, si dextrorsum, deorsumve, quippe inæqualiter, oculi agerentur; unde litteræ quasi geminatæ, aliæ aliis viderentur impositæ. Levem igitur paralysim, scilicet non graviorem, quam quæ ad leviter inæqualem motum intelligendum satis esset, in duobus musculis conjiciebam; in neutra enim Retina poteram, cum singuli oculi in quancunque plagam verterentur, egregie videntes, egregie se habere omnes utriusque illarum partes, præclare ostenderent. Paralysim autem, vel Convulsionem cum ex repentino affectus hujus adventu culpare deberem; paralysim potius esse, credidi ob nullum adjunctum molestum sensum, nullamque motui cuiquam oculi resistentiam: quibus, aliisque ejusmodi indiciis uti consuevi ad illas in his, aut aliis partibus internoscendas, quemadmodum eo quoque, cui in recenti hoc affectu locus esse non poterat, nimirum diuturnitate, & difficultate curationis, quæ plerumque in paralysi quam in convulsione, sunt majores. Accidit etiam id quod aliquando inveni, ut oculi musculus aliquis ita cum proxima immobili parte coalescat, ut ipse quoque immobilis fiat. Verum hæ plures, variæque, de quibus est dictum, externæ causæ omnes adventitiæ sunt. Quid? si ab utero aliquis alterutrius oculi musculus sit brevior, aut longior; validior, aut infirmior; expeditior, aut impeditior quam ipsi conveniat. Nonne pro majori, aut minori ejusmodi vitio strabones, aut pæti nascentur? Hæc, ut nosti, cum antea ad te scripsissem; prodiit Cl. Buffonii Commentarium (*o*), iis subnixum experimentis ad Strabismi causam, & facilem sæpe curationem spectantibus, quæ doctrinæ, secundum quam scripseram, magis communi adversentur. Si tibi quæ deest mihi, ea forte copia strabonum est, ut ejus possis experimenta iterare; quod experienti respondebit, id sequere. Fac tamen animadvertas, de Strabismo innato, & ab interna causa orto ipsum magis quæsivisse, quam de adventitio, cujus externæ quæ sint causæ, hic a me præcipue quæsitum est, ne ipso quidem, si recte memini, repugnante.

21. Antequam de Lacrymalium viarum morbis nonnulla attingam, æquum est de inflammatione saltem Corneæ tunicæ, aliisque ejus vitiis quædam subjicere, quando internarum oculi inflammationum nullas in Sepulchreto anatomicas observationes hic video, nec ipse habeo; nisi quod memini in cane cæco Retinam ipsam vidisse sanguineam, & ferme nigricantem, ut tanto facilius intelligam quid possit accidere Choroidi, quæ ob incredibilem vasorum multitudinem mihi interdum (*p*) vel in sanis oculis apparuit sanguinolenta, illique ejus parti quæ Uvea dicitur, de cujus inflammationis & signis, & periculo, & curatione multa, ut solebat, paucis docuit Boerhaavius (*q*). Sed nos in Corneæ inflammationibus subsistamus. Quarum causæ quamvis sæpe inspicientium oculis obviæ sint; tamen accidit nonnunquam ut pro effectibus accipiantur. Cujus rei duo, a me visa, proponam exempla, alterum in Nobili Viro, alterum in Molitore. Hoc ad me adducto, ut quid vitii in Cornea ex gravi ophthalmia oriri inciperet, edocerem; in illius medio exiguam maculam animadverti circuli forma, albidam ad ambitum, in centro subnigram. Cum sciscitarer, quid causæ dedisset inflammationi, ipse autem inchoatam diceret ex quo

(*k*) Differt. de Mydriasi, & Diss. de Synechia &c. (*l*) Ophth. l. 5. c. 32. (*m*) Vid. Cent. 5. Obs. 1. (*n*) Obs. 37.
(*o*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1745. (*p*) Vid. Epist. Anat. 17. n. 2. (*q*) Prælect. in Instit. §. 841.

quo ſibi molam malleo exaſperanti quædam in oculum reſiliverant, quæ tamen continuo eluiſſet; ſuſpicatus quod erat, infixam aliquam lapidis, vel potius ferri particulam in Cornea, ubi erat macula, reſtitiſſe, indeque ortam quæ male haberet, inflammationem, magnetem modicarum virium ſemel atque iterum propius admovi, & ſubnigrum illud de quo antea dictum eſt, e macula jam nonnihil extare, continuo intellexi propterea quod in claudendo oculo ſuperior palpebra aſperi aliquid eo in loco percipere incipiebat. Sed ſive illa ferreæ ſcoriæ figura eſſet, ut profundiorem partem haberet paulo latiorem, ſive potius imbutæ humoribus turgenteſque Corneæ fibræ quam inter initia remiſſuræ fuiſſent, poſtea arctius complexæ infixam particulam retinerent; non licuit eo quidem die extrahere, imo ceſſandum potius cenſui ex quo homo ait, quoties magnes admoveretur, toties oculum quaſi rapi magnetem verſus, non ſine doloris incremento, ſentire. Igitur imperatis quæ hactenus omiſſæ fuerant, alvi ſubductione, & ſanguinis detractione, tum quæ dolorem mulcendo, fibras leniter laxarent, oculo adhibitis, non ita multo poſt ſimul cum lacrymis excidit ſcoria, qua elapſa, facillime omnia evanuere. Niſi autem per ſe excidiſſet; magnetem rurſus experiri in animo erat, firmato per aptum aliquod inſtrumentum oculo, ne moleſte adeo ſimul cum ſcoria attraheretur.

22. Vides, ut ex magneticæ attractionis, ſicuti vocant, phænomeno in ſpeciem inutili apud eos quidem Medicos qui ſi naturæ opera paulo attentius ſpectare te, videant, odioſa percontatione continuo quærunt, quid inde ad medicinam faciendam? vides, inquam, quæ inde exiſtere utilitas interdum poſſit & ad dignoſcendam morbi cauſam, & ad tollendam. Nihil enim dubii eſt quin ejuſmodi ſcoriæ aut inter initia cum fibræ nondum conſtrictæ ſunt, aut poſtea cum laxantur, facile poſſint eximi magnetis ope, aut ſaltem ita dimoveri, & protrahi, ut niſi per ſe excidant, volſellis queant apprehendi. Neque hæc in oculo tantum dico, ſed & in quacunque cui forte infixæ fuerint, parte, præſertim cum aliquando vix appareant, aut eo cum dolore, ut neque arripere poſſis, ſi velis, aut ægri, imprimiſque pueri, nolint. Cum autem ſcirem, Majores ſæpe emplaſtris quæ ad extrahendum imponerent, magnetem, in pulverem comminutum, admiſcuiſſe, qui ſic comminutus, alieniſque interceptus particulis, ſuam vim exerere non valeret; quærere cœpi poſt id tempus num antea, nemini, id quod credibile non videbatur, eadem quæ mihi utendi ratio adeo obvia, in mentem veniſſet. Cum a noviſſimis inciperem; in magno compluriṁm ſilentio, inveni denique apud Kerckringium (*r*) acum gutturi inhærentem annos jam novem, per magnetis fruſtum extractam. Etſi ex ſuperioribus qui ſimilia præſtiterit, commemoret neminem; quærere tamen perrexi donec ab Hildani Indice admonitus, Obſervationem ejus legi (*ſ*) qua docet, ſcoria ferri, adnatæ infixa, quibus remediis tandem amota fuerit. Caſum equidem inveni, quem perlegas velim, in pleriſque tam meo ſimilem quam ovum ovo; ſed de magnete prorſus nihil. Tandem quod Index ille *copioſiſſimus* non oſtenderat, ſors obtulit. Aliud enim perquirens incidi in ejus alteram Obſervationem (*t*) *de ſcoria chalybis Corneæ infixa, ejuſdemque ingenioſiſſima curatione*. Hæc vero, aliis omnibus irritis, magnetis ope feliciſſime perfecta eſt. Porro ut Kerckringium fateri non puduit, quod tot Chirurgis in mentem non venerat, id ſe a Circumforaneo didiciſſe, ita neque Hildanum ab Uxore; eſt enim res, non auctor, ſpectanda. Illud de ſuo hic addidit, videndum antea diligenter, ne forte qua facie magnes ferrum repellit, ab ea facie oculo obvertatur. Quam vim etſi ſcio ab aliis in magnetis altera facie adverſus alterum magnetem, non adverſus ferrum, agnoſci; Hildanum vero hoc a magnete ſuo præſtari, & Matthiolum (*u*) idem ab ſuo quoque teſtatos, in ferrum incidiſſe credo magnetis vi imbutum; tamen non repugno quin ante experiaris; nihil enim prohibet, & perfacile eſt: illud autem hortor, ut modicarum virium magnetem, eumque caute ac ſenſim magis, ut licere intelliges, magiſque admoveas, ne forte ferrum arctius hærens, necdum tempeſtiva tractione, ejus, cui infixum eſt, partis dolores augeat.

23. Multo levior cauſa diuturniorem, & periculoſiorem ophthalmiam attulit Affini meo, de quo alterum exemplum eſt, quod promiſi, Thomæ Mangellio. Nemo enim fuit Medicorum, aut Chirurgorum quibus oculum inſpectandum homo ſane remediorum non ita amans tandem oſtendere coactus eſt, quin procul dubio cenſeret, inflammationis vi obortum jam ulcus in Cornea tunica, ejuſque curandi cauſa alius aliis cum internis, tum externis auxiliis metu obtemperantem jam ægrum diu, ſed incaſſum, fatigaret. Denique caſu factum eſt, ut Chirurgus animadverteret, incipere ex ulcuſculi fundo neſcio quid nonnihil extare ſquamulæ inſtar. Quod, cum tentantis ſpecillo facile obſequeretur, integrum exemit. Exemptum dum curioſius contemplatur, alam eſſe agnoſcit minoris muſcæ; & ſane eſſe, omnes qui tunc, & poſtea viderunt, ſine ulla dubitatione, ut in re evidentiſſima, confirmarunt. Tum enimvero in memoriam rediit Mangellius, ſibi inflammationem haud ante incepiſſe, quam muſca in oculum forte involaſſet, quam ibi inter palpebras celerius, ut fit, injecta manu occidiſſet, atque abjeciſſet. Totam vero non abjecerat; ala enim reſtitans, ſic ad Corneam ſe applicuerat, ut illinc ſine Chirurgi ope prorſus dimoveri, & reglutinari non potuerit. Sua igitur adhæſione irritando, ejuſmodi moverat inflammationem, ut circum turgentibus fibrillis, & minimis vaſculis, hæc ulceris labella, ala autem illa craſſiuſculo humore obſita, per ipſumque tranſpecta, ſordidum ulceris fundum mentiretur. Certe ipſa detracta, continuo omnibus in melius verſis, cito, ac facile, nulla relicta cicatrice, convaluit oculus. Non ſum neſcius, Falloppium noſtrum (*x*) ſe *bis eſſe paſſum ulcera oculorum*, ſcribere, *ex illapſu quarundam muſcarum minimarum*, quæ *duræ* ſunt, inquit, & *ſi cadant, vel illabantur in oculum, ſtatim ipſum exulcerant, & noctu maxime mordent*. Illa tamen nec minima, nec dura, nec noctu, nec mordendo, ſed tantum relicta ala, nocuerat, quæ ulcus ita ut dixi, omnino referebat; nam me quoque tunc peradoleſcentem ſpectaſſe, & ulcus crediDiſſe, præclare memini. Sed fac etiam ulcus fuiſſe; ala illa tamen amota, ſtatim, ut ablata cauſa, omnia remiſerunt. Tanti ergo intereſt primas morborum cauſas, & occaſiones, nihil negligendo, ſolicite, & diligenter inquirere.

24. Nunc quando de Corneæ morbis ita verba facere inſtituimus, ut quæ inſpectione quidem, ſed nulla adjecta diſſectione, animadvertere interdum licuit, propoſuerimus; miſſa faciemus quæ de albis quibuſdam, quæ in ipſius ambitu eſſe videntur, opacitatibus non ſine ſcalpelli ope deprehendimus; ſi enim volueris, ea poteris alibi (*y*) legere: quod vellem a Maucharto eſſe factum, ubi (*z*) quemadmodum oſtendit, *non exigui hanc eſſe obſervationem momenti* in punctionibus aut inciſionibus prope ea loca inſtituendis, ita miratur, ejuſmodi opacitates, earumque naturam fuiſſe *præterviſas*. Hic igitur iis omiſſis, potius adnotabo, non raro, vigente ophthalmia, accidiſſe, ut Medici, Chirurgique mihi oſtenderint modo in Cornea albugines, modo trans Corneam quaſi pus, aut puriformem materiam, ut ipſis, mihique a primo ſane videbatur. Verum non ſemel animadverti, eam rerum ſpeciem in quibuſdam nihil aliud fuiſſe, niſi exteriora Corneæ ulcuſcula, quæ ſi e regione inſpiceres, ea quæ dixi, omnino mentirentur; ſed ubi ad latus recederes, & ex obliquo inſpectares, ſtatim ſua excavatione ſe proderent. Facile enim in acribus Adnatæ membranæ inflammationibus Cornea exulceratur; ut nihil æque metuerim in contumaciſſima quæ me adoleſcentulum ſub hujus initium ſæculi Bononiæ prehenderat, ophthalmia, cum acri ſubinde dolore conjuncta, ut ſæpius capere ſomnum non poſſem, niſi palpebris impoſita pulpa tepida pomorum dulcium. Multa commendata ſunt, multa adhibui, fruſtra omnia. Unum inconſulto reſpui, quod pluribus poſtea vidi plurimum profuiſſe, viroque præſertim Bononienſi qui ſic abacta dexteri oculi inflammatione, cum mox ſiniſter eodem morbo caperetur, incaſſum adhibitis cæteris, nullo potuit niſi eodem auxilio reſtitui, cute

(*r*) Spicileg. Anat. Obſ. 44. (*ſ*) Cent. 4. Obſ. Chir. 17. (*t*) Cent. 5. Obſ. 21. (*u*) Comment. in l. 5. Dioſcor. c. 105.
(*x*) Tract. de Ulcerib. c. 58. (*y*) Epiſt. Anat. 16. n. 28. (*z*) Diſſert. de Maculis Corneæ §. 9.

cute videlicet quæ pone auriculam est, impositis iis quæ erodendi vim habent, exulcerata. Cum igitur omnia naturæ, & tempori commisissem, & nonnihil jam levatus essem non sic tamen, ut legere, & scribere tunc sine molestia adhuc possem, cum rerum memoria magis quam præsenti studio fretus, solemne examen subii, & in album Doctorum sum relatus; in Patriam paulisper secessi, ibique convalui. Quæ omnia eo dixi, ut intelligas, post quantum morbum quanta mihi oculorum sanitas Dei præpotentis beneficentia concessa sit, ut annos jam natus circiter duodeoctoginta, sine conspicillis æque propemodum videam ac videbam ante illam inflammationem. Quam si forte quæris qua ratione diutissime arcuerim in tanta, & tam assidua oculorum interdiu, & noctu contentione; non alia dicam, quam faciei, & palpebrarum lotione matutina, ab eo tempore sic instituta, ut non temere quavis aqua uterer, sed ea dumtaxat quæ modo e puteo hausta esset. Hæc enim hactenus frigida est, ut sine iis periculis quæ a frigidissima timet Hildanus (*a*), fibrarum vim quam prægressa ophthalmia infirmaverat, & restituere, & servare potuerit. Cujusmodi aquam an velit Cl. Dethardingius in eo opusculo, quod *de specifico prophylactico oculorum* inscriptum edidit Hafniæ A. 1745. pro certo scire non possum; quanquam Eruditissimus Hallerus (*b*), ex quo uno ejus opusculi notitiam habeo, id specificum esse, ait, *lotionem quæ aqua frigida fit*. Sed hoc certe scio, cum forte ejus quam dixi, aquæ tandem omisissem usum, inflammationem, quæ annos plus quadraginta abfuerat, cito rediisse primum quidem levem, & palpebras tantum afficientem, sed diuturnam, deinde vero cum hic plerosque æstate arriperet, in membranam ipsam Adnatam graviter adeo incumbentem, ut in chemosim degenerare jam inciperet. Quæ tamen sine venæ sectione ita uti alias (*c*) scribam, pervicta est. Itaque annos inde jam novem oculis ferme ut olim valeo, nec ullo adhuc egeo conspicilli adjumento. Faxit Deus, ne magis magisque ingravescens ætas illorum mihi utilitatem imminuat. Verum ab iis quos ipse pertuli, ad eos quos in aliorum oculis exteriores morbos vidi, redeamus.

25. Unguis oculi; sic enim quod πτερύγιον cum Græcis diceremus, latine Celsus (*d*) vocavit, idque novies, & nusquam; nam propter dubitationes quorundam in manu, aut ære descriptis ejus libris quæsivi; lectione variante; igitur Unguis oculi frequentiorem originem me in Adversariis (*e*) conjecisse, non ignoras, ex membrana illa semilunari quam ad oculi angulum internum, ut videntur quidam indicare, proposuerat Vidus Vidius de Anat. Corp. hum. libro VII. cap. IV. ibi, opinor, ubi descripta Caruncula, & Lacrymalibus Punctis, glandulam quoque interni anguli in homine! & cartilaginem, si Superis placet, atque hanc involventem membranam, commemorat. Ego vero non a belvinæ cartilaginis membrana, sed ab ea quam ante carunculam humanam descripseram, Unguis originem esse, conjeceram. Id attentius considerandi annis superioribus occasionem habui in viro quadragenario, cui in singulis oculis singuli ungues jam inde ab adolescentia oborti, tandem usque ad Corneæ medium se extenderant, cum Patavium ad Experientissimum Chirurgiæ Publicum Professorem Hieronymum Vandellium a quo curaretur, profectus, ad consulendum me venit. Esse autem vidi illam ipsam membranam, quæ a lata basi procrescens, in trianguli modum se amplificaverat, Adnatæ non multum adhærens, imo ad longitudinis medium ita disjuncta, ut specillum mediocri crassitudine nullo negotio inter utramque Vandellius trajiceret, Corneæ autem, ad quam trianguli extremus vertex pertinebat, arctissime connata, ut cum æger oculum ad ea quæ a latere externo erant, aspicienda converteret, totus necessario extenderetur Unguis: hincque etiam acciderat, ut Lacrymalis Caruncula præfixam sibi membranam sequens, & multo longior esset facta, & extra suam sedem protracta. Quo basi propior, eo minus membrana ab sua natura recedebat, a vasculis quibus insternebatur, rubens, ut ibi libentius Pannum appellares; cætera albida, ut Unguem melius vocare posses: opaca tamen; quamobrem non pauca radiorum parte intercepta, æger Nyctalopia Hippocratica (*f*) quadantenus jam affici videri poterat; sero enim melius cernebat quam meridie, & subobscuro, quam lucido in loco, nimirum quia ob eam radiorum interceptionem se Iris, credo, dilatationi assuefecerat. Cæterum nullus oculorum dolor, nullum magnopere eorum motui impedimentum.

26. Jam vero de morbosa lacrymatione scribendum est. Quæ de hac in Sepulchreto legeris, aut omissa, aut non ita explicata essent, si quæ de naturali lacrymatione in eodem (*g*) proponuntur ex parte vera, constanter retineri, neque cum falsis quæ admista sunt, confundi potuissent. Nunc de quatuor Observationibus, ad lacrymarum auctam effusionem attinentibus, tres (*h*) sunt quæ ejus rei causam exuberantem intra calvariam humoris copiam obtrudant, quasi inde viæ paterent lacrymarum ad oculos: quod tanto minus erat faciendum quia lacrymarum illa ubertas, in fœminis præsertim, aut a tristitia, aut a dolore manifestissime proveniebat. Tunc autem Orbiculari palpebrarum musculo, ut in flentibus videmus fieri, sæpius, arctius, diutius contracto, tum glandula Innominata magis urgetur, ut plus humoris secernat, & inter palpebras effundat, tum simul tenues mollesque ejus humoris ad majorem Lacrymalem ductum viæ comprimuntur, ut minus humoris ejusdem nasum versus efferre queant. In reliqua autem Observatione XXXIII. *calculus in glandula*, ut scribitur, *lacrymali, ad oculi angulum internum sita, occurrens*, causa quidem esse potuit morbosæ lacrymationis; sed non quia *totam glandulam receptioni humiditatis ad nares transferendæ ineptam redderet*; neque enim hæc, glandula est, in quo adhuc aliquot errare, miror, sed in superficie tantum, Sebaceis minimis glandulis Caruncula oblita, neque illum in se humorem recipit: verum quia calculus non modo *inæqualis valde*, sed pro ea sede etiam valde magnus, ut apud Auctorem inspicienda delineatio (*i*) præclare ostendit, Lacrymalia Puncta ab oculi contactu, & quod consequitur, ab ejus humoris receptione arcebat, & tenues canaliculos, ab iis Punctis profectos, præterea comprimebat.

27. Et sane crebriores diuturnæ lacrymationis causæ in diuturna viarum lacrymalium a palpebris ad nasi interiora compressione, obstructione, coalituve consistunt. Hunc, dum nasi interiora demonstrarem, non perraro accidit ut invenirem, semel videlicet in viro hydropico, cujus imum Lacrymalis ductus orificium cum a dextris tantum deesset, ipsum ductum coaluisse, deprehendi: iterum in muliere quam febris sustulerat. In hac vero cum infimum utriusque ductus osculum exiguum esset, nec specillum altius admitteret; mirari desii, cum a palpebris immissurus, omnia quatuor Lacrymalia Puncta penitus occlusa spectavi. In altera autem fœmina cui sinistri oculi cilia, omnia propemodum, nescio cujus morbi vi exciderant, memini olim Lacrymale alterum Punctum, & qui ab ipso incipere debebat, canaliculum, & reliquum totum usque ad nasi intima ductum non occlusa modo, sed coalescentibus parietibus in solidum ligamentum degenerasse; alterum autem Punctum cum suo canaliculo non solum patens inveni; sed & cavum utriusque duplo quam soleat, latius, quippe quod subiens quidem humor, sed ibi subsistere donec digito exprimeretur, coactus, in eum modum dilataverat. In alio autem non memini ullam fuisse dilatationem, cui ductus uterque infra Saccum, ut vocant, impervius omnino fuit. Optandum fuisset, a quanto in singulis tempore, & num ob oculorum, an nasi interni inflammatione, suppuratione, exulceratione hæc accidissent, & quibus cum incommodis conjuncta, pernoscere, id quod in plebe-

(*a*) Cent. 1. Obs. 27. (*b*) ad Boerh. Meth. Stud. Med. P. 14. (*c*) Epist. 57. n. 9. (*d*) De Medic. l. 7. c. 7. n. 4. & 5.
(*e*) VI. Animad. 44. (*f*) Vid. supra, n. 19. (*g*) Sect. hac 18. post Obs. 33. Append. 1. & Schol. ad Obs. 1. in Additam.
(*h*) 1. modo cit. & 31. 32. (*i*) Blasii Obs. Med. Tab. 9. Fig. 10.

plebejis, perſæpe ignotis, nec de alio, niſi quo tunc urgentur, morbo in Noſocomiis queri ſolitis, fruſtra poſt obitum inquiritur. Sed duo tamen certa ſunt, his omnibus lacrymationem neceſſario fuiſſe, ab altero quidem oculo ſecundæ fœminæ, illique viro; mulieri autem primæ, & viro huic ultimo ab utroque: neque ulli horum lacrymales vias, adeo coalitas, reſerari potuiſſe.

28. In illis autem lacrymationibus, quarum cauſæ ſint aut harum viarum obſtructiones, aut ſi coalitus, is tamen qui in ſummis, imiſve orificiis dumtaxat contigerit, compreſſiones quoque, ſed quæ necdum majorem coalitum intulerint, arte autem poſſint amoveri, ut puta ſi polypus, aut ſi caro, ut in obſervatione Præcl. Molinellii (*k*), e proximo ulcere excreſcens imam ductus partem comprimeret; minime dubium eſt poſt felicia ingenioſorum Virorum experimenta, quin Chirurgia poſſit opitulari. Mitiſſima omnium eſt, quæ levioribus ſufficit obſtructionibus, Anelliana: de qua alibi (*) a nobis ſcriptum fuit. Hujus tamen illam partem quæ in tenuis ſpecilli per alterum Lacrymale Punctum in nares uſque immiſſione conſiſtit, ſe ante Anellium adminiſtraſſe, & ſic reſeraſſe naſalem ductum, Valſalva in Conſiliis a me perlectis affirmabat.

29. De Tumoribus autem Cyſticis in quos palpebrarum glandulæ dilatentur, deque horum curatione cum ipſe (*l*), tum ego (*m*) alio loco ſcripſimus. Reliquum eſt igitur, ut de vitiis Ciliorum unam aut alteram animadverſionem ſubjiciam. Leve illud videtur vitium quod in albo eorum colore eſt. Viſioni tamen noxium ſit in præclara luce, neceſſe eſt. Neque enim ſuperfluos ſatis arcere poteſt radios. Itaque apud Caſp. Hofmannum (*n*) extat cujuſdam exemplum, qui cum cilia haberet albida, quoties hæc pingebantur atramento, melius videbat. Incidi non ſemel in homines quorum pili ab ortu albi erant, iidemque omnes cæcutiebant. Num ob colorem dumtaxat ciliorum? Facile fuiſſet, ſi tempus, & locus denigrare cilia permiſiſſent, experimentum. Sed quid eſt quod de iiſdem audivi, ſi capillos tondeant, tum multo magis cæcutire? Longe graviora oculis & mala ſunt, & pericula imminent ex iis ciliorum vitiis quæ Trichiaſis, & Diſtichiaſis appellantur. Ciliis enim aut ad ipſos oculos converſis, aut pilorum alio ordine ſub ipſis *ſuccreſcente*, & *protinus*, ut Celſus (*o*) loquitur, *intus ad oculos tendente*, hi moleſte adeo irritantur, ut irritationem inſanabilis, niſi ea tollantur vitia, inflammatio excipiat, hanc autem facile cæcitas. Tolli autem illa ſic ut cito non redeant, nequaquam poſſunt, niſi per eas curationes quæ aut cum dolore, vel potius cum tormento, aut etiam cum palpebrarum limbi mutilatione conjunctæ ſint, quam, præter deformitatem, vereor, ne, forte clauſis poſtea per inductam cicatricem extremis ſebacearum quæ in tarſis ſunt, glandularum ductibus, non unum conſequatur aliorum morborum genus. Hæc cum ita ſint; peroptandum utique fuiſſet, ut auxilium ſaltem ad eam arcendam irritationem a Cl. Erndelio (*p*) propoſitum, parem ingenio quo excogitatum eſt, exitum haberet. Scilicet palpebras inter, & oculum nitidum ac perpolitum vitrum interjiciendum proponebat, haud aliter factum quam *artificialem*, ut vocant, oculum videmus, niſi quod ſine ulla pictura eſſet: ſic enim fore, ut pili quidem, ſed non lucis radii excluderentur. Verum ſive tenue adeo vitrum, ut radios non refringeret, periculoſæ oculis, fracturæ metum incuſſit, ſive ne inſenſibilis perſpirationis effluvia vitrum jugiter infuſcarent, aut oculos, æſtate præſertim, nimio calore afficerent, aut per moram acriora facta irritarent, aut moleſtam, & periculoſam tenuis vitri identidem eximendi, abſtergendi, reponendi neceſſitatem afferrent, ſive aliæ quæpiam cauſæ, quarum nullæ fere cadunt in *artificialis* oculi uſum, dehortatæ ſint; neminem legere, aut audire contigit, qui ab anno hujus ſæculi vigeſimo ſecundo quo id auxilii vulgatum eſt, ad hoc tempus in uſum traxerit, aut qui ejus notitia excitatus, melius aliquod excogitare conatus ſit. Doctus idem Vir modi conjecturam propoſuit quo pili in diſtichiaſi non ſuo loco prorumpant: quem locum altiorem videtur indicare quam in ea eſſet diſtichiaſi, cujus ad me deſcriptionem miſit Cl. Tabarranus (*q*). Hic enim ex oſculis Sebaceaarum glandularum quæ paulo ante memoratæ ſunt, erumpentes vidiſſe ſe, credit. Ego pilos qui præter naturam ſint, ut in aliis aliam, ita hanc quoque parare ſibi viam poſſe, non dubito, per quam intra palpebras exeant. Nondum vero accidit, ut in vivis, nedum in mortuis, ut mallem, occaſio mihi daretur hæc diligentius examinandi. Nec mirum. Nam ſi membra quælibet humani corporis ex eo particularum numero conſtant, ut perdifficile ſit omnes ſingularum morbos in cadaveribus recognoſcendi occaſionem habere; quanto id difficilius erit in oculo? qui cum ſit ex tot, tam variis, tamque tenuibus tum in ſe, tum in iis quæ illi extrinſecus adjecta ſunt, particulis compactus, præterea eſt aeris, aliiſque injuriis expoſitus, & aſſiduo, niſi cum dormimus, uſui addictus; ut cum propterea ſit internis, externiſque innumeris morbis obnoxius, Ocularii Medici qui in iis tantummodo verſarentur, nec antiquis temporibus multi defuerint, neque hoc deſint. Satis igitur tibi ſit de iis quos videre ipſe potui, oculorum morbis has a me Litteras accepiſſe. Proximas de Aurium Affectibus habebis. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XIV.

Agitur de Aurium, & Narium Affectibus. Aliquid additur de Balbutie.

Cum minime ignores, vel plura de Auribus, quam de Oculis, a Valſalva, & a nobis edita eſſe; minime quoque miraberis, ſi vel pauciora de Aurium, quam de Oculorum Affectibus reſtent quæ hic tibi ex utriuſque noſtrum Obſervationibus perſcribantur. Itaque ad morbos Aurium Narium morbos adjungemus, præſertim quando Sepulchreti Auctor hos, illoſque duabus quidem, ſed brevibus, Sectionibus XX. & XIX. complexus eſt.

2. Sectionis XIX. Obſervationi primæ facile cognoſces præfixum eſſe argumentum a vero alienum: *aures purulentæ ab abſceſſu cerebri*. Nam contra, cerebri abſceſſus, cujus nulla prægreſſi indicia narrantur, conſecutus eſt ſuppreſſionem, ichoris per aurem effluentis. Sed neque altera Obſervatio, quæ in ſubjecto Scholio proponitur, facile fuerat alia quam hac ratione, explicanda, etiamſi poſt mortem, recluſa calvaria, ſanies quæ ſolebat olim ex aure egredi, intra illam reperta eſſet. Quod cum alias (*a*) declaraverim, hic confirmare ſatis erit indicatis Verneyi Obſervationibus in III. Parte Tractatus de Organo Auditus: quo ex Tractatu cum in Additamentis ad Sectionem hanc XIX. & eæ, & aliæ produci debuiſſent; ne indicatæ quidem ſunt. Tu, illis inſpectis, quam ſæpe Medici in ejuſmodi judicio fallantur, intelliges, tunc quoque cum ſuppreſſo, velut hic, effluente

per

(*k*) Comment. Bonon. Sc. Acad. T. 2. P. 1. in Medicis. (*) Adv. VI. Animad. 62. & ſeqq. (*l*) Tract. de Aure hum. c. 4. n. 4. (*m*) Epiſt. Anat. 13. n. 2. (*n*) Comm. in Gal. de Uſ. Part. l. 10. c. 7. (*o*) De Medic. l. 7. c. 7. n. 8. (*p*) Eph. N. C. Cent. 10. Obſ. 75. (*q*) in Epiſt. præfixa alteri Editioni ſuar. Obſ. Anat. (*a*) Epiſt. Anat. 7. n. 8.

per aurem pure, homines *quaſi repente moriuntur*. At enim, inquies, ſerum quod intra cranium deprehendit Verneyus, non erat ejus ſimile quæ per aurem prodibat, materiæ; hic autem quæ poſt mortem ex auribus, & naribus plurima effluxit, eadem videtur ſanies fuiſſe quæ ex aure olim effluebat. Quaſi vero non niſi e cranii cavo in aures nareſque erumpere poſt mortem potuiſſet! cum Sinus Pituitarii in naſi interiora pateant, in quæ & Euſtachiana Tuba; in illis autem Sinibus, & aurium cavis, *retenta* a Medicis, ſanies ſecerni, & coacervari potuerit. Sed vide, quam diſpar tibi, & mihi inſideat opinio. Ego certe etſi eandem quæ per aurem exire ſolebat, saniem non modo, ut dixi, vidiſſem in cranii cavo, ſed viam inſuper a carie factam quæ ab hoc in aurem pateret; non tamen continuo pronunciaſſem, a cerebro ad aurem perveniſſe, ſed potius contra, ab aure ad cerebrum. Quid ita? Dicam, cum duas quas ſubjicio, perlegeris Obſervationes.

3. PUERUM variolarum reliquiæ olim male habuerant ad aurem dexteram. Tumor denique obortus eſt, cum annum ageret duodecimum, pone eandem aurem, quæ ſurda erat, & pure manabat. Tumoris integumentis a Chirurgo ſecundum capitis longitudinem inciſis, pus non paucum effluxit quale ex aure prodibat. Aliquot poſt eam inciſionem horis convulſiones puerum prehenderunt, ut toto corpore ſubſiliret, vocemque invitus quandam, inter clamorem, & gemitum mediam, emittere cogeretur. Hæc, tum crebro recurrentia, facta deinde rariora, ad mortem uſque perſtiterunt. Eodem autem illo die quo primum convulſiones ingruerunt, acceſſit dolor qua integumenta, ut diximus, inciſa fuerant: eratque ſectionis illius certa pars ſenſu adeo exquiſito, ut ne leviſſimum quidem tactum ferret. Diebus inſequentibus, etſi pus fluere pergebat, cœpit æger delirare, viribuſque, ac pulſibus omnino deſtitui. Conquievit poſtea delirium, viſuſque puer nonnihil vires, pulſuſque recuperare, vegetis oculis aſpiciens, & loquens. Sed quanquam poſtremis ipſis vitæ diebus locutus eſt, ſpiritumque ſemper facile duxit; tamen iterum pejor factus, deceſſit ſub initium Februarii A. 1740. Quam cum mihi hiſtoriam narraſſent qui puerum curaverant in noviſſimo hoc morbo; viſum eſt, non a tumoris inciſione graviſſimas, quæ ipſum afflixerant, & ſuſtulerant, noxas; ſed a carie fuiſſe oſſis temporum quæ ſimul tumorem excitaſſet, ſimul in cranii cavum perveniſſet, & ſic denique in hoc etiam, aditum purulentæ materiæ aperuiſſet. Cum hæc reſpondiſſem in Gymnaſio quo allatum fuerat pueri caput; experiri continuo placuit, num me conjectura fefelliſſet.

FACIES colore etiam tum roſeo (quartus erat poſt mortem dies) pulchra, nec ullo modo cicatricoſa; ut proclive eſſet intelligere, variolarum vim minus olim in cutem ſe effudiſſe. Cranio aperto, inſpectiſque Lateralibus Sinibus Craſſæ meningis ſanguine plenis, eodemque turgidis vaſis per Tenuem diſcurrentibus, primum ventriculi dexter, ſiniſterque recluſi ſunt, & aqua in illo pauca, in hoc non pauca reperta eſt, credo, quia doloris cauſa in ſiniſtrum latus cubare malebat quam in dexterum; & ſane, attollendo ſenſim Calloſum corpus, viſum erat ruptum certo in loco ſeptum Lucidum; quanquam eæ partes cerebri erant laxiſſimæ. At certe is decubitus faciliorem introrſum fecerat effuſionem puris: quod, cerebrum mox attollentes, vidimus in cavo Sellæ Equinæ, & paulo poſt cum cerebellum removeremus, ad dexterum quoque hujus latus ſic ut puris aliquid deſcendiſſe videretur ad initium Spinalis medullæ. Aditus puris in cranii cavum, ut omnibus qui aderant, præclare oſtendimus, in ea facie erat Petroſi proceſſus oſſis temporum dexteri, quam faciem cum alii *poſteriorem*, alii *internam & inferiorem* vocitent; tu citius intelliges, ut opinor, ſi eam faciem dixero qua Petroſi proceſſus dexter, & ſiniſter reſpiciunt inter ſe. In ea enim facie ad illum ipſum angulum, ſi recte memini, qui inter Sinus duos Lateralem, & Superiorem ex adjacentibus Equinæ Sellæ, intercipitur, foramen fecerat caries forma propemodum circuli, lentis autem amplitudine. Inde pus inter eam faciem, Craſſamque meningem effuſum, hanc, & Tenuem eroſerat, qua dexterum cerebelli conveſtiunt latus, hocque inſuper ita vitiaverat, ut ſuperficiei pars viridis eſſet, ac purulenta, proxima autem quæ ei parti reſpondebat, interna cerebelli portio ad digiti pollicis craſſitudinem colore fuſco inficeretur. Erat pus omne quod intra cranium conſpectum eſt, viride, nec graveolens tamen: ut neque graviter olebat inciſi pone aurem tumoris cavum; ſed hujus parietes erant mundi; ipſum autem cum oſſeo Auditorio Meatu communicabat. Cariei terminis externo, internoque perſpectis, interjectos inter utrumque cuniculos perſequendi tempus defuit in Publica Anatome occupatis.

Quod tamen ad cauſam attinet exquiſiti illius ſenſus qui certa in parte labrorum vigebat aperti tumoris; tenuem nervulum animadverti, qui profectus, ut opinor, a Cervicalibus, ſupra illam ſectionem ſub communibus tegumentis aſcendebat ſecundum capitis longitudinem; ut pronum fuerit conjicere, ad aliquam illius partem inter ſecandum compunctam, aut nonnihil inciſam id fuiſſe referendum.

4. Vides, quam obnoxii apud vulgus falſis ſuſpicionibus ſint Chirurgi. Quorum ferrum cunctos quidem nervulos ſubcutaneos vitare non poteſt; ſed neque ſolis inciſis tegumentis occidere tamen poteſt, velut in hoc tumore aperiendo, qui utinam citius apertus eſſet, vel potius citius apparuiſſet, nimirum priuſquam caries ad cranii cavum perveniſſet. Cujus rei conjectura noſtra ex totius conſideratione hiſtoriæ tanto facilius ducta eſt, quod ſuam nobiſcum obſervationem, hujus magna ex parte ſimilem, vix quatuor ante menſibus communicaverat Nicolaus Mediavia, cariei videlicet a fiſtula ſupra apophyſim maſtoidem non modo in Tympani, ſed etiam in cranii ipſius cavum progreſſæ. Cum autem cariei ab iſtiuſmodi fiſtula vel in ſolum Tympanum propagationem Vir Experientiſſimus Verneyus (*b*) *raram ſatis* eſſe, faſſus ſit, & ſe *unam dumtaxat, aut alteram ejuſmodi obſervationem habere*; non minus tibi fore gratum exiſtimo quam mihi fuit, quod Mediavia eodem quo viderat, die mihi in hunc modum narravit.

5. JUVENIS antiquam, ut videbatur, fiſtulam ſupra dexterum maſtoidem proceſſum habebat: in quam injecta, redibant ex parte per aurem vicinam, qua tamen audiebat. Is in Noſocomium exceptus non propter fiſtulam, ſed propter febrem quæ acceſſerat; hac intra paucos dies augeſcente, ſic delirans, ut ad ſoporem inclinaret, mortuus eſt. CRANIO recluſo, vaſa cerebri omnia ſanguine turgida reperta ſunt, multa autem aqua virideſcens in ventriculis Lateralibus, in qua pus ejuſdem coloris ſubſidebat in ventriculo quidem dextero. Sed multo major ejus puris copia effuſa erat inter meningem Duram, & eam faciem Petroſi proceſſus oſſis temporum, quæ facies in ſuperiore Obſervatione (*c*) indicata eſt, ſicque inter utramque ſibi viam inde fecerat in tubum uſque vertebrarum. Plena erat quoque ejuſdemmodi pure Tympani cavea. Progreſſa autem caries pone Aquæductum Falloppii, & Canales Semicirculares, eam de qua dictum eſt, faciem Petroſi proceſſus eroſerat ad modum rimæ non anguſtæ a poſteriore latere ejus foraminis quod ambas Portiones excipit nervi Auditorii. Quam rimam obtegens Dura meninx ibi quidem exeſa conſpiciebatur, ſed ad longitudinem minorem quam rima erat. Quanquam autem cerebrum juſtam habebat firmitudinem, & poſtridie mortis ſecabatur; ea erat id caput graveolentia, ut viam puris a rima ad ventriculum dexterum, & num præter Membranam Tympani, alia, & quæ læſa in aure eſſent, perquirere non licuerit.

6. Hoc tantum graveolentiæ diſcrimen quod inter utramque intercedit hiſtoriam, in anni tempus, ætatem, & humorum conſtitutionem rejicies in alio aliam; diſcrimina autem cætera in alias cauſas, ut ſoporis in majorem aquæ copiam in Juvenis ventriculo utro-

(*b*) Parte ead. Tract. cit. ſupra, n. 2. (*c*) n. 3.

utroque, pure etiam a dextris admisto, ut vicissim surditatis in cariem quæ auditus interna organa in puero vitiasset magis, ut convulsionum etiam, in læsum ejusdem nervum, ut pulsuum, viriumque lapsum in labefactatum quoque ejusdem cerebellum: Communia autem utrique incommoda in communes utrique læsiones, ut inexpectatam accessionem malorum adeo gravium in repentinam meningum ab affuso pure irritationem, ut delirium in hanc ipsam, quæ sanguinem in vasis moraretur, propterea turgentibus, ut mortem denique in earundem meningum, & cerebelli, aut cerebri exesionem. Sed illud maxime utrique commune fuit propter quod has tibi geminas descripsi historias, ut per cariem via inter aures pure manantes, & cranii cavum pateret, nec quisquam tamen cum intra hoc pus conspiceret ejusdem naturæ, suspicari posset, illam viam puri fuisse a cranii cavo ad aurem; sed omnes contra, eorum quæ præcesserant, ordinem attendentes, fuisse ab aure ad cranii cavum, faterentur. Cum autem manifestum sit, multo aurem diutius quam cerebrum, & gignere pus, & sine vitæ detrimento ferre posse; manifestum quoque est, quid potius in ejusdemmodi quos initio (*d*) memoravimus, casibus sit judicandum. Sunt igitur aurium ulcera non temere claudenda non tam ob id quod rarius est, ne saniei exitus e cranii cavea per aures intercludatur, quam ob id quod longe frequentius est, ne saniei ex ipsis auribus intercluso exitu, caries vel fiat, vel augeatur, sicque multo facilius, & citius in cranii caveam perveniat. Cum binis autem quas tibi descripsi, Observationibus totidem conjungas licet, alteram Möglingii (*e*), Laubii (*f*) alteram. In utraque post fluentem ex aure saniem, purulentum circa aurem tumorem, tympanum absumptum, cariem per os Petrosum ad cranii cavum productam, ichorem, aut pus intra hoc cum funestis denique cerebri malis fuisse, leges. Et quanquam in secunda aliquid credere jam inde ab initio *conclusum* intra cerebrum potes, unde visus obscuraretur; tamen non antea adauctum, & ad suppurationem perductum esse, intelliges, quam puris ex aure fluxu, qui visus obscurationem minuebat, desinente, amaurosis primum, denique apoplectica symptomata, quorum nullum ante apparuerat, advenerunt, non adventura, si tanta illa puris copia, quæ ter quaterve e tumore externo, cum Meatu Auditorio communicante, profluxerat, & quæ certe intra cerebrum tunc fuisse non poterat, par esse omni illi putridæ materiæ quæ in aure, & circa aurem gignebatur, exhauriendæ, a cerebroque avertendæ potuisset.

7. In aurium diuturnis ulceribus vermiculos nasci, cum haud infrequens apud Medicinæ Scriptores, tum pervetusta observatio est, ut ex Dioscoride, Galeno, Aetio ostendit Dodonæus (*g*): quibus antiquiores alios adde, ex quibus Plinius (*h*) remedia accepit *auribus verminosis* instillanda, ad *vermiculos in his necandos*. Non displicebit tamen, si quanto graviora mala quam Lanzonus (*i*), & Behrius (*k*) adnotarunt, ii vermiculi cierent in juniore Matrona, subjecero. Forte eram cum Valsalva in ejus Patria, cum illa hunc adiit, narravitque, se, quæ & olim virgo sinistra aure edidisset vermem, alterum ante sex illos menses minoris bombycis forma edidisse post auris illius dolorem, & proximæ frontis, ac temporis, qui, verme cum pure ejecto, desierat: Ab eo autem die non semel per varia intervalla dolore eodem correptam, sed acriore, ut repente caderet, sensibus orbata ad horas duas, donec soluto dolore ad se rediens, paulo post vermiculum excerneret pari forma, sed minorem, remanente ejus auris surditate, cutis autem proximarum partium stupore, cum pruritu quodam conjuncto. Non dubitavit Valsalva, quin Tympanum esset exulceratum: ad vermes autem, siqui superessent, profligandos aquam proposuit, ex hyperico destillatam, in qua hydrargyrum agitassent. Tu alia apud alios, & præsertim apud Verneyum (*l*) videbis auxilia. Mihi certe, ne innascantur, neve alii post primos abactos, vermiculi generis hujusce renascantur, nullum tutius videtur esse remedium, quam interdiu nunquam æstate, & autumno aure in qua ulcus est, non obturata dormiret. Tunc enim sanie, & ulcerosa carne allectæ muscæ illam subeunt, & inscio homine, aut ova unde postea vermiculi existunt, aut quæ viviparæ sunt, vermiculos ipsos deponunt. Neque enim aliunde sunt quam a muscis: a quibus vel Homerus (*m*) olim, non a putredine, repetebat, Achillem inducens timentem, ne muscæ in vulneribus interfecti Patrocli *vermes gignerent*. Qui si in exulcerato Meatu Auditorio ut rodendo satis habent unde crescant, ita locum habere possent aptum ubi plures illas mutationes subirent, ab Solertissimo Reaumurio (*n*) descriptas, quarum est ultima, ut muscæ fiant; minus esset difficile explicatu quod a Klaunigio (*o*) scriptum est, bimestres gravissimas auris, & capitis molestias continuo desiisse, cum ex illa aure musca evolavit, quam quod videtur credidisse, eam muscam toto illo tempore inhæsisse in Auditorio Meatu. Cæterum ad vermiculos ex auris penetralibus abigendos plurimum fortasse posset idonearum rerum fumus sic ore prolectus, & per Eustachianam Tubam in caveam Tympani compulsus, ut alias (*p*) memoravi; tametsi tunc de vermibus ex illa cavea eliminandis per Membranam Tympani, jam ab ipsis erosam, nihil dixi, quippe cum institutus ibi sermo hanc ita illæsam requireret, ut posset resilire, aeremque, etiam medicatum, qui illuc ex ore, labris, naribusque compressis, per viam Tubæ compelleretur, mox per eandem viam retropellere, ad noxiam, congestam in Tympano, materiam expurgandam. Quæ cum relegeris; velim existimes, quid tandem habeat novi eadem, ut mihi quidem videtur, medendi ratio, quæ in perbrevi quodam Medico-Chirurgico Scripto octo post annis proposita est. Sed ad alia veniamus.

8. Observatio quæ hic in Sepulchreto est II. perlegenda autem Sect. II. sub num. LIII. illa nempe est quæ a Verneyo (*q*) laudatur. Et sane ipsa ostendit, increscente inter cerebrum, & cerebellum steatomate, compressisque primum Opticis nervis ad originem, tum subjectis Acusticis, denique aliis, amaurosim primum, dein surditatem, novissime mortem sequi debuisse. Docet autem Verneyus id quod Scholii loco huic Observationi in nova Sepulchreti Editione addendum fuerat, qua ratione, etsi non quemadmodum oculus, sic intimæ aurium partes sub sensum cadant, ut illæsum esse utrobique organum æque cognoscere intuendo possimus; tamen, ut dicebam, docet, quibus indiciis in aure quoque conjiciamus, vitium omne in nervo consistere. A quo sane verisimile est eas fuisse, quæ alibi (*r*) a nobis in muliere, viroque commemoratæ sunt tibi, surditatem, & auditus gravitatem ante utriusque apoplexiam.

9. Ad Observationem III. non pauca in Scholiis de Tinnitus, aliorumque ejusmodi sonorum caussis adjiciuntur, quorum loco alia, ex Verneyo (*ſ*) pariter sumpta, substitui poterant longe meliora. In iis tamen Scholiis nonnulla sunt minime contemnenda, velut illud de gravi in febribus quibusdam auditu, signo non semper pravo, atque adeo interdum bono, præsertim si cum iis conjungatur quæ indicent, peccantem materiam ex auris interioribus ejici per Tubam Eustachianam. Et sane Valsalva in surditatibus quæ acutis morbis superveniunt, aquam sæpe invenisse in Tympano redundantem, alias (*t*) a me tibi indicatum est. Quatenus autem eam aquam, aliosve humores liceat, aut non per nova illius Foramina e cranii cavea in Tympanum, ut ipse faciebat, deducere, fusius mihi videor alibi (*u*) disquisivisse, quam

(*d*) n. 2. (*e*) Eph. N. C. Cent. 6. Obs. 21. (*f*) Earund. Cent. 7. Obs. 40.
(*g*) Medic. Obs. Exempl. rar. in Annot. ad Valesc. Tharant. (*h*) Nat. Hist. l. 20. c. 14. & 23.
(*i*) Eph. N. C. Cent. 5 Obs. 72. (*k*) Eorund. Act. T. 4. Obs. 29. (*l*) Parte ead. Tract. cit. supra, n. 2. (*m*) Iliad. 19.
(*n*) Memoir. pour l' Hist. des Insect. T. 4 Mem. 7. & 8. (*o*) Eph. N. C. Cent. 8. Obs. 17. (*p*) Epist. Anat. 7. n. 14.
(*q*) Tract. & Parte cit. supra n. 2. (*r*) Epist. 4. n. 8. & 11. (*ſ*) Parte modo indicata. (*t*) Epist. 6. n. 5.
(*u*) Epist. Anat. 7. n. 5. 6. 7. 8.

quam ut hic oporteat aliud addere, quando ii qui post me de iisdem Foraminibus scripsere, meam illam disquisitionem perlegisse non videntur. Nam vascula quidem sanguifera ego quoque transire per illa vidi; sed *in omnibus non occurrere*, admonui, sic ut *ipsa penitus obstruantur*: & profecto arteriolæ quomodo illa tunc etiam implere possunt, cum *sane exigua* non sunt? qualia certe, nec semel, & Valsalva, & ego deprehendimus. Sed actum, ut dixi, non agam. Ad tinnitum potius redibo. De quo in Dissertatione quadam Cl. Viri hæc legi: *Rarissima est observatio, quam Hieron. Mercurialis Consult. Med. Tom. II. Obs.* 100. *de viro, & Felix Platerus Obs. Lib. II. p. 372. de fœmina commemorat, in quibus tinnitus adeo vehemens fuit, ut etiam ab adstantibus audiretur*. Sed primus id *minime certum* fuisse, scribit. In alterius autem laudato libro nihil ejusmodi invenire possum: tantum pag. 371. purulentæ auris fœtorem *etiam astantibus* fuisse *molestum*, lego. Quod si tu forte id quod ego non potui, invenias; vide, ne de sono potius arteriæ, intra aurem pulsantis, sit accipiendum, sicut in Matrona quadam Verneyus (*x*) memorat: aut si revera sibilus fuit; ab aere fuisse, credito, qui in Tympani cavea coacervatus, & mox conclusus, magna illinc vi repente erumperet per foramen quod in ipsa fortasse Membrana Tympani, aut ad supremam ejus oram sibi posset aperire (*y*).

10. Surditatis a nativitate causam in deficiente Incude, aut in omnibus ossiculis tertia parte minoribus Quarta proponit Observatio. Sed in altero Scholio, subjectaque Appendice dubitari video propterea quod perforata Membrana Tympani, fractisque ossiculis, auditum est. Quod Valsalvæ (*z*) observatio confirmat in fœmina quæ cum Membranam illam utrinque erosam aut prorsus, aut maxima ex parte haberet, inde vero nihil ossiculorum præter Stapedis basim, hinc autem Incudem a Stapede omnino disjunctum, non surda tamen, sed gravi dumtaxat auditu jam diu fuerat. Eodemque facile attinent Observationes Vieussenii (*a*), qui in pluribus, non surdis illis quidem, sed tantum difficile, & imperfecte audientibus, idem in eadem Membrana deprehendit, prætereaque male corruptos musculos ossiculorum, hæc autem extra suum ordinem disjecta; perinde enim habendum est ac si deessent, quod ita locata sint, ut suis muneribus fungi non possint. Hæc tamen velim tum de ossiculis, tum de Membrana Tympani animadvertas. Si in hujus perruptione Stapes excidat: non jam Tympanum dumtaxat, sed & mollissimas Labyrinthi membranulas per apertam sic Fenestram Ovalem injuriis patere: itaque ab nemine cui Stapes totus excidisset, auditum diu conservatum legisse memini. Tympani autem Membranam etsi Valsalva quoque (*b*) diserte admonuit non esse omnino ad audiendum necessariam; tu noli tamen oblivisci, necessariam esse ad ea protegenda, quibus læsis, audire non possumus, Labyrinthum dico, a cujus Fenestris injurias arcet exteriores, ut si vel major, vel crebrior harum violentia urgeat membranulas præsertim, quæ minus ab ortu firmæ sint, vix fieri possit, quin saltem longioris temporis cursu prævaleat. Quod si nec fœminæ illi de qua paulo ante indicatum est, nec canibus accidit, in quibus Valsalva experimentum habuit quod Holderus (*c*), & Willisius (*d*) memoraverant; nempe citius quam accideret, natura in illa ex parte erosam, in canibus perruptam Membranam Tympani ita resarserat, ut ab eodem Valsalva (*e*) compertum est. Nec mihi objicias, exteriores tamen injurias auditui eorum non officere, quibus in ea Membrana foramen est, per quod ore prolectum nicotianæ herbæ fumum extrudunt; nisi prius examen a me (*f*) institutum perlegeris plerorumque Auctorum qui id vidisse dicebantur. Reperies enim primum, quam pauci sint a quibus id visum esse, constet; deinde neminem fortasse, qui id quod vidit, quot annis fieri potuerit, nobis testetur, salva audiendi facultate; denique animadvertes, eam esse posse illius foraminis structuram, ut exire aer queat, non ingredi, eas autem angustias, ut parum aeris, nihil vero pulveris, aliorumque ejusmodi subire per se possit qua non sine conatu impulsus fumus prodierit.

Hæc igitur, cum incident casus aut disruptorum ossiculorum, aut erosæ, pertusæve Membranæ Tympani, animo perpendes. Nunc ad reliquas, in Sepulchreto productas, Observationes redeamus.

11. In V. proponitur auditus læsio a causa, Veteribus incognita, videlicet a sordibus aurium lapidescentibus. Galenus quidem scripserat (*g*), *e numero eorum quæ* auditorium *meatum obstruunt, & sordes esse quæ in auribus colligi solent*, nec Apollonii remedium *ad aurium sordem* (*h*), nec sua *ad sordes aurium educendas* (*i*) reticuerat, ab Apollonio, ut videtur, accepta, unde & sua Celsum (*k*) antea accepisse, credidero: quæ cum iis conferre poteris, quibus nunc alios, & se quoque usos feliciter, docent Boerhaavius (*l*), & Dethardingius (*m*). Sed etsi Celsus (*n*) *sordium coitum*, easque *duras* interdum, *emolliendas*, & *oriculario specillo eximendas* proposuit; ipse tamen, & cæteri Antiqui concretos ex cerumine in auribus calculos haud secus atque ex bile in vesicula fellis, diserte, quemadmodum in hac Observatione Casserius noster, memorasse non videntur. Nec sane frequentes sunt, cum a Casserii temporibus, qui *rarissimos* esse, dixit, unam eorum videam Caroli Josephi Mülleri (*o*) Observationem vere laudari, quam & ipse *longe* arbitrabatur *rarissimam*. Quin, Patavii saltem, vel hoc quod dicam, rarum est cerumen hactenus concretum invenire, ut e Meatu quem oppleat, universum, quasi gladius e vagina, aut turunda e fistula, trahentem sequatur; nisi forte aures ab altiore causa surdæ sint, eoque neglectæ, ut in viro, de quo alibi (*p*) mentionem feci, iterumque in anu vidi, cui facta erat ossea illa membranula quæ cum Ovali Fenestra basim Stapedis connectit. Alias autem esse regiones in quibus vel paulo magis induratum cerumen frequens sit adeo ut inde ortæ surditatis curatio a Chirurgis circulatoribus suscipiatur, facile credo. Nam & in Gallia cerumen *instar gypsi inspissatum, totumque meatum exacte opplens sæpissime reperiri*, ex Verneyo (*q*), a Valsalva (*r*) antea laudato, sciebam; sed eam tamen curationem a *peritioribus* ibi *Chirurgis* administrari, in ipso autem Belgio, audiveram, id quod postea lecta Cl. Godofr. du Bois Dissertatio (*s*) confirmavit, hanc surditatis speciem *raro curari, quia a paucis bene cognita*; ut non ab re duxerim (*t*) curationis, quam a se quoque, primo fortassis apud nostrates, institutam Valsalva (*u*) scripserat, exitum referre, exemplumque addere surditatis alterius, ab acuto morbo decimum jam mensem perstantis, ex cerumine, an ex alia materia? ab eodem manu curatæ, eaque occasione quæ in ejusmodi curationibus agere soleret, quanquam *cum aliis*, ut ibi diserte monui, *communia*, strictim attingere. Num vero eadem omnino Verneyus habeat, ipse videris. Mihi certe illud omisisse videor quod Verneyus ipse narraverat *ex observ.* 45. *volum. primi Actorum Cl. Bartholini*, hujus videlicet conjugem *lapillos per meatum auris cum cerumine excrevisse*, quam nimirum *cum cerumine* scirem *extraxisse arenulas*; non lapillos. Quod reliquum est, & ad propositam in Sepulchreto Observationem attinet, siquando cerumen ad calculi naturam accessit; certe accesserat in ea curatione quam Valsalva a se peractam memoravit: quæ res, & penitior in qua annos jam duodecim induruerat, Meatus sedes summam ejus & peritiam, & diligentiam in illo per partes subinde, ut necesse fuit, exi-

(*x*) Tract. Parte sæpe indicata. (*y*) Vid. Epist. Anat. 5. n. 16. & seqq. (*z*) Tract. de Aure hum. c. 5. n. 5.
(*a*) Tr. de l'Oreille P. 2. ch. 4. (*b*) n. 5. cit. (*c*) Act. Philos. Soc. R. in Anglia A. 1668. n. 1.
(*d*) De Anima Brutor. c. 14. (*e*) n. 5. cit. (*f*) Epist. Anat. 5. n. 14. (*g*) De Sympt. Caus. l. 1. c. 3.
(*h*) De Compos. Medic. sec. loc. l. 3. c. 1. (*i*) De Remed. parat. facil. c. 10. (*k*) De Medic. l. 6. c. 7. n. 7.
(*l*) Prælect. in Instit. §. 551. 698. 850. (*m*) Eph. N. C. Cent. 5. Obs. 81. (*n*) n. 7. cit.
(*o*) Eph. N. C. Dec. 2. A. 6. Obs. 162. (*p*) Epist. Anat. 5. n. 26. (*q*) Parte sæpius cit.
(*r*) Tract. de Aure hum. c. 1. n. 12. (*s*) De Auditu §. 15. (*t*) Epist. Anat. 13. n. 3. (*u*) n. 12. cit.

eximendo, apud omnes commendavit. Neque tamen æger *coactus eſt denuo addiſcere voces & loquelam*, etſi *poſt multos annos auditum recuperaverat*; quippe qui, ut ſurdi paſſim facere ſolent, in ſua ſurditate loqui, ſicut antea, perrexerat; ut minime intelligam, quomodo a Præſtantiſſimo Viro potuerit; niſi forte de oblivioſo aliquo, necdum, cum ſurdus eſt factus, ſatis loqui docto; illud dici, quod certe de noſtris ſurdis accidit nemini. Quod vero bruta animalia, ut pote manibus carentia quibus aures purgent, *contra obvia ligna lapideſque auriculas confricent*, atque *id ni fecerint, ſurdeſcant*, recte quidem is docuit. Juvat tamen addere auricularum ob id quoque ipſis conceſſam tantam illam mobilitatem, *ut vario motu, undique facto, excrementa acria, & quæcunque negotium facere poterant, ex auribus facilius expellerent*, ut præclare cenſuit Caſſerius in eo ipſo capite, unde V. hæc Obſervatio deſcripta (*x*) eſt. Quid? ſi adjiciam auriculæ primam illam Meatus partem, ſive illum tubulum cartilagineum, *in quo ſordes aurium continentur* (*y*). Hunc certe ſi vel in Iconibus, ab eodem propoſitis brutorum ſpectaveris, ipſiuſque tubuli ſedem, ſtructuram, muſculos attenderis; ſane intelliges, hoc quoque tubulo multifariam tum ſimul cum auriculis agitato, tum ſeorſum producto, contractoque, ſordium exitum promoveri facilius poſſe.

12. Obſervatione VI. quippe quæ nullam peculiarem aut nervi Auditorii, aut ipſius auris conſpectam læſionem proponit, in medio relicta, Obſervationes ſequuntur adjectæ. Quarum prima quatenus ſurditatis inſanabilis cauſam ſtatuit Membranam Tympani *a prima conformatione craſſiorem*; ſi quidem craſſitudo hæc maxima ſit; probanda utique eſt: verum an Laurentius ita viderit, incertum eſt; certum autem, id ſcripſiſſe, non *lib. 4. cap.* 18. ſed lib. 11. cap. 13. Hiſtoriæ Anatomicæ, idemque in *ſurdo* alio *a nativitate* ab Lanzono (*z*) fuiſſe conſpectum. Quæ vero in eadem Obſervatione ex Bauhino ſubjiciuntur de multo & craſſo muco in cavea Tympani, eidem Membranæ ſæpius, in pueris præſertim, oppoſito, ut Fabricius noſter animadverterat, cujus teſtimonium in II. quoque Obſervatione inculcatur, ejuſmodi certe ſunt, ut, ea perſiſtente cauſa, nullum dubium ſit de ſurditate, aut magna auditus læſione. Veruntamen quouſque aliqui progreſſi ſint, Fabricii verbis abutentes, ſatis a nobis in Epiſtola quadam Anatomica (*a*) oſtenſum eſt, nunquam propterea negantibus id quod alias (*b*) ad te ſcribentes confirmavimus, ſanioſam materiam vi morbi in Tympano deprehendi: quo Schulzii (*c*) poteris Obſervationem referre. Porro in V. Anatomica Epiſtola (*d*) ea fuſe, neque indiligenter, ſunt agitata quæ ad III. attinent Obſervationem, a Fabricio eodem acceptam. Membranam hic quidem alteram, Membranæ Tympani exterius adjectam, *bis* in puerulis invenerat *craſſiſſimam, & robuſtiſſimam*, eoque ſurditatis cauſam futuram. Quam tamen alii eandem fuiſſe, non dubitarunt, quæ poſt Kerckringium communis omnibus infantibus tum a Verneyo, Valſalva, Cheſeldeno, Walthero, Winſlowio, tum ab Ruyſchio, Drakio, doctiſque aliis Viris comperta eſt. Sed cum hi cuticulæ expanſionem eſſe, traderent; quinque autem illi mucilaginoſam, ſubalbidam, mucoſam, quaſi diffluentem, craſſamque deſcriberent; verum utroſque, ſed aliud alios attendiſſe, deprehendi; nam & tenuis cuticulæ expanſio in fœtibus pariter atque adultis extimam Membranæ Tympani lamellam facit, & huic peculiariter in fœtibus, & infantibus recens natis ſimulatum ex molli materia imponitur integumentum. Quam materiam cum eandem illam ſebaceam eſſe, oſtenderim qua fœtus cutis oblinitur; vides quam proclive ſit intelligere, ſiccari illud potius, atque excidere, quam in craſſiſſimam, & robuſtiſſimam membranam in nonnullis degenerare, cui ſane rei longe minus inepta cuticula eſt. Quæ preſſe hic mihi attingenda exiſtimavi ſimul ut quæ mea de poſtrema iſta Obſervatione ſententia eſſet, intelligeres, ſimul ut ſi me uſquam inter eos connumeratum legeres, qui nihil aliud eſſe quam cuticulam, docuerunt, illam quaſi membranam quæ in recens natis Membranæ Tympani invenitur impoſita; indicata poſſes loca Epiſtolarum relegere. Quod & facias velim ubicunque aliqua, ut ſupra ad Obſervationem V. feci (*e*), non tam ne Valſalvæ, aut mihi, quam ne vero ipſi deeſſem, rurſus attingere coactum me ſenſeris.

13. De IV. in Additamentis Obſervatione duplicatæ Membranæ Tympani, cruſtæve ex denſato cerumine ipſi adhærentis, poſt ea quæ dicta ſunt, nihil attinet hic adjicere: ut neque de V. Manifeſtum enim eſt, ſi caro excreſcens obturet Meatum, auditum intercipi, ni illam demas. Qua autem hoc ſit ratione præſtandum, multi docent, in quibus, præter Equitem Marchettum noſtrum (*f*) qui adoleſcenti ſic nato, audiendi facultatem, præbuit; eſt in primis Verneyus (*g*); qui & alia auditum, auremque lædentia, videlicet altius in Meatum illapſa quemadmodum eximenda ſint, tradidit, non omiſſa, ubi neceſſitas cogat, auris inciſione. Paulus quidem, ut eſt apud noſtrum Fabricium (*h*), & Albucaſis, ut apud Marcellum Donatum (*i*), eandem olim, ſed alio, ut videtur, loco propoſuerunt, aptiore hi fortaſſe ad inſpiciendum, & ad agendum; Verneyus vero tutiore. Quod autem Donatus de ſiliquarum ſemine ſubjicit in Meatum indito; non infrequens hic eſſet in pueris caſus, niſi inter initia occurreretur. Sed cum inſtrumentis ad extrahendum immiſſis haud raro acciderit, ut ejuſmodi ſemina magis ſint introrſum compulſa; non ignotus mihi Chirurgus longe aliam rationem ſecutus in pluribus, feliciter exemit. Scilicet oleum dulcium amygdalarum, aut lac per ſiphonem auricularium vi immiſit; ſic enim ſimul cum iis humoribus regurgitantibus vidit ea ſemina referri, & prodire. Cujus ego rationem cum a Celſo (*k*) quidem præmonſtratam eſſe, dicerem, qui tunc *oriculario clyſtere aquam vehementer intus compellebat*, ſed & monitum Sculteti (*l*) objicerem, in aurium affectibus injectionum violentiam vetantis, *ne membrana tympani rumpatur*; reſpondit ille, ſe vero in nemine ex iis pueris, quibus ea qua dictum eſt, ratione eduxerat illapſa, quidquam in auditu detrimenti, vel tempore interjecto, adhuc animadvertiſſe. Veruntamen ad hujuſmodi ſuſpectas injectiones, aut ad inciſionem, a Fabricio (*m*) minime probatam, ne quis, niſi quam rariſſimis in caſibus cogatur deſcendere, cum alia, atque alia a Chirurgis propoſita, erunt antea in uſum trahenda, tum præſertim, ne illapſa inſtrumentis immiſſis ulterius urgeantur, ſed facilius apprehenſa eximantur, plurimum proderit ea facili ratione qua laudatus Fabricius ſolebat, Meatum quoad ejus fieri poteſt, dirigere ac dilatare, ſic autem directum, ac dilatatum, ſolis luce admiſſa, maxime colluſtrare, huc ſimul translata a naribus, Julii Cæſaris Arantii (*n*) conſuetudine: qui *cum ſolis æſtus, cœlo præſertim calidiore, ægrotanti, medico, miniſtris moleſtiam adferat; idcirco in lignea feneſtra clauſa artefactum foramen, ei muneri obeundo aptiſſimum excogitavit; ut per id ſe ſe inſinuans ſolis radius ad patientis internas nares recta perveniat*. Sed quoniam ſol non ſemper apparet; ex uſu quoque, ſi meliora deſint, eſſe poterit candelæ lumen noctu, vel, ſi interdiu, obſcuro in loco per ampullam cryſtallinam, aquæ plenam, ſic trajectum, ut plurimi ejus radii in Meatum incidant Auditorium. Igitur alterutra harum rationum, quæ & ad alios illuſtrandos receſſus, ut oris, & faucium, ſunt interdum, noctu præſertim, commodiſſimæ, illuminato, a Chirurgi latere, altero ſaltem pariete ejus Meatus; ſic enim & oppo-

(*x*) Pentæſth. l. 4. S. 1. c. 19. (*y*) Declar. Fig. 2. Tab. 1. l. ejuſd. ad CC. (*z*) Eph. N. C. Cent. 3. Obſ. 62.
(*a*) VII. n. 15. & 16. (*b*) Epiſt. 6. n. 4. (*c*) Act. N. C. Tom. 1. Obſ. 223. (*d*) n. 1. & ſeqq. uſq. ad n. 13.
(*e*) n. 11. (*f*) Obſ. Med. Chir. 28. (*g*) Parte ſæpius cit. (*h*) De Chirurg. Operat.
(*i*) De Medic. Hiſt. Mirab. l. 2. c. 12. (*k*) De Medic. l. 6. c. 7. in fin. (*l*) Armam. Chir. Tab. 36. ad Fig. 5.
(*m*) loco indicato. (*n*) l. de Tumor. præter nat. c. 21.

oppositus reflexo lumine collustrabitur; illapsa melius percipi, certius apprehendi, & felicius extrorsum duci, non temere introrsum compelli, poterunt.

14. De duabus reliquis Observationibus pauca admonere satis est. In VI. proponitur causa, cur a nativitate plures sensu auditus priventur, quam ullo alio, ex nervorum origine, ut dicitur, detecta. Sed etsi Bauhino, ex quo ista describuntur, daremus; id quod minime dandum est; Mollem Auditorii nervi Portionem per Varolii Pontem, sive per Annularem Protuberantiam ex cerebello pronasci; non inde tamen sequeretur, illam, etiamsi non longum iter conficiat, *facile mucosis excrementis oppleri*. Quod autem continuo addit Bauhinus, *hinc etiam fieri quod semper a nativitate ambæ aures afficiantur, ut Cassius docuit, cum ex morbo plerumque unam solum affici contingat*; nec Cassius id; quod meminerim; usquam docuit, & certe Problemate, quod in Bauhini Opere citatur, 17. longe alia ponit; neque necessarium esset, *semper* ambas aures affici a nativitate, tametsi ambæ Portiones Molles ex Protuberantia Annulari orirentur, nisi constaret, non modo in ipsa origine contingere ambas inter se, verum & semper in eadem ipsa origine vitium esse. Quod pariter responderem, si quis nunc idem explicaturus, utriusque illius Portionis veriorem originem illi substituens, quæ Bauhini tempore proponebatur, in nova hac quæ Recentioribus demum innotuit, videri, diceret, utramque Portionem inter se contingere, in medio nimirum Calami Scriptorii. Hic forsan miraberis, a me Recentioribus id ipsum adscribi quod olim (o) tribueram Piccolhomino, alii autem non huic solum, sed & Varolio, imo Gabrieli Zerbo nunc tribuunt. Verum si utriusque perlegas loca, ab iis designata, & primi Figuram I. (p) inspicias; Varolium (q) deducere videbis nervos auditus ex suo Ponte: si Zerbum (r); invenies quidem scribentem *in origine* hos nervos *concurrere & uniri*: sed & *consimilem unionem habere nervos opticos in eorum origine*, præter aliam illam *circa medium descensus*; ut continuo intelligas, non visas, sed cogitatas uniones in origine proponi: & sane cum supra (s) de nervis Opticis scriberet, universe tradidit, *omnia nervorum* horum *paria apud originem* suam *uniri*, & cum de Acusticis (t), de quibus loquimur, *oriri a ventriculo anteriori*. Quod si ego ea Piccolhomini verba in quibus *videri* ipsum *adumbrasse*, dixi, quod postea indicavit Willisius, cum iis comparassem quæ de aliorum quoque nervorum origine scripserat (u), Figuraque adjecta delineaverat; fecisse illud quidem videri, dixissem; re autem vera non fecisse. Tandem quod in VII. Observatione legitur de auditus acutie profecta a tergemino utrinque nervo auditorio; facilius crederem, si aut peritissimus aliquis Anatomicus nominaretur, qui id conspexisset, aut si ipse (x) minime animadvertissem, singulas ejusdem nervi Portiones sæpe in fibras attactu ipso motuve dissolvi, Mollem autem *facillime* interdum *in duas tresve crassiores*, dum cerebrum attollitur, eæque Portiones secantur.

15. Etsi plures læsionum auditus causas hactenus memoravimus; cave credas majorem attigisse causarum partem. Est enim *Organum auditus*, ut præclare ait Boerhaavius (y) *inter omnia sensuum organa maxime compositum*; quamobrem *plurimæ* in eo *partes*, *& diversissimis modis lædi queunt*; ut, quod alibi (z) vere affirmat, surditas *morbus unus sit, & millecuplus*, id comprobante magno illo quem ipse (a), aliique proferunt, causarum numero auditum lædentium. Quem tamen numerum in dies augeri posse, non est dubitandum, ut puta cum innumeræ membranæ quoquoversum ductæ, & se mutuo intersecantes, totam caveam Tympani occupant; quod in ea aure inveni (b), qua hominem aut nihil, aut parum audivisse, indicia non deerant, itemque cum musculus aliquis ex iis qui ossiculorum in Tympano motui inserviunt, immobilis, & strigosus est, ut in altero deprehendi (c), quem viventem, siquis divinare posset, de certis ejus auris incommodis non frustra, opinor, interrogasset, Sed & alios communes omnium musculorum morbos a paucis quos alibi laudavi, memoratos, non mirum si in tanto numero Boerhaavius omisit, qui post mala ab se enumerata, *plurima* præterea esse, scripsit. Ab aliis quoque surditatis plures variasque causas videbis productis exemplis confirmari, quorum pleraque aut eadem, aut ejusdem generis sunt ac supra a nobis commemorata. Quæ utinam omnia spatium habuissent eo quo pollent, acri judicio examinandi, quærendique, an ab Auctoribus, quos laudant, singulis eæ res visæ fuerint, & si fuerint, an eæ ipsæ fuerint causæ surditatis. Id quærentes animadvertissent insuper; nonnulla aut non haberi, aut non ita haberi in quibusdam ex libris indicatis. Valsalva enim; ut exempli causa de ipso tantum dicam; non a musculorum Tubæ sed a Salpingostaphylinorum læsione deduxit, non surditatem, sed *gravitatem auditus*: quanquam ego (id quod ad istius causæ examen attinet) ne gravitatem hanc quidem in eo fuisse, deprehendi (d), cui non ii tantum *læsi* erant musculi, sed *molle palatum absumptum*. Cæterum ad Boerhaavium ut redeam; egregie ipse (e) surditatis a lue Venerea sæpe causam esse, censet, Tubæ Eustachianæ concretionem, quæ videlicet ulcerum fauces exedentium cicatricem sequatur. Ad *Paralytica* autem, quæ indicat, *vitia* (f) membranularum, aut nervorum *vestibuli*, *labyrinthi*, *cochleæ* (pro qua Typographi perperam alibi (g) *spirales caveas tympani* scripserunt) ad illa, inquam, aut ejuscemodi vitia referri videtur posse ea surditas, qua vetulus, & debilis canis jam triennium tenebatur, demum per sanguinis transfusionem non secus ac debilitas illa, sublata (h). Hactenus de Aurium Affectibus.

16. De Affectibus autem Narium primus est in proxima Sepulchreti XX. Sectione *Odoratus amissio*, aut *privatio*: qua de re sex proferuntur Observationes: quanquam in III. & VI. quæ una eademque videntur, nulla sit hujus affectus mentio, ut neque in milite de quo in V. Quod si forte velis conferre III. cum autographo; non plura invenies: quærenda autem est in Rolfincii Dissert. Anat. l. 2. cap. non XX. sed XIX. quemadmodum & II. in Schneideri libro de Osse Cribiform. pag. non 118. sed 518. Veruntamen si absque ulla hæsitatione accipienda ista essent quæ de Olfactoriorum nervorum defectu in Tabaccifugis proponuntur, qua de re pag. 503. dubitat Schneiderus; proclive esset intelligere, defuisse quoque olfactus sensum. Quem in Asthmatico, a nobis dissecto, minime dubitamus non æque in utraque nare viguisse. Erat enim ipsi is processus ossis ethmoidis qui Crista Galli appellitatur, oblique adeo positus, simulque ita factus, ut sedem foraminulorum per quæ olfactoriæ nerveæ fibræ in nasum trajiciuntur, tanto angustiorem altero in latere efficeret, quanto in opposito latiorem, itaque multo minor foraminulorum ejusdemmodi numerus inde erat, quam hinc. Sed hæc rarior inæqualis vis olfaciendi causa est; illa frequentior quod, ut olim (i) quoque adnotavimus, Septum nasi in alterutrum latus, nec modice, in quibusdam curvatur, ut illinc quidem odoriferis corpusculis altiora atque ulteriora subituris magna ex parte se objiciat. Quæ res cum haud raro in nasi anatome occurrat; videant Chirurgi, ne in reconditis ejus vitiis explorandis, curandisve id quoque a præsenti morbo esse semper credant quod sæpe aliunde, & sæpius ab ipsa natura est, aut tantundem spatii in altero nasi cavo se habituros, quantum in opposito invenerint, ab iis decepti qui, ejusmodi varietatem non attendentes, absolute scribunt „ nasum esse divisum in duas magnas caveas æquales per „ septum interpositum „ Huic oppositus est error alter,

(o) Adversf. Anat. 6. Anim. 27. (p) ad litt. h. & i. (q) De nervis Optic. Epist. 1. (r) Anat. tot. corp. hum. in Anat. Aug. (s) in Anat. nerv. Optic. (t) in Anat. nervor. quinti Par. (u) Anat. Prælect. l. 5. Lect. 5. (x) Epist. Anat. 12. n. 28. (y) Prælect. in Instit. §. 563. (z) ad §. 698. 850. & seqq. (a) Epist. Anat. 5. n. 26. (b) Ep. Anat. 6. n. 22. (c) Ep. An. 7. n. 15. (d) Epist. Anat. 9. n. 9. 10. (e) Prælect. cit. ad §. 852. (f) ad §. 850. (g) ad §. 563. (h) Act. Philos. Soc. R. in Angl. A. 1668. M. Decembr. n. 2. (i) Adversf. Anat. 6. in calce Explic. Tab. 2.

alter, eorum videlicet, qui Septum *esse*, ajunt, *semper, si pueros excipias, versus alterutrum latus inclinatum*. Mihi quidem, in hac Anatomes parte frequentissime versato, ut Septa multa videre contigit plus minus curvata; sic etiam multa se obtulerunt sine curvitate, aut inclinatione in ipsis adultorum corporibus: ut quanquam inter causas malæ hujus conformationis esse posse, non negem, celerius præ cæteris superioris maxillæ ossibus, Septi ipsius incrementum, unde se curvare cogatur; id tamen in omnibus accidere, nec ratio, nec observationes credere me sinunt. Quod neque Cl. Lipsiensem Professorem Quelmalzium (*k*) credidisse, intelligo, quando tot alias recensens, quas aut conjecit, aut observavit, incurvationum illarum causas, hanc ne verbo quidem attigit. Eas te perlegisse non pœnitebit, ut neque detrimenta, molestias, impedimenta, quæ inde repetit. Illarum plures & ego agnosco; hæc vero, imo & morbos alios sive capitis, sive oculi, sive etiam viarum lacrymalium, quos ab aliis produci, video, non solum fieri posse, credo, dummodo Septi incurvatio magna sit; verum insuper ex his sine ulla nota causa diutissime & pertinacissime vexantibus posse, ajo, Chirurgos adduci ad Septi curvitatem in ægro quem curandum susceperint, conjiciendam, & indagandam. Ipsorum gratia nec illud prorsus omittendum crediderim, esse aliquando & hanc varietatem posse, quam nuper animadverti, dum nasi interiora cujusdam anus meis Auditoribus demonstrarem. Septum erat ipsum in neutram partem curvatum, aut inclinatum. Sed infra altitudinis medium, aliquanto propius posteriora, quam anteriora, pars ejus modica erat cava in facie altera, in altera autem convexa, idque eo magis quod ibi ossea quædam quasi instita, oblique ducta, superficiem Septi extollebat, ut propemodum superficiem contingeret respondentis ossis Turbinati. Modica pars illa erat, ut dixi; sed quæ non modicum allatura esset Chirurgis impedimentum. His certe errandi periculum creat qui in iis partibus quæ minus oculis expositæ sunt, omnia quasi perpetua describit: utilior autem est is qui, aut sæpe, aut interdum quæ variare possint, ostendit.

17. Jam vero omissis quæstionibus, huc non satis attinentibus, quæ Observatione VII. adjectoque Scholio in Sepulchreto proponuntur, an Sinuum Frontalium membrana olfactui inserviat, in iisque odores interdum diutius inhæreant, velut in eo exemplo quod in laudato Schneideri libro pag. leges, non 112. sed 122. & sequentibus, ut certius scias, fœtorem quidem morbidi corporis, non *morbi* tamen, ut alibi legeris, *lethalis* in Mercatoris naribus viginti ipsos dies inhæsisse: his igitur omissis; quod ad Polypos narium attinet, in proximis Observationibus memoratos; optandum fuisset, ne iis in Scholiis quæ IX. Observationi subjecta sunt, illorum natura, & origo ad eas referretur concretiones polyposas quæ in Duræ meningis Sinibus haud raro conspiciuntur: quanquam illud tandem additur, an hæ, illique *ejusdem sint indolis, ulterius esse disquirendum*. Cæterum ipsi narium polypi variam tum naturam, tum originis sedem inter se habent. Naturam quidem, ut apud Cl. Palfinium (*l*) is qui ex humorum concervatione factus, nasi internam membranam ad magnitudinem ovi columbini distendente, ab summo ad imum apertus, atque ita curatus est: & apud Ruyschium (*m*) illi qui *membrana involuti, substantiam pituitosam & limosam nacti* memorantur: ille autem in primis quem in Sepulchreto animadverti, non in hac quidem Sectione, sed in ea quæ inscribitur *de Catarrho* (*n*), descriptum instar *vesiculæ oblongæ, ... sero plenæ, ... membranosæ, ... sæpe extra nares propendentis, ...* quæ *evacuabatur subinde exstillante sero*. Longe enim alia natura his est: si inter veros quidem polypos sunt recensendi; ac illis qui ex media inter glandulosam, & carnosam substantia fiunt. Dixi autem, si inter veros polypos sunt recensendi, propterea quia Mauchartì (*o*) censura illa, *membrana narium pituitaria subjectis phlegmaticis aliquoties jam excidisse* (idest prolapsum passa) *observata est, ut ignaris imposuerit pro polypo*, in aliquos cadit, si non ex modo propositis, at certe ex horum non dissimillimis. Nec eandem prorsus ac veris polypis naturam fuisse, manifestum est, iis quos Slevogtius (*p*) commemoravit *cartilagineum* videlicet, *vel successu temporis osseum, aut ad naturam lapidis accedentem, &, si fidem meretur, ligneum, visum a Jobo van Meekren*. Profecto enim si hujus (*q*) caput a Slevogtio indicatum perlegeris; non ligneum fuisse, intelliges, sed polyposam excrescentiam *frustum ligni in medio* continentem, ab ægro, quippe trienni puello, clam intra nares adactum, quod suppurationis, & excrescentiæ causa fuerat. Sic etiam quem polypum antiquus Auctor libri II. *de Morbis* (*r*) inter alios ita descripsit, *videtur quidem caro esse: si vero ipsum attigeris, strepitum edit velut lapis*; quanquam Salius (*s*) polypum cancrosum fuisse, putat; num polypum cancrosum fuisse, credes, ut Slenogtius indicasse videtur, qui ad naturam lapidis tantummodo accederet? an polyposam excrescentiam potius quæ calculum, aut calculos laxius complecteretur duriores? nam calculos e naribus fuisse excussos *forma & magnitudine dactylorum*, tradidit Th. Bartholinus (*t*); ut minores plures omittam, ab aliis adnotatos, ut a Khernio (*u*), & ab Riedlino (*x*), quorum ultimos Chirurgus, qui in nares immisso *instrumento ad corpus durum quoddam alliserat*, apprehensos forcipe, tam diu trahere perrexit donec extraxit. Denique si polypus, non quodammodo cartilagineus, vel successu temporis osseus fuisse dicatur; apud nostrum enim Equitem Marchettum (*y*), aliosque legi, aliquando polypos *in osseam fere duritiem occallescere*, Meekrenio (*z*) autem icio cartilagineæ duritiei polypum evellere conanti *fracturam passum esse forcipem magni alias roboris*; si igitur non quod duritie ad os accedat, sed quod revera os sit, polypus osseus dicatur, ut qui apud ipsum Slevogtium (*a*) erat, malim cum eodem (*b*) pro excrescentia ossium nasi, quam pro polypo, habere. Originis autem sedem aliam aliis obtingere polypis, manifestum est. Nam Ruyschius (*c*) non semel vidit intra Maxillarem Sinum hærentes: ex quo aliquando per ejus excretorium foramen in nasi cavum produci, Chirurgus deprehendit apud laudatum Palfinium (*d*), qui jure censet, ex aliis quoque Sinibus produci posse: quanquam mihi multo facilius videtur, ut ex eo, in quo inventos dixi, Maxillari proveniant, propterea quod cum muci ex hoc exitus difficilior sit ob ipsius, & foraminis excretorii situm, mora addere, in quibusdam præsertim corporibus, eam muco acrimoniam potest, ut membranulam qua intus vestitur Sinus, erodat, ex eaque excrescentis polypi initia præbeat. Alia autem ratione Boerhaavius (*e*) credidit ex Sinibus Pituitariis existere polypos, quasi, inspissato muco ut prodire non possit, *totus denique Sinus* aliquis *repleatur, & membrana Sinus in pediculum educta per ostium, in cavitatem narium propendeat*. Quam ego rationem facilius essem intellecturus, si mucus inter osseos Sinus parietes, eamque membranam, alicubi erosione pertusam, aut alia ratione aliqua intrusus atque congestus diceretur, ut sic illam tandem a tergo urgens posset extrudere. Multo autem ut crebriores, ita etiam majores polyporum origines sunt extra Sinus, ubi crassior,

---

(*k*) Progr. de Narium, earumq. Septi incurvatione. (*l*) Anat. du corps hum. P. 2. tr. 4. ch. 14. (*m*) Obs. Anat. Chir. 6.
(*n*) l. 1. S. 17. Append. 1. ad Obs. 10. (*o*) Dissert. de Hernia incarcer. c. 2. (*p*) Disp. de Polypis capitis §. 29.
(*q*) Obs. Med. Chir. c. 14. (*r*) n. 34. apud Marinell. (*s*) Comment. in hunc locum qui ipsi est text. 68. (*t*) Cent. 1. Hist. Anat. 33.
(*u*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. & 6. Obs. 46. (*x*) Dec. ead. A. 9. & 10. Obs. 145. (*y*) Obs. Med. Chir. 27. (*z*) Obs. cit. c. 12.
(*a*) Disp. cit. §. 9. (*b*) Ibid. §. 13. (*c*) Obs. cit. 77. (*d*) tr. cit. ch. 15. (*e*) Prælect. cit. ad §. 498.

ſior, & manifeſtius glanduloſa membrana eſt pituitaria. Ex hac enim oriri, vel hinc ſatis intelliges, quod inde etiam quo ipſa extra nares extenditur, pronaſcuntur. Sic in Actis Helveticis (*f*) longum, craſſumque polypum non ex naribus, ſed ex faucibus enatum leges. Sic in Commercio Litterario (*g*) polypum, qui hominem ſuffocaverat, inventum fuiſſe oſſi non modo vomeris, ſed & proximo oſſis occipitis additamento, ideſt pharyngis lacunari, adhærentem. Ex eadem vero membrana, quæ modo dictas partes conveſtit, inde multo ſæpius exiſtere polypos ubi narium internos parietes, aut protuberantias obducit, cum, uti dicebam, notius ſit; non ut id confirmem, ſed potius ut ſcias quid Valſalva, & ego viderimus, nonnullas ſubjiciam Obſervationes.

18. VIRO cuidam in utraque nare polypi excreverant. MORTUI aperta penitus cavea narium dextera, duo polypi conſpecti ſunt, ſinguli a ſingulis Spongioſis, ſive Turbinatis oſſibus pendentes. Erat illorum origo ex glandulosa horum oſſium membrana, manifeſte adeo, ut quo huic erant propiores, eo magis glandulosam naturam oſtenderent; quo autem magis recedebant, eo magis a glandulosa natura degenerarent. Neque abſimilia in ſiniſtro narium cavo reperta ſunt.

19. Ut Obſervationem hanc ex Valſalvæ ſchedis, ita illud ex ipſius ore accepi, ſe cum aliter certus eſſe non poſſet, totum penitus polypum ſuo ferro exſcindi, tunc ne is iterum pullularet, non dubitaſſe aliquam ſimul ejus cui adhæreret, ſedis lamellam auferre; naturam enim facile id percuraſſe, & rem ex ſententia ſucceſſiſſe. Non ignoro, cum polypus, Ruyſchio præſente (*h*) excideretur, & *portio cartilaginea ſimul cum polypo ſequeretur*, non viſum hoc ipſi *laudabile*, ſed *ſatius eſſe polypum extrahere cum portione integumenti interioris*. Attamen quid contra Valſalvæ & viſum ſit, & ſucceſſerit, non reticendum exiſtimavi. Sed optandum eſt, licere potius rationem ſequi a Celeberrimo Viro Heiſtero (*i*) feliciter in Nobili Fœmina præmonſtratam, aut, cum id non licet, cavere ſaltem funeſta exempla dilacerati trunci naſalis arteriæ, cujus ſedem præcipuam idem (*k*) propterea indicavit, Præſtantiſſimus autem Hallerus (*l*) ſumma, ut arterias cæteras, diligentia eum quoque truncum propoſuit.

20. Ego vero; ut ad promiſſas obſervationes redeam; ſemel initia polyporum deprehendi, eaque in naribus intimis cujuſdam ſtulti, de cujus cerebro ad te alias (*m*) ſcripſi. Jam noſti ad imam Turbinatorum oſſium oram peculiares quaſdam & rubicundas narium membranæ haud infrequentes craſſitudines a me alibi (*n*) adnotatas, & pro glandulosis eſſe habitas. In eo autem ſtulto vidi eas craſſitudines qua ad poſtremam Inferiorum eorum oſſium partem attinebant, in laxiores excreviſſe carunculas, ſingulas a ſingulis iis oſſibus pendentes. Quas cum in quamcunque partem inciderem; ita conſtructas animadverti, ut intra album reticulum, ſive mavis intra albos cancellos rubicundas areas complecti viderentur: quæ res ſimul glandulosam earum craſſitudinum naturam confirmabat, ſimul glandulosam polypoſarum carunculaṛum originem oſtendebat. Ad hanc fortaſſe referenda ſunt, quæ in duobus aliis viris, ſed aliis in ſedibus, & aliter ſe habentia, animadverti. In altero enim ad ſuperiorem naſi partem tres aut quatuor inter ſe vicinæ quaſi ſeſſiles verrucæ occurrebant, quarum ſubſtantia, quantum in earum exigua altitudine judicare potui, fungoſa videbatur. Erant hæ in altera naſi cavea prope foraminulentam laminam oſſis ethmoidis in Septo ipſo, ſi recte memini. Alterius autem viri, qui hydropicus ille fuit, in quo dexterum Lacrymalem ductum coaluiſſe, adnotavi (*o*), cum hujus orificium ductus fruſtra quærerem; animadverti, eam faciem oſſis Turbinati Inferioris, cui faciei orificium illud objici conſuevit, totam ferme, præſertim inferiora verſus, conſitam tuberculis confertiſſimis, forma & magnitudine granorum milii, niſi quod partim erant paulo majores, glandulas cinereo colore, & humore, quem preſſæ non pauciſſimum emittebant, referentibus. Erat is humor tenuis, & inodorus aquæ inſtar: tubercula autem diſſecta, etſi mole decreſcebant, non tamen oblitterabantur; ſed ſuam magna ex parte conſervabant ſubſtantiam, quæ concolor, & perſimilis ejus erat ex qua conſtabat membrana pituitaria. Itaque tametſi conſpicua oſcula nuſquam apparebant; ea tubercula nihil eſſe aliud, niſi auctas glandulas exiſtimavi, quarum aliquæ, ut præ cæteris jam grandeſcebant, ſic, creſcente illo quo diſtendebantur, humore, facile in carunculas poſſent excreſcere. In neutro horum hominum cum reliquos omnes interioris naſi parietes diligenter inſpicerem, uſquam, niſi ubi dixi, verrucæ, aut tubercula reperta ſunt.

21. Antequam ab extremo IX. Obſervationis Scholio recedamus, in quo vas ab Stenone inventum commemoratur, ex eoque etiam ſtillicidia narium repetuntur; quam vellemus, ut quantum ille (*p*) in ovibus, *ſtyli* videlicet *capax*, propoſuit, tantum in hominibus quoque reperire alii potuiſſent. Nec vero id dico ob illud tantummodo, ut ſic explicari facilius poſſet obſervatio Salmuthi, qui nares vidit *quemadmodum aliis ſanguine ſtillant*, ſic *pituita tenui cuidam ſtillare integrum triduum, per intervalla tamen*, ſicut in Sepulchreto ipſo (*q*) legeris. Sed potiſſimum dico ob multo rarius ſtillicidium in lectiſſima Veneta Muliere, pro qua A. 1745. ſub Junii finem conſultus ſum. Ex quo enim proxima hyeme coryza laboraverat cum frequenti acri ſtillicidio e nare dumtaxat ſiniſtra, poſt cætera, brevi ſublata, incommoda, ab eodem jam plures menſes, indidem ſemper, ſtillicidio male haberi perrexerat, tumque etiam pergebat, niſi quod ſimul cum coryza omnibus acredinis indiciis abeuntibus, poſtea guttæ, inſtar aquæ puriſſimi fontis, excidebant ea frequentia, ut unciæ dimidium ſingulis æquarent horis, muliere quidem non decumbente; nam decumbente, per naſi poſteriora foramina in fauces multo minori, quantum conjicere licebat, copia divertebant: jamque mulieris habitus, natura plenior, extenuari incipiebat, nihil omnino proficientibus auxiliis, quæ ad minuendum ſtillicidium a Medicis Præſtantiſſimis tum exhibita, tum adhibita fuerant. Veruntamen quod per unum ampliorem canalem, cujus orificium laxatum eſſet, facilius intelligi potuiſſet, per quamplurima tenuiora oſcula præter modum patentia explicatum eſt, quæ videlicet humorem antea emitterent, quam opportuna mora plurimæ aqueæ particulæ aliæ avolarent, aliæ in ſanguinem redirent: commendatiſque primum quæ ad alias vias humorem avocando, narium membranam allevarent, tum deinde quæ huic retinendi vim ſenſim reſtituerent interius, exteriuſque præſertim per idonea, & caute adhibenda ſuffumigia, præſcripta ſunt, analogiſmo in rariſſimi affectus curatione ab iis deducto quæ adverſus frequentiſſimum, puta fluorem uterinum, opitulantur. Stillicidium poſtea audivi, lente adeo imminutum, ut plures poſt menſes duraret, intra anni circiter ſpatium denique finem habuiſſe. Multo uberius quam hoc, ſtillicidium, ut *ſpatio viginti quinque horarum, circiter viginti puriſſimi lacticis unciæ de narium dextra deſtillaverint*, leges quidem apud Bidloum (*r*). Verum id ex graviſſima, ab exteriore cauſa, ejuſdem naris læſione, unde ulcus, quamvis leviſſimum, totam intus occupaverat, & mox humor turbidus factus, & turundæ inditæ, pure conſperſæ eductæ ſunt. Per quas, immiſſa, injectaque medicamenta cito cohibitum ſtillicidium: æger autem poſt vehementia tum initio, tum poſtea conjuncta mala, intra ſeptem, aut octo menſes eſt mortuus.

22. Proximæ ſunt graveolentis ſanioſæve materiæ pro-

(*f*) Vol. 1. (*g*) A. 1731. Specim. 45. n. 4. (*h*) Theſ. Anat. 3. n. 80. (*i*) Inſtit. Chir. P. 2. S. 2. c. 71. n. 7.
(*k*) Differt. de Anat. maj. in Chir. neceſſ. c. 1. n. 2. (*l*) ad Prælect. Boerh. in Inſtit. §. 494. not. *e* (*m*) Epiſt. 8. n. 11.
(*n*) Adverſ. Anat. 6. Anim. 88. in fin. (*o*) Epiſt. 13. n. 27. (*p*) De Glandul. n. 8. (*q*) Sect. 17. Append. 2. ad Obſ. 10.
(*r*) Dec. 2. Exercit. Anat. Chir. 7.

deuntis e naribus Observationes quatuor, vel potius tres. X. enim, & XIII. una eademque sunt evidenter adeo, ut permirum sit, in tanta vicinitate id minime esse animadversum. Quod autem ejusmodi excretionum fomes intra cranium esset, credi olim poterat; nunc vero non potest. Cæterum ut Observatione XI. præclare ostenditur, quod pus e moribundi naribus exierat, illuc e pulmonibus redundasse; sic per XII. non constat, quod e lethargici pueri naso egressum est, in hunc ex cerebri abscessu descendisse: quod Epistola quoque ad te VI. (*s*) ubi cum alia alterius pueri, hujus etiam historiam, superius in Sepulchreto (*t*) propositam, ante oculos habebam, satis indicatum est. Quod si alia forte requiris; potes in Epistola V. (*u*) relegere, nihil puris intra ejus cadaveris cranium fuisse, e cujus naribus illud defluere, conspexeram. Idem admonere Palfinium (*x*) videbis, recteque e Sinibus Pituitariis ejusdemmodi excretiones deducere. Indidemque, aut potius ex aliis narium recessibus intelliges deduxisse Fernelium eo loco qui in Observatione V. hujus Sectionis profertur: *circum eas sedes abscessus interdum fiunt, nulla febre, minimo dolore, e quibus ruptis animadverti pus syncerum per nares affatim profluere, perinde atque e purulentis auribus, idque nullo incommodo valetudinis*. Quis enim hæc credat ejusmodi Virum de abscessibus dixisse ad eas partes spectantibus, quas proxime nominaverat, *priores* videlicet *cerebri ventriculos, & eas propagines in quibus est odorandi sensus*? Certe non iis in sedibus dixit, sed *circum eas sedes*. Quod si Palfinius (*y*), confirmante observatione Henr. Alb. Nicolai (*z*), præsertim cum abscessum in Frontalibus Sinibus bis se reperisse, dicat; si Palfinius inquam, suppuratione quæ in Pituitariis Sinibus contingat, motum iri, ait, *dolorem intolerabilem*; quanto hinc magis debere in meningibus moveri, tunc censuisset Fernelius, quarum altera propagines illæ intra calvariam vestiuntur, alteri incumbunt; nam illarum nomine easdem ipse quoque (*a*) propagines intelligebat, quas nunc primum nervorum conjugationem vocamus: atque, ut dolorem prætermittam; quomodo nulla tunc febris? nullum incommodum valetudinis? Sane vix hæc de abscessibus credi possunt, qui in nasi aliqua hebetioris sensus parte fiant. Cæterum ozænarum saniem non de aliis modo narium sedibus, verum de ipsis quoque Sinibus interdum prodire, & præsertim de Maxillaribus, Drakius (*b*) ostendit, sed ex Cowperi, si recte memini, observationibus, quæ rem ipsam, dignoscendi ejus modum, & quam facili ratione in illos ipsos Sinus immitti queant medicamenta, patefecerunt, non sine Anatomes, cui illa omnia debentur, eximia laude. Nam si veteres Chirurgi, ut est apud Celsum (*c*), narem incidere, mox transuendam, docebant, ut ad longe minus abditam ozænæ sedem sua pervenire præsidia possent; nunc Anatome multo expeditiorem & optabiliorem rationem docuit, qua perveniant in abditissimam. An vero (id quod Epistolam hanc recensens, in Programmate quodam (*d*) nunc primum legi Eruditissimi Gunzii) eandem curandi rationem Jo. Henr. Meibonius invenerit, & Henricus quoque ejus filius in usum duxerit, alii videant. Ipse enim, præter exitum per evulsorum dentium alveolos e Maxillari Sinu materiæ datum, cæterorum quæ a Cowpero sunt, nihil, tanquam Meibomiis pariter notum, hic proferri, animadverto: quin idem ex parte fatetur Gunzius, a quo denique addita etiam alia, ad perficiendam eam curationem attinentia, non illibenter cognosces. Quem autem ad modum transferri priora illa possint ad Sinus Frontales, per te ipse intelliges, si horum sedem attenderis, & propositam in suppuratione quæ in ipsis accidat, a Palfinio (*e*) terebrationem: quæ res non esset quidem optanda adeo, & sua, ut idem paulo ante ostendit, conjuncta habere posset incommoda; sed tamen longe majora, & mortem denique ipsam non curata ozæna, & caries sæpenumero attulere. Ubi vero nasi ulcus extra Sinus esset, nec constaret, ad quas omnino partes, & quatenus se extenderet, Valsalvam memini quidquid innoxiorum remediorum injiceret, per fistulam injecisse, cujus caput, & summa latera undique foraminulis pertusa essent, nulla ut pars aspersione careret. Idem quoque cum per ulcus exedi, & subsidere inciperet Septum nasi, simul internis externisque pugnabat auxiliis, ne ulcus cresceret, simul leves tubulos naribus indebat ea forma, & magnitudine, ut concidentes nasi alæ minus, quo ad ejus fieri posset, ab naturali figura recederent.

23. Sequuntur quæ ad hæmorrhagiam narium attinent Observationes. Earum aliæ ad curationem pertinent, neque in mortuorum corporibus habitæ sunt: aliæ vero in his quidem sunt habitæ, sed non ubi maxime debebant, in naso videlicet. Itaque perpauca dumtaxat subjiciemus quæ ad utrumque genus attineant, a secundo incipientes. Cum frequentibus, aut magnis per nares hæmorrhagiis viscerum labem conjungi, jecoris præsertim, & lienis, Observationes confirmant XIV. & XVI. præter alias quas addere potes, in primis unam Mauricii Hoffmanni (*f*). Nec mirum; nam sive ea vitia effusionem sanguinis præcedunt; ita hujus distributionem naturamque pervertunt, ut cum difficilius per ventrem, facilius, ideoque copiosius per superiora feratur, simul ob aqueam, aut acrem indolem exitum hinc sibi aut inveniat, aut paret; sive sanguinis profusionibus ea vitia succedunt; in illius alveum ob imminutam resistentiam multa affatim confluent, quæ ob id ipsum non reparent quod deest sanguinis, sed quod restat, obruant, eumque inertiorem, crassioremve, & ad moram pronum tanto facilius efficiant, quod non nisi e bono sanguine boni succi secerni possunt ad bonum chylum conficiendum. Igitur eorum viscerum labes interdum est causa, interdum effectus hujus hæmorrhagiæ: & quamvis mox quæ erat effectus, causa fiat; nunquam tamen proxima causa est, sed remota. Proxima quidem causa corrosio illa esset vasorum, quam in XV. Observatione ait Boscus, se *observavisse in Anatome* eorum *qui sanguinis fluxu e naribus moriuntur*; si de vasis quæ in caveis narium sunt, locutum esse, constaret: nam quod de initio venosi ejus Sinus qui Falcis Superior dicitur, videtur loqui; id certe initium intra nares non extenditur; ut quamvis eadem causa quæ vasa intra has eroderet, illud quoque interdum erosisset, ab illo tamen effusus sanguis, e cranio secundum naturam constituto, descendere non potuisset in nares, quemadmodum ex Schneideri cum in Scholio, illi Observationi subjecto, tum maxime in ea quæ proxime præposita est, II. Appendicis autem plures egregios alioquin Viros, qui narium hæmorrhagiam ex illo Sinu deduxere, plane demonstratum est. Hi qui fuerint, atque alia perperam, inter Schneideri verba, ne suspicante quidem lectore prætermissa, aut oscitanter descripta, Auctore ipso inspecto, cognosces.

24. Quamvis autem Valsalvæ Observatio, Bononiæ etiam nunc cum laude commemorata, habita non sit in corporibus mortuorum; non est tamen hic omittenda, quando etiam in Sepulchreto, ut ante dixi, Observationes producuntur, velut ea quæ in Appendice est I. ad curationem attinentes. Vir Nobilissimus postquam ad confirmandos articulos, lutis Euganeis abusus fuerat, cœpit esse obnoxius narium hæmorrhagiæ, sæpe adeo redeunti, ut singulis fere hebdomadis nunc minor, nunc major, nunc tanta sanguinis copia effunderetur, ut summam virium, & capitis imbecillitatem relinqueret. Quadriennium, eoque amplius res ita se habuerunt: nam etsi eos annos, ut ipsius postulabat munus (erat enim inter primarios Magnæ cujusdam Aulæ Ministros) in variis exegit, præcipuisque Europæ Civitatibus, ubi plura tum coram, tum per litteras consilia Medicorum accepit; omnia tamen fuerunt irrita. Tandem in Patriam redux, Valsalvam advocat eo tempore quo major

(*s*) n. 5. (*t*) Sect. 3. Obs. 34. (*u*) n. 19. (*x*) tr. cit. supra ad n. 17. ch. 15. (*y*) Ibid. (*z*) Dec. Obs. III. Anat. Obs. 10. (*a*) Vid. Physiolog. l. 1. c. 9. (*b*) Anthropol. book. 2. ch. 10. (*c*) De Medic. l. 7. c. 11. (*d*) edito A. 1753. in quo Obs. ad Ozænam Maxillat. pert. (*e*) ch. 15. cit. (*f*) Eph. N. C. Cent. 9. & 10. in Append. I. Obs. 5.

major ſanguinis fluebat copia. Nota jam antea Valſalvæ erant quæ Nobiliſſimo Viro contigerant, ut qui inter eos fuerat Medicos qui rogati ſua per litteras conſilia miſerant. Sed raro fit, ut Medici miſſa ab ægrotantibus ſcripta legentes, idem intelligant quod videntes intelligerent, ut tum accidit. Cum enim Valſalva animadvertiſſet, quotieſcunque æger forte contrectabat naſum, ſanguinis fluxum qui antea remiſiſſet, tunc iterum augeri, & cum meminiſſet plerumque vidiſſe in diſſectionibus ſanguifera vaſa intra nares valde turgida circa eam ſedem ubi alæ naſi digito plus minus tranſverſo ab imis naribus cum oſſe committuntur; ſuſpicari cœpit, ex iis vaſis tum ſanguinem effluere. Itaque eam ſedem immiſſo digito preſſit, & continuo ſanguis fluere deſiit ſic, ut neque ad fauces quidquam ſanguinis deflueret. Atque hoc facili remedii genere, ſemper poſtea reſpondente, æger qui ipſum didicerat, in uſum vocato, intra aliquot tandem menſes ſe ab hæmorrhagiæ recurſu tunc quidem liberum præſtitit (*g*).

25. Felix hæc Valſalvæ curatio indicat, turundas, ad ſanguinis fluxum coercendum in nares immiſſas, non tam adſtringentium, quibus tinctæ ſunt, medicamentorum vi, quam compreſſione ipſa aliquando prodeſſe poſſe, nempe cum ſanguis e vaſis exit aut iiſdem, aut iis certe quæ turundis premantur. Memini; ut de aliis ſileam; Viduæ cuidam pauperculæ ſanguinem e naribus poſt ſternutationem fluere cum impetu incipientem, horas ipſas novem profluxiſſe donec cum illac forte tranſirem adoleſcentulus, a flentibus mulieribus rogatus, cæteris quæ fruſtra alii ante me Medici, vena jam ſecta, nonnulla dederant, plura adhibuerant, laudatis, unum mutavi, nempe ut pro turundis mollibus, factæ ex contorto linteolo immitterentur: quo facto, ſanguis continuo ſubſtitit. Erant hæ quidem madefactæ urticæ ſucco (quo uno in nares attracto ipſe quoque compeſci interdum videram hæmorrhagiam) eoque commiſto cum ovi albumine, & fuligine ab aheni fundo deraſa, & in pulverem tenuiſſimum contrita. Sed & priores illæ turundæ medicamentis illitæ fuerant glutinandi, adſtringendique vi præditis; verum ob mollitiem ad comprimendum non aptæ. Ut ut eſt; tantum ſanguinis ex ejus Viduæ naſo prodierat, ut ſexdecim poſt dies ad me venerit adverſus novum morbum conſilium petens, malum videlicet corporis habitum cum palpitatione cordis, & ſpirandi difficultate, ut ſæpius ſolet, conjunctum. Narrabat ſimul, cum ſanguis ſubſtitit, anxietatem quandam ſenſiſſe, quæ poſtmodum evanuerat: poſt aliquot autem dies menſtruum ſanguinem effluxiſſe, pauciorem ſane quam ſoleret, ac nigrum: &, quod minime diſplicuit, ſe plurimam urinam excernere. Itaque cum ſpe, non falſa, priſtinæ ſanitatis dimiſi, modo eam quam ſuadebam, vivendi normam ſervaret, ac nonnullis, quæ indicavi, remediis uteretur, facile parabilibus. Sed illuc ut redeam; cum vaſcula ſanguinem fundentia non ſemper ſint in iis naſi ſedibus quæ turundis inditis comprimi poſſint, aut, quod certius eſſet, ſiquando in ea parte Septi eſſent quæ in conſpectum veniret, inſtrumento non valde illius diſſimili quod Præcl. Trewius (*h*) alium in finem excogitavit; videndum eſt in graviſſimis caſibus, num ea premere forte liceat ratione illa, quam ad ſanguinem poſt exciſionem polypi cohibendum Cel. Heiſterus (*i*) a Cl. Dranio acceptam commemoravit, nunc præſertim quando ut faciliorem, minuſque incommodam eandem redderet, allaboravit Chirurgus Ingenioſiſſimus Goulardus (*k*). Quanto autem minus hujuſmodi fuerit auxiliis locus; tanto major cæterorum cura habenda erit: inter quæ ſiquando proxima deſperatio Medicum cogat animi defectionem tentare; videtur is minus probandus qui repentino incuſſo metu, quam qui injectis circum artus vinculis, ægroque ad ſedendum erecto id tentet; ſic enim vinculis illico ſolutis, ægroque iterum jacente, auxiliiſque ad id antea paratis refocillato facilius poterit animi defectionem tollere, quam ſi hæc terrorem ſecuta eſſet. Cæterum quæ ad ſervandas vires in contumacibus hæmorrhagiis dare oportet, videndum, ne ea ſint quæ aut motum ſanguinis incitent, aut copiam repente augeant; Sic Valſalva juſcula, cum oryza, aut hordeo confecta, dabat, & hæc ipſa parce, & per vices: quanquam temeritas aliquando felix fuit, ut ſauciato illi ſitibundo Juveni apud Schneiderum (*l*), & Adoleſcenti alteri, de quo ſcribit Lowerus (*m*): quorum uterque in immodico ſanguinis profluvio tantum ille cereviſiæ, hic juſculorum avide biberunt, ut illi ſanguinis guttæ prodirent *maxima ex parte aquoſæ*, huic autem *ipſis juſculis, quæ toties hauſerat, quam ſanguini ſimiliores*. Utrumque tamen ſervatum leges, imo Adoleſcentem poſtea *in virum robuſtum, & quadratum excreviſſe*; ut intelligas, ubi neceſſitas adigat, multo ſatius eſſe juſculis aliquanto largius datis, circulationem reliqui ſanguinis, quo ad ejus fieri poſſit, conſervare, quam eam ſinere nimia ſimul & hæmorrhagia, & abſtinentia finiri. Quod ſi forte quæras, ubi compreſſioni locus non eſſet, quibus Valſalva uteretur externis auxiliis; libenter dicam. Primum frigidam per ſiphonem in nares injici, jubebat, quam ſæpe viderat, ſic quidem immiſſam, plus quam ſperabatur, præſtitiſſe: Ubi vero non ſatis feciſſet; ad vini ſpiritum confugiebat. Nec tamen legiſſe poterat Experientiſſimum Schlichtingium (*n*) ſcribentem, vini *alchool, ſpecifici inſtar ab ſe, & ab alio Medico* Amſtelodamenſi *feliciter ſemper adhibitum fuiſſe*, ſenſim ſenſimque naribus attractum, quippe remedium non minus efficax ad hanc, quam ad vulnerum hæmorrhagias ſiſtendas. A quibus ad hanc narium Valſalva tranſtulerat, ut opinor, expertus videlicet, quantum valeret cum ſanguinem cogendo, tum præſertim inciſarum minorum arteriarum ora contrahendo; hinc enim eſſe videtur, quod, dente evulſo, cohibendo ſanguini nonnunquam par non ſit, tunc nimirum cum arteriolæ diſruptæ oſculum intra alveoli cavum non prominet, ſed ipſa tota intra hujus ſubſtantiam latet, non ſecus atque intra os tibiæ arteria illa ex qua moleſtam hæmorrhagiam animadvertit Petitus (*o*). Vides igitur, aliquando incidere poſſe caſus in quibus ne hoc quidem auxilio, ſanguinis per nares fluxum coerceas. Quod tanto magis de cæteris credes tum externis, tum internis, ubi ex utriſque tot legeris fruſtra a Medicis non raro adhibita, & nominatim ab Lentilio (*p*), qui prudenter indicat, aliam in aliis hæmorrhagiæ cauſam eſſe ſpectandam. Cum vetera aliquando monumenta verſarem Patriæ, & Provinciæ meæ; reperi A. 1200. *interitum hominum ingentem fuiſſe ex fluxu ſanguinis e naribus ſpatio 24. horarum in Etruria, & Romandiola*: & ſane ad eundem annum, quamvis unde flueret ſanguis, reticeat, hæc pariter habet Ariminenſis Hiſtoricus Clementinius (*q*): „ obierunt Arimini multi ex ſanguinis „ fluxu intra horas 24. innumeri autem Ravennæ, in „ aliiſque Urbibus Provinciæ „ noſtræ. Num cenſes, Medicos omnia quæ tunc in uſu erant, adſtringentia in primis, non adhibuiſſe? incaſſum tamen, ut vides; quippe epidemica cauſa incognita. De adſtringentibus autem ipſis quæ admoneat Lentilius (*r*), attende, illudque præterea, num ſit veriſimile, cum aſſumuntur, tam cito poſſe, tantiſque viribus ad ea potiſſimum ad quæ opus eſſet, vaſa, neque adſtrictis cæteris, pervenire. Et tamen nunc plures videas, urgente periculo, ad fungum coccineum Melitenſem decurrere, quem ne verum quidem fortaſſe habent. Ego enim ex quo me Eques Melitenſis, civis meus, docuit, quam exiguo numero, quippe in anguſtiſſimo ſcopulo, ii fungi in ſingulos annos proveniant, & qua cura, ut Viris Principibus dono mittantur, ſervari ſoleant; plurimum vereor, ne ii qui venales proſtant, ex alio qui prope Drepanum

(*g*) Vid. Epiſt. 25. n. 6. (*h*) Commerc. Litter. A. 1741. Hebd. 16. n. 2. & Tab. 1. Fig. 8. 9.
(*i*) Inſtit. Chir. P. 2. S. 2. c. 71. n. 10. (*k*) Mem. de l' Acad. R. des Sc. A. 1740. (*l*) De Catarrh. l. 3. c. 3.
(*m*) Tract. de Corde c. 2. (*n*) Act. N. C. Tom. 6. Obſ. 20. (*o*) Mem. de l' Acad. R. des Sc. A. 1732.
(*p*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 8. Append. n. 10. ad Obſ. 90. (*q*) Racconto Iſtor. della Fond. di Rimino l. 3.
(*r*) ad cit. Obſ. 90.

num est, scopulo, aut ex Africa afferantur, similes quidem forma, & quadantenus etiam colore, sed longe, ut idem dicebat, impares viribus.

26. Duæ quæ omnium postremæ in Sectione hac producuntur, Observationes, ambæ, ut dicitur, Romæ habitæ, ejusmodi sunt, ut altera quæ de hirudine est e naribus ad cerebri tunicas penetrante, simul proponatur, simul jure, ac merito rejiciatur; altera autem de Pistore Suburrano tanquam certa exhibeatur, cui, *cum vicesies quater sternutasset continue, succedens proxime sternutamentum 25. exitio fuit disruptis arteriis & membranis cerebrum circumcingentibus*. De magnis a sternutatione detrimentis equidem ipse non dubito, quæ Medicæ testantur historiæ: quin etiam si ab ea velis in Pistore illo vascula cerebri disrupta esse, non secus atque in Vidua de qua paulo ante (*f*) dictum est, in narium tunica aperta fuerant; non valde repugnabo. Illud dubium est, an cerebri vasa, & membranæ revera in eo Pistore disruptæ sint. Famianus enim Strada qui Observationis quasi testis producitur, in ea Prolusione quæ inscribitur *Pistor Suburranus* (*t*), nihil, quantum ego reperire potui, de eo habet, nisi relatum sibi, *posteaquam ter ac vicies continenti spiritu sternuisset, vigesimo quarto sternutamento animam efflasse;* de causa autem mortis intima, nedum de cerebri inspectione, ne verbum quidem. Sine hac vero in ejusmodi conjecturis quam proclive sit decipi, subjecta Observatio ostendet, ab duobus non ignobilibus Medicis Salano, & Bigatto Bononiæ, cum ibi essem, habita sub finem A. 1705.

27. VIR Patricius, annos natus circiter quadraginta, præpinguis, Baccho, ut ajebant, indulgens, ab aliquo jam tempore spirandi difficultati a cibo, & a scalarum ascensu obnoxius erat. Is crebro, & vehementer sternutare solitus, post aliquot tandem sternutationes, magna repente thoracis angustia, & respirandi difficultate se corripi, dicit: idque dicens, sternutat simul, & moritur, ore, ut aliqui retulerunt, distorto. VENTER apertus sana omnia habuit, si magnam pinguedinis copiam, in omento præsertim, excipias. Thoracis cavum, propterea (*u*) fortasse, paulo minus æquo visum est. Pulmones lividuli. Nullæ in corde polyposæ concretiones. Denique in Cerebri ventriculis aqua; sed pauca: vasa autem ejus distenta, & turgida; sed integra.

28. Sternutationem, quæ convulsio quædam est ex instituto naturæ, siquando modum excedat, posse in veram convulsionem degenerare, facile intelligis: ab hac autem afferri posse apoplexiam, alias (*x*) a nobis accepisti: id vero in iis præsertim corporibus accidit, in quibus cum sanguis ob vivendi genus redundet, non potest tamen, obstante alibi pinguedine, alia magis vasa distendere, quam quæ cranio continentur. Quonam autem modo narium membrana irritata, in consensum trahere diaphragma possit, & in violentum sternutationis motum concitare, mirari adeo Viros quosdam Præstantissimos video, ut ex notissima hac inter diaphragma, & nares sympathia argumentum petant adversus illos qui Partium inter se consensum per nervos exponunt. Nihil enim commercii est, inquiunt, nervis Olfactoriis qui ad primum Par cerebri attinent, cum diaphragmatis nervis qui ex Cervicalibus proveniunt; obliti videlicet nervorum qui a Pari cerebri quincto in narium membranam immittuntur, aut nihil potius opinantes idem Par quinctum ad Intercostales qui & cum Cervicalibus tot habent communicationes, & per diaphragma transeunt, attinere. Attinent autem, si non per duo illa filamenta, quæ a plerisque antea ponebantur, & diuturnæ controversiæ occasionem dederant, at per ramulum quem Diligentissimus nervorum Perscrutator Meckelius (*y*) aliquanto inferius a quincto in eosdem Intercostales utrinque perduxit; ut non modo inter nares, septumque Transversum, sed inter illas, & ventris viscera consensum jam liceat explicare, velut eum quem in Procere Generosissimo, pro quo consulebar, annis superioribus animadverti. Insultus enim quibus erat obnoxius, de epilepticorum genere, eosque ex hypochondriis incipientes, sensus præcedebat, ipsi molestissimus, fœtoris cujusdam, quem nemo adstantium percipere unquam potuit, ne oris quidem, & narium halitum eo tempore de industria excipientium quo ille maxime de fœtore querebatur; ut propterea mihi videretur, ab irritato in hypochondriis ramo aliquo nervorum Intercostalium eum motum in narium membranam propagari qui non absimilis ejus esset quem res graveolens excitaret, donec crescente Intercostalium nervorum irritatione, multo perturbatior motus cerebrum, & nervos omnes corriperet. Sed de Narium Affectibus satis.

29. Sectiones tres sequuntur de Oris, de Vocis, de Faucium Affectionibus. Ad quas si dixero, non esse, cur Valsalvæ, aut meas Observationes magnopere expectes; fortasse mireris. Mirari tamen desines, ubi animadverteris, non esse meæ consuetudinis iterare historias, aut quæ aptiorem alibi sint locum habituræ, in minus apto proponere. Igitur quæ huc ex parte aliqua attinerent, melius in aliis Epistolis leges. Interea nonnullas ad Sectiones hasce animadversiones habebis, quæ hoc tibi consilium commendent meum, aut aliquid a me adnotatum ostendant. Quæ omnia cum possint haud ita multis comprehendi; non visa sunt seorsum scribenda; sed huic potius Epistolæ conjungenda.

30. Sectio quidem XXI. plus triginta quinque exhibet Observationes. Sed præterquam quod Observatio II. est pars IX; XI. autem pars V; VI. vero, quod permirum est minime esse animadversum, nihil est nisi compendium ejus quæ continuo sequitur, VII; si totam Sectionem perlegas, nullam propemodum invenies Historiam quæ non ad graviorem alterum morbum attineat, interque alias ad eum spectantes non iteretur. Idemque animadvertes in Sectione etiam XXII. Huc adde; ut institutum de XXI. sermonem absolvam; Observationem XXXI. aliasque, ut quæ gemina Appendice proponuntur, non morbi in denatis observationes, sed conjecturas potius esse, in parte etiam minus laudabiles. Quid vero de nonnullis aliis Observationibus dicemus? In XIII. æger dicitur *cerebrum ipsum excreatu per os expuisse*: quod etsi aliquis perlecta apud Fernelium ea quæ in Scholio strictim narratur, historia, quadantenus fieri potuisse, non neget; non credat tamen facile, nisi basis cranii ita perforata a carie in Observatione proponatur, ut ipsius cerebri substantiæ corruptam partem illac revera in fauces transiisse, constet. XXIX. & XXX. Observationibus argumenta præfiguntur, id quod verisimile non est, confirmantia. Quis enim credat, prægressum olim dentium dolorem, in altera memoratum, fuisse *a sero flavo circa* lethargici *corpus falciforme*, imo *intra ventriculum* cerebri *sinistrum contento*? aut quis dentium dolorem, & cariem de quibus in prima sermo est, fuisse *ab humore, e capite per meatum peculiarem in* Highmori Antrum *stillante*? Scilicet ea Highmori hallucinatio fuit, ut Antri foramen quod conspexit, & Figura adjecta (*z*) delineavit, non pro emissario, ut est, sed pro immissario haberet ejusdem Antri. Denique; ne longus sim; a veri quidem similitudine non abest quod in Observationis XXXII. argumento proponitur, *a resecto dente prominulo convulsiones & mors*; sed dubium est tamen, num quod Casp. Bartholinus in ea Observatione (*a*) scripsit, *statim convulsa & epileptica decidit*, mortem significet, an epilepticum dumtaxat insultum.

31. Satis animadversionum, inquis, expectans videlicet quæ ipse adnotaverim, in iis præsertim, quibus sæpe adeo torqueris, dentium doloribus. Verum ad ea quæ alias (*b*) attigi, vix habeo quod addam. Omnino aliis, quantum adnotare licuit, aliud prodest, imo

(*f*) n. 25. (*t*) l. 3. Prolus. 4. (*u*) Vid. Epist. 27. n. 2. (*x*) Epist. 11. n. 17.
(*y*) Hist. de l' Acad. R. des Sc. de Berlin A 1751. Class. de Philos. Experim.
(*z*) Corp. hum. Disqu. Anat. Tab. 16. Fig. 3. ad litt. d. (*a*) Instit. Anat. libell. 4. c. 12. (*b*) Epist. Anat. 13. n. 6. 7.

imo eidem aliud alias, pro varia nimirum causa, rerumque dispositione. In me ipso enim alias lac tepidum utile expertus sum, alias inutile, utiliorem autem vini spiritum, camphora saturatum, alias neutrum. Quanquam autem acetum vereor; statueram id quoque experiri, inter cætera, cujus *sæpe se fecisse periculum*, testatur Jo. Stephanus (*c*) confirmans, *dentium dolorem veluti miraculo consopiri, si os colluatur aceto decoctionis tartari*. Sed multo melius fuit non opus fuisse hujusmodi experimentis, quando a longo jam tempore me Deus his cruciatibus carere voluit. Nam & alii, ut nosti, eadem quæ Stephanus, polliciti fuerant, ossiculo adhibito ex bufonis pede. Ego tamen novi Doctissimum Medicum qui frustra periculum fecerit, omnibus bufonis tum mortui, tum vivi extractis ossibus, ne forte ob Auctorum discrepantiam in certo ossiculo definiendo, aliud pro alio sumeret, singulisque deinceps sibi ad dentem, an ad gingivam admotis. Dicet aliquis fortasse, aut idoneo anni tempore illa ossicula detracta non esse, aut iis gingivam non ita valide, ut oportebat, confricatam. Hoc potius crediderim, qui ipse interdum levamen aliquod retuli ex gingivarum frictione: sed cum digitos ad id meos, non ejusmodi ossiculum, adhibuerim; proclive est credere, non peculiari bufonis vi, sed frictioni, quando huic locus est, istiusmodi miracula accepta esse referenda. Talia quoque jactasse memini Virum cæteroqui non indoctum, si in eam narem quæ denti responderet, humor attraheretur stillatitius ex vini spiritu in quo nota sibi herba esset macerata calefaciens, amara, cujus dato pulvere febres abegerat, in locis proveniens tum planis, tum montosis, cujus humoris attractionem non maxima narium irritatio sequeretur. Ego vero assensum sustinui, non tam quia herbæ nomen sibi incognitum esse, ajebat, quam quia suum hoc remedium, quæcunque esset doloris causa, æque efficax, & præsentaneum esse, sine ulla hæsitatione asseverabat.

32. De Gustus autem privatione ob vitiosum nervorum situm, nunquam apud Columbum id legi quod in Sectione ista XXI. Observatio exhibet XXXV. quin statim animadverterem, si nihil erroris in observando admissum sit, supervacuam esse disquisitionem aliam omnem ad controversiam dirimendam, quinctum, an nonum nervorum Par, cum utrumque linguæ subserviat, illud sit quod huic afferat gustandi facultatem, quando in homine, facultate hac privato, quinctum erat quod linguam non adibat. Ægre autem fero quod cum huic similem, quod ad nervos attinet, observationem, ut istic pariter vides, alio in homine Rolfincius habuerit, pauca adeo, in re non levis momenti, verba fecerit, ut suus ille Sartor gustu careret, an non careret, prorsus reticuerit. Hoc enim magis scire avebam, quam utrum viva quoque animalia, vitra, saxa, & cætera quæ Lazarus ille Columbi, voraret. Nam cum alii, quantumvis gustu pollentes, non absimilia, aut iis nocentiora devorarunt, ut puta cultrivorus ille Basileensis, cujus ventris non leviter læsi descriptionem, quam Columbus in Lazaro omisit, apud Felicem Platerum minorem (*d*) habemus; tum vero alii, quod nosti, nervorum rami deglutiendo, conficiendoque ingesta subserviunt; ut satis non faciat Columbus mirantibus tantam hominis voracitatem, hac una proposita causa, quod gustu careret. Cæterum non te illud moretur quod ipse quinctam nervorum Conjugationem fuisse, dixerim, quam Columbus, & Rolfincius quartam, ut diu consueverant Anatomici, dixerunt. Si enim utrumque inspicias ubi quartam describunt (*e*), & cum Willisio (*f*) conferas; præclare cognosces, & me verum dicere, & in brevissimam illam Adnotationem, quæ huic in Sepulchreto Observationi subjicitur, errores non leves irrepsisse, quasi eam quæ *Willis sexta est*, indicassent, & sextam hic *ferri in palatum*, doceret.

33. Jam vero ad Sectionem quoque XXII. de Vitiis Vocis aliquid adnotandum est. Observatio I. Aphoniam post diuturnam raucedinem proponit in fœmina, in qua Spigelius noster *Asperam arteriam totam inflammatam parte interiore* deprehendit *cum notabili nigredine*. Etsi inflammatio, in gangrænam jam degenerans, interius illam arteriam totam occupabat, satis est tamen ad aphoniam, prægressamque raucedinem intelligendam, laryngem spectare, quæ summa pars est, & quod ad vocem attinet, præcipua totius arteriæ, imo glottidem dumtaxat, quæ præcipua laryngis particula est. Nam si hæc una exasperetur, ut rimula in tibia; continuo raucedo fit, uti Schelhamerus (*g*) adnotavit: qui & Gordonii prognosticon explicat, *vocis raucedinem per annum quæ duravit, curationem non recipere*: ut illud etiam, *si longius procedat, vocem parvam efficere, tandemque adimere plane*, quod fœminæ Spigelianæ accidit. Sed minime nobis necesse est omnes de his rebus sequi Schelhameri sententias, & explicationes. Quasdam tamen illarum præterea excipimus, in primis quam Dodartius (*h*) maxime comprobavit, vocem ipsam tunc gigni, cum aer ad glottidem alliditur; augeri autem, & modificari a resonantibus cæteris, ad quas idem aer mox antequam a vociferante exeat, alliditur, partibus. Nam quod aliqui Doctissimi Viri contra Dodartium contendunt, *omnino vitia narium non loquelam solum, sed vocem destruere, ... erosoque palato vocem non vitiatam solum, sed deletam passim legi Forest. L. 32. obs. 22. eundemque vocem recepisse reposita pro osse lamina; & eundem eventum ab Hildano observatum esse* Cent. *II.* obs. 22. ego equidem (hæcque magis pro veri studio, quam pro Dodartio, aut pro me, dici credito) ego, inquam, inconditam quidem vocem, ejusque imminutam vim ejusmodi in casibus observavi, sed nunquam deletam, nisi forte quæ causa palatum naresque, eadem glottidem quoque, aut quæ ad glottidis utilitates necessario requiruntur, vitiasset. Neque ibi Hildanus adversatur, qui lamina argentea a foramine, quod in palato erat *maximum*, detracta, *vix verbum unum aut alterum distincte ac articulate proferri potuisse*, scribit; id enim ad loquelam attinet, non ad vocem, velut etiam Foresti observatio, qui sine consimili instrumento ægrum, inquit, cum *loqueretur, vix intelligi potuisse*; illo autem reposito, *commode locutum*. Quod si casus quem ex Amati Cent. 5. Curat. 14. Forestus subjicit, cursim perlectus, non modo ad loquelam, sed ad vocem ipsam videtur spectare, quæ tunc *in totum deficeret*, nunc autem *recuperaretur*; tamen si cum Foresti, & Hildani præsertim, observationibus diligenter conferatur; de vocis vi, & de loquela intelligetur; cum veri simile non sit, foramen quod instrumento, clavi instar facto, claudebatur, majus illo fuisse quod Hildanus *maximum* dixit, nec si minus erat, plus detrimenti quam maximum, attulisse. Cæterum sive humoris exuberantia fibras glottidis, quam inæqualiter distendendo, primum dumtaxat exasperaverat, nimis diuturno affluxu ita laxet, ut omnem denique elasticam vim amittant, sive contra intima siccitas tum crispando exasperet, tum subsidentes, minusque musculorum motibus obsequentes faciat; eo res demum pervenire poterit aliquando, ut raucedo in vocis amissionem degeneret: quod nobili Oratori Q. Hortensio videtur accidisse, si Samonico (*i*) credimus hæc scribenti:

Vel rabidus clamor fracto cum forte sonore
Planum radit iter, sic est Hortensius olim
Absumptus: causis etenim confectus agendis
Obticuit, cum vox domino vivente periret,
Et nondum extincti moreretur lingua diserti!

Atque ut intelligas, Samonicum prægressam raucedinem indicasse; fac tibi eorum veniat in mentem quæ de hac Lucretius (*k*), sæpius, ut alibi (*l*) ostendi, a Samonico spectatus, conscripserat:

Præ-

(*c*) Comment. in Hippocr. de hom. struct. (*d*) Mantiss. Obs. 50. (*e*) De Re Anat. l. 8. c. 3. Differt. Anat. l. 4. c. 35.
(*f*) Cerebr. Anat. c. 22. (*g*) Differt. de Voce P. 2. c. 3. (*h*) Mem. de l' Acad. R. des Sc. A. 1700.
(*i*) De Medic. c. Uvæ, faucib. & c. medend. (*k*) De Rer. Nat. l. 4. v. 531. & seqq. (*l*) Epist. in Samonic. I.

Præterradit enim vox fauces sæpe, facitque
Asperiora foras gradiens arteria clamor.
Quippe per angustum turba majore coorta
Ire foras ubi cœperunt primordia vocum,
Scilicet expletis quoque janua raditur oris
Rauca viis; & iter lædit, qua vox it in auras.

Sed de Hortensii casu alias (*m*) fortasse plura. Nunc de raucedine, & de ea quæ hanc interdum excipit, aphonia hæc attigisse satis esto.

34. De Aphonia autem κατ' ἐξοχὴν dicta, quæ cerebri consequitur vitium, nonnulla adjiciamus ad Appendicem I. quam post Observationem XVIII. (*n*) videbis. Medium illam esse affectum inter apoplexiam, & epilepsiam in ea Appendice leges quod sine sensu quidem, & sine voce æger sit, non tamen sine motu, nec cum agitationibus convulsivis: posse interdum pro causæ vehementia in apoplexiam degenerare: & huc eam quoque Aphoniam attinere, de qua Hippocratis est aphorismus (*o*): *si ebrius quispiam repente* ἄφωνος *fiat, convulsus moritur, nisi febre corripiatur, aut ubi ad horam pervenerit qua crapulæ solvuntur, vocem recuperet:* denique oriri Aphoniam hanc *fere a consensu partium infernarum, & vapore narcotico spiritus animales in cerebro sopiente seu perturbante.* Non minus autem recte interjectum hic fuisse istud *fere*, quam a Celso fuerit in propositi Aphorismi versione, nostra, quæ continuo subjicietur, ostendet Observatio. Celsi autem versio sic habet (*p*): *qui ebrius obmutuit, is fere nervorum distentione consumitur, nisi aut febris accessit, aut eo tempore, quo ebrietas solvi debet, loqui cœpit.*

35. AGRICOLAM virili ætate, strigoso habitu, fusca ubique cute, ebrium aphonia prehenderat. In Nosocomium hoc intulerunt, vix caput moventem. Ibi intra quartum ab ebrietate diem exilissimis, & deficientibus pulsibus, non convulsus, fato cessit.

CADAVER a nobis in Gymnasio diligenter perfectum est, non modo ut Anatomen absolveremus ante Februarii finem A. 1737. verum etiam, ut in partibus plerisque omnibus nonnulla recognosceremus, quæ alio attinent. Id dum fieret, quæ præter naturam essent, hæc adnotavimus. In ventriculi facie interiore ad fundum nigra quædam puncta occurrebant, quasi grana tabacci crassiora: quæ paulo attentius intuitus, cognovi, parva quidem, sed certa esse necrosis indicia; tum paulo superius maculas duas animadverti nigras, & quandam prope has rubicundam, quæ aliquanto amplior erat, & vera erat, quamvis levissima, exulceratio. Mirabar autem quid esset, quod talia nuper, imo etiam majora vitia in ventriculo, & œsophago, & Duodeno intestino offendissem pauperculæ mulieris, a cujus dissectione Anatomen illam inchoaveram, cum longe alia ei domus, & ægrotatio fuisset, ut suo loco (*q*) ad te scribam. Cæterum viri quem tum secabam, illæsa prorsus & gulam, & intestina deprehendi, nisi quod in Ilei prima parte apparebat intus una aut altera prominentia, modica instar apicis minimi digiti, ex substantia, ut dissecando perspexi, rubicunda, nec glandulosa: Cæci autem exigua quædam portio, Recti vero aliquanto major rubebat. Lien paulo crassior, jecur paulo durius, & subpallidum visum est, in cujus vesicula bilis subviscida, colore viridi obsoleto. Urinaria vesica semiplena, & tunicis crassioribus. Cruentæ, an ex dissectione? aquæ in imo ventris pelvi quantum cyathus mediocris caperet. Thoracis utroque in cavo ejusdemmodi aquæ tantundem. Cor exterius pinguedinis parum, in ventriculis polyposas habuit concretiones. Valvulæ, utrique cordis venoso orificio præfectæ, hic illic passim crassiores, ibique duræ, & albicantes inventæ sunt. Magna item arteria a corde ad eam usque partem qua vertebris adhærere incipit, disjectas albas maculas intus ostendebat, prima olim futuræ ossificationis indicia. Cranii fornice, qui crassior fuit, Duraque meninge, cujus in Sinibus aliquid polyposæ concretionis animadversum est, a subjecta Tenui remotis, in hac vasa, nec multum tamen, sanguine distenta apparuerunt, sub eademque ad sulcos cerebri limpida aqua, & in hac bullæ aereæ plures; tametsi id erat quod dixi, anni tempus, & vix sextus a morte dies. In ventriculis quoque Lateralibus multa aqua limpida, & Choroides plexus pallentes. Quos dum retrorsum lente attollerem, animadverti eam Pinealis glandulæ qua ipsis annectebatur, partem flava substantia opertam, quæ mollis quidem per se videretur; sed si inter digitos attererem, manifesto erat quasi arenosa. Cerebrum sub scalpello firmum; sed quidquid, incipiendo a Fornice, medullare suberat, nervique ipsi valde laxi.

36. Vides igitur; ut cætera quæ alio in loco perpendentur, hic omittamus; neque per consensum dumtaxat, aut a vapore spiritus hic, & cerebrum affecta fuisse, neque convulsum hunc quidem hominem interiisse, cum ebrium aphonia cepisset, neque eo tempore quo ebrietas solvi debet, vox rediisset. Quodnam autem istud esse tempus, dicemus? Scio, in Hippocraticis libris aliud alibi indicari: tamen satis diserte in II. *de Morbis*, qui inter eos circumfertur, scribi (*r*): *siquis ex ebrietate voce privetur, ... si* febris statim *non corripuerit, die tertio moritur;* ut consequi videatur, saltem intra diem tertium ebrietatem solvi debere. Sed facile Heurnio (*s*) credendum est monenti, *Galenum* quidem *dicere, secundo vel tertio die* ebrietatem *solvi, nam crasso utebantur vino Græci: aliis in locis sex vel septem horarum esse ebrietatem; sed efficientis, & suscipientis rationem esse habendam*, videlicet, ut modo dixerat, *pro vini conditione, ægri peculiari natura, loco & tempore* illam *solvi*. Cum Heurnio satis consentientem invenies Cl. Raymannum (*t*), qui ex ebrietate aphonum, & jam convulsionibus subinde agitatum, qua ratione servaverit, narrat. Mulierem contra ex ebrietate intra horas duodecim mortuam non sine febricula, & levibus convulsionibus dissecuit Littrius (*u*), qui ut plerarumque cæterarum partium jam pravam a non brevi tempore constitutionem memoravit, sic optandum fuerat, ut quæ cerebri tunc esset, indicare aut voluisset, aut potuisset. (*x*)

37. Jam vero aliquid juvat indicare de longe minus gravi, brevissimaque aphonia, quam adolescens in Patria curavi cum senioribus Medicis duobus, quibus me socium esse voluit Nobilis Vir Comes Alexander Monsignanus. Hic annos supra sexaginta natus, gracilis, biliosus, alta, ut ajunt, voce loqui solitus, obnoxius antea stranguriæ, arthritidi, hæmorrhoidum fluxui, tunc hisce omnibus carens, quin etiam nullo rheumate, quod hyberno tempore sæpe fauces afficere multa cum exscreatione consueverat, novissima hyeme correptus; sub initium Maii cœperat, nulla prævia manifesta causa, vocis, & ex parte etiam respirationis interceptione prehendi sic ut constrictionis sensus circa laryngem, non alibi, esset. Repente illa & ingruebat, & solvebatur, idque sine ulla excretione. Varium ingruendi, & durandi tempus. Hoc enim duas, summum, sexagesimas horæ partes æquabat; sæpius multo brevius erat. Sed quamvis singulis fere noctibus hora circiter septima id mali invaderet; tamen interdum ab oscitatione, sternutatione, tussi, non quidem semper, at semper a potandi actione movebatur, nec tamen si aqua, amygdalarum oleum, serum, emulsiones, aut quivis alius laudatus a nobis humor, sed tantummodo si vinum biberetur: solebat autem antea quoque, cum vino, ut fit, vir sobrius in mensa uteretur, tale aliquid pati, quamvis multo & levius, & brevius incommodum. Nunc autem ita hoc quidem erat, ut dixi: neque eo correptus æger quidquam ore poterat sumere, nec stare loco; sed ambulare cogebatur. Cæterum caput, thorax, & venter quoque, ac collum, si manu tentares, ut pulsus etiam, bene se habebant. Tonsillæ dumtaxat, eaque vici-

(*m*) Epist. in eund. II. (*n*) Sect. 22. (*o*) 5. Sect. 5. (*p*) De Medic. l. 2. c. 6. (*q*) Epist. 29. n. 20. (*r*) n. 22. (*s*) In cit. Aphor. n. 5. (*t*) Act. N. C. Tom. 6. Obs. 1. (*u*) Hist. de l' Acad. R. des Sc. A. 1706. Obs. Anat. 5. (*x*) De hoc Aphoniæ genere Vid. Epist. 63. n. 13. 14.

vicinia quasi subinflammatæ apparebant: eratque sputorum copia, quorum sapor manifeste acidus ab ægro percipiebatur: eorumque eductio, per saccharum, ut vocant, hordei facilior reddita, affectus invasionem arcere nonnunquam videbatur. Erat veri maxime simile, membranam qua laryngis pars summa, & proximæ ipsi conteguntur, eo exquisitiore sensu præditam quod phlogosi quadam afficiebatur, ubi acrius paulo irritaretur ab acidis particulis aut vini, aut humoris ob oscitationem, sternutationem, tussim, & copiam aliquando ipsam, uberius e glandulis circumjectis, in quibus mora magis vitiasset, expressi, contractam, crispatamque in consensum trahere nervos, & musculos, ut laryngem æquo arctius constringerent tanto facilius quod a natura ipsa erant, ut indicatum est, nonnihil jam ad id proni, & ab affectione hypochondriaca, quam sanguinis fluxus per hæmorrhoides significaverat, fortasse proniores. Quod cogitatum confirmavit eventus. Nam blande expiatis primis viis, & sanguine parce e cubito primum, deinde e sede quoque, unde a natura olim, ut dixi, consueverat, educto, simul autem quæ mulcerent, laxarent, diluerent, acidumque saporem corrigerent, datis, cum aliquot jam noctes sine aphoniæ insultu ductæ essent, interdiu autem multo hæc rarius ingrueret, brevi itinere commendato, sputa minus copiosa, minusque acida facta sunt, vinumque aqua dilutum ferri potuit, &, ne multis, intra diem quadragesimum, an quinquagesimum ex quo inceperat, nec metus gravioris, longiorisve mali, aut redituri saltem expers, affectio prorsus victa, & sublata est.

Huc placet addere, & simul tamen in medio relinquere quod æger idem, vir certe gravis, asseverabat, Romæ olim a se visum in Viro Principe, qui simili affectu corripiebatur: hunc videlicet tolli consuevisse, si quis in aurem inspiraret. Verum satis dissimilis fuerit affectio, oportet; neque enim noster ad sui curationem nos advocasset, si a tam facili remedio eandem sibi opem ferri, sensisset.

38. De Balbutie quoque est aliquid adjiciendum. Namque Observatione XXI. (*y*) inducitur Sanctorius noster, hæc docens: *esse in media palati regione, idest in quarto osse superioris maxillæ, in illis omnibus quos* ad id tempus *vidisset qui literam R exprimere non possent, duo foramina quæ nullo modo aperta & obvia inveniuntur in iis qui illo affectu tenentur*: *Ergo causam immediatam, quæ posita ponit, fore illos duos meatus apertos*. Imo non apertos dicet aliquis non oscitanter hæc legens, & præfixum Observationi argumentum attendens: *Balbutiem pendere aliquando a defectu foraminum quarti ossis superioris maxillæ*. Verum si Sanctorium ipsum inspiciat; his contraria scripsisse, inveniet. Se enim in traulis vidisse, ait, duo illa foramina, *quæ nullo modo adeo aperta & obvia inveniuntur, in iis, qui illo affectu carent; ergo causa immediata, quæ posita ponit, erunt*, inquit, *duo illi meatus plus justo aperti*. Vide, quæso, qua interdum incuria Auctorum verba describantur! Hic tamen is Sepulchreti locus est, quem spectantes Viri Præstantissimi scripserunt, *SANCTORIUM balbutiem defectui ductus incisivi tribuisse apud BONETUM Sepulchr. I. p. 473.* Qui si forte Sanctorii caput, quod ibidem citatur (*z*), inspicere maluissent; procul dubio neque id credidissent, neque ductum incisivum intellexissent. Sanctorius enim paulo inferius hæc addit: *sicuti diximus in media regione palati observari duos meatus qui faciunt traulos, similiter observamus juxta dentes foramina (omnibus iis tamen ab ortu naturæ congenita) majora, per quæ pituita stillans, vel irrigans linguam in parte illa anteriori, blæsam locutionem facit, unde balbi, & semilingues sunt*; ut manifestum sit, a magis patente illo pone dentes Incisores meatu, non traulorum, de quibus in hac Observatione sermo est, sed blæsorum vitium deduxisse: quæ duo balbutiei genera quantum different inter se, erudita ostendent Scholia ad proximam Observationem XXIV.

Hic quæres, cur hæc altera Sanctorii observatio in Sepulchreto omissa sit, cum prior, quamvis perperam, proponatur? item quæ sint igitur in eodem osse quarto, in mediaque palati regione alia illa duo foramina, quæ magis in traulis pateant, quam in cæteris? tandem quantum sit his Sanctorii observationibus tribuendum? Ego vero ob eandem incuriam quæ primam adeo pervertit, observationem alteram esse prætermissam, non dubito. Foramina autem in media illa palati regione in tot quæ inspexi, purgatis, aridisque capitibus vidisse non memini, nec in ullo eorum video, quæ multa nunc etiam hæc scribens, præ oculis habeo; nec tamen facile crediderim, in tanto numero me nunquam in trauli caput incidisse, in quo videlicet, quippe magis obvia, atque aperta, ea foramina conspicerem quæ in cæteris essent perobscura. Quanquam autem suspicari proclive sit, quæ forte in aliquot animadverterat, ea Sanctorium ad traulos omnes transtulisse, nec desint, vel ipso perlecto, imo ex iis ipsis quæ scribit, oriri videantur difficultates, assensum morantes; fatetur enim, vel quibus os a natura semper pituita redundet, non propterea traulos, aut blæsos esse; tamen ob spectatam in aliis Viri præstantiam, æquius erit, ut opinor, non ante aliquid pronunciare quam in traulis pluribus, & blæsis res diligenter fuerit a peritis Anatomicis ad examen revocata. Sic Cl. Delius (*a*) cum in traulo quodam duplicem uvulam animadvertisset; prudenter monuit, inquirendum esse, an trauli alii uvulæ, vel tonsillarum vitium habeant. Quod si fiat; non improbabili ratione adductus, conjicio, repertum iri, ne in illo quidem quod traulus esset, id duplici uvulæ adscribi posse. Cum enim plura hujus duplicitatis prostent exempla, alibi (*b*), ut nosti, a me indicata; nec Zerbus, nec ii quos laudat Slevogtius, nec ipse in eo saltem quem Bononiæ dissecui, quidquam audivimus de istiusmodi loquelæ vitio, cum fere omnes quænam essent incommoda cum uvulæ duplicitate conjuncta, diligenter quæreremus: nec certe illa Zerbi Lucretia, si vitiose locuta esset, aut cantandi arti se dedisset, aut cantando, *plurimum*, quod ipse testatur, *delectavisset*. A gravibus autem hyoidis ossis vitiis balbutiem aliquando esse, credibile est: & sane a prava ejus figura *blæsos, balbos, & mutos fieri*, docuisse intelligo Eruditissimum Hahnium (*c*). Nec videntur posse musculorum, qui linguam movent, directiones mutari, quin hujus motus ab naturæ norma declinent. Quod si Kerckringius (*d*) verum scripsisset de osse hyoide, cum *in fœtibus*, ait, *nequidem cartilaginem ejus apparere*; hinc quoque esse, non dubitarem, quod parvuli serius post ortum loqui incipiant, & cum inceperunt, *adhuc dimidiata verba tentent*, seu *balba dicant verba*, ut Minucius Felix (*e*), & Albius Tibullus (*f*) eorum loquelam expressere. Sed tamen illud os, quod fulcrum linguæ est, & aliquot ejus musculorum, quam sero undique perficiatur, & ex toto os fiat, satis indicat Illustris Albinus (*g*). Molinetto autem nostro (*h*) visum est, ideo *statim ab ortu non loqui infantem*, quod styliformis processus, a quo musculi Styloglossus, & Stylohyoidæus oriuntur, *in fœtu non apparet*. Quod si ita accipias, quasi esse, negaverit; hallucinatus est, testante Cassebohmio (*i*), se in quadrimestri fœtu vidisse, Kerckringio autem (*k*), vel in trimestri. Sin ita intelligas, ut præ exilitate, & flexilitate cartilaginis, ex qua tunc constat, non pluris fecerit, quam si nullus esset ad illorum præsertim musculorum originem, actionemque firmandam; tueri sic satis ab eo poteris quod, cum hæc relegerem, ejus objici sententiæ vidi, petitum ex singulari Observatione Eximii Auctoris, Halleri (*l*). Hic enim in viro, annos nato circiter quinquaginta, cui nullum

(*y*) Sect. 22. (*z*) Meth. vitand. error. l. 3. c. 9. (*a*) Act. N. C. Tom. 8. Obs. 106. (*b*) Epist. Anat. 10. n. 21.
(*c*) Commerc. Litter. A. 1736. Hebd. 31. n. 1. ad §. 25. (*d*) Osteogen. c. 11. (*e*) in Octavio. (*f*) l. 2. Eleg. 5. v. 94.
(*g*) Icon. Oss. Fœt. ad Fig. 152. (*h*) Dissert. Anat. Pathol. l. 2. c. 1. (*i*) De Aure Hum. tr. 1. §. 43.
(*k*) Osteogen. c. 5. (*l*) in Dissert. Willigii inscript. Observ. Botan. &c. §. 2.

nullum unquam loquelæ vitium fuerat, ſtyliformem offendit proceſſum ſeſcunciali longitudine, dimidia quidem inferiore parte oſſeum, dimidia autem ſuperiore cartilagineum. Tu vero; ut illud omittas, in eo homine fortaſſe potuiſſe muſculos de quibus loquimur, ex parte naſci e proximo oſſe temporum, ut eorum ſocium Stylopharyngæum nonnunquam hinc natum & Valſalva (*m*), & ego (*n*) deprehendimus; intelligis certe, cum ea quam Molinettus pro nulla in recens natis habebat, cartilagine exili adeo, & molli, non eſſe iſtam quæ pro ætatis incremento, tanto & craſſior, & firmior fuerit, comparandam: tum etiam noſti, quibus, & quot muſculis originem præbeant quædam laryngis cartilagines. Sed de hac Molinetti defenſione ipſe videris. Ego quidem undecunque ſint balbutiei puellorum cauſæ repetendæ; a pluribus enim cauſis præter eas quarum eſt facta mentio, repeti poſſunt; indidem adultorum balbutiem oriri, credo, quotieſcunque accidat, ut creſcens ætas ſive unam, ſive plures ſuperare nequeat illarum cauſarum: quas in tenellis pueris facilius, quippe qui omnes balbutiunt, animadvertendas, inquiſiviſſe juvabit, ut in adultis & ſagacius dignoſcere, & quo ad ejus fieri poſſit, tollere aliquando, & minuere conemur.

39. Poſtremo quod ad XXIII. Sectionem attinet, quæ eſt de Angina, permirum eſt, graviſſimi, & frequentiſſimi laryngis, & proximarum faucium morbi nullam in Sectione hac tota Obſervationem proferri, ex qua conſtet, quid in mortuis ex legitima angina repertum ſit. Aliæ enim earum quæ producuntur, Obſervationum ad pulmones, aut ad hos, & thymum attinent ſanguine infarctos, quorum illi ponderе Aſperam arteriam deorſum traherent, hic vero aucta mole comprimeret; aliæ ad cerebri, aut aliarum partium vitia; ut ſuſpicari aliquis inexpertus poſſet, num ad laryngem unquam, & fauces hic morbus ſpectet. Certe autem in angina externus ſæpe circa has tumor, aut internus, ut non ſemel vidimus, & caute incidi imperavimus jam pus continentem, in larynge autem ea quæ prima laryngotomiæ, ut vocant, inſtituendæ cauſa fuit, anginam teſtantur ab inflammatione quæ modo dictas corripiat partes, exiſtere: & ſane; ut muſculos quibus arytænoides cartilagines adducuntur prætereamus; niſi quod aliis ſæpenumero glandulis accidit eiuſdem generis, ab eo prorſus immunes fingas quæ laryngem humectant; apparebit, fieri non poſſe, quin aliquando inflammationes, eæque pernicioſiſſimæ, noſtras puta Arytænoidæas glandulas prehendant, quibus intumeſcentibus, anguſta illac aeris vias intercludatur, neceſſe eſt. Verum hæc non eo dico, quod credam, te aliter exiſtimare; ſed ob id dumtaxat ut intelligas, eſſe hunc unum ex iis morbis, quorum peculiares, & nunc magis, nunc minus periculoſæ ſedes, natura, & effectus cum maxime quæri debuiſſent, non æque ac aliorum, per diſſectiones quæſita eſſe videantur (*o*). Quod a me ideo factum non eſt, quia denatos ex legitima angina perſecandi cum ſemel tempus, tum ſemper poſtea occaſio defuit (*p*): cum ſpuria autem fortaſſe, certe non ex ea mortuos unum, aut alterum diſſecui. Quorum in faucibus, & larynge quid adnotaverim, in IV. ad te data Epiſtola (*q*) releges: ad veram autem anginam referre ex parte nonnulla poteris, quæ cum de hydrophobia ſcriberem (*r*), commemoravi. Vale.

(*m*) Vid. Epiſt. Anat. 11. n. 4. (*n*) Ibid. n. 8. (*o*) Vid. tamen Epiſt. 63. n. 16. & ſeq. (*p*) Sed vid. Epiſt. 44. n. 3. (*q*) n. 24. & ſeqq. (*r*) Epiſt. 8. n. 19. & ſeqq.

JO. BAPTISTÆ MORGAGNI

DE SEDIBUS, ET CAUSIS MORBORUM

PER ANATOMEN INDAGATIS

LIBER SECUNDUS.

Quo agitur de Morbis Thoracis.

Clarissimo Viro

GUILIELMO BROMFEILD

Londinensi Chirurgo Experientissimo

Joannes Baptista Morgagnus S. P. D.

NNUS est, & quod excurrit, Vir Clarissime, ex quo litteras ad me dedisti quæ Tuæ magis Humanitati, quam meis promeritis, convenirent. Quod enim Guilielmum, Filium Tuum, Patre dignum, & comiter excepissem, & perlibenter Doctoris Philosophiæ, & Medicinæ Insignibus meis ipse manibus ornassem, gratias mihi agebas illas quas magis ego Vobis deberem, quorum altero mittente, alter ad me audiendum, Anatomen docentem, usque huc venit, & assiduus quotidie, attentusque audivit, nullamque officii erga me, & benevolentiæ significationem omisit, &, quod præ cæteris gratum fuit, quædam mecum, quibus pro Tua singulari Solertia Rem Chirurgicam augere cogitabas, amice communicavit. Quod vero præter gratias, addebas iisdem litteris, si quid istic pro me forte curandum esset, Te libenti animo esse facturum; nihil optatius mihi potuisse obtingere, ex hac epistola jam cognosces. REGIÆ enim isti Celeberrimæ SOCIETATI, quæ me inter suos ante annum 1724. benigne accepit, hos offerri libros cupio, leve quidem, si quod ex me habent, spectetur, grati, & obsequiosi animi signum: at si quod ex aliis continent; tributum spero visum iri non indignum quod ipsi offeratur. Eodem enim illa pertinent quo Societatis institutum, ut per Observationes promoveatur, illustreturque Naturæ historia, cujus utinam multo minorem partem facerent morbi, in corporibus tum ægris, tum mortuis examinati.

Quod examen quam utile sit, etsi ratio, & experientia non satis ostenderent; satis autem, superque ostendunt; tamen vel sola Medicorum gravissimorum auctoritas, eorumque exemplum luculentissime comprobarent. Vetustissimis enim temporibus cum hominum cadavera secare non liceret, in bestiarum extis sedes, & causas morborum ab Hippocrate, aut ab iis qui proxime illi successerunt, fuisse quæsitas, ex antiquissimis libris patet qui aut ejus sunt, aut pro Hippocraticis inter ejus Scripta leguntur. Quem morem tum Galenus, tum alii ante ipsum, & post ipsum Medici secuti sunt, nec raro vel novissimis temporibus; hisque etiam nostris, data occasione, non illibenter sequuntur, quemadmodum apparet ex pluribus inter cæteras Observationibus a Boneto, & Mangeto in Sepulchretum Anatomicum, ex *Consilio* quoque Thomæ Bartholini, relatis. Quo studiosius vel ante, vel post Galenum donec tandem hominum cadavera incidere fas fuit, oblata hæc incidendi, rarissima alioquin aut loco, aut tempore, facultas accepta est. Namque aliquot ante Galenum sæculis in Ægypto quidem ab Regibus

gibus quoque, ut est apud Plinium (*a*), *corpora mortuorum ad scrutandos morbos insecabantur*, & rursus aliquot sæculis post Galenum in Byzantina quadam Pestilentia, ut præclare monstrat Freindius Vester in sua eruditissima Historia Medicinæ ad annum 560. idem a Medicis factum est, sic *morborum causas*, & *varia symptomata investigantibus*. Ex quo autem eadem facultas denique in Italia dari cœpta est, & paulatim magis magisque crebrescere, illa eadem pervestigandi studium in Majorum animis non defuisse, ex libris constat qui ante finem sæculi XV. aut post sequentis initium prodierunt, ut puta Alexandri Benedicti, præsertim vero Antonii Benivenii: itaque non multis post eos annis Jacobus Carpensis diserte docuit, non modo sanorum cadavera, sed & ægrotantium seligi, hæc videlicet, cum indagandum est, *qualiter* alicui *membro sit ægritudo*. Indagasse autem & qui deinceps ex Italis floruerunt, lectio ostendit Massæ, Columbi, Falloppii, Eustachii, aliorum, quos inter duo peculiariter nominandi sunt Lælius a Fonte, & Dominicus Panarolus, quorum ille *Consultationibus* suis, ab Stahlio ipso laudatis, subinde adscripsit quæ in ægrorum quorundam, de quibus loquitur, cadaveribus sint deprehensa, Panarolus autem suas inter Observationes plura, ut Benivenius, extispicia proposuit.

Ubi vero post eos quos primos ex Italis memoravi, apud cultas Nationes cæteras hominum corpora sæpius incidi cœpta sunt, earum Medicis quantum cordi fuerit morborum sedes, causasque scrutari, innumera illorum Scripta demonstrant, ut Vesalii, Coiteri, Casp. Bauhini, Salmuthi, Spigelii, Th. Bartholini, Rolfinckii, Veslingii, Rhodii, Hornii, Sculteti Ulmensis, Wepferi, aliorum quamplurimorum. Cum enim eos dumtaxat nominaverim qui in Italia quoque, & Patavii præsertim, aut docuerint, aut didicerint, aut utrumque fecerint; vides profecto, quot ex eadem Germania, latissime accepta, prætermiserim, etiamsi, quod & in Italis feci, ad recentissimos non descenderim, ex quibus duo præ cæteris Illustres Medici non fuissent reticendi Boerhaavius, & Hoffmannus, quorum uterque cum de morbis, & eorum curatione agerent, quid post singulos fere ipsorum per anatomen reperiri soleat, commemorarunt. Huc addamus, si fieri potest, quot suorum intra illud spatium temporis Gallia habuit eidem studio addictos, aut, quoniam id fieri nequit, aliquot saltem ex tanto numero nominemus, Jacobum Sylvium, Joannem Fernelium, Guilielmum Rondeletium, Ambrosium Paræum, Jacobum Hollerium, Bartholomæum Cabrolium, Andream Laurentium, Joannem Riolanum. Sed quæ Regio; ut brevitatis causa quasdam alias prætereamus; in hoc quoque studii genere Magnæ est Vestræ Britanniæ anteponenda? in qua quidquid excoli incipit, mirum est, quam cito, & quantopere promoveatur. Vir incomparabilis Harvejus suam *Anatomiam*, ut vocabat, *medicam* quam multis dissectionibus morbidorum corporum deberet, & quam Medicinæ profuturam censeret, nemini ignotum esse potest, qui vel initium tantummodo inspexerit secundæ ejus *de Circulatione Sanguinis* Exercitationis. Quam utinam Anatomiam, sicut habebat

(*a*) Nat. Hist. l. 19. c. 5.

bat in animo, edidisset; certe ipso dignam futuram fuisse, quæ ejus vulgatis Scriptis interjectæ sunt Observationes, ad id genus attinentes, præclare ostendunt. Ostenduntque pariter quas suis quisque libris interjecerunt Præstantes Viri Highmorus, Warthonus, Glissonius; inprimisque Willisius, quam libenter hac quoque in parte imitati sint Harveii laborem. Omitto alios, & præsertim qui post illos scripserunt: quos inter laudare possem quamplures, in hisque Lowerum, Cowperum, & qui me & honestare, & donare suis Scriptis voluerunt, Meadium, Cochburnium, Ruttyum. Ab eo enim tempore ex quo Regia ista Societas, aliæque, ejus maxime exemplo permotæ, sua in publicum emittere Acta, Excerptaque instituerunt, neminem propemodum latere potest, quanta cura Medici quique præcipui, & Chirurgi cum Itali, Germani, Galli, tum egregie meriti Vestrates Anatomen illam excoluerint, de qua ideo tam longum hic sermonem suscepi, non quod hæc Tibi minus quam mihi, cognita credam atque perspecta; sed ut de hisce omnibus nunc recogitans, haud mireris, si propositum meum id persequendi, quod nisi utilissimum foret, Medicæ Facultatis Magistri non omni & tempore, & loco summa contentione quæsivissent; haud mireris, inquam, si propositum hoc meum minime indignum putaverim quod Regiæ Societati offeratur.

Qua in opinione confirmor, cum eæ quas descriptas exhibeo, hujus generis Observationes non a me uno, sed haud parva ex parte ab aliis sint, & nominatim a Medico, Chirurgo, Anatomico Clarissimo, & Societatis ejusdem, cum viveret, Sodali, Antonio Maria Valsalva. Cujus egregiis laboribus ne idem forte accideret, quod tot aliorum accidisse dolemus; meæ non modo in Præceptorem pietatis, sed & Studiosos adjuvandi cupiditatis esse duxi id facere quod si Andreæ Vesalii, Petri Castelli, Guilielmi Harveii discipuli olim facere potuissent; neque apud Joannem Schenckium, neque apud Theophilum Bonetum, neque apud Thomam Bartholinum querelas justissimas legeremus de irreparabili jactura a Medicis facta in posthumis hujusce generis trium illorum Scriptis. Schenckius enim perhibet in Præf. ad Observ. Vesalium Opus alterum Anatomicum conscripsisse, quo *vel ex occultis diuturnisque morbis demortuorum corporum dissectionum Historias fusissime complexus fuerat*; Bonetus autem in Præf. ad Sepulchr. indicat qui Romanum Professorem Castellum ducentas suas ejusdemmodi Observationes editurum fuisse, scribunt. Et sane Castellus ipse in Epistola quæ Panaroli Jatrologismis præfixa est, *in meo Sepulchreto*, inquit, *bis centenas observationes, in cadaveribus a me factas, reposui, quod Deo dante .... typis dabo*. Denique Thomas Bartholinus in Consil. de Anat. Pract. ex cadaverib. morbos. adornanda, ad quod *Acta* Regiæ istius Societatis jam tum *utramque paginam implere*, dixit, de Harveio hæc habet: *Incomparabilis Naturæ Mysta Guilielmus Harvejus, Angliæ immortale decus, haud ulli Veterum virtute secundus, cogitationes suas inter alia faventia studia ad hanc Anatomen partitus fertur* (imo, ut paulo ante dixi, partitus fuerat) *sed, nescio quo fato, spem publicam implere non potuit. Mihi similia tentanti illusit Vulcanus, Opus*, ut mox ait, *pene confectum XX. annorum lucubrationibus, subripiendo*; ut quæ pericula tam gravibus, diuturnisque laboribus, viventibus, nedum mortuis, qui pertulerunt, immineant, omnes intelligamus. Quo magis me juvat officium hoc præ-

præſtitiſſe Valſalvæ mortuo, atque adeo viventibus Medicis, & victuris, quod ejus Obſervationes aliquanto plures, quam Caſtelli erant, in tuto collocaverim, præſertim ſi mei hi libri, qui eas complectuntur, & vel propter hoc officium ſe bonis omnibus ipſi commendant, Regiæ Societati, Te meo nomine demiſſe offerente, accepti fuerint. Quorum alterum ab ſumma ejus Benignitate, alterum ab ſingulari Tua, Vir Clariſſime, Humanitate impetraturum me ſpero. Vale.

D. Patavii Prid. Kal. Septembr. A. CIↃIↃCCLX.

JO. BAPTISTÆ MORGAGNI

AD AMICUM

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XV.

Scribitur de Respiratione Læsa a causis potissimum extra thoracem positis; sed & a positis intra pulmones, calculis præsertim.

ETSI multo pauciores in Thorace, quam in Capite, sunt Partes, neque in iis ulla, cujus fabrica, & fabricæ munera cæcis sint tenebris involuta, sicut est cerebrum; tamen inter paucas hasce Partes tanta est sive ob vicinitatem, sive ob nexum, sive ob officia conjunctio, ut una læsa, plerumque cæteræ lædantur. Quæ res mihi a morbis Capitis ad Thoracis morbos, horumque sedes transeunti magnam afferret, eamque haud raro insuperabilem difficultatem cum in morbo principe a conjunctis reliquis separando, tum in ejus prima sede, ac præcipua definienda, nisi ad te scriberem, qui ut sæpe in aliis, ita in hac re quoque nihil a me nisi probabilem conjecturam requires. Usu id veniet maxime in Respiratione Læsa, de qua prima II. libri Sepulchreti Anatomici Sectio est. Nam præterquam quod morbus illam faciens simul in pulmonibus, simul in alia thoracis parte esse potest, interdum accidit, ut simul in pulmonibus sit, simul in alia extra thoracem parte, ut in capite, in collo, in ventre. Quin Boerhaavius (*a*) eo processit, ut scriberet, *vix ullam in corpore toto particulam supercsse, cujus non aliquæ in negotio respirationis partes sint*, & illud verissime subjecit, *summam in morbis difficultatem facere magnum numerum organorum, quæ ad actionem concurrunt, & quorum aliquod læsum totam functionem turbat, cum interim difficillimum sit scitu, quæ ex toto numero propric læsa sit*.

2. Neque alia, opinor, causa impellere Bonetum potuit, ut huic Sectioni non modo quæ ad Sectiones quoque alias attinent, passim, diserteque tot Observationes insereret; sed & easdem semel, atque iterum poneret, nisi earum singulæ non unius Partis vitium complecterentur: quanquam tot iteravit, ut si inter se conferas, multo sæpius appareat, incuria potius fecisse, quam de industria. Quæ si forte quæ sint requiras; non omnes facile dixero; sed eas dumtaxat quas aliud agens animadverti. Compara enim XVI. & CIV; Appendicem ad LXXVIII. & §. 2. LXXVII. (quæ ne forte dubites, an una revera Observatio sint; inspice Sect. VII. libri hujus II. Obs. XCI.) LXXVII. §. ultim. & CXV; LXXXIX. §. 12. & CXII; CXL. §. 13. & CLV. §. 3. Sed hæ dissitæ, ut memoria multo facilius, præsertim in tanto numero, labi potuerit. Videsis proximas. Confer igitur XLVII. & XLIX; LXIV. §. 6. & LXV; LXXXVII. §. 8. & LXXXVIII; CXXXIX. & CXL. §. 6.; CXLIII. & CXLVI. quas ad eandem mulierem ambas attinere, Sectio docebit XXI. libri III. Obs. XLVIII. Eademque Sectio Obs. IV. §. 9. perspicue ostendet, non aliam esse mulierem, cujus casus hic indicatur Obs. CLV. §. 4. ac §. 10. Quid? quod una quater repetitur non modo inter dissitas, sed & inter proximas Observationes. Vide enim §. 4. in Obs. XLVI. (priorem dico; nam mox per incuriam altera Observatio eodem numero designatur) & continuo lege Obs. CXXVIII. & post hanc in Obs. CXL. §. 2. in eademque §. 12. & an verum dixerim, facile intelliges. Quis non crederet, in Additamentis saltem, quæ huic I. subjiciuntur Sectioni, repetitiones vitatas esse? At tu Observationem III. confer cum VI. utramque unam eandemque esse, cognosces. Idemque perspicies si XVIII. §. 1. 2. 3. adjectumque Scholium cum legeris; redeas ad Observationes, quas Bonetus ipse proposuerat sub num. XCIII. & XCII. nisi quod hanc, cum Willisii sit, Ballonio videtur adscripsisse. Sed & XIX. eadem est quæ apud Bonetum proxima sequitur, XCIV; quasi non de aliis addendis, sed de supra jam positis rursus ex ordine describendis ageretur: tantum abest, ut ad XIII. & ad XXVI. admoniti sint lectores, videri illam hominis ejusdem historiam hic ex Dominico de Marchettis; apud Bonetum autem sub numero CV. ex Petro, Dominici Parente, acceptam, neque XXVI. Stephanum Blancardum, professum alioquin (*b*) quæ ipse non observasset, *ex aliorum relatu immiscuisse*, non, inquam, sumpsisse aliunde quam ex Observationibus tot annis ante ab Riverio editis, atque adeo eandem esse quam Bonetus ante Blancardum produxerat sub numero CXXIII. nisi quod Bonetus Riverium quidem nominavit, nec ejus verba interpolavit, sed plura in morbi historia, nonnulla uterque in cadaveris sectione omisit.

3. Quod si omnes Sectionis hujus Observationes accuratius fuissent in certa capita distributæ; cum utilius cæteri eas perlegissent; tum minus facile Collectoribus accidisset, ut memoria laberentur. Mihi igitur cum illud constans propositum sit, nihil ut repetam; certo ordine opus est quo Valsalvæ & meas Observationes, huc præ cæteris attinentes, describam. Nam etsi plures præterea habebam, in quibus, inter cætera incommoda, læsa quoque respiratio comme-

(*a*) Prælect. ad Institut. §. 601. (*b*) in Præfat. ad Anat. Pract. Rational.

commemoratur; tamen quæ magis visæ sunt ad Sectiones alias pertinere, eas omnes ad illas distuli; huc reliquas sepofui. Has autem; ne ab iis longe abeam quæ supra indicata sunt; non incommode sic divisurum me credo, ut primum eas proferam in quibus præcipua læsæ respirationis causa extra thoracem est, tum eas in quibus est intra thoracem; ex his autem rursus illas primum in quibus est in pulmone, tum illas denique in quibus in thorace quidem est, sed extra pulmonem. Cum vero, quando extra thoracem est, sedem maxime habeat aut in capite, aut in ventre, aut in collo; me juvat a capite initium ducere.

4. Willisius quidem in Scholiis Medicorum de Asthmate Convulsivo doctrinam maxime illustravit, suisque confirmavit observationibus, eorum præsertim, qui nisi erectum semper, aut pronum caput servarent, *statim anheli* fiebant, *ac velut moribundi respirabant* cum retrorsum caput moverent, aut supini decumberent, idque non aliam ob causam, nisi quod seri acris colluvies ingens, quæ intra eorum cerebrum dissecando inveniebatur, dum caput, ut diximus, reclinarent, versus nervorum originem qui pulmoni inserviunt, relapsa, illam vehementius urgebat, quemadmodum ex Sectionis hujus I. Observatione CLXIV. cognosces. Sed idem tamen ea melius omisisset quæ in Scholio leges, eidem subjecto Observationi, videlicet *Medicos veteres primam solummodo Asthmatis speciem agnovisse*, quæ *omnino a ductibus aeriferis obstructis, aut non satis patentibus procedit*; alteram autem, sive Convulsivam ignorasse, quippe solitos hujusmodi asthmata *vaporibus a liene, utero, mesenterio, aut alio quodam viscere satis immerito adscribere*. Ut enim præteream Galeni, atque adeo Hippocratis locos, & quæ hujus Interpretes super Aphorismo scripsere 68. Sect. 4. (nam Avicennæ verba, quæ pariter produci vidi (*c*), de asthmate quidem sunt *ex nervis, & nucha, & cerebro*, sed per *catarrhum*, non per convulsionem illato) non ad alios hic provocabo, nisi quos in Sepulchreto possis inspicere. Vide igitur Scholia ad proximas Observationes CLX. & CLXV. In illo cum de orthopnœa ab renis calculo ageretur, *causam ejus rei*, inquit Ballonius, *esse volunt, quod nervulus est a sexta conjugatione pervadens diaphragma, & ad renes usque perreptans, qui oppressus, ut in opposito femore stuporis sensum infert, ita in partibus superis difficultatem nonnullam respirationis afferre potest*. In hoc autem altero Scholio Platerus, *majores præsertim nervi Septi, a dorsali medulla progressi, defluxionibus, aut aliis morbis*, inquit, *separatim & solitarii infestati, dyspnœam quandam pariunt; qualem in asthmaticis, nullis aliis pulmonum affectorum indiciis apparentibus, continuo ægrotos infestare observavimus*. Num igitur hi veteres Medici de vaporibus hic verba faciunt, an de nervorum affectionibus? num aliam, nisi primam illam asthmatis speciem, quæ fit bronchiis obstructis, aut compressis, omnino ignorant? Vide, quæso, in eodem Scholio quæ paulo infra Plateri verba, Willisii ipsius verba subjiciuntur. *Juxta quod nervi diaphragmatis a muniis rite defungendis aut inhibentur, aut pervertuntur, respiratio difficilis varii generis producitur*. Num aliter Platerus? Et inferius: *Quod lienis perturbationi respiratio difficilis passim in hypochondriacis .... succedat, ratio est, quia nervi splenici cum pneumonicis communicant*. Num ab renis perturbatione respiratio difficilis alio explicationis genere deducitur apud Ballonium? Equidem ignoro, qua ratione Vesalius id explicaturus fuisset quod in hydrocephala puella observavit, libro superiore Sepulchreti (*d*) commemorata, *quoties caput ab adstantibus movebatur, & nonnihil, quantumvis etiam leviter, erigebatur, gravem illico tussim puellæ molestam fuisse, cum difficili respiratione*. Sed tamen neque a vaporibus, neque a catarrho *illico* per nervos in pulmones decurrente, ejus rei causam repetiturum fuisse, credo, præsertim cum cerebri quidem, & nonnullorum aliorum viscerum, pulmonum autem nullum omnino vitium adnotaverit.

5. Verum hæc ita accipias velim, ut cuique suum reddatur; non ut Willisio quidquam detrahatur. Ante quem potius mirandum est, non sæpius Medicos id intellexisse quod omnes post ipsum intelligimus. Cum enim ex quo homines sunt, proclive fuerit animadvertere, a terrore, ab ira, a gaudio, a mœstitia, a fletu quam cito, & quam manifesto mutetur respiratio, cumque Auctor vetustissimus libri *de Morbo Sacro* (*e*) diserte, ac vere monuerit, *ex nulla alia nobis parte voluptates contingere, & lætitias, & risus, & lusus, quam ex cerebro, itemque mœrores, & anxietates, tristitiasque, ac ejulatus, & querelas*; videtur sane, ex his obvium Medicis esse debuisse, quam potestatem habet in respirationem cerebrum, naturalibus dumtaxat cogitationibus, seu quotidianis animi affectionibus nonnihil commotum, eandem, multoque majorem habere posse, cum vi morbi vehementiore irritatur, aut premitur. Cujus vis effectum & præclare vidit, & dilucide explicavit Willisius, modo in cerebro, modo in hujus appendicibus Medulla, & nervis attendens, modo convulsiones inde repetens, modo paralyses, & horum alterutras modo in ipsorum pulmonum intimis fibris, modo in diaphragmate statuens, aliisque musculis respirationi inservientibus. Quod ad genus difficilis respirationis duæ attinent Observationes, Valsalvæ prima, nostra altera, quas tibi continuo describemus.

6. VIR annorum quadraginta evaserat ex acuta febre, delirio, & soporoso affectu stipata, cum paulo post, admissis in cibo, potuque, & assidua cannabis tractatione erratis, rursus petere lectum cogitur valde læsa respiratione, ut erecta spiret cervice, idque cum sibilo, & magna elevatione abdominis. Difficulter loquitur, & per intervalla, idest cum aerem exspirat. Tussit: in faucibus ardorem sentit: dolet, non internis, sed externis thoracis, & ventris partibus: vigiliis torquetur. Demum quatuor, aut quinque horis ab assumpto bolo, opium habente, cum in lecto amplius durare non possit, ambulat: lectumque repetens, improviso obit.

VENTRE, & Thorace apertis, cætera viscera sana inventa sunt omnia; imo vel in ipsis pulmonibus nihil est aliud animadversum, nisi quod aere valde turgebant, nigrisque hic illic maculis distinguebantur. Parvula concretione polyposa, quæ fuit in dextero ventriculo cordis, excepta, reliquus sanguis naturalem quodammodo servabat fluorem. Cranio autem aperto, primum *gelatinosa* seri concretio circa vasa sanguifera conspecta est, per Tenuem meningem repentia: tum serum limpidum, Laterales implens ventriculos cerebri, quale & intra primas vertebras circa medullam Spinalem repertum est: denique ipsa cerebri compages æquo laxior est animadversa.

7. Etsi facile poterant aliqui secundum ea quæ nos quoque, alias (*f*) ad te scribentes, commemoravimus, in hoc viro suspicari, cannabis, quam tractabat, pulverem, ut fauces irritando, tussim, & ardoris sensum excitaverat, sic etiam in pulmones irruendo, eosque male multando, maxima ex parte orthopnœam intulisse; dissectio tamen aliter docuit. Neque enim hic, ut in illo asthmatico qui plumas quibus culcitæ farciuntur, solebat a detritis particulis expurgare, *pulmonis vesiculæ* inventæ sunt *a tenui plumarum pulvere penitus infarctæ*, sicut habes in Additamentis ad hanc Sectionem (*g*); sed nihil nisi maculæ illæ nigræ, quas Valsalva cum spectasset, minime ad morbi causam attinere, censuit, quippe quam satis intra cranium agnovit. Sed hanc, convellendo, an resolvendo tantam illam respirationis difficultatem attulisse, dicemus? Signa non desunt aliquot, cur resolvendo videri queat. Si enim resolutas credas pulmonum fibras; facile intelliges, hos aerem expellere non potuisse, eoque præturgidos esse deprehensos, itemque cur opio dato, gravior facta sit affectio, & mors consecuta, fibris videlicet iisdem magis magisque laxatis: quæ si convulsione fuissent distentæ; inde capturæ fuisse videntur utilitatem potius, quam noxam. Neque externus ille thoracis, & ventris dolor

(*c*) Canon. l. 3. Fen; non 9. sed 10. tr. 1. c. 38. (*d*) Sect. 16. Obs. 6. (*e*) n. 16. (*f*) Epist. 7. n. 14.
(*g*) Obs. 4. §. 2.

dolor convulsionis magis quam laxitudinis, indicium erat, scilicet ob assiduos ingentesque musculorum conatus in ejusmodi respiratione ipsis proximisque laxatis, distractisque partibus.. Cæterum hæc quæstio sive hoc, sive alio potius modo tibi videatur dirimenda; agitari non poterit ob signorum defectum in Observatione mea: quam sic accipe.

8. MULIER quadraginta circiter annos nata, liberorum mater, cujus sinistri oculi vitia aliis ad te Litteris (*h*) descripsi, certis de caulis, quas requirens scire non potui, ab iis quos habuerat, Medicis pulmonum infarctu laborare credita, cum in Nosocomio demum mortua esset, pulsibus per extremos illos dies humilibus, facie rubicunda, nullo delirio, nulla soporosa affectione tentata, sub initium Aprilis A. 1741. a nobis, plures tunc forte variasque anatomicas perquisitiones, ut sæpius solemus, repetentibus, diligenter confecta est. IN VENTRE nihil quod præter naturam esset, deprehendimus, si testem sinistrum, & uteri fundum excipias. Ille enim hydatide interiore distentus, castaneam æquabat: hic quodam in loco faciei internæ anterioris, itemque in altero posterioris excrescebat in substantiam ex fusco rubentem, inæqualem, ambitu subrotundo, altitudine modica. Thorax pulmones habuit sanos omnino atque integros, ut cor quoque. Sed Cerebrum, siquod unquam aliud, vasa omnia ostendit, quæ per Tenuem meningem discurrunt, sanguine turgida: & sanguinis multum in iis etiam fuit quæ per medullarem trajiciuntur substantiam. Cæterum cum cerebellum esset laxissimum, cerebrum ipsum laxum non fuit.

9. Mirum, hanc mulierem neque delirasse, neque sopitam fuisse, ut dixi, illis ultimis diebus; an quod ante novissimum morbum, vasa illa cerebri jam habere consuesset magis aliquanto distenta, quam æquum foret? Sic enim liceret utrumque intelligere, & cur minus quam cæteri, sit passa ab adaucta postremo vasorum distentione, & cur ab hac antea, majori fortasse ad eorum nervorum origines qui spirandi organis famulantur, magis illæ compressæ non secus pulmonum officia turbarent, ac si hi revera infarcti essent. Nec dicas, si res se ad hunc modum habuisset; mulierem fuisse antea de capite magis quam de thorace, aut saltem æque conquesturam. Nam & questa esse potuit; nos enim quibus antea obnoxia esset incommodis, ignorare coacti sumus; & potuit etiam non esse questa. Accipe enim quæ a Valsalva in Consilio quodam scripta sunt pro Nobilissimo Viro, qui cum recte valeret capite, convulsionibus tentabatur ad testes primum, inde ad universum quasi ventrem, hinc denique ad caput. Scilicet in ejusmodi casibus se haud semel invenisse per dissectiones, affirmabat, convulsionum originem in ipso cerebro, quamvis nullum fuisset hujus laborantis indicium vel ipso convulsionum tempore; cæteras autem convulsas, & dolore affectas partes vel summa cura examinatas sine ulla omnino læsionis nota deprehendisse. Huc addebat, sæpe in vulneribus quoque, imminentes convulsiones non illorum, sed pharyngis antecedente dolore præmonstrari (*i*); cum tamen constet, non in pharynge, sed in vulneribus convulsionum causam esse, & doloris: qua de re tu Wepferi etiam poteris vel in Sepulchreto (*k*) observationes videre. Igitur cum respiratio difficilis est vitio nervorum, etsi tunc quidem facilius dignoscitur, si causarum aliarum absentibus signis, laborat caput; interdum tamen accidit, ut ab hoc sit, cum omnino videtur illæsum.

10. Cæterum & sæpe nervorum culpa, insonte cerebro, turbari respirationem posse, in acutissimis doloribus manifestum est. Quamcunque enim hi corripiant partem, continuo mutari respirationem, videmus. Itaque sive nervi qui ad respirandum inserviunt, sive illi qui cum his demum sunt colligati, aut acrius irritentur, aut premantur, obstruantur, intimeve pervertantur; ab alterutris nervis respirationem lædi posse, perspicuum est. Et primis quidem; ut vetera Galeni (*l*) in nervis Costalibus mittamus experimenta, & vel sola recentia, quæ hic in Sepulchreto (*m*) habes, a Lowero in Phrænicis instituta attendamus; primis, inquam, id est his Phrænicis incisis, eadem continuo respiratio fit, quam in asthmaticis equis conspicimus; ut inde egregie Lowerus deduxerit hunc equorum morbum, quod nimis depresso diaphragmate nervi illi distracti, *relaxationem*, sive *extra proprium tonum extensionem* sint passi. De nervis autem qui cum inservientibus respirationi colligantur, quid attinet scribere? quando pene quotidie ut irritati respirationi officiant, in hypochondriacis, præsertim vero in hystericis videmus. Quin etiam supra (*n*) vel apud Ballonium ostendimus, orthopnœam ab renis calculo ad eundem modum fuisse explicatam. Postea vero quam Willisius persecutus est fusius convulsorum nervorum effectus in dissitis quibusque partibus; Medicorum plerique, non modo cum oportuit, hanc illius sequi doctrinam cœperunt; sed haud raro etiam hujus facilitate & commoditate illecti, interdum quoque fallaci rerum specie decepti, abusi sunt usque adeo, ut cum organorum vitia non deessent, nihil nisi convulsiones in multis morbis, præsertim vero ad respirationem attinentibus, accusaverint non secus ac Veterum plerique accusabant vapores. Qui abusus, nisi caveamus, quam facilis sit, non una in proximis Epistolis (*o*) docebit historia.

11. Nunc vero cum in hac quidem, postquam difficilis respirationis causa in Capite spectata est, illud sequatur ut pariter consideretur in Ventre; paucis, ut in re a vetustis usque temporibus pervulgata, me expediam. Vides enim Galenum hic in Sepulchreto (*p*) laudari, aperte id docentem in certis affectionibus ventriculi, hepatis, lienis, aut partis omnino ventris quæ respirationis organis sit annexa. Seponimus hinc convulsiones, de quibus satis jam supra ex occasione dictum est, in ventris viscere quoque ortis. Nulla in hypochondriaco sit convulsio: ventriculus tantum, aut proxima intestina flatibus turgeant; obstabunt certe descendenti ad inspirandum diaphragmati. Sic in asthmatica illa Matrona, de qua est CXLVII. hujus Sectionis Observatio, *bene constitutos* pulmones, *intestina vero omnia*, inprimis jejunum, mire *inflata* ac *distenta* invenerunt. Hepar autem præter naturam adauctum, non tantum mole sua descendenti, sed & pondere officiet ascendenti diaphragmati; itaque & inspirationi, & exspirationi adversabitur. Hinc dyspnœæ exempla ab aucto jecinore habes in eadem Sectione (*q*): nec desunt ab nimia mole aliorum ventris viscerum aut annexorum septo Transverso, aut tantummodo subjectorum. Inter quæ illius præsertim memini, quod mihi adolescenti narrabat Albertinus. Genuæ quidam asthmate vexabatur, cujus causam Medicus thorace contineri, non dubitabat. Consultus cum esset Albertinus, latere illam potius in ventre, nec procul a diaphragmate, suspicatus est ob certum quoddam in ventriculo symptoma in cibo capiendo, an post captum; neque enim hoc pro certo recordor. Illud recordor, ægri demum mortui observationem, a Viro docto, atque ingenuo, ejus Medico ad Albertinum missam, hujus suspicionem comprobasse; nempe in pancreate morbus fuerat, quod in plures tumores excreverat totidem poma referentes; & ad cancri naturam vergentes. Sed Valsalvæ, & meas Observationes, huc spectantes, quoniam ob alia, præter respirationis, vitia ad alium servare locum præstat, alibi habebis, in iisque aliqua in quibus ob levem ad speciem læsionem ventriculi, maxima erat conjuncta difficultas spirandi.

Hic unum satis fuerit admonere: propter imæ thoracis, & summæ ventris partis communes fines, non satis a pluribus Medicis animadversos aliis non reminiscentibus, nonnullis ignorantibus, quam alte intra diaphragmatis fornicem, circumcirca thoracis cavo infimo comprehensum, subeat cum altioribus suis visceribus supremum ventris cavum; ob id, inquam, haud raro accidere

(*h*) Epist. 13. n. 9. (*i*) Vid. Epist. 54. n. 2. & seq. (*k*) l. 1. S. 13. in Addit. Obs. 2. & in Schol.
(*l*) De Anatomic. Administr. l. 8. c. 4. (*m*) Append. ad Obs. 110. (*n*) n. 4. (*o*) Epist. 17. n. 26. & Epist. 18. n. 17. & seq.
(*p*) in Schol. ad Obs. 138. (*q*) ut in Additam. Obs. 12. & 17.

dere cum in aliis, tum præsertim in respirandi vitiis, ut causa quæ ad ventrem pertinet, thoraci perperam adscribatur.

12. In Collo autem etsi causa difficilis spiritus in semiobstructione, aut compressione trunci Asperæ arteriæ consistens, obvia plerumque solet esse, ut cum devorata quædam non pharyngem subeunt, sed in laryngem forte illabuntur, aut cum prope eandem arteriam durus aliquis tumor increscit, cujusmodi in Sepulchreto non desunt historiæ; tamen nonnunquam accidit, ut obstructio, itemque compressio latere possint, minus ex ægri narratione, aut ex Medici inspectione, quam ex conjectura dignoscendæ. Quo pertinent deprehensæ olim a Cl. Fantono (*r*) *in virili cadavere ulcerosæ arytænoides, earumque crassities ita adaucta, ut angustissimus in larynge meatus ægro difficillime, qui dudum sic vixerat, respiranti superesset*. Eodemque spectant non vulgares Observationes duæ, altera Valsalvæ, & mihi communis, altera Mediaviæ nostri propria. Quarum illa habita est in ea Virgine, in qua primum vidi hymenis foramen bifariam divisum per quandam ejusdem substantiæ quasi institam, qualem ex aliis quoque postea adjectis observationibus in Adversariis (*s*) descripsisse, iterumque cum sejunctis ab hymene & columnis, & caruncullis illis, quas nunc aliqui *pisiformes* vocant, memorasse me, scio; ut naturalem autem, sive Chirurgi opera non egentem, me, ut iidem scribunt, proposuisse, ita nescio, ut & certa quædam alia, de quibus agendi non est hic locus.

13. VIRGO igitur de qua modo dicebam, annos nata ad quadraginta, jam diu asthmatica, imminuta insuper voce, a Medicis procul dubio ex pulmonibus laborare credebatur, cum acrius asthmate ingruente, de improviso mortua est, & ab Studiosis adolescentibus in Bononiense Anatomicum Theatrum illata A. 1704. VENTRIS viscera nihil quod præter naturam esset, habuerunt, si paulo majores testes excipias, duros, albos, prorsus scirrhosos, quibus hydatides aliquot incumbebant. In Thorace autem ipsisque pulmonibus nihil omnino vitii; ut jam omnes intra cranium morbi causam repertum iri, putarent. Sed & ibi recte constituta inventa sunt omnia. Mirabantur cuncti qui dissecta ex ordine viscera diligenter inspexerant; sed multo nos magis qui dissecueramus; cum ego, quin laryngem quoque aperimus, Valsalva? si forte & imminutæ vocis, & asthmatis, & mortis causa ibi delitesceret: neque enim eo tempore ad *horizontalem* glottidem, ad laryngis ventriculos, ad Arytænoidæas glandulas, ad articulos Arytænoidum, quæ necdum retexeram, aut restitueram, ostendenda larynx in Publica Anatome aperiebatur. Cum ille annuisset, quæri continuo inter nondum sepultas partes, & ad me referri laryngem, jussi. Quam ubi a tergo secundum longitudinem incisam, diduxi, continuo manifestum fuit quod quærebamus. Pus enim ex albo cinereum, & quasi pultaceum, formatum in obturamenti modum, occludebat penitus cavum laryngis quod infra glottidem est: eoque loco tunica laryngem convestiens erat exulcerata, quemadmodum & qua proximos annulos aliquot Tracheæ arteriæ operiebat; quanquam hic levius. Quibus postremo Anatomes die in Theatro demonstratis, satis omnibus factum est.

14. Cogitans postea, unde illiusmodi puris tantum cogi in eum locum potuisset, ut viam prorsus obturaret, cœpi larynges diligentius incidere, conspectisque non modo glandulis sub ea tunica conditis, sed & ventriculorum caveis in quas ea tunica se producit, tum ejusdemmodi glandulas, tum inferius crus operiens glandularum Arytænoidæarum; non difficulter conjeci, exulcerationem in Virgine de qua dictum est, ut infra erat manifesta, sic in ventriculis quoque latere potuisse, in hisque lentum pus moram trahere, præsertim corpore ad dormiendum composito, & aliquanto densius fieri, & postea inter loquendum excidere, & ad illud addi quod e laryngis & proximis arteriæ Asperæ parietibus depluebat. Sic aeri magis minusve obstando, magis minusve difficilem respirationem fecisse, donec ea tandem utrinque copia, eaque e ventriculis densitate prorupit, ut exspirando inde averti, forasque ejici non potuerit, non secus ac de improviso accidisse, vidit Mentzelius (*t*) a parva crassissimæ pituitæ portione, inter duos primos arteriæ Asperæ annulos fortuito subsistente, & hanc prorsus, firmissimeque occludente, in sana alioquin, vegetaque puella. Jam vero in proposita Virgine, quæ nec vegeta erat, nec sana, purulenta sputa, & tussis, & sensus in larynge erosionis, quæ, opinor, non defuerant, & difficultas respirationis, ac vocis imminutio, quæ certe fuerant, pulmonum exulcerationem mentiebantur: nec nisi accurata symptomatum cæterorum, quæ pulmones affectos confirmant, perquisitio, ut puta num materia quæ ejiciebatur, de profundiore loco ascendere perciperetur, num sensus in thorace esset ponderis, aut compressionis, num decubitus supinus, aut in latus difficilis, num ascensus per acclivia incommodus, & quæ sunt alia hujus generis quo plura, eo magis attendenda; nec, inquam, nisi horum absentia, perpetuus autem ab initio usque dolor in larynge persistens movere Medicum ad id conjiciendum poterant, quod revera fuit: quanquam tunc difficilius erat conjicere cujus exemplum non extabat. Hanc igitur primam ex proposita historia utilitatem elicies, ut quod semel observatum est, posse iterum nec forsan quam rarissime fieri, in ægrotantibus suspiceris: alteram deinde, ne in mortuorum dissectionibus facile pronuncies, nullam morbi fuisse causam, quæ caderet sub sensus, itaque in convulsiones internas, aut alia ejusmodi affectiones rejiciendam esse quæ invisibilibus corpusculis deberi possint. Quod factum procul dubio fuisset in hoc casu, nisi forte in mentem venisset, ut aliis perlustratis partibus, hæc quoque particula novissime introspiceretur, larynx: quam ubi de respirationis vitiis, & de repentina præsertim morte quasi a suffocatione agetur, cave inexploratam omittas. Sed jam ad alteram Observationem veniamus.

15. MULIER octogenaria major, de spirandi, glutiendique difficultate, cum faucium ardore conjuncta, multos jam dies querebatur, cum in Nosocomium Patavinum excepta est. Ibi tam gravi paroxysmo difficilis respirationis corripitur, ut eo propemodum exanimetur. Servatur tamen, consequente sputo graveolentis puris, cui sanguis admistus erat. Cum mulier laryngem tanquam morbi sedem non modo indicaret, sed digitis prehendendo antrorsum traheret, & sic paulo facilius spiritum duceret; introspectæ sunt fauces, & uvula quidem, atque ascendentes ad ipsam musculosi arcus apparuerunt retrorsum acti; ut id pharyngis orificium quod ad os est, dilatatum videretur, eaque loca paulo magis ruberent quam soleant; sed nihil præterea conspicere licuit. Sic dies quindecim, aut eo amplius cum iis sputis, & difficultate respirandi mulier perstitit, donec magis hac urgente, irritis omnibus auxiliis, conficeretur circiter Kalendas Septembres A. 1725. COLLUM, in quo evidens erat morbi causam latere, dissectum est, eaque ad hunc modum inventa. In Asperæ arteriæ tergo, intervallo transversi pollicis infra cartilaginem cricoidem, tumor excreverat ad magnitudinem dimidiatæ nucis juglandis, gulam quidem retropositam premens; sed arteriam illam multo magis, ut hujus viam ibi angustissimam redderet, in qua per oblongam patebat scissuram. Hac dilatata, tumoris cavum inspectum est, putrida refertum materia, pariete autem comprehensum interius duro, exterius vero ex quibusdam quasi milii granulis facto subflavi coloris. Ex quibus duæ quoque constabant glandulæ, tumori extrinsecus proximæ, singulæ modicum pisum æquantes; ut ex una, harum simili, sed magis adaucta, effectum esse tumorem, appareret. Ex gula sectione perducta ad pharyngem, hæc intus maxime rugosa comperta est sic tamen, ut digitis rugas

(*r*) Anat. corp. hum. Diss. 13. (*s*) I. n. 29. & IV. Animad. 23. (*t*) Eph. N. C. Dec. 2. A. 4. Obs. 62.

rugas dissolvere liceret, pharyngemque ad amplitudinem justam reducere.

16. Quæ in mortua conspecta sunt, præclaram per se præbent explicationem eorum quæ in vivente fuerant animadversa, ut cum pene ad mortem deducta est instante tumoris, a pure maxime distenti, ruptura, aut cum Asperam arteriam antrorsum digitis trahendo, sicque tumorem a gula, atque adeo a reprimentibus vertebris, ut minus urgeret aeris meatum efficiebat. Duo tamen fortasse quæres, alterum, cur hic rursus, quamvis tumore per exitum puris imminuto, mortis causam attulerit? alterum, quænam illæ fuerint glandulæ, quarum tres, & una præsertim, adeo intumuerint? Quorum hoc facile intelliges, si quas a tergo Asperæ arteriæ olim pinxi (*u*), & quæ de iisdem, interdum, sed minus quam ista, tumentibus observavi (*x*), Adversariis in manus sumptis, inspexeris. Illud vero materiæ adscribes partim etiam tum in tumore congestæ, partim inde in bronchia delapsæ, quarum illa viam, ut inventum est, aeri angustissimam relinquebat, hæc illuc ab exspirato aere forte relata, magis angustam tantisper fecerit, dum fœmina ætate, morbo, alimenti, ob deglutitionis diuturnam difficultatem, exigua copia, infirmissima extingueretur. Cæterum propter hanc ipsam deglutiendi difficultatem pharynx tandiu ferme otiata, in eas rugas interius se contraxisse videri potest. Cum hac autem historia illam conjunges quam retulit Vitus Riedlinus (*y*) *particulæ sanguinis grumosi, lapidis fere duritiem nacti, juxta Asperam arteriam inventæ*, & hanc *comprimentis* in sene, cui ante plusculos annos graviter lapso, inde primum ejus partis dolor, semper autem postea difficilis fuerat respiratio. Et facilius secundum historiam utramque annues Gabrielio (*z*), qui orthopnœam, cum sensu ad fauces strangulantis materiæ, & vocis interceptione conjunctam, abactis autem triginta vermibus solutam, ab his factam censuit, gulam distendentibus, arteriamque illam urgentibus, præsertim cum in alio ex orthopnœa pariter improvisa mortuo vermes quamplurimos vidisset gulam occupantes, quin arteriam quoque adsitam, in quam sibi viam erodendo paraverant. Sed etsi pressio quæ a tergo fit, arctat magis, & facilius arteriam, quippe ab ea facie cartilaginibus non munitam; potest tamen siqua pressio a fronte validior increscat, adeo constringere, ut difficilem respirationem, & denique mortem afferat, quemadmodum sarcoma a Vorwaltnero (*a*), & *glandula thymi ingens, tophis cretaceis referta*, a Christiano Vatero (*b*) inventa, ut cordis polypos opus non fuerit advocare ad pueri mortem explicandam, quando summum sternum non sinebat, thymi partem; ut neque sarcoma illud, quod *sub sterno ad jugulum* erat, antrorsum crescere, sicque ibi utriusque incrementum urgebat arteriam ad vertebras, aerique tandem aditum intercludebat.

17. Hactenus de causa, gravem spiritum efficiente, seu Capiti, seu Ventri, seu Collo insideat, scriptum est. Nunc de illa cum Thoraci insidet nonnulla adjiciamus: quanquam ex parte ad thoracem quoque attinent quæ novissime commemoravimus, ut omnino attinent Observationes Laubii duæ, altera vomicæ cum incluso acuto & aspero calculo adhærentis posteriori parti Asperæ arteriæ circa hujus divisionem primam; altera ingentis steatomatis, quo eadem arteria comprehendebatur: quas, ut pote alia habentes digna quæ perpendantur, in Centuriis (*c*) leges Cæsareæ N. C. Academiæ. Nos enim hic de causis acturi pulmoni ipsi inhærentibus, ad earum perquisitionem festinamus. Illud quidem nemini dubium esse potest, quin omnia quæ aut nimis comprimant, aut infarciant, aut inflexiles reddant ac rigidas pulmonum cellulas, tenuesque aeris canaliculos, ad has pertinentes, ea simul lædant respirationem. Nimis comprimit, exempli gratia, sanguis annexa iis vascula distendens aut copia, aut turgentia, aut quacunque remorante causa difficilius transiens per pulmones: quorum primum fit in plethoricis, tunc præsertim cum festinantes accelerant gradum; alterum in febribus fervidioribus; tertium videtur factum in Fœmina Principe (*d*) quæ difficillima respiratione correpta, habuit pulmonum vasa *usque ad livorem tumida*.

Infarcit præter humores quos bronchiorum glandulæ secernunt aut viscidiores, aut uberiores, tenuissimus pulvis, cum aere jugiter attractus, ut in eo de quo supra (*e*) mentio injecta est, plumarum expurgatore, & in lapicidis præsertim, quorum pulmones duri admodum cum secarentur, culter *quasi per acervum arenæ*, duci videbatur, ut in Sepulchreto (*f*) pariter leges. Quæ res ut duros, sic etiam inflexiles pulmones facit, & inexplicabiles, quorum alterum exspirando, alterum inspirando plane adversatur.

18. Sed idem quod ab involantibus, fieri potest ab innascentibus causis, iisque aut simul bronchia infarcientibus, aut non infarcientibus. Animadverti enim in dissectionibus bronchia persequens, osseas nonnunquam fieri eorum cartilagines vel prius quam ætas grandior sit. Nam in decrepitis pulmonem *obdurescere*, novit Aristoteles (*g*), & *fieri terrestrem*, Littrius (*h*) autem, & Vieussenius (*i*), ille in viro octoginta annos nato, hic in Matrona aliquot annis majore aut quosdam, aut omnes bronchiorum annulos esse osseos factos, scripserunt: quanquam neuter diserte docuit, an penitus etiam intra pulmones, imo cum *annulos* dixere, id credi possunt noluisse. Ego vero id vidi, & ostendere adhuc possum in penitissimis pulmonibus, ubi loco cujusque annuli plura inter se cartilaginea secundum naturam frusta nectuntur: etsi nonnulli ex iis qui erudite collegerunt exempla omnium corporis humani particularum quæ osseæ aliquando factæ repertæ sunt, non hæc modo, & pleuram, & internum oculum, quorum partem osseam conspexi (*k*), sed & facilius obvias trunci Asperæ arteriæ cartilagines prætermiserint. Cæterum ad meam observationem attinere quæ ex Columbo nostro hic in Sepulchreto (*l*) memoratur, minus crediderim, quam ad tunicas vasorum, propterea quod *in pulmonibus ossa non parva* vidisse se, scribit.

19. Ab innascentibus autem causis simul bronchia posse & inflexilia fieri, & infarciri, non difficile intelliges, si calculos intra ipsa gigni, animadverteris. Equidem non sum nescius, Bronchiales glandulas, ut extra, sic etiam intra pulmones calcis instar aliquando indurescere. Idem tamen accidere multo sæpius credo lento humori, aut puri in illorum cellulis diutius retento; in bronchiorum autem ramis, certe scio. Tu quoque fac legas, ut ego olim, plerasque historias quibus centum propemodum Auctores calculos, tophosve proposuerunt tussi exclusos, aut in pulmonibus repertos; procul dubio mihi assentieris. Plures apud Rhodium (*m*) indicatas videbis, alias apud Henricum Meibomium (*n*), alias apud Sachsium (*o*), quarum penultimam; ne te moretur error typographi; Paavii esse, scito; sed plurimas; ut omittam cæteros; apud Scenckium (*p*), qui ante illos, quas tunc potuit, non modo indicavit, sed etiam descripsit. In Sepulchreti autem Sectionem hanc I. etsi vel quædam Crucii, Blasii, Saxoniæ, Gendrotii relatæ sunt, quas ab aliis indicari, non memini; tamen præter eas quæ, ut dissectione carentes, ad institutum non attinebant, aliquot in eadem, proximisque Sectionibus omissas animadverti, quæ ex paulo ante laudatis Scriptoribus accipi potuissent, aut ex quibusdam tunc editis Cæsareæ Academiæ Voluminibus (*q*), itemque ex aliis, ut Contulo (*r*), & multo magis

(*u*) Advers. 1. Tab. 2. Fig. 1. (*x*) Advers. 5. Animad. 39. (*y*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 7. Obs. 120. (*z*) Ibid. Obs. 188.
(*a*) Ibid. Obs. 144. (*b*) Dec. ead. 3. A. 9. Obs. 161. in fin. (*c*) IX. Obs. 15. & VII. Obs. 40.
(*d*) Eph. earund. Cent. 8. Obs. 79. (*e*) n. 7. (*f*) Addit. ad hanc Sect. Obs. 4. (*g*) De Juvent. c. 14.
(*h*) Hist. de l' Acad. R. des Sc. A. 1706. Obs. Anat. 7. (*i*) Traité de la struct. du coeur ch. 16.
(*k*) Vid. Epist. 21. n. 19. & 22. & Epist. 13. n. 9. 10. & Epist. 52. n. 30. 31. (*l*) Obs. 46. primæ §. 6.
(*m*) Cent. 2. Obs. Med. 3. (*n*) Exercit. Med. de Observ. rar. &c. n. 20. 21. (*o*) Eph. N. C. Dec. 1. A. 2. Obs. 181. in Schol.
(*p*) Obs. Med. rar. l. 2. ubi de Pulm. Calcul. cum Straussii. Addit. (*q*) Dec. 3. A. 3. Obs. 71. 72. 248. & A. 4. Obs. 109.
(*r*) De Lapidib. Podagr. &c. c. 8.

magis Mortono (*ſ*), nedum ex iis libris qui necdum prodierant eo tempore, ut Centuriis (*t*), & Actis (*u*) ejuſdem Academiæ, Commercio Litterario (*x*), aliiſque.

20. Sed quoniam pleriſque eorum nunc forte cares, nec indigna tamen res tota eſt de qua paulo accuratius agamus; ſumma quidem perlectarum a me hiſtoriarum capita huc redeunt. Ex quo Ariſtoteles (*y*) in hoſtiarum pulmone calculos ſæpenumero animadverſos indicare viſus eſt, Aretæus autem (*z*), & Galenus (*a*) extuſſitas ab hominibus grandines adnotarunt, primi, quod ſciam, induratas in veros calculos ejici viderunt Trallianus (*b*), & Paulus (*c*). In ipſo autem hominis pulmone primus, quantum in præſentia memini, noſter invenit Curtius (*d*), ſed num ter, ut quidam ajunt, non memini, qui hæc tantum legiſſe me ſciam, *diſſecto corpore vidiſſe* ipſum *lapillos plurimos in pulmone genitos, inter quos aliquis erat, qui ad magnitudinem faſeli accedebat*. Porro quod ad numerum eorum attinet, ipſis Fernelius quoque (*e*) *interdum pulmones confertos* deprehendit, *plurimoſque* in juvene quodam inventos memoravit Geſnerus (*f*), *quam plurimos* in muliere Hildanus (*g*), *aliquot centum* in Studioſo Huldenreichius (*h*), in alio *innumeros* Raygerus (*i*); ut ſileam cæteros, eoſque etiam qui rejectos commemorarunt, de quibus duos nominare ſatis eſt, Hildanum (*k*), qui *infinitos* a phthiſico redditos ſcripſit, & Boerhaavium (*l*), qui a Vaillantio ejectos tradidit *quadringentos*, eoſque; ut de magnitudine etiam dicamus; omnes exiguos. Sed a granorum milii magnitudine ſæpe ad lentis, ad piſi, ad ciceris, ad fabæ magnitudinem creſcunt: quin Benivenius (*m*), & Prævotius noſter (*n*) extuſſitum viderunt, ille qui ad avellanam æquandam accederet, hic qui eam nucem ſuperaret. Grandes quoque fuerint, oportet, quos mirabatur Kochlerus (*o*) ſine inſtante ſuffocatione per glottidis rimam egredi potuiſſe, & ſane in tranſitu Aſperam lædebant arteriam: nec minus ipſe miratus ſum nuper, cum me Ciſiarius conſulens pro ſicca tuſſi, calculum obtulit mediocri oſſe mali perſicæ vix minorem, quem conatu immani expectoraverat, duoſque alios viciæ magnitudine, poſtea redditos, omnes ex dextero, nam inde aſcendere percepcrat, pulmone. Major tamen fuerit qui ab Oethæo (*p*) deſcribitur, nucem æquans juglandem, a puella, id quod auget admirationem, annorum quatuordecim, & abſque ulla ſubſecuta evidenti læſione, extuſſitus, ſi Medici quidem ſatis ſibi a fœminea fraude caverunt. Sed eadem magnitudine intra pulmonem inventum ab Hildano (*q*) facile credo, ut columbini ovi a Contulo (*r*), quamvis inepte abuſo Malpighiana ranini pulmonis imagine, in qua nobis humanum calculum delinearet.

21. Habet tamen quædam non omittenda de ejus duritie, ſignis, & incipientis curatione. Cum enim plerumque hi calculi ſoleant eſſe ſimiles materiæ, in juncturis arthriticorum concreſcentis, friabiles, inſtar pumicis leves, cretacei, tophaceive, qualem ex Ciſiario (*ſ*) vidi; non crebro autem præduri, duri ſupra modum, duriſſimi, & vix ſemel ſilicea duritie, & pondere granorum viginti: is de quo loquimur fuiſſe dicitur *marmoreus ſtriatus*, & *ponderoſiſſimus*. Et cum haud raro aſthma, & orthopnœa comitari hunc morbum conſueverint, ſæpius autem diuturna tuſſis, eaque, niſi hæmoptoe, aut phthiſis adjungantur, ſicca (perrarum enim eſt, nunquam fuiſſe tuſſim, ut in Jo. Franci (*t*) Obſervatione, cum pulmones referti eſſent lapillis; multo autem rarius eſt, non modo tuſſim haud nominari; ſed diſerte negari, unquam; mitto de ullo dolore; de ulla difficultate pulmonum eſſe conqueſtum alterum (*u*), in quo erant hi calculis pariter referti, nec tamen, ſicuti in priore, exſiccati, ut minus irritabiles credi poſſent) cum ſymptomata, inquam, prædicta non raro, aut ſæpius eſſe conſueverint; adoleſcenti huic ſuo Contulus, valida oborta tuſſi copiam aquæ limpidiſſimæ e faucibus, narrat, profluxiſſe, creſcente in dies & macie, & dolore in medio thoracis vehementi, & quaſi ab infixo clavo, pertinaci & immoto. Non ſum neſcius, illum quem paulo ante dicebam nulla unquam tuſſi fuiſſe vexatum, aſſiduo pulmonum dolore in latere dextero laboraſſe, & quam diuturnos, & quantos laterum dolores is tulerit quem ſupra (*x*) ex Benivenio indicavi: quin Mortonus (*y*) docuit id quod prolatis etiam confirmavit hiſtoriis, ubi cum hæmoptoe horrendus thoracis dolor, pleuritici, vel peripneumonici æmulus, circa initium phthiſis contingat, rite ſuſpicari licere, hanc eſſe generis calculoſi. Sed tamen eſſe tunc calculos, ait, angulis, & aculeis præditos, & certe etiam Paulus (*z*) in hæmoptoico, qui aſperos tribulorum modo rejecit, dolorem commemoravit: ubi vero calculi læves ſint, nec ad lacerandum idonei, quamvis ſatis magni ſint aliquando, Mortonus tradidit, nihil incommodi afferre præter inanem tuſſim, & aliquam in pectore gravitatem. Verum nec Francus, nec Benivenius, nec Contulus ſuos angulis, & aculeis inſtructos fuiſſe, ajunt; itaque nullum ſanguinis ſputum attulerunt; ut conjicere proclive ſit, non pungendo ſemper, & lacerando, ſed pondere pulmonem a pleura, aut mediaſtino, cui forte affixus ſit, diſtrahendo, interdum dolorem facere, interdum ne ſic quidem, ſed aliter facere. Imo fuiſſe non raro ad lacerandum idoneos, & revera non ſemel laceraſſe, nec dolorem tamen ullum attuliſſe, ex iis intelliges quæ mox ſubjiciam, ubi quod de ſanatione adnotavit Contulus aliique, indicavero. Cum Medicorum plerique ad dolorem pacandum, maciemque arcendam, illi adoleſcenti lac eſſe dandum, ſtatuiſſent; Albertus Fabrius is quem tibi alias (*a*) merito laudavi, acerrime diſſenſit, ut qui unus morbi cauſam divinans, calculoſas in pulmonibus concretiones uſu lactis augeri poſſe, cenſebat: qua in ſententia fuiſſe poſtea Mortonum (*b*), videmus, ob eandem iſtam rationem, lacteam diætam non, niſi urgente neceſſitate, in phthiſi a calculis pulmonaribus permittentem: & ſane is cujus pulmones lapillis plenos a Franco inventos eſſe, dicebam, cupide adeo lac appetere ſolitus fuerat, ut hoc, etiam loco aquæ, & cereviſiæ biberet. Fabrii autem judicium comprobavit exitus. Lactis enim uſus calculum, aut certe dolorem auxit; mortemque acceleravit: cum alteri adoleſcenti, cujus morbnm ex iiſdem omnibus ſignis ab eadem cauſa repetebat Fabrius, non lacte, ſed oleo amygdalino, aliiſque ejuſmodi, etiam ad lambendum, datis, illud conſecutus eſt, ut extuſſito lapillo, dolor paulatim abiret, perfectaque rediret ſanitas. Sic etiam Benivenius leniendo pectus, molliendo guttur, & Aſperam arteriam, calculum de quo diximus, extrudi viderat, omnemque dolorem cum inani tuſſicula amoveri.

22. Quanquam igitur vel calculis expectoratis, multo ſæpius ejuſmodi ægri pereunt, ſive quod cunctos haud ejecerint, ſive quod alios iterum gignant, ſive quod in pulmonibus peſſimas ab illis ſervent noxas, unde ex phthiſi, aut fere ex ſanguinis ſputo intereunt, mollibus videlicet pulmonibus facile etiam ab eo ipſo nixu læſis quem ad excludendum calculum edunt, ut recte docuit Boerhaavius (*c*); attamen exempla non deſunt, neque ea perrara, illorum qui redditis calculis, non modo longum tempus vixerunt, ut Petrus Borellus (*d*), Richardus Mortonus (*e*), Se-

(*ſ*) Phthiſiolog. l. 3. c. 6. (*t*) III. Obſ. 62. (*u*) Tom. 4. Obſ. 49. & Tom. 5. Obſ. 68. (*x*) A. 1743. Hebd. 13. n. 2.
(*y*) De Partib. Animal. l. 3. c. 4. (*z*) Morb. Diut. l. 1. c. 4. (*a*) (*b*) (*c*) apud Schenck. cit. ſupra ad n. 19.
(*d*) Comment. in Mundin. Anat. c. 34. in fin. (*e*) (*f*) apud Schenck. loc. cit. (*g*) Cent. 2. Obſ. 29.
(*h*) Eph. N. C. Dec. 1. A. 6. Obſ. 221. (*i*) Earund. Dec. 3. A. 3. Obſ. 248. (*k*) Cent. 6. Obſ. 22.
(*l*) Prælect. in Inſtit. §. 835. (*m*) apud Schenck. l. cit. (*n*) Vid. Rhodii Obſ. cit. ſupra ad n. 19.
(*o*) Commerc. Litter. A. 1741. Hebd. 8. in fin. (*p*) apud Schenck. l. cit. (*q*) Obſ. cit. ſupra 29.
(*r*) c. 8. cit. ſupra ad n. 19. (*ſ*) n. 20. (*t*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 3. Obſ. 72. (*u*) Earund. Dec. 1. Obſ. 181.
(*x*) n. 20. (*y*) c. cit. ſupra ad n. 19. (*z*) apud Schenck. l. cit. ſupra ad n. 19. (*a*) Epiſt. 8. n. 32. & Epiſt. 10. n. 11.
(*b*) c. indicato. (*c*) ad §. cit. ſupra ad n. 20. (*d*) Cent. 1. Ob. 67. (*e*) cit. c. ſupra ad n. 21.

Sebastianus Roth (*f*), Jo. Francus Hildesius (*g*) testantur; sed etiam convaluerunt, ut nonnulli ex his ipsis videntur, & certe alii de quibus dictum est paulo ante, & quos Trallianus (*h*), Wierus (*i*), Hessus (*k*) memorant, isque in primis, qui de se ipso idem narrat, sine ullo medicamentorum usu post peregrinationem sanatus, Oswaldus Gabelchoverus (*l*). Omitto alios, & in his Pechlinum (*m*), & quem alias (*n*) tibi nominavi, Casp. Desid. Martinettum (*o*), quorum ille tres calculos sine ulteriore incommodo extussitos vidit, hic duos, asthmaticis, quæ antea vexaverant, affectionibus omnino abactis. Omittere tamen nequeo Zacutum (*p*), & Georg. Wolfg. Wedelium (*q*). Uterque enim pristinæ sanitati restitutos eos quoque proponunt, qui asperos e pulmone ejecerant calculos, nempe unum gravem, durum, oblongum ossis dactyli instar, eumque asperum, itemque plures, alios pisi, unum fabæ magnitudine, illosque omnes acutis angulis, tricuspidesque: & orthopnœam quidem, & inanem tussim a primo, ab aliis autem levem hæmoptoem, & tussim inductam antea, memorant; dolorem ullum non memorant. Cujus mentionem ne ab illis quidem factam invenies qui ab asperis calculis mortem, non modo cætera quæ mortem præcesserant, incommoda, allatam tradiderunt. Collega enim Wieri (*r*) lapillum *inæqualem, asperum*, Hildanus magnum illum de quo diximus (*f*), *undique asperum*, Raygerus (*t*) unum *hinc inde acutum*, Jo. Seb. Albrechtus (*u*) viginti *valde asperos*, Jo. Phil. Wolfius (*x*) multo plures *formæ omnes asperioris* aut in pulmonibus deprehenderunt, aut extussitos conspexerunt. Cum autem phthisim, tussim, hæmoptoem, asthma, dyspnœam, febrem hecticam in illis ægris, aliique alia memoraverint; nemo ullam doloris mentionem injecit; ut hic levis fuerit oporteat, non horrendus (qualem proposuit Mortonus (*y*).) quamvis calculi non solum idonei essent ad lacerandum; sed etiam, ut in quibusdam ostendit sputum sanguinis, lacerassent.

23. Quin sanguis ea nonnunquam copia prodiit, ut occideret, velut generosum illum Virum, quem Dodonæus (*z*), vehementem quidem tussim, at dolorem nullum memorans, calculum sæpe excrevisse, narrat, *qui in extremis asperæ arteriæ ramulis ac propaginibus natus, loci figuram referebat, forma oblongus, teres, tenuisque subinde adnatis brevibus ramulis*. Contra, nihil rejecit sanguinis vir alter (*a*), qui levi dyspnœa, nullo autem dolore vexatus, plurimas in utroque pulmone habuit tophaceas concretiones, *magnitudine avellanas sat grandes æquantes; multis acutas uncis, qui sese bronchiorum pluribus ramis infigebant*. Scilicet *ab initio molles, assumserant sensim continentium canalium figuram internam, sicque uncos passim formaverant, ubi ex uno canali via in alterum patebat*. Conveniunt hæc cum Plateri (*b*) Observatione, qui pulmonares calculos *nunc planos, nunc inæquales, & pro ratione vasorum tophi instar formatos aliquando sectione se deprehendisse*, retulerat.

Jam vero post longum, sed fortasse non inutilem, de his calculis sermonem, illud constare, tandem vides, quod hujus initio proposui, calculos inventos esse qui certe concreverint in bronchiis. In iisdem autem bronchiis, itemque in cellulis in quas ultimi ipsorum desinunt ramuli, plerosque pariter concrevisse eorum quos memoravi, minimorum præsertim, credibile facit eorundem haud raro sine pure, & sanguine secuta rejectio. Quod si crebri passim bronchiorum ramusculi materia quæ sic indurescere possit, obsideantur; intelligis, qua ratione ab innata causa pulmones fiant *lapidescentes*, & *tophos lapideos ementientes*, aut *materiam duram gypseam* referentes, quales videlicet in Sepulchreto (*c*) commemorantur.

24. Denique non hoc tantum modo, sed & aliis indurescere pulmones possunt, ut cum scirrhosi fiunt, aut, quod rarius est, cum tendinem carnemve referunt: quarum mutationum hujus quidem exempla habes, præter id quod alias (*d*) ex Valsalva accipies, apud Franciscum Sylvium (*e*), & Jo. Bapt. Fantonum (*f*); illius autem alio in loco (*g*) ex me habebis, aut cum ipsam cocti hepatis substantiam repræsentant, quod cum est, bronchia non solum infarciri, & minus flexilia fieri; sed simul maxime premi contingit. Verum cum hæc constitutio ad Sectionem pertineat de Pectoris, & Laterum Dolore; ad eam Observationes ejuscemodi nostras differemus (*h*). Et cum ad cætera, quæ memoravimus, mutationum genera attinentes hic quidem proferre nimis longum sit; satis erit unam tophacei pulmonis adscribere. Quam eo libentius accipies, quod non a me, sed ab summo Anatomico, & Medico Malpighio est. Hic enim, cum Albertinus, a quo illam habui, in Bononiensi S. Mariæ de Morte Nosocomio Medici Assistentis munere diligentissime fungeretur, solebat, siquis obscurior incideret morbus, rogatus invisere, & quid sibi videretur, illi indicare, velut in eo, quem continuo subjiciam, casu factum est.

25. FŒMINA levissima scabie, sed non levi macie affecta, subinde tussicula, quam nullum unquam crassius sequebatur sputum, semper autem difficultate spirandi vexabatur, quam sive supina, sive in alterutrum latus jaceret, non propterea augebat, aut minuebat. Erecta quidem cervice paulo facilius spirabat; sed tum gravis erat ponderis sensus quasi a faucibus in thoracis cavum pendentis, easque angustas reddentis. Hanc fœminam, inquit Malpighius, probabile est, pulmones habere, ut ejus verbo utar, *tartarizatos*. THORACE sic mortuæ aperto, statim ac culter pulmonibus impressus est, horum stridor, non secus ac si arenaceas concretiones discinderet, Malpighii diagnosim veram ostendit, quam & continuata dissectio planissime confirmavit.

26. Dici non potest, quanta admiratione excepta fuerit dissectio hæc ab iis qui antea audiverant ex Albertino conjecturam Malpighii. Ad quam ipse perduci probabili ratione potuit cum signa attente consideraret, tum etiam propriis, aut certe aliorum ex parte aliqua observationibus adjutus. Nam cum tophaceis, gypseisve pulmonibus præter spirandi difficultatem, *tussim siccam* fuisse conjunctam, memoriæ fuerat litterarum mandatum (*i*), ut etiam virum qui crebro calculos extussiebat, *in medio thorace gravitatis cujusdam pondus percepisse* (*k*): imo in plurimis *inanem tussim*, & *aliqualem gravitatem in pectore prementem*, ut supra (*l*) indicatum est, pati solitis Mortonus *lapides* in pulmonibus *cretaceos læves frequentes, atque aliquos etiam satis magnos* invenit.

Ægre tuli cum ipse in ejusdemmodi pulmones incidi, quæ, & qualia in viventibus fuissent incommoda, pro certo sciri non potuisse, in viro præsertim jam senescente, cujus pleraque sanguifera vasa sub finem Anatomes quam publice habui A. 1729. diligenter scrutatus, Vertebralem sinistram arteriam inter Carotidem, & Subclaviam ejus lateris ex ipso arcu Magnæ arteriæ nascentem vidi. In illo pulmonum alter tophaceus fuit, cordis autem ventriculus dexter, & annexa auricula firmis, & in speciem carneis, polyposis concretionibus omnino repleta, cum sinistra auricula, magisque ventriculus nil fere nisi atrum sanguinem semiconcretum haberent, itemque erant sanguine venæ omnes maxime distentæ, cum arteriæ pro staturæ modo contractiores viderentur, Magna autem ad partitionem in Iliacas, & inferius hic illic osseas lamellas ostenderet; supra vero nihil usquam hujusmodi. Sed, ut dixi, quæ vivens pateretur, & quo ex morbo interiisset, ignoravi. Interea ne graviter feras quod pauciores fortasse quam expectares, his in Litteris Observationes Valsalvæ, & nostras produximus; plurimas in proximis habebis. Vale.

EPI-

(*f*) (*g*) (*h*) (*i*) (*k*) (*l*) apud Schenck. loc. cit. supra ad n. 19. (*m*) Act. Erud. Lips. A. 1691. M. Maj.
(*n*) Epist. 5. n. 12. (*o*) Litter. ibid. cit. (*p*) De Praxi Med. Admir. l. 1. Obs. 103. (*q*) Eph. N. C. Dec. 1. A. 3. Obs. 162
(*r*) apud Schenck. loco indicato. (*f*) n. 20. (*t*) Obs. cit. supra ad eund. n. 20. (*u*) Act. N. C. Tom. 4. Obs. 49.
(*x*) Eorund. Tom. 5. Obs. 28. (*y*) c. cit. supra ad n. 21. (*z*) apud Schenck. loc. cit. supra ad n. 19.
(*a*) Commerc. Litter. A. 1743. Hebd. 13. n. 2. (*b*) Sect. hac Sepulchr. 1. in Schol. ad Obs. 41.
(*c*) Sect. ead. Obs. 47. §. 1. & 2. & in Addit. Obs. 1. (*d*) Epist. 17. n. 10. (*e*) Sect. hac Sepulchr. Obs. 50.
(*f*) Obs. Med. 15. (*g*) Epist. 18. n. 30. & Epist. 45. n. 23. (*h*) Vid. Epist. 20. & 21.
(*i*) Vid. Sepulchret. Sect. hac 1. Obs. 47. & 1. in Addit. (*k*) Sect. ead. Obs. 46. primæ §. 11. (*l*) n. 21.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XVI.

Agitur de Refpiratione Læfa a caufis intra thoracem, & primum ab hujus, aut Pericardii Hydrope.

SEquitur, ut quæ caufæ intra thoracem quidem, fed extra pulmones fitæ, officiant Refpirationi, videamus. Earum præcipuæ, & fæpius quam aliqui putant, occurrentes aut ad aquam fpectant effufam, aut ad cordis, magnorumque vaforum dilatationes. De utroque autem genere in Sectione quidem hac I. libri II. Sepulchreti Anatomici plures hic illic invenies Obfervationes; fed de neutro Sectionem peculiarem. Mihi vero & commodius fore videtur, & utilius, fi noftras dividentes, his quidem Litteris complectamur quæ ad Thoracis Hydropem attinent, & Pericardii: quæ autem ad Cordis Aneuryfmata fpectant, & Magnæ arteriæ, eas ad Epiftolam proximam fervemus. Igitur quæ ad illum pertinent, ex Valfalva quidem funt hæ novem.

2. MULIER annos nata circiter viginti duos, cachectica, fitibunda, leviter tuffiens, & aliquid catarrhalis materiæ exfpuens, nubit. Aliquot poft nuptias diebus decumbere cogitur. Pulfus eft celer, frequens, humilis: tuffis molefta, paucis cum fputis: fitis ingens. Pedes œdemate tumebant, eoque magis, quo magis ingravefcebat morbus: quin jam facies quoque, brachia, & manus eodem tumoris genere occupabantur. Immoderati caloris fenfus in finiftra thoracis parte: interdum præcordiorum anguftiæ: refpiratio difficilis; ut augefcente morbo, erecta cervice fpirare cogeretur. Itaque intra paucos dies moritur.
VENTER paululum habuit feri, omnia autem vifcera fana, nifi quod lien æquo erat major. Uterus quoque diffectus eft, fi forte ut in recens nupta, aliquod appareret conceptionis inchoamentum. Inerant quidem veficulæ duæ, & maffa quædam informis. Sed hæc ex mucofa fiebat fubftantia, cui alia adjungebatur ejus coloris, ut non multum effet concreto fanguini abfimilis: eratque tota ab uteri parietibus omnino foluta. Contra veficulæ, quarum altera parvæ lentis, altera parvi ciceris magnitudinem æquabat, cum iis parietibus fic implicabantur, ut difficulter avelli poffent. Verum nullis inftruebantur fanguiferis vafculis, neque humor inclufus igne concrefcebat; cum ova, ideft ovariorum veficulæ, ex duplici conftantes membrana, tum manifefta habeant fanguifera vafcula, tum concrefcentem igne humorem, & albuminis faporem referentem, quemadmodum vel in hac muliere obfervatum eft. Denique Tubæ utriufque Fallopianæ in uterum ingreffus prorfus erat claufus.
Thorace aperto, pulmones inventi funt a pleura quidem omnino foluti; fed duri; ut fi propria peripneumoniæ figna præceffiffent, inflammatione laboraffe videri poffent. Erat aqua in utroque thoracis cavo ea copia, ut ejus portio in fterni fectione erupérit. Erat & in pericardio ad uncias circiter quinque. Cum utrinque fumpta, igni fuiffet impofita; illa quidem; non hæc concrevit. Polypofa concretio fuit in utroque cordis ventriculo; fed major in dextero, quæ & per vaforum oftia fe producebat, & in auricula præfertim fe amplificabat.

3. Num veficulæ muliebrium ovariorum fint ovula, non eft hic difputandi locus; multo autem minus, an maffa illa informis inchoamentum effet conceptus, quando utraque erat prorfus occlufa Tuba. Aquam in hac, & fequentibus Obfervationibus pulmones circum prementem, eoque obftantem ipforum facili explicationi, præcipue attendimus, alia quæ eodem attineant, mox in loco non neglecturi.

4. FŒMINA viginti fex circiter annorum, quæ uterum non femel tulerat, poft animi perturbationes, toto corpore leviter, abdomine magis intumefcit, difficulter, & erecta cervice refpirat, neutrum in latus laboriofe decumbit, ingens in thorace pondus percipit, maxime fitit, donec difficultate fpirandi ingravefcente, mortem obit. IN VENTRE pauca erat aqua; fed ventriculus præturgidus, & hepar magnum, adeo diaphragma furfum pellebant, ut thoracis cavea minor fieret. Cæterum lymphæ ductus turgebant in ventre, cunctaque hujus vifcera bene fe habebant, fi indurata excipias ovaria. Thorax omnino aquæ plenus; pulmones nonnihil & duri, & rubri, variifque maculis nigris diftincti, cætera fani. Dexter cordis ventriculus continebat polypofam concretionem, & circa hanc grumofum fanguinem: qui in finiftro, vafifque omnibus erat fluidus.

5. Quod Valfalva ita, ut reddidi, fcriptum reliquit, neutrum in latus laboriofe decubuiffe quæ difficulter, & erecta cervice fpiraret; aut illic negantem particulam, ut fit, per incuriam omifit, aut ad hunc modum eft accipiendus, ut dicere voluerit, nifi una difficultas fpirandi vetaret, utrumlibet in latus, ut fortaffe experiendi caufa imperaverant aliquando Medici, fine labore paulifper decumbere potuiffe, quippe nulla hinc, aut illinc, ut in thorace æque pleno utrinque, moleftia, aut dolore prohibitam. Quod autem in hac, & nonnullis aliis ejufcemodi Obfervationibus turgentes lymphæ ductus commemorat; id accidiffe, putabimus, aut ob ferum in fanguine redundans, aut ob eorum ductuum compreffiones, obftructionefve in partibus ulterioribus, tantas aliquando, ut tenues quorundam ex ipfis tunicæ diffiliant, corporifque caveas inundet aqua. Cafum habes in Sepulchreto (*a*) defcriptum adolefcentis qui fe Willifio, ac Lowero curandum tradidit. Is poft immodicas equitationes, aliafque corporis diuturnas exercitationes cum aliquandiu in finiftra thoracis parte eum fenfum habuiffet qui effe fine interna compreffione non poterat, ibi tandem fenfit difrumpi fibi quafi vas quoddam; *indeque per femihoræ fpatium in regione ifta humoris velut ab alto in pectoris fundum cadentis ftillicidium non tantum ab eo percipi, fed etiam ab adftantibus audiri potuit*, res non ita facilis explicatu iis qui inter pulmones, & thoracis parietes negant fpatii quidquam intercedere; vera tamen, ut poftmodum comprobavit humoris, in eo latere congefti, cum fluctuatio in agitatione corporis ab ipfo, ab aliifque *evidentiffime* percepta, tum eductio per immiffam a Chirurgo fiftulam primum, femper autem poftea per foramen ab natura referatum, & ab arte fervatum.

6. VIR ad quadragefimum accedens annum, multas jam hebdomadas febre lenta laboraverat. Ad eam levis fe adjunxit pedum tumor, tuffis irrita, faucium ficcitas. Anhelans, erectaque cervice refpirabat: vix pulfus percipiebantur. Ex improvifo moritur.
Dum ABDOMINIS integumenta a fubjectis mufculis fcalpello feparantur, humor exit aquofus in finiftra umbilicalis regionis parte. Sana tamen in ventre omnia, fi lienem excipias, triplo quam par effet, majorem. In Thoracis utroque cavo ferum limpidum ftagnabat: quod in vafe vitreo fervatum, poft aliquot horas, nonnulla quidem, fed disjuncta, & ad fundum vafis, demifit; nihil vero, ut ferum in thorace repertum folet, in unum conjuncti, atque innatantis oftendit. Pulmones fani, & omnino liberi, nifi quod finiftri inferior lobus per brevem, & tenuem nexum ad pleuram alligabatur. Dilatatum erat pericardium, & feri limpidi plus felibra continebat. Cor magnum, in ejufque ventriculo præfertim dextero laxa concretio polypofa: cujufmodi res fane rara eft in eorum corde, quorum in caveis aqua ftagnat. Ductus Thoracicus, & lymphæ quoque ductus in ventre adeo erant exinaniti, nullum ut eorum ufquam veftigium apparuerit.

7. Hic

(*a*) l. 2. S. 1. Schol. ad Obf. 75.

7. Hic quoque cum de polyposa in corde concretione Valsalva loqueretur, negantem particulam fortuito omisisse videri potest, eamque rem haud raram dicere voluisse, quando de his novem hydropis thoracis Observationibus vix duæ sunt, in quibus illam defuisse, adnotaverit. Quod vero lymphæ ductus vacuos animadvertit in hoc cadavere, fortasse alia hinc causa significatur quæ hydropem fecerit, ac quæ in fœmina proxima superiore. Num vero ea causa fuerit disruptio illorum ductuum, forsitan ex me quæres. Ut enim suspiceris, inducet tum eorum vacuitas, tum effusus limpidus humor, & pauca deponens, tum junioris Verneyi (*b*) observatio in ascíticis, quibus si non absimilem humorem Chirurgus educat; venter brevi iterum extumescere, & nulla fere spes vitæ esse solet. Sed num hæc necessario, an verisimiliter dumtaxat indicent eorum ductuum disruptionem, haud satis tuto in quovis casu determinari posse, censeo: in hoc autem si illorum inanitas disruptionem significaret; venter, ubi inanes sunt animadversi, ipse quoque fuisset hydropicus. Cæterum cum hydrope hoc thoracis, præter cordis magnitudinem, pericardii hydrops, ut in muliere illa recens nupta (*c*), conjunctus, in eademque pulmonum durities, qua nec altera (*d*) omnino caruit, cujus præterea septum Transversum tantopere a subjectis visceribus in thoracem urgebatur, hæc, inquam, omnia facient, ut opinor, eam gratiorem Observationem in qua nihil unde lædi respiratio potuerit, nisi thoracis hydrops, de quo præcipue agimus, proponatur, velut hæc erit quam subjicio.

8. ANUS septuaginta annorum difficulter spirat, non nisi in dorsum cubat, levi tussi catarrhalem materiam exspuit, multum sitit: pulsus aliquando vix percipitur: dexter pes œdemate nonnihil tumet. Antequam moriatur, per horæ quadrantem humorem multum, æruginosi coloris, vomitu ejicit. VENTRE aperto, intestinum Colon repertum est qua jam ventriculo suberat, deorsum ad pubem usque se inflectens, hinc vero sursum donec ad consuetam sedem rediret. Ventriculus ejusdemmodi continebat humorem, qualis per vomitum ejectus fuerat, in eoque natantem concretam ejusdem coloris materiam. Ejus portio humoris seposita, materiam quandam postridie ad fundum præcipitatam exhibuit. Portiones autem duæ reliquæ, cum alteri spiritus, quem vocant, vitrioli, alteri autem spiritus affunderetur salis ammoniaci, nullam tunc quidem mutationem ostenderunt; mox tamen prima sedimentum quoddam in fundo habuit, secunda nullum. In Thoracis cavea utraque stagnabat serum ad libras tres. Uterque pulmo ad anteriora alligabatur. In cordis ventriculo dextero mediocris erat concretio polyposa, quæ per vasorum ostia se producebat.

9. Si quæ ad vomitu redditam materiam attinent, hinc removeas, quippe alio pertinentem, & Coli intestini minus quidem frequentem situm, sed haud ita rarum tamen, & minime, quod animadvertendum, hic nocuum, & pulmonum alligationem, & concretionem illam polyposam, quæ duo, certum est, in iis quoque passim deprehensa esse, qui facile spiritum ducebant; nempe una restabit aqua in thoracem effusa, quæ illum difficilem redderet. Hoc signum, & pedum tumorem, & sitim, aut faucium siccitatem cum in tribus quoque superioribus hydropicis animadvertas; in duobus autem pulsus humilitatem, & tussim aut irritam, aut fere irritam, & cum hac quæ nihil denique, nisi catarrhalem materiam educebat, comparandam; jam potes, opinor, in illis quoque tribus quid ad thoracis spectaret hydropem, quid ad alia, cum hoc conjuncta, suspicari. Quæ tamen augere præsertim poterant spiritus difficultatem, ut cervice erecta ducendus esset. Itaque non miraberis quod anus in dorsum cubare posset; quod autem in neutrum latus, nimirum id aqua in utroque pariter cavo aggesta, sed neutrum adeo implens, efficiebat. Hoc, & aliqua eorum quæ hic attigimus, ut planius intelligas, historias attendito quæ sequuntur, & cum hac, & superioribus comparato.

10. JUVENEM mulierem tussis, sitis, respirandi difficultas cum diu vexassent, tum præcipue ultimis vitæ diebus noctu premebant. Tussiens catarrhalem interdum expuebat materiam: in sinistrum latus ob præcordiorum angustiam decumbere non poterat; itaque jacebat in dexterum. Pedes œdemate erant turgidi: facies quoque, & venter, sed hic leviter, intumuerant. Tres circiter ante mortem dies erat quasi somniculosa, tardeque respondebat: biduum ultimum pulsus penitus delitescebant. IN VENTRE effusum erat serum ad tres quatuorve libras. Hepar subpallidum, lien exiguus; cæterum utrumque sanum. Vix ullum in ventre apparuit vasorum lymphaticorum vestigium. In Thoracis ambabus caveis pulmones sani; sed in sinistra liberi, in dextera pleuræ tenaciter adhærentes: rursus in illa paucum serum; in hac vero quidquid loci inter pleuram, & pulmones relinquebatur, flavo erat sero oppletum. In cordis ventriculis sanguis fluidus, sine ullo polyposæ concretionis indicio. In Capite denique sanum cerebrum, nisi quod Laterales ventriculi serum continebant, idque levi sanguinis tinctura infectum. Hoc igni impositum, crassa materia ad vasis fundum demissa, ipsum totum in auras abiit. Quod autem serum in ventre, & in cavo item thoracis dextero fuisse, diximus, turbidum primum ab igne est factum, deinde sensim hoc quidem totum, illud autem fere totum, relicta in fundo nonnihil glutinosa pellicula, avolavit.

11. Omisso quod ad soporosam affectionem attinet, alibi a nobis tractatam, cujus hic causam serum; nec mirum in tali corpore; in cerebro quoque novissime effusum fuisse, vides: atque adeo omissis quæ ad cætera pertinent signa, a te facile cum superioribus conferenda, & eadem invenienda; duo quæ spectant ad difficilem respirationem non omittemus. Alterum, quod mulier in sinistrum latus cubare non poterat, quippe quo, dextero penitus aquæ pleno, potissimum respirabat; itaque si dexteri aqua mediastino incumbens, hoc in sinistrum thoracis cavum urgeret; jam per se non omnino sero vacuum, & dextero alioquin semper minus; angustiæ præcordiorum ob magis impeditam respirationem vexabant. Alterum, quod hæc noctu præsertim erat difficilior. Id vero si esset signum hydropis thoracis, ut nostri loquuntur, pathognomonicum; mirari deberes magis, in tot aliis seu Valsalvæ, seu nostris Observationibus deesse, quam in hac una memorari. Qui tamen illud docuerint, plures acervatim nominari videbis a Cl. Reimanno (*e*), & egregios quidem Medicos. Primus autem ex iis fuit Carolus Piso, ut Sepulchretum ipsum (*f*) monstrabit, qui, & post eum alii id Observationibus comprobarunt suis, ibidem relatis (*g*). Nec vero negari potest, si ad cætera indicia hoc quoque accesserit, ut hominem a primo somno repente excitet gravior spirandi difficultas, veram sæpe esse conjecturam, thoracis hydrope laborare, sive quod a lecti calore sanguis turgens satis spatii ad transeundum per pulmones aqua compressos, ut Willisius (*h*) indicat, non inveniat, sive ob aliam potius causam; neque enim sola aqua est quæ pulmones possit comprimere, aut sanguifera per ipsos vasa contrahere: quanquam veri simile est, rem, si generatim accipias, bene Willisium explicasse, cum in morbis quoque aliis idem fere accidere, adnotaverit laudatus Reimannus (*i*), quibus in morbis animadverto pulmones premi, & sanguinis per eos vias constringi, aut impediri potuisse, ut hic a lecti calore non secus atque a corporis exercitatione turgens, pulmones, in eo præsertim corporis situ, permeare non valuerit. Quod si causa premens, aut constringens, vel si arctandæ in pulmonibus viæ, vel denique si transiturus sanguis, si hæc, inquam, omnia, aut pleraque non ita se habeant, ut id sequi debeat; non modo in iis morbis, sed neque in thoracis hydrope cubans æger primis somni horis ab ingruente suffocationis periculo excitabitur. Itaque intelligis, recte Cl. Helwichium (*k*) monuisse, ex eo quod æger non sic excitetur, minime consequi hydrope thoracis non laborare: & sane ad Observationes quas ipse indicat aliæ addi possunt, inprimisque Nobilis Adolescentulæ (*l*) cui *somnus prolixus* erat, & *in multam lucem productus*, & Senatoris Poloni (*m*) cui *nulla erat somni cum periculo suffocationis interruptio*,

(*b*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1703. (*c*) n. 2. (*d*) n. 4. (*e*) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 170.
(*f*) l. 2. S. 1. Schol. ad. Obs. 137. (*g*) ead. S. Obs. 81. 82. (*h*) Ibid. Schol. ad Obs. 76. (*i*) Obs. 170. cit.
(*k*) Eph. N. C. Cent. 10. Obs. 32. (*l*) Sepulchr. l. 2. S. 2. Obs. 3. in Schol. (*m*) Commerc. Litter. A. 1733. Hebd. 11. n. 2.

ptio, & plurimum tamen aquæ in utriuſque thorace repertum eſt. Intelligis quoque, cum idem Helwichius (*n*) viciſſim non dubitavit, quibus illiuſmodi interruptio ſit, hos vero thoracis hydrope laborare, intelligis, inquam, plus videri quam æquum ſit, tribuiſſe permultis quidem, ut ſupra indicatum eſt, Obſervationibus, quas & ſua ipſe confirmat habita in quadam Matrona, & aliorum in altera, & tu aliis confirmare potes, iiſque nominatim quas in Tinctore habuit Valliſnerii noſtri Patruus (*o*), & in viro quodam Illuſtris Buchnerus (*p*); ſed quæ tamen, ut veræ ſunt, ita non faciunt, quin illæ pariter veræ ſint quas oppoſuit Reimannus, eaque præſertim quæ Medicum exercitatiſſimum Jo. Jacobum Vicarium (*q*) eo adduxerat, ut ob iſtud in primis ſignum, *jurare ſe poſſe*, crederet, *infallibiliter ægrum hydrope pectoris laborare*, cujus mortui aperto thorace cum in dextero, ſiniſtroque hujus cavo *nec drachmam unam aquæ, aut ſeri inveniret*; nunquam ſatis laudanda ingenuitate mirabundus exclamavit, *quam fallacia ſunt ſubinde diagnoſtica*! Non me fugit, quam exceptionem poſtea excogitaverit, ſignum videlicet illud non valere, niſi pedes poſt ipſum, non ante ipſum intumuerint, nec quam ingenioſe ſtuduerint alii huic, cæteriſque objectis a Reimanno Obſervationibus occurrere. Sed neque exceptionem illam eſſe video qui ſequatur, nec mihi animus, nec opus eſt meas facere alienas lites, eam exceptionem, aut alias, atque alias examinando, cum vel ipſe, etiamſi non examinatæ accipiantur, exceptionum iſtarum numerus ſatis oſtendat, quam ſæpe, & quam facile illud de quo loquimur, ſignum, aut, ſi mavis, ejus ſimilitudo poſſit etiam bonos Medicos decipere, ut in morbis pulmonum, cordis, arteriæ Magnæ, pericardii, & in ſpaſmodicis ſuffocationibus quas non ſemel vidi eadem exacte hora, non modo intra non breve ſpatium unius, aut duarum, aut trium a primo ſomno horarum, recurrere, non jam hos morbos, ſed aquam in alterutro, aut utroque thoracis cavo eſſe, putent. Quamobrem neque hoc ſignum erit per ſe, & ſine crebra hæſitatione, morbi hujus maxime proprium, cum in aliis quoque interdum appareat, cumque haud raro, ut vel noſtræ, & Valſalvæ confirmant Obſervationes, in iis defuerit, in quibus poſt mortem hunc morbum fuiſſe, perſpectum eſt. Non erit tamen contemnendum, ſi ad alia, ut dixi, ſe adjunxerit, quibus potiſſimum aqua in thorace aggeſta plerumque ſolet ſignificari.

12. MULIER annorum ſeptuaginta, temperamenti ſanguinei, pinguis, dum filio pleuritico aſſidue inſerviret, pleuritide & ipſa correpta, multos poſt dies ab hac libera evaſit ſine ulla materiæ expectoratione. Sed pleuritidi continuo ſucceſſit in ſiniſtra thoracis parte ſenſus ingentis oppreſſionis; ut in lecto ſpirare non poſſet, niſi in dexterum cubaret latus. Catarrhalem exſpuebat materiam, valde ſitiebat, tumidos artus inferiores habebat. Ad hæc, quatuor poſt menſibus, immanis acceſſit diarrhœa, quæ crebrius in dies urgens, tres menſes perſtitit. Toto hoc temporis ſpatio febris certa periodo, cum frigore, calore, & dolore capitis recurrebat; pulſus autem erat durus, & celer. His omnibus perſtantibus, ſeptimo ab ineunte morbo exacto menſe, interiit. VENTRE aperto, jecur ſubcinereo colore, cætera ſanum: ſana quoque reliqua inventa ſunt viſcera, niſi quod in pancreate erat quædam arteria ad oſſeam duritiem perducta, cujus initio ſanguis ipſe concretus, deinde ſola ſanguinis fibroſa ſubſtantia denſata continebatur. In Thoracis cavo dextero nullum prorſus vitium. Siniſtrum vero aquæ plenum in qua filamenta quaſi quædam natabant. Pulmo autem in ea aqua illæſus, nonnihil dumtaxat flaccidus. In cordis ventriculo dextero magna concretio polypoſa, quæ inde ſe in venam Cavam extendebat.

13. Ne pleuritidi ſucceſſiſſe empyema, credas, cum cætera oſtendunt, tum aqua plurima cum ejuſdemmodi filamentis a gravibus thoracis inflammationibus in hoc reperiri ſolita confirmabit, ubi de iis inflammationibus agemus. Sanguinis autem fibroſam ſubſtantiam in arteria aliqua coercitam, ut in iſta oſſea fuerat, denſari adeo, ut viam denique ſanguini intercludat qui a tergo ſequitur, nempe illud eſt quod annis ſuperioribus docuit Cl. Chirurgus Petitus (*r*). Quod vero contra atque in fœmina de qua paulo ante dictum eſt (*ſ*), & plerumque fieri ſolet, non in illud mulier cubaret latus quod aqua erat plenum, forſitan cauſa quærenda eſt; ſi non in mediaſtino quod incumbenti aquæ hic fortaſſe magis reſiſteret; in latere ipſo oppoſito, quod cum prorſus eſſet vacuum ſero, ferre illam poſſet, ab incumbente aqua factam, ſui cavi diminutionem, quam non poterat in priore fœmina, quippe & ipſum aqua ſua impeditum aliqua ex parte.

14. MULIER quinquagenaria, corpore mediocri, colore pallido, cum annum ipſum dyſpnea laboraſſet, aucto tandem morbo in Bononienſe Noſocomium excepta eſt S. Mariæ de Vita. Reſpiratio erat maxime laborioſa, ſitis ingens, pulſus mediocriter celer, & parvus: quo in dies magis deficiente, ægra interiit.

VENTRIS viſcera omnia egregie ſe habebant.

In Thoracis quoque ſiniſtro cavo ſanus erat pulmo, & undique a coſtis ſolutus; ſed in ſeſquilibra ſubſalſæ aquæ natabat. Pulmo autem dexter arcte adeo pleuræ adhærebat, ut unum continuatum corpus cum hac efficeret: itaque nihil aquæ ab hac parte conſpectum eſt; niſi quod ex infimo pulmone, dum cultro a pleura divideretur, lacerato, nonnihil emanavit ſeri. In corde tres polypoſæ concretiones, denſatum mucum colore, & habitu referentes; in venis autem craſſus, & viſcidus ſanguis inventus eſt.

15. Quid fuiſſe dicemus cauſæ, cur paucum adeo ſerum; ſi cum ſuperioribus hiſtoriis conferas; idque in altera dumtaxat thoracis cavea, maxime laborioſam reſpirationem efficeret? An quod ſalinis imbutum particulis, pulmonum non tam copia premeret, quam aculeis quaſi quibuſdam ſubinde irritando, conſtringeret? Hoc noſti Albertinum (*t*) ſuis fretum obſervationibus docuiſſe, & per ejuſmodi ſalium irritamenta difficilem explicaſſe reſpirationem ab effuſo ſero *non adeo multo*, ſed eo *turbido, ac intenſe flavo*. Tale quidem in propoſita diſſectione non deſcribitur; ſed tamen, id quod in aliis non adnotatur, *ſubſalſum* dicitur.

Expectas fortaſſe, ut huc addam tam arctam illam alterius pulmonis, & pleuræ cohæſionem. Sed quantæ ſint lites de noxia, an innoxia cohæſione hac, vel uno inſpecto Sepulchreto ſcire potes. Inde enim Hippocrates, ſeu mavis antiquus Auctor II. libri *de Morbis* (*u*) eam, Salio interprete, *pulmonis ad latus prolapſum* vocavit, indeque laborioſam reſpirationem deduxit: nec ſolum ex vulnere, etiam a Chirurgis ad pus educendum, inflicto, ſed ab interna quoque cauſa oriri dicitur & ibi, & in libro *de Locis*, ubi diſerte pulmonem reſiccatum lateri *adhæreſcere* humido, ſcriptum eſt, & ſiccam pleuritidem facere, quod etſi quadantenus invertit, idem tamen Boerhaavius (*x*) docuit, cum qua *ſedes fuit pleuritidis*, ibi, ait, *pleuram, imperſpirabilem redditam, pulmoni ejus lateris adhærere*. Porro Hippocratem ſecuti ſunt alii, hanc quidem adhæſionem aliter explicantes, id eſt *viſcido* ægrorum pulmonum ſero *tranſudante*, & *glutinis vicem præbente* in *pectoris, ob interceptum ſpiritum, quiete & compreſſione* (*y*), aut *quando pulmones in magnam excreſcunt molem, ob catarrhoſam materiam imbibitam, & ita vix moventur* (*z*); ſed tamen ab ea cohæſione, in mortuis deprehenſa, difficilem qua vivi urgebantur, ſpirationem repetentes. Contra alii hanc inde repeti poſſe, negant, non ſuas tantum, ſed adverſantium quoque obſervationes proferentes; quando idem qui modo cauſam aſthmatis multorum annorum in ſumma pulmonum cum coſtis cohæſione inveniſſe ſe, dixerat (*a*), continuo fatetur, *ſimili modo annexos fuiſſe pulmones* in eo qui *egregius tamen curſor fuerat*, itaque *ejuſmodi adhæſionem ex neceſſitate aſthma non inveh**ere***. Huic vero tot conſimiles ſunt obſervationes & aliorum, & noſtræ, ut brevitati in re pervulgata conſulendum putemus. Quin pulmones undique non coſtis

(*n*) cit. Obſ. 32. (*o*) Eph. N. C. Cent. 8. Obſ. 74. (*p*) Eorund. Act. Tom. 6. Obſ. 50. (*q*) Eorund. Cent. 1. Obſ. 3. in Schol.
(*r*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1731. (*ſ*) n. 10. (*t*) Comment. de Bonon. Sc. Inſt. Tom. 1. in Opuſc.
(*u*) Vid. Sepulchr. l. 2. S. 1. in Schol. ad Obſ. 67. (*x*) Prælect. ad Inſtit. §. 606. (*y*) Sepulchr. S. cit. Schol. ad Obſ. 63.
(*z*) Sect. ead. Obſ. 64. §. 9. (*a*) Ibid. §. 8.

coſtis ſolum, ſed & diaphragmati, & mediaſtino arctiſſime annexi, nulla aliquando prævia difficultate ſpirandi, inveniuntur, ut in Additamentis ad Sepulchretum (*b*) Obſervatio, quæ Diemerbroeckii (*c*) eſt, monſtrabit XXIV. Minus autem amplæ cohæſiones, quales in eadem proferuntur, tot, & tam ſæpe ſuperioribus etiam Anatomicis ſe obtulerunt, ut aliquot eorum ex inſtituto naturæ, hominique utiles eſſe, cenſuerint (*d*).

16. In hac tanta diſſenſione ſummorum Virorum, non eſt facilis conciliatio. Nam quod ab nonnullis propoſitum vides (*e*), ſi laxa, & rara ſit adhæſio, reſpirationi non obſtare; obſtare autem, ſi arctior, & ubique ſit, aut ad amplos tractus; id vero minime reſpondet obſervationibus quæ paulo ante ſunt indicatæ. Nec quod rationi eorum qui obſtare, negant propterea quia pulmones utique debent *in inſpiratione, pectoris dilatati motum* ſequi, *cumque eo in exſpiratione coarctari* (*f*), altera a Magno Viro quaſi objecta ratio eſt in *lata accretione pulmonum cum pleura* hos *dilatato pectore non poſſe* tamen *deſcendere, neque diaphragma ſequi*; hinc poteſt aliquis conciliationem comminiſci, affirmando reſpirationem lædi ab adhæſione pulmonum tantummodo ad coſtas, non vero ad coſtas ſimul, & ad diaphragma; non, inquam, comminiſci id poteſt. Namque; ut alia omittam; in aliqua memoratarum Obſervationum vidiſti, cohæſionem fuiſſe cum coſtis dumtaxat, illæſa reſpiratione: cui ſimiles invenies multas, duaſque præſertim Cl. Hahnii (*g*), & quæ olim, ſimiliter a Piccolhomino (*h*) in familiari ſuo habita eſt, *pulmonis totius tenaciſſime adhæreſcentis undique coſtis omnibus, cum tamen in eo nulla fuiſſet reſpirandi difficultas*. Quid ergo eſt? Illud certe a me negari non poteſt quod promiſcue in cadaveribus virorum, & mulierum, cujuſquemodi morbo abſumptorum, diſſecandis plerumque invenio, & quod omnes vident fere quotannis, cum in Theatro viſcera thoracis ſuis in ſedibus oſtendimus, pulmones plus minus ad hujus parietes annexos eſſe; ut cum Diemerbroeckius (*i*) ſcripſerit, id *fere tertiæ hominum parti* commune eſſe, Tulpius (*k*) autem, *pulmonem paucis corporibus eſſe omnino liberum;* ad hujus aliquanto propius, quam ad illius, obſervationes meas fatear; univerſe ſumptas accedere. Num ergo paucis dumtaxat hominibus facilem eſſe reſpirationem, dicemus? ego ne id quidem fortaſſe dixero, quod dicunt aliqui, *faciliorem*, cum in adultioribus fere perpetuo hanc agnoverint adhæſionem reperiri. Nec tamen propterea cum illis facio qui a natura id eſſe, cenſuerunt, probe memor, vix in aliquo de tot fœtibus, a me diſſectis, connexionem ejuſmodi aliquam animadvertiſſe (quanquam *cum ea quempiam naſci*, non videtur credidiſſe Diemerbroeckius (*l*)) nec minus conſcius, tam rare in cæteris quæ ſtructura propius ad nos accedunt, animalibus eam inveniri, ut ſiquando paulo amplior occurrat, illa *de morbo ſuſpecta ſint*. Verum ut a natura non eſt; ſic neque, ut idem Diemerbroeckius putabat, vix unquam niſi a morbo eſt, puta *pleuritide, peripneumonia, aliove ſimili, cum exulceratione morbo;* neque enim credibile eſt, & ſæpe verum non eſſe, ſcimus, ſi paucos excipias, homines omnes reliquos ejuſmodi mala eſſe perpeſſos: ſed multo probabilior conjectura eſt quam ad me olim ſcripſiſſe memini Cel. Vernojum, quod ſolis, & prope omnibus hominibus, nec eorum tamen fœtibus commune ſit, id ab ridendi actione fortaſſe oriri, quæ illis ſolis, poſtquam ſunt nati, communis eſt. Cæterum unde unde ſit quod (ſepoſitis iis in quibus id a morbo effici potuiſſe, non eſt negandum) unde unde, inquam, in aliis ſit quod plerumque eſſe, certum eſt, qua autem potiſſimum parte, & quatenus, incertum; ut recte hinc Columbus noſter (*m*) admonuit, *poſſe quempiam vulnere thoracem perforante laborare, neque tamen ſpirare vulnus cerni*, ita prudenter hac etiam de cauſa Chirurgi faciunt, qui pleuræ perforationem digito potius perficiunt, quam ferro. Sed ad illud tandem ut redeam quod expectas; cum ab inventa adhæſione pulmonum reſpirationis prægreſſa læſio repetita eſt, vehementer ſuſpicor, aut cauſam aliam aliquam de tot quæ eam lædere profecto poſſunt, minus animadverſam fuiſſe, aut ſi nulla revera alia uſquam fuit, in ipſa illa pulmonis facie quæ pleuræ annexa erat, deliteſcere potuiſſe, ut puta criſpaturam aliquam, expedito humorum curſui hactenus obſtantem, ut irritari propterea nervi poſſent, & intima pulmonum officia turbare: quod; ſi aliam in aliis & humorum naturam, & nervorum diſpoſitionem conſideres; fortaſſe aut non prorſus diſplicebit, aut ad alia quæ tibi magis, atque adeo mihi ſatisfaciant, excogitanda in re difficillima excitabit.

17. VIRGO annorum quindecim, acuta febre, & diro præſertim dolore capitis; nam mitia cætera erant ſymptomata; torquebatur. Febris circa diem decimum videtur remittere. Verum paucis poſt diebus ad hanc accedunt magna ſitis, laborioſa reſpiratio, in ſiniſtra thoracis parte dolor. His duobus ultimis ingraveſcentibus, intra dies non multos, lingua, & mente libera, præter aſſidentium expectationem decedit. THORACE aperto, pulmones quidem ſani; at ſiniſtrum illius cavum ſero plenum invenitur non valde abſimili urinæ jumentorum, in quo concretiones quædam natabant albumen referentes. In dextero quoque cavo ſerum, at perpaucum fuit. Sed in pericardio ea copia, ut totum oppleret, craſſius autem eo quod in thorace conſpectum fuerat: & cum exterior cordis facies leviter eſſet eroſa; fortaſſe ab eodem ſero id factum fuiſſe, conjici poterat. Polypoſæ in cordis ventriculis concretiones denſatum mucum quodammodo referebant: major autem erat quæ in ventriculo ſiniſtro.

18. Quod febris ejuſcemodi ſe remittere viſa fuerit ſine ulla ejus materiæ, quæ ipſam faciebat, excretione, vehementer ſuſpectum erat: & ſane hæc in thoracis, & pericardii cava ſe effuderat, ea acrimonia prædita, quam dirus capitis primum, mox partis ſiniſtræ thoracis dolor indicabat, confirmavit autem eroſio cordis. Cum vero a capite ad thoracem & cor divertiſſet; non mirum, ſi lingua, & mens liberæ ad extremum fuerunt, & ſi mors citius advenit, quam in hydrope ſoleat, & aſſidentes expectarent: quanquam hydropes *ex acutis morbis oborti*, ut in *Prænotionibus* (*n*) habemus, *omnes mali ſunt. Neque enim a febre liberant, & valde doloroſi ſunt, ac lethales*. Quod vero concretiones illas in ſero effuſo Valſalva albumini aſſimilavit, de ovi albumine accipiendum eſt in calida denſato, quemadmodum in alia declarat Obſervatione (*o*). Noviſſime quod ad pericardii hydropem attinet, in nonnullis quoque hiſtoriis ſupra commemoratum, ſeorſum mox videbimus, ubi alterius Virginis morbum, & diſſectionem propoſuerimus.

19. VIRGO annos nata circiter viginti duos non niſi erecta cervice ſpirare poteſt, multum ſitit, & tuſſit, ſputumque ejicit quaſi purulentum; interdum & ſanguine tinctum, febricitat, facie intumeſcit, tandem moritur. IN VENTRE aquæ libræ aliquot ſtagnabant; ejus tamen viſcera omnia illæſa. Thoracis cavum dexterum plenum erat ſero: cujus minor copia in ſiniſtro fuit. Pulmonum ſubſtantia nullam oſtendit læſionem: quibuſdam ſolum in locis nonnihil rubebat; in aliis albebat. Pericardium totum aqua oppletum. In cordis ventriculis nihil, niſi ſanguis fluidus.

20. Satis de Thoracis Hydrope, & de pleriſque ejus indiciis, quantum ad Valſalvæ Obſervationes attinet, ſupra dictum eſt, ut minus in hac, ſicut in ſuperiore quoque hiſtoria fecimus, de illo nobis dicendum eſſe, cenſeamus, præſertim cum alia, præter ipſum, incommoda adjuncta fuerint: quanquam in hac Virgine ſputum non videtur fuiſſe revera purulentum, & quod nonnunquam ſanguine inficeretur, id facile eſt effectus fortuitus gravioris tuſſis exiſtimandum. Potius de Pericardii Hydrope, ut ſemel, atque iterum polliciti ſumus, hic aliqua ſunt adjicienda. Freindius (*p*) inter ea quæ Avenzoaris propria ſunt, & peculiaria, illud ponit quod de hoc hydrope loquatur, addatque; „ſe tamen eum nunquam vidiſſe „, & Galenum „ ipſum ne verbum quidem habere de eodem. „, Æquum autem eſt ſic dictum accipere, quaſi nec Galenus in

(*b*) Sect. cit. (*c*) Anat. l. 2. c. non 12. ſed 13. (*d*) Vid. Schol. ad illam Obſ. 24. & ad ſuper. Obſ. 64. §. ult. & ad 65.
(*e*) in iiſd. Schol. (*f*) Vid. Schol. 3. ad Obſ. 32. in Addit. (*g*) Act. N. C. Tom 7. Obſ. 13. (*h*) l. 4. Anat. Præl. Lect. 8.
(*i*) Ob. 24. cit. in fin. n. 15. (*k*) Vid. Schol. ad Obſ. 65. cit. ad eund. n. (*l*) Vid. Schol. ad cit. Obſ. 24.
(*m*) Vid. Schol. ad §. 9. Obſ. 64. cit. ad n. 15. (*n*) n. 8. (*o*) Epiſt. 20. n. 36. (*p*) Hiſt. de la Medec. P. 2.

in homine unquam vidiſſet; quando alioquin nihil magis inter hujus aſſeclas eſt vulgatum, quam quod libro V. ſcripſit *de Locis Affectis* (*q*): *palpitationem videlicet cordis aut per ſe evenire, aut cum ſignificatione quadam, quod in humore cor ipſum moveatur: neque enim mirum videri debere, tantam humoris multitudinem cumulari aliquando in ambiente cor tunica, ut ipſum, ne attollatur impedire poſſit*; cum, ſicuti pergit dicere, & plurimum ibi humorem viderit in diſſectis animalibus, & hydatidem in ſimia, & in gallo ſcirrhoſum tumorem; *unde*, concludit, *veriſimilem conjecturam elici, homines etiam ſimilibus poſſe affectibus infeſtari*. Galenum igitur non modo de hoc morbo non prorſus ſiluiſſe, verum & ſagaciter hunc conjeciſſe, manifeſtum eſt, quin etiam notam aliquam ad ipſum dignoſcendum, & quandam rationem qua oriri poſſit, nempe ex ruptis intra pericardium hydatidibus, mihi quidem, ut poſtea oſtendam (*r*), videtur indicaviſſe. Pari autem æquitate ſi cum recenti Medico, alioquin docto, uti non potes, cui neſcio quomodo exciderit, hydropem pericardii *in artificum magis inventis, quam naturæ operibus quærendum eſſe*, at certe cum altero egregio, & ſupra a nobis laudato Viro agendum eſt, qui *Hydropem Pericardii affectum rariſſimum* eſſe, dumtaxat pronunciavit. Sic enim intelligemus, quaſi dixiſſet, rariſſimum eſſe per ſe ſolum; non cum aliis thoracis morbis conjunctum. Cum his enim, ut plures alii, ita nos quoque ſæpiſſime vidimus; ſolum autem, quod nunc meminerimus, nunquam. Quare & difficillimum eſt peculiaria ejus ſigna decernere, & diligentius ſunt ejus obſervationes, ſiquando ſolus inventus eſt, attendendæ velut hæc ex Valſalva noſtro.

21. VIR quidam, cui ab aliquo jam tempore pedes œdemate tumebant, levi corripitur febricula: reſpiratio difficilis fit, in dieſque difficilior, ut erecta cervice ſpirare cogatur: tuſſit, catarrhalem exſpuit materiam, plurimum ſitit. Denique moritur. CADAVERE diſſecto, pericardium aqua plenum invenitur.

22. Nunc vero te plurimum mirari, ſcio, nullum in ſolo pericardii hydrope ſignum legentem quod ſupra non legeris in eodem cum hydrope thoracis conjuncto, imo & in hydrope thoracis a pericardii hydrope ſejuncto. Quo magis credes, verum ſcripſiſſe Cl. Grætzium in Diſputatione (*ſ*) quam, Præſide Hoffmanno, edidit, cum diſerte negavit, ſe *pene ulla deprehendere ſigna quibus hos* duos hydropes *diſtinguere rite poſſit etiam exercitatiſſimus Medicus*. Hæc tamen continuo ſubjicit; *niſi forſan lipothymias frequentiores, ſpirandi vero difficultatem mitiorem in hydrope pericardii, quam thoracis eſſe, quis dixerit, prætereaque ægrum pericardii hydrope affectum fluctuationes aquarum, de latere in latus ſe ſe convertendo, adeo diſtincte, ac quidem alias in hydrope thoracis fieri aſſolet, non ſentire obſervet. Solent tamen*, inquit, inter initia hydropis pericardii *plerumque cachexia laborare pituitoſa, vel ſcorbutica, ſtipata faciei plumbeo colore, pallida viſcidaque urina, obſtructionibus viſcerum variis, functionum corporis inertia, virium languore*: creſcente autem morbo, *pulſus valde diminuitur, urina pallida, tenuis, pauca, frequentes interdum lipothymiæ, pondus cor aggravans, & conſtringens ſentitur, reſpiratio paulo exiſtit difficilior, febris lenta cum ſiti haud raro ſupervenit*, atque alia quæ omittit, *truculenta*; ut morbus ab initio *clanculum* aggrediens, & *ſucceſſive ſenſimque irruens* in eam demum quæ dicta eſt, *ſymptomatum acerbitatem* erumpat. Quæ omnia recenſui, ut conferas cum hiſtoriis non modo allatis a nobis, aut afferendis, ſed ab aliis quoque propoſitis, atque adeo cum ea (*t*) quæ ipſi Grætzio occaſionem præbuit illam Diſputationem ſcribendi. Etſi pericardium adeo extenſum, ut *totum*; ſic enim ait; *thoracis cavum repleret*, ab aqua fuerat ejuſcemodi, quæ univerſam cordis extimam faciem exederat, thoracis autem cavum erat propterea omni ſero vacuum; de ſignis tamen hæc tantum legimus; ægrum *pondus gravativum in imo pectoris ſentientem, cæteriſque ſymptomatibus hydropem thoracis innuentibus diu vexatum*, tandem obiiſſe quaſi *hydrope thoracis, ut judicabatur*, confectum. Quod ſi ab ea diſcedis Obſervatione, & Sepulchretum adis, in quo plures ſunt aliæ deſcriptæ, ſive eas inſpicias in quibus alia quoque mala, & nominatim ſimilis cordis exeſio cum magno pericardii hydrope proponitur, ut LXXXVI. primæ in hoc II. libro Sectionis; urinam quidem fuiſſe, leges *paucam*, ſed *turbidam*, & *ſanguinem ſcorbuticum*; at miſſis aliis quæ alio evidenter attinebant, ut dolore ſiniſtri hypochondrii, unum reſtabit *aſthma*, quod & ex parte alio pertinebat, *violentiſſimum*; ſive eas quæras in quibus nihil niſi pericardium memoratur *plenum aquis*, aut *immanem in tumorem elatum, pluribus libris aquæ diſtentum*; pro ſignis omnibus hæc invenies, *cor vehementer palpitaſſe*, aut ægrum *jampridem palpitatione laboraſſe, & ſpirandi difficultate*, ut in §. 10. & 4. Obſervationis XXI. Sectionis VIII. in quam Sectionem, quippe ad Cordis Palpitationem ſpectantem, vel plures quam in eam I. relatæ ſunt hydropis hujus hiſtoriæ.

23. Quoniam ad ſignum ventum eſt, Galeni, ut ſupra (*u*) diximus conjectura indicatum; de eo, & de altero, ſimul tradito, *quadam* videlicet *ſignificatione, quod* in *humore cor ipſum moveatur*; an res ſæpius illi reſpondeat conjecturæ, videndum eſt. Noſter quidem Saxonia, ut in Sepulchreto (*x*) videbis, cordis ex hoc morbo palpitantis cum ſigna diceret pulſus molliores, ſpirationem frequentem, nullam ſitim, oculos concavos, tum *ſentire* ægros inprimis, tradidit, *cor in aqua quaſi natare*, idque referre ſolitum ſibi Patricium Venetum, qui *in pericardio aquæ magna copia, id quod ſectio oſtendit, laborabat*. Reimannus autem (*y*) etſi ex alio pariter noſtrorum Profeſſorum ſciebat, ſenſum in quodam Sene eundem fuiſſe; paucos eſſe, ait, homines ſenſus tam exquiſiti: & ſane in tot aliis, non dico ratiocinationibus (*z*), ſed Obſervationibus memorari, non videmus: Palpitationem autem in hoc affectu interdum deeſſe, productis oſtendit hiſtoriis. Quibus (ne forte perraras putes) noli oblivìſci tum ſupra a nobis deſcriptas accenſere, tum infra deſcribendas, aliaſque, præſertim in Sepulchretum quoque (*a*) relatas ex Diemerbroeckio, negante in ullo omnium, quos ſecuit hydrope hoc etiam non mediocriter affectos, *ullam omnino cordis palpitationem* fuiſſe, ſed contra aſſeverante, *pulſum languidum, ac rariorem inveniſſe*; palpitationem autem *excitari potius a quovis liquore, etſi pauco, dummodo* .... aliqua *vellicante qualitate cor infeſtare poſſit*. Et aſſeclas quidem habet Diemerbroeckius ex recentioribus plures, ex quibus ut hoc probant omnes, ita illud aliqui confirmant propterea quia magna diuturnaque copia undique alluentis aquæ fibrarum cordis tonum & robur infringi potius, minuique, non dubitant. Verum & Obſervationes ſunt cordis in hoc hydrope non vellicati modo, ſed & exeſi, in quibus nulla palpitationis fit mentio, qualem produximus ſupra (*b*), qualeſque, imo ſpectabiliores in Cæſareæ Academiæ Centuria III. & IV. (*c*) & in Sepulchreto ipſo (*d*) reperies, præter eam quæ ſupra (*e*) indicata eſt: in quibus ſi forte eroſionem ſpecie magis, quam re, fuiſſe, ſuſpiceris; at vellicationem ſaltem, moleſtiamve a circum hærente materia cordi haud defuiſſe, fatearis. Innumeræ autem Obſervationes ſunt; quod ignorat nemo; in quibus cum pericardium aqua careret, longe alios, varioſque morbos comitata erat cordis palpitatio. Cujus rei meminiſſe oportet quandocunque hoc ſymptoma cum pericardii hydrope conjunctum legitur. Legitur autem perſæpe. Nam; ut aliis non utamur exemplis, niſi quæ in voluminibus proſtant laudatæ Cæſareæ Academiæ, neque in Sepulchretum referri potuerunt; quinquies (*f*) id invenies adnotatum. Sed quinquies pariter invenies, ſimul aut Aortam arteriam

(*q*) c. 2. (*r*) n. 33. (*ſ*) de Hydr. Pericard. §. 4. (*t*) in Procemio, & §. 3. ejus Diſput. (*u*) n. 20.
(*x*) l. 2. S. 8. Obſ. 29. (*y*) Act. N. C. Tom. 1. Obſ. 170. (*z*) ut Sepulchr. cit. S. 8. in Schol. ad Obſ. 21. §. 4.
(*a*) Sect. ead. 8. Obſ. 22. (*b*) n. 17. (*c*) Obſ. 141. (*d*) l. 2. S. 2. Obſ. 3. cum Schol. (*e*) n. 22.
(*f*) Dec. 3. A. 5. Obſ. 154. Cent. 6. Obſ. 51. Act. Tom. 1. Obſ. 170. Tom. 2. Obſ. 7. Tom. 6. Obſ. 143.

teriam prope cor, aut venæ Cavæ ad hoc valvulas oſſeas factas, aut cor etiam ipſum æquo majori, imo nonnunquam ſtupenda magnitudine, aut pinguedine præter eam qua vix unquam caret, onuſtum adeo, ut auriculæ, ipſumque totum nil niſi magnum pinguedinis acervum primo aſpectu referrent, aut ſcirrhoſos, peſſimeque affectos pulmones, aut denique, nec id raro, hydropem thoracis cum pericardii hydrope conjunctum: thoracis autem hydropem, non modo illa alia quæ dicta ſunt, vitia, interdum adjunctam poſſe habere palpitationem, ex Obſervationibus aliis conſtat, quibus & eam addas licet quæ in iiſdem eſt voluminibus (*g*). At enim ſunt, inquies, exempla quoque, unde liqueat, palpitationes a pericardii hydrope proveniſſe; neque enim vel in Sepulchreto deſunt in quibus illæ cum hoc uno morbo conjunctæ memorantur, quemadmodum ſupra (*h*) agnitum eſt, & certe qui poſt has controverſias ſcripſit Medicus graviſſimus Boerhaavius (*i*) diſerte confirmavit, *ab hydrope pericardii, cordis miras palpitationes fieri*. Quid ergo eſt? Vera omnes obſervaſſe credendi ſunt; ſed alii in aliter diſpoſitis hominibus, alioque morbi tempore: itaque ſicuti ne hoc quidem ſignum pro inſeparabili, & omnino proprio eſt habendum, ita non contemnendum eſt, eoque minus, quo magis cum aliis conjunctum fuerit in hoc hydrope ſæpe adnotatis.

24. Qua autem ratione; ut illuc revertar; ab hydrope thoracis hunc diſtinguemus? Quam Grætzius indicarit, vidiſti (*k*); nunc accipe quam Reimannus (*l*). *Adeſt hic etiam*, inquit, *reſpirationis* difficultas, *præſertim a motu fortiori, vel aſcenſu acclivium, ea tamen cum differentia, ut oppreſſio reſpirationis magis ſit anxia, quam ſonora, adſunt lipothymiæ frequentes, tuſſicula ſicca, & magis fere quam in pectoris aſcite, lentaque corporis, ſine cauſa manifeſta, contabeſcentia*: quam etiam poſuit Carolus Piſo, & alia nonnulla quæ rationibus allatis explicat, ut videbis in Sepulchreto (*m*). Verum ſi obſervationes potius, quam auctoritatem, rationeſque requiras; neque apud Reimannum invenies, quæ ad hunc attineant de quo agimus, morbum, a morbis aliis, ut optandum erat, ſejunctum. Erant tamen quædam ante aliquot annos tunc editæ, quæ proferri poſſent, ex Vieuſſenio, & una multo antea propoſita a Stalpartio (*n*). Hic enim perſanatam ab ſe narrat prætumida ac pallente facie puellam, nunquam menſtruas purgationes expertam, in qua *diſtincte admodum, pulſante corde* (cujus *palpitatione laborabat*) *ipſius aquæ agitationem in pericardio audire licebat*. Et Galenus quidem, ut ſupra (*o*) vidimus, ſcripſerat, palpitationem cordis, quæ a pericardii hydrope fit, fieri *cum ſignificatione quadam, quod in humore cor ipſum moveatur*, liberum nobis relinquens interpretari, an ea ſignificatio ab ægris percipienda ſit, ut paulo ante (*p*) dictum eſt accidiſſe nonnunquam, an a Medicis, qui ad pericardii regionem manum, auremve admovendo, aliquid ibi fluctuationis animadvertant, egregium utique præ cæteris ſignum futurum, & pro pathognomonico habendum, ſi quidem ſemper, & in iis quoque eſſe poſſet, quibus aut pericardium non multum aquæ adhuc habet, aut cor in aqua non vehementer agitatur, ſed languido & obſcuro motu vix contremiſcit, ſique nulla ſe interponere aliquando poſſet fallacia aut ab aquis in thorace ſtagnantibus, aut ab ipſo palpitationis motu, aut a cauſa alia aliqua Medicum facile decipiente. Quam fortaſſe ſuſpicati ſunt qui Stalpartii Obſervationem prætermiſere, cum præſertim non ſolum non eſſet per diſſectionem confirmata, verum etiam ob integram ejuſmodi morbi ſanationem nonnihil forſitan dubia reddita. Sed Vieuſſenius (*q*) etſi quatuor de pericardii hydrope obſervationes pollicitus, in tertia quæ ad pulmonum hydropem attinet, pericardium ne memorat quidem, in ſecunda autem cum aliis conjunctum morbis hydropem pericardii deſcribit; in prima tamen ſejunctum ab hydrope thoracis, aliiſque morbis proponit, ut pariter in quarta; niſi forte polypoſas concretiones mortem diu præcedere, tu quoque credas, pulmonum autem compreſſionem pro effectu; id quod eſt evidentiſſimum; pericardii maxime diſtenti non habeas. Prima igitur, quæ in puero fuit, hæc ſigna præbet. Principio ex hilari, prompto, optimeque colorato, triſtis, ſegnis, minus vividis oculis, pallidus, palbebriſque, & labris ad plumbeum colorem vergentibus eſt factus. Si paulo celerius incederet, aut ſcalam aſcenderet; perdifficilis fiebat reſpiratio, palpitatio autem cordis qua aſſidue vexabatur, violentior. Morbo deinde jam valde progreſſo, ciborum appetitum amiſit, & corporis vires, cujus extrema jugiter habuit ſubfrigida, pedes vero etiam tumidos, pulſum autem ſemper mollem valde, debilem, parvum, frequentem, & nonnihil inæqualem. Lenta denique correptus febre, confectuſque eſt. Obſervatio autem quarta, in qua pericardii multo maximus hydrops fuit, virum proponit melancholici temperamenti, qui egregie ſemper valuerat, donec anno ante laborare cœpit difficultate ſpirandi, quæ ſenſim creverat adeo, ut tandem a tribus, aut quatuor menſibus hominem cogeret dies noctesque in lecto, ne ſuffocaretur, ſedere. Erat tunc macilentus, nullo ne pedum quidem, manuumve tumore, utriſque autem plerumque ſubfrigidis, parum vividis oculis, facie autem, ſed labris præſertim; ne forte hic verba Auctoris latine reddens, obſcura, aut ambigua faciam; *d' un gris de fer obſcur*. Juſſus in dexterum, & mox in ſiniſtrum latus jacere, pari in utrumlibet cum moleſtia jacuit; in dorſum autem cum multo majori, tuncque faciei color obſcurabatur, pulſus magis fiebat & parvus, & frequens, & inæqualis, extremæ autem partes corporis paulo frigidiores videbantur. Hic quanquam tum etiam e lecto ad ignem accedere per ſe poterat; poſtridie tamen inter prandendum mortuus repente eſt, morbum, & mortem præcognoſcente, & prædicente Vieuſſenio. Qui ad morbum internoſcendum quæ potuerit ex prima illa pueri Obſervatione indicia ſequi, conferendo intelliges. Certe ad eundem morbum, quamvis cum aliis, & nominatim cum thoracis hydrope conjunctum, in alio mox puero dignoſcendum hinc ductum ſe eſſe, fatetur in ſecunda de illis quatuor Obſervatione, quod in toto morbi progreſſu, & ſub finem palpitatio cordis fuerat, color palpebræ utriuſque inferioris, & unguium plumbeus, mœſtitia multa, & alia aliqua eorum ſimilia quæ in puero primo: & ſane inter initia adnotaverat in puero hoc ſecundo faciem ſubpallidam, extrema corporis ſine calore, non prorſus liberam reſpirationem præſertim cum ſcalas aſcenderet, pulſum autem valde mollem, & nimis frequentem. Quæ omnia, a me infra conſideranda, tu interim ſi cum Grætzii (*r*), & Reimanni (*ſ*) ſignis contendas; quæ diſcrepent, quæ ſic ſatis ſimilia ſint, quæ denique eadem, continuo intelliges.

25. Forſitan hic quæres, in ſecundo puero quæ notæ adduxerint Vieuſſenium ad thoracis hydropem, præter pericardii hydropem præcognoſcendum. Quoniam puer crura habebat tumida, humili autem capite cubare non poterat, & quoties ſe in latus converteret dexterum, multo difficilius ſpirabat; ob hæc, inquit, credidi, in ſiniſtro thoracis cavo eſſe aquam effuſam: & ſane illud totum implere comperta eſt: Noli autem mirari, quod in viro quem pariter humili capite jacere non potuiſſe, dixit (*t*), nullus, niſi pericardii, hydrops fuerit; fuit enim hic præter omnem modum tantus, ut omnes propemodum pulmones diſtentum obtegeret pericardium: præterea illa duo alia deerant ſigna: denique hydropis quoque thoracis indicia nulla ſunt adeo peculiaria, ut non aliquando Medici vel peritiſſimi in eo dignoſcendo decipiantur: quod in juvene quodam ſibi, & ſummo alteri Viro accidiſſe, illuſtri ingenuitatis exemplo ipſe fatetur Vieuſſenius (*u*), quem Cl. quoque Schreyus (*x*) eſt imitatus. Quo magis tibi attendenda ſunt tum ea quæ ſupra

(*g*) Tomo eod. 6. Obſ. 50. (*h*) n. 22. (*i*) Prælect. ad Inſtit. §. 711. (*k*) n. 22. (*l*) Obſ. cit. ſupra ad n. 23.
(*m*) in cit. ibid. Schol. ad Obſ. 21. §. 4. (*n*) Cent. 1. Obſ. 36. (*o*) n. 20. (*p*) n. 23. (*q*) Traité du Coeur ch. 2.
(*r*) n. 22. (*ſ*) n. 24. (*t*) Ibid. (*u*) ch. cit. (*x*) Act. N. C. Tom. 2. Obſ. 34.

supra (*y*) admonuimus de signis ejusdem hydropis, tum Observationes ipsius nostræ, quæ jam, ut ordo postulat, huc sunt afferendæ. Erunt enim pleræque earum, uti etiam quæ de pericardii hydrope adjicientur, profecto ejus generis, ut non tam doceant, quam dedoceant; nam & hoc facere non inutile est, ut perspicue; quod Vieussenius (*z*) ait; appareat „ non „ tam facile esse thoracis hydropem cognoscere, quam „ aliqui credunt Medici, nimium sibi tribuentes, ana- „ tomen ignorantes, & qui nunquam sibi putarunt „ cadavera esse incidenda, aut cum ab aliis inciderentur, inspicienda. „ Nam qui plura inciderunt, aut inspexerunt, hi saltem, cum illi minime dubitant, ipsi dubitare didicerunt.

26. VIR Bononiensis cum difficultate respirabat, nec jacere poterat in latus sinistrum: in dexterum non solum poterat; sed assidue jacebat. Etsi neque elatiore cubabat capite, nec tumidos habebat pedes; quæsivi tamen, num primis forte somni horis repentino quodam suffocationis sensu excitaretur? Negavit. Querebatur autem de duritie quadam ad superiorem partem ventris: quæ & manu admota percipiebatur, eo in loco, ut cuipiam posset induratum pancreas videri. MORTUI apertus Venter patefecit, id esse jecur, sanum quidem, sed depressum a dextris diaphragmate, cujus ibi natura haud amplius carnea videbatur, illuc quo diximus, compulsum. Thorax autem reclusus ostendit, tantam illi diaphragmatis parti aquæ copiam incumbere, ut etiam mediastinum, quamvis crassius factum, sinistrorsum impelleret.

27. Diaphragma aliquando ab amplificato certa de causa pulmone dextero fuisse depressum adeo, ut jecur, alioquin sanum, deorsum actum pro tumore a Medicis haberetur, audivi: ab aquæ autem copia, in sinistro thoracis cavo cumulata, diaphragma *ea qua œsophagus progreditur parte instar sacci versus sinistrum renem protrusum fuisse, ut ventriculus hepati superjaceret*, in Sepulchreto (*a*) legi. Cæterum quæ hic mihi hydropis thoracis signa defuerint, satis intelligis. Homo tamen difficile respirabat, & in alterum dumtaxat latus jacebat. Quid, cum etiam hæc desunt? Credes fortasse, me hic producturum Ruisii in Virgine, & Wepferi in Adolescente Observationes: quas nimirum qui indicat, illam Virginem, ait, *thoracem totum aqua virosa repletum habentem, sine difficultate spirandi ad mortem usque permansisse*; hunc autem Adolescentem, *licet in ejus dextri pectoris cavitate lib. tres, in pericardio autem lib. una seri inventa fuerit, tamen .... ad ultimum vitæ articulum semper humili situ decumbere valuisse*, quin *acclivia sine impedimento, scandebat*, inquit, *atque currendo magis, quam lento gradu alta petiit*. Sed tu in Sepulchreto; nam & in hoc, ubi de Tabidis agitur (*b*), Observatio utraque relata est; hæc recognoscens, invenies, Adolescentem quidem ea quæ novissime dicta sunt, tunc fecisse, cum effusæ aquæ nihildum esse videretur; postea autem *difficilius respirasse*, & quamvis *incederet lento gradu, frequenter aerem distento pectore captasse*: Virginem autem *narium pinnas inter expirandum expandisse, nec tamen insignem dyspnœam adfuisse*. Satis est igitur, utrumque decubuisse, & Adolescentem certe, semper *humili situ*. Ego vero Observationem huc afferam a Mediavia nostro eodem quo habuerat, die XIV. Kal. April. A. 1745. mecum, ut solet, communicatam: ex qua cognosces, accidere nonnunquam, ut thorace quantumvis aqua pleno, non duo tantum quæ in proposito viro signa non deerant, sed & cætera, quæ præcipua habentur, desint omnia.

28. LANARIUS, consistente vir ætate, & gracili corporis habitu, ante aliquot dies inflictum cultro vulnus acceperat altera scapula, ut per ipsum hujus latum os immitti digitus posset. Manifestum erat, inter id os, & costas pus esse, quod etiam aperta illuc a decliviore sede ex arte via, multum prodibat. Sed an intra thoracem quoque esset, & an vulnus in hujus cavum pervenisset, ambiguum. Nam etsi cruenti aliquid in sputis fuerat animadversum; non satis constabat, quippe in macilento lanario, vulneri, an labi, fortasse antiquæ, pulmonis id esset imputandum; præsertim cum alia omnia penetrantis vulneris, effusique in thoracem humoris deessent indicia. Certe humili capite, & in utrum latus sive Ars juberet, sive ipse mallet, assidue jacebat, neque ulla unquam ab inflicto vulnere ad vitæ usque finem tentatus est spirandi difficultate. Sub eum finem pulsus erant duri, parvique. CADAVERIS Thorax intus, extraque diligenter inspectus est. Et extra quidem amplus sub toto lato illo osse erat sinus unde pus fluere solebat, & in quo etiam tum fœdissima continebatur materia parietibus graveolentibus, & nigricantibus. Nulla tamen cum thoracis cavo fuit usquam communicatio. Exteriorem inspectionem confirmavit interior. In neutra enim thoracis cavea pus erat; sed utramque implebat aqua, eaque flava: qua novissime educta, nullum usquam indicium apparuit viæ, aut cuniculi per quem sinus de quo dictum est, cum thorace communicaret. Pulmones ad aliquem tractum pleuræ fuerant annexi, & qua diaphragma tangebant, *gelatina* quasi quadam obducti. Qua abstersa, cum inspicerentur, & secarentur, etsi inventi non sunt egregie constituti; nihil tamen ostenderunt vitii, quod magnopere attendendum esset, aut quod recens videri posset.

29. Quod ad vulnus attinet, omnino crediderim, non recta, sed oblique inflictum fuisse, latoque scapulæ osse tunc forte ab ea costarum sede quam versus culter, per ipsum jam transmissus, pergebat, sic satis abducto; itaque in cavum thoracis non pervenisse. Quod vero ad aquam; facile hujus congestionem post acceptum vulnus jacente, ideoque otiante homine, antea in assidua exercitatione, & calore versato, increvisse potius, quam incepisse. Verum ut ut fuerit; illud certe vides, tanti hydropis præcipua signa defuisse omnia; ut mirari minus debeas, si eorum quædam in tribus defuerint Observationibus, quas, ut prima illa, Bononiæ a me olim habitas, continuo producam.

30. ADOLESCENTULUS nulla manifesta, quam accusare posset, causa in difficultatem spirandi inciderat ante finem A. 1704. Ob hanc in Nosocomium S. Mariæ de Morte exceptus postea, & pluribus, variisque remediis, sed frustra, curatus est. Ex iis scio, venæ sectionem semel, atque iterum imperatam, semel esse atque iterum visam statim quidem eam difficultatem nonnihil minuere; sed id levamen non permansisse: quæ autem alvum moverent, ne id quidem præstitisse; quanquam nec manifesto nocuerunt. Sed hæc mihi narrata sunt, cum primum inspexi, idque non toto ante mortem triduo, pallidum, erectaque semper cervice respirantem. Cum inspiraret, animadverti, imum pectus valde attolli. Nec sitis, nec calor, nec alia ejusmodi erant febris indicia. Pulsus tamen arteriarum frequens; sed cordis, quod, manu admota, palpitare videbatur, multo frequentior: quæ comparatio sæpe, & diligenter instituta, semper ad eundem modum respondit, ut in eo pariter quod & arteriarum, & cordis pulsus mire essent inæquales. Aucta spirandi difficultate, obiit centesimo circiter ex quo hæc inceperat, die. MORTUI erat tumidior facies, ut moribundi quoque fuerat; sed pedes non tumidi. Circum oculos, & in Abdomine livor. Quo diducto, omentum apparuit nigricans, & globulis, ab utraque facie, quasi glandulosis opertum. Sanus lien. At jecur exterius album, intus ad *tabacci* colorem accedebat: vesicula ejus ex albo flava, & valde contracta. Ipsum vero per tenues membranaceas telas ad proximas partes, & præsertim ad septum Transversum, etiam qua alioquin non solet, alligabatur. Erat autem peritonæum qua septum illud convestit, asperum parvis quibusdam quasi globulis, magnitudine, & forma variis. Porro aqua ex flavo virens in ventre non deerat. Thoracis vero utrumque cavum ejusdemmodi aqua implebat: quæ dum spongiis exhauriebatur, videre erat his adhærentia cum *gelatina* qua-

(*y*) n. 9. 11. 15. (*z*) ch. cit. (*a*) l. 2. S. 7. in Schol. ad Obs. 25. in Additam. (*b*) Sect. ead. Obs. 91. & in Additam. Obs. 48.

quadam varia frusta quasi membranularum. Dexter pulmo ad latus annexus erat per telas plures, quales cum jecinore descripsi: eoque manu sinistrorsum reducto, pleura apparuit quæ ejus posteriori parti respondebat, hic illic tanquam minutis ictibus percussa, ut restitantem coccineum sanguinem ostenderet. Pulmo autem sinister & suprema, & laterali tota facie valentissime cum pleura cohærebat, quæ iis in sedibus, & prætcrea in subjecti diaphragmatis magna parte, & in mediastini anteriore, & qua hoc pericardio appositum est, non modo erat globulis exasperata, ut peritonæi partem fuisse, dixi, verum insuper ea erat & duritie, & crassitudine, ut arteriæ Magnæ a corde exorientis parietes, nec paulo, superaret, ex alba intus substantia constans, minutis particulis compacta: Pulmones ichore spumoso, albidoque, si manu comprimeres, scatere conspiciebas. Cæterum nihil habebant vitii, ut neque ipsum cor; nisi forte duas, tresve concretiones polyposas magni facias exiguas, & pene mucosas, quarum una in auriculam dexteram, duæ reliquæ pertinebant in Magnam, & Pulmonarem arterias, singulæ in singulas. Intra pericardium autem fuerat aqua ejus persimilis quæ in ventre, & thorace descripta est, sed copia vix majori quam modica. Quod reliquum est, Thyroidææ glandulæ sinister lobus quid vitii haberet, hic esset adjiciendum, nisi id satis jam esset factum in Epistola Anatomica IX. (c), in qua Adolescentulum quem thoracis hydrope interemptum ajo, hunc ipsum fuisse, scito.

31. Cum multa, & varia super hac historia adnotari possint; nos brevitatis studio pauca seligemus. Et primum, quod ad pleuram attinet, difficile est veram causam assequi, cur in dextera posteriore thoracis parte inflammatæ instar, restitante sanguine, apparuerit. Nam si forte aquam accuses ex flavo virentem, quasi aculeis salinis irritando id facere potuisset, eandemque conjicias, in pericardio vellicando cor, pulsus adeo pervertisse; tunc vero dispiciendum est, cur aqua eadem cum esset in ventre, & in sinistro quoque thoracis cavo, neutrubi irritationis effectus ediderit, imo ne in reliqua quidem dextera thoracis maxima parte. Difficile etiam, mihi quidem, est dicere, cur pleura, cum certa ea in sede appareret inflammata; nullum tamen afferret dolorem pleuriticum. Denique cur adeo & crassa, & dura facta esset ad tot, & tam magnos tractus a sinistris; ad nullum a dextris. Nam si ad aggestam aquam spectare id, credas; eadem hæc erat etiam a dextris; ut multo sit in hac nostra difficilior explicatio, quam in Observatione LXXV. quæ in II. libri Sepulchreti Sectione I. immerito, ut mox ostendam, uni adscribitur Francisco Michino. In ea enim Observatione in eadem *sinistra tantum thoracis cavitate* maxima proponitur aquæ copia, qua in cavitate etiam tantum erat *pleura admodum crassa & callosa, & similiter pulmones, mediastinum, septum transversum .... erant callosa fere.*

32. Utinam vero priora illa omnia tam possem dilucide ac facile explicare, quam animadversionem meam de præcipuo illius Observationis Auctore. Vide enim Falloppii nostri septem illas quæ inscribuntur *Observationes de Venis*: & in extrema Septima totidem verbis; nisi quod pauca alia, quæ mox proferam, interjiciuntur, & subjiciuntur; illam ipsam quæ Michino tribuitur, leges. Eas autem Observationes ad Falloppium attinere, cum hujus Institutiones, Observationesve Anatomicæ ostendunt quandocunque de iisdem rebus sermo incidit quæ in plerisque harum septem Observationum memorantur; tum vero procul omni dubitatione confirmant verba illa quibus concluditur Quarta: *& hunc consensum venarum observavi ego Falloppius eo anno in pluribus cadaveribus.* Verum ne forte putes, ab Editoribus Operum Falloppii Omnium huic temere adjudicatas fuisse Observationes Michini, aut Michinum sibi tribuisse quæ essent Falloppii; sic habeto. Cum hujus *Expositionem in Librum Galeni de Ossibus* Michinus edidit Venetiis A. 1570. eique addidit septem illas quæ pariter *tunc primum in lucem* proferebantur, Observationes, ingenue ipsum in libri fronte fuisse testatum, *omnia esse ejusdem Authoris*, Falloppii videlicet, ab se autem *ejus discipulo ex fidelissimo codice, dum ille ea publice profiteretur, descripta fuisse*: itemque iisdem illis Observationibus hunc titulum, suo loco præfixisse, *Observationes Anatomicæ Gabrielis Falloppii a Francisco Michino, de S. Archangelo, illo dictante, descriptæ.* Illud a Michino adjectum est quod inter Quinctam, & Sextam Observationem in ejus quidem editione ad hunc modum legitur: *Hæc omnia cum & ego vidissem, & observassem in uno ac altero cadavere eo anno* 1554. *& in privata, & in publica anatome, quam secuit, narravit, ac ostendit eruditissimus Falloppius, ideo ad faciliorem hujus veritatis cognitionem volui apponere harum venarum figuram delineatam ab ingeniosissimo mihi tunc condiscipulo Moybano germano.* Hunc, Joannem illum Moibanum, eruditum Medicum, fuisse existimo, qui tunc, sicut ex Mercklino (d) facile colliges, annum agebat duodetrigesimum, ut cum Michino iis Falloppii dissectionibus interesse potuerit, & Magistro petente Iconem illam delineare, quam inter has Observationes in Falloppii Operibus habemus, eandem, nisi quod multo minor est, quam apposita a Michino. Et ipse tamen Michinus, inquies, hæc vidit & observavit. Quidni? sed, ut cæteri qui aderant, Falloppii discipuli. *Hoc observavi*, inquit in Observatione Quarta Falloppius, *non solum in unico cadavere, sed & in pluribus, & astantibus, patefeci.* Nempe qui patefacit, is auctor est observationum; qui astant dumtaxat, & vident, hi vero testes sunt. Nec plus sibi arrogat ipse Michinus, ubi in calce Observationis Septimæ hæc leguntur: *Et quoniam eodem anno duos affectus præter naturam vidimus, qui forte raro contingunt, & rarius videntur: ideo volui eos hic apponere in studiosorum gratiam.* Et continuo subjicit quid *viderint in cadaverculo puellæ*, & mox *In cadavere autem adulti vidimus*, inquit, *hydropem pulmonis*, eamque adjicit, de qua nunc loquimur, Observationem. Non dicit *reperi*, sed *vidimus*, ut facile hic quoque intelligas *secante, enarrante, ac ostendente* Falloppio, vidisse, præsertim cum hæc Observationi interjiciat; *& hunc morbum eruditissimus præceptor meus Falloppius empyema, vel thoracis hydropem dici posse asseruit.* Michini igitur ingenuitatem laudo, nec tamen, ut Marcellus Donatus (e) aliena ipsi tribuo. *Franciscus Michinus*, inquit, *qui quasdam anatomicas suas observationes typis edidit, in quincta scribit, se &c.* Qui enim Michini esse potest *quincta* Observatio, quam Michinus, ut cæteras, fassus est, *dictante Falloppio, se descripsisse?* Credidissem potius; nisi quæ profert Donatus, Observationes hasce ipsas evidentissime designarent; alias quasdam indicatas ab eo esse *Observationes Anatomicas*, quæ ab iis qui Medicorum, aut Anatomicorum Scripta recensent, dum fere alii alios describunt, Michino tribuuntur, *Venetiis* editæ A. 1554. eo nempe anno quo inter Falloppii discipulos, ut supra vidimus, hic, non consecandi, sed discendi causa versabatur! At enim dissecuisse potuit antea. Fortasse potuit; sed ne unum quidem verbum animadvertere mihi licuit inter ea quæ Falloppii edidit, aut in præfixa Epistola, data *ex Florentiola in Comitatu Placentino XII. Cal. Novembris* 1569. ubi Medicum fortasse agebat, quo ex verbo Anatomicum fuisse, intelligerem. Quæ etsi ita sunt, neque unquam mihi, imo ne Eruditissimo quidem Hallero (f), ut hæc relegens, cognovi, alias quam has Falloppii, a Michino editas Observationes videre contigit, aut in unum aliquem incidere qui vidisset; non tamen propterea non editas esse, contendam. Satis mihi est, dum ipso astipulante Michino, sua assererem Falloppio nostro, quædam attinentia ad primas hujus operum editiones, & ad Anatomes Historiam attigisse, quæ te, utriusque studiosum, a proposito paulisper abductum, opportuue recrearent.

33. Morbum igitur qui in illa Sepulchreti Observatio-

(c) n. 39. (d) in Linden. Renov. (e) De Med. Hist. Mirab. l. 3. c. 9. (f) in Boerh. Meth. Stud. Med. P. 7. S. 6.

vatione LXXV. proponitur, *empyema, vel thoracis hydropem dici posse*, asserebat Falloppius: qui paulo infra de eodem morbo hæc etiam addebat: *De quo quidem thoracis hydrope loquitur Hippocrates in 2. de morbis cap. proprio, & in libro de internis affectionibus circa medium, ubi tractat de reliquis speciebus aquæ intercutis, & hanc appellat pulmonis hydropem*. Itaque jam vides, cur ea sic incipiat Observatio: *In cadavere adulti vidimus hydropem pulmonis*. Sic enim vocatus fuerat in proprio illo capite, quocum scite conjunxit Falloppius libri illius alterius locum, ut collato inter se utroque, eundem esse morbum, ex signis, & curatione intelligamus, qui utrobique proponitur, idest hydropem thoracis, educta, cum licet, per sectionem aqua curandum. Quo autem modo aqua in thoracem effundatur, non aliter secundus indicat locus, ac mihi Galenus, quippe Hippocratem sequi solitus, supra (*g*) visus est, in pericardium effundi aquam, indicasse, id est ex ruptis hydatidibus, quæ ab Hippocrate *tubercula* ibi appellantur: *si tubercula in pulmone fuerint enata*, & *aqua repleta, & in pectore rupta*. Sic autem fieri *& in bove, & in cane, & in sue*. Porro *videri talia multo magis in homine fieri quam in pecoribus, quanto etiam morbosiore diæta utimur*. Vides, ut vetustissimi illi Medici, quos nihil de his hydropis speciebus attigisse, nonnulli putant, cum morbos, & morborum origines in hominum cadaveribus scrutandi copiam non haberent, in bestiis inquirerent, ex iis autem quæ in his viderent, sagaciter conjecturas ad humanum genus ducerent. Similia hodieque in bobus, & ovibus conspici, pervulgatum est, & Willius præsertim, ac Willisius suis in Sepulchretum (*h*) relatis Observationibus confirmant: in sue autem, cæteroquin sano; ut cætera ejuscemodi hic omittam, a me in bestiis, hominibusque conspecta; hydatidem vidisse memini, quæ minorem sui partem in pulmonis superficie ostendens, interius adeo se amplificabat, ut aquæ limpidæ uncias aliquot contineret. Sed in hominibus ut Falloppius in primis effusam aquam vidit, sic ejus discipulus Coiterus (*i*) etiam hydatides postea deprehendit. Postquam enim se *multoties*, dixit, *vel utramque pectoris cavitatem, vel alteram aqua plenam* invenisse, *unde cum Hippocrate asserere liceat, in pectore hydropem fieri*; duo subjicit exempla, alterum Professoris Bononiensis, quem precibus adductus Hieronymi Cardani, sui studiosissimi, dissecuit, alterum Virginis: in quorum illo hydatides invenit omnibus ventris visceribus adhærentes, in hac vero unam quidem ad latus cervicis uteri, sed tantam ut quasi duplo major esset quam vesica urinaria, *aqua tenui lucidaque*, sicut infra dicit, plenissimam; ut proclive sit, conjicere, ex similibus disruptis vesicis aquam extitisse, quæ dexterum in utroque thoracis cavum implebat, præsertim cum in I. quoque libri II. Sepulchreti Sectione (*k*) ab aliis postea repertum hominum pulmonem legamus *vesicis plenum, quibus apertis*, aut *aqua exibat*, aut humor pellucidus, qui etsi tunc lentus erat *instar albuminis ovi*, tamen fluxilior antea in iisdem, vel potius in aliis, quæ disruptæ essent, vesicis fuisse poterant, & hydropem, qui erat in altero thoracis latere, fecisse. Verum hic duo forsitan ex me quæres, alterum, quomodo hydrops pulmonis dici possit, cum, ruptis jam hujus hydatidibus, aqua in thoracem est effusa? alterum, an hydrops thoracis ista plerumque ratione fiat? Quod ad primum attinet, proprie quidem pulmonis hydrops tunc dici videtur, cum serum in ipso hæret pulmone, quemadmodum Tozzius (*l*), & Albertinus (*m*) in cadaveribus ab se repertum describunt, alia quæ ad eum pertinent morbum, non reticentes, cujus signis addi posse, indicavit Jo. Maur. Hoffmannus (*n*) querelas *de ponderis angustia pressoria & gravitatis sensu, a jugulo per medium thoracem deorsum exporrecto*. Et quanquam extant Observationes (*o*) hujus hydropis cum thoracis hydrope conjuncti; sæpe tamen accidit, ut hydatidibus, cum in his aqua pulmonum est, disruptis, primus abeat, alter fiat, quem plures pulmonis hydropem vocare pergunt, sive originem spectando, caussam pro effectu malunt designare, sive etiam Hildani (*p*) imitari exemplum, qui multa *aqua serosa* circum cor in pericardio deprehensa, non pericardii hydropem morbum illum, sed *hydrocardiam* appellavit. Num vero thoracis hydrops, quod erat alterum a te quæsitum, ista plerumque ratione fiat, in multiplici caussarum varietate nemo, opinor, facile dixerit. Ad has enim inter cætera illud etiam attinet, quod aliorum postea, & Valsalvæ, & meis Observationibus (*q*) confirmatum videbis, laudatus autem Coiterus jam tum suis quas in Sepulchreto quoque (*r*) habes, adnotavit, diversos *esse morbos, quos pectoris hydrops comitari* possit, & in his *peripneumonias, pleuritides, tabes, & hydropes*: quare *hujus aquæ collectionis in pectore non unam semper esse caussam, sed multas variasque esse videri*. Atque ita egregius ille Anatomicus humana cadavera post præceptorem dissecando, non modo illustrabat, verum insuper amplificabat antiquissimorum Medicorum doctrinam. Ad quam respexisse Falloppium in eo quoque, existimaverim, quod propositum morbum *empyema, vel thoracis hydropem dici posse*, asserebat (*s*), id est si vetustissima signa attendas, empyematis persimilem. Æger enim, ut in loco illo est libri II. *de Morbis* quem Falloppius indicabat, *patitur talia, qualia is qui suppuratus fit*; sed, ut internoscere possimus, *debilius, ac diuturnius*. Attamen & vehementia, & cito necantia vel hos interdum pati, qui aquam, non pus, habent in thorace effusam, nonnullæ ex productis Observationibus (*t*) satis ostendunt: & contra, signis illis carere nonnunquam omnibus, haud ita raro plerisque; ut certe ei adolescentulo (*u*) unde hæc scribendi occasionem cepimus, neque *febris* erat, neque *tussis*, neque *pedum tumor*, neque *unguium contractio*, & hydrops tamen erat thoracis. Cave autem credas, a me hæc ideo dici quod censeam, *veterem* doctrinam *oportere rejici, quod non habeat circa omnia certitudinem exactam*. Imo ideo dico, quia hoc ipsum, in libro *de Veteri Medicina* (*x*) ingenue agnitum, ii Medici quos supra (*y*) cum Vieussenio designabam, tunc maxime ignorare se, ostendunt, cum apud populum nihil tam verentes, quam ne dubitare de abditi alicujus morbi natura videantur, id sæpe faciunt quod merito Hippocrates (*z*) vituperavit, ut *morbum alium existentem, alium esse*, pronuncient.

Sed ad promissas reliquas Observationes pergamus.

34. VIRGO Bononiensis annos nata duodeviginti, cum scabiem ungendo repulisset, gravissima orthopnœa, sine febre, sine cæteris, quæ modo memorabamus, correpta est. Sanguine e brachio ad sex septemve uncias detracto, pejus habuit: e pede autem post dies aliquot ad uncias totidem misso, ita corruit, ut vehementiore facta spirandi difficultate, postridie interiret anno, si recte memini, 1703. CADAVER nusquam tumidum, sed justa ubique pinguedinis copia teres, & sine ullo scabiei vestigio conspectum est. Venter jecur habuit lividius, & durius quam soleat, sana cætera, & in his lienem, etsi superius hujus extremum erat propemodum ab reliquo lienis corpore omnino disjunctum, ut nisi per lateris alterius particulam continuaretur, duo futuri fuissent, lienes, non unus. Quæ in muliebribus diligenter observavi, minus sunt hujus loci. Unum tamen, aut alterum propter illa tum quæ mox dicentur de mammis, tum quæ in Aphorismis (*a*) leguntur, non est reticendum. Hymenis, atque uteri summa erat integritas: hujus autem cavitas lento quodam humore scatebat, aquæ simili in qua caro recens lota est. Quo deterso, ex media potissimum fundi uterini facie digitis subtus appressis, sanguinea quasi puncta prodibant, quæ,

(*g*) n. 20. (*h*) l. 2. S. 1. Obs. 135. & Schol. ad Obs. 75. (*i*) Obs. Anat. (*k*) Obs. 33. & 36.
(*l*) Medic. Part. Pract. ubi de Morbis Pect. (*m*) Comment. de Bonon. Sc. Inst. Tom. 1. in Opusc.
(*n*) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 213. (*o*) ut cit. Sepulchr. Sect. 1. Obs. 73. & 77. (*p*) Cent. 1. Obs. 43. (*q*) Epist. 20. & 21.
(*r*) l. 2. S. 7. Obs. 40. (*s*) n. 32. (*t*) Vid. n. 2. 17. (*u*) n. 30. (*x*) n. 21. (*y*) n. 25.
(*z*) De Morbis l. 1. n. 5. (*a*) Sect. 5. Aph. 39.

quæ, pressione nonnihil aucta, guttulæ sanguinis fiebant: sanguine autem infarcti passim per substantiam uteri certi quasi sinus videbantur; ut minime dubitarem, quin signa hæc essent menstrui sanguinis, mox huic Virgini, si paulo diutius vixisset, erupturi. Pectoris sectionem aggredienti placuit sororiantes mammas incidere, quod dum facerem, miratus sum, non uno ex loco, nec sine ejaculatione quasi quadam, lac prorumpere. Mox ad primam cultri in costarum cartilagines altiorem impressionem subcærulea, qua thorax omnis implebatur, aqua erupit. Qua exhausta, pulmonem quidem sinistrum inveni aliqua dumtaxat posterioris faciei parte, dexterum autem tota & posteriore, & laterali facie cum pleura arctissime cohærentem. Pericardium quoque congesta aqua adeo distendebatur, ut priusquam inciderem, prædurum tactu, multo maximum cor mentiretur. Hoc vero justa inventum est magnitudine, nihil ferme sanguinis, sed concretiones polyposas continens ventriculo utroque, pinguedinis similes ex albo flaventis. Caput, quoniam Virgo, a me sæpe in Nosocomio interrogata, neque dolere, neque alio incommodo tentari, constanter responderat, non attigimus.

35. Inter morbos cæteros, qui scabiei repulsionem consequuntur, jure hydropem, thoracis quoque, recenseri, hæc nostra vel clarius, quam Storchii (b) Viri Experientissimi, confirmat historia.

Cæterum noli credere, Medicum non ignobilem, qui semel atque iterum sanguinem misit, id esse suspicatum, & sanguinem tamen eduxisse, astipulantem Vallesio potius (c) probanti quadantenus, quam Galeno haud laudanti præceptum quod extat in extremo ferme libro *de ratione victus in morbis acutis*, ut apud Vallesium latine redditum est: *si hydropicus difficulter spiret, fueritque anni tempus æstivum, & ætas vigeat, & robur adsit; sanguinem a brachio auferre oportet*. Nihil ejusmodi in mentem venerat suspicari, ut neque alteri illi Medico, a quo non secus detractum sanguinem esse diximus (d) adolescentulo. Tu quid ægro utrique inde acciderit, adnotabis: utrique tamen ignosces Medico, eoque facilius, quod neuter ex illorum erat numero qui se falli non posse, credunt, sibi omnia, nihil cæteris tribuentes. Imo uterque, & præsertim alter, quot adhuc Arti, sibique deessent, ingenue fatebantur, etiam in abditis morbis dignoscendis, velut hoc, & pericardii hydrope, qui insuper, ut in hac Virgine, sic & in aliis tribus, quæ protinus afferam, exemplis ad thoracis hydropem adjungebatur.

36. MULIER quinquagesimum agens annum, a multis jam diebus difficulter, nec sine sono, spirabat. Et tamen difficultas neque decubitum prohibebat, neque somnum abrumpebat. Verum præterquam quod brachium alterum, quod dolebat, œdemate habebat tumidum (qualem tumorem in thoracis hydrope Fantonus pater (e), & Buchnerus (f), aliique, & in his Valsalva noster (g) interdum adnotarunt) cum ad thoracis motum diceret fluctuationem in eo sentire, pondus autem vel sine motu; quin aqua in thorace esset, non videbatur dubitandum. Huc denique & pedum œdema, minime aucta difficultate spirandi, accessit tribus, an quatuor ante mortem diebus: quæ mulierem abstulit, dum forte cibum capere inciperet. Hæc neque animi defectionibus obnoxia fuerat, nec unquam de ulla ad cor angustia, aut constrictione querebatur, neque de lumborum dolore, neque demum ullo de incommodo quod ad ventriculum attineret: quæ memorare hic volui partim ob alia quæ ante harum Litterarum finem, partim ob ea quæ continuo scribentur. ABDOMINE dissecto, contractus ventriculus inventus est, in eoque prope ipsum pylori annulum, ut in III. quoque Adversariis (h) indicavimus, caruncula non parva, oblongo petiolo affixa ad tunicam illam interiorem, eodem atque hæc colore, si exterius aspiceres; interius enim ex molli fiebat substantia e rubro albicante, ut nihil magis referret quam aliquam mesaræi glandulam, chylo imbutam. Pancreas qua Duodeno intestino adhæret, crassius erat, & durius; ut minus miratus sim, quod ejus ductus latior supra esset, quam soleat. Thoracis utrumque cavum plurimam aquam habuit, eamque virescentem. Pericardium quoque erat distentum aqua, eodem fortasse colore infecta: quod ideo dico, quia cum dies aliquot illud incidere distulissem, ut ratio postulabat Anatomes quæ in Bononiensi Gymnasio habebatur, colore tunc fuit aquæ in qua caro lota est: quin eam ob moram videbatur imminuta; duas tamen circiter æquavit libras. Cor, ferme totum pinguedine obductum, nec ea tenui, concretiones in ventriculis habuit polyposas. Capite demum aperto, nec inter meninges, neque in ventriculis Lateralibus aqua defuit.

37. Etsi vel in vivente facile erat intelligere, aquam esse in thorace; quæ tamen signa defuerint, & quæ vix tandem accesserint, vides. Quibus facile omnibus carere possemus, si unum illud sensus humoris, nulla prævia suppurationis causa, in thorace fluctuantis perpetuum foret. Nam interdum quidem non ab ægris modo percipi, verum etiam ab aliis eam fluctuationem audiri, olim Hippocrates iis in locis, in quibus de hoc hydrope agi, supra (i) diximus, satis docuit, cum ægrum, inquit, *humeris apprehensum concutito, & deinde in utro latere magis fluctuet, audito*, & rursus *qua parte strepitum perceperis, ea secato*: idque non una recentium quoque Medicorum Observatio confirmat, qualem superius (k) commemoravimus, & qualem Parentis sui (l) edidit Cel. Fantonus; nam ad ægrorum sensum dumtaxat, pertinet hæc nostra, & Cl. Virorum Jo. Davidis Mauncharti (m), ac Jo. Philippi Wolffii (n). Sed tamen hoc signum neque est, neque esse perpetuum potest. Nam præterquam quod in nostris cæteris, & in omnibus Valsalvæ frustra perquires, idem quoque accidet in plerisque aliorum perlegendis, qui tam luculentam hujus morbi notam, si extitisset, prætermittere potuisse non videntur. Quin diserte a quibusdam adnotatum videbis, illam defuisse. Sic in ea Virgine, sic in Polono illo Senatore, quos supra (o) memoravi; ut alios nunc omittam; cum ea aquæ copia in thorace esset, nullam, dum viverent, fuisse fluctuationem, in eorum historiis leges. Nec vero crediderim, suspicari te posse, in his, illisque omnibus tunc demum in thoracem effusam, aut plurimum auctam fuisse aquam, cum morerentur. In illorum enim plerisque indicia aliqua non defuerant aquæ antea effusæ: & si de duobus præcipue quos modo indicavimus, sermo sit; in Virgine de qua potissimum suspicionem istam apud aliquos videor legisse, quod tandem aquæ, præsertim *virosæ*, augmentum a morte repetes, cum *placide, & sine agone expiraverit*? aut in Senatore, qui cum *omnino bene se* tunc *habere sibi videretur, ludens, stimulo naturæ alvum depositurus, & sellam adiens, subita morte extinctus est*? Non est igitur hujus morbi signum perpetuum fluctuatio ab ægris percepta, nedum ab aliis audita. Sed neque, ut dicebam, esse perpetuum potest; ut si aqua sit, quod etiam, præter laudatum Fantonum (p), alii monuerunt, aut omnino perpauca, aut tanta copia, ut thoracem prorsus impleat. Nam & *quibus suppuratis, dum concutiuntur, ... strepitus quidem nullus fit, verum difficultas spirandi fortis, & ungues lividi, hi*, sicut ipse alibi (q) docet Hippocrates, *pleni sunt pure*. At saltem, inquies, eo temporis spatio quo ab exigua copia aqua crescit, nec ad summam tamen adhuc pervenit, ejus fluctuatio videtur percipi debere. Videtur utique. Sed quidam certe non percipiunt, ut Senator, de quo dixi, qui nullam fluctuationem humoris in

(b) Act. N. C. Tom. 5. Obs. 147. (c) Vid. hujus Comment. in Hippocr. locum indicatum: (d) n. 30.
(e) Obs. Anat. Medic. 30. & 38. (f) Act. N. C. Tom. 6. Obs. 50. (g) supra, n. 2. (h) Anim. 4. (i) n. 32. & 33.
(k) n. 5. (l) Obs. Anat. Med. 29. (m) Eph. N. C. Cent. 7. Obs. 100. (n) Eorund. Act. Tom. 5. Obs. 34.
(o) n. 27. & 11. (p) Schol. ad cit. Obs. 29. (q) Coac. Prænot.

in thorace se sentire, aut *sensisse*, affirmabat: alii non attendunt: alii denique non indicant Medicis; signa autem reliqua tunc adeo pauca, levia, & morbis aliis communia esse possunt, ut siquis de illo interroget, præter rationem id facere videatur: humeris vero apprehendere, & concutere, aut aliter agitare non omnes ægros sane licet. Quæ plane videbis in eo qui sequitur, casu convenisse.

38. MULIER rustica, non multo major annis viginti quinque, alba, pallidaque facie, cum ante quatuor nupsisset menses, ad tres uterum jam ferebat, cum ob febriculam quandam erraticam in Nosocomium Patavinum excepta est, in quo mensem, aut eo amplius decubuit. Pulsus neque parvus, neque intermittens. Sitis nulla; etsi fere fructibus vescebatur; quod in gravida non mirabantur. Nullus pedum tumor. Nullæ animi defectiones. Neque de angustia ad cor, aut anxietate, neque de ponderis sensu, neque omnino de ullo thoracis incommodo unquam est questa; nisi quod tussicula quadam sicca subinde, idque a multo jam tempore, sed leviter, tentari consueverat: tum etiam, si oblata sumeret cum adhuc calerent, difficili respiratione corripiebatur; quam ob causam refrigerata petere solita erat. Extra quem casum non incommode spirabat; tantum aberat, ut noctu ullo suffocationis sensu excitaretur, aut sedere cogeretur. Itaque, ut dixi, cubabat, sed in latus dexterum: in quod etiam cubans mortua est, cum ad febriculam nihil præterea mali accessisset, si dolorem ad lumbos excipias, de quo novissimo dumtaxat tempore conquesta est. VENTREM intra horæ dimidium a matris obitu hactenus aperuerunt, ut proles, si viveret, sacra ablui aqua posset: quod & feliciter peractum est. Infans enim, utero, membranisque suis caute incisis, continuo se quasi exeruit, manusque movit, nec nisi una post matrem hora mortuus est. Eo exempto, uterum cum adhærente placenta, & membranis, & corpus reliquum maternum, uno excepto capite, diligenter postea nos persecuimus eodem, & insequentibus diebus ante Kalendas Decembris A. 1724. Sed alia alio differentes, hic ferme nihil, nisi quod præter naturam fuit, scribemus. Cætera igitur omnia egregie constituta fuisse, credito, ut totus certe erat corporis habitus, justa optimæ pinguedinis copia rubentibus musculis imposita, & interjecta, vix ut aquæ pauxillum inter eam apparuerit, ubi neque in vivente, ut diximus, neque in mortua, ante dissectionem, esse videbatur, hoc est in extremis pedibus: quod ipsum tamen me non fugit posse ab aliquo ipsi uteri gestationi acceptum referri. Major æquo lien aliquanto, hepar autem magis, ut quod & inferius quam soleat, & ad lienem usque se extenderet. Exterius pallidum; intus ex suo, & ex tabacci colore leviter variegatum: nec tamen durum. Ventriculus in medio ferme suæ longitudinis contrahebatur, utrinque extuberans, sed a dextris minus, quæ pars oblique descendebat; altera in transversum posita, fundo aliquantum antrorsum converso, aeris, & humoris semiplena. Vermes plurimi teretes in Tenuibus intestinis, quæ ubi illi erant, & quodam præsertim in loco, subrubebant, ibidemque quasi per vim dilatata protuberabant. Antequam Pectus incideremus, tumere collum animadvertimus a turgente glandula Thyroidæa: ex mammis autem lac facile exprimi. Thorace patefacto, ecce id quod causam præbuit & tum quæ prægressa essent, omnia diligentius inquirendi, & hic, ut fecimus, scribendi. In ejus cavo dextero plurima erat aqua subflava, in eaque crassæ quædam, sed mucosæ, quasi telæ. Cujusmodi aquæ aliquid in sinistro cavo etiam fuit, in pericardio autem tantum, ut esset propemodum plenum, nec sine telis quales modo diximus, innatantibus. Denique in utroque cordis ventriculo erant polyposæ concretiones quasi ex muco quodam; in sinistro tamen paulo densiores.

39. Faciei pallor, febricula, sicca tussis, & decubitus in alterum latus fuerant quidem in hac muliere; sed reliqua signa, eaque præsertim quæ omnino propria esse dicuntur hydropis thoracis, non fuerant. Hydropis autem pericardii quænam fuerunt, inquis, peculiares notæ in hac, & duabus, de quibus proxime dictum est, fœminis? Priusquam aliquid respondeam, sine quartam proponam dissectionem, quam Bononiæ habui cum Valsalva sub finem A. 1704.

40. VIR erat annorum amplius quadraginta, qui Foro Cornelii Bononiam identidem ventitabat pedes, res traditas huc illinc, & vicissim hinc illuc ferens. Is cum sæpe vel ab itinere calens, biberet, postremo præsertim tempore quo assidue sitiebat, rheumate ad fauces gravi, & febre correptus, in Nosocomium admissus est. Mox ibi de faucibus non amplius conquestus, suum in ventre morbum omnem esse, dicebat; nulla tamen de re querebatur magis, quam de Spinæ ad lumbos dolore, quo ea sibi media dissecari videbatur. Erant propterea qui intestinorum inflammatione laborare hominem, crederent: Valsalva autem in thorace eam esse, suspicabatur. Erat autem pulsus debilis, humilisque; sed qui tamen ligatus, ut ajunt, videretur. Surgere, quasi abiturus, sæpe voluit. Per hæc intra tertium, an quartum ex quo in Nosocomium venerat, diem confectus est. VENTER nihil habuit quod secundum naturam non esset. In Thorace autem ab altera potissimum parte humor stagnabat, in quo frusta natabant quasi membranularum albissimarum; ut nihil magis referret, quam serum vaccinum, particulas retinens casei secundarii. Pleuræ vasa magis quam solent, rubebant, nec multo id tamen. Pericardium vero fuit adeo distentum, ut vix compunctum, aquæ ejus qua erat plenissimum, tenue quasi filum ad non modicam altitudinem ejaculaverit. Cordis mucro plus æquo rubens, leviter inflammatus fuisse videbatur. Caput denique cum secarem, primum animadverti, plerosque deesse dentes, qui autem restarent, hos omnes nigros, & alios magna, alios maxima ex parte cariosos, an quod calens, solebat bibere? an ex aeris cui se quacunque tempestate objiciebat, injuriis? Tum cranio recluso, multum aquæ inter Crassam, Tenuemque meningem inventum est. Illa, siqua alia unquam, extantibus ad Processus lacertis prædita erat. Per Tenuem autem reptantia vasa quacunque cerebrum circumvestiebat, omnia sanguine præturgida; non sic quæ in ventriculis Lateralibus. Cerebri demum basis, & huic proxima substantia flaccida.

41. Quod sæpe homo surgere, quasi mox abiturus, volebat, in eo deliri aliquid manifesto erat, ejusque causa in distentis adeo cerebri vasis, aut in aquæ ei circumfusæ acrimonia quærenda est. Nam in thorace quoque & pleuram, & cordis mucronem eadem quasi inflammasse videri potest. Quid, si pars illius ex cranii cavo in Spinæ tubum delapsa, tam acerbum illum ad lumbos dolorem faciebat? nihil enim proclivius est, quam ubi aquam in plures effusam corporis caveas videmus, & in alias aliquas effusam conjicere. Id vero dico, ne forte credas, eum dolorem ita esse repetendum ab hydrope pericardii, ut cum aliam præter hunc habere causam non posset, inter peculiaria sit ejus morbi signa fortasse numerandus, præsertim cum in illa quoque fœmina de qua novissime dictum est (*r*), lumborum dolor accesserit, & *gravissimus* fuerit in Juvene, cujus historia, a Blasio descripta, in Sepulchretum (*s*) relata est. Utrique certe, & huic potissimum Juveni is hydrops fuit; neutri tamen alia deerant, in quæ ille dolor rejici posset. Ipse autem Valsalva in eo de quo loquimur, viro, non pericardium definite, sed generatim aliquam thoracis affici partem ex dolore illo conjecturam ducebat. Quin facile meminisse potes quod alias (*t*) ad te scripsi, ut soleret molestum sensum

(*r*) n. 38. (*s*) L. 2. S. 3. Obs. 60. (*t*) Epist. 10. n. 12.

ſenſum circa eam Spinæ ſedem ab affectis appendicibus preſſi, aut irritati ſepti Tranſverſi deducere ſic tamen, ut aquam in thorace, non in pericardio, congeſtam argueret. Et quanquam in cadavere de quo ibi loquebamur, ut in hoc quoque, utrobique reperta eſt; in alio tamen viro (*u*) qui *illa parte dorſi, in qua diaphragma mediam & infimam corporis regionem dividit, immanem patiebatur dolorem*, humor ſeroſus in thorace, non in pericardio, inventus memoratur. At enim pericardium, inquies, quo magis diſtenditur, eo magis tendineam, cui arctius alligatum eſt, diaphragmatis partem diſtrahit: quamobrem cum hanc non ſolum gravando, ſed & diſtrahendo afficiat; ab oppleto potius pericardio, quam thorace, videtur is dolor repetendus. Verum ſi res, ut conjicis, ita ſe habet; quid ergo eſt cur in nulla ferme cæterarum Obſervationum quas aut Valſalvæ aut noſtras his Litteris complexi ſumus, de eo dolore ægri conqueſti ſint? Num forte quia non adeo pericardium diſtentum fuit? Atqui non magis eſſe potuit, quam a Grætzio (*x*), & Vieuſſenio (*y*) repertum eſt; nec propterea ab ipſis eſt inter cæteras hujus mali notas is dolor memoratus. Relinquitur, ut dicas, in eorum ægris ſenſim pericardium fuiſſe diſtentum, in noſtro autem hoc viro celerrime, ut paulatim laxari ejus, & diaphragmatis fibræ non potuerint. Noli ergo uti aliis exemplis, a nobis, aut ex Sepulchreto petitis, in quibus contendere non potes, fuiſſe brevi tempore dilatatum. Ex adverſo autem Obſervationem relege Virginis (*z*), in qua intra dies non multos, aut eam lege, quam mox ſubjiciam, alterius Virginis, in qua repente multa in pericardio aqua congeſta eſt; cum tamen neutram ille affecerit lumborum dolor. Quod ego ſignum eo diligentius excuſſi, quod ab nemine, quod ſciam, pro hujus morbi indicio propoſitum, mihi in mentem venit, dum noviſſimam Obſervationem deſcriberem, quærere, an cæteris poſſet, quæ non ſunt perpetua, annumerari. Fortaſſe enim aliquando poterit, cum aliis conjunctum uſui eſſe, cum pericardium & celeriter, & maxime diſtenditur, quorum alterum ut in duabus illis Virginibus fuerit, alterum fateor non fuiſſe.

42. Interea ne illud quidem eſſe perpetuum, intelligis, quod tradunt (*a*), & ſæpius verum eſt, pericardii hydropem ſenſim fieri; nam breviſſimo tempore non ſecus ac hydrops thoracis, interdum fit, quod ſane cum Obſervationem perlegeris Cl. Löw (*b*), aut cum ipſe thoracis inflammationum hiſtorias proferam (*c*), multo etiam magis cognoſces: quibus eam quoque addes quæ ſeorſum alibi (*d*) ſcribetur.

Nunc illam adjiciam quam modo pollicitus ſum, eo pluris a te faciendam primum quod ex perraris illis eſt in quibus nihil niſi pericardii hydrops, inventum fuit, cui quidquid ægra paſſa fuerat, adſcribi poſſet, tum quia a Medico in quærendis, adnotandiſque ſignis omnibus diligentiſſimo mihi non ſemel narrata, ac confirmata eſt Hippolyto Franciſco Albertino. Eam conſulto ad extremum hunc locum ſervavi, ut ea propoſita, quid de cæteris hujus morbi indiciis habendum ſit, certius, ac facilius exponam.

43. MONACHA erat Bononiæ, cujus illuſtre tum Genus, tum Cœnobium hic memorare poſſem, ſi vellem, quam defluxionibus in gingivas, malaſque obnoxiam Medicus dato ex ſudoriferis lignis decocto ſanaverat: poſtmodum autem acuta febre correptam, pari felicitate ſanam fecerat. Cum poſſet una, atque altera curatione eſſe contentus; ut ſunt aliqui male ſeduli; Aprili menſe redeunte, urgere Virginem cœpit, ne tam opportunum remediis tempus, quibus ſe a defluxionibus immunem ſervaret, abire ſineret. Negare illa primum, quippe optime valens, & quæ ſatis ſibi ſuperque & decocto, & febre purgata videretur. Homine tamen eadem ſæpius inculcante, tandem annuit, invita, quaſi animus id quod accidit, præſagiret. Cum enim ejuſdem ſyrupi, ut vocant, aurei tantundem ſumpſiſſet quantum eo die in Cœnobio aliæ, hiſque omnibus id bene ceſſiſſet; ipſi quidem, quæcunque caſus adeo inſoliti cauſa fuerit, quinquagies propemodum alvum movit. Hinc magnæ ſeri dejecti copiæ cum ſitis, ut fere ſolet, intolerabilis ſucceſſiſſet, neque hæc ab juſculis largiſſime epotis remitteret, vim maximam dilutæ emulſionis ingeſſit: neque huic tantæ potionis copiæ urinæ copia reſpondit. Poſtridie cum in lectulo, ſurrectura, reſediſſet, ſeque induere cœpiſſet, ecce quadam cordis oppreſſione, & hanc excipiente animi deliquio corripitur. Exinde ea oppreſſio nunquam deſiit exacerbari quotieſcunque nimis aut loqueretur, aut moveretur. Plures accerſuntur Medici. Quorum ſententiæ cum valde, ut in ejuſmodi morbis ſit, inter ſe diſcreparent; additur eorum concilio Quinctili jam menſe Albertinus. Ibi alius aneuryſma, alius polypum, alius tuberculum pulmonum conjicere: nec deerant qui de horum, aut de thoracis hydrope ſuſpicarentur. Ubi ad Albertinum ventum eſt (cujus me cautam cunctationem imitari in loco nunquam pœnituit potius quam nonnullorum audacem celeritatem) negavit, eſſe modeſtiæ ſuæ quod tot Viri, ætate, auctoritate, doctrina, ingenio, uſu præſtantes, tertio propemodum jam menſe ſatis definire non potuiſſent, id ſe, vix ægra tunc primum viſa, continuo decernendum ſuſcipere: ſinerent igitur, ſe iterum, tertiove ægram viſitando, morbi obſcuriſſimi naturam ex iis quæ inſpecta melius quam audita, fortaſſe intelligeret, perſcrutari. Quod cum diligenter feciſſet, atque ea non modo quæ adeſſent, ſed & quæ abeſſent, perattente conſideraſſet; convocato rurſus Medicorum concilio, primum quidem ſingillatim rationes attulit, quare minus ſibi veriſimile fieret, eſſe illum morbum ullum ex iis qui ſunt memorati, quam hydropem, & hunc pericardii: hydropem quidem; nam protinus ab ingeſtæ aquei humoris tanta copia ortus erat, cum hæc neque e corpore prodiiſſet, neque tam brevi tempore ſatis cum ſanguine miſceri potuiſſet, ut propterea pars ejus aliqua credenda eſſet in locum quempiam receſſiſſe, facile a primordiis, ut fit, ad id magis quam alia, diſpoſitum: pericardii vero, quod nonnullos aquam in eo congeſtam habuiſſe per ſectionem deprehendiſſet, in quibus eadem, aut ſimilia, dum viverent, incommoda adnotaſſet. Accipe nunc quæ ab hac Virgine abeſſent, mala. Bonus erat faciei color: ſomni imperturbati. Recte alvus, recte menſtrua reſpondebant. Reſpiratio, ſive ſtaret, ſive ſupina jaceret, ſive in utrumlibet cubaret latus, æque erat facilis. Pulſus neque tenſi, neque duri, neque vibrati; neque ullo prorſus modo inæquales. Nulla in thorace palpitatio, aut magna pulſatio. Nullus in pulmonum regione dolor. Tuſſis nulla. Omnino erat nihil, ſi quæ ſupra dicta ſunt, & quæ mox dicentur, excipias; nihil, inquam, erat quod improbares, aut de quo illa conquereretur. Quibus permotus Albertinus in aliorum non ivit ſententiam. Pro ſua autem hæc eſſe, exiſtimabat, quod Virgo ſibi cor gravari, tanquam ſaxo impoſito, ſentiebat, & quod cum ſilens, & quieſcens oppreſſione illa cordis, de qua initio diximus, non angeretur; ſi aliquid agere, aut paulo diutius loqui vellet, continuo eadem angebatur, cujus ita ſenſum exprimere ſolebat, quaſi cum in magna conſtipati populi frequentia, undique conſtringimur, & coarctamur: eam autem cordis oppreſſionem levis quædam animi quaſi defectio comitabatur: pulſus vero ſemper, etiam cum quieſceret, debiles erant. Quæ res ſane perdifficilem reddebant curationem; nam præterquam quod ſi medicamentis elicere conarentur aggeſtum ſerum; metus erat, ne illo potius quod ſanguini neceſſarium eſt, imminuto, hic multo minus facile per cor mearet, aqua preſſum, & hujus tam diuturna mora jam flaccidum; illud certe erat evidentiſſimum, quæcunque remedia paulo eſſent majorum virium, idem factura quod faceret corporis motus; quæ autem leviora, ea vero aut nihil, aut non ſatis opis eſſe latura. Quod & accidit; nam ſicuti hæc proſpiciens, tunc prædixerat Albertinus, eo Virgo confecta denique morbo eſt.

(*u*) Act. N. C. Tom. 6 Obſ. 50. (*x*) Vid. ſupra n. 21. (*y*) Vid. n. 24. & 25. (*z*) n. 17. (*a*) Vid. n. 22.
(*b*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. Obſ. 154. (*c*) Epiſt. 20. & 21. (*d*) Epiſt 45 n. 16.

bo est. Nam cum annum ab ineunte morbo vitam traxisset; ad cætera addi cœpit momentarius punctionum sensus, subinde recurrens, in affecto loco, cum levibus ibidem convulsionibus, pulsus autem sensim magis magisque infirmari, & quasi obscurari: quæ non fallacia proximæ jam mortis fuerunt indicia.

THORACEM, ad abstrusi morbi sedem, naturamque patefaciendam, recludere, Albertino permissum est, uno, haud amplius, socio addito Roberto Muratorio, seniore Medico, Viroque spectato. Sana igitur omnia inventa sunt, nisi quod pericardium tumebat aqua ad uncias novem, cordis autem membrana manifesto erodi cœperat, facile ab eadem aqua, longa demum mora acriore facta, unde ille esset punctionum sensus, eæque leves convulsiones.

44. Historiam habes qualem recens ab Albertini sermonibus jam eo tempore conscripseram cum alia habentem quæ doceant, quid invitis non inculcandum a Medico, & quid in loco imitandum, tum illa certe quæ ad propositum morbum internoscendum prodesse possint. Et quoniam in ea dictum est, in aliis quoque Albertinum ipsius signa adnotasse; poteris quæ de his in Commentariis de Bononiensi Scientiarum Academia (e) universe docuit, legere, & cum hujus Virginis Observatione conferre, quam, opinor, indicat ubi superficiem cordis *leviter corrosam in muliebri cadavere conspexisse se*, dicit. Nec te moveat quod ubi aqua erodens est, quædam fieri aliter scribat, quam in hac Virgine fiebant; neque enim huic aqua inter initia erodens erat, ut ad extremum fuit, cum maxime infirma vis fibrarum cordis vibrato pulsui efficiendo par amplius non erat, & leves tamen illæ ad cor adnotatæ convulsiones nonnulla tunc secus fieri, quam antea, etiamsi Virgo quiesceret, indicabant. Quam autem a motu accidere memorat spirandi difficultatem, *sive potius*, ut dicit, *apnœam* mox evanescentem, vix differre, credes, ab iis brevibus animi quasi defectionibus, quas cum in Virgine certe observasset, in Commentariis diserte non exprimit. Cætera quæ in his habet, fere non discrepant, aut pro varia dumtaxat aquæ sive copia, seu qualitate discrepant. Ipsa autem qualitas, etsi mora, ut diximus, mutari potest ea ratione quæ a Grætzio (f) exposita est; vel initio tamen esse valde ab aquea diversa potest, cum videlicet serum sanguinis valde ipsum quoque diversum est. Haud raro enim hoc vidimus e morbidis corporibus aut flavum emitti, aut ad viride, ad cæruleum, ad albidum vergens, non secus ac humor persæpe est, quem effusum in hujus, aut illius hydropici, ventrem, aut thoracem, aut ipsum denique pericardium conspicimus; unde capere argumentum possent qui pericardii aquam, non per glandulas, sed per ipsas tenuissimas arterias afferri, non dubitant; quanquam ubi certæ quædam particulæ in sanguinis sero nimis prævalent, eædem pariter in secretis per glandulas humoribus ita dominantur, ut saliva eorum, in quibus renes paulo diutius ab officio cessarant suo, visa sit colore, sapore, odore nihil ab lotio discrepare (g).

Qualis vero secundum naturam sit aqua pericardii, non recte arguitur ex illis Vieussenii (h) experimentis, in quibus ex iis qui pericardii hydrope diu laboraverant, acceptam, aut ad ignem, aut per se etiam, vidit coagulari, cum tinctura autem florum malvæ commistam, virescere, & sal denique ab ipsa eductum, spiritibus, quos vocant, acidis in fermentationem cieri. Sic neque ego ex Valsalvæ experimento (*), in quo, aqua in ejusdem cadaveris thorace, & pericardio stagnante, illius quidem portionem conspexit, igni impositam, concrevisse, hujus autem non concrevisse, recte arguerem; humorem quo secundum naturam tum illud, tum hoc cavum plus minusve madere invenimus, alium in hoc, atque in illo esse. Scilicet pro varia tum mora, tum morbida sanguinis, & viscerum constitutione hæc variari, non ratio solum indicat, sed & plurima, ut in parte Valsalvæ quoque nostri experimenta (i) confirmant.

Quod vero ad copiam attinet humoris pericardii, quem in sanis quidem corporibus *modicum* inveniri, primus, ut opinor, docuit vetustissimus Auctor libri *de Corde* (k); in morbosis, & præsertim in hujus partis hydrope correptis non modo multum esse, aut plurimum, verum etiam interdum incredibili propemodum copia, vel ex superius scriptis, aut commemoratis Observationibus manifestum est, videlicet ut minor, majorve ejus causa est, aut brevius, diutiusve hæc persistit, sive ea in impedito humoris refluxu, sive in aucto affluxu consistat, hic vero aut a seri copia sit in sanguine redundantis, aut ab hujus circa præcordia retardato diutius motu sive ob vitium aliquod organicum, sive ob aliam quamcunque causam, aut denique; ut alia, & in his ruptos cordis lymphæ ductus omittam; ab dissilientibus hydatidum folliculis. Has enim post Galenum, qui in simia, ut supra (l) indicatum est, animadverterat, alii intra belvinum, plerique intra humanum pericardium conspexerunt. Wepferus enim (m) multas per exteriorem suilli cordis faciem passim disjectas deprehendit. Ballonius autem (n), & Cordæus (o) in mulieribus duobus cor hydatidibus obsitum fuisse, retulerunt. Rolfinkius (p) *nos*, inquit, *in cordis membrana in palpitationi subjectis ægris observavimus hydatidas*. Fantonus pater (q) in quodam homine *copiosissimæ, & croceæ lymphæ cor innatans* vidit, *cujus apex* erat *a corrupta hydatide ulcerosus*, in alio autem (r) *plurimas in superficie cordis hydatides*. Præcl. Thebesius (s) in Mercatore, cujus *thoracis dextrum latus una cum pericardio valde expanso aqua plenum erat*, invenit *externam cordis membranam hydatidibus scabram*. Et ipse quoque, ut alias (t) ad te scripsi, quasi ruptæ hydatidis vestigium in eadem conspexi, & de magna quæ indidem pendebat hydatide sum scripturus (u). Quæ omnia attingere hic volui, quo facilius intelligeres, ut hydrops hic pericardii & origine, & qualitate, & copia aquæ plurimum variare potest, sic posse ejus etiam signa variari, sicut in pulsibus præsertim ab Albertino (x) scriptum est, qui parvos & potius frequentes semper quidem, sed tunc magis deprehendit, cum aquæ multo maxima copia erat; molles autem, cum illa pura, aut lenta; vibratos denique, ac tensos, cum salsa, & vellicans fuit. Tu qualis, & qua copia fuerit, apud Vieussenium leges in illis duobus, quorum alteri, ut supra (y) narravimus, pulsum fuisse, indicavit parvum, frequentem, inæqualem, alteri autem præter hæc semper valde mollem, & debilem. Sero autem, ut cætera commonstrant, viscido intra crassum pericardium, libræ pondus superante, *exiguos* fuisse pulsus, *ac languidos*, in Vidua quadam generosa adnotavit Hoffmannus (z). Qui cum subiicit, quid in Vidua altera observatum sit a Ballonio (a), si hujus verba amanuenses illius, aut typographi diligentius descripsissent, facile cognosceres, *pulsum* mulieris *magnum, elatum, tardum, intercisum, & intercalarem habentem in pulsatione una atque altera intermissionem*, & quæ de ea referuntur cætera, si forte ad pericardii hydropem, at certe ad ipsum, non, ut hic spectamus, solum, sed cum aliis conjunctum morbis, attinuisse. Ejusmodi igitur Observationibus, quarum magnus suppeteret numerus, hic prætermissis, tanto minus attendendæ sunt quæ ex Zacuto ab Doctis alioquin Viris in hunc modum proferuntur: *Zacutus Lusitanus ter vidit hunc affectum* (pericardii hydropem) *ubi ægri animi deliquio, cordis palpitatione, pulsu duro, parvo, nulla præcedente causa syncope oppressi vitam ducebant, & accedente febricula consumpti sunt: ob quam corporis consumptionem nonnullis affectum hunc Tabis pericardii* nomi-

---

(e) Tom. 1. in Opusc. (f) Disp. cit. supra ad n. 22., §. 19. (g) Vid. Epist. 41. n. 5. (h) ch. 1. cit. supra ad n. 24.
(*) Vid. supra n. 2. (i) Vid. supra n. 6. & 10. (k) n. 1. (l) n. 20. (m) Sepulchret. l. 4. S. 3. in Schol. ad Obs. 26. n. IV.
(n) Ibid. l. 3. S. 37. Obs. 3. §. 12. (o) Ibid. S. 21. Obs. 21. §. 14. (p) Ibid. l. 2. S. 8. Obs. 6.
(q) Obs. Anat. Med. 15. ult. edition. (r) Ibid. Obs. 12. (s) Eph. N. C. Cent. 4. Obs. 115. (t) Epist. 3. n. 26.
(u) Epist. 25. n. 15. (x) in Opusc. cit. (y) n. 24. (z) Medic. Rat. T. 4. P. 4. c. 9. Obs. 4.
(a) Ephem. l. 1. A. 1570. Constit. Hyem.

nomine inſignire placuit. Verum ſi locum in quo hæc ſcripſit, indicaſſent, quem eſſe invenies Obſerv. CXXXVII. libri I. *de Praxi Medica Admiranda*, aut ſi ipſi eam perlegiſſent Obſervationem; proclive fuiſſet intelligere, non de pericardii hydrope illa dici, ſive de humore in ejus cavum effuſo, ſed de parvo duriuſculo tumore in tunica, id cavum complectente, innato. His igitur merito ſepoſitis, ſi quæ in paucis huc attinentibus Obſervationibus de pulſibus ſunt ſcripta, ſpectemus; varios in variis eſſe, conſtabit, & ſi quid forte ſæpius ſit adnotatum, id ad parvitatem, debilitatem, frequentiamque referendum videri: quæ res ipſæ non modo quam variare poſſint pro vario morbi tempore, ſed etiam quot aliis ſint morbis communes, ſatis omnibus notum eſt.

45. Quod ſi nunc tandem pleraque alia ex iis quæ ſuperius (*b*) ex Cl. Virorum obſervatione, aut ſententia hujus morbi ſigna memoravimus, cum hiſtoriis comparemus quæ deſcriptæ ſunt a nobis, aut indicatæ; manifeſtum quoque erit, illorum alia perpetua non eſſe, alia ne frequentia quidem, velut animi defectiones, quæ crebrius in hoc, quam in thoracis hydrope, accidere dicebantur, tu vero in nulla ſeu Valſalvæ, ſeu Vieuſſenii, ſeu noſtra ſive alterutrius, ſive utriuſque hydropis Obſervatione leges memoratas, imo in quibuſdam ex noſtris (*c*) invenies diſerte negatas, vix in poſtrema, quæ Albertini eſt (*d*) quadantenus indicatas. Non equidem inficior, in iis fuiſſe quorum hiſtoriæ a Fiſchero (*e*), a Reimanno (*f*), a Löwio (*g*), ab Hoffmanno (*h*) traditæ ſunt. Sed ſi pericardii hydrops cum ſummo & diuturna hectica febre languore, ſi cum valvularum cordis vitio, ſi cum thoracis hydrope in tribus ægris prioribus conjunctus erat; nempe una ferme reſtat Hoffmanni Vidua in qua morbum ipſum de quo loquimur, deliquia animi, & crebriora quidem comitata eſſe, ſciam. Quo igitur modo ea poſſim; etiamſi tot aliis non convenirent morbis; in hoc ſæpius obſervari ſolita eſſe, dicere? Porro tuſſiculam illam ſiccam quæ fere major in pericardii, quam in thoracis, hydrope proponebatur, num majorem legiſti in iis quos utroque affectos deſcripſimus? In illis certe quos ego vidi, ne nominatur quidem, ſi mulierem unam excipias: in viro autem qui utroque & ipſe laborabat, tuſſim non fuiſſe, diſerte adnotavit Cl. Kellnerus (*i*). At erat, inquies, in aliis quos pariter affectos viderunt Löwius (*k*), Bonetus (*l*), Wepferus (*m*). Tantum abeſt, ut diffitear; miror magis, in tot aliis, quos dicebam modo, defuiſſe. Aqua enim in thoracis hydrope nervos phrænicos, pulmones, omnemque pleuram contingit, ut, ſi irritans ſit, non poſſit non vellicare, & ſic tuſſim ciere, cum in pericardii hydrope nihil eorum tangat, & quod conſequitur, non videatur æque, nedum magis, tuſſim motura: quanquam ſi valde irritans ſit; pericardium vellicando poſſit fortaſſe per hoc demum in conſenſum trahere annexum diaphragma; id quod tamen per tenuiorem, & multo ampliori ſpatio annexam pleuram vel magis poterit aqua thoracis. Sed tuſſiebant, inquis, ex Harderi (*n*), ex Schröckii (*o*), ex Erndlii (*p*), ex Reimanni (*q*) obſervatione illi etiam quibus, non thoracis, ſed pericardii hydrops erat. Tuſſiebant utique; ſed vomicæ non deerant aut pulmonem occupantes, aut inter hujus tunicam, pleuramque interjectæ: vel ſi hæ deerant, alia non deerant, unde ſeptum Tranſverſum ab inferiore ſaltem facie laceſſi poſſet. Quod ſi denique ſpectemus illos in quibus unus morbus fuit, hydrops pericardii; vir ſane quem Valſalva (*r*) ſecuit, tuſſiebat; ſed nec Vieuſſenius, nec Hoffmannus tuſſim memorant in ſuis, neque in Monacha animadvertit Albertinus. Qui cum in Commentariis laudatis (*ſ*) univerſe ſcripſit, *tuſſim* hunc Affectum *vel nullam*, *vel modicam adjunctam habere*; non majorem certe voluit, quam in hydrope thoracis. Ex adverſo autem quod plerique ajunt, leviorem in pericardii, quam in thoracis, hydrope, eſſe difficultatem reſpirandi, non raro ſaltem, idque oculorum, auriumve judicio, verum eſſe, libentius agnovero. Ea enim difficultas quanta eſſe plerumque ſoleat in hydrope thoracis, præclare oſtendit junior Verneyus (*t*), cum inter ejus ſigna illam primo loco ponit, eamque maximam, aut cum ex aſcitici ventre aquis eductis, illam aut nihil, aut parum levatam videns, aquas in thorace quoque ſtagnare, docet, idque aut aquarum e thorace eductione, aut cadaveris diſſectione luculenter confirmat, non ſecus ac olim Jacobus Oæthæus (*u*) ſuſpicionem confirmavit ſuam humoris in thoracem effuſi, cum etſi ventrem ſubtumidum, purgationum ope, *humorum mole ſublevaret*, tamen *ſpirationem difficilem* animadvertiſſet *non* eſſe *diminutam*. Quin relege quas tibi his Litteris deſcripſimus Obſervationes; & quam laborioſe reſpirare ſoleant eo morbo affecti, & quam ſæpe erecta cervice, recognoſce. Nec quod in eorum pluribus utrumque hydropem fuiſſe, leges; idcirco credito, a pericardii potius, quam a thoracis, hydrope, repetendam eſſe tantam illam reſpirationis difficultatem. Qui enim primum ſine ſecundo, & ſine aliis dyſpnϾ cauſis obſervarunt (intelligis, cur a me ſeponendæ hinc ſint Obſervationes Kellneri, Schröckii, Erndlii, Reimanni, Vicarii, & ejuſmodi aliæ quas ſciens prætereo), qui, inquam, ſine alio reſpirationi officiente morbo, unum pericardii hydropem obſervarunt; Hoffmannus in Vidua, Vieuſſenius in puero, Albertinus in Monacha orthopnœam certe non memorant. Imo Vieuſſenius, ut antea (*x*) diximus, in altero puero ad pericardii hydropem additum hydropem thoracis inde etiam conjecit, quod æger humili capite jacere amplius non poterat: & Albertinus non modo in illa Virgine, ſive ſtaret, ſive in dorſum, ſive in utrum liberet latus decumberet, æque facilem fuiſſe reſpirationem, affirmabat; ſed & univerſe ſcripſit, ſuis fretus obſervationibus (*y*), *difficilem in* hoc morbo *decubitum*, *& frequentem reſidendi neceſſitatem vix unquam incidere*. Valſalva autem (*z*) etſi in quodam viro, plurimum jam, ut videtur, hoc hydrope progreſſo, orthopnœam, quemadmodum ſemel Vieuſſenius quoque, ut ex quarta ejus Obſervatione ſupra (*a*) diximus, & mox iterum dicemus, in morbi ſummo progreſſu, animadverterat; tamen in Obſervationibus quas tibi alias (*b*) deſcriptas mittemus, duorum Juvenum quos abſtulit peripneumonia, cum primum ſcripſiſſet *decubuiſſe*, *demiſſoque capite minus incommode egiſſe*, alterum autem ſic *cubuiſſe*, ut *caput ſubmiſſum teneret*; hæc continuo ſubjecit, *ut plerique eorum ſolent*, *quibus pericardium ingenti aquæ copia turget*; & ſane erat in utroque ab aqua adeo dilatatum, ut in primo *pericardii hydrops merito vocari poſſet*, in altero autem *ingens occuparet thoracis ſpatium*. Lanciſius vero (*c*) cum ipſe quoque hujus hydropis ſigna afferret, hoc idem quod modo diximus, ſed multo aliter propoſuit. Nam eo laborantes *difficili* eſſe *anhelitu*, cum ſcripſiſſet; & uſque *ab initio non niſi extra lectum reſpirare poſſe*; denique *prope mortem*, inquit, *coguntur ad decubitum*, *videlicet quia pericardium una*, *aut etiam ſeſqui-altera liquoris libra turgidum diaphragmatis centro vim infert*, *neque alium ſtandi ſitum*, *qui ſit minoris incommodi*, *ægris permittit*, *quam horizontalem*, *in quo pericardium verſus jugulum aſcendens*, *diaphragma non amplius premit*. Non dubito, quin Vir Cel. in quibuſdam ſic obſervarit: neque id quod rationi conſonum eſt, nego, quod & Williſii (*d*) in eo Juvene obſervatio confirmat, qui cum thoracis hydrope laborare cœpiſſet, & ſupinus in lecto jacens, caput

(*b*) Vid. n. 21. 23. 24. (*c*) n. 36. & 38. (*d*) n. 43. (*e*) Act. N. C. T. 8. Obſ. 31. (*f*) Eorund. Tom. 1. Obſ. 170.
(*g*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. Obſ. 154. (*h*) Obſ. 4. ſupra cit. ad n. 44. (*i*) Act. N. C. Tom. 5. Obſ. 1. not. 1.
(*k*) cit. in Eph. Obſ. 154. (*l*) Sepulchr. l. 2. S. 2. Obſ. 3. (*m*) Ibid. l. 4. S. 3. Obſ. 26. in Additam.
(*n*) Ibid. l. 2. S. 7. Obſ. 24. in Additam. (*o*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 4. Obſ. 118. (*p*) Earund. Cent. 3. & 4. Obſ. 141.
(*q*) Act. N. C. Tom. 1. Obſ. cit. 170. (*r*) ſupra, n. 21. (*ſ*) ſupra, n. 44. (*t*) Mem. de l' Acad. R. des Sc. A. 1703.
(*u*) Sepulchr. l. 2. S. 1. Obſ. 76. (*x*) n. 25. (*y*) Comment. cit. (*z*) ſupra, n. 21. (*a*) n. 24.
(*b*) Epiſt. 20. n. 35. 36. (*c*) De Mot. Cord. l. 1. S. 1. c. 5. Prop. 23. in Schol. (*d*) Pharmac. Rat. P. 2. S. 1. c. 13. in fin.

caput a margine ejus, ut experiendi causa Willisius jubebat, *usque ad pavimentum reclinari fineret*, *illico perfensit aquæ versus claviculas decurfum*, *simulque illuc doloris metastasim*. Neque tamen scio, an satis intelligam, cur ii pariter, non tam dico qui thoracis hydrope vexabantur, quam qui pericardii vel multo eo majori qui ab Lancisio designatus est, non idem levamen decumbendo sint consecuti. Quin contra is qui multo maximo, ut paulo ante memorata Vieussenii Observatio ostendit, urgebatur, postremis aucti jam morbi mensibus in lecto jugiter cogebatur sedere; nam si decumbere, quod superioribus potuerat mensibus, conaretur, illico evidens instabat suffocationis, mortisque periculum. Num forte; ne de aucta sanguiferorum vasorum pressione cum Vieussenio quidquam dicamus; ea causa erat, quod pericardium tanta aquarum copia distentum, jacente homine diaphragma quidem non gravabat; sed prægravabat pulmones, quibus sic incumbebat, tum mole etiam sua horum expansioni tanto magis officiebat, quanto sursum magis tunc ascendente diaphragmate, ipsum quoque sursum contrudebatur. Quod si ita se res habet; hoc quoque signum intelligis, sive ut ab aliis, sive ut ab Lancisio propositum est, a varia congesti humoris copia variari: quæ tamen in pluribus (*e*) videtur, cum eadem esset quam Lancisius designat, aut etiam aliquanto major, neque ab initio ægros coegisse, ut respirandi causa extra lectum essent, neque extremo tempore ut jacendo spiritum ducerent: quin utro liberet modo minime propterea augebatur difficultas spirandi; etiamsi cum pericardii hydrope thoracis hydrops erat conjunctus. Quæ res quoque facit, ne signum hoc facilis decubitus pro illius peculiari habeamus, eoque id magis cum in iis pariter qui uno thoracis hydrope laborabant, idem sit aliquando animadversum (*f*).

46. Non me pœnitet Lancisii Observationem, quamvis adeo a Vieussenii Observatione discrepantem, paulo ante protulisse. Ecce enim hæc relegenti a Petropolitana Imper. Academia Novi ejus Commentarii (*g*) mittuntur, in quibus, ut rara alia, sic Cl. Schreiberi Observationem (*h*) invenio, pericardii quod *libræ circiter quatuor aquæ cruentæ* adeo extendebant, ut pulmonibus versus posteriora, & latera compulsis, ipsum *partes pectoris mediam, & anteriores laterales repleret*. Ægro tamen cum *tandem adcessisset summum molestiæ respirandi incrementum*, ... *in alterutro pectoris latere cubare impossibile, sed in dorso jacere tolerabile fuerat*. Erant & huic pulmones pleuræ *valde adcreti*, quin etiam *screatu* denique *rejecta alba, viscosa materia*, *multo sanguine admixto*: præterea cordis superficies omnis villis hirta, a sero quidem formatis, sed per quos sinister ventriculus pericardio quam firmissime adhærebat. Nec palpitationes tamen, nec deliquia hic memorantur; sed *pressio in pectore*, & *tussis sicca perpetua*: quæ tu singula ad ea adjunges quæ de signis supra diximus, aut infra dicemus hydropis pericardii, tussi una excepta propterea quia hæc initio jam fuerat, cum interna thoracis inflammatio, ut videtur, morbum præcessit, & quomodo pulmones deinde se haberent, ex dictis intelligis, & *supra diaphragma aliqua portio seri flavescentis fluctuabat*. Sed hic præcipue attendas, velim, cum tantus pericardii hydrops esset, orthopnœam tamen defuisse, qui in respirando corporis situs Vieussenii ægro, quæcunque tandem causa esset, adeo fuerat necessarius.

Et de animi deliquiis igitur, & de tussi, & de respirationis difficultate satis visum est.

Nunc ad reliqua pergamus. Et sitis quidem tam raro accidit pericardii hydropi, ut nollem, inter hujus signa fuisse commemoratam, præsertim cum Saxonia noster (*i*) inter illa diserte posuerit, *nullam esse sitim*. Attamen etsi e contrario in thoracis hydrope aut siccitatem faucium, aut sitim in illis omnibus, quas ex Valsalva descripsimus, Observationibus invenies; fit aliquando, ut in ipso quoque nulla sit, idque præter alias, & nominatim Rufii (*k*) Observationem, non una ex nostris confirmat historiis (*l*). Quamobrem sitis absentia, aut præsentia pro certo hos duos non distinguet hydropes. Sed multo minus pedum tumor, ut quem inter signa quidem recensitum leges hydropis thoracis, eundemque tamen aliquanto sæpius quam sitim, in pericardii hydrope videmus fuisse, defuisse autem, nec rarissime, in illo altero (*m*), & nonnunquam in conjunctis ambobus (*n*), vel nostræ probant Observationes. Una ferme est fluctuatio, quæ interdum quidem in illo altero hydrope, ut supra (*o*) diximus, percepta est, cum in pericardii hydrope non recordemur legisse perceptam ad corporis quidem concussionem: quanquam illa hydropem esse thoracis, significare potest, pericardii vero tunc abesse, non potest. Quod vero ad fluctuationem aquæ attinet in pericardio ipso ab ægro, aut a Medico hac, vel alia qualibet ratione percipiendam, cum Grætzius (*p*) non ita *distincte* sensibilem, ut in hydrope thoracis, fore, censuit, tum ego, quando vel minus, vel nullo modo sensibilis esse possit, vel fallacia aliqua fortuita simulari, ibi non reticui, ubi, si hæc omnia auferre liceret, optimum præ cæteris signum futurum agnovi (*q*).

Lenta vero febris, & *contabescentia*, tristitia, faciei pallor, oculi minus vividi facti, extrema corporis subfrigida, & id genus alia non dubito quin sæpenumero possint utrique hydropi esse communia: imo pleraque horum communia esse, vel ex Vieussenii ipsius alia Observatione (*r*) certo scio. Nec si vel plura ex iis quæ antea examinata sunt, signis in aliquo simul extitisse, videam, in quo pericardii hydrops deprehendatur, propterea statim de sententia decedam; sed prius cætera considerabo. Brunneri (*ſ*) Observatio est, quam, cum plures alias possem, hic potissimum exempli loco afferam, quia cum Sepulchreto addi posset; edita enim fuerat A. 1687. frustra a me in eodem quæsita est. Pericardium ille aqua turgens reperit in juniore Milite, qui de dyspnœa, & præcordiorum angustia querebatur, noctu vix, nisi, erecto corpore, dormire poterat, sitiebat, pedes œdemate tumentes habebat, & plerumque *sicce* tussiebat. At vero idem nonnunquam sputum turbidum excutiebat, abdomen extumescens habebat, scrotum prætumidum, subtumidum autem totum corporis habitum, latere præsertim dextero, quo plerumque in lecto inclinabat. Præter hæc, atque alia quæ vel ante mortem animadverti potuerant, inter quæ nec cordis palpitationes, nec deliquia, nec vitia pulsus, imo hujus æqualitatem videas commemorari; per dissectionem in ventre hepar vastum inventum est, aquæ autem libræ octo, eademque; ut cætera omittam; latus dexterum thoracis oppletum; ut si vel cuncta quæ præcesserant, symptomata ex iis fuissent quæ ab nonnullis aut pericardii, aut thoracis hydropis propria esse dicuntur: læsionum tamen multiplicitas utrum potissimum significassent, scire prohiberet.

47. Cum igitur hydropes hi duo per ea quæ hactenus considerata sunt omnia, satis internosci non queant; relinquitur ut videamus sitne signum aliud aliquod ita proprium hydropis pericardii, ut neque hic sine eo signo esse possit, neque hoc sine illo. Te autem credere, non puto quod a Vieussenio (*t*) propositum est, palpebrarum, labrorumque colorem qui ad plumbeum vergat, illud esse quod requirimus, cum in aliis quoque esse morbis queat, nec in Monacha (*u*) certe fuerit. An igitur potius sensus illi, quos Albertinus (*x*) confirmavit, id est ponderis cordi impositi, & oppressionis in quamlibet levi motu, & quasi constrictionis ipsius cordis: confirmavit, inquam; nam & Grætzius (*y*) *pondus cor aggravans*, & *constringens*, crescente hoc morbo, *sentiri* dixit, quem sane postea etiam Lancisius (*z*) *cum cordis pondere*, ... *gravitate*, ... *præcordiorum anxie-*

(*e*) Vid. n. 27. & 36. supra, & Sepulchr. l. 1. S. 2. Obs. 3. (*f*) Vid. n. 26. 28. (*g*) Tom. 3. (*h*) 5. inter Physic.
(*i*) Vid. supra, n. 23. (*k*) Sepulchr. l. 2. S. 7. Obs. 91. (*l*) n. 30. 38. & Epist. 10. n. 11. (*m*) supra, n. 26. 28. 30.
(*n*) n. 34. 38. (*o*) n. 37. (*p*) n. 22. (*q*) n. 24. (*r*) Traité du Coeur ch. 16. Obs 1.
(*ſ*) Exercit. de Gland. in Duodeno §. 5. (*t*) Traité cit. ch. 1. (*u*) supra, n. 43. (*x*) Ibid. (*y*) Vid. supra, n. 21.
(*z*) in Schol. cit. supra, ad n. 45.

anxietate, ſcripſit, eſſe conjunctum: & Hoffmannus Viduam, quam eodem afflictam morbo memoravimus (*a*), *de magno pondere cor aggravante, & reſpirationem impediente ægrius conqueſtam fuiſſe*, tradidit. Huc virum referes, qui Fantono patri (*b*) *graviſſimo pondere pectoris ſe ſe opprimi*, dicebat, niſi forte *copioſiſſimo* pericardii ſero id minus imputandum ſuſpicaris, quam duro denſoque pulmoni, ut quemadmodum Franciſcus Sylvius (*c*) non raro offenderat, *minime membranaceus, ſed plane carnoſus videretur*. At facilius ſpectare huc, credes *preſſionem* illam *in pectore*, & *tantas* illas *cordis oppreſſiones*, quas in pericardii hydrope adnotarunt Cl. Viri Schreiberus (*d*), & Fiſcherus (*e*). Verum hæc etſi rationi quoque conſona ſunt; vereor tamen, ut ſint qualia quærimus, cum in accuratis Vieuſſenii Obſervationibus (*f*) videam prætermiſſa, in Obſervatione autem Olai Borrichii (*g*) diſerte negata, atque; ut Valſalvæ plures omittam; cum Senator Bononienſis (*h*), & mulieres duæ (*i*), in quibus omnibus pericardii hydropem conſpexi, nullam unquam de ejuſmodi ad cor aut ponderis, aut moleſtiæ ſenſu querelam habuerint; & quamvis earum altera in thorace pondus ſentiret; in ipſius tamen thoracis dextero, ſiniſtroque cavo magna vis aquæ erat effuſa. Unde factum eſt, ut alteram Fantoni patris (*k*) Obſervationem, & Gerbezii (*l*), Boneti (*m*), Kellneri (*n*), Reimanni (*o*), aliaſque paulo ante non produxerim. Nempe in hiſce de *onere magno pectori impoſito*, de *pectoris gravitate*, de *gravativo dolore ad ſternum imum*, de *pectoris ſtricturis*, & *anxietatibus præcordialibus*, de *anguſtia præcordiorum*, & de ſenſu *cordis ſibi compreſſi* querelas conjunctas quidem lego cum hydrope pericardii: ſed hunc ſimul lego in primis quatuor Obſervationibus cum hydrope thoracis conjunctum, in quincta autem cum amplitudine cordis, aliiſque ejus, & Magnæ arteriæ vitiis, quæ cordis magnitudo, *nec ea vulgaris*, erat etiam in quarta, neque in ſecunda defuerant alia, & nominatim *glanduloſum corpus ſcirrhoſum*, quod, *remoto ſterno, ſe exhibuit, extremo uno pulmonis dextri inferiori lobo affixum, altero autem mediaſtino, & diaphragmati*. Itaque etſi earum querelarum cauſam ex parte velim aquis tribuere in pericardio redundantibus; tamen quod in priore Fantoni Obſervatione feci, id in his quoque ſingulis facere coactus eſſem, ut pluſne iis aquis, an aliis cauſis imputandum eſſe, dubitarem, quæ aut ſuo, eoque majori, pondere diaphragma prægravarent, aut pulmones, & cor ipſum, aut vaſa, utroque pertinentia, coarctando, aliave aliqua ratione expedito ſanguinis per cor tranſitui officiendo, eos alios ſenſus inducerent de quibus dictum eſt. Poſt quæ minus neceſſarium eſſe, puto, Epiſtola præſertim longius, quam initio credidi, producta, an illi ipſi ſenſus vel ſine ullo pericardii hydrope, aliunde eſſe interdum poſſint, diſquirere, multoque minus de palpitatione, de pulſibus, de lumborum dolore, de quibus ſupra (*p*) ſatis dictum eſt, verba facere.

48. Quæ omnia cum ita ſint; diutius adhuc eſſe expectandum, facile credes, antequam ad hunc curandum morbum in uſum ducantur terebratio ſterni, & pericardii perforatio, ab Riolano in Anthropographia (*q*), & alibi (*r*) indicatæ, ſi juxta Schröckii (*ſ*), & Græzii (*t*) monita, *certiſſime antea conſtare debet de ipſius ſeri abundantia in pericardio*. Necdum enim Ars, quantum video, adeo profecit, ut id certiſſime, & evidenter cognoſci queat. Utinam liceret, ſæpius repetitis obſervationibus, ſi non alia ſigna animadvertere, at ex iis quæ propoſita ſunt, quæ ſæpius, quæ rarius tum inter initia, tum ſaltem prope morbi finem, ipſum comitentur, ſtatuere. Non raro enim video, hoc detentos *ex improviſo*, *præter aſſidentium expectationem, inopinata morte, repentina morte* deceſſiſſe (*u*). Interea ubi aliorum abſuerint morborum indicia, illius vero quem huic valde affinem eſſe, conſtat, hydropis thoracis alia quidem abfuerint, ut fluctuationis ſenſus in thoracis præſertim partibus a corde remotioribus, ut ſpirandi erecta cervice neceſſitas poſt primas potiſſimum ſomni horas, ut decubitus in alterutrum latus multo difficilior; neque enim ſæpius accidit, ut par aquæ copia in utrumque thoracis cavum intra idem tempus congeratur; alia autem ejuſdem hydropis indicia vel nulla ſint, vel multo leviora, ut artuum tumor, ut tuſſis, ut ſitis; æger vero ad ipſam cordis ſedem pondus quaſi quoddam ſentiat, ad motum autem corporis opprimi cor, & quaſi conſtringi, ſpiritu quadantenus deficiente, hæc vero ipſa tollantur mox, aut leventur, cum quieti ſe reſtituet, commodiuſque hanc capiat decumbens humili capite: ubi, inquam, hæc omnia ſimul fuerint, aut ſaltem complura; ego quidem ob pleraſque earum, quæ ſupra aut deſcriptæ, aut commemoratæ ſunt, Obſervationum; etſi pro certo non pronunciabo; veri tamen ſimillimum, & maxime probabile eſſe, dixero, hydropem eſſe pericardii. Dixero autem tanto facilius, ſi præterea ex iis forte æger ſit qui tunc ſibi cor quaſi in aqua natare, ſentiunt, aut in quibus ſignificatio alia aliqua eſt aquæ in diſtento pericardio, non alibi, fluctuantis. Nec vero ubi complura eorum fuerint quæ memoravi, alia quædam contemnam ſigna, ut cordis in primis palpitationem; quanquam vix in una fuit a me tibi deſcriptarum tot Obſervationum animadverſa; ut extrema quoque ſubfrigida, ut pallorem faciei, labrorumque præſertim, & palpebrarum, ad plumbeum vergentem, & quæ ſunt hujus generis alia, quæ cum interdum aut quærere, atque attendere negligant Medici, aut ægri dicere, quippe rudes perſæpe homines, & gravioribus afflicti; non mirum eſſet, ſi, cum fuiſſent, in quibuſdam tamen prætermiſſa eſſent hiſtoriis. Hæc de Thoracis Hydrope, & hujus occaſione, etiam Pericardii in præſentia habui quæ ſcriberem. Vale.

49. HANC, ut ad te remitterem, Epiſtolam vix recenſueram, cum eximium de Cordis Structura, Actione, & Morbis Tractatum Summi Viri & Regis Potentiſſimi Gallorum Archiatri Petri Senacii Joannes Baptiſta Molinarius Doctiſſimus Medicus, Humaniſſimuſque, qui me illo ſciret jam quinctum ex quo editus fuerat, annum invitum carere, perliberaliter Vindobona uſque, huc ad me perferendum curavit. Nihil jam diu ægrius tuli, quam ſero adeo in meas perveniſſe manus ejuſmodi Opus, ex quo cum plura alia didici; tum illud non ſine ingenuo pudore, & magna admiratione intellexi, tantum mediocritati huic meæ a Præſtantiſſimo Viro tribui, quantum neque ego agnoſcere, neque tribuere quiſquam poſſit, niſi forte Amicus benevolentiſſimus, mecumque uſu, officiiſque omnibus conjunctiſſimus. Verum quod facere tandiu non potui, ut tantæ erga me humanitati gratiſſimo ſaltem animo reſponderem, non deſinam facere dum vivam. Nunc quod propoſitum flagitat harum Litterarum, neſcire te nolo, inter alios morbos Illuſtrem Auctorem ſcripſiſſe de Hydrope Pericardii (*x*) ea copia, ac diligentia, quas *frequens*, eoque ingenio, ac judicio, quæ *difficilis cognitu, & difficilior ſanatu*, ut vere ait, morbus requirebat. Partite, ac dilucide ejus cauſas, naturam, ſigna, curationem examinat. Et quod ad hanc attinet, auxilii ab Riolano propoſiti (*y*) locum ſic mutat, ut neque Mammaria arteria, neque cor poſſint vulnerari, ſed utiliter aqua e thorace educi, ſi forte hujus hydrops pro pericardii hydrope imponeret. Cujus tamen ſigna ea cura antea perpendit, & auget innixus & aliorum, quorum nonnulla Scripta mihi non erant in manibus, & ſuis Obſervationibus, ut ab hydrope thoracis, aliiſ-

(*a*) n. 44. (*b*) Obſ. Anat. Med. 15. (*c*) Sepulchr. l. 2. S. 1. Obſ. 50. (*d*) Vid. ſupra, n. 46.
(*e*) Act. N. C. Tom. 8. Obſ. 31. (*f*) Vid. ſupra, n. 24. & 25. (*g*) Sepulchr. Sect. cit. Obſ. 86. (*h*) Epiſt. 10. n. 11.
(*i*) ſupra, n. 36. 38. (*k*) Obſ. cit. 37. (*l*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 7. Obſ. 186. (*m*) Sepulchr. l. 2. S. 2. Obſ. 3.
(*n*) Act. N. C. Tom. 5. Obſ. 1. (*o*) Eorund. Tom. 1. Obſ. 170. (*p*) n. 23. 41. 44. (*q*) l. 3. c. 7. in fin.
(*r*) Encheirid. Anat. l. 3. c. 4. (*ſ*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 4. Obſ. 118. (*t*) Diſp. ſupra ad n. 22. cit. §. 25.
(*u*) Vid. ſupra, n. 6. 17. 24. 36. 38. & Act. N. C. Tom. 5. Obſ. 121. & Tom. 6. Obſ. 143. (*x*) l. 4. ch. 5.
(*y*) ſupra, n. 48.

aliisque doceat morbis quo ad licet internoscere : quo ad licet, inquam ; neque enim difficultates omnes amovisse se putat, quod si putarem, sapienter inquit, non eas satis me intelligere, ostenderem. Sed quid plura ? cum tibi copiam egregii Operis facturus sim statim ac in recensendis quibusdam aliis Epistolis ejus doctrina, & auctoritate usus fuero ; quod utinam in hac facere potuissem. Verum tu cum leges, plura ejus invenies loca per quæ tradita his Litteris confirmes. Quod si in quædam incides, ubi forte inter nos discrepemus ; per mihi gratum fore, credito, si minus mecum, quam cum tanto Viro facere malueris. Iterum vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XVII.

Sermo est de Respiratione Læsa a Cordis, aut Magnæ Arteriæ intra thoracem Aneurysmatibus.

NUnc thoracis interna Aneurysmata sunt proferenda, quæ & mole pulmones comprimunt, & sanguinis per ipsos motum pervertunt, & sæpe etiam pondere diaphragma prægravant; ut multifariam lædant respirationem. Præcipua, & frequentiora, alia Cordis sunt, alia arteriæ Magnæ. Quorum antequam Observationes producimus, occurrendum est tacitæ cuidam interrogationi tuæ, unde videlicet factum sit, ut cum morbi hi sint, ut dicimus, adeo frequentes, nulla tamen certa extet eorum mentio apud Medicos vetustiores. Nam quod huc aliquis attinere fortasse velit quæ legimus I. libro *de Morbis* (*a*) ubi aliquando in pulmone fieri vena dicitur *velut varix*, nomine autem venæ arteriam quoque, ut priscis solebant temporibus, esse ajat intelligendam; is, si omnia perlegat, ibi agnoscet quæ indicantur dilatationes, & in venis designari, & ejuscemodi, ut denique disruptæ, non jam nimiam copiam sanguinis effundendo, citam mortem, sed ulcus relinquendo, & purulentum pulmonem faciendo, lentam afferant. Neque aliter Martianus (*b*), & ante hunc Salius (*c*) intellexerunt. Quin etiam, cum mox ibidem legimus, *varicosas* quoque *fieri*, *& intus elevari* venas lateris; Salius admonet (*d*), idcirco has significari ab Hippocrate ad hunc modum *quæ intus in superficie sitæ sunt*, ne quis forte illas intelligat, *quæ per intermedia costarum*, *& alia spatia interna perreptant*, ubi videlicet arteriarum Intercostalium dilatationes nonnunquam fieri, a posteris animadversum est: & sane a varicosarum earum venarum disruptione, *suppurati* fieri ægri dicuntur a vetustissimo illo Medico. Sed & in libro *de Internis Affectionibus* (*e*), ubi *in pulmone varix*, hujusque signa, & curatio proponuntur; non remittente se morbo post quatuordecim primos dies, *eadem* exhibenda indicantur, quæ *ei qui pulmone suppuratum habet*. Quanquam etsi hæc omnia quis velit ad aneurysmata trahere nihilominus; erit hoc tamen, aliis diffidentibus, non satis certum, aut, si certum credatur, incertum porro, ex conjectura potius, an ex dissectionibus petitum, præsertim cum bestiæ, quæ tunc pro humanis corporibus solebant incidi, raro morbis ejuscemodi corripiantur: & tandem quos morbos frequentiores diximus, & de quibus tu quæris, illi ad cordis, & Magnæ arteriæ, non ad alias, attinent dilatationes. Hæ autem a priscis illis Medicis cur non fuerint memoratæ, præcipuam causam, illam ipsam quam modo attigi, fuisse, censeo.

2. Postquam enim ad Anatomen instaurandam aliquanto sæpius humana cadavera secari denique cœpta sunt; mentio quoque fieri cœpta est illorum morborum. Certe video, ab Nicolao Massa (*f*) quendam indicari dissectum A. 1534. *qui habebat cor magnum*, *& tantæ magnitudinis*, *quantam nunquam in alio homine viderat* ; a Vaselio autem (*g*) *doctissimi viri cor*, *in cujus sinistro ventriculo glandulosæ*, *sed subnigricantis interim*, *carnis libras propemodum duas reperit*, *corde instar uteri*, ... *ad ejus carnis molem extenso;* tum etiam a Carolo Stephano (*h*) conspectam *in cadavere*, *cujus propter aliquod vitium*, *dextra pulmonis pars omnino consumpta ac corrosa esset*, *cordis auriculam ejusdem lateris*, quæ *in amplam magnitudinem usque adeo excreverat*, *ut triplo major altera videretur*. Post hos, aliosque, & nominatim Ballonium, qui cor memoravit (*i*) *majusculi capitis magnitudinem adæquans*, & aliud, ut habes in Sepulchreto (*k*), adeo cum suis valvulis, & *Magna arteria distentum*, ut *triplo*, *aut saltem duplo* quam soleat, *amplius videretur*; Andreas Laurentius (*l*) Equitis Guicciardini *cor* invenit *prodigii instar in eam molem excrevisse*, *ut thoracem fere totum contineret*, sanguine *ad libras pene tres quatuorve* cordis *utrumque sinum* distendente. Sed hunc casum, aliosque deinceps eo frequentiores, quo crebrius cadavera incisa sunt, & alii passim memorarunt, eoque diligentius quæ in viventibus præcesserant, adjecerunt, quo horum est utilior conjuncta notitia, & magis tamen, si Vesalium, & Ballonium excipias, a prioribus illis neglecta.

3. Neque aliter dilatationum arteriæ Magnæ certa ad Medicos pervenit cognitio. Sic Vesalius quidem, exempli causa, cum in dorso circa vertebras tumorem quendam pulsantem animadvertisset, ea secutus quæ in exterioribus aneurysmatibus antea deprehenderat, ibi esse, dixit, aneurysma *ex dilatione aortæ arteriæ*. Sed tamen non ante Medici verum dixisse Vesalium, pro certo sciverunt, quam cum ægro mortuo, eam arteriam dilatatam adeo invenerunt, ut *ovi struthiocameli magnitudinem fere æquaret*, quemadmodum ex Sepulchreto ipso (*m*) cognosces, unde præterea intelliges, quid aneurysma illud contineret, ac quatenus proximas vertebras, costasque vitiasset. Conspectum id anno est 1557. sicque additum pondus iis quæ Fernelius scripserat tum ubi docuit (*n*), cordis palpitationem *sæpe arteriam foras dilatasse in aneurysma contracti pugni magnitudine*, *in quo & tactu*, *& visu conspicua erat pulsatio*, tum ubi externis aneurysmatibus propositis, hæc subjecit (*o*) : *Fit & nonnunquam* aneurysma *in interioribus arteriis*, *maxime sub pectore*, *circa lienem*, *& mesenterium*, *ubi vehemens sæpe pulsatio animadvertitur*. Poterat enim hæc tradidisse ex conjectura : nec certe omnis pulsatio, quantumvis vehemens, ab aneurysmate est; ut ex nostris quoque Observationibus alibi (*p*) ostendetur. Alioquin eximius Medicus Ballonius qui *nunquam memoria sua tam alte palpitans pulsansque hypochondrium contigerat*, quam in Joanne Formageo non se ita decipi passus esset, ut subesse aneurysma non nisi ex repentina morte, & cadaveris sectione, agnosceret, quemadmodum candide fatetur in Consilio (*q*) scripto A. 1575. Tot, puto, illos Hippocratis locos magis attenderat, qui tum in eo Consilio, tum in Annotationibus (*r*) proferuntur, aut indicantur, in quibus de hypochondrii, aut ventris reliqui pulsatione verba fiunt, tanta nonnunquam quanta *neque a cursu*, *neque a timore circa cor generari possit* (*s*). Quos omnes si at-

(*a*) n. 10. apud Marinell. (*b*) Annot. ad cit. l. vers. 219. (*c*) Comment. in ejusd. l. S. 3. t. 19. & seqq.
(*d*) Ibid. ad t. 22. (*e*) n. 5. (*f*) lib. Introd. Anat. c. 28. (*g*) De corp. hum. fabr. l. 1. c. 5.
(*h*) De dissect. part. corp. hum. l. 2. c. 33. (*i*) Epid. l. 2. in Constit. Autumn. A. 1575. (*k*) l. 2. S 8. Obs. 26. §. 2.
(*l*) Hist. Anat. hum. corp. l. 9. qu. 18. (*m*) l. 4. S. 2. Obs. 21. §. 7. (*n*) Patholog. l. 5. c. 12. (*o*) Ibid. l. 7. c. 3.
(*p*) Epist. 24. n. 34. & seqq. (*q*) 107. l. 1. (*r*) 5 & 6. (*s*) Epidem. Hippocr. l. 7. in Eratolai filio.

ſi attente perlegas; aut ad acutorum morborum ſymptomata pertinere, aut ſi ad morbos alios (*t*) pertineat, non ad aneuryſmata ſpectare, intelliges.
Sed poſt diſſectionem illam qua præcognitum a Veſalio aneuryſma conſpectum eſt, aliæ quædam illo ipſo ſæculo habitæ ſunt eodem attinentes. Quas inter cave referas, quaſi nihil dubitans (*u*) ut videtur facere Freindius (*x*), illam Paræi (*y*). Dilatationem enim, hic ait, ſe deprehendiſſe venæ pulmonaris, quam ſi non varicem, ſed *aneuryſma* dixit, nempe ob eandem rationem facere id potuit, ob quam, ut eo tempore ſolebant, illam venam deſignavit nomine *arteriæ venoſæ*. Sed præter illam Ballonii, de qua ſupra (*z*) indicatum eſt, & alias tum Ballonii ejuſdem in Mercatore (*a*), & in Coquo (*b*), tum aliorum, ejus ſæculo viventium, bene referes cum Freindio (*c*), Lanciſium (*d*) ſecuto, illam ipſam, quam ſupra pariter (*e*) commemoravimus Laurentii Obſervationem in Equite Guicciardino, qui, ut adeo dilatatum habebat cor, ſic etiam *arteriæ magnæ os ita patens* habebat, *ut brachii æquaret amplitudinem*. Hæc illa Obſervatio eſt, quæ in gallica Hiſtoriæ Freindii verſione „ caſus dicitur inveniendus apud Laurentium, edi„ tum per Guicciardinum „ novo documento, quanto ſibi tutius paulo ante noſtram memoriam Doctiſſimus ferme quiſque Auctor conſuleret, ſua ipſe noto Doctis cæteris idiomate ſcribens, latino.

4. Ceterum & ſæculo illo XVI. & proximi magna parte XVII. lentos adeo progreſſus habuit Aortæ dilatationum doctrina, ut A. 1595. cum Joannes Bapt. Silvaticus ſuam ederet *de Aneuryſmate Tractationem*, nullam earum mentionem in eo, late, & generatim pertractato, argumento injecerit, plurimis autem poſt annis docuerit Jo. Riolanus (*f*), *raro* aneuryſma *in Aortæ trunco, propter craſſitiem tunicarum accidere*: quin etiam A. 1670. Medicus ceteroquin eruditus Joach. Georg. Elſnerus, cum arteriæ Aortæ aneuryſma a Guilelmo Riva deprehenſum proponeret, Obſervationi præfixerit titulum de *Paradoxico Aneuryſmate Aortico*, & affirmare non dubitaverit, aneuryſma *raro vel nunquam in majoribus arteriis* accidere; *excitari* autem *potuiſſe in ipſa quoque aorta, ... mirum videri*. Quid? ſi nullum ipſi exemplum ſimile notum fuiſſet, contra atque ſub ipſum Obſervationis finem oſtendit. Obſervatio autem hæc eſt quam deſignare Lanciſius (*g*) voluit, cum ait, Aneuryſmatis Rivæ *iconem anno primo expreſſam cura Germani obſerv.* 18. *inſertam fuiſſe*. Ephemeridum namque Germanicarum Naturæ Curioſorum nomen, Operarum culpa ibi aut omiſſum, aut ita, ut deſcripſi, vitiatum eſt, non ſecus ac tot alia in poſthumis illis Summis Viri Scriptis paſſim videmus. Sed ab eo anno 1670. ad noſtra uſque tempora magis magiſque allaborantibus Anatomicis, tot Obſervationes ad priores illas additæ ſunt, ut non amplius miræ, aut raræ Aortæ dilatationes habeantur. Quin ſimul eo ventum eſt, ut præcedentibus harum cauſis, & occaſionibus, & ſignis ex ordine omnibus ſæpius animadverſis, & adnotatis, eum morbum, cujus olim, quantum vides, Medici notitiam habuerant nullam, & quem ſæculo XVI. tum demum cognoſcere inceperant, cum thoracis parietes jam attollens, tumore, & pulſatione ſe proderet; nunc minorem adhuc, & penitus abditum, atque retruſum internoſcere ſe poſſe, credant, & ſæpe internoſcant. Quamobrem minime fuerat reprehendendus Malpighius (*h*) quod inter *cognitiones ſui ſæculi*, quod & meum ex parte fuit, *dilatationem* retulit *arteriæ aortæ*, multoque minus ipſi objiciendum, *in ſchola Græca, Arabica, & Latina priſca, aneuryſmata innotuiſſe*, & *univerſos libros antiquorum de aneuryſmatibus loqui*. Neque enim de externis aneuryſmatibus quæſtio erat, ſed de internis, & nominatim arteriæ ipſius Aortæ. De quibus ſi quis ex ulla de tribus illis Scholis ſcriptum aliquid reliquiſſet; Silvaticum certe non fugiſſet, qui in Tractatione illa ſua ſe adeo oſtendit in ſingulorum lectione verſatum. Nam quod Aetius (*i*) ſcripſit, aneuryſma *in qualibet corporis parte fieri*, nempe ibi *externa* ſubintelligendum eſſe, manifeſtum eſt cum ex eo quod de externis tumoribus Sermone illo agit, tum ex perpetuo ejus ſilentio de internis, tanto perículoſioribus, aneuryſmatibus, cum externorum quidem ſigna, & curationem proponat.

5. Jure igitur Lanciſius (*k*) ſcripſit, cum Hippocrates *nullius aneuryſmatis meminiſſet arteriarum*, cumque *apud Galenum, Paulum, Oribaſium, Aetium, Actuarium, & Avicennam iſtius in arteriis mali plurima legantur exempla; apud eoſdem* tamen, *quantum videre potuit, altum eſſe ſilentium de Aneuryſmatibus cordis, ejuſdemque maximorum vaſorum, quæ deinde minoribus natu Chirurgis, & Medicis frequenti cadaverum ſectione innotuerunt*. Quorum aliquot Obſervationes ipſe memoravit, ut de Laurentii, & Rivæ Obſervationibus feciſſe, dixi (*l*); de Harvei autem, & Marchetti, & aliorum pariter feciſſe, inſpectis ejus libris (*m*) per te videbis. Non minus enim cordis, quam arteriæ Magnæ, dilatationes ante ſe notas fuiſſe, ipſe quidem nunquam diſſimulavit. Queſtus eſt tantummodo (*n*), quas apud Obſervatores Medicos legiſſet dilatationum cordis hiſtorias minus plene, atque accurate fuiſſe deſcriptas, quam cæteris, & ſibi præſertim opus eſſet, illorum doctrinam abſolutam, quo ad ejus poſſet, propoſituro. Eaſdem autem vocavit Cordis Aneuryſmata: quo nos quoque nomine promiſcue, & dilatationum cordis utemur, cum quia minime implicari hic volumus ea quæſtione, quid Græci Medici aneuryſmatis vocabulo proprie ſignificarent, tum quia aliquid tribuere æquum eſt Viro, de aneuryſmatum doctrina, ſi quis alius, optime merito; præſertim cum hunc ejus morem ſecutos videamus Medicos nobiliſſimos; niſi forte olim indicaſſe, credas, Ballonium Conſiliorum l. 1. non, ut eſt in Sepulchreto (*o*), *cap.* 15; ſed Conſilio 109. ſcribentem, *ſi in corde ipſo aneuryſma ſit*, lethalem eſſe affectum.
Proponemus autem, ut ſoliti ſumus, Valſalvæ primum, tum deinde noſtras Aneuryſmatum Obſervationes, hoc ordine diſtribuentes, ut primo loco Aneuryſmata Cordis, ſecundo Arteriæ Magnæ, tertio utriuſque proferamus, neque omnia tamen quæ habemus; nam plura opportunius ad alias Epiſtolas differentur, ad eaſque in primis, in quibus de Morte Repentina (*p*) ſcribetur. Hic autem illa deſcribemus quæ ad læſam attinent Reſpirationem, novam hanc doctrinam pro viribus illuſtrantes. *Apud nos*, inquit Albertinus (*q*), egregie de eadem meritus, *olim in læſa reſpiratione vel nunquam, vel perraro audiebantur nomina vitiatæ ſtructuræ cordis, & præcordiorum. Modo poſt obſervationes ſæpenumero inſtitutas in mortuis, eadem nomina plus nimio audiuntur, ac timentur in vivis*. Ne igitur in iis in quibus non ſunt, hæ dilatationes temere ponantur, & contra, ut in iis in quibus ſunt, facilius agnoſcantur, proderit Obſervationes, quas duabus proximis ſuperioribus Epiſtolis complexi ſumus, cum iis conferre, quas hac, & inſequente Epiſtola proferemus.

6. SENEX annorum circiter quinquaginta quinque, corpore athletico, colore ſubpallido, queri cœpit de dolore, thoracem gravante, in ſiniſtra præſertim parte, in quam cubare non poterat. Crebro, ſed non vehementer, tuſſiebat, & ſeroſa exſpuebat. Identidem pectoris oppreſſionibus vexabatur cum difficultate ſpirandi, & anxietatibus cordis. Pulſus primum quidem rarus, durus, vehemens, vibratus, factus eſt poſtea, perſtante duritie, celerior, & inæqualis. Abdomen non tumidum, ſed tamen tenſum. Mortuus eſt.

VENTER aquam habuit. Sed quanquam lien arcte adeo hepati nectebatur, ut ſine laceratione ſeparari vix poſſet; hæc tamen duo, & proxima quoque viſcera ſana erant. Lymphæ ductus per

(*t*) Vid. etiam Valleſii Comment. in cit. locum n. 4. & in l. 5. Epid. n. 11. (*u*) Vid. Epiſt. 24. n. 35.
(*x*) Hiſt. de la Medec. P. I. (*y*) Oper. l. 6. c. 32. (*z*) n. 2. (*a*) Paradigm. 13. (*b*) Ibid. 26. (*c*) P. cit.
(*d*) De Subit. Mort. Schol. ad Obſ. ult. n. 8. (*e*) n. 2. (*f*) Encheir. Anat. l. 5. c. 46. (*g*) De Aneur. l. 2. c. 2. Prop. 22.
(*h*) Reſp. ad Epiſt. de Rec. Med. Stud. (*i*) Medic. Tetrab. 4. Serm. 3. c. 10. (*k*) De Aneur. l. 1. Prop. 2. (*l*) n. 3. & 4.
(*m*) Schol. ad Obſ. 2. Repent. Mort. n. 11. & de Aneur. l. 2. c. 6. Prop. 48. (*n*) Ibid. (*o*) l. 2. S. 8. in Schol. ad Obſ. 27.
(*p*) Epiſt. 26. & 27. (*q*) Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. 1. in Opuſc.

per inteſtina, & meſenterium nulli; per Emulgentia vaſa nonnulli; per magnos autem vaſorum truncos ad regionem lumborum multi, & turgidi apparuerunt. In Thorace ſeroſus humor, in ſiniſtro præſertim cavo, quod totum implebat. Pulmones, atro infecti colore, & nigricantibus ubique maculis diſtincti, naturalem tamen ſervabant mollitiem. Cor magnum præter modum; dextera autem auricula dimidiatum cor æquabat. Qua vulnerata, fluidus non ſecus atque ex vivente, ſanguis erupit. Magnam tamen auriculæ partem mollis polypoſa occupabat concretio, quæ ex proximo ventriculo producebatur, in quo etiam erat concreti ſanguinis portio. Ejuſmodi concretum, ſed levius, ſanguinem continebat ſiniſter ventriculus. Arteria Magna qua ſecundum vertebras dorſi deſcendebat, ad duorum circiter tranſverſorum digitorum ſecundum ejus longitudinem tractum, a ſua ſede disjuncta erat.

7. Hæc disjunctio an eſſet ab ortu, an, cum tantummodo minus ibi arcta eſſet connexio, accedente ad nativam hanc diſpoſitionem pulſus vehementia, & vibratione Arteria disjuncta ſit, non facile dictu eſt. Sed dilatatio cordis, & auriculæ dexteræ hydropem thoracis, an hic illam præceſſerit, quanquam dubium eſſe poteſt; mihi tamen veri ſimilius ſit, cordis vitia fuiſſe priora, ſive qui primi fuerint pulſus, attendo, ſeu quanto facilius fieri ob illa hydrops poſſit, quam ob hanc illa. Videſis Lanciſium (r), & quæ de cordi proximis aneuryſmatibus ipſe tradit, transfer ad cordis ipſius aneuryſmata in iis præſertim, in quibus, ut in hoc ſubpallido Sene, diſpoſitio eſt ad hydropem. Nec tantum tribuas dolori thoracem gravanti in ſiniſtra præſertim parte, in quam jacere non poterat, ut oblitus cordis præter modum aucti, ejuſque auriculæ potiſſimum dexteræ, repetenda illa omnino cenſeas ab humore qui thoracem, & a ſiniſtra quidem magis parte, occupabat; nam id impedimento potius fuiſſet, ut fere ſolet, ne in dexterum, quam ne in ſiniſtrum cubaret latus.

8. VIR ſexaginta annos natus, orthopnœa corripitur. Vix de pectoris oppreſſione poteſt queri. Pulſus a naturali ſuorum motuum lege non declinat. Tandem ingraveſcente in dies reſpirandi difficultate, ſic inſpirans, exſpiranſque obit die ſexto. THORACE aperto, pulmones ad poſteriora duri aliquantum, atroque infecti colore inveniuntur. Cor prægrande, magnam polypoſam concretionem ventriculo dextero continebat: quæ in proximam auriculam expanſa, hanc adeo dilataverat, ut ingens æquaret marſupium: longaſque in vicina vaſa productiones mittebat, ut juſta ſanguinis copia prompte excipi non poſſet. In Ventre ſupra renem ſiniſtrum tumor rotundus apparuit, proximis quidem cæteris Partibus per membranas firmiter alligatus, reni autem Succenturiato arcte adeo adhærens, ut ex una parte continuatum cum ipſo efficeret corpus. Ex glanduloſa conſtabat ſubſtantia, quæ ad centrum ſinus habebat duos inter ſe diverſos, & ſeroſum quendam humorem continentes. Cujus portio humoris, igni impoſita, concrevit: altera, affuſo ſpiritu, quem vocant, ſulphuris, ſenſim colore atro infecta præcipitans, multarum horarum ſpatio concrevit tota: tertia, admiſto ſpiritu ſalis ammoniaci, fluida perſtitit jugiter.

9. Parſne eſſet hic tumor renis tantummodo Succenturiati, minus hic præſtat quærere, ubi quæ præceſſerint, ignoramus, ad eum renem attinentia, quam conjicere, quæ fuerit mens Valſalvæ in nonnullis hujus hiſtoriæ locis. Nam ut in ea deſcribenda, ſedulo, ut ſolitus ſum, cavi, ne quid ejus ſententiæ adderem, aut demerem, ita poſtquam id fideliter præſtiti, nunc mihi liberum eſſe, puto, rem ita intelligere, ut quod mortuum ait die ſexto, accipiam ex quo homo aut erecta cervice ſpirare cœpit, aut in Noſocomium aliquod exceptus eſt: quod autem ait, vix de pectoris oppreſſione queri potuiſſe, ſic intelligam, non quod hæc ferme abſuerit, imo potius quod tanta fuerit, ut ob reſpirandi difficultatem vix ei liceret loqui, ut de ipſa quereretur. Cæterum de pulſu quod vehemens, ut in priore, vibratuſque non fuerit, aut de hydrope quod non ſit pariter conſecutus; noli magnopere mirari. Namque aut diſpoſitio, aut tempus deeſſe potuit, ut hic fieret: cor vero aut ob magis enervatam auriculam dexteram, quippe in marſupii ingentis modum expanſam, minus ſanguinis accipiebat, aut adaucta ejuſdem cordis magnitudo magis amplificatis ventriculis, quam ſimul craſſioribus factis parietibus debebatur; ne quid dicam de amplioribus hic, & certe minus mucoſis concretionibus quæ cor non modo, ſed & vaſa obſidebant: & quanquam non ante eos poſtremos dies fieri cœpiſſent; pulſus tamen Valſalva non niſi his ipſis diebus potuerat explorare.

10. PUELLA annorum tredecim, ab ortu uſque fere ſemper valetudinaria, poſtremis menſibus queri cœpit de laborioſa reſpiratione, tuſſique cum multo, craſſoque ſputo, & ventris intumeſcentia. Ad hæc, ultimis vitæ diebus facta eſt magis ſiticuloſa, & valde famelica; ſed a cibo ingens abdominis tenſio accedebat. Pulſus erat celer, durus, & parvus. Pectoris autem anguſtia aliquando uſque adeo invaleſcebat, ut non ſemel e lecto gemebunda improviſo ſurgeret. Tandem uno ex hujuſmodi paroxyſmis correpta, magno cum clamore, & impetu repente obiit. IN VENTRE copia ſeri flavi effuſi. Ventriculus, & inteſtina aere plurimum diſtenta. Lien prædurus, colore atro. Ren ſiniſter interius quadantenus inflammatus. Thorax ſeri tantum continuit, ut dum cartilagines ad ſternum ſecarentur, proſiliret. Thymus magnus. Pulmones ſani, niſi quod ſiniſtri ſubſtantia prope bronchia majora adeo induruerat, ut ſolidiorem carnem mentiretur. Pericardium quatuor, aut quinque uncias ſeri ſubflavi; dextera autem cordis auricula eam intus habebat ſanguinis copiam, ut diſtenta, magnitudinem cordis ferme æquaret. Uterque hujus ventriculus polypoſam concretionem, muci denſati quam ſimillimam, continebat; ſed dexter grandiorem. Quod reliqua eſt; tum pericardii, tum ventris ſerum, igni impoſitum, in auras abiit, cruſta dumtaxat relicta, quæ lateribus, & fundo vaſis adhærebat. Sed alterum tenuiorem reliquit cruſtam, quam primum, eamque nonnullis hic illic ſtriis diſtinctam in modum nitri *cryſtallizati* diſpoſitam.

11. Veri ſimile eſt, jam inde a primordiis non humores modo minus ſalubres, ſed & laxam firmarum partium, inprimiſque auriculæ dexteræ vim, & ſtructuram huic Puellæ obtigiſſe, unde fere ſemper valetudinaria fuerit, donec illa auricula in aneuryſma laxata, facile acceſſit in ejuſmodi corpore, ventris, thoracis, pericardii hydrops; ut non uno morbo, ſed pluribus, in thorace præſertim, ſimul urgentibus, violentiſſimo mortis genere extincta ſit.

12. VIRGO quæ ab nativitate uſque ſemper ægrotans jacuerat, ob ſummum præſertim virium languorem, anhelans reſpirabat, & tota cute colore quaſi livido infecta erat. Tandem cum ad annum circiter decimum ſextum peveniſſet, mortua eſt. COR habuit exiguum, & mucronem verſus, quaſi ſubrotundum. Ventriculus ſiniſter forma erat qua ſolet dexter, & dexter viciſſim qua ſiniſter: & quanquam hoc latior, parietibus tamen craſſioribus. Dextera pariter auricula tota duplo erat grandior, quam tota ſiniſtra, duploque carnoſior. Inter utramque etiam tum patebat foramen Ovale, ut minimum digitum poſſet admittere. De tribus valvulis Triangularibus juſtam una magnitudinem; duæ reliquæ minorem habebant. Sigmoides autem quæ Pulmonaris arteriæ oſtio præficiuntur, ad baſim quidem erant ſecundum naturam; ſed parte ſuperiore cartilagineæ videbantur; quin exiguum oſſis fruſtulum jam habebant: erantque ea parte ſic inter ſe colligatæ, ut vix foramen relinquerent, lente non majus, per quod ſanguis exiret. Erant autem ad illud foramen quædam exiguæ productiones carneo-membranoſæ, ea ratione collocatæ, ut valvula-

(r) De Aneur. l. 2. in fin.

vularum vices supplere possent, egredienti sanguini cedendo, regressuro autem obstando.

13. Huic etiam Virgini jam inde ab initio fuisse inchoamenta crediderim, ejus vitii ad ostium arteriæ Pulmonaris, cui vitio, sensim magis magisque adaucto, omnia quæ vivens patiebatur, & quæ in mortua deprehensa sunt, accepta facile sint referenda. Scilicet minus expeditus sanguinis in eam arteriam ingressus hinc efficiebat, ut æquo minor illius copia per eandem arteriam, sociamque venam ad auriculam sinistram, sinistrumque ventriculum, ex hoc autem in omne corpus mitteretur, inde vero, ut æquo major sanguinis copia in dextero ventriculo, dexteraque auricula, & venis omnibus restitaret. Unde totius cutis color quasi lividus, & dexteri ventriculi, dexteræque auriculæ dilatatio, & foraminis Ovalis perstans hiatus, quippe cujus valvulam multus sanguis a dextris sinistrorsum urgeret, paucus autem a sinistris repelleret, ad oramque foraminis applicaret. Contrariis vero de causis auricula sinistra, & sinister ventriculus nec satis erant explicata, nec satis valida, & deficiente justo sanguinis ad cerebrum, omnesque partes influxu, & appulsu, virium summus languor, & anhela respiratio consequebantur, hæcque eam etiam ob causam quod ab exili subeuntis sanguinis portione amplum, & firmum vas, quale est Pulmonaris arteria, ut urgeri satis, & dilatari non poterat, sic neque se poterat valenter restituere, illamque, ut par est, per pulmonem promovere. Quod autem in hac Virgine sensim, & a primordiis, cum laxiora adhuc erant omnia, fieri cœptum erat, idem, atque adeo plus multo ab non dissimili, sed alibi posito, impedimento factum videbis intra perpaucos menses in Viro, triginta circiter annos nato, cujus historiam describit Vieussenius (*f*). Nam Mitralibus valvulis, osseis factis, orificium valde imminuentibus, per quod sanguis sinistrum adit ventriculum, hujus tum capacitas, tum crassitudo parietum; quod Figura 2. Tab. 13. comparata cum Figura 2. Tab. 11. satis ostendit; fuerant imminutæ, contra autem ambæ auriculæ cum adjunctis truncis; sic enim vocat; Pulmonaris venæ, & Cavarum (quos Valsalva uno auricularum nomine comprehendit) & Pulmonaris arteriæ truncus, & ventriculus dexter multum erant dilatata, ejusdemque ventriculi columnæ, & lacerti crassissima facta, num ob aliam, quæ alibi (*t*) indicabitur, causam? an quia crebriores, & validiores motus, ut in artubus videmus, major musculorum crassitudo sequitur? certe autem hæ cordis particulæ jugiter, vehementiusque contrahi, & exerceri debuerant, ut conarentur tantam restitantis sanguinis copiam in Pulmonaria vasa contrudere, quæ ob difficilem in sinistrum ventriculum ingressum non facile admittebant; hic autem ventriculus nullo ferme conatu opus habebat, ut exiguam sanguinis portionem in Magnam arteriam conjiceret, quamobrem exiles, debilesque pulsus hic quoque nervorum, & totius corporis languorem testabantur. Cum hac historia, & explicatione velim conferas Observationem quandam satis consimilem, in quam, postquam hæc scripseram, forte incidi versans Sepulchreti librum II. (*u*). Hactenus quædam cordis ventriculorum, & auricularum aneurysmata protuli, a Valsalva deprehensa. Nunc alia subjiciam, quæ reperit in arteria Magna.

14. SENEX annos natus septuaginta quinque, promptissimo ingenio, sanguineo temperamento, procera statura, laudabili totius corporis constitutione præditus, aliquot ante mortem annis, & magis his ultimis macilentus est factus, simulque dolores quosdam gravantes, quos jam diu patiebatur in sinistra thoracis parte, a flatuum dumtaxat eruptione mitescentes, graviores redditos sensit hac præsertim hyeme ineunte. Molesta etiam tussi conflictabatur, per quam creberrime nunc serosam, nunc globosam, & compactiorem exspuebat materiam. In concitatiore motu, gravi corripiebatur respiratione, eoque, de quo diximus, thoracis dolore, aliquando etiam cordis palpitatione, ob quæ subsistere cogebatur. Tandem III. Nonas Januarii paulo ante diei finem quodam animi quasi deliquio capitur, copioso sanguinis sputo, gravissimaque respiratione cum stertore. A venæ sectione circa primam noctis horam hæc mitescunt, superstite solum dolore quasi pungente sinistri lateris, in quod, nisi cum molestia cubare non poterat: pulsus erat debilis, rarus, durus, vibratus, non sæpe inæqualis. Hora quinta priora illa recrudescunt symptomata, resonante stertore, & materia alba sputo sanguineo permista. Post mitiora aliquanto fiunt, donec hora decima, stertore, & sputo desinentibus, ore hiante, quasi aerem identidem captaret, est mortuus. DUM THORAX aperiebatur, ex sinistro hujus cavo prosiluit serum, quo, & concreto sanguine totum id cavum repletum erat, altero illæso. Pulmones parum ab naturali recedebant constitutione: solum circa bronchia, nigra animadvertebantur corpora, quasi glandulæ. In pericardio tres feri unciæ: in cordis ventriculis sanguis dumtaxat grumosus, nec multus. Arteria autem Magna toto illo tractu quo a corde pertinet ad diaphragma usque, in enorme dilatata erat aneurysma, non æque tamen ubique latum, sed aliis in locis minus, in aliis vicissim magis. Adhærebat tenacissime quartæ, & quintæ thoracis vertebris, quæ dextrorsum nonnihil incurvari videbantur: & juxta has disruptum erat, amploque hiatu sanguinem in thoracis sinistram caveam effuderat. Circa hoc foramen concretio erat polyposa, in tubuli formam excavata: ipsum autem foramen ulcere circumdabatur; ut succo quodam erodente prius exulceratus arteriæ paries, deinde ulcere magis, magisque profundo facto, ad eam tenuitatem redactus fuisse videretur, quæ sanguinis impetum ferre amplius non potuerit. In Ventre adnotatione dignus fuit ren dexter, cujus dimidium inferius secundum naturam se habebat; alterum autem totum erat in amplam vesicam mutatum, ex tenui tantum membrana factam, per quam elegans, quamvis inæqualium arearum, vasculorum rete ducebatur, quod, atramento per Emulgentem arteriam injecto, in conspectum venit. Turgebat ea vesica sero ad uncias circiter tres, quod igni impositum, urinosum exhalabat odorem, & ebulliendo, & spumando, in auras abiit. Illud quoque Valsalvæ occurrit vel magis dignum quod adnotetur. Cum vasa chylifera e Tenuibus intestinis ab octavo infra pylorum digito ad ulnas circiter duas crebra nascerentur, centrumque peterent mesenterii, ille quem modo designavimus, intestinorum tractus certis quibusdam distinctus erat albescentibus maculis, imo quasi, ut ait, *cavernulis, irregulari*, atque alia aliis figura, & magnitudine præditis, ut aliæ lentem æquarent, aliæ duplo essent majores, nonnullæ autem minores: ex quibus etsi vasa illa videre non potuit egredientia; ea tamen credidit iisdem cum *cisternulis* communicare, ut quæ certissime chylo essent turgidæ, cujus saporem cum exploraret, similem, nisi quod magis ad salsum vergebat, lactis invenit.

15. Ut quærere omittamus, an nigra illa ad bronchia corpora glandulæ revera essent Bronchiales, præter æquum fortasse adauctæ; noli mirari, quod inter cetera quæ procul dubio morbosa sunt, quædam novissime descripserimus, quæ ad naturalem statum magis attinere videantur. Istæ enim *cisternulæ* multo huc magis spectare possunt quam illa magnæ partis alterius renis in vesicam mutatio, de qua alibi tum scripsimus, tum scribemus (*x*). Suspicari enim licet, ideo illas *cisternulas* apparuisse quod a tanto Aortæ intra thoracem aneurysmate compressus Thoracicus ductus angustiorem viam chylo relinqueret, ut subsistere in suo per parietes intestinorum trajectu cogeretur, in eosque ibi quasi varices sua vascula dilatare, aut, si mavis, lacusculos quosdam, secundum natu-

(*f*) Traité du Coeur ch. 16. (*t*) Epist. 18. n. 35. (*u*) in Additam. ad Sect. 8. Obs. 3. (*x*) Vid. Epist. 38. n. 39. & seqq.

naturam minus conſpicuos, ad eum modum patefacere. Sane qui ejuſmodi ibidem *ciſternulas*, niſi quod panici erant magnitudine, conſpexit poſtea Santorinus (*y*), ipſe quoque, ut Valſalva, ſemel, & in eo vidit quem interfecerat aneuryſma. Cujus etſi non indicat ſedem; ibi tamen eſſe potuit, ubi chyli motum retardaret: certeque ipſe qui vix ſemel aliquid ejuſmodi animadverti, in prægnante cane memini animadvertiſſe; ut compreſſio aliqua viarum chyli non deeſſet. Utcumque eſt; Valſalvæ opinionem Santorinus, & ego plane comprobavimus, cum ille ex *ciſternulis* ipſis vaſcula emergere chyliſera conſpexerit, ego vero non id tantum, ſed & alia minora quæ eas adirent. Sed ad certiores, gravioreſque propoſiti aneuryſmatis effectus veniamus.

16. A multo jam tempore hoc aneuryſma incepiſſe, diuturni illi dolores oſtendunt qui ſiniſtram thoracis partem gravabant. Quod autem a flatuum eruptione miteſcerent, poterat id huic ægro imponere, quemadmodum tot aliis vidi, nulla ſe propterea, niſi flatulenta, affectione vexari, credentibus. Scilicet thoracis parte ab aneuryſmate occupata, ſæpe œſophagus ita premitur, ut minime facilis ſit flatibus erumpendi via. Diſtendunt ideo ventriculum, & huic proximam œſophagi partem, moleſtiaſque augent, thoracis ſpatium vel magis minuendo, & aneuryſma comprimendo. Hæ igitur, flatibus denique eluctantibus, miteſcant neceſſe eſt. Non tamen tolluntur: quæ res, & ponderis, aut alterius incommodi ſenſus, qui rejici in flatus non poſſit, admonere Medicum debet, ne ſe, ut ægrum, falli patiatur. Sed hæc, atque alia alibi etiam explicanda, ſunt in hiſtoria hac faciliora. Nonnulla autem ſunt minus facilia, in quibus hæc duo: alterum, quomodo poſt diſrupti aneuryſmatis ſigna, decem horas vivere, aut eo amplius hic ſenex potuerit; alterum, qua via copioſum illud ſanguinis ſputum extiterit. Quod ad primum attinet, Vir Clariſs. Paulus Valcarengus (*z*) in caſu quem cum propoſito quadantenus conferre poſſis, rem explicat ponendo, ſanguinem *non omnimode ſtatim* ab aneuryſmatis ruptione, *ſed paulatim effluxiſſe*. Quoniam autem illius æger ad quatuor circiter horas vixit, is autem de quo ſermo eſt, ad decem; ſuſpicari licet, concretionem polypoſam, quæ circa amplum aneuryſmatis hiatum in tubuli formam excavata reperta eſt, ſemel, atque iterum, ut bis rediens graviſſimorum ſymptomatum mitigatio indicat, quaſi obturatam fuiſſe portione aliqua non abſimilis concretionis, aut grumis etiam concreti ſanguinis, quos reliquus fluidus ſecum ex cavo ampli aneuryſmatis illuc abriperet, donec ſemel, atque iterum pars eorum e tubulo extruſa repetitæ per vices effuſioni aditum ſemiapertum, noviſſime autem omnino apertum relinqueret. Quod vero ad ſputum ſanguinis attinet, poſſis fortaſſe ab ejuſmodi aneuryſmate cuniculos aliquos in utrumlibet proximum aut œſophagi, aut arteriæ Aſperæ canalem excavatos concipere, qui propter obliquum ductum intra polypoſam illam concretionem, minus fuerint ab eo præſertim qui perquiſiviſſe non videtur, animadverſi. Cæterum, quacunque id ſit ratione explicandum, illud certum eſt, aliis quoque, dum aneuryſma intra cavum pectoris rumperetur, ſanguinem ſimul per os exiiſſe. Sic is quem laudatus Valcarengus deſcribit, *eodem tempore modicam ſanguinis copiam per exſcreatum eduxit*.

17. VIR quinquaginta quinque annorum, parvæ ſtaturæ, ſed robuſtus, & valde ſalax, qui ſe ciſiarii modo, modo rhedarii laborioſa arte tuebatur, ante decennium circiter multis, ac variis obnoxius eſſe morbis cœpit, febribus primum, deinde lienis vitiis, poſtea cachexiæ, hydropi denique. A quo, anno ante quam e vita excederet, liberatus, citrinum tamen cutis colorem, & difficultatem ſpirandi retinuit. Hæc a motu ingraveſcebat, non ſine quodam cordis quaſi angore. In jugulo, & temporibus arteriæ evidenter ſaliebant: pulſus erat durus, rarus potius, & vibratus, nunquam intermittens, nunquam inæqualis. In utrum liberet, cubabat latus. Sæpe tuſſiebat, & exſpuebat, ſed pauca, & ſeroſa. Miſſus ſanguis, poſtquam concreverat, perpauco ſecedente ſero, & hoc luteo, albam, ut in iis qui peripneumonia laborant, cruſtam oſtendit, tres digitos altam, cum rubra ſubjecta pars duos, haud amplius, eſſet. Cœpit deinde interdum animi deliquiis corripi, & ſenſim in pejus ruere, facie ultimis diebus intumeſcente. Tandem cum de lecto in lectum transferretur, ſubito eſt mortuus. VENTRE aperto, inteſtina conſpecta ſunt anteriore facie cum omento, laterali autem inter ſe nexa: ſed & cætera viſcera præter ſolitum, valide ad proximas Partes alligata. Sic etiam Thorace recluſo, pulmones pleuræ cohærentes, dexter quidem pleriſque in locis ubi ea coſtas ſuccingit, ſiniſter vero pene ubique, ut neque a mediaſtino, neque a diaphragmate, neque ab ulla ferme parte ſolutus eſſet. Circa bronchia quamplurimæ erant nigræ, duræque glandulæ, aliæ fabæ, aliæ hordei magnitudine. Arteria autem Magna indurata, intuſque oſſeis ſquamis prædita, dilatata erat, ut aneuryſma efficeret tres digitos latum, palmum longum: quin etiam circa quartam thoracis vertebram magis dilatabatur, ut ejus vertebræ excavato corpore, ipſa hujus occuparet locum: ubi erat nexa arcte adeo, ut ſine laceratione avelli non poſſet. Polypoſa concretio ex ſiniſtro cordis ventriculo orta, hoc aneuryſmate continebatur. In ſiniſtro thoracis cavo ſeri aliquid ſtagnabat, magnuſque præterea grumus ſanguinis, qui ex rupto fortaſſis aneuryſmate effluxerat; quanquam rupturæ veſtigium nuſquam apparuit manifeſtum.

18. Nullo fortaſſe in hominum genere ſæpius arteriæ Magnæ aneuryſmata ego, & Amici conſpeximus, quam in ciſiariis, qui ab noſtratibus *Vetturini* dicuntur, veredariis, aliiſque equo pene aſſidue inſidentibus. Nec mirum; nam vel cæteris quibus ſe exponunt, caſus, niſus, aeris injuriis omiſſis, nimia ipſa concuſſio, & ſuccuſſatio hinc motum ſanguinis concitando, & parietes arteriæ urgendo, inde vero hos, quippe concuſſos, in occurſum concitati ſanguinis ictuum ſubinde compellendo, ipſorum denique ſtructuram parietum laxet, ac vim infringat, neceſſe eſt. Quod eo quoque facilius contingit ubi ſalacitas, & morbi accedant, ut in hac hiſtoria. Iis morbis, & nominatim prægreſſo hydropi (*a*) eas viſcerum alligationes facile tribuerim, quæ in cadavere compertæ ſunt. Bronchiales autem glandulæ non omnibus quidem ita motæ erant eo tempore; non tamen ob id præſertim, ut in ſuperiore etiam ſene (*b*), adnotatas crediderim, ſed quod majori aut mole, aut numero, aut duritie quam in cæteris, ſoleant, ſe ſe obtulerint. De oſſeis intra dilatatam arteriam lamellis alias (*c*) ſcribemus, ut de proximis adſitiſque oſſibus excavatis. Hic ſatis eſt admonere, vel a primo, quod per anatomen recognitum ſciam, interno aneuryſmate vertebras quæ ipſi connexæ erant, fuiſſe excavatas, ut ſupra (*d*) indicavi. Cum eam in Sepulchreto hiſtoriam leges, id quoque animadvertes quod ad propoſitum facit, primum illud aneuryſma *ex ſaltu & concuſſione equi ferocientis originem habuiſſe*.

19. VIR annorum quinquaginta, laudabili corporis conſtitutione præditus, tribus, aut quatuor ante annis de gravi reſpiratione, a violentiore præſertim motu, queri cœperat. Huic tribus circiter ante menſibus in ſiniſtra juguli parte apparere incepit tumor durus, doloris expers, &, quantum indicari extrinſecus poterat, ad ſarcomatum genus referendus: qui paulatim auctus, craſſioris pugni magnitudinem æquabat; imo jam duos, alterum alteri impoſitos, repræſentare videbatur. Exceptus eſt homo in Bononienſe S. Mariæ de Morte Noſocomium, cum, ſenſim labantibus viribus, febricula ingruiſſet. Pulſus

erat

(*y*) Obſ. Anat. c. 9. §. 10. (*z*) De Aortæ Aneur. Obſ. 2. (*a*) Vid. Epiſt. 39. n. 30. (*b*) n. 14.
(*c*) Epiſt. 27. n. 20. & ſeqq. (*d*) n. 3.

erat aliquando celer, & durus, aliquando tum ordine, tum vi inæqualis. Caput vehementi dolore, quin etiam subdelirio vexabatur. Respiratio magis vitiata, & cum stertore: vox autem sic imminuta, ut ad fœmineam accederet. Thorax aliquantum dolebat. Hisce addita mox est difficilis, imo prorsus impedita deglutitio: & tandem, facie, atque adeo toto capite valde rubente, mors ipsa XVI. Kal. Januar. A. 1688. TUMOR, qui, vivente homine, durus fuerat; mortuo, factus erat jam mollis. Cum incidi cœpisset; statim ingens sanguinis copia emanavit: cumque ad radicem usque dissecaretur, inventus est plenus sanguine, partim in grumos concreto, partim fluido. Glandulæ quæ ad illam partem locari solent, valde induratæ, aliæ (premebant) œsophagum „ aliæ ipsam venam Jugularem, quæ „ multum in suis membranis crassefacta erant. Hæc „ autem in trunco majori, uti etiam Aorta, osten- „ debat sui lacerationem. Tumore perlustrato, „ Thorax incisus est. „ Pulmones exterius nigris maculis hic illic distincti; intus vero globulis tartareæ materiæ pluribus in locis, ubique autem multo sero referti. Dexter pulmo per multas fibras ad pleuram alligabatur: sinister omnino liber; sed valde erat inflammatus. Cordis ventriculus dexter continebat polyposam concretionem, quæ venæ etiam Cavæ, & Pulmonaris arteriæ orificia occupabat. Ventre denique aperto, sana omnia inventa sunt; si Ilei intestini finem excipias, qui inflammatione affectus erat.

20. Anceps hæsi, an hanc Valsalvæ Observationem describerem, &, si describerem, quo referrem, num ad tumores quosdam sanguine turgidos; quales in Thyroidæa glandula non semel deprehendi (*e*), an ad alios, cum rupto venæ alicujus trunco communicantes, quos Valsalva (*f*), & ego (*g*) alibi memoravimus, an potius ad eas, de quibus nunc scribo, dilatationes arteriæ Magnæ. Huc denique magis animus inclinavit, cum gravem attenderem, quæ tanto antea inceperat, a violentiore præsertim motu, respirationem. Nam quod nulla tumoris adnotetur pulsatio; tot sunt causæ quæ hanc possunt tempore progrediente obscurare, ut mirari non oporteret, si ultimis illis diebus, quibus in Nosocomium admisso homine, observatus est tumor, ipsam animadvertere non licuisset. Eas causas attigi alias (*h*), & proximis Litteris (*i*) earum aliquam commemorabo. Sic igitur rem concipio, ut arteria Aorta ibi ubi, dissecto tumore, lacerationem ostendisse dicitur, se paulatim in eum saccum qui tumorem faciebat, sursum dilataverit; hic vero circumjecta omnia premendo, pleraque eorum effecerit, quæ in vivente sunt animadversa. Pressæ enim arteria Aspera, & larynx, eoque angustiores factæ, vocem minus gravem edebant: pressæ gula, & pharynx difficilem primum, mox nullum alimentis transitum præbebant: pressus denique truncus major Jugularis venæ, idest Internæ reditum sanguinis ex superioribus, & præsertim ex cerebro, impediebat, unde dolor, rubor, subdelirium. Quoniam tamen & Jugularis ejusdem venæ laceratio indicatur, & nonnulla in ea dissectionis parte ita a Valsalva scripta sunt, ut fortasse aliter ac mihi, videri tibi possint accipienda; ipsa eo in loco Auctoris verba proferre malui qualia inveni, & hoc unum admonere, cum eam habuit Observationem, necdum annos natum fuisse tres & viginti: quanquam circa idem tempus & aliam habuit, in qua nihil hæsitemus. Ea erit prima de tribus proximis, in quibus simul Cordis, & Magnæ arteriæ aneurysma conspexit.

21. PAUPER annum agens sexagesimum quinctum, cum sanguineo esset temperamento, & corporis satis bona constitutione, ante aliquot annos tentari per intervalla cœperat oppressione quadam pectoris cum pulsu raro, tenso, ac vibrato, consequente animi, viriumque defectu. Mense autem Decembri A. 1687. cum Tertianæ febris causa in idem Nosocomium receptus esset, cumque jam febris remediorum ope remittere videretur; pectoris angustiæ cum palpitatione cordis adeo invaluere, ut circa undecimum febris diem & sibi, & cæteris morti jam proximus videretur. Eadem tamen usque ad vigesimum tanta vehementia perstiterunt, ut aphonum, & pene desperatum relinquerent. At circa vigesimum septimum de gravi pectoris repletione quo poterat modo conquerebatur: circa trigesimum autem remittentibus his paroxysmis, pulsuque jam ad naturalem accedente, magnam cujusdam quasi *gelatinæ* copiam exscreabat, cui multa erat subrubra pallida substantia admista. Æger interea cum ederet nihil, vinum, clam omnes allatum, large ingurgitabat; unde oculi primum dexteri; mox & sinistri nata est inflammatio, ex hac autem cæcitas. Tandem ab assiduo decubitu, & excrementorum injuria, gangræna ad os Sacrum correptus, circa diem quadragesimum obiit. THORAX, adjuvante Hippolyto Francisco Albertino, qui in eo Nosocomio tunc Medici Assistentis munere diligentissime fungebatur, dissectus est. Pulmones pleuræ arcte adhærebant: quæ tamen res in multis cadaveribus solet occurrere. Incisi materiam ejus quæ exscreabatur, simillimam ostenderunt, nisi quod erat tenuior: pulmonum autem ipsorum substantia atro erat colore infecta. In pericardio serum ex atro subflavum, insipidum, ad sesquilibram ferme: cor autem ea magnitudine, ut bubulum æquaret. Ventriculus ejus dexter caveam quidem secundum naturam, sed crassissimos parietes habebat. Sinistri vero tanta erat cavea, ut posset cor alterum, naturali non majus, continere; sed vicissim parietes adeo tenues, ut vix motum cordis sustinere potuisse videretur. Tanta hujus ventriculi capacitate non multo erat minor capacitas arteriæ Magnæ; ut hæc quoque non humana, sed bubula videretur. Intus autem ejus membranea substantia in cartilagineam degeneraverat.

22. Vini intemperantia vel eo tempore, quid antea fieri soleret, indicio est. Facile prima inde morbi causa: & sane Medicus Exercitatissimus Lancisius (*k*) testatur, de centum, sponte ortis, aneurysmatibus plus quinquaginta *in gulosis & bibosis se vidisse*. Quis autem inter eos morbos præcesserit, quis subsecutus sit, difficile est pro certo dicere. Veri tamen simile est, factam prius fuisse arteriæ Magnæ, quam ventriculi unde oritur, dilatationem. Dilatatus enim cum tanta parietum extenuatione ventriculus non videtur posse ea vi sanguinem extrudere in arteriam, ut hanc dilatet: hæc dilatata, simulque cartilaginea videtur utique ita sanguini in venas usque propellendo minus apta esse, ut compulsum a ventriculo cum propterea ex aliqua dumtaxat parte admittat, partem reliquam in eo restitare cogat, ipsumque dilatare, & quod consequitur, morari etiam in pulmonibus, unde illæ pectoris oppressiones, & angustiæ, & hinc auctæ separationes, expressionesque e glandulis in bronchia influentibus, quemadmodum etiam ob moram sanguinis in circumjecta cordi membrana, & crebros cordis diutius palpitantis ictus, hydrops ortus est ejusdem membranæ, sive pericardii.

23. VIR annos natus ad quinquaginta, lanam quotidie agitans ad culcitas conficiendas, queri cœpit de difficili respiratione, quæ cum sibilo fiebat. Præcordiorum aliquando, & respirationis angustiis corripiebatur, quas vehemens ad lumbos dolor interdum excipiebat. Arteriæ in collo valde pulsabant. Ad hæc, nonnullis ante mortem diebus accedente sanguinis sputo, cum gravi, atque turbato respirationis motu vivendi finem fecit. IN THORACIS utroque cavo serum, diluti sanguinis colore, stagnabat. Pars inferior sinistri pulmonis, dexteri autem lobus unus ab effuso intra eorum substantiam sanguine nigrescebant. Cor mole auctum, nullum in suis thalamis polyposæ concretionis indicium ostendit. Magna arteria prope cor dilatata erat in aneurysma, cujus interni parietes osseis hic illic squamis obtegebantur.
E Cranio dum flaccidum cerebrum eximeretur, ex hoc

(*e*) Epist. Anat. 9. n. 39. (*f*) Tract. de Aure Hum. c. 4. n. 8. (*g*) Epist. Anat. 13. n. 4. (*h*) Ibid.
(*i*) Epist. 18. n. 20. (*k*) De Aneurysm. Propos. 41.

hoc mediocris seri copia emittebatur: sed major fuit circa Spinalis medullæ initium; in ventriculis autem pauca. Ventrem dissecare, ut doloris causa ad lumbos inquireretur, vehemens graveolentia prohibuit: quanquam frustra ibi quærendam Valsalva tunc existimabat, quippe quam ex nervis, alibi fortasse irritatis, repetendam potius censebat.

24. Nisi is dolor, respirationis, & præcordiorum angustias excipere alias consuevisset; fortasse ejus causam in illa etiam aqua suspicari liceret quæ ut summam tubi vertebrarum partem ea copia tenebat, sic, imo vel magis implevisse inferiorem, credi posset: nunc potius septi Transversi vehementioribus in respirando conatibus adscribendus videtur, quod extremo altero vertebris lumborum affigitur. Cæterum hic arteriæ Aortæ dilatationem libentius tribuerim vi nimiæ qua cor, mole auctum, sanguinem in illam contrudebat; nam eidem quoque causæ ossearum squamarum productio videtur assignari posse; quando osseum factum ejusdem arteriæ initium eos dumtaxat cervos habere qui diutius, & crebrius currendo se exercuerint, non eos qui in Magnatum vivariis quieti aluntur, auctor est Boerhaavius (*l*). Sed ut hæc vi nimiæ sinistri cordis ventriculi, sic nimiæ vi dexteri illud imputandum est quod sanguis suis demum disruptis vasculis, in pulmonum substantiam, hoc est intra vesiculas, unde per sputum prodiit, effusus sit eo facilius quod non ita sanum, firmumque id esse poterat viscus ob assidue illapsum cum aere lanarum pulverem. Posita autem ad aliquod tempus ista Aortæ dilatatione, verisimile est, ventriculos quoque cordis ab restitante sanguine fuisse nonnihil dilatatos; ut molis augmentum non crassitudini solum parietum, sed & amplificationi ventriculorum deberetur. Idemque dictum putabis de ea quæ proxima sequitur, Observatione.

25. MULIER annorum circiter sexaginta, jam diu tussi interdum, & difficili respiratione, præsertim post violentiorem motum, laboraverat. Tandem pulsans tumor apparere cœpit sub clavicula dextera ad sternum: qui duorum aut trium mensium spatio usque adeo crevit, ut alterum quasi caput e medio sterno enatum videretur; inde enim, globi propemodum simile, ad jugulum extendebatur. Sensus in eo caloris, & doloris urentis. Interea pristina illa incommoda majora erant facta, atque alia insuper accesserant. Namque a mediis humeris ad totas manus, & a summis pene cruribus ad totos pedes œdema pertinebat, eo spectabilius, quod cum a suprema parte ad mediam usque multum essent humeri extenuati, inde repente illa non modica crassitudo incipiebat: quæ res, quamvis non ita evidenter, in cruribus quoque poterat animadverti, ubi supremæ horum partes cum proximis conferrentur. Facies etiam intumuerat aliquantum. Sputa erant crebra, eaque ultimis diebus ferme purulenta. Pulsus debiles, & parvi. Nulla quies, nisi sedenti. Nam vel levis quilibet motus, non modo supinus decubitus, continuo in suffocationis periculum conjiciebat. Idem & cibi, potusve faciebat sumptio; ut denique ab his prorsus abstinere cogeretur. Itaque cum sex dies abstinuisset; inedia potius cum levibus convulsivis motibus, quam morbo ipso, confecta est. IN VENTRE limpidum stagnabat serum. Hepar, & ventriculus inventa sunt inferius quam soleant, locata. Colon intestinum a parte dextera non pergebat in sinistram; sed ubi ventriculi fundum attigerat, inde continuo per ventris medium ad Rectum intestinum descendebat. Alvi recrementa quæ multo ante obitum tempore dejecta non fuerant, prope omnia intra Coli initium continebantur. Reni sinistro exterius adstabat glandula, castaneæ magnitudine, colore intus subluteo. In Thorace stagnabat serum, quod spongiis fuit exhauriendum. Pulmo sinister valde contractus, & quasi inflammatus, in medio saniosum ichorem, hic illic autem parva tubercula continebat, quorum nonnulla erant suppurata. Sero pericardium abundabat. Cor aliquanto inferius, quam soleat, & totum ferme sinistra in parte collocatum, duplo erat majus, neque ullas polyposas concretiones habebat. Arteria autem Magna oblongum, ingentemque aneurysmatis saccum ex se producebat. Hujus orificium sacci cum arteria communicabat ad superiorem & nonnihil anteriorem arcus ipsius partem sic, ut communi quoque trunco Subclaviæ, & Carotidis dexteræ in saccum illum dilatato, hæ duæ arteriæ ex facie posteriore incipientis sacci prodirent. Cum autem saccus quo magis ab orificio distabat, eo latior fieret; primum quidem interiores thoracis Partes, & in his arteriam Asperam, & œsophagum valde comprimebat: deinde vero cum anteriora thoracis ossa, præsertim vero claviculam dexteram, tum proximas huic costarum, & sterni partes assidua sua pulsatione, & erodente ex se emisso humore penitus absumpsisset; viam sibi ad exteriora paraverat, musculosque, & integumenta attollens, illam quasi alterius, ut dixi, capitis imaginem effecerat. Hæ autem quas extulerat, partes circumjectu suo prohibuerant, ne sanguis facile disrupto aneurysmatis sacco profunderetur. Exterior namque arteriæ tunica, quo magis a trunco recedebatur, eo magis extenuata, vix amplius agnosci, & percipi poterat ubi extra thoracem ventum erat. Tunica autem interior ipsa quoque apud truncum quidem naturalem servabat constitutionem, & mox etiam ex tribus videbatur constare membranis, quæ singulæ in alias videbantur subdividi, sed crassiores, & quasi carneas, & quæ, si firmiores fuissent, musculosum ferme corpus repræsentassent, cujus tendo in tunica hac interiore, ubi ex trunco erumpebat, esset ponendus. Attamen hæ quasi carneæ membranæ, interiorem sacci tunicam efficientes, quæ nonnullis in locis transversi digiti crassitudinem æquabat, aliis quibusdam in locis erant laceræ, atque erosæ; ut nisi aut exterior tunica, aut partium circumjectarum parietes prohibuissent, inde sanguis erupturus fuisset. Cæterum intra sacci caveam grumosus sanguis continebatur. Artus quoque œdemate tumentes dissecti sunt: nihilque seri inter musculorum fibras inventum est; sed omne inter musculos, & cutem in dilatatis Adiposæ membranæ cellulis concludi videbatur. Credibile autem erat, in iis quas diximus, artuum partibus substitisse ob debilitatum sanguinis per arterias impulsum, eoque sursum compellere non valentem; nam certe propiores cordi artuum partes, nequaquam, ut supra expositum est, tumebant. Id serum ex brachio, multis in locis incisa cute, expressum, colore aquam referens, cum igni fuisset impositum, neque turbidum factum est, & totum in auras abiit. Sed quod ex thoracis caveis acceptum fuerat, colore ad flavum saturatum accedens, & turbatum est, & paulo post in summo pelliculam duxit, hancque, procedente semper evaporatione, denique in imo vase reliquit.
Serum autem ex ventre haustum, ut colore ad primum illud accedebat, sic quamvis non secus ac alterum, avolaverit; nullo tamen modo turbatum est. Quin etiam cum singulorum portio, non igni commissa, sed in vasis vitreis seorsum esset asservata, alterumque brevi tempore multa in sui medio natantia concrementa ostendisset membraniformia, eorum similia, quæ sæpe apparent in vino; primum, & tertium multo pauciora exhibuerunt.

26. Plura in hac historia sunt adnotatione digna, seu viventem mulierem, sive etiam mortuam spectemus. In vivente illud inprimis, quod non modo a violentiore; ut plerique alii aneurysmate laborantes; sed & a levi quolibet motu, atque adeo a cibi, potusve sumptione in suffocationis periculum incideret. Similiora his, & aliis quæ in hac muliere descripta sunt, non memini unquam conspexisse, quam cum Octobri mense A. 1705. medicus assiderem Marchioni Excellentissimo Aloysio Paluccio, Supremo Pontificiarum Copiarum Præfecto, & trium Amplissimorum S. R. E. Cardinalium ejusdem cognominis Fratris filio, Fratri, & Avunculo, multo longiore, & feliciore vita dignissimo. Hic enim ob ejuscemodi mor-

(*l*) Prælect. in Instit. § 478.

morbum neque decumbere, neque intestinorum, aut vesicæ onus deponere, neque adeo alimenta deglutire poterat, quin fere paroxysmus illico excitaretur, præsentem suffocationem, ipsamque propemodum mortem aliquando intentans. Nam repente exsilire e sella, cui perpetuo, motum omnem cavens, insidebat, ad fenestram spe melius respirandi accurrere, cum stertore nihilominus spiritum ducere, tota facie livere, lotium, & cætera recrementa præter voluntatem ejicere, hæc, atque alia ejusmodi crebrius accidebant. Nonnunquam autem angustia usque adeo invalescebat, ut spiritu intercluso ne stertere quidem amplius posset; sed moribundi prorsus similis antrorsum concideret super brachia sustentantium utrinque servorum, & cum denique ex tanto periculo evadere inciperet, ac forte interdum matulam posceret, frustra propter penem, incredibilem prope in modum introrsum retractum, mingere tunc quidem conniteretur. Ægre tuli priusquam is inevitabili fato succumberet, fuisse mihi necessario e Patria Bononiam redeundum, ut publico, qui primus omnium habitus est, Conventui Illustris Academiæ, nunc Instituti Scientiarum dictæ, ex officio præessem. Sic enim haud licuit quem morbum cum paucis cogitando internoveram, dissecando penitus examinare; non quin dubium fuerit, aneurysma hœdini capitis magnitudine ad arteriæ Aortæ curvaturam per anatomen esse deprehensum, quo gulæ, & magis arteriæ Asperæ canales premerentur; hoc enim vel ille diserte fassus est Nobilissimi Viri Medicus, cæteroquin doctus, qui antea cum plerisque referebat ad convulsiones quidquid ægrum male habebat, ob eam potissimum rationem, quæ, ut a Cl. Pasta (*m*) demonstratum est, sæpenumero aliis etiam imposuit, aut imponere potuisset, non videri a perpetua causa, qualis aneurysma est, effectus esse non perpetuos posse: Sed quod sedem ejus aneurysmatis magis perspicue designare, & ad simplicem Aortæ dilatationem, an ad saccum pertineret, & id genus alia pro certo scire potuissem.

27. Neque enim dubito, quin memineris, fuisse olim (*n*) Aneurysmata a me divisa in ea quæ vas, æque in omnem partem expansum, format, & in ea quæ sacci instar e vasis latere excrescunt, meamque esse divisionem ab Doctissimis Viris Schreibero (*o*), & Valcarengho (*p*) probatam: posito autem sacco ad hunc, vel illum modum, facile ab Littrio (*q*), & a Boerhaavio (*r*) rationem fuisse redditam nunc animi defectionum, nunc suffocationum, a mutato corporis situ ingruentium, sanguine videlicet modo in sacci fundum, decliviorem factum, ea copia relabente, ut jam non restet in arteriis quod servandæ circulationi satis sit, modo in oppositam sacci partem ita recidente, ut bronchia, si forte proxima sint, arctissime comprimantur, quod in proposita accidebat muliere. Cæterum in Pauluccio sive erat, sive non erat Aortæ saccus; ea certe erat dilatatio, ut arteriæ Asperæ imposita, id quod resupinato corpore fiebat, hanc arctius premeret, idque eo magis, quo plus sanguinis illic subsisteret, expansionem simul, & pondus augentis. Facile autem ad quamvis vel levem mutationem subsistere & in ipso, & in ea muliere consuevisse, alimenti deglutitio indicabat, qua gulæ proximum aneurysma vix premi nonnihil poterat, aut agitari. Sic perpetui quidem, sed non semper æque dilatati, aut gravis, aneurysmatis effecta quædam possunt non esse perpetua. Sic etiam intelligis, si levis quæpiam accedat interna causa, aut alia, minus animadversa, ut flatus per gulam eluctari nitentes, ut fortuitæ compressiones artuum, & quod consequitur, vasorum aliquæ, obstantes sanguini, ipsiusque propterea motum in trunco Aortæ, & aneurysmate paulisper tardantes; posse in istiusmodi quidem ægris vehementissimo paroxysmo occasionem præbere: & vicissim, si artuum vasa tempestive laxentur, cum subsistere in aneurysmate sanguis incipit; posse aliquando ita ejus motum expediri, ut paroxysmus in ipso initio feliciter intercipiatur. Utrumque horum in Pauluccio accidebat. Interdum enim causa apparebat nulla, cur paroxysmo correptus esset. Alias autem imminentes jam, atque adeo inchoati paroxysmi arte hac supprimebantur. Jam inde ab initio cum obscurus adhuc morbus sub larva falleret redeuntium quorundam dolorum per humerum sinistrum, vicinasque partes vagantium, levamen æger expertus erat a subjectæ manus, brachiique immersione in aquam sic satis calentem. Ex quo autem morbus aliis minus ambiguis indiciis, & iis præsertim de quibus dictum est, paroxysmis suffocativis se prodere inceperat, subinde in horum progressu, aut declinatione eandem poscebat aquam, ut manus dumtaxat lavaret, ac frontem, hincque se nonnihil semper magis levari, quam ullo alio remedii genere, asseverabat. Tunc ego, qui ægrum iis primum diebus viderem, & hæc audirem; quin potius, inquam, venienti paroxysmo ista ipsa ratione occurrimus? manus tamen non tantum lavando, sed & ipsas, & brachia ad cubitum usque mersa in eadem aqua, si res votis nostris respondeat, tandiu detinendo dum indicia omnia imminentis paroxysmi prorsus abeant, atque evanescant. Non dissentientibus cæteris, ægro autem inprimis annuente, res tentata est eo exitu, ut cum paroxysmi alii graves, alii leviores tribus proximis superioribus diebus creberrimi fuissent, die quo sic illis primum occursum est, qui dies fuit Octobris septimus, & quatuor insequentibus nullus se exerere insultus potuerit, cum plures septimo præsertim die incepissent, cuncti autem ea quæ dicta est, ratione continuo reprimerentur. Et quanquam diebus proximis duo fuerint qui prohiberi non potuerunt, alii tamen nonnulli, & in his gravior quidam ingruens die quartodecimo, repressi sunt remedio eodem; crede enim mihi, qui donec adfui, quidquid contigit, & quo die contigit, perattente, accurateque adnotavi. Atque utinam ea ratio arcendis omnibus par fuisset, ut eos quos dixi, certe arcuit, non minori ægri gaudio, quam si toties præsentem mortem repulisset. Eodem postea auxilii genere, additis brachiorum sub eadem calente aqua frictionibus, haud inutiliter usus sum in duabus Virginibus, quas vehemens ad præcordia anxietas, alteram cum suffocationis sensu, alteram cum sensuum omnium interceptione, per vices corripiebat. Hanc enim Virginem sic excitavi, & insultum, alioqui non brevem, ut solebat, futurum, mox solvi; illi autem aliquod saltem levamen attuli. Et ne ab iis longius abeam, quibus esse organicum ad præcordia vitium, & ob id crebras cum difficultate spirandi anxietates, constabat, cum illud tollere nemo posset, has saltem prompte adeo, ut mirarentur qui aderant, præsertim in Nobilissimo Patritio Veneto, eodem facili auxilio leviores feci. Sed etiam in Principe Serenissimo, ad quem, non dissimiliter affectum, consilii causa accitus fueram, eadem spe idem proponere non dubitavi: quanquam Medici, qui, me continuo Patavium ad docendi munus regresso, mox instare mortem, pronunciarunt, in usum trahere neglexerint, adeo in eo judicio decepti, ut plures menses; id quod ego fieri posse, dixeram; aliis curantibus, Princeps optimus superstes fuerit. Quoniam autem internæ convulsiones, ut in illis Virginibus, sæpe ejusmodi anxietates inducunt, & sæpe quoque, ut in cæteris qui memorati sunt, addere se possunt ad organicum vitium, & sic insultuum accelerare adventum, & vim augere; idcirco si frictionum in calida aqua utilitatem revocare etiam volueris ad quandam motuum revulsionem, immersionem autem in sic satis calida ad relaxationem quæ ab artubus ad viscera propagetur, non secus ac frigoris contraria actio a pedibus se introrsum adeo extendit, ut non raro colicos dolores inferat; me non solum non refragante, sed valde probante, huc transferes quæ ad hunc modum Archiater docuit Illustris, Senacius (*f*) de causa cur sæpe frictiones, & sæpe itidem pediluvia pal-

(*m*) Epist. de Cord. Polyp. n. V. (*n*) Adverf. 2. Animadv. 39. (*o*) Act. Erud. Lipf. A. 1731. M. Aug.
(*p*) De Aortæ Aneur. Obf. 1. (*q*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1707. (*r*) Prælect. in Instit. §. 816.
(*f*) Traité du Coeur l. 4. ch. 11. n. 19.

palpitationes cordis pacaverint. Sed ad fœminam, a Valſalva diſſectam (*t*) redeamus.

28. De quorundam viſcerum ſede, quam in ea mutatam animadvertit, non eſt cur multa hic dicamus. Nam Colon inteſtinum eam quam ex parte deſcripſit, habere, neque ita raro, a primordiis uſque, cum olim (*u*) admonuimus, tum ex pluribus harum ad te Epiſtolarum & potuiſti colligere, & poteris. Hepar autem, & ventriculum inferius detruſerat cor, ipſum quoque detruſum non ſuo tantum pondere, ac mole, ſed & ejus, a quo ſiniſtrorſum etiam compulſum fuerat, aneuryſmatis arteriæ Magnæ: nec vero detrudere illa duo viſcera cor potuerat, quin diaphragma interjectum deorſum compelleret. Hunc autem jure meritoque appellari poſſe Cordis Prolapſum, in Epiſtolis Anatomicis (*x*) poſui: quo nomine eum quoque libenter vocem qui a Pacchiono in *Prima*, atque *Altera Hiſtoria* (*y*) deſcriptus eſt; nam alios quoſdam, ab aliis frequentius propoſitos ob id tantum quod cor natura incumbere diaphragmati non videntur animadvertiſſe, non injuria rejeci: nec ſane in ejuſmodi errorem uſquam video Valſalvam incidiſſe. In vero autem cordis prolapſu diaphragma uſque adeo nonnunquam deprimitur, ut quaſi in cucullum quendam ſe deorſum extendat, quo cor amplectatur, ſicut in Marchione *du Palais* vidit laudatus Potentiſſimi Gallorum Regis Archiater (*z*). Sed ut magis, minuſve diaphragma, & cor deſcendunt, ſic magis, minuſve compreſſi ventriculi incommoda, & pulſationes cordis in ſiniſtro hypochondrio animadvertuntur, ut Pacchioni confirmant hiſtoriæ: itaque non ægri modo, ſed & Medici, non accurate omnia perpendentes, pro ventriculi morbo, & pro Cœliacæ arteriæ pulſatione poſſunt morbum cordis, hujuſque pulſationes accipere. Neque ab diſſimili ſepti Tranſverſi compreſſione haud raro accidit, ut pericardii hydrope affecti de dolore, & pondere conqueſti ſint, regionem ventriculi gravante. Te autem mirari non oportet, quod Valſalva in ea muliere nec de ventriculo querelas, nec pulſationes circa hujus regionem memoraverit. Cor enim haud multum, ſed aliquanto inferius deſcenderat: prætereaque ultimis quibus eam inviſiſſe videtur diebus, tanto graviora non deerant de quibus ægra quereretur, leviora, ut fit, prætermittens; ne de cordis pulſibus quidquam dicamus, qui tunc facile, ut in longo, permoleſto, & ad inediam denique cogente morbo, ipſi quoque parvi fuerint, & debiles.

29. Cæterum id quod aliis pluribus, Valſalvæ pariter eſt condonandum, ſcilicet quod eo tempore quo Obſervationem hanc habuit, videri quadantenus ipſi potuerint eſſe Aortæ membranæ, quæ polypoſæ erant concretiones, illi intus adhærentes, carnemque mentientes: quanquam ejuſmodi carnem non attinere ad arteriæ tunicas, monuerat Harvejus (*a*), quem omnium primum fuerunt qui crederent illam ſcriptis memoraſſe. Tu vero in illa ipſa, quæ ſupra (*b*) non ſemel a nobis laudata eſt, tanquam prima quæ aneuryſmatis in trunco Aortæ per diſſectionem habita ſit, Obſervatione invenies, ſanguinem *contentum fuiſſe concreto quodam cruore, ſeu carniformi materia fibris deſtituta, quam rurſus circumdebit ſubalbida & dura quædam ſubſtantia tranſverſi digiti ſpiſſitudine, colore & ſpecie lardo ſuillo elixato non abſimilis*. Quæ cum leges, velim attendas non ſolum id quod evidens eſt, concretionem iſtam fuiſſe duplicem, verum etiam an circum undique ducta fuiſſe videatur. Eademque fac attendas in facile prima diſſecti Aortæ aneuryſmatis tum delineatione, quæ ex Riva eſt (*c*), tum pleniore, quam Ruyſchius (*d*) dedit tunicarum (ſeu potius concretionum) innumerabilium *carnoſarum* deſcriptione, quæ *quaſi lamellatim* diſpoſitæ, aneuryſma conflabant. Mitto alias, quæ ſunt poſtea editæ, in quarum aliquot, velut in iſta Valſalvæ, utrumque eorum quæ dixi, non difficile a te poteſt agnoſci. Quod ſi eſt; ut certe ex meis quoque obſervationibus haud raro eſt, in iis præſertim aneuryſmatibus, quæ ſacci inſtar ab arteria propendent; minime grave futurum ſpero Doctiſſimo, meique amiciſſimo Viro, ſi has ſaltem concretiones, a me quoque olim (*e*) deſcriptas, habere pergam pro polypo ante mortem efformato. Neque enim pro vario cadaverum poſitu invenire ſolitus ſum ad unam aliquam, modo hanc, modo illam plagam, ſed in immoto etiam cadavere circum undique locatas, & adhærentes, eaſque colore quodam lurido, nedum obſoleto, ſubſtantia autem præter modum exſucca, ut quanto magis ab iis diſcrepant omnibus quas in cordis ventriculis unquam viderim, tanto magis ſignificent, non ſe, ut has eſſe noviſſime productas, quippe non ut hæ, ſanguinis ſimiles, qui unquam mihi ſe obtulerit, poſtquam pridie in vitreo vaſe concreviſſet, examinandum, ſed longe aliter ad tactum, aſpectumque ipſum ſe habentes. At enim in cunctis non occurrunt aneuryſmatibus, etiamſi craſſus, viſciduſque ſit ſanguis, arteriæ autem ſuperficies inæqualis, latitudo multo amplior, parietes infirmi, denique omnia ita diſpoſita, ut depoſitiones, adhæſioneſque contingere, ſanguinis videlicet motu valde imminuto, facile debere videantur; quin hoc ipſo in viventibus canibus obligata arctiſſime arteria omnino ſublato, polypoſa tamen concretio ſupra vinculum, ut Lanciſio (*f*) apparuerat, nequaquam apparuit. Ego vero non hoc ſolum Viro qui propter ingenium, diligentiam, doctrinam, & amorem erga me ſuum mihi eſt chariſſimus, libenter credo; ſed inſuper quod de aneuryſmatibus quibuſdam contendit, meis nonnullis, Valſalvæ autem pleriſque Obſervationibus ultro confirmo. Cæterum ut innumeros alios polypos quos nimia plerique facilitate in viventibus ponebant, recte ab ipſo in dubium vocatos eſſe, fateor, neque alium novi qui nervoſius de tota ea re diſputaverit, meliuſque hac in parte de Medica Facultate ſit meritus; ſic perpaucos quoſdam polypos ex tanto numero crediderim poſſe excipi, inprimiſque eos qui ubi diu aut ſublatus, aut plurimum impeditus fuerit ſanguinis motus, inveniuntur. Nam quod ab Lanciſio in canibus, idem ab aliis in hominibus compertum eſt, velut ab Experientiſſimo Chirurgo Petito (*g*), qui in mutilatorum arteria polypum deſcribit, ac pingit, ſupra ligaturam efformatum, huncque perfectum fere inveniri, dicit, non modo poſt vigeſimam, aut trigeſimam, ſed & poſt ſecundam ab amputatione diem. At ſi motus ſanguinis ſit non, ut ibi, omnino prohibitus, ſed valde tantummodo retardatus, ut in magno aneuryſmate; per mihi difficile in multis videtur, nihil tandem longo ſaltem ſpatio temporis ſecedere, nihil concreſcere, & adhærere e ſanguine aut lentius illac progrediente, aut etiam, ut in ſacciformibus aneuryſmatibus, propemodum ſubſiſtente. Per idem enim ſacci orificium, per quod facile illapſus, impulſuſque eſt, non poteſt facile totus redire: quæ res ab Littrio (*h*) inter cauſas ponitur, motum ſanguinis retardantes, ipſe vero haud ſcio, an non omnium præcipua ſit. Quid, ſi cum hac, præter cæteras illas univerſas cauſas, ægri aut ſyncopem, aut ſuffocationem timentis, perpetua fere, ut demum ſolet, quies conjungitur? Quod ſi vel ſic nulli fortaſſe nonnunquam ante mortem polypi gignerentur; peculiarem latere in eo homine cauſam, putarem, ob quam ne poſt mortem quidem gigni poſſent, aut vix poſſent. Verum hæc aliorum, inprimiſque ejus quem merito amo, ac laudo, Clariſſimi Viri judicio, arbitrioque permittam.

30. Antequam ſcribendi finem facio de aneuryſmatibus, a Valſalva multo ſæpius quam crediſiſſet, per anatomen in arteria Aorta deprehenſis, committendum mihi non eſſe, intelligo, ut ſilentio id prorſus diſſimulem, quod tanta exitialis morbi frequentia permotus, cogitare cœpit, nimirum ut ipſi inter initia occur-

(*t*) ſupra, n. 25. (*u*) Adverſ. 2. Animad. 2. (*x*) XV. n. 53. (*y*) Oper. Edit. 4. verſ. fin. (*z*) l. cit. ch. 8. n. 4.
(*a*) De Circ. Sangu. Exerc. 3. ſive ad Riolan. 2. (*b*) n. 3. & 18. (*c*) Eph. N. C. Dec. 1. A. 1. Obſ. 18.
(*d*) Obſ. Anat. Chir. 38. (*e*) Adverſ. 2. Anim. 41. (*f*) De Aneur. Propoſ. 38. (*g*) Mem. de l' Acad. R. des Sc. A. 1531.
(*h*) Mem. A. 1707.

occurrendo incrementum, progressumque interciperet. Occurrendi ratio illa est ab ejus studiorum socio Hippolyto Francisco Albertino (*i*) vulgata : quam si perlegeris ; continuo mecum existimabis, neminem alium facile extitisse qui tam severa diligentia executus sit quod Hippocrates (*k*) olim in venarum internarum varicibus, de quibus supra (*l*) dictum est, in hunc modum præceperat : *conducit autem talibus, si ab initio curandos suscipies, ut & venæ de manibus sanguinem emittant, & diæta e qua quam siccissimus, & exanguissimus fiat*. Sed tantæ severitati par utilitas respondit. Nam quod Hippocrates subjecit: *si curentur incipiente morbo, rursus in loco venæ considunt ad latus, humilesque fiunt*, idem prorsus ab eadem curatione, in tempore adhibita, ipsis quoque accidit arteriis. Neque hoc Valsalva ex pulsationis dumtaxat, cæterorumque signorum discessione intellexit, quæ aneurysma incipiens comitantur; sed & ipsis oculis usurpavit. Cum enim Vir Nobilis, quem sic persanaverat, ex alio postea morbo forte interiisset; arteriam, in qua olim aneurysmatis initium fuerat, contractam rursus ad naturalem modum, sed quasi callosam eo loco, deprehendit. Hoc quidem, ut multa alia annis illis posterioribus Valsalva scribere prætermisit: cum aliis tamen communicavit, ac nominatim cum Præstanti Medico, spectatæque, siquis alius, fidei Viro Joanne Antonio Stancario, a quo ipse, cum A. 1728. Bononia transirem, id, & quæ subjiciam, accepi. Scilicet misso, quantum oportebat, sanguine, factisque cæteris quæ postea scripsit Albertinus, cibum, potumque Valsalva magis, magisque in dies singulos imminuere consuevisse usque dum eo perveniret, ut pultis selibram mane daret, vespere autem dimidio minus, neque aliud præterea, si aquam excipias, & hanc quoque intra certum pondus, quam aut gelu, ut vocant, cydoniorum, aut lapide osteocolla, medicabat in tenuissimum pulverem comminuto. Ubi satis ægrum hac ratione macerasset, ut præ imbecillitate vix e lectulo in quo, ipso præcipiente, jam inde a principio decumbebat, manum attollendi facultatem haberet, paulatim in dies singulos alimentum auxisse, donec rediissent necessariæ ad surgendum vires. Hoc autem addebat Stancarius, ut qui ipse quoque juniorem Monacham, eadem ratione usus, feliciter percurasset, primis illis quibus sic curati surgere incipiunt, diebus pulsationem redire; sed terreri non oportere; neque enim illam perstare, imo demum omnino evanescere, neque amplius reverti, nisi forte homines nolint se intra moderatas vivendi leges continere. Juveni enim Doctori, qui id noluit, frustra ea curandi norma Valsalvam antea pulsationem abstulisse; hanc enim reversam iterum, & cum ea morbum hominem denique confecisse. Hæc, si velis, adjicere iis poteris quæ tradidit Albertinus, & mecum interea animadvertere, quam longe a Valsalvæ ratione, qui vel aquam non nisi intra certum pondus præbebat, eorum absit consilium, qui *thermopotationem* eodem affectis morbo commendarunt : & contra, quam prope ad illam curatio accedat quam Bernardinus Genga (*m*) feliciter expertus fuerat, Joannes autem Maria Lancisius (*n*) merito confirmavit, ad exteriora aneurysmata ab initio ipso coercenda; ut nisi Hippocrates, quemadmodum supra indicatum est, quadantenus præmonstrasset, translata ipsa per Valsalvam ab exterioribus ad interiora aneurysmata videri posset.

31. Non sum nescius, fore plures, quibus multo gravior Valsalvæ curatio, quam aneurysma suum, videatur eo præsertim tempore quo illa esse utilis posset; levia enim tunc incommoda, neque instans adhuc periculum sibi ægros in morbo, quem non vident, blandiri sinunt, longe aliter sensuros cum eo res dedicta fuerit, ut neque gravissimæ, assiduæque molestiæ, neque mors ipsa in singulas horas impendens, ullo amplius præsidio vitari queant. Qui illam in cibo parsimoniam, cum sanare poterat, ferre noluerant, inediam aliquando extremam, ut proposita mulier (*o*), pati coguntur, quæ non salutem afferat, sed mortem potius, quippe infirmissimo, exhaustoque jam corpore, acceleret. Ob eandemque infirmitatem, & sanguinis paucitatem, venarum sectiones, quæ in tempore auxilium tulissent, exitio sunt. Contra, quantum hæ, & parsimonia illa initio possint, nihil magis, quam utrarumque ostendit utilitas Medicis nota, si vel moderate ad aneurysmatis jam facti, necdum tamen nimis provecti, retardandos progressus, in usum trahantur. Sed Anum ego Bononiæ vidi, quæ ob gravem oculorum inflammationem in Nosocomium excepta fuerat. Cum pulsus plenos, vibratos, & renitentes perciperem, in collo autem micantes Carotides arterias spectarem, sinistram præsertim, quæ haud procul ab larynge in aneurysma extuberabat, æquans nucem juglandem; quæsivi, recens, an vetus id esset, & hæc quæ referam, audivi. Ante novem annos cum se biduum assiduis laboribus, non sine totius corporis contentione, fatigasset, ea quæ in collo animadverterem, oborta esse. Quæ cum Medicis duobus non ignobilibus ostendisset; utrumque id quod evidens erat, aneurysma esse, pronunciasse: sed alium aliud consilium dedisse. Alterum enim, ut sanguinem mitteret alternis mensibus, imperavisse: alterum, ne sanguis mitteretur, sed potius ut cibis parce uteretur, aliaque id genus præcepisse, ratione hac addita, notum sibi fuisse hominem, cui dum sanguis ex incisa vena efflueret, aneurysma eo ipso tempore disruptum esset: Quod sive casu factum est, nimis videlicet jam extenuatis, & semilaceris parietibus aneurysmatis ruptura per se imminente, sive hæc paullulum accelerata fortasse est, nonnihil aucto, dum sanguis e vena effluerct, reliqui in ejusmodi parietes sanguinis impetu; addi quidem hoc potest ad cæteras causas, cur extremo tempore, aut cum rupturæ jam jam instantis indicia sunt, nihil a Medico movendum sit, præsertim cum, præter Ballonianum (*p*), alterum haud ita absimile exemplum non ignorem, quod mox subjicietur; non tamen prohibere debet utilissimum, incipiente, & progrediente aneurysmate, venæ sectionis præsidium. Quod & ei de qua narrare cœperam fœminæ etsi nimis placuit, satis tamen profuit. Prioris enim Medici consilium omnino secuta, alterius autem vel ea in parte, quam & prior ille certe probasset, usque adeo exosa, ut quos, & quotcunque sive occasio ferret, sive appetentia suggereret, in recta vivendi norma errores admitteret; novem tamen ipsos annos; etsi cordis quoque palpitationes interdum accesserant; sine ullo prorsus incremento ea pertulit quæ in collo descripsi. Verum hanc imitari fœminam periculosum; nisi quis forte tantundem gignat sanguinis, quantum ipsa gignebat. Nam præter eum qui altero quoque mense mittebatur, anno ante quam ipse viderem, post tussiculam expectoraverat eam copiam sanguinis, ut ad extrema pervenerit, neque in cachexiam tamen inciderit, imo denique gravi, ut dixi, oculorum inflammatione laboraret.

32. Nunc alterum illud quod paulo ante spopondi, exemplum accipe, haud ita, nisi fallor, ejus dissimile quod Anui narraverat Medicus. Vir Nobilis annos natus amplius quinquaginta sub initium Maji A. 1730. Patavium venit, ut me, simulque alterum consuleret seniorem Medicum. Narrabat, ex quo sibi recidivam scabiem sulphureo unguento repulisset, ex eo tempore; decimus tunc annus erat; obnoxium paulatim esse factum molesto cuidam ponderis sensui, & constrictionis, quasi cum in medio œsophago bolus hæret: ejus sensus sedem videri sibi in thorace intimo contra mediam sterni regionem; nisi quod nonnunquam, sed raro, eo usque extendebatur, ut in-

(*i*) Opusc. cit. supra, ad n. 5. (*k*) De Morbis l. 1. n. 10. (*l*) n. 1. (*m*) Anat. Chirurg. l. 2. c. 24.
(*n*) De Mot. Cord. & Aneur. l. 2. c. 1. Propos. 11. in fin. (*o*) supra, n. 25. (*p*) Vid. n. seq. in fin.

ut infimo sterno responderet: Tunc vero & respirationem nonnihil lædi, & gravissimum stuporem quendam diffundi per utrumque artum superiorem. Et initio quidem eum sensum ortum sibi esse dumtaxat inter ambulandum, præsertim per acclivia; postea vero etiam cum se inclinaret, eoque in situ permaneret. Perraro æstate, aut ante prandium oriri: sæpius hyeme, & a prandio, & cum lectum peteret. Plerumque cito evanescere, si stet: at nupera hyeme cum dormientem, quod antea acciderat nunquam, excitasset, duas, tresve horas, etiamsi surrexerat, perstitisse. Cæterum neque pulsationem percipiebat ullam, neque intermittentes pulsus habebat; habebat tamen valde frequentes, & vibratos, cum ipsos, molesto illo sensu haud prorsus absente, exploraremus: quo etiam tempore arcte appressa circa mamillam sinistram manu, cor aliquanto validius quam æquum esset, pulsare visum est. Cum præter ea quæ dicta sunt, nihil usquam mali interrogando deprehenderemus, præsertim vero neque cephalicæ, neque hypocondriacæ affectionis vestigium subesse; ambo suspicari cœpimus, retropulsas olim irritantes, erodentesque scabiei particulas non tam ganglio, aut plexui cuidam nervorum, præcordiis inservientium, quam Magnæ fortasse arteriæ tunicis insedisse, ac dilatationi opportunam fecisse. Ut in re tamen minus perspicua id consilium dantes, quod si non prodesset, nocere non posse, crederemus, omittendam non putavimus venæ sectionem, quippe in homine firmis viribus, & laudabili habitu corporis, & rubra a puero usque facie prædito, non nocituram, imo facile sive a nervorum contractionibus, sive ab arteriæ dilatatione morbus esset, eo præsertim verno tempore profuturam. Hoc etiam discedenti inculcasse me memini, si profuisse sentiret, iterandam postea ante veris finem curaret; at si a prima turbari, aut debilitari se, animadverteret, prætermitteret, idemque in cæteris remediis faceret, uno excepto apto videlicet, quem accurate commendaveramus, rerum usu, quas Medici vocitant non naturales. Igitur cum feliciter domum, quæ non ita longe distabat, pervenisset, primisque innocentissimis remediis uti cœpisset, e brachio autem dextero sanguis missus esset ad uncias octo, visum est ejus Medico mitti rursus oportere propterea quia esset, ut dicebat, incensus, & certe niger, ac valde viscidus. Ubi autem quartus dies advenit, quo die constituerat esse mittendum, repugnare æger, monitorum meorum fortasse memor, ac debilitatem, quam percipere se, ajebat, opponere; & sane duabus quæ proxime præcesserant, noctibus vexatus aliquantum fuerat morbo suo. Sed cum ea debilitas neque solitam hilaritatem, neque ambulandi facultatem, neque pulsus, ut Chirurgus affirmabat, vigorem tolleret, hujus tandem vocibus victus, pedem, ut Medicus jusserat, præbuit, ex quo sex, haud amplius, unciæ sanguinis emissæ sunt. Quo facto, se a Chirurgo occisum fuisse, dicens, animi defectione correptus est, moxque, cum ab hac relevatus esset, altera, denique cum alvi exonerandæ causa, per se e lecto surrexisset, tertia, simulque suo captus morbo, levari amplius non potuit, itaque vivendi finem placide fecit eodem, idest vigesimo circiter ex quo Patavio discesserat, die. Cum plerique ex ejus Civitate Medicum, ut fit, & Chirurgum incusarent, quasi temere, & præter rationem eo die sanguinem mittentes, Virum Nobilem continuo insecuta morte sustulissent, nosque ea de re per litteras consuleremur; quid ex ejusmodi, qualem suspicati eramus, morbo, vel nullo sanguine emisso, persæpe accidat, docuimus, motumque in illos animorum sedavimus. Quod illi, si dissecandi cadaveris facultatem habuissent, multo citius, ut opinor, per se fecissent, mortis causam non ex eo qui per venam eductus fuerat, sanguine, sed ex eo qui, interno vase aliquo perrupto facile profluxerat, ostendentes: quanquam Ballonius, cui non absimiliter contigit, ut Formageus, cujus aneurysma supra (q) est a nobis commemoratum, *tribus a venæ sectione horis, derepente* eo *rupto interiret*, non negavit, *magna artis nostræ, quæ multis est auxilio, calumnia* id sibi accidisse, & *turpem fuisse calamitatem*, agnovit. Sed ipse qui morbum pro alio accepisset, prævertere calumniam non potuit: illi nostra suspicione, & iis quæ ægro inculcaveram, auditis, sibi melius antea consulere potuissent. Cæterum magno hic quoque descriptus a nobis casus documento est, ne repugnantes ægri, in obscuris præsertim morbis, ad aliquod remedium, quod magnum sit, aut magni speciem habeat, admittendum cogantur. Tu vero interea valebis, & meas aneurysmatum Observationes per anatomen confirmatas, proximis Litteris expectabis.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XVIII.

Absolvitur sermo de Respiratione Læsa a Cordis, aut Magnæ Arteriæ intra thoracem Aneurysmatibus.

MEas quoque accipe Aneurysmatum intimi thoracis Observationes eodem ordine digestas, quem superiore Epistola in Valsalvæ Observationibus secutus sum, ut sive illa in Corde, sive in Magna arteria, sive demum utrobique sedem haberent, inde pariter intelligas, læsionem qua de agimus, Respirationis extitisse.

2. SUTOR annos natus triginta tres, obnoxius a paucis annis spirandi difficultati, quæ vel sedentem, ut sutores solent, vexabat, & levibus quibusdam animi defectionibus, pulsu tunc quidem, sed non postea, inæquali, aliquando etiam vertiginibus, sed iis quæ dixi, potissimum, ut ab eo accepi qui ante annum ipsi fuerat Medicus; denique circa medium Januarium A. 1739. mane cum in Nosocomium scalarum gradibus, qui plurimi sunt, per se ascendisset, lectuloque statim exceptus esset, dolorem ad diaphragmatis regionem manu, & verbis indicabat, tussiebat, pulsus languidos, & nonnihil frequentes habebat, sed qui neque intermitterent, neque ullo modo essent inæquales. Cum mors vicina adeo non videretur; viridia evomuit, & intra horæ dimidium ex quo venerat, vivere desiit. CADAVER, ut Anatomen inchoarem, in Gymnasium delatum, inspiciens, habitu vidi sic satis laudabili, quamvis minuta scabie, & colore quasi cachectici fœdatum esset, pedibus tamen minime tumidis. Ventre aperto, in quo paucum serum subcruentum effusum erat, magna pars intestinorum Tenuium ex fusco subrubens conspecta est; Colon autem ad tractum non parvum, & præsertim qua a dextero ad sinistrum hypochondrium fertur, adeo contractum, ut non valde superaret crassitudinem digiti pollicis. Contractus quoque ventriculus, intus vero striis inflammatoriis hic illic, & potissimum in rugis, distinctus, superiore autem orificio jam livido, & subnigrescente; bilis flavæ aliquid continebat: quæ in sua vesicula etsi nigricans appareret, colore tamen saturate croceo vesiculam, & viciniam infecerat. Lien æquo crassior, sanus tamen, septo Transverso tota facie gibba validissime annecteba-

(q) n. 3.

ctebatur . Præ cæteris incurrebat in oculos tenuitas arteriæ Magnæ quæ ab eo Septo ad diviſionem uſque , mulierculæ magis conveniſſet quam viro magnæ potius, ut hic, ſtaturæ : quam ego tenuitatem eram ex eo fortaſſe repetiturus, quod hic Aorta non ut ſolet, ſub arcu Appendicum diaphragmatis in unum convenientium , ſive non per dimidiatum foramen , ſed per foramen tranſibat in ventrem ; niſi id foramen conſueta latitudine , longitudine autem fuiſſet duorum digitorum . Ne vero in re quam apud alios nunc quidem non memini legiſſe , obſcurus videar ; ſic habeto , eo intervallo quod modo indicavi, a ſumma illius arcus parte retrorſum , deorſumque relicto , tendinem , linearum novem Bononienſium (*a*) longitudine , unius craſſitudine , ab interno latere Appendicis dexteræ in tranſverſum fuiſſe ductum in latus internum ſiniſtræ : ſicque inter hunc tendinem, & illum arcum Aortam in ventrem ſe trajeciſſe . His , atque aliis, quæ hic memorare minus attinet , perſpectis , cum vena Cava qua ex hepate diaphragma adit , incideretur , multum ſanguinis prodivit adeo craſſi atque atri , ut ſpongiæ adhæreret magis quam ſugeretur , ipſamque tingeret atramenti inſtar . Nec minorem copiam ejuſmodi ſanguinis per eandem venam exiiſſe poſtea invenimus, cum decimo poſt die, qui a morte erat decimus tertius , ſingulis interea ventris viſceribus ex ordine demonſtratis , ad cadaver rediimus , nihil tempeſtate ea frigida grave olens . Thorace reſerato, in utroque ejus cavo aquam limpidam , non tamen multam, deprehendimus , pulmonem autem dexterum ferme undique, ſiniſtrum vero ex parte dumtaxat aliqua pleuræ adhærentem . Uterque turgidus , ſed neuter gravis, aut in bronchiis, vaſiſque cæteris, aut ſubſtantia ipſa uſquam morboſus . Illud tantummodo animadverſum eſt , multo difficilius quam ſoleat , eam ſubſtantiam a bronchiis, cæteriſque vaſis diſtrahi, abrumpique potuiſſe . Sic etiam mox in Aortæ extima tunica avellenda, reſiſtentia major quam conſuevit , inventa eſt. Cæterum ad arteriæ Aſperæ in prima bronchia diviſionem glandulæ Bronchiales non modo plures , ſed craſſæ adeo fuerunt , ut mediocres uvarum acinos æquarent . In pericardio aqua rubens non multa : cor autem vel majus quam ſi duo corda in unum conjungeres . Et ambæ quidem auriculæ, & Sinus , ut vocitant, Pulmonaris venæ erant ampliores ; ſed ventriculi , ſiniſterque in primis multo magis . Hic autem in latitudinem ubique creverat uſque adeo , ut omnium ejus parietum imminuta craſſitudo vix craſſitudinem æquaret parietis illius qui ventriculi dexteri eſt proprius . Lacertuli tamen illi qui intra ſiniſtrum ventriculum implicantur in retis modum , non propterea diſrupti , nedum abſumpti , conſpiciebantur . Nullum autem evidens ullis in valvulis erat vitium præterquam in iis quæ Aortæ orificio præficiuntur ; valde enim ſtrigoſas vidimus , & in ſe contractas , tum ſubrigidas , atque duriuſculas, idque in ſummo præſertim ſingularum limbo . Ejus autem quem ſupra deſcripſimus, ſanguinis cum mediocris eſſet copia intra Aortæ initium , major erat in ſiniſtro ventriculo , idemque Coronariorum vaſorum ramos qui per cordis ſuperficiem ducuntur , ita repleverat , ut plures quam ſoleant , inter eos laterales anaſtomoſes ultro oculis ſe objicerent . Etſi autem nuſquam , non ſecus ac vena Cava , dilatata præter modum apparuit arteria Magna ; non levia tamen vitia toto oſtendit trunco , & eo majora , quo magis hic ad cor accedebat . Cum enim ab Iliacis uſque intus eſſet magnis albidis maculis , inchoamentis videlicet futuræ oſſificationis , ita variegata , ut paucis parviſque locis ſecundum naturam ſe haberet ; quo magis per thoracem aſcendebat , eo magis id vitium creſcebat , ut priuſquam ad ſiniſtram ventum eſſet ſubclaviam , manifeſtius eæ maculæ hic illic ad naturam accederent oſſearum ſquamularum. Verum tamen os nuſquam fuit , ne inter cor quidem , & illud orificium quod dexteris Subclaviæ & Carotidi commune eſt : quo toto tractu lurida intus erat arteria , & inæquali pluribus in locis ſuperficie : quæ vitia pone ipſas etiam valvulas Semilunares oſtendebat . Sed & eo toto quem modo dicebam , tractu ea parietum durities fuit , ut vi etiam magna adacto cultro vix poſſet diſcindi , apparente in ſectionibus ſubſtantia inter cartilaginis , & ligamenti naturam media . Cranium denique recluſum eſt . Sed præter meningum venas turgentes ſanguine atro , quali & plerique Sinus in quos eæ corrivantur, diſtenti erant, nihil quidquam dignum fuit adnotatione , cum in ventriculis ipſis cerebri nihil ſeri effuſi, nedum alibi morboſi quidpiam conſpiceretur .

3. Fuſe narravi quæ vidi , narraturus pariter cætera , ſi vidiſſem , aut pro certo ſciviſſem , ea videlicet quæ noviſſimis menſibus , aut ſaltem diebus præceſſerant . Præceſſerunt autem fortaſſis quæ ventriculum , & Tenuia inteſtina irritarent, ut conſpecta in utriſque, & viridium vomitus indicare poſſunt, ſive ea quæ irritarent , homo ingeſſit , ſive paulatim congeſſit , bilem puta , quam deſcripſimus , acidoſque humores. Aut etiam quacunque de cauſa jam phlogoſi correptum fuiſſe ponito ventriculum, ut ſtriæ illæ rubeſcentes oſtendebant, & ſuperius ejus orificium vel magis, quod hujus nigricans livor ſignificabat. Ex his ſatis intelliges, unde vomitiones, & pulſus languidi, & dolor ad regionem diaphragmatis, mortem proxime anteceſſerint, præſertim cum diaphragma tunc magis, magiſque laboraret ab impoſito cordis pondere , aucto a craſſo illiuſmodi ſanguine, qui tanto magis ſubſiſtebat, quanto minores expellentis cordis vires, quod ſignificabat pulſus, fiebant . Quo ſi addas compreſſionem quoque cerebri a ſanguine, ob languidum impulſum, in meningum vaſis reſtitante, &, quod conſequitur , exiguum ſpirituum ad cor affluxum eo tempore, quo magno fuiſſet opus ; proclive erit aſſequi conſpirantes cauſas tam celeris mortis ; non mirandæ tamen, ſi plura , ut Lanciſius (*b*) animadvertit , eorum exempla attendamus , quorum cor cum eſſet dilatatione affectum , eo facilius moveri deſiit , prægravatum nimirum , & mox , ſi quid accederet , oppreſſum onere ſanguinis remorantis : qualia exempla , ne apud Auctores , aut in ſuperiore Epiſtola (*c*) quæras, in quibuſdam proximis invenies Obſervationibus (*d*).

4. Unde autem factum dicemus , ut cor in hoc homine ſit dilatatum ? Erat ei , ut diximus , magna pars trunci Aortæ præter modum anguſta : quæ res quantum ad dilatandum cor poſſit, & mox apparebit , & collata cum hac noſtra , Solertiſſimi Anatomici Meckelii (*e*) Obſervatio, in Virgine habita , confirmabit . Ad hoc vitium , a primordiis innatum , acceſſit poſtea in noſtro homine id vitæ genus quod progreſſum ſanguinis per eam arteriam vel magis difficilem redderet . Sutores enim non modo , ut cæteri ſellularii opifices, magnos illos inferiores arteriæ ramos non uno in loco ad angulos flectunt , flexoſque retinent ; ſed inſuper quo magis antrorſum ſe curvant , eo magis ventris, ſæpe in eorum pleriſque cibo, & potione pleni, viſcera, & per hæc diaphragma quoque comprimunt , ut minus expeditus ſit per ventrem , ac per thoracem ſanguinis motus , arteriarum ramis, truncoque ipſo conſtrictis , & magis in anguſtum redactis . Ob has igitur cauſas obiee poſito ut progreſſui ſanguinis per arteriam Magnam , ſic egreſſui e corde ; majori hoc conatu impellere illum debuit per eam arteriam , & hæc majori quoque reniti, & ſe reſtituere, donec ob hæc ipſa, ejus ita ſtructura vitiata eſt, ut præſertim prope cor eam quam deſcripſimus, duritiem, in valvulis autem ſtrigoſam inſuper reſtrictionem contraheret . Tunc

(*a*) Vid. Valſalvæ de Aure Hum. Tab. 9. ad * (*b*) De Subit. Mort. Schol. 11. ad Obſ. Phyſ. Anat. 2. (*c*) n. 10. (*d*) n. 8. & 14. (*e*) Memoir. de l'Acad. R. de Berlin A. 1750.

Tunc vero neque apte cedere hæc arteria ad sanguinem excipiendum, neque se constringere ad promovendum jam potuit. Restitare igitur in corde aliqua sanguinis portio debuit, & eo major quod valvulæ neque ob rigiditatem poterant satis se ad arteriæ parietes reclinare, ut egressum liberum permitterent, neque ob eandem rigiditatem, huicque additam strigosam contractionem satis se explicare, ut mox reditum intercluderent. Itaque ut in aliis, puta Verdriesii (*f*), & Zwingeri (*g*), Observationibus, quorum ille Aortam prope cor intus osseam, hic Aortæ valvulas duras, & *cartilaginosas* invenit, sic in nostra quoque haud obscure vides, quæ causæ resistendo cordi, & in eo, quanto plus sanguinis, tanto magis irritaturi, & renixuri ejus adauctis conatibus, retinendo, potuerint sensim magis, magisque cor distrahere, & dilatare, eoque hic facilius, quod & vitii utrumque genus erat in Aorta conjunctum, & sanguis tum sua crassitie magis renitebatur, tum salibus fœtus erodentibus, quales vel scabies illa indicabat, abrumpere poterat minima (quæcunque ea sint) vincula quæ cordis fibras connectebant. Quod si hoc forte, aut pars ejus aliqua laxior a primordiis, & infirmior fuit; tanto ipsum, aut hæc dilatari facilius potuit.

5. Necessarium autem videtur, si non hoc in casu, at in nonnullis certe hanc ultimam causam agnoscere, velut cum obex est ad Aortam, nec tamen sinister, sed dexter cordis ventriculus dilatatur, ut in eo Canonico cujus dissectionem profert Lancisius (*h*). Nam alioqui cujus ventriculi emissario opponitur obex, is fere ventriculus magis solet dilatari, ut puta sinister, cum impedimentum est ad arteriam Magnam. Quamobrem dubito, num Lancisius, si suis ipse Scriptis supremam manum imponere potuisset, ea subjecturus fuisset: cum ad Aortam est obstaculum, dilatationem *in dextris* cordis cavis *plerumque solere accidere: cum vero in sinistris accidit, fere semper in auricula, non in ventriculo observari*, idque *patere in casu relato* ab ipso Boneto in hoc Sepulchreti *lib. 2. sect. 7. observ. 49. ex Daniel. Horstii animadversione*. Nam si eum relegisset casum; *sinistram* quidem *auriculam majorem apparuisse dextra*, vidisset, sed de ventriculorum magnitudine nihil sigillatim; illud dumtaxat generatim dictum, *cor nimia quantitate excessisse, ut tam magnum adstantes summe admirarentur*. Si vero non modo aliorum, sed & sui ipsius respexisset Observationes; continuo sibi aliter sentiendum, animadvertisset; nisi forte ne alterum quidem Celeberrimum Virum hoc per se editurum fuisse, arbitremur, *cor dextrum rarius, frequentius vero sinistrum, ex Lancisii experimentis aneurysma pati*. Sed ego certe seu meas, sive alienas spectem Observationes; plura ventriculi sinistri, quam dexteri, invenisse, & legisse aneurysmata, videor meminisse; sinistræ autem auriculæ non multa: itemque sinistri ventriculi aneurysmata cum vitio aut proximæ Aortæ, aut hujus valvularum fuisse conjuncta, dexteri autem cum impedimento fere aliquo aut ad valvulas quæ ejus emissario præficiuntur, aut ad sanguinis ipsas per pulmonem vias, aut denique ad immissarium ventriculi sinistri; si quædam excipias in quorum observatione aut hæc quæ modo dicta sunt, non perquisita esse videntur, aut hæreditaria laxitas dexterarum fibrarum, Lancisio ipso præeunte (*i*), est facile agnoscenda. Non est ergo tenuior, inquies, & quod consequitur, infirmior paries proprius ventriculi dexteri, eoque dilatationibus opportunior? Est vero; si pares causæ, & ad eundem modum applicatæ, vi pari ad ventriculorum dilatationem nitantur. Sed de re in hunc modum proposita minime hic instituta est disputatio. Itaque cum ad emissarium sinistri ventriculi obstaculum est, neque hic tamen, sed dexter, aut si uterque, dexter magis est dilatatus; videtur majus quidem robur quam soleat, obtigisse ventriculo sinistro, minus autem dextero, sive hoc a primordiis, sive postea quacunque de causa acciderit, velut in eo homine, cujus morbi, & dissectionis brevem historiam olim mecum communicavit Vir non minus humanitate, quam doctrina, & virtute, vel eo tempore, in primis spectatus, nuper autem magno merito suo Archiatrorum Pontific. Comes Marcus Antonius Laurenti. Sic autem ajebat.

6. QUIDAM affectione, Incubo simili, sæpe vexatus, itemque difficili respiratione, ad quam se levis febris adjunxerat, detracto sanguine convalescere ferme ex toto visus est. Sed recrudescente morbo, interiit, facie, colloque liventibus. THORACE recluso, & aqua in eo animadversa, magnitudo cordis occurrit tanta, quanta nunquam antea, ob summam præsertim ventriculi dexteri, annexæque auriculæ dilatationem. Arteria autem Magna erat prope cor ad miram angustiam contracta.

7. Est etiam aliquando cum sinistri ventriculi, sed simul auriculæ dexteræ dilatatio invenitur, ut in ea Observatione, quam medio jam autumno A. 1708. Venetiis ab se recens habitam, & cum quadam Valsalvæ (*k*) a te comparandam, in hunc modum narravit Præstantissimus Santorinus.

8. VIR qui antea laboraverat per intervalla brevi respirandi difficultate, novissime se mori clamans, vehementer ambulare per cubiculum cœpit, & demum in lectum concidens, illico mortuus est. THORAX plures libras habuit seri cruenti, non pari tamen utrinque copia. Arteria Magna squamis osseis, & inter has tuberculis quibusdam, intus aspera deprehensa est. Cordis ventriculus sinister, & auricula dextera dilatata. Caput post hæc recludere, supervacuum visum est.

9. Quæ duabus proximis Observationibus proposita sunt, non dubito quin pleraque vel per ea quæ supra posui, tibi ipse explices. Unum potius, quod in neutra est, fortasse ex me quæres, an defuerit, & si præsertim in prima defuit, quid ergo sentiendum sit de Lancisii (*l*) dogmate, quo ex dilatatione auriculæ, ac ventriculi cordis dexteri sequi, tradidit, ut orificium quoque illud utrique interjectum, quod Triangularibus valvulis instructum est, dilatetur adeo, ut cum amplius haud possit his omnino præcludi, sanguinis portio per rimas, inter has necessario hiantes, a ventriculo se constringente in venam Cavam repellatur, unde earum Jugularium venarum, quæ externæ cum sint, omnium oculis in collo patent, conspicua dilatatio, & mox, se dilatante ventriculo, par constrictio alterna contingant, quæ minus cautis Medicis pro arteriarum Carotidum pulsatione, & contractione aliquando imponant. Quæres igitur, an pulsatio hæc, seu fluctuatio Jugularium venarum in iis fuerit, de quibus modo dictum est: aut si non fuit; qui possit igitur illa *pathognomonicum signum merito dici* dilatationis dextrorum cordis cavorum?

Ego vero in illis fuerit, an defuerit ea pulsatio, pro certo dicere non possum, qui presse, ut fit in colloquiis, summa dumtaxat capita eorum quæ ad illas historias attinerent, a Clarissimis, spectatæque fidei Viris acceperim. Illud tamen non me latet quod nec Lancisium, in Nobili Matrona, asthmaticis paroxysmis obnoxia, in qua earum, & Brachialium præterea venarum pulsatio frequens erat, censuisse Hombergium (*m*), vehementissimam, sine qua hæc nunquam accidebat, cordis palpitationem, illas quidem valvulas, si recte intelligo, non diduxisse, sed eo dumtaxat impetu extrorsum versus alterne coegisse, ut in venarum sanguinem eos singulos concussus transferrent, tanto majores, quanto difficilius sanguis, qui ventriculos valde dilataverat in arterias immitti poterat, jam polypis impeditas: quanquam cum id cor flaccidum, instar sacculi ex corio molli, fuisse dicatur; in proclivi est suspicari, orificium, ad venas pertinens, amplificatum fuisse, ut exacte a valvulis claudi non posset,

Utra-

(*f*) Eph. N. C. Cent. 6. Obs. 51. (*g*) Eorund. Act. Tom. 1. Obs. 18. (*h*) De Aneur. Obs. 53. (*i*) Ibid. Propos. 47. (*k*) Epist. 17. n. 10. (*l*) De Aneur. Propos. 57. & 60. (*m*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1704.

Utralibet autem utaris licet explicatione, si forte ob aliquas venarum ipsarum valvulas minus tibi facilis videatur sanguinis per illas recursus; nam aut dilatatæ venæ sunt, sicque a valvulis occludi non possunt; aut non sunt, sicque per valvulas concussiones quoque, magnæ præsertim, traducuntur. Sed alia præterea non me fugiunt, quæ Lancisius, quippe edita post ejus mortem, scire non potuit. Namque Cl. Vir Morandus (*n*) cum alia in fœmina, præter palpitationem, & animi deliquia, assiduam animadvertisset pulsationem venarum Jugularium, quarum crassitudo digitum pollicem æquabat, in ejusdemque cadavere, ut prædixerat, auriculam cordis dexteram invenisset polyposa concretione propemodum plenam, cujus rami per proximas venas in Jugulares usque pertinebant; arbitratus est, sanguinis portionem a polyposa concretione prohibitam in ventriculum descendere, eam, inquam, portionem, quotiescunque se contrahebat auricula, hujus constrictione in venas illas secundum ramorum polyposorum directionem fuisse repulsam, itaque illas alterne dilatasse. Postea autem Vir Experientissimus Andreas Pasta (*o*) in ea Epistola in qua fretus pluribus tum rationibus, tum observationibus polypos in corde, aliisque sanguinis receptaculis, vivente homine, in dubium ita revocavit, ut minime facilis videatur dilucida quidem, & firma, & plena responsio, diserte proposuit quid in tribus invenerit, qui *nonnullis ante obitum mensibus hac venarum colli pulsatione laboraverant, accedente per intervalla palpitatione cordis, spirandi difficultate, animi defectionibus, non sine inæquali, intermittenteque continenter pulsu*. Se igitur, ait, nullum usquam polypum, nullam auriculæ dexteræ expansionem; sed huic adjunctum ventriculum in altero duplo majorem, in altero vel multo ampliorem deprehendisse; in tertio autem ne hoc quidem, prohibente, opinor, in parte, ingenti quodam osseo annulo pericardii quod cordi arctissime adhærebat, quo certe annulo constringente sinister ventriculus factus erat triplo minor, auriculæ autem dexteræ vix apparebant vestigia, cum sinistra, quam non comprimebat os, admirandum in modum esset dilatata. Quæ omnia cum ita sint; videndum est nobis, quatenus signo uti liceat quod Celeberrimus proposuit Medicus, Lancisius.

10. Animadvertenti igitur mihi, de quinque modo indicatis Observationibus tres saltem esse, quibus, si non dexteræ etiam auriculæ, at dexteri certe ventriculi dilatatio reperta est, hasque cum Lancisii Observationibus conjungenti, verum ab eo signum, ut in pluribus quidem, videtur propositum, hoc autem nunc ea quam ipse excogitavit, ratione, nunc altera quam Hombergius docuit, esse explicandum; quanquam est facile, ut supra (*p*) innui, quemadmodum ventriculus ille, ita illud quoque ejus orificium dilatari, aut si parietes ventriculi nimis expanduntur, magis jam distare ab illo orificio eas sedes quibus valvularum tendineæ chordulæ sunt alligatæ, quam ut valvulis possint chordulæ satis obsequi, ut promptе, atque omnino valeant suum orificium occludere: nisi forte semper (id quod ejusmodi in cordibus observandum erit) valvulæ quoque amplificentur, & chordulæ producantur. In Observatione autem Morandi, & in ea Pastæ, quæ tertio loco prolata est, nulla, fateor, occurrit dexterorum cordis cavorum dilatatio. In utraque tamen impedimentum sanguini, ventriculum dexterum subituro, agnoscendum est: in illa enim indicat vel tanta venarum Jugularium dilatatio, cum palpitatione cordis, & animi defectionibus conjuncta; in hac vero decrementum sinistri ventriculi, & mirifica auriculæ ejus expansio; quantum enim hæc retardabant a sinistris sanguinis transitum, tanto plus sanguinis videtur in dextero ventriculo cumulari, & advenienti resistere debuisse, qui cum auriculam non haberet, in quam alterne diverteret, tanto majori copia videtur proximas venas distendendo earum parietes, hisque affixas valvulas longius ab axe removisse, & sic facilius traduci potuisse concussus, quos a palpitante corde sursum vehementius actæ Tricuspides valvulæ sanguini communicabant: quemadmodum eos in Morandi Observatione, cum venæ essent ad eundem modum evidenter dispositæ, portio illa sanguinis communicabat, quæ dexterum ventriculum (quæcunque esset vera certi impedimenti causa) subire non potens, sursum a contrahente se auricula repellebatur. Præter hos alii incidere possunt casus, in quibus neque dextero ventriculo, neque ejus auricula dilatatis, sanguis tamen, illo se contrahente, redeat ex parte per orificium utrique interjectum in venas, easque propterea alterne attollat: ut si valvula aliqua Triangularis strigosa, aut inflexilis facta sit, eoque inepta ad suum officium præstandum, aut si chordulæ aliquæ de quibus antea dictum est, erosæ, aut disruptæ, aut laxatæ non possint amplius ibi retinere valvulam, ut orificium occludat, sed a sanguine sinant extrorsum inverti, sicque apertam ejus regressui viam relinquere.

Hæc igitur omnia perpendenti sic videbitur, ut opinor, signum ab Lancisio propositum, sæpius quidem indicare ventriculi dexteri dilatationem; interdum vero non hanc indicare, sed vitium tamen semper aliquod, cujus aut sedes in cavis dexteris cordis sit, aut effectus ad hæc attineat sic, ut circumitio sanguinis per dexteram cordis partem secundum naturam non perficiatur.

11. Ut vero bene utamur signo hoc; primum omnium videndum est; ne forte aliquando non pulsatio, sed turgentia quædam alterna sit Jugularium venarum, violentæ inspirationi, expirationive respondens, velut in eo Experimento, quod in alia ad te Epistola (*q*) describemus: facile autem erit internoscere, cum inspirationum, an cum pulsuum numero magis congruat. Deinde si pulsatio revera sit; attendendum est, ne forte quæ arteriarum Carotidum sit pulsatio, eam venarum Jugularium esse, credamus. Quo spectantem invenio Galeni (*r*) locum. *Videntur*, inquit, *in* vehementibus capitis doloribus, *& præsertim ubi cum multa caliditate fiunt, pulsantes, & quasi vibrari temporum venæ. Sæpius autem & colli jugularias, quæ videlicet in superficie collocantur, motione pulsui cuidam non dissimili agitari vidimus. Videtur quoque & in temporibus ex subjacentibus arteriis motio accidere, quo tempore illæ maxime pulsant*. Dixi autem, huc spectare Galeni locum, si ex ultimis verbis conjecturam capiamus, qua ratione illa quæ superioribus scripserat, explicaret. Sin autem malumus, ut fortasse debemus, aliud illis, aliud his verbis omnino significasse; animadversam igitur olim quoque fuisse fatebimur ipsam & Temporalium, & Jugularium venarum pulsationem. Nam Hippocratica illa *venarum jugularium pulsatio vehemens* ab Jacotio (*s*), & Dureto (*t*) de arteriis accepta est: quod facere in Galenica hac non licet, ubi ab arteriis diserte venæ distinguuntur, & Jugulares venæ Externæ apertissime designantur. Sed quando has venas alterne attollat subjectarum arteriarum ingens pulsatio; haud difficile erit animadvertere, non ipsas tantum venas, sed & partes colli proximas simul attolli, imo eas magis quæ Carotidibus e regione magis respondent.

Quod si ipsa vasa pulsantia dilatata in collo extent, atque promineant: tum vero a Carotidibus venas, de quibus loquimur, distinguere licebit, si existimam harum sedem, & parietum mollitudinem, illudque in primis cum Morando (*u*) attendamus, appresso digito quæ pars vasis infra hunc erit, eam, ut circumitionis sanguinis requirunt leges, detumescere: quæ supra, tumorem augere, aut certe servare. Nolo autem mireris, quod ad venarum pulsationes ab arteriarum pulsationibus internoscendas, non adnotaverim, attendendum esse, alio, an eodem quo cor pulsat, tempore contingant; hinc enim interdum posse nos falli, intelliges postea (*x*). Præterea animad-

(*n*) Mem. de la même. A. 1732. (*o*) Epist. de Cord. Polyp. n. 9. & 13. (*p*) n. 9. (*q*) Epist. 19. n. 33. 34.
(*r*) in I. Prorrhet. Hipp. Comm. 3. n. 9. (*s*) l. 2. Comm. in Coac. S. 2. n. 42. (*t*) In Coac. l. 2. c. 10. n. 1.
(*u*) loc. cit. supra, ad n. 9. (*x*) n. 12.

madvertendum eſt, poſſitne alia aliqua eſſe propoſiti ſigni cauſa, quæ in organico vitio cordis necdum conſiſtat, ut puta in Virginibus chloroſi affectis. Lanciſius (*y*) namque etſi ad eundem modum in his Jugularium venarum pulſationem accidere, non dubitat, tunc præſertim cum per acclivia aſcendendo, recurſum craſſioris ſanguinis verſus dextram partem cordis accelerant, ex qua per obſtructa, aut compreſſa, aut convulſa pulmonum vaſa, æque celerem exitum habere non poteſt, etſi etiam addit, ſi diu ea pulſatio remediis non cedens perſeveret, vel his in virginibus, ut ipſe interdum obſervavit, illius partis cordis tandem fieri dilatationem; non eſt tamen cur antea hanc eſſe, exiſtimemus; quando nihil ſæpius accidit, quam ut ſimul cum chloroſi omnia abeant quæ eam comitantur incommoda. Cum autem neque hic morbus, neque alius ejuſmodi fuerit cum ea pulſatione conjunctus; ſignificari hac, ait (*z*), tanto magis dexterorum cavorum cordis dilatationem, ſi notæ aliæ adjunctæ ſint quæ ipſam commonſtrent, in quibus ponit cordis angorem, & palpitationem, pulſuſque plerumque magnos, & æquales, hos, & cordis oppreſſiones confirmante Albertino (*a*), & huc animi defectiones addente. Et cæteras quidem notas ſæpe reſpondere, intelliges vel eas relegens hiſtorias, quæ aut paulo ante (*b*) commemoratæ ſunt, aut hactenus in præſenti, aut primo loco in Epiſtola proxima ſuperiore (*c*) deſcriptæ. Sed in pulſibus fortaſſe hæreas, cum de tribus a Cl. Paſta (*d*) diſſectis ne unum quidem fuiſſe, memineris, qui inæquali, & intermittente continenter pulſu non eſſet, quanquam duo certe dilatatum ventriculum dexterum habuerunt. Velim igitur animadvertas, id ſignum a pulſibus petitum, non eſſe neceſſario verum, cum alia ad dexterorum cavorum dilatationem vitia adjiciuntur, qualia, Paſtam ipſum legendo, in duobus illis fuiſſe, invenies, non ſecus atque in Canonico, quem ſupra (*e*) ex Lanciſii Obſervatione memoravimus, cui pulſus inæqualitas, & intermiſſio non defuerant. Contra autem vide, in quibus Valſalva (*f*) ſimul eorum cavorum dilatationem, ſimul pulſus adnotavit, num hi, niſi forte poſtremo tempore, fuerint inæquales. Sed nec Sutor cujus tibi hiſtoriam deſcripſi (*g*), inæquales habuit, cum animi defectiones abiiſſent, ne proxima quidem jam morte. Atque, ut aliis quoque ſcias idem quod Lanciſio, Albertino, Valſalvæ, & nobis, accidiſſe; aſpice illam præſertim ingentem auriculæ dexteræ dilatationem, cujus imago, & deſcriptio a Petro Dioniſio editæ ſunt in calce Anatomes ſuæ (*h*). Auriculam quidem capite recens nati infantis majorem videbis; ſed nullam in pulſuum commemoratione, inæqualitatis mentionem invenies. At enim eſt alius qui poſt difficultatem reſpirationis, & intermiſſionem pulſus, repertam in alio ſcribat *dextri ventriculi cordis iſtiuſque auriculæ dextræ magnitudinem ita auctam, ut una cavitas inſignis adeſſet*. Utique; ſed neque in ſiniſtris, neque in Aorta, neque in pulmonibus quid vitii eſſet, aut non eſſet, adjicitur, ut neque ea pulſus intermiſſio diuturna fuerit, an ultimorum duntaxat dierum: quanquam & pulſuum æqualitatem in dexteræ partis cordis dilatationibus ſæpe eſſe, propoſito huic noſtro ſatis eſt.

12. Cæterum hanc, & illam quæ ab Dioniſio edita eſt, Obſervationem duabus in rebus ſatis convenire, animadverto. Nam primum ſi in hac ex dextera auricula, & ventriculo una facta inſignis cavitas deprehenſa eſt; in illa orificium, utrique interpoſitum, mirandum in modum erat amplificatum. Deinde ſi in hac *auriculæ parietes erant craſſi, duri, & calloſi, & interius cartilaginoſi*; in illa auriculæ membrana interna, oſſea, ſquamoſaque ſubſtantia, ſimili duriſſimæ ovi teſtæ, obducta erat. Quæ cum ita eſſent; facile in utroque ægro Jugularium venarum pulſatio fuerit propter illam tantam ſæpius memorati orificii amplificationem; ſed in neutro certe fuit ab alternis contractionibus auriculæ dexteræ, ut quæ prohibente cruſta interna ſive cartilaginea, ſive oſſea, ipſaque hujus, aut parietum reliquorum duritie, contrahere ſe non poterat; ſed rigida, & inflexilis in perpetua dilatatione permanebat. Igitur cum in his, pluribuſque aliis caſibus, & in illo præſertim, in quo (*i*) vix ſupererant veſtigia auriculæ dexteræ, ea pulſatio a ventriculo repetenda ſit, quæ in aliis nonnullis ab auricula eſſe poteſt; ſi forte quæris, qua liceat ratione internoſcere, ab utro ſit eorum cavorum; licere tunc, dicam, ubi paulo minus frequentibus ictibus jam micent tum arteriæ, tum Jugulares venæ. Si enim obtutu ſimul in his fixo, ſimul digitis arteriæ aut temporum, aut carpi admotis, evidenter cernes, eodem temporis puncto venas illas ſe attollere quo pulſare ſenties arteriam; a contractione illas micare, intelliges, ventriculi dexteri: ſin contra; non ab hujus, ſed a contractione auriculæ annexæ. Noſti enim, arterias tunc pulſare, non cum auriculæ contrahuntur, ſed cum ventriculi, & viciſſim tunc ſubſidere, non cum ventriculi, ſed cum auriculæ contrahuntur. Itaque ſubſidentibus arteriis ſi venæ attolluntur Jugulares; harum pulſatio a dextero, qui tunc otiatur, ventriculo eſſe non poteſt: contra autem ſi arteriæ, & venæ illæ ſimul pulſant; neceſſe eſt, venarum pulſatio non ab otiante auricula, ſed a ventriculo ſit tunc agente, & ſurſum impulſis vehementer valvulis, ſi hæ quidem orificium claudant, venarum ſanguinem ſuccutiente, aut ſui portionem ſanguinis in venas repellente, ſi valvulis orificium non exacte, ut natura inſtituit, occludatur, cujus rei indicium veriſimile ab iis notis petendum eſt, quæ ſupra (*k*) indicatæ ſunt, dilatatorum cavorum in dextera cordis parte. Hæc de pulſatione Jugularium venarum in præſentia habui quæ dicerem. Cujus ſigni, meique hujus examinis ſi quam vides utilitatem eſſe poſſe ad cordis morbos abditiſſimos internoſcendos; vides ſimul, jure, an injuria adverſus Recentiores Medicos ſcriptum ſit: *exacta cognitio uſus valvularum cordis quid prodeſt Medico curanti in morbis cordis pro cognitione morbi?*

13. Sed ne forte credas, oblitum interea me eſſe promiſſarum (*l*) Obſervationum, ex quibus videlicet intelligas, non raro accidiſſe, ut quibus cor dilatatum eſſet, eos mors opinione celerior tolleret; tametſi plures habeo cum meas, quas alias ad Litteras rejicio, tum Amicorum; malo ad eam quam protuli ex narratione Cel. Santorini, alteram hic addere, qua memoriam recolam auditoris mei Angeli Nicolai Villii, probitate, & diligentia ornatiſſimi, cujus progreſſus in ipſo medicinæ faciendæ tirocinio mors intercepit. Sic autem ſub finem anni 1727. ad me ſcribebat.

14. VENATOR, qui erat quaſi aſſidue breviſpirus; hac enim voce uti juvat; cum dies jam octo ſe minus valere, diceret, ſed de ſtomacho dumtaxat quereretur; tandem, cum Sacris interfuiſſet, paucumque cibum ſub meridiem ſumpſiſſet, coactus ſe in lectulum reclinare, uxore vix advocata, vivere deſiit.

CADAVERIS cute, quæ erat cachecticis colore ſimilis, tenuiſſimaque Adipoſa membrana inciſis, mox Venter, & Thorax aperti ſunt. In illo ſana omnia. In hoc vero pulmones aere erant maxime turgidi, & undique cum vicinis partibus, ſi modo ſupremas excipias, connexi, & propemodum connati, magna ut vi opus fuerit qua a coſtis, a diaphragmate, a mediaſtino avellerentur. Intra pericardium humoris ferme nihil, cor vero flaccidum, ſed perquam magnum.

15. Videbatur Villio incommodorum omnium, atque adeo mortis cauſa in tantam illam pulmonum cum proximis partibus cohæſionem eſſe rejicienda. Ego vero Obſervationem ipſi commemoravi Diemerbroeckii (*m*), qui non ad illas modo partes omnes, ſed ad ſupremas quoque, annexos pulmones tam firmiter,

(*y*) Propoſ. 57. ibid. cit. (*z*) Propoſ. ead. & 60. (*a*) Comm. de Bonon. Acad. Tom. 1. in Opuſc. (*b*) n. 9.
(*c*) n. 6 8. 10. (*d*) ſupra, ad n. 9. (*e*) n. 5. (*f*) n. cit. 6. 8. 10. (*g*) ſupra, n. 2.
(*h*) L' Anatom. de l' homme. (*i*) ſupra, n. 9. (*k*) ſupra, n. 11. (*l*) ſupra, n. 3.
(*m*) Anat. l. 2. c. 13.

miter, ut non sine magna dilaceratione avelli possent, in eo deprehendit, qui bene sanus absque ulla spirandi difficultate vixerat donec suspendio necatus est. Sed ut aliquid illi etiam adhæsioni tribueremus secundum ea quæ aliis ad te Litteris (*n*) hac de re conjecimus postquam eandem illam Diemerbroeckii Observationem, aliasque indicavimus; multo plus tamen, non dubitaremus, ingenti cordis, præsertim flaccidi, magnitudini esse imputandum ob præcipuas earum causarum, quæ supra (*o*) sunt in Sutoris morte commemoratæ. Quin distenti cordis, eoque mediastinum ad pulmones, hos vero ad costas urgentis, & compellentis, effectus esse ex parte aliqua interdum potest ipsa pulmonum adhæsio quæ in Sutore quoque adnotata est, ut effectus certe vel ob eam constringentem compulsionem est difficultas respirationis. Quo magis miror aliquando cum in asthmaticorum historiis explicandis vel maxime aucta cordis moles non attenditur, velut in ea quam Sectione I. libri II. in Sepulchreto (*p*) legere est. Etsi enim in pulmonum, pleuræ, & pericardio adhærentium, bronchiis sanies non deerat, neque alia, valde ab naturali constitutione remota, in quibus sinistri pulmonis substantia *compacta & densa, subrubro pallidum hepatis parenchyma repræsentans*, hoc est lethali, sed minime ibi agnita, inflammatione correpta; non erat tamen ullo modo inter causas illius asthmatis cor omittendum, cujus tanta amplificatione circumitio sanguinis, & quod consequitur, per vasa pulmonum transitus multum procul dubio retardari debebat. Erat enim *cor vastum, amplitudini pericardii respondens*, hæc autem adeo ingens erat, ut *pericardium* dicatur *totam thoracis cavitatem investiisse*. Quanto aliter, ut in eadem Sectione (*q*) leges, magnus Medicus, Ballonius. *Quidam*, inquit, *difficulter spirabat, anhelus erat, macruerat. Omnes accusabant pulmones. Aperto cadavere nil commemorabile in pulmone repertum. Cor; quod admirabile; majusculi capitis magnitudinem æquabat: adeo increverat, ut omnis sanguinis & spiritus eo facta sit* συῤῥοή & συνδρομή. Et sic ille quidem, ut eo tempore. Marcus autem Gerbezius (*r*) in Monacho, *cui tanta cordis moles erat, ut id ad bilancem positum triginta uncias civiles ponderarit*, pulmones vero parvi, extenuati, flaccidi, & corrupti, aperte indicavit, se conjicere, diuturnæ & intra ultimum annum auctæ anhelitus difficultatis, & deinde corruptionis pulmonum *unicam causam* cor fuisse, *quatenus* hos *mole sua comprimebat, sanguinisque circulum per eosdem remorabatur*. Hanc igitur causam tu quoque addes cæteris, ob quas motui sanguinis per pulmones officit cor amplificatum, eoque difficilem spiritum reddit: quod symptoma passim leges cum eo morbo conjunctum non modo in nostris, verum etiam in aliorum historiis, ut Hottingeri (*s*) in eo cujus cor bovino corde erat majus, auriculis ei magnitudini respondentibus; ut Zwingeri (*t*) in alio cui moles ingens cordis fuit cum insigni hujus auriculæ dexteræ magnitudine; ut Fraundorfferi (*u*) in novimestri infante, cui tanta erat auricula eadem, ut totum cordis latus dexterum non modo obduceret, sed & ultra mucronem extenderetur. Huc attinent; ut alias omittam; Observationes etiam Riedlini (*x*) qui cor vidit solito longe majus, tum Budæi (*y*), & Laubii (*z*), quorum alter cor extraordinariæ magnitudinis, alter autem triplo majoris invenit, & Grassii filii (*a*), qui auriculam cordis dexteram offendit consuetam molem vel duplo superantem.

Sed in omnibus hisce casibus si forte quæras, præter spirandi difficultatem, quæ fuerint in vivis animadversa ad morbum de quo agimus, attinentia; in ultimo cum palpitatione cordis, quæ ab Hottingero quoque memoratur, crebras fuisse lipothymias, & mortem denique inexpectatam, reperies. In cæteris autem casibus vix quidpiam huc referendum adscriptum est, si Zwingeri historiam excipias, in qua pulsus parvus, languidus, & inæqualis, & Riedlini, in qua pulsus inæqualiter intermittens adnotatur; erant tamen in utroque ægro pulmonum quoque vitia, & humor effusus in thorace, ut in eo pariter de quo Hottingerus. Symptomata autem illius quidem generis alia commemorata haud esse, non miror, ægri ætate nonnunquam, aut temporis quo interrogari potuit, brevitate, aut eorum qui retulerant, negligentia, aut rerum quæ scribendæ erant, numero, & varietate prohibentibus, aut causis denique aliis obstantibus. Difficile enim credas, in famigeratissimo Viro Alexandro Marchetto (*b*) cum esset moles cordis admodum magna, & insignis dexteræ hujus auriculæ dilatatio, ne respirationis quidem fuisse vitium aliquod, nedum alia eo peculiariter spectantia. Neque aliter de fœmina (*c*) credas, in cujus pariter historia nihil ejusmodi reperies, cum tamen auricula eadem *tantum dilatata esset, ut* annexum *ventriculum non modo æquaret, sed magnitudine superaret*. At in Mercatore (*d*) cujus magnum & tumidum cor auriculam pariter dexteram multum habebat expansam, idem Clarissimus Observationis Auctor, Thebesius anhelitus saltem difficultatem a multis annis adnotaverat, & *sæpe alia*, quæ fortasse huc attinebant, *symptomata*. Atque ut de sinistra quoque auricula, cujus dilatationis exempla pauciora extant, quam dexteræ, aliquid attingamus; præter ea quæ ex Cl. Pasta supra (*e*) indicavimus, & in hac, aliisque ex nostris Epistolis invenies, Schreyus (*f*) Vir ingenuus in septenni puero cordis palpitationem, & celerem, debilemque pulsum animadvertit, cum ejusdem cor *stupendæ magnitudinis adulti superaret formam, auricula sinistra ovi magnitudinem æquante*: multa autem in hujus, & Mercatoris thorace aqua fuit. Quod si alia considerare libeat dilatati cordis exempla; plura habes passim in his Epistolis memorata: tum præter ea quæ indicabit Cel. Swietenius (*g*), non pauca invenies aliorum, & sua apud Eximium Virum Senacium (*h*) in eo capite, quo argumentum hoc peculiariter tractat ea copia, atque solertia, ut eo perlecto, plura non facile desideres sive de causis quæ cor dilatant, sive de noxis a dilatato corde provenientibus, sive de auxiliis ad has minuendas, sive de signis non cordis modo, sed partium ejus singularum dilatationem indicantibus, præsertim si, quod ad hæc attinet, ea simul attenderis quæ alibi (*i*) de iisdem aut prænotavit, aut excepit.

16. Hactenus de Cordis Aneurysmatibus. Nunc illud proximum est, ut Aneurysmata proponam arteriæ Magnæ. Incipiam autem ab illo cujus historiam minime dignam puto quæ intercidat, sive ob Virum quem sustulit, sive ob eos præsertim qui de ejus morbo scripserunt. Fuit ille Mutinensis Protomedicus Antonius Ferrarinius; hi vero Bernardinus Ramazzinus, & Marcellus Malpighius. Cum enim omnia Malpighii ipsius manu scripta Consilia Medica (quorum neque numerus, neque aliquorum præsertim, ratio facile æstimanda sunt ex illis quæ nonnulli ediderunt, ejusdem Consiliis) Medicasque ad ipsum undique missas Epistolas, Albertini sui beneficio perlegerem; in illas forte incidi, quas a morbi quem dixi, initio ad finem usque Ramazzinus consulendi causa identidem ad Malpighium mittebat. Ex quibus omnibus, aliisque interjectis chartis diligenter a me excerptam, digestamque historiam, hactenus ineditam, sic habeto.

17. ANTONIUS FERRARINIUS melancholico, ut vocabant, temperamento, habitu autem ad cachecticum inclinante, jugiter exspuere solitus salivam multam, hancque erodentibus salibus fœtam, cum annum jam ipsum ferina tussi vexatus esset propemodum assidua, ad quam denique accesserat aliqua spirandi difficultas, in motu præsertim per acclivia lo-

ca;

(*n*) Epist. 16. n. 15. & 16. (*o*) n. 3. (*p*) in Additam. Vid. Schol. ad Obs. 34. (*q*) Obs. 91.
(*r*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. Obs. 223. (*s*) Ibid. Obs. 89. (*t*) Dec. ead. A. 5. Obs. 8. (*u*) Ibid. Obs. 124.
(*x*) Earund. Cent. 3. Obs. 45. (*y*) Cent. 2. Obs. 106. (*z*) Cent. 10. Obs. 84. (*a*) Cent. 5. Obs. 24.
(*b*) Cent. 7. Append. n. 4. (*c*) Cent. 4. Obs. 120. (*d*) Ibid. Obs. 115. (*e*) n. 9.
(*f*) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 34. (*g*) Comment. in Boerh. Aphor. §. 176. (*h*) Traité du Coeur l. 4. ch. 8.
(*i*) l. 4. ch. 4. n. 4. ch. 9. n. 7. & ch. 11. n. 9.

ca; repente ante finem Sextilis A. 1689. tanto pectoris angore intempesta nocte correptus est, ut metueiit, ne protinus suffocaretur. Non pauca tamen catarrhali expectorata materia is angor sublatus est. Sed biduo intermisso, cum alvum indito enemate exoneraret, eodem, quamvis minus gravi, angore prehensus, & postea erecta cervice spiritum ducere coactus, misso sanguine levamen sensit non modicum, sed minime diuturnum. Nam vigiliæ sæpius, molestissima interdum tussis, & ferme irrita, præcipue vero sensus quasi laquei summam Asperam arteriam constringentis male habebant; tametsi rursus cubare aliquando poterat. Macies interea accesserat, & paroxysmorum major gravitas, & frequentia. Pulsus tamen nihil unquam habuit febrile. Visum aliis qui aderant, Medicis, repugnante Ramazzino, e pede sanguinem esse mittendum: unde vires quæ sic satis ad id tempus perstiterant, multo sunt infirmiores factæ; morbus autem vehementior. Jam enim angor cum Asperæ arteriæ, & faucium constrictione quotidie invadebat, nonnunquam ter, aut quater, & ad horas duas, tanta violentia, ut nemo esset, quin jam jam suffocatum iri, existimaret. Evadebat tamen, nihil ore ejiciens, sudore autem totus diffluens. Sed sive cibum, sive aliud quidpiam deglutire conaretur, sive ex lacte enema inderetur, non modo ex quovis humore alio; continuo is angor, eaque præsertim constrictio redibant. Cum hæc aberant; nullum usquam dolorem, molestiamve percipiebat, si consuetam spirandi difficultatem, quæ mediocris erat, excipias, & sensum auræ, ut ajebat, cujusdam ex hypochondriis ad fauces ascendentis. Quæ res, & repentina insultus invasio, ac discessio, & aliquod interdum ex flatuum eruptione levamen, & temperamentum, ut dictum est, melancholicum ægrotantem, Medicum, & plerosque alios movebant, ut paroxysmos ferme ut in hystericis, ex irritatis dumtaxat, convulsisque nervis repetendos putarent. Nam etsi inter initia alii crassam materiam in pulmonibus congestam, alii tenuem in eos ex faucium glandulis defluentem conjiciebant; postea tamen plerique, ut dixi, esse convulsiones, censebant ex nervis per hypochondriacos succos, quos nonnulli ex liene nominatim deducebant, subinde irritatis: quanquam aliqui a cerebro usque irritamenta repetebant, epileptici quidpiam in paroxysmis commiscentes. Nec deerant tandem qui cum minime intelligerent, qua ratione tot, tamque violentis paroxysmis esse superstes posset, nec superstes solum, verum etiam viribus in tanta abstinentia non omnino dejectis, fascinationem subesse aliquam, suspicarentur. Unus Malpighius, id quod ejus ad Ramazzinum pene omnes litteræ præclare ostendunt, verebatur, ne præter nervorum irritationes, *magnum aliquod in structura* lateret *obstaculum*, *læsio aliqua organica*, *quam humores pleni erodentibus salibus intulissent*, cauteque propterea neque usum narcoticorum, quæ ægro data interdum fuerant, neque balnea, quæ proponebantur, sed alia minus suspecta probabat, aut ipse, ut solebat, commendabat. Denique intra septuagesimum a primo insultu diem cessit æger vehementiæ morbi sui, cum toto eo tam longo spatio sedere fere semper in lecto, aut in sella coactus esset, ut facilius spiritum duceret, præsertim si inclinato sederet capite, vel potius corpore in arcus modum antrorsum curvato; quem propterea positum fere assidue servabat.

ABDOMINE diducto, neque lien, neque ulla alia viscera morbidi quidquam ostenderunt. In Thorace quoque illæsi pulmones inventi sunt. Sed in Aorta, supra cor se attollente, magnum aneurysma conspectum est, ex quo concreti sanguinis libram, eoque amplius exemerunt, in cujus medio polyposa erat contretio longitudine, & crassitudine digiti indicis.

18 Cum alia in Ferrarinio fuerant, quæ postea in Marchione Pauluccio ex eadem causa observavimus, tum illa præsertim, quæ ad dicta alias (k) de Pauluccio nunc addes, quod auram quasi quandam ex hypochondriis ascendentem sentiebat, & quod nullo situ commodius sedebat, quam capite, & corpore in anteriora inclinato. Quarum quidem rerum ut altera poterat in errorem inducere, sic altera avertere ab errore debebat. Nam si primam accipere velles pro hypochondriacæ convulsionis indicio, per quam unam horribiles illos paroxysmos explicares; obstabat altera, quæ longe aliud significabat, videlicet esse intra thoracem quod Asperam arteriam premeret magis, nisi ea corporis inclinatione ab ea nonnihil abduceretur. Ita rem exponebat Ramazzinus, cum dissectionem modo propositam Malpighio nunciaret, similiter sane ac Reiselium videbis in Observatione, illo ipso anno edita, ac postea in Sepulchrerum (l) relata, explicavisse, cur puer *asthma suum a summa angustia levari sentiret*, *quando stans caput & pectus inclinabat scamno*, nimirum *quod cor oppido magnum*, *sterno incumbens melius quiesceret*, *quam si supinos pulmones premeret*. Sic postea Vieussenius (m) rationem attulit, quamobrem miles minus difficilem sibi faceret respirationem eodem positu in cubili sedendo quem in Ferrarinio descripsimus, scilicet ne corculum quasi quoddam concretione polyposa maxime dilatatum Asperam arteriam adeo comprimeret in supino, ut in suffocationis periculum adduceret. Neque alia fortasse causa fuerit, cur is quoque, cujus tantam dexteræ cordis auriculæ dilatationem ex Dionisio memoravimus (n), eundem ferme servaret positum, nisi ut ab illius mole, & pondere minus pulmones paterentur. Cæterum eundem situm commodiorem fuisse alteri, Aortæ aneurysmate in thorace laboranti, vidit Freindius (o), Albertinus autem (p) id ipsum refert inter signa quæ non leviter nobis indicent alveorum sanguinis intra thoracem dilatationes. Neque aliud significabat quod in ægro quodam observavit Pacchionus (q), *quotiescunque magnum suffocationis periculum urgeret*, *toties subsidio & levamini fuisse caput inclinare*, *clunesque sublime erigere*; sic enim *diaphragma pro aliqua saltem parte cordis onere*; id erat duplo majus; *relevabatur*; diaphragma, inquam; nam eadem inclinatio levamini erat, *sive homo supinus*, *sive pronus esset*. Alter vero æger, cui quoque fuit cor *mole majus*, a Beggio (r) descriptus, a suffocationis periculo evadebat, si *pectus genua versus inclinaret*, aut *aliquantulum pronus sederet*. Sed alia hujusmodi exempla infra quoque memorabimus.

19. At enim, inquies, in I. Sectione libri II. Sepulchreti (s) itemque in XIII. libri superioris (t) ex Observationibus Willisii constat, fuisse qui nisi caput aut erectum semper, aut antrorsum inclinatum servarent, alii continuo in cordis tremores, & spirituum deliquia inciderent, alii vero, quod ad rem præsentem magis attinet, statim anheli fierent, ac velut moribundi difficillime respirarent, cum tamen neutri aneurysmata in thorace, sed utrique in cerebri ventriculis magnam salsi, aut acris seri colluviem haberent, quæ capite non erecto, aut non inclinato recidens versus origines eorum nervorum qui præcordiis inserviunt, horum immanes convulsiones excitaret.

Ego vero non hic de capite erecto, sed de thorace potissimum antrorsum inclinato verba facio: illudque insuper dico, quorum in cerebro tanta ejusmodi seri copia esset, eos signis aliis capitis male se habentis carere non potuisse, quibus fere carebant plerique eorum de quibus a me dictum est, cum interea sine indiciis non essent quæ præcipuam morbi sedem in thorace significarent, si ea quæ præcesserant, cum iis quæ aderant, diligenter conjungeres. Alii enim gravissimis animi affectibus perculsi, ut Pauluccius, & is, quem, Dionisio auctore commemoravimus; alii diuturna, immanique tussi, ut Ferrarinius, agitati in morbum inciderant. Ut vero in ejusmodi tussi quam crebro, quam violenter naturalis motus respirationis, &, quod consequitur, etiam sanguinis mute-

(k) Epist. 17. n. 26. (l) in Additam. ad Sect. 1. l. 2. Obs. 29. (m) Traité du Coeur ch. 1. (n) supra, n. 11 & 12. (o) Hist. de la Medec. I. (p) Opusc. cit. supra, ad n. 11. (q) Oper. Edit. 4. vers. fin. Hist. 2. (r) Ibid. Hist. seq. (s) Obs. 164. (t) Obs. 4.

mutetur, hujusque in parietes suorum receptaculorum, vasorumque, quæ in thorace sunt, repentinæ fiant repercussiones, manifestum est; ita in affectibus animi quam varie, quam diu, quam vehementer per easdem illas vias modo concitetur, modo retardetur sanguinis cursus, facile tunc possunt facies, respiratio, pulsus commonstrare, ut mirandum non sit quod ex magno in supprimenda, aut dissimulanda indignatione conatu ingens illud dexteræ auriculæ aneurysma non secus acciderit apud Dionisium, quam tanta cordis, & Aortæ dilatatio ex eadem causa acciderat apud Harvejum (*u*), ut Amici ex inaudita morbi violentia hominem *veneficio a malefica affectum, aut cacodæmone obsessum* ante cadaveris dissectionem, haud aliter ac de Ferrarinio est dictum, existimarent. Atque ea est humanorum affectuum vis in sanguinis alveis, ac receptaculis in thorace dilatandis, ut hinc etiam merito causam deduxerit Albertinus (*x*), quamobrem dilatationes illæ perraro in bestiis; sæpe adeo in hominibus reperiantur. Ubi igitur hæc, aut alia præcesserint, unde aneurysmata oriri possint; tunc orta jam esse, conjiciemus non modo cum affuerint pleræque notæ quibus illa ostendi solita esse, idem tradidit accuratius, quam ut a nobis aliquid addendum sit, verum etiam cum morbum alium in thorace abditum nullum esse, cæterorum ejus morborum causis, signis, & remediorum effectibus inter se comparatis, intelligemus. Male autem aneurysma conjiceret qui hæc non attenderet. Sic alter de duobus viris quos descripsit Cl. Capperus (*y*), difficile quidem spirabat, & *adeo inflexo corpore .... sedere cogebatur, ut caput intra genua quasi recondere videretur;* nullum tamen aneurysma, imo *cor* habuit *admodum parvum*. Sed alia aneurysmatis indicia deerant, & manifesto erat phthisicus. Sic puer in Sepulchreto (*z*) propositus, cui non aneurysma, sed moles quædam carnea, pleuræ & costis proxime adhærens, mortem attulit, de pectoris dolore obtuso, & difficultate respirandi querebatur, ut in obscuro morbo, qui ab lateris alterius ictu ex graviori casu initium duxerat, potuisset aliquis aneurysma suspicari, præsertim cum signum denique illud quadantenus accessisset, quod in Pauluccio, & Ferrarinio fuisse, diximus; neque enim puer capessere jam somnum poterat, *nisi mensæ decliviori inclinato capite*. Attamen alia, quæ in illis erant, aneurysmatis indicia, & quidem potiora, in puero deerant. Nos autem non quædam, sed pleraque attendi oportere, idcirco admonuimus, quia, ut omnia non semper occurrunt; nec certe in duobus illis occurrebant omnia; ita quædam tantummodo si spectes, sæpenumero decipiaris.

20. Quæres fortasse, qua ratione fieri posset, ut cum in utroque illorum dilatatio esset arteriæ Magnæ; in neutro tamen ulla esset pulsatio? Hujus sane absentia utriusque Medicorum plerosque in errorem adduxit: quanquam ut pulsatio esse potest sine arteriæ aneurysmate (*a*), sic arteriæ aneurysma esse potest sine pulsatione, sive quod hæc in nonnullis, ipsis potius, quam Medicis, animadvertenda, leviter, & prius dumtaxat quam morbus sævire incipiat, se prodat, ut fortasse in Ferrarinio, sive quod in aliis inter initia retegentis se morbi Medicis occurrat, ut certe in Pauluccio priusquam in Patriam rediret, deinde vero in utrisque adeo obscuretur, ut nulla esse videatur. Causas autem obscurationis cum tres olim (*b*) memoraverim, non hic repetam. De earum prima dumtaxat, quippe ad hos duos ægros maxime attinente, hic satis est illud addere, vel in externis aneurysmatibus non raro illam, ut nos quoque vidimus, locum habere, & recte olim Paræum (*c*), cum inter eorum signa pulsationem proposuisset, mox admonuisse, *ne fallamur signis supra commemoratis: nam nonnunquam in insignibus Aneurysmatis nec pulsum ullum percipere licet, ... quia* sanguis *in thrombos coit & concrescit*. Quod si verissimi hujus moniti Chirurgi postea aliqui non essent obliti, aut in parvis aneurysmatibus id accidere non posse, credidissent; profecto neque ille Ruyschii (*d*) Amicus tumorem circa talum nucis juglandis magnitudine, etsi *omnis pulsatio deerat* propter *sanguinem coagulatum*, aperire ausus esset, neque Ruyschius (*e*) iterum admonuisset, *non in omni aneurysmate præcise sentiri pulsationem, quantumvis Authores eam tanquam pathognomonicum habeant signum. Si sanguis in aneurysmate coaguletur, nullam percipi pulsationem*. Addidit autem id etiam in maximis aneurysmatibus expertum se esse, exemplumque attulit ingentis illius, quod ex trunco Magnæ arteriæ tribus circiter digitis supra cor incipiens, exteriora pectoris instar pulvinaris occupabat, cujus aneurysmatis magna ex parte simile alterum postea descripsit Littrius (*f*): uterque autem adnotavit, aliquo ante mortem spatio temporis omnino obscuratam pulsationem fuisse, idque repetendum esse a copia lamellarum de quibus alibi (*g*) dictum est, sive polyposarum concretionum, quas intus subsistens sanguis magis magisque adauxisset. Sic igitur observatio obscuratæ pulsationis ab externis aneurysmatibus ad illa quoque traducta est, quæ ut extrorsum sibi viam fecissent, ad intimum tamen attinebant Aortæ truncum: Deinde vero & ad illa quæ penitus sunt abdita; universe enim Lancisius loquitur Propositione LVIII. (*h*) & Albertinus quoque (*i*), ubi de aneurysmatum pulsatione, si non prorsus deficiente, at certe longe minori facta, ac languida mentionem injicit. Etsi vero uterque horum de inveterato jam morbo sermonem tunc habent, aliasque insuper præter eam quam diximus, causas attingunt; nihil tamen satis fortasse obstat quominus in nonnullis citius eadem causa pulsationem intercipiat, id est qui demum in Pauluccii, & Ferrarinii aneurysmatibus concretus sanguis circum undique inventus est, is concrescere ocyus cœperit, & multo crassiorem pro portione obicem inter Medicorum tangentium manus, & pulsationem, facile etiam ab his magis dissitam eo tempore, interponere. Satis igitur intelligis, qui fieri potuerit, ut eum in utroque illorum esset aneurysma, in neutro occurreret pulsatio. Qui fieri autem posset, ut cum semper esset is morbus, non semper essent paroxysmi, superiore Epistola (*k*) indicatum est. Itaque non quia pulsatio desit, nec quia per longiora, aut breviora temporis spatia graviores morbi effectus non appareant, tu continuo existima, ægrum aneurysmate carere: sed noli vel longioribus induciis fidere, nisi cum paroxysmis simul omnia prorsus abeant aneurysmatis indicia, nec illi jam redeant, si causæ redeant quarum occasione excitabantur, ut corporis motus, deglutitio, aliave ejusmodi, quæ in duobus propositis ægris solebant, in aliisve eorum similibus solent insultus renovare.

21. Si forte hactenus miratus es, me qui in iis Litteris Observationes promiserim meas, animadversiones potius, quam observationes, protulisse, cum de quinque harum quas proposui, una a me sit, cæteræ ab aliis; mirari jam desines, ubi animadverteris, maluisse me postea (*l*), mearum pluribus in alias Epistolas rejectis, alienas quidem, sed ineditas, ne forte intercciderent, communicare. Ne tamen id ægrius feras, quod libentius deberes accipere; quas subjiciam, ad unam omnes ex me habebis. Erit autem prima quæ cum postremo exposita conveniat, sive causæ genus velis attendere, sive gravem in deglutitione molestiam, sive ipsam denique aneurysmatis sedem spectare.

22. TUBICINEM Patavii vidi anno, opinor, 1723. quem ars sua jam pridem conjecerat in aneurysma insanabile, obsidens pectoris intima, & superiora. Id quo magis increscebat, eo augebat magis deglutiendi molestiam, spirandique difficultatem, donec illius primum, mox hujus omni difficultate intercepta, hominem interemit. EXCA-

(*u*) De Circ. Sangu. Exerc. Anat. 3. (*x*) Opusc. cit. supra ad n. 11. (*y*) Act. N. C. Tom. 4. Obs. 47. (*z*) l. 2. S. 2. Obs. 4. in Additam. (*a*) Vid. Epist. 39. n. 19. 20. (*b*) Epist. Anat. 13. n. 4. (*c*) Oper. l. 6. c. 32. (*d*) Vid. Anat. Chir. Obs. 38. (*e*) Ibid. (*f*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1707. (*g*) Epist. 17. n. 29. (*h*) De Aneur. (*i*) Opusc. cit. supra, ad n. 11. (*k*) n. 27. (*l*) supra, n. 13.

DAVERE quidquid ſedes morbi fuerat in Theatri Anatomici Atrium cum illatum eſſet; arcum vidimus arteriæ Magnæ cum ramo illo inſigni qui dexteræ Subclaviæ, & Carotidi originem præbet, ita dilatatum, ut Aſperam arteriam, gulamque comprimeret. Quod aneuryſma cum ibi ſecaret Cl. Vulpius, intimam illius faciem occupatam conſpexi polypoſa concretione craſſiſſima, cujus ſtructura quidem in eo erat ſimilis cæterarum quas antea videram, ut cæpæ inſtar reſolvi poſſet in laminas curvas, quarum aliæ alias comprehenderent; ſubſtantiæ vero pars magna erat dura, ex alboque ſubflava, ut nihil magis referret, quam duratum ſebum.

23. Materiam, *ſevum referentem*, intra aneuryſmata a Veſalio interdum repertam ſcribit Freindius (*m*) ex teſtimonio, ut videtur, Adolphi Occonis. Quod ego in hujus narratione minime invenio, ſive ut in Sepulchretum (*n*) relata eſt, ſive ut paulo fuſius legitur apud Schenckium (*o*): quanquam nihil frequentius eſt quam concretiones polypoſas ſebi, lardi, adipis ſimiles invenire, ut ſæpe harum rerum aut nomine, aut ſimilitudine eas concretiones olim, & poſtea indicaverint Obſervatores: neque in corde ſolum, verum etiam interdum in ipſis aneuryſmatibus. Sic in illo quod omnium primum diſſectum fuiſſe, creditur, exteriorem concretionis partem *colore & ſpecie lardo ſuillo non abſimilem* repertam eſſe, memoravimus (*p*). Sic Lanciſius (*q*) *polypeam ſubſtantiam inſtar lardi* in fornicem diſpoſitam in eo aneuryſmate deſcripſit, cujus *longitudo non excedebat longitudinis* Aortæ, *qua curva eſt*, *dimidium*; ut non videam, cur Freindius (*r*) ſic referat, quaſi *in tota Aortæ curvatura quiddam lardo ſimile*, *Cyſti incluſum*, Lanciſio apparuiſſet: ſicut nec video, cur ingens illud aneuryſma ab Ruyſchio (*ſ*) deſcriptum, & cum altero quod Littrius propoſuit, magna ex parte comparandum (*t*), ajat, *ſine externo quovis tumore totum* thoracis *cavum inferſiſſe*. Levia hæc eſſe, fateor, ſi propoſitum Freindii attendas, neque huic omnia fortaſſe imputanda; ſed tamen eadem, atque alia (*u*) inſuper, paucis in paginis, cum aliud agerem animadverſa, ut ſuſpicionem faciunt memoriæ, ſibi in ſcribendo præfidentis, ſic te reddent in legendo cautiorem.

24. Cæterum ut aneuryſmatis cauſam in Ferrarinio ex tuſſi ferina, diuturnaque deduximus (*x*), ita in Tubicine petendam credimus ex frequenti, & valida tubæ inflatione. Quidquid enim violenter, ac diu mutat naturalem reſpirationis motum, motum quoque ſanguinis mutat, ut modo cohibitus, modo incitatus, ſi qua forte vaſis alicujus minus robuſta pars ſit, hanc tandem ſive diſtrahendo, ſive urgendo dilatet. Quamobrem in aliis pariter qui tuba, aut fiſtula contentiore ſpiritu canunt, aneuryſmata non raro fieri, adnotavit Lanciſius (*y*), Albertinus autem (*z*) ex ejuſmodi artis genere indicium petiit, ex quo, cum aliis juncto, latentia adhuc aneuryſmata conjiciamus. Quod vero non omnes tubicines, neque omnes ferina tuſſi vexati hos in morbos incidant, aut firmior vaſorum quæ circa præcordia ſunt, ſtructura efficit, aut levior, minuſque aſſidua contentio, atque agitatio, aut denique minor copia ſanguinis, meliorque conditio, ut ſic ad eam quam diximus, cauſam aliæ diſtendentes, aut erodentes non accedant. Sic neque omnibus aut ferina tuſſi affectis, aut tuba, tibiave canentibus pulmonum ulcus eſt, aut arcta horum ad pleuram adhæſio, quamvis in duobus qui conſueverant ejuſmodi inſtrumentis uti, utrumque deprehenderint Cl. Viri Duiſingius (*a*), & Fabricius (*b*), qui attinere cenſuit ad numerum augendum eorum morborum, quibus hujus generis Artifices obnoxios eſſe, noſter docuit Ramazzinus (*c*), recte ille quidem; ſed ſic, ut alios pro varia diſpoſitione aliis ex iis morbis magis eſſe expoſitos, agnoſcamus. De moleſta autem, & denique impedita in noſtro Tubicine deglutitione repetenda a mole, & ſitu, & ſede aneuryſmatis, ſic gulam nimium comprimentis, cum res per ſe manifeſta eſt; tum aliis quæ ſupra (*d*) poſita ſunt, exemplis confirmatur.

Poſtremo quod ad ſedem attinet aneuryſmatis in arcu ipſo arteriæ Magnæ, ſæpe adeo accidit, ut aut ibi, aut prope eum locum aneuryſmata reperiantur, ut ſi ab illo incipias quod ab Riva diximus (*e*) facile primum omnium fuiſſe delineatum, imo etiam ab iis quos ex Lazaro Riverio, & Ottone Heurnio adnotata habes in Sepulchreto (*f*), & per deſcripta ab Ruyſchio (*g*), ab Littrio (*h*), ab aliiſque deinceps, quos brevitatis gratia ſciens omitto, ad noſtra deſcendas, & in eo, aut ad eum quem diximus, locum reperta cum iis aliis omnibus conferas, quæcunque alibi ab interna cauſa leges exorta; miraturus ſis procul dubio, univerſas Aortæ partes tam raro in aneuryſma excreviſſe, in quæ iſta una ſæpe adeo excreverit. Cujus diſcriminis cauſam, quam olim in Adverſariis (*i*) attigi, non hic repetam, præſertim cum a Viris Doctis probatam poſtea fuiſſe, videam, & in his a Cl. Valcarengo (*k*), qui a Freindio, & a Michelotto oſtendit eſſe confirmatam. Duo addam potius. Alterum: quanto majori vi in obiectum Aortæ arcum a ſiniſtro cordis ventriculo ſanguis impellitur, tanto majori a mox contrahente ſe arcu in utramque proximam Aortæ partem repelli. Sed cum facilius recipiatur in partem illam quæ deſcendit, quam in eam quæ a corde aſcendit, quippe quæ & longe brevior eſt, neque in amplos ramos aperta, imo valvulis Semilunaribus occluſa; hinc ſequi, ut ſi in alterutram arteriæ partem vis facienda ſit, in hanc potius fiat, &, quod conſequitur, inter ſummum arcum & cor multo plura, quam in parte altera proxima, inveniri ſoleant aneuryſmata. Alterum: etſi non magis diſtet finis trunci Pulmonaris arteriæ a ventriculo cordis dextero, quam Aortæ arcus a ſiniſtro, neque magis reſiſtere truncus ille poſſe pro portione videatur viribus ventriculi dexteri, quam truncus Aortæ, ſiniſtri; tamen multo pauciora in illo, quam in arcu, aut prope arcum hujus, reperiri aneuryſmata, facile propter alium trunci Pulmonaris arteriæ poſitum, non ita objicientem ſe curſui adacti ſanguinis, neque hunc omnem, neque tam ſubito, violenterque inflectentem. Sed ad reliquas Obſervationes pergamus.

25. BELLUNENSI anno nato circiter quinquaginta, qui laneas telas forficibus magnis quidem, ſed non illis tamen maximis, ac graviſſimis, tondebat, ante annum attolli cœperat dextera pectoris pars ſuperior, cauſam præbente an meri potu quo uſus fuerat aliquanto liberalius? an Venereo morbo? an potius utroque ad eam artem addito, in qua, ut diximus, ſe exercebat? Quæ enim præceſſiſſent incommoda, aut quæ poſtea ſucceſſiſſent, ſcire non licuit, niſi quod ſaltem ex quo Venetias redierat circa Octobris initium A. 1707. ſive ambularet, ſive loqueretur, ſpirandi difficultate vexabatur: quæ tamen neque per paroxyſmos ingruebat, neque ſuffocationem intentabat, neque ſomnum abrumpebat: & ad artem hominis ipſa quoque facile relata eſſet ab iis præſertim quibus notum, probatumque fuiſſet in ejuſmodi artificum officina a Kerckringio (*l*) habitum experimentum. Sed præterea edere jam, aut bibere multum non poterat. Facies erat tumida, & ex rubro fuſca: vox obſcura, & rauca: ſputa craſſa: tumoris pulſatio aliquando, & certe ante viginti ultimos dies, vel eminus conſpecta fuerat. Hic ſub initium inſecuti Decembris inter domeſticos prima nocte verſatus, ut ſolebat, cum iiſque locutus, cum lectum petiiſſet, & mox ſe dormire velle, dixiſſet; poſt paulo moribundus inventus eſt cum ſtertore, & ſpuma ad os, atque nares, ſicque intra quatuor circiter horas eſt mortuus. CADAVERIS facies turgida, & livida: manus & pedes non tumi-

(*m*) Hiſt. Medic. ad A. 1640. ubi de Aneuryſm. (*n*) l. 4. S. 2. Obſ. 21. §. 7. partic. 2. (*o*) l. 5. Obſ. Medic. 5.
(*p*) Epiſt. 17. n. 29. Vid. Sepulchr. §. cit. partic. 1. (*q*) De Subit. Mort. Obſ. ultim. (*r*) loco indicato.
(*ſ*) Obſ. 38. cit. ſupra, ad n. 20. (*t*) Ibid. (*u*) Vid. Epiſt. 17. n. 3. (*x*) ſupra, n. 19. (*y*) De Aneur. Propoſ. 39. & 55.
(*z*) Opuſc. cit. ſupra, ad n. 21. (*a*) Commerc. Litter. A. 1741. Hebd. 44. n. 1. (*b*) in Propempt. edito Helmſt. A. 1751.
(*c*) Diatrib. de Morb. Artif. c. 37. verſ. fin. (*d*) n. 17. & Epiſt. 17. n. 25. & 26. (*e*) Ibid. n. 29.
(*f*) l. 4. S. 3. Obſ. 21. §. 10. & l. 2. S. 5. Obſ. 8. (*g*) Anat. Chir. Obſ. 37. & 38. (*h*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1707. & 1712.
(*i*) II. Animad. 41. (*k*) de Aort. Aneur. Obſ. (*l*) Vid. in Act. N. C. Tom. 5. Schol. ad Obſ. 85.

tumida: præputium vero, & glans tumebant, livebant, & grave olebant, quasi in gangrænam vergerent; sed urethram scrutari cum ipse, & Cl. Santorinus vellemus, nec tempus, nec locus, nec qui forte aderant, sinebant. Quamobrem Ventre aperto, in eoque durioribus animadversis jecinore, & splene, & hoc insuper æquo majori; omnis diligentia nostra conversa est ad Thoracem. Et exterius quidem in ea pectoris sede quæ inter axillam dexteram, & sternum est, tumor prominebat in modum hemisphærii, sed depressi, a costa quarta ad claviculam pertinens, sterno propior, quam axillæ, cedens, si premeres, adeo ut intelligeres continuo, nulla ferme jam superesse ossa, aut cartilagines, quæ ibi inter musculos, & thoracis cavum interjicerentur. Et revera claviculam ruptam, & carie interius exesam, supremarum autem costarum quatuor eam præcipue partem quæ diu solet esse cartilaginea, corruptam invenimus, aut absumptam ab aneurysmate, cujus magnitudo hœdinum caput superabat, figura ad ovalem accedebat, sedes autem a cordis basi ad summum thoracem extendebatur. Erat autem aneurysma sacci instar, cujus sinistrum latus per foramen, duos admittens digitos, cum latere dextero communicabat arteriæ Magnæ priusquam hæc commune dexteris Subclaviæ, & Carotidi initium præberet. Fieri videbatur is saccus ex producta ejusdem Magnæ arteriæ substantia, sed magis alba, tenaci, densa, nec minus crassa. Hanc intus convestiebant curvæ laminæ multiplices, aliæ aliis impositæ, quasi fibrosæ, reapse polyposæ, sed exsuccæ: quæ ambitu suo tantum sanguinis complectebantur ferme concreti, ut hic cum polyposis iis laminis eductus, & lanci impositus uncias pependerit quadraginta. Aneurysma pulmonem dexterum retrorsum, magisque deorsum compulerat mole sua; ut a compressione minor factus videretur. Incisus album pus ostendit, hinc illinc prodiens e dissectis bronchiis. Pulmo sinister sanus erat. In utroque tamen thoracis cavo, sed magis in dextero, seri copia fuit flavescentis, qui mucosas quasi pelliculas admistas habebat. Per mucosam quoque & subflavam ejusmodi materiam pericardium undique adhærebat cordi. In hujus auricula dextera, annexoque ventriculo polyposa erat concretio: in Pulmonari arteria sanguis: in ventriculo sinistro neutrum. Denique arteria Magna descendens intus erat quibusdam in locis inæqualis, nec sine indiciis ossificationis, per duritiem quasi tendineam incipientis.

26. Etsi plura in hujus hominis thorace inventa sunt, quæ uti, sive incederet, sive dumtaxat loqueretur, difficilem spiritum faciebant, sic re aliqua addita, hunc intercludere, id est suffocare potuerunt; tamen, si forte mavis mora etiam injecta sanguini, e cerebro redeunti, aliquid insuper apoplectici accessisse; spectata descripti aneurysmatis sede, non valde repugnabo. Ibi enim erat, ut venæ Cavæ Superioris comprimere truncum posset in decumbente præsertim, & fortasse in dexterum latus: quo in situ videlicet non mole tantum eum truncum urgeret, sed & pondere prægravaret, utrumque autem horum tanto magis efficeret, quanto plus sanguinis tunc admitteret, quippe per Aortæ truncum ab anterioribus in posteriora devexum, non ascendentis in cubante, sed potius descendentis, ut orificium ipsius sacci subiret, huncque distenderet forte quantum nunquam antea distendisset, sive quod sacci parietes eo denique redacti essent, ut magis cederent, sive potius quod sanguinis major esset ea nocte aut turgentia, aut copia propter ingestum paulo plus meri, aut ob suppressam, ut frigida tempestate, insensibilem perspirationem. Hæc igitur ita pones, uti volueris, quando & stertor, & spuma ad os, & turgida ac livida facies utrique generi mortis conveniunt.

27. Proximorum autem aneurysmati ossium, & cartilaginum corruptionem, absumptionemve, qualem in proposito viro, in aliisque deprehendimus, non raro Anatome obtulit sive gravi contusioni aneurysma successisset, ut in Subcenturione, de quo Cl. Christianus Vaterus (*m*), aut ut alia, vetustiora quoque, exempla omittamus, & nostro magis simile proferamus; in viro, quem Cl. Schreiberus (*n*) describit, costis, & cartilaginibus carie exesis, musculis autem aneurysma, sub ipsis disruptum, obtegentibus; sive nullo ictu prævio, ut in juvene, de quo Cl. Fackgius (*o*), arteriæ dilatatio ortum a sanguine acriori, incrementum autem ab nimio, in lusu pilæ, brachiorum, & corporis motu cepisset, claviculæ proximæ labem afferens. Tu vero quam in costis, & clavicula cariem, absumptionemque conspeximus, repetes, ut malueris, a contigui aneurysmatis aut pulsatione, aut erodente ichore; quanquam & pulsatio ubi non sine carie excavat, non agit sine ejusmodi ichore. Vascula enim periostii, & perichondrii, & quæcunque alia, ut puta attensæ his pleuræ, inter resistentia illa corpora, & assidue, ac vehementer pulsans aneurysma interposita, ideoque contusa, atque extenuata, facile tandem hic illic rumpuntur, & quædam quasi ulcuscula faciunt, perminuta quidem, sensumque fugientia, humorem tamen inter lamellas membranarum illarum fundentia, qui mora acredinem contrahit, & erodendi vim, in quibusdam præsertim corporibus, non mediocrem. Quæ de vasculis etiam credito, per eam parietum aneurysmatis partem reptantium, quæ pars ad resistentia illa corpora urgetur. Sed erodens ichor non semper aneurysmatis effectus est, quemadmodum nunc exposui, verum etiam causa, ut alias (*p*) indicavi, rem postea multifariam explicante ingeniosissimo Lancisio, nempe aut acribus humoribus in arteriæ alicujus percussa parte inter ejus tunicas remoratis, ut in iis aneurysmatibus quæ, ut paulo ante memoravi, ictibus, contusionibusque succedunt (*q*), aut ibidem sine prævia externa causa subsistente ichore quodam erosivo, ut in iis quæ in hypochondriacis, scorbuticis, aut hystericis corporibus exoriuntur (*r*), vel etiam e vicinis erosis partibus in arteriæ parietes destillante, ut in iis quæ prope ossa, carie Venerea jam affecta, contingunt (*s*). Nullus tamen dubito, quin erodentia corpuscula, eorum humores qui lue Venerea infecti sunt, inquinantia, ut in aliis etiam quæ minime osseæ sunt, partibus subsistendo, se produnt, sic in arteriarum quoque tunicis, non secus atque in scorbuticis, & hystericis dixit, haud raro subsistant, quas hic illic corrodendo infirment, eoque dilatationibus obnoxias reddant. Et sane erosionis manifesta indicia, ut alibi (*t*) a me scriptum est, in ipsis tunicis arteriæ Magnæ, præsertim cum hæc esset; nam interdum etiam cum non esset; osseis squamulis hic illic intus obducta, sæpenumero deprehendi. Quas Observationes ad alias Epistolas (*u*) differo, in quibus commodiorem locum sunt habituræ. Quæ autem jam proferentur, etsi non sine iis erunt squamulis; illuc tamen spectabunt quo ordo postulat, ad Aneurysmata videlicet Cordis simul, & Magnæ arteriæ.

28. ANUM propemodum octogenariam, cum Bononiæ degerem A. 1702. sæpius audiveram de stomacho querentem; sic autem ibi vulgus solet partem inferiorem pectoris designare. Pulsus erant maxime vibrati: difficultas autem spirandi tanta, ut sedere in lectulo cogeretur; quæ tamen remittebat interdum, dato oleo, ex dulcibus amygdalis recens expresso. Denique ita aucta est, ut mulierem suffocaverit.

THORACE reserato, non pauca in hoc aqua a nobis conspecta est; sed in pericardio plurima, ut ipsum non mediocriter distenderet. Cor ea mole, parietum crassitudine, thalamorum capacitate, ut juvenci videretur. In utroque horum polyposæ concretiones non parvæ, in vasa pertinentes. Aorta a corde ad primum usque orificium superiorum ramorum maxime dilatata, & toto ferme eo tractu operta intus squamulis osseis, nihil magis quam creberrimas albæ ceræ guttas referentibus postquam in pavimento refrixerunt. Sinister pulmo, inferiore præsertim parte, laxior, & semicorruptus non secus, ac si diu fuis-

(*m*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. Obs. 162. (*n*) Nov. Comm. Acad. Sc. Imp. Petropol. Tom. 3. inter Phys. n. 4.
(*o*) Eph. N. C. Cent. 5. Obs. 74. (*p*) Advers. 2. Anim. 41. (*q*) De Aneur. Propos. 20. & seqq. (*r*) Ibid. Propos. 30. & seq.
(*s*) Ibid. Prop. 32. & seq. (*t*) Animad. indicata 41. (*u*) Epist. 26. n. 17. & Epist. 27. n. 2. 22. & seqq.

fuiſſet, ut ab Anatomicis interdum ſolet, in aqua maceratus.

29. Hiſtoriam, in multis huic ſimilem, apud Malpighium (*x*) leges, ſive pulſus vibrationem attendas, ſive copiam aquæ in pericardio, ſive thalami cordis præcipui, Magnæquæ arteriæ dilatationem, & huic intus adnatas oſſeas ſquamas. Quæ tria poſtrema in duabus quoque inſequentibus Obſervationibus animadverſa a nobis reperies. Quas antequam proferimus, & ipſæ, & duæ pariter quæ proxime ſcriptæ ſunt occaſionem præbent interjiciendi aliquid de opinione Cel. Viri ſuper aneuryſmatum cauſa, & oſſearum in his bractearum. Hanc eſſe poſſe exiſtimat in oſſium carie; ſed longe alia ratione ac paulo ante explicatum eſt (*y*). Scilicet cum plures arteriæ ſint oſſibus, tanquam fulcris, contiguæ; ſi forte caries os excavet, ibi deficiente fulcri reſiſtentia, pronam arteriam fieri ad dilatationem, ad conglutinationem cum oſſe carioſo, & ob deſtillantem ab hoc ſuccum oſſeum, etiam ad oſſearum bracteolarum productionem. Credibile eſt, ſi huic Scriptori id forte accidiſſet quod Præcl. Targionio (*z*), ut magnam foveam in thoracis vertebris excavatam videret, eique appoſitam venam ſine Pari admodum varicoſam; credibile, inquam, eſt, foveam potius pro varicis cauſa fuiſſe habiturum contra, atque habuit Targionius, cui facilius aſtipuleris ſi varix tunc cœperat, cum vertebræ necdum ob ætatem cedere deſierant. Cæterum opinionem propoſitam, quod ad peculiares quaſdam arteriarum dilatationes attinet, libens fateor, poſſe aliquando ex parte aliqua locum habere, velut in Ciſiario de quo Epiſtola ſuperiore (*a*), magiſque eo in caſu, cujus occaſione opinio iſta exorta eſt; erant enim in poſteriore Aortæ facie hemiſphærica quædam tubera, foveis reſpondentia, quæ in contiguis vertebrarum thoracis corporibus excavatæ, ſingulæ ſingulas illas hemiſphæricas dilatationes excipiebant. Attamen Aorta anteriore quoque facie erat dilatata, neque ea facies ſimilibus hemiſphæricis dilatationibus carebat: quorum neutrum a foveis illis eſſe poterat vertebrarum. Sic etiam apud me eſt ſiccata ex quodam homine arteria Magna cum oblongo aneuryſmatis ſacco, qui oriri incipit antequam ex illa rami ſuperiores exiſtant; ex ipſo autem ſacci initio peculiaris extuberat hemiſphærica dilatatio, capax extremæ partis cujuſque craſſiſſimi digiti pollicis: quod certe tuber, ut indicata ſedes oſtendit, nulli oſſi vicinum fuerat. Sed & eum quem in Viro Bellunenſi (*b*) deſcripſimus ſaccum, corruptas claviculam, coſtaſque attingentem, num hujus corruptelæ cauſa natum dicemus, cum ejus prima origo ex illa pariter eſſet arteriæ parte quæ & ab illis, & ab oſſibus aliis omnibus adeo diſtat? Legiſti præterea in ſuperiore Anus hiſtoria, in aliiſque pariter legiſti, & leges, in eadem Aortæ ſede fuiſſe aneuryſmata: fuiſſe etiam; ut de his quoque dicam; lamellas oſſeas. Num ab oſſibus, quæ remota, & integra erant, hæc repetemus? ne quid dicam de oſſeo ſucco, nuperis Cl. Hamelii (*c*) experimentis vel ibi in dubium vocato, ubi e fractis oſſibus effluere credebatur; ut ſi cum eo facias, tanto minus e carioſis jam videatur repetendus. Sed de oſſearum lamellarum in arteriis origine mox alia perpendemus, cum aliam protulerimus Obſervationem, quam Bononiæ pariter, biennio poſt ſuperiorem, habuimus.

30. VIR; cujus patruum abditus in thorace morbus ſuſtulerat, magna cum pulſatione conjunctus; veneri, præſertim cum junior eſſet, & conviviis nimium deditus; maturus vero animi affectionibus, curiſque gravibus vexatus, primum quidem ſimilem pulſationem ſentire, tempore autem interjecto, ſpiritum inſuper cum difficultate ducere cœpit cum per plana ingrederetur, multo autem magis, cum per acclivia. Hæc difficultas ſingulis fere menſibus in peculiaris paroxyſmi modum uſque adeo invaleſcebat, ut homo jam jam ſuffocandus videretur, niſi propere ſanguinem mitterent; ſic enim levabatur. Denique levi febricula correptus eſt, qua maxime occaſione animadvertit Medicus, pulſus non modice peccare; neque enim ei febriculæ conveniebant, quippe vehementes, multumque vibrati, præſertim ſiniſter. Quæſivit continuo, numqua pulſatione pectus laboraret? hanc enim ſiluerat æger, quamvis diuturnam, ut diximus, & tantam, ut manum, ſub ſiniſtra mamilla admotam, ſæpe violentius urgeret, quaſique repelleret. Jamque ſpiritus non niſi erecta cervice trahi poterat: ſputa etiam quædam ſanguinea, perpauca tamen, reddebantur. Miſſus ſanguis, ſed ad uncias, haud amplius, duas, ſane optimus viſus eſt. Æger interea ſenſim macilentior, hectici inſtar, fiebat; nec tamen plurimum; pedes œdemate tumentes, vires debiliores, pulſus humilior, vibratione tamen non amiſſa, illaque perſtante ſub mamilla pulſatione. Quin die ex quo febricula invaſerat, circiter quadrageſimo, hora una prius quam obiret, maxima, ſi unquam alias, ea pulſatio facta eſt. VENTER nihil ferme præter naturam habuit, niſi lienem, juſta quidem magnitudine, ſed durum, & pernigrum. In Thorace nihil aquæ, ut neque in ventre, neque in pericardio, congeſtum erat. Cor vero maximum, venis, per ejus faciem reptantibus, dilatatis, & quaſi varicoſis. Secto ventriculo dextero, in quo levis concretio polypoſa, & ſiniſtro, in quo nihil tale, ſimul omnes cordis parietes craſſiores inventi ſunt, ſimul ambo ventriculi dilatati, multo autem magis ſiniſter, in quo Mitrales valvulas ferme triplo majores quam ſoleant, columnaſque ad quas alligantur, ampliores animadverti. Magna quoque arteria a corde ad viciniam uſque Emulgentium multo latior, totoque eo tractu rigida ob crebras, quas intus oſtendit, lamellas oſſeas. Dum ea quæ dixi, inſpecta ſunt, & cor a vaſis eſt amputatum, ex his magna vis nigri, & ſemiconcreti ſanguinis excidit, cujus etiam oblongus quaſi cylindrus non ſecus ac gladius e vagina, ex uno eorum, puta Superiore vena Cava, eductus eſt. Pulmones, diſſecando, variegati, & ſpumoſo humore ſcatentes, & quaſi tendinea, ſi tangeres, duritie reperti ſunt.

31. Cum ſanguis a validioribus parietibus cordis violentius in arteriam Magnam contruderetur, hancque eo facilius fortaſſe dilataret, quod minus robuſta eſſet; aliquid enim avitæ hæreditatis ſubindicat ille patrui morbus; ſanguis autem a dilatata, & poſtea rigida facta arteria non ita ut par eſt, promoveri poſſet; nempe in proximo ventriculo, ſicut alibi quoque diximus, ſubſiſtere in parte cogebatur, huncque potiſſimum diſtendere; quanquam & in pulmonum vaſis, & ventriculo etiam dextero ob eandem cauſam, ſed paulo minus violenter, quippe *mediate*, & *ſucceſſive*, retardatus, hunc itidem dilatavit, ſed minus. Ex his igitur, & ex aucto cordis pondere, diaphragma prægravante, difficultatem ſpirandi intelligis, & ſputa illa ſanguinea: ex conatu autem utriuſque ventriculi eo majori, quo plus ſanguinis, & in vias alio ſanguine impeditas erat expellendum, num harum duritiem repetes, & rigiditatem? quarum illa in pulmonum, hæc in Aortæ diſſectione ſe prodidit. Si inde repetes; feceris ſecundum Boerhaavii, a pluribus receptam, doctrinam (*d*), non duriores modo, ſed & oſſeas per ſenectutem, & vitam laborioſam redditas partes a perpetuo, & juſto validiore motu deducentis. Sive enim longiori vitæ ſpatio valide, ſive breviori tempore, ſed multo validius, minima partium vaſcula urgeantur, & comprimantur adeo, ut immeabilia fiant, & tandem nulla; earum duritiem, & oſſeam demum rigiditatem intelliges. Verum cum ſciam, ab doctrina hac diſſenſiſſe tamen Cl. Viros, eorumque unum, cujus Diſputatio eſt in manibus, cum rationes, tum obſervationes præſertim, quibuſcum meæ, ut alias (*e*) oſtendam, in parte conveniunt, protuliſſe, ob quas diſſentiat; pedetentim, nec ſine diſtinctione quadam hic tibi cenſeo procedendum.

32. Itaque primum, duriores ſenum eſſe partes, negari non poteſt, quando & Anatomici (*f*) vel ipſum illorum cerebrum firmius, & durius eſſe, confirmant, nec quiſquam annoſorum animalium carnes, ignorat, quan-

(*x*) Epiſt. de Struct. Glandul. (*y*) n. 27. (*z*) Prima Raccolta di Oſſerv. Med. pag. 22. (*a*) 17. n. 17. (*b*) ſupra, n.25.
(*c*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1741. (*d*) Prælect. ad Inſtit. §. 415. (*e*) Epiſt. 27. n. 21. 22.
(*f*) Vid. apud Haller in extrema ad cit. Boerh. §. Adnot.

quanto difficilius dentibus, & stomacho conficiantur, aut igne ipso coquantur. Hanc autem duritiem inde repetere, unde Boerhaavius censuit, licere credo. Rigida quoque, & ossea facta seniorum quædam ligamenta, & membranas, & tendines, atque adeo partem musculosæ cordis substantiæ; ut alii (g), & nos quoque interdum (h) vidimus; cur ab eadem præsertim causa non dicamus, nihil est, opinor, quod magnopere obstet. Atqui ex membranis, & musculosis fibris arterias constare, manifestum est. Videtur igitur, in his quoque eandem rationem posse locum habere, siquando ad eundem modum osseæ fiant: secus vero; si aliter. Sæpius autem aliter fieri, inficiari nequeo, cum disjectarum squamularum, de quibus hic sermo est, & eorum quæ cum iis simul animadverti, venit in mentem. Sed ut libens hoc fateor; sic & illo priore modo interdum fieri posse, credam; nihil enim video, cur quod aliis in tunicis agnoscimus, id in tunicis arteriarum omnino negemus. Neque enim obstat quod media sit musculosa, ac jugiter in alterna contractione, & relaxatione versetur, quando, ut modo dicebam, cordis ipsius carnem osseam factam esse, scimus. Nec officit cellulosum contextum, tunicis illis interpositum; siquidem secundum naturam inter ipsas coarctatum, cellulosi forma non apparet, nisi distractionis, aut aeris injecti ope, quare satis tuta a compressione transeuntia in tunicas vasa non præstat, & sane membranas alibi, quibus ejusmodi contextum subest, osseas nihilominus factas videmus: quanquam hic non tam vasa spectamus tunicas petentia, quam ultimos eorum ramusculos, per earum intimam substantiam dispersos. Sed & vasa quæ arteriarum tunicas adeunt, in ipso celluloso contexto elidi per ætatem, & coalescere, spectatis post injectionem inde fœtuum, hinc seniorum arteriis, & vasis utrarumque collatis Boerhaavius (i) ex Ruyschio indicavit, & diserte Illustris confirmavit Hallerus (k). Nec vero propter cellulosam pulmonum substantiam, horum arteriæ ab hoc vitio immunes sunt, cum exemplum (l) prostet, in quo *arteriæ in pulmonibus, earumque rami penitus fuere ossea*. Nam quod venæ quoque osseæ fiant, in quarum parietes non incurrit sanguinis impetus, ut in parietes arteriarum, aut quod hæ non semper prope cor incipiant fieri osseæ, ubi a sanguine compulso magis urgentur; nempe illud multo rarius contingit, nec mirum est, si ob alias causas id interdum venis accidat, quod & cæteris membranis, aut si certi arteriarum tractus sive a primordiis, sive ex peculiari vitæ genere, & crebriore quodam corporis, aut artuum situ magis disposita aliquando habeant intima vascula ad compressionem excipiendam a sanguine arterias omnes distendente. Quæ dispositio cum ab ortu ipso esse queat in parvis etiam hic illic arteriarum particulis, aut in externis magis, quam in internis tunicæ intimæ lamellis; hinc quoque esse potest, ut non perpetuum os pergat, aut intimæ tunicæ facies intima, quamvis incursui sanguinis magis exposita, ossea ipsa non fiat, cum ea fiat, quam obducit.

33. Quod si forte quædam horum, quæ a me reposita sunt magis, ut te ad meliora reponenda excitarem, quam quod satis mihi placeant omnia; & sane alibi (m) perspicies, non multum plerisque horum a me tribui; non continuo tamen illuc nobis decurrendum censeo, ut arterias fateamur nunquam ad eum modum in osseam naturam mutari, ad quem tendines, aliæve quædam partes mutantur. Quid enim si aliquando vel tota intima ipsa tunica, si arteria tota in eam naturam mutaretur? Falloppius (n); nam & veteres illi Anatomici hoc non ignorarunt observationum genus; cum illud diu ante Stenonium animadvertit, *aves seniores habere musculorum chordas osseas propter nimium usum & laborem, at juniorum avium chordas molles esse*; tum diserte testatus est (o), *se vidisse in quadam vetula omnes arterias sinistras osseas esse factas*. Coiterus autem (p) hoc insuper de Falloppio scripsit, *Viros fide dignos sibi Bononiæ retulisse, se se Patavii in corpore, a Falloppio dissecto, vidisse arteriam aortam, sive magnam, totam osseam*. Certe autem illa ejusdem arteriæ descendentis portio tota ossea fuerit, oportet, quam e nobilissimi Viri cadavere, cum duobus *cruralibus ramis spithamæ longitudine* exemit Harvejus (q); nam ejus *tunicas in calamum & tubulum osseum totaliter conversas* dixit, nec certe, si tunica aliqua superfuisset, erat ejus argumento locus, *per soliditatem ossis, facultatem* pulsificam *deduci non potuisse*. Omitto alias observationes, cum in hac Harvejus tantum dixerit, quantum satis est, ne propter ejus silentium aliter conjicere, nedum ostendere, aut evincere facile possimus. Sed hactenus hæc, non ut dissentiamus, sed ut tantisper assensionem cohibeamus, dum verum nobis inquirentibus se magis prodat. Nunc ad reliquam dilatati cordis, & Magnæ arteriæ Observationem veniamus.

34. MULIER annorum, ut videbatur, circiter quadraginta, pinguiuscula, quæ purgando lintea victum quærere consueverat, cum intra sexennium hoc ultimum propter spirandi difficultatem, quæ asthmatis convulsivi speciem habebat, sæpe in Nosocomium venisset, neque pulsus unquam percipi in ejus carpis potuissent; eodem redierat ob eandem illam difficultatem, cum intra dies quindecim mortua est, crassa, & purulenta, ut referebant, sputa reddens extremo tempore. CADAVER, Publicæ Anatomes causa in Theatrum illatum, inspexi. Nusquam, ne ad pedes quidem, tumidum, neque omnino improbandum videbatur. Sed postridie a morte cum integumenta abdominis sublata essent, musculi virere cœperunt, tertio autem die multo magis, nec sine teterrimo odore; quanquam Ventris viscera mox retecta, neque livida, neque morbida conspecta sunt. Verum paulo post quam ventriculus, omentum, mesenterium, & alia quædam viscera exempta fuerant, hæc omnia livere, & fœtere cœperunt, ut postridie pancreas viridi obsoleto colore infectum, nihil minus quam pancreas esse videretur. Interea autem non Theatrum modo, sed totum propemodum Gymnasium vehemens, & intolerandus fœtor impleverat, cum tamen gelida esset, ac nivosa tempestas per eos dies, qui proxime antecesserunt maximam illam vim frigoris quæ se IV. Idus Februarii A. 1740. exerere incepit. Etsi igitur propere auferendum, humandumque cadaver fuit; tamen antea integumenta ad utrumque carpum incidi, volui, si forte arteria eo quo solent Medici loco quærere, aut nulla esset, aut exigua, aut aliqua ratione impedita, thoracem autem ad inquirendam morbi sedem reserari. Et arteria quidem utrumque ad carpum fuit sicuti, & qualis solet. Thorax quoque nihil habuit effusi humoris, neque annexos pleuræ pulmones: qui turgidi, quidem erant, & referti humore spumoso; at nihil præterea intus, extrave quod morbidum esset, ostenderunt. Sed intra pericardium durius, & crassius, & quasi tendineum, invenimus cor magnum. Quod cum dissecarem, animadverti, eam magnitudinem, & ventriculorum capacitatem cum extenuatione parietum, qui crassiores erant potius, non esse conjunctam. Polyposæ concretiones albidæ quidem, & crassæ, sed non duriores quam crusta, in summo concrescens sanguinis emissi, imo facile discerpendæ, in utroque erant ventriculo, sed præsertim in dextero, unde una longissima per arteriam Pulmonarem se se extendebat. Quibus amotis, cum ventriculorum intimam faciem, valvulas, auriculas, & magna vasa diligentius perlustrarem; omnia intra sanitatis modum inveni, si hæc excipias. Adjectus sinistræ auriculæ Sinus amplior erat, & interna superficie magis quam soleat, inæquali. Aggeres, ut Valsalva (r) appellat, valvularum arteriæ Magnæ, hic illic crassiores, duarum præsertim; sic & unius earum quæ arteriæ Pulmonari præfectæ sunt. Cum illos spectarem, facile fuit ani-

(g) Ibid. (h) Epist. indicata n. 18. (i) Prælect. cit. ad §. 471. (k) ad earund. §. 467. not. 2.
(l) Eph. N. C. Dec. 2. A. 3. Obs. 38. (m) Epist. 27. n. 21. 22. (n) De Partib. Similar. c. 10. (o) Ibid. c. 14.
(p) Obs. Anat. (q) Exercit. Anat. 3. de Circ. Sangu. (r) Diss. Anat. 1. n. 10.

animadvertere, præter duo orificia unde Coronariæ incipiunt arteriæ, tertium hic insuper fuisse, nec vero ad latus dexteri, sed sinistri, eaque magnitudine, ut tanta nunquam illud conspexisse meminerim quod alias (*s*) ad dexteri latus descripsi. Sed multo facilius fuit agnoscere, ab iis valvulis ferme ad eam usque sedem, unde primæ oriuntur Intercostales Inferiores, Magnam arteriam esse dilatatam. Quod non minus manifestum erat, quam toto eo tractu durioribus, & crassioribus esse tunicis, facie autem interna plerisque in locis flava, & indicia ostendente proximæ in os mutationis, qualia etiam initium exhibuit alterius Subclaviæ. Quin statim atque Aorta vocari descendens poterat, nonnullas parvas, sed revera osseas laminas intus habebat, ibidemque non secus ac si distracta fuisset, fibras, nec angustum ad spatium ostendebat suas. Postremo qua ad diaphragma accedebat, quibusdam quasi sulcis secundum longitudinem ductis exarata videbatur.

35. De his quidem sulcis alias (*t*) ad te scribam; nam & in aliis animadverti. De tanta autem illa a visceribus, ventris præsertim, concepta ad insolitam putredinem dispositione, aut de pulsibus qui percipi non poterant, nihil habeo quod dicam, nisi hos forte convulsioni (*u*), illam vero pessimæ, quæ se nuper adjunxisset, febri velimus imputare. Sed purulenta quoque, an potius puriformia sputa novissime extiterint, in medio relinquam. Unum, quod necdum exposui, tametsi in duabus quoque superioribus historiis (*x*) memoratum est, explicare conabor: quomodo cum dilatatione ventriculorum cordis possit horum parietum non imminuta, sed aucta potius crassitudo conjungi; quod Vir Celeberrimus, præternaturale carnis musculosæ vel in cordis aneurysmatibus augmentum negans, videtur aut non vidisse, aut non satis attendisse. Cordis ventriculi cum aneurysma patiuntur, non omnem sanguinem in arterias expellunt, &, quod consequitur, ad eum quem ex venis excipiunt, portio addenda est quæ antea restitavit. Major igitur sanguinis copia magis resistet sanguini ex ipsa cordis substantia per plures, sed angustos, meatus in ventriculos redituro: quamobrem pars hujus sanguinis intra parietes cordis subsistens, ipsos efficiet crassiores. Quod si aneurysma ventriculorum cum aneurysmate conjungatur, ut in his tribus de quibus proxime diximus, arteriæ Magnæ; illud insuper accedet, quod cum hæc promovere tunc nequeat pro eo ac par est, sanguinem a corde immissum, multo plus ejusdem sanguinis, mox contrahente se arteria, in orificia repelletur utriusque arteriæ Coronariæ: ideoque parietes cordis simul plus sanguinis excipient, simul minus ex se ejicient, itaque eorum crassitudo duplici de causa increscet: eoque magis, si vel meatus per quos ejiciunt, natura augustiores sint, aut pauciores, vel orificia per quæ excipiunt, majora, aut, sicuti in hac muliere, nonnunquam plura. Neque tamen omnibus quorum ventriculi sint dilatati, crassescent horum parietes, imo in quibusdam extenuabuntur, sive quod non eædem, imo contrariæ sint a primordiis emissariorum, & immissariorum istorum diametri, sive etiam quod laxior sit, eoque ad cedendum pronior structura fibrarum interdum a natura, alias ab erodentibus succis, qui plures de tenuissimis ex quibus illæ coalescunt, aut per quas inter se connectuntur, fibrillas dissolverint.

36. Diu est, ut probe nosti, cum hanc ad te explicationem misi. In qua nunc quædam esse, video, cum Illustris Viri Senacii Observationibus non consentientia, præsertim ubi (*y*) disquirit, num in facie interiore ventriculorum cordis revera pateant oscula, sanguinem in ipsos emittentia, quemadmodum videri poterant demonstrasse tot clari Auctores quos fere omnes sequebantur. Velim igitur rem perpendas, & quas explicationis meæ particulas mutandas censueris, mutes, aut abjicias. Sed cum libros illius versabis, sæpe in alia incides huc attinentia. Confirmabunt enim quod proposita novissime historia docuit, non omnia cordis, nedum Aortæ, aneurysmata cum vehementioribus pulsibus, ut nonnulli videntur credere, esse conjuncta, & cur non sint, causam haud unam indicabunt (*z*), & quod consequitur, cur non omnia cordis aneurysmata dilatent Aortam (*a*), & cum utrobique aneurysma est, utrum alterius causa fuisse videatur (*b*), & quæ tunc indicia utrumque significent, etiamsi obscuræ sint pulsationes (*c*): quæstionesque alias hujus generis; tametsi non minus difficultatis habeant, quam utilitatis; præclare tamen, nec minus perite quam ingeniose, quoad rei natura patitur, solutas invenies. Nec deerunt monita, & animadversiones quæ ex usu esse possint, ut puta cum leges (*d*), cor aliquando esse dilatatum, nec videri, nisi impleas: idemque (*e*), nisi diligenter attendas, accidere interdum in Magna arteria, quæ non ab latere in sacci formam, sed æque ab omni parte sit dilatata: & (*f*) sanguini e cordis ventriculis exeunti officere auricularum dilatationes, arteriam illam, aut Pulmonarem comprimendo. Quibus addas licet, alterutrius arteriæ aneurysma, attiguum premens alterius truncum, vel magis sanguinis exitui obesse; premens autem alterutram auriculam, aut venas eo pertinentes, regressui obstare.

Sed ad Senacium ut redeam; præter ea quæ de multis pauca attigi, proprias etiam habet aneurysmatum cordis simul & Aortæ Observationes, hasque non, ut Lentilius (*g*) sine peculiaribus symptomatibus, imo cum plerisque omnibus, præsertim in Marchione *du Palais* (*h*), inter quæ & illud, quod cum aliis aneurysmatum indiciis conjunctum supra (*i*) perpendimus, ut jacere non posset, curato autem ad anteriora corpore sedere cogeretur. Quem corporis situm aliquod levamen afferentem, cum signis aliis diuturni cordis vitii in Sene etiam legeris (*k*) in quo cor fuit *fere stupendæ magnitudinis*, arteria autem Magna statim ac infra diaphragma pervenerat, *in crassitiem pugni extensa* erat: quam aneurysma fuisse crediderim, cui polyposa intus adhæreret materia; nam si membraneus fuisset folliculus, sive apostema quod se in Aortam aperuisset; potius quam ipsum in hanc, ut creditur, pus suum derivasset, hæc suum, quippe tanto validius impulsum, in illud sanguinem contrusisset.

37. Etsi Aneurysmatum arteriæ Magnæ plura tibi exempla nostra protulimus; & alia tamen alias in loco proferemus, neque eorum modo quæ in arteriæ ferme æquali in omnem partem dilatatione consistunt; sed & eorum quæ sacci instar ad ejus latus excrescunt; ne forte hæc credas perraro inveniri, quando casu factum est, ut unum, haud amplius, ipsorum tum ex Valsalvæ observatione produxerim, tum ex mea. Vicissim certe, cum aneurysmata quatuor habeam, olim a Cl. Vulpio infarcta, & siccata, eaque omnia sint in arteriæ Magnæ aut arcu, aut eo tractu qui inter arcum, & cor interest; eorum unum est primi generis, tria secundi. Quæ, siquando Patavium, ut cupio, veneris, apud me videbis. Interea vale, & me, ut amas, ama.

EPI-

(*s*) Epist. Anat. 15. n. 8. (*t*) Epist. 24. n. 34. 37. (*u*) Ibid. n. 7. in fin. (*x*) n. 28. & 30.
(*y*) Traité du Coeur l. 2. c. 5. n. 11. (*z*) l. 4. ch. 4. n. 4. & ch. 8. n. 9. & 10. (*a*) ch. 8. n. 6. (*b*) Ibid.
(*c*) ch. 4. n. 4. (*d*) ch. 8. n. 2. (*e*) Supplem. ch. 3. (*f*) l. 4. ch. 11. n. 2.
(*g*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 3. in Append. n. 3. ad Obs. 31. (*h*) l. 4. ch. 8. n. 4. 6. 7. (*i*) n. 18. 19.
(*k*) Act. N. C. Tom. 3. Ob. 31.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XIX.

De Suffocatione verba fiunt multa, de Tussi pauca.

QUÆ de Læsa Respiratione quatuor ad te, & plerasque bene longas, Epistolas misimus; de Suffocatione, & Tussi hanc unam mittemus. Scilicet cum spirandi difficultas sæpe tussim adjunctam habeat, sæpius autem suffocatione finiatur; de illa scribere non potuimus, quin simul utriusque harum, alterius diserte, alterius vel subobscure sæpenumero mentio fieret. Idemque accidat necesse est in quibusdam aliis deinceps tractandis thoracis morbis. Alibi igitur quæres ea quæ hic videbimur omittere. Sed neque plurimæ Observationes sunt; si cum iis quas superior complectitur Sectio (*a*), conferantur; quæ in hac II. de Suffocatione, aut in proxima de Tussi exhibet Sepulchretum, in quo tamen videas diserte repeti plures, nonnullas quoque per incuriam iterari. Sic enim quæ hic sub num. XXI. data fuerat, mox reponitur sub XXIX. & quam Bonetus ipse proposuerat sub XV. (*b*), eadem in Additamentis rursus legitur sub III. In proxima autem Sectione, eadem sunt III. & 4. in XVIII; XII. & XV; 1. & 7. in XVII; 3. in XVIII. & 2. in XIX; XXX. & 6. in XXXVII; XXXI. & 8. in XVIII; & quod nemo facile crederet, duæ inter se proximæ 4. & 5. in XX.

2. Quoniam vero Suffocatio non ab internis solum caufis accidit; sed etiam ab extrinsecus advenientibus, quas quidem hactenus non attigimus; ab hoc genere incipiemus: & primo loco, quemadmodum soliti sumus, aliquas tibi Valsalvæ nostri Observationes describemus: quibus post quasdam nostras, quæcunque eæ sint, nonnulla quoque ab eodem, & a nobis habita experimenta subjiciemus. Tum vero ab eo genere ad alterum transeuntes internarum causarum, siquæ nobis erunt Observationes primum quæ ad Suffocationem, deinde etiam quæ ad Tussim peculiariter attineant, non reticebimus.

3. MULIER unius & viginti annorum suspendio publice necata est. CADAVER ad dorsum, lumbos, natesque, cute erat alibi subrubra, alibi sublivida. Os distortum, oculi semiaperti, facies autem tota livida, quæ mox ab Jugularium venarum Externarum sectione in pallidam mutata est. Sanguis enim fluorem ferme naturalem servaverat. Thorace recluso, pulmones a pleura solvendi fuerunt, cui multis in locis ad utrumque latus adhærebant, dexteri autem imus limbus etiam ad diaphragma. Qua dorsum spectabant, levi phlogosi correpti esse videbantur.

4. Faciei livorem a subsistente in ejus venis sanguine fuisse, Jugularium venarum sectio confirmavit, quæ & servatum sanguinis fluorem ostendit. Hoc autem posito, quidquid in posterioribus tum corporis, tum pulmonum partibus a Valsalva adnotatum est, facile intelligitur accidisse ex quo cadaver e patibulo detractum, supinum locatum est.

5. GRASSATOR, major quam ea mulier annis haud amplius duobus, eodem supplicio affectus est. IN CADAVERE ad Publicam Anatomen tradito, exterius quidem facies, in qua oculi semiaperti erant, brachia, dorsum, nates alibi subrubra, alibi livida animadversa sunt. Interius autem nihil adnotatu dignum, nisi quod pulmones quasi a phlogosi rubentes apparuerunt.

6. Hic vero etsi reliqua ad eundem modum sunt explicanda; id tamen quod ad pulmones attinet, cum a tergo solum non sit conspectum, a suffocatione videretur repetendum, si prior, & duæ quæ sequuntur, consentirent Observationes. Oculi autem in duobus de quibus dictum est, semiaperti, imo in eo de quo proxime dicetur, aperti, non multum profecto adjuvant illam Garmanni (*c*) adnotationem: *omnes fere violenta morte extinctos oculos obtinere palpebris tectos*.

7. SUSPENDIO necati, oculi aperti erant, & turgidi, facies aliquantum livens. IN VENTRE chylifera vasa nonnulla circa lumbares glandulas, ad quas desinere videbantur, conspecta sunt. In Thorace pulmones, qui ad pleuram ambo, & præsertim dexter, sic adhærebant, ut separari vix possent, a tergo subrubri. Polyposæ concretiones in corde nullæ. In Capite sanguifera Crassioris meningis vasa nonnihil turgida.

8. VIR gracilis, consistentis ætatis, ob plura, & magna furta suspenditur. Hic per intervalla, & præsertim inter ambulandum, obnoxius fuerat spirandi difficultati, tussique molestæ. VENTRE in Publica Anatome recluso, nonnulla in mesenterio vasa Lactea conspiciuntur. Thorace autem, pulmones variis distincti maculis quasi nigricantibus, a pleura tamen soluti, si dexteri superiorem partem excipias; quæ ad pomi magnitudinem erat indurata, & peculiari infecta rubedine non secus ac si inflammata esset; hæc enim valide ad pleuram circa costas & qua claviculæ respondet, annectebatur. In pericardio serum vix ad unciæ dimidium; in corde nullus grumus sanguinis inventus est. In Collo, musculos qui os hyoides cum larynge, proximisque partibus connectunt, carnificis laqueus disruperat; ut illud os ab larynge esset separatum. Ad Caput tandem ventum est. Cutis, cranium tegens, interiore facie sanguiferis turgebat vasculis. Cerebrum nihil, quantum judicare sensus poterant, ab naturali constitutione discrepabat. Musculi, & cætera oculis circumjecta a stagnante sanguine quasi inflammata videbantur: tunica utraque Retina sanguineo erat colore suffusa. Alterius auris Membrana Tympani cum annexis ossiculis sanguine tincta; alterius tympanum ipsum levius quidem, sed tamen solito majorem ostendit rubedinem.

9. Quod in pulmone gravius erat vitium, id, procul dubio non ab recenti supplicio, sed ab antiquiore causa aliqua repetendum, videtur hominem fecisse obnoxium respirationis difficultati, & tussi molestæ, præsertim cum sanguis, inter ambulandum concitatus, ad impeditam viarum suarum partem in eo viscere perveniebat, per quod majori tum copia, & velocitate erat transeundum, simulque in proximas vias aëris ex vitiata illa in quam incursabat, sede aliquid facile exprimebat, quod irritando tussim moveret. Varias autem illas quibus pulmones distinguebantur, maculas quasi nigricantes etsi ad suffocationem referri posse, non negaverim; tamen neque hoc pro certo affirmem, & in hac, & præcedentibus Observationibus non ea plane invenio, quæ in duobus, eodem supplicio necatis, deprehendit Bartholinus, ut in II. hac Sepulchreti Sectione (*d*) leges. Vidit enim in altero pulmones *grandes*, nec solum *variegatos, cæruleos, rubore inspersos, marmoris instar*, quo illas possemus referre maculas; sed & *sanguine spumoso tam plenos, ut non tantum externæ venæ tumidæ ubique in membrana apparerent, sed in dissectione cordis demonstrantem se fere impedirent*: in altero autem *fistulam pulmonum spuma copiosa impletam*. Littrius quoque (*e*) in fœmina, quam duo viri, manibus constricto collo, suffocaverant, pulmones invenit valde tensos ab incluso aere, externam autem eorum membranam dilatatis vasculis sanguiferis to-

(*a*) I. l. 1. (*b*) §. 1. (*c*) De mirac. mortuor. l. 1. tit. 5. §. 7. (*d*) Obs. 23. & 24.
(*e*) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1704. Obs. Anat. 2.

ris totam diſtinctam. Sed & Pacchionus (*f*) *in iis qui laqueo ſuffocati pereunt*, pulmones memorat *nigro ſuffuſos ſanguine, ac muco*. De ſpuma autem ſatis eſt Hippocratis aphoriſmum (*g*) inſpicere, præſertim ut latine redditus a Celſo (*h*) eſt in extremo VIII. capite libri II. *Neque is ad vitam redit, qui ex ſuſpendio, ſpumante ore detractus eſt*: quanquam de hoc aphoriſmo inferius (*i*) aliquid adnotabimus, & tu adnotata alia pariter videbis a Præcl. Langgutho (*k*): apud quem etiam inter cætera quæ reperit in ſuſpenſorum diſſectione (*l*), multo ſanguine turgidos pulmones invenies. Cur talia igitur Valſalva minime adnotavit? An quia ſerius ut Publicæ Anatomes ratio poſtulat, ad pulmones examinandos veniebat? Harveii (*m*) Obſervatio, quam non ſecus ac alias huic proximas, & ad ſuperiorem Sectionem attinentes, miror in Sepulchreto prætermiſſam, rem poterit, quadantenus illuſtrare. *Ego*, inquit, *aliquando in cadavere humano noviter ſtrangulato, intra duas horas a ſuſpenſione, aperto pectore & pericardio, antequam faciei rubor evanuerat, auriculam dextram cordis, & pulmones plurimum diſtentos & infarctos ſanguine, multis atteſtantibus oſtendi, præcipue vero auriculam, ad maximi hominis pugni magnitudinem, turgentem adeo ut diſruptam iri putares. Quæ moles die ſequente, refrigerato penitus corpore, & per alias vias cruore dilapſo, detumeſcens evanuerat*. Scilicet fluidus ſanguis, qualem in ejuſmodi cadaveribus obſervatum eſſe, diximus, facile ad inferiores, pro eorum ſitu, vaſorum partes delabitur, ad eaſque a refrigeratis, ideoque contractis fibris undique compellitur, ut ſic pulmonum haud æque tumere anteriora vaſa, ac poſteriora in ſupinis cadaveribus poſſint. Spuma autem, elapſo e bullis aere, in paucum ſubſidet humorem, facileque, dimoto corpore, effluxurum.

10. Quid vero cauſæ eſſe dicemus, cur Valſalva fluidum, ut retulimus, ſanguinem adnotaverit, illudque præterea diſerte, polypoſas concretiones in corde nullas, in corde nullum grumum ſanguinis inventum eſſe, quando in iſta ipſa Sepulchreti Sectione (*n*) ex Beslero poſitum eſt, in virgine quæ *ſuffocatione expiravit*, fuiſſe *cordis corpus grumoſo repletum ſanguine*, idque *in ſuffocatis* eſſe *familiare*? Dicemus nimirum, in ea Besleri epiſtolæ parte, quæ in citato ibidem Zacuti libro Obſervationem facit 64; non 63; ſicuti de virgine ſermo eſt, cujus ſexenni ægrotationi noviſſimus tandem acceſſit morbus, ſuffocatio; ita veri ſimile eſſe, hujuſmodi potius ſuffocatos Beslerum intellexiſſe, quam eos qui cum ſani eſſent, repente externa vi ſtrangulati ſunt, quales fere a Valſalva proponuntur. Aliam enim his, atque illis, ut viſcerum, ſic etiam ſanguinis eſſe conſtitutionem, manifeſtum eſt non minus, quam craſſum, & grumoſum ſanguinem, quanto ineptior eſt ad pulmonum vaſcula trajicienda, tanto aptiorem eſſe, ut in iis ſubſiſtat, & ſuffocationem inducat. Quin ipſos etiam qui laqueo ſtrangulantur, ſi forte ſanguinem habeant ad concreſcendum proniorem, non grumos tantum, ſed polypoſas quoque concretiones in alveis ſanguinis habituros eſſe, non dubito, quales, ut alios omittam, a Coitero (*o*) fuiſſe intelligo ex Sinibus Duræ meningis *ſuſpendio enecatorum* extractas.

11. Porro idem ſanguinis fluor, qui in iis erat quos, cum ſani eſſent, violentia externa ſtrangulavit, admirationem minuit quod in iiſdem Valſalva cerebrum invenerit ab naturali ſtatu nihil diſcrepans, aut Craſſioris meningis vaſa nonnihil dumtaxat ſanguine turgida, cum interea cutis cranium tegentis interiora vaſcula, & quæ oculis circumjecta ſunt, aut per Retiformem horum tunicam, aut per aurium tympanum feruntur, adeo turgerent; ut aliæ harum partium inflammatæ viderentur, nonnullæ, ut Membrana tympani, & annexa oſſicula, tinctæ etiam ſanguine apparerent. Soluto enim laqueo, ampliſſimiſque viis Internarum Jugularium venarum redituro ſanguini reclusis, multo maxima hujus, quippe fluidi, pars e cerebri Sinibus, veniſque majoribus in hos deſinentibus, facile defluxit, cum is qui per anfractus, anguſtiaſque magis diſſitarum venularum minus expeditum reditum haberet, in iis ſubſiſteret, nonnullis earum exceptis, quas aut magis plenas, aut minus reſiſtentes laqueus ante diſrupiſſet, aut alia exterior violentia; nam Littrius in ea de qua ſupra (*p*) dictum eſt, fœmina tympani alterius Membranam, non cruentam modo, uti Valſalva, ſed laceratam deprehendit, ut unciam circiter ſanguinis emiſiſſet: quanquam pro vario ſtrangulationis modo major eſſe, aut minor vis cauſæ poteſt vaſa diſrumpentis, ut inferius (*q*) indicabitur; ut aliam in aliis cum venularum, tum membranarum ejuſmodi partium laxitatem, diſpoſitionemque omittamus, unde cæteroquin fuiſſe videtur, ut Cl. Anatomicus Phil. Conr. Fabricius (*r*) Corneæ oculi tunicæ *lamellam anticam in laqueo ſtrangulatis*, non ſemper, ſed *aliquoties*, *ab interna, ſeu poſtica ſecedentem* invenerit, & Egregius Vir Petrus Chriſtoph. Burgmannus (*ſ*) oculorum tunicas ſpectaverit in duo cornicula, digitorum ferme ſimilia, ſe conformantes, & paulatim deſcendentes ad buccas uſque unius de tribus in patibulo ſuſpenſis, rariſſimo quidem exemplo; neque enim *ſine exemplo* dices, ut Garmannus (*t*) olim dicere fortaſſe potuit, cum haud abſimile produceret ex Kornmanno, hujus ipſius verba proferens: *Chymiſtæ furcis ſuſpenſo duo cornua ex oculis longitudine inſtar digiti naſcebantur*: quæ verba deſcripſi, ne cum Burgmanno forte quæras, ſed non alia eſſe, ſcias, ac quibus Bertramus antea uſus fuerat apud Bartholinum (*u*).

12. Denique a vario pariter ſtrangulationis modo, variaque ſtrangulatorum conſtitutione illud in collo diſcrimen repetendum eſt, quod in aliis muſculi quidam diſrupti, in aliis nonnullæ etiam laryngis cartilagines, in aliis ſupremæ vertebræ luxatæ, vel potius fractæ, in aliis vero nihil fere horum reperiatur. Ruptos muſculos Valſalva in noviſſima hiſtoria (*x*) memoravit. Cum iiſdem vero etiam aliquam laryngis cartilaginem diſruptam ſcripſit in ea quæ continuo ſubjicietur.

13. SUSPENSUS laceros habuit muſculos Sternothyroidæos, & Hyothyroidæos, ut membranacea tantum ſubſtantia, illorum loco, remaneret circa Annularem cartilaginem. Quin hæc ipſa cartilago diſrupta erat. In Thoracis cavo ſiniſtro pleura hic illic inæqualis tuberculis multis, duriſque: horum alia lentis, alia ciceris, alia fabæ magnitudinem æquabant.

14. Tubercula hæc ad morbum attinebant, & hunc facile in ſqualllore carceris contractum. Hunc enim ipſum virum, cujus ego cadaver ſimul cum Valſalva diſſecui in Gymnaſio Bononienſi A. 1703. adnotatum habeo, annum ferme fuiſſe in carcere, & præter ea tubercula duritie quaſi cartilaginea, & totam propemodum pleuram ejus lateris obſidentia, ſiniſtrum quoque pulmonem quibuſdam locis duriuſculum habuiſſe, in eodemque thoracis cavo copiam modicam humoris rubentis. Quæ autem cauſæ faciant, ut reorum, qui diutius in carcere detinentur, vix ullus inde egrediatur ſanus, Sepulchretum ipſum (*y*) commemorat, videlicet pravus ſemper aer, & ſæpe etiam victus, mœror aſſiduus, & deſes vita: quæ etſi quoſdam ex illis pingues reddat; non ego tamen hujuſmodi pinguedinis uſum probabo, ſed ejus quæ ex homine, dum bene valeret, forte interfecto apparata ſit. Sed ut redeam ad illa, quæ ad violentam attinent læſionem partium quæ in collo ſunt; maxima quidem ea fuit, quod ad cartilagines ſpectat, quam in ſuſpenſo milite invenit Cl. Profeſſor Weiſſius

(*f*) Oper. Edit. 4. in Prolapſ. Cord. hiſt. 1. (*g*) 43. Sect. 2. (*h*) De Medic. (*i*) n. 36.
(*k*) Diſp. de redd. rec. præfocatis ademta anima §. 11. (*l*) Ibid. §. 10. (*m*) De Circul. Sang. Exerc. 3. (*n*) Obſ. 32.
(*o*) Obſ. Anat. (*p*) n. 9. (*q*) n. 38. (*r*) Ideæ Anatom. Pract. Sect. 4.
(*ſ*) Diſſert. Epiſtol. de ſingulari tunicar. utriuſq. oculi Expanſ. (*t*) l. 1. cit. ſupra, ad n. 6. tit. 10. §. 10. & 11.
(*u*) Cent. 2. Epiſt. Med. 11. (*x*) n. 8. (*y*) l. hoc 2. S. 7. in adnot. ad Obſ. 12.

sius (*z*). Annularis enim cartilago *in multa erat frustula diffracta, inferiorque tracheæ pars prorsus ab larynge abrupta*, ut sanguis, nec paucus, tum per os, & nares effluxerit, tum in bronchia descenderit. Verum non cartilagines modo rumpi, sed & vertebras interdum quasdam, Columbus (*a*) videri potest indicavisse, negans, in suspensis caput luxari secundum observationes suas, *sæpius Patavii, Pisis, Romæque* habitas, imo tantum esse, confirmans, ligamenti id prohibentis robur, ut animadverterit, *frangi facilius, quam luxari secundam vertebram posse, neque secundam solum, sed primam quoque*. Id si ita fieri posse, agnoscimus; tum Latinos proprie locutos esse fatebimur, cum hoc de quo loquimur, supplicii genus *cervices frangere*, ut est apud M. Tullium (*b*), dicebant. Sin minus; tum verius locutos putabimus, cum dixerunt *laqueo gulam frangere*, ut est apud Sallustium (*c*), modo guttur intellexisse, ponamus, cum gulam dicerent. Laryngem autem inde aliquando rumpi, cum Valsalva vidimus; vertebras non vidimus: sed neque tamen luxatas. Quod cum dico, non ita dico, quasi aliquid in dissensione pronunciem quam animadverto inter Expertentissimos Viros. Alii enim, ut legeris etiam apud Palfinium (*d*), deprehendisse se, ajunt, in iis ferme omnibus de quibus hoc supplicium sumptum fuerat, vertebram colli primam omnino a secunda separatam. Contra alii quod Columbus de his vertebris negaverat, non de his modo, sed de omnibus negant. Nec vero nescio, scriptum esse a Panarolo, exempli gratia; utar enim Observatione quam in Sepulchreto (*e*) habeas; se cervicis vertebram secundam luxatam per anatomen invenisse. Sed idem scio, id in eo reperisse qui ex arbore deciderat, ut vertebra simul frangi, luxarique potuerit (*f*). Igitur donec redeat occasio hæc diligentius inquirendi, ægre feram, cum ea olim Bononiæ fuerit, non venisse in mentem id ut facerem, tum quia minus eo tempore his de rebus disputabatur, tum quia ejusmodi cadavera, quippe hominum, ob brevem ibi plerumque moram in carcere, plane sanorum, me in iis quæ secundum naturam sunt, perquirendis adeo detinebant, vix ut tempus superesset ad peculiares strangulationis effectus vel obiter animadvertendos. Itaque ex iis quæ tunc in schedis adnotavi, nihil huc attinet, si perpauca quædam excipias, quæ continuo subjicientur.

15. JUVENIS annos nati viginti quatuor, suspendio puniti, cadaver ad Anatomen Publicam A. 1705. Theatro Bononiensi concessum est. SCROTUM quasi sugillatum rubebat. Larynx omnino integra; sed nec circumjecti musculi rupti erant, imo nihil, aut parum læsi: neque aliud quidquam in Colli dissectione obvium fuit, quod præter naturam videretur. Minima sanguinis vascula, quasi ex injectione, plurima præsertim in Capite eleganter apparebant. Sed tamen nullum intra cranium vitium inveni: neque miratus sum, Crassioris meningis Sinus inanes fuisse, qui ex antea amputatis cum capite Jugularibus venis multum profluxisse sanguinis, animadverteram.

16. Mollisne juniorum larynx, laqueo cedendo, minus disruptioni obnoxia est? Certe in junioribus ruptam Valsalva, ut vidisti, non memoravit, neque ego memini vidisse (*g*). Cutis vero quæ scrotum efficit ut sugillata appareret, sanguinis copia fecit, e suspenso corpore in ea quæ minus compressa sunt, vasa defluentis. Sic e duobus de quibus proxime dicam, alterius videbis non modo scrotum pariter affectum, sed penem insuper tensum fuisse.

17. FURES erant duo, vir, & juvenis, de quibus simul A. 1706. idem supplicium sumptum est. UTRIUSQUE corpus citius quam solet, intra horam videlicet a morte quartam, de patibulo detractum, & eo delatum, ubi cum Amicis protinus dissecare possemus, exterius adhuc tempestate frigidissima tepebat. Primum cum secaretur, & Magnæ arteriæ truncus sub Emulgentibus secundum longitudinem incideretur; animadversum est, fluidum sanguinem tum a superiore, tum ab inferiore trunci parte effluere, nec modica id copia: socius autem venæ Cavæ truncus valde erat sanguine distentus. Priusquam hæc conspiceremus, adnotatum fuerat, Ileum intestinum ad aliquem tractum ex livido rubere, eoque loco teretes continere lumbricos.

18. Nolui hoc ultimum prætermittere, quoniam sæpe etiam in suffocatis canibus, ibi phlogosi quasi quadam affecta intestina animadverti, ubi lumbrici nidularentur, ut is color, cum aliqua intestini extuberantia conjunctus, eorum mihi indicaret sedes. Hic autem homo certe de nullo intestinorum incommodo questus fuerat; ut vermium agitatio aliqua, ejus mortem consecuta, illuc versus sanguinem, quippe fluidum, ut dixi, concitasse videatur. Unde sequitur, cum in cadaverum intestinis partem aliquam colore ejusmodi infectam videmus, non continuo eo decurrendum esse, ut inflammatione, aut gangræna jam in viventibus tentatam pronunciemus; nisi ea quæ aut obitum antecesserunt, aut eum colorem in mortuis comitantur, id nobis commonstrent; cum vel post mortem aliquando possit is color induci, præsertim cum dissolutus sanguis, & fluidus est.

19. JUVENIS autem cadaver præter scrotum ecchymosi quasi quadam affectum, tensum adhuc penem ostendit. Sexta circiter a morte hora dissectum, intus calebat: septima autem vel exterius teporem servabat. Sanguis erat fluidus. Cætera quæ de hoc, & superiore cadavere scripta habemus, huc minime attinent, & nonnulla alibi scripta sunt, velut infra umbilicum fuisse eam Coli intestini partem quæ subtenditur ventriculo, qui in hoc Juvene & ipse inferius quam soleat, locatus erat; in primis autem quæ ad Lactea attinent vasa, chyli plena, ferme semiconcreti, eoque magis restitantis, & frequentissimis valvulis quasi nodulis distincta; nam reliqua in L. Animadversione Adversar. II. ex hoc ipso juvene descripta habes.

20. Penis erectionem in cadaveribus, æstivo tempore ad putredinem vergentibus, quomodo explicaret Ruyschius (*h*), nosti. Sed propositi juvenis cadaver tunc a putredine maxime aberat, nec alias habebat inflatas partes, & frigidissima, ut diximus, tempestas erat. Paulus Zacchias (*i*) idem quod in hoc, in aliis etiam suspensis adnotatum esse *aliquando*, scribens, causam affert ei quo scribebat, tempori convenientem. Lancisius autem (*k*) ejusdem rei causam in eo prolaturus quem, prævio suffocativo anhelitu, universi corporis convulsio occiderat, simul affirmat (*l*), *perseverantem post mortem penis tensionem raro in strangulatis non inveniri*, docetque, esse a convulsis fibris, reditum sanguinis per colis venas intercipientibus. Quam si velis sententiam sequi; quippe convulsiones in strangulatis vel ex ea oris distortione facile agnoscens, quam supra (*m*) cum Valsalva adnotavimus; adde copiam sanguinis in suspensi corpore deorsum labentis, eoque majorem, quod ultimis cordis pulsationibus tanto plus sanguinis in arterias inferiores immittitur, quanto minus ob constrictum laqueo collum contrudi potest in superiores. Unde facile illud quoque petendum fuerat, quod Columbus (*n*) in suspensa muliere ab instantibus menstruis repetebat, videlicet venas vaginam adeuntes, *insignes fuisse, & nigerrimas*: indeque illud etiam quod in viro vidimus, qui se in carcere ipse suspenderat. Cum enim totum corpus esset livido rubore suffusum; tum multo magis, longeque præter solitum suffusa erat urethræ facies interior: vix autem aliud in fœtido eo cadavere examinavimus, occupati Publica Anatome A. 1718. & minus commoda valetudine impliciti. Sed indidem certe meminimus, Valsalvam pariter deducere quod, vincta in vivis

(*z*) Commerc. Litter. A. 1745. Hebd. 24. I. sub n. 7. (*a*) De Re Anat. l. 3. c. 2. (*b*) in Verrem l. 5. & in Vatin. (*c*) De Conjur. Catil. (*d*) Anat. du corp. hum. tr. 5. ch. 8. (*e*) l. 4. S. 6. Obs. 1. (*f*) Vid. etiam Epist. 56. n. 35. & 37. (*g*) Sed Vid. Epist. 56. n. 37. (*h*) Thes. Anat. 10. n. 95. (*i*) Quæst. Med. Legal. l. 5. tit. 2. qu. 11. n. 5. (*k*) De Subit. Mort. Obs. hist. 4. (*l*) Ibid. in Schol. n. 8. (*m*) n. 3. (*n*) De Re Anat. l. 6.

vivis canibus arteria utraque Carotide, a ſe obſervatum narrabat, tenſo illos fuiſſe pene. Cujus narrationis non eſſe oblitum me juvat, cum id caſu prætermiſſum animadverto in iis ſchedis in quibus cætera adnotavit, quæ conſtrictis in collo arteriis, acciderunt. Ejuſmodi autem Valſalvæ communicandis Experimentis, quæ in Epiſtolis Anatomicis (*o*) pollicitus ſum, me partitc alias, & diligenter eſſe propoſiturum, nec eodem pertinens Galeni experimentum prætermiſſurum, adeo opportunus hic eſt locus, ut niſi eo utar, parem occaſionem haud facile ſperem meam liberandi fidem. Eo enim ſpectant, ut de cauſis quæ proferri ſolent, eorum mortis qui ſuſpendio puniuntur, judicium ferre poſſimus. Sed quoniam ab antiquiſſimis uſque temporibus aliis aliter ea reſponderunt experimenta; altius a nobis capiendum initium eſt, & pro veri ſtudio vetera, & recentia accuratius perpendenda ſunt, & inter ſe comparanda.

21. Primus omnium qui ligatæ in vivis utriuſque arteriæ Carotidis experimentum memoraverit, videtur plurimis fuiſſe Ariſtoteles, Columbo videlicet (*p*), Salio (*q*), Sanctorio (*r*), aliis. Mihi vero; ſi fas eſt modeſte ab Doctis Viris diſſentire; non illud videtur Ariſtoteles, ſed longe aliud, id eſt conſtrictæ utriuſque Internæ venæ Jugularis experimentum memoraſſe. Nec jam me movet is locus (*ſ*), quem unum ab illis video, & a Cæſalpino (*t*) indicari, quo preſſius rem attingens Ariſtoteles, *quibus in collo venæ apprehenduntur*, ii, inquit, *inſenſibiles fiunt*; neque enim me fugit, ſæpius priſcos venarum nomine arterias quoque deſignaſſe. Sed alio illo permoveor loco (*u*), ubi poſtquam ab Aorta venam Majorem, ſeu Cavam, diſtinxit, & Superioris Cavæ deſcriptionem ſuſcepit, & ad Jugulares pervenit, hæ, inquit, *qua ſciſſæ cervicem ſubeunt, juxta pulmonum arteriam tendunt, quibus interdum foris apprehenſis corruunt homines ſenſibus ereptis, & palpebris compreſſis, ita porrectæ, amplexæque arteriam, ad intervallum aurium feruntur, qua maxillæ faucibus coeunt*. Non ego hic cum Riolano (*x*), qui alioquin mecum venas Jugulares intelligit, meam hinc ſententiam confirmo quod dicantur in medio ſui accipere, ſeu complecti arteriam; neque enim Carotidem arteriam, & multo minus, ut Niphus (*y*) exponit, Aortam, ſed *pulmonum*, ut Ariſtoteles modo appellavit, *arteriam*, id eſt Aſperam, juxta quam in imo collo aſcendere dictæ ſunt, hinc & hinc pergentes porro, inter ſe excipere dicuntur. Jugulares enim venas, non Carotides arterias, hic deſcribi, manifeſtum eſt tum ex ſuſcepta, ut antea poſui, Cavæ Superioris deſcriptione, tum etiam ex eo quod, hac abſoluta, continuo de reſpondente ipſi Aortæ parte ſic traditur (*z*): *Vena etiam minor, quam aortam diximus nominari, eodem ſpargitur modo in ramos, qui partes venæ majoris conſequantur*. De Internis autem, non de Externis, venis Jugularibus ſermonem fuiſſe Ariſtotelis, aſcenſus earum juxta *Aſperam* arteriam ſatis comprobat; ne forte quod dixit *foris apprehenſis*, de Externis dixiſſe, putes.

22. Quod ſi ex me quæris, qua ratione id potuerit fieri; vix aliud dicam, quam quod olim Caſp. Hoffmannus (*a*): *An vidit Ariſtoteles tale quid quale Coſtæus, l. 6. Diſq. Phyſiol. c. 6.* de circulatoribus, *aſſert*, qui in capra videlicet vinculo injecto nervis & vaſis jugularibus, quod pro arbitrio contrahere clam poſſint, aut laxare, modo illam concidere cogant omni ſenſu, & motu deſtitutam, modo ſinant reſilire. Et quoniam de *hominibus* diſerte locutus eſt Ariſtoteles; addit alibi (*b*) idem Hoffmannus, Benedictum 1. *Tract.* 34. ſcribere, *in Aſſyria moris eſſe, ut adoleſcentibus, quibus præputia adimere volunt, ligent venas circa guttur. His enim perire ſenſum & motum*. Huc nos locum Valverdi (*c*) adjiciemus: Carotidibus *obſtructis, ſive quavis tandem ratione occluſis, ſtatim*, inquit, *obdormiſcimus. Cujus quidem periculum feciſſe Realdum Columbum Piſis anno* 1544. *ipſe vidi in adoleſcente quodam in frequenti nobilium virorum corona, non minori eorum terrore, quam noſtrum riſu, qui id incantamenti vi effici, ipſis perſuadebamus*. Apparet, faciiem eſſe debuiſſe occludendi rationem, quam joci cauſa adoleſcens ille admitteret, adſtantes autem incantamentum eſſe, putarent. Quo magis optandum erat, ut Valverdus hanc, aut Columbus exponeret. Quod neque ille fecit, ut animadvertit Riolanus (*d*), & Columbus multo minus, ut qui in maxime opportunis ad id locis (*e*) non ſolum id factum ſiluit, ſed omnino nervis in cane ſimul cum iis arteriis, quod ſæpe uſu venit, deligatis; non arteriis ipſis, vocis tribuit amiſſionem. Quem ſi perlegiſſet Hieronymus Rubeus (*f*); non dubito, quin ſcripturus fuiſſet, ſibi aquam hærere in Valverdi narratione, ad quam reſpiciens, *veriſimile eſſe*, negavit, *doctiſſimum anatomicum* Columbum *conjunctos nervos imprudenter una cum arteriis adſtrinxiſſe*: quanquam neque Ariſtotelis librum de Somno, & Vigilia attente ab Rubeo (*g*) lectum putabis, quem fugiſſe videntur illius verba, a nobis primo loco (*h*) propoſita: Quæ *inſignem, ac memorandam*, ut certe eſt, *Philoſophi authoritatem* vocabat quidam, cum forte apud Cæſalpinum legiſſet; iiſdem tamen abutebatur, contendens, quod Stenonius docuiſſet, *fibram muſcularem a ſanguine actuari pro motu*, id didiciſſe *ab Hippocrate, & aliis veteribus, necnon ab ipſo Cæſalpino in quæſt. Peripat. quæſt.* 3. *in fine, ubi argumentum ex ligaturis expreſſe proponitur, & refertur* locus ille Ariſtotelis, de quo dictum eſt. Quid? ſi locum illum alterum legiſſet in quo *corruere* homines dicuntur, aut quæ paulo ante de circulatorum capris, aliiſque hominibus prolata ſunt. Sed hæc omnia, ut vera evidenter eſſent, & quæ Cæſalpinus in extrema ea quæſtione attigit libri, quod addendum fuerat, V. non eo tamen ſpectabant, ut conſtrictis arteriis muſculos adeuntibus, horum continuo intercipi motum, intelligeremus, Galeno (*i*) præſertim dicente: *qualibet* arteria *vinculo excepta, nullam id in præſens noxam particulæ* quam adit, *afferre*; ſed eo tantum ſpectabant, ut conſtrictis vaſis quæ in collo ſunt, non amplius ex corde in cerebrum, nervoſque id quod neceſſarium eſſet, influere, perſpiceremus. Neque alio attineret Hippocratis (*k*) locus: *ut aliquis de repente voce privatus fiat, venarum interceptiones faciunt*, ſi ut laudatus Hoffmannus (*l*), hanc Hippocratis interceptionem venarum, *eandem* eſſe, putarent cæteri, *cum interceptione venarum in collo*, Ariſtotelis. Sed quoniam Galenus (*m*) *venarum interceptiones*, inquit, *appellat* Hippocrates *oppletiones quæ a copia exoriuntur*, & Hippocrates ipſe cum has interceptiones exponit quæ *ſano contingunt abſque manifeſta cauſa*, cor quidem, aut hepar memorat, cerebrum autem nequaquam; idcirco non auſi ſumus, experimentum de quo loquimur, Hippocrati notum dicere, quaſi ad hoc alluſiſſet, maluimuſque ab Ariſtotele initium capere. Nec te pigeat, quod experimentum, ab eo memoratum, non ad colli arterias, ſed ad venas ſpectare, oſtenderimus. Namque etiam de hoc altero videbis poſtea, quanti retulerit hic verba feciſſe.

23. Illud tamen quod ad colli arterias attinet, experimentum, ipſum quoque priſcis fuiſſe cognitum, præclare liquet ex Ruffo Epheſio (*n*), qui arterias *per collum ſubeuntes, Carotidas, id eſt Somniferas, antiquos*, ait, *nominaſſe, quoniam compreſſæ hominem ſopore gravabant, vocemque adimebant*. Tum illud ſubjicit, quod in errorem traxit Danielem Clericum, pereruditum alioquin Virum: *Cæterum noſtro ſæculo non arteriarum, ſed nervorum ſenſoriorum prope jacentium id vitium eſſe, compertum eſt*. Hinc diſce, inquit Clericus (*o*) „ nervos qui poſtea Recurrentes ſunt „ appellati, tunc recens inventos fuiſſe „ & quod conſequitur, alibi (*p*) ait „ eſſe animadvertendum, Ga„ lenum ſibi tribuere inventum horum nervorum; quan-

(*o*) XIII. n.30. (*p*) De Re Anat. l.14. (*q*) De Affect. Partic. c.2. (*r*) Comment. in Art. Med. Gal. qu.35. & in I. Fen I. Avic. qu.108.
(*ſ*) De Somno, & Vigil. c. 2. (*t*) l. 2. Med. Quæſt. 15. (*u*) Hiſt. Animal. l. 3. c. 3. (*x*) Anthropogr. l. 3. c. 9.
(*y*) Expoſ. in hunc loc. (*z*) initio c. 4. (*a*) Comment. in c. 10. l. 8. Gal. de Uſ. Part. (*b*) De Thorace l. 2. c. 29.
(*c*) Anat. corp. hum. l. 6. c. 11. (*d*) c. 9. cit. ad n. 21. (*e*) l. ibid. cit. & l. 7. (*f*) Annot. in Celſ. l. 4. c. 1. (*g*) Ibid.
(*h*) n. 21. (*i*) De Pulſ. Uſu c. 2. (*k*) De Vict. rat. in Acut. n. 37. (*l*) Comment. in c. 12. l. 16. de Uſ. Part.
(*m*) Comment. 4. in cit. Hippocr. l. n. 23. (*n*) De corp. hum. part. appell. l. 1. c. 34. (*o*) Hiſt. de la Medec. 3. Part. l. 2. ch. 3.
(*p*) l. 3. ch. 7.

„ quanquam Ruffus Ephesius, qui ante ipsum vixit, de „ iisdem jam fecerat mentionem. „ Scilicet Clericus non attendit, cum propiores quam Recurrentes, illis arteriis trunci sint, unde hi ramuli inferius oriuntur, nervorum Vagorum; eos truncos Ruffum designare voluisse, quos certe haud dicit suo sæculo esse repertos; sed eorum (simul cum arteriis facile vinctorum) compressione id accidere quod ad arterias antea referebatur, id vero suo sæculo compertum dicit. Huc autem spectant cum alii, tum hi præcipue Galeni loci, quos miror Clericum præterfugisse. *Vocare*, inquit (*q*), *vocales nervos consuevi eos, quos ipse inveni: nam præceptores mei eos dumtaxat qui apud arterias sunt, cognoscebant..... Atque idem est modus, quo gutturis musculi læduntur, sive recurrentes nervi, sive hi qui juxta arterias sunt, vitientur*, nimirum, ut paulo ante dixit, *vel incisi, vel laqueo intercepti*. Itemque alibi (*r*) cum memorasset *nervos, qui carotidibus arteriis annexi, atque associati sunt*, ex eorumque nervorum; non ex arteriarum; constrictione *mutum statim effici animal*, experimentis fretus, admonuisset, denique hæc scripsit: *Plerique vero & Medici & Philosophi una cum arteriis nervos etiam vinculis constringebant, atque inde cum vocem illico concidere animali viderent, arteriis ascribendam noxam illam censuerunt: soporemque appellarunt, non recte, nisi velint fortasse obmutescentiam soporem nominare; nam præter vocis editionem nulla alia functio neque tunc illico, neque post aliquanto noxam aliquam contrahit*, ut supra dixerat, *si nervi qui arteriis annexi sunt, etiam præsecentur*. Sed tu interea qua in re discrepet ab Ruffo, & ab iis qui hujus sæculo vivebant Medicis ac Philosophis, præclare vides. Vides pariter, quatenus conveniat, aut non conveniat cum iis qui postea hoc idem experimentum iterarunt, quorum quidem, & Valsalvæ præsertim, observationes cum fuse alias (*s*) proposuerimus sive quod ad nervos attinet Carotidibus proxime adsitos sine his ligatos, aut sectos, sive quod ad eosdem simul cum his arteriis constrictos (*t*); non est sane cur hic repetamus. Nec quia post illas editas observationes, Cl. Abrahamo Ensio (*u*) accidit, ut in juniore catulo, iis ligatis nervis, *perire momento sensum*, videret; idcirco plurimum mirari oportet, quando & aliis interdum contigit; quæcunque ejus rei caussa fuerit; ut idem, imo quemadmodum ibi (*x*) retulimus, illico mortem inde secutam conspicerent: sed quod longe sæpius, atque adeo fere semper observatum sit, id vero decet meminisse. Quin etiam cum Jo. Henr. Brunnerus (*y*) Illustri Avo dignus, hæc non ita pridem experimenta in cane, & cuniculis repeteret; nihil nnquam illiusmodi, sed alia potius animadvertit: quæ cum plerorumque, & nominatim Valsalvæ observationibus conferas velim, & cum iis quæ ad has adnotavi, sive cum vincula quibus nervi constringuntur, non omnia idem efficere, admonui, sive cum diutius vixisse animal cui nervi discissi, quam cui vincti fuerant, animadverti. Illud quoque demonstraveram, falli passim qui, ut in homine, sic in brutis quoque animantibus putant Vagos nervos ab Intercostalibus sejunctos per collum descendere, ut illi sine his vinciri possint, aut scindi: cujus moniti non valde, si verum dicendum est, videntur fuisse memores plerique eorum qui postea hujus generis experimenta, disquisitionesque aut exposuerunt, aut commemorarunt. Verum hæc mittamus. Satis enim in præsentia est, si propositi non immemores, quæ ad sanguifera pertinent vasa in collo, sine ullis nervis, adstricta, Galeni, aliorumque experimenta spectemus. Galeni autem dixi, ut solitus sum, quia siqui forte, animadverso jam errore, vasa ante ipsum sine ullis nervis obstrinxerunt, eorum ad nos minime pervenerunt observationes.

24. Igitur Galenus ubi de nervis id scripsit quod paulo ante retulimus, ibi (*z*) pariter docuit quid observaverit seorsum vinctis arteriis, aut venis inter cor, & cerebrum ductis, id est Carotidibus, & Internis Jugularibus. Et arteriis quidem constrictis, *animal neque mutum, neque sopitum evadere: id quod plerique, qui post Hippocratem dissectione male usi sunt, memoriæ prodiderunt*: Venis autem constrictis, *functionem evidenter interire nullam*: concluditque ita, ut dicat, *animal nec nervis quidem sectis, nedum arteriis*, (omni tamen prohibito sanguinis profluvio) *sopitum effici: sed si nervi lædantur, obmutescere: si arteriæ, nequaquam id fieri: si venæ, multo etiam minus*.

Porro obligatarum Carotidum *sæpe experimentum* se *fecisse*, alibi (*a*) confirmat, *nihilque passum animal neque statim, neque postea*, quin se *aliquando* hoc observasse *totum diem, & ad profundam jam noctem mactavisse, ut qui putaret, tam diutinam experientiam non amplius fidelem ac tutam esse: posse enim in tanto temporis spatio, quo laquei* arteriis *circumnexi fuerant, aliquod ex principalibus membris per consensum læsum esse*. Denique alio loco (*b*) postquam asseveravit, sic *per integrum diei spatium, ut sæpe expertus fuerat, animal sine noxa perdurare*, hoc unum addidit, cum idem currere coegisset, *diu probe currere vidisse, dein languidius, postea currere non potuisse*: porro cum rursus coegisset, *nec rursus diutinum cursum continuasse, sed eum statim remisisse*. Atque hæc summa est eorum quæ Galenus, ligatis Carotidibus, observasse se, dicit, tribus a me quæ in calce paginarum indicavi, ejus inspectis locis; nam quod præterea a Viris Doctis librum in hanc rem citari video *octavum de administr.*, nihil adhuc quod eo pertineat, in hoc potui invenire. Habuit Galenus astipulatores plures, & in hisce ex iis qui experimenta iterarunt, Columbum, id quod ex supra (*c*) dictis licet intelligi, & Sanctorium (*d*), qui *vidimus*, inquit, *canem, cui fuerunt ligatæ carotides, qui spatio unius horæ poterat se movere, & sentire: etenim post multas horas non est dubium, quin ob mirabilem consensum qui est inter cor & cerebrum, tandem moriatur*: & ne facile putes, post horæ spatium defecisse cani motum, & sensum; caussam cur ita scripserit, fortasse intelliges ex alio ejusdem Sanctorii loco (*e*): ubi ait: *vidimus canem, cui ligatæ fuerunt carotides, deinde ex toto incisæ, qui per aliquod spatium adhuc poterat moveri, deinde ob sanguinis arteriosi defluxum vitam amisit*: quem si eundem canem fuisse, credis; cur diutius sensum motumque non retinuerit, vides: sin alium, bis pro Galeno respondisse intelligis experimentum. Inter eos autem qui ætate nostra scripserunt, Eximius Archiater Swietenius (*f*) cani, inquit, *ligavi* utramque *carotidem, nec potui observare, illum aliquid mali inde pati: inveni enim hoc animal post octo dies elapsos vegetum & alacre*. Eum quoque fuisse *per aliquot septimanas optima sanitate, & vivacitate*, Cl. Emettus (*g*) scribit, in quo idem ipse peregerat, imo & Jugulares venas simul constrinxerat, quod in suo non nisi post octo illos dies Swietenius fecerat. Addit tamen (*h*), sæpe repetito experimento, etsi nullus apoplexia captus, nullus mortuus canis sit, *aliquando* accidisse, ut *per bihorii spatium somnolenti canes apparuerint*. Quod spatium longius adnotatum videris in eo cane, cui ligatæ fuerant ambæ Carotides apud Dionisium (*i*), quippe inde nonnihil sopito ad aliquot dies; tametsi post hos pristinum vigorem, & promptitudinem ad actiones recuperavit. Et horum quidem; si postremos duos ex parte aliqua excipias, observationes cum Galenicis potes conjungere. Sed contra plerique alii minime Galenum secuti sunt, ut Avicenna, qui, ut est apud Salium (*k*), *venis apoplecticis*; sic enim Carotides vocabant Arabes; *ligatis, deperditur*, inquit, *statim motus & sensus*: quocum fecisse videtur Carolus Stephanus (*l*), & ex recentioribus Baglivus eo loco quem alias (*m*) protulimus. Ex iis autem qui periculum fecerunt, laudari video Drelincurtium (*n*), cujus experimentum etsi unum, brevique tempore protractum est; tamen satis Galeno adversatur. Sic enim habet: *Arteriis caroticis constrictis, necdum reclusis, penduloque*

(*q*) De loc. aff. l. 1. c. 6. (*r*) De Hippocr. & Plat. Decr. l. 2. c. 6. (*s*) Epist. Anat. 13. n. 27. & seqq. usq. ad 40.
(*t*) Ibid. n. 30. & 31. (*u*) Diss. de Caussa vices cord. altera produc. n.4. (*x*) n.30. (*y*) Experim. circa ligatur. nervor. § 25. & seqq.
(*z*) c. 6. l. 2. supra, ad n. 23. cit. (*a*) De utilit. Resp. c. 5. (*b*) De Puls. Usu c. 2. (*c*) n. 22.
(*d*) quæst. 35. cit. supra, ad n. 21. (*e*) qu. 108. ibid. cit. (*f*) Comm. in Boerh. Aphor. §. 170. n. 3.
(*g*) Tentam. de Morb. Cap. n. 30. (*h*) not. *a* ad n. 33. (*i*) L'Anat. de l'Homme Ed. 5. Demonstr. 7. (*k*) De Affect. Partic. c. 2
(*l*) De dissect. part. corp. hum. l. 1. c. 88. (*m*) Epist. Anat. 13. n. 30. (*n*) Experim. Anat. Canicid. 1. n. 10.

molossi capite extra mensam, veternus illum oppressit; at erecto capite, sinistraque aperta carotide, molossus se se concussit & exagitavit. Neque prorsus silendum est, Experientissimum Virum Lamurium (*o*); quanquam non ex proposito id quærebat, & perbrevi tempore spectabat; cum earundem arteriarum truncos robusto cani obligasset, hunc in soporem incidisse.

25. Inter experimenta adeo discrepantia, accipe quæ Valsalva, id unum, & ex proposito quærens, non semel, sed ter instituit, nec brevi, sed longiori quam quivis alius, quod sciam, temporis spatio protraxit, adnotando tum in viventibus canibus, tum deinde etiam in mortuis, quod ab nemine qui id unum experimentum susceperit, factum legi; nam Drelincurtius (*p*) in eodem molosso tot simul tentaverat, ut pauca quæ ex mortuo descripsit, alio potius quam huc, referenda esse videantur. Igitur cum Valsalva Carotidem utramque arteriam in collo infimo cani obligasset; artuum motus nihil detrimenti passus est: demissum tamen manebat caput, & quasi obtusum apparebat. Insequente autem nocte, multa ex ore saliva emissa, mane jam hebetudine illa discussa, hilari aspectu canis oblata avide comedebat, cum aliqua tamen in deglutiendo difficultate. Sic commode quinque dies vixit, omnes pro re nata partes corporis expedite movendo; & per ædes ambulando. Interea vero labia, & caput, & colli anteriora tumere cœperant: & quamvis seri magnam copiam ex ore emitteret; tamen magis semper crescente tumore, ac viribus paulatim deficientibus, sexto obiit die. In dissecto collo repertum est, laceras quasdam partes gangræna tentari cœptas esse: nihil autem per constrictas arterias meare ad caput potuisse. Jugulares Internæ nonnihil sanguinis grumosi habebant; cum venæ cæteræ, quæcunque per caput, extra cranium, feruntur, plurimo sanguine tumerent. Sed paucus erat in vasis cerebri, egregie alioquin se habentis. In dextero cordis ventriculo initium concretionis polyposæ. Denique tumor qui partes omnes occupabat colli, & capitis exteriores, stagnante fiebat sero, quod colore & concretione *gelatinam* referebat.

Hæc quæ novissime Valsalva observaverat, cum per litteras Malpighio significasset; gratias hic egit epistola, paulo postquam Romam venerat, data pridie Idus Decembres A. 1691. simulque ad experimentum rursus, nec semel, iterandum hortatus est, videndi causa, num semper illa quasi *gelatina* occurreret, cæteraque ad eundem modum responderent.

26. Itaque alteri cani easdem vinculis constrinxit arterias: eandemque primis diebus vidit capitis demissionem, quod, ut collum quoque, nonnihil intumuerat, eandemque in cibo capiendo aviditatem, in deglutiendo autem difficultatem animadvertit: præterea manifestam musculorum debilitatem. Sed accidebat sæpe, ut sanguis e vulnere manaret: quod cum fiebat, canis eo die respuebat omnino cibum, quem postridie, conquiescente sanguine, vegetior factus, avidissime appetebat. Per hæc exactis diebus pluribus, cum sanguis omnino effluere destitisset, & canis æque propemodum jam valeret, ac antequam arteriæ obligarentur; vigesimo secundo ex quo id factum fuerat, superato die, necatus a Valsalva, sectusque est. Carotidum altera infra injectum vinculum levem passa lacerationem, sanguinem illac sæpe fuderat, donec paucis ante mortem diebus sic satis glutinata est. Sed qua vinculo constrictæ fuerant, ambæ connexis inter se parietibus in ligamentum induruerant instar umbilicalium vasorum, ut nihil humoris, nihil aeris injecti transmiserint (tu quales Swietenius (*q*), & quales Emettus (*r*) deprehenderint, apud ipsos videbis). Neque ullæ tamen arteriæ aliæ, & nominatim Vertebrales, factæ ne pauxillo quidem erant latiores. In cerebro nihil fuit adnotatione dignum, nisi quod circa Spinalis medullæ initium repertus est humor, cujus pondus tertiam circiter unciæ partem æquaret, natura autem persimilis videretur humoris illius qui in cavo articulorum occurrit.

27. In parva quoque catella, vinctis arteriis Carotidibus, hæc observavit. Prioribus canibus vegetior fuit. Sed triduum, haud amplius, vixit, cibum semper omnino aversata, & quadam quasi rabie percita, ut omnes allatraret. Dissecta nihil adnotatu dignum obtulit: quanquam Carotides in hac pariter arcte constrictæ repertæ sunt.

28. Non parvi momenti est pro Galeno, de tribus canibus in quibus Valsalva ejus iteravit experimentum, ne unum quidem fuisse qui aut sopore, aut obmutescentia corriperetur. Nam quod latratum in primis duobus non memoravit, noli ideo credere, defuisse; cum videas in catella ipsa, nisi ut quadam rabie percitam significaret, non fuisse memoraturum, in duobus autem prioribus vel quandam in deglutiendo difficultatem, ab aliis, quod sciam, non animadversam, adnotasse, indicio manifestissimo, tanto minus prætermissurum, siqua fuisset, omnibus in cane observatu facilem vocis imminutionem, non modo abolitionem. Cæterum ex iis quæ adnotavit, videntur quædam ad peculiarem singulorum canum dispositionem potissimum attinere, ut quod catella cibum respueret, ac rabida quodammodo esset, aut quod primus ille canis præter magnam vim humoris ex ore emissam, sero stagnante tumidum adeo collum, caputque haberet; nisi forte dicas, catellam citius quam hæc fieri possent, interiisse; in altero autem cane cum fluente sæpius sanguine, seri etiam partem per plagam exiisse, ut tumor qui in ipso quoque attolli cœperat, non crescere, sed decrescere potius debuerit. Sane aut aliquid ejusmodi, aut alia in aliis quorundam vasorum dispositio videtur effecisse, ne eodem omnes tumore afficerentur, si vera hujus causa est a Valsalva in priore cane excogitata (*s*). Putabat videlicet, sublato sanguinis per arterias impulsu, eum quem respondentes venæ ferrent, in his substitisse, unde tanta illa ipsarum turgentia, & quod consequitur, seri secessio, & stagnatio, præsertim cum, infirmato ob deficientem influxum sanguinis, fibrarum robore, satis propelli non posset. Quod si cogitato huic objicias, in cerebro tamen serum effusum non fuisse, neque ejus venas, Sinusque, nec eas in quas hi desinunt, Jugulares venas Internas restitante sanguine tumuisse, quæ vasa omnia Internis Carotidibus respondebant; fac tibi Vertebralium arteriarum veniat in mentem, quas etsi Valsalva minime latiores factas animadvertit (*t*); negari tamen non potest, tanto plus sanguinis, quanto minus Carotides poterant, excepisse, & ad cerebrum transvexisse, & in Carotidum ramos, non illos tantum duos posteriores, qui crassiores bestiis, quam hominibus, obtigere, sed & plures alios minores, suis proximos surculis, cum hisque communicantes, immisisse, eaque ratione sanguinis per cerebrum circumitionem quadantenus servasse, & quod consequitur, ejusdem inde per venas reditum adjuvisse.

29. Atque hæc ipsa, quamvis aliter ab aliis explicata, ratio est, quamobrem olim Andreas Vesalius (*u*), & Christophorus a Vega (*x*), non modo Recentiores, non experimentum quidem Galeni, sed quod Galenus inde arguebat, negandum esse, existimaverint. Quod si ab Recentioribus iisdem quæras, cur idem experimentum repetens Drelincurtius (*y*) apoplexiam, ut ipsi ajunt, certe veternum sequi viderit? non aliud fortasse discrimen proferre poterunt, nisi aliam aliis in canibus arteriarum dispositionem.

Sin autem quæras, unde ergo strangulationem cita mors consequatur? ajunt, a constrictione sequi Jugularium venarum, quippe illatum interea e Vertebralibus arteriis, quæ laqueo non possunt constringi, in cerebrum sanguinem non referentium. Et ne forte dicas, nec Vertebrales tamen venas laqueo constringi posse, itaque per has sanguinem reductum iri; animadvertunt alibi, tunc per Carotides quoque aliquid sanguinis ad cerebrum importari; eminentia enim Aspe-

(*o*) Mem. de l' Acad. R. des Sc. A. 1749. Exp. 2. (*p*) loco mod. cit. (*q*) (*r*) locis indicatis supra ad n. 24.
(*s*) Vid. enim infra, n. 32. (*t*) n. 26. (*u*) De corp. hum. fabr. l. 7. c. 19.
(*x*) Vid. apud Casp. Hofman. Comment. in c. 10. cit. supra, ad n. 22. (*y*) Vid. supra, n. 24.

Aſperæ arteriæ has a laqueo ſic ſatis defendi, cum venæ Jugulares *pene nudæ cuti ſubjaceant*. Equidem fateor, Carotides interiores eſſe quam ſint Jugulares Internæ: addo etiam, compreſſioni magis reſiſtere ob tunicarum craſſitudinem, & ſanguinis impetum quo diſtenduntur. Sed tamen ipſæ quoque Jugulares Internæ prominentia Aſperæ arteriæ nonnihil defenduntur; nec certe illæ, ſed Externæ ſunt quæ cuti ſubjacent pene nudæ. Internas autem hic potiſſimum ſpectare convenit, ubi de ſanguinis e cerebro reductione ſermo eſt; non Externas. Nec ſane Externas, ſed Internas, quippe ductum ſequentes arteriæ Aſperæ, apprehenſas eſſe in Ariſtotelis experimento, ſupra (z) a nobis oſtenſum eſt: idque ex eo quoque confirmare licet quod Harderus (a) cum Externas in moloſſo vinxiſſet, ſoporemque inde cum ictu epileptico expectaret, nihil ejuſmodi conſpexit. At ſunt hoc tempore qui huc addant alterum illud Galeni experimentum, quod ſimul cum primo eſt a me antea (b) commemoratum. Verum cum Galeni propoſitum in eo quoque experimento fuerit, ut ligaret vaſa *quæ cerebrum cordi conjungunt;* nequeo animum inducere, ut credam, Externas ab illo, non Internas Jugulares venas fuiſſe conſtrictas. At enim, hic facile dices, ſi conſtrinxiſſet Internas; quî fieri potuiſſet, ut inde *functionem evidenter interire nullam* deprehenderet? præſertim cum Ariſtoteles ſenſus ſic eripi, confirmaverit. Utri, an neutri habebimus fidem? Rolfincius (c) enim habebat neutri. Harvejus autem (*d*) quoddam aliud Galenicum in vaſis pariter ſanguiferis experimentum nunquam habitum fuiſſe, pronunciavit. Pedetentim, quæſo, præſertim cum de ſummis agitur Viris, ne plus, minuſve quam dixerint, per incuriam affingamus. Rolfincius quidem non Galenico ſolum, ſed etiam omnibus reliquis experimentis fidem derogare ſe, dixit. Nulla tamen horum negavit; ſed vim tantum infirmavit quorundam, idem cauſatus quod diximus paulo ante, ſive arteriæ, ſeu venæ ligentur; ſemper reſtare Vertebrales, quæ ligari non poſſint. Quod ſi animadvertiſſet Cæſalpinus; non facile pro Ariſtotele priori illi Galenico experimento objeciſſet (*e*), *antiquos Carotidas vocaſſe non ſolas arterias, ſed omnes venas, ad cerebrum delatas;* quaſi vero ſic omnes apprehendere potuiſſet Ariſtoteles. De Harvejo autem ſeorſum videamus.

30. Utinam hic illius experimenti in quo immiſſa in arteriam fiſtula, nulloque prius circum hanc vinculo adhibito, infra fiſtulam pulſare arteriam; adhibito, non pulſare, Galenus (*f*) tradidit: utinam, inquam, vim infregiſſet dumtaxat, oſtendendo non animadverſæ a Galeno fallaciæ cauſam, nec ſcripſiſſet, Galenum, ac Veſalium *non cogitantes aut intelligentes difficultatem* ejus experimenti, quod non ajunt a ſe probatum, cæteris inſtituendum propoſuiſſe, in eaque re *Veſalii errorem, & aliorum inexperientiam* oſtendendam non ſuſcepiſſet. Nam ſi Veſalium (*g*), & multo magis ſi Galenum attente legas; ea aſſeveratione utrumque locutum eſſe, intelliges, qua nemo ſanus ſolet, niſi qui rei periculum fecerit, ad eamque paratus ſit omnibus qui voluerint, commonſtrandam. Neque aliorum oportebat *inexperientiam* ita accuſare, quaſi propoſita adminiſtratio eſſet propemodum impoſſibilis, & præterea ſi vinculum adſtringeres; arteria ſuperius dilataretur, inhibitoque propterea ſanguinis fluxu, inferius pulſaret obſcure admodum: ſin autem vinculum ſolveres; ſanguinis e vulnere proſilientis effuſione omnia perturbarentur. Namque; ut prætercam, antequam Harvejus ſcriberet, teſtatum eſſe Sanctorium (*h*), ſe quoque hoc Galeni experimentum in brutis *probaviſſe;* certe Vieuſſenius (*i*) poſtea feliciſſime peregit, neque cum vincula adſtrinxiſſet, inhiberi vidit ſanguinis fluxum, imo æque valide fere infra, ac ſupra tubulum, arteriam pulſare, aut cum mox nulla vincula adhibuiſſet, effuſione ſanguinis perturbatum eſt alterum experimentum, quod Sanctorius (*k*) ait a Galeno quoque fuiſſe propoſitum eodem, quo primum, capite, in quo ego quidem non invenio. At enim, inquies, utrumque ceſſit contra Galeni ſententiam. Fateor: neque unquam in animo habui ut hanc tuerer. Illud unum habui, ut oſtenderem, non oportuiſſe in dubium vocare Galeni fidem, quaſi experimentum quod alii capere potuerunt, ipſe capere non potuiſſet. Nam quod in capiendo falli ipſe, & Sanctorius potuerint propterea quod adſtricto vinculo, ob cauſam ab Harvejo animadverſam, aut aliam aliquam ejuſcemodi, obſcure adeo arteria pulſaret, ut pulſare non videretur, tanto facilius conceſſerim, quanto magis video, ipſum quoque Harvejum, non ſervatis omnibus quas Vieuſſenius poſtea inculcavit, cautionibus, multo minus quam hunc, pulſare conſpexiſſe. Una interdum cautio omiſſa in cauſa eſt, ut minus reſpondeant experimenta, velut experti olim ſumus in illo Pecqueti (*l*); ne a vaſis ſanguiferis, & ſanguinis per ipſa motu longius abeamus; quo ſcripſit, ligata arteria Crurali, ſanguinem qui ex turgente vena comite inciſa ſcaturiebat, *extincto prorſus impetu, guttatim primum exſtillaſſe, demum penitus fluxum compeſcuiſſe;* at relaxata arteria, *iterum ex vena pari vigore erupiſſe*. Sed quoniam pleraque eorum quæ in canibus duobus tunc obſervavimus una cum Homob. Piſone, Medico & Profeſſore Clariſſimo, & erga nos humaniſſimo, ab hoc ſunt edita, dilucideque propoſita (*m*); ſatis hic erit commemorare, neutram experimenti partem iis in canibus reſpondiſſe. Nam ſanguis e vena relaxata arteria, majori quidem vigore proſiluit, quam modo cum erat ligata; non tamen pari atque ante quam ligaretur: ligata autem arteria (id quod Piſo magis attendit) fractus quidem eſt impetus effluentis ſanguinis; ſed tamen in primo cane, qui vegetior erat, non deſtitit cum ſaltu aliquo, copioſeque effluere, & in neutro guttatim, multoque minus nullo modo exſtillavit: neque ante potuit fluxus omnino compeſci quam vinculum ſub elevatis nonnihil arteria, venaque, ut in Walæi Figura (*n*) vides, traductum, arcte circum femur adſtringi juberem in cane altero. Cum enim in hoc quoque eundem experimenti eſſe exitum, animadverterem; non dubitavi, Pecquetum forte in eum canem incidiſſe, in quo cum tenuiores, pauciorefque eſſent, quam in noſtris, rami alii qui ab arteria ſupra ligaturam orti, cum Crurali vena communicarent, aliud propterea ipſi, ac nobis, videre contigiſſet: aut etiam altius fortaſſe quam nos qui aliquanto infra inguen ſpatio injecimus, arteriæ vinculum injeciſſe. Itaque intelligis, non fuiſſe Pecqueto omittendum, quo loco vincienda arteria, aut femur eſſet, ſi modo idem volebat ab aliis conſpici, quod ipſe conſpexiſſet: quanquam interdum experimenti alicujus auctor, ut puta Valſalva, in eo proponendo nihil omiſit; fruſtra tamen; nam qui repetunt, aliquid manifeſto mutant, & quaſi nihil mutaſſent, experimentum ſibi non reſpondiſſe, mirantur! Sed hæc aut alias, aut potius nunquam.

31. Credas fortaſſe, me longius quam oportuiſſet, a propoſito eſſe digreſſum. Neque digreſſus ſum tamen. Erat enim propoſitum, ut poſtquam de arteriarum Carotidum ligatura Galeni experimentum perpenderam, de altero ejuſdem viderem quod in conſtrictione Internarum venarum Jugularium conſiſtit, nulla inde evidenter pereunte functione. Quod etſi creditu difficile videretur; dedi tamen operam, ut oſtenderem, non eſſe illius experimentorum fidem in dubium præpropere vocandam; ſed videndum potius, num, cautione quapiam omiſſa, aliquid humani paſſus ſit, ut puta ſi forte iis vix ligatis venis, mox vincula detraxiſſet, aut animal occidiſſet, ſecurus eorum quæ paulo diutius protracto experimento ſequi poſ-

(z) n. 21. (*a*) Eph. N. C. Dec. 2. A. 3. Obſ. 115. in Schol. fine. (*b*) n. 24. (*c*) Diſſert. Anat. l. 6. c. 41.
(*d*) De Circ. ſangu. Exerc. 3. (*e*) quæſt. 15. cit. ſupra, ad n. 21. (*f*) An ſanguis in arter. &c. c. 8.
(*g*) c. 9. cit. ſupra, ad n. 29. (*h*) Comment. in I. Fen I. Can. Avic. Doctr. 1. c. 2. & quæſt. 121.
(*i*) Neurogr. l. 1. c. 4. (*k*) locis modo cit. (*l*) Diſſert. de Circul. ſangu. c. 1. (*m*) Nov. in ſangu. Circul. Inquiſ. c. 7.
(*n*) l. in Epiſt. l. de mot. chyl.

poſſent, quippe qui adverſus vim pugnaret, quæ, ſi a corde in cerebrum per venas mitteretur, eſſet utique, ſicut alibi (*o*) in re ſimili contendebat, *momento temporis tranſmittenda*. Hoc autem dico eo fidentius quod cum de vinctis in animalis collo ſive nervis (*p*), ſive arteriis (*q*) verba faceret, experimenta ſe protraxiſſe, diſerte ſcripſit; de venis autem nihil, quod ſciam, ejuſmodi ſcripſit. Quod ſi hoc in venis habitum experimentum, ſæpius, ut illa, memoraſſet; facilius eſſet hac de re judicare. Verum ſemel, quantum in præſentia memini, de eo dixit (*r*), nec certe iterum *lib. de pulſuum uſu, cap.* 2; licet id Salius (*ſ*) indicet; commemoravit. Sed neque dixit, quo in genere animalium, nec qua in colli ſede venas conſtrinxerit. Quorum utrumque eos cogitaſſe, æquum fuerat, qui ejus vellent experimentum in dubium vocare. Nam quod ad primum attinet, Recentiores hæc fere ſolent in canibus, quos ille vel mortuos quam raro diſſecuerit, neminem fugere poteſt in ejus lectione verſatum: quibus autem vivis animalibus ad experimenta uteretur, quod ad nervos quidem attinet, ſcimus (*t*); quod vero ad ſanguifera vaſa, ſi recte memini, neſcimus: & tamen aliam in aliis animalium generibus eſſe poſſe vaſorum diſpoſitionem, aut communicationem, quis neget? quando haud raro in eodem genere, imo vel in uno eodemque animali, ſi quæ ſunt in dextero, & ſiniſtro latere inter ſe comparemus, varias illas eſſe, deprehendimus. Quamobrem & illud alterum ſpectare decet, id eſt qua in colli ſede ligatæ fuerint venæ Jugulares. Nam inter altiorem, & inferiorem ſedem, ſive ob eam quæ modo indicata eſt, ſive ob conſtantem cauſam vel in canibus diſcrimen eſſe, conjicias licet ex Cl. Lamurii (*u*) experimentis. Hic enim cum aliud inquirens, multorum viventium canum Jugulares Internas venas ſpectaret, haſque ad breve temporis ſpatium in duobus obligandas curaſſet; in primo quidem (*x*) poſtquam vinculum injectum fuerat infra earum bifurcationes, ſoporem adnotavit nullum; in altero autem (*y*) cum injectum eſſet, quo ad fieri potuit, propius thoracem, canis, inquit „ inci- „ dit in profundum ſoporem. „ Utinam plures, & diutius protractas, hujuſmodi haberemus Obſervationes, ut quod in ſuperioribus fecimus, conferendo inter ſe antiquas Galeni, & novas, ex his ducere firmiorem aliquam de illis conjecturam poſſemus. Sed nullæ ſuccurrunt in præſentia præter unam, aut alteram, quas infra (*z*) proferam, Galeno faventes potius, quam adverſantes. Favent quidem & illæ quas ex Emetto, & præſertim ex Cel. Swietenio ſupra (*a*) indicavi. Hic enim ſe *ligaviſſe*, teſtatur, *venas jugulares ſine ullo obſervabili malo*, quin etiam *poſt quatuor dies inveniſſe canem ſanum omnino*. Veruntamen cum in illis ipſis canibus aut ſimul, aut antea Carotides quoque arteriæ fuiſſent vinctæ; præclare vides non eadem prorſus ac Galenicum, hæc eſſe experimenta. Cætera quæ ſuppetunt, ad Externas aperte attinent Jugulares venas: quas etſi cum Internis communicare, ſcio, eaque ratione, & per ſe quoque non parum facere ad expeditiorem ex interiore cranio ſanguinis reditum; non tamen cenſeo, in hoc uſu eſſe cum Internis comparandas: & ſane Harderus cum in cane Externas vinxiſſet; non modo læſi cerebri, ut ſupra (*b*) etiam dictum eſt, ſymptomata non conſpexit, verum etiam in diſſecti cerebro *ſanguinis extravaſati parum omnino* deprehendit, *nec in ſinibus grumoſi veſtigia*, *firmiſſimo*, ut ait, *argumento*, *via hac præcluſa*, *aliam per venas maxime jugulares internas naturam ſibi paraſſe*. Prælectiones quidem Boerhaavii (*c*) Canicidia memorant Drelincurtii, unde pateat, Externis ligatis, ſtertere, tumere, ſuffocari canem. Verum ſi Canicidium indicant IV. (*d*) in eo quatuor alias ſimul venas, Crurales videlicet, atque Axillares, colligatas legimus, & in cane jam triduum non una ratione vexato. Sed fortaſſe alia Canicidia ſunt intelligenda quæ me fugiunt, an illa etiam quæ Drelincurtius ſcripta habebat, ut in calce eorum indicatur quæ typis vulgata ſunt? Nam & ibidem, & alibi (*e*) eædem Prælectiones ponunt alia Drelincurtii experimenta præter Carotides, Vertebrales quoque arterias ligantis, quæ in editis non memini legiſſe; ut neque *Stenonis* experimentum, alio loco (*f*) memoratum, *quo viſum eſt a vinculo venarum Jugularium animal apoplecticum factum*; niſi forte Prælectionum Auctorem, Summum quidem Virum, ſed ex tempore eas habentem, memoriam, ut fit, in rebus ejuſmodi feſelliſſe, exiſtimemus.

32. Sunt tamen qui Loweri (*g*) experimentum ad Jugulares Internas venas referre videantur; cum id Lowerus minime dicat, & quæ in vivo cane animadvertit, & in mortuo quæſivit, nullam cerebri læſionem oſtendant. Nam *poſt aliquot* demum *horas partes omnes ſupra ligaturam mire intumeſcebant*, *& intra duos dies canis quaſi angina ſuffocatus interiit*, *toto eo tempore non ſolum lacrymis copioſius fluentibus*, *ſed & plurima ſaliva ex ore*: poſt obitum autem partes ſub cute tumefactæ, nimirum *muſculi omnes & glandulæ ſero limpido maxime diſtentæ* repertæ ſunt; ut non levis in pleriſque ſimilitudo inter hunc canem, & primum illorum appareat, quibus a Valſalva obligatas fuiſſe retulimus (*) Carotides arterias, nec ſecus fortaſſe ac mox indicabitur, hujus ſit obſervatio explicanda cum ob alia, tum præſertim ob quoddam Jo. Bohnii (*h*) experimentum. Optandum fuiſſet, ut Peyerus (*i*) (nam & ipſe, Lowerum imitatus, *multum aquæ paſſim ſub cute capitis in membrana adipoſa atque muſculorum intercapedinibus congeſtum* vidit) ſcripſiſſet diſerte, utras cani venas ligaſſet; *Jugulares* enim ligaſſe, dumtaxat ſcripſit. Neque clarius locutus eſt Peyeri amiciſſimus Harderus (*k*), ubi iiſdem fere verbis idem *notaſſe alios ſecum*, retulit: quanquam credibilius eſt, haud alias venas, quam Externas, ut aliquot ante annis loco a nobis ſupra (*l*) indicato diſerte fecerat, ſignificare voluiſſe. Contra autem, Lowerum videtur intellexiſſe Pechlinus. Namque, ut in Sepulchreto ipſo (*m*) habes, *vulgato experimento jam olim cognovi*, inquit, *ligatis venis jugularibus internis in vitulo ſemimortuo cerebrum copioſe a reſtagnante ſero inundatum fuiſſe*. Denique Cl. Oederus (*n*) cum in cane vinxiſſet Externas, hæc obſervata a ſe, ſcripſit: *Neque intumuere multum venæ ſupra filum*, *neque multum aperti damni paſſus eſt canis*, *neque ſtupidus factus eſt*, *ſed pene per totum diem vegetus*, *continenter latrans*, *ſuffecit deinceps alii experimento. Portio infra filum ſingula reſpiratione evanida denuo replebatur*. An *inſpiratione* forte ipſe ſcripſerit, ex iis conjicies quæ paulo inferius (*o*) proferentur. Cæterum & ipſe perſpicuitatem in Loweri narratione deſiderat: *cum ait* „ *venas ſe jugulares ligaſſe*, *obſcurum eſt*, inquit, *ſolaſne externas*. Et ſane utraſque olim videtur intellexiſſe Noveſius (*p*), qui Externis ſimul, Internisque vincula injecit. Quod cum in uno, itemque in altero feciſſet cane, animadvertit quidem (id quod apud Lowerum non invenio) ſigna capitis facti ponderoſioris, & lacrymas aliquot; ſed canibus aliquo poſt tempore mortuis, nihil quidquam ſeri extra, aut intra cranium effuſi deprehendit: cenſuitque, vel cunctis ligatis venis Jugularibus, harumque ramis, perſiſtere, quamvis lentiorem factam, ſanguinis circumitionem, quippe redeuntis ut ipſe ait, per Sinus medullæ Spinalis. Præclare autem memini, cum Valſalvæ, & mihi Bononiæ hæc, quæ non multo poſt edidit, narraret Noveſius, ſubjeciſſe, ſe venas illas vincientem caviſſe diligentiſſime, ne quidquam præter nudas venas ligaret: ſuſpicari igitur, Lowerum ſimul cum iis venis adhærentes lymphæ ductus colligaſſe,

---

(*o*) An ſangu. in arter. &c. c. 8. (*p*) De Hippocr. & Plat. Decret. l. 2. c. 6. (*q*) Vid. ſupra, n. 24.
(*r*) cit. c. 6. (*ſ*) De Aff. Particul. c. 2. (*t*) Vid. de Anat. Admin. l. 8. c. 8. & l. de Præcogn. ad Poſth. c. 5.
(*u*) loc. cit. ſupra, ad n. 24. (*x*) Exp. 3. (*y*) Exp. 4. (*z*) n. 32. (*a*) n. 24. (*b*) n. 29.
(*c*) in Inſtit. §. 860. (*d*) n. 2. (*e*) §. 695. (*f*) §. 286. (*g*) Tract. de Corde c. 2. (*) ſupra n. 25.
(*h*) Circ. Anat. Prog. 6. in cane quarto. (*i*) Meth. Hiſt. Anat. Med. c. 6. (*k*) Apiar. in Schol. ad Obſ. 72.
(*l*) n. 29. (*m*) l. 1. S. 16. Obſ. 5. in Additam. (*n*) Diſſert. de Derivat. &c. §. 33. (*o*) n. 33. & ſeq.
(*p*) Lettr. de G. Deſnoves IV.

gaſſe, hiſque ob nimiam plenitudinem ruptis, ſerum illud limpidum extitiſſe. Quam ſuſpicionem Valſalva non improbabat, & confirmare liceret obſervatione quadam Drelincurtii (*q*). Utcunque id eſt; certe Noveſii obſervationes oſtendunt, potuiſſe Galenum læſionem adnotatu dignam nullam videre paulo poſtquam Internas adſtrinxiſſet Jugulares venas, quando, Internis ſimul, Externiſque conſtrictis, non plura Noveſius animadvertit.

33. Quæres fortaſſe, quid Vir experiens Valſalva iiſdem conſtrictis venis obſervarit. Ego vero cum propter hanc quoque cauſam diligenter olim ejus omnes ſchedas excuſſiſſem; nihil ad illarum vinctionem attinens; ſed alia tamen inveni, quæ quoniam ad eaſdem, & ad Carotides arterias pertinent, in vivis canibus ſpectatas, aut inciſas; hic tibi, ut ſuperiore promiſi Epiſtola (*r*), deſcribere, & quid ipſe, iiſdem iteratis obſervationibus, conſpexerim, paucis ſubjicere non gravabor. Valſalva igitur ſecta in collo cute, veniſque Jugularibus detectis, animadvertit, has venas ſanguine turgidas, aerem inſpirante cane, detumeſcere; exſpirante autem, viciſſim turgere, præſertim cum reſpiratio ad naturalem accedebat: eademque poſtea in aliis etiam canibus perſpexit, & quandam earum venarum ſyſtolem, ac diaſtolem. Præterea ipſas comprimendo, ſanguinem vidit, qui infra locum compreſſum erat, cor verſus fluere, quamvis a ſuperiore non urgeretur. In alio cane arteriam diſſecuit Carotidem, viditque id quod propter ramorum utriuſque Carotidis altiores inter ſe communicationes expectabat, a ſuperiore quoque diſſectæ arteriæ parte ſanguinem effluere, nec mediocri quidem copia, ſed minore impetu, quam ab inferiore. Sed hæc tamen quæ de Carotide, & ea quæ ſecundo loco de Jugularibus adnotavit, generatim quidem erant omnibus, iſta autem ipſa qua adnotavit, ratione haud omnibus, puto, æque nota erant eo tempore. Illa vero quæ primo loco de Jugularibus obſervavit, nemini fortaſſe ne hoc quidem tempore nota eſſent, niſi Præcl. Schlichtingii (*ſ*) obſervationes, anno editæ 1750. impuliſſent ad quærendam cauſam, cur in quavis exſpiratione cerebrum attollatur, in quavis autem inſpiratione ſubſidat. Illam enim cauſam cum Gottingæ, & Monſpelii inquirerent Sagaciſſimi Viri, in eandem ac Valſalva olim, obſervationem inciderunt, eoſdemque motus venarum, nemini, quod ſciam, præter illum, ad id tempus viſos, ad alias majores venas diligentia propria extenderunt. Quod unum, hanc Epiſtolam recenſens, addere hic volui inter ea quæ tanto antea ad te ſcripſeram: nec tamen propterea quidquam eorum quæ ſequentur protinus, omittere. A primo quidem tot, & tam conſtantibus tum Valſalvæ, tum Præſtantiſſimorum, quos modo indicabam, Virorum experimentis, quæ pro veriſſimis habeo, minime reſpondere videbuntur. Sed non ideo prætermittenda: imo non ſilenda eſſe, arbitror primum ut tot inter anatomica hujus generis experimenta unum extet, quod iis quæ ratio, imo oculi oſtendunt in corporibus viventium hominum haud repugnet, eſſe videlicet aliquando cum venæ inſpirationis tempore intumeſcunt, eædemque detumeſcunt tempore exſpirationis: deinde ut illorum experimentorum Scriptores Ingenioſiſſimi poſſint, ſi velint, congruenter ſuis quiſque explicationibus conſtituere, quæ cauſa tanti diſcriminis ſit inter illa, & meum experimentum, an eadem quam ad id explicandum, quod in vivis conſpici hominibus, dicebam, video eſſe commemoratam (*t*)? an alia, quæ ſi attentius legas quæ ego vidi ab initio ſtatim cujuſque inſpirationis, cum his magis congruat?

34. Cum enim ipſe ea quæ paulo ante deſcripſi, Valſalvæ repeterem experimenta ſub finem A. 1723; ſic obſervavi. Integumentis a dextera colli parte ita in cane ſeparatis, atque reductis, ut tota quæ ipſis obtecta fuerat, Jugularis Externa vena omnino pateret, tremulus quidam in ipſa motus, ſed & in proxima, quanta quanta retecta erat, colli parte conſpiciebatur. Mox attentius oculis in vena defixis, manu autem abdomini admota, evidentiſſime perſpexi, quotieſcunque hoc ab inſpiratione attollebatur, eodem tempore venam illam ſtatim tumere, neque prius detumeſcere, quam abdomen in exſpiratione ſubſideret; tunc enim ſimul venæ quoque turgentia manifeſto decreſcebat. Quæ cum Valſalvæ obſervationi adverſarentur, tanto diligentius & ipſe iterum, iterumque obſervavi, & ab iis qui aderant, Oculatiſſimis Profeſſoribus Vulpio, & Mediavia, ab aliiſque attentiſſimis Viris, & Adoleſcentibus obſervari volui: ſemper autem ita ut expoſui, res ſe habuit: eoque minus videbatur errandi periculum, quo magis utraque reſpirationis pars, & certe inſpiratio, magna erat, & diuturna, & alterno ordine ſui ſemper ſimilis, ut non alia in tota illa fuerit obſervatione. Et optabam quidem eo tempore, ut tandem reſpiratio ad naturalem modum rediret, quo certius cum Valſalvæ obſervatione compararem meam. Nunc vero illæ ob quas hæc non reticui, cauſæ faciunt, ut minus ægre feram, non rediiſſe. Nec vero aliam præterea Jugularis venæ ſyſtolem, & diaſtolem videre potui, & illam ipſam fortaſſe Valſalva ſub his nominibus intellexit ſubſidentiam, turgentiamque Jugularis venæ, alternis reſpirationis partibus reſpondentem. In reliquis autem obſervationibus nihil fuit quod Valſalvæ adverſaretur. Nam ſummæ proximam venæ partem cum ita conſtrinxiſſem appreſſo digito, ut a ſuperiore ſanguine inferiorem penitus dividerem; ſanguis tamen qui infra digitum erat, intra breve temporis ſpatium defluxit, venamque inanem, aut ferme inanem reliquit. Denique his quæ dicta ſunt, iterum ac ſæpius perſpectis, Carotica ejuſdem lateris arteria detecta eſt, a proximiſque partibus ſejuncta, tum nonnihil elevata, & ad medium circiter longitudinis colli tranſverſa diſſecta eſt. Cum dubitaremus, num ſtatim a diſſectione, ut certe ab inferiore, ita etiam ab ſuperiore parte ſanguis effluxiſſet; ne dubii aliquid eſſet in reliqua obſervatione, placuit, ut Cl. Vulpius, qui adminiſtrans adſtabat, inter digitos utramque diſſectæ arteriæ partem, ſed alteram altera manu retineret hactenus ne conciderent, ſimulque modice alteram in alterum latus inclinaret, ne ſanguis occurreret ſanguini, remque confunderet, ſed proclive eſſet diſcrimina inter ſuperiorem, & inferiorem præclare animadvertere. Quod cum ille dicto citius feciſſet, evidentiſſimum fuit, ſanguinem ex utraque parte ad magnam diſtantiam proſilire, quamvis tenuiore filo, & minore impetu ex ſuperiore, idque diu, &. donec voluimus. Non erat tamen ſuperius filum ea tenuitate, ut non ſatis appareret cauſa, cur vel olim admonuiſſet Galenus (*u*), ut in iis experimentis quibus ſanguifera in collo vaſa diſſecantur, *ne pereat ſtatim animal immodica ſanguinis profuſione enectum*, admonuiſſet, inquam, ut *prius* ejus *collum tum ſuperiore, tum inferiore parte laqueis duobus*, ſcilicet pone Aſperam arteriam traductis, *arcte conſtringamus, deinde inter laqueos partem* vaſorum *in medio acceptam præcidamus*. Re ſatis jam obſervata, animadverſum eſt, arteriæ partem inferiorem qua ſecta erat, ſe adeo contraxiſſe, nihil ut propemodum efflueret. Sed pauxillo ex eadem extrema parte forficibus adempto, ſanguis continuo ad priſtinum illum effluxum rediit: cum interea muſculus Maſtoidæus, quem antea in medio collo tranſverſum ſecueramus, diſſectas partes ſua extrema verſus non contraxiſſet, ut nulla prorſus vi adhibita, eaſdem manibus prehenſas liceret alteram ad alteram adducere, ut inter ſe contingerent non ſecus ac paulo ante; vigente adeo etiam tum cane, ut his omnibus ſatis ſuperque inſpectis, & mox abdomine diſciſſo, multiſque partibus in ventre ſpectatis, & nonnullis circum vaſa laqueis adſtrictis cum thoracem denique recluderemus, cor tunc etiam valenter, conſtantique ordine micaret. Verum hæc alio attinent.

35. Nunc ad primum illud propoſitum (*x*) redeamus: a quo te gaudeo prolixa experimentorum recen-

(*q*) Experim. Anat. Canicid. 6. n. 4. 5. (*r*) n. 11. (*ſ*) Memoir. préſent. à l'Acad. R. des Sc. Tom. 1.
(*t*) Vid. Walſtorff Diſſert. ſiſt. Experim. circa mot. cerebri &c §. 28. (*u*) cap. illo 6. cit. ſupra, ad n. 31. (*x*) ſupra, n. 20.

censione, atque examine abduxisse; longe enim minus triste, atque horrificum est in vexatorum per experimenta canum, quam in strangulatorum hominum cogitatione detineri. Ad hanc jam revertamur, oportet, de causis, quæ afferri solent, eorundem mortis existimaturi, quando illa quæ ad id necessaria erat, experimentorum tum veterum, tum recentium consideratione perfuncti sumus. Ad nervos igitur qui per collum vasa sanguifera comitantur, laqueo constrictos, non video hoc tempore qui referant celerem illorum mortem: & si viderem; ad ea rejicerem antiqua, & nova experimenta, quæ supra (*y*) sunt indicata. Nec sane plures esse, existimo qui ad compressionem referant arteriarum Carotidum: quos tamen iis perpensis, quæ fuse antea (*z*) proposita sunt, atque explicata, valde jam puto de sua sententia dubitaturos. Sed contra, plerosque scio Viro Doctissimo assentiri, qui post Wepferum (*a*) non uno in loco docuit, adstrictione Jugularium venarum prohiberi sanguinis reditum, qui per Carotides arterias non omnino compressas, & multo magis per Vertebrales interea in cerebrum importatur; itaque confestim apoplexiam lethalem fieri, *neque aliam esse rationem mortis suspensorum*; sic enim congestum in cerebro sanguinem hoc, ajunt, vehementius comprimere, vel disruptis etiam tenerrimis vasis, in ventriculos, & anfractus effundi. Verum poteftne plus sanguinis in cerebrum ferri, quam nulla Carotidibus arteriis compressione adhibita, aut magis illius reditus impediri, quam vinculis tunc simul adstrictis singulis circum singulas Jugulares venas, nec modo aut Internas, aut Externas, ut in Galeni, aut Harderi, Oederi, & fortasse etiam Loweri experimentis factum est, sed Internas simul, & Externas, sicut Novesium fecisse, diximus? Num ullam tamen, non apoplexiam dico, sed soporosam affectionem vidit horum quisquam, quæ continuo sit, aut mox consecuta? Relege, quæso, eorum experimenta, quæ supra (*b*) a nobis sunt recensita. Nihil certe ejusmodi visum invenies: aut si quibusdam aliis nonnunquam accidit, ut a venarum, aut arteriarum, aut nervorum in collo vinctione aliter viderent; fac memineris, nos hic de suspensorum morte loquentes, causas quærere, non quæ interdum, sed quæ semper, aut fere semper, & cito interimant. Quid ergo est? an aliæ, præter modo examinatas, sunt causæ, quas potius accusemus? ut supremarum vertebrarum luxatio, quam nunc ponunt aliqui (*c*), Wepferus autem (*d*) tunc suspicari videbatur, cum suspensorum humeris insultat carnifex, ac pede caput in transversum agit. Sed neque in usu id ubique est, & ubi est, ibi Columbus (*e*) negabat adeo, se luxationem invenisse, ut faciliorem vertebrarum fracturam esse, diceret, quam luxationem, & tandem sive hanc, sive fracturam esse, malles, unde ipsum medullæ Spinalis vitiaretur initium; hinc tamen potius mors illico, quam apoplexia, sequeretur. Et ne forte oportere apoplexiam tunc sequi, dicas, cum vertebrarum seu luxatione, seu fractura sic Vertebralia quoque vasa comprimuntur, aut læduntur, ut ne per hos quidem rivos in cerebrum sanguis inferri, & ab ipso referri possit; mittamus denique ejusmodi casus, quos communes suspensis omnibus non esse, diximus, nec certe iis fuerunt qui post suspendium ab apoplexia, vel potius ab sopore illo quo correpti fuerant, liberati sunt, & videamus saltem qua ratione soporem illum, omnibus communem, effici, dicamus; nihil enim dubii est, quin eadem causa quæ ipsum efficit, si cito etiam atque etiam augeatur, cito fit hominem jugulatura.

36. Cæsalpinus (*f*), *referunt*, inquit, *qui laqueo suspensi non interierunt, in constrictione laquei stupore correptos esse, ut tandem nihil sentirent*. Wepferus quoque (*g*) mulierem, & virum commemorans suspendio superstites, illam omnium oblitam, instar *apoplecticæ* jacuisse, ostendit; hunc *constricto laqueo ne minimum dolorem perpessum esse, ... & sine omni sensu, aliquot horas profundo quasi sopore sepultum* exegisse. Audivi ego de gravi, & verace Viro, furciferum qui ob eandem, ut credebatur, causam ob quam illi de quibus in Sepulchreto (*h*) narrat Cardanus, prorsus interfici carnificis teste non potuerat, interrogantibus retulisse, primum sibi quasi scintillas ante oculos esse obversatas, mox nihil, nihilque præterea, quasi dormiret, omnino sensisse. Qui casus ejus similis satis est, quem narrat Baconus (*i*), nisi quod is qui se suspenderat post *speciem ignis*, cum *tenebras* jam id est nihil videret, brevissimo illi suspendio per Amicum præsentem continuo ereptus, colorem quendam pallidiorem videre cœpit: nullum tamen dolorem sensit. Denique ipse fœminam vidi, cui nocturni fures, ut securo animo expilarent domum, collum sudariolo contorto sic obstrinxerant, ut interemptam esse, non dubitarent. Ea inventa est facie tumida, & livida, ore spumosissimo, quod ideo adnoto, ut intelligas, aphorismum de quo supra (*k*) mentio injecta est, esse cum exceptione, ut sæpe alios, admittendum; servata enim est Medicorum industria sanguine de brachio, & pede misso, datisque, cum primum potuit, cardiacis, ut vocant, medicamentis; quo ferme curationis genere strangulatos alios evasisse, additis fomentis, balneisve calidis, apud Riolanum (*l*), & Baconum (*m*) videbis; ea igitur mulier postquam, sudariolo detracto, adjuvari cœpta est, permultas horas etiam tum jacuit priusquam ad se rediret. Vides, me plura exempla commemorare, ne quid strangulatis commune sit, dubites, simulque possis recogitando proposita in canibus experimenta, num quid ejusmodi constrictis in collo aut nervis, aut arteriis, aut venis, eorum plerisque contigerit, animadvertere. Quod si non contigit; aliunde rei causam quæras, necesse est.

37. Et mihi quidem hæc omnia reputanti restare videtur quidpiam, de quo per experimenta quæri potuisset, id est an canibus aliter accideret, si non singula illa in eorum collo, sed universa, injectis utrinque vinculis adstringerentur. Aliud enim constrictis singulis, aliud universis, accidere posse, cum indicat ratio, tum confirmat experientia. Nam quid nervis, quid item arteriis solis obligatis fiat, cum possis ex hac, & ex Epistola nostra Anatomica XIII. cognoscere; ibidem (*n*) videbis, quam dissimilia, & quanto etiam graviora acciderint, utrisque colligatis. Fac item, ut eorum tibi veniat in mentem quæ supra (*o*) de circulatorum capra, & de adolescentibus tum Assyriis, tum Pisano commemoravimus, ut illi atque hi intercepto sensu, & motu conciderent, & obdormiscerent. Atqui illa certe sic concidebat, cum vincula iis quæ per collum simul feruntur, vasis, & nervis injecta contrahebantur; non est autem circulatorum arterias, venasque discernere; ut veri similius sit, omnia simul fuisse compressa. Neque ipsis licet Anatomicis in tanta nervorum, & vasorum utriusque generis vicinitate, imo cohæsione hoc potius, quam illud, comprimere sub illæsa cute; nec aliter fecisse videtur Columbus (*p*). Idemque erit denique sentiendum de experimentis Aristotelis (*), qui etsi verbis Jugulares venas, easque Internas designat; *foris* tamen *apprehensas* dicit, *corruentibus hominibus, sensibus ereptis, & palpebris compressis*. Sane etiam Salius (*q*) de his ipsis loquens, non dubitat, simul venas, arterias, nervos fuisse constrictos. Et Riolanus (*r*) illo Aristotelis producto loco, *non constare*, ait, *inter antiquos authores de vasis, quæ laqueis intercepta soporem inducunt, quoniam hæc vasa venæ, arteriæ, & nervi, sunt ita contigua, ut unum pro altero acceptum fuerit*.

38. Præterea in strangulatis, de quibus hic potissimum quæritur, cum obvium sit, non modo universa illa, sed & Asperam arteriam eodem tempore constringi; cur non hanc præcipue causam ad illas addendam esse, putabimus? Nec sane opus est experimenta instituere ad proprium occlusionis hujus canalis effectum cito lethiferum comprobandum. Casus ipse non raro obtulit: ut cum Drusus, Claudii Cæsaris impu-

(*y*) n. 23. (*z*) n. 24. & quinque seqq. (*a*) Exercit. de loco aff. in apopl. (*b*) n. 29. 31. 32. (*c*) Vid. supra, n. 14.
(*d*) Exercit. cit. (*e*) n. 14. cit. (*f*) l. 2. Quæst. Med. 15. (*g*) Exercit. paulo ante cit. (*h*) l. 4. S. 12. Obs. 11.
(*i*) Hist. Vit. & Mort. (*k*) n. 9. (*l*) Anthropogr. l. 1. c. 18. (*m*) Hist. modo cit. (*n*) n. 31. (*o*) n. 22.
(*p*) ibid. (*) Vid. supra n. 21. (*q*) De Aff. Partic. c. 2. (*r*) Anthropogr. l. 3. c. 9.

impuber filius, suffocatus est *pyro per lusum in sublime jactato, & hiatu oris excepto*, ut tradit Suetonius (*s*), aut cum juvenis robustus, de quo habes in Sepulchreto (*t*), frustulo carnis in laryngem illapso, & hanc totam obturante, *subito pereunte respiratione*, antequam advocaretur chirurgus, est *suffocatus*. Utinam rarissime, imo nunquam talia acciderent, nec celeres adeo mortes ab ejusmodi causa narrandas Petitus Chirurgus (*u*), & nuper quoque; ut alios prætercam; Illustris Hallerus (*x*) habuissent. Itaque mirandum non est, pluribus, inter Recentiores etiam, ut Dionisio (*y*), Langgutho (*z*), aliis placuisse ob hoc unum interire suspensos, quod respiratio intercipiatur, in eandemque sententiam demum Viros Celeberrimos transiisse, quibus antea visum esset, a constrictis venis Jugularibus id potius esse, quam ab impedito aeris usu, repetendum. Et ne mihi objicias cum Wepfero (*a*), sine respiratione urinatores, & hystericas vivere; quanquam has non omnino negat respirare, sed ad sensum dumtaxat; scito, nunc in hisce immorari me nolle, neque de præcipua inspirati aeris utilitate disputare; sed hoc tantum dicere, si vasorum, nervorumque simul facta compressio non eum satis credatur effectum, cujus causam quærimus, per se productura; at producturam esse, ubi constrictio eodem tempore accedat arteriæ Asperæ. Illa enim sanguinis per cerebrum circulatio, quæ Carotidibus arteriis, & Jugularibus venis omnibus compressis, vix per Vertebrales arterias, venasque servari quadantenus potest; si respiratio prohibeatur, ipsa quoque facile prohibetur. Dilatante enim se aere a pulmonibus novissime hausto, & quoniam a calido eo loco jam redire, ut solebat, non potest, validius minima vascula comprimente, quæ per eos sanguinem traducunt, subsistat hic magna ex parte in pulmonibus, & ventriculo cordis dextero, & vena Cava, necesse est, ut reapse in animantibus, interclusо spiritu mortuis, Thomas Cornelius (*b*) deprehendit. Quo facto, simul arteriis Vertebralibus subtrahitur sanguis, quem ad cerebrum convehant, simul venis, earum sociis, difficilior fit ejus qui in cerebrum influxerat, sanguinis in Subclavias reportatio, quippe Cava in quam hæ confluunt, a subsistente, ut diximus, sanguine adeo distenta, ut interdum in strangulatis animalibus, ex Cornelii ejusdem (*c*) observatione, disrumpatur. Nec jam dico, per pulmones non respirantes statim nihil sanguinis omnino transire; sed minus, & deinceps minus, minusque, ut quod transit, servandæ circulationi non sufficiat; neque enim tunc, ut in hæmorrhagiis, tempus est quo se arteriæ sensim magis, magisque contrahant, & ad modicam illam sanguinis copiam se accommodent; sed interea dexter cordis ventriculus adeo sanguine dilatatur, ut mox constringere se non possit, nec vel exiguam copiam sanguinis per pulmones ad sinistrum, arteriasque compellere. Quod si igitur impedita respiratio circumitionem sanguinis per se impedit intra breve tempus; intra brevissimum impediet per cerebrum eorum in quibus ob Carotides, & Jugulares, eodem tempore laqueo constrictas, vix tantum sanguinis illud habebat, ut per Vertebrales arterias, venasque servaret quadantenus circumitionem. Siquando autem priusquam transitus sanguinis per pulmones omnino impediatur, forte contingat, ut ob eas causas quæ supra (*d*) commemoratæ sunt, aliquid sanguinis influere tunc pergat per Carotides minus adstrictas, quam sint Jugulares; non modo sanguinis circumitio per cerebrum subsistet; sed ipse ea copia cumulabitur, unde mox vasa disrumpantur, velut in ea muliere quam viri duo, ut antea (*e*) relatum est, manibus constricto collo, strangulaverant. In illa enim sanguinem effusum supra basim cranii, & in ventriculis invenit Littrius: cujus explicatio non ita discrepat ab hac nostra. Secundum quam illud pariter intelligi licet, cur in suspenso fure, quem Petrus Nannius, cum Bononiæ essemus, dissecuit, Sinus ruptus esset *Longitudinalis* meningis Crassioris: multoque etiam magis, cur Lancisius (*f*) in strangulatis viderit *puncta sanguinea spisso agmine candidam medullæ cerebri substantiam variegare*: nosque ipsi illa omnia quæ ad te alias (*g*) scripsimus, in cerebro; & pulmonibus cujusdam maniaci, quem eodem mortis genere extinctum esse, pleraque indicabant.

39. Locus hic esset de iis etiam verba faciendi, quorum subitas mortes a densiore, aut rariore inspirato aere plerique repetunt, illo videlicet, non secus denique ac paulo ante dicebamus, minima pulmonum vascula constringente, hoc vero eadem non explicante, ut concidentia, ac corrugata minime sanguinem transmittant: quanquam Cl. Greenwoodii experimentis (*h*) neque densitate, aut gravitate, neque humiditate, neque elasticitate a communi aere discrepare putei aer inventus est, in quem descendentes homines, aut demissæ faculæ citissime extinguebantur. Sed quoniam etsi ejusmodi mortes non raro accidant, & ipse A. 1731. pro Sacro Patavinorum Medicorum Collegio quid agendum, responderim, ne in sepulchrum quoddam Atestinum descendentibus id amplius contingeret quod tribus nuper acciderat, ut continuo suffocarentur; tamen quia nullum ejusmodi letho sublati cadaver mihi, aut Valsalvæ oblatum est, in quo viscerum, & sanguinis constitutionem perscrutaremur; disquisitionem hanc in præsentia transilio. Quod si forte quæris, cur suffocatos illos tres dixerim; nempe dixi tum quia ante quinque, aut sex menses vespillo, qui in idem sepulchrum descenderat, illico respirationis angustia correptus fuerat, tum etiam quia illorum trium aliquis, ululatu quodam emisso, reliqui non aliis motibus editis quam qui suffocantur, mortui sunt, quidam etiam livido nigroque corpore. Neque aliter ferme cum decem illis actum est qui A. 1724. Veronæ cellam vinariam, ferventis uvæ halitibus plenam, unus post alium ingressi, idem fatum subiere, cum alii ululantis, mugientisve sonum edidissent, plerique autem mox humi se se jactarent, atque agitarent eorum instar qui suffocantur. Sed & in antro quod a canibus nomen apud Neapolitanos accepit, illico bestias concidere non secus ac si essent mortuæ, nisi quod membra pleræque jactando, misere se contorquent, experimentis suis edoctus Leonardus Capuanus (*i*) testatur. Et ne forte putes, has membrorum agitationes convulsivos potius ob affectum primario cerebrum, quam consuetos esse motus in iis qui se suffocari sentiunt; animadverte quæ apud Leonardum sequuntur: retracta inde semiviva animalia in aerem innoxium, ita restitui, ut si nihil mali passa essent: quæ natura non respirant, ea in antro serius, & vix mori: canem, & ranas in eo mortuas, illum quidem contractos aliquantum pulmones, has vero eosdem concidentes, aerisque inanes habuisse. Quæ omnia attingere hic volui, ne facile credas quæ leges in Sepulchreto (*k*): qui vel musti vaporibus, vel fumo carbonum extinguuntur, eos *placidissime mori*: *quod canibus etiam in antro illo dicto* „ la grotta de' cani „ *usu venit*: qui omnes si ex pulmonum, non cerebri potius affectione morerentur, *næ illi brachiorum jactatione, tibiarum attractione, & totius corporis denique agitatione atque labore molestarentur*. Hæc ibi. Cæterum neque in antro illo vapores lethiferi altitudinem mercurii mutant in barometro (*l*): sed non hoc tantum; barometrum quoque nullam ostendit mutationem in caverna Pyrmontana (*m*), cujus, & antri Neapolitani phænomena sunt inter se persimilia. Quæ autem sine dissectione, aut per hanc observata sint in eorum corporibus, quos aut carbonum, aut putei cujusdam halitus extinxerant, *Commercium* docebit *Litterarium* (*n*), magisque Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis Historia (*o*).

40. Sed etsi neque hominum submersorum cadavera incidere Valsalvæ, aut mihi datum est; tamen cum olim variorum generum animalia, quæ submergenda curaveram, non semel dissecuerim, quæ adnota- ta ha-

(*s*) De duodec. Cæsarib. l. 5. c. 27. (*t*) Sect. hac 2. Obs. 6. (*u*) Mem. de l' Acad. R. des Sc. A. 1742.
(*x*) Opusc. Pathol. Obs. 7. (*y*) (*z*) locis supra indic. ad n. 24. & ad n. 9. Vid. §. 5. (*a*) Exercit. cit. supra ad n. 35.
(*b*) Progymn. 7. (*c*) Ibid. (*d*) n. 29. (*e*) n. 9. (*f*) De Subit. Mort. Obs. 4. in fin. ad n. 8. (*g*) Epist. 8. n. 4.
(*h*) Saggio delle Transaz. Tom. 5. n. 2. (*i*) Delle Mofete Lez. 1. (*k*) Sect. hac 2. in Schol. ad Obs. 15.
(*l*) Vid. Mead de Venen. Tent. 6. (*m*) Commerc. Litter. A. 1737. Hebd. 8. (*n*) Ibid. A. 1736. Hebd. 14. n. 2.
(*o*) A. 1710. Obs. de Phys. n. 5. & A. 1701. n. 4.

ta habeam, non reticebo. Nam Galeni (*p*) exemplum secutus, qui *accipere* ad dissectionem simiam *in aqua suffocatam consueverat*, non verebar, ne propterea nimis turgerent, citiusve putrescerent: hæc enim qui verentur, ea, opinor, cadavera intelligunt, quæ diutius in aqua fuerint, ut cessantibus nonnullis causis quæ internum aerem servabant compressum, hic jam se se explicet atque expandat, ut credere cum Cel. Senacio (*q*) malumus, quam ab aqua per cutis poros subeunte illam voluminis amplificationem repetere, ob quam submersorum corpora e fundo enatent, in summoque consistant. Neque cadavera, nisi recentia, optabat, ut puto, Jacobus Sylvius (*r*), qui hominum aquis mersorum corpora cæteris anteferebat, quod in his omnia sunt integra, *si aquæ magnam vim ex ventriculo manibus compresso per œsophagum effuderis*: quanquam hæc ipsa exceptio Sylvii, adversantibus multorum observationibus, sæpe tibi minus videbitur necessaria. Nam Platerus, sicuti in Sepulchreto (*ſ*) habes, aliquoties expertus, paululum dumtaxat aquæ in eorum ventriculo deprehendit: ut ab aqua, aeris loco in arteriam Asperam illapsa, mortuos potius existimaret. Sed Wepferus (*t*) in submerso castore ne in pulmonibus quidem invenit, & Waldschmidius (*u*) tandem *in submersis ne guttulam quidem aquæ in ventriculo, aut in thorace reperire unquam licuisse*, confirmavit, astipulantibus deinceps cum Beckero (*x*) sive in homine, sive in bestiis, pluribus aliis Observatoribus, donec Littrius (*y*) paucam quidem in hominum pulmonibus, sed multam in ventriculo aquam reperisse se, scripsit.

41. Mihi vero in iis quas dicam, bestiolis hæc contigit observare. Porcelli duo Indici, mas, & fœmina; quorum ille qui & crassior erat, multo diutius in aqua vixit; nihil hujus in ventriculo, nihil in gula, nihil in trunco arteriæ Asperæ habuerunt: spumosus dumtaxat humor manu e pulmonibus exprimebatur. Cum dubitaret aliquis eorum qui aderant, ne forte dum porcelli ex aqua auferrentur, ea quam gula, aut larynge præsertim hausissent, defluxisset inobservata; tertium pariter suffocari jussi, capite autem arreptum sic afferri, nihil ut posset effluere; res tamen ut in duobus primis se habuit, nec quidquam e compressis pulmonibus prodiit, nisi alba aquea spuma, nec sane multa. Epiglottidem quæ his est animantibus perbrevis, non inveni depressam; itaque aditus in laryngem patebat. Erinacei quoque illam brevem, & hanc patentem habuere. In quorum tribus eadem quæ in porcellis quæsivi. Primus, eadem cautione ex aqua eductus, spumosi aquei humoris portionem exiguam in ventriculo, nihil autem ferme in pulmonibus, qui erant flaccidi, ostendit. Cum hic, mortuus antea visus, sub cultro vivum se prodidisset; duos reliquos, marem, & fœminam, volui sub aqua detineri diutius; magna enim vi, non secus ac prior, fœmina præsertim, quamvis minor, emergere conabantur. Dum autem sub aqua essent, omnes, sed maxime fœmina, aereas ex ore bullas animadverti subinde emittere, quæ ad summum aquæ contendebant. In mortuorum ventriculis aquæ nihil: ex albicantibus pulmonibus spuma elici exprimendo potuit. Erant hi erinacei, ut prior quoque, ex eorum genere, qui naso canibus sunt similiores: quo minus miratus sum, pilos, qui collum, mentum, pectus, & huic subjectam abdominis partem, axillasque, & inguina obtinebant, pulicibus, non secus atque in cane quopiam, refertos; incidebam autem hos duos sub Maji finem. Sed in primo, quem extremo Octobri dissecueram, nonnihil miratus eram, quod intra unum bronchiorum vermem deprehendissem vivum, oblongum, tenuem, album, cum ibi, aut in reliquis pulmonibus, Aspera arteria, thorace, œsophago, ventriculo, intestinis, quæ omnia aperui, & diligenter sum perscrutatus, nec morbidi quidquam, nec vermem alium ullum potuissem reperire, ipseque esset erinaceus valens ac vividus ut qui maxime. Quæ etsi ad hoc propositum minus attinent; tamen quando in hæc simul tunc incidi, hic nolui præterire; ut conferre hunc cum vermibus possis quos e pulmonibus extussitos Majores (*z*) tradiderunt, sive ibi genitos, sive aliunde potius censeas advenisse. In Talpa, quam ut in aqua suffocarent, laboraverant diu, & quam tamen semivivam dissecui, ventriculus paucam aquam habuit; e pulmonibus autem, alioquin turgidis, non aqua, sed spumosus humor expressus est. Muris domestici nec ventriculus, nec pulmones quidquam habuerunt aquæ, in qua perierat. Neque in Glire nostrate, eadem morte perempto, aliter inveni; nam etsi ventriculus subflaccidus humorem continebat; is certe non erat aqua. Hujus quoque laryngem non occlusam inveni, epiglottidem autem humilem adeo ut vix appareret. Quanquam autem non in submersis singulis, quæ dissecui, animalibus minime depressam epiglottidem, minimeque occlusam laryngem memorem; nullum tamen omnium fuisse, scito, in quo hæc quæsiverim, quod ad eundem modum non habuerit.

42. Cum vero alias aliis de causis unum catulum, & feles duas, nocte proxima editas, incisurus, meminissem, illum diutius in aqua vixisse, has vero, postquam diu conati essent sub aqua suffocare, & suffocasse demum crederent, allatas, per mensam anatomicam reptare cœpisse; pluribus in felibus recens natis periclitari volui, visurus quamdiu in aqua viverent, sed præsertim, cum denique mortuæ essent, quid aquæ in ventriculo, & pulmonibus haberent. Igitur duas, ante duodecim horas editas, cum vivere in aqua natantes octavam jam circiter horæ partem, viderem; pertæsum est moræ, jussique mergi, & sic mersas retineri. Quod cum aliquandiu factum esset, mox vidi sine ullo motu in summa aqua manentes, ut omnino crederentur extinctæ. Sed cum altera ibi relicta, alteram dissecarem, totius corporis, & cordis præsertim, motus animadverti. Cæterum neque in hujus, neque in alterius, paulo post mortuæ, ventriculo quidquam, nisi lac semiconcretum inveni, ut caseum secundarium referret. Sed utriusque pulmones cum aspicerem totos confertissimis bullulis plenos, per membranam extimam translucentibus, ratus, per laryngem, quam epiglottide non occlusam invoneram, aquam subjisse, dissectione rem confirmavi; plurimus enim, exprimendo, per sectiones humor exivit spumosus, quo pulmones distenti erant. Totidem feles, ante horas ferme quadraginta natas, nec manu submersas, sed tandiu in aqua relictas donec, quod non adeo longo tempore factum est, prorsus mortuæ viderentur, secare aggressus, etsi alteram dumtaxat, quæ aliquanto diutius in aqua fuerat, reapse mortuam inveni; in utraque tamen illas per totos pulmones bullulas vidi; sed aere hos magis, quam humore plenos deprehendi. Ventriculus autem illius quæ semiviva dissecta fuerat, cum aquam contineret paucam; alterius erat aqua maxime distentus, quam priusquam necari jussissem, certe non potaverat: utraque autem arrepto capite ad me dissecanda allata est; ne forte ex primæ ventriculo refluxisse aliquid, tu quoque, ut plurimi solent, suspiceris. Eadem quoque cautione arreptas feles alias duas perpaucorum dierum, quæ ad eundem occisæ fuerant modum, cum dissecarem, aqueum in ventriculo utriusque humorem vidi non ita paucum, multam autem albam aqueam spumam de pulmonibus expressi. Denique feles quatuor, editas nocte proxima, etsi ut capienda quædam postulabant experimenta, lassari potius in aqua vehementer, quam suffocari, jussissem; velim tamen, scias, omnium ventriculum ad ingentem proportione magnitudinem tumidum fuisse pauco quidem lacte semiconcreto, plurima autem aqua.

43. Ex cunctis propositis observationibus, inter se comparatis, id primum liquet, non multum denique opis ab aperto non modo Foramine Ovali, sed & Tubulo Arterioso expectandum esse ad suffocationem effu-

(*p*) De Anat. Admin. l. 1. c. 3. (*q*) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1725. (*r*) Isag. Anat. l. 3. c. 23.
(*ſ*) Sect. hac 2. Obs. 44. (*t*) Eph. N. C. Dec. 1. A. 2. Obs. 251. (*u*) Earund. Dec. 2. A. 6. Obs. 153.
(*x*) Tract. de Submers. morte sine pota aqua. (*y*) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1719.
(*z*) Vid. apud Schenck. Obs. Med. l. 2. ubi de Pulmonib.

effugiendam: tum deinde felibus recens quidem natis non paucam in pulmones aquam, sæpe etiam multam in ventriculum descendisse; cum adultis pluribus animalibus neutrum fere acciderit. Et vero Littrius (*a*) cum plures tum canes, tum feles mergendo necaret, in eorum ventriculo nonnunquam nihil omnino, semper autem multo minus aquæ deprehendit, quam in ventriculo hominum submersorum; aquam enim in his multam, quod supra (*b*) etiam diximus, solitus erat invenire; ut non videatur fuisse a viro Doctissimo inter eos referendus, qui contrarium docuere; imo Beckeri Observationes qui nihil aquæ in ventriculo, nihil in pulmonibus offenderat, inter rariores ponebat casus: qua in re tamen vereor ut possimus Littrio assentiri. Namque si ad Beckerum eos adjungamus, quos laudavit Charisius (*c*), & quos supra (*d*) ipsi laudavimus, Platerum, & Wepferum, & quos Charisius addere potuisset, Kulmum (*e*), & Leprottum (*f*); ex his nimirum, atque aliis tot habemus observationes, ut raræ adeo dici non possint, præsertim postquam Regia ipsa Scientiarum Academia Parisiensis in Monito illo commendatissimo, quod ad opem ferendam iis qui sub aqua mortui creduntur, vulgandum curavit A. 1740. diserte agnovit, per submersorum dissectiones a peritis Anatomicis institutas compertum fuisse, aquam plerumque non nisi paucam illorum ventriculo contineri. Huc porro aliorum; ne de meis iterum quidquam dicam; observationes accensebis. Quas inter minime omittendæ sunt habitæ a Medicis Clarissimis (*g*), ut a Beckero tradita examinarent. Quemadmodum autem ille proposuerat, *rem sic se habere deprehenderunt, nullamque in stomacho catulorum submersorum invenerunt aquam*, & quamvis hanc *aliquando, sub certis quibusdam circumstantiis* posse, non negant, *intra pulmonum canales & vesiculas ingredi*; tamen *communiter sine pota aqua mori solere submersos*, affirmant. Nec Viri Experientissimi Halleri (*h*) sunt hæc verba prætermittenda: *Non inutile erit monuisse, in vivis catellis* (quos ipse demerserat) *& pulmonem, & ventriculum ab omni aqua puros fuisse, etiam quando sub aqua hiaverant, & linguam exseruerant. Adeo vere Beckerus.* Sed quemadmodum hæc protuli, ut intelligeres, non videri hujusmodi observata inter rariores casus posse referri; sic vicissim non modo nolim obliviscaris earum observationum quæ his adversantur, verum alias insuper præter illas quas memoravimus, exstare, scias, tum a Charisio (*i*) diligenter indicatas, tum quas addere iis poteris, a Genselio (*k*), qui tamen excipit pulmones, & ab Olao Borrichio (*l*) propositas. Quod enim hic olim scripserat, puellum inter natandum a marinis undis abreptum, mersumque profundo, ut ægre inventus sit, mox inter frequentes rotantium manus subitæ morti fuisse ereptum, huc ideo spectare, animadvertes, quod inter rotationes illas oborto vomitu *salsam aquam copiose rejecit*. Quin idem quem paulo ante laudabam, Hallerus in fœmina A. 1747. (*m*), & in altera A. 1748. (*n*), cum utraque diutius sub aquis fuissent, dissectis, compresso ventriculo, & pulmone, in illum descendisse aquam in utraque, deprehendit, in altera ex hoc regurgitare aquam vidit. Et quamvis ubi ex proposito hoc argumentum tractat (*o*), priorem illam non memoret, ut errore typographi in anno designando ex una duæ videri possint esse factæ; tamen nova in submersis quatuor canibus, & una fele sua addit experimenta, per quæ, si felem excipias, in omnium ventriculo aquam reperit, in pulmonibus autem omnium, ne fele quidem excepta, multam aqueam spumam. Tum alia adjicit, quæ infra attingemus, confirmata sæpius non secus ac priora, a Cl. ejus auditore Evers (*p*). Quorum ego de his rebus Scripta pervellem multo antea exstare potuisse quam hanc recenserem Epistolam. Experimenta enim lego ea industria, & solertia capta, ut percipi liceret, an sub aquis inspirarent, & deglutirent animalia, nec dubitari, an eas revera, quippe certo colore infectas, in ventriculum, pulmonesque demisissent. Utroque autem demisisse, per dissectionem compertum est. Num omnia? inquies. Ad unum omnia. Quod in tanto præsertim experimentorum numero miraturum te, scio, tot aliorum tam varias, & discrepantes observationes non minus quam recentissimas istas, pro veris habentem, nec facile, ut opinor, existimantem, posse vim discrepantium illarum satis declinari ponendo, sic contigisse, quia frigidissima tunc aqua deglutitionem, inspirationemque prohibuisset. Neque enim ferebant experimenta, quorum occasione Hallerus in demersis catellis nihil usquam invenit aquæ, ut hæc esset frigidissima: nec ipse unquam ad id, nisi egelida usus sum: nec Leprotti adolescentulus; ut alios omittam in Italia, Galliaque eodem genere mortis ereptos; eo anni tempore submersus est quo perfrigidæ apud nos sint aquæ; in ventriculo tamen vix quidquam humoris habuit, in pulmonibus autem *ne guttam quidem*, in quos certe, si non per os, at per nares potuisset descendere.

44. Sed tamen unde hæc discrimina repetenda sunt quæ inter alias aliorum, imo inter nostras ipsas intercedunt observationes? Num quibus nihil aquæ in pulmonibus, & ventriculo est, ii laryngis, & gulæ aditum occluserunt? quibus autem aliquid, aut multum est, hi vero aditum non occluserunt? Fuisse enim video qui ex vario hominum, dum submergerentur, consilio rem ad hunc modum explicarunt, ut qui ob copiam deglutitæ aquæ submersos mori audiverint, arctissime illi ingressum claudant; at qui ob prohibitam respirationem, aperiant. Sed in bestiis cum varia hæc consilia esse non possint; rem tamen in aliis earum quoque aliter invenimus. Deinde fac alios homines aliud velle; qui volunt, quomodo laryngem occludent? Num glottidem constringendo? Sed quomodo constrictam servabunt, cum, cessante respiratione, spirituum influxus cesset in musculos constringentes? Idemque ajo, si epiglottidem deprimere eos homines, dicas, ut laryngem prorsus operiat; quanquam musculos qui valenter præstare id possint, ego quidem necdum satis agnosco. Reliquum est, ut convulsionem comminiscaris, cujus vi illi, & qui gulæ aditum præcludunt, musculi vel post mortem contracti maneant, non secus ac qui inferiorem maxillam ad superiorem adducunt, reapse erant in submerso illo adolescentulo, quem cum Leprotto (*q*) dissecuit Plancus: os enim, ut Vir hic Clariss. quadragesimo circiter post die, idest Nonis Maji A. 1722. ad me scripsit, os, inquam, mortuus servabat arctissime clausum. Verum ego nec laryngem clausam, nec epiglottidem depressam inveni (*r*) in iis animantibus, in quorum pulmones aqua ne post mortem quidem illapsa erat: neque aliter ullo in submerso invenit Littrius (*s*) is qui alioquin epiglottidem vel in illis qui post mortem in aquam projicerentur, non modo in submersis de quibus loquimur, depressam existimaret, neque credibilem, neque cohærentem cum iis quas posuerat, rem comminiscens; qui enim ad epiglottidem deprimendam retrorsum attollere se lingua posset in mortuis, aut in eo positu servari, quam in viventibus tandem laxari, & antrorsum relabi, posuerat? Huc illud accedit, linguam in porcellis Indicis, quorum in pulmonibus aquam non invenisse me, dixi (*t*), oblongam quidem esse; verum, si primam excipias partem, affigi adeo basi oris, ut attollere se nequeat, & epiglottidem, cæteroquin ita brevem, vix ut totum protegere possit laryngis hiatum, deprimere. Quid? quod inter *communiter visa & annotata* in cadaveribus submersorum a Charisio (*u*) ponitur *lingua exserta*: linguam autem exsertam epiglottis ob connectentia ligamenta *sequitur necessario*, ut in re no-

(*a*) Hist. cit. supra, ad n. 40. A. 1719. (*b*) eod. n. (*c*) Specim. de Morte Submers. § 10. ad *e* prim. & *c* secund.
(*d*) n. 40. (*e*) Obs. adject. Descript. Fœt. monstr. §. 2. 3. (*f*) in Epist. post Comment. De Bonon. Acad. Tom. 1.
(*g*) Vid. Commerc. Litter. A. 1737. Hebd. 37. n. 1. ad 2. (*h*) De Respir. Experim. P. 2. ad n 39. not. *i*.
(*i*) cit. §. 10. ad *f* prim. (*k*) Eph. N. C. Cent. 6. Obs. 85. (*l*) In Bartholin. Act. Med. Hafn. A. 1671. & 1672. Obs. 95.
(*m*) not. *i* cit. (*n*) Opusc. Pathol. Obs. 62. (*o*) Ibid. (*p*) Diss. sist. Experim. circa Submersos.
(*q*) Epist. cit. supra ad n. 43. (*r*) n. 41. (*s*) Hist. cit. ad n. 43. (*t*) n. 41. (*u*) §. 8. Specim. cit. supra, ad n. 43.

re nota æque apertis utar Palfinii (*x*) verbis. Atque horum pleraque a me dicta putes, non tam ob Littrii, quam ob Dethardingii (*y*), & Affeclarum sententiam. Hi enim ab adstricta ad orificium laryngis epiglottide & respirationem intercipi, & aquam excludi; quasi vero hæc in omnibus excluderetur; non dubitant: neque tamen eorum quispiam est qui in submersorum dissectione epiglottidem depressam a se, aut ab aliis repertam dicat: contra autem non secus atque ego, apertam glottidem, elatam epiglottidem Evers quoque (*z*) in tot suis experimentis semper conspexit, ut etiam in puero (*a*) cujus pulmones aqua subierat, uti & ventriculum. Illa tamen quam dixi, re posita, Dethardingius præcipua statuit submersorum auxilia esse illa per quæ epiglottis attollatur, aut, si id non possit, viam aliam aeri pro ea quam cartilago hæc interchudit, aperiamus. Itaque hanc immisso tum statim in fauces digito, aut penna potius, peniculove ex setis irritandam, tum excitandam etiam posteaquam sub larynge arteria Aspera pertusa fuerit, subinde ad hujus vulnus digito apposito, aut tussi imperata, ut alterutro modo impulsa ab aere, epiglottis attollatur. Quorum; si id quod posuit, revera esset; pleraque certe & ego probarem; nisi ex iis quæ paulo ante dicta sunt, multo promptius, idemque validius ad eam relevandam cartilaginem auxilium pateret, nempe linguam protinus digitis apprehensam antrorsum protrahere. Verum etsi epiglottis depressa non est; esse tamen potest, irritis præsidiis cæteris, quæ plura laudato (*b*) Monito commemorantur, propositæ a Dethardingio bronchotomiæ locus vel ob eam quæ eodem Monito indicata est, causam, calidi aeris per fistulam aliquam propius in pulmones immittendi, aut si cum Recentissimis sentire mavis, ut aqua, in pulmones illapsa, alteram quoque habeat viam per quam citius egrediatur: quanquam & hoc, & cæteris, non usitatis modo, sed exquisitioribus etiam quæ a quovis adhuc proposita sunt, auxiliis se frustra usos adeo fatentur ad canes plures, sub aqua octo haud amplius *minuta* demersos, in vitam revocandos, ut spem nobis fere omnem adimant submersis hominibus succurrendi. Si quemadmodum partite, nervose, docte, ingeniose argumentum tractarunt suum, ita spatium habuissent, quod certe non breve esse oportebat, perpendendi singula eorum submersorum, qui in vitam, ut loquuntur, revocati fuerunt, exempla; plura fortasse quam videntur credere, invenissent quæ opitulandi spem faciant etiam per remedia interdum non exquisita, etiam ubi submersio non contingat in aqua gelida, aut glacie permista, unde impedita possit dici aquarum tum deglutitio, tum inspiratio. Leges, exempli causa, in Cl. Langhansii Epistola (*c*) Gottingæ edita A. 1748; hominem *per dimidium circiter diem* submersum, ut nullum prorsus esset vitæ superstes signum, *brevi pristinam recuperasse vitam*, *solo spiritu salis armoniaci naribus ejus admoto*. Leges quoque in Actorum Cæsareæ N. C. Academiæ Volumine VII. (*d*) ex cauti Medici Vratislaviensis Kundmanni observatione, duos, quorum caput, alterius ferme quadrantem, alterius ferme dimidium horæ sub aqua fluminis demersum fuerat, per auxilia non ita exquisita brevi tempore fuisse excitatos. Et, ne plura congeram, fac relegas quam facili ope sit morti ereptus puellus ille, quem supra (*e*) ex Borrichio memoravimus. Num omnes, dicemus, in aqua gelida fuisse, ideoque illam non ingessisse? Puellum hunc certe non dicemus, qui, tametsi in regione frigida viveret, nisi anni tempus fuisset ejusmodi, ut aqua jam egelida esset, cum sociis *natatui* non *indulsisset*, nec eam, demersus, *copiose* in ventriculum; id quod de gelida negant; demittere potuisset. Reliqui tres quo anni tempore in aqua fuerint, adnotatum non video, nisi quod de uno Kundmannus scribit, fuisse *vigilia paschali*: de altero autem mox assidua tussi oborta, *sæpe sanguinem grumosum ex pulmonibus ejecisse*; quod pro indicio aquæ habere posses quæ inspirata vim attulisset tenuissimis eorum vasculis. Vides, me neque illa minus credibilia, neque multa, minusque nota; sed pauca, obviaque omnibus, memorare exempla, nulla autem ex calidioribus, aut magis temperatis regionibus petita, in quibus ut multo frequentior est, præsertim æstate, natandi consuetudo, sic plurima, si quæsiveris, te non dubito esse inventurum. Hinc enim videtur Romanus Medicus Zacchia (*f*) eo facilius adductus, ut de submersi, & post horam e flumine exempti juvenis restitutione fidenter scriberet, *certum esse debere*, *non modo hoc miraculosum non esse*, *sed neque inter ea eventa connumerandum quæ multam admirationem audientibus excitare consueverunt*. Sed ab his quæ in re gravissima veri dumtaxat inquirendi, non contradicendi, studium expressit, ad superiora redeundo, cur ergo tandem, inquies, si in submersis omnibus per apertam, & minime protectam glottidem patet aditus in pulmones, hos non pariter in omnibus egelida saltem aqua subit? Docebit id Cel. Senacius (*g*), ad quem te, ad alia properans, libenter rejicio. Docebit simul, id quod consequitur, notam, ab Littrio quoque (*h*) laudatam, ad eos qui vivi ab iis qui mortui in aquam projecti sint, ex illapsa intro, aut non illapsa aqua internoscendos, facilem alioquin, & in quæstionibus medico-legalibus haud inutilem, non omni ex parte pro perpetua esse accipiendam.

45. Verum hic scio, me abs te interpellatum iri, vel properantem, de signo illo altero, simul ad easdem quæstiones, simul ad suffocationem, qua de agimus, attinente, quod ex pulmonibus infantis petitur in aquam conjectis, ut ex illis vel ad fundum labentibus, vel in summo natantibus hic mortuus, an vivens editus fuerit, dignoscatur. Quid quæris? Cum iis facio qui signo hoc, sed caute, & prudenter, utuntur. Novi enim, quot exceptiones sint adnotatæ intra non longissimam annorum seriem. Nam etsi Galenus (*i*) pulmonum substantiam non modo rubram ac densam, sed & *gravem* in fœtibus contra atque in respirantibus, esse indicavit, idemque alii postea; & in his Spigelius noster (*k*) iteraverint; haud scio tamen, an cuipiam propterea in mentem venerit, ut ex hac re experimentum illud non nisi paucis ante meam ætatem lustris excogitaret. Certe ne apud Zacchiam quidem, nedum apud Fidelem, & Paræum, ullam ejus mentionem invenire datum est, iis in locis in quibus magis convenisset. Objectum igitur video, infantis qui vivens prodierit, pulmones tamen in aqua posse subsidere, si vel distenti satis ob virium debilitatem non fuerint, vel graviores aut a morbo sint, aut ab ipsa etiam suffocatione: & posse contra, ejus qui mortuus exierit, pulmones innatare, si distenti sint ab aere, quem aut evolverit putredo, aut ipse, antequam exiret, inspiraverit, aut aliquis postea, ut respirationem excitaret, per os immiserit. Hæc autem, & siqua alia præterea subsint deceptionum pericula tum prænovisse, tum ad eum fere modum cavere oportet, qui protinus indicabitur.

46. Et primum de eo minime dubitandum est, quod se vidisse, Gravissimus Vir testatur Laurentius Heisterus (*l*) (nam quasdam alias, cæteroquin non absimiles, observationes, quod ad ejulatum spectat, desperantium mulierculárum testimonio non spontaneo niti, video) post vitam horarum novem, debilem quidem, & debili cum vagitu actam, pulmones, alioquin sanos, non aliter se habuisse quam in iis qui nunquam respirarunt, & sicuti in iisdem solent, in aqua subsedisse: quod non ita mirum videri debet, si cum laudato Auctore (*m*) animadverteris; aerem in cujusque fœtus pulmones, paucissimum, & leni ac debili omnino conatu a nobis immissum, imparem esse, ut experimento sæpe comperit, tot vesiculis expandendis, quot omnino debeat, ut pulmones in aqua natent. Quæ cum ita sint; priusquam ex horum subsidentia arguamus, mortuum infantem editum esse, indicia magnæ ejus imbecillitatis quæ-

(*x*) Anat. du corps hum. tr. 3. ch. 8. (*y*) Sched. de subven. submersis per laryngotom. (*z*) Differt. cit. supra, ad n. 43.
(*a*) §. 7. (*b*) n. 43. (*c*) De Causa a pastu somnolentiæ. (*d*) Obs. 124. (*e*) n. 43.
(*f*) Quæst. Med. Legal. Tom. 3. Consil. 79. n. 11. (*g*) Hist. cit. supra, ad n. 40. (*h*) Hist. hoc n. cit.
(*i*) De Usu Part. l. 15. c. 6. (*k*) De form. Fœtu c. 18. (*l*) Differt. de fall. pulm. infant. exper. n. 10. & seqq.
(*m*) Ibid. n. 16.

quæremus ex matris prægreffis, aut præfentibus etiamtum morbis, ex partus difficultate, ex cadaveris ipfius infantis conftitutione, aliifque ejufdemmodi: quorum fi nulla fint, neque aliud obftet; quin mortuus emiffus fuerit, non dubitabimus. Sed contra evidens erit, non poffe nos fidere figno propofito, fiquando pulmones non illa naturali, & fœtus propria, fed morbofa gravitate præditos animadvertemus; vel quod fcirrhofi, vel quod inflammati, vel quod infarctu quocunque alio ufque adeo affecti fint, ut vel fi adulti hominis effent, non poffent tamen in fumma aqua confiftere, quod plerique, & nos quoque interdum experti fumus. Nam & in fœtibus infarctus ejufmodi aliquos effe poffe, cum ratio indicat; tum obfervatio confirmat, ut apud Zellerum (*n*) illa in vitulo habita, qui vixerat ad dimidium horæ. Quod fi ipfa denique fuffocatio poffit nonnunquam infantis pulmones tanta fanguinis copia obruere, quanta obrutos in ftrangulatis adultis memoravimus (*o*) ex aliorum, & Harveii in primis obfervatione; non fe tamen ipfa fub propofito figno occultare poterit fuffocatio. Namque ut hujus externa omnia deeffent indicia; at certe alia ac foleat effe in fœtu, pulmonum conftitutio, & amplificatum præfertim volumen admonerent, ne tametfi forte in fumma aqua non inhatarent, huic figno temere crederemus. Præterea in iis qui aerem duxerint, difficile eft, ne aliquæ pulmonum particulæ tantum ex illo retineant, ut defcendentibus cæteris, ipfæ non innatent: quæ particulæ tum aliter, tum difciffo in partes pulmone, & fingulis in aquam conjectis, diligenter funt a nobis in hoc, & in fuperioribus duobus cafibus inquirendæ, ne facile a fubfidente pulmone in errorem trahamur.

47. Ne vero ejufdem vifceris natatus viciffim imponat; illud primum cavendum eft, ne tametfi Docti Viri non defuerint qui fœtuum pulmones confpexerint etiam poft fummam putredinem ad fundum ruentes; vera tamen eos fcripfiffe, negemus, qui contrarium vidiffe fe, affirmant: quos inter Clariffimus eft Profeffor Weiffius. Cujus fi legas Obfervationem (*p*); ultro fatearis, qui numquam haurire aerem potuerit fœtus, ejus putefcentis pulmones non aliam ob caufam ad tactum fuiffe *fpongiofos*, & in aquam injectos *fupernataffe*, nifi quod *putredine*, aerem evolvente, *jam infecti* erant. Eodemque fpectaffe crediderim, Frid. Ruyfchium (*q*), cum fcripfit, *nunquam liquori fupernataturum pulmonem bene conftitutum, fi fœtus in utero materno moriatur*, ubi de illis queftus eft, qui fibi olim ea in re adverfabantur, quæ controverfia haud fcio an ea fuerit, cujus alicubi (*r*) mentionem injicit Boerhaavius. Cum ergo pulmonem haud *bene conftitutum*; fed putredine infectum deprehenderimus; etiamfi in aqua natet; non propterea fœtum effe vivum editum, pronunciabimus. Multoque etiam minus, quandocunque probabilis fufpicio erit, inter ipfos difficilioris partus conatus, ruptis jam membranis potuiffe aerem ducere priufquam in ea mora poftea mortuus, ederetur, quemadmodum Palfinius quoque (*f*) inter cæteros admonuit: quanquam fieri vix poteft, ut in hoc, & proximo fuperiore cafu mulierculæ aftutia fallamur, cum adjutrices manus uterque requirat, neque fatis occuli, aut fingi quæ aut præcedunt, aut comitantur, aut fubfequuntur, facile poffint. Sed contra nullius negotii effet, illud ultimum mulierem comminifci, fe mortuo edito infanti, cum femivivum exiftimaret, aerem, in os valentius fufflando, quo ad refpirandum excitaretur, immififfe: eo igitur aere pulmones, in aqua natantes, diftentos effe. Quin etiam ut in omne fcelus prona quorundam hominum funt ingenia, poffet inimico in mulierem animo quifpiam, aut quæpiam, in cujus manus infans, mortuus editus, perveniffet, clam omnibus id feciffe, ut immerentem calumniaretur, quafi fpirantem occidiffet. Verum fi nulla fint interna, aut externa vis, adhuc viventi illatæ, indicia; alia enim funt ac mortuo, & præfertim non ftatim a morte, illatæ; hinc calumniam licet convincere; matri autem quæ aerem immififfe fe, dicat, eo magis tunc credere, cum adverfatur nulla ex rebus cæteris circumftantibus, neque pulmonum diftentio major eft quam quæ ea quidem ratione effici in recens, aut minus recens mortuo fœtu, experimentis fedulo in eam rem habitis, poffit: quanquam hæc magis ne Medicis, ac Judicibus fint prorfus incognita, attingenda a nobis cenfeo, quam ut in vulgus emanent, non aliter ferme ac quæ de venenis neceffario fcribuntur.

48. Habes qua ratione caute, & prudenter utaris propofito experimento. Quod fi nos preffius hæc videmur expofuiffe; conferre potes cum iis quæ fufius fcripfit Vir Cl. Michael Alberti (*t*), qui, ut Heifterus quoque (*u*), circumfpecte adhibendum experimentum, non abjiciendum, exiftimavit. Nec aliud intelliges fuiffe judicium Prudentium Medicorum Beherenfii (*x*), & Trewii (*y*), aliorumque, & ne Juris Confultos prorfus omififfe videamur, etiam Schoepfferi (*z*), quorum verfans Opufcula, cum alios qui argumentum hoc tractarunt, cognofces, tum præfertim quæ ad res attinent circumftantes, five ad figna cætera Infanticidii, perfpicies, & qua arte hæc quoque fint, ne decipiamur, examinanda. Sive enim abfint, five adfint, vim addunt, aut detrahunt experimento: quod alioquin refpondet plerumque, ut vel mihi nuper in vitula, geminis, ut capite, & collo, & corde, fic etiam pulmonibus prædita. Ex his enim contractis, denfis, ex rubro atris, & cum in juftam aquæ copiam; exigua enim poteft interdum fallere; vel fruftillatim injecti effent, illico fundum petentibus, intellexi, mortuam effe editam, quam natam ftetiffe, & horas aliquot vixiffe, fcripferant. Re igitur ab eo qui partui affuerat, diligentius, ut petii, exquifita, alteris litteris certior factus fum, revera mortuam prodiiffe. Verum de cæteris quæ in ipfius diffectione confpexi, erit alias (*a*) fcribendi locus. Nunc tandem ad alterum genus Suffocationum (*b*), quod videlicet ab internis caufis eft, tranfeuntes, eo breviores in hoc erimus, quo in primo fuimus prolixiores.

49. ANUS, cui cancer, finiftro labrorum angulo abfumpto, inde ulterius in os fub lingua ferpebat, cum thoracis affectionibus quas *catarrhales* ipfa dicebat, obnoxia effet, fuffocata mortua eft. CADAVER cum inciderem, laryngem, & viciniam integras, & purulentum tamen ichorem fub glottide, & in proxima Afpera arteria deprehendi: eundemque intra fummam partem finiftri fuperioris pulmonum lobi, & alibi in ipfis. Lobi autem inferiores vehementer inflati erant. Ubicumque pulmones fecarem, cinereo colore inveniebam, quem nigræ lineæ, & ramufculi, vafculorum videlicet in quibus ftagnabat fanguis, paffim diftinguebant. Cor quoque nigro fanguine plenum, non omnino illo quidem concreto, nec tamen fine polypofis concretionibus, quarum una, forma, atque albedine lumbrico fimilis, in pulmonare vas pertinebat. Valde etiam erant fanguine diftentæ Coronariæ venæ, & Jugulares omnes, harumque per collum rami. Magnæ autem arteriæ valvulam unam offefcentem inveni: idemque crebris in locis vitium confpexi in facie ejufdem arteriæ interiore ad Iliacas ufque.

50. Mulier hæc redigit in memoriam virum, cujus cadaver circa idem tempus ibidem, hoc eft in Bononienfi Incurabilium Nofocomio diffecuimus. Nam & ipfi ulcus, fed in penitioribus erat oris partibus, fimiliterque larynge, & proxima arteria illæfis, eadem quæ in muliere, peffime affecta erat pulmonis fedes: & ipfe quoque fuffocati inftar deceflerat. Sed ex ejus hiftoria quidquid reftat, ad Deglutitionis læfæ tractationem fervamus; nam cætera quæ modo attigimus, & qua ratione ejus pulmones non fecus atque hujus mulie-

(*n*) Difput. quod pulm. infant. in aq. &c. Vid. Hift. (*o*) n. 9. (*p*) in Medit. Behling. fup. caf. rupti in partu uteri.
(*q*) Thef. Anat. V. n. 40. (*r*) Prælect. ad Inftit. §. 691. (*f*) tr. 3. fupra ad n. 44. cit. c. 9.
(*t*) Differt. de pulm. fubfid. experim. prud. applic. (*u*) Differt. fupra, ad n. 46. cit. n. 22. (*x*) Act. N. C. Tom. 2. Obf. 28.
(*y*) Eorund. Tom. 8. in Schol. ad Append. n. 3. (*z*) Differt. Jurid. de pulm. infant. natant. &c. (*a*) Vid. Epift. 48. n. 57.
(*b*) fupra, n. 2.

mulieris, oblædi potuerint, alibi (*) indicavimus. Hi igitur pulmonum vitio ſuffocati ſunt, ut vitio laryngis, & Aſperæ arteriæ alii, de quibus præter ea quæ ex Platero (*c*), & Kerckringio (*d*) legeris, alio loco opportunius ad te ſcribemus (*e*), aut ſcripſimus (*f*). Hic vero nullam præterea Obſervationem adjiciemus, niſi quam ab Exercitatiſſimo Santorino accepimus eodem quo habuerat die. Pertinet autem ad ſuffocationem ex vitio arteriæ Magnæ.

51. VIRGO, cui jam aliquanto prius ſanguis aut minus, aut nihil per uterum reſpondebat, difficilis autem, cum ſe moveret, facta erat reſpiratio, tandem velut ex convulſionibus, ſuffocata eſt. ABDOMINE diducto, animadverſum exterius in ipſa uteri ſubſtantia eſt tuberculum, eorum ſimile quæ *natte* vocitantur. Thorace autem recluſo, Magnæ arteriæ initium repertum eſt ea parietum craſſitudine, ut vaſis capacitatem non parum minueret. In ea erat arteria ſanguis; ſed multo copioſius in pulmonibus, quos prægravabat.

52. Quæcunque demum cauſa fuerit in arterioſis parietibus ejuſmodi craſſitudinis quæ vaſis minueret capacitatem, cujus rei in aliis arteriis exemplum habes apud Littrium (*g*); manifeſtum eſt, ob anguſtius factum arteriæ initium, ſanguinem non niſi minori copia, & minori vi per hanc emitti, & promoveri potuiſſe. Itaque in hac inventus eſt; ſed longe majori copia in pulmonibus, quorum in vaſis tanto plus ejus congeri, neceſſe erat, quanto minus poterat in Aortam immitti. Ex hujus igitur anguſtia & difficilis, præſertim moto corpore, oriebatur reſpiratio, & ſuffocatio denique nata eſt. Sed de hac ſatis ſuperque. Reliquum eſt, ne ob perpauca quæ de tuſſi ſcribenda habeo, peculiarem conficiam Epiſtolam, ut huic illa addam potius, quemadmodum initio pollicitus ſum,

53. Tuſſis cauſæ, non ſecus ac læſæ Reſpirationis (*h*), aliæ quidem in pulmonibus ſunt, aliæ extra pulmones. Harum autem aliæ in thorace, aliæ extra. Et rurſus quæ extra thoracem ſunt, aliæ in Capite, aliæ in Collo, aliæ in Ventre. Cum autem a cauſis, tot, & tam varias ſedes habentibus, tuſſis oriatur; eſt alias cum febribus, ut appellant, corruptivis ſemper comparanda, tunc autem ſolum cum ſalubribus, & depurativis, quando a materia oritur quæ vi ipſius tuſſis extrudi queat. Etſi enim febris, & tuſſis, utraque per ſe malum eſt; tunc utraque tamen eſt boni cauſa: quapropter ex ipſa corporis natura, & conſtitutione, quam naturam vocamus, utraque exiſtit, & peſſimo tunc conſilio ſupprimitur, quæ, ſi non adeſſet, optanda foret. Eſt enim aliquando in pulmonibus materia peccans, nec pauca, & quæ expelli poſſit; ſed nulla eſt tuſſis propter hebetem, ac deficientem ſenſum in tunica intima bronchiorum: quo fortaſſe attinent duæ in Sepulchreto Obſervationes XXV & XXVII. Sect. I. ſecundi hujus libri. Contra autem, pulmones alias materia obſidet quæ nulla tuſſi poſſit everri, ut, exempli cauſa, Obſervatione XII. hujus III. Sectionis, aut ea quam aliis Litteris (*i*) deſcripſi, pulmonum tophaceorum. Nec ſecus tibi cogitandum eſt de tuſſis cauſis, quas ex ſuperiore via aeris, aut aliunde valeat, aut nequeat ipſa tuſſis excutere: quanquam nullas fere, ſitas extra vias aeris, poteſt, ſive in thorace ſint, ut cum in hujus hydrope (*k*) tuſſim interdum, ſed irritam, aut nihil certe ejus aquæ educentem memoravimus, ſive ſedem habeant extra thoracem. Habent enim in Capite, ut diximus, in Collo, in Ventre: quæ ſingula exemplis declarabimus.

54. Et primum tuſſis cauſam in Capite eſſe poſſe, vel ex eo omnibus manifeſtum eſt quod levem Auditorii Meatus ab auriſcalpio irritationem ſæpius tuſſis conſequitur; ſive irritatio per interiores membranas auris, Tubæque Euſtachianæ, & pharyngis demum ad laryngem uſque propagatur, ſive efficit, ut aliquid ex ea Tuba in pharyngem protinus deturbetur, hanc, & laryngem ſtimulaturum, ſive tandem certos quoſdam nervos in conſenſum trahit, ut puta membranis inſervientes quæ proxime cum intima laryngis tunica continuantur. Atque, ut dixi, ejuſmodi tuſſis excitatio nemini non cognita eſt. Anatomicis autem ea quoque nota eſt, quæ irritatis fit initiis nervorum, velut interdum in hydrocephalis. Perlegeſis in Sepulchreti ſuperiore libro (*l*) Veſalii Obſervationem ad id mali pertinentem; & ad levem capitis motum, gravem illico tuſſim excitatam reperies, cum in pulmonibus nihil vitii memoretur. Sic etiam in Obſervatione Lechelii (*m*) tuſſim leges, cum tamen præter cerebrum, nulla alia viſcera male haberent, & nominatim pulmones, ſed laudabiliter, optimeque conſtituta, & abſque omni culpa fuiſſe dicantur.

55. In Collo autem, non eſt qui neſciat, tuſſis cauſas ſæpenumero inſidere, nimirum in arteria Aſpera, præſertim vero in larynge, illaſque interdum per ipſam tuſſim, nonnunquam nullis Medicinæ præſidiis tolli poſſe, ut cum ita larynx vitiata eſt, quemadmodum poſt annuam tuſſiculam, & varii humoris exſcreatum deſcripſit Vir Cl. Fantonus (*n*). Lanciſius autem in quadam ad nos epiſtola ſcripſit, Malpighio, & ſibi de quibuſdam violentiſſimis tuſſibus olim colloquentibus, quas alii perperam inter convulſivas referebant, viſum eſſe inter eas potius collocandas, quas commovet paucus, ſed ſalſus & acer, humor, qualem illi exſcreabant ægri, ab laryngis glandulis præter naturam ſecretus: quibus quidem glandulis ipſe accenſuiſſet poſtea Arytænoidæas noſtras eo libentius quod has in quodam cadavere *aliquantum monſtroſas* inveniſſet. Noſtras autem diximus tum quia primus ipſe, Vir Eruditiſſimus, nobis tribuit (*o*), tum etiam quia non idem nobis, ac nuper Viro alteri, cæteroquin Doctiſſimo, unquam viſum eſt, ſcilicet has glandulas a Carpo, & Schelhammero fuiſſe præmonſtratas. Ne grave, obſecro, ſit tibi, ſi paulo prolixius rem examinavero; tanto enim diligentius faciendum hoc eſt, quanto plus auctoritati uterque tribuimus Illuſtris Viri. *Carpus* dixerat, inquit is, *ſuper glottidem carnem glandulaſam ſedere p. CCCXCIII. Addiderat Schelhammerus, ſubſtantiam glandulaſam arytænoidi inſidere l. c. p.* II. Tu vero utrumque inſpice: locos ipſe ultro indicabo, ne retrorſum ibi quærendo per multas paginas, labores, neve ſic in aliud forte incidas huc minus attinens Schelhammeri opuſculum. *Diſſertatio* hujus eſt intelligenda *de Voce*, in cujus I. Parte, cap. 3. de Arytænoidibus verba faciens, *fulcimentum hæ ſunt*, inquit, *ſubſtantiæ alicujus peculiaris, quæ nullibi alias in corpore reperitur, quam commode expreſſit Galenus, dum adipoſam, cartilaginoſam, & membranoſam dixit*: nonnulliſque de hac ſubſtantia interjectis, ut ſimilarem eſſe, oſtendat, medioque ſe habere modo inter illa tria quæ memoravit Galenus, ſic protinus indicata pagina II. concludit: *Hæc itaque ſubſtantia duplici arytænoidi cartilagini, ceu duplex criſta inhæret, mollis, laxa, levis, magis a ſe diſtans dum ſpiramus, ad ſe invicem accedens, ubi vocem edimus; plane occluſa, dum ſpiritum premimus. Hanc partem medio ſe habentem modo rimulam vocalem appellant, & glottidem. Lingulam Galeni interpretes verterunt.* Num ergo dicit, *ſubſtantiam glandulaſam arytænoidi inſidere?* ne poteſt quidem, cum illam dixerit eſſe ejuſmodi, ut *nullibi alias in corpore reperiatur*, idque etiam quinto capite extremo (*p*) confirmet. Iſtas igitur *criſtas*, vel *eminentias arytænoidum*; ſic enim alibi (*q*) vocat; nec uſquam ſatis explicatam glottidem Schelhammero relinquamus, undecunque illas confecerit, & quocunque hanc modo intellexerit; nam & muſculum *quem arytænoidæum proprium nominant*, ille (*r*) *ipſius gutturnii ſubſtantiam putabat*. Satis enim eſt, aperte, ut mihi quidem videtur,

(*) Epiſt. Anat. 9. n. 9. & 10. (*c*) Sect. hac 2. Sepulchr. Obſ. 4. (*d*) Ibid. Obſ. 0. (*e*) Epiſt. 28. n. 9. & 10. (*f*) Epiſt. 15. n. 13. & ſeqq. (*g*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1712. (*h*) Vid. Epiſt. 15. n. 3. (*i*) Epiſt. 15. n. 21. (*k*) Epiſt. 16. (*l*) I. Sect. 16. Obſ. 6. (*m*) Ibid. in Additam. Obſ. 4. (*n*) De Obſervat. Med. & Anat. Epiſt. 8. n. 8. (*o*) De Subit. Mort. edit. Venet. l. 1. c. 18. ad n. 3. (*p*) Part. I. (*q*) Ibid. c. 4. (*r*) Ibid. c. 3.

tur, constare, *glandulosam* ab eo non *additam* esse *substantiam*.

56. Nec vero minus perspicue, ut opinor, intelliges, cum a Carpo dictum est, *super glottidem carnem glandulosam sedere*, non aliud omnino voluisse, quam suam epiglottidi insidere glandulam, quod olim in Primis ipsis Adversariis (*f*) admonui. Verba enim Carpi quæ in *Commentariis* habentur *super Anatomia Mundini* (*t*) in posteriore facie ejus quæ indicata est, paginæ *393*. hæc quidem sunt: *ut infra videbitur, natura ordinavit certam carnem adenosam supra seu infra linguam fistulæ illi* (aeris) *adhærentem ad mollificandam epiglotim, seu laringam*. Sed *lingua* ista *fistulæ* non est Carpo quod Interpretibus Galeni *lingula*, seu glottidis rima, ut paulo ante Schelhammeri verbis commemoravimus. Verum ea lingula omnino est, quam Celsus (*u*), superiore pagina a Carpo laudatus, ita descripserat: *exigua in* Aspera *arteria sub ipsis faucibus lingula est: quæ, cum spiramus, attollitur; cum cibum potionemque assumimus, arteriam claudit*. Scilicet ipsa est cartilago epiglottis, ut ante paucos versus in ista eadem pagina *393*. Carpus ostendit, hæc scribens: *proprius tamen epiglotis vi vocabuli indicat epiglotidam quæ est lingua fistulæ supra posita cimbalari cartilagini*: quod cum passim toto reliquo eo commentario 29. confirmat, tum ibi maxime declarat, ubi (*x*) epiglottidem proprie dictam describit *figura linguæ humanæ, sive linguæ fistulæ* arte factæ, eo autem situ, ut *sua parte acutiore teneat versus meri* (id est gulam) *claudendo partem superiorem cartilaginis cimbalaris*, hoc est arytænoidis, in cujus mox descriptione cum hanc duplicem esse, ostendisset, ita (*y*) singulas laryngis cartilagines indicavit: *post* (idest præter) *istas duas* (cymbalares) *cartilagines, sunt aliæ tres, scilicet clipealis cartilago: & cartilago nomen non habens: & cartilago dicta lingua fistulæ*: qua ipse addita, loco trium quas antea ponebant cæteri, quinque esse laryngis cartilagines, concludit. Etsi vero hæc ita perspicua sunt, nihil ut possit esse evidentius; tamen hoc insuper adde. Dixerat Carpus, ut paulo ante retulimus, *infra visum iri* de ea carne glandulosa apposita ad linguam fistulæ, & de ejus utilitate. Ubinam igitur id præstitum est? Non alibi omnino, quam ubi epiglottidem proprie appellatam describens (*z*), *in ea carnem pinguem* agnovit, cujus etiam utilitates retulit in *humefacienda epigloti*, hoc est larynge, ipsaque epiglottide proprie dicta. Quem locum ut recte de epiglottidis glandula paulo inferius accepit is quoque Doctissimus Vir, qui priorem censuit ad Arytænoidæas pertinere; ita ubi animadverterit, ad eundem illum primum locum hunc alterum esse referendum; non dubito quin, pro spectata ejus ingenuitate, apud alios potius priscos Auctores, quam apud Carpum, jam dicat, Arytænoidæas glandulas, si forte earum aliquod indicium extaret, esse quærendas: neque tamen apud Galenum, aut apud Fabricium, etsi *glottidem ipsam viscosam olim dixerint* ille *de util. part. L. VII. c. 13.* hic vero *l. c. 9.* idest de Larynge Parte I. cap. 9; nimis enim hæc quidem sunt *obscura vestigia*. Quod si tu forte huc attinere potius crederes quæ Galenus ibidem scripsit capite 11. Fabricius autem 2; sic saltem, primi verba produceres diserte affirmantis, glottidis corpus *membranosum esse, adiposumque, & glandulosum*, Fabricii autem, in porcis utique idem quadantenus confirmantis. Id enim, ait, dixisse Galenum *propterea quod ad unguem descripsit glottida porcorum, quæ adiposa est, adipe tamen duriore ac densiore, ut glandulæ etiam substantiam præ se ferat*. Sed quatenus, & ubi sint Arytænoidææ glandulæ in porcis, non est hic videndi locus, neque an eas Galenus indicare voluerit: Fabricius certe *alias plerasque* glottides *adiposo & glanduloso* illo corpore quod in suilla agnoscit, *fere destitui*, affirmat, neque in ulla demum id ibi esse, indicat ubi sitæ sunt Arytænoidææ humanæ glandulæ, sed omnino anterius, & inferius, ut perlecta citati capitis ea parte qua glottidem ipse describit, non difficile intelliges. Quæ num pro me, an potius pro vero dicta sint, quod studemus ambo in historia Anatomes illustrare, ille ipse quem suo magno merito plurimi facio, Vir Eruditissimus judex esto.

57. Nunc ad Tussis causarum sedes revertamur. Harum erant reliquæ, illæ quæ in Ventre sunt. Quarum eas maxime obvias video quæ diaphragmati sunt propiores, in hepate præsertim, & ventriculo, nam in pancreate quoque, & in liene ex parte, quin etiam in renibus hic in Sepulchreto (*a*) adnotatas invenies. Sive contactu ipso irritatur septum Transversum, sive distracto, oblæsove peritonæo quod iis visceribus, & faciei septi inferiori commune esse, nosti, sive denique pulmones ipsi in consensum trahuntur affectis nervis qui tum illis, tum iis visceribus prospiciunt, tusses illæ, per se aridæ atque inanes, eorundem affectus viscerum consequuntur. Hujusmodi causarum ultima ventriculo præsertim videtur convenire, inspectis ipsis quos modo indicavimus nervis, hoc primum ex ventris visceribus maxima copia adeuntibus: quanquam esse etiam potest qui credat, e ventriculo per œsophagum irritationem aut in adhærentem truncum Asperæ arteriæ; aut in ipsam quoque laryngem, in quam intima gulæ membrana se se tandem immittit, aliquando propagari. Ut ut est; inanis tussis exemplum, ortæ, ut videtur, ob tumorem ventriculo annexum proferam: & continuo prolixiori huic Epistolæ finem imponam.

58. ANICULA septuagenaria, nutrix olim ebriosa, semper autem meri avida, a mensibus saltem duodeviginti famulatui inepta reddita erat ob hæc valetudinis incommoda, tussim in primis, eamque siccam, spirandi difficultatem, & capitis dolorem assiduum, quamvis modo auctum, modo remissum, & quæ hæc consequebantur, vigilias, & cibi fastidium, ut propterea pauca ederet. Hæc a fœminis contubernalibus accepimus, cum propter ea quæ in hujus cadavere inventa sunt, alias exquirendas res curaremus, præsertim vero an de ulla in ventre duritie, tumore, ponderis sensu quereretur: quod ab illis negatum est. Novissime autem, cum paucis diebus quasi peripneumonia laborasset, decesserat. CADAVER macilentum erat; eoque notabilior fuit pinguedinis globus, pugni magnitudine, qui sub cute inventus est ad cartilaginem ensiformem (*b*). Ventre adaperto, nihil observatione dignius occurrit, quam tuber subrotundum, pondo, minimum, libræ, quod posteriori ventriculi faciei annexum erat ad hujus quasi medium. Erat illud exterius minoribus assurgentibus hemisphæricis albis tuberibus inæquale, intus autem albo, & subfusco, & sanguineo quoque ob vasa, colore variegatum: & durum cum esset ubique adeo, ut pro scirrho habere non dubitares; intus alicubi duritie ossea præditum erat. Dissecti bifariam sectiones, digitos transversos tres secundum unam diametrum, quatuor secundum alteram æquabant. Nullam cum ventriculi cavo habuit communicationem: isque apertus, inventus est rugosus, & omnino qualis in sanis solet, ea etiam parte qua tuberi respondebat, ad spatium videlicet duorum circiter digitorum. Quin etiam tunicæ quæ intimam ad illud spatium operiebant, sanæ erant, nec tuberi annexæ: quod per extimam dumtaxat ventriculo alligabatur. Hæc per tuberis faciem videbatur produci, & sanguifera vasa perferre, quorum unum, venosum visum, a tubere profectum per inferiorem ventriculi superficiem repebat, crassitudine ferme calami scriptorii. Omnino facile erat conjicere, minimam quampiam ex Conglobatis glandulam, extimæ tunicæ, subjectæve cellulosæ inhærentem, aut hujus aliquot, si mavis, cellulas congesta sensim materia eas tunicas suo pondere ab reliquis distraxisse, in eamque molem excrevisse. Cæterum lien aliquanto major quam æquum esset, intusque pallescens, ea fuit laxitate, ut videretur pultem quandam potius, quam id quod solet, continere. Jecur in transversum longissimum, interiore substan-

tia

(*f*) n. 3. (*t*) Comm. 29. (*u*) De Medic. l. 4. c. 1. (*x*) pag. 396. (*y*) pag. 397. (*z*) pag. 396.
(*a*) Sect. hac 3. l. 2. Obs. 27. §. 7. Obs. 22. §. 2. Obs. 30. (*b*) Vid. Epist. 50. n. 24.

tia pallidula, & propemodum variegata, nec tamen dura. Arteria Magna quasi flexuosa, magisque Iliacæ, ut quæ alicubi pene in diverticula turgere videbantur. Alba hic illic harum, & illius interior facies, nec sine squamis osseis, parvis tamen, paucisque in locis. Et hæc quidem in Ventre. In Thorace autem, & Capite pari uti diligentia non potui, quippe Anatome Publica distentus A. 1745. ad quam alia quædam minus inepta suppetebant cadavera; hujus enim musculi erant laxissimi. Illud tamen scio, cor vitio, quod obvium esset, affectum non fuisse: pulmones autem annexos quidem pleuræ, & subduros, nihil tamen habuisse quod veram inflammationem, & multo minus quod inveteratum morbum ostenderet. Qualis autem vera in pulmonibus inflammatio occurrat, proximæ Epistolæ demonstrabunt. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XX.

Agitur de Pectoris, Laterum, & Dorsi Dolore.

Tot sunt Valsalvæ, tum nostræ Observationes ad Dolorem Pectoris, Laterum, & Dorsi, sed præcipue Pectoris, & Laterum pertinentes, ut quamvis earum aliquot in aliis ad Te Litteris (*) ad quas etiam spectabant, scripserimus, & scripturi simus; cogamur tamen reliquas dividere in Epistolas duas, quarum prima quæ Valsalvæ sunt, altera quæ nostræ, complectatur.

2. RHEDARIUM igitur ille vidit annorum circiter quinquaginta, qui etsi annum totum febribus vexaretur, atque adeo novissime etiam Peripneumonia, inani tussi, difficili respiratione, & quodam subdelirio stipata; nunquam tamen decumbere voluit, sed sua qualitercunque obiit munia. Itaque non nisi quincto, aut sexto die a peripneumoniæ initio, in Nosocomium suis se pedibus contulit: ubi iisdem symptomatibus valde agitatus, intra horas XXIV. vivere desiit. IN VENTRE paululum seri limpidi: splen triplo major inventus est. In Thoracis cavo dextero unciæ aliquot seri turbidi: lobusque pulmonis superior, præsertim dorsum versus, totus inflammatus, qui cum secaretur, minimi hic illic abscessus intus sunt ubique deprehensi materiam saniosam continentes. Pleura erat illæsa. Pericardii cavea suo humore ad dimidium usque repleta. In corde polyposæ concretiones, majores in auriculis, minores in ventriculis ad ostia arteriarum, & ex his majores quæ in ventriculo dextero.

3. VIRUM quadragenarium, qui ut leve sibi in crure vulnus curaretur, jam diu in Bononiensi S. Mariæ de Vita Nosocomio decumbebat juxta alterum virum quem magnus femoris abscessus demum sustulerat, febris acuta prehendit cum tussi, sputo sanguine tincto, postmodum ad colorem viridem inclinante, difficili respiratione, dolore in latere dextero: quibus sævientibus, in dexterum idem latus jacens, in quod facilem habuerat decubitum, circa quartum ab acuti morbi initio diem, obiit. PULMO sinister sanus, & liber. Dexteri superior lobus, & proximi lobi pars superior, qua uterque dorsum spectabant, tumore turgebant inflammato, & præduro, arcteque per membraneos nexus pleuræ adhærebant. Hæc tamen nullam inflammationis habebat notam. Singuli cordis ventriculi singulas concretiones polyposas continebant non exiguas; dexter tamen majorem: & cum earum singulæ tum in auriculas, & venas, tum in arterias producerentur, in has minus quam in illas, producebantur.

4. Utraque historia aliquid per se docet notum quidem omnibus, sed nunquam satis inculcatum, prima quidem, nisi magnis morbis tempestive occurratur, prævalidos etiam homines, eoque sibi præfidentes, in quibus ille certe rhedarius fuit, opinione citius absumi: altera, pessime sibi consulere qui leves ob morbos in Nosocomiis diutius cubant, præsertim si prope ægros jaceant, aerem pravis halitibus inficientes; ad multo enim graviores morbos disponuntur, quam is fuerat cujus abigendi gratia illuc concesserunt, velut isti accidit viro, acutissima propterea correpto inflammatione, eaque maligna, si Fontanum audias, qui (a) ejusmodi inflammationum caussam in humore statuebat tenui virescente, qui color in propositi ægri sputis est animadversus. Ceterum quod ad dolorem attinet, ejusque caussam, & sedem, erit opportunior infra scribendi locus. Interea noli mirari, quod nullum Valsalva in prima historia memoraverit. Cum enim peripneumoniam dixit, non secus gravativum dolorem, quam febrem, etsi neutrum diserte posuit, significavit. Non sum nescius, in hoc morbo nonnunquam dolorem videri nullum, ut alias (b) ostendam, febrem autem leviorem (c). Verum id ipsum tunc non est omittendum; imo diligenter, quod utique Valsalva fecisset, adnotandum. Nunc autem febrem, tanquam facile subaudiendam memorare prætermittit non una in historia (d), velut in duabus præsertim quas continuo subjiciam.

5. SENEX annos natus sexaginta quinque, cum ante biennium brachii dexteri paralysi correptus, ab eademque liberatus, sæpius postea dolore capitis affici consuevisset; novissime ob pulmonis inflammationem in illud quod paulo ante memoravi, Nosocomium exceptus, multum de dolore, & sensu ponderis in sinistra thoracis parte querebatur, materiamque purulentam expectorabat: cujus excretio cum per multas horas defecisset, ex improviso prope vigesimum tertium diem est mortuus. THORACIS cavum sinistrum tumidus, ac durus pulmo totum replebat, ulcus continens, quod multa sanie scatebat, per majorem etiam pulmonis illius partem diffusa. Pleura autem erat omnino sana. Cordis thalamus dexter concretionem polyposam habebat, quæ se per venam Cavam quasi ad cubiti longitudinem extendens, varias ejus partitiones imitabatur. Erat altera in sinistro thalamo: sed hæc in arteriam Magnam vix perveniebat. In Cerebri autem ventriculis aqua inventa est ad selibram: nec præterea quidquam in toto cerebro præter naturam deprehensum est; si plexus Choroidis excipias glandulas, quæ valde turgebant.

6. Nihil magis in morbis ejuscemodi accelerat mortem, quam materiæ expectorandæ suppressio. Hæc autem eo facilius accidit, quo vires ob ægrotationis diuturnitatem, ætatem, & nervosi generis labem infirmiores sunt: quæ omnia in proposito sene conjuncta vides. Quod autem in ejus cerebro conspectum est, qualis fuerit prægressæ paralysis caussa, & sæpius afficientis caput doloris, tibi poterit indicare, ad ea respicienti, quæ alias (e) de utroque affectu ad te scripsimus.

7. MULIER annorum circiter viginti septem, quæ nupta ante quadriennium, nunquam conceperat, dolore in thoracis sinistra parte afficitur cum spirandi difficultate, & tussi vehementi, quæ aliquid expectorabat. Moritur. THORACE recluso, in hujus sinistro cavo invenitur cum serum, albo infectum colore, tum pulmo a posteriore parte inflammatus: ex cujus sectione; etsi nullus apparebat abscessus; sanies

(*) VI. n. 10. 12. 14. VII. 4. XXII. 10. 16. 22. XXXVI. 23. XXXVII. 29. XLV. 16. XLVIII. 32. LII. 15.
(a) in hac l. 2. Sepulchr. Sect. 4. Obs. 28. (b) Epist. 21. n. 5. & seqq. (c) Vid. infra, n. 26. (d) Vid. infra, n. 20.
(e) Epist. XI. & I.

nies cum ſanguine effluebat, nigræ autem hic illic per ejus ſubſtantiam maculæ conſpiciebantur. Ventre aperto, in teſtibus, veſicularum humor totus concretus deprehenditur non ſecus ac ſi ad ignem fuiſſent coctæ: unde veri ſimile eſt, ejus infœcunditatis cauſam extitiſſe.

8. Hanc quoque adjunges ad cæteras infœcunditatis cauſas. De quibus cum hic non ſit agendi locus; ad hiſtoriam alterius tranſibimus fœminæ, quæ ſæpe conceperat, & ad partus tempus accedebat, cum pulmonis inflammatione confecta eſt.

9. MATRONA nobilis, annos nata quadraginta quinque, præpinguis, ſero abundans, cui vel ſanæ gravis, præſertim a motu, reſpiratio erat ſemper, levis autem tuſſis non raro, crebrumque ſputum, ac pene quotidie poſt laborioſum nocturnum ſomnum vomitus mane craſſæ, viſcidæque materiæ, unde levari videbatur, jam plures enixa filios, pluresque etiam paſſa abortiones, cum denique A. 1689. nonum menſem ab nova uteri geſtatione inchoaſſet, aerique frigidiori importune ſe expoſuiſſet, magno toto corpore rigore correpta eſt, quem par conſecutus eſt calor cum ingenti ſiti, ſpirandi difficultate, moleſtiore tuſſi, gravativo dolore in dextera thoracis parte, ad ſcapulam vergente, pulſu frequenti, celeri, duro, vomitu bilioſo (ex quo aliquod in ſpeciem levamen) & ea quæ inſequentibus etiam diebus permoleſta fuit, inquietudine, ac totius corporis jactatione. Secta in brachio dextero vena eſt, nec cætera ex arte omiſſa. Tamen ſæviore facto morbi impetu, altero die ad prima illa pulſus vitia intermiſſio quoque acceſſit, & erecta cervice reſpirandi neceſſitas, cum aquoſæ, & lividæ per ſputum, bilioſæ autem per ſeceſſum materiæ ejectione. Tertio die aucta ſpirandi difficultas, ſtertor, ſputa & pauciora, & valde craſſa, denſa, albeſcentia, interdum & flava: iteratæ dejectiones: pulſus vel magis inæqualis. Miſſus iterum eſt ſanguis, aliaque in uſum tracta remedia; ſed incaſſum. Nam die quarto pejora facta erant omnia: thoracis autem ille dolor, qui gravans, ut diximus, fuerat, pungens jam erat, præſertim cum ægra tuſſiret, aut corpus moveret: cui poſtmodum non abſimilis infimi ventris ſe dolor adjunxit, ut inſtantis partus faceret ſuſpicionem. Verum inſecuta nocte inter crebras inæqualitates, & intermiſſiones deficere pulſus cœpit, & conſopitis doloribus, remiſſa aſſidua illa totius corporis jactatione, ſuppreſſis ſputis, fatiſcentibus viribus, quincto ineunte die, vivendi finis eſt factus. VENTRE illico aperto, nonnihil inflammatus uterus, in hoc autem puella jam mortua inventa eſt, cujus alioquin viſcera, ut & cætera quæ in materno erant ventre, ſecundum naturam ſe habebant. Sed Thorace matris diſſecto, pulmo dexter immanem inflammationem ac duritiem, & ſub his inchoatum jam abſceſſum oſtendit.

10. Etſi a primo fortaſſe deſiderabis, ut qua diligentia morbum, eadem Valſalva anatomen thoracis hujus Matronæ deſcripſiſſet; tamen neque durities pulſus, neque dolor ex gravante pungens factus, neceſſario indicant, præter pulmonis, quam memoravit, inflammationem, pleuræ quoque cujus nullam mentionem fecit, inflammationem fuiſſe. Quo de utroque ſigno cum infra iterum (f) in eandem ſententiam ſcribendi occaſionem ſim habiturus; hic de ſingulis vix pauca attingam. Pulſum enim durum fuiſſe in peripneumonicis; quorum pleura ſine ulla inflammatione reperta ſit, alias (g) videbis: nec Galenus, cujus auctoritate maxime nituntur qui in peripneumonia pulſum durum eſſe, negant, hoc ipſe negavit (h); imo diſerte, ut admonuit Schneiderus (i), *raro* ſaltem id accidere, faſſus eſt, & cum bilioſa, velut in propoſito caſu, abundat materia. In tanta vero quæ in eadem erat pulmonis inflammatione haud mirandum eſt, ſi ejus quoque extima inflammata denique membrana fuerit, quod cum accidit, pungentem fieri dolorem poſſe ob nervulos in ipſam immiſſos, non dubitabat laudatus Schneiderus (k), idem poſtea confirmante Vieuſſenio (l), & *nerveas quamplurimas fibras* in eam *deſinere*, tradente. Nec dubitaverat antea Sennertus (m), nec dubitavit poſtea Auctor Scholii quod in Sepulchreti hac IV. Sectione adjicitur Obſervationi (n) (cujus locus apud Tulpium perperam indicatur) præſertim ſi *vel tenſio ſit valida*, *vel inflammatio magna*, quemadmodum in hac Matrona.

Ad cujus exitium vide quot, & qualia conſpiraverint. Primum erat præpinguis: quæ res ſignificat graviſſimam morbi cauſam; obeſa enim corpora minus pleuritidi, & peripneumoniæ ſunt obnoxia, ut animadvertit æque Diligens, ac Eruditus Medicus Trillerus (o): quod, cum memoria repeto peripneumonicos omnes a me aut viſos, aut curatos, verum eſſe, intelligo, & ipſe poteris perlectis eorum qui a Valſalva, itemque a me diſſecti fuerunt, hiſtoriis cunctis, hac, & altera (p) illius excepta, facile cognoſcere. Præterea nimia pinguedinis copia quantum pulmonibus, in decumbentibus præſertim, loci demat, quantoque reſpirationem, & expectorationem reddat difficiliores, ſatis eſt manifeſtum. Huc accedebat quæ iſta augeret, uteri diſtentio, quanta jam nono menſe eſt. Nec omnino defuit ejuſdem uteri inflammatio, tunc, opinor, inchoata, cum pungens ille infimus dolor falſam imminentis partus attulit ſuſpicionem. Sed & ipſa uteri geſtatio, ubi accedat peripneumonia, quanto hanc, & hæc illam periculoſiorem faciat, ſive morbi ſymptomata, ſive præcipua remedia ſpectes, non difficile cognoſces: crebras dico hinc tuſſis concuſſiones, dolorem, vigiliam; inde vero cum tenui victu, ſanguinis miſſiones, quando nec fœtui ſubtrahendum eſt unde nutriatur, nec ipſius, & matris vires ita extenuandæ ſunt, ut partui non poſſint ſufficere, vicino præſertim, velut hic. Quamvis autem Hippocratis (q) ſententia, *mulierem utero gerentem capi ab aliquo morbo acuto*, *lethale eſſe*, non ſecus accipienda ſit, quam latine a Celſo (r) reddita eſt, *acuto morbo facile conſumi*; neque ſemper *facile* pro certe poſuit; aut ſi ibi poſuit, veteres illas, prægnantibus intolerabiles, curationes ſpectavit; nam poſtea & tot aliis, nec raro adeo, ut aliqui putant, & nobis medicinam facientibus, tenuique mediocriter victu, & ipſa, ubi res cogeret, ſanguinis miſſione, ſed caute, utentibus, Deo bene juvante hactenus contigit, ut matrem ſimul cum fœtu ſervaremus vel affectu interdum anginæ ſimili, ut in Jacoba Severia, cum interna thoracis manifeſtiſſima inflammatione conjuncto; non erant tamen noſtræ obeſæ, neque laxis, infirmiſque pulmonibus, ut Matrona de qua ſermonem habemus. Quæ cum eſſet jam diu tuſſi, & crebris ſputis obnoxia; procul dubio ita erat ad peripneumoniam diſpoſita, ut hujus prægravanti vi par eſſe non potuerit; neque enim ex levibus fuit, ut vetuſtiſſimus Auctor, aut, ſi mavis, Hippocrates (ſ) loquitur, ex *non pernicioſarum* genere, & *mollium*, quandoquidem non habuit *pauca*, ut hæ, ſed pleraque *eorum ſignorum* quæ idem recenſet. Erat enim *febris acuta*, *ſpiritus frequens ac calidus*, *& anxietas*, *& jactatio*, *& dolor ſub ſcapulas*, *& gravitas in pectore*, & *tuſſis vehemens*, & præter hæc alia inſuper, ut erecta cervice reſpirandi neceſſitas, & ſitis ingens, & gravia pulſuum vitia, & livida ſputa, & fuſa alvus crebrius, opinor, & copioſius quam oporteret, ut ſic *infra humore ſecedente*, ut idem Hippocrates (t) ait, *ſputi purgatio ſurſum non prodiret*, & ſane exinde facta ſunt ſputa pauciora, & valde craſſa. Quamobrem alibi (u) pronunciavit, *a mor-*

(f) n. 38. (g) Epiſt. 21. n. 16. & ſeq. (h) De Cauſis Pulſ. l. 4. c. 12. (i) Diſſert. de Peripneumonia c. 2. §. 26.
(k) Ibid. c. 1. §. 10. (l) Neurogr. l. 3. c. 4. (m) Medic. Pract. l. 2. P. 2. c. 3. (n) 20. §. 3.
(o) Vid. Commerc. Litter. A. 1741. Hebd. 2. n. 2. ad Aph. 14. (p) infra, n. 61. (q) Sect. 5. Aph. 30.
(r) De Medic. l. 2. c. 6. (ſ) De Morbis l. 3. n. 16. (t) Ibid. n. 17. (u) Sect. 6. Aph. 16.

bo laterali, vel pulmonia habito, alvi profluvium adveniens, malum. Non me fugit, quæ Medici contra, nec rariſſime, viderint, quidve excipiant propterea, Hippocratis quoque ipſius obſervationes quaſdam, ac ſententias laudantes. Attamen plerumque diarrhœa; niſi forte ex contingenti primis diebus opportuna ſit, aut in progreſſu critice ſuccedat; in hujuſmodi morbis noxia eſt. Sic; ut tot aliis omiſſis, duos illuſtris generis memorem Viros, Cives meos Thomam Auguſtinium Marchionem, Stephani S. R. E. Cardinalis fratris filium, & Joannem Gaddium Comitem, alterum annos tunc natum ſexaginta quinque, alterum octo annis majorem; in primo quidem peripneumonia correpto, perutilem in morbi fine diarrhœam obſervavi, quæ curationi ſummam manum impoſuit: ſed alterum, eodem morbo prehenſum, cui tertio die fluxus idem acceſſerat, ſputaque primum pauca, lenta, & quaſi arida effecerat, deinde cum viribus interceperat, fruſtra illum moderari, & has ſervare conatus, obtinere vix potui, ut ad nonum uſque diem vita produceretur. Quod & Virgini accidiſſe, duodeviginti annis ipſo minori, ex proxima cognoſces Valſalvæ hiſtoria.

11. VIRGO annum agens circiter quinquageſimum quintum, thoracis dolore, præſertim circa ſternum, corripitur, febricitat, capite dolet, difficile ſpirat, ingentem materiæ copiam exſpuit. Cum acceſſiſſet diarrhœa, cumque omnia facta eſſent graviora, reſpirandi autem difficultas tanta, ut non niſi erecta cervice ſpirare poſſet, circa nonum diem eſt mortua.

IN VENTRE animadverſa eſt fellis veſicula bile turgida, multumque induratus uterque teſtis.

Thorace aperto, ſiniſter pulmo inventus eſt cohærens adeo pleuræ, ubicunque hæc coſtas inveſtiebat, ut ſine laceratione ſeparari non potuerit. At dexter arcte adhærens toti mediaſtino, itemque pleuræ, ſuperiores coſtas veſtienti, dum manu tentatur ejus ab hac ſeparatio, ob fraciditatem diſrumpitur, ſimulque ex abſceſſu quem continebat, ingentem ejicit copiam materiæ ſanioſæ, ex rubro palleſcentis. Pericardium erat plenum ſeri. In cordis ventriculo dextero non parva polypoſa concretio, quæ proximam præſertim auriculam occupabat, & per communicantium venarum orificia ſe ſe producebat. Nulla in ventriculo ſiniſtro; leve dumtaxat in Aortæ, & venæ Pulmonaris initiis erat inchoamentum. Sanguis autem in hoc cadavere fluorem amiſerat.

12. Cætera quæ in hac legiſti Obſervatione, loco opportuniore commemorabuntur. Hic illud juvat attendere: cum dolor eſſet præſertim circa ſternum, vitiatum pulmonem toti mediaſtino arcte adhæſiſſe; quod videlicet ad ſternum alligatur. At alligatur, inquis, etiam ad thoracis vertebras, circa quas non memoratur dolor. Verum hoc eſt: ſed verum id quoque, in violenta reſpiratione, qua uti ea Virgo cogebatur, ſternum moveri; non vertebras; itaque illas magis affici mediaſtini partes quæ ad ſternum ſunt alligatæ. Ut ut eſt; ſi legeris in hac Sepulchreti IV. Sectione (*x*) Obſervationem II. & Scholium non modo ei ſubjectum, ſed & illud quod perperam ſubjicitur proximæ III. cum ſubjiciendum ipſum quoque fuiſſet huic II. itemque Obſervationem XXIX; animadvertes profecto, cum in mediaſtino ipſo, aut in pericardio, ad idem, ut noſti, attinente, annexoque inflammatio fuit, moleſtum ſenſum, non ad vertebras, ſed ad ſternum perceptum fuiſſe. Ad ea quæ diximus, proxima quoque hiſtoria ex parte referri poteſt.

13. LANIO quinquaginta circiter annorum, dolore prehenditur in dextera thoracis parte, atque etiam in medio ſterni. Supinus cubat, multum tuſſit, parum exſpuit. Erecta cervice ſpirare cogitur. Tandem die ſeptimo obit. PULMO dexter ſuperiore parte tota induruerat, & nonnihil ſterno, arctius autem mediaſtino adhærebat. Siniſter a tergo infectus erat colore atro. A ſiniſtris quoque thoracis cavea paululum habebat ſeri: quo pericardium plenum erat. In cordis ventriculo dextero polypoſa concretio adnotata eſt. Sanguis autem in hoc cadavere ad fluorem potius, quam ad concretionem, vergebat.

14. In ejuſmodi quidem morbis ſanguis ſolet ad concretionem vergere; unde & polypos, hoc eſt polypoſas concretiones repetunt, quas in Valſalvæ etiam, meiſque peripneumonicorum diſſectionibus plerumque adnotatas videbis. Quin eo res interdum procedit, ut ſanguis fluorem amittat, quod in ſuperiore Virginis cadavere (*y*) animadverſum eſt: ſed & in viventibus nonnunquam, cum maxime pernicioſa inflammatio eſt, ad concretionem adeo accedit, ut venis pertuſis, vix lentiſſime delabendo e foramine non parvo exeat: quod cum in aliis, tum potiſſimum in Maria Varania, quam inſuperabilis peripneumonia ſuſtulit, omni fruſtra artificio adhibito ut efflueret, accidiſſe memini. Verum contra, interdum fit, ut ſanguis in peripneumonicis ad fluorem vergat, ſive concretio quædam polypoſa adſit, ut in propoſito Lanione, ſive nulla, ut in tribus quæ ſequuntur, Obſervationibus. Harum prima tanto rarior eſt, quanto minus pueri, nedum recens nati, huic morborum generi obnoxii dicuntur ab Aretæo (*z*), confirmante Cl. Trillero (*a*).

15. PUELLA dierum quatuordecim, ſtertore afficiebatur, cum faciei rubore: lactis ſuctionem reſpuebat, ut arte in os immittere oporteret. His octo dies perſtantibus, vivere deſiit. PULMONES, præſertim qua dorſum ſpectabant, inflammati erant: & nigris quibuſdam maculis diſtinguebatur eorum ſubſtantia. In Ventriculo bilis plurima. In vaſis autem ſanguis naturalem fluorem ſervans.

16. VIRGO annorum viginti, dolore corripitur in ſiniſtra primum, hinc in dextera thoracis parte. In hanc cubare non poteſt: tuſſit; noctu delirat: convulſione afficitur adeo, ut retracta membra quædam remaneant. Tandem moritur. PULMO dexter nonnihil inflammatus, a tergo præſertim. Siniſter autem, qui undique pleuræ, coſtas, & diaphragma conveſtienti, adhærebat arctius, ut eximi ſine laceratione non poſſet, multum rubebat. In corde nulla polypoſa concretio: ſanguis dumtaxat in utroque ventriculo ater, & coagulatus. Ater quoque in vaſis, & craſſior; ſed tamen fluidus. Caput etiam, ac Venter diſſecta ſunt. In illo ſaniſſimum cerebrum: paululum dumtaxat ſeri circa ejus baſim. In Ventre autem, qui ante Sectionem animadverſus fuerat nonnihil tumidus, cauſa hujus rei inventum eſt Colon inteſtinum, multum aere diſtentum. Ceterum ſana erant viſcera omnia, ipſumque Colon: quanquam hoc, ubi ad ventriculum pervenerat, inde ſe deorſum infra ventris medium demittebat; hinc rurſus ad ſuperiora reflectebatur, ſuamque pergebat viam. Appendicula autem Vermiformis craſſitie calamum anſerinum, longitudine octo circiter digitos tranſverſos æquabat, oblique renem verſus dexterum porrecta.

17. JUVENIS prope annos triginta natus, poſt plures labores, levi, obtuſoque in ſiniſtra thoracis parte dolore corripitur, febricitat, difficulter reſpirat, nihil exſpuit. Durant hæc ad quartum decimum uſque diem, quo nonnihil remitti videtur morbus. Sed ex improviſo ingens accedit ſpirandi difficultas cum ſtertore, & ſputo materiæ ſpumoſæ roſei coloris, quam multam ſine tuſſi, ullave difficultate ejicit. Cum toto hujus morbi tempore in dexterum cubuiſſet latus, & nonnunquam etiam in dorſum; dum ex hoc in latus dexterum ſe converteret, mortuus eſt die decimo ſeptimo. THORACE aperto, illæſa pleura inventa eſt, pulmoneſque ab hac omnino ſoluti. Sed erat ſiniſter ubique inflammatus, ſi partem ſuperiorem excipias: ex qua tamen, quamvis ſana, duobus in locis ſtillatim ſanguis erumpebat; ut hujus libræ amplius quatuor, in eadem ſiniſtra thoracis cavea ſtagnantis, repertæ ſint. In corde nullæ polypoſæ concretiones.

18. In

(*x*) l. 2. (*y*) n. 11. (*z*) De cauſis Acut. morb. l. 1. c. 10. in fin. (*a*) loco ſupra ad n. 10. indic. Aph. 16.

18. In nulla harum trium Observationum polyposas concretiones fuisse, vides. Quod si in tenera infante (*b*) qua in ætatula perraro (*c*) inveniri dicuntur, id minus mirandum est, in illa autem Virgine (*d*) quamvis fluidus, sanguis tamen erat crassior, & in cordis ventriculis coagulatus; nihil horum certe occurrit in ultima historia. Quin sanguis in sinistrum thoracis cavum ea copia effusus, & vel in mortuo erumpens, suum indicat fluorem. Videtur autem tanto plus ipsius in superiorem, quæ sana erat, illius pulmonis influxisse partem, quanto jam minus admitti poterat in subjectam, quippe inflammatione omnino impeditam: itaque alio usque & usque a tergo influente, rupta denique ibi esse vasa, nonnulla quidem, & exiliora, in viis aeris, unde roseus ille sputorum color, alia autem aliquanto minus tenuia in membrana extima pulmonis, unde tantum sanguinis in cavea illa thoracis: & cum a ruptione, & effusione sanguinis in utrumque locum, omnia graviora facta essent, tum demum ingruisse mortem postquam inutili prorsus facta ab effuso intus, extraque jam magis magisque sanguine illa etiam quæ sana erat, parte sinistri pulmonis, convertit se homo in latus dexterum, sicque alterum, quo uno spirabat, pulmonem tum obruit demisso ex sinistris in dextera bronchia cruento humore, tum compressit, cedente mediastino, pondere sanguinis, circum sinistrum pulmonem effusi, addito ad pondus ipsius ab inflammatione gravis pulmonis sinistri. Tot enim simul ferre non potuit pulmo dexter, qui antea unum hoc pulmonis sinistri pondus ferebat.

19. Sed erunt fortasse nonnulla, quæ super hac ultima Juvenis, & super illa altera Virginis (*e*) Observatione ex me quæras. Illud primum, cur posset Juvenis in sanum latus cubare, Virgo autem in ægrum magis cubare cogeretur, quemadmodum & Vir, quem diximus cum levem ob morbum in Nosocomium venisset, ex gravissimo periisse (*f*), facilem in affectum latus habebat decubitum. Credibile est, hinc causam discriminis petendam, quod in Juvene solutus erat gravis pulmo; in Viro autem, & Virgine ad pleuram alligatus, ut si in latus sanum jacere conarentur, illico pulmonis pondus pleuram distraheret, molestiamque crearet. Cætera quæ ad Virginem attinent, partim extra fines haud prorsus sunt naturalis constitutionis, ut quæ in ventre describuntur, partim ad alias tractata pertinent, ut quod in capite, partim facillima sunt explicatu, ut puta doloris in sinistram primum, inde vero in dexteram partem invasio. Cum enim inflammationem efficiens materia in eo primum pulmone substitisset, qui, ut arctius ad costas, & Transversum septum adhærens, eam dimovere materiam minus poterat, magis hunc gravare perrexit; pars autem materiæ reliqua in altero qui solutus erat, nonnihil substitit, levioremque inflammationem effecit. Cæterum qui pulmo primum occupatur, aut quia magis quam alter infirmus est, aut quia ab inchoato morbo efficitur, minime mirum est, si majorem habeat inflammationem: quod & in proximo casu fuisse, videbis.

20. SACERDOS annorum propemodum triginta, difficili corripitur respiratione, multum exspuit: principio de dolore queritur in dextera thoracis parte, deinde in sinistra. Die decimo obit. IN THORACIS utroque cavo erat serum, sed non multum: cujus portio undique super pulmones concreverat, tunicæ instar pallescentis. Pulmo autem dexter ea parte qua spectabat dorsum, valde rubebat: induruerat quoque; minus tamen, quam in aliis solet peripneumoniis: circa medium vero gigni intus cœperat materia purulenta. Sinister pulmo a tergo pariter leve inflammationis initium ostendit. Pericardium æquo erat crassius, & flavescente sero turgebat: ex hujusque seri concreta portione quasi reticulare quoddam corpus effectum erat tum per extimam cordis, tum per intimam pericardii faciem: qua pressa, seri guttulæ erumpebant. Cordis ventriculus dexter continebat polyposam concretionem.

21. Historia hæc ubi dexterum pulmonem describit, occasionem mihi præbet alteram subjiciendi: ubi vero serum in thorace, & pericardio, alias plures. Ut a primo incipiam; verba illa attendenda sunt, pulmonem induruisse quidem; minus tamen, quam in aliis solet peripneumoniis. Plerique autem credere videntur, pulmonis inflammationem in rubore ferme consistere: quod aliquando fieri posse, non est negandum, ut siquando de genere est legitimi erysipelatis. Verum in plerisque inflammationibus densus durusque fit pulmo. Quod inter cæteros post Coiterum, cujus verba alias (*g*) proferam, Guarinonius olim, ut habes in Sepulchreto (*h*), animadvertit. *Raro*, inquit, *in cadaveribus pleurisi extinctorum non pulmones plenos & duros* invenias. Wepferus autem, quod ibidem (*i*) leges, postquam de cujusdam pulmonibus hæc scripserat: *rubor tamen iste non erat index notabilis inflammationis; nam ibi molles permanserunt*; eo processit, ut diserte hoc adderet: *inflammati* enim pulmones *semper simul indurati deprehenduntur*. Durities autem, & densitas ut plurimum ejusmodi est, ut tunc secti aliud omnino quam pulmones videantur (*k*). Sic Valsalvæ in magna inflammatione solidiori carni visi sunt similes, & in multis quidem cadaveribus. Quod in certo suo quodam Scripto repeti probabiliter posse, existimabat, ab acido vitriolico, sanguinem in pulmonaribus vesiculis coagulante, cum musculorum quoque caro nihil aliud sit, nisi filamenta membranea alba, quæ quoniam in suis finibus sanguinem retinent, carnis acquirunt nomen. Utcunque autem id esset; sic certe invenisse se, confirmabat; in pulmonibus hominum quos intra quatuor, aut quinque dies peripneumonia interemerat; ut non dubitandum sit nobis, qua ratione affectos in iis deprehenderit quos intra ejusmodi breve tempus hoc morbo confectos proposuimus (*l*). Sed cum eo in Scripto id ageret, ut ostenderet, intra paucos dies id accidere pulmoni posse; non inde consequitur, in iis vero qui diutius vixerunt, non idem reperisse: quod cum aliæ passim subindicant, tum diserte proxima confirmat historia.

22. SENEX, annos circiter sexaginta natus, dolore prehenditur in dextera thoracis parte, febricitat, tussit, exspuit, facilius decumbit in dorsum. Sputi copia major fit; sed ob sectam die decimo venam supprimitur. Itaque undecimo obit. PULMO sinister sanus, quamvis undique pleuræ adhærens. Dexter contra, quamvis a pleura solutus, dorsum versus summopere inflammatus deprehenditur, ut solidiorem carnis substantiam referat. Duæ exiguæ, quasi inter se æquales, concretiones polyposæ singulæ in singulis inveniuntur cordis ventriculis.

23. Observatio hæc dat tanquam ansam ad plures annectendas priusquam illas quas, ob serum in thorace, & pericardio inventum, promisimus, tibi describamus. Omittamus, quippe superius (*m*) jam dictum, nulla re magis in peripneumonia accelerari mortem, quam sputi suppressione. Hanc autem sæpe accidere propter intempestivas, præsertim in senibus, missiones sanguinis, etiam omittimus: quanquam plures sunt Medici qui ægros ob id interimunt, quia nesciunt ipsi quiescere. Quos inter seniorem quendam olim novimus, qui iteratis usque, & usque venarum sectionibus, vehementiam quidem frangebat peripneumoniæ; sed ægris adeo vires demebat, ut plerique cum expectorare non possent, in ipsa morbi declinatione suffocarentur; quando ibidem, in eademque Constitutione alter Medicus, qui sanguinem quidem mittebat, sed non extra modum, pene omnes servabat. Est certe vel senibus, quibus addere animos poterit

(*b*) n. 15. (*c*) Vide tamen Commerc. Litter. A. 1744. Hebd. 42. n. 1. ad art. 15. (*d*) n. 16. (*e*) n. 16. (*f*) n. 3.
(*g*) Epist. 21. n. 38. (*h*) Sect. hac 4. in Additam. Obs. 2. (*i*) l. 4. S. 3. in Addit. Vid. Schol. ad Obs. 26. n. 8.
(*k*) Vid. Epist. 21. n. 20. 28. (*l*) supra, n. 3. 9. & fortasse etiam 2. (*m*) n. 6.

felix casus *Marescballi de Botzheim* nonagenario majoris (*n*); est, inquam, certe vel senibus in hoc morbo sanguis detrahendus, & detraxi ipse, cum res tulit, & licuit, etiam duobus continentibus diebus, ut in grandæva muliere, ad quam non nisi quinĉto peripneumoniæ die vocatus fueram, Anna Mazzonia, cujus sanguis simul cum tota aqua in quam mittebatur, quippe a manu eductus, in *gelatinam* concrescebat: sed plus non detraxi in dies illos singulos quam uncias quinas, quantum videlicet sinebant vires, non eæ modo quæ tum erant, sed & quæ expectorationis causa servandæ fuerant, per quam ultra diem fracti jam morbi vigesimum tertium feliciter productam, anicula evasit. Verum ne contra ac promisi, facere videar, hæc quoque omittamus: illudque unum in proposito sene spectemus, facilius in dorsum cubuisse. Cujus rei causa non semper ita in propatulo est, ut in eo casu videtur. Cum enim pulmo dexter esset dorsum versus adeo inflammatus, & gravis, a pleura autem solutus; neque aliquid distrahere, neque sanam sui partem, aut pulmonem alterum gravare poterat, supino corpore. Lanio autem de quo supra (*o*) dictum est, quomodo supinus cubare poterat, qui durum pulmonem ad sternum habebat alligatum? An forte quod initio, ut rationi consonum videtur, minus gravis esset pulmo, quippe necdum tanta congesta materiæ copia? Quæ posteaquam aucta est, tum denique amplius decubitum in dorsum ferre non potuit; sed erecta, ut scripsimus, cervice spiritum ducere coactus est. At ejus qui sequitur, casus quam explicationem afferemus?

24. VIR annum agens circiter quadragesimum, duplici autem laborans hernia, cum thoracis dolore, & difficili respiratione correptus esset, initio quidem facilius in latus cubabat dexterum, deinde in sinistrum; in dorsum nullo modo poterat. Multum exspuebat. Erecta cervice spirare cogebatur. Die decimo est mortuus. PULMONES ambo & adhærebant pleuræ sic tamen, ut sine laceratione separari possent, & dorsum versus inflammati erant, ac multum duri. Nihil aquæ in pericardio. In corde tres polyposæ concretiones, una in ventriculo sinistro; duæ autem crassiores, firmioresque, altera dexterum ventriculum, altera totam hujus auriculam occupabant. Quod ad hernias attinet, Cirsocelen, & Hydrocelen; hæc a sero fiebat, cavum implente tunicæ Vaginalis, quæ compressa guttas aqueas emittebat; illa autem a varicosa venarum scroti productione, quæ catenæ figuram haud ineleganter repræsentabat.

25. Cur hic initio in latus dexterum facilius jaceret, deinde in sinistrum, in dorsum autem nullo modo, difficile utique explicatu est, si nihil nisi quod denique in cadavere est inventum, spectemus. Sed cum illa initio acciderent, & priusquam erecta cervice cogeretur respirare; ratio postulat, ut quo se modo tunc in thorace res se habere possent, reputemus. Nihil autem prohibet quo minus morbificæ materiæ congestio major primum fuerit in pulmone dextero, deinde autem in sinistro, donec par in utroque facta hominem coegit sedere. Sed ante id tempus ut minus difficile in dexterum, mox vero in sinistrum poterat latus decumbere, in dorsum tamen ideo non poterat, ut opinor, quia tametsi pulmones erant; ut Senis de quo proxime dictum est (*p*), pulmo dexter; inflammati, & graves; non erant tamen, ut ille pulmo, a pleura soluti. Itaque hic vir supinus jacere non poterat, quin pleura ad quam erant annexi, distracta ab anteriore parte molestiam faceret, eumque situm non permitteret. Cæterum quæ ad hernias spectant, ad alium attinent locum. Alterius dumtaxat herniosi Observationem mihi revocant ad memoriam, in cujus peripneumonia aliquid est quod ad decubitum spectet, ut continuo perspicies.

26. VIR annorum quinquaginta, fuscum a primordiis colorem, & atrabilarium temperamentum nactus, Veneris assecla, XII. Kal. Januarii difficili respiratione, ut si a catarrho esset, prehenditur. Res paulatim gravior fit adeo ut XI. Kal. Februarii A. 1690. cogatur decumbere. Vox clangosa, exspuitio aquosæ materiæ uberrima, difficillima est respiratio, cum sensu ad fauces quasi strangulationis: difficilis in utrumlibet latus decubitus, sed in sinistrum difficilior, graviorem facit respirationem. Hæc denique fit suspiriosa: nec nisi erecta cervice spirare licet. Progrediente autem morbo, multa illa aquosa sputa in pauca, viscida, lenta, & nonnihil graveolentia mutantur, faciliorque fit respiratio, illo tamen superstite suffocationis sensu. Levis semper est febris. Attamen pridie Idus Februarii vita cum morte commutatur. THORACE aperto, dexter pulmo ab naturali constitutione parum alienus invenitur. At sinister pleuræ, nullo interjecto spatio cohærebat totus, substantiaque erat duriore, & inflammata. In singulis cordis ventriculis singulæ polyposæ concretiones, &, quod necdum Valsalva viderat, in sinistro major. Fauces, ubi majus fortasse vitium erat, examinare non licuit. Ventre dissecto, lien undique per interjectas membranas ad vicinas partes alligatus reperitur, in eoque arteriosa vasa cartilaginea. In dextera scroti parte cum hydrocele animadverteretur; secundo aqueus humor inter Albugineam tunicam, & testem convulsus, inventus est: cujus humoris limpidæ guttæ ex ea membrana, præsertim ad latus majusculorum vasorum compressa, distillabant. Is humor validiore ignis vi in albissimam concrescebat substantiam; debiliore autem paulatim in auras dissipabatur, lymphæque notas relinquebat.

27. Quod ad herniam attinet; quamvis sub Albuginea tunica membranulam alteram tenuissimam viderim, quæ testiculi substantiam proxime complectitur, & sic aqua inter utramque membranam concludi potuerit; tamen iis quæ continuo subjiciuntur spectatis, malim credere, non ita ut fideliter descripsi, Valsalvam scribere voluisse; sed inter Vaginalem tunicam, & Albugineam. Cæterum non unum est in historia hac quod animum suspensum teneat. Unde sensus ille quasi strangulationis? neque enim hic, ut in quibusdam peripneumonicis, quos Gagliardus (*q*) memorat, pro *anginosis* perperam habitos, a puris copia repeti poterat quæ esset in pulmonibus. Cur minor respirationis difficultas ex quo sputa ex uberrimis pauca sunt facta? Qua ratione levis febris conjuncta fuerit cum peripneumonia? hunc enim morbum fuisse in eo viro, Valsalva qui & viventem vidit, & mortuum secuit, non dubitabat; titulum enim huic Observationi adscripsit *De Pulmonia*. Tandem; ut alia mittamus; cur difficilis decubitus fuerit in utrumlibet latus, cum alter dumtaxat pulmo affectus esset? imo cum hic esset sinister, difficilior decubitus fuerit in sinistrum latus? Quod siquid præcessisset ejusmodi, ut in latentis alicujus partis læsionem haud satis intellecti impedimenti causam conferre possemus, velut in eo quem protinus subjungam casu; magis audere in proferendis conjecturis liceret.

28. ADOLESCENTULUS annos natus quindecim, inter rixam cadit, dorsumque allidit circa ultimam thoracis, & primam lumborum vertebram. In jacentem adversarius insilit adolescentulus, pectusque genibus premit. Qui ceciderat, valde queritur de dolore circa allisam partem: ubi tamen nulla, quæ notatu digna sit, conspicitur læsio. Capite multum dolet: & dum consueta domi conatur obire munia, syncope corripitur. Mox primo ipso die dejectus animadvertitur appetitus ciborum: & post unum aut alterum diem febris accedit. Erat antea perpetuus in thorace dolor. Huic additur respirationis difficultas, & tussis, quæ duo postea graviora sunt facta: simulque

(*n*) Vid. Commerc. Litter. A. 1744. Hebd. 3. n. 1. (*o*) n. 13. (*p*) n. 22. 23. (*q*) Relaz. de'Mali di Petto.

que sanguinea exscreabantur, & subrubra dejiciebantur. Accessit delirium, & convulsio, ut omne corpus quasi immobile remaneret: mors tandem circa decimum a casu diem: quo toto temporis spatio nunquam æger flectere dorsum potuit, sed extensum servare coactus fuit. CADAVERE dissecto, non major a facie interna circa allisam partem læsio inventa est, quam ab externa conspiceretur. Num forte læsio erat ad Medullam, nervosve in vertebrarum interioribus, quæ rimari permissum non fuit? Cæterum Pulmonum superior pars a dextris quidem inflammata: a sinistris vero nonnihil dura comperta est, pulmone dextero valide ad pleuram adhærente, sinistro autem soluto.

29. Tot interjeci Observationes, ad decubitum, situmque corporis spectantes, ut ferme te oblitum earum putem, quas promiseram (r) ad serum pertinentes, in peripneumonicorum thorace, & pericardio collectum. Prima harum simul ad illud, simul ad decubitum attinebit, & præterea ostendet, quatenus pulmonis inflammatio aliquando jecinoris inflammationem mentiatur.

30. CLERICUS, qui modo vigesimum tertium inierat annum, jam ante triennium acuta febre cum parotidum eruptione laboraverat: a qua liber factus, in duplicem Tertianam inciderat, quæ postquam diu vexaverat, recessit quidem, sed pallidum faciei colorem, maciemque etiam quadantenus reliquit, præterea gravem aliquando respirationem, & nocturnum somnum interdum turbatum, urinas autem fere semper rubras. Ad hæc tandem acuta febris accessit, cui postridie se comitem addidit dolor, qui tangendo augebatur, infra ipsas costas nothas a dextris, infraque Ensiformem cartilaginem. Primis diebus vomitus fuit, & diarrhœa, tussis quoque nonnihil humida; sed perpaucos post dies sicca atque irrita. Difficilis erat utrum liberet in latus decubitus, ut non nisi supinus jacere posset: vehementis autem ægro quidem caloris sensus ad dorsum, renem versus dexterum: pulsus celer, frequens, debilis, inæqualis, intermittens. Multum erat Valsalva incertus animi, quam esse morbi sedem censeret. Attamen cum æger nullum in thorace doloris signum patefaceret, sed propriis manibus ibi semper ubi dictum est, videlicet in regione hepatis, dolorem suum indicaret; tandem esse credidit hepatis inflammationem. Interea morbo in dies ingravescente, magisque semper aucta spirandi difficultate, pulsusque debilitate, septimo exacto die mors accessit. CADAVERIS sectio, *mei judicii*, inquit Valsalva, digna ipso ingenuitate, *detexit errorem*. Nam in Ventre sana omnia erant viscera, si lienem excipias quadruplo majorem, quam par fuisset.

In Thoracis autem sinistro cavo serum limpidum stagnabat ad duas, eoque amplius, libras: dexterum sero plenum erat crassiori, cujus partes aliquæ concreverant, ut corpora quasi membranacea, in eo innatantia, mentirentur. Erant pulmones a pleura quidem soluti; sed dexter, quamvis mole non adeo aucta, totus tamen ab inflammatione valde induruerat. Pericardium magis quam soleat, amplum, sero quo repletum erat, sic dilatante. Dexter cordis ventriculus præter mediocrem polyposam concretionem, sanguine coagulato plenus, a quo proxima auricula valde turgebat. Ejusmodi sanguis, sed minori copia, in sinistro quoque fuit ventriculo.

31. Quod Valsalvæ ipsi accidit, tanto facilius plerisque aliis potuisset accidere, ut hepatis inflammationem esse, crederent, quæ erat pulmonis, sicuti vicissim pluribus accidisse, novimus, ut quæ erat hepatis, pulmonis, aut pleuræ esse, existimarent, cujusmodi exempla habes hic in Sepulchreto Observatione XXXVI. quam potissimum indico, ut videas, quæ signa in ea, tanquam hepatis peculiaria, enumerantur, magna tamen ex parte in proposito quoque Clerico non defuisse. Adeo in Medicina facile est per ea ipsa interdum decipi, quæ facere videntur ad vitandas deceptiones! Accedebant in Clerico quæ a prægressis morbis relicta erant: ut siquis conjuncta spectaret cum iis quæ novissime ingruerant, multo facilius posset falli. Quin etiam alia quæ ad designandam jecinoris inflammationem fortasse requiras, aut ne ipsa quidem defuerunt; quanquam a Valsalva forte in eo rerum numero sunt omissa: aut si defuerunt, fuisse tamen poterant iis dumtaxat positis vitiis quæ in cadavere deprehensa sunt: aut denique si hoc non facile concedis; concedas certe necesse est, pleraque hic signa fuisse hepatis inflammati; rarum autem esse, ut in medicina facienda unius cujuslibet morbi signa universa concurrere videamus. Quo magis cautos esse decet Medicos in ea parte quæ merito ab Hippocrate (f) *difficilis* pronunciata est, judicio videlicet, præsertim vero ubi in eadem regione corporis quæ affecta est, plura subsunt, velut hic. Nam pone jecur dexter pulmo suberat inflammatus, unde etiam caloris sensus ad dorsum, renem versus lateris ejusdem: & quanquam is pulmo non erat adeo aucta mole, erat auctus tamen, & serum præterea crassius, quo thoracis cavea dextera opplebatur, septum Transversum deorsum, & antrorsum urgendo, hepar urgebat, & hoc vicissim a costis spuriis, earumve cartilaginibus, & abdominis musculis, præsertim inter respirandum, multoque etiam magis, si admoveres manum, repressum, inflammatum pulmonem comprimebat, molestumque efficiebat sensum. Huc adde quadruplo majorem lienis molem, quæ facile jecur a latere magis in arctum compellebat. Unde etiam repetes difficilem in dexterum latus decubitum; in sinistrum enim esse debuisse, intelligis, a pulmone oppositi lateris gravi, & a tanta indidem seri copia, mediastinum in sinistram thoracis caveam urgentibus, sicque alteri, quo uno æger spirabat, pulmoni tanto magis officientibus, quanto is pulmo magis impeditus jam ex parte erat sive ob serum in suam quoque caveam effusum, sive ob adjacentem proximo sibi diaphragmati lienis molem. Hæc autem a tempore usque prægressarum febrium diuturnarum non secus in hoc Clerico videtur fuisse, quam in illo Rhedario fuit de quo dictum initio est (f). Num vero & priusquam febris hæc inflammatoria accederet, serum in Clerici thorace collectum fuerit, suspicionem haud levem ea faciunt signa, quæ præcessisse, narravimus. Quæ suspicio cum in duabus quoque historiis, quas continuo subjiciemus, oriatur; post eas malumus quid in singulis de hoc sentiamus, adjicere.

32. VIRGO annorum sexdecim, cui menstruæ purgationes ab octo jam mensibus suppressæ erant; cachectica, catarrhalem materiam exspuens, nonnullam patiens in motu difficultatem respirationis, queri solita de quodam ardore, atque irritatione in sinistra thoracis parte, repente orthopnœa laboriosa corripitur, ut nullo modo possit decumbere, sputo sanguineo-catarrhali, sensu ponderis opprimentis in eadem illa sinistra thoracis parte, pulsu duro, extremorum frigore, & denique morte quarto ab initio orthopnϾ die. IN THORACIS utroque cavo aqua invenitur limpida, quæ seposita, non aliter ac sanguis mora concretam rubram partem a serosa separatam ostendit, concretam in sui medio substantiam, *gelatinæ* instar, secretam ab reliquo sero exhibuit. Hoc quoque igni impositum, eodem modo quo sanguinis serum, concrevit. Cæterum totus sinister pulmo valde erat durus. In dextero cordis ventriculo prægrandis polyposa concretio; in sinistro altera, sed minor. In Ventre autem animadversa est fellis vesicula crassioribus factis tunicis, exigua, & nullum vel leve bilis vestigium servans.

33. SENEM annos natum quatuor & septuaginta dextri lateris dolor prehendit, gravando potius, quam alia ratione, permolestus, molestior autem, si in oppositum latus cubet; itaque in dexterum dumtaxat jacet. Dolorem comitantur importuna tussis, cruentum sputum, dolor capitis, vigilia, in primis autem vehemens febris cum pulsu duro, & frequenti, sed non valde turgido. Die tertio moritur. THORAX dum aperitur, e dextero ejus cavo erumpit serum, quo illud totum opplebatur; num vi brevis adeo

---

(r) n. 21. (f) S. 1. Aph. 1. (f) n. 2.

adeo morbi fecreto? an prius coacervato? Qui in eo cavo erat pulmo, ater, & phlogofi affectus, durus præterea, & valde compactus, membrana autem extima facillime feparabili; per membranulas, fcapulas verfus, pleuræ adhærebat. Pulmo finifter vix labem conceperat. In cordis ventriculo dextero mediocris polypofa concretio, majori ex parte ad auriculam pertinens; gracilior altera in finiftro: illa in venam Cavam, & Pulmonarem arteriam; hæc in Pulmonarem venam ad brevem, in arteriam Magnam ad longum tractum producta: ambæ concreto fanguine ftipabantur.

34. Quod in hoc Sene Valfalva dubitabat, an ferum ante pulmonis inflammationem effufum jam effet in thorace, facilius id effet creditu, fi ejus effufionis indicium aliquod præceffiffet, velut in Virgine, & Clerico non unum prægreffum animadvertimus. Cachectici prius erant uterque, & illa quidem ufque adeo, ut cyftis nullum bilis veftigium fervaret; unde aliquis poffet cui forte illa Drakii (*u*) improbabilis alioquin fententia placeret de felle menftruorum caufa, argumentum ducere, hac diuturna fuppreffione eorum fpectata, ad eandem fententiam quadantenus confirmandam. Clericus vero urinas rubras, nocturnum autem fomnum habebat turbatum. Denique; ut cætera omittam; neutrius fuerat prorfus integra refpiratio. Quod etfi in cachexia effe folet; tamen & fanguis in ea folet plurimo fero abundare, & hoc facile hic illic deponere. Itaque fi in his duobus exiftimes, feri partem in thorace antea ftagnaffe, quam morbus noviffimus reliquam adderet; facile affentiar. Nec in Sene tamen idem pertinaciter negabo, cum prægreffa potuerint ob id quoque Valfalvæ effe incognita, quod decrepiti fua pleraque incommoda ætati potius quam morbo, adfcribere foleant, eoque negligere: mirum autem videatur, tantam aquæ copiam tridui fpatio in thorace acervari omnem potuiffe.

Cæterum cave credas quod in tribus hifce non diffiteor, in reliquis peripneumonicis quibus in thorace ferum fit effufum, locum habere. Nam & Coiterus, ut alias (*x*) ad te fcripfi, inter morbos *quos pectoris hydrops comitatur*, effe, animadvertit, *peripneumonias*, & in noftris quoque, & Valfalvæ Obfervationibus tot reperies, in quibus uterque morbus conjunctus eft, ut veri fimile non fit, eos omnes antea thoracis, & pericardii hydrope (nam hic quoque fæpe adjungitur) laboraffe. Quin plerofque eorum, cum pulmonis inflammatione correpti funt, faniffimos fuiffe, conftat: ut cum egregio aliquis habitu a labore calens, aeri fe præfrigido expofuit. Quod fi huic inde & fanguinis per pulmonum vafcula circumitio retardetur, & humoris ex intima Afperæ arteriæ, extimaque totius corporis fuperficie invifibiles quidem, fed innumeræ jugiter prodeuntes particulæ cohibeantur; hæ per alia aliarum membranarum foraminula exitum molientur, earumque præfertim, quæ magis tunc calentes, magis quoque patulos habebunt poros, hoc eft thoracem intus, ejufque vifcera conveftientium: ifque erit exitus tanto facilior, quanto difficilior fanguinis per pulmones tranfitus, & moræ propior, quantoque crebriores, & validiores ad hunc expediendum thoracis conatus five refpirando, five tuffiendo. Sic enim fimul ex membranarum poris uberius humor exprimetur: qui cum femel laxati fuerint, & dilatati, vel per fe pergent exitum fero faciliorem præbere. Hæc autem omnia in iis magis fient, quorum tum eæ membranæ magis erunt ad id paratæ atque difpofitæ, tum fanguis magis fœtus aqueis corpufculis. Quod fi utrumque horum, & eorum quæ modo dicta funt aliqua contra fe habebunt; tunc aut levior, aut nulla feri in thoracem, & pericardium erit effufio. Nam vel in hactenus propofitis Obfervationibus, ut partim funt in quibus aqua in thorace, & pericardio inventa defcribitur, fic partim funt in in quibus non memoratur, aliqua etiam in qua (*y*) diferte adnotatur, nihil aquæ in pericardio fuiffe.

Verum hic duos in quibus plurima fuit, Juvenes proponemus, quorum hiftorias nos tibi alias (*z*) pollicitos effe, meminimus.

35. JUVENIS annorum propemodum viginti quatuor pungente corripitur dolore in læva thoracis parte, difficile refpirat, multum fitit, tuffit; fed nihil exfpuit. In affectam dumtaxat partem decumbit, demiffoque capite minus incommode agit. Tandem in dies graviore facta refpirationis difficultate, decimo fexto die moritur. PULMO finifter undique nectebatur valide cum proximis partibus, eratque inflammatus; quin circa claviculam jam fuppuratus. Pericardium ingenti erat humoris copia dilatatum; ut hic merito ejus hydrops vocari poffet. Parietibus erat valde craffis, hifque interius, ut cordi exterius, concretiones quædam albidæ fubftantiæ nonnullis in locis adhærebant. Cor quoque mole auctum erat: quod dum fecaretur, fluidus ex ejus ventriculis fanguis emanavit. In iifdem tamen inerant & polypofæ concretiones, major in dextero, minor in finiftro.

36. ALTER, qui duobus circiter annis minor erat illo de quo modo dictum eft, primum de dolore in ventre conqueftus, hoc definente, dolore corripitur in thorace cum difficili refpiratione, tuffi, & fiti molefta. Pronus affidue cubat fic tamen ut in dexterum vergat latus: caput autem fubmiffum tenet, ut plerique eorum folent quibus pericardium ingenti aquæ copia turget. Denique ingravefcentibus fymptomatibus, circa diem obiit eundem quo prior, decimum fextum. IN THORACIS finiftra cavea limpida ftagnabat aqua, in qua fanus, & folutus undique erat pulmo. Induratus vero, proximifque partibus, & præfertim verfus fcapulam valide annexus, qui in dextera: ubi humor erat vaccini feri fimilis, in eoque concretiones quædam, referentes albumen in calida denfatum. In pericardio omnino fimilis humor, fimilibufque cum concretionibus, interiori ejus faciei, cordis autem exteriori annexis ea copia inerat, ut pericardium hinc diftentum, ingens occuparet thoracis fpatium. Cordis ventriculi concretiones polypofas dexter majorem, finifter minorem continebant.

37. Quæ ad pericardii hydropem attinent, alibi (*a*) ex duabus hifce Obfervationibus excerpfi, ac perpendi. De concretionibus autem interius illi, & cordi exterius adhærentibus, aut in effufo in thoracem fero innatantibus, duratumque albumen referentibus, non fecus habendum eft, ac de cæteris quæ aut in *gelatinæ*, aut in membranarum modum alias innatant, aut inftar reticularis corporis, aut tunicæ alicujus, memoratarum partium fuperficiei, fæpe etiam pulmonum, & pleuræ impofitæ reperiuntur, quemadmodum in hac Epiftola (*b*), in aliifque (*c*) defcripfimus, & defcribemus. Scilicet quod ego alibi, Valfalva autem etiam fupra (*d*) diferte dixit, ex concreta fiunt portione effufi feri. Namque ut membranarum pori magis, aut minus ob eas caufas quæ paulo ante (*e*) indicatæ funt, dilatantur, ita cum fero plures, paucioresve, craffiores, aut tenuiores, quæ concrefcere poffint, particulæ effunduntur, eoque varias iftas concretiones tunc præfertim, ut opinor, efficiunt, cum languidior factus cordis, & pulmonum, & caloris ipfius motus, & denique poft mortem omnino ceffans, ferum jam minus, aut nihil agitat, eafque inter fe implicari, aut etiam deponi particulas finit. Atque hæc fcripferam, cum forte incidi in Opufculum Viri Docti, qui circa ejufmodi concretiones plura experiens, ejufdem ac Valfalva, & ego, naturæ exiftimat; fed in explicatione ut quædam habet in quibus convenimus, fic & alia viciffim in quibus difcrepamus: cujufmodi tamen de rebus ego quidem libenter non foleo difputare. Illud potius dicam, nihil crebrius contra atque ipfe videtur credere, quam iftiufmodi concretiones occurrere, cum ferum in thorace, aut pericardio multum depre-

(*u*) Anthropol. book 1. ch. 23. (*x*) Epift. 16. n. 33. (*y*) fupra, n. 24. (*z*) Epift. 16. n. 45.
(*a*) Ibid. (*b*) n. 32. 30. 20. (*c*) Epift. 16. n. 17. 30. 38. & Epift. feq. & aliis. (*d*) n. 30.
(*e*) n. 34.

deprehendimus, quemadmodum hæc, aliæque noſtræ oſtendunt Epiſtolæ, præſertim cum pulmo *valde durus eſt .... æquabiliter*, & *ſolito major*, & *plus ponderans*, hoc eſt, ut nos intelligimus, inflammatus. Sed & præter noſtras obſervationes, aliæ, nec paucæ, aliorum ſunt vel in IV. hac; ne longius abeamus; Sepulchreti Sectione, ut Panaroli (*f*), qui cor totum albidum, & *tomentoſum* ob materiam, *tunicæ* ipſius adhærentem, propoſuit, ut Harderi (*g*), qui pericardium *intus hiſpidum*, & *velut holoſerico obductum* deſcripſit, cor autem *lympha craſſa circumdatum*, quæ *corticis in modum illud ambientis detrahi* potuit, atque ut una plures obſervationes complectar, ut Guarinonii (*h*), qui *vidiſſe* ſe, affirmat, *pleroſque lateris dolore & peripneumonia oppreſſos & extinctos*, in *quibus* vitioſa materia *cordi loricam albam efficeret*, ſive *cor quaſi lanugine*, *aut calce cooperiret* (*i*), ut ſupra (*k*) dixerat, ubi etiam teſtatur, in illiuſmodi cadaveribus non modo ſe *cavitatem thoracis ſæpiſſime aquoſi*, *albi tamen*, *humoris plenam conſpexiſſe*, ſed & *pulmones plenos*, & *duros*, quemadmodum antea (*l*) indicatum eſt, & *ſua membrana craſſiſſima facta deterſos*, *ac ſi eryſipelate fuiſſent affecti*. Videor autem hic mihi, ſecundum multiplices obſervationes meas quæ ſæpius, & quæ rarius occurrant, ſpectando, poſſe facilius credere, craſſiorem concretionem membraniformem, pulmonibus impoſitam, a Guarinonio fuiſſe conſpectam: nec ſine omni ſuſpicione ſum, concretionem fortaſſe ejuſdemmodi, ſed tenuiorem, fuiſſe, quæ ſupra (*m*) a Valſalva dicta eſt membrana extima a duro Senis pulmone facillime ſeparabilis.

38. Sed tu magis fortaſſe aves ſcire, cur in quibuſdam ex poſtremo allatis peripneumoniæ hiſtoriis nonnulla pleuritidis indicia fuerint, ut in priore Juvene pungens dolor, in Sene autem de quo ante ipſum proxime ſcriptum eſt, pulſus durus? Primum igitur, quod ad pungentem dolorem attinet, ſic habeto, qui inter Recentiores docte atque ingenioſe pro vetere pleuritidis ſede ſteterunt, vel ipſos non unum modum ultro agnoſcere, & proferre, quo, ſolis pulmonibus inflammatis, moleſtus dolor, atque etiam acutus percipi queat: eoſdemque minime diffiteri, pleuritidem, abſolute loquendo, abſque hoc dolore acuto punctorio, vel ſaltem levi tantum comitatam eſſe poſſe: quorum omnium fac memineris; vera enim ſunt, & cum Valſalvæ, noſtriſque Obſervationibus (*n*) videbis eſſe congruentia. Quæ ſicuti inter relegendum has Epiſtolas libenter cognovimus, ita etiam libenter vidimus, qua ratione alii Præſtantiſſimi Viri non dubitent, quin pulſus in peripneumonia modo eſſe poſſint duri, modo autem molles. Quamvis enim pulmonum arteriæ, ſi Bronchiales excipias, non ſint, ut cæteræ omnes, & in his Intercoſtales, cum Aorta continuatæ, ut cum hac tota ſuas poſſint communicare irritationes; tamen irritata pulmonum vaſa ea vehementia ſanguinem urgere in ſiniſtrum cordis ventriculum, ut hic irritatus ſanguinem vehementer in Aortam compellat, ſicque ipſam irritet, donec ob auctam inflammationem pulmonum compreſſa, & impedita horum vaſa minus vehementer, minorique copia ſanguinem in eum ventriculum, & hic in Aortam impellat, ſicque hac minus, minuſque irritata, minus duri pulſus atque adeo molles fiant. Quæ omnia tum de pungente dolore, tum de pulſus duritie in peripneumonia hic tibi volui commemorare, ut quæ ex his licet, addere poſſis ad illa per quæ utrumque in Matrona, cujus caſum multo ſuperius (*o*) deſcripſi, tibi explicare conatus ſum, itemque ad ea per quæ in propoſitis Sene, & Juvene ſingula etiam aliter nunc explicabo. Durities enim pulſus in Sene annos jam nato ſeptuaginta quatuor magis fortaſſe ætati qua rigent omnia, quam morbo, videri poteſt adſcribenda. In Juvene autem pungentem illum dolorem ſi ad validam inflammati pulmonis cum pleura connexionem retulero; nonne ita rem potero declarare, ut pleuram, quamvis haud inflammatam, diſtrahi intelligas, quoties diſtentus jam, ſed non omnino, ab inflammatione pulmo, inſpirato aere magis diſtenditur, & hoc ipſo omnia ſuperficiei ſuæ puncta aliud ab alio dimovere, & quod conſequitur, annexam pleuram quaſi divellere conatur. Sic ferme expoſitum videbis in Sepulchreto (*p*) caſum hujus noſtri ſimilem. Num ergo, inquis, pungens dolor eos omnes afficit quorum inflammatus pulmo ad pleuram adhæret? Non utique omnes, quod plures vel in hac Epiſtola Obſervationes oſtendunt; nam ut in earum aliqua pungentem ſcribere dolorem Valſalva forte oblitus ſit; in tot reliquis oblitum eſſe, non eſt credibile. Quid ergo eſt? Aliis fortaſſe minus arcta pleuræ, & pulmonis connexio; aliis pulmo ſuperficiem verſus adeo inflammatione impeditus, ac durus, ut ibi ab inſpirato aere diſtendi non poſſit; aliis denique eſſe alia cauſa potuit, cur vel ea poſita connexione, dolor tamen pungens non fuerit. Nam quare hic ſit, aut non ſit, aliquando cauſa in propatulo eſt; aliquando, ut verum fatear, non ita facile occurrit. Utrumque ex proximis intelligere poteris Obſervationibus.

39. VIR annorum circiter ſex & ſexaginta, cum diu catarrhalem exſpuiſſet materiam, denique ex frigidi aeris injuriis corripitur dolore pungente ſiniſtri lateris, plurimum tuſſit, febricitat. Cum a doloris uſque principio ingentem ſemper expectoraſſet materiæ copiam craſſæ, flavæ, lineiſque ſanguineis paucis diſtinctæ, tandem ſputo ſuppreſſo interit ſeptimo die. IN THORACIS ſiniſtro cavo aqua erat ſimilis ſeri vaccini; pulmo autem prædurus, ad mediaſtinum, & pleuram, coſtas ſuccingentem, valide adhærebat. Eodemque pacto pulmo dexter mediaſtino, & pleuræ qua diaphragma, & præſertim qua anterius ſummas coſtas conveſtit, alligabatur. Ad hunc ultimum locum latebat in pulmone ulcus, cancroſum, ſedes fortaſſe morbi inveterati. Minor in ſiniſtro cordis ventriculo fuit polypoſa concretio; in dextero autem multo major, cui concreti ſanguinis copia adhærebat. In Ventre animadverſus eſt lienis color ad rubrum inclinans.

40. Si de ſede antiqui morbi, Valſalvæ conjecturam merito probas; intelligis ſane, quid catarrhalis materiæ nomine ægris interdum, utinam ne & Medicis quibuſdam, imponat. Sed hoc in tranſitu. Hic illud potiſſimum attendas velim, quo in latere pungens erat dolor, in eo quoque inflammatum pulmonem valide ad pleuram adhæſiſſe; inflammatum, inquam; tametſi Valſalva eam quæ in ejuſmodi morbo non prorſus defuiſſe, intelligitur, ſpirandi difficultatem, non ſecus ac in ſequenti, in aliiſque Obſervationibus febrem omiſit, cum titulum iis, ut huic quoque, adſcripſiſſet illam *De Pulmonia*.

41. MULIEREM annos natam ſexaginta prehendit pungens dolor in dextera thoracis parte, ut in hanc cubare nullo pacto poſſit. Tuſſi vexatur; pauca exſpuit: difficile quidem, ſed non difficillime, reſpirat: viribus eſt omnino proſtratis. Remittit poſtea dolor, ut ſine ullo labore decumbere jam poſſit in latus dexterum. Sed interea magis in dies deficiente pulſu, ægra quoque deficit. THORACE aperto, uterque pulmo adhærens pleuræ invenitur; ſed dexter arctius. Hic totus, & ſuperiore præſertim parte induruerat: in qua abſceſſus erat, quo inciſo, multum ſeri effluxit fuſci coloris. Hoc ipſo colore proxima quoque pulmonis ſubſtantia infecta erat, & ſphacelo quodammodo correpta. Siniſter pulmo, non ut dexter ex uno, ſed pluribus ex lobis conſtans, qua dorſum ſpectabat, leviter inflammatus, totaque extima ſuperficie reliqua nigris hic illic maculis erat diſtinctus. In pericardio multa aqua.

(*f*) Obſ. 20. §. 7. (*g*) In Additam. Obſ. 11. (*h*) Ibid. Obſ. 2. §. 2. (*i*) Vid. Epiſt. 45. n. 16.
(*k*) Obſ. modo cit. §. 1. (*l*) n. 21. (*m*) n. 33. (*n*) Vid. hiſtor. ſeqq. & Epiſt. 21. n. 17. & hiſtor. ſeqq.
(*o*) n. 9. & 10. (*p*) Sect. hac 4. in Schol. ad §. 10. Obſ. 20.

aqua. In cordis utroque ventriculo magnæ polypofæ concretiones; fed longe major in dextero. Ventre quoque diffecto, intra extimam lienis partem corpus quoddam inventum eft offeum, figura omnino fphærica. Cæterum in hujus mulieris vafis fanguis pene totus concretus fuit.

42. Offe in liene, & majori in finiftro contra atque inveniri folet, quam in dextero pulmone, loborum numero hic omiffis, tanquam alio pertinentibus; nifi forte ob inflammationem tres dexteri pulmonis lobi in unum coaluiffe videbantur; præclare intelligis; cum illa in fphacelum cœpit degenerare, eam doloris remiffionem fecutam, quæ interdum Medicis quibufdam, cætera non attendentibus, turpiter impofuit, ut in Sectione hac Sepulchreti (*q*) etiam vides. Sed priufquam ad fphacelum fibræ quadantenus laxarentur, inflammatus is qui pleuræ arctius adhæferat, pulmo, ipfam adeo divellebat, ut propter doloris vim non poffet mulier id latus cubando premere, quod cæteri, cum doloris vehementia non tanta eft, premere plerumque folent peripneumonici, iique præfertim quibus pariter ad pleuram annexus eft pulmo. Quin etiam illi qui vetuftis, recentibufque temporibus pleuræ inflammationem fine pulmonis inflammatione fæpiffime accidere, non dubitabant, pleuriticis *decubitum in latus inflammatum facilem effe*, docuerunt; *in fua enim ipfius fede* (pleuram) *collocari: in oppofitam vero partem decubitum dolorem concitare*; *a pondere enim, & phlegmone, & fufpenfione in omnes membranæ* (pleuræ) *continuas partes .... dolorem protendi*. Quæ verba, & explicatio funt Aretæi (*r*). Ad quam hæc etiam alia addita fuit explicatio, quod ficuti certum eft, compreffum in cubando latus, multo minus inter refpirandum agitari, quam oppofitum, quippe liberum; fic minus agitari, extendive pleuram, apparet, quæ compreffo, quam quæ libero adhæret lateri. Quas explicationes quatenus ad pleuram transferre liceat, ad quam inflammatus pulmo annexus fit, vides. Sed interdum tamen illi iidem aliter accidere circa decubitum, animadverterunt; ut patet apud Cælium Aurelianum (*f*), ubi alia infuper proponitur explicatio. Quam tamen fi confideres; iis convenire, intelliges qui facilius in latus affectum cubant, non *quibufdam* illis, qui *fupra patiens latus jacere prohibentur*; ut vel hinc appareat, hos rarius, primos autem creberrime occurrere. Neque enim obftare debent quæ antea (*t*) apud Cælium leguntur: *fequitur etiam ægros fupra id latus jacendi difficultas, atque cum fe fupra contrarium latus verterint, dolor*. Nam etfi *id latus* nequeo cum aliis intelligere quod fanum eft, tum quia Cælius fanum latus non memoraverat, fed ægrum, tum etiam quia fic *contrarium*, quod continuo memorat, *latus*, ægrum deberem contra frequentiffimam obfervationem intelligere; tamen aut in mendofiffimis alioquin codicibus ibi vitium fufpicor, ut puta fi ultima *jacendi* fyllaba, ab ofcitantibus librariis repetita, pro *facilitas*, aut *facultas* orta effet vox *difficultas*: aut fi *difficultas* legendum eft; fic accipio, ut moleftiam quidem a decubitu vel in ægrum latus intelligam, nullo tamen modo cum eo dolore comparandam, quem facit decubitus in contrarium latus. Sic etiam in propofita muliere Valfalvam quidem indicaffe impotentiam video cubandi in latus affectum; fed non propterea crediderim, non multo majorem fuiffe cruciatum, fi mulier in fanum latus jacere conaretur; neque enim id negat: aut fi non fuit; redire ad id cogor quod fupra (*u*) faffus fum ultro, difficilis decubitus caufas non femper in propatulo effe; ut fi, exempli caufa, non modo pleura, fed & periofteum, coftas undique fuccingens, ob arctiffimum in hac muliere pulmonis nexum, & pulmonis, tum inflammatione, tum abfceffu diftenti, ita fuiffet diftractum, ut premi incumbentis corporis pondere fine eximio dolore non potuiffet. Utcumque id eft, etfi Albertinum memini dicere, in peripneumonia decubitum modo in affectum, modo in oppofitum latus effe faciliorem; tamen & Valfalvam memini, cum id fateretur, fic diftinxiffe, ut illud in plurimis, hoc vero in nonnullis dumtaxat, fibi animadverfum afféveraret, id quod Obfervationes quas fcriptas reliquit, inter fe collatæ, fatis confirmant.

43. VIRGO annos nata viginti duos fixo dextri lateris pungente dolore cum tuffi, fputo, difficili refpiratione, & febre corripitur. In nullam partem cubare, nifi in dexterum latus poteft. Progrediente morbo, fputum fanguine tingitur, qui uno die non paucus prodit. Aliquot ante mortem dies doloribus ad ilia vexatur. Nono autem, convulfivis accedentibus motibus, in finiftrum decumbens latus, e vivis excedit. IN VENTRIS cavo ferum animadverfum eft, lien prægrandis, & Tenuium inteftinorum pars major inflammata. Thorace diffecto, pulmo dexter pleuræ arcte adhærens inventus eft, totaque ejus fubftantia inflammatione magna affecta, & ulcere infuper qua pleuram fpectabat certo in loco, inter quod ulcus, & pleuram ferofa erat materia. Pulmo autem finifter, præterquam ad atrum vergebat colorem, nigris quoque hic illic maculis diftinguebatur. In finiftro pariter thoracis cavo aliquot erant feri unciæ. In corde concretiones duæ polypofæ: quarum minor in finiftro latebat ventriculo; major totam auriculæ dexteræ, multum dilatatæ, caveam implebat.

44. In quibus fanguis eft ad faciendas inflammationes idoneus, haud raro accidit, ut plures Partes aut fimul, aut una poft aliam inflammentur, thoracis præfertim, & ventris. Cujus rei præter Virginis hujus exemplum vel in his Litteris alia videntur fubindicari; nam in Viro de quo paullo ante (*x*) dictum eft, lienis color ad rubrum inclinabat fub inflammato pulmone: in Juvene autem (*y*) priufquam pulmo inflammaretur, dolor in ventre quid alicui hujus vifceri mali immineret, fignificaverat. Cæterum huic Virgini pungens dolor mitior videtur fuiffe, quam Mulieri cujus noviffime (*z*) expofui hiftoriam. Virgo enim, quod Mulier non poterat, in affectum cubabat latus; quanquam & in alterum tandem jacuit poftquam ferofa ulceris materia laxavit pleuræ fibras, ut diftractionem facilius ferret ab appenfo pulmone.

Ab hujus igitur, & pleuræ nexu caufam pungentis doloris ea ratione quæ fupra (*a*) indicata eft, repetere licuit in his quidem tribus Obfervationibus. In totidem vero quæ fequuntur, indidem repetere, nifi forte per conjecturam non licebit.

45. VIRUM quinquagenarium poftridie Kal. Martii prehendunt acuta febris, loboriofa refpiratio, dolor a fterno ufque ad medios ferme abdominis mufculos, tuffis permolefta, quippe magnum dolorem faciens ad mamillam finiftram, & coftas nothas. In neutrum poteft latus decumbere: non exfpuit: quincto morbi die moritur. IN STERNI exfectione paucum ferum fufcum e finiftro thoracis cavo emanavit. Qui in eodem cavo erat pulmo valde induruerat, ad fubviridem colorem vergens, nigrifque diftinctus maculis: cum fecaretur, ferofa, ac putrida colluvies cum mifto fanguine erumpebat. In cordis ventriculis polypofæ concretiones.

46. Hoc in cafu liquet utique, in quem exitiofum morbum pulmonis inflammatio degeneraffet. Verum non liquet, cur decubitus neutrum in latus ferri poffet, neque cur dolor a fterno ad medios ferme abdominis mufculos pertineret; nifi forte permoleftam, irritamque tuffim accufes, a qua magnus certe ille dolor ad mamillam finiftram, & coftas fpurias fieri credebatur. Qui, fi ut videtur,

(*q*) Obf. 22. (*r*) Morb. Acut. l. 1. c. 10. (*f*) Acut. Morb. l. 2. c. 16. n. 98. edit. Almelov. (*t*) l. eod. c. 14. n. 91. (*u*) n. 23. (*x*) n. 39. (*y*) n. 36. (*z*) n. 41. 42. (*a*) n. 38.

tur, ac ſolet, pungens erat; ſatis ejus cauſa non intelligitur, niſi conjicias omiſſam forte a Valſalva inflammati pulmonis ad hæc loca adhæſionem: qua poſita, facilius appareat, quomodo in exſectione ſterni, cum thoracis neutra cavea ſero eſſet plena, prodire illud paucum, fuſcumque ſerum potuerit e ſiniſtra quidem thoracis parte, ſcilicet ob laceratam ſuperficiem annexi, & putrida, ſeroſaque colluvie redundantis pulmonis. Sed hæc ex conjectura dumtaxat. Quod ſi cum iſta peripneumonia conjunctam pleuræ inflammationem legeremus; pleraque intelligere facilius liceret, quæ ſane in pleuriticis quibuſdam contingunt, & a Cælio quoque Aureliano (*b*) adnotantur, ut dolor ad *pectus, atque ilium, & jacendi negata, atque diſplicens omnis poſitio*.

47. JUVENIS annorum circiter viginti ſex pungente corripitur dolore in dextera thoracis parte, cum febre, & tuſſi. Parum exſpuit. Circa octavum diem accedit delirium, noctu præſertim. Dolor abit; ſed reſpirationis difficultas ſemper gravior fit. Facilis eſt decubitus in utrumlibet latus. Die tandem decimo obit. PULMONES ambo induruerant toti: ambo dorſum verſus ad pleuram erant alligati; ſiniſter etiam a latere. Præterea cum ſubſtantia quædam alba, quaſi membranacea, univerſæ pleuræ, & pulmonibus impoſita eſſet, quaſi reticularis inſtar cujuſdam corporis laxi, & mollis; per hanc tamen nonnullis in locis pleura, & pulmones inter ſe erant firmiter colligata. In utroque thoracis cavo, ſed magis in dextero, multus erat humor colore ſimilis ſeri vaccini: qui tametſi, ſepoſitus nullam, ut alias quoque animadverſum fuerat, ſeparationem oſtendit; igni tamen impoſitus, ſanguinei inſtar ſeri concrevit. Pericardium ſero turgebat. Concretiones polypoſæ, in dextero cordis ventriculo major, in ſiniſtro minor.

48. Cum inſpectum non fuerit cerebrum; ſcire haud licet, an ibi quoque ſecundum ea quæ paulo ſuperius (*c*) dicta ſunt, aliquid fuerit inflammatorii, cui delirium imputandum. Huic autem imputo quod ſine ratione dolor abierit, eoque facilis decubitus factus fuerit in utrum liberet latus. Nam *quibus cauſa doloris, neque ſenſus ejus eſt, his mentem laborare*, poſt Hippocratem (*d*), ut noſti, admonuit Celſus (*e*). Sed pungens dolor cur in dextra fuerat thoracis parte, cum pulmo quidem, non dexter, ſed ſiniſter, ad pleuram eſſet a latere alligatus? Neque enim alligatio ad dorſum ſpectanda eſt, quia nec ibi dolor, & alligatio pulmoni ibi erat utrique communis. An igitur quæ alligationes ſub molli illa, de cujus origine, & natura ſatis antea (*f*) dictum, quaſi membrana quadam latebant, eæque ſatis firmæ, hic magis a nobis attendendæ ſunt? Verum hæ nonnullis in locis, atque ut videtur, utrobique indicantur. Reliqua igitur conjectura eſt, majores illas, firmiores, & delirio priores fuiſſe quæ in cavo erant dextero, in quo etiam plus effuſi humoris inventum eſt.

49. MULIER annos nata ad ſexaginta, habitu gracili, & temperamento ſanguineo, febre prehenditur vehementi, ſicca tuſſi, & pungente ſiniſtri lateris dolore ſic tamen, ut ſi in hoc cubet, non multum doleat. A ſanguinis miſſione adeo remittitur dolor, ut jam poſſit in quamcunque partem decumbere. Febris dumtaxat, & ſitis urgent. Craſſa aliquando exſpuit. Gravior fit reſpiratio. Tandem die decimo tertio moritur. PULMO ſiniſter omnino ſolutus a pleura; quæ prorſus illæſa erat; ſubalbidus, nigris diſtinctus punctis, carne durior, nonnulla oſtendit tubercula, ſanie ſcatentia. Pulmo ſiniſter (*ſic*) ſuperius quidem pleuræ per ſe adhærebat; ſed longe minus erat vitiatus, quippe nigris tantummodo conſperſus maculis, & jugulum verſus durior, parvum abſceſſum continebat. In pericardio ſeri uncia. In cordis ventriculo dextero polypoſa concretio magna, majori tamen ſui parte auriculam implens, indeque ſe in vaſa producens. In ſiniſtro ventriculo erat altera; ſed minor.

50. Hic vero qua conjectura utemur? Ea videlicet quam manifeſtus, ſed facile condonandus, Valſalvæ, vel potius ejus calami error ſuppeditat. Cum enim ſingulos pulmones deſcribens, neutrubi dexterum, ſed utrobique ſiniſtrum nominet; liberum nobis eſt ſuſpicari, quem primo loco deſcripſit, fuiſſe dexterum; quem ſecundo, fuiſſe ſiniſtrum. Ita res facile explicabitur. Hactenus per conjecturam cauſam deducere coacti ſumus pungentis doloris a pleuræ, & pulmonis connexione. Sed hiſtoriæ quædam ſunt, in quibus præter eam connexionem, etiam inflammatio aliqua pleuræ fuit, pungens vero dolor non fuit, quem tamen plures ab hujus membranæ inflammatione repetebant. De eo genere præter aliam, quam alibi (*g*) proferam, hæ duæ ſunt quæ ſequuntur.

51. JUVENIS annos plus viginti natus, qui chronica antea febre laboraverat, acuta corripitur cum dolore pectoris, difficultate reſpirandi, tuſſi, & paucæ materiæ exſpuitione, ſanguineo colore tinctæ. Hic primis acuti morbi diebus plerumque, ultimis aſſidue in ſiniſtrum jacebat latus. Circa decimum ſextum eſt mortuus. IN VENTRE ſplen triplo major. Thoracis univerſum ſiniſtrum cavum ſuus pulmo omnino replebat; adeo hic intumuerat! durus totus, & inflammatus, pleuræ autem undique annexus: quæ levi dumtaxat ſuffuſa rubore, inflammationis inchoamentum exhibebat. Pericardium humore, ſero vaccino ſimili, non opplebatur modo; ſed valde etiam diſtendebatur, ejuſque humoris nonnulla concrementa per cordis faciem ſternebantur. In hujus ſingulis ventriculis ſingulæ inerant polypoſæ concretiones exiguæ, & flaccidæ; paulo tamen major quæ in dextero: majoreſque ab ſingulis in auriculas, & venas ferebantur productiones, quam in arterias.

52. En jam tertium in hac una Epiſtola (*h*) qui poſt diuturnam febrem lienem habuit ingentem. Alios autem alibi quoque (*i*) adjiciemus. Sic etiam lienis infarctum *poſt omnem febrem chronicam, præcipue quartanam, in Hungaria conſtanter obſervari*, leges apud Cl. Kramerum (*k*); non modo in cadaveribus quorundam, *febribus intermittentibus defunctorum ſcirrhoſos lienes* animadverſos videbis a Cl. Hoyero (*l*). Porro qui ejuſmodi lienis morbis tenentur, quanto facilius in peripneumoniam incidant, ab Doctiſſimo Fantono (*m*) indicatum eſt. Quod ut Rhedario illi (*n*), & Clerico (*o*), ita huic etiam accidit Juveni. In hoc quidem inflammati pulmonis connexionem cum pleura fuiſſe, vides, & præterea membranam hanc, inflammatione haud prorſus carentem; dolorem tamen qui pungeret, memoratum non vides. Quod ſi pleuræ inflammationem, quippe hic leviſſimam, forte contemnis; at pulmonis cum ea connexionem longe ampliſſimam attendes. Quid ergo eſt? Tanta illa ejuſdem pulmonis magnitudo, ſuum ut cavum prorſus oppleret, cum duritie quoque ſuperficiei (*p*) conjuncta, fortaſſe efficiebat, ut pulmonis neque pondus, quippe undique ſuffulti, neque diſtentio ab inſpirato aere, quippe non cedente ſuperficie, afferre moleſtiam poſſet, eoque minus, quo magis & magnitudo, & durities progrediente morbo augebantur. Itaque primis diebus plerumque, ultimis aſſidue æger in affectum cubabat latus.

53. FAMULUS Equitis cujuſdam, annos natus ad quinquaginta quinque, de dolore queritur in medio thoracis: in dorſum cubare dumtaxat poteſt, & nonnihil in latus ſiniſtrum. Erecta cervice ſpirare cogitur. Die ſexto interit. PULMO ſiniſter dorſum verſus, totus, multumque induruerat, & pleuræ, quæ aliquantum rubebat, adhærebat valide, etiam qua hæc diaphragma conveſtit. Pulmo dexter ſanus erat; quanquam in eo thoracis cavo paululum ſeroſæ materiæ animadvertebatur ſimilis puri. Aqua in pericardio turbida. In cordis ventriculo dextero cum polypoſa concretione ſanguis erat in grumos coactus: qui alibi aliquem fluorem ſervabat.

(*b*) Acut. Paſſ. l. 2. c. 14. (*c*) n. 44. (*d*) S. 2. Aph. 6. (*e*) De Medic. l. 2. c. 7. (*f*) n. 37.
(*g*) Epiſt. 45. n. 16. (*h*) Vid. ſupra, n. 2. & 30. (*i*) Epiſt. 31. n. 2. & Epiſt. 36. n. 17. 18.
(*k*) Vid. Commerc. Litter. A. 1738. Hebd. 15. n. 2. (*l*) Act. N. C. Tom. 5. Obſ. 68. (*m*) Schol. ad Patris Obſ. Anat. Med. 27.
(*n*) (*o*) n. ſupra indic. 2. & 30. (*p*) Vid. ſupra, n. 38.

54. Hiſtoria hæc ſatis, quod ad propoſitum ſpectat, ſimilis prioris, ſi ad ſimilem modum tum quod ad obſervationem, tum quod ad explicationem pertinet, a te intelligitur; non eſt cur plura addam.

Verum ſcire fortaſſe cupis, an pungens dolor tunc ſaltem vexet cum pleuræ inflammatio perfecta eſt. Duos hujuſmodi ſubjiciam caſus, ex quorum primo vexaſſe, intelliges; ex altero autem non vexaſſe.

55. VIRO illi, cujus diuturna, & varia mala, ad ventrem fere attinentia, vitiatumque inventum jecur ſatis deſcripſi Epiſtola Anatomica III. (q), acceſſit denique dolor pungens in læva thoracis parte, & difficultas in hanc cubandi, cum facile poſſet in alteram, tuſſis quoque, & ſputi, in principio, aliquantum. Sputo ſuppreſſo, circa decimum ab illius doloris initio diem exceſſit e vita. PULMONIS ſiniſtri pars ſuperior tota in tumorem obduruerat, proximas undique partes comprimentem, nonnulliſque in locis per tenuia filamenta ſe pleuræ annectentem: quæ & ipſa inflammata erat. Dexter autem pulmo, valide alioquin cum pleura nexus, ut vix poſſet ſine laceratione ſeparari, inventus eſt ſanus. In pericardio mediocris aquæ copia. In cordis thalamis polypoſæ concretiones, in ſiniſtro exigua, ad arteriam Magnam porrecta, in dextero major, pertinens ad venam Cavam, & ad arteriam Pulmonarem.

56. VIR annorum circiter quinquaginta, qui multos jam annos lepra dextro in femore laboraverat, angina prehenditur. Hæc cum ad biduum perduraſſet, deſiit in dolorem quendam dorſi: cui poſtmodum acceſſit ſicca tuſſis, ingens ſitis, decubitus in ſiniſtrum latus, cum in dexterum ferri non poſſet, item dolor quidam gravans, qui zonæ inſtar in imo thoracis percipiebatur. Etſi febris ultimis diebus videbatur mitis, neque præter ea quæ diximus, ſigna ulla fuiſſent quæ thoracis inflammationem indicarent; tamen æger mortuus eſt nono ex quo decumbere cœperat, die. THORACIS ſiniſtrum cavum plenum ſeri purulenti repertum eſt: quo ex ſero quædam concreverat quaſi membrana, quæ pleuræ adhærens, hujus corruptionem mentiebatur. Pleura tamen, illi ſubjecta, inflammata erat; nec diſſimile quidpiam pulmones, quamvis leviſſime, paſſi fuerant. Exiguæ autem polypoſæ concretiones in magnis ad cor vaſis latebant.

57. Pungentem in hac, ut in ſuperiore hiſtoria memorari dolorem, non vides; tametſi pleuram in hac quoque inflammatam legis: imo, ſi cum pulmonibus conferas, ejuſmodi inflammatione affectam, ut ob hanc potiſſimum homo interiiſſe videri poſſit. Rara autem propter hoc ipſum uſque adeo Obſervatio hæc eſt, ut inter omnes ſive meas, ſive quas Valſalva ſcriptas reliquit, ei ſimilem non meminerim offendiſſe. Sed & Nannius (r) cum plurimos thoracis inflammatione ſublatos incidiſſet, præcipuamque læſionem in cæterorum pulmonibus deprehendiſſet; vix unum, aut alterum invenire potuit, quorum pleura dumtaxat inflammatione affecta eſſet; eos autem morbus intra biduum ſine ſputo ſanguinis interemerat. Quam ob rei raritatem, & mortis ab ea tantum cauſa intelligendæ difficultatem, & tunc dubitavi, & adhuc dubito, an potius febris peſſimi generis cum ea inflammatione conjuncta, homines confeciſſet, præſertim cum quandam ſolum pleuræ partem in iis ſe diceret Nannius inflammatam reperiſſe. Nam ſi pleuram totam ab axillis uſque ad ſeptum Tranverſum inflammatam conſpexiſſet, qualem unum, aut alterum caſum, haud plures, ex Diemerbroeckio in Sepulchretum (ſ) referri vides; aliquanto minus dubitaſſem; quanquam in priore hujus caſu erat inſuper pleuræ ſuppuratio, ex ejuſque abſceſſu effuſio puris in thoracem; in altero autem ea cauſa præceſſerat, quæ vel ſola poteſt citam mortem afferre, magnus videlicet frigidæ cereviſiæ hauſtus in exæſtuante. Quod ſi pariter deſcriptæ; non verbo, ut ibidem (t), indicatæ uſquam legerentur cunctæ Obſervationes Williſii, & Riverii; quot tandem eſſent, & quales, cognoſcere, & exiſtimare poſſemus. In noſtris certe regionibus quam rariſſimum eſſet, ſi quis in iis quos interna ſuſtulit inflammatio thoracis morbi *ſedem in pleura conſiſtere*, aut hanc *ſolam corruptam & putrefactam* inveniret.

58. Sed & perraræ apud nos ſint pleuritides, neceſſe eſt, quales tam crebræ occurrebant Diemerbroeckio, ut ſe in *multa pleuriticorum ſectione*, ſcriberet (u), *nunquam pleuritidem illæſa pleura factam inveniſſe; ſed in quibus pulmo pleuræ affixus adhærebat, in iis pulmonem, qua parte pleuræ adnectebatur, ſimul etiam affectum vidiſſe: in aliis vero, quibus pulmo liber a pleura erat, eum nihil affectum fuiſſe: .... tertiæ* autem, *vel quartæ* dumtaxat (non pleuriticorum, ut quidam intellexerunt) ſed *hominum parti contingere*, ut pulmo pleuræ affixus adhæreat. Lege enim omnes quas hactenus propoſuimus, undetriginta Valſalvæ Obſervationes: lege etiam noſtras, quas brevi ad te mittemus, duodeviginti. Ut nobis cadavera offerebantur eorum quos internæ thoracis inflammationes ſuſtulerant, promiſcue incidimus. Quid ego deprehenderim, videbis (x). Valſalva certe in quinque & viginti, tum in duabus præterea quæ mox ſubjicientur (y), nunquam pleuræ læſionem ullam memoravit; imo in nonnullis, in quibus potuiſſes aliter ſuſpicari, diſerte illæſam pleuram fuiſſe, admonuit. Vix in quatuor, de quibus a nobis poſtremo ſcriptum eſt, pleuræ inflammationem deprehendit. Sed in duobus (z) levem adeo, ſi cum annexi pulmonis inflammatione conferretur, ut ab hoc in illam; non ab illa in hunc progreſſam eſſe, exiſtimares. In tertio (a) erat quidem, ut etiam in quarto (b), non ita levis. Sed in illo tamen graviſſima erat in pulmone, quamvis nonnullis in locis tantum, & per tenuia filamenta ad pleuram alligato: in hoc vero, quo de agimus, nulla memoratur pleuræ, pulmonumque connexio; qui tamen haud prorſus inflammationis expertes erant. Quod ſi quæras, unde igitur mortuum cenſeam? neque pleuram, neque pulmones accuſabo; ſed purulentum ſerum quo altera thoracis cavea implebatur, eamque etiam partem, quæcumque illa fuerit, unde pus ipſum extiterat. Cum enim Hippocrates (c) doceat: *quicunque ab angina liberantur* (videlicet *ſubito*, ut Celſus (d) reddidit, id quod huic ægro videtur accidiſſe) *his ad pulmonem verti, & in ſeptem diebus perire: ſi vero is effugerint, ſuppurari*, idque *aliqua parte*, ut Celſus loquitur; ego qui in ægro, poſt diem ſeptimum ſuperſtite, pus inventum fuiſſe, video, partem autem unde effluxit, non video; quanquam pulmonem, ſi hiſtoria ſineret, libenter culparem; liberum tibi facio Hippocratem ſic interpretari, ut cum pulmonem dixit, proximas etiam pulmoni partes, ut erat ſtudioſiſſimus brevitatis, indicaſſe cenſeas. Dolor autem ille dorſi qui anginæ protinus ſucceſſit, item ille alter gravans, qui zonæ inſtar in imo thorace percipiebatur; niſi hunc forte referre malis ad purulentum ſerum quo ſeptum Tranſverſum gravaretur; ſuſpicionem tibi fortaſſe aliquam, ſi non conjecturam, ſuppeditabunt. Qua ego interim in medio relicta, illud admonebo, ut in deſcriptione propoſita (e) illam attendas falſam membranam, quæ pleuræ adhærens, hujus corruptionem mentiebatur. Huc enim altera ſpectat Valſalvæ Obſervatio, ad hunc modum ſe habens.

59. MULIER quartum annum agens & ſexageſimum dolore corripitur in dextera thoracis parte, ut difficulter cubare in hanc poſſit, nec ſine dolore ipſam tangere. Frequens eſt reſpiratio, inanis tuſſis, celer, frequens, parvus, debilis pulſus. Die ſeptimo ſudor circa caput oboritur. Deficientibus viribus, nono circiter decedit. THORACE aperto, pulmo in cavo dextero occurrebat valde turgidus, ut hoc totum impleret, leviter adhærens ad pleuram ope cujuſdam quaſi membranæ, inter illum, & pleu-

(q) n. 9. (r) Vid. Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. I inter Medica. (ſ) Sect. hac 4. Obſ. 14. §. 8. & 9.
(t) Ibid. §. 1. & 4. (u) Ibid. §. 10. (x) Epiſt. 21. (y) n. 59. & 61. (z) n. 51. & 53. (a) n. 55.
(b) n. 56. (c) S. 5. Aph. 10. (d) De Medic. l. 2. c. 7. (e) n. 56.

pleuram interjectæ. Quæ revera nihil aliud erat quam ferum, quod postquam ex utriusque poris exierat, ita concreverat, & se extenderat, ut membranam sanie turgidam, atque adeo corruptam pleuram primo aspectu mentiretur. Cujusmodi species, inquit, imposuisse videtur Riverio (*f*) affirmanti, se in pleuritide corruptam pleuram comperisse. Sed hic, diligentius quærendo, ipsa quidem pleura sana inventa est; pulmo autem qua dorsum spectabat, magna cum duritie inflammatus. Cæterum alter pulmo multis quidem locis ad pleuram alligabatur; sed erat illæsus. In pericardio multa aqua. In cordis caveis polyposæ concretiones plures latebant, major in auricula dextera, minor in adjuncto ventriculo, quarum illa in venas Cavas, hæc in Pulmonarem arteriam producebatur: hac vero minores in ventriculo sinistro duæ, impari inter se magnitudine; harum major in arteriam Magnam, minor in sinistram auriculam se extendebat.

60. Riverius hallucinatus sit, an non, & si forte sit, an ea dumtaxat ratione, definire non ausim. Nam & aliam interdum esse erroris causam posse, scio. Quam, cum proximam historiam legeris, declarabo.

61. FŒMINA annos nata plus sexaginta, plethorici habitus, & obesi, prehensa est Kalendis Decembris thoracis dolore in dextera potissimum parte, cum vehementi febre, magna siti, ulcerosa corporis lassitudine: nec respirare poterat sine dolore. Mittitur sanguis, atque alia ex arte præstantur; sed frustra. Imo illa augetur lassitudo, mens torpida fit, atque adeo subdelira. Tandem sputum, quod antea modicum erat, nec glutinosum, rotundum ejicitur, & purulentum: respiratio fit laboriosior: delirium accedit: & mors duodevigesimo morbi die. THORACE recluso, cum dexter pulmo a pleura, cui adhærebat, separaretur, multum purulentæ materiæ erupit, scilicet ex abscessu in pulmonari substantia, circa quam magna erat inflammatio; pleura tamen illæsa. Sinister pulmo erat sanus. Ventriculus dexter cordis mediocrem polyposam concretionem; alter inchoamentum dumtaxat continebat ejuscemodi concretionis.

62. Nunc si relegas quod etiam in dissectione cujusdam Virginis supra (*g*) a nobis scriptum est, dum manu tentaretur pulmonis a pleura, cui arcte adhærebat, separatio, illum ob fraciditatem disruptum esse, simulque ex abscessu, quem continebat, magnam ejecisse copiam saniosæ materiæ; facile intelliges, quam proclive sit, ut illud accidat, de quo ante hos quinquaginta annos monui in Bononiensi Scientiarum Academia, quod monitum non indignum censuit cujus benignissimam mentionem faceret in suis immortalibus Libris (*h*) Princeps, & Dominus meus, beneficentissimus litterarum, quas ipse eximie ornabat, Patronus, BENEDICTUS XIV. Pontifex Maximus. Fac enim, aliquos, ut haud semel ego vidi, vel celebres in vulgus Medicos, in ægris invisendis multum, in cadaveribus autem introspiciendis leviter, aut nihil exercitatos, hominis qui non sine pleuritidis signis obierit, dissectioni interesse, per inexpertum, ut sæpe accidit, Chirurgum institutæ, huic autem pulmonem a pleura removere conanti id contingere quod in hac Muliere (*k*), aut in illa Virgine (*l*), ut disrupto repente abscessu in ea parte pulmonis quæ arctius pleuræ affixa fuerit, pus erumpat, puris vero, & dilaceratæ annexi pulmonis reliquiæ ad pleuram, ut solent, etiamtum restent adhærentes, cum pulmo reliquus, emisso pure statim concidens, abscessus cavum contraxerit, & fere occultaverit, aut siquid hujus ostendat, effectum potius, & partem cujusdam proximi in pleura suppurati tumoris ostendere videatur. Noli dubitare, quin continuo pronuncietur, satis esse quæsitum, pleuram ab se evidenter conspectam putrefactam, corruptam, & collecto pure manantem, præjudicata opinione nullam erroris suspicionem relinquente: qui perquam facile vitari potuisset, ubi reliquiis illis, cauti, & diligentis Prosectoris manu abrasis, sub iis pleura aut levissime affecta, aut etiam, quemadmodum Valsalvæ contigit (*m*), sana prorsus, & omnino illæsa retecta esset. Non propterea tamen nego, solertibus, & exercitatis Anatomicis magnam interdum pleuræ ipsius læsionem post thoracis internas inflammationes occurrisse. Tantum quid de jactatis inter minus expertos Observationibus suspicer, non reticeo.

Nunc quoniam a plerisque eorum qui de sede harum inflammationum, pleuræ asserenda, pulmoni autem abjudicanda laborant, omnem pene sensum visceri huic adimi, animadverti; unam, haud amplius, eamque perbrevem, Valsalvæ Observationem, unde contrarium possit confirmari, subjiciam.

63. ANUS septuaginta annorum, duos circiter menses de interno thoracis dolore conqueritur: non tussit: non exspuit: in neutrum cubare potest latus. Denique moritur. PULMO uterque nigris erat distinctus maculis: dexter præterea qua vertebras spectabat, durus, & exulceratus; quanquam nihil apparuit saniosæ materiæ. Ingentis magnitudinis polypus in ventriculo cordis dextero, hinc per ejus utrumque orificium in vasa, & vasorum ramos se producebat, & mole sua multum auriculam dexteram dilataverat.

64. Si polypum, seu potius; quando ne illa quidem fuerunt polypi signa quæ vulgo proferuntur, ut neque auriculæ dilatatæ; seu potius, inquam, polyposam concretionem, tunc polypi nomine etiam a Valsalva indicari solitam, vitæ ultimo tempore, non secus ac nigras illas pulmonum maculas, productam intelligis, (*n*) & auriculam per se laxam, eoque tempore ob infirmissimas suas vires minus resistentem dilatasse; reliquum est nempe, ut internus ille thoracis dolor haud alibi sedem per duos menses habuerit, quam in pulmone exulcerato.

65. Nunc quando bene longam seriem habes Valsalvæ Observationum; unam enim & triginta ante hanc ultimam proposuimus; si forte quæres, utra in thoracis parte sæpius fuerit inflammatio; longe aliter ipsi accidisse, invenies ac Doctissimis illis Viris, qui dextram ut plurimum ab ea affici, sinistram autem rarius, scripserunt. Namque ubi cadavera seposueris in quibus Valsalva utramque partem inflammatam deprehendit; reliquorum ferme totidem reperies a sinistris, quot a dextris inflammationem habuisse: idemque propemodum ex nostris quoque duodeviginti, protinus mittendis, Observationibus cognosces. At enim illud, inquies, non de pulmonum dumtaxat, sed de pulmonum, & pleuræ conjuncta inflammatione scripserunt. Tu vero ne sic quidem cum illis congruere invenies Valsalvæ Observationes. Quarum cum quatuor, haud amplius, utramque conjunctam inflammationem proponant (*o*); eæ ipsæ omnes proponunt a sinistris. Nostrarum autem si una (*p*) congruit; altera (*q*) non satis congruit. Multo igitur & plures, & ampliores videntur requiri Observationum series, ut de re hac aliquid pro certo statuatur, suscipiaturque ex Anatome explicandum, cur pleuritis a dextris frequentior, sed mitior sit. Cujus problematis enodatio quam Præstantes Viri non minus modeste, quam ingeniose, dederunt, an magis per Anatomen illustrari, & perfici possit, cum minus præcox videbitur; tunc ipse existimabis. Interea autem valebis.

(*f*) Vid. supra, n. 57. (*g*) n. 11. (*h*) Vid. ejus Comment. loco cit. supra, ad n. 57.
(*i*) De Servor. Dei Beatific. l. 4. P. 1. c. 18. (*k*) n. 61. (*l*) n. 11. (*m*) n. 61. (*n*) Vid. Epist. 24.
(*o*) n. 51. 53. 55. 56. (*p*) Epist. 21. n. 33. (*q*) Ibid. n. 34.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXI.

Absolvitur sermo de Pectoris, Laterum, & Dorsi Dolore.

Eodem ferme ordine quo Valsalvæ Observationes, meas quoque ad te scripturus, ab iis initium capiam, in quibus intima Thoracis Inflammatio, illæsa prorsus pleura, sedem habuit in pulmonibus.

2. MULIER ex peripneumonia, nec sine pulsuum inæqualitatibus, mortua erat in Bononiensi Nosocomio S. Mariæ de Morte A. 1706. Martio mense, cum ego pro Valsalva, Parmam accersito, cadavera in Theatro Anatomico dissecarem. PULMONES compactam, ut in hepate est, substantiam habebant: pericardium autem multam aquam. Cordis exterior facies primo aspectu corrosa maximam partem videbatur: nec erat tamen; sed inæquales concretiones, ipsi adhærentes, id mentiebantur: quibus nullo negotio amotis, extima cordis membrana lævis, & integra se ostendit (*a*). Interiori quoque faciei pericardii adhærebant concretiones aliæ, a prioribus prorsus sejunctæ, sed ejusdem generis; ut facile conjiceres, utrasque pariter ex crassioribus, quæ ab illa aqua secessissent, particulis coaluisse. In cordis ventriculis, & auricula dextera magnæ albæ, nec firmioris tamen structuræ, concretiones polyposæ. In fellis vesicula calculi duo nigri, sic satis duri, ad cubi formam accedentes, impari magnitudine; sed neuter parva.

3. JUVENEM torosum, annos natum duodeviginti, quem Venetiis intra octo circiter dies peripneumonia sustulerat, Amici mei Viri docti a me petierunt, ut persecarem mense Decembri A. 1708. multo magis ut quæ secundum naturam essent, pleraque diligentius cognoscerent, quam ut quæ ad morbum attinerent. Ad hunc tamen quæ spectarent, hæc demonstravi. PULMO dexter arctius undique adhærebat viciniæ per tenuem quandam membranam. Ejusdem superior lobus durissimus, gravissimusque, quippe ex substantia hepar referente, quam & pars reliqua ejus pulmonis, & sinistri pars maxima quadantenus ostendebant. In sinistro thoracis cavo aqua multa, eaque cruenta, & quasi nigricans: cujusmodi aqua, nec pauca, in pericardio quoque erat. Cordis auriculam dexteram, facile videlicet cedentem, sanguis plurimus extremo, ut censui, tempore in ea restitans, multum dilataverat. Niger is erat, & grumosus, nec sine polyposa concretione tenaci, & magna, cujus pars in subjectum ventriculum pertinebat: altera autem, huic substantia non dissimili, sed teres, in arteria erat Pulmonari. Nulla autem in sinistro ventriculo, adjectaque auricula, in quibus ne sanguinis quidem, nisi forte inter dissecandum effluxerat, quidquam inveni. In Ventre aliqua aquæ copia fuit; jecur ad crepidinem lividum: intestina, alicubi subrubra, grave olebant.

4. SENEX annorum septuaginta quatuor, staturæ humilis, cauponas frequentare solitus, his ultimis annis obnoxius pulmonum inflammationi, hac novissime in Patavino Nosocomio intra octiduum confectus fuerat. Peculiaria symptomata, eo tempore animadversa, non fuit qui accurate satis narraret: quamobrem ipsa, ut in duabus pariter superioribus historiis feci ob eandem causam, non refero. Hoc unum quod pro certo scire potui, non reticebo. Nullo prorsus symptomate quod speciatim ad describendum cordis vitium attineret, hic laboraverat, non deliquiis, non palpitationibus, non pulsuum, qui parvi cæteroquin erant, inæqualitatibus, neque aliis ejusdemmodi. Quæsivi enim hæc diligentius postquam ad absolvendam Anatomen Publicam A. 1730. ejus cadavere usus fueram. PULMONES undique erant pleuræ annexi. Dexteri pars summa dura, & nigricans: ejusdemque pulmonis sanguifera vasa connexa arctissime cum bronchiis: interque ea vasa unum animadversum est quod ad tractum aliquot digitorum erat dilatatum; eo autem emenso tractu, ad justam diametrum redibat. Sed & Bronchialis arteriæ truncum existere vidi ex arteria Magna insolita amplitudine, ut diametro esset triplo propemodum majori quam solet. A posteriore autem superficie sinistri ventriculi cordis, intervallo gemini digiti transversi supra mucronem, extrorsum prominebat tuberculum, mediocris cerasi magnitudine, & figura, cujus dimidium exstabat, dimidium intra substantiam cordis se immittebat. Erat instar alicujus hydatidis ex iis quæ intra alia viscera, pulmones puta, aut renes, ita innascuntur, ut parte sui aliqua promineant tamen. Sed compunctum paucam emisit aquam; turbidiorem autem humorem retinuit. Qui ex prorsus aperto eductus est una cum membranula, in qua alba quædam erant, & mucosa, tum particula quasi tendineæ duritiei. Visa est ea membranula locum intimæ tunicæ in tuberculo obtinere; nam exterior erat altera densa, & albida, intus aspera, & inæqualis, quæ universum cingebat tuberculum; ut suo quodam modo ad eos tumores videretur referendum, qui, ut Celsus (*b*) loquitur, *ex parvulo incipiunt, & diu paulatimque increscunt, & tunica sua includuntur*. Quam ego tunicam dum a circumjecta carne separarem, hanc sanam reperi tum circumcirca, tum qua tuberculum inter, & ventriculi caveam intercedebat; neque enim illud ultra dimidium crassitudinis ejus in quo creverat, parietis se multum extendebat. Denique sinistra cordis auricula multo quam soleat, longior, & in facie interna. Aortæ frequentes osseæ squamulæ conspiciebantur, ad curvaturam præsertim, & prope cor sic tamen ut earum apparerent dumtaxat inchoamenta pone valvulas Semilunares. Cæterum illarum aliquæ etiam alibi, & nominatim ad Cœliacæ orificium, non deerant.

5. De cordis tuberculo hic primum dicam quod dixi cum id Auditoribus ostenderem, ex hac quoque observatione intelligi, non satis cum vero conguere Pliniana (*c*) illa verba: *solum hoc viscerum* (cor) *vitiis non maceratur, nec supplicia vitæ trahit: læsumque mortem illico affert*. Nunc addo: nec satis cum vero convenire plerorumque opinionem, nimirum cor læsum sine aliquo, aut pluribus eorum symptomatum esse non posse, quorum nullum in hoc Sene fuisse, retuli. Quænam autem fuerint in Veslingii nostri Observatione, rariore ob sedem, ad idem tamen ac mea, genus attinente, Rhodius (*d*) qui illam proposuit, peculiariter docere prætermisit. Quantum enim certum est, exemptum e dextera illa cordis auricula, non polyposum quidpiam fuisse, ut in aliis quibusdam Observationibus dubitamus, sed verum *in quo nihil puris, folliculum*, quippe *venulis ei ad nutritionem annexis*, tantum quoque evidens est, hydropem, & pus initio morbi excretum pro peculiaribus illius signis haberi non posse. Cæterum quod ad præsens attinet institutum; pulmonum inflammationibus, quibus noster Senex obnoxius fuerat, num illius tuberculi initium, augmentumque imputandum est? Vidisti enim

(*a*) Vid. Epist. 25. n. 24. (*b*) De Medic. l. 7. c. 3. (*c*) Nat. Hist. l. 11. c. 37.
(*d*) Cent. 3. Obs. Med. 4.

enim ex superiore Epistola, atque adeo ex dissectionibus, hac quoque productis, quam crebro in peripneumonia serum in pericardio cumuletur, idque crassius, & alienis foetum particulis, quæ aut secedentes cordi adhærere, aut quapiam alia ratione nocere possint vel postquam inflammatio finita est. Quin etiam videbis quæ de corde ex pulmonum inflammatione in non paucis dilatato infra (e) attingemus: & conjicere inde poteris, ut hic auriculæ sinistræ evidenter, ita subjecti quoque ventriculi substantiæ, quamvis non ita manifesto, vim fieri potuisse. Sed illa facile videntur, sæpius prægressæ peripneumoniæ esse adscribenda, quod Bronchialis arteria multo esset crassior, quod vasorum, bronchia stipantium, aliquod esset varicosum, quod ea vasa cum bronchiis multo arctius quam soleant, cohærerent, fortasse etiam quod pulmones undique cum pleura coaluissent. Cursu enim sanguinis per hos a crebris inflammationibus retardato, & ex parte impedito, vasa, & pulmones ipsi distendantur, necesse est, eoque illa arctius bronchiis, hi pleuræ se applicent; quæ autem a sanguine tunc sæpius per se viscido, mora autem viscidiore facto exprimuntur particulæ, glutinis instar partes cum partibus connectant. Cur autem plus humoris, magisque crassi, tunc exprimatur, utque præter pulmones aliæ simul partes, in ventre etiam, sæpe inflammatione corripiantur, aliaque ejuscemodi cum satis fuerint proximis Litteris (f) explicata; noli expectare, ut his iterem: quæ causa nimirum fuit, ut duabus historiis, ante hanc propositis, nullam adnotationem subjicerem. Quod vero in tribus hisce Observationibus signa non retulerim sigillatim quæ peripneumoniam comitata fuerant, non mea in perquirendo, aut describendo incuria factum est, sed eorum, ut dixi, qui ægros viderant: quanquam sunt interdum causæ propter quas ne illis quidem ipsis qui ægros vident, pleraque, aut certe quædam signa perspicere satis liceat. Juvat hic secundum singulas, quas proferam, ejusmodi causas, singulas historias producere, initio capto ab dissectione quam per illos eosdem dies quibus primam (g), in eademque occupatione Bononiæ institui.

6. STRUCTOR, sive, ut vulgo appellitant, Faber Murarius annorum circiter triginta ex labore in febrem incidit. Huic se addiderunt periodici quotidiani rigores, quorum demum tempore cœpit delirare. Sed cum delirium, quod mox finiri quotidie consueverat, assiduum denique factum esset, exinde æger in pejus ire. Erat delirium triste, & querulum: pulsus æquales: sanguis e naribus nonnunquam prodiit. Etsi venam semel, iterum, tertium secuerant, atque alia quæ e re ægri fore credebantur, non omiserant; is tamen sensim quidem, sed semper in pejus labens, mortuus est. CADAVERIS, nona a morte hora dissecti, viscera etiamtum fumantia calebant: & sanguis ex eorum incisis venis fluidus, calensque exibat; tametsi polyposæ concretiones eductæ sint postea non modo e Cruralibus venis, sed etiam e corde, unde in Pulmonaria vasa alterius saltem lateris producebantur. Pulmones, si anteriorem partem excipias, quæ albida, & sana erat, fere ubique naturalibus duriores fuerunt; a dextris autem, & superiore præsertim lobo, durissimi, gravissimique, distenti, rubri, ex densaque substantia compacti. In Ventre splen magnus.

7. Delirio supervenientis peripneumoniæ quæ signa, ad doloris præsertim naturam, sedemque attinentia, satis queas ab ægro accipere? Facile autem potest, id quod indicata, & producta in VII. & in superiore Epistola tot monstrant exempla, utrumque hoc malum conjungi tum ob polyposas particulas sanguinis pronas ad restitandum, tum etiam quia delirus sæpe, diutiusque oblivifcitur spiritum ducere, eoque sanguinem per pulmones promovere: peripneumonicus autem, ut minus liberum habet sanguinis cursum per pulmones, sic hujus expedito a partibus regressui obicem habet jam paratum; addo, a superioribus præcipue cum Superior vena Cava a distento pulmone premitur, velut in proposito Structore. Itaque sæpius rubere, ac turgere partes superiores in hoc morbo exterius, videmus, ut proclive sit quid interioribus quoque accidat, aut certe immineat, intelligere. Quo minus miratus sum cum alias, tum maxime A. 1730. cum in publico cerebri anatomen docerem, de pluribus quæ aperta habebam, capitibus ne unum quidem fuisse, in quo cerebri vasa distenta sanguine non essent; quippe casu factum erat, ut omnia sumpta essent ex hominibus quos tunc vagans interemerat peripneumonia: nec defuit ibi in singulis effusa aqua, sicuti in thorace quoque peripneumonicorum sæpenumero effusam videmus. Sed de his Epistolam releges VII; nolo enim hic repetere quæ in illa sub num. præsertim 11, & 12. huc attinentia proposita sunt.

8. Causa etiam est altera, cur ægri ab inflammato pulmone nullam aliquando molestiam percipiant, sensus hebetudo sive ob cerebri, sive ob nervorum, sive ob pulmonis, aut pleuræ annexæ laxitatem. Et ob cerebrum quidem, nervosque exemplum habes in duobus Senibus, quorum alterum in VI. (h) alterum in XI. (i) Epistola descripsi. Utrique erat pulmonis inflammatio. Sed alter semisopitus ac tardus ad intelligendum, vel tum negabat, se molestum quidpiam in thorace sentire, cum etiam tum percipere maxima ex parte debuisset. Alter vero ex apoplexia hemiplecticus qui tota corporis parte dextera nihil sentiret, non mirum, si pulmonis, ab illa eadem parte inflammati, nullum prorsus haberet sensum. Reliquum est, ut idem a pulmonis, pleuræve annexæ laxitate posse fieri, exemplo indicem.

9. AGRICOLA annos natus ad triginta quinque cum ex alto cadens, dexterum latus contudisset, in Bononiense S. Mariæ de Morte Nosocomium exceptus fuerat. Postquam curatione quæ conveniebat, adhibita, & respiratio & cætera satis recte se habebant, jamque homo dimittendus videbatur, cœpit is pane, aliisque crassis alimentis clam se adeo ingurgitare, ut in ardentem febrem inciderit, mox etiam in spirandi difficultatem, quam nullus tamen comitabatur thoracis dolor. Administrata sunt quæ morbus requirere videbatur, inter quæ una, atque altera sanguinis missio. Sed frustra omnia. Nam jacens, ut solebat, in dorsum, & stertens, & pulsibus, qui magni antea fuerant, vibratis, & frequentissimis cum per hæc ultimos traxisset dies, intra octiduum ex quo ardens febris invaserat, mortuus est circa medium Aprilem A. 1706. CADAVER postridie secuimus, in quo prius laudabilem habitum, sed faciem, & collum, ut in strangulatis, livida, & livens quoque abdomen non ad ilia modo, sed late etiam circa medium spectavimus. Pulmones undique ad pleuram adhærebant tum per membranas, tum per se, ut a primo videbatur. Verum si diligentius attenderes, inter pulmonum membranam, quæ sana erat, & pleuram flava tenuisque intercedebat concretio ita disposita, ut alteram mentiretur membranam. Cum hac, ubi pulmonem avelleres, pleura ipsa ultro sequebatur. Sinistri pulmonis lobus inferior prægrandis, & gravis, totusque durior, & hepaticam substantiam referens. Reliquæ pulmonum partes non illaudabiles. In pericardio multa aqua subflava, & turbida. In singulis cordis orificiis, & auriculis polyposæ concretiones: quas inter maxima quæ in auricula dextera, inde ramos promittens in ipsas usque Jugulares venas. In Ventre se præ cæteris offerebant Crassa intestina, quippe aere turgida. Sed magis attendendæ imæ Ilei partes, quæ ad magnos tractus undique ex atro rubebant, sanguiferis vasis non secus ac post injectam coloratam ceram, manifestissimis: gravis autem erat odor, qualis solet intestinis inflammatis. Hepar subalbum, nisi quod ad limbum livescebat, intus variegatum marmoris instar. Ejus vesicula pauca cum bile, nec prorsus naturali. Lien magnus, albicans, laxior.

10. Pleuram quæ adhærentes pulmones facillime sequeretur, si laxam fuisse, agnoscas; possis inde, ut opinor, assequi, cur pondus inflammati lobi non senti-

(e) n. 34. (f) n. 34. 37. 44. (g) n. 2. (h) n. 12. (i) n. 13.

sentiret. Verum etsi hanc, aliasve praeterea causas proferri interdum posse, nec sine veri similitudine, censeam, cur peripneumonici quidam auctum adeo pulmonis pondus non percipiant; me tamen fateor in eorum nonnullis hujus rei causam, quae mihi quidem satis placeat, non videre, multoque etiam minus, cur caetera hujus morbi signa ipsa quoque partim desint, partim levia adeo, & obscura sint, ut vix cum inevitabilis mors jam imminet, a Medicis, imo ne tum quidem nonnunquam, sed tantum post dissectionem cognoscatur. Intelligis, me de re loqui maximi momenti, & cujus notae, atque indicia diligentissime sint quaerenda, ac pervestiganda, ut siquando incidat, liceat noscere, & satis tempore occurrere. Atque utinam Valsalva, a quo primam hujus rei mentionem audivi, in suis quoque schedis commemorasset, signisque nonnullis designasset. Verum sive haec ob casuum raritatem animadvertere, nisi aegris jam desperatis, non potuit, sive animadvertit quidem, sed postremis annis, cum videlicet assiduis prohibitus occupationibus, vix amplius quidquam ejusmodi, chartis mandabat; nihil certe in ejus scriptis reperire potui quod huc attineret. Igitur quod ab ipso audivi, & ego vidi, communicabo, a brevi incipiens historia, cujus eam partem quae ad morbum spectat, Valsalva narravit; quae autem ad dissectionem, illam vero ipse vidi, ut qui cum Valsalva cadaver secui.

11. FRANCISCUS CORALLIUS Bononiensis, jam senex, catarrhali affectione, ut homines id aetatis solent, sed levi adeo in speciem detinebatur, ut ne dignam quidem crederet ob quam Medicum accersendum curaret. Itaque casu factum est, ut cum postridie domo exire cogitaret, domesticis autem id aequo maturius videretur, ab his Valsalva rogatus sit, ut hominem sibi notum, & familiarem obiter viseret, ab eoque consilio abduceret. Venit igitur postridie mane, & ea animadvertit indicia, quae sibi in quibusdam aliis ejusmodi casibus adnotata vicinam mortem, praeter adstantium opinionem, significaverant. Quamobrem sevocatis domesticis, nihil tale suspicantibus, quid immineat, continuo demonstrat, & quamvis aeger nullum in thorace sive gravantem, sive pungentem dolorem percipiat, imo sibi ipse satis bene habere videatur; tamen pulmonis inflammatione, eaque jam desperata, teneri, confirmat. Praedictionem comprobavit eventus; nam intra duodecim horas, aut eo citius mors ingruit. Morbi autem cognitionem sectio cadaveris confirmavit. THORACE enim aperto, lobum superiorem pulmonis dexteri tumidum, durum, sanguine infarctum deprehendimus.

12. Hic minime dubito, quin duo quaeras, alterum, qua ratione Valsalva rem explicaret? alterum, quibus signis fuerit ad dignoscendum, praedicendumque permotus? Quod ad primum attinet; miranti mihi, qui fieri posset, ut infarcti pulmonis pondus minime sentiretur, nihil aliud memini respondisse, nisi id quod similiter mirarer, nempe scire se, plumbeum globum duas pendentem uncias, bellico instrumento quod *moschetto* vocitamus, ejaculatum, in pulmone haesisse, neque ponderis sensum fecisse. De signis autem illis, ut in historia quae aberant, memoravi, ita quae aderant, non omissurus eram, si Valsalva pariter narravisset. Verum cum sileret ipse, ego autem per se editurum sperarem; nolui tunc iteratis interrogationibus importunus videri. Casus tamen fecit, ut quae illa fuerint, conjicere me posse, credam ex iis quae hic A. 1730. in Celeberrimo professore Antonio Vallisnerio, quem eodem morbi genere nobis ereptum fuisse, censeo, non sine magno animi dolore adnotavi.

13. In illa epidemica catarrhalium febrium Constitutione quam Epistola tibi descripsi XIII. (*k*) communi morbo prehensus est pridie Idus Januarias, fere omnibus levi, & salubri; ipsi vero levi pariter in speciem, sed lethali, sive quod laxioribus esset pulmonibus, sive quod viscida materia tunc plurimum abundaret, sive etiam (quod tametsi annos natus ad LXIX. tamen ut cruda erat, & robusta senectute, morbum in primo ipso initio, nec semel quoque in progressu nonnihil contempserit. Et is sane erat qui videretur posse contemni. Namque; ut omittam quod a duobus accepi Medicis qui secundo die forte inviserant alter sub meridiem, alter ad vesperam, in pulsibus nihil ferme fuisse febrile, imo eos ad vesperam fuisse rariores, neque alia tibi narrem, nisi quae vidi ipse, & inveni; cum die quarto gratulatum quasi ad convalescentem venissem, & cibo jam sumpto sedentem in lecto offendissem; faciem, respirationem, vocis vim, & caetera ejusmodi, quorum spectando, audiendove ferri judicium potest, omnia qualia in sano solebant esse, deprehendi. Tum ille, ut erat officiosus, vides, inquit, cujusmodi meus fuerit morbus, neque me tibi purgare oportere, si te propterea non advocavi. Cum assedissem, & ille tussiret aliquando; materiam, quam facile eduxerat, inspexi, vidique sic satis concoctam. Linguam ostendit; viscidula erat, & alba. Brachia porrexit; carnes erant, ut sani hominis, pulsus autem aequales, & moderata magnitudine, ac robore, justo inter ictus singulos intervallo, nisi potius paululo longiore, ut ad raritatem vergerent. Haec ut dixi, die morbi quarto. Postridie misi qui salutaret meo nomine. Vel magis alacrem esse, retulit, ut in lecto sedens quandam epistolam dictaret. Sexto die, etsi ob publicum Gymnasii negotium eram occupatissimus, mane tamen sic in transitu invisere Amicum volui. Ecce autem longe alium ac nudius tertius, invenio. Facies decolor, demissa, concidens; respiratio difficilis; vox humilis, & languida, & tanquam ex profundo educta; expectorata materia omnino perpauca, crudiuscula, & permisto hic illic sanguine obsoleti coloris, infecta. Percussit illico animum tanta mutatio, eoque magis, cum mihi ut se haberet, quaerenti; & cur iis horis; erant enim duae ante meridiem, tempestas autem praefrigida; sic in lecto sederet? eodem se modo, vel etiam meliore, quam biduo ante videram, habere, respondit. Tum ego: num sensum aliquem ponderis, num dolorem quempiam, num calorem forte percipis in thorace? Diserte negavit. Hoc tantum addidit, se in laeva pectoris extima parte eam a tussi molestiam sentire, quam omnes solent, eoque contemnere: quod vero siti, ut saepe etiam diebus superioribus, vexaretur, ne propterea calorem ullum internum ab se percipi, suspicarer; suae enim sitis sedem adeo in visceribus non esse, ut quidquid aquei coactus biberet, a ventriculo respui, sentiret: esse illam sedem non infra fauces; has enim viscida obsideri materia, qua etiam eorum quae sumeret, sibi gustus obtunderetur, vini quoque, cujus pauxillulum, ut in morbo a lenta materia facto, se pridie, ajebat, hausisse. Etsi mens, ut ex sermonibus hisce intelligis, quos non continenter tamen habuit, probe vigebat, etsi lingua, carnes, pulsus, nisi quod hi minus erant validi, non secus se habebant, ac die quarto, urinas autem, quas non vidi, confirmavit ipse omnino bonas & semper fuisse, & adhuc esse; mihi tamen, praeter expectoratae materiae qualitatem, summamque imminutionem, respiratio, vox, facies magis magisque pene in singula momenta usque adeo displicebant; meum ut dolorem, quantumvis occulere studerem, vultu ipso nonnihil proderem. Tum ille: quid dubitas? ad summam, huic pulsui; digitis autem carpum tangebat; credendum est. Sed me interea proditricis quorundam morborum naturae non ignarum, & Corallii (*l*) probe memorem, ista ipsa certiorem in metum agebant, quod tantum suum non sentiret morbum, & quod cum pravis caeteris signis alia, & in his urinae, ac pulsus praesertim non consentirent: cur enim hic non frequentes; sed rari potius? Quaesivi igitur, num sanus rarioribus forte pulsibus esse consuesset? Quod cum negasset; subjecit, a sexagesimo anno intermittentes, ut seniores non pauci solent, habere coepisse; eas intermissiones his diebus desiisse, indicio videlicet alicujus impetus paulo majoris. Hoc unum,

(*k*) n. 4. (*l*) supra, n. 11.

unum, & ſitim, febris alicujus indicium reperi in morbo uſque adeo jam progreſſo, ut intra viginti quatuor exinde horas Virum ſuſtulerit multo longiore vita digniſſimum.

14. Noli mirari, ſi forte aliquid hic a me habes paulo aliter atque in ejus Vita proditum eſt. Familiares enim quibus utebatur, Medicos, & amantiſſimam præterea Uxorem, & lectiſſimos Filios interea alium poſt alium epidemica febris prehenderat, ut cum extremis illis diebus omnes in lecto eſſent; ſatis abſolutam notitiam eorum quæ ipſe tum vidi, atque animadverti, ad Generoſiſſimum & Eruditiſſimum Vitæ Scriptorem mittere non potuerint. In eo rerum ſtatu, continuo dedi operam, ut Medici, & quidem experientiſſimi, advocarentur, ſi forte iis aliter ac mihi videretur, & meritiſſimus æger auxilio adhuc aliquo ſervari poſſet. Atque utinam ipſe deceptus eſſem. Sed actum jam erat, omniaque ſemper vel manifeſtius in præceps ruere pergebant, facie jam prorſus facta, qualis in cadavere eſſe ſolet, reſpiratione difficiliore, ſputis denique omnino ſuppreſſis. Ipſe tamen; ea erat deceptoris morbi indoles; Medicorum alteri ad veſperum redeunti, & quid ageret, roganti, melius ſe habere, reſpondit. Et quamvis totam noctem ſtertore, & magna ſpirandi difficultate vexatus, vix tandem mane perpaucis ante mortem horis, cum pulſus jam facti eſſent frequentes, & humiles, ſuum ſibi morbum impoſuiſſe, agnovit, ingenueque, uti ſolebat, iis qui aderant, faſſus eſt. Ex quibus hæc ipſe cognovi: etenim ex quo inevitabilem, atque adeo jam proximam Collegæ amiciſſimi jacturam perſpexi, præ dolore intereſſe non potui. Multoque minus cadaveris ſectioni, ſi habita eſſet, interfuiſſem: quanquam neque apud me, neque apud eos qui poſt me inviſerunt, Medicos Doctiſſimos, dubium fuit, quin illum pulmonis inflammatio ſuſtulerit tanto perniciosior, quanto magis latenter, & occulte irrepſit, ut cum denique cognoſcere licuit, curare amplius non licuerit. Quo magis ſigna inſidioſiſſimi morbi a Medicis, quotieſcunque inciderit, adnotanda ſunt diligenter, ſi forte aliquod inveniatur quod aut perpetuo, aut crebrius ſaltem adjungat ſe morbo jam tum quando occultiſſime incipit. Nam etſi illa etiam quæ poſtquam prorſus confirmatus eſt, comitantur, haud omni careant utilitate non modo ne ab ægri fiducia, & aliquot non malis indiciis fallamur, verum etiam ut inſtans exitium prædicamus; tamen longe utilius eſt latens periculum, ni continuo occurratur, dignoſcere, morbumque inter initia oppugnare. Sed tibi fortaſſe in mentem nunc venerit ſuſpicari, quæ ego ſigna deſidero, illa jam a Sydenhamio (*m*), & Boerhaavio (*n*) animadverſa fuiſſe, & propoſita ubi Peripneumoniam, quam *notham* uterque vocitant, deſcripſere. Verum ſi eorum quæ viderunt ipſi, & eorum quæ ego in Valliſnerio adnotavi, deſcriptiones paulo attentius conferas inter ſe; an ejuſdem ſint morbi, vehementer dubitabis: quanquam nec ſatis illi conveniunt inter ſe. Nam potulentorum omnium vomitum, urinam turbidam, intenſeque rubentem, a tuſſi capitis dolorem tantum, ut hoc videatur in partes diſſilire, dolorem item omnis thoracis, & quædam alia quæ Sydenhamius proponit, Boerhaavius ne memorat quidem: imo in urina vix aliquid unde timendum ſit, ſpectari, indicat. Contra, docet ipſe, proſtratum eſſe jam inde ab initio omnem fere animi motum, videlicet, ut mentis Boerhaavii conſcius Vir Celeberrimus interpretatur, hebetudinem eſſe inſolitam, dum nullis fere animi motibus amplius afficiuntur tales ægri, ſenſuſque externos, & internos torpere: quod in Sydenhamio fruſtra quæras. Inter utrumque autem convenit, ſi paulo habitiores, & craſſi, aut ſi pituitoſi, frigidi, catarrhoſi liquoribus ſpirituoſis, vini maxime ſpiritui, plus æquo ſint addicti, aut ebrietati in primis a valide calefacientibus, eos præ cæteris hoc morbo corripi: nunc incaleſcere, nunc frigere, ſeu vagis horripilationibus affici: anhelos eſſe, ſive ſpiritum crebro ac celeriter ducere: opppreſſionem pectoris, ſive pulmonum coarctationem non deeſſe: nec unum, aut alterum quæ mox perpendemus. Nunc ſi ea in quibus duo iſti Medici peritiſſimi tum diſcrepant, tum conveniunt inter ſe, cum iis conferas quæ nos deſcripſimus, ſciaſque præterea, Valliſnerii colorem optimum, adſtrictum habitum, laudabilem in ciborum, potionumque uſu conſuetudinem; facile intelliges, quantum ejus morbus ab eo diſtaret quem illi deſcripſere. At enim, inquies, conveniebat in eo quod vix caloris, febriſve indicia de periculo monerent, cujus in urina, & pulſu vix ullum aderat præſagium. Conveniebat utique: etſi de inexpectato mortis periculo nihil habeat Sydenhamus, qui præterea fatetur quidem, nulla fere, præſertim in habitioribus eo morbo affectis, eſſe febris indicia; ibi tamen ubi docet, quomodo peripneumoniam hanc notham ab ſicco aſthmate internoſcamus, in illa, ait, manifeſta febris, atque inflammationis ſigna ſe prodere, quamvis minora ſint longe, ac obſcuriora, quam in vera peripneumonia. Sed fac, in his quoque utrumque Scriptorem inter ſe omnino convenire; nos tamen ſigna quærenda eſſe, dicebamus, per quæ, ſi idem qui inſidioſe adeo Valliſnerium ſuſtulit, rediret morbus, mature, aut ſaltem in medio curſu perniciosum ejus exitum prænoſcere poſſemus: quod num per ea quæ tradiderunt illi, nobis liceat, jam ſatis vides. Multi enim ſunt ab initio fallaces morbi; ſed alius aliis dignoſcitur notis. Sic, ne a pulmonum inflammatione recedamus; quam fallaci ſpecie inciperet, quam exitioſum in finem deſineret illa quæ a Præcl. Jo. Geſnero (*o*) deſcripta eſt, videre poteris. In ea quoque pulſus, & urina, ſignaque alia nonnulla ad ſpeciem erant non mala. Sed horum fallaciam quæ ſatis oſtenderent, peculiaria indicia non deerant. Quod ſi morbi qui Wilh. Huld. Waldſchmidium poſt leves moleſtias aliquas catarrhales Medicæ Reipublicæ improviſo ſurripuit (*p*) eodem fere tempore quo Valliſnerium, ſed anno inſequenti, non ignota nobis eſſet deſcriptio; ſigna alia quam in hoc vidimus, facile quædam legeremus. Erat enim morbus, ægri quoque judicio, & ſenſu, levis adeo, ut inviſere ægrotantes ſuos ad extremum uſque diem perrexerit: quo ipſo die cum ſatis alacer ſurrexiſſet, mox ob magnum virium, ad id uſque temporis nec ab eo perceptum, nec ab domeſticis animadverſum, languorem decumbere coactus, non multis poſt horis, Medicis periculi magnitudinem fruſtra agnoſcentibus, vivere deſiit. Mihi vero de ſignis, per quæ Valliſnerii morbus, aut ejus ſimilior alius poſſet fortaſſe inter initia dignoſci, potiſſimum cogitanti; ex iis quæ die quarto in ipſo adnotavi, imo vel die ſecundo adnotatum fuiſſe, dixi, illud, exempli cauſa, inquiri poſſe videtur, an ſiquis cum cæteris catarrhalis febris indiciis pulſus non habeat plus, minuſve frequentes, ſed rariores potius quam ſanus habere conſueſſet, an, inquam, in eo ſe mox prodat ejuſmodi inflammatio pulmonis. Eſt certe animadverſione dignum, vel poſtquam hæc ſe prodiderat, pulſus tum etiam fuiſſe rariores. Huc adde, in eo quoque Suffocativo Catarrho, quem Schneiderus (*q*), ac Ettmüllerus (*r*) deſcribunt, rarum pulſum inter ſigna proponi: qui catarrhus etſi, ut vel cæteræ ejus notæ monſtrant, non eſt cum eo morbo quem nos deſcripſimus, confundendus; tamen ab utroque Auctore fieri dicitur, cum ſanguis, præſertim pituitoſus, ſeu viſcidior, aut quacunque ratione ſpiſſior redditus, in pulmonibus ſubſiſtit. Verum tu hæc melius; ipſe enim nihil adhuc definio. Hoc tantum dico, pro varia ſanguinis, & corporum, pulmonumque in primis diſpoſitione, varioque modo quo in his illius congeſtio accidit, veri ſimile eſſe, variari ſigna; ut modo præcipua omnia, aut pleraque inflammationis indicia occurrant, idque ut plurimum, modo nulla ferme illorum, aut etiam contraria, ut cum pulſus rarus eſt, denique nulla interdum, ſed pulſu tamen

(*m*) Obſ. circa Morb. Acut. Hiſt. S. 6. c. 4. (*n*) Aphor. de cogn. & cur. Morb. §. 867. & ſeqq.
(*o*) Commerc. Litter. A. 1743. Hebd. 8. n. 1. (*p*) Eod. Commerc. A. 1731. Specim. 25. n. 2. (*q*) De Catarrh. &c. l. 5. S. 2. c. 4.
(*r*) Prax. l. 1. S. 14. c. 3. art. 4.

men plus minusve frequenti, velut in hac, quam protinus subjiciam, historia.

15. SENEX nonagenarius, qui ob contusum femur ab aliquo jam tempore in hoc cubabat Nosocomio, febricula, cujus nulla exterior causa, nullaque apparebant notabilia symptomata, novissime correptus, sic satis frequentibus, & debilibus pulsibus, nunquam tamen intermittentibus, sensim intra paucos dies defecit sub Novembris finem A. 1741.

IN THORACIS utroque cavo rubens aqua, non tamen multa. Ad pleuram, omnino, & ubique illæsam, sinister pulmo adhærebat alicubi; dexter vero ferme nusquam. Hic tamen in lobo inferiore tumidus ab inflammatione erat, ac durus. Cor tota propemodum anteriore facie, in sene alioquin macilentissimo, pinguedine opertum. Cum dissecando, valvulas quæ ad ventriculi dexteri orificia sunt, omnes invenissem non modo non rigidas, aut crassiores factas, imo quæ ad Pulmonarem spectant arteriam, visæ essent ex tenuiore potius membrana, quam soleant; ubi ad alterum thalamum ventum est, æquo crassiores occurrerunt Mitrales, Semilunares autem præterea osseæ omnes ad eundem modum, atque inflexiles, introrsumque protuberantes, ut a parietibus arteriæ distarent sua facie interiore, & in medio limbo in crassum corpusculum excrescerent, quasi illud quod ibi maximum omnium delineavi in Adversariis I. (*s*) non solum factum esset osseum, sed mole etiam auctius. Magna tamen arteria a corde ad eam usque partem qua vertebris adhæret, tum Carotides, atque Subclaviæ osseas squamulas non habuere: quæ in reliquo per thoracem Aortæ tractu conspectæ sunt.

In Ventre quoque eadem arteria, & Iliacæ iis squamulis non carebant. Pylori orificium ab una tantum parte, sua quam vocant, valvula instructum erat; ab reliqua tota, eaque majori, nihil ejusmodi extabat, nec unquam extitisse, apparebat: insuper ipsum per se orificium multo amplius est visum, quam soleat. Renis sinistri substantia duobus in locis erat excavata, in altero magis, in altero minus: eæ caveæ humorem quasi aqueum continebant, desuper propria renis tunica conclusum. Vesica urinaria, sana cæteroquin, excrescebat in herniam, cujusmodi alias (*t*) proposui, hemisphæricam, mediocrem, in quam, laxatis ipsius tunicis, patebat per orificium parvum, supra finem ureteris sinistri apertum. Sed vera hernia altera, quæ olim intestini alicujus partem, aut majorem quam nunc, omenti continuisse videbatur, ad scrotum occurrebat. Erat sacculus non ita parvus, ab dextero annulo, ut vocant, abdominis ferme ad testiculum usque pertinens inter eam tunicam quæ cum musculo Cremastere adimitur, & membranam, ut videbatur, illæsam, obducentem Spermatica vasa, quorum interno lateri sacculus adjacebat. Ad idem enim latus inde unde dixi, per orificium digiti capax se peritonæum demittebat, dilatatum deinde in sacculum, & crassius factum. Omenti autem exigua, tenuisque lacinia per id orificium in sacculum delapsa, hujus parieti arctissime adnata erat.

16. Ex hac sectione, cujus aliæ partes alio attinentes a nobis in loco memorabuntur, satis est, si id nunc attendas quod spectat ad pulmones. Quorum inflammationis, suis non stipatæ signis, cum exempla protulerim; ad ea jam transeo, in quibus illam videas indiciis saltem pleuritidis, quæ nusquam erat, comitatam.

17. SENEM annos natum plus sexaginta, simul febris, & pungens dolor corripuerat ad anteriorem partem lateris dexteri. Cubabat in dorsum. Lingua erat arida: pulsus magni, & frequentes. Post dies aliquod consuetæ curationis, in Bononiensi Nosocomio S. Mariæ de Morte institutæ, ita a febre, & dolore liber jam factus videbatur, ut senior ille Medicus pleniorem victum concesserit, post triduum autem ad abstergendas morbi reliquias; sic enim solebat; purgans pharmacum propinaverit. Cum ab hujus usu multum homo comedisset; nocte quadam proxima febris, & dolor illius ejusdem partis redierunt. Pulsus erant duri, frequentes, magni, vibrati ad diem usque ultimum, atque adeo ad paucas ante obitum horas; nam cum respiratio frequens esset quidem, nec tamen pessima, & sponte se in lecto erexisset ad sedendum, ut victurus dies aliquot videretur, mox acccedente stertore, mortuus est, circa medium Aprilem A. 1706. CADAVERIS, eodem die secti, habitus illaudabilis, & macilentus, scabiosa femora, subsidens abdomen. Thorace recluso, pulmonis dexteri superior lobus magnus, durusque se obtulit. Quem cum secarem, substantia factum vidimus hepaticæ similem, pus autem, certe puris non absimilem materiam simul cum spumoso humore effluere. In sinistro thoracis cavo aqua ex flavo viridis, mediocri copia. Pulmo qua diaphragma spectabat, itemque ad superius latus, ibique arctius, pleuræ adhærebat, flava quadam, tenuique intercedente quasi membranula. Pleura tamen nusquam in toto hoc thorace apparuit læsa. Sed ad pulmonem sinistrum ut redeam; lobus ejus inferior, ater posterius, & durus, ex eadem ibi fuit substantia, quæ a dextris conspecta est, nec pure caruit, quod album ex eo defluere vidimus, cum pulmones e thorace detraheremus. In pericardio aqua multa qualis paulo ante descripta est. Ad singula cordis orificia polyposæ concretiones: quarum illa minima quæ ad auriculam sinistram, maxima quæ per Aortam pergebat. Quam arteriam valde latam animadverti, æqualiter tamen, nec sine indiciis supra valvulas inceptura ossificationis. Ventre aperto, gravis ille odor perceptus est, qui ex intestinis solet inflammatis. Et sane Tenuia ad longos tractus circumcirca rubebant. Hepar; cujus vesicula subjectum pylorum, & Duodenum intestinum tinxerat plurimum, tinctura tamen ad intimas tunicas non pervadente; limbum, & proximum in cava facie exiguum tractum lividum habebat. Lienis autem sima facies valde nigricabat. Pancreas duriusculum fuit.

18. Vides igitur, pleuritidis signa in peripneumonia fuisse. Et certe cum hanc descripsit Hippocrates libro de Internis Affectionibus (*u*), *aliquando etiam in latere* dolorem esse, dixit. Quem locum Ballonius, ut in Sepulchreto ipso (*x*) videris, non modo animadvertit, sed insuper Observationibus confirmavit suis *maxime* in iis quibus *aut thorax hydrope laborat, aut pulmo duriusculus sanie multa scatet*. Sapienter autem ab eo scriptum fuisse, non in iis tantum, sed in iis *maxime*, vel proximæ nostræ duæ Observationes indicabunt, paucis ante superiorem hebdomadis habitæ, in eodemque Nosocomio.

19. LANIUS, annos natus duodeoctoginta, procerus, colore ex fusco pallido, qui alias sputo sanguineo laboraverat, jam ante dies quatuor paulo infra sinistram mamillam internum, eumque pungentem, dolorem sentire cœperat, cum in Nosocomium admissus est. Pulsus erant non modo inæquales, sed & crebro intermittentes, frequentes autem, & qui parum digitis explorantium resisterent: tussis crebra, eoque sono qui latratui esset propemodum similis: sputa crassa, in iisque albæ particulæ quasi polyposæ: difficilis respiratio: decubitus dumtaxat in dorsum. Sanguis ea die quæ morbi videlicet erat quinta, emissus ad uncias octo, seri non plus habuit quam uno cochleari excipi posset: id erat turbidum: crusta autem flava, in summaque superficie quæ concava erat, lividis punctis distincta, duos digitos alta, scissioni resistens; at subjectum crassamentum diffluens in tot quasi grumulos. In sputis postea apparuit sanguis. Cum morbus nihil remitteret; vena iterum secta est die septima. Tunc crusta apparuit tenuis; serum autem, quod aurei erat coloris, justa fuit copia, & crassamentum naturali firmitudine. Sputo imminuto, & cæteris omnibus persistentibus, cum homo amplius loqui non posset; in dexterum autem latus se convertisset, in hoc cubans, placide, & sine

(*s*) Tab. 4. Fig. 3. (*t*) Adverf. 3. Animad. 36. (*u*) n. 4. (*x*) Schol. ad §. 4. Obf. 20. Sect. hujus.

& sine stertore mortuus est octava die. THORACEM postridie secantes, pulmonem dexterum invenimus adhærentem ferme undique ad pleuram, sic tamen, ut facile, illæsaque sua membrana, separari posset; si lobi superioris supremam partem excipias. Hæc enim cum pleura connata erat, intraque substantiam ex livido atram plures continebat cellulas rotundas, parvas, proprio singulas folliculo undique comprehensas, ut nullus, quantum observare licuit, pateret exitus, læves intus, & prorsus inanes: quas antiqui morbi, de quo indicatum est, vestigia esse, censui. Odor ex incisa hac pulmonis parte existebat qualis ex acido sero, sive ex ore puerorum existit quos lumbrici male habent. Sinistri vero pulmonis superior lobus nihil habuit vitii: nimio dumtaxat seroso humore scatebat. At inferior gravis, rubens, durus substantiam omnem suam in hepaticæ similitudinem mutatam ostendit. Hic alicubi adhærebat pleuræ: latis autem, albisque mucosæ quasi membranæ portionibus passim tegebatur: quasi, sed rubra, sub perpauco turbido sero ea quoque obducebatur diaphragmatis facies, quæ ei lobo respondebat. Facile autem erat ejusmodi membranas ab illæsa ejus lobi, aut diaphragmatis facie amovere, & ab hac præsertim, cum pleura, thoracis parietes, ipsumque adeo diaphragma convestiens, raro spectaculo non solum cartilaginea duritie esset, aut ossea, sed ex magnis passim, nec tenuibus laminis revera osseis compingeretur, exstarentque ex illa ejus superficie qua thoracis cavum spectabat, præsertim ubi osseæ erant laminæ, creberrima tubercula ossea, hemisphærica, granorum viciæ magnitudine. Quæ omnia etsi in dextera magis, quam in læva thoracis cavea spectabantur; tamen in hac quoque multis in locis pleura ad descriptam constitutionem accedebat, in quibusdam vero jam erat assecuta; in nullis autem erat subrubens, nedum inflammata. Pericardium mediocrem aquæ subrubræ copiam habebat: dexter autem cordis thalamus polyposam concretionem carneo colore, planam, sed amplam, & in auriculam proximam se extendentem, præterea aliam teretem, & densiorem, quæ pertinebat in arteriam Pulmonarem. Ei similis a sinistro ventriculo subibat Aortam: minima omnium, crustæque non absimilis ad sinistram erat auriculam. Sanguis autem ater, & semiconcretus inerat præterea in thalamo utroque, Magnaque arteria.

Ad Ventrem denique convertimus oculos, ejusque præsertim infimam partem. Ad ile enim dexterum in flaccidum, sublividumque tumorem abdomen se attollebat. Quem, hoc diducto, ad Colon intestinum, aere ea in parte distentum, cum pertinere conspiceremus; continuo ad tumores alios examinandos perreximus. Parvum, qui in sinistro erat inguine, fieri vidimus ab inguinali glandula, unum transversum digitum crassa, duos longa, unum cum dimidio lata: quam incidens, maxima quidem ex parte colore, & substantiæ modo esse comperi secundum naturam, ex reliqua autem albam, & quæ ex parvis quasi globosis particulis constare videretur. Tunc scrotum, utrinque, sed a læva præsertim, tumidum, a dextra autem in fundo rubens, dissecando, tres hernias deprehendi. A sinistris primam, sacculum videlicet a ventris cavo pertinentem ad superiorem usque testiculi partem, tunc quidem rugosum, & nihil, nisi omenti bene longam laciniam, & quæ facile posset extrahi, continentem; sed quem alias admisso intestino fuisse distentum, cum illæ ejus rugæ, tum præsertim Ilei, & nonnulla ex parte, etiam Coli insoliti in ventre gyri, & complicationes indicabant. Herniæ autem aliæ duæ, alterius generis, singulæ intra singulas Vaginales tunicas, densiores factas, ab aqua fiebant subflava: quam facile illuc ex disrupta hydatide effusam fuisse, censui, cum hujus mihi viderer reliquias agnoscere in parvula quadam quasi vesicula, crassis, ut si contracti in se fuissent, parietibus effecta, proptereaque jam propemodum solida, carneique coloris: ea per pedunculum ab Albuginea tunica pendebat, qua hæc prope majorem epididymidis globum ventrem testiculi convestit; quam omnino sedem tum quæ dextero, tum quæ sinistro adnata erat testi, vesicula obtinebat (y). Canaliculi qui semini elaborando, sed multo magis vasa quæ sanguini evehendo inserviunt, præter morem ampla erant; ut Varicosæ etiam herniæ quasi initium quoddam utrinque esse videretur, a cæteris potius herniis, quam ab hominis salacitate repetendum, quippe cui sine ullo prægressi unquam morbi vestigio præputium non secus ultra glandem adstrictum esset, ac in probis adolescentulis invenitur, qui necdum ullam veneris notitiam habuerint.

20. Quæ in prolixa historia legisti, non omnia, ut vides, ad hunc attinent locum; tamen omnia, ut fere soleo, simul conscripsi, ne quæ observatione conjuncta fuere, obscurarem, si narratione dividerem. Ex iis quæ huc spectant, fuerunt in vivente albæ illæ quasi polyposæ particulæ quæ cum sputis rejiciebantur. Facile fuerint re ipsa polyposæ. Ut enim aliquando in utero, & intestinis ex viscidis corpusculis in unum compactis fiunt polyposæ concretiones; cur non etiam in Aspera arteria? Quin ut illas vidimus uteri, & intestinorum formam referentes, ita has pariter conspeximus in adolescente præsertim qui A. 1704. in Bononiensi Nosocomio S. Mariæ de Vita ex peripneumonia decumbebat, qua etiam paucis diebus extinctum; sed non dissectum, quæcunque fuerit causa, fuisse, memini. Cum enim sputa, eaque plurima expectoraret qualia nec ii qui diu ægris inservierant, nec Medicus ipse Exercitatissimus alias vidisse recordarentur, ex albis frustulis, sanguine & spuma aspersis, constantia; alicui nostrum visum est, ut sputa illa examinis gratia in aquam conjecta agitarentur, quod dum fieret, frustulum vidimus se, se dividere in ramos tres, hos autem singulos in ramusculos plures, qui demum in capilli tenuitatem desinebant. Postea autem apud Cl. Cheseldenum (z) pictam conspeximus ejusmodi concretionem rejectam ex Aspera arteria, ut hujus divisionis modum ostendat. Et tunc rediimus in memoriam, apud quos antea alias hujusmodi concretionum imagines vidissemus: primum videlicet apud Ruyschium (a), qui vel capillares expressit ramusculos; sed cum admonuit, vasiformes ejusmodi polypos *nulla in re ab arteriis, venisque in speciem differre, quam sola cavitatis absentia, cum ubique solidi, durique existant*; in errore quem tollere volebat, invitus nonnullos, quorum parcendum est nomini, confirmavit, qui nimirum in istiusmodi polypos, qui cavi essent, forte inciderunt. Bussierius enim cujus quoque delineationem in Eruditorum Actis videram, quæ Lipsiæ eduntur (b), quomodo cavi formari possint, non solum docuit, sed unum, qui erat cavus, ex universa Aspera arteria puelli exemit, a quo dum viveret, extussitum venosum pulmonum vas perperam credebatur. Sed & Cl. Nichollsius (c), qui postea etiam pictam dedit, expectoratam ab asthmatico unam, & alteram concretionem, vidit utramque ramosam, & cavam. Eodemque pertinuisse, non dubito, quamvis ramosa non esset, *massam carnosam rubentem instar carnis recens mactatæ; sine ullo fœtore, ad articuli longitudinem, & minimi digiti crassitiem, interius autem adinstar vasis cujusdam venosi*, qua per tussim ejecta, duodecennis puer (d) diu quavis hyeme vehementer tussiens, & viscida exspuens, continuo liberabatur. Ceterum extussitas concretiones ramosas viderunt plures, & in his Illustris Senacius (e). Pasta autem noster Experientissimus (f) cum tria protulit hujus generis exempla, sibi conspecta, tum etiam, nec sine summa ratione, cum iis fecit qui eodem retulerant duo, quæ sic a Tul-

(y) Vid. Epist. 43. n. 16. & seqq. (z) Anat. of the hum. body Tab. 19. (a) Resp. ad Epist. Probl. 6. Fig. 4.
(b) A. 1701. Tab. 4. Fig. 5. (c) Vid. Commerc. Litt. A. 1733. Hebd. 37. & Tab. 2. Fig. 1. (d) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 196.
(e) Traité du Coeur l. 4. ch. 3. n. 2. (f) Epist. de Cord. Polyp. n. 11.

Tulpio (*g*) propoſita fuerant quaſi exempla eſſent veri pulmonaris vaſis per tuſſim rejecti . Quo pariter referenda facile credes non modo recenſitum a Bartholino (*h*) qui non ſecus ac Tulpius , imaginem addidit, ſed & cætera , quæ apud Moellenbroccium (*i*), & Mackium (*k*) , & alios fortaſſe leges , tanto autem magis illud *venæ fruſtum parvum per tuſſim excreatum e pulmone* , quod ex Nicolo Florentino memorat Marcellus Donatus (*l*) , quanto ea tempeſtate minus cognita erant quæ hac noſtra ſunt : quanquam mirari ſubit , Donatum, qui id, ait, *tanquam raro admodum contingens*, omittere noluiſſe , de Galeno , in cujus valde erat lectione verſatus , non ibi feciſſe mentionem, ſcribente (*m*), ſe *fruſtum quoddam vaſis , haud ita parvum , tuſſiendo rejici vidiſſe , quod ex pulmone fuiſſe eductum , plane intelligebant diſſectoriæ artis haud imperiti profeſſores ; quotquot enim ad aſperam arteriam in collo perveniunt vaſa , omnia capillorum fere ſpeciem referre* . Num vero Hippocrates in ea Epidemiorum (*n*) hiſtoria quæ ſic incipit : *Pherecidæ poſt ſolſtitium hybernum nocte lateris dextri dolor* ; deſinit autem , ut recte agnovit Valleſius (*o*) , in his verbis, *ante mortem tuſſiendo rejecit velut ex muco fungos compactos* : *excrearat autem & antea parva alba lactea* , num , inquam , his ipſis verbis concretiones de hoc genere indicaverit , eo libentius in medio relinquam , quod hiſtoriam illam idem conſultiſſimus Interpres *vitiatam eſſe mille modis* , non dubitat , idque *ob vetuſtatem* , & *codicum corruptionem* . Illud ſatis eſt , ex iis quæ dixi , intelligi poſſe , ex polypoſo ſive ſanguine , ut in utero , ſive etiam ſero , ut in inteſtinis , in bronchia ejecto , mora fieri in eorum cavis ejuſmodi concretiones. Quo poſito , aliud quoque intelligi poſſe, cenſeo, hoc eſt unde fiat , ut penitus inflammati pulmonis ſubſtantia hepaticam repræſentet . Scilicet ubi non ſolum vaſa ſanguifera , ſed & bronchiorum rami, ramulique omnes ad quandam pulmonis ſedem pertinentes , & cum his communicantes veſiculæ polypoſis concretionibus infarctæ , oppletæque ſunt , ibi pulmoni id accidat, neceſſe eſt quod in libro *de Veteri Medicina* (*p*) ſic legitur : *quum* pulmo *ſuſcepit ipſe in ſeipſum humorem ; & vacua, & rara, ac parva penitus explentur, & pro raro ac molli durus, ac denſus evadit, & neque concoquit, neque dimittit* . Unde igitur ſit pro mollitie , & raritate , nova iſta durities , & oppletis quæ natura inanes erant , tenuiſſimis cunctis fiſtulis , & veſiculis , quaſi hepatica denſitas, præclare intelligis, &, quod conſequitur, pro levitate etiam pondus quod hepati conveniret . Color autem alias rubicundior , aut ater eſt , alias pallidior , ut rubra pars ſanguinis alias minus, magiſque conſtipata, alias parcius aut neutiquam prorſus cum polypoſa in utroque genere vaſorum ſubſiſtit ; neque enim ſemper eſt ſanguis qui, vi facta ſuis vaſculis , in arteriam Aſperam diſtillet ; ſed vel ſæpe ex hujus dumtaxat glandulis ſerum , fœtum uberrime parciculis polypoſis , quippe quæ in morbis ejuſcemodi ea copia cum ſanguine circumeunt , quam oſtendit polypoſa cruſta in hujus emiſſi , & jam concreti ſumma parte , nec tenuis , plerumque ſpectanda : qualis in hoc quoque , de quo loquimur, Sene conſpecta eſt, cum primum quidem miſſus eſt ſanguis.

21. Cur vero tenuis in eo ſanguine fuerit quem poſt biduum emiſere , num cauſam fuiſſe , cenſebimus , quod polypoſæ materiæ pars magna interea in pulmone hæſiſſet, ejus adaugens infarctum ? Quam ſi cauſam forte non improbas; intelligis certe, quam intempeſtive lætentur nonnulli Medici, qui, cætera non attendentes, id unum ſpectant, tenuiorem , aut nullam in ſanguine jam eſſe cruſtam , quæ antea fuerat craſſa. Cave tamen , ne viciſſim iis in univerſum aſſentiaris, quos ego aliquando pronunciantes audivi , ſi in hujuſmodi morbis ſanguis, ſecundo miſſus, cruſta careat, id adeo malum eſſe, ut ſi tertio mittatur, intereant ægrotantes. Scilicet plura ſunt quæ caſu poſſunt efficere, ne cruſta exiſtat, extitura alioquin , ſi illa non accidiſſent, quæ ſæpenumero non attenduntur . Sydenhamius (*q*), qui longe alio tempore in Anglia floruit, ac quo ille vivebat quem tradidiſſe , ajunt Marcellus Donatus (*r*) , & Vincentius Baronius (*ſ*), *apud Anglos pleuritidem morbum .... rarum admodum conſpici, ut novum propemodum ſit illis malum*; cum certe ipſe *non alium* hoc *frequentiorem* offendiſſet, plura , ut noſti , de eodem adnotavit, quorum aliqua etſi noſtrates Medici non imitantur, exempli cauſa, ut *durante morbo, ... lecto quotidie eximatur* æger , *idque ad horas aliquot* ; bona tamen ſunt quædam alia, interque hæc, quæ de cruſta ſanguinis animadvertit, ſi non ſemper, ut alii (*t*) adnotaverunt, at ſæpe adeo reſpondentia, ut pro veris acceperit Boerhaavius (*u*). Quæ cum attenderis; facile intelliges, quam pronum ſit falli, cum ea cruſta aut tenuis, aut nulla apparet, niſi Medicus, concretum inſpiciens ſanguinem, ſciat, tunc cum mitteretur , primum per cutemne reperet , tum an minus pleno exiret filo, denique an calens adhuc fuerit agitatus . Hæc vero quotus quiſque in quibuſdam præſertim locis, inter inſpiciendum ſanguinem, exquirit? aut concreveritne in aere præter omnem modum frigido, an calido? poſtquam ab utrolibet ſeri præpediri ſeparationem, Doctiſſimus memoravit Senacius (*x*). Ob illa igitur, de ſanguine a me deſcripto propoſiti Senis, etiamſi forte tunc exquiſiverim, in meis ſchedis non adnotata, nihil de cauſa ejus mutationis definire paulo ante nolui, præſertim cum haud una illa in re mutatus ſit, nec ignorem, quæ ad miſſi ſanguinis obſervationes , & cauſarum inquiſitiones attinent omnium quæ tot, ac tam varia in ipſo ſpectantur, multa apud Medicos adhuc deeſſe, & diu facile eſſe defutura.

22. Quod vero ad pleuram attinet, in mortuo oſſeam inventam ; res ſane multo rarior eſt , quam ut a ſola ætate ſit repetenda . Seniores hoc plures diſſecuimus , in his illum de quo ſuperius (*y*) dictum eſt, annis circiter duodecim majorem natu, quam hic eſſet ; nec unquam alias in par ſpectaculum incidimus . Vix A. 1741. in ſene mediocris habitus , ex diarrhœa mortuo, cujus cadavere uſi fumus ad plura ſecundum naturam ſe habentia Diſcipulis noſtris demonſtranda, cum pulmonem alterum a dorſo avellere ſine laceratione non liceret , animadvertimus inter coſtas, & pulmonem laminam oſſeam intercedere, cujus adhuc partem aſſervamus. Adhærebat ea lamina ſic ut detrahi tamen poſſet, coſtis aliquot, & ſpatiis illis quæ inter eas erant interjecta, proxime vertebras: quam vicinitatem in ſequenti etiam animadvertes hiſtoria. Sed præterquam quod dubitavi , eam laminam non tam ex pleura eſſe, quam ex pulmonum membrana ; nec latitudine pollicem , nec longitudine decem tranſverſos digitos multo ſuperabat , neque alibi quam eo in loco , quidquam ſimile occurrebat . Cæterum Præſtantiſſimus Hallerus (*a*) aliquoties vidit pleuræ *calloſitatem* , præſertim vero in ſuſpenſo fure , ut *magnam , manuique parem ſedem occuparet* . Erat in hoc pariter *qua coſtas* pleura *poſterius* tegit : neque tamen *os erat , ſed callus*. Cl. autem Hottingerus (*b*) *pulmones ſiniſtro lateri accretos , pleuramque materia quadam cartilagini haud abſimili veſtitam* invenit , eaque a pleuritide qua ante aliquot annos mulier laboraverat, eſſe cenſuit. Fortaſſe & fur ille , & ſenes de quibus dictum eſt , ex prægreſſa olim inflammatione calloſam , oſſeamque factam eam membranam habuere . Verum, ut his miſſis , ad primum illud propoſitum (*c*) revertamur; pleura non erat inflammata in ea de qua hactenus locuti ſumus , hiſtoria, neque pulmo ſanie multa ſcatebat , neque thorax hydro-

(*g*) Obſ. Med. l. 2. c. 12. 13. (*h*) Cent. 3. Hiſt. Anat. 98. (*i*) Eph. N. C. Dec. 1. A. 2. Obſ. 91.
(*k*) Earund. Dec. 2. A. 10. Obſ. 102. (*l*) De Medic. Hiſt. Mirab. l. 3. c. 10. (*m*) De loc. aff. l. 1. c. 7. (*n*) l. 7.
(*o*) Comment. in eund. l. n 82. (*p*) n. 40. (*q*) Sect. 6. cit. ſupra, ad n. 14. c. 3.
(*r*) De Hiſt. cit. ſupra, ad n. 20. l. 6. c. 4. (*ſ*) De Pleuripneum. l. 1. c. 2. (*t*) Vid. apud Swieten Comm. in Boerh. Aph. §. 890.
(*u*) Aph. § 314. & 901. (*x*) Tr. cit ſupra, ad n. 20. l. 3. ch. 4. n. 8. (*y*) n. 15.
(*a*) Progr. de indur. corp hum. partibus §. 2. (*b*) Eph. N. C. Dec. 1. A. 10. Obſ. 231. (*c*) n. 18.

hydrope laborabat; & tamen pungens dolor infra mamillam perceptus fuerat. Nunc ad alteram, in his omnibus fatis confimilem, tranfeamus.

23. VIRUM annorum circiter quadraginta pungens corripuit dolor lateris dexteri cum febre, & calore magno. Cum domo, ubi fanguinem miferant, in Nofocomium illatus eft, quarta videlicet inchoata morbi die, pulfu erat parvo, frequenti, & nonnihil inæquali; frequenti quoque, & debili refpiratione. Supinus jacebat. Vultus erat foporofi. Mens parum conftabat. Noctem egit inquietam cum difficili refpiratione. Hæc mane jam erat difficillima. Sic, addito ftertore, obiit circa finem ejufdem diei quartæ. THORACEM infecuta nocte diffecantes, nihil in pleura quod præter naturam effet, fpectavimus, nifi quod propter Spinæ finiftrum latus tribus, quatuorve exafperabatur tuberculis, quorum color albus, durities inftar offis. Ab ea parte pulmo ferme fanus, fulvo cæteroquin humore imbutus quacunque fecaremus. Qui vel uberius ex pulmone prodibat dextero. Hic vero & major, & gravior, & durior, ubique hepatis fubftantiam referebat, exceptis quibufdam non exiguis tractibus in quibus fubftantia erat albida, & quafi ad corruptionem vergente. In omnibus cordis orificiis aliquid polypofæ concretionis, minimum ad finiftram auriculam, multo plus ad dexteram, utrobique cum grumofo fanguine, inter utriufque modum id quod polypofi in Pulmonarem, & Magnam pertinebat arterias. Cranio reclufo, vafa turgidula inveni quæ per Tenuem feruntur meningem: fub hac autem aquam: cujus in ventriculis Lateralibus portio fuit aliqua, fed fubrubentis. Choroides plexus minime pallidi; nec fine hydatidibus tamen. Ventre tandem aperto, Tenuia inteftina confpecta funt nonnullis in locis, iifque perpaucis, leviter inflammari incipientia. Hepar duriufculum vifum eft: eratque lividum tum in limbo, tum per magnum cavæ proximæ faciei tractum; fed hic fuperficie tenus, non illic. Denique lien adeo laxus, ut digitis admotis nullo negotio difcerperetur.

24. MULIER ætate confiftente eodem A. 1706. eodemque in Nofocomio haud ita multo ante tres illos de quibus noviffime diximus, mortua eft: cujus morbus ad hunc modum fe habuit. Cum uterum ferret menfem jam tertium; abortum fecerat. Poft hunc etfi ex utero tantum fanguinis defluxerat, quantum fatis ipfi effe videretur, etfi infuper vena fecta fuerat; tamen octavo, an decimo poft abortum die, caufa nulla prævia, quam fciret, interna thoracis inflammatione correpta eft: ob quam domi primum, deinde in Nofocomio cubuit ad diem ufque ultimum, qui trigefimus circiter fuit poft abortum. Ibi jacens femper in latus dexterum; nam in finiftrum, dorfumve non poterat; præter febrem, fpirandique difficultatem, de thoracis dolore querebatur, interiore illo quidem, non qui tangendo exafperaretur; fed cujus fedem defignare fatis non poterat. Tuffiebat; fed aut nihil exfpuebat, aut fi quidpiam, nihil certe quod attineret ad morbum. Surditas accefferat, & in auribus dolor: quamobrem quoque, ut opinor, fanguinem cum e brachio antea mififfent, e pede quoque miferunt. Verum incaffum omnia. THORACEM, Caput, Ventrem non nifi poft triduum, fecare potuimus. In primo paucam utrinque, pauciorem tamen a dextris, aquam deprehendimus turbidam, atque fubluteam. Pulmones, ferme ubique ad pleuram annexos, cum abftrahere conarentur, pellicula fequebatur quædam albida, & facile difrumpenda, quæ pulmonum certe non erat membrana, quippe quæ omnino integra fuberat, & illæfa: num vero ex pleura effet, ut videbatur, neque tunc fatis conftitui, neque nunc pro certo crediderim, cum membraniformium illarum, de quibus fæpe dixi, concretionum venit in mentem: quas neque ad pleuram neque ad pulmones attinere, non fæpius modo, cum recentes adhuc effent, & molles, fed vel pofteaquam longa mora, & tempore ficcatæ erant, mihi evidens fuit in nonnullis eorum qui ab hujufmodi morbis olim evaferant, cadaveribus, velut in eo quod, cum hæc fcriberem, diffecabam. Pulmonem enim dexterum, toti pene lateri, dorfoque proximo arctius, nulloque relicto intervallo cohærentem, avellens cum perpetuam, æqualem, ficcam, denfam toto eo fpatio reftare membranam viderem, quæ ad pulmonem, quippe fua integra membrana veftitum, non attinebat, ad pleuram quoque minime fpectare, animadverti propterea quod hanc omnino illæfam ei fubeffe membranæ, vidi, quam uno tractu non difficile fequentem adimebam. Sed ad mulierem ut revertar; erant ejus pulmones inflammati, præfertim ad pofteriora; fubftantiam enim oftendebant magis denfam, atque duriufculam, & alicubi etiam nigricantem. In pericardio fubrubræ aquæ, & turbidæ copia aliqua. In utroque cordis ventriculo polypofæ concretiones quafi ex muco quodam, colore inter album, & flavum medio. Cranii exfecto fornice, alia ejufdemmodi, exilifque concretio in Superiore Falcis Sinu, aqua autem modica fub meninge Tenui confpecta eft; in ventriculis ferme nulla. Neque erat cerebrum omnino laxum: Choroides autem plexus bene fe habebant. Glandula tamen Pinealis ea magnitudine, ut mediocrem uvæ acinum propemodum æquaret, vix leviter cultro tacta eft, cum aquam turbidam, & paucam materiam fubflavam, ac mucofam emifit, emiffaque detumuit. Tunc auribus introfpectis, utriufque Tympani Membrana nigricans, & flaccidiffima vifa eft, tum utrique proxime adjectæ cellulæ Maftoidææ nimis humidæ: quin altero in Tympano materia quafi purulenta: exterius autem in proximo occipitio, ad finiftram præfertim partem, quidquid cellularum in communibus tegumentis eft, quafi mucofa aqua diftentum. Utrinque tamen Parotis glandula, & Meatus Auditorius fana fuerunt. Ventrem denique vel ob id recludere vifum eft, quod ab epigaftrio deorfum tumeret, fique eum premeres tumorem, flatus continuo per os prodirent. Igitur jecor, omnium quæ ad id tempus videram, maximum, ventriculum in regionem umbilicalem compulerat. Hic erat aere tumidus. Illud vero durum ubique; colore tamen, quamvis ad album vergeret, non ita denique ab eo quo effe folet, alieno. In ejus veficula, bilis quafi nigrefcebat. Lien magnus; nihil tamen ad hepar. Uteri parietes vifi funt paulo craffiores, exfangues tamen, five ipfos tranfverfos inciderem, five digitis fubtus appreffis fanguinem ex intima quæ livida erat, fundi fuperficie exprimere conarer. Tubarum altera in fimbriis appenfas hydatides fic habebat, ut poffet majus illius orificium claufum videri. Verum utraque fuo illo albo puriformi humore multo adeo fcatebat, ut fi Tubarum craffiorem partem orificium verfus comprimeres; exifteret ille, & hoc monftraret. In Tubæ autem alterius medio corpufculum intus erat, nigrum, forma uvæ acinum, nec fine quodam quafi petiolo, repræfentans, quod fanguinis grumulus videbatur, & fortaffe erat. Teftes fuperficie inæquali, & una atque altera nigra macula diftincta. His maculis peculiaris fuberat parva cyftis, nigro globulo occupata. In unius autem globuli medio erat minor alia quafi cavea colore ex nigro, flavoque mifto. Cæterum uteri, annexarumque partium odor gravis quafi fphaceli: in pelvi autem ventris pauca aqua fubrubra, & turbida.

25. Hæc ultima, ob prægreffum abortum quærendo, animadvertimus. Quæ in Pineali glandula adnotata funt, falfos effe quofdam ejufdem ufus, confirmant. Quæ in auribus, ea vero ad illa referenda funt quæ alibi (*d*) attigimus de caufa furditatis in morbis acutis. Ad propofitum attinent quæ in pulmonibus funt animadverfa. Unde tamen decubitus impotentiam in finiftrum latus non repetes; fed

(*d*) Epift. 6. n. 5.

ſed potius ab ingenti illla jecinoris mole, minus ventriculum gravante cum mulier cubabat in dexterum. Quantum autem a prægrandi hepate deorſum trudi aliquando ventriculus poſſit, Sepulchretum alibi (*e*) oſtendet.

26. Nunc a Bononienſi illa quaſi epidemica tunc inter pauperes pulmonum inflammatione ad Patavinam quandam tranſibo, quæ hyeme A. 1738. nuſquam magis quam in quibuſdam Monacharum Cœnobiis graſſata eſt, in uno autem maxime, ut quæcunque ea prehenderentur, omnes, nonnullæ etiam intra dies quatuor, interirent. Quæ cauſa videlicet fuit, ut cum jam novem deceſſiſſent; publice mihi mandatum fuerit, ut morbi naturam, etiam per diſſectionem, inquirerem. Non erat difficile intelligere, nihil in eo eſſe contagioſi, cum ex iis quæ ægris aſſederant, nulla morbum contraxiſſet, imo quæ ab ægris ſibi maxime caverant, illæ morbo correptæ eſſent, nec ſine peculiari cauſa, & diſpoſitione fere ſingulæ, nimirum alia veteris ulceris in crure occluſione, alia prævio in pectus caſu, quæ multum in hac ultima ægrotatione exſpuerat ſanguinem, alia ad phthiſim jam ante diſpoſita, aliæ denique alia cauſa quæ thoracis vires, pulmonumque infirmaſſet, ut quæ decrepita erant ætate. Sed tamen, cum earum quæ tunc ægrotaverant; etſi tres, neque ignobiles Medici alius aliis adhibiti eſſent; ne una quidem, ut diximus, ſervari potuiſſet; id vero non tam morbi vi, quam non bene cognitæ ejus naturæ, a multis, & a Monialibus in primis, adſcribebatur. Quam ego opinationem qua arte convulſerim, ex ſubjecta cognoſces hiſtoria. Cum enim decima jam mortua eſſet, Medicique illi, & ego ad ejus ſectionem conveniſſemus; priuſquam hæc inchoaretur, petii, ut quæ in ejus morbo adnotata eſſent, actaque, narrarent. Quod ſenior, qui eam curaverat, diligenter fecit ad eum modum quo mox referam; confirmantibus reliquis duobus, ſe quoque in cæteris non diſſimilia vidiſſe, & egiſſe, niſi quod unus qui oleum dederat ex dulcibus amygdalis recens expreſſum, ingenue addidit, inde ægram pejus habuiſſe. Verum ad eam quæ tunc diſſecanda erat, veniamus.

27. VIRGO annos nata ad quadraginta duos, quotannis hyeme non mediocri tuſſi obnoxia, optimo habitu, ſanguine abundans, in magnis, aſſiduiſque laboribus, ut ſuo inſerviret Cœnobio, verſata, noctu febri correpta eſt, qua primum toto corpore perfriguit, mox incaluit. Ad febrim, interjectis horis viginti quatuor, dolor pectoris acceſſit altera ex parte cum ſpirandi difficultate, tuſſi prorſus irrita, pulſibus ſubduris, & ferme ad mortem uſque digitorum preſſioni reſiſtentibus. Progrediente morbo, dolor ab illa ad oppoſitam pectoris tranſivit partem. Erat ſenſus ponderis intra thoracem. Neutrum in latus cubare licebat. Miſſi ſanguinis vireſcens ſerum, polypoſa cruſta, huic autem ſubjecta pars reliqua nigredine fuit ſumma, & duritie. Sanguis autem ſtatim ac dolor invaſit, & deinde alias, atque alias miſſus eſt juſta copia ejuſmodi in corpore, tum e brachiis, tum ſicut hic ſemper in fœminis ſolent, intra eundem diem etiam e pedibus. Neque præterea omiſſum eſt quidquam eorum quæ ejuſmodi in morbis hic præſtari ut plurimum conſueverunt. Attamen die ineunte ſeptima, mortua eſt. Quæ cum ego audiviſſem; fretus iis quæ poſt ejuſcemodi ſignorum præcipua ſemper inveneram, agite, inquam, ſecetur cadaver; morbi natura hæc facile reperietur, ut in pulmonibus ſubſtantia appareat jecinoris. IN THORACE igitur, per Chirurgum aperto, nihil fuit effuſi humoris, & nulla pulmonum cum pleura connexio, præterquam ad latus ſiniſtrum, & hæc quidem neque arctiſſime, neque multum ad ſpatium. Dum eam disjungeret, pulmonemque propterea premeret, inde ſerum turbidum effluxit, nec omnino paucum, an ex pulmone, ut viſum eſt, an ex interſtitio inter hunc, & pleuram intra oras connexionis relicto, eo magis incertum fuit, quod ibi nec pulmo, nec pleura peculiarem ullam oſtendebant læſionem; ſed ille ſubalba, craſſiuſcula quaſi membranula operiebatur, qualem ſæpe in ſuperioribus hiſtoriis, etiam qua pulmo ſolutus erat, deſcripſimus; pleuræ autem reſpondenti, ſuperficie tenus adhærebat rubicundum quoddam quaſi ſedimentum, quale in aqua ſubſideret in qua recens caro lota eſſet. Alio in loco ubi nulla fuerat adhæſio, pulmonis ſuperficies quaſi in tuberculum prominebat, quo inciſo, ſubalbum inſtar puris ſerum efffluxit. Tum pulmones extrahi, juſſimus. Non modo graves erant; ſed, etiam non uno in loco duri. Diſſecti denſam compactamque, ut prædixeram, hepaticæ inſtar, ſubſtantiam a ſuperficie introrſum ad magna ſpatia oſtenderunt, alibi rubriores fere, & ſubalbo illo ſero ſcatentes quod in tuberculo deprehenſum fuerat; ut evidens eſſet, utriuſque pulmonis inflammationem, quæ jam in ſuppurationem degenerabat, mortem attuliſſe. Cæterum in pericardio vix quidquam ſeri; in corde autem nihil polypoſi inventum eſt: quia ſiniſter ventriculus vix aliquid; dexter autem paulo plus habuit nigri ſanguinis, & minime fluidi.

28. His ita perſpectis, reverſus cum cæteris, ubi Antiſtita nos expectabat, non ignotus, dixi, ut timebatis, raruſque morbus tot Virgines ſuſtulit; ſed notiſſimi, & frequentiſſimi vehementia. Cujus rei id vobis argumento ſit, quod ante cadaveris diſſectionem tales pulmones inventum iri, prædixerim, quales revera inventi ſunt; neque enim hoc facere potuiſſem, niſi creberrime ex hoc ipſo morbo denatos incidiſſem: feci autem conſulto, ut vos ipſæ verum eſſe id quod modo pronunciavi, plane intelligere poſſetis. Sic metus, & opinatio illa ſublata ſunt: converſuſque ſermo eſt ad eam, quæ feliciſſime ceſſit, rationem proponendam, qua cæteræ poſſent, & præſertim quæ laxioribus, & imbecillis eſſent pulmonibus, morbum cavere; neque enim dubium nobis videbatur, quin ob hanc potiſſimum cauſam in iis quæ deceſſerant, vinci non potuiſſet peripneumonia. Quæres hic fortaſſis duo: alterum, qui primi olim in iis quos hæc inflammatio abſumpſit, pulmones animadverterint ſubſtantiam hepaticam referentes? alterum num poſt lethales thoracis inflammationes, ſicuti pulmones ad hunc modum affectos vidi, ita nunquam magnas pleuræ quoque læſiones offenderim? Quod ad primum attinet, haud facile nunc meminerim, an quiſpiam ante Lælium a Fonte diſerte adeo rem expreſſerit. Sed ejus oportet librum inſpicias. Nam etſi ejus Obſervatio ter ſaltem in I. Sepulchreti Volumine poſita eſt, ſemel ubi de Læſa Reſpiratione (*f*) verba fiunt, iterum ac tertium in Sectione hac de Pectoris Dolore (*g*); ſemper tamen id quod dico, omiſſum eſt. Vix tandem Voluminis III. libro IV. ſub tit. de Febribus, ad quem Lectores rejiciuntur, invenies, ſi diligenter excuſſa prolixa illa Sectione I. incideris in §. 6. Obſ. 45. Verum ibi hoc quidem leges: pulmonis *caro inventa denſa, dura, & rubra, quemadmodum eſſe ſolet hepatis caro*; ſed non leges tamen, morbum poſt quem ſic inventa eſt, ab Lælio ſine ulla dubitatione Peripneumoniam, ut reapſe oſtendebant ſigna, fuiſſe judicatum. Hujus igitur Conſultationem inſpicias oportet, quæ in Sepulchreto aut non deſignatur, aut ſic deſignatur, ut C. credas, cum ſit XCVIII. Poſt ipſum autem etſi alios, & quoſdam etiam hac noſtra ætate, in iiſque Jo. Bapt. Fantonum (*h*), Dominicum Gagliardum (*i*), Frid. Hoffmannum (*k*), ut infra (*l*) oſtendetur fuſius, ſic inveniſſe, non ignoremus; cui tamen acciderit; ſicuti Valſalvæ, quantum videtur, & nobis, ſi unam diſſectionem excipias, certe accidit; ut ſemper ad hunc inveniret modum, non facile recordamur. De altero autem, hoc eſt de pleuræ læſione inſigni, & quæ cum ea quam in pulmone deſcripſimus, conferri poſſet, ſi Valſalvæ, & meas, quæcunque ad lethales thoracis inflammationes attinent, ad unam omnes Obſervationes perlegeris; plane cogno-

(*e*) Vid. l. 2. S. 7. Obſ. 61. (*f*) l. 2. S. 1. Obſ. 24. (*g*) Obſ. 9. §. 10. & Obſ. 16. (*h*) Obſ. Anat. Med. 27. (*i*) Relaz. de' Mali di petto. (*k*) Medic. Rat. Syſt. Tom. 4. P. 1. S. 2. c. 6. theſ path. §. 12. (*l*) n. 40.

cognosces, nunquam accidisse nobis, ut illam sine hac, sed ne cum hac quidem conspiceremus. Sunt autem meæ non modo hactenus propositæ, sed & quæ aliis in Epistolis (*m*) prolatæ sunt, & quæ præterea in hac continuo proferentur. Læsionem quidem in illarum quibusdam, & in his quæ sequuntur, omnibus pleuræ invenies cum pulmonum læsione conjunctam; sed num tantam, ut per se mortem afferre, aut certe magis quam illa pulmonum læsio, potuisset, ipse existimabis.

29. ANCILLA annorum undeviginti, paulo habitior Virgo, & plethorica, dum in menstruis esset, quæ a tribus jam mensibus parcius quam antea, provenire consueverant, ex auræ frigidæ occursu correpta est pungente pectoris dolore, & difficili respiratione. Fixus hærebat is dolor infra mammam sinistram, & tangendo augebatur, ut cubare in id latus non liceret. Illata est in Bononiense Nosocomium S. Mariæ de Morte postquam domi vena secta fuerat brachii lateris ejusdem. Perstabant ea quæ dicta sunt. Jacebat in dorsum. Frequentes erant pulsus, parvi, & parum, si premeres, digitis resistentes; nec tamen inæquales: sonus quasi bullientis humoris in Aspera arteria: profunda tussis, & prorsus irrita: lingua sicca: alvus laxa, sed intra modum. Huc per intervalla subdelirium accessit. Sanguis missus e brachio dextero, cum inspiceretur post horas sex, paucum serum, idque aurei coloris, & nonnihil turbidum, ostendit, crustam autem crassitudine duorum digitorum, colore flavo, ut lardum rancidum referret, corona in quam assurgebat, vasis latera circumcirca attingente. Quæ crusta, cum vas inclinaretur, in plures laminas se ipsa disjunxit, subjecta autem pars sanguinis in plures grumos; non secus ac quodpiam pulmentum. Ab hac venæ sectione eodem die nonnihil sanguinis, vel potius seri levissime cruenti ex utero defluxit. Omnibus in pejus ruentibus, pulsuque profundiore facto, quasi arteria introrsum retracta esset, cum ex ore humor efflueret aquæ instar spumosæ, in qua caro recens lota sit, sub initium diei septimæ vita defecit. CADAVER secui postridie, qui dies fuit XIV. Kal. Apriles A. 1706. Thoracis parietibus iis etiam quos facit septum Transversum, ubique adhærebant pulmones, paucis in locis per membranas, in multo autem pluribus, & præsertim ad latera, & dorsum, per se ipsos, ubi eorum membrana illæsa pleuræ se annectebat paulo quam soleat, dumtaxat crassiori, & facile in duas laminas dividuæ. Sinistri pulmonis superior lobus ex dura totus, compactaque, hepaticæ instar, substantia, colore ad subalbum vergente. Reliqui omnes pulmonum lobi, quamvis spumoso humore prorsus distenti, naturalem substantiæ modum servabant: ex qua dissecta is humor prodibat, simul autem ex bronchiorum non paucis ramulis materia effluebat alba, omnino similis puri; ex uno tamen; nisi forte fuit sanguiferum vasculum; alba quidem, sed non fluida, comprimendo, exibat materia, pro polyposa concretione a me habita. In ipso Asperæ arteriæ trunco, majorumque, in quæ se primum illa dividit, bronchiorum, aggestam hic illic, & concrescentem materiam vidi ex albo cineream, qua lingua quoque obducebatur: subalbam autem, & crassiusculam ex osculis exprimebam glandularum quæ a tergo iis truncis inhærent. Quæ autem majores ad primam illam divisionem occurrunt, Bronchiales dictæ, non omnes sanæ visæ sunt. Porro inter lobum, & lobum pulmonum quibusdam in locis intercedebant albæ illæ quæ sæpius supra descriptæ sunt, hic duriusculæ crassiusculæque, sed tamen falsæ, membranæ. In pericardio copia aliqua subrubræ aquæ. In cordis ventriculis nihil sanguinis, sed polyposæ concretiones solidæ maxima ex parte, & quasi ex carnosis membranis constantes; ex aliqua tamen etiam mucosæ. Earum quæ erant in ventriculo dextero, altera se intra auriculam proximam dilatabat, & in Cavas pergebat venas; altera, quæ erat teres, se in Pulmonarem arteriam, ejusque ramos extendebat. Per ventriculum autem sinistrum una, teres pariter, dumtaxat transibat, inflexa hinc in Aortam, inde vero in sinistram auriculam, & venam Pulmonarem, Cellulosæ membranæ, quæ memoratos magnorum vasorum truncos cingunt, e pericardio egressorum, ob congestam aquam mucosæ videbantur.

Abdomine diducto, gravis odor, qualis ex visceribus inflammatis, & jam in gangrænam vergentibus. Sed hepar albidius erat; splen autem gangrænosa quidem nigredine infectus, sed non ita profunda, & ad mediocre spatium, idque inferius, ut diaphragma, quod sanum erat, ea parte non attingeret. Graveolentia autem ex utero, adnexisque utrinque, & a tergo partibus maxime existebat. Circa ipsas erat aqua modica, eaque subrubra: omnes autem exterius livebant a prægressa inflammatione, quæ in ima parte Recti intestini, & pudendi quoque se suo rubore adhuc prodebat, vasculis vel minimis quasi ab injecta rubicunda cera conspicuis. Quas dum omnes partes simul exsecarem, ut singulas inspicerem diligentius, in oculos incurrerunt femina, ab igne quem multum, ac sæpius sibi subdere hyberno tempore ea Virgo consueverat, fœdissime variegata: quod sic in transitu adnoto, quia de quorundam sententia videri poterat ob hanc causam debuisse proximis hyemalibus mensibus sanguis ex utero magis, non minus, respondere. Testes, virilibus mediocribus non minores, ac molles, inter quamplurimas vesiculas majores, minoresque humoris, ut solent, plenas, & sanguiferorum vasculorum, quæ innumera in his testibus obvia erant, ramusculis instructissimas, singuli binas cellulas habuerunt, quarum altera corpusculum nigrum perfecte sphæricum, grumi sanguinis exsiccati simillimum, continebat, altera autem nihil, constans ipsa ex membranula corrugata, quæ ex albo, & flavo virescebat, eratque in altero saltem teste proxima superficiei, si non hianti eo in loco, at certe non sine indiciis prægressæ læsionis. Utero, & vagina apertis, in hac circa illius osculum duo erant adhuc sanguinis grumuli: quem nullo negotio exprimere licebat ex interiore illius cervice, præsertim autem ex fundo: cujus superficies, quippe hic non tensa, quendam quasi mucum quo ipsa obducta esset, primo aspectu repræsentaverat. Sed hoc minime est hujus loci, ut neque Tubarum situs, & rugarum vaginæ natura, & sedes, & globosæ carunculæ pone hymenem, hic integerrimum, locatæ, & alia ejusdemodi, quæ mihi in hac, in aliisque Virginibus adnotata, quidam Viri Docti partim non videntur vidisse, partim videntur a me olim esse proposita, non meminisse. Neque etiam satis huc pertinent deprehensus in hac Virgine Pituitariorum sinuum Maxillarium, & Sphenoidæorum defectus, ut quorum usus aucta magnitudine, & numero cæterorum supplebantur. At reliqua pertinent, quæ subjiciam. In Capite enim fauces, & vicinia quasi ex inflammatione fœtere incipiebant. Ex aperto autem cranio odor ille prodibat, ut sic dicam, acidus, qui ex ore verminantis pueri solet. In superiore Falcis Sinu concretiones polyposæ subalbæ. Vasa per Tenuem meningem repentia paulo turgidiora. Inter illam, & cerebrum aqua, copia tamen modica, ut in ventriculis quoque Lateralibus, in quibus subrubebat. Plexus Choroides palliduli, hydatides paucas quidem, sed majusculas, habuerunt. Denique cerebrum paulo, cerebellum autem multo mollius fuit, quam soleat.

30. VIR annos natus sex & quinquaginta, mediocri habitu, statura procera, vita multis in rebus extra normam acta, cum in nolis sacrarum turrium agitandis, qua se arte tuebatur, nimium haud ita pridem laborem sustinuisset, aliquot jam dies dolorem tulerat leviter pungentem ad interiorem inferioremque sterni partem, cum tandem is dolor valde auctus est, accedente, nec multo post, febre eodem die cum difficili respiratione. Interea alvus sponte mota spumantem humorem biliosum, & calidum bis terve ejecit. Denique in idem Nosocomium, in quo ante duas hebdomadas Virgo obierat de qua novissime dictum est, sero adeo est illatus, ut vix ante finem diei ex quo

(*m*) VI. n. 12. & VII. n. 11. & 13.

quo febris inceperat, quartæ sanguis mitti e brachio potuerit. Is paucum habuit serum, crustam autem duos digitos crassam, ex albo flavam. Quinta die pulsus plenus, & durus: nox ferme insomnis: homo spirare non poterat. Ante ejus diei finem urina inspecta saturo erat colore, nec valde pellucida: pulsus frequens, æqualis, non durus: difficilis respiratio, & cum gemitu: dolor ibidem: decubitus in utrum liberet latus: sputum crassum, spumosum, variegatum ex flavo. Nocte proxima dolor, & tussis vexarunt. Mane dolor remissus: pulsus, & sputa eadem, urina quoque, nisi quod rubella erat, pauca, & nonnihil turbata. Prope finem ejus diei, quæ sexta erat, sanguis missus est e manu dextera: sed quoniam omnis in aquam effusus est; sic inspectari, ut par erat, non potuit. Septima ineunte die æger aliquanto melior videbatur. Tamen circa illius diei finem dolor major, pulsus minor, & frequentior, ut respiratio quoque; lingua arida. Initio diei octavæ multus sudor: quem Medicus, a quo hactenus interius, exteriusque adhibita fuerant quæ a plerisque solent, blande promovere instituit; sed sine levamine. Imo nox implacida, & ad ejus diei finem respiratio frequentissima, pulsus parvus, & parum pressioni resistens, sputum crudæ, flavæque materiæ, quæ fluida erat, & sine spuma, urina eadem. Die nona inchoata, cum brachia, ut vellet, e stragulis posset exerere, & tum etiam, quamvis cum difficultate, loqueretur, ministris propterea tunc moriturum non credentibus, mortuus est. THORAX utrinque aquam habuit, eamque a dextris saltem flavam & turbidam. Pulmo uterque superius ad pleuram nectebatur, quæ ibi, & aliis quoque in locis thoracis dexteri crassior fuit. In quo frusta illius quasi membranæ imposita erant illæsæ alioquin superficiei pulmonis. Hic valde gravis, totusque ex substantia illa hepaticæ simili, sed albida, & dura quidem, ac minus quam solet, cum ita densa est; ut semicorrupta hic videretur, præsertim cum ex sectorum bronchiorum orificiis, multis in locis, subalbus & turbidus prodiret humor. Per faciem tum pulmonis, mediastino qua pericardium continet, attiguam, tum mediastini ad eam sedem, extensum erat crassiusculum quoddam quasi rete, subflavum, neque inelegans, facile detrahendum, quemadmodum & alterum quod ibidem præterea per mediastinum vidisses sanguinei coloris. Nihil horum a sinistris: quin ibi pulmo aut sanus, aut ferme sanus. In pericardio aqua inerat non pauca ejusdemmodi ac in thorace dextero memoravi. Cor vel pro hominis statura magnum; sed valde laxum, concretiones habuit polyposas, alteram quæ in auricula incipiens dextera, inde per ventriculum annexum in Pulmonarem producebatur arteriam; alteram paulo densiorem, multo autem majorem, quippe quæ totum pene sinistrum ventriculum occupabat, inde vero Aortam subibat. Ex hac cum extraherem, cylindrus secutus est ex sanguine valde concreto ad spithamæ longitudinem. Nec minus concretus sanguis erat qui vasis saltem superioribus, ut collum dissecans perspexi, continebatur. Laryngis, & pharyngis vasa turgebant. Facies ex rubro livebat. Ibi in sinistra auricula sanguis erat semiconcretus. Caput tamen non incidi, aliis occupatus, ut vix altero post mortem die thoracem, ac ventrem dissecare potuerim. Venter exterius livebat ad ilia. Interius tamen nihil nisi Colon intestinum respondebat sanum, sed aere distentum. Hepar in transversum adeo porrectum, ut summam lienis partem, sibi arcte nexam, totam obduceret, lividam crepidinem ad magnum tractum habebat. Livor, alioquin haud alte penetrans, proximam quoque cavam partem ad trium circiter digitorum spatium inficiebat. Cæterum non durius erat jecur; sed paulo tantum albidius. Ejus vesicula intra paucam bilem, quæ tamen subjectam tinxerat externam faciem Antri pylori, calculos ad viginti continebat, alia alios magnitudine, sed plerosque parvos, unum maximum, qui, ut cæteri, intus, extraque nigricabat non secus ac si carbo esset, quem etiam rara, & friabili substantia referebat. Nullus horum, lucernæ admotus, flammam concepit, aut scintillas emisit; leves tantum quosdam crepitus interdum edidere. Lien magnus, etiamsi cum hominis statura conferres; laxus, & exterius albicans. Ventriculus denique tota sinistra parte exterius habuit utramque faciem magnis quibusdam, & quasi ramosis maculis distinctam ex atro lividis. Hæ interius quoque apparebant, & ad œsophagum usque producebantur, guttulasque sanguinis circum inter tunicas hærentes habebant; ut his omnibus inspectis, de adjecta demum ventriculi inflammatione non dubitares.

31. Si ad has longas duas historias longas quoque animadversiones adderem sive ad morbum ejusve curationem, sive ad deprehensa per sectionem attinentes; quis foret Epistolæ modus? præsertim cum plura adhuc restent, minime omittenda. Satis est, si in illarum utraque duo attendas, alterum ad morbum, alterum ad sectionem spectans. Ad morbum attinet color, in crusta illa sanguinis, flavus: quem mihi memini Albertinum dixisse, pejorem, & periculosiorem inflammationem secundum observationes suas significare. Quod & in meis, quantum recordari possum, respondit. Neque enim solum in his duabus, sed etiam in ea quæ supra (*n*) in Lanione descripta est, in aliisque præterea animadverti vel cum dissectionem adjungere haud licuit, ut præsertim in viro ebrioso, qui in eadem illa Bononiensi Constitutione, simul pungente dolore pectoris, & acuta febre correptus, vino quidem, sed non venæ sectione usus est donec quarta morbi die in idem Nosocomium exceptus, illa primum die, mox & quincta iterum sanguis e brachio mitteretur. Qui missus est quarta, is valde sectioni resistebat, tenuique opertus erat crusta ex livido variegata, difficile secanda. Qui autem quincta, is vero crusta obductus æque tenaci, sed digitum alta, & flava, in grumos, dum inverteretur, se ipse dissolvit; adeo res mutatæ apparebant intra unum diem! Hanc eandem facilem crassamenti sanguinis in grumos dissolutionem in Ancilla quoque (*o*), & in Lanio illo memoravimus, in quo intra biduum mutationem animadvertes, sed contrario ordine. Hi omnes mortui sunt, ut is etiam de quo dicere cœperam, ebriosus, qui ad vesperum decessit diei ejusdem qua iterum sanguis mane missus fuerat. Semper cubuit in dorsum, jam inde a quarta die vertiginosus, & delirans, lingua nigra, frequenti pulsu, & intermittente, quanquam sic satis digitis resistebat: ad quæ perpaucis ante mortem horis stertor, & sublimis respiratio accessere. Jam vero quod ad sectionem attinet; vides sane, his quoque novissimis perlectis historiis, pleuræ læsiones, quas mihi quidem in hujusmodi morbis accidit ut offenderem, ab eo multum abfuisse, ut mortis causa censeri possint. Crassiorem videlicet pleuram inveni; sed non adeo ut apud Riolanum scribitur, hic in Sepulchreto (*p*) memoratum, ut *decuplo solito esset crassior*, nec lividam, & sideratam, imo neque ab inflammatione rubentem. At, ille, inquis, aliique invenerunt: quin & hoc addidit, *propterea scripsisse Hippocratem, cadavera pleuriticorum dissecta apparere fulgurita, quod de partibus thoracis internis est intelligendum*. Ego vero aliorum observationes non nego: atque adeo meis, quas mox subjiciam, libens illas quoad potero, confirmabo. Quas hactenus tibi perscripsi, eas hic dumtaxat recenseo. Tamen si Riolanus, memoriæ minus confisus suæ, Hippocratis locum relegisset, qui extat, opinor, in libro *de Victus ratione in morbis acutis* (*q*); nullum in eo esse dissectionis indicium, sensisset, cum Veteres dicantur quosdam pleuriticos *sydere ictos* ob hoc etiam putavisse, *quod mortuis ipsis latus lividum reperitur, ut simile quid plagæ appareat*: imo cum Galeno (*r*) in ejus loci expositione agnovisset *in cute* apparere istum *nigrorem* non secus atque in *illis qui ita ex plaga affecti sunt*. Quod autem Riolanum facere, præstitisset; afferemus nos locum Cælii Aureliani (*s*), apertissime pro ipso facien-

(*n*) n. 19. (*o*) n. 29. (*p*) l. 2. S. 4. Obs. 14. §. 2. & 3. (*q*) n. 8. (*r*) Comm. 1. ad t. 35. l. cit.
(*s*) Acut. Pass. l. 2. c. 16.

cientem. Loquens enim de pleuriticis, & de pleura, hæc, inquit, *expirantibus sæpe ægrotis nigra invenitur*. Nec vero existimes, id dixisse conjectura fortasse fretum capta ex partium lateris externarum livore consequente ægrotorum decubitum, præsertim si forte accidisset, ut quemadmodum in morbo solent, in morte quoque in idem illi jacerent latus. Neque in istam sententiam addas, sane id non dixisse de omnibus: & continuo ea verba quæ externum livorem indicent, subjecisse: *hos denique venenatos quidam putaverunt*. Quin si forte opinionem tuam inde potissimum confirmare te posse, crederes, quod Cælii ætate humana cadavera non secabantur; primum vide, num ætate Hippocratis, quem modo cum Riolano objiciebas, revera secari cœpta essent? deinde Cælium inspice; intelliges, quo in capite id dixit, argumenta pro pleura ex Erasistrato quoque attulisse, quem corpora humana incidisse, constat: denique ipsa relege quæ prima protulimus, Cælii verba; videbis, non conjecturæ, sed observationi convenire. Cui si forte unum illud opponi igitur posse, existimas, decubitum videlicet, de quo dicebamus, morientium, quasi sanguinis in decliviora delapsus non externa modo, sed etiam interna lateris vasa, eorumque ramusculos distendendo, pleuræ quoque livorem, qui antea non esset, tunc effecisset; si forte, inquam, sic existimas; primum vide, num in latus quo dolent, cubare soleant pleuritici, deinde & illud vide, ne casus objiciantur tibi pleuriticorum, qui, ut Dux Rupefoucaultius (*t*) erecta cervice ad obitum usque spirare coacti, lividum tamen altero in latere & cutem, & pleuram habuerunt. Sed hæc tu videris. Neque enim mihi sic rem explicare necesse est. Qui etsi livorem istum, & cætera quæ dixit Riolanus, in eorum pleura, de quibus hic loquor, conspexissem; tamen non inde potius mortis causam, quam a tanto illo pulmonum vitio repeterem: nec sane in his quæ sequuntur, historiis, in quibus pleuram rubicundam, & liventem quoque interdum, ac semicorruptam nonnunquam, & valde crassam inveni, te ipsum aliter puto esse existimaturum.

32. MULIER annos nata ad quadraginta quinque, ex ulcere alterius cruris antiquo, sicca autem scabie toto corpore, additaque ad scabiem lenta febricula male habebat. Scabie evanescente, ulcere autem acrius vexante, consilium capit, ut in Bononiense Incurabilium Nosocomium admittatur. Antequam in hoc veniat, prospiciens fortasse, qua re ibi esset caritura, generoso vino se ingurgitat, ut nihil ferme, nisi id, sumat tridui spatio. Itaque nocte prima qua in Nosocomio jacuit, inquies fuit, & valde incaluit. Mane habuit melius. Pulsus tamen erat frequens, celer, durus, vibratus, non ita digitis resistens, nec magnus. Hora eadem redit calor: accedit dolor pungens ad infimam legitimam costam sinistri lateris, qui etsi, tangendo, non cresceret, neque in id latus cubando; decubitus tamen erat commodior in latus dexterum propterea quia decubitus in sinistrum tussim movebat, quod semper in brevi hoc morbo animadversum est. Abiit postea, neque amplius reversus est dolor; ut meliuscula ægra videretur, præsertim cum pulsus; etsi vitia cætera retineret; tamen minus frequens esset factus. Sed quarta die post horrorem incalescit, pejus habet, per tussim autem, quæ sicca hactenus fuerat, pus reddit cinereum, lividum, fœtidum, incruentum. Non nisi erecta cervice spirare potest. Pulsus fit minor, & debilior, pus autem expectoratum nigricans. Leve delirium accedit. Febris per hos ultimos dies serius increscit. In medio sextæ diei quasi ex repentina suffocatione mortua est, autumno A. 1705. THORAX utrinque habuit fœtidi cinerei seri non multum: pulmones autem leviter laxeque ad pleuram adhærentes. Hæc a sinistris qua pulmo adhæserat, aspera hic illic, rubrisque exiguis quasi tuberculis erat inæqualis. Pulmoni ejusdem lateris; nam dexter sanus nihil habuit eorum quæ sinister; qua diaphragma contingebat, duæ flavæ suberant falsæ membranulæ, quarum altera ipsi, altera diaphragmati adhærebat. Erat is pulmo non ruber, sed lividus, & hepate durior. Sectus pus intus ostendit ejusdemmodi atque expectoratum fuerat, præsertim in quibusdam quasi sinibus, qui & puris flavi aliquid continebant. Eos sinus tunica cingebat nulla durior, aut peculiaris: neque in arteria Aspera quidquam erat. In vena Cava, & Pulmonari arteria concretiones erant polyposæ minores: major in sinistra fuit auricula. In ventre sana omnia. Caput non dissecui.

33. MILES ætate consistente, habitu mediocri, vel potius ad macilentum inclinante, cum mortuus esset in Nosocomio Patavino sub initium Martii A. 1743; mihi, qui tunc ibidem nonnulla de Re Anatomica studiosæ Juventuti explicabam, ejus cadaver oblatum est. Antequam dissectionis initium fieret, quæsivi, ut soleo, quibusde æger quereretur? Cum responsum esset, primis diebus de pungente alterius lateris dolore conquestum fuisse, cum febre, tussi, & difficultate respirationis conjuncto, donec ferme soporosus factus, & leviter delirans, trementibus digitis. & jam sine pulsibus diebus illis ultimis, decesserat; non dubitavi, quin frequentissimæ illi discipulorum, Doctorumque coronæ hepaticæ substantiæ similitudinem in pulmone, concretiones polyposas in corde, circa cerebrum turgentia vasa, & humorem aqueum facile inventum iri, prædicerem. THORACE igitur ibi protinus, & Capite mox aperto, viderunt omnes, pulmones, qui ferme undique, excepta anteriore facie, quæ & naturali propemodum erat colore, ad pleuram arctissime adhærebant, cum extracti essent, alterum ab altero magnopere discrepare. Dexter enim valde amplificatus, gravis erat, & durus totus; si parvam in summo portionem, & eam quam dixi, faciem exciperes; æquali præterea, & lævi, ut jecur, superficie, ut ne vasculorum quidem rete in hac appareret, intus autem compacta illa substantia quæ coctum jecur, & dissectum repræsentaret. At sinister pulmo vix a naturali in eo differebat, quod sectus paulo durior, & rubrior, quam soleat, ex atro videbatur. Sed & pleura cum a sinistris decolor esset, vel potius albida; in toto fere latere dextero rubicunda ex manifesta inflammatione spectabatur. Nihil in thorace effusi humoris: at pulmonibus ab Aspera arteria abscissis; quæ valde lata huic viro obtigerat, glandulisque Bronchialibus pluribus, & majoribus quam consuevit, circa partitionem instructa; mox aquæ sanguinolentæ, & spumosæ non modica copia sensim defluxit a dextris, modica a sinistris. In pericardio non paucissima aqua fuit ex flavo levissime rubescens. In utroque cordis ventriculo albæ polyposæ concretiones inde per Magna vasa longe productæ cum adhærente ubique nigro sanguine, & grumoso: quin aliquas, tæniarum instar, in Iliacis ipsis vasis postea inveni, alias autem, ascaridum similes, in sinus Longitudinalis initio. Sed partite, ut soleo, cætera quæ in capite, & ventre animadverti præter naturam, adjiciam. Cranium dum secaretur, non pauca aquæ copia defluxit. Mox per Tenuem meningem vasa pleraque conspeximus sanguine turgida, ex medullari autem cerebri substantia passim inter secandum sanguinis guttulas creberrimas minores, majoresque existentes, in ventriculis autem Lateralibus aquam multam, eamque turbidulam, Choroidibus plexibus non pallidis quidem, sed nec sine vesiculis plurimis, & in his quibusdam majusculis, aquæ plenis. Laxus Fornix: laxa medulla Oblongata. Ventre aperto, & omento, quod cum initio concreverat intestini Coli, inde soluto, & ad superiora retracto, insolitus apparuit ejus intestini positus, eoque hic non omittendus. Nam vix jecur attigerat, cum inde se infra umbilicalem regionem demittebat, unde oblique sursum in sinistrum hypochondrium ferebatur. Hæc tota ejus pars dumtaxat, erat aere, nec parum, dilatata. Hepar denique, lien, pancreas non secundum naturam se habebant. Hoc enim subdurum erat: lien autem æquo non paulo major, & propterea humilior: hepar

(*t*) Sepulchret. S. 4. cit. Obs. ult.

hepar quoque magnum, & majori ex parte albidum, neque, a dextris præsertim, si incideres, omnino sanum: ejus autem biliarius ductus qua parte Communis dicitur, justo latior.

34. VIRI quoque alterius cadaver ibidem mihi oblatum est ante finem Martii A. 1744. Cribrare triticum ars ejus fuerat, pulmonibus sane inimica. Itaque pleuritidem antea passus, ex recidiva mortuus erat undecimo die. In qua de' dolore querebatur, thoracem gravante præsertim a dextris, sedere in lectulo coactus, ut spiritum duceret; multum tussiens, nec multa expectorans, eaque viscida, & sanguinolenta; facie rubens; pulsibus duris, maxime confusis, inæqualibus, intermittentibus; nec sine quibusdam interdum tremoribus convulsivis. Sanguis bis, terve missus fuerat, cui crassa polyposa crusta insidebat. Quæ cum ab iis acciperem qui sæpius in novissimo hoc morbo inviserant, & cadaveris subtumidum ventrem, pedesque, & extrema crura œdemate affecta spectarem; continuo illis, & reliquæ Auditorum coronæ dixi, facile hic effusam aquam non in ventre modo, sed in thorace etiam, ac pericardio nos esse visuros: fortasse & concretiones ad cor polyposas, & ruborem, aut vitium aliud pleuræ, aut pulmonis cum hac connexionem: facilius autem in eodem viscere turgentiam, & substantiæ duritiem, ac densitatem. PECTUS illico incidi cœptum. Quod dum fieret, per incisuras cartilaginum, costas cum sterno committentium, aqua exundabat: quæ turbida, & flavescens utrinque, sed a dextris præsertim, multa inventa est, nec sine quibusdam concretionibus, quales in imo dolio per vinum natare solent. Ea exhausta, neuter pulmo ad pleuram adhærens conspectus est; sed hæc in lateribus, sinistro præsertim, in quo fortasse illa antea pleuritis fuerat, apparuit rubicundior. Pulmones, alibi fere molles, inferiorem partem dexteram habuerunt duram, & turgidam, & quæ secta, densiorem ostendit substantiam ex fusco purpuream. Ex utroque bronchio in truncum arteriæ Asperæ sanguinolentus humor exprimebatur. Pericardium antequam incideretur, justo amplius conspectum est: Sed eo inciso, manifestum fuit, eam amplitudinem non tam aquæ; etsi non pauca erat, eaque ejusdemmodi atque in thorace dictum est; quam magnitudini cordis deberi, cujus non crassiores quidem erant parietes, sed ventriculi, dexter præcipue, dilatati, magnamque copiam atri sanguinis continebant. Erat hic certe non fluidior, nec ullam tamen aut ibi, aut usquam polyposam concretionem ostendit, excepta una, eaque tenui, crusta in ventriculo dextero; ut me non pœnituerit, quod concretiones, & pulmonis ad pleuram adhæsionem non asseveranter prædixissem; tametsi illas semper in emisso hujus viri sanguine, & quidem crassas, conspectas esse, hanc autem ubi pleuritis fuerit, a plurimis poni, non ignorarem, & sæpius ipse deprehendissem. Quod siquis narrare potuisset quæ facile ante ultimum hunc morbum, & saltem post primam pleuritidem fuerant indicia dilatati cordis, & hydropis in thorace incipientis; procul dubio eorum quæ in novissima inflammatione vehementer adeo hominem vexaverant, partem alio rejecissem quam in pulmonum morbum, qui denique inventus quidem est qualis a me prædictus fuerat, sed non tantus, quantum ea symptomata requirebant. Dixi autem, post primam pleuritidem signa esse potuisse dilatati cordis. Huic enim, neque ita raro, id ex pleuritide accidere, hoc est ex pulmonum inflammatione, non una dissectio indicat superius proposita. Sic Vir de quo proxime ante hunc scripsimus (*u*), sic etiam Senex, de quo sub initium dictum est (*x*), ille cor majus quam ejus vel procera statura ferret, hic sinistram cordis auriculam multo quam soleat, longiorem habuere. Sic Juvenis ille, secundus ex iis quos inter Valsalvæ Observationes descripsimus (*y*), cor mole auctum ostendit. Nec vero mirum est, si viis sanguinis per inflammatos pulmones compressis, & coarctatis, ille aut nimis distendendo, aut nimis irritando cor, & propria hujus vasa, vim afferat ipsius parietibus, intimæve horum substantiæ. Et quanquam distentio major esse debeat in cavis dexteris, quippe quorum exonerationi obstaculum tunc oppositum est in pulmonibus; tamen in substantia intima sinistrorum quoque cavorum venæ distendantur, necesse est, sanguine quo cava dextera nimis opplentur, obstante sanguini per Coronariæ venæ ostium e sinistris quoque redituro. Irritatio autem quæ a sanguine fit vehementius compulso, major sit a sinistris oportet, donec inflammatione nondum perfecta, viæ per irritatos pulmones sunt magis patentes. Præterea aliis alia pars cordis esse potest aut ab ortu, aut post ortum proportione minus firma; ut pari causæ quæ aut distendendo, aut irritando vitiare cor possit, minus quam cæteræ hujus partes, resistat. Itaque in aliis cor universum, in aliis partem ejus aliquam, præsertim vero a dextris, amplificatam interdum offendere post graves, aut repetitas pulmonum inflammationes, minime est mirum. Quæ cum possemus aliorum Observationibus confirmare; indicare malumus quas, hæc recensentes, forte legebamus, Illustris Senacii (*z*), qui, ut apud ipsum videbis, neque rem aliter explicat, & sæpe post ejusmodi inflammationes cor se vidisse amplificatum, affirmat, præcipue a dextris, quemadmodum & nobis in proposito Viro accidit. In quo ne alia quæ præter naturam occurrerunt, omittamus; Venter aquam habuit, nec paucam, ejus similem quæ in thorace, & pericardio descripta est. Hepar durum, ex livido pallens exterius, interius autem crebris particulis albis variegatum.

Caput secare, aliis distenti occupationibus, non potuimus.

35. VIRI alterius consistente ætate, sano habitu, sed ad macilentum potius, quam ad pinguem, vergente, cadaver incidimus eodem in loco, eodemque mense, insequente autem anno, cum plura ipsi in aliis secundum naturam animadversa, recognoscere, ut soliti sumus, & frequentissimis Auditoribus demonstrare instituissemus. Aderat cum cæteris Assistens Nosocomio Medicus. Hic sciscitantibus narrabat, cadaver tunc dissecandum lapicidæ esse: cujusmodi artificum pulmones ob involantem pulverem quantum opportuni morbis sint, cum ratio indicat, tum observatio (*a*) confirmat. Huic primum febrim, mox pungentem sinistri lateris dolorem, mox alvi fluxum, ut octies intra horas vigintiquatuor fluida egereret, non flava, neque cum molesto sensu, mox gravantem in thorace dolorem advenisse. Serius, ut a plebeiis sæpe fit, nec ullo domi præsidio adhibito, hominem sub quinctam morbi diem in eum locum fuisse illatum, jam omnibus quæ dicta sunt, laborantem, eaque ad extremum usque perstitisse. Missum ob morbi præcipui naturam, & violentiam sanguinem densiorem quidem fuisse, nec tamen cum crusta polyposa. Sputa, non sine aliqua sanguinis tinctura, apparuisse; verum non processisse. Confusa demum, & subdelira mente, mox etiam pulsibus, qui tensi, nec intermittentes fuerant, sensim deficientibus, initio diei undecimæ interiisse. Quæ cum omnes audivissemus; tum ego, jam nostis, inquam, in pulmone quid mecum videre ejusmodi in morbis consueveritis. Vidistis insuper aliquando etiam in pleura læsionis aliquid: in diaphragmate quoque ego quidem nonnunquam vidi (*b*), cum peripneumonici mens labasset: at sæpe aquam in thorace: multo autem sæpius polyposas in corde, vasisque annexis concretiones. Hæ tamen, & illa facile deesse possunt in hoc casu; illa, cum tanta seri copia sit per alvi fluxum ejecta; hæ, cum in misso sanguine crusta fuerit nulla. THORAX, cum hæc dixissem, sub oculis omnium continuo reclusus, nihil aquæ habuit. Pulmo uterque erat anteriore facie turgidus, & ibi quidem mollitie, & colore naturali: facie posteriore, & inferiore, a sinistris autem insuper laterali pene tota, arcte ad thoracis parietes adhærens. Ubicunque adhæserat, ibi inæqualis pleura, ad dorsum autem subnigra, in late-

(*u*) n. 30. (*x*) n. 4. (*y*) Epist. 20. n. 35. (*z*) Traité du Coeur l. 4. ch. 8. n. 3. (*a*) Vid. Act. N. C. Tom. 5. Obs. 85.
(*b*) Epist. 7. n. 13.

latere sinistro crassior, & colore non naturali. Sed & diaphragma, quibus ejus partibus tum carneis, tum etiam tendineis annexi pulmones fuerant, iis in partibus ex fusco erat rubicundius, & sanguifera habebat vascula magis quam soleant, evidentia. Extracti pulmones prægraves erant, totaque posteriore, & ima facie nigri, nigredine alte subeunte per subduram, compactamque substantiam, quæ durior, magisque compacta, & densa inventa est a parte sinistra ad magnum tractum; cum ab anteriore parte, a dextris præsertim, mollis, & rara substantia, eaque roseo colore secanti occurreret. In pericardio aquæ paulo plus quam solet. Cordis vasa propria in plana præsertim facie, sanguine turgida. Sic & vena utraque Cava, & auricula dextera sanguine distendebantur. Hic autem erat nigerrimus; at sine ullis polyposis concretionibus: quæ neque in cordis ventriculis, neque ullis in vasis usquam apparuerunt: vix semigrumosi aliquid in eo sanguine, idque ipsum paucum.

Venter diarrhœæ etiam causa dissectus, Tenuium intestinorum partes aliquas ostendit quasi inflammatas. Sed Colon, quod statim in conspectum venerat, quippe aere, quamvis non plurimum, tumens, recte se habebat, nisi quod a medio illius tractus per quem in transversum ferri solet, ad umbilicum se inflectebat, unde sursum quidem, sed non alte adeo redibat. Jecur vero pallidum intus, extraque, & vesicula inani aut certe bilis guttas vix paucas continente, quæ chartæ illita, colore quodam hanc infecit flavo, fusco, atque obsoleto. Lien æquo & major, & laxior. Cranii sectio, propter alias interjectas observationes, in diem quinctum dilata est; ut eam quoque fortasse ob causam laxiora omnia deprehenderim. In altera Falcati processus facie officulum fuit abnormi figura, sed planum potius, quam asperum, non tenuissimum, magnitudine haud æquans unguem digiti minimi. Sub meninge Tenui in anfractibus quiddam *gelatinæ* instar. Per eam meningem sanguiferorum vasorum & plerique trunci turgidiores, & minimi ramusculi passim manifesti. Sanguine quoque abundabant ii qui sunt in Plexibus Choroidibus, & qui per Oblongatam medullam repunt: nec crebra deerant sanguinea puncta ubicunque cerebri medullam secares.

36. JUVENIS annos natus ad viginti quinque, pallidula facie, & qui strumis antea, ac Venerea quoque, ut ajebant, lue laboraverat, cum a nimio, ut erat famulus, motu incaluisset, horrore, & febre correptus est cum dolore pungente, quem toto ferme pectore, proprie dicto, sentire se, dicebat, magis tamen ad inferiora. Dorso etiam dolebat, imo universo corporis ambitu, ut ubicunque tangeres, ibi dolorem ipso attactu augeri, diceret. Cubare, nisi in dorsum, non poterat. Pulsus erat frequens, & parvus: sitis nulla: calor internus: respiratio difficilis: sputa fluida, & rufa. Quarta morbi die biliosa dejecit. Octava autem cum multum minxisset, lethalique sudore maderet, obiit circa finem ejusdem diei in Bononiensi, quod sæpius memoravimus, Nosocomio ad medium Januarium A. 1706. IN THORACIS cavo dextero serum turbidum, & saniosum. In utroque pulmones ferme undique ad parietes, eos etiam quos diaphragma facit, adhærentes, sinister quidem anteriore facie per filamenta dumtaxat; idem autem pulmo, & dexter quoque, reliquo propemodum toto ambitu per interjectam crassam quandam quasi membranam non modo arctissime connexi, sed quodammodo etiam connati. Hæc membrana alba, tenax, & alicubi vix dimidio minus crassa, quam digitus auricularis a dextris quidem; nam a sinistris multo minus tum alba, tum crassa erat; pulmones quos vi necesse erat avellere, sequebatur. Eandem tamen si a pulmonibus, quod facile erat, separares, eorum membranam subesse illæsam, & integram, perspiciebas. Itaque pleuram esse, dixisses, nisi a sinistris sanam & integram pleuram sua in sede restitisse, animadverteres, per quam proximi transpiciebantur Intercostales musculi, iique potius rubentes. A dextris tamen, pleuræ loco, membrana altera apparebat illius similis, nisi quod paulo minus erat crassa, quæ inde simul cum pulmone avulsa jam fuerat; quam alteram membranam si detraheres; albidos subesse Intercostales musculos, conspiciebas; ut hic quidem pleura morbi vi crassior facta videri posset. At pleura certe qua pectoris musculum Triangularem dexterum operiebat, semicorrupta erat, & levi digitorum affrictu lacerabatur. Is inflammatus erat musculus: sed & carnea pars diaphragmatis, quæ utrinque hujus centro propior erat, qua pulmones adhæserant, inflammatæ similis alicubi videbatur. Pulmones autem ad hunc modum se habebant. Sinister uno in loco albam, & velut ex granis quasi *tartarizatis* substantiam ostendit, cæteris in locis ferme omnibus duram tantum, & densam, & gravem; minus tamen anterius. Dexter vero vel magis fuit, quam sinister, & durus, & densus, & gravis. In pericardio aqua erat paulo majori copia, eaque turbida. Polyposa concretio ex albo flava, sed laxior, ex cordis ventriculo dextero per utrumque hujus orificium se producebat. Nec dissimiles concretiones erant quæ per ambo sinistri orificia pergebant. Quæ hinc, in venam; ab dextero autem ventriculo in arteriam Pulmonarem pergebant; eæ divisæ in ramos, partitiones imitabantur horum vasorum. Ventre aperto ventriculus, & intestina, Colon præsertim, aere multum distenta occurrerunt. Lienis inferior pars nigredine peculiari infecta erat non secus ac si inflammationem gangrænа excepisset; ea nigredo ad sesquidigitum introrsum pergebat. Contra hepar albidum, idemque maximum: in cujus vesicula cum pauca bile ex albo flavescenti calculos inveni plus septuaginta, quorum maximi, qui perpauci erant, fabam non superabant, minimi grano piperis minores haud erant: illi ad figuram ovalem, sed non una ex parte depressam; reliqui ad cuboidem quadantenus accedebant. Intus madebant bile, & ex quibusdam quasi granulis constructi videbantur. Hæc crusta, duplex saltem, undique concludebat, subviridis in plerisque, in nonnullis ex parte alba. Omnes flammam semel conceptam alebant, & tunc subinde levi cum crepitu scintillabant. Ren dexter valde laxus. Arteriæ Aortæ truncus tum in ventre, tum inde per thoracem ad curvaturam usque angustior visus pro corporis, alioqui non parvi, & plerorumque viscerum magnitudine. Caput non attigimus.

37. Pleuræ majorem læsionem quam in hac historia, consulto in postremum locum servata, mihi quidem in thoracis inflammationibus videre non contigit. Veruntamen credisne, hunc ipsum Juvenem ob illam, an ob conjunctum pulmonum morbum interiisse? Nunc si nostras omnes, & Valsalvæ Observationes relegeris, & cum aliis aliorum, quos infra nominabimus, tum veterum, tum recentium Medicorum contuleris; facile intelliges, longe proclivius nobis esse (si alterutrum omnino sequi necesse foret) eorum sententiæ adstipulari, qui lethalem pleuritidem docent in sola pulmonis, id quod sæpe vidimus, quam eorum qui ajunt in sola pleuræ, id quod nunquam deprehendimus, inflammatione consistere. Et diserte quidem Hippocrates; ut Praxagoram, Herophilum, & antiquiorem forsan Hippocrate Euriphontem Gnidium, atque alios prætercam, quos Cælius Aurelianus (*c*), eorum quoque rationes proferens, testatur, *in pleuriticis locum patientem* esse docuisse *pulmonem*; diserte, inquam, Hippocrates in libro *de locis in homine* (*d*) non peripneumoniæ tantum, sed & pleuritidis sedem in pulmone collocaverat, hujus, cum altera; illius, cum ambæ ejus visceris partes sunt a copia influentis calidi humoris tumefactæ: quod ego discrimen revocandum esse in usum, non contendo; hoc tantum ajo, præstitisse (id quod Demetrius Herophilus (*e*) fecerat)

(*c*) Acut. Pass. l. 2. c. 16. (*d*) n. 24. (*e*) apud eund. Cælium l. cit c 25.

cerat) eodem uti, quam ob alios Hippocratis locos, quod veri hoc in loco fuerat, obscurare. Quod an Martianus fecerit, hic non quæram. Sed videre poteris vel in ipso Sepulchreto (*f*) cum de hoc eodem Hippocratis loco disputaret, rectene contra ac Joubertus (*g*) *infinitorum cadaverum apertione* subnixus, illud affirmaverit, *raro evenire, unam pulmonis partem inflammari, altera permanente illæsa*: aut *dolorem oriri non ratione inflammationis pulmonis*, sed lateris: & cum objecerit eorum Observationibus qui se scripserant, *pulmones læsos in pleuritide semper reperisse*, cum objecerit, inquam, non mirum esse, si id *Romæ* observaverint, ubi *pleuritides, & peripneumoniæ sint fere omnes de numero earum de quibus hoc in* Hippocratis *loco fit mentio*, continuo subjiciat, *quotidie* Romæ *observari cadavera pleuriticorum* in Nosocomio S. Spiritus, scilicet ex *Romano agro* illatorum *in quibus latus læsum & corruptum reperitur*, nulla pulmonum mentione habita. Tu vero fac tibi illarum Observationum veniat in mentem, quas Hoffmannus (*h*) memorat sub ea tempora in eodem illo S. Spiritus Nosocomio a Petro Servio *vel in trecentis* pleuriticis *institutas*, in quibus hic *semper lobum pulmonis infectum, materiaque repletum conspexit, pleura aut nihil omnino ad sensum vitiata, aut leviter tantum quodammodo inquinata*. Tum vide, quanto cum his magis, quam cum illis nostræ fere omnes Observationes consentiant: quæ certe, ne quem tibi scrupulum injiciat Martianus, aliæ aliis in locis, aliisque temporibus habitæ sunt. Eædem singillatim, non ut Joubertus, generatim ostendent, num rarius fit, alterum duntaxat, an ambos inflammari pulmones, itemque num pungens dolor semper lateris inflammationi debeatur. Quod non modo sæpe non inflammatum, sed ne ullam quidem interdum cum inflammato pulmone connexionem habens tunc reperitur: id quod cæteroquin ab Diemerbroeckii (*i*) Observationibus discrepare, & cum Recentiorum quorundam placitis minus convenire, non ignoras. Quid? quod si nostras quasdam inspicias, XVI. Epistola (*k*) tibi descriptas, Observationes, pleuram aliquando non sine omni inflammatione fuisse, intelliges, at sine lateris ullo dolore; ut quærere omittamus, an huc plane attineant pleuritides *sine punctorio lateris dolore* non uni Auctori adnotatæ apud Ettmüllerum (*l*).

38. Jam vero si nostras omnes, simulque Servii Observationes attendas; continuo intelliges, quam iis facile assentiri possis qui in lethali pleuritide *solam pleuram*, pulmone ipso illæso, *sæpissime inflammari*, autumant, licet cum iis facere videatur Sydenhamius (*m*), qui *materiam peccantem in pleuram deponi*, censet, *nonnunquam & in pulmones*. Quanto aliter ii Medici, qui per anatomen quid sæpius contingat, vel olim indagarunt, ut Coiterus (*n*), cujus verba omnia hic describemus non modo quia cum Observationibus consentiunt nostris, verum etiam quia in hac Sepulchreti Sectione frustra perquisivimus. *Anno salutis* 1563. *autumno cum per totam fere Italiam tusses, peripneumoniæ, & malignæ pleuritides epidemialium morborum instar grassabantur, atque multos occidebant, inveni*, inquit, *in omnibus, quos secui; quasi totos pulmones sanguine media ex parte putrido repletos, turgidos, atque mirum in modum induratos: id spatii, quod pulmones non repleverant, aqua loturæ sanguinis non dissimili plenum fuit: capita etiam magna aquæ limpidæ copia referta erant*. Vides, cum alia memoret, pleuram non memorare. Sed tu vicissim objicere mihi Vesalium (*o*) potes, pariter in Sepulchreto prætermissum, qui cum de fœminis duabus mentionem injiciat, quarum alteram *ex laterali dolore extinctam fuisse*, conjiciebat, altera *ex inflammatione tertia die interierat*; pleuram quidem, sed non pulmones, commemorat. In illa enim *inflammationem*, scribit, *totam fere sinistram sedem membranæ costas succingentis, præcipue tamen ad costarum radices, occupasse*. In hac vero *secundum venæ pari carentis ingressum, & ipsius propagines totam posteriorem thoracis sedem occupavisse, & sibi ad morbi lateralis essentiam dignoscendam egregium specimen præbuisse*. Ego vero non hic dicam, Vesalium tunc aliud agentem, & ea obiter memorantem, pulmonum læsionem omittere potuisse eo facilius, quod illo tempore minus hæc controversia agitabatur: sed pulmones, si vis, illæsos in duabus illis mulieribus fuisse, dabo, dum tamen tu quoque des, in illis omnibus, quos certe multo plures Coiterus designat, pleuram sine læsione fuisse, aut cum ea quæ negligi posset. Hic autem quid sæpius fiat, profecto quærimus; non quid nonnunquam. Neque enim vel in Epistola superiore (*p*) quasdam aliquando accidere Observationes, negavimus, quæ sint istarum Vesalii similes. Quin etiam ut istas Vesalii, sic aliam aliquam, in hac Sepulchreti Sectione pariter omissam, Harderi videlicet (*q*) adderemus, nisi præter alteram mortis causam in cerebri cortice purulento propositam, minus dilucide sedem indicasset multi puris, quod in thoracis caveam effusum invenit; accurate enim ejusmodi sedes sunt definiendæ, neque, ut aliquando factum videas, marsupium idem in quo pus fuerit, aut adhuc sit, modo ad pulmonem, modo ad pleuram est quasi pro arbitrio referendum. Observationes igitur, in quas dubitatio non cadat, ampliorum, graviorumque, illæso pulmone, pleuræ læsionum in pleuritide non negamus; sed oppido perraras esse, dicimus, si nimirum cum immani earum numero comparentur, quas & Coiterus, & Servius habuere, & qui idem quod Servius, in viginti pleuriticis observavit, Barthol. Vicarius (*r*), & Gagliardus (*s*), qui triginta circiter dissecandos curavit, & Nannius (*t*), &; ne de me, aut de aliis, quos infra laudabo, quidquam hic dicam; Valsalva demum, qui plurimos inciderunt. Neque enim horum quisquam in tanto numero dissectionum unquam in pleuræ læsionem incidit tam gravem, tamque amplam, illæsis pulmonibus.

39. Quin etiam pleuræ inflammatio, cum pulmonum inflammatione conjuncta non tam crebro in cadaveribus deprehenditur, quam Viri alioquin Doctissimi videntur existimare. Quod verumne sit, an secus, tunc optime intelligitur, cum magna series Observationum spectatur. Si quæ Coiterus, Servius, Vicarius indicarunt, bene perpendas; plurimas habes quas ad Valsalvæ, nostrasque adjungas. Quibus has quoque addes, præter alias, quæ in Sepulchreto leguntur. Zwingerus (*u*), & Dillenius (*x*) pulmones duriores, & gangræna jam affectos viderunt, & cum cæteras partes iis in cadaveribus male se habentes describant, neque pleuram nominant, & primus diserte addit, *nullibi tamen adnatum* fuisse pulmonem in ægro qui cum lateris intolerabili pungente dolore sanguinem extussiverat; alterum autem pleuritis exquisita sustulerat, in peripneumoniam degenerans. Lanzonus quoque (*y*) in mortuo ex forti pleuritide pulmonis abscessum invenit *mortis ac morbi causam*; de pleura ne verbum quidem. Imo in epidemica ejusdem anni Constitutione cum ex pleuritidis signis plerique Medici inflammatam pleuram esse, censerent, aliis contra disputantibus, aperto cadavere, ut *lis tanta dirimeretur* (*z*), alterum deprehendit pulmonem, *absque ulla pleuræ læsione*, erysipelate infectum, & tumefactum, & ex flavo maculosum. Sed & Cl. Fischerus (*a*) in altera Constitutione, ut videret, in *controversia de loco inflammationis tam acriter a quibusdam agitata*, *quid sen-*

tien-

(*f*) Schol. ad §. 5. Obs. 14. hujus Sect. (*g*) Sect. ead. Obs. 24. (*h*) Medic. Rat. Tom. 4. P. 1. S. 2. c. 6. §. 2.
(*i*) Vid. Epist. 20. n 58. (*k*) n. 30. 31. 40. (*l*) Prax. l. 1. S. 18. art. 9. (*m*) Obs. Med. circa Morb. acut. S. 6. c. 3.
(*n*) Obs. Anat. (*o*) Epist. de Rad. Chyn. (*p*) n. 57. 58. (*q*) Apiar. Obs. 53. (*r*) Vid. in Obs. 87. Cent. 1. N. C.
(*s*) cit. supra, ad n. 28. (*t*) Vid. Epist. 20 n. 57. (*u*) Eph. N. C. Dec 3. A. 5. Obs. 8. (*x*) Ead. Dec. A. 10. Obs. 241.
(*y*) Ibid. A. 5. Obs. 122. (*z*) Ibid. Obs. 120. (*a*) Cent. 9. N. C. Obs. 80.

tiendum esset, inciso cadavere nihil aliud sibi repertum narrat, quam pulmonis dexteri inflammationem, & concretiones polyposas in vasis majoribus pulmonaribus. Neque Præstantissimus Gesnerus in ea quam supra (*b*) memoravi, fallaci quidem, sed non sine punctorio in lateribus, aut sub scapula dolore, Uriensium pagi Constitutione, uno, altero, aliis dissectis corporibus, pleuræ ullam refert inventam læsionem, cum pulmones utique inflammatos, aliterve intus, aut extra male affectos proponat. Denique ut alios omittam, prætermittere nequeo Illustrem Hallerum (*c*), qui cum suas pleuritidis, & peripneumoniæ quatuor Observationes ediderit, vix in una earum tradidit, *in pleura signa fuisse inflammationis*, in omnibus autem pulmones, scripsit, aut magno fuisse abscessu vitiatos, aut a sanguine qui intra eorum vesiculas, cellulasve destillaverat, aut ab albo humore intra eorum substantiam coacto graves, & in parte duros & solidos, quemadmodum in eorum inflammationibus, sæpius accidere, supra (*d*) a nobis expositum est. Hæc cum ita se habeant; præclare intelligis, pleuræ inflammationem cum pulmonis inflammatione conjunctam minus crebro deprehendi, quam Medicus nostra ætate nobilissimus credere videbatur cum *peripneumoniam*, scripsit, *ex se ipsa raro oriri*, *verum supervenire pleuritidi*, *& paraphrenitidi*. Quæ verba ad memoriam revocant Hippocratis locum, sic a Dureto (*e*) latine redditum: *Peripneumonia pleuritidis succedanea, tutior est primigenia*: qui locus Interpretum, & Medicorum ingenia torsit cum ob alias causas apud Cælium Aurelianum (*f*), & Ballonium (*g*) commemoratas, tum præsertim quia in Aphorismis (*h*) scriptum est: *A pleuritide peripneumonia malum*. Et Martianus quidem (*i*), atque Sennertus (*k*), quibus fortasse nimis ausi fuisse alii in textu emendando viderentur, rationem excogitarunt, qua, nulla verborum mutatione facta, rem non incommode intelligi posse, crederent, si nimirum, quod Sennertus ait, reputemus, materiæ parte in thoracis parietibus antea deposita, pauciorem, minorique cum impetu in pulmones reliquam ferri, aut si, quod censet Martianus, vox ἀσφαλεστέραι non ita accipiatur, quod vulgo faciunt, ut tutiores tunc securioresve peripneumonias significet, sed *stabiliores*, sive minus jam transmutabiles. Quarum interpretationum ne primam sequar, facit aphorismus modo memoratus, quocum illam ut satis conciliem, non video: ne vero alteram, vel ipse constans, quantum perspicere potui, in Coacis usus illius vocis, eive affinium, ut majorem non stabilitatem, sed securitatem, hoc est minus periculi omnino significent (*l*). Quæ cum ita sint; in mentem mihi olim venerat quærere, num forte liceret primam illam litterulam, quasi librariorum incuria additam, a proposita voce abjicere, ut mutatione omnium minima id quod ratio postulare videbatur, non jam tutiores, sed periculosiores eas esse legeremus peripneumonias quæ pleuritidi succedunt: aut si id non liceret; num sequi fas esset conciliationem a Petito (*m*) traditam, aut certe probatam, ut aphorismum accipiamus de peripneumonia, quæ perstanti pleuritidi addatur, Coacarum autem locum de peripneumonia, in quam pleuritis mutetur. Tu autem videbis, num eo loco duæ istæ peripneumoniæ inter se comparentur, an potius hæc altera in quam pleuritis mutatur, cum ea comparetur quæ sit *primigenia*. Quod si est, ut plane est; nempe illuc redimus, ut rationem quæramus, cur peripneumonias, quæ accidunt ægris; jam pleuritide, & ipsa pleuritidis curatione debilitatis, eas tutiores pronunciet Hippocrates, quam quæ, nulla prævia pleuritide, valentes robustosque homines aggrediuntur? Illas sane ipsas apud Ballonium (*n*) videbis censeri *lethales*, nec ratione solum, aut Galeni auctoritate, sed & exemplis productis citioris inde mortis *Reginæ Navarræ*, & *Dominæ Dupuy*: ad quæ alia, atque alia sæpe addiderunt deinceps Medici funesta exempla, & non ita pridem Vir Clariss. Gianella noster (*o*): tantum abest, ut eas peripneumonias; si quod sæpius contingit, spectemus; credere in universum possimus *primigeniis tutiores*.

40. Verum ut ab his quæ succedunt, ad illas quæ simul cum pleuritide sunt, peripneumonias redeamus; non tam crebro eas quidem; id quod jam satis vidisti; sed tamen haud rarissime occurrere, non nostræ modo, sed & aliorum Observationes demonstrant. At certe multo minus crebro occurrunt illæ quibuscum gravior pleuræ sit inflammatio conjuncta. Testis est præ cæteris vel is Civis meus, qui de utroque simul juncto morbo peculiare volumen edidit, primusque ambobus *Pleuripneumoniæ* nomen, si non imposuit, at certe sic confirmavit, ut nunc pervulgatum ab recentissimis etiam laudetur, Vincentius Baronius: cujus Observationes jam inde ab A. 1636. typis commissæ haud scio cur non fuerint in Sectione hac Sepulchreti propositæ, in qua cæteroquin præter eam quam supra (*p*) indicavi, aliæ quædam non semel tantum, sed bis ponuntur, ut quæ tum §. 7. Obs. 9. tum §. 2. Obs. 40. & quæ tum in extremo Scholio ad Obs. 33. tum nono articulo Appendicis ad Obs. 25. & quæ tum in hujus Appendicis articulo quarto, tum in secundo Scholii ad Obs. 38. eædem leguntur. Baronius igitur (*q*), cum in nostris illis regionibus Pleuripneumonia epidemice vagaretur, tresque eo morbo interemptos ipse in Nosocomio patrio dissecaret, *in nullo eorum latere abscessum*, *nec ullum alium in membrana costas succingente inflammationis*, *aut tumoris vestigium deprehendere* potuit, *præterquam in una tantum muliercula*, in qua ipsa tamen non inflammatam eam membranam, sed *tabidam* invenit, ut arcte adhærentem pulmonem cum avellerent, sequeretur. Ex singulorum autem morbi descriptione, quam sectionibus præmittit, apparet, omnes acuto ac pungente lateris dolore fuisse cruciatos. Quin etiam, ut suarum similes, his subjicit Plateri, & Zecchii Observationes: quorum ille in pleuriticis duobus *maculam tantum lividam* in pleura, cui quidem affixos pulmones ipsos potius male affectos deprehendit; Zecchius autem in pluribus, non illam, sed pulmones vitiatos invenit, ut in Sepulchreto quoque (*r*) adnotatum leges: quanquam in extremo Tractatu *de Lateris Dolore*, qui ut *Methodo de Urinis* subjectus, sic *Consultationi* illi quæ editarum Venetiis est ultima, præpositus est; idem Zecchius scribit, in pleuriticis cum magno pulmonum vitio, pleuram *interdum prorsus illæsam*, *nonnunquam vero parum immutatam* repertam esse. Huc Jacotium (*s*) addito, cujus hæc sunt verba: *experimento in dissectione pleuriticorum raro tumere pleuram observamus*: & ne Valsalvæ, & nostras dissectiones sæpius inculcemus; trecentas illas Servii (*t*) adjicito, in quibus pleuram aut nihil omnino vitiatam, aut *leviter tantum quodammodo inquinatam* offendit. Quemadmodum autem cum supra (*u*) ostenderem ampliorum, graviorumque pleuræ læsionum, ubi salvi pulmones sint, aut illius inflammationis cum horum inflammatione conjunctæ raritatem, non me certe ex iis esse, credideris, qui *nullam pleuritidem a membranæ costas succingentis inflammatione excitari*, contenderunt, nominati plerique a Cl. Tit-

(*b*) n. 14. (*c*) Opusc. Pathol. Obs. 13. & seqq. (*d*) n. 20. (*e*) Coacar. Prænot. l. 2. c. 16. n. 28.
(*f*) Acut. Morb. l. 2. c. 25. (*g*) Annot. 6. ad Consil. 27. l. 1. (*h*) Sect. 7. Aph. 11. (*i*) Ad Coac. Sect. 2. n. 277.
(*k*) Medic. Pract. l. 2. P. 2. c. 16. (*l*) Vid. apud Duret. cit. cap. n. 17. cui adde n. 16. & cap. 17. n. 1. Adde cap. 15. n. 4. & l. 1. n. 149.
(*m*) Comment. in Aret. de Morb. Acut. l. 1. c. 10. (*n*) Annot. 6. cit. (*o*) De Success. Morb. l. 2. c. 6. (*p*) n. 28.
(*q*) De Pleuripneum. l. 1. c. 1. (*r*) Sect. hac, Obs. 10. §. 29. & 1. (*s*) Comment. in Hipp. Coac. Sect. 2. l. 1. aphor. 1.
(*t*) supra n. 37. (*u*) n. 38. 39.

Tittwanno (*x*), ita hic pariter recte credes, non ideo me graves pleuræ inflammationes cum pulmonis inflammatione junctas negare, quod in dissectionum maximo numero deprehensas perraro fuisse, ostendam. Neque enim earum oblitus sum quæ in Sepulchreto recensentur: ad easque addere alias possum, ut puta quas Gagliardus (*y*) indicat, & in pluribus quidem, a pulmone in pleuram extensas, aut cum Hoffmannus (*z*) vidisse se, ait, *inflammatam & sphacelatam pleuram*, vitiato parvis abscessibus pulmoni adhærentem. Hoffmannus tamen id *etiam*, quasi nonnunquam, vidisse se, addidit, postquam id quod frequentissimum est, sic in universum tradiderat: *In sectione pulmones inveniuntur inflati, duri, instar hepatis, & aquæ fundum petentes*: quæ præclare quoque Observatione (*a*) confirmavit, eorum immane describens pondus, & distentionem, & duritiem, quia *vesiculas quasi carnea crassa rubicunda substantia* habebant *infarctas*: & cum thoracis nullas omitteret internas partes: pleuram ne memoravit quidem. Gagliardus autem, ad triginta, ut dictum est supra (*b*) dissectis, in aliis pulmonum substantiam sic in hepaticæ similitudinem invenit mutatam, ut in quodam Chirurgiæ studioso sectus pulmo a secto ejusdem hepate internosci non posset, in aliis nigram, in aliis utroque illo vitio, quorum primum *phlegmonosum*, alterum *gangrænosum* vocat, promiscue affectam. Amplissimus quoque Senacius (*c*) cum universe scribat, substantiam pulmonis „ indurari in pleuritidibus, & massam formare si- „ milem hepati „ alibi (*d*) tamen cujusdam Constitutionis pleuritides excipit, in quibus *gangrænosum principium* accusat, & in ægris, mortuisque animadversa non reticet. Tu quid inter Parisiensem, & Romanam Constitutionem discriminis fuerit, conferendo utrumque Scriptorem, intelliges. Gagliardus enim tribus illis singulis vitiis sua peculiaria adscribit signa, & remedia. Sed ut phlegmonosi in suppurationem abeuntis progressum in paulo serius extinctis satis dilucide ostendit; sic in gangrænosi, & in misti ex utroque descriptione perspicuitatem desiderabis; neque enim licet intelligere, phlegmone, an erysipelate, an neutro inflammationis genere eæ partes essent affectæ pulmonis, quas gangræna corripiebat. Et progressum quidem substantiæ illius quasi hepaticæ in suppurationem a me quoque tum in hac (*e*), tum in aliis (*f*) Epistolis adnotatum videbis: sic etiam in dura, ac densa illa eadem parte nigredinem (*g*): in eademque conspexisse Valsalvam, cum *atrum*, *& phlogosi affectum*, *durum*, *& valde compactum* pulmonem Senis (*h*) descripsit, tertio die mortui, & cum Mulieris (*i*) prostratis omnibus viribus decumbentis, cujus postea remisit dolor, *indurati* pulmonis partem *fuscam*, *& sphacelo quodammodo correptam*, & cum Viri (*k*) quincto die extincti pulmonem *valde induratum*, *ad subviridem colorem vergentem*, *nigrisque maculis distinctum*. Sed nec Valsalva, quod sciam, in peripneumonicis pulmones, qui non essent indurati, nigros deprehendit, nec ipse, nisi uno in Viro, de quo Epistola Anatomica scripsit XIII. (*l*): quanquam illos, quippe ad caput præcipue intentus, *cursim* inspexi, & graviter quidem læsos fuisse, memini; sed ea tamen nigredo a gangræna esset, an a sanguine, qui non ita prorsus in eorum vasis substitisset, ut ad gangrænam faciendam requiritur, adnotatum non habeo: ut neque intelligo, durine essent, an a sphacelo laxati, & molles, cum Lancisius in Romana illa epidemica peripneumonia (*m*) *præcordia rubentia usque ad diaphragma* fuisse, scripsit, *& nigricantia sanguine coacto*, id est, ut inferius (*n*) loquitur, *rubra*, *& sphacelo tentata*. Verum utcunque id fuerit; hæ omnes pulmonum labes, in quibus commemorandis me a proposito divertisse, fortasse credideris, videnturne tibi ejusmodi esse, ut si cum pleuræ noxis, quantumvis gravibus, nonnunquam jungantur, his potius, quam illis, debeas ægrorum interitum imputare? Lancisio id certe non est visum, qui vel eos in quibus rami venæ Azygæ lateris primum inflammati *in varices abierant*, ad me scripsit, (*o*) *ex sæva* quidem *pleuritide*, *sed in peripneumoniam*, *& septi inflammationem facessente*, *diem suum obiisse*. Quin Riverio ipsi, dum contrariam tueretur sententiam, veritas expressit verba hæc, quæ in Sepulchreto quoque (*p*) a te reperientur, nobisque satis esse debent: *pleuritides vehementiores*, *quæ mortem inducere consueverunt*, *in peripneumoniam ut plurimum degenerare*. Sed universe asseverat Medicus Præstantissimus Trillerus (*q*), in vera pleuritide, *non pleuram solum affici*, *quod hactenus quidem temere creditum*; *sed ipsam quoque pulmonum substantiam simul infestari*, *quod unicus medicinæ ocellus*, *anatome*, *docuit luculentissime*, & *nullam veram pleuritidem acutam sine peripneumonia* agnoscit. Denique; ut alios hic omittam; satis fuerit, Anatomicum Exercitatissimum Hallerum (*r*) negare, sibi *unquam visum*, *solam pleuram inflammatione sua hominem necasse*.

41. Nec vereor interim dum in controversia hac de veræ pleuritidis sede diutius hæreo, ne tu forte Empiricos imitatus, quibuscum mollius, quod ad illam attinet, egit Galenus (*ſ*), de re inutili tot verba a me fieri, arbitraris. Nam si Dogmatici ea tempestate, *contra illos parum idonea se responsione tuebantur*; at nostris temporibus si Celeberrimos inter Dogmaticos Medicos duos consulueris, Boerhaavium (*t*), & Hoffmannum (*u*); non facile credes, eadem curationis discrimina Empiricos illos per solam experientiam accurate, partite, dilucide adeo novisse, atque hi, anatome, & ratione duce, proposuerunt, præsertim autem Boerhaavius. Ægre etiam feres, fuisse ætate nostra seniorem Medicum, qui eadem omnes uti curatione, scripserit, sive pleuram morbus teneat, sive pulmones, oblitus videlicet vel ejus discriminis quod ne ii quidem negant, qui cætera extenuare conantur, si res ad suppurationem vergat, tunc saltem requiri aliam curandi rationem, si pus in pleura sit, adsitisque musculis, aliam, si in pulmonibus, & longe alia via ex illa, atque ex his, esse educendum. Non me fugit, alios quoque, & longe quidem eo peritiores, memoria nostra fuisse Medicos, qui eandem fere, imo parem omnino medendi rationem docuerint utrique morbo convenire. Sed hi aut sedem utriusque in pulmone, aut simul utrumque esse, arbitrabantur, &. quæ remedia utrique morbo communia, & recte quidem, statuerent, satis intelligitur. Ille vero, ut omnem Anatomicorum operam in disquisitione hac inanem esse, dictitaret, idem affirmabat de universa curatione; quasi illud saltem verum non esset, magis sollicitum de morbo, & de celeri magnorum auxiliorum administratione Medicum fore, qui multo creberrimam ejus sedem sciat esse in pulmonibus, rariorem in pleura. Tu autem, si bene tuum novi animum sciendi cupidum, & veri cognitionem rebus cæteris anteferentem, non iis modo quæ de morbo hoc mihi hactenus conspecta esse, dixi, contentus non eris; sed illud insuper fortasse optabis, ut quemadmodum pulmonum membranam toties integram sanamque fuisse, animadverti, ita & nonnunquam ipsam dumtaxat quasi erysipelate affectam, profundiore substantia illæsa, & minime infarcta, deprehendissem, ut sedes omnes harum thoracis inflammationum per anatomen ex me cogni-

(*x*) in Proœm. Mechanismi venæ Azyg. Pleurit. causæ. (*y*) cit. supra, ad n. 28. (*z*) cit. ibid.
(*a*) 1. in Enarr. Morb. cap. ibid. cit. (*b*) n. 38. (*c*) Traite du Coeur l. 4. ch. 3. n. 2. (*d*) l. 3. ch. 8. n. 9.
(*e*) n. 17. (*f*) Epist. 6. n. 11. (*g*) supra, n. 4. & 24. (*h*) Epist. 20. n. 33. (*i*) Ibid. n. 41.
(*k*) Ibid. n. 45. (*l*) n. 23. (*m*) Epidem. Rheum. A. 1709. c. 2. n. 6. (*n*) c. 4. S. 1. n. 7.
(*o*) Differt. de Vena sine pari. (*p*) Sect. hac Obs. 14. §. 4. (*q*) Vid. Commerc. Litter. A. 1741. Hebd. 2. n. 2.
(*r*) Opusc. Pathol. Obs. 13. (*ſ*) De Loc. aff. l. 3. c. 2. (*t*) Aphor. de cogn. & cur. Morb. tum §. 849. & seqq. tum §. 886. seqq.
(*u*) c. 6. cit. supra, ad n. 28. §. 2. & seqq.

cognitas haberes. At aliis quoque me diligentioribus, aut felicioribus aliquid relinqui, ne gravius feras: intereaque ex ea fede, quam omnium frequentiffimam effe, confirmavi, tibi fatis fit cum alia, tum hæc præfertim multo facilius intelligere. Primum, cur empyema fæpe adeo non fequatur, ut fequi oporteret, fi pus in pleura unde extrorfum nullus patet exitus fecundum naturam, acervaretur. Alterum, quomodo tanta puris copia a pleuriticis quibufdam expectoretur, aut in eorum thoracem effundatur, quæ fi a pleura proveniret, exili fane, tenuique membrana, *magnum profecto* effe *miraculum*, ut Aretæo (*x*), fic & aliis videri poffet. Nam quod ab inflammatione tam craffa fiat, ut tantam poffit materiæ vim continere, nec mihi unquam, nec Valfalvæ, nec ulli ex iis Anatomicis videre pro certo contigit, quorum longe maximum fuiffe numerum Obfervationum, fupra (*y*) dictum eft. Ad pleuram autem pinguedinem addere, ut materiæ copiam non defuturam intelligamus, vide num liceat. Exterior enim pinguedo ad fpuriam pleuritidem, non ad veram fpectat, & latentem, de qua hic loquimur. Interior autem quantula demum fit in non obefis, minime ignoras; obefos enim minus effe pleuritidi obnoxios, agnovimus alibi (*z*) cum Medico Diligentiffimo Trillero. Tertium denique, ea pofita quam frequentiffimam effe hujus morbi fedem probavimus, a te facilius intelligendum, illud eft, quomodo cruentum fputum fæpe adeo vel inter hujus initia fe oftendat.

42. Non fum nefcius, quot rationes Viri ingeniofiffimi excogitarint hujus explicandæ rei, quando etiam in fola pleura ftatueretur inflammatio. Quarum antiquiffima Erafiftrati eft, cujus verba, nobis a Galeno (*a*) contra difputante fervata funt. Quam rationem quamvis Sennertus (*b*), diffimulato auctore, fecutus effet, nunc tamen plerique ignorarent, nifi inter Italos Vir Doctus, idemque de Pleuritidis tractatione bene meritus in bono lumine collocaffet, imo probabilem reddidiffet, Erafiftrati verbis non modo ad nunc cognitam fanguinis circumitionem accommodatis, fed etiam per Bronchialem arteriam, quam Erafiftrato notam, ac Galeno, fecus ac refpondentem illi venam, fermo utriufque (*c*) fatis oftendit, fingillatim expofitis: qua in expofitione tamen cum alia fortaffe, tum illud certe optare poffis, ut per *concavam arteriam* non Bronchialis intelligeretur, fed Magna; nam & vena quod *maxima* fit, *ob id ipfum cava nominatur*, ut a Galeno alibi (*d*) traditum eft. Inter recentes autem fputi illius cruenti explicandi rationes, ut vetuftas alias, quas Schneiderus (*e*) jam fatis refutavit, prætercam, nihilque de ramis venofis dicam, a pleura in ramos venofos pulmonis pertinentibus, ab nonnemine in rem hanc indicatis; ut nihil, inquam, de iis ramis dicam nifi quod fi vel effent perpetui, quidquid inferrent, minime illud in pulmonibus fubfifteret, quippe ab anguftis in latiores femper venas cum reliquo eorum fanguine perrecturum, alio traducendum; at eam profecto rationem fine laude omittere non poffum, quibufdam in cafibus fortaffe locum habituram, quam per tubulos inter Venam fine pari, & arteriam Afperam injectionibus detectos mihi quondam fignificavit Lancifius (*f*). Verum ut fummi Viri ingenium, & diligentiam probem; certe quotiefcunque pulmonem ipfum effe inflammatione affectum fciam; non facile ego in pleura expectorati fanguinis caufam quæram, nec via recta, ampliffimaque relicta, obliquos, anguftofque tramites fequar præfertim donec meminero earum Obfervationum, quas olim in difputatione mecum, ut folebat, amice habita in Bononienfi Scientiarum Academia propofuit Nannius, preffe nimium in vetere illa fcheda indicatas, ex qua una potuit Vir cæteroquin non minus diligens, quam doctus, qui nunc magno fuo merito illi Academiæ a fecretis eft, in ejufdem Commentariis (*g*) defcribere. Nannius enim fic narrabat, ut ego illo eodem die memoriæ caufa mihi adnotavi: in ea pleuritidum epidemia in qua vix unum aut alterum pleura dumtaxat læfa deprehendit, hofque mortuos fine fputo fanguineo, ut in Commentariis fcriptum eft, cæteros (id quod ibi minime leges) in quibus pulmones potiffimum læfos offenderat, qui fane quamplurimi fuerunt, omnes præviis cruentis fputis deceffiffe. Nunc itaque intelligis tum quare fibi non omittendum putaverit, in duobus illis, ejufmodi fputa defuiffe, tum quid mihi ab ejus obfervationibus in rem præfentem indicari videatur.

43. Eodem die memini quæ in Nofocomio S. Mariæ de Vita ipfe videram in duobus adolefcentibus, fed in alio alio tempore, cum Academia communicaffe. Alter ex frigore externo correptus fuerat perforante dolore circa medium lateris dexteri, qui in eo, quem exiguum tenebat, loco fe movere, & circumferre videbatur, linteis calidis admotis non remittebat, tangendo autem crefcebat, ut in id latus æger decumbere non poffet. Noctu febris acceffit cum frigore incipiens, cum fudore autem definens. Quæ etfi erat intermittens; tamen cum rediret fingulis noctibus, dolor autem idem perftaret; in Nofocomium venit adolefcens: ubi fanguine emiffo e brachio, latere autem inuncto ex oleo calido de lini feminibus expreffo, fedem quidem mutavit dolor, & naturam hactenus, ut potius gravando, quam perforando moleftiam afferret; cæterum mucronata cartilago; ad eum enim locum tranfiverat; manum tangentis ferre non poterat. Cum hæc nono jam die ab initio doloris ita fe haberent; ex improvifo tuffi oborta, fanguinis grumum fœtentem, majoris caftaneæ magnitudine æger rejecit. Quo ejecto, omnia quæ dicta funt, abiere, ut nec febris nocte proxima, fed fudores potius redierint, deinde vero ne hi quidem. Igitur quærebam, unde is grumus? nam ex arteria Afpera non videbatur ea magnitudine proveniffe: e naribus autem intimis, etfi per extimas haud ita pridem fanguis prodiiffet, æger veniffe conftanter negabat; tum quæ præcefferant, eorumque fubita folutio, aliaque præterea ut ipfi crederem, faciebant. Relinquebatur, ut e ventriculo: quamvis nulla ad hujus regionem moleftia primis diebus præfertim fe prodidiffet, neque ulla naufea, ulla ad vomitum propenfio ipfam grumi rejectionem anteceffiffet. Certe autem ad ventriculum attinebat quod in altero acciderat Juvene. Is enim dolore lateris, tuffi, cæterifque pleuritidis indiciis affectus, & de his dumtaxat conqueftus, nifi quod tamen fimul naufea tentabatur, cum ab iis quæ cæteros juvare pleuriticos folent, vel pejus fe haberet; denique rejecto inter vomitum fanguineum terete lumbrico, ftatim ab iis, quæ dicta funt, omnibus liber eft factus. Nec vero hanc Obfervationem eo die commemorabam, quod raram effe, cenferem: neque enim me fugiebat, ex quo Gabucinus (*h*) unam ejufdemmodi propofuerat, quæ Donato (*i*) adeo mirabilis vifa erat, quot proditæ effent aliæ tum ab iis quos laudat Ettmüllerus (*k*), tum ab aliis, qui in Sepulchreto (*l*) memorantur: ad quas effe quæ addi poffint, non ignoras præfertim ex Hardero (*m*), Raygero (*n*), ex Virifque aliis Clariffimis, nominatim Joanne Baptifta Verna (*o*), & Jofepho Antonio Pujati (*p*) Auditore olim noftro, nunc Collega meritiffimo, a quo uno plurimæ docte, ut folet, accurateque propofitæ funt. Verum ideo commemorabam, quod fermo de Pleuritide erat eo die in Academia inftitutus ob litteras a Cremonenfi Medico, dum viveret, Experientiffimo, qui condifcipulus meus fuerat, Ignatio Pedratto ad me datas, in qui-

(*x*) De Cauf. diuturn. Affect. l. 1. c. 9. (*y*) n. 38. & feqq. (*z*) Epift. 20. n. 10. (*a*) De Loc. aff. l. 5. c. 3.
(*b*) cap. 16. cit. fupra, ad n. 39. qu. 3. in fin. (*c*) cap. 3. modo cit. infra medium. (*d*) De Venar. &c. diffect. c. 2.
(*e*) Differt. de Pleuripneum. c. 1. §. 33. 34. (*f*) Differt. de Vena fine pari. (*g*) Tom. 1. inter Medica.
(*h*) Comment. de Lumbric. c. 13. (*i*) De Medic. Hift. Mirab. l. 4. c. 6. (*k*) Prax. l. 1. S. 18. art. 9.
(*l*) Schol. ad Obf. 38. hujus Sect. (*m*) Apiar. Obf. 96. (*n*) Vid. Act. Lipf. A. 1691. M. Janu. in fin. ad Obf. 26.
(*o*) Princ. morb. acut. Pleurit. P. 3. c. 11. n. 19. & feqq. (*p*) Dec. rar. Medic. Obf. 7.

in quibus verminosas pleuritides summa cura describebat, quæ hyeme A. 1705. Farnesii, ubi tunc ille medicinam faciebat, in eaque vicinia epidemice grassabantur. Ut igitur appareret, primum quidem, a vermibus inferri aliquando pleuritidis similitudinem, quæ, ejectis vermibus, continuo evanesceret; deinde autem, veram ipsam pleuropneumoniam interdum fieri, si porro illi irritare pergerent, & sic ad thoracem non vapores nescio qui, sed constantes spasmodicæ membranarum crispaturæ traducerentur, quæ sanguinem denique, præsertim lentum, in vasculorum angustiis retinerent, visum est, ut hoc licebat ex recentibus Pedratti Observationibus intelligere, sic illud quoque recenti mea Observatione confirmare.

44. Quoniam vero in Sepulchreto nullam invenio dissectionem, quæ in pleuritide verminosa ostendat, revera posse thoracis interiora inflammari, cum eæ quæ ex Quercetano proferuntur (*q*), lumbricorum cumulos duntaxat exhibeant, in ventriculo, & intestinis repertos; quæ tunc Pedrattus in thorace mortuorum viderit, adscribam; si prius tamen quæ in viventibus adnotavit, ex iis quæ tum scripserat, tum coram addidit postea, cum plura post scriptam epistolam observasset, summatim significavero. Juvat enim decipientium morborum Constitutiones plures, & alibi observatas, legisse, & inter se contulisse. Ille igitur sic observavit. Lateris dolor obtusus potius quam pungens, primum omnium existebat, qui præterquam quod nonnullas habebat intermissiones, initio erat tolerabilis. Interea autem apparebant indicia vermium in ventre nidulantium: quin horum aliqui ut plurimum ex ore ejecti, aut cum alvi recrementis conspiciebantur. Simul autem non sine tussi, & hac vehementi, sputa erant alba, non concocta, eademque sanguineis quasi filamentis jam tincta. Febris, quæ cum horrore inceperat, uno fere tenore, & cursu perstabat: Pulsus; non, ut in pleuritide solent, duri, tensive; humiles erant, parvi, inæquales. Ad quinctam usque, aut, summum, ad septimam diem morbus non modo non crescere, sed potius decrescere, atque adeo jam propemodum victus esse videbatur, dolore, ac tussi abeuntibus, febre autem ipsa non mediocriter imminuta. Postea vero hæc omnia usque adeo majora quam antea, fiebant, tantaque & spirandi difficultas, & virium dejectio adjungebatur, ut intra horas quadraginta ægri misere inquieti, intus æstuantes, toto autem corporis ambitu perfrigerati, & , quod certissimum erat mortis signum, cadaveris instar liventes, nullis tunc proficientibus auxiliis, interirent. Sed in morbi initio, ut denique animadversum est, profuit iis qui firmis essent viribus dare quæ vomitum moverent, & nominatim quam benedictam vocant, Rulandi aquam, de qua confer quid in ejusmodi pleuritidibus censeret Quercetanus; habes enim vel in Sepulchreto (*r*). Alvum autem in hoc morbo ciere oleo etiam ipso ex amygdalis recens expresso, aut mercurio, ut vocant, dulci, ad abigendos certius vermes cum pauca myrrha, & corallina conjuncto, non ita proderat. Nam etsi hoc lumbrici mirifice expellerentur; mox tamen a dejectionibus exacerbabatur dolor, & crescebat inflammatio. Oleum autem illud cum a primo expectorationem reddere faciliorem videretur; paulo post tamen, quasi pulmones laxasset, aucta spirandi difficultate mortem accelerabat; ut omnino fuerit omittendum. At sanguinis missione, quippe vires dejiciente, abstinere oportebat, vix ut nonnunquam, maxime urgente inflammatione, partite tamen, ac parce, fuerit instituta. Sive igitur hic morbus ita erat explicandus, ut paulo ante (*ſ*) indicatum est, explicationem confirmante utilitate ex Rulandi aqua inter initia statim id quod lentiorem sanguinem facturum esset, ejiciente, sive etiam aqua eadem quasi antidoti instar cum Quercetano, aliisque spectata, morbum hunc mavis pestiferi aliquid habuisse, quod vermes comitarentur potius, quam facerent; nam & pestilentes pleuritides interdum observatæ sunt, quo illæ apud Ballonium (*t*) in Adnotatione I. referuntur quæ ab eo sunt descriptæ initio Constitutionis Vernæ A. 1571. pressius in Sepulchreto (*u*) commemoratæ; illud certum est cum multorum, quos descriptus morbus abstulerat, cadavera tum Farnesii, tum in proximis oppidulis secarentur, viscera quidem ventris in aliis aliter, ut propriæ singulorum affectiones ferebant, constituta apparuisse, scirrhosa videlicet, obstructa, aut alia ratione male habentia, præ cæteris autem valde affectum ventriculum, & tympaniticum in modum, inflatum, putridaque, & graveolenti humorum saburra onustum; sed præcipuam læsionem in omnibus intra penetralia thoracis, fere eandem ac quæ propterea ex uno tantum subjicitur, deprehensam esse.

45. VIRI quem modo propositi morbi vis atrocius, ac celerius absumpserat, PULMONES tumebant adeo, ut totum thoracis cavum implerent. Sinister autem, quo in latere dolor fuerat, penitus inflammatus ac nigricans conspectus est, præterea inferiora versus albido ichore infarctus, abscessus instar. Pleura ubique inflammata, livescens, & nonnullis quasi punctis sanguineis distincta. Intercostales musculi, Interni præsertim, & sinistri, hactenus inflammationem contraxerant, ut sugillati viderentur. Denique in cordis ventriculis, annexisque Magnis utriusque generis vasis grumi fuerunt atri sanguinis, nec dissimiles polypolæ concretioni.

46. Ex his quæ a nobis de Verminosa Pleuritide relata sunt, conjunctis tamen cum iis quæ de eadem supra (*x*) laudati Auctores scripserunt, jam tibi facile apparebit, nulla esse veræ pleuritidis signa, quæ non aliquando in illa quoque sint observata non modo cum jam in veram degenerasset, sed tum etiam cum hujus tantummodo similitudinem referret. Quo magis, in pueris præsertim, itemque in aliis qui soleant vermibus esse obnoxii, nec non in iis Constitutionibus quæ horum feraces sint, cavere Medicos, oportet, ne forte pro vera habeant pleuritide aliquam in qua necdum aliud sit, nisi pleuritidis similitudo, solis anthelminticis curanda. Sed de pulmonis, & pleuræ, & utriusque inflammationibus legitimis, aut nothis hactenus. De inflammatione autem diaphragmatis, aut mediastini, & pericardii quidquid vidi cum leve fuerit, & cum pulmonum inflammatione conjunctum, simul cum hac jam in his Litteris (*y*), aut in aliis etiam (*z*) indicatum est. Videre igitur poteris qui peculiares illarum membranarum inflammationes non conspexerunt modo, sed & earum signa adnotarunt. Neutrum enim solum satis est. Sic olim Avenzoar, cujus non brevem locum Zacutus (*a*) protulit, & fusius ante Freindium (*b*) consideravit, signa proposuerat inflammationis Mediastini, quam se pertulisse, non dubitabat. Sic etiam Jacotius (*c*) non reticuit notas quas eidem morbo de Avicennæ quoque sententia credidit convenire. Sic denique Heurnius pater (*d*) quibus ex indiciis conjiceret, Juvenem quendam esse indidem mortuum, legeris. Contra, Nicolaus Massa (*e*) qui apostemata etiam in mediastino vidisse se, scripsit, de eorum signis nihil adjecit, cum illa quæ in Nobili Florentino pleuriticum apostema comitata erant, diligenter retulisset, cujus morbi, & dissectionis in Sepulchreto nullam video mentionem fieri: & quamvis se *vidisse*, ajat, *& multos alios, a pleuritico apostemate mortuos, quorum*

(*q*) Obſ. 38. paulo ante cit. & Schol. ad eand. in fin. (*r*) in eod. Schol. (*ſ*) n. 43. in fin. (*t*) Epidem. l. 1.
(*u*) Schol. ad Obſ. 28. hujus 4. Sect. (*x*) n. 43. & seq. (*y*) n. 35. 36. (*z*) Epist. 7. n. 11.
(*a*) De Medic. Princ. Hist. l. 2. hist. 23. (*b*) Hist. Medic. ad A. 980. (*c*) Comment. in Coac. Sect. 2. l. 5. aph. 65.
(*d*) Enarrat. Hippocr. l. 5. aphor. 24. (*e*) l. Introduct. Anat. c. 27.

rum apostemata magna erant; tamen hæc superius non memoravi, incertus, an ejusmodi magna apostemata ad ea spectarent, de quibus agebam, an potius, ut in Florentino illo de quo dicebat, ad musculos etiam proximos occupantia, frigida, antiqua, & multos annos perpetua tussicula, & gravante dolore permolesta. Opus igitur est signis, per dissectiones comprobatis, ut morbum dignoscere, & accelerata auxiliorum administratione curare possis, aut si hoc non liceat, saltem de gravi periculo monere, & ne deceptus videare, quid in cadavere sit inveniendum, prædicere. Utrumque autem quod simul requiri, dicebam, ostendet Medicus præstantissimus, Salius, vicinus meus (*f*). Qui cum junior in mediastino inflammatorium tumorem, nec parvum, primus omnium vidisset, quæ autem symptomata in ægro fuissent, diligenter adnotasset; postea non cessavit unquam ea cum illis quæ in ægris aliis similia occurrerent, solerter conferre: itaque & morbi signa constituit, de eoque docte periteque scriptam primam quam Medici habuerint, integram tractationem vulgavit. Observationem, quæ tractationis causa fuit, in hac habes Quarta Sepulchreti Sectione (*g*): in Sectione autem Prima hujus libri II. alteram (*h*) leges, quam insequenti sæculo litteris mandavit Panarolus, prætervisam iis quos de hoc morbo scripsisse, vidi: in qua utinam alia, quæ defuisse non puto, symptomata adscripta essent, & inflammationis sedes, quæ fortasse pericardium attingebat, dilucide esset indicata. Quorum alterum non desiderabis quidem in Heurnii filii Observatione, pariter in Sepulchretum (*i*) relata; at signorum quæ fuissent inflammationis hujus peculiaria priusquam in vomicas abiret, imo vel postquam abierat, nullum adnotatum invenies. Ut inflammationis, & abscessus Mediastini, sic & Pericardii quotquot memorari exempla vidimus, ea tibi, ut perlegere citius possis, in Sepulchreto indicabimus. Primum igitur eandem illam quam Salii esse, diximus, Observationem inspicies, ut quæ inflammatorium tumorem exhibet, in parte etiam ad pericardium attinentem; quapropter de utriusque membranæ inflammatione Salius egit, certe antequam Rondeletii Observationem (*k*) inspicere potuisset, quippe Lugduni editam eodem A. 1583. quo Salius Præfationem Idibus Martiis scribebat Faventiæ, libro suo præfigendam. Historias autem quas proximo sæculo conscriptas, ex Hildano, itemque ex Zacuto citari videris; binas; ne forte fallaris; ex eorum singulis citari, scito. Hildani enim primam reperies in Sepulchreto (*l*) haud procul ab ea Rondeletii, quæ modo commemorata est; alteram autem Sectione hac IV. (*m*). Ubi etiam est Zacuti propria (*n*), nec tamen eo quem ibi a typographo indicatum videbis, libro illius 2. sed si conferre forte volueris; & sane paulo aliter Auctor scripserat; libro 1. perquirenda. Zacuti autem altera ad pericardium certe non attinet; imo illa est Avenzoaris morbi sui descriptio. A quo ut mediastini, sic etiam pericardii inflammationem, & abscessum esse memorata, cum Freindius (*o*) admoneat; quomodo Salium, & Rondeletium excusabimus, nullam ejus mentionem facientes? præsertim cum hic scripserit, eum *affectum neminem, quod sciret, adnotasse*, & Salius, *mirandum esse, qua ratione praxim docentes*, utrumque affectum *ita neglexerint, ut ne horum quidem minimum fecerint verbum:* quanquam hic quos intelligeret, *novissimos* videlicet *Medicos*, sua satis Præfatione declaravit, in suaque Præfatione ostendit, cur Avicennæ, ut Jacotius non dum morborum omnium curationem, sicut *Ordinarii Practici*, doceret, sed dum Coacas interpretaretur, censuerat, inflammati mediastini cognitionem ipse quidem tribuere non potuerit, tanto libentius tributurus Avenzoari, quod vetusti alicujus Medici, ut tum solebant, auctoritate sua signa pleraque sic confirmasset. Verum, quod pro Rondeletio quoque dictum velim, tanta præ cæteris Arabicæ Scholæ Medicis Avicennæ fama invaluerat, ut quod in magno ejus Opere non extaret, frustra apud reliquos perquiri posse videretur. Longe difficilius est Ludovicum Mercatum excusare, a quo scripta de hisce affectibus (*p*), si cum Salii, quem ne nominat quidem, tractatione contuleris, ab Salio omnia sumpsisse, statim cognosces. At quanto minus erga Salium grati, ut sæpe fit, aliqui fuerunt qui eodem vivebant tempore, tanto gratior, æquiorve fuit hoc nostro sæculo nobilis Scriptor Freindius (*q*), gratique pariter fuerunt Archiatri duo Amplissimi, quos, hæc recensens, qua parte de his Morbis scripserunt, nuperrime legebam: imo alter Observatione sua Salii Observationem diserte confirmavit; alter quomodo, & quando a præfrigido aere inspirato, aut a gelida potione mediastinum, quippe a pulmonibus interceptum, gulam autem intercipiens, non difficile inflammari possit ostendit. Nec tamen Salio ingratum fuisse, crediderim Virum alioquin Doctum, qui cum anno postquam Freindii Historia Medicinæ prodierat, decimo Scriptum vulgaret suum, questus est, Mediastini inflammationem fuisse ab omnibus ad id usque tempus prætermissam, cujus interim signa quædam produxit, inter ea quæ Salius proposuerat, occurrentia; neque enim hic vel syncopen, ubi inflammatio pericardium attingeret, prætermisit. Eam igitur querelam inde potius ortam putaverim; quod nec omnes omnia legere, nec quæ legerimus, omnium possumus meminisse. Cæterum animadversa ab Salio signa relegens, illud fortasse miraberis, cum molestiam ad sternum animadverterit, ad dorsi vertebras non adnotasse, aut cum illius rationem hanc redderet, quod mediastinum ad sternum alligatur; non attendisse, ad vertebras quoque alligari: aut saltem non admonuisse (id quod fortasse erat) propius sternum, quam vertebras, fuisse illas inflammationes: quod discrimen in locis quibusdam Hippocraticis de *pleuritide ad dorsum*, aliter in Sepulchreto (*r*) explicatis, attingit Cl. Verna (*s*): quanquam Epistola superiore (*t*) alia quoque a me ratio indicata est, cur mediastino affecto, accidere interdum possit, ut sternum, potius, quam vertebræ, compatiatur. Sed vertebrarum facta mentione, id etiam mirari subit, cum sæpe adeo capitis dolores per sanguinis impetum aut moram in cerebri meningibus, aut per aliam aliquam harum læsionem, irritationemve explicentur, cur ad dorsi dolores, de quibus nominatim in hac Sepulchreti Sectione agitur, explicandos perraro soleat commemoratio fieri meningum Spinalem medullam convestientium, quæ nihil demum nisi illæ superiores meninges sunt in vertebrarum cavum productæ. In hac ipsa Sectione exempla etiam afferuntur dolorum thoracis ab aneurysmate provenientium. Quorum; etsi in alia Epistola de Aneurysmatibus plura scripserim, aliaque in alia sim additurus; unum, atque alterum exemplum seorsum hic proferam, primum quidem propterea quia vix aliud ejus aneurysmatis indicium rescire potuimus, quam dolorem intra thoracem; alterum autem, quia non solum ab aneurysmate, sed etiam ab jecinoris pondere is thoracis dolor videtur repetendus.

47. MULIER consistente ætate, quæ alias in Nosocomio Patavino fuerat ob dolorem in sinistra intima thoracis parte, in idem rediit ante medium Januarium A. 1717. de eodem illo dolore querens, nunc magna cum febre conjuncto. Pulsus erant vibrati: morbusque omnino videbatur gravis, sed noto adeo, ut mors jam proxima esse crederetur. Fuit tamen; nam postridie quam in Nosocomium venerat, mulier improviso mortua est. THORACE aperto, hujus quasi hydrops a primo apparuit. Sed cum infra

(*f*) De Affect. Particular. c. 6. (*g*) Obs. 2. (*h*) Obs. 125. (*i*) Sect. 4. Obs. 27. (*k*) Sect. 8. l. hujus 2. Obs. 4. §. 12.
(*l*) Obs. ead. §. 5. (*m*) Obs. 4. (*n*) Obs. 29. (*o*) Hist. & A. cit. (*p*) De Intern. Morb. Curat. l. 2. c. 6.
(*q*) loco modo indicato. (*r*) Sect. hac 4. Append. ad Obs. 39. (*s*) P. 3. c. 8. n. 9. & 12. libri cit. supra, ad n. 43.
(*t*) n. 12.

infra aquam magna concreti sanguinis copia occurreret; intellectum est, hujus serum hydropis speciem repraesentasse. Quaerentibus, unde sanguis prodiisset, magnum se obtulit Aortae aneurysma, idque perruptum. Quam arteriam cum diligenter spectarem; sic observavi. Jam inde ab initio, aequo erat latior, intusque inaequalis. Nec tam in manifestius aneurysma se dilatabat priusquam Subclaviam sinistram emisisset. Inde non in saccum quendam lateralem, sed in omnem partem truncus ipse se expandebat, ut cavum efficeret magnum, forma ad sphaeroidem accedens: ad cujus infimam partem, iterum se in arteriae modum contrahebat, secundum inferiores thoracis vertebras, ut solet, descendens. At superius, ubi dilatatam fuisse, dixi, hinc altiorem sinistri pulmonis partem premebat, inde vertebrarum aliquot corpora, & laterales processus, & proximam costarum partem, a sinistris pariter, urgebat. Et haec quidem ossa omnia erant ibi valde excavata; illa autem pulmonis pars atra erat, tum dura adeo, atque compacta, ut mirabile hic officium, quod verbo attigi in II. Adversariis (*u*) praestaret. Scilicet aneurysmatis interior facies, nullis in hac muliere corticibus polyposis obducta, intimam arteriae substantiam, sicuti nonnullis in locis, perraris tamen, & angustis, laxam adeo ostendebat, ut ex ea quasi squamulae nullo negotio avelli possent, ita & eandem, & extimam ubi cum pulmone aneurysma arctissime conglutinabatur, exesam, & prorsus deficientem spatio duorum digitorum commonstrabat: eam autem parietis arteriosi partem supplebat mirifice, sed evidenter, pulmo, ut neque per oras spatii illius ob firmissimam, amplamque conglutinationem, neque per pulmonis substantiam, quippe adeo ibi, & in ea vicinia compactam, quidquam sanguinis exire posset: itaque nec cruenta sputa mulieri fuerant, & ipse incruentam prorsus arteriae Asperae, & bronchiorum intimam faciem inveni. Caeterum nullum in corde vitium, nulla polyposa concretio, si unam excipias, longulam quidem, sed exilem, quae ex sinistro ventriculo per Aortam ad hujus usque curvaturam pertinebat: quin sanguis in corde, & alibi fluidus non minus, quam ater, conspectus est. Abdomine, quod rugis non carebat, diducto, praeter eum singularem, quem ex hac muliere satis in Adversariis III. (*x*) descripsi, flexum, & situm incipientis Crassi intestini, & jecur decolor; generationi attributae partes nonnulla exhibuerunt digna adnotatione. Uterque enim testis erat niger, sinister autem durus praeterea, & ex parte plenus sanguinis semiconcreti. Ambo ad Tubas, & proximas partes sic annexi, ut pro certo scire non posses, ad quas potissimum attinerent hydatides circumjectae, a dextris quidem multo minores; a sinistris autem magna una, aliaeque hujus parietibus adhaerentes eo numero, ac magnitudine, ut universae creditae sint aquam continere ad uncias quatuor. Haec erat subflava: hydatidum autem singularum tunica duplex, quarum intima tenuior, vasculis erat instructa albescentibus, ut tunc apparebant. Tubarum utraque inter hydatides illas, & deinceps impervia, prope uterum autem crassior facta, & non modo pervia, sed dilatata: ibique sinistra plena erat muci ferme limpidi. Sed in uteri interna cervice, quae hic erat praelonga, mucus fuit ex atro flavus, tenacissimus. Osculi autem uterini corona quae in vagina prominet, ac vagina ipsa oblita erat tota quadam albida materia, quasi mulier; id quod pro certo sciri non potuit; fluore quodam laboraret, eoque originem haud altiorem habente: quod muci color indicat longe alius in cervice, Tubaque descriptus.

Scire etiam frustra cupiebam, numquid mulier questa esset de mammis. Has enim cum extra, intusque scrutarer, & hic illic duriores quam aequum videretur, in rugosis praesertim, ac procidentibus, animadverterem; comprimendo serum expressi, quod ex nonnullis papillarum foraminulis turbidum, & colore diluto quidem, sed ad eum quem *tabacci* dicimus, proxime accedente; ex aliis autem prodibat colore omnino ex viridi nigricante. Quin ex incisa glandulosa mammarum substantia serum alicunde erumpebat viride, aliunde autem atrum: tamen eo sero absterso substantia illa apparebat alba, satisque sana. Denique; cum aquam in Spinae tubo esse, intellexissem; perlustratis intus, extraque iis thoracis vertebris quas ad aneurysma excavatas fuisse, dixi, harum vitium minime ad tubi cavum pervenisse, manifestum fuit.

48. De viridi illo, atroque mammarum sero aliquid scribam alio loco (*y*); ne a proposito nunc divertam. Hic autem si forte miraris, aneurysma, cujus vis ossa illa excavasset, tanto molliorem pulmonis substantiam pariter vitiare non potuisse, aut eam saltem quae erat circum hiatus oras, conglutinationem divellere; hortabor, ut Observationem legas Cl. Maloetii (*z*), in qua cum aneurysma adhaereret trunco arteriae Asperae, hujus autem cartilagines aliquot partem facerent parietis aneurysmatis, ut pulmo faciebat in nostro; ea tamen vis sanguinis quae illas cartilagines attriverat, & ex parte eroserat, neque adhaesionem illam quae circum erat, dissolverat, neque tanto molliores, & tenuiores parietes reliquos aneurysmatis corroserat, aut perforaverat. Nimirum quae ictibus magis cedunt, minus laeduntur; quae autem valentius resistunt, ea vero detrimentum multo gravius accipiunt. Sic etiam; ut inter multa, recentiore exemplo utar; ex Cl. Schreiberi Observatione (*a*) cognosces, cum ingens Aortae aneurysma sub Pectoralibus musculis Minori, & Majori ita esset disruptum, ut foramen posset pugnum admittere, tresque ibi costas absumpsisset; tamen neque intus pulmonem, quem represserat, aut diaphragma, quocum concreverat, neque extra violasse musculos, quibus occludebatur, Pectorales. Sed jam ad ultimam Observationem veniamus.

49. JUVENIS meraci vini potationibus deditus, eoque largioribus, quod sitim ars sua movebat, quae erat coquinaria, post nimios in hac labores, coeperat ante mensem thorace, & stomacho male habere, & difficile respirare: mox etiam durities quaedam ad umbilicum accesserat. Erant haec omnia sine febre. Sanguine bis, sed intra modum, e brachiis misso, & datis quae ad demulcendum, & expectorandum facerent, ita melius habuit, ut sibi persanatus videretur. Sed post dies octo, cum in eo solum peccasse se, diceret, quod debilioribus etiam tum cruribus nimis ambulasset; redierunt illa omnia, multoque graviora. Vidi ego cum demum in Bononiense Nosocomium S. Mariae de Vita esset illatus pridie Kal. Maji A. 1703. die a recidiva octavo, an nono. Facie erat albida, atque subtumida, frigidis pedibus, & a diebus jam tribus non secus ac crura tumentibus. Pauca mingebat, multum sitiebat. Pari in quovis situ difficultate jacebat: sed si caput attollere tentaret; sudor in fronte prorumpebat. Cum de his, & de iis quae supra dicta sunt, quereretur; tum maxime de pectoris angustia, & ingenti praesertim pondere querebatur propemodum ac si, ut ajebat, molam ad pectus haberet frumentariam. Pulsus explorare cum vellem; frustra carpum utrumque tetigi; in neutro percipi poterat, homine, quod ad caput attinet, egregie valente, & quantum respirationis difficultas sinebat, satis prompte omnia quae dixi, narrante, & hoc insuper addente, se nunc quavis nocte febre corripi, a qua tamen corpus incalesceret dumtaxat a medio sursum. Cum scire averem, an tunc saltem pulsus se proderent, qui interdiu latebant; omnibus in pejus ruentibus sic, ut postridie interiret, neque id, neque alia inquirendi facultas fuit, nisi per cadaveris dissectionem: cujus ex ore plurimum sanguinis prodierat.

IN THORACE, & Ventre aqua erat; non magna tamen copia. Sed in illo cor ex majoribus quae unquam viderim, idque, ut auricula quoque dextera, quae valde erat dilatata, & vasa Coronaria, quae ampla exstabant, sanguinis plenum atri, & ferme fluidi, sine ulla polyposa concretione. Magni autem hujus

(*u*) Animad. 39. ad fin (*x*) Animad. 14. (*y*) Epist. 50. n. 47. (*z*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1733.
(*a*) Nov. Comment. Acad. Sc. Imp. Petropol. Tom. 3. in Physic. Obs. 4.

hujus cordis fibræ laxissimæ erant; ut vel ipsæ, quæ in ventriculis prominent, columnæ facillime sequerentur trahentis digitos. In Ventre ea pars intestinorum Tenuium, quæ umbilico respondebat, quasi inflammata videbatur ad palmi tractum. Sed lien, diaphragmati arctissime annexus, revera colore fuit præter naturam. Sic hepar quoque. Dura præterea hæc duo viscera; sed hepar magis, eoque gravius; ut minime dubitaverim, quin hujus pondere addito ad pondus cordis ingentis, & sanguine oppleti, magis diaphragma gravaretur, deorsumque compelleretur, eodemque a diaphragmate urgerentur hepar, & viscera alia proxima. Unde vero, & qua via sanguis in cadaveris os pervenerit, cum diligentius quærendi tempus non esset; minime deprehensum est.

50. Ex cæteris autem quæ in mortuo reperta esse dixi, proclive est quæ viventem afflixerant, explicare. Nec tamen faciam, ne, si plura addam, voluisse videar non jam epistolam, sed librum mittere. Tu cum iis quæ de vero cordis prolapsu, ejusque aneurysmate ad te alias (b) scriptæ sunt, Observationibus si hanc contuleris, superiorem autem cum illis quæ de aneurysmatibus arteriæ Magnæ (c); nec aliquid ab re alienum facies, & utrisque adjecta invenies pleraque eorum quæ hic consulto prætermittuntur. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXII.

Verba fiunt de Sputo Sanguinis, & de Sputis Purulentis, Sordidis, Empyemate, & Phthisi.

ÆQuum est tot Epistolarum longitudinem unius tandem brevitate pensare. Itaque minime prolixa hæc erit, etsi morbos de quibus tres in Sepulchreto extant Sectiones, & in his una longissima, comprehendet. Quod tamen ne incuria quadam, & præpropera festinatione factum credas; primum omnium causas accipe tum aliorum prolixitudinis, tum nostræ brevitatis.

2. Multa quidem, & digna quæ multum laudentur in tribus illis invenies Sepulchreti Sectionibus V. VI. VII. sive Observationes legas, sive Scholia. Sed simul invenies tamen quæ facile nolles. Exemplo sint in V. (a) *cordis substantia per sputum rejecta*: (b) *hæmoptysis ex ruptione alicujus vasis in latere dextro, suspensorii hepatis*: (c) *in pulmonibus vena cava disrupta*: in VII. autem (d) *tabes ob renes, præsertim dextrum, jecori per membranas peculiares, quibus vestiebantur, quasi adnatos*. Quid? quod aliquæ, & in his prima illa in Sectione altera (e) iterantur, ut Scholia quoque (f). Atque ut in una Sectione VII. subsistamus; confer, quæso, Observationem LXIX. cum §. 2. XXIV; tum CXXXI. Observationis §. 1. cum 2; denique Observationem CXLIV. cum CLIV; intelliges, sexies ea proferri quæ ter satis fuerat protulisse: iterari autem cum lectorum perturbatione, qui in tertia duos credent libros Thomæ Bartholini citari, cum unus idemque citetur; in secunda ambigent, Francofurti *ad Viadrum*, an potius Francofurti *ad Oderam*, ubi revera Observatio est habita, id contigerit; in prima denique cum dissecto Christophori Richteri cadavere de *utero*; si Superis placet; verba, nescio quo casu, fieri animadvertent, quanta credis admiratione perculsum iri. Sileo Observationem (g) *Tabis a Glandula pyloro adnata* non esse observationem, sed conjecturam, eamque, si quæ ego ibidem similia vidi, & sine tabe, attendamus, non satis firmam. Scholium quoque sileo Observationi subjectum XXXVII. ad hanc nullo modo attinere posse, in qua neque de *matrona*, neque de *cerebro* sermo sit (qui & alibi (h) error admissus est): nec tanti esse quæ de actione hepatis, lienis, & pancreatis olim Diemerbroeckius comminiscebatur, ut plures paginas in Scholio adjecto CLV. Observationi implere debuissent. Quid vero dicemus de Additamentis ad VII. eandem Sectionem? Mitto complures paginas *Consultationibus* (i) occupatas. Mitto Observationes, in quibus ne nomen quidem est ejus quo de agitur affectus, Tabis, velut in IX. At certe Observatio III. cum parte ejus Scholii, jam antea in Sectione ipsa vel paulo fusius Observ. LXII. producta fuerat, quemadmodum Observ. XCVIII. & LI. jam data eadem quæ in Additamentis Observ. X. & XXI. repetuntur, si pauca in prima harum addita excipias verba, & plura in altera, quæ Blancardus, ut solebat, aut omisit, aut mutavit, quasi non Thomæ Bartholini, sed sui ipsius illa esset Observatio, in quo cautior, quamvis non omnino vel in hac ipsa, fuit Bonetus. Ad hæc omnia, & istiusmodi alia, quæ ipse, diligentius inquirendo, fortasse animadvertes, si tot illæ Observationes addantur, quas Bonetus etsi ad alios titulos fatetur pertinere, non prorsus tamen hic prætermittit, tum aliæ de quibus ne id quidem fatetur, cum alio ipsæ quoque pertineant tamen, tum denique illarum ingens numerus, quas, ubicunque maciei esset causa, in VII. Sectionem conjectas videmus, in qua, ut libri hujus secundi inscriptio *de Affectibus Pectoris* indicabat, non alia Tabes locum habere debuisset, quam quæ causas obtinet intra thoracem; neque enim de Tabe, ut de Respirationis læsione, censendum est, quæ, ubicunque sit ejus causa, ipsa quidem semper thoracis evidens affectio est: si ergo hæc quæ dicta sunt, attenderis universa; facile intelliges, unde factum sit, ut quæ occasione propositorum morborum in Sepulchreto prolata sunt, tantum paginarum numerum occupaverint.

3. Nos autem contra, tantum abest, ut in hac Epistola velimus tibi aliquas Observationes semel, atque iterum narrare, aut quæ ad thoracem præcipue non attineant, huc dissectiones conjicere; ne verbo quidem hic illas commemorabimus, quæ etsi huc quoque attineant; tamen alibi aut habuimus, aut habituri sumus occasionem ipsas proferendi. Quin etiam erant fortasse aliquæ ad phthisim magis, quam ad peripneumoniam, spectantes, quas duabus proximis Epistolis cum de hac ageremus, referre ad ipsam maluimus. Nam etsi aliquando aut sputa, aut febris ejusmodi essent, magis ut phthisi quam peripneumoniæ, convenirent, aut repertum in pulmone vitium non ita recens videretur; tamen cum Valsalva, qui ægros, & cadavera inspexerat, diserte adscripserit, ex peripneumonia esse mortuos, aut ego thoracis incommoda quæ præcesserant, omnino ignorarem: quæ novissime fuissent, scirem; hæc potius, & sententiam illius secutus, eo retuli quo aliqua certe ex parte spectabant, & unde tamen huc, si malles, revocare tibi liberum foret. Præter hæc, præcipuam causam accipe brevitatis nostræ. Valsalva posteaquam juvenis in phthisis periculum venit, ut in ejus scriptum est Vita, cadavera istiusmodi morbis absumptorum minus, opinor, quæsivit. Ego vero, ut me tibi aperiam, illa fugi de industria adolescens, & fugio vel senex, tunc ut mihi, nunc ut Studiosæ, quæ me circumstat, juventuti prospiciam, cautius fortasse quam opus sit; at tutius (k). Itaque non multa ille, ego vix aliquod dissecui. Quorum nunc ordine historias describam, & eorum primum quæ incidit Valsalva.

4. VIR quinquaginta annos natus, multos in itineribus labores passus, domum tandem redux, valde querebatur de pectoris dolore, & tussi, per quam paucam omnino exspuebat materiam: commodius, capite demisso, jacebat: ventrem, & pedes habebat tumidos: multum sitiebat: cum anhelatione respirabat: a cibo valde gravabatur. Ad hæc accessit sanguinis sputum. Sed hoc quievit; perstiterunt cætera,

---

(b) Epist. 17. n. 28. (c) Epist. ead. & 18. (a) Obs. 21. (b) in Schol. ad Obs. 25. (c) in Additam. Obs. 1. (d) Obs. 126. (e) Sect. 6. Obs. 14. (f) Ibid. secundum ad Obs. 9. & ad 31. in Sect. 7. (g) CXXVIII. (h) ut Sect. 5. Obs. 10. Schol. quod attinebat ad 9. (i) Obs. 17. (k) Vid. Epist. 49. n. 32.

ra, nisi quod uno fere ante obitum mense a dolore pectoris vacavit. Tres tamen, quatuorve ultimos dies in latus dexterum cubare non poterat. Tandem ingenti sanguinis copia e pulmonibus erumpente, suffocatus est. VENTREM totum aqua replebat flavescens, non absimilis seri quod misso, concretoque jam sanguini circumjectum videmus. Nusquam lymphæ ductus conspiciebantur. Lien naturalem hepatis æquabat molem, arcteque adeo cum proximis partibus nectebatur, ut separari difficile posset. Hepar aliquantum videbatur contractum, & intus, extraque pallebat: ejus vesiculæ crassiores factæ erant tunicæ. Vesicæ autem urinariæ tunicis multæ hic illic cartilagineæ concretiones inhærebant. In Thoracis cavo dextero pulmo sanus, nisi quod inferiore parte multum rubebat. In sinistro autem pulmo totus erat pallidus, contractus, & durus, saniosamque continebat materiam: præterea circumjectis partibus ita erat annexus, ut quasi unum cum ipsis corpus facere videretur, nec posset, nisi violentia adhibita separari. Pericardium quoque undique cordi annectebatur. Hujus ventriculi prorsus inanes fuerunt.

5. Quæres fortasse, quomodo sinister pulmo contractus dicatur, idemque circumjectis partibus adeo annexus? Scilicet aut non undique omnibus annexus erat, sed quibusdam; aut si erat omnibus; non ambitu contractus, sed intima substantia fuit, quamobrem contractus, & durus dicitur, saniosa materia quidquid spatii intra contractam substantiam relinquebatur, eo magis opplente, quod minus de ipsa tussis poterat ex duro, & alligato undique pulmone ejicere. Cujus hæc vitia cum pectoris dolor, tussisque significent, non post primum sanguinis sputum cœpisse, cumque doloris ejusdem absentia ultimo ante obitum mense, indicet summopere auctam pulmonis duritiem priusquam alterum multo exuberantius sanguinis sputum contingeret; veri simile est, ad utramque sanguinis eruptionem multum contulisse duritiem illam, quæ primum vasorum partem, novissime autem omnia arctando, sanguinem coegerit primum quidem in eodem sinistro pulmone vas aliquod nimis distendere, ac rumpere, postremo autem id facere in dextero. In hunc enim, sanguinem, propemodum exclusum a sinistro, contracto, duroque jam toto, ob idque pallente, vim fecisse, tum impotentia illa extremis diebus in latus dexterum cubandi, tum ejusdem pulmonis dexteri, cætera sani, ingens ad inferiora rubor videntur commonstrare. Et certe non modo in phthisicis, qualis & vir iste fuit, qui ore sanguinem ejecerant, pulmonum durities & a Wirsungo (*l*), & ab Ingrassia (*m*) reperta est, verum etiam in aliis, quibus nunquam purulenta, sed cruenta semper fuerant sputa, ut a Willisio (*n*), cujus hic fere sum explicationem secutus, alibi secuturus aliam, ubi magis credam convenire. Cæterum quamcunque sequi placeat in eo sanguinis sputo, de quo me consuluit juvenis Sacerdos ex S. Dominici Familia; non erit facile causam reddere, cur iis potissimum contingat, de quibus ille referebat. Cum enim ex eo quærerem, pater, an mater, an alterius parentes, aut avi eo sputo laborassent; diserte negavit: illud vero continuo adjecit, se Armenio patre, matre autem Itala procreatum; animadversum autem esse Venetiis in domibus aliis tribus, liberos quos Armenius pater, Itala mater genuissent, ejusmodi malo fuisse obnoxios, cui parentes, avique non fuissent: jamque sibi tres, aut quatuor germanos fratres eo sputo correptos periisse. Scorbuticum autem id mihi, & ipsi sanguinis sputum videbatur. Sed ad Empyicorum Observationes transeamus.

6. ADOLESCENTULUS annorum circiter duodeviginti, cum ab dexteri pulmonis inflammatione congruo remediorum præsidio liber jam esse videretur; nova iterum corripitur febre cum tussi, purulento sputo, & siti. Facies interim tumescit. Assidue in dexterum cubat latus, neque alium vel ad breve tempus ferre decubitum potest. Venter tumet. Denique postquam duos menses, eoque amplius his fuerat vexatus, moritur. VENTRE, qui in cadavere detumuisse videbatur, dissecto, non parva seri limpidi copia prodiit: nulla tamen in ejus visceribus apparuit læsionis nota. Thorace aperto, dexterum hujus cavum pure omnino plenum invenitur, in eoque pulmo adeo contractus, ut principio deesse videretur. Quoniam autem dum cadaver antea moveretur, per arteriam Asperam pus erumpebat; quæsitum est, num forte ex thoracis cavo per poros tunicæ pulmonis, an per ulcus quo hæc esset erosa, in bronchia pervenisset. Sed nullum in ea deprehendi ulcus potuit, quantum per intolerandum fœtorem inquirere licitum fuit. Neque cum pulmonis contracta substantia dissecaretur magnum intus ulcus repertum est; sed nonnullis tantum in locis exigua tubercula parvam puris copiam emittentia. Cæterum sana erat pleura: pericardium autem aqua plenum.

7. Optandum fuisset, ut longiori, & accuratiori examine constitutio membranæ pulmonis explorari posset, ut de via puris non tam e thoracis cavo in pulmonem, quam e pulmone in thoracis cavum statui aliquid liceret. Cum enim pleura sana esset; relinquebatur, ut in illud ea puris copia excidisset e pulmone. In quo etsi ulcus minime repertum est magnum, sed parva dumtaxat tubercula, unde pus quod e cadaveris ore effluxerat, exiisse, & paulatim in bronchiis collectum esse, existimemus; pulmonis tamen contracta substantia, abscessus, qui in eo antea fuisset, caveam non modo plurimum minuere potuit, sed etiam occulere. Neque enim sicuti in viro de quo paulo ante (*o*) dictum est, in hoc quoque adolescentulo ita contracta pulmonis substantia erat, ut ambitus minime esset imminutus; quin hic adeo decreverat, ut a primo deesse pulmo videretur. Cujus tanti decrementi duplex potuit esse causa, altera substantiæ intimæ pulmonis magna per suppurationem consumptio: altera ambitus pulmonis compressio a puris in thoracem effusi copia tanta, ut illam hujus caveam omnino compleret. Utriusque autem causæ quanta vis sit, ex hisce ipsis Sepulchreti Sectionibus intelligi potest. Non paucas enim, nec paucorum in iis leges Observationes (*p*), ex quibus constat, pulmonis præsertim alterius non multam modo, sed universam prorsus substantiam suppuratione absumptas fuisse. Quibus non desunt quas addas. Amplissimus enim Senacius (*q*) nonnunquam pulmonis lobum totum vidit consumptum, & in pus redactum, Laubius autem (*r*) pulmonem dexterum intra incredibilem, ferme copiam puris crassi, ultra medietatem absumptum: quo referenda videtur Observatio quoque humanissimi Senis Dominici Passeri Medici Pisaurensium Primarii, ad me scripta anno quo edita est, 1734. & quæ mirabilior est Marci Gerbezii (*s*) qui eundem pulmonem dexterum totum una cum Aspera arteria præ putredine in pultem collapsum deprehendit. Et quanquam Jo. Tackius (*t*) ita vidit plane corruptum, ut latus dexterum pulmone destitutum fuisse, scripserit; majori tamen admiratione afficeret Cl. Ritterus junior (*u*) qui in sinistro latere alba purulenta materia ad medium usque repleto, tradit, pulmonis illius, qui totus fere erat consumptus, oscula vasorum fuisse aperta; nisi Celeberr. Anatomicus Hallerus (*x*) confirmaret, se loco pulmonis ejusdem sinistri, qui totus evanuerat, multum aquæ subfœtidæ, albuminis instar viscidæ, offendisse, in eaque arteriam Asperam, & vasa majora arteriosa, & venosa quasi resecta, patulo fine hiantia, ut sanguinis effluxum quid moraretur, ægerrime invenires. Nam Platerus qui non semel in phthisicis nihil penitus de pulmonibus alterius lateris superfuisse, deprehenderat, *callo* saltem *aliquo vasa cordis quæ illuc pertinebant, & arteriæ ramos obturata* conspexit, quemadmodum in hac VII. Sepulchreti Sectione (*y*) leges. Quæ omnia ad priorem de duabus quas dixi, causis decrementi pulmonis spectantia, cum ipse perpenderis; tum quod ad alteram attinet, velim inspicias extremam partem primam illius Scholii quod subjectum est Observationi IV. Sectionis VI. ut ani-

(*l*) Sepulchr. l. 2. S. 7. Obs. 6. (*m*) Ibid. Obs. 102. (*n*) l. 1. Sepulchr. S. 21. Obs. 7. (*o*) n. 4.
(*p*) S. 6. Obs. 4. 11. & in Additam. Obs. 1. §. 2. & Obs. 4. & S. 7. Obs. 20. & 55. 103. & cæt. (*q*) Traité du Coeur l. 4 ch. 3. n. 2.
(*r*) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 107. (*s*) Eorund. Eph. Dec. 3. A. 3. Obs 6. (*t*) Dec. ead. A. 8. Obs. 155.
(*u*) Eorund. Act. Tom. 6. Obs. 14. (*x*) Opusc. Pathol. Obs. 17. (*y*) Obs. 55.

animadvertas, e ſuppurato pulmone non illud tantum pus in thoracem effundi, in quod pulmonaris abiit ſubſtantia, ſed & longe majorem puris copiam, in quod illa abeunt magna ex parte quæ per vaſa in eum pulmonem conferuntur. Neceſſe ergo eſt, ut illo repleto thoracis cavo, tanto magis decreſcat pulmo, quanto magis pus adhuc creſcit, magiſque urget reliquam pulmonis ſubſtantiam, facile in arctum compingendam tum quia membraneæ, ex quibus conſtat, veſiculæ natura mollem, tum quia caveæ, a ſuppuratione intus relictæ magis inſuper cedentem efficiunt. Quin etiam ob has, aut aliam aliquam ejuſmodi cauſam factum puto, ut aliquando pulmo aqua multa circumfuſus, compreſſus adeo fuerit, ut pene deeſſe videretur. Sic Columbus (z) *inveni*, inquit, *partem thoracis pulmone deſtitui, hoc eſt, minimam pulmonis portionem adeſſe: quod vero reliquum erat cavitatis, ab aqueo humore occupabatur*. Sic alias quoque Valſalva, cujus alibi (a) proferetur Obſervatio, nullum primo aſpectu eſſe credidit pulmonem; adeo ſub multo humore contractus erat! Sic; ne longior ſim; laudatus Hallerus (b) *in hydrope pectoris* pulmones vidit *adeo compreſſos & innatos pleuræ, ut nullos adeſſe incauto videretur, certe tribus lineis vix craſſiores*. Ob eandem vero cauſam deceptionem ejuſcemodi accidiſſe in Obſervatione (c) quam Diſputatio exhibet LVI. inter Practicas ab ipſo collectas, probabilius eidem (d) videtur. Laudat tamen hiſtorias, huic Diſſertationi paſſim inſertas, quæ ad pulmonum, & proximarum glandularum vomicas ſpectant. Eas tu perlegas velim. Reperias enim quas Sepulchreto adjungas, quantum videre potui, non ita paucas. Quarum nullam in his Litteris commemorare mihi licuit, ſero adeo Diſputationem illam accipienti, vix ut, Epiſtolis jam prope omnibus non recenſitis ſolum, ſed etiam deſcriptis, hic potuerim hæc interjicere.
Sed ad alias Valſalvæ Obſervationes, in quibus pulmonis imminuta erat moles, tranſeamus.

8. VIR annos natus prope quadraginta quinque, qui in paludoſis regionibus vixerat, queri cœpit de thoracis incommodis, in his de gravi, & a motu, difficiliori reſpiratione. Aliquot poſt menſibus corripitur febre vehementi cum ſiniſtri lateris gravante, & pungente dolore, ut difficile in ipſum cubet, ſiti magna, tuſſi moleſta, ſputo aliquando ſubrubro, pulſuque duro, & frequenti. Cum hæc remiſiſſent, poſtquam in Noſocomio unum menſem decubuerat, domum repetit, ſuperſtite ſiti, leviori dolore, & copia ſeroſi ſputi. Poſt dies circiter duodecim ardentior febris reſurgit cum ſiti majori, ſenſu ponderis in thorace toto, copioſo ſputo, moleſtaque tuſſi. Hypochondria, quaſi a circumjecta faſcia, dolent. Tandem moritur. IN VENTRE nihil aliud animadverſum eſt, niſi ſplenem nimium mollem fuiſſe.
In ſiniſtra autem Thoracis cavea pulmonis anterior facies pleuræ adhærebat; ſed reliqua ad dorſum accedens, a pleura ſejuncta, inter hanc, & ſuam craſſam valde factam membranam, ſinuoſam quaſi cavitatem comprehendebat, multa ſeroſa materia plenam, in qua membranea innatabant fruſtula, *gelatinam* referentia, qualia nonnullis in locis firmiter membranæ pulmonis annexa erant. Erat hic pulmo nigris intus conſperſus maculis, parvaque adeo mole, ut vix quartam naturalis pulmonis partem æquaret. Contra, pulmo dexter ſua aucta magnitudine illius parvitatem ſatis penſabat. Sanguis; ſi ejus nonnullos excipias grumos, in dextero cordis ventriculo repertos; eundem ferme quem in vivis ſolet, fluorem ſervabat.

9. Etſi Valſalva in hac diſſectione non aliud ſerum in thoracis ſiniſtro cavo, quam quod ſæpe poſt pleuripneumoniam ſolet, videtur deſcribere; ſanioſum tamen id fuerit, neceſſe eſt propterea quia huic morbo Empyematis nomen adſcripſit. Et ſane inflammationi ſucceſſit pulmonis minus feliciter judicatæ: qui & tanta iſta ſuæ molis imminutione quid præterea paſſus eſſet, ſubindicat. Quod vero ad nigras attinet maculas, quibus intus diſtinguebatur; ſi hic credis Olao Borrichio in Obſervatione CXVI. Sect. VII. (e) *vera vel præſentis, vel brevi ſequuturæ corruptionis* illæ erant *argumenta*; ſic enim *ſæpe* adnotaſſe ſe, ſcribit, *in pulmonibus mortuorum quos catarrhi infeſtaverant*: quanquam cum toties eas maculas Valſalva in hiſtoriis, Epiſtola XX. & alibi deſcriptis, memoraverit; exiſtimare poteris, num veri ſimile ſit, eos omnes, aut pleroſque fuiſſe catarrhis infeſtatos, ſicut in ea, ſi perlegas, Obſervatione conjicere videtur Borrichius.

10. VIR triginta circiter annorum, paluſtrium locorum incola, ex venerea lue thoracis inflammationibus obnoxius factus, diu in Ferrarienſi cubuerat Noſocomio, in quo ab ardenti quidem febre, ſed non a pectoris anguſtia omnino liber evaſerat. Hæc ſenſim moleſtior facta eſt. Quin etiam crura, venter, ac ipſum denique caput tumere cœperant, cum levi febre, ſiti, majori ſpirandi difficultate, lateris ſiniſtri, in quod libentius jacebat, dolore, crebra tuſſi, aſſiduaque ſeroſæ materiæ exſpuitione. Interea a decubitu adeo increverat capitis œdema, ut non paucus ichor ſiniſtra ex aure efflueret: donec langueſcente tandem pulſu ſic ut extremo biduo percipi vix poſſet, mors acceſſit.
EX CADAVERIS integumentis, & carnibus, dum ſcalpello via fieret ad interiora, ſerum deſtillabat.
In Ventre quoque ſerum inventum eſt pellucidum, ſed lutei coloris, quod igni impoſitum, pene totum in auras abiit, pellicula videlicet, ac ſtriis quibuſdam exceptis. Inteſtina pallida omnino, & aere turgida. Hepar vero atrum. Thorace recluſo, cum forte incideretur vena Mediaſtina, pari propemodum impetu ſanguis exſiliebat, ac in viventibus, cum vena ſecatur: fuit autem in toto hoc cadavere ſanguis valde fluidus, & quaſi fuſus, nulla, ne in ipſo quidem corde, apparente polypoſa concretione. Pulmo dexter per membranas exiles ſuperne ad coſtas alligabatur: a tergo inflammatus erat. Siniſtri autem pars ſuperior dura, & præ inflammatione quaſi carnea videbatur: inferior vero in fruſtula erat diviſa, in ſanie innatantia, quæ ſubſtantiam referebat quaſi *gelatinoſam*, & multa in eo cavo ſiniſtro erat. Pericardium undique adhærebat cordi arcte adeo, ut unum cum ipſo efficere corpus videretur. Alicubi erat cartilagineum, alicubi tam craſſum redditum, ut ſemipollicem æquaret: hæc autem craſſitudo debebatur ejus filamentis craſſioribus factis, & quaſi carneis, ac ovalia quædam corpora intercipientibus, quæ inciſa, ſerum luteum emittebant, eoque expreſſo foveas parvarum inſtar veſicarum repræſentabant.

11. Illud utrique huic viro commune fuit, ut cum paluſtrem incoluiſſent regionem, fluidum adeo ſanguinem haberent, hic autem ſecundus etiam magis, ut non modo empyemate, ſed etiam hydrope laboraret; qui morbus in priore quoque viro, ex parte aliqua fortaſſe cum empyemate conjunctus, cauſam præbuerit, ut deprehenſus in thorace humor, ſeroſus magis appareret, quam purulentus. Sed in hoc altero cum hydropis vis tanto major fuerit in reliquo corpore; num inde factum dicemus, ut quamvis ad cæteros morbos nova pulmonum inflammatio acceſſiſſet, levis tamen appareret febris? an hanc levem ideo apparuiſſe, quod pericardium, Malpighiana patefacta ſtructura craſſius, & cordi undique arctiſſime adhærens, majori hujus obſtaret agitationi? Cæterum lues venerea quæ primum fecerat hunc virum thoracis affectibus obnoxium, pulmonem procliviorem videtur ad corruptionem hanc tantam reddidiſſe. Certe ad luem illam non raro phthiſim tandem ſe adjungere, tum Medicinam, tum Anatomen exercentes non ignorant. Id poteſt ſcripta ad te alias (f) viri ſectio indicare, in quo ſimul genitalia peſſime affecta, & pulmonem purulentum deprehendimus. Sed & mulieris ob ſtultitiam vagantis, eoque minus ſibi ab inquinatiſſima plebe caventis, cum cerebrum diſſecaremus (g); corpus vidimus jam macie confectum; pulmonem autem magna ex parte refertum pure fuiſſe, audivimus. Sic eundem in meretrice valde læſum fuiſſe, acce-

(z) De Re Anat. l. 15. (a) Epiſt. 50. n. 4. (b) Ad Boerh. Prælect. §. 102. not. 17. (c) §. 65.
(d) in Tabula Diſputation. Volum. 2. (e) l. 2. Sepulchr. (f) Epiſt. 17. n. 25. (g) Epiſt. 8. n. 9.

accepimus, cujus nonnullas, alias inspeximus Partes sub finem A. 1716. Hæc pus cum sputis expectoraverat, & diu venerea febricula macerata fuerat, ut in cadavere *mammarum neque vestigia extarent, solæ autem papillæ cernerentur*, quemadmodum in phthisici corporis descriptione loquitur Aretæus (*h*). Sic in meretrice altera post similes phthisis notas, quales pulmones Valsalva invenerit, mox (*i*) videbis. Nunc enim priusquam ad phthisicorum transeamus historias, alia restat empyici, quam continuo describemus.

12. VIR quidam a prægressis quibusdam febribus liber existimabatur. Sed postmodum conqueri de siti cœpit, difficilique respiratione, ut erecta cervice spiritum ducere cogeretur, de sensu item cujusdam ponderis in medio thoracis. Decubitum in sinistrum latus ferre nullo pacto poterat. Quod si præterea œdemate pedes intumuissent; nullo autem modo tumebant; haud alienum fuisset de hydrope thoracis dubitare. POST MORTEM autem empyema, sive pus replens sinistrum thoracis cavum, repertum est. Sinistri pulmonis lobus superior aliquantum induruerat: & qua claviculam spectabat, vesiculas, ex quibus constat, mirum in modum auctas habebat; ut nonnullæ avellanæ magnitudinem æquarent; cæteræ multo minores erant. Quædam globi figura, reliquæ oblonga, & ovali, omnes plenæ erant aeris, exterius autem sanguiferis vasculis circumcirca instructæ, quorum inosculationes in una, aut altera apparebant. Una insuper, minima quædam foraminula per interiorem faciem hiantia ostendit.

13. Hic æger quare in affectum latus, in quod superiores plerique poterant, cubare non posset, haud liquet, præsertim cum dolor nullus, ut in primo (*k*) de duobus viris proxime descriptis, eo in latere commemoretur. Sed neque eo in viro, a quo Epistola hac (*l*) incepimus Valsalvæ Observationes proferre, cum præter illas, quæ in ventre erant, causas, aliæ in thorace non deessent difficilem respirationem facientes, proclive est intelligere, cur non erecto, sed demisso capite jaceret commodius. Multo autem difficilior videri potest explicatio Observationis Cl. Capperi (*m*) in quodam putridos corruptosque pulmones habente, qui ultimis vitæ quinque horis supinus denique cubare potuit, cum antea adeo inflexo corpore in lecto sedere coactus esset, ut caput inter genua quasi recondere videretur. Hic vero phthisicus alter est de duobus, quibus laudata adeo ab Sydenhamio (*n*) equitatio mortem acceleravit: quæ res occasionem præbuit Amplissimo Præsidi Buchnero Scholium adjiciendi unde intelligas, quando in phthisi illud exercitationis genus vetandum sit, & quando non sine spe commendandum. Nimirum ut in cæteris morbis, ita in hoc quoque non omnia omnibus prosunt auxilia. Itaque iis qui phthisi obnoxii sunt, siquis Medicus imperaret concionari, aut alio modo vehementer, & acute sermocinari, aut canere, quia Sanctorius noster (*o*) hæc non commendavit modo, sed & eximii Sacri Oratoris exemplo comprobavit, qui in juventute huic morbo obnoxius, postea quotidie ingenti voce concionem habendo prosperam sibi valetudinem comparaverat, neque ille tamen Medicus qua hic esset Orator, & qua item cæteri quibus id laudabat Sanctorius, pulmonum constitutione, attenderet; quot tandem credis in illud ipsum a quo retrahere vellet, malum temere esse præcipitaturum? Sane cum esset in juvene M. Tullio; ut ipse de se tradidit in eo libro qui inscribitur *Brutus*; cum esset, inquam, *summa gracilitas, & infirmitas corporis, procerum & tenue collum: qui habitus, & quæ figura non procul abesse putatur a vitæ periculo, si accedit labor, & laterum magna contentio*, ipse autem *vi summa vocis, & totius corporis contentione diceret*; optimi *& Amici, & Medici hortabantur, ut causas agere desisteret*: itaque recessit a foro, nec nisi biennio post rediit *prope mutatus*. *Nam & contentio nimia vocis resederat, & quasi deferbuerat oratio, lateribusque vires, & corporis mediocris habitus accesserat.* Contra vero qui sibi non temperant, Oratoribus, Lectoribus, Cantoribus quid in pulmone sæpe accidat, noster ostendet Ramazzinus (*p*), atque idem viscus ut exulceratum, purulentum, prorsus putridum fuerit juveni qui tibiis canebat, & cuidam Musico, laudatus alias Duissingius (*q*) docebit, & Stegmannus (*r*). Quin ipse memini, in Foroliviensi Juvene, qui acuta voce in Cæsarea Aula magno cum plausu cecinerat, spirandi organa fuisse adeo exulcerata, ut vitio ad laryngem, faucesque producto jam deglutire nihil posset, & dum vitellum ovi sorbilis ingerere sensim vellet, suffocatus interierit. Quid autem Valsalva in pulmonibus alterius viderit, qui in eadem arte, ejusque instrumentorum usu versatus fuerat, mox (*s*) leges. Prius enim de ejus historia quem novissime (*t*) proposui, hæc pauca adjicienda sunt, non liquere videlicet, unde pus extiterit quo cavum replebatur sinistri lateris, an aliunde eo translatum, an effusum ex superiore illa pulmonis parte aliquantum dura, in amplasque vesiculas dilatata. Nam si quibus symptomatibus stipatæ fuissent prægressæ illæ febres, constaret, aut quæ pars alia corporis servaret aliquod læsionis vestigium; posset esse primæ conjecturæ locus. Nunc etsi caveæ illæ pulmonis ad eum modum apparuerint, ut pro amplificatis ejus vesiculis posse accipi visæ sint; tamen summa illa sedes in qua erant, & adjuncta durities suspicionem fortasse aliquam movere possunt, conjecturæ alteri faventem, apud eos præsertim qui non casu factum credant, ut in phthisicorum dissectionibus Valsalvæ acciderit eandem potissimum læsam invenire pulmonis partem, quemadmodum proxima ostendet Observatio, & duæ confirmabunt, quæ post illam proferentur.

14. QUIDAM musicæ artis, ususque hujus instrumentorum peritus, ætate jam consistente, tribus ante annis in sputum incidit sanguineum, cui tussis cum exspuitione materiæ, ut vulgo dicitur, *catarrhalis* successit. Multis elapsis mensibus sputum sanguineum rediit, deinde alias quoque, donec post se expectorationem reliquit materiæ & multæ, & crassæ, & pejoris notæ. Facilis quidem erat decubitus in utrum liberet latus, nullusque in thorace dolor. Sed tussis noctu, & præcipue post cœnam molesta erat. Gravis quoque erat respiratio, post motum præsertim, quantumvis levem. Ad hæc, multa sitis: a cibo autem assumpto stomachi gravitas. Aliquot ante mortem hebdomadis crebri erant sudores nocturni: & cum pedes aliquando intumescere, & postmodum omnino detumescere consuevissent; novissimis diebus haud amplius detumescebant. Accedente autem diarrhœa, qua multa serosa materia profluebat, cum se, ut surgeret, vestire cœpisset; defecit. PULMONES huic homini multis repleti erant tuberculis. Insuper sinistri pulmonis lobus superior, & superiore quidem parte, sternum versus, exterius prædurus, ulcus intus, nec parvum, habebat, in quo sanies, quasi pultis instar. Hic autem Valsalva animadvertit, phthisicis quos ad id tempus secuerat, ulcus, & læsionem in superiore fuisse pulmonum parte. Quod reliquum est; huic in dextero thoracis cavo seri quasi selibra; in pericardio tantundem repertum est. Hoc pericardii serum, impositum igni, totum evanuit, nisi quod pelliculam reliquit in vasis fundo.

15. MERETRIX viginti circiter annorum, plures jam menses lenta febre, tussi, sputo pejoris notæ, totius corporis macie laboraverat. Querebatur de dolore in sinistra thoracis parte, in quam si decumberet, ferre vix poterat. Spirandi difficultate urgebatur. Huc accessit copiosum sanguinis sputum: quo represso, diebus post duobus, australi sæviente constitutione, in qua simili morbo laborantes plerumque pereunt, vivendi finem fecit. PULMO dexter vix costis adhærebat. Uterque duris, & ad album colorem vergen-

(*h*) De Caus. & Not. diuturn. Affect. l. 1. c. 8. (*i*) n. 15. (*k*) n. 8. (*l*) n. 4. (*m*) Act. N. C. Tom 4. Obs. 47.
(*n*) in Dissert. Epist. ad G. Cole. (*o*) Comment. in Art Med. Gal. c. 67. partic. 2. (*p*) De Morb. Artific. c. 37.
(*q*) Commerc. Litter. A. 1741. Hebd. 44. n. 1. (*r*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 4. Obs. 109. (*s*) n. 14. (*t*) n. 13.

vergentibus scatebat tuberculis, glandulosa corpora mentientibus. Præterea utriusque pulmonis superiores lobi superiore ipsa parte vitia alia habebant. Nam dexter quidem sternum versus, ingens excavatum ulcus, & in hoc purulentam materiam continebat; sinister vero, latus versus, duram substantiam ad pyri majoris magnitudinem, quæ substantiam indurati pancreatis quodammodo referebat, in ejusque medio parvum ulcus, puris plenum. Serum in pericardio paucum: in cordis ventriculo sinistro exigua polyposa concretio; in dextero mediocris, cujus major productio in proximam auriculam inferebatur.

16. VIRGO annos nata quatuor & viginti, post sputum sanguineum tussi vexatur, catarrhalem materiam expectorat, quæ novissime saniem refert, febricitat, thorace dolet, a sinistra præsertim parte, in quam non potest decumbere, toto corpore macescit, pedibus exceptis qui ambo nonnihil tument, dexter etiam erysipelate nonnullis ante mortem diebus tentatur. THORACIS sinistrum cavum repletum sero invenitur, portiunculis concreti sanguinis quibusdam in locis, tum pleuræ, tum infimo pulmonis limbo adhærentibus. Illa multum rubebat non secus ac si inflammata esset. Hic quoque, ut inflammatus pulmo solet, valde induruerat. Cavum autem alterum seri quidem parum, & pleuram sanam habebat. Sed ejus pulmo, qua claviculam spectabat, aliquantum durus, in duritiei hujus centro ulcus recondebat. Pericardium vix aliquod sui humoris vestigium ostendit. Cordis ventriculi erant concreto sanguine omnino pleni.

17. Omissa Pleuripneumonia, quæ novissime in hac Virgine ad phthisim videtur accessisse, eidem, ac Viro (u) commune fuit tum pedes tumidos habuisse, tum aquam in thorace; cum Meretrici (x) ut hæc abfuit, sic ille quoque defuerit tumor. Est autem antiqua Coiteri observatio, hic etiam in Sepulchreto (y) laudata, aquæ in phthisicorum thoracem effusæ: quanquam id quod ait, se effusam invenisse a dextris, quod latus *majori ex parte his malis obnoxium sit*, etsi secundum ejus inspectiones haud minus vere dictum est, quam in eadem Sepulchreti pagina (z) a Bontio, *nunquam sinistrum* pulmonis *lobum solum adnatum* costis *se vidisse, sed vel utrumque, vel dextrum;* tamen ejusmodi res etiam contra ac ipsis accidit, neque ita raro, ab aliis spectantur. Sic etiam casu factum credes, ut Valsalvæ contigerit in phthisicis ad illud usque tempus (a) dissectis læsionem pulmonum præcipuam in superiore parte (ubi certe in tribus descriptis modo cadaveribus fuit non secus ac in alio de quo Cl. Hoyerus (b)) deprehendere; nisi forte major a septo Transverso, & inferioribus costis, & quod consequitur, a majori agitatione distantia facit, ut in summa pulmonum parte facilius aliquanto hæreant quæ hos demum exulcerant. Nam tubercula quidem, unde non infrequens phthisis ortus secundum Francisci Sylvii (c) & aliorum observationes, tubercula, inquam, ut in Viro, & Meretrice animadverteris, sic in aliis sæpe in quavis promiscue pulmonum parte reperiuntur. Et quamvis in puero, cujus sororem, fratremque phthisis sustulerat, Valsalva (d) invenerit in superiore pulmonum parte; in Virgine tamen quadam, cujus historiam continuo subjiciam, ne ipse quidem certam in pulmone sedem tuberculis fuisse, prodidit, ut neque in Adolescentulo de quo supra (e) dictum est; Mulieris autem, cujus est alibi (f) scripta dissectio, pulmonem sinistrum *hic illic* parva tubercula continentem vidit, quorum nonnulla erant suppurata.

18. VIRGO ex pavore incidit in febrem lentam, cum dolore ad pectus. Parotides, & colli ferme omnes glandulæ tumebant. Moritur. VENTER aquæ limpidæ aliquantum continebat. Omentum per quædam parva quasi ligamenta cum mesenterio, & peritonæo nectebatur. Erant hæ tres Partes, & præterea intestinorum, uteri, & felleæ, atque urinariæ vesicæ superficies protuberantibus, disjectisque passim corporibus inæquales, variæ figuræ, & magnitudinis, sic tamen ut per omenti quidem superiorem partem essent minora, per inferiorem autem multo majora, & præterea conferta atque inter se contingentia. In sinistro pulmone tum ulcus erat, & ichor in hoc saniosus, tum præterea corpora ejusmodi qualia in mesenterio, & aliis ventris partibus. Eorum nonnulla pus, quædam materiam quasi pultis instar continebant, alia autem adhuc solidiora, quasi glandularum Conglobatarum naturam referebant.

19. Recte Mortonus (g) animadvertit, *mirum non esse, si scrophulosi, qui tumoribus glandulosis in aliis partibus frequenter obnoxii sunt, non raro etiam ejusmodi tuberculis vel in ipsis pulmonibus afficiantur:* quin etiam phthisis scrophulosæ *certissimum diagnosticum sumendum esse a tumoribus glandulosis in externo habitu corporis eam comitantibus.* Quam ego rationem, & dogma, aliorum quoque, & in his Cl. Laubii (h) observatione confirmante, secutus, in juvene Monacha, cujus videbam collum ita glandulis inæquale, ut in Virgine Valsalvæ erat, cum gravia, ut in phthisi, thoracis incommoda pulmonibus adscriberem quos non absimiles tumores facile occuparent, præsertim cum alios in ventre quoque persentirem; ejus Generosus Parens postquam meam audivit opinionem, nimis vera, inquit, opinari te, credo, qui puellam, hujus sororem, paribus incommodis absumptam, cum amisissem, ejusque pulmones inspici, jussissem, tuberculis hic illic obsitos fuisse, acceperim. Ille idem Scriptor, ut sæpe, & passim in cunctis phthisicorum pulmonum partibus tubercula offenderit, ejus ostendent Observationes, quæ in Sepulchreto etiam (i) extant. Earum una (k) triplicem materiæ, iis tuberculis comprehensæ, varietatem commonstrat, cum alia pure, alia substantia mellea, pleraque autem, & hæc quidem minora, materia steatomatosa referta exhibet, cujusmodi fortasse erat quam Valsalva in tuberculo grandiore vidit illius pueri, cujus paulo ante (l) injecta est mentio, referentem colore, & mollitie substantiam cerebri medullarem. Sed & alia continent aliquando, ut puta; ne longius a proposita Valsalvæ Virgine abeamus; materiam quasi pultis instar. Verum hæc, aut alia pro causarum, & corporum varietate, in progressu; antea autem, ut vel ex ejus Virginis inspectione intelligis, solida tubercula Conglobatas glandulas repræsentant. Quin etiam possunt annis primis magna ex parte sensum fugere, crescente autem ætate se prodere, tantoque citius augeri, & matura fieri, quanto citius causæ accesserint, exempli gratia, in eadem Virgine is pavor, qui humorum alioqui crassorum, & viscidorum motum in pulmonibus retardaverit.

20. Sic autem potissimum ingenitam phthisim se se producere, cum Sylvio (m) existimo, qualis futura erat in puero commemorato: alias vero, in aliisque aliter pro varia in pulmonibus aut firmarum partium, aut fluidarum dispositione. Namque pro hac varietate adventitiam quoque phthisim, iisdem positis contingentibus causis, quæ plerosque aut non lædunt, aut parum, tardeve lædunt, in quibusdam contra oriri facile videmus, & multum, citoque invalescere. Neque dubium est, quin causis quoque phthisim in cujusvis pulmone producturis hic magis resistat, si sanissimus sit. Ejusmodi autem causæ sunt pulmonis inflammationes, & vulnera, si utraque male curentur, aliæque, & in his quæ extrinsecus illabuntur, ut puta globulus qui arteriam Asperam subiit sexennis pueri (n), cujus historiam cum legeris, facile suspicaberis, operarum incuria aliquid esse peccatum; nam globulus *nuce juglande paulo minor* nec illuc introisset, & celerrimam suffocationem, non lentum morbum unde *pulmones pure repleri* possent,

(u) n. 14. (x) n. 15. (y) Sect. 7. Obs. 40. (z) in Schol. ad Obs. 38. (a) n. 14.
(b) Act. N. C. Tom. 4. Obs. 118. (c) Sepulchret. Sect. 7. cit. in Schol. ad Obs. 30. (d) Epist. 1. n. 2. (e) n. 6.
(f) Epist. 17. n. 5. (g) Phthisiolog. l. 3. c. 1. (h) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 106.
(i) Additam. ad Sect. 7. l. 2. Obs. 34. 36. 37. 38. 40. & 43. (k) 38. (l) n. 17. (m) cit. supra, ad n. 17.
(n) Vid. Eph. N. C. Cent. 4. Obs. 121. in Schol.

fent, attuliffet. Eft etiam caufa alia, nempe præfrigida multa potio, dum ab nimia exercitatione corpus æftuat, ingurgitata, res fere pernicioliffima, quamvis non ex pulmonis tantum læfione. Namque; ut de fanguinis alveis, gulæ proximis, nihil dicam; ventriculum quoque, in quem potio excipitur, inde primum fuiffe vitiatum in phthifico puero, non fine ratione aliqua contendebat Lentilius (o). Cui ut in illo cafu non refragemur, nec in aliis fortaffe in quibus multo prius ab exteriore illa caufa læfiones ventriculi quam pulmonum, animadvertantur, unde mala ciborum confectio vifcidos, acrefve fuccos paret, qui & ftomachum vellicando, tuffim excitent, & in pulmonibus tandem fubfiftendo, irritandoque, caufam præbeant phthifi, qua ratione ille, fi non Vateri (p), at Cel. Heifteri (q) Obfervationem explicare forfitan maluiffet; ut in nonnullis, inquam, minus refragemur; tamen vel in his cafibus negari non poteft, adhærentes œfophago a fronte quidem tenuiores arteriæ Afperæ, & primorum bronchiorum parietes, proximos autem ab utroque latere pulmones a præfrigida multa allabente, aut interlabente potione, fi corpus æftuet, aut protinus lædi, aut ad læfiones accipiendas, quod ipfum fine læfione aliqua fieri non poteft, vehementer difponi. Hæ igitur, aliæque caufæ, five ingenitæ, five adventitiæ phthificos faciunt, occiduntque pro earum, & corporum, & roboris varietate, vario modo: quod Obfervationes infpiciens aut in Sepulchretum relatas, aut alias, fubinde a me indicatas, ftatimve indicandas, cognofces. Pus in plerifque, nec raro, ea copia fuiffe invenies, ut pulmonem repleret, atque infarciret (r): contra in quibufdam vix puris veftigium (f); imo in quamplurimis a quodam Chirurgo diffectis, ut in Sepulchreto (t) legeris, nihil. Quod factum fi cum Sylvio (u) credas ob eandem caufam ob quam ulcera etiam externa in moribundis exficcantur; non adverfabor, adverfaturus, fi cum eodem (x) univerfe dicas, *fiquis phthificorum cadavera fecuerit, non ita multum puris repertururm in ipforum pulmonibus ...., a quo credi poffit fuffocatus æger*. Obftant enim aliorum diffectiones, in iifque; ut alias ex modo indicatis prætercam; Roderici a Fonfeca (y), & Cl. Jo. Adami Gorizii (z). Cujus Obfervatio purulentam materiam, pulmones & bronchia infarcientem, aliam *albam*, aliam *fubviridem*, aliam denique *inftar fæcum cerevifiæ* proponit: *fufcam* autem vidit Præcl. Daniel Hoffmannus (a): *tabum* denique *atramento fimile* Illuftris Hallerus (b). In quibus autem, fecto pulmone, fanguis cum pure, & fanie permiftus effluxerit, fupervacuum eft memorare. Attamen cum Tozzius (c) non femel a fe obfervatum fcripferit, *phthifi peremptos in tam extremam fanguinis confumptionem perveniffe, ut is folum in arteriis & venis fuperfuerit, qui vix circulationi ejufdem fatis foret, reliquo penitus exhaufto*; ne forte id credas effe perpetuum; non eft reticendum, in phthifica (d), cui præ fumma totius corporis macie, & confumptione vix cutis pertenuis hærere offibus videbatur, incifos pulmones *quantitatem ingentem fanguinis*, cum pure & fanie permifti, effudiffe: quin etiam addendum eft, in duobus (e) quorum alter pus expectoraverat, uterque in pulmone exulcerato, & putrido multum habebat, etfi ex ore & naribus, alter vero infuper ex omnibus partibus per quas contingunt hæmorrhagiæ, immanem fanguinis copiam, nec femel excreverant, tamen fecundi cadaver in rene finiftro *magnam fanguinis ftagnationem*, & *in regione lumbari vafa fanguifera valde tumida & inflata* oftendiffe, primi vero eadem vafa *fanguine valde turgida* in *omento, ventriculo, & mefenterio*. Cæterum, ut illuc redeam, pus, & fanies aliam in aliis naturam habent, aliumque odorem, & modo feorfum, modo una funt cum induratis pulmonum partibus. Quæ tum ex plerifque indicatarum Obfervationum, tum ex his quoque intelliges quas pergam indicare. Sic in Juvene (f) pulmonum pars concava pure erat fœta, convexa autem ferme tota tophacea: & in Viro (g) pulmo dexter pus fluidum; finifter materiam quandam induratam habebat. Et cum in quibufdam (h) pulmones pleni fcirrhis cartilagineis, aut fteatomatibus duris obfiti, in aliis referti exiguis purulentis grandinofis abfceffibus, aut vomica, vomicifve (i) deturpati reperti fint; fuerunt alias inventi fimul callofi, & compacti, fimul vomicis paffim obfeffi, itemque (k) penitus obftructi, & exulcerati, aut (l) fteatomatibus innumeris, & hic illic vomicis infarcti, aut denique (m) fœdati apoftematibus multis, & tuberculis, quorum aliqua inflammata videbantur, alia adhuc erant immatura: qualia in propofita Valfalvæ Virgine (n) fuiffe, retulimus.

21. Etfi autem in tot quæ indicavimus, & in aliis, quæ, ut morbus eft frequentiffimus, prope innumera funt, exemplis tanta & caufarum, & effectuum apparet varietas; fi tamen hanc in aliis pro peculiaribus fingulorum hominum conditionibus alio referas, unamque communem omnium, quos vides, effectuum originem quæras; hanc in humore aliquo facile agnofces, qui ob quamcunque five ingenitam, five adventitiam caufam in pulmonibus fubfiftens, modo, fi craffior fit, & tenuiores particulæ abeant, ibi indurefcat, efficiatque propterea, ut aliquis aliquando qui ipfo pejor fit, erofurus humor fubfiftat, modo, fi ipfe jam fit per fe acer, vel mora, aliorumve admiftione acer fiat, citius, aut ferius membraneas incipiat pulmonum cellulas erodere. Una autem erofa, vitium ad proximas propagatur, fitque, pluribus abfumptis, manifeftum ulceris cavum, quod circumjectarum a pure compreffæ, eoque craffiores factæ membranulæ duro circumcirca pariete poffunt concludere, ut in externis ulceribus, fiftulofis præfertim, videmus. Nec tamen negandum eft, effufos humores, eofque in primis qui fibrofis, ut vocant, abundent particulis, ipfos fibi, his depofitis, & ad cavi parietes agglutinatis, cyftim conftruere ex falfa ejufmodi membranæ fpecie, ut Cl. Maloetius (o) oftendit. Valfalva autem in Scripto quodam italico ex iis quæ vulnerato pulmone animadverterat, non dubitabat, quin natura quædam interdum produceret filamenta membranea, a fe bis, terve confpecta, quæ progrediente tempore aucta, in firmum abirent folliculum, qui effufum pus comprehenderet, ut in aliis qui diutius vixerant, fe agnoviffe, exiftimabat. Utcunque id eft; aliis etiam ex caufis, ut fatis fuperque intellexifti, quam ex fuppuratis tuberculis, phthifis pulmonaris fieri poteft, nec fi pus, aut ulcus peculiari tunica conclufum deprehenditur; continuo cenfendum eft, a tuberculo effe, cujus adhuc tunica fuperftes fit. Sed ea tubercula num veras, & quæ omnibus natura infint, glandulas effe, credemus, atque adeo illas ipfas quas paffim ad bronchiorum divifiones vel intra pulmonem defcribunt, & Bronchiales appellitant? quæ cum intra ipfum exiguæ fint, ab accedentibus caufis in difpofitis hæreditario præfertim vitio, augeantur. Num vero ut id credamus, juvat fignum illud futuræ phthifis, quod Mortonus (p) his verbis recenfuit: *matutina & diuturna phlegmatis nigri & vifcofi excretio: quippe quod procedit a glandulis in pulmonibus juxta tracheam pofitis, humore nigricante repletis. Quod fymptoma ficuti fcorbuticis & fcrophulofis familiare eft, ita Phthifim Afthmaticam progreffu temporis infecuturam monftrat.* Et

(o) Earund. Dec. 3. A. 7. in Append. n. 10. ad Obf. 6. (p) Dec. ead. A. 10. Obf. 161. (q) Eorund. Act. Tom. 1. Obf. 174.
(r) Eorund. Cent. 4. Obf. 116. & 118. & Act. Tom. 1. Obf. 59. & Tom. 2. Obf. 19. & Haller Opufc. Pathol. Obf. 15.
(f) Act. N. C. Tom. 4. Obf. 47. (t) Sect. hac 7 Obf. 77. (u) Ibid. in Additam. Schol. ad Obf. 2. (x) Obf. ead.
(y) Comment. in Hipp. l. 7. Aph. 16. (z) Eph. N. C. Cent. 8. Obf. 19. (a) Eorund. Act. Tom. 2. Obf. 2.
(b) Obf. cit. 15 (c) Comment. in Hippocr. l. 7. Aph. 16. (d) Eph N. C. Cent. 7. Obf. 83.
(e) Eorund. Act. Tom. 1. Obf. 173. & Cent. 10. Obf. 36. (f) Commerc. Litter. A. 1731. Specim. 46. n. 5.
(g) Eph. N. C Cent. 3. Obf. 2. (h) Vid. Halleri cit. Obf. 15.
(i) Commerc. Litter. A. 1743. Hebd. 30. n. 11. & A. 1745. Hebd. 24. n. 1. ad V. (k) Act. N. C. Tom. 2. Obf. 8.
(l) Eorund. Dec. 3. A. 9. Obf. 243. (m) Dec. ejufd. A. 7. Obf. 9. (n) n. 18. (o) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1732.
(p) Phthifiolog. l. 2. c. 2. ad n. 10.

Et nuper quidem Viro Docto visæ sunt etiam secundum naturam liquorem suum in bronchia immittere *ob sputa nigricantia concolora succo* ipsarum *glandularum*. Sed neque secundum naturam sputa nigricant, & satius fore, crediderim, si eundem sequaris ubi eas glandulas *certissime esse de conglobatarum genere*, affirmaverat, itemque ubi ob hanc caufam negaverat, suum *asperæ arteriæ succum infundere*, itemque ubi, & recte, animadverterat, cum aliquæ ipsarum per faciem utramque pericardii ad diaphragma usque spargantur, *ab omni cum aspera arteria commercio remotas esse*. Ego vero cum de quatuor continenter inspectis cadaveribus earum aliquas, ex prima illius arteriæ divisione sumptas, dissecuissem, affrictamque sectionibus chartam fuliginosa quadam tinctura non secus ac si contritum carbonem multa aqua dilueres, infectam semel, iterum, tertium vidissem, ex quarto autem cadavere, quod hominis erat consistente, ut cætera, ætate, glandulasque eas habebat nec minus sanas, nec minus intus, extraque nigricantes, nullum inde nisi subflavum, maxime dilutum, obsoletumque colorem retulissem; haud aliter in tribus illis prioribus atque in hoc quarto inveni tinctum quem aperueram, proximum Asperæ arteriæ truncum, & prima bronchia, id est nihil quidquam vel leviter nigricantis coloris habentia. Quamobrem quocunque eæ glandulæ sint intus colore infectæ; necdum a mea perpetua sententia mihi discedendum censeo; sed in eo adhuc permaneo, ut non facile ipsas credam cum arteriæ illius cavo communicare, præsertim cum aliæ non desint glandulæ quæ, cum earum succus in illud, & prima bronchia manifesto influat (q), præbere in hæc aditum possint illiusmodi sanguinis fæci, ut Willisius (r) loquitur, cui quoque noti erant qui sputa redderent atramenti instar nigricantia, non secus ac Salio in Commentariis ad verba illa Hippocratis (f): *saliva crassa, ac fuliginosa tussi rejicitur*.

Cæterum ut Bronchiales glandulas, erosione aliqua facta, communicare interdum cum bronchiis præter naturam, non negavero; ita an eædem sint quæ in phthisicorum pulmonibus tubercula faciant, in medio ob eam caufam relinquo de qua supra (t) dictum est, cum videlicet vix unquam ejusmodi pulmones dissecare voluerim, multoque minus hæc tubercula, & illas glandulas, præsertim quod ad sedem attinet, diligenter accurateque inter se comparare. Unam propterea, haud amplius, paulo attentius habitam, hic a me Observationem accipies.

22. MULIERI agresti, annos natæ ad quadraginta, tumor ad calcanei dexteri latus internum adeo increverat, ut modicum æquaret hominis caput. Ob eam magnitudinem, & quod ab steatomatis natura degenerans, factus jam erat cancrosus, in Venetum Incurabilium Nosocomium excepta fuerat mulier, & is tumor exstirpatus. Sed cum repullulasset, annum jam alterum ibi permanenti mulieri, neque ullo de affectu conquestæ unquam qui ad thoracem attineret, accidit ut ad hujus sinistram partem pungente dolore corriperetur, quem febris, & spirandi difficultas comitabantur. Semel, atque iterum missus est sanguis, cui alba insidebat crusta, datum oleum ex dulcibus amygdalis recens expressum, neque alia omissa quæ in pleuripneumonia ex usu esse consueverunt. Per hæc, etsi nihil quidquam expectoratum est, illa sublata visa sunt omnia. Verum dies necdum advenerat quadragesimus ex quo inceperat pleuripneumonia, cum respirationis difficultas ingruere cœpit cum sensu angustiæ, & suffocationis, ut jam altiore capite, & dorso cubare ægra cogeretur: & pulsus qui, cum fuerat inflammatio, intermiserat, rursus vel magis intermittebat. Nullus tamen dolor, nulla tussis, nullum sputum, febris nulla; nisi quod ultimis tandem diebus febricula accessit. Qua, & spirandi difficultate illa identidem magis, noctu autem præsertim urgente, ad maciem, & ad extremam virium infirmitatem mulier redacta, vix ut exili voce de faucium erosione, in quibus nil tale conspici poterat, quereretur, mortua est die post novam respirationis difficultatem decimo quincto. Hæc cum ego, Amicique ab Nosocomii Medico, diligente, ac probo Viro, Senense Rinaldio accepissemus, rogatus ab omnibus, ipsoque Rinaldio adjuvante, cadaver dissecui sub Aprilis initium A. 1708. PECTUS cum incidere cœpissem, & cartilagines per quas costæ cum sterno committuntur, secarem; cruenta aqua prodiit e sinistro thoracis cavo: quod mox eadem plenum conspexi. Cum ea; etsi nullus gravis odor ex ipsa, aut ex pulmone existeret; pus tamen permistum fuisse, non dubitavi, cum pulmonem ad imam anteriorem partem corruptum viderem, absumptumque, magna ibi cavea ultro se oculis objiciente. Sed & dissectus, hic illic ostendit ad tractus non modicos substantiam, primo quidem aspectu, & inquisitione, steatoma, albedine videlicet, ac firmitudine aliqua referentem; sed ubi cultro dimoveres, similiorem purulentæ materiæ. Reliquus pulmo minime durus, rubicundo erat, quasi a stagnante sanguine, colore infectus. Multo quam sinister, minus vitiatus erat pulmo dexter, ut qui intra non sanissimam quidem, sed tamen leviter peccantem, substantiam suam pauciora, & minora condebat illa quasi steatomata, quæ peculiari tunica concludi videbantur. Cæterum uterque pulmo, sed dexter arctius, ad thoracis parietes ferme undique adhærebat. In pericardio multa fuit aqua turbida, subflava. In omnibus cordis caveis polyposæ concretiones, inde per Magna vasa productæ, mediocri omnes firmitudine; sed ea minima quæ ad sinistram pertinebat auriculam. Venter quoque, cum exterius magna ex parte liveret, apertus est. Sed is livor intestinis deberi visus, aere valde turgentibus. Omenti vix aliquæ erant reliquiæ. Hepar duriusculum, albidum, variegatum, ejusque vesicula bile plenissima. Lien prægrandis, & æquo durior. Durius quoque pancreas. Duri testes, albique, & grandiores, & in iis nigræ quædam cellulæ. Quamvis autem intra summam vaginæ partem annulum invenerim quem pessum vocant, ut mulierem uteri, vaginæve prolapsui obnoxiam fuisse, appareret; tamen eo annulo detracto, neque ita laxam vaginam comperi, ut facile se invertere deorsum posse videretur, & uterum sua in sede conspexeram; itaque ejus annuli, & decubitus ope multum profecisse mulierem, existimavi. Quod reliquum est, turbida aqua, nec tamen multa, stagnabat in ventre.

23. Empyematis simul, & phthisicæ in pulmonibus dispositionis exemplum habes. Dabo alterum phthisis, in qua officulum quoddam rejectum est; non quod ego cadaver secuerim; nam qui clam hominis consanguineo secare aggressi sunt, ne ipsi quidem persecare potuerunt; sed quod horum mihi spectata erat fides, æger autem, cum Bononiæ degerem, non secus atque ejus incommoda, maxime notus.

24. MEDICUS consistente ætate, qui jam diu cachectica facie fuerat, postea autem etiam anhelus, & raucus, sputa denique reddere cœpit varie colorata, inter quæ non exiguum frustum extussivit curvi officuli, quod & mihi ostendit, læve a cava parte, asperum a convexa. Interea suffocationis sensu, neque ita raro, corripiebatur. Nocte demum quadam cum se melius habere, dixisset, horis post paucis inventus est mortuus, nihil omnino sentiente qui inserviendi causa in eodem cubiculo, atque adeo propter ipsum dormiebat. PULMONES cum extra, tum intus vesiculis obsiti erant, albo pure plenis, inæqualibus sic ut majores uvæ acinum non excederent. In pericardio multum aquæ turbidæ. In corde vix una parvula concretio polyposa. Altiorem Asperæ arteriæ truncum, & laryngem incidere, ob eam quæ dicta est, causam non licuit.

25. Et tamen eas potissimum Partes introspicere oportebat, ut unde officulum extitisset, cognosceretur. De hoc enim alia aliorum sententia fuerat, nonnullis

(q) Vid. Adverf. 1. Tab. 1. ad F. & Tab. 2. Fig. 1. ad O. O. O. (r) Sepulchr. l. 2. S. 1. in Schol. ad Obf. 9. & ad §. 2. Obf. 105. hujus 7. Sect.
(f) De Morbis l. 2. t. 117. (t) n. 3.

nullis inepte pro oſſis hyoïdis particula, aliis vero pro annuli Aſperæ arteriæ, oſſei facti, portione habentibus: qui propius ad verum fortaſſe accedebant, quando vel ramulum ejus arteriæ in os converſum, & in phthiſici quidem pulmone, deprehendit Blaſius (*u*); nos vero non illius modo arteriæ annulos, ſed & fruſtula quæ intra pulmones annulorum loco plura conveniunt, ex cartilagineis facta oſſea, ut ſcripſimus ad te alias (*x*), obſervata habemus: bronchiorum autem fragmenta, qualia a corrupto pulmone avulſa, in ſanie intra phthiſici thoracem reperta ſunt, talia hominem *in magna quantitate excreare conſueviſſe*, teſtatur Bontius (*y*). Neque id ignoravit Hippocrates (*z*), cum *ſpuit pus*, ſcripſit, *& velut ulceris vicinos bronchia in pulmone cartilaginoſa*: quæ ad verba videſis quæ in rem noſtram Salius (*a*) adſcripſit. Quin Aretæus (*b*) ſermonem de iis habens qui pulmonis abſceſſibus laborant, ad propoſitum a nobis caſum vel propius acceſſit. *Rauceſcere* enim, & *breve ſpirare*, dixit, & *aliquando eorum quempiam ſubitanea ac multi humidi attractione ſtrangulari, quod arteria puris multitudine obſtructa, aerem non recipiat*: ab iiſdem autem *bronchia, id eſt aſperæ arteriæ circulos nonnunquam expui ob ulceris varietatem, ſi alte abſceſſus penetrat: quando & fragmenta viſceris expelluntur*. Cæterum hic quoque, ut verba ultima oſtendunt, latentia intra pulmonem bronchiorum fruſtula ſignificavit. Sed fruſtum iſtud oſſeum, a Medico rejectum, neque figura cum fruſtulis illis bronchiorum conferri poterat, neque magnitudine; ut ad majores arteriæ annulos eſſet referendum. Quin Valſalva ex larynge ipſa, cujus grandiores cartilagines haud raro oſſeas fieri, ſcimus, abſceſſiſſe, ſuſpicabatur; ex gravi etiam laryngis vitio improviſam Medici, ſubitamque mortem deducens propterea, quod duos in Noſocomio Incurabilium, laryngis ulcere alterum, alterum carcinomate laborantem, utrumque ſubito, & cum minus id expectaret, mortuum eſſe, animadverterat: quo Virginis quoque caſum, tibi alias (*c*) a me deſcriptum, referre poteris.

26. Laryngis facta mentio ad memoriam illud revocat adeo uſitatum ac tritum inter Veteres Medicos dogma de acri a capite in laryngem, pulmoneſque deſtillante materia, & phthiſim demum afferente. Quod dogma, ſi capitis nomine pharyngis fornicem, internaſque nares accipere dumtaxat velimus; cum vero interdum conſentire, non negabimus. Glanduloſam enim tunicam qua illæ inſtructæ ſunt, partes humorem aliquando ſecernere qui erodendi vim habeat, eroſiones quæ in ipſis accidunt partibus, ſatis videntur comprobare, unde & alii, & nos (*d*) ſputum ſanguinis interdum provenire obſervavimus, quod & ab iis quas oris vocant hæmorrhoides, proveniens, imponere pro pulmonari Medicis poſſet qui ſigna non attenderent ab Hippocrate (*e*) olim, ab Ariſtotele (*f*), & a Cælio Aureliano (*g*) propoſita, ab Helwichio autem (*h*) erudite, nec ſine obſervationibus, illuſtrata, ad quas poteris aliam addere Cl. Dethardingii (*i*). Itaque ſi ex altioribus quæ dixi, locis delabentem humorem, præditum erodendi vi, ſubjectum palatum mobile, & adjecta huic uvula ab larynge non avertant; nihil prohibet quin hanc ſubeat, ipſamque, & pulmones tandem erodat, aut vitiet. Quamobrem quibus ea palati pars cum uvula ab lue venerea, ab aliave cauſa abſumpta eſt, eos tuſſi, & phthiſi tandem obnoxios fieri, non unius Medici, atque Anatomici Obſervationes oſtendunt, ut ex Cl. Jo. Zachariæ Petſche (*k*), noſtriſque etiam Scriptis (*l*) cognoſces. Neque enim quod aliter in parte nobis videre contigerit, aut id quod vidimus, poſſe etiam aliter explicari, indicaverimus; idcirco eam quam modo memoravimus, & tunc etiam attigimus, explicationem prorſus diſplicere nobis, exiſtimaveris. Quin eadem poſita, planius intelligi rationem, fatemur, quæ Mercurialem (*m*) & Gavaſſetium (*n*) permovit, ut decubitum ſupinum, & demiſſo capite imperarent ad graviſſimas, diuturnaſque ab hoc in thoracem defluxiones, in œſophagum potius, & ventriculum avertendas. Sic enim primus eo uno auxilio Germanam mulierem liberavit; alter autem Virginem, jam ſanguinem ea de cauſa exſpuentem, a Medicis nobiliſſimis deſtitutam, & ab omnibus deploratam, eadem ratione juvit adeo, ut poſtea etiam perſanare potuerit.

27. Aetius vero (*o*) Aſperæ arteriæ ulcera curare docuit, ægro *ſupino reclinato, atque iis quæ capiti ſubjiciuntur, ſublimius inſtratis*, credo cum in laryngem nihil deflueret. Ea autem ulcera, maxime prope arteriæ extremum, aut in ipſo extremo, *ſanabilia omnino exiſtere*, ſuis etiam fretus experimentis, aſſeveravit. Quapropter videndum eſt, ne curatæ phthiſis exempla quædam, non ad pulmonis ipſius, ſed ad arteriæ potius ulcera attinuerint. Quod non tam de aliorum, quam de mea quadam curatione dictum velim, unde multum laudis adoleſcens retuli, cum in Patria medicinam exercerem. Res autem ad hunc modum ſe habuit. Vir erat Lucenſis, qui Stephanus Cheli vocabatur, longa ſtatura, habitu corporis exſucco, ſolers, atque induſtrius, in curis aſſiduis, gravibuſque negotiis verſatus, haſque etiam ob cauſas hypochondriacus. Hunc tuſſicula, quam tincta ſanguine ſputa comitabantur, jam diu male habebat. Seniores Medici cum alias herbarum permulcentium, & quæ pulmones juvare creduntur, ſuccis, alias lacte aſinino, alias *gelatinis* quas vocant, & jure teſtudinis, interdum lignorum dilutis decoctionibus, nonnunquam iis quæ adſtringendi vim habent, a chalybe ſumptis, & lapide hæmatite, ad hæc Villenſium aquarum potatione, & balneo ex aqua fluviatili, aliiſque ejuſcemodi ſi curare poſſent conati, adeo non profecerant, ut macilentiorem ægrum, morbum autem facerent deteriorem; adſtringentia enim minuere urinas, balnea in ſputis augere ſanguinem videbantur, Villenſes autem aquæ intra primos dies, quod minime tranſirent, omnino fuerunt omittendæ, & pleraque tandem ſtomachus averſabatur. Cum haud minus ægrum Medicorum, quam Medicos morbi pertæſum eſſet; ventum ad me eſt, qui tum reverentia erga ſeniores, tum communi apud omnes deſperati jam morbi opinione ductus, excuſationes attuli plures donec victus auctoritate, & gratia eorum quibus ægri ſalus cordi erat, ita manus dedi, ut ſcirent cuncti, me invitum, & nihil promittentem, alienæ obſequi voluntati non tam ut ægrum curarem, quam ne deſererem. Erat hic extenuatus, infirmiſque jam viribus, & ſomno brevi atque interrupto. Tamen cum febrem, ſaltem aſſiduam, abeſſe viderem, *rejici* autem *per ſputum*, ut Aetius loquitur (*p*), *purulenta pauca, ac cruenta*, neque alibi *ſenſum doloris manifeſte percipi*, niſi *juxta exulceratum* Aſperæ arteriæ *locum*, id eſt paulo infra laryngem: cumque ex omnibus quæ adhibita fuerant, auxiliis duo aliquid contuliſſe, invenirem, quæ ad ea ulcera ab Aetio (*q*) laudantur, arteriaca videlicet *ſub lingua detenta, ut paulatim liquefacta, in aſperam arteriam delabantur*, & *exhibitum lac quotidie recens mulctum ab adſtante adhuc animali*; ſpem aliquam, ſed tacitam, fovere cœpi, & rationem quærere efficiendi, ut quæ nonnihil profuerant, ea denique perſanarent. Uſi erant trochiſcis, qui in ore liquarentur, ex ſpeciebus diatragacanthi frigidi, & lacte, ut dictum eſt, aſinino, unde punctionum in Aſpera arteria ſenſus tunc cum illa adhiberentur, propemodum ſublatus fuerat, & vires cum ſomno nonnihil auctæ. Cum quærerem, cur igitur in eorum quæ juverant, uſu non perſtitiſſet; a trochiſcis quidem lædi ſibi ſtomachum, reſpondit; a lacte vero cum primum ea præſtari utilitas videretur; mox tamen priora omnia rediiſſe. Sed tu, inquam, *vitaſti* interea *ventum, & ſolem*? id enim ab Hippocrate (*r*) iis diſerte imperatum

(*u*) Sepulchr. l. 2. S. 7. Obſ. 164. (*x*) Epiſt. 15. n. 18. (*y*) Sepulchr. S. 7. modo cit. Obſ 12. (*z*) De Morbis l. 2.
(*a*) Comment. in ejuſd. l. t. 119. (*b*) De Cauſ. & Not. diuturn. Affect. l. 1. c. 10. (*c*) Epiſt. 15. n. 13.
(*d*) Epiſt. Anat 9. n. 14. (*e*) Prædict. l. 2. n. 27. (*f*) De Partib. Animal. l. 3. c. 5. (*g*) Morb. Chron. l. 2. c. 11.
(*h*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. Obſ. 118. (*i*) Earund. Cent. 7. Obſ. 73. (*k*) Sylloge Anat. Obſ. §. 87.
(*l*) Epiſt. Anat. 9. n. 9 & 10. (*m*) (*n*) De indicat. Curat. c. 52. (*o*) Medic. Tetrabibl. 3. Serm. 1. c. 64. (*p*) c. 64. cit.
(*q*) Ibid. (*r*) De Morb. l. 2. t. apud Salium 112. & 114.

ratum memineram, quibus *ex fervido ulcere, aphtha appellato, pulmonis fistula laboraret*. Non vitasse autem, sciebam: trochiscos autem illos ex natura, & dulcedine sua stomacho, quippe hypochondriaci, obfuisse, intelligebam. Cum igitur quæ mihi facienda, quæ vitanda essent, constituissem; forte accidit, ut meum communicare consilium possem cum Paulo Piella, Medico inter Bononienses præstante, qui tunc nobiscum in morbo gravissimo curabat Joannem Baptistam Ursium Comitem, eum qui postea Cæsenatum Pontifex fuit. Paulus autem, etsi quæ a me proposita erant, non improbabat; tamen cum sputa attente inspexisset, accepissetque, sæpius sic esse tenuia, & pauca, nec semper quidem, sed tamen subinde fieri nonnihil sanguinolenta; vereor, inquit, plurimum, ut sanare possis hæc ulcera, quæ præterquam quod profundiorem sedem fortasse habent, certe, si quid video, ad genus accedunt ejusmodi herpetis, ut si vel in cute ipsa extaret, summa cum difficultate ad cicatricem perduceretur. Quod indicium, ut magistri, in re præsertim chirurgica, si quis alius, experientissimi fecit quidem, ut me nihil promisisse, gauderem; ne tamen ea quæ constitueram, experirer, non fecit. Erat anni tempus quo & aeris injurias diligentissime vitare oporteret, nec propter ineptum pabulum a brutarum animantium lacte sperari multum posset. Itaque primum omnium in tepidum, nec tamen humile, aut angustum cubiculum hominem includere se, jubeo, ibique, missis curis omnibus, amicos, ac familiares audire magis, quam ipsum loqui, idque submissa, & minime concitata voce. Tum iis præscriptis quæ lenire arteriam, nec stomachum lædere tamen possent, & hoc ad lactis usum parato, muliebre lac impero primum quidem non ita multum, tentandi causa, tum deinceps, cum optime cederet, quantum sagaci, & attento ægro selibram circiter æquare videretur, matutino tempore, tantundem vespertino e mammis sugendum horis quatuor, aut quinque ante prandium, cœnamque. Quorum utrumque erat mediocre, sed hæc magis, sine vino utrumque, & siquæ alia nocere possent; sed non sine pulte ex hordei farina, quæ radicis chinæ pulvere ad unciam in libras singulas, nullo autem sacchare, adjecto, lento igne fuerat quasi in calcem redacta, & ex lacte, recens e vacca emulcto, quæ hordeo, & paleis; non faba, & fœno; pascebatur. Nutricem quoque, sanam in primis, ut idoneis uteretur alimentis, & horum, quo ad ejus fieri posset, varietatem fugeret, admonueram; quæ res neglecta, una maxime videtur facere, ut sæpe in medendo mulieris lac non præstet lacti cæterarum animantium, quamvis illud *ut familiare, ejusdemque nobiscum naturæ, cæteris præferebant ad tabificos affectus* vel antiqui illi Medici, in primisque Euryphon, & Herodotus, a Galeno (*f*) laudati. Per hæc ab extremo Novembri ad medium Majum diligentissime servata, ita homo restitutus est, ut sexdecim ipsos annos egregie valuerit. Quibus elapsis, ejus sanguis iterum corpusculis erodentibus fœtus, hæc per biennium in cute sub impetiginum forma deposuit. Sed his de improviso evanescentibus, imi pedes acerrimis doloribus cum aliquo tumore, sed majori rubedine, capti sunt. Quæ post dies viginti cum repente abiissent, ecce tibi per biduum urinæ suppressio: & post hanc crurum tumor sæpe evanescens, sæpe rediens, tum febres, tandem inter umbilicum, & pubem dura quædam interna protuberantia, atque alia præterea ventris incommoda, quibus conflictatus, vivendi denique finem fecit. Sed hæc omnia, absentibus nobis, contigere: quæ ob id tantummodo commemoravimus, ut curationem illam nostram perfectam, absolutamque fuisse, intelligeres, cum homo non solum tandiu valuerit, sed & postquam iterum ægrotare cœpit, tot inter morbos nunquam primo illo tentatus sit. Quem cum phthisim fuisse, vulgo existimarent; non fuit phthisicus in civitate, qui eundem sibi curationis modum non præscriberet; nemo tamen eorum evasit.

28. Sunt & aliæ multo etiam profundiores arteriæ Asperæ affectiones, quas vulgus sæpius, interdum & Medici, cum phthisi confundant, in quibus tamen affectionibus ipsi pulmones sani sunt. Sic; ne alias (*t*) ad te scriptas Observationes hic repetam; sic, inquam, Valsalvam memini dicere, in nemine se pulchriores, quam in Forocorneliensium Episcopo Zanio pulmones vidisse, cui vitiati credebantur ob multos, quos expectorabat, humores, a propriis videlicet bronchiorum glandulis secretos. Qui etsi revera non sint purulenti; interdum tamen ejusmodi sunt, ut siquis purulentos esse, contendat, facile inter tot illas *puris formas ac species* quas Aretæus (*u*) sic enumeravit, ut *prope infinitas esse*, diceret, aliquam reperiat, ad quam referre illos posse quadantenus videatur. Atque utinam cum dubitatio interdum aliqua injicitur, tunc certæ semper, & de quibus inter omnes conveniret, veri puris notæ signaque extarent. Nam quod Jacotius (*x*), exempli gratia, ita pus a pituita distinguit, ut illud cinericium sit, hæc alba, illud fœtidum saltem modice, hæc nequaquam, illud secedens in partes maxime si in aquam conjiciatur, hæc glutinosa; haud satis scio, qua ratione hæc omnia cum Aretæi doctrina conciliet, qui inter puris genera *glutinosum* quoque, & *odore carens* diserte collocaverat, præsertim cum ibi id fecerit Aretæus, ubi ab Jacotio laudatur quod *solo aspectu pus a sputo distinguendum* censuerit, *nec multam suppurationis notitiam haberi ab iis qui humiditates igne vel aqua explorant*, notans videlicet qui Hippocratis aphorismo (*y*), in Coacis (*z*) repetito, alteroque in his adjecto (*a*), ad pus dignoscendum abutuntur, quando neuter, sicut recte Jacotius admonet ad puris diagnosim, sed uterque manifesto ad mortis prognosim scriptus est, sive phthisici sputum, igni impositum, gravius oleat, sive subsidat injectum in aquam marinam, quæ vase quidem æneo contineatur. Quale vas cur requirat Hippocrates, etsi Duretus (*b*), & ipse Jacotius causam reddere conati sunt; vereor tamen, ut satis, non dicam tibi, sed sibi ipsis fecerint: & certe hic alter eo redit denique, ut Hollerium (*c*) secutus, referre parum credat, quo vase aqua illa excipiatur: quod num Hippocrati in tanta brevitate conveniat, ipse videris. Joannes autem Hieronymus Zanichellius, Vir qui multa in re cum medica, tum chymica expertus erat, cum mecum Venetiis loqueretur de Amico utriusque nostrum Doctissimo Victorio Francisco Stancario, quem Bononiæ phthisis, tussim, & sanguinis sputum consecuta, vexare jam cœperat, & tabidos mihi nominaret duos per eclegmata restitutos, alterum quidem per illud quod *rob* nucum vocatur, alterum autem per *rob* maturarum ebuli baccarum, certa quadam ratione confectum, nec quod ipse pro arcano habebat, sileret, balsamum sulphuris cum balsamo copaibæ paratum, cumque inde, ut fit in sermonem forte incidisset de isto Hippocratis loco; credere se, ostendit, per æneum vas aliquid detrahi marinæ aquæ, ut sic resistat paulo minus descendentibus sputis, quam si alio ac æneo, vase contineatur; ad illud enim experimentum facilius certiusque ineundum neque idoneam esse, ut multi arbitrantur, aquam puram, quippe minus quam oportet, neque item marinam, quippe paulo magis quam opus est, resistentem. Confirmabat autem, sibi hac ratione quam proponit Hippocrates, periculum sæpe facienti, nunquam non Hippocraticam prædictionem respondisse: nec quorum sputa natassent, eos ita brevi, ut quorum subsederant, periisse; ut non dubitaret, si postea, cum deterior videlicet factus esset eorum morbus, tum rursus captum esset experimentum, non dubitaret, inquam, quin sputa fuissent ad fundum lapsura. Nec vero collecta sputa, quod multi faciunt, de pelvi in aquam dejici, sed ab ægri ipsius ore, ut Hippocrates jubet, in aquam rejici, volebat, imo ab ipso ægri pulmone, & id sæpius, probe conscius, nec sputa semper a maxime vitiata pulmonis parte educi, & contra quid ipsis postquam educta sunt, per moram

(*f*) De succor. bonit. & vit. c. 4. (*t*) Epist. 4. n. 21. & Epist. 10. n. 11. (*u*) De Caus. & not. diuturn. affect. l. 1. c. 9.
(*x*) Comm. 1. in l. 6. S. 2. Aph. 9. Coacar. (*y*) Sect. 5. 11. (*z*) Aph. modo cit. (*a*) Aph. 10.
(*b*) in Coac. l. 2. c. 17. n. 3. (*c*) Comm. in cit. Aph. 10.

moram detrahi possit, ut alia esse quam statim per se fuissent, in experimento videantur.

29. Sed Cælius Aurelianus (*d*) ubi plurimos commemorat Medicos qui non ad mortem prædicendam, sed ad *discernendum purulentum liquorem*, ægrorum sputa in aquam (marinam non dicit) mittebant, aut carbonibus imponebant, itemque Cornelius Celsus (*e*) ubi eorum mentionem facit, qui hoc altero utebantur signo, cum *de* phthisi *dubitabant*; non obscure videntur probare istiusmodi consuetudines: primus autem in phthisicis ex sanguinis rejectione sputa ex lividis vel prasinis fieri *alba atque purulenta*, diserte scribit, quod primo illi repugnat ab Jacotio (*f*) posito inter pus, ac pituitam discrimini. Præterea ambo illi veteres Medici, quos plerique, & nos fere hac in Epistola ita sequimur, ut eos tamen qui aliter sentiunt, non improbemus, eam tabem in qua saniosa ac purulenta sputa non sint, phthisim non vocarunt ne tum quidem cum pus in thorace, atque adeo in pulmone collectum esset. Itaque primus *phthisicæ passionis*, & *empyicæ* vel tum discrimen esse, docuit, cum in hac pus rejicitur non paulatim per sputa, sed acervatim. Celsus autem non tradidisset (*g*), a phthisicis *pus excreari*, si empyicos pro phthisicis accipi, voluisset. Empyicos enim cum describeret (*h*), ad eaque signa quæ Hippocrates prodiderat, aliquid, ut Ronsseus (*i*) animadvertit, de suo adderet, ad venas attinens quæ sub lingua sunt, nihil tamen in iis quæ excreantur, mutavit. Hippocratem enim videbat non in eo tantum, quem potissimum tunc Celsus spectabat, Prænotionum (*k*) loco, sed & in Coacis (*l*), inter suppuratorum signa constanter hoc ponere, quod *nihil memoratu dignum spuant*. Quod si alio in libro; is vero est qui inscribitur de Locis in homine (*m*), antequam suppuratum ex eo conjectare doceret, quod *spiritum multum habet, subraucosiusque loquitur &c.*, eundem *pus excreare*, dixit; hoc aliter, aut post alia quam phthisicos, ejicere, intelligebat, sicuti ex laudati Cælii lectione colliges: & certe eo ipso in loco alios esse Hippocrati phthisicos, alios suppuratos, illud manifesto monstrat, quod paulo ante (*n*) dixit, *suppuratos ex his tabidis sive phthisicis græce appellatis, fieri, ubi corpus humectius factum fuerit: & contra ubi siccius fuerit factum, ex suppuratis tabidos*.

30. Verum ut ad eum a quo tibi fortasse digressus videor, sermonem redeam; intelligis profecto, quam facile possint homines decipi in tanta aliquando puris agnoscendi, judicandique difficultate, ut etiamsi phthisis non in sola pulmonum abdita exulceratione, sed & in puris evidenti per sputa expectoratione statuatur; tamen sibi interdum videantur jure credere, eam phthisim fuisse, quæ non fuerit. Quod ita dico, ut non tamen veros phthisicos nonnunquam sanatos fuisse negem, inter initia præsertim, & pure non multo ibi collecto, unde apertum, facilemque in bronchia aditum haberet. Sed rarius id factum censeo, quam illi existimant qui minime experti sint, quanta Medici diligentia, & quanta simul ægri obedientia requiratur vel ad eas tollendas affectiones quæ fortasse vera phthisis non sunt, etsi ejus, quod ad pleraque attinet, consimillimæ videantur. Quandam ejuscemodi tibi describere hic placet, ut si minus possim in his Litteris, mortuorum, ut soleo, dissectionibus satisfacere, at ægrorum observationibus, fusius, quemadmodum optari a te scio, & minutius descriptis, satisfaciam. Tu cum illam, felicemque ejus curationem perlegeris; tunc quo sit nomine appellanda, existimabis.

31. Comes Feltriensis, non gingivarum modo, & dentium molestiis haud secus ac Nobiles Viri, ejus Fratres, sed præterea narium exulcerationibus, & pruriginosis per cutem herpetici generis affectionibus quotannis obnoxius, cum voluptatem quam ex venatione capiebat, secutus, summo mane per autumnum sæpe se frigori objecisset, in rheuma inciderat grave, cui se tussis, & mense demum Novembri sanguinis sputum adjunxit. Quapropter secta vena est, & cum sputum sanguinis rediisset, iterum secta: datumque caprinum lac, item *gelatina* eboris, & vitulini pedis, quæ in aqua conficiebatur in qua fervens chalybs sæpe extinctus, & quæ præterea vim adstringendi, & glutinandi habent, fuerant incocta. His Decembrem jam totum adhibitis, sedari morbus visus est; subinde tamen redibat tussis. Martio autem mense omnia recruduerunt. Quamobrem decoctiones mane exhibitæ sunt lignorum, & radicum, quæ adversus defluxiones solent a multis Medicis laudari, herbis additis antiscorbuticis, & vulnerariis; sero autem antihecticum, quod vocant, Poterii, primum cum emulsione frigidorum seminum, deinde autem cum aqua bardanæ. Quibus, aliisque ejusdemmodi cum a medio Martio ad Aprilem totum usus fuisset; lac caprinum iterum sumpsit, simulque balsami Peruviani guttas ad duodecim, hæc autem diebus circiter quadraginta. Interea alter superiorum artuum candente ferro exulceratus est, ulcusque servatum. Ex his curationibus etsi aliquod interdum levamen perceperat; tussis tamen, & raucedo pertinacissime affligebant: quin illa sævior facta erat, & ex imo usque thorace oriri videbatur: sputa autem ex albidis, & catarrhalibus colore jam alia alio esse cœperant, & alio pondere, aliaque tenacitate: ad hæc quidam angustiæ pectoris, & constrictionis sensus accesserat, internique ad sternum caloris, quorum de hoc sæpe, de illo autem assidue æger querebatur. Quæ omnia eo majorem incutiebant metum, quod fauces, antea rheumate vexatæ, melius se habebant ex quo illa accesserant, simulque cutaneæ maculæ factæ erant pallidæ, nec ullum pruritum afferebant; ut vis omnis morbi ad thoracem se convertisse videretur. Jamque ipsam etiam vocem, non modo reliqui robur corporis in homine annos necdum nato triginta duos, infirmari, maciem augeri, faciei, oculorum, & animi vigorem minui, omnes animadvertebant. Atque ita res se habebant, cum sub Junii finem a me consilium per litteras petitum est, ægrum enixe commendante eo, qui imperare poterat, Senatore Veneto Præstantissimo, & Patavii tunc Præfecto, ac Proprætore Angelo Emo. Erant multa, ut vides, quæ metum facerent: nec deerant tamen alia, ob quæ nondum spem abjiciendam censerem, facilis noctu somnus, facilis decubitus in utrum liberet latus, appetitus ciborum non dejectus, minime post hos aucta pulsuum frequentia, nullus in sputis fœtor, nullus in thorace ponderis sensus, nulla anhelatio. Et quanquam hæc ad me omnia vix scripta fuerant, cum æger, profunda urgente tussi, sputa expectoravit, qualia nunquam antea, quinque vel sex cruenta, & corrupta; non ideo sententiam mutavi, præsertim cum certior fierem, ex quo illa ejecta fuerant, nullam esse amplius de sensu illo caloris, & constrictionis querelam. Itaque ut æstivum illud tempus, & variæ morbi causæ, variique effectus suadebant, varia commendare institui sic ut alterum posset altero contemperari. Non est opus hic omnia, & quæ alia aliis, siqua forte non ferrentur, substitueram, tibi recensere: satis est quæ ex illis potissimum in usu fuerint, indicare. Quotidie mane pauxillum sumebatur resinæ terebinthinæ, qua fauces, pectusque non leviter juvari, affirmabat æger. Post id, diebus viginti primis potabatur aqua, ut nunc vocitant, lactis, in quo erant fuerantque antea anagallis aquatica, hedera terrestris, hyperici flores, & pauxillulum corticis sassafras macerata, cujus aquæ potio semper quincta a prandio hora, etiam, iterata est. Sed matutinæ post dies illos viginti, substituta potio est juris viperini, cum ranis, & caudis fluviatilium cancrorum parati. Quo postquam uti cœpit, evidentius proficere visus est; cutaneæ enim maculæ, uti speraveram, rursus coloratæ, & pruriginosæ factæ sunt, & color simul faciei melior, & vires nonnihil auctæ, & corporis habitus paulo minus macilentus, rarior tussis, levior raucedo, sputa pauciora. Cibus nunquam alius quam ex fœmineis gallinaceis pullis, sive ut nostrates vocant, & Varro (*o*) fortasse scripsit, *pullastris* quæ, ventre herbis farcto, quas supra memoravimus, elixabantur, & ex pulte quæ ex ori-

(*d*) Morb. Chron. l. 2. c. 14. (*e*) De Medic. l. 3. c. 22. (*f*) Vid. n. 28. (*g*) c. cit. (*h*) l. 2. c. 7.
(*i*) Enarrat. ejusd. c. 7. (*k*) n. 16. apud Marinell. (*l*) n. 3. ante med. (*m*) n. 28. (*n*) n. 27.
(*o*) De Re Rust. l. 3. c. 9.

ex oriza, aut avena cum amygdalis conficiebatur. Potio in mensa aquæ semper, radice chinæ, & cortice sassafras quam levissime medicatæ; extra mensam, aquæ Brandulæ, quæ æstivo calore, & siti urgente, paulo etiam largius propinabatur. Hac curatione factum est, ut æger post medium Sextilem posset e Patria se Venetias conferre, & me Patavii sub initium Septembris convenire, spei plenus, ut qui, per litteras significatum, morbum levassem, visum, & per me exploratum depellerem. Perplacuit, gravi in quo fuerat, metui fiduciam hanc successisse. Homine autem per biduum quo hic fuit, diligentius observato, hæc etiam placuere, primum quod illa omnia quæ mihi spem fecerant, adhuc perstabant; deinde quod conformatio thoracis nihil ostendebat, unde possem dispositum ad phthisim conjicere; talis enim erat, ut lata scapularum ossa proxime attingeret, non ut ab iis recedens, faceret, ut illa in alarum modum prominerent; tum quod nullus erat hecticus color, nulla pulsuum frequentia, nulla sitis, nulla spirandi difficultas ne per acclivia quidem gradienti; tandem quod diuturna illa, & pertinacissima raucedo omnino esset a plurimis jam diebus sublata. Adhuc tamen tussis, sputa, macies me solicitum habebant. Magis enim macilentum videbam, quam ex litteris credidissem. Sputa autem, etsi ex quo cruenta illa, & corrupta expectoraverat, nunquam ejusdemmodi apparuerant; tamen nondum, matutina præsertim, colorem ex subflavo cinereum, saporem autem subsalsum amiserant. Tussis denique, quamvis multo rarior facta per horas cæteras, molesta adhuc erat vespertinis, & matutinis, eaque oriri ex irritamento intra thoracem, quantumvis summum, videbatur. Augebat solicitudinem vicinum jam tempus quo morbus cœperat, quod non secus atque hyemem, non una res ægrum cogebat traducere in Patria. Ibi autem quam matura, diuturna, acria sint frigora; cum illius sedes, ac situs docebant; tum antiquum carmen, quod Cæsaris creditur, confirmabat,

Feltria perpetuo nivium damnata rigori (*p*);

quando contra, in ejuscemodi morbis, Celsi (*q*) ætate, *Alexandriam ex Italia ibatur*. Quo magis etiam atque etiam inculcavi, quanta se ibi deberet cura, & diligentia tueri, & quanta remediis uti quæ tunc commendarem. Quæ inter cum lac præcipuum esset primum asininum, deinde vaccinum; ipse domum redux, illo ad mensem usus, sputa vidit adeo in melius mutata, ut copia, colore, cæterisque omnibus conditionibus jam naturalem prope servarent modum; tum ad vaccinum lac transiens, & in eo diutius; ut imperaveram, si satis prodesse videretur; persistens sic ut ad extremum usque Decembrem illud sumpserit, sputis qualia secundum naturam esse debent, omnino jam redditis, omni irritamento, malaque affectione sive thoracis, sive faucium sublatis, pristinum & faciei colorem, & reliqui corporis tum robur, tum habitum recuperavit, integraque deinde valetudine fuit, eratque adhuc cum hæc recenserem, anno ex quo convaluit, duodevigesimo: tantum in adverso & loco, & anni tempore, singulari Dei benignitate, unum remedii genus, lac, potuit, adjuvante summa ægri in se custodiendo diligentia, & pari in utraque curationis parte ex animi mei sententia administranda studio, ac vigilantia Ludovici Alberti, Medici apud Feltrienses solertissimi, & multo longiore vita digni, cujus litteræ VIII. Idus Januarii A. 1740. ad me scriptæ raram, minus a plerisque sperati, eventus felicitatem nunciarunt. Quam vere proximo ipsius qui ægrotaverat, vix a me amplius, nisi se indicasset, agnoscendi, conspectus gratissimus confirmavit. Habes quod promiseram. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXIII.

Agitur de Palpitatione, & Dolore Cordis.

QUI proximis Litteris cum Valsalvæ aliquot dissectionibus vix unam meam accepisti, nunc contra, meas quidem aliquot, illius autem nullam habebis; non quod plures in ejus schedis non extent quæ ad Cordis Palpitationem, & Dolorem attineant, sed quod locus singulis aptior in aliis quas aut misi, aut missurus sum, Epistolis esse visus est. Nam sive ea cordis incommoda causas habent procul a corde, sive in ipso, aut prope ipsum; tunc quidem fere accidit, ut alibi simul alia, & sæpe graviora, mala se prodant; nunc autem raro fit, ut sine aliis majoribus noxis cor palpitatione agitetur. Quamobrem nostræ quæ mox proferentur, Observationes ipsæ quoque ex parte aliqua alio spectare videbuntur non secus ac plures in ea quæ huc respondet Sectione VIII. Sepulchreti, neque illæ tantum de quibus fatetur Bonetus, cum diserte adscribit, quibus præterea in Sectionibus fusius sint ab se antea propositæ, aut postea proponendæ; sed & aliæ, eæque in primis, quarum Auctores aut nullum prorsus quo ægri vexarentur, affectum, aut alium quam cordis, indicarunt. Ad hoc genus referes Observationem VIII. in qua (*a*) scabies dumtaxat, & hydrops memorantur; palpitatio autem sic in Scholio nominatur, ut, si animum attendas, fuerit, an non fuerit in ægrotante, pro certo nescias. Illius vero generis Observationes esse X. & XVI. ne ipse quidem negat Bonetus; quin ultro agnoscit in Scholiis utrique adjectis, alia ac de quibus ibi agit, mala esse potuisse. Utrobique tamen, quamvis non conjecturæ dandæ fuerant, sed Observationes, levius fortasse id feras, quam ubi quæ in Sectione hac non longissima jam semel attulerat, in eadem iterum ab se proferri, non sensit. Idem enim est quod legimus Obs. VIII. §. 3. ac quod versu ipso primo Obs. I. in qua cæteri qua diligentia descripti sint, nosces, ubi cum Hollerii ipsius Scholio ad citatum caput, quod in ejus libro I. est, conferre volueris. Porro idem est quod Observationi XV. primum subjicitur, ac quod primum est in V. Idem quod in XVIII. ac quod in extrema I. Idem quod circa initium Scholii ad §. 6. Obs. XXI. ac quod in fine est Scholii ad X. Denique puella proposita §. 2. Obs. XIV. haud alia est ac quæ §. 11. Obs. XXI. &, quod facile non credas, nisi per te ipse recognoscas, in hujus ultimæ Observationis §. 8. unus idemque puellus est qui continuo ibidem reponitur §. 9. Nec vero in Additamentis ad hanc Sectionem minus obliviose res acta est. Ex illis enim Observationibus quæ in unam III. congeruntur, si duas illas quarum altera Civem quendam quinquagenarium, altera Virum nobilem proponit, cum illis compares quas supra Bonetus sub num. XXI. §. 5. & sub num. XIV. initioque adjecti huic Scholii, suis indicatis Auctoribus, protulerat, easdem statim esse cognosces, hanc Riverii, illam Hildani. Neque enim Blanchardus, qui in *Anatomia* sua *Practica* tanquam suas, aut *ex aliorum relatu* (*b*) ambas (*c*) dederat novum in modum personatas, omissis quibusdam; imo etiam additis nonnullis quæ in cadavere Hildanus non memoraverat, fucum tibi poterit facere, tanto minus crediturо, quia vel in ea Observatione quæ illas in Sepulchreto proxime præcedit, Ruyschium, tanquam, se dissecante, *præsentem*, nominat, qui se illud ipsum cadaver disse-

(*p*) apud. Bembum in Rer. Venetar. Hist. l. 9. (*q*) De Medic. l. 3. c. 22. (*a*) §. 1. (*b*) Vid. ejus Præfat. (*c*) Obs. 35. & 75.

dissecuisse, postea, quod minime ignoras, ostendit (*d*). Sed ut Blancardum cum suis istis artibus missum faciamus; quid attinebat denique Observationibus ex ejus libro descriptis, quæ saltem, quales eæ cunque sint, ad palpitationem spectant, Observationem illam subjicere, quæ cum Asphyxiæ tantum sit, non ad istam, sed ad proximam Sectionem omnino pertinebat? Nihil ejusmodi mihi placet imitari. Historias nullas iterabo, & quæ ad alias magis spectare Epistolas videbuntur, eo differam: præsertim vero nisi quæ ipse, aut Amici quos nominare possim, dissecuerint, cadavera non describam. Incipiam ab eo quod Mutinæ incidit Jo. Franciscus Bernardonius, is qui postea illa in Aula Archiater fuit, tunc mecum Bononiæ, cum recentem dissectionem narraret, studiorum causa versabatur.

2. MULIEREM quæ nobiles pueros educabat, cordis pulpitatio corripuit. Missus e brachio sanguis magno auxilio fuit ad dies circiter duos. Quibus elapsis, palpitatio rediit ea vehementia, ut pectus attolli ad singulos ictus cerneretur. Simul erant is thoracis dolor, ea spirandi difficultas, ea febris, ut magnam facerent peripneumoniæ suspicionem. Missus iterum e brachio sanguis nihil profuit. Missum autem e pede mors intra horam circiter est consecuta, quam pulsus indicavit sensim inde minor, minorque factus, minusque resistens comprimentibus Medici digitis, magis autem frequens. CADAVERIS ex ore multum sanguinis effluxit. Tamen in Thorace, & Ventre sana omnia. Caput, ut in quo nullum apparuerat morbi signum, non attigere.

3. Etsi propositi morbus, & obitus, cum ista cadaveris observatione conjuncti, quacunque uti malimus via, & ratione, difficiles habent explicatus; crediderim tamen, internas convulsiones ex parte saltem aliqua ad illum faciendum convenisse. Namque; ut cerebrum absolvamus; nervei plexus, nervique restant de quibus suspicemur. Horum autem læsiones quis satis possit, ubicunque oporteret, inquirere? aut inquirendo, plerumque dignoscere? quæ nimirum causa est, ut in ejusmodi cadaverum inspectionibus quam rarissime quærantur. Attamen si certis quibusdam in cerebro motibus cordis palpitatio continuo succedit, ut vel sanis accidit in nonnullis animi affectibus; quis neget, si in nervis fiant motus, qui proportione illis cerebri motibus respondeant, quis, inquam, neget, fore ut tunc eadem palpitatio contingat? Nam quidquid cerebrum in corde potest, per nervos potest inter ipsum, & cor, aut proxima vasa traductos, per quos videlicet ii motus ad cordis, aut vasorum carneas fibras perveniant, aut horum, si mavis, tunicas exterius constringant; ut jam perspicue appareat, eundem secuturum esse effectum, si iidem motus qui a cerebro alias incipiunt, aliquando ab interpositis incipiant nervis, haud secus ac iis qui post amputatum pedem, de hujus pergunt dolore queri, idem effectus est a motu qui interpositis in nervis oritur, atque erat a motu consimili, qui a vitiato usque pede oriebatur. Recte igitur vel olim Saxonia noster docebat, non modo *ex cerebro ortum ducere palpitationem cordis*, sed & eandem *aliquando fieri ex solo nervorum vitio, nulla apparente læsione in cerebro*: quæ verba in Sectione hac quoque Sepulchreti, subjecta leges Observationi XLII, ex qua cæteroquin illud confirmatur quod paulo ante ponebamus, a certa in cerebro mutatione ac motu, illico motum naturalem cordis mutari. Quod si in tenella infante, quæ in *Commercio Litterario* (*e*) memorata est, nihil revera præter illas polyposas concretiones inveniri poterat quod culparetur, palpitationes cordis ipsam inquietantes, eo facilius per convulsiones undelibet ortas explicabis, quod ex *convulsionibus mortua* est. Cæterum quæ dicta sunt, ad nervos quoque transferre poteris cum Magnorum vasorum, aut cordis nervis communicantes, ut quæ in hypochondriacis præsertim, & hystericis palpitationes haud raro accidunt, inde etiam aut omnino, aut in parte originem ducere, intelligas. Nervi enim sunt in ejusmodi corporibus multo procliviores ad abnormes repentinos motus suscipiendos; quamobrem siqua alia, illa certe vel ab levioribus animi affectibus statim corripi palpitationibus cordis, videmus. Et quanquam in mulieribus tribus, quarum protinus subjiciam historias, alias aliquas palpitationis fuisse causas, agnosces; tamen quin illa quoque cum cæteris interdum convenerit, minime dubitabis.

4. UXOR Patavini cujusdam Pictoris, annos nata quadraginta, liberorum quatuor mater, neque in cibo, neque in potu peccare solita, sed natura delicata, eoque iracundior, nec sane iræ causis, & mœstitiæ carens, a longo jam tempore appetitu ciborum dejecto, menstruis tamen purgationibus non deficiebatur, cum sex ante mensibus de cordis palpitatione queri cœpit, qua ad mortem usque assidue quidem, sed interdum magis, alias minus vexata est. Huc aliæ accedebant querelæ de sensu erosionis intra thoracem, & ad hujus spinam, & palpitationis ad Spinæ latus productæ, tum de perdifficili alimentorum in ventriculum transitu postquam per gulam jam prope ipsum descendissent, tandem de nervorum, ut dicebat, dolore in brachiis præsertim: quo ad cætera illa adjuncto, cum se œdema quoque addere cœpisset, præcipue in dextero artu inferiore conspicuum; de Aortæ aneurysmate opinio apud quosdam non ignobiles Medicos confirmata est. Contra alii, cum facilem in utrum liberet latus decubitum animadverterent, pulsus autem non vibratos, non intermittentes, & in utroque brachio consimiles, ad hystericam affectionem illa omnia referebant eo magis quod interea paroxysmo quodam correptam scirent, in quo illam dentibus arcte inter se constrictis mulieres invenerant, quæ etiam interdum multis in locis frigidam a se perceptam dicebant. Inter has controversias mulier denique, contractis jam pulsibus, inter loquendum mortua est. Quæ cum mihi omnia Collega meus Præstantissimus, qui sæpius mulierem inviserat, Antonius Vallisnerius diligenter narrasset, duoque a me peteret, alterum, ut quæ mihi de eo morbo sententia esset, dicerem, alterum, ut secum cadaveris dissectioni præessem; hoc continuo pollicitus sum; ad illud nihil aliud tunc respondi, nisi post multa, etiam graviora, mihi non semel accidisse, ut in Magna arteria non aneurysma, sed interioris faciei vitia quædam tantummodo deprehenderem.

CADAVER non paucis interjectis a morte horis, tempestate frigidiore quam anni tempori conveniret; erat enim A. D. XII. Kal. Apriles 1726; adhuc calebat, laudabili habitu, sed collo crassiusculo, ventre autem turgidulo sic tamen ut nulla in cute appareret nota quatuor uteri gestationum. Thoracis utrumque cavum, sed præsertim dexterum, aquam habuit non paucam, minime graveolentem: pulmones sanos, quamvis sinistri facies ima, itemque posterior ex parte aliqua, arcte illa ad septum Transversum, hæc ad dorsum adhæreret; denique in Aspera arteria, in œsophago, ad ventriculum usque aperto, in mediastino, pericardio, auriculis, vasis omnibus majoribus diligenter intus, extraque perlustratis, nihil quod culpare posses, si ea excipias quæ in corde tamen, & Magna arteria censui esse animadvertenda. Arteria enim hæc, & cor exterius aspicienti mihi, & inter se, ac cum toto corpore comparanti visa sunt cor quidem majus, arteria autem contractior quam oporteret; neutrum tamen multo. Corde mox dissecto, & exiguis duabus polyposis concretionibus, quarum altera ad Tricuspides valvulas, altera ad Aortæ initium erat, cum sanguine ademptis, qui in ventriculis vix paulo, & modica in parte, minus erat quam reliquo in corpore fluidus, corpuscula ad medium valvularum quæ arteriis præficiuntur, limbum animadverti duriora, & simul ampliora, unum præsertim, quam soleant. Sed hæc levia. Quæ in Aorta autem conspecta sunt, quamvis ipsa quoque primo aspectu levia videri possent, tamen universo ejus trunco non per thoracem modo, sed mox etiam per ventrem secundum longitudinem aperto, cognita sunt multo graviora. Tota enim ejus interior facies a corde ad eam usque sedem quæ orificiis subest arteriarum Emulgentium, si cum

(*d*) Obs. Anat. Chir. 69. (*e*) A. 1744. Hebd. 42. n. 1. ad art. 15.

cum reliqua usque ad divisionem in Iliacas conferretur; manifesto ab naturali quæ in hac erat, albedine, & lævitate ad flavedinem inclinabat, & inæqualitatem, quæ oculis paulo attentius defixis ex eo esse videbatur quod alibi in leves protuberantias se attolleret, alibi in exiguos sinus subsideret. Verum hæc omnia superficie tenus; nisi quod paulo supra valvulas arctum erat spatiolum, ubi, quasi ab erosione, nonnihil excavata, divisas, quæ suberant, fibras ostendebat: in vicinia autem arteriarum Emulgentium lamella intima, leviter admoto ungue, nullo negotio abradebatur. Cæterum nulla usquam in Aorta induratio. Sed vitium quod in tanto ejus tractu descriptum est, in aliquos saltem ex superioribus ipsius ramis producebatur, quemadmodum horum in curvatura orificia introspiciens, animadverti. In Ventre aqua fuit, neque ita pauca. Omentum contractum, & vix modica hic illic pinguedine reliqua, multo laxissimum. Peramplus ventriculus, & humore plenus. Jecur pallens, cujus vesicula paucam, & decolorem continebat bilem. Splen durus, nec magnus tamen. Uteri quoque, cætera sani, duriores parietes, sed & crassiores. Dura etiam ovaria, & alba exterius, nec parva: intus cellulæ fuerunt, aliæ inanes, quarum unius erant parietes subflavi, aliæ humore sanguinolento refertæ. Bene se habuerunt reliqua. Caput non secuimus. Collum crassiusculum fuisse, ostendi, propter glandulæ Thyroidææ crassitudinem, multo quam æquum esset, majorem. Dissecta, parvis quasi lobulis compacta videbatur, quos inter globulus inventus est humoris plenus, nihil magis quam expressum ex amygdalis oleum, referens. Sanguis in hoc cadavere multus fuit, & ubique, ut dixi, fluidus, si exiguas illas concretiones in corde excipias.

5. In fœmina iracunda, accedentibus iræ, mœstitiæque causis, & appetitu ciborum dejecto, intelligis sane, qualis ex alimentis chylus, & quales ex hoc humores conficerentur. Itaque si cum liquore illo oleaceo, quo Lancisius (*f*) lævem, ac lubricam servari intimam arteriarum faciem, censuit, asperæ, alienæque particulæ in Aortæ interiorem substantiam se insinuarunt, & circa intimam tunicam substiterunt; non erit obscurum, quomodo genitæ, nec quomodo eam quam ibi conspeximus, afferre mutationem potuerint. Quod si etiam quæris, cur in illo potissimum Aortæ tractu, & superiorum ejus ramorum substiterint; nisi hunc forte a primordiis fuisse infirmiorem suspiceris; ex iis ipsis quos memoravimus, animi affectibus rationem duces. Nervi enim ob hos commoti, in majora potissimum (ut ea indicant quæ tunc & sentiuntur, & apparent) in majora, inquam, potissimum agunt vasa, & cordi propiora, ut mirari non oporteat, si quo tractu Magna arteria major est, ipsaque & ejus rami a corde minus dissita sunt, eo in tractu arteriosæ annulares fibræ in vehementiores, aut diuturniores sine certa norma & lege contractiones tunc adigantur, sicque ex vasculis, inter se, & intimam tunicam interjectis, eo urgeant quo per se non irent, vel crassiores, siquæ sint, asperioresque particulas, hærendique ibi occasionem præbeant. Quæ quoniam particulæ huc illuc adactæ, præter illam intimæ superficiei mutationem, erosionis quoque sensum, quippe asperæ, possunt inducere; proclive erit intelligere unde esset ejusmodi sensus qui mulieri molestus erat ad Spinam, itemque ille alter qui per brachia præsertim se extendens, aneurysmatis suspicionem augebat, cum ab arteria quidem facile esset, non tamen dilatata, sed quadantenus erosa, quæ tametsi ramos dat per omne corpus pertinentes, magis tamen brachia afficiebat, ad quæ ramos, ipsos quoque eodem correptos vitio, prope truncum saltem, mittebat. Jam vero si Aortæ non quasi ab illito oleoso quodam humore lævem, sed asperam, & inæqualem factam, ut diximus, intimam faciem attendas, minusque propterea lubricam, & mollem, &, quod consequitur, non modo transeunti, sed & distendenti sanguini minus cedentem, multoque etiam minus cedentem musculosam tunicam, ob fibras videlicet magis, minusve, sed sæpe adeo convulsas, ut vel in cadavere truncum arteriæ aliquanto contractiorem invenerim; perspicuum erit, quantum ob has omnes, & præsertim ob ultimam causam Aorta sanguini resisteret; ut esset propterea cordi vehementius connitendum ad obstacula superanda, & sanguinem, sæpe ex parte aliqua in se restitantem, omnino extrudendum: quorum ex altero palpitationis causam, ex altero etiam auctæ cordis magnitudinis intelligimus. De hac autem cum alias (*g*) ad te scripserimus; neque de ejus causis, aut effectibus; neque de ejus Observationibus nunc opus est plura dicere: satis est ex his illas in quibus cordis palpitatio adnotata fuit, indicare, velut quæ a Valsalva (*h*), a Meckelio (*i*), ab Schreyo (*k*) habitæ sunt: cujusmodi alias infra quoque commemorabimus. Habes præcipuarum historiæ propositæ partium explicationem, unde liberum tibi erit siquid forte placeat, accipere, negligere cætera, & nervorum convulsionibus paulo etiam magis uti, quam ego fecerim. Nam sunt omnino in hac historia quæ sine his minime videantur posse explicari, ut paroxysmus ille in quo se adeo contraxerant musculi, inferiorem maxillam attollentes, & obstaculum illud alimentis oppositum, ne postquam proxime ventriculum venerant, in hunc descenderent, convulsis, ut puto, iis lacertis diaphragmatis, inter quos extrema traducitur gula. Sed jam vide, an proxima quoque Observatio postulet, ut nervos aliqua saltem ex parte accusemus.

6. MULIEREM annos natam sexaginta quatuor ingens cordis palpitatio vexabat. Simul utrinque in collo vasorum pulsatio conspiciebatur: in carpis autem pulsus erant inæquales, & subobscuri. Respiratio difficilis; novissimis autem diebus difficillima, ut jam non posset, nisi erecta cervice, spiritus duci. Nuper quoque œdema accesserat utriusque manus, sed multo majus inferiorum artuum, cum ventris universi tumore conjunctum. Credebatur mulier aut polypo, aut aneurysmate, aut magno alio aliquo ejusmodi morbo laborare, cum mortua est in hoc Nosocomio circa medium Februarium A. 1741. Quando autem, & quas ob causas morbus cœpisset, post ejus mortem scire non licuit; Venetiis enim huc venerat paucis ante hebdomadis. CADAVER, e cujus ore sanguis effluxerat, inspexi postridie mortis, aut certe non serius biduo. Manus detumuerant, sed ventris, & artuum inferiorum tumor perstabat. Nihil facilius quam claviculas ab sterno disjungere, & cartilagines costarum incidere; ut nisi mulier ætatem quæ supra scripta est, falsa ipsa esset, multo junior credi potuisset. Sterno sublato, pulmones turgidi apparuerunt, iidemque albidi, nisi quod a tergo sturo colore, ut solent, rubebant. Molles erant, neque ulla ex parte ad thoracis parietes annexi. Non pauca aqua flava, & inodora tum in utraque thoracis cavea, tum in pericardio fuit; nec tamen plurima. Cordis ventriculi, & auriculæ sanguine distenta, qui in grumos quidem concreverat, sed polyposi nihil habebat, vel postquam vacua facta fuerant, æquo majora conspiciebantur, id quod in sinistra præsertim auricula animadverti. Arteriæ quoque Pulmonaris, & Magna æquo capaciores; cunctæ autem valvulæ majores. Sed hæc tamen quæ dicta sunt ferme omnia justa inter se proportione: & cordis quidem, ejusque partium, & memoratarum arteriarum, si conferres cum reliquo corpore, auctam magnitudinem cognosceres; non plurimum tamen auctam. Cum hæc igitur ita se haberent, nec plurima, ut dixi in pericardio, aut thorace fuisset aqua, & pulmones sani conspicerentur; cœpi diligentius tum cor, tum illas arterias, tum alia vasa & extra, & intra pulmones inspicere. Sed in corde nihil præterea adnotare potui, nisi in valvula majori Mitrali qua facie alteram spectabat, mediocre semilunare orificium, per quod specillum inter valvulæ membranas ad lineam circiter secundum longi-

(*f*) De Aneurysm. l. 2. c. 1. Propos. 6. (*g*) Epist. 17. & 18. (*h*) Epist. 17. n. 21. (*i*) Epist. 18. n. 4.
(*k*) Ibid. n. 15.

longitudinem ascendebat: crassitudinem vero, & duritiem in limbis potissimum unius, atque alterius ex valvulis arteriæ Magnæ. Hac autem arteria a corde ad diaphragma usque secundum longitudinem aperta, toto eo tractu primum lineas quasdam subobscuras in longitudinem ductas ubique apparere, vidi, a corde præsertim ad curvaturam, circa quam uno in loco quædam etiam albida macula cernebatur: deinde tunicam intimam animadverti undecunque velles unguibus arreptam, aut impulsam, ad frusta non parva nullo negotio detrahi posse. Tum Pulmonaris arteriæ trunco, ramisque ejus aliquot dissectis, in horum quibusdam inveni sanguinem quasi in tubulos alicubi conformatum. Adhærebat ei sanguini pauca polyposa substantia: eratque ipse colore quodam obsoleto; cum substantiæ illius nihil in corde, ut dixi, nihil alibi cerneretur; sanguis autem esset ubique nigerrimus. In Pulmonaris venæ ramis pariter incisis, venaque ipsa Cava antea aperta cum quidquam non occurrisset adnotatione dignum; bronchia dissecta sunt: in quibus erat spumosus humor, qui etsi alibi purulentus, alibi sanguinolentus videri poterat; reapse tamen purulentus non erat. Tum sectione a bronchiis per Asperæ arteriæ truncum ad laryngem totam perducta, pariterque œsophago aperto, hisque omnibus partibus, & pharynge perlustratis, ne tinctura quidem sanguinea usquam apparuit; ut qua via sanguis in cadaveris os venisset, obscurum esset. Ventrem, in quo aquam esse, non dubitabam, aperiendi & tempus, & causa defuit; neque enim is, nisi ultimis tandem diebus, intumuerat, neque ullæ unquam de ipso querelæ mulieris auditæ fuerant: ut neque de capite. Et Cerebrum sane cum postridie, Publicæ Anatomes causa, dissecaretur, nihil obtulit quod adnotarem, nisi majorem, quam soleat, copiam sanguinis, ex ejus vasis defluentem.

7. Si ex iis quæ in hoc cadavere animadverti, seponas omnia, quæ ut morbi violentiam augerent, morbum tamen ipsa non fecerant, sed illum potius, tanquam causam effectus solent, sunt consecuta; ad pauca redeas, necesse est quæ pro morbi causa proxima accipias, nisi quidem suspiceris, ex his ipsis alia pariter effectus fuisse, alia autem esse fortasse leviora, quam ut talem morbum sola facere potuisse videantur. Utrumque enim crediderim ego de illo sanguine, in quibusdam ramis descripto Pulmonaris arteriæ: quem si forte ipse malis, non extremo tempore, sed diu antea ibi substitisse, & subituro a tergo reliquo sanguini eum obicem posuisse, unde arteriæ illius, & dexteri ventriculi cordis, adsitæque auriculæ dilatatio sit repetenda; equidem cum objicere alia possem, unum illud quæram, unde igitur Aortæ, & sinistri ventriculi, atque auriculæ dilatationem, & sanguinis qui sic distenderet, moram deducas? Quæ autem in valvulis adnotata sunt, eorum aliquod ne ad ullum quidem morbum fortasse attinet, velut istud in altera Mitrali orificium quod in modicum interstitium ducebat membranarum illam facientium. Ejusmodi enim membranæ a membrana parvas disjunctiones fine ulla ibi alia vitii nota, nec semel in valvulis cordis vidi, & ab ortu esse, existimavi. Sic præsertim in una ex Aortæ valvulis ita sejunctas membraneas laminas animadverti, ut specillum inter se admitterent. Sed quoniam, sicut alibi (*l*) dicam, cor erat hominis qui aneurysmate ad Aortæ curvaturam laboraverat, si forte velis utramque hanc disjunctionem violento transeuntis sanguinis incursui deberi; morbi hic quoque erit effectus, non causa, quemadmodum & ea quæ in facie interiore Magnæ arteriæ conspecta sunt. Crassitudo autem, ac durities limborum, quas in duabus ejusdem arteriæ valvulis animadvertimus, si ipsæ quoque morbi effectus non sunt; at certe a me sæpe adeo in iis quoque repertæ sunt, qui nullum circa cor affectum paulo graviorem passi fuerant, ut minime videantur pro causa eorum habendæ quibus hanc mulierem vehementer conflictatam fuisse, dixi. Quorum quidem indicium aliquod eæ præbuerunt in caveis cordis, annexisque arteriis dilatationes; modicæ alioquin, omnes & proportione ferme inter se respondentes: sic tamen ut quærendum relinquant, unde originem ipsæ habuerint. Quæ si forte repetatur a convulsionibus; nec a veri similitudine alienum id fuerit, & ad violentiam morbi melius intelligendam erit accommodatum. Jam vero ad tres propositas Mulieres quartam adjungamus, in qua non tam palpitatio; etsi hæc quoque non deerat; quam molestus ad cor sensus erit nobis explicandus.

8. FŒMINA paulo minoris ætatis, ac quæ novissime descripta est, in eodem Nosocomio de cordis palpitatione interdum; sed de spiritus difficultate, quem non nisi erecta cervice, ducere poterat, semper querebatur, multo autem magis de tanta ad cor angustia, atque anxietate, ut sæpius quamprimum moritura videretur. Erant qui pericardio hydropicam crederent. Huic pulsus nunquam intermittentes: venæ autem amplæ erant. Mortua est cum ad Anatomen in publico absolvendam Muliebria quærerentur paulo ante medium Martium A. 1731. THORACE, & Ventre apertis, aliqua utrobique inventa est aquæ copia; nec tamen hydrops pericardii. Arteriæ Magnæ valvulæ erant induratæ; imo una ossea. Ipse autem arteriæ truncus interiore facie passim ostendebat aliquid aut ossei, aut ad osseam naturam vergentis, ut ne ea quidem pars, quæ ad ventrem pertinebat, a me post Muliebrium ostensionem dissecta, aliter se haberet. Neque enim solum ad latus orificii Mesentericæ Inferioris, & alibi, sed vel ad ipsam in Iliacas divisionem, inveni osseam: passim autem inæqualem, & colore hic illic ita albido, ut solet, ubi ossea fieri incipit.

9. Negandum profecto non est, Aortam, cujusmodi descripsimus, sanguini a corde impulso resistere, eoque & palpitationem, & difficultatem spirandi, & angustiæ sensum illum efficere posse, quibus mulier angebatur. Sed illud simul declarandum est, quare de iis tot hominibus, in quibus ejusmodi fuisse Aortam ad te alias scripsi, & scripturus sum, plures certe iis affectibus, aut tam vehementer, non laboraverint. Quod ut fiat, alia procul dubio addenda sunt ad vitium Aortæ, quæ in muliere hac fuerint, in illis non fuerint, ut puta vitium præsertim in organis aliud, aut alia sanguinis constitutio, alia copia, & siqua præterea sunt hujus generis; ne semper exquisitiorem nervorum sensum, & convulsiones in medium proferre videamur. Sic in Verdriesii alias (*m*) indicata Observatione post immanem cordis palpitationem, & asthma violentum, Aorta quidem conspecta est intus ossea prope cor, sed hoc quoque stupendæ magnitudinis, durumque, ac tumens. Sic in alio, qui diu variis conflictatus morbis, in horum initio plurimum obnoxius fuerat cordis palpitationi, invenit Cl. Plancus (*n*) non modo illam arteriam multis in locis osseam factam, sed & Coronariam utramque cordis, hoc autem maximum, & præcipue auriculam ejus dexteram, quæ amplissima erat, & robustissima; ut intelligas vel ex uno hoc vitio, potuisse cor a validius contruso in subjectum ventriculum sanguine vehementius irritari, minusque mireris, si forte in alias (*o*) memorata Gratfii filii Observatione nihil videbitur præter auriculam dexteram duplo majorem causa esse potuisse palpitationis. Denique; ne longior sim; in Illustri Fœmina, cujus palpitatio cordis & assidua, & tanta fuerat, ut ab adstantibus audiri, a remotioribus cerni posset, Magnam quidem arteriam totam callosam vidit Cl. Cohausenius (*p*); sed etiam in corde ipso, nedum in pulmonibus, scirrhos, sanguinem vero viscidum, & mucosum. Itaque & in proposita a nobis muliere præter osseam passim; aut ad osseam vergentem Aortam, hujus quoque valvulæ attendendæ sunt. Quarum ut una erat ossea, reliquæ induratæ, ita minus sanguini obsequentes, augere obstacula huic exituro potuerunt, & contra, non satis reditum intercludere eidem, mox repulso a contrahente

---

(*l*) Epist. 58. n. 13. (*m*) Epist. 18. n. 4. (*n*) Epist. de Monstr. (*o*) Epist. 18. n. 4.
(*p*) Commerc. Litter. A. 1743. Hebd. 21. n. 4.

hente se Magna arteria, ut cum portio illius aliqua in sinistrum cordis ventriculum tunc rediret quando hic alium, venientem a pulmonibus, sanguinem debebat excipere; necessario fieret, ut tam portio redux, quam portio, propter obstaculum paulo ante non extrusa, partem occuparent aliquam ejus loci, qui totus ex instituto naturæ adventuro e pulmonibus sanguini debebatur. Quæ res denique & pulmones, & cor non prægravare non poterat, & hoc cogere, ut subinde majori conatu sanguinem in se restitantem ejiceret. Hæc quæ ratio præmonstrare videtur, non una Anatomicorum Observatio confirmat. Sic Vieussenius (q) in Viro, & Matrona, quorum utrumque cordis palpitatio, & cubandi humili capite impotentia diu vexaverant, cum pulsuum inæqualitate conjunctæ, inventas refert in Matrona quidem Aortam, ejusque valvulas osseas, in Viro autem illam præduram, & tanquam cartilagineam, valvulasque non modo osseas, sed & limbis discissis, iisdemque lapideis revera factis, re, inquam, vera; ne forte credas, ut alibi aliquando, ita in corde quoque id quod esset osseum, pro lapideo imposuisse. Nam præter eas quæ infra memorabuntur, consimiles in Sepulchreto hic leges aliquanto vetustiores Observationes, ut Gregorii Horstii majoris (r), qui *calculum ex tartaro concretum* deprehendit *membranosæ valvularum* dexteri ventriculi cordis *substantiæ adnatum*, & Jo. Georgii Greiselii (s), qui unam ex iis quibusde loquimur, Aortæ valvulis *mediam* vidit *plane consumptam; & deperditam; & illam partem ubi arteriæ adhærebat, etiam friabilem in similem arenam*, ac fuerat *particula quædam alba instar unguis minimi digiti*, quæ in sanguine erat paulo supra initium arteriæ Magnæ, pars videlicet valvulæ quam novissime sanguis avulserat; corde in ambobus, post palpitationem mortuis, non secus ac in Viro illo Vieussenii fuerat ventriculus sinister, permagno. Igitur quod limbos valvularum Semilunarium lapideos ab se inventos scripserit Vieussenius, non miraberis. Illud miraberis, quod semel, iterumque negaverit, se legisse unquam, aut audivisse, ullam in iis valvulis naturalis structuræ mutationem esse ab Anatomicis deprehensam, cum vel ista Greiselii, a Boneto edita, Observatione prætermissa, non deessent in pervulgatis libris aliæ ossearum Aortæ valvularum, ut quam Raygerus in Miscellaneis Nat. Curios. (t), & quam Ruyschius in Observationibus Anatomico-Chirurgicis (u), quamvis addita Figura (x) minime ipso digna, proposuerant. Has consecutæ sunt postea; ut alias præteream; Cowperi, & aliorum Anglorum Observationes sex (y), quæ valvulas easdem exhibent; aut in parte qua excrescebant, aut omnino osseas, aut lapideas factas, aut gypseas, aut denique ita densas, contractas, & albidas, ut mox osseæ, aut lapideæ futuræ esse viderentur. Quibus Observationibus tres saltem, quatuorve alias addes Virorum Præclarissimorum Theodori Zwingeri (z), Josephi Exup. Bertini (a), & Alberti Halleri (b), qui easdem valvulas offenderunt primus in Sene qua parte cohærebant Aortæ, duras admodum, & cartilaginosas, alter in duabus Virginibus osseas, & sic dispositas, vix ut calamus scriptorius inter eas transiret, tertius in Juvene sabulosam materiam inter suas membranas, osseas autem squamulas suis in tendinibus habentes sic ut rigidæ essent, & inexplicabiles.

10. Noli tamen credere, in hisce omnibus Observationibus cordis palpitationem memorari. Nam de quatuor ultimis in postrema tantum, eam leges, & cui potissimum vitio de tot aliis gravioribus quæ infra (c) dicentur, tribuenda esset, dubitabis: ut dubitares in prima quoque, si palpitatio præcessisset; erat enim Pulmonaris arteria nonnihil cartilaginosa, & cor justo grandius, ut alibi (d) indicavimus; præcesserant autem diuturnum asthma, & thoracis hydrops: ut in duabus Bertini anxietates, animi deliquia, & omnimodæ pulsuum inæqualitates. Pariter de sex illis Anglorum historiis ultima (e) dumtaxat palpitationem proponit sic tamen, ut ab arcta pericardii ad universum cor adhæsione repetatur; qua de re post (f) videbimus; certe hæc, aliaque præter naturam, ut magna in primis sinistrarum cordis cavearum dilatatio, non deerant. Quarta autem, & quinta nil aliud quam hydropem, & asthma commemorant: cæteræ pulsus intermittentes, & secunda brevissimam præterea respirationem, minus commodum decubitum, sensum quendam ad cor molestum, & animi refert defectiones; ut palpitationem, si fuisset, non videretur omissura. Hanc neque Ruyschius (g) nominavit, cum asphyxiam non modo, & lipothymias, quæ extremis diebus, sed etiam asthma, quod diu ante fuerat, non prætermitteret: consulto, an ex oblivione, viderit qui Blancardo magis, quam ipsi, credat; hæc enim illa dissectio est, cui Ruyschium interfuisse dumtaxat, si Superis placet, ut initio est dictum (h), significavit. At si illi credimus, palpitationem interdum non defuisse; credamus quoque necesse est, cor fuisse duplo majus, quam soleat: cujus sinistri ventriculi dilatatio cum aliis quæ erant præter naturam, in plerisque sane earum Observationum proponitur, quas modo ex Anglis laudabamus. Illa quidem quam antea ediderat Raygerus (i), omnium minime videtur patere istiusmodi exceptionibus, cum *in toto corpore nihil morbosum, nihil præternaturale repertum* scribatur, *nisi quod tres valvulæ semilunares, ad arteriæ magnæ ex sinistro cordis ventriculo egressum sitæ osseæ fuerint*. Si tamen omnia quæ de eo homine indicantur, diligentius perpendas; nulli incommodo obnoxium fuisse, fortasse arbitraberis donec repentina morte, quæcunque hujus causa fuerit, sublatus est. Verum cum illæ quæ ex aliis Partium conjunctis læsionibus exceptiones repetuntur, ibi magis locum habere possint, ubi quæritur, quæ palpitationis causa fuerit, quam ubi quæritur, cur non fuerit; nos exceptiones, quas subinde indicavimus, eo servantes ubi de pulsuum vitiis, quæ simul aderant, verba faciemus (k): illis hic utemur Observationibus in quibus cum Aortæ valvulæ rigidæ essent, atque inflexiles, palpitatio tamen nulla commemoratur: quod incuria tantum, aut oblivione in illis omnibus acccidisse, veri simile non videtur, præsertim cum id certe mihi non acciderit, sicuti relectis quibusdam earum quas alias misimus, historiarum facile cognosces. Vide enim, ut in Sutore (l) essent eæ valvulæ in se contractæ, subrigidæ, atque duriusculæ; nunquam tamen, cum de tot aliis quereretur, de palpitatione conquestum fuisse, accepi. Atque; ut Anum quandam (m) omittam, quæ cum Aortam, & unam ejus valvularum sic ferme constitutas haberet, ut ea fœmina (n), a qua in hunc sermonem ingrediendi occasio data est, similibus tamen Affectionibus minime vexabatur; Senes tibi descripsi duos (o), quorum incommoda omnia cum diligentius sciscitarer, de cordis palpitationibus nihil audivi, pulsus autem, ut in Sutore quoque; nam de Anu pro certo non memini; tunc potissimum cum sunt attendendi, id est extra lipothymias, & graviorem febrem, non intermisisse, compertum habui: & tamen utriusque Senis Magna arteria osseis intus laminis prædita, valvulas ostendit in altero hic illic duras, in altero jam prorsus osseas, inflexiles, & suo ipsas corpore quod ab orificii parietibus distabat, introrsum protuberantes, corpusculis etiam quæ in medio limbo sunt, osseis, & mole auctis: erantque præterea Mitrales valvulæ in hoc crassiores, in illo non secus ac Semilunares, hic illic duræ. Sed & aliæ præter illas, mihi sunt Observationes, earum non absimiles, velut hæc.

11. ANUM decrepitam gangrænæ, quæ post superatum

(q) Traité du Coeur ch. 16. (r) Obs. 35. (s) Obs. 13. (t) Dec. 1. A. 3. Obs. 282. (u) Obs. 69. (x) Fig. 57.
(y) Saggio delle Transaz. tradotte dal Derham Tom. 2. P. 2. c. 3. §. 7. 8. 9. 13. & Fig. Tab. 5. (z) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 78.
(a) Quæst. Med. an causa mot. altern. cord. multipl. n. 3. (b) Opusc. Patholog. Obs. 52. (c) n. 12 (d) Epist. 18. n. 4.
(e) c. 3. cit. §. 13. (f) n. 17. & seqq. (g) cit. supra, ad n. 9. (h) n. 1. (i) supra n. 9.
(k) Epist. 24. n. 21. (l) Epist. 18. n. 2. (m) Epist. 19. n. 49. (n) supra n. 8.
(o) Epist. 7. n. 9. & Epist. 21. n. 15.

ratum acutum morbum remanſerant, tandem ad ſummam maciem, & interitum deduxerunt. Ei ſemper ex quo primum illum morbum evaſerat, parvi, debileſque pulſus fuerant, primis diebus non frequentes, poſtea autem cum ſitiret, frequentes; ſed nunquam intermittentes, aut inæquales. Nulla cordis palpitatio, nulla ſpirandi difficultas; hæc enim omnia ſingillatim, re adhuc recente, quæſivi a Medico qui illam quotidie inviſerat: quæſivi autem poſtquam ſub Januarii finem A. 1739. in Gymnaſio cor ejus Anus perluſtraveram. Cum ea reſpondiſſet quæ modo ſcripſi, addidit, de ſtomacho tantum conqueſtam eſſe: quo nomine præcordia, ut plerique de populo ſolent, intellexiſſe conjecimus, cum alimenta appeteret, oblataque aſſumeret, nec diſſectio aliter indicaſſet. VENTRE enim recluſo, ſi excipias uterum, ſana fuerant omnia, ut ventriculus quoque, in ſe contractus. Uterus autem fundum habebat ferme totum intus ex ſubrubro atrum, ut gangræna affectæ Partes ſolent, eundemque inæqualem, præſertim quodam in loco, ubi ſuperficies in parvam humilemque excreſcentiam ſe attollebat. Ejus Tubæ circa longitudinis medium prorſus imperviæ. In Thorace, præter albidas interioris Aortæ maculas, & oſſeas nonnullas ſquamulas, illud maxime adnotandum fuit, quod ejuſdem arteriæ valvulas contractas, duras, oſſeas, & ad limbum in non parva quaſi tubercula craſſeſcentes invenerim.

12. Apparet igitur ex aliorum, noſtriſque Obſervationibus, cordis palpitationem contra atque cæteroquin non raro ſolet, haud ſemper conſequi ubi rigidæ, oſſeæque ſunt valvulæ Magnæ arteriæ: idemque apparet de pulſuum inæqualitate, & intermiſſione. Quorum vitia etſi ad proximam Epiſtolam attinent; hic tamen, ut cum valvularum illarum morbis erant, aut non erant conjuncta, ſubinde una eademque opera attingo, ne in ea Epiſtola opus ſit eaſdem Obſervationes repetere, ſed ſatis ſit indicare. Idque ipſum conſilium ſequi placet in plerarumque earum quas proponi video, cauſarum palpitationis examine. Quarum illa primum conſiderandam ſe offert quæ in vicinarum valvularum Mitralium vitio aliquo conſiſtit. Sic Vieuſſenius (*p*) vehementiſſimam cordis palpitationem cum pulſu humillimo, debili, & omnino inæquali ex deprehenſa harum valvularum contractione, & in os mutatione deducit, quæ plurimum ſic imminuto illo, cui ſubjectæ ſunt, orificio, non multum ſanguinis admittentes, & (quod tu addes) ei quem admiſerant, reditum omnino intercludere non valentes, maximam ſanguinis partem cogebant in pulmonum vaſis, & dexteris cordis caveis, quas dilataverat, reſtitare. Sic Cl. Reimannus (*q*) cum eadem quæ modo dicebam, ſymptomata in ægrotante animadvertiſſet, *valvulas venæ cavæ Mitrales dictas* (quod nomen, & alia indicant, ſcribere voluiſſe *venæ pulmonaris*), & *unam* præcipue *harum*, deprehendit *cum lacertulis ſuis & columnis carneis ad latera ventriculi extantibus, aſperas, & penitus oſſificatas*. Sic Experientiſſimus Vir Morandus (*r*) in eo qui cordis palpitationibus obnoxius fuerat, alteram earum valvularum invenit in ſacculum dilatatam, pollicis capacem; credo, quod ſanguinis copia, aut impetus ſenſim amplificaſſet interſtitium, cujuſmodi me ſupra (*ſ*) dixi parvum aliquando inter valvulæ membranas animadvertiſſe orificio patente; cujus ſacculi parietes & craſſiores erant, & pluribus hic illic oſſiculis inſtruebantur. Erant tamen Aortæ etiam valvulæ tum craſſiores, tum oſſiculis duriſſimis inſtructæ: & Reimannus præter columnas, ut dictum eſt, oſſeas, arteriam illam lapideis intus adhærentibus concretionibus anguſtiorem, & pericardii hydropem ſimul conſpexerat: Vieuſſenius autem & thoracem, & pulmones ſero plenos, & vaſa Magna omnia, ſi arteriam excipias, dilatata deprehenderat. Sic etiam Præſtantiſſimus Vir Hallerus (*t*) poſt hæreditariam cordis palpitationem, Mitrales quidem valvulas totas duriſſimas & ſolidiſſimas offendit, & calculorum materia adeo plenas, ut paſſim diſſectis fibris creparent, ſed & carnem proximi Pulmonaris Sinus lapidoſam, & cordis ipſius partem ſemilapideam, & pericardium paſſim tum ſcirrhis obſeſſum, tum cordi adnatum; ut alia, & in his quæ de rigidis, & inexplicabilibus in eodem cadavere Aortæ valvulis retulimus antea, prætermittamus, multoque magis quæ in Anu quadam (*u*) conſpexit non modo in aliqua earundem valvularum, ſed & in proxima Aorta, arteriaque Pulmonari, corde ipſo, & ejus arteriis Coronariis, quippe graviora quam quod in altera Mitrali valvula erat, præſertim vero quia de morbis qui mulierem vexaſſent, nihil conſtat.

13. Sed huc adde eorum Obſervationes, qui cum oſſeas, aut rigidas, ſuiſque officiis impares Mitrales valvulas invenerint, minime in iis quæ viventes afflixerant, palpitationem memorarunt. Nam Peyerus de ea Virgine, a Glaſero, ſuo Præceptore, diſſecta, in qua illas mutatas vidit *in oſſeam plane ſubſtantiam, oſtium præcludentem*, cum haud uno in Scripto verba faciat (*x*), nihil uſquam commemorat, niſi ſubitaneum in bene valente hydropem, reſpirandi difficultate, & inopinatam ſuffocationem: quin pauciora habet qui de eadem Virgine ad Bonetum ſcripſit, Mangoltius (*y*). Nec Bellinus (*z*) lapidem ait, in altera valvularum Mitralium genitum, aliud niſi *maxime variam intermiſſionem pulſus produxiſſe, miriſque ægrum doloribus afflixiſſe*. Nec Cowperum, cujus ſunt quatuor de ſex illis Anglicis, ſupra (*a*) laudatis, Obſervationibus, cum in tribus proponat, aut pingat eaſdem quoque valvulas ex parte lapideas, vidiſti tamen palpitationem commemorare. Quam ſi fortuito, aut alio properantibus iis, diligentiſſimis cæteroquin, Scriptoribus, omiſſam contendas; non pertinaciter repugnabo. Neque aliter ſentiam, ſi volueris, de Hunauldio (*b*), qui nihil niſi phthiſim recenſet in ea fœmina, cujus valvulas Mitrales reperit hic illic oſſeas fieri incipientes, atque ita inter ſe glutinatas, ut arctata, ſanguinis in ventriculum via, ſiniſtra eſſet auricula amplificata. Rogabo tamen, ut Cl. Fantoni (*c*) Obſervationem legas, qui Mitrales valvulas *inſolita duritie & craſſitudine* invenit, in earumque *altera folliculos duos, in altera unum, ſingulos fere ciceris magnitudine, quibus apertis, putrida effluxit, ſubflava, & vireſcens materia*; hæc autem ſe in Sene quodam conſpexiſſe, teſtatur, in quo, *cum ex lenta febri, & ſtomachi, ut ajebat, languore diu ægrotaſſet, nulla unquam affecti cordis ſigna apparuerant*. Quod ſi miſſas ad te antea Epiſtolas relegas; Agricolam (*) reperies in quo *excreſcentiam* vidi cinerei coloris, iiſdem valvulis innatam, raram ſane vel in cæteris cordis valvulis affectionem, uti Lanciſius (*d*) animadvertit: nec tamen inter alia quæ ægrotantem male habebant, palpitatio fuit, aut pulſuum inæqualitas; quanquam hæc, ſi minus illi vehementes, frequenteſque fuiſſent, non defuiſſet fortaſſe. Sculptorem quoque (*e*) invenies, & Bajulum (*f*), nulli, donec improviſa apoplexia utrumque ſtatim confecit, morbo vel leviſſimo obnoxios, quorum illi altera Mitralis valvula, colore, naturaque mutata, facta erat multo quam æquum ſit, durior; huic autem & Mitralium, & Tricuſpidum nonnullæ ad limbum protuberabant in quaſdam quaſi glandulas, ex denſa, firmaque ſubſtantia compactas. Sed; ut brevis ſim; nec duos illos Senes, de quibus ſupra (*g*) cum de Semilunaribus valvulis ſermo eſſet, indicatum eſt, hic iterum commemorabo, quorum alteri Mitrales craſſiores erant, alteri hic illic duræ: & omittam complures alios, in quibus earum limbos duros, & tuberoſos inveni, quæ res aliquanto minus idoneas reddit officio ſuo, ſive a peculiari vitio illa ſit, ſive ab eo quod invehit ipſa ætas; nam & in vetulo cane ſic vidi; eſtque tum in his valvulis, tum in Tricuſpidibus, in quibus pariter

(*p*) Traité du Coeur ch. 16. (*q*) Act. N. C. Tom. 1. Obſ. 170. (*r*) Hiſt. de l'Acad. R. des Sc. A. 1729. Obſ. Anat. 7. (*ſ*) n. 6. (*t*) Obſ. cit ſupra, n. 9. & 10. (*u*) Obſ. 51. (*x*) Meth. Hiſt. Anat. c. 6. in Schol. & Pæon. & Pythag. Exerc. 24. (*y*) Sepulchr. l. 3. S. 19. Obſ. 3. §. 6. (*z*) De Morb. Pect. 1. (*a*) n. 9. & 10. (*b*) Hiſt. de l'Acad. R. des Sc. A. 1735. Obſ. Anat. 6. (*c*) De Obſ. Med. Epiſt. 8. n. 20. (*) Epiſt. 11. n. 11. (*d*) De Subit. Mort. l. 2. §. 7. & 8. Schol. ad Obſ. Phyſ. Med. 4. (*e*) Epiſt. 3. n. 26. (*f*) Ibid. n. 4. (*g*) n. 10. in fin.

ter haud raro conspexi, quasi gradus, ut Cel. quoque Hallerus (*h*) censet, ad naturam osseam induendam. Quas vero osseas jam factas deprehendi, eas vero ob graviores quibuscum junctæ erant, morbos, alio differam oportet.

14. Interea autem, ut vides, posito aliquando, nec levi, valvularum Mitralium vitio, non continuo palpitationem cordis sequi, aut pulsuum intermissionem; sic etiam credito, ubi quicunque alius obex vel propior dexteris cordis cavis, quam illæ sint valvulæ, illa sanguinem remorando, dilataverit, non statim fore ut palpitatio consequatur; nam pulsuum quidem inæqualitatem minus tunc accidere consuevisse, Epistola XVIII. (*i*) indicatum est. At enim, inquies, illo ipso loco a te agnitum, confirmatumque esse, memini, tunc palpitationem angere ægrotantes solere. Recte meministi; siquidem *sæpe* tum esse palpitationem, agnovi. Sed num forte id nego? Quin libenter aliis insuper adjectis Observationibus confirmabo. Satis nunc sit illam indicasse Cl. Chomelii (*k*), qui Virum, cujus arteria Pulmonaris lapideis intus, extraque tuberculis obsessa erat, cor autem permagnum, crebris vexatum fuisse palpitationibus, adnotavit. Scilicet nullam ego ex propositis palpitationis causis negaverim cum hac interdum fuisse conjunctam; quasdam vero etiam sæpius, fatebor. Id tantum admoneo, ubi causa aliqua ejuscemodi posita sit, non continuo eo decurrendum esse, ut palpitationem simul fuisse, omnino, & semper credamus. Vide enim, exempli causa, ejus dissectionem Virginis (*l*), in qua præfectas Pulmonari arteriæ valvulas hic inter se colligatas Valsalva invenit, ut viam sanguini vix relinquerent lentis diametro æqualem, qui propterea in dextris caveis cordis restitans, ipsas dilataverat. In iis tamen quæ viventem afflixerant, palpitationem minime adnotatam reperies. Quod si forte incidas in historias, ex quibus sanguinis cursus per compressum extra, intusve pulmonem retardatus, cordis palpitationibus causam videatur præbuisse, qualis inter alias Observationes illa est Cl. Grimmii, (*m*) qua Virum proponit incommodo hoc ferme perpetuo annum, eoque amplius vexatum, ejusque pulmonem alterum effusa aqua circumdatum, utrumque autem vix numerabilibus vomicis intus obsitum; hinc quidem ortam palpitationem fuisse, credito, sic tamen, ut simul memineris, hanc vix unquam in tot fuisse, quos superioribus Epistolis aut thoracis hydrope, aut pulmonum, ut in peripneumonia, duritie, & tuberculis, ut in phthisi, confectos descripsimus.

15. Longum esset per omnes causas ire, quæ proponuntur, palpitationis, nolenti præsertim quæ alibi aut dicta, aut dicenda sunt, iterare. Nam de cordis ipsius ossibus, ulceribus, polypis erit in proximis Epistolis opportunior scribendi locus. De pericardii autem hydrope, a quo tot sunt qui palpitationem repetunt, nihil attinet ad ea addere quæ de morbo illo, & de hac ipsi modo adjuncta, alias absente, Epistola XVI. (*n*) sunt scripta. Præstabit igitur quasdam alias hic pericardii affectiones quæ inter palpitationis causas proferuntur, unamque potissimum quam non semel vidimus in mortuorum corporibus, considerare. Nam conclusi intra ipsum flatus, & multo minus vermes nondum se nobis obtulerunt. Quin etiamsi plures in Sectione hac Sepulchreti Observationes (*o*) leguntur palpitationis, tremorisve cordis a vermibus pericardii; tamen alibi certius, alibi gravius visorum in eo vermium testimonium desidero. Visorum, inquam; neque enim vel in Sepulchreto ipso desunt magnorum Virorum nomina Francisci Sylvii (*p*), Hartmanni (*q*), Ballonii (*r*), Hollerii (*s*), Riolani (*t*), aliorum, qui Veterum quorundam doctrinæ astipulati, vermes in pericardio, & corde ipso aliquando sine ulla dubitatione posuerunt. At si quis viderit, quæratur; Riolanus quidem ait, *de hoc morbo tractavisse Salium*; sed hoc ipsum, ubi tractaverit, minime dicit. Redeamus igitur ad Observatores oportet. Prima ex indicatis Observationibus (*u*) eximium sane Auctorem habet Lowerum. Sed si attente legas, conjectura est, non observatio. Neque enim eos vermes vel semel conspexisse se, dicit: qui si, ut credebat, *sæpenumero* cor arroderent; non ipse modo, sed & alii intra pericardium deprehendissent. Secundæ autem Observationis (*x*) vermem si forte qui viderint, aut quo in Principe & quando viderint, quæris; ne ipse quidem Observationis Scriptor hæc videtur scivisse. Tertia (*y*) *ex M. S. Stockeri* est, qui tamen eos vermiculos a se conspectos non dicit. Ultimam denique (*z*) ut totam legere possimus, ad Sectionem X. rejicimur. Verum postquam ejus paginas versantes, hanc in ipsa esse VII. Observationis §. 1. agnovimus; neque eam prorsus intelligere ob typographi oscitantiam, neque ob ejusdem incuriam in eo possumus invenire ex quo descripta esse dicitur, Zacuti *lib. 5. prax. admir. cap. CX:* est enim libro I. cap. CXXXIX. In hoc autem ait Zacutus, vermem fuisse *mortuum*, *nigrum*, *cimicis magni forma*: quemadmodum in proximo capite describit *anguiculum* in corde altero. Quorum hunc sicuti ex descriptione ipsa polyposam concretionem fuisse, intelliges, anguiformem; ita aliquid ejusmodi quod nigrum magnumque cimicem referret intimo ventriculi cordis parieti adhærentem, mecum facile suspicaberis præsertim postquam alias alibi (*a*) examinaveris hujus generis observationes. Nec vero hæc dico, quod nullum unquam inter pericardii membranas esse posse vermiculum pertinaciter contendam, cum inter Magnæ arteriæ tunicas sæpe adeo in canibus deprehenderim (*b*). Sed eo dico, quod certiores legere Observationes velim priusquam illud agnoscam. Interea autem vermes qui cordi officiunt, eos esse, ajam cum Tralliano, sub ista Zacuti Observatione laudato, qui sinistrum lædunt orificium ventriculi adeo in consensum cor trahens, ut καρδία appelletur, quæ sententia pariter Sennerti fuit, sub eadem Observatione ubi illa quarta nobis erat, producta. Sic autem facillime intelliguntur quæ sub secunda, & tertia ex Hartmanno, & Hollerio adnotantur de lumbricis in palpitatione cordis quæ a vermibus est, excretis, nec curatio ipsa Loweri, quæ prima Observatione producitur, si vermes revera abegit, multo aliter videtur esse explicanda.

16. Etsi vero pariter, ut dictum est, nondum mihi accidisse memini, ut pericardium aere distentum invenirem; tamen eo facilius Hollerio (*c*) credam gravissimo Viro, qui id se *in dissectis corporibus*, cordis palpitatione *peremptis*, *exploratum habuisse*, testatur, quod & ego aere turgidas cum alias caveas, tum vasa quoque sanguifera deprehendi (*d*), & alii, quos tibi alibi (*e*) laudavi, cor ipsum; ut, si cætera sinant, per me tibi liberum sit iis assentiri, qui palpitationem ab aere deducunt, non modo pericardium, ut hic in Sepulchreto Observatione XVIII. sed & cor ipsum distendente, hoc tamen intra eum modum qui Observatione XXI. (*f*) a Francisco Sylvio indicatus est. Dixi autem, si cætera sinant, nonnullis de causis, quas inter locum habet evolutio aeris ex viventium sanguine, haud ita facile in plerisque eorum ponenda, in quibus alioquin commodum esset palpitationem sic explicare. Quod tibi intelligere proclive erit ex iis quæ in V. Epistola (*g*) disputavimus. Quin id ipsum quod in ea (*h*) dictum est, Redio placuisse in pulsus intermissione ut plurimum repetenda a majori aliqua aeris bulla, per cor transeunte, id, inquam, ipsum quam difficile visum sit discipulo ejus Bellino, hujus edita scripta (*i*) demonstrant. Itaque, sicuti de vermibus modo dixi, ita de flatibus nunc dico, plerumque hos cordi molestos esse, non cum ejus, aut pericardii cavum, sed cum subjecta intestina occupant, & ventriculum. Quæ sæpe flatus distendunt adeo, ut septo Transverso, & huic

(*h*) Ad Boerh. Prælect. §. 149. (*i*) n. 11. (*k*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1707. (*l*) Epist. 13. n. 12.
(*m*) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 111. (*n*) præsertim n. 23. (*o*) 19. & 25. §. 1. 2. 3. (*p*) in Schol. ad §. 6. Obs. 21.
(*q*) ad §. 1. Obs. 25. (*r*) ad §. 1. Obs. 27. (*s*) ad §. 1. Obs. 7. Sect. 10. (*t*) Ibid. §. 3. (*u*) 19. Sect. hac 8.
(*x*) Ibid. Obs. 25. §. 1. (*y*) Ibid. §. 2. (*z*) Ibid. §. 3. (*a*) Epist. 24. n. 23. (*b*) Epist. Anat. 9. n. 45.
(*c*) De Morb. Int. l. 1. c. 29 in Schol. (*d*) Vid. ex. gr. Epist. 5. n. 19. (*e*) Ibid. n. 20. (*f*) §. 6. (*g*) n. 25. & seqq.
(*h*) n. 21. (*i*) De Morb. Pect. 1.

& huic incubanti cordi incommodent. Sic autem manifeſto patet quod in Scholiis, ad Obſervationem illam additis XVIII. ſemel, iterum, ac tertio inculcatur, flatibus erumpentibus levari, aut ſolvi palpitationem: qui ſi caveas cordis, aut pericardii, ut in ea Obſervatione ponitur, occuparent; viam certe per quam repente, atque affatim inde uſque erumperent, non haberent.

17. Denique ad eam venio palpitationis cauſam quæ evidenter occurrit, nec ita raro, & in qua tantum abeſt, ut aqua, aer, aut quidquam aliud ſe inter pericardium, & cor interjiciat; pericardium adeo cordi adhæret, ut tunc deeſſe, niſi accurata perquiſitione diſcernas, ſæpenumero videatur, hincque deceptos dubitet Cel. Hallerus (*k*) poſt Peyerum (*l*), Stalpartium (*m*), Freindium (*n*), Lanciſium (*o*), hinc, inquam deceptos fuiſſe illos qui humanum cor pericardio carens ſe vidiſſe, ſcripſerunt, quos inter, præter eos qui a modo laudatis Scriptoribus nominantur, connumerandus eſt Antonius M. Cananus apud Hippolytum Boſcum (*p*), & ex recentioribus Alex. Littrius (*q*), & Jo. Georgius Hoyerus (*r*). Peyerus tamen cum dubitationem illam ſuam ad hunc modum expoſuit: *opinari fas ſit, pericardium aut pulmonibus, aut ipſi cordi potius ita tunc adnatum præter naturam hæſiſſe, ut diſtinctum videri non potuerit;* alteram ſagacioribus reliquit rationem qua rem explicarent: quam rationem ſolertia, & induſtria Cl. Viri Abrahami Kaav Boerhaavii (*ſ*) bono in lumine collocatam videbis. Verum pericardii non ad pulmones, ſed ad cor adhæſionem, quam & ipſe ex morbo ignoto bis vidit, & de qua ſunt a nobis hic verba facienda, hanc, inquam, adhæſionem ſive repetas ab illius aquæ defectu, ſive a glutinoſis, viſcidiſque particulis aut cum hac ſecretis, aut deſtillantibus ex ulcuſculis, quæ in pericardii, aut cordis, aut utriuſque ſuperficie innaſcantur; rem ſemper facilius intelliges, ſi cauſa adjungatur quæ pericardium ad cor apprimat, & cordis ipſius diu languidus, & exiguus motus. Cave enim, aliter accipias quæ Hermannus Boerhaavius (*t*), eodem ac Peyerus (*u*), exemplo uſus, docebat: *Quando palpebræ excoriatæ fuerunt, unius aliquando noctis quiete concreſcunt. Ita pulmo cum pleura, cor cum pericardio connaſci viſum eſt.* Neque enim pulmo, aut cor prorſus quieſcere tandiu poſſunt; ſatis eſt tamen, ſi quieſcere propemodum videantur. Sic vero ibi etiam ubi ab eodem ſcriptum eſt (*x*): humido, qui disjuncta ſervet, *vapore deficiente, viſum eſt cor cum pericardio connatum poſt miſeras anguſtias & palpitationes homines occidiſſe, qualem hiſtoriam Peyerus habet*, ibi, inquam, pariter cavendum eſt, ne plus quam fortaſſe voluerit, Summum Virum dixiſſe, credamus. Nam Peyerus (*y*) cum reſpiratione difficillima *maximam* quidem *pectoris anxietatem*, nec tamen diſerte palpitationes adnotavit, etſi pulſum *debilem* ſemper, & *parvum*, *tremulum aliquando*, *ultimiſque duobus menſibus intermittentem atque ad extremum plane myurum & formicantem* fuiſſe ſcripſit. Nec vero in cunctis quæ ſub eo Boerhaavii loco indicantur, Obſervationibus, neque in aliis pluribus, quæ ſcribenti hæc mihi ſuccurrunt, anguſtiarum ſemper, nedum, palpitationum, fit mentio: quod ex iis intelliges quæ preſſe de ſingulis continuo attingentur.

18. Quatuor ex vetuſtioribus ſunt in Sepulchreto; ſed alia alibi, Gul. Ballonii (*z*), Oth. Heurnii (*a*), & hoc ſenioris, Philib. Sarazeni (*b*), qui *nemini antea, quod ſciret, obſervatam* hanc pericardii ad cor adhæſionem Hildano ſignificavit (*c*) eo quo Ballonius mortuus eſt, anno 1616. (*d*), cujus ſane libri non niſi undevigeſimo poſt anno prodierunt. Sed A. 1578. Ballonius id noverat. Hæc enim leges inter illa quæ per ejus anni ver adnotaverat (*e*): *Accerſitus D. Duretus .... omnis palpitationis cardiacæ cauſam aut in oppreſſione, aut in excuſſione ponit. Illa eſt cum malum in corde ipſo eſt, aut circum cor. Ut cum nimia aqua inter pericardium crevit, aut cordi pericardium adhæreſcit*. Videri poteſt Dureto ipſi hoc cognitum. Sane ubi inter palpitationis cauſas id enumeravit Ballonius, nec a quo, nec quomodo obſervatum eſſet, indicavit. Sic enim ſcripſit (*f*): *Adhæſio pericardii corpori ipſius cordis, quod in duobus hydropicis obſervatum eſt.* Utcunque id eſt; hæ duæ quæ ſub Ballonii nomine proferuntur, Obſervationes, palpitationem ipſæ quidem cordis proponunt. Sed fruſtra hæc in Sarazeni, & Heurnii, quantum ex Sepulchreto apparet, Obſervationibus perquiretur. Difficilem uterque adnotant reſpirationem; Sarazenus, ut in re ipſi nova, alia inſuper, quæ ab uno Meckrenio (*g*) caſu fortaſſe confirmata eſſe, video; ſed de anguſtiis, pulſibus, palpitatione nihil. Sic etiam; ut ad Recentiores qui pericardium viderunt cordi adhærens, tranſeamus, & Meckrenii (*h*) Obſervationem, in qua nullum tamen de palpitatione, aut pulſus intermiſſione verbum, ob adjunctum cordis vulnus prætermittamus; Lowerus (*i*) etſi quæ mala præceſſerant, diligenter conſcripſit, & in iis *ad motum quemvis anhelationem*, pulſum *parvum & intermittentem*, dolorem *cum inſigni gravamine præcordia infeſtantem*, & *crebras lipothymias;* de palpitatione tamen ne verbum quidem interjecit. Peyerus autem (*k*) de iis quæ anteceſſerant duas, ſecum a Wepfero communicatas, diſſectiones, aliud non indicat, niſi *præcordiorum anxietatem* in altero dumtaxat ægro, qui *nunquam niſi pronus in genua provolutus, & cubitis ſuffultus, dormire, imo reſpirare valuit*. Stalpartius vero (*l*) ne illam quidem; tantum *continuam lentamque febrem*, ac *tuſſim* qua ejiciebatur *plurimum ſanguinis*. Sed Malpighius (*m*) nihil omnino memorat eorum quæ Landinum afflixerunt. Ad Sepulchretum autem ut redeam, eaque hic colligam quæ faciles poſſunt quærentes fugere, cum ſint extra hanc Sectionem per alias atque alias diſperſa; nec Garnerus (*n*), nec Helvigius (*o*) prægreſſorum malorum quidquam nominant, præter mammam exulceratam, & hydropem, cum adnatum pericardium cor aut exiguum admodum, & in ſe contractum, aut conſueto duplo majus complecteretur. Hiarnius (*p*) præter ſpirandi difficultatem, & alia nonnulla, ad immanem ventris tumorem ferme ſpectantia, vix *aliqualis cordis inquietudinis* facit mentionem. Plura quidem de malis diuturnis, & huc attinentibus, ſed nec pauciora de viſcerum noxis habet Stegmannus (*q*), qui palpitationem cordis, pulſus inæqualitatem, & dyſpnœam a pueritia uſque perpetuam narrans, ad cartilagineam quandam excreſcentiam juxta auriculam cordis ſiniſtram, ad copiam pinguedinis cor obducentem, ut non parum ejus augeret molem, ad aliaque, non modo ad pericardii adhæſionem, refert, idque ſapienter, præſertim cum hæc per fibroſos dumtaxat nexus fieret, eoſque ad pinguedinem quæ mediam operiebat cordis regionem, pertinentes. Sed ubique, & undique, ut cæteræ fere omnes, de quibus nihil excipiam, adhæſio fuit a Genevenſibus Medicis (*r*) in Juvene adnotata, cui *familiaris* erat cordis palpitatio. Contra, ab Hottingero (*ſ*) non hæc, ſed anhelatio in muliere animadverſa eſt, in qua pericardium corii inſtar craſſum factum, & durum, cordi affixum deprehendit. Littrius (*t*) in duobus nihil habuit quod memoraret; nam uterque ex vulnere mor-

(*k*) ad Prælect. Boerh. §. 132. not. *a*. (*l*) Meth. Hiſt. Anat. c. 6. in Schol. (*m*) Cent. 1. Obſ. Med. Anat. 37. in Adnot. (*n*) Hiſt. Medic. ubi de Avenzoare. (*o*) De Mot. Cord. l. 1. Propoſ. 23. & in Schol. ad Hiſt. (*p*) De Facult. Anat. Lect. 4. (*q*) Hiſt. de l'Acad. R. des Sc. A. 1712. Obſ. Anat. 1. (*r*) Act. N. C. Tom. 5. Obſ. 68. (*ſ*) Nov. Comment. Imp. Sc. Acad. Petropol. Tom. 1. Obſ. Anat. 4. (*t*) Prælect. in Inſtit. §. 709. (*u*) Schol. cit. (*x*) Prælect. §. 182. (*y*) c. 6. cit. (*z*) Sect. hac 8. Obſ. 20. (*a*) Sect. 1. Obſ. 74. (*b*) Ibid. Obſ. 94. (*c*) Vid. Hildan. Cent. 4. Obſ. 32. (*d*) Vid. Ballon. Vitam. (*e*) Epidem. l. 2. (*f*) l. 1. Conſil. Med. 109. (*g*) Obſ. Med. Chir. c. 35. (*h*) Ibid. (*i*) Tract. de Corde c. 2. (*k*) Schol. cit. ſupra, ad n. 17. (*l*) Cent. 1. Obſ. rar. 37. (*m*) De Struct. Glandul. (*n*) l. 4. S. 2. Obſ. 7. §. 1. (*o*) l. 3. S. 21. Obſ. 21. in Addit. (*p*) S. ead. Obſ. 36. (*q*) l. 2. S. 1. Obſ. 32. in Addit. (*r*) l. 3. S. 10. Obſ. 5. in Addit. (*ſ*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 10. Obſ. 231. (*t*) Hiſt. de l'Acad. R. des Sc. A. 1701. & 1706.

mortuus, alter femoris, cum alioquin bene, inquit, valeret; alter nescio cujus partis, sed intra horæ quadrantem, & hic quoque, tametsi id in utroque mirabile est, non male habuisse antea videtur. Quin etiam Ruyschius (*u*) ubi cor ostendit *connatum pericardio*, *idque a prægressa inflammatione harum partium*, *unde æger intolerabili dolore fuit correptus circa pectoris anteriora*, *non sine febre continua*, neque alia addit, & quæ dicit, ea an ad tempus inflammationis referat, an ad illud quod consecutum est, cum pericardium annexum jam erat, haud satis liquet. Contra autem apud Dionisium (*x*) præter alia, & in his spirandi difficultatem, & pulsus vehementiam, atque frequentiam, violenta ac assidua cordis palpitatio adnotata est. Violentissima pariter hæc memoratur in ultima de sex illis Anglicis Observationibus, de quibus superius (*y*) mentio fuit. Sed quartæ adjecta, quæ Cl. Cheseldeni est, nihil nisi hydropem, ac maciem commemorat. Sic etiam Lancisius in duorum quos describit (*z*), neutro, cum cætera, & in hisce præcordiorum contractiones & oppressiones, ac lipothymias diligenter describeret, palpitationem nominavit, imo in primo (*a*) vel pulsus *ut plurimum* fuisse *æquales*, admonuit. Verum a Vieussenio (*b*) assidua, cum levi pectoris oppressione, cordis palpitatio animadversa est: quæ *violenta* saltem *juxta finem morbi* a Freindio (*c*) fuit adnotata, cum *pulsu* tunc *perpetuo incitato*, *sæpius etiam inæquali & intermittente*. Sed Cantius (*d*) qui inter horum utrumque scripsit, historiam morbi quo extinctus erat homo, ab ipso dissectus, ignorabat. Abrahamus autem Vaterus cum in Programmate quodam (*e*) suam in cadavere aniculæ Observationem proponens, morbos qui prægressi fuerant, omisisset; in Osteogenia (*f*) denique de eadem, ut videtur, fœmina verba faciens, non palpitationem, sed asthma vehemens, cachexiam, œdema pedum, & lumborum inflammationem memoravit; ut neque in viro (*g*), in quo præter anxietates, & oppressiones cordis, quod hujus cum pericardio concretioni responderet, nihil fuit. Nec in nauta, de quo Cl. Laubius (*h*), quamvis pericardium cum parvulo corde, & diaphragmate firmissime concretum, duritie cartilagineum, crassitudine pollicem æquaret, quidquam fuerat præter asthma gravissimum, quod huc referres, nisi & seri ingens copia quo venter, & thorax opplebantur, & vomicæ non paucæ, pulmonum vasis majoribus accumbentes, aliaque illud facere potuissent. Pariter Cl. Daniel Hoffmannus (*i*) cum tot mala accurate describat, quibus puella, cujus anatomen profert, fuerat conflictata, neque inter ea recenset palpitationem, & diserte adnotat, *nunquam* pulsum deprehensum *vel inæqualem*, *vel intermittentem* fuisse. Celeberrimi autem Viri Heisteri (*k*) Observationem cum Littrianis illis de quibus paulo ante dictum est, procul dubio comparabis, quippe in juvene habitam non modo non valetudinario, sed cum æqualibus *in caupona largiter* compotante donec repente quasi ebrius e scamno caderet, moxque ibi moreretur. Etsi vero Doctus Vir Jo. Guil. Agricola (*l*) pericardium cum corde pene toto concretum post thoracis inflammationem (post quam non solum Ruyschius (*m*), sed Hottingerus (*n*), aliique etiam viderant) accurate describens, palpitationem cordis celerrimam ad finem usque vitæ commemorat; non omittit tamen cordis mire auctam magnitudinem, ejusque thalamorum, & auricularum, & venæ Cavæ capacitatem, plenosque tuberculis pulmones. Quin etiam cum ter alias eandem viderit concretionem (*o*), & semel quidem ubi pulmones labe carebant; nullum de palpitatione verbum habet; sed tantum suspicatur, in malignis quibusdam febribus summam inde esse debilitatem, lipothymias, & syncopes repetendas. Porro neque Præcl. Plancus (*p*), qui ex graviore sterni ictu pericardii ad cor adhæsionem sæpenumero animadvertit, hanc propter eandem causam in hydropico proponens, palpitationem memoravit. Quæ etsi fuisset; dubium tamen esset, ab adhæsione illa, an ab osseo annulo deduceres quo ima sinistri cordis ventriculi pars cingebatur, non secus atque in Observatione quam pridem legeris, Cl. Jo. Sebast. Albrechti (*q*) dubitaveris, utrum cordis non sine dolore palpitationem, & periodicum asthma corruptis pulmonibus, adnato posterius ad primam divisionem arteriæ Asperæ non exiguo tumori, cordis magnitudini duplo majori, cui vasa quidem omnia ex eo prodeuntia, aut ipsum adeuntia, & dexter ventriculus, sed neque sinister, neque auriculæ respondebant, utrum his, inquam, omnibus, an potius uni pericardii connexioni per validiores brevesque fibras cum plana cordis facie ex majori hujus parte, & ad apicem usque ipsum, tribueres. Cel. quoque Hallerus (*r*) cohæsionem *non integram* vidit, *quæ freni instar coercebat extremum* cordis *mucronem*; sed de quibus homo quereretur, non addidit. In alio autem quem hæreditaria palpitatio vexaverat, passim quidem pericardium conspexit adnatum cordi, sed per scirrhos, & tot præterea, tamque gravia in illo eodem corde animadvertit, quemadmodum supra (*f*) dictum est, ut cui potissimum palpitationem adscribas, minime liceat conjicere. In duobus pariter Præstantissimus Kaavius cor, & pericardium connexa invenit, in altero per filamenta quorum longissima extensum æquabant digitum, in altero arctius, præsertim qua cor diaphragmati incumbebat; sed neutrius qui morbus fuisset, scire potuit, sicut initio est indicatum (*t*). De tribus tamen viris quorum primum Egregius Chirurgus Fayus (*u*), alterum Medicus Doctissimus Pasta (*x*), tertium Hieronymus Queye tunc Medicinæ studiosus (*y*) priusquam decem de quibus novissime dixi, inciderentur cadavera, dissecuere, primus diuturna, & vehementi cordis palpitatione, cui pulsus quoque respondebant; alter sæpe illa, spirandique difficultate, præsertim a corporis, aut animi motu, laborabat, cum pulsu inæquali semper, & intermittente; postremus palpitationi insolitæ, & subitaneis, sed momentariis pulsus intermissionibus, crebrisque, sed levibus, lipothymiis obnoxius vixerat. Hi omnes præter pericardium, ferme crassius, cordi adhærens, quæ alia hujus, aut viciniæ habuerint, aut non habuerint vitia, mox indicabitur.

19. Jam enim si ex hisce omnibus, quæ mihi, dum has Litteras scriberem, occurrere, & relegi potuerunt, Observationibus quinque, & quadraginta (*z*), primum sex illas seponas, quæ nobis quid malorum præcessisset, non indicant, deinde quatuor & viginti detrahas, in quibus nulla fit de palpitatione mentio; quindecim, haud amplius restabunt, in quibus fit, Ballonii nimirum duæ, Hiarnii, Stegmanni, Genevensium, Dionisii, Anglorum, Vieussenii, Freindii, Agricolæ, Albrechti, Halleri, Fayi, Pastæ, & Queye, singulorum singulæ. Verum has ipsas si, postrema excepta, attente perlegas, & quot præter naturam, & qualia simul cum pericardii adhæsione in singulis propemodum reperta sint, videas; multum dubitabis, num hæc adhæsio, an vitium quodpiam aliud, palpitationis causa fuerit. Nam; ut polypos qui in quarta, octava, nona, decima leguntur, prætereas, quos in eadem octava non præteribat Michelottus (*a*), recte alioquin admonens, cavendum esse, ubi plura simul vitia deprehenduntur, ne sine certa ratione unum aliquod potissimum pro morbi causa proponatur: utque aquam pariter minime attendas, quæ in Observatione decima tertia, & decima quarta certe, fortasse & in duabus illis quæ ex Ballonio sunt, thoracem opplebat, sed potius pro ipsius diu-

(*u*) Thes. Anat. 6. n. 36. not. 1. (*x*) Descript. d'une oreill. du coeur. (*y*) n. 9. & 10.
(*z*) De Subit. Mort. l. 2. Obs. Phys. Med. 4. & de Mot. Cord. Prop. 23. (*a*) in Schol. ad cit. Obs. §. 10. (*b*) Traité du Coeur ch. 1.
(*c*) ubi cit. supra, ad n. 17. (*d*) Impet. Anat. Tab. 4. (*e*) post Observ. rariss. calculor. (*f*) Thesi 20.
(*g*) Differt. de calcul. in vesica fell. generat. Thes. 9. (*h*) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 20. (*i*) Ibid. Obs. 2.
(*k*) Obs. Med. Miscell. 4. (*l*) Commerc. Litter. A. 1735. Hebd. 8. post n. 4. (*m*) (*n*) supra cit.
(*o*) Commerc. Litter. A. 1736. Hebd. 41. in fine. (*p*) Epist. de Monstr. (*q*) Act. N. C. Tom. 5. Obs. 21.
(*r*) Ad Prælect. Boerh. §. 182. not. *m*. (*f*) n. 12. (*t*) n. 17. (*u*) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1735. Obs. Anat. 8.
(*x*) Epist de Cord. Polyp. n. 13. (*y*) Differt. de Syncopa c. 3. Prop. 1. n. 1. (*z*) Vid. alias Epist. 24. n. 3. in fine.
(*a*) Comment. Bonon. Sc. Acad. Tom. 1. in Opusc.

diuturnæ palpitationis, ejusve causarum effectu habeas; in plerisque earum quindecim de quibus loquimur, Observationum alia invenies quæ multo magis te morentur. Namque; ut de iis nihil dicamus, quas cum proferremus, ista indicavimus; in octava pulmones erant imbuti adeo serosis succis, ut thoracis cavum omnino implerent: in nona pericardii, cordi adhærentis, pars scatebat minutis abscessibus qui inflammationi successerant: in sexta, septima, decima tertia, decima quarta, auricula alias dextera, alias sinistra, aut sinister ipse ventriculus incredibilem prope in modum erant dilatata. Mitto cætera, ut in plerisque harum quatuor, ossa aut in arteriæ Magnæ initio, aut in pericardio, aut in tota auricula dextera, aut cum sinistræ immani illa dilatatione conjunctam angustiam & parvitatem adjecti ventriculi, ut in decimaquarta, aut denique innatum pericardio ipsi qua costas respiciebat, tumorem, ovum modicum æquantem, & concreto sanguine plenum, ut in decima tertia. Quo de uno tumore ut aliquid dicam; nam de cæteris ferme omnibus alibi dixi, & in parte, ut de ejusmodi quoque tumoribus (*b*), dicturus sum; vide, quæso, pauca illa quæ in extremo libro I. de Aneurysmatibus (*c*) sibi inter scribendum, ut fit, memoriæ causa adnotaverat Lancisius: *Adverte hic de signis agere, quibus distinguitur Aneurysma cordis a pericardii tumore. Vidimus enim quemdam inauratorem, qui cum viveret, cordis palpitatione, & spiritus angustiis laborabat, quique palam Aneurysmate certe tentatus credebatur; is post varias sanguinis missiones a quibus alleviari videbatur, repente obiit. In cujus postea cadavere prægrandis abscessus, qui disruptus liquorem meliceroidem effudit: occupabat autem pericardii basim, unam inter, alteramque tunicam.* Hinc certe intelligis, posse aliquando vel unum per se tumorem pericardii, palpitationis causam esse.

20. Quæ cum ita sint; vides profecto, in proposita quæstione, an pericardii ad cor adhæsio hujus palpitationem excitet, multo pluris esse faciendas Observationes illas per quas in cadaveribus nihil aliud vitii, præter eam adhæsionem, deprehensum est. Cujus generis inter omnes quæ supra (*d*) indicatæ sunt, quinque potissimum occurrunt, idest Sarazeni, Loweri, Genevensium, Heisteri, Queye. Et palpitationis quidem mentio fit in tertia, itemque in ultima. Sed in hac, ut in prima quoque, minime apparet, quomodo reliqua se habuerint viscera, & vasa: quorum vitia quædam posse interdum palpitationis esse causas, & ratio, & quæ subinde his Litteris scripsi, satis indicant. Lowerus autem, & Heisterus cum in cæterarum cadaverum suorum partium examine, ut ex utriusque descriptione patet, diligentes fuerunt, tum siquid illæ haberent vitii, facile præ cæteris, quippe in Re Anatomica præstantes, uterque poterant internoscere. Num vero eorum, aut Sarazeni Observationes palpitatio præcesserit, ex iis quæ, singulas memorans, cum fide retuli, cognosces. Sed ne forte credas, pericardium ipsis aut non undique, aut laxius cordi adhærens occurrisse; Heisterus certe fuisse, ait, *arctissime cum corde undique concretum, ita ut sine laceratione nullo modo inde separari potuerit*, Lowerus autem, *cordi toti ubique adeo arcte accrevisse, ut digitis non nisi ægre ab illo separari potuerit*, insuper fuisse *crassum, opacum, & velut callosum*: quod addo, ne forte si in plerisque earum Observationum, in quibus palpitationem fuisse, dixi, pericardium crassum, durumque legeris; hinc illam potius, quam ab adhæsione, repetendam esse, suspiceris; quanquam Heurnius, Peyerus, Hottingerus, Laubius, Hoffmannus, qui crassum, durum, cartilagineum, carnosum viderunt, palpitationem, ut supra (*e*) dixi, non adnotarunt.

21. Quæres hic facile (quando ad paucas adeo Observationes redimus) in quibus Valsalva, & & ego pericardium vidimus cordi adhærens, in iis fuerit, an non fuerit palpitatio? Quod ad illum attinet; cum ter viderit, semel in puero quo de alibi (*f*) scribetur, iterum autem, ac tertio in viris duobus, de quibus proxima superiore Epistola (*g*) scriptum est; de puero quidem nihil adnotavit aliud, nisi macie confectum interiisse: in viris autem cum plura, & varia animadverterit; frustra ea releges, ut de palpitatione, & de peculiaribus pulsuum vitiis quidquam reperias: & tamen pericardium non modo undique cordi in his omnibus adhærebat, sed in eorum altero, cui pectoris angustia fuerat (quam siquis malit, referre alio, potest) erat præterea alibi crassissimum, alibi etiam cartilagineum. Ego vero septies inveni cordi adhærens, &, quidem undique. Cujusmodi historiarum quatuor ad te alias descriptas misi, Stabularii (*h*), Piscatoris (*i*), Lanionis (*k*), & telarum lanearum Tonsoris (*l*): in quorum nullo an cor palpitasset, neque an fuissent præcordiorum angustiæ, & pulsuum vitia, scire potuimus; nec mirum, cum Lanio esset stultus, reliqui autem alius alia causa repentino morbo sublati: quanquam in Tonsore magnum, & vicinum cordi aneurysma rem dubiam reddidisset, præsertim cum pericardium non per se cordi esset annexum, sed per mucosam materiam. At in Piscatore tamen, & Stabulario, quorum utrique non secus ac Lanioni, per se adhærebat, & in primo quidem arcte adeo, ut sine cordis laceratione avelli non posset, haud facile credo, magna fuisse thoracis incommoda, cum primus paulo ante mortem ferendo piscatus labori par esset. Stabularius autem ante ultimam apoplexiam ter in Nosocomium exceptus, nunquam de palpitatione questus esset, imo in ea ob quam perpaucis omnino ante mensibus ibi cubuerat, thoracis inflammatione, præter solitam in eo morbo duritiem, ac frequentiam pulsuum, nullum in his vitium habuisset, quemadmodum ab iis qui curaverant, Medicis recente etiam tum rei memoria certior sum factus. Nec tamen negaverim, postea, ob eamque ipsam, ut Henningerum, Ruyschium, Agricolam adnotasse, dixi (*m*) inflammationem, pericardii adhæsionem incipere, & sic fortasse quæ antea cordis, & pulsuum mala non erant, existere potuisse. Reliquas autem tres meas Observationes, uno in viro, & duabus in fœminis habitas, in aliis ad quas magis attinent, Epistolis (*n*) leges: videbisque, in una dumtaxat intermittentem pulsum, & palpitationem, hanc autem facile ab arctissima pericardii adhæsione non modo ad cor universum, ejusque auriculam dexteram, sed ultra basim cordis ad Magna etiam vasa, cum hoc communicantia.

23. Quid ergo est, inquis, quod Lowerus (*o*), Vieussenius (*p*), Michelottus (*q*) non modo spirandi difficultatem, sed & pulsus intermissionem primus, cordis vero etiam oppressionem tertius, & palpitationem sequi debere, docuerunt, posita pericardii, duri præsertim; ad cor adhæsione? Nonne ob hanc pericardium contractius factum, annexum sibi a natura diaphragma sursum retractum servat, ejusque cum spiritus ducitur depressionem minus facilem reddit, idque eo magis quo pericardium ipsum durius est? Nonne descendens tamen tunc diaphragma, pericardium secum rapiendo efficit, ut tunc magis a pericardio cor constringatur, & sic multo difficilius hujus cavearum expansio fiat, unde oppressio, pulsus intermissio, & palpitatio consequantur? Ego vero etsi de his tribus effectibus facilius fortasse rationem video, cur priores duo, quam cur tertius quoque contingat; tamen quid pro tertio pariter dici possit, non ignoro. Sed ubi frequentior, ut vidimus, experientia refragatur, supervacuum esse

(*b*) infra n. 23. (*c*) Propos. 5. in ipso fine. (*d*) n. 18. (*e*) Ibid. (*f*) Epist. 49. n. 4. (*g*) n. 4. & 10.
(*h*) Epist. IV. n. 19. (*i*) V. n. 19. (*k*) VIII. n. 6. (*l*) XVIII n. 25. (*m*) supra, n. 19.
(*n*) XXIV. n. 11. XXX. n. 7. XXXV. n. 12. (*o*) (*p*) (*q*) locis indicatis supra, ad n. 18. & 19.

eſſe duco, ut rationibus examinandis immoremur. An potius antea conſiderandum eſt, num revera in iis omnibus Obſervationibus palpitatio defuerit, in quibus non eſt nominata? Alii enim per incuriam omittere, alii non animadvertere potuerunt, neque hi ob negligentiam tantum, verum etiam propter eam cauſam quæ ad Obſervationem quandam (*r*) in Sectione VIII. hac Sepulchreti in hunc modum adnotata eſt: *Contingit aliquando præſentibus cauſis, palpitationem cordis non accidere, quia longo tempore ægri decubuerunt, atque ob quietem tranquille ſanguis curſum ſuum peragit. Experientia enim cognitum eſt, cachecticis cor, ſi quieti degant, raro palpitare: a qualicunque vero motu, maxime in acclivium aſcenſu, vehementer concuti*. Sic inferius ad alteram Obſervationem (*ſ*) adſcriptum eſt: *Arduum eſt palpitationem cordis per conſenſum partium inferiorum inductam, ab idiopathica diſcernere: ſæpe enim contingit, ut quanquam cor intra ſe cauſam contineat, per periodos tamen redeat affectus, ut cum ſerum, pericardio incluſum, orgaſmo cietur, aut flatus accedunt*. Quæ etſi magna ex parte accipienda ſunt, & alio quoque non inutiliter transferenda, nequando organicum eſſe morbum, ob hanc unam cauſam negemus, quod ſua perpetuo non edat indicia; tamen num propter hæc quæ dicta ſunt modo, aliave ejuſcemodi ſatis infirmari credes vim omnium Obſervationum, in quibus ſine ulla palpitationis mentione adhæſionem pericardii ad cor propoſitam fuiſſe, oſtendimus? præſertim cum aliæ accedant Obſervationes diligentis, & cauti Viri Albertini (*t*), qui in illius adhæſionis ſignis, ſiqua forte eſſent, perquirendis tantum abeſt ut palpitationem memoraverit, contrarium potius, ſi attente omnia penſitemus quæ in eam rem ſcribit, animadvertit, motus videlicet cordis a pericardio tunc cohiberi per ſe quidem, ac reprimi, ut a nobis minime percipiantur, &, ſi nonnunquam percipiantur, ab alio eſſe vitio, ut puta auctæ ſimul magnitudinis cordis, & quanquam hujus, & pulſuum perturbati motus, ut in Loweri hiſtoria (*u*), quaſi polypus ſubeſſet, accedant, tamen *manu ad cordis locum appoſita, motum magis ſentiri a Medico*, cum polypus ſubeſt, quam in illa adhæſione.

23. Dum hos relego Albertini locos, ex quibus intelligi licet, ſæpe ipſum vidiſſe hanc qua de loquimur, pericardii adhæſionem, duo inſuper animadverto, alterum, ſæpius eandem Bartolettum quoque obſervaviſſe, cujus libris me in præſentia carere, minus tibi mirandum eſt, quam ſemper caruiſſe Bonetum, ut Auctorum Index oſtendit quibus in Sepulchreto uſus eſt; alterum, in Principe Viro, in cujus pericardio tumorem invenit Albertinus *ſanguineum*, qui *a dextris cordis ſecundum totam ejus longitudinem extendebatur*, ſigna anteceſſiſſe quæ *de organico varicoſi generis vitio fidem facere videbantur*: hæc autem ſupra eſſe, dixerat, cum pulſatio nulla eſt, aut *fere inſenſibilis*. Lanciſius autem, ut ex ejus Obſervatione conſtat, quam ſuperius (*x*) retuli, a pericardii tumore palpitationem cordis animadvertit, & a multo etiam minori Zacutus, qui ter morbum hunc ſe vidiſſe, affirmavit, in proxima ſuperiore Sepulchreti Sectione VII. (*y*); a te legendus, non libro qui ibi citatur, II. ſed I. ut intelligas in Scholio, quod ipſum quoque ex Zacuto eſt, locum in quo hic curationem qualemcunque propoſuit. Quid ergo eſt? An humor varius, qui tumore continebatur, ut citrinus apud Zacutum, & meliceroides apud Lanciſium, aliter ac ſanguineus apud Albertinum, irritando, palpitationem ciebat? An alia in aliis tumoris ſedes ejus varietatis cauſa fuit? Erat enim illa apud Lanciſium pericardii baſis, apud Albertinum autem pericardii latus, idque dexterum; nam Zacutus quænam eſſet, reticuit. Magni autem illud diſcrimen momenti eſſe poteſt, ſi forte a tumore qui ſit in baſi, major alterutra prematur, & coarctetur arteria, atque ita exituro e corde ſanguini obex ponatur, unde palpitatio; quod a tumore qui pericardii latus occupet, minus videtur timendum. Nec vero ajas, de quindecim illis Obſervationibus (*z*) in quibus palpitatio memoratur, decimam tertiam tumorem proponere, natura, & ſede ejus perſimilem qui ab Albertino conſpectus eſt. Tumor enim in illa decima tertia Obſervatione addebatur ad dilatationem magnam ſiniſtri ventriculi, & ad oſſeum Aortæ initium: & nos prætera conjecturas, quæ multis præſertim Obſervationibus non ſint innixæ, non ut ſequaris indicamus, ſed ut alias, atque alias, quandocunque liceat, Obſervationes nactus, cum his compares, & tunc denique probes, aut abjicias. Quod ſi forte accideret, ut conjecturam iſtam ultimam confirmares; tunc quæri etiam poſſet, an ex pericardii adhæſione cor palpitet, quando pericardium non cordis ſolum, ſed & arteriis, ab hoc prodeuntibus, ita affigatur, ut eas conſtringendo, viam coarctet ſanguini e corde erupturo, quemadmodum coarctabat fortaſſe in Obſervatione illa noſtra (*a*) quam cordis præceſſerat palpitatio.

Cujus hoc noſtrum cauſarum examen non eo ſpectare, credito, ut ullam earum omnino rejicias, ſed ut aliam aliter, alibique agentem, cum aliaque conjunctam, aut ſejunctam, alias palpitationem efficere, alias non efficere, mecum agnoſcas, & de ſingulis ferme non plus dicas quam quod in ipſo initio Sectionis hujus, Scholiographi, vel potius Hollerii verbis in Sepulchreto ſcriptum leges: *Excitari poteſt cordis palpitatio a tuberculo, abſceſſu*, aliiſque ejuſcemodi. Longe enim aliud eſt *excitari poſſe*, ac neceſſario excitari. Quorum hoc, non illud, nobis minus cum vero conſentire in re propoſita viſum eſt.

24. Te ſæpius miratum eſſe, non dubito, hanc Epiſtolam relegentem, quod nuſquam me niti animadverteris obſervationibus, doctrina, auctoritate Eximii Archiatri Senacii, quaſi de Palpitatione Cordis nihil ſcripſiſſet, aut longe alia ipſi, ac mihi ſententia eſſet. Ille vero de ea tot ſcripſit, & ego quæ his Litteris comprehenſa ad te miſeram, cum illis fere inveni adeo conſentientia, ut præſtare cenſuerim hic ſemel, ſed paulo fuſius, de ipſo dicere, quam centies obiter nominare. Si totum igitur, quod de hac cordis affectione conſcripſit caput (*b*), & quæ alibi quoque attigit, non curſim, ſed attento, ut par eſt, animo perlegeris; primum quæ de cauſis palpitationis doceat tum generatim, tum ſpeciatim, animadvertes. Et generatim quidem ab irritatione cordis ejus palpitationem deducit; ſpeciatim vero ab rebus irritationem facientibus, aut irritationis cauſam præbentibus. Quarum rerum alias extra cor, alias in corde ipſo eſſe, oſtendit. In his vitia cordis ponit, atque explicat unde irritatio naſcatur, ſive ſanguinis egreſſui obex, ſive ingreſſui opponatur, tum ſive cordis caveæ ſint dilatatæ, ſive conſtrictæ: qua occaſione egreſſum ſanguinis minus liberum ab auricularum dilatatione deducit, ut quarum, ſanguine diſtentarum, moles adſitos arteriarum comprimat truncos, quod eo facilius credes, ſi carneam modicam *excreſcentiam* inter illos in cordis baſi a Garnerio (*c*) repertam, memineris, ipſos comprimendo, perpetuam feciſſe palpitationem. Ad ingreſſus autem ſimul, & egreſſus ſanguinis impedimentum quomodo faciant valvulæ, auriculis ſubjectæ, ſi induratæ, & agglutinatæ parietibus cordis ſint, ut ipſe in quodam viro deprehendit, alibi (*d*) explicavit. Alibi quoque (*e*) egregie docuit, illiuſmodi impedimentum immerito ſæpius tribui polypoſis in corde concretionibus, præſertim cum certæ, evidenteſque in valvulis, & auriculis, vaſiſve majoribus cauſæ occurrant palpitationis, in quo Vieuſſenius, & Langelottus peccarunt. Tum ad cauſas quæ extra cor ſunt, ut nervos referat, videbis, ſive in cerebro, ſive alibi irritatos, & vel abſque nervis, ad compreſſa pulmonum vaſa: quæ dum præclare, ut ſolet, pertractat, admonere non omittit, quam caute incuſare hanc cauſam oporteat,

(*r*) [illegible] in Schol. (*ſ*) 31. in Schol. (*t*) Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. I. in Opuſc. (*u*) Vid. ſupra, n. 18. (*x*) [illegible] 9 in fin. (*y*) Obſ. 110. (*z*) ſupra, n. 19. (*a*) ſupra, n. 21. in fin. (*b*) Traité du Coeur l. 4. ch. 11. (*c*) [illegible] hac 8. Sepulchr. Obſ. 23. (*d*) ch. 9. n. 5. (*e*) ch. 10. n. 10.

teat, ut quam solam palpitatio sæpe non sequatur. Porro; ut alia bene multa, eaque perutilia invitus prætercam, de quibus ipsi ex instituto agendum fuit, & in iis, ut incepi, subsistam, de quibus scribendi occasionem habui, præsertim vero ad pericardium spectantibus; quomodo ex hujus hydrope accidat palpitatio, ostendit: de ambiguis autem sive illius tumorum indiciis, sive non ita certis ejus vermium observationibus, alio loco (*f*) prudenter differit: ubi (*g*) etiam exempla deficientis pericardii infirmat, cordi autem adhærentis sua quoque multiplici observatione confirmat: qualis autem adhæsio, & ad quas cordis sedes, palpitationis causa, aut impedimentum sit, docet (*h*): nec reticet, quam cautos esse oporteat, ubi simul causæ aliæ sunt, & præsertim graviores, ne adhæsioni temere palpitationem adscribamus, & generatim admonet, ubi simul causæ sunt plures, peculiares singularum effectus internoscere non licere; imo tunc universas efficere quædam posse, quæ singulæ nequaquam possent. Præclara illa quoque sunt (*i*): quarum causarum, morborumve ambigua, & obscura sunt signa, assiduis perquisitionibus esse a Medicis operam dandam, ut aliquando illustrentur: quod etsi consequi non potuerint, cum interea fructum capturos, ut in pronunciando, curandoque cautiores fiant, Physicamque adjuvent, in qua, historia morborum omnium, quibus homines obnoxii sunt, quamvis non nisi post obitum pateant aliqui, ipsa per se digna est quæ minime ignoretur. At si, velut in pluribus palpitationis causis feliciter contigit, accidat denique, ut satis internoscantur; quanta inde utilitas ad prædicendum existat, quanta ad curandum, nihil, mihi crede, ostendere clarius potest, quam quidquid post causarum examen hic Summus Archiater, ratione, & experientia fretus, partite, & copiose in multo majori parte subjicit indicati capitis de Cordis Palpitatione. Quo perlecto, haud amplius miraberis, in tanta auxiliorum copia quæ Veteres nobis adversus illam reliquerunt, tot passim occurrere, quorum alia aliis repugnent evidentissime. Cum enim palpitationis causæ tam variæ sint, & quædam adeo inter se adversæ; variis quoque singulæ, adversisque remediis nonnullæ oppugnentur, necesse est. Causis igitur in suum quaque ordinem digestis, ex confuso illo quasi chao, singula, ut vere ait, remedia in suum quodque locum per se, ut ita dicamus, se ipsa distribuunt. Verum hæc satis non ad justam recte scriptis laudem reddendam; sed ad tuum perlegendi desiderium incitandum. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXIV.

Sermo fit de Pulsibus præter naturam.

SI de omni pulsuum vitio sermonem instituere his Litteris vellem; infinitum laborem, inutilemque susciperem. Quotus enim quisque morbus ingruit paulo gravior, in quo non aliquid pulsus peccent? aut in quo per anatomen liceat veram hujus rei causam ostendere? Satis erit igitur majora quædam pulsuum vitia, eoque Medici cogitationem, & Anatomici perquisitionem ad se peculiariter trahentia, diligentius attendere, facto initio a maximo omnium: quod mihi quidem videtur in ea pulsuum exilitate ac debilitate consistere, ut cum amplius non percipiantur, æger asphyxia teneri dicatur, sive jam esse sine pulsu. Quo Valsalvæ nostri Observatio spectat, ad hunc modum se habens.

2. VIR annos natus quinquaginta, cum multis antea diebus a peripneumonia liber evasisset; rursus in thoracis incidit morbum. Nam præterquam quod de siti, & inani tussi querebatur, in sinistrum latus cubare non poterat. Quotiescunque enim hoc tentabat, paulatim se id latus versus convertendo; quo magis convertere se pergebat, eo magis sentiebat, imminere animi defectionem: quam ut vitaret, ad supinum, aut ad oppositum redibat situm. An febricitaret, ex pulsu conjicere non licebat, quippe qui minime percipiebatur. MORTUI pericardium inventum est valde dilatatum, materiaque purulenta, multo diluta sero, oppletum. Cor vestiens membrana valde erat crassefacta. Ex hac ad pericardium duæ solidæ, & firmæ productiones ferebantur, singulæ cylindri forma, crassi, & brevis ligamenti instar, cor valide ad pericardium annectentis. Altera prope auriculam dexteram enata, secundum horizontem in pericardii anterius latus pergebat; altera autem ab ipso cordis mucrone in mucronem pericardii, tensa adeo, ut non posset ille systoles tempore basim versus accedere, nisi pericardium secum traheret, & quod consequitur, diaphragma.

3. Secundum hanc quidem Valsalvæ animadversionem proclive tibi videbitur hujus asphyxiæ causam intelligere, corde videlicet sic alligato, ut in extrudendo sanguinem, vix levissime suo fungi officio posset. Causam quoque assequi te, credes, imminentis animi defectionis ex tentata conversione thoracis in latus sinistrum, nimirum quia plurima quæ pericardium distendebat, materia, tunc hujus mucronem gravabat maxime, eoque resistentias augebat cordi se contracturo, ut nullo jam modo suum exequi valeret munus. Veruntamen esse aliqua fortasse possint, quæ tibi obstent rem ad illum modum intellecturo. Mitto ea quæ a Valsalva ipso accepisse, memini, de vinculo inter pericardium ducto, & cordis latus in eo; cui varius decubitus varium pulsum efficiebat: & quæ de tremore cordis apud Albertinum (*a*) legeris, si ii concitatius se moverent, in quibus *tenui membraneo vinculo laxe cordi alligatum pericardium* invenit: & quæ in Sepulchreto (*b*) de pulsus inæqualitate in viro, cui *pericardium mediæ cordis regioni, & quidem adiposæ ejus substantiæ*, ut superioribus etiam Litteris dixi, *per fibrosos nexus adhærescebat*. Has enim alligationes omnes fuisse, diceres, laxiores, quam ut cordis motum impedire adeo possent, ut fieret asphyxia, præsertim cum ad ejus mucronem non attinerent. Sed quid ad Præcl. Halleri (*c*) Observationem. dices, qui *cor cum pericardio carneis fibris ex mucrone adscendentibus connatum* vidit *sine ullo, quantum novit, hominis incommodo*? Certe si asphyxia laborasset, ignorari non potuisset. Num hanc quoque dices alligationem laxam fuisse, quam alibi (*d*); de eadem enim videtur loqui; *freni instar coercuisse* dixit *extremum mucronem*? Fac tamen fuisse laxam. Num laxa erat in tot illis Observationibus quæ superiore sunt Epistola (*e*) commemoratæ? In illis certe arcte pericardium ipsum non mucrone modo, sed cordi universo adnatum erat: nec tamen ulla est in qua asphyxia fuerit vel extremo tempore animadversa. Quin etiam cum tres aliæ extent Clarissimorum Virorum Joannis Fantoni (*f*), Benedicti Gullmanni (*g*), & ejusdem quem merito laudabam modo, Alberti Halleri (*h*), quæ nescio quomodo me fugerint illam Epistolam recensentem; in prima nihil nisi *cor convulsive motum*, in tertia ne hoc quidem, in se-

(*f*) ch. 5. n. 2. & 3. (*g*) n. 4. (*h*) Vid. etiam ch. 9. in fin. (*i*) ch. 5. n. 1.
(*a*) Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. I. in Opusc. (*b*) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obs. 32.
(*c*) Differt. de Vasis cord. propr. not. ultima. (*d*) ad Boerh. Prælect. §. 182. not. *m* (*e*) n. 17. 18. & seqq.
(*f*) Anat. corp. hum. Diss. 11. (*g*) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 4. (*h*) Opusc. Pathol. Obs. 49.

in secunda palpitatio cordis, inaequalitas pulsus, asthma, aliaque diligenter, sed non asphyxia, memorantur; quamvis sinister cordis ventriculus intus, extraque esset cartilagineae firmitudinis; & pericardium tamen, in hac carnosum, in prima cartilagineum, *undique cordi valide, arctissime, adcurate & pertinaciter*, ut in tertia quoque, annexum erat. Quid ergo respondendum est? Vide, an hoc forte: Valsalvam praeter illam alligationem, invenisse membranam cordis extimam multo crassiorem factam, pericardium autem oppletum serosa materia, & purulenta. Crassitudo enim illius membranae faciebat fortasse, ne cor satis expandere se posset, & cum paucum propterea admitteret sanguinem, neque modica hujus copia mox in arterias extrusa, nec vi qua extruderet, ipsas dilatare satis valeret, cohibitum scilicet ab alligatione, & praeterea a materia illa, ut serosa erat, laxatum, ut purulenta autem, pessime affectum, sive haec ex pulmonibus in peripneumoniae declinatione translata huc fuerat, sive peripneumonia habuerat etiam pericardii, & membranae cordis inflammationem conjunctam: quorum utrum credibilius sit, propter eorum quae tunc aegrum afflixerant, & quae in mortui pulmonibus apparuerint, ignorationem, haud liquet. Verum est quidem, utriusque, aut alterius illarum membranarum inflammationem exceptam fuisse non semel ab utriusque inter se coalitu secundum Ruyschii, & Freindii Observationes, superioribus Litteris (*i*) commemoratas. Sed verum est quoque, serum crassis, & quae facile concrescere possint, particulis foetum, saepe intra pericardium exprimi, eorum praesertim qui laborant peripneumonia, sicuti ad te scripsimus alias (*k*). Ex ejusmodi autem concretionibus, si tenues, disjectaeque cordi adhaereant, posse effici instar pilorum; si constipatae autem in unum aut plures quasi fasces inter cor, & pericardium ducantur, fieri posse crassa vincula illud ad hoc alligantia, alterum quidem ab Riolano (*l*) indicatum, utrumque autem per observationes a Weitbrechto (*m*) confirmatum est. Nam Riolanus hoc tantum scripserat: *si aqua pericardii crassa & viscida fuerit; ejus crassamentum in pilos convertitur. Unde cor pilosum in quibusdam observatum fuit*. Eo tamen magis inclinat animus, cum praeter pus, & crassam factam membranam cordis, firmitudinem attendo vinculi a Valsalva deprehensi, ut prima hoc potius ratione suspicer, quam altera productum fuisse, nempe coalitu, neque illo arctissimo, qui ad mucronem tantum contigerit.

4. Caeterum si pilosi cordis injecta mentio te forte cupidum sciendi facit, an quidquid de ejus inventis pilis ab Historicis, itemque a Medicis proditum est, censeam ad eundem modum esse explicandum, ad quem paulo ante indicabam; sic habeas velim, dubia mihi, neque unam ob causam, videri pleraque ejus observationis antiquissima exempla. Nam quod in Aristomene Messenio Valerius (*n*) scripserat ab Atheniensibus repertum esse, id factum Plinius (*o*) postea tradidit ab Lacedaemoniis, Pausanias autem (*p*) Aristomenem, non captivum inter crudeles hostium manus, sed liberum, & ab utrisque longe dissitum, cum ad Generum apud Rhodios transiisset, *ex morbo obiisse*. Quod vero in exciso Leonidae corde a Xerxe conspectum narrat Plutarchus (*q*), Aristidem qui de rebus Persicis scripsit, secutus; a barbaro quidem, & inimico Rege id fieri potuit; sed in viro ad extremum usque fortissime pugnante non satis veri simile est, cor morbidi quidquam habuisse. Idemque a me dici, credito, de Lysandro, qui exercitum ducens, sub Haliarti moenibus *in pugna cecidit* (*r*). Potuerat sane ab interfectoribus Thebanis, & Atheniensibus, qui ipsum vehementer oderant, mortui corpus discerpi. Sed hoc factum neque Pausanias, neque in Lysandri Vita Plutarchus, qui redditum Lacedaemoniis corpus scripsit, ullo modo indicant. Unus, quod sciam, memorat in Lysandro, & in cane Alexandri Eustathius apud Caelium Rhodiginum (*f*), ex Graecis addentem in Hermogene quoque Rhetoricae artis Scriptore. Sed ut canem illum dissecari potuisse, fateor; sic rhetorem hunc non facile crediderim, quippe mortuum iis temporibus quibus hominum corpora dissecare fas non erat, & ob eam in quam ex acerrimo juvenili ingenio diuturnam inciderat mentis hebetudinem (*t*) omnium potius miseratione, quam ullius hostili odio, & rabie dignum, a qua, ut superiores illi potuerant, credi possit ipse pariter post mortem tractatus. Intelligis, cur in plerisque antiquis exemplis dubitem, verearque, ne homines tanto ea facilius crediderint, quia cum Homerus ut prudentiam significaret, quemadmodum putat Eustathius (*u*), *densum pilis cor* dicere visus sit, & praeterea Nonnus (*x*) ut Sabinorum audaciam exprimeret, iis *cor densis vestitum pilis* tribuerit; eximiam quandam sive prudentiam, sive calliditatem, sive audaciam existimaverint, sine piloso corde facile esse non potuisse, praesertim quando; ut ad minus vetusta exempla transeam; ejusmodi cor in tribus latronibus, scelere, & audacia nobilibus inventum esse, legerunt apud Muretum (*y*), Benivenium (*z*), & Amatum Lusitanum (*a*). Qui in eo quem confectum a se dicit, cujusmodi fuerint pili, non indicat: ut neque Scultetus Noribergensis (*b*), qui in audacissimo pariter Juvene, in Theatro hoc nostro Anatomico A. 1650. dissecto cor *undequaque pilosum* fuisse, scribit: nec denique Lanzonus (*c*), qui in plebejo, ab se inciso, cor *undique pilis refertum* invenit. Quem tamen cum peripneumonicum fuisse, appareat, proclive est conjicere, non pilos, sed viscidas concretiones habuisse, quae pericardium, cum a corde removeretur, sequentes, sua tenuitate, & albedine incanos pilos repraesentarent. An vero eidem conjecturae sit locus in caeteris qui modo sunt memorati, non facile dixerim: quamvis in latronibus, quippe diu in teterrimo carcere macerari solitis, ut socios indicent, & facinora omnia confiteantur, cachexiam liceat, hincque non paucum, eumque crassum fortasse, & viscidum pericardii humorem suspicari. Nec quia Juvenis in hoc Theatro dissectus, ex accepto vulnere continuo obierat, ideo, quod ad cor, & pericardium attinet, optime, cum viveret, se habuisse, existimabis, postquam legeris (*d*) *per plures annos de ardore cordis* esse *conquestum*. Quod si praeterea animadverteris, neque Antonium Molinettum, neque Petrum de Marchettis, neque Dominicum filium, qui Parenti manus adjutrices praebebat, neque horum omnium Amicum Joannem Rhodium, qui tot hic habitas paulo rariores Observationes collegit, nullam, quod meminerim, hujus de qua dico, & cujus alii eorum ob injunctum munus, alii ob assiduam in Theatro frequentiam non conscii esse non potuissent, nullam, inquam, hujus fecisse mentionem, ne ibi quidem ubi Antonius, aut Dominicus de pilis postea, & de corde scripserunt; si haec igitur animadverteris; facile opinaberis, qui primo aspectu visi essent pili, eos accuratius dein examinatos, longe aliud fuisse compertos. Quin ubi ordo, & genus Juvenis illius venit in mentem, quorum utrumque in Theatrum inferri, & publice dissecari prohibebat; confictum ab aliquo hunc casum, & Sculteto alibi narratum crederem, nisi ex libris meae hujus Inclytae Nationis Germanicae appareret, totum illud biennium, in quod is annus cadit 1650. hic ipsum fuisse, studiorum videlicet causa, quod semper Germani fecerant, nec postea facere quoad cunctis integrum fuit, intermiserunt. Qui aliter putant, si eos inspicere potuissent libros; vidissent utique servatam eam consuetudinem; ut innumeros, qui minus sunt noti, praeteream; a Philippo Jacobo Sachsio, Jacobo Pancratio Brunone, Christiano Mentzelio, Paulo de Sorbait, Jo. Sigismundo Elsholtio, Erasmo Bartholino, Michaele Lysero, Henrico a Moini-

(*i*) n. 18. & 19. (*k*) Epist. 20. n. 37. (*l*) Anthropogr. l. 3. c. 7. (*m*) Comment. Acad. Sc. Imp. Petropol. Tom. 6.
(*n*) Fact. ac Dict. Memorabil. l. 1. c. ult. (*o*) Natur. Hist. l. 11. c. 37. (*p*) De tota Graecia l. 4. (*q*) in Parallel.
(*r*) Vid. Pausan. Oper. cit. l. 3. & l. 9. (*f*) Lect. Antiq. l. 4. c. 16. (*t*) Ibid. l. 21. c. 6. (*u*) Ibid. l. 4. cit. c. 16.
(*x*) apud Muret. Var. Lect. l. 12. c. 10. (*y*) Ibid. (*z*) De abdit. Morb. &c. Caus. c. 83. (*a*) Cent. 6. Curat. Med. 65.
(*b*) Trichias. admir. (*c*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. Obs. 122. (*d*) Trichias. cit.

Moinichen, Jo. Daniele Majori, Marco Mappo, Gabriele Claudero, Henrico Meibomio, Michaele Ettmüllero, Jo. Nicolao Pechlino, Georgio Abr. Mercklino, Paulo Hermanno, Luca Schrockio filio, Carolo Raygero, Davide von der Becke, Gothofredo Schulzio, Jo. Fabricio, Jacobo Barnero, Jo. Mauricio Hoffmanno, Jo. Caſparo Sparr, Ferdinando Carolo Weinhart, Vito Riedlino, Franciſco Stockamero, Jo. Adamo Limprechto, Jo. Guilelmo Pauli, Jo. Georgio Wolckamero, Michaele Friderico Lochnero, Jo. Sigiſmundo Henningero, Georgio Dethardingio, & Jo. Adamo Genſelio, qui etiam, ut ſuperiorum non pauci, Doctor eſt hic creatus A. 1702. Satis autem mihi eſt; ne forte juniorum quenquam invitus prætercam; te ab anno illo 1650. per inſequentium annorum ſeriem ad initia uſque ſæculi hujus perduxiſſe, ut facile intelligas, num circa medium ſæculi ſuperioris tanta in Italia facta ſit rerum mutatio, ut Exteri ad Italos venire medicorum ſtudiorum gratia magis, magiſque intermiſerint, hac inter cæteras ratione permoti, quod in Italia toto eo ſæculo adhuc ſequerentur Galeni theorias; quaſi vero Thomas Cornelius, Leonardus de Capua, Marcellus Malpighius, Jo. Alphonſus Borellus, Franciſcus Redius, Laurentius Bellinus, Lucas Tozzius, Bernardinus Ramazzinus, & alii apud noſtrates, exteroſque celeberrimi, aut Galeni aſſeclæ fuiſſent, aut non poſt medium ſuperioris ſæculi ſua doctrina, ſuiſque ſcriptis Italiam ornaviſſent. Quo etiam tempore neque Carolum Fracaſſatum, neque Franciſcum Spoletum, nec Jo. Baptiſtam Scaramuccium, nec ipſum denique Pompejum Saccum in Galeni verba juraſſe, eorum lucubrationes oſtendunt, ut Dominici quoque Guglielmini, & Georgii Baglivi; nam utriuſque horum jam ante finem illius ſæculi quædam prodierant. Et quando me nihil, niſi veri amor, in hunc ſermonem deduxit; ſine, hoc quoque admoneam, quod pariter ad hiſtoriam ſpectat litterariam ejuſdem ſæculi, ut ſicubi legas, catalogum Profeſſorum Patavinorum ab anno 1611. ad 1694. haberi in Act. Eruditor. quæ Lipſiæ eduntur, Tomo I. (*e*) animadvertas, non alios in catalogo illo nominari, niſi qui Artes docebant eo A. 1682. ideoque nomina deeſſe Galilæi, Sanctorii, Caſſerii, Spigelii, Veſlingii, Petri de Marchettis, Antonii Molinetti, Proſperi Alpini, Jo. Prævotii, Sertorii Urſati; ut alios, nec paucos, omittam illuſtres Viros, qui intra illud plus octoginta annorum ſpatium Gymnaſii hujus noſtri famam auxerunt. Sed ad Scultetum ut redeam; etſi neque ex ejus, neque ex illorum quos ante ipſum indicavi, ſcriptis ſat liquet, verine unquam pili, an pilorum ſimilitudo intra pericardium reperta ſit; non tamen facile negaverim, fieri poſſe, ut quemadmodum ipſe intra Duram cerebri meningem faſciculum reperi capillorum (*f*), alii autem alios alibi pilos, atque adeo intra dexterum canini cordis (*g*) ventriculum (an illuc cum ſanguine ex purulentis, in quibus erant, partibus invectos?) ſic, inquam, fieri poſſe, non negaverim, ut aliquis nonnunquam cor revera piloſum aut invenerit, aut inveniat: quod ſi accidat, ſumma in examinando, comparandoque cum veris pilis diligentia Obſervatori commendanda eſt. Sic autem aſſenſum hac in re ſuſtinuiſſe, tanto magis gaudebam, cum hæc relegerem; quod Illuſtris Archiater Senacius (*h*), ubi agit de piloſi cordis obſervationibus, ipſe quoque haud aliter ſentiendum exiſtimat. Sed ab longiori quam initio putaveram, & non una tamen de cauſa haud inutili, ne dicam mihi neceſſaria, digreſſione ad inſtitutum revertamur.

5. In Valſalvæ ſchedis nullam aliam, præter eam quæ propoſita eſt (*i*), Obſervationem invenio quæ ad pulſus attineat peculiariter; cum multæ ſint alioquin ſimul ad hos quidem, ſed magis ad alia pertinentes, ut tibi propterea alibi aut deſcripſerim, aut ſim deſcripturus. Quapropter huc meas addam, quæ ipſæ erunt non ita multæ: nec mirari debes; nam in IX. quæ huc ſpectat, Sepulchreti Sectione cum Obſervationes proferantur quadraginta quinque; primum ſeptem delendæ ſunt, quippe repetitæ, ut facile intelliges, VIII. cum XXVII; XII. cum XLIII; XIII. cum XXXIX; XIV. cum XLIV; XVI. cum XXI; XX. cum XXXI; & XXXVIII. cum XLI. conferendo: ex reliquis autem diſerte admonet ipſe Bonetus, eſſe viginti quatuor ad alios titulos tanto magis pertinentes, ut ſub ipſis fuſius exhibitæ ſint: itaque de quadraginta quinque redimus ad quatuordecim. Verum, utcunque id eſt, accipito libenti animo quas dare poſſum, & primum hanc, quæ & ipſa attinet ad aſphyxiam.

6. SENEX jam tres menſes ex quo crus fregerat, in hoc cubabat Noſocomio, levi quadam, ſed pertinaci, febre detentus, cum præter expectationem repente animadverſum eſt, ſine pulſibus eſſe hominem, cui ne intermittere quidem conſueſſent, & qui nihil pejus quam ſoleret, eo ipſo tempore ſe habere, aſſeverabat. Quod ut confirmaret, protinus ſe erexit, & in lectulo conſedit. Tamen, neque ita multo poſt, reapſe eſt mortuus. CAPUT cum cervicibus, & pleriſque viſceribus a me diligenter perfectum eſt, ut ſtudioſæ Juventuti opportuno eo tempore; erat enim ſub initium Decembris A. 1730; multa demonſtrarem quæ non ſunt hujus loci. Quæ vero præter naturam aut erant, aut videri poterant, huc redeunt. Cum ex vertebrarum tubo, dum ab infimis cervicum vertebris reliquæ disjungerentur, nihil aquæ prodiiſſet; non pauca ex cranii cavo, dum circum ſecaretur, defluxit. Non pauca etiam fuit in Lateralibus ventriculis. Subſtantia tamen cerebri non modo non laxa, ſed omnium quæ mihi ſe obtulerint, fortaſſe duriſſima: nec pallida erant ſanguifera vaſa; imo atro ſanguine referta pleraque, Sinus præſertim. In duabus illis arteriis quæ prope ſuperiorem faciem Calloſi corporis inter utrumque hemiſphærium ducuntur, aereæ inerant bullæ: & tamen frigida erat tempeſtas, vix tertius a morte dies, & ne minimum quidem indicium putredinis. Carotidis arteriæ dexteræ, qua e Receptaculo exiſtebat, non parva parietum portio erat craſſior facta, & naturæ inter ligamentum, & cartilaginem mediæ, facie tamen intima etiamtum membranea: cujuſmodi vitium in aliis quoque majoribus cerebri arteriis jam inchoatum viſum eſt. Extra cranium autem multo gravius erat. Namque in altero colli latere, ad ipſam Carotidis diviſionem oſſea non modica lamella inter ejus tunicas inerat: ejuſdemque truncus totus erat plurimum dilatatus, cum juſtus eſſet in Carotide altera latitudinis modus. Thoracis tamen viſcera, & Magna vaſa cum perluſtrarem, nuſquam dilatationes animadverti: quamvis Aorta prope valvulas indicia oſtenderet futuri oſſis, eaque alibi etiam; quin mediocrem laminam haberet oſſeam ſub intima tunica, qua, Subclavia ſiniſtra emiſſa, deſcendere jam incipiebat. Polypoſæ autem concretiones obtinebant paſſim cordis ventriculos, præſertim dexterum, & Magna vaſa, in quorum uno fuit quædam earum albida, atque ita compacta, ut diſtrahenti valde reſiſteret. Ventris viſcera nihil habuerunt vitii, ſi renem alterum excipias, qui ſub ipſa propria tunica cellulam continebat, fabæ mediocris capacem, ſeri plenam. Ne hoc quidem omittam, ad latera Seminalis carunculæ granula quaſi *tabacci* occurriſſe: in pendula autem urethra vix unum fuiſſe, eumque tenuem ex omnibus a me inventis Canaliculis. Atque ut magis intelligas, me nihil eorum quæ in hoc corpore ab naturæ conſuetudine vel leviter recedere viderentur, neglexiſſe; hoc etiam accipe, ex gyro propemodum toto helicis auricularum, pilos huic homini pependiſſe longos adeo, ac confertos, ut μύσταξ raro occurrat qui poſſet cum iis cirris comparari.

7. Videndum eſt tibi, veliſne brevem hanc aſphyxiam ab aqua deducere, intra cranium repente effuſa, quæ cum minus cerebro, quippe hic duriſſimo, nocere poſſet, cerebellum ita compreſſerit, ut immi-

nuto

(*e*) pag. 375. (*f*) Epiſt. Anat. 20. n. 58. (*g*) Act. Erud. Lipſ. M. Maj. A. 1684. pag. 215.
(*h*) Traité du Coeur l. 4. ch. 9. n. 1. & ſeq. (*i*) n. 2.

nuto spirituum in cor influxu, non posset hoc sanguinem nisi debili primum, & insensibili impulsu, mox vero, cum mors videlicet ingruit, nullo prorsus in arterias immittere. Sic etiam relegens Epistolam ad te nostram XIV. (*k*), videbis, puerum cujus cerebelli partem pus vitiaverat, pulsibus complures dies omnino caruisse. Quod si forte minus tibi placeat hac, quæ nec mihi perplacet, aut ejuscemodi ratione alia rem explicare, quam ad concretiones istas polyposas referre; plures quidem habebis, quibus auctoribus id facias; sed recte, an secus facias, erit tibi diligenter etiam atque etiam considerandum. Scilicet me quidem non fugit, potuisse te in Sepulchreto legere Observationes duas asphyxiæ, alteram (*l*) in Viro per diem integrum, alteram (*m*) in Virgine per viginti quatuor horas, utramque istiusmodi concretiones in corde repertas describentem; & posse ad eas addi ex aliis antea editis, quamvis in eo Opere prætermissis, Sebastiani Pissinii (*n*) unam in nobili Matrona Clara Spada habitam, quæ cum sine pulsibus fuisset *ad quadragesimum diem, & ultra*, corpora istius generis in utroque exhibuit cordis ventriculo: quin etiam; ne a Sepulchreto discedamus; cordis Magna vasa concreto sanguine fuisse repleta in Viro *diutius* asphyxia laborante (*o*), in altero autem qui ad eundem modum *quatuor ante mortem mensibus* affectus fuerat, *nullam aliam* deprehensam esse asphyxiæ tam diuturnæ *causam* præter decem, aut duodecim grumos sanguinis crassi, nigri, concreti in Aorta prope cor (*p*). Verum ne disquiram, num in his omnibus Observationibus nulla præterea fuerit causa, & præsertim in hac ultima, quæ ut non uno in loco Sepulchreti (*q*) fusius proponitur, a te poterit melius inspici, aut in illa quam pertinere ad Virginem dixi, cui fuisse cor multo amplissimum, animadvertes; infra (*r*) erit opportunus admonendi locus, quid faciendum antea sit, quam concretionum polyposarum observationibus sine facili erroris periculo nitamur. Interea vero illius tibi Juvenis veniat in mentem, quem in extrema Epistola XXI. (*s*) sine pulsibus descripsi, corde autem non minus quam in ea Virgine, amplificato; sed tamen sine ulla sanguinis concretione. Cujus fibræ cordis cum essent summa laxitate, dubium esse potest, an hæc magis, quam cordis amplitudo, asphyxiam fecerit: quanquam ab utraque conjuncta factam fuisse, non videtur dubitandum. Sic etiam memineris, Epistola XVIII. (*t*) propositam fuisse mulierem corde illam quidem amplificato, sed cujus frequentis asphyxiæ causam satis posse intelligi, non credidimus, nisi addita convulsione. Nam etsi quotiescunque asthmate, ut videbatur, convulsivo prehensa, in Nosocomium ventitabat, pulsus percipi non poterant; credibilius est tamen, in paroxysmis dumtaxat non secus ac haud raro solent hystericæ, quam sexennium illud totum continenter pulsibus caruisse. Qui enim continenter carent, tandiu posse vivere non videntur (etsi Riolanus (*u*) vel multo diutius vidisse se, dicat; sed *cum summa*, quæ hic non erat; *virium imbecillitate*) nisi forte id sit ab arteriis, quas Medici tangere consueverunt, aut exilibus, aut non suo loco positis, aut certa aliqua ratione impeditis: quorum nihil in ea muliere deprehensum est. Exiles autem sunt, quibus in plures divisæ, aut quibus Ulnares crassissimæ obtigerunt: non suo loco positæ, cum profundius locantur, ubi per anatomen a Cl. Torrès (*x*) in fœmina repertæ sunt, quæ, dum viveret, illis carere videbatur, aut cum per radii dorsum feruntur; hac enim ivisse crediderim in Starkmannio (*y*), cui non solita in sede, verum inter pollicem, indicemque saliebant. Impediri autem non una ratione posse, mox indicabitur.

8. Exempla alia illiusmodi naturalis asphyxiæ sive utroque in carpo, sive in alterutro, in Sepulchreto (*z*) adnotata habes; ut minime opus sit quæ mihi in exercenda medicina occurrerunt, narrare. Simul habes, qua ratione cavendum sit, ne utrumlibet istius asphyxiæ genus nobis imponat: quanquam secundum non nisi eos fallere Medicos potest, qui alterutro dumtaxat contrectato carpo, pronunciant, quod Minadoum (*a*) fecisse, miror; quanto enim magis terrere videtur pulsus alter, tanto minus alterius omittenda exploratio est: & si uterque absit, tentandæ aliæ arteriæ sunt, Temporales videlicet, ac Carotides, & denique etiam, cum licet, quæ ad inguina saliunt, Crurales; neque enim usque adeo verum est, *non minorem* quam harum, *evidentiam, & magnitudinem* esse Carotidum, quas tamen ob minus a corde intervallum, non me fugit, peculiari esse in re hac attentione dignas. Est etiam utrumque asphyxiæ genus aliquando ab impedimento adventitio ambarum, aut singularum arteriarum quas in carpis tangere consuevimus: nec talia in Sepulchreto (*b*) desunt exempla. Ad eaque illud pertinet quod Lancisius (*c*) indicat, & nos vidimus, *in Marchione Paulutio*. Scilicet designat eundem Generosissimum Virum, cujus de morbo, & dissectione pleraque alias (*d*) ad te scripsimus: quibus hoc quoque addere pro certo potes, in carpo sinistro pulsum percipi non potuisse. Num vero id ex eo fuerit, quod polyposum corpus ferme implebat sinistram arteriam Subclaviam, qua ratione consimilis etiam Observatio, in nobili alio Viro postea habita, explicata est, an aliunde repeti potuerit; cum absens, aneurysma quod ad curvaturam Aortæ erat, ipse non examinaverim, in medio relinquo. Memini certe cujusdam Harveii (*e*) Observationis, quam in Sepulchreto non invenio, nempe in quo *aneurysma* deprehensum est *in dextra parte juguli, prope descensum arteriæ subclaviæ in axillas, ab ipsius arteriæ exesione pronatum, ... in illo pulsum ejusdem brachii exilem admodum* fuisse, *eo quod*, inquit, *major sanguinis portio & influxus in tumorem divertebatur*. Unde vero in multo breviore morbo, peripneumonia, factum dicemus, ut ille de quo est Sectionis hujus Observatio XXX. *haberet pulsus in dextra manu fere abolitos*? an unde Observationis auctor ait, Saxonia, *quod durior majorque in dextro pulmone* esset *inflammatio*? Si inde fuit; num propterea fuit quod ab ejusmodi pulmone proxima dextera comprimeretur arteria Subclavia? At si hoc ponimus; continuo nobis videndum est, cur in paribus, quæ certe non raræ sunt, summi pulmonis alterutrius inflammationibus non parem pulsus ejusdem lateris abolitionem deprehendamus. Omnino autem multo facilius pulmonum vomicam asphyxiæ infantis causam a Spindlero (*f*) per anatomen detectam fuisse, credam, quam a pulmonis sinistri vitio, quod ut ab se prædictum ex pulsu, ita quoque inventum Celebris Professor olim ajebat, pulsum in sinistro pariter carpo humillimum infirmissimumque esse factum agnoscam.

9. Sed ut has singulorum, aut brachii etiam utriusque sive a natura, sive a morbo provenientes asphyxias omittamus, itemque illas quæ in arteriis omnibus, quascunque tangere possunt Medici, circa lethalium morborum finem haud raro etiam ad biduum, aut plures dies occurrunt nihil habentes admirationis, quippe cum summa conjunctæ deficientium virium omnium dejectione, & sensuum hebetudine; magna certe difficultas est in cæteris illis, de quibus supra dictum est, asphyxiis. Ægri enim externis, internisque sensibus satis vigent, loquuntur commode, se de latere in latus convertunt (*g*), quin prompte se erigunt aliqui (*h*), & quod noster vidit Ramazzinus (*i*), juvenis quidam Hebræus, cui ad quatuor dies *nullibi arteriæ micabant, adeo robustus erat, & ad motum expeditus, ut etiam ipsa die, qua e vivorum statione decessit, e lectulo surrexerit, &*

(*k*) n. 3. (*l*) Sect. hac 9. Obs. 4. (*m*) in ipso fine Sect. 8. (*n*) Epist. de Polypo Cordis. (*o*) Sect. hac 9. Obs. 45. (*p*) Ibid. Obs. 7. (*q*) ex. gr. l. 2. S. 3. Obs. 22. §. 2. (*r*) n. 30. (*s*) n. 49. (*t*) n. 34. & 35. (*u*) Encheir. Anat. l. 5. c. 46. (*x*) Diff. de Corde inverso. (*y*) Eph. N. C. Cent. 10. Obs. 42. (*z*) in Schol. ad Obs. 1. Sect. hujus, & ad Obs. 10. (*a*) Ibid. (*b*) in Schol. ad cit. Obs. 1. (*c*) De Aneur. l. 2. Propos. 38. (*d*) Epist. 17. n. 26. & 27. (*e*) De mot. cord. Exerc. 1. c. 3. (*f*) Vid. Act. Lips. A. 1691. M. Janu. (*g*) supra, n. 2. (*h*) n. 6. (*i*) Constit. Epid. A. 1692. & seqq. n. 23.

suas vestes induerit. Fuerat is quidem eo quatriduo totus gelidus, nec urinæ quidquam reddiderat. Sed perfrigerationes, & ischuriæ renales erant alioquin illis in ægrotis *satis frequentes* (*k*): neutrasque, nisi forte circa asphyxiæ finem, in plerisque historiis adnotatas memini; certe in Cive illo meo, quem in Adversariis (*l*) commemoravi, perfrigerationes ultima tandem nocte accesserunt, tuncque urinas jam nigrescentes quidem; non suppressas; vidi. Jam pone quam malueris asphyxiæ causam ex iis quæ solent, & quæ supra (*m*) memoratæ sunt: quæro, cur cessante arteriarum motu, non continuo, ut in syncope, cessent motus, & functiones partium cæterarum? Dices, quod & ipse agnosco, in asphyxia non modo cor non quiescere; nam & Pissinius (*n*) in Clara Spada fatetur, *manu sinistræ thoracis parti admota, subobscurum quendam cordis motum apparuisse*; verum ne arterias quidem, majores præsertim, & interiores, sed tantummodo leviter micare. Non tamen perspicue ostendes, qui fiat, ut in tanta motus sanguinis imminutione, ea possint ægri quæ paulo ante proposita sunt, nec pallor, frigus, hebetudo, loquendi, edendi, & se movendi impotentia in eo quem vidi ipse, continuo accesserint: imo potentia in nonnullis restet, ut postquam *vixerint ad plures dies omnino gelidi*, rursus, ut Ramazzinus (*o*) observavit, *excalefiant*; quin etiam ut postquam sex dierum spatio pulsu caruerint, optime convalescant, quemadmodum ex Bartholino in Adversariis (*p*) memoravi. Sed hæc tu, & posteri fortasse videritis; mihi necdum hac in re plus liquere, quam ibi (*q*) scripserim, ingenue fateor. Hic fortasse dices, multo difficilius intelligi posse, quomodo in iis vita servetur, qui sub aquis diutius mersi, mortuis simillimi educuntur. In asphyxia enim respirationem, & quod consequitur, interiorem saltem quandam circulationem sanguinis perstare, quæ in illis simul cum respiratione omnino intercipiatur, necesse est propterea, quia sine aere alterne pulmonum vasa explicante, ex his nihil sanguinis transire in sinistrum cordis ventriculum potest, quo nihil in arterias extrudente, circulatio prorsus nulla est. Quis vero neget, hæc quoque esse intellectu difficilia? Sed tamen ii mortuorum similes jacent: asphyxia autem correpti ea præstare pergunt quæ diximus, ut valentes homines solent, non modo ut viventes: idque ipsum est quod potissimum admirabamur. Olim fortasse obscura hac in re luminis aliquid existet, si mulieris quæ Lutetiæ Parisiorum adhuc forsan vivit (*r*), cadaver, qua par est, & qua ibi solet, diligentia perlustrabitur: quanquam illius asphyxia ab ortu usque est, & si cujusmodi sit corporis calore, & colore, & menstruis purgationibus, & valetudine, itemque si prolis unicæ maciem, parvitatemque spectemus, paulo minus videbitur esse mirandum, quod nulla usquam arteriæ ullius, ipsiusque cordis pulsatio ne post vehementissimas quidem exercitationes, aut in febrium, quibus sæpe obnoxia est, maximo calore percepta sit.

10. Proxima est Asphyxiæ summa pulsuum exilitas cum debilitate conjuncta, a natura interdum, sæpius a morbo. A natura esse, censui in muliere exercitata, & robusta, quam angina vehemens urgebat: itaque ab iis pulsibus minime absterritus sum adolescens quo minus tantum sanguinis detrahi juberem, quantum morbus flagitabat. Me vero non esse deceptum, servata mulier comprobavit, in qua postea, cum optime valeret, eosdem illos pulsus deprehendi, & ab arteriarum quæ proxime cuti subsunt, naturali exilitate deduxi. A morbo autem cum hi fuerunt, in aliis aliud accidit, ut invenirem, velut eæ quæ sequuntur, ex parte monstrabunt historiæ: ex parte, inquam; nam quæ, exempli causa, summam exhibent fibrarum cordis laxitatem, eæ ad te alias aut missæ sunt (*f*), aut mittentur (*t*).

11. VIRO annos nato ad quadraginta sub cute quæ latus alterum occipitis vestit, tumor increverat, quem talpam, & testudinem vocant. Hic cum in abscessum degenerasset, hominem tandem sustulit. Nullæ unquam fuerant de thorace querelæ, nulla difficultas respirationis. Pulsus nec ita frequentes, nec rari, neque intermittentes, neque ulla unquam ratione inæquales, in eo dumtaxat peccaverant, quod essent debiles, & perexiles. Quæ omnia mihi diligenter sciscitanti asseveravit qui eum sæpissime inviserat, Medicus, cum forte in Gymnasio adesset, dum hominis thorax incideretur, & hujus viscera me perlustrante, ipse quoque spectaret. PULMONES undique cum pleura cohærebant, laxi, & fœtidissimi. Cor quoque, & ejus auriculæ, quamvis hæ aliquanto minus, pericardium undique habebant adnatum. Aorta qua secundum thoracis vertebras descendebat, intus magna hic illic cujusdam quasi incipientis erosionis ostendit indicia, minora autem, sed plura futuræ ossificationis. Nihil præterea vitii in thorace animadversum est. Cætera autem fere omnia, & in his Caput, non tam ob fœtorem secare neglesimus, quam ob melioris, interea allati, cadaveris incidendi necessitatem, ut Publicam, jam provectam, Anatomen eo anno, qui fuit 1727; absolvere possemus.

12. Nunc cranium quoque ejus vellem hominis introspexisse, si forte proximum tumori, & abscessui cerebellum aliquid haberet labis, ut cum iis conferrem quæ supra (*u*) de ejus in asphyxia non tam compressione indicavi, quam vitio ex pure quod ab exteriore abscessu per cranii cariem ad ipsum pervenerat, commemoravi, aut cum iis quæ in alia Epistola (*x*) de muliere scripsi pulsus humiles, cerebellum autem laxissimum habente: quanquam tibi fortasse causarum satis in thorace ejus de quo loquimur, Viri inventum videbitur. Sed pulmonis undique cum pleura cohæsionem ad rem nihil facere; tot alia cadavera demonstrant, de quibus vel in nostris Epistolis legeris. Ejusdem autem visceris graveolentiam satius fortasse est a sanie deducere illuc extremis diebus ex abscessu per sanguinem convecta, ne quod etiam antea peccabant pulsus, id a pulmone repetere conemur. Denique Aortæ vitium illic fuit, unde arteriæ non proveniunt carpos adeuntes. Restat igitur illa cordis universi ad pericardium adhæsio, qua factum putes, ut illud intra hoc constrictum minus expandere se posset, quam ad justam sanguinis copiam excipiendam, &, quod consequitur, in arterias extrudendam requiritur, præsertim cum alteram alias (*y*) tibi sim historiam scripturus in qua post exiles pulsus & debiles pericardium inveni undique, tametsi non arctissime, cordi annexum, in superiore autem Epistola (*z*) Peyerum, & Lowerum commemoraverim, qui in iis quorum cordi pericardium fuit adnatum, pulsum hic *parvum*, ille *debilem & parvum* adnotavere. Sed vicissim oblivisci non decet, Dionisium, Freindium, Fayum, quos ibi (*a*) pariter laudavi, in ejusmodi casu pulsum vehementem, incitatum, & palpitationi, quæ magna erat, respondentem memorasse. Videtur igitur quidpiam aliud adjiciendum, aut non adjiciendum, ut causa in speciem eadem modo hunc, modo huic oppositum efficiat pulsum. An vero, & quid adjectum fuerit in trium quos novissime diximus, Doctorum Virorum Observationibus, ex iis poteris conjicere, quæ in ipsarum examine sunt indicata. Non unus quoque apud Illustrem Auctorem Senacium locus est, quem attente perlegens, melius possis de causis oppositorum inter se pulsuum existimare, ut ubi (*b*) in palpitatione indicat, qui fieri possit, ut cum vehementibus magnisque cordis pulsationibus sæpius quidem pulsationes arteriarum jungantur exiles, nec validæ; nonnunquam tamen & validæ, & magnæ: aut ubi (*c*), absen-

(*k*) Ibid. n. 53. (*l*) II. Animad. 44. (*m*) n. 3. 4. 7. (*n*) Vid. supra, n. 7. (*o*) Constit. cit. n. 33.
(*p*) Animad. indicata. (*q*) Vid. & Animad. 42. 43. (*r*) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1748.
(*f*) Epist. 11. n. 13. & Epist. 21. n. 49. (*t*) Epist. 30 n. 15. (*u*) n. 7. (*x*) XV. n. 8. (*y*) Epist. 35. n. 12.
(*z*) n. 17. & 18. (*a*) n. 18. (*b*) Traité du Coeur l. 2. ch. 11. n. 9. (*c*) l. 3. ch. 8. n. 9.

absente etiam palpitatione, docet, cur sint aliquando tum hi, tum illi arteriarum pulsus a pulmonibus repetendi: aut denique ubi (*d*) omnem de pulsibus doctrinam præclare explicans, quam in singulis pulsuum discriminibus consuluisse non pœnitebit, hoc de quo loquimur discrimen debilitatis, & parvitatis (*e*) non modo ab languidis cordis viribus, aut ab sanguinis inopia, sed etiam ab aucta resistentia arteriarum deducit, propter quam dilatanti cordis vi tanto minus cedant, quanto simul ob eandem resistentiam minus sanguinis possunt admittere (*f*). Augeri autem resistentiam, docet, alias ob nimiam plenitudinem, nullum ferme ulteriori dilatationi locum, ut neque constrictioni, relinquentem; unde est, ut eo in casu a missione sanguinis & major pulsus fiat, & validior; alias autem ob arteriarum tunicas, ab nervis contractas, ut in hystericis præsertim contingit, cum arterias ad tenuis filamenti modum redactas percipimus, imo & pulsus certis in partibus supprimuntur, unde (*g*) tunc illæ, reliquis calentibus, frigent. Hinc illud quoque intelligere te posse, credo, quomodo asphyxiæ quædam, breves interdum, nonnunquam longæ, & lethales fiant, neque in hystericis modo, sed & in aliis nonnullis, in quibus nisi forte ab nervis, unde illas repetas, non facile paret, velut in ea Observatione quæ ab Starckio (*h*) proposita est.. Verum ad nostras jam redeamus.

13. VIR consistentis ætatis, cujus ars erat cannabem carminare, venit ipse in Bononiense Nosocomium S. Mariæ de Morte Vere A. 1705. de dolore querens in hypochondrio dextero: & sane ibi tumor, tangentis manui renitens, in jecinore esse videbatur: pulsus autem minimus erat, infirmissimus, frequentissimus, siquis alius, quem ad eam usque diem offendissem. Hora postquam eo venerat, circiter quarta stomachi, ut ipse vocabat, dolore tam acerbo prehensus est, ut ex faciei pallore, ac sudore, pulsibus quasi omnino abolitis, respiratione autem, qualis esse in moribundis solet, jam jam moriturus videretur. Evasit tamen narravitque, alias quoque consimilibus paroxysmis se fuisse correptum. Pulsus interea ad priorem, quam paulo ante descripsimus, conditionem redierant. Postridie Medicus sanguinem e brachio mitti jussit, & ea dari, & ad hepar apponi quæ plerumque in hujus tumoribus consueverunt. Paucis post diebus cum is tumor paulatim evanuisset, ecce dolor in ipsa cordis regione ægrum corripit, cum spirandi difficultate conjunctus. Sanguis iterum, sed parce mittitur: qui lente, nec multum, concrevit. Inde respiratio minus aliquanto difficilis facta est, pulsus autem vix pauxillulo minus malus. Hic proportione in temporibus quoque, eadem erat qua in carpis, parvitate & debilitate, vix ut ibi inveniri posset. Manum ad cor admovi: pulsabat frequentia pari, vi tamen mediocri. Eam autem pulsationem etiam multo infra cordis regionem produci, ut Seniorum alicui visum erat, etsi ipse percipere satis non potui; tamen hactenus sensi, ut præter concretiones polyposas, & copiam aquæ in pericardio, quæ eramus antea suspicati, auctæ cordis magnitudinis suspicionem addiderim. Omnino cor laborare videbatur: & Cardiaca quæ vocant, remedia ipse flagitabat æger. Tandem octava, an nona ex quo venerat, die, iis quæ dicta sunt, manentibus, cum excoctum pomum, quippe dejecto jam appetitu, forte comederet, ac transeuntes salutasset, mox repente, pomum adhuc in manu habens, mortuus est: quod sane, ut nosti, iis accidere, scripsit Hippocrates (*), qui *sæpe, & vehementer sine manifesta causa animo linquuntur*. CADAVERE exterius hic illic, sed facie præsertim, livido, Adiposa autem membrana flavescente observatis, Thoracem aperuimus, & ad pericardium properavimus. Plurima in hoc fuit aqua, eaque subflava: cor autem ex magnis quæ viderim, ejusque pinguedo fœda visu. Polyposæ inerant concretiones tres ex flavescente quasi muco, sed non ita molli, compactæ, maxima quidem in auricula dextera, in ventriculis reliquæ, ex iisque altera in Pulmonarem, altera in Magnam arteriam productæ, ut nulla omnino fuerit nostrarum suspicionum, cujus pœniteret. Cæterum sanguinis portio etiam aliqua atra, & in grumos concreta fuit; sed pars major instar aquæ diffluens: quæ dum vasa præsertim dissecaremus Pulmonaria, & magna reliqua, animadvertimus. Antea autem vascula quæ per pulmonum superficiem ducuntur, atra, neque adeo exilia, quippe sanguine distenta, intuiti eramus, visceris substantia inter illorum areas albicante, si partem superiorem utriusque pulmonis excipias: quæ nigra intus, extraque fuit, prædura insuper, & ex qua dissecta ichor undique defluebat crassiusculus, colore quem *tabacci* nostrates vocitant. Ventre denique reserato, ut quid in hypochondrio dextero dolorem, tumoremque fecisset, cognosceremus; hepar subdurum, & minimis tum albis, tum ejus quem modo dicebamus, coloris particulis instar marmoris variegatum ubique deprehendimus: quod attollentes, etsi pylori, & Duodeni intestini partem quæ bilis vesiculæ attigua fuerat, flaventem conspeximus; bilis tamen, qua erat vesicula distenta, & dilatata, ipsa atramentum referebat; certe illius tunicas exterius nigrescentes, intus autem jam prorsus nigras factas spectavimus.

14. Fieri potest, ut is tunicarum color minus a bile esset, quam a vesiculæ inflammatione, quæ jam in gangrænam degenerasset: quod si fuit; habes, unde magis intelligas doloris illius causam, qui initio hypochondrium dexterum urgebat: quanquam ab ipsa dilatatæ vesiculæ distractione dolorem potes repetere, ab eademque dilatatione, quæ fortasse major tunc fuerat, aut cum flatibus in subjecto intestino conjuncta, tumorem pariter qui tunc se ostenderat.

Quidquid autem vitii fuit in superiore pulmonum parte, antiquum fuisse, credes, præsertim si quæ ars hominis fuerit, & quid ex ea in alio (*i*) viderimus, & adnotaverimus, veniat in mentem.

Itaque si polyposas concretiones illas, ut nunc consuevimus, nec injuria, facere, seponas; duo hæc restabunt, plurima in pericardio aqua, & aucta cordis magnitudo, unde pulsus, quales descripti sunt, repetas, & ea quæ cor per intervalla affligebant, &, quod consequitur, respirationem turbabant. Quod ad aquam illam attinet; non tantum in Sepulchreto Observationem XVI. habes Sectionis huc pertinentis, in qua Observatione, etsi alia, & magni quidem momenti, ubi fusius proponitur (*k*), leges in thorace deprehensa, tamen a pericardio aqua pleno, pulsus formicans deducitur; sed & in Epistola ad te nostra XVI. plura invenies quæ convenire videantur, ut in Viro (*l*), cui pulsus debilis, humilisque, fuisse pericardium aqua distentum, ut in Puero, & Viro (*m*) quos Vieussenius secuit, hoc morbo laborantibus pulsum fuisse debilem, parvum, frequentem, denique, ut in dissectis (*n*) ab Diemerbroeckio, languidum, probantibus qui ab ea circumjectæ aquæ copia fibras cordis laxari, non dubitant: neque illud obstare arbitraberis, quod idem Auctor pulsum tunc simul rariorem invenerit, cum ab aqua acri, qualem in Viro de quo agimus, flavedo indicabat, irritari cor fateretur Diemerbroeckius, unde esse potest pulsus frequentia. Ad illas adde Albertini (*o*) quas alibi quoque indicavimus, Observationes, pulsus frequentes ac parvos, quin etiam exiles, celeriores, deficientesque pro minori, majorique in pericardio aquæ copia memorantis. Ponit quidem parvos, & frequentiores, sed eosdem vibratos, & tensos ubi aqua velli-

(*d*) ch. 7. (*e*) n. 7. (*f*) n. 5. (*g*) ch. 9. n. 6. (*h*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 10. Obs. 171. (*) S. 2. Aph. 41.
(*i*) Epist. 7. n. 13. & 14. (*k*) l. 2. S. 1. Obs. 88. (*l*) n. 40. (*m*) n. 24. (*n*) n. 23.
(*o*) Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. 1. in Opusc.

vellicans eſt. Verum ibi de pericardii hydrope loquitur, qui ex ſe ipſo, & ſolus infeſtet. Nos autem eundem habebamus cum ea quam mox conſiderabimus, cordis amplificatione conjunctum. Nec vero te illud perturbet, quod aut in aliis Epiſtolis, in iiſque præſertim in quibus de Peripneumonia agebamus, longe alios pulſus aliquando cum ea aquæ copia propoſuerimus, aut in illa XVI. exiles, infirmoſque pulſus inter ſigna peculiaria hydropis pericardii non receperimus. In illa enim Epiſtola ſigna quærebamus, hunc a morbis cæteris perpetuo diſtinguentia, qualia ejuſmodi non eſſe pulſus, vel ex iis apparet quæ modo ex Albertino proferebantur. In aliis autem Epiſtolis non diuturnus, ſed brevis hydrops, qui cordis fibras ſatis laxare, & infirmare non poteſt, fere nobis proponebatur; cum hic in Viro iis quos deſcripſimus, paroxyſmis jam antea obnoxio, & eos quos diximus, pulſus in Noſocomium afferente, non minus quam cordis aucta moles fuiſſe videatur longioris temporis.

15. Nec me fugit, cum aucta cordis magnitudine vehementes ſæpe, cum videlicet nihil obſtaret, vibratoſque fuiſſe pulſus, ut in Sene (*p*), cujus ex Valſalvæ ſchedis, & in Viro item (*q*), atque in Anu (*r*) quorum hiſtorias ex meis tibi alias deſcriptas miſi. Verum in neutro priorum pericardium aquam habebat, qua laxarentur cordis fibræ; imo cor Viri craſſioribus erat ventriculorum parietibus. Quæ res cum in Anus etiam corde fuerit; non ita mirum eſt, ſi hujus interiores fibræ a circumjecta plurima aqua infirmari non potuerint. Contra, in alio Viro (*ſ*), a Valſalva obſervato, ut in multa aqua pericardii cor magnum quidem fuit, ſed parietibus, quod adnotaverit, non craſſioribus; ita vix pulſus percipiebantur: iſque non ſecus atque ille de quo inſtitutus hic ſermo eſt, ex improviſo obiit. Quid enim poteſt cor majus, ubi ejus fibræ infirmæ ſint, niſi plus ſanguinis admittere, quam valeat extrudere? Impleatur itaque neceſſe eſt, eoque magis laxetur. Magis autem, magiſque laxatum, minus ſanguinis, minorique cum vi in arterias ejiciet, unde pulſus parvitas, ac debilitas. Laxitas autem fibrarum cordis, etiam in pericardii aqua non macerati, tanta aliquando eſſe poteſt, ut & cor ſenſim ampliſſimum fiat, & nulli denique pulſus percipiantur. Quod in eo accidit Juvene, quem ſupra (*t*) quoque commemoravimus, in extrema Epiſtola deſcripto XXI. Cujus ego Juvenis, & Viri pariter de quo hactenus locutus ſum, Obſervationes ſpectabam, cum dixi Cl. hujus Gymnaſii Profeſſori Homobono Piſoni (*u*), *me vidiſſe cordis augmentum cum pulſu exili*.

16. SENI quoque macilento quem anno ſecuimus 1743. menſe Decembri, pulſus fuerant debiles, & parvi quidem, ſed minime intermittentes, cum propter *incarceratam*, ut vocant, enterocelen illatus eſt in Noſocomium Patavinum. Qui ante hunc morbum ſic eſſent, an potius ob hunc ipſum, cum ea inteſtinorum inflammatione conjunctum, ut cita mors omnem curationem anteverterit, etſi pro certo ſcire non potui; tamen quæ in pluribus ejus corporis partibus, & in ipſo præſertim corde ſpectavi, frequentiſſimæque ſtudioſorum coronæ oſtendi, ejuſmodi ſunt, ut non indigna cenſeam quæ tecum communicentur.

CORDIS exteriorem faciem examinanti arteria ſe obtulit Coronaria ſiniſtra in canalem oſſeum ab ipſa origine ad tractum plurium digitorum mutata, qua baſis magnam partem amplectitur. Sed & rami illius prælongi, quem per anteriorem cordis faciem demittit, pars erat oſſea jam facta ad tantum ſpatium, quantum digiti tranſverſi tres operirent. Itaque via ſanguini utrobique patebat non per canalem membraneum, aut quem disjectæ lamellæ oſſeæ hic illic duriorem facerent, ſed per tubulum oſſeum perpetuum, vix nonnullis in locis minus durum, iiſque perexiguis, & cum tranſverſa lineola modorum exilis arundinis comparandis. Tum corde aperto, & polypoſis quibuſdam concretionibus detractis, etſi aggeres valvularum Magnæ arteriæ duriores multo quam ſoleant, & pene oſſeos vidi; nihil tamen oſſei aut in ipſis, aut in aliis valvulis, aut in illa arteria prope cor quidem, deprehendi. Sed aliquo a corde intervallo, & ad ſuperiorum arteriarum origines, & deinceps ad diviſionem uſque in Iliacas erat Aortæ interior facies ſæpe inæqualis ob oſſeas duriſſimas laminas, quarum plures amplitudine unguem æquarunt digiti pollicis: intimam tamen, quæ eas omnes operiebat, arteriæ tunicam uno tantum in loco læſam offendi, craſſiuſculo ibi humore ſe oſtendente, de quo, & de ipſa laminarum ſede quid in hoc homine, aliiſque obſervaverim, erit alibi opportunior ſcribendi locus (*x*). Squamæ autem oſſeæ neque ad diviſionem in Subclaviam, & Carotidem arteriam dexteras, neque in Iliacis defuerunt, neque in Splenica præſertim, in qua crebræ erant ad lienem uſque. Intra cranium tamen, itemque in artubus tum ſuperioribus, tum inferioribus nihil oſſei in arteriis animadverti, etſi in artubus hæ firmiores erant, durioreſque, & fortaſſe etiam latiores paulo quam ſoleant: quas dum ſecaremus, vidi in Cruralibus quod ſupererat ſanguinis, non fluidum quidem, ſed nec polypoſum. In Lateralibus vero Craſſioris meningis Sinibus polypoſæ erant concretiones ſic ſatis craſſæ. In Cerebri autem ventriculis dextero, ſiniſtroque non deerat aqua, neque in Choroide utriuſque plexu hydatides, & in iis quædam majores.

Sed ad Thoracem, & Ventrem ut redeam; in illo cum Aſperam arteriam, & primos ejus ramos inciderem, cartilagines paſſim oſſeas factas animadverti, eaſdemque in illius arteriæ trunco ad eam formam redactas, ut ſingulæ magis quam curvam unam, ut ſolent, lineam, bina trianguli referrent latera, anterius ad angulum convenientia: quam ob cauſam hic adnoto; neque enim oſſeas fieri in ſenibus eas, & laryngis cartilagines, rarum eſt, quod ex obſervationibus apparet, quas ex pluribus collegit Auctoribus Cl. Winklerus (*y*); ut rarum potius ſit, exercitatiſſimum, dum viveret, Anatomicum Caſſebohmium nunquam, ſicut ille narrat, oſſeas factas vidiſſe; nos certe utraſque non ſemel vidimus (*z*).

Venter autem etſi præter inflammata, ut initio dixi, inteſtina, viſcera omnia ſana habuit, & in his jecur, & lienem, quorum utrumque mediocri erat magnitudine; in jecinore tamen hæc fuerunt excipienda. Erat ejus veſicula in tranſverſum locata: & quanquam juſta & ipſa erat magnitudine, ſinum in jecinore habebat omnino nullum, in quem, ut ſolet, exciperetur; ut poſtquam ab eo viſcere, id quod nulla vi, nulloque negotio præſtiti, fundum illius omnem disjunxeram, vix ſedes, ad quam adhæſerat, agnoſci poſſet: quæ erat lævis adeo, & uniuſmodi, ut ſiquod forte fuerat vaſculum cujuſquemodi ab jecinore ad eum pertinens fundum, aut ab hoc ad illud, neceſſe eſſet exilitate fuiſſe incredibili, & quæ omnem fugeret ſenſum. Et veſicula quidem ita a primordiis uſque ſe habebat. Bilis vero in ea inerat nigricans, & ſubviſcida, mediocri copia, in eaque calculi ad viginti. Quos ut nigros vidi, continuo iis qui aderant, prædixi, id quod fuit, neque flammam concepturos, nec liquatum iri, ſed flammæ admotos, vix crepitus leviſſimos eſſe edituros. Mediocri erant, nec adeo varia magnitudine: omnes autem ex pluribus quaſi globulis conſtabant, quorum alii aliis impoſiti, modica ſui parte inter ſe contingebant.

Denique & ſcrotum inſpexi, unde paulo poſt hominis mortem, me abſente, inteſtinum detractum fuerat, & cum cæteris, ut cadaver diutius duraret, amotum. Teſtem, qui fuerat herniæ proximus, minorem altero, nec paulo, inveni. Sectus, interiorem ſubſtantiam habuit ex fuſco rubentem; cum alter colore haberet naturali. Inter hunc tamen, & Vaginalem tunicam modicum aquæ fuit; nec ad alterum ipſius teſticuli extremum defuit corpuſculum illud exſtans,

(*p*) Epiſt. 17. n. 6. (*q*) Epiſt. 18. n. 30. (*r*) Ibid. n. 28. (*ſ*) Epiſt. 16. n. 6. (*t*) n. 7.
(*u*) Vid. ejus Spicileg. Curation. S. 4. Obſ. 1. in fin. (*x*) Epiſt. 27. n. 22. (*y*) in calce Diſſert. de vaſor. corp. hum. Lithiaſi.
(*z*) Epiſt. 7. n. 11. & Adverſ. Anat. I. n. 24.

exstans, subrotundum, quod & alias (*a*) animadvertimus, & pro disruptæ hydatidis reliquiis habuimus.

17. Multis ex dissectione hac ad alium ad quem attinent, locum servatis, hic pauca de ossea illa Coronaria arteria adjiciemus. Laurentius Bellinus (*b*) *vidimus*, inquit, *lapidem adnatum ramis coronariis majoribus, qua dextrum a sinistro ventriculo dirimunt*. Sive cum Pechlino (*c*) ossis, & *tofi*, sive *lapidis* naturam in vasorum, & membranarum rigidis indurationibus distinxit, sive lapidis vocabulo omnes accepit, ut paulo inferius de aliarum arteriarum, & Mitralis valvulæ indurationibus a se visis mentionem faciens, & eadem lapidis voce utens; difficile enim est, nunquam in osseas bracteas, sed in lapideas semper concretiones incidisse; eodem res, quantum ad præsens attinet propositum, redit; alibi (*d*) enim quatenus ea distinctio locum habeat, diligentius videbitur. Ut Bellinus, locuti sunt qui, in Sepulchreti libro I. (*e*) propositam, Observationem scripserunt præceptoris sui Drelincurtii, qui in eodem cadavere, in quo, ut nos, *lienalem arteriam hinc inde protuberantem atque tophaceam* deprehendit, *arteriam quoque coronariam cordis lapidosam* invenit. Sed Thebesius (*f*) vidisse se, ait, *ramos majores arteriarum* .... *per convexam* cordis *superficiem ad cuspidem decurrentes, hic illic ex parte osseos*. Denique Cl. Crellius *Observationem* edidit, stipatam Scholiis dignissimis quæ perlegantur, *de Arteria Coronaria Cordis instar ossis indurata*, eadem videlicet quæ postea a nobis sic inventa est, sinistra, pariter ab origine, & in suo præterea insigni ramo. Utinam sicut habemus in Sepulchreti libro II. (*g*) quæ mala, & quod mortis genus in eo præcesserunt, in quo cordis venæ coronariæ repertæ sunt osseæ, quamvis non sine aliis internarum partium vitiis, ita quæ peculiaria incommoda in iis fuerint quibus sociæ arteriæ erant osseæ, scire potuissemus; quando Lancisius (*h*) naturam adiposis fasciolis texisse has, censuit, ut caveret, ne quemadmodum aliæ arteriæ non raro, ita hæ in osseam substantiam duratæ, *a libera distentione atque elongatione, cum opus esset, prohiberentur*. Sed neque Bellinus, neque Drelincurtii Discipuli quidquam de prægressis morbis adscripserunt: Thebesius eam rem *maxime funestam* esse posse, credidit; fuisse, non dixit: Crellius ne cadaver quidem reliquum videre potuit senis in cujus marcido fracidoque jam corde illam observavit: mihi denique, ut in pauperrimo, qui vix habuit qui paulo ante mortem in Nosocomium inferendum curaret, plura iis quæ scripsi, cum maxime cuperem, scire non licuit. Tandem, cum hæc relegerem, & quæ interea prodierant, hujus ipsius morbi cordis Observationes inspicerem, in Clarissimorum Virorum Scriptis extantes, Senacii primum (*i*), deinde Planci (*k*), novissime Halleri (*l*); primam, & secundam fuisse in viris palpitationi obnoxiis, animadverti. Sed cum in secunda, ut alias (*m*) retuli, aliæ non deessent evidentes causæ palpitationis; prima potissimum unde hæc fuisset in eo saltem casu ostendebat, quippe aliud nullum indicans vitium, nisi arterias coronarias osseas factas, ramosque similes coralii ramorum efformantes; ut proclive esset intelligere, sive ossei horum aliqui ramuli inter fibras cordis se immitterent, sive exterius subsisterent ipsas complectentes, utrolibet modo easdem aut in systole, aut in diastole cordis irritasse, & sic juxta ea quæ alibi (*n*) Auctor docet, palpitationem induxisse. Hallerus autem unam quidem, aut alteram habitam in vetulis mulieribus, quibus alia quoque in os degeneraverant, Observationem profert; sed quæ, dum eæ viverent, fuissent incommoda, non significat propter eandem, opinor, causam, quæ me quoque de meo Sene plura scire prohibuit. Quod ut antea, nec dissimilem ob causam, mihi accidisse, ægre tuli quod ad pulsus attinebat cujusdam viri, cum sub anni finem 1725. pleraque ejus viscera ad me domum allata, Amicis inspectantibus, dissecarem. Tamen quæ a me tunc audita, & quæ conspecta sint, accipe.

18. VIR annos natus circiter sex & triginta, statura magna, qui molitoris famulus fuerat, in morbum incidit, qui thoracis hydrops videbatur. Itaque cruribus tumentibus, pulsibus humillimis, gonorrhœa insuper laborans virulenta, mortuus est. IN THORACE non solum, verum etiam in Ventre fuisse aquam, retulerunt ii qui detraxerant viscera: quin etiam Crassa intestina quibusdam locis fuisse inflammata, & graveolentia, ideoque cum cæteris visceribus non esse missa. Vera dici, gravis odor confirmabat eorum quæ allata fuerant, ventris quidem maxime, sed non leviter etiam thoracis. Itaque pulmonibus, qui gravi erant pondere, prætermissis, cor, & vasa in quibus tunc forte quædam avebam recognoscere, diligentius sum rimatus. Polyposis albidis concretionibus, quales in vena quoque Portarum, & Cava Inferiore fuerunt, ab auricula dextera ablatis, cum in reliquis cordis caveis nihil esset ejusmodi, nihil autem usquam appareret vitii, nisi in valvulis arteriæ Magnæ, idque maximum; hoc attentius intuens, atque examinans, sic reperiebam. Eæ omnes valvulæ summo limbo, & huic proxima parte illius faciei qua respiciunt inter se, in breves, & inæquales extuberabant *excrescentias*: quarum pondere prægravatæ, eo adducebantur universæ, ut angustiorem inter se relinquerent viam, per quam egredi sanguis posset. Cum autem singulas inspectarem valvulas, dexteram vidi breviore esse limbo, sive minorem in transversum esse factam; sinistram autem per medium a limbo ad aggerem usque imum disruptam, ab ipsisque rupturæ labris alias protuberare excrescentias. Harum omnium substantia erat laxa ex parte, & flaccida, ut digitis, atque unguibus nullo negotio avelli possent; ex parte durior, ut cum inter digitos comminueres, perciperes, admistas esse particulas quasi ad cartilaginis naturam accedentes. Excrescentiis detractis, restabat valvularum substantia, sed contracta, & deficiens, & id confirmans quod primo aspectu visum fuerat, id vitium ex erosione quadam extitisse, præsertim cum interna ventriculi facies qua valvulis erat proxima, ipsa quoque ostenderet aliqua erosionis vestigia. His visis, & frustra in Aorta, cæterisque vasis, & corde iterum universo aliis perquisitis quæ præter naturam esse viderentur, & Mitralium valvularum limbis tantummodo hic illic paulo crassioribus, & durioribus animadversis, ad reliqua examinanda transivi. Ventris Partes aliquæ dumtaxat hæc pauca habuerunt quæ adnotarem. Hepar magnum, nec præter modum tamen, pallidulum fuit, totaque exteriore facie subfuscum quoddam ostendit reticulum quo albæ exiguæ maculæ intercipiebantur. Lien interius mollis, exterius quosdam crassos habebat ramos, si oculis crederes, quasi adiposos; sed eorum substantia firmitudine erat tendinea, imo inter ligamenti, & cartilaginis naturam media. Glandulæ ad mesenterii centrum, & ad truncum venæ Portarum amplificatæ. Gonorrhœæ memor, ægre tuli, cum visceribus non licuisse afferri penem. Igitur, quod potui, urethræ initium, & Prostatam glandulam, & Seminales Vesiculas perlustravi. Illud sine ulla vitii nota, Seminalem carunculam habebat humilem. Prostata erat parva. In Vesiculis aquosum semen: sed, ut in hydropico, minus id fortasse attendendum.

19. Hæc nostra excrescentiarum in Semilunaribus valvulis Observatio medium quodammodo obtinet locum inter raram illam Lancisii (*o*), qui excrescentias in iis carneas, & minus raras cæteras, Cowperi præsertim, & Vieussenii, qui, ut superioribus quoque Litteris (*p*) commemoravimus, osseas, aut lapideas conspexere. Quo magis optandum mihi fuerat si licuisset, cognoscere, an ei de quo loquimur, viro pulsus unquam esse consuevissent intermittentes, ut hi

(*a*) Epist. 21. n. 19. (*b*) De Morb. Pect. (*c*) Eph. N. C. Dec. 1. A. 9. & 10. Obs. 31.
(*d*) Epist. 25. n. 9. & Epist. 27. n. 20. & seqq. (*e*) Sect. 12. in Addit. Obs. 8. in fin. (*f*) Disp. de Circul. sangu. in Corde §. 4.
(*g*) Sect. 1. in Addit. Obs. 31. (*h*) De Mot. Cord. Propos. 39. (*i*) Traité du Coeur l. 4. ch. 9. n. 5. (*k*) Epist. de Monstr.
(*l*) Opusc. Pathol. Obs. 50. & 51. (*m*) Epist. 23. n. 9. (*n*) ch. 11. n. 2. (*o*) De Subit. Mort. l. 2. Obs. Phys. Med. 4. §. 3.
(*p*) n. 9.

ut hi in suis observarunt, & inæquales; an, ut Lancisius in suo, ut plurimum æquales (*q*). Verum, ut dixi, nihil aliud scire potui, nisi humillimos fuisse; quod alioquin satis convenit modicæ illi sanguinis copiæ, quæ per viam, a valvulis angustiorem factam, Magnam subibat arteriam: neque discrepat ab nostris in Anu, & Sene Observationibus, quarum illam in eadem Epistola (*r*), hanc in XXI. (*s*) proposuimus. Cum enim Semilunares valvulæ utriusque osseæ, in illa quidem limbis essent in non parva tubercula crassescentibus, in hoc vero magis etiam introrsum protuberantibus; utriusque pulsus fuerunt debiles, Anus parvi insuper; neutrius intermittentes.

20. Nunc quando mentio facta est de pulsuum intermissione, quæ vel magis quam eorum exilitas, aut debilitas, ad Asphyxiam accedit (quid enim intermissio est aliud nisi asphyxia brevissima, aut quid asphyxia, nisi intermissio diutissime durans?) non sunt hic sine examine, hujus vitii causæ prætermittendæ, quo tantopere plurimi terrentur Medici, sæpe merito, nec raro tamen præter rationem, veluti cum in ventriculo, aut intestinis subest causa, quæ aut per se evanescere, aut facile a Medico tolli possit. Quo enim modo a flatibus, illa distendentibus, cordis palpitationem fieri interdum, & solvi, diximus (*t*), eodem quoque, aut non ita dissimili pulsuum intermissionem effici aliquando, & per se abire in pluribus qui noti sunt nobis, manifestum est. Alias iisdem illis in visceribus materia est quæ idem faciat, irritando eorum nervos, quibuscum nosti ut consentiant facile nervi cordis. Ea autem materia interdum ejusmodi est, ut nullo negotio inde possit averri. Sic memini, cum febricitanti Virgini mederer, & ad cætera intermissio pulsuum accessisset præter rationem; minime absterritum esse me ab eo exhibendo, quod constitueram, medicamento, quo abstergerentur ventriculus, & intestina; imo eo fidentius dedisse: eodemque die & abstersa hæc, & pulsus priori normæ restitutos fuisse. Et tu vel in Sepulchreto (*u*) legeris, vidisse Ballonium non id modo, sed & alia simul languidi, & parvi pulsus vitia ad eundem modum sublata. *Pro gradibus purgationis*, inquit, *pulsus restituebatur*. Quin etiam longe diuturna aliquando intermissio est, ut qua se *per sexennium* laborasse, scribit Lancisius (*x*); eademque tamen, si, ut in ipso, *ex hypochondriorum consensu* est; his percuratis, omnino tolli; & *perfecte* potest. Quod autem de nervis dixi, qui in hypochondriis irritentur, idem profecto de iisdem vel alibi, aliave de causa ad eundem modum dispositis negandum non est. Fuit id mihi maxime evidens in quodam consultissimo Rei Medicæ apud Bononienses Professore, qui cum forte animadvertisset, sibi pulsum intermittere, ipse autem inde anxius, atque solicitus, quasi id fortuita ex causa esse non posset, identidem, ut fit, digitos ad carpum admoveret, crebriorem semper suo maximo cum mœrore fieri intermissionem sentiebat: idem vero postquam meum, quamvis juvenile, non aspernatus consilium, multo rarius sibi pulsus tentare cœpit, eoque minus suum de his angorem animi augere; multo rarior intermissio facta est, donec ipso tandem neglectu prorsus evanuit. Sed non eos tantum nervos qui cor adeunt, verum alios etiam qui arteriis, aut musculis qui his apponuntur, inserviunt, earum variare motus posse, ex ægro didici, qui cum gravissimi morbi periculum vix evasisset, magna ob adversum nuntium importune delatum mœstitia affectus, eoque majori, quo magis hanc occultare conabatur, mihi nihil tale expectanti pulsus exhibuit primum utroque in carpo, diebus autem insequentibus in sinistro tantum, omni peccantes inæqualitatum genere; ut cum in dextero essent eodem tempore maxime æquales, perspicuum esset, causam ad sinistram dumtaxat Brachialem arteriam attinere, quæ ipsa quoque mox levato mœrore, nervisque ad pristinam dispositionem redeuntibus, ad naturales motus rediit.

21. Cæterum cum pulsuum intermissio est non ab impedimento, aut irritamento aliunde profecto, sed a causa, quæ in corde ipso, aut proximo Magnæ arteriæ trunco, aut ad alterutrum innascatur, magni eam facere oportere, fatendum est. Potest autem multiplex, ac varia esse, & in primis illa ipsa constitutio valvularum Semilunarium, de qua paulo ante (*y*) dictum est. Neque enim quod mihi aliter contigerit, idcirco negligo quod aliis contigit. Imo quod in aliis etiam valvulis Gregorius Horstius, majorem dico, & Laurentius Bellinus observarunt, attendo. Ille enim, ut in hac IX. Sepulchreti Sectione habes, & fusius, non in sequente *de Syncope*, sed in præcedente de Palpitatione (*z*) leges, calculum instar minoris castaneæ nucis adnatum conspexit membranosæ substantiæ valvularum dexteri cordis ventriculi; Bellinus autem lapidem genitum in altera valvularum Mitralium: uterque post pulsus intermittentes: quas Observationes in superiore etiam Epistola (*a*) commemoravi. Horstius tamen; nam Bellinus alias rem fusius se executurum promisit; in pericardio simul humorem putridum, & cor duplo majus invenit. Sed & Cowperus, & Vieussenius, sicut in eadem Epistola (*b*) indicatum est, præter valvularum osseam, lapideamve duritiem, dilatationem sinistri cordis ventriculi in iis qui pulsibus fuerant intermittentibus, aut inæqualibus, fere deprehenderunt. Forte autem accidit, ut cum valvulas nos vidimus ita mutatas, non simul invenerimus cavearum cordis amplificationem: itemque ut cum hanc seorsum invenimus, pulsus non fuerint intermittentes, quod Epistola præsertim ostendet XVIII. (*c*), aut si in uno (*d*) fuerant, alia simul essent, quæ accusari fortasse possent: nec Valsalvæ (*e*) aliter videbis accidisse. Quid ergo est? An quæ sejuncta id semper non possunt; eadem conjuncta poterunt semper, aut fere semper intermissionem pulsus efficere? Cum ad hæc dispicienda multo plures requirantur Observationes; satis in præsentia fuerit quæ semper non respondent, indicavisse.

22. Illam quoque intermittentium pulsuum causam hic (*f*) in Sepulchreto proferri video, de qua satis superque superiore Epistola (*g*) scriptum est, videlicet pericardii ad cor adhæsionem. Quam certe non semper id facere, his quoque Litteris (*h*) confirmavimus. Proferuntur hic (*i*) cordis etiam exulcerationes. Num vero cum his semper sint pulsus intermittentes, proximis Litteris (*k*) quæremus, non minus, quam semperne cum iis exulcerationibus animi defectiones jungantur. Nunc vero, his, & cæteris, quæ non ita sæpe accusantur, causis prætermissis, unam potissimum attendemus, qua nulla sæpius, cum de pulsuum intermissione, & inæqualitate agitur, a Medicis nominari solet, polypum. Nec desunt qui credi velint, hunc notum fuisse Galeno, quippe ejus *conformationem ex multiplicibus pelliculis* describenti in gallo, quasi vero ibi (*l*) diserte non loqueretur de *cordis tunica*, *scirrhoso tumore affecta*, *perinde ac si plures crassæ membranæ involutæ altera alteri fuissent*. Certe minus improbabilia dicerent, si cum Antipatri morbum esse censuit (*m*) ab obstructione lævium pulmonis arteriarum ex *crassis & viscosis humoribus*, aliquid polypi simile animo concepisse, affirmarent. Saltem quæ a cordis polypo fieri dicuntur, ab ea quam conjecerat, causa repetebat Galenus *omnigenam* primum *in pulsu inæqualitatem*, deinde vero in progressu *cordis palpitationem*, & *spirandi difficultatem*, denique repentinum *obitum*, aut certe hæc inde repetebat Salius (*n*) eandem conjecturam secutus, iisque addebat *aliquam hydropis speciem*, & *leipothymiam*. Cæterum qui in venis polypos non conjectura, sed oculis, manibusque deprehenderit, primus, quantum ad hoc tempus legisse memini, fuisse vi-

(*q*) Vid. §. 10. Schol. ad cit. Obs. (*r*) 24. n. 11. (*s*) n. 15. (*t*) Epist. 23. n. 16 (*u*) Sect. hac 9. in Schol. ad Obs. 8. (*x*) De Subit. Mort. l. 1. c. 19. §. 3. (*y*) n. 19. (*z*) Obs. 25. §. 1. (*a*) n. 9. & 13. (*b*) n. 9. & 10. (*c*) n. 2. 28. 30. (*d*) Epist. 2. n. 34. (*e*) Vid. Epist. 17. n. 21. (*f*) Obs. 15. (*g*) n. 17. & seqq. (*h*) n. 11. (*i*) Obs. 11. & 42. (*k*) n. 19. & seqq. (*l*) De loc. aff. l. 5. c. 2. (*m*) De iisd. l. 4. c. 8. in fin. (*n*) De Affect. Partic. c. 21.

ſe videtur celeberrimus ſua ætate Medicus, civis meus, Helidæus de Paduanis; ut ſi Schulzius viveret; atque utinam viveret; non ſibi amplius pœnitendum crederc fortaſſe poſſet, quod *ex Italia non ſatis juſte rei hujus initia deduxiſſet*. (*o*) Helidæum enim, Spigelius (*p*) ſcripſit, in cadavere mortui a diuturna quartana reperiſſe *in corde, venis, omnibuſque membris fruſta magna, longa, alba, pituitoſa*. Nec vero Helidæus vivebat eodem quo Spigelius floruit, ſæculo XVII; hic enim unus eſt de multis erroribus quos typographus Piſſinii (*q*) admiſit, ſed *præterito*, ut Spigelius recte dixerat, id eſt XVI; imo Petrus Foreſtus, qui ante finem obiit ejuſdem ſæculi XVI. in extrema ſenectute (*r*), quanto ille antea tempore florere cœpiſſet, non obſcure ſignificavit, cum de ipſo ad hunc modum locutus eſt (*ſ*), *Helidæus, medicus inſignis, Præceptor meus*. Quem dixiſſem primum in corde quoque polypum animadvertiſſe, niſi *fruſtulum* illud *nigrioris carnis*, a Benivenio (*t*) antea inventum, meſpili forma in ſiniſtro cordis ventriculo ſupra arteriam, poſt dolorem cordis, & defectiones, a pleriſque pro polypo acciperetur pariter ac *glanduloſæ, ſed nigricantis interim carnis libræ duæ*, repertæ poſtea a Veſalio (*u*) in eodem ventriculo, inſtar uteri dilatato, poſt pulſum miris modis inæqualem, & varium: quanquam Donatus (*x*) utramque hanc carnem ſine ulla dubitatione inter *carneas excreſcentias* retulit, quas deſcribebat, partium cæterarum, non ſecus ac Schenckius (*y*) inter *carnoſas excreſcentias ventric. cordis*, & Riolanus (*z*) a polypoſis concretionibus *inſignem glandulam* diſtinxit, quam Poloni cujuſdam cor *in medio ſepto habebat*, & noſter miratur Paſta (*a*), cum alias nullas reperiat in toto Sepulchreto nigricantis polypi in ſiniſtro quidem ventriculo Obſervationes, quomodo polypi illi duo Benivenii, & Veſalii in eo ventriculo nigricaverint.

23. Sed illæ duæ ſive non fuerint, ſive potius fuerint polypoſæ concretiones, fuerunt certe, ut alias (*b*) a nobis oſtenſum eſt, tum quæ intra Magnæ arteriæ aneuryſma a Medicis deprehenſæ ſunt A. 1557. inſtar *carniformis materiæ*, & circum hanc inſtar *lardi ſuilli elixati*, tum quæ A. 1567. extractæ ſunt a Coitero (*c*) e Sinibus Duræ meningis, & e ventriculis cordis phreneticæ mulieris, alias vero e cerebro eorum qui ſuſpendio necati fuerant, eæque omnes *lumbricis non diſſimiles*, ſed *ex alba pituita conflatæ*. Qui cum Medicos monere jam tum cœpiſſet, ut caverent; videri enim impoſuiſſe ejuſdemmodi concretiones iis qui ſe intra aut cranium, aut cor vermes deprehendiſſe, affirmarent; ſatis mirari non poſſumus, egregii Viri monita uſque adeo fuiſſe neglecta, aut oblivione obruta, ut ab doctis cæteroquin Scriptoribus ea poſteris traderentur, quæ in Sepulchreto; ne vagemur latius; occurrunt. Leges enim, exempli gratia, Vidium juniorem (*d*) ſcribentem, ſe audiviſſe ab hominibus fide dignis, qui peſtiferis febribus interemptos diſſecuere, *vermes aliquando in ventriculis cordis fuiſſe genitos*. Sed non leges, quæſiviſſe ab illis, quo examine uſi, vermes a concretionibus vermiformibus diſtinxiſſent. Leges, Spigelium (*e*) in fœmina macie confecta *quatuor lumbricos teretes ſpithamæ unius longitudine* reperiſſe, *qui in ipſum truncum venæ portæ ſe inſinuaverant, ac toti corpori alimenti aditum obſtruxerant*. Sed quamvis apud Spigelium ipſum (*f*) hanc Obſervationem recognoſcas; videbis quidem eam habuiſſe, non A. 1562. quo necdum erat natus, ſed 1601. quo vix tertium & vigeſimum fortaſſe attigerat; qua autem ratione explorans dignoverit, veros eſſe vermes, non videbis. Miraberis potius, crediaiſſe, illuc ex inteſtinis *per anguſta venarum meſaraicarum orificia* commeaſſe, & tandiu ibi *perſtitiſſe*, ut viam obſtruerent alimento. Namque ut vermes alii inteſtina aliquando; ſicuti nos quoque (*g*) in gallina vidimus, ſed mortua, perforaverint; quo tamen iſti ingenio illa quæ ipſe dicit, orificia ſelegerint, ac pervaſerint, & extra ſuam naturalem ſedem in omnino aliena tandiu vixerint, & *toti corpori alimenti aditum, & viam obſtruxerint*, non apparet. Apparet contra, difficultatem hujuſcemodi nullam reſtare, ſi quatuor ponas fuiſſe polypos qui lumbricos referrent, præſertim cum polypi in phthiſicorum cadaveribus perſæpe occurrant. Quid vero de anguiculo illo dicemus, quem in ſiniſtro cordis ventriculo apud Anglos inventum Zacutus (*h*), & Severinus (*i*) propoſuere? Non aliud ſane quam quod Epiſtola ſuperiore (*k*), in eundem obiter incurrentes, ſignificavimus, ſatis eſſe deſcriptionem legiſſe, ut polypoſam fuiſſe concretionem, intelligamus. Itaque etiam Severinus (*l*), etſi de eo anguiculo alia primum agitavit, & in his quidpiam quod alicui ad explicandam polyporum generationem vel noſtra hac ætate venit in mentem, vegetabilium potius generis, quam animalium, fuiſſe; tamen recte eo tandem rediit, ut cenſeret, ad concretiones, quas & ipſe viderat, ſpectare, quas nunc polypoſas vocitamus. Quem ſi Riolanus non legiſſet, aut ſi ipſe quoque eas concretiones non conſpexiſſet; minus aliquanto mirarer, in Encheiridio (*m*) hæc ſcripſiſse: *Vermes etiam in corde generantur. .... Memorabilis eſt hiſtoria Angli cujuſdam, cui cor eroſum fuit a verme: hiſtoriam leges apud Aurelium Severinum*. Denique, cum de verme alio, cimicis forma, de quo idem Zacutus ſcripſerat, proximis Litteris (*n*) jam dixerimus; videbis, ſub eadem Obſervatione, a Boneto alibi (*o*) repetita, adſcriptam alteram (*p*) vermium duorum, quos in atro, & grumoſo ſanguine, cordis ventriculos occupante, oſtendit iis qui aderant, Vir alioquin doctus, albo colore ambos, dimidium digiti longos, non modo proboſcide, ſed & auribus, oculiſque inſtructos, credo quibus in eo tenebricoſiſſimo loco, niſi tunc forte vitali credebatur flammula colluſtratus! uterentur. Ambo tamen erant mortui. Verum nunquam vixerant, ut opinor; ſed filamenta erant polypoſa altero extremo quaſi in proboſcidem gracileſcentia, & particulis atri ſanguinis, ut fit, inhærentibus, aures, oculoſque mentientia. At enim adhuc erat, inquis, *vivus* is vermis, quem in pericardio hominis Florentini, ſubita morte extincti, Medici repererunt. Quis hoc ait? Petrus Sphererius (*q*). Sed aderatne ipſe? Non videtur. An is qui narravit? Ne id quidem. Bononiæ degebam, cum rumor forte ſparſus eſt, nonnullis equis Nobilis Viri, qui repente mortui conciderant, diſſectis, lacertas multipedes in eorum cordibus fuiſſe deprehenſas. Ridebant docti. Semidocti tamen non deerant, quorum partim id fieri poſſe, contenderent, partim adderent, & rumori affingerent, lacertas illas non ſine motu, & vita fuiſſe inventas. Ibi Valſalva, quid diſputatione opus eſt? inquit. Lacertas iſtas inſpiciamus. Mortuo igitur mox equo alio in eodem ſtabulo ad eundem modum, inſpeximus: nec longo examine opus fuit, ut nihil aliud eſſe, quam polypoſas concretiones, perſpiceremus, quæ exteriorem lacertarum formam quadantenus imitabantur. Utrum exiſtimas tandem, lumbricos in ſanguiferis vaſis, & corde inveniri fato quodam his temporibus deſitos eſſe? an ſi Coiteri monita ex Majorum animo non excidiſſent; non ſæpius illos, quam poſteros, lumbricos in ejuſmodi locis fuiſſe inventuros? Sed ne forte ſuſpiceris, a me de induſtria eſſe factum, ut ab iis quæ in Sepulchreto ſunt, Obſervationibus non recederem ſive hic, ſive, ubi de vermibus pericardii agebam (*r*); præcipuas hic attingam ex iis quæ aut non relatæ in illud ſunt, aut referri non potuerunt: ſic autem attingam, ut plane intelligas, me non modo non oblitum eſſe eorum

(*o*) Epiſt. add. ad Goetzii Diſſert. de polypos. concret. &c. (*p*) De Febre Semit. l. 1. c. 15. (*q*) Epiſt. de Polypo Cord. (*r*) Vid. Freher. Theatr. Viror. erud. cl. P. 3. (*ſ*) l. 1. Obſ. Med. 12. in Schol. (*t*) Sepulchr. l. 2. S. 10. Obſ. 6. (*u*) Ibid. Sect. hac 9. Obſ. 2. (*x*) De Med. Hiſt. Mirab. l. 5 c. 3. (*y*) Obſ. Med. l. 2. ubi de Corde. (*z*) Anthropogr. l. 3. c. 12. (*a*) Epiſt. de Cord. Polypo n. 14. (*b*) Epiſt. 17. n. 2. & 29. & Epiſt. 4. n. 23. (*c*) Obſerv. Anat. (*d*) l. 4. S. 1. Obſ. 62. §. 11. (*e*) l. 2. S. 7. Obſ. 163. (*f*) De Lumbr. lato c. 5. (*g*) Epiſt. Anat. 14. n. 44. (*h*) (*i*) Sepulchr. l. 2. S. 4. Obſ. 6. §. 1. & 2. (*k*) n. 15. (*l*) in Schol. ad cit. Obſ. (*m*) l. 3. c. 8. (*n*) n. 15. (*o*) l. 2. S. 11. Obſ. 3. §. 2. (*p*) in Schol. (*q*) Obſ. cit. §. 1. (*r*) Epiſt. 23. n. 15.

ium quæ ibi ingenue fassus sum, non contendi a me quod in canibus sæpius vidi, id esse in hominibus nunquam posse, verum insuper non repugnaturum tibi, si forte nonnunquam fuisse, credas. Fuisse enim potuit, neque uno modo. Primum enim si ea legeris quæ a me, & ab aliis conspecta scripsi (*f*), in canibus, & quibusdam aliis animantibus non unum esse locum, in quo rubelli, & acicularum tenuitate innascantur vermiculi, undeque exitum tentent, præcipue autem in vasa sanguifera; non valde miraberis, Thomam Cornelium (*t*) in sturno convulsionibus vexato *cordis basim teretium quorundam vermiculorum amplexu circumplicatam* invenisse, multoque minus, nobilem Chirurgum Lapeyronie (*u*) non uno in cane inter cordis basim, & pericardium, nec semel in ventriculis ipsis, vermium glomeres vidisse. Quorum si neutrum similitudine aliqua deceptum credis; minus deceptum existimabis Lochnerum (*x*), qui *mire se moventes reptantesque vermiculos* ab se deprehensos affirmat, & *rubicundulos* quidem, atque ut satis exemplo indicat (*y*), *crassitie, & longitudine aciculam æquantes*, eosque in thalamo sinistro cordis Virgunculæ, cujus bimestres cruciatus, rosionisque sensum circa præcordia describit, cum tremore, & palpitatione cordis, pulsus intermissione, defectionibus animi, sudore frigido, & convulsivis motibus conjunctos. Optandum quidem fuerat, ut priusquam eorum vermiculorum *nidum* in corde fuisse, pronunciaret, viscere ob suas alternas constrictiones, easque, cum irritantur, vehementiores, minus idoneo ad vermiculorum nidificationem, moramque bimestrem; optandum, inquam, fuerat, ut substantiæ cordis erosiones, & indurationes illas quæsivisset, a nobis in ejusmodi nidis animadversas, ne forte in tunicis vasis alicujus fuissent non plurimum dissiti, ut facile cor posset in consensum trahi, & a vermiculis tunc demum adiri, cum in morte, aut mox post mortem quoquoversus e nidis aufugiunt vermes, quemadmodum a Vallisnerio (*z*) adnotatum est. Quod in canibus quoque, aliisque animalibus tunc arbitror accidisse, multoque magis ubi non de vermiculis, sed de teretibus agitur intestinorum, ventriculique lumbricis, revera aliquando intra pericardium repertis. Neque enim per sanguifera vasa, in quorum hi quidem tunicis haud nidulantur, sed per brevem expeditamque œsophagi viam, quem non aliter ac intestina, nec rarissime, perforent, se in proximum possunt pericardium conjicere. Qua ratione, & eo quo dixi, tempore huc pervenisse, crediderim, illum Baglivi lumbricum, quem commemorat Clericus (*a*), itemque alterum, quem Cl. Hæhnius (*b*), cum a corde, cui affixus erat, abstraheret, *statim*, ait, *digitis suis se circumcinxisse, anguis ad instar*. Hic enim lumbricus in viro fuit, cujus, dum viveret, nulla quæ ad cor attineant, proponuntur incommoda; primus autem in eo qui cum doloribus ventriculi alia pertulerat mala, ad cor quidem, sed facile in consensum a ventriculo tractum, spectantia. Dubitationes igitur, & conjecturas intelligis meas, quas non ante abjiciam, quam plures, nec sine accuratissimo, quod sæpius desidero, examine, habitæ Observationes proferantur, quæ me illuc adducant tandem, ut quod fieri posse, & potuisse, non inficior, factum esse libens agnoscam. Vides simul, ubi dignus Auctor est, cui credatur, & ab se visos aut vermiculos, aut lumbricos, viventes scribit, a me fidem, ut par est, adhiberi. Veruntamen quot denique ejusmodi extant Observationes? nam quarum memineram in præsentia, earum nullam hic a me prætermissam, aliquam etiam non viventis lumbrici admissam puto. At enim Verneyus, inquies, *observasse*, scribitur (*c*) lumbricum, terrestrium similem, & hunc viventem, intra Sinum Longitudinalem pueri quem assiduus vehemensque dolor vexaverat ad nasi radicem, & post trimestrem lentam febrem, magnæ demum convulsiones sustulerant. Mihi vero hunc ipsum casum legenti in Historia Regiæ Scientiarum Academiæ (*d*), & verba singula perpendenti Verneyus visus est potius rem sibi narratam, quam *observatam* retulisse; ut nonnulla mihi suspicio sit, qui narraverit, ne ipsum quidem rem vidisse, sed cum ab iis qui viderant, audivisset, fortasse a Sinu, ut fit, ad Sinum, a Frontali videlicet (*e*) ad Longitudinalem transtulisse. Itaque non agitur hic, ut vides, an Verneyo credamus: ut neque an Thomæ Cornelio (*f*), quando puellam memorans, in qua post molestos circum præcordia dolores, & frequentem epilepsiam, nulla alia interitus apparuit causa, nisi quod *vermes lumbricis similes cordis vasa exedissent*, puellam quidem *novisse* se, scribit; vermes hos vidisse, non scribit, ubi vermiculos in illo sturno, in glandulis, canis œsophago adnatis, in aliisque aliorum quæ ibidem nominat, animalium partibus, semper diserte ab se conspectos fuisse, ait, & ab se pariter visos *in cerebro etiam, & corde vermes multiformes, & interdum non minus copia, quam magnitudine mirandos*. Quæ verba tamen hos indicant verminformes potius fuisse polypos, ut in puella quoque illa fuisse, conjiciebat Vallisnerius (*g*), fibras verminformes ex albida, viscidaque materia, cordis ulceri adhærentes. Sed quæ nobis venia danda non esset, si res ejuscemodi hoc tempore pro vermibus facile acciperemus, ei & Viro, & tempori danda est, quo Coiteri monita aut neutiquam, aut negligenter adeo a plerisque Doctis etiam Medicis legerentur, ut illas ipsas concretiones, quas lumbricis similes, sed reapse ex pituita, ut ipse vocabat, factas fuisse, docuerat, inter exempla numerarent verorum lumbricorum qui in corde, & cerebro deprehensi essent. Fortasse non crederes, nisi ipsa verba producerem, quæ inter suorum vermium, quos pro verissimis habebat, enumerationem sic interposuit Cornelius: *Ejusdem pariter generis vermes a se quandoque observatos scribit Volcherus Coiter non in corde tantum, sed in cerebro quoque eorum, qui suspendio multati periere*. Nihil verius poterat dici, si quod de suis Volcherus, idem de suorum quibusdam Cornelius censuisset.

24. Sed jam tandem a prolixo, nec frustra tamen prolixo, de vermibus falsis, verisque sermone ad illam quæ in hunc adduxit, nempe ad susceptam polyposarum concretionum historiam revertamur. Quam; ne quis amplius suspicetur, cordis polypum esse morbum novum, & ab novo ætate hac nostra vivendi genere fortasse repetendum; ab Helidæi tempore inchoatam (*h*) ad Coiterum perduxeramus. Hujus Anatomici observationes, aliæ annis proximis excepere eorum qui in corde polypos, vasisve spectarunt, ut Jo. Baptistæ Canani, Gulielmi Ballonii, Thomæ Erasti. Primus enim A. 1574. *pinguedinem ad magnæ candelæ sebaceæ formam* in sinistro cordis ventriculo invenit Ostiarii Serenissimæ Ducis Ferrariensis, subita morte extincti, ut ex Boschio, illius discipulo, in Sepulchretum Anatomicum (*i*) relatum est. Quam Observationem si cum ea quæ proxime præcedit (*k*), conferas, utramque eandem esse, conjicies, ab iis ex quibus describitur per incuriam *Ostiarii* vocabulo omisso, ut quod in eo fuit, in Duce fuisse videatur. Id melius cognosces, eam quæ indicatur, quartam Boschii Lectionem inspiciens pag. non 438; neque enim paginas 76. universæ excedunt; sed 38: nec mireberis, quod Cananum & ibi, & quotiescunque ipsum nominat; sæpe autem nominat; titulo ornet *Multum Rev.* Ex quo enim Julii III. Pontificis Maximi Archiater fuerat, videtur Clerici vestem, & fortasse etiam plus quam vestem retinuisse, quando Fioravantius (*l*) anno scribens ab ejus Pontificis obitu decimo quincto, cum hunc Cananum, etiam tum viventem, laudaret præ cæteris in oculorum anatome, sic appellabat *il Rev. Monsig. Canan Ferraresc*. Fuisse autem Julii Archiatrum, didici ex Viro Doctissimo, Humanis-

(*f*) Epist. Anat. 9. n. 44. & seqq. (*t*) Progymn. Phys. *6*. (*u*) apud Senac Traité du Coeur l. 4. ch. 9. n. *6*.
(*x*) Eph. N. C. Cent. 8. Obs. 1. (*y*) Vid. earund. Dec. 2. A. *6*. Append. n. 1. Obs. 13. (*z*) Risp. alla Lettera di Monsign. d'Adria.
(*a*) Hist. Lat. Lumbr c. 13. ubi de Vermib. Cord. (*b*) Act. N. C. Tom. 7. Obs. 14. (*c*) Vid. apud Palfin Anat. du corps hum. P. 2. ch 3.
(*d*) A. 1700. Obs. Anat. 10. (*e*) Vid. Epist 1. n. 8. & 9. (*f*) Progymn. *6*. cit. (*g*) Risp. cit. (*h*) n. 22.
(*i*) l. 2. S. 11. Obs. 5. §. 5. (*k*) Ibid. §. 4. (*l*) Cirugia l. 2. c. 16.

manifestimoque Thyrso Pagliarino J. C. & Canonico Ferrariensi, qui & Canani longe rarissimum donavit Opusculum (*m*), confirmante quod si ad me scripsit, Prospero Mandosio (*n*), qui præterea nobile Canani Genus, & *germanum* ejus *fratrem* Julium S. R. E. Cardinalem commemorat. Quæ, atque alia ad Canani vitam, & Opusculum attinentia, opportuniorem fortasse habebo explicandi locum. Nunc satis sit hæc tibi sic in transitu indicasse, ut me scias quod de hoc Anatomico, exclusus angustiis temporis, invenire non potui, cum illud post scriptum adderem Epistolæ Anatom. XV. (*o*), mox ita invenisse, ut ad ipsius tunc a me susceptam defensionem pondus maximum accesserit: quanquam nullam fore in posterum causam spero eandem persequendi. Gulielmus autem Ballonius; ut pergam dicere de Observationibus polyporum; in Constitutione Autumnali A. 1575. (*p*) quendam memorat in quo *veluti carunculæ* repertæ sunt, *eæque oblongæ*, in orificiis vasorum a corde ad pulmones pertinentium. Denique Thomas Erastus, quemadmodum habes in Sepulchreto (*q*), in libro edito A. 1580. concretionem descripsit *flavescentem instar medullæ, quæ in ossibus boum coctis invenitur*, deprehensam in duorum cordibus, quorum alteri cum febre, & pleuritide, alteri sine febre pulsus maxime fuerat inæqualis. Non est opus ut singulos memorem qui deinceps has concretiones in corde, & annexis vasis reperientes, alii cum medulla pariter, alii cum pinguedine, alii cum ipsa carne compararunt. Neque enim vel ex superioribus omnes quos poteram, nominavi: quamvis Smetius (*r*) A. 1576. in Principe Viro, cujus pulsus fuerant inæquales, inordinati, intermittentes, præter concretiones in ventriculis cordis earum similes quas descripsit Erastus, ipsas insuper *appendicibus aliquot præditas* adnotaverit: quas certe longissimas conspexit Neretius (*s*) in peripneumonica, quippe quæ ex dextero cordis ventriculo carnosæ, albidæ, flaccidæ Cavam venam subeuntes, *propagabantur usque ad caput, & os sacrum*. Per alterum autem ejusdem ventriculi orificium Guarinonius (*t*) sæpe vidit pituitam crassam; sic enim illas vocabat; in Pulmonarem arteriam ita se producere, ut initio tracto simul educeret ex cunctis arteriæ ramis omnem eam pituitam *ab illis in formam eorum redactam, ut arbor videretur*. Sed ejusmodi quasi arboris delineationem primus omnium, quantum recordari nunc possum, edidit postea Casparus Bauhinus (*u*), simulque polypi tum dexteri, tum sinistri cordis ventriculi (*x*) cum polyposis, quæ in ventriculi utriusque substantiam insertæ fuerant, radicibus, & sinistri polypi in arteriam Magnam, Subclavias, Carotides, & Vertebrales propagatione. Quæ omnia etsi materiæ *adiposæ* nomine, qualem in hydropicis, & phthisicis sæpius observaverat, comprehendit; tamen in puella quadam (*y*) præter materiam *pinguedini similem* in ventriculo dextero, in annexa auricula prætumida materiam quandam albam, *membranosam*, crassam, oblongam a se visam commemoravit. Nec vero circa ea tempora, & deinceps donec Tulpius (*z*) A. 1641. suam cordis polypi Figuram, & descriptionem proposuit, defuerunt alii, qui ab se quoque visum memorarent: ex quibus unum satis est nominare, cujus libri in manibus erant omnium, Riolanum. Hic enim quæ in Sepulchreto (*a*) extant de *frustulis carneis, pugni magnitudine, invicem conglobatis* ab eo deprehensis *intra ventriculum dextrum ad orificium venæ Cavæ in quibusdam repentina ac inopinata morte suffocatis*, & nominatim in Episcopo Malleacensi, eadem ipse jam ediderat anno saltem 1626. in Antropographiæ capite ibidem indicato: ad quæ alia addidit postea, ut in postrema ejusdem Operis editione legimus, quæ ad A. attinet 1649. Quin etiam ipsum *polypi* nomen quo deprehensam a Tulpio concretionem qui aderant Medici *uno ore* appellaverunt, indicatum videtur, ut animadverterunt Viri Docti, a Fabricii Bartoleti libris, editis A. 1633. in quibus cum de visis a se ipso concretionibus verba faceret; *polypodis* vocabulo usus fuerat.

25. Etsi vero a tot Medicis, & ab aliis; neque enim singulos nominare institui, sed summa dumtaxat capita, & tempora attingendo, Observationes plerasque notissimas in seriem digerere, sicque aliquam tibi Polypi historiam adumbrare; etsi, inquam, a tot Medicis visus ille fuerat, & pro graviorum morborum, atque adeo ipsius mortis causa habitus; nemo tamen ante A. 1654. peculiarem de eo tractationem vulgavit, quo tandem anno suam *de Polypo Cordis* Epistolam emisit Sebastianus Pissinius Lucensis Medicus, qua propriis, & quorundam tum Veterum, tum Recentiorum Observationibus propositis, aut indicatis, polypi quidem *nomen novum*, sed *rem novam non esse*, fassus, signa ejus afferre, & nonnulla de eo theoretica, & practica problemata solvere conatus est. Hunc erat excepturus Michael Kirstenius, is cujus Observationem, & Figuras polypi cordis edidit Thomas Bartholinus (*b*). Namque ut A. 1657. ad hunc scribebat Segerus (*c*), illi erat in animo *adornare Dissertationem de affectibus Cordis*, qua mente *plures* hujus *polypos observaverat, & delineatos* Segero *ostenderat: a quibus catarrhos suffocativos ideo oriri inprimis credebat, quia omnes illi, in quibus polypos hos observaverat, catarrho hocce extincti fuerant*, cursum videlicet sanguinis *ejusmodi concrescentiis inhibentibus ac plane sistentibus*. Quæ Dissertatio num prodierit, ignoro: certe qui eam viderit, legisse non memini. Suam interim *de Polypo Cordis* inscriptam A. 1666. emisit Malpighius, illius materiam, structuramque rimatus. Quæ Dissertatio, non secus ac pleraque præcipua, quæ post illam, de cordis, & vasorum polypis a tot aliis edita sunt, cum sit tibi longe notissima, hanc nostram historiæ Polypi adumbrationem ulterius non producemus: sed ad ea continuo transibimus, quorum causa illam præmittere non inutile existimavimus.

26. Quod ergo ad polypi materiam attinet, qui hanc cum adipe, aut carne, aut membrana, aut pituita compararunt, minime illi arguendi sunt, cum similitudinem dumtaxat spectaverint, quæ aliquando oculorum judicio tanta est, ut aqua aquæ similior non videatur. Qui vero non similem modo, sed eandem prorsus esse, putarunt, hi nullo, aut levi examine contenti, rei specie decepti sunt. Sic qui adiposi esse generis, adeo crediderunt (*d*), ut mirarentur, quomodo vel in eo loco ita concrescere potuisset, cujus calorem loci, docente Galeno, *vix digitus, vivo existente animali, sufferre posset*, perfacile ignis experimentum videntur neglexisse. Mirum autem est, cum pinguedinem esse crederent, aut de ista Galeni doctrina, aut de illa concretione non dubitasse, vivo ne homine, an frigido jam facto cadavere potius accidisset: quanquam magis mirum est, multo recentiori tempore non defuisse qui polypi materiam ab ipsa cordis pinguedine, haud scio quomodo a superficie ad interiora traducentes, derivaverint. Sed qui polypos carnem, membranamve esse, censuerunt, si revera semper decepti non sunt, sed eorum nonnunquam fibras cum fibris cordis continuari, & vera per ipsos sanguifera vascula produci, conspexerunt, quorum mihi neutrum in polypis prope innumeris spectare adhuc contigit; non illi tunc polypos, de quibus hic agi-

(*m*) Muscul. hum. corp. pict. dissect. (*n*) Θεατρ. Pontif. Archiatr. (*o*) n. 66. (*p*) Epid. l. 2. (*q*) Sect. hac 9. Obs. 3. (*r*) Sepulchr. l. 3. S. 21. Obs. 3. §. 24. (*s*) apud Schenck. Obs. Med. l. 2. ubi de Cord. Excresc. (*t*) Sepulchr. l. 2. S. 1. Obs. 14. & l. 4. S. 1. Obs. 14. (*u*) Tab. 9. Fig. 2. in Append. ad Tab. Theatri Anat. (*x*) Ibid. Fig. 1. (*y*) Sepulchr. l. 2. S. 8. Obs. 14. §. 2. (*z*) Obs. Med. l. 1. c. 27. (*a*) l. 2. S. 11. Obs. 5. § 2. (*b*) Cent. 3. Hist. Anat. 17. (*c*) Th. Bartholin. Cent. 2. Epist. Medic. 86. (*d*) Vid. Boschii Lect. 4. & Bartholin. Cent. 1. Epist. Med. 2.

agimus, sed cordis *excrescentias* viderunt. Verum aliud est polyporum quasi radiculas in cordis minimas foveolas, & foraminula se inserere, vasorum autem per se, aut intra se repentium quandam interdum similitudinem ostendere; aliud continuari fibras ipsas, & certis ac peculiaribus tunicis instructa vasa sub oculos, & scalpellum cadere hos polypos incidentium. Certe Valsalva ut olim inclinabat in hanc sententiam, ita sibi plusula per quendam polypum videre vascula visus est, quæ & diligenter delineaverat; sed ex similium polyporum examine fallaciam sensit, & quæ antea dilineaverat, postea delevit. Tandem qui polypos pituitam esse, dixerunt, si aliud hoc nomine quam materiam ex qua crusta fit, concreto sanguini insidens, significarunt, non ita certe probandi sunt, ut qui illam ipsam materiam intellexerunt. Quam enim aliam hoc tempore nisi illam materiam polypi præcipuam & peculiarem esse censemus? aut quod discrimen inter eam crustam, & polyposam concretionem a Malpighio, & Willisio adnotatum fuisse, aut revera esse, tum hos legendo, tum illas diligenter, earumque structuram examinando, comparandoque, invenire potuit Vir Cl. Andreas Pasta (*e*)? Illam autem materiam fuisse Veterum pituitam, inter cæteros præclare ostendit Eximius Medicus, eorumque doctrinæ peritissimus, Salius (*f*). *Videmus*, inquit, *non solum utramque bilem cum sanguine e vena ejectam concrescere, sed etiam pituitam ipsam, quæ adeo in sanguinis superficie nonnunquam concrescit, ut vix gladio incidi queat, nisique hæc & limosa pars sanguinis ei admisceatur, licet concrescat sanguis, quomodocunque e vena ejectus, non tamen ita cito concrescit, nec ita dure coalescit, sicuti ei contigit, quando copiose ei admisti sunt & humores melancholici, & pituitosi.* Quæ tibi volui omnia verba describere, ut cum iis conferre possis quæ Vir Experientissimus scripsit Jo. Ludovicus Petitus in Commentario altero (*g*) de modo hæmorrhagias sistendi, ubi sanguinis partem rubram eo laxius concrescere, animadvertit, quo minus de alba admistum habet, & contra; ut crusta propterea durissima sit, quod ex alba tantum parte coalescat. Sed illud præterea vel in cadaveribus ab eodem animadversum videbis, sanguinem qui in corde, & vasis omnibus tum venosis, tum arteriosis ita concrevit, ut pars alba sit a rubra distincta, inferiorem quidem partem rubram habere, superiorem autem albam „ modo cadaver frigi- „ dum factum sit in situ horizontali, sicuti plerum- „ que contingit. „

27. Verum etsi hæc de polyporum materia, & structura adeo illius simili quæ in crusta sanguinis observatur, & de crustæ in superiore parte quiescentis, & frigefacti sanguinis quotidie propemodum visa efformatione, etsi hæc, inquam, ut erant notissima, ita injicere Medicis dubitationem debebant, num polypi diu ante mortem, an potius post mortem coalescerent, præsertim ex quo, modo memoratam, legerant, a Petito in cadaveribus habitam, Observationem; tamen nisi existebat, crescente in dies nimia ista de præexistente polypo persuasione, nisi, inquam, existebat is quem paulo ante laudavimus, Andreas Pasta, qui tollere contra

Est oculos ausus, primusque obsistere contra (*h*);

equidem qui, aut quando finis apud plerosque futurus fuisset, haud satis scio. *Primus* autem dixi, quia Kerckringius (*i*) magis universarum sanguinis partium, quam albarum potissimum concretionem, id est polypum, impugnavit, aut si hunc impugnavit, tam molli brachio id fecit, ut cum multo firmior Malpighii (*) defensio videretur, &, si nihil aliud quam Kerchringii objectationem attendas, etiam esset; magis magisque ex quo prodierat utraque, proferre homines plerique pergerent observationes polyporum, unde prægressi & morbi, & obitus explicarentur. Fuerat aliquis infirma, & sæpe etiam ægra valetudine quindecim, aut viginti ipsos annos. Si in mortui demum corde repertus polypus fuisset; hic jam inde ab initio extitisse, & perpetuus malorum omnium auctor fuisse dicebatur. Idem pariter accusabatur, post morbum deprehensus celeriter conficientem. At cor æquo majus, at cor, aut ejus auriculæ magnitudinis mirandæ, at pulmones pessime affecti, & compressa arteria Aspera simul conspiciebantur. Polypi culpabantur tamen. Quenquam a me nominari non est opus, cum jam diu in omnium manibus scripta sint quæ hoc testentur. Sed nocere tamen minus possunt, cum simul causas nobis proferant, quas verius incusemus. Quæ vero eas non proferunt, ut haud improbabili indicio sunt, eas sæpe non fuisse quæsitas, sic quantum detrimenti a polypis Res Medica retulerit, non obscure significant, cum in tot cadaverum inspectionibus polypo reperto, satis quæsitum esse, pronunciaretur, & quid præterea in thorace, in ventre, in capite lateret, unde veriores morbi, & obitus discerentur causæ, perquirere negligeretur. Nec minus damni indidem, nec raro, cepisse Rem Juridicam existimabis, cum apud Judices legeris polypum a Medicis reum factum alienæ culpæ, eorum videlicet qui aut ense, aut fustibus, aut pernicioso pharmaco sanos, valentesque homines occiderant, sive noxa his rebus illata intus appareret, sive postquam deprehensus erat polypus, non esset diligenter quæsita. Nimirum se auferri sinebant Medici hac ratione, non potuisse polypum tam cito post mortem formari: neque has duas alias attendebant, crustam non minus celeriter efformari in extracto sanguine, & si polypus diu ante mortem cor occupasset, hominem illum sic, ut fatebantur, valentem, & omnino sanum futurum non fuisse. Quin ea ipsa res qua admoneri debuissent, polypos illos non esse morbos, horum videlicet frequentia (quotus enim quisque hoc igitur morbo non laborasset?) eadem illuc se adduci patiebantur; ut docerent, polypum longe frequentiorem esse morbum, quam homines opinarentur; quando jam olim Guarinonius (*k*) de polypo, quem pituitæ nomine, ut supra (*l*) indicatum est, designare consueverat, hæc in Observatione quadam, unde verum discendum fuerat, scripsit: *Cor sine pituita illa solita in mortuis*: nec de ulla in cadaveribus alia re magis fortasse quam de sanguine, vera illa sunt apud Celsum (*m*) verba: *tale esse, quale mortui sit; non quale vivi fuit.* Quam parum igitur apud plerosque profecisset suscepta obiter a Kerckringio polyporum impugnatio, satis superque intelligis. Sed Pasta longe alia via ac ratione ipsos polypos ex proposito aggressus, in dubium adeo revocavit tum Epistola in eam sententiam edita, tum breviore altera, quæ a Viro Cl. Francisco Roncallo Parolino Comite (*n*) vulgata est, ut perpauci mihi jam posse produci polypi videantur de quibus num diu ante mortem fuerint, non dubitemus. Et diu quidem est ex quo ipse dubitare nonnunquam cœperam, non de concretionibus istis levioribus, quas cum in plerisque cadaveribus viderem, sæpe stomachabar, interdum subridebam, si quem forte eorum qui aderant, audirem inde repetentem morbi causam, quæ se alio loco satis prodebat; sed de magnis, ac durioribus concretionibus, ut quas A. 1703. offendi utrumque cordis ventriculum, & Magna, his adjecta, vasa omnia occupantes adolescentis, quem intra dies tres acutissimus sustulerat morbus, qui cujus generis esset, non adnotavi; adnotavi autem suspicionem hanc meam, videlicet cum perpauci dumtaxat, exigui, & molles una essent atri sanguinis grumi, quo vita servari ne ad nonnulla quidem momenta potuisse videretur, post obitum

(*e*) Epist. de Cord. Polypo n. 17. & seqq. (*f*) De Affect. Partic. c. 4. (*g*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1732. (*h*) Lucret. de rer. nat. L. 1. v. 67. (*i*) Spicileg. Anat. Obs. 73. (*) Op. Posth. (*k*) Sepulchr. l. 4. S. 1. Obs. 13. in Addit. (*l*) n. 24. (*m*) De Medic. in Præl. (*n*) in Epistolis post Historias Morbor.

tum denique maximam sanguinis partem in eas concretiones fuisse coactam. Neque aliter accidisse in iis, suspicabar, quos Lowerus (o) scripsit a se dissectos, *miratus*, corde, & vasis adeo infarctis, *cor ullo modo constringi, aut reliquum sanguinem adhuc fluidum, ad vitam & calorem in partibus conservandum in vasis istis præterlabi potuisse*; ne quid de eo dicam, in quo ab iis concretionibus alterius ventriculi cordis ostium ita erat obturatum, ut *pennæ anserinæ aditus in ventriculum, pro influxu sanguinis vix restaret*, alterius autem ostium *ægre digitis recludi potuerit*. Adjuvabant suspiciones has tum historiæ similes, tum alia, quorum partim paulo ante attigi, partim infra memorabo, tum ea quæ apud quosdam Auctores legebam, ut puta apud Coiterum, atque Riverium. Quorum ille cum polypos vermiformes, ut supra (p) relatum est, non secus in iis qui suspendio, quam in ea quæ phrenitide necata fuerat, invenisset, nec ratio appareret, cur in primis illis esse ante obitum debuissent; in altera quoque post mortem demum formari potuisse videbantur. Riverius autem, ut in Sepulchreto (q) leges, Observationem litteris tradidit caruncularum, quarum *major ad avellanæ magnitudinem accedens*, cum *arteriæ aortæ ostium præcluderet* viri, qui pulsus inæqualitatem primum, deinde asphyxiam passus obierat, credita ab Riverio est hæc effecisse, cum alia non deessent quæ accusari possent, nec caruncula ejus dumtaxat magnitudinis præcludere in viro potuisse magnum illud ostium videatur, præsertim cum in Scholio, ab eodem Auctore memoretur *caruncula similis & multo major* in corde militis occisi, qui *tamen ante bona fruebatur valetudine*. Vides certe, quid hinc pariter consequatur: quanquam Riverius occurrere dubitationi non omisit, discrimine illo prolato, quo plures quoque alios usos esse deinceps, vidi, carunculæ in milite parietibus ventriculi in parte alligatæ, in altero solutæ, ut in hoc posset compelli in vasorum ostia, in illo non posset. Meas tamen omnes suspiciones, dum res mihi magis dilucesceret, tacitus compressi, & facile adhuc comprimerem, rationibus quæ pro polypo proponi, aut reponi solebant, me, ut verum fatear, morantibus, nisi has Pastæ ingenio, & diligentia plurimum denique infirmatas vidissem.

28. Et primum obstare mihi videbantur polypi signa, quæ non sine accurato, & cauto plerarumque omnium, quæ illius extarent, Observationum examine fuisse a Summis Viris proposita, existimabam. Et quanquam unum aliquod pathognomonicum signum raro in morbis haberi posse, non ignorabam, mirabarque, non defuisse memoria nostra qui ejusmodi in polypo signum esse, doceret, Carotidum, & Subclaviarum arteriarum pulsationem vehementiorem, ut quam sine polypo sæpenumero observatam sciebam, quod & aliquæ ad te scriptæ confirmant historiæ (r); neminem tamen ferme legebam eorum a quibus polypi indicia sunt commemorata, qui inter hæc intermittentem, aut saltem inæqualem pulsum non poneret, quem sæpe etiam in adumbrata a nobis polypi historia (ſ) relatum animadvertere potuisti, & indicatum scis ab nonnemine tanquam signum polypi pathognomonicum. Quem ego hominem vel ab senioribus suæ Sectæ Doctoribus refutatum non mirabar, cum mihi earum Observationum veniebat in mentem, in quibus aut sine hoc signo inveneram polypos, aut cum hoc signo non inveneram: cujusmodi eæ sunt, quod ad primum attinet genus, quas in Epistola habes VII. n. 11. & 13. & in hac ipsa XXIV. n. 6; quod vero ad alterum, quas in Epistolis aliis habebis: quibus tunc addes quæ in Epistola sunt XXI. n. 34. & in XXIII. n. 6. Sed & Epistolam relegens IX. cum in illam historiam (t) incides, qua constat, pulsuum inæqualitatem parco, sed continuato, opii usu fuisse solutam; illam, si bene te novi, a polypo ortam non credes. Verum etsi hæc tunc cognita ex parte ac perspecta habebam; putabam tamen, ea paucas esse exceptiones, quales in Medicina persæpe occurrunt, nec satis dignas quas diagnosi opponerem a Viris Experientissimis constitutæ, præsertim cum me non fugeret, signorum vim non uno, aut altero seorsum accepto, sed pluribus conjunctis esse spectandam. Sed ecce tibi Epistola Doctissimi Pastæ, in qua (u) tot collectæ sunt polyporum Observationes, etiam numero, aut mole valde spectabilium, post nulla polypi indicia a Clarissimis Auctoribus deprehensorum, ut proposita illorum diagnosis jam sæpius inutilis videatur, aut si ratione duce excogitata est, dubitare cogat, non fuisse igitur ante mortem polypos, quorum in viventibus nullum prorsus signum extabat. Quas dum relego Observationes, invenio duas, alteram Wincleri, Borrichii alteram, quas discrimini illi objiciam Riverii (x), ab alligata, aut soluta caruncula sumpto: Erant enim polypi in utraque illa Observatione *nulla parte adnati, nusquam annexi, sed liberi*, atque soluti; nihil tamen de pulsuum intermissione, aut inæqualitate adnotatur. Juvat huc addere observata a Cl. Joerdensio (y), qui ingenue fassus, *omnia illa signa ab auctoribus adducta ad cognoscendum polypum jam factum, etiam collective sumta, non sibi sufficere, ut inde certi quid de ejus præsentia statui queat*, mox in singulorum examine, ubi ad pulsum venit intermittentem, hunc se *nunquam* in Polyposis, *nisi moribundis*, observasse, testatur: & tamen in tot, quorum morbos, & dissectionem aut peculiariter describit, aut summatim indicat, ipsi accidit, ut *omnes polypos præter unicum, eumque omnium maximum, trabibus & columnulis cordis ventriculorum non alligatos, sed liberos deprehenderet*.

Jam vero quando illud primum, videlicet sine pulsus intermissione, aut alia inæqualitate polypum sæpe inventum fuisse, satis ostensum est; omissis aliis quæ in promptu essent, & nominatim Cl. Trewii (z) Observationibus, alterum pariter, nimirum pulsus intermissionem, aliasque, etiam mire variantes, inæqualitates sine ullo polypo animadversas fuisse, non una, sed pluribus, ut par est, Præstantissimorum Virorum Observationibus confirmemus, nec tamen omnibus, quibus liceret. Itaque primum ex Sepulchreto satis sit de multis septem, haud amplius, indicasse, Gregorii Horstii (a), Nicolai Tulpii (b), Lazari Riverii (c), Lælii a Fonte (d), Joannis Prævotii (e) singulorum singulas, Hieronymi autem Cardani (f) binas. Quas si legeris; pulsum fuisse *intermittentem* reperies, *intermittentem* quoque *inæqualiter*, fuisse *inæqualem*, etiam *mire inæqualem*, *maxime inæqualem*, *omni inæqualitatis genere perturbatum*, *plurimumque in singulis differentiis variantem*, *ordine omnino nullo*: sed cum in unoquoque ex his septem ægris aut pericardii, aut cordis, quod in aliquot magnum fuit, aut pulmonis, ut in plerisque, aliarumve partium vitia descripta invenies, in nullo polypum, aut concretionem polyposam commemoratam videbis. Sed neque in aliis videbis, quas huc adjicies, historiis, Brunneri (g), Gullmanni (h), Lancisii (i) pulsum proponentium *inæqualiter intermittentem*, *inæqualiter inæqualem*, *irregularem & inæqualem*, *inæqualem atque intermittentem*, cum quidquid morbosi post eos pulsus deprehenderunt in corde præsertim, arteria Magna, & vena Cava, non reticuerint. Quid? quod in puella quatuor, aut quinque annos nata, cujus morbum, & dissectionem egregius Vir scripsit Verneyus junior (k), cum pulsus modo celeres, modo tardi, & præterea intermittentes, imo ad tempus per intervalla suspensi timorem incuterent de cordis poly-

(o) Tract. de Corde c. 2. (p) n. 23. (q) l. 2. S. 8. Obs. 14. (r) Epist. 17. n. 23. & Epist. 23. n. 6. (ſ) n. 22. & 24.
(t) n. 7. (u) n. 4. (x) Vid. supra, n. 27. circa fin. (y) Act. N. C. Tom. 4. Append. n. 5. §. 5. & 6.
(z) Eorund. Act. Tom. 2. Obs. 53. (a) l. 2. S. 8. Obs. 35. §. 1. (b) Ibid. Obs. 23. §. 1. (c) Sect. 5. Obs. 21.
(d) l. 4. S. 1. Obs. 45. §. 6. (e) Ibid. Obs. 3. §. 10. (f) l. 2. S. 9. Obs 33. & 22. (g) Eph. N. C. Cent. 6. Obs. 1.
(h) Eorund. Act. Tom. 1. Obs. 4. (i) De Aneur. Propos. 53. (k) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1704.

polypo; nihil in corde adnotatione dignum inventum est; sed ad ejus basim scirrhosus tumor nucis magnitudine, arteriæ Pulmonari incumbens, & per radices quasdam cum Spina connexus. Clarissimus autem Vir Joannes Targionius (*l*) ubi in Patricio Florentino cordis Magnorum vasorum, & proximarum partium vitia descripsit, ne quis forte ob pulsum qui diutissime semper fuerat „ irregulariter irregularis, & intermittens „ polypum ab se omissum esse, suspicaretur, diserte addidit „ ne minimam quidem concretionem polyposam fuisse repertam „. Quod ne de aliis, quos paulo ante laudavimus, suspiceris; fac veniat in mentem cum diligentiæ plerorumque, tum omnium consuetudinis, qua, cum polypi vocabulo necdum Medici ad eum quidem de quo loquimur, designandum utebantur, eum tamen aliis quæ supra (*m*) sunt dicta, nominibus significare non omittebant, tum quantum certa quædam pulmonis, aut cordis, aut vasorum, huic annexorum vitia ad pervertendos pulsus valeant, tum denique ex illis dumtaxat pulmonis, & cordis vitiis (nusquam enim *polyposi quidquam* erat) Pastam quoque (*n*) in duobus, quorum propterea cadavera perlustravit, præter alia polypi signa, *inæqualem, intermittentemque continenter pulsum* ortum esse jam nonnullis ante obitum mensibus, deprehendisse.

29. Quoniam autem ad confirmandum, diu ante mortem fuisse polypos, dilatationes proferri solent cavorum in quibus inveniuntur, quasi illæ tanquam effectus polypo, ut causæ, successissent; non id Pasta facit quod ipse in Adversariis II. (*o*) feceram, ubi contrario etiam ordine rem se habere posse, ostendi: imo illis ipsis historiis ex quibus elucere, credunt alii, dilatationes polypos esse consecutas, non satis polypos in viventibus probari, patefacit (*p*), quia polypi non modo antea, sed ne postea quidem in iis corporibus fuerint, necesse est, sed post mortem denique gigni potuerunt; nam & dilatationes sine polypis sæpenumero inveniri, & polyporum signa, quæ in iis fuerant in quibus reperiuntur dilatationes, harum dumtaxat signa esse potuisse, planum facit. Qua una ex re mihi quidem videntur plura, sed duo potissimum consequi. Illud primum: qui polypi diagnosim ex iis nobis constituerunt, quæ in ægris observaverant in quibus simul dilatationes, & polypi reperti sunt, non satis caute se gessisse. Sic; ne a Sepulchreti proposita IX. Sectione recedam; si quis præfixos Observationibus, exempli causa, II. & X. titulos spectet, in illa *pulsus inæqualitatem* ortam procul dubio credet *ob cordis sinistrum ventriculum subnigricante carne infarctum*, cum tamen ratio quoque habenda sit ipsius cordis *instar uteri ad ejus carnis molem*, cujus pondus *libras duas* æquabat, *extensi*: in X. vero Observatione *pulsus interceptio* eidem esse videbitur *a duobus polypis in corde*, præsertim cum ea Observatio, quæ ibi ex parte dumtaxat profertur, nihil præterea exhibeat, quod fuerit præter naturam. Magnum autem errandi periculum ab ista mutilatas historias producendi consuetudine properantibus lectoribus offertur. Quis enim credat, ubi de pulsibus agitur, ingens cordis ipsius vitium reticeri? Et tamen si eadem Observatio alio loco (*q*), ubi tota producitur, inspiciatur; cum iis polypis fuisse invenitur *cor bovino majus, totam thoracis capacitatem replens*. Alterum, quod consequi, paulo ante indicabam, polypi diagnosim vel magis labefactat. Qui enim illam proposuerunt, cum probe viderent, signa quæ afferebant, aliis morbis esse posse communia, illud addiderunt, signa ista utilia futura, *deficientibus aliis indiciis, quibus affines morbi dignosci solent*. Ita Pissinius (*r*). Ante illum autem Riolanus (*ſ*), ubi de polypis mentionem injecit, hæc subjecerat: *qui premuntur spirandi difficultate cum pulsus interceptione, sine tussi, sine ulla suspicione hydropis pulmonum, aut vomicæ, suspectam habere debent repentinam suffocationem cordis*, a polypo videlicet. Alii denique aliter ejusdemmodi exceptiones addiderunt. Sed quomodo indicia deerunt affinium morborum, si quæ polypi signa creduntur, ea dilatationibus etiam conveniunt, & *aneurysmata seu aortæ trunci, seu lævi cordis ventriculi*, ut confirmat Cl. Pasta (*t*) *specie polypi præ aliis fallunt morbis*? At enim, inquies, cum polypus sine ullo aneurysmate, sine ulla alia cordis, vasorumque læsione invenietur, cui prægressa ægri incommoda imputare liceat; hæc tunc saltem polypi signa fuerint, &, quod consequitur, polypus ante mortem extiterit. Ne tunc quidem pro certo hæc consequi, agnoscit Pasta (*u*), ut qui signa omnia polypi in iis quoque interdum animadvertit quibus neque ulla erat earum læsionum, nec polypus: quamobrem sicuti a causa alia aliqua, etiam oculos effugiente, ut puta, quod alibi (*x*) indicat, a cardiacorum nervorum vitio, tunc illa signa provenerint, necesse est; ita nihil prohibet quominus ab eadem in iis quoque proveniant, in quibus polypi deprehenduntur, præsertim cum tota Epistola satis ostendat, quanto probabilius sit, polypos non nisi post mortem compingi. Cum has Litteras ad te meas recognoscerem, eximium de Corde Tractatum Illustris Senacii in manum sumpsi, & caput (*y*) quod de Cordis Polypis est inscriptum, perlegi, gavisusque sum, ejus quoque judicio improbari (*z*) qui signa polypi, & in his pulsuum inæqualitatem polypo tribuere maluerunt, quam vitiis simul cum polypo deprehensis, in hisque dilatatæ cordis auriculæ: nonne huic dilatationi tribuenda erant, inquit, symptomata omnia, & ipse polypus? Sed cum plurima alia habet singulari laude perdigna, tum illud in primis, quod difficilem se præbet in veris polypis & agnoscendis, & dignoscendis. *Raros* enim in tanto numero esse, ait (*a*) quos pro veris agnoscat: & cum horum effectus eosdem esse, affirmet, ac tot aliorum obicum, cursui sanguinis per cor se opponentium; vix tandem soli pulsuum inæqualitati, eique varianti, hoc tribuit, non jam quod fecerant alii, ut inde polypos dignoscamus, sed tantummodo ut *suspicemur*. Suspicemur, inquam; neque enim fugere ipsum poterat, præter polypum, alios esse obices etiam inconstantes, ut puta a varia nervorum irritatione, quæ si in nervos, exempli gratia, pulmonum cadat, variam sanguini objiciat difficultatem e corde in pulmones exituro, aut ab his in cor redituro: quo exemplo utor, quoniam paulo post (*b*) video, ipsum quadantenus indicari; nam & alia colligi exempla possunt e capite insequenti (*c*), & vel sine his satis est dogma quod ab eo alibi (*d*) positum est, pulsus inæqualitatem a turbata esse nervorum & cordis actione. Quæ turbatio quamdiu simul durare, simul varia esse possit, nihil fortasse melius tibi ostendet quam id quod nuper legebam in Volumine III. Commentariorum de Bononiensi Scientiarum Instituto (*e*). Cum enim Vir Cel. Molinellius quatuor canibus alterum nervorum Vagorum in collo obligasset, neque, ut Valsalva quidem solebat, statim solvisset; mox in omnibus motum cordis *nullo in genere æqualem, inordinatum, intermittentem nullo ordine*, in uno præterea cui nervum eundem etiam secuerat; motum illum *confusum præter modum* animadvertit, nec ante diem XVII. XXIX. XXIII. XXVII. in ordinem iis canibus rediisse. Itaque si eidem nervo, aut alii ad cor spectanti, aut eorum origini læsio aliqua accidat gravis, quid hæc possit facere, intelligis, & quam sapienter is quem laudabamus, Archiater ab ejusmodi pulsu non diagnosim polypi, sed suspicionem dumtaxat repeti posse, censuerit. At enim, fortasse hic dices, quid, si inæqualis pulsuum inæqualitas ultra diem undetrigesimum, ut in pluribus accidisse novimus, producatur, & diutissime perseveret? Huic etiam

quæ-

(*l*) Prima Raccolta d'Osserv. Med. pag. 116. & 119. (*m*) n. 22. & seqq. (*n*) Epist. de Cord. Polypo n. 9. (*o*) Animad. 40. & 41. (*p*) n. 5. 7. & seqq. & 13. (*q*) l. 3. S. 7. Obs. 45. (*r*) Epist. de Polypo Cord. (*ſ*) Anthropogr. ult. edit. l. 3. c. 12. (*t*) n. 27. (*u*) n. 6. (*x*) n. 11. (*y*) l. 4. ch. 10. (*z*) n. 10. (*a*) n. 9. (*b*) n. 11. (*c*) ch. 11. n. 9. (*d*) l. 3. ch. 7. n. 9. (*e*) in Opusc.

quæstioni occurrit Pasta (*f*), atque utinam ne inciderent sæpius eæ cerebri, aut nervorum læsiones, quæ neque sanari possunt, neque mutari, eoque annos quam plures perstant, & ad mortem usque. Ejuscemodi autem læsiones cum sensum plerumque fugiant; mirum non est, si aut cum vitiis cordis, aut sine his in eorum cadaveribus qui varie inæquali pulsu fuerint, nihil quidquam, cui imputare hunc liceat, deprehendatur. Etsi enim illa cordis vitia ejusmodi sint, ut nunc quidem ad unum modum, mox ad alium se habere non potuerint; at se potuit ad illa addere nervorum læsio unde ea varietas existeret, quæ etiam sine illis vitiis inde esse potest, ut non improbabili dubitatione a Pasta indicatum est.

30. Non est mihi in animo omnes ejus Epistolæ capita percensere, quam legere per te possis, & fortasse jam legeris. Satis est, si dicam, nihil ferme eorum esse omissum, quæ hinc permovere homines debent, ut dubitent, num sint in viventibus polypi, hinc vero, ut minus confidant iis rationibus quæ afferri solent, ut eos esse in viventibus, ostendatur.

Quid ergo, inquis, a nobis interea faciendum est? Vir alter experiens, & doctus est expectandus qui ad illam Epistolam sic respondeat, ut quod mihi quidem, sicut alias (*g*) scripsi, non ita facile videtur, perspicue, & firme illas omnes eximat dubitationes. Quod nisi fiat; caute equidem de polypis loqui pergam, nec committam, ut quæ mihi dubia sunt, ea temere pro certis ponam. Neque enim amplius ea licet excusatione uti, qua antea licebat. Scripserat, exempli gratia, A. 1685. Zollicofferus in Dissertatione de *Polypo Cordis* (*h*): *eo ritu, quo sanguis pleuriticorum, cachecticorum, &c. venæ sectione emissus, dum motum, partes ejus omnes antea miscentem, & invicem obvolventem, paulatim perdit, crassam albam & densam, polypo nostro substantia omnino similem, in superficiem protrudit*, talem *in ejusmodi subjectis concretionem in corde & vasis ejus post mortem æque ac in sanguine emisso fieri posse, nihil est, quod me impediat credere, præsertim cum in illis subjectis a concretione illa polyposa subsidentis & coagulati sanguinis portiones aliquæ plerumque reperiantur, similes sanguini pleuriticorum crasso & nigro*. Jam vero si ab eo tunc quæreres, cur post hæc, continuo illuc transiisset, ut non solum profiteretur, se tamen *nullo modo concedere, polypum omnem post mortem demum formari*; verum etiam de polypis eadem fere quæ cæteri, asseveraret; nempe eas quas subjicit (*i*), rationes sui facti produceret: eæque ipsi ad justam excusationem valerent, ut quæ ab nemine fuerant in dubitationem vocatæ. Nobis vero iisdem utentibus quæ daretur venia? postquam illæ ipsæ, ut supra (*k*) ostendimus, adeo sunt a Pasta infirmatæ. Quod si aliis niti velimus rationibus, ut puta iis quas apud aliquos legeris, ad polypos saltem illos excipiendos qui ventriculorum parietibus adhærent, & tendineis valvularum sive Mitralium, sive Tricuspidum fibrillis implicantur, aut qui duritie, & firmitudine ea sunt, ut digitis nequeant dissolvi, eoque ostendant, se opus esse non brevissimi temporis; has quoque Pasta (*l*) occupavit exceptiones. Nam quod ad duritiem, & firmitudinem attinet, commemorat, quantæ interdum eæ sint in crusta sanguinis e vena emissi, & quam brevi tempore hæc gignatur. De adhæsione autem ad ventriculorum parietes, affirmat, sanguinem, si cordis bubuli ventriculis loco vasis vitrei excipiatur, modo materia æque scateat ex qua fit crusta, non secus adhærere eorum parietibus quam polypi soleant: quod & de implicatione, opinor, dicere poterat cum fibrillis valvularum, quando animadverto, attulisse (*m*) ex Moinichenio exemplum polyporum qui *tendinibus mitralium valvularum implicabantur*, inter eas quidem Observationes quæ, cum in viventibus nullum fuerit polypi indicium, ad polypos attinent qui post obitum producti sunt.

Num vero illos saltem non nisi longo varioque tempore compactos polypos fuisse, credemus, qui sint fibrosi, qui membranæ, tendinis, nervi, sive aspicias, sive manibus hinc, & hinc trahas, naturam quadantenus æmulentur, qui strata ostendant alia aliis imposita, aut qui denique tubulorum instar sint cavi? Crederemus fortasse, nisi Pasta (*n*) observationes protulisset, unde illa omnia in crusta quoque emissi sanguinis luculenter conspecta esse, constaret: quod vero ad cavos attinet polypos, quædam animadvertisset (*o*), ex quibus conjicere proclive sit, crustam circumcirca ex quiescente sanguine, post mortem videlicet, intra vas aliquod, emersisse, circumcirca, inquam, id quod facilius intelliges, si cadaver necdum calore intus destitutum, in oppositam faciem, aut latus, sive lavandi, sive alia de causa conversum fuisse, mecum posueris, deinde vero inter dissectionem, aut viscerum extractionem grumosum sanguinem e crusta circumjecta elapsum, hanc inanis tubuli instar reliquisse. At sunt quidam morbi, inquis, ita cum polypo conjuncti, ut ab hoc provenisse omnino videantur. Nam primum Schulzius (*p*) œdemata producit duo, alterum in pedibus, & natibus adolescentis, alterum in dextero mulieris pede. Erat illi crassus polypus in vena Cava ad Iliacarum confluxum; mulieri autem in Iliaca dextera. Polypum igitur in utroque, dum viverent, fuisse, apparet, qui expedito sanguinis regressui se opponens, œdematis causa fuerit. Annuerem forsan, nisi alii in adolescente fuissent polypi, & *stupendi* quidem in corde, tum in communicantibus cum ipso vasis, nullique prorsus illorum effectus alibi se ostendissent; & nisi morbus quo extincta fuerat fœmina, & causæ externæ, quæ fortasse præcesserant pedis œdema, & aliine in aliis quoque dissitis vasis fuissent polypi, sileretur. Proferes deinde quasdam cordis, aut auricularum dilatationes, quas, cum alia tibi earum causa occurrerit nulla, contendas forsitan, ab eo quem intra illas conspexeris, polypo inductas fuisse. Noli id contendere; tot enim vel inter antecedentes sunt causæ dilatationum, & nonnullæ earum ita abditæ, aut antiquæ, ut ne ægri quidem ipsius Medicis, & assidentibus, ex quibus scisciteris, aliquando sint notæ, videlicet graves, sed dissimulati, animi affectus, pulmonum alia ætate, aliisque in regionibus prægressæ inflammationes vehementes, & quæ præterea sunt ejusmodi apud Amplissimum Senacium (*q*) legenda. Namque hæc, præsertim si in eos inciderunt, quorum cor ad dilatationem esset dispositum, haud raro ipsum dilatarunt citius, aut tardius prout major minorve erat illa dispositio; ut propterea unde, & quando factum esset dilatationis initium non semper ægri animadvertere potuerint. Denique trahere argumentum posses in speciem multo validius ex Illustris Halleri (*r*) Observatione, quæ in vena mulieris Cava, inter Renales venas, & Iliacas *nihil cavitatis loco superfuisse*, proponit, nisi *fibrosam quandam, quasi carneam, polyposam & duram carnem*. Cum enim vena Spermatica dextera, ut sanguinem ab inferiore Aorta illatum reduceret, immitteretque in venam Uretericam, ad Iliacam ejusdem lateris spectantem, *enormiter* facta esset *latior*, atque adeo foret *unciali diametro*, & *perinde dilatata* esset ea quoque Ureterica; videtur polyposa illa concretio quæ sanguinis ascensum impediret, jam diu fuisse ante mulieris mortem. Veruntamen cum Hallerus scribat, venam ibi Cavam fuisse *concretam*, & exemplum ejus concretionis ex Mantissa Anatomica (*s*) Rhodii indicet, qui Cavam *arctissime coaluisse*, dicit, *ut ne specillum quidem admitteret, haud dubie ab exulceratione*, & Solertissimus ipse Hallerus *concretæ Cavæ venæ* in sua fœmina *rationem se non intelligere*, fateatur, *cum in eo cadavere nulla causa, venam tantam comprimere apta*, reperta sit, & Clariss. in Theatro Anatomico Gottingensi Professor Winklerus (*t*) de eadem illa fœmina, ut videtur, loquens (quamvis neque ætas, neque indicatus Observationis annus magno-

(*f*) n. 11. (*g*) Epist. 18. n. 9. (*h*) §. 13. (*i*) §. 14. (*k*) n. 29. (*l*) n. 20. (*m*) n. 4. (*n*) n. 20. (*o*) n. 24. (*p*) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 220. & Commerc. Litter. A. 1731. Specim. 10. (*q*) Traité du Coeur l. 4. ch. 8. n. 3. & 4 (*r*) Opusc. Pathol. Obs. 20. (*s*) Obs. 21. (*t*) Differt. de Vasor. Lithiasi S. 1. §. 6. Adnot. a.

magnopere consentiat) in qua Spermatica vena Cavæ crassitudinem æquabat, hanc totam *a coalitu* obstructam vidisse se, ajat; conjicere proclive est, coalitum, ejus facile similem, quem a me visum alia tibi Epistola (*u*) describam, ipsum quidem ante mortem jam fuisse, concretionem vero polyposam sub ipso coalitus loco intra venam ibi contractam, vitæ extremo tempore, ut tot alias, productam esse. Quæ cum ita sint, nec quidquam proferri videam, unde quod deducas, extra non injustas dubitationes positum sit; vix perpaucas de tanto numero posse excipi concretiones, crediderim, quarum in viventibus alias inchoatas, alias perfectas fuisse, non inficiemur. Inchoatas in moribundis, aut in longissima syncope, & ob frigescentem jam sanguinem insanabili, adeo oppressis, ut mortuorum magis quam viventium omnino similes videantur, si sanguis quidem ejusmodi sit, qualis solet is qui ad crustam gignendam est maxime idoneus. Perfectas autem in aneurysmatibus iis præsertim, quæ sacci formam appensi referunt. Ibi enim vidi ipse, non *illius carnis concavæ specie* quam polypi præbent aliquando in ventriculis, aut auriculis cordis, multoque minus, ut ullo modo pro *tunicarum aneurysmatis excrescentiis* possent haberi; sed quales tibi descripsi Litteris aliis (*x*), ubi exceptionis hujus meæ causas sic indicavi, ut hic iterandas non existimem. Neque illud a vero alienum putabo, ut si ramorum cum aneurysmate communicantium orificium aliquod a polyposis illis quæ intra aneurysma sint, concretionibus ex parte operiatur, ut minus in ipsum influat sanguinis, possint illæ incipere, vivente homine, in eum ramum se extendere, utque accedente ad debilem ex aneurysmate sanguinis motum, extremo in moribundis cordis languore sanguinem jam minus, minusque propellentis, concretio in ramo augeatur, & denique ex subsistente post mortem, refrigeratoque ibidem viscido, ac polyposo sanguine undique compleatur sic, ut cavi remaneat nihil: qua ratione alteram Halleri (*y*) Observationem facilius intelliges. Noli tamen credere, etsi in dilatatis arteriis polypos vel diu ante mortem agnoscam, hinc sequi, ut in dilatato etiam corde a me non minus agnosci debeant. Fibræ enim dilatati cordis fere agere solent validius, sicuti ex palpitationum violentia ostendit Senacius (*z*), aut siquando tandem agunt debilius; nunquam tamen cum earum viribus in sanguine comminuendo, expellendoque infirmissimæ in dilatata arteria fibrarum vires sunt comparandæ.

31. Hic illud a te interrogari me posse, scio, si pauci adeo in viventibus sunt polypi, quid igitur attineat non tam in Valsalvæ Observationibus, ex quibus mihi detrahere nihil licet, quam in meis, fere semper mentionem facere earum concretionum, quæ mortis causæ non fuerint, sed effectus? Ego vero primum ob hoc ipsum commemoro, nimirum ut reapse videas, verum esse in Italia quoque id quod Zollicofferi (*a*) præceptor Schachtius ajebat, *adeo non rarum in Belgio esse polypum, ut rarius quid ipsi videretur, si in morbo defunctis nullum reperiret*, idque cum videris, facilius credas, eum post mortem coaluisse, cujus ulla in tot viventibus indicia non essent. Deinde etsi in mortuis coaluerit, qualis tamen esset in viventibus natura sanguinis, polypi absentia, aut præsentia, & varia conditio significant. Denique sunt discrimina quædam inter eos polypos qui a dextris, & eos qui a sinistris in corde insunt, a Malpighio (*b*) adnotata, a Pasta autem (*c*) ex parte in dubium vocata. Scilicet plerumque illos subalbo, hos autem atro colore, illosque majores, hos minores esse, Malpighius scripserat. Pasta vero de colore dubitat; de magnitudine non dissentit. Si rationem spectes a Malpighio indicatam additorum modo chyli, & lymphæ ad sanguinem, dexterum cordis sinum petentem, & amplitudinis hujus sinus; eo inclinabit animus, ut Malpighio utrumque concedas, sed magis, ut majorem a dextris polypi molem, cum simul attenderis, infirmiorem sinistro esse ventriculum dexterum, ut non nisi minori vi premere, & expellere sanguinem possit, & facilius mox laxari, ac distendi, cum propter deficientem magis, magisque extremo tempore respirationem minus ejicit sanguinis, quam accipiat. Sed tamen verum ut certe scias, Observationes sunt colligendæ. Fecit id Pasta, ut supra (*d*) indicavimus, quod ad colorem attinet, propriereaque assentiri Malpighio non potuit. Fecimus nos, quod spectat ad magnitudinem, & omnes quæ in tota illius Epistola sane plurimæ Observationes aliæ aliam ob causam proferuntur, inspicientes, revera sæpius in dextero, rarissime in sinistro majorem polypum fuisse, vidimus; imo creberrime in dextero tantum, perraro in solo sinistro memorari, animadvertimus. Nec vero aliter Valsalvam observare solitum invenies ejus perlectis historiis omnibus, præsertim quas Epistola XX. complexi sumus. Qua fretus longa observationum serie, non dubitavit, ut ex nostra XI. cognosces Epistola (*e*), cum a sinistris polypum a nobis extrahi forte conspiceret, alterum a dextris inventum iri, nec falso, prænunciare. Ad discrimina igitur istiusmodi, atque alia insuper; ut quod Malpighius (*f*) de substantia polypi a sinistris densiore adjecit, pro certo dignoscenda, ut deinde eorum causæ quæ in gravissima quam supra exposuimus, de Polypis controversia esse aliquando utiles possunt, inquirantur, profecto intelligis, non frustra quæ de ipsis in singulis dissectionibus conspecta sunt, adnotari: quod utinam vel diligentius plerumque facere potuissemus.

32. Verum; ut tandem ad pulsus inæqualitatem, & intermissionem revertamur; sive polypi ante mortem sint, sive non sint in corde agnoscendi, ex iis quæ subinde interjecimus, verissimum esse, apparet, hoc Cl. Fantoni (*g*) monitum: *iterum dico: ex vitiis pulsus ne temere de polypis judicium feramus, cavendum. Multos sane decepit. Sectio cadaverum cautiores efficiat. Polypos enim reperias; & æqualis, & constans fuit pulsus: Polypi desunt; & omne vitium fuit in pulsu deprehensum.* Cæterum pulsuum vitia omnia, aut plures, ut nosti, aut singulas pulsationes attendendo, deprehenduntur. Plures attendendo, & omnes inter se, quod ad omnia attinet, comparando, inæqualitas, & quod ad numerum intra certum tempus, intermissio, & si hæc multo longissimum tempus duret asphyxia cognoscuntur, de quibus hactenus dictum est, præterea autem frequentia, aut raritas. Singulas autem pulsationes attendendo, celeritas, aut tarditas, durities, aut mollities, magnitudo, aut parvitas, vehementia, aut debilitas, & siqua sunt alia huc addenda; fateor enim, hac in parte nimis largos fuisse Majores. Nec tamen si vicissim Recentiores quosdam parciores fortasse dixero, quam æquum sit, id immerito a me dictum putabis. Neque enim profecto necesse est, ut frequentes omnes pulsus sint celeres, neque ut omnes duri, aut omnes magni sint vehementes, quod minus attendisse videri possunt qui celeritatem, duritiem, & nimiam magnitudinem, & his contraria vitia omiserunt. At enim celeritas, aut tarditas puncto temporis quod una pulsatio vix durat, *tactu distingui non possunt*. Facile cum Bellino (*h*) hoc fateor *in statu a naturali parum recedente*. Sed cum multum ab hoc recedit; nunquamne distingui poterunt? Si autem poterunt; quo tandem nomine tunc volent id vitii genus appellari? quandoquidem, id quod necessitas cogebat nulla, celeritatis, & frequentiæ, tarditatis, & raritatis vocabula, apud Veteres sapienter discreta, jam usu promiscuo, non probante Schalio (*i*) confuderunt. Certe apud eos videbimur pugnantia loqui, si celeritatem conjunctam cum raritate in ægrorum pulsibus nos invenisse, dicemus. Incidit id alias quoque; sed nunquam magis quam in adolescente in quo non magnam pulsuum raritatem, maximam autem celeritatem

(*u*) 56. n. 10. (*x*) Epist. 17. n. 29. (*y*) Opusc. cit. Obs. 19. (*z*) ch. 8. cit. n. 5. (*a*) Differt. cit. §. 3.
(*b*) Differt. de Polypo Cordis. (*c*) Epist. sæp cit. n. 14. & 23. (*d*) n. 22. in fin. (*e*) n. 22. (*f*) Differt. cit.
(*g*) in Schol. ad Patris Obs. Med. Anat. 27. (*h*) De Pulsibus. (*i*) Excus. resp. Exam. Puls. celer. & frequ. c. 4.

tem deprehendimus. Erat ex illis qui cannabem carminant, hypochondriaco quovis timidior; sed robustus: cubabat autem ob thoracis inflammationem in Bononiensi Nosocomio S. Mariæ de Morte A. 1705. Majo ineunte. Ter missus fuerat sanguis, quem non modo sine crusta, sed difficile, & tarde concrescentem, eum saltem qui secundo mittebatur, fuisse memini. Sputa secundo, & tertio die sanguinea, deinde nulla, aut fere nulla; sed nocturni sudores crebri, inutiles primum, at circa diem decimum, & undecimum utiles adeo, ut pulsus qui vibrati, & frequentes valde fuerant, ut acuta febris requirebat, undecimo die hac finita, nec vibrati amplius, nec frequentes, imo rari essent, nec rari tamen valde extra modum. Sed cum ea raritate mox se conjunxit vibratio, celeritas autem tanta, ut cum arteriæ motus ambo, extrorsum videlicet, & introrsum, simul sumpti non multo plus occuparent temporis quam soleant secundum naturam, primus triplo esset brevior, quam secundus. Quæ res biduum circiter perstitit; donec vigiliis, & siti quæ etiam tum supererant paulatim abeuntibus, sensim pulsus quoque, vibratione, & celeritate imminuta, ad naturalem pene modum, sicuti quarto decimo percepimus die, redierunt.

33. At sine celeritate, aut tarditate, raritatem multo majorem deprehendimus in duobus præsertim Senibus ex quo primum epilepticis insultibus, a ventre incipientibus, tentati fuerant: quorum alterius historiam alias (*k*) ad te perscripsimus; alterius fortasse aliquando (*l*) scribemus, quem nudiustertius consultationis causa invisentes, cum ea pulsuum raritate invenimus, ut intra sexagesimam horæ partem pulsationes sint tantum viginti duæ, numero videlicet duabus circiter tertiis partibus minori quam oporteret, idque a pluribus jam mensibus. Videbis quidem in Sepulchreto (*m*) Rumlerum multo pauciores in Juvene adnotasse, ut *signum summæ imbecillitatis virium*, cum lenta febri conjunctæ. Sed neutri eorum de quibus loquimur, febris fuit ulla, aut ea virium infirmitas, ut e lecto surgere, & si non semper, ut Nobilis ille Vesalii Vir (*n*), aliquando certe, *veluti sani, obambulare* non possent. Iisdem tamen nec inæqualis ut plurimum pulsus fuit, nec varius sive in altero, sive in utroque carpo explorares, ut in rustico erat Adolescente quem Bononiæ vidi in Nosocomio S. Mariæ de Vita. Is olim cum esset duodecennis, ex arbore cadens, dorsum alliserat, unde urina tunc fluxit sanguinea, cordis autem assidua palpitatio ingruit, quæ etiam tum, nono post anno, vexabat, & quotannis solebat ter quaterve exacerbari, & spirandi difficultatem afferre, ut tum acciderat. In eo igitur cum carpos simul ambos tentarem, pulsus utrobique inæquales, & inordinatos reperiebam sic tamen, ut pulsationes plerasque attendenti manifestum esset, in sinistro neque raras posse dici, neque frequentes, in dextero autem triplo fere quam in sinistro, esse rariores. Qui si tunc forte obiisset Adolescens; aliquid forsan ad hujus discrepantiæ causam intelligendam non inutile deprehendissem, modo illa in minima non fuisset ex casu vitiata nervorum structura ad arteriam dexteram pertinentium. Ab nervis enim plura sæpenumero esse, credo, pulsuum vitia, præsertim autem explicatu difficiliora. Nam *languidum* illum pulsum, & *rariorem*, quem in Sepulchreto (*o*) a plurima aqua turbida in pericardio deduci, vides, nec rarum adeo præter modum fuisse, apparet ex ista ipsa loquendi ratione, nec in altero dumtaxat brachio, & sic satis fortasse ex causa ibidem proposita explicari potest: quanquam de tot, quas sæpe produxi, aut commemoravi, non dissimilibus aquæ in pericardio Observationibus haud scio, quot tandem rari potius, quam frequentis, qui præcesserit, pulsus mentionem habeant. Frequentis autem pulsus facilis videtur explicatio, sive irritans causa aliqua nervos cordis vellicet, sive cor ipsum, idque interius, aut exterius: exterius quidem, ut cum acris aqua est in pericardio, quo refertur in ista ipsa IX. Sepulchreti Sectione Observatio XIII; interius vero, cum sanguis per cava, substantiamve cordis traductus, is est qui possit vellicare: sive etiam illæ per quas spiritus in cor influunt, nervorum viæ post diuturnum cordis irritamentum adeo pateant, ut hoc ablato, pergant ii nihilominus, nec ad breve tempus, æquo crebrius in cor influere; quæ fortasse causa est, cur haud raro, pervictis jam febribus, ægri tamen, si nihil aliud quam frequentiam pulsuum, attendas, febricitare videantur, eoque a minus peritis, magisque timidis Medicis in lectulo usque, & usque retineantur, cum inde paulatim, ut vires sinunt, si convalescere quidem velimus, sint extrahendi. Pulsuum autem durities causas plerumque ita habet manifestas, ut per se pateant, pateatque, cur minus in senibus sit attendenda, nisi forte aut nimium magna illa sit, aut hi carnibus contra ac senes plerique solent, etiam nunc mollioribus, & quasi teneris. Magnitudinis autem pulsuum si multo evidentissima causa non esset; ex illis conjici posset quæ supra (*p*) hic illic attigimus, cum de contrario vitio ageremus: nec vero morari hic vacat, ubi singulorum discriminum cursim, ut vides, quasdam causas, quæ faciliores nobis videntur, quasi exempli causa, indicamus; fontes enim monstravimus supra (*q*), unde longe & plura, & exactiora haurire, cum libuerit, queas. Unum illud nunc restat, ut de pulsuum vehementia quæramus. Etsi enim cum verba fecimus de asphyxia, & de pulsus debilitate, nonnullas indicavimus causas, quarum oppositæ vehementiam faciant, necesse est; accidit tamen aliquando, ut vehementia tanta sit, & cum iis conjuncta, ut peculiaris ejus causa in cadaveribus; si forte sub sensum caderet; quærenda esse videatur: quod in eo fecimus viro, cujus protinus subjicietur historia; ut qui ab asphyxia orsi sumus, vitiis intermediis jam percursis, in contrario illi maxime vitio scribendi finem faciamus.

34. SUTOR consistente ætate, nulla in re, ut ajebat, delinquere solitus, nisi in nimio vini potu, ante menses circiter quatuor tentari cœperat universi corporis lassitudine, & pulsatione ad regionem cordis, cum spirandi difficultate conjunctis. Quæ cum in dies crescerent; Paulus Salanus Medicus Bononiæ exercitatissimus, aneurysmate laborare hominem, censuit, nec semel detrahi sanguinem jussit. Novissime ad ea quæ diximus, accesserant animi defectiones, cum in Nosocomium S. Mariæ de Morte exceptus est. Erant eæ defectiones, & spirandi difficultas noctu graviores, tunc potissimum cum homo capere somnum volebat, illisque ingruentibus, brachium dexterum acerbo dolore corripiebatur non secus ac si dilaniaretur. Assidua autem erat ad cordis regionem, indeque ad umbilicum usque pulsatio tanta, ut majorem sensisse, aut vidisse vix meminerim. Nam visu etiam tota percipiebatur: & quanquam major erat in pectore, sic tamen ea quoque pars quam dixi, abdominis impositam manum percutiebat, ut cunctis non modo in thorace, sed in ventre etiam aneurysma esse videretur. Ajebat æger, eam se pulsationem ubique percipere, ut vel ad extremos pedum digitos perveniret. Et sane Carotides quoque, & Temporales arteriæ, & quas sæpius tangebamus, Radiales iisdem magnis, vibratisque pulsibus agitabantur. Pedes erant subtumidi. Vix quidquam cibi sumebatur. Et quanquam febris erat nulla, & poterat æger cum minus difficilis fiebat respiratio, in utrum liberet latus cubare, capite autem egregie valebat; tamen graviter adeo morbum ferebat suum, ut mortem sibi præoptandam existimaret. Cujus voti compos factus est quarto ex quo in Nosocomium venerat, die. Cum enim forte ad alvum exonerandam surrexisset; vix in lectulum regressus, spiritum ducere, nisi erecta cervice, non potuit, in eaque spirandi difficultate mortuus est. CADAVER secuimus Kalendis Quinctilibus A. 1705. labra valde livida inter secandum adnotantes, atrum autem, & fluidum sanguinem,

(*k*) Epist. 9. n. 7. (*l*) Vid. Epist. 64. n. 5. (*m*) Sect. hac 9. in Schol. ad Obs. 1. (*n*) In cit. 1. Obs. (*o*) Sect. cit. Obs. 19. (*p*) ut n. 15. 19. (*q*) n. 12.

nem, qui, diffectis circa jugulum integumentis, defluxit. Thorace aperto, flavum ferum in cavo ejus dextero animadverfum eft. In finiftro tota pulmonis convexa facies ad pleuram adhærebat per interjectam craffam, & mollem quafi membranam, quæ hinc a membrana pulmonis, inde autem a pleura poterat fine laceratione feparari, reliquiæ, & indicium, ut opinor, prægreffæ olim peripneumoniæ. Pulmones fani. In pericardio feri turbidi aliquantum. Cor potius magnum; fed intra modum. In hujus caveis, vafifque, cum iifdem communicantibus, nihil ufquam polypofi; fanguis ater dumtaxat, & leviter in grumos coactus. Cum omnia attente perfcrutarer, vix potui animadvertere in una de tribus valvulis quæ Pulmonari præficiuntur arteriæ, fubduri aliquid, & ad cartilagineum accedentis in medio valvulæ; ad ejufque limbum præfertim. Cæterum nulla cordis, nulla auricularum, nulla vaforum five in thorace, five in ventre dilatatio. Quin etiam cum arteriam Magnam a corde ad divifionem ufque in Iliacas aperuiffem; nihil in tota ejus interna facie adnotare licuit, nifi leves quofdam, & inæquales quafi fulcos, in longitudinem ductos, eofque primum ab ipfo arteriæ initio ad eam ufque partem quæ adhærere incipit thoracis vertebris, & rurfus, fed levius, qua fub diaphragmate Cœliacam edit. Ventre priufquam id quærerem, adaperto, & flavæ aquæ copia non ita modica in eo confpecta, inteftinum Colon ab jecinore ad finem ufque in perangultas cellulas coarctatum, & contractum quoque ventriculum animadvertimus, neutrum mirantes, quippe in homine, vix quidquam, ut diximus, plures jam dies comedente. Itaque nihil in ventris vifceribus præter naturam inventum eft, nifi quod hepar erat duriufculum, & maculis exterius diftinctum, quædam quafi granula mentientibus.

Cerebrum, quod reliquum erat, egregie conftitutum deprehendi; quanquam Tenuem meningem non ita difficile fuit ab illæfo cortice detrahere. Denique e vertebrarum tubo nihil aquæ prodire, vidi.

35. Unde igitur tanta, & tam vehemens cordis, omniumque arteriarum pulfatio? Nempe indidem unde eft in plerifque Aortæ aneuryfmate tentari incipientibus. In his vero non ab aneuryfmate ipfo eft, quod necdum eft factum, & fi factum effet, tunc potius, ut in dilatatis fluminum alveis videmus, impetum minueret fluentis humoris; fed ab ea caufa eft, quæ aut fola, aut cum aliis ipfum facit aneuryfma, vaforum parietes violenter urgendo, infirmando, & extrorfum denique compellendo. Ea autem caufa in aucta præter modum vi confiftit, qua cor in Aortæ initium, & hoc in proximam arteriæ partem, & pars hæc in aliam deinceps fanguinem trudit, qui præfertim eo copiæ modo, & qualitate ea fit, ut violentiorem illum motum & facilius poffit accipere, & vehementius ad parietes arteriarum transferre. Quid igitur magis augeat cordis, & arteriarum vim, quam ea victus ratio, quæ vividiorum fpirituum, & , fi vis, magis etiam irritantium copiam præter modum adaugeat? Ei certe victus rationi non in hoc modo homine, fed in aliis quoque aliquando vidi ejufmodi univerfarum arteriarum pulfationem fucceffiffe, in primis in viro Meldulenfi a quo ante hos circiter quadraginta annos confultus fum. Vidi præterea in aliis, in quibus Senex honeftus fuit, civis meus, & Mercatores duo, alter Patavinus, alter Venetus: quorum hic florente ætate adhuc vivit, alter affecta mortuus eft, cujus cadaver ut incideremus, nullis precibus ab uxore impetrare potuimus. Hos omnes fuiffe bibaces, non credo, imo aliquem non fuiffe, fcio. Ab nervis tamen in his quoque omnibus eam pulfationem fuiffe, crediderim, cum figna peculiaria aliorum morborum non effent, aut fi effent, vel ad irritatos nervos haud obfcure fpectarent, ut alibi (*r*) in Mercatore illo Veneto oftendam, vel ad morbos attinerent, qui non nifi nervos irritando, poffent illam pulfationem efficere, ut ex diffectione Senis, quem modo dicebam, alias (*f*) intelliges, a calculis, renes veficamque torquentibus, mortui. Sed & aliæ Obfervationes in mea me opinione confirmant. Nam præter quam quod una extat (*t*) in qua poft pulfationem in cerebro, fupervenit palpitatio cordis, & arteriarum, in extremis quoque digitis percepta, & ab utero effe hoc malum in Matrona Patavina, fufpicabatur Rhodius (*u*), & licet indidem arceffere in famula, quam idem commemorat (*x*), a Platero (*y*) curatam; quæro ex te, quonam modo cor flaccidum pulfus facere per fe poffit non debiles? In Agricola tamen, cujus tibi in XI. Epiftola (*z*) hiftoriam fcripfi, cor flaccidum fuit, pulfus vehemens. Scilicet aut quanto pauciores poterat defcriptum ibi ejus cerebrum fpiritus fecernere, tanto plures fecernebat cerebellum, vel, fi mavis, Spinalis Medulla, & ad cor mittebat, aut cum refolutione aliorum nervorum, irritatio, ut fæpe accidit, aliquorum, & in illo cardiacorum, conjuncta erat, aut certe aliquid ejufcemodi fuit. Atque ut Obfervationibus utamur, quæ ingentem arteriarum omnium pulfationem commemorant; vide, quæfo, duas quæ ex duobus celeberrimis Parifienfibus Auctoribus in Sepulchretum relatæ funt. Altera (*a*) Ballonii eft in Juvene, cordis palpitatione jam diu affecto, cui *omnes arteriæ evidenter in fingulis fere partibus palpitare videbantur*. Paræi eft altera (*b*) in quodam Veftiario, qui *micantium impetu arteriarum omnium pulfum fe percipere dicebat*. In primo *adeo omnes cordis valvulæ, & magna arteria diftenta vifa eft, ut cor triplo, aut faltem duplo amplius videretur*. In Veftiario autem *arteria Venofa* reperta eft *in eam amplitudinem dilatata*, ut *manum in pugnum complicatam capere poffet, & interna ipfius tunica offea*. Nunc quæro ex te, num vaforum diftentiones, dilatationefque augeant impellentem fibrarum vim, & fluentis humoris impetum? an illam potius, & hunc minuant, quemadmodum paulo ante indicatum eft? Quod fi agnofcis; veri igitur fimilius videbitur, quæ caufa in utroque antea fecerat aneuryfmata, eandem, vel his factis, perftitiffe, imo adeo validam fecus ac frequentius accidit, fuiffe, ut tantam illam arteriarum omnium pulfationem fervarit.

36. Dixi autem *aneuryfmata*, Paræi quoque Obfervationem complectens, primum quia hic eadem voce ufus eft, *aneuryfmate arteriæ Venofæ*, tum etiam quia dubium mihi eft, ne forte per incuriam ita fcripferit, cum vellet fcribere *venæ Arteriofæ*, id eft arteriæ Pulmonaris. Dubitandi autem caufa eft multiplex. Nam primum in hiftoriis, quas legiffe memini, omnino duabus maximæ dilatationis arteriæ Venofæ, id eft Pulmonaris venæ, tantum abeft ut ingens illa memoretur univerfalis pulfatio; aut pulfus non memorantur, aut minimi, debilefque fuiffe dicuntur. Illarum altera eft Hildani Cent. 2. Obf. 89; non ut perperam ab Lancifii (*c*) typographis indicatur, 99: altera autem Vieuffenii in Tract. de Corde gallice fcripto cap. 16. Quin etiam fic mihi accidit, ut cum ejus venæ truncum, nempe finum in quem rami omnes ipfius influunt, æquo ampliorem offendi, pulfus præceffiffe, audirem, aut languidos, aut nullos, quemadmodum Epiftolam relegens XVIII. (*d*) cognofces (*e*). Deinde in utraque illa hiftoria, cordis palpitationem, & fpirandi difficultatem fuiffe, lego: quas in Paræi Obfervatione non folum non video nominari, fed credere debeo, abfuiffe; cum *pila palmaria ludentem* extremis horis virum de quo loquitur, animadverto, quod exercitationis genus utrumque incommodum exacerbando, non voluptatem, fed moleftiam attuliffet. Contra in eadem Obfervatione invenio quod neque in duabus illis occurrit, neque a venæ illius dilatatione videtur expectandum, ut *dolens* videlicet, *& tumens locus* exterius appareat. Solet id fieri ab dilatati aut cordis, aut arteriofi vafis pulfatione; eftque in hoc multo quam in venis, frequentius, ut *interna tunica offea* inve-

(*r*) Epift. 64. n. 10. (*f*) Epift. 42. n. 13. (*t*) Commerc. Litter. A. 1736. Hebd. 32. n. 3. (*u*) Cent. 2. Obf Med. 40. (*x*) Ibid. (*y*) Obf. l. 2. (*z*) n. 11. (*a*) l. 2. S. 8. Obf. 26. §. 2. (*b*) Sect. hac 9. Obf. 9. (*c*) De Aneur. Propof. 53. (*d*) n. 2. & 34. (*e*) Vid. etiam Epift. 64. n. 7.

inveniatur: quanquam hoc ipsum quomodo Paræus de vena dicere potuisset, haud satis intelligo, qui venam *unica constare tunica*; non, ut arteria, *duas obtinere tunicas*, scripserat (*f*). Vides igitur, quæ in ejus Observatione hæsitare me cogant. Neque enim faciunt, ut omnino *venam Arteriosam* scripsisse, credam; nam sic quoque difficultates, non tot quidem, sed tamen aliquot ex his quas attigi, supereffent. Me quidem non fugit, hujus etiam venæ, id est arteriæ Pulmonaris, dilatatæ exempla haberi, quamvis multo quam arteriæ Magnæ, pauciora: ut in Rivæ illa Icone (*g*) qua primum majorum omnium vasorum dilatationes pictæ sunt, & in illa ipsa quæ paulo ante indicata est, Vieussenii historia, & apud Kerckringium (*h*), atque ut in iis Observationibus, quæ & prægressa habeant signa, & in Sepulchreto extant, subsistamus; Alardus Mauritius Egerdes (*i*) *magnitudinem præternaturalem* describit Pulmonaris arteriæ, *quasi aneurysmate affectæ, & hinc inde sacculos cruore coagulato turgidos habentis appensos*: & nisi huc referenda est Scholiographi Hollerii (*k*) Observatio *abscessus* in eadem arteria, quem & Poterius (*l*) ait *in pluribus* sibi observare licuisse, Cæsalpinus (*m*) certe proponit *arteriam quæ ducit in pulmonem, duplo latiorem naturali*. Cave enim credas cum Boneto (*n*), sic eum *arteriam venosam vulgo, Neotericis venam pulmonariam*, designasse, qui hos docuit in Quæstionibus Peripateticis (*o*) ita loqui, ut nunc loquuntur, & sibi costans in illo ipso quem Bonetus laudat, Artis Medicæ libro VI. antequam istam scriberet Observationem, bis confirmavit (*p*), quam vocassent Prisci *venam arterialem*, omnino *veram arteriam esse*, arteriam, inquam, *in pulmonem ducentem*, cum *vena* sit quam illi *arteriam venalem* dicebant, in cor *introducens ex pulmone*. Nunc igitur vide, cum dilatatione Pulmonaris arteriæ fuisse in Sancto illo Sene, de quo loquitur Cæsalpinus, & palpitationem cordis, & propter duas abruptas a cartilaginibus costas manifestum exterius locum quo se pectus, alterne tumens attollebat. Nec, si huc attinet Scholiographi illius Observatio, in hac deerat palpitatio cordis: cujus oblitus videri potest Bonetus, cum ejusdem, opinor, Observationis partem alteram, ad syncopem facile attinentem, quæ Antipatro accidit, ipse ad pulsus inæqualitatem referens (*q*), Observationi opposuit (*r*) conjecturam Saxoniæ, quippe de homine etiam tum vivo sermonem habentis: quo in judicio num fallar, tu constitues, cum apud ipsum Saxoniam, illumque Scholiographum, non *ad cap.* 3; sed *ad cap.* 30. ea quæ nunc attigi, recognoveris. Quod vero ad respirationem attinet; minus hanc fore difficilem, ubi impedimentum, hoc est dilatatio, ad arteriæ Pulmonaris initium sit, quam ad venæ finem, & ratio ostendit, & ex iis quæ Bellinus (*f*) docuit, & Albertinus (*t*) observavit, colligi licet (*u*). At enim in pluribus, quæ indicatæ sunt, dilatati hujus, aut illius vasis Observationibus alia erant, in corde præsertim, vitia, a quibus potissimum tum quod deessent, tum quod essent quædam signa, repetendum est; in Alardi autem Observatione, nullum horum quæ quidem supra memorata sunt, extat. Fateor, eoque hæsitare me, dixi. Sed tamen quo magis omnia expendo, & Paræi historiam relego, eo magis suspicari cogor, in ea saltem deesse aliqua, ex quibus nonnulla, & vehementem illam in primis arteriarum omnium pulsationem intelligamus.

37. Cujus ad causam ut redeam, & ad ejus a me descriptam historiam; si per illam hanc credis non perperam explicatam; intelligis primum, tanto diligentius obstandum initiis aneurysmatum, ut Lancisius (*x*) vocat, spuriorum, quanto manifestius est, vel priusquam verum aneurysma fiat, interdum ab illius causa defectiones animi, & non ferendam vim mali, & mortem quoque ipsam afferri: quæ vitari possent omnia per curationem idoneam, matureque institutam, qualis in iis fuit, de quibus supra (*y*) ex Platero, & ex Commercio Litterario indicatum est, & illa præsertim blanda, & Lancisianis similis, quam Bonhomo adhibuit Prævotius noster (*z*): quin sola diæta quantum valeat, his perpaucis verbis indicavit Ballonius (*a*): *Cuidam omnes arteriæ micabant manifesto. Mirum id fuit. Instituta diæta curatus est.* Deinde vides, cujusmodi sint in arteria initia illorum aneurysmatum, quæ videlicet neque ab nativa illius imbecillitate, neque ab erosione fiunt, nedum a vulnere, aut contusione. Nempe vehemens impetus quo sanguis ab nimium adaucta vi cordis, & arteriarum in has diutius urgetur, tam crebris denique, & æquo gravioribus ictibus, majoribusque distentionibus earum latera, quantumvis per se satis firma, lædere incipit, tunicæ earum intimæ villos tenuissimos quidem, sed arctissime compactos, ita distrahendo, ut prima læsio sulcorum forma, quos descripsimus, se prodat. Hanc deinceps cæteræ in proxima tunica consequuntur læsiones interdum citius, alias serius, ut major impetus sanguinis, minorque arteriæ firmitas est, aut res contrario modo se habent: fitque tandem verum aneurysma, sive in omnem partem expansum, sive instar sacci a latere appensi, ut villorum distractio vel circum undique, vel uno in latere facta est. Sic Epistola XVIII. (*b*) relegens quæ in Magna cujusdam fœminæ arteria descripsi, sulcos hujuscemodi in longitudinem ductos reperies in illa arteriæ parte quæ nondum erat dilatata: superius autem certo loco non secus ac si magis distracta fuisset, arteriæ fibras ipsas apparuisse; quo loco nimirum credibile est, futurum fuisse, ut in sacci formam excresceret, si diutius vixisset mulier: denique ab eo ferme loco ad cor usque arteriæ tunicas jam in omnem partem fuisse expansas. Nec vero illud morari te debet, quod pulsus in ea fœmina percipi non poterant. Neque enim an semper ita res fuisset, aut esset, constabat: & si forte convulsionum vi id in artubus accidebat; tanto ob id etiam, major sanguinis impetus in Aortæ ipsius tunicas esse poterat, quod mistus esset ex *adaucto impetu recto*, & *reflexo*, sicuti ab Lancisio (*c*) indicatum est. Eademque a me de muliere illa altera dici, credito, cui simul in Aorta lineas, istorum sulcorum non dissimiles, simul subobscuros in carpis pulsus Epistola proposui XXIII. (*d*): tanto autem magis eadem dici, quod ingens in illa erat cordis palpitatio, vasorum autem in collo pulsatio oculis ipsis occurrebat. Quales autem fuerint pulsus in aliis, quorum Magnam arteriam intus sulcatam inveni, etsi ignotum est; nihil tamen prohibet credere, fuisse, interius præsertim, vehementiores, quam iis corporibus secundum naturam conveniret: imo in nonnullis eorum profecto verisimile est, ut in Sacerdote de quo scriptum fuit Epistola IV. (*e*), & in Veneta muliere, de qua Epistola XXVI. (*f*) scribetur, cujus Aorta sulcos, siqua alia, spectabiles ostendit, cum dilatatione, & certo loco etiam cum erosione conjunctos. Accedit enim haud raro ad impetum sanguinis, progrediente morbo, & tempore, causa alia quæ vim habeat erodendi, unde initium accelerari potest legitimi aneurysmatis, quemadmodum recte animadvertit Lancisius (*g*), & generatim indicavit Fernelius (*h*). Spurii autem aneurysmatis causa priusquam legitimum fiat, id est antequam arteria ab impetu sanguinis sit dilatata (cujus rei signum pulsatio præbet ex angustiore jam facta latior) quo læsionis genere vitiare arteriam incipiat, sub oculos jam a nobis positum existimamus, simulque ostensum, vel eo tempore nonnunquam hominem posse ab illa eadem causa gravissime torqueri, & vita privari. Hæc ad ea quæ Lancisius docuit, adjunges, si tamen placuerint: & valebis.

(*f*) Oper. l. 2. c. 10. (*g*) Eph. N. C. Dec. 1. A. 1. Obs. 17. litt. R. (*h*) Spicil. Anat. Obs. 16.
(*i*) Sepulchr. l. 2. S. 5. Obs. 4. in Addit. (*k*) Ibid. S. 8. Obs. 27. §. 1. (*l*) Insign. Curat. & Obs. Cent. 3. c. 22. in fin.
(*m*) Sepulchr. Obs. 27. modo cit. §. 2. (*n*) in Schol. (*o*) l. 5. qu. 4. (*p*) c. 9. & c. 19. (*q*) l. 2. S. hac 9. Obs. 6.
(*r*) in Schol. (*f*) De Morb. Pector. (*t*) Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. 1. in Opusc.
(*u*) Vid. tamen Epist. 64. n. 7. & 8. (*x*) De Aneur. Propos. 5. (*y*) n. 35. (*z*) apud Rhodium Cent. 2. Obs. Med. 40.
(*a*) Paradigm. 15. (*b*) n. 34. (*c*) Oper. modo cit. Propos. 35. (*d*) n. 6. (*e*) n. 21. (*f*) n. 21.
(*g*) Oper. cit. Propos. 39. (*h*) Patholog. l. 5. c. 12.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXV.

Agitur de Lipothymia, & Syncope.

Asphyxia quidem, ut ſuperioribus Litteris (*a*) oſtenſum eſt, ſine Syncope eſſe poteſt: ſed non Syncope ſine Aſphyxia. Illud difficillimum intellectu eſt: hoc facillimum. Minime enim mirabile eſt, qui mortuorum ſimiles jaceant, in his ut cætera fere omnia vitæ indicia, ſic pulſus etiam deeſſe. Contra, non ſatis mirari poſſis, in quibus nullum arteriarum motum reperias, in iis pleraque eorum vigere quæ in hominibus non vivis modo, ſed ſanis etiam ſpectamus. Facilior igitur Syncopes, quam Aſphyxiæ, tractatio eſt: nec difficilior Lipothymiæ, quippe a Syncope non niſi gradu diſcrepantis. Harum utriuſque cauſas, quæ Valſalvæ quidem, & mihi in cadaverum diſſectione ſe obtulerunt, ex Epiſtola hac cognoſces. Ille igitur ſic invenit.

2. JUVENIS duodetriginta annorum, procerus, & pinguis, rubraque a natura facie, crebro ſtomachi dolori obnoxius, qui ſibi dum inclinato corpore caput demittebat, a ſtomacho aliquid ad fauces means ſentire videbatur, interdum ob virium debilitatem, laborioſe ſe movens, & anxie reſpirans; bis etiam animo uſque adeo deficiens, ut mortuus videretur; ſæpe quoque de dolore capitis, & vertiginibus conqueſtus; cum aliquot ante menſibus priſtinam pinguedinem amiſiſſet, rubrum tamen faciei colorem ſervaſſet, die tandem quadam, veſpertino tempore domum redit laſſus, & ſolito ſtomachi dolore vexatus: ventriculi regionem petroleo inungit, cœnat, noctemque placida quiete tranſigit; ut mane expergefactus, quærenti uxori quomodo ſe haberet, recte, reſponderit. Surgit, ut alvum exoneret. Dum lectum repetit, vix pedes attollere jam poſſe, vacillare, & quaſi cadere ab uxore conſpicitur. Tandem ad lectum pervenit, in eumque confeſtim ſe rejicit, hoc unum, & ſemel clamans: o morbum ingentem! Facie multum rubet, pallescit poſtea, leve ad vomitum irritamentum oſtendit, lotium, & fæces reddit: brevi moritur.

MORTUI facies, & collum ad laryngis latera, cum livore tumebant. Ventre aperto, chylifera per meſenterium vaſa conſpiciuntur; a cœna autem ad mortem ſex circiter horæ interceſſerant. Lien duplo major erat. Ventriculus autem qua lienem ſpectabat, adeo tenuis, ut ne dimidium quidem ejus æquaret craſſitudinis quam in reliquis habebat partibus: illoque in loco ad ſuperiora multis intus erat ſanguineis punctis diſtinctus. In ventriculi autem cavo ſubflava inerat materia. Thorace recluſo, nil, niſi in corde, adnotatione dignum fuit, cujus auricula dextera adeo erat dilatata, ut tertiam cordis æquaret partem: dexter autem ventriculus copiam fluidi ſanguinis ingentem continebat, cum eaque minorem polypum, naturæ multum ab iis concretionibus diſcrepantis, quæ in eorum corporibus ſæpius occurrunt quos febris, aliive ejuſmodi morbi interemerint. Subſtantia enim erat multo craſſiore, atque aliter ac in illis compacta, colore autem carni ſimili.

Cranii fornice exſecto, dum Craſſa meninx incideretur, ſerum prodiit ad uncias duas: cujus paulum in ventriculis quoque cerebri repertum eſt, cætera ſani.

3. Cum ad ventriculi, capitis, & cordis morbos hæc attineat hiſtoria; inter hos ultimos referre malui propterea quia duæ illæ prægreſſæ animi defectiones, graves adeo ut hic Juvenis mortuus eſſe crederetur, cujus generis noviſſima fuerit, ex qua revera mortuus eſt, ſatis videntur ſignificare. Nam quicunque modus fuerit quo hujus ultimæ initium ingruit, & quæcunque capitis, nervorumque in ea conſpiratio, nihil magnopere obſtat quo minus in ſyncopen deſiiſſe arbitremur: quod confirmat ſubſecutus faciei pallor, nec recrementorum infirmat exitus, quippe cum ſphincterum laxatio interdum ſyncopi quoque communis ſit. Magnus certe inventus eſt in corde morbus. Nec vero id ob parvum illum polypum dico, cujus qualiſcunque ſubſtantia, ſtructura, & color apparuerint; non propterea decet eorum oblivisci, quæ ſuperiore Epiſtola (*b*) expoſita ſunt. Sed ob tantam illam dico dexterarum cordis cavearum dilatationem. Niſi enim fuiſſet ventriculus ille multum dilatatus; ingentem continere ſanguinis copiam non potuiſſet: neque cum hic tanta ſanguinis copia tumeret; non magna eſſe potuit proximæ auriculæ dilatatio, quæ tertiam adeo ampli cordis partem æquaret. Amplificatis autem cordis caveis, non inſolitum eſſe, animi defectiones accidere, præter Albertini (*c*) Obſervationes, illas ab dilatationibus repetentis *ſpeciatim caudicis venæ Cavæ, ſive auriculæ cordis dexteræ* ſic ut *non nunquam in ſyncopem cardiacam deſinant*, præter Obſervationem XI. quæ in Sectione X. eſt Sepulchreti, huc attinente, & alias fortaſſe ejuſcemodi, denique præter illam, quam alibi quoque commemorandi occaſionem habuimus, Graſſii Filii (*d*) de muliere lipothymiis crebro redeuntibus obnoxia, quæ demum, vix advertente quopiam, mortua, & pro apoplectica habita, nullum uſquam, niſi in dextera cordis auricula, vitium perſcrutantibus exhibuit, conſuetam molem vel duplo ſuperante, præter has, inquam, Obſervationes, oſtendunt aliquæ etiam ex noſtris, ut quæ de cannabis Carminatore ſuperiore Epiſtola (*e*), & quæ de Sutore XVIII. (*f*) deſcripta eſt, quorum utrique, illis defectionibus obnoxio, ſi vitam ſyncope ereptam dixeris, facile annuam. Sed inſuper leges in eadem Epiſtola XVIII. Obſervationes alias duas (*g*), quas cum propoſita Valſalvæ compares, explicatumque etiam invenies (*h*), quomodo dilatatum cor facile ſuccumbat denique oneri ſanguinis prægravanti, & celerem afferat mortem, præſertim ſi quid accedat unde illius expellentes vires imminuantur. Cujus rei cauſam in eo de quo loquimur, Juvene facile repetere ab nervis potes ſive ob acrem qui repente, læſum ventriculum corripuerit, dolorem convulſis, ſive ab aqua illa ſub Duram meningem improviſo effuſa, aut ſaltem aucta, & quidquid intra cranium erat, premente, adeo aut compreſſis, aut ſpirituum influxu ex parte privatis, ut ejuſmodi cordis motui ſervando pares amplius eſſe non poſſent. Itaque ſanguis in cavis ejus dexteris, &, quod conſequitur, in venæ Cavæ, & proximis hujus ramis Jugularibus cumulatus, ſubſtitit, eumque in collo ad laryngis latera, & in facie livorem, tumoremque effecit.

4. SACERDOS annos natus ſexaginta, per triginta circiter capitis, & ventriculi debilitate vexatus, ſiti quoque, & repentinis, præcipue dum ſtabat, animi defectionibus, cum pectoris anguſtia, & pulſus intermiſſione, in febrem tandem incidit Tertianam duplicem continuam, quæ acutior in dies facta, in ardentem, atque adeo lethalem degeneravit.

ABDOMINE diducto, omentum prægrande inventum eſt, quod ſe in funis modum intorſerat. Dexter ren deerat, neque ullum erat vaſorum ejus Emulgentium veſtigium: ſiniſter naturali erat magnitudine, & veſiculam aqua plenam, quam hydatidem vocant, fovebat. Thorace diſſecto, ventriculus cordis dexter ſatis magnam concretionem polypoſam oſtendit, quæ ad mediocrem tractum ſe per venam Cavam producebat; ſiniſter minorem, quæ venam Pul-

(*a*) n. 9. (*b*) n. 30. & aliis. (*c*) Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. I. in Opuſcul. (*d*) Eph. N. C. Cent. 5. Obſ 21.
(*e*) n. 13. (*f*) n. 2. (*g*) n. 8. & 14. (*h*) n 3.

Pulmonarem adibat. Denique Cranio circumsecto, quod antiqui morbi sedem continere existimabatur, intra cerebri ventriculos aquæ multum, glandulæ autem plexus Choroidis plurimum tumidæ conspectæ sunt.

5. Hic Sacerdos si idem non fuit ac Monachus de quo mihi (*i*) Valsalva dixerat; bis alterius defectum renis ipse viderit, necesse est. At si idem fuit, ut opinor, aut in Tractatu de Aure Humana (*k*) non sinister ren fuerat scribendus, sed dexter; aut hic non dexter, sed sinister. Verum alterlibet ren defuerit; cum esset is quo uno homo iste præditus erat, naturali magnitudine, &, quod consequitur, non tantum lotii secerneret, quantum duo secrevissent; num inde pleraque deducenda sunt ex iis incommodis quibus tandiu conflictabatur? num præsertim ex quo ad minorem ea qua opus fuisset, secretorii urinæ organi magnitudinem labes accesserat aliqua ab interna hydatide, quæ, si non aliud, at certe aliquid de ea magnitudine detrahebat, num, inquam, tunc saltem plus aquæ in cerebri ventriculis cumulari cœptum est? Nam antea quoque aliquam illius copiam in iis fuisse, capitis debilitas, & quæ ad thoracem attinebant incommoda videntur significare, cum in illo nihil præterea, in hoc vero nihil per sectionem deprehensum sit, quod merito accuses. Verum undenam fiebat, ut præcipue dum staret, illis corriperetur deliquiis? An quod nullus magis quam stantis, hominem lasset corporis situs? An quod ventriculum, jam per se debilem, pondus tunc magis distraheret prægrandis omenti? Hoc autem unde sic intortum? Si ex historia appareret, quid præter ea quæ adnotata sunt, homini aut extrinsecus, aut interius accidisset, unde omentum diu in unum locum adigi, comprimique posset, rem exponere conarer ad eum fere modum ad quem Ruyschius (*l*) ejusdem coarctationem, mutationemque in farciminis formam explicavit. Ut ad illud redeam quod præcipue hic nobis propositum est, videlicet ad animi defectiones; noli mirari, si in hoc quoque homine non sine interjecta nervorum mentione possim earum caussam indicare, quando nihil nisi in cerebro, & ad ventriculum repertum est, ubi hanc fuisse, conjiciamus; nervi autem sive ad originem compressi, sive alibi irritati, quam sæpissime, & evidentissime faciunt, ut animo deficiamus. Constat id ex tot deliquiis quæ homines prehendunt aut certis animi affectibus de improviso perturbatos, aut teterrimis odoribus perculsos, aut acerbissimis nervosarum partium, & ventriculi præsertim, doloribus correptos. Nec obstare, credas quæ de cordis motu hoc tempore disputantur, quasi a nervis minime penderet. Aliud enim est absque nervis posse ad tempus cor moveri: aliud iis læsis, & præsertim irritatis, non posse cordis motum vitiari, plurimum minui, atque adeo interrumpi. Illud primum sicui alii, certe Amplissimo Senacio (*m*) erat notum, atque perspectum. Sed num propterea negavit alterum? Imo vero si præclarum ejus de Syncope caput (*n*) leges; videbis sane, haud aliter ac modo a me factum est, id mali subinde ab nervis ubi ubi irritatis, præsertim vero sive in cerebro compressis, sive ibi, aut in ventriculo stimulatis, deducere. Verum ne ab iis recedamus quæ in morbidorum cadaverum sectione inveniuntur; hanc quæ sequitur, Valsalvæ Observationem perlege, & nervos, si potes, minime incusa.

6. VIR Nobilissimus, patre natus articulorum doloribus, & catarrhis obnoxio, a prima adolescentia varis, & scabie, mox virulentis gonorrhœis sæpe, & penis ulceribus, denique in extrema juventute paternis illis doloribus vexatus, cum ab his omnibus liberari cuperet, disparem curationis exitum habuit. Nam quod ad venereas illas noxas attinebat, eæ quidem facile remediis obsequebantur, nulloque relicto post se luis vestigio, facessebant. Articulorum autem dolores, quamvis nec semel, & multifariam impugnati ab iis præsertim Medicis, qui, cum venerei subesse aliquid existimarent, modo hydrargyrum, alias lignorum decocta exhibuerant, sudorem concitantes, nunquam tamen ita abigi potuerunt, ut non subinde plus minus incommodi afferrent, articulosque debilitatos relinquerent. Quos ut confirmaret, temere per se consilio capto, Euganeis balneis, & lutis cum vel præter modum usus esset; nec sui voti compos est factus, & mox capitis doloribus non sine plenitudinis sensu vexari cœpit, tum oculorum inflammationibus, & narium hæmorrhagiis. Quarum illæ eo magis sinistro oculo nocuerunt, quod hic multis ante annis consimili diu affectus morbo, ex erosione Corneæ tunicæ albuginem contraxerat, quæ secundo hoc, pariter diuturno, incommodo aucta fuerat, ut nonnihil promineret, pupillæque e regione respondens, objecta duplicare videretur. Hæmorrhagiæ autem, irritis complurium Medicorum auxiliis, tandiu perrexerunt, donec Valsalva facile remedii genus indicavit, velut alias (*o*) de hoc ipso Generosissimo Viro ad te scribentes, satis exposuimus. Sed cum postea caput assiduis curis, & gravissimis cogitationibus magis, magisque infirmasset; rediit creber sanguinis fluxus, sed e narium vasculis, ut opinor, superioribus, rediitque interdum oculorum inflammatio non levis, tum frequens, & repentinus faciei rubor, sensusque caloris in capite, debilitatis autem cujusdam ad infimum occiput, hæc autem omnia tunc magis, cum alvi, aut vesicæ excretiones minuebantur. Tandem septimo circiter ante obitum mense quotiescunque aut scalarum gradibus ascenderet, aut per æquum, & planum locum paulo celerius ambularet, aut brachia ita præsertim ut in vestibus induendis facimus, moveret, tunc primum cœpit animadvertere, molestum quendam frigoris sensum sibi ad inferiorem sterni partem excitari. Qui sensus paulatim adeo mutatus est temporis progressu, ut post unum, aut alterum mensem frigus illud in dolorem acerbissimum desineret, qui continuo ad caput ascendere ægro videbatur: & tunc illico visus, pulsus, & animus deficiebant. Et quanquam initio non nisi iis quos diximus, corporis motibus hæc succederent; postea tamen vel sine ullo motu sibi deficere videbatur. Sed, quod mirum est, ad violentiores quosdam motus, ut puta sternutationis, aut tussis, nihil ejusmodi, atque adeo nullam omnino patiebatur molestiam. Nunquam spirandi ullam difficultatem percipiebat; sed capitis sæpe debilitatem, ut interdum sibi casurus videretur, ni fulcrum aliquod apprehenderet. Sæpe etiam tum interdiu, tum noctu convulsivi motus aliquando universum corpus, alias partem aliquam corripiebant, palpebras præsertim, & brachium sinistrum: nunc convulsio digitum quendam prehendebat manus dexteræ cum dolore: modo stupor eandem manum, & crus totum, huic respondens: nonnumquam utroque in brachio sentiendi facultas omnino deficiebat: aliquando utrumque dolore afficiebatur: nec raro ad sinciput dolor erat, aut constrictionis sensus ad occiput. Atque hæc omnia promiscue ad diem usque mortis ægrum torquebant. Cæterum fere ad eum usque diem ciborum appetitus, somnus, naturalis corporis color, & hilaritas intrepidi animi constiterunt. Hæc cum ita se haberent; dici non potest, in quot, & quam varias sententias & præsentes, & consulti per litteras Medici non infimi nominis discederent, cum alii nihil esse, dicerent, nisi hypochondriacam affectionem, alii humorum siccitatem nescio quam, alii nerveorum quorundam ramorum exsiccationem cum nimia humorum mobilitate conjunctam, alii spasmodicum rheumatismum, aut convulsionem a salinis acribus particulis in thoracis, & artuum musculos se inferentibus, ibique nervos stimulantibus, alii denique irritationem a virulentis ex lue venerea particulis, quæ in mediastino substitissent. Unus Valsalva pleraque eorum quibus æger torqueretur, a causa quæ intra cranium esset, repetebat, tum dolores capitis prope assiduos spectans, & convulsiones, quæ ad tot, & tam diversas partes pertinebant, tum quæ post affectiones ex parte similes aliquando in cadaveribus deprehenderat. Itaque ut cæteri auxilia proponebant, quæ peculiari cujusque eorum sententiæ convenirent; sic ipse quantum ea quæ sanguinis copiam, aut turgen-

(*i*) Advers. Anat. III. Animad. 32. (*k*) c. 2. n. 14. (*l*) Obs. Anat. Chir. 63. (*m*) Traité du Coeur l. 2. ch. 7. (*n*) l. 4. ch. 12. n. 2. 5. 7. 9. (*o*) Epist. 14. n. 24.

tiam, aut concitationem ad caput augerent, improbabat, tantum ea quæ his contraria præſtare poſſent, commendabat, præſertim cum videret, ſi turgentia fieret ad aliam aliquam partem corporis, tunc caput levari, eductoque ſanguine ex iis vaſis quæ circa imum inteſtinum ſunt, ægrum meliuſcule dies aliquot habuiſſe. Verum ut cauſæ morbum efficientis ſedem generatim ipſe cognoſceret, & quæ vitæ paulo diutius, & levioribus cum incommodis trahendæ convenirent; tamen peculiarem ſedem cauſæ, hujuſque naturam, remediis inſuperabilem, divinare non potuit.

CADAVERE enim diſſecto, cum reliqua omnia non modo in Ventre, & Thorace, ſed in ipſo etiam Capite ſana eſſent; in Falciformi Craſſæ meningis Proceſſu oſſa quinque inventa ſunt, alia alia forma, & magnitudine, ſed pene omnia acutis quaſi ſpinis horrentia. Maximum lineas Bononienſes quindecim longum, ſeptem in medio latum, unam cum dimidia craſſum, valenter annexum erat initio, & proximæ parti illius proceſſus, cujus etiam formam referebat. Hoc os aliquem ad tractum intercipiebant oſſa duo, quæ reliqua parte inter ſe arcte jungebantur. Sic conjuncta, latitudine æquabant lineas decem; ſed latius quinque erat longum; anguſtius novem, quod duas lineas erat craſſum, inferiori tamen latere, ſive quo Calloſum corpus ſpectabat, pertenue. Hujus extremo ſe reliqua duo oſſa annectebant, proceſſum arcte intercipientia; nam etſi longius, quod lineas nimirum æquabat quatuordecim, erat, ut priora, a latere poſitum dextero; brevius tamen, quod novem æquabat, latus ſiniſtrum tenebat. Itaque univerſa hæc quinque oſſa partes duas tertias, & fere amplius occupabant longitudinis totius proceſſus ab anterioribus incipiendo, & retrorſum pergendo. Præter illa, oſſiculum erat, noviſſime fortaſſe efformatum, lentis magnitudine.

7. Exiſtimabat Valſalva, ab eo tempore quo æger Euganeis lutis abuſus, materiam quæ arthritidem facere conſueſſet, arcere ab articulis ſtuduiſſet, illius materiæ partem aliquam inter Falcati proceſſus fibras intercipi, & dolores capitis, quibus nunquam antea obnoxius fuerat, afferre cœpiſſe: eandemque ſenſim poſtea in ea quæ deſcripta ſunt, oſſa concreſcentem, poſtquam horum aculeis proximam utrinque meningem Tenuem incepiſſet compungere, in quibuſdam præſertim corporis motibus, eas convulſiones excitaſſe, a quibus cum cætera, tum illæ animi defectiones orirentur: quarum potiſſimum cauſa iſtius ægri morbum, & diſſectionem in hanc Epiſtolam retulimus. Ultro tamen fatebatur, ſatis illud explicari non poſſe, cur ad tuſſis, aut ſternutationis motus, quibus vehementius concuti meninges videntur, nihil eorum accideret. Equidem memini, cum tibi alias (*p*) pleraque oſſium, in Falcato proceſſu inventorum, exempla commemorarem, graves quidem ab illis noxas, cum meninges pungerent, allatas eſſe, dixiſſe. Verum non memini, in majoribus motibus non eſſe allatas, cum a minoribus afferrentur. Sic, exempli gratia, in ea Obſervatione quæ in Hiſtoriam Regiæ Scientiarum Academiæ Pariſienſis ad A. 1711. relata eſt, Juvenis ille qui ob iſtam cauſam epilepticis paroxyſmis, iiſque fere ſemper noctu prehendebatur; tamen interdiu quoque, ſi ambularet, a motu in eoſdem incidebat. Quod ſi non concuſſionem tantum, ſed majorem quoque in meningum vaſis aut copiam, aut impetum ſanguinis debemus attendere, unde meninges ipſæ magis ad oſſicula urgeantur, quemadmodum & ratio indicat, & Obſervationes confirmant Scheidii (*q*), & Hunauldii (*r*), quorum alter aliquod, alter unicum ab ſanguinis miſſione levamen cephalææ, aut epilepſiæ, ab ejuſdemmodi cauſa inductæ, adnotarunt; quis eſt cui ſanguinis in meningum vaſis aut copia, aut impetus magis augeri videatur ex levi brachiorum, quam ex violento tuſſis, aut ſternutationis motu? Sed etſi quod Valſalva intelligere non potuit, nos quoque intelligere non poſſimus; tamen, quod propoſito ſatis eſt, apparet, cum aliud præter illa oſſa toto corpore non eſſet, unde gravia, quæ præceſſerant, mala repeterentur, ejuſmodi autem oſſa acerbos dolores capitis, aut diras convulſivas affectiones in tot aliis excitaverint; apparet, inquam, hic etiam quid accuſare debeamus. Neque enim, ut in Præſule, quem Lanciſius (*ſ*) deſcribit animi deliquiis, cum ſe moveret, obnoxium, & convulſionibus tentatum, erat hic in corde, & cerebro quidquam, unde potius hæc repeteres, quam ab oſſibus, quæ in Præſulis quoque Craſſa meninge reperta ſunt.

8. At enim, inquis, exempla etiam extant oſſium in eadem meninge deprehenſorum, a quibus tamen ulla orta incommoda non adnotantur. Ego vero adeo hæc non nego, ut meis non dubitem Obſervationibus confirmare. Nam præter illud os magnum quod alias (*t*) deſcripſi, inveni alterum in viro, de quo alibi (*u*) ſermo erit, mediocris uvæ acini magnitudine, ſuperficie leviter granoſa, interjectum Craſſæ, Tenuique meningi, quod ſibi reſpondentem foveam excavaverat in diducto cerebri ſulco qua hemiſphærii ſiniſtri pars ſuperior ab anteriore ſuo extremo digitos tranſverſos quatuor diſtabat, ſeſquidigitum autem ab hemiſphærio dextero, foveæ parietibus, & circumjecta ſubſtantia ſecundum naturam ſe habentibus. Et ne longius a Falcato proceſſu abeam; A. 1726. & A. 1744. cum in Gymnaſio, ut ſolitus ſum, non unum cerebrum diſſecarem, in viro, itemque in muliere oſſa ibi ad hunc modum conſpexi. In illo ſub ipſo vertice, ad ſingula Longitudinalis Sinus latera, in ipſa Duræ meningis ſubſtantia, ſingula erant non parva oſſicula, quorum unum in plures oblongos, acutoſque quaſi denticulos deſinebat. In muliere autem, parva oſſicula erant tria, fere ſub vertice locata, quorum craſſiſſimum ab duobus lateribus, ſed ab uno præſertim, ſimiles emittebat denticulos; reliqua erant ſquamarum duarum inſtar, majoris, & minoris. Inerat illud in ipſo externo ſiniſtro latere Sinus paulo antea memorati; hæc inter ſe vicina, nec multum diſſita ab infimo Falcis limbo, dexteræ faciei ejuſdem Falcis ſic adhærebant, ut nullo negotio avelli poſſent. Quod ſi nunc quæras, cui aut dolori, aut incommodo ante noviſſimum morbum hi ſinguli fuerint obnoxii; me quoque perquiſiviſſe, dicam, & præſertim de muliere hac, quæ conſiſtente, ut videbatur, ætate poſt ſanguinis ſputum deceſſerat; ſed, ut in mendicis ſæpius accidit, nihil reſcire potuiſſe quod pro certo adnotarem. Num vero propterea ponendum pro certo eſt, nulla omnino ab iis oſſiculis incommoda fuiſſe allata? Non magis profecto, quam ubi Caſp. Hoffmannus (*x*) ſilet quæ detrimenta attuliſſet *os cartilaginoſum exacte rotundum*, quod *magnitudine thaleri imperialis*, Dura meninge utrinque tectum, invenerat, aut potius ut omiſſis minoribus, majora commemorem; quam ubi Dioniſius (*y*) ſcribit, ſe in noto artifice reperiſſe eandem meningem oſſeam factam propemodum totam, neque indicat, quibus is obnoxius fuerit malis. Scilicet aut quæ hæc fuerint, ſatis cognitum habere non potuit, aut ſi habuit, quod de noto, nec mendico, homine potius credo, in locum, & tempus opportunius id diſtulit: quod ſicubi fecit; ea perutilis fore videtur hiſtoria ad quoſdam illius meningis uſus, de quibus multum diſputatum eſt hac ætate, aut ex parte aliqua tuendos, aut omnino abjiciendos.

Illud præterea animadvertendum eſt, quod etſi oſſa meninges pungentia valde noceant, quemadmodum illud de quo meminit Petrus Borellus (*z*), *multis cuſpidibus horridum, in dura matre* deprehenſum, *unde dolores æger capitis diu paſſus fuerat*, & tot alia oſſa ejuſcemodi (*a*); tamen niſi ea forma, & poſitu ſint, ut poſſint meninges compungere, aut pondere, & mole aucta adeo, ut deorſum trahendo, aut premendo, Sinum

(*p*) Epiſt. 3. n. 21. (*q*) Diſſert. de duob. oſſicul. in Apopl. qu. 6. (*r*) Hiſt. de l'Acad. R. des Sc. A. 1734. Obſ. Anat. 2.
(*ſ*) De Subit. Mort. l. 1. c. 20. n. 3. 4. (*t*) Epiſt. 3. n. 20. (*u*) Epiſt. 52. n. 32. (*x*) Apolog. pro Gal. l. 2. S. 4. c. 287.
(*y*) Deſcript. d' une oreille du Coeur extr. dilat. (*z*) Hiſt. & Obſ. Med. Phyſ. Cent. 4. Obſ. 99.
(*a*) ut Sepulchr. l. 1. S. 1. Obſ. 113.

num præsertim aliquem, & quem diximus, Falcis, arctare valeant, fere nullum, ut alias (*b*) scripsimus, sui indicium sunt præbitura. A quibus ut vides quantum; mitto numero, & magnitudine; at forma simul, & sede illa discreparent quæ a Valsalva inventa sunt; ita noli ejus Observationi alias objicere quæ cum ea non sint comparandæ.

9. Atque utinam illa saltem quæ adeo nocent, ossa non minus certas & peculiares, quam magnas, sui significationes præberent. Verum hæ sunt tot aliis caussis sæpe communes, ut merito censuerit Scheidius (*c*), locum vix esse alicui suspicioni eorum ossium tunc etiam cum diuturna quædam capitis mala nullis remediis cedunt, neque satis unquam remittunt. Quod vero, etiamsi plane dignosceretur; ossicula hæc tolli non possent, neque ulterior eorum productio impediri, sicut ab eodem (*d*) ostensum est. Quo loco vere, atque eleganter id dicit, quod & mihi olim venit in mentem, cum senior Medicus qui, studio ab aliis diffidendi, non raro in tricas se induebat, os quod ad Aortæ initium coaluisse in nobili Ægro, comminiscebatur, dissolvendum esse, proponeret Artis auxiliis; fieri enim posse, ut quod durum ex fluido factum esset, rursus ex duro fluidum fieret: nos videlicet, inquit Scheidius, ejusmodi auxiliis *non tam naturæ parsimonia, quam benignitate destitui*; nam quibus ossa, vi morbi nata, solveremus, iisdem simul cætera quæ natura ipsa ossa construxit, destruerentur.

An tamen remedia sint quibus non jam facta ossa dissolvi possint, sed facienda, aut certe augenda, in arteriis quidem, impediri, ex iis intelliges quæ aliis Litteris (*e*) perpendentur de ossium in arteriis productione, a suppuratione quadam proveniente, & cum exulcerationibus earum conjuncta; nam quæ possent huic caussæ obstare, illi quoque possent effectui. Verum ut ut res se habeat in quibusdam arteriarum ossificationibus, num idem judicium de iis quoque ferendum sit de quibus hic loquimur, mecum interea dubitabis. Neque enim cum ossa in meningibus inveni, suppurationis indicia, aut exulcerationis, vidi adhuc, fuisse conjuncta: nec qualescunque osseas, aut, si mavis, ossiformes tantummodo, bracteas vidi; sed vera plane ossa conspexi. Nam; ut cætera prætereans veri ossis indicia; si descriptionem releges (*f*) magni illius ossis quod in Falce deprehendi; videbis certe, ut in simplex utrinque stratum ex parallelis osseis fibris desineret: quo etiam oblongi illi, & acuti quasi denticuli videntur attinere, in quos aliqua ex minoribus quæ supra (*g*) descripsi, extenuabantur. Hoc autem indicium quod in *ordine* consistit *velut fibrillarum, ut in ossibus observamus, recta excurrentium*, non solum ab laudato Scheidio (*h*), sed ab aliis etiam Viris Peritissimis proponi, & confirmari, video, ad vera ossa a duris alterius generis concretionibus internoscenda. Sic Abrahamus Vaterus (*i*) ex *striis albicantibus*, & ex *striata textura* verum os a calculo constanter distinguit. Sic ab Joanne Saltzmanno *ordinata fibrarum juxta certam directionem dispositio, merito*, judice etiam Cl. Crellio (*k*), *pro charactere veri ossis suppeditatur*. Quantum igitur ad hoc tempus observare potui, non licet mihi cum Viris Doctissimis facere qui vera ossa in arteriis potius, quam in meningibus, agnoscunt. In his autem non solum intra cranium, sed intra vertebrarum quoque tubum, ibique in ipsa Arachnoide, quod nescio an aliis antea acciderit, si non os, at ossis, ut puto, inchoamentum conspexi. Scilicet in eo Sene, cujus pleuræ, an membranæ adnati pulmonis, quandam partem inveni osseam, ut alia Epistola (*l*) ad te scripsi, cum medullæ Spinalis, in sua sede a tergo retectæ integumenta Studiosis Anatomes demonstrarem, diductaque Crassa meninge, Tenuem inter & Arachnoidem aerem immisissem; in hac, se totam attollente, particulam animadverti modici cucurbitæ seminis forma, & magnitudine, in transversum locatam, albidam, jam ferme opacam, & facie interiore subaspe-ram, ac evidenter inæqualem. Hæc lateri sinistro propior, undecimæ respondebat thoracis vertebræ: nec quidquam ejusmodi in cæteris meningibus apparebat. Verum his missis, tribus Valsalvæ defectionum animi Observationibus, nonnullas ex nostris subjiciamus.

10. MULIER paupercula, annos nata, ut videbatur, ad quinquaginta, aut plus eo, parva, & potius macilenta, cum ante annum syncope fuisset correpta ejusmodi, ut pro mortua haberetur, ab eoque tempore etiam alias: novissime in lectulo mortua inventa est. CADAVER Theatro nostro concessum fuit, unde Anatomen tradere inciperemus A. 1726.

In Ventre nihil adnotatione dignum, si lienem excipias nimis parvum, &, ubi incideres, diffluentem, tubamque uteri alteram, extrema parte cum ovario sic connatam, ut orificium quod ibi est, omnino occlusum haberet. In Thorace sinister pulmo annexus passim ad latus. In vena Cava, auricula dextera, & ex parte aliqua in ventriculo proximo crassæ polyposæ concretiones colore ex albido carneo, distractioni valde resistentes, quibuscum atri sanguinis grumi cohærebant. In sinistris cordis caveis vix aliquid sanguinis. Mitrales valvulæ ambæ prope limbos, crassiores, duræque factæ, ibi in seriem majusculorum quasi globulorum extuberabant, qui incisi substantiam ostendebant consimilem tendinis. Vicinæ etiam Semilunares æquo, sed minus, crassiores: harumque una Arantii corpusculum auctum habebat, & parva tantummodo sui parte adhærens. Magna arteria statim atque egressa erat, dilatabatur: prope autem orificia ramorum, superiora petentium, interiore facie inæqualis, & subflava, & laxa adeo, ut subflavæ laminæ membraneæ, si digito tentares, nullo negotio avellerentur. Arteria quoque Pulmonaris æquo amplior visa est. Sed ad cor ut redeam; hujus parietes quacunque incideres, sectiones ostendebant ex cinereo colore fuscas, ac liventes; secabam autem cor die a morte decimo tertio, quod ideo dico, ut, si malis, id, & quidpiam in Aorta adnotatum possis ex parte aliqua huic moræ, quamvis hyemali illo tempore, tribuere. Idemque de nonnullis eorum quæ in cerebri dissectione vidimus, dictum puta, eoque magis quod in aliis cadaveribus occupati, illam totum insuper distulimus biduum. Caput cum a cervicibus amputaretur, aqua effluxerat non ita pauca. Tamen sub Tenui meninge, & in ventriculis cerebri Lateralibus, & Tertio multa restiterat, minime turbida. Choroides plexus palliduli, nisi quod in medio a restitante sanguine nigricabant. Iidem qua superiorem ventriculorum partem subituri, se inflectunt, in grandes extuberabant vesiculas, a sinistris præsertim, quæ plenæ erant aqua. Septum Lucidum; quanquam cerebrum, ut plerumque facere solitus sum, in sua sede consecabam; aut ruptum erat antea, aut inter secandum facile ruptum est; adeo enim erat tenue, & laxum, ut vix appareret. Sed & radices Fornicis, & Fornicis ipsius substantia erant quam mollissimæ, ut cerebelli etiam cortex: qui non secus ac cortex cerebri, colore erat fœde pallido, & ad subflavum inclinante. Sed pars utriusque medullaris, & cerebri præsertim, naturali erat firmitudine: in hac autem sanguifera vascula passim conspicua: quæ & in Tenui meninge hic illic sanguine turgentia adnotaveram. Arteriæ Carotides ad cerebri basim duriores, nec minus Basilaris. Quin hæc circa suæ longitudinis medium cum ex albo flavesceret, aperta inæqualem ostendit superficiem; ut appareret, vitium quod in Aorta ad initia superiorum ramorum videramus, per horum aliquos esse intra cranium usque propagatum. Denique Pituitaria glandula non solum subsederat præter modum; sed nihil ferme substantiæ suæ amplius continebat.

11. Cum propter Aortæ, & Pulmonaris arteriæ dilatationem majoribus viribus cor egeret, ut sanguinem eo, quo, illis adjuvantibus, solet, protruderet, cæ au-

(*b*) Epist. 3. n. 20. & 21. (*c*) qu. 6. cit. supra, ad n. 7. (*d*) qu. 7. (*e*) Epist. 27. n. 30. (*f*) Epist. 3. n. 20. (*g*) n. 8. (*h*) qu. 2. (*i*) Progr. ad Obs. rariss. calcul. & Osteogen. thes. 27. (*k*) Obs. de art. Coron. Cord. instar oss. indur. n. 9. (*l*) XXI. n. 22.

cæ autem vires canalibus qui illum ad cerebrum converherent, vitiatis, vel folito effent minores; hinc, opinor, cor fæpius quiefcere coactum fuit, donec ob adauctam intra cranium, vitio glandulæ Pituitariæ, aquæ copiam, viribus omnibus orbatum, ad perpetuam quietem redactum eft, affectu ex fyncope, & apoplexia mifto. Cæterum exempla defectionum animi ex Magnæ arteriæ dilatationibus alia fortaffe aliis Litteris proferemus præter ea quæ dedimus alias (*m*) ex Valfalva defcripta. Nunc ad alia tranfeamus.

12. VIR confiftentis ætatis ob grave ulcus alterius cruris, fextum jam menfem in hoc cubabat Nofocomio, cum inexpectata fyncope fublatus eft, ineunte Majo A. 1723. THORACE, & pericardio reclufis, in illo aqua non deerat cum quibufdam concretionibus, *gelatinam* referentibus: in hoc autem cordis finiftrum ventriculum animadverti æquo craffiorem, & duriorem: quod cum a majoribus, & firmioribus effe crederem polypofis concretionibus; incifo corde, non nifi tenues quafdam, & mucofas in utroque pariter ventriculo inveni: neque craffitudinem illam, & duritiem aliunde effe, quam a craffioribus factis columnis carneis, intra ventriculum finiftrum extantibus, cæterum fecundum naturam intus, extraque fe habentibus.

13. Num fatis fyncopes iftius caufam perfpexerim, non parum dubito. Quacunque enim ratione aggredior rem explicare; illud obftat, non præceffiffe alias fyncopes, aut faltem animi defectiones. Certe craffitudinis in iis columnis incrementum puncto temporis fieri non potuit: cur igitur, fi illo jam perfecto, fyncope, ex propemodum perfecto nulla facta eft lipothymia? Num igitur huc quoque aliquid addendum eft, ut puta convulfio a pravis ichoribus ex cruris ulcere, ut pridem, quod *gelatinofæ* illæ concretiones oftendunt, in thoracem, fic tunc repente in nervorum principium invectis? Per eam fane haud multo fecus quam in viro illo Piftorienfe apud Lancifium (*n*) cordis mucrone ad bafim violenter, ac pertinaciter contracto, fimul improvifa Syncope induci, fimul corde in fe conglobato, hujus augeri durities, ac craffitudo potuiffet. Cor autem *convelli*, & ab Hippocrate olim, nec uno loco (*o*), dictum eft, & ab Recentioribus quemadmodum mufculum effe, confirmatum fuit, fic negari non potuit, iis effe malis facile obnoxium, quibus & cæteri mufculi, & quod confequitur, etiam convulfioni; ut irritatis per ichores peffimos nervis, fibræ cordis in pertinaci convulfione permaneant. Eft viciffim ubi cordis refolutio, & laxitas in morbis ejufcemodi culpanda videatur. Sic in hiftoria, alias quoque memorata, Cl. Gretzii (*p*) cum in mortua *ex continuis lipothymiis*, nihil fanguinis in cordis caveis deprehenfum eft, fed cor *totum flatu diftenfum* adeo, ut *tympanitidem cordis dixiffes*; five aer dum ea viveret, five potius a morte maxima ex parte a fanguine fe evolverit, eumque extruferit; non facile intelliges, quomodo ad illum ufque modum diftendere parietes, præfertim finiftri ventriculi, potuiffet, nifi laxiffimi fuiffent, & denique omnino refoluti. Sed de paralyfi cordis erit etiam alibi (*q*) fcribendi locus.

14. Quoniam cæteras, quas habeo, Obfervationes, ad morbos etiam de quibus hic agimus, attinentes, aliis ad te datis Epiftolis (*r*) partim propofui, partim fum propofiturus; duas perbreves fubjiciam hiftorias, quas, cum Bononiæ degerem, accepi ab Doctis, fpectatæque fidei Viris. Earum mihi venit in mentem hanc Sepulchreti X. Sectionem verfanti, plurefque legenti, & inter fe conferenti Obfervationes, quæ ad vitia attinent cum membranarum cordi circumjectarum, tum ipfius præfertim cordis. Sunt eæ membranæ, ut nofti, Mediaftinum, Pericardium, & cordis membrana propria. De Mediaftini inflammatione fi ea legas quæ ibi fub num. XVIII. producuntur, tres credas effe Obfervationes, cum duæ fint; eadem enim omnino eft quæ §. 2. & quæ §. 3. continuo proponitur: quod plane cognofces ubi non tam verba attenderis, quæ nefcio qua licentia, aut quo cafu in alia alia fint; quam earum primam cum ea conferens quæ legenda indicatur *tit. de Dyfpnœa*, id eft hujus II. libri Sect. 1. Obf. CXXV. §. 1. animadverteris, ex eodem, ejufdemque Auctoris loco illam primam accipi, unde accepta dicitur quæ eandem fequitur. Nec vero quæ protinus fubjicitur §. 4. & ad pus attinet poft pericardii inflammationem in hoc conclufum, dubium eft, quin eadem fit quæ aliquanto fufius paulo ante data fuerat §. 2. Obf. XIII. Quam fi ubi tota defcripta fuerat, videlicet *Sect.* non 3. fed 4. *Obferv.* 4. perlegeris; intelliges ad membranam quoque tertiam, hoc eft cordis propriam, imo etiam ad cor ipfum exefum in parte, & marcidum pertinere. Quod fi demum quæras, ad hanc membranam, an ad pericardium, an potius ad aliam aliquam præter naturam, alterutri innatam, fpectet illa *tunica quædam fuperjacens ipfi cordi, plena humiditate quadam fœdi odoris*, quam tunicam, *cum quæreretur* fyncopis *caufa, in diffectione corporis inventam effe*, teftari Galenus dicitur Obf. XII; vereor, ut ex hujus libris addifcere id poffis: & fufpicor, fi quidem Commentaria illa, unde hæc funt defcripta, Philothei fint, aut Theophili, aut Stephani; alium enim aliis in codicibus auctorem præferunt; fufpicor, inquam, Galeni librum in quo ea res legeretur, intercidiffe: fin autem; quæ Galenus (*f*) fcripferat de emaciata magis in dies fimia, & de tumore in ambiente ejus cor tunica, humorem, qualem hydatides, continente, ea fortaffe ad fyncopem, & ad graveolentem humorem incuria quadam effe traducta. Sed hæc, utcunque fe habeant, Obfervationem quæ fequitur, mihi ad memoriam reduxerunt.

15. MONACHUS cum aliis valetudinis incommodis, tum animi præfertim defectionibus conflictatus, vivendi finem fecerat. PERICARDIUM inventum eft aqua plenum, & cordi ex parte annexum: a cordis autem mucrone magna hydatis pendebat.

16. Ex ruptis hydatidibus humore effufo, pericardii hydropem fieri, alibi (*t*) a nobis memoratum eft, inter cæteras hujus morbi caufas hanc quoque recipientibus. Quam fane in eo Monacho locum habuiffe, veri fimile eft, aliis antea hydatidibus difruptis, ejus fimilibus quæ integra etiam tum reftabat. Cum hydrope autem pericardii conjuncta aliquando effe deliquia, miffæ ad te alias (*u*) Obfervationes oftendunt. Sed cum hac eam potiffimum conferes, quæ fuperioribus Litteris (*x*) ex Valfalva defcripta, pericardii fimul hydropem exhibet, fimul quafdam ad cor alligationes cum hujus mucronis impedimento. Alterius generis non leve obftaculum cordis motui deprehendit intra pericardium Lanzonus (*y*), cum fœminæ cadaver incideret a frequenti fyncope mortuæ, tres videlicet fubvirides calculos, quorum unus ea fuit magnitudine ut æquaret pondus unciarum duarum. Sed altera, quam fum pollicitus, Obfervatio ad multo gravius, quippe cordis ipfius, vitium attinet, ulcus fcilicet. Eam non pluribus, quam fuperiorem, verbis comprehendam, quot nimirum ex ipfo Albertini ore accepi, qui fub præceptore Malpighio noctes, diefque ægro affederat.

17. PRÆFECTUS arcis Urbani crebro ad regionem cordis dolore, & hunc confequente fyncope corripiebatur. Caute a Malpighio, diligenterque curatus, videri poterat convaluiffe, cum denique febre acuta prehenfus, confectufque eft. IN CORDE & polypi, & ulcus reperta funt.

18. Cave, hunc effe credas eundem arcis ejufdem Præfectum, cujus morbum, & diffectionem Malpighius ipfe (*z*) commemoravit, acutiffimo dolori ad fternum,

(*m*) Epift. 17. n. 17. & 21. (*n*) De Subit. Mort. Obf. Phyf. Anat. 4.
(*o*) De Morbo Sacro n. 18. De Nat. Mul. n. 46. De Morb. Mul. l. 1. n. 72. (*p*) Difp. de Hydr. Pericard. in Proœm.
(*q*) Epift. 26. n. 38. (*r*) XVIII. n. 2. & XXIV. n. 13. & 34. (*f*) De Loc. aff. l. 5. c. 2 (*t*) Epift. XVI. n. 44.
(*u*) Epift. ead. n. 43. & XXIV. n. 34. (*x*) Ibid. n. 2. (*y*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 7. Obf. 75.
(*z*) Op. Pofth. ubi de Polypo cordis.

num, & brachium alterum obnoxii, & cor habentis quod geminum cor superabat, cum ingenti polypo in auricula ejus dextera. Ille enim ex Baldeschia, hic ex Passionæa, si recte memini, nobilissima Gente fuit: neque illi assedisse Albertinus poterat, quippe mortuo A. 1667: neque demum morbus cum morbo convenit, aut dissectio cum dissectione. Cæterum te non puto ex iis fore qui Harvejo nimis addicti, ex ulcere dolorem cordis fuisse, mirentur, quod ipse (*a*) *insensile* esse, docebat propterea quia adolescens cui raro casu mucro cordis tangi poterat, cum tangeretur, non sentiret; quasi vero cum mucronem *caro fungosa excrescens*, uti narrat, non *obtexisset*. Equidem ubi ejusdemmodi caro excrevit, aut ubi cor laxum ac flaccidum est, & ubi membranam propriam cum subjectis huic nervis, aut minus tensam habet, aut ob diuturnam in multa pericardii aqua macerationem amisit, tunc esse cordis ulcera sine ullo ferme doloris sensu, inficias facile non ibo. Verum antequam hæc, aliave ejuscemodi accidant, mirer, si cor erodatur, & exulceretur sine dolore. Itaque cum Olaus Borrichius (*b*) Centurionis cor describens, exteriorem hujus carnem profunde exesam, in lacinias, & villos putrescentes abiisse, narrat, minus id mihi mirum est quod tunc Centurio non doleret, *membrana* videlicet *cordis propria* ab acri humore quo pericardium distentum erat, jam *absumpta*. Quod autem *de dolore cordis æger nunquam conquestus esset*; id vero mirum non esse non potest, nisi forte ponamus, membranam illam maceratione laxatam fecessisse, aut certe maxime hebetem factam esse priusquam acrior fieret pericardii humor, & ad erodendum idoneus.

19. Tam gravia cor mala, & diuturna ferre posse, incredibile priscis Auctoribus videbatur, quanquam Plinius (*c*) rem multo magis quam Aristoteles (*d*), exaggeravit scribendo, sicut alibi (*e*) memoratum est, *læsum cor mortem illico afferre*. Nam Aristoteles, etsi *in nulla hostia cor ita affectum visum adhuc esse*, dixerat, *ut in cæteris visceribus cernitur*; tamen vitiatis nonnunquam iis Partibus quæ sunt maxime cordi annexæ, non negavit, *quæ morbo, vitiisque ejusmodi pereunt animalia, iis dissectis, affectus morbosos in corde conspici*: quos, puto, non credidit, sic conspicuos fieri puncto temporis. Nec vero Aretæus (*f*), neque Galenus (*g*) ab omni cordis læsione illico vitam eripi, docuerunt; cum diserte hic scripserit, quibus cordis vulnus ad ventriculum usque non pervenit, ex iis *aliquos non solum ea die qua vulnerati fuerunt, sed sequenti quoque nocte vivere potuisse*; alter autem, si aphthæ e faucibus intra adyta thoracis descendant, non continuo, sed *illo tantum eodem die strangulare*. Idem tamen cor, dixit, *neque ulcera, neque saniosos humores sustinere*, & Galenus ab inflammatione, aut erysipelate, *dum fieri incipit, illico antequam augeantur hujusmodi affectus, animal corrumpi*: itaque, sicut antea scripserat (*h*), *impossibile esse, ut abscessum cor sustineat*. In eandemque sententiam ire his minores Medici perrexerunt, priorum, atque adeo vetustissimi Scriptoris librorum de Morbis (*i*), qui *nullum morbum in corde oboriri*, tradiderat, auctoritatem secuti, nemo sui culpa, sed omnes temporis, donec longe aliud docere cœpit dissectio cadaverum, non bestiarum, sed hominum, ut quos multiplex intemperantiæ genus, præsertim vero curæ, animique affectiones gravissimæ, & longæ non raro cordis, & annexorum vasorum morbis obnoxios faciunt. Aut prima, quantum meminisse nunc possum, aut inter primas Benivenii (*k*) Observatio fuit circa initium sæculi XVI. qui in fure, suspendio necato, *abscessum* offendit *in sinistro cordis ventre pituita redundantem*. Observationem hanc non ita multis post annis excepit altera Medicorum Viennensium, a quibus auditam Matthias Cornax vulgavit multo postea in Explicatione addita Historiæ suæ (*l*): quæ Observatio in Sepulchreto prima est Sectionis hujus, exhibetque *plusquam mediam partem cordis saniosam & putredine absumptam*, ex parietum videlicet, ut ego intelligo, crassitudine. Paucioribus interiectis annis, tertiam addidit Nicolaus Massa (*m*), cujus summam habes in Scholio ad Viennensem Observationem, quantum memoria tulit Cornacis; nam Massa; ut alia prætercam; vidit in ventriculo dextero *apostema notabile* interius, auriculam autem sinistram, *quæ parvissima erat, ulceratam totam exterius cum sanie manifesta*; sed ulcus multo majus, *quam sit dimidia pars corticis unius ovi gallinacei*, non in corde vidit, sed *in substantia pulmonis in parte sinistra*. Quam Cornacis hallucinationem, quamvis in Sepulchreto auctam, ubi scriptum est *magnitudine ovi gallinacei*, hic libenter præteriissem, nisi, uti mox videbis, necessario mihi fuisset commemoranda hic servaturo quod promisi Litteris superioribus (*n*), nimirum ut quærerem, num semper cum ulceribus cordis sint & animi defectiones, & pulsuum intermissiones conjunctæ.

20. Cum enim Benivenii Observatio, nec paucæ ex iis multis quæ illam sunt postea consecutæ, aut prorsus, aut magis quam vellem, jejunæ sint quod ad ea attinet quæ præcesserant, memoranda, ut tanto pluris faciendæ sint duæ illæ proximæ, Viennensium, & Massæ, quorum illi ante lethalem syncopem multa & crebra eo anno prægressa docent animi deliquia, hic vero in mortuo alioquin ex vulnerati capitis in cerebro, & cerebello apostematibus, nihil signorum præfuisse quæ ad cor attinerent, indicare videtur; facile intelligis, mihi esse considerandum, an Cornacem sequi debeam credentem ideo in hoc Massæ ægro non fuisse deliquia, quod cordis affectio recentior esset. Sequor autem eo libentius, cum pus animadverto, non modo in corde, sed in pulmone etiam fuisse, scilicet utroque facile translatum ex capite, sub extremo illo tempore cum homo, hemiplecticus, & mente alienata, moribundo similis jacere potuit. Neque enim in jecur semper ex vulnerato capite saniem transvehi, sed in viscera etiam alia, Medicus, & Chirurgus Experientissimus deprehendit Molinellius (*o*): & quanquam huic contigit sic observare, ut ea viscera *nunquam non ex iis essent, quæ abdomine continentur*; nihil tamen repugnare, video, quo minus aliquando ea quoque sint quæ thorace abduntur (*): neque aliter explicari facile posse, quæ Massa in pulmone, & corde hujus hominis invenit, quem ante vulnus *cognoverat sanum*, & *nunquam conquestum de aliquo dolore, neque tussientem postquam vulneratus in lectulo manebat, &c.* Huc addere fortasse possem illam saniem, quam colore eodem quo ex gravissimo capitis, & cerebri vulnere, ex ulceribus pariter stillantem, in brachio, & femore interea reseratis, Vir Cl. vidit Daniel Hoffmannus (*p*), ut minime dubitaret, quin illa a capite in omne corpus ferretur. Sed mihi satis est, Magnum quoque Archiatrum Senacium (*q*), quem hæc præsertim recognoscens, sæpius lego, haud aliter ac a me factum est, Massæ Observationem explicare maluisse. Hac ergo sepositâ, cæteras attendamus. Igitur in Sectione hac Sepulchreti X. quinque omnino sunt in quibus cordis legitur exulceratio; videlicet I. ut diximus, II. VIII. X. & quæ in Additamentis est II. In Sectione autem IX. duæ, haud amplius, nimirum XI. & XLII. Omnes perlege. In his duabus pulsuum quidem intermissionem reperies; sed non deliquia. In illis contra, hæc fere invenies; sed non pulsuum intermissionem. Nulla igitur est ex his omnibus, quæ utraque habeat. Nam etsi VIII. illa Sectionis X. hunc præfert titulum: *Leipothymia exulcerationem cordis sequuta*; re tamen vera, si non ibi modo, aut Sectione IX. sub num. XLII; est enim eadem; sed V. præsertim Sectione, ubi sub num. XXI. fusius ex Riverio auctore describitur, perattente inspiciatur; tantum abest, ut ulla inveniatur defectio animi

(*a*) De Generat. Animal. Exercit. 52. (*b*) in Bartholini Act. Med. Hafn. Vol. 1. Obs. 89. (*c*) Nat. Hist. l. 11. c. 37.
(*d*) De Part. Animal. l. 3. c. 4. (*e*) Epist. 21. n. 5. (*f*) De Caus. Acut. Morb. l. 1. c. 9. (*g*) De Loc. aff. l. 5. c. 2.
(*h*) Ibid. l. 1. c. 5. (*i*) l. 4. n. 13. (*k*) De abdit. morb. caus. c. 89. (*l*) Gest. in utero fęt. mort c. 3.
(*m*) lib. Introduct. Anat. c. 28. (*n*) n. 22. (*o*) De Bonon. Sc. Acad. Comment. Tom. 2. P. 1. ubi Medica.
(*) Quin de his rebus Vid. quæ fusius scribuntur Epist. 51. n. 21. & seqq. (*p*) Act. N. C. Tom. 5. Obs. 54.
(*q*) Traité du Coeur l. 4. ch. 7. n. 2.

animi quæ mortem præceſſerit; ipſam pulſuum intermiſſionem multis ante mortem diebus jam *deſiiſſe*, intelligemus. Sic etiam, ſi forte dubitas, in XI. Obſervatione IX. Sectionis aliquid deeſſe quod attineat ad deliquia; eandem quære ubi plenius propoſita eſt, ſub num. XXVII. Sectionis I; ſpondeo, fore, non modo ut nihil de iis reperias; ſed cum Riverio, a quo diligenter, ut prior illa, tradita eſt, fortaſſe putes, ſimul cum exulceratione cordis, dexteræ etiam ejus auriculæ dilatationem *cauſam fuiſſe tantæ pulſus inæqualitatis, & intermiſſionis*. Et quoniam ſupra (*r*) animadvertimus, quandam Sectionis X. Obſervationem, quæ ſub num. XIII. §. 2. iterumque ſub num. XVIII. §. 4. proponitur, ſi alibi (*ſ*) ubi tota perlegi poteſt, inſpiciatur, cor in parte *exeſum* & *marcidum* exhibere; ne forte putes, ibi ſaltem præter animi defectiones, intermittentes pulſus commemorari; pro certo habe, ne ibi quidem de his quidquam eſſe te reperturum.

21. Sed num aliæ, inquis, præter iſtas in Sepulchreto non producuntur, aut indicantur exulcerati cordis Obſervationes? In Sectionibus quidem his duabus IX. & X. aliæ præterea non producuntur; niſi forte ex IX. attinere huc velis XXIII. in qua cordis membrana *eroſa excoriataque* memoratur: quæ a me Obſervatio conſulto prætermiſſa eſt cum quia cor ipſum erat illæſum, tum præſertim quia nulla diſerte quæ conjuncta eſſent mala commemorantur, aut ſiquod deſignari videtur, id ad pulſuum frequentiam ſpectat, non intermiſſionem. Sed in Scholiis quibuſdam Sectionis X. Obſervationes quidem indicantur nonnullæ, ut ſub num. II. tum in ea Sectione, tum in ejus Additamentis videbis. Verum primæ, quæ Tulpii ſunt, ut cum ipſius conferas libro, deliquia habent; non pulſus intermiſſiones: alteræ, quæ ad Cabrolium auctorem ſpectant, ne ea quidem, ſed hoc tantum: *ne quis hinc iis mortem allatam arbitretur; ambo laqueo vitam finiere*. Quod ſi illius etiam mirificæ Obſervationis ratio habenda eſt, quæ ante has indicatur, Bernardini Teleſii, quanquam in ea non de eroſione, ſed de hectica ariditate conſumpti cordis, & ſalva *ejus tantum tunica*, prorſus deleti mentio fit, id eſt, ut ego intelligo, non ſecus atque in quodam phthiſico invenit Peyerus (*t*), *adeo extenuati, ut ſiniſter ejus thalamus vix mediocre corium, dexter vero ſimplicem tunicam parietum craſſitie æquaret*; certe nihil aliud leges apud Teleſium, niſi eum virum *diuturno morbo* fuiſſe *abſumptum*: quæres autem in citato ejus *rer. nat. l.* 5; *c.* autem 24; non 28. apud Meekrenium ipſum indicato, hiſtoriam hanc, niſi ea qua dixi, ratione explices, incredibilem: & ſi in ea pro *cordis tunica* tibi quoque ut Meekrenio, pericardium intelligendum videatur; cor ipſum, ut in hecticis non rariſſime accidit, cum pericardio connatum intelliges: quanquam autem vel minus credibilis videtur, quippe in ſano, repente mortuo, Obſervatio altera (*u*) *pericardii, continentis membranam cordis, parenchymatis penitus conſumti loco, ſanguine nigricante repletam*; quidquid tamen veri habeat; haud alia, opinor, quam prima illa ratione explicabitur. Sed præter Sectiones iſtas duas IX. & X. in quibus hactenus perquiſivimus, alias eſſe quæ Obſervationes alias proferant ulcerati cordis, minime dubito, & ex parte ſcio. In quibus tamen cave numeres quæ libro I. Sect. II. producitur ſub num. IX. Fucum enim Blancardus fecit Boneto, ipſum pro Obſervationis Auctore in Scholio habenti. Eadem eſt enim re, non verbis, ac altera de duabus quæ ſupra (*x*) a nobis, & a Boneto jure meritoque tributa Riverio eſt, ex quo primam quoque tacite ſumptam Blancardus (*y*) propoſuit. Sed cum illa inſuper quam poſt Riverianas conſideravimus, haud aliter egit: ut valde ſuſpicer, non uno loco & Boneto, & plerisque aliis, & mihi fortaſſe impoſuiſſe. Itaque homine, ut veteris Poetæ (*z*) verbo utar, verſutiloquo dimiſſo, certiores Auctores quæramus.

22. Eſt igitur in Sepulchreti libro II. Sectione I. Obſervatio LXXXVI. quæ ſupra (*a*) commemorata eſt, Olai Borrichii in eo cui cordis exterior caro *profunde exeſa, in lacinias & villos carneos putreſcentes abierat*. Haud ita abſimilia obſervaſſe poſtea Peyerum (*b*), video, & Grætzium (*c*), qui ab ſe conſpecta non ineleganti Icone repræſentavit. Sed hic ſtrictim ſignificans quæ præceſſerant, *ſymptomata*, inquit, *hydropem thoracis innuentia, diu vexaverant*. Peyerus non plura indicavit, quam *adoleſcentem phthiſicum* fuiſſe, & *hydropicum*. Borrichius autem cum multo plura ſingillatim, & diſtincte proferat, nihil de animi deliquiis, nihil de intermittente pulſu attingit. Quod nec Bonetus ipſe facit, cum cætera enumeret Obſervatione CXXXIV. quæ videtur huc attinere propter cordis auriculam dexteram *pure refertam, quod e ventriculis manabat*. Minus id miror Sectione VI. Obſervatione XV. & Sectione VII. Obſervatione CIX. §. 1. & 2. Nam Rota, Fernelius, Trincavellius etſi antiqua hi cordis ulcera, ille *majorem* ipſius *partem*; quod ſic accipies, ut in Vienneſi illa hiſtoria ſupra (*d*) declaratum eſt; *exeſam* propoſuere; tamen ut caſus memorabant, non deſcribebant, alius empyema ægri diuturnum, alius conſumptionem paulatim factam, alius morbum longum, nec plura, indicarunt: quanquam ſi pulſus intermiſiſſent, aut animus deficere conſueſſet, credibile eſt, eorum aliquem id verbo ſaltem fuiſſe ſignificaturum. Quod vel magis de Marchetto noſtro credo, non *Dominico*, ſed Petro Equite, ejus Parente; nam Dominicus, etſi ejus *Opera Chirurgica* a magno Scriptore laudari, video, & fuit ſane Medicus, & Chirurgus nobiliſſimus, nihil tamen niſi *Anatomiam* edidit ſuam. Itaque Petri ſunt *Obſervationes Medico-Chirurgicæ*, quarum illa eſt XLVI. quæ ulcus proponit ad ſiniſtram uſque cordis caveam perveniens, & modo indicatis Fernelii, & Trincavellii Obſervationibus continuo ſubjicitur §. 3; ſed aliter atque ab Auctore ſcripta eſt. Qui cum præter maciem, *febrim* quoque, & *virium imbecillitatem* enumeraſſet, ut rationem redderet, cur fiſtuloſi illius ulceris, ſterni vulnus ſecuti, *nulla ſpe ſalutis* tentaretur curatio; non videtur deliquia, & pulſus intermiſſionem, ſi fuiſſent, prætermiſſurus. Nec dubito, quin Hollerius quoque, ſi illa Archidiaconum vexaſſent, qui *abſceſſum in cordis ſubſtantia* habebat, & mulierem, quæ *multos*, ſic utrumque fuiſſet in Scholiis ad ſuum caput *de Syncope* commemoraturus, ut ad proximum memoraverat caput (*e*) *de cordis palpitatione*, quæ illos afflixerat: & Bonetus pariter quod ad Archidiaconum illum ſpectat, ad VIII. quæ de eadem Palpitatione eſt, Sectionem retulit §. 2. Obſervationis VIII. etſi neſcio, cur Foreſtum potius, quaſi Auctorem, laudaverit, quam Hollerium, ex quo nominatim id Foreſtus, & plura alia quæ ſequuntur, deſcripſit. Cæterum quod in ejuſdem Obſervationis §. 1. de cordis ulcere in fœmina ita ſcriptum eſt, ut de hac illud tantum ſciamus, quod ob ſcabiem ad thermas miſſa, inde hydropica redierit, non hic magis utile eſt nobis, quam quod de corde eroſo in quodam ob diuturnum uſum acidularum vitriolatarum, Obſervatione pariter VIII. legimus Sect. XII. libri IV. Sed contra, perutiles ſunt quæ Sectione eadem leguntur inter poſthumas Obſervationes Jo. Bapt. Fantoni, XVI. & XXVIII. Neque enim ſunt ita jejunæ; ſed quæ ægros male habuerant, diſerte utraque, & præſertim prima, nos docent. Cum igitur cor alteri eſſet *exterius purulentum*, id eſt, ut Cl. Fantoni Filius poſtea edidit, *corruptum*, alteri *abſceſſu* in eo *jam diſrupto alteratum*; in neutro tamen defeciſſe animus dicitur, aut pulſus intermiſiſſe.

23. Atque hæ ſunt Obſervationes ulcerum, aut abſceſſus in corde aperti, in quas mihi hactenus contigit, ut, Sepulchretum verſans, inciderem, vel

(*r*) n. 14. (*ſ*) Sect. 4. Obſ. 4. l. 2. (*t*) Method. Hiſt. Anat. c. 6. in Schol.
(*u*) Eph. N. C. Dec. 1. A. 6. Obſ. 25. & in Sepulchr. l. 2. S. 11. Obſ. 21. (*x*) n. 20. (*y*) Anat. Pract. Obſ. 40.
(*z*) apud Cicer. de Orat. l. 3. (*a*) n. 18. (*b*) in Schol. ſupra cit. ad n. 21. (*c*) Diſput. de Hydr. Pericard. §. 3. (*d*) n. 19.
(*e*) 29. libri 2. de Morb. Intern.

vel potius quas in eo, aliisve libris memini legisse; neque enim omnes vidisse me, puto, aut quas viderim, meminisse. Et sane hæc relegenti succurrit Lancisii locus (*f*), scribentis, cordis superficiem exesam atque exulceratam se *bis aut ter* deprehendisse: *signa vero hujus affectionis communia fere esse cum indiciis, quæ præcordiorum aneurysmata comitantur*. Sed neque id mirum, quia ipse quidem invenit *plerunque* cum his complicatam: neque inter signa eorum aneurysmatum necessario illa duo esse, de quibus hic quærimus, ex tot, alias ad te missis, aneurysmatum præcordiorum historiis facile intelligis.

Videri etiam possent Meekrenii caput XXXV. (*g*) perlegentibus plures aliæ extare ulcerum cordis Observationes: & fortasse extant. Attamen ex iis quas profert, aut indicat, alias, si diligenter contuleris, ex illis esse, comperies, quæ jam a nobis sunt perpensæ, aliarum autem plerasque in iis non invenies quos ipse quidem designat, scriptorum locis; nonnullas etiam longe aliter habere, cognosces, ac ipse videtur indicare. Namque inter narrandum Observationem suam, cujus postremam partem haud facile est intelligere, *huic*, inquit, *exemplum simile*, id est cordis ulceris cum crebra animi defectione, *in discipulo suo Romæ a se dissecto observasse se scribit Reald. Columb. de re anat. lib.* 15. Columbus autem eum discipulum refert quidem, *subinde in Syncopen incidisse*; verum non ulcus in eo fuisse, sed *pericardium defuisse*. Quorum autem *in corde ulcera, abscessumve* conspexit, quibus affectionibus, dum viverent, obnoxii essent, non dicit. Unus superest, quo, cum hæc antea ad te scripsimus, carebamus, Eximius Auctor, Senacius. Is eo capite (*h*), quod de Inflammationibus, Abscessibus, & Ulceribus Cordis inscripsit, tot vitiati cordis Observationes commemoravit, ut si illas singulas, quod faciendi nobis in præsentia tempus deest, cum his contuleris, quas supra indicavimus, fieri non possit, quin præter has, reperias alias a Viro Eruditissimo animadversas, certe autem quasdam Lutetiæ Parisiorum habitas, illamque præsertim in fœmina, quam sicuti ipse ægrotantem viderat, utinam cum mortua dissecaretur, videre quoque potuisset. Tu igitur quotcunque invenies a nobis minime perpensas, in iis saltem attendas, velim, an sint ambo illa signa de quibus quærimus, adnotata. Etsi enim Senacius ipse (*i*) diserte negat, ex cordis ulceribus necessario sequi pulsus inæqualitatem; cum tamen (*k*) hanc, & crebra deliquia inter ea commemoret signa quæ *ordinario* illa ulcera comitantur; videndum est tibi, de utroque simul, an potius, ut credimus, de signo saltem alterutro sit intelligendus: nihil est unde melius cognoscere id possis, quam Observationes illæ quæ apud ipsum peculiariter tibi restant considerandæ.

24. Quod si forte interim quæris, ex cordis erosione quid Valsalvæ, Albertino, aut mihi adnotare contigerit, Epistolas potes, ad te meas XVI. num. 17. & 43. & XXIV. num. 18. relegere. Nihil de pulsuum intermissione reperies, nihil de animi defectionibus, si leves quasdam excipias, ab Albertino animadversas. At leves, inquis, illæ erant erosiones, & superficie tenus. Fateor; sed erant veræ, & ibi erant, ubi majorem cordi molestiam creari, supra (*l*) indicatum est. Veras autem fuisse, dixi, ne forte inter eas referres, in quibus videtur extima cordis facies erosa, nec tamen est: cujus videlicet falsæ erosionis exemplum Epistola propositum XXI. (*m*), & unde ea fiat, & qua ratione internoscatur, tametsi pressius, ostensum est. Scilicet ex pericardii humore, præter naturam se habente aliquando concretiones quædam cordi adhærent, quæ sua inæqualitate, & colore erosionem mentiuntur. Earum non ignaris proclive est fallaciam vitare, iis detractis, & subjectæ cordis membranæ integritate detecta. Itaque in iis Borrichii, Peyeri, & Grætzii quas supra (*n*) indicavimus, Observationibus noli id facile suspicari, cum membranam illam quærentes, *absumptam*, *alicubi* revera *corrosam*, & cor ea *privum* invenerint. Valsalvæ autem, & Albertino haud erant ejusmodi concretiones ignotæ. Eæ alias alia mentiuntur, in his pinguedinem, & villos, pilosque, uti superioribus Litteris (*o*) scripsimus. Itaque assensionem sustinuimus, cum aliquando audiremus, in quodam cui permolesti fuerant cordis angores, præter pericardium flavissima aqua plenum, omnem cordis pinguedinem hic illic repertam esse quasi a muribus exesam. Nobis enim antea se se obtulerat ejusdemmodi species in vetulo milite, de quo alias (*p*) ad te scribemus, nec passi eramus ut imponeret: quod neque Cl. Schreiberus est passus, cum postquam in Observatione, quam alias (*q*) retulimus, diserte admonuerat, exterius cordi undique adhærentes *villos magnos, longos, latosque, quasi carnis fungosæ teneræ .... e sero sanguinis formari intra pericardium stagnante*, imagines addidit villosorum cordium accuratissime expressas, quas si quis inspiciat rerum ignarus, continuo deceptus minime dubitet, quin corda repræsentent, quorum pinguedo, & reliqua superficies passim fuerint corrosionibus profundius exesæ. Num vero Sepulchreti libro II. Sect. II. Obs. III. extima cordis facies, quæ describitur *lanuginoso panno omnino similis, aut intimæ ruminantium animalium ventriculi tunicæ*, appareret *quasi corrosa* ob concretiones, villos mentientes, a sero depositas quo pericardium valde tumebat, an *procul dubio ab* ejusdem *seri acrimonia* revera esset cum *extima cordis substantia*, ut in Scholio dicitur, omnino corrosa, in medio relinquo, sicut in Observatione quoque Laubii (*r*), an revera cordis facies exesa fuerit; etsi enim pericardium *ultra libram sanguinis atri congrumati* continebat; hic tamen aliunde quam a cordis facie destillasse poterat, & Laubius ipse, hæsitanti similis, rem ita proponit: sanguine illo *ope spongiæ abstersò, cordis substantia lamellis quasi obsita & exesa oculis se sistebat*. Verum si reapse cordis substantia in utraque Observatione corrosa, & exesa fuit; dubitans enim utramque superius præterii; animadvertas velim, inter ea quæ ægrotantes patiebantur, nullum de pulsuum intermissione, nullum de animi defectione verbum legi. Quarum cum tot historiis sæpe neutra, nunquam utraque, haud raro alterutra dumtaxat fuerit; quid in proposita quæstione (*s*) existimandum sit, per te vides.

25. Quod si in apertis cordis abscessibus, & ulceribus res ita se habet; num forte aliter in conclusis se habebit? Quid præcessisset, cum *tumores duros in sinistro cordis ventriculo* vel *ad ovi magnitudinem*, ut in Cardinali Gambara invenit, reticet, ut sæpius solet, Columbus (*t*): nec quod ad thoracis incommoda attineat, quidquam indicat Hildanus (*u*) in adolescente, qui *in cordis acumine tuberculum habuit album ad nucis avellanæ magnitudinem*: neque; ut ad Sepulchretum redeam; aliud, quam hydropem, Rhodius (*x*) in viro cui *folliculus* inerat in *dextra cordis auricula*, aut quam maciem Bartholinus (*y*) in bove, cui *abscessus pomi magnitudine* intra duos folliculos serum continens, dextero ventriculo adhærebat, aut quam *spirandi difficultatem cum febre* Gantius (*z*) in quodam, cui in basi cordis *excrescentiæ* erant *plurimæ*, in his una *ovo columbino par*, omnes materia molli infarctæ. Me vero; ut alios sciens omittam; cum tuberculum offendi in corde Senis innatum, certiorem factum esse, nosti (*a*), neque intermissiones pulsuum, neque defectiones animi, neque cordis pal-

(*f*) De Mot. Cord. Propos. 23. in Schol. (*g*) Obs. Med. Chirurg. (*h*) Traité du Coeur l. 4. ch. 7. (*i*) Ibid. n. 1. in fin. (*k*) n. 3. (*l*) n. 18. (*m*) n. 2. (*n*) n. 22. (*o*) n. 4. (*p*) Epist. 43. n. 17. (*q*) Epist. 16. n. 46. (*r*) Eph. N. C. Cent. 9. Obs. 15. (*s*) n. 19. in fin. (*t*) De Re Anat. l. 15. (*u*) Cent. 1. Obs. 31. (*x*) l. 3. S. 21. Obs. 3. §. 18. (*y*) l. 2. S. 7. Obs. 112. (*z*) Ibid. S. 1. in Additam. Obs. 2. (*a*) Epist. 21. n. 4.

palpitationes, neque omnino quidquam præceſſiſſe unde id tuberculum indicaretur. Quo minus mirari oportet, ſiquando repentinæ mortes illos occupant, qui nullo de incommodo querebantur, cum pars ad vivendum adeo neceſſaria, cor poſſit interdum, nullis peculiaribus comitantibus incommodis, ejuſmodi vitio laborare, cujus incremento parietibus illius perforatis, ſimul cum ſanguine vita amittatur. Quibus de mortibus proximas Litteras expecta, &. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXVI.

Verba fiunt de Morte Repentina ex vitio vaſorum ſanguiferorum quæ ſunt potiſſimum in thorace.

SUbitas Mortes, quamvis frequentiores factæ hoc ſæculo videantur, tamen etiam antea in Italia, aliiſque regionibus, variis ſubinde temporibus non infrequentes fuiſſe, aliis ad te Litteris (*a*) demonſtravimus. Confirmabit id; ut Plinium (*b*) omittamus, qui eſſe *frequentes*, ſcripſit, & cum plures ipſe memoraret, vel *plurimas prodidiſſe Verrium*, docuit; id, inquam, recentioribus exemplis confirmabit Sectio XI. Sepulchreti, inſcripta *de Morte Repentina*, ibi præſertim ubi aut Bartholinum (*c*) leges ſcribentem, *A.* 1652. *initio Februarii menſis, ob incoſtantem aeris intemperiem, multos in urbe* Hafnia, *inopinata morte ſubito extinctos*, aut Panarolum (*d*) docentem, *præcipiti & repentina morte* A. 1651. *brevi temporis ſpatio unum poſt alium* Romæ *occubuiſſe*. Hnc Lanciſium (*e*) adde, qui idem ſub Alexandro VII. id eſt annis poſt paucis, ibidem accidiſſe, oſtendit, & in Hetruria, ut arbitror, circa idem tempus, antea autem, nempe circa initium præteriti ſæculi & Romæ, & Venetiis, & in aliis quoque Civitatibus.

2. Sed quandocunque, & ubicunque ejuſmodi contigerint mortes, cauſam aut in cerebro, & nervis, aut in pulmonibus, & arteria Aſpera, aut denique in corde, & ſanguiferis vaſis ab Anatomicis eſſe quærendam, neque ego dubito, & idem Lanciſius in egregiis libris, quos *de Subitaneis* edidit *Mortibus* (*f*), ſatis præmonſtravit. Cum igitur ea ſit a me cauſa in duobus primis ipſius ſedis generibus antea quæſita, cum Epiſtolas ad te ſcriberem de Apoplexia, & de Suffocatione; reliquum nunc erit, ut in tertio quæram, id eſt in corde, vaſiſque ſanguiferis, quæ thorace potiſſimum continentur. Nolo enim iterum, quod ſæpe fieri video in Sectione hac Sepulchreti, de Apoplecticis, aut de Suffocatis verba facere, nec de iis qui ob læſum aliquod ventris viſcus repentinam mortem obiere, antea ſcribere, quam incipiam de Ventre: quanquam ejuſmodi mortis proxima cauſa non in viſcere illo vitiato, ſed fere per nervos, aut ſanguifera vaſa in cerebro, & corde eſt. Scilicet in viſcere illo ventris, aut nervi ſic irritantur, ut cordis muſculum, meningeſve cerebri vehementius convellant, aut vaſa ita erodantur, ut ſanguine effuſo, repente juſta hujus copia cor, & cerebrum deficiat. Sed nos in loco de his videbimus. Nunc quæ Valſalvæ, & nobis in corde, & proximis dumtaxat vaſis ſe cauſæ obtulerint ſubitæ mortis, ſcribemus. Nomine autem ſubitæ mortis eam hic accipimus, quæ, ſive ejus præſenſio fuerit, ſive non fuerit, celerrime hominem rapit præter ipſius, aliorumve eo quidem tempore expectationem. Cujuſmodi mortis ex vitio aut cordis, aut proximorum vaſorum exempla occaſionem habuimus proponendi Epiſtola XVII. (*g*), XVIII. (*h*), XXI. (*i*), XXIV. (*k*), & XXV. (*l*). Jam vero eorum quæ reſtant, pleraque accipe: & primum ex Valſalva hæc tria, quæ ad vaſa attinent; nam quæ ad cor ſpectant, in proximas Litteras rejiciemus.

3. VIR annos quinquaginta natus, qui alias ſanguinem, ſed paucum, exſpuerat, anhelare quoque interdum ſolitus, dum malleo ambabus manibus arrepto, diutius, magnaque cum vi neſcio quid percutit, repente cadit, & uno, aut altero verbo auxilium implorat. Mox loquela amiſſa, anhelans, intra horæ dimidium pallente facie moritur. THORACIS ſiniſtrum cavum invenitur ſanguine omnino plenum, cujus magna pars concreverat. Eruperat hic ex eroſa arteria Magna, ubi deſcenſura ad vertebras ſe inflectit. Ibi enim in aneuryſma dilatata, reſpondentes vertebras excavaverat, & qua hæ excavatæ erant, ibi abſumpta arteria videbatur.

4. Quam cavere debeant conatum quemlibet ii quibus dilatata arteria eſt, hic etiam caſus oſtendit. Conatum enim auctus conſequitur ſanguinis impetus, quo extenuatæ, aut ex parte eroſæ arteriarum tunicæ perrumpuntur. Quod etſi multis illorum per ſe accidit, velut ei de quo protinus ſcribemus, Juveni; tamen & multis non accidit: cavendum autem eſt omnibus, ne ſibi ipſi mortem accelerent, quæ per ſe tardius eſſet ventura.

5. JUVENIS annorum circiter viginti ſeptem multum jam tempus tumore quodam pulſante in pectoris parte dextera inter coſtam tertiam, & quartam affligebatur, quo in tumore, dum ab uno ſe in alterum convertebat latus, fluctuantem materiam, eique motui obſecundantem ſentiebat. Anhelatione interdum correptus fuerat: quæ tamen brevi poſt ſectam venam remittebat. Dum Sacris intereſt, ex improviſo cadit, facie pallet, vix loquitur, cito moritur. IN THORACE aneuryſma conſpectum eſt magnum. Nam qua Carotides arteriæ erumpunt, incipiens, & ad ſternum ſe extendens, cui tam valide adhærebat, ut ſeparari ſine laceratione non poſſet, ſub clavicula etiam dextera ad tertiam, & quartam coſtam ſe producebat, quarum interiorem faciem excavaverat, aſperamque & inæqualem reddiderat. Denique intra pericardium perveniebat, ubi perruptum, ſanguine omne hujus cavum impleverat. Nulla in corde polypoſa concretio fuit.

6. Sed etiam ſine aneuryſmate interdum eroditur, effunditque ſanguinem arteria Magna, quod pro[illegible]na perbrevis docet hiſtoria.

7. QUIDAM extremo Junio A. 1689. improviſa morte ſublatus eſt. CADAVERIS ſecandi venia a conſanguineis vix impetrata, Magna arteria inventa eſt rupta qua proxima eſt cordi, pericardium autem inde plenum omnino ſanguinis coagulati.

8. Noli

(*a*) Epiſt. 2. n. 2. & ſeqq. (*b*) Nat. Hiſt. l. 7. c. 53. (*c*) Obſ. 24. (*d*) Obſ. 9. (*e*) De Subit. Mort. l. 2. c. 3. n. 7. (*f*) l. 1. c. 5. n. 4. & c. 9. & ſeqq. (*g*) n. 10. 17. (*h*) n. 2. 8. 14. 25. (*i*) n. 47. (*k*) n. 13. (*l*) n. 2. 10. 12.

8. Noli mirari quod ad hasce Observationes vix quidquam, aut nihil adnotem. Namque ubi de Aneurysmatibus scripsi, satis multa interjeci quæ huc conveniant, & hæ Observationes pleraque habent per se clara, & præter has, bene multæ mihi, nec ita breves, sunt, quas his subjiciam. Quæ ut respondeant quo ad ejus fieri potest, propositis Valsalvæ Observationibus, ab Aortæ aneurysmatibus initium capiam.

9. VIR ludo pilæ ligneæ, & meri abusui nimis deditus, ex utroque in dolorem incidit brachii dexteri, mox & sinistri, cum febre conjunctum. Apparuit deinde ad sterni supremam partem tumor, furunculi instar majoris: qua specie decepti vulgares quidam Chirurgi, pulsatione aut minime animadversa, aut neglecta, ea quæ ad suppurationem perducere vehementius solent, imposuerunt. Cum tumor increscerct, alii mollientia adhibuerunt, unde is imminui visus est, delinitis videlicet, laxatisque fibris, quas medicamenta illa priora irritaverant. Verum cum ea res ad integumenta communia potius, quam ad propria tumoris attineret; cito hic non modo pristinam illam magnitudinem rursus, sed vel majorem in dies ostendit. Itaque cum in Bononiense Incurabilium Nosocomium anno, opinor, 1704. exceptus est æger, cydonium mediocre æquabat malum, & quod multo peius erat, exsudare sanguinem quodam loco incipiebat, ut propius nihil factum sit, quam ut cutem, ibi ad summam tenuitatem redactam, ipse, instantis jam periculi ignarus, disrumperet, dum ostendendi sui morbi causa splenia detrahere cœpisset. Quod, re statim animadversa, perficere prohibitus est, & quiescere jussus, & de proximo inevitabili e mortali hac vita discessu pie serioque cogitare. Qui postridie contigit ex prænunciata, sed non tam cito ab ægro expectata, immani sanguinis profusione. Ea tamen animi præsentia fuit, ut statim ac prodire sanguinem sensit, simul Deo se commendaverit, simul pelvim quæ ad lectulum erat, suis ipse manibus ceperit, & quasi alterius excipiens sanguinem, tumori hianti subjecerit, dum continuo ex proximo ministri accurrerent, quorum mox inter manus defecit. CADAVER, antequam dissecarem, inspiciens, nullum amplius tumorem conspexi; quippe qui, effuso sanguine, quo extrorsum attollebatur, subsederat. Pertusa ibi erat cutis, & quæ cuti subsunt, amplo foramine, duos simul digitos admittente. Adiposa thoracis membrana inter dissecandum, aquam emittebat, qua & vesiculæ quædam turgebant, hic illic ex summa cute in pedibus & cruribus prominentes. In thoracis etiam utroque cavo aqua erat plurima, eaque subflava. Magnum autem erat aneurysma, in quod anterior paries arcus ipsius Aortæ se expandens, summum os sterni, huicque insidentia clavicularum extrema, & costas proximas partim absumpserat, partim inducta carie vitiaverat. Qua autem ossa absumpta fuerant, aut carie infecta, ibi nihil omnino supererat de arteriæ tunicis: quibus alibi substantia undique intus adhærebat crassa, exsuccam, & luridam carnem referens, punctis quibusdam albicantibus distinctam, quam facile divideres in plures quasi membranas, alias aliis impositas, natura ab iis quibus adhærebant, tunicis prorsus diversas, quippe evidenter polyposas. Quibus accurate perspectis, nihil præterea occurrit adnotatione dignum.

10. Miserabilis hujus viri exitus illud primum docet, quantopere inter initia curandum sit omni artis auxilio, ne interna aneurysmata incrementum capiant: deinde, si aut medentium inscitia, aut ægri inobedientia, aut ipsius morbi vi tantum capiant, ut communibus solum protegantur totius corporis integumentis, tum cavendum esse, ne splenia, jam siccata præsertim, cutique adhærentia, temere avellantur: denique, si res eo pervenerit, ut jam ruptio cutis immineat, venæ autem sectio, aut ob ægri constitutionem, infirmitatemque, aut ob alia quæ alias (m) attigimus, suspecta sit; præcogitanda esse omnia, per quæ dies, saltem aliquot vita protrahatur. Scilicet præter summam quo ad ejus fieri possit, corporis, & animi quietem, summamque abstinentiam, ut ne plus quam vitæ servandæ satis sit, idque partite, & ex minime actuosis, exhibeatur, præter eum corporis situm quo sanguinis pondus attenuatam cutem non urgeat, & alia ejusdemmodi, excogitandum est aliquod a Chirurgis præsidii genus, ut puta si quadruplicatum ex vesica bubula, aut ex molli aluta splenium imponeretur, cujus splenii oræ omnes per medicamentum quod valentissime id posset, ad proximam cutem, quæ circum tumorem adhuc integra & firma esset, agglutinarentur. Sed tu hæc melius; ipse enim servandi vel ad unam horulam hominis studio abreptus, fortasse ineptio. Fascias autem arctas, & laminas elatere firmatas haud memoro, non tam propter illa quæ de noxis gravissimis, progrediente tempore inde illatis animadvertit Lancisius (n); neque enim hic agitur, ut quam diutissime vivat æger, sed ne continuo moriatur; quam propter extenuatam cutem, cui pressio est omnis periculosa. Attamen de tribus ægris, cum hoc quem descripsimus, conferendis, a Wagnero (o), a Lafagio (p), a Lentilio (q) dissectis, videre poteris, quid in ultimo ad profluvium sanguinis retardandum, adhibitum sit; quanquam in secundo dumtaxat, nihil jam nisi attenuata cutis restabat, quæ a sanguine perrumperetur; quamobrem idem qui in nostro, eventus fuit, ut statim ac rumpi tumor cœpit, simul immanis hæmorrhagia, & mors ingruerint. Quod reliquum est; exemplum hoc meum celerrimi obitus ex aneurysmatis ruptione externa, etsi huc minus spectare, fateor, quia repentinum dici non potest quod jam jam instare, & evidens erat, & prædictum fuerat; tamen protuli, ut oculis imaginem quandam subjicerem internæ aneurysmatum ruptionis. Extenuatis enim haud secus ac cutem vidimus, dilatatæ arteriæ tunicis, hiatus fiat, & sanguis profundatur, necesse est; quemadmodum alias (r) in muliere ex nostra Observatione tibi descripsimus, in viro autem nunc describemus ex Observatione quam extremo Novembri A. 1708. ab se habitam, nobiscum Venetias tunc redeuntibus, postridie communicavit Diligentissimus Sanctorinus.

11. JUVENIS robustus, in triremibus vivere assuetus, affectioni obnoxius, quam homines Rei Medicæ rudes Venetiis *flatum* vocitant, & a flatibus esse, credunt, quamvis sæpe sit cum organico quopiam interno vitio conjuncta, a motu paulo violentiore spirandi difficultate corripiebatur. Duo præterea ab illius sociis fuerant animadversa, alterum, a cibo somniculosum præter modum fieri solitum, alterum, sæpe ad lumbos utramque admovere manum consuevisse, & valenter deorsum versus fricare, quasi ibi molestiam aliquam persentiret, quæ iis frictionibus levaretur. Hic cum in domo meretricia ad ignem sederet, inter loquendum repente obiit. CADAVERE inspecto, cujus neque crura, nec venter tumebant, & hoc aperto, depressum apparuit diaphragma. Thoracis cavea dextera ingentem effusi sanguinis copiam habebat. Prodierat hic ex arteria Magna, quæ diaphragmati jam proxima, ibi suum ipsum truncum in aneurysma, pugni magnitudine, dilataverat. Quod polyposis, quasi membranaceis, concretionibus refertum, a dextris quidem erat perruptum; a sinistris autem corpora proximarum vertebrarum læserat adeo, ut magna ossea squama ab ipsis nullo negotio detraheretur. Cæterum nulla in Aorta ossicula. Cor durum valde, & in se contractum.

12. Cor posse convelli, superiore Epistola (s) scriptum est. Cujus rei exemplum habes, ni fallor, in hoc Juvene, sed alii causæ tribuendum.

(m) Epist. 17. n. 31. & seq. (n) De Aneurysm. Propos. 38. (o) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. Obs. 179. (p) Act. Erud. Lips. Suppl. T. 3. S. 9. (q) Eph. N. Cent. 1. Obs. 96. (r) Epist. 21. n. 47. (s) n. 13.

Cæterum quod a cibo hic fieret magis quam alii, somniculosus, & aneurysmati, & distento ventriculo adscribendum videtur, qui etiamsi tunc fundum antrorsum vertat; tamen quanto plus ipse spatii occupat, tanto minus; utcunque abdomen cedat; cæteris ventris visceribus relinquit, ut compressis ibi sanguiferis vasis, sanguis quo expeditius iter est, feratur ad cerebrum. Igitur si hinc alii proniores tunc fiunt in somnum, multo magis fiebat hic Juvenis, cui propter aneurysma eo loco situm, jam minus facilis erat cursus sanguinis deorsum. Reliqua proclive est explicare, in his aneurysmatis ruptionem, in ea potissimum domo factam, ubi fortasse ad ignem non sedebatur, cum ea contigit. Nimirum a mulierculis, & ab amicis honestandæ rei causa multa sæpenumero confinguntur. Vide in alterius Juvenis non dissimili in loco improvisa morte quid suspicatus sit Lancisius (*t*). Ille quoque *calefaciendi causa ad ignem accessisse* dicebatur. Quid, si ignis ille erat, de quo Parmeno, si probe memini, apud Terentium (*u*),

Accede ad ignem hunc; jam calesces plus satis.

Sed tamen peccatorum ultor Deus non patitur semper occultari, quomodo in delicto per delictum ipsum pœnas sumat. Quod satis intelligi potuit in eo milite, cujus mors *subitanea in æstu venereo accidens cum horribili clamore, ac jactatione corporis*, narrata est a Cl. Viro Christiano Vatero (*x*), eaque a sanguinis eruptione in pericardium, facile ex vena aliqua majuscula (*y*), si revera nulla fuit *ruptura cordis, vel auriculæ*. Sed multo magis intellectum est in horrifico illo casu quem proxima docebit historia.

13. MERETRICULA duodetriginta annos nata, macilenta, aliquot jam menses, & dies præsertim ultimos quindecim de lassitudine quadam, & fastidio cibi, & rerum ferme omnium conquesta, quo minus alimentis cæteris eo magis vino meraco, cui semper nimis dedita fuerat, utebatur. Ad hanc cum quidam ingressus esset scortator, & post modicum tempus egressus confuso vultu, & turbato, ipsa vero, duabus, aut tribus interjectis horis, non appareret; vicini, qui hæc animadverterant, introgressi, non mortuam modo, sed & frigidam invenerunt, jacentem in lecto ea corporis figura, ut dubitari non posset, quo in opere interiisset, præsertim cum virile semen conspiceretur quod e locis muliebribus defluebat. Quæsitum est ex me, de ejus cadavere numquid vellem genitalia? an cætera etiam viscera? Utraque respondi; non quod in illis, delapso jam semine, peculiare aliquid me visurum sperarem, sed ut quædam, sæpius observata, recognoscerem; nam in reliquis partibus, & facile, ut tum dixi, in magno quopiam perrupto vase conjicere me causam repentinæ mortis inventum iri. Tempestas erat fervidissima, quippe Nonis quinctilibus A. 1725. nec postridie mortis licuit, nisi tandem sub vesperum, cadaver incidere. Itaque mutato consilio, Mediaviam nostrum misi, qui inspiceret omnia, præcipua vero dumtaxat ad me domum perferenda curaret. COLLUM sub ipso mento livebat, sine ullo tamen indicio vis extrinsecus illatæ. Livebat quoque nonnihil dorsum. Tensum erat abdomen, nec ullam ostendebat notam unde conjiceres, mulierem uterum tulisse. Illo diducto, Tenuia intestina apparuerunt valde rubentia. Crassa, præsertim inferiora, recrementis plena, ventriculus permagnus, quamvis inanis propemodum. Serum in ventre erat effusum ad libram circiter, aquæ non dissimile turbidæ in qua recens caro lota esset, acre autem adeo, ut extremos digitos sensu cujusdam quasi ardoris afficeret. In Thorace pulmones naturali undique colore, ut ne a tergo quidem nigricarent. Pericardium vero distentum adeo, ut per inflictum vulnusculum serum exsiluerit, ejus simile quod in ventre descriptum est. Multum autem inerat, sub eoque niger, & firmissime concretus sanguis cordis faciem operiebat. Quod cum vasis Magnis, & genitalibus postridie matutino tempore ad me allatum antequam inciderem, animadverti, neque ipsum, neque Magnæ arteriæ truncum esse dilatatum, imo utrumque sua parvitate mulieris staturæ, quam parvam potius fuisse dixerant, respondere. Tum eam arteriam ab inferiori extremo, quod ad septum Transversum fuerat, dissecturus, cum vidissem, non multo superius, latus ejus alterum ad tractum quinque aut sex digitorum transversorum nigricare; id esse cognovi a sanguine in cellulas effuso extimæ dumtaxat tunicæ; nam cæteræ bene se habebant. Vitium autem interius a sinistro arcus Aortæ extremo incipiebat, & inde ad cor usque pertinens, eo fiebat majus, quo arteria propius ad cor accedebat. Scilicet alibi indicia occurrebant subalba futuri ossis, alibi quædam inchoata quasi foraminula, sulci alibi paralleli in longitudinem ducti: sic passim arteriæ illa facies erat inæqualis. Verum ubi ventum erat prope valvulas Semilunares; quæ strigosæ videbantur, semidigiti intervallo supra eam quæ tenet posteriora, erat orificium quod apicem digiti pollicis admisisset, per quod Aorta cum subrotundo aneurysmate communicabat, sacculi forma ad ipsam appensi. Superabat is sacculus nucem juglandem suo viridi indutam cortice: atque ita erat a tergo Aortæ collocatus, ut cum sinistrorsum nonnihil vergeret, officiis videretur sinistræ auriculæ, adjective Sinus non obesse non potuisse. Ruptus autem in summo fuerat a sanguine, illinc in pericardium exundante per mediocre foramen, cujus oræ erant nigræ, & dilaceratæ. Sacculi interiorem faciem rubræ pelliculæ convestiebant polyposæ, quas, ut fit in cæpis, facile posses in quot liberet dividere. In auriculis autem, & ventriculis cordis neque erat ulla polyposa concretio, nec supererat sanguinis quidquam.

His ita perspectis, ad uterum, ovaria, & tubas oculos, & cultrum converti. Tubarum altera cum altero ovarii extremo habebat suam ultimam partem connatam. Hæc autem erat in utraque prorsus occlusa, ut neque orificium, neque fimbriæ usquam apparerent. Cum vero ad eam partem esset tuba utraque aliquanto latior, quam soleat; incisa exhibuit aliquanto etiam plus, quam soleat, humoris illius sui, qui pro virili semine ab nonnullis acceptus est; sed hoc spissior, & in fine etiam subcruentus prodibat. Ovariorum illud cui tubam connatam fuisse, dixi, vesiculas continebat plures, & majores. Et cum utrumque subrotundius, læve, succosum, & turgidum esset; majus aliquanto erat alterum, quod præter vesiculas ejusdemmodi, habebat ab una parte sub ipsa membrana nigrum sanguinem, & ferme concretum, nec pro ovarii mole paucum. In utero denique nihil fuit adnotatione dignum, nisi quod ejus interior dumtaxat facies ex fusco rubebat tota ad internos usque osculi fines. Hoc angustum erat; sed albo quodam ac crassiusculo humore fœdum, qui cum dissimilis esset tum virilis seminis, tum ejus muci qui ibi secundum naturam deprehendi solet, suspicionem injecit fluoris alicujus, quo hæc fœmina laborasset.

14. Qui maris semen ipsum contendunt in mulieris tubas pervenire, similitudine abrepti, quæ non *bonis* tantum *Medicis*, ut ait Hippocrates (*z*), sed & Anatomicis interdum imponit, non illud totum existimassent e genitali hujus mulierculæ defluxisse. Mihi vero, cui minime propositum est quod summi Anatomici aliquando se vidisse, testantur, sed quod sæpius quidam alii ac facilius statuunt, in dubium vocare, satis est quæ ipse animadverterim, retulisse. Cæterum eorum qui in venere improviso sunt mortui cum Donatus (*a*) multa exempla collegerit, non omnia tamen quæ poterat, commemoravit; quando unus Plinius eo ipso, quem laudat, loco (*b*), non duo, sed

(*t*) De Subit. Mort. Obs. Phys. Anat. 2. (*u*) Eunuch. Act. 1. Sc. 2. (*x*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. Obs. 163.
(*y*) Vid. infra, n. 26. & 27. (*z*) Epidem. l. 6. vers. fin. (*a*) De Med. Hist. Mirab. l. 4. c. 17.
(*b*) Nat. Hist. l. 7. c. 53.

sed quatuor produxit. Inter illa vero, mulieris nullam protulit; si eas excipias quas intolerabilis constuprantium multitudo interfecit. Neque Schurigius (*c*) cum omnia undique hujusmodi mortium exempla colligeret, ullum reperit quod ad fœminas attineret, duobus exceptis quæ non Medicorum historiæ, sed Inscriptiones quædam suppeditarunt, quæ veræ, an confictæ essent, neque ipse, neque ii ex quibus descripsit, quæsivere. Quamvis autem Valerius Maximus (*d*) sic mortuos *non libidinis suæ, sed fragilitatis humanæ ratione* dicat; *sine namque vitæ nostræ variis, & occultis causis exposito, interdum immerentia supremi fati titulum occupare, cum magis in tempus mortis incidant, quam ipsam* (malim *ipsa*) *mortem accersant*; tamen dissectio, & ratio quoque satis ostendunt, quantum libido, ad occultas illas causas accedens, mortem acceleret, sanguinem concitando, & occulta aneurysmata, aut infirma etiam intra cranium vascula disrumpendo: quæ absque ea, aut alia simili causa esset, multo diutius durarent, & usque ad senium fortasse, velut in eo contigerat, quem anno ante quam illud scortum, in Gymnasio incidentes, hæc quæ continuo scribentur, observavimus.

15. SENEX pinguis annorum circiter sexaginta repente obierat ex apoplexia, ut credebant qui ipsum noverant tremore laborantem. PERICARDIUM retulerunt; neque enim hoc ego, sed cætera incidi; tanta propemodum sanguinis copia fuisse distentum, quantum vitrea duo vasa, quibus sanguis hic excipi solet e vena exiens, continerent. Cor erat magnum, Aorta autem arteria dilatata supra cor, & in curvatura etiam tota, osseis bracteis, quales passim in arteriis quoque artuum fuerant, interiore facie distinguebatur. Ab eadem facie, non magno supra cor intervallo, foramen digitum admittens, initium sumebat, & obliquo trium ferme digitorum transversorum itinere per tunicas ab imo sursum pergens, in facie demum arteriæ exteriore intra pericardium hiabat. Ea via sanguis in hoc irruperat.

16. Etsi non constat, quo tempore aneurysma inceperit in hoc Sene; credibilius tamen est, ea qua pleraque alia, ætate initium cœpisse. Certe autem ea quæ descripsimus, arteriæ vitia intra breve tempus potuisse fieri non videntur. Similia his sui indicium annis duobus, aut tribus ante obitum præbuerunt in ea muliere, cujus eundem exitum statim proponam.

17. MULIER pingui habitu, annos nata ad quinquaginta, sobria, natura tristis potius, & taciturna, annos jam quatuordecim vidua, nulli obnoxia morbo, nisi quod duobus ultimis, aut tribus annis postquam menstrua desierant scilicet, flatu quodam, ut vocabat ipsa, vexari solebat ad cor, eamque viciniam; cum matutino tempore, bene valens ad opus surrexisset suum; textrix enim erat; eaque disponeret quæ ad novam telam exordiendam sunt necessaria, *oh* dixit, nihilque præterea; ibi enim statim, sicut brachia jugo habebat subnixa, mortua est. Erat idem mensis A. 1729. quo mense, ut ad te olim (*e*) scripsi, tot alios ex hac Civitate repentina mors abstulerat: itaque etsi in Agro ad eum locum qui Medoaci Pons vocatur, hæc fœmina extincta erat, illuc Medicus, & Chirurgus, quorum id erat officium, sunt missi qui cadaver dissecarent. CERVICES, & brachia erant rigida, ut non sine vi flecti possent. Secto cranio, magna illico profluxit sanguinis copia, visumque est ipsis, vas aliquod inter cerebrum, & cerebellum esse disruptum. Illud certius est, cum Thoracem introspicerent, pericardium se obtulisse adeo distentum, ut cum vulnus inflixissent, cruentum serum exsiliret. Sanguinis autem pars reliqua concreta circum cor hærebat corticum instar crassiorum. Nec solum hæc retulerunt: sed cor ipsum cum annexis vasis intactum secum attulerunt, ut ipse diligenter examinarem. Quod postridie faciens, iisdem, aliisque adstantibus, sic inveni. Cor erat parvum, cæterum & pinguedine instructum optimæ notæ, & sanis firmisque, & quod ad ventriculum sinistrum attinet, bene crassis parietibus. Nihil in eo, aliisve cavis, nihil in Magnis vasis fuit sanguinis, non dico fluidi, sed ne concreti quidem, nedum polyposi. Sana præterea omnia, si limbos excipias valvularum quæ Tricuspides, & Mitrales dicuntur, quippe totos parvulis, subrotundis, quasi carneis tuberculis distinctos, glandulas mentientibus. Sed hæc nimirum haud rara sunt; quin multis jam in corporibus tibi descripta. Cum igitur cor ad hunc modum se haberet, neque in aliis quæ ipsi annexa sunt, vasis quidquam extaret præter naturam; una supererat, quam perlustrarem, arteria Magna. Cujus cum eum tractum aperuissem, qui ad thoracis vertebras affixus fuerat, albidamque maculam primum, deinde longo supra hanc intervallo, alteram ea majorem, & flavescentem adnotassem, futuri olim ossis indicia; oblongam, sed modicam prominentiam pariter interius vidi qua arteria deorsum spectare incipiebat, ex naturali quidem substantia, sed ipsam minime secundum naturam. Deinde antequam aperire ulterius pergerem, animadverti, ab ea sede unde sinistram emittit Carotidem ferme ad cor usque Magnam arteriam esse multo quam oporteret, latiorem. Mox, ea dissecta, conspexi toto hoc amplo tractu quo dilatatam fuisse, dixi, intus asperam, & inæqualem ob rigidas ac duras lamellas osseas ita crebras, atque confertas, vix ut exigua quædam intervalla relinquerent inter se. In quibus intervallis cum arteriæ tunicæ interiores exesæ, & exulceratione quadam attenuatæ perspicerentur; mirum erat, uno tantum loco haud procul a corde ad posteriorem, eandemque sinisteriorem partem, id demum accidisse quod tot aliis antea poterat. Scilicet per unum ex ejuscemodi intervallis sibi viam sanguis paulatim fecerat, & sub tunicam venerat arteriæ extimam, quam ab intimis primum diducendo, attollendoque, sicut ampla quasi ecchymosis docebat, quam ipse ibi concrescens effecerat, tum deinde magis, magisque distendendo, uno in loco perruperat, intraque pericardium se effuderat. Cæterum qui rami ex tam vitiata arteria ad caput, humerosque tendebant, ii erant omnes, quantum ex eorum annexa parte conjicere licuit, omnino sani.

18. De lamellis osseis, & de conjuncta Aortæ exulceratione proximis Litteris quæremus, in quas propterea singularem Observationem differo, huc alioquin spectantem (*), mecum a Viro Cl. communicatam, improvisæ mortis ex sanguine per foramen Magnæ arteriæ, plurimum vitiatæ, in pericardium illapso. Sed tu interea miraris fortasse tam celeres mortes (*f*) ex non majori effusi sanguinis copia quam quæ possit pericardio contineri: cujus capacitatem sic definiat Boerhaavius (*g*), ut cor fere duplo majus, Fantonus autem (*h*), ut præter cor, aquæ *libras fere duas* excipiat. Quod si non modo repletum, ut hi, sed distentum etiam ponamus, quod fieri exitus cum saltu in Mulieribus descriptis (*i*) ostendit, laxatum præterea, velut in Sene (*k*) usque adeo, ut eam quam retulerunt, posset capere sanguinis copiam; attamen oblivisci, ajas, non decere, quanto præter comparationem plus in hæmorrhagiis prodeat interdum sine hominis morte intra horas duodecim, aut quindecim, ut Littrius (*l*) testatur; ne vetera exempla, quæ apud Schenckium (*m*) extant, commemorentur, librarum sanguinis viginti intra quinque dies, imo intra unum diem, & duas noctes, aut librarum quadraginta intra dies sex e naribus, aut viginti quinque intra dies tres ex utero profluentis, salva ægrorum vita: fœminas autem præsertim, & plus sanguinis generatim habere, & majores hujus profusiones facilius ferre, non videri dubitandum: quæ cum ita sint, Mulierem de qua novissime diximus, fortasse ex apoplexia potius, quam ex rupto illo aneurysmate extinctam esse. Hæc si dicas; a te petam, ut primum

(*c*) Spermatolog. c. 5. (*d*) Fact. ac Dict. memorab. l. 9. c. 12. (*e*) Epist. 3. n. 11. (*) n. 28.
(*f*) Vid. & Epist. 64. n. 13. (*g*) Prælect. in Instit. §. 182. (*h*) Anat. corp. hum. Diss. 11. (*i*) n. 13. & 17. (*k*) n. 15.
(*l*) Mem. de l' Acad. R. des Sc. A. 1714. (*m*) Obs. Medic. l. 1. ubi de Narib. Promisc. Obs. 4. & l. 4. ubi de Menstr. hypercath. Obs. 7.

mum attendas, quid discriminis sit inter sanguinem multum illico, & sanguinem longe plurimum, sed paulatim intra multas horas, diesque effluentem; deinde inter effluentem ex ipso prope originem, Aortæ trunco, & effluentem ex dissitis ramis; denique inter effluentem intra pericardium, & effluentem extra corpus. Primum discrimen indicabit, non esse hic satis temporis, ut se contrahant vasa circum reliquum sanguinem, neque ut hic supplementi aliquid accipiat, unde ejus partes inter se, & vasorum tunicæ ipsas contingant, sine quo in gyrum agi sanguis non potest. Ex discrimine altero simul intelliges, repente subtrahi justam copiam sanguinis universo corpori. Ex tertio autem cor facile offendi insolito exterius contactu sanguinis, copiaque circumjecta impediri, quæ si pericardium distendit, cor etiam premat, necesse est. Nec te illud moretur quod in pericardii hydrope moveri cor pergat; aliud enim est paulatim augeri aquam; aliud sanguinem repente effundi, & aliud aqua, aliud sanguine urgeri, qui præterquam quod statim atque effusus est, ad concrescendum fit pronus, certe quanto aqua crassior est, tanto accedit magis ad solidorum naturam, quæ, si cordi admoveas, illico ejus motum sistendo, syncopem inducunt, ut admoti aut specilli, aut digiti exemplis in duobus vulneratis hominibus accidisse, ostendit Celeberr. Vir Senacius (*n*). Aut si hæc non satis sunt; huc duo superiora discrimina adde. Adde etiam truncum Aortæ dilatatum, & fibris carneis magna ex parte exesis, rigida autem officula intus habentem: quæ res quantum difficultatem afferant sanguinis provectioni, satis manifestum est, & quod consequitur, quanto majores exigant cordis vires, quæ ex iis quæ diximus, ut labefactatæ sint, constat. Quod si hæc forte satis non facerent universa, mallesque adhuc propter eam sanguinis copiam quæ intra cranium apparuit, fœminam hanc apoplexia potius, quam disruptione aneurysmatis, fuisse sublatam; historias lege quæ sequuntur, duarum mulierum, propositæ haud ita absimiles, nisi quod nulla tamen, nedum ingens illa quasi effusi intra cranium sanguinis vis fuit a nobis deprehensa.

19. FŒMINAM annos natam plus triginta inopinata mors hic repente extinxerat circa medium Majum A. 1738. VENTRE, & Thorace reclusis, in illo nonnihil, in hoc nihil effusæ aquæ a Mediavia nostro inventum est; sed oppletum sanguine pericardium ex rupto intra ipsum Magnæ arteriæ aneurysmate, in quod non modo hujus arcus totus, sed & pars initio arcus ejusdem proxima se dilataverat. Caput, & pleraque viscera ego dissecui. Intra cranium autem non plus sanguinis deprehendi, quam satis esset ad vasa quæ per Tenuem meningem repunt, mediocriter turgida sicut erant, efficienda, & ad rubras guttulas quæ ex secta medullari cerebri substantia passim apparebant, sufficiendas. In Lateralibus ventriculis aquæ turbidæ non multum, nec pallor in Choroidibus plexibus. Cætera huc non attinent, quæ in cerebro, nervis, auribus, aliisque in partibus, & nominatim in Succenturiatis renibus animadverti; hæc enim ea mulier est, ex qua horum dexterum singulari forma præditum Epistola descripsi Anatomica XX. (*o*).

20. Nunc eam omnem Observationem subjiciam, cujus una dumtaxat particula in VI. fuit Adversariis (*p*) proposita. Quæ etsi prima earum fuit in qua aneurysma Aortæ ruptum vidi intra pericardium; tamen consulto a me tibi est in hunc locum servata, quia plura, & varia continet, pluresque, & varias adnotationes requirit.

21. VENETA Mulier, eadem ac novissime descripta, ætate; statura, colore, habitu corporis laudabili, vel potius subpingui; plurium liberorum parens, ante annos decem correpta artuum inferiorum paralysi, roris marini usu sana facta esse dicebatur, certe nulli post id tempus incommodo fuerat obnoxia, quod quidem esset adnotatione dignum. Verum ante plures menses laborare cœperat, nec tamen assidue, spirandi difficultate, & tumore præterea secundum longitudinem colli pulsante in regione arteriæ Carotidis dexteræ; nunquam tamen (id quod ob ea quæ in mortua invenimus, adnotabis) de dolore, torpore, aut tumore brachii dexteri conquesta est. Quatuor autem, an quinque ultimis diebus de molesto quodam sensu querebatur non secus ac si costæ, ut ipsa dicebat, abdomen versus conciderent; cum de improviso circa medium Decembrem A. 1708. quodam quasi animi deliquio prehensa, & se mori, affirmans, ægre ab accurrentibus mulieribus sustentata, & in lecto collocata est, ubi facie, labrisque præsertim, lividis, frigida, sine sensibus, pulsu perexili, respiratione autem difficili, & lenta, citius quam horæ quadrans ab initio ingruentis mali præteriret, excessit e vita. CADAVERE inspecto, quod nullum usquam œdema, aut aliud adnotandum exhibuit, & Ventre aperto, intestinorum partes aliquæ se obtulere, si colorem attenderes, quasi inflammatæ: qui color mox etiam in pancreate obvius fuit. Attentius autem inspectando Tenuia intestina, in horum parte, ad palmi tractum, minima quædam, eaque innumera, subobscure apparebant tubercula, quæ nihil aliud erant, nisi cellularum indicia, quæ inter carneam, eique subjectam tunicam aere distentæ, illam extrorsum attollebant; itaque per vulnerata proxima sanguifera vasa aere elapso, eæ cellulæ conciderunt. In bilis vesicula quatuor, aut quinque lapilli, inæquali inter se magnitudine, condebantur, qui ad flammulam admoti, hanc concepere. Ex incisa vena Cava sanguis non paucus, ex Magna autem arteria non multus defluxit. Satis jam inspectis, ventris visceribus detractis, septum Transversum utrinque non in fornicis modum ascendere, sed deorsum potius concidere, manifestum fuit. Thorace recluso, in utraque ejus cavea serum conspeximus valde cruentum, ad paucas uncias effusum: pulmones autem sanos, quamvis nonnihil turgidulos; sero enim, ut postea vidi, ejus simili quod modo dicebam; referta erant bronchia, præsertim sinistrum. Interea pericardium tumens, ac livens sanguinis in se effusi indicium dederat: quo tamen non erat plenum; sed paulo minus quam libram, continebat, cujus unciæ circiter duæ serum erant cruentum, sanguis reliquus in laminam crassam, & sic satis firmam concreverat; cum quidquid sanguinis in cadavere hoc conspexi, nigrum quidem esset, ut hic, sed omnino fluidum. Sanguine e pericardio detracto, cum videremus, Aortam statim atque e corde egressa erat, manifesto dilatari; ejus truncum, & ramos præcipuos persecutus, deprehendi illum quidem fere usque ad Emulgentes arterias, horum autem eum qui dexteris Carotidi, & Subclaviæ communis est, itemque harum utramque esse dilatatam sic, ut Carotidis latitudo ab initio usque ad divisionem duplo, eoque amplius esset major, quam oporteret; Subclavia autem ad trium digitorum tractum non se quidem undique expandebat, sed posteriorem dumtaxat, & superiorem parietem in prominens aneurysma curvabat, quo, nulla prorsus re interjecta, duo, tresve nervi premebantur ex iis qui a cervicibus in artum contendunt superiorem. Ex eo aneurysmate, quod meum digitum pollicem excepisset, arteriæ prodibant duæ, quæ latiori quam æquum esset, initio, coni instar quo magis pergebant, eo magis contrahebantur donec sesquidigiti spatio emenso ad naturalem redigerentur modum. Harum una ad Thyroidæam glandulam pertinebat, magnam in hac fœmina, & nonnullis in locis duram. Quæ postquam exterius spectaveram; vasa hæc omnia, imo eam quoque Aortæ partem quæ in ventre fuerat, secundum longitudinem aperire cœpi, ab Iliacis initium faciens. Ab his ad Emulgentes usque nihil non sanum animadverti, si maculas subalbas excipias, quæ aliquot in locis erant, & exiguos sulculos, qui in paucioribus. At supra Emulgentes ut dilatatio trunci incipiebat, sic inde ad cor usque arteriæ parietes crassiores erant multo quam soleant, non tamen ubique pariter, itemque duriores, & rigidiores; quanquam nihil

(*n*) Traité du Cœur l. 4. ch. 5. n. 5. (*o*) n. 53. (*p*) Animad. 24. in princip.

nihil ossei usquam inveni; passim vero subalbas maculas, passim non leves sulcos parallelos, in longitudinem ductos, eo magis spectabiles, quod brevi decurso spatio, sulcis aliis transversis, longe minus rectis, æqualibusque, interrumpebantur, deinde alii prioribus similes, & transversis mox interrupti, sequebantur, deincepsque alii ad eundem modum; ut in morbida constitutione ordo haud inelegans servaretur ad totum usque Aortæ arcum; quin ab hoc in Subclaviam sinistram ad unum pollicem, in proximam Carotidem ad duos, in alteram vero, quanta quanta erat, simul cum maculis, & tunicarum crassitudine, ac duritie pergebat. Aneurysma autem illud Subclaviæ structuram cujusdam quasi auriculæ cordis referebat, ex inæquali, dura, crassaque tunica conformatum, nec polyposis intus corticibus succinctum, sed perexilem dumtaxat, subalbam, oblongamque laciniam sibi habens adhærentem, præter quam unam, nihil aliud in universo hoc cadavere polyposi deprehendimus. Truncus denique Aortæ ipsius ab eo loco unde primum ad superiora emittit ramum, ad cor usque, & maculis distinctus, & sulcis erat exaratus, sed his ita confusis, & abnormibus, ut nihil nisi perpetua, & summa ejus faciei inæqualitas appareret. Sed præter hanc, quædam quasi exulceratio occurrebat duobus circiter supra Semilunares valvulas digitis qua arteria dexteriora spectat, & posteriora, in eaque exulceratione tria, quatuorve erant profundiora foramina, inter se proxima, singula lentis magnitudine, sed forma angulosa potius, quam rotunda: ab iis oblique cuniculi extrorsum acti, ad extimam Aortæ laminam pervenerant, ibi propterea ex fusco rubentem quasi ab inflammatione, multoque humore crassiorem factam: in ejusque rubedinis medio lacerata demum lamina, sanguis sibi viam in pericardium fecerat per foramen internis simile, & ejusdem fere magnitudinis. Sinister cordis ventriculus maxime erat dilatatus; sed ipsi apposita auricula valde contracta, & strigosa. In eo ventriculo, & in dextero sanguis non deerat: in arteria autem Pulmonari multus fuit: neque eo Carotides, nec Jugulares carebant venæ. Cerebrum denique, & cerebellum laxissima deprehendimus; quamvis in ventriculis nihil esset aquæ, cujus pauxillulum alicubi dumtaxat fuit sub Tenui meninge. Hujus vasa erant sanguine turgidula. Vertebrales arteriæ qua cranium subibant, paulo visæ sunt, quam æquum esset, latiores. Reliqua, in hoc cadavere a me & ab Amicis confecantibus adnotata, alio pertinent.

22. Quatuor, minimum, aneurysmata in hac muliere fuerunt, ventriculi cordis sinistri, maximæ partis Aortæ, Subclaviæ dexteræ, & huic vicinæ Carotidis; ut non modo causæ appareant eorum quibus vexabatur mulier; sed mirum sit, non pluribus fuisse vexatam. Quod ad Carotidis aneurysma attinet, quod sua se prominentia, & pulsatione prodebat, etsi ultro fateor, a peculiaribus causis, eas potissimum arterias afficientibus, interdum ipsas dilatari; sæpius tamen earum dilatationem cum Magnæ arteriæ dilatatione conjungi, atque adeo hujus esse propagationem, & effectum, nemo ex eo tempore negaverit, ex quo morborum causæ cœptæ sunt creberrimis dissectionibus inquiri. Prisci autem Medici, subsidio hoc carentes, nihil ejusmodi suspicari videbantur, & nihilo plus negotii sibi dari in Carotidum aneurysmate, existimabant, quam ut revulsis, imminutis, correctis sanguine, acribusque humoribus, illa apponerent quæ ad contrahendas constringendasque arteriarum tunicas valerent, quemadmodum ex perlecto Arantii capite (q), quo de isto potissimum aneurysmate agit, præclare intelliges. Quod si constringere quis tentet, cum productio est aneurysmatis arteriæ Magnæ; hoc augebit, illud non tollet; sed ne tunc quidem cum est ab erodente dumtaxat causa, velut exemplo Nobilis Matronæ producto, ostendit Lancisius (r).

23. De aneurysmate autem quo Subclavia arteria dextera, nulla re interposita nervos premebat, artum proximum adeuntes, quærebam in Adversariis VI. (s) ubi incuria nescio qua *Subclavia sinistra* pro dextera scripta est; quærebam, inquam, cur ejus compressionis nullum unquam in eo artu vivente muliere, extitisset indicium? At quæro adhuc. Cum enim dolores, ut sæpe fit, & in Viro, cujus supra (t) scripta est historia, fiebat, aut torpores in brachiis accidunt eorum quibus in ipso Aortæ supra cor trunco aneurysma oritur; video, ab Doctis Medicis rem explicari per contractiones quæ ab eo trunco in Subclavias propagatæ, eosdem quibus de loquimur, comprimant Brachiales nervos: cur igitur hos tanto magis non comprimat aneurysma in Subclavia ipsa natum, eosque contingens? Nam etsi alii non desunt Viri Experientissimi, qui vel diu arctissime ligato, non modo compresso, nervo confirment, sensum denique, & motum in illa ad quam nervus contendit, parte omnino incolumem animadverti; hi non negant tamen, primo saltem post alligaturam tempore sensus, & motus jacturam fieri. An igitur compressionem quæ sensim fiat, sensimque augeatur, nervi, quasi assuescentes, impune ferunt? De hoc tu videris, ut de illis quoque tot experimentis, nuper, nec ab uno tantum, habitis in quibus aliter ac in modo indicatis, non negligendæ res occurrerunt, tum de illis etiam, quas hic consulto prætereo, observationibus, ex quibus deducere fortasse liceat, nervorum aliorum ramulos cum inferioribus eorum qui ligati sint, ramis communicantes, paulatim, aliquo interjecto tempore, sic dilatare aliquando posse meatus suos, ut non secus atque in sanguiferis vasis accidit, iis e transverso suppetias ferant. De his, inquam, de aliisque tu videris. Neque enim quod tunc nolui, id ipse nunc volo, obscuris videlicet, ac longius circa nervos quæstionibus implicari. Præstat, ut quæ quisque circa eos observamus, illa adnotemus, donec justus observationum ostendat numerus quid sequamur, aliorum interea certis quibusdam conjecturis, & illationibus caute parcendo, quæ etsi facile defendi possunt, non omnes tamen hoc ipsum assequimur; quanto minus igitur nunc verum, alte adhuc abditum, assecuturi!

Sed tu illud potius fortasse hic quæres, cur quod vitium ab Aorta in dexteras, non pariter in sinistras Carotidem, & Subclaviam sit propagatum? Non una id causa factum crediderim. Nam primum cordi illæ propiores, quam hæ sunt, si primam spectemus originem. Itaque cum æquo majores erant cordis vires; illæ citius quam hæ, cœperunt labefactari: quamobrem vitium quod in sinistris postmodum inchoatum est, longius in Carotide, quippe cordi propiore, quam in Subclavia, productum vidimus. Deinde quæcunque ars, & consuetudo fœminæ illius fuerint, de quibus nihil certi habeo; veri quidem simile est, multo sæpius, multoque diutius, ac validius artu usam esse dextero, quam sinistro, locumque hic quadantenus esse explicationi Cl. Malvetii (u), qui Subclaviæ arteriæ dilatationem a crebrioribus, constantioribus, & valentioribus musculorum artus dexteri in Artifice contractionibus repetebat, quippe sanguine in sic compressis ejus brachii arteriis retardato, &, quod consequitur, magis cumulato in origine harum Subclavia, iis compressionibus minime obnoxia. Quid? si accedebat in muliere hujus dilatationis causa altera, thorax, *balenatiis*, ut Petronius (x) loquitur, *virgis* instructus, qui sua sub axillis nimia, ut sæpe, duritie, atque adstrictione arteriam tanto magis premeret, quanto hæc magis in iis de quibus modo diximus, motibus contra eam duritiem urgeretur, eoque sanguinis, in Subclaviam a corde valentius compulsi, impetum in hanc reflecteret. Quod, si non improbas, ad cætera illa detrimenta addes quæ Solertissimus Winslowius (y) ejusmodi thoracibus, nimis axillaria vasa constringentibus, imputavit. Denique si conjuncta hæc omnia non satis faciunt; quod verissime Celsus (z) scripsit, veniat in mentem, *raro quenquam non aliquam*

(q) De Tumor. præt. nat. c. 38. (r) De Aneur. Propos. 31. (s) Animadv. 24. (t) n. 9.
(u) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1733. (x) Satyric. (y) Mem. de la même Acad. A. 1741. (z) De Medic. l. 1. c. 3.

quam partem corporis imbecillam habere. Quod ubi posueris; non modo cur Subclavia illa arteria aneurysma habuerit; sed etiam ad eam quam diximus, partem habuerit, satis intelliges.

24. Super aneurysmate autem, cæterisque ipsius Aortæ vitiis cum alia alibi adnotaverimus; hic pauca satis erit adjicere, quæ ad hæc potissimum vitia attineant. Et primum quod Aorta crassior, & rigidior esset, cum propter dilatationem videretur esse debuisse tenuior, & mollior, faciebant præcipue, ut opinor, creberrimæ illæ subalbæ maculæ, quæ ut futuri sunt ossis initia, sic ex adaucta ibi substantia fiunt ad eam quæ in Ligamentis est, ut sæpe observavi, accedente. Quod autem illæ, & cætera vitia eo crebriora, & graviora essent, quo aneurysma a corde minus distabat, ab incurrentis sanguinis impulsu fuisse, vides, tanto majori quanto propius erat impellens. Quapropter nec plura verba facienda sunt, ut intelligas, qui factum sit, ut cum aneurysmatis pars intra pericardium esset, intra hoc, sicuti in pluribus quoque aliis quos supra (*a*) descripsi, casibus, ruptum sit aneurysma. Illud potius declarandum est, cur ad posteriora arteriæ (*b*) sit ruptum. Cum enim ibi pariter etiam in Textrice (*c*) apertum viderim, & ibi quoque fuerit orificium aneurysmatis quod in scorto (*d*) descriptum est; minus verisimile sit, mulieres istas omnes eandem potissimum Aortæ partem imbecilliorem habuisse. Credibilius fortasse est, id simul ponderi, & incursui sanguinis e corde exeuntis deberi, sicut arteriæ positus videtur indicare, quæ ut ab ortu se inclinare ad posteriora continuo incipit, sic partem illam suam & ponderi sanguinis subjicit, & incursui objicit. Scire quoque fortasse aves, cur, rupta arteria, non illico mulier hæc quoque sit mortua. Credo, quia foramen a primo vel minus fuerit quam inveni, docente id sanguine, minori quam in aliis, copia effuso: quanquam minori copia effusus, lenteque fuit ob vires etiam sinistri cordis ventriculi, æquo olim quidem cum Aortam distenderunt, majores, tempore autem novissimo a vitiis omnibus Aortæ ipsius diu, valdeque resistentibus, ita infractis, ut magna ejusdem ventriculi dilatatio ostendit. Qui lentus sanguinis delapsus levissimo, quemadmodum pulsus significabat, cordis motui omnino congruens, num id effecerit, ut idem sanguis, quod nusquam in toto reliquo apparuit corpore, in pericardio concreverit, an potius aqua in hoc fortasse ob cordis vitium antea morbida, an aliqua etiam causa alia, quæ me nunc fugiat, id præstare potuerit, in medio relinquo.

25. De cordis autem aneurysmate, & quod ipsum denique, nec raro, subiti interitus causa fit, aliis Epistolis tum scripsimus, tum scribemus. Reliquum est, ut de sensu illo, ultimis diebus molesto, quasi concidentium costarum, aliquid subjiciamus. Priscus Auctor libri *de veteri Medicina* (*e*), prandio omisso ab iis quibus esse usui consueverit, *viscera pendere ipsis videri*, scripsit. Quod totidem verbis traditum fuerat libro *de Victus Ratione in Morbis Acutis* (*f*) ea quidem in parte quæ, Galeni (*g*) testimonio, *germanissima* Hippocratis *habetur*; neque aliter Plinii tempore censebatur, non scripturi alioquin (*h*) *unum laudibus ptisanæ* volumen *dicavisse Hippocratem*; his enim verbis eandem quam Galenus partem designasse, extra dubitationem est, sive plura attendit verba quæ de ptisana hic fiunt, sive hunc librum in codice legit in quo inscriptus esset *De Ptisana*, quomodo inscriptum Galenus (*i*) vidit, & Cælius Aurelianus (*k*) citavit: quorum oblitus videri potest Duretus (*l*) Vir cæteroquin doctissimus, cum hanc inscriptionem *a Plinio inductam* fuisse, credidit, cujus auctoritatem potius, quam græcorum, qui in manibus erant, codicum, neutrum illorum hac in re secutum arbitror, qui in nulla, quod sciam, Plinium memoraverint. Hunc autem ipsum illa quæ protulimus, Hippocratis verba spectasse censet Dalechampius (*m*), cum alio videlicet loco (*n*) scripsit, *Hippocratem tradere, non prandentium exta celerius senescere*; hoc enim verbum sic interpretatur, *dolore præcordia torqueri, veluti suspensis visceribus*. Neque alia Thevartii sententia est in Adnotationibus ad quoddam Ballonii Consilium (*o*); nisi quod pro *senescere* censet *pendere & succrescere* esse legendum. Quid si huc ibi non respexisset Plinius? sed ad locum ex libro II. *de Diæta* (*p*), ubi scriptum est: *semel in die cibum capere attenuare, & siccare, ... prandium* autem *contraria facere*, sicque in Plinio rescribendum esset *siccescere*? Quid, si fere nulla mutatione *sanescere*? spectante videlicet Plinio alium aliquem Hippocratis locum, quem omitto quærere, cum sententia Plinii, ob hujus verborum in eo capite depravationem, minus mihi quidem perspicua, & certa videatur. Sententia autem Hippocratis in illo priore loco minime videtur obscura; tametsi aliud alii Interpretes voluisse, existimaverint. Franciscus enim Vallesius (*q*), *videntur*, inquit, *eis suspendi viscera, videntur scilicet sursum contracta, quia vasis inanitis, velut convelluntur*. Alii contra intelligunt, videri viscera ita suspendi, non ut sursum, imo ut deorsum trahi sentiantur, quo pondus videlicet, si suspensa essent, ipsa raperet, non secus ac fulcro quodam subtracto; id autem fulcrum antea fuisse ventriculum, cum cibo tumeret. Atque huc Dureti (*r*) pertinet interpretatio, quam legisse Ballonium (*s*), non dubito, iisdem verbis idem tradentem. Hunc Thevartius in Adnotationibus non modo sequitur, sed & eam interpretationem alio Hippocratis (*t*) confirmat loco, in costarum fractura docentis, *moderatam ventris repletionem, costarum fieri directionem; verum vacuationem pendentes costas facere, & hanc dependentiam dolorem inducere*. Quem locum explicans Galenus (*u*) adeo non dubitat, *quin ventris tumor firmamentum*, sive, ut mox loquitur, *sedes ac sustentaculum costis efficiatur*, ut affirmet, *qui majores ventres habent, iis si costa frangatur, minori dolore vexari consuevisse; quibus vero graciles & contracti ventres sunt, gravius dolere; cum infirmatas, ac suspensas costas sentiant*. Sed facilius est, inquis, hoc intelligere, quo videlicet modo tumens venter costas, quam illud, quomodo tumens ventriculus viscera suffulciat sibi imposita. Nam ut tumens fundum non deorsum, sed antrorsum obvertat, suffulcire lienem, & sinisteriorem jecinoris partem poterit; dexteriorem tamen, quæ multo est gravior, non poterit. Tu vero huc adde, ajunt aliqui, subjecta huic parti, ipsique ventriculo intestina, & præsertim Colon; sic intelliges, ut repleta hæc, eorumque vasa tum jecur, tum ventriculum quoque sustineant. Quibus si respondeas, non hoc te quærere eo tempore cum intestina, & eorum vasa repleta sunt, sed cum ventriculus tantum; neque enim illum sensum quasi pendentium viscerum tunc demum tolli postquam ingesta ad intestina, & Colon potissimum, atque eorum vasa pervenerunt, & hæc impleverunt; sed multo antea; iidem vero totam rem proponere distinctius scient, & ventriculo, primaque intestinorum parte impleta, quid huc faciant musculi abdominis, perspicue ostendere, & fortasse etiam quid is vigor, quam, vix assumptis refocillantibus alimentis, in totum corpus diduci, percipimus, quid, inquam, is faciat in fulcris de quibus diximus, contendendis, & quadantenus attollendis. Satis superque jam dictum puto, ut unde concidentium costarum sensus in ea muliere esset, intelligas, cujus vires, & ciborum appetitus ita languerent, ut Magnæ arteriæ, & cordis vitia illuc denique progressa quo ostendimus, requirebant. Huc insuper illud accedebat, quod in dissectione animadversum est; ut laxissimum cerebrum sileam; diaphragma

(*a*) n. 5. 15. 17. 19. (*b*) n. 21. (*c*) n. 17. (*d*) n. 13. (*e*) n. 19. (*f*) n. 16.
(*g*) in l. 3. Epid. Comm. 2. in princip. (*h*) Nat. Hist. l. 18. c. 7. (*i*) in l. de Rat. Vict. in Acut. Comm. 1. t. 18.
(*k*) Acut. Pass. l. 1. c. 12. (*l*) Comm. in modo cit. Hipp. l. Shol. ad titul. (*m*) in Annot. ad cap. mox citand.
(*n*) l. 28. c. 5. (*o*) l. 2. 16. (*p*) n. 25. (*q*) Comm. in Hipp. l. de rat. Vict. in Acut. (*r*) in Schol. ad ea verba.
(*s*) Consil. cit. 16. (*t*) De Artic. n. 51. (*u*) in eum Hipp. l. Comm. 3 ad t. 56.

ma priusquam thorax attingeretur, utrinque, non ascendere, sed concidere: quod si extremis illis diebus aliquatenus jam fieri inceperat, ob vim se restituendi in illius musculis infirmatam; facile vides, eas diaphragmatis partes unde jecur per dexterum, sinistrumque vinculum, & lien quoque per suum suspenduntur, horum viscerum pondere trahi deorsum, simulque costas, quippe diaphragmati annexas, hoc sequi debuisse.

26. Cæterum in casus iis similes qui a nobis supra descripti sunt, antea quoque alios incidisse, ex parte scimus, ex parte autem suspicamur. Boschium scimus *bis* vidisse; sic enim lege in Sectione VIII. libri II. Sepulchreti (*x*), id observatum ab illo *bis in cordis palpitatione laborantibus*, qui *aortæ arteriæ tunicis dilatatis*, *veluti a subitanea morte correpti sunt*, *quia sanguis spirituosus velut præceps*, *in tunicam hanc*, *pericardium dictam*, irruerat, unde cor dilatari non poterat. Suspicamur autem, cum in Sectione hac XI. (*y*) legimus, ab *ira repente mortuum*, *pericardium sanguine repletum* ostendisse: *inventos* autem *esse duos abscessus in trunco arteriæ aortæ prope cor*, *unde sanguis exierat*. Certe credibilius est, aneurysmata duo modica fuisse, polyposis concretionibus farcta, quæ, non inspecta intus Aorta, accepta sint pro *crudis*, *& sanguineis*, *sive inflammatoriis abscessibus nondum suppuratis*: quales rumpi ab ira, & rupti tantum sanguinis subito effundere non potuissent: quanquam vel spectata intus, extraque his nostris temporibus arteria Magna, & exesa ita, ut sæpe vidimus, prope cor utrinque inventa, unde sanguis in pericardium repente irruperat, tum hæc irruptio pro insolito casu, tum illa exesio pro Aortæ abscessu, melius tamen intellecto, explicatoque, proposita sunt. Verum ut ad suspiciones redeamus; historiam forte legeris hominis *maxime obesi*, qui *conquerebatur de palpitatione*, *& dolore cordis*, *cum pulsu inæquali*, *& quandoque deficiente*: cujus post obitum, qui, *dum alvum exoneraret*, *repente* contigit, *pericardium inventum est plenum sanguinis concreti*, *coloris nigerrimi*, *& fœdi odoris*; *in parte* autem *superiori ita conformatum apparuit*, *ut renes succenturiatos in substantia repræsentaret*. Equidem haud inficias iverim, tumores pericardio innasci, qui intra hoc disrumpi queant, fateorque, cum hujusmodi re congruere odoris fœditatem; sed hoc tamen ajo, si in eum casum vir aliquis magis Rei Anatomicæ studiosus incidisset, quæsiturum fuisse, unde tantum concreti, & nigerrimi sanguinis, sine ullo videlicet, quantum judicare oculi poterant, ichoris, aut puris indicio, in pericardium repente extitisset, integrave essent Magna vasa; an quando circa hæc; sic enim ille pericardii superiorem partem intelligebat; ea apparuerat substantia, num ipsorum aliquod erosum, aut pertusum esset. Id enim accidere potest non Aortæ solum de qua hactenus verba fecimus; sed & Pulmonari venæ, & Cavæ, ut mox dicemus, & arteriæ quoque Pulmonari, a cujus erosione memorat Cl. Tabarranus (*z*) sanguinem in pericardium irrumpentem, subitam mortem Romæ attulisse S. R. E. Cardinali Boncompagno, quem ego Bononiæ olim de plerisque eorum quæ in modo descripta observatione legisti, queri solitum, ex meis Præceptoribus, illius Medicis, audiveram. Igitur ab arteria Pulmonari, an a venis illis, an ab ipsa Aorta (nam & eum qui ab hac prodierat, sanguinem haud coccineum, sed nigrum offendimus (*a*)) sanguis exierit, non minus in descripta observatione in medio relinquimus, quam in alia quæ apud Ramazzinum legitur (*b*), de *viro sexagenario*, *præpinguis habitus*, ex cujus, *subita morte* extincti, *pericardio fere duæ libræ concreti sanguinis extractæ sunt*, aut in illa demum quæ in hac Sepulchreti Sectione (*c*) extat de milite, *subito post longum mærorem mortuo*, qui, *visceribus reliquis salvis*, *habuit in pericardio non aquam modo*, *sed & copiosum sanguinem concretum*. Ubi etsi in Scholio quoque inculcatum videbis, obrutum, oppressumque cor fuisse *tum ab aquæ copia*, *tum a sanguine*; minime tamen necesse est, aliam aquam fuisse, credas, quam serum a concreta sanguinis parte reliqua, uberiore, ut non raro fit, copia separatum. In his igitur historiis illud certum est, sanguinem ex majori, vel saltem mediocri vase aliquo, nec perexili, si præsertim id vena fuit, foramine pertuso, in pericardium erupisse; e vase enim exiguo, aut per tenuius foramen, & lente defluens, ut tardius ad eam copiam exiisset, sic mortem adeo subitam non attulisset. Quo autem ex vase eruperit, incertum est propter eorum qui prosectoris vice fungebantur, aut imperitiam, aut negligentiam. Sanguine enim exempto, elutoque, illiusmodi foramen latere non poterat, sive id in ventriculis, auriculisve cordis esset, quæ hic vasorum nomine comprehendemus, sive in vasis illis cæteris proprie dictis, non maximis modo, sed & mediocribus, qualia, præsertim ad basim cordis, sunt Coronaria; sanguinem enim quo pericardium distentum erat in Matrona (*d*), itemque in Milite (*e*), repentina morte sublatis, e rupta Coronaria arteria profluxisse, perspectum est. Quod si foramen nihilominus oculos vel periti, attentique hominis fugisset; aer illud, aut aqua per venas cor versus, & in cor, & ex corde in arterias, extra pericardium vinculo constrictas, justa copia injecta, facillime retexisset.

Post mortem autem non subitam, de qua hic minime sermo est, si intra pericardium sanguis reperiatur, hunc ex tenuissimis vasculis, meatibusve sensim destillasse, credito, ut puta in duabus Cl. Laubii Observationibus (*f*), præsertim cum in earum prima apparuerit quasi exesa cordis superficies. Idemque credito de aliis quas cum iis convenire invenies, ex pluribus quas præterea indicat Vir Doctissimus Senacius (*g*). Quas autem inter eas commemorat post repentinam mortem habitas, eas vero non facile putato sine prægressa exesione, aut ruptione magni alicujus, aut mediocris alvei sanguinis haberi potuisse; exempli causa, ut in duabus diserte refert, Aortæ, aut unius ex venis Pulmonaribus. Cæterum sæpius contingit ruptio, si in arteriis, in Magna; si in venis, in Cava: in illa ob eas fere causas, propter quas alibi (*h*) in ipsa potius, quam in Pulmonari arteria, fieri aneurysmata, scripsimus; in Cava autem vena ob eas causas, quas continuo attingemus. In Corde enim cur interdum id accidat, videbimus Epistola proxima.

27. Etsi omnis sanguis ut per venam Cavam, sic etiam per Pulmonarem transeat, necesse est; plura tamen sunt quæ difficiliorem ejus transitum per illam facere, quam per hanc, possint. Primum oppositi, adversique ferme inter se alvei Superioris Cavæ, & Inferioris, ut ad ascensus hinc difficultatem, illinc desuper ruentis sanguinis pondus, & incursus accedant. Deinde crudi adhuc, crassioresque succi, & necdum permisti, effœtum Cavæ sanguinem onerantes. Denique obices qui aut morborum, aut affectuum animi vi, aut quamcunque aliam ob causam expedito per venam Cavam sanguinis motui plurimi se possunt objicere, quippe non in dexteris tantum cordis caveis, sed & in Pulmonari arteria, & pulmonibus, & vena ipsa Pulmonari, & sinistris cordis caveis, & arteria Magna. Contra Pulmonaris venæ caudex, seu mavis Saccus simplex est, compulsumque agitatione pulmonum sanguinem excipit, & hunc vividum, comminutum, ac mistum, neque hujus per se motui alia opposita habere potest obstacula præter ea quæ post pulmones communia esse posse, diximus, etiam sanguini per venam Cavam fluxuro. Quæ cum ita sint, cumque nihilominus dilatationis Pulmonaris venæ, imo ejus etiam ruptionis minime desint exempla (*i*); nam ut illud quod ex Paræo est, seponas (*k*); a Bellino (*l*) aliquando in repente mortuis *inventa est vena Pulmonaris ab auricula sinistra divulsa*, quod

(*x*) Obs. 26. §. 1. (*y*) Obs. 8. (*z*) Obs. Anat. n. 8. (*a*) supra, n. 21. (*b*) Const. Epid. Urb. A. 1691.
(*c*) Obs. 14. (*d*) Commerc. Litter. A. 1732. Hebd. 41. n. 4. (*e*) Act. N. C. Tom. 5. Obs. 37.
(*f*) Eph. N. C. Cent. 9. Obs. 15. & Act. eorund. Tom. 2. Obs. 107. (*g*) Traité du Coeur l. 4. ch. 5. n. 3.
(*h*) Epist. 18. n. 24. (*i*) Epist. 24. n. 36. (*k*) Ibid. (*l*) De Morb. Pect.

quod Monſpelii vidit etiam Franciſcus Queye (*m*); tanto facilius tum dilatatio, tum ruptio accidet in vena Cava, quanto plures cauſas eſſe, oſtendimus, ob quas ſanguis in hac retardetur, &, quod conſequitur, cumulatus autem fibras tunicarum ejus infirmet, ac diſtrahat, unde urgente ſanguinis copia, primum vena in varicem dilatetur, deinde vero ob tunicarum extenuationem, quæ dilatationem ſequitur, aut etiam ob eroſionem, quæ diſtractioni fere ſuccedit, rumpatur. Sed varices Cavæ, niſi immanes ſint, minus incurrunt in oculos diſſecantis, quam aneuryſmata Aortæ; venæ enim propter tunicarum tenuitatem concidunt ſubtracto ſanguine, quod Cava in ventre inciſa, accidit. Quamobrem cum vitiorum Cavæ ſuſpicio eſt; diſſectionem a thorace incipies: aut ſi forte ſanguis, cadavere ab aliis antea perſpecto, & viſceribus ventris extractis defluxerit; aqua, aut aere quoad ejus ſatis eſt injecto, curabis, ut quæ Cavæ fuerit latitudo, cognoſcas: idque præſertim cum dexteras cordis caveas nimia aut dilatione, aut contractione affectas animadverteris, aut etiam ſiniſtras; hinc enim quoque, uti paulo ante dictum eſt, accidit ut retardato ſanguinis motu, Cava dilatetur: quod prima oſtendet ex Vieuſſenii hiſtoriis, capite XVI. propoſitis Tractatus de Cordis Structura.

28. Num vero hunc, an alium potius hujus venæ morbum indicaverit Aretæus (*n*), cum ſcripſit, *in hac vena* κιρσώματα *oriri, quando ſanguis copioſus erumpens, citiſſime vitam delet*, quærere prætermitto, cum propter variantes ibi lectiones, ut Petrus Petitus (*o*) malit, *Si rupta vena ſanguinem effuderit*, tum præſertim ob latius patentem vocis illius κιρσώματα ſignificationem, ex Galeno in Exegeſi ita expoſitæ *veteres ex fluxu affectus*. Illud certius eſt, Aretæum de hujus venæ ruptione loqui, & primum quidem in thorace, ut quæ continuo addit, oſtendunt: quanquam non apparet via per quam ex illa diſrupta ſanguinem in pulmones, Aſperamque, unde effluat, arteriam deducat. Sed quam Aretæus conjecerat venæ Cavæ diſruptionem, Anatome tandem oculis ipſis ſubjecit. Ut mittam exempla in ventre diſruptæ, quo incertus ſum, an attineat caſus quem Donatus (*p*) indicat apud Amatum Luſitanum, cujus in Scriptis necdum inveni; in thorace, atque adeo intra pericardium viderunt Laurentius (*q*), Hacquinetus (*r*), Puerarius (*ſ*), Lanciſius (*t*), alii. Sed omnes; ſi ſecundum excipias, cujus maxime jejuna, quantum Bartholinus retulit, eſt Obſervatio; cum aliis in vicinia morbis conjunctam invenerunt, primus cum Aortæ, & ventriculorum cordis dilatatione, quartus cum Aortæ dumtaxat, tertius cum membraneo quodam carneoque corpore, quod *venarum varicoſarum erat velut tomentum*, corde paulo minus, & hujus auriculis annexum, quo de corpore hæc ultima, aliaque leges in Sectione hac Sepulchreti (*u*), in quam ea hiſtoria cum aliquot ex modo indicatis, clarius aliquanto relata eſt, quam Puerarii verbis Sect. VIII. (*x*) deſcripta fuerat. Me enim minus ibi aſſequi poſſe, fateor, qua ratione hæc intelligam *diſrupta vena cava & effuſo ſanguine in pericardium, & cordis dextrum ventriculum*, quam in Obſervatione Laurentii, ſanguinis circumitionem ignorantis, ob venæ Cavæ *oſtium diſruptum, omneſque illas membranulas tricuſpides laceratas*, lethalem *in* dexterum quoque cordis *ſinum effuſionem ſanguinis factam eſſe*: quam, ut verum loquar cum in ventriculos dumtaxat, eamque ingentem, in pericardium autem non modo nullam memoret, ſed ne ſignificet quidem; ſuſpicor, nec tamen ſatis ſcio, an venæ Cavæ diſruptio acciderit in facie tantummodo interiore. Sed nimirum cordis ventriculi fato quodam negotium ſæpius faceſſunt in deſcriptis venæ diſruptionibus intelligendis. Vide enim Poterium quoque (*y*) repentinæ, quam narrat, mortis cauſam proponentem *diſruptionem venæ in ventriculo cordis*: & quam, aut ubi venam deſignet, mihi, ſi potes, declara. Idem quibuſdam aſthmaticis *venam arterioſam in ſiniſtro cordis ventriculo diſrumpi*, ſcripſit (*z*), vas, ut noſti, quod extra ventriculos eſt, & ad dexterum ſpectat, non ad ſiniſtrum. Certe optandum eſt id quod factum credo in Argentoratenſi Diſſertatione, quam necdum, niſi recenſitam (*a*), vidi, dilatati Sacci venæ Cavæ ruptionem proponente; optandum eſt, inquam, ut Lanciſii diligentiam, & perſpicuitatem non in iis modo quæ mortem præceſſerint, ſed & in iis quæ in cadavere ſe obtulerint, perſcribendis æmulentur illi qui in venæ Cavæ diſruptiones poſthac inciderint, præſertim quæ ſint ab aliis morbis ſejunctæ. A quibus utinam ſejuncta fuiſſet alterius inſignis venæ ruptio, quæ quoniam intra thoracem contigit, & inopinatam mortem attulit, minime eſt hoc loco a nobis prætermittenda, quibuſcum raram hanc ſuam Obſervationem communicavit A. 1718. Medicus Doctiſſimus, noſtrique amiciſſimus Heraclitus Manfredius.

29. MULIER quæ a longo jam tempore & credita fuerat, & erat phthiſica, improviſo mortua reperta eſt. THORACIS cavum ſiniſtrum, pulmonis lobum inferiorem morboſum exhibuit, quippe tria, quatuorve tubercula, puris plena, continentem. In cavo autem dextero pulmo quidem ſanus, at ſimul ſanguis erat concretus, ad libras quatuor. Effuſus fuerat a trunco venæ ſine pari: qui etſi ab ea effuſione conciderat, tamen ob immanem diſtentionem, tantum retinuerat latitudinis, ut facile poſſet cum vena Cava comparari. Hæc dilatatio ad palmum circiter in longitudinem ſe extendebat. Circa medium autem ejus longitudinis, patebat foramen, ellipſis forma. Per hoc ſanguis ſe ſe effuderat.

30. Nunc a venarum varicibus ad Magnæ arteriæ aneuryſmata redeamus, non rupta illa quidem; de iis enim jam ſatis vidimus; ſed repentinum tamen interitum afferentia. Quorum exempla hæc tria accipe, a me obſervata.

31. MATERFAMILIAS duos & quadraginta annos nata, diu valetudinaria, diuque obnoxia vixerat paroxyſmo cuidam ad hunc modum ſe habenti. A concitatis corporis motibus ingruebat moleſtus quidam angor intra ſuperiorem thoracis ſiniſtram partem, cum ſpirandi difficultate, & ſiniſtri brachii ſtupore: quæ omnia ubi motus illi ceſſarent, facile remittebant. Ea igitur mulier cum circa medium Octobrem A. 1707. Venetiis in continentem trajecta, rheda veheretur, lætoque eſſet animo, ecce tibi ille idem paroxyſmus: quo correpta, & mori ſe, ajens, ibi repente mortua eſt. CADAVER in urbem vectum, cum poſtridie a nobis inſpiceretur, ſublivida facie, cætera colore, & habitu omnino bono, ſuperioribus tamen partibus nonnihil ſtrigoſum viſum eſt. Cum autem ob ea quæ paulo ante narrata ſunt, mihi aneuryſmatis ſuſpicio eſſet ad arcum Magnæ arteriæ, a Thorace incepta diſſectio eſt. In hoc pari utrinque copia, nec illa exigua, effuſum erat ſerum per ſe cruentum; animadverſum enim fuerat, nihil ſanguinis in pectoris inciſione illuc excidiſſe. Sani pulmones, niſi quod diſſecti, ut poſtea vidimus, nimio redundabant ſpumoſo ſero. Cor potius magnum, & durum valde, ac robuſtum. Aorta ad curvaturam non parum dilatata, juſta alibi in trunco, ramiſque majoribus latitudine. Sed intus, ubicunque incideres, hic illic inæqualis, nec ſine oſſeis perfectis ſquamulis, nedum crebris inchoatarum indiciis. Quæ cum videremus; univerſum truncum, majoreſque ramos aperuimus: in illoque ab ipſa origine pone Semilunares valvulas, quæ duræ hic illic erant, & cum futuri oſſis initiis ad Iliacas uſque arterias deſcripta vitia animadvertimus. Per has tamen, perque alias, etiam ſuperiores, ac nominatim Subclaviam ſiniſtram, minime propagabantur, ſi primam excipias alterius

(*m*) Diſput. de Syncope c. 3. Propoſ. 2. (*n*) De cauſ. & ſign. morb. Acut. l. 2. c. 8. (*o*) Comment. ad hunc loc. (*p*) De Med. Hiſt. Mir. l. 4. c. 9. (*q*) Hiſt. Anat. hum. corp. l. 9. qu. 18. (*r*) Eph. N. C. Dec. 1. A. 1. Obſ. 101. (*ſ*) Ad Burnet. Theſ. Med. l. 3. S. 58. in fin. (*t*) De Subit. Mort. Obſ. Phyſ. Anat. 5. (*u*) Obſ. 1. §. 1. (*x*) Obſ. 30. (*y*) Inſign. Curat. & Obſ. Cent. 3. c. 60. (*z*) Ibid. c. 22. (*a*) Commerc. Litter. A. 1731. Specim. 47.

terius illius arteriæ partem, quæ Carotidi, & Subclaviæ dexteris originem præbet. Hinc oculos ad cor referentes, & ad cætera quæ ipsi annexa sunt, vasa, nihil usquam conspeximus vitii, nisi quod Pulmonaris venæ caudex paulo visus est æquo major. In hoc, & in adjecto ventriculo sanguis erat paucus, isque, ut aliis omnibus in locis, niger, & omnino fluidus. Sed in Pulmonaris arteriæ trunco non paucus; quanquam in ventriculo dextero, ejusque auricula nullus, facile quia per venam Cavam, paulo ante infra jecur incisam, defluxerant. Ventris autem viscera inspicientes, sic observavimus. Tenuia intestina pleraque ex sublivido nonnihil rubentia. Ventriculus quasi duplex ob pylori antrum, quadantenus a parte reliqua per constrictionem quandam divisum; cætera sanus. Jecur sinistrorsum valde extensum, in crepidine autem dextera, & huic continuato lobo ad spatium aliquod intus, extraque, magis saturo colore, & durius. Durius quoque pancreas, & a restitante sanguine ex rubro nigricans qua parte ad lienem accedebat. Hic autem laxus, ut posset facile disrumpi. Strigosi testes. Uteri oculum dilatatum, & subsidens: fundus autem supremus eodem exterius quo Tenuia intestina diximus, colore infectus; nec sine quodam gravi odore. Erat autem in ventris pelvi ejusmodi serum, quale in thorace; sed paucum. Cætera nihil adnotatione dignum habuere.

Caput non attigimus; jam enim multa nox erat, & mulier inter loquendum, ut dictum est, mortua.

32. Etsi in Sectione hac Sepulchreti Observationem legeris XXXV. cui præfixus hic titulus: *Mors subita in quodam, cui ventriculus vinculo quasi strictus videbatur*; tamen, si res, ut puto, similis ejus fuerit quæ a me paulo ante proposita est, ab ipso ortu potius est quam ab adventitio morbo, repetenda, neque cum arctis illis quæ in Volvulo interdum occurrerunt, Tenuis intestini coarctationibus facile comparanda, multoque minus quasi improvisi obitus causa accusanda. Illa sane fœmina in qua tibi alias (*b*) ejusdemmodi ventriculum descripsi, paulatim lento morbo confecta est: nec repente alii obierunt in quibus alio fortasse loco (*c*) describam. Hic vero satis causarum in Aortæ vitiis habemus. Primum inæqualis interna facies minus facilem reddit sanguinis motum. Deinde osseæ in tunicis squamulæ, & crebra hic illic earum initia minus aptam arteriam faciunt ut sanguini impulso cedat extrorsum, eumque admittat, & mox ut se prompte restituendo contrahendoque eundem promoveat. Denique his addita ad curvaturam dilatatio tum remorando sanguinem, tum minus propellendo quantum noceat, est a nobis, ut cætera illa, non semel expositum, ut non sit fusius iterandum. His ita positis si accedat concitatior, quacunque de causa, corporis, & quod consequitur, sanguinis motus; vides certe, esse imparem Aortam ei operi & magis, & celerius efficiendo, cui antea vix par erat. Acervabitur igitur uberior interea convecta per venas copia sanguinis, restitansque in Aorta ipsa, in corde & pulmonum vasis, & vena Cava, non ea modo quæ in vivente hac muliere fiebant, angorem, spirandi difficultatem, stuporem brachii, aut quæ in mortua sunt observata, dilatationem videlicet aliquam caudicis venæ Pulmonaris, & nimiam seri in bronchia, & thoracis caveas effusionem, non modo, inquam, ea facere poterit, sed pro partium dispositione plura etiam, atque graviora. Quoniam autem illa omnia Aortæ vitia sensim quidem, sed magis, magisque in dies augebantur; non mirandum est, si eo demum pervenerint aucta simul fortasse aut copia, aut turgentia, aut certe ob insolitum in Veneta fœmina rhedæ motum, sanguinis concitatione, ut hic restitans, promoveri amplius non potuerit. Quod si hæc te forte universa non movent, quorum uno, osseis videlicet in Aorta squamulis, Vir Ingeniosissimus, quocum eam mulierem secui, Santorinus permovebatur, ut in extrema hac Epistola (*d*) ostendam; sed si te forte non movent aut quia oppletam restitante sanguine Aortam, & sinistrum cordis ventriculum non invenimus, aut quia stuporem illum brachii melius quam per distractionem distentæ Aortæ ad Subclaviam sinistram, adsitosque huic nervos propagatam, melius, inquam, per convulsionem quandam qua meninges circa origines eorum constringerentur, intelligere te posse, credis; tantum abest ut reponere quidquam velim; hortabor te potius, ut si convulsionem addere huc volueris; in corde potissimum agnoscas. Fuerit hoc sane a natura robustius cum Aorta comparatum, eamque propterea secundum Lancisii (*e*) dogmata labefactaverit; cur, quæso, post tot conatus in diu supplendis iis ipsis, quas infirmaverat, Aortæ viribus, non robustum modo, verum etiam prædurum invenimus? Relege sis quæ de Viro quodam scripsimus Epistola superiore (*f*). Multo autem facilius in fœminis, valetudinariis præsertim, viscerum convulsio oritur; ut eam liceat cæteris tum paroxysmorum, tum obitus causis accensere sic tamen, ut neque harum obliviscamur quæ in visceribus, vasisve præcipuis manifesto occurrant, neque illam, nisi cum ejus quoque in viventibus, aut mortuis indicia sunt, ad cæteras, uti plures faciunt, addendam putemus. Quod num faciendum in Sene fuerit, cujus protinus historiam proferam, ipse existimabis.

33. SENEX erat annorum, ut videbatur, ad sexaginta, qui ante tres menses in hoc fuerat Nosocomio, querens de spirandi difficultate, & materiam exspuens illaudabilem. Is cum in agro nuper fuisset circiter Idus Martias A. 1742. ventumque frigidum excepisset, domum reversus, noctu gravi correptus est respirationis difficultate. Itaque mane in idem Nosocomium adductus, postquam ad ignem tantisper assedisset, dum lectulum calefacerent, vix in eo se collocaverat, cum ibi repente mortuus est. Studiosa Juventus postridie a me petiit, ut vellem ejusmodi obitus causam inquirere. Cum annuissem, jussi interea dum venirem, cranium circumsecari.

CADAVERE inspecto, cujus bonus erat habitus, nullo usquam se ostendente tumore, nisi quod facies subtumida erat, & subrubens, sanguine autem simul spectato qui ad unam propemodum libram paulatim prodierat e cranio circumsecto, etsi non negavi, posse fieri, ut mortis causa intra cranium lateret; tamen ostendi, videri mihi in thorace potius esse quærendam, cum hunc Senem spirandi difficultate laborasse, constaret; ullo autem affectu capitis, non constaret: in quo licet multum sanguinis in iis restitet qui thoracis vitio suffocantur, ut vel ex facie horum livida, & tumente intelligitur; non propterea mortis causa princeps extra thoracem posita est. Thorace igitur statim inciso; sternoque sublato, pulmones apparuerunt adeo turgidi, ut omnia implerent, molles tamen, & colore ex albo cinereo, & leves, sicuti ipsis cum cæteris quæ in thorace sunt, exemptis, postmodum percepimus. Nam dexter fuit antea a pleura solvendus, ad quam arcte, superiore præsertim, & posteriore etiam facie, adhærebat. Erat in utroque thoracis cavo aqua non pauca, nec turbida, sed urinæ colore, qualis & in pericardio fuit plus aliquanto quam soleat in plerisque. In cordis ventriculo dextero nigerrimum, & ferme fluidum, ut passim alibi, sanguinem deprehendi, vix ut grumi aliqui non bene concreti, & levia, ac parva apparerent polyposarum concretionum initia. In eo ventriculo, ejusque auricula nihil animadvertere potui præter naturam, si valvulas excipias Pulmonaris arteriæ orificio præfectas, quæ paulo crassiores sunt visæ, quam æquum esset. Sed cum auricula sinistra, adsitusque Pulmonaris venæ caudex recte se haberent; proximus ipsis ventriculus, quamvis parietum crassitudine solita, visus est latior, & Mitrales valvulæ duræ, & crassæ, Semilunares autem summo omnes limbo erant duro, albo, & quod præcipuum est, crassiore adeo facto, ut Bono-

(*b*) Epist. 16. n. 38. (*c*) Epist. 30. n. 8. & Epist. 36. n. 2. (*d*) n. 36. 37. (*e*) De Mot. Cord. Propos. 38.
(*f*) n. 13.

nienfis unciæ (*g*) lineam æquaret unam & femis.

Porro arteriæ Magnæ truncus multum dilatatus ab iis valvulis ad vafa ufque fuperiora, ab his autem ulterius, quamvis minus, dilatatus tamen, parietibus infuper a corde illuc ufque craffioribus, & durioribus, facie autem interna paffim, præfertim vero ubi major erat dilatatio, inæquali, nec fine albis, fubflavifve initiis creberrimis futuri offis. Tum pulmones diligentius fcrutanti nihilo plus quam antea, mihi licuit deprehendere, nifi partem eorum quandam ubi fubduri videbantur: quæ tamen incifa naturalem conftitutionem oftendit, & humorem album quidem, & fpumofum, fed non alium neque uberiorem, quam ex aliis eorum partibus exprimeres; ex omnibus autem exprimebatur omnino paucus. Cranii denique; nam Ventrem non fecuimus; avulfo fornice, & mox fecta Dura meninge, cujus proceffus Falcatus vifus eft craffior, & durior, nihil extra, aut intra cerebrum, & cerebellum, quorum firma erat fubftantia, repertum eft quod adnotares, nifi aqua in Lateralibus ventriculis non pauciffima, ejus fimilis quæ in thorace defcripta eft, plexus autem Choroides nonnihil decolores; ut manifeftum effet, fanguinem, qui, fecto cranio, defluxerat, ex læfis a ferra meningum vafis cum aqua fortaffe quæ intra eas effet, prodiiffe.

34. Quid inæqualitas Aortæ interior, quid ejus tunicarum durities, quid dilatatio demum poffint impedimenti afferre fanguinis motui, fatis in iis quæ fuperiori hiftoriæ fubjecimus, commemoratum eft. His, quæ in Sene quoque fuerunt, adde aliquam finiftri cordis ventriculi dilatationem, adde Sigmoidum, & Mitralium valvularum craffitudinem, atque duritiem, adde in primis Semilunarium limbos tanto craffiores, quam æquum erat, & duriores, quæ res, fiquæ aliæ, motum cordis, fanguinifque perturbat, dum huic aut exituro fe opponunt, motumque a corde acceptum infringunt, aut relabenti, minus prompte explicatæ, non fatis fe objiciunt; nec facile plura defiderabis, ut intelligas, qui fieret; ut retardato per Aortam, finiftrumque ventriculum fanguinis motu, is in pulmonibus fubfiftens, fpirandi afferret difficultatem, aut qui denique factum fit, ut vitiis illis in dies crefcentibus, eo demum res proceflerit, ut fanguis, præfertim auctus ea humoris copia, quæ, nifi frigidus ventus obftitiffet, per invifibilia corporis foramina erat exitura, promoveri amplius non potuerit. Nec te illud in hac, aut fuperiore Obfervatione plurimum moveat, quod non iis in partibus accumulatum invenerimus fanguinem in quibus retardatum effe, diximus. Nihil enim facilius accidit, quam ut, dum cadavera in omnem partem verfantur, & in transferendo, per fcalas potiffimum, modo in pedes, modo in caput inclinantur, fanguis, fluidus præfertim, ut in his erat, magna ex parte locum mutet: idemque fiat, dum vifcera eximuntur, neceffe eft, quin etiam, ut tunc per jam incifa, & poftmodum per ea quæ in proximis partibus vafa inciduntur, fanguis defluat. Quod fi nihilominus velis tribuere aliquid aquæ etiam illi quæ in cerebri ventriculis confpecta eft, & quidpiam comminifci unde nervi, cordi, & pulmonibus infervientes, repentini obitus caufas adauxerint, ficque etiam pulmonum turgentium illum tumorem explicare, quafi aerem extrudere non potuerint; haud magnopere adverfabor. Sed paralytici aliquid, an convulfivi potius in eo excogitabis quem tibi continuo defcribemus?

35. VIR honeftus, necdum annos fexaginta natus, lue olim venerea affectus, ut rheumatici, quibus torquebatur, dolores illi etiam caufæ magna ex parte adfcriberentur, poftquam hos ante quatuordecim, aut quindecim annos per fudorem, folitis lignorum decoctionibus, & laconico evocatum, pervicerat, pinguis poftea, fed intra modum, erat factus ventre præfertim, & thorace, non ita cruribus. Hunc familiares animadverterant obnoxium per intervalla effe tuffi, qua nihil expectorabat, item difficultati cuidam fpirandi, a cibo potiffimum. Cæterum cum robuftus effet, & egregie valere omnibus videretur, nifi quod non ita pridem Amico dixerat, fe capite effe confufo; parciffime cœnatus, levi primum tufficula correptus eft, quæ mox adeo increvit, ut fpumante jam ore accerfiri juberet Medicum. Sed hic mortuum invenit, oftendente ad os, narefque fe fpuma, unde poftea fanguinolenti etiam humoris quidpiam, ajebant, exiiffe. Incidit hujus Viri obitus in Maji initium A. 1729. quo menfe, indicatum eft cum hac Epiftola (*h*), tum aliis, &c. fpeciatim III. (*i*) & IV. (*k*) repente plures in hac Urbe, ejufque Agro interiiffe: quorum fi diffectiones inter fe contuleris; plane intelliges, quamvis inopinata omnes morte, alium tamen alia caufa ereptos effe, velut hunc, cujus thoracis, & capitis interiora cum meis Collegis Profefforibus Primariis hora ab interitu circiter trigefima infpiciens, fic obfervavi. THORACIS, cujus latera ex fubrubro livebant, pinguedinem, dum incidi cœpiffet, non paucam adnotantes, eo mox aperto, non paucam in mediaftino quoque confpeximus. Pulmones intus, extraque fufci, molles tamen, ambo cum pleura anterius nexi, finifter autem undique, humidiores intus, neque nimis tamen, reperti funt, ut neque effent adeo graves, neque ex Afpera arteria fpumam, aut quidquam emitterent. In Thoracis utraque cavea, & in pericardio multo plus humoris, quam plerumque folitum fit, ejufque per fe, non a fanguine qui inter fecandum incidiffet, fubcruenti. Cor, ejufque auriculæ non modo nihil polypofi, quod in hoc cadavere nufquam vidi, fed nihil ferme fanguinis continebant. Cum hic, & in valvulis, & in Magnis, præter Aortam, vafis, quæ aperiri fingula jubebam, quanta maxima poteram attentione ufus, quidpiam deprehendere non poffem quod effet adnotatione dignum; denique in Aorta fubftiti. Nam primum a corde ad curvaturam ufque vifa latior eft. Tum albis maculis hic illic interiore facie diftincta. Eadem præterea facie tota quafi inæqualis. Et, quod mihi præcipuum vifum eft, colore ex atro rubens, ut fi inflammatione quadam effet affecta. Albæ maculæ extra dilatatum arteriæ tractum non apparebant. Cætera autem illa & per curvaturam, & qua fecundum vertebras arteria defcendit, pergebant, minus tamen, quam in primo illo tractu. Sic etiam cum per eum ramum fe producerent, qui a dextris Subclaviam, & Carotidem arterias emittit, quanto ille magis ab initio diftabat, tanto illa minus fe prodebant. Capitis, cujus facies erat livida, fectione protinus inftituta, cum cranium recluderetur, nihil effluxit. Vafa per Tenuem meningem fanguine tumida; in Lateralibus autem ventriculis fubcruentam aquam, fed non multam, adnotavimus. Cæterum Choroidum plexuum color, & quidquid five in ventriculis omnibus, five in Oblongata medulla, five in cerebro, & cerebello, quæ duriora potius erant, quam laxa, diffecando inquiri folet, omnia fecundum naturam. Ventrem non attigimus.

36. Hunc Virum fi tuffi convulfiva fuffocatum effe, dixeris; non modo non repugnabo, cum fciam, invifibilem hujus caufam in nerveo quopiam ganglio latere poffe; verum infuper effe apud Lancifium (*l*) exempla convulfivæ tuffis, quæ repente homines occiderit, admonebo. Non propterea tamen cenfeo, effe omnino tibi negligenda quæ adnotavi in arteria Magna. Hic enim Vir tuffi quidem obnoxius fuerat, fed non eo cum impetu adorienti, ut profpici, & prædici poffet, quemadmodum in Lancifii exemplis, effe aliquando fuffocaturum. Videndum eft igitur, quid Aortæ inflammatio poffit ad mor-

(*g*) Vid. apud Valfalvam de Aure Tab. 9. ad * (*h*) n. 17. (*i*) n. 11. & 16. (*k*) n. 21.
(*l*) De Subit. Mort. l. 1. c. 18. n. 3.

mortem seu cum tussi, & convulsione forte conjuncta, seu non conjuncta, inopinato afferendam. Videndum est tamen antea quæ ab aliis tunc observata sint, cum Aortæ fuit inflammatio, ne forte eo nos solæ cogitationes perducant, quo Observationes non consentiant. Verum ubi Aretæi (*m*) locos inspexeris in quibus hoc de morbo verba fiunt, ut nulla alia subeat dubitatio, certe hæc subibit, num ex cadaverum inspectione ea quæ profert signa fuerint confirmata. Ab ejus vero ad nostrum tempus qui hoc fecerit, mihi quidem in præsentia non succurrit. Boerhaavium tantum (*n*) memini in bove qui vehementissimo cursu aufugerat, scribentem id morbi ab se visum ita ut *aorta* esset *nigerrima*. Tu si plura ab ipso, aut ab aliis scripta videris; me admoneto: cum ea legero; quæ nunc cogito, aut abjiciam, aut si confirmare licuerit, ad te perscribam. Interea quædam alia, ab Amicis in arteria Magna, aut in alia aliqua intra thoracem, observata, unde aut repentina, aut certe præter opinionem cita mors provenerit, huc adjicere non omittam: & primum, quod supra (*o*) pollicitus sum, quantum videlicet illuc attinere crederet Vir Præcl. Santorinus osseas in Aorta bracteas, quas, suis permotus Observationibus, vel solas non dubitabat repente hominem posse interficere. Enumerabat enim mihi, cæterisque Amicis sex, aut septem sic mortuorum exempla, in quorum corporibus nihil præter ea ossicula invenire potuerat unde subitam repeteret mortem, in illis recentissimum ejus viri de quo alibi (*p*) ob deficientem Vermiformem Appendiculam mentionem feci. Sic autem narrabat.

37. SARTOR Venetus, strenuus potor, quem præter quam de hernia olim, ulla de re ad valetudinem attinente questum esse, non constabat, nisi quod novissime alicui dixerat, videri sibi non bene habere; eodem quo id dixerat, die cum apud notos quosdam ad ignem sedens, cephalos comedisset duos, & novum bibisset vinum; erat enim jam medius propemodum October A. 1708; ibi non multo post heu, inquit, heu, nec plura; continuo enim mortuus est.

THORACE postridie aperto, non sanissimi quidem pulmones; in pericardio autem aquæ copia aliqua reperta est. Sed cum evidens esset, neutra ex causa hominem sic obire potuisse, cor autem, & cætera nihil adnotatione dignum haberent; Magna arteria a curvatura ad lumbos usque crebras osseas intus ostendit squamulas, quæ in utraque etiam Carotide ad modicam usque altitudinem, non ulterius, conspectæ sunt.

Cæterum sanguis erat fluidus, jecur pulcherrimum, ut reliqua, nisi quod ventriculus, ut plerumque in potoribus, valde amplus fuit, intestinorum autem quæ Appendicula caruisse diximus, pars cum annexi mesenterii portione in herniæ sacco inerat, cujus orificium duos tresve digitos erat latum.

38. Cum hæc narrasset diligenter, nos autem, ut fit inter Amicos, alius aliud de ista, ab ipso proposita, mortis ejuscemodi causa diceremus, neque illæ reticerentur causæ quæ oculos Anatomicorum effugiunt sive intra, sive extra cerebrum, memini, me subridentem ab iis quæsivisse, num inter eas etiam ponerent quam Piccolhominus (*q*) indicavit ubi se *Opinari*, inquit, *nervuli* cor adeuntis *obstructionem repente factam, in causa esse ut nonnulli inopinato & derepente ex hac vita migrent*? atqui certe, inquam, non ignoratis, vel abscissis in collo nervis, cor adituris, non continuo mori animal; ut possit quidem nervorum cordis obstructio, ad alias causas addita, mortem subitam afferre, sola autem non possit, nisi forte simul universi obstruantur; sic enim veram fuisse Herophili sententiam, intelligo, qui, ut apud Cælium Aurelianum (*r*) habemus, *repentinam mortem*, *nulla ex manifesta causa venientem*, *fieri*, docuit, *paralysi cordis*. Tum Santorinus sex illa reliqua exempla protulit, nuper propositi similia, & quantum se miraturum esse, ait, si in his omnibus præsto fuisset invisibilis quæpiam causa, quæ cum manifesta, id est cum osseis in Aorta squamulis, se conjunxisset, tantum ostendit, sibi quidem nihil esse dubitationis, quin ab his solis mors repentina proveniret tunc præsertim cum ab arteria, ejusmodi vitio affecta, sanguis esset promovendus aut copia auctus recentis chyli, aut hujus qualitate turgens, aut denique calore expansus, quæ videlicet, ut in Sartore universa, ita alia in aliis convenissent. Cur autem sic vitiata arteria promovendo tunc sanguini impar sit, alibi est a nobis, & supra etiam in hac Epistola (*s*) declaratum.

39. Sed facta desideratissimi Amici mentio alterius mihi memoriam renovat, Sebastiani Antonii Trombellii Bononiensis Medici, & Chirurgi Præstantissimi: cujus inopinatæ, citæque mortis genus ob id etiam nobis flebilius accidit, quod non ipsum modo, sed & ejus Fratrem Joannem Chrysostomum, Abbatem, & Theologum, quod ejus Scripta ostendunt, Eruditissimum singulari amore prosequebamur, atque prosequimur. Quam repentinus, sævus, brevis illius morbus novissimus fuerit, & quam variæ Doctorum Virorum de eo sententiæ, ignorare non potes. Quid ipse, antequam de his quidquam audirem, sim opinatus, si forte quæris; paucis dicam, ut habeas non quod præferas, sed quod diligenter etiam atque etiam expendas, videasque, num forte is morbus ad ea spectet quæ paulo ante (*t*) promisimus. Nam statim ac litteras perlegeram Josephi M. Verlicchii, cujus mihi diligentia, ingenium, & assiduum in Disciplinis Medicis studium ex eo usque tempore quo me hic audiebat, spectatum est, quibus litteris non minus quæ in mortuo, ab se dissecto, animadverterat, quam in ægro, cui affuerat, perscribebat; visa mihi res est cum eo casu quem descripserat Vir Doctissimus, cujus quoque immaturam mortem deflevimus, Antonius Leprottus (*u*), esse quadantenus comparanda: idque ad Verlicchium rescripsi: cujus opinionem cum mea consentire, ex aliis, quas postea misit, litteris, perspicue omnia explicantibus, facile intellexi. Scilicet ut in eo de quo narrat Leprottus, ab ipso, & a Cl. Jano Planco inventum est, sanguinem ex disrupta Bronchiali arteria effusum sub membranas, & per fibrarum interstitia, quibus arteria Aspera, & Magna, & œsophagus, cæteræque proximæ partes colligantur, viam sibi longe lateque fecisse, concretumque eas membranas in tumoris modum extulisse; ita in Trombellio ex disrupta arteria alia aliqua effusus sanguis inter laminas oppositas, id est anterioris partis mediastini, per cellulosam hujus substantiam sibi aditum videtur aperuisse, eaque copia ibi præsertim quo suopte pondere ferebatur, concrevisse, ut prope Septum Transversum solida mediastini crassitudo digitos propemodum tres æquaret. Sic autem omnia tum quæ præcesserant, tum quæ abfuerant, tum quæ in cadavere inventa sunt, facillime videntur intelligi. Quæ ut singula minime persequar, brevitatem pollicitus; at saltem quæ corpuscula in amplo, molestissimoque herpete cutem antea corroserant, eadem repressa, dicam, arteriam illam erosisse: exeuntem autem sanguinem, dum mediastini celeriter distraheret laminas, acerbissimum illum ad sternum dolorem, quem divulsivum æger vocabat, effecisse, at cætera, quæ aberant, inflammati mediastini indicia facere non debuisse: tandem inter duas hujus laminas tantum sanguinis, in grumos coacti, tam brevi præsertim tempore, aliunde repeti quam ex pertusa aliqua arteria non posse. Sed pleraque horum, non modo reliqua, litteræ Verlicchii declarabant, quæ eorum quoque interrogationi occurrebant, qui, cum Leprotti æger dies aliquot vitam traxisset, causam quærerent, cur Trombellius sit intra undeviginti horas sublatus. Nam præterquam quod illa tanta inferioris mediastini distentione cor urgebatur, modico supra hoc intervallo erat in tunicis Magnæ arteriæ innatum ante hunc mor-

(*m*) De caus. & sign. morb. Acut. l. 2. c. 8. & de eorund. curat. l. 2. c. 7. (*n*) Prælect. ad Instit. §. 827. (*o*) n. 32.
(*p*) Epist. Anat. 14. n. 62. (*q*) l. 5. Anat. Prælect. 6. & l. 4. Prælect. 4. (*r*) Morb. Chron. l. 2. c. 1. (*s*) n. 32.
(*t*) n. 36. (*u*) Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. 1. in Opuscul.

morbum. tuberculum, grandioris nucis. magnitudine, humoris plenum ad vitellinum colorem vergentis, quod tuberculum cum intra arteriæ cavum non mediocriter protuberaret, neque amplius sanguis, infirmatis cordis viribus, quod parvi jam facti, debilesque ostendebant pulsus, id obstaculum ita superare posset, ut antea; nempe retardatus, cor magis magisque, & pulmones ipsos gravabat: quamobrem diutius vis morbi ferri non potuit.

40. Habes quo mea de hoc morbo olim inclinaret opinio: cui tamen, ut dixi, nihil prius tribues, quam diligenter expenderis. Quod si quæras, ejus tuberculi indicia quænam in vivente essent, numque Observationes legerim præter illam quam paulo ante laudavi, in quibus res extent aliqua saltem ex parte earum similes, quæ sunt in Trombellio deprehensæ; libenter quoad potero, satisfaciam. Et primum, illum accepi animi affectibus olim pressum multo gravissimis, non ita pridem levi aliqua cordis palpitatione, levibusque deliquiis tentari cœpisse, ut a Medicis crederetur hypochondriacus. Quod vero ad tuberculum ipsum Aortæ attinet, cum ex Actis Eruditorum Lipsiensibus (*x*) Dissertationem extare, intelligam Cl. Stentzelii *de Steatomatibus in principio arteriæ Aortæ repertis*, quæ in has regiones necdum, quod sciam, importata est; eam, si in tuis istis habetur, fac inspicias; nam si inscriptioni respondet, eorum quæ requiris, non prorsus dissimilia facile invenies (*). Ego siquid habeo quod ad interna spectet arteriarum tubercula, in proxima Epistola commemorabo. De sanguine autem inter mediastini laminas effuso unum, in præsentia memini, aliquid attigisse Riverium Observatione LX. Cent. I. Nam quod Blancardus quoque (*y*) similia scribit; nempe adeo similia sunt, ut sint eadem, Riverii nomine dissimulato, verbisque mutatis. Eam Observationem si apud Auctorem totam legeris; neque enim in Sectione hac Sepulchreti XI. (*z*) neque in I. (*a*) libri I. omni ex parte descripta est; invenies, cum in ægra quadam suspicio fuisset; inter cætera, etiam inflammationis mediastini, cumque ea videretur convaluisse; subitam intervenisse mortem, repertumque esse mediastinum *plenum seri sanguinei*. Cæterum, quod generatim spectat ad sanguinis e suis vasis effusiones, non in magnas corporis caveas, sed in cellulosam structuram sub membranis coercitam, digna est quæ ob antiquitatem referatur Gilberti sententia. Hic enim, ut ante trecentos quinquaginta annos scribebat Nicolaus Florentinus (*b*), docuit, *non semper sanguinem qui exit propter rupturam venæ chylis* (id est Cavæ) *in concavitatem ventris effundi, sed infra pinguedinem quam chyli & renes circumveniunt, retineri*: quod, a Gilberto fortasse etiam visum, si exigua sit venæ Cavæ ruptio, non ita rejiciendum est, ut illud est quod a Gilberto subjicitur de ipsius retenti sanguinis mictione. Cætera quæ sumus polliciti (*c*), propediem expectabis, & valebis.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXVII.

Agitur de Morte Repentina ex vitio Cordis. Denique pauca adduntur de Gibbere.

UT superiore Epistola de Subita Morte scriptum est, quæ vitia Sanguiferorum Vasorum, sive hæc rupta essent, sive non essent, consequeretur, ita nunc de illa scribendum est, quæ vitia Cordis sive rupti, sive non rupti consequatur. Rupti primam, quod sciam, Observationem ab Harvejo (*a*) propositam inveni, qui nobilem Virum, sæpe, præsertim noctu, paroxysmo quodam correptum describit, in quo a dolore pectoris *oppressivo* interdum lipothymiam, alias suffocationem timebat, donec *ingravescente morbo, cachecticus & hydropicus factus, tandem in uno paroxysmo vehementer oppressus, obiit*. Huic *ex impedito transitu sanguinis* (quodcunque id fuerit; neque enim dicit; impedimentum) *de sinistro* cordis *ventriculo in arteria, paries ipsius ventriculi sinistri, qui satis crassus & robustus cernebatur, disruptus & perforatus amplo hiatu sanguinem effundebat; erat enim foramen tantæ magnitudinis, ut facile aliquem ex* Harveii *digitis reciperet*. Quam tibi Observationem describere hic volui propterea quod ab nemine productam, ne a Boneto quidem, memini, nisi forte existimas quæ hic Rolfinckii verba protulit, non in Sectione hac XI. sed in VIII. (*b*) *irruptio* sanguinis in cor *nonnunquam adeo vehemens est, ut septum ipsum disrumpatur, cujus tragici casus exempla suppeditavit Harveus*; nisi, inquam, hæc verba existimas ad Observationem illam attinere. Quod etsi ei quoque visum est qui Indicem addidit ad tres primas Harveii Exercitationes, eam quam descripsimus, Observationem sic designanti, *Septum cordis a retento sanguine ruptum*; verba tamen, quæ protuli, ipsius Auctoris procul dubio longe aliud significant. Huic Harveii Observationi alteram adjungo, quam Epistola XXV. (*c*) satis commemoravi, Petri de Marchettis (*d*). Nam etsi a fistula in *sinistrum* usque ventriculum tandem producta, hic apertus est; tamen sive ab erosione, sive a distentione cor aperiatur, disruptio denique semper est propterea quia ubi eo pervenit erosio, ut tenuissima tantum supersit cordis lamella, hanc a sanguinis aut pondere, aut vi qua urgetur, pertundi, manifestum est: quamobrem etiam cum de aperta Aorta verba facerem, varias quidem ruptionis causas indicavi; ruptionem tamen vocavi. Tertiam Observationem, quam Morandus quoque Vir Cl. (*e*) memoravit, apud Bohnium leges, non in *Circulo Anatomico* illam quidem, sed in libro, in quo tandem casu reperi, *de Renunciatione Vulnerum* (*f*). Est autem *rupturæ sinistri cordis ventriculi prope ostium Aortæ*, cujus *nulla signa* præcesserant in Viro nobili, habitus *formosioris atque athletici*, qui *ad latus uxoris repente occubuerat*. Cujus tu ruptionis ultimam causam facile suspicaberis, eorum memor, quæ Litteris superioribus (*g*) scripta sunt. Mortis autem hoc genus tale censuit Eruditissimus Bohnius, *quale vix unquam vidissent Prosectorum oculatæ manus*. Quod sane *rarissimum haberi debere*, scripsit Vir alter Doctissimus Joannes Fantonus (*h*), cum ex adversariis Parentis sui retulit, *disruptum hominis cor, quod vehementi spasmo conflictatum fuerat, repertum fuisse, grandiore pericardio copiam sanguinis continente*, ægre ferens, non plura Patrem adnotasse, illudque saltem, utro ex ventriculo sanguis erupisset. Quæ cum ita sint; non mihi displicet in quinctam rupti cordis Observationem A. 1707. Venetiis incidisse. Quam, ut ordo postulat, cum tibi diligenter perscripsero; in Adversariis (*i*) enim, aliud agens, vix indicavi; tum cæteras, quæ mihi quidem notæ sunt, commemorare, & partim describere non omittam.

2. MU-

(*x*) A. 1731. M. Maj. (*) Sed Vid. Epist. 64. n. 14. (*y*) Anat. Pract. Obs. 52. (*z*) Obs. 20. (*a*) Obs. 123.
(*b*) apud Donat. de. Med. Hist. Mirab. l. 4. c. 9. (*c*) supra, n. 2. in fin. n. 18. in princip; n. 26. in fin. &c.
(*a*) De Circul. Sangu. Exercit. 3. (*b*) Obs. 11. (*c*) n. 22. (*d*) Obs. Med. Chir. 47.
(*e*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1732. (*f*) Sect. 1. (*g*) n. 14. (*h*) Anat. corp. hum. Diss. 12.
(*i*) VI Animad. 84.

2. MULIER annos nata quinque, & septuaginta, virili aspectu, & valde obesa, cum ad quinctum usque & quadragesimum annum fuisset gracilis; annis novissimis facta erat valetudinaria sic tamen, ut de capitis dolore nunquam, nedum de graviore ullo, quod referri ad ipsum posset, incommodo, quereretur; sed de aliis potius, in quibus familiares, quamvis minus accurate attendere soliti has querulæ anus lamentationes, tamen quædam præsertim memorabant quasi deliquia, affectionesque ejusmodi alias; quas ipsa cum explicare nesciret, solebat communi, ut alias dixi, apud populares suos *flatus* vocabulo designare. Hæ semestri ultimo vitæ spatio factæ erant graviores. Tandem cum per eos dies cyathos aliquot hausisset vini novi; medius enim October mensis elapsus erat; indeque aliquanto pejus se haberet, repente inter domestica, quibus forte sedens intenta erat, opera, primum dixit, intus sibi huc, & illuc nescio quid moveri, mox videri sibi domum vacillare, mox, stertore correpta brevissimo, interiit. CADAVER postridie inspicientes, sanguineum ex ore prodeuntem humorem vidimus, dorsum ex rubro lividum, manuum digitos contractos, quos cum extendere conaremur, renitentes animadvertimus; non item brachia. Cum vero, cæteris Amicis adstantibus, consecante autem nobiscum Cl. Santorino, communia corporis integumenta incidere cœpissemus; niger, & spumosus sanguis, qualem postea in plerisque deprehendimus vasis, effluebat. Adiposam membranam alibi crassam, ad pubem crassissimam conspeximus, ut digitos transversos quatuor superaret. Pectoris cartilagines, quæ costas cum sterno committunt, scalpello non magis quam in junioribus, resistebant, molles servante, ut opinor, eadem, qua corpus universum abundabat, pinguedine. Hæc, sterno sublato, hinc in thorace ea copia apparuit, ut mediastinum operiret, inde in ventre quanta esset, ex eo licebat intelligere, quod diaphragma altius in thoracem compulsum, tantum de justo hujus spatio demeret, ut inspicientibus mirum haud esset quod obesi non facile, nisi paulo altioribus cervicibus, & summo dorso, supini cubent. Pulmones, quorum sinister facie posteriore adhærebat ad pleuram, sani erant omnino, quamvis interius a retento sanguine nigricarent. Bronchia, & truncus arteriæ Asperæ nihil in se effusum habebant. Sed pericardium tantum habuit effusi sanguinis partim grumosi, partim fluidi, ut priusquam incideretur, sphæroidem referret, cujus diameter spithamam propemodum æquabat. Spatii tamen non modicam in eo partem cor occupabat, propter adnatam pinguedinem magnum, qua totum ferme obducebatur. Hanc dum undique, inverso etiam corde, a sanguine, quo circumfusa fuerat, purgabamus, certa quadam parte magis extuberantem, & penitus nigricantem a sanguine intus subsistente animadvertimus. Erat ea pars in posteriore cordis facie mucroni proxima: ibique pinguedo, attentius inspecta, lacerationem ostendebat in medio nigredinis illius. Tunc sinistro in opposita facie secundum longitudinem aperto ventriculo, nihil fere in hoc sanguinis invenimus, si grumulum excipias ad eam partem adhærentem quæ laceratæ pinguedini respondebat. Is grumulus lenta manu retractus indicavit rotundum foramen lentis magnitudine, quo ventriculi paries, ibi secundum naturam tenuior jam factus, pertundebatur; ut manifestum esset, illac ex corde sanguinem primum sub pinguedinem exiisse, deinde huc, & illuc per membraneas ejus cellulas se insinuasse, easque distendendo, attollendo, urgendoque facile demum perrupisse. His ita perspectis, alia in eodem ventriculo animadvertimus. Nam circa orificium quo sanguinem admittit, in ipsa cordis substantia os erat transverso pollice crassius, forma annuli dimidiati, cui Mitrales valvulæ adhærebant, osseæ pariter factæ, nisi quod altera magnam sui partem servabat sanam, ut occludere posset orificium ob ea, si valvularum osseam partem adjiceres, ob ea, inquam, fere circum nata, & introrsum prominentia ossa contractum; hæc enim grandæva illa mulier est, ex qua eadem in V. Adversariis (*k*) descripsimus. Magnæ quoque arteriæ valvulæ partim erant osseæ, partim incipiebant osseæ fieri. In ventriculo autem dextero, annexaque auricula nihil adnotavimus, nisi quod sanguine, ut fere sinistra quoque auricula, omnino carebant, cum Pulmonaris arteriæ truncus esset eo plenus, qualem in pericardio videramus, multumque haberet, sed in grumos coactum, Aorta, ut ipsam a corde ad Iliacos usque ramos aperientes, conspeximus. Hæc circa sinistrum finem arcus sui; nam illuc usque sana processerat; magnis osseis squamis intus exasperari incipiebat, quæ alibi magis, alibi autem minus crebræ, nec sine cujusdam non obscuræ exulcerationis indiciis, toto passim reliquo trunco spectabantur: quin arteriosos ramos per ventrem, aliquos, & nominatim ex iis quæ ad Cœliacam attinent, osseos jam factos deprehendimus. Ventre autem paulo ante recluso, & nonnullis in locis, tametsi tempestas erat potius frigida, etiam tum calido, quod intra thoracem quoque acciderat, animadverso, & omenti primum crassitudine ob multam pinguedinem, quamvis cœnosam, mox & mesenterii spectata, hæc adnotatione digna occurrerunt. Lien spumoso sanguine turgidus. Pancreas durum. Fellis vesicula valde contracta, & calculis plena ad quatuordecim, quorum octo minuti, reliqui majusculi; hi ad cubi formam acccedebant; & cum ad flammulam statim admovissem, hanc concipiebant. Ren dexter superficie quodam loco exulcerata, alibi cicatricosa: uterque, si contrectares, molles quasi a lotio intus concluso percipiebantur: dissecti erant laxi propemodum ut lien solet, humidissimique, humore etiam seorsum alicubi quasi in loculis quibusdam stagnante. Cranium denique reserantes, Crassam meningem animadvertimus tanto arctius quam soleat, ad suturas, & prope suturas, præsertim Sagittalem, & Lambdoidem, affixam esse, ut sine laceratione avelli non potuerit. Contra, Tenuis meninx attollentes digitos facillime sequebatur; aqua enim suberat: quæ in Lateralibus etiam ventriculis conspecta est, modica utrobique copia. Cerebrum sanum, ut cerebellum quoque; sed hoc laxius. Basilaris arteria duriuscula, ut & rami cæteri arteriosi qui circa cerebrum sunt. Cum omnia e cranio exempta essent, cujus non mediocrem crassitudinem, sectionum latitudo ostendebat; in ejus basi, & in cava item facie ossis frontis ea in conspectum venerunt, de quibus in VI. Adversariis (*l*) indicatum est. Scilicet os frontis ibi prominebat in confertissima tubera, qualia pariter in cranii basi, præsertim e Petrosis processibus, sed minora, atque disjecta se attollebant. Omnia ex substantia erant magis alba, quam usquam in toto cranio, ut ex nova osseæ substantiæ accessione, & quasi effusione facta esse viderentur. Quorum singulorum superficies etsi nitida erat, & lævigata; non potuerat tamen tanta universorum inæqualitas, & extuberantia non cerebrum valde comprimere, in quo cæteroquin nulla apparebat læsio, quacunque iis tuberibus respondenderat. Quod reliquum est, cum præter renes, & Aortam, cordis partem huic proximam, & tubas uteri, quæ albæ erant, e cadavere exemissem, ut postridie nonnulla, minime ad morbum attinentia, inspectarem; miratus sum, intra ejus noctis spatium, etsi tempestas de frigida multo frigidior erat facta, omnia tamen præter expectationem, graveolentiam concepisse incredibilem, & quæ prorsus ferri non posset.

3. Intolerabilem odoris fœditatem e cadavere pariter alterius fœminæ, & quidem pinguiusculæ, opinione citius coortam, recordor, me tibi alias (*m*) commemorasse. Verum illa saltem in Nosocomio dies quindecim morbo fuerat macerata; hæc autem repente obiit; sed vicissim putredinis illud signum ostendit, quod non est in altera animadversum, in sanguine bullulas. Quid vero est, quod ut obesæ huic mulieri, sic etiam aliis pingui habitu præditis, disruptione improviso facta, sanguis est in pericardium effusus, neque iis omnino paucis? Ut enim superiorem solum

(*k*) Animad. 14. (*l*) Animad. 84. (*m*) Epist. 18. n. 34.

solum inspicias Epistolam; quatuor invenies, Senem videlicet (*n*) ac Mulierem (*o*), quorum utrumque nos vidimus, duosque alios (*p*), quos ab aliis conspectos memoravimus. An pinguedo, quæ molles in hac Anu, sicut opinatus sum, costarum servavit cartilagines, fibras quoque in vasis, earumque contextum laxiores servat, & distractioni, siqua distentio major incidat, minus resistentes? cujusmodi in hoc casu distentionem ab novo, & effervescente adhuc vino esse factam, eo facilius credes, si post ejus vini usum, ubi vitia cordis, aut vasorum sint, omnino fugiendum, quid Sartori Veneto (*q*) contigerit, & quid de repentino hujus obitu Santorinus censuerit, recordaberis, necnon eorum quæ de noxis ab ingestis *liquidis ipso actu fermentantibus i. e. aere copiosissimo & valde moto scatentibus*, cum videlicet hujus particulæ a sanguinis calore expanduntur, *majusque occupantes spatium, vasa extendunt*, Experientissimus docet Musschenbroeckius (*r*). An quantum sub cute congestam, & adstrictam pinguedinis copiam obstare sanguini, credimus, exteriora, & minora vasa repleturo, tantum hic cogatur necesse est ut interiora, & majora vasa, ac receptacula distendat, & ibi potissimum ubi laxiores sunt, aut ex parte erosi eorum parietes disrumpat? An denique erosio tanto facilius fit, quanto magis pinguedinis copia sanguis abundat? Non me fugit, plerisque omnibus contra videri, non dubitantibus, quin pinguedo corrigat erodentia corpuscula, aut certe obruat, & irretiat. Mihi vero, cum ea nimia est, sive ob id ipsum bona esse non possit, & idonea ad corrigendum, sive premendo minima vascula, & humores in his retardando, faciat, ut mora acriores fiant, sive acriores particulas sic irretiat, ut intra corpus retineat, se tandem aliquando ubi magis, magisque coacervatæ fuerint, data aliqua occasione, exerturas; mihi, inquam, ne de modo, & causa disputem; illud satis est, sæpe esse in pinguibus erosiones animadversas, meque ipsum in hac, itemque in altera (*s*) pinguioris habitus Muliere, quibus pinguem etiam Senem (*t*) facile addas, erosam intus arteriam Magnam deprehendisse. Quin renes quoque, multa, siquod aliud viscus, pinguedinis copia obsiti, in hac fœmina exulcerationem non effugerunt.

4. Ossea autem illa tubera, quæ in cranii interiore facie extabant, non ad exostoses eas refero, quas post insultus epilepticos, ibidem ab se, & Ravio visas commemorat Boerhaavius (*u*), sed ad novas ossis, ut sic dicam, vegetationes, quales in vertebris hominis centum circiter annos nati descripsit Poupartius (*x*) singulari, qua nostræ quoque erant, albedine, & nitore. Quod si utræque, sicut illi suæ, & nostræ nobis videbantur, quasi ab effusione quadam factæ erant ossei succi; minus faciles habebunt explicatus secundum recentes observationes, sententiamque Experientissimi Viri, præsertim cum in nostra Anu Crassa meninx, quæ interni perioste locum tenet, nihil læsionis in se ostenderet qua illa tubera obducebat, neque ad ea arctius, sicut ad certas quasdam alias cranii partes, adhæreret, nec mulier de ullo unquam dolore, aut morbo capitis questa esset. Quæ res quomodo possit intelligi, & quid ex ea deduci, cum satis in Adversariis VI. (*y*) sit indicatum, hic iterare nihil attinet. Itaque ad promissam revertor seriem Observationum, quæ mihi quidem sunt cognitæ, disrupti cordis. Quas inter locus hic ejus est quam eodem circiter ac mea, tempore in hoc Nosocomio ab se habitam, mihi narravit A. 1708. probus atque honestus Vir Antonius Marisatus, qui tunc ibidem Medici Assistentis munere fungebatur diligentissime.

5. FŒMINA, quæ palpitatione cordis laborabat, cum prandendi causa in lectulo in quo jacebat, vix resedisset, morior, ait, & quasi illico mortua est. THORACE post duos tresve dies aperto, inventum est pericardium concreto sanguine distentum. Hic autem prodierat ex sinistro cordis ventriculo, quem ulcusculum quasi quoddam ad cuspidem perforaverat.

6. Hic casus satis similis nostri est; an vero illorum etiam quos Lancisius observavit, etsi contrarium ex parte suspicamur, tamen pro certo nescimus. In posthumo enim Opere *de Motu Cordis* (*z*) edito A. 1728. revera & ipse eorum mentionem injecit qui *repentino interitu ob apertum ex tempore cordis foramen concidunt*, seque id *mortis genus* non modo vidisse, sed *crebro etiam vidisse*, testatus est: qui locus, ut fit, Virum quendam fugit cæteroquin Eruditum. Atque utinam Lancisius Opus illud suum explere potuisset; profecto neque has, neque alias, diserte ab eo, & sigillatim scriptas Observationes desideraremus. Nunc quod quidem ad has attinet, nihil habemus aliud, nisi quod ibidem sibi persuasum ostendit, huic mortis generi opportuna *inter* cætera esse illa corpora in quibus puerili adhuc ætate cordis fibras non modo *languidiores*, nec *satis cohærentes*, sed *etiam deficientes* invenit, ut nominatim *sinistro in ventriculo locum quendam, ac veluti foramen perlucidum, quod externa, internaque tantum membrana, ne omnino dehisceret, impediebat*. Recte autem scripsit *inter* cætera. Nam & ulceribus internis obnoxia, & quibus, ut dixit, *languidiores* fibræ cordis sunt, eidem morti sunt opportuna.

7. Utriusque hujus ultimi generis exemplum protulit luculentum is qui de cordis ruptione plura hactenus quam quisquam, collegit, ac scripsit Cl. Vir Morandus (*a*). Uterque casus in annum incidit 1730. Alter in Fœmina Principe, ætate jam provecta, cujus ventriculum cordis dexterum exterius erosum observavit Cl. Lemeryus, ut ulcus inde paulatim videretur ad ventriculi usque cavum pervenisse: qui propterea inanis erat, quippe effuso intra pericardium sanguine; cujus sinister erat plenus. Alter in nobili Viro, quem Morandus ipse dissecuit, invenitque pericardium concreto sanguine refertum, quem cor laxum adeo, ut specilli dumtaxat pondere trajici posset, e ventriculo sinistro effuderat per scissuram octo circiter lineas longam, quæ in medio illius ventriculi reperta est. Cætera quæ ad eos casus attinent, perlegere poteris apud eundem Morandum, præter eas quæ præcesserant, causas, & notas: quæ num quia nulla fuerint adnotatione dignæ, an potius quod sint ad ulteriorem tractationem dilatæ, in eo quidem Commentario non occurrunt. Sed in penultima, quantum ego novi, rupti cordis Observatione, ad exulcerationem pertinente, sicuti utrasque earum ad me scripsit idem qui illam habuit, mecumque communicavit A. 1740. Medicus olim in Placentina Aula Spectatissimus Laurentius Marianus, ita nunc a me habebis.

8. EQUES erat Ornatissimus, annos natus quinque, & sexaginta, sed robustis membris, & proba humorum temperie, nisi quod ante annos aliquot diuturnis, & contumacibus crurum ulceribus laboraverat: quæ pertæsus, remediis qua internis, qua externis tandem persanaverat. Is novissime rheumaticis doloribus subinde obnoxius, sed levibus adeo, ut domo exire non prohiberent, quod & pridie fecerat, quam moreretur, iis acerbius prehensus est V. Nonas Junias ad sternum quidem, & brachia, non sine capitis perturbatione. Quibus per ea quæ sunt visa magis idonea cum occursum esset; jam circa meridiem magna ex parte relevatus, quamvis infirmo pulsu, alacriter se gerebat. A prandio cum quievisset, expergefactus, eosdem quos mane, dolores sensit. Quapropter inambulare in conclavi cœpit; sic enim illos facilius ferebat. Sed postquam satis id fecerat, cum lectum repetiisset, querebatur de fumis ad caput ascendentibus, & de

(*n*) n. 15. (*o*) n. 17. (*p*) n. 26. (*q*) Epist 26. n. 37. 38. (*r*) Disp. de aeris præsent. in humorib. animal. c. 1. §. 18. coroll. 4. & 5. (*s*) Epist. 26. n. 17. (*t*) n. 15. (*u*) Prælect. ad Instit. §. 860. (*x*) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1699. Obs. Anat. 1. (*y*) Animad. 84. (*z*) Propos. 28. (*a*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1732.

& de pectoris angustiis, inquietusque se se huc illucque vertebat. Quod cum spatio temporis non brevi fecisset; repente se mori sensit, simulque pallens, & se agitans, illico interiit. ABDOMINE diducto, inventa sunt omnia secundum naturam. Pectore autem aperto, & pulmonibus, qui antrorsum compulsi erant, dimotis, pericardium deprehensum est nigro, concretoque sanguine distentum. Is e sinistro cordis ventriculo exierat per scissuram longam unciæ dimidium, & secundum illius longitudinem ductam, circa quam cordis fibræ non recenti corrosione excesæ conspiciebantur.

9. Nimirum quod Trombellii casus (*b*) ostenderat, hic nobis confirmat, quas erosiones in cute nolumus, eas hinc depulsas, interiora haud raro invadere, & inopinatum exitium afferre. Quamobrem illud primum videndum est, ne sine longa, eaque diligenter etiam atque etiam habita deliberatione exteriora ulcera, aliaque id genus diuturna mala persanemus; tum ubi internis magis, quam externis persanata remediis fuerint, ut id omne homo solicite fugiat unde iterum gignantur corpuscula erodendi vim habentia: deinde siqua nova oriri incipiant incommoda, ut maturius ars satagat, si forte priores illæ erosiones reduci possint; at si non possint, ut aliæ sufficiantur; novissime ut cum prima interni, præsertim in thorace, morbi se prodiderint indicia, quamvis ea levia sint, obscura, ambigua, atque, ut comparando facile intelliges, fere in aliis alia, vereatur Medicus, ne quid intus monstri alatur, ut si minus facere possit, acrimoniam, copiam, concitationem sanguinis minuendo, ne tandem illud repente erumpat, det saltem operam, ut quam tardissime, nec se suam omnino apud ægri domesticos suspicionem antea occultante.

10. De ultima autem hujus generis Observatione, in potentissimo Rege habita, cujus sinister cordis ventriculus inventus est oblonga scissura disruptus, non expectas, opinor, ut verba faciam, quippe de re non tibi modo, sed universo terrarum orbi non incognita. Eam Observationem si cum cæteris, quas protulimus, novem conjunxeris; de decem, aut certe de octo; secunda enim ad fistulam spectat vulnus secutam, quarta autem manca est; unam, haud amplius, reperies quæ ventriculum dexterum disruptum ostenderit, cum septem reliquæ sinistrum omnes exhibuerint. Huc alias addito, de quibus cum hæc recognoscerem, certior sum factus. Namque ut illam prætercam quam ex Santorino ambigue indicat Michelottus (*c*) tanquam ejus similem, quæ a me supra (*d*) in Veneta muliere descripta est; in duabus certe quas in Viro Patricio, & in Medico quodam habitas, laudatus Marianus mihi postea significavit, a me tecum aliis Litteris (*e*) communicandas, pertusus erat sinister cordis ventriculus. Undenam vero factum dicemus, ut ibi multo rarius contingat ruptio, ubi tanto sæpius videtur metuenda, quanto parietis ventriculi dexteri crassitudo, & robur minora sunt, si cum sinistro comparentur? Primum sinistri pars ima in qua ruptio accidit in quincta, & sexta Observatione proposita (*f*), tenuior, & infirmior est, quam paries ventriculi dexteri. Deinde sinistri vis quanto major est, quam dexteri, tanto magis, præsertim cum obstaculum quodpiam se opponit sanguini ab illo exeunti, parietem ipsa urget suum, ut siqua hujus pars aut ulcere, aut ratione alia aliqua sive a morbo, sive ab ortu debilior sit quam naturalis requirat structura, tantæ par esse vi nequeat, sed ibi paries, quantumvis alibi, & proxime quoque satis crassus, ut in Harveii Observatione (*g*), & robustus sit, perrumpatur denique, & dehiscat. Erat quidem præter eas quæ prolatæ sunt, Observatio quoque Viri Cl. Christiani Vateri (*h*) ventriculi cordis dexteri *non procul a mucrone, ubi septo, velut mediante sutura, cohæret, ultra longitudinem unguis, rupti*. Sed quia nulla cordis prævia morbosa dispositione, a gravissimo ictu prætereuntis currus ea ruptio tota accidit illo eodem temporis puncto; propterea inter cæteras, quæ ad propositum faciebant nostrum, haud est relata. Et de morte repentina a disrupto corde hactenus.

11. Nunc quæ ex aliis accidit cordis vitiis est attendenda. Ex quibus cum ejus potissimum dilatationem prolatis alias (*i*) historiis ostenderimus aut celeriores opinione, aut subitos omnino interitus attulisse, nostræ autem consuetudinis minime sit quæ semel perscripserimus, iterare; juvat hic novam, quæ luculentissime id confirmet, Observationem producere. Ea Mediaviæ nostri est, sub initium Martii A. 1741. habita, & nobiscum eodem quo habita est, die communicata.

12. JUVENIS, egregio corporis habitu, conformatione, & statura præditus, cum jam diu spirandi difficultate premeretur; sanguine e naribus subinde erumpente levabatur. Sed posteaquam carere cœperat hac sanguinis excretione, cum forte longum iter Tridento Patavium partim pedibus, partim jumento vectus, intra biduum confecisset, dum se statim ab itinere, ad sarcinulas inclinat, humi depositas, concidit illico mortuus. THORAX cum postridie incideretur, vasa animadversa sunt colli, & capitis sanguine turgida. Ubi vero apertus est, nihil in eo effusum, nec pulmones usquam ad pleuram adhærentes conspecti sunt. Erant hi a sanguine lividi, in ipsis remorante: parvi præterea ob immanem cordis magnitudinem. Quod, inciso pericardio, ubi erat non parum subrubri seri, inventum est vel bubulo majus. Et erant quidem auriculæ, dexterque ventriculus ampliores, quam soleant: maxima tamen magnitudo ad sinistrum attinebat: neque ea parietibus debebatur qui solito non erant crassiores; sed ventriculi cavo, dilatato adeo, ut nihil magis, copia autem atri sanguinis, nec in polyposas concretiones, sed in grumos nonnihil coacti, non modo, ut reliqua cordis cava, oppleto, verum etiam distento. Præter hæc, valvulæ, quæ sunt ad ejus emissarium, Semilunares, non osseæ quidem, sed duræ, & quod in oculos statim incurrebat, perparvæ; contractæ enim erant, corrugatæque. Magna autem arteria, etsi æquo amplior non erat; tamen quo magis a corde recedebatur, eo tunicas habebat æquo tenuiores. Nec facies ejus interna sulcis in longitudinem ductis, quamvis subobscuris, carebat. Cæterum in corde, & thorace toto nihil præterea fuit quod secundum naturam non esset. Post hæc Ventrem, & Caput, de quibus nulla querela fuerat, aperire supervacuum est visum.

13. Si quod natura præmonstraverat, hic esset Juvenis secutus, ut sanguinem, qui e naribus fluere desierat, per sectam venam opportune detrahendum curaret; aut non ita, aut tardius certe interiisset. Nunc magno documento Medicis fuit, quid faciendum sit, ubi aliquis, ea præcipue ætate, eoque corporis habitu, ejusmodi evacuatione carere incipit, præsertim si idem sit cuipiam obnoxius morbo, ut hic erat difficultati respirationis. Cui quidem obnoxios fuisse plerosque omnes quos tibi alias (*k*) scripsi cum dilatato corde repente mortuos, relectis eorum historiis, invenies. Sic etiam in hac Sepulchreti XI. Sectione (*l*) videre poteris, ut Auriga, in curru de improviso extinctus, cujus cor erat *quovis bubulo majus*, sæpe se *crederet suffocari*, nisi appressa thoracem, & abdomen manu comprimeret, non secus ac alter apud Harvejum (*m*), cui *cordis moles, & ventriculorum cavitates* sanguine distentæ, *bovini cordis magnitudinem* æquabant, levamen in summa cordis & pectoris oppressione aliquod percipiebat, cum tota pectoris regio a fortissimo viro comprimeretur, & *sicut pistor* *panem*

(*b*) Vid. Epist. 26. n. 39. (*c*) Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. I. in Opusc. (*d*) n. 2.
(*e*) Epist. 64. n. 14. & 15. (*f*) n. 2. & 5. (*g*) supra, n. 1. (*h*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. Obs. 164.
(*i*) ut Epist. 18. n. 2. 8. 14. & Epist. 24. n. 13. (*k*) Vid. supra, ad n. 11. (*l*) Obs. 24.
(*m*) De Circul. Sangu. Exerc. 3.

panem subigit, *depferetur*, credo quod fic juvaret uterque fanguinis motum. Alterum quoque in eadem Sectione (*n*) leges repentino obitu raptum, corde *longe nativam molem excedente*, & *nigri fanguinis pleno*: quem difficile fpiritum duxiffe, vel alia quæ adjuncta erant, fatis indicant. Sectione autem II. libri hujus fecundi (*o*) proponitur adolefcentula, fine manifefta caufa *fuffocata fubito*, cui cor *duplo majus ordinario*, in eoque, ut magis diferte in Scholio legitur, *magna fanguinis copia*: quæ cordis magnitudo, five ex morbo accidit, five fuit, ut ibidem creditur, ei adolefcentulæ *naturalis*; cum propterea cor majori effet pondere, ideoque majori ad motum difficultate, aptior effe debuit ad fanguinem in eo, &, quod confequitur, in pulmonibus remorandum, præfertim in paralytica. Ob ejufmodi enim caufam egregie Lancifius (*p*) cenfuit, quibus cor ab ortu confueto majus obtigit, iis fi vires moventes mufculos minuantur, ut puta vel a fola provectiori ætate, facile fanguinem in corde fubfiftere, hujufque aneuryfma facere. Sed etfi ingens cordis moles five diaphragma prægravando, five etiam pulmones, ut in eo de quo loquimur, Juvene perfpicue apparuit, comprimendo, refpirationi officit, ficuti alias indicavimus; tamen vel fola, quam hic attendimus, finiftri ventriculi dilatatio facit, ut quanto minus fanguinis in Aortam poteft extrudi, tanto quoque minus e pulmonibus admitti poffit; unde tum fpirandi difficultas oritur gravatis fanguine pulmonibus, tum mors denique repentina ubi is ventriculus magis femper, magifque laxatus, ea tandem fanguinis copia obruitur, ut fe fe nequeat contrahere. Copia autem fanguinis, qua non his modo in cafibus, fed & in aliis repentinarum mortium haud ita raro oppletus confpicitur, veluti; ne longe hinc digrediar; in Fœmina illa principe, quam fupra (*q*) ex Morando commemoravi, & in ancilla, de qua in hac ipfa Sepulchreti Sectione XI. Obf. XI. & in aliis facile de quibus ibidem Obf. IX. aut in Additamentis Obf. I; ea, inquam, fanguinis copia facit, ne fine aliqua caufarum, & rerum circumftantium diftinctione, affentiri iis poffim qui fcribunt fic in univerfum; *in hominibus fubita morte exftinctis, folere cor dextrum fanguine plenum, finiftrum vacuum effe*.

14. Quæres fortaffe, cur in propofito Juvene cum effent cordis quatuor caveæ omnes dilatatæ, maxima tamen dilatatio effet ventriculi finiftri? Scilicet quia hujus dilatatio caufa fuerat dilatationis trium reliquarum, fanguinem videlicet ob eam caufam quæ paulo ante dicta eft, minus admittendo, ideoque in finiftra auricula, & pulmonibus, & ventriculo dextero adjectaque ei auricula retardando. Sed cur primus omnium dilatatus eft finifter ventriculus? Nimirum quia contractæ; quæcunque ejus rei caufa fuerit; corrugatæque Semilunares valvulæ fe explicare fatis non poterant, ne fanguis, conftringente fe Aorta, in ventriculum unde venerat, fui partem remitteret: quæ pars fortaffe minor fuiffet, fi tunicæ ulterioris Aortæ juftam excepti fanguinis copiam venas verfus compellere potuiffent, id quod illarum tenuitas, hoc eft minor carnearum, & elafticarum fibrarum numerus non finebat. Verum hæc non fufius explico, ut quæ partim funt per fe clara, partim alias (*r*) fatis expofita.

15. Illud tamen femper eft animadvertendum, cordis aneuryfmata haud fecus atque Aortæ, non ita neceffarias fubiti interitus caufas effe, ut funt cordis, aut Aortæ ruptiones. Imo dilatationes illæ, nifi eo demum pervenerint, ut nova alia caufa extrinfecus, aut intrinfecus accedente, illico ceffare debeat fanguinis circumitio, lentam potius mortem afferent, quam repentinam. Cujus rei etfi multæ extant Obfervationes, neque in noftris ad te Litteris defunt; tamen quod ad cor attinet, de quo hic agimus, duas infpice quas habes in Sepulchreto (*f*) alteram Thomæ Bartholini, in qua *cor tam vaftum* proponitur, *ut fæpe in bobus non majus fit*, alteram Ottonis Heurnii, in qua cor dicitur *communem magnitudinem quater circiter exceffiffe*. Neutrius ægrum fubita abreptum morte; imo utrumque lento morbo confectum invenies. Quin utriufque in corde id fuiffe infuper animadvertes, cujus caufa has duas potiffimum Obfervationes memoravi. Nam primus fub radice arteriæ Magnæ *cartilaginem* habuit *triquetram*, five *fpongiofum nonnihil os & friabile, calculis nonnullis per urinam excretis haud abfimile*; alter vero *in villis fepti intermedii tres calculos, pifi circiter magnitudine, non admodum adhuc folidos, fed arenaceos & novaculæ cedentes*. Vides igitur, nec propter hæc alia cordis vitia mortem fubitam accidiffe: quam neque ei leges accidiffe adolefcenti (*t*), cujus in corde *os tribus articulis conftans, carumque, & arenofa quadam materia repletum* invenit Platerus, neque ei Mercatori (*u*), cui dexter cordis ventriculus interius fuit *durus* adeo, *exafperatus undique & quodammodo fquamofus, ut inferta manus* Smetii *fquamarum fcabritie offenderetur*. Quæ ego, atque alia ejufmodi exempla Amicis quibufdam proferebam, ne facile improvifi obitus caufam ab offibus repeterent confpectis in corde viri; cujus diffectio in hoc Theatro initium præbuit Anatomes A. 1745. In ejus corpore quæ præter naturam animadverterim, quando in fermonem de illo incidi, hic paucis fubjiciam.

16. MENDICUS, qui antea Lanarius fuerat, annos natus ad quinquaginta, grandi macie torridus, frigidiffimo anni tempore; Januarius enim menfis ad finem vergebat; ut nudus in paleis dormire confueverat, fic mane inventus eft mortuus in fuo gurguftio. VENTRE aperto, aliquanto plus humoris in hoc vidi, quam fecundum naturam foleat: ventriculum autem valde diftentum, omentoque, magna ex parte furfum retracto, altius opertum. Intus plurimum quidem habebat aeris, fed & vini adhuc aliquantum, cujus erat colore infectus. Mefenterii glandulæ tum ad ejus centrum, ubi erant in modum gemini haud magni racemi conftipatæ, tum alibi paffim, ubi erant disjectæ, æquo majores, & fubduræ. Lien parvulus, cum jecur quidem effet mediocre, arteria autem Splenica proportione craffior. Cætera in ventre vifcera bene fe habebant. In Thorace cor potiffimum perluftravi, quod non parvum erat, fed flaccidum. Recte in eo omnia, nifi quod exterius in medio fere pofterioris faciei fquamam offeam habebat non parvam, alteram autem multo hac minorem exterius pariter in auricula dextera. Erat fquama utraque fic annexa cordis, auriculæque membranæ, ut arctius tamen fibris carneis inhæreret, fine quarum laceratione haud poterat feparari. Reliqua non potui in Thorace, nedum in Capite, diligenter infpicere, cum magis idoneum cadaver interea nactus, hujus accurata obfervatione, præter confuetum docendi munus, diftinerer. In illo tamen priore vidiffe memini interiorem Aortæ faciem vel pone valvulas Semilunares fubalbis maculis diftinctam, quas etiam prope ejus divifionem in Iliacas, & in his ipfis animadverteram.

17. Vellem, fi fieri potuiffet, peculiaria quædam noviffe, quibus hic mendicus, dum viveret, effet, aut non effet obnoxius, & tempus præterea habuiffe ejufdem, qui Lanarius fuerat, & valde macilentus, pulmones rimandi, & qui inopinatam mortem obierat, cerebrum incidendi. Nunc liceret aptius conjicere, quam in ejus obitu partem frigus, & quam, fi forte fic tibi placet, fquamæ illæ etiam cordis offeæ habuiffent: quanquam hæ mihi

(*n*) Obf. 30. (*o*) Obf. 33. (*p*) De Mot. Cord. Propof. 38. in fin. (*q*) n. 7. (*r*) Epift. 23. n. 9.
(*f*) l. 2. S. 7. Obf. 83. & S. 8. Obf. 15. (*t*) Sect. ead. 8. Obf. 24. (*u*) Ibid. Obf. 14. §. 9.

mihi quidem videntur non ita magnam, cum eorum venit in mentem quæ supra (x) dicebam me tunc Amicis commemorasse. Quod si tu exempla illa minus arbitraris huc attinere, quippe calculorum potius quam ossium; non hic disputabo, num corpora ea omnia revera fuerint calculosa, &, si etiam fuerint, num cordi ipsa non officere potuerint, si meæ osseæ laminæ, quantum existimas, officiebant; sed exempla addam alia in quibus vera ossa fuisse, nec tu, nec ego dubitabimus. Neque enim facere cum iis possum qui, arteriis exceptis, & Falcato Crassæ meningis processu, non videntur alibi osseas concretiones agnoscere, sed pro tartareis magis habent, & calculosis: ut neque cum iis qui cor, & arterias fere solas censent in vera ossa posse mutari. Sed & illis credo qui in corde aliquando & arteriis non veras osseas concretiones viderunt, & mihi ipsi credo, non modo aliis a quibus in corde, & arteriis vera ossa conspecta sunt. Verum de arteriis postea. Nunc prius de corde videamus. Columbus noster (y) cordis *septum* vidit utique in nonnullis *cartilagineum*, & Veslingius item noster (z) sinistrum ventriculum, non osse quidem, ut aliqui ajunt, sed *cartilaginea crusta succinctum intus* conspexit. Et in Sepulchreti libro hoc II. Sect. I. (a), & II. (b) habes *juxta auriculam cordis sinistram, cartilaginosam excrescentiam*; imo & auriculas ipsas *duriores & cartilagineas*. Ubi autem cartilago est, ibi verum os fieri posse, non videtur dubitandum. Quamobrem mirum non est quod alii, ut nos, in corde ossa deprehenderint, nec quod Dionisius, uti alias (c) retulimus, auriculam ejus dexteram ossea squamosaque substantia intus invenerit obductam. Quod si forte aliquis dicat, ossa hæc ad membranas attinuisse, non ad carneas fibras, neque illas fuisse veras cartilagines, sed ob duritiæ similitudinem sic vocatas non secus ac vagina uteri in vetulis esse dicitur cartilaginea, quanquam ea aut in membranis ossa, aut eæ in fibris carneis duritiæ ipsa quoque officere debuissent cordis, & auricularum motibus; non repugnabo: sed alia potius ratione aggrediar. Certum est enim, carneas ipsas cordis fibras ad tendineam naturam interdum deflectere. Itaque Albertinus (d) in quibusdam vidit, *substantiam cordis a basi ultra medietatem ipsius consistentia, & colore quasi tendinem evasisse*: qualem mutationem mihi quoque liceret mea tibi, si opus esset, Observatione (e) confirmare. Posse autem ex tendinibus ossa fieri, ætate præsertim ingravescente, cum Veslingii (f) Observatio indicat, qui si non *osseos*, ut quidam scribunt, at *propemodum osseos* invenit omnes tendines qui in senis capularis crura, tarsosque ferebantur, tum aliorum haud ita raræ inspectiones, conjunctæ cum iis quæ in brutarum animantium, & avium potissimum pedibus jam diu sunt pervulgatæ, plane comprobant. Sed hæc dicta sint, non quod ossium desint Observationes in carnea ipsa cordis substantia; sed ut vera ossa esse non potuisse, ne dicatur, nisi forte ab iis qui ne avium quidem illos tendines in ossa converti, sed in calculosam potius substantiam, contra sensuum testimonia contenderent; certe enim; ut alia prætermeam; ii tendines, ossei sic satis jam facti, donec tenuia filamenta, aut tenues lamellæ sunt, a nobis haud secus ac ungues, aut cornea lamina, flecti possunt, a flexione autem continuo in rectitudinem se restituunt: qui si ex calculosa, aut tartarea materia constarent, frangerentur illico, & in fragmina dissilirent.

18. Verum ut ad exempla jam veniam; Cl. Reimannum (g) hic non citabo, quia cum proposuit a se visas *columnas carneas, ad latera* alterius *ventriculi* cordis *exstantes, penitus ossificatas*, illud conti-

nuo subjecit, *aut, si mavis, silicis instar induratas*; sed potius antiquioribus Observationibus utar meis, quas tametsi annis habui 1707. & 1717; præclare tamen adhuc scio, me non silices, aut calculos, sed vera ossa in carnea substantia cordis vidisse. Earum Observationum alteram habes in hac Epistola (h), alteram in III. (i), utramque ita scriptam, ut plane intelligas, quorum essent ea corda, eosque repentina quidem morte raptos, sed non propter id os fuisse. Namque A.° 1719. utrumque os tantummodo memoraveram, in V. Adversariis (k) videlicet. Sed ibi tamen satis, ut opinor, indicaveram, neutrum illorum in ea cordis parte induruisse, ubi tendo secundum naturam quidem fit tam crassus præsertim, quam alterius crassitudo, alterius sedes requirebat. Ex fibris igitur carneis, vi morbi antea quasi in tendinem, ut puto, (l) mutatis, videtur utrumque constitisse. Legi postea Boerhaavium (m), ut alibi *tendines fuisse* vidit *quasi osseas festucas*, sic vidisse quoque *septum cordis, ejusque cava osseam naturam induisse*. Præcipue autem in Historia legi Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis anni quidem 1726. Chirurgum Clariss. Garengeotum os reperisse meorum utroque multo longius, ut ad ambos cordis ventriculos pertineret, neque exterius solum, uti mea, intra carneas fibras lateret, sed etiam interius, ideoque planius intelligi posset, in os ipsas esse mutatas. Ad hanc Observationem addi nunc video alteram ossis multo amplioris, ut quod manus palmam propemodum æquaret, seque ab exterioribus cordis faciebus, & a posteriore præsertim, ad interiores usque fibras ventriculorum produceret, nonnihil jam cartilagineas. Nec cartilaginea interstitia deerant inter osseam substantiam. Invenies relatam historiam hanc ab Archiatro Amplissimo Senacio (n): qui ab se quoque conspectum in alio ventriculum sinistrum cum ipsis columnis ex ossea substantia fuisse, testatur (o). Nec vero fugiebant Doctissimum Virum eorum Observationes, qui non ossa, sed lapides ab se in corde visos, scripserunt, imo non parvum earum numerum collectum dedit (p), non reticens tamen, quas potissimum inter eas quoque, ex ossea substantia, quamvis non bene formata, factas esse, censeret, nec dubitans (q), quod ad cæteras attinet, in quibus melius illa formata est, quin carneæ fibræ cordis fierent osseæ, post membraneas tamen, atque tendineas, aut si quæ partes cordis fieri possint cartilagineæ, quin hic gradus sit, ut deinde fiant osseæ. Verum ut ad Garengeoti Observationem revertar, etsi os, ab eo descriptum, quanto erat nostris illis majus, tanto magis imminuere debuit cordis vires, ut quæ, decrescente ejus carnea substantia, decrescunt, tantoque magis utrique cordis motui sua inflexibili obesse duritia; tamen in homine deprehensum est, quem duos & septuaginta annos vixisse, lego, repentino autem casu extinctum esse, non lego, ut neque eorum quenquam in quorum cordibus aut calculi, aut ossa ab aliis sunt, ut dixi, observata. Unus esset excipiendus Schombergius ille, quem, ut in Sepulchreto ipso (r) videris, narrat Thuanus, *in curru suo, ... intercepto spiritu statim enectum*, si mortis causam, quam subjicit, sic intelligendam esse, constaret, ut in Sepulchreto intelligitur, *pericardium* videlicet, *& cordis regionem* sinistram *ossea reddita*. Sed si Thuani verba perpendantur: *membrana, & carnea omnis pars quæ sinistram cordis regionem tegit, & ad flabellationis assiduæ usum dilatatur ac comprimitur, ex immodico calore & liberaliore victu tota ossea reperta est, ita ut respirandi facultatem impediret*; plurimum vereor, ne plerisque cum pericardii sinistra parte, proxima, ut tunc loquebantur, caro pulmonis significari videatur, in viro præsertim qui *jam a longo tempore, difficultate* respi-

(x) n. 15. (y) De Re Anat. l. 15. (z) Obs. Anat. & Epist. Med. 15. (a) Obs. 32. (b) Obs. 2.
(c) Epist. 18. n. 11. & 12. (d) Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. 1. in Opuscul. (e) Vid. Epist. 45. n. 23.
(f) Epist. cit. 15. (g) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 170. (h) n. 2. (i) n. 22. (k) Animad. 14.
(l) Vid. Epist. 45. n. 23. & 26. (m) Prælect. ad Instit. §. 478. (n) Traité du Coeur l. 4. ch. 9. n. 5. ad fin.
(o) l. 2. ch. 9. n. 10. (p) l. 4. ch. 9. n. 4. (q) n. 5. (r) l. 2. S. 2. Obs. 27.

respirandi laboraret, ereptusque *repentina suffocatione creditus* sit.

19. Nec vero abs te hic interpellari me posse, puto objectis duabus ex hac Sepulchreti Sectione XI. Observationibus XXVI. & LVI. in quibus subita mors proponitur ex osseis factis Semilunaribus valvulis, aut Mitralibus. Nam insuperabile obstaculum quodlibet, non modo osseum, ubi sanguinis e sinistro cordis ventriculo egressum, aut in hunc ingressum *praecludat*, nec dubium est quin mortem afferat; neque ad hanc attinet disputationem. Hic enim de osse quaerebamus in ipso corde, non arteriarum, aut valvularum substantia innato: quanquam hoc quoque a Majoribus os cordis vocitabatur. Sed ad Aortae radicem in vetulis animalibus attinere, post restitutam Anatomen bene plerique judicarunt, quibuscum fecit Riolanus (*f*), apud quem locos Galeni, atque adeo Aristotelis, aliorumque indicatos videbis. Neque tamen in magnis omnibus animalibus agnoscebat Aristoteles, laudatus ab Ingrassia (*t*) quod non in cunctis boum generibus, sed in *quodam* reperiri, scripserit: se enim, *plurima diversorum boum, quantumvis veterum, corda cum dissecuisset, in uno dumtaxat exquisitissimum os invenisse*, idque ad Aortae radicem pertinens; in caeteris vero *rarissime osseam* ibi *dici posse cartilaginem, multoque minus os cartilagineum conspexisse*. Eademque in hominibus observare interdum contingit. Sic Harvejus (*u*) in Viro nobilissimo, & fortissimo *partem magnae arteriae juxta cor in os rotundum conversam* memorat. Sed minus raro, praesertim in senioribus, os ibi conspectum est alia forma. Sic Bartholinus (*x*) in Pontif. Max. Urbano VIII. *os triangulare* describit: quod ego huc attinere, credidi non tam quia *in sinistro cordis ventriculo* fuisse, dicit, quam quod *frequens id in senibus* esse, subjicit: tametsi causa quam profert, non placet, fieri hoc *summa* Naturae *providentia, ut torpidus alioqui sanguis velut stimulo addito ad motum incitetur*. Utrumque hoc os commemoravit Raygerus (*y*), cujus verba caetera ad citatam XXVI. Observationem si diligentius fuissent in Sepulchreto descripta, non id *in homine insolitum*, sed *insolitum prope, ad minimum valde infrequens* legeremus. Verum Aortae valvulae ab eo quo ille scribebat, tempore non ita raro inventae sunt osseae, quanquam ubi nihil praeterea vitii fuit, rarius tam subita mors illis potuit jure imputari. Nisi enim sanguini demum praecludant viam, ut paulo ante dicebamus; mortem ejusmodi non afferunt: & sane tot ossearum valvularum exempla, quorum plura alias (*z*) tibi commemoravimus, cum ea raro fuere conjuncta, & priusquam forent, jam alia non deerant mala, quae aut simul efficere, aut praenunciare illam possent: quorum alterum; ut ex Commercio Litterario A. 1736. exempla hic addamus; in Observatione vides Cl. Trewii (*a*), cum praeter rigidas, & omnino duras valvulas, Aortae orificium *tantum non penitus occludentes*, ejusdem arteriae *totus ambitus prope principium suum durus* esset, *atque inflexibilis*; alterum autem in Observatione Cl. Krameri (*b*), qui subitaneam mortem asthma praecessisse ex valvularum *ossificatione*, animadvertit. Recte igitur in suo casu dubitavit Raygerus, an osseae illae valvulae *tam repentinae mortis causae fuerint, cum circulationem sanguinis impedivisse*, ipsi *credibile* non videretur, nec mihi videatur, nullum, cui homo antea obnoxius esset, morbum legenti. Quod si *in toto corpore nihil* praeterea *morbosum* repertum est, quod cum ipsis valvulis conjunctum, praecludere sanguini exitum, aut aliter obstare ejus motui posset; ne dicam non satis quaesitum; in nervis id latuisse, libentius dixero, vel potius in tam concitato sanguinis motu esse agnoscendum; cui, & copiae simul impensius auctae respondere non potuerint valvulae sic affectae; si haec quidem, ut ego suspicor, & tu conferens intelligere melius poteris, eadem historia est ac quae ex Gayantio Parisiensi Chirurgo a Cel. Senacio (*c*) memoratur. Neque enim homo *bonum* dumtaxat *jentaculum*, sed & vini immanem vim sumpserat priusquam repente interiret. Sic vero tanto magis vides, ad nostram disputationem osseas istas valvulas non pertinere, tum quia non ab illis tantum fuit repentinus interitus, tum quia illae, ut ante dictum est, non ad cordis, sed ad arteriarum ossa attinent.

20. Quarum de ossibus, saepe adeo, & fere in quavis ad te Epistola commemoratis, nunc sequitur ut videamus verane sint ossa, an non sint, quemadmodum non paulo ante (*d*) solum, verum etiam alias, nos facturos esse, spopondimus. Primum omnium, concretiones plures, quae, duritie solum spectata, a festinante aliquo Anatomico possent pro ossibus accipi, & fortasse interdum acceptae sunt, esse ab his accurate distinguendas, & lapideas, tophaceas, gypseas, &, quod saepius accidit, calculosas esse appellandas, ut varia singularum natura ad lapidis, tophi, gypsi, & calculorum qui crebrius in renibus, aut urinaria vesica concrescunt, similitudinem videtur accedere, extra omnem dubitationem positum est. Id vero ut passim in aliis corporis partibus, & nominatim in Pineali glandula (*e*), sic etiam in arteriis habere locum, ultro agnovi Epistola XXIII. (*f*), ubi luculentam prae caeteris Greiselii Observationem memoravi arteriae partis *in arenam friabilis*. Et quoniam ibi de valvulis potissimum loquebamur; nunc observationem addo Cl. Chomelii (*g*) qui cum tubercula describit lapidea, sic interius, exteriusque superficiei affixa arteriae Pulmonaris, ut alicubi externa, internaque communicarent inter se; omnia testatur „ ex pluribus lapideis granis „ fuisse compacta. Et quanquam mihi in tot arteriarum duris bracteis, & squamis nunquam ad hoc tempus accidit, ut ullam animadverterem quae esset friabilis, in arenamque resolvi posset, aut quae ex lapideis granis compacta esse videretur; attamen quod mihi non accidit; id aliquando, aut, si vis, saepe aliis accidisse, nequaquam dubito. Nec dubito, eosdem, suis injectis in prunas lamellis, nullum ab his, qualem ab ossibus foetidum nidorem percepisse, nullamque in ipsis vidisse nigredinem. Mihi vero, qui id in meis non semel expertus, & illum percepi, & hanc vidi, veniam dari, spero a Cl. Viris, si de meis aliter sentiam, praesertim cum quae etiamtum essent tenuiores, flexiles non secus atque ungues invenerim; crassiores autem, atque duriores dum majori vi inflectere conarer, ad eundem modum rumpi viderim, ac si osseam lamellam rumperem, eodemque sono in dirruptione edito, quem, dum rumpitur, edit lamella ossea; nullam autem e qua inter rumpendum, quidquam pulveris, quantumvis perficcata esset, excideret. Hujusmodi igitur lamellas num lapideas, tophaceas, gypseas, calculosas dicam, an osseas? Dicas, inquies, potius ossibus similes. Sic Vernojus (*h*) in Aortae aneurysmate concretam substantiam, quod non aeque ac calculus, esset friabilis, sed flexilior, & igni imposita, odorem ossibus proprium exhalaret, *substantiae osseae propensiorem* esse, censuit. Sic Cel. Hallerus (*i*) in alio ejusdem arteriae aneurysmate squamas fuisse, scripsit, *osseas plerasque, vel ossium similes*. Ego vero non quaeram, an ita plus dixerint, quam ossium similes, nec dicam, primum tamen locutum ibi esse de substantia, quae, *tactu judice, calculo* erat *similis*, alterum de illis ipsis squamis, quas tanto Praeceptore dignus Vir Cl. Winklerus in ei dicata Dissertatione (*k*) *lapideas squamas* dixerat, quippe quae (*l*) *nec combustae nigrae factae fuerint*, & omnes habuerint *conditiones* verae lithiasis. Non haec, inquam, dicam,

(*f*) Comment. in l. Galeni de Ossib. post. c. 32. (*t*) Comment. in l. ejusd. c. 24. ad text. 3. (*u*) De Circul. Sangu. Exerc. 3. (*x*) Cent. 2. Hist. Anat. 45. (*y*) Eph. N. C. Dec. 1. A. 3. Obs. 282. (*z*) Epist. 23. n. 12. 13. (*a*) Not. 1. post Praefat. (*b*) Hebd. 9. n. 2. (*c*) ch. 9 n. 5. cit. supra ad n. 18. (*d*) n. 17. (*e*) Epist. 5. n. 12. (*f*) n. 9. (*g*) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1707. Obs. Anat. 3. (*h*) Comment. Imp. Acad. Petropol. Tom. 6. Cl. Phys. art. 4. (*i*) Opusc. Pathol. Obs. 18. (*k*) de Vasor. corp. hum. Lithiasi S. 1. §. 7. (*l*) S. 2. §. 5.

dicam; sed hoc unum dicam, me quoque, cum osseas voco, non aliud quam similitudinem, spectare, nec quando revera osseas, aut vera ossa non modo in arteriis, sed & alibi fuisse, scribo, aliud mihi velle quam ne forte suspiceris, qualescunque duras concretiones a me temere, & nimis facile esse pro osseis acceptas; sed ut certo scias, quas osseas voco, attente consideratas, reapse osseis tanto similiores visas esse, quanto lapideis, tophaceis, gypseis, calculosis dissimiliores. Hoc igitur mihi satis est. Neque enim unquam in mentem venit, cum de his morbosis loquerer ossibus, ipsis quoque eandem quam naturalibus, datam esse elegantem structuram, aut periosteum pariter, aut sanguifera vascula, aut oleum medullare: quanquam miror, qui concretiones quibus hæc desint, non osseas, sed terreas vocandas esse, contendunt, eorum alios laryngis cartilagines, in quibus ob ætatem haud raro osseis factis nihil horum deesse, vidi (*m*), inter lithiasis exempla referre; quod cur faciant, haud satis scio, cum induratas & meninges, & cartilagines præsertim, ossibus veris maxime esse affines, ultro affirmaverint: alios autem nullas excipere cartilagines præter eas quæ antequam perfectum esset corpus, jam factæ erant osseæ. Hi ipsi ne meningum quidem concretiones excipiunt: imo diserte quæ in Falciformi processu fiunt, terreas esse, pronunciant. Nec vero Præstantissimis Viris inficior, tales ab ipsis esse deprehensas, &, quod generatim objiciunt, nihil ordinati ostendentes, ne fibras quidem, vel si microscopio utaris. Sed neque tu inficiari poteris, cum majus illud os, a me in eo processu olim inventum, nullo microscopio usus, inspexeris, aut ejus descriptionem (*n*) relegeris, ex iis esse quæ ibidem reperta Illustris Hallerus (*o*) nuper proposuit *fibris parallelis ad pectinis modum terminata*. Omitto cæteros, alia Epistola (*p*) jam laudatos. Etsi enim fibrarum in morbosis concretionibus nullæ extarent observationes; certe etiam in callo qui conferventibus accrescit ossibus, postquam omnino perfectus est, fibræ nullæ, sed densa, & compacta substantia occurrit; num tamen propterea non esse callum naturæ osseæ, contendemus? De duabus igitur quæ præcipuæ creduntur pro sententia de qua hic loquimur, rationibus, altera, quæ a structura petebatur, satis a nobis perpensa est, quibus præsertim sat esse, dixerimus osseæ naturæ similitudinem, & quibus perinde sit, molles partium fibras in illam converti, aut ipsa incrustari, & denique absumi, modo quod negari non potest, id saltem detur, quæ mollium erat antea fibrarum sedes, ab illa occupari. Altera autem ratio, inde petita quod duræ concretiones raro, si unquam, in aliis quam seniorum, corporibus deprehendantur, quorum videlicet sanguis terrea materia abundat, morari nos minime potest, non oblitos, quod exempla attulerit Vir, dum viveret, Eruditissimus Crellius (*q*), ut evinceret, *arterias*, de quibus hic potissimum quærimus, *non in senibus tantum, sed quavis ætatis periodo in os esse mutatas*; quamvis eandem illam, sed alio explicatam modo, sequeretur sententiam. Quam explicationem, quippe ad arterias præcipue attinentem, hic prætermittere nullo pacto possum.

21. Crellii igitur explicatio, sive mavis peculiaris sententia est (*r*), quæ in arteriis osseæ bracteæ dicuntur, revera non esse osseas, sed tophaceas ex pure concretiones, cujus tenuiore parte dissipata, restitans crassior induretur. Cum enim exiliora quæ intra arteriarum substantiam perrepunt, vascula lentis viscidisque obstruuntur succis, quorum in senibus, aut intemperantibus etiam junioribus copia est, facile fieri, ut obstructionem inflammatio, inflammationem suppuratio consequatur: pus autem effundi in cellulosum contextum, quo carnea arteriæ tunica ab intima separatur, perque eas cellulas, quippe inter se communicantes, defluere modo plures, modo pauciores, ut ipsius copia major, aut minor est, in iisque subsistens concrescere. Hinc autem esse, cur hæ squamulæ inter duas illas tunicas inveniantur, nisi major, aut diutius perstans suppuratio eas denique tunicas etiam corrumpat, & obruat. Nec sibi obstare nidorem illum quem injectæ in prunas reddunt eæ squamulæ; agnoscit enim, non negat, ut alii de quibus supra (*f*) indicatum est, ut sane Vernojus quoque (*t*), & Kulmus (*u*) eundem non secus ac nos, observarunt. Sed quod hi, & ante ipsos alii, in quibus Schrockius (*x*), & Scheidius (*y*) eo tanquam nota usi fuerant ad osseas concretiones a calculosis internoscendas, id vero suæ repugnare sententiæ, negat (*z*) propterea quia pus quoque, ex quacunque corporis parte acceptum, si in prunas injiciatur, nidorem, fœtidumque fumum, ejus omnino similem quem ossa, diffundat. Quæ ego, atque alia cum legerem, quæ adversus tum Boerhaavii, tum cæterorum sententias ipse quoque objicit, & quæ jam tibi Epistola XVIII. (*a*) magna ex parte indicavi, non sine mea, qualis ea cunque est, ad singula responsione, non possum non mearum, quarum pleræque ad te scriptæ sunt, Observationum recordari, & singularum qui plerumque est inter ea quæ ego videram, & quæ Crellius ponebat, consensum agnoscere. Quod enim osseæ lamellæ, nec raro, etiam longius a corde aut incipiant, aut crebriores, majoresque fiant, & quod illas tunica arteriæ intima ipsa non habeat, sed operiat, præsertim vero quod sæpe cum iis lamellis erosionis atque exulcerationis non obscura conjungantur indicia, atque alia ejusdemmodi in tot nostris Observationibus legisti, ut longum, & supervacuum esset hic tibi singulas designare. Juvat potius quæ dum earum nonnullas haberemus, diligentius inspiciendo tunc adnotavimus, nunc autem huc attinere potissimum credimus, hic tecum ingenue communicare.

22. Atque ut ab eo Sene incipiamus, de quo speciatim hoc tibi promisisse (*b*) meminimus; tot illas, etiam ampliores, laminas tunica intima non modo operiebat, sed arctissime ad omnem earum cavam, sive interiorem faciem adhærebat integra quidem & illæsa, nisi quod ad unam dumtaxat earum hiabat: quo in hiatu materia erat, seu mavis humor crassiusculus, ex albo flavus. A facie autem illius, & plerarumque laminarum convexa nihil negotii erat annullares carneæ tunicæ fibras sejungere, easque illæsas. Erant tamen quædam laminæ quibus ab eadem convexa facie materia ejusdemmodi ac modo descripsimus, ex albo flava adhærebat: ibi autem vix, ac ne vix quidem ullæ supererant carneæ fibræ, quippe exesæ ad extimam usque tunicam, quæ integra erat. Hic tibi velim alterius Senis veniat in mentem, de quo scripsi Epistola VII. (*c*). Ejus Aorta, quæ exterius propria ostendebat sanguifera vascula multum distenta, indicium videlicet perstantis inflammationis, erat interius tum squamulis osseis prædita, tum quibusdam locis ita exulcerata, ut non solum tunica intima, sed proxima etiam carnea exesa, in rubram putridamque substantiam quæ frustillatim prodibat, conversa esse videretur. In quadam autem Anicula, quam alias (*d*) describemus, cum in ventre, tota passim esset Aorta, pluresque ejus rami flavis sub tunica intima lamellis osseis distincta, passim quoque erat intus fœda ab humore crassiusculo fusco, & sanguinolento, qui hic illic, quasi exulceratis stillasset ex locis, adhærebat. Mitto alias ejuscemodi Observationes, & toties adnotata simul cum osseis bracteis quasi erosionis, & exulcerationis in arteriis indicia, id est exulcerationis sui generis. Satis enim jam proposita facere videntur ad fidem adjungendam sententiæ novæ, quippe cum inflammatio, erosio, purulentus humor, unde osseæ lamellæ concrescant, simul inveniantur. Una etiam apparet, si hæ sic fiant, posse ipsas nonnunquam tum ad interiora pervenire, tum ad exteriora se extendere ita continuata, ut in Chomelii Observatione (*e*) lapideas illas concretiones alicubi fuisse, legimus, tunicis videlicet per erosionem utrinque tandem absumptis; qua ratione qui sententiam hanc seque-

(*m*) Vid. ex parte Adverf. I. n. 23. (*n*) Epist. 3. n. 20. (*o*) Opuscul. Pathol. Obs. 49. (*p*) Epist. 25. n. 9. (*q*) Obs. de arteria cordis Coronar. instar ossis indurata §. 2. (*r*) Ibid. §. 8. & 9. (*f*) n. 20. (*t*) citatus eod. n. (*u*) Disput. de Tend. Achill. &c. c. 1. (*x*) Eph. N. C. Dec. 2. A. 3. Obs. 19. in Schol. (*y*) De duob. Offic. in cerebr. &c. qu. 2. (*z*) §. 9. (*a*) n. 32. (*b*) Epist. 24. n. 16. (*c*) n. 9. (*d*) Epist. 10. n. 24. (*e*) Vid. supra, n. 20.

ſequerentur, conjicere fortaſſe poſſent, explicandam eſſe Sculteti (*f*) Obſervationem qua truncus Aortæ proponitur *ad minimi digiti longitudinem totus oſſeus*, aliaſque hujus ſimiles, & eam quoque, ſed hanc difficilius ob multo longiorem arteriæ tractum ſine ullis prorſus tunicarum reliquiis, quam ex Harvejo acceptam Obſervationem nos huic ſententiæ objeciſſe (*g*) meminimus.

23. Verum hæc tria quæ poſtremo diximus, ſine profuſione ſanguinis ex eroſa arteria, perfici nequaquam potuiſſent. Cætera autem etſi plurimum videntur facere ad confirmandam, tuendamque novam ſententiam, num propterea planum eſt, concretiones iſtas quæ poſt inflammationem & ſuppurationem ortæ creduntur, tophaceas ſemper eſſe, non oſſeas? Mihi certe vel in iis omnibus cadaveribus quæ paulo ante memorabam, non tophaceæ ſunt viſæ, ſed oſſeæ, & quas difrupi, eæ non aliter ac oſſis lamellæ, ruptæ ſunt, eodemque ſono edito. Aliud autem eſt, poſt inflammationes, & ſuppurationes ſquamas iſtas oriri; aliud, ipſas, cæteraſque non eſſe oſſeas. Illud ſæpe fieri, agnoſcere quidem poſſum; hoc, niſi interdum, non poſſum. Et ſane quid eſt, quod Majores (*h*) Aortæ baſim, in vetulis cervis induratam, os conſtantiſſime vocaverint, aut quod Ingraſſias (*i*) eandem in bove converſam in *exquiſitiſſimum os* inveniſſe ſe, dixerit? Num Ariſtoteles, Galenus, aliique exercitatiſſimi Anatomici, ne dicam Pharmacopolæ ipſi, qui per tot ſæcula illud os ſubinde in ſcobem redigere conſueverunt, tophaceum ab oſſeo internoſcere neſciebant? Aut quid eſt, quod ubi iſtæ in Aorta lamellæ, ſimul quoque in iiſdem corporibus aliæ partes in verum os mutatæ ſæpenumero inveniuntur? Sic Vieuſſenius (*k*) qua in Matrona tot arterias enumerat magna ex parte oſſeas factas, in eadem etiam annulos bronchiorum fuiſſe, narrat, in os converſos. Idemque, Epiſtolas noſtras relegens (*l*), viſum a nobis reperies in duobus, in quibus oſſeas lamellas habuit arteria Magna. In his autem ipſis Litteris (*m*) mulier illa deſcripta eſt, quæ ſimul, in arteriis id vitii oſtendit, ſimul os in cordis ſubſtantia, & novi oſſis additamenta in calvariæ facie interiore. Omitto ſciens meas alias huc attinentes Obſervationes, in iiſque aliquas, olim ineunte hoc ſæculo habitas, cum iiſdem in corporibus oſſeas bracteolas tum in arteriis, tum in pericardio conſpexi. Ex te igitur quæro, num veri ſimilius ſit, quæ in iiſdem cadaveribus eadem eſſe variis in partibus omnes dicerent qui viderent, & contrectarent, in cæteris quidem partibus fuiſſe oſſea, in arteriis ſolis tophacea, an ubique pariter oſſea? Tibi certe proclivius erit quibus in corporibus abundet ſanguis certis quibuſdam ſalinis, terreis, aliiſque ex quibus plerique oſſa cenſent compingi particulis, proclivius, inquam, erit iis in corporibus exiſtimare, eaſdem particulas iis in ſedibus reſtitantes, quæ ſive natura, ſeu morbi vi magis ſint diſpoſitæ ad eas particulas retinendas, in ſedibus iis omnibus concretiones demum facere ejuſdem generis, quam in cæteris unius, in arteriis ſolis alterius.

24. Vides igitur, novam a me hactenus ſententiam accipi, ne ortæ in arteriis ſquamæ pro tophaceis, ſæpius ſaltem, habeantur. Præterea illarum ortum vel ſine prævia inflammatione, aut certe ſuppuratione interdum accidere, non dubito. Inſpice, quæſo, in Epiſtola XVIII. (*n*) ut Magna arteria a corde ad primum uſque orificium ramorum, ſuperiora petentium, ea parietum duritie fuerit, ut vix ſumma etiam vi adhibita incidi poſſet propter ejus ſubſtantiam, quæ, ut in ſectionibus apparuit, naturam jam nacta erat mediam inter ligamentum, & cartilaginem. Quantulum deerat, ſi vixiſſet homo, ut oſſea tandem fieret? Num vero credemus, totum illum præcipuum, & tantum arteriæ tractum inflammatione, & ſuppuratione omnem ejus ſubſtantiam occupante potuiſſe jam antea laborare, ut mors, aut acutiſſimi ſaltem morbi ſigna non adeſſent eo tempore? Ejuſmodi autem morbus utique non præceſſerat. Quid vero, ſi tot in cadaveribus, in quibus eroſiones & exulcerationes arteriæ deprehendimus, non hæ ſemper, nec ſæpius fortaſſe, anteceſſerunt productionem oſſearum ſquamarum; ſed iſtas potius ſunt conſecutæ? num ex purulenta, quam tunc vidimus, materia, ex eroſis locis deſtillante, eaſdem ſquamas extitiſſe, putabimus? Imo hæ ſuis aſperis, & ſæpe extantibus plus minus oris intimam tunicam perrumpendo, eroſiones illas, & exulcerationes fecerunt. Neque enim poteſt arteria ſe contrahere, quin aſperitates, & quaſi aculeos oſſiculorum contra eam tunicam urgeat, neque ſanguis, a corde impulſus, arterias diſtendere, quin eandem tunicam ad aculeos illos apprimat. Vide, ut Bellinus (*o*) ab hiſce oſſiculis, quæ lapides, ut alibi (*p*) diximus, appellitabat, & inflammationem, & exeſionem ejus tunicæ diſerte repetat. *Lapides vidimus*, inquit, *in intima arteriarum tunica, qui hic illic eandem exederant, & veluti phlogoſi inflammaverant, & ad loca inflammata veluti cruſta affigebantur: dolor inde ſatis acer, & contractio arteriarum*. Sic etiam Abrahamus Vaterus (*q*), qui oſſicula ab arteriæ motu diſrupta eſſe in plura fruſtula, credebat, *horum*, inquit, *extremitates intimam tunicam perforaverant*. Et quanquam Brunnerus (*r*) dum Soceri Aortam deſcribens oſſibus pluribus diſtinctam, proponit ejuſdem variis in ſedibus *tunicam interiorem diſruptam, laceram ac fracidam, non citra ruptionis metum*, ambigat, *utrum vi & evulſione, an eroſione factum* id *fuerit*; tamen qui animadvertat, eam arteriam *oſſea aſperitudine intruſos offendiſſe digitos*, & *pupugiſſe prominentia quadam acuta*; non ab eroſione ſolum *id* eſſe *factum*, intelliget. Quod autem non ſine ruptionis periculo fuiſſe rem dicit; nimirum ſic reapſe accidit in Sene, & Muliere, de quibus ſcriptum eſt Litteris ſuperioribus (*ſ*). Vidimus enim ex dilatata utriuſque, & Mulieris præſertim, Aorta viam ſibi ad erumpendum feciſſe ſanguinem qua inter confertas aſperaſque lamellas oſſeas internæ tunicæ erant exeſæ: uſque adeo a vero aberravit Paræus (*t*) ut quod obſtaculum, & quaſi aggerem oſſeæ cruſtæ *naturæ providentia* in dilatata arteria opponi cenſuit ad impetum ſanguinis retardandum, id ipſum, arteriæ tunicas perforando, ſicuti in ejus quoque Obſervatione facile contigit, ſanguini exitum citiorem paret. Quod ſi tunicarum exeſio, inter oſſa innata, levior ſit, ut magis infirmare eas poſſit, quam pertundere, ſanguis autem validius urgeat; laxari ibi aliquando poterit arteriæ latus, & in ſacciforme aneuryſma extuberare, cujus parietibus illa intus oſſa affixa ſint. Quo poſito, minus fortaſſe erit difficile quam credebatur (*u*), rationem modumque invenire quo intra ejus generis aneuryſma, cujus vi claviculæ diductæ fuerant, fruſtum oſſis concluſum videri poſſet quod ſterno deerat. Conjicies enim, eam quidem ſterni particulam fuiſſe, ut fit, a proximo aneuryſmate ſenſim conſumptam; quæ autem intra hoc erat, fortuito eam formam magnitudinemque habuiſſe, ut eam quæ ſterno deerat, quadantenus repræſentaret. Cujuſmodi conjectura in illud quoque forſan convenit fruſtum coſtæ, quod ab Lentilio (*x*) intra alterum aneuryſma repertum legimus.

25. Cave tamen credas, me omnes arteriarum ſive leviores, ſive graviores eroſiones repetere ab oſſiculorum aſperitate. Hæc enim ſicuti interdum tanta eſt, ut ſatis ſit internam arteriæ faciem aſpicere, aut tangere, ne dubites, inde vulneratam, laceratamque fuiſſe, ita alias nulla oſſiculorum extat aſperitas, aut inæqualitas, & eroſio tamen ſe oſtendit. Quin aliquando nihil adhuc eſt oſſei, cum jam eroſa apparet arteria. Sic in Nauta, quem tibi alias (*y*) deſcribam, nulla erat in Magna arteria bracteola oſſea, maculæ dumtaxat ſubalbæ occurrebant; eroſio autem, ſi paulo attentius

(*f*) Trichiaſ. admir. (*g*) Epiſt. 18. n. 33. (*h*) Vid. ſupra, n. 19. (*i*) Ibid. (*k*) Traité du Coeur ch. 16. (*l*) VII. n. 11. & XXIV. n 16. (*m*) n. 2. (*n*) n. 2. (*o*) De Morb. Pect. ubi de Intermiſſ. Pulſ. (*p*) Epiſt. 24. n. 17. (*q*) Oſteogen. th. 20. (*r*) in Append. ad A. 3. Dec. 3. Eph. N. C. (*ſ*) XXVI. n. 15. & 17. (*t*) Oper. l. 6. c. 32. (*u*) Hiſt. de l'Acad. R. des Sc. A. 1700. Obſ. Anat. 6. (*x*) Eph. N. C. Cent. 1. Obſ. 96. n. 14. (*y*) Epiſt. 42. n. 34.

tius inspiceres, jam erat inchoata. Sic ne ab iis recedam quos descriptos habes in Epistolis antea missis; relege sis XXIII; idem in Viro (*z*) a me adnotatum reperies: præsertim vero in XXVI. Venetam Mulierem (*a*) videbis, cui nihil in Aorta osseum, tanta autem hujus supra Semilunares valvulas fuit exulceratio, ut illac sibi viam fecerit sanguis per quam in pericardium prodiret. Nec mihi uni, sed & aliis contigit similia deprehendere. Vide enim, exempli gratia, ut Littrius (*b*) in eadem Aortæ sede ulcus invenerit, causam, ut puto, cur una earum valvularum, quæ illi erat subjecta ulceri, ad arteriæ parietem se agglutinasset. Nullam tamen in illa arteria, nullam in valvulis vel minimam osseam commemorat squamulam, ut nesciam, quo casu acciderit, ut aliqui inter plura exempla ossearum valvularum primo loco posuerint istam ipsam Littrii Observationem. Etsi igitur in arteriis tunc maxime erosiones spectantur, cum intus osseis squamis distinctæ sunt; tamen ne tunc quidem erosiones sunt omnes iisdem squamis imputandæ, præsertim ubi hæ leves sunt, nullisque extantibus asperitatibus; sed non paucæ erodentibus iisdem humorum particulis, quorum effectus vel antequam ulla oriantur ossicula, non raro conspici, ostensum est, & quorum in arteriarum tunicis multiplex genus, & origo alias (*c*) a nobis cum Lancisio sunt memorata. Præterea si forte accidat, ut sanguinis multitudo ingens vim faciat trunco alicui arterioso adjuvante peculiari corporis, aut partis situ; non est dubium, quin adhuc integris cæteris tunicis, intima agat rimas, id confirmante experimento Illustris Viri Senacii (*d*), in Carotide habito. A rimis autem illis non sulcorum modo quorundam ex iis quos sæpe in arteriarum facie interiore commemoravi, sed & aliquarum exulcerationum originem deducere proclive est.

26. Quod si erosiones igitur in arteriis interdum sunt, ut dicebam, priusquam ullæ oriantur osseæ squamulæ; harum utique poterunt aliquæ ex ea purulenta materia fieri, quæ antequam intima tunica erodatur, inter hanc & proximam subsistit tunicam, ut ab novæ sententiæ Cl. Auctore propositum est (*e*). Neque huic facile objiciendæ sunt quædam aut Leprotti, aut nostræ Observationes circa sedem, aut naturam macularum, quæ horum sunt ossiculorum inchoamenta. Nam quod maculas describit Leprottus, (*f*) quæ *internam* Aortæ *superficiem tum exasperabant*, *tum per eam liquido exterius perlucebant*, *tunica vero ipsa arteriæ interna seorsum ab aliis dissociata*, *facile illæ abradebantur*; nempe aut hæc ita accipienda sunt, ut macularum materiam contegeret ea tunica, itaque per hanc transpicerentur, & hac sublata, tunc denique illa abradi posset, aut sic etiam sunt fortasse ab aliquo intelligenda, ut materia illa in ea tunica inhæreret, eamque sublatam sequeretur. Quorum illud mirifice convenit cum sententia nova: hoc autem explicari sic potest, ut cum eadem conveniat, quippe celluloso contexto in quo materia illa est, intimam cui adhæret, tunicam facile sequente. Certe autem osseæ squamulæ hac tunica obductæ inveniri solent, non modo secundum inspectiones meas, verum etiam aliorum, nec in arteriis tantum, ut adnotavit Vaterus (*g*), sed in venis quoque, ut Furstius (*h*); hic enim in cordis venis Coronariis osseis factis, *vestiri utrinque os* vidit *tenui membranula*; ille autem, *manifesto* apparere, *non intimam arteriæ* osseæ factæ *tunicam induratam esse*, *sed mediam*. Neque ab hac Vateri multum observationes meæ discrepant in duabus Mulieribus, quarum alterius morbum, & dissectionem in extrema Epistola descripsi XIX. (*i*), alterius autem in alia fortasse describam. In prima cum ex flexuosa illa Aorta osseam squamulam elegissem, cujus sedem examinarem, visæ sunt inter ipsam, & tunicam intimam fibræ intercedere, annularibus incessu persimiles, sed ex subflavo albescentes, molles præterea non secus ac materia illa quæ adhærere ejusmodi osseis lamellis solet. In altera autem Muliere cum arteriam Magnam a corde ad septum usque Transversum aperuissem, & subalbis maculis passim distinctam animadvertissem majoribus, minoribusve, quales pro bractearum ossearum initiis habere consuevimus, majorum complures dissecui, omnesque factas deprehendi ex substantia minime in se, aut circum oras humida, eademque magis alba, magisque compacta, quam illa esset ex qua sani arteriæ parietes constabant. Sedem vero hanc habebat, ut ab intima incipiens arteriæ lamina, quam nonnihil introrsum attollebat, inde se extenderet convexam versus arteriæ faciem, quam utique non attingebat; non plurimum tamen ab ipsa aberat. Quanquam autem ex observationibus hisce intelligis, non semper materiam unde osseæ concrescunt lamellæ, in contexto illo subsistere arteriarum celluloso, sed & circumjectæ carneæ tunicæ partem occupare; non hinc tamen consequitur, non multo sæpius intra contexti illius fines se continere. Sed ab sede ad naturam macularum transeamus.

27. Dictum est modo, substantiam ex qua maculæ constant, magis esse compactam, magisque albam, quam sana sit arteriæ substantia, exsuccam præterea: quin meas Epistolas relegendo invenire etiam poteris, indicia futuri in arteria ossis, id est maculas, sæpe ad substantiam accedere ligamentorum (*k*), & se in Viro quodam (*l*) prodidisse duritie quasi tendinea. Hæc autem sane videntur minus congruere cum purulenta, ex qua ossa istiusmodi conficiantur, materia, quam cum Boerhaaviana illa (*m*) vasculorum, quæ sensum fugiunt, compressione, eorum cava oblitterante, & plura in unum solidum corpus firmum, ac durum magis, magisque constipante. Quod etsi verisimilius, atque adeo verum in multis videri potest; in multis enim simul exsucca prorsus macularum exigua inchoamenta, non modo maculas, deprehendimus, simul harum aliquas pariter exsuccas jam ossescentes, alias vero ex parte osseas factas animadvertimus, qualia exempla apud Illustrem quoque Hallerum (*n*) invenies, iisque objicies, qui maculas, aliasque ejuscemodi arteriarum indurationes pro callis habent sic semper mansuris: etsi igitur in multis id quod diximus, verum, non modo verisimile, videri potest; in aliis tamen vel nostræ Epistolæ indicant posse aliter rem se habere. Inspice enim III. ubi in Basilari Mulieris cujusdam (*o*) arteria albam describimus maculam, magis ad ejus interiores, quam exteriores, parietes attinentem, quam non firmior efficiebat substantia, sed mollior. Inspice deinde Epistolam IV. inveniesque in Sene (*p*) arterias duas ad illius quam modo nominavimus, extrema pertinentes, corpusculum singulas habuisse album, subdurum, & jam ferme cartilagineum, quod non ab exteriore, sed ab interiore eorum facie extuberabat. Nonne verisimile videri potest, ex molli materia, qualis in prima Observatione reperta est, subductis progrediente tempore, particulis tenuioribus, corpusculum extitisse jam firmius, quale in secunda conspeximus? aut certe, si hoc malis ad Boerhaavii rationem reducere, nonne apparet, aliqua saltem futuræ durioris concretionis initia ex molli fieri, inter tunicas arteriarum, materia? Quam ut in iis albam, sic in aliis ex albo flavam, adhærentemque osseis lamellis, & has ipsas aliquando flavas, a me fuisse repertas, ex his etiam ipsis Litteris (*q*) cognoscere potuisti. Crellius quoque (*r*) *ex albo flavescentem* invenerat tum concretionem, quæ inter arteriæ tunicas jam *consistentiam laminæ osseæ referebat*, tum circumjectam materiam, ex qua concrevisse, non dubitabat, hancque *illi*, *quæ in atheromate vel meliceride alias continetur*, *similem*. Quod & mihi magis probandum videtur postquam nuper legi ab laudato Hallero (*s*) in callosis & flavescentibus Aortæ sedibus *succum flavum* esse conspectum *pultaceum*, *non dissi-*

(*z*) n. 11. (*a*) n. 21. (*b*) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1713. Obs. Anat. 3. (*c*) Epist. 18. n. 27.
(*d*) Traité du Coeur l. 1. ch. 9. n. 3. (*e*) Vid. supra, n. 21. (*f*) Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. 1. in Opusc.
(*g*) loc. cit. supra, ad n. 24. (*h*) Eph. N. C. Dec. 2. A. 10. Obs. 175. (*i*) n. 58. (*k*) Epist. 26. n. 24.
(*l*) Epist. 18. n. 25. in fin. (*m*) Vid. Epist. ejusd. n. 31. 32. (*n*) Opusc. Pathol. Obs. 51. (*o*) n. 6. (*p*) n. 19.
(*q*) n. 22. & 26. (*r*) Obs. ad n. 20. supra cit. §. 2. & 9. (*s*) Opusc. cit. Obs. 47.

dissimilem ejus qui in atheromate reperitur, in eodemque corpore alias simillimas flavas sedes jam *coriaceas*, *alias cartilagineas*, *alias denique osseas*, hujusque progressionis a mollitie ad varios duritiæ gradus *sæpe* ab eo observationem esse *repetitam* : quam inde etiam confirmare possis (*t*) quod convexa earum squamarum facies indicium servet originis ex molli materia suæ, nempe *transversam directionem* ab adnatis carneis arteriarum fibris sibi *totidem sulcis inscriptam* : quos quidem sulcos, cum osseas squamas olim a transversis arteriarum fibris evolverem, a me quoque in illarum quibusdam animadversos fuisse, memini. Nec dissimili argumento Hallerus (*u*) utitur ad ostendendum, amplas laminas osseas, in exteriore facie natas Crassioris meningis, ex succo pariter coaluisse. Porro etiam censet (*x*), primam calculi renalis materiem sibi aliquoties conspectam esse *quæ plurimum cum crustarum arteriosarum primis rudimentis habeat affinitatis*, flavum videlicet mucum in Bellini, ut vocitant, canaliculis, eundemque gradatim duriorem factum; ut mihi in mentem veniat progressionis illius, quam in Pinealis glandulæ calculis a flava mucosa ad arenosam, & denique ad concretam, subduramque materiam animadverti, & tecum alias (*y*) communicavi. Certe autem quæ materia e renalibus illis extremis ductibus sæpe a Cl. Bertinio (*z*) exprimebatur, & crassitie, & colore, & terreis denique particulis cum Halleri convenit observatione. Quæ omnia etsi digna laude sunt, & facile etiam, ut in plerisque, probanda; mihi tamen quam varia occurrere nobis soleant in iis quæ secundum, longe autem magis quæ præter naturam sunt, sæpenumero animadvertenti, measque omnes cum aliorum observationibus conferenti, veniam datum iri, spero, si in aliis aliter rem contingere, præsertim quod ad eas attinet, quas hic perpendimus, arteriarum concretiones, iterum dixero. Mitto succi colorem, quem alium interdum vidi. At multos fuisse, confirmo, quorum cum esset arteria Magna illic ossiculis, illic maculis majoribus, minoribus, crassioribus, tenuioribus passim distincta, nusquam, ne in exiguis quidem harum inchoamentis, quidquam succi licuit deprehendere. Si in omnibus osseas arteriarum bracteas effusio præcederet succi flavi, intimam tunicam introrsum versus attollentis, & passim *convexam*, *eminentemque* reddentis; certe intelligis, eas sedes meos attente inspectantes oculos effugere non potuisse. Neque ideo hoc dico, quod censeam, sine succo morboso plerasque, & si vis, omnes maculas incipere, augeri, ossescere; sed ideo dico, quod in aliis corporibus effundi utique, in aliis autem sine effusione sensim dumtaxat a tunicarum arteriolis eum succum afferri, & apponi, meæ mihi observationes significant. Qui succus si fœtus sit particulis ejus generis, cujus ad os nutriendum a plurimis requiruntur, sique eæ particulæ ad firmiores inter se contactus magis, magisque contrudantur; inde fore concretiones, puto, quales mihi occurrere consueverunt, ossa referentes : ut tophaceas, gypseas, aut alterius ejusmodi naturæ futuras, si alterius generis particulis succus sit plenus, eæque citius ad contactus qualescunque perveniant. Cujusmodi fuisse suspicor quas extrema pars indicabit Observationis præclaræ Jani Planci, quam mecum Vir Solertissimus paucis postquam habuerat diebus per litteras suse, ac diligenter communicavit sub finem A. 1728. Eam ego totam; nam plura, & varia continet, ut propterea ipsam pollicitus sim tibi Epistola superiore (*a*) cum de sanguinis ex Magna arteria in pericardium eruptione verba facerem; totam, inquam, ex iis litteris excerpam summa fide, nec minori quam si mea esset, cura proponam.

28. VIR nobilis, qui ab anno undesexagesimo non longe aberat, nigra facie, sed bona corporis habitudine, quamvis ab adolescentia ad id tempus rebus venereis deditus, unde bubonibus, neque id semel, laboraverat, crassis quidem & vulgaribus cibis, sed generoso vino, hujusque spiritu, ut vocant, cupide utebatur. Multum quoque erat in alea : narrabantque collusores, quotidie vespertino tempore sternutatione corripi solitum, ut horæ quadrantem aliquando, aut eo amplius sternutaret, idque a biennio, aut triennio. Quo tempore extenuari etiam cœpit, nec parum, & interno quodam sensu affici non secus, ut novissimis ajebat mensibus, ac si deficeret. Verum non alio, ut se refocillaret, uti volebat remedio, nisi eodem quem diximus, vini spiritu. Itaque die quodam sub vesperum domum reversus, cum de eo semel, iterumque bibisset, familiares autem post id domo exiisse, crederent; ibi accidit, ut de improviso, nemine sentiente, moreretur, horaque demum post quincta, gelidum, ut hyems erat, cadaver inveniretur.

CRANIO postridie recluso, & meningibus; nam Tenuis quoque tota trahentem undique sequebatur; nullo negotio diductis, nihil intus quod esset præter naturam, deprehensum est præter multum in cerebri ventriculis serum, idque subviride. Sed in Tenui meninge arteriarum trunci omnes, omnesque item earum rami, iique præsertim qui plexum Choroidem versus contendunt, multo erant crassiores æquo, & duriores; exsiccatique osseam pluribus in locis naturam ostenderunt. Quin etiam per Duram meningem idem ferme in ejus arteriis, quæ crassiusculæ ipsæ quoque factæ erant, conspectum est. In Thorace autem pulmones flaccidi, & majori ex parte nigri. Sinister præterea ad pleuram qua costas, & septum Transversum convestit, arcte erat annexus undique, nisi qua copia aliqua animadversa est sanguinis concreti. Hujus multo major in pericardio copia fuit, quo irruperat, ut mox dicetur, ex Magna arteria. Cor aliquanto majus quam æquum esset, ob nimiam sinistri ventriculi magnitudinem, & capacitatem, quæ duabus tertiis partibus capacitatem dexteri superabat, cum hic præter magnam parietis proprii tenuitatem, lacertos intus haberet sic intricatos, vix ut sinus esse videretur. Arteria Magna, & Pulmonaris ampliores erant aliquanto quam soleant. Cæterum hæc sana : illa vero primum rupta intervallo a corde digiti circiter transversi. Et ruptio quidem non erat magna; sed prope ipsam, & circa omnem Aortæ basim vetus quasi sugillatio apparebat a nigro sanguine sub exteriore tunica restitante : quæ sugillatio per universum pulmonem se extendebat, præsertim vero circum majores Pulmonaris arteriæ ramos. Præterea facies interior arteriæ Magnæ tota erat prominentiis, & pustulis plena, quarum utræque per ejus omnes, quotquot aperti sunt, ramos pergebant, & nominatim per Subclavias arterias, & Carotides, & cordis ipsius Coronarias : quæ postremæ erant insuper valde dilatatæ, una præsertim, ut æquaret propemodum sinistræ Carotidis latitudinem. In Ventre lien parvus, & valde laxus, cum jecur sic satis bene se haberet; nam quod in ejus vesicula esset exigua bilis portio, id erat fortasse ex eo quod paucis a prandio horis mors intervenerat. Renes exterius valde flaccidi, interius autem sine ullo, quod rarissimum est, pelvi, hujus locum obtinente spongiosa quadam substantia. Cum intra Ventrem nihil esset præterea adnotatione dignum, minime autem lateret tum id quod diximus, hominem venerea lue, nec semel, affectum fuisse, tum ipsi ante annos triginta plumbeum globulum, tormento jactum, in sinistro femore inhæsisse; urethra, & femur incisa sunt. Et in illa quidem unum, aut duo, non amplius, eorum canaliculorum orificia reperta sunt, quos in I. Adversariis (*b*) habes descriptos, & pictos. In femore autem circum illum globulum membraneus folliculus, qui arcte ipsum undique complectebatur. His ita conspectis, placuit Aortæ bonam partem eximere, ut diligentius posset intus, extraque perlustrari. Animadversumque est, exteriorem tunicam a trunco, ramisque perfacile detrahi non secus ac si diu in aqua esset macerata. Ex illis autem interioribus prominentiis cum major aliqua incideretur, intus quoddam cavum, & in hoc ali-

(*t*) Ibid. & Obs. 17. (*u*) Obs. 49. (*x*) Obs. 34. (*y*) Epist. 5. n. 12. (*z*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1744.
(*a*) n. 18. (*b*) n. 10. & Tab. 4. Fig. 4.

aliquid molliusculæ materiæ instar pulticulæ, ostendit. Minorum autem complures postea quam exsiccatæ erant, osseæ apparuerunt.

29. Eorum quæ sunt in proposita historia, alia alio attinent. Et sane plura superioribus Litteris exposita sunt. Ad has vero id potissimum spectare, vides, quod postremo loco adnotatum est: Scilicet quid prominentiæ minores continerent, majoris dissectio indicavit, id est materiam pulticulæ similem. Quando igitur ex hac, absumptis per exsiccationem humidioribus particulis, os esse factum, apparuit, simul intelliges, ex molli materia initium cepisse concretiones quæ os referrent, albedine, opinor, & duritie; neque enim eo tempore hæc agitabatur controversia; simul tam cita ejusdem materiæ induratione spectata, mecum facile suspicaberis, si concretiones illæ fuissent majores, ut experimento multiplici tentari possent, futurum fuisse, ut tophi, aut indurati gypsi, quam ossis revera similiores, deprehenderentur. Nec mihi alia de arteriis per meninges repentibus opinio est, quæ post exsiccationem osseæ hic illic apparuerunt. Veri enim simillimum est, idem prominentiarum genus quod ex trunco Aortæ in majores hujus ramos propagabatur, ex his porro per minores quoque illos perrexisse, eundemque effectum ostendisse.

30. Quod vero idem Cl. Vir qui Observationem illam communicavit, iisdem me litteris certiorem fecit, se aliquos dissecuisse aliquando, repentina morte sublatos, in quibus Aortam neque perruptam, neque dilatatam, sed ejusmodi solum pustulis, & prominentiis affectam invenisset; id neque multum abludit ab aliis quæ a me tibi alias missæ sunt, minorum ad speciem ejusdem arteriæ vitiorum Observationibus, quæ tamen funesti casus sunt consecuti. Quo magis opera danda est, nequando temere negligantur siqua demum forte indicia se prodant, unde in suspicionem quanto magis liceat probabilem deducamur pustularum, aut erosionum in Aorta latentium. Et erosionum quidem signa nonnulla, a Bellino indicata, cum lapideas, sive osseas bracteas quæ illas fecerant, simul memoraret, supra (*c*) non omissa a nobis videre potuisti. Sed & ea confirmare oportet, & alia adjungere. Et quoniam Medicos adjuvat in dignoscendo, quæ morbos præcedere haud raro soleant; attendas velim, quid laudatus Plancus postquam alio ex ægro (*d*) arteriam Magnam proposuit intus *veluti ulcerosam, & corrosam, variisque pustulis scatentem*, continuo subjecerit: *quod sæpe observavi*, inquit, *in aliis cadaveribus, eorum præsertim, qui syphillide laborarunt, & ad Aneurysma Aortæ, vel ad Pectoris Hydropem sunt dispositi*. Cæterum cum ejus arteriæ exulcerationes ab ossiculis sæpius fiant, quemadmodum supra (*e*) indicatum est, pustulæ autem interdum adeo similes ossium concretiones producant; vides profecto, quam sæpe in Aortæ vitiis ea convenire præsidia possint quæ adversus interna ulcera ex usu esse sine sanguinis concitatione, vel certe cum modica, solita sunt. Nam aut ossium effectui quo ad ejus fieri potest, obstarent ad funestas Aortæ disruptiones, & sanguinis internas effusiones, si altius pervadat, disponenti, aut causæ obsisterent ob quam duræ istæ concretiones gignuntur, eoque ipsas, si non tollerent, saltem augeri prohiberent. Sed jam satis de Repentinis Mortibus scripsisse videor, & de arteriarum in os conversione, qua de agendi causam ipsa dedit illarum tractatio.

31. Nunc de aliis ossibus præter naturam se habentibus scribendi occasionem præberet Sectio XII. qua Sepulchreti libro II. finis imponitur, inscripta *de Gibbositate*, & dissectiones proferens gibbosorum, & rachiticorum. Sed ego rachitide affectos secuisse non memini, ut neque Valsalvam, neque ullum in Italia Amicum, si Experientissimum Virum excipias Antonium Benevolum (*f*), qui suas ipse, me quoque hortante, Observationes edidit, ingenue, & perspicue scriptas, cum eorum quæ incidendo animadvertit, tum eorum quæ curando utilia in perdifficili alioquin morbo expertus est. Sed ab Exteris Scriptoribus plures habebis rachiticorum dissectiones, quas pariter ad Sepulchretum adjungas. Namque ut verses dumtaxat libros a Cæsarea Academia editos, ut Dec. III. A. 9. (*g*), Centur. III. (*h*), & Actor. I. (*i*), & V. (*k*) Volumen, non unam invenies. Quod tamen ad duas attinet ultimas; vide, num retractio, seu defectus ille pulmonis sinistri, ut cor, sive potius mediastini partem pericardium concludentem, totam non tegeret, ad *vitium* spectaret *conformationis* in rachiticis, an idem esset quod secundum naturam delineavit Eustachius (*l*), descripsitque postea Santorinus (*m*). Gibbosorum autem plures quidem ego dissecui; sed quæ in iis vidi ad gibber attinentia, alia alibi exposita sunt tibi, aut exponentur, quippe cum alius alio morbo interierit. Quorum historias si legeris; proclive erit primum perspicere, id vitii nonnunquam (*n*) haud ante se prodere, quam circa annum quadragesimum: deinde recte Severinum, ut in supra dicta Sepulchreti Sectione (*o*) videris, adversus Cardanum admonuisse, non semper vitiis quæ in situ ossium sterni, & huic se annectentium costarum inveniuntur, necessarium esse, ut pravus situs vertebrarum quoque dorsi respondeat: quod nostræ Observationes in Muliere præsertim quadam (*p*), & ex parte in Sene (*q*) confirmant: quibus addes animadversa in rachitico puero de quo Acta Nat. Cur. paulo ante citata (*r*), & quæ ex alio puello accuratissime descripsit Cel. Hallerus (*s*). Cæterum vera, ut in plerisque, docuisse Cardanum, cum Severino fatendum est: imo vertebrarum vitiosum situm multo frequentissimam causam esse, ut costarum, & sterni perversus positus consequatur, & aliorum, & meæ cæteræ ostendunt Observationes. Quas inter si eam potissimum relegeris, quam Epistola IV. (*t*) proposui; simul intelliges, ut Spinæ distorsionem sequeretur non costarum modo, & sterni, sed & plurium thoracis, & ventris viscerum, ac vasorum incongruus, & perversus positus, simul conjicies, quantum a consueto aberrare debuerint situ cum vasa alia tenuiora, ut Thoracicus in primis Ductus, tum nervi plurimi, aliaque ejuscemodi, quæ sigillatim persequi nec tempus, nec locus, neque præcipuum tunc propositum nostrum sinebant. Porro etiam Præcl. Helwichius (*u*) docebit, quantas in angustias distorta antrorsum Spina omnia thoracis viscera in Matrona quadam compegisset; laudatusque Hallerus (*x*), ut longe ab sua sede dimota esset arteria Magna in altera fœmina, cujus Spinam in alias ac secundum naturam videmus, serpentinas flexiones gravia onera incurvaverant, quibus dorso gestandis vitam alebat. Ejusmodi autem vitæ genus inter externas causas gibberis alioquin esse, in junioribus præsertim, cum ratio indicat, tum Cl. Nebelii (*y*) Observatio confirmat.

32. De cæteris autem causis a quibus plerumque Spinæ distorsiones fieri incipiunt, augentur, servantur, si Veteres consulas; vereor ut invenire possis quæ satis faciant, ubi videlicet ab eo recesseris causarum genere quæ evidenter ab extrinsecus accidente injuria, violentiave proveniunt. Nec mirum, cum antiquitus hominum corpora non secarentur, multo autem minus gibbosorum. Postea vero quam secari tandem cœperunt, si in ejusmodi corpora forte incidebant; aut verbo *malam ossium compositionem* indicasse satis ipsis videbatur, ut Vesalio (*z*), cum *puellam* secuit *gibbosam, annum decimum septimum prætergressam*, aut Spinæ laterales flexus in serpentis modum descripsisse, ac pinxisse, ut Hildano (*a*), a quo primam fortasse hujusmodi vitii Iconem habemus ex puella altera annorum octo. Inter hos duos tamen, præter Falloppium (*b*), Pinæus extitit, qui, ut in Sepul-

(*c*) n. 24. (*d*) Epist. de Monstr. (*e*) n. 24. (*f*) Osservazioni 38. e segu. (*g*) Obs. 240. (*h*) Obs. 11.
(*i*) Obs. 53. (*k*) Obs. 146. & 147. (*l*) Tab. 9. & Tab. 15. Fig. 1. (*m*) Obs. Anat. c. 8. §. 1.
(*n*) Epist. 10. n. 13. 14. (*o*) in Schol. ad Obs. 6. (*p*) Epist. 45. n. 23. (*q*) Epist. 7. n. 11. (*r*) Tom. 1. Obs. 53.
(*s*) Opusc. Pathol. Obs. 10. (*t*) n. 16. (*u*) Eph. N. C. Cent. 10. Obs. 32. (*x*) Opusc. modo cit. Obs. 11.
(*y*) Act. N. C. Tom. 5. Obs. 109. (*z*) Epist. de Rad. Chyn. (*a*) Cent. 6. Obs. 75.
(*b*) Vid. hujus verba Epist. 56. n. 36.

pulchreti quoque Sectione hac leges XII. (*c*), animadvertit, *sæpissime* Spinæ vertebras *nunc plures*, *nunc pauciores simul conjunctas* , ... *& tanquam in unum os redactas*, easdemque *intro*, *vel extra* , *vel ad alterum latus* (id quod *frequentius* esse, infra docet) *inclinatum habentes*, *unde* omnes, quas nominat, gibberis species *fiant*. Quod autem dixi, infra docere Pinæum, non in Sepulchreto, sed eo capite apud ipsum videbis, quod ibi indicatur, IX. (*d*), ubi de elatiore & tumidiore in puellis Gallicis scapula dextera, ejusque rei caussis pleraque scripsit, quæ sua postea fecit in Encheiridio (*e*) Riolanus. Post Pinæum alii, in quibus nuper laudati Viri Helwichius , (*f*) & Hallerus (*g*) plurium vertebrarum in unum os coalitum adnotarunt in gibberosis , Ruyschius autem in primis, qui (*h*) in his *pluries* vidit vertebrarum aliquot corpora adeo inter se unita, & adacta, ut quædam ex ipsis non modo imminuta , sed *in nihilum redacta* viderentur. Palfinius (*i*) vero initia tantæ imminutionis in sceletis animadvertit gibbosorum infantum, videlicet vertebrarum corpora ad curvaturæ sedem valde complanata , interiectasque his cartilagines ibi tenuissimas.

33. Post observationes minus difficile videtur de caussis inflexionis ossium artuum , & Spinæ ipsius judicare. Quarum habes duo genera in Sepulchreto (*k*) proposita, ex Glissonio unum, ex Mayovvio alterum. Utrumque genus in uberiore nutritione consistit, primum quidem unius ossium lateris, quam alterius, secundum vero ossium, quam attensorum musculorum . Scilicet sive alterum ossium latus diutius nutriri pergat, quam oppositum, ut Haversius (*l*) maluit, sive utrumque pari tempore , sed alterum uberius nutriatur , ut Glissonius posuerat , nempe res eodem recidit, ut diutius , aut magis nutritum latus se se inclinet ad oppositum. Sic puta , si dexterum vertebrarum latus altius creverit, quam sinistrum, Spinam inflexum iri sinistrorsum : idemque futurum , si vertebris interposita ligamenta, seu mavis cartilagines minus auctam habeant , aut habeant imminutam altitudinem in latere sinistro. Atque ad hunc fere modum intelliges primum caussarum genus . Alterum autem , si musculos qui sint ad latus sinistrum , minus augeri quam ossa, posueris , aut magis contrahi quam musculi qui sint ad dexterum latus , sive hoc a convulsione, sive a majori vi fit qua præpolleant dexteris , eaque aut ab ortu, aut ob dexterorum vim, paralysi, aut alia quacunque caussa imminutam. Juvat enim hæc omnia ad Mayovvii cogitatum addere, eodem redeuntia . Nec me fugit quid ei cogitato Haversius (*m*) objecerit, probantibus Cl. Viris, nimirum cum inter musculorum extrema interponatur articulus, fore, ut musculi breviores os trahendo in quod inseruntur , ejus quidem situm mutent , ut solent ; sed non figuram. Verum ; ut alia prætermittam ; ubi de vertebris, & Spina agitur , velut hic , idem est vertebrarum situm , ac Spinæ figuram mutare. Sic in musculis erat vitium in proceræ staturæ viro adeo incurvato, ut Kerckringii Observatio ostendit quam hic habes in Sepulchreto (*n*). In quo (*o*) illud quoque invenies quod probes, vel sola musculorum dorsi imbecillitate fieri , *ut nutans Spina curvetur* , eamque *fortasse caussam esse unam qua senes omnes gibbosi existant*. Quin etiam ubi diutissime musculi servare perrexerint vel sponte curvatam Spinam ; vertebrarum quoque ipsarum , non modo interjectarum cartilaginum, figuram mutabunt ; crescent enim vertebræ secundum altitudinem ab ea parte qua curvaturæ convexum erit , decrescent autem, aut certe minus augebuntur ab opposita , quippe in hac arctius inter se constrictæ; in illa , convexa videlicet , multo minus altera ad alteram appressæ , quam requirant naturæ leges. Hæc autem eo facilius contingent , quo magis ob teneram ætatem distabunt vertebræ a termino incrementi sui, & quo minus erunt duræ, sive hoc sit ab eadem ætate , sive etiam a morbo, ut in gibbosa illa Hildani puella (*p*) cui *ossa ipsa adeo erant mollia*, *ut nonnulla ad instar ceræ tractarentur*; Spina autem erat *emollita*: itemque in gibbo adolescente annos nato XVI. de quo hic est II. in Sepulchreto Observatio , ad eundem fere modum se habebant *præcipue vertebræ*. Primum igitur caussarum genus etsi per se ipsum nonnunquam existere , & gibbum posse facere, non negaverim; sæpius tamen esse illud existimo effectum caussarum secundi generis , hoc est contractorum musculorum.

34. Et sane ipse quoque Meryus (*q*), a quo Spinæ in serpentis modum lateraliter inflexæ descriptionem, delineationem, & explicationem habemus , facile omnium quæ ad hoc tempus prodierint , optimam, quod in singulis vertebris vitii esse poterat, id pro effectu accepit adsitorum Spinæ musculorum , ab altera parte trahentium, cum oppositi, ob nervorum obstructionem resoluti , nihil agerent. Veruntamen in hac quoque explicatione aliquid est, cujus possis caussam quærere. Si enim Spina unam dumtaxat , puta sinistrorsum, curvaturam habuisset; minime difficile esset rem intelligere, ponendo tantummodo, ut paulo ante indicatum est , resolutos musculos ab opposito, id est a curvaturæ convexo latere . Nunc autem cum infra primam curvaturam altera succedat , ut in Hildani (*r*), & aliorum quoque non infrequentibus Observationibus, superiori curvaturæ omnino contraria ; apparet quidem ; si ista explicatione standum est , hic etiam resolutos musculos ad convexum inferioris curvaturæ latus esse ponendos : sed quomodo resolutio ista alterne , id est quæ supra a dextris esse dicebatur, infra contingat a sinistris, non facile apparet . Ego vero in re ardua velim cogites , an forte curvatura superior , quæ resolutioni debetur musculorum dexterorum, caussa esse ipsa possit resolutionis musculorum qui inferius sunt a sinistris. Nervi enim, per foramina egressi quæ vertebrarum lateribus intercipiuntur, oblique magna ex parte descendunt, ut se in musculos immittant qui subjectas vertebras movent. Igitur si curvatura superior arcte adeo vertebras in cavo latere inter se urgeat, molliores præsertim ab ætate, aut etiam a morbo, ut illa foramina non paulo minora fiant; nervi aliqui, per hæc egredientes, ita comprimi fortasse poterunt , ut musculi in quos se infetum descendunt, resolvantur . At hi a sinistris sunt. Erit igitur resolutio hæc inferior in latere illi opposito in quo erat superior ; ut propterea prævalentibus musculis dexteris , fiat curvatura inferior, quæ effectus sit curvaturæ superioris , & contra atque hæc, conversa spectetur. Verum hæc, cum plures non modo in sanis, sed in gibbis quoque Observationes requirant, addidisse me , putabis , non ut ipse quidquam statuerem; sed potius ut te ad meliora excogitanda incitarem. Vale.

(*c*) Obs. 6. (*d*) l. 2. (*e*) l. 6. c. 17. (*f*) (*g*) Obs. cit. supra, ad n. 31. in fin. (*h*) Obs. Anat. Chir. 68.
(*i*) Anat. du corps hum. tr. 5. ch. 9. (*k*) in Append. ad Additam. ad hanc Sect. 11. (*l*) Osteolog. Nov. Disc. 2. vers. fin.
(*m*) Ibid. (*n*) Append. 1. ad Obs. 7. (*o*) in Schol. ad Obs. 1. (*p*) Vid. supra , n. 32.
(*q*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1706. (*r*) supra cit. ad n. 32.

FINIS LIBRI SECUNDI.

JO. BAPTISTÆ
MORGAGNI
P. P. P. P.

DE SEDIBUS, ET CAUSIS
MORBORUM
PER ANATOMEN INDAGATIS

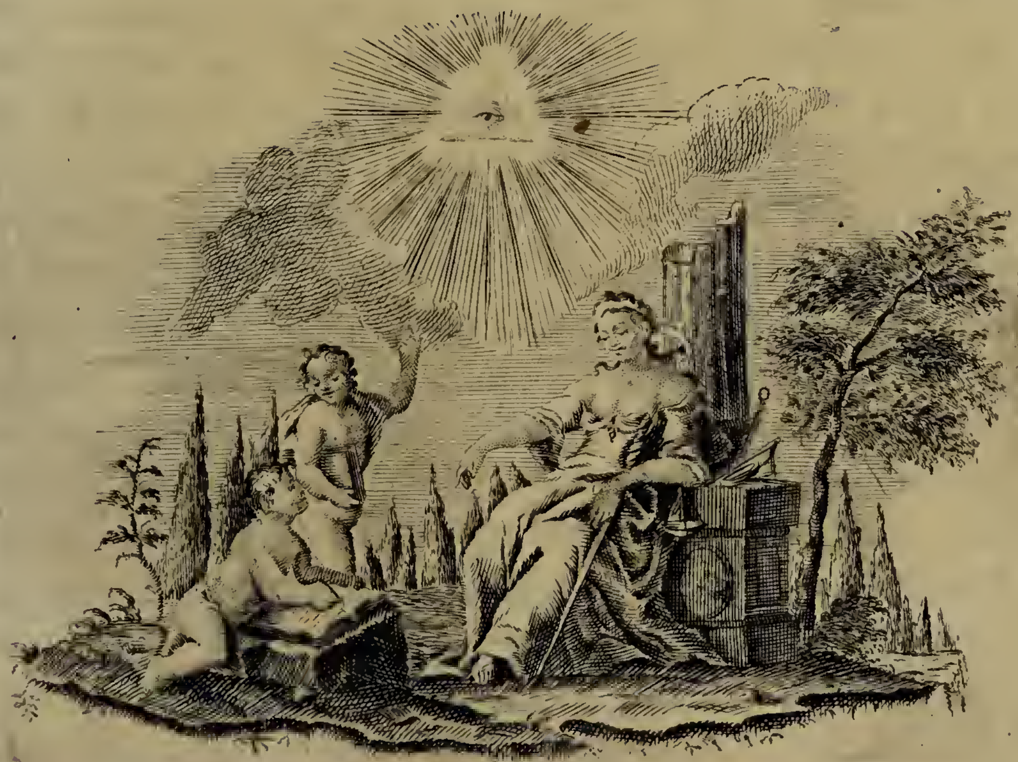
LIBRI QUINQUE.

DISSECTIONES, ET ANIMADVERSIONES, NUNC PRIMUM EDITAS, COMPLECTUNTUR PROPEMODUM INNUMERAS, MEDICIS, CHIRURGIS, ANATOMICIS PROFUTURAS.

Multiplex præfixus eſt Index rerum, & nominum accuratiſſimus.

TOMUS SECUNDUS

TRES RELIQUOS LIBROS CONTINENS.

VENETIIS,
MDCCLXI.

Ex Typographia Remondiniana.

SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO.

Amplissimo Viro

PETRO SENAC

Potentissimi Galliarum Regis Archiatro Meritissimo

Joannes Baptista Morgagnus S. P. D.

UM REGIÆ isti Scientiarum ACADEMIÆ anno 1731. placitum fuerit (id quod , Vir Amplissime , qui vel ante id tempus magno Tuo merito jam eras ex eo Illustri Cœtu, minime ignoras) ut me honorem tantum non modo non sperantem , sed ne cogitantem quidem REGI Maximo proponeret quem inter Vos in Summi Anatomici Ruyschii locum substitueret , neque ego nisi obsequiosi animi officiis unquam potuerim eximiæ illi Vestræ erga me Liberalitati respondere , quippe hic assiduis occupationibus districtus meis, quas , siqui alii , hi præsertim libri testantur de Sedibus , & Causis Morborum per Anatomen indagatis ; nunc tandem in mentem venit ab Humanitate Tua petere , ut hos ipsos velles , tanquam meos veridicos excusatores , Academiæ offerendos curare . Nec dubium quidem erat , quin benigne esset auditura , si per Te mitterentur , sicque ipsis daretur locus testificandi , quot , & quanta ab illa didicerim , & quoties Experientissimorum Academicorum , quos nominatim persæpe laudo , bene meritis de Medica Anatome laboribus meos illustraverim. Sed altera ex parte a primo verebar , ne viderer minus verecunde facere , si primis , quas ad Te darem , litteris , adeo magnis in me Tuis , nullis meis in Te promeritis, non pro illis gratias agerem , sed ut illis alia adderes , orare auderem . Egissem vero cumulatissime vel multo antea , imo & retulissem , si voluntati par esset in me facultas , sicuti est ad gratiam habendam, quam certe , quantam maximam possum , & habeo , & semper habebo . Ea enim ultro in me contulisti , propter quæ sera posteritas (ad illam enim Tuus de Cordis Structura , Actione , & Morbis immortalis perveniet Tractatus) eum hoc sæculo , fuisse me , credet , quem ipsemet , hujus meæ conscius mediocritatis non esse me fateor . Dedisti , opinor , hoc nostræ , cui tantum ipse faves , Italiæ , quantum certi quidam homines adversari videntur; neque enim reapse adverso animo esse posse, existimo , quos Italia , aut certe Gymnasium hoc nostrum nunquam provocaverit . Quod interea contentum erit Tuo , & aliorum , Tui similium , Magnorum Virorum , & Regiæ in primis Academiæ istius judicio honorificentissimo , neque a posteris reticendo , quæ cum lege cautum sit , ne de exteris Nationibus universis plures sibi optet Socios , quam octo ; binos ex uno hoc Gymnasio optavit , me benigne , liberaliterque , ut dixi , meritissimo autem Amicum meum summum Marchionem Celeberrimum Joannem Polenum . Verum, ad Te ut redeam; quanquam de Academia loquens, a Te minime digressus sum; ea ipsa quæ sponte pro Tua singulari Humanitate tribuere mihi voluisti, ea, inquam, ipsa faciunt, ne, siquid Te rogem, vereri debeam, ne Tibi videar rogasse pa-

rum pudenter. Quin animum adderent, ut præter id quod fupra expofui, alia peterem, nifi excellens Tuus, de quo dicebam modo, Tractatus meas omnes ante occupaffet petitiones.

Scilicet fuperiore extremo fæculo Medicus floruit, quem fi diligentem morborum Obfervatorem fuiffe, inficiaremur; non minus in ipfum injufti effemus, quam ipfe in Anatomen fuit, ad quædam de ea pronuncianda decurrens, quæ, evidenter a me convicta, ne illius quidem amantiffimi alioquin Admiratores defendere potuerunt. Imo cum forte animadvertiffent, ex præcipuo ejus pronunciato in imperitorum animis confequi poffe, ut vel morbis confectorum diffectio ad morborum caufas indagandas prorfus inutilis videretur; pronunciatum quidem illud effe veriffimum, faffi funt, confecutionem autem effe injuftiffimam, oftenderunt, jure utrumque, & merito. Erat enim illud pronunciatum, ut fanitatis, ita & morborum, plerorumque faltem, caufas effe noftris fenfibus omnino inacceffas, quippe in occultis invifibilium particularum conformationibus, & nexibus, & motibus, & viribus, eos motus, & nexus efficientibus, pofitas. Quod ut verum fit; non inde tamen fequitur, effecta quoque illarum caufarum fenfus fugere; cadunt enim in partes manifeftas, funtque eæ ipfæ quas in his deprehendimus, pravæ mutationes, evidentes internæ caufæ plerorumque morborum. Itaque non injuria adverfus illum Medicum, ejufque Confiliarium & quicunque cum iis diligentiorum Anatomicorum labores credunt inutiles ad medendum, idem ferme dici poffe, vel ipfi illi Admiratores concluferunt, quod generatim, ut commemoravi etiam alias, contra ejufmodi rerum utiliffimarum contemptores jufte Fontenellius Vefter dixerat inter ea quæ ad Regiæ Scientiarum Academiæ Hiftoriam A. 1699. præfatus eft, & ante omnes antiquæ illius Epiftolæ Auctor, quæ cum Hippocraticis libris circumfertur, ad Dionyfium fcriptæ, *unufquifque ex his quæ ipfe non habet, judicat id quod in alio abundat, fuperfluum effe*. Quæ omnia, ut in Italia non plurimis ante annis acta, noftroque fermone edita, hic Tibi memorare volui, Vir Doctiffime, ut continuo intelligeres fiquis mihi forte ex magni illius Medici fententia exiguus fcrupulus fuperfuiffet, hunc penitus evulfura fuiffe quæ Tuis in Scriptis animadverti, cum fecurus abditiffimarum illarum caufarum, quas nullo pacto affequi homines poffunt, internas iftas evidentes, quas in morbidis cadaveribus perfpicere licet, attendis, & quæ confecutiones ex ipfis proxime fluant, acerrimo judicio conftituis.

Ex iifdem quoque Scriptis fimul cognovi quid refpondendum aliis cenfeas, qui cum iftas evidentes internas morborum caufas per corporum diffectiones inveniri, fateantur, illud objiciunt, morbos tamen haud pauciffimos non fanari. Neque enim femper verum effe, ajunt, quod vetuftiffimus Auctor tradidit ejus, qui *de Arte* infcriptus eft, libri, *Medicum, fi quidem fufficiat ad cognofcendum, fufficere etiam ad fanandum*, itemque is qui inde videtur fumpfiffe, M. Tullius libro *Tufcul. Quæft.* 3. *Medicos, caufa morbi inventa, curationem effe inventam, putare*. Quæ utinam falfa effet objectio, nec fæpe adeo ægri, vel cognita caufa, morerentur. Veruntamen nonne cenfores hi fimiles funt priorum? Illi, quia caufæ invifibiles cognofci nequeunt, fruftra alias quæri, contendebant; hi, quia cognita caufa, non omnes morbi fanari poffunt, inutilem effe caufarum perquifitionem, contendunt. Quæ, malum, hæc utrorumque injuftitia eft?

Aut

Aut præſta, inquiunt, per Anatomen quæ ſupra hominum ſunt vires; aut ſi id non potes, cætera nihili facimus quæ potes. Hoc enim denique ii Medici dicunt qui illa dicunt. Nihili igitur facient tunc etiam cum Anatome famam ipſorum tuebitur, oſtendendo, revera inſanabilem fuiſſe morbum quem vituperantium malevolentia, aut inſcitia falſo dictitet, fuiſſe ſanabilem, aut cum morborum quorundam vulgata ſigna Anatome vel dedocebit, vel dubia reddet, vel alia minus dubia indicabit, vel quæ nova, minuſve ſint nota, ſuggeret ad obſcurum morbum, aut ad certam quandam, inter multas, morbi cauſam, ſedemve dignoſcendam. Quæ omnia, aliaque ejuſcemodi ſiquis forte ad curandum nihili faceret; haud ſcio, an non ipſe potius nihili eſſet faciendus. Quod ſi nihil utile ad ſanandum cadaverum ſectiones docerent, quæ complura ad id neceſſaria docent, & ſolum qui morbi inſanabiles ſint, patefacerent; non levem tamen, præter veræ diagnoſis, & prædictionis honorem, afferrent utilitatem, ne ægros videlicet tot ſupervacuis, & fortaſſe noxiis, remediis fatigantes, eorum obitum acceleraremus, ſed contra, levaremus ſymptomata palliativa, ut vocant, curatione, morbique incrementum, quo ad liceret, tardaremus, nec temere pronunciantes committeremus, ut cadaveris inciſio errorem detegeret noſtrum. Hæc autem cuncta, ſummopere gaudeo, vidiſſe a Te, Vir Doctiſſime, confirmata, cum Tui Tractatus locis aliis, tum maxima ex parte extremo capite 5. libri 4. Huc merito addo, ex diſſectionibus ipſis Tuis, præter cætera, monitum poſſe colligi pertinens ad caute prædicenda illa quæ poſt certos morbos deberent ſecundum plerorumque expectationem in corporibus deprehendi. Nimirum ſicuti olim præcellens Medicus Ballonius Veſter ſcite adnotavit (*a*), poſt terrifica, graviſſimaque ab affecto cerebro ſymptomata, *magna medicorum dedecore, ſæpe capita hominum morbo capitis conſumtorum aperta eſſe, in quibus nihil commemorabile repertum eſt, quod mortem intentaſſet, quum alioquin medicus aut abſceſſum, aut ſimile quid repertum iri, pronunciaſſet*; ſic Tu quoque libro 4. capite 3. in malignis febribus, & peſtilentibus veriſſime admones, veneni illius ſubtiliſſimi a quo præcipites mortes ſunt, in nonnullis quidem caſibus viſibilem effectum in viſceribus occurrere; at ſæpius nullum, quod ſub ſenſus cadat, ejus veſtigium apparere.

Me Tuum eximium attente, ut par erat, perlegiſſe Tractatum, ex his intellexeris; id quod vel magis intelliges, ſi Tibi per graviſſimas occupationes otii aliquid interdum erit ad hos meos libros inſpiciendos. Utinam quod ex me habent, probare ita poſſis, ut Præfatio Tua oſtendit, probaturum fuiſſe meam Inventorum Anatomicorum Hiſtoriam. A qua perſcribenda plures abduxerunt me cauſæ, quarum non poſtrema fuit mihi ſatis cognita hinc mediocritas, atque adeo tenuitas mea, inde vero natura plerorumque hominum, qui, ſi alium alii præferas, aut ſiquid forte vel juſte non ad eorum voluntatem pronuncies, continuo iraſcuntur, & fremunt; quapropter in his etiam libris, quibus alicubi attingo quædam ad Pathologicorum potius, quam ad Anatomicorum Hiſtoriam, ſed nonnunquam tamen ad horum quoque pertinentia, morem tueor meum, ne viventium, ſicubi forte diſcrepo, quen-

quam

(*a*) l. 3. Conſil. 71.

quam nominem ne eorum quidem a quibus nominatim provocatus esse videor, sed ita respondeam, ut, nisi se ipsi indicent, non omnes continuo intelligant. Verum præcipua causa, pro eo ac debeo, mihi fuit, quod magis quam illam Historiam, hasce crediderim morborum, & dissectionum historias studiosæ nostræ, pro qua potissimum scribo, Juventuti profuturas: hujus enim utilitas mihi commendata est a Munificentissima, eademque omnium, ut jure ipse appellas, Sapientissima REPUBLICA, cui mea, qualiscunque est, obsequentissima desudat industria. Quod reliquum est, si Tua mihi Humanitas id quod initio ostendi, & majorem in modum rogo, præstare voluerit; magna ad merita erga me Tua, Vir Amplissime, fiet accessio. Vale.

D. Patavii Prid. Kal. Septembr. A. CIↃ IↃCC LX.

JO. BAPTISTÆ MORGAGNI
AD AMICUM
EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXVIII.
Quædam de Fame præter naturam, & de morte ex Inedia scribuntur: reliqua de Læsa Deglutitione.

DE quatuor Libris in quos Sepulchretum Anatomicum divisum est, multo longissimus est Tertius, qui nimirum vitia complectitur Partium omnium, quæcunque peculiariter ad Ventrem attinent, nec virilem modo, sed etiam muliebrem. Quo magis a me opera jam danda erit, quomodocunque potero, brevitati, si quidem velim suscepti hujus pro te laboris aliquem finem reperire. Dare autem eam operam posse videor in iis maxime argumentis quæ singula in singulis primis quatuor Sectionibus proponuntur, *Inappetentia*, *Fames Præternaturalis*, *Sitis Morbosa*, *Deglutitio Læsa*. Neque enim; si ultimum demas; ulla est a Valsalva, aut a me instituta dissectio, quæ potissimum ad hæc attineat argumenta. Quod ne mireris; fac cogites, quam raro accidat, ut aliquis moriatur quem, nullo graviore conjuncto, aut insequente morbo, dejectus ciborum appetitus, aut nimia fames, sitisve consumpserit. Quamobrem ubi de graviore illo egimus, aut agemus morbo, si ibi ea etiam vitia simul invenies commemorata; quid opus est, ut alibi necessario dicta, aut dicenda, hic inutiliter repetantur? Versa, quæso has tres primas Sepulchreti Sectiones. Languentem, aut nullum appetitum cum magnis viscerum læsionibus, idest cum magnis morbis; ingentem autem sitim cum febribus, cum inflammationibus, cum hydrope, fere conjunctam videbis. Itaque Bonetus passim easdem Observationes alio loco proferri ab se, indicat, & nonnullæ etiam de quibus non indicatum est, alibi proferuntur. Quod minus mirandum est, quam in una eademque Sectione iterari Observationes easdem. In Sectione enim I. haud aliæ sunt Observationes III. & IV. quam quæ in IX. Observatione est §. 7. & in X. §. 1. Neque aliæ in III. Sectione Observationes pariter III. & IV. quam quæ in V. sunt §. 7. & 3. ut una eademque est quæ Observatione VII. §. 2. & quæ in Additamentis legitur Observatione IV. §. 1. præter alias quas ipse fortassis animadvertes.

2. De II. autem Sectione hæc quidem non dico. Illud tamen dico, nimiam famem ipsam quoque fuisse cum graviore aliquo morbo conjunctam, ut varia passim aut in vivis incommoda, aut in mortuorum visceribus mala commonstrant. Præterea si certas quasdam excipias quam rarissimas, easque jam inde a primordiis inditas conformationes, puta deficientem pylorum, aut latiorem eundemque multo breviorem, minusque in gyros contortum intestinorum tubum, ad quas miror non esse additas duas illas adeo vulgatas, quarum alteram adventitiam vidit Ruyschius (*a*), alteram congenitam Dionisius (*b*); si illas, inquam, excipias; in plerisque aliis Observationibus erit cur dubites, vera, an falsa insolitæ famis causa proponatur, ut cum in liene, quasi aliquid in ventriculum immittente, ea causa quæritur (*c*), aut cum in ventriculi amplitudine (*d*), quam potius nimiæ ingestorum copiæ effectum dixeris, quam causam; non secus atque in Sectione I. (*e*) in eo qui nihil jam diu comederat, exiguam contracti ventriculi capacitatem males effectum credere intermissæ comestionis, quam causam cur nihil ederet. Sed de liene, & de ventriculi magnitudine eo magis dubitabis, cum mox Appendicem legeris post Observationem VII. ipsamque X. Observationem. Hepatis vero insolitam magnitudinem (*f*) an famis insolitæ causam credes, sive quod ventriculum magis foveret, sive quod plus bilis separaret? an effectum, quod aucta ex copia molle viscus haud aliter ac in saginatis anseribus, amplificasset? Quod si de hepate illud censes; num de pancreate quoque (*g*) censebis? quasi vero quia ductu erat præditum duplici, distinctoque loco intestina adeunte (id quod in aliis, etiam non famelicis, haud semel deprehensum est) ideo multo plus secerneret succi, quæ res non ex ductuum numero, qui modici esse potuerunt, sed ex visceris, quod alioquin sanum erat, ampliori, si forte erat, magnitudine omnino fuerat deducenda. Denique; ut alia omittam; dicendane *erat pica a ventriculo σφακελώδη exorta*? Non certe; nam lethalis hæc ventriculi dispositio, ut in muliere fuerit jam morti proxima; tum procul dubio esse non poterat, *cum carbones illi in delitiis fuerant*.

3. Sed nihilne, inquis, in tota hac Sectione probas? Ego vero plura, tametsi in aliis meliorem delectum, in aliis acrius judicium desidero. Alia quoque sunt quæ non sine dubitatione aliqua accipere possim: alia contra, quæ confirmare etiam possim. Vides exempli causa, quæ de pediculis aliquot a puero icterico devoratis Observatione IX. proposita sunt, ut in ventriculo in *monstrosam magnitudinem*, & in *numerosissimam multitudinem* excreverint, ut *famem insatiabilem*, sumptum *alimentum absumendo*, intulerint. Num iisdem illi, quibus homo, gaudent alimentis? num his adaugentur felicius? num ea sedes satis idonea est, ut in ea vivant, neque potionibus obruantur, indeque simul cum iis quibus avide inhæreant, cibis ad intestina abripiantur; imo ut se se adeo propagent? Denique si in ea sede vixissent; nonne cito intolerabilem, ut in ejusmodi viscere, erosionem, erosionisque sensum potius fecissent, quam famis? Sed nulla, quæ in mortuo tandem conspecta sit, memoratur erosio. Itaque non una de causa aliquanto minus incredibilis videri possit Observatio quæ in Scholio adjungitur, alibi autem (*h*) sub hoc titulo proponitur *Ventriculi dolor a vesiculis, pediculis plenis, illi affixis*: quanquam eo inclinat animus, ut suspicer, in utraque corpuscula, &, si mavis, animalcula conspecta esse quadantenus pediculorum similia, præsertim quando cum qui hanc alteram nar-

(*a*) Obs. Anat. Chir. 74. (*b*) Anat. de l'homme Demonstr. 2. (*c*) Obs. 4. & seqq. (*d*) Obs. 1. & 8. (*e*) Obs. 5. (*f*) Obs. 2. (*g*) Obs. 13. (*h*) l. hoc 3. S. 6. Obs. 38.

narrat, non affuiſſe ipſum, conſtat; ille vero qui primam ſcripſit, diſerte ſe affuiſſe, non dixit; neuter autem an pediculi etiam tum viverent, ut ex motu ſaltem, animalcula fuiſſe, pateret. Sed quoniam non uni ex Doctis amicis meis rem viſam eſſe credibilem, poſtquam hæc ſcripſeram, animadverti; idcirco eo magis velim, ut ſcripta memineris non tanquam a pernegante, ſed potius tanquam a dubitante. Contra, ubi in Appendice quæ Scholiis Obſervationis ſubjicitur, de humanis lumbricis ſermo eſt, ſingulari ſua magnitudine, aut numero famem rabidam afferentibus, nihil eſt cur hæream. Sua hi in ſede, ſuoque pabulo verſantur: quod ſi eorum magnitudini, aut certe multitudini par non ſit; manifeſtum eſt, animal in quo inſunt, nutrimento fraudatum ſuo, incredibili fame, & ſæpe etiam ſiti vexari oportere. Utramque enim inde cum alii ſæpenumero, tum ipſe animadverti, & præſertim in eo catello, quem poſt illas mortuum cum diligentiſſime perſecarem, nihil uſquam morbidi invenire potui præter ingentem vermium numerum, ſicuti in Epiſtola ſcripſi, quæ a Valliſnerio noſtro (*i*) olim vulgata eſt. Sic etiam cum Bontii obſervationes indicantur (*k*) *boulimi, ac appetentiæ, caninæ* dictæ meſenterii infartus conſequentium, in memoriam redeunt quæ mihi quondam narraverat Albertinus, ſe in quibuſdam, hoc mali genere laborantibus, præcipue autem in puero adeo famelico, ut hinc ſæpe caperetur animi defectionibus, reperiſſe glandulas quæ in ventre ſunt tartarizatas, uti loquuntur, ſic ut duritie cultri aciem eluderent. Alvi autem fluxus, & qualis, intercepto videlicet per meſenterium chyli commeatu in his fuerit, an nullus fuerit; apud Bontium (*l*) enim leges fuiſſe lienteriam; pro certo non memini.

4. Diſſectiones quoque illæ placent quæ extremo loco productæ ſunt (*m*) hominum duorum quos diuturna cibi, potuſque abſtinentia confecit, placituræ etiam magis, ſi quemadmodum *venas, & arterias mirabiliter inanitas* oſtendunt, ut *ex vena cava vix duo*, aut tria *cochlearia ſanguinis effluerent, ex aorta* autem *nihil*; ita alia pariter quæ adnotatione ſunt digna, oſtenderent, puta eorum virorum annos, temperamentum, habitum, vires, abſtinentiæ dies ad unum omnes, ſymptomata quæ mortem anteceſſerunt, conſtitutionem viſcerum, & ſiqua alia ſunt ejuſmodi. Quæ diligentia perutilis fuiſſet præſertim in primo, quippe qui *corpore* erat *alioqui ſano*, cum ſe per inediam interimendi conſilium cœpit. Nam quos aut morbus cogit, aut morbi cruciatus eo adducunt, ut nihil ſumant, nec vivi, nec mortui quidquam certi docere poſſunt, cum ignores videlicet, quot dies ipſe fortaſſe morbus de vita detraxerit, & quid inſoliti ipſa per ſe inedia viſceribus attulerit. Sic apud Cl. Peyerum, filium dico, (*n*) viri, ac mulieris diſſectiones habemus, quibus cauſa mortis inedia fuit; ſed in utraque vitia ejuſmodi legimus internarum Partium, ut cum ad morbos hæc attinuiſſe, agnoſcamus, cætera illa quæ paulo ante commemoravimus, non magnopere decideremus. Contra, a Præſtantiſſimo Fantono (*o*) illorum pleraque adnotata ſunt diligenter in muliere quæ ad quinquageſimum, quo obiit, diem cibum pertinaciſſime repudiavit. Sed cum pauxillum tamen bis ſumpſerit, &, quod pluris faciendum eſt, aquæ potu, quamvis *pauciſſimo*, uteretur; non eſt cum eo viro de quo primo loco mentionem fecimus, comparanda. Aquæ enim potus quantum, humorum inopiam minuendo, & acrimoniam temperando, quæ duo famelicis maxime nocent, juvare poſſit ad eorum vitam producendam, Redii (*p*) experimenta comprobant, qui plures ſine ullo cibo capones ſervans, eorum quibus potum quoque negavit, nullum ultra nonum diem vixiſſe, animadvertit, cum ille cui quantum aquæ voluit, præbuit, quam diebus primis ſexdecim avidiſſime, ſæpiſſimeque bibebat, vigeſimum ſuperaverit diem. Nec facile credo, cum Pomponius Atticus (*q*) vitam ſimul cum morbo graviſſimo finivit intra quinctum inediæ diem, primum futurum fuiſſe, ut *ſubito febris decederet*, leviorque morbus eſſe inciperet, ſi ut *biduum cibo*, ſic potu quoque *ſe abſtinuiſſet*. Cæterum breve illud Attici levamen num forte ſit ex Hippocratis Aphoriſmo 47. Sect. 2. explicandum, quaſi pus tunc confici deſiiſſet, quod *per lumbos* poſtmodum *erupit*, an potius abſtinentiæ a cibo ſit tribuendum, quando Redius (*r*) incredibile eſſe, affirmat, quam pulchra inveniantur viſcera eorum animalium quæ fames extinxerit, arbitrium tuum eſto. Ego aliud tibi Redii dictum, quod ad ea pertinet, quæ ſupra in hujuſmodi obſervationibus requiſivi, Valſalvæ quodam experimento confirmabo. Multum, Redius inquit (*ſ*), robur atque ætas poſſunt in animalibus ad famem diutius ferendam. Experimentum autem Valſalvæ ea quam requirimus, diligentia ſcriptum, ſic habet.

5. CANIS paulo poſtquam editus fuerat, a maternis uberibus ablatus eſt, omnique alimento prohibitus. Tertio inediæ die convulſivis motibus toto corpore tentari cœpit modo vehementioribus, modo remiſſioribus. Die quarto interiit. VENTRE aperto, veſicula fellis inventa eſt bile abundans. Thorace recluſo, pulmones in latere dextero nigerrima oblonga macula tincti: cordis auriculæ multum dilatatæ a concreto ſanguine: quo & ventriculi erant pleni. Sed in omnibus quoque ſanguiferis vaſis, præſertim autem in venis quidquid erat ſanguinis, erat concretum, ut nuſquam inventus ſit fluidus. Denique cranio exſecto cerebrum compertum eſt molle, & flaccidum, idemque necdum ſatis in duas ſubſtantias diſtinctum, vix ut corticalis internoſci poſſet a medullari. Utrumque auris Tympanum, pellucidæ *gelatinæ* plenum, Oſſicula habebat exacte quidem conformata, ſed membranaceam etiam tum mollitiem ſervantia.

6. Qui mortem præceſſerant motus convulſivi eorum quadantenus ſimiles ſunt, quos Valſalva animadverterat ante mulieris illius (*t*) obitum quæ ſex dies cibo, potuque ſe abſtinuerat. Quæ vero in mortuo catulo ſunt animadverſa, pleraque ſunt fœtus magis, quam animalis propria quod jejunium interemerit, nonnulla tamen utriuſque communia, ut fellis copia, quippe veſicula a flaccido ventriculo, proximove inteſtino haud compreſſa. Sed & quidquid bilis ex jecinore ad inteſtina defluit, eo magis in his apparet, quod aſſumptorum miſcela non tegitur. Nec ratio ſolum, ſed obſervatio quoque hoc confirmat tum in illis ferme omnibus animantibus quas fame necaverat Redius, ut ex Caldeſii (*u*) teſtimonio cognoſcimus, tum in hominibus inedia abſumptis, quod Peyeri (*x*), Fantoni, (*y*) Halleri (*z*) conjunctæ Obſervationes oſtendunt. Ratio quoque indicat, quoniam ab diuturna omnis potus, cibique abſtinentia, corporis humores acerrimi fiunt, & ad putredinem tendunt, facile fore, ut eorum qui inedia pereunt, cadavera graviſſime oleant, quemadmodum a Celeberrimo Scriptore cum de hominibus, tum præſertim de canibus traditum eſt: quod indicium, ad alia additum, haud inutile profecto eſſet non ſolum ſcire aventibus an aliquos homines jejunium magis, an morbus ſuſtulerit; verum etiam interdum, ut video, dubitantibus, an canes quidam ex inedia, an ex inſtitutis experimentis ſint mortui. Sed nos hæc aliis, periculum facturis, modo relinquentes, aliaque inſuper prætereuntes, in eo quod promiſimus, inſiſtamus. Canes quos Redius (*a*) omni prohibuerat cibo, & potu, quandiu ſic vixerint, ex eo intelliges quod aliqui ad triginta quatuor, aliqui ad triginta ſex pervenerint dies, parvus autem catulus, niſi vigeſimo quincto die ſe ex altiſſima feneſtra præcipitaſſet, plures alios videbatur eſſe victurus. Verum hic ut parvus eſſet catulus, non erat tamen modo natus, ut is qui, Valſalva obſervante, quartum ſuperare non potuit diem. Equidem miras eſſe poſſe in his rebus varietates, eo libentius fateor, quo magis tot, & tam varia exempla attendo longæ inediæ, quę ab Doctiſſimo Viro Beccario (*b*) & erudite producta ſunt, & diligenter penſitata. Illud tamen, ſi quam rariſſimas quaſdam excipias rerum, & corporum conſtitutiones ſatis

(*i*) Conſideraz. int. alla generaz. de' vermi. (*k*) Obſ. 12. (*l*) Vid. Sepulchr. l. 3. S. 10. Obſ. 1. (*m*) Obſ. 18. §. 1. & 2.
(*n*) Obſ. Anat. 1. & 7. (*o*) Diſſert. Anat. Renov. 1. (*p*) Oſſervaz. int. agli animali viventi &c.
(*q*) Vid. ejus Vitam apud Corn. Nepot. (*r*) Oſſerv. cit. (*ſ*) Ibid. (*t*) Epiſt. 17. n. 25. (*u*) Oſſervaz. int. alle Tartarughe.
(*x*) Obſ. 7. cit. ſupra ad n. 4. (*y*) Diſſ. ibid. cit. (*z*) ad Boerh. Prælect. §. 98. not. 2. & Opuſc. Pathol. Obſ. 24.
(*a*) Oſſervaz. cit. ſupra ad n. 4. (*b*) Vid. de Bonon. Sc. Acad. T. 2. P. 1. inter Medica.

satis cum vero consentire, crediderim quod ab Hippocrate (*c*) traditum est, *minus* facile *adolescentes*, *omnium* autem *minime pueros* jejunium ferre, quod contra facilius ferant qui *ætatem consistentem habent*, *senes* autem *facillime*, nisi forte sint ætate confecti, ut sapienter Celsus (*d*) Hippocratem interpretatur, sic ejus sententiam latine reddens: *inediam facillime sustinent mediæ ætates*, *minus juvenes*, *minime pueri*, *& senectute confecti*: .... *maxime* vero is *cibo eget*, *qui increscit*, quod diserte Hippocrates quoque in proximo (*e*) docuerat aphorismo.

7. Hippocratis autem sententiam mirifice una confirmaret historia, si ea quidem, ut perperam Cardanus (*f*) & Zambeccarius (*g*) credidere, historia esset, non poeticum Dantis (*h*) commentum de Hugolino Comite, & quatuor ejus filiis, inedia mori coactis (quod unum certum est) sic ut omnes vixerint aliquot dies, triennis autem puer quarto, reliqui aliquanto majores pueri, aut adolescentuli quincto, aut sexto die, pater denique, ut constanti erat ætate, aut cruda certe, viridique senectute, octavo decesserit: quæ omnia a Poeta, ut erat ea tempestate doctissimus, facile secundum Hippocratis aphorismum, certe secundum veri similitudinem esse excogitata, Poeta ipse, quod Clari illi Viri non attenderunt, satis eo loco indicat, ubi Hugolini animam hæc sibi narrantem inducit, quæ aliunde, ut diserte ait, *non posset intellexisse*, quippe quæ in tenebricosis acciderant turris penetralibus, cujus claves statim post illos inclusos, adversarii in flumen abjecerant. Quod si igitur ad multiplices Hippocraticæ sententiæ partes, ut a Celso expositæ sunt, comprobandas forte plures historias quæris, nonnullas quæ scribenti suppetunt ex Romanis commemorabo. Ægrum Pomponium Atticum supra (*i*) diximus die quincto inediæ mortuum. Sextius autem Baculus, ut est apud Cæsarem (*k*), cum ita ægrotaret, ut *diem jam V. cibo caruisset*, adeo a morte procul erat, ut arma caperet, hostesque arceret, quippe ætate ea, ut non ita pridem munere functus esset primipili; Atticus vero VII. & LXX. annos compleverat. Sic mirari non oportet, Suetonium (*l*) cum Tiberium scripsit, *cibo per quatriduum abstinuisse*, non modo quid noxæ inde retulerit, non adjecisse; imo ut *confestim Ostiam descenderit*, docuisse; Tiberius enim tunc erat maxime constanti ætate. His alia ipse juniorum exempla addes: nec facile, opinor, reperies, ubi ad pueros, infantesque perveneris, qui istiusmodi jejunia sic tulerint. Nec vero ex Fernelii (*m*) observatione mihi fœtum objicias qui mirando sane exemplo bimestre jejunium videtur pertulisse. Nam etsi mater quæ, *adstantium omnium judicio*, *nihil cibi potusve bimestri tempore vorasset*, tandem in extrema, qua confecta est, febre *edidit partum*, *quem vitæ superstitem reliquit*; tamen quotiescunque cibum potumve ad infimam usque œsophagi partem detrudebat, inde vero mox retrahebat, rejiciebatque, credibile est, semper aliquam ingestorum portionem ultro citroque commeantium absorbentia oscula oris, faucium, œsophagi subiisse, sicque hanc non secus quadantenus ac alia gravida apud Hildanum (*n*) per solos fere clysteres nutrientes spatio sex hebdomadum una cum fœtu, servatam esse. Quin credibile etiam est, tuberculum quod ventriculi ostium claudebat, ut in mortua conspectum est, in vivente, nisi forte extremo tempore, non tantum fuisse, ut orificium illud omnino obturaret; increscunt enim jugiter ejusmodi vitia, ut demum eo se extendant quo paulo ante non perveniebant.

8. Redigit in memoriam hæc Fernelii observatio Quartam, in qua & ipsa est (*o*), Sepulchreti Sectionem, de qua ita initio (*p*) mentionem fecimus, ut non deesse nobis indicaremus quæ ad ipsam, id est ad læsam deglutitionem attinerent. Nec deessent utique si quod in Sectione quoque hac fit, imitari placeret. Videbis enim, Observationem in ea IV. non nisi verbis aliquanto paucioribus differre ab XVII. idemque multo magis miraberis in XIX. collata cum ea cui proxime subjicitur XVIII. In ipsis autem Additamentis nonne altera pars Observationis II. totidem verbis iterat quod satis jam fuerat Sectione eadem in parte altera Scholii propositum ad VIII.? Nos vero ne illa quidem hic repetemus quæ in aliis Epistolis ex Valsalvæ, aut nostra observatione protulimus. Sed quidquid restat, huc afferemus; cætera illa vix indicabimus. Restant autem ex Valsalva historiæ duæ. Quarum prima ad hunc modum se habet.

9. VIR annos quinquaginta natus queri incipit de impedita deglutitione. Impedimentum paulatim augetur: vox amittitur: in deglutiendo non levis dolor: cibi portio in faucibus remanebat, quæ sensim postea in os redibat, interdum, ut videbatur, corrupta: macescit corpus: nihil exterius præter naturam conspiciturysinistra dumtaxat Maxillaris Interna glandula percipitur indurata. Repente, quasi suffocatus, moritur. GLANDULA modo memorata, dura, habebat ad latus internum materiam albuminis similem. Plures autem in pharynge, & ad summam laryngem tumores conspiciebantur, qui carcinomatis habebant naturam.

10. JUVENIS quoque post consimilia morbi signa, eodem ferme pacto mortuus, ejusdem naturæ tumores ostendit, præsertim ad supremam laryngis partem, & proxima pharyngis latera. Sed tumores nonnullis in locis jam erant exulcerati: ipsamque epiglottidem ulcus perforaverat.

11. Quod ad utriusque repentinam attinet mortem, hinc confirmare poteris quod Valsalvam, hos duos fortasse spectantem, mihi dixisse, alias (*q*) scripsi, ex gravi laryngis vitio se bis ejusmodi mortem observasse. A me quoque in Virgine observata est, de qua ibidem commemoravi, & fortasse etiam in Cantore præstantissimo, quem manifestum in faucibus ulcus vexabat, summam afferens difficultatem deglutiendi. Sed quoniam id ulcus ad quas usque partes se extenderet, neque in vivo definiri, neque in mortuo quæri licuit, idcirco rem pro certa compertaque non posui, præsertim quoniam istiusmodi ulcera aliquando eo non perveniunt quo putares, eademque perveniunt quo non putares. Quod præclare ostendet casus viri, eodem mortis genere abrepti: quem casum etsi ex parte attigi in Epistolis Anatomicis (*r*), ex parte in alia quam ad te misi (*s*); nusquam tamen totum exposui, sed consulto huc distuli, tanquam ad læsam deglutitionem pertinentem.

12. VIR erat, cui inter deglutiendum, potionum pars redibat per nares. Huic palatum osseum erat integrum; at molle, simul cum uvula, non recens ulcus absumpserat, ad cicatricem, quantum oculis perspici poterat, jam perductum; sed qua perspici non licebat, etiam tum perstans, ut vel ea quæ screatu reddebantur, significabant. Cum his tussis aliquando, & alia ejusmodi, quamvis levia, & ambigua, suspicionem movebant ulceris se se deorsum extendentis. Quam auxit subita mors suffocati instar. PHARYNGIS tamen inferior pars, & quæ hac intercipitur larynx, & huic subjectus arteriæ Asperæ canalis erant omnino illæsa: quanquam sinistri pulmonis superiorem lobum, cum attrectarem, durum, cum secarem, magna ex parte pessime corruptum offendi. Ulcus autem ad altiores pharyngis partes, & ad posteriora nasi foramina se perduxerat, ibique perstabat. Cæterum Ventre aperto, jecur, & intestina quibusdam locis, intimosque abdominis musculos inveni quasi ex prægressa inflammatione liventia, & grave olentia.

13. Ubi, & quo tempore id cadaver secuerim, in iis Epistolis reperies, quas paulo ante (*t*) indicabam, ibidemque, & Epistola quoque ad te XXII. (*u*) quæ de origine, & causis attigi illius pulmonum vitii. Quæ vero ad causas, modumque attinent, quo deglutitio in eo viro, aut in duobus quos a Valsalva dissectos proposui, lædebatur, adeo manifesta sunt universæ pharyngis, & laryngis necessarios in deglutiendo motus non ignoranti, ut minime opus sit declarare. Huc spectant in Sectione hac IV. Sepulchreti, Observationes XVII., quæ in duabus sunt Appendicibus quæ XX. Observationi subjiciuntur. Et quamvis ego, cum in senibus plures, ut alias dixi, laryngis cartilagines sæpenumero osseas factas inve-

(*c*) Sect. 2. Aph. 13. (*d*) De Medic. l. 1. c. 3. (*e*) 14. (*f*) Comment. in cit. Aph. 13.
(*g*) Experim circa diversa e viventib. exsecta. (*h*) Infern. cant. 33. (*i*) n. 4. (*k*) De Bello Gall. l. 6. c. 38.
(*l*) De duodecim Cæsarib. l. 3. c. 10. (*m*) Pathol. l. 6. c. 1. in fin. (*n*) Cent. 4. Obs. 30. (*o*) Obs. 21. (*p*) n. 1.
(*q*) Epist. 22. n. 25. (*r*) Epist. 9. n. 9. & 10. (*s*) Epist. 19. n. 50. (*t*) n. 11. (*u*) n. 26.

veni (x), epiglottidem nunquam osseam deprehenderim; tamen quin minus flexilis, minusque obsequens fieri interdum possit, non dubito: quæ res alioquin ciborum magis, quam potionum deglutitioni videtur adversari. Potiones enim ubi ad epiglottidem pervenerunt, hinc & hinc, qua ad laryngis latera quasi sulcus est, defluunt, & ad pharyngis imum labuntur: neque tunc quidem accidit, ut laryngem subeant, nisi aut nimia copia e sulcis redundent, aut hi inflammatione, & intumescentia deleantur, aut ab irritatione excitata convulsio quædam, aut impar ob resolutionem officio suo musculus aliquis facilem potionum defluxum turbent: quorum hoc in Fœmina Principe post insultum apoplectici generis, illud vero in nobili Comite animadverti, cujus ad te alias (y) permolestam, & convulsivæ, sed brevissimæ, anginæ ex parte similem, affectionem perscripsi. Hic autem nolim, epiglottidis considerationem, ubi de læsa deglutitione agitur, a te superfluam credi postquam Cl. Targionius (z) in cadaver incidit viri cui, quanquam epiglottis omnino deerat, fortasse ab ulcere olim exesa; non defuerat tamen in acuto saltem, ex quo novissime interierat, morbo loquendi vis, & deglutiendi sine ulla difficultate. Nam etsi Arytænoidæi musculi, qui crassiores in illo erant, & validiores, potuerant adeo glottidem exacte occludere, ut insolito in hominibus quidem exemplo, epiglottidis supplerent officium, sicut aliæ partes nonnunquam uvulæ, nonnunquam linguæ aut ab ortu, aut a morbo deficientium munus suppleverunt (a), sive accuratæ, dum ille viveret, observationes, & interrogationes aliud fuerant fortasse ostensuræ; cavendum certe est nobis, non quid monstrose in uno aliquo, sed quid secundum naturam in cæteris fiat, spectantibus, ne illuc decurramus, ut epiglottidem in deglutitione quasi inutilem existimemus. Non sum nescius, esse hoc tempore Cl. Viros, quibus adeo aliter ac aliis deglutitio explicanda videatur, ut si cum iis facias, eam quam paulo ante attigimus, discriminis quo fluida, & solida ex ore transeant in fauces, explicationem haud requiras. Mihi vero, quamvis hic neque locus, neque tempus sit totam, ut res posceret, eorum sententiam considerandi, certe in ea non unum est quod accipere non possim. Nec me præterit, quod hic etiam in Sepulchreto (b) legitur, a Paulo Barbetta, adnotatum, minime cum ea quæ supra exposita est, explicatione consentire. Verum si *loquelæ* simul erat *abolitio*, vitia alia fuerint, necesse est, præter epiglottidis in potionum transitu laryngem *non satis claudentis*, rigorem, sive *indurationem* cui uni omnia Paulus tribuit. Quid vero præter epiglottidem in alia quadam Observatione peccaret, in qua deglutitionem *tam solidorum, quam liquidorum*, impeditam fuisse lego, conijcere fortasse possem, si quod in cadavere deprehensum est, intelligerem. Deprehensa autem scribitur *epiglottis per spasmum catarrhalem versus œsophagi orificium adeo retracta, ut asperæ arteriæ orificium maxime apertum existeret, ac neque liquida, neque solida propter metum suffocationis ingeri potuerint*. Nimirum assequi non possum, quomodo epiglottide illuc versus adeo retracta, laryngis orificium esse posset maxime apertum, cum maxime opertum esse debuisset. Atque hoc fortasse modo ab Auctore scriptum putassem, nisi tunc non de glutiendo, sed de respirando unice ægrum cogitare oportuisset.

14. Quod vero; ut ad Pauli Observationem redeam in Sepulchreto propositam; illa deglutitionis læsio in Scholio quod continuo additur, explicanda suscipitur per *convulsos musculos hyoideos, quia tunc sursum erigitur larynx*; id clarius exponi oportebat, præsertim cum musculi qui eo possint nomine designari, & plures sint, & ex iis aliqui contrarium quoque præstent officium. Neque tamen dubium est, quin non modo os hyoides, & larinyx, sed & quæ ad ipsa attinent, si gravius quid forte patiantur, deglutitioni afferre possint impedimentum. Hoc enim ortum memineris a luxatis appendicibus illius ossis superioribus, ut a Valsalva (c) proditum est, itemque a luxatis laryngis cartilaginibus, ut Boerhaavius (d) scribit ex observatione Cowperi, Thyroide puto a Cricoide dimota; nam librum in quo Cowperus id doceat, in manibus non habeo; quorsum an illa pertineant quæ legere potes in Actis Cæsareæ Academiæ (e), cogitabis; at modus tamen curationis ad Valsalvæ modum satis accedit. De musculorum autem, vel ipsius etiam œsophagi convulsione, aut paralysi nihil ferme attinet dicere, quando primæ exempla in hystericis persæpe occurrunt, hujus autem rarioris quidem, sed, ut paralyticæ affectiones solent, longe diuturnioris Observationes haud desunt, ægris propterea aut fame absumptis, ut apud Willisium (f), Helwichium (g), alios videre licet, aut nonnunquam per alimenta, chirurgici instrumenti ope in ventriculum compulsa, duodecim, aut quatuordecim menses, alias sexdecim ipsos annos servatis, cujusmodi casuum hunc habet idem Willisius Pharmaceut. Ration. Parte quidem I. Sectione vero 2. cap. 1. non, ut est in Sepulchreto (h), Sect. 3. cap. 3., illum autem, natura tandem vincente morbum, Jobus Basterus A. 1682. cum Stalpartio (i), idemque raro exemplo vividus Senex A. 1744. cum Cæsarea Academia (k) communicavit. Et minus diuturnam quidem paralysim, at sine molesta illius instrumenti in gulam intrusione, superatam vidit Ramazzinus (l), cum ægram absque ullo prorsus cibo, aut potu per clysteres nutrientes, quorum diuturniorem usum, utilioremque legisse non memini, dies sex, & sexaginta servasset, auxilii genus in deglutitionis, non modo ex paralysi, sed etiam ex quacunque alia causa, impedimento, semper vel quod facile, vel quod innocuum est, a Medicis tentandum. Porro ad levem quandam paralysim referendum mecum, ut opinor, existimabis, quod a Cel. Heistero narratum leges in Dissertatione quadam Joh. Caroli Spies (m). Scilicet Vir nobilis, isque jam senex, a longo tempore hoc patiebatur, ut cum deglutire omnia posset, ultimum tamen bolum non posset, qui propterea ab uno sæpe pastu ad alterum in faucibus remaneret, donec in subsequenti deorsum protruderetur, nisi forte prius screatu, aut levi tussi opitulante reijceretur. Nimirum haud aliter id contigisse, credidi, quam in senioribus urina omnis, alia aliam urgente, extruditur donec ad ultimas guttas ventum sit, quas infirma vis musculorum jam nequit, ut in validiore ætate, prorsus expellere. Sic etiam in illo Viro priores boli insequentium pondere propellebantur, donec ultimus eo auxilio carens, a pharyngis autem musculis non satis adjutus, cogeretur subsistere.

15. Sed ut hoc, & pleraque de quibus hactenus dictum est, vitia ad pharyngem, & proximas huic partes attinebant, sic alia in œsophago ipso, viciniisve ei partibus occurrunt. De convulsione, & paralysi nihil est opus iterare. Sunt autem alia duo, inter se pariter contraria, vitia, quæ difficilem possint facere deglutitionem, glandularum œsophagi ariditas (n), & œdematosa turgentia (o). Præterea exulceratur gula aliquando: cujus rei habes in Sepulchreto (p) memorabile exemplum. Et quanquam ipsum per se ulcus, si dolorificum, aut saltem si amplum sit, aut prominentibus labris, cujusmodi erat a Brunnero (q), hic tibi perlegendo, conspectum, deglutitionis usu prohibet; tamen vel si nihil eorum est, ulcusque ipsum ad sanitatem spectare incipit, aut ex parte etiam pervenit; existere haud raro ex eo possunt quæ obstent deglutitioni, ut caruncula, callus, angustia, aut coalitus denique, a Francisco Sylvio (r) memoratus. Et carunculam quidem ad gulæ finem indicasse olim videtur Galenus (s), cum scripsit, *accidere aliquando, ut etiam carnosum aliquid (qualia sæpe foris videmus) in stomacho nascatur, quod vel omnino ciborum viam obstruat, vel aliquatenus impediat.* Certe autem carunculam ex sanato œsophagi ulcere subortam, vides hic in Sepulchreto (t) observatam. Gulæ autem calli etsi non omnes ab ulceribus sunt repetendi, puta

(x) Adverf. I. 2. 23. (y) Epist. 14. n. 37. (z) Prima Raccolta di Osserv. Med. verso il fine.
(a) Ephem. N. C. Dec. 3. A. 9. Obs. 212. & Slevogt Diss. de Gurgul. §. 61. 63. (b) Obs. 6. (c) De Aure Hum. c. 2. n. 20.
(d) Prælect. ad Instit. §. 806. (e) Tom. 6. Obs. 90. (f) Pharm. Rat. P. 1. S. 1. c. 2. (g) Eph. N. C. Cent. 1. & 2. Obs 147.
(h) Sect. hac 4. in Addit. Obs. 2. in fin. (i) Cent. Post. P. 1. Obs. 27 (k) Act. T. 8. Obs. 21. (l) Const. Epidem. A. 1691. n. 22.
(m) De Degl. c. 2. n. 9. (n) Eph. N. C. Cent. 1. Append. n. 10. Obs. 162.
(o) Earund. Cent. 5. Obs. 59. ubi I. M. Hoffm. & Benedict. Sylvatic. citantur (p) in Additam. ad hanc Sect. Obs. 1.
(q) Gland. Duoden. c. 10. (r) Prax. Med. I. 1. c. 5. (s) De Sympt. Caus. l. 3. c. 2. (t) Obs. 21.

puta ubi apud Cælium (*u*) legitur *initia atque ſummitas ſtomachi calloſa*, ut neque omnis anguſtia, velut illa quæ Sectione hac (*x*) poſt febrem ardentem, niſi forte in ea aphthæ, aut internæ variolæ (*y*) fuerint, propoſita eſt; tamen ubi ulcus præceſſit, aut adhuc perſtat ex parte, velut in milite (*z*) qui magnam in deglutiendo difficultatem, nullum autem prorſus dolorem ſentiebat, *coarctationem* œſophagi, & *calloſitatem* eroſioni quæ in hoc ſimul deprehenſa eſt, non ſublatæ undique, tribuemus. Nec dubium eſt, quin eadem cauſa, ut anguſtiam, ita & coalitum poſſit inducere, quo nomine cum Docto Viro Maucharto (*a*) hic intelligo eam coarctationem, quæ viam aut nullam, aut vix aliquam relinquat. Et ſane coalitus quem vidit ipſe (*b*) calloſum, & vix admittentem ſtylum tenuem, non fuit ſine ichore purulento. Veruntamen & ab aliis cauſis interdum coalitus fit, ut ille ex parte fortaſſis eſt factus, quarum alias infra (*c*) dicemus, aliæ autem ad tumores attinent in ipſis gulæ tunicis increſcentes, cujuſmodi obſervationes Sectio hæc Sepulchreti (*d*) exhibet, additque aliam lectu dignam Cl. Widmannus (*e*). Memorabile autem præ cæteris illud coalitus genus eſt quod fit per cartilaginem, cujus tria Sepulchretum profert exempla (*f*): tu autem duo præſertim adjunges, quorum alterum diligenter a Vallisnerio noſtro (*g*) deſcriptum, alterum eruditiſſima inſuper Diſſertatione (*h*) a Cel. Trillero eſt illuſtratum. Sunt Viri Præſtantiſſimi quibus id vitii *oriri videtur a potu aquæ fervidæ*, hoc ævo adeo frequenti: quod ego omnino inficias non eam. Sed mirabor tamen, cum ſæpe etiam Veteres, & certe cum Sinæ, ſuarum conſuetudinum retinentiſſimi, potu ſint uſi, utanturque ferventi, non ſæpius apud eos inventos eſſe, & inveniri qui læſa, aut impedita laborent deglutitione, ſed nec ſæpius apud nos, imo raro adeo cartilagineum œſophagum deprehendi, ut in Italia non meminerim qui adhuc repererit præter Vallisnerium, qui tamen in eo homine, & loco, & tempore id reperit, ut abs theæ, aut coffi abuſu repeti poſſe non videatur: omitto autem, Trillerum in ſuo a contraria omnino cauſa repetiiſſe (*i*). Ut ut eſt; coalitum dixi per cartilaginem, quia hic quoque œſophagum a cartilagine, ſi non omnino obturatum, ut in Stoffelii Obſervatione (*k*), at certe ſic impeditum in cæteris exemplis animadverto, vix ut exiguum reſtaret foramen. Quid vero ſi cartilago non extrorſum extuberaret; ſed patentem naturali amplitudine viam relinqueret? num putas, illæſam futuram deglutiendi facultatem? Mecum certe Victorius Gornia Medicus Experientiſſimus diſſectionem communicavit, in Germania habitam, cadaveris Celſiſſimi, & Eminentiſſimi Principis, cujus œſophagus exterius membraneus, interius autem erat cartilagineus, imo ſtomachum verſus ad pollicis latitudinem oſſeus. Princeps tamen ille non modo ultimo biennio quotidie duabus a prandio horis vomuerat; ſed de nulla unquam in deglutiendo moleſtia, aut difficultate conqueſtus fuerat. An igitur non ſecus ac ſanguis per oſſeam arteriam cordis vi, & retro poſitarum arteriarum propellitur, cibus quoque a validioribus pharyngis muſculis impelli poteſt per gulam non conniventem, neque explicandam, ſed patulam a rigidis parietibus perpetuo ſervatam? Tu ergo hoc videris, ſimulque Obſervatione hac ad quinque addita, quas ſuperius memoravimus, rurſus tecum reputabis, num fervidæ aquæ abuſui illud ſit vitium imputandum quod non linguam, non fauces, non ſuperiorem gulæ tractum, ſed infimum maxime occupaſſe de ſex iſtis exemplis quatuor oſtendunt. De duobus autem reliquis alterum a clavicularum regione incipiens proponit; ut unum ſit in quo cum pharyngis fine œſophagi initium cartilagine occluſum legatur: quapropter Stoffelius id quod cæteri ne cogitare quidem potuiſſent, quærebat, an ad laryngotomiæ, quam vocant, imitationem, inſtituere liceret pharyngotomiam, ſeu potius ſummi œſophagi inciſionem per quam fiſtula, alimentum invehens, immitteretur, certæ morti, ut ait, præferendo incertum remedium; ſed ſimul, quod dolendum; difficile adeo, & periculoſum, ut omnes intelligunt qui cum obvia Aſpera arteria, ſedem comparent ſummi œſophagi profundam illam, & tot muſculis, nervisque, & vaſis inſignibus ſtipatam.

16. Partes autem œſophago proximæ ut non uno modo poſſint deglutitionem impedire, vel eæ oſtendunt Obſervationes, quas cum alias perſcripſerimus, hic ſatis erit, ut promiſimus, indicare. Neque enim eæ Partes nocere dumtaxat queunt ita comprimendo, ut via intercipiatur, quemadmodum tumefacta illa in octogenaria muliere glandula (*l*), aut dilatata in Tubicine arteria Magna (*m*), aut ambæ etiam facile in Viro, a Valſalva adoleſcente diſſecto (*n*); ſed & abſterrendo a deglutitione, quando via etiam aperta, compreſſæ ipſæ a deglutitis alimentis, ſuffocationis periculum afferunt, ut dilatata Aorta in fœmina, ab eodem ſecta (*o*), in Marchione Pauluccio (*p*), & in Medico Ferrarinio (*q*). Sed ad glandulas œſophagum comprimentes ut redeam, quid thymus poſſit tumefactus, & Sepulchreti hæc Sectio (*r*) indicat, & Verdrieſii Obſervatio (*ſ*) confirmat. Aliæ autem ſunt glandulæ, quæ, nulla re interpoſita, gulam ſua diſtentione prementes anguſtiam, & coalitum quoque efficiunt, in primis quæ Dorſales appellantur: idque intelliges ex eadem Sectione (*t*), magiſque ex quibuſdam tot Profectorum Obſervationibus, quas a me in Epiſtolis Anatomicis (*u*) indicatas, Sepulchreto poteris adjungere, ſecurus Maucharti (*x*) hæſitationis, cum eas ſaltem quæ ex Laurentio, & Diemerbroeckio ſunt; cæteras enim ſatis accepit; in ſuis eorum exemplaribus non occurrere, mirabatur, haud miraturus, ſi animadvertiſſet, cum poſt A. 1595. Laurentius; poſt A. autem 1679. Diemerbroeckius ſua uterque Scripta recenſuiſſent, auxiſſentque; par fuiſſe, me non illis prioribus, ſed poſterioribus uti editionibus, in quibus, ſi quæres, illa ipſa verba occurrent quæ a me ex utroque producta ſunt. At Mauchartus, ut pote Vir non minus hic cautus, quam humanus, ſaltem id dixit quod negari, ut puto, non poteſt, ſe in ſuis illis exemplaribus ea verba non repeiſſe. Alius autem Vir, cæteroquin Doctiſſimus, cum in Diſputatione ſua de Fiſtula Lacrymali inter alia quæ ex me ſumpſit, in locum Ariſtotelis forte incidiſſet ex libro II. de Generat. Animal. C. V. a me obiter in Adverſariis VI. (*y*) prolatum, eaque, ut a me producta ſunt, verba deſcripſiſſet; ſatis fidenter pronunciavit, *verba hæc loco quidem citato haud reperiri*, minime cogitans, alios aliter diviſis ac ſua forte eſſent, exemplaribus uti poſſe. Et ego quidem cum Sylveſtro Mauro tum *communem* Operum Ariſtotelis *in libros, & capita diviſionem*, tum *communem* pariter *verſionem*, vel potius ipſa Ariſtotelis verba ſecutus, ſperabam, ſiqui vellent conferre, ſecundum communem diviſionem quæſituros, aut, ſi forte ea carerent, in ſuis libri illius ſecundi editionibus locum facile in quo de fœcunditatis probationibus agitur, in eoque eadem verba, aut certe eandem ſententiam reperturos. Sententiam dixi, ne forte in verbo illo uno hæreas *colorent*; id enim Ariſtotelem voluiſſe, & ratio indicat, & Medici affirmant, in iiſque Niphus (*z*) qui centum viginti ante Mauri paraphraſin (*a*) annis eundem Ariſtotelis & librum, & locum explanaverat. Quin imo cum græco in textu, ut par erat, verbum quo uſus eſt Ariſtoteles, inſpicerem χρωματίζωσι, quod *colorent*, *tingant*, *inficiant* certe ſignificat; minime dubitavi, ſic eſſe reddendum, & facile, errore Operarum eſſe factum, ut in verſione pro *inficiant* inepte legatur *perficiant*. Quæ interjicere hic volui, nequando ejuſmodi hæſitationes, aut cenſuras in laudatis, nec ſemel excuſſis Diſſertationibus legentes, ex meo perpetuo ſilentio, magiſque

B 2 ex

(*u*) Morb. Chron. l. 3. c. 2. (*x*) Obſ. 14. (*y*) Vid. Act. Hafn. T. 1. Obſ. 109. & Eph. N. C. Dec. 2. A. 9. Obſ. 45.
(*z*) Commerc. Litter. A. 1741. Hebd. 25. n. 1. (*a*) Diſſ. de Struma Œſoph. §. 18. 22. (*b*) §. 11. (*c*) n. 16.
(*d*) Obſ. 22. §. 1. & in Addit. Obſ. 2. (*e*) Act. N. C. T. 6. Obſ. 149. (*f*) Obſ. 8. 9. 20. (*g*) Opere T. 3. Oſſerv. 36.
(*h*) De Fame lethali ex calloſa oris ventric. anguſtia. (*i*) Ibid. §. 42. (*k*) 20. hic in Sepulchr. (*l*) Epiſt. 15. n. 15. (*m*) Epiſt. 18. n. 22.
(*n*) Epiſt. 17. n. 19. (*o*) Ibid. n. 25. (*p*) Ibid. n. 26. (*q*) Epiſt. 18. n. 17. (*r*) Obſ. 10. (*ſ*) Eph. N. C. Cent. 8. Obſ. 90.
(*t*) Obſ. 16. (*u*) Epiſt. 9. n. 46. (*x*) Differt. ſupra ad n. 15. cit. §. 6. (*y*) Animad. 65.
(*z*) Expoſ. in l. 2. Ariſtot. de Generat. Animal, (*a*) ejuſd. l. 2. c. 5. art. 3. ad n. 11.

ex eorum qui utramque scripserunt, auctoritate, justas illas esse, existimarent. Nam quod aliquis, cujus ne nomen quidem volui quærere, sed illud tantum, num forte a me, quod negarunt, provocatum se posset dicere; quod, inquam, aliquis nescio ineptus magis, an iniquus, annis superioribus mihi dictus est quiddam aliter ac Summi Viri, Judicesque idonei censuerunt, de mea olim in quosdam libros necessaria, neque inutili, scribendi ratione temere, injuriosque effutire; nunquam usque adeo ineptiam, ut sapientes homines credam quidquam expectare quod reponam: itaque ipsum, ejusque similes, siqui sunt, suis somniis, quorum illum ridiculis audio delectari interpretationibus, relinquam. Dignis autem quibus respondeam Viris, si humaniter aliqua mihi objiciant (atque utinam ne multa essent quæ objici possent) libens semper, si non aliter, at modestia certe responsionis satisfaciam.

Nunc ad propositum revertens, præter glandulas Dorsales, a quarum turgentia Mangetum quoque coalitum gulæ vidisse, Mauchartus (*b*) memorat, alias esse dico non semper Anatomicis occurrentes; quanquam nec Dorsales semper occurrunt; imo potius, aut saltem sæpius morbosas, quæ facere idem possent, ut quæ ab eodem Mauchartο (*c*) propius œsophagi finem, & ad ipsum finem conspectæ sunt, facturæ erant, si magis intumuissent, ut illæ intumuerant quas Vallisnerius (*d*) simul cum ea in cartilaginem mutatione deprehendit. Idemque in fine ipso œsophagi factum esse a tumore sive scirrhoso, sive e dura pinguedine compacto, Boneti (*e*) præ cæteris, & Chirurgi a Maucharto (*f*) laudati Observationes ostendunt. Porro alia, & ea quidem in omnibus, Pars est, quæ infimam gulam præter modum constringens, impedimentum afferat deglutitioni. Ea Pars diaphragma est, cujus inter lacertos extrema gula trajicitur. Quamobrem vides, cur in servo illo, cujus diaphragma Cel. Heisterus (*g*) *valde inflammatum* conspexit, fuerit *deglutitionis impotentia*, & cur hystericæ aliquæ mulieres in loco modo designato obicem deglutitioni oppositum sentiunt, velut illa (*h*) in qua id deduxi a convulsis iis ipsis diaphragmatis lacertis, quos inter foramen est infimam gulam transmittens; ea enim mulier cum cibum jam prope ventriculum detruserat, obstaculum ibi percipiebat. Id ego foramen cum in nonnullis multo brevius, ut in sene quodam bajulo (*i*) invenerim, in alio autem sene, de quo alias (*k*) scribam, non secus atque œsophagum, qui ad eam sedem multo latior erat, & rubicundior, amplissimum in latitudinem præsertim, offenderim; ægre tuli, de neutro fieri me potuisse certiorem, num quid ibi molestiæ aut difficultatis in deglutiendo percepissent.

17. Præter ea quæ dicta sunt, animadverti, aliam esse Partem quæ gulam possit, & infimam quidem, comprimere. Ea jecur est. Cum enim in posteriore hujus margine excavatio sit, a Cel. Winslowio (*l*) commemorata, quæ locum cedit tum Spinæ, tum extremo œsophago jam in ventriculum se explicaturo; facile potest intelligi, si hepar ad eam potissimum sedem prætumidum fiat, ac durum, Spinæ apprimere œsophagum posse. Et video quidem in Sectione hac Sepulchreti (*m*) inter causas læsæ deglutitionis memorari jecur, sed non hac ratione officiens: quamquam ad hanc aliquanto propius accedere videtur Ballonius (*n*). Vera quidem, sed in parte, longe alia ratio est, qua Cl. Fantonus (*o*) docet, cur ingenti hepatis mole, & pondere ventriculo in umbilicalem regionem detruso, ejusque orificio superiore compresso, alimenta difficile, præsertim liquida, deglutirentur. Ait enim, *œsophagi, ita per vim elongati, cavitatem evasisse angustiorem*, ipsumque compressione arctatum stomachum ingressuris cibis obstitisse. Explicationis autem hujusmodi priorem partem ad cætera addi posse, censeo, ut tanto facilius intelligatur in Sectionis hujus Observatione I. cur miles *opisthotono correptus*, *nihil posset deglutire*. Cervice enim ad posteriora reflexa, distenditur gula, & sic quanto longior, tanto etiam angustior fit, anteriore ejus pariete ad posteriorem accedente. Idemque explicationum genus habere in parte locum potest ubi Hippocrates (*p*) de superveniente *colli perversione* loquitur, ut æger *vix possit devorare*.

18. Non me fugit, proferri alias posse causas læsæ deglutitionis, quarum aliquas in Sepulchreto ipso invenies. Non facile tamen inter has illam pro certo referes, quæ Observatione promittitur XIII. hoc præfixo titulo *Deglutitio difficilis ob Oesophagum divisum*. Hunc enim Blasius in eo puero describit quidem intra thoracem, ita divisum, ut aliquanto inferius in unum rediret, sive ut Anatomici nunc loquuntur, insulam faceret. Sed de ulla deglutitionis difficultate ne unum quidem interjicit verbum; ut ea conformatio magis insolita videatur fuisse, quam noxia. Longe aliter de illa censendum est, quam Egregius Vir Joannes Grashuis (*q*) deprehendit, nempe œsophagi circa medium thoracis morbosam in saccum lateralem dilatationem, a qua subinde variantia deglutitionis pendebant symptomata quæ nunquam sine dissectione intelligi potuissent. Litteras quamprimum, paulo fortasse longiores, expectabis, & valebis.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXIX.

Perpauca de singultu, & de hominum Ruminatione attinguntur. Cætera attinent ad Ventriculi Dolorem.

De proximis etiam Ventriculi vitiis, *Singultu*, *Concoctione Læsa*, & *Dolore* etsi in Sepulchreto tres Sectiones invenies, in singula singulas; noli a me totidem Epistolas expectare. Duo enim priora, gravia cum sunt, ejusmodi sunt, ut alterum cum febribus, inflammationibus, vulneribus, aliisque ejusdemmodi, alterum cum aliis quos aut sequatur, aut fecerit, majoribus morbis sicuti conjuncta reperiuntur, ita sint a nobis, easdem repetere historias nolentibus, simul cum illis proponenda. Quod tu præclare intelligere statim poteris ac duas istas Sectiones inspicies quæ de ipsis conscriptæ sunt. In VI. enim quæ de Concoctione Læsa est, pleræque Observationes quem ad morbum magis attineant, & quo loco fusius productæ fuerint, diserte indicatum leges. Ex reliquis autem quæcunque scriptæ sunt accuratius, satis per se ostendunt, an alio sint referendæ. Sunt etiam aliquæ in quibus ne unum quidem de læsa concoctione verbum invenias, velut quæ sub numero VIII. habetur §. 2. & quæ in Additamentis sub numero I. Quid? quod aliqua, ut quæ proxime sequitur, cum ad eos pertineat qui *concoquere*, *nedum continere cibum*, & *appetere ad extremum fere vitæ potuerunt*, cur istuc relata sit, non apparet.

2. Sectionis autem V. quota demum quæque Observatio est, de qua ad Sectionem aliam non rejiciaris? aut si aperte non rejiceris, id fieri potuisse, ne dicam debuisse, non sentias? Et tamen vel sic quoque universæ denique Observationes non sunt plurimæ; quanquam aliqua

(*a*) non

(*b*) Diss. cit. §. 12. (*c*) §. 11. (*d*) Obs. supra cit. ad n. 15. (*e*) Sect. hac Sepulchr. Obs. 22. §. 2. (*f*) Diss. cit. §. 9.
(*g*) Dissert. sist. Obs. Med. Miscell. Obs. 15. (*h*) Epist. 23. n. 4. & seq. (*i*) Epist. 10. n. 19. (*k*) Epist. 37. n. 30.
(*l*) Expos. Anat. tr. du bas ventre n. 259. (*m*) Obs. 26. §. 2. (*n*) in Schol. ad Obs. 25. (*o*) in Schol. ad Patris Obs. Anat. Med. 24.
(*p*) Sect. 4. Aphor. 35. (*q*) Act. N. C. T. 6. Obs. 73.

(*a*) non semel poni videatur. Quamobrem ne præter modum brevis esset tota Sectio, interjectas fuisse crediderim Appendices quatuor, in quarum nulla inspectum cadaver memoratur, eamdemque ob causam dissectiones adjectas duas, quæ minus mirarer, si ubi de Vomitu agitur, propositæ essent, hominum ruminantium: neque id satis est; novissime ex Peyero tam longus de ruminatione sermo est additus, ut Sectionem superet universam. Ne tamen hæc a me notari credas quasi omnino improbarem; fac tibi mei propositi veniat in mentem. Quin accipe nonnulla, quæ cum Appendices illas de Singultu, & ruminantium hominum Observationes perlegerem, aliud ex alio, ut fit, succurrebant.

3. In secunda Appendice cum Thomas Bartholinus inter singultus causas tumorem memoret, nervos qui stomachum adeunt, comprimentem; *qualem*, inquit, *illi adfuisse suspicio fuit quem Patavii perpetua singultiendi molestia novimus*: in memoriam rediit Jo. Rhodii Observatio (*b*) ad eumdem pertinens casum, quæ, ut subobscura sit, inspici tamen a te poterit. Idem Bartholinus in Appendice tertia quærit, *cur sola brachii vena secta* juvaret in quodam raro sane quem describit singultu? Quid? si Phrænica Superior vena, comes, ut nosti, Phrænici nervi, repente imminuta copia sanguinis, illuc quo ea vena influit, redituri, & quod consequitur, ipsa quoque parte oneris fui levata, aut socium nervum minus premebat, aut aliquid unde hic irritaretur, absorbebat? Et quando in his omnibus Appendicibus mentio fit auxiliorum adversus singultum, neque externa in prima, atque altera reticentur; Valsalvæ memini facile, obviumque remedium in Nobili Comite respondisse, lac videlicet, quo fovebat abdomen; quamdiu enim lintea lacte madebant, tandiu singultum, ægro molestissimum, sistebant: in quo tamen nec inutilis fuerat theriaca imposita. Quod vero in Scholio quodam (*c*) tertiam inter & quartam Appendicem interjecto, adnotatum est de singultu qui cum febri cuidam, pessimis signis stipatæ, supervenisset, lethalis non fuit, raræ quidem est observationis, negantibus inter cæteros duobus nobilissimis Medicis Francisco Vallesio (*d*), & Hieronymo Mercuriale (*e*), sibi unquam in ejusmodi casu aliter observare contigisse, atque Hipocrati in ea muliere quæ decumbebat in foro mendacum. Quin pariter in malignis febribus quas noster describit Ramazzinus (*f*), quotquot fuerunt singultuosi, omnes perîere, quorum uno dissecto, *ventriculus nigris notis sparsim compunctus* repertus est: quid autem in singultuosi cujusdam ventriculo deprehensum sit, disces ex Cel. Halleri Opusculis Pathologicis (*g*). Ledelius (*h*) tamen, postquam Epiphanium Ferdinandum produxit, *Deum testantem*, singultum *in febribus malignis & ardentibus ad mortem prædicendam se nunquam decepisse*, sapienter monet, *ægrotum non* esse *derelinquendum quousque anima adest, quia multoties monstra fiunt in curationibus morborum*, velut in pannifice quodam ipsi accidit. Neque ei solum, sed & aliis, ut Lanzono (*i*), Cl. Delio (k), & mihi in Foroliviensi illa Constitutione A. 1711. quæ a me tibi alias (*l*) descripta est. Duo enim ægri quos in ea primo loco nominavi, cum hæc scriberem, adhuc vivebant; tametsi eos quicumque tunc viderat, & Garavinum præsertim, mortui, quam vivi, dies jam aliquot similiorem, & crebrum insuper utriusque singultum audiverat, continuo spem omnem eorum salutis abjecerat.

4. Quod vero ad homines attinet ruminantes, quorum exempla quotquot potuit, collegit Peyerus (*m*), & alia ad ruminationem quasi ingenitam atque connatam, alia ad excitatam a morbo retulit; singulas ad singula hæc genera idem censuit attinere Observationes duas Viri nobilis, & Monachi, quarum utramque hic vides in Sepulchreto (*n*). Ambæ Patavii habitæ sunt, primæque sunt omnium; & solæ præterea quæ cum dissectione conjunctæ sint. Unum hic perperam additum est, *Monachum illum duo habuisse cornua*. Nam neque Rhodius (*o*) id scribit, in quo hallucinatur Peyerus (*p*), merito alioquin reprehendens Bartholinum, qui (*q*) addidit, & qui Bartholinum secuti sunt. Certe Fabricius ab Aquapendente (*r*) cum eundem illum Monachum commemoraret, illud minime omisisset, ut qui modo sibi *addendum omnino* putasset, nobilis illius Viri ruminantis Parentem corniculum in capite gessisse. Inter cæteros autem qui eam Bartholini hallucinationem descripserunt, Ettmüllerus fuit (*s*), qui suam alteram insuper addidit, nempe *in his ruminantibus observatum fuisse stomachum solito fibrosiorem & carnosiorem, quasi vestimento musculoso esset indutus*. Utinam sic tueri possemus, quasi stomachi nomine œsophagum intellexisset; hunc enim in illo saltem Monacho revera *undequaque carnosum instar musculi* reperit Plazzonus (*t*), id est non modo qualem habent *omnes plane homines*, ut Peyerus (*u*) credi vellet; nam nisi multo magis fuisset carnosus, Anatomicus haud ignobilis non id unum adnotasset; cum *reliquas universi corporis partes se recte habuisse*, pronunciavit. Sed pro Ettmüllero; si tamen ipse illa scripsit; hac uti defensione non possumus; quippe qui, ut omnia quæ eo capite præfatus erat, ostendunt, stomachi appellatione ventriculum designabat. Gravior tamen ea Bartholini hallucinatio est qua scriptum reliquit in Anatome quartum renovata (*x*): *quin ventriculus duplex fuerit in homine ruminante apud Salmuthum, & alios, dubitare non licet*. Quod relatum miror in Sepulchretum eo in Scholio quod duabus subjectum est observationibus, contrarium docentibus, de quibus hactenus locuti sumus; præsertim cum præter has, nullam, quod sciam, ruminantis hominis dissectionem, ne ex Salmutho quidem, proferre posset Bartholinus; cumque insuper lepores, & cuniculi ruminent, neque duos tamen ventriculos habeant.

5. Ut vero nec Valsalvæ, nec mihi unquam contigit ut ruminantes homines videremus, nedum ut eorum cadavera incideremus; ita haud raro utrique accidit, ut hominum corpora dissecaremus, quos gravis afflixerat Ventriculi Dolor, de quo Sectionem inscribi VII. supra indicavimus. Quarum Observationum illas quæ in hanc magis Epistolam, quam in alias convenire credidimus, continuo accipies. Et has primum tres ex Valsalva.

6. VIR sexaginta annos natus, temperamenti biliosi, a multis jam annis de ventriculi debilitate, & dolore conqueri cœperat, cum circa eam regionem durities accessit, infra quam nonnulli præterea duri globuli, sed hi quidem facile mobiles, percipiebantur cum aliqua totius ventris tensione. Agitatus venter effusum intra se humorem manifestabat. Crebri erant intestinorum rugitus, crebræ flatuum eructationes. Vomitus, aliquot ab assumpto cibo interjectis horis non semel redibat, qui alioquin primis morbi annis raro accidebat. Homo interim parum mingebat, multum sitiebat, & de linguæ siccitate querebatur: pulsus debilis, & parvus erat. Tandem multo sero per urinarias vias amandato, & detumefacto ventre, cum tamen cætera incommoda in dies magis sævirent, vomitusque mense vitæ ultimo esset quasi seri fuligine infecti, & grave olentis, ut æger ipse referre diceret putridæ carnis fœtorem; sensim diminutis viribus, & balbutienti ore defecit. VENTER libram etiam tum unam aut alteram seri continebat, aquæ similis in qua caro recens lota est. Totum omentum contractum erat in quasdam varii coloris extuberantias, quæ, ipso moto, movebantur. Ventriculus sero scatebat ejusdemmodi ac vomitu reijciebatur: durus autem erat factus parte circiter tertia: hæc ad pylorum pertinebat, ipsumque adeo coarctaverat, vix ut transire confecta alimenta possent. Quamvis autem tota ea dura pars secta, albam intus solidamque, ex qua constabat, substantiam ostenderet; ea tamen facie qua cavum ventriculi spectabat, putridam carnem & colore, & fœtore omnino referebat, quibusdam sanguineis punctis distinctam.

7. Du-

(*a*) Confer Obs. 6. cum §. 6. Obs. 7. (*b*) Cent. 2. Obs. Med. 61. (*c*) ad §. 6. Obs. 7. (*d*) Comment. in Hippocr. Epidem. l. 3. S. 2. Aegr. 12. (*e*) Prælect. Pisan. in eand. hist. quæ ibi 26. (*f*) Constit. A. 1792. & duor. seqq. n. 22. (*g*) Obs. 14. (*h*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 7. Obs. 127. (*i*) Earund. Cent. 1. Obs. 61. (k) ex Act. T. 8. Obs. 108. (*l*) Epist. 7. n. 16. (*m*) Merycol. l. 1. c. 6. & l. 3. c. 3. (*n*) Obs. 10. & 9. (*o*) Cent. 2. Obs. 59. (*p*) c. 6. cit. (*q*) Cent. 5. Hist. Anat. 61. (*r*) De Ventric. Intest. &c. ubi de Variet. Ventric. in fin. (*s*) Prax. l. 1. S. 4. c. 1. (*t*) Vid. Rhod. Obs. cit. 59. quæ 9. in Sepulchr. (*u*) c. 6. cit. (*x*) l. 1. c. 9.

7. Duros illos, mobilesque infra regionem ventriculi globulos extuberantias fuisse vides in quas omentum se contraxerat: duritiem autem superiorem fuisse ventriculi scirrhum, qui donec incremento suo non se extendit ad pylorum coarctandum, vomitus non ita frequens accidit. Dolor quoque primis temporibus levior fuit, quippe ab scirrhi pondere dumtaxat aliquo, & a repugnantia tunicarum quas obsidebat, ne cum opus esset, justa extensio ventriculi fieret, aut si fieret, ne pars earum quæ sana erat, sola omnem distentionem pati ipsa posset sine molestia. Verum ubi scirrhus & auctus est, & in cancrum tandem, huncque exulceratum, degeneravit; magis magisque dolores increscere debuerunt. Sic autem affecto ventriculo, vitiataque concoctione, & natura sanguinis, mirum non est, si cætera contigere, cum præsertim & durities illa ventriculi, & extuberantiæ in quas se omentum huic alligatum, contraxerat, libero humorum cursui obstarent. Ex his rugitus, flatus, vomitus, ascites, debilitas, mors intelliguntur.

8. MULIER quadraginta annorum, carnosa, colore subflavo, cum cæpam aceto, & sale conditam, simulque panem comedisset ex castanearum farina confectum; illico de stomachi dolore queri cœpit. Quo magis, magisque sæviente, tribus ab eo cibo horis, cum sudoribus frigidis lethali syncope ingruente, mortua est.

VENTRE ob veneni suspicionem inciso, omnia reperta sunt secundum naturam se habentia, nisi quod ventriculus majorem in modum distentus erat, & nonnihil inflammatus; sanguis autem fluorem quasi naturalem servabat.

9. Et Valsalvæ quidem videbatur sic conjiciendum, excitata ab ejusmodi cibis incongrua effervescentia, consecutam esse tantam illam ventriculi distentionem, quæ hujus sanguifera vasa comprimendo, sanguini injecerit moram, unde inflammatio, & ab hac stomachicorum nervorum irritatio, unde syncope. Verum ut de castaneis, earumque inflandi vi experientia comprobet quæ Diphilus, & Mnesithæus ajunt apud Ludovicum Nonnium (y); easdem tamen multis Alpinis gentibus in frequentissimo usu esse, neque idem negat, & vulgo non ignoratur, imo parari etiam ex illarum farina panem, quo vescantur *ubi* ipsarum, ut Avantius quoque (z) scribit, *copia suppetit*. Num igitur cæpa ad ejusmodi panem addita, dum acrimonia sua crassas castanearum particulas incidendo, nimiam aeris copiam educit, hic nobis accusanda est? quasi vero non iidem in alpibus rustici cæpas, ut res fert, cum eo pane manducarent. At enim mulierculæ huic, ut videtur, inassuetus, & infirmior fortasse stomachus; illis vero *dura*, ut Horatius (a) loquitur, *messorum ilia*. Credo equidem hæc multo iis magis qui mulierem norant, quam nobis cognita fuisse. Unde ergo veneni suspicio, cum hæc omnia non ignorarent? Quod si mulier saltem immodica ejus cibi copia se ingurgitasset; minus de veneno suspicati essent. Vides enim in VII. hac ipsa Sepulchreti Sectione (b) puellum quoque ab immoderato uvarum esu *trium horarum spatio extinctum*. Sed tamen alia simul apparuit causa cur puellus sic interiret. *Ventriculus enim perforatus copiosum ichorem viridem continebat, qui proculdubio*, inquit Observationis Scriptor Rhodius, *erat bilis æruginosa*, cujus ingens erat acrimonia. Quid ergo est? In hac etiam muliere peculiare aliud aliquid, quanquam sub oculos non cecidit, subfuisse, omnino crediderim, ut disposita jam esset, si modo causa accederet aliqua, velut insolitus cibus iste, & flatulentus, disposita, inquam, ita esset, ut quod inde tot alii minime solent, ipsa pateretur, sive illud in iis esset succis quos in ventriculo is cibus invenit, sive in nervis quoque exquisitiore sensu præditis ad irritationem suscipiendam, & alio, id est ad cor potissimum, cui iidem ac ventriculo nervi inserviunt, transferendam. Sic igitur, aut ad hunc fere modum intelliges quod Valsalva conjiciebat: quanquam pravæ dispositionis in hac muliere vix indicium aliquod habemus ex colore cutis subflavo. In duabus certe aliis fœminis, quas post cucurbitæ comestionem sive *cæpatæ piperatæ, & in clibano assatæ*, mox epota frigida, sive *in lacte coctæ atque pipere bene conditæ*, mox bibita cerevisia frigida acidulaque, cita mors abstulit; in iis, inquam, mala dispositio magis patebat, cum alteri menstruorum trimestris esset suppressio, alteri præter septuagenariam ætatem, diuturna ventriculi debilitas, viriumque imbecillitas. Sed nimirum graviora quoque in alterius cadavere ante sectionem, & in utriusque, aut saltem in alterius ventriculo per sectionem Christophorus Seligerus (c), & Michael Ernestus Ettmüllerus (d) adnotarunt.

10. BONONIENSIS Patricius, unum supra sexagesimum annum agens, cum multos jam annos modo hemicrania, modo arthritide interdum vaga, alias fixa, modo renum calculis esset vexatus, novissime arthritide corripitur in manu dextera sine ullo tumore, dolore autem miti, & qui, mox sentiendi vi hebetiore facta, vix percipitur. Sana omnino fit manus; sed interea ren dexter dolet. Hic quoque dolor, inani sæpius, recurrente vomitione sedatur: at cessante vomitu, arthritis dexterum pariter inferiorem artum prehendit, ægrumque ad suram, & ad cruris tarsique articulum valde torquet. Uno, aut altero interjecto die, is totus extremus pes sentiendi, movendique facultate omnino privatur. Postridie tamen resoluto pedi aliquis redit doloris sensus, ægro autem bonus & animus, & pulsus, qui intermittens alias, & inæqualis plerumque erat in brachio dextero. Tandem pridie quam moreretur, cibum reijcit aquosa materia permistum: levemque dolorem cum pulsatione, atque ardore, ad stomachi regionem persentit. Paulo post humorem flavum bis evomit. Insecuta nocte parum dormit. Mane humili voce de tribus quæ a morbi initio assidue molesta fuerant, valde conqueritur, siti, pravo oris sapore, amisso appetitu: & febris, quæ aliquoties se se ante ex pulsu tantummodo prodiderat, manifesta fit. Stomachi autem dolore, & pulsatione perstantibus cum ingenti ad dorsum calore, pulsus, qui vespere jam erat languidus, ex multa sanguinis dejectione aboletur. Sanguini erat admista materia gravissime olens, & quæ liquatæ picis instar, immissum bacillum, si retraheres, sequebatur. Interea pes multum dolet; reique sensus per crus ascendentis habetur, sensusque postmodum quasi ponderis in imo ventris. In brachio autem dextero movendi vis sensim deficit, liventibus unguibus: idque brachium mox plane paralyticum redditur. Non paucis ante mortem horis crebri ad præcordia tremores percipiuntur. Postremo sanguinis dejectione redeunte, ejusdemque materiæ vomitu fortasse imminente, ut nausea, & similis ex ore quasi fæcum graveolentia indicabant, æger suffocari se dicens, post sextam & trigesimam a stomachi dolore ineunte horam decedit. ABDOMINE diducto, omnis intestinorum substantia invenitur a ventriculo usque ad Recti finem dira inflammatione occupata, ut ne minima quidem eorum pars illæsa relinqueretur. Intestinis autem materia sanguinolenta, dejectæ similis, continebatur. Ventriculus, & renes sani erant. In Thorace, posteriora pulmonum, sinistri præsertim, leviter erant inflammata. In pericardio mediocris aquæ copia. In corde polyposæ concretiones nullæ.

11. Hippocratis aphorismus (e) *Quibus ex morbis acutis, aut diuturnis, vel ex vulneribus, sive alio quovis modo extenuatis, atra bilis, sive uti sanguis niger infra exierit, postridie moriuntur*, nisi quod paulo citius videtur expletus, vel magis quadrat in hunc casum, quam in eum ad quem a Ballonio, ut hic vides in Sepulchreto (f), traductus est. Ejus enim æger, quem dolores pariter ad ventriculi regionem vexaverant, pridie quam e vita excederet, *atrabilarium* quidem *excrevit sanguinem*; sed *per os*. Cæterum nec Ballonius quidquam vitii in ipso ventriculo, & Valsalva hunc sanum proposuit. Uterque prope ventriculum illa indicavit, unde hic simul affici posset. Pulsatio autem quæ a Valsalva adnotata est, facile & restitantis sanguinis in proximorum intestinorum parietibus, effectus erat, & ejusdem exitus causa in eorum cavum. Urgendo enim usque, & usque aliqua demum ex infarctis vasculis ruperit. Quo trahi for-

(y) Diætet. l. 1. c. 45. (z) Not. ad Feræ Cœnam, ubi de Pane non frumentac. (a) Epod. 3. (b) Obs. 7.
(c) Eph. N. C. Dec. 2. A. 1. Obs. 139. (d) Earund. Cent. 9. Ob. 66. (e) 23. §. 4. (f) Obs. 19.

fortasse potest; ut ad Hippocratem redeamus; pars quædam ejus prædictionis (*g*): *circa ventrem palpitationes .... sanguinis eruptionem significant*. Utcumque hæc sunt; illud certum est, pene omnem vim tam longi, & tam varii morbi, in vasa denique intestinorum repente incubuisse, & conjunctum per vasa, imo continuatum per substantiam ipsam ventriculum in consensum rapuisse. Sic in alio videbis in consensum tractum qui toto morbi tempore nigra dejecerat, itemque in alio, in quo intestinorum superna pars livescebat. Historias habes has duas in superiore Sectione V.(*h*), quæ ad singultum attinet. Haberesque facile in hac quoque tertiam (*i*) ubi intestina omnia ex inflammatione valde rubentia proponuntur, si ut dissectio, ita morbus indicaretur, sine quo illam, & fortasse alias, miror quomodo inter cæteras, quæ de Ventriculi Dolore sunt, relatas legamus. Certe autem in Cæsareæ Academiæ Voluminibus (*k*) tum laborantis ventriculi in vivis, tum non hujus, sed intestinorum aut inflammationis, aut malæ constitutionis haud unam in mortuis Observationem reperies. Sed de ea potius quæ modo ex Valsalva descripta est, si forte illud quæras, cur intestina ipsa, tam graviter affecta, dolore igitur non cruciarentur, quo consentiens ventriculus tentabatur; a veri similitudine non longe abhorrebo, si quo in homine tam crebro, tam facile tot nervi resolvebantur, in eodem conjiciam eos quoque nervos resolutos fuisse qui ad intestina pertinebant. Jam vero huc quasdam ex nostris etiam, ut promisimus, Observationibus adscribamus.

12. FOEMINA annorum ad quadraginta, quæ salsa plerumque comedere, vino autem generoso uti consueverat, a plurimis jam annis obnoxia erat ventriculi doloribus, quos dejectus ciborum appetitus & nausea, mox etiam iteratæ sanguinis vomitiones cum febre continua, vigiliis, siti sequebantur. Et quamvis contrectatus venter nihil usquam duri observandum præberet; ab regione tamen ventriculi etiam tum cum gravior aberat dolor, vel nulla pressione adhibita molestus aliquis subinde sensus non aberat. Querebatur etiam de lumbis; sed tunc solum cum aut aliquem majorem solito laborem ferebat, aut onus attollebat. Accesserat insuper aliquando capitis dolor pertinacissimus. Adversus omnia, quæ memorata sunt, ventriculi incommoda, quotiescumque gravius recurrebant, levamen semper attulerat sanguinis missio: valde etiam profuerant copiosæ potiones aquæ in qua nihil nisi panis bulliret: ab diuturno autem lactis usu non semel convalescere visa est, animumque addebat sanguis qui semper singulis mensibus per uterum ad mortis usque tempus respondit. Hæc lente ad hunc modum advenit. Non ita pridem supra claviculas qua Externa jugularis vena decurrit, tumor utrinque apparuerat durus, dolorem creans, nec remediis cedens sic ut in dies augesceret, & respirationem jam difficilem redderet. Huc accessit febris assidua, vespere increscens, quacum aliquando rigor aliquis adnotatus est. Caput dolere, querebatur, præter stomachum qui perpetuo dolorem faciebat: quocum tamen nunquam hoc tempore sanguinis vomitus fuit. Assidue sitis molesta erat, & sensus maximæ in ore amaritudinis, ex quo novissimis diebus gravis existebat nidor; pus autem, quod animadversum fuerit, nunquam exiit. Per hæc diutius vitam traxit, quam pulsus ex parvis, & imbecillis minores sæpe, & infirmiores facti promittere videbantur, præsertim cum ultimis diebus quindecim nil nisi jus, & vini pauxillum sumeret, nullum præterea alimenti genus, nedum remedii, jam ferens. CADAVER macilentum in Gymnasium illatum est, ubi cum Anatomen docerem Februario mense A. 1744. & jam Virilia demonstrassem, Muliebria ex ordine requirebantur. Ventre igitur aperto, omentum vidi sursum revolutum & extensum, ut statim in oculos incurreret transversus Coli intestini tractus qui infra ventriculum esse solet, hic autem erat infra umbilicum. Quam in sedem etsi non omnino detrudi, tamen quadantenus urgeri potuisse a ventriculo videbatur, quippe cujus fundi sinistra pars inferius quam solita sit, descendebat. Erat autem ventriculus vel exterius lividus non modica præsertim ex parte, idemque crassioribus & durioribus tunicis, nisi qua jam fracidæ adeo erant factæ, ut tangendo rumperentur, effunderentque materiam cinereo colore, & gravissime olentem, quæ pulticulæ instar fluidioris, ventriculi cavo continebatur. In hoc eruperat ex ventriculi pariete posteriore, præter modum crasso magnum ad tractum & introrsum tumente, ibique inæquali, fœdo, fracido, gangrænoso, & eodem quo materia illa, colore lurido, ut pessimi generis tumorem, aut abscessum ibi fuisse disruptum, constaret. Sanus erat pylorus, & intestina omnia, ex quibus Colon fuit, ut par erat post longam cibi abstinentiam, ab initio ad finem usque contractum. Lien quoque sanus, nisi quod proportione erat major, intusque pallidulus. Sed jecinoris pars dextera albos aliquot ostendebat scirrhos subrotundos instar mediocrium uvæ acinorum. Erant ii disjecti per superficiem sic ut ex parte intra visceris substantiam conderentur; sed aliquem vidi, jecur incidens, penitus conditum, cæteris prioribus similem. Bilis multa fuit in sua vesicula, & valde flava, quo colore viciniam infecerat. Renis sinistri posterior facies lineam obliquam habebat longam, & subalbam ex substantia quasi tendinea, quam alte, cum renem secarem, productam perspexi, ut ad tubulos perveniret, quibus papillæ excipiuntur. Credidisses facile antiquam vulneris cicatricem; adeo erat hujus similis: verum nusquam apparebat quærenti in proxima Adiposa tunica, & musculis ventris læsionis indicium. Parvus, humilisque uterus, & dextrorsum valde inclinatus, eique lateri multo vicinior, quam sinistro. Sed & ab illo brevius, quam ab hoc latere Rotundum erat ligamentum. Uteri cervix, & magis osculum qualia in virginibus fere inveniuntur; ita erat illa introrsum extantibus obliquis lacertis, hoc vero foramine angusto, & rotundo. Neque hymenis annulus, quamvis valde humilis, deerat, nullumque ruptionis ostendebat vestigium. Nihil tamen post illum subrotundarum caruncularum, & paucæ omnino, levesque in vagina rugæ, & cutis quam ad imum abdomen animadverteram quasi ex subalbo maculosam, cum iis quæ dixi, non satis consentiebant. Testes pro ætate, & mole uteri, magni, anfractuosi exterius, intus autem sinister quidem parvas inanes cellulas, crassiuscula alba membrana comprehensas, alter vero in cellula non paulo majori nigrum semiconcretum sanguinem continebat. Tubarum dextera ad testem pervia, cætera occlusa; contra, sinistra ad uterum dumtaxat aperta. Mirum in cadavere macilento, nisi muliebre esset, pinguedinem in mesaræo fuisse non modicam, neque in omento defuisse, in dorso autem & artubus inter musculos, qui eleganter rubebant, multo plus pinguedinis quam voluissent, eos qui appararunt, invenisse. Sub ea flava pinguedine qua mesaræum lumborum vertebras, & his adhærentes operiebat magnorum vasorum truncos, latebant glandulæ valde amplificatæ, arcteque adeo iis truncis annexæ, ut non sine magno labore separari potuerint. Erant eæ omnes glandulæ intus albæ, non prædurræ, sed purulento ichore scatentes. Cæteræ per mesaræum non tumebant. At prope ventriculum unam ex lymphaticis animadverti crassiorem factam, & duriorem, eaque erat colore lurido. Pancreas quoque tunc vidi crassius totum, & simul aridulum, ac duriusculum factum, si quandam ejus partem excipias, quæ excreverat in albam, & propemodum thymi similem substantiam. Thoracem recludentes, primum omnium duas infimas Jugulares glandulas vidimus albicantes, & ad duos saltem transversos digitos in omnem dimensionem amplificatas. Hæ tumorem illum de quo dictum est, utrinque faciebant, durum; nam duræ ipsæ quoque inventæ sunt; licet intus purulentum ichorem, cujus pars effluxit dum claviculæ, sub quibus, & proximo sterno subibant illæ, detraherentur. Erant his similes colore, duritie, & ichore glandulæ reliquæ Jugulares. Hæ tamen multo minus excreverant. Axillares vero nec creverant, nec ullam aliam passæ erant mutationem. Contra, quæ ad primam locatæ sunt divisionem Asperæ arteriæ, ex nigris albæ; ex parvisque factæ erant mediocribus uvæ acinis haud minores, firmiores præterea, & eodem quo tot alias glandulas

(*g*) Prædict. l. 1. n. 29. (*h*) Obs. 1. & 6. (*i*) Obs. 50. (*k*) Dec. 3. A. 9. Obs. 222. & Act. T. 2. Obs. 108. 2. loco.

dulas dixi, purulento ichore scatentes. Sana tamen vel ad jugulum arteria Aspera, ut totus pariter ab imo ad summum œsophagus. Neque in pulmonibus, qui erant aere turgiduli, quidquam vitii animadversum est: neque in corde, si tubercula exciperes subrotunda, depressa, ex duriuscula, compactaque substantia, crebra adeo ut fere contingerent inter se, quæ totis limbis insidebant Mitralium valvularum; in una autem Semilunarium quandam, quæ accreverat, quasi squamulam, necdum tamen osseam. Cerebrum denique non modo non laxum, sed ad durum vergens, secundum naturam se habuit, nisi quod in Lateralibus ventriculis copia erat aliqua pellucidæ aquæ, & plexus Choroides pallebat. Pinealis autem glandula fuit aliquanto magis quam soleat, & firma, & globosa & magis ad album inclinabat. Quod, tametsi ipsam nunc plerique pro glandula non habeant, placuit tamen non omittere in eo corpore in quo tot glandulas vitiosas animadvertimus.

13. Animadversio eadem facit, ut initium diuturni, & qui mulierem tandem confecit, morbi, in aliqua fuisse ventriculi glandula, suspicemur, sensim aucta, & duriore, ac tumore suo obstaculum sanguini afferente, ut ex dilatatis propterea vicinis vasculis non semel erumperet, in fœmina præsertim quæ generoso vino, & salsis cibis abuteretur. Qua intemperantia postea quam glandulæ non moles dumtaxat, & extensio paulatim adaucta est magis, magisque; sed & humoris inclusi natura pejor est facta, demum purulenta corruptio accessit, unde priusquam dehisceret tumor, tantum pravi ichoris in venulas, & in vasa lymphatica se conjecerat, ut aliæ atque aliæ glandulæ eadem labe inficerentur. Si diutius mulier vixisset, quid pancreati, quid scirrhis hepaticis accidere posset, non difficile est conjectura prospicere. Quod autem in vesicula multa esset bilis, mirum non est, ut superiore Epistola (*l*) scripsimus, ubi diutius in ventriculo, proximisque intestinis nihil fuit, quod hæc distendendo, illam comprimeret. Quod vero bilis colore, tincta vicinia esset; id sæpe adeo in cadaveribus occurrit, ut de noxa inde repetenda aliquanto magis pronum sit Scholium extremum sequi, in Sectione hac Sepulchreti adscriptum Observationi XVI., quam ipsam Observationem hic præsertim ubi tanta passim certarum læsionum copia est. Cæterum si forte alia cupis tumorum, aut abscessuum in ventriculo exempla; præter ea quæ in hac, & proxima VIII. Sepulchreti sectione occurrunt; habebis quæ addas ex Cæsareæ Academiæ Monumentis (*m*), ex aliisque præterea, & nominatim Friderici Hoffmanni (*n*) Voluminibus.

14. ANICULA aliquot jam menses in hoc Nosocomio decumbebat tumoris causa abdomen attollentis, ad umbilicum, & infra, sed dextrorsum magis. Quamobrem in sinistrum latus cubare non poterat. Magnus erat tumor, eoque major videbatur, quod hypochondria, & pleræque aliæ ventris partes plurimum ob maciem subsidebant, universum quidem corpus obtinentem, sed magis sinistrum latus, an quod mulier semper in dexterum decumbebat? Si tumorem, manibus interceptum, huc illuc ageres; sic satis mobilem percipiebas. Nihil autem fere dolebat. Contra, querela erat perpetua de molesto quodam in ventriculo sensu. Quas ob causas non deerant qui conjicerent, in omento esse tumorem qui ventriculum deorsum traheret, eoque male afficeret. Cum molesto illo ventriculi sensu vomendi interdum voluntas fuerat; non vomitus. Nunc autem erat præterea assidua quædam febris, quæ cum cæteris, de quibus dictum est, omnibus ad dexteram usque perstitit id est ad Octobris medium A. 1735.

VENTRE adaperto, manifestum fuit, tumorem esse in ovario dextero: quod in cellulas excreverat, materia plenas molli quidem, nec tamen fluida, colore autem ex cinereo flavescente, odore non gravi. Tumorem augebat adnata proxima Tuba, ipsa quoque multo amplior, & crassior facta; cum uterus, & quæ ad ipsum attinent reliqua parva essent, & sana. Alligatus erat tumor ad contiguum pelvis latus, ex parte autem quadam ad proxima etiam intestina sic ut cum his moveri quadantenus posset. Ex inflammatione intestina livebant: nec male olebant tamen, ut nec ventriculus, quem ad me attulit is qui cadaver secuit, & cætera quæ hactenus scripta sunt, diligenter narravit, Mediavia noster. Causa afferendi fuit, ut dubitationem quandam ipsi eximerem postquam ventriculum perlustrassem. Erat hic contractus, facie interiore passim hic illic inflammatus, in ipsoque jugi medio habebat ulcus circuli ferme ambitu, cujus diameter aliquanto erat brevior tribus digitis transversis, profunditate exigua, quippe cum crebræ in eo apparerent lenticulares glandulæ mediocri magnitudine, & adeo manifestæ, ut per osculum quod in earum centro conspiciebatur, setam immiserim. Labris tamen paulo crassiusculis ejusmodi ulcus cingebatur: & crassa erat facta, dura, & magis quam alibi, etiam illa ventriculi substantia toto eo spatio quod ulceri exterius respondebat. Cum autem esset in medio fere ulcere ventriculus penitus perforatus; ex me quærebat Mediavia, num censerem, potuisse forte id foramen per incuriam cultro fieri, dum ventriculus eximebatur; nihil enim vel diligenti perquisitione repertum esse, affirmabat, in ventre, præter aliquid seri in ima pelvi, quod fortasse ex ventriculo dici posset effusum, cum tamen in muliere perpetuo decumbente multum videretur effundi debuisse. Ego vero etsi minus veri simile existimabam, si cultro lædi fortuito ventriculus debuisset, in ea potissimum sede læsum esse quæ medio ulceri responderet, nec forma, & magnitudo foraminis, quod capax erat propemodum apicis minimi digiti, ea viderentur quæ facile ad cultelli mucronem, aut aciem referri possent; tamen ut ipsi, mihique simul verum dignoscere cupientibus satisfacerem, iterum ac tertio foraminis oras accurate inspexi. Quas cum viderem non modo callosas, sed inæquales, & quo magis extrorsum foramen pergebat, eo minorem ambitum complectentes, quæ duo certe ab exterioribus introrsum illapsus culter minime facere potuisset; non huic, sed morbo imputandum esse foramen censui. Nam quod nihil effusum esset in ventrem, inde fieri potuisse quod paulatim quidem extenuata esset membranula extima, nec tamen penitus nisi extremo tempore erosa demum atque pertusa, cum videlicet moribundæ mulieris contractus, & corrugatus ventriculus nihil haberet quod effunderet.

15. Incidi postea in Observationem Mercklini, quam hic quoque in Sepulchretum (*o*) relatam invenies, foraminis videlicet quod facile pollicis extremum admitteret, in elatiori pariter ventriculi sede, ad quam a multis jam annis continuus fuerat dolor aliquis, non magnus quidem, sed tamen satis molestus. Id foramen ab illo quoque Docto Viro creditum est post antiquam erosionem apertum esse dumtaxat novissimo vitæ tempore; censebat enim, hanc diu protrahi non potuisse, si ut quædam pridie comesta in ventrem effusa animadvertit, sic alia etiam antea fuissent effusa. Sic pariter multo recentiorem Observationem explicabis, quæ in Commentariis legitur Inclytæ Sc. Academiæ Imp. Petropolitanæ (*p*), scissuræ ventriculi per quam nihil in ventrem effuxerat, & quam tamen cultro suo factam esse, sincerus, expertusque profector sacramento pernegabat: erat autem is quoque ventriculus manifeste erosus, præsertim in parte quæ fundo opposita est, hominisque fuerat exacte referentis speciem phthisici, quem vomitus, fere assiduus, nulla arte sedandus, necaverat. Sed neque a Tysone (*q*) (qui humanis etiam in ventriculis perforationem ter dicitur invenisse) eadem in Marsupiali Americano deprehensa, quidquam effusi in ventris cavum repertum est. Non hic eas memoro perforationes e quibus nihil defluere in ventrem poterat vel quod in agglutinatum ventriculo intestinum Colon pertinerent (*r*), vel quod ab adnata jecinoris parte obturarentur (*s*). Illas quoque prætereo in quibus effusio fuerit, an non fuerit, minime lego (*t*). Cum effusione vero mortem aut citissimam conjunctam (*u*) video, aut certe post perpaucos dies non raro subsequentem (*x*), si a morbi gravioris facti die, perforationis dies numeremus, velut in lectu sane digna Observatione Cl. Baronii (*y*), qui tametsi octavo die mortem consecu-

(*l*) n. 6. (*m*) Dec. 3. A. 5. Obs. 175. & A. 7. Obs. 142. & Cent. 3. Obs. 13. (*n*) Medic. Rat. T. 3. §. 1. c. 7. §. 26.
(*o*) Obs. 48. (*p*) Tom. 7. (*q*) Vid. Act. Erud. Lips. Suppl. T. 3. S. 4. (*r*) Sepulchr. S. hac 7. Obs. 13. S. 1. & Brunner Glandul. Duoden. c. 9. & Haller. Opusc. Pathol. Obs. 23. (*s*) Sect. ead. 7. Obs. 5. secunda, & in Addit. Obs. 3. & Eph. N. C. Cent. 3. Obs. 13.
(*t*) in Schol. ad Obs. 3. modo cit. primo, & tertio loco, & Sect. ead. Obs. 7. §. 1. (*u*) Eph. N. C. Cent. 5. Obs. 43.
(*x*) Earund. Cent. 3. & 5. Obs. 120. & Sepulchr. l. 3. S. 21. Obs. 25. (*y*) Memoir. present. all' Acad. R. des Sc. Tom. 1.

secutam refert, admonet tamen, in summa anteriore ventriculi parte foramen fuisse, ut perdifficile fuerit potiones in ventrem effundi, nisi tandem interjecto tempore, & in quibusdam ægri motibus. Dixi autem non raro propterea quod etiam extare scio perforati ventriculi Observationes in quibus aut illud non liqueat (z) aut contrarium potius apparere videatur (a). Sed hæc tu conferes, & perpendes.

16. Quæ etsi aut omnia, aut pleraque in ventriculo deprehensa foramina ad ulcera pertinent, quæ citius, aut serius cunctas ejus tunicas pervaserunt; hic tamen habes in Sepulchreto (b) plures alias ejusdem visceris tum intus, tum extra ulcerati Observationes, tametsi quædam repetuntur, ut V. posterior; idem enim numerus V. per incuriam bis ponitur; in XLIII. §. 4. & VI. in XXVII. §. 2. Sed cum repetitiones sint etiam aliarum ad alia ventriculi vitia attinentium, ut ejus quæ in XXVI. §. 5. est, in XXIV; nulla est quæ excusatione dignior sit, quam ubi XX. iterata est in Additamentis sub numero II. Quis enim ea quæ Blancardus tanquam in *Cive* suæ *Civitatis* Amstelodamensis observata proponit, eadem esse suspicaretur quæ Riverius in Aurifabro Monspeliensi jam proposuerat; nisi qui Blancardi in historiis transformandis ingenium edoctus, cum similia ab Riverio tradita esse, meminisset, utramque inter se Observationem conferret, nec similem modo, sed unam eandemque prorsus esse, evidentissime deprehenderet? Verum ut ad eas quæ ad ulcera spectant, redeamus; inter cæteras digna est quæ legatur XLVIII. quæ si ante centum viginti annos extare potuisset, fecisset, ut opinor, ne tam facile; ut de aliis taceam; a Gesnero ederetur quæ hic est XXXVI. de lacertis videlicet, ac serpentibus intra viscera obortis, & per sævissimos dolores *circiter tria hominum millia*, si Superis placet, enecantibus. Namque; ut Vallisnerii nostri (c) rationes, & monita prætereamus, quæ utinam ab pluribus eorum qui ejusdem generis Observationes postea tradere sine ulla dubitatione perrexerunt, lecta fuissent, atque perpensa; certe in ea quoque XLVIII. quam modo laudabamus, historia vir ab Hartmanno describitur, qui lacertam sibi in ventriculo inesse, firme adeo credebat, ut ejus formam delineare non dubitaret, alius autem apud Lucam Antonium Portium (d) se ibidem ranam habere, asseverabat, coaxantem aliquando, & in aquis, siquas ipse potasset, natantem, &, ne multis, apud Brunnerum (e) mulier propter stomachi morsus, aliaque vivum animal in ventre alere credebatur. Hæc tamen pro eo animali, & ille pro rana, & primus pro lacerta, ventriculi tumores, & plerosque exulceratos habuerunt. Fac igitur ad Sepulchretum addas duas ex his tribus recentiores historias cum suis quamque & signis, & dissectionibus. Sunt autem cum aliæ aliquæ addendæ ex minus recentibus, ut puta quam apud Freherum (f) legeris de famigeratissimo Cardinali Baronio, quem tria ulcera in ore ventriculi per insuperabilem nauseam absumpserunt, tum, ex recentioribus præsertim, plures, ut Brunneri altera (g) cum ulceroso tumore, ut Basteri (h) generatim non ita dissimilis, ut Præcl. Planci (i) duæ, callosi ulceris utraque, item aliæ, in hisque Illustris Halleri quædam; nam præter illam scirrhosi ex aceti abusu ventriculi (k), binas habet alias, quarum altera (l) in eo tubercula proponit plura, puris plena, altera (m) ventriculum scirrhis, & abscessibus inter membranas deformissimum qua Colo intestino adhærebat, quocum per ulcerosam patentem viam communicabat. Quas omnes Observationes attente relegens, ab illa Hermanni initio ducto, additaque insuper alia Cl. Goritzii (n), facile animadvertes, perpaucas omnino esse in quibus læsio non esset aut in pyloro, aut prope pylorum; ut hac quoque de causa Frid. Hoffmanni (o) sententia plerumque saltem a vero non abhorrere videri possit, scilicet pylorum potius & primario affici in cardialgia, præsertim cum in proxima quoque Sepulchreti Sectione VIII. (p) juxta illud orificium ventriculus intus exesus, in hac autem (q) orificium ipsum & exterius valde tumens legatur, nec sine vomicis albo pure refertis, interius autem scirrhosum, & induratis albicantibus glandulis magis quam ventriculi pars reliqua, obsessum. Porro autem cum in laudatis Hermanni, & Basteri Observationibus ita cum pylori ulceribus excrescentias ejusdem sive glandulosas, sive fungosas conjunctas videris, ut hæ quidem credi possint ex ulcerata pylori substantia procrevisse; facile quæres, num excrescentiæ quoque cæteræ, quas alii, nosque ipsi tum ad eam, tum ad alias ventriculi partes aliquando conspeximus, sint ex aliquo ejus ulcere prognatæ omnes existimandæ? Vides enim, exempli causa, in Additamentis ad hanc Sectionem (r) a Paulino observatas in ventriculo *verrucas* duas circa sinistrum orificium *cum radice* sua *firmiter annatas*, alteram minoris pomi, alteram grandioris, avellanæ magnitudine, nullam autem ulceris unde existerent, mentionem fieri; quamvis ante ea massa, glandem æquans, multo cum sanguine fuisset per vomitum rejecta: & sane cutis verrucas videre soliti sumus sine ulcere. De ventriculi autem verrucis quæ Medici Arabes scripserunt, leges apud Marcellum Donatum (f), & ex parte etiam habes in Scholio ad Appendicem quæ a Boneto subjicitur Observationi XIII. hujus Sectionis: quanquam verruca quæ ibi ex Avenzoare commemoratur, cum pomi esset magnitudine; non facile intelligitur, quomodo ex ventriculo egredi, & per Tenuia intestina ejici in Crassa potuerit; ut proclive sit suspicari, non in ventriculo, sed in ea parte Coli (t) enatam quæ ventriculi fundum contingit, præsertim cum vomitus nunquam, sed dejectiones semper, modo varii coloris, modo sanguineæ in illo ægro memorentur.

17. Quoniam vero quæ Arabes verrucas nominarunt, ea si non polypi intestinorum, aut ventriculi (cujus ferme generis fuisse crediderim molem istam carneam, quæ post complures sanguinis vomitiones rejecta describitur in Appendice de qua modo indicatum est) carneæ excrescentiæ, ut verrucæ etiam Paulini esse potuerunt quæ pendulas ex radice verrucas quadantenus imitarentur; si ipsas quoque exulcerationi cuidam, aut erosioni suam debuisse originem velis, non repugnabo. Sed potius quæram, idemne de quibusdam aliis sis crediturus, ut puta de illa non parva glandulosa caruncula per oblongum petiolum ventriculo affixa prope annulum pylori, quam Epistola XVI. (u) a me tibi descriptam; poteris cum ea conferre quæ ex Prævotio nostro in Sepulchreto (x) proponitur ad eandem ventriculi sedem annexa per oblongam membranam, meæque in eo etiam similes, ut opinor, quod fuisset innoxia. Cum enim sic de ipsa scribatur, *hoc corpore in pylorum incidente, facile chyli exitus omnino præpediri, & varia symptomata oriri potuissent*; non ille igitur præpeditus fuisse dicitur, aut hæc orta; ut minime appareat, cur ei Observationi hic titulus præfigatur *Tabes a glandula pyloro adnata*. Mihi quidem istiusmodi excrescentiæ, & quæ ex cute pendula in quibusdam spectantur, ac inter nævos maternos referuntur, originem videntur non valde habere dissimilem, neque ad ulcera pertinentem. Nec tamen negaverim, posse facile, ut nævos illos, ab advenientibus injuriis abrumpi, & exulcerari. Sic in uno, aut altero, & præsertim in Sene quem tibi alias (y) inter eos describam qui ex ictu capitis mortui sunt, vidi a pylori annulo pendere laciniam quandam membraneo-nerveam, laceram, ut majorem olim fuisse, non dubitares, neque extremo limbo adhuc omnino sanam. Sunt etiam aliæ a me in eodem annulo animadversæ, non pendulæ, sed sessiles quasi verrucæ, ut in Bajulo quem

(z) Sepulchr. l. 3. S. 8. Obs. 14. (a) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. Obs. 91. & Cent. 1. & 2. Obs. 151.
(b) Adde & seq. VIII. Sectionem. (c) Consideraz. int. alla generaz. de' Vermi. (d) Vid. Act. Lips. A. 1704. M. Septembr.
(e) Gland. Duod. c. 9. (f) Theatr. Viror. erud. clar. P. 1. S. 2. (g) c. 9. cit. (h) Act. N. C. T. 8. Obs. 16.
(i) Epist. ad Put. A. 1726. & Epist. ad eund. de Monstr. (k) Opusc. Pathol. Obs. 21. (l) Ibid. Obs. 22.
(m) Ibid. Obs. 23. (n) Eph. N. C. Cent. 8. Obs. 20. (o) Vid. Commerc. Litter. A. 1731. Spec. 44. in fin. (p) Obs. 4.
(q) in Addit. Obs. 6. (r) Obs. 5. (f) De Med. Hist. Mir. l. 3. c. 5. (t) Vid. etiam Epist. 31. n. 21. (u) n. 36.
(x) l. 2. S. 7. Obs. 138. (y) Epist. 52. n. 8.

quem ex tecto delapsum fractis pene omnibus costis alias (ζ) proponam, itemque in Sene de quo mentionem injiciam (a), cum in Gonorrhœæ tractatione vitia attingam Prostatæ glandulæ. In utroque enim illi insidebant annulo bina subrotunda corpuscula ciceris magnitudine, in primo sublivida, in altero rubentia, substantia in utroque glandulosa. Quin etiam in altero sua singula subobscure ostendebant foraminula, quæ majora, & luculentiora videre licebat in proximis glandulis lenticularibus. Has enim habebat is homo amplificatas in continuato pylori antro, per quod duæ tresve ducebantur in longitudinem extantes lineæ ad duo illa subrotunda corpuscula desinentes: iis autem lineis singulis binæ vel ternæ insidebant glandulæ, intervallo aliquo disjunctæ. Revocant hæ lenticulares ventriculi glandulæ mihi in memoriam Observationem earum aliam, huc maxime attinentem, quippe non in viro habitam in quo nulla, quod scirem, ut in modo memoratis, laborantis ventriculi extitissent indicia, sed qui brevibus quidem, sed acerbissimis, ejus doloribus confectus est.

18. VIRO annos nato ad quadraginta, lacertoso, & gravibus distento cogitationibus, ante dies aliquot cœperat caput dolere, & sensus ardoris esse in mingendo, cum post cœnam, in qua neque nimium, nec insalubris quidquam sumpserat, sævis est doloribus in regione ventriculi correptus. Dolor capitis perstabat. Dolores ventriculi augebantur. Per alvum, & per os multa viridis materia ejiciebatur. Per hæc, ineunte die tertio decessit circa medium Sextilem A. 1707. Venetiis. VENTRICULI aperti pars dextera sana erat: in eaque confertissimas lenticulares glandulas cum Doctissimis Amicis spectavi ita uti in III. Adversariis (b) scriptum est. Sinistra in fundo multis erat maculis sanguineis, & his vividis, distincta: quas inter, aliquot fœda ferruginea crustula obduci incipientes, rem ab inflammatione ad gangrænam vergere, ostendebant. Ab eadem parte qua nullæ erant maculæ, & sana interior tunica videbatur, nullo negotio sanguinem exprimebam. Duodenum, & reliqua intestina vel interius spectata nihil morbidi habuerunt. Bilis vesicula duorum, aut trium digitorum intervallo ab infimo fundo se contrahebat, & rursus antequam in meatum desineret Cysticum, dilatabatur sic ut in duas videri posset divisa. Thoracis parietibus omnibus pulmones per se adhærebant, mediastino quoque ad eundem modum annexi; sani tamen; nam quod posterior eorum pars rubebat, eodem pariter colore dorsum, & posteriora brachiorum infecta erant. Neque in corde neque in auriculis quidquam sanguinis. In cæteris, quas, cerebro excepto, inspeximus, partibus nihil adnotatione dignum fuit.

19. Nullum ab hoc Viro in vivendi norma grave peccatum admissum fuerat, ut ab illo cujus ventriculum inflammatum, maculisque nigris obsitum vidit, Cl. Koehlerus (c): nulla erat prorsus aut incongrui medicamenti, ut apud Klaunigium (d), aut, sicuti non semel in hac Sepulchreti Sectione, veneni seu fraude, seu casu ingesti suspicio. Imo quædam, ut animadvertere potuisti, præcesserant quæ sanguinis acrimoniam indicarent. Tamen si quid forte miraris, magis miraberis in muliere, cujus historiam a me tibi alias (e) promissam, jam accipe.

20. PAUPERCULA rusticana fœmina, annorum, ut videbatur, circiter quinquaginta, obnoxia erat per intervalla difficultati respirationis, cum angustiæ sensu, & pulsu duro conjunctæ, magnaque arteriarum omnium agitatione, ut harum alternus motus sub oculos caderet in ipsis manibus, non modo in collo, atque temporibus. Ubi respiratio angebat, Nosocomium hoc adibat, missoque multo sanguine, qui erat duriusculus, liberabatur. Sic annos quatuor vixerat, cum domi ventriculi doloribus correpta, ibi intra horas viginti quatuor mortua est. CADAVER nobis ad Anatomen publice tradendam A. 1737. ante Januarii finem concessum est. Omnia ordine rimantibus, hæc in Ventre visa sunt digna quæ adnotarentur. Ventriculus magnus, & semiplenus; cum ipso aperto, inspectoque, mirum esset, non omnia per vomitum fuisse rejecta. Erat enim pluribus ac variis erosionibus exulceratus, recentibus, ut videbantur, sed jam affectis nigredine gangrænosa. Earum aliæ ad jugum erant creberrimæ, & perminutæ, cujusmodi in proxima quoque Duodeni intestini parte conspiciebantur: majores aliæ per fundum disjectæ, magisque ubi ventriculus ab œsophagi fine expandere se incipiebat: nec œsophagus ipse carebat ejusdemmodi erosionibus; ut ab ingestis, quæ qualia fuissent, neque constabat, neque ex ea quæ in ventriculo restabat, materia judicari satis poterat, illatæ esse viderentur. Lien æquo aliquanto major, & laxior, maxima ex parte diaphragmati, ex aliqua ventriculo agglutinatus, an ob hujus magnitudinem? Uterus sinistrorsum valde inclinatus; itaque sinistrum quoque Teres ejus vinculum brevius dextero. Alteri uterinæ cervicis lateri intus suo retuso vertice adhærebat membrana pyramidis forma, parva, crassiuscula, alba, quam reliquias esse censui hydatidis, aqua olim distentæ. Vesica urinaria ab osculis usque ureterum sanguifera vascula ostendebat adeo suo rubore conspicua, ut quamvis essent perminuta, eorum inter se communicationes haud melius perspici potuissent, si injecta rubicunda cera fuissent repleta. Sic conferta utrinque in urethram pertinebant, cujus interiorem faciem conferta vel magis, eoque non ita pulchra, occupabant. In Mesaræi dissectione, quod pinguedine, eaque optimæ notæ, ut cæteræ partes, plus quam a primo credidisses, abundabat, glandulas vidi sanas quidem, sed justo majores, cum plures earum fabis essent vel grandioribus pares. Mesentericæ arteriæ Superioris initium Cœliacæ quoque commune erat. Coronaria ventriculi diametro erat longe ampliore quam soleat. Vena autem Cava, dum supra, itemque infra jecur, quemadmodum in Theatris Anatomicis fieri est solitum, incideretur, ne guttam quidem effudit sanguinis. Thoracis utrumque cavum habuit aliquantum aquæ nullo colore infectæ, pulmones autem aere turgidos, & pleuræ a tergo, & ab lateribus annexos. In corde, & Jugularibus venis, in quibus plus sanguinis fuit, quam in venis inferioribus, aliquid polyposi. Cordis parietes a sinistris evidenter crassiores quam par esset, cum a dextris viderentur æquo tenuiores. Nulla tamen ventriculorum, aut venarum, aut arteriæ Pulmonaris dilatatio, aut trunci denique arteriæ Magnæ. Erat quidem in hujus valvulis aliquid subduri, in ipsoque trunco tum prope cor, tum alibi passim initia futuræ olim in os mutationis, flavo dumtaxat quodam colore indicata, quin etiam dura jam facta paulo supra diaphragma, ubi ampliora erant, & magis extantia: sed justa erat truncus ubique diametro. Non sic in ramis omnibus hæc se habebat. Nam præter Coronariam illam de qua dictum est, cum arterias Carotides inter se compararem, evidenter major latitudo occurrebat sinistræ, quam dexteræ. Cumque illa, vix sesquipollicis ab origine spatio emenso, in duos, insolito exemplo, divideretur ramos, sub ea divisione aliquanto magis se dilatabat, quam in plerisque arteriæ soleant ad suas partitiones: idemque ad Subclaviæ utriusque divisionem primam in majores ramos animadverti. Cranio denique circumsecto die a mulieris obitu duodetrigesimo, cerebrum non modo sine ulla noxa, sed neque fœtens, neque pejus cæteris quæ simul dissecuimus, longe recentioribus, inventum est.

21. Habes in crassitudine æquo majori sinistrorum cordis parietum causæ illius partem quæ violentius agitabat arterias, in harum autem nonnullis dilatationibus, pluribusque mutationis in os initiis effectus ejusdem agitationis: quæ omnia cum iis conferas quæ alias (f) scripsimus de Spuriis, ut Lancisius vocabat, Aneurysmatibus. Habes præterea quod ad propositum in primis attinet, acerbissimi doloris ventriculi causas in hujus erosionibus. Quarum non ita dissimiles cum brevi post tempore in ebrii quoque, Epistola XIV. (g) descripti ventriculo invenerim; ut illa mittam quæ paulo ante (h) in Veneto illo Viro a me conspecta

(ζ) Epist. 53. n. 37. (a) Epist. 44. n. 19. (b) Animav. 4. (c) Commerc. Litter. A. 1743. Hebd. 5. n. 2.
(d) Eph. N. C. Cent. 3. & 4. Obs. 145. (e) Epist. 14. n. 35. (f) Epist. 14. n. 35. & seqq. (g) n. 34. (h) n. 18.

specta proposui; animi pendeo, num omnes ingestis nescio quibus, an succis veneficis imputem intus genitis. Quod etsi in aliqua velim facere historiarum harum; minus in ultima posse videor, in qua via quoque ad ventriculum, gula, iisdem erosionibus affecta erat. Sed de observatis per anatomen, venenorum in ventriculo effectibus cum ipse malim suo loco semel agere, quam ibi, atque hic, ut in Sepulchreto factum video; propterea illuc (*i*) rejiciam quæ huc addere supersedeo: ut pari de causa alio differam quæ ad dolorem ventriculi spectant ex consensu cum aliis partibus, & nominatim cum renibus.

22. De iis autem ventriculi doloribus, qui neque a veneno sunt, neque a causis fiunt extra illum hærentibus, si quæ ad ea, quæ supra legisti, adjungere forte cupis; adjungas in primis, censeo, Observationem Illustris Viri Heisteri (*k*) qua cardialgiam vehementissimam describit a magno acervo lumbricorum illatam, qui ventriculum circa sinistrum orificium, ubi hærentes invenit, ita læserant, ut sanguinolentus esset, & quasi erosus: idque in adulta muliere; non in pueris, in quibus minus est mirum, a Boneto, & Saxonia nostro, ut in hac habes Sepulchreti Sectione (*l*) haud dissimilia fuisse deprehensa. Quamvis autem Sectione eadem complura proponantur exempla (*m*) doloris ventriculi a calculis in ipso concretis; tamen nova ex Lanzono (*n*), ex Contulo (*o*), ex aliis adjicias licet. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXX.

De Vomitu verba fiunt.

CUM Ventriculi Dolore, de quo superioribus Litteris scriptum est, sæpenumero conjungitur Vomitus, de quo hic scribendum. Animadvertere id poteris cum illas relegens, tum Sectionem VIII. Sepulchreti pervolvens, & cum VII. conferens. Invenies enim Observationes plurimas, in quibus uterque illorum proponitur, nec paucas, quæ in utraque pariter Sectione exhibentur. Nos vero nostrum tuebimur institutum, nec quas alibi aut protulimus, aut sumus prolaturi, earum ullam hic producemus. Selegimus igitur ex omnibus Valsalvæ, duas, alteram ad diuturnum, alteram ad brevem, utramque ad funestum vomitum attinentes. Quarum hæc prima est.

2. VIR annorum circiter quinquaginta quatuor, jam ante quinque, aut sex menses nonnihil emaciari toto corpore inceperat, cum ineunte mense Augusto A. 1689. molestus accessit vomitus materiæ quæ aquam, fuligine infectam, referebat. Ejusdemmodi materia interdum eodem tempore, interdum absente vomitu, etiam per alvum, nec tamen semper, dejiciebatur. Interea vix ullus in ventriculi regione percipiebatur dolor. Sed cum Medicus sal absinthii dedisset, eas stomacho molestias creavit, ut nunquam postea datum sit. Tandem sæviente vomitu cum ejusdem materiæ excretione, languidis sensim factis pulsibus consecuta mors est Idibus Novembris. CADAVERIS omnes articuli flexiles erant: quod in aliis haud ita crebro occurrit. In ventriculo pylorum versus, tumor erat cancrosus exulceratus, hicque fieri visus est ex glandularum congerie, quæ pressæ, humorem promebant similem humani seminis. Ventriculus autem tres libras materiæ continebat ejusdem ferme naturæ ac quæ vomitu ejiciebatur. Inter ventriculum, & lienem erant duo glandulosa corpuscula fabæ magnitudine, colore, & substantia non multum absimilia tumori qui in ventriculo descriptus est. Hæc in Ventre.
In Thorace autem pulmo dexter nonnihil a tergo inflammatus: ex omni autem utriusque incisi pulmonis parte serum prodibat. A cordis ventriculo dextero polyposæ concretiones in Pulmonarem arteriam pertinebant; minor ab sinistro in venam ejusdem nominis.

3. Si compares inter se tumores ventriculi duos, hunc, & quem pariter ex Valsalva descripsimus Epistola superiore (*a*), quorum utrumque in brevibus suarum Observationum Indicibus cancri nomine designavit, & conjunctum vomitum habuisse, scripsit, quasi aquæ fuligine infectæ; miraberis fortasse, cur sævos ille, hic leves adeo afferret dolores, & cur hic cum pressus humorem daret non fuliginosum; hoc tamen colore tantam humoris copiam tingeret. Verum nigerrima rejici ab iis quoque in quibus nullus hujus generis tumor est, tum ex aliis Observationibus, tum ex aliqua earum intelliges quæ infra proferentur; ut minime necesse sit, illiusmodi colores a cancris deducere, in ventriculo exulceratis. Discrimen autem illud dolorum nisi ab humoribus repetas in primo ægro magis, quippe seniore, & bilioso temperamento, quam in hoc, irritantibus, qui tamen, addito sale absinthii, lacessentes adeo facti sunt; conjicies, leves dolores non secus atque in illo, primum quidem fuisse, verum postea quam per sal absinthii sic irritatus tumor est, ut demum exulceraretur, multo acerbiores & factos esse, & ad finem usque perstitisse.

4. VIR nobilissimus annos natus duos & quadraginta, cum ex Germania in Italiam venisset, paucis post mensibus Bononiæ in febrem incidit tertianam duplicem, mitioribus, in primis quidem accessionibus, stipatam symptomatibus; sed in quarta vehementissime affligentem. Nam frigus quod vigesima hora invaserat, vix tertia noctis hora remittebat: molestissima erat sitis, lingua aspera, difficilis respiratio, lassitudo, pulsus parvus, ac debilis, dolor, & plenitudinis sensus in ventriculo, anxietas denique, & inquietudo tanta, vix ut paulisper in eadem lecti parte consisteret. Hæc omnia non nisi postquam, magis sæviente calore, stillatarum aquarum potio tandem concessa est, mitiora sunt facta; sed paulo dumtaxat, & breve ad tempus. Nam paulopost omnia, magis exacerbata, totam illam noctem vexarunt. Diluculo vomitum instare, sensit: nec tamen vel digitis sæpius sibi in fauces immissis vomitionem primum ciere poterat; mox tamen materiam ejecit ad libras quatuor, colore aquæ similem in qua *coccolata* soluta sit. Innatabant quædam quasi membranarum portiones ejusdem prorsus coloris: odor autem erat qualem sæpe solent febricitantium corpora exhalare. Ab hoc vomitu etsi ventriculi affectio paululum remissa videbatur; reliqua tamen non modo perstabant, sed vel acrius torquebant incommoda. Mane secta vena sanguinem Medicus detraxit: is in primo vasculo concrementum æquo mollius, tenuem in summo crustam, lacteum serum ostendit; sed in altero minus ea omnia ab naturæ norma recedentia. Hoc, aliisque præsidiis in usum tractis, iterum paucas post horas tantundem ferme ejectum per vomitum est descriptæ materiæ: quod paulo post iterum, iterumque accidit; ut quæ eo die sic reddita sunt, sexdecim circiter libras æquaverint universa. Insecuta nocte eadem sæviebant symptomata, accedente insuper sinistri brachii tremore; qui, præcedente delirio, sæpius recurrens, præsertim dum aeri brachium exponebatur: mane in paroxysmum quasi epilepticum degeneravit, quo non brachium modo, sed & os, oculi, femur quoque sinistrum immanissime convellebantur. Hæc longo horarum spatio perdurarunt: tandem paralysis illud corripuit brachium. Redire nihilominus pergebant epileptici insultus tam crebro, ut intra horam plus viginti numerarentur. Interea cre-

(*i*) Epist. 59. n. præsertim 21. (*k*) Eph. N. C. Cent. 5. Obs. 86. (*l*) Obs. 14. (*m*) Obs. 29. 31. & 32. (*n*) Act. N. C. T. 1. Obs. 64. (*o*) De Lapidibus, Podagra & cæt. c. 9. (*a*) n. 6.

ea crebriores quoque erant vomitiones, & materiæ quidem porracei coloris, in qua fragmenta quasi membranularum innatabant. Singultus insuper, qui post memoratam paralysim circa meridiem inceperat, jam vehementius torquebat. Et licet omnia nonnihil a prandio sedata viderentur; tamen cum advesperasceret, graviora fiebant; ut pulsu, & viribus magis magisque tota nocte fatiscentibus cum æger nunc modicis vomitionibus, nunc delirio, & singultu, sæpius autem diris, quamvis brevioribus, spasmodicis insultibus vexaretur, mane duodecima hora deficeret. ABDOMEN erat tumidum, ut intestina quoque. Hæc, & ventriculus qua facie anteriora spectabant, eodem illo erant colore infecta quo materiam diximus fuisse quæ vomitu ejiciebatur. Ventriculus intus inflammatus, minimis quibusque vasculis multum sanguine turgentibus. Bilis vesicula etsi inanis erat, turgida tamen, aere videlicet, conspiciebatur. In Thorace pulmo dexter arcte adhærebat ad pleuram: ipseque, & sinister nigro erant colore tincti, & ichorosa materia plena. In dextero cordis ventriculo tenuis polyposa concretio fuit.

5. Exitium quod indicaverat quarta, huic Viro dies attulit septima. Quod si priusquam tanta vis morbi ventriculo incubuisset, ex indiciis quibusdam priorum dierum quid immineret suspicatus Medicus, quicunque is fuit, maturo atque apto corticis Peruviani usu occurrere potuisset; fortasse ægrotantem servasset. Verum contigere hæc, quantum ex superiore etiam Observatione conjicio, eo tempore quo necdum febrifugo cortice uti audebant ratione illa qua nunc consuevimus, & qua primus Bononiæ annis post paucis feliciter usus est ingeniosissimus Medicus Dominicus Gulielminus in generosissimo Viro ex Gente Malvezia, quem proxima alioquin exacerbatio perniciosæ febris, ut aliis acciderat, interemisset. Cæterum unde porracea tinctura esset qua rejectus humor inficiebatur, inanis vesicula fellea ostendit. Sed alii in ventriculo, & intestinis succi cum bile convenerunt etiam antea, cum longe alio colore tincta rejiciebantur. Utro autem horum colorum ea viscera tincta essent, cum satis Valsalva suis in schedis non aperuerit; nec mihi diserte in historia licuit indicare.

6. Jam vero accipe historias alias, in duo pariter genera divisas, vomitionum aut ad diuturnas, aut ad breves attinentium. Ex illis autem prima esto quæ exemplum profert vomitus quo diuturniores non multi reperientur: eademque est quam tibi, cum de Palpitatione Cordis scriberem (*b*) a me peculiariter promissam memini.

7. NOBILIS Matrona Patavina, quæ ab ortu usque sæpe adeo lac rejiciebat, ut nutrix victuram desperaret, adulta nihilominus, nupta, & jam plurium liberorum parens, cum quartum annum ageret & trigesimum, cœpit in puerperio sæpius vomitu laborare, a quo duobus post mensibus se liberam fore in posterum, credidit, cum globum rejecisset quendam, diametro duos pollices superantem, materiæ tunc mollioris, sed quæ mox aeri exposita, durissima post triduum inventa est. Verum spei non respondit eventus. Vomitio perstitit, & quamvis a pluribus Medicis diu, multumque modo leniter, alias vehementius oppugnata; ad mortem usque, id est viginti quatuor ipsos annos perduravit. Redibat quotidie duabus a prandio horis. A cœna non redibat, nisi postridie mane. Et licet alimenti genera mutarentur; semper recurrebat ad eundem modum, materiamque semper ejiciebat subalbam, crassam, ductilem. Quam si mulier conaretur retinere; magnas in ventriculi regione patiebatur molestias donec redderet; reddebat autem non sine conatibus: sed a vomitu omnia sedabantur. Alvus nihil, nisi solicitata, egerebat: quod jam diu uno, sine ægræ noxa, obtineri poterat remedio, pilulis, ut Venetiis vocant, S. Fuscæ, quarum perpaucæ, noctu retentæ, mane leniter, ut solent, alvum solvebant, sed nihil fere præter aquosa dejicientem. *Coccolata* quoque retinebatur, & ventriculum juvabat. Hujus regionem si manu explorares; nihil ibi, ut neque in reliquo ventre, percipiebas quod esset præter naturam. Ad ea quæ narravimus, accesserat biennio ante obitum pulsus intermissio. Matrona tamen solita vitæ munia domi forisque obire non destitit, donec minus bene se habere, sentiens, & debilior facta, novissimum vitæ mensem in lecto exigere coacta est. Ibi cum omnia, & in his *coccolata* quoque, nauseosa jam essent, febris animadversa est quæ horis pomeridianis quotidie, vix aliqua tamen pulsus facta mutatione, increscebat, noctuque calorem augebat. Pulsus erat potius magnus, sed, ut solebat, intermittens. Cum propter alvi duritiam Medicum exorasset, ne obstaret sibi consuetis pilulis uti cupienti; immanis oborta est cordis palpitatio: quæ etsi paucis unciis sanguinis e brachio detractis, ferme statim sedata est; mox tamen iterum ingravescens totidem e pede coegit detrahere, unde rursus imminuta est, non sic tamen, ut postea in sinistrum latus cubare sineret. Nulla misso sanguini crusta insidebat. Dies post aliquot, duritia alvi rursus urgente, lene clysma palpitationem incitavit. Cum adversus hanc externa remedia nihil prodessent, interna autem ab ægra quæ alimenta vix aliqua, & invita sumeret, pauca omnino admitterentur, in quibus stillata cerasorum, aut melissæ aqua, & compositionum castoreum habentium nonnihil, quibus semel opii granum adjunctum est, nec quidquam esset quod aut vomitum averteret, aut palpitationem sedaret; postremis quinque diebus pulsu infirmissimo, perexili, & formicante facto, palpitatione autem persistente, alvus sponte soluta est vel nimium; ut sæpe, & multa, etiam dura, ejiceret. Itaque perstantibus cæteris, & paulatim extremis corporis frigescentibus, vivendi finem fecit Matrona optima, & ob id etiam vita multo longiori digna, quod mandavit moriens; id quod perpaucæ mulieres facerent; ut diuturni sui vomitus causa per anatomen quæreretur, si forte illa inventa, auxilium ferri posset filiis, in quibus erat quæ jam vomitionibus tentari inciperet, adversus hæreditarium morbum; eodem enim quo ipsa vomendi incommodo, mater quoque, jam ante plures annos extincta, laboraverat. Itaque cum a me petiisset Nobilissimæ Familiæ nomine Collega meus Ornatissimus Vallisnerius filius, ut dissectioni præesse vellem, cumque a Medico Spectatissimo qui annos postremos duodecim, miti, ut decebat, curationis genere Matronæ affuerat, Petro de Marchettis, Petri Equitis nepote, ea omnia quæ hactenus scripta sunt, accepissem; coram ipso, aliisque Medicis, in quibus Cl. Vir fuit, auditor olim meus, Dominicus Militia, dissectionem accurate instituendam curavi sub noctem ejus diei, quo die mane ægra decesserat, VI. Idus Aprilis A. 1744. CADAVER macilentum erat, nec tamen plurimum, & sine artuum œdemate.

Venter aquam habuit subflavam non paucam: omentum pauca pinguedine instructum, magnam intestinorum partem obtegens, annexumque ad peritonæum latere sinistro: ventriculum contractum, & ubi accedere incipiebat ad pylori antrum, ibi contractum magis, ut in duos quadantenus esset divisus, parietibus & colore, si exterius aspiceres, secundum naturam; sed facie interiore quasi ab inflammatione rubentem. Inerat pars aquæ, an jusculi novissime sumpti, cum quibusdam crassioribus portionibus viscidæ illius materiæ quæ vomitu ejici consueverat. In pyloro ipso, & Duodeno intestino nihil morbidi præter internæ faciei colorem, ejus similem qui in ventriculo dictus est. Pancreas justa alioquin magnitudine, quantum quantum erat, adeo candidum fuit, lobulis autem, cum dissecari jussissem, distinctis adeo, & exsuccis, ut si aliquanto duriores fuissent; erant enim duriusculi; non modo ad scirrhi naturam accedere, sed in scirrhum jam prorsus conversum pancreas esse, pronunciassem. Lien, & jecur interius sana, etsi ille exteriore tota facie, hoc inferiore a dextris pallebant. Sed fellis vesicula parietibus cunctis tam crassis erat, ut nunquam sic vidisse meminerim: itaque etsi bile erat plena, quippe in ea quæ tot dies tam pauca sumpsisset, eaque bilis nigra erat adeo, ut interiorem vesiculæ faciem atro colore infecisset; facies tamen ejusdem exterior albicabat. Ob illam quam modo attigi, causam, ut ventriculus fuerat, sic intestina omnia, & Tenuia præsertim, valde erant contracta, ut ea etiam quæ nuperrime præcesserat, nimia alvi

(*b*) Epist. 25. n. 21 in fin.

alvi evacuatio requirebat. Una ex omnibus intestinis Appendicula Vermiformis paulo erat turgidior: eademque exterius rubebat. In mesenterio, & reliquis Ventris Partibus nihil non secundum naturam animadvertimus. In Thorace autem utrinque erat aqua, nec pauca, nec parum sanguinolenta. Utrinque pariter pulmones, alioquin sani, per crebra, crassa, longiuscula membranea filamenta ad latera alligabantur. Pericardium arctissime adhærebat omni cordis superficiei, & auriculæ dexteræ, & magnorum vasorum ad cor pertinentium. Cor tamen justa fuit tum parietum crassitudine, tum capacitate ventriculorum. Quorum uterque plenus erat pariter sanguinis, qualis ex incisa quoque vena Cava multus extitit, atri, & magna ex parte in grumos coacti, sine ulla vel minima polyposa concretione. Valvulæ quæ cordis orificiis venosis præficiuntur, etsi albicare visæ sunt; non duriores tamen fuerunt. Ex reliquis autem eæ quæ ad initium appositæ sunt Arteriæ Aortæ, summos limbos & crassiores, & cartilaginea duritia habuerunt. Arteria ipsa bene intus, extraque constituta: neque ulla omnino præter ea quæ dicta sunt, in Thorace vitia apparuerunt. Caput cur attingeremus, causæ nihil fuit.

8. Quæ vitia in pericardio, & corde reperta sunt, quatenus ad palpitationem, & intermittentem pulsum attineant, aliis a me locis (*c*) est indicatum. Quæ vero in fellis vesicula, & pancreate, illa ad vomitum spectare, existimo. Crederem fortasse illam etiam ventriculi contractionem, per quam in duos quadantenus videbatur divisus; nisi eandem tibi structuram in duabus aliis mulieribus (*d*) descripsissem, quarum neutra vomitioni obnoxia fuerat, ut neque Fœmina Princeps, neque aliæ præterea (*e*) in quibus ita se ventriculum habuisse, memini. Mihi enim forte accidit, ut conformationem istam cum vidi, in mulieribus, sicuti & Valsalva (*f*), viderem: unde suspicari cœpissem, an hæc quoque annumeranda esset detrimentis cæteris quæ sibi illæ creant per constrictos ad summum ventris thoraces duros, & quæ duriora his addunt ad umbilicum ferme producta; nisi animadvertissem, in cujusquemodi sortis fœminis illam fuisse, nec in fœminis solum, sed & in viris ab Riolano (*g*), & a Celeberrimis Auctoribus Heistero (*h*), & Fantono (*i*) esse deprehensam. Horum autem nemo, ut neque Cl. Viri Petschius (*k*), & Amyandus (*l*) qui in fœminis viderunt, ullam cum possent, & aliqui, si ita accidisset, etiam deberent, ullam, inquam, de vomitu in iis viris, fœminisve mentionem injiciunt. Quod si in VIII. hac Sepulchreti Sectione Observationem (*m*) invenies Blasii, qui ventriculum duplicem offendit in viro, creberrimis vomitionibus diu vexato, has illum videbis non ab ea duplicitate, sed a magna angustia repetere ejus foraminis per quod alter ventriculus cum altero communicabat: cujusmodi angustia in iis quas ego observavi, nunquam fuit. Quid? quod si Observationem illam apud Blasium (*n*) legas; conjunctam cum altera animadvertes ejusdem generis, in qua etsi angustia inter ventriculum utrumque non modo magna, sed *maxima*, & *summa* fuit, homo tamen, nisi quod valde famelicus, erat *bene sanus*, & quod consequitur, vomitionibus haud obnoxius. Quod si nihilominus in proposita Matrona istam ventriculi structuram ipsam quoque aliquid ad vomendum fecisse, malueris, quippe a primordiis facile junctam cum prava illa vesiculæ, & pancreatis dispositione, quæ, crescente ætate, manifestior facta vomitum induxerit insanabilem; non pertinaciter repugnabo. Certe autem crassitudo tanta in vesiculæ tunicis minus obsequentem hanc reddebat ventriculi, primorumve intestinorum pressioni, ut fortasse non satis ex ea bilis, quæ erat insuper adeo vitiosa, exprimeretur. Pancreas vero exsuccum, & ad scirrhi naturam vergens, quanto minus succi, minusque ad suos usus apti secerneret, facile potes existimare, simulque colligere, quam imperfecta ob utriusque illius humoris defectum, ac vitium in Duodeno intestino fieret chyli elaboratio, quantunque ibi restitaret crassi, viscidique, & ejus intestini tunicas in diurnis præsertim corporis agitationibus sic irritantis, ut in motum denique inversum cieret. Quo si tibi liceat addere structuram illam ventriculi minus fortasse idoneam ad alimenta, si non conficienda, at satis expedite in id intestinum compellenda; tanto erit proclivius causas intelligere vomitus istius tam diuturni.

9. Verum ut de una earum dumtaxat, id est de pancreatis vitio, brevitatis gratia, verba faciamus; videsis hic in Sepulchreto non modo Observationem LIII. & quæ sequuntur, sed alias etiam cum supra, tum præsertim infra sub num. LVII. (*o*) & LVIII. (*p*) aliisque indicatas; & cum pancreatis vitiis conjunctum vomitum reperies. Equidem ex iis non sum qui nescio quos non morbos, & vomitus vel sanguinis, *a solo pancreate* deducendos arbitrabantur (*q*): imo hoc viscus, nec raro, sine vomitu male affectum fateor a me, ab aliisque deprehensum. Ejusdem tamen morbos a vomitionibus non sejunctos & me conspexisse, & ab aliis sæpe conspectos audivisse, negare non possum. Sed meis quidem Observationibus erit alibi opportunior locus. Hic vero nonnullas aliorum commemorabo. Et primum accepi a Malpighii Affecla, Præceptore meo, docto, cum viveret, Bononiæ Medico, Jacobo Sandrio, plures sibi adnotatas esse dissectiones eorum qui vomitionibus obnoxii fuerant, humoris præsertim colore *tabaccum* referentis; in iis autem omnibus male pancreas habuisse. Heraclitus autem Manfredius, is quem tibi alias merito laudavi, cum ex Patria in quam ad menses aliquot secesseram, Bononiam rediissem anno, opinor, 1704. hanc suam mihi narravit Observationem: quam hic tecum magis quia ad susceptum de pancreate sermonem, quam ad ordinem promissum attinet, communicabo.

10. VIR robustus, nulla manifesta causa præcedente, conatu vomendi assiduo angebatur, sed præter remedia, & alimenta, quorum retinere nullum poterat, pauca, & raro, & hæc aquea, ac fere amara evomebat. Ad hæc, torquebatur magna siti, crebris quibusdam animi defectionibus, & dolore præsertim non secus ac si a canibus discerperetur, ad communes fines thoracis, & ventris: quem si tangeres; duri, aut renitentis percipere nihil posses. Cum his, humilique pulsu, intra undecimum circiter diem est mortuus. VENTRE aperto, jecur maximum conspectum est, sed sanum. Sana quoque intestina, & ventriculus. Et mesenterium quidem non sine aliqua obstructione. Sed pancreas æquo majus, totumque & tuberculis subrotundis, neque exiguis, inæquale, & duritie ad cartilagineam accedente. In Thorace multum, in pericardio autem plurimum aquæ, ejus similis in qua caro recens lota est. Cor valde parvum: in ejusque auricula dextera quidpiam albicantis polyposæ concretionis.

11. Cur tumores pancreatis, nisi forte & ipsi maximi sint, & ægri valde macilenti, difficillime tactu percipi queant, retrusa visceris sedes facit, & quidquid manui se interponit, præsertim vero turgens flatibus ventriculus, aut jecur, ut in hoc viro, ampla, & dilatata magnitudine. Qua in difficultate quibus aliis signis uti liceat, cum indicaret Riverius (*r*), in iis petenda a proximi ventriculi dolore, aliisque symptomatibus non omisit. Cæterum pancreas multifariam potest vomitum concitare, ut cum ventriculum contiguum, qui sensu præsertim sit exquisitiore, duritie, aut asperitate irritat sua, aut adaucta etiam magnitudine obstat, ne satis possit dilatari. Assumptorum enim omnium vomitus impeditam ventriculi dilatationem consequitur, sive ipse dilatari se non patiatur, quippe crassis scirrhosisque factis ejus tunicis, ut in Cel. Virorum Observationibus Laubii (*s*), & Halleri (*t*): sive; nam perinde se res habet, opposita sint obstacula ejus dilatationi, velut ingentia steatomata, quæ juxta ventriculum conspexit Cl. Verdriesius (*u*), aut maximum illud corpus, quod ibi pariter in duabus fœminis inventum, descriptum leges apud Præstantissimum Heisterum (*x*). Obstacula autem esse posse etiam ipsa ventriculo contigua viscera, si præter

(*c*) Epist. 23. n. 21. & 23. & alibi. (*d*) Epist. 16. n. 38. & Epist. 26. n. 31. (*e*) Epist. 37. n. 28. (*f*) Epist. 36. n. 2.
(*g*) Anthropogr. l. 2. c. 20. (*h*) Diss. sist. Obs. Med. Miscell. Obs. 6. (*i*) De Observ. Med. & Anat. Epist 3.
(*k*) Syllog. Anat. Obs. §. 84. (*l*) Vid. Commerc. Litter. A. 1734. Hebd. 25. in fin. (*m*) n. 26. (*n*) P. 4. Obs. Med. 9.
(*o*) §. 5. 7. (*p*) §. 2. 4. (*q*) Vid. Ibid. Obs. 74. in fin. (*r*) Prax. Med l. 13. c. 4. (*s*) Eph. N. C. Cent. 7. Obs. 41.
(*t*) Opusc. Pathol. Obs. 21. (*u*) Eph. cit. Cent. 6. Obs. 16. (*x*) Epist. de Pilis, Ossib. p. n.

ter modum tumida, & dura fiant, annis superioribus comprobavit immaturus interitus doctissimi, amicissimique Archiatri, cujus insanabilem vomitum fuisse, accepimus, ab jecinore, & pancreate, quæ sua & mole, & duritie interceptum ventriculum comprimebant. Sed pancreas; ut de eo potissimum loqui pergamus, præsertim cum facile adeo sit quæ de eo dicuntur, ad jecur quoque transferre; tunc etiam provocare vomitum potest, cum eum secernit succum qui aut acrimonia molestus sit Duodeno intestino, aut inertia, aliove quopiam vitio faciat, ut in eo intestino male absoluta alimentorum confectio relinquat ibi quæ sint incommoda, aut denique paucitate impar sit cæteris usibus, & in his illi quo fellis simul influentis, præsertim acrioris, vim temperat, ne acrius afficiat eas tunicas, motumque invertat: qua de re consulere etiam poteris Frid. Hoffmannum (*y*), censentem, istam ipsam fuisse causam, cur uno eodemque osculo & bilis, & pancreaticus succus intestinum illud adire soleant, & cur Brunneri canes, dempto pancreate, vomitibus biliosis finem vivendi fecerint. Itaque ubi humanum pancreas eo redactum sit, ut nihil prorsus humoris separet; quanto facilius sequi illa possint quæ diximus, præclare vides. Sed & aliter induci a pancreate vomitio potest, ut si memoratum intestinum, ad quod latiori extremo se pancreas affigit, sua asperitate & duritie, aut aucta magnitudine ad eundem modum irritet, aut premat ad quem de ventriculo indicatum est. Secundum hæc, aut alia ejuscemodi, licebit tibi plerasque omnes, huc attinentes, historias explicare, multoque illas magis, quæ simul pancreatis, simul Duodeni inestini vitium conjunctum habeant, velut hanc quam continuo subjiciam ab exercitatissimo Professore Mediavia nostro sub initium Octobris habitam A. 1733. & mecum ab eo usque tempore communicatam.

12. MONACHUM, genere, & moribus nobilem ex sacra Capuccinorum, ut vocant, Familia, multiplex morbus, hydrops præsertim, vomitusque confecerant annum agentem trigesimum tertium. CADAVERIS universæ cuti aquæ aliquid suberat; itaque & pedes œdemate tumebant aliquantum. Venter autem nec valde tumebat, nec plus aquæ intus habuit, quam libras circiter duas. Jecur, & lien æquo majora: illud præterea subalbum, lobulis conspicuis, durum. In ventriculo nihil adnotatione dignum fuit, si plexum excipias digitos latum ad duos, longum ad quatuor, ex glandulis confertissimis, lente quidem minoribus, sed manifesto osculo præditis: is plexus erat in ventriculi fundo prope antrum pylori. Digiti autem intervallo infra pylorum Duodenum intestinum nigricabat, & paulo inferius scirrhosum erat. Pancreas quoque durius fuit. In Thoracis utroque cavo aqua non pauca. Pulmones contracti. Cor non sine concretionibus polyposis: & ejus valvularum aliqua non sine ossea portione. Ossis autem olim futuri initia in facie interiore apparebant arteriæ Magnæ ab ramis superioribus usque ad Emulgentes. Ea arteria, in procero alioquin corpore, vix digitum crassitudine superabat: erantque cætera sanguifera vasa ipsa quoque proportione angustiora.

13. Ut hæc vasorum, in ejusmodi præsertim corpore, magna angustia initium fortasse fuerat morborum omnium, ita pancreatis, magisque Duodeni intestini duritiem vomitionum fuisse causam, non dubito. Sive enim id intestinum a compressione stringatur, ut olim animadvertit Riolanus, quem hic in Sepulchreto laudatum videbis (*z*), sive ob scirrhosas tunicas se minime possit constringere, oppositas hasce causas idem effectus sequitur, ut illapsura ex ventriculo cum minus facile aut excipiantur, aut ulterius promoveantur, nempe in ventriculo restent pleraque, ibique corrupta, aut mora ipsa gravia, & molesta impellant ad vomitum: cujus rei luculentum exemplum etiam protulit Cl. Molinellius (*a*). Idem contingat, necesse est, cum pylorus vitiis afficitur ejusdemmodi. Plurima autem hic in Sepulchreto habes exempla, ut Observatione XI. & XVII. & plerisque aliis insequentibus ferme usque ad XXVI. & rursus in LVI. §. 13. in Additamentis autem Observatione I. & VIII. quin etiam alibi, ut libro I. Sect. IX. Observatione non solum XXXIV. sed insuper, si *subversiones* illas attendas, XXXIII. Inter illas autem quas Sectione VIII. hac leges, cum ad Observationem perveneris XXI. non ita dissimilem alterius quæ a Joanne Bohnio (*b*) est, in illaque vomitionem ciborum omnium, & mortem denique intra decimum diem consecutas invenies pylori occlusionem a nummo devorato exiguo argenteo; veniet procul dubio in mentem nummi illius argentei tanto majoris quem solers Chirurgus *du Luc* (*c*) inde, atque adeo extra corpus cum aliis auxiliis, tum hydrargyri præsertim & pondere urgentis, & *amalgamatione*, ut Chymici loquuntur, imminuentis feliciter deturbavit, cum jam lævi ad pylorum dolores incepissent cum vomendi voluntate. Sed ne longius ab iis pylori impedimentis quæ non casus, sed morbus facit, abeamus; præter Observationes illas quas in Sepulchreto indicavimus, aliæ sunt, nec paucæ, quas adjicias, ut quæ in Voluminibus extant Cæsareæ Academiæ (*d*), in Actis Eruditorum Lipsiensibus (*e*), in Commercio Litterario (*f*), & siquæ præterea aliæ sunt inter multas ab Eruditissimo Trillero commemoratas (*g*). Ex quibus omnibus Observationibus reperies aliquot simul ea confirmantes quæ paulo ante attigimus cum de Pancreate, & Duodeno intestino diceremus, & nonnullas etiam ad Epistolas nuper ad te missas attinentes. Hujus generis sunt duæ quoque Cl. Fantoni (*h*) hic neutiquam prætermittendæ. Nec denique nobis desunt, quamvis non ita mirabiles, ut ejus secunda est, quædam aliæ: quarum unam cum Epistola superiore scripserimus (*i*), non hic iterabimus: alteram autem, quam in Episcopo Brixiensium habuimus, ad eas distulerimus quæ spectant ad Ventris Tumores (*k*): tertiam, nobiscum ab laudato alibi Mariano communicatam, in qua calculi, & callus arcte adeo pylorum obturabant, ut ne a mercurio quidem pervadi potuerit, cum absolutam acceperimus, ad te mittemus. Una est quæ non incommode proferri hic possit, Bononiæ habita A. 1703. sub initium Decembris, consulto autem ad hunc locum servata, cum alio etiam ex parte aliqua convenisset, ut ex pulsuum obscuritate intelliges conjuncta cum summa fibrarum cordis laxitate.

14. SACERDOTI ex Inclyto Ordine S. Augustini, cujus nomen inter Sacros Oratores non erat obscurum, aliquot annos nato supra quadraginta, post studia, itinera, labores alios cœperat non ita multis ante mensibus tensio quædam percipi ad dexterum hypochondrium. Accessit deinde frequens vomitus quarta a sumpto cibo hora. Alia deinceps addita sunt. Novissimis denique morbi hebdomadis ita res se habebant. In ventre magna durities, in dextero autem hypochondrio maxima; sed nullus, si premeres, dolor qui contra per se oriebatur, & acerbus quidem, in altero hypochondrio hora confectionis ciborum. Rejiciebatur humor aliquando colore infectus quasi *tabacci*, alias multo magis fusco, atque atro, alias vario, & maxima ex parte ab his diverso: nec deerant qui dicerent, se non mucosa tantum, ut alii, sed & quædam quasi ramenta membranularum in eo humore animadvertisse. Hi ob hanc etiam causam ab resina terebinthina non esse temere discedendum, ajebant, quæ una ab stomacho retinebatur, cum remedia cætera rejicerentur. Pilulas autem improbabant, aloem, gummi ammoniacum, & tartarum; ut vocant, vitriolatum habentes, quas alter Medicus proponebat, æger autem, in dejectionibus, ut plerique solent, magnam spem ponens, præoptabat. His igitur sumptis, immanes secutæ sunt vomitiones, atque inde ex malis res fieri multo deteriores cœperunt. Nam pulsus obscurus antea, obscurissimus factus, febris lipyriæ similis: urinæ velut ictericorum. Itaque intra

---

(*y*) Diff. de Pancreat. Morb. §. 4. (*z*) Schol. ad Obs. 23. (*a*) Comment. de Bonon. Sc. Acad. T. 2. P. 1. inter Medica Obs. 1.
(*b*) Eph. N. C. Cent. 3. & 4. Obs. 121. in Schol. (*c*) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1740. Obs. Anat. 4.
(*d*) Cent. 7 Obs 87. & Cent. 8. Obs. 20. & Cent. 10. Obs. 10. & Act. T. 4. Obs. 107. & 135. & T. 6. Obs. 151.
(*e*) A. 1711. M Sept. ex Dionis Differt. (*f*) A. 1743. Hebd. 16. n. 2 cum Hebd. 17. n. 2.
(*g*) Differt. de Fame Lethali &c. §. 29. (*h*) De Obs. Med. & Anat. Epist. 2. & 3. (*i*) n. 6. (*k*) Epist. 39. n. 21. & seqq.

intra paucos dies, pedibus œdemate nonnihil tumentibus, pulsu jam nullo, sine gravi spirandi difficultate, ullave mentis perturbatione, æger vivendi finem fecit. ABDOMINE diducto, jecur longe maximum inventum est, steatomatibus plenum, & substantia his interjecta, thymi excocti instar, alba, & lobulosa, sed dura. In fellis vesicula cum livida bile novem calculi, alii alia forma, qui omnes primum ad viridem colorem vergentes, postquam siccati sunt, flavescebant. Lien perpusillus, ut nummi argentei quem scutum vocant, magnitudinem non superaret. Pancreas extenuatum adeo, ut deesse a primo videretur. Ventriculus intus fuit nigris maculis distinctus: flaccidus alibi, sed in pyloro callosus, ut cedere opportune, & satis dilatari non posset. Thoracis quoque viscera flaccida, & laxa; ut cordis caro, si distraheres, facillime sequeretur. Præter hæc, nihil animadversum est morbidi; ut ne humoris quidem esset in thorace, aut ventre effusi quidquam.

15. Sive lien a primordiis usque, ut credibilius fortasse est, huic Sacerdoti exiguus obtigit, sive per Hepaticam arteriam aversus a Splenica in amplificatum jecur sanguinis cursus lieni simul, & pancreati extenuationem attulit, sive hanc demum magis magisque præter omnem modum adaucta hepatis moles, durities, pondus induxerunt; vides utique, nec satis auxilii ad bilis secretionem ab ejusmodi liene hepar, neque satis succi ad bilem contemperandam a tali pancreate Duodenum intestinum habere potuisse. Mutata igitur cum ob eam causam, tum magis ob jecinoris vitia, bilis natura, quod vel hujus color, & concreti in vesicula calculi ostenderunt, & quod consequitur, mutato chylo, & sanguine, & secretis ab hoc tum alibi, tum in ventriculo, intestinis, pancreate humoribus, minime difficile est eorum perspicere originem, quæ homini acciderunt, præsertim vero tantæ illius quæ in rejectis apparuit, colorum varietatis. Ex humoribus enim ab naturæ modo recedentibus non mirum est, si colores præter naturam existant, ut neque ex varia, quippe in ejusmodi morbis, & conatibus, eorum tum omnium, tum singulorum secretione, mistura, mora, si modo hi, modo illi magis colores exoriantur. Mirum est potius, siquando in iis qui nullum pravarum istiusmodi secretionum indicium dedere, vomitus repente fiat succi alicujus, eo infecti colore quem minime expectares. Cujus generis Observatio est quam A. 1718. ad me scripsit idem quem supra (*l*) nominavi, Doctissimus Vir Manfredius. Ea vero ad breves attinet vomitus, ut continuo perspicies.

16. FABER ferrarius mane domo egreditur cum perlevi stomachi dolore. Quo postea gravissimo facto, homo ex ore ejicere humorem incipiens atramenti simillimum, ante vesperam moritur. VENTRICULUS æque atrum, inodorum, grumosumque humorem continebat ad libras duas. Intestini Duodeni interior facies pene tota, ventriculi autem tota eodem colore infecta erat. Extima quoque hujus tunica in ea facie qua respicit diaphragma, nigerrimam habebat maculam, digitos quatuor amplam quoquoversus: mirumque erat, intermedias tunicas non alio usquam colore quam *tabacci*, tinctas esse vel qua illi suberant maculæ, ut ibi non nigræ ipsæ, nigerrimo tamen utrinque colore intercipi perentur.

17. Macula hæc gangrænosa fortasse fuit. Nigredinem autem internam ventriculi, & Duodeni intestini ne gangrænosam tantummodo credam, humor facit, qui sic tingere per se poterat, in ventriculo repertus, & ex parte ejectus, atramenti simillimus. Quem si bilem atram fuisse, putes; miraberis paulo minus hominis mortem, cum Hippocratici aphorismi (*m*) memineris, hanc illi prænunciantis, *cui protinus in recenti morbo, bilis atra vel infra, vel supra se ostendit*, ut Celsi (*n*) versione utamur. Sed undenam tanta ista nigredo? An ab effusa in illud intestinum bile quæ per se esset nigerrima? Videre enim potes in Cl. Virorum Budæi (*o*), & Schoberi (*p*) Observationibus fellis vesiculam magnam, eadem illa materia nigricante turgidam quam ægri vomitu ejiciebant. An bilis cum antea esset subnigra, ab admistis in eo intestino certis quibusdam aliis humoribus, tanto nigrior facta est? An atri aliquid etiam a sanguine accessit, ex erosis in gravissimo illo dolore vasculis effluente? Cave enim credas, eum omnem humorem sanguinem fuisse. Nam neque cadere istiusmodi hallucinatio potest in solertem adeo, ac peritum Observatorem: neque ea demum fuisset effusi sanguinis copia, quæ tam cito posset ejusmodi virum interimere. Sane etiam Hoffmannus (*q*) juvenem describens a nigris vomitibus, & dejectionibus mortuum, etsi in ventriculo disrupta apparuerunt sanguifera vasa, non tamen a sanguinis effusione, quippe quæ vel major tam cito non occidat, sed a sanguinis putredine, cerebrum inficiente, mortem deduxit: secuta autem hæc erat non, ut in nostro, intra paucas, sed intra viginti quatuor horas, neque inodora, sed intolerabili fœtore tum ejecta, tum in ventriculo reperta materia fuerat. Nec Matrona Budæi, nec Mercator Schoberi, quamvis multo citius hic, quam illa, interiit, celeri adeo ac is de quo loquor, Faber, letho abrepti sunt, & tamen corrupta, & fœtida ejecerant, eaque copia ut sanguinis parum in vasis restaret. Sed qualis, dum viverent, hic fuisset, tum prægressa, tum internæ in mortuis gangrænæ, aliaque ostenderunt. De ejusmodi autem sanguine, humorem nigrum quem Veteres atram bilem vocabant, aut præ cæteris augente, aut in ipsum degenerante legere poteris quæ Doctissimi Archiatri duo scripsere, nempe laudatus Schoberus (*r*), & multo fusius, ac luculentius Illustris Swietenius (*s*). Et nomine tenus ab iis differre credes Hoffmannum, cum juvenis de quo dictum est, & mox fœminæ (*t*) casum, dissectionemque attente legeris. Nigras enim utriusque vomitiones, & dejectiones ex sanguine quidem, sed putrido, fœtidoque deducit, explicatque juvenis citiorem mortem *eodem modo ac eorum qui sphacelo partium tantum externarum afficiuntur*; infectis enim ab ejusmodi sanguine cerebri, nervorumque spiritibus, *vitam cum viribus subito perdunt*. At siquis alius, is certe pessimus, & perniciosus, quocunque appellemus nomine, in Fabro humor, aut ea potius humorum mistura fuit, & cum veneno ingenito comparanda. Neque enim quivis niger succus tantos inferre stomacho cruciatus potest, neque tam præcipiti letho abripere: quod ex superiore quoque cognosces Sepulchreti Sectione VII. cum post dolorem ventriculi, hunc inventum leges *nigro succo ex dimidio plenum* (*u*) aut in ejus fundo *atramento similem materiam*, (*x*) aliave ejusdemmodi.

18. Injecta sanguinei vomitus, & veneni mentione, fortasse ex me quæres, cur exempla proferam nulla vomitus veri sanguinis, neque ulla ejus qui pleraque hausta, aut devorata venena consequitur; cum præsertim in VIII. hac Sepulchreti Sectione tot utroque ex genere producantur? Sed venenorum effectus quo differam in extremis ferme superioribus Litteris (*y*) indicatum est. Vomitus autem sanguinei Observationes præter illam quæ iisdem Litteris (*z*) est proposita, restant quidem aliæ, sed commodiorem aliis in Epistolis locum habituræ. Ibi fortasse quid de pluribus sentiendum sit, non silebimus quæ in Sectione hac sanguinem vomitu rejectum ab liene deducunt. Nam quæ a pulmonibus repetunt (*a*), illæ saltem cum ea confessione proponuntur, unde intelligatur, in hanc Sectionem non convenisse: quæ tamen confessio ibi desideratur ubi puris vomitus ex ingenti derivatus est pulmonis vomica (*b*). Est contra, ubi qui vomitus verus fuit, ut similes circa idem tempus deje-

(*l*) n. 9. (*m*) 22. S. 4. (*n*) De Medic. I. 2. c. 6. (*o*) Eph. N. C. Cent. 1. & 2. Obs. 105.
(*p*) Earund. Cent. 3. & 4. in Append. n. 12. c. 1. (*q*) Medic. Rat. T. 4. P. 2. S. 1. c. 3. Obs. 2. (*r*) Append. cit. c. 2. §. 5. & 6.
(*s*) Comm. in Boerh. Aphor. §. 1091. & seq. passim. (*t*) c. 3. cit. Obs. 3. (*u*) Obs. 23. (*x*) Obs. 26. §. 1. (*y*) n. 21.
(*z*) n. 12. (*a*) Obs. 75. §. 1. & 2. (*b*) Obs. 65.

dejectiones ostendebant, sanguinis videlicet *cum frustulis carnosis*, id est polyposis, repetitur, si Superis placet, *ex corde per pulmones & asperam arteriam*! (*c*) nempe quia cor *repletum* inventum est *materia tali* qualis vomitu ejecta fuerat. Nec vero expectabis, ut opinor, in hac Epistola eas a me Observationes, quæ etsi vomitum conjunctum habent, proprie tamen aut ad Iliacam Passionem spectant, & ad Hernias quas vocant *incarceratas*, aut ad Vulnera certarum Partium, ipsiusque in primis ventriculi, aut ad morbos alios quorundam viscerum quibuscum ventriculus consentit. Nimirum ejusmodi omnes Observationes quo sint à nobis differendæ, præclare intelligis: quin etiam plerasque de hoc genere ita in hac Sectione produci, animadvertes, ut alias in quibus fusius conscriptæ sunt, diserte rejiciamus. Sed ad satis magnum harum numerum aliæ insuper accedunt, quæ bis in hac ponuntur Sectione: quod intelliges, XXIX. comparando cum LIX. §. 5; XXXVIII. cum XLIII. §. 1; LVII. §. 9. cum VI. earum quæ in Additamentis leguntur, & fortassis alias. Idemque de Scholiis dictum puta, in quibus eadem iterantur, ut ostendent quæ I. & quæ III. Observationi subjiciuntur, cum iis collata quæ XIII. & quæ item V. & aliis fortasse adjecta sunt.

19. Cum I. illam quam modo commemoravi, Observationem relegerem, & quæ de rejectis polyposis frustis, & quæ de vomitu sunt morbos consequente Partium cum ventriculo consentientium; redii in memoriam quarundam rerum, quas si huc addam, legas fortasse non invitus. Willisius igitur in ea Observatione affirmat, *si bilis constans suffusio in partibus vicinis, aut contiguis* ventriculo, *accidat*; quia tunica hujus extima propterea multum ac crebro irritatur, *frequentem vomitionem excitari*, idque se *in pluribus post obitum dissectis observavisse*. Quæ ego non modo a Præstantissimo Viro conspecta credo, sed etiam fateor, eam aliquando esse fellis acrimoniam, & irritandi, ac penetrandi vim posse, ut vomitus inde fortassis accidat in hominibus præsertim exquisitiore sensu præditis, & si bilis tinctura late se expandat, & ad ventriculi interiora pervadat: quod Platerus, ut in superiore VII. Sectione (*d*) est, in iis maxime animadvertit *quibus viventibus perpetui ventriculi ardores molesti erant*. Non una tamen causa est quæ me ab assensu nonnihil tardet. Nam primum dubito, num viciniam inficientes bilis particulæ, vivo adhuc homine, e vesicula elabantur, an post mortem dumtaxat, cum tunicarum vis se remittit, & quæ inter fibras & fibras sunt, interstitia laxantur. Deinde sæpe adeo, quod proximis quoque Litteris (*e*) scripsi, vesiculæ vicinas partes in cadaveribus flavere, conspicimus, ut inde non peculiares quorundam noxæ, sed plerisque, dum viverent, communes repetendæ esse viderentur. Denique nisi constet; id autem non constat; cum eam ibi tincturam animadverterunt Egregii Viri, nihil aliud in iis corporibus fuisse, cui aut ardoris sensus, aut vomitus posset imputari; dubitare fas est, num ei causæ hi sint effectus adscribendi. Exemplum justæ hujus dubitationis in catella dabo quam juvenis Bononiæ persecui. Huc enim attinet maxime, & Observationes, in canibus quoque habitas, tum alibi haud raro proferri video in Sepulchreto, tum in hac ipsa etiam Sectione (*f*).

20. CATELLA junior post magnos vomitus repente erat mortua. PYLORI antrum qua bilis vesiculam contingebat, flavedine infectum reperi, quæ ab exterioribus ad interiora pervaserat, in tunica tamen subsistens intima, ut materia quæ ventriculo continebatur, ovi albumen referret etiam colore. Dum quæro, sitne aliud adnotatione dignum, flavam pariter esse video in diaphragmate centri ejus tendinei partem, quod cum pertenue sit, ea præsertim ætate, flavedinem in thoracis cavum transmiserat sic ut contigua aliqua particula, quamvis levissime, flavesceret. Cunctis Partibus jam inspectis, & sanis inventis, subiit animum intestina secundum longitudinem persecare. Multus erat in iis mucus, in eoque prope ultimam Tenuium partem lumbrici teretes decem, singuli paris ferme crassitudinis, & longitudinis quoque; hæc autem erat digitorum transversorum septem.

21. Num igitur flavæ illi tincturæ, quamvis non ventriculum modo, sed & tendinem istiusmodi inficienti, an lumbricis tot, ac talibus, sive in ventriculum irrepserant, sive ubi erant, perstiterant, eas tribuere males irritationes, quæ convellendo, magnos illos vomitus, & repentinam demum mortem intulerint? Hærebis saltem, nec primum illud pro certo affirmabis. Sed longe magis hæreres; ut ad alterum transeam; si forte crederes quæ in Additamentis ad hanc Sectionem (*g*) posita sunt de Altemburgensi ancilla quæ lacertas, bufones, ranas, aliquando etiam non mortuas, sed *in sextum diem*, si Superis placet, *viventes*, ex ore, ano, aut etiam, quod ajebat ipsa, genitalibus ejiciebat! Factum bene, quod Viri Docti qui hæc primi scripserunt, non ajunt, se cum vivæ istæ bestiæ excluderentur, affuisse; ne sub ipsis eorum oculis fucum iis factum a fœminis præstigiatricibus inviti dicere cogeremur. Equidem nihil veri fuisse existimo in rebus istiusmodi quas reapse mulier excerneret, nisi extimam quandam, & fortuitam eorum animalium similitudinem: corpus autem materiamque illarum ex polyposis concretionibus, viridi bilis colore infectis coaluisse. Accidit forte multis ante annis, ut optima Virgo, & honesto loco nata, extremis solemnium jejuniorum diebus queri inciperet de molesto quodam angoris, & ponderis sensu quo ventriculus hora potissimum confectionis ciborum afficiebatur. Accessit deinde faciei pallor, & manifesta corporis macies. Exactis denique a querelarum initio mensibus circiter duobus, corripitur paulo ante meridiem tribus immanibus, & cum summa virium, animique defectione conjunctis, vomendi conatibus, quorum primo nihil quidquam, altero non multum amarissimi, & subflavi humoris, tertio autem, cum adesset is qui hæc ad me scripsit Medicus, in puram argenteam pateram id rejicit quod ut mihi ab eodem accurate descriptum est, sic a me tibi describetur. Parva planta, seu mavis herbula, digitum circiter longa, radiculis, caule, & tribus in summo foliis prædita, quorum unum erat denticulatum, reliqua semicirculum plane referebant, viridia omnia. Caulis autem superius albus, inferius viridis, nisi quod sanguinolentis quibusdam striis perexilibus distinguebatur. Post tres quatuorve horas jam sicca herbula se quidem contraxerat; colorem tamen retinuerat. A multis, & in his ab nonnullis rei Herbariæ peritis priusquam crebra contrectatione decresceret, & prope friabilis fieret, cum diligenter inspecta esset; nemo omnium fuit, qui cujus esset generis, diceret. Cæterum Virgo, illa ejecta, nullam postea ventriculi molestiam sensit; quin colorem, & corpus, cum hæc ad me non multis post diebus scriberentur, jam manifesto reparabat. Ex me autem quærebatur, quid de inaudito hoc vomitus genere sentirem. Nec vero erat, cur hic cogitarem, idem forte potuisse accidere quod in quorundam Observationibus, ut puta Lentilii (*h*) qui vidisse se, ait, *vomitu rejectas lactucas, cum floribus nasturtii Indici, borraginis, rosarum, colore suo parum aut nihil immutatis, quos ante dies quatuordecim & ultra* mulier Illustrissima *comederat*. Ut enim cætera prætermittam; ea Virgo ab herbarum esu, & ab acetariis natura abhorrebat. Alterutrum igitur relinquebatur, ut herbiformem aut excrescentiam, aut polypum e ventriculo ejecisset. Hujus præcedentia incommoda, & immanes in evomendo conatus, & ejecti corporis sanguinolentæ striæ, & albus color; nam quidquid viridis erat, id a bile induci potuerat cum acidis succis commista; ea, inquam, omnia conjecturam alterutram confirmare videbantur: Utram autem sequi præstaret, id vero aut novæ quædam stomachi molestiæ,

(*c*) in Additam. Obs. 10. (*d*) Obs. 16. (*e*) n. 13. (*f*) Obs. 68. (*g*) Obs. 5.
(*h*) Vid. Append. ad A. 1. Dec. 3. Eph. N. C. in Parall. ad Obs. 92.

ftiæ, aut nullæ, ut tunc quidem fe res habebant, effe a me quidem putabantur indicaturæ. Huc igitur fumma rediit eorum quæ confulenti ftatim refcripfi: neque poftea quidquam audivi amplius de hac Virgine.

22. Utilius tibi fortaffe erit quod ultimo adjiciam loco de vomitu ad Partium morbos fpectante quibufcum ventriculus confentit. Id ne, ut cætera, ad morbos differam earum Partium, hoc unum facit quod nulla eft quam adjiciam cadaveris diffectio. Collega fuit nofter Vir Nobiliffimus, celebris Scriptoris nepos, & fua ipfe quoque laude dignus. Qui cum annos effet natus ad fexaginta, vomitibus cœpit vexari crebris, & permoleftis, quamvis uno interdum die quiefcentibus. Rejecta peculiare nihil habebant. Medici pro Viri dignitate aderant tres qui tunc peritiores exiftimabantur, & facile erant; certe erant feniores. Hi cum mali fedem in ventriculo effe, non dubitarent; quæ ad fanandum hunc facerent, & plurima, & varia, & diu fatis adhibuerunt; fed incaffum omnia; donec æger, macilentior jam factus, remediorum pertæfus, confilium per fe cœpit hæc cuncta abjiciendi, & rus fecedendi. Unde, neque ita multo poft, in urbem regreffus, ecce tibi magno fine caufa frigore toto corpore fub noctem corripitur, eaque ipfa nocte multum cum urina fanguinem reddit. Hunc eadem via mox confequitur multum puris. Itaque fanguineis, & purulentis urinis alterne fe excipientibus, cito dejectæ vires funt, & intra dies quam pauciffimos vivendi finis eft factus. Ex hoc morbi exitu proclive fuit intelligere, vomitus caufam non in ventriculo, fed in iis Partibus fuiffe quæ ad lotium pertinent, renibus præfertim, qui nempe illum folent facile adeo in confenfum trahere, & ad vomitiones concitare. Simulque intellectum eft quid fignificarent crurum non ftupores quidem, fed dolores tamen, de quibus jam inde ab initio morbi plurimum queri folebat æger, quid infolitus mingendi ftimulus, ut urinam vix ac ne vix quidem retinere poffet dum matulam fumeret, noctu potiffimum, quid denique duritia quædam circa regionem, ut Gliffonius (*i*) vocabat, epicolicam dexteram. Hæc utique, etfi de lumbis conqueri æger non folebat, indicii aliquid dare poterant, cum inutilibus præfertim curandi ventriculi experimentis conjuncta, alibi quam in hoc, vomitus caufam hærere, & in renibus, dexteroque potiffimum, congeftum fortaffe aliquem materiæ morbificæ effe factum. Cui fufpicioni pondus addi aliquod ex eo potuiffet, quod tu femper in obfcuris ægrotationibus quæres, & curationi pertinacius refiftentibus, nimirum cui morbo obnoxii fuerint Majores. Hac enim interrogatione compertum effet, in Generofiffima hac Familia frequentia fuiffe renum mala. Atque hæc quæ audito Collegæ cafu, & prægreffis indiciis cognitis, mecum ipfe reputavi, non ut quenquam, mortuum præfertim, infimularem, cujus rei caufas procul habeo, fed ut tua adjuvarem ftudia, fcripta putabis, & valebis.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXXI.

De Alvi Profluviis agitur Incruentis, & Cruentis.

QUæ in Sepulchreto Anatomico funt in fectiones quatuor diftributa, *Cholera Morbus*, *Alvi Profluvia* Incruenta, *Dyfenteria*, & *Excrementa Alvi præter naturam*, ea omnia malumus his unis Litteris complecti. Noftri autem hujus confilii fic caufas accipe. Primum Cholera *commune ftomachi atque inteftinorum vitium videri poteft*, ut recte ait Corn. Celfus (*a*); *nam fimul & dejectio, & vomitus eft*. Nos autem de ftomachi vitiis agentes, aut de inteftinorum acturi, non poffumus in iftud utrifque fimul commune vitium non incurriffe, aut incurrere; ut minime neceffe fit hic feorfum de eo verba facere, perpauca præfertim; nam Bonetus ipfe qui Sectionem de eodem IX. confcripfit, vix tres paginas, quarum multo maximam partem Scholia faciunt interjecta, complevit. Deinde nihil, ut nofti, iterare nos volumus. Ipfe vero longe aliud confilium fecutus, adeo non dubitavit iifdem quoque hic uti quas alibi habet, Obfervationibus, ut vel in Sectione ifta breviffima aliquam earum pofuerit, Sectionem autem XII. non modo pluribus earundem, ut duas reliquas, refperferit, fed pene totam ex iis concinnaverit. Huc accedunt Scholiorum partes non folum in diverfis Sectionibus repetitæ, ut quod ex Graafio in X. (*b*) exhibetur, in XII. (*c*) repetatur, fed in una etiam eademque Sectione, ut puta cum in X. & quæ ex Willifio, & quæ ex Ballonio Obfervationi VII. fubjiciuntur, illa in Appendice (*d*) quæ Obfervationem fequitur XXVIII. hæc vero huic ipfi Obfervationi continuo adfcribantur. Præterea; ne ab eadem Sectione X. recedamus; tot funt quæ de Sanguinis Transfufione, & de Chirurgia, ut vocant, Infuforia adjecta funt ad Obfervationem VI. ut fuperent totam Sectionem IX. Denique ad Dyfenteriam, de qua infcripta eft XI. Sectio, illæ profecto non attinent fanguineæ dejectiones quæ vulnus cito confequuntur inflictum ventriculo, aut jecinori. Binas tamen allatas huc video fub num. XXV. iftiufmodi Obfervationes. Quorum cum mihi imitari nihil liceat; propterea nec tanta effe rerum copia poteft, ut nequeat una Epiftola comprehendi. Alvi igitur profluvia in ea quæ Incruenta funt, & in ea quæ Cruenta, dividens; de primis duas continuo proferam Valfalvæ Obfervationes.

2. ADOLESCENS, cui toto vitæ fpatio vel cum egregie valeret, lubrica alvus fuerat, ad vigefimum accedebat annum, cum in tormina, & crebras fanguinis dejectiones, id eft in dyfenteriam incidit. Hæc poft duodecim, aut quindecim dies in flavam diarrhœam, fine torminibus, mutata eft: quæ cum remediorum ope nonnihil remiffa videretur; febris tertiana fimplex acceffit, quæ intra menfem finiebatur. Dejectione perfiftente, improvifo acuta febre correptus eft, quæ manifeftas acceffiones habebant. Pulfus erant frequentes, celeres, molles, parvi, debiles. His fe addidit mentis ftupor, non levis furditas, peculiaris quædam intumefcentia anterioris finiftræ partis thoracis. Ita obiit circa diem ab acuti morbi initio XIV. cujus morbi tempore qualia effent quæ dejiceret, affidentes non adnotarunt. VENTER, etfi nullo modo tumere videbatur; tamen multum continebat fanioſi ichoris, qui ex inteftinis prodibat, pluribus in locis ad quendam tractum perforatis. Is tractus Ilei finem, & proximum infuper Colon, ad duorum palmorum longitudinem, comprehendebat. Erant ibi hæc inteftina erofa, exulcerata, & facie interiore etiam gangræna affecta, ut facilius perforari potuiffet, intelligeres. Prope hunc tractum nonnullæ mefenterii glandulæ excreverant in tumorem, in quo ichor non abfimilis ejus qui in ventris cavum eruperat: ipfa autem tumoris fubftantia mollis, ac flaccida erat, & ad corruptionem inclinare videbatur. Lien triplo major quam fecundum naturam. Thoracis cutis, & mufculi, qua intumefcentia erat, cum fecarentur, multum feri emittebant, præfertim ad fterni fuperius latus: inde enim a finibus Pectoralis mufculi, & Subclavii ferum, quafi rivulorum in modum fcaturiebat. Cæterum pulmones fani. Intra pericardium, ferum, aquæ fimile in qua caro recens lota eft. Cor fi tangeres; molle adeo laxumque inveniebas, ut non mufculofum, fed membraneum vide-

(*i*) Tract. de Partib. Continent. c. 2. n. 10. (*a*) De Medic. L. 4. c. 11. (*b*) ad Obf. 25. (*c*) ad Obf. 15. (*d*) §. 2.

videretur. In ejus ventriculis ſanguis fluidus, atque ita ſpumoſus, ut agitatum Tonſorum lixivium referret. Sed & omnes venæ tantam concludebant aeris copiam, ut tametſi paucum ſanguinem continerent, valde tamen eſſent turgidæ, in primis ramus quidam major earum venarum quæ attinent ad lienem; ille enim ramus cum magis dilatari non poſſe videretur, vix ullum ſanguinis veſtigium ſervabat. Intra Cranium paululum ſeri inventum eſt: cerebrum ipſum nullum uſquam læſionis oſtendit indicium.

3. Magna vis putredinis; ut a poſterioribus incipiamus, ad priora illa ſtatim reverſuri; in hoc cadavere apparuit ex tanta aeris qui ſe evolverat, copia. Summa cordis laxitas cum parvis illis, ac debilibus pulſibus conveniebat. Lienem magnum haud raro alias poſt non breves, eaſdemque multiplices febres fuiſſe, adnotavimus. Sed, ut miſſis aliis, ad ea veniamus quorum potiſſimum gratia hanc tibi hoc loco Obſervationem retulimus; vides primum, quanto demum ſteterit ei adoleſcenti alvum perpetuo lubricam habuiſſe, id eſt non jam moderate humidam; neque enim Hippocratis aphoriſmum (*e*) ignoramus; ſed æquo demum, & facile etiam ab incongrua vivendi norma, humidiorem effectam. In laxa itaque inteſtina is ab redundantibus vitioſiſque humoribus factus eſt impetus, ut ferendo paria non fuerint. Dyſenteria primum vexata fuerant. Hæc exulcerationum, ut videtur, reliquit initia, minus animadverſa, quia tum inteſtina jam magis laxata, doloribus non ita acriter percellebantur, tum ſanioſus ichor a flavo occulebatur, quod ſucceſſerat, alvi profluvio. Hoc autem ſucceſſerat, relata in ſanguinem ex inteſtinis vitiatæ in ipſis vel magis, deterioris materiæ parte. Qua reduce iterum in inteſtina ſimul cum bile, aliiſque ſuccis, quorum conceptacula, & ſedes hæc irritabat admiſta, non profluvium modo ſervabatur, ſed & eroſiones augebantur; ut infirmiſſima demum ubi erant hæ facta inteſtina & gangræna prehenderentur, & peſſimo ichore pertunderentur. Relatam autem, ut paulo ante dicebam, in ſanguinem pravam illam materiam non tam conſecutæ febres, quam proximus exulcerato inteſtinorum tractui meſenterii tumor oſtendit. Mali enim ichores cum ex eo tractu ad vicinas glandulas per chyliferos ductus aſſidue traducerentur, earum denique intimam ſtructuram depravarunt, ut ſibi intercepto tranſitu, jam in iis manifeſto ſubſiſterent, eaſdemque in tumorem attollerent.

4. Hinc autem cauſa accedebat alia, quæ profluvium augeret, videlicet reſtitantes in canali inteſtinorum ichores illi qui antea per vias, nunc interclusas, efferebantur. Cujuſmodi cauſa cum in pleriſque eſt earum viarum, non modo auget alvi profluvia, ſed facit, illudque in primis quod appellant cœliacum: quocum vide ne cœliacum, qui a Celſo (*f*) deſcribitur, morbum confundas. In hoc enim *alvus nihil reddit*; in illo autem ipſe quoque chylus profluit, permiſtus nimirum cum recrementis, ut cinereo ferme colore ſint ea quæ egeruntur, non candida, ut putant qui chylum, minime animadvertunt, non niſi intra ſua vaſcula ſecretum haberi a cæteris inutilibus alimentorum partibus. Nec qui alba egeri ſe vidiſſe, ſcripſerunt, aliud ſignificarunt quam albicantia, ſi videlicet cum recrementis naturalibus conferrentur, aut ſi alba voluerunt, vel pus illud fuit, vel puris ſimilis mucus, vel res alia ejuſmodi; ut puta ſi quis non tam cœliacus, quam lientericus, ingeſtum lac dejiceret non mutatum. Neque enim ut in cœliaco, ita in lienterico profluvio conficiuntur alimenta, ſive inepti ſint ad id quibus confici deberent, ſucci, ſive accepta, præpropero motu ejiciat ventriculus, ſive laxus ipſe, aut reſoluto, minuſque conſtricto pyloro elabi ſinat; quanquam lienterici nihil fuit in Sene illo cujus pylori orificium tibi alias (*g*) deſcripſi, cum ipſum per ſe multo quam ſoleat, amplius, tum præſertim nullo extante annulo inſtructum majori ex parte. Sed neque cœliaci quidquam erat; quo tamen etiam in morbo ſunt Viri Doctiſſimi qui *nimis amplum* pylorum credant. Ego vero tunc in ventriculo nihil deſidero; ſed aliquando in tubo potius inteſtinorum, ſive accelerato motu antea deturbet excepta, quam ſatis chyli ſecedere ab his poſſit, ſive retardato, & languido eum qui ſeceſſit, ulterius non impellat; ut reſtitans in primis ſuorum vaſculorum radiculis, ſeceſſuro non ſecus obſtet, ac quando obſtructarum, ut paulo ante dicebamus, glandularum meſenterii vitio porro pergere prohibetur: ne de cicatricibus, radicularum oſcula occæcantibus, quidquam addam; cujus tu rei, ut obſtructionis quoque earum glandularum in cœliacis, exempla reperies in Sepulchreto (*h*). Lienterici autem fluxus, vel ad ipſum accedentis Obſervationes habebis quas addas ex Cæſareæ Academiæ Voluminibus (*i*) non ſine illarum quidem, aliarumque glandularum obſtructionibus, ſed cum ventriculi ſimul, omni robore orbati, alias & ejus, & inteſtinorum prope omnium parietibus ad papyri tenuitatem redactis. Verum ab his in quæ forte incidimus, & quæ nihilominus hic attigiſſe haud inutile prorſus fuerit, ad Valſalvæ Obſervationes redeamus.

5. INFANS menſes natus XVII. diarrhœa tentabatur. Huic febris acceſſit cum tuſſi, & quodam gingivarum, ac narium pruritu, quem crebra digitorum ad eas partes affricatione ſignificabat. Creſcere interim diarrhœa; & cum dejectiones antea flavæ, aut virides fuiſſent, primum ſanguinea tinctura infici, tandem, idque circa diem ſeptimum, & cum ſingultu, in nigerrimas commutari. Nono ineunte die, ſponte, an vi adſtrictorii cujuſdam remedii, de mulierculæ conſilio ad pedes appliciti, omnino ſubſtitere. Verum ſeptem, aut octo vix horis interjectis, præcordiorum anguſtiis preſſus, & aſſidua totius corporis jactatione concuſſus, nono eodem moritur die. INTESTINA aere turgida paucam nigerrimam, qualem antea excreverant, materiam continebant. In meſenterio multi adipoſi ſacculi, etſi hora a morte jam tranſierat vigeſima quarta, minimas tamen pinguedinis oſtenderunt particulas quæ tumultuario inter ſe motu agitabantur. Pulmones ad dorſum nonnihil nigricabant, dexter præſertim: ſani erant tamen. In pericardio aquæ parum: in corde autem nullum polypoſæ concretionis indicium. In Cerebro paucum ſerum inventum eſt.

6. Diarrhœa cum tuſſi, & narium pruritu conjuncta, lumbricorum in hoc puello ſuſpicionem movere poterat: qui nulli tamen ſunt deprehenſi. Sed gingivarum pruritus reapſe dentitionem ſignificabat. Sic enim is qui hæc vidit, Valſalva cenſuit cum Obſervationem hanc in ſuo parvo Indice ſic deſignavit, *Diarrhœa cum dentitione difficili, atque convulſivis motibus*. Dentitio autem quam facile convulſiones excitet, neque ignotum eſt, & nos alias (*k*) duobus ad te ſcriptis funeſtis infantum caſibus confirmavimus, ſimul indicantes ubi oſtenderimus, qua ratione alvi fluxus etiam moveat, & qua hi, ſi intra modum ſint, convulſiones arceant. Hinc intelligis, eoſdem fluxus, qui ſemper alioquin non ſine periculo repente ex toto ſubſiſtunt, quanto majori ſubſiſtant eo tempore. Quod ſi quæ dejiciuntur, ſint inſuper deterrima; ea vero cohibita, non mortem ſolum, ſed celerrimam, acerbiſſimamque poſſunt afferre. Hic autem maligna atque exitiali fuiſſe natura, & eorum color, & ſingultus, & quicunque is fuit in pinguedinis particulis motus, inſolitus adeo ut paucis præter Valſalvam id crederem, ſatis ſuperque commonſtrant. Sed ut de colore tantum dicam; noli credere, quia ſanguineæ tincturæ nigerrimus ille ſucceſſit egeſtorum color, nihil hæc fuiſſe niſi ſanguinem. Neque enim is erat Valſalva, qui aut ejectum; aut reſiduum in mortui inteſtinis ſanguinem, ſi quidem ſanguis fuiſſet, facile agnoſcere neſciret. Igitur aut tinctura illa quæ ſanguinea a mulierculis credita eſt, aliqua peſſimi humoris portio fuit, tunc primum erumpere, & quæ inteſtinis antea continebantur, inficere incipientis, aut

(*e*) 53. S. 2. (*f*) l. 4. c. 12. (*g*) Epiſt. 21. n. 15. (*h*) Sect. hac 10. Obſ. 2. & 4. ac 5.
(*i*) Act. N. C. Tom. 2. Obſ. 65. & Cent. 6. Obſ. 94. (*k*) Epiſt. 9. n. 4. & Epiſt. 10. n. 9.

aut fi revera fanguinea fuit, ex vafculis quibufdam ftillavit quæ deterrimi humoris acrior quædam pars eroferat. Is autem humor recens additis five in cyfti fellea, five in cavo inteftinorum fuccis aliis, qui cujus generis effe potuerint, Graafii experimentum, in Sepulchreto quoque (*l*) defcriptum, quadantenus indicabit, nigerrimum illum colorem adfcivit, & peffimam Veterum bilem atram perniciofis effectibus repræfentavit. Quam acerbam, & celerem mortem illi quoque Fabro ferrario attulerit, de quo proxima Epiftola (*m*) fcriptum eft, certe meminifti. Nonnunquam tamen, fed perraro, & difficillime accidit, ut aliquis fervetur. Quod in altero Fabro ferrario cum videre mihi contigerit A. 1710; fumma ejus obfervationis capita huc tibi adfcribere non gravabor.

7. Gracilis, fed ætate, & viribus validus Juvenis, nec arte minus fua, quam temperatura aduftus, hæmorrhagiis per nares obnoxius, cum diutius iis caruiffet, primo vere febri mali moris prehenfus fuerat. Primarii in mea Patria Viri qui fabrum hunc ingeniofiffimum diligebant, a me petierunt, ut vellem me focium addere feniori, id non abnuenti, illius Medico. Petendi caufa fuit res in anguftum redacta. Ad cætera enim accefferat eo die tantus fanguinis e naribus curfus, ut cum intra horas quinque ad libras feptem effluxiffet, neque ulla hactenus arte tardari poffet; vires jam hominem, ipfique propemodum pulfus deficerent. Data communiter ab utroque noftrum opera eft, ut his omnibus occurreretur. Sed vix fanguis fubfiftere inceperat, cum id accidit quod metuebamus, ne exacerbata, uti fub meridiem fieri confueverat, febris fanguinis fluxum renovaret. Dum rurfus opem ferimus, ecce tibi, nigræ dejectiones incipiunt. Quas cum proclive effet credere partem effe fanguinis, quæ per pofteriora narium foramina in fauces, & ftomachum defluxiffet; negabat æger, quidquam fibi perceptum fanguinis in gulam ex faucibus defcendentis: idque confirmabant ea quæ interim per vomitum forte rejecerat, in quibus fanguinei, aut atri nihil fuerat. Tunc vero infpectis linteis omnibus quibus dejecta exceperant, cum atrum quidem, at fanguineum nufquam colorem cernerem; non modo vulgatarum Hippocratis prædictionum venit in mentem, fed & Juvenis illius apud Ballonium (*n*), qui noftri admodum fimili cafu cum poft nimiam per nares hæmorrhagiam, dejeciffet nigricantia; decimo feptimo interiit febris die. Eoque major erat metus, quod cum Ballonius in fuo nihilominus fufpicaretur, fanguinem in ventriculum e faucibus defluxiffe; in noftro minus id licebat, ut diximus, eoque minus, quo magis omnia perpendebamus. Cum enim Veteres Medici quibufcum facit Sennertus (*o*), nigras dejectiones in eas dividant quæ funt ex fanguine, & quæ ex humore melancholico naturali, & quæ demum ex atra bile, duafque primas minori cum periculo effe, doceant, ultimas vero omnium peffimas quæ videlicet *nigræ* fint, *fplendentes*, *atque acres*; nigerrimæ erant certe quas nos videbamus, eædemque fplendidæ, atque, ut æger querebatur, etiam acres. Infecuta nocte eadem egeffit, nifi quod fluida erant paulo minus. Poftea vero non amplius talia: fed lac quod clyfteribus injiciebatur, primum quidem colore *tabacci* infectum reddidit, proximis autem diebus ex fufco fubflavum: nihil autem quod non graviffimo effet odore. Verum quanquam hæc ita fe omnia habuere; Dei tamen benignitate evafit æger, priftina omnino fanitate reftituta; fed non ante diem vigefimum quartum a nigris dejectionibus, quæ fexto circiter contigerant febris die, nec fine multis, variis, gravibus incommodis, quibus poft illas eft conflictatus. In iis fuere ventris dolores, fitis, lingua afpera, nigra, &, quamvis fæpe biberet, arida; dum biberet autem, fonus quafi potionem in profundum dejiceret, vox rauca, & humilis, manuum tremores, & tendinum fubfultus in carpis, pulfuum inconftantia, fæpe autem parvitas, & magna, fi premeres, infirmitas, nonnunquam fumma, & vix explicanda inæqualitas, frequentia autem femper, maxime vero cum febris, id quod fæpenumero accidit, vehementius urgebat, refpiratio varia, ut aliquando alta fuerit, aliquando etiam non fine difficultate, fomnus primum laborem faciens, deinde nimia, & prope affidua dormitatio, fopor etiam palpebris concidentibus, & oculis tamen non omnino opertis, nonnunquam mens haud fatis conftans, tarditas in refpondendo, & difficultas in conformandis vocibus, & oblivio monendi, cum alvus, aut vefica erant exoneranda, auditus gravitas, fupinus decubitus, quafi fublata eo tempore fe in latus convertendi facultate, quando alias mufculorum vires, & promptitudo ad alimenta capienda majores plerumque in toto hoc morbo fuere, quam ejus gravitas, & ea quæ memoravimus, finere poffe videbantur. Quorum cum plura, & peffima omnium præfertim, non femel, nec breve ad tempus fimul fe oftenderent; diu fecerunt, ut nos quidem metui effemus, quam fpei propiores, cæteri vero, quicunque ægrotantem videbant, jam defperatum pronunciarent. Nihil vero æque adjuviffe, nobis vifum eft, atque urinæ, quæ ubertim profluxerunt; nam fudores pauci, & rari, neque unquam toto corpore apparuerunt, alvus autem nec multa, nec quæ prodeffe poffent, fere egeffit, quanquam in his aliquis interdum lumbricus eft animadverfus.

8. Sed nigræ iftiufmodi dejectiones peffimæ funt non tam copia, quam effectibus fæpenumero, fignificatione autem caufæ, deterrimi videlicet humoris, femper. Aliæ vero pariter incruentæ, ut flavæ, virides, aqueæ, aliæve hujufmodi interdum non doloribus tantum, fed & copia ipfa exitiales funt. Hæ autem omnes plerumque originem debent irritamento cuipiam inteftina vellicanti, undecunque in ipfa defcenderit: perinde enim ut a medicamentis violentiffime purgantibus immodicam humoris copiam dejici videmus, ita ab ingenito, aut demiffo illuc ex arteriis fucco aliquo ftimulante idem contingere, credendum eft. Nam præter pancreas, jecur, & hujus veficulam, exiguæ quidem, fed propter ampliffimam inteftinorum fuperficiem innumeræ viæ funt per quas in hæc quidpiam infoliti ex fanguine venire poffit. Eædemque innumerabiles viæ, ubi diu, atque acrius inteftina inceffantur, feri incredibilem vim convehunt. Neque enim cum vulgo putandum eft, quidquid flavi, aut viridis humoris egeritur, id omne effe bilem, præfertim poftquam ex Diemerbroeckii experimento, quod in Sepulchreto etiam habes (*p*), fatis intelligi licet, quantillo bilis quantum aquæ tingatur. Nec quod tormina tunc affligant, id copiæ imputare admiftæ bilis neceffe eft; quando diarrhœas *aquofas & fere limpidas* Willifius (*q*) defcripfit, quas tamen ob adjuncta *ventris tormina* dyfenterias maluit appellare. Et illæ quidem Londini autumno præfertim A. 1670. plures, pridie fanos, & valde robuftos, adortæ, intra XII. horas eo redigebant, ut jam jam morituri viderentur, non ob maximam egefti humoris copiam; nam *tanta*, inquit, *meri fanguinis effufio non id parere* potuiffet. Contra autem copia ipfa immanis dejecti feri cum mulieri de qua narrat Marcellus Donatus (*r*) ftatim attulit animi defectionem, tum Notarium de quo Poterius (*f*), ad mortem propemodum perduxit; neuter enim Auctor de doloribus quidquam memorat; fed ille *tantum aquæ claræ quantitatem*, ait, *unica excretione expulfam, ut fubjectum vas multæ capacitatis repleverit*, hic vero *per integrum diem fupra* 40. *libras materiæ ferofæ ejectas*. Neque tamen aliquid irritamenti in his fuiffe, negaverim, cum feri in fanguine redundantia, & aliqua fortaffe inteftinorum laxitate conjunctum. Hoc tantum ajo, neque dolores videri fuiffe ea acerbitate quæ commemoratione digna effet, neque poft effufam tam cito feri tantam copiam quidquam præterea requiri, ut ea quæ utrique acciderunt, intelligantur. Tam

(*l*) ad Obf. 15. Sect. 12. (*m*) n. 16. (*n*) l. 1. Confil. 98. (*o*) Medic. Pract. l. 3. P. 2. S. 2. c. 10.
(*p*) in fin. Schol. ad Obf. 3. §. 1. Sect. 9. (*q*) Pharmac. Ration. S. 3. c. 3. (*r*) De Med. Hift. Mir. l. 4. c. 20.
(*f*) Obferv. Cent. 2. c. 62.

cito enim vasa sanguifera se contrahere non possunt ; ut adeo imminutum sanguinem arcte contingant quantum opus est ut justum in motum agatur , orbatus præsertim magna ex parte humore suo, ideoque magis resistens, ne quid dicam de ejusdem humoris necessitate, ut prompte, ac rite ea secernantur a sanguine, sine quibus vita stare non potest , nec quæram , pejusne igitur sit, ubi de ingenti, & celeri e vasis effusione agatur, serum solum, an ipsum quoque sanguinem simul exiisse; nam etsi citius, ac facilius reparabile serum est; sanguis tamen qui non sine seri necessaria portione in vasis restet, neque secretionibus ineptus est, nec magis quam antea, resistit causis in motum adigentibus.

9. Atque utinam mihi hæc potius disputando agitare, quam ulla ex parte unquam contigisset experiri. Sed A. 1733. dum permotus, ut par erat, litteris Amplissimi Cardinalis Annibalis Albani , consilii cujusdam medici causa Forolivio Pisaurum, & Pisauro Forolivium mutatis ad celeritatem equis eo, & redeo , alvi fluxu aqueo corripior tanto, ut intra horas duodecim egesserim libras , minimum , sexdecim aquæ propemodum limpidæ. Leves erant dolores: non creberrimæ , sed magnæ egestiones: quæ nescio quem habituræ fuissent finem, nisi me quædam molesta nauseola admonuisset, ut tepido jure hausto experirer vomitionis auxilium. Quæ, etsi ad eam minime natura proclivis sum, prompte adeo feliciterque successit, ut subviridi rejecto corpusculo quod parvum coctæ herbæ folium videbatur, simul nausea, simul alvi fluxus omnino conquieverint. Sed verumne folium esset, & , si erat, quando, aut ubi comedissem , invenire non poteram, nisi forte in via, cum quidpiam, dum equi mutabantur, cito, ut fit, in diversorio caperem , illud quidquid erat, non animadversum devoravi. Quanto autem in periculo fuerim, tunc magis intellexi , ubi postridie mihi corpus vidi, & faciem præsertim , ac manus haud secus subsedisse, quam ab diuturno , gravissimoque morbo, tantam vero oris , & faucium ariditatem sensi, ut quamvis identidem colluerem , nihil proficerem, aquam autem qua ejus rei gratia usus essem, cum ex ore in pelvim ejicerem , subnigram in ipso ore factam spectarem. Hæc autem, & lassitudo duos tresve dies ita durarunt, ut sensim minuerentur. Sed dejectus ciborum cujusquemodi , & , quod in tanta ariditate magis mireris , etiam potionum appetitus perstiterunt aliquanto diutius , donec assus piscis, & vini quoddam genus suapte natura subamarum ab stomacho appeti, & bene ferri cœpta sunt. Quæ volui omnia minute persequi, & ad te scribere, quippe non ab alio accepta, aut in alio animadversa, sed a me in me ipso percepta, eaque, si cuncta diligenter contuleris, apud eos qui de Diarrhœis scripsere, minus obvia, ne Carolo, quidem Pisone excepto, qui *perfectam hujus diarrhœæ* (aquosæ) *descriptionem* dicitur *dedisse* (*t*). Ut enim totum , quod simul citatur , caput perlegas *de Diarrhœa Serosa* inscriptum (*u*), casum quem cum meo compares, non reperies.

10. Cujus si forte causas quæris, primariam in ventriculo fuisse vides : nec dubita, quin possit ab irritamento , ventriculum afficiente, motus & irritatio, unde seri expressio est, ad intestina propagari. Inspice præ cæteris Jo. Riolani, parentem dico , Observationem , quam hic etiam habes in Sepulchreto (*x*): Matronam videbis intra horas circiter quatuordecim extinctam dejectionibus *similibus aquæ albæ* , *chylosæ quidem* , *sed liquidæ* ea copia ut *impleret magnam pelvim quoties dejiciebat*, causam autem hanc esse repertam , *ventriculum in suo fundo ulceratum* .

Sed undenam tanta aquæ copia ? Quod ad meum quidem attinet casum, hoc primum dicam, ea proxima æstate usum esse me ad temperanda generosa illa vina, quorum dumtaxat copia est in mea Patria eo tempore, majori quam pro consuetudine , aquæ portione, cujus pars aliqua, etsi cum eo fluxu correptus sum, egregie valere mihi, & aliis videbar , fortasse aliquanto plus quam opus esset, in meis substitisse humoribus poterat. Deinde iis qui ante biduum præcesserant, tribus diebus , eoque ipso quo fluxus cœpit , magnos fuisse imbres & prope assiduos, ut multum aquæ ex pluvio aere combibere pulmonibus, & toto corpore potuerim . Denique id mihi accidisse ineunte Octobri ; vidisti autem, aquosa profluxia , a Willisio descripta (*y*) , & videre poteris quod a Poterio descriptum indicavi (*z*), autumno contigisse , & prope idem anni tempus , illud etiam quod a Marcello Donato (*a*) , nec alio tria prima quæ a Pisone (*b*) memorantur . Scilicet cum refrigerari aer incipit , is aqueus humor qui per æstivos calores e corporibus cum per sudores , tum per inconspicuam perspirationem ubertim manabat , retinetur jam , & ad eum additur quo certis de causis certorum hominum corpora tunc magis abundant, ut minime mirandum sit, ubi accedat intestinorum irritamentum, ut in me accessit cum magna præterea ob celerrimum itum , & reditum , nec via brevi, corporis, & humorum concussione, minime, inquam, sit mirandum, si nonnunquam accidat quod tunc mihi.

11. Quod si pluribus, quas attigi, causis non contentus, aliam insuper aliquam inquirendam putas ; satius id erit, quam si in illarum una , tempore videlicet autumnali , acquiesceres. Idem enim tempus, idem annus, eadem Londinensis Civitas incruenta quidem , & conjuncta cum torminibus, alvi profluvia grassantia per populum habuere; sed adeo tamen discrepantia, ut si Willisii (*c*), & Sydenhamii (*d*) descriptiones inter se conferas ; mireris plurimum , cum profluvia uterque proponat quæ autumno A. 1670. Londinensem populum vexavere, alterum *aquosa*, alterum *mucosa* describere , neque illum aliqua saltem mucosa , hunc aquosa commemorare . Quid ergo est ? Equidem crediderim , in Urbe , siqua alia, tum amplissima, tum frequentissima utrique accidisse, ut nulla fere alia profluvia viderit , quam quæ descripsit. Discrimen autem inde fuisse, quod ut in variis magnæ Urbis partibus varia esse aeris constitutio, ac mistura potest, & variæ hominum artes , aliaque ejuscemodi, ita alia hominum corpora sero abundaverint magis fluido, alia autem magis lento , ac mucoso ; ut licet commune esset omnibus ad intestina irritamentum ; idem tamen haud esset quod in omnibus exprimeretur. Quod si mucus, aut serum colore etiam subinde aliquo infecta egerantur , sive hunc bilis addat , sive ita per se prodeant; plures jam diu sunt Medici , qui Anglorum illorum exemplum secuti, modo crebræ, nec sine acerbis torminibus sint dejectiones , minime dubitent profluvia ejusmodi , quamvis incruenta , dysenterias appellare. Sic memini, cum Bononiæ olim degerem, epidemica istiusmodi profluvia quæ Mutinæ grassabantur, fuisse a Mutinensibus Medicis Dysenterias vocitata in litteris quas dabant ad Bononienses, his illam appellationem haud improbantibus. Quales præ cæteris litteras apud Albertinum legebam, missas ab eo quem tibi alias (*e*) laudavi, Jo. Francisco Bernardonio, in iisque inter alias historiam hic minime prætermittendam, quippe cum dissectione conjunctam. Cum enim ob eadem quæ in dysentericis, tormina suspicio orta esset sanguinis sub aliis coloribus delitescentis ; Bernardonius per anatomen voluit eam aut tollere, aut comprobare . Rem autem, ut præsens quoque mihi postea confirmabat, ad hunc modum invenit.

12. SACERDOS, alvi profluvio laborans , varios cum acerrimis intestinorum doloribus humores egerebat, in quibus tamen nec sanguinei , nec purulenti apparuit quidquam. Is decimo tertio obiit morbi die . INTESTINA omnia diligenter, nec semel, intus perlustrata, nusquam erosionem ullam, nedum

(*t*) Vid. Commerc. Litter. A. 1734. Hebd. 42. post num. III. (*u*) Observ. de prætervis. hacten. Morbis ab Aqua ortis Sect. 4. c. 1. (*x*) Sect. 10. Obs. 18. (*y*) supra, n. 8. (*z*) (*a*) Ibid. (*b*) c. 1. ibid. cit. n. 9. (*c*) Vid. c. cit. supra ad n. 8. (*d*) Obs. Med. circa Morb. Acut. Sect. 4. c. 3. (*e*) Epist. 23. n. 2.

dum exulcerationem, ostenderunt. Imo, quod mirabilius visum est, illo quo obliniuntur, muco, uti vocant, non carebant.

13. Sed num sic pariter in cruentis dysenteriis? Cruentas enim hic dicam, ut ab incruentis secernam, de quibus proxime dictum est; dysenterias alibi, & mox quoque sine alterius vocis adjunctione eas appellaturus, ut Græci solebant Medici, quæ sunt cruentæ; *tormina* antiqui Latini Medici vocitare consueverant. Utrumque ex Celso (*f*) in primis est notum.

Hic vero non dubitat, in dysenteria *intus intestina exulcerari*, cruoremque ex his *modo cum quibusdam quasi mucosis excerni, interdum simul quædam carnosa descendere*, vetustiores Medicos, & in iis Hippocratem (*g*) secutus, qui tamen *velut carunculas* dixerat. Et sæpe quidem exulcerantur intestina: non tamen semper. Quorum utrumque ostendendum est. Sunt enim primum nonnulli, quales audivit etiam Cl. Fantonus (*h*), qui vix unquam id fieri, ajunt. Quibus ut ipse proprias Observationes opposuit duas, sic tu alias addes tum ex Sectione hac XI. Sepulchreti, tum aliunde petitas, & nominatim ex Brunneri Commentario (*i*). Hic enim in Dysenterica oscula glandularum Duodeni intestini *arrosa* vidit: quin & in aliis diuturno alvi fluxu laborantibus *ulcera ceu cancrosa* intestinorum conspexit (*k*), in alio autem (*l*) quem fluxus cœliacus, & in alio (*m*) quem lienteria male habuerat, *ulcerosam* in hoc Coli intestini *dispositionem*, in illo per totum intestinorum tractum *ultra sexaginta* numeravit *ulcuscula*: quæ commemorare hic volui simul ut nosceres, quæ causæ interdum accedant, ut irritatis ubi ulcera sunt, intestinis contactu eorum quæ illac transeunt, tanto citius hæc propellantur, chylo nec perfecto, nec extracto, simul autem ut intelligeres, si in hujusmodi fluxibus intestina ulceribus interdum corripiuntur, quanto facilius corripi iisdem possint ubi dolorum acerbitas indicat, tanto majorem esse acrimoniam, nempe in dysenteria. A qua ne recedere videamur; duas attende Valsalvæ Observationes, id est non eam modo quæ supra (*n*) descripta est, adolescentis in quo post dysenteriam diarrhœa sine torminibus succedente, ultimam partem Ilei intestini, & primam Coli invenit exulceratas; sed & hanc quam protinus subjiciemus.

14. VIR annos triginta natus, dysenteria corripitur. Diu hæc durat donec accedit sanguinis sputum, & mors. IN VENTRE Tenuia quidem intestina illæsa reperta sunt: at Crassa nonnullis in locis atro colore infecta, glandulisque, aliis penitus erosis, reliquis omnibus cruento humore in ipso excretorio osculo imbutis. In hepatis vesicula pauca bilis. In Thoracis cavo inferiora versus non parum sanguinis effusi. Ad inferiora quoque pulmones infarcti erant, arcteque adhærebant suis lateribus pleuræ, quæ & ipsa evidenter læsa. Ventriculus dexter cordis polyposam concretionem habebat.

15. Quæ in thorace spectata sunt, alio attinent. Quæ autem in ventre, sunt hujus loci. Sed quoniam ea quæ de intestinorum glandulis Valsalva adnotavit, cum iis consentiunt tum quæ in Sectione hac Sepulchreti (*o*) videbis ex Peyero produci, tum quæ in prima vidisti ex paulo ante (*) indicatis Brunneri Observationibus; id tantum quod de pauca in cysti bile, Spigelio adversaretur, si hic, quod aliqui Docti Viri ajunt, cystim *magnam in dysentericis* esse, pronunciasset, cum *sæpe* dumtaxat se vidisse, tradiderit (*p*). Quod; si totam hanc Sectionem excutiamus; ab aliis semel observatum videbimus. Unus enim Cummenus (*q*) in fœmina *folliculum fellis maximum & bile repletissimum* animadvertit. Nam Bontius (*r*), & Lamonjerius (*s*) distentum quidem invenerunt; sed hic pure, ille *albo* humore *instar pultis ex amylo*, ut *bilis ne vestigium* quidem *relictum esset*; cum Spigelius a *copia bilis qua impleatur*, adeo grandem indicaverit. Sed Franciscus Platerus (*t*) non modo bile non distentum, ut neque alii videntur, qui silent, sed *plane vacuum* invenit. Porro æger Plateri, ulcerata habuit intestina post *dierum aliquot* dysenteriam; ne forte putes, non nisi in diuturna hoc accidere. Innumera autem erant ulcuscula, quippe in toto Ileo intestino, eaque *trium digitorum latitudine* inter se distantia, ut conferri hæc quadantenus possint cum Observatione Cl. Bassii (*u*) qui post dysenteriam idem intestinum distinctum vidit ulceribus *ad distantiam pene transversi digiti*, *nonnunquam pollicaris articuli uno fere tractu seu serie procedentibus*, quemadmodum pictura quoque (*x*) expressit; nisi quod Jejunum magis, quam Ileum videtur repræsentare; descriptionem confirmante, in qua eadem quæ paulo ante indicavimus, Peyeri placita comprobantur verisimili conjectura, quod cum illius dicti glandulosi plexus deessent, horum autem sedes singulas occupare viderentur singula ulcera, credibile fieret, initia erosionum in iisdem plexibus qui tandem omnino consumpti essent, extitisse. Quin Brunnerus in ea Observatione (*y*) in qua plus sexaginta numeravit ulcuscula, *non alibi* hæc, *quam in ipsis plexibus*, *sedem habuisse*, testatus est. Sane autem in alvi fluxibus per has potissimum, aut alias glandulas irruere humores in intestina, ipsarum etiam magnitudo ostendit, ut in aliis quibuslibet dum plus secernunt, adaucta. Ita in quo post diuturnum alvi fluxum idem Brunnerus (*z*) circa finem Jejuni intestini ulcera deprehendit, non modo ibi pariter *tubera* vidit *glandulosa*, sed & intestinorum tunicam interiorem crassam factam, & quæ *a principio usque ad exitum tota quanta glandulosa, glandulisque luxurians videretur*. Et de suis Duodeni glandulis (*a*), *solent*, inquit, *crassiores esse in iis qui ex morbo intestinorum, diarrhœa aut dysenteria moriuntur*: easdemque *induruisse* etiam, ait (*b*) in dysenterica illa in qua earum oscula *arrosa* vidisse, diximus.

16. Cæterum hæc ultima Brunneri Observatio, & duæ quas paulo ante (*c*) ex Platero, & Bassio retulimus, & pars illius quæ sub initium hujus Epistolæ (*d*) ex Valsalva proposita est, vel solæ satis ostendunt, præpropere scriptum esse a Panarolo, sicuti hic in Sepulchreto (*e*) habes, *in superioribus* dysentericorum *intestinis non posse fieri excoriationem & corrosionem, ut accidit in crassis, præcipueque in Colo*. Video quidem in plerisque Observationibus, quas inter duæ illæ etiam sunt Cl. Fantoni (*f*), sic esse repertum, & facile Panarolo crediderim, sic pariter *in sectione* fuisse *quamplurimorum* quos indicat: ejus quoque rationi astipulabor, humorem corrodentem in Tenuibus intestinis facillime fluere; in Colo autem ob cellulas restitare: quin etiam addiderim, in Tenuibus sæpe chyli, sæpius remediorum aquea, & mucilaginosa portione admista temperari; in Crassa autem intestina, postquam illa secessit maxima ex parte in vasa chylifera, tunc ipsum descendere. Hæc, inquam, omnia & video, & fateor. Attamen, ut rationes alias omittam quibus oppositum interdum accidere posse, ostenderem; nulla non dico rationum vis, sed ne Observationum quidem tanta multitudo esse potest, qua id quod reapse aliquando conspectum est, fieri non posse, evincatur.

17. Sed sive in Tenuibus, sive in Crassis intestinis sint ulcera; satis ex his cunctis Observationibus apparet, in iis dysentericis in quibus habitæ sunt, exulcerata fuisse intestina. Num vero in iis quoque dysentericis quorum non liceat dissectionem instituere, ideo exulcerata credenda sint; quod cum cruore quædam quasi mucosa, ut ait Celsus (*g*), & carnosa interdum egesserint, operæ pretium est diligentius considerare. Et olim quidem non dubitabant, quin ab ipso hujus morbi initio corpora quædam pinguia excerne-

(*f*) De Medic. l. 4. c. 15. in princ. (*g*) Sect. 4. Aphor. 26. (*h*) De Observ. Med. & Anat. Epist. 4.
(*i*) in Pancr. secund. c. 7. (*k*) c. 10. (*l*) c. 7. (*m*) Exercit. de Glandulis in Duodeno §. 6. (*n*) n. 2.
(*o*) Schol. ad Obs. 4. (*) n. 13. (*p*) De hum. corp. fabr. l. 8. c. 13. (*q*) Obs. 1. (*r*) Obs. 6. (*s*) Obs. 19.
(*t*) in Addit. Obs. 3. (*u*) Obs. Anat. Chir. Med. Dec. 3. Obs. 7. (*x*) Tab. XI. Fig. 1. (*y*) supra ad n. 13.
(*z*) c. 7. ibid. cit. (*a*) in ear. demonstratione anatomica. (*b*) ibid. (*c*) n. 15. (*d*) n. 2. (*e*) Obs. 15.
(*f*) supra, n. 13. (*g*) supra ibid.

cernerentur, quæ intimam esse pinguedinem intestinorum, censebant. Quorum errorem illi rejecerunt qui non ad intimam, sed ad extimam intestinorum faciem pinguedinem esse, demonstrarunt, & cum ipsis Casparus Hoffmannus (*h*), qui etiam alvo egestum quoddam corpus albicans quod exsiccatum afferebatur, pro pinguedine perperam haberi, ostendit, quia flammam, ad quam admovebatur, nullo modo conciperet, fumumque prorsus inodorum emitteret. Nunc autem quæ indidem egesta, facto hujusmodi periculo revera adiposa deprehenderunt Tulpius (*i*), ac Stalpartius (*k*), non desunt Viri Docti qui *procul dubio* provenisse doceant ex ea pinguedine quæ in cellulosa est exteriore intestinorum tunica. Mihi vero ubi nulla, ut in iis casibus, aut tabificæ colliquationis suspicio sit, aut profundæ intestinorum exulcerationis; minus displicebit cum Stalpartio, & quem hic citat (*l*), Riverio ejusmodi pingues dejectiones a pinguibus largius devoratis, neque confectis repetere; tunc a cellulosa illa usque tunica repetiturus, cum ulcera esse, agnoscam quæ pinguedini aditum in cavum intestinorum aperiant, si modo hæc in puris tunc, aut ichoris modum non prodeat. Sed quia multo rarius, ac tardius in dysenteria intestina exulcerantur, quam alba ista quæ pinguedo credebatur, materia appareat; quid igitur ipsam esse, aut unde dicemus? Nimirum mucosam, ut Celsus quoque, sicut paulo ante dictum est, appellavit, & vocitant recentiores, si minus crassa sit, aut si magis, etiam polyposam. Scilicet ut irritatæ vesicæ glandulæ, sic glandulæ quoque intestinorum plus secernunt humoris sui, eumque non qualem solent, cum recte valent. Itaque mucosa, & albida utrobique apparet materia. Quod si insuper ea in sanguine dispositio sit, ut facile in polypos coalescat; erit ille humor magis ad concrescendum pronus, eoque magis ubi ejusmodi sanguis, in cavum intestinorum aut exsudans, aut effusus, ad illum se addiderit. Sic enim dum sanguinis pars in Coli intestini cellulis restitabit, secedente aquea, & subsidente rubra portione, eæ quæ relinquentur sanguinis, ut vocant, fibræ facile poterunt in concretiones polyposas compingi, quæ sua albedine, ut toties olim in corde, aut vasis fucum fecerunt, & pro pinguedine acceptæ sunt, ita mox cum recrementis detrusæ, hic quoque pro pinguedine haberi poterunt.

18. Alterutra igitur, vel utraque, vel aliqua etiam ratione alia ex iis quas indicavit Lancisius (*m*), poterit pro varia ægrotantium constitutione, & pro varia morbi natura, & tempore, ac loco denique, & modo quo lentæ retineantur, disponanturque materiæ, non solum origo intelligi pinguium istorum, ut videbantur, corporum, sed & ramentorum, imo & grandium quæ egeri dictæ sunt, membranarum, facillime autem quorundam ex illis aliis corporibus quæ carnosa a Celso sunt appellata, si videlicet non tota rubra sanguinis portio sit ex ejus albis coalescentibus fibris expressa. Unde etiam intelligas licet, quam caute uti oporteat illa Hippocratis (*n*) prædictione: *A dysinteria habito si veluti carunculæ exeant, lethale est*: nec sane is qui de polypis præclare egerat, illud prætervidit Doctissimus Pasta (*o*). Cæterum quam nunc mucosam, aut polyposam materiam dicimus, eam Majores pituitosam fere, ac viscidam vocitare consueverant, & aliqui in his etiam quæ hic explicamus, agnoscere. Sic, ne multo vetustissimos quæram, animadverto, Jacobum Berengarium (*p*) hæc scripsisse: *& ego vidi in intestinis meis generari coria ex flegmate, & carnem flegmaticam aliqualiter rubeam ad quantitatem notabilis nucis*. Nec aliam Fernelius (*q*) materiam credidit firmi illius corporis, medioque ductu pertusi quod pedis longitudine egessit Caroli V. Imper. Legatus, sic pristinæ valetudini restitutus. De Gabucino, & Platero sileo, quorum sententiam commemoravit Sennertus (*r*), nec Lancisius ignoravit, cum utrumque ultro fassus est (*s*) ante se tænias intestinorum quasdam vermes non esse, docuisse. Ipsum autem Sennertum (*t*) vel magis laudo, quod ejectas a dysentericis qui convalescant, membranas *mucosum esse excrementum*, censuit, *quod in intestinis hanc formam accipiat*: neque necessarium esse, ut ipsum seu sua, seu sanguinis admisti forma semper excernatur; sed posse aliam induere; nam *videmus quotidie*, inquit, *fibras sanguinis in aquam calidam effusas albescere*. Vides, ut propius ad id accesserit quod magis diserte anno demum 1685. indicavit Zollicoferus (*u*), cum videlicet de iis polypis verba faciens, qui extra alveos sanguinis reperiuntur, & in illis de polypo tunc reperto a Sponio in pelvi renali, *quo forte*, ait, *etiam referri posset concretio illa pituitosa, quam Justus Lipsius per alvum, intestinorum forma, & illa ipsa esse autumans, excrevit*. Quod ipsum denique disertissime, nec dubitantis in modum, præclare ac multifariam illustravit, & confirmavit Lancisius.

19. Apparet igitur, posse in dysenteria pinguia ad speciem corpora, & carnosa, & membranea quoque dejici, nullo ulcere intestina afficiente: quanquam Sennertus (*x*) neget, se, & Cratonem *talia ramenta, & membranas quas describunt alii, videre potuisse*, etiam ubi essent ulcera. Hæc enim fuerant certe in iis quorum ipsi minus credibiles videbantur sanationes a Meichsnero (*y*), & Saxonia propositæ. Illius enim æger cum pure sæpe excreverat membranas *spithamæ longitudine*; hujus autem ægra *ulnæ longitudine* membranam ex Recto intestino exulcerato. Equidem in Pantheo, quod citat Sennertus, quid Saxoniæ nomine editum sit (*z*) minus attendendum crediderim post justas hujus de Panthei editore Uffenbachio querelas (*a*), præsertim cum in Prælectionibus Saxoniæ Practicis, quæ hic postea editæ sunt, nihil a me quidem istiusmodi reperiatur, sed hoc tantum (*b*); quod & ipsum Sennerto displicet; Saxoniam *quatuor vidisse dysentericos in quibus in dies excernebantur portiones intestini tam magnæ, ut sæpe excederent mensuram trium vel quatuor digitorum*; ex quibus duæ mulieres sanatæ sunt. Harumque una fortasse fuit, quam sibi Patavii a Præceptore Saxonia Casparus Hoffmannus (*c*) scribit ostensam quæ in dysenteria excreverat *partem intestini palmum longam*, videlicet, ut, opinor, si universæ illæ excretæ portiones conjunctæ intelligerentur. Illud tamen ibi egregie fecit Sennertus quod ultro fassus est, *multa fieri posse quæ* ipse *non vidisset*. Sane si perpauci anni additi essent ejus vitæ; Tulpii (*d*) legisset Observationem qui ab acribus intestinorum torminibus eorumque exulceratione accidisse vidit, ut tota intestini Recti interior membrana ita ex hoc prodiret, ut inde pendula ab ipso, & pluribus Medicis duos tresve dies spectari potuerit, prohibente illius firma ad podicem adhæsione celeriorem delapsum. Sed & mihi hic obtigit Kalendis Juniis A. 1729. ut ob consimilem casum enixe rogarer ut Hebræum Mercatorem Jacobum *del Vecchio* consilio juvarem meo. Huic in febris malignæ declinatione dolor ad Rectum intestinum molestissimus obortus erat cum ponderis, & impedimenti sensu: & denique cum sanguine exire nuper ex ano inceperat, quam inde pendentem conspexi, crassa quædam, ut videbatur, membrana, ad sex digitos tranversos longa, pollice latior, colore ex cinereo livida, ut gangræna tentatæ membranæ solent: neque excidebat tamen, quippe intra intestinum continuata, eique annexa, quantum animadvertere Chirurgus poterat, lenissime explorans; nam etsi ab ejus exitu dolor factus erat mitior; sanguis tamen subinde prodibat, febris autem ea hora major erat, quam mane fuerat. Itaque iis quæ visa sunt convenire, cum seniore ægri Medico tunc constitutis, discessi. Hic autem insecutis diebus certiorem me fecit, excidisse membranam, per sphincteris potius constrictionem, ut videbatur, abruptam, quam integram: sanguinem iterum, & pravum ichorem exiisse; singultum, qui omnes perterre-

(*h*) Apolog. pro Gal. l. 2. S. 4. c. 122. (*i*) Obs. Med. l. 3. c. 18. (*k*) Cent. 1. Obs. 61. (*l*) in Schol. ibid.
(*m*) Diss. de tripl. intest. polypo. (*n*) S. 4. Aph. 26. (*o*) in Not. ad hunc Aphor. (*p*) super Anat. Mundin. Comm. 7.
(*q*) Pathol. l. 6 c. 9. (*r*) Medic. Pract. l. 3. P. 2. S. 2. c. 7. qu. 3. (*s*) Diss. cit. Epist. 2. ad Bianciard. (*t*) qu. cit.
(*u*) Diss. de Polypo cord. §. 6. (*x*) qu. cit. (*y*) apud Schenck. Obs. Med. l. 3. ubi de Dysent. Cur. Obs. 4.
(*z*) Panth. l 3. c. 23. ut citat Sennert. (*a*) Vid. Saxon. Præf. ad libros 3. de Pulsib. (*b*) P. 2. c. 19.
(*c*) c. 122. cit. supra ad n. 17. (*d*) Obs. Med. l. 3. c. 17.

terreret, accessisse: Sibi tamen aliquam propterea spem superesse, quod meminisset ægri patrem, cui jam grandævo, similis, sed brevior, membrana e podice exciderat, se medente, evasisse, cum hoc quidem ut recrementa continere postea non potuerit: hunc autem filium; etsi in parente neque maligna febris præcesserat, neque singultus accesserat; annum tamen vix ageret quadragesimum quinctum. Nec spes fefellit probabilem illum Medicum, cognomento *Marina*, quocum iterum statutis iis quæ, ut res tunc se habebant, ad priora addi possent, factum est ut pure dejecto, nec pauco, ægrum extra lectum viderim pridie Nonas Julias, jam vires, & corporis habitum, coloremque manifesto reparantem, nec fæces modo, sed & ea quæ injiciebantur retinentem. Dolor quidem aliquis tum etiam erat; sed is plane levior, neque in ea ipsa sede amplius, in qua antea fuerat molestissimus. Itaque hic etiam, ut æger Tulpii, atque alii quos, brevitatis gratia, sciens prætereo, sanatus est, atque adeo sanus adhuc vivebat, cum hanc historiam ex scripto dictarem sub finem A. 1747. (*e*)

20. Etsi vero hos evasisse, constat; tamen si ex me quæras, an æque constet, veras membranas dejecisse, facile negabo. Neque enim video satis earum naturam quæsitam esse, quod fortasse, ut mihi, ita aliis quoque non licuit in corruptis fracidisque corporibus. Video autem, etiam ubi ulcerata intestina sint, imo ibi facilius polyposas formari posse concretiones, sive teretes, quales trium aut quatuor palmorum longitudine se vidisse a dysentericis excretas, affirmavit Lancisius (*f*), sive planas membranæ forma, qualem unum ferme palmum longam, egestam a Matrona conspexit ulcere intestini Recti laborante, ejusdemque esse generis, suspicatus est Vir Cl. Joseph Ant. Pujatus (*g*). Sed priores illas ut constare nego fuisse membranas, sic constare nego non fuisse, easque præsertim quæ intestino magis adhærere, quam polypi soleant, visæ sunt. Atque ut meam tibi opinionem aperiam; credo, posse interioris tunicæ intestinorum partem aliquam morbi vi separari, atque excidere haud aliter ac sæpe videmus, idem contingere a fervidiorum alimentorum contactu ei membranulæ qua oris partes convestiuntur. Quod certe fit sine ulla, nedum sine plurima sanguinis effusione, sine convulsionibus, aliisque perniciosis incommodis quæ timent nonnulli ab innumeris vasculis, nervulisque ad intimam tunicam intestinorum pertinentibus, si quidem hæc separari credatur; cum tamen ad intimam quoque oris tunicam maximus pertineat vasculorum numerus, & nervulorum. Nec dicas, eam quæ tunc in ore abscedit, membranulam cuticulæ esse continuationem, aut certe ei proportione respondere. Nam idem qui in prolabiis, & buccis hanc *epitheliam* vocavit, ejus similem *epitheliam* in gula quoque, stomacho, & intestinis ostendit Ruyschius (*h*), itaque me, si de alia parte non vis, de hac saltem loqui, credito, quam humorum acrimonia, aut post inflammationem superficiaria gangræna ab reliqua interioris tunicæ parte solvat, & recrementis secum abripiendam, & devolvendam relinquat. At enim aliquando membranæ dejiciuntur, inquies, ut Saxonia (*i*) loquitur, *satis crassæ*; cuticula autem est tenuis. Utique, nisi humore plurimo imbuatur; hinc enim fieri, censuit Cl. Fantonus (*k*), ut sæpe eam videamus ex *vesicantium* usu *crassescere* adeo, ut inde in plures laminas esse divisibilem, aut constare ex spongiosa substantia, conjecerit. Quod si rem ne sic quidem satis a me explicari, contendas; at tu vicissim mihi explica Benevoli Chirurgi Experientissimi Observationem (*l*) detracti ex ano canalis membranei longi digitos transversos ad sex, lati quantum solet intestinum Rectum, crassi autem adeo, ut ani sphincter aut totus, aut pene totus cum eo canali excidisse videretur: & sane cum ad intestini ulcus, & cætera quæ ab eo pendebant incommoda, tum ad assiduam quæ ab illius canalis exitu relicta fuerat, retinendorum excrementorum impotentiam medicis, & chirurgicis præsidiis tollendam anno propemodum opus fuit. Qua igitur ratione tam crassam intestini partem salva vita excidere potuisse, intelliges, eadem intelliges multo facilius, quî tanto minus crassa interior tunica nonnunquam exciderit. Si hoc autem vel in iis qui evaserunt, facile agnoscis; quanto in illis magis qui perierunt? Et vero si militi affuisses de quo Bontius, aut ægris illis de quibus Sylvius in hac XI. loquuntur Sepulchreti Sectione (*m*), & membranas quas facile in lethali dysenterico fluxu egerebant, vera esse interioris tunicæ frusta, dixisses; num incisis eorum cadaveribus, te tui dicti pœnituisset? Minime gentium. Cum Sylvio enim *abrasam hinc inde* eam tunicam, cum Bontio autem *plane abrasam* invenisses. Num undique? Quod satis diserte Bontius non dicit, Piccolhominus (*n*) dicit in Observatione, quæ quocunque modo intelligatur, digna erat certe quæ in Sepulchretum referretur. In *dysenterico* enim *immaniter cruciato, qui primos cibos capiens levi quodam horrore quatiebatur*, vidit *totam & ventriculi, & intestinorum tunicam interiorem, a summo ad imum (mirum visu, auditu, & creditu) abrasam; quod* autem *reliquum erat, & apparebat, carnosum videbatur*, inquit, *ab ore ventriculi ad podicem usque, ut diceres, esse veluti fasciam latam totam carnosam; ventriculum item tanquam vesicam quandam totam carnosam*. Sed de hac Observatione, in qua, ut ea quæ mox subjicit, ostendunt, carnearum fibrarum inflammationem Auctor ipse agnoscebat, infra quoque (*o*) mentio fiet.

21. Nunc quando satis superque ostensum est quæ a dysentericis ejiciuntur membranæ forma, sæpe falsas, nonnunquam veras esse membranas, nec nisi cum veræ deprehenduntur, intestina exulcerata significare; eadem proportione ostendenda essent de iis pariter quæ ad speciem carnosa egeruntur, nisi jam supra (*p*) satis esset indicatum, quomodo polypi hæc quoque referre possint absque ulla intestinorum exulceratione. Unum igitur commonstrandum relinquitur, non semper ex falsa carne ea corpora omnino compingi, cumque id ex eorum constabit examine, ulcus aliquod intestinorum esse ponendum, si modo in ventriculo indicium ulceris nullum sit: quod ob verrucas illas, ut Arabes vocabant, excipio, de quibus Epistola scriptum est XXIX. (*q*). Ibi autem etsi carneas excrescentias esse posse diximus sine exulceratione; cum abrumpuntur tamen, & excidunt, ulcus fieri debere in eo unde abruptæ sunt, loco, id vero neque negavimus, & per se manifestum est. Porro tunc ita de ventriculo verba faciebamus, ut eadem transferri posse ad intestina, appareret, imo quandam Avenzoaris verrucam ob magnitudinem quam in ventriculo, si epigastrium tangeres, habere videbatur, non in isto, sed in attiguo potius Colo natam esse, suspicabamur. Quam suspicionem juvat hic exemplis ejusdem in universum generis ita confirmare, ut simul denique id quod proposuimus, ostendamus. Jo. Baptista Cortesius (*r*) locum Galeni proferens ex quo intelligatur, non modo indurata stercora, sed & *moles alicujus corporis præter naturam in intestinis existentes*, jam ab eo recensitas fuisse inter causas quæ alvum obstruant, Galenicum dogma hac sua Observatione confirmavit, habita in cadavere Comitis de Caldarinis Patricii Bononiensis. Scilicet *in cavitate Coli intestini reperta fuit ingens portio carnis, quæ sua mole erat impedimento, quo minus excrementa descendere possent, & ex hujusmodi morbo malæ intestinorum compositionis interemptus est*. Quam ego causam *maximæ*, ut ipse ait, *considerationis* hic tibi volui Auctoris verbis ob id etiam describere, quod in eorum Catalogo quorum Observationes in Sepulchretum sunt relatæ, ut Piccolhomini, ita & Cortesii nomen frustra quæsivi: itaque nec Observatio hæc in Sectione XIII. quæ *de Adstrictione Alvi* inscribitur, usquam invenitur; sed ejus loco alia quædam (*s*) memoratur Willisii, quasi constaret, *excrescentias quasdam carneas, quæ intestinis majoribus instar auricularum muris adnascebantur plurimas ex utroque intestinorum Coli, & Recti latere ad certa quasi stadia instar ramorum arboris gemellæ prodeuntes*, quasi, inquam, constaret, non exterius has, ut mihi quidem videtur, fuisse, nec fortasse aliud quam Adiposas Coli, Rectique Appendiculas, in quibus, absumpta pinguedine, sanguifera vascula ruberent; in tabido enim Viro hæc observabat Willisius, qui *simile quiddam in alio*

(*e*) imo Vid. etiam Epist. 65. n. 6. (*f*) Diss. cit. Epist. 1. ad Bianciard. (*g*) Dec. Medic. Obs. n. 6. Obs. 1. (*h*) Thes. Anat. 7. n. 49. (*i*) c. 19. supra ad n. 19. cit. (*k*) Anat. corp. hum. Diss. 2. (*l*) 18. delle Quaranta. (*m*) Obs 6. & 16 (*n*) L. 2. Anat. Prælect. 15. (*o*) n. 26. (*p*) n. 17. & 18. (*q*) n. 16. & 17. (*r*) Miscell. Med. Dec. 4. c. 8. (*s*) Obs. 1. § 4.

alio tabido conspexisse se, ait. Sed perinde ac si certum esset, interiora tenuisse, & sic alvi adstrictionem fecisse, casus puelli in Scholio subjicitur, qui egesta massa carnea ingenti & notam servante qua intestinis adhæserat, a pertinace alvi obstructione liber evaserat. Tu vero aut Willisio inspecto, aut alio Sepulchreti libro (*t*) in quo fusius Viri ejus historia proposita est, cum ea quæ dixi, recognosces, tum illud in primis intelliges, qui *spuria paralysi* teneretur *totius corporis membra quævis occupante*, ut nullam fere se movendi facultatem haberet, in illo alias præterea causas alvi, nisi irritaretur, adstrictæ, magnopere non fuisse quærendas. Verum ut ad excrescentias quæ certe in cavo essent intestini Coli redeamus; præter *carnosam* illam, quam in Sepulchreto frustra quærimus, *intestinum colon intercipientem*, ab Joanne Rhodio (*u*) in Monacho adnotatam, qui *colicis doloribus cum vomitu chyli vexatus, clysteres sine excrementis reddebat*; unius, sed maxime huc attinentis, exemplum est in altera de duabus illis Cl. Fantoni Observationibus quas supra (*x*) tantummodo nominavimus. In viro quem gravis dysenteria tandem interfecerat, *non procul a Cæco ulceratum Colon* invenit, *unde purulentus, & sanguine permistus humor manabat; ibique præterea carnosum, crassum, & rotundum corpus, transversos fere octo digitos longum, quod tenui principio exortum, eoque uno tanquam pediculo alligatum ulcerosæ tunicæ, cæterum in tubo intestinali pendulum non modicam ejus partem occupabat: magnum*, inquit, *intestini polypum diceres; id enim totum corpus libræ unius medicæ pondus superabat*. Excrescentiam hanc cum ulcere, & facile, ut in longa dysenteria, ab ulcere fuisse, vides: nec dici ideo magnum polypum potuisse, quod polyporum de quibus supra dictum est, naturam haberet, sed quia nasi polypum, a cujus similitudine sunt illi appellati, non figura modo referret, sed natura quoque; hanc enim solers ille cautusque Anatomicus *carnosam* pronunciavit.

22. Nec tamen dubito, quin excrescentiæ intestinorum interdum possint ex utraque natura constare, ut si carneis fimbriis, & inæqualibus, impolitisque superficiebus adhærere incipiant viscidæ puris, aut succi intestinorum, aut sanguinis effusi particulæ: hisque aliæ deinceps, aliæque, ut radix, & nucleus ex vera sint carne, circumjectum autem adjunctumque molis corpus, hujusque appendices ex non vera. Consultus sum A. 1736. pro Nobili Viro, qui post sæpe repetitas sanguinis dejectiones, mox cum biliosa alvi fluxu, & assidua, primum levi, deinde acuta febre conjunctas, cum hæc, & gravia ejus symptomata ab remediorum maxime convenientium usu nihil remitterent, imo illud eorum quod erat præ cæteris grave, nempe ventris dolor, ex acerbo repente factum esset acerbissimum, post multum sanguinem egesserat, Chirurgi manu adjuvante, corpus quoddam longitudine propemodum palmi unius, & semis, crassitudine autem, & figura aliis in partibus alia. In summo enim informe caput referebat quasi ranæ grandioris, ore hiante; reliquum corpus exterius ferme teres, intus cavum, erat transversos duos digitos crassum donec paulatim gracilescendo in caudam desineret, semipalmum longam, & prope extremum bifidam. Qui memineris, quid in extrema ferme censuerim Epistola superiore (*y*) de ranis, bufonibus, lacertis ano ejectis, facile existimabis quid crederem cum ea legerem quæ modo referebam: nec vero occasio hic ulla erat suspicandi quod de Molitore quodam (*z*) scriptum leges, cujus dissectio ob recrementa semper chylosa per sesquiannum egesta, digna alioquin est quæ inspiciatur, & cum iis quæ de Cœliaco fluxu supra (*a*) attigimus, pro veri studio conferatur. Dicebatur autem per dormientis os bufo irrepsisse, multumque intus nocuisse, donec per alvum deturbatus est obesus & mortuus: quem utinam Præcl. Observationis Auctor teterrimo, noxioque fœtore minime prohibitus esset per se attente inspectare, & scalpelli ope examinare. Certe autem quod ad nostrum attinet, doctus quoque Medicus a quo consulebar, spretis vulgaribus opinationibus, ad Lancisianos polypos ejusmodi corpus attinere, arbitrabatur. Attamen cum præter fibrosa exteriora ligamenta per quæ intestino videbatur annexum fuisse, mollem & distractilem substantiam atri fere coloris describeret ex qua constabat, eamque ex sat validis fibris quibus variæ glandulæ interjicerentur, compactam; cum sanguinem qui antea effluxerat, nec semel ad libras, eo detracto corpore, desiisse, memoraret, purulentas autem albicantes, subcinereas, gravissime olentes successisse materias, quæ recrementorum exitum modo præcedebant, modo sequebantur, & maximo semper cum dolore, hasque, & acutam febrem perstitisse donec vulnerariis datis remediis, quæ deinde balsamica exceperunt, ipsæ, & incommoda reliqua primum minuerentur, & denique tollerentur; ut nulla a me ferme, nisi quæ ad præservandum facerent, æger (qui multos postea annos vixit) postularet; eo inclinavi animum, ut conjicerem, initium, & radices istius corporis excrescentias fuisse prope extremum intestini Coli obortas. Hanc enim sedem dolor ille acerbissimus indicabat, qui nimirum ubi Colon priusquam in Rectum desinat, quosdam solet habere flexus, infra umbilicum incipiebat, illinc autem Mesocoli adhæsiones secutus, ad dorsum usque extendebatur. Eas igitur radices, cum erodi, exulcerari, abrumpi cœperunt, sanguinem effudisse, cum vero profundius, & circumcirca, dolorem insuper, & cætera crevisse: interea autem sanguinis destillantis fibrosas, aliasque viscidiores partes excrescentiis adhæsisse, easque auxisse, conjunxisse, in eamque speciem qua penitus denique avulsæ exierunt, conformasse. Quoniam tamen ex ejusmodi corporibus quæ per anum ejecta legi, vix unius modo venit in mentem, a Peyero (*b*) memorati, quod *vasis sanguineis* fuerit *præditum*; sicuti ubi aliquod his præditum vasis præclare videam, pro certo ad excrescentias referendum esse, pronunciabo; sic contra, probe conscius, quam facile a polyposis concretionibus fieri fucus, & imponi multifariam possit, non nisi suspicando, & conjiciendo, aliquid ejusmodi, de reliquis respondebo, quæ aut veris illis vasis careant, aut cauti, experientisque Chirurgi judicio pro certissimis excrescentiis non agnoscantur. Sic Valsalvæ olim credidi, cum mecum sanguineos ichores inspiciens a dysenterico desperato egestos, in iisque frustulum quoddam, si colori dumtaxat crederes, nihil nisi grumum sanguinis repræsentans, ille ubi perattente examinavit, penitusque perspexit, pro ulcerati intestini excrescente particula sine ulla dubitatione agnovit. Sic etiam Viro peritissimo Molinellio (*c*) credidissem, si cavum corpus, spithamam longum, quod homo diu multumque dysenteria cruciatus, ipse sibi ex ano eduxerat, ex *fungosa ulcerum carne* esse, pronunciasset, id quod, ut est prudens in primis, cautusque, minime voluit, sed ei carni *haud absimile* tantum dixit. Neque aliud spectavit fortasse Cl. Struvius (*d*), qui cum æque longam, & pollicem latam *membranoso-carneam*, ut diserte ait, *quandam massam* cum *multa pinguedine intertexta*, fortissimo nisu indidem detrusam, proponeret; dubitationem, ut opinor, ostendere voluit suam, hunc Observationi titulum præfigendo *De massa polyposa per alvum excreta:* & præcesserant tamen ea quæ non secus ac dysenteria, potuerant excrescentiæ carneæ justam suspicionem movere.

23. Dum hactenus ostenderem, posse in dysenteria egeri cum sanguine adiposa, membranea, carnosa corpora, nec intestina tamen esse exulcerata propterea quod ea corpora sæpenumero non sunt reapse quæ videntur; subinde veritus sum ne forte ipse mirareris, non videre me, vel solum sanguinis exitum satis indicare erosa, aut rupta ejus vasa; ut exulceratio aut jam facta, aut inchoata saltem, necessario sit agnoscenda. Verum si forte miratus es; mirari continuo desines, cum hæc quæ paucis perstringam, attenderis. Est Cl. Wagneri Observatio (*e*), in qua cum alia in dysentericæ visceribus a se conspecta proponit, in hisque illud pro Spigelio adnotandum (*f*), *vesicam*

(*t*) I. Sect. 13. Obs. 1. (*u*) Act. Hafn. Vol. 4. P. 1. pag. 86. (*x*) n. 13. & 16. (*y*) n. 21.
(*z*) Eph. N. C. Cent. 3. & 4. Obs. 163. (*a*) n. 4. (*b*) Exercit. I. de Gland. intestin. circa finem.
(*c*) Vid. Comment. de Bonon. Sc. Acad. T. 2. P. 1. inter Medica Obs. 2. (*d*) Act. N. Cur. T. 1. Obs. 195.
(*e*) Eph. N. C. Cent. 1. & 2. Obs. 171. (*f*) Vid. supra n. 15.

ficam *bilis* fuisse *turgidam*, tum hoc præsertim, nihil usquam intestina habuisse vitii, nisi quod cuncta pariter *tenuia*, *& crassa omni humore mucoso destituebantur*, & Rectum erat gangrænosum. Quod si ullum in ipsis adnotasset ulcusculum; tum vias sanguinis quem ægra dejecerat, quærere non debuisset in extremis ipsis venarum osculis, quippe quas scirrhosæ in mesenterio glandulæ, spasmique constrinxissent, ut sanguis *immediate* per ea oscula in intestina *regurgitaret* non secus ac cœruleus in easdem venas injectus humor, *cœrulei sudoris indicium* tunc ipsi exhibuit intra intestina *manifestissimum*. Præterea est Observatio Whartoni, a Glissonio proposita in Tractatu de Ventriculo, & Intestinis, quæ cum aliquanto aliter in Sepulchreto (*g*) ex Tractatu eodem describatur, nullo certo hujus indicato loco; si a te legetur cap. 23. n. 11. ostendet, post *enormem*, a pharmaco, sanguinis vomitum, *nullam in ventriculo*, qui nonnihil sanguinis vel post mortem continebat, *comparuisse venam sive ruptam, sive exesam*, sed *dorso cultri interiore tunica detersa*, tunc *innumera sanguinis punctula in superficie detersa sensim comparuisse*. Num vero detersione istiusmodi, ut censet Glissonius, quasi cuticula quædam abrasa fuerit, neque aliter in vivente pharmacum egerit, cum ipsa quoque interior tunica non secus ac cutis derasa cuticula, cruenta cerneretur; an potius sanguinis copia quam pharmaci violentia acciverat, dilatatæ extremæ arteriolarum viæ & sanguinem paulo ante effuderint, & tunc dorso cultri quidquid sanguinis habebant reliquum, exprimente, protulerint, malim, te ex iis quæ Boerhaavius (*h*) non uno loco de anastomosi scripsit, existimare, quam ipse dicere. Exempla attende quæ ibi profert, & alibi etiam, ut puta cum de retento menstruo sanguine per alias vias emisso verba faciens, (*i*) *vidi*, inquit, *hujusmodi hæmoptoen, quæ in consuetudinem abierat, ut sanguis floridus singulis mensibus, absque detrimento sanitatis, cum levi tussicula excrearetur. Vidi ubi evomebatur sanguis: vidi per alvum deponi, & per sudorem*. Confer insuper exempla alia, quæ bene multa addit ad singula ista Eruditissimus Hallerus (*k*): & in quocunque invenis id factum *absque detrimento sanitatis*, absque exulceratione pariter factum credito non secus atque cum per sudorem sanguis exibat, cutem ibi integerrimam visurus fuisses, neque aliud in hac detersa, quam *innumera illa sanguinis punctula* quæ in detersa ventriculi interiore tunica conspexit Whartonus. Transfer hæc a ventriculo ad intestina, & sine horum exulceratione, sanguinis fluxum intelliges. Aut si adhuc nonnihil hæres; sepone jam Observationem istam Whartoni, & præter exempla quæ dicta sunt, fac tibi sanguinis fluentis e naribus veniat in mentem. Num ruptæ semper, aut exesæ venæ, arteriæve? num exulcerata semper narium tunica? Si illæ ruptæ, aut exesæ; quî fit ut sanguis sæpe nullo prorsus remedio adhibito, per se subsistat? Si hæc exulcerata; quomodo nihil, non dico puris, sed ne doloris quidem consequitur? Nunc quod in narium tunica fieri, intelligis, idem cogita fieri posse in tunica intima intestinorum, præsertim cum injecti per arterias humores facile adeo per utramque tunicam in narium caveas, & intestinorum trajiciantur (*l*). Pone igitur auctam sanguinis copiam, auctum impetum, latiores autem factas in iis præcipue qui natura laxas antea haberent, arteriarum ad intima intestinorum ultimas vias aut resolutione quadam, aut causa alia aliqua, ut puta nimia in alvi profluviis humectatione; nec difficile cum Boerhaavio sanguinem illinc effluere per anastomosim, intelliges.

24. Vide autem, ne unum dumtaxat, sed plura simul eorum ponas quæ dicta sunt. Nam cum Boerhaavius sic docet (*m*): *quando sanguis per portarum venam, ejusque ramos nequit transire, tunc ipse purus sanguis per anastomosin ex vasis mesentericis effundi potest*; nisi hæc continuo adderet, *quorum oscula dilatata sunt*: dubitare aliquis posset, qui Ortlobium (*n*) legisset, constricta vinculo in vivis canibus illa vena, *sanguinem ad intestina sincerum prorumpere, nunquam se observare potuisse, quamvis tota intestinorum tunica coccineo quasi colore imbueretur*. Nimirum in sanis iis canibus vasorum oscula non erant dilatata. Erant autem vel maxime ob circumjectarum fibrarum laxitatem in Comitis illius de quo ibidem loquitur Ortlobius, *intestinis sphacelatis*; in his enim *venas mesaraicas orificiis apertis, sanguine grumefacto, quasi cera refertis, hiasse*, vidit. Hæc autem attigi propterea quod *aliquando* in dysenteria *vera inflammatio adest, & funesta gangræna sequitur*, ut paulo post illa quæ retulimus, scripsit Boerhaavius (*o*). Et sane vera scripsisse, ostendunt in Sectione hac Sepulchreti XI. complurium Observationes (*p*), Valsalvæ autem præter eam, quæ superius (*q*) allata est, hæc quoque altera confirmat.

25. MULIER ex dysenteria moritur. INTESTINA reperiuntur inflammata. Huic mulieri ren sinister omnino deerat; supplebat autem dexter, duplo quam secundum naturam major, duplici pelvi, ac duplici uretere instructus. Ureter autem uterque ad dexteram tendebant vesicæ partem.

26. Sepositis iis quæ a primordiis fuisse, intelligis; ad dysenteriam attinet intestinorum inflammatio. Revoca nunc ad memoriam, & cum hac Observatione, aliisque conjunge quam ex Piccolhomino supra (*r*) descripsi. In ea namque sive abrasio tanta fuit, quæ Observatori ipsi usque adeo mira visa est, sive potius cum abrasione, si vis, non modica, inflammatio ejusmodi, ut quemadmodum in Ortlobii canibus (*s*), tota intestinorum tunica multum ruberet; certe Piccolhominus quoque inflammationem agnovit. Cum autem hæc esse non possit quin sanguinis transitus per illos venæ portarum ramos impeditus intelligatur; quid hinc consequi posse, diximus (*t*), si aliquid aliud accedat, jam nosti, vel prius quam intestina, impetu sanguinis adhuc persistente, vergere incipiant in gangrænosam laxitatem. Sic Brunnerus (*u*) in milite quem diarrhœa laborantem supervenientes sævissimæ convulsiones occiderant, simul per totum intestinorum, Tenuium præsertim, tractum, insignem qua nec ventriculus carebat, inflammationem, simul in hoc grumos sanguinis, in illis mucum rubicundum deprehendit, indicio manifestissimo, diarrhœam jam incepisse in dysenteriam degenerare, quamvis nihil adhuc gangrænosi in iis visceribus appareret. Facile autem in gangrænam, atque adeo, ut dixi, in sphacelum transire potest intestinorum inflammatio: unde factum fortasse est quod adolescenti mihi Medicus exercitatissimus narrabat, sibi aliquando accidisse, ut in dysentericis, postremis ante mortem diebus febris abiisse videretur, ut si cætera non attendisset signa, turpiter falli potuisset. Verum de intestinorum morbo fallacissimo, sphacelo erit alias (*x*) opportunior scribendi locus. Nunc de membranis dejectis sive cum sanguine, aut pure, sive absque his, sive in dysenteria, sive extra ipsam aliquid ad ea quæ scripsimus supra, addendum est. Desideravimus certe, nonnullarum naturam diligentius examinari potuisse. Lentilius (*y*) puta, quodnam esset intestinum egregie statuit, unde membranæ provenirent quæ per intervalla cum, vel sine cruore plures, paucioresve per alvum secederent. Quod autem has censuit valvulas esse conniventes, liberum cuique est credere, aut non credere; imo vel hoc ipsum, fuisse membranas. Ut enim ab ægra quantum apparet, ille aberat; nihil aliud videre potuit, nisi eas fuisse *diversæ magnitudinis, & quæ siccatæ pelliculas e vesica suilla retorrida mentirentur*. At Jo. Mauricius Hoffmannus (*z*) cum ab alia excretas attentius examinaret, quas pro intima tunica intestinorum alii acceperant, mucum esse agnovit viscidiorem *supra valvulas conniventes coagulatum, & in speciem membranæ condensatum*: neque ab eo discrepat, Actor. N. C. Volumine V. (*a*), Cl. Treylin-

(*g*) l. 3. S. 8. Obs. 7. in Additam. (*h*) Prælect. ad Instit. §. 707. 775. 814. &c. (*i*) ad §. 667. (*k*) in not. ad cit. modo §. (*l*) Vid not. Haller. ad §. 497. earund. Prælect. (*m*) ad §. cit. 814 (*n*) Hist. Part. & Œcon. hom. Diss. 8. §. 7. (*o*) ad §. 815. (*p*) 3. 9 19. §. 1. & 2. (*q*) n. 14. (*r*) n. 20. (*s*) supra, n. 24. (*t*) Ibid. (*u*) Exercit. de Gland. Duoden. §. 4. (*x*) Epist. 35. (*y*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 3. in Append. n. 6. ad Obs. 68. (*z*) Dec. ead. A. 9. & 10. Obs. 60. (*a*) Obs. 126.

gii judicium de examinata ab ipso quasi membranacea vagina quadam, ab Rustica dejecta, *quamvis figuram intestini Coli cum valvulis conniventibus adæquaret*. Contra, in alio Apitius (*b*) minime dubitavit, quin egestæ membranæ essent frusta intimæ tunicæ intestinorum: & plura quidem vel ex earum inspectione protulit cur id crederetur: quanquam illud quod primo loco posuit fuisse *tubulosa forma exactissime præditas*, tum ea quæ modo laudata est, tum Observatio quoque infirmat Cl. Verdriesii (*c*), qui alio in viro penitius contemplatus, non aliud esse quam *fistulosam pituitam* manifestissime deprehendit, quæ *concrescens, ad continentis intestini figuram se accommodaverat*. Sed num dicemus, inquies, idem accidisse intra Cæcum intestinum, quod olim Beckerus (*d*) pene affirmabat, se vidisse dejectum, quippe *corpus membranosum, digiti majoris longitudinem & latitudinem adæquans, patulum & erosum ab una, ab altera vero parte clausum?* Hæc enim continuo subjecit, *triplici tunica, tenui, carnosa, ac rugosa constans*. Imo quid dicemus, aio ego ad tres alias Observationes, in quibus non Vermiformis Appendix quæ a latere est videlicet, sed ipsius intestinorum tubi non brevis pars per anum ejecta proponitur? Utinam Georgio Franco (*e*); nam ejus æger, non, ut Beckeri, aliorumque, superstes fuit, sed paucis ab ejusmodi egestione horis decessit, permissum fuisset in cadavere sedem recognoscere, unde *integra tenuis intestini pars, spithamæ longitudine & ultra cum annexa mesenterii adhuc portione*, avulsa esset, quam ipse ob conniventes, quibus intus prædita erat, valvulas, ex Jejuno esse, suspicabatur: quanquam si hujusmodi avulsio miranda est; coalitus est longe magis mirandus, quem inter eas intestini partes, unde intermedia portio avulsa est, concipere oportet in duobus aliis ægris, quorum neuter, si ex intestinis apertus aditus in ventris cavum relictus esset, superstes esse potuisset. Verum Jo. Petrus Albrecht (*f*) & Andreas Westphal (*g*) cum eorum historias protulerunt, ingeniose excogitarunt, præcessisse intususceptionem, sive prolapsum inversæ superioris intestini partis intra proximam sequentem sic ut per inflammationem, & gangrænam abruptio prolapsæ partis non ante contigerit, quam aliqua esset in abruptionis loco inter excipiens, exceptumque intestinum conglutinatio. Nam quod ea quæ dejecta est, vera fuerit intestini portio, etsi *non pauci*, quod ad primam attinet Observationem *dubitarunt*, Bruchmannus autem, & Hoffmannus, quod ad secundam, aut intestini dumtaxat tunicam, aut mucum, tunicæ similem, crediderunt; tamen nec primæ testes defuerunt, & Docti alii Viri, in primisque Magnificus Ordo Medicorum Gryphiswaldensium, ad quos missum fuisse dicitur examinandum quod in secunda egestum est, pro hujus veritate pronunciarunt. Unum animadverti quod excogitatæ intususceptioni in neutra satis respondere videri possit. Nam valvulæ, ut in inverso, quemadmodum ponunt, intestino non *interiori* in facie, sed in exteriori occurrere debuissent, neque *exterius* adhærens omenti, aut mesenterii quædam portio, sed interius: quanquam dici potest, non ut tunc erant eæ facies, sed ut ante secundum naturam fuerant, esse indicatas, aut intestinum ex inverso fuisse in statum pristinum revolutum sive dum per reliquum ad anum usque canalem, inter acerbissimos dolores multifariam se agitantem, devolveretur, sive dum per ani angustias exiret, sive tandem postquam exierat, per manus ipsas examinantium. Utcunque id est, ubi cuncta perlegeris, quidquid hisce Observationibus dandum existimaveris: per me enim tibi liberum est sive cum accipientibus, sive cum dubitantibus, sive cum aliquid concedentibus facere, minus, opinor, miraberis, si quos dysentericos vel postquam veras ex intestinis aut membranas, aut carunculas egesserint, posthac audiveris evasisse.

27. Etsi de Dysenteria multo plura scripsi, quam initio constitueram, tamen priusquam finem facio; aliquid placet addere de Tenesmo, non ut in Sepulchreto (*h*) hic fieri video, ab aliis causis, de quibus alibi dicetur, sed ab dysenteria dumtaxat illato. Credo equidem in hujusce fluxus fine id quo intestinum Rectum ad egerendum irritatur, sæpe in vitio ejusdem intestini non consistere, sed ab reliquiis provenire acrium mucorum, & sanguinis, si hujus præsertim obsoletus in mucis sit color, in cellulis proximi intestini Coli restitantibus, ab iisque paulatim, & identidem per Rectum ad partem hujus imam, & irritationis minus patientem demissis. Mirum dictu est, quam diu quædam, non pauca etiam, nec per se viscida, in Coli cellulis substitisse videantur. Quæsitum est ex me A. 1744. docti, atque ingenui Medici nomine, ubinam censerem, comesta pisa quinque ipsos menses in hominis ventre morari potuisse? Affirmabat enim sua in civitate virum esse qui cum Junio mense multum, ac sæpius illa edisset, correptus Octobri dysenteria, & singultu, non ante sanari potuerit, quam, Decembri ineunte, pisa ad duas libras dejecit integra adeo, ut a pluribus mirantibus Medicis plura sint eorum servata. Idem autem ejus viri patri olim, sed ad pauciores menses, accidisse, narrabant. Respondi, si hæc vera essent; neque enim rem in ea civitate, multis testantibus, pervulgatam, negare honeste poteram, præsertim qui multo difficiliora creditu apud idoneos Auctores legissem; & si duobus illis hominibus eadem esset quæ cæteris, ventriculi, & intestinorum structura; non videre me, ubi minus difficile hærere illa potuissent, quam in Coli intestini cellulas complures dispertita: conjuncta enim viam ejus intestini, nedum Tenuium, obstruxissent, ventriculo autem oneri gravissimo, & molestissimo fuissent, quippe ad id pondus, nec mansa, ut res ostendebat, nec satis fortasse antea cocta, nec ex viridibus, & tenerioribus, sed ex flavescentibus jam, & durescentibus. Esse forsitan iis hominibus illas cellulas natura aliquanto ampliores, & laxioribus fibris, sed certe propemodum iis esse in tubo intestinorum viscidissimas, tenacissimasque materias, ut pote qui parum adeo cibos mandere consuessent; per eas igitur irretita pisa, & quasi agglutinata ad cellularum parietes, tandiu substitisse, donec dysenteriæ torminibus, & dejiciendi conatibus deturbarentur.

28. Verum etsi in tenesmo illo explicando qui dysenteriam excipit, sæpe, quemadmodum vidisti, cum Sydenhamio (*i*) ita faciam, ut ulcus in Recto intestino minime agnoscam; noli tamen credere, me ejus dogmati sic adhærere, ut interdum non verear, ne ulcus, aut aliud ibi grave vitium dysenteriam consequatur, jam usque ab adolescentia edoctus exitu cujusdam post dysenteriam in illo intestino doloris, de cujus causa alia alii meorum Præceptorum sententia fuerat. Cum enim in Fœmina Primaria post dies circiter quindecim per se desiisset dysenteria, quereretur autem illa de infimi intestini dolore, semper quidem cum recrementa egereret, sed tamen subinde etiam punctionibus quibusdam molesto; credebat alter, hunc esse, ut in delicata muliere, ab levi dumtaxat intimæ tunicæ abrasione; alter autem, id est Albertinus, qui animadverteret, cum eo dolore conjungi præter febrem, assiduum ponderis sensum, non sine quodam ad femora, imosque lumbos consensu, tenesmum autem nullum, aut fere nullum; gravius aliquid verebatur, donec aucta febri cum rigore, aperte jam abscessus manifestationem prædixit. Quam prædictionem cito comprobavit exitus, dejecto pure ad uncias duas, & eo qui dissenserat, ut Senex erat ingenuus, non fatente modo, sed, id quod pauci faciunt, veram alterius prædictionem laudante. De graviori autem, & minus in vulgus noto ejusdem intestini vitio sermonem injiciendi occasio dabitur Litteris proximis (*k*) Vale.

EPI-

(*b*) Dec. cit. A. 9. & 10. Obs. 179. (*c*) Ephem. earund. Cent. 1. Obs. 90. (*d*) Earund. Dec. 1. A. 4. Obs. 68.
(*e*) Earund. Dec. 3. A. 5. & 6. Obs. 177. (*f*) Dec. ead. A. 3. Obs. 129. (*g*) Disput. quæ partem intest. Jejuni &c.
(*h*) Obs. 29. & seqq. (*i*) Obs. Med. circa morb. acut. S. 4. c. 3. (*k*) n. 6. & seqq.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXXII.

Sermo est de Alvi Adstrictione, & de Hæmorrhoidibus.

Contrarium illi de quo nuper ad te scripsimus, vitium *Alvi Adstrictionis* in multis quidem animadvertimus tum sine manifesto valetudinis detrimento; etsi ad hebdomadas, atque adeo (quod & Cl. Zevianus noster (*a*) adnotavit) ad mensem nonnulli dejicere solerent nihil, tum, idque sæpius, cum evidenti læsione, quam mors ipsa consequeretur, sociatum. Tamen ejus vitii Observationem, cum dissectione conjunctam, vix unam habemus, quam hic tibi describamus; nam cæteras, quippe vomitionibus, volvulo, aliisque ejusmodi affectibus adjunctas, ab his sejungere non est visum. Quod si in Sepulchreto quoque factum esset; ad multo minorem numerum hujus XIII. Sectionis Observationes redirent. Videbis enim ad plerasque adnotatum, quanam in Sectione alia legendum id sit quod ab iisdem avulsum est. Sed & alias esse, ad quas idem fuerat adnotandum, tres dumtaxat quas inspicias, paginæ præclare demonstrabunt, 193. 197. 203. Lege enim in prima, Observationis III. §. 2. Credes, huc unice attinere. Sed continuo §. 3. indicium dabit, idem ibi esse bis positum, & quod utrobique deest, alibi quærendum, id est hujus III. Libri Sectione VIII. Obs. XV. Similem repetitionem indicabit in altera illa pagina, Observationis IX. §. 2. cum §. 8. collatus; neque enim quia in hoc, turpi errore, typographus scripsit *in latere sinistro sub regione hepatis*! res non eadem est quæ in illo bene scribitur *in latere dextro*, quod perspicue ostendet tibi quæ ibi designatur proxima Sectio XIV. paulo fusius hanc historiam proponens Obs. 8. §. 1. Tertia demum pagina quid iteretur, & quid nihilominus omittatur, continuo significabit, ubi Observationis XII §. 9. cum §. 3. comparaveris, utrumque autem cum indicata ab hoc Sectione VII. ubi rem fuse descriptam leges Obs. XXXIII. Sed repetitiones has, adeo inter se vicinas, monstrasse satis esto. Ex magis dissitis, quas tibi inquirendas relinquo, unam prætermittere non possum, difficilius ob solitum Blancardi fucum agnoscendam. Legas, quæso, Observationis I. §. 6. & quæ de Sutore narravit Formius, conferas cum iis quæ in Additamentis, Obs. III. de Bajulo scripsit Blancardus: eamdem utrobique rem esse, intelliges; sed Formii Sutorem, ne facile agnosceretur, in Bajulum a Blancardo mutatum. Cujus talia artificia si ad te scribens, sæpius retego; ideo facio, ut assensum sustineas cum apud doctum alioquin Scriptorem leges, Blancardum *in Anatomia* quidem *sua Reformata plagii vix excusandi reum se se fecisse .... Majorem vero laudem mereri ejusdem Anatomiam Practicam Rationalem*, eum videlicet librum, ex quo illa quæ tibi exempla produco, in Sepulchretum sunt relata.

2. Nec tamen aliæ historiæ deerant quæ ad hanc attinerent Sectionem, sive aliunde, sive ex Sepulchreto ipso petendæ. Exempli enim causa, fabrum in hac Urbe viderat Saxonia noster (*b*), *post longam alvi suppressionem, & ingentes ventris dolores, partim usu clysterum acrium, partim aliorum remediorum multos ejicientem lapillos magnitudine nucis avellanæ, coloris flavi, usque adeo duros, ut vix infringi potuerint*. Cui Observationi non incommodus in Sectione hac locus, aut ibi fuisset, ubi (*c*) alvi adstrictio a calculis deducitur bilariæ vesiculæ, aut si duriores illi, majoresque viderentur, quam ut inde possent repeti; quamquam bilis canales nonnunquam multum dilatati inveniuntur; ibi saltem, (*d*) ejusdem adstrictionis causa proponitur calculus, castaneæ magnitudine, Colo intestino adhærens. Vel cum aliæ plurimæ, aliis Sectionibus jam fusius expositæ, Observationes in hac iterentur; cur hic omittitur admiranda illa Maniaci historia (*e*), qui cum omnia quæ offendebat, ingurgitaret; nonnunquam ad quindecim & sexdecim hebdomadas ex prætumida alvo nihil dejiciebat? aut, ne hinc longius abeamus; cum inter exempla hic prolata infantum qui occluso podice nati, ea via egerere nihil poterant, Observatio Holtzachii (*f*) in uno eorum habita qui stercus per colem reddebant, ex proxima Sectione (*g*) repetatur; cur altera consimilis prætermittitur, quæ ibi (*h*) ex Hildano producta fuerat, aut duæ Mœbii (*i*), quarum prima persimilis earum est, secunda autem ad puellulam semestrem attinet, quæ alvi fæces *per vulvam* excernebat?

3. Ex genere hoc ultimo est Mercurialis Civis mei (*k*) Observatio, quæ maxime, siqua alia, celebris est apud Medicos scriptores Danielem Sennertum (*l*), Thomam Bartholinum (*m*), Joannem Rhodium (*n*), alios. Sed ab Rhodio, quippe annos triginta septem Patavii commorato, & hic Observationes suas colligente, atque edente A. 1657. mirum est, non quæsitum, quid accidisset isti eidem *puellæ Hebræi*, *Theutonici dicti*, quam clauso podice natam. Mercurialis *in hac Urbe* viderat fæces *per vulvam emittentem*, & nihilominus contra atque *dubitari* a quibusdam poterat, *supervoventem*. Verum cum minime ignoraret Rhodius ex simili, & æque celebri Benivenii (*o*) Observatione, puellam alteram non ultra sextum decimum annum vixisse; facile crediderit, hebræam quoque istam non plurimis postquam Mercurialis viderat, annis; viderat autem ante A. 1583; mortem obiisse fortasse eandem, ex intestinorum cruciatu videlicet, induratis, puta, & crassioribus aliquando factis recrementis quam ut via non naturali prodire possent, nec idonea fortasse ut emollientes lubricantesque clysteres commode transmitteret ad intestina. Sed sive in puella Benivenii id facilius accidit quod non nisi octavo quoque die alvum exonerabat, sive hebræa Patavina felicior fuit; certe, si Rhodius quæsivisset; vivere etiam tum anno exacto septuagesimo (non modo ut Herbomensis quædam (*p*) vigesimo) deprehendisset: quin etiam fuit Rhodio superstes annos multos, ut quæ raro vel in sanissimis exemplo, centum ipsos annos vixit, sicut mihi testabatur is qui illi anui nonnunquam fuerat Medicus, Isaacus Cantarinus, cum de Mercuriale, ut erat doctus Senex, mecum forte verba faceret A. 1719. Semper autem suum illa pertulerat malum, probe memor consilii quod parens acceperat a Mercuriale. Et sane ubi alia via ab natura ipsa aperta est per quam satis amandare liceat recrementa; incommoditas præferenda est multis, variisque periculis, quæ, nisi necessitas ipsa cogat, minime sunt, de prudentis quidem hominis consilio, subeunda. Nam nisi podicis foramen membrana dumtaxat opertum esse, intelligatur, ut facili, tutaque incisione parari exitus possit urgentibus desuper excrementis, quemadmodum in puello quem Cl. Baverus descripsit (*q*), potuisse, ostendit anatome, temere instituta sectio accelerabit haud raro infantis mortem, & infamia horrendum faciet auxilium, pluribus, si prudenter adhibeatur, profuturum. Quid enim? si Rectum intestinum, quantum quantum est, nullum habeat meatum, sed instar funis solidum sit, ut hic in Sepulchreto, XI. proponit Observatio (*r*), aut

(*a*) Del flato &c. l. 2. c. 11. (*b*) Prælect. Pract. P. 2. c. 19. (*c*) Obs. 12. §. 2. 3. 7. 8. (*d*) Obs. 9. §. 4. (*e*) l. 1. S 9 in Addit Obs. 1. (*f*) Obs. 11. §. 6. (*g*) Obs. 24. §. 1. (*h*) §. 2. (*i*) Obs. 22. (*k*) De Morb Puer. l. 1. c. 9 (*l*) Medic. Pract. l. 4. P. 1. S. 1. c. 1. in fin. (*m*) Cent. 2. Hist. 63. (*n*) Cent. 2. Obs. 91. (*o*) De abdit. morbor. caus. &c. c. 86. (*p*) Eph. N. C. Dec. 2. A. 10. Obs. 75. (*q*) Act. eorund. T. 4. Obs. 147. (*r*) §. 4.

aut si; ut alia aliorum vitiorum omittam exempla; si, inquam, totum illud desit intestinum, cujus rei ibidem (s) reperies Observationem. Nonne incisionis idem est exitus quem ibi leges, aut apud Schenckium (t), cum in Sichardi pharmacopolæ puella sectionem quidem aggressus est Chirurgus, sed *Rectum intestinum minime invenit?* ut neque ille alter qui perforavit *ad longitudinem fere minimi digiti* in uno videlicet de duobus infantibus quos carentes toto illo intestino vidit Ruyschius (u). Nec vero hujusmodi exempla quam rarissima sunt, cum etiam Cel. Vir Heisterus (x) semel, atque iterum sibi visa confirmaverit, unumque (y) plene descripserit: nec deest præterea quod alibi legas, quamvis obiter a Cl. Hoyero (z) memoratum. Quin aliquando illud quoque accidit quod decipere facilius possit, nempe ut Recti intestini pars infima non desit, quæ immisso per anum digito ad spatium perbreve satis patens, spem faciat felicis incisionis, quasi nihil nisi interjecta aliqua membrana communicationem intercluderet cum superiore intestini parte, & tamen pars hæc reliqua nusquam sit; sed Rectum alterum sit intestinum quod fæcibus plenum, longius ab ano ad summum Sacrum os se inflectat, occlusumque ibi, & firmiter concrescens finiatur, quemadmodum a Cl. Petro Christophoro Wagnero (a) conspectum est. Equidem Chirurgum non semper culpaverim, si recens natus postridie quam sectus est, intereat, ut ille cujus duo fraterculi ipsi quoque imperforato podice nati fuerant (b). Ut enim tot alios, eodem vitio affectos, vixisse legi septem, decem, duodecim, pluresve dies; sic etiam legi, aliquos, cetera sanos, nulla pariter sectione vexatos, triduum non superasse. Veruntamen nisi per anatomen constet, Chirurgi opus mortis causam non attulisse; omnem accelerati interitus suspicionem non effugiet is præsertim qui, non cunctis rite perpensis, præceps, quasi ad minime periculosum auxilium, ad sectionem decucurrerit. Quamobrem cum via alia, quamvis incommoda, satis patet, non constat autem, Rectum intestinum ad interfemineum usque sic descendere, ut cute, aut membrana non crassissima ejus canalis operiatur; non est ibi per sectionem quærendum quod fortasse in supremam, exempli causa, vaginæ partem finitur. Nam nisi eo usque perveniat incisio; nihil efficitur; si vero eo usque perveniat; præter hæmorrhagiæ, aut nervorum distentionis periculum, duo alia restant, ne via ab natura in vaginam aperta nihilominus claudi prorsus non possit, itemque ne altera ab arte patefacta, propter sphincteris defectum, incommodum non tollat, sed duplicet.

4. Quod si nullus omnino exitus pateat alvi fæcibus, certæ infantis morti anceps curatio est præferenda. Neque enim ita a natura cum cæteris animantibus actum est, ut cum insecto illo quod Gallis dicitur *Formica-leo*, cui secundum observationes Historici insectorum incomparabilis, Reaumurii (c) nec podex est, nec sensibilia alvi excrementa. Quod si vacca, de qua Aristoteles (d) ea quæ acceperat, memoriæ tradidit, clauso podice fuit Perinthi, *cui cibi excrementum extenuatum, per vesicam transmittebatur, dissectusque anus denuo propere coalescebat, nec resecando evincere vitium poterant*; nempe ultimum intestinum fortasse, ut ego suspicor, in vesicam desinebat; inutiles autem sectiones ea quæ paulo ante dixi aut de perveniendi illuc quo opus est, aut de viæ ab natura apertæ occludendæ difficultate confirmant. Neque alia mihi suspicio olim fuit, cum Bononiæ esse Virginem audivi, quæ nihil per intestina, sed omnia, dissoluta lotio, redderet per vesicam. In quam non semel illud intestinum se inseruisse, tres, quas in Sepulchreto (e) conjunctas habes, Observationes testantur, aut certe duæ, si tertia eadem ac prima est, quod citata in illa Sectio hæc XII. (f) videtur indicare. Quod si nemo eorum qui in his describuntur, infantum superstes fuit; causa fortasse rejicienda est, si minus, in arctam nimis inter Rectum intestinum, & vesicam communicationem, qualis a Cl. Sandenio (g) delineata proponitur, at in angustiam, longitudinem, flexus urethræ virilis, imparis propterea crassissimo ob admista intestinorum excrementa lotio diutius emittendo (h). Utut est; quotiescumque constat, nullum exitum patere alvi fæcibus; non est cunctandum donec hæ retentæ infantem gravius lædere incipiant, eoque ipso curationi minus opportunum reddere, sed ancipiti hujus exitu omnibus indicato, necessario audendum est, semper tamen caute, ac perite audendum, ne forte ab Anatomes ignaro vesica, aut in fœmellis vagina convulneretur, præsertim ubi altius ferrum adigendum est. Nam præter crassissimam membranam, spongiosa interdum caro, & adeps ad duos digitos interjecta esse potest, ut ex Sepulchreto (i) intelliges, imo aliquando, ut ibidem (k) leges, ad *duos auricularis digiti articulos* mediocris viri, intimus coalitus ascendit; & puer tamen *exigua* in perforando *cruentatione*, & congrua succedente curatione, servatus est, ut ex longe alio morbo *anniculus* demum, ut videtur, interiret, quod ex perlecto alibi (l) qui male ibi omittitur, ejus Observationis fine cognosces. Quarto autem jam anno, & fortasse adhuc vivere, intelliges alterum quem per incisionem, *articulo pollicis* longiorem, sanavit supra laudatus Hoyerus (m): ut illum prætercam quem servari potuisse, ostendit Cl. Huberus (n), si *carneo-pinguedinosam* massam, quam in mortuo conspexit, jam in vivo *ad duos fere digitos latos* ferro incisam infantis pater sivisset paulo altius perfodi; sic enim in cavum proxime desinentis intestini perventum esset.

5. Verum ut hoc vitii genus aliquando, etiam cum vix sperabilis videtur curatio, sanari potest; sic insanabilia sunt plura, uti cum occlusio, aut adstrictio est in aliquo superiore intestino, cujus rei tum hic in Sepulchreto, tum alibi a me quoque habebis exempla. Quibus adjicies non modo indicatam superiore Epistola (o) carneam magnam excrescentiam, intra Colon a Cortesio repertam, sed & annulum ex glandulis scirrhosum, quem ibidem Præcl. Haasius (p) deprehendit, vix tenui stylo patentem, itemque ejusdem intestini callum, ferme cartilagineum, quem ejus cavum valde coarctantem ex Fratris Observatione proposuit Cl. Christianus Wenckerus (q), tum Coli antequam ad Rectum accederet, magnam partem contractis adeo tunicis, ut mirum non fuerit, fæces descendere non potuisse, qualem adnotavit Laubius (r), & multo magis idem vitium, simul ad majorem Recti partem extensum, quale Vir alter, dum viveret Experientissimus Waltherus (s) conspexit. Et ne ab hoc ultimo intestino recedamus; sæpe in ipso insanabilis coarctationis causa est externa compressio. Ita in Sectionis hujus Sepulchreti Observatione XI. (t) tumor quidam velut glandulosus, utrinque Recti superiorem partem comprimens, a quonam bene internosci, nedum curari, potuisset? A tumore autem ejusmodi potius, quam a sumptis *pharmacis quibusdam calidissimis* (u), quæ non secus ac ignis membranas solet, arefacerent, & contraherent intestinum, hujus coalitum deducendum fuisse, non dubito; si modo coalitus erat in Recto, cum cereæ candelæ *portio ad cubitalem longitudinem* intromissa est, ut ait Donatus, quod nisi candela inflexa retracta est, aut nisi intestina erant aliter ac solent, disposita, non video quomodo ullo in homine fieri potuerit. Sed coalitum, ubi ubi is fuerit, inde potius fuisse unde diximus, repetendum, altera ejusdem coalitus indicabit historia, ex Tulpio huc (x) relata. Scilicet hic vidit a duobus vesicæ calculis depressum adeo illud de quo loquimur, intestinum, *ut coarctatum produxerit plurima membranosa filamenta, intertexentia tam arcte interiorem ipsius fistulam,* ut

(s) §. 17. (t) Obs. Medic. l. 3. ubi de Intest. Recto Obs. 6. (u) Advers. Anat. Dec. 2. c. 10.
(x) Inst. Chirurg. P. 2. S. 5. c. 163. n. 1. (y) Eph. N. C. Cent. 3. & 4. Obs. 193.
(z) Earund. Cent. 6. Obs. 59. (a) Commerc. Litter. A. 1735. Hebd. 46. n. 4. (b) Eph. cit. Dec. 3. A. 5. & 6. Obs. 282.
(c) Memoir. pour l' Hist. des Insect. T. 6. Mem. 10. (d) De Generat. Animal. l. 4. c. 4. in fin.
(e) l. 3. S. XI. Obs. 24. §. 1. 2. 3. (f) Vid. Obs. XI. §. 6. (g) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obs. 194.
(h) Vid. tamen Epist. 65. n. 6. (i) Obs. cit. XI. §. 14. (k) Ibid. in Schol. ad §. 4. (l) Eph. N. C. Dec. 1. A. 3. Obs. 257.
(m) Obs. 59. cit. supra, ad n. 3. (n) Act. N. C. T. 8. Obs. 24. (o) n. 21. (p) Commerc. Litter. A. 1742. Hebd. 45. n. 2.
(q) Dissert. sist. Virgin. ventric. perforatum §. 5. (r) Eph. N. C. Cent. 7. Obs. 41. (s) Dissert. de Intestinor. angustia §. 20.
(t) §. 2. (u) Vid. Schol. subject. (x) Obs. 14. §. 5.

ut nihil excretorum potuerit amplius transmittere, qua plane ratione confpexerat alias (*y*), *similia filamenta obstruxisse gulam, a carcinomate coarctatam*. Sed & hic Recti inteftini coalitus erat non una de caufa infanabilis, ut perlecta apud Tulpium ipfum (*z*) illa Obfervatione cognofces. Porro vel fine parietum nexu arctatum Rectum inteftinum quantum alvi exonerationi obftiterit, aliæ, quas ad Sepulchretum adjunges, docebunt Obfervationes, ut Riedlini (*a*) qui in mortuo ex alvi obftructione *massam* invenit *carnosam partim, partim glandulosam*, pugno majorem, inteftinum prope veficam urinariam comprimentem, in quo etiam *excrescentiæ carneæ* erant plures: ut Jannellii, & Lancifii (*b*), qui Matronæ infuperabilem alvi adftrictionem inductam videre a Coli ima præfertim parte ita dilatata, & gravi, ut Rectum verfus urgeret uterum, illudque in anguftias redigeret: denique ut Cl. Hafeneftii (*c*), qui plurimas adipofas appendices ad Recti latera exterius pendentes, & pyri minoris figuram referentes, non alvi quidem obftructionem, quippe molles, attuliffe, fed ejus tamen exonerationi *multum obfuisse*, animadvertit.

6. Eft præterea ejufdem inteftini aliud vitium, de quo nullam in Sectione hac Sepulchreti video fieri mentionem. Ruyfchius in Obfervationibus Anatomico-Chirurgicis (*d*), itemque in Adverfariis (*e*) defcribit nomine *scirrhosæ intestini Recti incrassationis, & miræ coarctationis*, tunicis videlicet, pollicis craffitiem ferme fuperantibus, & adeo induratis, ut anceps hæferit, carneæ, an cartilagineæ effent dicendæ, cavo autem ad eam anguftiam redacto, ut vix tenue fpecillum immitti nonnunquam poffet, nec nifi fummis conatibus recrementa extrudi, eaque aut guttatim, aut culmo gramineo vix craffiora. Hunc affectum *raro obvenire*, ait, eoque, *paucis innotuisse*: nec fane apparet, ab eo vifum effe in pluribus, quam duobus; ut inter ea numeraverit quæ a Bidloo nunquam confpecta exiftimabat (*f*). Ego Valfalvam accerfitum Faventiam memini, me comitante, ad Ampliffimum Virum, quem eadem figna eodem teneri morbo, aut certe qui ad hunc propius accederet, demonftrabant. Qualem & in aliis antea, mihi dicebat, a fe obfervatum, per anatomen quoque, ut puto; nam in ejus diffectionibus nihil ejufmodi inveni; fed tantum in aliis chartis quidquid ad ægros attinet duos quos annis aliquot poft vidit, ut Confilia pro iis fcripta demonftrant. In utroque eorum difficultatem, & dolorem in egerendo ad glandulas refert in Recto inteftino craffiores factas, & in parte exulceratas, ex iifque in altero illorum tumorem, annuli inftar circumcirca prominentem intra inteftinum percipi, fcribit, tribus circiter fupra imum podicem digitis. Ipfe quoque fuperiore æftate confultus fum pro Nobili Matrona, cui plures jam menfes alvi fæces non nifi in modum inftitarum compreffas dejicienti, & nullo, nifi hæmorrhoidum, vitio fe laborare, exiftimanti, inventum nuper fuerat inteftinum circum fuperiorem partem fphincteris ani undique ad fpatium duorum digitorum tumens, arctumque adeo, ut digiti apex fine vi, & moleftia immitti non poffet. Hunc cum tumores antea fuiffent alii ad inguinum, & axillarum glandulas, & puftulæ, atque exulcerationes, cumque etiam tum pus, quamvis non multum, ante fæces dejiceretur; idem facile quod Valfalva in illis ægris digito perceperat, in hac quoque effe, cenfui, & quærentibus refcripfi, præfertim cum me meæ quoque nonnullæ Obfervationes moverent. Quarum quæ fimul cum diffectione a me adhuc fervata eft, eo libentius ad te fcribetur, quod affectum hunc, aut certe ejus fatis fimilem, *inter rariores, merito* defcribi quidem in Commercio Litterario (*g*) video quantum in vivente obfervari potuit; fed ægri, ex paffione Iliaca alibi mortui (*h*), nullam anatomicam infpectionem reperio. Et quamvis alio in libro (*i*) legam, fuiffe in puello *intestini Recti eam labem, qualem Ruyschius Observationum Anatomicarum Obs. 95. & 96. duplici specimine refert, scilicet ad sphincterem tendens magna scirrhositate circum circa obriguisse*; tamen cum idem vitii genus, commune fuiffe reliquis etiam inteftinis, animadverto, tum illud præfertim, *alvum ab initio segnem, temporis autem progressu admodum lubricam, & cibos crudos vix ingestos inanimadvertenter ut plurimum egerentem*. Itaque meam Obfervationem fubjicio, quæ ad hunc modum fe habuit.

7. FŒMINA annos nata plus quinquaginta, ex affectione, ut ipfa ajebat, hæmorrhoidum inciderat jam ante triennium in multo gravius inteftini Recti vitium, propter quod denique excepta eft in Bononienfe Incurabilium Nofocomium circa anni finem 1704. Hanc Valfalva fœminam cum dumtaxat interrogaffet; ne digito quidem ad explorandum immiffo, ftatim defperato morbo teneri pronuntiavit, & ad me, qui proximus aderam, converfus, hoc ejus fimile vitii genus eft, inquit, quod menfibus fuperioribus Faventiæ, cum mecum effes, deprehendi (*k*), nempe hic quoque Rectum inteftinum circumcirca tumor intus occupat glandulofus. Hæc autem mulier etfi cum aliis morbi hujus indiciis, nullum percipiebat dolorem; multum tamen fœtidæ, & tenuis, & craffioris materiæ egerebat. Itaque ad fummam maciem adducta, intra unum aut alterum ex quo advenerat, menfem poft febres, cum frigore ingruentes, mortua eft.

INTESTINUM Rectum fecundum longitudinem incifum, & explicatum cum ipfe infpicerem, fic reperiebam. Sex feptemve fupra anum tranfverfis digitis incipiebat durius, & craffius fieri, & in conferta corpora figura, & magnitudine maximarum fabarum, introrfum undique extuberare. Levi erant fingula fuperficie, fubftantia autem folida & compacta. Durities ac craffitudo inteftini, & moles corporum eorum quæ nihil magis quam Conglobatas glandulas colore quoque referebant, eo magis augebantur quo magis defcendebatur. Infima tamen pars inteftini quanta tranfverfo digito operiri potuiffet, cum fana effet, ab ipfo demum extremo ano pendebant excrefcentiæ duæ, eratque circum anum cutis leviter exulcerata.

8. Nunc ut intelligas, Valfalvæ, & noftras Obfervationes minus quam a primo fortaffe apparet, ab Ruyfchianis differre, comparando invenies, ægrum quoque Ruyfchii primum (*l*) alvi fæces cum *ichorosa & purulenta materia* excreviffe, alterius autem (*m*) morbum a quibufdam Medicis creditum *hæmorrhoides esse*: quorum utrumque in plerifque etiam accidit ægrotantium noftrorum. Quin credo, inter caufas cæteras, quare hoc vitium, quamvis fortaffe non ita rarum, paucioribus innotuerit, nec fere nifi ferius, immiffo tandem digito, agnofcatur præcipuam illam effe, quod ægri & Medici nihil plerumque fubeffe mali, nifi hæmorrhoidum, arbitrentur. Itaque in illo altero Ruyfchii cafu eas effe per incifiones auferendas, ftatuerunt, idque etiam incaffum, ut neceffe erat, tentatum eft. Et fane fi vel ejufmodi effet id, quod defcripfimus, morbi genus, ut Chirurgi ferro adimi poffet; ipfa tamen, ficut ab Ruyfchio, & a nobis confpecta eft, fæpe altiffima morbi fedes nullum ei curationi locum relinqueret. Non me quidem fugit vetufta illa quæ inter Hippocratis libros circumfertur, fententia (*n*) *Rectum intestinum & secans & resecans, & confuens, & urens, & putrefaciens, etiamsi gravissima hæc esse videantur, nihil læseris*. Sed neque illud fugit, hoc dogma a peritiffimis Chirurgis ad eam ferme inteftini partem referri, a cujus profundiore incifione plerique olim ne fphincterem ani difcinderent, ejufque in perpetuum tollerent vim & officium abftinebant. Quem metum nifi aliorum obfervationes magna ex parte fuftuliffent; poffem tibi confirmare, audiviffe me Valfalvam cum diceret, fe periculo facto in canibus, deprehendiffe, fphincterem illum, quanta quanta erat, craffitudine diffectum, iterum fuas recuperaffe vires, fuoque munere, quamvis non ita valenter ac antea, functum effe, idemque in homine, occafione data, animadvertiffe. Quin etiam in fcheda ejus quadam, poft id tempus fcripta, hæc legi, perfanatum ab eo effe virum A. 1708. cui abfceffus, & huic adveniens gangræna partem alterius natis corroferat cum tota ea fphincteris

por-

(*y*) Vid. ejus Obferv. Medic. l. 3. c. 2. in fin. (*z*) c. cit. (*a*) Vid. Act. Erud. Lipf. M. Jul. ubi ejus Curæ Med. referuntur.
(*b*) Eph. N. C. Cent. 10. in Append. n. 4. (*c*) Commerc. Litter. A. 1740. Hebd. 30. n. 1. (*d*) Obf 95. & 96.
(*e*) Dec. 2. c. 10. (*f*) Refponf. ad Bidl. (*g*) A. 1742. Hebd. 35. §. 3. n. 1. (*h*) A. 1744. Hebd. 2. §. 3. n. 2.
(*i*) Act. N. C. Tom. 2. Obf. 65. (*k*) Vid. n. proximo fuperiore. (*l*) Obf. ibid. cit. 95. (*m*) Obf. 96. (*n*) l. de Hæmorrhoid. n. 1.

portione quæ illi respondebat, ut fæces præter voluntatem redderet: hunc igitur, ad vitæ extremum adductum, evasisse, & ulcere perfecte conglutinato, sphincterem in pristinum statum rediisse. Verum etsi hæc vera sunt, tamen quo magis a sphinctere altius recesseris, eo periculosior incisio accidet, sive crassiore aliquo sanguifero vase læso, sanguinis effluxum coercere non possis, sive nervum pungas, unde lethalis is dolor, quem observavit Fabricius noster *(o)*, videtur provenisse, sive etiam neutro vulnerato, intestinum dumtaxat perfores, sicque fæcibus exitum aperias in ventris cavum: quæ pericula in cæcis atque abditis incisionibus vitare quis possit?

9. Ob has igitur, aliasque causas satis per se manifestas cum efficaci curationi non sit locus, relinquitur, ut cum Ruyschio *(p)*, & Valsalva quam *palliativam* appellitant, necessario amplectamur. Laudabat ille emollientia, & dolorem lenientia enemata. Nec improbabat alter, nisi continuo refluerent: quamobrem modicas injectiones potius, & insessus commendabat, addito etiam quo ad æger sine molestia perferre posset, apto, & perforatis lateribus tubulo, per quem humorem illum in quo insideret, ad morbi ipsam sedem admitteret, admissumque interea dum insessu uteretur, servaret. Humorem autem varium pro varia morbi constitutione laudabat, modo calcis, quam vocant, aquam, plus, minusve, at semper dilutam; modo thermalem illam quæ supra Bononiam est, diciturque Porrectæ Veteris, quam interdum quoque potui dabat; alias, cum exulcerationem minime adjunctam esse, censebat, communem aquam incoctis quæ magis ex usu futura crederet, medicabat. Sic varia etiam assumenda præbebat, in his resinam terebinthinam, cui aqua superbiberetur medicata herbis vulnerariis (quacum aliquando resinam illam, vitello ovi solutam, commiscebat, & ad injectiones utebatur) nonnunquam autem, cum anni tempus esset calidius, resina omissa, aquam in qua eædem, aut aliæ pro re nata incoctæ essent herbæ, sed pro aquæ copia pauciores; ut quam largissimus prope instar thermalium aquarum esse posset earum usus; bibi volebat: hyeme vero vinum, in mensa quidem, idque domesticum, in quo, autumni tempore, cum in dolio ferveret, radices ligna, folia, quæ magis convenire, crederet, fuissent macerata. Utriusque ego consilia, & exempla hactenus secutus sum, ut alia aliis magis commendans, fere quæ adversantur lui Venereæ admiscerem, ut pote quam ejusmodi affectus præcedere plerumque solitam animadverti, multoque minus omitterem quæ in duris tumoribus resolvendis magnam interdum tulisse opem, cognovi. His enim sæpius quam iis quæ proprie emolliunt, utendum credo, ne forte nimium laxatis fibris, partes ingruenti materiæ cedant, & tumor increscat, omnemque exitum fæcibus intercludat: itemque dandam quidem operam, ut hæ molles sint, ne duræ, crassæque sibi ipsæ angustiorem jam viam obstruant, aut, si transeant, nimia vi in tumorem facta dolores moveant, & ulcera, siqua sint, augeant; nec tamen ad illud obtinendum, ob has ipsas causas, utendum pharmacis quæ aut ipsa acria sint, aut acres, multosque humores illuc versus concieant.

10. Alvi Adstrictionem, de qua breves has ad te Litteras scripsi, duo consequuntur morbi, alter sæpius, id est Hæmorrhoidum affectio, alter haud ita raro, id est Ani Prolapsus. De hoc, credo quod scires nullam esse in Sepulchreto Sectionem, jam pridem longum Consilium quoddam flagitasti, quod a me scriptum inaudiveras, ego vero, quale id cunque est, mittam Epistola proxima. De Hæmorrhoidum autem affectione Sectio quidem extat in Sepulchreto *(q)*; sed brevis adeo, ut si Scholia demas, vix dimidium paginæ impleat. Quapropter malumus de Hæmorrhoidibus nonnulla huc addere, quam cum eo pervenerimus, Epistolam scribere, præsertim cum dissectiones quæ ad earum morbos proprie attineant, neque inter Valsalvæ Observationes, neque inter nostras ferme inveniamus. Quod igitur duram alvum sæpe, ut paulo ante dictum est, consequantur hæmorrhoides, neque dubium est, & a Boerhaavio *(r)* sic explicatur, quod in nixibus ad egerendum necessariis *comprimuntur intestina, sanguis arteriosus promovetur, venosus retardatur, adeoque stagnat in vasis intestini recti, putrescit, sicque dispositionem ad hæmorrhoides inducit*. Non sum nescius, ob alias etiam causas stagnare sanguinem in venis ejusdem intestini. Cum enim harum intimæ ad Portarum denique truncum pertineant; si forte accidat, ut eæ sive in via, sive in termino, aut hic circumjectarum partium convulsione, distentione, obstructione diutius stringantur, premanturve; proclive est intelligere, sanguinem facile iis in venis remoraturum: Sic mesenterio convulso, sic intestinis flatuum copia nimis tumentibus, sic obstructo jecinore, id non difficulter fieri posse. Quo spectat Vesalii Observatio, quæ prima, eademque præcipua est de tribus quæ in perbrevi illa quam paulo ante indicavimus, Sectione leguntur. Neque enim in eo qui sanguinis ex hæmorrhoidibus fluxu per intervalla laboraverat, lien solus durior fuit, ut fortasse credes quintum libri III. de Fabrica Corporis humani caput inspiciens, quo ex uno ea Observatio in Sepulchreto descripta est; sed & *jecur fuit mira duritie*, quod ex XV. capite cognosces libri V. ubi Vesalius paulo minus presse eundem casum proposuit, veramque simul quam iis temporibus ille non poterat, ex parte saltem causam intelliges, cur interna hæmorrhoidalis vena *sub coli intestini fine, & tota recti longitudine pollicis fere crassitiem æquaret*. Nimirum haud satis facile erat, sanguinem per jecur ejusmodi transire. Sed cur igitur, inquis, non substitit in aliis pariter venis ad Portarum truncum pertinentibus? Nempe ob hoc dixi, te causam illam ex parte saltem esse continuo assecuturum. Adde igitur; ut alia omittam; maximam, quæ inter cæteras illas venas huic uni peculiaris est, longitudinem, ut multo ex hac quam ex illis, difficilius sit sanguinem promoveri sursum, præsertim ut humani corporis requirit situs, quæ una haud dubie ex causis est, quare alia animantia hæmorrhoidibus non sint obnoxia. Quod si quibus in corporibus expedito sursum sanguinis motui quodpiam est impedimentum, in iis quæras, cur in tibiis potissimum venæ in varices se dilatent, eandem præcipue invenies causam quam hæmorrhoidibus assignamus. Hæmorrhoides autem *nihil aliud esse quam varices venarum ani*, diserte vel in Sepulchreto *(s)* habes docentem Walæum: idemque alio loco leges confirmantem Boerhaavium *(t)*, ubi aliquanto fusius, nec ulla putredinis injecta mentione, eadem quæ paulo ante ex eo retulimus, declaraverat. Quantum autem eæ venæ se expandant, in viro quodam *(u)* animadverti bono corporis habitu, & ad plenum accedente, quem ex vulnere sub axilla mortuum Bononiæ secui A. 1706. Huic extremum intestinum, quod hæmorrhoidibus obnoxium fuisse, apparebat, cum esset intus varicosis venarum nodis inæquale; majorem ex his perattente inspiciens, miratus sum, cum ipso qui non modico alioquin distendebatur sanguinis grumo, non nisi tenuissima sanguifera vascula communicare, ut evidens esset, aliquam perexilem venam in eam fuisse amplitudinem dilatatam.

11. Ne igitur hæc contingant, quæ aut sine acerbis plerumque, & præsertim in egerendo, cruciatibus minime fieri, notum est, si quidem varices illi turgeant, nec rumpantur: aut sine profluvio sanguinis; si rumpantur; immodico interdum, & ea post se relinquente quæ hæmorrhoides non magnopere esse optandas, satis superque docuerunt; primum plenitudo vitanda est; neque enim ut mulieribus in quibus necessarium id erat, ita viris apparatæ ab natura viæ sunt, per quas opportune sanguis minuatur; sed a morbo aperiantur, oportet, tunc aliquando salutari, sæpe autem periculoso, semper incommodo. Deinde illa fugienda sunt quæ alvum præduram faciunt; nec ea tantum dico quæ perminuta oscula adstringendo glandularum, intestina, & quæ his continentur, humectantium, non satis humoris prodire sinunt, sty-

ptica

(o) De Chirurg. Oper. c. de An. Fist. in fin. (p) Obs. cit. 96. in fin. (q) l. hujus 3. Sect. 15. (r) Prælect. in Inst. §. 774. in fin. (s) in Schol. ad 1. Obs. Sect. cit. (t) Prælect. cit. ad §. 112. (u) De hoc Vid. Epist. 44. n. 22.

ptica videlicet atque acerba crebrius, aut largius ingesta; sed consuetudinem etiam dico multo parcius edendi, & præsertim bibendi, quam ferre possit natura. Sic in Sarpii Vita legimus, cum ipse junior parcissime ederet, nihil autem vel plures ad dies biberet, in diuturnam alvi adstrictionem incidisse, qua non modo ante triduum fere, interdum ante dies septem nihil dejiceret, verum ut dejiceret tandem, iis uti nixibus cogeretur, unde multos ob hæmorrhoides dolores, & molestum ani prolapsum pertulit annos plurimos. Quod si iis quæ diximus, aliisque ejuscemodi vitatis, nihilominus æquo durior esse alvus pergat, neque usus crebrior adjuvet mollientium ciborum; nulli alii subsidium illud postpones, ne hæmorrhoides ob nixus oriantur, quo claros Medicos uti video, ne ortæ, sint adeo inter nitendum molestæ. Injiciunt hi ante dejectionem unciam lenis cujuspiam olei, in primisque seminum lini: quo nos quoque cum duriora recrementa mollienda sunt, imumque intestinum lubricandum, sæpe uti ac feliciter consuevimus, eodem fere pondere, aut certe non multo majori, ne continuo refluat, imo ut diutius retineatur: quanquam sic olivarum quoque oleum interdum præscripsimus ab eo usque tempore ex quo narrabat Ramazzinus, in puerpera Matrona septem jam dies nil dejiciente, cum multa, ac varia nihil proficerent, rediisse in memoriam quod legisse dicebat, si recte memini, apud Martinum Rulandum, ut binas horis singulis uncias communis olei injiciendas curaret, eaque ratione alvum solvisse.

12. Matrona hæc ad memoriam redigit, quod ab Illustri alia Fœmina remedium adhiberi audivi, quæ tumentibus hæmorrhoidibus a longo jam tempore vexabatur. Quas, ut me consulendi causa huc venerat, cum ostendisset, ipse autem quærerem, qua ratione tumentes adeo reponere sine intolerabili molestia posset; continuo respondit, se multa & varia expertam, nihil utilius invenisse pinguedine quæ circa renes sit canis rufi. Ea igitur rite præparata inungere se egressas inter dejiciendum hæmorrhoides; eaque ratione aut sine dolore, aut certe cum multo leviore, jam diu reponere ex quo ab aliis qui periculum antea fecerant, id secum pro arcano fuerat communicatum. Equidem canis pinguedine interius, non modo exterius, usos interdum Medicos, antea noveram: ad eum autem usum, & ex certi canis certa parte acceptam, non videor meminisse. Longe facilius causa agnosci potest utilitatis duorum quæ dicam; sunt enim magis, quamvis non eundem ad morbum, aut non eundem ad modum, plerisque saltem usitata. Nempe Albertinum vidi tumentium hæmorrhoidum cruciatus in Procere quodam lenire admotis cucurbitarum interaneis, aut injecta aqua in qua hæc fuerant decocta. A Procere autem altero generosissimo atque amplissimo quippe Proregis munere nuper functo, cum medica a me pro sibi carissimis consilia quæreret, injecto forte de hæmorrhoidibus sermone, accepi, ipsi quidem in harum doloribus ita prodesse linteola, subinde admota, quæ maderent tepida in qua lini semina, & concisæ radices althææ decocta essent ad tertias, ut cruciatus non modo sedarent, verum etiam, si statim atque hi inciperent, admoverentur, increscere hæmorrhoidum tumorem non sinerent, nec, quod consequitur, disrumpi, & sanguinis profluvium fieri. Ubi autem hoc nimis urgeret, Valsalva; ut ad Medicos redeam; tria præ cæteris laudabat, a quibus videlicet acciderat ut mirabiles effectus videret: primum, theriaca recenti, pondere sex circiter drachmarum, admistis quatuor, aut sex etiam, in magno fluxu opii granis, regionem umbilicalem linire. Alterum, vitriolum in calcem redactum, quod Chymici appellant *colchotar*, parti unde sanguis profluit, adhibere. Tertium, curare, ut æger imum intestinum extrorsum premat, si forte, ut nonnunquam accidit, apertum vasis sanguiferi foramen in conspectum veniat: tunc autem vitrioli frustulum, sicut hæmatitem pictores solent, in extrema quapiam fistula aptatum, ei foramini tantisper apprimere, dum crustam inducat. Hoc autem quo proponebat, ordine aliud post aliud adhiberi, volebat, ubi nimirum priora non respondissent.

13. Et quoniam non de novis remediis hic agitur, aut de inusitatis curandi rationibus, sed de iis quæ proficua ex ipso Illustrium Ægrotantium, aut gravium Medicorum testimonio comperta sunt, in primisque de Valsalvæ nostri consuetudine; hanc tibi pernoscere cupienti illud quoque adjiciam: Si forte in hominem incidisset, chirurgicam opem non temere flagitantem, ne immodico in posterum cursui sanguinis per hæmorrhoides obnoxius esset; non secuturum fuisse, nisi forte in recenti morbo, & curandi quidem ratione alia, non, inquam, secuturum fuisse Auctorem libelli *de Hæmorrhoidibus* inscripti (x), *oportere* docentem *nullam hæmorrhoidem sine ustione sinere, sed omnes exurere*; sed Auctorem potius Sectionis VI. Aphorismorum (y) admonentem, *a diuturnis sanato hæmorrhoidibus, si una non servetur, periculum esse, aquam intercutem, vel tabem advenire*. Hoc enim vel in ulcerum ani curatione diligenter cavebat. Sic quendam qui sexdecim jam annos iis ulceribus laboraverat, cum mihi octavo a curatione anno satis bene etiam tum valentem ostenderet; unum enim ulcus, inquit, idque minus quam cetera molestum, consulto intactum reliqui. Hæmorrhoides autem, an ulcera essent quæ primarios duos Equites male haberent, cum in controversia foret; memini, continuo ipsum in utroque ulcera esse, ostendisse. In altero enim cum digitum altius immisisset, certam indicavit cæteris sedem ulceris, in cujus videlicet orificium digiti apex exceptus, annulo quasi quodam constringi videretur; sic enim sæpe Recti intestini, ac vaginæ ulcera se habere, ut os angustius in capaciorem sinum se dilatet. In altero, ne digito quidem immisso, tum ulcus esse, tum non ita altum esse, ostendit; erant enim inter alios quidam censentes, id quod excerneretur, mucum esse a glandulis Recti intestini etiam altioribus expressum. Quos facile convicit ipso ægri testimonio, qui cum fateretur, id sibi jugiter effluere; consequebatur, ejus materiæ scaturigines supra sphincterem non esse. Ea autem materia cum purulenta a Valsalva ipso, cujus in ejusmodi præsertim re spectatissimum erat judicium, procul dubio pronunciaretur, atque adeo ostenderetur, jam nulla relinquebatur dubitatio, quin ab ulcere esset deducenda. Tanto autem pluris illud ejus judicium faciebant, quod nemini erat obscurum, præclare ipsum, si quis alius, nota ea habere atque perspecta quæ in Scholiis quoque commemorantur ad Observationem illam (z) I. Sect. XV. de mucosis quibusdam, & subalbis sordibus, e podice interdum prodeuntibus, quæ, ut nonnullis pro pure imposuerint, a Medicis tamen Doctissimis agnitæ sunt non secus ab hæmorrhoidalibus venis excerni, quam sæpe albus fluor (quæ comparatio erat Plateri, in iisdem Scholiis laudati) ab uteri vasis absque ulla ulceris suspicione excernatur. Quod a te facile eadem ratione explicabitur qua ejusmodi uterinum fluorem a nobis in IV. Adversariis (a) explicatum videbis, nimirum si, qui vasorum hiatus effundebant, sanguinem, cum magis patebant, eosdem, non prorsus, sed magis tamen adstrictos, sinere, intelligas, non sanguinem amplius, sed ejus dumtaxat serum, viscidum per se in quibusdam, aut mora mucosum factum, sensim destillare, aut a recrementis expressum, transire. Hæc habui quæ de Hæmorrhoidibus adjungerem. Vale.

EPI-

(x) n. 1. (y) Aphor. 12. (z) supra ad n. 10. (a) Animad. 27.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXXIII.

Agitur de Recti Intestini Prolapsu.

DE Prolapsu Recti Intestini non modo nulla in Sepulchreto Anatomico Sectio est; sed ne ullæ quidem usquam extant, quantum ipse in præsentia memini anatomicæ Observationes. Quibus, tanquam firmis fundamentis cum inniti soleat quidquid solidi circa plerorumque morborum internas origines, & continentes causas Medici ratiocinantur; propterea haud mirum est, de eo morbo necdum prodiisse, aut certe meas ad manus pervenisse Tractatum, qualem de nonnullis vel rarioribus, levioribusve vitiis habemus, qui satis videlicet prælucere, & minuere laborem possit his quibus super illo prolapsu verba sint non temere, inconsultoque facienda. Quo nos Tractatu carere nunquam magis intellexi, quam cum illud a me Consilium quæsitum est, cujus exemplum tibi, jam diu petenti, cum his Litteris me sum pollicitus esse missurum. Mitto autem quale tum fudi, nisi quod hic tibi latine reddidi. Quæ vero sic, ut Consilia, aut statim fere, aut intra perpaucos dies ab Ægrotantium Amicis flagitata, a me quidem funduntur, nullam scio habere gratiam posse, nisi celeritatis. Quamobrem nemini præterquam iis pro quibus sunt, illorum copiam facio: ab iisque exierint necesse est, quæ te legisse plurima scribis meorum Consiliorum exempla; nisi forte quædam, sicut interdum accidisse perspexi, mihi temere a describentibus suppposita sunt. Quanquam autem neque hoc satis probem quod hic habebis, imo aliud aliquod libentius fuissem missurus; hoc tamen, si non inservire poterit, ut quæ Consilia revera sint a me internoscas, indicabit saltem plerasque ex iis rebus quas de hoc morbo vellem ab Anatomicis fuisse quæsitas. Scriptum erat igitur in hanc sententiam.

2. Utinam quantum evidens morbus est, & causa quæ morbum auxit Generosi, & Doctissimi Viri, tantum mihi notæ essent internæ causæ, a quibus initio ille est factus, & a quibus adhuc servatur, & quod multo plus interest, quæ magis efficaces rationes sint ejusdem bene curandi. Morbus quidem Prolapsus est Recti intestini: Causa autem qua auctus est, nimii ac diuturni egerendi conatus. Sed quo ab his modo auctus fuerit, unde, & quod initium habuerit, & quibus a causis adhuc servetur, sive, ut loquuntur Medici contineatur; hæc vero omnia in tanto præsertim temporum, & locorum intervallo, mihi subjicere est difficillimum, scire autem propemodum impossibile. Quod siquis esset qui symptomata, & crises observare potuisset pertinacis illius, molestæque febris, cui successit initium morbi hujus; & tunc, & cum postea auctus est, & hoc quoque tempore diligenter perspicere, quale sit superius, & inferius extremum tubi prodeuntis, & quæ hujus sit *consistentia*; illi forte minus difficile esset veras morbi causas conjicere.

3. Hæ; si vel *conjunctarum* dumtaxat genus spectetur; multæ esse possunt, multumque inter se discrepantes. Eruditissimus Civis meus Hieronymus Mercurialis (*a*), & Ambrosius Paræus (*b*) unam præcipue afferunt, nimirum sphincteris ani relaxationem, quæ intestinum exire sinat. Sed neque medica experientia patitur, ut facile assentiar, quippe ea edoctus, ne veræ quidem sphincteris illius paralysi statim succedere solitum esse intestini exitum, sed tempore demum interposito: & in nostro præsertim ægro intelligo, quam robustus adhuc is musculus sit, utque alii omni, etiam violento, resistat motui. Joannes autem Riolanus (*c*); parentem dico; ad sphincteris relaxationem Levatorum quoque ani relaxationem adjungit: hancque pars magna Medicorum agnoscit. Ego vero sitne hæc, & ab initio fuerit in hoc casu, neque audacter negare velim, neque pro certo affirmare possim. Hoc tantum ajo, si forte etiam sit, certe amplius solam non esse. Ex Anatome enim scio, intestini partem quæ extra podicem restare possit ob hanc tantum causam quod ab iis musculis non relevetur, esse infimam, & paucorum digitorum; non eam quæ supra hanc est, & octo aut decem circiter digitos longa, imo sexdecim, aut viginti, si duplicata, ut est se extrorsum invertendo, spectetur.

4 Alias igitur causas hic cogitare necesse est, illamque inter cæteras quæ ab Docto Medico consulente attingitur, id est intestini divulsionem a mesocolo, aut aliam aliquam causam quæ eodem redeat, & facilior sit, ut puta relaxationem, sensim factam, ultimæ ejus mesocoli partis, quæ vinculi loco est tum Recto, tum proximo illi in quem hoc desinit, flexuoso, & mobili tractui intestini Coli. Non me fugit, recentissimis quibusdam Medicinæ Magistris veri simile non videri, totum intestini corpus prodire, spectantibus hujus vinculorum firmitudinem, arctumque nexum cum uteri vagina in fœminis, cum vesicæ autem collo, & vicinis partibus in viris, & Observationem præterea quam ex Cowpero (*d*) proferunt, hominis, qui post diuturnum ani prolapsum, hujusque tandem ex nimia intemperantia sphacelum, cum propendentium corruptarum partium exstirpationem sustinuisset, non modo pristinam recuperavit valetudinem, sed etiam ab ani prolapsu immunis omnino vixit. Credunt itaque ipsi, & Cl. Junckerus (*e*), non totum intestini corpus, sed internam dumtaxat tunicam relaxatam, & crassam factam se se invertere, atque exire: quibus illud favere, non negaverim, quod ad eundem hunc modum accidere in uteri, id est in vaginæ frequentioribus prolapsibus creditur, quos multi cum raris utique ipsius uteri prolapsibus male confundunt. Verum etsi neque id me præterit, nec quantum membranæ possint relaxatæ, & humore imbutæ longiores fieri, & crassiores; tamen cum relego quod se in quibusdam vidisse, scribit, Fabricius noster ab Aquapendente (*f*), ani videlicet *procidentiam ita longam, ut cubiti mensuram æquaret, atque ita crassam, ut ambos cubitos simul junctos metiretur* (qui locus exciderat forte Junckero (*g*), cum a Muralto (*h*) memoratum, pari longitudine prolapsum *fidem fere superare*, censuit) cum igitur talia relego, eo mihi in certis quibusdam casibus inclinare videtur animus, ut credam cum Viro Cl. Polycarpo Schachero (*i*), neque prima illa, neque secunda hac ratione rem accidere, sed tertia potius quæ ab ipso proposita est. Scilicet immota infima Recti intestini parte, quam firme adeo cum vicinis connexam diximus, superiorem hac partem reliquam intra eam cum recrementis prolabi, inversamque extra anum prodire. Satis enim est mesocolon ibi relaxari, ubi Rectum continet; aut, si prolapsus longior sit, ibi præterea, ubi ad proximum illum pertinet mobilem, & flexuosum Coli tractum, qui sicuti aliis longior contigit, aliis brevior, ut in Adversariis III. (*k*) diximus; ita plus minusve extendi, & descendere potest, & Rectum prolabi sinere. Quod si ne additamentum quidem hoc meum satis esset; tum vero de alio insuper cogitarem, ut si præter illas tres superiores, quarta proponi posset ratio, secundum quam & id fieret quod modo in tertia diximus, & præterea interna tunica, ut in secunda dictum est, relaxata, & inver-

sa

(*a*) De Morb. Puer. l. 1. c. 10. (*b*) Oper. Chirurg. l. 7. c. 18. (*c*) Meth. Med. Sect. 3. ubi de Ileosi.
(*d*) Anat. of hum. 601. T. 39. F. 7. (*e*) Consp. Medic. Tab. 110. (*f*) De Chir. Oper. c. de Ani Procid. (*g*) Tab. cit.
(*h*) Eph. N. C. Dec. 2. A. 1. Obs. 113. in Schol. (*i*) Disp. de Morb. a situ intest. p. n. c. 2. §. 3. (*k*) Animad. 6.

sa procidens, per infimum exeuntis intestini extremum prodiret, ipsumque, se addendo, longius faceret.

5. Non est quidem meæ consuetudinis longiore oratione uti in theoretica medicorum Consiliorum parte; neque enim ignoro, ægrorum plerosque esse Empiricorum similes, non dubitantium, ut ait Celsus (*l*), *has latentium rerum conjecturas ad rem non pertinere, quia non intersit, quid morbum faciat, sed quid tollat*. Hic tamen aliter mihi agendum existimavi, non modo quia doctissimus is Æger est qui consilium requirit meum, verum etiam quia tametsi quædam animadversiones quas ex iis deducam quæ hactenus dixi, non ostensuræ essent adversus Empiricorum opinationem eorum quæ dixi, utilitatem; certe cum prolapsus quo de loquor, cum una possit, aut cum altera, aut cum pluribus ex variis quas attigi, causis esse conjunctus, mihi autem ob ea quæ initio (*m*) sunt indicata, non liceat sine maxima difficultate, & quod consequitur, sine maximo errandi periculo, quacum illarum reapse conjunctus sit, definire; oportet saltem ut per quandam *inductionem*; id quod facio; colligam, sive una, sive altera, seu plures hic sint earum causarum, veri semper esse simile, ut in relaxatione quadam consistat, & hac quidem, sicut ejus ostendit effectus, viginti ab hinc annis, eoque amplius inchoata, paulatim autem postea adaucta.

6. Ex quo ut Indicatio existit relaxatis partibus restituendi primum illum justæ arctitudinis modum, nexum, situm, vigorem; ita nemo est vel leviter in Re Medica versatus, qui non continuo intelligat, difficillimum, ne dicam impossibile esse id assequi. Quod si, ut generatim Galenus docuit (*n*), sedis vitia & affectus *difficilem curam accipiunt*; quæ causa fortasse fuit, cur quidam olim Medici in eorum dumtaxat curatione suum omne studium locarent (*o*); quanto difficilius hoc poterit contumax adeo, & vetustum sanari? Multo quidem majorum prolapsuum, velut is erat quem ex Muralto commemoravi (*p*), sanationem legisse memini. At antiquorum, & qui a viginti jam annis affligerent, certe non memini. Itaque satis nobis hic esse deberet, si cum tolli relaxatio nequeat; palliativa saltem, ut vocant, curatione aut prohiberetur, aut minor, & levius ferendus redderetur quotidianus illius effectus, qui gravis est adeo cum propter molestiam, tum quia morbum auget, tum etiam quia in summum aliquando periculum potest adducere vel nimis aucto eo quod procidit, vel serius reposito, vel ab aeris injuriis vitiato, vel denique minus cohibito a sphinctere, qui temporis decursu relaxari potest tunc præcipue cum fractum ætatis robur minus huic relaxationi poterit, & ei quæ jam adest, ne magis augeatur, obsistere.

7. Sed quemadmodum ad hanc tollendam frustra adhibita esse, intelligo, medicamenta quæque validiora; sic pariter video, adversus relaxationis effectum in palliativa curatione incassum tracta fuisse in usum instrumenta multa, & varia, ideoque alia a me requiri, illiusque in primis descriptionem, quod fuisse olim dicitur a Monacho ingeniosissimo Paulo Sarpio excogitatum. Ego autem vereor, ne ad ista quæ jam sunt adhibita, ea tandem referri possint omnia; si quod præcipuum est, spectemus; quæ mihi quidem cognita sunt, interque hæc illud quoque Sarpianum, quando ejus nullam descriptionem invenio præter hanc quæ apud Rhodium (*q*) legitur: *Hæmorrhoides in suum repositæ locum, ne denuo procidant, annulo ferreo dextre cohibeantur: quem summi ingenii Viro Paulo Servitæ Veneto plures magno commodo acceptum referunt. Annulum vero aluta utrinque continet, quæ perinæum, & clunes versus, fasciis quatuor ejus capitibus adsutis, lineo cingulo innexis firmatur*. Ad annulos igitur, jam in usum tractos, instrumentum Sarpii attinet: ad eundemque, nedum ad *tabulas* Hippocratis (*r*) *angustissimas* id redit quod ab Riolano (*s*), duobusque aliis Gallis Blegnyo (*t*), & Dionisio (*u*), & ante hunc etiam a Muralto (*x*) laudatur, nimirum tabula, foramine pertusa ejusmodi, ut egerentis intestinum transire ne sinat: quam tabulam Muraltus vestiri jubebat panno cæruleo ex *Indigo*, non *terræ Madagascar*, sed *insularum Antillidum*. Eodemque tandem recidit quod, nullo instrumento adhibito, suadebat Paræus (*y*) scribens, *rectius stansque si alvum exonerare possit, nunquam egerendi contentione intestinum exclusum iri*. Verum cum Æger, nobis propositus, exonerare alvum nequeat, nisi, omni artificio amoto, intestinum exire sinat; terere mihi tempus videar, si alia ejusdemmodi excogitare coner, nec potius causam quæram, cur inutilis hic usus sit ejuscemodi instrumentorum, ut hac causa cognita, aut solertis Chirurgi alicujus excitetur ingenium ad longe aliud, quod utile esse possit, inveniendum, aut si hoc omnino fieri non posse, intelligatur, pars affecta nullis in posterum instrumentis vexetur.

8. Et primum credibile sane hic non est, ideo exire intestinum necessario esse sinendum, quod recrementa nimis crassa, & dura transire nequeant per instrumenta illa quæ sunt memorata; id enim si esset, jam pridem fuisset provisum, & ne accideret, opportuna aut vivendi norma, aut modici aptique humoris injectione perfectum. Itaque relinquitur, ut totius intestini, aut internæ ejus tunicæ relaxationem tantam esse, credamus, ut illud, aut hæc, detrudentibus excrementis, descendens, multis, magnisque rugis, quarum aliæ aliis imponantur, valvulæ instar efformet, quotiescunque artificio præsertim aliquo cohibitum, se prorsus extendere, & explicare non queat, sicque apertum recrementis exitum dare. Quod si est; omnia ejusmodi artificia sunt removenda, per quæ cum ea intestini pars inter desuper adactas fæces, & instrumentum comprimatur; nulla inde sperari utilitas, imo vel major noxa timeri aliquando potest. Illorum loco novum quoddam requireretur instrumentum, quod non solum exterius, ut illa, infimam sustineret intestini partem, sed simul eo perveniret, ut fulcire interius, ac opportune dilatare posset parietes relaxatos, ne rugarum, & valvularum instar, se ante fæces invertendo, his, cum exituræ sunt, intercluderent viam. Oporteret hoc instrumentum esse ejusmodi, ut facile immitti posset, atque intra modum dilatari statim ac inciperet naturalis necessitas poscere, neque ullum sive lateribus, sive præsertim summa sui parte intestino læsionis periculum afferret: ad quod avertendum summa quæque illius partium, priusquam immitteretur, molli aliquo ac recenti convestiri posset parvi animalis intestino. Notum speculorum, quæ vocant, artificium quibus Chirurgi utuntur ad vaginam uteri, ipsumque adeo Rectum intestinum dilatandum, posset fortasse prudenti, ac solerti instrumentorum excogitatori facilius suppeditare multo meliorem, minusque incommodam ideam hujus instrumenti quo satis esset extensam servare eam intestini partem quæ facile dilatatur, illam videlicet quæ est supra sphincterem; per hunc autem qui magis dilatationi resistit, non plus viæ apertum relinquere quam quod transituris mollibus & quasi fluidis excrementis sufficeret; talia enim ut sint, per vivendi normam, uti dicemus, nihilominus curandum est. Sed cum probe sciam, machinarum plerasque, ubi ad usum trahuntur, spei, & cogitationi minus respondere solitas esse, in hoc autem speciatim casu præclare videam quæ oriri detrimenta possent non modo si inexperta manus instrumentum immitteret ac dilataret, verum etiam ex ipsa frequenti immissione, ac dilatatione, atque adeo ab ipso intestini, dum fæces expellerentur, motu, & compressione, cumque tandem ne illud quidem scire pro certo queam, relaxationem haud altius incipere quam quo pervenire instrumentum possit, profiteor, de hoc me non alia mente sermonem instituisse, nisi ut alios ad commodiorem aliquam, facilioremque ideam quærendam excitarem: quam si tuto, & sine ullius periculi suspicione ad usum deduci posse constaret; tum vero experimentum ejus capere, neque ab re profecto, neque inutile fortasse foret.

(*l*) De Medic. in Præf. (*m*) n. 2. (*n*) De Comp. medic. sec. loc. l. 9. c. 6. (*o*) Vid. l. Gal. adscr. de Partib. Art. Med. c. 2.
(*p*) n. 4. (*q*) Cent. 2. Obs. Med. 93. (*r*) De Fistul. n. 4. (*s*) Sect. cit. supra, ad n. 3.
(*t*) L. Art de guerir les hern. P. 2. S. 2. c. 8. (*u*) Cours d'Oper. de Chir. Dem. 4. (*x*) Schol. cit. supra ad n. 4.
(*y*) cap. cit. supra ad n. 3.

9. Quando autem; id quod propter modo indicatas caufas plurimum vereor; pro explorato haberent omnes, in palliativa curatione nullum hic reftare cuivis inftrumento locum; tunc nihil negotii Medicinæ relinqueretur, nifi ut videret, num forte in curationibus quæ ad tollendam iftam relaxationem jam pridem inftitutæ funt, prætermiffum fuiffet remedium ullum, quo fi non vinci, at aliqua faltem ex parte imminui morbus poffet.

10. Ex Chirurgia quidem multa olim adverfus hunc morbum trahebant auxilia. Laudabat Riolanus (z) cucurbitulas duas, fingulas ad latera fingula imi Sacri offis admotas, five ad clunes, ut memorat Schacherus (a), inde aliquid commodi tunc expectans, cum princeps mali caufa hæret in languidis ani mufculis. Ego non multo plus hinc fpero, quam a cauteriis duobus ad infimam Spinam adhibitis, quæ, Arabum affeclas fecutus, Mercurialis (b) propofuit, Marcus autem Aurelius Severinus (c) confirmavit; nifi in eo forte adhibenda effent, cujus habitus longe alius effet ac Ægri noftri, & prolapfus ab nimia humoris copia aut factus, aut fervatus. Quod vero ad famofum auxilium attinet antiqui illius Chirurgi Leonidæ, quem Vir Cl. Daniel Clericus (d) eundem credit ac Leonidem Medicum Epifyntheticum, a Cælio Aureliano (e) memoratum; nec varia aliorum judicia omittam, nec meum reticebo. Igitur cum diæta nihil profeciffet, neque medicamenta contuliffent, malo jam inveterato, cenfebat Leonida, & neceffarium effe, & minime periculofum externam fedis partem extremam cauteriis aliquot inurere; fic enim cicatrice folida fuccedente anum in ambitu conftringi, & prolapfum tolli. Apud Aetium (f), qui hanc, aliafque Leonidæ nobis curationes fervavit, legi hæc aliquanto diftinctius poteft; quam Fabricius quoque ab Aquapendente (g), & Riolanus (h) commemorarunt. Severinus (i) autem non modo ipfam memorat; non modo fuis multis obfervationibus confirmat, ignem huic parti, in aliis morbis tamen, adhibitum, fibi feliciter ceffiffe; fed ignavos Medicos vocat, per quos ipfi non licuit eodem ignis præfidio Virum curare ex Equeftri Surgentiorum Familia, cujus prolapfus, ut Ægri noftri, vicennalis erat, nullamque pariter ex omnigenis medicamentis opem retulerat. Contra, Nicolaus Blegnyus (k) ejufmodi curationem abjicit, ut non minus moleftam, quam noftris temporibus inufitatam. Petrus autem Dionifius (l) a fe unquam negat effe vifam, ejus Auctores crudeles vocat, ipfam vero vel audientibus horribilem: creditque, fi quis forte effet qui eam tentare vellet, neminem fore qui non adverfaretur, idque merito propterea quod fine illa fanari poffunt hæc mala: quanquam hoc qua ratione probare ipfe poffet, non apparet, quando nullum proponit auxilium quod fanando huic noftro par effe videatur. Mihi vero minime neceffe hic eft aut ignavis Severini, aut crudelibus Dionifii aftipulari. Nam etfi non nego, Leonidæ curationem effe poffe utilem in humili, & parva relaxatione, idque obfervatione Cowperi, quæ fupra (m) indicata eft, quadantenus confirmari; in relaxatione tamen hac noftra, quæ tanta eft, & tanto altius videtur incipere, multum vereor, ut fatis, atque adeo ut quidquam omnino effet profutura.

11. Interea melioribus me Judicibus ulteriore examine relicto harum curationum quibus Chirurgi olim utebantur, ad confiderandum tranfeo inftrumentum recentius, cujus ufum pluribus in prolapfibus fuiffe proficuum, Auctor teftatur. Is Blegnyus eft (n), quem paulo ante memorabam, vir fane ingeniofus. Accipiebat hic galli indici ingluviem ejufque orificium arcte ad extremum alterum brevis tenuifque argentei tubuli circumligabat; per alterum autem extremum, bacillum, in fummo obtufum, immittebat ad fundum ufque ingluviei illius, ficque hanc primum, tum deinde tubuli juftam partem, adftringentibus remediis illitam, in podicem inducebat; partem reliquam extra fervabat ita factam, ut cum bacillum detraxiffet, hujufque loco extremam fiftulam parvorum follium in eandem tubuli partem inferuiffet, atque aeris tantum intrufiffet, quantum implendæ ingluviei fatis effet, redire aer priufquam æger vellet, non poffet, itaque retentus partes relaxatas fulciret, efficeretque, fubinde, ac diu repetito ufu, ut eæ priftinum fitum, vigoremque, quo ad ejus fieri poffet, recuperarent. Sed inftrumenti hujus accuratam defcriptionem, ac delineationem, firmandique modum apud Auctorem videre præftat. Equidem Dionifio (o) facile in eo affentior, quod neque incommodo careat inftrumentum hoc, neque ufum præftet retinendi in fua fede inteftinum eo tempore quo maxime opus effet, id eft cum alvus exoneratur, quandoquidem eximi tunc debet, & mox, repofito inteftino, reponi. Illud tamen nego, eundem, ut ipfe ait, præftare effectum quem fafciæ, & cætera exterius adhibita. Quin, excepto incommodo non adeo gravi, & quod manu opus eft cauta ad inftrumenti repofitionem, non prorfus inutile hoc crediderim inter initia præfertim hujufmodi relaxationum. Cogitari etiam poffet, an pro ingluvie illa, inteftino uti præftaret molli ac tenuibus tunicis prædito bruti alicujus, ea longitudine, & latitudine qua liceret, ac opus effet, arcte intus claufo ad fuperius extremum, illito autem exterius eo remedio quod poft alvi exonerationem infra (p) commendabo: quod inteftinum ubi fic fatis immiffum effet, injecto mox aere, aut etiam interdum humore aliquo, ab re non alieno, penitus diftendi poffet, aut certe hactenus, ut dejiciendi cupiditatem non moveret. Non hoc facilius, fimulque innocentius invenire auxilium proclive fortaffe eft ad reponendam, retinendamque in nativa fede relaxatam tunicam, ipfumve inteftinum, ut hac ratione levamen illius vinculis afferatur, unde quantum poffunt, fe reftituant, virefque recipiant. Cæterum ficut inter initia, ut dixi, aliquid utilitatis inde fperari poffe, crederem, & plus certe quam a turundis, quas alii eadem fpe adhibent, remediis corroborantibus imbutas & illitas; fic quantum expectari indidem poffet in morbo inveterato, non videre me, fateor.

12. Quod ad Pharmaceuticen attinet, tanto me decet effe breviorem, quanto confulentis Medici litteris certior fio, ufurpata jam fuiffe remedia, quæ poterant, omnia de genere glutinantium, vulnerariorum, adftringentium, & nervos juvantium, & quanto pleniores ejufmodi remediis video omnes Medicorum, & Chirurgorum libros. Quamvis autem iifdem litteris commemorari tantum videam fotus, femicupia, injectiones, cerata, fuffitus, aliafque ejufcemodi formas, exteriorum omnes remediorum; non tamen dubito, quin fimul in ufum venerint quæ iis refpondent, interiora. Equidem præclare intelligo, quod his præfidiis obtineri hactenus non potuit, id multo minus in pofterum effe fperandum, cum factus interea fit gravior morbus, magifque ejus caufæ fint confirmatæ. Verumtamen donec ætas, & robur vigent, repetenda fortaffe effet, certe repetita caute, prudenterque nihil noceret, diuturna, & valida curatio. In qua optima quæque corroborantia medicamenta propinarentur, quæ potius tamen ex iis effent quæ nervos juvant, quam quæ adftringendi vi pollent; his enim adftricta alvus majoribus ac pluribus ad egerendum nixibus opus haberet, quibus magis magifque augeretur morbus. Quam etiam ob caufam abjicienda omnino illa funt quæ purgantia nuncupantur; ad læfam enim partem ducunt, in eaque permolefta, & noxia relinquunt irritamenta. Quod fi alvum folvere neceffe fit; iis quæ mox in Diæta memorabuntur, aut eorum confimilibus plane innocuis utendum eft. Ex illis autem remediis quæ exterius adhibentur, fummopere mihi placerent, fi formam fpectes, femicupia, atque injectiones; fi materiam, thermarum aquas corroborantes.

13. Diætetica reftat, cujus rectus ufus omnino neceffa-

(z) Sect. cit. fupra ad n. 3. (a) §. 9. cap. cit. fupra ad n. 4. (b) cap. cit. fupra ad n. 3. (c) De effic. Medic. l. 2. P. 1. c. 50. (d) Hift. de la Medec. P. 2. l. 4. S. 2. c. 1. (e) Acut. Paff. l. 2. c. 1. (f) Medic. Tetrab. l. 4. Serm. 2. c. 8. (g) c. cit. fupra ad n. 4. (h) Sect. cit. (i) Part. cit. c. 95. (k) cap. cit. fupra ad n. 7. (l) Demonftr. ibid. cit. (m) n. 4. (n) cap. paulo ante indic. (o) Demonftr. paulo fupra indic. (p) n. 13.

cessarius est, cum & vires adjuvet præsidiorum quæ a Chirurgia, & Pharmacia desumuntur, tum etiam quia, si hæc aut nequaquam, aut frustra repetantur, nulla præter illam jam ratio superest, qua, & facilius quidem, innocentius, frequentius, curare possimus, ut minus moleste saltem, minorique cum periculo feratur morbus. Victum proponit Mercurialis (*q*), qui siccandi vim habeat: nec dubium est, quin is victus faciat ad roborandum. Verum si recte perpendantur gravia, & crebra detrimenta quæ ab alvi fæcibus provenirent ea victus ratione induratis; facile videbitur esse a nobis, præsertim postquam repetita fuissent incassum medicamenta corroborantia, victui qui siccandi vim habeat, eum qui humectandi vi polleat, anteponendum, qui nempe victus simul excrementa mollia servaret, simul eorum acrimoniam corrigeret. Medicus cautissimus Franciscus Redius (*r*) in Consilio adversus dolorem & fluxum hæmorrhoidum, cum intestini prolapsu in alvi exoneratione conjunctum, jubebat, mane bibi ad selibram jus carnis non salitum in quo bulliissent satis multæ violæ martiæ, & postquam hæ non nisi siccatæ haberi possent, earum loco aut cichorea, aut borrago, aut buglossa, aut sonchus, aut prunus recens, siccusve, appianum malum, aut ejuscemodi aliud. Seri usum commendabat depurati, edulcatique *julapio* sive ex *tinctura* violarum martiarum, sive ex appianis malis. Usum quoque lactis asinini, aut caprini laudabat. In prandio, cœnaque inter alios cibos pultem semper, sed hanc simplicem, & jure plurimum abundantem, in qua poma bulliissent, aut herbæ aliquæ ex iis quæ supra dictæ sunt, interdum hordei quoque, aut orizæ aliquid. Carnes elixas sæpius malebat, quam assas. Omissisque aromatibus, & mero, prandium, cœnamque semper claudi cocto pomo, vel pyro, aquam superbibendo ad uncias tres, *julapio* ex cortice citrei mali edulcatam. Ab his quæ ex Redii Consilio retuli, non multum recederem in hoc casu, aut tantum dumtaxat, quantum satis esset, ne alvus nimis forte lubrica fieret. Quod si Rediana ista vivendi ratio non sufficeret; sufficere autem diuturno usu deberet, alvo hactenus molli reddendæ, ut ad eam exonerandam neque nixibus opus esset, nec longa mora; tunc vero ne in eo quidem Redium imitari displiceret, ut interdum pulpæ cassiæ drachmas darem binas, mane ante jus de quo dixi, sumendas, totidemque iterum paulo ante cœnam, si necdum quidquam egissent priores duæ. Si vero nihilominus dura, & sicca recrementa fieri pergerent; non ea per nixus & conatus, sed ope enematum excludenda esse, censerem. Hæc autem selibræ pondo, haud amplius, quo facilius retineri possent ad justum tempus, ex solo autem carnis jure, aut ex emulsione, ut appellant, hordei, aut orizæ quæ semusta antea, & cocta essent, & id quoque ad Redii imitationem. Qui denique multis effert laudibus unguentum quoddam (*manteca* vocitatur) flavum ex rosis, quale a Seplasiariis conficiebatur Magni Etruriæ Ducis, affirmans, prolapsum intestinum multo facilius, citiusque reponi, si ejus extremum liniatur unguento illo, quo præterquam quod dolor leniri, humorum autem acrimonia retundi, poterit, inquit, læsa, ac debilitata pars non parum corroborari. Cæterum intestini repositionem minus difficilem reddent præscripta vivendi ratio, & in cibo parcitas. Sic enim neque in proximo Coli tractu copia excrementorum cumulabitur, quæ res illi obstare solet repositioni, nec sanguis gignetur qui aut redundantia sua, aut vitio alio infirmam partem faciat crassiorem. Quod cum accidere etiam queat a violentis motibus, & exercitationibus; has quoque omittere oportebit, nec minus; ut paucis complectar omnia; quidquid longo adeo tot annorum spatio, multo experientia ipsa melius, quam possit Medici cujusve consilium, noxium esse, demonstraverit.

14. Hæc; multis ac variis occupationibus, studiisque distentus, habui quæ in difficillimo casu animadverterem, ac responderem, optans ab Nobili, Eruditoque, pro quo scripta sunt, Viro, ut qualiacunque sint, grata habeat, ab Experientissimo autem qui me consuluit, Medico, ut iis hactenus utatur quoad pro sua prudentia, rebusque circumstantibus licere, credet, ab Deo tandem immortali, ut quidquid decretum, actumque fuerit, propitius fortunet.

15. Habes Consilium, quale tum scripsi, anno videlicet 1725. postridie Idus Sextiles. In quo præter ipsam prolixitudinem, alia quoque sunt quæ ne mihi quidem nunc satis placeant. Verum in res incidens minus tractatas, neque hæc, neque illam vitare potui. Atque utinam ab eo tempore extitisset aliquis cujus anatomicæ observationes optatam huc attulissent lucem. Sed eæ, ut Schacherum, doctissimum Virum (*s*), & me tunc latebant, sic adhuc latent. Quæ autem in cadaveribus quærenda sint eorum præsertim quorum intestinum procidere consueverit ad miram longitudinem, Consilium tibi indicabit nostrum, nec tamen fortasse omnia. Quis enim sciat, num aliquando aut nimio humore laxata, aut congestorum recrementorum copia, aut violentis, diuturnisque in egerendo nixibus distracta, ac divulsa ea vincula quæ ex supremo Recto in proximum Colon ducuntur, fasciolas tres referentia, non ita sinant tum aliquot ex ultimis Coli cellulis tum plurimas ex iis quæ intra has sunt, transversis rugis extendi, ut prolapsi intestini longitudo augeatur. Videndum igitur erit, ubi illiusmodi cadavera, quæ adhuc desidero, incidenda obvenient, quomodo illa etiam vincula, illæque cellulæ se habeant, aut si utraque persistant, an interiores saltem rugæ magna ex parte sint explicatæ ac deletæ, quæ res una maxime interiorem tunicam in qua illæ sunt, deorsum extendi sineret, trahente videlicet continuata interiore tunica Recti intestini, quam se invertere, & sic prodire, secuti recentes in primis Rei Medicæ Scriptores, in Consilio (*t*) posuimus. Quæ tamen ipsa inversio quatenus fieri, agnoscique possit, nunc in iisdem cadaveribus pariter quærendum censemus. Neque enim hic, ut alibi (*u*), agitur de parte dumtaxat aliqua, eaque cum quadam quasi cuticula quæ abscedat, comparanda, sed de tota ipsa interiore intestini Recti tunica; quam a musculosa sic dissolvi, ut tamen non emoriatur, nec gravissima habeat conjuncta symptomata, difficile est creditu apud eos qui innumeras; mitto fibrillas, & nervulos; arteriolas tantummodo, ac venulas, utramque tunicam jungentes, animadverterint. Hæc igitur vascula an adeo laxari sensim, extendique possint, ut magnæ præsertim inversiones tunicæ interioris requirunt, quas non pauci hic fieri censent; an tumorum exemplum, in quibus constat immanem accidere vasorum extensionem, hic locum habent, ubi crassescere quidem interior tunica dicitur, sed flexilis tamen plerumque, & apta ad repositionem servari; an denique inversiones hæ, quæ non secus in Recto intestino, ac in vagina uteri, proponi solent, cum re ipsa, & quatenus conveniant, non aliunde certius, quam ex accuratiori cadaverum incisione addiscetur. Nec vero in magnis præsertim Civitatibus rarissima esse potest ejusmodi cadaverum dissecandorum occasio. Non paucis enim hic morbus funestus est, inflammatione videlicet, gangrænaque intestinum corripientibus, cujus repositio negligenter nimis dilata sit. Sed in iis etiam quos aliud mortis genus sustulerit, aliquando accidit, ut quædam se offerant quorum ad hanc rem utile esse possit examen, sive Recti intestini prolapsui obnoxii fuerint, sive quacunque ex causa, ut in milite quodam gregario (*x*) *Coli in intestinum Rectum prolapsus, seu devolutio* occurrat, quæ in illo quidem *ad spithamæ longitudinem* fuit. Non Rectum autem dumtaxat, verum etiam Colon ipsum procidere, non dubitavit Salmuthus (*y*), cum lactentis puelli Observationi (*z*) qui in gravioribus epilepsiæ paroxysmis intestina extrudebat *satis magna longitudine*, hunc titulum fecerit *Procidentia intestini Coli ex Epilepsia*. Atque utinam persecuisset puellam (*a*) annos natam circiter quatuordecim, cui ex neglecto acriore tenesmo *totum tandem intestinum Rectum cum parte Coli ad longitudinem spithamarum duarum, & amplius fuit protrusum*. Cum enim satis restitui in suam sedem non posset, gan-

(*q*) cap. cit. supra ad n. 3. (*r*) Opere dell'ult. Ediz. T. 4. verso il fine. (*s*) §. 3. cit. supra ad n. 4. (*t*) n. eod. (*u*) Epist. 31. n. 20. (*x*) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 103. (*y*) Obs. Medic. Cent. I. (*z*) 31. (*a*) Obs. 30.

græna autem Recti extremum jam occupasset; mortua est, ipso mirante, quomodo tanta intestinorum portio excidere e mesenterio potuisset. Quod si plura, & varia cadavera diligenter perscrcari tandem potuerint sive eorum qui ex prolapsu tunc primum, aut non semel antea perlato interierint, sive eorum qui cum eidem, & ad magnam quidem longitudinem (*b*) sensim adaucto obnoxii essent, aliique alio inde incommodi, & molestiæ modo affecti, ex quocumque morbo decesserint; non dubium est, quin proclivius futurum sit de illius causis, & curatione consulentibus respondere.

16. Sed me casus tunc propositi conditiones sicuti in theoretica parte ad quædam minus fortasse verisimilia adduxerunt, ita in parte etiam reliqua impulerunt facile ad nonnulla quæ optari queant potius, quam fieri. Quod si ægrum non ea peculiaris necessitas tenuisset, ut artificia amoveret omnia, & procidere intestinum sineret, si quidem recrementa vellet ejicere; non defuissent auxilia quæ proponerem, ut cum ea ejicerentur, in sua illud sede perstaret. Erat primum Sarpii annulus: quo de annulo præter ea quæ retuli supra (*c*) ex Joanne Rhodio, hæc etiam in Sarpii Vita legisse memini; cum ipse hoc morbo diu laborasset, plura autem subinde, sed frustra omnia tentasset, quærere demum instrumentum aliquod cœpisse, quo intestinum contineret, itaque post multa unum denique invenisse ad id aptum adeo, ut tametsi ad finem usque vitæ morbum pertulerit; nullius tamen actionis propterea impedimentum senserit, haud secus ac si illo careret morbo, idemque ita facile, & prompti usus, ut aliis pariter, quibuscum ipsum communicaverat, eadem præstiterit. Quod si Vita illa ob Auctoris (quicunque is nunc ab laudando alibi Summo Viro fuisse credatur) si ob Auctoris, inquam, aut veram quarundam rerum, aut versute simulatam inscitiam, ut in Epist. Anatom. (*d*) haud aliter illa uti voluerim, nisi refellendi gratia per ipsam, ut loquuntur, *ad hominem* qui illam objecerant; si forte igitur hac quoque in re suspecta esset; alterum non defuisset instrumentum, quod a Valsalva nostro videram in quodam Consilio memorari. Scilicet cum æger ad exonerandum ventrem sellam peteret, præsto esset hujus operculum in medio perforatum, ibique firmiter tubo instructum plumbeo, cera exterius, & in summa ora circumlito, non latiore duabus tertiis unciæ Bononiensis partibus, & longo quidem uncias circiter duas, sed non ultra semunciam intra podicem admittendo, nec sine cauti Chirurgi ope, cum prima ejus fierent experimenta, ut si feliciter cederent, neque in tubi dimensionibus aliquid esset variandum, hac ratione ejici excrementa possent, nec tamen intestinum emitti. At si neutrum instrumentum spei respondisset; intelligis enim vel ex iis quæ in Consilio attigimus, quæ noxæ possent, nedum quæ molestiæ interdum ex ejusmodi præsidiis existere; alia erant præterea quæ possent excogitari. Vides enim, exempli causa, qualem Cl. Bassius (*e*) invenerit annulum, qui *nullum fæcibus egerendis ponens obstaculum*, facile, uti scribit, & gestetur, & postquam morbum sustulit, extrahatur; sustulisse enim, ait, vel diuturnum, brevi, atque adeo intra menses duos. Sed de prolapsu Recti intestini hæc attigisse satis sit. Proximis Litteris ad alios morbos pergemus. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXXIV.

Sermo est de Intestinorum Dolore.

Etsi pars maxima Observationum, ex quibus Sectio constat XIV. tertii libri Sepulchreti Anatomici, ad Dolores spectat Intestinorum; tamen multæ etiam in ea sunt quæ ad alia Ventris attinent viscera, ex utrisque autem nonnullæ in quibus non internæ, sed extrinsecus accidentes causæ, ut ictus, & vulnera dolorem fecerunt. Quod mihi exemplum sequi non placet, ut qui aliarum ventris partium dolores alibi suo quemque loco tibi aut proposui, aut sum propositurus, & de ictibus ac vulneribus seorsum pariter scripturus. Molestus autem repetitionibus esse nolo: quæ adeo non vitantur in Sepulchreto, ut in hac ipsa Sectione bis positas offendamus Observationes plures (*a*), in Additamentis autem ad eandem, non agnito Blancardi fuco, tres sub hujus nomine repetitas XV. XVI. & XXIII. quarum duæ postremæ in Sectione ipsa (*b*) jam fuerant, ut prima in præcedente Sectione VIII. (*c*), veris Auctoribus adscriptis, propositæ. Sed neque in eo mihi satis placet Sepulchreti Auctorem imitari, ut Observationes in eas dividam quæ ad Colicum dolorem attineant & quæ ad Iliacum, non quod omnino improbem hanc divisionem; quanquam Diocles Carystius, ut Celsus (*d*) docet, non tenuioris, sed plenioris intestini morbum εἰλεὸν nominabat, Alexander autem Trallianus, ut apud Salium (*e*) est, *non aliud esse ileon* censuit, *quam colici affectus intensionem, ac incrementum*, & Salius (*) in utroque illorum intestinorum esse posse ilei primariam sedem, & causam, ostendit; sed quia non adeo facile est, ut multi putant, dolores internoscere utriusque intestini, nec, quod consequitur, per animadversa in ægris signa satis luculente hujusmodi observationes dividere.

2. Nam quod dolores dicuntur esse acerbiores Iliaci, quam Colici, & facile etiam sunt, seu vasorum copia id fieri censeas, ob quam multo quoque sæpius Tenuia intestina, quam Crassa, inflammata reperiantur, sive potius nervorum numero, præsertim si villi quibus prima usque adeo abundant, ad papillarum genus sunt referendi; certe quidem alius alio doloris impatientior est, & alia in alio, ac magis, minusque gravis doloris causa; ut minime proclive sit, uter revera majori torqueatur cruciatu, statuere: unde etiam fortasse fuit, cur Galenus, cujus adversos inter se locos conciliare studet Ballonius, sicut in Sepulchreti Sectione hac (*f*) vides, alibi Iliacos, alibi Colicos vehementissimos esse, scripserit.
De vomitu autem, quem in illis magis violentum, atque assiduum esse, docuit, recte in Sepulchreto (*g*) eos Colicos dolores excipi, invenies, quorum sedes sit in eo Coli tractu qui ventriculi fundum contingit. Et ne longius ab Sepulchreto te abducam; ex eodem (*h*) pariter admoneri poteris, quam sæpe exceptionibus obnoxium, & propterea fallax illud quoque signum sit, quod videtur alioquin præcipuum, quippe a sedibus ipsis petitum tenuioris, plenioris que intestini. Francisci enim Sylvii verba reperies docentis, *sæpe ad umbilicum usque, & quandoque usque ad vesicam insigni anfractu per medium abdomen volvi Colon*. Quod si verum est, cum suum hoc locum deserat, Tenuium autem intestinorum occupet; intelligis plane, quam falli possit is, qui sedibus hac in re plurimum tribuat. Nimirum non illi

(*b*) Vid. Epist. 65. n. 6. (*c*) n. 7. (*d*) 15. n. 68. (*e*) Dec. I. Obs. 4.
(*a*) Confer Obs. 1. §. 2. & Obs. 20. §. 14. Obs. 1. §. 13. & Obs. 24. §. 2. Obs. 1. §. 14. & Obs. 19. §. 4. Obs. 2. §. 1. & §. 2. Obs. 5. §. 2. & Schol. ad §. 8. Obs. 19. Obs. 8. §. 11. & Obs. 14. §. 3. Obs. 28. & Obs. 30. §. 4. (*b*) Obs. 20. §. 12. Obs. 3.
(*c*) in Additam. Obs. 5. (*d*) De Medic. l. 4. c. 13. (*e*) De Affect. Particul. c. 11. (*) Ibid. (*f*) Schol. ad §. 5. Obs. 5.
(*g*) Schol. ad §. 2. Obs. 25. in fin. (*h*) Schol. ad Obs. 41.

illi folum tunc decipientur quos redarguit Sylvius; verum ii præterea qui Sylvium fequantur. Cum enim ea Coli pars quæ fubeffe in tranverfum ventriculo folet, non ibi fuerit, fed deorfum adeo fe incurvavit; tunc errabunt certe qui idcirco eam dolore correptam effe, negent, quod ventris fuperiora tranfverfus, cinguli inftar, dolor non torqueat; fed & illi hallucinabuntur qui in ventris *ambitu ac circumferentia exortum dolorem vere colicum dicendum* effe, cum Sylvio credant; nam dolor qui tunc in fuperiore ventris ambitu exoriatur, in Colo quod illinc abfit, effe non poterit.

3. Verum autem id effe quod Colo fæpe accidere, Sylvius admonuit, non paucæ, tum Valfalvæ, tum noftræ, tibi aut jam propofitæ, aut proponendæ Obfervationes confirmabunt: quanquam non omnia in quibus id vidimus, corpora in his Epiftolis commemorandi occafionem habebimus; diu enim eft ex quo id cœpimus animadvertere vel priufquam in eum incidiffemus Sylvii locum, ut II. noftra Adverfaria (*i*) oftendunt. Sed in III. quoque Adverfariis (*k*) aliam infimi Coli fedis varietatem adnotavimus, hic minime prætermittendam: quamvis ibi pariter ob eandem caufam eos more noftro laudare non potuimus qui ante nos illam animadverterant, Spigelium (*l*), & Riolanum (*m*); quibus tamen contra ac Valfalvæ, & nobis videtur fæpius Colon occurriffe valde in fine flexuofum, rarius ductu fimpliciore. Verum utcunque id eft, cum ii flexus in quibufdam non modo verfus inguen dexterum Colon extendant, fed interdum, ut vidimus, ad umbilicalem regionem attollant flatibus præfertim turgidum; hinc certe apparet, quam facile dolor qui in eo fit, temere tunc ad Tenue inteftinum, cujus illæ funt fedes, referri poffit. Hoc igitur varietatum utrumque genus minime infrequens eft five a primordiis, five a morbo etiam, quod Riolani (*n*) verba fubindicant: *vidi*, inquit, *Colum inteftinum inter jecur & fplenem non directe protenfum, fed in S Romani modum inflexum, & ad umbilicum ufque PROLAPSUM*: Spigelius autem (*o*) vel clarius, & magis univerfe fcribens, idem inteftinum, ait, *præter naturam in colicis doloribus, dum flatibus diftenditur, e fua fede naturali abire*. Quod fi ob hanc caufam accidiffe, velis, ut in apoplectica Muliere (*p*) quæ iis fuerat doloribus obnoxia, Colon invenerim non modo cum paucis, rarifque cellulis, fed etiam amplioribus quam foleat, gyris extremam fui partem umbilicum verfus contorquens, non repugnabo, præfertim cum Francifcum Sylvium intelligam ex Obfervatione quæ in Sepulchreti Sectione hac, eft XV. fufius autem defcripta legitur in IX. Sectione libri I. ubi eft XLVIII. intelligam, inquam, iifdem cruciatibus laboraffe aliam fœminam, cenfuiffe non tam quia omentum *non omnia* inteftina tegens, aut hæc *nonnihil* loco mota adnotaffet; hoc enim haud raro, illud vero fæpiffime occurrit; quam, nifi plurimum fallor, quia utrumque paulo ante expofitum varietatum genus in eadem fœmina, ut videre poteris, deprehenderat. Quod fi ob ejufmodi tantum caufam fedes mutarentur inteftini Coli; effet tamen errandi periculum eo magis timendum, quod illis de fedibus in iis potiffimum fermo fit qui ei folent effe caufæ obnoxii. Verum in iis etiam quorum eft ventriculis amplior, aut jecur grandius, tranfverfa illa Coli pars quæ his fubjicitur vifceribus, tanto inferior eft, quanto hæc majora. Huc caufæ accedunt quæ ventriculum deprimunt, & cum eo Colon, ut in Veneto Juvene accidiffe vidimus (*q*) ex abnormi Spinæ inflexione. Sed præter morbos, conftitutiones quoque funt corporum fecundum naturam, in quorum aliis aliæ funt Coli fedes. Nam etiam ab ortu, ut paulo ante indicatum eft, aliter poteft effe locatum, & gravidis aucto utero ultimis menfibus tranfverfa illa Coli pars altior eft, ficuti Spigelius (*r*) animadvertit.

4. Quæ cum ita fint, cumque ex his fatis appareat quamobrem dolorum quibus inteftina torquentur, Obfervationes non ita dividam, ut alias ad Iliacos, alias ad Colicos referam; qua malim divifione uti, indicandum eft. Primum igitur eas afferam in quibus dolores erant a caufa non extrinfecus quidem adveniente, fed tamen fub oculos cadente; deinde vero illas in quibus caufa omnino intra corpus latebat. Prioris autem generis has duas ex Valfalva accipe.

5. VIR quadraginta annos natus, fanguineo-biliofi temperamenti, qui levem aliquando ad inguina herniam patiebatur, a carduorum efu in Iliacam incidit Paffionem. Levis quidem ad inguina apparet tumor; ibi tamen ullo fe torqueri dolore, æger negat; in ventre fatetur, ob fæcum retentionem valde indurato. Remediis irritis, die morbi feptimo lethali vomitioni fuccumbit. VENTRE aperto, inteftina aere turgida confpecta funt, & ad eam partem livida ac nigra qua fe haud ita procul a Cæco duplicabant, & cum annexa mefenterii portione, quæ quafi carnea videbatur, in herniæ facculum immittebant, digitos quatuor longum, orificio autem anguftiore, ut per hoc redire non poffent in ventrem poftquam ab illapfa materia diftenta fuerant. Erat hic facculus in dextero inguine, ex peritonæo quidem factus producto, & dilatato, fed non ex hujus proceffu; ut plures olim crediderunt; qui vas femen deferens, vafaque Spermatica comitatur: imo huic proceffui, & his vafis, fanguine valde tumentibus, ab anteriore parte incumbebat: eratque intus, ut intercepta inteftini portio, colore nigricante, five potius ex atro viridi infectus, quafi a vitriolo tinctus effet. In finiftro autem inguine alter erat facculus, ejus quem defcripfi, fimillimus, nifi quod eam ex qua fiebat, membranam, & fibras, & vafa colore, ac cæteris conditionibus habebat a naturalibus non difcrepantia. In Thorace fana omnia. Erant tamen cum grumofo fanguine polypofæ concretiones fubluteæ, major in dextero, minor in finiftro cordis ventriculo; fed neutra extra ventriculos fe producebat.

6. Manifefta erat caufa doloris hujus, videlicet *incarcerata*, ut loquuntur, hernia. De qua in his Litteris crebra quidem erit commemoratio; fed tantum quatenus compreffa inteftini parte, hujus, & proximæ fanguifera vafa ftrangulat: ex quo ut dolor, inflammatio, fphacelus fiant, non neceffe eft explicare. Cetera de herniis, & de portione peritonæi quæ comitatur vafa Spermatica, alibi (*f*) attingemus. De Iliaca autem Paffione fcribetur fubinde in hac Epiftola quantum propofito erit fatis. Jam vero facile intelligis, cum ea oritur, ut plerumque, ob interceptum inteftinum, tunc acervata fupra interceptionem materia diftendi inteftina fuperiora, ab hac autem diftentione alteram exiftere doloris caufam, quam auget ipfa quoque acervatæ materiæ corruptio ex mora. Verum unde factum effe, dicemus, ut in propofita hiftoria ibi æger dolorem effe, negaret, ubi vitium erat maximum? An quod nulla inflammatione prævia, fphacelus interceptum occupaffet inteftinum? Id autem an fieri poffit, alias (*t*) videbimus. An potius quia cum æger illud negabat, jam inflammatio degeneraffet in fphacelum? Sunt enim alia quoque in ea hiftoria, ut a Valfalva fcripta eft, quæ non accuratiffime mandatam chartis fuiffe, indicent. Sed neque in proxima ullam doloris mentionem injecit, qui tamen num abeffe potuerit, fatis ipfa per fe monftrabit.

7. VIR annum agens quinquagefimum, laborans enterocele, ardenti febre corripitur, & nonnullos poft dies vomitione humorum, qui fuligine infecti videbantur. Urinam primum difficile, deinde nullo modo reddit. Catheter a Chirurgo incaffum immittitur; namque ubi prope veficam pervenit, in obicem incidit. Itaque his vexantibus incommodis, æger moritur. VENTRE, ac fcroto diffectis, inteftina in hoc illapfa, inflammatione affecta inveniuntur: & quan-

(*i*) Animad. 2. (*k*) Anim. 6. (*l*) De hum. corp. fabr. l. 8. c. 5. (*m*) Anthropogr. l. 2. c. 14. (*n*) Ibid. (*o*) c. cit. (*p*) Epift. 3. n. 2. (*q*) Epift. 4. n. 16. (*r*) c. cit. (*f*) Epift. 43. n. 6. & 7. (*t*) Epift. 35. n. 19. & feqq.

quanquam nulla in ipſis eſſet exulceratio; tamen paululum ſanioſi ſeri in eorum interſtitiis conſpicitur. Indicium quoque ſanioſi ejuſmodi humoris in ventris pelvi animadvertitur. Veſica erat urinæ plena; quamvis nullam intus haberet læſionem. Obex autem qui prope veſicam, Chirurgo ſe obtulerat, nihil erat aliud quam unum ex foraminibus per quæ ſemen egreditur, ſic dilatatum, ut in ipſum extremus catheter ſe conjecerit: idem enim ſpecillo quoque accidit, per apertam ex parte mortui urethram ad rem explorandam immiſſo.

8. An id foramen Sinus fuit potius, in Seminali caruncula a me poſtea deſcriptus, in eo homine præter modum amplificatus? Nam ſi alter fuiſſet ex ſeminis ductibus; hujus fluxu videtur homo laborare debuiſſe. Certe autem ejus orificium Sinus nunc minus, nunc majus occurrit, quod a Cl. quoque Viro Henrico Baſſio (*u*) adnotatum eſt. Sed mihi ex quo Sinum A. 1719. vulgavi (*x*), quotannis in Theatro, nec uno interdum in cadavere, oſtendenti, nunquam amplius obtigit, quod nunc meminerim, ut ſeminis ullum ductum qui in illum influeret, deprehenderem, multo autem minus ut videretur, quemadmodum ipſi, *hicce hiatus eſſe aliquando levis inciſura, ſeu ſulcus poſt flacceſcentiam harum partium demum apparens*. Num vero, quemadmodum Sinus ille, itaquoque caruncula intra quam eſt, amplificata eſſet, ſicque & Sinus orificium tenuiori fortaſſe catheteri objicere, & urinæ ſuppreſſionem facere poſſet, tametſi veri ſimile eſt; tamen cum Valſalva nihil præterea addiderit, eo libentius in medio relinquam, quod; ut cauſam prætercam a Walthero (*y*) memoratam; graviter affectis vicinis partibus, adeo non inſolitum eſt veſicam in conſenſum trahi, lotiumque non expellere, ut Sennertus (*z*) inter ſigna inflammatorum inteſtinorum hoc recenſuerit: quin etiam olim Cælius Aurelianus (*a*) inter cætera Ileon comitantia mala *veſicæ*, *& officii ventris perfectam abſtinentiam* poſuit. Verum de ſuppreſſione urinæ alibi.

Nunc iſtis duabus Valſalvæ Obſervationibus aliquot ex noſtris ſubjiciamus.

9. JUVENI agricolæ cum ante annos ſeptem inteſtinum delapſum eſſet in ſcrotum dexterum, hinc autem in ſuam ſedem repoſitum, ſubligaculi ope retentum, nullam donec hujus non omiſſus eſt uſus, attulerat noxam. Omiſſo autem denique, accidit, ut cum duos jam circiter menſes teneretur intermittentibus febribus, & ſe nuper laganis, aliiſque ejuſmodi craſſis ex ſubacta farina eduliis impleſſet; inteſtinum eodem relaberetur. Ex eo die qui fuit pridie Kal. Novembres A. 1705. vomitione corripi cœpit amaræ materiæ. Huc die morbi quarta ſingultus acceſſit, & ſcroti dolor. Hunc impoſita mataxa, calente lixivio imbuta, levare viſa eſt. Sed cum vomitus, & ſingultus perſtarent, & ventris inſuper dolores, ac ſitis affligerent; illatus eſt die ſexta in Bononienſe Noſocomium S. Mariæ de Morte. Ubi nec Chirurgi manus quidquam profuit, & Medici auxilia vix levamen aliquod attulere. Singultus enim ſublatus eſt, ut vomitus quoque; ſed hic breve ad tempus cum emplaſtrum quod vocant de cruſta panis, regioni ſtomachi fuiſſet adhibitum, enema autem injectum ex oleis ſeminum lini, & *violato*. Die ſeptima primum vidi. Dolor in ſcroto erat levior. Pulſus minus quam heri fuiſſe, audiveram, frequens: ſed humilior, & infirmior quam ejuſmodi juveni conveniret. Sitis perſtabat. Neque alvus, niſi injectis quæ dicta ſunt, oleis, fæces reddebat. Quin cum hodie enemate uſi eſſent ex carminativa, ut vocant, decoctione, cui deſpumatum mel additum cum drachmis duabus electuarii quod dicunt benedictam laxativam; vomitus rediit amarorum, in quibus teres lumbricus; injecta vero vix tandem multas poſt horas reddita ſunt. Die octava lumbricus alter ejectus eſt. Abdomen cum tenſum eſſet, id quod etiam pridie adnotaveram, & ſub manu reſonans quaſi ut in tympanite, non erat tactus vel paulo rudioris impatiens ne in epigaſtrio quidem, ubi quoſdam quaſi morſus æger ſentiebat. Cum quærerem, an etiam calorem? negabat. Pulſus heſterno in cæteris ſimilis; ſed tamen multo frequentior. Lingua ſicca. Urinarum color ſaturus. Sub oculis livor, & vel ſine hoc facies quæ minus placeret. Nox inquieta. Die nona omnia eadem: imo facies, & pulſus pejores. Hi enim vel magis erant frequentes: cum autem premeres, minus reſiſtebant, aut nihil. Illa ad eam accedebat quam vocant Hippocraticam. Et cum anxius ſuperioribus diebus æger eſſet, ac voce flebili, & corporis, membrorumque ſitum mutaret identidem; hæc cuncta magis animadvertiſſes hac die. Nam præter dolorem in toto ventre aſſidue perſtantem, morſuum ſenſus per intervalla hic illic recurrebat cum ubique, tum in epigaſtrio præſertim. Nullus erat; nam quæſivi; pulſans dolor, nulla uſquam pulſatio. Nec dolor quem in ſcroto aut proxima ventris parte ſentiebat, erat his ultimis diebus præcipuus. Cæterum cum pulſum tentarem; ſiccam quidem, & aſperam cutem, nec tamen æquo calidiorem animadvertebam. Cibo ſumpto, meliuſcule habebat. Levari quoque ſe, dicebat, enemate illo ex oleis, & pridie, cum inditum eſſet, confirmaverat. Hac autem die cum alterum injectum eſſet ex jure, in quo ſemina coriandri bullierant, & ſaccharo; dum redderet, cibum vomuit. Sub veſperam dormivit. Poſtmodum ut ſe haberet, interrogatus, in epigaſtrio neſcio quid pulſare, & aliquem in ventre eſſe caloris ſenſum, reſpondit. Interea vomitus fluidioris quam hactenus, materiæ, hujuſque ſubflavæ per intervalla vexabat. Quo totam noctem, & cæteris quæ dicta ſunt, perſiſtentibus, mane, die morbi decima, vivere deſiit.

VENTER magnam vim effuſam habuit ejuſdem quæ vomitu rejiciebatur, materiæ: eademque & ventriculus, & Tenuia ad herniam uſque inteſtina valde erant diſtenta: in eoque univerſo tractu unus, haud amplius, lumbricus fuit duorum ſimilis qui inter vomendum ejecti fuerant. Craſſa autem inteſtina erant vacua, & alba, & ſana. Sanus quoque ventriculus. Sed proximum huic inteſtinum qui bilarium, & pancreaticum ductum excipit, ibi ad ſex circiter digitos, erat adeo ex inflammatione lividum, ut jam gangrænam oleret. Levior inflammatio, & nondum liveſcens, hic illic tenebat Jejunum, & Ilei partem multo maximam. Reliqua enim pars, quæ propius videlicet accedebat ad Colon, gangræna potius quam inflammatione, occupabatur, quemadmodum herniæ oſtendet deſcriptio. Erat ſacculus pyri forma, ex tunica factus non minus craſſa & firma quam arteria Pulmonaris. Is non ſcroto ſolum, & darto, ſed & Cremaſtere muſculo, eaque cui hic incumbit membrana communiter cum teſte, & vaſis ad hunc pertinentibus operiebatur. Teſtis autem ſacculo ſuberat, vaſa ab interno latere exterius adhærebant, & prope orificium ſacculi, non per hoc ipſum, ventrem adibant. Erat id orificium annuli inſtar craſſioris quem peritonæum, & circumjectus tendo efformabant: admittebatque præter Ileum inteſtinum, & annexi huic meſenterii particulam, omentum quoque cujus propterea nullam ferme partem videram, quæ a ſiniſtris inteſtina obtegeret, quia dextrorſum erat ad herniam tractum: nec modo ad ſacculi fundum perveniebat, ſed inde in teres corpus ſe conformans, quod niſi inciſiſſem, ex compreſſa omenti ſubſtantia factum eſſe, non cognoviſſem, ſurſum redibat, & ad Ileum interceptum, haud procul ab orificio ſacculi, ſe annectebat. Ad ſacculum autem quidquid in eo omenti erat, annexum paſſim inveni per interjectum quoddam corpus rubens, & flaccidum, ut facile poſſet ab omento, & ſacculo ſeparari, nec aliud quam membraneæ cellulæ eſſe videretur, ſeri, & ſanguinis plenæ. Ileum vero nec ſacculo annexum erat, neque ad ejus fundum perveniebat; ſed paulo infra orificium, in arcus modum ſe curvans, eadem, qua venerat, orificii via redibat in ventrem; ut, ſi explicares, non plus ex eo inteſtino quam ad quatuor, aut quinque

(*u*) Dec. I. Obſ. Anat. 5. §. 9. (*x*) Adverſ. 4. Animad. 3. (*y*) Differt. de Collo viril. Veſicæ &c. §. 3.
(*z*) Medic. Pract. l. 3. P. 2. S. 1. c. 2. (*a*) Acut. Paſſ. l. 3. c. 17.

que digitos interceptum esse, invenires. Id omne gangræna affectum, nigricabat; sed multo ibi magis ubi in orificio sacculi constringebatur: cujus orificii annulus non minus niger, ac fœtens erat, quemadmodum & proxima superior Ilei pars; imo hæc adeo fracida erat, ut distendentis humoris vim ferre non potuerit, sed foramine pervia non ita parvo, illac in ventris cavum effuderit. Ex reliquis ejus visceribus, quæ, ut intestina, non parum adhuc calebant, cum XIII. a morte hora cadaver incisum est, jecur quoque vitium contraxerat; in limbo enim erat nigrum, in cava autem facie, cum cysti, quæ mediocris erat, subnigrum. In Thorace sana omnia, tametsi in dextero cordis ventriculo polyposa fuit concretio subflava, & mollis, quæ inde albidas appendices suas in venas usque Jugulares extendebat.

10. De multis quæ adnotari hic possent, quædam infra opportunius, nonnulla etiam attingemus statim ac Observationem alteram adscripserimus, quam mensibus circiter quatuor post priorem in eodem Nosocomio habuimus.

11. MULIER annos nata plus quinquaginta, quæ duos jam & triginta, hernias pertulerat binas, a sinistris ambas, alteram ad umbilicum, alteram ad pubem, cum forte ab loco non ita alto cecidisset, nihil inde mali, nisi contusionem retulerat ad alterius scapulæ, & humeri fines. A qua cum facile convalesceret, cœpit interea jam aliquot a casu diebus adstrictam alvum habere, & paulo post fluidam subflavam materiam evomere, idem quod recrementa alvi solent, omnino olentem. Vomitus cum alias, tum præsertim duabus, aut tribus postquam cibus sumptus fuerat horis ingruebat. Pulsus nec frequens, nec digitorum pressioni minime resistens, parvus erat valde, præcipue a vomitu, minorque fiebat in dies. Cum enemata nihil proficerent; bis datus est mercurius ad drachmas duas, primum frustra, secundo autem eo cum effectu, ut alvus ter solveretur, semel quidem atque iterum solidis recrementis dejectis, tertio autem fluidis. Nec detrimentum afferri eo remedio visum est. Mulier tamen hora circiter duodecima ex quo mercurium secundo sumpserat, mortua est, quarta, an quincta postquam vomitus inceperat, die, semi hora autem ex quo novissime vomuerat; cum toto morbi tempore neque manifesta febri, neque convulsione laborasset, dolores autem ventris moderate adeo tulisset, ut de his nihil habeam adnotatum. ABDOMINE inciso, ac diducto, odor gravis extitit. Jejunum intestinum, & Ilei proxima pars eadem quæ vomitu ejiciebatur, materia, tota erant distenta. Ilei autem pars reliqua, & Crassa contracta. Jejunum quibusdam in locis distinctum secundum longitudinem striis vividius rubentibus, in cæteris rubebat ex fusco, ut Ileum quoque ferme ubique. Sed hoc non ita procul ab Jejuno multo gravius affectum invenimus ad digitos tres, aut quatuor; quam videlicet sui partem cum annexo mesenterio in herniæ inferioris sacculum immittebat curvatum in arcus modum. Hæc enim etsi neque ad sacculum, neque ad hujus orificium, quod referebat annulum quasi quendam, alligabatur, gangræna tamen correpta, ex sanguineo colore nigricabat, feroque cruento diffluebat. Nullum autem intestinum, sed pars omenti dumtaxat, superiorem herniam subibat, quæ exterius inspecta, in duos erat quasi monticulos distincta; interius autem uno ex sacculo fiebat, in quem se laxaverat peritonæum. Præter intestina, cum cætera Ventris viscera inspiceremus; Thoracem enim, & Caput non reseravimus; hepar duriusculum, lienem laxum, & quibusdam tantum locis exterius lividum animadvertimus. Uteri vincula nigricabant: ipse autem valde parvus, & tenuibus parietibus. Quibus incisis, apparuit eorum substantia in medio livens adeo, ut ad gangrænam inclinare videretur. Cum uterum paulo inferius quam soleat, locatum animadvertissem; subiit vaginam inspicere, ut quantum in hanc procideret, perspectum haberem. Accidit autem, ut labiis vix diductis, & vaginæ orificio detecto per hoc propendens appareret quoddam corpus quod a primo accipere aliquis pro uteri osculo potuisset. Verum cum haud ita inferius positum uterum modo vidissem, ut si vel maximus esset, pervenire illuc posset; ipsum cum vagina protinus e cadavere detractum persecui, invenique adeo crassius factum glandulosum urethræ corpus, & vaginam, laxam alioquin, rugisque omnibus carentem, deorsum trahens, ut extremo suo quod urethræ orificio pertusum est, propendens osculum uteri mentiri posset, minusque perito chirurgo, nedum obstetrici, facile imponere.

12. Sed hæc ultima alio attinent. Quæ huc spectant, nunc attendamus. Quod fœmina ista de ventris doloribus vix quereretur, eademque sine febre esset, num inde repeti posse, credis, quod *Ileos* in ea fieret *ratione abolitæ virtutis expultricis*, ut Salius (*b*) loquitur, sive ab *atonia* ob *nervos intestinorum obstructos*, ut Ruyschius (*c*)? Ille certe fieri tunc, ait, *nullo præsente dolore*; hic vero non dubitabat, quin ob eam causam in muliere quadam *sine notabili dolore*, *& sine febri* fuisset. Verum ne quæramus nunc quod infra (*d*) videbimus, num intestinis ita se habentibus, materiæ ex his in ventriculum retrudi, & compelli possint, ut vomitu rejiciantur, & ne signa cætera istius constitutionis quæ Salius enumerat, num fuerint in descripta a nobis fœmina, disquiramus, profecto neque Salius, neque Ruyschius tunc inflammationem esse putant intestinorum; sed hanc seorsum uterque memorat, & primus diserte in eadem *febrem* ponit, *& una cum ea dolores vehementes*, *& qui multum ægros distorqueant*. Num igitur in hac fœmina in qua intestinorum fuisse inflammationem, manifestum est, simul erat eorum atonia? Verum nullam ex tot hujus causis quas Salius commemorat, præcessisse, constabat. Sed de febre an inflammatis intestinis, abesse nonnumquam possit, rursus erit alibi (*e*) videndi locus.

13. Jam vero si quæ inflammationem consequuntur propositis duabus historiis spectemus; proclive erit intelligere, quam festinare oporteat occurrere volentes huic morbo, & quæ auxilia, ubi jam multum processerit, suspecta habere, globos puta plumbeos, & mercurium. Nam si sphacelo fracida intestina, ut in Juvene illo agricola (*f*), ne materiæ quidem resistunt quam continent; cavendum hoc ipsum est, ne assumptis, nisi quantum necessitas cogat, illa augeatur, non modo ne rebus gravissimis deglutitis, aliam quam quæ oporteret, viam aperientes, interitum acceleremus. Quod multo ibi facilius accidit, ubi ea simul constrictio est quæ nihil, nisi reposito intestino, transire sinat. Eadem enim constrictio tum proximum superius intestinum vitiando, impar reddit distentioni, & ponderi sustinendo, tum quæ illud distendant, & gravent, eo ipso in loco remoratur, ubi intestinum maxime infirmum est. At enim, inquies, Hoffmannus (*g*) tamen in volvulo ex intercepto in bubonocele intestino fœminam servavit dato ad selibram argento vivo; quanquam non desunt quibus hic casus ferme incredibilis videatur. Mihi vero eo credibilior videtur, quod jam ante Alphonsus Khonius (*h*) idem mali ex intercepto in oscheocele intestino in viro sustulerat dato eodem argento ad uncias novem. Sed quamvis gravia erant utroque in casu symptomata; minor intestini constrictio esse potuit, nec certe res adhuc ad sphacelum accesserat: ut neque in tot volvulosis accesserat quos passim legimus vel majori assumpti remedii illius pondere fuisse sanatos. De his igitur quibus firma adhuc sunt intestina, nunquam is mihi metus fuit, quippe tunc ortus cum in dissecto illo agricola quam male haberent, conspiciens, quomodo in aliis quoque, multum progresso jam morbo, infirmata esse possent, conjeci. Miratusque sum ab eo tempore ad hunc diem quo hæc relegebam, in nullum *Practicæ* Medicinæ Scriptorem, quod meminerim, incidisse, qui cum de eo auxilii genere adversus hunc morbum, quod plerique omnes fecerunt, sermonem haberet, de justo hoc metu quidquam moneret, præter unum cujus Opusculum (*i*) no-

(*b*) c. cit. supra ad n. 1. (*c*) Obs. Anat. Chir. 91. (*d*) n. 30. (*e*) Epist. 35. n. 20. (*f*) n. 9.
(*g*) Medic. Rat. T. 4. P. 2. S. 2. c. 4. Obs. 3. (*h*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. Obs. 79. (*i*) Monita Medica c. 7. S. 2.

noviſſime legi, Medicum eximium Meadium, ſerio admonentem, *non diu* in Ileo argenti vivi uſum, ſi nihil cetera proficiant, *tardare oportere; quoniam metus eſt, ne, quod non raro fit, inflammationi superveniat gangræna, qua corruptis inteſtini tunicis, in abdomen effunditur ponderoſum metallum*. Non puto autem, a te nobis objectum iri Cl. Wahrendorffii (*k*) Obſervationem, quæ Ileoſum proponit, cui ſelibra mercurii data in Colon uſque pervaſerat, neque tamen fracidum ventriculum, aut Duodenum inteſtinum ſphacelo contaminatum perruperat. Cum enim æger *poſt triduum* ab hauſto mercurio deceſſerit; facile intelligis, eo ſpatio temporis inflammatione quæ in Jejuno, & Ileo adhuc erat, in Duodeno, & ventriculo in ſphacelum qui antea non eſſet, degenerare potuiſſe. Nec valde abſimili reſponſione uſurum te credam, ſi quis Schroekium (*l*) objiciat, qui in diuturna alvi obſtructione libras argenti vivi circiter duas ad initium & finem Ilei inteſtini deprehendit, & in minutiſſimas disjectum particulas adhæſiſſe vidit Ilei tunicis, neque has perforaſſe, etſi inteſtina non inflammata quidem, ſed infirmata eſſent adeo, ut paulo durius contrectata *aliquibus in locis* rumperentur. Dies enim inter ultimam remedii exhibitionem, & mortem interceſſerant plus viginti, ut diſtenta aere, & fæcibus inteſtina fraceſcere extremo demum potuerint tempore, neque conſtat an ita fracida eſſent ad eà quoque loca in quibus ſubſtiterat argentum vivum.

14. Quæres fortaſſe, cur ægris a me deſcriptis repoſitum non ſit inteſtinum? & cur non repoſito, in nonnullis tamen materiæ pars a Tenuibus ad Craſſa tranſierit? Quod ad primum attinet, puta, alios ſerius quam oportuiſſet, in Noſocomia eſſe delatos, alios tempeſtive quidem, ſed eo tempore cum fere omnes in pleriſque Italiæ Civitatibus Chirurgi necdum ſatis auderent ferro uti ad referandas anguſtias, inteſtini repoſitionem aliter prohibentes. Quod vero has materiæ pars in nonnullis trajecerit; primum animadvertas velim, quæ per clyſteres educta diximus (*m*), jam antequam inteſtinum conſtringeretur, infra conſtrictionis locum fuiſſe; poſſe autem in volvuloſis non modo artis, ſed etiam naturæ ope quæ infra eum locum ſint, educi, & ratione, & experientia cum ſua, tum Hippocratis (*n*) in muliere quæ cubabat apud Tiſamenum, adverſus communem eo tempore doctrinam confirmavit Salius (*o*), niſi quod id accidere, ait, dum fit morbus, non vero dum factus eſt. Sed in propoſita a nobis (*p*) fœmina id contigiſſe in fine lethalis morbi, manifeſtum eſt, nec ea tantum quæ infra conſtrictum inteſtinum eſſent, ſemel atque iterum fuiſſe dejecta, ſed denique etiam eorum fortaſſe partem quæ ſupra, præſertim autem mercurium, niſi forte exiſtimas, hujus & ſimplicis, & ſine ullo dejectorio remedio, & doſi perexigua dati eas fuiſſe vires, ut per inteſtini interceptos parietes, necdum quidem ſphacelo, ſed gangræna tamen correptos propagare potuerint neſcio quam irritationem. Quod cum facile credi nequeat: veri ſimilius videbitur, minus arcte in hac fœmina, quam in juvene agricola (*q*), conſtrictum fuiſſe inteſtinum, ut mercurii pondus, mutatione ſitus corporis, & vomitus coagitatione, ac preſſione adjutum, potuerit brevem illum inteſtini tractum emetiri, & ea deinceps quæ infra erant, ſanis adjuvantibus, ad exitum promovere. Sed & quodpiam ex iis exemplis proferre juvat in quibus aliquid dejici toto morbi tempore non eſt deſitum.

15. MARIA, uxor Antonii Franciſcati, aurigæ Patavini (fecit enim rariſſimus quem in illius arteria Pulmonari offendi, valvularum numerus, ut nomen, & cætera quæ ad eandem attinerent, diligenter perquirerem) annos nata undequadraginta, mediocri corporis habitu, colore non malo, multoque minus icterico, plurium viventium liberorum parens, quorum ultimum jam ſex menſes lactaverat, cum morbo hoc noviſſimo correpta eſt, nulli unquam alii obnoxia, ſi parvam herniam excipias, unde hic demum originem habuit, cruralem, id eſt femoralem, ex qua cum per ſe reponere conſueviſſet quidquid illud erat quod e ventre illabebatur, nunc autem aliquot jam dies conata, non poſſet, febri, & vomitu, & cæteris quæ accedere ſolent, afflicta eſt, niſi quod aliquid tamen dejicere ſemper potuit. Serius quam opus fuiſſet, in hoc eſt denique Noſocomium illata, ubi cito morituræ ſimilis, vitam traxit complures dies, quorum ultimis ſe habere meliuſcule videri poterat, & ab enematibus injectis levari, donec XII. Kal. Decembris A. 1704. mortua eſt. VENTRE poſtridie adaperto, ſimulque herniæ ſacculo retecto, craſſo, & in plures quaſi tunicarum laminas non difficillime dividendo, animadverſus hic eſt a Terete quidem ligamento uteri omnino ſejunctus, ad Cruralia autem vaſa, quibus a latere interno adjacebat, annexus: neque anguſto eſſe orificio; ſed anguſtias omnes ab impoſito infimo eſſe limbo muſculi abdominis Obliqui Externi, quem limbum vocant ligamentum Poupartii, vel potius Fallopii; cum revera tendo ſit muſculi illius (*r*), qua in re mecum faciunt Solertiſſimi Viri, in his Heiſterus (*ſ*), &, ſi attente legas, etiam Platnerus (*t*). Sub eo igitur limbo intercipiebatur pars aliqua proximi Coli inteſtini ſic tamen, ut per hoc via ſatis pervia reſtaret, paries tantum intercluderetur qui ſacculi orificium ſpectaverat. Is paries, cum ſacculo cohærens, erat niger, & fracidus; proxima extra ſacculum inteſtini pars viridis. Virebant quoque, & grave olebant pleriſque in locis interiores ventris parietes. In hujus tamen viſceribus nihil morbidi adnotavi, niſi in hepatis veſicula quæ æquo aliquanto major, cum bile non atri coloris, ſexdecim calculos habebat vix diſpari inter ſe magnitudine, parvos quidem omnes, nec tamen minimos, ſuperficie autem flava, & ex pluribus faciebus planis confecta. Quorum unum ita, ut erat, humidum cum flammæ admoviſſem, comburi non ſine ſcintillis, ac liquari, vidi, flammam vero alere, non vidi. Corpus reliquum cum diligenter eodem, & inſequentibus diebus perſecaremus; erant enim cætera viſcera idonea & ad obſervandum, & ad docendum, muſculique omnes egregie rubebant; nihil uſquam ſe obtulit nobis quod ad hunc locum attineat, niſi forte in cerebri medullari ſubſtantia crebra puncta ſanguinea, & quæ horum cauſa erat ſanguinis multitudo, ſicut eo diſtentæ vena utraque Cava, & venæ influentes, præſertim Azygos, ſignificabant; ſiniſter autem pulmo totus hinc pleuræ, inde mediaſtino annexus, & denique Thyroidæa glandula aliquanto craſſior quam par eſſet: cum plura alioquin occurrerent non indigna quæ alibi memorentur. Ex quibus illud unum hic minime prætereo, quod antea non modo non videram, ſed neque audiveram, aut legeram a quoquam viſum, ut neque poſtea ab exteris Viris Eruditiſſimis; humaniter me inviſentibus, audivi, Quæ videlicet cauſa fuit, cur meas quaſdam obſervationes Cl. Morando (*u*) quam pauciſſimis, ut fit, verbis indicans; cæteras quippe alias a me; ab aliiſve etiam habitas diſerte prætermittens, hanc unam exciperem. Scilicet in fœmina quæ nulli morbo ad circumitionem ſanguinis attinenti, obnoxia, ad eam quam ſupra dixi, ætatem pervenerat; & cujus cordis, adjectorumque vaſorum particulæ quæque, a me accurate perſpectæ, nihil vitii, nihil præter conſuetudinem habuerant, in oſtio arteriæ Pulmonaris, trium valvularum loco, quatuor deprehendi, & frequentiſſimæ, quæ aderat, Doctorum Virorum, & Juvenum ſtudioſorum coronæ demonſtravi, cæterarum quæ ibi ſpectari ſolent, conſimiles, niſi quod una ſecundum omnes dimenſiones erat, nec paulo, major, quemadmodum huc veniens; nam etiamnum in apto humore aſſervo; aliquando conſpicies: ea ſedem inter cæteras anteriorem ac ſiniſteriorem obtinebat. Verum, cum hæc recen-

(*k*) Act. N. C. T. 3. Obſ. 131. ante fin. (*l*) Eorund. Dec. 3. A. 5. & 6. Obſ. 299. (*m*) n. 9. (*n*) Epidem. I. 3. S. 2. (*o*) c. cit. ſupra ad n. 1. (*p*) n. 11. (*q*) n. 9. (*r*) Adverſ. Anat. 3. Animad. 1. (*ſ*) Compend. Anat. not. 4. (*t*) Inſtit. Chir. §. 793. (*u*) Hiſt. de l. Acad. R. des Sc. A. 1741. Obſ. Anat. 7.

recenserem, gavisus sum hanc Observationem rarissimam quidem, sed non unicam, a me supra dictam fuisse. Nam tandem inter tot illas, & tam varias, quas cum Præceptore Cassebohmio habitas, edidit Cl. Jo. Zacharias Petsche (*x*), in quandam incidi alterius fœminæ, cujus *arteria pulmonalis quatuor valvulas habebat, nempe tres majores, quartam vero minorem*. Ejus Aortam fœminæ duos, haud amplius, ramos sursum misisse, legimus; sed quot annos, & num sana vixerit, & quo ex morbo decesserit, non est additum.

16. Nunc rem alibi quam in corde, ubi natura sibi adeo constare solet, non magnopere attendendam, relinquens, ad herniam redeo parvam quidem, sed lethalem. Et sane quanto ab ægris ob parvitatem magis herniæ negliguntur, tanto sæpe fiunt demum periculosiores, ut illa fuit cujus sacculus *vix extremitatem digiti indicis recipiebat* (*y*). Cum sacculo enim exiguo facilius conglutinatur, arctiusque in eo constringitur intestinum. Accedit ob neglectam parvitatem, ægrorum silentium tunc etiam cum ventris doloribus torqueri incipiunt; ut scite Cel. Werlhofius (*z*) medentes admoneat, *ne prætermittant in colicis pathematibus inquirere in hernias, quæ sæpe vel exiguæ sunt, & ab ægrotis insuper habentur, vel pudore occultantur*; & sibi certe, quamvis iterum, iterumque inquirenti, accidisse non semel, refert, ut id ægrotantes ad extremum fere usque inficiarentur. Mihi vero in æque pio, ac nobili, doctoque Juvene, nunc autem Amplissimo Viro accidit, ut cum a cæteris Medicis, & a me pariter quo magis inquirebatur, eo minus ulla deprehendi posset causa recurrentium identidem ventris dolorum, accidit, inquam, ut ex hac ipsa cæterarum causarum absentia suspicarer, eam qua de agimus, forte subesse. Quam suspicionem minime vanam esse, cognovi, interrogans, an forte juvaret supinus corporis situs. Affirmante enim ægro, & tumore quem ipse ob parvitatem ne animadverterat quidem, reperto, moxque intestino suam in sedem reposito, in eaque constanter servato, nulli amplius redierunt dolores. Sed hi molesti potius quam graves, fuerant. Colicos autem, ut dicere inceperamus, ab herniis sæpe dolores fieri, cum frequens experientia ostendit, tum fœmina confirmat a Præcl. Weissio (*a*) dissecta, iis doloribus sæpe vexata ob herniam in eadem sede in qua nostræ quoque mulieri fuisse, diximus, sed non Coli modo, verum etiam Ilei portionem, omentique concludentem, fellis pariter vesicula calculis, sed multo pluribus, onusta quam in muliere a nobis descripta. Cujus herniam raram, ut ait Littrius (*b*), vocare possumus, si cum frequentissimis quas Tenuia faciunt intestina, comparetur. Describit ipse in nobili fœmina huic nostræ similem, sive id spectes quod in mortua secando invenit, sive dejiciendi facultatem quam in vivente observaverat. Sedes dumtaxat altior fuit. Memoratur altera ejusdem generis apud Palfinium (*c*), qui istam Littrii, istam, inquam, anni 1714. non videtur legisse. Legerat autem Hildani (*d*) Observationem, quam auctor ipse cum attentius perpendisset, ad eundem ac Littrius, modum explicaverat (*e*): imo aliam, etiam Parisiis jam A. 1671. sic explicasse invenio Bienaisium, ut is qui aderat, insequente anno scriptis tradidit J. H. Lavaterus (*f*). Cur enim bubonocele laborans ægra *excrementa liquida toto compressionis tempore (ad diem usque septimum) per alvum dejecisset*, ejus *rei*, inquit, *causam* laudatus *Operator intestinum ex parte constrictum, reperit*. Sed & Ballonium (*g*) animadverti, cum scripsit, *in inguen prolapsa cæci intestini apophysi*, etsi hæc computrescat, *non esse necesse ea sequi symptomata, quæ consequi solent in aliorum aut tenuiorum, aut crassorum intestinorum affectu*, cum hæc, inquam, scripsit, non obscure indicasse, sive ex Crassis, sive ex Tenuibus intestinis propendens pars quæpiam instar appendicis illius, in hernia aliqua intercipiatur, posse alvum respondere secus ac cum totus intercipitur intestini cujuspiam tubus. Esse autem interdum præter naturalem illam alias aliquas appendices, quas & diverticula vocant, herniæque sacculum subire, certum est, sive illæ sensim præter naturam producantur, sive a prima origine quibusdam corporibus sint datæ. Cave enim credas, esse omnes præter naturam, præsertim vero ex intestini latere in herniæ sacculum prolapso omnes fuisse efformatas; nam interdum, ut infra (*h*) dicetur, ad ea pertinent intestina quæ ab sedibus absunt in quibus herniæ contingunt. Itaque cum Littrio (*i*), & Meryo (*k*) censebis quidem, eas appendices quas ipsi viderunt, illo fuisse modo formatas, aut certe auctas: quin si tres illas quas Schrockius (*l*) vidit in adolescentulo, ventris doloribus, sed non ob hernias, quæ nusquam erant, sæpius cruciato, eas quoque a morbosa aliqua causa ortas, adauctasve esse, volueris; non multum fortasse adversabor. At si alias quasdam, ut puta quæ a Weitbrechto (*m*) in muliere describitur, fibris eodem modo ac in aliis intestinis, conspicuis prædita, non a prima origine fuisse, dicas; certe non potero adstipulari. Hujus autem generis illam fuisse, non dubito, quam in Vetula deprehendi, quippe eadem parietum substantia, & crassitudine ex Ileo qua propius Colo erat quam Jejuno, ad perpendiculum pendentem: quæ addas velim ad brevissimam ipsius in Adversariis (*n*) descriptionem, quando Hunauldius (*o*) aliam, a se visam, describens, id cupiit minime prætermitti. Neque alterius generis fortasse erat quam in Lanario (*p*) vidi, ab illa in his discrepantem, quod brevior erat, & hemisphærica, & contra mesenterii insertionem posita ubi Ileum se ita flectebat, ut angulum faceret, vel abscisso mesenterio perstantem; in illa enim ipsa prominentia anguli extuberabat haud aliter, si positum dumtaxat spectes, ac quæ ab Ruyschio est in Musæo Anatomico (*q*) delineata. Quas præterea vidi, descriptas non habeo; perpaucas autem omnino vidi, cum tot cadaverum intestina examinaverim.

17. Hinc fit, ut quo magis considero, eo magis censeam, Ruyschii verba in Thesauro VII. (*r*): *ejusmodi diverticula, ut plurimum, si non semper, in Ileo occurrunt*, aliter esse ac a primo videtur, accipienda, nimirum cum sunt, in eo ut plurimum esse intestino. Certe in eo viderunt qui a me aut nunc, aut alias (*s*) memorati sunt, & præter illos Henricus Meibomius (*t*) olim, deinde autem alii, & in his Experientissimi Viri Waltherus (*u*), & Schlichtingius (*x*), & Cl. Bonazolius (*y*) nuper; ut de me in parte sileam, qui tamen; ne hoc omittam ad ipsius attinens Observationes; in quibus vidi, ii maniaci non fuerant, neque in maniacis quos incidi, vidisse memini. Conspexi etiam semel atque iterum in anseribus, in uno præsertim ea latitudine, ut pro reliquiis ejus ductus haberi non posset qui olim ad vitellum attinuerat. In his quoque cum eo intestino communicabat quod Ileo respondet, imo cum illa hujus parte quæ Crasso intestino propior est; id quod in homine & mihi, & cæteris accidisse video qui locum quidem Ilei ad quem attineret, diserte significarunt. Unde confirmatio accedit causæ a Præcl. Fabricio (*z*) indicatæ, cur morbosæ Appendices in Ileo potissimum intestino contingant. Si enim quæ ad Ileum ex superioribus intestinis descendunt, ob maximam chyli partem in vasa Lactea jam dimissam, eam *spissiorem consistentiam* nancisci incipiunt quæ tenues urgere tunicas possit, atque distendere; ea certe erit spissior, quo magis per Ileum progressa fuerint, sicque plus chyli, & reliquæ fluidioris partis dimiserint. Itaque diverticulum, quod & ipse vidit, ad duos, haud

(*x*) Differt. qua Sylloge Anat. Obs. &c. §. 47. (*y*) Vid. Act. Lips. Suppl. T. I. S. 12. in Relat. libelli Launay.
(*z*) Commerc. Litter. A. 1735. Hebd. 1. n. 3. (*a*) Commerc. cit. A. 1745. Hebd. 24. n. 1.
(*b*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1714. (*c*) Anat. du corps hum. tr. 1. ch. 8. (*d*) Cent. 1. Obs. Chir. 55.
(*e*) Cent. 6. in Obs. 71. (*f*) Diss. de Intestinor. Compress. thes. 6. (*g*) l. 1. Consil. Medic. 103. (*h*) n. 17.
(*i*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1700. (*k*) Mem. A. 1701. Obs. 1. (*l*) Eph. N. C. Cent. 8. Obs. 50.
(*m*) Comment. Acad. Imp. Petropol. T. 4. (*n*) III. Animad. 5. (*o*) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1732. Obs. Anat. 2.
(*p*) de quo Epist. 36. n. 22. (*q*) Fig. 3. ad Thec. C Repos. 3. n. II. (*r*) n. XV. 3. (*s*) Advers. III. Animad. 5.
(*t*) Epist. de Vas. Palpebr. (*u*) Progr. de Aneur. (*x*) Act. N. C. T. 6. Obs. 20.
(*y*) Comment. de Bonon. Sc. Acad. T. 2. P. 1. inter Anatom. (*z*) Progr. Helmstad. editum Janu 1750.

haud amplius, palmos a fine Ilei distabat. Quid ergo est, inquis, cur ita Ruyschium intelligamus quasi nonnunquam ad aliud quoque intestinum diverticula pertinerent? Scilicet cum meas relego Observationes, aliquid illi aliquando accidisse, credo non absimiliter ac mihi accidit qui in Recto semel, iterum in Duodeno ejusmodi quidpiam vidi. In Recto quidem, ut in Adversariis (a) propositum est; in Duodeno autem viri apoplectici duobus ferme digitis infra pylorum cellulam, non multum extuberantem, sed orificio digitum admittente, nulla cinctam tunica præter extimam, sic tamen ut nullum omnino sive præsentis, sive præteritæ exulcerationis ibi, aut in ventriculo, totove intestinorum tubo extaret indicium.

Sed cum diverticula hæc, quando sunt, Ileo, ut diximus plerumque obtingant, longissimo omnium intestino, ibique locato ubi herniæ fieri sæpius solent; non mirum est, si ex Ileo potissimum, hernias subeant. Tunc autem contingere posse, ut nulla sequantur herniæ symptomata, Ruyschius censuit (b). Littrius autem antea (c) diserte docuerat, ejusmodi herniæ cuncta symptomata lentius se prodere, & minus violenta esse, quam in herniis cæteris in quibus totus strangulatur intestini tubus, in primis autem hinc internosci, quod nunquam dejectio impeditur. Addit alia, in quibus hoc etiam, abdomen neque tumere, neque tendi, neque flatibus opleri, ut in herniis communibus. Quæ etsi rationi, ob liberam tunc intestinorum viam, esse videntur consentanea, & approbatione sunt Palfinii (d), aliorumque non immerito confirmata; tamen ut intelligas, nihil bene adeo esse in Re Medica constitutum, ut nonnunquam fallere non possit; Observationem huc addam meam, in Adversariis (e) indicatam quidem, sed non perscriptam, ex qua apparebit, quanto aliter res in ægro se habuerit, cujus hernia sic intestini partem intercipiebat, ut per hoc tamen apertam relinqueret viam.

18. BAJULUS Bononiensis, assiduis laboribus factus, ut cum quinquagesimum annum ageret, multo senior appareret, herniam habebat ad inguen dexterum, digiti pollicis magnitudine, quæ aliquando evanescere videbatur. Is circa medium Martium A. 1706. nulla prævia causa, nisi forte quod post mediocres tempestates repente ingruerat nivosa dies, ventris dolore prehensus est, vago quidem, sed acerbo, quasi a canibus; sic enim ajebat; morderetur. Qui dolor etsi, ventri nescio qua inunctione adhibita, remittere visus est; recruduit tamen, nec unquam postea est imminutus. Ob hunc cum in Nosocomium illatus esset S. Mariæ de Morte sexto jam morbi die, non calentibus quidem carnibus, nec pulsu valde frequenti, sed parvo tamen, & qui prementibus digitis parum resisteret, eosque inæquali ictuum vi percuteret, toto abdomine tympani instar distento, magis autem infra hypochondrium dexterum, ubi quædam quasi Coli intestini cellulæ manu percipi videbantur, hernia autem duriore facta, quamvis negaret, præcipuam in ea esse doloris sedem. Cibum vomebat. A quatuor jam diebus dejicere nihil poterat. Flatus ipsos frustra egerere conabatur. Datum est oleum e dulcibus amygdalis recens expressum; e seminibus autem lini injectum clystere ad uncias decem. Hoc quale injectum est, reddidit; illud vero evomuit, conquestusque est, se ab eo turbatum atque agitatum. Quærentibus quid os saperet; toxicum, inquit. Multum sitiebat. Vomitus perstabat. Diebus singulis insequentibus septimo, & octavo singula enemata injecta sunt, alterum compositum cum *benedicta laxativa*, alterum ex lacte, & vitello ovi; sed nihilo plus præstiterunt, quam illud prius. Cum recrementorum nihil unquam dejiceretur, & cætera quæ sunt dicta, manerent, pulsus autem; quamvis post diem sextum non amplius inæqualis; debilior, ac minor fieret sic, ut die nono mane percipere vix possemus, & jam cute corrugata, frigescente corpore, æger neque palpebras attollere valeret, & vix amplius loqui, petiit tamen vinum, paulatimque deficiens, proxima tandem nocte placide obiit. CADAVER squallidum, & siccum, cute rigida, nec sine scabie aliqua, insequenti nocte dissecuimus. Ex aperto Ventre fœtor qualis ex gangræna solet. Omentum in herniam usque extensum, totum ex inflammatione rubebat, si latas quasdam quasi lineas exciperes in transversum ductas. Lien aliqua ex parte morboso livore infectus erat, introrsum quoque, tametsi ad parvam altitudinem, propagato. Ventriculus dextrorsum multo magis quam soleat, se porrigebat, distentus totus materia subflava, nihil magis quam stercus fluidum, referente; qualis intestina etiam Tenuia a ventriculo ad herniam usque impense distendebat. Quidquid autem ex Ileo ad Crassa usque restabat; restabat autem multum; & Crassa ipsa omnia valde erant contracta, atque alba; ut manifestum esset, nihil per Ilei partem transiisse quæ ad herniam pertinebat; quamvis non ipse intestini tubus herniæ orificium subiret, sed extra hoc prætervectus, nihil aliud immitteret, nisi parietis sui portionem, in semiovalis cavitatis modum laxatam. Erat ejus cavitatis qua sensim ab intestino incipiebat, major axis trium circiter digitorum secundum intestini longitudinem; minor axis multo brevior, quippe per anteriorem intestini faciem digituli intervallo a mesenterii insertione ad inferiorem faciem se extendens. Illis ex initiis paulatim cavitas magis, magisque, ut semiovalis requirit figura, se contrahebat, donec ad pollicis profunditatem in medio descenderet. Hanc igitur sive cavitatem malis, sive diverticulum appellare, hernia solam intercipiebat, non reliquum intestini tubum, simulque cum omenti extrema parte concludebat. Quorum neutrum poterat ex ipsa retrahi, quippe non modo intercluso orificio sacculi quasi nervoso, verum etiam nexibus, minus quidem validis, sed creberrimis, sacculo alligatum, intus, qua erant ii nexus, subaspero, cætera levi. Hunc peritonæum faciebat, extrorsum laxatum prope externum latus Spermaticorum vasorum: assidebant autem hinc, & hinc glandulæ Inguinales tumentes duæ, quarum altera, sacculo propior, albam in parte substantiam ostendit. Intestinum sacculo proximum, & multo magis intestini diverticulum ex rubro nigricabant. Illinc intestinum superiora versus; nam ad inferiora, ut dixi, album erat; magnum ad tractum ex rubro ad lividum inclinabat: quidquid autem inde ad ventriculum usque pertinebat, ob conferta plerisque in locis evidentia sanguifera vascula plane rubebat. Idemque color mesenterium obtinebat. Thoracem quoque recludere placuit. Pulmones undique; si dexteram anteriorem excipias faciem; pleuræ, præsertim ad latera, & dorsum, ubi hæc erat crassior, adhærebant, nusquam autem magis quam ad summam dexteram thoracis partem, ad quam pulmonis substantia, velut ex antiqua læsione, erat prædura, inferius autem, a dextris pariter, non paulo compactior, quam soleat. Cæterum pulmones multo, ubique ferme, humore imbuti erant. In pericardio aquæ nihil, cor autem flaccidum, & in singulis orificiis polyposas habens concretiones, ut in ventriculo etiam dextero, & sinistra auricula, leviter compactas omnes, & plerasque mediocres; minima enim erat quæ in illa auricula; longissima quæ in arteriam Pulmonarem, ejusque ramos pertinebat.

19. Non dubito, quin ex me quæras, cur tametsi via per Ileum intestinum restabat aperta; nihil tamen illac transiisset? Equidem plures suspicari causas possum; veram pro certo affirmare nullam possum. Erat ibi intestinum ab inflammatione maxime læsum, simulque ob sui portionem distractam, atque interceptam irritatum. An ibi igitur peristalticus cessabat motus, quo materiæ ulterius promoverentur? An convulsio erat aliqua per quam ea tubi pars in vivente magis, quam in mortuo, contracta esset? An denique hoc ipsum inflammatio præstabat, vasa, & parietes magis, dum vita maneret, turgida reddendo, quæ post mortem laxata sint? Certe aliquid ad causam hanc tertiam attinens indicat Littrius (f), ubi a no-

(a) Animad. cit. 5. in fin. (b) n. 3. cit. (c) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1700. (d) c. cit. supra ad n. 17.
(e) Animad. ibid. cit. (f) Vid. supra, n. 16.

a nobili illa fœmina, cujus hernia Coli portionem intercludebat, conjicit, cur plura, & fæpius interdum, alias vero pauciora, & rarius dejicerentur. Neque hoc objicias, in illa tamen, quamvis inflammatum effet inteftinum, & hujus portio intercepta, plura femper, aut pauciora illac trajici potuiffe, ut in ea quoque muliere cujus hiftoriam propofui n. 15. Nam ut omittam, alium in aliis effe poffe læfionis gradum, aliamque inteftinorum vim, alium fenfum; certe in illis fœminis de Colo fermo eft, in hoc autem viro de Ileo, quod; ne quæram an acutioris fit fenfus; anguftius profecto eft multis partibus, quam Colon; ut fi vel major hujus, quam illius, fecundum latitudinem intercipiatur portio, amplior in Colo via reftet, ampliorque parietum, in quibus promovendi vis eft, extenfio, & cum his ligamenta illa tria, id eft fafciæ mufculares, quas intra ejufmodi hernias intercipi, tanto minus veri fimile eft, quanto difficilius eft, ibi laxari Coli parietem, ubi earum aliqua munitur exterius: quæ exterior fedes, & magis compacta fafciarum fubftantia illud quoque præftare poffunt, ne ipfæ facile adeo vitium contrahant. Ex his intelliges non modo cur propofita a Littrio iftiufmodi herniarum diagnofis facilius poffit in Colo, quam in Ileo, refpondere; verum etiam cur in ipfo Ileo, ubi diverticuli orificium anguftius fit, quale ab eodem Auctore (g) delineatur, non cum ita amplum eft, uti mea in Bajulo proponit defcriptio: facilius, inquam; neque enim præftare aufim, ubi anguftius fit orificium, femper nihilominus refponfuram. Atque hæc, ut nofti, ad te fcripferam, cum a Cl. Benevolo miffum accepi librum (h) quo herniam, fecundo loco, defcribit factam, ut ipfa cadaveris confirmavit diffectio, ab Ilei Appendice in fcrotum fe extendente. Quæ tametfi cum eo inteftino per orificium communicabat in mortuo quidem non majus, quam ut mediocris avellanæ æquaret diametrum; æger tamen quindecim primis morbi, ejufque fæviffimi, diebus nihil per alvum, omnia per vomitum, & cito quidem ftercoris fimilia, ejecerat. Præterea inteftinum Ileum qua parte herniæ refpondebat, erat ad ulnæ dimidium colore non prorfus naturali, valde autem corrugatum, & anguftius; unde proclive erat conjicere, a diftenta, inflammataque Appendice vehementer tractum, hinc inflammatione tentatum, & depreffum, convulfumque fuiffe. Hiftoriam hanc conjungas velim cum propofita Bajuli hiftoria, conjecturas autem, adnotatis in diffectione fubnixas, ad ea adjungas quæ de caufis fufpicabar, cur Littrianæ ejufcemodi herniarum diagnofi res aliquando non refpondeat. Quod fi non Appendix folum, fed ipfum quoque Ileum intra herniam intercipiatur, & inflammatione, gangrænaque vitietur, ut in Meryii Obfervatione (i); manifeftum eft, alvum tunc fupprimi, & cætera fieri quæ in iftiufmodi Ilei affectionibus accidere folent: folent, inquam; nam etfi plerifque hæc contingunt; funt tamen quibus nec alvus quidem prorfus adftringitur, nedum recrementorum, aut his fimilium vomitus non fiunt, ut puta iis quos Cl. Viri Wolffius (k), & Cohaufenius (l) defcripfere, ut minus oporteat mirari quod non aliter acciderit illis quorum morbus, & diffectio a Cl. Storchio (m), & Bajero (n) propofita funt, cum in hernia effet pars Coli intercepta, non Ilei, quod tamen erat totum cum magno Jejuni tractu in altero ea inflammatione affectum, qua Colon carebat.

20. Iis allatis, indicatifve Obfervationibus in quibus inteftinorum dolores a caufa erant fub oculos cadente, ad eas tranfeo in quibus caufa penitus intra corpus latebat. Ab iis autem incipiam quæ propter vomitum & inflammationem ad eas magis accedunt quæ hactenus defcriptæ funt. Duæ primæ ad Valfalvam fpectant.

21. VIR gracilis, annorum quinquaginta, ob plures in venationibus labores, de magno ad guttur, & pectus calore queri cœpit. Hic eas deferens partes, fe ad lumbos prodidit, itemque in ventre, ubi pungente adjuncto dolore hominem adeo vexabat, ut ne tactum quidem ferret. Primis ægrum diebus frigidus rigor invadebat crebrius. Diebus autem quinque, aut fex ante mortem, Volvulus acceffit cum fæcum rejectione: qui fenfim ægri vires atterendo, ad interitum perduxit circa trigefimum ab decubitu diem.

VENTER plenus fanie inventus eft totus, quæ omentum, & inteftina inter fe colligaverat. Erant hæc valde inflammata, ut jecur quoque, & lien, quem altius fane quam jecur, inflammatio occupaverat. Ren finifter fub interna membrana; non omni tamen ex parte; effufum fanguinem continebat. In omento, & in limbo mefenterii, præfertim ubi cum inteftino Colo nectebatur, multi parvi abfceffus, & ulcufcula animadvertebantur.

22. Cum primum abfceffus fieri cœpti funt; incommoda non ventrem modo, fed & lumbos quo fe mefenterium alligat, afficiebant. Ubi illis fuppuratio accidit; crebri hanc indicabant frigidi rigores. Effufa autem fanies ulcufcula ibi reliquit; ventrem implevit. Cum, mora acrior facta, tunicas vifcerum; & inteftinorum præfertim irritavit; omnium inflammationem concivit, horumque præterea motum invertit. Hinc Volvulus. Tu cum Virorum Clariff. Maucharti (o), & Verdriefii (p) Obfervationibus, non propter Volvulum qui vix in una indicari videtur, fed propter ventris dolores hanc poteris comparare, præfertim cum in earum utraque mefenterii pariter abfceffus fuerint, in altera aperti, ut fanie refertus effet venter, in altera claufi, inteftinis autem quæ hic illic fphacelus infecerat, inter fe, & cum omento arcte cohærentibus.

23. VIR alter eadem qua prior ætate, eodemque habitu, colore autem pallido, cum ante biennium ardenti febre correptus, ab ea denique fine ullo fenfibili crifis veftigio effet liberatus; magna poftmodum fiti, capitis, & ventriculi fumma debilitate, & virium larguore afficiebatur. His quotidie vexatum ingens interdiu cordis oppreffio invadebat, quam noctu, dum fomnum capere vellet, univerfi corporis tremor excipiebat. Phthifi aliis Medicis, Valfalvæ autem aqua intra cranium redundante laborare cenfebatur, qui & ea præfcripfit remedia quæ hydropicis folent effe communia. Ille vero interea multum cum combibonibus meri ingurgitans, magno ventris dolore corripitur, vago tamen, cum flatibus, cum materiæ biliofæ vomitu, & cum pulfus celeritate conjuncto. Poftridie mane cum dolor non modo fævior, verum etiam certa in parte fixus effet, quæ tacta, vehementer dolebat, inflammationem Valfalva veritus, fecari venam, imperavit. Omnibus tamen præfidiis irritis, die quarto ineunte æger moritur. IN VENTRE fana reliqua inventa funt; fed magna Ilei inteftini pars inflammata. In Thorace permagna polypofa concretio in dextero cordis ventriculo, quæ inde in venam Cavam producebatur. Intra Cranium tandem feri multum, quo & ventriculi cerebri erant pleni. Prægrandes erant, multoque fcatebant fero glandulæ plexus Choroidis: & compages cerebri laxa erat.

24. Quam periculofe magnæ folvantur febres fine ulla crifi, prima hujus hiftoriæ pars confirmat. Quam verum autem fuerit Valfalvæ utrumque judicium, quæ per diffectionem in capite, & ventre comperta funt, monftrant. Quod vero in hoc ægro, non Volvulus, ut in priore, fed vomitus dumtaxat fuerit, ne quæres quidem, ubi hujus fectionem cum prioris, aut cum infequentis cadaveris fectione comparaveris. Quam, fi recte memini, in Bononienfi Incurabilium Nofocomio habuimus A. 1705.

25. SENEX annos natus quatuor & feptuaginta, gracilis, vinofus, ante menfem incedere fic inceperat, ut finiftro potiffimum cruri incumberet. Quod domeftici magis quam ipfe, animadverterant; nihil certe ipfe de hoc dicebat, aut ufpiam dolere fe, often-

(g) Mem. de l'A. 1700. (h) Due Relaz. Chirurg. (i) cit. fupra ad n. 16. (k) Act. N. C. Tom. 4. Obf. 68.
(l) Commerc. Litter. A. 1742. Hebd. 26. n. II. ad 3. (m) Act. cit. T. 7. Obf. 101. (n) Commerc. cit. A. 1745. Hebd. 40. n. 2.
(o) Eph. N. C. Cent. 1. Obf. 14. (p) Act. cit. Tom. 1. Obf. 87.

debat. Duodeviginti post diebus dolore ventris correptus est vago, nullaque cum febre conjuncto, quem ipse, nemine consulto, theriaca sumpta expulit. Sed duodecim interjectis diebus ortus circa meridiem dolor est ad summam regionem iliacam dexteram simul gravans, simul ei similis, ut ajebat, quem mordentes afferrent canes. Tumebat is locus; sed nec colorem mutaverat, &, si tangeres, mollis erat: manu autem profundius appressa, durum percipiebas. Pulsus, cæteroquin laudabilis, celer, & frequens erat. Oculi intra orbitas subsidebant. Lingua sicca. Nox mala. Die morbi altera pulsus major, & vibratus. Dolor, & tumor se ad ventris medium extendebant, qui demum sinistrorsum quoque perrexerunt. Sanguis e dextero brachio missus ad uncias septem, nihil seri; crassam autem & flavam habuit crustam. Nausea erat quidem, non ea tamen, ut cibus respueretur. Alvus sine molestia exonerabatur. Nox pessima. Die tertia pulsus humilis: ructus crebri, amari, acidi: loquela quasi a convulsione vitiata: mens subinde non constans, ut inania, & nugæ, quas æger narrabat, ostendebant. Die quarta artus identidem convellebantur, totumque corpus rigidum ad quadrantem horæ permanebat: quæ dum fierent, nulli erant pulsus: & vicissim, soluta convulsione, hi quoque redibant, & sanorum quidem in cæteris similes; sed humiles, & prementibus digitis non resistentes. Postea difficili facta respiratione; etsi lingua demum erat jam humida, neque homo amplius delirabat; fæces vomuit, & paulo post ad vesperam diei ejusdem convulsus, mortuus est. ABDOMINE diducto, sinister jecoris lobus inventus est laxus, & sphacelo prorsus vitiatus. Ventriculus, & intestina, Tenuia præsertim, hic rubra, istic livida, illic nigra. Coli autem initium qua musculos contingebat, cavam ossis ilii faciem operientes, simul cum ipsis & gangræna omnino occupatum erat, & sic connexum, ut sine laceratione separari non potuerit. Illinc videbatur effusum esse quod in ventris cavo conspectum fuerat serum lividum, & puri admistum, cui nempe simile intestina continebant.

26. Quod ad initium attinet historiæ hujus; a veri similitudine non valde abhorret, natum sensim fuisse in iis qui modo memorati sunt, musculis vitium aliquod unde proximi Crurales nervi dexteri comprimerentur, inde autem fuisse, cur homo sinistro magis cruri inter ambulandum incumberet. Quod ad vitium inflammatione, & corruptela postea accedentibus, pessimi succi ita nervos illos vellicaverint, ut corpus universum convelleretur. Nec fortasse in puero quem Iliaca passio, arrosis putrido intestini tabo iisdem musculis, interfecit, aliunde magis repetendæ erant convulsiones totius corporis, & crurum præsertim, quas in hac Sepulchreti XIV. Sectione (q) leges sic ut ipse quoque convulsus tandem moreretur. Quem autem ad modum Senis inflammatio prorepserit in contiguum intestinum, & cætera quæ descripsimus, explicare non est opus. Itaque ad Observationem transeo, quam ista Coli pars inflammata ad memoriam revocat, biennio ante quam superiorem haberem, mecum a Viro Doctissimo, humanissimoque M. Antonio Laurentio Archiatro, cum hæc scriberem, Pontificio communicatam.

27. MULIER quæ anno ante in dorsum ceciderat, ingenti nuper, clamoso, profundoque in ventre dolore, cum vomitionibus conjuncto, dies aliquot conflictata, decesserat. VENTRICULUS repertus est mire contractus, Cæcum autem Veterum intestinum a semifluidis flavis stercoribus ita dilatatum, ut ventriculum mentiretur. Id intestinum prehenderat inflammatio, quæ per vicina quoque viscera se se diffundere incipiebat.

28. Si casus ille ad causas attinuit quæ hunc mulieris morbum fecerunt; credibile est, ita in dorsum cecidisse, ut dexterum tamen ventris latus, & Coli partem in eo latentem afflixerit. Quæ propterea vi sua qua stercora sursum propellit, magis in dies magisque imminuta, ab iis denique omnino restitantibus in eum modum cum subjecto præsertim Cæco expansa fuerit, & ob tunicarum distractionem acerbissimo dolore affecta, ob vasorum autem compressionem inflammata. Quod si mulier aliquanto diutius vitam traxisset; fortasse ipsa quoque, ut aliquot ex iis de quibus supra dictum est, fœdum in modum, & miserandum stercora vomuisset, vel potius stercorum quam simillima. Hac enim similitudine decepti, plerique in Volvulo ea rejici, crediderunt quæ jam in Crassa intestina transiissent, id quod rarius quam ipsi putant, accidere, interjecta ostendit Bauhini valvula, ostenduntque alia quæ sunt a nobis in Adversariis (r) commemorata. Similitudine autem decipi, non difficile est demonstrare pluribus in medium prolatis ejusmodi vomitus Observationibus vel in iis quibus a Crassis intestinis ad os via erat omnino interclusa. Vide enim; ut cæteras omittam ubi hanc arctissima hernia viam, aut obstructio, aut coalitus intercipiebant; vide, inquam, exempli causa, hic in Sepulchreto (s) Henrici ab Heers Observationem. Puero hernioso simul cum omento Ileum intestinum agyrta ferreo constrixerat filo, ut transire nihil posset. Puer autem *per os ejectis stercoribus* mortuus est. Huc adde Cl. Haguenotii (t) complura in felibus, & canibus experimenta: qui vinculo injecto eidem intestino, stercora vomebant. Quis a primo e Crassis hæc rediisse, non existimasset qui Tenuia fuisse occlusa nesciret? Nempe quæ ex ventriculo detruduntur ad intestina, illius, & mox horum succis, & pancreatico, & bile admistis, pluribus autem in chyli ductus particulis amandatis, si quam in Crassis deberent, eam in Tenuibus, inflammatis præsertim, habere moram cogantur; eandem in his referent, quam in illis, odoris fœditatem, & stercora etiam, si quis velit, non injuria poterunt appellari, ut docuit Piccolhominus (u), negans propterea, necessarium esse, reliquias cibi in Crassa pervenire, ut stercoris acquirant naturam. Verum ut minime in hoc homines fallantur; ex hoc tamen ipso in errorem rapiuntur, cum e Crassis ea redire, existimant, quæ redeunt e Tenuibus.

29. At enim e Crassis usque intestinis provenire posse, demonstrant suppositoria, & clysmata ab ileosis per os ejecta. Ego vero de suppositoriis satis in Adversariis (x) dixisse videor quid sentirem, ut de clysteribus quoque. Sed quoniam horum per vomitum rejectionem legi postea apud non ignobilem Auctorem, *frequenter* accidere, apud alium autem hanc eorum rejectionem sine inverso intestinorum motu nova quadam ratione explicatam; nonnulla tibi super utraque re hic addere constitui. Et quod ad primam attinet; Galenus quidem cum inverti in Iliaca passionem, imo & extra ipsam, intestinorum motum, non uno in libro (y) docuit, tum insuper III. de Symptom. Causis (z) semel, iterumque affirmavit, *clysteris aliquid nonnullis in ventrem* (id est ventriculum) *subiisse, ita ut vomerent: præterea stercus in lethalibus ileis*. Sed ab ejus tempore usque ad ætatem Jo. Matthæi de Grado (a), id est a secundo ad decimum quinctum Æræ Christianæ sæculum qui id confirmarent, non memini legisse. Extitit deinde sæculo decimo sexto qui id vidisse se, scriberet Julius Alexandrinus (b), sed *non tam sæpe, aliquando tamen*, ut bis Jo. Francus Hildesius (c). Sæculo autem proximo, & hoc ipso non pauci utique. Legere enim potes Abelis Roscii (d) Observationes tres, Danielis Sennerti (e), ut videtur, & Joannis Henrici Lavateri (f), & Lucæ Schröckii patris (g), & Joannis Meryi (h) singulorum singulas, plures autem Collectorum Bibliothecæ Anatomicæ (i): & præterea sine Iliaca, aut Colica passione, unam Petri Borelli (k), alteram Friderici Lossii (l), tertiam Georgii Segeri (m), quar-

(q) Obs. 21. in Additam. (r) III. Animad. 9. (s) Obs. 24. §. 3. (t) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1713.
(u) l. 2. Anat. Prælect. 11. (x) Animad. cit. (y) De nat. facult. l. 3. c. 13. & in Hipp. de Vict. in Acut. Comm. 3. n. 33.
(z) c. 2. (a) apud Donat. de Hist. Mir. l. 4. c. 3. (b) apud Schenck. Obs. Med. l. 3. sub tit. Variar. rer. Vomit.
(c) Ibid. (d) apud Hildan. Cent. 6. Obs. 70. (e) in hac 14. Sepulchr. S. Schol. ad Obs. 20. §. 13.
(f) thes. 6. cit. supra ad n. 16. (g) Eph. N. C. Dec. 2. A. 5. Schol. ad Obs. 195. (h) Obs. 1. cit. supra ad n. 16.
(i) Tom. 1. P. 1. in adnot. ad Peyer. Exercit. 1. de Gland. Intest. (k) Cent. 1 Obs. 17. (l) Vid. Schol. modo cit. in Eph. N. C.
(m) Earund. Dec. 1. A. 9. Obs. 94.

quartam Gabrielis Clauderi (*n*), quinctam denique Petri Rommelii (*o*); tot enim erant quarum in præsentia recordabar. Alias ipse facile invenies. Verum si vel totidem reperires; non rarissimam, opinor, clysterum per os rejectionem diceres; frequentem non diceres. Plerique enim Medici, etiam exercitatissimi, nunquam viderunt: quod eorum Scripta ostendunt, ubi de hisce Observationibus mentio incidit, aliorum quidem testimonium, non suum, proferentium.

30. Videamus nunc, qua nova ratione clysmatum per os rejectio explicata sit. Positum est, intestina omnia in Volvulo plena esse, aut ferme plena humorum tum in ipsa jugiter influentium, tum ab ægris ingestorum: esse autem ad podicem obstaculum quodpiam, illorum quidem impediens exitum, ab immittentibus autem clysmata superabile. Tunc igitur sic injecta, plenitudinem intestinorum, & distentionem augentia, accedente musculorum abdominis, & diaphragmatis alterna compressione, quo minor resistentia est, illuc urgeri, & commista cum iis humoribus per vomitum denique extrudi. Non resistere autem Bauhini valvulam, quippe quæ, posita intestinorum omnium plenitudine, aperta servetur. Nec inverso horum motu opus esse, præsertim cum in bestiis, ob injectum Ileo vinculum jam vomitu correptis, non potuerit is motus animadverti; imo ne peristalticus quidem, si quæ ad finem sunt hujus Explicationis, attendas, satis in vivis, sanisque animantibus agnosci amplius videntur. Hæc omnia cum primum legi, etsi quædam erant quæ non facile probari posse, intelligerem; tamen, quod nunquam in veri inquisitione omittendum est, id cœpi facere, ut non modo quæ contra, verum etiam quæ pro ista Explicatione afferri possent, attenderem. Itaque nonnulla eorum quæ suis tum rationibus, tum experimentis confirmaverat ingeniosus Auctor, animadverti, meis quoque comprobari. Nam quod ad intestinorum ab obstaculo ad ventriculum usque plenitudinem spectat, hæc meis quoque humanorum cadaverum, quibus ipse caruisse queritur, Observationibus in ejusmodi morbis comperta est, ut tibi propositæ ostendunt Agricolæ (*p*), Bajuli (*q*), & magna ex parte Mulieris cujusdam (*r*) historiæ. Posita autem non Tenuium modo, sed & Crassorum intestinorum plenitudine, ultro apparere *impedimentum* illud videbam, quod in Adversariis (*s*), generatim, quærendum esse, indicaveram, quo impedimento *ad tempus interjecto* Bauhini valvula *rite occludi non posset*; ad tempus, inquam; nam si perpetuum sit, non intelligetur, qua ratione post trajectos per illam clysteres, ad officium ipsa vel continuo redierit, ut in quibusdam ex iis casibus visum est, qui paulo ante (*t*) sunt indicati. In illis enim non satis faceret eorum explicatio qui in ileosis valvulam rumpi, aut paralyticam fieri, conjecerunt. Quam ego ultimam conjecturam ne tunc quidem habere locum, credo, cum initium Coli plurima congesta materia dilatatum ponitur præter modum. Nam etsi valvula ob resolutas duorum, ex quibus componitur, intestinorum carneas fibras eam, qualiscunque esset, vim amitteret se constringendi; duo tamen, quæ nos addidimus, Fræna ita sunt hinc, & hinc in transversum per internam Coli faciem locata (*u*), ut admirabili usu quanto magis hoc dilatatur, tanto ipsa magis rimam valvulæ adstringant, quam utilitatem persæpe in vita præstare, censeo, cum multa forte in ea Coli parte materia est, musculi autem abdominis conatu magno contenduntur: quæ autem de hujus structura valvulæ, de ejusque Frænis in Adversariis scripsi, & pinxi, ut accipi a te, non dubito; sic ea, & quædam alia quæ ad me attinent, vellem ab nonnullis paulo attentius fuissent spectata: sed de his alibi. Denique, ut alia omittam; quod abdominis musculis, & diaphragmati illa tribuatur actio quæ inverso motui intestinorum tribui solet, non sine ratione hoc fieri, ii possunt casus comprobare, in quibus Ileon contingere ob vim expultricem abolitam, sive ob atoniam intestinorum, de Salii, & Ruyschii sententia superius (*x*) indicatum est. Quo loco, Boerhaavii (*y*) quoque auctoritas produci potest, asseverantis, se *in* Crassis *intestinis nunquam, in numerosis vivorum animalium sectionibus vidisse motum peristalticum*, ideoque mirantis, *rejici* tamen per os *ex Crassis clysmata*; hoc enim *aliquando* accidere, *testibus gravissimis viris*, non dubitabat.

31. Verum cum hæc propositæ Explicationi favere, animadvertissem; alia se objiciebant quæ evidentissime adversarentur. Ne longior sim; illud in primis, quod si plena, aut fere plena intestina omnia ponuntur; non potest intelligi, quomodo non commisti, ut dicuntur, cum aliis humoribus, sed sinceri clysteres vomitu rejiciantur, iique non longo interposito tempore, neque præcedente, postquam injecti sunt, immani humorum qui a Recto ad ventriculum intestina impleant, aut quasi impleant, rejectione. Lege enim Roscii, Schröckii patris, Collectorum Bibliothecæ Anatomicæ quas supra (*z*) indicavimus, Observationes, in Volvulo habitas; lege etiam quas ex Lossio, Segero, Claudero, Rommelio memoravimus (*a*), ubi nec Volvulus erat, ut validiores musculorum compressiones credi possent, nec præter levem in uno, aut altero alvi adstrictionem obex ullus qui humores in toto pene intestinorum tubo coercuisset. Invenies passim clysteres *totos*, *integros*, eosque *sinceros*, *ut fuerant applicati*, *nihil prorsus immutatos*, per os ejectos postquam *per horam* fuerant *in intestinis retenti*, *post horæ circiter spatium*, *post horæ quadrantem*, *horæ quadrante vix elapso*, *momento temporis*, nulla usquam commemorata inter clysmatis injectionem, & rejectionem, humoris vomitione, nedum tanta, quantam intelligis, si plena fuissent intestina omnia, esse debuisse. Cum igitur nec plena hæc, nec quasi plena essent; profecto apparet, aliam esse explicationem quærendam, ex qua eluceat tum quæ causa ab Recto ad ventriculum clysteres compelleret, tum quæ Bauhini valvulam apertam servaret. Videndum est autem nunc præsertim quando non desunt qui diaphragmatis, & musculorum abdominis ad vomitum ciendum vires in dubium vocant; videndum est, inquam, ne quod ad primam attinet causam, præpropere abjecta illa sit quæ in motu inverso intestinorum ab antiquis usque temporibus reponebatur. Ut enim is motus ubi ligata, distenta, inflammata, resoluta sint intestina, non facile esset agnoscendus; cur ibi negandus sit ubi nihil istorum est? nihil autem esse poterat in iis Observationibus quæ, nullo præsente Volvulo, habitæ sunt, neque erat, etiam hoc præsente, aut certe necesse non erat semper, ut esset in magna intestinorum parte, in eaque nominatim quam hic potissimum spectamus, id est in Crassis intestinis. Cur igitur omnino, & semper causam illam rejiciamus, nullasque illi partes tradamus? Num forte quod peristalticus motus vix amplius sit agnoscendus? Quid ergo? Adeone mutata est natura animalium, ut nostra ætate vix amplius id appareat quod vetustissimi illi Observatores perspexerunt, quos secutus Cicero (*b*) *tum astringere se se intestina, tum relaxare* sive ad terendum cibum, & conficiendum, sive ad ejus depellendas reliquias, diserte scripsit? Sed necuipiam forte ex iis quos in prope extrema ad II. Adversaria Præfatione designavi, hic quoque Ciceronis locus *in acerbam satis exprobationem* a me *allegari* videatur; præstat multa quæ hic reponere liceret, negligere, & a Priscis ad Recentiores venire. Num igitur tot obliviscemur Observationum, non aliorum modo, sed & nostrarum in canibus, ovibus, cuniculis vivis dissectis, cum sæpe in oculos ne quærentium quidem incurrit, is motus, atque adeo etiam, ut præsertim, in cuniculo accidit, alterne antiperistalticus.

Sed

(*n*) Earund. Dec. 2. Obs. cit. (*o*) Earund. Dec. 3. A. 7. Obs. 39. (*p*) supra, n. 9. (*q*) n. 18. (*r*) n. 11. (*s*) III. Animad. 9. (*t*) n. 29. (*u*) Advers. 3. Fig. 1. (*x*) n. 12. (*y*) Prælect. ad Instit. §. 816. in fin. (*z*) n. 29. (*a*) Ibid. (*b*) l. 2. de Nat. Deor.

Sed in hominibus quoque fuisse alterum, aliquando utrumque perceptum, ostendere jam nihil attinet, quando exempla protulit Cel. Hallerus (*c*): quibus tamen illud addere, si volueris, potes Matronæ, immanem omphalocelen habentis, visæ a Collectoribus Bibliothecæ Anatomicæ (*d*). Idemque Hallerus (*e*) vel antequam tot ederet experimenta (*f*), præstitit, ne quia magno Præceptori ipsius acciderat, ut nunquam, sicut dixi, in Crassis intestinis videret peristalticum motum, idcirco nemini visus existimaretur; siquidem Wepferum nominatim laudavit, qui in his quoque evidenter perspexit, nec peristalticum modo, verum etiam antiperistalticum, ut cognosces ex Wepferi loco, huc pariter in Sepulchretum (*g*) relato.

32. Ex his quæ in utramque partem expendimus, licebit tibi intelligere, ad ea quæ in Volvulo contingunt, ardua præsertim, nec satis adhuc perspicua, explicanda non facile ullam probabilem causam omnino esse abjiciendam. De causis autem quæ obstaculum faciunt materiæ per intestina descendenti, si forte ex me quæris, utrum illam celebrem olim horum contorsionem unquam invenerim, aut saltem intus, ut vocant, susceptionem, quæ vel sæpius est etiam ab Recentioribus confirmata; ingenue respondebo, in neutram sic quidem, ut postea (*) explicabo, adhuc incidisse. Non tamen propterea; quod ad primam attinet; ullum ex descriptis ejus generibus suspectum mihi est, nisi quod salva mesenterii cum intestinis connexione intelligi non potest. Altera autem, sive intestini intra intestinum susceptio non modo salva mesenterii connexione intelligitur; verum etiam ob istam ipsam connexionem maxime noxia est. Cum enim intestini pars proximam subit, simul annexi mesenterii portio subeat, necesse est. Itaque si paulo ibi diutius inhæreat, & causa aliqua constringens accedat; retardato per ejus vasa motu sanguinis sic turgebit, ut ingressi intestini exitum, & per hujus cavum descensuræ materiæ transitum impediat; ne quid dicam de sphacelo ob circumitionem sanguinis prorsus interclusam demum superveniente, ut laudatus Hallerus (*h*) vidit, & hominem extinguente. Eo autem magis omnia ibi constipantur, quo major intestini complicata portio in proximam se conjecit; tanta enim aliquando fuit, ut ex intestini spatio semipollicem longo educta, duos fere palmos æquaverit (*i*). Tanto autem major subit, quo majores, aut diuturniores causæ sunt, quæ subeuntem impellant, & quæ excipientem dilatent. Inter has causas plerumque est flatus; inter illas autem nonnunquam est pondus, ut in Observatione eorundem quos semel, iterumque laudavimus, Bibliothecæ Anatomicæ Collectorum (*k*) rara non ob id tantum, sed etiam quia in colo susceptio acciderat, in quo qui viderint, perpaucos legisse memini præter Ruyschium (*l*), idque, ut fatetur, semel, cum in Tenuibus intestinis toties vidisset, ut sæpius nemo. Cæterum nulla frequentior causa creditur, quam convulsivi motus: quos id posse, Peyeri monstrat experimentum lacessitis non uno in loco viventis ranæ intestinis: leges illud in Sepulchreto (*m*). Idem confirmare mihi videntur Observationes cum Peyeri ipsius (*n*), tum præsertim Ruyschii (*o*). Ille enim in puellæ Ileo in quo susceptiones tres, lumbricos *alicubi* vidit *velut conglomeratos*; Ruyschius autem ipsam susceptam Ilei virilis portionem *repletam vermibus circulariter positis*, iterumque *susceptionem* ejusdem intestini *verminosam* ostendit *e puero*. Intestina autem a vermibus posse vehementer lacessiri, manifestum est. Quin eximium Medicum Heisterum (*p*) cum in Tenuibus duodecennis pueri intestinis duplicem susceptionem invenisset, eademque intestina *lumbricis repletissima* animadverteret, *in praxi notatu dignum* existimavit, *præsertim si juniora tractamus subjecta*, passionem Iliacam a lumbricis quoque oriri posse. Et hinc fortasse fuit, quod susceptionum plerasque in pueris viderim adnotatas. Eorum quæ hactenus commemoravi dum quædam paulo diligentius attendo, non possum facere quin Observationem huc addam meam, quam legens, si mirari forte incipias, me paulo ante negasse, intestini susceptionem mihi esse conspectam; at mirari desines ubi ea perpenderis quæ post Observationem adscribam.

33. VIRGO ad quinque & quadraginta annos nata, capite ob lapsum gravissime icto, non modo inter initia, sed semper vomuit; dies autem in hoc Nosocomio vixit plus XXI. sic quidem ut sæpe jam jam moritura videretur. VENTER; hujus enim dumtaxat viscera, neque hæc morbi causa, inspexi; tepida etiamtum intestina habebat; tametsi non paucis a morte horis tangebam, & una certe ex quo abdomen apertum, diductumque fuerat, cum aliud interea expedirem, transacta, tempore anni frigido, quippe circa medium Decembrem A. 1724. tempestate autem frigidissima. Intestinorum Tenuium pars flatu erat distenta, ea præsertim quæ Cæco suberat, itaque hoc cum Appendicula antrorsum verterat: pars reliqua non sine fœtore aliquo subrubra erat. In hac susceptionem vidimus, de qua loquimur, non minus evidentem, imo etiam longiorem aliquanto quam ab Ruyschio est delineata (*q*). Sed dum qua in sede intestinorum esset, & quam arcta, aveo distinctius cognoscere, ideoque ut ab altero Tenuium capite incipiam, intestina leviter, ut fit, hinc illinc dimoveo, hoc quidem præclare intellexi, illud vero dignoscere amplius non potui. Nam Tenuibus cunctis ab uno capite ad alterum, & ab hoc rursus ad illud accurate percursis, nusquam susceptio illa apparuit, & ne vestigium quidem, indicio manifestissimo, minime arctam fuisse. Tunc; quod reliquum erat, Tenuia intestina aperiens, in Duodeno materiam conspexi liquidis fæcibus similem; in proximo autem Jejuni tractu lumbricum teretem, in eodemque tractu, & vicina Duodeni parte sanguineas hic illic maculas quibus intus utrumque, quasi ab inflammatione quæ irritationem consequi inciperet, distinguebantur. In cæteris autem intestinis, ventrisque visceribus complura quidem animadverti, ostendique, sed non ad morbos attinentia; si nonnulla excipias adnotata in muliebribus, & in vesica, vel potius in urethra. Hac enim secundum longitudinem incisa, ex vasis sanguiferis quæ parallela per interiorem ejus faciem apparebant, nigra quædam hic illic prominere videbantur quasi corpuscula, ut a primo pro exiguis varicibus acceperim. Sed cum mane in solis lumine inspectarem, varices non esse, intellexi; quin etiam num in iis vasis essent, plane dubitavi. Nam duo majora, quæ in ipsis erant communibus vesicæ, & urethræ finibus, peculiaria esse vidi fusca, & subrotunda corpuscula, eaque cum tangerem, dura sensi; ut calculos sui generis esse, crediderim, sub intima illa tunica concretos, eamque attollentes; reliqua autem quæ infra erant, ut minora, ita minus dura, nec subrotunda, ex ejusdemmodi materia, ad eundemque modum fieri; sed necdum esse perfecta. Cum hoc, novum fortasse, morbi genus, urethram procedente tempore coarctaturum, & jam facile nonnihil lædentem, animadvertissem; uterum secui, si forte manifestius scaturigines invenirem subalbi, & crassiusculi humoris quo nimis humectatam vaginam conspexeram. Sed præter consuetudinem nihil vidi, nisi prominentem vesicularum acervum parvulum, ut ejus area ambitum unguis non excederet digiti minimi. Erat in facie anteriore caveæ ipsius uteri dexterius, propiusque supremam partem ejusdem caveæ, quam cervicis; ut suspicatus sim primum, esse inchoamentum excrescentiæ, cujusmodi a me sæpe alias in cavo uteri descriptas legisti. Et prominentia quidem id confirmabat: sed non conveniebat natura vesicu-

(*c*) Ad Boerh. Prælect. §. 93. not. 6. (*d*) Tom. 1. P. 1. adnot. penult. ad Warthon. de Mesent.
(*e*) Ad cit. Prælect. §. 107 not. 3. & §. 109. not. 30. (*f*) De Respir. P. 3. (*g*) Schol. ad §. 2. Obs. 1. hujus Sect. (*) n. 34.
(*h*) Strena Anat. n. 9 (*i*) Vid. Sepulchr. §. 2. modo cit. (*k*) Adnot. cit. supra ad n. 29. (*l*) Adverſ. Anat. Dec. 3. 5.
(*m*) Schol. ad §. 8. Obs. 20. (*n*) §. modo cit. (*o*) Thes. Anat. 4. n 14. & Thes. Nov. n. 57.
(*p*) Eph. N. C. Cent. 1. & 2. Obs. 198. n. 3. (*q*) Obs. Chir. Anat. Fig. 74.

ſicularum quæ prominentiæ faciem tegebant; erant enim ipſæ, & mucus, quem continebant, ejuſdem omnino generis, & ad eundem naturalem modum ſe habentis, cujus erant infra in cervice aliæ plures, olim a me verbis, & pictura ſatis expreſſæ (r); non hydatides, quales hic quoque non deerant ad tubas, & prope ovaria, alba, dura, ſtrigoſa. Sed veſiculas, mucum limpidum, & in fila ductilem continentes, tam alta ſede, quam in hac Virgine, collocatas, ibique in acervum collectas, non niſi raro vidiſſe memini. Quæ ſi ſemper ad hunc modum ſe ſe habuiſſent; una ex magnis difficultatibus Nabothi ſententiæ defuiſſet.

34. Verum hæc alias. Nunc ad inſtitutum ſermonem redeamus. In Virgine hac vides, inteſtini partem in proximam ſe conjeciſſe: ab hac parte fuiſſe flatum, qui dilataret; ab illa autem lumbricum, qui laceſſendo contrahere, inflammationemque ciere poſſet: pertinacem vomitum non defuiſſe, ut neque in Duodeno jam materiam liquidarum fæcum ſimilem. Hæ res omnes fecerunt, ne hiſtoriam hic prætermitterem. Graviſſimus autem ictus capitis, qui per ſe concitare vomitum ſolet, in Tenui inteſtino levior, & quæ noviſſime inchoata videretur, inflammatio, neque aliter fortaſſe quam XIX. Epiſtola (ſ) indicata eſt, explicanda, præſertim vero laxa adeo ſuſceptio, ut facillime, nulloque ſui relicto veſtigio, evanuerit, eo me impulerunt, ut hanc neque pro vomitionum cauſa habuerim, neque inter eas connumerem de quibus in præſentia verba facio. Neque enim hic ſpecto quas facile evolvendas, neque ita raro, invenimus, quales fuiſſe puto tres illas quas ſine ullis Volvuli ſignis in Jejuno puellæ inteſtino vidit Abrahamus Vaterus (t), qualeſque fortaſſe erant, quando nulla de iis ſignis mentio injicitur, propoſitæ in eodem trium cadaverum inteſtino ex obſervatione Cl Hommelii (u), & ne longior ſim, quales erant certe quæ plures, & varia in ſede, ut aliqua etiam ex infimo Colo in ſummo eſſet Recto inteſtino, a Cel. Hallero, non in Strena Anatomica, ex qua unam ſupra (x) laudavi, ſed in Opuſculis Anatomicis (y) deſcriptæ ſunt. Quin etiam nonnullæ occurrunt non æque facilis evolutionis, ut quæ a Cl. Jo. Phil. Burgravio (z) *ſatis arcta* reperta eſt, nullo tamen, quod memoret, conjuncto ſigno Iliacæ paſſionis, an quod nulla acceſſerat inflammatio? quanquam hæc neque ad alteram acceſſerat ab eodem (a) conſpectam, & fuerant tamen ſaltem quædam tormina, & vomitus remediorum, an quod duplo altius in hac altera ſe ſe immiſerat inteſtinum? Sed neque Hortmannus (b) parum alte intruſum, idque tribus locis, inteſtinum deprehendit, neque ex iis omnibus æque facile educendum, quin ibi *exterius turgidulum & ſanguinolentum, tumoris etiam in extracta* portione *manente veſtigio luculento*, nec lumbricus deerat prælongus in iiſdem Tenuibus inteſtinis: nulla tamen Volvuli memorat indicia; imo *alvum ſuum officium feciſſe*, adnotat, *nimirum* quia *non prorſus omnem viam* ſuſceptiones *obſtruxerant*. Multo quoque longiorem, quippe ultra pedem geometricum, Jejuni inteſtini portionem in proximam ſui partem & illapſam, & *multum* ibi *coarctatam, & compreſſam*, & *livido colore tetram* invenit Jo. Guil. Widmannus (c) poſt dolores quidem acerbiſſimos, & vomitus fere continuos, nec tamen fæcibus ſimilium, neque cum alvi, quod ajat, ſuppreſſione, nempe quia illapſa ea portio, quamvis anguſte, etiamtum *pervia* reperta eſt. Itaque multo magis pervias binas illas ſuſceptiones, non modo breviores, minuſque compreſſas, fuiſſe, crediderim, quas in Ileo inteſtino cum incipiente gangræna offendit Vir Cl. Jo. Rod. Zuingerus (d), alioquin notas aliquas, ſi præceſſiſſent, Iliacæ paſſionis non omiſſurus: contra autem minus pervias totidem fuiſſe quas ibidem reperit Valentinus (e), eadem quæ Widmannus, ſigna referens, nec dubitans quin ſtercoreus vomitus, ſi diutius vixiſſet puellus, acceſſurus fuiſſet: quem acceſſiſſe in altero, intelliges, deſcripto ab Hoffmanno (f), ſuſceptione quæ in eodem inteſtino erat, ſimul flatibus, ſuperiora inteſtina diſtendentibus, ſimul putrido humori viam intercludente; qui eodem ac per vomitus ejiciebatur, colore, in ventriculo conſpectus eſt. Ad has, Obſervationem præſertim addes Cl. Weiſſii (g), qui in mortua poſt atroces ventris dolores, cum pertinaci alvi obſtructione, & tandem cum Volvulo conjunctos; invenit Ileum extremum in Colon illapſum, cum hujuſque membranis concretum, ac contractum adeo ut tranſitum occluderet *liquamini fœtido & ſemiſtercoreo*, quo inteſtina Tenuia *mire diſtenta*, & inflammata conſpiciebantur. Nec denique omittenda eſt, quamvis in cane habita, Obſervatio quam Cl. Wahrendorffius (h) propoſuit. Cum aliquot jam hebdomadas nihil omnino dejeciſſet, ſed aſſumpta quælibet, vehementer ejulans, vomuiſſet, tandem mortuus, nullam inteſtinorum inflammationem, nullumque in his obicem oſtendit, niſi quod *circa inteſtini Recti principium mutuus ingreſſus ad longitudinem duarum unciarum apparebat, omni meatu hinc adeo arcte clauſo, ut ne flatum quidem tranſmitteret*. Ex his omnibus Obſervationibus, quas ego, ſicut ſoleo, ut haberes quas Sepulchreto adderes, commemoravi, facile intelligis, plus ad Volvulum inducendum viæ occluſionem, aut magnam, perſtantemque coarctationem, quam inflammationem, valere; itaque *intuſuſceptionem*, quæ illam non faciat, qualis ſolet eſſe levis, & facillime ſolvenda, hic a nobis attendi non oportere. Quod ad genus eas refero quas mihi hactenus videre contigit, ex eoque genere, ultro fateor, quod Rei Anatomicæ & Chirurgicæ Auctor noſtro ſæculo haud ignobilis ponebat, occurrere in multis ſine ullo dolore, naturali morte ſublatis. Sed dum hujuſmodi Obſervationibus tantum tribuit, ut commentitiam omnino crederet aliorum doctrinam qui inter cauſas Volvuli ſuſceptionem inteſtinorum proponunt; cum ipſo facere non poſſum, ni tot contrariis aliorum Obſervationibus, atque adeo rationi ipſi velim adverſari. Ut enim agnoſco, minime neceſſe eſſe, gravioris mali quidquam oriri ubi laxior ſuſceptio ſit, & quæ viam non valde coarctet; ita ſi laxa non ſit, viamque diutius occludat, aut fere occludat; hinc vero Volvulum fieri, aut dolores, inflammationes, aliave generis hujus, contendo, quemadmodum in hiſtoriis vides quæ in Sectione hac Sepulchreti ſub num. XX. in aliiſque, & nominatim in Ruyſchianis (i), & quibuſdam præterea illarum quæ hic, aut ſupra (k) indicatæ ſunt.

35. Cæterum non a ſuſceptione tantum, aut hernia, aut inflammatione inteſtinorum, verum etiam a cauſis aliis, hæc aut occludentibus, aut ſtimulantibus Volvulum fieri, tum aliorum Obſervationibus, tum noſtris quoque, tecum alias communicandis, manifeſtum eſt: & ab occludentibus quidem cauſis neceſſario, modo cum his paulo diutius vita duret; ab ſtimulantibus autem, aliquando. Et occludentes quidem cauſæ interdum ad ipſas inteſtini alicujus tunicas ſpectant, ut puta annulus ille ſcirrhoſus, XXXII. Epiſtola (l) indicatus; nam cum denique vomitus ſtercoracei ſunt conſecuti: alias autem ad ea pertinent quæ inteſtinis continentur, nec ſcybala tantum, ut in exemplo quod refert Hoffmannus (m), cum ad pondus librarum circiter viginti congeſta, Colon totum adeo diſtenderant, ut demum rumperent in Ileoſo quodam Celſiſſimo Principe; ſed & calculoſa materia modo circum felleos lapillos, modo circum aureos deglutitos nummos, per diuturnam intra inteſtina moram ſic adaucta, ut via intercluſa eundem attulerint morbum, quarum rerum; ut aliarum præteream; exempla in Cæſareæ Academiæ libris (n) invenies. Porro & quæ ad cauſas ſtimulantes referre

(r) Adverſ. Anat. 1. n. 32. & Tab. 3. (ſ) n. 18. (t) Progr. edito A. 1727. M. April.
(u) Commerc. Litter. A. 1743. Hebd. 42. in fin. (x) n. 32. (y) Obſ. 27. (z) Act. N. C. Tom. 7. Obſ. 5.
(a) Eorund. T. 5. Obſ. 80. (b) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. & 6. Obſ. 207. (c) Earund. Cent. 6. Obſ. 89.
(d) Earund. Cent. 7. Obſ. 83. (e) Earund. Cent. 3. Obſ. 1. (f) Medic. Rat. T. 4. P. 2. S. 2. c. 4. Obſ. 4.
(g) Commerc. Litter. A. 1745. Hebd. 24. n. 1. ad II. (h) Act. N. C. Tom. 3. Obſ. 132.
(i) Obſ. Anat. Chir. 91. & Adv. Anat. Dec. 3. 5. & Theſ. Anat. 10. n. 62. & alibi. (k) n. 32. (l) n. 5.
(m) c. 4. paulo ante cit. §. 13. (n) Act. T. 7. Obſ. 100. & Cent. 1. & 2. Obſ. 154.

ferre poſſis, in iiſdem (*o*) reperies, ut cum Juvenis, in abdomen cadens ſic ut intus rupta veſica effuſoque lotio in ventris cavum, inſolita acrimonia laceſſita inteſtina, quod eorum inflammatio, & hanc conſecuta gangræna oſtendit, ſuum periſtalticum inverterunt motum, aut cum ex ſimili matris caſu contuſum fœtus jam maturi abdomen in cauſa fuit, ut ſubſiſtens, putreſcenſque in vaſis inteſtinorum ſanguis pares in his effectus, irritando, induxerit, infante nihil omnino per alvum, omnia autem, ipſumque meconium per os reddente, miſereque intra octavum ab ortu diem obeunte. Quod ſi convulſiones ſtimulus cieat; quid eæ poſſint, non ſolum ſuſceptiones, ut ſupra (*p*) diximus, producendo, verum & ſine his, inteſtinorum motum invertendo, monſtrabunt experimenta Brunneri (*q*); nepotis dico, Avo digni; per quæ apparet, excitatis in beſtiarum inteſtinis convulſionibus, recrementa quæ jam per alvum exire non poterant, in ventriculum, & gulam aſcendiſſe. Morbum autem, proxime ad Volvulum accedentem ob tormina vehementiſſima, & continuum vomitum, & inteſtina Craſſa præter ſolitum coarctata, cum Tenuia valde eſſent turgida, & rubentia, & inſigni copia ſanguinis effuſi, fluidique referta, non ſine ſpaſticis contractionibus explicavit Cl. Kulbelius (*r*). Quarum identidem recurrentium an reſiduum effectum ſervarint eadem inteſtina, partes inæquales habentia, & per intervalla inæqualia præter naturam anguſtas in Anatomico Jo. Wilhelmo Albrechto, Ileo hæmatiti, dum viveret, perſæpe obnoxio (*ſ*) ipſe exiſtimabis.

36. Sed inter cauſas quæ ſtimulando, Iliacam paſſionem interdum afferunt, vermes recenſendi ſunt. Aliquando enim, ut ſupra (*t*) indicatum eſt, convulſiones movendo, intuſuſceptiones, & Volvulum faciunt: quem & ſine his excitare poſſe non eſt dubitandum. Alias inteſtinorum dolores tantum creant. Interdum ne hos quidem. Imo nonnunquam accidit, ut plurimi in iis ſint in quibus, dum viverent, vix ullum vermium indicium fuerit: quod relegens noſtram mulieris ruſticanæ hiſtoriam, Epiſtola deſcriptam XVI. (*u*), aut quæ olim de cane illo venatico ſcripſimus, (*x*) in quo erant tæniæ ad ſexaginta, ſatis confirmatum videbis. Et contra, ſigna interdum ſunt lumbricorum; neque ulli inveniuntur tamen, ut puellus docet quem tibi ex Valſalva deſcripſi Epiſtola XXXI. (*y*) & ne in re obvia longior ſim; alter quoque, cujus hic in Sepulchreto (*z*) hiſtoria eſt. Sed de vermibus, ventris dolores cientibus, alias incidet fortaſſe ſcribendi occaſio, quærendique fuſius, num ut viventium ſæpe inteſtina laceſſunt, ita in cunctis quæ proferuntur, hiſtoriis ad oſtendendum, inteſtina perforaſſe, ante mortem, an poſt mortem perforaſſe credendi ſint, &, ſi illa ante mortem pervaſerint, an qua abſceſſus, aut ulcus aliquod ipſis viam ex inteſtinis aperuerit. Multæ enim, & variæ producuntur Obſervationes: quarum ſaltem aliquot hic tibi indicare ſatis fuerit ex iis quas addere Sepulchreto poſſis. Videſis in Actis Cæſareæ Academiæ (*a*) primum duas. Quarum altera quanto magis inteſtina ab ſummo ad imum copia lumbricorum incredibili referta proponit, tanto fortaſſe videatur credibilius reddere, ipſos, præſertim amari elixirii copia inſtigatos, in vivo perforare inteſtina cœpiſſe, e quibus parte jam dimidia extabant. Parem, imo majorem lumbricorum numerum Molinettus noſter (*b*) deprehendit; nam præter eos quibus plena, & infarcta erant inteſtina omnia, alii ex his, cribri inſtar perfoſſis, exierant, qui ventris ſpatium undique repleverant. Sed hæc in mortuis conſpecta, ut quæ a me quoque (*c*) in gallina.

Quid cum in vivis? Extat quidem antiquiſſima Hippocratis (*d*) Obſervatio in Dinii puerulo, e cujus umbilico *aliquando* exibat *lumbricus magnus*. Sed cum ibi ex vulnere prægreſſo *fiſtula* relicta eſſet, per eundemque locum & lumbricus, & bilioſa prodirent; perforatum utique Tenue inteſtinum eſſe, conſtabat; a vulnere tamen; a lumbrico enim, ne ſuſpicabatur quidem gravis Interpres Valleſius (*e*). Extat etiam; ne ab iis quæ cum diſſectione cadaveris juncta ſunt, præter propoſitum longius digrediamur; extat, inquam, in Actis paulo ante laudatis (*f*) exemplum quindecim lumbricorum, ex hypochondrio dextero, & reſpondente huic lumbo egredientium, per tumores tamen utrobique ortos, & ſuppuratos, quorum origo tumorum tribuitur quidem vermibus, Colon inteſtinum rodentibus, at ſimul congeſtæ in eodem vitioſæ, corruptæ, erodentique ſaburræ. Cum leges igitur in Centuriis ejuſdem Cæſareæ Academiæ I. (*g*), & VII. (*h*) alias iſtiuſmodi Obſervationes; etſi in altera, ob brevitatem fortaſſe, nullius tumoris, aut abſceſſus mentio fit; quid ſuſpicari aliquis poſſit, conſiderabis. Mihi enim hic, ut dixi, propoſitum eſt exempla indicare, ad varias cruciatuum inteſtinorum cauſas ſpectantia; non quo modo, ac ratione ea contigerint, quærere. Hoc cum quæremus, illud quoque erit inquirendum quod Plateri, ad Volvulum etiam attinens, Obſervatio (*i*) perquirendi anſam præbet, nimirum an lumbrici ſint vivipari. Conſpexit ille convoluta, intorta, implexa, mireque diſtenta pueri, vel potius adoleſcentuli inteſtina, non modo recrementis, & flatibus, *ſed & vermibus vivis, oblongis, quamplurimis repleta, qui rurſum aliis minoribus referti erant*. Obſervationem hanc in Sepulchreto quoque leges tum Sectione circa quam verſamur XIV. (*k*) tum etiam XXI. (*l*), eoque magis attendes, ſi in Diſſertationem incideris qua Solers Medicus Zamponius deſcribit Cl. Planco dejectum ab alio puero lumbricum, mox ſuis ſub oculis parientem minutos vivos vermiculos ad duodetriginta. Sed hæc ad Teretes vermes attinent omnia.

37. Nam quod de Tæniis, & Aſcaridibus legiſſe memini, ſingula illarum internodia multis aſcaridibus fuiſſe repleta non ſecus ac ſi pro his ovariorum officio, vel potius uteri fungerentur; aut ego quidem plurimum fallor, aut ejuſmodi eſt, ut de eo mihi non putem eſſe quærendum, ut neque num *tæniæ aſcarides ſint, quæ ſe mutuo retineant*, præſertim cum qui id docent, *aſcarides in ſolo eſſe recto inteſtino*, fateantur, itemque num aſcarides *vermes ſint corporis humani quaſi proprii; aliæ vermium ſpecies rariores ſint*, aliaque de hoc genere, quæ aliter, ut puto, deceat interpretari, atque a primo ſignificare videntur. Certe Valliſnerius (*m*) non aſcarides, ſed *cucurbitinos* quos cum aliis vocabat, vermes ſe ſe mutuo retinere, & ſic tæniam facere, non dubitabat, uſus inter cætera ſimilitudine, qua ad aliam rem vel Homerum (*n*) olim uſum eſſe, video, veſpertilionum qui in antri magni receſſu pendentes a petra, mutuo tenentur. Sed eam quam Valliſnerius tuebatur, ſententiam ego ſæpenumero ſum miratus in tot a me diligenter inſpectis, examinatiſque tum quadrupedum, tum piſcium, tum avium quoque tæniis confirmari non potuiſſe: quod facile agnoſces, ſi attente legeris obſervationes quas ipſe Epiſtola Anatomica XIV. (*o*) vulgavi, imo illam etiam quam cum mea ad ſe ſcripta Epiſtola edidit olim Valliſnerius (*p*): quibus ex obſervationibus potius colligi tibi videbitur, eas ſingulas tænias ſingulos prælongos vermes, quam plurium catenas fuiſſe. Jam vero mirari deſii ex quo cognovi; Cel. Winslowii induſtria repertum denique eſſe ductum, & per fluidiſſimæ materiæ injectionem confirmatum, qui unus per omnem tæniæ longitudinem pertineret. Qui ductus ſi quo ego, aut quo Vallisnerius ſcribebat, tempore notus fuiſſet, vulgataque eſſent experimenta per quæ conſtat, aquatiles vermes, in partes plures diviſos, tres circiter menſes ſine alimento vixiſſe, & nova obſer-

(*o*) Cent. 7. Obſ. 30. & Act. T. 3. Obſ. 131. (*p*) n. 32. (*q*) Experim. circa ligat. nerv. §. 31.
(*r*) Commerc. Litter. A. 1737. Hebd. 20. n. 2. (*ſ*) & A. 1736. Hebd. 12. n. 1. (*t*) n. 32. (*u*) n. 38.
(*x*) Epiſt. Anat. 14. n. 48. (*y*) n. 5. (*z*) Obſ. 1. §. 2. (*a*) Tom. 1. Obſ. 172. & Tom. 5. Obſ. 68. prope fin.
(*b*) Differt. Anat. Pathol. l. 6. c. 4. (*c*) Epiſt. Anat. 14. n. 44. (*d*) Epid. l. 7. haud ita procul a fine.
(*e*) Comment. in eum l. n. 105. (*f*) Tom. 6. Obſ. 93. (*g*) Obſ. 39. (*h*) Obſ. 7. (*i*) l. 3. Obſerv. ubi de Extuberantia.
(*k*) ſub n. XXI. §. 1. (*l*) ſub n. XXII. §. 4. (*m*) Conſideraz. int. alla generaz. de' vermi &c.
(*n*) Odyſſ. l. 24. ſub initium. (*o*) n. 47. uſq. ad 55. (*p*) in calce modo cit. libri.

observatione in altera quoque tæniarum specie credibilius factum esset, in extremo illo tenuissimo quod cauda videbatur, esse tæniarum caput; cum ipse facilius quæ videbam, intellexissem, tum ille aut argumenta alia pro sua sententia quæsivisset, aut eam potius, ut Vir erat veri studiosissimus, abjecisset. Verum hæc quæ dixi, post illud tempus producta sunt, ut ex Dissertatione cognosces Experientissimi Bonneti super Tænia accurate, erudite, solerterque scripta, Regiæque Parisiensi Academiæ Scientiarum oblata (q). Ea Dissertatio quærendi alia nobis fortasse occasionem dabit, alio tempore proferenda. Nunc instituti memores, ab his, in quæ obiter incidimus, illuc revertentes, cum quædam restare videamus, eaque consideratione, & scitu digna, ex iis quæ ad Dolores attinent Intestinorum, hæ autem Litteræ longiores sint; reliqua in proximas rejiciemus. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXXV.

Absolvitur sermo de Intestinorum Dolore.

Plura quidem Intestinorum Doloris, & hunc consequentium Inflammationis, & Gangrænæ exempla novissimis Litteris complexus sum. Tamen restant alia tanto digniora quæ, a te, cæterisque junioribus Medicis attendantur, quanto aut breviore tempore, aut fallaciore remissionis simulatione abreptos ægros conspicies. A primo genere incipiamus, atque adeo ab Juvenis, qui nobis, cum Bononiæ essemus notissimus fuerat, casu tam præcipite, ut pene prius mortuum audiverimus, quam ægrotantem. Res, ut diligenter a Valsalva non scripta quidem, sed tunc narrata nobis est, ad hunc modum se habuit.

2. LÆLIUS Lælii Forocorneliensis, Medicinæ studiosus, solitudinis amans, & natura facile irascens, cum optime, ut solebat, valeret, nulla omnino prævia causa, nisi quod patrem animam agere tunc sciebat, tristemque ejus mortis nuncium ægro animo expectabat, circa medium Novembrem A. 1705. hora noctis quarta, an quinta, repente acerbo corripitur dolore umbilicalis regionis, modo quidem hic, modo illic magis urgente, sed nunquam extra certum quoddam ejusdem regionis spatium egrediente. Ad ejus clamores excitus hospes, de consilio vicini cujusdam Medici philonium exhibet Romanum. Hoc vomitu rejicitur; jam enim vomitus cœperant bilis porraceæ, quæ deinde æruginosa facta est, & demum prope mortem atra sic tamen, ut ad ferrugineum vergeret. Mane, hora ab doloris initio decima, advocatur Valsalva. Qui, facie quæ minime placeret, abdomine tenso, & ad tactum dolente, pulsu humili, & quasi ligato, & qui percipi satis non posset, urina ex rubro fusca, & maxime turbida, aliisque hujus generis animadversis, cum tantum tam brevi tempore factum detrimentum videret, aliarumque, hujus non ita absimilium, Observationum suarum recordaretur; intra horas viginti quatuor moriturum pronunciat. Tamen ne id æger continuo intelligeret; oleum dari jubet e dulcibus amygdalis recens expressum, oleo autem violarum, addita camphora, abdomen inungi, & seniores duos Medicos accersiri. Cum hi, quatuor post horis, ægro jam Sacris expiato, venissent; optimum, inquit, adolescentem, civem meum, ea vi morbi prægravatum videbitis, ut nisi quid in vobis auxilii sit, verear, ut ferre diutius possit; nam quod ad me attinet, ingenue fateor, quo juvare possim, non videre. Simul rem narrat, & ad ægrum introducit. Illi vero convulsione opprimi, censent, ideoque e pede sanguinem esse mittendum: magnam quoque abdomini cucurbitulam esse affigendam. Modeste repugnante Valsalva, vincit de missione sanguinis sententia duorum Senum. Bis vena pertunditur: primo ex vulnere nihil exit; ex secundo sanguis quidem prosilit; sed continuo impetum amittit, languideque adeo exit, ut tametsi vena mox clausa sit, pulsus amplius percipi non potuerit. Accessit postea leve delirium: oculi aliquid convulsivi ostendebant: respiratio difficilis facta est: & mors denique ea quæ proxime secuta est, nocte ingruit secundum Valsalvæ prædictionem. CADAVERIS abdomen, cum attrectaret, sensit is, aliquid effusi humoris subesse. Sanguis erat fluidus, effusus, ad sesquilibram: sed & in bronchia aliquid sanguinis effusum fuerat. Cæterum in ventre gravis odor; nec tamen gravissimus. Intestina magnam partem, præsertim quæ superiora tenent, hic illic rubebant; Ileum vero jam livere incipiebat. Peritonæum cum alibi, tum præcipue qua diaphragma convestit, nigris erat maculis distinctum. Sed qua ventriculum, hic intus secundam naturam se habentem, exterius amicit, nigris tuberculis potius, quam maculis, erat inæquale. Quæ tubercula etsi a primo glandulas mentiebantur; re tamen vera; nam & ipse ostendente Valsalva, illorum aliquot mox vidi; nihil erant aliud nisi stagnans sanguis, aut, si mavis, gangrænæ initium.

3. Ea cum mihi ostenderet, simulque omnia quæ tibi descripsi, narraret; quæsivi, cur venæ sectionem nec ipse imperasset, nec, cum imperarent alii, probasset? Rationem, inquit, in promptu non habeo qua tibi dilucide satisfaciam: sed habeo tamen observationem. Sic enim animadverti, inflammatis intestinis missionem sanguinis male cedere: quin sæpe etiam observavi, vel per se ægros in eo morbo repente, præterque opinionem in præceps ruere, ut quocumque uti remedio verear ejusmodi in quod ea culpa conferri possit, quæ in morbi naturam est conferenda. Hæc tu legens, quid ergo? ajes. Si copia quis boni sanguinis propemodum laboret, si viribus vigeat, acerrimo autem prehendatur dolore intestinorum; huic sanguinem, auctore Valsalva, non mittemus? quid aliud hoc est, nisi inflammationem, quam prohibere posses, permittere? Quid? si dolor is a convulsione sit; non huic per sanguinis missionem occurremus; imo eo periculosius constringi vasa sinemus, quo erunt pleniora? Pedetentim, quæso; nam isti quem describis, homini quis tibi ait, Valsalvam sanguinem non continuo fuisse missurum? Longe enim aliud est antequam fiat inflammatio, aut etiam dum fieri incipit in istiusmodi præsertim homine, venam secare; aliud, cum facta est, & vires languent, & omnia in præceps feruntur, subire; ut Celsi (a) verbis rem eloquar; *speciem ejus ut occisi, quem sors ipsius interemerit*. Scilicet hujus morbi cursus sæpenumero opinione celerior est, ut si horas spectes, incipere tum etiam censeas, cum, summa jam illata noxa, ad finem properat exitialem: itaque siquo in alio, in hoc certe morbo verum est illud Hippocraticum (b) *occasio præceps*. Fuerat hæc in Lælio iis primis horis cum perperam, nedum frustra, philo-

(q) Memoir. presentés à l'Acad. R. des Sc. Tom. I. (a) De Medic. l. 5. c. 26. (b) Sect. 1. Aph. 1.

philonium datum est. Præterierat, cum Valsalva, nedum cum seniores Medici, accersiti advenerunt.

4. Nam quod illi ex iis signis unde Valsalva victum morbi vi, insuperabili jam facta, Juvenem, oppressum ipsi convulsione adhuc solubili existimarunt; nempe venæ sectionis exitus utri verum pervidissent, ostendit. Negari utique non potest, magnas in hoc morbo sæpe convulsionis esse partes, eo autem majores, quo acrior est dolor, sive hic convulsionem moveat, sive a convulsione moveatur, & quo item citius ad lethalem terminum decurrit. Sic intelligo, cur Boerhaavius (*c*) cum exquisitum intestinorum sensum ab ingenti numero papillarum nervearum deduxit, tum hæc continuo subjiciat: *quare homines celerrime pereunt ab inflammatione, & excoriatione intestinorum, & si summa doloris sit vehementia, intra unicam horam hominem validissimum interimit*. Sed & sæpe in vehementi intestinorum dolore manifesta convulsionis indicia vel magis quam in Lælio (*d*), se produnt. Sic; ne horrendas convulsiones hic memorem, quæ in Observatione (*e*) proponuntur, sive symptomata, sive dissectionem spectes, huc attinente; sic, inquam, memini in Patria mea grandem natu, sed viribus firmis Virginem, cuidam ventris dolori obnoxiam, quem senior ejus Medicus Colicum esse, non dubitabat, cum sub finem A. 1709. eodem, sed graviore, prehensa esset, nullis tamen, sive pulsus, sive urinas, sive alia spectares, comitantibus febris indiciis, cumque per clysterem qui biliosa eduxerat, valde esset levata, morboque in dies magis, magisque remisso, a Medico amplius non inviseretur; memini igitur, cum domesticæ mulieres loco enematis quod alternis diebus ad vesperam injiciebatur, suppositorium ex melle indidissent, statim ani dolore tam atroci correptam esse, ut mane inveniri pulsus non possent: fuisse autem eo cum dolore tantam constrictionem ani conjunctam, ut clysma nulla ratione immittere liceret: mox vero cum ei contractioni, & dolori per emollientia anodyna mederi studerent, repente ejusdem partis relaxationem non secus ac sæpe solet in cadaveribus, supervenisse, & circa meridiem, ipsam mortem. Igitur fac, esse convulsionem. Num sanguine emisso, facile tolles? Quid, si ea causa nervos convellat quæ perdifficile vinci possit, aut si forte ad tempus brevissimum vinci, mox, ut in convulsivis affectibus persæpe fit, vehementius insurgat? Accipe quid, me degente Bononiæ, acciderit. Monachus erat, senex quidem, sed quam robustissimus. Hunc nulla ex manifesta causa, nisi forte ex frigore, & labore, ventris dolor de improviso invadit tantus, ut hominem nec stare loco sinat, & clamare cogat. Frustra oleum amygdalinum datum est, frustra injecta enemata, frustra sanguis e pede missus. Nullo auxilio quidquam juvante, intra horas haud amplius duodecim, cum dentes bis terve inter se collisisset, mortuus est. Non adversus utilissimum, si tempestive utaris, auxilium, sanguinis missionem hæc scribo. Sed quid cito accidere vel post hanc in morbis ejusdemmodi possit, ubi prævaleant convulsiones violentissimæ, admoneo, ut & scias ipse, & ante docere alios queas, non esse temere magnum auxilium culpandum, si forte ejus usum continuo exitus infelix consequatur. Quoniam vero, quidquid præmoneas, turpis semper apud plerosque calamitas est, si cita mors auxilium magnum excipiat; intelligis sane, cur Valsalva ejusmodi remediorum usum in his morbis vereretur.

5. Quid vero, si cadaveris dissectio omnem Medico excusationem eripiat? Potest enim convulsio, ut non redeat; eam tamen, intercepto in constrictis vasculis sanguine, intestinis noxam cito, & præter opinionem intulisse, qua præsente, sanguis mitti nequeat sine culpa. Vidisti in Lælio quam cito intestina non modo inflammationem, sed & livorem contraxissent. Pars nulla fortasse facilius, & citius quam intestina, nihil ejusmodi suspicante Medico, abit in grangrænam, & nigra fit. Quod etsi productis alibi historiis, aut in hac Epistola (*f*) producendis vel aptius monstrare possem; hic tamen placet Observationibus duabus ostendere, quarum singulas ab singulis Præceptoribus accepi meis, eodem Valsalva, & Jacobo Sandrio. Hanc igitur a Valsalva.

6. VIR erat qui ab aliquot saltem mensibus quotidie hora a cibo quincta, an sexta ventris doloribus capiebatur, quasi tot dentibus laceraretur. Huc accesserant flavæ materiæ fluxus, & macies, cum repente apoplexia invasit, levis quidem, & quæ post diem unum aut alterum remitti visa est, manibus aliquam movendi facultatem recuperantibus, mente autem paulo minus oppressa, tamen quincto die lethalis. CADAVERE perlustrato, sana omnia inventa sunt, si cerebrum, & Ileum intestinum excipias. In illius enim ventriculis serum fuit non paucum, a quo Choroides plexus pallebant. In Ileo autem septem, an octo annularia spatia, eaque nigricantia: quibus in spatiis glandulæ ciceris magnitudine, materia alba pleræque oppletæ. Hæ glandulæ non collectæ erant in acervos, neque interius locatæ, sed disjectæ, interque intestini tunicas extrorsum potius prominebant.

7. Apoplexiæ causa, quippe huc non attinente, seposita, dolorum causam quotidie certa hora illa recurrentium vides, nimirum glandulas in Ileo amplificatas, sive illæ, quod Valsalva, quarundam aliarum exemplo edoctus, censebat, cibariæ materiæ per Ileum devolutæ pressionem ferre sine dolore non poterant; sive ab novo chylo earum in parte obstructarum angustias eluctari nequeunte distendebantur: quod & ipsarum natura, quæ Valsalvæ non ita dissimilis visa est earum quæ in mesenterio sunt, indicabat, & alba illa qua pleræque infarciebantur, materia quadantenus confirmabat. Cæterum hic præsertim attendas velim, quam facile, & quam cito ea spatia omnia in quibus erant illæ, nigredinem traxerint. Sed inertiam, inquis, fibrarum intestini apoplexia auxerat, quo minus per vitiata glandulis ea spatia sanguinem possent promovere. Fateor; sed non propterea vitiatas alias partes occupare gangræna solet tam cito cum accedit apoplexia. Quæ nulla certe præcesserat in Observatione altera, quam Sandrius habuit ad hunc modum.

8. N. CUPELLINIUS Colica laborans affectione, cum sedens emulsionem biberet, adstanti famulo, cape, inquit repente, cyathum porrigens quem manu tenebat, & hoc dicens, retrorsum cecidit mortuus. CORPORE toto confecto, nihil aliud vitii repertum est, quam intestini Coli inflammatio, quæ ad nigredinem vergebat.

9. Ex hac Observatione tum quod proposui, intelligis, tum etiam quæ facile noxa in eodem intestino esse posset in Virgine quoque Foroliviensi de qua paulo ante (*g*) dictum est. Nec te moretur quod nulla prævia fuerint febris indicia; quandoquidem in his ipsis Litteris (*h*) visuri sumus, an sine febre inflammatio esse possit, imo an sine inflammatione sphacelus. Verum alia antea expedienda sunt quæ ad celeritatem spectant qua intestina lethalem inflammationem concipiunt.

10. SERVUS quidam a pedibus, nempe is quem Epistola etiam Anatomica XV. (*i*) commemoravi, alia de eo scribens, quæ hic minime iterabuntur, statura breviore, habitu pingui, cum famulari amplius non posset, annos jam aliquot mendicabat, vinoque, cum poterat, utebatur paulo uberius. Itaque etiam postremo vitæ die cum domum rediisset, ac male habere se, diceret; nihil ut se

(*c*) Prælect. ad Instit. §. 91. (*d*) de quo supra n. 2. (*e*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 7. & 8. Obs. 145. (*f*) n. 16. & 18. (*g*) n. 4. (*h*) n. 19. & seq. (*i*) n. 70. ad fin.

se curaret, nisi vinum, & panem sumpsit, mox de ventris doloribus questus, cum his circa mediam noctem est mortuus. Cadaver postridie in Gymnasium illatum est, ubi sub initium Februarii A. 1736. Anatomen docebam. ABDOMINIS musculis, qui laxi erant, incisis, & ventre unde gravis existebat odor, patefacto, vidi Tenuium intestinorum non modicam partem altius intra imam pelvim se demittentem, ut ad vesicæ usque cum Recto conjunctionem perveniret, quidquid ibi spatii est, complens. Sed hæc a primordiis, aut certe non recentia. Illud recens quod & ea, & cæteræ intestinorum Tenuium partes nonnullis locis valde erant arctæ, ibidemque fuscæ, alibi autem rubicundæ, vel minimis vasculis a remorante sanguine ita distentis, ut si rubens cera fuisset injecta. Nec Crassa intestina aliter hic illic se habebant, præsertim vero ad Coli initium. Jecinoris erat crepido subnigra. Lien æquo major. Arteriæ Magnæ truncus non sine quibusdam parvis ossiculis per ventrem ferebatur. Cava autem vena multo nigro, fluidoque sanguine referta erat.

11. Non adeo quidem breve spatium fuit quo intestinorum inflammatio mulierem, de qua proxime scripturus sum, interemit: breve tamen fuit, & fortasse brevius quam videatur, si non tam ægrotationis, quam inflammationis constaret initium. Quod etsi minus certum est; tamen cætera quæ de hac fœmina nota habeo, non sunt mihi prætermittenda, quippe pollicito, cum de Cordis Palpitatione (*k*), & de Pulsibus (*l*), imo & de Oculorum Affectibus (*m*) scriberem. Hæc enim Anicula illa est cujus oculi dumtaxat, quemadmodum se haberent, eo loco proposui; reliqua in alium distuli.

12. ANUS paupercula, oculis capta, parvo corpore, & exili, a tertio jam die ægrotans, in Patavinum Nosocomium illata est, quasi thoracis inflammatione teneretur. Nam ex ipsa nihil certi elici poterat, ut pote quæ viribus erat tam dejectis, pulsibus autem infirmis adeo, & exiguis, ut eodem illo quo illata est, die mortua efferretur. Cadaver anni tempore opportuno, videlicet sub initium A. 1742. utilius fuit quam a primo sperassem, ad plura Studiosis adolescentibus ostendenda. Quod dum agerem, in hæc quæ adnotabo, morbosa incidi. IN VENTRE intestina erant inflammata, ut jecur quoque. Eodem attinebat quod utero aperto, fundi interior facies colore esset non minus rubicundo, quam si nuper fœmina in menstruis fuisset. Qua autem fundus se contrahebat in cervicem, faciesque internæ anterior, & posterior ad angulum in latere dextero conveniebant, ab ipso angulo membranula profecta, non minima, in transversum ducebatur ad faciem posteriorem, limbo toto inferiore cum hac cohærens, cætera soluta atque extans, ut contra ac valvulæ cervicis solent, cavum sursum, non deorsum, conversum haberet: itaque suspicatus sum, non eam a primordiis, sed fortasse a difficili partu aliquo; peperisse enim mulierem constabat, uterum autem dextrorsum videram inclinatum; originem habuisse. In Thorace sani, & prorsus illæsi pulmones. Sed pericardium undique annexum cordi perpetua quidem sed non firmissima cohæsione sic ut nullo negotio digitorum ope, sine ulla ipsius, aut membranæ cordis laceratione, disjungi potuerit. Ad magna vasa non adhærebat: facie autem qua cordi adhæserat, albam quamdam ostendit maculam, uno tantum in loco, eamque mediocre ad spatium se extendentem. In cordis ventriculis niger, ut ubique, sanguis; nullæ autem polyposæ concretiones. Sed hæ teretes, albæque, & nonnullæ crassæ, & firmæ, longæ etiam, ut quæ ab auricula dextera ad Internas Jugulares venas pertinebant, a cordis orificiis in vasa, arteriosa quoque, productæ passim reperiebantur. In oculis denique quid deprehensum sit, in ea Epistola scriptum est, de qua novissime indicavi.

13. Etsi propositæ hactenus historiæ docent, quam cito interdum afferre exitium possint dolores intestinorum sive inflammationis vi, sive etiam convulsionis, & quod consequitur, quam cautum Medicum esse deceat, & suspiciosum sæviente hoc morbo; tamen ut multo magis suspicari, & cavere debeat, ne morbo se remittente, & quasi abeunte, inani spe nonnunquam fallatur, tibi insequentes Observationes ostendent.

14. ADOLESCENTULUS vino, & vini, quos vocant, spiritibus deditus, non ita pridem cum febre laboraret Intermittente, ventris dolore correptus fuerat, quem flatus, per inferiora emissi, sustulerunt. Verum post dies aliquot rediit dolor: quem cum domi tollere non posset; die tandem a reditu doloris sexta exceptus est in Nosocomium Bononiense S. Mariæ de Vita. Erat dolor in hypogastrio assiduus, sed levis, nisi quod subinde increscebat, & tunc sæpe venter ibi magis intumescebat, &, si manum admoveres, plures ibi duros quasi globulos percipiebas. Sed cito hæc evanescebant omnia donec iterum per intervalla redirent. Stomachus quoque condolebat, & jam alimenta vomitu rejiciebat cuncta, non modo medicamenta, in his opium ipsum. Itaque cum alvus nisi per clysmata non responderet; institutum est simul id curare, simul medelæ aliquid, & nutrimenti per clysteres immittere ex jure, & mollientibus herbis paratos, nullo tamen doloris levamine, ut ne antea quidem cum per injectum non semel oleum e lini seminibus expressum recrementa educerentur. Inutiles quoque ex eodem oleo, aliisve, abdominis inunctiones fuerant. Levius æger in lectulo sedens, quam cubans, dolorem ferebat; quamobrem vel cum dormiret, sedebat. Melius quoque habebat, & facilius capiebat somnum inani stomacho, quam si quid forte retinuisset: quæ res, & quarundam aliarum quæ sæpius significant vermes, notarum absentia, faciebat, ne a lumbricis dolor esse existimaretur, tametsi unum teretem longiorem nudiusterius ore ejecisset. Postremo quædam ex alimentis cœpit retinere, atque adeo prandium quoque Genæ rubebant, quod ipse ex defluxione in faciem esse, ajebat, cui videlicet erat obnoxius. Sitiebat. Abdomen universum distentum erat. Quincto jam die ex quo in Nosocomio esse cœperat, allocutus sum, ut solebam, circa horam XVI., bruma enim instabat A. 1703. Meliuscule se habere, dixit: idque confirmabat vultus, & sermonis alacritas, & firmior, ut in sedente, corporis vigor; nam pulsus neque unquam habuerant, neque tunc habebant quod displiceret: febris certe nulla tunc erat, neque unquam toto eo tempore quo in Nosocomio fuit, a quoquam, nisi forte semel, potuit animadverti. Cum hæc ita essent; quis tunc crederet quantum monstri aleret? Attamen duæ vix erant horæ ex quo sic ego, & cæteri qui invisebant, studiosi Juvenes, & Viri observaveramus, cum repente præ doloris acerbitate clamare cœpit, idque assidue ad nonam usque noctis horam. Vomuit interea, & ad vesperam jam pulsus sibi non amplius percipi, admonuit; nec revera ab iis qui aderant, percepti sunt. Ubi ea quam dixi, hora fuit, continere se non posse, ait, quin e lectulo ad alvum exonerandam descenderet. Dum exonerat, animo linquitur, sicque intra semihoram moritur. CADAVER postridie dum lavant; magna vis ex ore effluit quasi sanguinis putridi, stercore fluido diluti, *tabacci* colore, & gravissime olentis. Itaque abdomen factum est in hypogastrio nonnihil flaccidum: & quanquam in epigastrio, quod livebat, cæterisque partibus durum esset adhuc, atque distentum; minus tamen erat, quam in vivo. Ubi cultro ventum est ad ventris cavum, illico exsiliens prorupit multus humor, ejus persimilis qui ex ore effluxerat; sic autem prorupit, ut illi ipsi qui secabat, non modo nobis qui aderamus, dubium fuerit, an ex ventris cavo extiterit in quod antea esset effusus, an ex intestino distento, ideoque simul cum peritonæo facile convulnerato. Mox certe cum abdomen diductum est, eo humore plenus apparuit

(*k*) Epist. 23. n. 11. (*l*) Epist. 24. n. 12. (*m*) Epist. 13. n. 17.

paruit venter: Tenuia autem inteftina omnia tam atra, quam carbo eft. Eodemque fphacelo lien quoque, faltem ex parte, vitiatus erat. Ventriculus tamen, quantum extrinfecus judicari potuit, fanus fuit, & quidquid pariter de Craffis inteftinis ab extremo Ileo ad finiftrum ufque hypochondrium pertinet: cætera enim inquirere prohibuit incredibilis odoris fœditas, eo etiam major quod per incuriam, & feftinationem perforato inteftino aucta interea proluvies fuerat, quacum teres mediocris lumbricus prodierat.

15. Vidifti, cum Adolefcentulus jam melius habere videretur, quantum vitii effet in Tenuibus inteftinis omnibus. Sed putafne factum priufquam in Nofocomium veniret, an poftquam venit? Si primum; quinque igitur dies tantum mali fine iis notis quæ comitari fphacelum folent, delituit. Si alterum; quomodo fine inflammationis fignis, & fine affidua præfertim febre ortum eft? Atque eadem fere te a me interrogari poffe, credito, cum eas quæ infequuntur, Obfervationes producam, aut cum illam Segeri legeris, quæ in hac Sepulchreti XIV. Sectione (*n*) extat. Nimirum Senex pofteaquam dies jam aliquot de ventris doloribus, quibus erat obnoxius, conqueftus fuerat, non tamen adeo gravibus, ut decumberet; tandem circa vefperam ex horto fuo domum rediens, tam acerbos paffus eft, ut nullis remediis proficientibus, obierit poftridie circa horam quartam matutinam: & inventa quidem funt alia in pancreate, jecinore, liene antiquiora vitia; fed illud recens, quod *inteftina, præfertim tenuia, cum colo nigerrima* fuere. Num ergo hoc intra paucas horas factum eft ex quo Segerus jufto celeriorem deprehenderat arteriæ motum? Sed de his videbimus etiam infra (*o*). Nunc ut ad noftrum Adolefcentulum redeamus; fi conftitiffet, non ex temere vulnerato, fed ex antea difrupto inteftino putidiffimam illam proluviem effufam effe in ventris cavum; tunc animi defectionem, & confecutum hanc obitum fortaffe accidiffe, conjiceremus cum in alvi exonerandæ conatibus fracidam aliquam diftenti inteftini partem ipfe fibi perrupiffet. Sic enim Wepferus quoque, ut pariter in Sectione hac Sepulchreti (*p*) leges, in atrociffimis doloribus *inteftina difrupta* commemorat, *ac fordes omnes in cavum effufas cum repentina ægrorum interemptione*. Quam illico tamen non femper neceffario fequi, duæ in Sectione eadem Obfervationes (*q*) Fernelii, & Riverii, commonftrant: nec difcrepat una ex noftris Epiftola fuperiore (*r*) defcripta. Ad has, an ad illas attinere credas quæ in Commercio Litterario (*f*), & in Actis Cæfareæ Academiæ (*t*) leguntur, arbitrium tuum facio. At certe ad illas attinet quæ nuper a Cl. Galeatio (*u*) propofita eft; adeo fubito virum necaverant tormina, cujus venter plenus pariter recrementorum inventus eft quæ e rupto irruerant inteftino. Jam vero funeftam hiftoriam, quamvis dolores non modo remiferant, fed omnino abierant, proferamus.

16. MULIER gracilis, ftatura brevi, biliofo, ut vocant, temperamento, annos nata ad quadraginta, a tribus circiter vidua, ab octo fine menftruis, & propterea, ut credebat, fubinde fanguinem exfpuere folita, fic tamen, ut mihi de pharynge potius, quam de pulmone, prodiiffe videretur, noviffime ex ira, & animi ægritudine in dolorem incidit, ob quem in Bononienfi S. Mariæ de Morte Nofocomio decumbere coacta eft fub initium Martii A. 1706. Erat is dolor quafi a cultris fcindentibus, primum infra finiftram mammam, quam fedem non relinquens, fe poftea extendit etiam infra dexteram, fed levior, ut in hoc latus cubare fineret. Ad tactum enim crefcebat: difficilemque faciebat refpirationem. Invaferat cum febrili rigore: qui diebus fingulis recurrebat; nec febris tamen intermittebat. Rubebat facies: molefta erat fitis; fed tuffis magis, ut quæ exafperabat dolorem. Sputa fæpe cruenta; alias alba, craffa, fpumofa. Senfus aliquando quafi rei ad jugulum afcendentis. Dolor denique circa umbilicum non fecus ac fi canes morderent. Alvus erat laxa. Miffus eft fanguis e pede; & alia quæ utilia fore credita funt, adminiftrata. Diebus poft paucis; nulla prævia critica evacuatione, adeo remifere omnia, ut Medicus fœminam jam bene habere, pronunciaverit. Surgit ipfa: fed fatifcentibus viribus, mox ad lectulum redire cogitur, ubi in fe contracta, ut a frigore folemus, & fine pulfibus invenitur. Quærentibus, an thoracis, an ventris dolore conflictaretur, neutrum amplius fentire fe, ait. Eodem die fœtidum dejicere fanguinem cœpit. Deliravit poftea: & tendinum qui ad carpos funt, convulfivi fubfultus fe fe oftenderunt. Per hæc debilior facta, ut loqui amplius non poffet, die ab ineunte morbo XVI. vivere defiit. ABDOMINE, quod fubfidebat, incifo, & diducto, fœtor, qualis ex gangræna folet, cum odore illo miftus, qui ubi lumbrici funt, quafi ex acida materia videtur emitti. Nec fane lumbrici teretes deerant in Tenuibus inteftinis, quæ fere omnia ex rubro colore ad lividum, nigrefcentemque inclinabant. Idem morbofus livor fimam lienis faciem inferius occupabat, in ejufque fubftantiam nonnihil pergebat. Pancreas craffius factum, ex induratis quafi globulis conftabat. Duriufculum quoque erat jecur, cujus veficulam calculi ad centum viginti in bile pallidula diftendebant. Horum qui maximi, viginti circiter, avellanæ magnitudinem æquabant. Cætera quæ ad hos attinent, in Adverfariis (*x*) primo loco defcripfi. In quibus (*y*) de fitu quoque uteri hujus Viduæ indicatum eft, ob brevius Rotundum vinculum ita in dexterum pelvis latus retracti, ut medium pelvis fine utero effet. Porro qua finiftra Tuba ex utero emergebat, prominebat puftula albo pure turgida, lupinum æquans; fubftantia autem uteri quam puftula excavaverat, hac pertufa, & educto pure, nigrefcebat. Tubæ non albam, fed ex colore carneo flavefcentem continebant materiam. Teftes contracti, cum paucis intus veficulis: & alterius tunica quafi cartilaginea. Thoracem aperiendo, pulmones anteriore facie perpaucis in locis ad pleuram per membranulas alligatos invenimus, cætera folutos: fanos quoque, fi dexteri anteriorem excipias partem, cujus compacta, fed non maxime, erat fubftantia. Nihil in pericardio humoris: in flaccidi autem cordis ventriculo dextero, & ad omnia orificia polypofæ mediocres concretiones. Quibus autem e pharyngis fedibus cruenta fputa proveniffent, in Epiftolis Anatomicis (*z*) fcriptum eft. Caput denique cum a cervicibus abfcinderetur, per maximum occipitis foramen aquæ non exigua copia prodiit: quæ, cranio referato, fub Tenui quoque meninge, a finiftris præfertim, inventa eft. In Lateralibus cerebri ventriculis fubrubrum ferum, & plexus Choroides multis hydatidibus inæquales, quæ tactu facile difrumpebantur. E medullaris fubftantiæ fectionibus qua puncta fanguifera fe oftendebant, plus fanguinis quam fæpius foleat, exprimebatur. Ex hoc cerebro, ut etiam ex lingua, pharynge, ipfifque adeo, quos diffecui, oculis idem ille de quo in Ventre dixi, vermium odor exiftebat.

17. Si quæ ad delirium, ad convulfiones, ad cruentum fputum, ad pectoris dolores, ad aliofque affectus, quos hic non attendimus, feponas, & dolores tantum inteftinorum refpicias; facile intelliges; cum hi, ut cætera, nulla præcedente critica evacuatione, fe adeo remiferunt, ut valere mulier crederetur, nec ipfa amplius dolorem ullum fentiret; tunc inteftina livere jam, & nigrefcere cœpiffe, quod dejectio fœtidi fanguinis illo ipfo die orta; ut de afphyxia nihil dicamus; commonftrabat. Omnino nihil fufpiciofius eft, quam repente, & præter rationem dolores evanefcere. Recentem mihi fuam narrare in hanc rem Obfervationem memini fagaciffimum, & experientiffimum Medicum, quem in Valfalvæ Vita laudavi, Petrum Molinellium. Melancholico temperamento præditus adolefcentulus febre acuta cum faucium inflammatione, & deliriis corripitur. Circa XIV. diem

(*n*) Obf. 6. (*o*) n. 19. & feqq. (*p*) in Additam. Obf. 3. (*q*) 23. & 21. §. 4. (*r*) n. 9. (*f*) A. 1742. Hebd. 45. n. 2. (*t*) Tom. 8. Obf. 47. (*u*) Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. 3. inter Medica. (*x*) III. Animad. 28. (*y*) IV. Animad. 25. (*z*) IX. n. 14.

diem cætera abeunt, febris affidua perfiftit; & quamvis fudet æger, & plurimum mingat; febris tamen, nifi quod uno tandem die abfuiffe vifa eft, ad diem pervenit XXXV. Cum ex tanta febris vel poft fudores, & urinarum copiam diuturnitate non leve quoddam fubeffe vitium, fufpicaretur Molinellius; ecce tibi, nullo prævio affidentium, aut ægri errore, improvifa æruginofa diarrhœa, quam dolor paulo fupra veficæ regionem comitabatur. Quæ ut repente advenerant, fic repente quoque, & cito evanuerunt. Tunc enimvero graviora Medicus, nec fine caufa, timere. Univerfum enim abdomen incredibilem in modum induruit, cum interni caloris fenfu, & ubi tangeres, etiam doloris: fimul pulfus jam nulli, deliria, tandem difficilis refpiratio, & fine convulfionis fignis, mors intra tertium ex quo abdomen induruerat, diem. Quamquam autem mirabatur, ex effœto, ut poft diuturniorem, nec levem, ægrotationem, fanguine oriri inflammationem potuiffe; tamen quin orta effet, non dubitabat; ego vero, quin gangræna quoque. Sed quod ob negatam incidendi cadaveris facultatem, pro certo fciri in adolefcentulo illo non potuit, potuit in fœmina Principe, cujus mecum ab uno ejus Medicorum communicata hiftoria, quippe earum fimilis quæ fuperius defcriptæ funt, hic minime prætermittetur.

18. CELSISSIMA PRINCEPS annos nata quatuor & quinquaginta, artubus non pinguis, ventre pinguiffima, cujus pulfus poft duos quofque laudabiles ictus continuo totidem humiles, & difparis celeritatis exhibebat, cum ex graviffimo inteftinorum dolore, veficam in confenfum trahente, & lotii reddendi facultatem intercipiente, evafiffe videretur; paucis omnino poftquam is dolor filuerat, diebus interjectis, nigra dejectione, & poft hanc morte correpta eft.

VENTRE adaperto, inteftina quædam, & ventriculus gangræna affecta deprehenfa funt; fellis autem veficula exfucca, & in ea calculus parvi pyri magnitudine: in renibus arenulæ potius, quam calculi.

In Thorace cor, & pericardium pinguedine prægravata.

19. Sive hæc prægravans pinguedinis copia, five etiam hæreditarii aliquid, ut ea indicant quæ de Rege, ejus Parente, olim memini legiffe, illas pulfus inæqualitates faciebat; gangrænam certe inteftinorum prægreffæ potius, cum dolor urgeret, inflammationi, quam atræ bilis, ut vulgo dictum eft, dejectioni tribuendam putaverim. Neque enim dejectio etiam ventriculum infeciffet, & in Vidua de qua paulo fupra (*a*) fcriptum eft, nigra quidem, fed putridi fanguinis, non atræ bilis, egeftio obitum antecefferit. At enim non verifimile eft, inquis, plures, & exercitatos in primis Medicos, quales ad Principum curationem folent advocari, non cognoviffe inflammationem, neque hujus in gangrænam degenerationem. Ego vero de aliis, præfertim in morbo quem ipfe non viderim, non fecus ac de me vellem, judicare folitus, confuetudinem hic quoque tuebor meam neminem temere infimulandi, & nifi tu diffentis, hanc, nulla prævia inflammatione, gangrænam ajam acceffiffe. Magno auctore id faciam, Fernelio (*b*), qui poft dolorem immaniffimum, *extremum pedem aliquando repente fphacelatum* vidit, *fine rubore confpicuo*, ut denique *mifer extingueretur fine febre, fine fymptomatis admodum gravibus*. Etfi igitur fphacelum *indivulfam magnæ inflammationis pedifequam effe, plurima Medicorum turma cenfet*; tamen haud raris, Fernelianæ haud abfimilibus, Obfervationibus fpectatis, diferte fcripfit Fridericus Hoffmannus (*c*), *quare quin etiam interne in vifceribus idem fine prævia inflammatione, ... fieri poffit, non eft quod dubitemus*. Quod fi forte in ipfis inteftinis requiris exempla; Segeri poteris Obfervationem relegere (*d*): vel potius, quando in illa quam acerbiffimus erat dolor, & celerior arteriæ motus deprehenfus eft; fi alteram Friderici Ortlobii (*e*), quæ pariter in Sepulchreto (*f*) etiam eft, leges; inteftina a dextris *livida, nigricantia, fphacelata* fuiffe, invenies, idque, ut in Scholio ipfe miratur Ortlobius, *fine præviis doloribus abdominis*, & *fine prævia febre manifefta*.

20. Quoniam tamen in ipfo Ortlobii ægro *obfcuri* ventris *dolores* præcefferant, neque, ut in illo, de quo ex Fernelio paulo ante dictum eft, pede, aliifque exterioribus partibus, ita in vifceribus quoque *ruborem confpicuum* non effe prægreffum, quifquam eft qui teftificari poffit; fphacelum quidem inteftinorum accidere interdum poffe nulla præcedente inflammatione, non negabis; fed quæres fimul, poffitne aliquando ejufmodi inflammationi fuccedere, cujus præcipua, & pervulgata figna non extent? Ut a Sepulchreto non recedamus; vide, quæfo, in hac ipfa XIV. Sectione (*g*) Obfervationem Riverii. Ileum inteftinum circa finem, cum adjuncta mefenterii portione, *gangræna*, atque adeo *fphacelo* affectum reperies in eo qui cum laboraffet ex inteftinorum dolore primo die morbi, protracti ufque ad XIII.; *nullus* autem *dolor adeffet, neque ulla febris* fecundo die, magnam die tertio, & fequentibus dubitationem injecerat Medicis, cum *inflammationem teftari videretur febris, quæ tertio illo die fupervenit, fitis, & linguæ ariditas; fed quomodo inflammatio inteftinorum adeffe poffet citra dolorem, concipere non poterant*. Num fphacelum primo jam die factum credes? Duodecim ergo dies fic homo vixerit? Deinde quomodo fphacelo facto, febris quæ antea non erat, acceffit cum linguæ ariditate? Certe fuperiore Epiftola videris, in Sene (*h*) pulfus ex febrilibus factos demum fanorum fimiles, linguam autem ex ficca humidam, quo in Sene inteftinorum partem adhuc rubram, partem vero lividam, nigram, gangræna occupatam deprehendimus, indicio non obfcuro, noviffime hanc ex inflammatione in gangrænam tranfiiffe. Sed quod ad dolorem attinet, aliæ noftræ Epiftolæ fine illo fuiffe inteftinorum inflammationem, commemorant. Namque ut fileam, in XXIX. (*i*) nullo inteftina dolore vexata legi, quæ omnia maxime effent inflammata; illud enim propter eorum paralyfim accidiffe, conjeci; certe non erant in aliis ægrotantibus refoluta, ut puta in duobus, Epiftola XXI. (*k*) propofitis; & tamen, etfi inflammata reperta funt, nulla audita fuerat de eorum dolore querela. Atque ut ægram memorem, de qua recordari facilius poffis; mulier fuperioribus Litteris (*l*) defcripta eft, cujus Tenuia inteftina maxima ex parte rubebant; eademque doloris ferme expertia vifa fuerant. Sed nec fignum alterum inflammationis præcipuum febris, toto morbi tempore in ea muliere unquam fuerat: in Bajulo autem, paulo poft illam propofito (*m*), febris, five non valde frequentes pulfus, five non calentes carnes, attenderes, levis erat; inflammatio tamen non levis; ut locus in eo non effet, multoque minus in muliere, laudandæ alioquin Ballonii (*n*) fententiæ. Qui poftquam dixerat, *videri æquum effe ut febris infignis internas inflammationes confequatur*; tamen continuo Galenum fecutus *volentem magnas effe inflammationes in partibus internis, ut acuta febris fequatur*, fic, inquit, fi fit *phlogofis mediocris, ad manum mordax febris non infequitur*.

21. Quæ omnia cum ita fint; quando cum aliis inflammatorum inteftinorum fignis, vehementem dolorem, & acutam febrem in ægrotantibus deprehendes; jure quidem meritoque credes Rei Medicæ Auctoribus hæc duo inter præcipuas notas magnæ inteftinorum inflammationis ponentibus. Nec tamen fiquando alterum, vel utrumque horum aut abeffe, aut vix effe, invenies; continuo putabis, aut nullam effe inflammationem, aut levem, neque gangrænam, & fphacelum in eorum effe inteftinis non poffe in quibus duo illa præceffiffe, non videris. Optandum fane fuiffet, ut Medici cum figna hujus inflammationis, & confequentis ipfam gangrænæ propofuerunt; hoc monitum non omitterent in morbo qui per fallaciam ejufmodi, nec raro, præ-

ceps

(*a*) n. 16. (*b*) De abdit. rer. cauf. l. 2. c. 15. (*c*) Differt. de Morb. hep. ex anat. deduc. §. 19. (*d*) Vid. fupra, n. 15. (*e*) Eph. N. C. Dec. 1. Obf. 143. (*f*) l. 3. S. 1. Obf. 11. (*g*) Obf. 21. §. 4. (*h*) n. 25. (*i*) n. 10. 11. (*k*) n. 9. & 17. (*l*) n. 11. (*m*) n. 18. (*n*) l. 1. Confil. Medic. 112.

ceps ac repentinum affert exitium. Nec raro, inquam. Nam memini, cum Adolescentuli tibi supra (*o*) descripti, casum mirabundus narrarem Valsalvæ, atque Albertino, continuo utrumque confirmasse, non absimilia occurrisse sibi, nec semel. Quo tempore cum mihi inculcaret Albertinus, vigilandum, & cavendum esse in doloribus intestinorum: se enim post leves dolores, aut certe cum minime magnis, nulla manifesta febre, nulla convulsione, nullo vomitu, animo, ac corpore satis vigentibus, de improviso vidisse ægros in præceps ruere, & cito eripi ab latente inflammatione, ex sphacelo nec opinato intestinorum; cum hæc, inquam, mihi inculcaret; quæsivi ex perattento illo Medico, & diligentissimo Observatore, quibus igitur ex signis proximum intelligere periculum, & prænunciare saltem possemus. Ille vero ex pulsu, inquit, abdomine, facie. Pulsus enim humilis, & debilis potius, & qui, si bene attendas, sibi subobscure dissimilis sit: abdomen autem tensum, & durum, & cum dolore quodam: facies denique insoliti aliquid, sed in aliis aliud, ostendens, ut interdum oculos quasi exterrefactos, alias livorem quendam circum labra, animadverterim; hæc, inquit, fere; nam aliquando linguam etiam adnotavi haud bene se habentem, & quamdam sitim; mihi accidit, ut in ejusmodi casibus se observanda præbuerint. Sic ille ingenue, ut solebat, quæ requirebam, signa indicabat. Quorum mihi veritas cum in aliorum, tum præsertim in Thomæ Aleotti casu perspecta est, probi æque, ac nobilis Civis mei. Cum enim post dolores quosdam ventris, quibus erat obnoxius, cubaret, nec eadem qua solitus erat, celeritate convalesceret, me autem per eos dies; autumnus erat, si recte memini, A. 1711. incommoda valetudo domi retineret, missusque sub vesperam ejus Medicus qui me consuleret, nonnulla ex iis signis narrasset, quæ modo commemorata sunt, ipse autem, interrogando, quædam alia ex iisdem non deesse, intelligerem; respondi nihil tale opinanti, ad ægrum rediret, quem si vel tantillo interea pejorem factum animadverteret, continuo admonendum curaret, posse magnum instare periculum; ut sibi, & posteris consueta religione, prudentiaque prospiceret. Quid quæris? Perpaucis post horis æger manifesto in pejus ruere cum cœpisset, atque ea de quibus tunc demum admonebatur, statim perfecisset, intra illam ipsam noctem Vir optimus præcipiti casu ereptus est.

22. Verum cum ea sit natura Medicinæ, ut eadem non semper ad eundem modum respondeant; hæc quæ diximus, ita accipe, ut siquando pleraque eorum indiciorum videas convenire; suspiceris saltem, cauteque deinceps, & perattente cætera observes. Interea autem haud prorsus inutile fortasse erit, si cum iis quæ superiore, & hac quoque Epistola scriptæ sunt, Observationibus hinc pleraque Albertini signa conferas, inde vero quæ a Medicis tradi solita sunt, ut intestina esse inflammata, cognoscamus. Pulsus ille humiles, ac debiles potius animadverterat, quales fere Epistola superiore agnosces num. 9. 11. 18. 25. hac vero num. 2; ne quid dicam de asphyxia ibidem, & num. 14. & 16. demum adnotata. Animadverterat quoque abdomen tensum, & durum, faciem autem, oculosve insoliti aliquid ostendentes: quibus de rebus, nisi quod num. 11. & 16. nihil scriptum est; sub cæteris omnibus qui modo memorati sunt, numeris quid observatum sit, reperies. Medici autem Scriptores in abdominis quidem tensione conveniunt. Sed plura addunt alia quæ intestinorum proculdubio inflammationem significant, illam tamen evidentem, & quam cuncti facile agnoscant; non hanc qua de loquimur, obscuram, & de qua vix pauci suspicentur. Inter ea sunt in primis acuta febris, & dolor vehemens: sine quibus tamen hanc inflammationem fuisse, supra (*p*) est a nobis ostensum. Præterea quod ad febrim dumtaxat pertinet, legesis Observationem a Cl. Rosa (*q*) perscriptam: *universum intestinorum systema* fuisse *inflammatione corruptum ac sideratum* reperies; & tamen *in toto morbi decursu ne minimam quidem pulsus intensionem, aut motus febriles observari potuisse*. Et hic quidem peculiarem casum describebat A. 1745. Sed ante ipsum; non ante meorum Præceptorum, meique ipsius Observationes; ea ediderat Cel. Simsonus, quæ Illustri Archiatro Swietenio (*r*) justam occasionem præbuerunt ejus laudandi, & confirmandi verbis illis, quæ etsi apud non unum ex nostris Italis hisce annis postremis repetita videris; tamen hic quoque juvat exscribere: *saluberrimum in Praxi Medica monitum posuit Simsonus, ne decipiantur Medici, credentes, nullam inflammationem adesse, si febris absit. Cum sæpe fixos dolores intestinorum & ventriculi inflammatio producat, licet nulla febris observetur, pulsu explorato*. Viden, ut Vir Gravissimus hoc contingere *sæpe*, dicat: ut *saluberrimum in Praxi Medica* id *monitum* esse, non dubitet. Nempe id erat quod anno ipse 1703. (*s*) omissum ab iis, quos hic intelligo, Medicis fuisse, mirabar, qui ut singulorum morborum, sic etiam inflammationis intestinorum signa docuissent. Sic igitur quod ad febrim. Quod vero ad dolorem attinet; hic addendum est, proponi ab iisdem Medicis cum pulsationis, & non modici caloris sensu conjunctum, qualem in nulla invenies nostrarum Observationum; imo aliquam (*t*) leges in qua cum de pulsationis, & caloris sensu nominatim quærerem, diserte utrumque negatum est. In pluribus (*u*) potius reperies sic ab ægris dolorem descriptum, quasi canes morderent.

Ponuntur etiam ab iisdem Scriptoribus alvi adstrictio, & assidui vomitus, præsertim si inflammata sint Tenuia intestina, ut recrementa denique per os reddantur. Sed nihil horum certe invenies relegens quæ supra (*x*) saltem de Servo, de Anu, de altera Muliere proposita sunt: quin huic ultimæ laxa erat alvus. Sitim quoque; non levem hanc dico quam aliquando animadvertit Albertinus; sed molestam illam, quam ajunt, & acutæ febri convenientem, in pluribus frustra perquires. Mitto cætera, neque enim mihi propositum est Scriptores quos magni facio, redarguere; sed tantummodo quæ præcipua inflammatorum intestinorum signa traduntur, ea non semper adesse, ostendere.

23. Cæterum laudare eosdem pro eo ac merentur, satis non possum, cum admonent, facile, ac sæpius eorum viscerum inflammationem in gangrænam ac sphacelum desinere, ejusque rei indicium esse, si omnis subito evanescat dolor. Nimirum ex eadem illa causa est, quod si hoc accidat in dysenteria, cito ægri pereant, cum minus id ipsi, & cæteri timent. Habes in Sepulchreti libro hoc III. Sect. XI. (*y*) ingenuam, & Hippocrate dignam, Drelincurtii confessionem, qui dysenterici cruciatibus continuo silentibus cum *triumphum cecinisset*, tribus post diebus *detriumphavit*, ægro sine doloribus pereunte ob viscera mirum in modum *siderata*. Nosque alias (*z*), ad te scribentes, sphacelo intestinorum factum conjecimus, ut postremis dysenteriæ, & vitæ diebus visa sit aliquando ipsa quoque febris abiisse; in his autem (*a*), & superioribus (*b*) Litteris unde esset, & quid portenderet in ventris doloribus, horum, aliorumve symptomatum non cessatio modo, sed & remissio quæ præter rationem accidisset, ostendimus. Cave tamen vicissim credas, in quibus sphacelus intestinorum sit, in iis semper dolores cessare, edoctus Adolescentuli historia (*c*), qui cum ultimas quindecim vitæ horas ob immane dolorum tormentum jugiter clamare coactus esset; tamen intestinorum partem multo maximam tam nigram habuit, quam qui nigerrimam. Scilicet reliquam integram hactenus partem interea potest aut dira inflammatio, aut causa alia aliqua torquere, ut puta con-

(*o*) n. 14. (*p*) n. 20. (*q*) Act. N. C. Tom. 8. Obs. 47. (*r*) Comment. in Boerh. Aph. §. 371.
(*s*) n. 14. & 21. (*t*) Epist. 34. n. 9. (*u*) Ibid. & n. 18. & 25. & in hac Epist. n. 16. (*x*) n. 10. 12. 16.
(*y*) in Addit. Obs. 4. (*z*) Epist. 31. n. 26. (*a*) n. 14. 16. 18. (*b*) n. 15.
(*c*) supra, n. 14.

convulſio, aut, quod in eo Adoleſcentulo, in aliiſque (*d*) ejuſmodi morbo laborantibus haud raro obſervavimus, inteſtinorum lumbrici. Num vero fortuito acciderit; an quod bilis vitium pravæ irritanteſque chyli reliquiæ conſequantur, ut in quorundam ex illis cyſti fellea calculos alii (*e*), & nos (*f*) offenderimus, in medio relinquimus. Inter peſſima autem ſigna, & proximam mortem indicantia jure meritoque reponimus nigras dejectiones cum dolorum ceſſatione conjunctas, quas ſupra (*g*) commemoravimus: ad quas illa quoque addenda eſt quam cum omnium inteſtinorum non dolore quidem, qui ob paralyſim nunquam fuerat, ſed magna inflammatione tibi in alia Epiſtola (*h*) deſcripſimus. Proximam de Hypochondriorum Tumore ac Dolore expectabis, & valebis.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXXVI.

Verba fiunt de Tumore, & Dolore Hypochondriorum.

Ob eas cauſas quæ XXXII. Epiſtola (*a*) ſunt indicatæ, quam breviſſimam, quæ ſequitur in Sepulchreto, de Hæmorrhoidibus Sectionem tranſilientes, ad duas ei proximas XVI. & XVII. confeſtim venimus, utriuſque argumenta, Hypochondriorum Tumorem, & Dolorem, his unis Litteris complexuri. Ii enim duo affectus haud raro conjuncti ſunt, velut ex illis unde incipiemus, Valſalvæ Obſervationibus proclive erit tibi intelligere.

2. MULIER quadraginta annorum, coloris flaveſcentis, duritiem in dextera ventris parte diu tulerat, ad os uſque ilium, & infra deſcendentem. Dolebat, eam partem ſi tangeres. Sitiebat. Per menſem circiter ante obitum de ventriculi dolore poſt cibum aſſumptum querebatur, & difficile reſpirabat. Poſtremis aliquot diebus, vomitus: duobus autem ultimis, acerbiſſimus dolor acceſſerat.

VENTER aqua plenus inventus eſt flava, amara, & ad ignem concreſcente. Ventriculus in medio anguſtus, ut ibi pylori arctitudinem æquaret, ſicque duos quodammodo repræſentaret ventriculos. Hepar in molem ingentem excreverat. Nam lobo dextero quaſi ad ventris fundum perveniebat. Hujus lobi ſubſtantia tota indurata, multiſque in locis diſtincta corporibus albicantibus, quorum nonnulla majora avellanam adæquabant; cum diſſecaretur, alicubi eroſionis oſtendebat initium, ſuccorumque imminentem putrefactionem. Siniſter autem hepatis lobus itidem induratus, ibi ventriculum premebat, ubi hunc arctiorem fuiſſe, diximus. Veſiculæ fellis tunicæ craſſæ erant factæ, cavum autem valde anguſtum, quo atra, craſſa, viſcida bilis continebatur. Lymphæ ductus nullo modo ſe prodebant in hoc ventre. In Thorace pulmones ſubalbi, maculis ſubnigris variegati: quorum ſiniſter nonnihil ad dorſum alligabatur; dexter undique erat ſolutus.

Ventriculi cordis fluidum ſanguinem continebant; ut vix in dextero leve eſſet polypoſæ concretionis initium.

3. In aliis etiam Epiſtolis (*b*), tribus productis Obſervationibus ventriculum quaſi duplicatum deſcripſi, non tamen quanta hic conſtrictione diviſum; quamvis vel hac majorem in viro, niſi quod famelicus erat, cætera ſano, ex Blaſio commemoravi (*c*). Nec dubium mihi fuit, quin hujuſmodi ſtructuræ ventriculi eſſent a primordiis (*d*): itaque in jecinore, quantumvis in duabus primis Obſervationibus ſiniſtrorſum ultra æquum extenſo, neque ibi tamen duro, earum conſtrictionum cauſam non quæſivi, præſertim cum in tertia jecur eſſet intra naturales fines: neque in eadem tertia ab ea potiſſimum ventriculi conſtrictione vomitus, & ventriculi dolores deduxi, ut qui in prioribus nequaquam fuerant. Hic tamen eoſdem a conſtrictionis illius anguſtiis repetam, quippe magis poſtremo tempore, magiſque, ut videtur, præter conſuetudinem auctis a creſcente in dies jecinoris duritie eam ipſam ventriculi partem peculiariter comprimentis. Nam & ratio, & multiplex Obſervatio confirmant quantum ventriculi munia perturbet ipſius compreſſio, & depreſſio ab adaucta jecinoris mole: ut videbis ex Bartholini (*e*) in ſexenni puella, Fantoni autem patris (*f*) in Sacerdote Obſervationibus, quorum hic hepatis molem habebat *totum* implentem *epigaſtrium*, illa vero *univerſum* fere occupantem *abdomen*. Jecur quidem vel minime morboſum tenuiorem ſui partem nonnunquam ad lienem uſque protendit, ut alibi (*g*) commemoravimus: morboſum autem aliquando nullos propemodum extenſionis per ventrem ſuæ habet terminos. Quorum neutrum ignorare Medici, & Chirurgi debent, ne ab eo quod plerumque eſt, nonnullis in caſibus decipiantur. Sed ubi ſanum jecur fuerit, ſuſpicioni tantum eſt locus, ut puta ſi tunc forte inflictum ſiniſtro hypochondrio vulnus cum aliis ſit conjunctum ſymptomatibus quam quæ viſceribus ſolent, quæ ibi omnes locari ſciunt, vulneratis. Cum vero ægri jecinoris ſigna non deſunt, ut in propoſita muliere flaveſcens color, & durities ex hypochondrio incipiens dextero; minus difficile tunc eſt illuc quoque extenſum jecur agnoſcere quo ſe eadem continuata durities extendit. Num vero in muliere altera, cujus hiſtoria ſequitur, doloris, ſi manu premeres, continuatio eo uſque aſcenderet, ut idem doceret, cum Valſalva qui tunc junior obſervata in vivente preſſius ſcripſit, id reticuerit; a nobis conjici magis poteſt, quam affirmari.

4. SEXAGENARIA Mulier diu queritur de dolore ſupra umbilicalem regionem: ſitit, tuſſit, exſpuit catarrhalem materiam. Poſtremo difficile reſpirat: paucisque ante mortem diebus, repente multum intumeſcit venter, œdemate pedes occupantur. Tandem, ſenſim illo deficiente dolore, fit vivendi finis. IN VENTRE magna limpidæ aquæ copia: nullum vaſorum lymphaticorum veſtigium. Lien naturali duplo major. Hepar durum: cui annexa fellis veſicula plena erat calculis lævigatis. Alia autem in parte veſicularum congeries hepati inhærens cernebatur, quibus laceratis, ſerum effluebat. Intra ſubſtantiam autem ejuſdem viſceris eam partem verſus qua diaphragma ſpectabat, cavum abſceſſus inventum eſt, plus tertia jecinoris parte occupans. Eruperat, diaphragmate perforato, materia abſceſſus in dexteram Thoracis caveam, quæ tota ſanioſo pure plena erat. Pulmo tamen ſanus fuit.

5. Nunc quando abſceſſus hepatis in quam partem eruperit, intellexiſti; non dubito, quin mecum optes, potuiſſe a Valſalva diligentius perſcribi ſigna omnia, poſtrema præſertim, ejuſmodi caſus,

(*d*) ſupra, n. 16. & Epiſt. 34. n. 9. & 33. (*e*) Vid. Obſ. 47. cit. ſupra, ad n. 22. (*f*) Epiſt. 34. n. 15. & ſupra n. 16. 18.
(*g*) num. iiſd. (*h*) 29. n. 10. (*a*) n. 10. (*b*) Epiſt. 16. n. 38. Epiſt. 26. n. 31. Epiſt. 30. n. 7. (*c*) Ibid. n. 8.
(*d*) Epiſt. 26. n. 32. (*e*) Sepulchr. l. hoc 3. Sect. 1. Obſ. 4. (*f*) Obſ. Anat. Med. 24.
(*g*) Adverſ. 2. Animad. 2.

casus, qui fortasse ante ipsum occurrerat nemini. Stalpartius (*h*) enim cum de quodam scriberet, cui pus ex jecoris abscessu non affatim, neque in thoracis caveam sed modice, & in pulmonem per fistulam diaphragma perforantem, utrique visceri connatum, transibat; nullum contra ac pro sua multiplici lectione solitus erat, exemplum addidit rerum ejusmodi quas alius per anatomen conspexisset: Post illum autem; si quidem fidei non incertæ Observatores quærimus, ut sane debemus; neminem legisse nunc memini, qui idem, nedum quod Valsalva, deprehenderit. Qui symptomata quidem quæ colligere potuit, scripta reliquit. Sed inter ea vides, quo tumor ventris, & pedum cedema sint referenda. Difficilis autem respiratio sic affecto hepate, integro autem diaphragmate esse potest, ut tussis etiam, cujus in ista muliere tanto magis ambigua erat significatio, quod materiæ catarrhalis excretionem conjunctam habebat. Extant hic in Sepulchreto (*i*) abscessuum hepatis historiæ ad viginti. Sed nulla fere est in qua non majorem curam desideres in signorum observatione, si illam (*k*) excipias Noribergensis viri, quæ a Coitero descripta est. Verum in illo vomica simam hepatis tenuerat partem, ut appareat, in ventris cavum se *aperuisse*. In eademque sima parte juveni fuerat quem secuit Paawius (*l*); sed hæc pus non effuderat; ut foramen *duos pugnos admittens*, quo diaphragma *exesum* erat *qua parte in sinistro latere jecoris accumbit*, non a puris eruptione factum intelligatur: præterea nihil indicatur eorum quæ obitum antecesserant, ut neque in altero (*m*) in quo idem Paawius duo in jecoris gibba parte invenit ulcera introrsum penetrantia. Nec peculiaria signa leges in Blasii Observatione (*n*) hepatis ita suppurati, ut sola ejus tunica pus a diaphragmate sejungeret arcte adnexo. Hæc commemoravi, ut magis intelligeres, quanto optabilius esset, id a Valsalva potuisse præstari quod cæteri non præstiterant, nimirum quod ad signa attinet jecoris abscessibus fere communia quæ defuerint, aut non ex iis saltem quæ adnotavit Coiterus, præter tussim & sitim, quas Valsalva quoque memoravit: ex signis autem rupti abscessus num ea fuerint quæ a Coitero sunt in hunc modum indicata: qui in dextero hypochondrio, subjectaque regione fuerat, *tumor desiit, durities evanuit*; *eodem die aliquot animi deliquiis correptus animam dedit*. Nam Valsalva nihil memorat, nisi dolorem qui supra umbilicalem regionem fuerat, *sensim defecisse*, materia videlicet abcessus magis magisque ex hoc in thoracem traducta. Cujus actioni quid tum detrimenti accesserit, ne indicat quidem; nihil videlicet attingens de difficiliori facta respiratione, ut nihil de animi deliquiis.

6. Hæc ultima, si historias illas tot perleges quæ sunt in sepulchreto paulo ante designatæ, non magis quam citam mortem, adnotari, invenies in iis quibus se vomica hepatis in ventris cavum exoneraverat (*o*), si virum excipias, cujus casum a Coitero descriptum (*p*) commemoravi: & contra, pistorem leges (*q*) *interdum leipothymia tentatum*, cujus suppurati hepatis *intacta ac integra membrana* erat. Attamen utrumque eorum quæ in historiis illis minime scribuntur, sæpe adeo Medicis, & in his Præceptori meo Albertino occurrit, ut solicite moneret, ne cum signa essent abscessus in hepate jam perfecti, æger moveretur; non quod ignoraret, motum ab egregiis alioquin Auctoribus tunc esse præceptum, quod & memoria nostra feliciter cessisse nonnunquam, legimus; sed quod hinc censeret, fortuna fieri, si pus sic disrupti abscessus, illæsa hepatis membrana, per bilarii ductus ramos ad intestina deriva-retur; inde autem perspiceret, quam facile ea potius perrupta membrana, in ventris cavum effundi posset, ægrumque illata syncope confestim necare. Hoc enim, se adolescente, meminerat Bononiæ accidisse, cum præstans Medicus, idemque nobilis Chirurgus, illos secutus Auctores, motum imperasset virgini cui jecur erat suppuratum; profuso enim in ventrem pure ægram mox inter mulierum quibus innitebatur, manus interiisse. Postea autem vel sine motu, aut certe ad levem motum, ut fit, in lecto, aut dum e lecto surgitur, idem contigisse, animadverterat cum in aliis, tum præsertim in Marchione generosissimo, cujus erat abscessus in sima jecinoris parte. Quibus Observationibus adductus, suspicabatur, non ita absimile mortis genus in nobili alio Viro, cujus morbi signa omnia alias (*r*) tibi diligenter perscribam, ab non adeo absimili causa esse repetendum. Eo autem minus probabat motum, quod abscessus, tantus aliquando, aut ejus generis est, ut tametsi casu per bilarios ductus exitum inveniat; sanari tamen ægri non possint ea felicitate quæ ipsi obtigerat in primaria Matrona, itemque in famula, quarum utramque diuturna quidem diligentia, sed non aliis medicamentis, quam resina terebinthina, & sero, deinde succis hederæ terrestris, & consolidæ mediæ, mihi asseverabat, se percurasse. Namque ubi jecinoris vomica sibi ipsa exitum aperuit per abdominis musculos, cujus rei exempla duo Bononiæ proferebantur, vel tunc etsi non internis modo, sed & externis, ipsi apostematis cavo adhibitis, remediis data opera est, ut jecur sanaretur; tamen in altero dumtaxat id fuerant consecuti: in altero autem, ex quo materia aliquando exibat aquæ similis in qua caro recens lota est, aliquando flavi aliquid, consequi idem non potuerunt; sed æger denique mortuus est: quanquam huic tumorem non tam naturæ vis, quam artis error aperuerat. Medicus enim, quamvis nominis haud obscuri, sociusque Chirurgus, minime attendentes, icterum antecessisse, itemque alia hepatis labem indicantia; tactu se decipi, ob eandem fortasse causam passi fuerant, quæ a Fantono patre (*s*) in extenuatione impositorum musculorum abdominis deprehensa est, ut in his esse tumorem qui in hepate erat, existimarent; itaque mollientibus adhibitis suppurationem importunissima sedulitate concitaverant. Intelligis quid improbem. Neque enim is sum qui ubi natura ipsa suppuratum jecoris tumorem ad abdominis urgeat musculos, pus ibi diutius sinendum censeam quod in dies augeatur, & mora pejus factum, sanguinem inficiat, visceris partes alias, aliasque erodat, sibique viam quo minus expedit, aperiat, ut puta in ventriculum; in hunc enim quoque per amplum foramen irrupisse, Cl. Vogelius (*t*) deprehendit, aut in thoracem, ut supra ostendimus, aut, quod minus raro accidit, in ventris cavum, unde misera, & lenta mors, si periculum effugiatur citissime, ut Albertinum vidisse, diximus (*u*), & Illustris confirmat Swietenius (*x*). *Periculum est*, inquit, *ne animi deliquium, & subita mors sequantur illo tempore, dum abscessus* jecinoris *rumpitur: venæ portæ enim rami antea a vomica pressi, nunc pure elapso liberi, a sanguine impetuosius irruente rumpi facile potuerunt, præcipue cum a pure acriori tam diu accumbente, macerati fuerint, & quasi semi exesi*. Igitur hunc ipsum, aliosque graves Auctores secutus, priusquam hæc acciderent, ægram, ejusque necessarios docerem, quanta, & quam varia pericula imminerent, si puri exitus quantocyus non daretur: eoque tamen caute, ut par est, dato, salutem non semper, sed interdum sperari posse, idque Hippocratis aphorismis (*y*) si-

(*h*) Obs. rar. 46. Cent. 1. (*i*) Sect. 17. Obs. 2. (*k*) §. 6. (*l*) Ibid. §. 7. 8. (*m*) §. 8. (*n*) §. 16. (*o*) §. 1. & 5. (*p*) §. 6. (*q*) §. 14. (*r*) Epist. 40. n. 28. (*s*) Obs. Anat. Med. 13. (*t*) Act. N. C. Tom. 5. Obs. 90. (*u*) n. 4. (*x*) Comment. in Boerh. Aphor. §. 939.

(*y*) significari ; imo , nec semel , eos quoque hepatis abscessus fuisse persanatos , e quibus apertis longe alia fluxerint ac quæ optabat Hippocrates, cujusmodi exemplis etiam illud addes , quantumvis longa , & difficilis curatio fuerit, quod a Cl. Jo. Petro Albrechto (*z*) propositum est. Sed jam illuc unde divertimus , redeuntes , ab iis quæ in sexagenariæ Mulieris historia Valsalva non attigit, ad ea quæ adnotavit, veniamus.

7. Congeriem hepati inhærentem vesicularum , quas cum laceraret , serum effluebat , noli credere , aliud fuisse , quam hydatides , ut ipse diserte adscripsit seorsum , quæ morboso hepati non ita raro solent exterius inhærere . Plurium , & facile majorum , a seri copia dissilientium effectum ex aliqua saltem parte fuisse , puta , eam limpidæ aquæ copiam quæ in ventre effusa inventa est . Noli igitur hasce ejusdem naturæ censere , cujus erant peculiares illæ vesiculæ , flavoque humore plenæ quas ex Valsalvæ observatione in III. Epistola Anatomica (*a*) descriptas legeris. Eas autem historias , tametsi omnes ad hepatis morbos , quædam autem ad ipsius abscessus pertinent, non hic interabimus , propositum servantes nostrum longe abhorrens ab ea incuria qua in his Sepulchreti XVI. & XVII. Sectionibus complura invenies repetita . Ut enim in illa omittamus eandem esse Observationem XII. ac XVIII., in hac certe eædem sunt quæ in II. Observatione §. 10 & §. 20. indicantur, itemque IV. ac quæ in XI. §. 4. & quæ in proximo §. 8. ac quæ in II. §. 15., & in eadem illa XI. quæ §. 2. ac quæ §. 6. , ne quid de iisdem dicamus quæ totidem iterantur verbis in Scholiis ad XVI. & ad XVIII. Observationem . Nos autem nihil ex iis quæ tunc scripsimus, hic repetentes, tria dumtaxat ad illas Valsalvæ historias adjiciemus.

8. Et primum ad eam quæ ibi num. 8. proposita est, illud quod eo loco necesse non erat, addere hic decet : serum quo venter redundabat , nidorosum halitum emisisse ejus similem qui sæpe ex febricitantibus , nec raro etiam ex eorum urina percipitur : igni autem impositum , brevi ex limpido ita factum esse turbidum, ut vaccinum serum non recte depuratum referret: tandem vi caloris totum in auras abiisse. Neque hoc omittendum est , circa lumbares glandulas leve se prodidisse indicium vasorum lymphaticorum , quæ multum erant exinanita .

9. Ad eam autem quam proximam illi historiam subjecimus (*b*) , nihil quidem ad ejus complementum ex Valsalvæ observatione addendum superest postquam hoc tibi in alia Epistola (*c*) satis descripsimus . Illud potius a me fortasse expectas , ut quoniam vesiculæ, in ea historia descriptæ , intra unam maximam, quasi intra marsupium continebantur, Valsalvæ de iis judicium adversus complures tuear, quorum ab annis præsertim aliquot augeri numerum video, cenentium, vesiculas cysticis tumoribus, qui in jecinore , aliisque visceribus interdum occurrunt, comprehensas, nullo modo ad amplificatos glandulosos folliculos attinere. Mihi vero neque placet, neque necesse est in eum relabi sermonem ; quando Valsalvæ judicium non ea dumtaxat historia, nec qualiumcunque vesicularum observatione nitebatur. Videre etiam potes, ut Vallisnerius, qui pariter diu ante illos vesicas, vesiculis aliis fætas , conspexit, in eo ipso Scripto quod tunc indicavi , non vesiculas qualescunque pro glandulosis folliculis dilatatis acceperit. Nec vero in cysticis dumtaxat jecoris tumoribus vesiculas Valsalva offendit ; namque in ea certe, quam tibi paulo ante complevi , historia hepar totum ex vesiculis compactum deprehenderat : quanquam ne in ipsis quidem cysticis ejusdem visceris tumoribus extra omnem dubitationem positum est, ad glandulosos folliculos nullo modo attinere posse conclusas vesiculas. Quid enim, si harum non dissimiles aliquando externi cystici tumores ostenderunt? Num quia partes externæ sunt, idcirco glandulosis carent folliculis? Sed enim, ut dixi, his nolo iterum disputationibus immorari.

10. Præstat ut in ultima ex illis Valsalvæ historiis (*d*) id quoque attendamus quod in ea Malpighius diserte laudabat, bilarium videlicet ductum ingenti orificio cum abscessu hepatis communicantem , reliqua autem tota parte dilatatum, ut manifesto appareret quomodo vesiculas ex abscessu potuisset excipere, & in Duodenum intestinum traducere. Quo minus dubitandum est, quin sæpius per corrosos ramos sanguinem, & pus , ex hepatis vomicis exceptum transvehat ad intestina , quemadmodum supra (*e*) commemoratum est, & bilarii ductus justo ampliores , osculum vero per quod bilis in Duodenum influit, minimi digiti facile capax , evidenter confirmarunt in quadam puella (*f*) quæ cum per alvum plures libras puris per vices excrevisset, pus in pluribus hepatis abscessibus, in iisque ductibus, & in illo intestino multum habuit . Quæ cum ita sint , reique consimilis manifestum, & crebrius in renibus habeatur exemplum, unde ureteres pus, & sanguinem transferunt ad vesicam ; mirari subit , Doctissimos tamen Viros interdum usque adeo videri oblitos patentis illius ex hepate viæ, ut alii venas mesentericas, quasi hæ non ab intestinis ad jecur , sed ab jecore ad intestina humores conveherent, *purulentas diarrhœas sæpe fieri, atque ipsum corruptum hepar egeri* , doceant ; alii autem intelligere se posse negent, quomodo illæso ventriculo sanguinem vomere, & dejicere potuisset is in cujus singulis longe amplificati jecinoris lobis singula magna apostemata inventa fuisse , non ignorent . Verum ad eas quas necdum edidimus , Valsalvæ Observationes redeuntes, duabus , quas supra descripsimus, ad hepar attinentibus, totidem ad lienem spectantes addamus .

11. JUVENIS annorum circiter viginti , quod ex nativa corporis salubritate valetudinarius jam quasi a biennio fieri cœpisset , causam rejiciebat cum in venationem, saltationem, aliaque ejusmodi quibus indulserat plurimum, tum in proprium artificium; linum enim carminabat. Pallidus autem factus erat , & hypochondriacorum more , de levibus ventris , thoracisque affectionibus identidem querebatur. Tandem æstate A. 1688. magnus, durusque in sinistro hypochondrio se se prodidit tumor , cum ponderis sensu, difficilique inter ambulandum respiratione . His repente accessit largus sanguinis vomitus cum magna virium jactura, tumoris incremento, & febre . Remediorum ope primis diebus a vomitu, deinde etiam a febre liberatus, cum per tres menses proximos chalybeatis usus esset, tumoris quoque durities sublata est : ejusdem tamen magnitudo perstitit , cum pallido, & quasi citrino faciei colore. Januario autem mense bis terve redeunte sanguinis vomitu, in vehementem incidit febrem cum pulsu celeri, duro , ac parvo, utriusque hypochondrii dolore, pondere , tensione, sitique inextinguibili . Placidissimo tamen obitu sublatus est nono, an undecimo febris die .

CADAVERE dissecto , mirum fuit, quam modica in vasis omnibus sanguinis portio superesset . Itaque Ventris viscera insueto pallore, & quasi candore ad se oculos alliciebant; si splenem exciperes , qui naturalem servabat colorem ; sed auctus adeo erat, ut hepar mole superaret , penderetque libras quatuor cum semisse. Nec erat æquo durior , nisi quod ad convexam faciem uno aut altero in loco solidiorem alte recondebat substantiam majoris nucis magnitudine . In Splenicæ venæ trunco polyposæ concretiones latebant , quæ cum ejus venæ ramis perbelle se vel intra splenem dividebant . Hepar valde pallidum , rubris dumtaxat hic illic maculis distinguebatur . Fellis vesicula hepate pallidior,

(*y*) 44. & 45. S. 7. (*z*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. Obs. 22. (*a*) n. 8. 9. 10. (*b*) n. 9. (*c*) XXI. n. 55. (*d*) n. 10. (*e*) n. 6. (*f*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 4. Obs. 73.

lidior, atque adeo albicans, bilem continebat paucam coloris maxime diluti, cui similis in ventriculi fundo non deerat. Cætera in ventre sana. In Thorace pulmones qua anteriora spectabant, pallidi; qua dorsum, ex atro purpurei, & inflammati apparuerunt: dissecti autem multum seri emiserunt spumosi. In dextero cordis ventriculo parva concretio polyposa; in sinistro ejus tantummodo inchoamentum.

12. Permulta quidem ad historiam hanc possent adnotari. Sed brevitatis ratio habenda est, nec multa attingenda. Largus in hoc Juvene, nec semel iteratus, sanguinis vomitus faciles explicatus habuisset eo tempore quo per venam, vas breve dictam, ex liene aliquid mitti in ventriculum, non dubitabant. Sed posteaquam circumitio sanguinis, & experimenta aliter docuere, aliter quoque est res explicanda; ut puta, si dicamus, quanto minus sanguinis in obstructum splenem per cœliacam arteriam inferri potest, tanto plus per alios ejusdem arteriæ ramos ad ventriculum importari, aut sanguinis a ventriculo reditum per vas breve, impediri a tumido splene, vas illud inter se, & turgentem sæpe ventriculum valde premente; ut alterutra, aut utraque, aut alia aliqua, harum non absimili ratione intelligi possit, sanguinem sibi ex vasculis nimis distentis exitum in ventriculi, ad id præsertim dispositi, cavum aperire. Nec tibi id forte obstare videatur quod Juvenis hujus ventriculum sanum fuisse, indicetur; nam sanguinem per oscula plurima quidem, sed tenuissima, intra illum, laxioribus fortasse instructum fibris, fuisse effusum, putabis. Quod si Veteres ipsos, aut qui illos sequi aliquandiu perrexerunt, dissectionesque inspicias ab ipsis habitas, & in Sepulchreto (*g*) collectas, eorum qui simul lienis vitio, & vomitu sanguinis laboraverant; nullam præter unam (*h*) invenies, quæ in ventriculo vas aliquod manifeste apertum ostendat. Scripsit illam Riolanus libro Anthropogr. 2. ibi indicato, nec tamen *cap.* 15. sed 17. sub finem. Cui quidem rem, sed ut paulo ante explicabam, facile credam quod ad vas breve attinet ad minimi digiti crassitudinem dilatatum: credam etiam, si vis, deprehendisse in ventriculum idem vas adapertum; quanquam ibi procliviorem esse video ad ea augenda quæ suam istam confirment sententiam. Mitto enim quod ex V. Epidemiorum libro ei quem sanguinis vomitus suffocaverat, cum refert *ad splenem & deorsum multum sanguinem prodiisse*, nihil addat de congrua horum verborum interpretatione, quasi mallet, de sanguinis intra ventrem exitu (quem perantiquus ejus libri Auctor, quippe tunc inusitata hominum anatome, vidisse non poterat) quasi hæc, inquam, sic mallet intelligi, quam de perrubris in cute maculis, ut Vallesius (*i*) explicat, ad lienis regionem, & infra apparentibus. Hoc igitur mitto. Sed mittere nequaquam possum quod in Cardinali Cibo, post eundem vomitum mortuo, *notavisse*, ait, *Valuerdam lib. sexto, capite quinto*, videlicet *compresso liene ventriculum repleri sanguine, qui per vas breve derivabatur*. Neque enim Columbus, qui cadaver secuerat, quidquam de experimento illo attigit, ut qui non plura de ea sectione verba scripsit, quam quæ in Sepulchreto (*k*) leguntur: & Valuerdus, qui attigit, iis verbis usus est, ut compresso liene, ventriculus interius, an exterius *sanguine turgesceret*, satis assequi non possis; quin Sanctorius, qui utrumque Auctorem inspexerat, sic intellexit, ut quod in Scholio videbis, ei Columbi Observationi subjecto, scripserit: *dum comprimebatur splenis regio, ad orificium ventriculi sanguis restagnabat*. Sed & plures, cum post immanes, lethalesque cruenti humoris, aut sanguinis ipsius vomitus dissecti essent; nullum quærentibus aperti, aut erosi vasis indicium in ventriculo ostenderunt; imo vas breve, etsi lien æquo esset longe major, nimis exile, & cujus radices ad ventriculi exteriores quidem, minus vero interiores tunicas pertinerent: cujusmodi Observationes poteris vel in Sepulchreto (*l*) invenire. Itaque sanguis aut ab intestinis, in quæ erupisset, deductus est, aut per vasa bilaria ex hepate, quod maluit Cel. Swietenius (*m*), cum in sic mortuo lustrans magna cum cura omnia ventris viscera, nec ullum vas ruptum, nec ullam insignem labem usquam potuit deprehendere. Et sane Præcl. quoque Budæi (*n*) extat Observatio, a me alias indicata, in fœmina, quæ materiam plurimam cum vomuisset instar sanguinis congrumati, & corrupti, quamvis ejusdemmodi materia vas breve plenum, & crassitudine digitum fere æquans haberet, ventriculi tamen substantiam sine ullis venis conspicuis exhibuit, vesiculam autem fellis magnam, eademque materia turgidam; ut proclive sit intelligere, unde hæc in ventriculum, qui multam etiam tum continebat, venisset. Quæ nolim a me dicta credas, quasi nunquam e vase brevi, mutata ad tempus, præter naturam, sanguinis directione, posset hic in ventriculum irrumpere. Neque enim me fugit, post sanguinis vomitum quid in Matrona Georg. Wolffg. Wedelius (*o*), in Puella Jo. Dan. Dolæus (*p*), Stangio, & Hillero sociis, in Juvene autem Hoffmannus (*q*) repertum scripserint: quarum ego Observationum ultimam alias tibi commemoravi, duas autem primas esse easdem censeo quas apud Stahlium (*r*) memini legisse. In singulis iis cadaveribus lien aut æquo major, aut durior fuit: vas quoque breve aut crassius, aut sanguine ex parte turgidum, aut nigro saltem colore in ventriculi interioribus conspicuum, ibique ramis aut disruptis, aut eorum aliquo sic in ventriculum pervio, ut illuc stylum, aut flatum, aut etiam sanguinem leviter compresso illo vase, admitteret. Etsi vero aliquis minime ignorans, quam non difficile per laxas in cadaveribus distentorum ramulorum tunicas aut stylus, aut impulsi flatus, humoresve viam quæ antea non pateret, sibi possint aperire, dubius forte hæreat in quapiam harum Observationum; tamen per me eas tibi probare licet, dummodo memineris, paucas esse, si cum cæteris comparemus: nec facile cum Wedelio statuendum esse (*f*), *frequentius vomitum cruentum oriri referato p. n. vase brevi*. Nec quamvis responderet in omnibus quod in studioso Juvene animadvertit, tunc potissimum vomitum sanguinis redire, cum æger in dexterum cubat latus, ideoque decubitum, ut ipse jubebat, in sinistrum esse necessarium, inde sequeretur, prorumpere sanguinem e vase brevi, quasi nulla alia præter ipsum vasa ad sinistram ventriculi attinerent partem. Verum sive istæ, sive aliæ tum manifeste in ventriculo pateant sanguinis viæ, sive, quod plerumque accidit, minime pateant; nam etiam in Petropolitanæ Inclytæ Academiæ Commentariis (*t*) hominem leges repentina morte sublatum pleno omnino sanguinis concreti ventriculo, & hoc *perfectæ integritatis*, cum *in liene e contra putredinis notæ deprehensæ* fuerint; sive igitur manifestæ sanguinis viæ in ventriculo pateant, sive non pateant; tu semper ad aliquem ex iis qui a me, ab aliisve indicati sunt, modum, aut ad consimilem tum quas memoravi Observationes, tum illas quoque explicabis quæ in Sectione hac Sepulchreti XVI. (*u*) occurrunt lienis non semel intumescentis, sed post largissimum cruenti seri,

(*g*) l. 3. S. 8. Obs. 71. & seqq. (*h*) Obs. 73. (*i*) Comment. in eum loc. n. 37. (*k*) Obs. cit. 73. §. 2.
(*l*) in Addit. ad cit. Sect. 8. Obs. 11. & 13. (*m*) Comment. in Boerh. Aph. §. 950. (*n*) Eph. N. C. Cent. 1. & 2. Obs. 105.
(*o*) Earund. Dec. 1. A. 9. Obs. 20. (*p*) Earund. Dec. 3. A. 5. & 6. Obs. 257. (*q*) Medic. Rat. T. 4. P. 2. S. 1. c. 3. Obs. 2.
(*r*) Differt. de Vena Port. porta malor. S. 3. (*f*) Obs. 20. cit. (*t*) Tom. 1.
(*u*) in Schol. ad Obs. 13. & 14.

ſeri, aut ſanguinis vomitum detumeſcentis, quibus adjungere poteris quam ex paternis Scriptis edidit Jo. Mauric. Hoffmannus (x): quanquam ubi per diſſectionem quod minus ægrum, aut quod ſanum ſit, pro certo non conſtet, ea poteſt culpa immerito in lienem conferri, quæ in proximam aliam partem, ipſumque ventriculum ſit rejicienda.

13. Quærere hic potes, cur igitur in propoſito Juvene, cujus lien culpa procul dubio non carebat, non modo hoc viſcus a largo ſanguinis vomitu haud detumuerit; ſed & increverit? Nimirum ad laxi viſceris jam nimis infirmatum robur cum acceſſiſſet a magna ſanguinis profuſione virium univerſi corporis ſumma jactura; ægrius potuit per illud traduci & promoveri ſanguis, præſertim ab ea profuſione inertior factus; itaque magis reſtitare in eo viſcere coactus eſt, ipſumque magis magiſque laxare. Multo autem mirabilius videri poteſt, quomodo cum rediit noviſſime bis terve ſanguinis vomitus, conſequi potuerit febris illa vehemens, iiſque ſignis ſtipata quæ inflammationem aliquam in hypochondriis (cujus indicia fortaſſe rubræ eæ maculæ fuerunt, hepar hic illic diſtinguentes) ſignificare videbantur. Sanguis enim reliquus in vaſis omnibus, copia erat adeo modica, inertia autem ejuſmodi, ut ex diſſectione intelligi licuit. Nam paucitatem, præter rem ipſam, pallor quoque viſcerum, & quaſi candor indicabat, idemque inertiam ſimul, præſertim cum pauca bile, & coloris maxime diluti conjunctus. In cachecticis quidem ſæpe cerebri corticem valde pallidum, medullam autem ſolito candidiorem animadverti, quippe ſanguiferis vaſculis tum quæ plurima ad illum pertinent, tum quæ rariora per hanc trajiciuntur, aliis inanibus, aliis ſemipellucidis; eoque nihil ferme officientibus etiam exterius inquirenti ſedes unde ex medullæ trunco nervorum radiculæ egrediuntur, ut ad res haſce facilius ſpectandas, aut oſtendendas, interdum ejuſmodi cerebra præoptaverim. Attamen ipſa bilis paucitas, ipſeque adeo dilutus color an acriores particulas in ſanguine retineri, ſignificarent, exiſtimare tu poteris. Ego interim quæram, quid illud eſſet, vel potius quid non eſſet quod lien iſtius Juvenis ad convexam faciem uno aut altero in loco alte recondebat ſolidioris ſubſtantiæ, majoris nucis magnitudine.

14. Habes in altera de duabus quas initio nominavi, Sepulchreti Sectionibus, id eſt in XVII. Obſervationem (y) lienis *ſteatoma recondentis, adipoſa materia conſtans nucis magnitudine*. Habes in Sectione eadem Obſervationes complures lienis ex parte cartilaginei, aut oſſei facti, aut etiam, ut Pechlinus (z) aſſeverat, lapidoſi, ad quas adjungere alias poteris tum ex præcedente Sectione (a) tum ex I. ſuperioris libri (b). Sed ego quod in hoc Juvene deprehendit Valſalva, neutrius generis fuiſſe, credo; perfacile enim utrumque fuiſſet cognitu: nec certe ipſe cum in Anu de qua ad te ſcripſi Epiſtola XX. (c) intra extimam lienis partem os invenit, affirmare dubitavit, ſe corpus quoddam oſſeum figura ſphærica reperiſſe. Igitur aut alterius cujuſdam generis fuiſſe, putaverim, aut ſi illorum quæ diximus, alterutrius; ſecundi potius, id eſt oſſis, lapidiſve inchoamentum, quam primi. Eſt enim illud multo in liene frequentius, ut non ſolum tot in Sepulchreto indicatæ Obſervationes oſtendunt, ſed & aliæ paſſim apud Anatomes Scriptores facile reperiendæ confirmant. Itaque ex noſtris quoque non pauciſſimas in Epiſtolis, alias aut miſſis (d), aut mittendis, invenies. Non illud quidem negaverim, id ſæpius in ſenibus, quam in juvenibus, animadverti, itemque in tunica potius, quam intra hanc. In tunica enim, aut certe exterius poſt primos illos, Andernacum (e), Veſalium (f), Columbum (g) id plerique adnotare perrexerunt. Tamen & in juvenibus hoc aliquando conſpectum eſt, ut a Cl. Fantono, (h), & a me ipſo (i): neque Obſervationes deſunt quæ oſtendant intra tunicam quoque. Carolus enim Stephanus (k) olim admonuit, lienem ob id etiam eſſe alte incidendum, ut *ſiqui ſint in ejus ſubſtantia calculi (ut nonnunquam reperti ſunt) videamus*: & tu hic leges in Sepulchreto (l), inventum in ſplene formoſæ fœminæ, & hujus juvenis, *lapidem caſtaneæ magnitudine*: Sectione autem XVIII. (m) lienem ſupra modum magnum *lapidibus plenum albiſſimis*; in alio (n) *multos continentem calculos*; ut cæteros, & in his *binos ſatis grandes, pluribuſque aliis ſociatos*, quos commemorat Lentilius (o), omittam: & ipſe alias deſcribam tibi in quo ab oſſea lienis tunica oſſeum corpus introrſum pertinens deprehenderim, quo & illud pertinuiſſe crediderim quod a Valſalva in Anu viſum paulo antea dicebam. Quid? quod non *membranam* ſolum *exteriorem*, ut quidam ſcribunt, ſed totum ſenis cujuſdam lienem lapideum factum Regiæ Scientiarum Academiæ oſtendit Littrius (p): noſque hic in Gymnaſii Muſæo alterum habemus, ante hujus initium ſæculi ex cadavere depromptum quod publice in eodem Gymnaſio diſſecabatur.

15. Quem lienem cum hactenus deſcripſerit nemo; haud tibi ingratum fore ſpero, ſi id ipſe præſtem qui, annuente Muſæi Præfecto Cl. Valliſnerio filio, diligenter quo ad ejus fieri exterius licuit, examinavi. Longus eſt ſeptem tranſverſos digitos; latus, qua eſt latiſſimus, quatuor, ad alterum autem extremum plus duobus; nam altero in angulum deſinit: craſſus uno in loco ut minimus digitus, alibi dimidio minus, pluribus autem in locis, ad oras præſertim, multo tenuior. Figura eſt abnormi; & curvus ſecundum longitudinem: ſuperficie inæquali & tuberoſa, magis tamen in cava facie, quam in convexa. Circum oras ferme undique exſiccatæ reſtant membraneæ tunicæ reliquiæ: hæ illinc in faciem utramque pergunt, ſed manifeſtius in cavam, quæ membrana adhuc evidenter conveſtita eſt, ideoque flavo colore apparet, ſed valde fuſco; at convexa ex flavo albicat, ſi quædam excipias loca in quibus non ſecus atque in cava, membrana ſupereſt. Veri autem ſimile eſt, cum ab diaphragmate ad quod arctius adhæreret, lienem avellerent, ita a convexa hujus facie membranam, divulſiſſe, ut ad illud pene tota affixa reſtaret, nonnulliſque ex locis etiam tota, ſimulque, cum ea ibi cohærentes, lamellæ indurati lienis; unde hiatus quidam oblongi, & foramina orta ſint, quorum in cava facie vix ullum eſt, ut nullum prorſus eorum per quæ olim ſubibant vaſa, locorum indicium. Per eos hiatus ſi introſpicias; non ſolidum ubique eſſe hunc lienem, intelligis, imo cavernoſum, & inanem multis in partibus eſſe, vides; ut mirum non ſit, decem, haud amplius, drachmas pendere: quamvis lapis ille quem paulo ante (q) memorabam in ſplene inventum, caſtaneæ magnitudine, *pondere* eſſet *unciarum duarum & ſemis & drachmæ unius*. Is enim *laminis, ovorum putaminibus invicem cruſtatim involutis, ſimilibus concretum* erat; ut inania minime interjicerentur ſpatia, ſicut in liene hoc Patavino, & fortaſſe etiam in Pariſienſi illo, cujus pondus unciæ unius & ſemis fuiſſe, ſcimus, dimenſiones autem ignoramus. Idem quo in homine repertus ſit, nempe morbis qui ad lienem referrentur, non obnoxio, & qua ex ſubſtantia conſtare videretur, lapidea videlicet, notum eſt. De noſtro autem hoc dubium; illud vero, quantum accepi ab eo qui diſſectioni interfuerat, Deceſſoris mei filio, longe aliter ſe habuit. Cadaver enim erat bajuli nec-

(x) Eph. N. C. Cent. 9. & 10. in Append. n. I. Obſ. 6. (y) 17. (z) in Additam. Obſ. 2. (a) in Addit. Obſ. 1. & Schol.
(b) in Addit. Obſ. 31. & Schol. (c) n. 41. (d) Epiſt. 7. n. 9. & 11. Epiſt. 10. n. 19. Epiſt. 24. n. 18.
(e) apud Bauhin. Theatr. Anat. l. 1. c. 43. in adnot. (f) De Fabr. hum. corp. l. 5. c. 9. (g) De Re Anat. l. 15.
(h) De Obſ. Med. Anat. Epiſt. 8. n. 10. (i) Epiſt. 24. n. 18. (k) De Diſſect. part. corp hum. l. 3. c. 40. ubi de Liene.
(l) Sect. 16. Obſ. 20. (m) Obſ. 22. (n) Obſ. 25. §. 9. (o) Eph. N. C. Dec. 2. A. 7. Obſ. 136.
(p) Hiſt. de l'Acad. R. des Sc. A. 1700. Obſerv. Anat. 7. (q) n. 14.

necdum senis, quem diri atque insanabiles in regione splenis dolores non solum debilitaverant, sed etiam in hoc, ubi mortuus est, Nosocomio cubare coegerant. Quod autem ad lienis hujus substantiam attinet, tametsi Vallisnerius pater, cui novissime donatus fuerat, sua manu hæc inscripsit *Milza ossessatta d' uomo*, & quædam particulæ, in facie cava extantes, videntur osseæ; tamen ubi alteram faciem inspectes, facile males, ut quo verbo sæpe in bovis cerebro lapideo credito (*r*) usus est, eodem hic quoque esset usus, & osseo-lapideum inscripsisset, facturus, ut opinor, si potuisset quamtum in illo operæ, & temporis, tantum in hoc quoque collocare. Expeditius autem esse potuit Lanzoni (*f*) judicium, qui in Fabro ferrario annos nato quinquaginta quinque, natura melancholico, & prævia quartana febre mortuo, cum inter alia durum adeo lienem offendisset, ut cultro non cederet, sed *malleolo percussus, in tres divisus partes, uti saxum, frangeretur;* non dubitavit quin *petrefactum* pronunciaret.

16. Equidem sæpe antea inspectavi, & nunc maxime, hæc ad te scribens, membranam inspecto quatuor transversos digitos longam, duos latam, a convexa humani lienis facie, me præsente, jubenteque detractam. Conversa illa pene tota videtur in planas, & tenues bracteas, quas sive ab externa, sive ab interna facie contempleris, osseas omnino, & sine ulla dubitatione, statim agnoscas. Sed inter illas, & in parte ex illis, tubercula excrescunt parvula exterius; interius autem majora incumbunt, superficie inæquali, & granosa, quæ intra lienis substantiam ad semidigiti altitudinem se immittebant: hæcque excrescentiæ quædam videntur quasi ex effuso succo, medio inter osseam & calculosam naturam, concreto. Cujus ambigui generis magna ex parte ea mihi videtur substantia, unde lien, ex Gymnasii Musæo descriptus, induruit. Quem examinans, didici, aliquando fortasse, certe non semper, id esse verum, quod ex ea quam modo dicebam, membrana, ex aliisque conjeceram, videlicet splenis conversionem in osseam lapideamve naturam in tunica incipere, & in hujus quidem ut plurimum illa parte quæ convexam, ideoque alternæ diaphragmatis pressioni obnoxiam, investit. In ea enim parte, quotiescunque id mihi videre accidit, vidi, videruntque alii, quicunque fere certam quandam in qua id deprehenderint, tunicæ ejus partem designarunt; rarum enim est quod in opposita sede Pechlinus (*t*) invenerit: illucque referendum credebam Boschi monitum, in Sepulchreto quoque (*u*) productum, de *superiore tunica lienis, versus abdominis musculos vergente, ita dura reddita, ut scirrhus intra lienis substantiam* falso esse *videatur*: ut tu quoque eodem referendum facile credes quod in nobili Scne adnotavit Præstantiss. Plancus (*x*) videlicet *in membrana Lienis*, qua ad peritonæum arcte adhærebat, ossificationem, aut quod alii (*y*) in fœmina trium & triginta annorum, *dimidiam externæ superficiei* ejusdem visceris *portionem penitus in cartilaginem versam*. Nam quod ejusdemmodi conversionis initium, nempe *in dorso lienis, ejusque media superficie, oblique transversim, albam, tendinosam, & duriusculam substantiam* Solertissimus deprehendit Weissius (*z*), aut quod vetus Anonymus apud Cl. Targionum (*a*) *duobus locis, quibus costis adhæscerat, tantam duritiem* lienis, *ut ea pars ossea, ad minus cartilacea, sed durissima, videretur*, illuc quo dicebam, attinuisse, minus, ut puto, dubitabis. Ex illa igitur parte tunicæ quæ convexam lienis faciem operit, vitium deinde in reliquam tunicam propagari, conjiciebam, & sic denique splenem universum complecti, quemadmodum Bauhinus (*b*) repe-rit, &, si recte intelligo, Columbus (*c*) pariter, iique præterea qui hic in Sepulchreto Observatione XVI. indicantur. Tum vero magis magisque excrescentem undique introrsum ex tunica duram illam materiam, totam visceris substantiam comprimere, delere, ejusque locum occupare. Quod ut interdum, sicuti dicebam, fortasse accidat; profecto in descripto a me (*d*) splene non accidit, quando ejus tunicæ quidquid superest, magna autem pars superest: non modo osseum, aut lapideum non est; sed ejusmodi etiamnunc est, ut exterius humectatum; id quod non uno loco expertus sum; non secus ac resiccatæ membranæ solent, ipsum quidem dumtaxat non ita multo post remollescat. Sed hactenus hæc. Nunc ad alteram Valsalvæ Observationem ex iis quæ ad lienem attinent, transeamus.

17. MULIER duodetriginta annos nata, gracilis, nupta quidem, sed infœcunda, chronica olim febre vexata, quæ splenis molem auctam adeo reliquerat, ut tumor sub tactum manifesto caderet, subpallidum servabat colorem, & febre interdum, cum rigore invadente, ad dies aliquot tenebatur. Cum ante biennium sanguis menstruus fluere desiisset; mox cutaneo, sed contumaci, ulcere sinistri cruris laboravit: cujus ad ulceris latus intumescente postea crure, abscessus est factus. Hic etsi abunde expurgatus ad cicatricem accedere videretur; tamen cum tempus instabat quo sanguis ex utero effluere debuisset, exacerbabatur, augebatur, & serosi ichoris multo plus emittebat, ac vicissim quo longius ab eo tempore dies procedebant, eo minus. His igitur ipsis diebus cum pridie non modo paucus, sed & graveolens, ichor prodiisset, neque ulla præterea nova imminentis fati accessissent indicia; ecce diluculo in lecto sedere cogitur, de præcordiorum angustia, & de summa pectoris anxietate, se huc illuc versans, sic queritur, ut aliquando verbum proferre vix possit, multam spumosam, & sanguine tinctam materiam exspuit: atque ita intra horam moritur. VENTRIS cavum a sinistris ferme totum lien implebat, mole, in longitudinem præsertim, auctus, ut libras octo cum semisse penderet. Interiora visceris ab naturali constitutione discrepare non videbantur: exterius amplificata vasa tum sanguifera, tum lymphatica apparebant, ut hæc passim per lienis tunicam pulchro spectaculo se proderent. Spermatica vasa violacei coloris sanguinem continebant; ut ibi diutius remoratum esse, intelligeres. Testes pene toti scirrhosi erant; ne quis infœcundam fuisse juvenem mulierem, miraretur. Nulla inerat vesicula, si unam in sinistro excipias, quæ, dimidiatam avellanam æquabat. Hæc testis substantiæ tenaciter adhærens, & sanguiferis distincta vasculis, non limpidum, sed subfuscum continebat humorem: quo effuso, corpus in conspectum venit lutei coloris, lentis magnitudine, & quasi forma, sed vesiculæ intus adnatum, ut vix promineret: ipsum aggeris instar minimi quidam cingebant globuli. Erant etiam alia in eodem teste, eodemque colore quædam corpora, sed neque ea figura, neque eo aggere prædita.

Quod ad Thoracem attinet, sana erant omnia, nisi quod pulmones rubore suffusi, multam, cum secarentur, materiam emittebant ejusdemmodi, qualem novissime exspuisse mulierem, scripsimus.

18. De sterilitate a vitio ovariorum, & de suffocatione a pravis humoribus, repente in pulmones incumbentibus, non est hic scribendi locus, ut neque de nuptis, nec prolem edentibus fœminis, magno tandem cuidam morbo sæpius obnoxiis, neque de mulierum quibusdam abscessibus ad cicatricem spectantibus, & ad hanc tamen, nec raro, difficile perducendis propterea quod redeunte eo tempore quo illæ per uterum purgari solent, abscessus jam propemodum percurati, humorum turgentia, & motu in corpus

(*r*) Consideraz. int. àl creduto cervello di bue impietr. (*f*) Eph. N. C. Cent. 9. Obs. 7. (*t*) Obs. cit. supra ad n. 14.
(*u*) Sect. hac 17. Obs. 21. (*x*) Epist. de Monstris. (*y*) in Commerc. Litter. A. 1734. Hebd. 29.
(*z*) & A. 1740. Hebd. 35. (*a*) Prima Raccolta di Osservaz. Med. (*b*) (*c*) locis supra indicatis ad n. 13.
(*d*) n. 15.

corpus universum, & præsertim in partes infirmiores nitentibus, importune recrudescunt, id quod in crure nobilissimæ in primis Matronæ pluribus continenter mensibus accidisse, meminimus. Ad alia igitur hujus loci magis propria transeuntibus febres occurrunt diuturnæ, quæ magnos lienes relinquunt, & crurum ulcera, quæ magnos lienes consequuntur. Et cum his sane ulcera illa conjuncta quædam etiam ex nostris ad te missis Litteris (e) ostenderunt. Sed ab antiquissimis usque temporibus idem fuisse adnotatum, locus docet libri II. Prorrheticorum (f): quem cave legas, ut hic (g) in Sepulchreto productus est in Scholio ad Observationem XVI: *quibus splenes magnos habentibus sanguis prorumpit, nec os olet, horum tibiæ prava ulcera habent*; in græco enim autographo scriptum est μήτε αἱμοῤῥαγίαι γίνονται, id est *neque sanguinis eruptiones contingunt*, ut fidelius alii converterunt: itaque ad fœminam istam cui sanguis per uterum non erumpebat, acommodari quadantenus sententia hæc poterit. In eandemque, ut gracilem, id quoque conveniret quod in eodem Scholio ex Spigelii observatione continuo subjicitur, *macilentos facilius, quam pingues, in tumidos lienes incidere*.

Quod vero hi tumores diuturnas febres consequantur, non una ad te nostra ostendit Epistola (h), nec una in Sectione hac Sepulchreti Observatio (i) commonstrat. Quibus adde sis Christiani Vateri (k) Observationem in Studioso qui febribus intermittentibus diutius conflictatus, lienem exhibuit auctum ad humani capitis magnitudinem, & quod adnotatum est ab Egregio Anatomes Professore Weissio (l), *quotiescunque* cadavera secando, in prægrandes lienes incidit, fere semper comperisse, eos homines laborasse aliquando febre graviore, *eaque vel intermittente; vel synocha continua*; ut hic omittamus quæ de scirrhis, & quæ de infarctu lienis post intermittentes chronicas febres, & quartanam præsertim, ex Viris Cl. Hoyero, & Kramero alias (m) memoravimus, quorum observata utinam ne apud nos quoque crebris ejusmodi febrium, sed male curatarum, confirmarentur exemplis. Quæ a priscis etiam Medicis fuisse animadversa, Hippocratis, vel potius Polybi hæc verba testimonio sunt (n): *Morbus*, id est splenis tumor, *fit, cum ex febribus, & mala curatione, bilis, aut pituita, aut ambo in splenem incubuerint*. Laxum enim per se viscus, & cellulosum, & ex quo lentus est sanguinis reditus, quippe hepar antea quam venam Cavam subeat, trajecturi, maxime opportunum est tumoribus, præsertim si diuturno morbo exiguis ejus viribus infirmatis, sanguine autem inerti facto, quædam in hoc relicta sint quæ aut corrigi, aut extra corpus ejici debuissent. Segnitie enim motus sanguinis ob has causas adaucta, dum is, quasi limosa aqua extra alveum, in lienis cellulas divertit, in iis, si quid habet graviorum quam natura ferat, corpusculorum, deponit, sicque reditum sibi ex parte obstruendo, magis ipsas, magisque distendit. Quarum distentione quanto magis totus lien distenditur, tanto infirmior fit, magisque propterea obnoxius iis quæ deinceps influunt, magna ex parte retinendis. Itaque incredibilem aliquando in modum excrescit, ut vel olim Ætius *inguina contingere* in quibusdam, scripserit, sicut in Scholio leges paulo ante designato, nisi quod cum id scripsisse dicatur *lib.* 7. ipse vero contractæ ex Veteribus Medicinæ libros confecerit omnino quatuor, singulos in quaternos Sermones divisos, illud tibi inquirendum est Tetrabibl. 3. Serm. 2. cap. 16. Hic autem, & gravior ille in Prorrheticorum sententia error, dum verba Diemerbroeckii describuntur, nec laudati ab eo Auctores inspiciuntur, in Sepulchretum traductus est. Interjecit is postea (o), ut opinor, exempla maximorum lienum, in eo subsistens qui pendebat libras viginti tres. Verum Boscus (p), si recte quidem ipsum intelligo, a parente suo inventum scripserat, qui *pendebat libras triginta & tres*. Inter recentiores autem quam illæ sunt, Observationes etsi legisse non memini quæ lienis pondus proponerent ad illud accedens; tamen haud contemnendæ sunt quæ ex Henrico Alb. Nicolai (q), anteaque ex Mauricio Hoffmanno (r) editæ fuerunt. Hic enim pondere librarum quindecim, ille vero selibra insuper graviorem splenem invenerunt, uterque ita, ut diaphragma in sinistro latere ad costas superiores compelleret, Henricus autem ut simul ad regionem usque iliacam propenderet. Sed in infante Preussius (s) a sinistro hypochondrio per universum illud latus ad pubem usque magnitudine sua extensum vidit; vel longius autem Vercellonus (t), ad imum nempe abdomen usque protensum, ut cum ulterius progredi non posset, sursum se reflectere, & pone uterum, in massam pugno æqualem terminaretur. Non eo quidem se extendebat quem reperit Jo. David Mauchartus (u) in coni formam mutatum; magnus erat tamen, ut qui basi diaphragmati annexa virili caput non mediocre æquabat: pondere quoque non superabat libras quatuor cum unciis totidem; sed id continebat quod Observationem hanc rarissimam facit, nimirum tantum aquæ intra tunicam quandam, hydatidis instar, opinor, quæ ejus visceris interiora omnia occupasset, ut Mauchartus *lienis hydropem* vocare hunc affectum non dubitaverit; aquæ enim eruperunt libræ quatuor. Sic empyematis latiorem significationem spectans, poteris lienis empyema dicere ab Antonio de Haen (x) repertum, cum id viscus quod inflammatione sua pleuritidem antea mentitum fuerat, *pure albo, crasso, copioso plenum* deprehendit.

19. Nunc priusquam a Valsalvæ Observationibus ad alias transeam, nolo quandam ex ipso omittere, unde intelligas, quæ interdum viscera præter ea quæ in hypochondriis sunt, possint ibi summas, atque adeo lethiferas molestias creare, præsertim si ad illorum, quantumvis leves ad speciem, læsiones convulsio accedat, quam in Observatione hac non dubito accessisse.

20. VIRGO corripitur ingenti vomitu, & febre. Ille sedatur; hæc remanet. Vehemens sub nothis sinistris costis accedit dolor, a quo intra biduum interficitur. IN VENTRE serum limpidissimum inventum est. Ventriculus, & intestina ab incluso aere valde turgebant. Ren uterque naturali triplo major: sinister vero inter propriam membranam, & huic subjectam substantiam paululum saniosæ materiæ continebat, ab ea præsertim parte qua lienem spectabat. In Thoracis cavo aquæ pauxillum. Pulmones sani, nisi quod nigris maculis, sed paucissimis, distinguebantur. Pericardium erat sero plenum. E cordis ventriculis fluidior sanguis effluxit: erat tamen in dextero polyposæ concretionis inchoamentum.

21. Renis sinistri aucta moles, & vitium non semel in ejusdem lateris hypochondrio tumorem, doloremve excitarunt. Docent id aliquot historiæ in Sepulchreti has duas Sectiones relatæ, ut in XVI. illa quæ §. 2. exhibetur Observationis XXII. & in XVII. Sectione duæ quæ §. 9. leguntur Observationis XXX. ubi hæc ait Ballonius: *non credebant, dolorem esse nephriticum; & tamen erat. At situs doloris, & partis decipiebat.* A dextris etiam id posse nonnunquam accidere, historia indicat quæ primo loco proponitur in eadem Observatione XXX. Sed quæ ultima in hac legitur, idem posse fieri, ostendit, non a subjectis modo, ut renes sunt, sed a superioribus etiam partibus, ut puta a septo transverso, puris copia prægravato, & deorsum compulso; sic enim potius quam per consensum quendam & cognationem historiam illam explicandam esse, conjicio, quemadmodum ab eodem septo, vi aquæ, aut

(e) Epist. 4. n. 30. Epist. 12. n. 2. (f) n. 42. (g) Sect. 16. (h) Epist. 16. n. 6. Epist. 20. n. 2. 30. 51. Epist. 31. n. 2.
(i) 11. 13. 17. (k) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obs. 165. (l) Cmmerc. Litter. A. 1745. Hebd. 24. n. I. ad 7.
(m) Epist. 20. n. 52. (n) De Affection. n. 21. (o) Anat. l. 1. c. 16. Edit. Patav. (p) De Facult. Anat. Lect. 2.
(q) Commerc. Litter. A. 1732. Hebd. 33. n. II. ad 5. (r) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. in Append. n. I. Obs. 5.
(s) Earund. Cent. 3. Obs. 11. (t) Earund. Cent. 7. Obs. 9. (u) Earund. Cent. 9. Obs. 41.
(x) apud Swieten Comment. in Boerh. Aphor. §. 958.

aut craſſioris ſeri depreſſo, tibi alias (*y*) monſtravi duritiem, aut dolorem in ſuperioribus ventris regionibus creatum eſſe. Nunc autem ne ab renibus, ab aliiſve quæ hypochondriis ſubjectæ ſunt, partibus recedamus; huc tibi addendam cenſemus Cl. Bonfiglii (*z*) Obſervationem, quam ſi attente legas; facile intelliges, inveteratum, qui olim in hypochondrio dextero percipiebatur, tumorem nil aliud fuiſſe quam renem qui magis magiſque augeſcendo, e ſua demum ſede in iliacam regionem prociderat, ubi quintuplo naturali major repertus eſt. Quod vero ad alias attinet Partes, Cl. Gœkelius (*a*) oſtendet, ab omento ſcirrhoſa pinguedine aucto lienem totum ſic involutum fuiſſe, ut propterea in viventis hypochondrio ſiniſtro is tumor, eaque renitentia fuerit, ut lienis *ſcirrhum exacte mentiretur*. Schrockius autem (*b*), Hurterus (*c*), Gerbezius (*d*) in altero hypochondrio adnotarunt tumorem, & dolorem ab ſcirrho qui inteſtinis Ileo, & Colo arctiſſime adhærebat, aut a Colo ipſo in eam molem elato, ut vi facta in jecinoris ligamenta, hoc e ſua ſede ſiniſtrum verſus hypochondrium compulerit, vel dolorem dumtaxat, qui eidem jecinori falſo imputabatur, cum a meſenterio eſſet, quod erat *mox* ſub eo viſcere *exeſum* ferme ad palmæ latitudinem. Sed ad proprias viſcerum quæ in hypochondriis ſunt, noxas revertamur.

22. Quoniam vero tibi multo ſæpius Obſervationes deſcripſi tumentis aut hepatis, aut lienis; idcirco ad eas quas hactenus ex Valſalva protuli, hic paucas adſcribere ſatis erit, tumoribus viſceris utriuſque communes.

23. LANARIUS, quadraginta circiter annorum, venerat in Noſocomium Patavinum propter hypochondriorum, ut ipſe dicebat, obſtructiones. Vera dicere, cum malus faciei color, & infirma totum jam annum valetudo, & febricula qua ſæpe tentatus fuerat, nec eo ipſo carebat tempore, indicabant, tum præſertim admota hypochondrio utrique manus, dextero potiſſimum, confirmabat. Cum ibi jam remediorum ope aliquid profeciſſe videretur; ecce acuta prehenditur febre, ſignis ſtipata internæ thoracis inflammationis, eaque intra decem, an duodecim dies conficitur. CADAVER, unde Anatomen inchoarem A. 1746, in Gymnaſium illatum eſt: quod inſpiciens, candidum, neque omnino macilentum, neque tumidis pedibus eſſe, vidi. Abdominis muſculi cum vix biduo poſt mortem ſecarentur, idque Januario menſe, laxi erant, imaque parte ad colorem ſubviridem inclinabant. Tamen quæ Ventre continebantur, ſecundum naturam ſe habebant; ſi hæc exciperes. Jecur amplum præter modum; ut ejus nimia magnitudo in omnium oculos ſtatim incurreret, & quamvis non malo exterius colore; interius tamen ex ſubpallido fuſcum, totumque præterea ſive intus, ſive extra, attentis oculis inſpectares, fuſcis quibuſdam punctis diſtinctum, & durius, quam ſoleat, quod & digitis, & cultro, dum multifariam ſecundum omnes plagas inciderem, animadverti. Id dum facerem, illud quoque adnotavi, nuſquam cum ullis venarum ſectionibus punctum aliquod flavum apparuiſſe, quod nimirum indicio eſſe ſolet ramulorum, quos ſimul tranſverſos incideris, hepatici ductus, ſive illi ob parciorem in hepate hoc bilis ſecretionem in ſe quadantenus concidiſſent, ſive potius quod hæc pallidior, & minus apta ad tingendum eſſet: & ſane in cyſti, pro mole hepatis, parva, & exili, pauca erat bilis, & colore quaſi ad cinereum vergente. Lien duplo major fuit quam ſolet, ſecundum omnes dimenſiones; cætera, quantum judicare potui, non improbandus. Splenica arteria ab origine ad finem, contra ac videre conſuevimus, nihil uſquam tortuoſi habens, nihil, ut ſic dicam, varicoſi, uno, haud amplius, excepto loco circa longitudinis medium in quo vix nonnihil inflectebatur. In meſaræo durum corpus increverat mediocris ceraſi magnitudine, & pene figura, ſed inæquali, & granoſa facie, natura inter oſſeam, & lapideam media: cujus alterum latus arterioſus, venoſuſque ramus arcte in tranſitu perſtringebant; non ſubibant; inde ad inteſtina pergentes, quæ duobus circiter ab eo corpore diſtabant digitis. Ileum appendicem, ſeu mavis diverticulum illud habuit, quod cum Epiſtola XXXIV. (*e*) deſcripſerim, hic ſatis fuerit memoraſſe. Præſtat adnotare alia quæ in hujus hominis ventre conſpexi. Vena Iliaca Exterior ſiniſtra prope Interioris confluxum dura erat, nec tamen oſſea, quippe tunicis ibi ad brevem tractum craſſioribus dumtaxat factis: quibus apertis, extare vidi in venæ cavo, ab uno latere qua nullis oſculis erat pertuſa, chordulas, & quaſdam minores quaſi valvulas. Sed longe magis attendendum eſt; quamvis fuit præter conſuetudinem potius, quam præter naturam; quod in renibus vidi, & eorum arteriis. Longi illi erant ad novem circiter digitos; ſed pro hac tanta longitudine anguſti, niſi quod paulo erant in ſuperiore extremo latiores. Inſolita quoque erat Sinuum longitudo, vaſa excipientium, & emittentium, eoque facilius animadvertenda, quod tota ea pars deerat ſubſtantiæ renum quæ anteriorem Sinuum parietem faceret: itaque majores ex iis ramis qui lotium in pelvim convehunt, toti patebant, patebantque ſanguifera vaſa omni ea parte quæ intra Sinus condi ſolet. Sed cum ad renes ſingulos binæ, id eſt ſuperior, & inferior pertinerent arteriæ, & totidem venæ; hæ quidem e Sinibus ita exibant, ut in ſuperiorem tranſverſam venam oblique aſcenderet inferior. Arteriæ vero neque jungebantur inter ſe, & tam inferior, quam ſuperior, ſine obliquitate in traſverſum ferebantur, itaque inferior non Sinum petebat, ſed infra Sinum, infimum propemodum renis latus. Ex his intelligis, inferiorem utramque arteriam multo inferius quam renum arteriæ ſoleant, oriri debuiſſe: & ſane ex Aorta vix pollicis intervallo ſupra diviſionem in Iliacas, oriebantur: &, quod fortaſſe multo rarius eſt, non ex Aortæ lateribus, ſed ex ipſa media anteriore ejus facie, ita propinquæ inter ſe, ut earum orificia vix ſepto tenuiſſimo ſepararentur. Inde profectæ, utrinque ſimiles, & æquales, in nulloſque ante inſertionem diviſæ ramos, eo quo dixi, inſerebantur; cum ſuperiores arteriæ, aliquanto, ſed non multo, his craſſiores, neque origine, neque ramis ab iis diſcreparent quas ut plurimum videre ſoliti ſumus. Cætera, melius cadaver interea nacti, pari diligentia perſequi non potuimus. Itaque Caput non attigimus. In Thorace demum pulmonem dexterum annexum pleuræ, durumque deprehendimus: in pericardio cruentam aquam ad aliquot cochlearia: in corde venas duas quæ per faciem ejus poſteriorem ſecundum longitudinem decurrebant, ſanguine turgidas, & quaſi varicoſas.

24. Sepoſitis quæ ad præſens inſtitutum non attinent, ſi ea dumtaxat quæ ad tumentem lienem ſpectant, & ad tumens, obſtructumque jecur, attendamus; lienis arteria, ſi forte a primordiis ſine flexibus non fuit, videri alicui poterit hos amiſiſſe, dum impedito in durum jecur arterioſi ſanguinis curſu, major hujus copia in Splenicam illam arteriam influere coacta eſt. Quantum autem, obſtructo jecinore, arterioſi intra ipſum ramuli comprimantur, minuſque ſanguinis admittant; cum ratio indicat, tum evidens obſervatio nonnunquam oſtendit. Confirmavit enim mihi Cl. Vir Jo. Baptiſta Vulpius, bis ſibi accidiſſe, ut hepate obſtructo, arteriæ Hepaticæ truncum dilatatum adeo inveniret, ut in eum poſſet immittere digitum pollicem. Cæterum ſic affecto jecinore, quam facile res ad cachexiam ſpectet; in propoſito homine, præter alia, pauca illa, & decolor bilis non obſcure commonſtravit. Quod ſi gravius vitium hepar occupet; ſæpius non ad cachexiam modo, verum etiam ad hydropem gradum fieri, frequentiſſimæ docent Obſervationes. Quas inter vel propter reperta in ſcirrhoſo hepate, vel propter

(*y*) Epiſt. 16. n. 26. & Epiſt. 30. n. 30. & 31. (*z*) N. C. Cent. 9. Obſ. 4. (*a*) N. C. Cent. 6. Obſ. 94. ad n. 7. (*b*) & Cent. 1. & 2. Obſ. 186. (*c*) Ibid. Obſ. 184. (*d*) & Dec. 3. A. 7. & 8. Obſ. 186. (*e*) n. 16.

pter ejus pondus, dignæ sunt lectu, a Cl. Rostio (*f*), & Usenbenzio (*g*) propositæ. His potes eam quoque addere quam continuo subjiciam.

25. BAJULUS consistentis, ut videbatur, ætatis, nullo unquam tentatus morbo, dum gravius attollit onus, illico non levem ad lumbos molestiam sentit, quæ tunc biduum cubare cogit, in reliquum autem tempus ita debilitat, ut ne viginti quidem librarum pondus sine lumborum incommodo jam possit tollere. Mense interjecto, sibi visus est, dum in lectulo se converteret, aquæ in ventre agitationem audire, mox quoddam quasi corpus percipere quod ex hypogastrio in scrobiculum, ut appellant, cordis ascendens, ibique subsistens, initium faceret tumoris præduri, nec modici; quo simul & febricula afflictus, quincto jam mense ex quo grave illud onus sustulerat, in Nosocomium hoc venit, & ea quæ dixi, narravit omnia. Id erat certum, assiduam tunc esse febriculam, & noctu exacerbari, tumorem esse in scrobiculo illo, & infra imas costas quoque, præsertim dexteras, & in ventre esse aquam effusam. Crevit hæc interea; ut cum mihi forte occasio esset in Nosocomium ascendendi, uno exacto circiter mense ex quo ibi decumbebat, & rogatus, ventrem hominis contrectarem; vix alibi quam in scrobiculo, tumorem perciperem, abdomine videlicet aqua distento. Erat is tumor prædurus, nonnihil inæqualis, & si vel premeres, doloris expers. Quæsivi, num pondere molestus esset? num dolore aliquo, ad jugulum usque producto? num tussis aliquando vexaret? Diserte negavit hæc omnia. Cum autem quærerem, an tum etiam increscerent tumor? imo, ait, subsedit, minorque est factus; credo, quod crescens aqua obscuraret: & sane qui alias tetigerant, minorem esse factum, non agnoscebant. Subpallida erat hominis facies; non flava, non lurida: ne album quidem oculorum, a me perattente inspectum, ullo modo flavescebat. Supinus plerumque cubabat: quanquam poterat in utrum liberet latus. Sitiebat quidem; sed non valde. Spiritumque ducebat incommode; nec tamen incommodissime. Quibus eo diligentius adnotatis, quod hominem haud longo post tempore interiturum, & rimandi viscera copiam nobis factum iri, prospiciebam, incerto ex parte suspensoque de universa tumoris sede judicio, discessi. Ille vero exilescentibus demum pulsibus, sana usque ad extremum mente, & loquens, placide obiit initio Aprilis A. 1745. decimo quarto postquam videram, die.

CADAVER autem cum postridie secaretur; graviori negotio impeditus, adesse non potui. Pro me tamen dissectioni præfuit Mediavia noster: a quo hæc accepi eodem die. Corpus macilentum, & nusquam, nisi leviter ad scrotum, multo autem levius ad pedes, œdemate affectum. Venter multam effusam aquam habuit, non graveolentem, non crassam, non a quibusdam quasi membranulis innatantibus turbidam, sed pellucidam, vergentem tamen ad eum colorem quem in oleo amygdalino videmus. Omentum, retractum in hypochondrium sinistrum, integrum quidem fuit; sed ex subviridi fuscum. Ventriculus parvus, & contractus. Lien duplo major, quam æquum esset, subalbus exterius, intus alba quædam habens, nec tamen dura. Hepar autem longe maximum; ut eorum qui aderant, aliqui libras pendere ad quatuordecim, judicaverint. Certe, etsi non multum infra costas se extendebat; ventris universam regionem superiorem, & proximæ huic partem, anterius occupabat: sinistrorsum autem adeo excreverat, ut Suspensorio ligamento, quod crassius alioquin factum erat, plurimum in eam partem curvato, fissura umbilicalis ad sinistrum latus esset cartilaginis ensiformis. Totum erat hepar durum, & extuberantibus maculis, digito pollice non angustioribus, passim distinctum, iisque subflavis, cætera pallidum. Hæc exterius. Interius autem; si paucas exciperes hic illic intermistas hepaticæ substantiæ portiones; totum viscus constabat ex substantia, quæ non facilius posset quam mammaria glandula, dissecari: ea ex albo flavescebat, & pressa, ichorem quasi purulentum emittere videbatur. Denique Cystis erat prorsus exigua.

26. A nisu in extollendis oneribus cum faber ferrarius, itemque mulier, de quibus loquitur Cl. Schmidius (*h*), quiddam sibi intus rumpi, non sine aut magno, aut urente dolore in regione hepatis sensere; neutrum esse deceptum, apparuit ex iis quæ in fabri cadavere inventa sunt, & ex iis quæ mulieri acciderunt. Sed quid noster Bajulus sibi ad lumbos læserit, cum illud onus attollere conatus est, quidque ascendentis instar corporis imposuerit, etsi vera fortasse conjectura assequaris; demonstrare tamen haud facile poteris. Illud certum, crescente jecinoris vitio, & tumore, in ventre aquam, sive ex parte antea fuisset, sive non fuisset, crevisse. Nempe tumor ipse hepatis, & pondus in perpetuo supino decubitu venarum Cavæ, & Portarum truncos, plurimosque simul lymphæ ductus premebat, ut ex horum quibusdam ruptis, aut, si integri hi erant, ob ipsam moram sanguinis, plus aquæ in ventrem effunderetur. Accedebat causa quæ lentum, & inertem sanguinem faceret, tantum videlicet scirrhosi hepatis vitium; ut bilis neque idonea ad sua munera, & pauca certe; id quod cystis confirmabat parvitas; secerneretur: quamobrem bonus neque chylus, neque sanguis conficiebatur. Huc lienem adde & mole, & constitutione peccantem: qui tametsi quid agat peculiariter, definire non possumus; in universum tamen quin utrumque tandem, aut alterum illorum humorum juvet, non dubitamus. Cur vero in hoc, & priore viro, & in tot aliis, in quibus numerare possem tum infantem illum Preussii (*l*), tum mulierem apud Portium (*m*), nisi idem sæpe adeo in dissectionibus conspiceretur; cur, inquam, lien simul, & hepar tumida reperta sint, te quæsiturum non existimo, probe memorem unde sanguinem utrumque viscus accipiat. Cum enim arteriosum quidem ab eadem Cœliaca arteria habeant; utrolibet primum tumente, eoque minus accipiente, plus in alterum influet. Sanguinem autem venosum cum jecur recipiat in parte ex splene, eumque, ut censemus, secretioni bilis profuturum; utique si jecur tumeat; plus sanguinis in splene restitabit: si vero splen; ineptior ad transitum per jecoris angustias sanguis ab ejusmodi mittetur splene, minusque idoneus ad optimæ bilis secretionem, ut si crassior, ac viscidior secernatur, ex parte in hepate remoretur, ejusque & ipsa adaugeat molem.

27. Cæterum hæc, & quædam alia in hac Epistola ad non absimilem modum proposita, sic accipias velim, ut si justum tempus datum sit actioni causarum harum, nihilque sit quod ipsam impediat; effectus quos diximus, consequantur; sæpe enim, ut paulo ante indicatum est, consequuntur; non semper. Exemplis juvat rem illustrare. Latomum secuit Jacobus Sylvius (*n*), qui hepar habebat magnum, & cocti instar pallens, ac tenerum; lienem vero cinerei coloris, & cum scirrhis duobus parvis exterius, intus autem velut excoctum. Cur non magnum quoque? Ne forte credas ob teneritudinem dumtaxat, quæ aucto jecoris ponderi æquipollens, facilem per hoc viscus transitum sanguini conservaret; scias, raro exemplo, fuisse in illo homine *ramos tres insignes*, qui *ab* sinistra *vena Emulgente ad lienem ferebantur*, id est, ut nunc circumitio sanguinis docet, per quos magna sanguinis pars, quæ per jecur difficile transitura, splenem restitando distendisset, in Emulgentem venam diverteret. Num vero iidem tres rami sanguinem citius quam ferat lienis natura, ex ipso asportantes, jecur autem parte ejus auxilii quod illius munus ab liene requirit, orbantes, longo temporis decursu aliquid contulerint ad ea vitia quæ utroque in viscere sunt animadversa, ipse existimabis. Secundum ea quæ paulo ante dicta, aut nunc indicata sunt,

(*f*) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 178. (*g*) & Cent. 9. Obs. 27. (*h*) Commerc. Litter. A. 1734. Hebd. 34.
(*l*) Obs. cit. supra ad n. 18. (*m*) Act. Erud. Lips. A. 1704. M. Septembr. in Relat. ejus Opusculor.
(*n*) Observ. adject. Isagogi Anat.

funt, proclive erit tibi exempla alia explicare, ut Riolani (o), ut Fantoni patris (p), quibus in exemplis indurato, auctoque jecinore, lien non modo non major quam solcat, sed exiguus, ut vix unciam penderet, aut sola ferme ejus vestigia apparerent, inventus est. Pone enim, quæcunque ejus rei causa fuerit, imminutum splenem: jam intelligis, quanto plus arteriosi sanguinis, & quanto minus auxilii ad secernendam probam bilem in jecur pervenerit. Aut pone vicissim, ex qualibet causa, mole & pondere auctum jecur, ut totum occupet epigastrium, quemadmodum in exemplo Fantoni, & ventriculum in umbilicalem regionem detrudat: jam conjectura facile assequeris, quam comprimi una possit tum lien molle viscus, ac laxum, tum Splenica arteria unde sanguinem accipit quo nutritur, & quo justum ad modum extensus explicatusque servatur: quæ arteria cum sub pancreate feratur, huic secundum longitudinem affixa; vides profecto, quantum premi in Riolani exemplo debuerit, in quo pancreas totum scirrhosum, amplitudine sua, & pondere jecur ipsum æquabat. Nam quod in alio cadavere lienis vestigium unguis latitudine invenerit; fortasse ex majore, aut diuturniore Splenicæ arteriæ compressione fieri potuit; cum pancreas non solum ibi quoque scirrhosum deprehenderit, sed & cartilaginis instar durum.

28. Verum pancreate sepofito, ut ad lienem, & jecur redeam; sane tanta est inter utrumque hoc viscus commercii vicissitudo, ut si altero vitiato, in altero quoque vitium sit, id nullam habeat admirationem: habeat vero, si vitium in alterutro dumtaxat occurrat, velut cum in Sepulchreto (q) legis: *hepar grande, & multis in locis durum; .... reliquis visceribus ventris naturalis erat constitutio*: aut (r) *hepar fere exsuccum & pallidum; .... Lien autem & Renes naturaliter habebant*. Attamen vel longo in morbo, ubi majus in aliis visceribus, quam in jecinore, vitium deprehenditur, minime necesse est, ut in hoc quoque a longo tempore vitium fuerit: id quod de altera præsertim ex modo indicatis Observationibus dictum volo. Cavendum præterea, ne quædam interdum quæ a natura sunt, pro morbi effectibus, causisve accipiamus: cujusmodi fuisse, crediderim, *aliquot* illas splenis *incisuras* quæ in hac Sepulchreti XVII. Sectione, Observ. XIX. videntur inter morbosa connumerari, non secus ac *rimas* istas, *sive fissuras jecoris*, quæ in præcedente Sectione Observ. XVII. tanquam causæ *doloris* nonnunquam *hypochondrii dextri* proferuntur. Satis ejusmodi hallucinationes convincit crebra, atque attenta fissurarum utriusque, aut alterutrius visceris observatio, sæpius in cadaveribus cujusquemodi, nec sine aliqua utilitate, occurrentium, ut alibi (s) a nobis scriptum est. Sed etsi non omnium reddi posset ratio quæ de alterius visceris integritate cum alterius vitio conjuncta legimus; non essent demum hæc sola quæ præter rationem interdum accidere viderentur. Namque; ut a proposita Bajuli historia haud discedamus; certe non satis apparet, cur tanti illius ponderis quo jecur erat, molestiam non sentiret: neque cur inter signa quæ abfuisse, adnotavi, quædam præsertim, læso adeo jecinore, abesse possent. Nimirum hæc documento sunt, ne præpropere quibusdam in casibus negantes, aut affirmantes, quidquam pro certo pronunciemus. Et sane interdum in Medicina quædam occurrunt quanto iis quæ modo attigimus rariora, & mirabiliora, tanto magis cautum redditura Medici judicium in dignoscendo, & quod consequitur, in agendo. Ex illis duo, ut ab aliis accepi, tecum hoc loco, non ab re futura, communicabo; ad tumorem enim, læsionemque attinent viscerum duorum, quæ in hypochondrio sinistro sunt, lienis, & ventriculi. De liene Mediavia noster in vivente primum, deinde & in mortuo sub finem A. 1735. hoc observavit.

29. VIR macilentus, inter alios quorum causa in Nosocomio hoc cubabat, morbos, tumorem etiam habebat in lumbo sinistro qua hic sub ipsa infima costa vergere incipit ad externum latus. Is tumor inspectantium oculis alias quidem magis, alias minus, nunquam tamen non sic satis patebat; contrectantium autem manibus ita cedebat, quasi humorem contineret. Homo tandem suis morbis succubuit. VENTER apertus quid faceret eum tumorem, ostendit. Scilicet tumidi splenis, & præmollis pars ima eo quo diximus perveniens, a ventriculi autem, & intestinorum flatibus modo magis, alias minus illuc compulsa, in macilento, ut dictum est, corpore id efficiebat quod inconsiderato alicui, & temerario Chirurgo, magno cum ægri detrimento, imponere facile potuisset.

30. Libro Prædictionum II. (t) postquam alia de habentibus magnos lienes dicta sunt, tum hæc continuo subjiciuntur: *si vero etiam in pedibus tumores accesserint; aquam etiam habere videbuntur. Verum & ventrem, & lumbos inspicere oportet*. Apud illos igitur qui sunt oracula Hippocratis interpretati, videas velim, num sit aliquis a quo lumborum inspectio ad magnos ipsos lienes, quorum alia proxime præcedunt signa, referatur. De ventriculo autem quod scribam, legit mihi A. 1730. laudatus alias Petrus de Marchettis ex litteris vicini Medici, utrique nostrum spectati, cui probe cognita erant ea omnia quæ nuperrime ibi unde scribebat, accidisse in hunc modum narrabat.

31. Mulieri ad ventriculi regionem tumor increverat quem contrectans Chirurgus cum ad suppurationem perducendam censuisset; quantumvis iis quæ ad id sunt idonea impositis, ad illam perducere tamen non potuerat. Denique eum tum res finem habuit, ut tumor evanesceret, cute ubi is fuerat qui nihil quidquam humoris emiserat, quasi in cicatricis modum se contrahente. Post hæc mulier concipit, uterique gestatione, & partu, & puerperio feliciter exactis, cum recte valeret, lactantique optime lac proveniret, tertio jam præterito ex quo pepererat, mense, repente sibi ex ea cicatricula aliquid humoris stillare sentit. Inspicit: vinumque esse, videt, quod modo biberat. Aliquid etiam ex sumpta pulte illac, si conaretur, extrudere poterat. Is rei tamen exitus fuit, ut mulier persanaretur, integraque esse pergeret valetudine, sicut aliis quoque litteris, a Marchetto, ut mihi pro sua humanitate gratum faceret, interrogatus Medicus confirmavit.

32. Exempla quidem perforati ventriculi foramine sive intra ventris cavum latente, sive extrorsum aperto, non ita pauca legere poteris in Historia Virginis per viginti septem annos hoc morbo laborantis, edita a Cl. Christiano Wenckero (u), eademque Sepulchreto adjungere; ut enim eorum ægrotantium neminem sanare licuit, sic omnes licuit post obitum dissecare. Felicem tamen, nec ejus absimilem quem modo tibi describebam, casum reperies in Programmate quod Ettmüllerus filius ad Dissertationem adjecit suam, *de prægrandi pedis inflammatione* inscriptam. Quo in Programmate cum ea simul videre possis quæ ad perfectam attinent sic læsi ventriculi sanationem ita ut nihil ex eo in ventris cavum exciderit; huic ego Epistolæ jam satis longæ nihil addam, nisi ut me, quod facis, ames, & bene valeas.

EPI-

(o) Anthropogr. l. 2. c. 16. (p) Obs. Med. Anat. 24. (q) l. 3. S. 14. Obs. 36. §. 4. (r) Ibid. Obs. 20.
(s) Epist. Anat. 1. n. 35. (t) n. 42. (u) Argentorati A. 1743.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXXVII.

De Icтero ſermo eſt, & de Calculis Bilioſis.

SÆpe adeo cum hepatis vitiis, de quibus potiſſimum proximam ad te Epiſtolam ſcripſi, conjungitur Morbus Regius, ut recte in Sepulchreto duabus de illis vitiis Sectionibus continuo ſubjecta ſit XVIII. Sectio quæ de hoc Morbo inſcripta eſt. Ad eum ſpectat hæc Valſalvæ noſtri Obſervatio.

2. SACERDOS juvenis, paulo poſt quandam animi perturbationem, regio correptus morbo decubuit, cum dolore ad regionem ſtomachi, & vomitu, quo cibum ſæpe, & medicamenta rejecit. Interim alvo dejecta albeſcebant. Uno aut altero exacto die, inquietus æger, & quodammodo hebes animadvertitur, ut narratorum obliviſceretur. Medici febrem, niſi tertio exeunte die, non adnotarunt: quo tempore ſe prodidit magno impetu cum delirio, & convulſionibus ejuſmodi, ut æger dentibus omnia rodere cogeretur, & ingenti niſu propemodum ſuperaret adſtantium vires: cum his vomitus urgebat ſubobſcuræ materiæ. Mane vena ſecatur, unde ſanguis cum impetu exſilit: cujus ſerum, ubi a concreta ſeceſſit parte, immerſum linteolum flavo inficiebat colore. Ceſſat convulſio: ſed æger quaſi ſoporoſus jacet, vix ſe movet, admotaſque cucurbitulas ſentire, vix oſtendit. Reſpiratione, niſi quod interdum ſuſpirioſa, quaſi naturali utebatur. Quarto tranſacto die, obiit. VENTRE aperto, jecur inventum eſt flaccidum, & ad ſubpallidum vergens: in ejus veſicula, bilis ſubobſcura. In ventriculo materia ejuſdemmodi ac noviſſimis diebus, ut dictum eſt, evomuerat: in tunica ejus interiore circa orificium ſiniſtrum disjecta quaſi puncta rubentia. Multæ autem hic illic per ventrem minimæ glandulæ a ſtagnante ſanguine inflammatæ. Thorace recluſo, pulmones aere tumentes, a pleura ſoluti, ſi quoſdam per ſejunctas membranulas nexus excipias, quæ ſiniſtrum ad pleuram alligabant. In pericardio parum aquæ. In cordis ventriculis ſanguis concretus. Cranio circumſecto, inciſaque Dura meninge, ſeri nonnihil prodiit: in vaſorum ſanguiferorum quæ per Tenuem meningem repunt, interſtitiis *gelatinoſa* quædam, ſed levis, concretio adnotata eſt: cerebrum autem valde laxum, neque omnino naturali colore, quem fortaſſe bilis tinctura vitiaverat. Dum ad cerebrum eximendum, intra ſummum vertebrarum tubum Spinalis medulla ſecabatur, ab externo hujus medullæ pariete, quaſi ex diſſecto lymphæ ductu, ſeroſa materia, nec breviſſimum ad tempus, emanavit.

3. Quid poſſint animi perturbationes in regio morbo inferendo, cum crebræ in Medicina exercenda obſervationes oſtendunt, tum propoſita evidenter confirmat. Neque id mirum attendentibus, quantum cum animi perturbationibus nervi conſentiant, & quantum iidem valeant nervi in afficiendis ſanguiferis, & excretoriis vaſis, & in ſecretorio ipſo intimo, quale id cunque ſit, organo, & quod conſequitur, in humorum ſecretionibus, & excretionibus vitiandis & impediendis. Cogita, in quibuſdam magis conſentire nervos hepaticos, aut ſi alii etiam nervi conſentiant, facilius tamen in certis corporibus hepatis vaſa, & ſecretorium organum nervorum actioni cedere; & cur in iis oriatur icterus ab animi affectibus, continuo intelliges. Sic apud Hoffmannum (*a*) de fœmina leges, cui *quoties ob prægreſſam animi commotionem .... novi accedebant inſultus febriles, protinus icterus cum omnibus revertebatur ſymptomatibus*. Quod ſi addas certas ſanguinis, aut materiæ bilis ab eo ſecernendæ, aut viſcerum cæterorum diſpoſitiones; tanto magis & rem intelliges, & originem ſymptomatum graviſſimorum, quæ interdum ad icterum accedunt, & mortem afferunt opinione celeriorem. Hæc ferme omnia, ut in propoſita Sacerdotis Obſervatione agnoſcimus, ita exemplis magna ex parte non abſimilibus illuſtremus. Quorum primum nobis Bononiæ degentibus; ibi enim, nec multis ante annis id contigerat; ab doctis, gravibuſque Viris narratum eſt, & a Valſalva ipſo qui ſectioni affuerat, confirmatum.

4. JUVENI peringenioſo, Sacris & litteris addicto, truculentus & minax vir *ſclopetum* necopinanti ad pectus intentat. Magno ille terrore perculſus, poſtridie ictericus fit, mox delirus, ut notorum agnoſceret neminem, ſed identidem clamaret, oh facinus indignum! tum convulſivis agitationibus tantis correptus, vix ut retineri poſſet multorum manibus, intra horas a delirii initio viginti quatuor extinctus eſt. CADAVERIS ſectio nihil oſtendit quod videretur magnopere adnotatione dignum, ſi vaſa excipias ſanguifera per Tenuem meningem repentia, quæ nigro ſanguine plurimum diſtenta reperta ſunt.

5. Poterat a nobis hoc exemplum inter ea referri quæ ad Deliria attinent, aut etiam ad convulſiones. Sed quoniam a terrore primum omnium malorum apparuit icterus; hic maluimus recenſere. Hunc contractio feciſſe videtur hepaticorum nervorum: bilis autem materia, magna ex parte in ſanguine retenta, acrior, ut in Juvene, & cerebrum, ut in Litterato, maxime afficiens, cætera attuliſſe.

6. Exempla apud Medicos Auctores alia, cum Valſalvæ exemplo (*b*) in multis comparanda, non quæremus, cum duo hic in Sepulchreto (*c*) habeamus, Ballonii unum in adoleſcentulo, Comitis Chaulnei filio, Guarinonii alterum in Cardinali Sfortia. Huic icterico cum febris eſſet primum latens, ut Medici, niſi poſtquam acrior eſt facta, non agnoſcerent, levi deſipientia correptus, poſtea febre acriori facta, jactatione ſumma corporis, dein ſubita epilepſia bis exagitatus, denique tribus ante mortem diebus convulſiones varias ſuſtinens, tamen leniter conſumptus eſt, jecinore, & reliquis prope omnibus corporis partibus luteo colore majorem in modum infectis, pulmonibus autem quales in iis offendi ſolent qui diu inter moriendum ſpiritus difficultate cruciati ſunt. Adoleſcentulus vero ex facili & lepidulo moroſus factus & ſubtriſtis, repente ictero occupatus, poſt dies quindecim, cum nil tale cogitaretur, ſtridebat dentibus, convellebatur nocte, velut ecſtaticus erat, & poſt ejulatus magnos, & convulſiones mortuus eſt, cerebro ejuſmodi ut in eo non fuiſſe mortis cauſa videretur, pulmone valde vitiato, ſed hepate vitioſiore quod erat velut ὑπόχλωρον; ſic enim ſcribendum eſt, & ſcribitur a Ballonio, ut videbis, librum ejus inſpiciens, qui citatur, Epidemiorum II. (*d*) pagina, non quæ indicatur, 244. ſed 258. quæ vox cum ſignificet ſubviride, aut ſubpallidum; ſane perſpicis, in hoc quoque hepatis colore Adoleſcentulum cum Valſalvæ Sacerdote conveniſſe. Convenerunt autem omnes in illa mentis hebetudine, quam Ballonius quaſi ecſtaſim, Guarinonius levem deſipientiam, Hippocrates autem, vel certe Prædictionum (*e*), & Coacarum Prænotionum (*f*) Aucto-

(*a*) Medic. Rat. T. 4. P. 4. c. 12. Obſ. 5. (*b*) ſupra, n. 2 (*c*) Obſ. 6. & in Additam. Obſ. 5.
(*d*) Edition. quæ una tunc erat, & diu fuit, Pariſien. (*e*) l. 2. n. 4. (*f*) n. 2.

Auctores μώρωσιν vocarunt *malamque* eſſe *ex morbo regio*, docuerunt; *fatuitatem* reddunt Interpretes, & hos ſecutus Zacchias in Obſervatione id confirmante, huc in Sepulchretum (*g*) relata. Quod ſi ut in cunctis illis convulſiones, ita non in cunctis furioſum delirium fuit; nempe alia in aliis ætas, temperatura, & diſpoſitio ſanguinis, bilis, & viſcerum fuit. Sic in Cardinali ſanguis liquidus, & nihil uſquam habens concreti inventus eſt, qualem in ictericis eſſe, affirmat Boerhaavius (*h*), ut *ex vena miſſus minime cogatur*: in Valſalvæ autem Sacerdote & miſſus concreverat, & concretus in cordis ventriculis fuit; quamobrem circa ſtomachum rubentium punctorum forma, & hic illic per ventrem ſtagnans, multarum exilium glandularum inſtar quæ inflammatæ eſſent, apparuit: cujuſmodi ſanguinem aliquando in aliorum ictericorum corde eſſe ab Anatomicis deprehenſum, indicata Zacchiæ Obſervatio, itemque altera Bartholini, hic quoque in Sepulchreto (*i*) producta, ſatis oſtendunt; ne meam in Figulo, magna ex parte icterico, aliaſque (*k*) tibi deſcripto, hic memorem, aut Valſalvæ in Puella illa icterica (*l*) alteram, hoc magis attentione dignam, quod, præter mucoſam in corde concretionem, cum ſanguis reliquus eſſet fluidus, aeri tamen expoſitus concreſcebat. Sed ad illam ſanguinis ad concreſcendum diſpoſitionem, aliæ tum in ipſo, tum in cerebro accedant oportet, ut grave delirium fiat. Nec tamen refert, ſi cerebrum ne tum quidem, neque cum immanes convulſiones fuerunt, magnopere læſum appareat. Fugere enim oculos poteſt id quod in illo erat delirii cauſa: irritatis autem vel extra cerebrum nervis, aut, quod in Sacerdote illo ex diſſectione conjiciendum eſt, Spinali medulla, horribiles poſſunt convulſiones exiſtere.

7. Non inventum eſt tamen in eo cerebrum omnino illæſum, ſive id quod in meningum ſectione animadverſum eſt, ſive colorem ipſum cerebri attendas, qui non prorſus erat ſecundum naturam, & tinctura bilis facile inductus a Valſalva credebatur. Cerebri enim ſubſtantiæ, quamvis ipſa quoque aliquando in hoc morbo flava inventa eſt; non multas tamen ſic inventæ Obſervationes legiſſe memini, fortaſſe propter vaſorum, intime cerebrum pervadentium, exilitatem primum, deinde raritatem. Et certe non ita pridem cum ad tradendam cerebri anatomen plura, ut ſoleo, in Theatro capita haberem, cumque in uno faciei, & reliquæ cutis, & Conjunctivæ oculorum membranæ flavedine animadverſa, cujus eſſet hominis, quæſiviſſem, & aſthmatici, regio morbo affecti, & pridie mortui eſſe, audiviſſem; per exteriorem quidem Tenuis meningis faciem celluloſa hic illic non modica ſpatia vidi ex ſubviridi flaventia, mox tamen cerebro diſſecto, non alium ac natura fert, in hoc colorem deprehendi. Et rurſus cum poſtea ſimilis oblata eſſet occaſio, etſi in Lateralibus ventriculis paucam, quæ inerat, aquam ſubflavam conſpexi, plexuſque Choroides ad eum colorem nonnihil vergentes, & Pinealem ipſam glandulam, breviorem alioquin, minuſque mollem, & cui ad baſim anterius pauxillum adhærebat, non arenoſæ, nec flavæ, ſed albæ, ſubſtantiæ, verſus ſummum autem quidpiam intus inerat quaſi ſanguinis, vaſiſve ſanguiferi; etſi, inquam, eam glandulam vidi ex ſuo cinereo colore inclinantem ad ſubflavum obſoletum; reliqua tamen; nam perſecui; omnia nativum ſervabant, ut quidquid medullare eſſet, offenderim candidiſſimum. Sic etiam hic in Sepulchreto (*m*) poſt diuturnum icterum, cerebri ſubſtantiam videbis ſatis albam fuiſſe; quamvis non meninges modo, Craſſa præſertim, ſed & cranium extra, & ex parte intus quoque eſſet flavum. Nam & oſſa ipſa interdum hic morbus inficit, flavedine, ut quidam monent, nunquam e ſceletis eluenda. Ut flava eſſent oſſa in fœtu icterico; Kerckringii oſtendit Obſervatio, hic quoque in Sepulchreto (*n*) legenda: nec mirum, cum pro ſanguine humorem, fellis inſtar, flavum invenerit, qualem a Veſalio pariter in Patricio Florentino Martello fuiſſe repertum, ex Sectione hac eadem Sepulchreti cognoſceres, ſi ejus diſſectio, ut bis (*o*) proponitur, ita ſemel tota, ut alibi (*p*), exhiberetur. Tu vero in iis omnibus locis, non Marcellum, ſed Martellum legito: & Helmontium (*q*) ipſum credito in Obſervationes haud abſimiles incidiſſe, cum in meſentericis duorum ictericorum venis id vidit, unde *virus excrementoſum, ſeu cruorem flavum & ſtercoreum, ſive ſtercus liquidum flavum, ſecundæ digeſtionis prolem, ſurſum p. n. raptum in venas, & totum corpus diſperſum*, icteri auctorem eſſe, commentus eſt; cum bilis ſit quæ non proportione, aut propter copiam, aut propter jecoris, ut in Martello, vitium a ſanguine ſecreta, ſic denique in hoc abundat aliquando, ut miſſus ſanguis, & urina quæ tunc redditur, ſimillima appareant (*r*), idque non in morituris ſolum, ſed & in iis interdum qui ſunt evaſuri (*ſ*). Quod & illis, aut certe illi icterico accidit, *cui*, ut Baglivus (*t*) refert, *loco ſanguinis, e naribus, & e cucurbitulis ſcarificatis aqua flava ſolummodo prodibat*, non ſecus atque, ut habemus apud Lowerum (*u*), is evaſit adoleſcens, cui ſanguine per magnum, & diuturnum profluvium e naribus emanante, & juſculis interim large refecto, humor jam effluebat, juſculis quam ſanguini, ſimilior.

8. Ex Partibus autem quæ a flavo ſanguine ſæpius, ac facilius infectæ animadvertuntur, membranæ præſertim ſunt adipoſæ, & quæ in oculis conjunctivæ appellantur. Pinguedinem Valſalva aptiſſimam omnium credebat ad croceum colorem trahendum, ubi ſerum ſanguinis paululum modo flaveſcat. Croceam enim in multis regio morbo non affectis deprehenderat, & præſertim in tribus quos eodem ferme diſſecuit tempore; nimirum in hydrocephalo, in vulnerato, & in alio quem ardens febris conſumpſerat.

In oculi autem albo flavedo in hoc morbo tam obvia eſt, ut inde Veteres permoti videantur ad credendum, arquatis lutea omnia apparere. Quod vocatum eſſe in dubium a Mercuriali meo *in prælect. Bononienſibus*, ſcribit Hoffmannus (*x*), qui *in Patavinis* (*y*) fortaſſe, vel potius *in Variis Lectionibus* (*z*) voluit ſcribere. In his enim cum Varronis, Lucretii, Sexti Empirici, Caſſii Medici, Galeni ipſius teſtimonia id affirmantium protuliſſet, cæterorum qui de Medicina ſcripſerunt, ſilentium, ſuique ipſius in ictericis innumeris contrariam obſervationem oppoſuit. Poterat autem & aliorum frequentiſſimas obſervationes cum ſua conjungere, nec dubitare quin etiam poſteros habiturus eſſet multo maxima ex parte aſtipulatores. Certe vel nuper cum poſt Sydenhamium (*a*), Boerhaavius quoque (*b*) idem quod Veteres illi, ſcripſiſſet; diſerte faſſus eſt Vir Eruditiſſimus Hallerus (*c*), ſe *non evidentia ejus rei experimenta invenire*, nec legiſſe, *Corneam* in ictericis *flavam fuiſſe* inventam: in humoribus autem oculi non levem, ſed magnam omnino coloris mutationem requiri, ut puta cum ab effuſo in Aqueum ſanguine, ex Yvelii obſervatione, rubrum apparuit lumen. Et ſane videtur mihi Boerhaavius cum illud iterum (*d*) ſcripſit, & Obſervationem alteram ſuam, Yveſianæ ſatis ſimilem, produxit, exiſtimaſſe, *aliquid bilis ſe humori Aqueo admiſcentis*, cum ſanguine in hunc effuſo comparari poſſe. Verum ob vaſorum, oculi humoribus inſervientium, exilitatem fortaſſe, ut de cerebro quoque intimo dictum eſt (*e*), non ſæpius accidit, ut bilis tinctura ad hos perveniat. Mihi ſaltem, ictericæ mulieris oculos diligenter olim diſſecanti nihil pror-

(*g*) Obſ. 7. (*h*) Prælect. in Inſtit. §. 773. (*i*) Obſ. 24. (*k*) Epiſt. 7. n. 11. (*l*) Epiſt. 10. n. 7. (*m*) Obſ. 3.
(*n*) Obſ. 34. (*o*) Obſ. 8. §. 4. & Obſ. 20. (*p*) l. 2. S. 11. Obſ. 36. §. 1. (*q*) Vid. in hac Sepulchr. 18. Sect. Obſ. 26.
(*r*) Vid. apud Hoffman. ſupra ad n. 3. cit. cap. 12. §. 4. (*ſ*) Ibid. (*t*) De Experim. circa Bilem. (*u*) Tract. de Corde c. 2.
(*x*) §. 4. modo cit. (*y*) l. 1. c. 32. (*z*) l. 6. c. 12. (*a*) Proceſſ. in Morb. curand. ubi de Ictero.
(*b*) Prælect. ad Inſtit. §. 544. (*c*) Adnot. ad eum locum. (*d*) Prælect. modo cit. § 840. (*e*) N. 7.

prorſus flavedinis in ullo de tribus humoribus inventum eſt: nec vero magis in Cornea tunica: quam unam, ut in ictericis aliis, & nominatim in eo quoque Figulo de quo ſupra (*f*) commemoratum eſt, cum accuratius inſpicerem in magna proximæ Adnatæ flavedine, nunquam flavam videre potui. Aliquando tamen, ſed rariſſime, fieri poteſt, ut flava in hoc morbo objecta appareant, nimirum ſi Cornea tunica bile tota ſaturata ſit, neque *tum ſolum*, quod & Mercurialis concedit, verum etiam ſiquando oculorum humores ſumma flavedine infecti ſint: quorum alterutrum, aut ſi mavis, utrumque in binis exemplis fuiſſe, credito, quæ pro Veterum ſententia ſe vidiſſe, teſtatur Hoffmannus (*g*), itemque in tertio; neque enim plura legiſſe memini; quod a Cl. Scardona (*h*) additum eſt.

9. Eſſe autem poteſt in nonnullorum oculis major aut numerus, aut diameter vaſculorum ad Corneam tunicam, & ad humores pertinentium, ſimulque in eorundem hominum ſanguine materia bilis aptior, ad ea vaſcula pervadenda, & ad tingendum, ſive hoc pendeat ab ejus materiæ natura, ſive a copia. Videmus enim, poſteaquam ſecreta eſt, & in veſicula ſua depoſita, in aliis magis, in aliis minus facile per hujus membranas tranſire, itemque ſaturatiore in aliis flavedine, in aliis leviſſima, aut nulla contiguas partes inficere. Scilicet ſanguis unde provenit, in aliis eſt, ſi cum Williſio loqui malis, cujus verba hic vides in Sepulchreto (*i*) producta, *ad dyſcraſiam ſulphureo-ſalinam nimis evectus*, in aliis autem *ſulphur* habet *nimis depreſſum*: quam etiam ob rem ut illi ſunt ad icterum maxime proni, ita hi, inquit, *morbi iſtius* gaudent *immunitate*, ut vidit in pluribus cachecticis, & phlegmaticis, quantumvis *hepatis, quoad plurimos ejus ductus, obſtructione & induratione laborantibus*. Quæ tamen caute oportet accipere, aut tempora diſtinguere, & mutationes quas icterus ipſe inducit, attendere; ne poſtea cum ibidem legeris Hildani (*k*), aut Graafii (*l*) Obſervationes, mireris. Ille enim *pituitoſum*, *& cacochymicum*, ſcribit, *interdum etiam Ictericia annis aliquot laboraviſſe*; Graafius autem Icterici bilem fuiſſe *plane ſeroſam*, *& tam levi flavedine imbutam, ut immiſſa in eam lintea vix ulla flavedine tingerentur*. Quod vero ad ejus materiæ, cujus de natura dixi, copiam attinet; mirum quanta hæc eſſe in quibuſdam poteſt, ſi ad eam quam nativa corporis conſtitutio, anni tempus, cibi potioneſque, aliaque ejuſdemmodi in unum forte conveniendo, accumulaverint, alia inſuper accedat, ut ſi febris, ſi immoderatus ſub ſole motus, ſi venenum, etiam a mordente beſtia immiſſum, ſi denique ejuſmodi aliud eas quoque ſulphuris particulas quæ magis in ſanguine conſtrictæ, & depreſſæ erant, ſolvat repente, atque evehat, ut tot jam ſint, quot ſecernendis jecur par eſſe non poſſit. Eſt alius præterea vel notior modus quo bilis materia in ſanguine augeatur, ut ſi ex ea quæ ineſt, parum vel nihil ſeparetur ſive ob aliquod ipſius ſanguinis, aut intimi ſecernentis organi vitium, ſive ob complurium Hepatici ductus ramorum, aut ejus ipſius trunci, aut Communis impeditam viam. Hac enim impedita, etiamſi bilis jam ſecreta, in ſanguinem, ut plures exiſtimare pergunt, non redeat; nova immitti in plenos diſtentoſque ductus non poterit, ideoque cum quantum jugiter ab alimentis materia bilis in ſanguine augetur, tantum ex ea non dematur, creſcat ipſa in dies, abundetque, neceſſe eſt.

10. Ea autem quam diximus, via impediri poteſt a rarioribus, aut frequentioribus cauſis. Ex rarioribus ſunt quæ hic in Sepulchreto leguntur, Communis ductus ad capillarem anguſtiam redactus (*m*) aut inſtar chordæ ſolidæ in ſe contractus (*n*), induratuſque (*o*), aut plane ac ſolide oſſeus (*p*), aut a circumjectis aliquot glandulis compreſſus (*q*). Ad frequentiores autem cauſas primum convulſiones attinent, & hinc ortæ *criſpaturæ*, ad initia uſque ramuſculorum ductus Hepatici propagatæ, eoſque ut pote anguſtiſſimos, conſtringentes, atque occludentes. Quarum hic effectus etſi propterea ſub ſenſum cadere non poteſt; tamen rationi eſt adeo conſonus, ut a nobis facile ad icteros illos explicandos ponatur qui aut a vehementibus animi affectibus, aut a doloribus originem habeant. Sunt quoque Doctiſſimi Viri qui ſic eum explicant icterum quem viperæ venenum fecerit, non diſſentientibus nobis, ſi modo tunc alvi recrementa albeſcant, ut valida quam ex convulſione ponunt, orificii Communis ductus conſtrictio omnino requirit: quod ſi magis flava eſſe pergant, & nos ea ratione rem intelligere pergemus, quæ paulo ante (*r*) priuſquam ullum memoraretur viarum impedimentum, expoſita eſt. Porro inter cauſas frequentiores, ſunt obſtructiones recenſendæ cum in aliis, tum in bilariis quæ præſertim hic attendere placet, vaſis accidentes, ſive horum obſtructionem faciant ſecretæ cum bile particulæ quædam æquo craſſiores, & viſcidiores, ſive geniti ex his, & bile calculi, unde Hepatici ductus rami, aut truncus ipſe, aut ductus Communis infarciantur. Cyſticum non dixi propterea quod hujus obſtructio per ſe non poteſt bilis iter ab hepate ad inteſtina impedire; quamvis multi ſuperiori tempore, & nonnulli hoc noſtro fuerint qui, fruſtra monente Wepfero (*ſ*), *obturato collo veſiculæ bilariæ non ſequi Icterum, niſi ductus Communis quoque obſtruatur*, ipſi quidem a calculo in cyſti, non modo in Cyſtico ductu, hærente arquatos homines fieri, exiſtimaverint. Qua de opinione ut præclare intelligas quid cenſendum ſit; quidquid ex hac Epiſtola reſtat; reſtant autem quam plurima; circa bilarios verſabitur calculos, quando ea quæ hactenus attigi, ſatis eſſe tibi poſſunt ſimul ad cæteras morbi regii pleraſque cauſas perſequendas, ſimul ad aperiendum ad ea aditum quæ de bilariis ſive in hepate, ſive extra hepar calculis ſunt proferenda.

11. Qui calculi in hepate gignuntur, *ſæpenumero* in diſſectionibus reperiri, auctor eſt in Sepulchreto (*t*) Platerus, Henenius autem (*u*), *ſæpe tantos, ut vix credatur*. Quorum utrique ſic accidiſſe, non negavero. Quod vero Matthiolus (*x*) rationibus quibuſdam ſubnixus, credidit, lapides *in jecore, ut in renibus frequentiſſime* gigni; ſane ſi innumeras propemodum Valſalvæ, & meas humani jecinoris diſſectiones attendam, non facile ejus opinioni poſſum aſſentiri. Cum enim calculos pluribus in renibus uterque invenerimus; vix uno in jecinore mihi olim accidit ut invenirem, Valſalvæ autem in nullo, quod ſciam. Quæ cum dico, nihil aliud, niſi iſtam inter hepatis, & renum calculos comparationem ſpecto, minime ignarus vel ex Sepulchreto ipſo, a quot præclaris Viris ſint in jecinore inventi, aut commemorati. Nam præter tres illos quos nominavi, Fallopium etiam noſtrum (*y*), Scaligerum (*z*), Trincavellium (*a*), Dodonæum (*b*), Camenicenum (*c*), Peucerum (*d*), Blaſium (*e*), Heerium (*f*), Dobrzenskyum (*g*); ſic enim hujus nomen ſcribendum fuerat; produci video: quibus addere alios poſſim, in his Columbum (*h*), Foreſtum (*i*), Reverhorſtium (*k*): quorum tamen nemo pro frequentibus iſtiuſmodi Obſervationes proponit. Hos ſi inſpicias ſingulos; fortaſſe miraberis, præter Dodonæum, Camenicenum, & Dobrzenskyum, neminem eſſe qui icteri in iis ægris mentionem faciat, aut Communem inſuper ductum calculo occluſum, aut jecur lapillis plenum deſcribere. Sed mirari deſines, ubi animadverteris, ad omnem bili viam intercludendam non ſatis eſſe, paucos, & parvos

(*f*) n. 6. (*g*) §. 4. cit. (*h*) Aphor. de cognoſc. & cur. morb. l. 3. c. 10. Comm. ad n. 8. (*i*) Schol. ad Obſ. 1.
(*k*) Obſ. 8. §. 13. (*l*) Obſ. 10. (*m*) Obſ. 14. (*n*) Obſ. 17. (*o*) Obſ. 25. §. 7. (*p*) Obſ. 16. (*q*) Obſ. 11.
(*r*) n. 9. (*ſ*) in Additam. ad hanc 18. Sepulchr. Sect. Obſ. 4. (*t*) Sect. 17. l. hujus 3. Schol. ad §. 1. Obſ. 13.
(*u*) Obſ. cit. §. 2. (*x*) Sect. hac 18. Schol. ad §. 12. Obſ. 8. (*y*) Obſ. 11. cit. §. 6. (*z*) §. 4. (*a*) §. 7.
(*b*) Sect. 18. cit. Obſ. 4. (*c*) Ibid. Obſ. 8. §. 12. (*d*) cit. Obſ. 13. §. 3. & 8. (*e*) 9. (*f*) 10.
(*g*) Sect. 16. Obſ. 5. (*h*) De Re Anat. l. ult. (*i*) l. 19. Obſ. Med. 14.
(*k*) Diſſert. de Mot. Bilis §. 52.

in hepate calculos increvisse, nec vero etiam magnos, nisi ibi hæreant ubi majores Hepatici ductus ramos obsideant, & omnino aut comprimendo, aut obstruendo occludant, id quod pauci, sed innumeri, & totum jecur *undequaque*, ut loquitur Dodonæus, *implentes*, non *sparsim*, ut Forestus vidit, per illud disjecti; cum in minoribus quibusque ejus ductus ramis faciant, idem nempe efficiunt, ac si ipsum obturarent truncum.

12. Dixi autem comprimendo, aut obstruendo, bili viam a calculis intercludi. Neque enim si quis calculos aliquando ajat in ipsis glandulosis hepatis acinis concrescere, eoque facile attinuisse *minores* illos quos *in externa hepatis superficie* vidit Riedlinus (*l*); adversari velim; quanquam sæpius credo in ipsis gigni Hepatici ductus ramis, ut qui diligentius persecuti sunt, invenere. Ruyschio (*m*) certe ut nihil frequentius, in bobus quidem, & ovibus, acciderat, quam calculos in poris bilariis deprehendere, sic nihil *rarius* contigit, quam eosdem *in ipso hepatis parenchymate* reperire; ut quamvis jecinora plus centum perquam attente *excarnaverit*, in uno dumtaxat calculum offenderit *in parenchymate absconditum, poro bilario nullo modo affixum*. Nec alio quam ad eosdem bilarios ramos antiquas referre possum Plateri (*n*) Observationes calculorum hepaticorum, *tophum coralloidem ramosum, ... cavum intrinsecus* repræsentantium, præsertim cum Glissonium (*o*) lego persimiles in bovinis jecinoribus Observationes *tubulorum tantæ longitudinis, ut si modo integri eximi potuissent, plurimas pori bilarii ramificationes continuata lapidea serie, coralli instar, retulissent*, diserte ab se habitas fuisse intra eundem porum, sive ductum, docere. Cujus ramos Reverhorstius quoque (*p*) in hominis cadavere calculosa crusta intus obsessos deprehendit. Nec ipse alibi quam in iis ramis, calculos in jecinore humano (*q*) inveni. Sed neque alibi eos quoque fuisse lapides, opinor, qui a Columbo (*r*) & Cameniceno (*s*) in Portarum vena credebantur inventi: cujus opinionis meæ rationes; quamvis non satis a gravibus quibusdam Auctoribus animadversas; cum alias (*t*) proposuerim, hic minime interabo. Hi igitur calculi cum denique ex canaliculatis, accrescente usque, & usque simili materia, ut contingit in aquæductibus, solidi facti, eas quas dixi, vias omnino occupaverint, nihil dubii est quin bili iter intercludant.

13. Illud etiam dixi, jecoris calculos, quamvis magnos, nisi ibi sint ubi eas vias possint occludere, mirum non fore, si morbum regium non inducant. Quem fuisse equidem credo; nam pro certo nunc scire non possum; in quodam homine cujus hepar in faciei cavæ centro lapidem habuit forma & magnitudine ovi columbini, quemadmodum ante multos annos Amicus ad me Anatomicus qui cadaver dissecuerat, scripsit. Minime autem miror quod is morbus non fuerit in mulieribus tribus, quæ etsi multo majorem lapidem, aut plures, gravioresque intra hepatis membranam habebant, ibi tamen habebant, ut potius extra id viscus, quam in eo, esse viderentur: quæ causa fuit, cur supra non memoraverim. Ea enim membrana, incluso pondere distracta, & deorsum extensa, sacculum in duabus effecerat palmi longitudinem; nam in tertia non nisi pendulus deorsum folliculus descriptus est. Observatio hæc ultima est Benivenii (*u*) omnino alia, ut conferendo intelliges, ac secunda, quæ ex tertio capite ejus libri in Sepulchreto (*x*) proponitur. Ejus autem similis; nisi quod in sacculo non plures, sed magnus unus calculus cum multo glutinoso humore conclusa erat, nec mulier unquam, nisi de calore hepatis conquesta est; Observatio subjicitur Georgii Greiselii (*y*). Quorum ego exemplorum memor, cum animadverterem, pendere igitur infra jecur posse præter cystim ipsam fellis amplificatam, aliam interdum quasi cystim, humore etiam distentam, quæ etsi omnino præter naturam esset, illam mentiretur tamen; idcirco in icterico Laurentio Bacchetto, Medico olim Patavino, cujus morbi, & dissectionis historiam post Cl. Dominicum Militiam (*a*) duo alii Docti Viri ediderunt, ita me gessi, ut opinionem quidem indicarem meam; sed nihil pro certo affirmarem. Pendebat illi infra jecur tumor, quem manu abdomini admota statim perciperes, globosus, mobilis, ut manu qua comprehendebas, facile posses dextrorsum, aut sinistrorsum compellere. Cum aliis aliud, quemadmodum apud Militiam leges, singulorum opiniones indicantem, esse videretur; mihi semel, post alios invisenti, esse cystis fellea visus est, ab humore præter modum distendente amplificata, deorsumque producta, quod Medico, ægri Amico, qui me domum humaniter reducebat, Dominico Stephanellio solicite sciscitanti ita dixi, ut tamen pro certo non affirmarem. Quod sic designaveram, evidenter adeo confirmavit dissectio, ut rei designatio prætermitti a quibusdam, res vero ipsa ab nemine reticeri potuerit. Videram id alias, & nominatim in Sene, ex quo in Epistola I. Anatomica (*b*) jam descripseram. Memineram autem multo sæpius legisse, nec modo apud Veteres, ut cum Vesalius (*c*) in Martello eandem cystim invenit *duorum pugnorum magnitudine*, aut cum Fernelius (*d*) a bile exuperante *in ingentem* nonnunquam *distendi magnitudinem*, scripsit; sed apud Recentiores quoque, ut puta Zwingerum (*e*), qui *sextuplo circiter majorem* vidit, præsertim vero juniorem Verneyum (*f*), & Yungium, cujus vel monstrosioris amplitudinis Observationem commemorat Abr. Vaterus (*g*); ut post illam non credam esse operæ pretium alias quæ deinceps productæ sunt, indicare, nec quærere amplius, quanta cystis reperta ab Lancisio fuerit, quam propter insignem longitudinem describere Pacchionus in animo habebat, sicuti est in hujus litteris A. 1710. ad me datis: quanquam minime negligendæ sunt Observationes duæ quas nuper apud Amplissimum Swietenium (*h*) legebam, Illustr. Edimburgensium altera, qui cystim octo libras bilis continentem, idque in duodecenni puero, deprehenderunt, ipsius alteram, qui in muliere cystim eandem comperit distentam adeo, ut ad os usque Ilium dexterum perveniret, quod inter os, & costas imas vel antequam macilentissimum cadaver incideretur, sua ipsa mole protuberaverat. Sed & in Polono Senatore (*i*) *mirum in modum* extensam invenere, ut in vivo *manibus palpari posset*. Verum ut ad illa redeam quæ eo tempore, id est A. 1732. jam edita fuerant, etsi eorum probe memineram; non oblitus tamen trium illarum quas primo loco indicavi, propendentis ab jecinore sacculi Observationum, neque moniti quod in extremo est libro VI. de Morbis popularibus vel *bonis Medicis*, nedum aliis, *similitudines parere errores*, imitari Baglivum nolui, quem, si viveret, ac quæ sunt apud Vallisnerium nostrum (*k*), & Scheffelium (*l*) legeret, pœniteret sane, dum quasdam, non omnes quas poterat, Observationes attendit, præpropere scripsisse, (*m*), *cum ictericos videris pertinaces, vel sanatos, sed recidivantes; pro certo habeas, eos a calculo vesicæ felleæ progigni, ac proinde insanabiles prædicito*.

14. Cujus de vesicæ calculis, quippe extra hepatis substantiam positis, ut, quemadmodum promisimus, verba faciamus, ipsorum quidem in hominibus tam crebræ Observationes habentur, nullo ut modo possit harum numerus cum illarum quæ ad calculos jecinoris spectant, comparari. Hujus si discriminis causam quæras; non unam invenies ubi causas attenderis quæ tam frequentis calculorum in cysti generationis redduntur. Veslingius noster (*n*) cysticæ bilis crassitiem, & diuturnio-

---

(*l*) Eph. N. C. Cent. 3. Obs. 45. (*m*) Obs. edit. cum Dilucid. Valvular. in Lymphat. 24. (*n*) Schol. cit. ad Obs. 13.
(*o*) Anat. Hep. c. 7. (*p*) §. 52. cit. supra, ad n. 11. (*q*) Epist. Anat. I. n. 43. (*r*) (*s*) locis cit. ad n. 11.
(*t*) Epist. I. cit. n. 49. (*u*) De abdit. nonnull. &c. c. 94. (*x*) Sect. 17. Obs. 13. §. 1. (*y*) Ibid. §. 11.
(*a*) De Morb. Exitial. Nob. Virgin. (*b*) n. 43. (*c*) Epist. de Rad. Chin. (*d*) Pathol. l. 6. c. 5.
(*e*) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 78. (*f*) Mem. de l' Acad. R. des Sc. 1701. (*g*) Differt. qua Calcul. in ves. fell. &c. thes. 5.
(*h*) Comment. in Boerh. Aph. §. 950. & 935. (*i*) Commer. Litter. A. 1733. Hebd. 11. n. 2. (*k*) Opere T. 3. P. 6. Lett. 37. Annot. 1.
(*l*) Differt. de Lithiesi fell. §. 28. (*m*) De Experim. circa Bilem. (*n*) Synt. Anat. c. 4.

niorem in cyfti moram, & hanc augentes Cyftici meatus anguftias, & valvulas indicavit. Quas caufas ita peculiares cyftis invenies ut peræque ad Hepaticos ductus transferre non poffis, mirandumque fit, graviffimum inter Recentiores Medicum, has ipfas propofiti difcriminis caufas agnofcentem, minus animadvertiffe, bovino quoque generi effe communes, in quo ut ibi fatetur hepaticos calculos effe frequentiores, ita caufam aliquam indicare fimul debebat hujus alterius inter humanum, & bovinum genus difcriminis. Sed quæ Veslingius præmonftraverat, ab aliis interea illuftrata atque aucta fuerant, five majorem craffitiem bilis in quibufdam hominibus, & difpofitionem ad concrefcendum adnotando, five æquo diuturniorem moram ob Cyftici ductus fpafmodicas crifpaturas, & conftrictiones, aut ob infirmatam in laxatis veficulæ tunicis fe contrahendi vim agnofcendo. Quæ tunicarum infirmatio tanto deinceps major fit, quanto plus bilis retinetur, non fecus atque in urinaria vefica accidit, cum ab lotii retenta copia ejus refolvuntur vires: qua fimilitudine & Galenus (*o*) olim, & Verneyus junior (*p*) hac noftra ætate ufus eft: unde caufam intelligis fere præcipuam cur immanes illæ fiant cyftis amplificationes de quibus paulo ante dictum eft. Huc alia infuper addidit in primis Abrahamus Vaterus (*q*), cujus nomen haud erat ab iis qui eadem poftea fcripferunt, reticendum. Is enim ob fundi cyftis declivitatem cum difficilem bilis afcenfum; ob ductus autem obliquitatem non expeditum tranfitum animadvertiffet; utraque hac caufa fpectata, cenfuit, compreffa a ventriculo cyfti, non nifi tenuiorem, & maxime fluxilem bilis partem extrudi, fpiffiorem autem femper in fanis quidem relinqui, quæ facile concrefceret, nifi mox novo hepaticæ bilis affluxu inftaurata dilueretur. Hæc autem inftauratio ubi æquo paucior, aut etiam vifcidior bilis fecernitur, cum rite fieri non poffit, hinc tanto facilius fpiffiorem illam in calculos abire. Vatero autem, quin etiam Veslingio quadantenus Fernelius (*r*) præluxerat, cum *originem* his calculis *effe*, fcripfit, *e flava bile, quæ proprio conceptaculo diutius coercita, nec tempeftive vacuata, nec novæ influxu renovata, mirum in modum obdurefcit.*

15. Cum igitur tot, & tam faciles in tanta humanæ vitæ infirmitate, & intemperantia præfto fint caufæ ob quas cyftici calculi producantur; mirari non oportet, quod fæpe adeo a Veteribus, & Recentioribus inventi fint. Nam poftquam Gentilis (*f*), & Nicolus (*t*) lapidem hic in vefica fellis, ille autem in hujus meatu fe vidiffe, teftati funt, Benivenius (*u*), Vefalius (*x*), Curtius (*y*), Falloppius (*z*), Fernelius (*), Stephanus (*a*), Columbus (*b*), Coiterus (*c*); ut minus clari nominis Auctores prætercam; Obfervationes protulerunt fuas: ex quo autem humana cadavera multo fæpius incidi cœpta funt ad hunc ufque diem, nemo fere de Re Anatomica, aut Medica fcribens, de ea veficula paulo fufius loquendi occafionem habuit, quin calculos ibi ab fe vifos commemoraverit; ut jure ajat Cl. Profeffor Fabricius (*d*), fere fæpius felleæ, quam urinariæ veficæ, calculos effe adnotatos: quibufdam autem in regionibus vel longe frequentius occurrere, ab Ill. Hallero (*e*) oftenfum fit. Quamobrem noli mirari, fi dixero, cum hæc fcriberem, ante oculos habuiffe Obfervationes, minimum, ducentas, ex quibus undeviginti meæ funt: mireris potius, quod non legerim, aut non meminerim multo plures. Nec tamen quas dixi, tam paucæ funt, ut fecundum illas fi quærenti tibi refpondeam, quid frequentius aut rarius in cyfticis calculis occurrat; temere videar refpondere. Potes autem illud in primis quærere, in quibus crebrius reperiantur? Scripfit enim olim Carolus Stephanus (*f*), effe *potiffimum in mulieribus provectioribus* a fe confpectos, hoc autem fæculo Fridericus Hoffmannus (*g*), *rarius in hominibus ætatis florentis, frequentius vero in fenibus*, itemque *in fœminis crebrius, quam in viris, reperiri.* Multo igitur verius eft Hoffmanni pronunciatum primum, quam ultimum. In memoratis enim Obfervationibus video, marium ferme parem, ac fœminarum effe numerum. Senes autem, quantum ab Obfervatoribus indicatum eft, cum promifcue utriufque fexus inveniam unum, & fexaginta; juniores amplius octo non invenio: ex his autem nullum infantem, unum puerum; minorque in his octo, ætas eft annorum duodecim, major undetriginta. Nimirum teneriores, vividiorefque, florente ætate, funt fucci, quam inclinata, & celerius quoque in gyrum acti, id quod vidit Hoffmannus, quam in minus operofa præfertim, feniorum, & mulierum vita. Quapropter a mufculorum otio repetit laudatus Hallerus (*h*) *frequentes calculos veficæ felleæ, quos in reis diu carceri inclufis reperit.* Eodemque referes quod in minime agitata bile contingere vidit Ill. Swietenius (*i*). Eam enim *cum in vafe vitreo puro reliquiffet, ut putrefceret; in fundo vafis grumos calculofos invenit.* Media tamen ætas, licet actuofa fit, non habet fuccos cum florente comparandos, quo fit, ut non æque poffit intemperantiæ, & animi affectionum injuriis refiftere, quarum utrifque vel magis, quam fenilis, obnoxia eft. Huc fi addas plebejarum mulierum magnam partem non ita defidem vitam agere: & fi hæc omnia cum iis conferas quæ fupra (*k*) de caufis, cyftis calculos gignentibus, fcripta funt; nempe Obfervationes cum ratione convenire, facile intelliges.

16. Quod fi jam quæras, verumne fcripferit Reverhorftius (*l*), cum adnotandum effe, monuit, hos calculos, *quo fint e corpore juniore, eo quoque effe remiffioris, id eft, pallidioris coloris, & in media ætate effe coloris flavi, in provectiore autem obfcurioris coloris; imo nigricantis*; multo facilior refponfio erit. Neque enim quid frequentius fit, hic quæritur; fed quid perpetuum; ut vel meis dumtaxat infpectis Obfervationibus, affirmare poffim, præpropere id fcriptum fuiffe. Nigerrimos enim calculos, non modo nigricantes, in pluribus etiam mediæ ætatis deprehendi; in Juvene autem annorum viginti quinque, & in Anu feptuaginta quinque (quorum ille junior, hæc fenior fuit inter eos omnes e quorum cyfti hactenus exfecui calculos) fuerunt hi non ita diffimili inter fe colore, ut neque nigricarent in Anu, nec valde pallerent in Juvene, præfertim fi cum cineraceo conferam, quem reperi in muliere annos nata unde fexaginta. Sed ne mei unius ftes Obfervationibus; juniorem certe non legi fœminam, in qua cyftici calculi inventi fint, quam Virginem illam annorum undeviginti, quæ fuperiore libro a Boneto (*m*) defcripta eft. In ea tamen lapilli omnes *flavi* fuerunt, *& bilem colore referentes.* Contra, provectioris ætatis erat mulier illa annorum trium & fexaginta cujus hiftoriam accurate propofuit Cajetanus Tacconus (*n*), & nigro infuper ictero affecta. Attamen cuncti hujus calculi non modo *ad albidum, five dilute croceum colorem accedebant*; fed & corticibus, cum intus crocei effent, inftructi erant *albicantibus, lucidis, argenteam matris perlarum interiorem faciem fimulantibus.* Scilicet non tam ætas, quam materia fpectanda eft, ex qua fiant, aut facti fuerint; neque enim femper ejus in qua reperiuntur, bilis colorem imitantur; hæc autem pro vario aut fanguinis, aut organorum vitio, in pari etiam ætate difpar interdum effe poteft, vel fuiffe, aut fub eodem etiam colore non ejufdem generis illas particulas ex quibus potiffimum calculus fieret, abfcondiffe. Sic Abr. Vaterus (*o*), fic Cl. Trewius (*p*); ut alias & noftras, & aliorum Obfervationes prætereamus; in bile *craffiffima & nigricante calculum* ille *candicantem* invenit,

(*o*) De loc. aff. l. 5. c. 7. haud ita procul a fine. (*p*) cit. fupra ad n. 13. (*q*) Obf. rariff. calcul. 3. §. 1. (*r*) c. cit. ad n. 13.
(*f*) (*t*) apud Donat. de Med. Hift. Mir. l. 4. c. 30. (*u*) (*x*) cit. fupra ad n. 13.
(*y*) Comment. in Mundin. Anat. ubi de Hepate in fin. (*z*) Obf. Anat. (*) cit. ad n. 14. (*a*) De diffect. part. corp. hum. l. 3. c. 42.
(*b*) De Re Anat. l. ult. (*c*) Obf. Anat. (*d*) Propempt. ad Differt. Jo. Barth. Hoffman. (*e*) Opufc. Pathol. Obf. 33.
(*f*) c. 42. modo cit. (*g*) Medic. Rat. T. 4. P. 2. S. 2. c. 3. §. 12. (*h*) Experim. Anat. de Sangu. mot. c. 6.
(*i*) Comment. in Boerh. Aph. §. 950. (*k*) n. 14. (*l*) Differt. de motu bilis §. 57. (*m*) Sepulchr. l. 2. S. 4. Obf. 35.
(*n*) De raris quibufd. hepat. Affect. Obferv. (*o*) Differt. qua calcul. &c. thef. 4. & 5.
(*p*) Commerc. Litter. A. 1743. Hebd. 32. n. 3. & Hebd. 36. n. 4.

invenit, alter in bile *vitellina* calculum exterius *maxima ex parte albidum*, *reliqua brunnum*, qui *leviſſima frictione candidiſſimus* reddebatur, intus autem, ſi *rufeſcentem quandam maculam* exciperes, *pallidum*, & in viro quidem ille, hic in ſene, non in aliquo adoleſcentulo.

17. Nec magis Reverhorſtio favent qui *ordinario* hos calculos *atros*, *ſubnigros*, *aut fuſcos deprehendi*, generatim ſcripſerunt: quanquam ut ſæpe coloris ejuſmodi calculos a Majoribus, ab aliiſque inventos ſcio, & ipſe fateor, ſæpius annis poſterioribus mearum Obſervationum, quam prioribus, inveniſſe; ita non paucæ aliæ meæ, & multo plures aliorum Obſervationes memoria excidant, neceſſe eſt, antequam *ordinario* occurrere iſto colore, facile credam. Kentmannus, ut eſt apud Schenckium (*q*), cum de iiſdem calculis univerſe ſcriberet, *omnes* ſunt, ait, *colore ad flavum accedente*, *qui cum ipſis augeſcentibus paulatim in croceum mutatur*, & ſane exempla mox profert *quaſi ſubluteorum*, & *lutei*, a Falloppio noſtro hic deprehenſi. At enim multo plura apud eundem Schenckium ſubjiciuntur alterius coloris. Utique: ſed his alia opponenda ſunt, ut Joannis Franci (*r*) qui lapillos *crocei coloris* vidit, ut Cæſalpini (*ſ*) qui colore eodem conſpexit, ut Boſchi (*t*) qui *citrino*, ut Panaroli (*u*), & Dobrzenskyi (*x*) qui *flavo* repererunt. Nec vero prætermittendi ſunt Hoechſtetterus (*y*), Schelhammerus (*z*), Steinius (*a*), Bierlingius (*b*), a quibus *lutei*, *flaveſcentes*, *crocei*, neque Horſtius (*c*); neque Helwigius (*d*), a quorum utroque cum inventi eſſent immani numero; ab illo ex parte, ab hoc omnes *ſubflavi* conſpecti ſunt. Huc addes Platnerum (*e*), & Bezoldum (*f*), quorum alter *fulvos*, alter *ex luteo albicantes* deprehendit, tum alios complures, & in his laudatos Edimburgenſes (*g*) qui in duodecenni illo puero *flaveſcentes*, Cl. Trewium (*h*) qui vel poſt exactum annum quartum & ſeptuageſimum *extrinſecus leviter flaventes* viderunt, multo autem magis Cel. Hallerum (*i*), ut qui vel in fœmina *centum annos*, ut ajebant, *nata* calculos fortaſſe omnes, quendam certe *flavum* eſt conſpicatus. Idem in altera Vetula (*k*) cum ſexdecim inveniſſet; tredecim *flavos* fuiſſe, ſcribit: *albo* autem luteos in ſuſpenſo (*l*). Sed & Weitbrechtus (*m*) in ſene *flavos* offendit. Obſervationes, præter has, alias aut paulo ante memoravi, aut memorabo poſtea: alias vero, nec ita paucas, ſciens prætéribo; neque enim in animo eſt omnes, ſed tot dumtaxat indicare, quot ſatis ſint ad oſtendendum, non *ordinario* igitur atros, fuſcoſve cyſtis lapillos inveniri. Imo Vaterus (*n*), Hoffmannus (*o*), Bezoldus (*p*) cum de horum calculorum coloribus generatim verba facerent, inter eos qui *communiter*, aut *frequentius* obſervantur, duo primi *flaveſcentes* poſuerunt, Bezoldus autem *ſæpiſſime ad flavedinem inclinare*, diſerte ſcripſit.

18. Quamquam autem ex iis qui lapillos cyſticos memorarunt, bene multi quo eſſent colore, ſiluerunt; tamen qui non ſiluerunt, tot ſunt, ut ſatis appareat, plerumque aut flavos, aut nigros occurrere. Plerumque diximus, quia cærulei quoque conſpecti ſunt, ut a Coitero (*q*), Neretio (*r*), & Goritzio (*ſ*), qui & *punctula rubra* adnotavit, an ex adhærentibus laceratæ hic illic cyſtis particulis? ea enim calculus arcte adeo includebatur, ut vi deberit extrahi: Rubri, ut a Cameniceno (*t*) & Bartholino (*u*): Cineracei, ut a Fabricio noſtro (*x*) & Boſco (*y*): Albicantes, ut ab Reverhorſtio (*z*), Vatero (*a*), Hallero (*b*), Swietenio (*c*), atque adeo colore argenteo, ut a Platero (*d*): Colore aureo, ut ab eodem (*e*), ab aliiſque in parte; neque enim omnes hic nominandos ſuſcepimus: denique Colore viridi, aut ſubviridi, qui multo quam noviſſime dicti, aut alii brevitatis cauſa omiſſi, frequentior eſt, ut eundem ſæpius, cineraceum aliquando, aureum ex parte nonnunquam; cæteros necdum vidérimus. Vidimus tamen & variegatos ita uti Epiſtola ad Schrockium data (*f*) deſcripſimus, Gerbezius (*g*) autem ex fuſco & albo, Baeumlinus (*h*) ex albo luteo alios virideſcentes, alios, eoſque in eadem illa cyſti plurimos, puniceis & luridis maculis diſtinctos conſpexerunt. Ex quibus quidem, & ex aliis coloribus modo commemoratis nullum proprie nigrum dixeris. Huc inſuper calculos addito, qui omnis, aut omnis propemodum coloris expertes ſunt; qualis erat magnus ille, ut cyſtim non modo repleret, ſed etiam diſtenderet, a Sculteto (*i*) repertus, *inſtar cryſtalli pellucidus*, aut quos Regius olim Chirurgus Tamponettius (*k*), & Manchius (*l*) deprehenderunt, hic *pellucidum*, *utcumque friabilem*, *avellanæ magnitudine*, ille autem *magnitudine ovi columbini*, *gummi inſtar concreti lucidum*, *& mollem* (ut ad memoriam reducat Cel. Heiſtero (*m*) deſcriptum, qui ſub rugoſa ſuperficie *ſubſtantiam & colorem fere habebat gummi arabico paulo ſolidioris haud abſimilem*) aut qui a Bezoldo (*n*) pingitur, *cryſtalliformis plane pellucidus* ab Henrico Alberto Nicolai inventus, & Obſervatione V. (*o*) indicatus. Sed & candicans ille atque albicans, quem ſemel, atque iterum memoravimus ex Vatero (*p*), *pellucidus & tranſparens* fuit: cui, ſi colorem minus attendas, adjungere ex Sepulchreto (*) triginta illos poteris a Scharpio repertos, *carbunculi inſtar pellucidos*, & fortaſſe octoginta quoque ab Sanctorio noſtro (*q*) inventos, *ſimiles lapidibus chryſolitis*, credo, ut Plinius (*r*) chryſolithos dixit *aureo colore translucentes*. Quod ſi nihil, niſi ſplendorem in cyſtis calculis ſpectare vellemus, commemorandi hic eſſent alii, ut ex Griſelio (*ſ*) ille qui ovo gallinæ paulo minor, confractus *reſplendeſcebat ac ſi nitro plenus fuiſſet*, aut ex Jo. Theodoro Schenckio (*t*), & Jo. Rhodio (*u*) multis partibus minores, qui effracti pariter, *inſtar cryſtallorum tartari*, aut talci *modo* ſplendebant, ut *talci* quoque inſtar quem primum ex Trewio memoravi (*x*): quin & mihi (*y*) quorundam nucleus ſplendentibus hic illic diſtinctus quaſi punctis apparuit. *Cæruleos* autem illos *ſplendides* Neretii (*z*), aut Plateri (*a*) illos *nunc argenteo*, *nunc aureo colore ſplendentes*, exterius videlicet dumtaxat; diffractos enim non lego; minus ad eos attinuiſſe, exiſtimo, de quibus modo dicebam. Ad quos attinere magis potuiſſe illos credo quos deſcripſit Baglivus (*b*) *ſcintillas veluti emittentes*, *quaſi eſſent congeries nigri ſalis cryſtallizati*. Certe autem, & præcipue attinent duo quos propoſuit non ita pridem Cl. Morandus (*c*), alterum ex Præcl. Viri Geoffroyi, alterum ex ſua obſervatione, illum intus ex parte, hunc vero exterius, intuſque etiam maxima ex parte ſplendentem, & propemodum omnino pellucidum: attinentque alii ab aliis, & nominatim a Præſtantiſſimo Hallero (*d*) deſcripti, quos non ſine illo *cryſtallino*, ſi interea apud Hildanum uſquam reperire potuero, infra cum de ſtructura lapillorum cyſtis ſcribetur (*e*), opportunius memorabo.

19. Nunc enim pauca antea de varia eorum magnitudine, numero, figura, ſede attingenda ſunt. Fuit igitur aliquando cum unus cyſtim non implens modo,

(*q*) Obſ. Med. l. 3. ubi de veſic. fell. lapid. Obſ. 1. (*r*) Ibid. (*ſ*) Quæſt. Med. l. 2. in ipſo fine. (*t*) De Facult. Anat. Lect. 2.
(*u*) Jatrol. Pent. 5. Obſ. 22. (*x*) Eph. N. C. A. 1. Obſ. 129. (*y*) Obſ. Med. Dec. 10. Caſ. 9.
(*z*) (*a*) apud Scheffel. Diſſ. de Lith. fell. §. 10. (*b*) Sepulchr. l. 4. S. 1. in Additam. Obſ. 12. (*c*) Ibid. l. 2. S. 7. Obſ. 125.
(*d*) Ibid. l. 3. S. 7. in Addit. Obſ. 1. (*e*) Progr. edit. 17. Mart. A. 1746. (*f*) Diſſert. de Cholelitho Caſ. 1.
(*g*) cit. ſupra, ad n. 13. (*h*) Commerc. Litter. A. 1734. Hebd. 6. n. 5. in fine. (*i*) Opuſc. Pathol. Obſ. 33. Hiſt. 4.
(*k*) Ibid. Hiſt. 11. (*l*) Ibid. Hiſt. 13. (*m*) Commerc. Litter. A. modo cit. Hebd. 9. n. 2.
(*n*) Diſſert. ſupra ad n. 13. cit. theſ. 3. (*o*) c. 3. ſupra ad n. 15. cit. §. 2. (*p*) Diſſert. modo cit. §. 5. (*q*) Obſ. Anat.
(*r*) apud Schenck. Obſ. cit. ſupra ad n. 17. (*ſ*) Eph. N. C. Cent. 8. Obſ. 20. (*t*) Epiſt. ad Matthiol. (*u*) Cent. 3. Epiſt. Med. 86.
(*x*) apud Schenck. Obſ. cit. (*y*) De Facult. Anat. Lect. 2. (*z*) §. cit. ſupra ad n. 16. (*a*) Diſſ. ibid. cit. theſ. 4.
(*b*) Obſ. cit. ad n. 17. Hiſt. 1. & 6. (*c*) Comment. cit. ſupra ad n. 15. §. 935. ad 2. (*d*) Obſ. l. 3. ubi de Terreſtr. Excret.
(*e*) Ibid. (*f*) in Act. N. C. Tom. 2. Obſ. 147. (*g*) Eph. N. C. Cent. 1. Obſ. 57. (*h*) Commerc. Litt. A. 1743. Hebd. 28. n. 2.
(*i*) Armata. Chir. Obſ. 61. (*k*) Zodiac. Med. Gall. A. 1. April. Obſ. 7. (*l*) Ibid. Maj. Obſ. 8. (*m*) Act. N. C. Tom. 1. Obſ. 181.
(*n*) Diſſ. de Cholelitho §. 5. Fig. 4. (*o*) Dec. Obſ. Illuſtr. (*p*) theſ. 4. hic cit. & 5. (*) l. 3. S. 17. in Addit. Append. ad Obſ. 2. §. 1.
(*q*) Comment. in I. Fen I. Can. Avic. Qu. 76. (*r*) Nat. Hiſt. l. 37. c. 9. (*ſ*) Vid. in modo cit. Sect. 17. Obſ. 13. § 11.
(*t*) Vid. ad Sachſii Gammarolog. Epiſt. addit. 7. ad c. 14. (*u*) Cent. 3. Obſ. Med. 45. (*x*) ſupra, n. 16. (*y*) Obſ. cit. 147.
(*z*) (*a*) locis paulo ante cit. (*b*) De Experim. circa Bilem. (*c*) Mem. de l' Acad. R. des Sc. A. 1741.
(*d*) Opuſc. Pathol. Obſ. 33. (*e*) n. 23. & 24.

modo, sed & distendens repertus est, ut paulo ante dicebamus, imo distendens etiam *admodum*, ut videbis in Sepulchreto (*f*). Fuit cum illam æquans, cujus ibidem (*g*) non unum habebis exemplum. Alias *semiovum gallinaceum*, sicut invenit Falloppius (*h*), alias ovum columbinum (interjectos enim ut primo, & secundo, ita secundo, & tertio magnitudinis modos transilio) æquasse, compertum est, quomodo post Coiterum (*i*) viderunt plures, & in his Vallisnerius noster (*k*) in ultimo ex Gente Gonzaga Mantuanorum Duce, ratus, hunc etiam morbum hæreditarium esse propterea quod Bartoletus (*l*) quoque calculum ad cystis orificium offenderat in Ferdinando Gonzaga, Mantuanorum item Domino, argumento non improbabili, si ab hoc Ferdinando qui nullos reliquit filios, Dux ille ultimus provenisset. Multo autem infra eam magnitudinem plerumque inveniuntur: quin sunt nonnunquam adeo exigui, ut Vesalius (*m*) in Martello cum *milii seminibus* comparaverit. Cujus cystis, duorum pugnorum magnitudinem, ut supra (*n*) etiam dixi, facile adæquans, cum esset ejusmodi lapillis *quodammodo plena*; hinc quantus sit interdum eorum numerus, potes æstimare. Qui reapse numerarunt post Falloppium (*o*) qui *centum viginti tres* cum grandiore illo invenit, non modo *trecentos*, ut Bartoletus (*p*), aut *sex & trecentos*, ut Plateri (*q*) Frater, quibus vel ipse plures deprehendi, sed ultra *septingentos*, ut Mentzelius (*r*), imo *ultra mille*, ut Grafeccius (*s*) olim, repererunt; ut mirum sit, quosdam de numero cysticorum calculorum in universum loquentes, in Joach. Camerarii (*t*) numero, id est 143. substitisse. Quid? quod exemplum jam prostat ex Cl. Storchio (*u*) nobilis Senis in quo eorum *ultra duo millia numerabantur*, itemque alterum ex Faschio (*x*), qui in cysti ingenti cujusdam Gladiarii *3646. granula bilis concretæ reperiit, quæ curiosis etiam ostendere solebat*. Quanquam vero aliquando, ut paulo ante indicatum est, uno plures non sunt; multo sæpius tamen uno plures inveniuntur. Quod ad figuram porro attinet; sunt quidem aliqui ad sphæricam, ad ovalem, ad aliamve minime angulosam accedentes, ut vel similitudines monstrant quibus tunc Observatores ad describendum utuntur, nucis alicujus, aut oleæ, aut ovi, aut aliis ejuscemodi: sed plerumque sunt angulosi. Illos vesiculæ ipsius figura aut vitio contracta, magisque globata, aut naturalis, cum eam implent, ita conformat, sive uno plures non sint, seu plures quidem sint, sed ita adhuc molles (nam vel majusculi interdum (*y*) casei recentis mollitiem servant) ut in ejusmodi formam compingi possint universi, quemadmodum in Sepulchreto (*z*) vides loco bilis *orbicularem unum ex novem aliis figuræ triangularis, sibi invicem incumbentibus, facilique manu reparabilibus, lapillis constantem lapidem*, cui similis, nisi quod ob ponderis exacte æqualem, eoque propemodum incredibilem, partitionem multo admirabilior, Observatio extat (*a*) *globi calculosi uncias duas & semis ponderantis*, qui ex cysti, nihil aliud includente, detractus, *in sexaginta minores calculos obscure flavos, friabiles, singulos pentaedros, & scrupulum unum ponderis æquantes, discessit*. Sed & alia prostant cysticorum calculorum exempla, qui ovum columbinum referentes (*b*), *ex minoribus concreti videbantur*, aut etiam *ex meris granulis compacti* (*c*), sive *compositi* (*d*) erant. Num vero ejusmodi granula prima esse dicemus initia calculorum cystis omnium? Haud raro certe in vesicula reperta sunt; nam ad eas potes quas hic produximus, alias atque alias eorundem Observationes adjungere, ut in Virgine de qua Vernejus junior (*e*), ut in Viro de quo Cl. Jo. Sebast. Albrechtus (*f*), cum in illa bilis esset in tot parvos grumulos concreta, in hoc autem *instar sacchari granulati, seu seminis milii excorticati formata*, & ne longior sim, ut in tot aliis (*g*) in quibus calculi cum essent *superficie granosa*, sive *mori forma undique tuberculosi*, videntur granula ad superficiem adhæsisse, cumeaque concrevisse. Qui igitur calculi ex concretæ bilis granulis constant, illorum hæc esse initia, non est dubitandum. Atqui in cysti simul cum calculis multa quoque *arenosa mucosaque materia* (*h*), & *larga quantitas sabuli* non semel reperta est, ut *tanquam matricem calculorum procul dubio considerandam esse*, censuerit idem qui reperit, Cl. Bergenius (*i*). Itaque si sabuli grano, tanquam nucleo, bilis accrescat; vides, aliud initium horum quidem calculorum esse dicendum. Huc adde alia, a me alias animadversa, & commodius infra (*k*) commemoranda: facile intelliges, non omnium esse initium posse granulum concretæ bilis. Sed quoniam calculos plerumque angulosos esse, diximus; unde angulorum originem repetemus? Si molles adhuc plurimi, iique rotundi, in unum sive ovalem, sive sphæricum, ut in duobus paulo ante productis exemplis, ita compingantur, ut ex cujusque ad alium appressione novas illas acquirant formas, dein vero ex causa aliqua secedant; unde orti sint anguli, proclive est assequi. Verum quia perraro ejusmodi occurrunt exempla; plerumque angulos ab rotundorum inter se affrictu repetemus. Affrictum enim quis neget, ubi facierum lævorem animadvertat, aut magnos duos illos cysticos calculos qui apud Hildanum (*l*) extant delineati, aspiciat? Eorum alter *tantum excavatus est, ut tertiam fere partem alterius excipere possit*, quod *a continua frictione unius contra alterum* factum esse, *certum est*, inquit ille, qui in vesicæ quoque urinariæ calculis videre interdum a simili causa haud absimilia potuerat. Magnum quoque illum aspice, qui ex tribus constans partibus cystim extenderat, a Cl. Bechmanno (*m*) descriptum, & delineatum. Cum videris quantum media præsertim pars inferiorem subiret, exactamque superficierum inter se contiguarum polituram attenderis; affrictui certe id deberi, confirmabis.

20. Quot autem angulis cystici calculi, & qualibus, & quemadmodum positis, seu qua figura ut plurimum præditi sint, haud facile est ex aliorum Observationibus constituere non solum ob magnam sæpe in iis etiam qui una eademque vesicula concluduntur, varietatem, verum insuper ob neglectam sæpius vel ab iis qui minus debebant, in designandis figuris propriam vocum significationem, aut eam quæ ad intelligendum satis esset, illarum descriptionem. Vesalium (*n*) quidem cum lego in Senensi J. C. duodeviginti calculos describentem *trianguli imagine æquis undique costis ac superficiebus formatos*; tetraedrum proprie dictum mihi videor intelligere. Sed cum plures alii *triquetros*, aut *triangulos*, aut *triangulares* dicunt, neque scio, prismatis, an pyramidis forma viderint, neque; utralibet viderint; æqualibus, an inæqualibus planis comprehensos. Contra ubi Greiselius (*o*) repertos scribit lapillos quatuor majores *cubicos*, una cum innumerabilibus pene aliis minimis, etiam, quantum videre licuit, *cubum referentibus*; non dubito quid sibi velit: dubito autem, cum alii, nec pauci, *quadratos* ajunt, aut *quadrangulos*, aut *quadrangulares*; vides enim, quam varia parallelopipeda his possint vocibus significari. Attamen cum eos omnes calculos qui apud me sunt; sunt autem quamplurimi; diligenter inspicio; primum perdifficile esse, intelligo, ut *regularis* omnino figura in angulosis calculis reperiatur, & Vesalium ipsum, ac Greiselium credo, formam illum quæ ad tetraedrum, hunc quæ ad tubum accederet, designare voluisse: deinde existimo, qui triangulares, aut quadrangulares dixerunt, figuram indicasse ad tetraedrum, aut ad cubum quomodolibet accedentem: denique arbitror, cum utraque hæc forma, quippe, si ita intelligas, imperfecta, facies quasdam plerumque offerat, quæ a primo hujus, aut illius similiores videantur,

(*f*) l. 3. S. 10. in Addit. Obs. 1. (*g*) Ibid. S. 13. Obs. 12. §. 7. & S. 18. Obs. 8. §. 14. (*h*) apud Schenck. Obs. 1. cit. supra ad n. 17.
(*i*) Obs. Anat. (*k*) Epist. supra cit. ad n. 13. Adnot. 2. (*l*) Vid. Rhod. Cent. 3. Obs. Med. 2. (*m*) Epist. de Rad. Chin.
(*n*) n. 13. (*o*) Obs. 1. modo cit. apud Schenck. (*p*) Obs. 2. Rhod. modo cit. (*q*) l. 3. cit. supra ad n. 17.
(*r*) Eph. N. C. Dec. 1. A. 9. Obs. 181. (*s*) apud Schenck. in fine Obs. 1. modo cit. (*t*) in ead. 1. Obs.
(*u*) Commerc. Litt. A. 1735. Hebd. 59. n. 4. (*x*) Vid. in Obs. 68. Tom. 5. Act. N. C. (*y*) Eorund. T. 3. Append. n. VIII. App. 1. ad Obs. 10.
(*z*) l. 3. S. 17. Obs. 14. §. 5. (*a*) Act. modo cit. T. 5. Obs. 129. (*b*) Commerc. Litt. A. 1745. Heb. 24. n. 1.
(*c*) Eph. N. C. Cent. 8. Obs. 20. (*d*) Halleri Opusc. Pathol. Obs. 33. Hist. 13. (*e*) cit. supra ad n. 13. (*f*) Act. N. C. Tom. 4. Obs. 49.
(*g*) Eorund. Act. T. 1. Obs. 20. cum Tab. 3. Fig. 3. & 4. & Eph. Cent. 5. Tab. 1. Fig. 3. 4. 5. & 6. & Halleri Obs. cit. Hist. 5.
(*h*) Commerc. Litt. A. 1733. Hebd. 45. post n. 6. (*i*) & A. 1739. Hebd. 39. n. 1. (*k*) n. 22. (*l*) Cent. 4. Obs. 45.
(*m*) Commer. Litter. A. 1742. Hebd. 32. n. 1. cum Tab. 2. Fig. 10. (*n*) Epist. de Rad. Chin. (*o*) Eph. N. C. Dec. 1. A. 3. Obs. 45.

tur, multos ad illam, & multos quoque ad hanc retulisse; at si lapilli in omnem partem diligentius versentur, eam ut plurimum figuram agnosci quæ a me olim in Epistola I. Anatomica (*p*) indicata est. Esse autem persæpe plurium quam utraque illa figura postulat, angulorum, satis illa quam ibi, ut dicebam, indicavi, commonstrat: multo autem plurium, & eo plurium, quo plures in una cysti sunt calculi, Kentmannus (*q*) quidem olim docuit; ego vero ut illud primum interdum sic esse, fateor, ita num & alterum, haud satis scio; imo si Greiselii, & meas quasdam Observationes attendo, verum esse non semper, scio. Sed quotcunque anguli sint; ubi aliqui sunt valde acuti, aut superficies calculorum asperior, possunt hi, si majus simul pondus accedat, cystim non modo irritare, sed nonnunquam etiam perrumpere. Cujus ruptionis rarissimum quidem in Sepulchreto (*r*) exemplum habes. Irritatio autem phlogoses potest, & ulcera, & excrescentias, a me quoque visas (*f*), & si cum Wepfero (*t*) urinæ, & fellis vesicam inter se conferamus, tunicarum saltem crassitudinem facere. Urinaria enim vesica *a calculis ob continuum attritum sæpe quadruplo crassior evadit*, quod ait ille, & nos in loco (*u*) videbimus. Deprehendit ipse ab eadem, ut putat, causa *crassiores debito* cystis tunicas, ut alii interdum, in his non solum Discipuli quidam nostri (*x*), sed & Doctissimus Trewius (*y*), qui non sine purulenta materia invenit, præsertim autem Cl. Bezoldus (*z*) qui tunicas illas *duriores*, *crassioresque*, *& quasi cartilagineas* describit, licet aliunde, quam ab iis quos in suo, & modo indicatis exemplis continebant, calculis causam quærat, & certe alias aliunde esse potest (*a*). Cæterum sæpe est eorum superficies lævis, ut Vesalius in Juris Consulto illo vidit, præsertim si ex flavescentibus sint, quos præterea vel siccos cum tangimus, non secus ac si sapone obliti essent, percipimus, cujusmodi quasi unguinosum lævorem in quibusdam etiam subviridibus vel magis adnotavimus (*b*).

21. Quod vero de irritatione diximus, tunc quoque cum inter cystis increscunt tunicas, modo asperi, aut majores sint, locum habere, non dubitamus. Sic autem explicari posse, credimus, Gendrotii (*c*) Observationem dysenteriæ ortæ ex jugi bilis in Duodenum intestinum eructatione, cum duo majusculi, & inæquales calculi in cysti essent, membrana singulari obvoluti. Genitos autem existimabis in cystis glandulis, in iisdemque auctos, sedem sibi inter eas tunicas, quas inter eæ quoque glandulæ sunt, extendisse. Memineris enim parvos bilarios calculos a me (*d*) fuisse iis in glandulis manifesto orificio patentibus, eoque minus in dubium vocandis, repertos olim, & demonstratos. Quos etiam a Cl. Galeatio in meæ persimili, nisi quod orificia illa non apparebant, Observatione solerter fuisse inventos, & agnitos, perlibenter postea cognovi, cum Volumen editum est primum Commentariorum de Bononiensi Scientiarum Academia (*e*). Sed & alium sic a me inter cystis tunicas animadversum exiguum calculum infra (*f*) indicabo. Tuum nunc erit dispicere, num in ea quam supra (*g*) memoravi, Greiselii Observatione, illa cysti *in fundo adnata alia tunica, quæ alium aliis omnibus majorem talem cubicum lapidem continebat*, ad eundem sit modum intelligenda. Mihi certe minus dubium est, quin explicari sic possit Cl. Elleri Observatio quam, si recte memini, legi ante aliquot annos in IV. Miscell. Berolinensium Volumine. Parvum enim calculum rotundum, & subflavum quem in cystis fundo concretum, & membrana, ex pelliculis vesicæ illius producta, circumdatum deprehendit, facile crediderim, in aliqua ex ejus glandulis concrevisse. Quin eo quoque inclinat animus, ut fieri posse, existimem, ne alibi concreverit calculus, ut indicia omnia ostendunt, bilarius, cujus pars crassior in sacculo quodam latebat inter cystis tunicas comprehenso, pars autem altera cervicem cystis obturabat (*h*): tantum abest, ut Observatione illa pervinci, credam, nullas cysti glandulas obtigisse. Et sane ab duro ejusmodi crassoque corpore non potest cervix illa obturari, quin alia facile premantur cystis actionibus necessaria, aut universa ipsa ab irritatione se se contrahat, & crispet; ut mirari postea non oporteat, si ejus glandularum secretio aut prohibeatur, aut vitietur. Atque eadem ferme a nobis dici putato de illorum quoque experimentis, qui in vivente bestia cystis meatum injecto vinculo constrinxerunt. Hujus igitur glandulas non comminiscuntur Anatomici, sed ex certis agnoscunt observationibus, cujusmodi plures sunt a nobis in I. Epistola Anatomica (*i*) memoratæ. In qua tamen non tantum *aliquas*, *cervici proximas* glandulas commemoravimus; nisi forte Vir Doctus quæ ibi de vesica urinaria diximus num. non *96.* sed *63.* ea, ut fit, memoria lapsus, ad fellis vesiculam attinere, inter scribendum existimavit.

22. Nunc quando de cysticorum calculorum magnitudine, numero, figura, sede plura attigimus quam in animo habebamus, etsi non pauca inter ea scripsimus quæ ad illos internoscendos, cum per alvum egeruntur, esse possunt haud inutilia; jam de cæteris quæ ad id multo utiliora censentur, structura, levitate, & ad flammam concipiendam proclivitate verba faciamus.

Quod ad structuram attinet, ex quo Kentmannus (*k*) docuit, hos calculos, si frangas, intus apparere *plenos angustis circulis se invicem ambientibus, ita ut videre sit cuivis saltem obiter advertenti, quomodo lenta & viscosa bilis a centro adusque superficiem sensim adhærescens accreverit*, nemo fere extitit qui de eorum structura, & crescendi modo sermonem habens, non Kentmanno astipularetur. Erant tamen aliqua, sæpius, & in variis calculis repetitæ observationis ope partim corrigenda, partim addenda. Nam quod in sectionibus, circuli concentrici appareant, verum esse id potest in rotundis calculis, sive ii sint sphærici, sive etiam aut cylindrici, aut ovales, modo in his utrisque sectio ad axis perpendiculum fiat, ut in partibus quoque calculi quæ hemisphærii, coni, aut cylindri sint forma, quemadmodum, exempli gratia, in majori illo vides de duobus quos pinxit Hildanus (*l*). Angulosos autem calculos si bifariam seces, strata ex quibus compinguntur exteriora a circulorum forma longe abeant, necesse est, quæ interiora pariter, quantum hactenus vidi, imitabuntur: nec tibi aliter icon ostendet, ab sæpius laudato Trewio (*m*) proposita. Itaque rectius locutos existimo qui, figura omissa, strata stratis tantummodo imposita designarunt, ut Boscus (*n*), qui *cortices concretos unicuique* ex novem calculis, *quemadmodum sunt cæpe*, fuisse, dixit, ut Hildanus (*o*), qui suos *per laminas concretos*, & ne longior sim, ut Malpighius (*p*), qui *tot involucris se se amplexantibus conflari*, scripsit; locutos, inquam, rectius, quam qui de angulosis verba facientes, circulos nobis memorarunt, quod fecisse Ottonem Heurnium, ex Sepulchreto (*q*), cognosces, ubi calculum describens *figura triquetra in pyramidale fastigium extensa*, in eo *apparuisse*, ait, *circulos corticales, sibi insidentes*. Neque hæc in Kentmanno corrigere satis est. Ex nigris enim calculis tum sphæricis, tum angulosis, qui apud me sunt, nunc plerique strata nulla prorsus ostendunt: vix aliqui ex angulosis firmiores, habent extimum, idque subobscurum; reliqua substantia ejusmodi est, ut Veteribus quicunque in hos forte inciderunt, & nominatim Picolhomino (*r*) indulgendum sit, quod *in cysti bilem exustam, carbonis instar, in calculos subnigros* (imo nigerrimos, si hos vidisset meos, vere dicere potuisset) *converti*, scripserit. Quam veniam in tanta sæculi hujus luce pervellem dari iis posse Doctissimis alioquin Viris qui obliti, post tot morbos, immani cum calore conjunctos, nullos ut plurimum in cysti lapillos deprehendi, arbitrati sunt, quosdam horum, sine ulla bile forte inventos, ma-

gnæ

(*p*) n. 44. in fin. (*q*) apud Schenck. Obs. 1. cit. supra ad n. 17. (*r*) l. 3. S. 14. Obs. 5. §. 4. (*f*) Epist. Anat. 1. n. 43.
(*t*) in Auctar. ad Obs. de Apopl. hist. 13. in Schol. n. 5. (*u*) Epist. 42. (*x*) Epist. ad Schrock. de qua supra n. 18.
(*y*) Act. N. C. Tom. 4. Obs. 140 (*z*) Disp. de Cholelitho §. 6. (*a*) Vid. Sepulchr. l. 3. S 21. Obs. 4. §. 11.
(*b*) Epist. modo cit. ad Schrock. (*c*) Zodiac. Med. Gall. A. 1. Maj. Obs. 6. (*d*) Epist Anat. 1. n. 56.
(*e*) Vid. in Opusc (*f*) n 29. in fin. (*g*) n 19. 20. (*h*) Hist. de l' Acad. R. des Sc. A. 1735. Obs. Anat. 1.
(*i*) n. eod. 56. (*k*) apud Schenck. Obs. 1. sæpius cit. (*l*) Obs. 44. cit. supra ad n 19.
(*m*) Commerc. Litt. A. 1734. Tab. 1. Fig. 5. (*n*) De Facult. Anat. Lect. 2. (*o*) Obs. modo cit. (*p*) Op Posth.
(*q*) l. 2. S. 1. Obs. 74. (*r*) l. 2. Anat. Prælect. 20.

gnæ prægreſſæ febri imputandos, quæ omni bilis parte aquea abſumpta, reliquum in lapides convertiſſet. Sed nec ſatis eſt excipere hos nigros calculos, ut cætera quæ Kentmannus docuit, vera ſint, videlicet ſaltem reliquos *plenos* eſſe aut *circulis*, aut aliuſmodi ſtratis *a centro aduſque ſuperficiem*, ſeu, quod alii generatim dicunt de omnibus hactenus cognitis, ex ſtratis concentricis fieri, ad minimum nucleum applicitis. Tu enim quæ in Adverſariis (ſ), quæ in Epiſtola I. Anatomica (t), & quæ in Epiſtola ad Schrockium miſſa (u), a me de nuclei natura, mollitie, magnitudine præſertim, in tot, & tam variis calculis obſervata ſint, vide; nolo enim hic iterare. Intelliges certe, non parvum pro horum mole meditullium, & eo majus, quo aucti erant magis, idque molli, humidaque bile plenum, offendiſſe, & quod conſequitur, non modicam interius ſingulorum partem ex ſtratis illis adeo non conſtare, ut quærendum ſit, quomodo per illa jam firma ſtrata permeare bilis introrſum queat. Alia quoque intelliges, quæ hic conſulto prætermittuntur, ut puta cuboidæos quos nos quidem ſecuimus, calculos non ex minimis aliis fieri ejuſdem figuræ, ſed, ut cæteri de quibus loquimur, ex bile ſtratis circumveſtita: hæc ſæpe vario eſſe inter ſe colore, & interdum alterne vario: nec raro denique facta conſpici ex confertiſſimis lineolis, centrum verſus contendentibus.

23. Qui lineolarum ductus quandam horum calculorum ſtructuram nunc mihi ad memoriam revocat, ab ea quam Kentmannus propoſuit, diſcrepantem. Neque enim ſolum confertiſſimæ iſtæ quas modo dicebam, in ſingulis ſtratis lineolæ, ab aliis quoque ante me, ut puta a Mauricio Hoffmanno (x) cum *ex laminis ſtriatis quaſi concretos* calculos deſcripſit, facile animadverſæ, verum etiam multo evidentiores lineæ, aut a centro ipſo ad ambitum perpetuo ductu pertinentes, interdum conſpectæ ſunt, ut a Baeumlino (y), qui in calculis, quod ad colorum ordinem ſpectat, cum quibuſdam a me deſcriptis maximam, ut ait, partem convenientibus, *ſpiculas quaſi ſalinas* a centro ad peripheriam *ſtriatim* decurrentes perſpexit, *ut minus ex lamellis*, quam ex ſtriis facti viderentur. Sic etiam Trewius (z) in alio calculo *nullam deprehendi potuiſſe*, teſtatur, *ſtructuram lamellatam*, cum *radii potius a centro quaſi ad peripheriam, ſed confuſe, excurrentes cernerentur*, quod addita delineatio (a) confirmat. Sed Mauritius Reverhorſtius (b); ne illos qui antea ſcripſerunt, omittam; ubi ex plurimis calculis quos e Senis veſicula extraxerat, ſectiones unius, an duorum delineat, in altera quidem corticem ad circuli modum adumbrat, in utraque autem non tenues lineas a centro ad peripheriam radiatim contendentes. Joannes autem Baptiſta Contulus (c) cum Icones, qualeſcunque ut cætera, exhibeat lapidum in eadem cyſti repertorum, in iiſque unius, ab ſe inventi, *in extremitatibus diaphani*, ſectionem quoque, ut videtur, alterius exhibet neſcio unde ſumptam, in qua plura quidem circularia ſtrata, ſed multo plures lineæ conſpiciuntur a centro ad ambitum pertinentes. Porro a Malpighio (d) deſcriptam memini peculiarem ſpeciem calculorum, quos credebat *e mucoſa quadam* concreviſſe *ſubſtantia, quæ ſaponem æmuletur, vel magis camphoram*. Eos igitur *mira* ait *eſſe compage; lapidem namque judaicum figura æmulari, & interius elegantibus lamellis a peripheria ad centrum deductis compaginari, quæ de facili ab invicem ſeparantur*. Quanquam autem arbitrabatur *in hepate* gigni, *& in ejus poro*, credo quia ejuſmodi lapidem, quem Amicus Bonfiliolus ſervabat, repertum audiverat apud Germanos *in jecore* Viri Nobilis; tamen ejuſcemodi alterum, quem vidiſſe ſe, ſcribit, a Matrona ſibi nota *poſt ingentes dolores, & longam icteritiam per alvum excretum*, ibidem genitum fuiſſe, pro certo ſcire non poterat. Namque & ex fellis veſicula procul dubio fuiſſe quoſdam calculos per ſedem ejectos, infra (e) oſtendetur, & in ipſa quoque concreſcere nonnunquam aliquos ſtructura haud abſimili, cum ex dictis non obſcurum eſt, tum continuo aliis Obſervationibus comprobabitur. Ille enim Vateri pellucidus calculus qui ſupra (f) a nobis eſt memoratus, non modo in ſuperficie ſtrias ſalinas tenuiſſimas micantes habebat, ſed & *ſtriatim concretus* erat: aut ſi quid in hoc forte dubii eſt; nihil certe erit in deſcriptione, & imaginibus illorum duorum quos ex Morando indicavimus (g). Eorum enim uterque ſplendidas, pellucidaſve lamellas habet, alter quidem cum ſtratis circumjectis, alter vero ſine his, radiatim a centro ad ambitum contendentes. Et nuper Ill. Hallerus (h) alios propoſuit *cryſtalli modo micantes & ſemipellucidos*, quorum unius, ſponte rupti, ſubſtantia interna *ſelenitica quaſi, micans, ex centro flavo radiatim extrorſum porrecta ad corticem, in cruſtas & laminulas facta erat*. Reliqui minores *ſimiliter intus ſelenitæ modo laminoſi, ſplendidi*.

24. Hæ Obſervationes omnes cum aliis junctæ, quas de ſplendidis, pellucidiſque cyſtis lapillis antea (i) commemoravimus, te ad ſuſpicandum facile inducent, calculos plures ex iis qui alvo dejecti ſunt, non cyſtis, ſed ventriculi, & inteſtinorum fuiſſe præpropere exiſtimatos propterea quia a magis vulgata cyſticorum natura, ſtructuraque nimis abeſſe viderentur. Occurrit in primis quem ex Cornelio Gemma deſcripſit Donatus (k) *intus ſubſtantiam* oſtendentem *inſtar vitri purioris, aut cryſtalli pellucidam multis ſtriis atque radiis in unum centrum confluentibus*. Illud ſuſpicioni videtur obſtare quod eſſet *prægrandis*. Sed præterquam quod infra (l) indicabitur, quantum poſſint bilarii ductus dilatari, imo quantum inventi ſint dilatati; tu cum Gemma credito ex diuturni doloris & tenſionis ſede in dextero ilio ſub coſtis ſpuriis, in Cæco inteſtino, non concretum quidem, ut ipſe arbitratur, ſed mora auctum ſubſtantia illa alia exteriore partim fuſca, partim atra, in eam molem excreviſſe. Ita & magnum alterum quem deſcribit, pingitque Bezoldus (m) ſtratis auctum in via putato, quæ multo pauciora eſſent ubi concreverat *nucleus quaſi cryſtallinus*; quem videntur Icones non ſine quibuſdam ſtriis, ad ejus ambitum a centro ductis ſic ſatis adumbrare. Hujus autem calculi dejectionem multo longiores dexteri hypochondrii dolores præceſſerant: nec Bezoldus (n) fieri poſſe non cenſet, quin a veſicula fellis provenerit. De duabus, quas ſubjicit, Obſervationibus dejectorum lapidum alterius magni, alterius minoris, ipſe quod malueris, ſtatues. Prima enim certam nullam antiqui in ventre doloris ſedem, ſecunda nullum dolorem indicat. Cum tamen proponi in illa calculum legeris, cujus *rutilans interna ſubſtantia meros oſtendebat circulos ſtriis interſectos*, & Obſervatoris, Scroeckii patris, delineationes (o), ab deſcriptione hac non abhorrentes, inſpexeris; fortaſſe ne hunc quidem calculum a ſuſpicione rejicies tua. Minorem autem, de quo apud Auctorem Brechtfeldium (p) non plura quam apud Bezoldum invenies, quærens forſitan, num quando is, ut tres priores, & ille inſuper a Malpighio (q) viſus, a fœmina dejectus fuit, eſſet illa, ut de tribus iſtis novimus, vetula; hunc, inquam, minorem ſatiſne erit tibi fuiſſe *interius inſtar cryſtalli albicantem, & rutilantem*, arbitranti in nimis preſſa deſcriptione, potuiſſe facile ſtructuram omitti, quæ ut in pellucidis etiam aliis, ſupra (r) a me commemoratis, ſi diffracti fuiſſent, apparuiſſet fortaſſe qualis in poſtremis deſcripta eſt. Verum ne forte ſuſpicionibus liberius indulgeas, fac tibi viciſſim Cl. Chomelii Obſervationis (ſ) veniat in mentem: qui in decrepita Matrona ſacculum deprehendit, in quem ſe tunicæ inteſtini Duodeni laxaverant, bene multos calculos continentem, quorum ſi exterius inſpectorum deſcriptionem legas, ſimulque ſcias, interius ex circumjectis ſtratis compactos, & propius centrum ex ſtriis radiatim pergentibus, quas

(ſ) III. Animad. 28. (t) n. 47. (u) Vid. ſupra ad n. 20. (x) Eph. N C. Cent. 9. & 10. Append. I. Obſ. 35.
(y) Commerc. Litter. A. 1743. Hebd. 28. n. 2. (z) Ibid. Hebd. 36. n. 4. (a) Tab. 1. Fig. 26.
(b) Diſſ. de Mot. Bil. Tab. 2. Fig. 3. (c) De Lapidib. &c. c. 11. (d) Op. Poſth. (e) n. 46. (f) n. 18. (g) Ibid.
(h) Opuſc. Pathol. Obſ. 33. Hiſt. 7. (i) n. 18. (k) cap. 30. cit. ſupra ad n. 15. (l) n. 46.
(m) Diſp. de Cholelitho Caſ. 2 & Fig. 2 & 3. (n) Ibid. n. 7. (o) Eph. N. C. Dec. 1. A. 9 Obſ 90. Fig. 3. & 4
(p) in Act. Med. Hafn, Vol. 1. Obſ. 100. (q) ſupra, n. 23. (r) n. 18. (ſ) Hiſt. de l'Acad. R. des Sc. A. 1710. Obſ. Anat. 3.

quas inter disjectæ erant albæ splendentesque particulæ; facile pro bilariis habeas. Et tamen genitos in eodem intestino cum Chomelio agnoscas, necesse est, nisi forte de duobus quæ dicam, alterutrum malis. Scilicet aut eum sacculum cum bilis Communi meatu qua inter ejus intestini membranas oblique fertur, communicasse, ab illoque calculum primo unum, deinceps alios qui membranas aucto suo pondere laxaverint, accepisse; aut primum illum calculum statim atque e meatu intestinum subierat, in hoc quacunque de causa substitisse, & tunicas gravando, urgendoque extrorsum, deorsumque, sibi, & insequentibus aliis calculis sacculum parasse. Sed etsi utramque explicationem confirmare fortasse posses, illam quidem exemplo sacculi in quo ejusdemmodi lapilli erant ac in cysti, qui sacculus Solertissimo Galeatio (*t*) ibi esse visus est ubi Communis bilis meatus jam prope finem pervenerat suum: alteram autem explicationem non alio auctore, quam Chomelio ipso, quippe sacculi efformationem haud aliter repetente a calculo in Duodeno intestino genito, quam tu a calculo in hoc illapso: etsi, inquam, hæc posses fortasse dicere; nolim tamen, te nimis videri suspicacem.

25. Atque utinam ad cysticos ab intestinorum calculis internoscendos, ut sane utilia sunt, ita satis omnino essent quæ censuit Reverhorstius (*u*). *Proba borum calculorum*, inquit, *id est, an revera calculi ex vesica fellea sint, necne, est quod hi calculi igni admoti, flammam non tantum concipiant, sed & in aquam projecti minime fundum petant, sed eidem supernatent propter bilis particulas oleosas, hos lapillos componentes*. Verum ut de cæteris bilariis calculis hic non quæram, an sic a cysticis distinguantur; certe Bidlous (*x*) cum paucis post annis scriberet, *calculos ex bile oriundos aquis innatare, atque igne, cujuscunque sint coloris, figuræ, & magnitudinis, comburendos existere*, continuo hæc addidit, *ut plurimum autem*; quam additionem an quisquam de multis illa ejus verba producentibus, aut indicantibus animadverterit, haud satis scio; me quidem fateor, non ante hoc tempus animadvertisse. Præterea; ut de levitate prius dicam, de *inflammabilitate* postea dicturus; Scheffelius (*y*) admonet, Reverhorstium a Valentino *refutari tum calculo simili aquæ non innatante, tum ægagropilis aquæ innatantibus, licet non in cystide generentur*. Sed & plurimis ante hos omnes annis Ottonem Heurnium (*z*) tradentem lego, tres in cysti fellea inventos ab se calculos *aquæ injectos non natasse, ut multi scribunt, sed subsedisse*. Scilicet alias (*a*) a me nominatos designabat Fernelium, Riolanum, aliosque, in quibus etiam fuit Hollerius (*b*). Quos, & Reverhorstium nihilominus sequi homines vel Præstantissimi diu perrexerunt, quos inter satis est Ruyschium (*c*), & Bergerum (*d*) nominasse: nec desunt adhuc qui sequantur, hos calculos, sine ulla exceptione, innatare in aqua, scribentes. Et sane experimenta illis sic respondebant: quemadmodum & aliis vel tunc, vel postea, ut Cunrado (*e*), Tremelio (*f*), Trewio (*g*), Edimburgensibus (*h*), aliis. Quibusdam vero minime responderunt, ut Jo. Conrado Fabricio (*i*), aut partim non responderunt, partim responderunt, ut Lancisio (*k*), qui decem *aqua & vino subsidentes* vidit, eosdemque *aceto innatantes*, ut Weitbrechto (*l*), qui totidem e cysti *exemtos, statimque aquæ injectos, aqua specifice graviores, siccatos autem leviores* deprehendit. Ego vero cum primum nonnullos (*m*), deinde plures in aqua descendere, animadvertissem; quærere institui, num ad certa quædam capita exceptiones possent revocari. Sed cito intellexi (*n*), exceptionem a colore non posse repeti. Quæsivi igitur, num aliunde. Verum ex illis observationibus quas cum Schroeckio communicavi (*o*), proclive tibi erit perspicere, quam difficile id sit in tanta non solum inter diversos, sed inter eosdem calculos, si modo tempus, aut aliud aliquod mutes, varietate. Tamen cum ea quæ semel, atque iterum hac de re scripsi, perlegeris; quædam non inutilia cognosces ad præpropera de sede in qua oblati calculi concreverint, coercenda; nonnulla quoque invenies quæ postea ab illustri etiam Medico, sive is mea legerit, sive non legerit, ad eundem fere modum sunt adnotata. Quærenti autem tibi, unde fit, ut alii ex his calculis innatent, alii subsidant, num quia plus illis, his minus insit oleosarum particularum, quæ sive ob certam figuram plura inter se spatia relinquendo, sive aliam quamlibet ob causam solent, ut olea passim, resinasque videmus, supernatare, an quia primi, quacunque ex materia fiant, plura quam alteri, interspersa habeant ejusmodi intervalla, aere videlicet plena, cujus immanem sane copiam cysticis lapillis contineri, Cel. Hallerus (*p*) credit ex Halesii observatione; id tibi igitur quærenti non displicebunt fortasse quæ de emissis, aut ad eos adhærentibus in aqua bullulis observavi, si quid forte ad illorum præsertim reditum explicandum facerent qui primum delapsi, mox se in supremum locum restituunt, aut restituere nituntur. Observationes autem meas cum iis conferre juvabit quæ de bullis ad immersa alia corpora adhærentibus, earumque ad attollendum vi attigit olim Stancarius meus (*q*), multo autem copiosius Petitus Medicus (*r*) est persecutus. Quem dum leges, illud etiam disces, quid calor additus aquæ possit ad efficiendum, ut quæ alioquin supernatarent, descendant: quæ res, ad felleos calculos translata, ostendit aliam insuper causam, unde experimenta variare possint, faceretque adeo, ut suspecta mihi essent illa quæ frigidis anni temporibus fere habui post editam Epistolam Anatomicam I; nisi in tepida habuissem, non in fervente.

26. Cur vero inflammabiles sint, manifestius est, quam ut inquiri nunc debeat. Qua de eorum proprietate mentionem factam esse, non memini ante Cortesii (*s*) tempora; qui *experientia*, inquit, *compertum est, lapillos in folliculo bilis enatos, pinguedinis instar cremari*. Quis deinde id commune esse illis omnibus, affirmaverit, quod nonnulli etiamnum credere videntur; quis *ut plurimum* dumtaxat verum esse, admonuerit, indicatum est paulo ante (*t*). Quæ autem mihi varia sint in variorum combustione observata, & quos concipere, alere, & servare flammam; quos secus viderim, cum in Adversariis (*u*), & Epistola illa Anatomica (*x*), tum in extrema altera quam ad Schroeckium dedi (*y*), perscriptum est. Ex quibus cum alia, tum illud præsertim intelliges, quæ circa *omnes*, certæ etiam ad speciem naturæ, a Celeberrimo quodam Medicinæ Scriptore tradita sunt, de omnibus in quibus is fecit periculum, non de omnibus in quibus ego, aliique fecimus, esse accipienda. Scilicet sub eadem externa specie alia in aliis calculis particularum ex quibus constant, natura, & numerus latere potest: imo aliquando ne latet quidem, si diligentius inspicias. Viro Illustri Hallero (*z*), cui tot, & tam varios exemtos e cysti calculos non in aquam conjicere, sed flammæ placuit admovere, accidit, ut præter eos quos calcarios vocat, reliqui omnes flammam conciperent, in his nigri quoque. Sed num etiam intus nigri? Certe nigros Historia II. X. XI. describens, in hac, itemque in X. non nisi *exteriorem crustam*, non nisi *corticem* memorat quæ *nigra* fuerint; in II. autem *decusso cortice extremo, tenui, nigro, successisse*, ait, *biliosam flavedinem*. Aliam igitur ex accurata descriptione fuisse, intelligis, naturam eorum qui, experiente ipso, flammam conceperunt, aliam illorum quos non modo exterius, sed interius quoque, aut præsertim interius nigerrimos, flammam scripsi aut non

(*t*) Comment. de Bonon. Sc. Inst. T. 3. inter Medica. (*u*) Diss. de Mot. Bil. §. 57. (*x*) Vindic. contra Ruysch.
(*y*) Diss. de Lithiasi Fell. §. 14. (*z*) Obs. cit. supra ad n. 22. (*a*) Animadv. ibid. indicata.
(*b*) De Morb. Int. l. 1. Schol. ad c. 48. (*c*) Thesaur. Anat. 5. n 32. (*d*) Physiol. Med. l. 1. c. 14.
(*e*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obs. 171. ad n. 7. (*f*) Act. N. C Tom. 8. Obs. 10. ad d. (*g*) loco indic. supra ad n. 23.
(*h*) cit. supra ad n. 13. (*i*) Propemptic. cit. supra ad n. 15. (*k*) De Subit. Mort. l. 1. c. 20. n. 4. (*l*) cit. supra ad n. 17.
(*m*) Epist. Anat. 1. n. 43. (*n*) Ibid. n. 45. 46. (*o*) Obs. indic. supra ad n. 20. (*p*) ad Boerh. Prælect. § 250. not. r.
(*q*) Vid. Vallisner. Oper. T. 1. P. 6. (*r*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1731. (*s*) Miscell. Med. Dec. 2. c. 9. (*t*) n. 25.
(*u*) III. Animad. 28. (*x*) n. 49. (*y*) Obs. indicata supra ad n. 20. (*z*) Opusc. Pathol. Obs. 33.

non concepiſſe, aut non ſervaſſe, per quæ potiſſimum experimenta vulgo notum factum eſt, eſſe cyſticos quoſdam calculos non inflammabiles. Hiſque alios, quamvis non nigros, poſtea adjeci; quos hic non eſt opus commemorare.

27. Poſt longum adeo ſermonem de his calculis factum præſertim ut quando e corpore ejecti ſunt, dignoſcantur, jam verba de iiſdem habenda ſunt cum intra ſuam latent veſiculam, ſi fieri poteſt, cognoſcendis; ne forte oblitum me, credas, unde nobis in hanc tractationem ingreſſus fuerit. Scilicet fuit ab ejus reprehenſione qui pertinacem icterum, aut recidivum, *certum* eſſe illorum ſignum, pronunciaverat. Quanto cautius Fernelius (*a*), qui nihil aliud ait, niſi tunc *ſuſpectos eſſe debere*; & ponebat tamen illud in primis, ſi ductus uterque cyſtis, id eſt Hepaticus, & Communis (*b*) fuiſſet obſtructus. Quod ſi ne ejuſmodi quidem icterus certum lapillorum cyſticorum eſt ſignum; dici non poteſt, quantum decepti ſint ii qui ſine ictero eſſe illos non poſſe, exiſtimarunt. Quam opinationem, in quorundam Medicorum animis adhuc ſuperſtitem, ut penitus convellamus, confirmare pro certo poſſumus, cum omnes quorum in cyſti calculos ipſi deprehendimus, undeviginti fuerint, quatuor autem in quibus Valſalva, ne unum quidem ex his omnibus regio morbo fuiſſe infectum. Quoniam autem tres Valſalvæ, & totidem noſtræ Obſervationes ad Epiſtolas poſtea ſcribendas (*c*) attinent; interea poteris quatuordecim illas quarum alias aliis in Litteris (*d*) ad te antea miſimus, rurſus videre, & cum iis tribus conjungere quas continuo ſubjiciemus.

28. ANUS paupercula cadendo graviter percuſſerat caput. De quo uno ejus omnes querelæ erant quoad vixit; vixit autem non paucos dies donec ſenſim deficeret. Nulla huic pulſuum inæqualitas, nullum icteri veſtigium fuit. Quæ duo cur adnotem, indicabunt illa quæ in corde, & fellis veſicula, cum aliud agerem, animadverti. Neque enim ut detrimenta ab ictu illata cognoſcerem, cadaver incidi. CORPUS erat pingue, & cutis tamen prædura. In Thorace nihil mihi quidem occurrit animadverſione dignum; nam eorum qui forte aderant, nonnullis ſecus viſum eſt de concretione polypoſa quam in cordis auricula dextera offendimus albidam, & ſi diſſolvere manu tentares, non leviter reſiſtentem, quaſi non ejuſmodi cruſtam ſæpenumero ſpectaremus inſidentem miſſo concretoque ſanguini, aut huic fœminæ inæquales, quos ex polypis repetere illi conſueverant, fuiſſent pulſus. In Ventre geminus propemodum apparebat ventriculus; adeo priuſquam ad pylori antrum perveniret, ſe ventriculus repente contrahebat. Cyſtis fellea ſemiplena bile, non ſecus ac auripigmentum, vivide flava, hoc colore tinxerat vicina quæque. In ea bile decem erant calculi diſpari quidem magnitudine, ſed nullus parva. Cætera quæ ad eos attinent, leges in Epiſtola ad Schroeckium (*e*); hæc enim ea mulier eſt de qua ibi tertio loco verba fecimus, ubi, & quando eam ſecuerimus, indicantes. Indidem cognoſcere ſimiliter poteris de fœmina altera, cujus protinus huc adſcribemus hiſtoriam reliquam: eſt enim illa de qua primo loco iiſdem in Litteris ſcriptum eſt.

29. MULIER ſuperiore paulo minor, annos tamen nata ferme ſexaginta, colore non modo non icterico, ſed optimo prædita, biboſa, & ſepties nupta, non alio de morbo, niſi de eo quo confecta eſt, thoracis inflammatione queſta, cum a nobis non ob morbum, ſed ut ventris rimaremur viſcera, confecaretur, nonnulla in genitalibus, ſed magis in bilis veſicula oſtendit non indigna quæ huc tranſcribantur. UTERUS exterius in ſummo fundo tuberculum habuit figura, & magnitudine minoris avellanæ, ex parte prominens, ex parte intra uteri ſubſtantiam latens, ſcirrhoſa duritie, colore intus extraque albo, ex particulis conſtans multiplicibus quæ contractas in ſe cellulas quodammodo referebant. Intra uteri autem cavum ex media fundi anteriore parte quædam extabat mollis, & pene *gelatinoſa* excreſcentia. Etſi vero teſtes, ſicut ætas ferebat, ſtrigoſi erant, & peranguſti; cervix tamen uteri, & vagina aliter apparuere, quam in ſeptem virorum uxore expectaſſes. Nam multæ in hac etiamtum rugæ & extantes vel ad ipſius longitudinis medium; in cervice autem figura ad virgineam accedens, & valvulæ in altero latere conſervatæ, ut perpaucorum liberorum parentem fuiſſe, crediderim, quod exiles ad imum abdomen rugæ confirmabant.

Quod vero ad fellis veſiculam attinet, etſi multo hæc erat brevior quam pro jecinoris, ſani alioquin, magnitudine; neque enim ad hujus limbum illius fundus perveniebat, imo duos ferme diſtabat digitos; tamen cum bile pauca, & flava continebat calculos ſaltem trecentos triginta, quos multo maximâ ex parte fuiſſe exiguos, propoſita cyſtis brevitas ſatis per ſe ipſa indicat. Reliqua de his calculis obſervata qua in Epiſtola ſcripſerim, paulo ſupra (*f*) dictum eſt: quanquam cum plura, nec levia in ea deſcribenda peccaverint operæ typographorum, tum in ea potiſſimum parte plus verſu integro omiſerunt. Præter tot quot diximus calculos, cyſtis cavum occupantes, unum inter tunicas latentem ſcalpello retexi, nigro colore, & parvitate eorum ſimillimum quos in cyſtis glandulis alias a me inventos ſupra (*g*) commemoravi; hic tamen glandulæ oſculum non ita evidenter patebat.

30. SUTORIS perſenis, eoque jam propemodum omnino edentuli, ætate, & catarrho intra biduum, an triduum, ſine febre, ut ajebant, confecti, ſine ictero certe, ut ex cute candida manifeſtum erat, cadaver illatum eſt in Gymnaſium ſub Januarii finem, me Anatomen docente A. 1744. Cum igitur ibi totum fuerit diligenter confectum; quidquid præter naturam vidi, hic referam, ab iis orſus quæ noviſſime obſervata ſunt. CRANII fornice difficulter avulſo ob Craſſæ meningis arctiſſimam adhæſionem ſicut lamina hujus exterior affixa ad os frontis remaneret, cerebrum inventum eſt, ut cerebellum quoque, mollius, & in ſubſtantia medullari ſubfuſcum: ejus tres ventriculi aqua pleni pellucida & pura: Choroides plexus pallidi: Pinealis glandula in mediocris uvæ acini formam, & magnitudinem ab aqueo, ut videbatur, humore, a quo molliſſima erat, diſtenta: Pituitariam autem, ſi deſuper inſpiceres, contractam & ſubſidentem videres. Arteriarum quæ per cerebri baſim feruntur, & trunci, & rami, quanquam non ut ſanguifera intra ventriculos vaſa, diſtenti ſanguine, imo inanes erant; tamen æquo latiores conſpiciebantur. In Thoracis cavo aquæ turbidæ, & fuſcæ copia modica. Pulmones ad dorſum concidentes, quippe omnino fere a pleura ſejuncti. Ut cor æquo amplius, ſic & truncus Aortæ latior. Huic autem præfixæ valvulæ ad aggeres, ut Valſalva appellabat, oſſeæ factæ; quin unius ipſum alterum latus ex oſſea conſtabat ſquama. Cum vero interius per univerſum Aortæ truncum, ramoſque ipſius Iliacos albedo multo ſæpius hic illic quam oſſeæ bracteæ, propagaretur, harum unam vidi in curvatura, alteram prope Lumbarium par tertium, utramque non parvulam, & membrana hinc arteriæ intima, inde carneis annularibus fibris interceptam: quin verum os etiam fuit ad Iliacæ alterius in Externam, Internamque diviſionem. Præterea cum ipſæ Aortæ truncus infra Emulgentes inciperet ſiniſtrorſum ſe flectere, prius autem quam Iliacas promeret, dextrorſum iterum redire; idem vitium in Iliacas adeo pergebat, ut crebris flexionibus Splenicam propemodum arteriam referrent. Sed & Carotides, & Vertebrales eodem hoc vitio non omnino erant immunes. Quæ ramorum quoque flexiones fecerunt, ne deſcriptam modo trunci incurvationem prorſus imputarem contiguis lumbarium vertebrarum exoſtoſibus, quæ ſe ad hunc modum habebant. Craſſa illa ligamenta quæ inter earum vertebrarum corpora ſe interponunt, omnia, ſi infimum excipias, anteriore facie, ad utrumque præſertim latus, æreæ inſtar bullæ ita prominebant, ut tranſverſum minimum digitum eæ dexteræ, ſiniſtræque prominentiæ ferme æquarent. Siniſtræ omnes prominentiæ

(*a*) Patholog. l. 6. c. 5. (*b*) Vid. ejuſd. Phyſiolog. l. 1. c. 7. Vid. etiam infra n. 33.
(*c*) Vid. Epiſt. 38. n. 20. Epiſt. 49. n. 2. Ep. 56. n. 7. 9. 31. Ep. 57. 10. (*d*) Vid. Epiſt. 3. n. 4. Ep. 4. n. 13. Ep. 5. n. 6. & 19. Ep. 21. n. 2. 30 & 36. Ep 24. n. 16 Ep. 26 n. 21, Ep. 27. n. 2. Ep. 30. n. 14. Ep. 34. n. 15. Ep. 35. n. 16. Ep. 36. n. 4.
(*e*) Vid. in Act. N. C. Tom. 2. Obſ. 167. (*f*) n. 28. (*g*) n. 21.

(an quod prius quam dexteræ, cœpissent ?) erant ossea. Dexterarum autem ea tantum quæ intervallo respondebat inter vertebram tertiam, & quartam, ossea esse videbatur; nec erat tamen; sed lamina ossea quæ superficiem faciebat corporis vertebræ quartæ, extabat, seque ita extans, sursum producebat, eamque prominentiam crusta ossea operiebat: sub qua crusta servabatur prominentis ligamenti natura. Sinistrarum prominentiarum cum unam scalpro, continuatum autem ligamentum cultro in tranversum diffecuissem; lineæ quidem illæ concentricæ ubi solent; sed lurido, & quasi cinereo colore infecta omnia apparuerunt.

Ad Ventrem tandem quæ pertinent reliqua, nobis hæc observanda præbuerunt. Omentum annexum erat a dextris tum ei parti intestini Coli quæ proxima hujus initio est, tum vicinis ei parti intestinis Tenuibus, & peritonæo. Ventriculus non solum angustior; sed minus bona figura præditus. Pylori autem annulus duobus in locis nonnihil tumebat. Prope alterum orificium intus in ventriculo subrotunda quædam, & parva quasi glandula extabat, quæ dissecta pro tumore cystico agnita est; ut pote qui ex substantiâ fiebat quidem alba, firma, & in unum corpus ejusdem figuræ compacta; sed id corpus a continente membranula facillime sejungi potuit. Proximum autem tumori illi orificium ventriculi, id est stomachus, erat amplissimum, ut continuata quoque gula ad quatuor saltem supra ventriculum digitorum altitudinem, quo toto spatio intus erat, quam reliquo, rubicundior. Quin etiam foramen, in septo transverso ad eam transmittendam apertum, multo quam soleat, in latitudinem præsertim, amplius vidi, & superiore extremo recta in transversum linea, non angulo, terminatum. Cum eam omenti partem quæ ventriculo adnata est, diligentius inspectarem; animadverti a sinistris haud procul ab hujus fundo, glandulæ instar, exiguum quendam lienem, ab omento, in quo erat, sanguifera vascula accipientem, colore, tunica, substantiæ modo, nisi quod hæc erat paulo humidior, lienis simillimum, ea autem figura, & magnitudine, ut cum mediocris gallinæ splene posset comparari. Præter hunc non deerat alter lien, sanus, & sani pariter hepatis magnitudini respondens, quæ justa erat, vel potius paulo minor. In fellea cysti cum pauca, & viscida bile calculi inerant sex, septemve non exigui, quorum maximus mediocris uvæ acino haud minor fuit, fere subrotundi, inæquali tamen quasi ab adhærentibus minimis aliis superficie. Si tenuissima quædam puncta excipias subflavi coloris per hanc disjecta; omnes intus, extraque pernigri, nec colore modo, sed ipsa quoque substantia carbonem referentes. Hi postquam siccati sunt, per se plerique in fragmina abierunt. Antea autem etsi leves esse videbantur, qui in aquam conjecti sunt, fundum continuo petierunt: qui vero ad flammam admoti, neque hanc ullo modo conceperunt, neque ulla ex parte liquari potuerunt. Minorum unus illic fuerat ubi se vesicula in ductum jam contrahit; neque tamen bilis egressui obstiterat, ut vesicula, priusquam incideremus, compressa, animadvertimus. Denique cum in renibus nil esset adnotatione dignum; aperta vesica urinaria, in posteriore ejus facie supra orificium alba quædam apparuit, exigui instar inversi pyri, protuberantia aliquanto major quam erat caruncula seminalis, ad quam usque se producebat, in exilem tamen humilemque lineam contracta, ima illius protuberantiæ pars, quæ intra urethræ initium prominens, cum Prostata glandula continuabatur; ut cum ex eadem, ex qua hæc esset, substantia, quin Prostatæ excrescentia esset, nemini ex illis qui in earum partium dissectionibus magis exercitati aderant, esse dubitandum videretur.

31. Utinam sicuti quæ in toto erant hujus Senis corpore præter naturam ob id saltem ne quædam te fugerent quæ nonnunquam occultæ esse possunt non levium fortasse morborum causæ; sicuti, inquam illa adnotavimus, ita quinam in vivo plerorumque eorum effectus præcessissent, nos minime lateret. Sed illud in præsentia scire satis est, cum eos calculos in cysti haberet; ictericum tamen non secus ac descriptæ mulieres, & tot alii supra (*h*) indicati, non fuisse. Quod si uni mihi sic observare contigisset; facile sinerem, qui contrariam adhuc fovent opinationem, illud negligere, aut dissimulare. At præter similes quas alias (*i*) produxi, Hominum Gravissimorum Observationes, & Valsalvæ illas quas indicavi (*k*), tot supersunt aliæ, ut omnes me enumerare posse diffidam. Quasdam igitur satis sit ad priores illas addidisse. Lælius a Fonte (*l*) senis Episcopi *vesicam felleam repertam fuisse levibus lapidibus repletam*, scribit, *& tamen nunquam icteritia fuisse detentum*. Eadem prorsus de Vetula quadam testatur Pechlinus (*m*), & de muliere quæ Lipsiæ capite mulctata est, Ettmüllerus (*n*), cum *in folliculo fellis copiosos* gereret *lapides majores, & minores*, Vallisnerius autem noster (*o*) se nunc plurimos felleos calculos, nunc unum magnum in plurium cadaveribus deprehendisse qui *nunquam* fuerant arquati. Baeumlinus (*p*) quot cystis calculos in ea repererit in qua *icterici quid* non apparuerat; quot Fabricius (*q*) in ea quæ *ad sensum* erat *sana*; quot denique Hallerus (*r*) in alia quæ *sanissima videbatur*, itemque in vetula in qua *icteri nulla signa*, videre per te poteris: nec vero suspicaberis, in tot aliis ipsius historiis in quibus nulla icteri mentio est, hunc fortasse non defuisse, quando animadverteris, ubi illarum summam colligit (*s*), scribere, hos calculos *plerumque absque ictero esse, per experimenta sua constare*. Cæteros, & in his Vaterum (*t*) sciens omitto, cum ad eos quos nominavi, non illos tantum addere oporteat quos infra (*u*) adducam testantes, se cum iis calculis nullam prorsum noxam conjunctam vidisse, sed illos etiam qui cum incommoda reliqua describant, aut memorent eorum in quibus cystici fuerunt lapilli, icterum, quod vitium in oculos ultro incurrisset, omnino prætermiserunt, in quibus noli credere, tantummodo esse Reverhorstium (*x*), Gontulum (*y*), Riedlinum (*z*), Hoffmannum (*a*), Bassium (*b*), aliosque ex magis recentibus. Sepulchretum dumtaxat versa. Invenies Bonetum (*c*), Mortonum (*d*), Greiselium (*e*), Kentmannum (*f*), Huldedreichium (*g*), Cnoffelium (*h*), alios; neque enim tempus mihi est ad omnes singillatim indicandos, quos cum legerem, non potui existimare, morbum regium, si suos infecisset ægros, fuisse facile præterituros.

32. Quid ergo est, inquis, quod plurimi vicissim testes vel in Sepulchreto ipso producuntur, qui cum cysticis lapillis hunc conjunctum morbum viderunt? Non ideo certe quod his positis, hic quoque necessario poni debeat. Sic enim vidissent omnes. Igitur ob causam aliam aliquam. Exempli enim gratia; ne a Sepulchreto recedamus; habes in Helwigii Observatione (*i*) icterum cum iis calculis; sed etiam cum hepate marcido, & putrescente: habes illos quoque in Vesalii (*k*), & Verzaschæ (*l*) Observationibus; at simul jecur magnum, durum, & viride, aut scirrhosum, flavum, exsangue. Est alias pro hoc vitiorum genere aliud vitium, ut cum Beckerus (*m*) calculos non modo in vesica fellea, sed pariter in poris choledochis repertos proponit. Alias vero utrumque est. Sic Deodatus (*n*), & Dobrzenskius (*o*) tum durum jecur, tum calculos simul in cysti, simul in iis ductibus fuisse, referunt. Mirum autem non est, materiam bilis ad regium morbum faciendum in sanguine remanere, cum illam jecur aut secernere, aut secretam, ne reliquæ secretionem prohibeat, extra se mittere non potest. Huc autem referendam esse illam quoque veterem Observationem (*p*) in matre

(*h*) n. 27. (*i*) Epist. Anat. 1. n. 50. 51. (*k*) supra, n. 27. (*l*) Consult. Med. 139. in fin.
(*m*) Apud Scheffel. Diss. supra ad n. 13. cit. §. 16. (*n*) Prax. l. 1. S. 17. c. 3. art. 4. (*o*) Adnot. cit. supra ad n. 13.
(*p*) (*q*) loc. indicat. supra ad n. 23. (*r*) Opusc. Pathol. Obs. 33. Hist. 7. & 11. (*s*) Ibid. Hist. 10.
(*t*) Diss. supra ad n. 16. cit. thes. 9. (*u*) n. 38. & seq. (*x*) Diss. supra cit. ad n. 16. (*y*) loc. supra ad n. 23. cit. c. 25.
(*z*) Eph. N. C. Cent. 3. Obs. 45. (*a*) cap. supra ad n. 15. cit. Obs. 1. (*b*) Dec. 4. Obs. Anat. 9. (*c*) l. 2. S. 4. Obs. 35.
(*d*) S. 7. Obs. 43. (*e*) S. 11. Obs. 46. (*f*) l. 3. S. 7. Obs. 33. (*g*) S. 14. Obs. 36. (*h*) S. 17. Obs. 14. §. 5.
(*i*) Ibid. S. 7. in Additam. Obs. 1. (*k*) S. 18. Obs. 8. §. 4. cum Obs. 20. (*l*) Ibid. in Addit. Obs. 6.
(*m*) Sect. ead. Obs. 8. §. 1. (*n*) Ibid. §. 10. (*o*) S. 16. Obs. 5. (*p*) S. 18. Obs. 8. §. 5.

matre habitam Profefforis Bononienfis, facile intelligeres, fi integra proferretur. Tu vero hanc, ut illam Vefalii quam paulo ante indicabamus, bis in una eademque Sectione legas oportet; eft enim (quis a primo crederet?) ifta ipfa quæ infra (*q*) etiam ponitur: quod facile cognofces, utramque inter fe, & cum ea conferendo quæ in Sectione alia (*r*) propofita fuerat, vel potius cum illo a quo habita eft, Coitero (*f*); etfi enim toties repetita eft in Sepulchreto; femper tamen neglecta fuit Auctoris dubitatio, minime alioquin prætermittenda; neque enim fcripfit *regio morbo laborarat;* fed *regio, ni fallor, morbo laborarat*. Vides igitur, producta teftimonia infirmari, fi quis recte attendat, eorumque fimul numerum minui, cum quæ erant fingula, bis, quafi gemina effent, in medium allata effe, oftenditur. Sic & Timæi iteratam Obfervationem (*t*) deprehendes; non fecus ac Guarinonii (*u*), & aliorum fortaffe: verum in nulla magis mireris, quam in ea Fontani (*x*), quæ cum modo effet prolata fub numero XXII; continuo una eademque, vix aliquot mutatis verbis, fub XXIII. proponitur. Sed tamen ultimæ duæ Obfervationes alio, non ad lapillos cyfticos, fpectant cum ictero quidem, fed cum gravi fimul aut jecoris vitio, aut bilariorum canalium obftructione conjunctos, quo attinent priores illæ, atque aliæ quædam multo recentius vulgatæ. Quarum aliqua fi proferatur, facile alia etiam ratione infirmari poffit, ut cum Vaterus (*y*) Matronam fcribit, cujus in cyfti triginta calculos invenit, ictero laboraffe. Hoc enim fatemur; fed illud quod continuo fubjicit, fimul attendimus; ab ictero liberatam annos tres circiter & viginti integra ufam effe valetudine, & tandem apoplexia interemtam. Nam fi ob id tantum quod calculi jam tum in cyfti laterent, ictero illo prehenfa effet; tam longum poftea trium & viginti annorum fpatium, quo non modo latebant illi, verum etiam augebantur, fine ictero non exegiffet. Ejufcemodi & illis refponfum dabis qui objicerent Weitbrechti (*z*), & Galeatii (*a*) Obfervationes. Uterque enim poft regium morbum, olim prægreffum, calculos in cyfti deprehenderunt: quanquam illud quoque refpondere potes, a primo fimul jecur fubdurum effe deprehenfum; ab altero durius, multifque tuberculis refertum; ut ea fileam quæ fupra (*b*) attigi, unde intelligas, alios lapillos alio olim fuiffe loco, ut bilem tunc fubire inteftinum facile prohiberent. Ad illa autem exempla in quibus non modo prægreffus, verum etiamtum præfens icterus cum cyfticis calculis erat conjunctus, ut Lanzoni (*c*), Verneyi (*d*), Swietenii (*e*), Halleri (*f*), aliorumque Cel. Virorum, fiquis forte opponat; fatis ex iis quæ paulo ante dicta funt, habes quod referas. Primus enim fimul *multis hydatidibus obfitum* confpexit jecur; alter dimidia ex parte adeo exficcatum, ut pollicis craffitudinem non æquaret; tertius *luridum, durum, exfuccum, ... fcirrhofis tuberculis afperum*; quartus denique cum in tot hiftoriis duas tantum exhibeat ictericorum, fecundam, & nonam, in illa idem vifcus proponit *morbidum*, & *ulcerofum*, in hac *magna ex parte putridum* cum *veficula fellea* tota *confumpta*, ut *in media putrilagine calculus repertus fit*. Sufpicor autem, fi quorundam aliæ, quæ proferuntur, Obfervationes non obiter fcriptæ, fed pari diligentia & habitæ, & traditæ effent; futurum fuiffe, ut præter cyftis calculos, fæpe alias fimul in vicinia, & præfertim in hepate, intra quod, nifi perquiras, latere etiam poffunt, læfiones compertas legeremus. Producuntur etiam aliquando Obfervationes minus recentes, fed vel minus, ut verum fatear, ad rem facientes, ut puta Dominici noftri de Marchettis (*g*), quafi icterum a cyftis calculis vidiffe fe, diceret. Ille vero cum ait, *obftructa veficula ab aliqua materia aut lapide (aliquando enim inveni in ipfa veficula tres, aut quatuor lapides magnitudine ciceris) icteritia flava excitatur*; lapides quidem ab fe ibi inventos dicit; fic autem ut tunc veficulam obftruerent, & icterum propterea facerent, profecto non dicit.

33. Verum fepofitis ob animadverfiones illas quas hactenus indicavi, his omnibus Obfervationibus, aliifque earum fimilibus, cum quædam reftent, ad quas nihil fortaffe poffit iftorum dici; quæres ex me, qua ratione aliquando calculi veficæ felleæ arquatos facere homines queant, & num illa qua Marchettus, aliique exiftimarunt, fi veficam, aut potius ejus proprium, id eft Cyfticum ductum obftruant. Nam fine ictero obftructam ipfam fuiffe, conftat vel ex iis Obfervationibus quas fupra (*h*) commemoravimus, cum videlicet plena erat lapillorum. Quanquam autem cum plena his eft, nihil bilis poffit emittere, &, quod confequitur, res eodem redeat ac fi ejus meatus effet occlufus; tamen ut tibi fatisfaciam, occlufi illius meatus Obfervationes fine ictero infra (*i*) proferam; hic autem illud dumtaxat quod fupra (*k*) indicatum eft, ad memoriam revocabo, non Cyfticum, fed Hepaticum, & Communem ductum illas effe vias per quas bilis ab ipfo jecinore ad inteftina amandatur; ut nifi hæ viæ aut excrefcentia, aut conftrictione aliqua, aut vifcida craffaque materia, aut calculis five in ipfis viis, five in hepate, five etiam in cyfti genitis, fed in eas vias extrufis, impediatur, non poffit bilariorum quidem meatuum caufa bilis in hepate, ideoque ejus materia in vafis fanguiferis ad regium morbum efficiendum retineri. Cavendum autem eft, nequando in veterum Obfervatorum vocibus quibus ad Hepaticum, aut Communem ductum fignificandum utebantur, erremus, non hunc, fed Cyfticum intelligentes. Ipfi enim utrumlibet illorum ductuum pro cyftis meatu, ut antea (*l*) quoque indicavimus, Fernelii locum explicantes, quemadmodum ferebant dogmata eorum temporum, accipiebant, Cyfticum autem ductum, quantum apud Mundinum (*m*) videre eft, *colli* veficulæ, non pori, aut meatus, aut ductus vocabulo defignabant. Itaque cum apud Donatum (*n*) leges, Albucafim docuiffe, & confirmaffe Nicolum, *in meatu veficæ fellis oriri carneam excrefcentiam, quæ illam obturando infanabilis icteritiæ eft caufa*, tametfi a me quoque olim fuiffe, dixi (*o*) in ipfa veficula deprehenfam; noli tamen facile credere, in hac, aut in Cyftico ductu ortam ab illis eam intelligi de qua loquuntur, quippe quæ aliud quam veficulam, fi reapfe erat icteri caufa, obturabat. Sic cum Gentilis, quemadmodum fupra (*p*) indicatum eft, fe lapidem, fcripfit, *in poro veficæ fellis, feu meatu adinveniffe*; quid hoc nomine accipias, vide. Te cautum reddet Sepulchreti ipfius lectio, ubi (*q*) Camenicenus fic ad Matthiolum fcribit, *meatus ille qui ex folliculo fellis in hepar eft, liberrimus erat*, id eft Hepaticus ductus. Dixerat autem paulo ante, *ille meatus qui ex folliculo fellis in inteftinum definebat, lapide obftructus erat*: quem non Cyfticum fuiffe, fed Communem, præterea quæ dicta funt, illud quoque tibi indicabit, quod *folliculus fellis* in illo icterico *pleniffimus erat bile*. Neque aliter accipies in Coiteri Obfervatione (*r*) verba illa, *in meatu a vefica bilis ad duodenum ictericæ magnus calculus, qui eum meatum undequaque obftruxerat*, præfertim cum ab ipfo (*f*) folliculum felleum alibi ita defcriptum animadverteris, ut nulla Cyftici mentione facta, *duos* dicat *obtinuiffe poros*, *alterum per quem ex hepate bilem trahit, alterum per quem ex fe fe bilem in duodenum inteftinum tranfmittit*. Scilicet præceptoris Falloppii (*t*) dogmata in eo quidem fecutus eft, ut Cyfticum ductum non fecus ac Veteres illi, pro veficulæ cervice haberet; non in eo tamen ut ab hepate ad inteftinum uno, eoque recto, meatu deferri, bilem, agnofceret, cui *meatui*

(*q*) Ibid. Obf. 25. §. 6. (*r*) S. 8. Obf. 36. (*f*) Obf. Anat. (*t*) S. 18. Obf. 8. §. 11. & Obf. 25. §. 4.
(*u*) Ibid. Obf. 33. & in Additam. Obf. 5. (*x*) Sect. ead. (*y*) thef. 9. cit. fupra ad n. 31. (*z*) cit. fupra ad n. 17.
(*a*) cit. fupra ad n. 24. (*b*) Ibid. (*c*) Eph. N. C Dec. 3. A. 3. Obf. 36 (*d*) cit. fupra ad n. 13.
(*e*) ad §. 950. cit. fupra ad n. 15. (*f*) Opufc. Pathol. Obf. 33. (*g*) Anat. c. 4. (*h*) n. 31. (*i*) n. 39. (*k*) n. 10.
(*l*) n. 27. (*m*) Anat. ubi de Kyfti fell. (*n*) De Med. Hift. Mirab. l. 5. c. 3. (*o*) fupra n. 20. (*p*) n. 15.
(*q*) l. 3. S. 18. Obf. 8. §. 12. (*r*) Ibid. S. 8. Obf. 36. (*f*) Tab. Intern. hum. corp. Part. (*t*) Obf. Anat.

tui medio in ductu natura *vesicam cervice implantaverit*.

34. Non Cysticum igitur, sed Hepaticum ductum, quem unum agnoscentes, clarioris dumtaxat doctrinæ, & consuetudinis gratia in Hepaticum, & Communem dividimus, sive excrescentia, sive calculo, a Falloppio (*u*) quoque ibi sæpius observato, sive crassa viscidaque materia, sive alia ratione impeditum requirimus, ut viarum bilis majorum vitio ortum icterum fateamur. Nam & crassa obstrui materia, & bile ipsa posse, non dubitamus qui olim in cane male affecto non Pancreatici solum, sed & Communis ductus finem concreta materia quasi gypsea & subflava occlusum invenimus, Ettmüllerum (*x*) autem legimus in Lipsiense Icterico describentem *infimum porum viscida pituita penitus obstructum adeo ut post abscissionem hujus meatus biliarii ne gutta quidem bilis proflueret, quia bilis ibi contenta crassissima atque tenacissima erat*. Sed me hoc loco a te interpellari posse, scio, quærente, cur igitur Nobilis Gallus, quem Scultetus (*y*) dissecuit, cum *porum bilarium ea parte qua duodeno inseritur, lapillo, pisum magnum adæquante adeo obstructum* haberet, *ut ne tantillum bilis per eum expurgari potuerit*, regio tamen morbo infectus non esset? Ego vero in singulari adeo casu, nisi ad eas confugere velim sanguinis constitutiones (*z*) in quibus materia bilis, atque adeo bilis ipsa vix ulla flavedine potest inficere; singularem quandam bilariarum viarum dispositionem subfuisse, dicam, necesse est: qualem videlicet Falloppius (*a*) bis terve a se visam testatur, Communi videlicet ductu paulo supra intestinum Duodenum *in geminum canalem diviso*: quam divisionem, sed inter ejusdem intestini tunicas, *in duos ramos insignes, separatis osculis intra intestinum hiantes* semel quoque vidit Abrahamus Vaterus (*b*). Sic enim osculo altero obstructo, via bili aperta restat per alterum ad intestina. Esse etiam potuit alius aliquis præter consuetudinem ductus, ut quem in muliere *bene habita & pingui*, & *sic satis valida*, cum cystis infarta esset calculis & occlusa, Bartholino (*c*) inspectante, offendit Veslingius *ab hepate prodeuntem, poro bilario, a calculis quoque constipato, vicinum, qui in jejunum intestinum terminabatur*, aut quem Bezoldus (*d*) ab se visum describit, & pingit Veslingiano similem, modo non ad Communem, sed ad intestina perveniret, aut quos semel atque iterum a Diemerbroeckio ostensos idem commemorat (*e*) seorsum a Communi inter veficulam & intestina porrectos; ut magna pars bilis vel recta, vel per illum ferri ad hæc posset. Quas vero continuo subjicit Andreæ a Lacuna Observationes, ad eas ex parte attinentes quæ supra (*f*) a nobis indicatæ sunt, lapidum sine ictero in cysti concretorum, eoque nomine productas in Epistola I. Anatomica (*g*), si apud Auctorem ipsum potius, quam apud Riolanum legere potuisset; illius maluisset verbis, quam hujus, uti, qui memoria lapsus, tribus in versibus tria retulit cum iis quæ Andreas tradiderat, non congruentia. Sed his missis, ad alia pergamus.

35. Cum supra (*h*) genera quatuor propofuerim causarum, Communem, aut Hepaticum bilis canales impedientium, trium autem solummodo exempla protulerim; miraris fortasse cur quarti, id est constrictionis illorum nullam produxerim Observationem. Sed mirari desines ubi has Litteras adeo prolixas relegendo, id, quantum licuit, antea (*i*) factum per exempla quidem ex Sepulchreto indicata, animadverteris. Quod si alia forte aliunde quæris; minime desunt. Illustre est ob ægri personam quod de Andrea Mauroceno, Senatore, & Historico Veneto nobilissimo doctus ejus Medicus tradidit Aurelius Palazzolus (*k*). Icteri enim quo Maurocenus confectus est, insuperabilis causa fuit viarum constrictio; quippe *occalluerat ductus qua bilis in primis ad intestina fertur*. Meadius autem (*l*) post icterum pertinacem, eundem meatum vidit qua cum Cystico in unum coit, quasi injecto vinculo ita contractum, ut *stylum non caperet*, nec qua ulla bilis portio qua cystis, & jecur distendebantur, posset ad intestina pervenire: ea autem contractio ab scirrhoso, atque adeo cancroso proximi pancreatis tumore inducta esse videbatur. In Actis quoque (*m*) Cæsareæ Academiæ Icterici extat Observatio, cui propter scirrhosum pancreas, erat Communis ejusdem Canalis exitus non sine *firma concretione* præclusus. Rariorum igitur causarum, quæ sive ex tubo solidum corpus efficiendo, sive extrinsecus premendo Communem bilis ductum constringunt, exempla neque supra, neque hoc loco reticui, idem facturus in constrictionis causis frequentioribus, si harum effectus ut rationi sunt maxime consoni, sic post mortem facile caderent sub sensum. *Crispaturas* dico spasmodicas, ob quas orificium saltem ductus Communis, aut tenuiorum Hepatici ramusculorum pars maxima constringantur: nisi forte huc credimus Cl. Jo. Georgii Maureri (*n*) Observationem spectare. Vir Illustris post vulnus, minime penetrans, in regione hepatis acceptum, biliosa tertiana febre, & regio morbo, aliisque deinceps correptus, cum evadendi spem præbuisset, & quod ad icterum attinet, ferme jam bene se haberet, mox vehementi, iterata, & longa animi commotione accedente, quam cito repentina faucium, & pulmonum inflammatio excepit, non sine *metu*, & *anxietatibus ob mortem imminentem*, hanc intra triduum obiit. Habuit autem; ut cætera omittam; intra cystim quidem calculos tres, eosque non parvos, sed & *orificium ductus choledochi, totumque hunc canalem ita obliteratum, vel constrictum, ut ne minimo cuidam stylo, multo minus bilis guttulæ amplius concederet transitum*. Fuerit sane ejus ductus cavum ita constrictum quando cutis flavebat, alvi autem recrementa *albicabant*, & *tarde* ac *difficile* detrudebantur. At certe non erat amplius eo tempore quo cuti erat *prorsus naturalis floridusque color* restitutus, fæcesque *in magna copia*, & *naturaliter tinctæ* prodibant. Veri igitur simile videri potest, spasmodicam constrictionem, quam animi quies, & curatio nuper laxassent, per novas animi ejuscemodi commotiones, & lethalia symptomata intra illud triduum rediisse. Utcunque id fuerit, si tu interea quæ de *crispaturis* dixi quas spasmus faciat aut certos animi affectus consequens, aut (*o*) ab irritamentis & doloribus cum aliarum, tum proximiorum præsertim jecinori Partium excitatus; si hæc, inquam, cum veri similitudine congruere agnoveris, & quod ad irritamenta potissimum spectat, paulisper attenderis; facile rationem illam invenies quam ex me quærebas (*p*), cur positis in vesicula calculis, regius morbus aliquando nascatur, etiamsi nulla alia simul causa sit de tot illis quas supra indicavimus, a qua repeti is morbus queat. Agnitum id olim est a nobis cum scripsimus (*q*), *sive calculi, a me reperti, nondum ea fuerint magnitudine, aut pondere, aut figura qua satis lædi cystis posset, sive eo nunquam compulsi fuerant; ut bilis exitum prohiberent*, fieri ob has rationes potuisse, ut in quibus illos inveneram, *nullam peculiarem, quæ quidem manifesta esset, noxam, sed ne ictericum quidem colorem inducerent*. Irritata videlicet cysti aut magnitudine, aut pondere, aut figura præsertim calculorum tunc maxime cum in cervicis angustias coacti, a bile quam sic in cysti retineant, dum hæc a ventriculo, aut intestinis comprimitur, usque & usque magis urgentur, spasmum inde oriri, & contractiones, ac *crispaturas*, quæ per continuatos bilis majores ductus hinc ad intestinum Duodenum, inde vero ad jecur propagentur, viisque sic contractis, icte-

(*u*) Ibid. (*x*) art. supra cit. ad n. 31. (*y*) Obs. cit. supra ad n. 18. (*z*) Vid. supra n. 9. (*a*) Obs. cit.
(*b*) Differt. qua nonum bilis diverticulum &c. thes. 7. (*c*) Cent. 2. Hist. Anat. 54. (*d*) Diss. de Cholelitho §. 6. & Fig. 1. litt. f.
(*e*) § cit (*f*) n. 31. (*g*) n. 50. (*h*) n. 33. (*i*) n. 10.
(*k*) Vid. in Adnot. a Cathar. Zeno additis ad Vitam hujus Mauroceni ab Nic. Crasso scriptam. (*l*) Monit. Med. c. 9. S. 1.
(*m*) Tom. 8. Obs. 30. (*n*) Ibid. Obs. 70. (*o*) supra n. 10. (*p*) n. 33. (*q*) Epist. Anat. I. n. 50.

icterum posse fieri, non dubitabamus, ut diserte postea ab Hoffmanno (r) expositum est. Itaque icterus cum tunc solum possit consequi lapillos cysticos, & quod hi tunc irritando faciunt, id facere aliæ, alibique positæ causæ, ipsique animi affectus queant; non erit igitur ille perpetuum, neque proprium horum lapillorum indicium.

36. Verum si icterus non est; num est eorum aliud aliquod peculiare, & perpetuum signum? Perquam vereor, ne quod Fernelii (s) tempore, id nostro, & posterorum futurum sit, id est ne *manifestæ* inveniantur *notæ quibus* illi *certo ac facile detegi possint*; sed, ut de ictero vidimus, in *suspicionibus* hæreamus. Non me quidem fugit, Cl. Viros fuisse & veteres, & recentes qui has notas laudabili industria animadvertere, cunctisque approbare conati sint. Coiterum (t) namque in primis video suas aliquot horum calculorum Observationes edidisse, ut *ex iis addiscerentur symptomata, hoc malum sequentia*. Verum hæc ad diuturnum icterum, & in una in qua Communis etiam canalis obstructus erat, ad continuum ciborum vomitum reducuntur. Quorum de primo satis superque dictum est. De altero autem, ab aliis quoque commemorato, quam sæpe absit, & a quot præterea causis, & quam variis effici possit, est certe omnibus manifestum. Alii alia addiderunt postea, quæ non sum singula persecuturus, quando id quod de vomitu dixi, de colico dolore, aliisque ejusmodi facile apparet esse dicendum. Quid? quod opposita signa proferri, video, ut puta alvi, & adstrictæ, & fusæ. Nec me quidem id movet quod in Sepulchreto (u) hoc alterum *vix concipi* tunc *posse* dicitur: bilem enim, lapide totam vesicam implente, omnem ab hepate jugiter ad intestina defluere, intelligo, eaque, si acrior forte sit, vehementius stimulare. Sed illud dumtaxat noto, si modo unum, modo alterum; id quod non diffiteor; verum est; neutrum igitur perpetuum, & peculiare horum calculorum signum esse posse.

37. Sed communibus his missis, si quæ per se calculus facere possit, quæramus; ad ea ferme redibimus quæ scripta esse a nobis in I. Epistola Anatomica, paulo ante (x) memoravimus. *Calculus ex se ipso*, ut ait Boerhaavius quoque (y), *dum quiescit, nihil mali facit, nisi ponderis sensum, sed irritat mole, pondere, asperitate*. Hæc quæ ipse de urinario dicit, si ad felleum transferamus; credisne, ponderis sensu se proditurum qui levior urinario sit, & sensim augeatur? Diu igitur expectandum erit, dum majus denique pondus acquirat. At signum quo tandiu, & plerisque in casibus semper carebimus; eritne tandem tunc saltem sensibile, & extra dubitationem positum? Sensibile profecto erat in Comite de quo Hildanus (z), quippe *a multis annis, quotiescunque in lecto se se ex una in alteram partem circumvolveret, pondus magnum, molestum, & ex una in alteram partem delabens, e regione hepatis percipere poterat*. At calculi ejus ingentes pendebant duodeviginti drachmas cum semisse, idque exsiccati; nam recentes multo erant graviores. Num tamen graviores fuisse, putas, quam tot illos simul inventos a Greiselio (a), qui universi drachmas pendebant triginta? Virum autem illum, in quo invenit, id pondus unquam percepisse, non adnotavit. At enim eum sensum obscurabat fortasse immanis in illius ventre pinguedinis copia. Num ergo omnes fuerunt pinguissimi in quibus grave calculorum pondus repertum est? Præpinguis sane haud fuisse videtur mulier (b) in qua calculorum pondus æquabat drachmas viginti quatuor, ut neque Sacerdos (c) in quo viginti, nec Vir Illustris (d) in quo pendebant ferme tantundem. De horum tamen nemine legitur; imo de nemine eorum quibus vesicula calculis prægravata esset, quod de illo Comite, legisse memini, dum se in lecto circumvolveret. Ad quem respexisse, temporum spectata ratione Stieberum (e) crediderim, cum ejusmodi Observationi alteram objecit *lapillorum plusquam ducentorum* in viri ejus cystis *qui de dolore gravativo dextri lateris nihil unquam conquestus fuerat*. Sed fac, plures de eodem illo sensu de quo Hildani Comes, fuisse conquestos. At fac simul, illorum tibi sacculorum veniat in mentem, qui calculis graves a jecinore pendebant (f), aut ipsius etiam felleæ vesiculæ quæ ingenti copia bilis crassissimæ non semel reperta est mirum in modum distenta. Intelliges sane, ad eundem locum eundem sensum non a calculis solum, &, si a calculis, non ab iis tantum quos fellis vesicula includat, aliquando esse posse. Iisdem autem, aliisque exemplis etiam distentionem, quam non æger modo, sed & Medicus, admota ad eum locum manu, percipiat, & quod consequitur, molis calculorum effectum, horum notam ambiguam præbere, manifestum est. Asperitas restat. Quam primum dico, ut de pondere jam dixi, & dicere poteram de mole, non eam semper esse quæ irritare possit, & irritando, se prodere. Deinde dico, vel cum ejusmodi est, alias copia, alias crassitie interjectæ bilis, vesiculam ab irritatione defendi; multo enim rarius hic accidit quod semper fere in urinaria vesica, ut omni humore ejecto, nihil nisi calculus restet a quo vesicula compungatur, præsertim cum hæc non ad eundem modum atque illa, se possit contrahere, & circa lapidem constringere: quod etiamsi posset, non videtur tamen vesicæ utriusque sensus pariter exquisitus; ne forte ad turgentiam, quæ tamen non semper est, ventriculi, aut intestinorum confugias qua cystis ad calculum apprimatur. Denique dico, in istis ipsis visceribus qua parte contiguam premere vesiculam queunt, esse ab alia causa eundem punctionum sensum posse, qui a calculo esset in vesicula; imo esse in hac posse aut ab retentæ bilis acerrima vi, aut a spasmo aliquo; ut irritamenta aut credi in vesicula possint quæ in ea non sint, aut si forte sint, aliunde sint quam a calculis.

38. Quæ hactenus disputavi, eo redeunt, ut intelligas, nullum signum horum calculorum esse perpetuum, nullum peculiare. Sed ne forte suspiceris, errorem aliquem, ut sæpe fit, subesse rationibus; experientia stemus. Sepono meas omnes & Valsalvæ Observationes (g), in quarum nulla signum ullum fuit eorum calculorum, quos tamen in vesicula invenimus. Sepono quæ alias (h) ex Gerbesio, & Lospichlero produxi, asseverantibus, cum cystis calculis homines *citra querelam diu sanos vixisse*, & *incolumes valuisse*. At si alii præterea idem testantur; æquum est, ut eorum quoque omnium recorderis quæ nunc seponimus. Rolfincius (i) igitur, Medicus sua tempestate gravissimus, ubi quales in cysti calculos invenerit ipse, describit, generatim ait, lapides *in vesicula fellis sæpius per aliquot annos sine noxa latere, nonnunquam sine dolore, nonnunquam dolorem inferentes*. Lemeryus pater (k) notum esse, confirmat, eos lapides non solum non mortem, imo „ sæpe vel nullum incommodum afferre „. Vaterum in ea quæ triginta illorum gerebat, diuturnam & *integram* usque ad finem *valetudinem* observasse, jam supra (l) dictum est. Galeatius (m) pariter affirmat, dissectæ a se mulieri *nihil accidisse aut in eo, ex quo mortua est, morbo* (hydrope) *aut antea, quantum quidem novit, quod* fellis vesiculam *affectam esse, indicaret*, cui tamen quatuor inerant calculi, quorum major, & *angulosior cystici canalis orificium obstruxerat*. Themelius (n) quoque cum *quosdam* felleos *notatu dignos lapillos*, in meretrice ab se repertos, commemorat, gestatos *absque ulla sanitatis læsione* fuisse, indicat. Roncallus (o) denique; nolo enim alios, quam qui scribenti occurrunt, hic nominare; septem refert parvæ nucis juglandis magnitudine in ejus

(r) c. 3. supra ad n. 15. cit. §. 19. & P. 4. S. 12. c. 12. §. 10. (s) c. 5. supra ad n. 13. & 27. cit. (t) Obs. Anat.
(u) l. 3. S. 10. Additam. in Schol. ad Obs. 1. (x) n. 35. (y) Prælect. ad Instit. §. 790. (z) Obs. supra cit. ad n. 22. (a) Obs supra cit. ad n. 19.
(b) Eph. N. C. Dec. 3. A. 7. & 8. Obs. 123. (c) Act. N. C. Tom. 5. Obs. 129. (d) Commerc. Litter. A. 1742. Hebd. 28. n. 1.
(e) Sepulchr. l. 3 S. 17. Obs. 14 §. 3. cum Schol. (f) Vid. supra n. 13. (g) Vid. supra n. 27. (h) Epist. Anat. 1. n. 51.
(i) Dissert. de Gutta Ser. Corollar. 4. (k) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1703. Obs. Anat. 1. (l) n. 32.
(m) cit. supra ad n. 21. (n) Act. N. C. Tom. 5. Obs. 10. propius fin. (o) in Epist. addit. ad Hist. Morbor.

ejus cyſti quæ octavo jam menſe uterum ferens, & toto eo temporis ſpatio, & jam pridem *bonum habitum, bonamque nutritionem, & colorem præſetulerat*; ut manifeſtum eſſet, niſi puncto temporis; id, quod credibile non eſt; illi concreviſſent, *ſanitatem* vel iis præſentibus *perdurare poſſe*. Satis igitur; niſi quid me fallit; oſtenſum eſt, nullum cyſticorum lapidum perpetuum eſſe ſignum, &, quod conſequitur, nullum plane proprium, & peculiare.

39. Quid ergo eſt, inquis, quod Medicus Experientiſſimus Wepferus (*p*) hæc ad Verzaſcham ſcripſit: *nec collum veſiculæ biliariæ obturatum, exiſtimo, quia de cardialgia, ſeu dolore tenſivo, qui aſſe tegeretur, juxta cartilaginem enſiformem, altum eſt ſilentium*? nonne ſaltem hoc ſignum, ubi calculus obturaſſet collum veſiculæ, inſeparabile exiſtimabat? Tu vero attendas hic velim, neque de calculo nominatim verba feciſſe, & præter calculum eſſe alia (*q*), quæ ut cæteros, ita etiam Cyſticum bilis ductum poſſint obſtruere. Deinde, etiamſi calculus hunc obſtruxerit, non modo non icterum, quem unum tunc abfuiſſe, videre potuit Bezoldus (*r*), exemplisque evicerat Pechlinus (*ſ*); ſed nihil quod affectam cyſtim oſtenderet, eſſe conſecutum, adnotavit, ut paulo ante dictum eſt, Galeatius: neque aliter fere obſervavit Reverhorſtius (*t*): nec in duobus Phil. Jac. Hartmannus (*u*): nec in tribus quidquam contra ac diximus, habet Hallerus (*x*): nec denique is qui accurate ſymptomata ægri omnia recenſere potuit, Trewius (*y*). Et quanquam Tacconus (*z*) adjunctos quartanæ febri immaniſſimos dolores in hypogaſtrica regione fuiſſe, ſcribit; tamen non modo non ſimul regium morbum, ſed ne dolores quidem illos fuiſſe, ait, ad enſiformem cartilaginem pertinentes, ut paulo ante in alia muliere, calculis in Communi ductu poſitis, diſerte ſignificaverat. Vides igitur, ne tum quidem cum meatus Cyſticus, ut erat in cunctis cadaveribus indicatis, a calculo obſtructus eſt, conſtans, & perpetuum ejus ſignum eſſe illum dolorem qui a Wepfero deſcriptus fuit.

40. Etſi vero hic a nobis indicia quærebantur calculi, non in eum dumtaxat meatum intruſi, ſed in univerſum in fellea veſicula exiſtentis; non tamen inquirere pigebit, an Wepferi ſignum calculi proprium ſit in Communem ductum illapſi, quando ipſius, in veſicula ſubſiſtentis, eſſe non poteſt, ut ſupra (*a*) cum de diſtentionis ſenſu aliquid attingeremus, ſatis indicatum eſt. Nam quod in Sepulchreto (*b*) Obſervatio occurrit cui hic præfigitur titulus, *Dolor circa cartilaginem xiphoidem, a calculis in ventriculo, & veſica fellea*; cave credas titulo Obſervationem reſpondere: quam ſi perlegas; ventriculi quidem fundo, ac ſubſtantiæ pertinaciſſime adhærentes plurimos calculos invenies; in veſica autem fellea, aut alibi ullum fuiſſe, non invenies. Ex hac potius Obſervatione diſces, non eſſe igitur proprium calculorum in Communi ductu exiſtentium indicium illud quod calculos ventriculo infixos ſignificabat. Quin etiamſi præter hos, alii in Communi extitiſſent ductu; eſſet tamen dubitationi locus, utris eum adſcribere dolorem oporteret, non ſecus ac cum in aliqua doloris ejuſdem hiſtoria, ſimul in eo ductu calculi, ſimul in jecinore pene toto prava materia, & vitia graviſſima proponuntur, in altera autem multi per hepar tumores, & ab horum uno meatus ille valde compreſſus: quanquam ſi compreſſio, aut obſtructio Communis Canalis ipſa afferre credatur cauſam ejus de quo loquimur, doloris; non erit hic igitur peculiaris nota lapillorum in illo hærentium, cum ſine calculis poſſe & comprimi, & obſtrui, ſupra (*c*) ſatis oſtenſum ſit, nihilque prohibeat exiſtimare, interclusam in eo bilem adeo & multam, & acrem interdum eſſe, aut mora fieri, ut æque ac calculi, & diſtendere canalem poſſit, & laceſſere. Noli credere, induſtriam, ſolertiamque verum quærentium, & Rem Medicam juvare nitentium minoris a me duci quam a Cl. Viro, qui propoſiti doloris explicationem probat per Suſpenſorii hepatis ligamenti firmam ad peritonæum qua enſiformem cartilaginem obducit, alligationem: ſed mox eodem quo & ego, veri ſtudio, & amore permotus, hæc ſubjicit: „ non in calculo„ ſis jecinoris affectibus tantum, verum & in phleg„ monibus, aliiſve ejuſdem viſceris tumoribus, qui „ non procul ab hujuſce ligamenti radicibus conſi„ ſtunt, opportuna hæc ſunt ad varia hujuſcemodi „ inde ſuborta ſymptomata explicanda, & præcipue „ dictum cartilaginis mucronatæ dolorem, qui in ſi„ milibus circumſtantiis hepatis inflammationes non „ raro comitari conſueſcit. „

41. Non modo autem hoc ſignum commune eſt morbis aliis ſive extra jecur, ſive in jecinore, ſive in Communi ipſo ductu commemoratis; ſed ne tum quidem occurrit ſemper cum in eo ductu lapilli ſunt. Quicunque enim bilarii calculi per alvum ejecti ſunt, per illius meatus anguſtias ad inteſtina pervenerint, neceſſe eſt: & tamen cum dejectorum ejuſmodi lapidum tot extent Obſervationes; in quot tandem harum præceſſiſſe dolorem legimus ad cartilaginem enſiformem? Non me præterit, haud omnes dejectos lapides a jecore eſſe repetendos. Quin ultro fateor, ex quo ante Galenum (*d*) cœpti ſunt adnotari, cum prope innumeræ ad hoc uſque tempus collectæ ſint a Donato (*e*), a Schenckio (*f*), a Rhodio (*g*), a Schröckio patre (*h*), ab aliiſque eorum Obſervationes, magna ex parte videri mihi in ipſis inteſtinis, aut in ventriculo genitos. Nam in ventriculo quoque gigni, antiqua indicant exempla, quorum primum recenſet Donatus (*i*) cum civis meus „ Magiſter Jo. Ju„ liani de Furlivio miſit Gentili lapidem in quan„ titate unius nucis vomitu expulſum poſt dolorem „ ſtomachi, cujus lapidis durities erat ſupra duritiem „ gypſi, figuraque ejus erat ſicuti figura ovi: „ cui ſimilem, niſi quod jujubæ magnitudinem non ſuperabat, colore autem ſubalbo, nec ſtratis evidentibus præditum, in Patria olim vidi, quem fœmina, pariter poſt diuturnos ventriculi dolores vomuerat. In ipſis autem inteſtinis concretos cum alii nuper, nec ſatis fortaſſe idoneis exemplis, ſe probaſſe, crediderint; mihi illud præ cæteris huc aptum videtur quod ex Ballonio (*k*) petes, *lapidis in* Peronii *inteſtinis perforati, ut liquidiori materiæ via pateret*; ex terreis enim viſcidiſque particulis inteſtino circum adhærentibus videtur paulatim creviſſe, cæteris per medium tranſeuntibus, viamque apertam ſervantibus. Sed & lapides omnium maximos, & totos ex ejuſmodi una eademque materia factos, ut certe in inteſtinis augmentum, ſic & initium cœpiſſe, quis neget? Quin etiamſi quoſdam fuiſſe, legam aut magnitudine, aut colore, aut figura ejuſcemodi, ut ad cyſticos facile aliquis referre poſſet, ut puta (*l*) qui *alias majores, alias minores piſis* erant, aut *avellanis, qui coloris fulvi*, aut *majori ex parte flavi*, qui *triangulares*, aut aliter *anguloſi*, qui denique, ut uno exemplo plura complectar, *& colore, & magnitudine, & forma meſpilorum ſeminibus aſſimilabantur*; hos tamen omnes libenter omittam, præſertim cum quæ præceſſerint, aut non ſatis diligenter, aut nullo modo adſcripta ſint. Ad illos veniam, quos qui deſcribunt, aut Viri alii graves pro cyſticis, aut certe pro bilariis, nec ſine cauſa, habuerunt. Sed Fernelius quem ipſe alias (*m*) nominavi, haud plura habet quam *poſt diuturnum icterum, oborto alvi profluvio, hujus naturæ innumeros calculos inſtar piſi, aut hordei in pleriſque exturbari*, ſe deprehendiſſe. Coiterus (*n*) pariter

(*p*) Sepulchr. l. 3. S. 17. in Schol. ad Obſ. 6. in Additam. (*q*) Vid. ſupra n. 33. & 34. (*r*) Diſſ. de Cholelitho Caſ. 1. n. 6.
(*ſ*) Vid. Act. Erud. Lipſ. A. 1691. M. Maj. in recenſ. l. ejus 1 Obſ. 58. (*t*) Diſſ. de Mot. Bil. §. 57.
(*u*) Eph. N. C. Dec. 2. A. 5. Obſ. 72. & 77. (*x*) Opuſc. Pathol. Obſ. 33. hiſt. 4. 13. 14.
(*y*) Commerc. Litter. A. 1743. Hebd. 32. n. 3. (*z*) cit. ſupra ad n. 16. (*a*) n. 37. (*b*) l. 3. S. 7. Obſ. 32.
(*c*) n. 10. & 34. (*d*) Vid. apud Schenck. Obſ. Med. l. 3. ubi de Inteſtin. Lapid. Obſ. 1. (*e*) cap. ſupra ad n. 15. cit.
(*f*) Obſ. 1. modo cit. (*g*) Cent. 2. Obſ. Med. 74. (*h*) Obſ. ſupra ad n. 24. cit. (*i*) cap. modo cit. (*k*) l. 2. Conſil. Medic. 24.
(*l*) Vid. apud Schenck. Obſ. 1. modo cit. (*m*) Adverſ. 3. Animad. 28. (*n*) Obſ. Anat.

riter sibi notam fœminam scribit *molestissima ac admodum diuturna ictteritia per calculi cum alvi recrementis excretionem liberatam*. Salomonem Alberti *saepe ab ictero diuturniori calculos per alvum dejici, observasse*; ex Præcl. Hallero (*o*) scio; an plura autem dixerit, nescio, quippe ejus *Oratione*, quam hic citat *II*. careo, non illa quidem quæ in tribus est editis A. 1585. sed quæ est in quatuor vulgatis A. 1590; hanc enim designari, non dubito, quam inscriptam esse video apud Lindenium (*p*) *de felle ad intestina restagnante &c.* Malpighium, lapidem a Matrona dejectum *post ingentes dolores, & longam ictteritiam* scripsisse, dictum est supra (*). Ruyschium (*q*) asservasse *calculum e vesica fellea per anum ejectum*, legi; non quæ dejectionem antecessissent. Alios autem sciens omitto, qui aut non plura quam Ruyschius, aut ne tot quidem quot Malpighius, de prægressis indicarunt.

42. Præstat igitur ad eos transire qui doloris sedem tunc præcedentis memorarunt. Hoffmannus pater, ut filius (*r*) refert, *acutissimos* fuisse, scripsit, *dextri hypochondrii dolores*. Dillenius (*s*) post dolores idem hypochondrium *bene diu* occupantes, successisse *colico-nephriticos*. Bartholinus (*t*) ex Tinctorii Observatione *multas querelas de dextri lateris dolore protenso ad intestina*. Lentilius (*u*) *circa regionem hepatis dolorem summum, cum tumore, de quo tamen dolore jam per decennium conquestus* æger *fuerat*. Wolfstrigelius (*x*), qui fusius quam cæteri, descripsit, prægressos *saepius dolores, colico-nephriticos æmulantes, sævissime* demum *recruduisse*: recidivo, ut sæpe solet, hoc morbo *dolorem lumborum, & lancinationem circa hypochondrium dextrum, ubi locus insertionis cholidochi ductus in duodenum est*: iterum recidivo *dolorem, qui quidem colicum potius æmulabatur, cum non circa lumbos & hypochondrium dextrum, sed potissimum versus umbilicum persentiretur*. Vallisnerius tandem noster (*y*), qui omnia ipse quoque diligenter est persecutus, cum in Patria sua primum, deinde hic etiam Patavii consimiles casus observasset; quod ad dolores attinet, nihil aliud scripsit, nisi „ sævissimos in regione hepatis fuisse, & se umbilicum „ versus extendisse. „ A Vatero (*z*), & tanto magis a Bezoldo (*a*) propositi casus a me consulto sunt prætereiti ob calculorum magnitudinem, qui ut facile in vesica fellea initium habuerint, cum incrementum tamen accepisse in intestinis videri possint, ab his potius quam a Communi bilis Canali tunc provenisse dicerentur. Et Vaterus quidem *vehementissima ventris tormina* fuisse, scribit, *quæ primum regionem umbilici occuparunt, tandemque in regione lumborum substiterunt*. Bezoldus autem postquam *per sex & ultra annos doloribus hypochondrii dextri* ægra *mirum quantum* fuerat *defatigata*, lapidem tandem fuisse dejectum *non absque torminibus*. Nullum igitur in his cunctis Observationibus indicari dolorem vides qui ad cartilaginem ensiformem pertineat.

Sed neque indicatus a duobus Hoffmannis Jo. Mauricio, & Friderico. Ille enim (*b*) *anteriora* quidem memorat; sed ita memorat, ut *diuturnum dolorem tensivum & vellicantem* fuisse, dicat, *sub hypochondrio dextro anteriora versus molestum*. Hic vero (*c*) præter *intolerabilem in dextro latere & sub costis spuriis dolorem* etsi hæc addit; *circa scrobiculum cordis persistebat dolor vehemens pressorius, qui etiam ad umbilicalem usque se extendebat regionem*; tamen neque scrobiculus cordis cartilaginem ensiformem comprehendit, aut si hic velis comprehendere; meminisse oportet, in ea Observatione non de *lapide* verba fieri, sed de *amurca biliosa, ductum choledochum obturante*; ut sic potius confirmari possent illa quæ supra (*d*) disputavimus de ambiguitate hoc signum consecutura, quæ certe alia quoque consequitur signa in proxima Hoffmanni Observatione (*e*). Cæterum in ultima (*f*) ubi de calculis ipsis agitur, ductum illum obstruentibus, *acutus* proponitur, *& vix tolerabilis hepatis regioni firmius insistens dolor, intercurrentibus intestinorum doloribus, qui per intervalla remittebant*. Denique scripta a peritissimo Archiatro Swietenio (*g*) inspice, ubi quæ tunc accidant, a se observata proponit; de dolore ad ensiformem cartilaginem reperies nihil. Cum autem, omnibus quas protulimus, Observationibus pensitatis, extensum dolorem ad cartilaginem illam nunquam, ad umbilicum autem, sive ad umbilicalem regionem haud semel animadverteris; si forte velis explicationem petere non ab Jejuno intestino, in quod Duodenum se producit, sed ab Suspensorii hepatis ligamenti illa parte quæ Eustachio (*h*) melius quam Reverhorstio (*i*) nota, comitatur Umbilicale vinculum, aut etiam ab hoc vinculo; per me non minus licebit, quam ab Suspensorii parte reliqua, cum se nonnunquam, ut ab aliis observatum est, ad ensiformem cartilaginem extendet dolor.

43. Si ergo bilarii calculi, ut hactenus ostensum est, & mox (*k*) confirmabitur, ne tum quidem cum molientes exitum, usque adeo molesti sunt, peculiari, constanti, perpetuo quopiam signo se indicant; quanto minus id poterunt in sua vesicula quiescentes? At enim calculorum quoque in renibus, & urinaria vesica inhærentium signa, inquis, persæpe ambigua sunt; nec tamen a Medicis in tanta rei obscuritate contemnuntur. Ego vero neque illa quæ de cysticis proferuntur, contemno; sed ad suspicandum potius, quam ad eos pro certo cognoscendos apta esse, conqueror (*l*). Quod si in suspicionibus subsistendum est; non solum commendo qui his pondus aliquod addere nituntur augentes numerum indiciorum; sed inter illos nomen ipse quoque profiteor meum. Itaque etsi cystis lapillos non semper cum bile conjungi, scio, quæ amurcam imitetur, nec semper cum urinariis calculis; tamen neque Sylvii suspicionem, quam in Sepulchreto (*m*) etiam habes, omnino spernendam esse, credo, verentis, ne qui ejuscemodi bilem vomunt, in eorum cysti lapilli concrescant, neque meam alteram tibi suspicionem reticendam. Ipse enim cum præter illos quos simul felleis, simul urinariis calculis obnoxios alias (*n*) a me visos memoravi, alios quoque viderim, alios legerim, inter versandum autem eas quarum parte in his Litteris subinde usus sum, Observationes quamplurimos pariter invenerim; non fortuito hæc accidere, facile intellexi. Ex iis quos sic affectos legi, unum haud omittam, dignum præ cæteris qui ob sua in Medicam Facultatem merita commemoretur, Michaelem Mercatum (*o*). Hic nephriticis cruciatibus confectus, cum lapides duos, nec parvulos, in ureteribus, in renibus autem sexaginta tres aut minores omnes, aut quosdam saltem, ut Præceptor ejus scripsit Cæsalpinus, *ingentes* haberet; in cysti etiam fellea, quamvis ictero, quod memorent, nunquam tentatus, habuit sex & triginta, obscuri coloris, & angulares, ciceris magnitudine. Quis autem cum hæc de Mercato, tum in illis insuper tot Observationibus legens, Episcopum illum Lælii a Fonte (*p*) ex renum quoque lithiasi laborare consuevisse, Hoechstetteri (*q*) Comitem arenulas, & lapillum in renibus habuisse, Wepferi (*r*) Victorem in papillari caruncula alterius renis lapilli frustulum, Borrichii (*s*) fœminam ex vesica utraque calculos effu-

(*o*) ad Boerh. Prælect. §. 348. not. *m* *. (*p*) renovat. de Script. Med. l. 1. (*) n. 23.
(*q*) Præf. ad Thes. Animal. I. (*r*) Medic. Rat. T. 4. P. 2. S. 2. c. 3. in fin. (*s*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. Obs. 246.
(*t*) Cent. 4. Hist. Anat. 49. (*u*) Eph. N. C. Dec. 2. A. 7. Obs. 136. (*x*) Earund. Dec. 1. A. 2. Obs. 89.
(*y*) Epist. supra ad n. 13. cit. (*z*) Differt. qua Obs. rariss. calcul. Obs. 3. (*a*) Diss. de Cholelitho Cas. 2.
(*b*) Eph. N. C. Dec. 2. A. 7. Obs. 244. (*c*) paulo ante cit. capite 3. Obs. 4. (*d*) n. 40. (*e*) c. eod. 3. Obs. 5.
(*f*) Ibid. Obs. 6. (*g*) Comment. supra ad n. 15. cit. §. 950. (*h*) Tab. Anat. II. Fig. 3. & 4.
(*i*) Diss. de Mot. Bil. Fig. 1. (*k*) n. 44. & seq. (*l*) Vid. n. 36. (*m*) l. 3. S. 18. Obs. 9. (*n*) Epist. Anat. 1. n. 48.
(*o*) Vid. ejus Vitam, & Testimonia, Metallothecæ ejusd. Vaticanæ præfixa. (*p*) Cons. cit. supra ad n. 31.
(*q*) Cas. cit. supra ad n. 17. (*r*) Hist. cit. supra ad n. 20. (*s*) Vid. Bartholin. Act. Hafn. Vol. 5. Obs. 65.

effudisse, Mortoni (*t*) aliam renem alterum iisdem refertum gessisse, Reverhorstii (*u*) senem eosdem in renibus, & vesica urinaria, & ne forte hæc non nisi in senibus animadversa fuisse, credas; Boneti (*x*) Virgini duodeviginti annos natæ a lithotomo exemtum esse lapidem ovi anserini magnitudine: ad hæc Bergerum (*y*) in Juris Consulti utraque vesica invenisse, Lancisium (*z*) in rene quoque Viri Exc. Horatii Albani & magnum lapidem, & pusillos, Hoffmannum (*a*) denique in Viri generosi rene non parvum, in vesica urinaria multo majorem; omittam enim sciens alios quamplurimos, & in his Jo. Bapt. Contulum (*b*), Christoph. Cunradum (*c*), Vitum Riedlinum (*d*), Tob. Ferd. Pauli (*e*), Jo. Casparum Grimmium (*f*), Jo. Sebast. Albrechtum (*g*), Jo. Jacobum Treylingium (*h*), Christoph. Jac. Trewium (*i*), qui in duobus adnotavit, Jo. Storchium (*k*), & Ifr. Cregutum (*l*); hos, inquam, aliosque (*m*) omittam, quando præter Baglivum (*n*), hoc adeo inter consueta ponentem, ut rationem quæsiverit, *cur existentibus calculis in vesica fellea, germinent quoque in urinaria, & contra*, unus pro multis esse potest Abrahamus Vaterus (*o*) diserte confirmans, *sæpissime certe in vesica fellea* calculos *observatos esse in iis qui calculo simul viarum urinariarum laborarunt*; Quis igitur talia legens, & tot consimiles attendens casus, non continuo intelligat id quod Vaterus, *manifestum esse*, *causas* utrorumque calculorum magna ex parte *esse communes*? Quod cum posueris; mecum facile arbitrari incipies, ubi ad cæteras felleorum calculorum notas hæc quoque accesserit, ut homo urinariis calculis obnoxius sit, aliquid ponderis esse ad reliquas suspiciones accessurum, præsertim si juxta ea quæ supra (*p*) adnotata sunt, is homo neque infans, neque puer sit, imo ætate sit jam media, aut senili: quæ animadversio ab ætate desumpta, si cum aliis jungatur, juvare etiam poterit ad dejectos intestinales calculos ab iis qui in cysti geniti essent, distinguendos. Sic Cl. Carlius (*q*) cum quendam calculum qui inter cysticos referebatur, ab adolescente dejectum annorum XVIII. ob id *præsertim* ad hos pertinere, non credidisset, quod *illa ætas non ferat istiusmodi morbosam dispositionem* (nec certe nisi quam rarissime; in eoque minime inter se conveniunt fellei calculi, & urinarii) cognovit postea, ejusdem Juvenis ex dysenteria mortui jecur inventum esse *tam sanum, quam vituli sanissimi esse potest*: calculus autem, ut ille fuerat, *duarum unciarum & dimidiæ* si vel multum incrementi cepisset in intestinis, aliquod suæ pristinæ moræ, transitusque saltem vestigium in affixis jecori vesicula, & ductibus reliquisset.

44. Etsi vero, quascunque commemoravi, felleorum calculorum notæ sunt, ut ex iis apparet quæ hactenus dixi, & Hoffmannus (*r*) admonet, *collective sumendæ & considerandæ*, & quoniam omnes in omnibus esse non possunt, pleræque saltem, & in his præcipuæ, attendendæ (præcipuis autem voco quæ crebrius solent animadverti, ut puta cum lapides in Communem ductum descendunt certa a dextris doloris sedes, icterus, vomitus, anxietas, recidiva; sic enim fere animadverti in pluribus earum Observationum quæ supra (*s*) sunt indicatæ) etsi; inquam, ita ut dicimus, faciendum est; tamen oblivisci nunquam decet, quam facile subesse possit deceptio. Confer enim cum plerisque ex his vel præcipuis notis Observationes illas duas quas etiam antea (*t*) indicavi, ejusdem Hoffmanni; vera intelliges a me dici. Idemque intelliges, cum postquam scripsit (*u*), *esse quædam signa haud fallacia*, *quæ calculorum in ductibus biliariis indicant præsentiam*, & præcipua ex illis enumeravit, paulo post (*x*) signa profert maximi calculi in cysti fellea inhærentis, præsertim autem cum symptomata describit (*y*) icteri non ab ullo calculo, sed a spasmodica dumtaxat *strictura* illati. Accidit tamen haud raro, ut quemadmodum in urinariis calculis, sic in biliariis quoque habeamus signum longe omnibus anteferendum, videlicet cum eorum aliquis, aut fragmentum saltem quodpiam ejicitur. Quod quidem signum, ab naturali ipso rationis lumine præmonstratum, cum alii antea, & in his Vaterus (*z*), præcipue autem, & fusius Vallisnerius (*a*) memorassent; mirari quis possit, cur inter signa ista *haud fallacia* sit ab Hoffmanno prætermissum, præsertim cum ante quinquennium hæc ipse quoque (*b*) docuisset: „ inter hæc vero omnia, quæ jam monuimus, signa, „ nihil datur certius vehementes a calculo felleo pro„ gnatas dijudicandi passiones, ac si ipsi cum excre„ mentis per alvum secedant; & tum non secus ac „ in calculis renalibus, quando hi ex ureteribus in „ vesicam fuerunt delati, omnes simul & semel do„ lores cum reliquis gravibus afflictionibus cessant „ atque exspirant, ictero saltim excepto, qui non „ simul, sed sensim tandem evanescit. „ Præcedentibus igitur indiciis calculorum qui in bilarios ductus intrusi, exitum sibi in Duodenum intestinum moliantur, si inter alvi recrementa, quæ tum diligenter sunt a ministris eluenda, & per cribrum aliquod, sicuti Vallisnerius monebat, trajicienda, bilarius aliquis calculus inveniatur; non est dubium, quin hoc signum eam lucem afferat, quæ non nisi incerta, & subobscura a tot aliis notis sperari poterat.

45. Sed cautione opus est, nequando intestinalem forte calculum pro bilario, sive ut vocabuli ambiguitas omnis hic declinetur, pro hepatico, id est in hepatis canalibus, aut cysti ejus genito, accipiamus. Est quædam Hoffmanni Observatio (*c*) viginti lapidum vomitu ejectorum, quos etsi non plane incredibile existimabat ex bilariis ductibus provenisse; conjiciebat tamen, *in ipsius* potius *duodeni flexura a bile crassiori, & terrestriori successive concrescere, & progigni potuisse*; erant enim angulosi quidem, & colore ex flavo viridi; sed ea magnitudine ut sine ventris in dextera parte torminibus, quæ nulla præcesserant, Communem ductum permeare potuisse non viderentur. Icterus tamen horum antecesserat ejectionem, & *statim* ab hac, quod permirum videri debuit attendentibus Hoffmanni exceptionem, paulo ante (*d*) memoratam, *sublatus* est. Si ergo ut bili exitum, in Duodeno obstantes, præcludebant, ita bilis aut per se, aut mora acrior facta esset, aut ipsi acutioribus fuissent angulis; facile vides, non modo icterum, sed & dolores a dextris; & quæ hos alia consequuntur, prævia habere, & sua ejectione etiam tollere potuisse. Verum illa simul conjungi possibile magis, quam frequens est: & nulli in proposita Observatione prægressi a dextris dolores satis cautum Medicum facere potuissent. Quorum, aut icteri, & magis utrorumque absentia cautum pariter facere debet, ubi calculi qui cystici alioquin videri possent, ex alvo dejiciuntur velut in iis quæ protinus indicabuntur, exemplis. Et primum calculi tres (*e*) (*f*) (*g*) dejecti occurrunt, quorum sive globosam, aut ovalem figuram, sive colorem exteriorem, aut interiorem, & alia quædam attendas; non facile perneges cysticos esse potuisse, præsertim si nonnullos in vesicula aliquan-

(*t*) Phthisiolog. l. 3. c. 14. hist. 5. (*u*) Diss. supra ad n. 42. cit. §. 56. (*x*) Sepulchr. l. 2. S. 4. Obs. 35.
(*y*) Physiolog. l. 1. c. 14. (*z*) Oper. Tom. 2. Diss. 10. (*a*) cap. 3. supra ad n. 42. cit. Obs. 1. (*b*) De Lapidib. c. 25.
(*c*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. in Obs. 171. (*d*) Earund. Cent. 3. Obs. 45. (*e*) Earund. Cent. 9. Obs. 76.
(*f*) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 20. (*g*) Eorund. T. 4. Obs. 49. (*h*) Eorund. T. 5. Obs. 129.
(*i*) Commerc. Litter. A. 1734. Hebd. 6. n. 5. & A. 1743. Hebd. 32. n. 3. (*k*) Commerc. Litt. A. 1735. Hebd. 52. n. 4.
(*l*) Differt. de Calc. in corp. hum. generat. &c. §. 31. in fin. (*m*) Vid. Epist. 57. n. 12. (*n*) De Experim. circa Bilem.
(*o*) Diss. supra ad n. 16. cit. thes. 8. (*p*) n. 15. (*q*) Commerc. Litter. A. 1731. Specim. 51. n. 1.
(*r*) cap. 3. supra ad n. 43. cit. §. 15. (*s*) n. 42. (*t*) n. eod. id est Obs. 4. & 5. (*u*) Ejusd. Tom. 4. P. 4. c. 12. §. 11.
(*x*) §. 17. (*y*) Obs. 1. (*z*) Diss. supra ad n. 16. cit. thes. 12. (*a*) Epist. supra ad n. 13. cit. Adnot. 1.
(*b*) Tom. 4. paulo ante cit. P. 2. c. 3. §. 18. (*c*) Ibid. Obs. 2. (*d*) n. 44. (*e*) Commerc. Litt. A. 1743. Hebd. 19. n. 2.
(*f*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 3. Obs. 21. (*g*) Act. N. C. Tom. 7. Obs. 100.

aliquando repertos effe non ita diffimiles, recorderis; fed tormina quidem, & ventris dolores fuiffe, legens, nec tamen in dextero hypochondrio, imo iliacam regionem in uno exemplo gravantes, lapides inteftinales fuiffe, credes, idque eo facilius quod non ićterum, fed volvulum in his fingulis tribus cafibus videbis commemorari. Succedunt exempla alia tria. Quorum primum (*h*) fi ullam de regio morbo mentionem haberet, neque dejećtos *abfque ullis doloribus* lapillos proponeret; horum defcriptio tanto magis faceret, ut pro cyfticis agnofceremus, quod magnitudine cum iis minime comparandi erant qui tribus fuperioribus, & totidem infequentibus exemplis memorantur. Horum alterum (*i*) dolores quidem colicos, fed non ad dexterum hypochondrium, neque cum ićtero conjunćtos exhibet. Quamobrem calculum, quamvis concentricis, ut Icon oftendit, corticibus præditum, & intus, extraque flavum, libentius cum ejus Obfervatore crediderim in aliquo inteftino genitum bilis ingreffui propiore. Sic in tertio exemplo (*k*) affentior Cl. Albrechto, in Colo inteftino ortos exiftimanti calculos, quos alioquin defcribit figura triquetra, in aqua natantes, flammamque concipientes, affentior, inquam, non tam quia fub obfcura exteriore flavedine albiffimam, quæ tamen *inftar durioris faponis* folida erat, materiam continebant, quam quia in dextero quidem hypochondrio vehemens dolor non defuerat; fed, ut *fevi impurioris* ex combuftis *odorem*, aliaque præteream, nihil ufquam ad ićterum pertinens video adnotatum. De quatuor denique exemplis quæ juvat adjicere, fi calculum quem Cl. God. Guil. Mullerus (*l*) fic in tranfitu, memorat, ut *felleum* vocat, & ex ftratis aliis alia complećtentibus conformatum pingit, fic plenius potuiffet defcribere, & quibus præviis, aut comitantibus fymptomatibus ejećtus fuiffet, adjungere; fortaffe abfque ulla dubitatione acciperem: ut certe accipio quos Præcl. Jo. Phil. Burggravius (*m*) poft atroces, eofque recidivos, dexteri hypochondrii dolores, nec fine ićterico tum in facie, tum in lotio colore proponit dejećtos. Sed & quofdam a Cl. Brunnero (*n*) vifos, quantumvis fine ićtero fuerint, accipiamus neceffe eft propterea quia jam in jecinore inchoatos per anatomen deprehendit. Nempe vir, annos ferme decem perpetuo ventris, dextrique potiffimum hypochondrii, dolore vexatus, premente primum, tendente, & obtufo, poftea vero interdum lancinante, dein acerbiffimo, neque dexteri hypochondrii fedem mutante, noviffime intolerabili, calculos dejecit leves, flavos, lamellata compage, augulofos. Is poft triduum mortuus, habuit in cyfti, quæ magna erat, maffam ex fulvo obfcuro cæruleam & viridefcentem, eamque mollem, in medio autem dućtus Cyftici, & in Communi ubi oblique hiat in Duodenum inteftinum, hærentem materiam paulo quidem minus mollem, fic tamen ut ab iis dućtibus in globulos conformata effet duos *oblongo-rotundos*, in Colo denique calculos quindecim in unum globum compaćtos, fed facile feparandos, nondum adeo duros, ut qui fuerant dejećti. Itaque negari non poterat, hos fuiffe in bilariis dućtibus inchoatos, & per gradus minus molles factos, mora demum in inteftinis duratos. Quod fi *per totum morbum nullum fignum ićteri fe fe manifeftavit;* aut credito, materiam in vivente facile molliorem, quam altero poft mortem die cum in dućtibus reperta eft, non omnino bilis exitui obftitiffe, & dolores fua fortaffe acrimonia magis, quam obftaculo, creaffe; aut reminifcere eorum quæ in fingulari aliquo ejufmodi cafu indicavimus fupra (*o*), ut vel obftrućto Communi dućtu, poffe nonnunquam abeffe ićterum, intelligeres. Quod cum fpećtarem, paulo ante dixi, ićteri quidem, fed magis & ićteri, & dolorum a dextris abfentia cautum Medicum fieri oportere; ut magis reliqua fimul omnia prius quam pronunciet quidquam, attendat. Quamobrem; ut exemplum quartum fubjiciam; non ita facile ab hepaticorum numero eos calculos excludam quos olim Fr. Slare (*p*) ab nobili fœmina *valde cruciata doloribus hepaticis* vix aliquot poft hos horis bis vidit excretos: etfi enim preffe, ut fit, refcribens, forte omifit quæ ad arquatum morbum attinebant, lapillorum tamen odorem, combuftorum videlicet, colorem, faporem felleis convenientem, prætcrea in aqua levitatem, & *combuftibilitatem* non omifit. Quæ utinam duæ ultimæ notæ aut nunquam prorfus in inteftinalibus, aut faltem femper in hepaticis calculis adnotarentur; certe effet Medicis multo proclivius cavere, ne hi temere, ut olim verebatur Matthiolus (*q*), pro illis acciperent. Verum duo illa figna, quibus cum Reverhorftio (*r*), plerique utebantur, haud raro fallere, oftenfum eft. Quod fi Vallifnerius (*f*) cavendum admonuit, ne calculi quidam propterea quia neque arderent, neque innatarent, præpropere ex hepaticorum numero rejicerentur eo tempore quo perpaucis dumtaxat experimentis illa cœperamus figna infirmare; quanto id nunc magis cavendum eft, cum ea nobis adeo creverint experimenta, ut exceptiones ad certa capita reduci poffe non videantur (*t*). Sed & quantum cyftici calculi variare poffint non colore tantum, & forma, verum & ftrućtura ipfa externa, internaque, & fubftantiæ etiam modo, ut vel pellucidi nonnunquam fint, ideo fupra (*u*) diligenter eft adnotatum, ne fi forte aliqui interdum occurrant ab iis qui plerumque folent, vel plurimum difcrepantes, continuo hepaticos non effe, pronuncies; fed proprietates antea cæteras fingillatim, & quæ præcefferint, quæ fint comitata, quæ fubfecuta figna, perpendas.

46. Nec vero ipfa; ne de immani numero quidquam dicam; lapidum magnitudo abfterrere te femper debet, ne propterea hepaticos effe, cenfeas. *Infignis* certe illum fuiffe *magnitudinis* quem fœmina quædam per fedem excreverat, teftatur Vaterus (*x*): & tamen fœmina, paulo poft ejus excretionem mortua, in vefica fellea quinque alii minores inventi funt *ita figurati, ut videri poffet, quomodo majori illi,* corculum referenti, *adhæfiffent.* Cum iis igitur ipfum quoque in cyfti fuiffe, intelligis, neque magnitudine prohibitum fua quo minus inde exiret, atque in cavum inteftinorum perveniret. Magnus quoque erat is, quippe *pollicis articulum æquans*, quem Cel. Swietenii (*y*) Socrus, periodicis ićteri paroxyfmis obnoxia, poft acerbiores in ipfa Duodeni inteftini fede cruciatus, biduo interjećto dejecit, foveis duabus in fuperficie excavatum, binos reftare fignificantibus, qui ipfi quoque poftea prodiere non multo priori illo minores. Cui tamen fua non obftiterat moles, ne dućtuum elućtaretur anguftias. Nec mirum; nam etfi anguftus fit Choledochos dućtus, etfi anguftior, & valvulis impeditus Cyfticus; membranei funt tamen, eoque ferre poffunt prope incredibilem dilatationem. Itaque Cyfticum *ordinario ocłuplo majorem, ut pollicis craffitiem adæquaret*, invenit Bezoldus (*z*), in *ejufque traćtu medio calculum notabilis magnitudinis*. Et ipfe, ut alibi (*a*) fcriptum eft, *Communem, Cyfticum, & Hepaticum intra hepar ufque, dilatatos adeo* confpexi *ut perimetrum duobus tranfverfis digitis æqualem haberent* in fene, cujus in cyfti, præfertim vero in Hepatici dućtus ramis calculos deprehendi. In muliere autem, cujus fellea veficula magnum calculum, quamvis necdum induratum illum quidem, continebat, Communis canalis qua in Duodenum influit, peranguftum alias, orificium dilatatum adeo confpexit Heifterus (*b*), *ut parvum digitum facile immittere*

(*h*) Eorund. T. 3. Obf. 82. (*i*) Eorund. T. 8. Obf. 121. (*k*) Eorund. T. 3. Obf. 57.
(*l*) Eorund. T. 6. Obf. 69. circa medium. (*m*) Eorund. T. 5. Obf. 78. (*n*) Commerc. Litt. A. 1738. Hebd. 18. n. 1.
(*o*) n. 34. (*p*) Vid. Commerc. Litt. A. 1735. Hebd. 5. in adnot. ad n. 2. (*q*) l. 5. Epift. Medic. 3.
(*r*) Vid. fupra n. 25. 26. (*f*) Adnot. 1. cit. fupra ad n. 44. (*t*) n. 25. 26. (*u*) n. 16. & feqq.
(*x*) Diff. fupra ad n. 16. cit. thef. 3. (*y*) Comment. fupra ad n. 15. cit. §. 950. (*z*) Diff. de Cholelitho Caf. 1. n. 5.
(*a*) Epift. Anat. 1. n. 43. (*b*) Act. N. C. Tom. 1. Obf. 181.

in illud potuerit. Et Henr. Albertus Nicolai (*c*) cum *insigniter* ad vesiculam usque expansus esset idem canalis, ejus orificium non minus quam Heisterus, patens invenit. Sed vel amplius viderat junior Verneyus (*d*). Laxius autem Trewius (*e*) cum bilariis ductibus pariter dilatatis. Quorum diametrum triplo quam solet, majorem deprehendit Kniphofius (*f*). Aliis hujus generis, quæ in promptu essent, Observationibus supersedeo; nam & hæ satis sunt, & mox (*g*) quasdam, in quibus una erit multo maximæ dilatationis, sum producturus. Cum igitur adeo canales isti & dilatari possint, & dilatati inveniantur; non est cur lapides vel grandiusculos per eos transire potuisse, dubitemus, nisi cum in hypochondrio dextero non ii præcesserint dolores qui dilatationem illam significarent. Itaque ut Hoffmannum laudo quod de viginti illis magnitudinis insignis lapidibus (*h*) verba faciens, non plane incredibile censuerit, in ductibus de quibus loquimur, *minimos felleos calculos primum posse hærere, sensim a præterlabente bile augmentum capere, & successive horum ductuum ingenti dilatatione facta ibi diutius subsistere;* sic eundem iterum vel magis laudo quod dubium se, imo in alteram sententiam proniorem ostenderit propterea quia *sine præcedentibus lateris dextri torminibus* lapides illi ejecti fuerint. Bezoldo (*i*) quoque id in laude pono, quod vel præviis per sexennium, & eo amplius hypochondrii dextri doloribus cum denique lapis dejectus esset, licet ipse, nec sine rationibus, e bilariis ductibus extitisse, arbitraretur, professus est tamen, se nolle *mordicus* isti *inhærere sententiæ*, credo quia pro tanta lapidis mole non ibi tunc demum fuisset insolita quædam, & maxima omnium doloris atrocitas cum pervictis tandem orificii Communis ductus angustiis, se repente lapis in Duodenum intestinum effudit: quibus in angustiis si diutius substitisset; non poterat certe, nisi rara quædam ponatur bilariorum ductuum dispositio, non regium morbum, de quo altum silentium, intulisse. Pervellem æque commendare posse Abrahamum Vaterum (*k*), doctum alioquin, & sagacem Medicum, qui dejectos duos *insignis magnitudinis* calculos e cysti u/que fellea venisse, non dubitat, quamvis *nec dolor*, nec *aliud incommodum ab ipsis antea perceptum esset*, & vel tunc ventris cruciatus non dexterum hypochondrium, sed *primum regionem umbilici occupassent, tandemque in regione lumborum substitissent*. Nec tamen suis ipse caret rationum momentis. Sed dum inter has exempla profert maximæ osculi uteri arctissimi in partu dilatationis, tantæque exilium ureterum distentionis in calculosis, mirum est, non illi occurrisse, neque illud tamen, neque hos acerbis carere doloribus, cum dilatantur.

47. Verumtamen quid pro Vatero dici possit, videamus. Extat apud Schenckium (*l*) Trasselmanni Observatio in qua Viri Principis *meatum bilis Duodeno insertum* nobis, ut ipse invenerat, *latum, & ventriculi instar inflatum*, ac *calculis undequaque refertum* majoribus minoribusque describit. Si forte quæris proximam mortis causam; vigil coma fuit in lethargum degenerans. Si quæ antea molesta fuerint; præter incredibilem sitim, qua perpetuo, dum viveret, ille torquebatur; nihil quidquam invenies. Num Medicum, ut apparet, diligentem, qui hoc adnotaverit, si forte icterus, si quis ad dexterum hypochondrium dolor, si aliud quod ad meatum calculis adeo distentum attineret, Principem proprium male habuisset, aut ignoraturum, aut in non brevissima Observatione præteriturum fuisse, credis? At si non credis; præter ductum alterum qui bilem ad intestina deferendo, icterum prohiberet, agnoscas necesse est, posse aliquando Choledochum meatum increscentibus intra eum sensim & numero, & magnitudine perpaucis antea calculis, & perminutis, præter modum quidem, sed paulatim adeo, lenteque distendi, nihil ut de ipso homo conqueratur. Verum ut ut credas, illud semper meminisse cum existimabis, perrara hæc esse, simulque animadvertes, aliud de quiescentibus calculis, aliud de Cystici totius, & de Communis ductus ad finem angustias vi superantibus ferendum esse judicium. Equidem id non requiro, ut quemadmodum in Tinctorii (*m*) Observatione post dextri lateris dolorem protensum ad intestina, cum calculis excernatur *materia cruenta & purulenta;* satis mihi est, ut Bartholino (*n*), *sola ductus cholidochi*, ab ipso alias visa, *dilatatio*; quæ sicuti nonnunquam calculis ad extremas angustias hærentibus, easque, ubi dimoveri incipiunt, suis angulis lædentibus non sine sic inducti abscessus disruptione demum fit, & puris ac sanguinis dejectione, ita plerumque cum multo minori violentia fit; sed fere nunquam sine dolore. Descripta est a me alibi (*o*), & superioribus etiam Litteris (*p*) commemorata Valsalvæ Observatio, in qua cum ingenti hepatici abscessus cavo superior pars ductus ejusdem communicabat, pars autem reliqua ita erat amplificata, ut digitum admitteret, sicque ostenderet, quomodo, vivente homine, vesiculas plures quam ducentas, qualibus etiamtum ille scatebat abscessus, ad intestinum transmitteret. De multis qui olim per eum meatum ejecti fuerant, sanguinis grumis nonnullos ad angustias substitisse, easque urgente desuper coercita bile, ipsoque sanguine, dilatasse, verisimile est. Illud certum, & morbum regium, & vomitiones, & dolores præsertim, antecessisse, qui hypochondrium dexterum adeo lacessebant, ut sævissimas excitarent sæpenumero nervorum distentiones. Quæ, atque alia, ibidem proposita, ut magna ex parte in tantum hepatis morbum rejicias; aliquam tamen partem si quis referat ad Choledochi meatus dilatationem, facile pernegare non possis. Quam si in ductu non ab angulosis, asperis, magnis lapidibus lacessito, imo a perfluentibus sæpius sanguine, & ichoribus laxato, sine doloribus factam esse, non negas; vide, num sine doloribus tunc fieri, dicturus sis, ubi infimæ illæ angustiæ non ante laxatæ essent, imo a calculorum irritamentis contractæ?

48. Noli expectare, ut has nimis jam longas Litteras, multa de Curatione hujus morbi addendo, longiores faciam. De qua satis erit perpauca attingere. Diximus (*q*), id mali sæpius esse recidivum; nec certius cognosci, nisi cum aliquis dejectus fuerit calculus, quem ex hepate provenisse, dolores ad hujus regionem prævii commonstraverint. Igitur Curationis pars una erit dare operam, cum ejusmodi acerbissimi dolores redierint, ut calculus ex angustiis istis se expediat. Altera postquam se inde expedierit, ut si quis alius restat calculus, si fieri possit, dissolvatur. Tertia, ne procreetur novus. Sunt autem hæ singulæ Curationis partes ita, uti posuimus, distinguendæ, nec tempora cuique debita, ut quidam facere videntur qui remedia promiscue congerunt, temere confundenda, sed rei natura, & analoga urinarii calculi similiter distincta Curatio, præ oculis habenda est.

49. Cum igitur sævissimi urgent dolores, satagendum est, ut hi consopiantur, non solum ne æger torqueatur, & in periculum inflammationis, aut nervorum distentionis conjiciatur, verum etiam ut calculus angustias superet. Quo enim hic magis ductus irritat, eo magis ad calculum se contrahunt ductus, itaque & suos augent cruciatus, & illi transitum intercludunt. Ergo etiam atque etiam laxandum est: & ad ea quæ per se laxant atque emolliunt, sunt eundem ad finem adjicienda diluentia, demulcentia, anodyna, & temperatissima antispasmodica, &, si intolerabilis dolor cogat, etiam opiata. Nec solum interius datis, sed etiam exterius adhibitis, quantum per hæc licet, laxandum est, clysteribus dico, inunctionibus, fotibus, balneis. Quibus omnibus, ubi plenitudo sanguinis sit, non video cur non hujus missio proponatur, non modo ne forte inflammatio fiat, verum etiam ne vasculorum turgentia angustiæ viarum augeantur. Porro ut quæ laxant,

(*c*) Commerc. Litt. A. 1732. Hebd. 33. n. 11. sub 4. (*d*) loco indicato supra ad n. 13. (*e*) Act. N. C. Tom. 4. Obs. 140.
(*f*) Tom. d. T. 8 Obs. 30. (*g*) n. 47. (*h*) Obs. supra ad n. 46. cit. (*i*) Diss. modo cit. Cas. 2. & §. 7.
(*k*) Obs. 3. supra ad n. 42. cit. §. 2. & seqq. (*l*) Obs. Med. l. 3. ubi de Cholidocho Meatu Obs. 3.
(*m*) Vid. supra n. 42. (*n*) in ead. Obs. (*o*) Epist. 3. Anat. n. 10. (*p*) n. 10. (*q*) n. 42. & 44.

xant, commendo omnia, ita quæ irritant, vehementer fufpecta habeo. Detrimentum enim quod inferunt, ductus ad coarctationem adigendo, certum eft; utilitas autem quam ab impulfione, & extrufione calculi plures expectant, incerta. At enim exempla, inquis, calculorum circumferuntur, quos valida pellentia, aut fortiora emetica, & purgantia eduxerunt. Fateor. Sed felicem cafus temeritatem quis confulto imitari audeat qui non fciat (quis autem pro certo fciat?) vias fatis jam effe laxatas, ut nihil nifi ultima impulfio, & agitatio defideretur; non vero adhuc rem contra fe habere, & in eas anguftias conjectum præpropere iri calculum, unde nil poffit expedire, quo magis & cruciatus crefcant, & pericula augeantur. Et fane video Hoffmannum (r) docentem, emetica *fæpe deprehendi fumme perniciofa*, ... *fi ductui cyftico inhærefcens calculus graviores circa præcordia efficit anxietates*; Reverhorftium (*f*) autem, quemcunque ductum calculus obftruat, vomitoria *anceps effe remedii genus*, *libenter fatentem*; Scheffelium (*t*) denique; ut alios brevitatis ftudio fciens omittam; quod ad purgantia remedia attinet, diferte fcribentem: *nollem id facile imitari*, *metuens*, *ne fimul calculi fic conftituti*, *ut expelli non poffint*, *moveantur*, *ficque dolores exafperentur*, quos vel ira dumtaxat, ficuti continuo oftendit, in ejufmodi ægris, non modo purgantium ftimulus, facile concitat.

50. Intelligis, ipfum de purgantibus medicamentis etiam tum loqui, cum dolores, ejecto calculo, conquieverunt: quæ pars altera eft Curationis. Vel tunc igitur ob eas quæ modo indicatæ funt, caufas, a purgantibus abftinerem, & lenioribus potius remediis inteftina abftergerem, ne forte ejectus in ipfa calculus aliqua in eorum fede fubfiftens, ea incrementa caperet quæ ægro effent aliquando nocitura. Cave autem, ne me propterea timidiorem voces, aut fi forte vis, etiam voca; id enim minus vereor, quam fi audaciorem vocares in eo videlicet morbi genere in quo fupra (*u*) oftenfum eft, quiefcentibus calculis nihil fæpenumero moleftiæ percipi. Quapropter in hac quoque altera Curationis parte noli mirari, quod miffis pellentibus, id folum faciendum propofuerim, ut fi quis forte reftet calculus, diffolvatur, dummodo hoc poffit fieri. Neque enim me fugit quam parum fpei, & promiffionibus refpondere foleant quæ ad id laudantur, five innoxia fint; quæ libenter acciperem, feu nimis acria, aut quocumque modo irritantia; quæ vitarem. Nec illud mirum; quando vel extra ipfum corpus diu fervatos in iis humoribus calculos, quibus diffolvi intra corpus creduntur, minime folutos confpicimus, nifi ex mollioribus forte fint, quales Borrichius (*x*) vidit *in aqua calida pene totos colliquefcere*, & poft illum Hoffmannus (*y*), nofque etiam in non calida, ductis fiffuris, ut ad Schroeckium fcripfimus (*z*), in fragmenta abire. Quin & per fe interdum in fruftula abeunt quidem, ut in nigris nonnullis animadvertimus; aut etiam in humorem, ut quem Lanzonus (*a*) *in viridem liquorem fponte effe diffolutum*, adnotavit. Nam etfi ut iftum calculum defignet, *totum fuccum felleum faxeum reperiffe* fe, dicit; aut *faxei* vocabulo, ut converfum in calculum diceret, abufus eft, aut crufta magna ex parte faxea vifa eft, cum fubftantia interior molliffima effet. Contra poteft junctura effe mollior; fubftantia autem valde compacta. Sic Platnerus (*b*) calculi qui *parum preffus*, *mox dilapfus eft*, *fragmenta* vidit *nec calida*, *nec vini fpiritu*, *quamvis loco calido per plures dies ea contegerent*, *folvi potuiffe*. Sic etiam Bezoldus (*c*) cum fruftula tum in illa, tum in vini fpiritu etiam *rectificato per tempus* reliquiffet, *plane diffoluta* fuiffe, non vidit. Nec vidit Hoffmannus (*d*) eos quidem *lapides cyfticos*, qui *folidioris fuerant texturæ*, *&* *faturatioris coloris*. Vallifnerius (*e*) contra nullo humore melius diffolvi, expertus eft, quam calefactis fpiritibus vini rectificato, & refinæ terebinthinæ. Et de vini quidem fpiritu confentientem habuit Auctorem quem laudat Hallerus (*f*); de fpiritu autem altero diffentientes alios, & in his Tacconum (*g*), qui de utroque fpiritu plane difcrepat. Idem; ne nimius fim, cum poffis apud eos quos nominavi, & alios quoque, hæc, in aliifque humoribus facta pericula per te videre; idem, inquam, cum ex iis de quibus primum locutus eft, calculis unum quem in fpiritum nitri injecerat, *tenerrimum* viderit *evafiffe*; eos de quibus noviffime verba facit, ab eo fpiritu *nihil mutatos effe*, affirmat, quod & Vallifnerius (*h*), & Bezoldus (*i*) pariter animadverterant. Ex his varietatibus illud infuper addifces, ignorari a nobis quo potiffimum lithontriptico in hoc, aut illo cafu uti deberemus, fi conftaret, hos calculos, ut plerumque minus duri funt, magifque friabiles, quam urinarii, ita per fua lithontriptica facilius diffolvi: quanquam in utrorumque comparatione non fubftantia folum, & junctura fpectandæ funt, verum etiam quanto citius, & quanto plus diffolventis humoris ad urinarias vias, quam ad bilarias, feratur. Quam ob animadverfionem factum eft, ut in prima hujus Curationis parte cum largiffimus calidæ potus a pluribus proponatur, filuerim, non pariter taciturus, fi hærente in renibus, aut ureteribus calculo idem proponeretur. Si tamen quæras, ex tot, & tam variis quæ in hac altera Curationis parte a pluribus promifcue laudantur, remediis quænam præcipue feligerem; non alia magis refpondebo, quam quæ magis mihi videntur innoxia, ut puta aut taraxaci fuccum, quando hoc Boerhaavius ab difcipulo Scheffelio (*k*) dicitur *fæpe calculum hepatis feliciter curaviffe*, aut recentis graminis, nemini poft Gliffonium (*l*), & Sylvium (*m*) ad hunc ufum non celebrati. Certe autem hæc una herba quid ad id poffit, oftendit in quodam paupere Ill. Swietenius (*n*). Qui cum morbum hunc in aliis quoque per graminis, & taraxaci decoctiones, perque alia, diuturno, & conftanti ufu ingefta, averruncarit, *femper in fæcibus tunc inveniffe fe*, fcribit, *calculos*, *vel grumos faltem calculofos magna fatis copia*. Quamvis autem non propterea fe certum habere, fateatur, fuiffe illos *calculorum comminutorum partes* potius quam exigua novorum calculorum inchoamenta, qualia in cyfti, nec femel, reperta effe, jam fupra (*o*) demonftratum eft; tamen Gliffonii obfervata, quæ & ipfe agnofcit, fatis oftendunt calculofos illos tubulos (*p*) in bilariis boum meatibus hyeme innatos, recentis graminis paftu diffolvi; neque enim *tempore circiter quadragefimæ*, *aut Pafchatis*, *imo antea* eos *fæpe* tubulos, fed & poftea repperiffet.

51. Denique Curationis pars tertia novos gigni calculos prohibebit, primum fi quæ vitia fint in jecinore, itemque in fanguine emendare poterit, unde calculorum productio pendeat: deinde fi ea removeat a quibus vitia illa induci confueverunt. Sunt ea vitia in jecinore quidem infirmum robur, obftructio, alia hujus generis, in fanguine autem vifcidarum, terrearumque particularum copia, & æquo lentior, per jecur præfertim, motus. Porro inducuntur hæc vitia ciborum, potionumque infalubrium crebriore ufu, prava eorundem digeftione, non refpondente ciborum copiæ in diluentibus parfimonia, nimio fomno, vita fedentaria inclinato præfertim antrorfum corpore, graves animi affectiones, & quæ alia per te vides a Medico effe removenda. Sed nimirum hæc pars Curationis fatis eft a pluribus pertractata. Quoniam tamen aut ægri non diuturna obedientia, aut jecinoris in integrum reftituendi difficultate, perfæpe accidit, non fecus atque in urinariis videmus calculis,

---

(*r*) c. 12. fupra ad n. 44. cit. in Cautel. §. 1. (*f*) Differt. fupra ad n. 16. cit. §. 66. (*t*) Diff. fupra ad n. 13. cit. §. 30.
(*u*) n. 37. 38. (*x*) apud Bartholin. Cent. 3. Epift. Med. 85. (*y*) cap. 3. fupra ad n. 44. cit. §. 6. (*z*) Obf. fupra indic. ad n. 20.
(*a*) Eph. N. C. Cent. 3. Obf. 62. (*b*) Progr. fupra ad n. 17. cit. (*c*) Diff. de Cholelitho §. 5. (*d*) §. 6. paulo ante cit.
(*e*) Epift. fupra ad n. 13. cit. (*f*) nota *r* fupra ad n. 25. cit. (*g*) fupra ad n. 16. cit. (*h*) Epift. cit. (*i*) Diff. cit. §. 6.
(*k*) Differt. fupra ad n. 13. cit. §. 31. (*l*) Anat. Hepat. c. 7. (*m*) Prax. Medic. l. 1. c. 45. n. 13.
(*n*) §. cit. fupra ad n. 46. (*o*) n. 19. (*p*) Vid. fupra, n. 12.

lis, ut novi nihilominus progignantur ; utile saltem erit dare operam, ut quoad ejus fieri possit, molles, & laxi bilis canales conserventur, ne novis transituris calculis valde resistant, sed facilius obsequantur, id quod per assiduam, moderatam tamen diluentium consuetudinem erit curandum.

52. De lithotomia quæ in vesica quoque fellis nuper excogitata est, noli mirari quod supra non fecerim mentionem. Nam primum dolores qui ab lapillis exitum molientibus excitantur, non ab iis duntaxat moventur qui a cysti, sed etiam ab iis qui ab Hepatico proveniunt ductu. Deinde qui maximi in cysti lapides sunt, quorum præcipue causa lithotomia hæc quibusdam videtur optanda, illi nec exitum moliuntur, nec magnopere, sæpius saltem, molestiam creant. Huc illud accedit, quod nisi vesiculam causa aliqua arcte cum peritonæo connectat, ejus est sectio perniciosa; ea autem connexio ut vi morbi in nonnullis fuerit, in quibus casus, velut sæpe alia, sic & novam hanc lithotomiam excogitandi occasionem præbuit; tamen quam raro vel in morbida harum partium constitutione occurrat, norunt Anatomici; & cum est, quam non facile sit pro certo internoscere, sciunt Chirurgi. Novissime etsi in secando nihil esset periculi; num in persanando nihil erit difficultatis? Sunt ante oculos exempla fœminarum trium, Bononiensis (*q*), Francofurtensis (*r*), Gottingensis (*s*), quibus tumore in epigastrio oborto, eoque arte, aut sponte aperto, illac cystici calculi prodierunt. Primam persanatam lego: alteri fistulam relictam, per quam tenuis, & chymosus quidem, sed *flavus* humor destillat: tertiæ ulcus, quod cum sanie *calculos subinde felleos* emittit. Quæ ultima historia Chirurgos potest in dubitationem adducere, claudendumne postea vulnus sit, an propter novorum lapidum metum non omnino claudendum. Non me quidem fugit, antequam tumor omnes antepositos occupet musculos, & suppurationem late moveat, & cuniculos sibi pus faciat, tanta diligentia industriaque, ut in Francofurtensi muliere, curandos; non me, inquam, fugit, rem tunc cedere felicius debere vesiculam ferro aperientibus quæ jam arcte cum peritonæo concreverit: hujusque concretionis signa ab solerti Chirurgo fuisse indicata. Veruntamen ut in re nova, licet magnam interdum possit utilitatem habere, mihi expectandum potius dum tempus pluribus iteratis exemplis dubitationes, pericula, difficultates tollendo, confirmet, quam festinandum in ea perinde ac si jam undique perfecta esset, proponenda, existimavi.

53. Habes de bilariis calculis non eam tractationem quam cupiebat Vallisnerius (*t*); sed quantum mihi cursim licuit ad illa addere de quibus minus fuse antea semel, iterum, ac tertium scripseram. Quod si Sosigenes, ut est apud Plinium (*u*) *trinis commentationibus*, *quanquam diligentior esset cæteris*, *non cessavit tamen addubitare*, *ipse semet corrigendo*; noli mirari, me hominem quidem non negligentem, sed tamen cum plerisque eorum qui hactenus de iisdem calculis scripserunt, minime comparandum, tribus illis prioribus quartam hanc commentationem adjecisse. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXXVIII.

Agitur de Hydrope Ascite, Tympanite, Peritonæi, & de aliis quos Saccatos vocitant.

Longissimis quæ ad te nuper a me datæ sunt, Litteris vereor ne multo longiores succedant, cum prolixam adeo in Sepulchreto esse video Sectionem XXI. cujus nunc sequi argumentum debeo, *de Ventris Tumore*, *Hydrope*. Nam in XIX. quæ *de Scorbuto*, aut in XX. quæ *de Cachexia*, *Anasarca*, *Leucophlegmatia* inscripta est, non est cur morer; quando iis in Civitatibus ubi vitam duxi, perraro, si unquam, a Scorbuto aliquis confectus est, alibi autem confectorum dissectiones passim reperies, & singulares quasdam apud Poupartium (*a*), & Meadium (*b*); tres autem isti alii morbi ejusmodi sunt, ut longe melius, aut certe commodius alio referantur. Itaque illa quæ ipsis tribuitur, Sectio, ubi Scholia detrahas, & Observationes, quæ ut diserte admonemur, ad febres, phthisim, ventris dolores, tumoresve, melancholiam, paralysim, dyspnœam, syncopem, aliove attinent, & quarum aliqua interdum repetitur (*c*); ad non ita multas reducitur, quarum plures alio pariter, & nominatim ad ventrium hydropes spectant. Quorum qui nobis tractandi sunt, Ascites, & Tympanites si soli materia essent XXI. Sectionis; fortasse non longior superiore hæc esset Epistola. Verum cum præter illos, plerique insuper ex reliquis tumoribus ventris in ea Sectione proponantur; hos constituimus in Litteras proximas rejicere; has autem non de aliis ferme quam de utroque illo hydrope, & Peritonæi, & aliis quos Saccatos vocitant, exarare. Nec tamen Observationes illas, huc quoque attinentes, quæ alibi, & præsertim cum de Thoracis hydrope scriberemus, traditæ sunt, hic iterum expectabis; sed alias sive ex Valsalva, sive ex nobis. Ejus sunt igitur quæ continuo sequuntur.

2. VIR annorum sexaginta, herniosus, difficultate spirandi, sitique corripitur. Venter, pedesque intumescunt. Siti tandem remissa, moritur. AB DOMINIS adiposa membrana, & musculi cum secarentur, serosa in interstitiis materia apparuit: quæ in ventris etiam cavo occurrit. Cum hujus ima sinistra parte sacculus ex peritonæo factus, communicabat, intestinorum portionem continens. In Thorace pericardium sero scatebat. Fluidus in ventriculis cordis sanguis fuit.

3. Quæcunque hydropis in hoc viro causa fuerit; nam etsi irruentibus in herniam intestinis, aliquem interdum disrumpi in distracto mesenterio lymphæ ductum posse, non est negandum; tamen id quam rarissime accidere, &, cum accidit, simul cum lympha chylum effluere, non ignoramus; quæcumque igitur causa fuerit; ad ascitem duos alios hydropes accessisse, vides, anasarcam, & pericardii. Rarum enim est, ut simplex sit: quod & insequentes fere omnes comprobabunt historiæ.

4. JULIA Bonetti annos nata quinquaginta quinque, gracilis, & utrinque gibba, cum paucis antea mensibus de minus facili respiratione queri cœpisset; denique III. Kal. Decembres A. 1688. in Bononiense S. Mariæ de Morte Nosocomium ægra illata est. Laboriose respirabat, idque magis in sinistrum latus cubans, quam in dexterum. Quod si in lecto sederet; tum vero spirandi difficultas adeo ingravescebat ut

(*q*) Vid. Taccon. supra ad n. 16. cit. (*r*) Act. N. C. Tom. 6. Obs. 69. (*s*) Haller Opusc. Pathol. Obs. 33. hist. 8.
(*t*) Epist. supra ad n. 13. cit. Adnot. 2. (*u*) Nat. Hist. l. 18. c. 25. (*a*) Mem. de l' Acad. R. des Sc. A. 1699.
(*b*) Monit. Med. c. 16. (*c*) Vid. Obs. II. §. 6. & 9.

ut quasi suffocaret. Omnibus irritis auxiliis, augescente in dies spirandi labore, debili & languido pulsu, leviusculis, sed crebris animi defectionibus tentata, facie tumida, & quodammodo livescente, obiit Idibus Decembris. VENTRIS caveam aqua limpida opplebat. Omentum sine pinguedine quibusdam vesiculis refertum erat. Thoracis cavum dexterum quatuor circiter aquæ uncias; sinistrum autem quantum poterat, continebat, ut in sterni exsectione efflueret. In hoc cavo pulmo nonnihil tumefactus, & purpureus, ut si inflammatione correptus esset; in altero parum, aut nihil ab naturali constitutione recedebat. Cordis ventriculus dexter cum multo concreto sanguine concretionem quoque habuit polyposam digiti crassitudine quæ tum in venam Cavam, tum in arteriam Pulmonarem producebatur. In sinistro ejusdemodi concretionis tantummodo inchoamentum apparuit.

5. Uter præcesserit hydrops, thoracis, an ventris, non est facile in ejusmodi historiis pronunciare. In hac tamen si propter illius depravatam adeo structuram, ipsum quoque velis primum aquam collegisse; non repugnabo. Cæterum ob eandem structuram illa accidisse, crediderim, quæ contra ac fieri solet, in hac fœmina observata sunt, ut difficilius spiraret in id latus cubans in quo pulmo tumens, & plurima aqua erat, utque in lecto consideus, propemodum suffocaretur.

6. VETULÆ cœpit autumno intumescere corpus universum, respiratio fieri difficilis, & sitis molesta. Ad hæc, nisi quod sitis sub finem desiit, accessit tussis cum sputis catarrhalis materiæ, & difficilis in sinistrum latus decubitus, ut propterea in dexterum fere semper cubaret: in quo decubitu & mortua est, cum pulsus jam se se adeo contraxissent, vix ut amplius perciperentur. CADAVERIS cutis, & musculi dum inciderentur, serum manabat multum. Serum etiam Ventrem implebat, qui ingenti, sed tamen molli tumore protuberaverat. Hoc serum, vitreo vase exceptum, lotii referebat colorem, unoque, aut altero circiter interjecto die, concrementum innatans ostendit adeo firmum, ut ne agitato quidem vase, in partes divelleretur. Reliquus humor, igni impositus, paulo post turbidus, & crassior factus, mox levem concretionem in lateribus vasis exhibere cœpit: progrediente autem evaporatione, pelliculam in summo efformavit: sed postquam sic infra dimidium decreverat, similis omnino evasit cremoris hordeacei. Hepar maculis subalbis hic illic distinctum majoribus exterius, minoribus intus, pallebat. Lien prædurus. Lymphæ vasa circa lumbos, infraque per interiora ventris, satis manifesta per se occurrebant.

In Thoracis sinistra cavea undique solutus erat pulmo; at in dextera toto ambitu ad pleuram multis, iisque implicitis, membranarum nexibus alligabatur: quas si membranas contrectares; multum seri, in earum interstitiis conclusi, prodibat. Cordis sinibus magna copia sanguinis continebatur, fluidi, diluteque rubentis, ut in vasis omnibus: eratque cor intra serum, quo pericardium non oppletum modo, sed & valde fuerat dilatatum. Hoc pericardii serum, etsi colore, & firmo per se producto concremento seri simile visum est quod ventre continebatur; ad ignem tamen non concrevit, sed perpetuo liquidum, sensim avolans, levem dumtaxat in fundo vasis crustam reliquit. Utriusque seri salinæ particulæ inspectæ, nec certæ figuræ inventæ sunt: particularum tamen illius seri figuræ ab hujus figuris nonnihil discrepabant. Concrementum autem illud quod in pericardii sero innatavit, forma erat propemodum sphærica, & ex parvis quasi vesiculis in unum congestis effici videbatur.

7. Solebat Valsalva cum aquam in corporis caveas effusam inveniebat, qualis ipsa esset, non modo attendere, sed & per varii generis experimenta quærere, sæpe igne utens, nonnunquam certarum rerum admistione. Solebat quoque lymphæductuum sedes inspicere, & sive ii turgerent, sive nullo modo se proderent, adnotare. Utramque hanc ejus consuetudinem cum in plerisque aliis quas reliquit, hujus generis Observationibus, tum in ea præsertim animadverteris quam modo proposuimus. Quærebat, ut credo, ratione utraque, unde aqua extitisset, an a disruptis iis vasculis, an aliunde; si forte post longam Observationum seriem eo perveniret, ut ex aquæ portione e vivente hydropico eductæ hanc ex iis vasculis effluxisse, dignoscens, morbum insanabilem pronunciaret. Posita enim illa diagnosi, ut puta in exemplo alias (*d*) tibi commemorato, hæc prognosis consequitur, priscis æque incognita, ac vasa illa: quorum inventione *non mutatam* esse in hoc morbo *prognosim*, inconsulto quidam contendebant diligentioris Anatomes reprehensores; illa autem sic mutata, medendi quoque rationem mutari, quod iidem negabant, manifestum est; cur enim Medicus fortioribus eos vexet remediis, quos debet dumtaxat qua ratione diutius in vivis servet, non qua sanet, cogitare? Sed Valsalvæ longa opus fuisse ejusmodi Observationum serie, idcirco dicebam, quia lympha ipsa in variis, & vario tempore varia est. Quin Reverhorstius (*e*) addebat insuper loci unde provenit, varietatem, a læsis hepatis vasis lymphaticis eum ascitem esse, scribens, in quo aqua extrahitur flava, & amara. Quem ut sequi auctorem minime necesse est; ita haud satis tutum arbitror iis adstipulari qui cum Boneto (*f*) docent, a lymphæ ductibus esse eam aquam hydropicorum, quæ *limpida* sit, *coloris expers*, *aut levicule tincta*; a venis autem, quæ *seri* instar sit *modo sinceri*, *modo aliis humoribus commisti*, *urinæ colorem referentis*. Etsi enim in ægro de quo ipse loquitur, cujus urinæ lixivium nigrum potius, quam nigricans, esse videbantur, non nisi ex lymphæ ductibus effluere in ventrem potuisset aqua limpida illa quam describit; at in aliis quorum aliter urinæ se habeant, aliunde potest provenisse.

8. Deinde quæ prius lympha erat limpida, si mora, & viscerum quæ vel ipsa denique corrumpat, putrilagine admista mutetur, num propterea a lymphæ ductibus non exiisse credenda est? Huc fallacias adde quæ sæpe, nisi quis diligenti attentione caveat, imponere possunt in cadaverum dissectione. Nam quæ aqua primum effluit, erit aliquando limpida, non quod in ægro sic esset, sed quod in mortuo subsidentibus crassioribus particulis, quæ in summo est aqua purior est facta. Contra aliquando pura cum esset, ab ipsa fit dissectione impura. Sic olim animadverti, cum in hydropica quadam a sterno costas dividere cœpissem; limpidam prorupisse: cum omnes divisissem, sterno sublato vidisse subrubentem: denique cum viscera contrectassem, & incidere vix inciperem, quidquid restabat aquæ colorem rubrum contraxisse. Quæ tanto magis attendenda sunt, quanto minus aquæ inest, aut superest, ut vel pauco sensim, & quasi clam admisto sanguine possit infici. Sunt & quæ ab læso viscere aliquo, vel ante Sectionem, ut indicabam, admiscentur, minus deceptura ubi & visceris læsio magna est, & major eorum copia. Sic apud Schacherum (*g*) cum esset conjunctum asciti ovarium plurimum auctum, & vitiatum; mirum non fuit, aquam satis alioquin, ut videbatur, limpidam, per evaporationem *mox in substantiam pinguem coaluisse ita, ut partem unam aqua evaporatione abacta, tres vero partes residua portio sebacea efficeret*. Sic etiam Albertinum memini audivisse cum diceret, quorundam hydropicorum aquas, evaporatione adhibita, ex minima parte avolasse, ex maxima (credo ob aliquam ejuscemodi causam) concrevisse, cum aliorum, eodem adhibito ignis gradu, ex maxima avolassent, ex minima

(*d*) Epist. 16. n. 5. (*e*) Diss. de Mot. Bilis §. 21. (*f*) Sect. hac 21. Schol. ad Obs. 18.
(*g*) Diss. de Virgine Ascit.

nima concrevissent. Tunc vero maxime cavendum est, cum visceris læsio est adeo parva, ut facile possit oculos secantis effugere; ne si quidpiam vi ignis concrescat, non veram ad originem id referatur. Ex his, atque aliis quæ consulto prætereo, intelligas velim, cur istiusmodi Observationum, quas non contemno, sed cautissima diligentia habitas requiro, magno numero Valsalvæ opus fuisse, dixerim, ut, in quibus fallacia aliqua subesse posset, iis neglectis, cæteras comparatas cum similibus in lympha, & in sero sanguinis experimentis, ad eos fines, quicumque illi essent, quos sibi proposuerat, utiliter adhiberet. Ad ejusmodi comparationem hortatur Cl. Phil. Frid. Gmelinus (*h*), ubi sua in tenaci Ascitica cujusdam aqua proponit experimenta. Alia leges, in humore quem *saccati* hydropis vesiculæ continebant, habita a Cl. Jo. Christoph. Pohlio (*i*). Minus multiplicia, quippe evaporatione dumtaxat adhibita, habet Ill. Senacius (*k*). Peculiaria reperies quædam, nimirum ad lacteum hydropem attinentia, ortum quidem, ut videtur, non ex chylo tantum e disruptis chyliferis vasculis effuso, quemadmodum in Littrii (*l*) Observatione, sed ex illo cum multa communi asciticis aqua misto, reperies, inquam, in Historia Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis (*m*). Quales autem plerumque sint eductæ ex hydropicis aquæ, & quam variæ, alias in ejusdem Academiæ Commentariis (*n*) docuit junior Verneyus simplicius certe, quippe nulla addita externa ope, sensibus dumtaxat fretus, sed multo commodius, & ad prognosim utilitate latius patente.

9. Verum ne Vetulæ cujus proposita historia est (*o*), obliti esse videamur; si hanc cum illa quæ proxime præcedit, gibberæ historia (*p*), & cum prima viri (*q*) comparaveris; intelliges, vetulæ decubitum haud alium fuisse ac quem thoracis latus magis laborans requirebat. De siti autem ante mortem remissa in viro, sublata in vetula sic fortasse poteris existimare, quod aut sentiendi vis prope obitum jam hebesceret, aut distento jam ventre quod humoris in sanguine supererat, ejus pars ad fauces madefaciendas tunc iret, catarrhali materia quam vetula exspuebat, id indicante. Neque enim necesse est, ut in hydropicis omnibus serum sanguinis ad sitim tollendam ineptum sit, id est muriæ sit, ut interdum ab nonnullis gustando perceptum est, multo similius, quam aquæ.

10. VIRI quinquaginta annos nati, qui universali hydrope laboraverat, VENTER, etsi nulla exterius apparebat tensio, aqua erat plenus. Hepar coloris atri, lien aliquantum auctus, reliqua ventris viscera sana erant. Lymphæ ductus valde turgebant: & cum multæ essent glandulæ infra Emulgentia vasa juxta venam Cavam, & arteriam Magnam circumjectæ, ii ductus ex mesenterio ad has glandulas, ex his in Thoracicum ductum ferebantur. In Thorace aqueus humor: pulmonesque nigris maculis variegati. Pericardium hydrope proprio usque adeo erat expansum, ut aere distentam urinariam bovis vesicam magnitudine æmularetur. Ut omnia hujus corporis vasa proportione magna erant, sic & cor magnum; sinistra autem ejus auricula ita erat dilatata, ut dimidiatum cor quasi æquaret. Cor vero exteriorem membranam a sinistris erosam, vasa intorsionibus varicosis spectanda habebat: in ventriculis autem sanguinem continebat fluidum sine ullo concretionis indicio.

11. Creditu difficile est, Valsalvam, cum pericardium usque adeo aqua distentum, auriculam autem sinistram ita amplificatam invenisset, ut hinc fortasse, quemadmodum retardatus ubique sanguinis motus, sic universalis hydrops magna ex parte sit consecutus; creditu, inquam, difficile est, non quæsivisse diligenter omnia de quibus æger conquestus esset, aut si peculiare quid audivisset, non adnotasse. Quod tamen ad pericardii hydropem attinet, cum Vetula quoque de qua supra (*r*) diximus, pericardium aqua haberet valde dilatatum; videre potuisti inter signa quæ in ea historia sunt recensita, num ullum esset pericardii potius hydropis, quam cæterorum quæ præter naturam simul inventa sunt, peculiare. Decubitus certe neque antea difficillimus, nec extremo tempore necessarius, nec humili capite fuisse dicitur: quæ cum iis conferes quorum a nobis ibi mentio facta est ubi illius hydropis alia ab aliis proposita signa pro veri studio examinavimus (*s*). Ne vero ex proxima, quam subjiciam, Observatione suspicari incipias, ejus peculiare signum esse supini decubitus necessitatem, cum tot aliæ faciunt in quibus alter sine altero fuit, tum illa præsertim faciet quæ proximam continuo sequetur.

12. ANUS septuaginta annorum difficile respirabat, multum sitiebat, sicca tussi vexabatur, non nisi in dorsum cubare poterat. Cum hæc diu perdurassent, tumerentque pedes œdemate; mortem obiit. VENTER aqua plenus erat. Lymphæ ductus circa arteriam Magnam qua Emulgentes promit, turgebant; in mesenterio, atque alibi vix apparebant. Renes parvi, nec sine hydatidibus. In Thorace pulmones sani: & mediocris seri copia. Hoc autem plenum erat pericardium: in quo cor duplo majus quam secundum naturam, flaccidam concretionem polyposam continebat: auriculæ autem sanguinem, a quo valde turgebant. Cæterum naturalem sanguis fluorem, coloremque in hoc cadavere servabat.

13. SENEX annorum totidem, pedum œdemate, magna siti, & tussi corripitur adeo interdum dolorifica, & vehementi, ut suffocari videatur. Catarrhalem materiam exspuit: difficile respirat: decumbere, nisi supinus, non potest: humili, & debili est pulsu... Moritur. IN VENTRE aqua stagnabat: & lymphæ ductus ad Emulgentium vasorum divisionem adeo tumebant, ut tres quatuorve eorum, singuli anserinæ pennæ crassitudinem æquarent. Lien prægrandis, exterius nonnulla corpuscula ostendebat granorum milii instar. In Thorace pulmo uterque ad dorsum, ad latera, ad sternum adhærebat, interstitiis inter se, pleuramque relictis, aquam continentibus. Contra in pericardio nihil humoris: & ipsum per fibras multas membranaceas cordi se annectere jam incipiebat. In cordis ventriculis concretus sanguis, & in auricula quoque dextera, in qua primo aspectu placentæ uterinæ portionem referebat. In sinistro ventriculo polyposa concretio, ab omni parte separata.

14. Vides igitur utraque hac collata Observatione, cum supinus decubitus utrobique esset necessarius, non utrobique pericardium sero plenum fuisse, imo in Sene humoris nihil habuisse. Quod si viscerum inter se compares vitia; gravia quidem reperies in utroque; sed non eadem. Nec sanguinis utrique eadem constitutio; imo, quod in superioribus etiam hydropicis animadvertere potuisti, alii prorsus alia. Anui enim fluidus fuit; Seni concretus: & quod polyposi habuit, in illa flaccidum laxumque, in hoc compactius, & quod raro a Valsalva adnotatum est, in sinistro ventriculo, non in dextero. Ejusdem igitur decubitus variæ sunt causæ, nec raro difficiles habent explicatus, ut alias (*t*) ostensum est, & duabus quæ sequuntur, Observationibus inter se, & cum proxima superiore collatis, ostendetur.

15. FŒMINA gracilis, annum agens circiter duodetrigesimum, quæ jam ante menses quatuor vulnus acceperat ad umbilicum, difficile spirabat, valde sitiebat, nonnihil exspuebat, de dolore querebatur in sinistra thoracis parte, in quam, ut neque in dorsum, cubare non poterat. His omnibus ingravescentibus, moritur. IN VENTRE sana erant

(*h*) Commerc. Litt. A. 1745. Hebd. 52. n. 3. (*i*) Act. N. C. Tom. 8. Obs. III. (*k*) Traité du Coeur l. 4. ch. 3. n. 4. & ch. 9. n. 2. (*l*) Hist. de l' Acad. R. des Sc. A. 1710. Obs. Anat. 7. (*m*) A. 1700. (*n*) A. 1703. (*o*) n. 6. (*p*) n. 4. (*q*) n. 2. (*r*) n. 6. (*s*) Epist. 16. n. 45. (*t*) Epist. 20. n. 25. & alibi.

erant viſcera omnia; ut vel in ipſis inteſtinis, qua umbilico reſpondebant, nihil vitii animadvertere licuerit præter colorem quaſi nigricantem. Ventris tamen cavea ſabflavæ aquæ libras tres, quatuorve continebat. Thoracis quoque ſiniſtrum cavum aqua erat plenum omnino ſimili, niſi quod in hac concretiones quædam innatabant, pellicularum inſtar. Hac in aqua pulmo erat ſaniſſimus, & ab omni adhæſione liber. Pulmo autem dexter cavum ſuum exacte implebat, quippe ad pleuram undique adhærens arcte adeo, ut ſeparari vix poſſet: eratque aliquantum induratus, ut phlegmone quodammodo tentari videretur. Uterque cordis ventriculus laxam concretionem polypoſam continebat; dexter tamen majorem, quam ſiniſter. Cæterum lymphæ ductus in hoc cadavere nullo modo turgebant.

16. ADOLESCENS annorum circiter ſeptemdecim, corripitur difficili reſpiratione, ſicca tuſſi, maxima ſiti. Parum mingit. Latere dextero nonnihil dolet, in hoc aſſidue cubat. Tandem interit.

VENTER aqua plenus: inteſtina, & ventriculus albida: totum hepar durum: lien, niſi quod paulo major erat, cætera ſanus. Lymphæ ductus non turgebant, ut aliquoties in quibuſdam hydropicis, ſanis viſceribus, eſt obſervatum. Thoracis cavum dexterum aqua redundabat. In eodem pulmo induruerat: & tota ea facie qua diaphragma, & qua mediaſtinum ſpectabat, his adhærebat. In pericardio parum, aut nihil ſeri. In omnibus vaſis, etiam quæ ſunt in viſceribus, ſanguis fluidus.

17. Cur in latus dexterum hic aſſidue decumberet, ſtatim intelligis ſimul ac cogitas, aquæ copiam quæ in eodem erat latere, niſi in hoc cubaret, fuiſſe alterum, quod ſanum erat, prægravaturam. Sed Mulier (*u*) cum a ſiniſtris aquæ copiam haberet, cur in ſiniſtrum decumbere latus non poterat? Nempe etiam pulmonum rationem habeas, neceſſe eſt, quorum ſiniſter ſanus erat Mulieri; dexter non ſanus Adoleſcenti. Veruntamen cur Mulier cubare in dorſum non poterat? Sic enim neutrum latus alteri aut aquæ pondere, aut mole pulmonis, phlegmone tentati, offeciſſet. Senex (*x*) certe cum utrumque pulmonem ſic undique ſimul alligatum, ſimul aqua in circumjectis interſtitiis collecta circumpreſſum haberet; in dorſum non modo cubare poterat, ſed debebat. Vides igitur, cur decubitus dixerim non facile interdum poſſe explicari. Præſtat autem hac de re non plura iterum hic verba facere; ſed Valſalvæ reliquas Obſervationes ſubjicere, in quibus cum hydrope conjunctam lymphæ ductuum turgentiam non vidit, id quod in duabus quoque deſcriptis modo hiſtoriis animadvertere potuiſti: etſi facile neque tu, ut puto, neque ego certe ſatis perceperim, cur in poſtrema dixerit, turgentiam illam aliquoties in quibuſdam hydropicis, ſanis viſceribus eſſe obſervatam: quod profecto haud potuit ad Vetulam (*y*), ad Virum (*z*), ad Anum (*a*), ad Senem (*b*) referre, in quibus ut illa turgentia fuerit, ſana tamen viſcera non fuerunt. Alias igitur ſuas Obſervationes reſpexerit, neceſſe eſt, exempli gratia illam, tibi alias (*c*) a me deſcriptam, in qua cum hydropicæ cuncta ventris viſcera bene ſe haberent, ſimul turgebant vaſa lymphatica: nec fortaſſe aliud hic noluit, niſi in illis etiam hydropicis quorum ſana ſint ventris viſcera, turgentia interdum ea vaſcula reperiri.

18. JUVENIS annos natus circiter duodetriginta, magnopere edax, & potulentus, cum aliquot jam annos aliqua reſpirationis difficultate laboraſſet, tandem in hydropem incidit univerſalem. Huic ſeptem ferme ante mortem diebus acceſſit major ſpirandi difficultas, cum tuſſi, ſputo, & dolore in thorace.

IN CADAVERE Venter, & Thorax ſubfuſco ſero pleni inveniuntur, eodemque colore infecta viſcera omnia, ſi inteſtina excipias, & ventriculum. Hic naturalis magnitudinis modum valde ſuperabat. Lien quoque triplo quam par eſſet, major. Bilis erat pallida. Lymphæ ductus nulli in conſpectum venere.

Siniſter pulmo erat multum inflammatus, ex quo accelerata mors jure credita eſt, & ad pleuram per membranas annexus, quarum interſtitiis deſcriptum ſerum concludebatur.

19. Hypotheſis vi potius, quam Hippocratis auctoritate, aut hydropicorum diſſectione, adductos olim pleroſque fuiſſe Medicos, ut jecur primum, deinde & ſplenem hydropis auctores facerent, vel ex Sepulchreto cognoſces ſive ubi (*d*) in Hippocraticis libris non unum, aut alterum, ſed plura hic culpari viſcera, oſtenditur, ſive ubi (*e*) bene multis productis hydropicorum extiſpiciis, inſons fuiſſe utrumque illud viſcus, demonſtratur. Et certe quæcunque Pars, imo quæcunque cauſa diutius poteſt ſanguinis, aut lymphæ curſum morari, aut humoris quo caveæ corporis madent, præter modum aut ſecretionem augere, aut exitum deinde imminuere, morbo huic poteſt originem præbere. Venter autem præter hæc, peculiares habet Partes e quibus humor in ejus cavum effunditur aliquando. Fuit, inquit Piccolhominus (*f*), qui plurimum bibens, & nihil, vel cathetere immiſſo, urinæ reddens, ventre ſenſim mirum in modum intumeſcente, denique mortuus, calculis penitus dilaceratos renes oſtendit, ut manifeſtum eſſet, ex his lotium in ventrem defluxiſſe, eumque diſtendiſſe. In Sepulchreto, ubi hanc Piccolhomini Obſervationem fruſtra quæſivi, habes alias Plateri (*g*), & Dodonæi (*h*) aſcitis, ſalvo hepate, & liene, ab urina facti effluente ex rene, aut ex veſica, quæ exulceratio perforaverat. Quod autem præterea indicat Dodonæus (*i*), minime dubium eſt, idem eventurum, ſi forte ureteres perrumpantur, aut erodantur, præmonſtrante Galeno (*k*), & confirmante inter alios Euſtachio (*l*), præciſis illis in viva beſtia, & abdomine conſuto, inventum iri ventris caveam *totam lotio plenam, veluti ſi aqua intercute laboraret animal*: idque ruptis iis canalibus in viris duobus accidiſſe, Abr. Vateri (*m*), & Winharti (*n*) docent hiſtoriæ. Quod ad genus Obſervationum referenda illa eſt Cl. Berneri (*o*) in ſexenni puero cujus urina cum e renibus egredi non poſſet, hos ita diſtenderat, ut per ipſorum ſuperficiem via ſibi aperta, in ventris cavum deſtillaret, inteſtinaque circumfunderet. Quin etiam huc pertinent ulcera, ventriculum eo loco perforantia, ut potionibus magis, quam cibis, exitum præbendo, aſcitem vel facere poſſint, vel augere. Sic accidit in Obſervationibus Doctorum Virorum Samuelis Gratſii (*p*), Ad. Chriſt. Thebeſii (*q*), Rud. Jac. Camerarii (*r*), & Jo. Georg. Hoyeri (*ſ*). Porro ad illa quæ ex Sepulchreto indicata ſunt, hepatis, & lienis in hydropicis inſontium exempla, nova minime deſunt quæ addantur. Videſis; ut alia, in iiſque illud quod paulo ante memorabam, Vateri; nam huc quoque, imo præcipue, attinet; ea, inquam, vide quæ a Cæſarea ſuppeditantur Academia (*t*), inter quæ eſt quoddam (*u*) ubi jecur peſſime affectum eo facilius omnes crediiſſent, quod ægra nulla de re magis, quam de ejus viſceris dolore conqueſta erat. In eo tamen, ejuſque cyſti labes nulla; ſed in proxima meſenterii parte deprehenſa eſt eroſio tanta, ut palmæ latitudinem ferme æquaret. Quæ omnia ut vera ſint; non erat tamen a quibuſdam in contrario adeo decurrendum, ut jecur, aut ſplenem contenderent perraro, ſi unquam, eſſe culpandum. Leges, exempli gratia, in aliqua ex ſuperioribus proximis Sepulchreti Sectionibus (*x*), *Medicorum vulgo quidem nil ſolennius eſſe, quam lienem contumeliis afficere, quaſi omnium prope malorum eſſet pancrene*. Certe illos in hoc erraſſe, fatendum eſt.

(*u*) n. 15. (*x*) n. 13. (*y*) n. 6. (*z*) n. 10. (*a*) n. 12. (*b*) n. 13. (*c*) Epiſt. 16. n. 4.
(*d*) Sect. hac 21. Schol. ad §. 4. Obſ. 7. (*e*) Sect. ead. Obſ. 1. & ſeqq. (*f*) l. 2. Anat. Præl. 23. (*g*) Sect. cit. Obſ. 8 §. 2.
(*h*) Ibid. Obſ. 25. §. 23. (*i*) Ibid. (*k*) De natural. Facult. l. 1. c. 13. (*l*) Tract. de Ren. c. ult.
(*m*) in Progr. edito Witemberg. Januar. A 1720. (*n*) in Append. Tom. 2. Act. N. C. ſub n. III. (*o*) Eorund. Actor. T. 1. Obſ. 219.
(*p*) Eph. N. C Dec. 3. A. 3. Obſ. 40. (*q*) & Cent. 3. & 4. Obſ. 120. (*r*) & Cent. 5. Obſ. 43. (*ſ*) & Actor. T. 4. Obſ. 124.
(*t*) Dec. 3. A. 5. & 6. Obſ. 13. & 168. & A. 6. & 8. Obſ. 186. (*u*) Obſ. ead 186. (*x*) Sect. 18. Obſ. 3.

est. Verum cum id continuo subjicitur, *Exta autem a fato consulentibus rarius nihil, quam vitii quicquam in eo detexisse*; si hoc ab aliquo generatim, aut ut in ascite præsertim, accipiatur, quantum a vero absit, cum ingens in Sepulchreto ipso (*y*), Observationum ostendit numerus; tum de novem quas ex Valsalva produxi, quinque (*z*) confirmant, in quibus aut prædurus inventus est, aut æquo major, imo, ut in novissima, unde hæc scribendi data nobis occasio est, triplo major. Quod si de jecinore sermo sit; videbis in illarum quatuor aut pallens, & maculosum, aut atrum, aut omnino durum, aut cum bile pallida fuisse. Nec mirum, si morbus quem in primis a retardato motu sanguinis oriri, diximus, a vitio haud raro proveniat viscerum per quæ tarde lenteque ex instituto naturæ sanguis traducitur, ut siqua nova accedat remorans causa, non nisi tardissime moveri queat. Itaque ad Valsalvæ Observationes, & ad eas quæ in Sepulchreto extant, passim occurrunt quas adjungas, ut cum haud paucas ubi quæras, indicavero, nullus dubitem, plures alibi superesse. Vide, exempli causa, quæ in asciticis duabus Virginibus per dissectionem conspexerit junior Verneyus (*a*), itemque in plurimis eodem morbo affectis Naturæ Curiosi (*b*): nec omitte quæ in Viro illustri Cl. Bechmannus (*c*). Ex his omnibus asciticorum dissectionibus ne unam quidem perleges, quin jecur male se habuisse, cognoscas. Simul autem in earum aliquot diserte adnotatum animadvertes, ut male se quoque lien habuerit. Nec aliæ desunt ex quibus intelligas, cum in eodem morbo *hepar non admodum a naturali statu discessisset, lienem magnum* fuisse, *& duriusculum*, aut cum hepar *prorsus naturaliter* esset *constitutum*, lienem *solito majorem, & totum quantum scirrhosum, tamque durum* fuisse, ut *non sine difficultate scindi & dividi novacula potuerit*. Quorum exemplorum alterum est Lentilii (*d*), alterum Cl. Cohausenii (*e*). Non tamen diffiteor, quæ vitia his visceribus, aut pancreati, mesenterio, aliisve Partibus ventre conclusis, initio non essent, ea posse, hydrope diutius protracto, aliquando induci. Sed indicia sæpe sunt, ea vitia antecessisse, sive omnia spectentur quæ ægrum ante hydropem male habuerint, sive quædam attendantur quæ occurrunt in mortui dissectione, velut proxima indicabit historia,

20. MULIER hydrope ascite laboraverat. CADAVER incidendo, nulla, nisi Ventris, cavea inventa est quæ esset aquæ plena. Intestina aere non erant distenta. Hepar autem erat durum, ejusque vesicula lapidem, omne ejus cavum occupantem, continebat. Lymphæ ductus nullo modo apparebant.

21. Hæc una est ex reliquis illis Valsalvæ Observationibus quas tibi Epistola superiore (*f*) pollicitus sum, ut plene intelligeres, non magis ab illo, quam a me, regium morbum simul cum cystis felleæ calculis fuisse adnotatum. Porro minus veri simile est, tantum lapidum non a longissimo antea tempore fuisse inchoatum, ut demum ad totam cystim opplendam perveniret: nec, quod consequitur, sine antiquo vitio fuisse id jecur, in quo tandiu bilis secreta esset idonea ad ejusmodi lapidem perficiendum. Quod vero diserte interjectum est, intestina aere non fuisse distenta, eo attinet, ut intelligatur, etsi possint Ascites, & Tympanites conjungi; non semper tamen, ut videntur quidam credere, id fieri. Quin ut rarius accidit, ascitem, quemadmodum in proposita fœmina, nullum alibi hydropem conjunctum habere, sic minus sæpe fit, ut in asciticis conclusa ventriculo, & intestinis magna vis flatuum, in tympaniticis autem aqua multa præsertim, & necdum inveterato morbo, effusa in ventrem occurrat. Et sane pauca fuit in muliere de qua protinus dicetur.

22. FŒMINA annum agens circiter trigesimum, post diuturnos artuum dolores, multa scabie, eaque humida, correpta est. Quam ut abigeret, de consilio Empirici unguento quodam est usa. Sic brevi quidem siccata est scabies: sed acuta febris oborta est, ingenti calore, & siti, ac sævissimis capitis doloribus stipata. His postmodum accesserunt delirium, spirandi non modica difficultas, totius corporis levis tumor, ventris tamen non levis, magna inquietudo, mors denique sexto ex quo febris lecto affixerat, die. IN CADAVERIS dissectione animadversum est, scalpello cuti, & carni impresso, nihil aquosi humoris prodire, ut manifestum esset, universalem illum de quo dictum est, tumorem non œdematis instar, sive anasarcæ fuisse: quod & digito pressi pedes ostendebant, nullum pressionis vestigium servantes. Venter quoque tumidus, & valde tensus, cum aperiretur; non aqua, sed intestina, & ventriculus erupere, nihil nisi aerem continentia, quo usque adeo distendebantur, ut ventriculus plus quam dimidium caveæ ventris impleret. In hanc tamen caveam effusa inventa est libra una, aut altera limpidi seri: quod ignis vi primum quidem leviter concrescere visum est; sed postea, ferme instar aquæ pericardii, totum in auras abiit, nisi quod in fundo vasis flavam quasi pelliculam reliquit. In Thorace pulmones reperti sunt ad pleuram annexi per quasdam quasi membranas, *gelatinosum* corpus referentes, quæ tot erant, ut appareret, minus libere se dilatare potuisse pulmones. Eas si secares; pellucidus humor prodibat. Cor ad dexteram cum pericardio connectebatur per fibras nonnullas membraneas: ejus ventriculis sanguis inerat fluidus; sed tamen in dextero tenuis polyposæ concretionis inchoamentum est animadversum. Caput secare non licuit.

23. Multa, atque humida scabies quæ mulierem a diuturnis artuum doloribus liberaverat, importune retropulsa, mortem attulit. Scilicet acres particulæ quæ artuum membranas antea compungere solebant, jam per ulcuscula in cute producta, salubriter ejiciebantur. His autem ulcusculis siccatis, in sanguine restitantes, internasque partes irritantes, & acutam febrim, & mala cætera, quæ hanc comitabantur, gravissima invexere, in iisque tympanitem. Quæ hydropis; sic enim Majores vocarunt; species etsi diuturnis morbis, ut ait Littrius (*g*), ordinario succedit; nonnunquam tamen fit in acutis, velut hic; imo etiam in multo acutioribus, ut ipse vidi, & alias perscribam. Et post diuturnos quidem, magnosque morbos proclive est cum ipso intelligere, ex effœto sanguine tot, talesque spiritus non posse existere, quot, qualesque intestinorum, & ventriculi requirunt fibræ, ut aeri qui in utrorumque cavo est, satis renitantur, si præsertim ille multus sit, multumque rarefactus; ne viscerum eorum parietes incredibilem in modum distendat. Sed in acuto hoc morbo erat aer utique ad rarefactionem pronus; ut vel in vasculis quæ sub cute sunt, & per quæ fortasse minus meabat libere, se quadantenus expandere videretur, & leve quasi emphysema inducere. Effœtum tamen sanguinem, & hinc debiles eorum viscerum tunicas num credemus fieri potuisse, si non ab longitudine, a vehementia saltem morbi? quanquam ut eram hic acerbissimis capitis doloribus, & inquietudine, ac delirio stipatus, non tam spirituum inopiam, & languorem, quam copiam, abnormesque motus indicabat. Nec tamen propterea in Willisii sententiam transibimus, fuse, etiam in Sepulchreto (*h*) relatam, qui contra ac postea Littrio placuit, a copioso, inordinatoque spirituum influxu in fibras viscerum illorum, tympaniticam ipsorum distentionem repetebat; quasi vero fibræ circa membraneos tubos dispositæ, cum ipsæ inflantur, non horum cavum

(*y*) Vid. quot sub Obs. 6. & 7. & alibi congerantur. (*z*) n. 6. 10. 13. 16. 18. (*a*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1701. & 1703.
(*b*) Dec. 3. A. 5. & 6. Obs. 276. & A. 7. & 8. Obs. 153. & A. 9. & 10. Obs. 239. 241. 248. & Cent. 1 Obs. 3. in Coroll. 3. & Cent. 3. Obs. 12. & Cent. 8. Obs. 27. & Cent. 9. Obs. 64. & Cent. 10. Obs. 86 & Act. Tom 6. Obs. 15.
(*c*) Commerc. Litter. A. 1742. Hebd. 32. n. 1. (*d*) Eph. N. C. Cent. 1. & 2. Obs. 168. (*e*) Commerc. Litter. A. 1743. Hebd. 25. n. 2. Cas. 3.
(*f*) n. 25. (*g*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1713. (*h*) Sect. hac 21. in Schol. ad Obs. 22.

vum potius conſtringerent, diſtentionique reſiſterent. Equidem præſtare, crediderò, ut hic ex utraque ſententia tertiam quandam conflatam ſequamur, exiſtimantes, abnormi ſpirituum influxu contractas hic illic, & convulſione adſtrictas fibras, naturales horum tuborum motus, &, quod conſequitur, multi, & multum rarefacti aeris expulſionem intercepiſſe, qui propterea fibras cæteras in iis in quibus concludebatur, tractibus tanto magis urgens, quanto magis & copia, & vi augebatur, harum quidem primum, deinde & illarum quarum prægreſſa convulſio robur infractum reliquerat, perviciſſe renixum, ſicque infirmatis denique, laxatiſque omnibus, univerſos hoſce tubos dilataſſe. Adeo autem convelli poſſe carneas inteſtinorum fibras, ut omnem intercepto aeri exitum intercludant, repertæ haud raro in diſſectionibus arctiſſimæ hic illic inteſtinorum conſtrictiones oſtendunt. *Obſervatores non pauci enarrant*, inquit Cl. Corn. Henr. Velſe (*i*), *& ipſi in cadaveribus ſæpiſſime vidimus: quum inteſtinum hic laxum, molle, diſtenſile, flaccidum, illic durum, contractum, rugoſum, non ulterius digitis coarctandum, nec liquidis eſſet patulum, ſed maſſam fere referret ſolidam*. Hæc autem poſtquam dixit *per totam inteſtinorum longitudinem interdum alternari*, ut in cadavere infantis vidit; quid interclufus elaſticus aer, ob calorem loci magis magiſque expanſus, efficiat, hac ſua comprobat Obſervatione (*k*). *In puella bienni vidi*, inquit, *portionem inteſtini Coli adeo violenter* ab incluſo aere *amplificatam, ut referret veſicam conſtantem tunicis ob ſummam elongationem quam pellucentiſſimis, reliquo ejuſdem inteſtini tractu & ſupra, & infra hunc tumorem, per ſummam contractionem extrinſecus ſulcato, & prorſus impervio*. Huc addas velim pariter imperviam contractionem quam inter ſuperiorem & inferiorem virilis Coli partes, aere maxime diſtentas, vidit Præcl. Baſſius (*l*). Laxatis autem; ut in iis qui victuri ſunt, neceſſe eſt; iſtiuſmodi conſtrictionibus, jam infirmiſſimas ſub tanta preſſione factas eſſe fibras, a me tibi non opus eſt inculcari, ut neque tractus illos certos in quibus aut preſſio, aut aer fuerant, totis hujus viribus expanſum iri, idque eo magis, quo fuerint hæ, aut eſſe perrexerint validiores. Itaque non miraberis in Laubii (*m*) Obſervatione, ſi ventriculus eſſet corrugatus, Colon vero adeo diſtentum, *ut vir robuſtiſſimus facile totum brachium intrudere potuiſſet*, aut quod Littrius (*n*) ſæpe viderit Cæcum, & Colon femoris virilis craſſitudine, imo quod Platerus (*o*) vel in puero inteſtina conſpexerit quæ eandem craſſitudinem *certis in locis adæquare* videbantur. Viciſſim eſt alias (*p*) immanis adeo præ cæteris ventriculi diſtentio, ut contiguam jecinoris partem, & diaphragma non modo altius compuliſſe, ſed & deſcendere prohibuiſse, ægrumque in id periculum propterea conjeciſse interdum credita ſit, ut præſentaneum, intentatum adhuc, auxilium expoſceret quo aeri confeſtim exitus pararetur ope acus oblongæ per ſiniſtrum hypochondrium in ventriculum demittendæ. Sed de hoc infra (*q*). Cæterum quam diſtentus eſset ventriculus in propoſita (*r*) quoque Valſalvæ fœmina, animadvertere potuiſti. Unde nacti occaſionem ſumus tympanitis certis in caſibus non ſine præviis convulſivis adſtrictionibus explicandi. Quod ſi in omnibus forte malueris Littrii explicatione uti; eo minus pertinaciter repugnabo, quod in omnium progreſsu ad ipſam nihilominus, ſi vera ſunt quæ paulo ante dicebam, eſt redeundum.

24. Et ſic quidem tympanitis cauſæ tum poſt diuturnum morbum, tum in acuto intelligentur, cum rarefacti aeris copia, & vis inteſtina, & ventriculum, & quod conſequitur, his appoſitum abdomen diſtendet. Sed eſt alia tympanitis ſpecies, cum idem aer, extra eorum viſcerum cavum rarefactus, ipſum dumtaxat extendit abdomen. Hujus muſculi, ob id etiam creati, ne rebus ſecundum naturam ſe habentibus, ea viſcera præter modum diſtendantur, ubi juſto, quæcunque ſit cauſa, laxiores fuerint, non modo eorum diſtentioni non obſtant; ſed inter cauſas, cur hæc facilius, majorque contingat, videntur eſſe reponendi. Ubi vero aer extra illa viſcera laxius abdomen urgebit; tanto hoc citius, magiſque extendetur, quod aeris viribus non inteſtinorum etiam, ac ventriculi parietes, ſed nihil tunc niſi unum diſtendendum objicietur abdomen. Nec tamen hæc ſpecies frequens eſt, ſeu ſola, ſive cum priore conjuncta; imo adeo rara eſt, ut nec Williſius (*ſ*), nec Littrius (*t*) viderint, atque adeo alter ſcripſerit, non poſſe ab ſe intelligi, alter per ſua experimenta omnino refutari. Ego vero neque ideo aliquid negaverim, quod ſatis intelligi non poſſit, neque crediderim, quod in plurimis non ſit, id in quibuſdam non eſſe: nec fortaſſe alia egregiis illis Viris mens fuerit; ſed tantum haud ſatis aperte indicata. Alii autem minime dubitant, quin ex humoribus in ventrem effuſis, ibique corruptis poſſit aer, præſertim in iis corporibus in quibus vi morbi non fuerit bene, *intimeque commixtus*, ſe ſe explicare, aut pariter ex quopiam corrupto viſcere, aut denique (id quod facillimum eſt) ex inteſtinis parte aliqua pertuſis prodire. Id autem facillimum eſſe, dixi propterea quia Cel. Hallerus (*u*) in maxime diſtentis hujus morbi vi inteſtinis aerem animadvertit ſibi viam feciſſe per eorum parietes in cellulas uſque ſub extima tunica ſitas: quin memini, Cl. Spoeringium in Reg. Sc. Suec. Academiæ Commentariis ad Annum, opinor, 1742. (neque enim, cum hæc ſcriberem, in manibus erat liber) tradidiſſe, in viro cujus inteſtinum Colon duris ſtercoribus erat plenum, aerem ſupra hoc obſtaculum inteſtinum adeo expandiſſe, ut ejus membranis vi illata, non amplius, niſi extima ipſarum contineretur; ut proclive ſit intelligere, quantillum tandem reſtaret, ut ex inteſtini cavo in ventris cavum erumperet. Sed non aer modo, verum etiam exeſio, aut gangræna inteſtina perforando, flatibus exitum dare poſſunt, ut ex ventriculo non ſemel fecerunt. Sic in duabus quæ ſupra (*x*) memoratæ ſunt, Camerarii, & Hoyeri Obſervationibus cum ille eſſet perforatus, non mirum fuit quod vix leviter inciſo tumente abdomine, primum omnium, non ſine ſono, & fœtore, flatus proruperint. Idem tamen accidere etiam cum inteſtina non ſunt pertuſa, aliæ oſtendunt Obſervationes, ſive ea ſint gangræna affecta, ut apud Meadium (*y*), ſive ſimul ad gangrænam inclinent, ſimul exterius pravo ſint humore perfuſa, intus autem flatibus turgida, ut apud Cl. Gullmannum (*z*), ſive nihil ſit ejuſmodi rerum, niſi quod & ipſa, & ventriculus immanem ſint in modum inflata, ut apud Mercklinum (*a*), ſive demum ne hoc quidem, ſed inteſtina *prout alias in ſanis, ſe habeant*, ut apud Cel. Heiſterum (*b*). Sed in his duobus, in aliiſque, ſiqui forte occurrant, ejuſmodi caſibus, quibus viis aerem in ventris cavum perveniſſe, dicemus? Eſſe quaſdam poſſe, aliaſque alias quas mente non aſſequamur, fatendum eſt. Sed tamen cum flatulentos quoſdam tumores interdum certis in viſceribus conſpiciamus; cur non poſſit aer, ut alibi, ſic in ventris cavo interdum coire? Fellis veſiculam, exempli cauſa, aere, ſub exteriore tunica concluſo, turgidiſſimam invenit Jo. Bapt. Fantonus (*c*), Cl. autem ejus Filius (*d*) non ſemel vidit, quod & alii, ſub extimis hepatis, lienis, & meſenterii præſertim, membranis innumeras, variæque amplitudinis quaſi veſiculas aere diſtentas: conjecitque, ut ex hydatidibus diſruptis aqua deſtillare pergens in ventrem, aſcitem facit, ſic ex diſſilientibus his bullis erum-

(*i*) Diſp. de mutuo inteſt. ingreſſ. P. 1. §. 14. (*k*) Ibid. §. 15. (*l*) Dec. 3. Obſ. Anat. 9. (*m*) Act. N. C. Tom. 2. Obſ. 20. (*n*) Mem. cit. (*o*) Sect. hac Sepulchr. 21. Obſ. 22. §. 4. (*p*) Act. cit. Tom. 1. Obſ. 49 cum Schol. (*q*) n. 25. (*r*) n. 22 (*ſ*) (*t*) locis indicatis n. 23. (*u*) Opuſc. Pathol. Obſ. 26. (*x*) n. 19. (*y*) Monit. Medic. c. 8. (*z*) Eph. N. C. Cent. 7. Obſ. 89. (*a*) Earund. Dec. 3. A. 3. Obſ. 142. (*b*) Earund. Cent. 5. Obſ. 84. (*c*) Obſ. Medic. 18. (*d*) in Schol. ad eam, ult. Edit.

erumpentem aerem, si secedens a sanguine in ventris cavum irruere non desinat, tympanitem esse factu- rum. Verum etsi rei causas intelligere non liceret; certe res ipsa negari non posset. Nam se plane simile in adolescentula vidisse, confirmat, ac in puella conspexit Ballonius (*e*), id est tumefactum ventrem, cum post mortem denique pungeretur, magno edito sono, totum subsedisse. Idem autem quod Ballonio, aliis quoque accidisse, & in his Vallesio, ex Sepulchreto ipso (*f*) cognosces, & simul qui, cum distenta aere essent intestina (*g*), aut cum aqua effusa esset in ventre (*h*), in hujus cavo offenderint aerem: his autem quos possis adjungere, ex paulo ante commemoratis recentioribus Observationibus satis intelligis.

25. Quæ ne forte ideo contigisse, suspiceris, quod simul cum peritonæo intestinum aliquod compunctum sit, quippe huic ob distentionem omnino attiguum, & pertenue factum in suo pariete; animadverte, ubi simul ascites fuit, aquam inter peritonæum, & intestina fuisse interjectam; ubi vero ascites non fuit, difficile factu fuisse, ne tunc aut postea indicia se prodirent pertusi intestini, quorum nullum, cum illud idem mihi aliquando observare contigisset, diligenter attendendo perspicere potui. Huc adde quod plures Sepulchreti Observationes (*i*) docebunt, & ratio confirmabit, leviter perforato intestino, aerem quidem foramini proximum erumpere, eum autem qui procul, cætera intestina distendit, aut non protinus exsilire, aut si exsiliat cito, non ea tamen celeritate effugere, ut totius ventris subsidentia ad eundem modum sequi, atque in displosa vesica, uno puncto temporis videatur, quemadmodum magnis illis quos laudavimus (*k*), Viris visum esse, eorum bene perpensis verbis, facile agnosces. Vel si id non concedis, & plane vis, eodem temporis vestigio quo leviter aliquod compunctum sit intestinum, ex intestinis omnibus aerem prorumpere; dic igitur, quomodo Gullmannus (*l*) ea mox viderit flatibus *turgentia*, vel quomodo Mercklinus (*m*) postquam aer magno cum sono ex leviter inciso abdomine eruperat, & hoc *confestim totum conciderat, instituto extispicio* conspexerit *ventriculum una cum omnibus omnino intestinis immane quantum inflatissimi utriculi adinstar distentum*. Huc adde Observationem ad hanc dirimendam controversiam ab Heistero (*n*) propositam. In muliere quæ *ventrem habebat valde distentum*, cum subito esset mortua, idem accidit quod vidisse Mercklinum, diximus, *simulac exiguum vulnus peritonæum perforaverat*; sed non intestina ab aere occurrerunt expansa; imo hoc fuit illud cadaver in quo *intestina prout alias in sanis, se habebant*. Hic non dicam, si antea ab inclusis flatibus adeo fuissent distenta, eorum aliqua indicium hujus distentionis servatura fuisse, sive crassitudinem, sive sedem spectares. Hoc unum dicam, cum tot rogati & Medici, & Chirurgi Amstelodamenses adessent, in iisque Anatomicus eximius Ruyschius, præter ipsum, juvenem quidem, sed jam tum præstantem in eadem Facultate, Heisterum; non posse me adduci, ut credam, si quidpiam ultra peritonæum fuisset incisum, non continuo eorum aliquem fuisse agniturum. Hic autem a te expectari, non puto, ut in hac, aliisque hujus generis Clarissimorum Auctorum Observationibus suspicio altera tollatur, id est aerem quo abdomen erat distentum, post mortem denique in ventris caveam se effudisse; ventris enim tumor in iis, dum viverent, jam ante fuerat, de quibus loquuntur. Vesiculas autem illas aeris plenas quas cum Fantono (*o*) commemoravimus, vel in viventibus esse posse, flatulenti externi tumores docent qui in ægrotantium scroto, aliisque partibus a Chirurgorum plerisque agnoscuntur, & a Gorgia olim inter umbilici hernias, ut apud Celsum (*p*) leges, propositi sunt. Non me fugit quid novissime dubitatum sit: Verum ex pauco inter tunicas stagnante humore multum aliquando rarefacti aeris se posse extricare, non dubito, & cum Venetiis degerem, aut omnia non modo me, sed experientissimos Chirurgos, & Medicos fefellerunt, aut qui in Tonsore quodam sub communibus abdominis tegumentis non angustus circulari ambitu increverat tumor; quem postea persanatum vidi, ab incluso aere efficiebatur. Nec facile video, quomodo sine aere tumores illos explicarem quos Vir Cl. Daniel Hoffmannus (*q*) in puerpera adnotavit interdiu sub ipsa abdominis superficie varia magnitudine discurrentes, nec sine strepitu se dilatantes, sub vesperam autem evanescentes, idque per hebdomadas aliquot. Certo autem scio, inflationem quam in extremo puellæ morbo junior Verneyus (*r*) conspexit undatim crescentem donec omnem corporis truncum occuparet, & sicubi premeres, sensum præbentem velut aeris sub digitis non sine crepitu diffugientis, hanc, inquam, certo scio ab aere sub cutem se expandente extitisse; cute enim abdominis vix incisa, intolerabilis fœtor erupit, sicque tumor ille universus evanuit. Tu vero quod ad ventosos tumores attinet, perlegas velim quæ de eorum productione ab Littrio edita sunt in Historia Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis (*s*). In Commentariis autem ejusdem Academiæ (*t*) ab eodem Verneyo quædam proposita invenies ad Tympanitis secundam speciem, cum Ascite interdum conjunctam, internoscendam, tum ad cavendum, nequando aut propter similitudinem fluctuationis aliquam, Ascitem potius quam primam Tympanitis speciem esse, pronuncies, aut contra, propter nullum fluctuationis sensum Ascitem neges: quod ut caveas quædam etiam ex nostris facere potest Observationibus (*u*). Quibus de rebus utilia quædam attigit Medicus quoque Præstantissimus Werlhofius (*x*) indicans, quomodo Tympanites, præsertim ubi inveteraverit, sensum ponderis non excludat. Quod vero ad curationem attinet, cum tympaniticam abdominis inflationem, octo jam annos perstantem, larga dumtaxat sanguinis e pede missione sublatam leges a Cl. Christiano Michaele Adolpho (*y*), fatente, *a flatibus non fuisse*; unde igitur fuerit, cogitabis. Flatulentam autem Tympanitis utramvis speciem quam sit difficile curare, nil magis ostendit, quam remedium quod Præclari Viri coacti sunt excogitare, paracentesim. Sed quis acum illuc immittere voluerit quo non videret, nemo adhuc, quod sciam, ex cautioribus Chirurgis inventus est. Qualis certe is olim non fuit qui tympanitici, pro ascitico habiti, cum abdomen, spectante Helmontio (*z*) tum juvene, perforasset, frustra expectavit aquarum exitum. *Extractio enim phlebotomo, repente sidit abdomen, & quamprimum* æger *periit*; *editus autem flatus immense putidus, & cadaver olens*. Etsi vero mortui corpus non est dissectum; nihil tamen fieri facilius potest, quam ut acu educta, aer prodiens breve quidem levamen afferat aliquando; sed mox alia quoque exeant quæ in ventrem defluentia, non multo post visceribus lethiferam invehant labem. Quid? quod in eam intestini partem desigi acus posset in qua cum aeris plurimum ob immanem ibi distentionem esse crederetur, revera minimum esset; neque enim ut Littrio (*a*) observare contigit, multum aeris inest semper tympaniticorum intestinis; parum autem materiæ, hujusque fere viscidæ. Nam contra, hac plena ex dimidia parte intestina reperiebat junior Verneyus (*b*): Cl. autem Leonhardus Hurterus (*c*) in tympanitico puero cum miraretur Crassa præcipue intestina distenta adeo, ut Colon sua mole jecinori vim attulisset, & sinistrorsum compulisset; materiam intus invenit tanta copia quanta id facere potuerat, pultiformem, spumescentem, & ex albo flavescentem: quæ res in morbo quem adstricta alvus comitatur, tunc, opinor, maxime conjicienda est

(*e*) hic in Sepulchr. Obs. 23. §. 2. (*f*) Ibid. §. 1. (*g*) Ibid. Obs. 21. §. 4. & in Additam. Obs. 75.
(*h*) Ibid. Obs. 24. & in Addit. Obs. 26 (*i*) Obs. 75. cit. & Obs. 21. §. 2. & cæt. (*k*) n. 24. ad fin. (*l*) (*m*) n. eod.
(*n*) Ibid. (*o*) Ibid. (*p*) De Medic. l. 7. c. 14. (*q*) Commerc. Litter. A. 1737. Hebd. 11.
(*r*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1704. (*s*) A. 1714. (*t*) A. 1703. (*u*) n. 30.
(*x*) Commerc. Litter. A. 1735. Hebd. 36. n. 4. (*y*) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 244. (*z*) Ignot. Hydrop. n. 44.
(*a*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1713. (*b*) A. 1703. (*c*) Eph. N. C. Cent. 1. & 2. Obs. 184.

est cum aut paulo ante quam morbus evidenter inciperet, multa ægri ingesserunt, aut non perpauca postquam incepit, porro ingerere perrexerunt.
In abdominis autem perforatione ad alteram tympanitis speciem solvendam, quid periculi esse possit, si forte prima species cum ea jungatur, aut pro secunda prima imponat; internoscere autem perdifficile est; ex iis intelligis quæ paulo ante dicta sunt.
Sed de hoc, & de universo curationis genere in tympanite, & de una ab altera specie per conjecturas, quo ad ejus licet, internoscenda, & de morbi hujus natura, & caussis fac legas quæ erudite, ingeniose, periteque scripsit Cl. Zevianus (*d*), qui si, ut pro suo erga me singulari amore scripta illa in meo, quale id cunque est, nomine apparere voluit, sic antequam hanc ad te Epistolam darem, mittere potuisset; nonnulla quæ me fugerunt, in hac minime desiderares. Apud illum igitur reperies. Ego enim illuc jam transeo, ut ad multas quas tibi ex Valsalva descripsi, hydropis Observationes, non multas, ne hæ nimium excrescant Litteræ, ex meis attexam.

26. VIR quidam cum ascite, tum præsertim anasarca ingenti laborabat, quæ eo videbatur major quod cum emaciatam faciem, & reliquum caput non occuparet, membra cætera, si cum hoc conferrentur, & præcipue inferiora, speciem monstrosissimæ crassitudinis præ se ferebant. MORTUUM anno, si recte hoc memini, 1704. in Bononiensi Incurabilium Nosocomio dissecui magis ut anasarcæ, quam ut ascitis naturam inquirerem. Inquisivi autem; nam crura jam corrumpi incipiebant; in femoribus, & in scroto. Femorum cuticula hic illic a subjecta aqua in vesicas attollebatur, quarum aliqua erat pugni magnitudine. Adacto usque ad os cultro, cum sectiones inspicerem, Adiposam membranam crassiorem factam, ejus autem Malpighianas cellulas aquosa pinguedine refertas deprehendi, vel potius aqua maxima ex parte, quæ propter creberrimas interjectas cellularum membranulas, *gelatinam*, ut in Adversariis (*e*) scripsi, mentiebatur. Atque ut Adiposa membrana se se propagat non modo inter musculos, sed inter fasciculos quoque fibrarum ex quibus musculi compinguntur; ita in locis hisce omnibus eandem *gelatinæ* speciem referebat. Nec alia mihi se obtulit species prætumidum scrotum incidenti. Cellulas enim in primis quæ darton efficiunt, quippe Adiposæ membranæ continuatas, aqua distenderat. Aqua igitur ex his, illisque cunctis sectionibus prodibat, & si velles, facile exprimi etiam poterat; sed non tota; plurima enim inter cellularum membranulas restitabat. Itaque cum scalpellum ad abdomen transtuli, etsi inter ejus tegumenta nullam fere aquam offendi; non tamen defluxisse tam cito per femorum, & scroti sectiones credidi; sed potius ab ingenti, quæ ventrem implebat, & abdomen distendebat, aquarum copia ex hujus integumentis detrusam, dum homo viveret, ad inferiores artus fuisse, existimavi, aut, si mavis, cum ab his porro ascensura esset, ob eandem quæ modo indicata est, integumentorum abdominis a subjectis aquis pressionem, inter ipsa non esse admissam. Ventris autem viscera quemadmodum se haberent; neque enim id mihi, ut paulo ante dixi, tunc proposueram; diligenter non adnotavi.

27. Vides igitur, tumoris quem anasarca facit, sedem, & caussam non sub cute dumtaxat in Adiposa membrana esse; verum etiam, ubi tumor præsertim non modicus est, in omnibus ejusdem membranæ appendicibus, ut cum præter ipsam hæ quoque tum inter exteriores musculos, & his subjectos, tum inter musculorum fasciculos distendantur, magnus tumor efficiatur. Vides simul, quid sit quod *gelatinæ* specie non raro imponat; nam & pinguedinis oleum eædem interjectæ membranulæ ipsæ etiam faciunt, ut in sanorum cadaveribus minus quam in viventibus revera est, appareat fluidum. Nec tamen negaverim, sive ob ejus reliquias olei plures interpositas, sive quod viscidior sit aqua inclusa, sive quod mora, & anni tempore crassior fiat, esse præter membranas aliquid interdum quod eam nobis speciem objiciat. Glasero hoc ultimum unice placuisse, ex Sepulchreto (*f*) cognosces; cum idem quod ego, alii, & in his Peyerus (*g*) & Wepferus (*h*) maluisse videantur.

28. VETULAM quæ ex hydrope ascite, sed non ita magno, decesserat, cum in Nosocomio Patavino secaremus sub finem A. 1716. hæc observavimus.
VENTER, ubi exhausta fuit effusa aqua, jecur ostendit multis albis, nec tamen præduris, tumoribus intus, extraque obsessum; in pancreate autem similem unum, sed duriorem, multoque majorem, ut quod totam illam hujus visceris occupabat partem qua ad Duodenum intestinum se annectit. Renis alterius; nam alterum non inspexi; membrana propria crassior facta, trahentem facillime sequebatur: canaliculi quoque crassiores quam solent, eoque multo evidentiores. Uterus interius non male habebat. Sed exterius altero in latere conspicuam quasi ex vulnere cicatricem ostendebat, cum in ventris cute nulla esset: in latere autem opposito haud procul a cervice in subrotundum tumorem protuberabat, qui cum subjecto fundi pariete, ipsum magna ex parte concludente, discissus, substantiam exhibuit ex rubro lividam, neque tamen reliqua uteri duriorem. In testibus vesicæ crassæ, albæ, quarum in cavea nihil erat: multo major una aquosum continebat humorem. Thorax sanus, nisi quod effusam, sed non multam, habebat aquam. Cerebrum egregie constitutum, & firmum ne hanc quidem habuit.

29. Satis erat caussarum; ut cætera nunc omittamus; in pancreate, & jecinore, tum ut chylus, & sanguis minime ex naturæ instituto conficerentur, tum ut lymphæ, & sanguinis motus in ventre tardaretur. Forte accidit, ut cum aliquando animi, & studiorum caussa adolescens rusticarer, in ovium gregem inciderem, ex quo laniones alias justo, alias vili pretio mercabantur. Sciscitanti mihi discriminis caussam, illæ enim, dixerunt, sanæ sunt, hæ vero durum habent jecur, & in ventre aquam. Cum venter non his magis, quam illis, tumeret, neque aliud morbi appareret indicium; vana eos dicere, credidissem, nisi fidem fecissent ipsæ mox, inspectante me, occisæ, & apertæ. Signo autem hoc usi fuerant. Superiorem ovium palpebram attollentes, & eorum quæ sunt oculo circumjecta, colorem animadvertentes, ex rubro sanas, ex albido morbidas internoverant; sic quoniam corpus reliquum pili operiebant, nuda ab his loca non secus ac Medici faciem solent, contemplabantur, idque eo utilius, quo plura ibi, & conspectiora vascula luculentius sanguinis naturam ostendunt. Non hæc ego narrarem tibi, nisi Boerhaavium (*i*) nuper vidissem, idem, ut opinor, signum indicantem, & diserte a veterinaria Medicina ad humanam traducentem sic ut tunicæ adnatæ, & carunculæ oculi pallido colore *significari*, doceat, *aquosam cacochymiam*, & cum *sanguinem rubrum deficere*, ex illo signo cognoscimus; *adesse vitia omnia quæ hunc defectum sequuntur*. Certe plura horum adesse possunt, aut non multo post consequi. Sic inter eas oves quas a me eo tempore inspectas dixi, una fuit, quæ etsi non meliori jecinore, quam cæteræ, nec minus hydropica; præpinguis erat tamen, alboque, & solido adipe, omentoque pulcherrimo. Scilicet recentior huic erat morbus: quod si cum illo tandiu vixisset, quam cæteræ; minus pulchro omento, atque adipe fuisset prædita. Ad prima enim vitia subinde alia atque alia accedunt; ut in hominum, ad quos redeo, cadaveribus videre est, quæ viscera tanto vitiosiora plerumque ostendunt, quanto illos diutius aut hydrops, aut morbi hydropem præcedentes maceraverint. Utriusque casus exemplum afferam: & primum secundi.

30. CASPARUS LOMBRIA Patricius Venetus, bilio-

(*d*) Del Flato &c. L. 2. c. 28. & l. 1. c. 27. 28. (*e*) II. Animad. 16. (*f*) Sect. hac 21. Obs. 21. & Schol.
(*g*) Ibid. Obs. 3. §. 1. & Schol. (*h*) Ibid. Obs. 17. §. 5. (*i*) Prælect. ad Instit. §. 868.

biliofo, ut vocant, temperamento, amplo corpore, atque robufto, eoque magis, in omni vivendi genere, præceptionum medicarum fecurus, poftquam annum exceffit quadragefimum, longo, & vario morbo correptus, in eoque refrigerantibus potionibus præter modum ufus, e morbo quidem evafit, fed ventre aliquanto tumidiore. Qui cum remediorum ope detumuiffet, nihil magnopere habuit animadvertendum, donec alvi quidam fluxus recurrere per intervalla, nec fine violentia aliquando, cœperunt. Ab his fitis, quæ alioquin ipfi quafi innata erat, augebatur, urinæ autem, quæ magna copia reddi folebant, tunc faturatiffimæ factæ, minuebantur. Vires tamen nihil detrimenti capiebant donec circa extremam hyemem anni 1722. qui erat ætatis ejus quadragefimus feptimus, diarrhœa, qua antea multa flava, & fluida egerere octo, aut decem diebus confueverat, menfem pene totum detinuit, prodeunte variorum colorum materia, plerumque autem cruda, & ferofa, nec fine fpuma. Quæ diarrhœa cum aptæ curationis ope defiiffet; mox, neglecta vivendi norma, vel gravior reverfa eft. Conquieverat iterum, cum tremor jam ab ineunte ufque ætate leviffimus, deinde poft primam illam ægrotationem toto corpore manifeftior, fubinde autem ab alvi fluxibus gravior factus, focias fibi novas quafdam capitis affectiones adfcivit. Cum propter illum tremorem jam olim Medici, quibus diligentius parendum fuerat, generofis vinis interdixiffent, ob has autem novas affectiones parcam fanguinis miffionem permififfent; in fummo hujus concremento cruftam, & hanc ex dimidia parte colore viridi confpexerunt. Curatione tamen opportuna adhibita, jam vires, color, cibi appetitus, urinarum copia fic fatis reftitui videbantur, cum pertædere ægrum cœpit, neque ultra diem trigefimum uti non inutilibus remediis voluit. Ad horum omiffionem mox accefferunt violenti corporis, & animi motus. Quos, intra quindecim ab omiffione remediorum dies, initium repente excepit funefti morbi. Abdomen, quod fæpe antea a multis flatibus tumefcere, fed mox detumefcere confueverat, affiduo moleftiffimoque tumore tendi cœpit, & manu percuffum, tympani inftar refonare: tumere etiam nonnihil pedes: urinæ flammeo colore fieri, multumque imminui: fitis urgere. Cum hæc animadverfa effent extremo jam Majo, & Michelottus, qui adverfus hunc tympanitem incaffum pugnare cœperat, ante medium Junium in Galliam cum Viris Ampliffimis Venetis Legatis effet profecturus, mihi ægrum, eodem tempore Patavium tranfeuntem, maximopere commendaffet, ut nifi affidue cum ejus Medico invifere poffem, at fæpius faltem, cum per alias liceret occupationes, confilio juvarem meo; ego, necdum ægro vifo, ex attenta dumtaxat eorum quæ fummatim nunc ad te perfcripfi, lectione aliorum vifcerum labem, aliorum infirmitatem conjiciens, de ægro fanando defperavi: neque id Affinibus reticui probe confciis, toto illo feptennio nunquam propemodum morbo aliquo vacaffe, & interroganti mihi illud confirmantibus quod in calce eft librorum de Morbis, *ex alio morbo corpus liquefactum ad hunc deveniffe*. Igitur quæ ibi continuo fubjiciuntur, diferte iifdem enunciavi: *fi quidem igitur fubito occupaverit* hic *morbus hominem, moritur nempe alio morbo diutiffime jam affligente*. Neque alia mihi poftquam ægrum vidi, fententia fuit: in quam deinceps venerunt ad unum omnes quotquot ea tempeftate Patavii magis florebant Medici. Nam etfi flatibus fupra, infraque interdum prodeuntibus, abdomen amplius, fi manu percuteres, non refonabat; tamen hujus tumor, & cætera quæ dicta funt, non modo non decrefcebant, fed quamcunque iniret aliquis medendi viam, in dies augebantur, ut non jam tympanitem æger huc attuliffe, fed præcipitem afcitem videretur; cui mox thoracis, & denique cerebri hydrops fe adjunxit, quemadmodum ex iis quæ adfcribam, fignis cognofces. Principio, fi abdominis latus finiftra complectens, latus alterum repetitis dexteræ modicis ictibus impelleres, allifæ ad finiftram aquæ fluctuationem percipiebas. Sed haud multis interjectis diebus, venter non modo aqua plenus, fed præter modum tumidus, ac diftentus, impellenti manui refiftebat: & fimul œdemate non pedes folum, aut crura, fed femora quoque valde turgebant, facie, & artubus fuperioribus macefcentibus. Inter initia tuffis quædam, deinde nulla; fed cum primum æger poffet in utrum liberet latus cubare, non potuit poftea, nifi in dexterum: & licet toto morbi tempore decumbere potuerit; bis tamen ante poftremas hebdomadas e lecto exfilire ab imminentis fuffocationis fenfu coactus eft, qui fenfus ut repente venerat, fic illico abibat. Tandem ultimis ferme decem diebus quodam quafi fopore tenebatur, & fæpe aliquo, fed leviffimo, delirio. Tunc etiam cordis vires, quæ fuerant diu validæ, fubinde infirmiores fiebant: cæterorum autem mufculorum vires prope ufque ad ultimum non defecerunt. Si febres excipias duas, quæ multis ante mortem diebus ingruerant, altera non fine longis horroribus, & tremoribus, intra biduum tamen finita, altera autem & levior, & brevior; fi harum, inquam, tempus excipias; pulfus nihil vitii habuerant, nifi quod fæpe, fub vefperam præfertim, frequentiores ipfi, & carnes calidiores deprehendebantur. Initio moleftior ad epigaftrium fenfus, imo dolor inter enfiformem cartilaginem, & umbilicum: qui poftea non ibi, fed hic, illicque per ventrem percipiebatur; punctionis autem fenfus ad hepatis regionem manebat. Somnus, & cibi appetitus, qui principio mediocres fuerant, fæpius, procedente morbo, deficiebant: fitis autem magis magifque torquebat. Alvus per fe multa, liquida plerumque, & flava; alia nonnunquam, & hæc vifcida, dejiciebat. Contra, urina femper quam pauciffima fuit, eaque flammea, & faturata. Cum æger, Affines, Medici nihil magis optarent, quam ut uberius hæc proveniret; dicere non poffum, quot, & quæ ad eam promovendam fumpferit. Nullum effe credo levius, validius, fimplex, compofitum medicamentum, quod ullo ex regno, ut loquuntur, ad id pertinere exiftimetur, quod a tot Medicis propofitum, aut ab ægro captum non fuerit. Verum, ut folet reluctante natura, incaffum omnia; nunquam urina vel minima ex parte aut increvit, aut mutata eft, nifi quod diebus ante mortem circiter quindecim, & noviffimis iterum diebus pauxillum quid tabacci colore in imo depofuit, quod cum diligentius examinarem, fanguinem effe cum ichore miftum, deprehendi, & iis quorum intererat, ut diureticorum finem tandem aliquem facerent, oftendi. Eorum aliqua, fed minus importuno tempore, minufque fufpecta, non fanandi fpe, fed ne æger intelligeret, me defperaffe, ipfe quoque laudaveram, in his levia quædam ex refina terebinthina. Sed cum animadvertiffem, ne odorem quidem illum, quem folent, violarum martiarum ab his urinas traxiffe, iifdem, atque adeo renum viæ vel magis quam antea, diffifus, ad inteftinorum potius viam effe redeundum, cenfui, præfertim cum tartarus, ut vocant, purificatus, quo per intervalla utebamur, nullo cum incommodo multa, & fæpe aquofa per alvum deturbaret, & aliquot horarum levamen femper afferret adverfus moleftum quendam fenfum qui ad ventriculi regionem percipiebatur. Verum nec via hæc proficua fuit. Audiverat æger ex Michelotto, juvencæ urinam fibi feliciter, nec femel, adverfus anafarcam ceffiffe. Itaque experiendi cupido, etfi neque anni tempus, neque alia aliqua ejufmodi erant ac malebat Lemeryus (*k*); indulfi tamen in remedio ejufdem generis ac *urina ovium, aut urina afinorum*, quas apud Avicennam (*l*) legeram a quibufdam olim adverfus hunc morbum fuiffe laudatas, & quod denique non per renes tantum, fed & per alvum movet afciticorum aquas, ut Lemeryi obfervationes docent; fed ea lege indulfi, ut ne plus unciis feptem primo die biberet, fingulis deinceps diebus binas additurus. Et primo quidem die quidpiam paffus eft, quod Lemeryus, cum alia recenfeat, non adnotavit. Nam paulo poftquam biberat, caput quafi ebrietate qua-

(*k*) Mem. de l' Acad. R. des Sc. A. 1707. (*l*) Canon. l. 3. Fen 14. tr. 4. c. 13.

quadam tentatum est, sed quæ non multo post evanuit, nec diebus insequentibus rediit, quamvis plus biberetur. Cum esset quincto die perventum ad uncias tredecim, neque æger plus mingeret, sed plus dejiceret sic ut eo die aquam ad quatuor, aut quinque libras alvo redderet nullo virium detrimento; non aliud tamen hinc levaminis, quam quod a tartaro, observatum est, ventre nihil prorsus detumescente, imo artubus inferioribus magis tumentibus. Quamobrem tunc id remedii intermissum est. Aliquo post tempore ad idem voluit redire æger. Bibit quinque continenter diebus octonas singulis uncias. Nihilo plus profecit. Quin altera de qua supra indicatum est, ingruente febre, prorsus omittere est coactus. Frustra quoque, utinam innoxie in morbo quem augere facilius esset, quam minuere; frustra, inquam, remediis aliis est usus de eodem genere sive deglutitis, sive in alvum injectis, sive etiam abdomini impositis. Nam cum senior quidam Medicus ebuli, & absinthii succos imponere jussisset; nihil inde nisi inanis egerendi cupiditas accidit, & pruritus cutis ad hepatis regionem, ubi lividæ venulæ apparuerunt. Itaque succos illos abjecit: neque aliud abdomini, siquando mulcendi essent ventris dolores, cum utilitate adhibuit, nisi vervecis omentum oleis delibutum violarum, absinthii, & amygdalarum dulcium. Verum hæc antea. Nunc ad morbi finem, & ad dissectionem veniamus. Suffocati instar mortuus est prælivida facie, & humeris, aqua autem & sanguine ex mortui ore, & naribus prodeunte. CADAVER postridie, qui dies fuit III. Nonas Sextiles anni quem supra memoravi, ut condiretur, dissectum est. Artus superiores quibusdam nigris quasi peticulis distincti erant. Ab inferioribus autem œdema per dorsum ad scapulas usque se producebat. Venter aquæ fœtidæ ex viridi flavæ copiam habuit quantam maximam præter omnem modum distentus habere potuit. In ea frusta quædam, omenti opinor, natabant quasi ex mucilagine purulenta. Ventriculus, & intestina, nil fere turgida, nigricabant, ut mesenterium quoque. Jecur durum, intus, extraque totum constans ex tuberculis, id est glandulosis lobulis evidentissimis, & evidentissime distinctis: nec tamen naturali majus. At lien magnus, substantia compacta, ex qua incisa nihil sanguinis effluebat. Renum alter ichorem in pelvi habuit. In Thorace, a dextris præsertim, aquæ plurimum ejusdemmodi atque in ventre. Sic etiam in pericardio, in quo tamen non multa. Pulmones turgidi, & nigricantes. Cor sine sanguine, nedum sine concretionibus polyposis. Caput; quoniam cadaver condiebatur, ut non longius quam Venetias in paternum sepulchrum inferretur, nobis attingere nec necesse fuit, nec licuit.

31. Ex quo Joannes Posthius, ut hic habes in Sepulchreto (m) substantiam hepatis in ascite *interius totam granulosam* offendit, *granis nimirum quantitate pisorum ubique apparentibus*, plures aliæ similes Observationes in eodem morbo habitæ sunt. Extant ibidem aliæ quatuor, Wepferi una (n), cui hepar *ceu corpus ex plurimis glandulis conglomeratum apparuit*, Ruyschii altera (o), Brownii tertia (p), Hartmanni quarta (q), quibus idem viscus *totum e meris glandulis magnis*, aut *e glandulis*, aut *ex lobulis* constare visum est. Non possunt autem minimæ jecinoris partes adeo amplificari, quin aut interjectas alias, aut vascula saltem sanguifera comprimendo, hepatis muneri, & sanguinis per ventrem motui plurimum officiant. Itaque Posthius, & Brownius frustra aquam eduxerunt, quæ *vitiato jecinore subinde renata esset*, ut Erasistratus apud Celsum (r) monebat. Nam quod hic respondet, *emisso humore medicinæ locum fieri* ad jecur sanandum; profecto ejusmodi non est hoc hepatis vitium, ut medicinam admittat. Quod etsi non nisi per dissectionem apparet; tot tamen alii sunt illius, & aliorum viscerum morbi qui curationem non recipiunt, ut cum læsorum viscerum indicia sunt, non sit temere ad aquarum emissionem decurrendum. Quamobrem hanc Nobili, de quo dictum est, ægro nemo tot Medicorum proposuit. Cæterum quod plures cum Ballonio (s), & Sanctorio nostro (t) verentur, ne peritonæi, & intestinorum inflammatio, ac gangræna aquæ eductionem consequantur, non injuria facere videri possunt perlegentibus exempla eorum quibus educta aqua fuerat, quorum multa sunt in Sepulchretum (u) relata. Quibus celebre illud in primis addes quod Cl. Scherbius (x) descripsit viri, cui calculus in Receptaculo chyli concretus, hujus, & lymphæ expedito in Thoracicum ductum ascensui se opponens, ejusmodi ascitem attulerat, ut septies aquæ a Chirurgis fuerint eductæ, quippe novis semper succrescentibus donec sexdecim post ultimam eductionem horis vivere desiit. Etsi vero non a viscerum labe, ut præclare vides, hydrops hic originem habuit; tamen *omentum totum fere consumtum inventum fuit, reliquaque viscera gangræna obsessa; nec mirum*, inquit Scherbius, *dum tractu temporis id in omnibus hydropicis sit conspicuum*. Sed me veri studium non sinit reticere quæ pro paracentesi dici possunt, verbis istis ultimis ne ipsis quidem omnino repugnantibus; imo ex parte aliqua, si recte attenderis, adjuvantibus. Igitur; ne quæram, num semper id aquæ emissionis, quocunque hæc instrumento, modoque, aut quotquot vicibus peragatur, & intrudentis se aeris effectus sit, quod haud raro morbi ipsius esse, cadavera ostendunt hydropicorum quibus, licet aqua emissa non sit; tamen intestina, ut in nostro, nigricant; certe non paucæ feliciter ratione hac absolutæ curationes eandem tuentur, tuenturque ipsæ dissectiones, quæ, ægris ob aliam causam intereuntibus, patefecerunt *bene satis constituta* intestina. *nullum* autem in abdomine, nedum in peritonæo qua pertusum fuerat, *vestigium inflammationis*, *nedum sphacelosæ corruptionis*, ut verbis utar Polycarpi Scacheri (y), Virginis jam diu asciticæ sectionem, mortuæ *octavo post operationem die*, multaque per vices educta aqua, proponentis.

32. Sed rara adeo apud nos sunt, aut certe erant felicis hujus curationis exempla, ut Bononiæ diu moratus neminem unum audiverim Medicum qui ea se vidisse, affirmaret, cum infelicia, externis Chirurgis, nec vulgaribus, eam instituentibus, & ipse ibi viderim, & ab omnibus acceperim. Quin memini, Albertinum phthisim, & ascitem inter se comparantem, illam ter ab se, quantumvis confirmata esset, persanatam fuisse, dicere; ventris autem hydropem, qui confirmatus esset, etiamtum nullum. Aqua enim, ajebat, si a Chirurgo emittatur; ægros mori, video: si a Medico ad renum, aut intestinorum vias validius urgeatur; quæ remedia ad has compellunt, non tam illam quæ in ventrem effusa est, quam quod seri in sanguine adhuc restat, non magis in illas vias, quam in ventrem qua jam data porta est, ejiciunt. Sic nuper accidisse, narrabat, generoso in primis Viro, cui data ab Empirico ejusmodi remedia urinarum quidem copiam, sed ventris simul tumorem auxissent ita, uti in mortui sanguiferis vasis nihil ferme potuerit inveniri. Neque tamen quas audiverat, aut legerat admirabiles asciticorum curationes dissimulabat, quarum Bononiæ vel quinque per scroti punctionem perfectæ esse ferebantur. Sed cum alios crederet anasarca potius laborasse, quam ascite, alios ascite, sed nondum confirmato, alios hydrope peritonæi; non multos sane relinquebat, quorum sanatio naturæ potius, ut putabat, quam arti deberetur. Et magnæ sunt certe cum in aliis sæpe, tum in hoc morbo nonnunquam sanando naturæ vires. Accidit in mea Patria, ut cum puer nobilis semel, atque iterum ardenti febre correptus, aquæ plurimum tum in prima, tum in secunda ægrotatione bibisset, utramque exciperet ascites ingens, uterque autem ascites solveretur, magna vi aquæ sponte dejecta, sponte, inquam;

(m) S. 21. Obs. 4. §. 21. (n) Obs. 32. (o) in Additam. Obs. 34. (p) Obs. 49. (q) Obs. 50.
(r) De Medic. l. 3. c. 21. (s) in Schol. ad §. 1. Obs. 5. hujus Sect. Sepulchr. (t) Ibid.
(u) Obs. cit. & 2. & 4. §. 1; & 6. §. 1. & 11; & 11. §. 1. & in Additam. Obs. 49. & 64. & 76. & 86.
(x) De Calculo Receptac. chyli, hydr. causa. (y) Diss. supra ad n. 8. cit.

quam ; nam & vulgo id notum erat, & ejus mihi confirmavit Medicus, non sibi facile earum curationum honorem detracturus. Easdem nimirum vias satis sibi reseraverat natura per quas humorem in ventre stagnantem resorberet, alioque amandaret, quibus in Mercatore illo Meadii (*z*) usa est, cum aquas omnes, postridie per abdominis perforationem educendas, nocte ipsa una in vasa iterum recepit, in iisque retinuit. Verum cum eadem natura neque per se, neque blandis invitamentis, neque paulo acrioribus stimulis excitata quidquam molitur, num, ipsa adversante, acerrime, & periculose agendum est? an potius, ubi omnia permittant, aquæ emissione utendum est, auxilio primum, ut existimare licet, ab eadem natura indicato?

33. Quod enim umbilico immani aquæ vi aperto, egrediens hæc ascitem solverit, non id primo, opinor, Benivenius, & alii quos Donatus (*a*), & Gabelchoverus (*b*) laudant, viderunt; sed prisci olim homines, iidemque adnotarunt, quibus simul omnis prorumperet, eos mori; quibus vero paulatim, partiteve exiret, eorum aliquos convalescere. Itaque naturam recte operantem Medici, ut solent, imitari potuerunt, & Hippocrates (*c*) deinde, ac Celsus (*d*) monere, ne omnis simul aqua emittatur; mortiferum enim id esse: cujus rei causas Viri Docti nostra hac ætate complures exposuerunt, & in iis Verneyus junior (*e*), Werlhofius (*f*), Meadius (*g*), copiosius autem Ill. Senacius (*h*). Quorum explicationes ea quoque confirmare videtur Observatio (*i*) omnis, sine animi defectu eductæ materiæ, sed ob hujus tenacitatem lente adeo, ut tres ferme horæ sint impensæ: quod minus tibi mirum accidet, ubi ex Cl. Targionio (*k*) noveris, fuisse hydropicum, cui tam densa *gelatina* ventrem implebat, nulla ut arte ab experientissimo Chirurgo educi potuerit. Sed nulla res magis illas confirmavit explicationes, quam secundum ipsas feliciter excogitata ratio omnis simul aquæ innoxie emittendæ, nimirum, abdomen non modo postquam emissa est, quod & laudatus Verneyus (*l*) post uberiorem eductionem jubebat, fasciis adstringendo, verum etiam, idque præsertim, magis magisque dum educitur. Qua ratione is qui primus & excogitavit, & adhibuit Medicus eximius Meadius (*m*) cum alios, tum præcipue mulierem a se persanatam memorat, cui *simul & semel* aqua omnis emissa est pondo librarum *sexaginta*, alteram autem annos sex, & septem menses servatam, ex qua toto illo temporis spatio, incredibili, nisi res inter omnes Londini constaret, copia educta est, *libræ* nimirum *mille nongentæ & viginti*. Sed quam caute hæc sint & suscipienda, & facienda, nobiles, quos nominat, inter Anglos Chirurgi proposuerunt: quanquam & ipsi nota esset hydropica quæ, disrupto per se abdomine, & plurima aqua effusa, superstes fuit, cui similem alteram leges a Nebelio (*n*) descriptam. Utrique nimis distentum abdomen prope umbilicum crepuerat. Porro extant aliæ per ipsum umbilicum sponte erumpentium aquarum, sed fere nunquam simul omnium, felices Observationes, non ab illis modo quos supra diximus, sed & ab aliis (*o*) productæ. Nec tamen Medici, ut ascitem solverent, aperire umbilicum perrexerunt, contrariis alii Observationibus permoti, experientia autem plerique edocti, quanto ibi facilius abdomen, distendente aqua, extenuatur, tanto difficilius & vulnus postea, nec raro, consanescere, & minus commode in præsentia obturari, ne plus aquæ prodiret, quam ferre ægri vires valerent, neque eam demum totam, nisi perincommode ægro in ventrem cubante, posse detrahi. Nam quod emitti per umbilicum præstaret, quia sic reclusa vena Umbilicali aquosus ex hepate humor per illam non in ventrem effunderetur, sed e corpore ejiceretur, opinio fuit quæ serius nata ex hypothesibus, & ex sententia quorundam, cujus meminit Avicenna (*p*), nonnullis demum Observationibus confirmari visa est. Extiterunt enim, ut in Sepulchreto (*q*) hic vides, qui venam illam, jam olim in ligamentum contractam, assidua dixerunt aquarum alluvione emollitam, recludi iterum, & tum serum ab hepate exsuperans per umbilicum excernere, seque dilatatam adeo tunc invenisse, ut catheterem, & pennam anseris admitteret, essetque aqua satis copiosa plena. Ego vero ut in nonnullis apertam, ut est a primordiis, servari potius, quam rursus facile referari, concederem, neque post ortum in omnibus, quemadmodum Schultzius (*r*) tradidit, ab umbilico sursum retrahi ad jecur, ut ad illum amplius non perveniant; non viderem tamen, quomodo ex Sinu venæ portarum serum dumtaxat acciperet; sanguinem relinqueret. Quæ non tam propter Platerum, & Hildanum dico, quam propter Rolfincium, utroque recentiorem. Nec tamen Observationes eorum nego; sed tantum suspicor, non venam ipsos Umbilicalem, sed thecam solum reperisse patentem, & aqua plenam, qua theca a duplicato peritonæo illa vena augetur. Laxantur enim facile in hydropicis membranæ, earumque intercapedo redundante aqua impletur. Adjuvat hanc meam suspicionem Observatio, quæ non Riolani est, ut Rolfincius putabat; sed tamen apud Riolanum (*s*) extat. *In quadam muliere hydropica* vena Umbilicalis, inquit, *inventa fuit fistulosa, & per eam aqua inter peritonæum & abdominis musculos effundebatur*. Sed diuturnioris hydropis casum, ut fumus polliciti (*t*), subjiciamus.

34. VIRGINI annos viginti natæ cum sanguis per uterum respondere desiisset ante annos duos, dolores ad hypochondria primum orti sunt, tum deinde venter intumuit. Hunc tumorem, variis incassum remediis usa, annum circiter jam tulerat, cum in Nosocomium hoc Patavinum excepta est. Ingens ventris erat moles: ægra tamen hæc quoque, totum mensem quo ibi fuit, cubare potuit usque ad extremum; cubabat autem plerumque in sinistrum latus. Sitiebat, sed non multum, nisi cum febricula qua tenebatur assidue, interdum augescebat. Paucas quidem reddebat urinas, nec tamen valde rubentes. Subinde querebatur de iis de quibus indicatum est, ad hypochondria doloribus, qui convulsivi, non tamen acerrimi, esse videbantur. Non unis adhibitis auxiliis, nihil profectum est: lotium auctum est nunquam. In illis quædam erant quæ molestiam crearent, ut gummi ammoniacum cum resina terebinthina: quamobrem & omissa sunt. Novissime cum alvus ex dura facta esset laxior; fœtida liquamina cœperunt effluere, sed non purulenta. Horum persistente fluxu cum venter non decresceret, vires in dies frangerentur; nimirum id accidit quod in extremo libro IV. *de Morbis* prænunciatum de hydropico est: *at ubi etiam alvus valde fluida fuerit, citissime moritur & sentiens, & loquens*. Itaque constante usque ad ultimum mente, vivendi finis est factus circa medium Decembrem A. 1744. Postridie, cum hæc accepissem, & frequentissimis Auditoribus exposuissem, nonnulla ex iis prædicens, quæ mox sub eorum oculis inventa sunt; dissectio ibi statim incepta est.

CADAVER macilentum erat, superioribus præsertim artubus, nec tamen plurimum. Inferiores artus levi adeo affecti erant œdemate, ut vix, nisi digito appresso, dignosceres, idque ne ad summa quidem femora perveniebat. Venter amplissimus, sed non tensus, ut neque umbilicus, quamvis promineret. Pertuso ad alterum latus Abdomine, paulatim vis aquæ ingens emissa est, in manibus relinquentis eundem sensum quem lixivium in quod eas immisisses. Quæ prima effluxit, subflava fuit, & tenuis; reliqua minus tenuis, & quasi albida. Utramque in maximo quodam vase relictam cum post

(*z*) Monit. Med. c. 8. in fin. (*a*) De Med. Hist. Mirab. l. 4. c. 21. (*b*) Sect. hac Sepulchr. in Schol. ad §. 1. Obs. 6.
(*c*) Sect. 6. Aph. 27. (*d*) De Medic. l. 2. c. 8. (*e*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1703.
(*f*) Commerc. Litter. A. 1735. Hebd. 37. n. 2. (*g*) c. 8. supra ad n. 32. cit. (*h*) Traité du Coeur l. 4. ch. 12. n. 3.
(*i*) Commerc. Litter. A. 1745. Hebd. 52. n. 3. (*k*) Prima Raccolta di Osserv. Med. (*l*) Mem. cit. (*m*) c. 8. cit.
(*n*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obs. 122. (*o*) Act. N. C. Tom. 8. Obs. 79. (*p*) tract. supra ad n. 30. cit. c. 5.
(*q*) Obs. 13. cum Schol. & Obs. 14. (*r*) Diss. de vasis Umbilic. nator. & adultor. (*s*) Anthropogr. l. 2. c. 12. (*t*) n. 29. in fin.

poſt horas viginti quatuor inſpicerem, viſa univerſa eſt albida; ſed cum paulatim de vaſe in vas effunderetur, ſubflava potius apparuit: neque multum pro aquæ copia in fundo ſubſederat humoris ſubalbi, craſſiorisque ab admiſtis etiam omenti fruſtulis, ab aliiſque de quibus poſtea indicabitur. Cæterum neque aqua, neque cadaver fœtebat, etſi Tenuia inteſtina tribus in locis nigricare inceperant, non ultra latitudinem tamen tranſverſi digiti. Eorum inteſtinorum pleraque tumebant aere, ſed non ita multum. Craſſa, ut ventriculus, prorſus inania connivebant. Si omenti partem exciperes modicam quæ ventriculo adhærens, reliqua erat, partes ejus cæteræ quaſi in fruſta diſcerptæ erant, ab illa, & inter ſe omnino ſejuncta, quorum unum ſe conformaverat in teres, rubicundum, & molle corpus ulnæ propemodum longitudine. Jecur tota convexa facie, ipſoque imo anteriore limbo cum diaphragmate cohærebat: a quo ubi diviſum fuit, magis extuberantem illam faciem habere conſpectum eſt; quam ipſi, & Virginis ſtaturæ, ad parvam vergenti, conveniret. Perfectum, paulo ubique, præterquam in Spigelii lobulo; & pallidius, & durius inveni: bilem autem in ejus veſicula paucam, ex flavo ſubfuſcam, turbidam, viſcidam. Lien, niſi quod æquo major, intus ſanus fuit: ut ſanus erat lien alter, multis partibus minor, quippe diametro digiti tranſverſi, qui ſubrotundus inter vaſa hærebat, membranaſque ad majorem alligatas, huic vicinus, ſed omnino ſejunctus, interna ſtructura eadem prorſus, eodemque colore. Sed in majoris lienis tunica, præter aliquot hydatides, corpuſcula paſſim prominebant ſubrotunda, alba, & dura, magnitudine varia, pleraque tamen milii granis aliquanto majora. Extabant eadem hic illic in facie interiore peritonæi, & in exteriore inteſtinorum, Tenuium præſertim, in qua erant pariter hydatides. Harum maxima parvum pomum rotundum æquabat, diametro digitorum duorum, vaſis ex inteſtino ſanguiferis per illius membranam ſe producentibus, & in ramos dividentibus. Aquam continebat nullo ferme colore præditam, ex parte autem mucoſam. Pancreas ſubdurum fuit. Glandulæ autem quibus ultra naturalem modum auctis quaſi plenum erat meſaræum, duritie, & albedine fuerunt omnino ſcirrhoſa. Præcipuum tamen, & peculiare vitium in teſtibus, tubis, ipſoque utero deprehendi: quod in utero non niſi per ſectionem ſe prodidit; in teſtibus autem, & tubis ultro in conſpectum venit. Hæ enim partes utroque pariter in latere una cum alis veſpertilionum inter ſe ita coaluerant, & craſſefactæ in unam quandam tuberoſam, informem, non modicam maſſam concreverant, ut nullo prorſus modo alteram ab altera internoſcere liceret, nedum ſejungere. Utriuſque maſſæ ſuperficies non parvo ſpatio lacera, ac per ſe aperta inventa eſt non ſecus ac ſi magnum quoddam ſteatoma ſe diſrupiſſet. Quocum propterea comparavi, quia ex materia fiebat nihil magis, quam ſemiſiccatum ſebum referente; ita erat alba, & ſi contrectares, unguinoſa, & ſpecillo immiſſo facile cedens. Eam ſi diſcerperes, quaſi ex tot fruſtulis conſtare, perſpiciebas. Erat autem omnino inodora. Ut partes quas nominavi, in ſebum converſæ videbantur; ſic ubi uteri fundum, qui ſanus exterius, & parietum quoque majori portione fuit, altius incidiſſem, reliquam totam interiorem eorundem parietum ſubſtantiam in materiam converſam vidi ejus ſimilem quæ modo deſcripta eſt, niſi quod colore nonnihil ad cinereum inclinabat. Eademque materia fundi cavum refertum erat, ex eaque quod minus ſolidum eſſet, per cervicem, quæ a materiæ ipſius reliquiis, facile abſtergendis, albicabat, excidere in vaginam conſueviſſe videbatur. Cæterum cervix intus, extraque integerrima erat, ejuſque, ut fundi etiam, magnitudo haud amplior, quam ejus ætatis Virginem deceat, niſi quod oſculum internum uteri paulo amplius viſum eſt. Ventris partes reliquæ, & renes in primis, erant ſanæ. Magnæ tamen arteriæ truncus minori quam par eſſet, latitudine apparuit. Diaphragma autem altius in thoracem aſcendens, multoque id magis a dextris qua a protuberantia, ut diximus, hepatis urgebatur. Quod cum venam Cavam incidendo, a diaphragmate detraheremus, non plurimus ex ea ſanguis, & is niger, nec concretus, effluxit. Thoracis parietibus omnibus, id eſt inferioribus quoque, pulmones ubique erant arctiſſime annexi. Siniſtri pars ſuperior quodam loco erat aliquanto durior, nec tamen evidenter vitiata. In pericardio aqua multa ejuſdemmodi ac in ventre. Cor laxum, in eoque & vaſis Magnis non multum ſanguinis, nigri quidem, ſed minus fluidi quam in Cava Inferiore vena, quamvis ſine ulla polypoſa concretione. Caput dum a cervicibus abſcinderetur, aliquantum aquæ tum e vertebrarum, tum e cranii cavo defluxit. Sed & Laterales cerebri ventriculi aquam non omnino paucam habuerunt ſubfuſcam, & turbidam, plexus autem Choroides pallidos maxima ex parte. Cerebrum tamen fuit ſic ſatis firmum: cerebellum permolle.

35. Multa ſunt in propoſita Obſervatione, quæ ſi perſequerer ſingula, Epiſtola hæc longe quam ſuperior, prolixior eſſet. Intelliges id ex iis quæ de hydatibus tantum ſcribam. Nam etſi rarum illud uteri vitium perquam dignum eſt de quo ſcribatur; erit tamen in aliis, & fortaſſe proximis Litteris (*u*) id faciendi opportunior locus; hydropis enim de quo in his ſermo eſt, proxima certe cauſa non illud fuit, ut fuerunt, quantum exiſtimo, diſruptæ hydatides. Nempe ut in exteriore inteſtinorum, & lienis facie aliquot extabant quæ necdum diſſilierant, ſic prope innumeras tum in illis, tum in aliis Partibus fuiſſe, arbitror, quæ diu antea perruptæ, ſuum in ventris caveam humorem effudiſſent. Et ne multis te detineam; meæ me in Albuginea, & Vaginali teſticulorum tunicis perſæpe habitæ Obſervationes (*x*) illuc adducunt, ut credam hydatidum, ſive tunicarum in quibus increſcunt ipſæ, membraneas laminas earum humorem complectentes, poſtquam diſruptæ hunc effuderunt, ſe ſuaque vaſcula in carunculæ formam primum contrahere, & niſi novus illac humor effluere pergat, indurari, & exſiccari denique ſic, ut alba illa, & dura ſubrotunda tubercula repræſentent alia aliis, ut hydatides fuerant, majora, aut minora, qualibus in deſcripta Virgine intima peritonæi facies, ejuſque productio per extimam lienis, & inteſtinorum exaſperabatur. Legeſis in Sepulchreto (*y*) Obſervationem Jacobi Wolffii, ubi aſciticæ *inteſtinis adhæſiſſe ſparſim*, ait, *carunculas quæ apertæ fundebant ichorem*. Lege quæ de altera aſcitica ex Bilgero (*z*) producuntur, *univerſa inteſtina quaquaverſum, & ambo latera circa diaphragma multis millibus granulis, inſtar ſuum grandinoſarum, referta*. Cum his junge editas poſtea in aliis hydropicis Obſervationes, ut puta Cl. Anhornii (*a*), qui peritonæum vidit in adoleſcente *nodulis glanduloſis, limpidam, ſi preſſi eſſent, plorantibus conſitum*, in muliere autem *hinc inde* habens *plura tubercula glanduloſa, fabæ adinſtar majora & minora, extuberantia, quæ preſſa limpidam lympham plorabant*, itemque Clariſſimorum Stegmanni (*b*) & Goetzii (*c*), quorum ille in viro pancreas animadvertit *veluti ſemine milii conſperſum*, hic vero in Virgine, ſacco qui humorem continuerat, *ſparſim adnata* intus *varia tubercula diverſæ magnitudinis, a piſi majoris ad minoris ſeminis cannabis magnitudinem accedentia, nunc ſolitaria, nunc racemoſa, ſcirrhoſa, dura, diſciſſa nihil liquoris aut gelatinæ plorantia*. Relege demum quæ de duris granulis, aut tuberculis in peritonæi, aut pleuræ interiore facie extantibus, alias (*d*) ad te a nobis ſcripta ſunt, cum effuſa aqua in magnis caveis quas illæ comprehendunt membranæ, etiam tum eſſet; facile propoſitam ſuccedentium mutationum ſeriem agnoſces. Annis ſuperioribus accidit, ut in fœmina quam aſcites ſuſtulerat, tunica exterior inteſtinorum omnium inveni-

(*u*) Epiſt. 39. n. 36. (*x*) Vid. Epiſt. 43. n. 16. & ſeqq. (*y*) in Additam. ad hanc Sect. 21. Obſ. 65.
(*z*) Sect. ead. Obſ. 20. §. 16. (*a*) Eph. N. C. Cent. 9. Obſ. 100. n. 2. & 7. (*b*) Earund. Dec. 3. A. 5. & 6. Obſ. 168.
(*c*) Act. N. C. Tom. 2. Obſ. 208. (*d*) Epiſt. 16. n. 30. & Epiſt. 22. n. 18.

inveniretur creberrimis tuberculis subrotundis distincta. Pars ad me Tenuium allata est, ut quid illa essent tubercula, judicarem. Lenticulares turgidulas glandulas, cum primum aspicerem, referebant: at sine osculo erant, & solidæ, neque ex glandulosa, neque ex carnea substantia factæ, sed inter utramque mediæ quadantenus videbantur. Censui, nihil veri similius a me posse statui, quam si disruptarum hydatidum reliquias esse, conjicerem, in se contractas, sed necdum satis, ut siccæ esse possent, & duræ. Nec me deterruit tantus, quantum sic fuisse oportebat, hydatidum numerus, probe memorem innumerarum quas in Professore Bononiensi Peregrino olim Coiterus (*e*) deprehendit. *Ubique*, inquit, *mesenterio, peritonæo, intestinis, lieni, hepati, denique omnibus visceribus vesiculæ inæquali magnitudine, eæque aqua limpida plenæ, adhærebant*. Et ne ab aliorum Veterum Observationibus, imo ne ab Sepulchreto, in quo & ista Coiteri non prorsus omittitur (*f*), te longius abducam; vide, ut Philippus Persius (*g*) in fœmina, quæ, ut nostra Virgo, ex suppressis mensibus inciderat in hydropem, ejusmodi vesicis pendulis (*numerus excessisset nongentas*) *scatentes* invenerit *renes, uterum, ventriculum, intestina, cor, pericardium, hepar, & lienem*: itemque ut in altera Mauritius Cordæus (*h*) intus omnes, aliasque Partes, mitto intus, *tectas hisce oppressasque foris* cystibus *pendulis* variæ magnitudinis, & formæ, *aqua citrina oppletis*, quæ *octingentarum numero facile superasset*; ne tertiam memorem, quippe necdum effuso in ventrem humore, quæ cum uterum ferre putaretur, *totum corpus internum* habuit, *Epiploum, Mesaræum, Hepar, Lienem, Pulmones, Cor quoque ipsum, & Peritonæum obsita vesiculis aqua purissima plenis*, ex Ballonii (*i*) Observatione.

36. Vides igitur quæ passim in nostra Virgine tuberculis asperæ erant Partes, in aliis hydropicis, hydatidibus confertissimis fuisse obsitas, intestina, lienem, peritonæum. Quin hoc aliquando tot obducitur, ut ipsum *vix in conspectum veniat*, sicuti reperit, pinxitque Ruyschius (*k*), aut in filamenta, & vesiculas resolvatur aquæ plenas, quemadmodum in ventris cavo resolutum agnovit Paawius (*l*) simul cum omento, cum utrumque suis in sedibus desideraretur. Sed omentum, quamvis peritonæi productio sit haud secus ac lienis, & intestinorum tunica extima, & hydatides in ipso quoque, nec raro, innascantur, ut plures ostendunt Observationes, & in his Boschii (*m*), Malpighii (*n*), Valsalvæ (*o*), & Goekelii (*p*); tamen adeo tenui structura est, ut illas sæpius coercere inter suas laminas diu non possit: quamobrem crescendo citius plerumque dissiliunt, ipsumque simul discerpunt, & vitiant; hancque ego unam ex præcipuis causis existimo, cur ascititiis plerumque; id quod nostræ quoque acciderat Virgini; minime integrum omentum maneat. Indeque Hippocrati (*q*) occasionem datam puto scribendi: *quibus hepar aqua plenum in omentum eruperit, iis ventrem aqua impleri*. Qui enim in brutis animantibus hydatides, ut ad te alias scribentes commemoravimus (*r*), pulmonum vidit, idem in iis illa animadverterit quæ modo dicebamus, videlicet omenti nonnunquam hydatides, sæpius vero illam quam Galenus (*s*) requirebat, *exesionem*; aquam autem a vicino hepate in omentum deduxerit, ut a viscere *aptissimo* ad hydatides, sicuti Galenus ait, *in ea quæ ipsum ambit exterius, membrana generandas*, quippe cum *videatur & in jugulatis animalibus hepar his aliquando plenum*. Priscorum autem Præceptorum in bestiis habitas Observationes, postquam humana incidendi cadavera facta copia est, Medici ut horum inspectione confirmarunt, sic illorum cogitata retinuerunt de hydropis causa sæpius ex aqua effusa e disruptis vesiculis, in quocunque tamen hæ sint viscere, deducenda: quanquam vel postea identidem ad brutas animantes redierint, si forte nonnulla quæ ad hydatidum examen attinent, luculentius conspicerent: quod nec me, quo ad licuit, prætermisisse, ex his quæ subjiciam, intelliges.

37. Ex maximis certe hydatidibus illa fuit quam in bubulo jecinore vidit Caldesius (*t*); novem enim libras pendebat tota; tunicæ autem solæ uncias sexdecim. Quæ tunicæ cum essent tres; singulæ ferme & ex aliis pluribus constabant laminis, & robustæ erant, atque carnosæ, exterior præsertim magis quam cæteræ, firma, & musculosa, ex fibris constans inter se maxime implicitis; cum interior esset infirmissima, & tenuis: media autem colore aureo, & rugosa, affixa habebat frusta quædam ex gypsea, vel potius ossea materia. Aqua, his tunicis comprehensa, limpida, & subsalsa, variis admistis liquoribus nihil prorsus mutata est: ut neque bulliendo magis concreverat, qua cæterarum, in quibus frustra id tentavit, hydatidum. Si cum structura descripta eam conferas quam in suis illis tot vesicis animadvertit Cordæus (*u*) (nam Persius (*x*) nil habet de structura, ut neque Ballonius (*y*) nisi quod *triplicem* singularum *tunicam* adnotavit) intelliges facile, quantum Caldesio profuerit suæ hydatidis magnitudo. Cordæus enim hæc tantum vidit, *ut binæ* illas *membranæ conficerent, valde candicans interior, altera tunicæ ventriculi simillima, tenuior aliquanto tamen, sed ei quidem concolor*. Mihi vero; quanquam dubium esse non potest, quin eorum quæ conspexit Caldesius, quædam fuerint illius hydatidis peculiaria; necdum contigit, ut in tam magnas inciderem, quam voluissem, & cum incidi, ut liceret aliter quam exterius spectare. Vel sic tamen nonnulla adnotavi non indigna fortasse quæ in aliis ejusmodi sedulo inquirantur. Unam enim vidi olim in vitulo dierum quindecim, rotundam, diametro sex septemve digitorum, pendentem a sima supremaque jecinoris parte, in quam se aliquantum inserebat, arcte affixa ad duorum, aut trium digitorum tractum: ab eaque parte sanguifera accipiebat vasa, sed pleraque ea ratione, quam ut firmiter memoria teneo, sic tibi significabo. Namque ut per ejus vesicæ membranam, alioquin ut inter digitos arripiendo percipiebam, non tenuissimam, licebat transpicere, non aquam modo quam continebat, ex subviridi levissime flavescentem; sed etiam, quoniam aqua illa erat pellucida, quidquid in ipsa innatabat; ita ex hepate per medium vesicæ cavum ferri videbantur quidam vasorum trunculi, qui oppositam assecuti vesicæ partem, se in hujus exteriorem faciem reflecterent, per eamque in ramos, ramulosque divisi, rete quasi quoddam efficerent. Verum ut hoc rete, eosque sanguiferos ramos certe quidem conspiciebam, & tenuissimas quasi pinguedinis strias, eosdem stipantes; ita inclusos illos natantesque trunculos, quos striæ ejusdemmodi comitari videbantur, cum tantummodo transpicerem; frustra ab illis petii qui eam mihi vesicam ostenderant, ut incidere liceret, cum aliis porro ostendere se velle, dicerent, quibus paulo ante polliciti essent. Ab iis vero, aut inclusos trunculos non satis attendentibus, aut quid ex illa eorum per vesicæ cavum traductione consequeretur, non bene animadvertentibus, nihil rescire aliud potui, nisi aquam, subsalsam fuisse, & minime ad ignem concrevisse. Non multo post vitulinam, hydatidem alteram vidi, ea quidem minorem; neque enim ovum gallinaceum superabat; sed pro animalculo in quo deprehendi, multo maximam. Erat id columba vetula, ova tamen etiam tum edens, quæ cum sanissima videretur, de improviso in nido mortua inventa fuerat. Repentinæ mortis causam, cum exterius nulla appareret, interius quærens, cerebrum, pulmones, cor sana offenderam, nisi quod hujusce ventriculi omnino erant vacui, & ipsum exangue; cum denique ad jecur perveniens, & hujus rei, & mortis causam perspexi. Jecur enim erat lividulum, & in

(*e*) Obs. Anat. (*f*) Sect. hac 21. Obs. 21. §. 8. (*g*) Ibid. §. 6. (*h*) Ibid. §. 14. (*i*) Sepulchr. l. 3. S. 37. Obs. 3. §. 12.
(*k*) Thes. 7. n. 37. & Tab. 2. F. 3. (*l*) Sepulchr. S. hac 21. Obs. 3. §. 8. (*m*) Ibid. Obs. 21. §. 2. (*n*) Exerc. de Omento.
(*o*) supra n. 4. (*p*) Eph. N. C. Cent. 6. Obs. 94. (*q*) S. 7. Aph. 55. (*r*) Epist. 16. n. 33.
(*s*) Comment. in Aphor. cit. (*t*) Osservaz. int. alle Tartarughe. (*u*) (*x*) (*y*) supra ad n. 35.

& in ſummo nigricans, & æquo mollius, ruptoque ibi magno vaſe ſanguifero, plurimum ſanguinem profuderat, circa illud ipſum viſcus, interque inteſtina concretum. Acceleratam eam vaſis diſruptionem credidi a preſſione ingentis hydatidis de qua dicere jam cœperam. Extremum alterum hæc intimæ ovarii ſubſtantiæ infixum habebat, ut minores aliæ de quibus mox dicetur: per ſuperficiem autem diſcurrentia ſanguifera vaſa, intus vero ſubflavam aquam, non una, quantum exterius judicari poterat, cavea comprehenſam, ſed in multas, quæ tranſpiciebantur, cellulas diviſam. Membranæ ipſi, hydatidem efficienti, ad illud de quo dixi, extremum vitelli aliquot minuti inhærebant, cæterorum quibus ovarium ſcatebat, perſimiles: his tamen duriores aliquanto erant, magiſque ad albedinem inclinabant. Ex ovario præter vitellum unum majorem, & jam jam caſurum, nonnullæ aliæ pendebant hydatides, omnino conſimiles deſcriptæ, niſi quod triplo circiter minores erant, nec per ſe ovario, ſed per longum petiolum annectebantur. Erant denique nonnullæ aliæ, minima faba non majores, inter ipſos vitellos conſitæ, ſed hæ cæteris multo magis albæ, & aqua limpida plenæ. Coctione tamen neque hæc, neque ſubflava cæterarum aqua concrevit: vitelli autem, qui maximæ illius extremo inhærebant, ut minus molles antea fuerant, ſic magis quam reliqui, induruerunt. Cum cellulas quas intra majores hydatides tranſpexeram, mox recognoſcere intus vellem; pauliſper forte avocatus ſum: famuli autem intempeſtiva ſedulitas, qui me ſatis omnia perſpexiſſe, credebat, interea, ægre me ferente, illuc abjecerat, unde recipi non poterant.

38. Noli mirari, ægre me tuliſſe quod ea quæ in vitulo, & columba tranſpexeram, perſpiciendi copiam non habuerim. Quæ enim hydatides aut ſanguifera vaſa per medium cavum traducta, aut hoc in cellulas multipliciter diſtinctum oſtendant, earum originem haud ita facile repetes aut a ſimplici glandulofa veſicula, cujus ſit oſculum obturatum, aut ab uno aliquo vaſis lymphatici utrinque demum occluſo interſtitio quod inter binas & binas valvulas intercedit. Ex quo Warthonus his lymphæductuum interſtitiis ad hydatidum efformationem explicandam uſus eſt ea ratione quæ in Sectionem hanc (z) Sepulchreti fuit non ſemel tantum, ſed bis relata, non pauciores fortaſſe, quam qui ſimplici glandula uſi ſunt, aſſeclas habuit, & nonnullos etiam qui ad eam explicationem quædam addendo, probabiliorem ut redderent, elaborarunt. Quorum ego omnium induſtriam laudo: imo pro Warthoni ſententia tot illas facere veſicas, credidero, quas Perſius (a) viderat *duplicatas, velut in carpionibus eximuntur*, quippe bina, necdum ſejuncta, interſtitia repræſentantes, ut *funiculos* quoque illos *pellucidos, ex tenuibus veſiculis quaſi concatenatis conſtantes*, quorum multos in aquis aſciticorum interdum conſpexit Meadius (b). Verum ut hydatides alias ex ſimplici glandula, alias ex ejuſmodi interſtitiis certa quadam ratione poſſe repeti, non diffiteor; at omnes quomodo repeti poſſint, non video. Diu enim eſt ex quo Ruyſchius (c) admonuit, plurimas interdum hydatides in uteri placenta, ut nos quoque conſpeximus, deprehendi, aliiſque item in Partibus in quibus lymphæductus nulli inveniuntur. Itaque cenſuit, *hydatidas eſſe extremitates vaſorum ſanguiferorum, quæ priorem ſuam mutaverint naturam, atque in vitioſam degeneraverint fabricam*. Sunt & qui, ſi aquoſus humor non modo ex lymphæductuum parietibus nonnihil læſis, verum undecunque effluat intra circumjectas membranulas, attollere has, & in hydatides conformare, exiſtiment. Quorum ſententiam ſi quis paulo ſtudioſius illuſtret, aptam reddet fortaſſe ad pleraſque hydatides explicandas, nec difficile intelliget ob interjectam membranis celluloſam fabricam, & vaſa ſanguifera per hanc traducta, unde ſit cur hydatides aliquæ (d) appareant in cellulas diviſæ, & cur (e) per medium aliarum cavum vaſa trajiciantur: ad quæ *exiles* illas *duas fibras* ſi forte referat, quas in tot hydatibus animadvertit Tyſonius (f) ab altero harum extremo *procedentes ac fluctuantes intra* ipſarum *liquorem*; veri paulo ſimiliora dicere videri poterit, quam cum ille ejuſmodi hydatides inſecta eſſe, conjiciebat, quæ alimentum ſibi exſugentia per duos illos quaſi tubulos in ventrem demitterent. Quod ſi pendentes ex tenui longoque petiolo hydatides incidant explicandæ, quales Ruyſchius (g), qui etiam pinxit (h), aliique, & nos ſæpe vidimus ab ovariis potiſſimum, proximiſve mulierum partibus, non modo ex columbæ illius ovario pendulas; ſuſpicari eidem licebit, abruptis a ſanguifero trunculo cæteris hydatidis cujuſpiam cellulis, aut effuſo quem continebant, humore concidentibus, extremam aliquam annexam reſtare, quæ humorem adhuc retineat ſuum. Et ſane cum filamento per quod aliqua ejuſmodi pendebat, manifeſto interdum ſanguiferum ſimul vaſculum ferri vidimus (i).

39. At ſunt aliæ, & majoris quidem momenti cum ob viſcerum quibus innaſcuntur, læſionem, tum ob faciliorem ejus quo de hic agitur, morbi productionem attendendæ. Hactenus de iis fere diximus quæ in ſuperficie extant viſcerum, aut ab ea propendent. Latent autem ſub ipſa aliæ, aut plerumque non multum prominent, veluti præſertim in renibus. Grandiorum cellularum nomine deſcripſi olim in Adverſariis (k), & ſæpe ad te ſcribens (l), ut in variis cadaveribus non ego modo, ſed & Valſalva conſpexerit, ſignificavi. Sed & alias vidi, nec tantum in ſue unam, quæ nucis ferme capax fuiſſet, verum in corporibus item humanis ſatis magnas. Harum tamen nulla, ſi quam ex Stabulario quodam (m) indicavi, unam excipias, ultra renis ſuperficiem ſe attollebat, ut ne illa quidem in Sene (n) a Valſalva conſpecta, quæ renis dimidium occupabat. Et alias tamen prominentes vidi, præſertim in Vetulis duabus, quarum alterius ob hanc unam dumtaxat cauſam, brevem hic tibi Obſervationem adſcribam.

40. ANUS gibbera, & clauda obierat in Noſocomio Patavino poſt medium Martium A. 1747; illuc nuper illata ob affectum de genere apoplectico, nihil manifeſte lædentem, niſi linguam. Quamobrem cum cætera mulieris mala ſatis ſciri non potuiſſent, ipſe vero aliis Partium ſecundum naturam ſe habentium obſervationibus tunc diſtinerer, quæ ad eas ſpectabant, in ejuſdem quoque cadavere cum inquirerem; vix hæc quæ præter naturam eſſent, animadverti. IN VENTRE arteriæ Magnæ truncus ab Emulgentibus ferme incipiebat paulatim quo magis deſcenderet, eo magis ſe dilatare, donec paulo ſupra diviſionem ſe totum expanderet in aneuryſma diametro quoquoverſus digitorum duorum. Inde ſenſim rurſus contrahebatur ſic tamen, ut Iliacæ ipſæ ad magnum tractum multo quam par ſit, apparerent latiores. Inæqualis harum, ſed magis aneuryſmatis erat interior facies, ubi concretiones haud deerant non modo polypoſæ, ſed & in tunicarum parte aliqua oſſeæ. Horum Aortæ vitiorum magna ex parte cauſam fuiſſe, crediderim in diſtorta Spinæ figura, quæ convexitatem cum in thorace haberet ad partem dexteram, in lumbis habebat ad ſiniſtram, eoque ſecum rapiebat Aortam. Quo minus miratus ſum, in ſiniſtro fuiſſe rene vitia illa quorum gratia hanc tibi Obſervationem deſcribo. Nam ex ejus renis inferiore extremo hydatis protuberabat, mediocris pomi magnitudine. Aquæ erat plena rubellæ, etſi per tunicas tranſpecta nigricare videbatur. Eæ tunicæ exterius erant duæ; quarum extima nihil erat aliud, niſi renis membrana adipoſa, hic ob ſummam maciem carens omni pin-

(z) Schol. ad §. 8. Obſ. 10. & ad §. 2. Obſ. 21. (a) Ibid. §. 6. (b) Monit. Med. c. 8.
(c) Adverſ. Dec. 1. c. 2. Vid. & Theſ. 6. Tab. 5. F. 3. & ſeqq. (d). (e) n. 37. (f) in Additam. ad hanc Sepulchr. Sect. Append. ad Obſ. 49.
(g) c. 2. cit. (h) Obſ. Anat. Chir. Fig. 68. (i) Vid. Epiſt. 43. n. 19. (k) III. Animad. 33.
(l) Epiſt. 4. n. 19. Ep. 10. n. 19. Ep. 17. n. 14. Ep. 21. n. 15. Ep. 24. n. 6. & Ep. 25. n. 4. (m) Epiſt. 4. n. cit.
(n) Epiſt. 17. n. cit.

pinguedine, altera erat membrana renis propria, quam non copia tantum, sed & pondus distraxerat aquæ inclusæ, quippe in ea sede, & situ illam desuper urgentis. Itaque cum essent alibi in eodem rene minores hydatides aliæ duæ; membranam illam ultra superficiem renis non extulerant, sub ea videlicet conclusæ, ut cæteræ frequentiores cellulæ, & suam sibi sedem in renis substantia excavantes. In qua major quoque hydatis superiori suæ parti sedem in hemisphærii pene modum excavaverat; ut non alterius ac illæ generis esse, intelligeres: ejus hemisphærii diameter unius erat digiti pollicis.

41. Alterius Vetulæ dissectionem alias (*o*) habebis, in qua ren itidem sinister, extremo tamen superiore, in hydatidem, sibi innatam, valde extendebatur, ut quæ aquam, leviter subflavam, continebat ad uncias quatuor. Ad majores hujusmodi hydatides *magnum* illum facile referes *aqueum*, ut Harveius (*p*) vocabat, *abscessum*, *instar ovi gallinacei*, *flavescente aqua repletum*, *quæ orbicularem cavitatem* in rene altero *impresserat*, cum minores alii essent pariter in facie anteriore utriusque renis hominis maxime grandævi, non sine urinæ suppressione demortui. At certe referes *vesicam instar nucis juglandis grandioris*, *aqua limpidissima distentam*, *&* *dimidia parte renis substantiæ inhærentem*, quam Doringius (*q*) in Bucretio invenit, cujus idem ren multum sabuli, alter autem calculum habebat. Vesicæ illi æquales duas, humore quodam aqueo oppletas colorem lotii referente, memini olim reperisse in virili cadavere quod Bononiæ, absentis Valsalvæ loco, in Theatro Anatomico dissecui, ejusdemque renis in quo ipsæ, & calculi erant tres albidi granorum viciæ magnitudine, dilatatam pelvim: hominem autem mortuum cum urinæ quidem in sua vesica suppressione; sed non ex hac tamen, cum aliæ essent multo graviores causæ, quas hic memorare necesse non est (*r*). Verum hæ duæ hydatides sub propria renis membrana, ut pleræque, coercebantur. Nec aliter se habuisse videntur quas *in hydropicis sæpenumero a se compertas* scribit Willisius (*f*) ubi in Viro Illustri fuisse, ait, *in medio dextri renis cavitatem ingentem a pelvi distinctam, eaque multo ampliorem, aqua limpida impletam*, renem autem sinistrum *plures hydatidas*, *&* *cavitates aqua limpida repletas continuisse*. A sero autem in substantia renum alicubi remorato conjicit exiguas primum cavitates fuisse efformatas, quas deinde paulatim auctum, magis magisque dilataverit: & vides profecto, aquam *limpidam*, *limpidissimam*, *rubellam* in illis caveis esse inventam. Nec vero mihi (*t*), quamvis ex colore, atque odore sæpius urina esse visa sit; dubium tamen sæpius quoque defuit, quin potius *humor* esset *urinæ simillimus*, non ignoranti, serum sanguinis persæpe aut esse per se subflavum, aut mora in visceribus fieri; certe haud raro humorem, undecunque is sit, in hydatibus sic inveniri (*u*); ex renibus autem, ubi diutius retineatur, posse trahere lotii odorem, simulque animadvertenti, hujus quidem generis caveas sua intima, undique uniformi, tunica esse conclusas, ut nullam unquam aut mihi, aut aliis, quod sciam, cum renis pelvi, aut tubulis manifestam communicationem reperire licuerit. Igitur quod longe aliter se res haberet in Observatione Plateri (*x*), ubi dissectis quæ renum corpori adnatæ erant, vesicis aqua plenis, *aqua profluebat*, *foraminaque patebant*, ut non iis vesicis hoc est tribuendum, sed ulceribus multis, quæ ut renes ab interioribus ad exteriora usque perforasse, dicit; sic nihil vetat quin ad vesicarum usque cavum quædam sibi foramina aperuissent. Qua ex Observatione modus quidem alius & ratio appareat, qua possint hæ renum hydatides multo citius, ac certius ascitem facere, ubi sint ulcera cum pelvi communicantia; citius enim hæc ad magnas illarum caveas, quam ad renum superficiem pervenient, illasque invecto acri ichore, multoque lotio perrumpent, & hoc jugiter in ventrem effundent, non secus ac per se effundere debuerunt in alia Plateri Observatione (*y*), effuderantque in ea quam ex Piccolhomino cum priore illa Plateri supra (*z*) indicavimus. Cæterum vel absentibus ulceribus, si hæ hydatides eo sint numero, aut magnitudine, ut renis utriusque substantiam multam deleverint, aut constipaverint; minime dubium est, quin valde imminuta lotii secretione, hydrops facile contingat. Quod si insuper dissiliant, effusoque humore, excernere assidue alium pergant, hinc ascitem fore, manifestum est.

42. At si id facere non pergant, sed nova circum exinanitas succrescente renis substantia coalescant; hydrops quidem non oritur, pauco quem effuderant, humore haud secus atque is quo interiora ventris madent, per absorbentium vasorum oscula absumpto; in rene tamen cicatrix restat varia magnitudine, & profunditate, ut disrupta hydatis plus minusve de renis substantia excavaverat. Relegesis quam Epistola XXIX. (*a*) in muliebri descripsimus rene longam, & subalbam quasi ex tendine lineam, non per superficiem modo, sed etiam alte intra corpus ipsum renis perductam, antiqui vulneris cicatrici adeo similem ut vestigia inflicti vulneris, sed frustra, in proximo ventris pariete quæsiverimus. In aliis autem Epistolis describemus tibi alias renum cicatrices minus profundas, sed depressas tamen, easque circuli ambitu comprehensas, qualis ea fuisset quæ coalitum majoris illius hydatidis secuta esset, quam in Vetula, paulo supra (*b*) proposita, observavimus. Ex his intelligis, quomodo ex hydatidum observatione cicatrices, in renum superficie haud raro obvias explicemus. Ad idem autem exemplum, aliorum quoque viscerum cicatrices explicari posse, credito, cum exteriores sunt, neque eas vulnera, aut ulcerum signa præcesserunt, velut erat quæ in uteri latere asciticæ Anus his ipsis Litteris (*c*) memorata est. Habet enim etiam uterus hydatides suas eo interdum numero quem satis indicant Observationes Adolphi Occonis (*d*), & Cl. Adami Christiani Thebesii (*e*), ea autem magnitudine, ut unam, sicut alias (*f*) tibi indicavi, viderit Coiterus (*g*), *ex matricis colli dextero latere prognatam*, *naturali vesica duplo quasi majorem*, *lotio*, sive, ut verius infra loquitur, *aqua tenui lucidaque plenissimam*, *&* *duabus tunicis*, *ut naturalis vesica*, *præditam*, *sed nullo meatu aquam vel immittente*, *vel emittente*. Sed & jecinoris, & lienis hujuscemodi cicatrices, ut puta quam in Nob. Virgine descripsit Hæchstetterus (*h*) (cavendum enim est, ne fissuræ quædam nos decipiant, quæ sæpe a primordiis extant) tales, inquam, cicatrices consimili modo explicari poterunt. Nam utriusque visceris hydatides vel frequentiores occurrunt, sive omnino exterius adsitæ, qualem in suspenso Coiterus (*i*) *sub liene* deprehendit *duorum pugnorum magnitudine aqua plenissimam*, & *a vicinis partibus absque læsione separavit*, sive prorsus in profundo abditæ, quæ in hepate a Glasero (*k*), Diemerbroeckio (*l*), aliisque memorantur. Quo facile referes Lyseri (*m*) Observationem *aquæ citrinæ*, *quæ ad tres & plures libras proruit* ex alte pertuso Hebrææ viventis jecinore, & Mancharti alias (*n*) tibi descriptum, ut ipse vocabat, *lienis hydropem*, sicque animadvertes, ubi forte viscera ab intus collecta humoris copia demum perrumpantur, quantum augere eum possint, qui antea faciebat hydropem, & quantum videri possint ab eo corrupta qui circum stagnabat, cum ab illo fuerint quem continebat. Sive igitur hujus secundi generis, sive primi hydatides fuerint, sive denique inter utrasque has mediæ, quales hic

(*o*) Epist. 60. n. 6. (*p*) Sepulchr. l. 2. S. 1. Obs. 17. (*q*) Ibid. l. 3. S. 14. Obs. 48. (*r*) Vid. Epist. 41. n. 10.
(*f*) Sepulchr. l. 1. S. 13. Obs. 1. (*t*) Vid. Animadv. supra ad n. 39. indicat. (*u*) Vid. supra n. 35. 37.
(*x*) Sepulchr. S. hac 21. Obs. 8. §. 2. (*y*) Ibid. Obs. 11. §. 4. (*z*) n. 19. (*a*) n. 12. (*b*) n. 40. in fin.
(*c*) n. 28. (*d*) Sepulchr. S. hac 21. Obs. 55. §. 9. (*e*) Eph. N. C. Cent. 3. & 4. Obs. 117. (*f*) Epist. 16. n. 33.
(*g*) Obs. Anat. (*h*) Sepulchr. S. cit. Obs. 12. §. 2. (*i*) Obs. Anat. cit. (*k*) Sep. S. cit. Obs. 4. §. 11.
(*l*) Ibid. Obs. 19. (*m*) apud Barthol. Cent. 2. Epist. Med. 73. (*n*) Epist. 36. n. 18.

hic potiſſimum attendimus, id eſt ita in viſcere innatæ, ut in ejus tamen ſuperficie quoque ex parte ſe oſtendant; ſunt, ut dicebamus, in jecinore, aut liene vel frequentiores. Sic ultimi hujus generis duas nuper vidi in cujuſdam Vetulæ jecinore, alioquin ſano, quod oram anteriorem, figura nunquam antea a me conſpecta, circa medium falcatam habebat, lobumque ſiniſtrum non minus propemodum, quam dexterum, ſe ſe deorſum producentem. Sub membrana, faciem convexam operiente, ambæ hydatides ex parte aliqua apparebant, reliqua intra hepar conditæ, parva una, haud modica altera (*o*). Sic plures in ſuis liene animadverti, inſipidæ, aut leviter ſubdulcis aquæ plenas. Sic in alterius jecinore haud procul a crepidine unam ceraſi magnitudine. Sed in alio magnitudine varia, numero ingenti, nec tantum, ut in prioribus, ſemiſepultas, ſed & plures omnino intus conditas: omnium aqua craſſiore, alboque folliculo comprehendebatur. Valde amplificatum erat id jecur, craſſiuſque habebat, eoque multo quam ſoleat, magis in oculos vel minus attentos incurrens albidum rete quo lobuli intercipiuntur, ſive extra, ſive intus ſpectares. Hi ſani; ut cætera viſcera; eſſe videbantur: ſed cyſtis, contracta plurimum, pro felle non multas continebat guttas muci cujuſdam nullo fere colore præditi, ut illum bilis *albicantem propemodum colorem* in memoriam redigeret quem Veſalius (*p*) ſe vidiſſe, teſtatus eſt antequam Diemerbroeckius & poſt ipſum alii qui pariter in Sepulchreto laudantur, aliique deinceps *candidum*, *lacteſcentem*, *lacteum* pro bile humorem conſpicerent. Verum ne ab iis de quibus loquimur, lienis, & hepatis hydatidibus recedamus; ad ipſarum genus ſpectare fortaſſe credes, quas in hominibus Hunerwolffius (*q*) deſcribit præter *adnatas*, *hepati & lieni etiam innatas*, aut quæ Horſtio (*r*) *in* puelli *hepate*, *& liene foveæ aqua plenæ apparebant*; Quod ſi quæ in vivo præceſſerant, ſcire cupis; in altera Sepulchreti Obſervatione (*ſ*) leges, in qua diſſectio eadem repetita eſt: quod in longa adeo Sectione hac XXI. minus, quam in pleriſque aliis, mirandum eſt, nec ſemel (*t*), accidiſſe: eamdemque ob cauſam, & ſimul ob fucoſas Blancardi deſcriptiones venia danda eſſet, quod in Additamentis, tanquam novæ hujus Obſervationes (*u*), eæ reponantur, quas Bonetus antea in Sectione hac ipſa (*x*) produxerat, veriſque Auctoribus Jodono, & Pareo attribuerat (*y*); niſi, quod ne Blancardus (*z*) quidem fecerat, una Jodoni Obſervatio diſcerpta eſſet in duas XXIX. & XXX. vel potius ex Blancardi Scholio in primam, altera facta eſſet Obſervatio. Sed & Eggerdeſi Obſervationi (*a*) quæ ad Thoracem attinet tota, nullus hic eſſe debebat locus, ubi agitur dumtaxat de Ventre; aut certe quod in duabus (*b*) huc pariter haud ſpectantibus factum eſt, minime omittendum, ut eſſe *extra proprium locum* ſignificaretur.

43. Mihi vero longe alia ratio eſt, cur hic tibi de Thoracis viſceribus perpauca verba interjiciam. Neque enim ſola Ventris viſcera illiuſmodi hydatidibus, & quod conſequi mihi videtur, cicatricibus obnoxia ſunt: Pulmonibus, atque adeo cordi hydatides illas increſcere, ex Veterum, Recentiorum, & meis quoque Obſervationibus tibi alias (*c*) oſtenſum eſt. Si ergo aliquando aliqua earum quæ a nobis definitæ ſunt, cicatricum in alterutro occurrat viſcere, ut certe mihi in exteriore cordis facie cujuſdam leporis occurrit, quod animantium genus quam crebro hydatidibus tentetur, vel ex unius Redii (*d*) lectione ſatis conſtat; quid vetat, ne qua in parte ſemiconditam hydatidem viderim, in eadem ex hydatidis inanitione, & coalitu cicatricem deducam? Igitur ut in Ventris, ſic etiam in Thoracis viſceribus earum quas dixi, cicatricum originem ab hydatidibus deduces. Quarum ſecundum quoque genus (*e*) eſſe in pulmonibus fortaſſe agnoſcendum, conjicies ex aqua intra ipſos in quibuſdam quaſi ſaccis collecta, ut bis quoque conſpexit Ampliſſimus Senacius (*f*).

44. Sed aliam hic a me facile expectas originis non cicatricum, ſed hydatidum quarundam explicationem, quales videlicet in leporibus conſpexit Redius (*g*) non modo intra jecur acervatim conditas, & inter ſe colligatas, ſed & ſub ejus, & totius alimentorum canalis extima tunica, interque meſenterii membranas ſine ulla cum his cohæſione, imo & liberas plures, ac omnino ſolutas in ventris cavo animalculorum inſtar quæ ſe huc illucque conferre poſſent, degentes; ut in mentem ipſi venerit, quod & Tyſonio poſtea, ut ſupra (*h*) dixi, perquirere, an inſecta quædam, vel potius embryones eorum eſſent: quarum conjecturarum hanc jure a Tyſonio rejectam video; primam autem; ut cætera omittam; haud ſatis cum experimentis congruere, quæ limpidiſſimam qua plenæ erant, aquam ignis vi nunquam concreviſſe, oſtenderunt. Tyſonius vero, quamvis primæ iſti conjecturæ addictus cum propter alia, tum quia ſuarum hydatidum, quæ ex aliis ſumptæ erant beſtiis, intima tunica nullam cum extima qua undique cingebatur, cohæſionem habebat; faſſus eſt tamen, hanc extimam *vaſis ſanguineis inſtructam eſſe*, neque hydatides cunctas eſſe hujus generis, ſpeciatim quæ in ovariis hydropicarum mulierum ſæpe inveniuntur, factæ videlicet ex amplificatis veſiculis; ſive ut ipſe credebat ovulis; quæ ſecundum naturam in iis ſunt, itemque eas quas ex aperto latere dextero paulo infra coſtas ſpurias fœminæ tunc ægrotantis, poſtea autem perſanatæ, erumpere vidit cum multa aqua limpida ad quingentas, ejuſmodi pariter aqua turgidas. Repertæ deinde ſunt ab Hunerwolffio (*i*), & Hartmanno (*k*), ab illo in muliere hydatides quæ *præter liquamen gummoſum album*, *in ſe continebant alias tenuiores veſicas*, *lymphæ plenas*, ab hoc autem in cane intra unam, eandemque membranam, quæ omenti erat, plurimæ ſimul comprehenſæ, ut illa membrana divulſa, *ad levem preſſuram* hydatides *proſilirent*, quarum liquor coctione non concreſcebat, *coagulum* tamen *quoddam* ſecum habebat, tunica autem ſingularum propria ex pluribus aliis membranis compacta, denſa erat adeo, ut diſciſſa non collaberetur, eademque lævem pinguedinem tangenti offerebat, cujus *multum* hydatides *coctæ exudaverant*. Minime quoque connexæ erant inter ſe quas Vir Cl. Alexander Camerarius (*l*) bene multas deprehendit, aquam continentes limpidam, comprehenſas autem membraneo ſacco, quo ſimul ſteatoma virilis jecinoris concludebatur. Cum mihi necdum contigerit, ut in ejuſmodi inciderim hydatides: aliorum tibi Obſervationes quas facile conferre poſſes, indicare hic malui, quam eorum quæ perſcrutari ipſe non potui, explicationem afferre. Tentavit id Hartmannus in ſuis, eo adſcripto Scholio (*m*) quod ut tibi placeat, plurimum vereor. Quæres potius, an ſint quæ magis probes apud Viros alios Doctiſſimos, præſertim vero apud illos qui de inorganica tumorum cyſticorum efformatione ſcripſerunt, aut qui natantes veſiculas in tumorum eorundem humore ſæpe his temporibus memorarunt. Ego vero etſi in quibuſdam hydatidibus ea tranſpexi quæ ſupra (*n*) indicavi, imo in fœmina, tibi alias (*o*) deſcripta, tenuem intimam hydatidum tunicam inſtructam vidi albicantibus vaſculis, in ſuc autem in quaſ-

(*o*) Vid. Epiſt. 65. n. 8. in fin. (*p*) Exam. Obſ. Fallopp. (*q*) Sepulchr. Obſ. 4. cit. §. 14.
(*r*) in Additam. ad eand. 21. Sep. Sect. Obſ. 82. (*ſ*) Sect. ead. Obſ. 3. §. 12. (*t*) Ibid. Obſ. 6. §. 7.
(*u*) Confer Obſ. 4. §. 8. cum Obſ. 6. §. 12; Obſ. 20. §. 12. cum §. 17., Obſ. 21. §. 2. cum §. 7. Obſ. 55. §. 2. cum §. 17; & §. 13. cum §. 16. & cæt. (*x*) Obſ. 29. 32. & fortaſſe aliæ. (*y*) Obſ. 48. & 38. (*z*) Anat. pract. Rat. Obſ. 84.
(*a*) in Addit. ad hanc Sect. 21. Obſ. 61. (*b*) Ibid. Obſ. 76. & 79. (*c*) Epiſt. 16. n. 33. & 44.
(*d*) Oſſervaz. int. agli anim. vivent. &c. (*e*) n. 43. (*f*) Traité du Coeur l. 4. ch. 3. n. 4. (*g*) Oſſervaz. cit.
(*h*) n. 38. (*i*) in Additam. ad hanc Sepulchr. Sect. Obſ. 82. (*k*) Ibid. Obſ. 83. (*l*) Act. N. C. Tom. 3. Obſ. 120.
(*m*) ad cit. Obſ. 83. (*n*) n. 37. (*o*) Epiſt. 21. n. 47.

quasdam quasi cellulas conformatam; vesiculas tamen, quæ Anatomicis occurrunt, aquæ plenas, omnes unius generis esse, existimo, ideoque aliarum originem esse alia ratione, aliquarum vero non una, sed pluribus in unum junctis rationibus fortasse explicandam. Speciatim autem de iis vesiculis, quæ plures sub una tunica aut inter se colligatæ, aut solutæ, & in humores ejus quem continent, simili natantes, aut in ventris cavum effusæ inveniuntur, quæ viderit, & quæ conjecerit Cl. Morandus (*p*) perlege.

45. Et hujus præsertim generis eas vesiculas fuisse, crede, ex quibus singularem quendam hydropem fieri, scripsit Aretæus (*q*). Scilicet *vesiculas quasdam pusillas, crebras, humoris plenas, ex loco ubi ascites fieri solet*, prodeuntes vel in homine videre potuit, cum ventris parietes ad aquam educendam pertusi essent, non secus ac Tysonium aliunde prodeuntes ingenti numero vidisse, diximus (*r*), & Morando (*f*) ex parte aliqua accidisse, leges. Nam quod Aretæus addit, fuisse qui *affirmarent, hujusmodi ampullas per intestina* in ventris cavum *transiisse;* nimirum hoc illud est, nisi quid me fallit, quod negat, se *unquam vidisse*, non hunc, cujus signum profert, hydropem, quemadmodum cum aliis credidit Petrus Petitus (*t*), qui ut ipse non conspexerat, sic neque Aretæum conspexisse, putavit. Qui vero ex intestinis in ventris caveam eas vesiculas transiisse, dicebant, ea fortasse quæ Redium vidisse, retuli (*u*), in bruto aliquo animante offenderant: quorum narratione paulo aliter, ut fit, ab iis qui audiissent accepta, quasi ex intestinorum cavo eæ vesiculæ provenissent, impelli potuit Aretæus ad ea continuo subjungenda, quibus narrationem illam, sic acceptam, improbabilem esse, ostenderet. Cæterum signum quod protulit hydropis hujus, sic videlicet scribens, *si abdomen perforaveris, parum admodum humoris effundes; ab interiori namque parte vesica occlusit: at si in vesicam instrumentum impuleris; iterum succus emanabit*; insuperabilem monstrat tollendi ejuscemodi morbi difficultatem, nisi si forte uno in loco positæ, atque ita dispositæ essent vesiculæ, ut in illa Tysonii fœmina (*x*), itemque in Rustico hydropico apud Riverium (*y*): quanquam in universum ubi ex hydatidibus, aut cum hydatidibus hydrops est, cujusquemodi hæ generis sint, modo multæ sint, aut magnæ; frustra abdomen perforatur. Nam præterquam quod quæ jam diffilierunt, pergere possunt humorem effundere; *aperta una vesica*, ut Tulpio (*z*) præeunte, recte admonuit Thomas Bartholinus (*a*), *reliquas non evacuat, quanquam cohæreant racemorum uvæ in morem;* non modo si aliæ ab aliis disjunctæ sint. Itaque ad alias causas cur ea chirurgia vel tunc etiam cum cætera omnia viderentur favere, sæpenumero non responderit, hanc quoque addito, quod, ut Ruyschii (*b*) utamur verbis, *cum* hydatides *sæpissime esse contingat in hydropicis, raro, si unquam, evadunt, paracentesi in abdomine instituta*. Hoc autem dixit occasionem præbente hydropica, cujus tum peritonæum, tum mesenterium hydatidibus referta erant. Quod asciticorum mesenterio persæpe accidere, cum tot aliæ veteres, tum recentiores quoque in Voluminibus Cæsareæ Academiæ Observationes (*c*) ostendunt. De cæterarum autem Partium quæ in ventre sunt, hydatidibus cum satis superque exemplorum hactenus produxerim; unum de ventriculo addam ex Jacobo Yongio (*d*) in ea muliere, cujus mirabilem casum explicare nequeas, nisi ad eam causam ad quam in diabete solent, forte respicias. Cum enim per totum morbi decursum tantum fere urinæ redderet, quantum potulenti ingerebat; non facile apparet unde aqua extiterit, cujus ducentos & quatuordecim sextarios, undetrigesies intra octo menses instituta paracentesi, emisit. Huic igitur mulieri hydatides plurimæ in ventriculo erant, ac intestinis.

46. Quæ mihi Observationes sunt ad Tympanitem spectantes, cum propter complicatos morbos alibi locum vel commodiorem sint habituræ; pro iis duas præstabit subnectere, ad Peritonæi Hydropem attinentes, morbum; ut de eo quædam præsemur; a vetustissimis quidem non descriptum, nec tamen primum a Tulpio (*e*), aut Bogdano (*f*), ut credere ipsi videbantur, & plerique crediderunt, propositum. Id non eo dico quod Stratenus simillimum, a se conspectum, Tulpio, ultro hoc fatenti, narraverat, nec quod Stalpartius (*g*) aliquid ejusmodi a Marcello Donato scriptum affirmat. Marcellus (*h*) enim ut adversus Fernelium ostendat, hydropicorum aquas per invisibiles meatus in ventris cavum traduci, etsi, inquit, hoc cavum proprius est earum aquarum locus; *nihilominus & intra peritonæum, ac reliquas partes inferiorem ventrem constituentes, aquæ portionem pluries reperiri ex sectione comprobatum est.* Ne dubites, quæ sint eæ partes reliquæ; illud continuo addit quod male a Stalpartio omissum est: *ita ut nonnulli Arabum sectatores locum aquæ proprium in Ascite inter siphac, & mirach* (id est inter peritonæum, & quæ huic exterius apponuntur) *esse contendant; nec non etiam videmus in hoc morbo detentis aquam ad coxas tibiasque pervenire & cæt.* Ex hoc igitur exemplo vides quam portionem aquæ ipse intelligat illis etiam in partibus fuisse inventam, qualis videlicet ubi anasarca conjungitur cum ascite. Nam quod ad eam attinet opinationem nonnullorum longe ab suis Haly (*i*), & Avicenna (*k*) discrepantium, neque ad eam comprobandam illa idonea est Observatio, neque alia ulla a Donato profertur, quamvis Stalpartius ajat, Donatum postquam scripsit, hydropem nonnunquam fieri a copioso frigidæ potu, si *humidum in peritonæum delatum sit*, Donatum, inquam, *ita pergere: Jacobus Camenicenus; epistola ad Andr. Matthiolum lib. 5. epistolar. scripta, refert de quodam, cui aqua inter tunicas peritonæi; nec non intestinorum adinventa fuerit.* Donatus (*l*) enim postquam ex Aretæo (*m*) disserte laudato ea descripsit verba de humore tunc in peritonæum deducto non ut ibi colligatur, sed ut inde *in ilia guttæ effluant* ascitem facturæ, *quæ prius in aerem versæ per transpirationem digerebantur;* postquam igitur hæc quoque descripsit, & alia, atque alia addidit minime ad peritonæum attinentia, sed ad viscerum in asciticis imbecillitatem, & ad venarum hepatis obstructionem; ut hanc probet, tum denique illa Cameniceni Observatione utitur lapillorum eas venas impedientium in hydropico, *cui aqua inter peritonæum, & intestina adinventa fuit.* Sic enim ipse scribit Donatus, recte, ut Matthiolus quoque in responsione ad Camenicenum, illa hujus interpretans verba, *cum transiissemus musculos abdominis, invenimus aquam illam citrinam vocatam, intra peritonæum, & intestina: de quo ab aliquibus dubitatum tamen fuisse video;* id est ab iis de quibus paulo ante dictum est, Arabum sectatoribus, non inter peritonæum, & intestina, sed inter peritonæum, & exteriores partes aquam asciticorum esse, opinantium. Quæ eo fusius persecutus sum, quo plures vidi, Cameniceno, & Donato minime inspectis Observationem hydropis peritonæi cum Stalpartio, quem innominatum secuti sunt, tribuisse, in quibus Nuckius (*n*) fuit, & is qui cum Donati observatione quæ nulla est, se suam hujus morbi comparasse, scripsit.

47. Quis igitur, inquis, hunc ante Nicolaum Tulpium deprehendit? Joannes Acholzius, Medicus, & Professor Viennensis Primarius. Hic enim A. 1581. coram Cæsareis Medicis, ac Chirurgis cum dissectioni præesset mulieris hydropicæ; aquæ instar lixivii obscuræ ingentem copiam non in ventris cavo reperit, sed inter peritonæum, & ventris integumenta, quippe musculis usque adeo a subtus distendente

aqua

(*p*) Mem. de l. Acad. R. des Sc. A. 1722. & Hist. A. 1723. (*q*) De Caus. & sign. morb. diut. l. 2. c. 1. in fin. (*r*) n. 44.
(*f*) Mem. cit. (*t*) Comment. in cit. locum. (*u*) n. 44. (*x*) Ibid. (*y*) Obs. hinc ind. decerpt. 15.
(*z*) l. 2. Obs. Med. c. 34. (*a*) Act. Hafn. Vol. 1. Obs. 8. (*b*) Thes. Anat. 7. n. 37.
(*c*) Dec. 3. A. 9. & 10. Obs. 239. & Cent. 3. & 4. Obs. 117. & Act. Tom. 2. Obs. 34. & cæt.
(*d*) Vid. in Act. Erud. Lips. A. 1713. M. Jul. (*e*) l. 4 Obs. Med. c. 44. (*f*) Obs. Anat. Chir. 11.
(*g*) Part. 1. Cent. 2. Obs. rar. 28. in Schol. (*h*) De Medic. Hist. Mirab. l. 4. c. 21. (*i*) Theor. Medic. l. 9. c. 31.
(*k*) c. 5. supra ad n. 33. cit. (*l*) c. 21. cit. (*m*) c. 1. ad n. 45. supra cit. (*n*) Ade. Cur. c. 9.

aqua extenuatis, ut quod non raro solent, *quasi nulli conspicerentur*, aut ex parte etiam mutatis in corpus quoddam continuum ex vesiculis, aqua, mucore, glandulosa materia refertis, quod amplissimi illius sacci anteriorem parietem faciebat, cum interiorem membrana faceret, qua viscera omnia sic operiebantur, ut antequam hæc incideretur, nulla esse viderentur. Lege, quæso, Observationem, fusius in Sepulchreti hac Sectione (*o*) descriptam, quamvis cum alio attinentibus confusam; & præclare intelliges fuisse illum peritonæi hydropem ex aqua de glandulosis illis tumoribus effluente, quorum & ejus vitio miserandi illi dolores facile sunt adscribendi, qui aucto jam morbo, fœminam assidue torserant. Nec vero hæc historia primum in Sepulchreto edita est; sed jam ab A. 1598. extitit inter *Consilia Medic.* (*p*) a Scholzio vulgata, in libro videlicet non semel typis impresso; & omnium manibus, superiore præsertim sæculo, subinde versato. Sed & alias in Sepulchreto Observationes animadverti ante illam Tulpii habitas, quæ ad hunc morbum referri aut possint, aut debeant: quanquam nemo adhuc, quod sciam, cum cæteras commemoraret, harum fecerit mentionem. Potest fortasse illa Spigelii nostri, qui cum in Moravia esset, *hydropem spurium* in fœmina adnotavit, *inter abdomen proprie dictum & musculos qui introrsum quasi incurvantur* (an incurvabantur? an res se habuit, ut in Acholzii Observatione?) Inde (quod in Sepulchreto (*q*) deest) *humoris nigri libræ decem promanarunt*. Id factum A. 1614. tametsi ab Rhodio (*r*) tertio & quadragesimo post anno editum est. Sed, nisi prorsus fallor, huc spectat quod Hoechstetterus (*f*) in Nob. Virgine observaverat A. 1628. quamvis paulo pluribus interjectis annis ab Nepote vulgatum, & quamvis Auctor, facci in quo ingens vis crassi fœtidique humoris inclusa fuerat, anteriorem partem peritonæo, alteram autem in qua plures glandulosos, & in his majores quatuor, invenit tumores purulentos, omentum credidit. Cum autem partem hanc facci interiorem ajat *membranosum corpus fuisse expansum, quo omnia viscera, & intestina tegebantur*; omentum quidem habere potuit agglutinatum, ipsum vero, ut credo, peritonæum fuit. Sed hoc tu melius dispicies; habes enim & Observationem, & Scholium, in quo aliquæ ipsius historiæ partes sunt, in Sepulchreto (*t*).

48. In eodem velim insuper attente perlegas Observationes Paawii duas (*u*), Dodonæi unam (*x*), & cum perlegeris, animadvertas, ullane tibi suboriri incipiat suspicio, earum aliquam ex aliqua parte ad hæc attinere de quibus loquimur. Scilicet Paawius in duabus hydropicis, altera anno 1601. altera insequente dissectis, lienis, renum, jecoris ipsius *ne vestigia quidem* invenit, nisi quod hujus ultimi visceris in altera *venosi solummodo ductus, iique perpauci*, erant *superstites*. Quanto minus mirum, si peritonæum suspicemur magna aquarum copia distentum, introrsum quibus locis forte erat magis attenuatum, minusque visceribus quibusdam adnatum, crepuisse; quibus contra erat, substitisse, itaque nonnulla viscera ex parte aliqua se ostendisse, alia autem delituisse, paucasque illas venas pertinuisse ad ipsum peritonæum (*y*): nec vero Paawium in approperata, quippe in pessimæ notæ cadaveribus, *ventris*, ut ait, *apertione* diligentius rem quæsivisse. Dodonæus autem in ea quæ duos jam annos ventrem prætumidum gesserat, cum haud aqua ex hoc aperto, sed intestinales sordes nigræ, quales in cloacis sunt, effluxissent ad libras amplius sexaginta, ultro fatetur, in tantis sordibus non licuisse inquirere ex quonam læso intestino provenissent; viscera tamen omnia, si omentum excipias, quod in putrida abierat frusta, prorsus integra fuisse; at peritonæum aliquot locis a superioribus partibus ad inferiores usque fissum. Hic, fateor, ex læso demum intestino fæces profluxisse, & hydropicæ jam diu collectas aquas coinquinasse, nihil habet admirationis. Sed plurimum habent hæc, ventris tumorem tantum *cum facie optime colorata, & nullis morbi notis in urina apparentibus*, & nullo pedum tumore, tandiu mulierem tulisse. Indicia hæc sunt, ut infra (*z*) videbimus, hydropis peritonæi, quocum illud quoque multo facilius congruit, quod viscera tam longo tempore integritatem servarint suam. Porro introrsum compulsum peritonæum posse ad aliquod intestinum adhærere, & læsionem ita communicare, ut fæces in humorem demum quo peritonæum distenditur, transeant, indicat Cl. Chomelii (*a*) Observatio, pariter in muliere habita, cui non secus ac illi de qua sermo est, a partu venter tumere cœperat. Facile igitur suspicari te posse, crediderim, diffisso tandem, ut viderunt, peritonæo, ex diuturno hujus hydrope ascitem repente esse factum (*b*), auctaque dum illud diffiliret, annexi intestini læsione, fæces plurimas diebus illis ultimis in ventris cavum profluxisse. Hæc autem Dodonæi Observatio edita cum aliis ab ipso est anno eodem quo suam habuit Acholzius, 1581., Evidens enim erratum est operarum, ubi in *Lindenio Renovato* prodiisse illius Observationes scribuntur A. 1518. cum Auctor natus agnoscatur A. 1517: quod minime hic adnotassem, nisi eundem animadvertissem errorem in *Bibliothecam* quoque *Scriptorum Medicorum* transiisse. Observatio etiam apud Riolanum (*c*) extabat, neque in ultimis dumtaxat Anthropographiæ Editionibus, *aquæ inter peritonæum, & abdominis musculos effusæ*. Verum ne forte diceres sic explicandam, ut verba illa Donati explicavi (*d*); hoc loco malui prætermittere.

49. Anno denique 1651. a Tulpio morbus de quo loquimur, conspectus est, & mox sub novo *Hydropis Peritonæi* nomine promulgatus (*e*), diserteque affirmatum est, & *omnem aquarum congeriem delituisse inter duas peritonæi tunicas, quæ induerant crassitiem digiti annularis*. Eandem historiam; ne forte aliam, ut quidam, credas; edidit postea is qui cadaver inciderat, Jobus Meekrenius (*f*), sed fusius edidit, nec reticuit, unum ex tot Medicis Walæum veram illius hydropis sedem, vivente adhuc ægra, conjecisse. Habet tamen & Tulpius aliquid, in fusiore ea descriptione non reperiendum: quamobrem hujus quoque poterat descriptio in Sepulchretum referri, & seorsum quidem potius, quam ut ex utraque una fieret, quod apud Stalpartium (*g*) factum videbis sic, ut sæpe ignores, quæ Tulpius scripserit, & quæ Meekrenius. Bogdanus (*h*) quoque in muliere, ab se dissecta, peritonæum adnotavit *pollicaris digiti crassitie, rugosum, & rigens*; id quod, & quæ de visceribus continuo subduntur, perperam in Sepulchreto (*i*) sunt prætermissa. Sed humorem, amurcæ similem, non inter tunicas peritonæi, sed *intra abdominis musculorum tunicam & peritonæum contentum* fuisse, scripsit. Nimirum quod Tulpius, & plerique deinceps alii pro exteriore peritonæi lamina acceperunt, ipse pro musculorum tunica accepit cum Berengario (*k*) sic olim docente: *veritas est, quod ad sensum apparet una pellicula subtilis valde inter verum siphac* (peritonæum) *& musculos latos* (Transversos) *ventris, maxime in parte carnosa musculorum, quæ pellicula est panniculus circumvolvens musculos & cæt.* Ex hac etiam pellicula a multis conflari ex parte nunc, video contextum cellulosum peritonæi, quibus cellulis ab distendente aqua disruptis, cavum fiat *inter peritonæum, & tendines musculorum transversorum*, sive, ut melius alii, *& musculos transversos*. Sed num peritonæum præter istum contextum, exteriorem laminam habeat nullam, numve contextus ipse lamina vocari non possit, haud opportunus hic est ad quærendum locus. Satis est indicasse, ante hæc ultima tempora non defuisse qui hujus hydropis sedem

(*o*) Sect. 21. Obs. 21. §. 16. (*p*) Cons. 339. (*q*) Sect. cit. Obs. 12. §. 6. (*r*) Cent. 3. Obs. Med. 6.
(*f*) Obs. Med. Dec. 10. Cas. 7. cum Schol. (*t*) Obs. cit. 12. §. 2. (*u*) Sect. cit. Obs. 70. & 71. (*x*) Ibid. Obs. 20. §. 10.
(*y*) Vid. infra n. 56. in fin. (*z*) n. 58. (*a*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1728. (*b*) Vid. infra n. 52.
(*c*) Vid. supra n. 33. in fin. (*d*) supra n. 46. (*e*) Obs. supra ad n. 46. cit. (*f*) Obs. Med. Chir. c. 52.
(*g*) in Schol. supra ad n. 46. cit. (*h*) Obs. ibid. cit. (*i*) Sect. hac 21. Obs. 12. §. 4.
(*k*) Comment. 5. in Mundin. Anat.

fedem inter peritonæum, & mufculos collocaverit. Equidem Bogdanus quo anno illa fcripferit, nefcio; at certe A. 1665. ipfa edidit Bartholinus (*l*). Sed & duodecim ante annis Olaus Rudbeckius (*m*) non dubitaverat, quin *inter mufculos abdominis & peritonæum* poffet *tumor hydropicus procreari*. Anno autem 1677. in Virgine aquam deprehendit Gerardus Blafius (*n*) *intra mufculos abdominis & peritonæum*. Hic tamen inter duas quoque peritonæi laminas idem contingere poffe, cenfuit. Quod & contigiffe dicendum effet in plerifque Obfervationibus, nifi qui contextum cellulofum difrumpi, ajunt, refpondere poffent, exteriorem hujus partem, ad mufculos adhærentem, tunc fæpe craffam adeo ac denfam fieri, ut pro altera peritonæi lamina imponat, imo nonnunquam pro toto peritonæo: quod Hoechftettero (*o*) aliifque videtur accidiffe, in his Paulo Mothio, cujus in Matrona Obfervatio fic propofita eft a Bartholino (*p*), quafi aqua plurima congefta fuiffet inter peritonæum, & membranam denfiorem, vifcera omnia operientem, venis copiofis, & amplis refertam, cui ad hepatis regionem magnus abfceffus erat adnatus, cum tres minores inferiorem membranæ partem prope inguina occuparent. Quæ Obfervatio edita eft A. 1657. Annum autem indicavi quo eft quæque memoratarum Obfervationum vulgata, ut plerafque intelligeres in omnium fuiffe manibus ante A. 1668. quo Drelincurtius Publicus Profeffor ibi eft creatus ubi aliquis ejus Difcipulorum cum illam fufe hiftoriam fcriberet hydropis peritonæi, a Drelincurtio acceptam, quæ in Additamentis ad hanc Sepulchreti Sectionem adjecta eft (*q*), illud fane haud dignum eruditiffimo Præceptore interjecit, *paris eventus nec volam, nec veftigium exftare vel apud Veteres, vel apud Neotericos, uno excepto Cl. Tulpio*.

50. Jam vero cæteras indicare fatis erit Obfervationes ejufdem hydropis, quæ poft annum illum 1668. ad annum ufque funt editæ 1692. quo Drelincurtii fucceffor Nuckius (*r*) fuam ipfe vulgavit, communicatam antea cum Stalpartio, & ab hoc editam (*f*). Fuerunt autem præter eas Hoechftetteri, & Blafii, de quibus fupra (*t*) dictum eft, tres illæ quas, ut plerafque alias, videbis in Sepulchretum (*u*) relatas ex Sculteto, Helwigio, & Sponio: quibus addes Knifelii (*x*) unam, quam in Sepulchreto deeffe, non miraberis, cum animadverteris, deeffe Nuckianam! Ex quo autem Nuckius (*y*) folertia ac induftria fua hunc morbum illuftravit, exciterunt primum Obfervationes tres, in Sepulchreto defcriptæ, Gabrliepii una (*z*), Drelincurtii altera, quam paulo ante (*a*) commemoravi, & Simonis Zylii tertia, quæ cum eadem conjuncta eft. Non potuerunt autem in Sepulchreto locum habere, quippe poft fecundam ejus editionem vulgatæ, Obfervationes reliquæ omnes, quas finguli fingulas propofuere Littrius (*b*) primum, qui morbi explicationem, figna, prognofim, curationem diligentius quam alii ad id tempus, adjecit, deinceps vero Hieronymus Laubius (*c*), Lucas Schröckius (*d*), Joannes Palfinius (*e*) ex Faveletii communicatione, tum Cl. alii Viri, Jo. Georg. Hoyerus (*f*), Jo. Hermannus Furftenavius (*g*), Jo. Chriftoph. Pohlius (*h*), denique Jo. Henr. Refpingerus (*i*). Horum igitur, & eorum omnium qui fupra nominati funt, mihi erant in manibus Obfervationes, ad te fcribenti, nec dubitanti, quin aliæ præterea extare poffent cum Veterum, tum præfertim Recentiorum. Quas inter noli credere, oblitum me effe recenfere hic quam non fine folertiæ, & dexteritatis laude Chomelius (*k*) propofuit, addens & alteram, fed utramque in viventibus dumtaxat habitam. Ego vero in hac quidem fecundum temporum ordinem recenfione cum aliis adnumerare confulto omifi non fecus ac duas quarum alteram ex Bartholino, quafi hujus, non Brechtfeldii, effet, alteram ex amico Medico produxerat Nuckius (*l*), non quod de hoc morbo agentibus non perutiles cenfeam; nam & ipfe earum aliqua tum fupra quo ad licuit, ufus fum, tum infra fortaffe utar; fed quia nulla ipfarum eft anatomica infpectione comprobata.
Cæterum & hæ quatuor, & ejufdemmodi aliæ infra proferendæ, in fœminis habitæ funt, ut reliquæ etiam non modo quæ indicatæ funt ab Rudolpho Jacobo Camerario (*m*), qui id ipfum animadverterat, fed & omnes infuper aliæ quæ a me hactenus memoratæ fuerunt, aut poft memorabuntur; ut necdum, ubi vix unum exceperis (*n*), nifi in fequiore fexu, peritonæi hydrops fit obfervatus. Qua de re, ac de aliis quas, tot hiftorias inter fe conferens, peculiariter adnotavi, mox aliquid fcribam pofteaquam primus, quod fciam, Italorum, duas quas pollicitus fum, adjecero; ne forte credas, cum de tot illis mulieribus nulla fuerit ex Italia, noftrates fœminas huic morbo obnoxias non effe, rariori quidem, ut nec Valfalva, nec ipfe adhuc in eum diffecando inciderim, non fic tamen raro, ut Mediavia nofter in Nofocomio hoc bis non viderit, qui mecum utramque Obfervationem fuam in hunc modum communicavit.

51. MULIERI necdum inclinata ætate, colore laudabili, venter univerfus tumebat. Narrabat, priufquam id fibi accideret, tumorem quendam percipi potuiffe ad finiftrum umbilici latus, inæqualem, eaque magnitudine, ut impofitam manum ferme æquaret. Cum alii vel ob id afciticam crederent, alii ob naturalem faciei colorem affenfum fuftinerent, mortua eft.
ABDOMINIS mufculis Tranfverfis incifis, aqua erupit plurima putidiffima, quam a ventris cavo peritonæum feparabat. Ea exhaufta, tumor de quo mulier dixerat, in confpectum venit, innatus peritonæo, factufque ex magnis duabus, tribufve quafi veficis quarum parietes craffi erant adeo, ut aqua educta quam continebant, minime ipfi fubfederint.

52. MULIER altera duodecim circiter poft priorem annis, id eft, A. 1625. in Nofocomium venit, ipfa quoque morbo non minus, imo vel magis inveterato. Ajebat enim, fibi quadragefimum annum agenti; tunc autem agebat quinquagefimum; tumores quofdam in fuperiore ventris parte obortos, difpertitos, nec dolore, fi quis tangeret, carentes: hos, multis, & variis cum interius, tum exterius incaffum adhibitis, increviffe, & fe pejus femper habuiffe. Etiam tum, quamvis totum effet abdomen diftentum, licebat oculis, non modo manu, tumorem internofcere; in unum enim disjuncti antea, tumores coaluerant inæqualem, dolorem, cum tangeres, afferentem, pofitum inter cartilaginem enfiformem, & umbilicum fic tamen ut neutrum attingeret. Non alius quam alibi, erat ibi cutis color: eamque fi digitis arripere, & attollere velles, non poteras; ut propterea in ipfis abdominis mufculis quidam tumorem effe, crederent. Alii vero faciei colore fpectato, qui ad flavum inclinabat, & maximo, de quo mulier præcipue querebatur, refpirationis incommodo, ad vifcerum aliquod attinere tumorem, cenfebant. Nullum tamen erat læfi ventriculi, aut inteftinorum indicium. Interea cum ad levem qua tenebatur, febrem nigræ vomitiones acceffiffent; mors vitæ miferæ finem impofuit. VENTRIS, qui minus quam in vivente fuiffet, tumidus animadvertebatur, integumentis, & mufculis diligenter feparatis, & cum his tendine ipfo Tranfverforum, fubjecta apparuit horum mufculorum & tendini, & carni membrana tenuis, quam inter, & alteram, cujus craffitudo unam æquabat lineam unciæ Bononienfis, cavum comprehendebatur non modo tumorem continens lunatum membranæ exteriori, verum etiam deorfum, & ad-

(*l*) in 2. edit. Cultri Anat. Lyfer. (*m*) Exerc. Anat. exhib. duct. hep. aquof. c. 9. (*n*) P. 1. Obf. Med. 18.
(*o*) Vid. fupra n. 47. (*p*) Cent. 4. Hift. Anat. 25. (*q*) Obf 41. (*r*) (*f*) cit. fupra ad n. 46. (*t*) n. 47. & 49.
(*u*) Sect. hac 21. Obf. 12. §. 1. & in Addit. Obf. 25. & 48. (*x*) apud Zeller. Diff. de vaf. lymph. admin. c. 1. n. 13.
(*y*) c. fupra ad n. 46. cit. (*z*) in cit. Addit. Obf. 81. (*a*) n. 49. in fin. (*b*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1707.
(*c*) Eph. N. C. Cent. 4. Obf. 162. (*d*) Earund Cent. 5. Obf. 23. (*e*) Anat. du corps hum. P. 1. tr. 2. ch. 4.
(*f*) Act. N. C. Tom. 4. Obf. 32. & Tom. 5. in Obf. 68. (*g*) Eorund. T. 8. in Obf. 78. (*h*) Ibid. Obf. 111.
(*i*) Act. Helvet. Vol. 1. (*k*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1728. (*l*) c. cit. (*m*) Biga Obf. Med. c. 1.
(*n*) Vid. n. 59.

& ad latus utrumque se extendens, ut plurimam concluderet aquam, colore ei similem in qua caro recens lota est, odore teterrimo, crassitie autem qua parte subsederat, purulenta: cujus aquæ copia æstimari potuit ad libras triginta non tam ex ea quæ in illo cavo reperta est quam ex illa quæ, erosa ferme e regione ventriculi, inferiore cavi membrana, in ventrem se effuderat, idque circa extremum, opinor, tempus, indeque minus tumidum abdomen apparuisse. Cæterum peculiaris ille epigastrii tumor e firma compactus erat, duraque substantia, ex albo flava, in qua paucæ alicubi cellulæ adnotatæ sunt. Membranæ autem cavum complectentes, non uno loco erodi jam cœperant, & nigrescere ea quidem facie qua inter se respiciebant, eademque erant inæquales. Sed qua facie membrana inferior spectabat ventrem, lævis erat, nisi qua pars aliqua omenti, & Crassi intestini ad illam, nec firmius tamen, se annectebant. Erat quoque hinc cum eadem membrana, inde cum infima lumborum vertebra connexus quidam quasi funiculus: qui dissectus, sanguinem fudit. Porro intestina quasi inflammata; omentum vero, & ventris cætera erant sana, si jecur excipias pallens, & aliqua ex parte sub cultro stridens, ut si arenosæ particulæ inter ejus substantiam admistæ essent.

53. Nunc quando hydropis peritonæi Observationes; ut seponantur quæ dubitatione aliqua non carent, satis multas habemus quas inter se conferamus; aliquanto minus difficile est de illius caussis, natura, signis, curatione quædam subjicere. Quod igitur ad causas attinet; ubi Nuckius (*o*) lymphæductuum ramos inter musculos abdominis, & peritonæum repere, quod & Rudbeckius (*p*) dixerat; imo inter duplicem peritonæi laminam, luculentius demonstravit, illiusque cogitatum secutus est, quod iis ramis obstaculo aliquo interclusis, hydatides, his autem ruptis, hydrops peritonæi oboriatur; continuo illud quoque adjecit, esse illius interclusionis periculo helluones speciatim obnoxios, & mulieres uterum ferentes. Utrisque enim hinc musculis abdominis præter modum extensos, reniti, inde vero aut ventriculum, & intestina, aut uterum sua plenitudine extrorsum urgere, ut interceptis inter hanc pressionem, & illum renixum lymphaticis vasculis, proclive sit nobis intelligere, proximos aliquos ipsorum surculos retardata lympha, distendi aliquando adeo posse, ut dissiliant. Et sane in pluribus ex laudatis Observationibus legimus, accidisse eum hydropem complurium liberorum matribus, imo nonnullis paulo post abortum, vel partum difficilem, ut in Observatione Knifelii (*q*), quin etiam statim, aut fere statim a partu, ut in Observationibus, si plane attinere huc credas, Dodonæi (*r*), & Chomelii (*). Verum ut gestationem uteri inter hujus hydropis causas facile admittimus; sic tamen intelligere haud possumus, cur hic morbus vix semel in aliis quam in fœminis, sit observatus. Neque enim eæ omnes gravidæ fuerant, & sterilis certe illa erat de qua Furstenavius (*f*), imo non paucæ Virgines, ut historiæ monstrant Hoechstetteri (*t*), Strateni (*u*), Drelincurtii (*x*), Schröckii (*y*), Palfinii (*z*), Hoyeri (*a*), imo etiam Tulpii (*b*); descripta enim ab hoc mulier vel antequam nuberet, *a primis* usque *annis* semper vixerat *cum* ventris *intumescentia magna*, ut narrat Meekrenius (*c*). Num igitur ad causam illam alteram redeuntes, has omnes Virgines voracissimas fuisse, comminiscemur? Sed neque hoc vitium, nisi raro, in fœminas cadit, neque marium, in quorum complures cadit, vix unus adhuc, quod sciamus, inventus est qui hoc hydrope correptus sit.

54. Conjicies fortasse, causam esse addendam aliam, mulierum peculiarem, præsertim quam Camerarius (*d*) indicat, cum *in plerisque omnibus* hujus morbi historiis legisse se, ait, utrem quo aqua continebatur, cum uteri potissimum latere, ejusve appendicibus fuisse connexum, itaque se in ea quam describit, fœmina inde utris originem deduxisse, qui non alibi æque nexus esset, quam in sede alterius ovarii, & tubæ, quæ duo videlicet desiderabantur. Sic etiam postea ejus Filius (*e*) alterius utris descripsit initium cum dexteris ligamentis uteri, dexteroque ovario obliteratis, id est cum eorum sede, reliquiisve connexum. Antea autem Meekrenium (*f*) video idem ovarium deficiens adnotasse, imo ejus tubam in peritonæum, utrem faciens, se producentem, in illudque degenerantem pinxisse: eodemque hoc verbo usum fuisse Gahrliepium (*g*), cum easdem particulas, interjectumque tubæ ligamentum absumpta in continuatum peritonæum, quod plures complectebatur utres, significaret. Omitto alios, in his Laubium (*h*) a quo descriptus peritonæi saccus, aliunde vel solis digitis separabilis, firmissimam habuit circa fundum uteri connexionem: imo etiam Littrium (*i*) cujus sacci membrana interior nullo alio fuit cum viscere connexa, nisi cum extremo sinistræ tubæ, quam sibi firmius affixam ita distraxerat, ut longiorem duplo reddidisset. Sed prætermittere Sponium (*k*) nequeo, a quo communicata Observatio saccum exhibet; non modo ab omnibus visceribus sine laceratione separandum præterquam ab eadem tuba quacum erat continuatus, verum etiam ita cum uteri cavo communicantem, ut ex ægræ naturalibus aliquid assidue destillaverit seri ejusdemmodi ac saccus ipse ad libras centum & quadraginta continebat; itaque communicatione per specillum quoque confirmata, veri simile visum est, tubam suos in sacci parietes produxisse. Et Camerarius quidem pater, qui plerosque horum nominaverat, modum quoque attigit, post aliquem ex nostratibus, quo modo si reditus sanguinis ex ovario in vena Spermatica præpediatur, possit ex hac, quippe inter duas peritonæi laminas repente, serum inter ipsas secedere juxta Loweri (*l*) experimentum, atque ita eas sejungendo, saccum inchoare. Quas Observationes etsi veras agnoscamus, causam autem, si paulo quam nunc fecimus, accuratius exponatur, & probabilem fateamur, & ad alias etiam aliquando venas per eandem sedem discurrentes transferri posse, videamus; tamen ovaria, tubas, uterum in hoc hydrope sine labe fuisse, aut intelligimus, aut scimus in Helwigii (*m*), Knifelii (*n*), Pohlii (*o*) & Mediavia (*p*) Observationibus: & quod magis ad susceptum sermonem attinet, in nulla ex memoratis Virginibus, si unam excipias, vitium habuisse, constat; imo in plerisque non habuisse, cum sana ventris omnia fuisse dicantur viscera, satis apparet. Cum igitur hæ nec gravidæ fuerint, neque in utero, ejusve appendicibus quidquam gesserint quod huic morbo originem, quæ peculiaris mulierum esset, præbere potuerit; manifestum est, ad duas quas protulimus, causas alias aliquas addi oportere aut sequioris sexus proprias, aut in eum magis, quam in nostrum, cadentes.

55. Interea dum tu cæteras quæres, nonnullas ipse annumerabo, sanguinis videlicet in ventris inferiores partes singulis mensibus confluxum, vitam sedentariam, ad ejus reditum promovendum minus idoneam, debiliorem muliebris corporis adversus internas externasve insalubres causas renixum, & cum hoc tamen conjunctum pessimum, morem, & nunquam satis improbatum, ventrem thoracibus, præsertim durioribus, ac rigidioribus, adstringendi. Namque ut ad cætera, ab his illata, detrimenta, a Cel. Winslowio (*q*) animadversa, hoc insuper adjun-

(*o*) c. 9. supra ad n. 46. cit. (*p*) c. 9. supra ad n. 49. cit. (*q*) cit. supra ad n. 50. (*r*) (*) cit. ad n. 48.
(*f*) ad n. 50. (*t*) ad n. 47. (*u*) ad n. 46. (*x*) ad n. 49. (*y*) (*z*) (*a*) ad n. 50. (*b*) (*c*) ad n. 46.
(*d*) ad n. 50. (*e*) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 160. (*f*) cit. ad n. 46. (*g*) (*h*) ad n. 50.
(*i*) (*k*) Ibid. (*l*) Tract. de Corde c. 2. (*m*) (*n*) (*o*) cit. ad n. 50. (*p*) supra n. 52. in fin.
(*q*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1741.

adjungamus; dum inferior illorum pars assidue, atque arctius premit quidquid abdominis inter pectoris fines, & summa ilium ossa interjicitur, proclive est intelligere quid obstaculi tum lymphæ, tum sanguinis motui in iis quoque vasis quæ inter musculos sunt, & peritonæum, objiciatur, præsertim ubi ventriculus, & intestina, si non cibis, potionibusque, at certe flatibus distenta, ab interiore parte urgeant, & ad thoraces illos apprimant. Quod si non propterea lympha, aut serum ea quam indicavimus (r) ratione in eam intercapedinem effundatur in iis potissimum quarum fluidæ, aut firmæ partes ad id præ cæteris sint dispositæ; at accidere iisdem potest, ut retardatæ lymphæ, aut sanguinis pars aliqua, initia ibi efformet tumorum, qui longo post tempore aucti, sic peritonæum a musculis diducant, ut avulsæ, disruptæque vasorum lymphæ propagines eum hydropem faciant quem per se constrictio non effecerat, iidemque ad suppurationem demum perducti, purulentis ichoribus hydropem augeant. Eos ego tumores parvos adhuc, atque disjectos in Matrona generosissima quam a puellari usque ætate eo arctioribus; & rigidioribus thoracibus uti coegerant, quo magis ne distorta fieret, metuebant, manu epigastrium explorando, percepi, atque ut thoracibus aliis, aliterque uteretur, continuo suasi. Iidem autem tumores, jam grandes facti, qua in abdominis regione essent duarum mulierum quarum novissime proposui historias (s), videre potuisti. Nec vero in alia regione tumores erant, sive abscessus omnino sex quos Laubius (t), nec major de quatuor illis, quos Mothius, ut superius dictum est (u), sacco adnatos invenere. Sed & qui inferiora sacci occupabant in eadem Mothii, aut in Nuckii (*), & Littrii (x) Observationibus quomodo ab iis thoracibus fortasse potuerint originem trahere, non difficulter intelliges, ubi infimæ thoracum partes, & ejus præterea quæ anterius secundum longitudinem in medio ipsarum adjicitur, assulæ, quam urgeant, sedente muliere, abdominis ragionem; & quæ huic subsint tum lymphæ, tum sanguinis vasa, in memoriam revocabis.

56. Cum inter hydropis hujus causas tumores peritonæo innatos acceperimus, qui non solum divellendo, ut post alios modo dicebamus, aut lymphæ, & sanguini obicem ponendo, facere illum possunt, sed & ubi suppurati sunt, pravis ichoribus augere; hinc facile illud etiam sequi, intelligitur, ut ad explicanda quæ in collecta aqua sæpe sunt, putredinem, fœtorem, erodendi vim, & dolores creandi, haud semper necesse sit diuturnam aquæ ipsius moram incusare, ob quam denique salinæ ejus, ac sulphureæ particulæ ab aliis se expediant, eaque efficiant. Quod si mora semper id posset; certe post annos quatuor, post decem, post multo plures, ut in Camerarii patris (y), in Schröckii (z), in Meeckrenii (a) Observationibus ea omnia ut maxime attulisset, quorum aut nihil fuit, aut fere nihil. Sed neque tumor, sive abscessus fuerat. Cæterum tumores sæpius apparent aut ex glandulosa materia, aut in cellularum, vesicarum, globulorum formam disposita, uti ab Acholzio (b), Hoechstettero (c), Bogdano (d), Knifelio (e), Mothio (f), Littrio (g), Refspingero (gg), Mediavia (h) adnotatum videbis, iique aut creberrimi, ut a primis quatuor, aut etiam alicubi in unum adeo coacervati, ut Acholzio observante, *latam manum crassitie æquaverint*. Et Malpighius quidem (i) ubi Littrianæ explicationi quadantenus præivit, ibi insuper ex natura glandulosa membranæ peritonæi illud deducebat, quod in hoc morbo *non obstante dilatatione, naturali crassius fiat*; eam enim esse *proprietatem folliculorum glandulosorum morbo affectorum*: & sane si Schröckium (k), Laubium (l), Sponium (m), Drelincurtium (n), Nuckium (o), Littrium (p) leges, quanto crassius sit inventum, cognosces, at multo magis, si Knifelium (q) qui alicubi *dimidii digiti crassitie* vidit, multoque adhuc magis, si eorum quæ ex Tulpio (r) retuli, & Bogdano (s), recordaberis. Igitur si crassitudinem hanc cum Malpighio explicare malueris; ex adauctis secretoriis organis quantum ibi augeatur conclusi humoris secretio, intelliges, præsertim cum magnam vasorum ad ipsa spectantium dilatationem attenderis. Præclare enim hic vidit Bogdanus venas epigastricas internas, earumque *extremitates*, *tubercula similia nuci avellanæ habentes, ac si papillæ forent, etiam scissa*, Knifelius (t) autem *venas extensas admodum*, *ad globulos terminantes*. Eandemque dilatationem, præter Mothii historiam superius (u) propositam, indicant venæ mammariæ, & hypogastricæ (an epigastricæ?) ad auricularis digiti crassitudinem amplificatæ apud Palfinium (x). Quantum vero inter ipsum peritonæum, & abdominis musculos dilatare se possint vasa sanguifera, nihil magis ostendit, quam inter hos, illudque inventæ sanguinis nigerrimi libræ octoginta ab Antonio de Pozzis (y) in plethorica, eademque hydropica Virgine.

57. His ita additis, atque explicatis humoris fontibus, minus admiranda accidet immanis aquæ copia quæ in peritonæi hydrope a pluribus reperta est: cujus hic maximam summam non indicamus, veriti, ne aliæ apud alias Gentes mensuræ, in errorem aliquem nos adducant. Organorum autem secernentium variæ, quippe affectorum præter naturam, dispositiones, cum varia sanguinis constitutione conjunctæ, admirationem minuent, si pro limpido, & fluido sero alium in aliis humorem sæpe hic deprehensum legemus, imo in nonnullis, ut a Gahrliepio (z), & Camerario filio (a), *gelatinæ* instar, aut glutinis: aut si in aliis minus pravum, in aliis autem pessimæ naturæ humorem, ichoresve ad exulcerandum, atque adeo ad partes ipsas absumendas idoneum, si quidem revera in Acholzii (b) fœmina nulli ferme erant amplius abdominis musculi, nec potius in aliam quasi formam conversi, aut macie, ut apud Nuckium (c), aut nimia ipsa distentione, ut apud Gahrliepium (d), & ex parte apud Littrium (e) videtur, extenuati.

58. Ad hæc quæ circa hujus morbi causas, & naturam cursim attigimus, præstat quædam de signis addere. Ab Ascite per hæc internosces: primum quia multo lentius quam illa, primis præsertim temporibus, plerumque increscit, ut ferme omnia ostendunt exempla, quæ inter nescio cur hic spectaverint aliqui Blasii (f) Observationem, de tempore nihil habentem: plerumque autem dixi, ne errare tibi videar, si forte huc attinere non dubites Amici Nuckii (g), & Chomelii (h) historias, quorum illa *menstruo spatio*, hic vel breviore jam nimium auctum ventris tumorem viderunt. Deinde naturalis hic persistit faciei color, ut Drelincurtii (i), & Littrii (k) Observationes docent, Chomelii (l) autem altera indicat: quin Nuckius (m) diserte hoc primus inter signa proposuit; quanquam ab Dodonæo (n) olim, video, fuisse descriptam Virginem cui *toto quo* ventris tumorem gessit, *tempore*, *facies perpetuo elegantis & vividi, ut in sanitate, perstitit coloris*; tumor tamen a lotio erat, quod pertusa ulceribus vesica in ventris cavum effuderat. Tertio vires, & actiones cum colore consentiunt, eodem testante Nuckio, & comprobantibus exemplis, non illis dumtaxat tribus quæ modo dicebam, sed & aliis pluribus, Meekrenii (o) in primis, agilitatem cum eo pondere prope incredibilem adnotantis, imo etiam uteri gestationem, & partum, quem & Laubius

(r) n. 54. (s) n. 51. & 52. (t) cit. n. 50. (u) n. 49. (*) (x) cit. n. 50. (y) (z) Ibid. (a) n. 49.
(b) (c) n. 47. (d) n. 49. (e) n. 50. (f) n. 49. (g) (gg) n. 50. (h) n. 51. 52.
(i) Resp. ad Epist. de Recent. Medic. St. (k) (l) (m) (n) (o) (p) (q) cit. ad n. 50. (r) (s) ad n. 49.
(t) ad n. 50. (u) ad n. 49. (x) ad n. 50. (y) Eph. N. C. Dec. 1. A. 4. Obs. 41. (z) cit. ad n. 50. (a) ad n. 54.
(b) ad n. 47. (c) (d) (e) ad n. 50. (f) ad n. 49. (g) (h) ad n. 50. (i) (k) (l) (m) Ibid.
(n) Medicinal. Obs. c. 34. (o) cit. ad n. 49.

bius (*p*) ſic ut viveret infans , retulit, tres autem partus Scultetus (*q*) *cum decenti ſemper evacuatione*. Vel crebrior Obſervatio fuit ſervatæ purgationis in ſingulos menſes , ut apud tres illos quos de colore laudavi primo loco : quibus addes Camerarium patrem (*r*), & Shcröckium (*ſ*) ; ſed aliæ poſt illam purgationem aut ab ætate jam ceſſantem , aut, quod ſæpius ſuppreſſam , riteve non reſpondentem , in hunc hydropem inciderunt ſic ut nuptæ ſe gravidas eſſe , exiſtimarent , virgines male audirent. De ſiti, & urinis tametſi Nuckii (*t*) mulierem lego, *quamvis urgente ſiti , ut plurimum multum biberet , non niſi parum urinæ excrevíſſe;* in aliis tamen aut altum de his ſilentium animadverto , aut generatim ſcriptum, recte, ac certe ſine inſigni moleſtia , tanto illo excepto ventris onere, vixiſſe, aut diſerte etiam , ut ex Drelincurtio (*u*) , *urinam immutatam perſtitiſſe excretionis tempore, conſiſtentia, colore , & hypoſtaſi,* & ex altera Chomelii Obſervatione , Matronam ſine ſiti, naturalibus autem urinis fuiſſe : & has præterea in illa Nuckii muliere *pallidiuſculas* , non, ut in aſciticis, ſaturatas fuiſſe, video ; earum autem paucitatem , & ſitim multum progreſſo jam morbo, & cum aliis , calculis præſertim renum implicito , adnotari . Nam diutius progreſſo morbo ; hunc enim ad annos fere, imo (quæ res ipſa faciet ut tunc ſaltem ab aſcite internoſcas) imo, inquam, non ſolum ad annos quatuor, ut Littrius (*x*) , aliique, ad ſex ſeptemve, ut Laubius (*y*), ad octo, ut Bogdanus (*z*), & Kniſelius (*a*) , ad novem , ut Scultetus (*b*), ad decem, ut Nuckius (*c*) , & alii viderunt , atque ad his plures , ut ſupra (*d*) indicatum eſt, perferri poſſe, conſtat; diutius igitur progreſſo morbo , rarum eſt , pleraque de indicatis bonis ſubſiſtere . At ſatis eſt ad internoſcendum , pleraque diutius fuiſſe : quod & de aliis quæ addenda ſunt protinus, verum eſt . Nam quarto , nullus initio, ſi Gahrliepii (*e*) caſum excipias, nullus niſi prope extremum tempus , nec tamen in omnibus , pedum tumor: nulla cæterarum partium , & corporis macies , nulla ſpirandi difficultas, nulla febricula, nullus dolor . Sed morbo progrediente , accedere plerumque ſolent hæc omnia, præſertim ſi cum aqua tumores inſint qui ad ſuppurationem veniant, & ſaccus exulceretur : quanquam ſummæ , vel ſine his adjectæ, maciei deſcriptionem ex Drelincurtio (*f*); aſſidui autem, & intolerabilis , noctu præcipue, doloris ex Acholzio (*g*) habemus. Quincto medicamenta nihil proficiunt, nec ſive per alvum, ſive per veſicam deducere coneris , ventris tumor imminuitur; ſed ægre potius vires , ſi præſertim quis acrius urgeat, decreſcunt, ærumnæ augentur; ut nullius exemplum legiſſe meminerim , quæ datis remediis in hoc hydrope non modo ſanata ſit, ſed , quod in aſcite haud raro contingit , ſit breve ſaltem ad tempus nonnihil levata.

59. Verum hæc ſigna ut ad utrumque hunc hydropem internoſcendum adjuvent ; ita haud ſcio , quantum eadem valeant ad diſcernendum hunc de quo agimus , a peculiari quodam alio hydropum genere . Scilicet animadverti , eundem Nuckium , cum pleraque enumeratorum ſignorum proponit , ut ſi bona adhuc ſint , a Chirurgo aqua e peritonæo eliciatur , non videri ſatis meminiſſe quid aſſeveraſſet capite proximo ſuperiore (*h*) . Ego , inquit , *experientia didici , illas , quarum facies colore grato eſt roſea , quæ ſatis bene comedunt , bibunt , alvum deponunt , urinamque ſine notabili moleſtia excernunt , quarum corpora nec purgantibus , nec diureticis , nec diaphoreticis multum auſcultant ; illas , inquam , ordinario affectu uteri , tubarum , vel ovariorum laborare hydropico , lymphamque peculiari ſacculo incluſam , nulla arte* (chirurgica etiam intelligit) *curari poſſe* . Cætera autem , quæ non attigit ſigna , ratione ipſa duce facile perſpicis , ea quoque & harum Partium & peritonæi hydropis eſſe poſſe communia . Videamus igitur hydropis peritonæi ſigna reliqua . Sunt enim quæ ex inſpecto , & contrectato abdomine deſumuntur . Facillimum ſane illud eſſet quod memini legere a Clariſſimo quodam Viro propoſitum, videlicet hoc in hydrope minimam ſemper eſſe abdominis circum umbilicum prominentiam, quia ibi peritonæum non poteſt a muſculorum tendinibus ſeparari. Verum ſe res aliter videtur obtuliſſe Hoechſtettero (*i*), Drelincurtio (*k*), Nuckio (*l*), quorum primus umbilicum vidit in hoc morbo *expanſum & plane dilatatum*, alter *projectum* , tertius ita *prominentem, ut pugni magnitudinem facile ſuperaret*. Quid ? quod ruſticæ mulieri , a Cl. Brehmio (*m*) deſcriptæ, umbilicus non modo ad ovi anſerini magnitudinem prominebat , verum etiam ſponte diſruptus eam ſeri limpidi inodori per exiguum hiatum alternis ſemper diebus copiam effudit, ut ingenti ventris tumore penitus ſublato , ægra convaluerit . Sed quoniam Auctori hunc hydropem fuiſſe peritonæi , *magis veroſimile* videtur; æquum hic eſt, ut certius, & per anatomen, quemadmodum fere ſoleo , confirmatum exemplum proferam, idque ex Præcl. Anhornio (*n*). Adoleſcenti, qui eo facilius aſciticus credebatur , quod non ſemel antea ex anaſarca laboraverat, cum ad pugni altitudinem excreviſſet umbilicus, eoque per ſe ruptus ſeri plurimum profudiſſet , ut jam ſanitas rediiſſe videretur , rurſus autem poſt duos menſes collecto humore extaret umbilicus , eumque effunderet , tertium denique tumor , qui bis evanuerat, abdomen diſtendit; ſed jam tabeſcenti profuſus ſimiliter latex adverſus mortem auxilio non fuit. Diſſectio nihil ſeri in ventris cavea ; ſed quidquid ex illo reliquum erat, *inter duplicaturam peritonæi* deprehendit , ubi & illius fontes, *plures* videlicet *tubulos lymphaticos*, *ceu nodulos glanduloſos* , *qui limpidam preſſi plorabant* , oſtendit . Quæ fuſius retuli propterea quia hoc illud unum hydropis peritonæi exemplum eſt quod hactenus mihi quidem licuit in virili ſexu reperire . Nam quod tibi in mentem venire fortaſſe poſſet caſum legenti eximii Viri (*o*) cui poſt febrem cum Colica gravi, his declinantibus, intumuerat venter , detumuit autem cum ſponte ruptus , jam antea prominens , umbilicus *triginta & multo amplius libras puris veri* , *& fœtidiſſimi* , & deinceps quoque non paucum effudit , ſuperſtite fiſtula umbilici cum duobus ad hujus latus ſcirrhis quaſi glanduloſis ; quod igitur ſuſpicari fortaſſe poſſes , referendum eſſe caſum hunc ad hydropem peritonæi; primum conſideres velim , quam a tua ſuſpicione diſcrepans opinio fuerit Medici longe peritiſſimi , quanquam *problematis* loco rem propoſuit; tum deinde etſi in eandem ſedem in qua ille hydrops fit , morboſa materia tranſlata eſſet , aut , ſi mavis, ibi collecta; non hanc ſerum ulla ex parte , ſed pus omnino verum fuiſſe . Ego vero ne Gabbriellii quidem (*p*) ſingularem in muliere Obſervationem auſus ſum inter peritonæi hydropes ſupra connumerare; quamvis aquæ copiam prope incredibilem non in ventris cavo , ſed *inter peritonæum* , *& muſculos* fuiſſe , deprehenderit . Neque enim mihi ibi ſecreta videbatur , quæ nonnullis adhibitis medicamentis hydragogis tanta copia tridui ſpatio dejici potuerit, ut ventris tumor immanis prorſus ſubſederit; quod in hac quidem hydropis ſpecie non accidere , ſupra (*q*) dictum eſt. Et ſane ei mulieri cum hydrops ortus eſſet poſt lienis inflammationem , id viſcus unum ex omnibus male affectum inventum eſt , *ſinibus* in eo *nonnullis ulceroſis* per interjectas membranulas *canaliculum quendam conſtituentibus*, *per quem a liene ſeroſitas tranſmittebatur inter peritonæum & muſculos abdominis* . Verum ; ut ad ſignum redeam a ſubſidente umbilico , circumjectave proxime parte deductum ; malim cum laudato Reſpingero (*r*),

(*p*) (*q*) (*r*) (*ſ*) (*t*) (*u*) ad n. 50. (*x*) (*y*) Ibid. (*z*) ad n. 49. (*a*) (*b*) (*c*) ad n. 50. (*d*) n. 56.
(*e*) cit. ad n. 50. (*f*) ad n. 49. (*g*) ad n. 47. (*h*) 8. Adenogr. (*i*) cit. ad n. 47. (*k*) (*l*) ad n. 50.
(*m*) Act. N. C. Tom. 8. Obſ. 79 (*n*) Eph. N. C. Cent. 9. Obſ. 100. n. 2. (*o*) Commerc. Litter. A. 1735. Hebd. 37. n. 2.
(*p*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. & 6. Obſ. 279. (*q*) n. 58. in fin.

ro (*r*); cujus quoque Obfervatio ei figno adverfatur, malim, inquam, credere, cum propofitum eft, cafus quofdam fuiffe fpectatos in quibus aut necdum progreffus effet morbus, aut certe aqua pauca effet. Unde intelligas licet, tametfi huic figno ea quæ paulo ante objecta funt, objici non poffent, inutile tamen ipfum fore, cum hydrops peritonæi ad umbilici regionem non fe extenderet, itemque eo tempore ad illos alios conclufos hydropes, quippe inter mufculos, & peritonæum minime fitos, ab hoc de quo loquimur, internofcendos. Quod & de aliis ejufdem fignis vereor, quæ a Viris, cæteroquin Doctiffimis proponuntur. Sunt hæc. Si venter eandem fere confervat figuram, tametfi corporis fitus mutetur. Si tumor peculiarem habet circumfcriptionem. Si ventris eft locus aliquis in quo, fi ab altero latere percutiatur, nullus in oppofito ictus, nulla fluctuatio percipitur. Verum, ut ab hoc ultimo incipiam, & omittam, Nuckium (*f*) inter figna, aut certe inter bona figna morbi hujus id pofuiffe, *fi fluctuationem fere nullam perfentiat ægrotans*; Hoechftetterus (*t*) de ægra fua in extremo Scholio adnotavit, magnam ventris molem fonitum quidem dediffe pulfam, tympani inftar; *fluctuationem* autem *aquæ nunquam* fuiffe perceptam, & Camerarius pater (*u*) ne in mortua quidem, cum ventrem nimirum & liberius licet contrectare, & validius percutere, vifum effe quid potius humidi, quam folidi, continere, fcripfit, *nulla* videlicet *percipienda fluctuatione*. Non proderit igitur hoc tertium fignum, nifi ubi liceat fluctuationem animadvertere. Alterum autem, a peculiari tumoris circumfcriptione petitum, juvare non poterit, cum hic hydrops abdomen totum diftendet fic, ut *venter fatis æqualiter tumidus* fit, ut idem Camerarius loquitur, five, ut Drelincurtius (*x*) vidit, *æqualis* fit, *non acuminatus*, *nullifque hinc inde monticulis extuberans*. Cum vero certa regione tumorem circumfcriptum oftenderit; neque an ex hydrope is fit, & fi ex hydrope, an peritonæi, an earum de quibus Nuckius ajebat, Partium, fatis propterea apparebit, ubi tumor inferiora teneat: quanquam vel tubæ unius hydrops quam alte nonnunquam poffit, lateque fe extendere, plus fatis oftendit illa Munnickii Obfervatio quæ in *Bibliotheca Anatomica* (*y*) edita eft. Poftremo quod ad primum illud fignum attinet; utile erit fortaffe cum aquæ peritonæo coercitæ minor adhuc erit copia. Sed cum hæc adeo increverit, ut venter, quemadmodum in Meekrenii (*z*) pictura vides, ad media femora, aut ad genua fere, ficut Helwigius (*a*) defcribit, propendeat, imo hinc crura, inde totum pectus, ut Palfinius (*b*) refert, operiat; tunc certe non eft credibile, fi mutetur corporis fitus, ventris figuram non mutari. Cætera autem quæ adduntur, figna poftquam aqua educta a Chirurgo eft, per fpecillum, per contrectationem, per injectionem quærenda, præterquam fera funt, ejufmodi etiam funt, ut morbum hunc ab afcite quidem, fed non ab aliis illis hydropis generibus fecernant.

60. Cave putes, quæ hactenus examinata funt, a me figna improbari. Cafus enim dumtaxat excepi in quibus pleraque inutilia effe poffint. Difficile autem accidet, ut plerifque in cafibus inutilia fint omnia, præfertim fi prima morbi tempora diligentius attendamus, & quæ tum rerum facies fuerit, accurate fpectemus, ut puta fi ab epigaftrio tumor inceperit, aut fi ab hypogaftrio, immobilis tamen fuerit, dum cubans fœmina in alterum fe converteret latus, neque ftanti interni ad pubem ponderis fenfum, aut mingendi difficultatem attulerit: quanquam progrediente etiam morbo, indicia effe poffint unde certas Partes, exempli gratia uterum, infontes exiftimemus, ut fi rite pergant menftrua refpondere, aut ipfum, & tubas, & ovaria hydropico, aliove tumore non gravari, conjiciamus, ut fi mulier nihil eorum fentiat quæ modo diximus. In fumma laudandum eorum propofitum, & ingenium eft qui primi nobis tradiderunt morborum figna. Noftrarum tamen partium eft, ut collatis pluribus quam ipfi potuerint, & morborum, & diffectionum hiftoriis, difpiciamus, quo figno tutius, & quando, quo autem fecus, nec fine erroris periculo uti poffimus.

61. Sic etiam in hujus hydropis, id eft peritonæi, curatione; ut de hac quoque, uti promifimus, aliquid attingamus; quid melius a Tulpio (*c*), & Meekrenio (*d*) fieri potuit, quam ut paracentefim, a Walæo, & Coftero, vivente muliere, commendatam, hujus infpecta per anatomen morbi natura, & fede, adverfus peritonæi hydropem unice laudarent? Scilicet hinc inutilia remedia cætera, inde autem illam videbant & expeditius, & tutius inftitui poffe, quippe vifceribus ab aqua penitus feclufis, eoque integris, unde in hoc hydrope diutius fervatus, ut diximus (*e*), corporis vigor cum actionum incolumitate, procul dubio eft repetendus. Iifdem rationibus permoti cæteri & Medici, & Chirurgi in eandem fententiam iverunt, Nuckio (*f*) præfertim non dubitante, quin lymphæductus difrupti, iterum claudantur poftquam educta aqua, inter fe contrahentes abdominis mufculos, & peritonæi laminas comprimuntur, quod in afcite, fi ab ruptis vafis lymphaticis ortus fit, minime habeat locum, & abfolutas hac ratione duas hydropis peritonæi curationes producente, Amici unam, alteram, quam attinere huc cenfuit, ex Thoma Bartholino: ad quas alias porro addidiffet, fi tunc extitiffent, ut quam Cl. Degnerus (*g*) in dextera inferiore abdominis parte, & vel magis quam in abdomine univerfo, laudato Brehmio (*h*) referente, ipfa per fe natura perfecit, clara in illo cafu aqua, in hoc autem fero limpido, & inodoro profufo. Sed pofteaquam animadverfum eft; non ita femper habere fe peritonæi faccum, ut fuit a Tulpio, & Meekrenio confpectus, fed tumoribus, abfceffibus, ulceribus ita affici aliquando, ut detrahi quidem aqua poffit, at non propterea ejus, & puris fcaturigines ficcari, & hanc ob caufam Matronam de qua Littrius (*i*), & mulierculam de qua fcribit Laubius (*k*), fervari non potuiffe, licet illi intra biennium tredecies, huic intra decem menfes fexdecies aqua educta fit, ut fumma in hac fuerit librarum ultra feptingentas viginti; tum vero non ita expedita femper, & fecura, ut a primo, hæc curandi ratio jure meritoque vifa eft. Quod tanto magis tibi vifum iri, non dubito, quanto plures, ex fuperioribus etiam temporibus, a me Obfervationes productæ funt, in quibus illa peritonæi vitia non defuere. Itaque præter eas fœminas, quas dumtaxat exceperat Tulpius, quarum vires jam fractæ fint, & quas poftea, ob caufas varias quidem excluferat Nuckius, fed fere omnes ad idem caput referendas, bene fapienterque alias infuper addidit Littrius, admonens, quanto cum metu infelicis exitus curandas fufcipiamus eas in quibus non modo inveteratus valde fit morbus, & valde extenfus, verum etiam in quibus detracta aqua craffa, & graveolens fit, & pravi coloris, & in quibus tumor aliquis, aut durities, emiffa videlicet aqua, in parte aliqua percipiatur facci peritonæi. Quod fignum poftea in Laubii fœmina manifeftum fuit, nec non aliud, huc adjiciendum, fcilicet puncto dextro latere, nihil nifi pus effluxiffe, dum ex altero, compuncto eodem tempore, aqua profluebat. Verum figna hæc ultima ad præcognofcendum exitum fpectant, non fufcipiendæ, fed fufceptæ jam curationis.

62. At priufquam a te fufcipiatur, exquiras diligenter, velim, num durities, aut tumor aliquis antea fuerit, quem nunc magna diftentio abdominis occultet; præterea num dolor, non eum dico quem illa ipfa diftentio parit, fed ulcerofus, teftis erofionis, ægram torqueat, aut certe aliqua in parte arctius a te contrectati abdominis excitetur. Non me fugit, quam feliciter in magna etiam fuppuratione, & certa ero-

(*r*) (*f*) cit. ad n. 50. (*t*) ad n. 47. (*u*) (*x*) ad n. 50. (*y*) Tom. 1. in Adnot. ad Graaf. de Mulier. Org. ubi de Oviduct.
(*z*) cit. ad n. 49. (*a*) (*b*) ad n. 50. (*c*) (*d*) cit. ad n. 49. (*e*) n. 58. (*f*) cit. ad n. 50.
(*g*) Act. N. C. Tom. 5. Obf. 2. (*h*) Vid. fupra, n. 59. (*i*) (*k*) cit. ad n. 50.

erofione, utraque tamen recenti, Chomelio (*l*) res fucceflerit, nec quid Littrius (*m*) adverfus hæc ulcera primum injiciendo, deinde fcite comprimendo, vinciendoque, imo etiam adverfus tumores, defuper incidendo, & curando proponat. Scio quoque, levandi, non fanandi caufa, ubi tumores, & pus effent, a Laubio (*n*) aquam fuifle eductam. Verum hic mihi tecum fermo eft non de inchoatis ab natura, aut ab arte curationibus perfequendis, fed de libere, nec fine jufta perfanandi fpe fufcipiendis. Igitur has etiam quas modo addebam, ægras, cum poteris, vitabis. At funt præterea in quibus tumores a diftento abdomine haud prorfus occulantur, five quod minor adhuc aquæ copia fit, ut in altera ex iis quas ipfe produxi (*o*), Obfervationibus, five etiam quod humor, aut materia quævis alia, craffior non perpetuo quodam facco, fed in plures caveas difpertito, contineatur fic ut aliæ illa magis turgeant, aliæ minus, quales in mortuæ Obftetricis diffectione offendit Camerarius Filius (*p*), qui prudenter paracentefim, ab alio commendatam, inftituere noluerat propterea quia *inæqualem abdominis molem, & diverfum diverfarum regionum renifum* animadverterat. Quid enim in hoc cafu, aut in illo etiam quem Gahrliepius (*q*) defcripferat, paracentefis facere potuiffet? Materia enim five glutinis, five fpermatis ranarum fimilis per amplius inflictum vulnus, non modo per confuetum foramen, haud effluit: & fi tenuis, imo tenuiffima etiam fit; ubi multis, ut in utraque illa Obfervatione, interfeptis difcluditur, tametfi ex una quam perforaveris, cavea exeat, non propterea ex reliquis prodit, ideoque hic accidat neceffe eft, quod in afcite contingere diximus (*r*) quando is ex hydatidibus fit, etiam connexis inter fe. Quem cafum cum inter varia afcitis genera videam referri; nolui *faccatum* hunc, ut Obfervatores appellarunt, *hydropem* hoc loco prætermittere. Nam etfi materia, & interfeptis difcrepat ab hydrope frequentiori peritonæi; huic tamen innafcitur: nec quod rarior fit, idcirco a nobis omitti, imo vel propterea commemorari debuit, ne fiquando forte occurrat, temere iterum cum afcite, aut cum altero magis noto peritonæi hydrope confundatur.

63. Quin juvat alios quoque, faccatos pariter dictos, hydropes, antequam finem fcribendi faciam, commemorare. Quidam funt ab iis qui proponunt, fic vocati, qui tamen ad frequentiorem attinent hydropem peritonæi, velut is de quo Differtationem edidit Cl. Schefflerus (*f*), idem quod ego, cenfens (*t*), quippe ingenti illa feri copia *intra duplicaturam peritonæi* collecta, faccumque fic efformante, cui magnum adnatum erat fteatoma. Alii vero differunt, ut quem defcribit Cl. Anhornius (*u*) incredibili propemodum humoris vi inter peritonæum, & craffius durumque factum omentum conclufa in ea cui *facies pro corpore emaciatiffimo coloratior* & *pedes tumoris expertes*: cujufmodi figna, ut alia quoque, fubinde non omittam, ut poffis cum meis fuperioribus dubitationibus (*x*) conferre. Sic quoque junior Verneyus (*y*) fœminam annos ad triginta natam, cui venter ante feptem jam annos tumere cœperat, bono colore, appetitu, fomno, & fatis adhuc ad agendum expeditam fuiffe, refert, cujus, poft feri alias alius naturæ eductionem mortuæ aperto ventre, magnum faccum vidit, plures cellulas continentem, inter fe minime communicantes, quarum fingulæ materiam peculiarem, ab aliifque diverfam concludebant. Idemque afciticam fecuit, cujus in ventre ingentem præterea cyftim deprehendit, fero fubrubro plenam. Sunt & hydropes faccati qui ad hos alteros, an ad primos illos attineant, ex anatomica defcriptione haud fatis liquet, ut perlectis quæ de facco fcribuntur, in Virgine quadam (*z*) infpecto, citiffima poft emiffam aquam morte abrepta, facile exiftimabis.

64. Et quamvis Epiftola proxima quæpiam de Ovariorum Hydrope fcripturus fim; tamen quoniam & ipfe inter faccatos hydropes refertur; hic potius; ne ibi forte fim aut rurfus æquo longior, aut minus perfpicuus; attingam illa quæ facile cum iis conjungas quæ antea (*a*) de eodem morbo interjicere opus fuit. Sunt & hujus aliæ Obfervationes certæ, aliæ dubiæ. Proferamus utriufque generis exempla, quæ addere poffis ad Sepulchretum. Inter certas igitur incipientis, aut parum progreffi hujufce hydropis Obfervationes extant habitæ a Camerario filio (*b*), a Goetzio (*c*), & a Maggio, ac Dodio (*d*). Primus humorem ineffe ovario comperit ad uncias quatuor, alter ad libras tres, ultimi ad libras tres & femis, iidemque; nam duo primi nihil fignorum huc pertinentium quod adnotarent, acceperant; fcifcitando compererunt, fæpe fœminam de pondere queftam effe quod in imo ventre fic percipiebat, ut quod in latus cubaret, ei lateri pondus incumberet; fi in alterum fe converteret, in hoc pondus transferretur. Sed & illæ de quibus Riedlinus (*e*), Vacherius (*f*), Schacherus (*g*) fcripferunt, poftquam fingulis ovarium, & venter jam mirum in modum excreverant, narrabant tamen prima quidem abdomen finiftro latere tumere cœpiffe, quo tempore nihilominus & conceperat, & feliciter pepererat, alacris vel extremo in morbo, & robufta, quippe quæ præter ventris tumorem, quod fibi moleftum effet, haberet omnino nihil: fecunda, fibi primum omnium ante fex feptemve annos hypogaftrium a finiftris doluiffe: tertia ante annos aliquot initium fibi malorum dolorem ventris fuiffe quem verbis explicare nefciret, deinde paulatim increfcente tumore, hujus pondus in id latus in quod corporis fitus requirebat, labi confueviffe. Hæ duæ, ficut & prima, nihil levaminis fenferant a cujufquemodi medicamentis: fed non, ut prima, parum tulerant moleftiarum, poftremo præfertim tempore, cum requiem capere in lecto nequirent, nifi genibus flexis innixæ, & corpore antrorfum inclinato, caput fubftratæ culcitræ imponerent: cujufmodi quadantenus pofitum in fua quoque fœmina ad requiem capiendam neceffarium adnotavit Schefflerus (*h*): ea autem peritonæi, tres vero de quibus loquimur, finiftri ovarii hydrope laborabant, quod in tertia hic illic dehifcens, afcitem infuper fibi adjunxerat non fecus ac in Vidua illa accidit, quæ a Cl. Baffio (*i*), & in fœmina alia quæ a Cl. Gutermanno (*k*) defcripta eft. Feliciores in hoc ovarii tumore, quamvis ad fummum aucto, fuerunt aliæ, ut Virgo quam Cl. Gullmannus (*l*) refert quindecim nihilominus annos *gavifam effe fanitate integra; nam menftrua erant regularia; appetitus, fomnus &c. vigebant*; nifi quod ultimis duobus annis fæpius lipothymiis corripiebatur: itemque ut fœminæ duæ quas diffecuit Jo. David Mauchartus (*m*). Hæ quomodo fe habuerint ultra feptennium quo, fi poftremas fere excipias hebdomadas, nunquam decumbere coactæ funt, ex verbis, quæ præmittit Obfervationi licet conjicere: Quæ hydropicæ „ nec pallent, fed rofeum potius genarum fervant decorem, nec pedes habent tumidos, „ ut potius, aucto licet in dies abdomine, gracilefcant cum reliquis artubus, & corpore; hæ, fi diu „ abfque notabili actionum læfione, farcinam hanc „ circumferant, appetitum habeant bonum, non admodum fitiant, nec tuffiant, alvus autem faciat „ officium, urina naturalis fit, & moles abdominis „ nec purgantibus, nec diureticis obediat, & præcipue „ malum a partu difficili, puerperio infelici, molæ „ geftatione, aut abortu ducat originem, nec figna „ cachexiæ concurrant, hydrope ovarii feu faccato „ vel cyftico dicto, femper tenentur. „ Sed his verbis

(*l*) (*m*) (*n*) ad n. 50. (*o*) n. 52. (*p*) Act. N. C. Tom. 1. Obf. 160. (*q*) cit. ad n. 50. (*r*) n. 45.
(*f*) Hift. Hydr. Saccati. (*t*) §. 4. (*u*) Eph. N. C. Cent. 9. Obf. 100. n. 7. (*x*) n. 57.
(*y*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1703. (*z*) Eph. N. C. Cent. 7. Obf. 17. (*a*) n. 58. n. 59.
(*b*) in Obf. 160. cit fupra ad n. 62. (*c*) Act. N. C. Tom. 2. Obf. 207. (*d*) apud Vallifner. Iftor. della Generaz. P. 3. c. 5. & Tab. 12.
(*e*) Eph. N. C. Cent. 7 Obf. 56. (*f*) Hift. de l'Acad. R. des Sc. A. 1739. Obf. Anat 3.
(*g*) Differt. de Virgine Afcitica §. 10. 13. & cæt. (*h*) cit. n. 63. (*i*) Dec. 4. Obf. Anat. 8. (*k*) Act. N. C. Tom. 3. Obf. 105.
(*l*) Eorund. T. 2. Obf. 80. (*m*) Eph. N. C. Cent. 8. Obf. 14.

bis Præstantissimi Viri; si ita accipiantur, quasi de nullo alio, nisi ovarii, hydrope scripta existimemus, adversari, intelligis quæ de nonnullis aliis tum supra (*n*) ostensa sunt, tum infra ostendentur. Porro quod ad signa attinet illius hydropis, Præcl. Trewius (*o*) ubi suam ejus Observationem proponit, fuisse, ait, inter illos qui viventis fœminæ abdomen examinarunt, alios qui *hydropem saccatum subesse*, *pronunciarent;* alios vero qui *ex eo quod facta percussione, fluctuatio haud satis manifeste percipi potuerat, illum in dubium vocarent*: tum ipse quærit, *quando abdomen in molem præternaturalem expanditur, simul ponderosum & grave est, fluctuatio vero, ventre percusso, satis accurate percipi nequit*; quærit, inquam, *an inde concludere liceat, ovarii hydropem præ ascitide morbum esse appellandum?* Verum Cl. Targionius (*p*), qui, siquis alius, & immanem ovarii hydropem conspexit, & diligenter, atque erudite de hoc morbo scripsit, cum Matronam proponat, quæ annos a primo initio ad finem triginta quatuor ipsum pertulit, nimio quidem, donec ætas sivit, menstruorum fluxu, & crebris denique vomitionibus, & aliqua in ascendendo spirandi difficultate vexata, & superiore parte corporis extenuata, cæterum & bene comedens, & ad ultimam usque vitæ hebdomadam stare potens, seque, ut vellet, movere, &, quod mirabilius est, in utrum liberet latus, aut supina, humilique capite non incommode cubare; eandem, refert, & dum viveret, & mortuam, ventrem habuisse quem aqua esse plenum, tactu dignoscebatur, quippe quo vel leviter manu percusso manu altera opposito lateri admota, non secus atque in ascíticis, fluctuatio persentiretur. Et saccus tamen omne ventris cavum, saccum aqua, ad libras centum quinquaginta æstimata, adeo implebat, ut ipso vix leviter inciso, eruperit maximo impetu. An discrimen hoc inde repetendum, quod in Trewii fœmina aqua erat plures in cellulas dispertita; in Targionii autem Matrona cavo uno, ut nihil obstaret fluctuationis propagationi, comprehensa? Fortasse hoc dicerem, neque sine aliqua, ut postea (*q*) indicabitur, ad curationem utilitate, si Camerarius pater cum fluctuationem, velut supra (*r*) dictum est, nullam potuit percipere, cellularum aliquam suo in magno sacco injecisset mentionem. Tu diligentius de his quæres tum apud illos quos nominavimus, tum etiam apud eos quos facile omisimus (*s*) ex quibus Cl. Benevolus (*t*) tibi esset in primis consulendus, si qua diligentia magnum illum in quem se ovarium expanderat, saccum descripsit, eadem & cætera describere potuisset.

65. Hactenus eas commemoravimus Observationes quæ procul dubio ad ovarii hydropem sunt referendæ. Nunc, ut promisimus, & quasdam addemus, in quibus dubites, an idem liceat. Duas leges Cl. Jo. Mart. Brehmii (*u*), in quibus magnus saccus aquæ plenus alter annos quatuordecim, alter biennium gestatus, hic cum vesica urinaria *arctissime* erat *adnexus*, ille *in fundo* uteri *versus latus sinistrum adcretus*, *ibidem variorum ductuum & canalium ope originem sumsisse*, *videbatur*. Cum ovariorum, tubarumve nulla fiat mentio non secus atque in historia quadam ante hos quinque & triginta annos in Urbibus duabus huic proximis, edita, tanquam hydropis utero inclusi, cum tamen aquam uterus non contineret, ut debuisset, tuque in Observatione præsertim Henrici Alb. Nicolai (*x*) videre potes, ingens cystis, aqua distenta, ab ipso uterini fundi sinistro latere ad diaphragma usque se extolleret. Nempe hic quoque hæream necesse est, etsi non ignorem, haud immerito Riedlinum (*y*) censuisse, *hydropem, quem Uterinum nominant, plerunque in testiculis & originem, & sedem suam invenire, unde & sacci illi sæpe tam magni, tam insignem aquæ copiam continentes, & intestina contegentes .... derivantur*. Cæterum & junior Verneyus (*z*) duas magnas ejusmodi cystes ortas ex latere sinistro uteri, & ovarium quidem complectentes, sed in altera fœmina non dilatatum, quod ajat, intraque aliam minorem cystim conclusum, in altera dilatatum quidem, sed nihil ad cystis qua comprehendebatur, magnitudinem. Conjecissem fortasse, extimam ovariorum tunicam, ab aqua expansam, magnas illas cystes fecisse, nisi has ex uteri latere natas dixisset.

66. Sunt etiam exempla hydropis ad Falloppii Tubam attinentis, certa alia pariter, alia dubia. Certis accenseo quod a Munnickio missum, *Bibliothecæ Anatomicæ* Collectores ediderunt (*a*). Satis enim est Iconem inspicias, ut tubam dexteram se ipsam dilatasse, intelligas, ad aquæ libras centum & duodecim continendas, quo morbo infelix Virgo duodeviginti annos laboravit. Par ferme quem proposuit Siboldus; sed major quem Cyprianus, tubæ hydrops fuit, quantum ex Actis Eruditorum Lipsiensibus (*b*) video; neuter enim illorum, cum hæc scriberem, erat in manibus. Nec dubito, quin hydrops cornuum uteri in tubis revera fuerit, cum Tulpii (*c*) ipsum describentis, Figuram inspicio, quæ, ut illa Munnickii quoque, & cæteræ, in Sepulchreto desideratur. Atque utinam Sponius, cujus Observationem supra (*d*) laudavi, delineationem cum ea junxisset; illum mihi exemisset scrupulum, quem descriptio non potest. Suum ipse saccum pro tubæ habet dilatatione, tubam autem ovarium amplexatam, inde *per sesquipedis spatium altius* provectam describit, *quam situs ipsius naturalis postulabat*, cum saccus ad cartilaginem usque ensiformem perveniret. Verum tuba æquo longius produci per sacci faciem tunc solet, non cum ipsa, sed cum aliud in proximo, ut puta ovarium, hydropicum est, quemadmodum Verneyus (*e*), & sic satis Targionius (*f*) viderunt, Schacherus (*g*) autem, & Maggius ac Dodius (*h*) etiam delinearunt. Itaque cum Sponius ovarium minime hydropicum proponat, incautum autem Chirurgum præcipiti sectione simul cum musculis peritonæum incidisse, queratur; hunc hydropem inter alia hydropis peritonæi exempla recenseri posse, credidi (*i*). Quod si tibi secus videtur; ut illud, aliudque aliquod, me non adversante, inde eximas; satis ibi exemplorum restabit. Sed quo tandem referemus Observationem Rolfinckii (*k*), qui sinistrum uteri ligamentum *superius* aqua adeo distentum invenit, ut *totam* ventris *occuparet cavitatem*? Num credemus, exercitatum, ut ille erat, Anatomicum, si annexi ovarii, aut tubæ dilatationem vidisset, non agniturum fuisse? An præter cæteros, ei ligamento proximos, hydropes, peculiarem præterea ab aqua inter duas ejus membranas congesta illius hydropem ligamenti ponemus? Id vidit in fœmina, quæ, licet abdomen ingentem in molem excrevisset, nec menstrua jam toto triennii spatio responderent, appetitu tamen erat integro, & munia familiaria, quamvis ægre, obibat, donec subito extincta est, quemadmodum altera Brehmii (*l*) mulier, cui tamen erat cor prægrande, & Targionii Matrona; neque enim ex tot quæ commemoravi, hujusmodi morborum exemplis, alias præter tres hasce nunc memini, quæ inopinato decesserint.

67. Nunc si quæ inter recensendum singulorum fere horum hydropum Observationes, subinde signa memoravi, attento animo colligas; quantum inter se, & quantum cum peritonæi hydrope conveniant, facile animadvertes, intelligesque, si gravis ventris moles jam longum tempus (Verneyus junior (*m*) plus biennio a primo initio requirebat) perduraverit: si tumor, ut in gravidis, paulatim increverit sine multo incommodo, & sine ulla, aut saltem sine magna coloris cutis mutatione: si purgantia,

(*n*) n. 58. 59. (*o*) Commerc. Litter. A. 1734. Hebd. 44. (*p*) Prima Raccolt. d'Osserv. Med.
(*q*) n. 70. (*r*) n. 59. (*s*) Vid. Epist. 65. n. 17. (*t*) Osservaz. 9. (*u*) Act. N. C. Tom. 6. Obs. 94.
(*x*) Dec. Obs. Illustr. Anat. Obs. 9. (*y*) Obs. 56. cit. ad n. 64. (*z*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1703.
(*a*) cit. supra ad n. 59. (*b*) A. 1685. M. April. & A. 1701. M. Febr. (*c*) Obs. Med. l. 4. c. 45. (*d*) n. 50.
(*e*) (*f*) (*g*) (*h*) cit. supra ad n. 64. (*i*) n. 50. (*k*) Sepulchr. Sect. hac 21. Obs. 61. & 55. §. 24.
(*l*) cit. supra n. 65. (*m*) cit. ibid.

tia, & diuretica medicamenta nihil levaminis attulerint: fi artus inferiores non nifi ultimis temporibus intumuerint: fi hæc, inquam, fuerint; non afcite fœminam, fed conclufo aliquo hydrope fere laborare: nec tamen neceffe effe, fiqua ex iftis nota defuerit, tunc eo non laborare. Fuerunt enim & quæ de ventris, exempli gratia, intimis doloribus quererentur, preffis videlicet vifceribus, & præfertim inteftinis, facci, certo in loco magis affixi, aut prominentis, proximo pondere, & diftentione, quod in ovarii, aut fimilis alicujus Partis magis quam in peritonæi hydropem cadere, intelligis. Effe poffunt, at longe rarius, etiam nonnullæ quibus levaminis quidpiam afferant data medicamenta, fi aquam forte educant, non quæ cyfti inclufa, fed quæ in ventris cavum effufa fit; effe enim & hanc aliquando, fed fere paucam, laudatus adnotavit Verneyus, tuncque id contingere cum plus aquæ capere cyftis non poteft, & hinc effe quod artus inferiores non nifi ferius, ut dictum eft, intumefcant. De fignis autem per quæ propofitos hydropes unum ab altero internofcas, ipfe intelligis, nihil effe poffe quod a me expectes; ea enim inter ovaria, & tubas, & ligamenta quibus committuntur, propinquitas eft, & ea neceffitas officii eorum omnium ad opus generationis, ut neque a tumoris fede, neque ab intercepta in muliere gignendi facultate, quodnam eorum hydropicum fit, liceat deducere. Quin etfi concipiat interea mulier; infontes effe illas Partes, quî credes? quippe cum fcias, fatis ad id effe, fi ab altero latere fanæ fint. Earum tamen aliquam, ovarium præfertim, ut quod fæpius folet, tumere poffe, conjicies, cum fe tumoris initium ad illarum fedem prodiderit. Poffe, inquam, conjicies; nam vel ibi tumor, nec in illis tamen, effe poteft. Videndum quoque tunc eft, ne tumor fit forte alterius generis, ut puta cum Gandolphius (*n*) ovarium utrumque invenit capitis æquans magnitudinem, & pondus fuperans librarum quinque, fed ex una eademque compacta ubique fubftantia, aut cum alia in fœmina idem morbi genus in ovario altero confpexit pondo librarum circiter quatuordecim: fed & alius modi tumores ibidem haud rariffime occurrunt, fteatoma in primis (cujufmodi & mihi (*o*) fe obtulit) quod nonnunquam ovarii hydropem mentiri, admonuit Schacherus (*p*). Tu vero quæ antecefferint, & quæ comitentur, folerter omnia perpendens, tunc facilius hydropicum effe tumorem; fufpicaberis, cum temperatura corporis, victus, morbi fuerint, aut fint quibus mulieres ad hydropem difponantur. Qua autem ratione, conjicere potius debeas aquam inter mufculos, & peritonæum, quam intra hoc effe congeftam, fupra (*q*), quantum in ejufmodi morbis licet, indicare conati fumus, & fi quid ad hydropes alios per levem faltem conjecturam internofcendos nobis interea aut legentibus occurret, aut cogitantibus in mentem veniet, proximis Litteris (*r*) non omittemus.

68. Quod fi difficile eft hydropes quos memoravimus internofcere; multo eft difficilius perfanare. Nec vero dicas, ipfam oftendiffe naturam, qua id ratione faciamus, cum mulieri de qua Brehmius (*f*) fcribit, emiffo, ut antea diximus, per exiguum foramen alternis diebus humore, fanitatem reftituit. Nam hydrops ille videtur fuiffe peritonæi non fecus atque revera fuit, cum ter eandem viam, referente Anhornio (*t*), utiliter quidem primum, fed poftea feliciter natura tentavit. Nos vero qui de hydropis peritonæi curatione fupra diximus, hic de eorum quærimus curatione qui facco inclufi, ventris cavo continentur. Certe autem junior Verneyus (*u*), Chirurgus, fiquis alius, in paracentefi exercitatiffimus, diferte negat, fe ullam quæ faccato hydrope teneretur, vidiffe fanatam; quin plures, quæ fatis bene valentes, nullaque alia, nifi onerofi ventris, moleftia preffæ, cum ab hac per eductam aquam liberare fe vellent, brevi, ait, periiffe, diu cæteroquin, imo interdum diutiffime, ut fæpe indicata exempla oftendunt, victuras. Sed & alii paffim viderunt, paracentefim in his morbis citam mortem effe confecutam. Nec mirum; nihil enim crebrius accidit, quam ut ad aquam non bonæ jam per fe naturæ, ficut ejus color plerumque fufcus oftendit, aut ad facci partes jam laxas, vitiatas, ulcerofas accedens aer funeftas cito mutationes inducat. Hinc enim potiffimum eft quod etfi a primo plurimum allevatæ & fibi & aliis ægræ videantur; tamen pro aqua primum educta non ita pravæ naturæ, ea quæ fecundo, aut tertio educitur. aut deinceps effluit, viridis, aut nigra, aut turbida, & fæculenta fit, aut fubcruenta, aut graviffime olens, denique non fine pure, ut laudati Chirurgi Obfervationes relegens in muliere ad triginta, & in virgine ad fexaginta annos natis, & Riedlini (*x*) unam, & Anhornii (*y*) unam & alteram in fœminis tribus, facile cognofces. Quid futurum putas, cum aqua jam per fe purulenta, aut fœtida eft? In Tubis vidit Tulpius (*z*) novem aquæ purifque libras. In ovario humorem fœtentem Maggius ac Dodius (*a*) invenere. Quid? cum facci interior facies abfceffibus plena eft, ficuti deprehendit Verneyus. Porro ut aqua nec purulenta fit, nec fœtida, & fine abfceffibus faccus; certe fæpius aut intus affixas habet hydatides, aut aquam, materiamve aliam in plures minores faccos difpertitam: qua ex re fit ut educta aqua ab uno latere, ab altero abdomen non detumefcat, aut ejus effluxus cito definat, & fi tunc Chirurgus cannulam urgeat, obicem fentiat: quid tunc, quæfo, agendum eft? num facci finguli funt aperiendi? Trewio (*b*) *plus quam decies* membranea minorum faccorum interfepta aperienda fuerunt, ut aquam omnem ex majori qui univerfos continebat, educeret. Num quod in mortua ad perfcrutandum, idem in viva licet ad curandum? aut fi liceret, num intra abditum ventris cavum videre quis poffet minores facculos, & hos fingulos pertundere, nullum autem inteftinum, partemve aliam proximam convulnerare? Præterea quid, fi innumeræ, ut fæpe effe dicebamus, effent hydatides; quid? fi cellulæ non omnes aquam, fed aliæ materiam cafei, vel pultis fimilem, ut in Miegii (*c*) Obfervatione continerent: quid? fi magnus infuper fcirrhus ineffet, qualem confpexit Verneyus. Mitto cætera; nam vel ex hifce jam fatis, fuperque intelligis, cur hic paracentefis non modo inutilis, fed & noxia miferæ mulieri contingat.

69. Fac etiam, faccum effe unum, nullifque interfeptis divifum, ut præter Maggium, ac Dodium (*d*), Vacherius (*e*), Benevolus (*f*), Targionius (*g*) invenere, neque abfceffibus, neque cellulis variam materiam continentibus, neque tumoribus vitiatum (nam Benevolus quofdam intus prominentes globos, quorum aliqui vel ovis majores, Targionius autem farcoma, renis magnitudine, parvos abfceffus in fe condens, adnotarunt) fac denique, non peffimæ naturæ aquam ineffe. Quid tum poftea? Credifne, rem fic fore expeditam? Negat Targionius. Qui cum illa timet, ne interjectum forte omentum, aut inteftinum, aut vifcus aliud aliquod vulneretur, & ne aquæ pars ex perforato facco in ventris cavum effundatur, quorum hoc tamen vitari poffe, ait, fi mulier prona cubet, tum hæc maxime, quæ Schorkopffius (*h*) olim, veretur, ne facci evacuati membrana gangrænam, aut faltem fuppurationem ob aeris præfertim acceffum contrahat, aut fi non contrahat, rurfus, ut cæteri *folliculati* tumores folent; humore fuo, id eft aqua repleatur. Et mihi certe accidit, ut, dum hæc ipfa recenferem, ab fterili femina confulerer, quæ cum diftentum abdomen fuperiore anno geftaffet, non fine majori in ejus finiftro latere renixu, & fruftra medicis ufa effet auxiliis, repente circa ver anni hujus cum forte inter ridendum

(*n*) Hift. de l'Acad. R. des Sc. A. 1707. Obf. Anat. 4. (*o*) fupra n. 34. (*p*) Diff. fupra ad n. 64. cit. §. 13. (*q*) n. 60. (*r*) n. 40. (*f*) (*t*) cit. fupra ad n. 59. (*u*) cit. ad n. 65. (*x*) Eph. N. C. Cent. 5. Obf. 67. (*y*) Eorund. Cent. 9. Obf. 100. n. 3. & 4. (*z*) cit. ad n 66. (*a*) ad n. 64. (*b*) Ibid. (*c*) Act. N. C. Tom. 1. Obf. 85. (*d*) (*e*) (*f*) (*g*) cit. ad n. 64. (*h*) Differt. de Hydr. Ovar. th. 25.

dum paulo vehementius concuteret ventrem, ecce non sine crepitu quodam sentit, disrumpi aliquid in eo, ipsumque continuo molliorem factum, insolitum autem in imo pondus, cum sensu, qui antea nunquam fuerat, fluctuationis, & delabentis cujusdam ponderis in id latus in quod se converteret. Quae cum remediorum ope multum seri per renes, & intestina educentium abiissent; quindecim, haud amplius, dies mulier sibi visa est optime valere. Nam post illos, iterum priorem ad molem tensionemque abdomen rediit, bono, ut semper antea, faciei colore, pedibus nihil tumentibus, & praeter ventris dolores quosdam per intervalla molestos, gravemque ejus molem, & menstruorum imminutionem, quae cuncta etiam antea fuerant, corpore agili, robusto, egregieque se habente. Ne igitur cystis vetere emisso humore, novo distenderetur, opus esset, quemadmodum in exterioribus folliculis fit, totam ipsam posse aut absumere, aut exstirpare. Quorum primum in magno, & inter viscera abdito sacco quis proponat, aut ferat? Alterum autem propositum quidem scio, animos addente notissima, sed aeque rarissima, illa Abr. Cypriani curatione; an vero aliquis intra hos triginta, eoque amplius ex quo propositum est, annos tentaverit, nescio. Quae prohibere potuerint, non difficile intelligis: quorum pleraque ut mittam; si radice una cui vinculum facile posset injici, cystis semper niteretur, ut in Maucharti (*i*), aut in Schröckii (*k*) Observatione; aures fortasse praebere inciperes. Sed quid? si radix multiplex, aut si una, latissima; non, ut apud illos, *angustior*, aut *pollicis crassitie*: quid? si cystis alio, atque alio arctius alligata, & procul etiam ab ea abdominis sede, quam, Cyprianum imitatus, incideris. Hic tamen ab ulcere per quod sentire licuit foetus duodecimestre cadaver, quo loco incidendum esset, didicerat, non secus ac Degnerus (*l*), si hydropicus inter peritonaeum, & musculos ingens tumor dissiliendo, non amplum, sed angustum aditum reliquisset, pariter immisso specillo satis scire poterat qua ferro esset patefaciendus, ut cystis, bubula vesica major, quae per se excidit, a Chirurgo exstirparetur.

70. Nulla igitur, inquis, in saccato interno hydrope curationis spes erit, quoniam cystim neque absumere licet, neque exstirpare? Sperabat tamen aut sanationem, aut magnum levamen junior Verneyus (*m*), siquando educta aqua, accideret, ut se contrahentis cystis parietes inter se coalescerent, sicque extrema vasorum clauderent aquam importantium: id quod accidisse, conjiciebat, in Virgine annos nata ad viginti, cui venter jam ferme a biennio tumere coeperat, cutis colore non mutato, itemque in Vidua Matrona quae provecta jam aetate sex septemve annos ventrem tulerat mirandae molis, quarum utrique detracta aqua, alteram ita persanaverat, ut nupserit, filiosque ediderit, alteri levamen longum attulerat, ut quae plus biennio nihil mali perceperit, donec paulatim venter ad priorem illam rediit magnitudinem. Requirebat autem, ut cystis soluta etiam tum esset, sicut est uterus in praegnantibus, nimirum ne si huc illuc esset alligata, eo parietes alter ad alterum accedere, & coalescere prohiberentur. Requirebat etiam, ut ne plura cystis essent cava, alioquin coalitum prohibitura. Quod utinam diserte requisivisset: nam fortasse, ut solutam esse cystim, ex ejus sedis mutatione corporis situs mutationes quaslibet sequente intelligi ab omnibus posse, facile credidit; sic unde cystim uno esse cavo conjiceremus, indicasset. Id unde conjici posset, mihi quidem, ut supra (*n*) dixi, venerat in mentem; sed de eo amplius quaerendum est, ut de hoc insuper, quomodo cystis parietes non esse tumoribus, aut abscessibus vitiatos, dignoscamus. Requisiverat autem in primis, ne tanta esset aquae copia, ut viscera altius compulsa nimiae inter cystim, & diaphragma compressioni fuissent obnoxia: quod tamen in Vidua illa sua mirum est non accidisse. Verum difficile est mulieres invenire, quae priusquam aqua graventur plurima, se paracentesi subjiciant: quin fere cum vires amplius non constant, & vitiata, aut certe affecta sunt viscera, tunc demum quodcunque auxilii genus efflagitant. Est tamen, inquis, exemplum foeminae (*o*), quae re eo perducta, ut *vix cutis ossibus haereret*, tandem aquae eductione admissa, quamvis mala signa primis, & insequentibus diebus se proderent, sic tamen sanata est, nisi quod ventris fistula superstes fuit, ut filium conceperit, & pepererit, & corpulenta, ac vegeta aliquot annos vixerit, donec febre epidemica sublata est. Hic non dicam, juvenem fuisse mulierem, neque dicam, dum venter tumeret, gravem spirandi difficultatem, tussim, pedum tumorem absuisse: hoc unum animadvertam, signa haec & saccato interno hydropi & hydropi peritonaei esse communia, neque ex historia constare, illo potius, quam hoc, laborasse mulierem, praesertim cum altera (*p*) ex iisdem signis tubae pariter hydrope laborare credita, postquam aqua effusa bene se primis diebus habuisset, mox autem pravis symptomatibus ingruentibus, septima ab aquae effusione die mortua esset, aquam illam, quod candore omni laude digno minime reticetur, inter peritonaeum, & induratum omentum congestam fuisse, dissecantibus ostendit. Quin, ut pro eodem veri studio nihil ipse quoque reticeam tibi, sic habeto, siquis forte contendat, duas illas Verneyi curationes potius ad peritonaei hydropem attinuisse, nil mihi suppetere quod respondeam, praesertim cum illam quae persanata est, Virginem per anatomen inspectare non potuerit, Viduam autem, quam fortasse poterat, non inspectarit: imo ubi utramque illam curationem primum proposuit, ibi, ut supra (*q*) dixi, ex iis quae saccato interno hydrope tenerentur, nullam se vidisse sanatam, diserte scripserit.

71. Interea dum alii certiora doceant, praestare, credidero, si cautum Medicum Targionium (*r*) imiteris, & in *palliativa*, quam Schorkopffius (*s*) quoque *potissimum* commendaverat, saccati interni hydropis curatione subsistas. Plura habet Targionius ad id monita quae seligas, & prudenter sequaris, ne ultimo quidem illo neglecto, cum ejusmodi hydropes jam magni sunt, vitandos esse eos corporis positus, motus, conatus unde nimium cystis viscera prematur, aut ipsa ab his prematur. Quam facile enim interdum vel non ita magnae cystes rumpantur, historia monstrat quae a me tibi supra (*t*) narrata est. Vehementior enim risus in ea muliere idem facit quod in viro fecerat, de quo nobis Observationem reliquit Hoffmannus (*u*). Ab nimio enim risu bene arguit, saccum in thorace esse ruptum, plurimum aquae continentem, quia statim spirandi angustia quae antea fuerat cum fixo lateris sinistri dolore, in suffocationem mutata est; haec vero cum aegrum brevi sustulisset, in sinistro thoracis cavo & multa aqua inventa est, & plures ibidem *membranae, & vesiculae dilaceratae, a vertebris & costis separatae, quae non obscure sacci disruptionem indicabant*, & repentinam acrioris fortasse aquae effusionem. Nec vero semper ita facile est effusam eliminare per vias urinae, ut in illa muliere tunc fuit; in viro enim vel tempus defuit. Unde etiam facilius intelliges, quanto in errore versentur qui adversus ejusmodi praesertim hydropes violentioribus utuntur remediis, vomitus, aut dejectiones moventibus. Et sane Wepferus (*x*) in muliere, post vomitum enormem ascitica facta, cum ovarium mole majus, mireque lacerum invenisset, ex hoc aquam in ventrem effluxisse, arbitrabatur. Quod & ipse de foeminis illis duabus existimabis quas a Schachero, & Gutermanno simul ascitica, simul hydropico ovario hiante,

(*i*) cit. ad n. 64. (*k*) Eph. N. C. Dec. 2. A. 8. Obs. 233. (*l*) cit. supra ad n. 61. (*m*) cit. ad n. 65.
(*n*) n. 64. in fin. (*o*) Eph. N. C. Cent. 9. Obs. 100. n. 5. (*p*) Ibid. n. 7. (*q*) n. 68.
(*r*) cit supra ad n. 64. (*s*) thes. 25. supra ad n. 69. cit. (*t*) n. 69. (*u*) Medic. Rat. T. 4. P. 4. c. 14. Obs. 7.
(*x*) apud Scorkopffium modo cit. th. 23.

te, aut disrupto inventas commemoravi (*y*) si utriusque historias (*z*) perlegens, cujusmodi pharmaca sumpsissent, & quæ ab eorum sumptione pertulissent, animadverteris. Sed dum tibi gratificari cupio, eo me provectum vix tandem sentio quo certe a primo non putabam. Finem igitur scribendi facio. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXXIX.

De reliquis internis Ventris Tumoribus præter naturam verba fiunt.

CUM de Ascite, & cæteris ventris universi tumoribus satis superiore Epistola scriptum sit; nunc sequitur, ut de iis scribatur, qui certas quasdam illius Partes distendunt, supremis tamen, & infimis nonnullis exceptis, ut quarum tumores aliis tibi Litteris (*a*) expositi sunt. Valsalva igitur eorum qui ad medias, & qui ad infimas Partes attinent, has quinque Observationes reliquit.

2. GEORGIUS MARCHESIUS Patricius Foroliviensis, magno interno tumore ventris laborans, ad dorsum, & ad sinistrum lumbum dolebat. Urinam sæpe, intestinorum autem recrementa summis cum conatibus reddebat. Cibos appetebat. Tamen omnibus demum corporis partibus macie omnino extenuatis, nisi quod jam diu a duro tubere sinistrum scrotum, novissimis autem diebus quindecim a magno œdemate pedes tumebant, cum horum sinistrum erysipelas corripuisset, postridie generosus hic Juvenis obiit. VENTRE aperto, ad hujus centrum ingens tumoris moles apparuit, viscera undique comprimens adeo, ut si non prorsus extra suam sedem, at certe essent contractiora, pluribusque in locis sublivida, cæterum, quantum oculis perspici poterat, sana. Pendebat tumor a mesenterio, tota anteriore facie omento opertus extenuato, multisque partibus lacero. Quo separato, atque amoto, melius aliquanto tumoris figura in conspectum venit. Hæc abnormis erat: duæ autem parte superiore protuberantiæ hypochondria versus singula singulæ extendebantur, ut altera jecur, altera splenem non modo obtegerent, sed & sursum vehementer compellerent. Ne ventriculus quidem extra omnem pressionem erat, nonnihil ipsum urgente medio tumoris corpore a quo duæ illæ protuberantiæ discedebant. Pondus autem universi tumoris esse posse videbatur librarum circiter quinque, & viginti. Sed & aliis in partibus extra tumorem turgebat omne mesenterium eadem substantia quæ tumorem efficiebat, quocum tumor etiam alter conjungebatur ejusdem naturæ, qui in testiculo sinistro erat. Scilicet utriusque natura fuit quæ cancrosorum tumorum, & quorundam præsertim qui in mammis observantur, magna ex parte similis. Corpora ex quibus constabant, pleraque ad glandulosam substantiam accedebant, & tubera, sive, ut nostrates vocant, *tartuffi* figura repræsentabant. Varia erant magnitudine: aliaque instar pinguedinis albicabant, alia carnis instar rubebant, multa etiam quasi a concreto sanguine subnigra erant. In corporum interstitiis nonnullis pus, sed in aliis ichor, in aliis flavum serum stagnabat. Ad nullam autem tumorum partem plus feri quam ad illam quæ in testiculo, fuit.

3. Habemus nunc omnia quæ ad historiam hanc attinent, cujus particulam alias (*b*) protuli, reliqua pollicitus cum Valsalvæ Observationibus ex quibus selectas, in calce ejus Dissertationum edere in animo tunc habebam. Et sane haud inter postremas hæc est, si tumoris simul extensionem, simul pondus attendamus. Nam quod ad illam spectat, non me quidem fugit, magnos alios mesenterii tumores summa parte ita se ad jecur, aut splenem aliquando extendisse, ut alterutrius visceris in scirrhosam molem conversi speciem Medicis objecerint. Verum hic præterquam quod supremis appendicibus & jecur obtegebat, & splenem, inferiorem raro exemplo eo usque producebat, ut cum tumore conjungeret testiculi sinistri. Leges quidem a Cl. Viris Hebenstreit (*c*), & Matthia (*d*) propositum steatoma, quod ad mesenterium spectans, testem alterum intra ventrem ad se retraxerat, non se deorsum ad ipsum extenderat, & quanquam in secunda Observatione ad femur productum, Cruralia vasa circumvestiebat; in neutra tamen ad jecur, lienemque ascendebat. Tumoris autem pondus in hac utraque Observatione, magisque in alia quæ infra (*e*) commemorabitur, utique erat majus, quam a Valsalva inventum est. Attamen descriptum ab hoc tumorem ex magnis fuisse qui in mesenterio reperti sunt vel spectato pondere, quis possit negare? quando Whartonus (*f*), qui plures memorat, non graviores duobus proponit, quorum alter, ab eo observatus, pendebat circiter septem libras, alter autem a Paræo, libras decem cum dimidia, quantumvis *mirus*, & *prope incredibilis* dicatur.

4. Quod ad ea attinet, quæ in vivente ægro adnotata sunt, non expectabis certe, ut dicam, cur tametsi cibum appeteret, toto corpore extabuerit, si qua iter sit chylo in sanguinem, neque cur adeo intumuerint pedes, si qua venæ Iliacæ traducantur, & Cava Inferior, cogitaveris. Porro tumoris pondus, & moles non chylifera solum, aut sanguifera vasa, sed & vesicam, & intestina urgebant. Quamobrem cum illa extendi, hæc autem facile dilatari non possent; lotium sæpe æger, recrementa autem alvi cætera magnis cum conatibus reddere cogebatur. Quorum hoc alterum, & ob eandem quidem causam, in hoc morbo sæpe fieri, indicatum est a Fernelio (*g*), utrumque autem, vel certe alvum pigriorem, & difficilem mictionem observata a Paræo, eundemque ad modum explicata videbis in eo quem paulo ante (*h*) commemoravimus, casu, qui in Sepulchretum quoque (*i*) relatus est. In eo casu dolor simul indicatur, qui, ut in nostro, dorsum lumbosve prægravaret; nosti autem, quas ad vertebras se alliget mesenterium. Qui dolor, & difficilis mictio in proxima pariter Valsalvæ historia non defuerunt.

5. MULIER annos nata ad sexaginta, a multis jam mensibus de tumore quodam in umbilicali regione conquesta, vexari dolore cœpit gravativo ad dorsum vergente, cui comes erat interdum mingendi difficultas. In dies augebantur & tumor, jam quantus uteri in prægnante esse potest, & consequens ex tumoris incremento descriptus dolor, præ-

(*y*) n. 64. (*z*) Schacheri Vid. §. 16. in fin. (*a*) Epist. 36. & 38. ex parte. (*b*) Epist. Anat. 2. n. 67.
(*c*) Differt. de Partium coalescent. morb. §. 17. (*d*) Commerc. Litter. A. 1739. Heb. 48. (*e*) n. 8. (*f*) Adenogr. c. 11.
(*g*) Pathol. l. 6. c. 7. (*h*) n. 3. (*i*) Sect. hac 21. Obs. 38.

fertim cum fe mulier cubans ex uno in alterum convertebat latus. MORTUÆ aperto Ventre, tumoris ingens apparuit moles. Hæc bafim habebat in mefenterii centro, & cum renis dexteri Adipofa membrana nectebatur; ad finem autem Coli inteftini fic adhærebat ut fine laceratione dividi non poffet. Tumoris fubftantia quibufdam in locis firma, in aliis autem erat mollis, ut fteatomatis referret materiam. Multis ren dexter fcatebat arenulis, & valde dilatatam pelvim habebat. Reliqua autem vifcera fana erant.

6. Etfi non eft dubium, quin ad renem quoque ifta in mingendo difficultas, & vergens ad dorfum dolor aliqua ex parte attinerent, cum ille arenulas lotio adderet, membranamque fuam diftracta communi altera, id eft Adipofa, nonnihil fimul divulfam non habere non poffet; tamen & diftractio illa ab annexi tumoris pondere fiebat, & difficilis fæpe mictio ultimo tempore prægnantibus accidit ob uteri prætumidi molem, quacum erat, ut diximus, ifta tumoris moles comparanda: quæ fi forte a dextris, ut annexio illa indicat, magis prope renem protuberabat, hinc facile etiam intelligi poffet, quomodo fæpius compreffo uretere, & impedito lotii defcenfu, ea contigiffet pelvis dilatatio. Sed utcunque hoc eft; illud miraberis fortaffe in propofita utraque hiftoria, præter dolorem illum ad lumbos, & dorfum, qui diftrahentis tumoris pondus neceffario confequebatur, nullum peculiarem memorari qui ad tumorem ipfum pertineret, aut ad eas faltem quæ hunc intercipiebant, mefenterii membranas. Verum mirari defines ubi cum Valfalvæ hiftoriis confentire Veterum, & Recentiorum obfervata, & fcripta, oftendero. Veterum nomine Benivenio antiquiores hic non intelligo, qui circa initium floruit fæculi XVI. Nec tamen eo vetuftioribus hos mefenterii morbos incognitos puto. Nam etfi hominum cadavera incidere non confueverant; at brutarum animantium haud raro folebant, in quarum aliqua non id offendiffe, incredibile eft, quod ego vel in parvula gallina vidi. Erat ea non minus macra, quam vorax; ventrem tamen æque tumidum gerebat, ac fi ovum, quod per ætatem necdum poterat, mox effet editura. Tumorem hunc faciebant fcirrhofa corpora fubrotunda, plura fabæ, quædam caftaneæ magnitudine, inteftinis interjecta, nonnulla etiam affixa, granofa fuperficie omnia, atque etiam ftructura, nifi quod ex majoribus aliquod multam continebat fubftantiam, undique iis præduris granis comprehenfam, fimilem albi, & teneri, fed exfucci, febi, qualem fuperioribus Litteris (*k*) defcripfi in utero, & ovariis cujufdam mulieris. Sed hic ovarium cum perminutis vitellis fanum, ut pancreas utrumque, &, fi valde auctam magnitudinem excipias, jecur quoque, & lien, quin & ipfa inteftina erant fana. Mihi igitur non fit verifimile, nunquam a coquis, a laniis, a victimariis ullum in mefenterio tumorem animadverfum, & Medicis fuiffe oftenfum, cum Galenus, ut alias (*l*) tibi commemoravi, fcirrhofum circa cor tumorem in gallo infpexiffe, videam, & ad homines tranftuliffe. Crediderim potius, quæ in libro aliquo prifci Medici ea de re attigerint, longo tempore, ut tot alia, intercidiffe. Nam fi Julius Pollux, ut legi apud Ingraffiam (*m*), *circa mefenterium etiam ftrumas fieri, voluit;* certe aut a Medico aliquo ipfe Grammaticus id fumpferit; aut fi forte per fe vidit; creditu difficile eft, a Grammatico admonitos Medicos, quicunque ab fæculi II. fine ad XVI. initium fcripferunt; Commodo enim imperante, ut Galenum, ita & Pollucem vixiffe, ajunt; nullum de ejufmodi mefenterii morbis verbum feciffe.

7. Benivenius (*n*) igitur *callum* (durum tumorem intelligo) inter venas mefaraicas pueri invenit, eas premendo obftruentem. Ingraffias autem (*o*) in Nigri fufpendio puniti, mefenterio ftrumas circiter feptuaginta offendit, præter totidem ferme tumores, extimæ inteftinorum tunicæ adhærentes, quorum in tumorum utroque genere cum alii ciceris parvitate, alii ovi gallinacei magnitudine, plurimi inter hos medii effent, continebant omnes aut liquidam & mucofam, aut gypfeam, lapideamque materiam. Benivenius tamen cum cætera pueri mala commemoret, nullam injicit mentionem doloris. Ingraffiæ autem quicumque Nigrum illum cognoverant, magno confenfu retulere, *faniffimum*, quod fane permirum eft, *donec fufpenderetur, extitiffe*. Nec vero Fernelium (*p*), cum univerfe docuit, mefenterii tumorem *nullo dolore affligere*, fine obfervationibus dixiffe id, credo, quanquam hanc fui dicti caufam continuo fubjecit, *quod pars ipfa doloris fit expers*. Id vel magis de Arantio (*q*) credo, quippe qui tumores ibi obfervaffe videtur *nucis pineæ, & capitis pueri magnitudinem interdum fuperantes*, & certe figna ita proponit, ut ftructuram fimilem ejus quæ a Valfalva (*r*) in Marchefio defcripta eft, ante oculos habuiffe, appareat. Eft enim tumor, inquit, *tuberofus, atque inæqualis eo quod plura glandulofa corpora connexa, & mirifice aucta fibi invicem cohæreant, inæqualefque tumores tuberis terræ in modum efforment*. Attamen hoc primum omnium fignum tradit, *tumorem effe indolentem*. Fortaffe hic dices, a Benivenio, atque Ingraffia duros, frigidofque, ut vocabant, tumores fuiffe obfervatos, nec alios facile Fernelium, & Arantium defignare voluiffe. Certe autem cum Benivenius (*f*) alterius generis tumorem deprehendit, qui jam in magnum mefenterii abfceffum degeneraverat, fuiffe alvi tormina, adnotavit, quæ in dies crefcerent, ægrumque intolerabilia facta occiderent. Pariter legiffe te vel in Sepulchreto, non dubito, dolores colicos, aut colicis fimiles a mefenterii abfceffibus, & apoftematibus, Mermanno (*t*), Folio (*u*), Wepfero (*x*), Sennerto (*y*) atteftantibus, inductos. Me vero non fugit, hæc poffe objici: quorum pars non fugerat Marcellum Donatum (*z*), quem de mefenterii tumoribus legiffe video pleraque eorum quæ hactenus dixi, de quibus quidem fua tempeftate jam facta effet in libris mentio. Is autem cum aperte, fiquis alius, contenderet, dolore nullo, effatu digno, tentari mefenterium propterea quia ex partibus ipfum conftituentibus nullas fenfu præditas agnofcebat præter nervos, & membranas, quarum tamen partium ob plurimam adjectam pinguedinem fenfum valde hebetem fieri, non dubitabat; dolorem a Benivenio adnotatum, non mefenterii, fed inteftinorum fuiffe, cenfebat. Scilicet arbitrabatur, in eo potiffimum inteftinorum tractu quocum male affecta mefenterii portio jungeretur, multæ abfceffum facientis materiæ pondere aut comprimente, aut deorfum trahente; ne de acri ejufdem exhalatione quidquam dicamus, fuiffe dolorem excitatum.

8. Nobis vero etfi minime neceffe eft omnia quæ Marcellum fenfiffe, diximus, probare; illud tamen negari poffe non videtur, *alvi torminibus*; hac enim voce ufus eft Benivenius; inteftinorum potius dolores, quam mefenterii, defignari, aut ficui forte id dubium fit quia mox verba hæc adduntur, *omnia vifcera fana videbantur, jecur, lien & inteftina omnia nullam doloris notam oftendebant:* at certe aliis, quas memoravimus, hiftoriis diferte fcribi *dolores Colicis fimiles*, aut *Colicam*. Et ne forte putes, hæc tantum contingere, cum abfceffus eft; Platerum (*a*) lege, & Whartonum (*b*), qui *Colicos dolores* in iis adnotarunt, in quorum mefenterio ille tumores *glandulofos* & *duros* invenit, non uno in loco inteftinis adeo connatos, ut hæc coarctando, impedirent excrementorum defcenfum, hic vero tumorem unum, fed tantum, ut in alterum latus inteftina detruderet, eumque *glandulofum & carneum magis quam humoralem*. Quod fi in Valfalvæ (*c*), & aliorum quas fupra (*d*) attuli,

Ob-

(*k*) n. 34. (*l*) Epift. 16. n. 20. (*m*) De Tumor. tr. 1. c. 1. comm. 2. (*n*) De abdit. morb. caufis &c. c. 37. (*o*) comm. cit.
(*p*) c. fupra ad n. 4. cit. (*q*) l. de Tumor. p. n. c. 44. (*r*) fupra, n. 2. (*f*) l. cit. c. 33.
(*t*) (*u*) (*x*) (*y*) l. 3. S. 14. Obf. 30. §. 10. & §. 13. & feqq. (*z*) De Medic. Hift. Mirab. l. 4. c. 7.
(*a*) Sepulchr. Obf. 30. cit. §. 11. (*b*) Adenogr. c. 11. (*c*) n. 2. & 5. (*d*) n. 7.

Obſervationibus, a tumoribus hujus generis ii dolores inducti non memorantur ; in aliis credibile eſt, inteſtina æque compreſſa non fuiſſe, in aliis autem non æque aut acres, aut multas fæces habuiſſe: quod ultimum de muliere præſertim credes, cujus meſenterium, ut apud Coiterum (e) videbis, erat quidem *ex multis, iiſque ſatis magnis ſcirrhis conflatum*, ipſa autem vix aliquid poterat vel liquidum deglutire. Sic alias aliquas, ſi non eaſdem, ſubfuiſſe cauſas etiam in quibuſdam meſenterii abſceſſibus, dices; neque enim omnes legimus cum doloribus conjunctos. Cruciatus quidem apud eundem Auctorem (f) memorantur in magni abſceſſus deſcriptione; ſed qui ad reddendæ urinæ difficultatem, & ad alia quæ proponuntur, incommoda referri poſſunt, cum de ventris, & inteſtinorum doloribus nulla mentio injiciatur. Quin Donatus (g) Obſervationem profert ſuam non mediocris abſceſſus, ut multa oſtendebat ſanguinolenta & purulenta dejecta materia, & ulcus ſordidum ad ſpithamæ longitudinem in meſenterio relictum, cum tamen in longa ægrotatione nulla unquam, niſi extremo die, audita eſſet de dolore querela. Sed multo quam cæteræ, mirabilior eſt Hearnii hiſtoria, quam in Sectione hac XXI. Sepulchreti (h) habes. In ea cum reliqua deſcribantur, ne unum quidem verbum eſt de ventris dolore. Quæ res non tam mira eſt propter duodecim, aut eo amplius libras materiæ fluidæ quæ in triplici tumore erat, quam propter univerſi tumoris pondus, libras æquans Suecicas quinquaginta quinque, & ſedem quæ totum fere meſenterii ſpatium erat. Huc illud accedit quod tumor inteſtinis arcte annectebatur, ut a Duodeno ad Ilei medium, quaſi cum his in unum coiviſſet, ſine ruptione ſeparari non poſſet, & quod ægri deſiderio, quippe aſſiduo, & ferme canino appetitu affecti, vix ſufficiebat aſſumptorum copia : ut neque pauca hic recrementa, neque inteſtina non compreſſa liceat ponere, ſed omnino alia quæpiam cauſa ſit ab eo excogitanda qui rationem velit reddere abſentium dolorum, id quod infra (i) facere conabimur. Nunc enim aliæ in quibus non aberant, Obſervationes ſunt indicandæ, quas Sepulchreto poſſis adjicere. Dolæi (k) eſt una, in qua tumor aliquanto minor quam a Valſalva (l) deſcriptus, ſtructura autem non abſimili, cum diris tenſionibus, moleſtoque ſenſu quaſi vivi in ventre catelli alerentur, conjunctus erat; ſed tumor a meſenterio quidem oriebatur; cæterum *variis locis inteſtinis tenuibus erat affixus, immo inteſtina ipſa illius ſubſtantiam permeabant*. Altera Obſervatio Verdrieſii (m) eſt, qui poſt ventris tormina meſenterium totum *ſteatomatoſum*, nec ſine ingenti abſceſſu; at ſimul inteſtina *arcte invicem cohærentia* proponit. Tertia Laubii (n) eſt in eo qui ventris doloribus valde moleſtis conflictatus, tubercula in meſenterio quidem habuit; ſed & inteſtina ſimilibus pluribus abſceſſibus *ſteatomatoſis* ſcatebant. Contra in nobiliſſimo Comite meſenterium totum pinguedine multa ſcirrhoſa ſebacea obſitum, & *tormina* tamen *defuiſſe*, adnotavit Goekelius (o). Itaque, ut concludam; in productis non Veterum modo, ſed & Recentiorum Obſervationibus aut dolor non legitur cum tumore meſenterii conjunctus; aut ſi legitur, non in meſenterio potius ipſo, quam in inteſtinis fuiſſe, conſtat. Minuſque conſtat in Jo. Sculteti hiſtoria, quæ in Sepulchreto (p) etiam extat; neque enim ſatis apparet, ventris cruciatus extra inteſtina fuiſſe: & ſi appareret; cum acerrima, quæ in ſex meſenterii tumoribus fuit, materia omnes lumborum vertebras multum dicatur corroſiſſe; non deeſſet Obſervationes cæteras attendentibus altera extra meſenterium aut dolorum, aut originis dolorum ſedes: ut certe non deeſt in eo quod ſequitur, exemplo.

9. MULIEREM annorum duodetriginta dolores in ventre, cum levi interdum febricula conjuncti, per quadriennium vexaverant: tandem ſæviores facti, e vivis ſuſtulerunt. CADAVERIS Abdomen nullam exterius tenſionem, quæ in vivente circa umbilicalem regionem fuerat, jam oſtendebat. Ad meſenterii tamen centrum duo erant tumores. Quorum alter ovi anſerini magnitudine, renem verſus dexterum vergebat, intus exulceratus, nihil tamen continens purulenti: alter vero multo erat major. Nam & ad ſiniſtrum pergebat renem, ſic inter hujus exteriorem, interioremque tunicam ſe inſinuans, ut renem totum contegeret, nec niſi ſummo cum labore ab eodem poſſet evelli ; & ad os uſque pubis ejuſdem lateris ſe extendebat, craſſitudine quibuſdam in locis duos, in aliis tres digitos æquans. Hic primo aſpectu concretum ſanguinem referebat. Sed totus firmis, datis a peritonæo, membranis veſtiebatur: ex ſubſtantia autem conſtabat, multis in locis, fibrarum carnearum ſimillima, niſi quod hic erant infectæ colore atro, & alicubi laxæ adeo erant, ut concretus ſanguis viderentur.

10. Si, ut ſuſpicor, ita pro certo haberem, a Valſalva etiamtum adoleſcente habitam eſſe diſſectionem ; facile in tumore hoc altero aneuryſma aliquod deſcriptum crederem. Sed ut nihil aliud fuerit, quam quod tunc ipſi viſum eſt, unus videlicet ex iis de quibus hic agitur, meſenterii tumor; certe ad pubem uſque, & ad dexterum operiendum renem extendere ſe non potuit, quin urgeret, comprimeretque inteſtina, nec inter renis illius tunicas ſe inſinuare, & ad harum propriam, renemque ipſum arcte adeo ſe affigere quin longas graveſque crearet moleſtias, quæ tametſi ad eam ſedem attineant; tamen quam ſæpe ad inteſtina ſe extendant, utque horum potius, quam renis, dolores haud raro eſſe videantur, minime ignoras. Interea nolim credas, eam mihi ſententiam eſſe, ut nullus eſſe poſſit meſenterii tumor qui ſedes ipſe doloris ſit: tantum velim, non aliter accipias omnia quæ a me hactenus producta ſunt, atque animadverſa, quam ut ſcias, nullam eſſe ex tot Obſervationibus unde liquido appareat, in tumore ipſo dolorem fuiſſe.

11. Quod ſane mirum eſt ſive nervorum meſenterii copiam ſpectes, ſive ejus glandularum officium. In mammis enim longe minor proportione ineſt nervorum numerus: quarum glandulæ tumores ſi cruciatum ideo acerbiſſimum afferrent, quod *chylus crudus, ad acorem concipiendum aptus, in alias partes glanduloſas ita crude & copioſe*, ut in mammas, *concurrere non poteſt* ; ſane multo magis in meſenterii tumoribus dolor ſæviret (cujus glandulas, cum illa ſcripſit, non videtur attendiſſe Vir Doctus) quippe in quod chylus confluit & omnis, & multo crudior. Dilui in meſenterio lympha, diceres, eoque progredi ulterius, non, ut in mammis, immorari; niſi tumor ipſe incipiens & lymphæ, & chylo remoram faceret, mox illam, nimirum tenuiorem, præterlabi ſineret, chylum retineret. An igitur dolor, cum ad meſenterium attineat, in inteſtinis videtur, nervis qui ad hæc tendunt, compunctis, non ſecus atque in amputato jam pede? An humor qui poſſit compungere, non omnibus ineſt meſenterii tumoribus? An quibuſdam horum ineſt humor qui nervorum ſenſum, laxando, hebetet? An interdum tumorum duritie intercepti nervi haud aliter atque ab injecto vinculo, ſentiendi muneri impares fiunt? Sed hoc poſito, illud poſtea non intelliges, quomodo Laubius (q) *circa umbilicum tormina* adnotavit, cum *abſceſſus ſteatomatoſus pugni virilis magnitudinem ſuperans, durus, compactus in parte poſtica meſenterii, ubi vertebris lumbaribus annectitur, ſitus, vaſa majora illius loci circumdaret*. Sic enim videtur impoſitos iis vaſis nervos, meſenterium, & inteſtina adituros, intercipere, & premere debuiſſe. Fac igitur aliud aliquod ad id excogites, cætera autem quæ modo attigi, diſpicias, aliudque ad alias Obſervationes accommodes. Quarum nullam, earum quidem quas nos atten-

(e) Obſ. Anat. (f) Ibid. (g) c. 7. paulo ante cit. (h) Obſ. 36. §. 1. (i) n. 11.
(k) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. & 6. Obſ. 258. (l) n. 2. (m) Act. N. C. Tom. 1. Obſ. 87.
(n) Eorund. Tom. 2. Obſ. 108. partic. 2. (o) Eph. N. C. Cent. 6. Obſ. 94. (p) l. 3. S. 14. Obſ. 30. §. 12.
(q) Act. N. C. Tom. 2. Obſ. 108.

dimus, fic explicare te poffe, credas, ut Bierlingius (r) indicavit, qui *per tot fæcula tot Auctores deceptos*, fi non femper, at *multoties*, cenfebat, dum magnæ illius in centro mefenterii glandulæ verum ufum, & chyli receptaculum ignorantes, ex hoc poft mortem chylo etiam tum repleto, & diffecto *plerumque abfceffum mefenterii feciffent*; quafi aut abfceffus quos plerique propofuere, non longe alio ac chylus eft, humore pleni defcriberentur, aut magna illa glandula ut in quadrupedum genere, fic etiam effet in humano. Mitto aliam haud raro quorundam abfceffuum & tumorum fedem, & plerorumque aut numerum, aut magnitudinem vel in vivis animadverfam. Nec quod Cl. Hallerus (f) exiftimat, *aliquando magnas quidem, fed ex recepta in junioribus lege glandularum conglobatarum*, mefenterii glandulas *pro morbofis habitas effe, cum effent faniffimæ*, inficias ibo. Sed cum aut multo majores funt quam ea lex riquirit, aut duriores; non eft certe huic fufpicioni locus, ut puta in illa pueri, quam ex Benivenio produximus (t) diffectione. Hic enim *callum* non appellaffet, neque eo dixiflet venas mefaraicas obftructas *omnes* fuiffe, nifi tumorem *inter* illas venas reperiffet tum durum, tum fatis amplum. Cæterum quod ad duritiem attinet, varia in his tumoribus fpectanda eft tum natura, tum ætas. Quam fæpe illa ad fteatoma accedat, ex productis plerifque Obfervationibus animadvertere potuifti. Et alias tamen eft longe alia. Vide, exempli caufa, Themata illa Medica egregii Anatomici Salomonis Alberti, quæ cum tribus ejus Orationibus edita funt, ad Morbos Mefenterii, & Pancreatis fpectantia. Cum alia invenies, quibus nonnulla confirmantur quæ fupra (u) fcripfimus, tum hæc præfertim: Humores in mefenterio putrentes, *nonnunquam* ipfum *in tumorem attollere, laxum primum mollemque illum, proceffu temporis vero humoribus fenfim ficcefcentibus, adeo durum tactuique renitentem, ut in partibus ad umbilicum & imum ventrem attinentibus, vel os, vel calculum concreviffe putes*. Alias vero contra accidit, ut quæ erant dura, putrefcendo remollefcant. Quo, inter cæteras, Obfervatio etiam pertinet Andreæ Veftphali (x), qui cum in ægræ ventre, maxime autem circa umbilicum deprehendiffet *tumores duros multos; qui demum tractu temporis emollefcebant*; in mortua glandulas mefenterii *plerafque exulceratas* offendit, *alias vero adhuc induratas*. Sed jam de iis qui ad infimam Ventris partem attinent, tumoribus videamus.

12. FŒMINA quadraginta annos nata, olim ex abortione fœtus ferme quinquemeftris, duritiem quandam circa uterum cœpit animadvertere, ibidemque pungente dolore, levi quidem, fed affiduo, tentari. Aliquoties febricitavit. Tumor interea excrevit, fic tamen, ut effet mobilis; nam modo in medio, modo ad latera percipiebatur. Multum capite dolebat: cum labore alvum exonerabat: vomitus interdum moleftus erat: dolor autem in tumore adeo aliquando excruciabat, præfertim cum ab animi ægritudinibus augebatur, ut ardentem febrem accenderet, ferrique vix poffet. Hæc quæ dicta funt, intra decennium contigere: quo tempore nunquam concepit. Denique immobili facto tumore, & dolore: ac febre acutiore fævientibus, e vivis exceffit. VENTRE adaperto, tumoris ingens moles a Valfalva comperta eft, ut prægrande hominis æquaret caput. Erat in pofteriore uteri pariete, Rectum inteftinum vehementer premens, & circumjectis partibus arcte alligata. Carnofa exterius colore quidem videbatur; fed fubftantia firmior erat; intraque hanc finuofas caveas continebat duas, quarum parietes carnem putridam referebant. Altera inanis erat; in altera ferofa materia concludebatur. Ovariorum quoque fedem hic tumor occupabat. Itaque nullum eorum veftigium inventum eft, nifi quod ad tumoris latera veficulæ fero turgidæ confpectæ funt, quarum nonnullæ ovo columbino erant pares. Collecta ex iis feri pars igni impofita eft, pars affufis acidis fuccis admifta. Neutra ullo modo concrevit.

13. Nulla eget hic cafus expofitione: adeo quæ in mortua reperta funt, iis evidenter refpondent, quæ in vivente fuerant animadverfa. Scilicet abortionem confecuta durities, & dolor, & manifeftus demum tumor, & horum fedes, & nulla intra decennium, quamvis florente ætate, conceptio, fatis uteri tumorem fignificabant: nec dolor capitis, vomitus, & cruciatuum in tumente parte ab animi præfertim triftibus affectibus incrementum alio pertinebant: cruciatuum autem acerbitas, & febres pravam tumoris naturam indicabant, ut exonerandæ alvi potius, quam veficæ, difficultas cui potiffimum infideret uteri parti. Unum erat, fi Arantium (y) audires, quod non fatis conveniens videri poffet. Is enim cum proferret notas per quas a mefenterii tumoribus uteri tumores difcernamus, hi *dolent*, inquit, *æquales, ovali forma præditi funt, neque loco prorfus moventur*. Nofter diu mobilis fuit, multo diutius, & femper fortaffe futurus, nifi arcte fe demum ad proximas partes alligaffet. An igitur in ejufmodi dumtaxat prægrandes jam factos, & alligatos uteri tumores Arantius inciderat? an verbis ufus eft, quæ magis fortaffe quam in animo haberet, immobiles tumores hofce fignificare videantur? Utcunque id eft; longe facilius erat in propofita hiftoria, quam in ea quæ proxime fequitur, ante diffectionem intelligere, quæ pars in imo ventris tumorem faceret: neque hoc tamen fagacitatem Valfalvæ fugit, quemadmodum protinus cognofces.

14. MULIER gracilis, annorum circiter quadraginta, cum hyftericæ affectioni multum effet obnoxia, ejufque præfertim gravioribus paroxyfmis, qui convulfivis motibus univerfum corpus, præcipue autem ventris vifcera concutiebant, cumque nonnullos tandem cæterorum graviffimos paffa effet; animadvertere cœpit manifeftam quandam cum in epigaftrica regione depreffionem, tum in hypogaftrica extuberationem. Illa nunquam mutabatur; hæc fæpe intra unum diem. Nam majorem, & prædurum tumorem cum oftenderet; fæpenumero hic repente concidebat. Item cum alimenta fumebantur; hæc eodem ufque præcipitari mulier fentiebat, eaque pars inde magis attollebatur, graviorque fiebat ponderis fenfus, qui femper ibidem erat: interjectis autem quatuor, aut quinque horis, dolores acerbiffimi, & tormina, & animi defectiones excitabantur. Ægra fæpe querebatur; fibi omnia vifcera; fic enim ajebat; e fuis fedibus effe prolapfa. Coctiones manifefto vitiatas habebat: febricitabat: erat valde emaciata. Cum tres menfes fic, ut diximus, affecta vixiffet; deceffit.

IN CADAVERE id inventum eft quod Valfalva in confilio prædixerat, ventriculus ad hypogaftrium prolapfus, vix ut quatuor tranfverfi digiti inter ipfum, pubemque intercederent. Hic autem alium habebat pofitum ac Editores *Bibliothecæ Anatomicæ* (z) ex quadam Virgine repræfentarunt. Pars enim illa ventriculi quæ gulæ refpondet, hic ufque adeo in longum producta erat, ut fundus totus effet in hypogaftrio.

15. Rara quidem hæc diagnofis Valfalvæ fuit; fed non minus rara Obfervatio. Ut ab hac incipiam; animadvertas, velim, multifariam effe poffe ventriculum in hypogaftrio. Aliquando enim ea eft amplitudine, ut in muliere quam in Nofocomio hoc fecui circa medium Decembrem A. 1717. ventriculi fundum non magis ab offe pubis diftare, quam in fœmina modo propofita, viderim, & iis qui aderam, oftenderim tanto id magis admirantibus, quia ventriculus erat inanis. Cum enim aut flatibus, aut humoribus inclufis præter omnem modum diftenditur, poffe eo pervenire, ut fœminæ aut pro jam diu prægnantibus, aut pro afciticis habeantur, notum eft ex Obfervationibus Moinichenii (a) in primis, & Jodonii (b), quorum hic ventriculum per

(r) Eph. N. C. Dec. I. A. 2. Obf. 152. (f) not. 2. ad §. 128. Prælect. Boerh. in Inftit. (t) n. 7. (u) n. 4. & 7.
(x) Differt. de parte inteft. Jejuni & cæt. c. 3. §. 60. (y) c. 44. fupra ad n 7. cit.
(z) Part. I. ad Gliffon. Tract. de Ventric. & Inteft. c. 2. (a) (b) Sepulchr. Sect. hac 21. Obf. 42. & 48.

per medium dissectum invenit *ulnam Parisiensem superare*, ille vero in Theatro hoc nostro vidit *totam abdominis regionem occupare*, *ipsaque intestina cooperire*. Quam extensum quoque in eo Cl. Widmannus (*c*) deprehenderit, qui vix credibili panis, nec minori cervisiæ copia se quotidie implere consueverat, illius ostendit descriptio. Interdum vero non propter auctam magnitudinem, ut regiones alias ventris, sic hypogastrium quoque, sui aliqua parte occupat; sed justum servans magnitudinis modum, aut altero extremo, ut puta dextero, quemadmodum in memorato (*d*) exemplo *Bibliothecæ Anatomicæ*, quo & Meryi (*e*) alterum addas licet; aut totus deorsum ruit. Ruere autem potest aut ad inferiora tractus, aut eo compulsus. Trahebatur in Vesalii (*f*) ægro a gravissimi omenti pondere *ita deorsum ex sua sede*, ut ipsum ventriculi munus deficeret, ortisque singultibus mors ingrueret. Trahebatur quoque a Tenuibus intestinis pene omnibus, ut in illa Meryi Observatione, in scrotum devolutis, aut in prælongum alterum saccum, ut in alia Chr. Henrici Papen (*g*). Deorsum autem compellebatur in aliis corporibus a Valsalva (*h*), aut a me (*i*) dissectis, urgente aut depresso diaphragmate, aut prægrandi jecinore: cujus ultimi generis præsertim sunt duæ Observationes Fantoni patris (*k*): quæ omnia exempla hic commemoro, ut generatim indicem depressionis causas; non quod revera in hypogastrium usque detrusus esset ventriculus. In hypogastrio quidem ab Ruyschio (*l*) conspectus est, cum mulieris ab asthmate mortuæ cadaver incideret. Sed neque causa indicatur, cur ipse *cum intestinis*, *loco suo naturali relicto*, *hypogastrium occupasset*, nec quæ inusitatæ huic sedi incommoda in vivente responderent: quas ob causas sciens omitto alias, minoris præsertim, descensus Observationes. Quæ autem nuper adnotavit Cl. Vir Molinellius (*m*), ad conjunctum potius morbum alterum, ut opinor, attinebant, videlicet ad ingentem, durumque tumorem, initium prorsus occludentem Duodeni intestini, unde non solum difficillimus, ac diuturnus omnium vomitus, & macies summa, & ictericus color, verum etiam ventriculi repeti potest *magnitudo* illa *tanta*, *ut ad regionem usque pubis descenderet & hypogastrium occuparet fere totum*, ut & œsophagi justo major longitudo, & quod consequitur, *ventriculi prolapsus*. Namque ut ob illius tumoris pondus annexus pylorus depressior erat, sic ob viæ ab hoc ad intestina occlusionem, cibi, potionesque tum diutius immorando, ventriculum amplificaverant; tum denique sæpius irritando, & in violentas contractiones, quod difficillima vomitio indicabat, adigendo, connexum cum altero orificio œsophagum distraxerant, & longiorem fecerant; ut in hoc casu ad ventriculi magnitudinem prolapsus accesserit, isque a causis deorsum non compellentibus, sed trahentibus.

Nunc Valsalvæ Observatio, si cum his omnibus Observationibus conferatur, quam rara fuerit, apparebit.

16. Valsalva igitur non partem ventriculi aut ob auctam magnitudinem, aut ob mutatum alterius extremi situm, sed totum fundum in hypogastrio, non in regione umbilicali, deprehendit. Convulsiones viscerum quæ ventre continentur, gravissime huc illum detraxerant, eam partem extenuando, eoque longiorem efficiendo, quæ gulæ continuatur. Nam etsi Molinellius (*n*) gulam ipsam factam longiorem vidit, Fantonus autem pater in prima (*o*) de duabus quas commemoravi, Observationibus crebras adnotavit ægrotantis querelas de lingua quæ sibi basim versus retrahi videbatur, indicio haud obscuro, ut Filius Doctissimus interpretatus est (*p*), deorsum tracti productique œsophagi, nec facile tantæ longitudinis quam Valsalva conspexit, pars aliqua rapto ad inferiora œsophago neganda est; tamen quando illum ipse agnovit ad ventriculum attinere, inficiari non decet, huic multo maxima ex parte fuisse tribuendam. Quod nisi ob hæc, quæ modo animadversa sunt a nobis, discrimina singularis esset inter cæteras Valsalvæ Observatio; certe ob illud esset, quod cum in cæteris simul aliquæ aliæ pessime affectæ erant ventris Partes, ut omentum, jecur, ren alter, pancreas, Duodenum, aliudve intestinum, &; ne ventriculi ipsius noxas alias omittamus; aut pylorus pene obstructus, aut parietes omnes maxime laxati; in Valsalvæ Observatione nihil horum, sed, dempta illa supremæ ventriculi partis productione, quidquid erat vitii, in hujus prolapsu visceris consistebat; ut ad peculiaria hujus morbi addiscenda signa facta esse videatur. Quæ sane ita in ea expressa, & perspicua sunt, ut difficultas quæ major a nobis in hoc fuisse, quam in dignoscendo tumore uteri, dicta est (*q*), non ex indiciorum obscura significatione, sed ex indicati morbi raritate sit æstimanda. Verum nec raritas ipsa potest sagacitati eorum obstare qui solerter signa inquirere sciant, atque perpendere, quippe *in sectionibus*, ut Valsalva erat, *ac in operationum atque utilitatum* internarum Partium *inventionibus exercitati*: quæ duo Galenus (*r*), postquam docuerat, quemadmodum ipse cujusdam ventriculum parvum, & rotundum, alterius autem vesicam parvam, & prominentem, aliaque his obscuriora cognovisset, in Medicis qui *facultatem dignoscendi* talia *consequi cuperent*, omnino requirebat.

17. Idem tamen paulo ante (*f*) docuerat, *quæ intra corpus sunt*, *non omnia posse cognosci*, & (*t*) quæ sub sensum non cadunt, *ea tentare oportere quam maxime fieri potest*, *si non certissima scientia*, *artificiosa saltem conjectura comprehendere*: cumque hæc quæ retulimus, omnia de iis internis constitutionibus dixisset quæ sunt a natura, mox (*u*) eas quæ sunt a morbo, dignoscendas esse, indicavit, *ex operationum læsionibus*, *aut his quæ excernuntur*, *aut doloribus*, *aut tumoribus præter naturam*, *aut horum quibusdam*, *vel omnibus*. Et docte quidem, ut tantum decebat Magistrum, monstrati sic nobis sunt loci, & quasi fontes signorum. Sed ea sæpe implicatio morborum est, is Partium consensus, atque vicinitas, ut raro *certissima* illa *scientia* speranda sit; crebrius *artificiosa conjectura tentanda*, & modeste verecundeque proponenda. Quod cum alias facere consuevi, tum in quibusdam non ita pervulgatis casibus mihi faciendum existimavi, qui inter illos erunt quos jam tibi eo ordine subjiciam, ut iis qui ex Valsalva propositi sunt, si non tumorum natura, & sede, at regione saltem media, aut ima quam in ventre occupabant tumores ipsi, respondeant: quanquam is unde initium sumam, paulo altiorem ex parte obtinebat locum, neque ab uno (*x*) eorum qui supra descripti sunt, natura discrepabat, si modo aneurysma in illo, & in hoc nostro agnoscendum esset, in quorum altero ob historiæ signorum brevitatem, in altero ob nullam consecutam sectionem rem pro certa affirmare non licet.

18. Honesta, & pia Virgo annos nata quatuor & quadraginta, cui sanguis hactenus singulis mensibus ubertim per uterum responderat, cum fluere uno jam, atque altero mense omnino intermisisset, queri cœpit de palpebrarum, & oculorum pruritu, & de brevibus quidem, sed recurrentibus, cordis, ut ipsa quidem ajebat, palpitationibus. Cum hæ repente graviores factæ essent, & assiduæ; advocamur. Tum ægra ut earum nobis sedem indicet, non pectus sibi, sed epigastrium tangit. Manum huic imponimus, & durum quoddam, ac grande corpus magno impetu vibrari, & manum ferire, percipimus. Ingentem dixisses aneurysmatis subesse tumorem; identidem pulsationes ingeminantem, occupantem autem non modicam in medio partem & supremæ, & proximæ ventris regionem. Nec aliter aliis visum est. Mihi vero cum iis conveniebat quidem, nihil ad cor eas pulsationes attinere, quippe cum in pectore nulla esset vibratio, nihilque pulsus, utroque in carpo tentati, ostenderent quod a naturali modo abesset,

(*c*) Act. N. C. Tom. 6. Obs. 149. (*d*) n. 14. in fin. (*e*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1701. Obs. 5.
(*f*) De corp. hum. fabr. l. 5. c. 4. (*g*) Epist. de Hern. Dorsal. (*h*) Epist. 17. n. 25. (*i*) Epist. 21. n. 24.
(*k*) Obs. Med. Anat. 5. & 24. (*l*) Obs. Anat. Chir. 56. (*m*) Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. 2. P. I. in Medic.
(*n*) n. 15. in fin. (*o*) Obs. 5. (*p*) Schol. ad eand. Obs. (*q*) n. 13. in fin. (*r*) Art. Med. c. 74.
(*f*) c. 71. (*t*) c. 72. (*u*) c. 75. (*x*) n. 9.

esset, nisi quod paulo essent frequentiores. Sed de aneurysmate assentiri non poteram cum propter alia, tum praesertim quia pulsationum illarum tempora minime cum pulsuum temporibus congruebant. Erant enim valde inaequalia earum intervalla, ut vis quoque; nam saepius validissimo impetu, interdum & minus valido feriebatur manus, cum interim nihil in pulsibus ad carpos mutaretur. Longe tamen facilius erat dicere quid non esse, quam quid esse videretur is tumor ingens, & durus, ut antea indicatum est, & quasi circuli ambitu comprehensus, qui a lumborum vertebris subinde se attollebat ad feriendam manum, continuo autem se ita subducebat, ut vel in gracili Virgine haud proclive esset deprehendere quo se retraxisset, donec iterum se extolleret, manumque percuteret. Quanquam autem illud erat obvium, in hystericarum mulierum ventre quosdam haud raro quasi globos percipi, qui ab inferioribus ascendentes, eas male habeant; ex adverso non minus erat obvium, cum ejusmodi pulsationibus illos non conjungi, ut aneurysmata repraesentent. Attamen & hoc, & caeteris quae contra dici possent, animo percursis, & iis simul animadversis quae rara saepenumero, & praeter opinionem illis in mulieribus occurrunt, eo inclinari me sensi, ut conjicerem, quidquid illic esset, ad affectum hysterico-convulsivum facile posse revocari. Sed mea vix indicata conjectura, omnique, ut ad aegrotantium lectulos consuevi facere, cum de remedio alioquin convenit, omissa controversia; sanguinem ut mitterent, sicuti evidens praegressa causa requirebat, continuo assensus sum. Quo facto, ita aegra melius se habere coepit, ut postridie nulla amplius superesset palpitatio. De qua nunquam certe ad menses quatuor, aut quinque quibus ego in Patria postea mansi donec A. 1711. huc ad tradendam Medicinam venirem, illa amplius questa est. Quo autem morbo aliquot post annis sublata sit, cum hic essem, neque ejus cadaver dissecuerint, pro certo scire non potui.

19. Arteriae quae, si in aneurysma dilatentur, pulsationem possint nimiam edere in ea ventris sede quae in proposita historia indicata est, Coeliaca sunt cum crassioribus ejus ramis, Mesenterica Superior, Emulgens dextera, & Arteria Magna: sed haec multo omnium saepissime, rarissime autem reliquae, si excipias Coeliacam. Nam ad causas caeteris communes, ut puta erosionem, constrictionem, aliasque ejusmodi, peculiarem insuper Coeliacae mecum addes, ubi animadverteris crebros illos tortuosos flexus per quos in Splenico ejus ramo ut sanguinis cursus ad lienem retardatur, sic in ortos ante illa obstacula ramos, in ipsumque Splenici initium, & perbrevem Coeliacae truncum tum magna pars sanguinis, tum hujus impetus reflectitur, ut si aliqua ex aliis accedat causis, quae gravius, & diutius agat, facilius aneurysma nascatur. Sed etsi tot ibi sint arteriae, nec una causa ob quam dilatentur; plura quoque sunt quae cautos reddere nos debeant, ne pulsationem aliquando pro aneurysmatis jam orti indicio perperam accipiamus. Primum est grandis macies, ut ex iis etiam colligimus quae olim Berengarius (*y*) admonuit, ut aliam redargueret quorumdam Medicorum in emaciata muliere deceptionem. *Mediante magna arteria*, inquit, *maxime in corporibus extenuatis, percipitur magna pulsatio in regione stomachi, & intestinorum*. Nec dubitavit Prosper Martianus (*z*) vel maximam illam pulsationem sic explicare quae in eadem prorsus sede in qua nostrae Virgini, Eratolai filio fuisse scribitur libro VII. Epidemiorum (*a*) his verbis: *in medio umbilici, & ossis pectoris, circa hanc regionem apposita manu, talis erat palpitatio, qualis neque a cursu, neque a pavore circa cor generari posset*. Haec autem de Martiani sententia, *nihil aliud erat, quam motus arteriae magnae, qui in aliis a carne interjecta obscuratur, compescitur que*; sed in aegro illo, quippe macie extrema confecto, ita erat eorum imminuta crassitudo quae inter manum, & arteriam interjiciuntur, ut haec *& facilius elevaretur, & perciperetur magis: & quamvis id omnibus arteriis corporis sit commune, observatur nihilominus frequentius*, inquit, *in medio umbilici, ac ossis pectoris*; nimirum quia nusquam major arteriae truncus manui nullo osse interjecto subjiciatur: eodemque loco aliae, paulo ante memoratae, pulsant arteriae. Alterum unde falli Medici ex pulsatione possent, multiplex quidem est: sed ab eodem Martiano (*b*) ad plenitudinem contrahitur sive ea sit in arteriis, sive in venis, sive in carne, quae arteriis apposita, ipsasque *comprimentes*, efficiant, ut *majori impetu* eleventur, cujus rei exempla affert in magnis inflammationibus, & in iis tumoribus qui ad suppurationem tendunt. Praeiverat autem Vallesius (*c*) in historiae enarratione aegri illius de quo modo dictum est. *Fit multis aegrotantibus*, inquit, *eo in* ventris *loco pulsus quidam insignis, ejus arteriae quae per spinam descendit, ob affectum phlegmonosum ejus loci, qui quidem pulsus aliquando fit in acutis morbis, ... aliquando etiam manet post acutos morbos .... fitque affectio eo loco cancrosa*. Sed etiam ubi durum corpus aliquod arterias premat, pulsationem harum percipi, supra (*d*) docuerat, explicans cur uxoris Gorgiae, cui multo diutius quam nostrae Virgini, suppressi erant menses, *quoqueversus* illa *converteretur*, *pulsus* in ventre perciperetur, *& pondus*. Nam *duratus uterus*, inquit, *velut alienum pondus, fertur quocunque convertitur corpus, & arteriae quae comprimuntur, nitentes se se efferre, sentiuntur pulsare*. Quam doctrinam deinceps secuti Medici animadverterunt, ut in Sepulchreto (*e*) etiam vides, compressa ab insigni pancreatis, aut glandularum mesenterii obstructione atque turgentia arteria Coeliaca, aut Magna, violentam percipi, ut saepe in hypochondriacis, aliisve, pulsationem.

20. Quae, & alia his analoga si ad Virginem transferas de qua dictum est; primum cognosces, descriptam in ea pulsationem non ob maciem; erat enim gracilis, non extenuata; perceptam esse. Deinde etsi plenitudo erat aliqua ob menstruum sanguinem haud fluentem; non ab illa tamen dumtaxat fuisse; neque enim in eo uno fuisset loco: nec vero ab inflammatione, aut tumore qui ad suppurationem vergeret, neque demum ab insigni pancreatis, aut mesaraicarum glandularum obstructione, quorum omnium morborum nulla erant indicia. Reliquum est igitur, cum hae, aliaeque his similes comprimentes causae abessent, ut pulsatio esset aut ab alia causa aliqua, aut ab aneurysmate. Ut hoc credi posset, faciebat a primo ampla moles corporis manum impositam percutientis. Quod si, ut Albertinus (*f*) scripsit, *pluries* ipse *indicavit ex eo quod vasis diametrum non auctam perciperet, validas, assiduasque arteriae coeliacae, vel aortae in abdomine pulsationes fuisse sine dilatatione*, *nec* ipsius *judicium eventus fefellit;* videbatur hic e contrario, dilatatio non deesse, quando pullantis corporis tanta diameter sentiebatur. Veruntamen fatendum est, non aeque facile esse in hoc altero judicio interdum non falli, cum videlicet latum corpus quo manus pulsatur, & dilatata arteria esse possit, & tumor, arteriae impositus minime dilatatae. Nam si arteria grandior sit, & a comprimente tumore ad vehementius pulsandum coacta, hunc ipsum, quem non aequo graviorem ponimus, attollet secum, & contra Medici urgebit manum. Hoc quod omnes ita vident, ut negare possit nemo, aliquando in ipsis exterioribus contingens partibus suspensos Chirurgos tenet, velut hic in puellae cujusdam collo tenebat mediocris tumor, adeo contiguus sinistrae arteriae Carotidi, ut hujus, quam comprimebat, & validiores pulsationes efficeret, & cum ipsa pulsaret. Erat tamen, ut diligentior perquisitio, & integra sanatio demonstrarunt, totus in tumida quadam, & pure intus jam plena, glandula Jugulari. Sic etiam ob pulsationem quae sub bronchocele persentiebatur, complures

(*y*) Comment. 9. super Anat. Mundini. (*z*) Annot. ad vers. 55. Sect. 2. Coacar. Praenot. (*a*) n. 3.
(*b*) Annot. modo cit. (*c*) Comment. in l. 7. Epidem. n. 4. (*d*) in l. 5. n. 11. (*e*) l. 1. S. 9. in Schol. ad Obs. 38.
(*f*) Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. 1. in Opusc.

plures eum rumorem aneurysma esse, existimaverant, quem Severinus (*g*) sicuti ob compressas arterias Carotides pulsare, crediderat, ita post mortem dissecando, ait, veram se opinionem suam ostendisse. Quod si vel exterius non deest errandi periculum; quanto erit magis in iis Partibus quæ alte inter viscera conditæ sunt? Vide, ut ingenuitate nunquam satis commendanda Cl. Viri Jo. Phil. Burggrafius (*h*), & Petrus Tabarranus (*i*) memoriæ tradiderint quæ ipsis contigere. Ille pulsationem ab umbilico ad cordis usque scrobiculum pertinentem, & tantam, ut sæpe ab adstantibus audiri posset, triginta autem & quatuor ipsos annos perdurantem cum non ab legitimo arteriæ, in mesenterio insignis, aneurysmate, quippe ejus diametro vix paulo amplificata, sed ab spurio, ut Lancisius vocabat, fieri posse, suspicaretur, idque ob nimiam diuturnitatem insanabile existimaret; datis post tot aliorum, incassum adhibita, remedia nonnullis quæ interea humorum cruditatem saltem corrigerent, præter omnem spem vidit pulsationem intra non longum tempus felicissime sublatam. Tabarranus vero sub regione epigastrica non pulsationem modo, sed & tumorem pugni magnitudine cum deprehendisset, eaque cum cæteris aneurysmatis legitimi notis conjuncta; miratus est postquam hujus loco scirrhosum dumtaxat ad mesenterii centrum tumorem conspexit, vasis Magnis tam arcte adhærentem, ut Aortam non comprimere, ejusque pulsationibus non attolli non posset. Hæ te Observationes juvare poterunt; me cum de Virgine illa quam descripsi, ageretur, non poterant, non solum quia tot lustris post editæ, sed & quia pulsationes in utraque Observatione eodem prorsus tempore quo in arteriis cæteris, fiebant. Aliis igitur quas paulo ante attigi, dubitationibus adductus ad cætera inquirenda, nec tantum aneurysma, quantum esse illud debuisset, fieri potuisse, intellexi, tam brevi tempore, ac sine ullis gravioribus, quæ præcessissent, aut subsequerentur, incommodis, & pulsationes minime arteriarum motui respondentes, in aneurysmate esse non posse. Itaque ad aliam potius causam rem censui attinere. Scilicet, ut pressius supra innui, ad hystericas internas convulsiones, quæ hic illic intestina quædam, & mesentericos Aortæ ramos per inæqualia temporis intervalla majori vi constringentes, simul ex intestinis illis quasi globum quendam efficerent, coercito, rarefactoque aere distentum, simul Aortam, ut pote impedito ex ea sanguinis in mesentericos ramos effluxu, vehementius pulsare subinde cogerent, & impositum globum impellere. Sed quoniam per dissectionem, ut dixi, minime licuit, non subfuisse ei tumori ullam arteriarum dilatationem demonstrare; ad alium tumorem veniam, eadem in sede positum, sed permanentem hunc quidem, & per anatomen exploratum. Qui cum ex rarioribus fuerit, & in ea Persona, & iis discrepantium opinionum controversiis agitatus, ut paucis ejus historia nec comprehendi possit, nec debeat; non miraberis, si hanc fusius, quam soleo, partite, ac diligenter proponam.

21. FORTUNATUS MAUROCENUS, quem ab Illustribus in Veneta Republica Muneribus, Amplissimaque Domo (erat enim Francisci Ducis qui ex subacta Peloponeso cognomen invenit, Fratris filius) Religionis amor in Venerabilem Casinensium Monachorum Familiam traduxerat, Merita autem ex hac ad Tarvisinum, & deinde ad Brixianum Episcopatum evexerant; jam inde ex quo propter novum vitæ genus, rarius in publicum prodire, ut plurimum autem, cum totus esset in Sacrorum librorum lectione, sedere assueverat, paulatim hypochondriacæ affectioni, & sanguinis per hæmorrhoides fluxui obnoxius factus, tamen, hoc intra modum recurrente, vel magis quam vellet, sanus vixit, pinguiori videlicet corpore, præsertim autem abdomine, donec ætate increscente, is fluxus primum minui, deinde jam nullus esse incepit. Namque eo imminuto, dolores quidam ventris, quos a flatibus esse, credebat, molestiam interdum creabant, sæpe repentini, & momentarii, nonnunquam paulo longiores. Ubi vero anno jam sexagesimo emenso, nihil amplius fluebat sanguinis, molestiores fieri cœperunt, autumno præsertim, quem ultimum vidit, anni 1726. quo tempore etiam ex febribus laboravit. Sed has cortex Peruvianus compescuit; illos opportune effluens rursus ex hæmorrhoidibus sanguis levavit. Insecuta hyeme, cum iterum, ac tertio & febres, & dolores rediissent; eodem superveniente fluxu levatus est semper, nunquam persanatus: quin ea tempestate primum animadverti cœpta est durities in ventre quædam, & tumor. Ob has causas proximo vere Brixia Patavium se contulit. Erat cum cæteris incommodis alvi adstrictio conjuncta. Quem ut primum, & leviter solveret, cum senior Medicus rhabarbarum mandendum, *passulis* admistum, interdum daret, indeque æger sibi paulo melius habere videretur; additis ab seniore altero Medico remediis validioribus, pejus habuit, quemadmodum & ab aliis quæ data sunt ad alvum movendam, ægro clysmata aversante. Sed & quidquid auxiliorum, alio spectantium, exhiberetur, cum vix semel, aut iterum sumpsisset, respuebat, videlicet cogente ventriculo, qui jam crebro interea vomitionibus subversus contumacissimis, & nulli cedentibus remediorum generi, cibos, potionesque rejiciebat aut cito, aut si quid diutius retineret, ut coctum pomum quod retinuit horas octo & quadraginta, sæpius tamen evomebat nihil mutatum. Præter cibum, aquam etiam ejiciebat multam, ut humoris qui sumptus fuerat, mensuram superaret, eamque nullo sapore, aut colore præditam: neque in tam crebris vomitionibus quidquam unquam aut amari perceptum, aut colorati, si cibos excipias, animadversum est. Cum hæc, atque alia, & tumor potissimum, de quo mox dicetur, Medicos terrerent; venit huc Venetiis Vir Summus Michael Maurocenus, Præsulis Frater, Eques, & Senator Præstantissimus, tresque alios Medicos, in quibus & ego fui, advocari jussit, ut ægro inspecto, consilia cum hujus Medicis conferrent. Invenimus ab aliquot jam diebus lecto affixum, facie, & artubus extenuatum, carnibus, ut sanorum, tepidis, pulsibus autem paulo frequentioribus: quæ duo ita semper esse, nobis ejus Medici confirmarunt, nisi quod pulsuum crebritas paululum ad vesperam, noctuque augeretur. Præcipue a nobis petitum est, ut tumorem accurate examinaremus. Erat is non tactus modo, sed & visus; nam sub hunc quoque cadebat; judicio, circuli fere ambitu, cujus diameter transversos octo æquabat digitos, medius inter Ensiformem cartilaginem, & umbilicum locatus sic, ut aliquanto spatio; ea erat pinguis ventris prominentia; ab utroque distaret, modice ab ambitu medium versus assurgens, cute autem ejusdem ac alibi, coloris obductus. Si contrectares; tuberosum inæqualiter tota superficie, ambituque ipso tumorem sentiebas non secus, ac si ex glandulosis corporibus esset compactus, quod & renixus, si premeres, confirmare videbatur. Cum premeres, itemque cum flatibus æger vexaretur, doloris sensus, non tamen vehementis, in tumore oriebatur: præter quos casus nulla erat de eo querela, nisi tanquam de impedimento quodam, fixaque, sed levi, molestia. Utraque manu tumoris latera comprehendens, facile ipsum huc illucque ducebam. Neque erat difficile cognoscere non esse in ventris parietibus; sed his tamen esse quam proximum. Cum quæ erant supra, infra, ad latera tumoris, manu diligenter explorarem; nisi quod infra umbilicum, Medicis, ægroque negantibus, quidquam ibi esse præter naturam, explorare non perrexi; nihil, quantum per interjectam abdominis pinguedinem licebat, nihil, inquam, renitens, nihil durum, nihil inæquale, nihil quod pressum molestiam crearet, perceptum est. His, & lotio, in quo non erat quod culpares, & aqua de qua dictum est, vomitu rejecta, & si quid videbatur præterea inspiciendum, aut interrogandum, satis cognitis, cæteris autem quæ supra

(*g*) De recond. Abscess. nat. l. 4. c. 6. (*h*) Act. N. C. Tom. 6. Obs. 131. (*i*) Obs. Anat. Edit. 2. n. IX.

ſupra tibi expoſita ſunt, a Medicis, & Præſule ipſo auditis, ad conferenda inter nos conſilia coram Senatore illo Ampliſſimo, ac permultis aliis ſive dignitate, & doctrina præſtantibus Viris, ſive Rei Medicæ ſtudioſis, ſeceſſimus.

22. Ibi ex Medicis qui curationi præerant, alter de tumoris natura, & ſede multa diſſeruit, quorum hæc ſumma fuit; Tumorem a ſe credi ſcirrhum, ſed illegitimum, quod compreſſus doleret: ſedem autem habere aut in omento, quia & mobilis, & extimus eſſet; aut ſi quis mallet, in meſenterio; nam & hoc mobile, & magna illa præditum glandula, quam Aſellii pancreas vocant, cujus tumor excreſcere poſſet adeo, ut ad ventris anteriora perveniat, quemadmodum ſe vidiſſe in quodam cadavere, ajebat (quaſi vero aut id pancreas in homine eſſet, aut glandulæ tumorem ad immobile meſenterii centrum, ut pancreas illud, poſitæ; ſic totum ducere in alterutrum latus manu liceret:). Quod ad pertinaces vomitiones ſpectaret, videri eſſe in pylori annulo excreſcentiam quandam, obſtantem alimentis illac tranſituris; hæc autem retenta ventriculum irritare; certe cauſam vomitus ultra eum annulum non eſſe, quod nullum unquam appareret in rejectis indicium bilis. Itaque ob vomitiones maciem demum ſummam, & lentam mortem vitari non poſſe; ob tumorem autem etiam citam, purulenta ex eo materia una cum ſanguine in ventrem effuſa. Attamen ſi quid a Medico præſtari adhuc poſſet, non auxiliis exterius adhibitis, ſed internis eſſe tentandum. Nam de mittendo ex hæmorrhoidibus ſanguine antequam vires fatiſcerent, ſe cogitante, ægrum abnuiſſe: nunc viribus jam fatiſcentibus, locum amplius non eſſe. Tumori autem quæ antea fuiſſent impoſita, non modo ut inutilia, verum etiam ut gravia, & moleſta, ægrotantem rejeciſſe: quamobrem vitatis omnibus quæ pus movendi vim haberent, ceratum Noribergenſe ab ſe quidem commodius exiſtimari; ſed omnino internis remediis eſſe nitendum, iis videlicet quæ validius & inciderent, & diſſolverent, & quæ alvum magis quam rhabarbarum, & multo magis quæ urinam moverent. Ad hæc præſtanda cum plura, & valentiora, ut ſolebat, laudaret; mercurialia quoque, & chalybeata, ſi ferri poſſent, neque a nobis, quibus conſideranda proponeret, improbarentur, ſibi quidem convenientia videri, dixit. Poſt quem ejus Socius, cætera tranſmittens, niſi quod jecur inſuper, & lienem obſtructa credidit, pauca quidem verba fecit; ſed de remediis multum diſſenſit, negans, aliud quam rhabarbarum ſibi proponere licere, quo uno uſus eſſet antea ſine incommodo, cum alia quæ eſſent addita, omnia magna cum moleſtia, nec ſine detrimento vidiſſet adhibita.

Tum eorum qui mecum venerant, alter aliquanto plura locutus, de tumoris natura, & ſede in omento, & de excreſcentia in pylori annulo quæ prior dixerat, minatuſque fuerat, diſerte probavit: de remediis ab utroque diſſedit. Rejecit enim purgantia quæ vocant, omnia, ipſumque rhabarbarum: lignorum, ut loquuntur, decoctum cum modica viperæ portione, niſi forte ob febrim hæc calidior videretur, propoſuit.

23. Ego vero etſi quatuor potiſſimum eſſe, dixi, quæ attendi a nobis oporteret, tumorem, vomitum, maciem, febrim; eos tamen qui ante me locuti eſſent, laudavi, quod tumorem ſpectaſſent præcipue, qui ut reliqua anteceſſiſſet, ita eorum cauſa videri poſſet. Tumoris autem ipſius cauſam a me quidem credi in ſanguinis per venam Portarum minus expedito motu eſſe facile agnoſcendam, quem diuturna ſeſſio, affectio hypochondriaca, ſanguinis per hæmorrhoides fluxus, utilis, cum fuit, aut rediit, noxius cum decrevit, aut deſiit, non obſcure ſignificarent. Ab retardato igitur eo motu irritationes ortas, & criſpaturas, & dolores, & tumoris initium denique in aliqua earum Partium, a quibus rediens ſanguis in eam venam eſt excipiendus. Eſſe autem illas, præter omentum, & meſenterium, alias quoque, præcipue autem inteſtina, magis ſane quam meſaræum, vicina tangentium manibus, nec minus, quam iis annexæ meſaræi partes, imo vel magis quam eæ præſertim quæ centro ipſius ſunt propiores, huc illucque mobilia. Huc illud accedere quod ſic facilius tum diuturnæ alvi adſtrictionis, tum fortaſſe etiam tam crebri qui ad hanc acceſſerat, vomitus, poſſemus rationem proferre. Conſtrictis enim iis quæ in iſta ventris regione ſunt, inteſtinis Tenuibus, non viæ diametrum dumtaxat, & periſtaltici motus vim minui; ſed & irritamenti aliquid ad proximum, continuatumque ventriculum non difficile propagari. Quin dolorem etiam qui manu premendo, aut ſaltem qui vexantibus flatibus, ibi fiebat, dilucidius intelligi, ſi tumorem ad ipſa inteſtina attinere, conjiceremus. Veruntamen non hæc a me dici, quaſi aliorum ſententiæ conjecturam præferrem meam, quam omnium judicio ſubjicerem, nihil ipſe, ut in re ardua, & perobſcura, definiens, ideoque nec quod aliis viſum eſſet, contemnens. Nam etſi magnos in omento tumores ſine doloris commemoratione legere (k) conſueviſſem, imo in Medici uxore, aliis conſentientibus, agnoviſſem optime nutrita, & colorata, omniſque incommodi, nedum, ſi premeres, doloris experte; poſſe tamen aliquando eſſe ejuſmodi in omento tumoris naturam, duritiem, & formam, ut premendo, aut in ipſo, aut in contiguis Partibus dolor excitetur: qua de re non dubitaſſe ſcirem Viros Doctos (l). De grandibus autem meſenterii tumoribus, quod detruſis ad latera inteſtinis, & omento, ſubſint ipſi anterioribus ventris parietibus, hoſque contingant, non una poſſe Medicorum, & Anatomicorum Obſervatione (m) confirmari. Porro augeri difficultatem veræ ſedis tumorum internoſcendæ in hujuſmodi pinguibus, amplis, & inteſtinorum cruciatui obnoxiis ventribus. Nam præterquam quod multa inter manum, & viſcera interjecta pinguedo obſtat explorationi, eſſe in his ventribus haud raro viſcera, & inteſtina præſertim aliqua, extra ſuas ſedes retracta, aut compulſa. Sed ut non una eſſe poſſet doloris ſedes; ſic & contumaciſſimi vomitus varias eſſe poſſe cauſas. Nec me quidem fugere, ex ipſo pylori annulo interdum excreſcentiam quandam ſe attollere; qualem & ipſe nonnunquam vidiſſem, quæ ſi ſatis magna ſit, ut in Medico, Amicis noto ſteatoma quoddam fuit, alimentis tranſitum intercludat: ſed tamen non ignorare, tot in eo loco, aut prope eum locum tum intus, tum extra eſſe poſſe cauſas idem efficientes, ut ſi vel multas enumeremus, veram fortaſſe non aſſequamur. Exempli enim gratia, duris undique circa eum locum, & craſſis factis ventriculi tunicis, viam anguſtiorem fieri, alimenta non propelli, quale genus vitii fuiſſet Patavii in pio Sacerdote deprehenſum, non modo in aliis de quibus cum alibi (n), tum in Sepulchreto (o) legiſſem. Atque, ut ſilerem, eundem prorſus effectum fore, ſi ex commemoratis vitiis aliquod propiorem ventriculo obſideret Duodeni inteſtini partem (p), certe in eodem Sepulchreto extare Obſervationem quandam (q), non valde, ſi probe meminiſſem, diſſimilem ejus de quo loquerenur, caſus, ut fermo de tumore omenti habitus eam mihi ad memoriam revocaſſet, quippe cum omentum grandem ex duriſſima pinguedine tumorem in epigaſtrio haberet, ſimili circumjecta materia pylorus adeo conſtringebatur, ut hinc inſanabilis vomitus, pertinax alvi adſtrictio, & macies contigiſſent.

De qua non eſſe opus multa dicere in eo qui non modo alimenta, ſed plus etiam rejiceret humoris, quam ſumeret, ſive ea aqua ex ſaliva eſſet quæ multa in ventriculum ſæpe inanem deſcenderet, ſive etiam ex hujus tunicis per crebros vomendi conatus exprimeretur: quanquam inſuper chyli, ex perpaucis confecti quæ inteſtina ſubirent, partem aliquam intercipere poſſet tumor qui aut ad illa, aut ad meſenterium atti-

(k) Wharton. Adenogr. c. 12. Vid. etiam ſuis locis pleraſque Obſerv. indicatas in hac Sepulchr. Sect. 21. ſub Obſ. 33. itemque in Additam. Obſ. 73. 80. 85. 88. (l) Vid. Sect. modo cit. Schol. ad Obſ. 54. & in Addit. Obſ. 80. verſ. fin.

(m) Vid. River. Prax. Med. l. 13. c. 5; Wharton. l. cit. c. 11; Scultet. Armam. Chir. Obſ. 62. & cæt.

(n) Vid. Epiſt. 30. n. 13. (o) l. 3. S. 8. Obſ. 17. & ſeq. (p) Vid. confirmatum Epiſt. 30. n. 12.

(q) l. cit. S. 21. Obſ. 80.

attineret; Quo ex tumore, aut certe quem ob tumorem quædam in ventre moram trahentia, eoque vitiata, ubi in sanguinem rediissent, ita cor irritare, atque arterias posse, ut hac denique, aut simili ratione aliqua conjicere licerem febris originem.
Ex his quæ hactenus dixeram de quatuor initio propositis, etsi apparebat, in quibus a cæteris discreparem; tamen erat facile intelligere, non posse me in eo dissentire quod morbum statuerant insanabilem. Idque ultro fassus sum: hoc tantum diserte addidi, timere me, ne alia potius ratione quam per effusionem puris, cujus tunc procul essent indicia, tumor interitum afferret. In morbo igitur insanabili dandam operam, ut quæ accelerare mortem possent, iis quo ad fieri liceret, obstando, vita diutius produceretur. In illis non una ratione esse vomitum, maciem afferendo, vires minuendo, tumorem concutiendo. Vomitus autem si causa præcipua tolli non posset; at posse alteram minui, quæ ex parte aliqua fortasse, ut solet, ipsum foveret, alvi adstrictionem. Exorandum omnino esse Præsulem, ut clysteres admitteret, id præstituros, aut, si inutiliter præstarent, nutrituros. Quod si perstaret in recusandi proposito, & si rhabarbarum sine ullo revera incommodo sic satis alvum antea solvisset; me non quod probarem, sed quod cætera partim non convenirent, partim manifesto nocerent, necessitate ipsa adductum, atque coactum non abnuere. Cæterum irritantia, & injucunda omnia esse fugienda, eaque etiam de causa modicam me viperæ portionem haud improbare, quod, inscio ægro, incoqui in jusculis posset quibus nutriretur; nisi mallent aliquid de illius *gelatina* in his dissolvere: neque enim donec levis adeo esset febris, viperæ calorem, vel si tantus esset quantum plerique credere videntur, in parva adeo alterutrius parte nocere posse. Atque eadem fere a me dici de tantillo radicis aut sarsæ parillæ, aut potius chinæ. Quod de mercurio injecta esset mentio; primum non eas esse ægri vires, ut de eo cogitaremus: quæ si essent; multo libentius secundum ea quæ de tumoris causa dixeram, modicam sanguinis missionem probaturum me esse ex hæmorrhoidibus: deinde si tumoris natura ea foret quam ipsi censerent, & quam inficiari non possem, tactus judicio indicatam videri quasi ex scirrhosis, strumosisve glandulis; minus certe mercurium, quam millepedes convenire, eoque hos magis quod movere simul lotium possent, si id quidem e re esset, sicuti propositum fuerat. Sed nihil magis e re esse, ut dixissem, quam vitam protrahere: idque factum iri, si ingrata omitterentur, gratiora, eademque nutrientia darentur. Ex his quæ diutius stomachus retineret, aut non tota rejiceret, diligenter attendendum, iisque potissimum utendum.

24. Etsi ita brevis, ut plerumque in Medicis Colloquiis solitus sum, esse non potueram; longiori tamen oratione usus est qui novissime verba fecit senior Vir, clarusque Professor. Sermo ejus omnis huc rediit, ut tumoris naturam eandem quam cæteri, agnosceret; sedem haud aliam, quam mesenterium statueret, omento; nam de intestinis nullam prorsus mentionem fecit; ob id maxime rejecto, quod sensu careret, ac sine dolore incideretur. Cæterum insanabilem morbum esse, confirmavit: medicamentosa probavit alimenta, in his viperam diserte: purgantia damnavit, & validiora remedia omnia: non sic millepedes, ut quibus pauperis puellæ strumas se persanasse, meminisset. Habes eorum summam quæ in eo Colloquio dicta sunt. Noli autem mirari, quod cum presse indicaverim sententiam quatuor Medicorum qui præ cæteris eo tempore hic florebant; fuerim in mea exponenda fusior; sic enim feci, ut in iis explicandis quæ post Præsulis mortem deprehensa sunt, possim esse brevior. Ea contigit duodetrigesimo circiter a Colloquio nostro die.
Sed inchoatam morbi historiam pertexamus.

25. Quid postea egerint Medici duo quibus ab initio fuerat commissa curatio, non quæsivi; neque enim post dictam sententiam id soleo. Audivi tamen quod Patavii; omnes, postridie rhabarbarum, sed non intra pristinum illum modum, ideoque non sine ægri molestia, dedisse. Ab hoc denique impetrasse, ut clysmata interdum adhiberentur: sic aliquo cum levamine recrementa eduxisse. Postremo cum accidisset, ut biduum sine ulla vomitione transfigeretur, spem ægri servandi, nescio ex quo fonte, in vulgus emanasse: quæ utinam rata esse potuisset. Verum mox rediisse vomitum, & vel pejora quam prius, omnia. Interea externus huc venit Medicus, populi opinione præstantissimus: quem hic quidem rem desperatam dixisse, ajebant; alibi autem addidisse, morbum mercurii ope potuisse ab se vinci, si antea venisset. Nec defuit qui, illo abeunte, se suo quodam remedio sine ulla dubitatione victurum, sponderet. Hoc erat infusio, ut vocant, ligni nephritici, qua Venetiis quasdam fortasse durities ventris discusserat. Aliquoties Præsuli dedit; sed incassum. Jamque in dies aucta macie, viribus autem decrescentibus, morbus ad finem properabat. Certa hora æger lodices poscebat, quasi frigeret; alia, non nisi levissima ferre poterat operimenta, ob æstum videlicet, sed interiorem; exterius enim tepidum semper, nunquam frigidum, nunquam calens corpus quisquam percepit. Respiratio semper bona. Pulsus neque duri, neque intermittentes, neque ullo modo inæquales fuerant unquam: sed frequentissimi facti erant diebus ultimis, & humiles adeo, ut a Medicorum altero nulli jam amplius esse crederentur. Accesserunt convulsivi tendinum subsultus, & levissimum interdum quasi delirium. Diebus iisdem ultimis vomitiones perdurabant; sed amari, & gravissime olentis humoris, & sic nigrescentis, ut sanguinem aliqui esse putarent; sed immissa charta postquam resiccata esset, colore ex subviridi dilute flavo bilem fuisse ostendit. Per hæc ventum est ad VIII. Kal. Quintiles, quo die pomeridianis horis tam gravi correptus est paroxysmo, ut tunc moriturum crederent. Evasit tamen. Sed postero die simili paroxysmo horis iisdem redeunte, mente sibi constans, humili autem voce pia quædam verba identidem proferens, cum se in alterum latus, quod superioribus diebus facere sine auxilio non poterat, per se convertisset, mox placide optimus Antistes ex hac vita migravit.

26. CADAVER cum esset condiendum prima nocte, ut triduo proximo justa fierent, omnes qui consilia contuleramus, advocati sumus. Ibi cum ab Antistitis Medicis, & familiaribus Sacerdotibus ea accepissem quæ tibi de postremo morbi tempore pro certo retuli, mox inspectantibus Sociis, & studiosis bene multis, ipse præfui dissectioni. Abdomen, etsi macies artus multo magis, & faciem; quam ipsum extenuaverat, hactenus tamen subsederat, ut vel ab hac causa credi posset, tumorem magis quam antea videramus, extrorsum assurgere, & protuberare. Nihilominus sub tota abdominis cute pinguedo erat alta digitos duos. Patefacto ventris cavo, in quod serum fuerat sanguinolentum vix ad tres libras effusum, duo simul omnium oculos in se converterunt. Hinc enim tumor, de quo adeo disputatum fuerat, magni instar globi, vel potius hemisphærii apparuit, si colorem, fœtorem, superficiei inæqualitatem attenderes, specie fœdissimi carcinomatis. Inde autem novo, & insuetato spectaculo quidquid spatii intra ventrem est ab umbilico deorsum, id omne, si Coli intestini sinistram inferiorem partem, Rectumque, & quod ex mesocolo ad hæc spectat, & urinariam vesicam exciperes, vacuum prorsus a visceribus, & inane conspiciebas. Quæ me res continuo admonuit, quid tumor esset: idque & mea primum, deinde & omnium inspectio confirmavit. Scilicet Ileum totum intestinum, & Jejuni proximi pars aliqua, suis relictis quæ infra umbilicum sunt, sedibus, sursum retracta, & coacervata, & inter se arctissime conjuncta magnum illum, & prominentem tumorem per se fecerant, nulla omnino addita scrophulosa, aut scirrhosa, aut cancrosa substantia. Nam superficiei inæqualitas ab ipsis erat crebris intestinorum flexibus, & inæquali positu ac constrictione, ut hic magis, illic minus protuberarent: color autem

tem nigricans ferme ubique, nonnullis videlicet interjectis minoribus spatiis, quæ adhuc rubebant, intestinorum inflammationi, magna jam ex parte in gangrænam degeneranti, manifestissime debebatur, eo nimirum intercepto demum in Portarum venam sanguinis reditu, de cujus retardatione supra (r) a nobis dictum est: gangrænam denique sequebatur, ut solet, odoris fœtidas. Erant intestina quæ tumorem faciebant, plena propemodum materiæ, qualis in Crassis est stercus non valde molle, quantum uno illorum postea dissecto, cognovimus; ut evidens esset, remorante materia quæ in Crassa cito solet descendere, & flatibus additis, potuisse tumorem sic ad tactum reniti, ut in vivente perceperamus. Etsi vero ob arctam, quam dixi, intestinorum inter se connexionem, opus fuisset longissimo tempore, ut scalpello alterum ab altero sejungeretur; manibus enim hinc, & hinc trahendo nihil proficiebatur; tamen circa medium & summum ferme tumorem cum minus difficilis esset sejunctio, hæc ibi saltem peracta est, & tumoris interiora in conspectum sunt data, quæ pariter a subtus coacervatis intestinis fiebant, & ex parte aliqua a mesaræo, quod neque durum, neque crassum factum, neque nigrum omnes perspicere potuerunt, sed omnino sanum, & pinguedine refertum, ut secundum naturam solet, ex albo flavescente. Cum omentum hactenus nulla ex parte se ostendisset; oculos converti ad supremam ventris regionem, ubi inter tumorem descriptum, & diaphragma ventriculus subsidebat: cumque ne sic quidem appareret, sed alba quædam quasi fascia, dura, gravis, & crassa ab uno ad alterum hypochondrium in transversum ducta, ventriculi fundo, & huic subjecto intestino Colo firmissime se annecteret, quorum utrumque suo pondere, & crassitudine deprimebat; vix tandem illam esse omentum, agnovi: quod mox & cæteri, bene perpensis omnibus, confirmarunt. Scilicet Tenuia intestina in tumorem assurgentia, illuc omentum olim repulerant, quod in se complicatum in unum illud coaluerat corpus, fasciæ instar, æquali superficie, sed non crassitudine. Alibi enim hæc fuit unius, duorum alibi, alibi trium digitorum, ut ex sectionibus perspectum est: maxima autem crassitudo animadversa est potissimum prope lienem, ut rigida durities quoque, sic ut sub cultro inter dissecandum strideret: cæterum uniformis erat ubique ad aspectum substantia; sed durities alibi quasi ligamenti, alibi propemodum cartilaginis. Sic igitur se habuit omentum, sub tactum in vivente non cadens, quippe inter multam abdominis pinguedinem, & cedentia viscera ventriculum, & Colon, ob depressam autem sedem, & firmissimas connexiones neque inter manus comprehendendum, ut prominens ille intestinorum tumor, neque in utrum liberet latus movendum. Tum ventriculus inspectus est. Exhausto plurimo quem continebat, humore nigricante, & teterrimi odoris, qualis in novissimis vomitionibus rejiciebatur, interior facies apparuit ex subrubro fusca, an ab illo humore sic infecta? an etiam ab inflammatione? In pylori autem Antro quibusdam quasi concreti sanguinis grumulis hic illic fœda videbatur, qui diligentius inspecti, nihil erant aliud, nisi parva, & depressa tubercula, intus quidem alba, & firma, superficie autem gangræna affecta, nonnulla ovali, alia aliis figuris, & positionibus, pleraque autem ita ex pluribus efformabantur, ut asteriscos quasi ramosos, sive flexuosis, & bifurcis radiis instructos, repræsentarent. Sed quo magis ab Antri initio ad pylorum accedebant, eo fiebant minora, rariora, & demum solitaria. Quod maximum ex omnibus fuit, vix ad parvæ fabæ magnitudinem perveniebat. In ipso pyloro non sunt hæc, nedum excrescentia ulla, observata: quin via inventa est illac non sic contracta, ut immitti, sicut jussimus, digitum prohiberet. Sed erant tamen ibi, & in toto propemodum Antro pylori, itemque in prima, huic proxima, Duodeni intestini parte duræ adeo, & crassæ tunicæ, ut cum minimi digiti apicem crassitudine æquarent, rigida duritie non multum cederent descripto omento, cui alba quoque compactaque substantia erant similes, & ex hac ipsa nonnihil quibusdam in locis prominente, illa tubercula efformabantur, de quibus paulo ante dictum est. Jecur intus, extraque pallidum, & duriusculum, sed naturali figura, & magnitudine. Ejus vesicula bilem nigrescentis amurcæ similem continebat. Sanus lien, sana reliqua viscera, Thoracis quoque, ubi pericardium, & cor pinguedine operta conspecta sunt. Unum tamen in Ventre est pancreas excipiendum: quod qua ratione se haberet, cum inquirere vellemus; Sociis quia nox jam longius procedebat, & odoris fœditas gravis erat, & firmissimæ illæ omenti connexiones citissime utique, ad retegendum pancreas, dissolvi non poterant, visum est satis esse quæsitum.

27. Et sane si prægressa attenderes, & tumorem præsertim, cujus de natura, & sede, præcipua dum Antistes viveret, quæstio fuerat, satis quæsitum videbatur. Atque ego quidem cum a sectione una cum Sociis rediens, a Viro gravissimo interrogarer, quid tandem repertum esset, continuo pro omnibus respondi, nihil quod in Colloquio jam aliquo modo indicatum non esset, ac jure insanabile pronunciatum. Neque aliter narrationem conclusi, ad supra (s) laudatum scribens Eximium Senatorem, Præsulis Fratrem, cum pro eo ac debebam, observatorum summam postridie misi: quam ut gratam habuit, sic apud se retinuit. Nec vero etsi postmodum in omnium manibus esse, audivi, unam, atque alteram eorundem summam, emittere propterea volui meam, tum quia multo illæ magis inter se, quam a mea, discrepabant, tum quia nunquam volui minime necessarias controversias suscipere. Quæ autem minus necessaria, quam quæ posset ipsorum qui dissecuerant, Chirurgorum testimonio dirimi? Quod recentissima in re quæsivi, non ut tunc proferrem, sed tantummodo ut in promptu haberem sicut habeo, siquando tota a me Observatione producta, existeret forte aliquis cui dubitationis quidpiam injiceret particula aliqua earum summarum. In quibus ne nunc quidem quid deesset, dicam, aut quid superesset, aut quid denique a vero aberraret: quin nec mentionem ullam de iis fecissem, nisi a te forte aliquando visas miraturum, credidissem, a me dissimulari. Hoc tantum dicam quod tunc cæteri omnes qui sectioni interfuerant, ultro dicebant: recte alterum fateri, tumorem de quo controversia fuerat, ex Tenuibus fuisse intestinis in magnum globum conjunctis, & coacervatis; sed illud non recte, fuisse etiam ex *mesenterio durissimo, eodemque colore (nigro* videlicet ac *gangrænoso*) quo infecta erant ea intestina, & denique *tumido*. Sic etiam recte alterum contra affirmare, *album* fuisse mesenterium, *sine ullo tumore, & duritie;* illa vero non recte ubi oblitus, se quoque in Colloquio (t) scirrhum mesenterii æque ac omenti, conjecisse, non sine acerbitate aliqua eum carpit qui scirrhum in mesenterio conjecerat, itemque ubi de intestinorum coalitu, & de omenti scirrho verba facit eo artificio, ut qui rem ignoret, ne suspicetur quidem, intestina in unum globum coacervata, atque assurgentia fuisse, eoque tumorem de quo erat quæstio, effecisse, imo cogitet, nihil hunc aliud fuisse, nisi illum omenti scirrhum, qui certe non *in superiore umbilici parte*, sed multo superius incipiebat, neque ullo modo extabat, sed planus, depressusque jacebat. Quanto magis seniores duos illos Medicos decuisset, omni prætermissa, quæ nulla amplius esse jam poterat, de sede tumoris controversia, Hippocratis (u), & Galeni (x) illustre exemplum imitari; & candide fateri, se in ejus conjicienda natura fuisse deceptos, quando mihi non tam gratum erat tacite, quod de vera sede mentionem unus injecissem, quam molestum palam, de natura communem cæteris deceptionem haud prorsus vitare potuisse.

28. Magni enim interest eorum qui Rei Medicæ studio

(r) n. 23. (s) n. 21. (t) supra, n. 22. (u) Epidem. l. 5. n. 14. (x) De loc. aff. l. 2. c. 5.

studio sunt dediti, tuique ipsius, cujus præsertim causa tam longum hunc sermonem institui, non ignorare, aliquando in ventre tumorem extitisse qui etsi ex intestinis ipsis esset, inæquali tamen ac tuberosa superficie, & renixu quinque Medicis, iisque, si me excipias unum, sagacissimis, & exercitatissimis, pro scirrho imposuerit. Hoc, nisi fatentibus ingenue nobis, innotescat; quis ad internoscendum, signa perquirat? Neque enim apud nostros facile reperientur Auctores, cum plane similem nusquam meminerim historiam legisse. Legi quidem in Actis Cæsareæ Academiæ (*y*), inventa esse *omnia intestina arcte invicem cohærentia*, aut *præcipue tenuia tam inter se, quam cum mesenterio ubique tam tenaciter concreta, ut* cum ipso *ceu unam massam, aut unum glomum* efficerent: quin etiam legi, in adolescentula, ventris doloribus sæpe obnoxia, reperta a Cl. Fantono (*z*) *cuncta fere intestina in unum veluti corpus conglobata*, & inter se *arctissime conglutinata*: & tu legere poteris in hac Sepulchreti XXI. Sectione (*a*) *intestina omnia conglomerata, & veluti in globum acta*: itemque (*b*) *intestina ita ad superiora retracta, ut vix mediam abdominis capacitatem implerent*. Sed in nulla harum Observationum invenies, ita retracta, & conglobata fuisse, ut extrorsum in circumscripti, & peculiaris tumoris formam prominerent: imo in duabus ultimis ne fieri quidem id poterat, quippe interjecta, ut in hydropicis, aqua plurima qua universum abdomen distendebatur: ut neque poterat in alia ascitica, cujus *intestina omnia* vidit Th. Bartholinus (*c*) *ad dextrum hypochondrium detrusa, ut initio intestinis caruisse*, apparuerit, aut in milite, eodem quo ea, morbo laborante, cujus intestina deprehendit Laubius (*d*) *mire contorta, & in unum quasi globum umbilicum versus coacta*. Poterat autem fortasse id fieri; sed factum diserte non adnotatur; in Cardinali Campegio, cujus *intestina omnia* (excipienda fuerant Coli pars, & Rectum) *ad hypochondria redacta erant; propterea cavitas inferior abdominis intestinis destituta erat, & spina detecta*, ut vidit Columbus (*e*) *cujus rei novitatem*, a nobis pariter in Præsule nostro conspectam, *non poterat*, inquit, *satis mirari excellens Augustinus Riccus Lucensis*. Postea in fœmineo fœtu vel mirabilior nobis apparuit ejusmodi novitas. Aperto enim ventre, & sanguine qui in eo effusus erat, deterso, nullum præter ea quæ modo excepimus, usquam conspiciebatur intestinum; reliqua enim omnia cum toto propemodum mesenterio latebant sub hepatis cava facie, erantque ea ratione conclusa, quam tibi opportuniore loco (*f*) fortasse exponemus. Hoc autem ante dissectionem suspicari potuisset nemo propterea quia ob effusi illius sanguinis copiam, abdomen infra umbilicum non subsidebat: & quamvis subsedisset; quis tandem non hepati potius, ut in fœtibus semper amplo, hic fortasse ampliori, imputandum existimasset, quam intestinis sursum pone ipsum retractis? Nam Philippus quoque Jacobus Hartmannus (*g*) in trienni puella ingentem quidem tumorem viderat a costis sinistris spuriis ad pubis confinia protensum; nec divinare potuerat factum ex *intestinis in unum corpus coalitis cum majori parte omnis mesenterii* ita ut *dorsum solum liberum conspectui pateret*: nec addidit quidquam, unde si rursus accideret, illius natura cognosceretur. Columbus tamen (*h*) quædam interjecerat, unde notas colligere possemus nonnullas ad ipsam internoscendam. *Quamobrem*, inquit, *Medico licebat abdomen Cardinalis attrectanti magnæ arteriæ motum persentire, & una cum illa durities persentiebatur*. *Illa vero durities nihil aliud erat, quam vertebrarum corpora*. Quibus ego indiciis uti non potui in Antistite, cum abdomen ob eam causam quæ supra (*i*) indicata est, infra umbilicum non attrectaverim: & si attrectassem; multa pinguedine impediente, neutrum, opinor, percepissem, minusque arteriæ Magnæ, aut primarum Iliacarum motum, cum pulsus nec validi, nec magni essent: quas ob causas neque Medici, neque æger videntur animadvertisse, non negaturi alioquin, infra umbilicum quidquam percipi præter naturæ consuetudinem. Verum in quibus minus pinguedinis abdomen habeat, non inutiles erunt hæ notæ, dummodo nec pinguedinis nihil sit, & suspicio absit dilatatæ, aut alias ob causas præter modum ibi pulsantis arteriæ Magnæ; sic enim vel interjectis intestinis, non hujus tantum pulsatio, ut in hac Epistola (*k*) ostensum est, sed & vertebrarum durities, ut in alia (*l*) diximus, persentiri posset. Igitur in corpore neque obeso, neque maxime extenuato, neque iis suspicionibus obnoxio, si pulsatio, & multo magis si durities simul illa percipiatur; sursum retracta esse intestina conjiciemus: addetque conjecturæ non leve pondus, si abdomen simul æquo depressius infra umbilicum, supra autem turgidius animadvertatur. Quod si cum his signis in superiore eadem regione peculiaris, & mobilis tumor, qualis in vivente Præsule descriptus est (*m*), se se attollat; non modo cavendum est, ne propter renixum, & superficiem inæqualem, ac tuberosam, ad scirrhorum, aut strumarum genus facile referamus; verum insuper quærendum est, quibus indiciis illuc magis adduci possimus, ut ex intestinis fieri, conjiciamus. Erunt ea indicia, si ægrum sæpenumero Tenuium intestinorum doloribus, & sanguinis ex hæmorrhoidibus fluxui, licet postea imminutus fuerit, aut suppressus, obnoxium fuisse, intellexerimus; si tumor, vexantibus flatibus, dolore afficiatur; si alvus magis magisque ex quo tumor incepit, adstrictior fit, aliaque de eodem genere quæ aut in proposita a nobis historia leguntur, aut ex ea in mentem venire possunt. Essent autem hæc peculiaria magis indicia, si tumor gravior interdum, aut levior ab ægro, durior autem, majorve, aut mollior, minorque a Medicis quoque animadverteretur, quemadmodum in hernias accidit intestinorum. Et quamvis id rarius in tumore hoc nostro contingere posse videatur ob creberrimos flexus, non levem constrictionem, & arctissimum præsertim intestini cum intestino coalitum, peristaltico eorum motui officientem, quæ videlicet causæ materiam unde renituntur, in ipsis, ut vidimus, remorantur, ac retinent: tamen credibile est, si diligenter, sæpius, ac variis temporibus illa perquisitio repetatur, iisque potissimum quibus jamdiu nihil, & quibus plus nuper recrementorum dejectum sit, aut quibus major, quibusque minor flatuum copia vexet; credibile est, inquam, aliquod ejusmodi signorum aliqua ex parte posse deprehendi. Hæc mihi fere in mentem venerunt de tumore hoc cogitanti. Alii alia, & tu quoque pro tuo mihi spectato ingenio potiora adjunges. Quo facilius id facias, alteram, quamvis aliis cum morbis implicitam, neque a me qui ægrum non vidi, satis fortasse exacte descriptam, Observationem subnectam, quæ ad ejusmodi tumores quadantenus, certe autem ad hanc Epistolam attinet, ad imamque regionem Ventris, quæ, ut propositus ordo postulat, jam a nobis spectanda est.

29. MONACHO ex S. Francisci Cœnobio quod in Patria mea est, cum ascitis mediocris indicia essent, repente copiosæ vomitiones visæ sunt ventrem deplevisse; nisi quod in hypogastrio tumor apparuit ea duritie, ut scirrhosus crederetur. Hoc manibus compresso tumore, flatus per inferiora excludebantur. Perstabat vomitus, ad quem cum assidua, & incredibilis nausea, alvi autem adstrictio insuperabilis accessissent; hujus denique recrementa, aut certe simillima iis materia evomi cœpta est. Itaque etsi nullus in ventre dolor, nulla inflammationis signa advenissent, æger mor-

(*y*) Tom. 1. Obs. 87. & Tom. 6. Obs. 134. (*z*) De Observ. Med. & Anat. Epist. 4. (*a*) Obs. 3. §. 8. (*b*) Obs. 20. §. 6. (*c*) Cent. 1. Hist. Anat. 2. (*d*) Eph. N. C. Cent. 9. Obs. 64. (*e*) De Re Anat. l. 15. (*f*) Vid. Epist. 67. n. 17. (*g*) Eph. N. C. Dec. 3. A 9. & 10. Obs. 105. (*h*) loc. cit. (*i*) n. 21. (*k*) n. 19. (*l*) Epist. 10. n. 12. (*m*) supra, n. 19.

morbo confectus est. Quo animam agente, cum ejus ad me Medicus, Vir spectatus, venisset petitum, ut postridie, si commodum esset, dissectioni praeessem, mihique ex febricula in lecto cubanti, quae modo dicta sunt, retulisset; tu vero, inquam, praesto; egregie enim potes; & sicuti quae praecesserunt, narrasti, ita quae reperies, fac sciam: nam quae de ascite, de tumore, de flatibus, dum hic premeretur, exeuntibus, & de Ileo demum ex te audivi, cohaesionem, implicationemque aliquam intestinorum mihi videntur significare. Postero autem die, qui fuit postridie Idus Novembris A. 1709. cum ad me humaniter rediisset, nos vero, inquit, sic invenimus; VENTRE aperto, intestina lividissima, nec tamen marcida. Tenuia certa sui parte mire inter se implicita, & per nexus ex firma densaque substantia tendineae instar, & propemodum cartilagineae inter se juncta, illum tumorem efficiebant durum adeo non modo ob hanc interjectam, connectentemque substantiam, verum etiam ob faeces, quibus illa referta erant, in parvos quasi globulos conformatas. Ejusdemmodi globuli non ibi dumtaxat, sed & in proximo erant Colo intestino, donec haud multo ante quam in Rectum desineret, impervium fieret ad aliquem tractum, quo tractu cum incideremus, non ex albidis, sed ex carneis omnino fibris compactum deprehendimus. Ventriculum autem intus sublividum, & concoloris humoris plenum.

30. Vides alium quoque non ignobilem Medicum ad eundem modum, ob eandemque caufam fuisse deceptum. Cujus mihi Observatio, ut tunc adnotata est, ita si duodevigesimo post anno in memoria fuisset; prodesse poterat procul dubio ad ejus quem fusius tibi descripsi (*n*) tumoris non sedem modo aliquanto fidentius, sed & naturam multo verius conjiciendam: quanquam in Monacho & multo minor, neque ita prominens, nec mobilis fuit, quod sciam, aut ullo cum dolore, & ejus pressionem flatuum exitus per inferiora erat initio consecutus, sive quod Colon intestinum necdum penitus coaluisset, sive ejus quae patula servata est, flexuosa extrema pars tumori ita subesset ut hoc presso, comprimeretur. Huc alia accedebant discrimina, cartilaginea in primis interjecta durities, & praegressus hyprops ascites: ex quo etiam ad caetera indicia adjuncto cur aliquam, ut dixi (*o*), suspicatus sim intestinorum cohaesionem, hae fuerunt causae. Nam primum videram A. 1699. cum Valsalva in Bononiensi Incurabilium Nosocomio ventrem aperiret mulieris ex ascite mortuae, intestina quasi undique cum peritonaeo, praesertim vero inter se, prorsus cohaerentia, & quasi connata, pleraque connectente cartilaginea quadam substantia, quae alicubi, & ad Colon praecipue, transversi digiti crassitudinem aequabat. Deinde Ruyschium (*p*) legeram in altera, eodem confecta morbo, intestina memorantem *non solum undequaque peritonaeo, verum etiam sibi invicem connata*. Et ex Valsalva audiveram in eo qui, ut hic Monachus, praegresso hydrope laborasset, fuisse inter se nexa intestina, ut in ejus, tibi alias (*q*) descripta, habes historia. Et in alia, pariter ad te missa (*r*) invenies, ut vidissem ipse in viro cujus venter multam habebat aquam, intestina jam nonnullis in locis per quasdam flaccidas quasi membranas inter se juncta: eaeque fortasse erant primordia cohaesionum quae, abeunte aqua, firmiores fiunt, perstantque deinde, ipsa etiam, ut non raro fit, redeunte: materiam autem ex qua ejusdemmodi membranae oriantur, tibi satis alibi (*f*) indicasse memini. De qua, etiam intestina connectente, etsi idem atque ego, opinari videam Cl. Viros; tamen non per eam semper colligari intestina, censeo: sed & aliis modis quos cum de pulmonum ad pleuram, aut de cordis ad pericardium adhaesione ad te scriberem (*t*), commemoravi. Et sane ubi coalitus fit vel ex sola inflammatione, a qua, ut Ruyschii (*u*) verbis utar, *videmus saepenumero viscera ad se invicem contrahi, & uniri*; multiplex est explicandae unionis modus, nimirum sive eos cum plerisque sequaris, a quibus siccitas contingentium inter se superficierum spectatur, sive eos a quibus earundem viscididitas, ab aucta humorum perspiratione, quos retardatus (id quod addere poterant) sanguinis motus reddit viscidiores. A quorum primis, &, si bene attendas, etiam ab alteris cum recesserit, nec sine proposita causa, is quem ante diem amisimus, Crellius (*x*), rem aliter explicare posset necesse est. Verum ne ab hydrope longius abeamus; proclive etiam est, velut idem agnovit (*y*), coalitum viscerum in eo morbo intelligere, si paulo acrior illa sit in qua macerantur, aqua, ut vel leviter ipsorum superficiem erodat. Quid? ubi purulenta est, ut erat in altera de duabus quas supra (*z*) ex Sepulchreto commemoravi, Observationibus, in qua intestina comperta sunt ad superiora retracta. Sed nec signa deerant erosionis in altera, in qua hydropicae intestina conspecta sunt in unum conglomerata, & veluti in globum acta. Vides igitur, quot Observationibus adductus fuerim, ut ubi cum caeteris illis indiciis ascitem fuisse, audirem, intestinorum aliquam cohaesionem esse posse, suspicarer.

31. Sed quoniam intestina cohaerere quidem possunt inter se, neque tamen suis relictis sedibus, ita conglomerari, ut alia aliis imposita, ex se tumorem, & quasi globum efficiant; si forte quaeris conglomerationis causas; haud scio, an aptiores excogitare possim quam dolores: quorum vi tum sedes intestinorum mutentur, tum cohaesiones fiant. Et mutari quidem primas haud raro in iis qui intestinorum doloribus sunt obnoxii, aliis Litteris (*a*) ex ejusmodi corporum Observationibus ostensum est, ut cum interclusi flatus distentum Colon alio tunc urgent, aut deturbant: quam causam ad Tenuia intestina si transferas; intelliges facile, quomodo dilatatae quaedam eorum partes se possint illuc attollere ubi non erant, & eas quae ibi erant, detrudere, & sibi subjicere. Huc adde earum quae convulsivis ob dolores contractionibus torquentur, motus: adde ejusmodi in mesaraeo contractiones, quibus crispatum annexa Tenuia intestina adducat sive aliquot, sive pleraque, sive omnia; & multo clarius apparebit, cur in minores, majoresve globos cogantur. Quod si diutius in novo eo positu ab iis quae dictae sunt, causis retineantur, & alterum ad alterum apprimantur; apparebit simul, cur ob dolores cohaerere ibi incipiant inter se, praesertim si adjungas expressas ab iisdem contractionibus & plures, & viscidiores ex eorum superficiebus remorantium tunc humorum particulas, per quas denique in corporibus praecipue in quibus dominetur viscidum, quasi per quoddam gluten eaedem superficies inter se conjungantur. Nec vero novum est connecti ob dolores, & conglutinari intestina. Sic enim; ne ab Sepulchreto longius te abducam; in ea quae diuturnis eorum cruciatibus confecta fuerat (*b*), deprehensa illa sunt *multis in locis mutuo connexa*; in altera autem quae post *ingentes*, & *incredibiles* ventris dolores obierat (*c*), conspecta sunt *intestina Tenuia protuberantia omnia arctissime inter se connexa*. Quod verbum *protuberantia* si ita accipias, quasi in unum prominentem globum coacervata significet, ad eundemque modum quae ex Fantoni Observatione retulimus supra (*d*) *in unum veluti corpus conglobata*; simul ex dolore & connexa, & conglomerata inventa fuisse, intelliges, non secus atque a nobis in Episcopo reperta sunt (*e*): quanquam in his aliis Observationibus peculiaris & circumscriptus extrorsum tumor non memoretur, neque in una earum poterat, in qua ingens copia effusi cruenti seri totum abdomen distendebat. Etsi vero non, ut Episcopus, sic etiam Monachus (*f*) doloribus

(*n*) supra, n. 19. (*o*) n. 29. (*p*) Obs. Anat. Chir. 45. (*q*) Epist. 17. n. 17. (*r*) Epist. 10. n. 13.
(*f*) Epist. 20. n. 37. (*t*) Epist. 16. n. 15; Ep. 18. n. 15; Ep. 23. n. 17. (*u*) Obs. cit. 83.
(*x*) Dissert. de Viscer. nexib. insolit. n. 14 (*y*) Ibid. n. 12. (*z*) n. 28. (*a*) Epist. 34. n. 4.
(*b*) l. 3. Sect. 14. Obs. 16. §. 4. (*c*) Sect. 21. Obs. 41. (*d*) n. 28. (*e*) supra, n. 26. (*f*) n. 29.

ribus cruciabatur; tamen his antea caruisse, pro certo non scio.

32. Quod autem non haberet hic, ut Episcopus, intestina dumtaxat conglutinata, sed per substantiam quasi cartilagineam inter se nexa; id neque mihi mirum est qui pariter post ascitem id viderim, ut dixi (g), cum Valsalva, neque ignorem, peritonæum ipsum, cujus demum productio est extima intestinorum tunica, in hydropicis valde crassescere, imo *temporis successu cartilagineam duritiem acquirere* ex observatione Pauli Barbette (h), qui id, ut *in paracentesi abdominis scitu necessarium*, admonuit. Sed & sine ascite per dura ejusmodi vincula intestina aliquando connecti, Saporiti Observatio docet apud Vallisnerium (i). *Invenimus intestina Crassa*, inquit, *præcipue ubi in vicinia Duodeni flectuntur, mediis protuberantiis callosis invicem, & cum adjacentibus consolidata, ut obscurum esset unum ab altero distinguere, &, quod pejus erat, eorum substantiam ad instar duriusculæ cartilaginis concretam, & crassam, ut nulla fere cavitas amplius superesset*. Qualem substantiam, & angustiam in Recto intestino deprehendit Ruyschius (k), cum illud cuneo ferreo, malleoque ligneo ab Sacro osse dividere coactus est. Sed olim Benivenius (l) intestinorum idem, ut videtur, vitium, quod in vivente præsenserat cum alvum prementi nescio quid durum reniteretur, post obitum invenit. Aliamque ex Hollerio Observationem profert Donatus (m), aliasque ex aliis Stalpartius (n). Apud quem (o) cum exempla indicantur ejusmodi etiam coalitus, qui referri ad eum possit quem ad extremam Coli partem in Monacho nostro inventum dixi, aliaque insuper extent in Sepulchreto (p); non aliud addam, nisi hoc tamen peculiare in Monacho habuisse, quod ibi Colon ex fibris omnino carneis constare videbatur: an quod ex prægresso ulcere sic ruberet? Quod si fuit; intestinorum doloribus antea, ut conjiciebamus, carere non potuit. Sed jam ad viscerum alterius generis, tumores veniamus.

33. MULIER annis, ut videbatur, quadraginta non multo minor, jam ante annum profluvio sanguinis ex genitalibus laboraverat. Hoc uterinus fluor exceperat, quo colore, aut odore, incertum; illud certum, cum acerbissimis hypogastrii, & huic subjectarum partium, nocturnis præsertim, doloribus fuisse conjunctum, & cum tumore, in quem unum coaluisse, dicebat, tubercula quædam, disjecta olim in medio hypogastrio percipienda. Erat nunc is tumor in ea ipsa sede, eo tamen usque ascendens, ut ab umbilico vix duobus distaret transversis digitis, proportione latus, adeo prominens extrorsum, ut vel eminus in oculos incurreret, subrotundus, æqualis, si tangeres, & renitens. Assiduum accesserat urinæ stillicidium, dolor spasmodicus ad guttur, nausea, & vomitus aliquando, macies, febris. Quibus malis omnibus sic debilitata, & fracta sub initium A. 1741. venit in Nosocomium Patavinum, ut intra sex, septemve dies defecerit, nemine dubitante, quin ex cancroso uteri tumore decessisset. Et cancer quidem uterum ex parte eroserat; sed tumor ad ipsum non attinebat, ut per dissectionem inveni, & magnæ Doctorum, ac Studiosorum Juvenum coronæ ostendi.

VENTRE enim patefacto, continuo apparuit, vesicam urina distentam; id quod nemo, jugiter lotio, ut dictum est, destillante, inducere in animum potuisset; magnum illum tumorem fuisse. Coaluerat illa anteriore facie alte supra pubem cum ventris parietibus: & si anterioris ejusdem faciei, ac summi fundi non modicum spatium exciperes, suos reliquos parietes omnes ex dura albaque substantia digiti crassitudine habebat, ut, urina educta, perspeximus, cujus magnam vim continebat non lixiviosæ, non crassæ, non grave olentis, sed ferme aquosæ. Intima vesicæ facies sana erat, tenuibus dumtaxat & raris sanguiferis vasculis distincta nonnullis locis; ut vesicæ orificium, ad quod sæpe conferta esse solent, iis vasculis omnino careret. Ab ejus orificii lateribus singulis singula intra vesicam prominebant alba corpora, abnormis figuræ, pollicis apicem æquantia, producta ex substantia urethram ambiente, quæ substantia hic erat tota facta crassior, & dura, & alba, quo colore ipsa quoque intus erat urethra. Porro tota illa ureterum pars quæ inter vesicæ membranas traducitur, magis quam solet, intra vesicam prominebat donec in oscula desineret consuetis ampliora; valdeque dilatati erant toti ureteres, quorum erat alter lotio, alter aere quasi plenus. Sed & renum, sanorum alioquin, & pelves, & pelvium tubuli erant dilatati. Urinariis Partibus inspectis, genitales perlustravimus. Et primum testes arctius ad parietes Pelvis annexos albo utrumque colore, quorum sinister magnam castaneam, dexter minorem nucem æquabat. Et hic quidem aquæ pauxillum, intra aliquam fortasse vesiculam continebat, cætera albus, ut exterius, & durus: at sinister sub tunica nihil, nisi mollem, albamque sebi instar materiam habebat. Uterus vero, si fundum spectares, albus exterius, & lævis; intus, & in parietibus sanus, nisi quod hi erant æquo molliores. Sed cervicis exterior facies inæqualiter a tergo turgebat: ex parietibus autem & cervix ipsa, & vagina ab summo ad imum ferme, fiebant crassioribus, albisque, & duris, quorum interior facies, ipsumque uteri osculum erosa erant, atque exesa profundis ulceribus, & discoloribus. Erant enim alba quibusdam in locis, ex atro cruenta in aliis, cinerea in nonnullis. Ex omnibus autem putrida materia, iis coloribus infecta, cultri manubrio facile abradebatur donec ad duram albamque substantiam, ex qua parietes constare dixi, perveniebatur, qualem in substantiam conversum quoque erat quidquid a vaginæ lateribus esse pingue, & membraneum solet. Sed quanquam a cervicis & vaginæ anteriore facie sic mutatæ fuerant, uti dixi, & vesica, & urethram ambiens substantia; intestinum tamen Rectum a vagina, quæ multo alioquin magis erat exulcerata quam cervix, illæsum potuit separari. In tota autem hac dissectione gravis odor perceptus est nullus. Cætera inspicere nec necesse fuit, nec vacavit. In ventre tamen nihil oculis præterea occurrit quod morbidum videretur, cum ventriculum maxime contractum, & intestina quoque omnia æquo contractiora adnotaverim; quorum neutrum in ea mirum est, quæ vix aliquid, ob nauseam, cibi admitteret, admissumque, aliquando, ut dixi, rejiceret.

34. Multiplicem ad cautos reddendos Medicos utilitatem habet hæc Observatio. Quis enim qui ex disjectis olim tuberculis unum factum esse tumorem, & hunc, sive prægressa, sive præsentia attenderet, cum uterini cancri indiciis conjunctum audiisset; quis, inquam, non uteri ipsius tumorem esse, existimasset? Hic tamen non ad uterum, sed ad distentam attinebat vesicam, quæ dum se altius efferre inciperet, proxima intestina sursum urgendo, & partes eorum aliquas inferiores comprimendo, illam fortasse divisorum tuberculorum speciem ex iis efficiebat. Quis item qui lotium a vesica non retineri, sed jugi stillicidio effluere intellexisset, suspicatus id quod erat, fuisset, magnam tamen lotii partem in vesica restitare, quod dextere immisso catethere educi saltem ex parte posset non sine magno miseræ mulieris levamine? Nam quod Ruyschius (q) eam denique vesicæ plenitudinem in puerpera deprehendit, quæ pariter nihil urinæ in vesica, quamvis magna ejus copia distenta, se credebat habere, haud absimili, ut videtur, stillicidio decepta; scilicet nullum omnino signum in ea erat puerpera læsi uteri, ad quem tumor ventris posset referri. Et sane in altera muliere (r), cui fœtus indicia erant uterum gravantis, nemo alio quam ad uterum, retulit ventris tumorem, quem tamen magnus faciebat abscessus qui inter anteriores increverat vesicæ tunicas. Ubi igitur fœmi-

(g) n. 30. (h) Anat. Pract. l. 4. c. 2. (i) Opere Tom. 3. P. 3. (k) Obs. Anat. Chir. 95.
(l) De abdit. morbor. &c. causis c. 34. (m) De Medic. Hist. l. 4. c. 10. (n) Cent. 1. Obs. 56. & in Schol.
(o) in eod. Schol. (p) l. 3. Sect. 13. (q) Advers. Anat. Dec. 2. c. 4. (r) Vid. Sepulchret. Sect. hac 21, Obs. 23. in Addition.

foeminis hypogastrium tumeat, etsi laesi uteri non desint notae; de vesica tamen quae ante uterum sita est, non est omnis praetermittenda suspicio: nec quia jugiter sibi destillare urinam ajant, non propterea habendum pro certo est, nihil de ipsa restitare: neque demum tametsi constet, exulceratam cum utero esse vaginam; idcirco lotii adjunctum quandoque stillicidium semper est ab annexae urethrae, vesicaeque exulceratione repetendum. Neutra enim hic erat exulcerata. Sed raro & causae, & effectus exemplo, scirrhosa utriusque durities simul urinae incontinentiam, simul retentionem faciebat. Duri enim urethrae parietes ita constringi non poterant, ut vesicae orificium satis occluderetur. Et duri item maxima ex parte vesicae parietes contrahi nequibant, ut urinae requirit extrusio: neque hanc adjuvare satis poterat eorum pars reliqua non dura, quippe quae cum anteriore ventris pariete, tota propemodum, coaluerat: impediebant autem aliquantum duo illa crassa corpora quae a lateribus orificii extabant. Quas ob causas omnes mirum non est, si tantum retineretur lotii, quantum non modo amplificatam vesicam impleret, sed & ureteres, & renum pelves, ac tubulos dilataret.

35. Quae ferme cum super urinariis Partibus, iis qui aderant, exposuissem; tum de genitalibus quaedam eorum quae hic habebis, continuo adjunxi: Scirrhis esse uterum suis cum appendicibus maxime obnoxium, morbo perdifficili, nisi cito cognoscas; insanabili, si in cancrum degeneraverit. Ex Magistris meis alterum, nempe Albertinum, auditum a me esse cum diceret, se tumorem uteri, qui tangenti videbatur scirrhosus, solo chamaepitys usu, nullo exterius adhibito auxilio, nullaque excretione consecuta, feliciter discussisse: alterum vero, id est Valsalvam, in scriptis Consiliis sive pro uteri, sive pro mammarum cancrosis tumoribus, affirmare solitum fuisse, inter magis efficacia ad tardandum utrorumque incrementum praesidia usu sibi compertam esse venae sectionem quotannis quater, bis videlicet vere, & bis autumno institutam. Esse autem manifestum, in his vires; rationi conveniens, in illis scirrhi causas esse attendendas. Nam ut chamaepitys incidendo, abstergendoque ex Majorum Observationibus viscerum obstructiones, & mammarum durities tollat; me tamen ut non illis facile, quae uteri profluviis, quemadmodum in nostra historia, obnoxiae essent, sic libentius iis daturum quae ex articulorum doloribus translata ad uterum materia, in levem nuper hujus obstructionem incidissent; menstrua enim ciet, sed arthritidis causae, ut nosti, adversatur. Porro multum discrepare inter se extensiones, species, sedes, origines scirrhorum uteri. Extensum late hunc fuisse ad vaginam quoque, & annexas huic partes, non modo a lateribus, sed ab anterioribus etiam, urethram videlicet, ac vesicam qua facie uterum haec spectabat. Fuisse totum ex uniformi alba, duraque substantia, eaque istiusmodi, ut vel in cancrum exulceratum conversa, cujus odor solet esse foedissimus, nihil grave oleret. Sedem huic, quod ad ipsum uterum attinet, fuisse cervicem totam, cum sint quibus cervicis, aut fundi pars, aut fundus totus praebeant sedem. Origines denique aliis esse interius, aliis exterius. Quae cum presse, & sic etiam quae ad sebum attinebant in teste altero deprehensum, attigissem; finem dicendi feci.

36. Tibi vero eorum quae tunc pressius dixi, ultima nunc paulo fusius explicabo. Scirrhorum uteri origines, sive primordia non semel tum interius, tum exterius vidisse me, credo. Et de interioribus quidem alius erit opportunior scribendi locus (*f*); hic exteriora memorabo. In externa igitur uteri facie prominere vidi tubercula, in ejus proxima substantia defixa, alias ex rubro liventia, alba alias, & scirrhosa duritie; ut meas relegens Epistolas (*t*), aut eas quas sum scripturus (*u*), inspiciens, cognosces. Ea amplificari, & excrescere in scirrhosos tumores, existimo. Nam pustulam quam alias (*x*) tibi descripsi, in eadem sede a me visam, & corpuscula quae Valsalva disjecta vidit (*y*), & tuberculum quod Santorinus (*z*), quippe hoc de genere cysticorum tumorum, caetera vero aut ibi pus jam habentia, aut, quod similia alibi ostendebant, idem postea, aut materiam pultaceam habitura, longe alio pertinere, non dubito. Ulcera enim uterus exterius quoque nonnunquam habet, nec ea dumtaxat, sed & excrescentias, ex quibus ingentes duas in Sepulchreto (*a*) leges descriptas, quarum altera constabat tunica *veluti lardea, aut sebacea*, altera etiam *pinguedine referta* erat. Quas duas potissimum indico, quia ibidem (*b*) Severini producitur locus fatentis quidem, *in uteri exteriore habitu saepenumero melicerides, & atheromata visenda se obtulisse*; at steatomatum non recordantis, an *ullum unquam* ibidem, si recte, intelligo, videre *obtigisset*. Sed certe in eadem Sepulchreti Sectione, ut exemplum (*c*) omittam maximi uteri, qui *totus pinguedinem quasi cartilagineam referebat*; facile enim ad scirrhos magis, quam ad steatomata, id pertinet; certe, inquam, *in collo uteri abscessus, steatomatis naturam referens* ex Ballonio memoratur (*d*), *steatomatis* autem *uteri fundo adhaerentis* diserte meminit Rhodius (*e*), alterumque describit Goetzius (*f*): & nos tibi superioribus descripsimus Litteris (*g*) ipsam fundi uterini substantiam, non secus ac testes, & tubas, in sebum conversam; quod vero intus fit, nihil mirum est, si etiam exterius fiat, modo sebaceae quibus sanguis abundet, particulae, ut in parietum uteri interiora, sic in exteriora importentur: quanquam rariora uteri, quam testium steatomate affectorum habemus exempla. Omissis igitur quae ad scirrhos spectare, non credo, pro eorum primordiis caetera accipio, quae supra commemoravi, & alia ejusdemmodi, velut illam quam uteri fundo exterius adnatam Paawius (*h*) describit *excrescentiam candidam, magnitudine verrucae, quae dissecta, nihil intus continebat, sed solida omni ex parte erat*, & multo magis quos proponit Ruyschius (*i*), *parvos tumores rotundos, admodum scirrhosos, vel potius scirrhos, utero* cuidam *non solum pedunculi ope, verum etiam absque eo, connatos*, qui uterus iisdem, aliisque magnitudinis variae, erat undique obsitus. Quae duo ad totidem exempla addes; neque enim plura, hujus quidem generis, protulit Crellius in eo Programmate (*k*), quo *tumorem* ipse quoque *fundo uteri externe adhaerentem* mori fructus magnitudine, durum, solidumque describendum suscepit. Hujus autem generis dixi; nam alterius quoque memoravit quae apud ipsum videre poteris; quin etiam osseos, aut quasi osseos in Commercio Litterario (*l*). Nec deessent, si de his agere hic vellemus, uteri Observationes, qui scirrhoso tumore aut affectus videretur ob plurimos lapides quibus ejus infarciebatur substantia (*m*), aut scirrhosus revera esset sive dimidia ex parte (*n*), sive totus (*o*) ita uti pondus aequaret librarum quatuor, & quadraginta: & in promptu etiam essent tumorum historiae, quorum sedes Medico attrectanti facile imponeret, ut pro uteri scirrhis acciperet, cum ad hunc neutiquam, sed aut ad vesicae fundum (*p*), aut ad aliam aliquam proximam partem (*q*) attinerent. Verum ne ab suscepto de scirrhosis externis tuberculis sermone discedamus, imo ut eum absolvamus; si forte quaeras, qua ratione scirrhosa quaedam tubercula inveniri possint quae per angustiorem pedunculum ab utero, ut Ruyschium vidisse, diximus, aut a visceribus aliis pendeant; etsi non uno modo intelligi id potest; hic tamen satis mihi erit illum tibi in memoriam redigere, quo similiter pendentes hydatides, & harum, effuso humore,

(*f*) Epist. 47. n. 26. & seqq. (*t*) Ep. 38. n. 28. & Ep. 37. n. 29. (*u*) Ep. 56. n. 20. (*x*) Ep. 35. n. 16.
(*y*) Ep. 22. n. 18. (*z*) Ep. 19. n. 51. (*a*) Sect. hac 21. Obs. 54. §. 1. & 18. (*b*) Ibid. Schol. ad Obs. 37.
(*c*) Obs. cit. 54. §. 15. (*d*) Ibid. §. 11. (*e*) Cent. 3. Obs. 46. (*f*) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 207. (*g*) n. 34.
(*h*) Sepulchr. Sect. cit. Obs. 4. §. 32. (*i*) Thes. 6. n. 30. (*k*) Vitembergae A. 1739.
(*l*) A. 1735. Hebd. 51. n. 2. in fin. & A. 1742. Hebd. 45. in fin. (*m*) Eph. N. C. Cent. 1. & 2. Obs. 77. (*n*) Cent. 9. Obs. 31.
(*o*) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1748. (*p*) cit. Eph. Cent. 1. & 2. Obs. 186. (*q*) Eph. earud. Dec. 3. A. 7. & 8. Obs. 123.

more, in dura tubercula mutationem superiore Epistola (*r*) explicavi; nam utero quoque suas esse hydatides, ibidem (*ſ*) satis ostensum est. Hic autem ab uteri tumoribus jam ad ovariorum tumores est transeundum: de quibus tamen nunc tanto pauciora verba faciam, quanto plura facienda fuerunt Litteris superioribus: ad quæ hæc quoque poteris adjungere.

37. MULIER annos nata, ut videbatur circiter quadraginta, gravi intra thoracem morbo oppressa, sero adeo in Bononiense Nosocomium S. Mariæ de Morte sub finem Aprilis A. 1706. illata fuerat, ut mox obiens, quibus in vita conflictata esset incommodis, neminem docere potuerit. Hujus ego incisurus cadaver, ut quorundam ventris viscerum fabricam diligentius recognoscerem, cum duo adnotassem, in habitu non prorsus illaudabili præter areolas & papillas, nihil mammarum extare, abdomen autem nullis esse rugis sulcatum, ut nunquam gestatum esse uterum, appareret; animadverti simul tumorem quendam non acuminatum, sed planum, qui hypogastrium, & huic proximam umbilicalis regionis partem nonnihil attollebat. VENTRE igitur aperto, causam cur ibi tumeret abdomen, esse vidi corpus quoddam, maximi pugni magnitudine, a quo imposita intestina extrorsum, & sursum compellerentur. Erat id corpus in pelvis medio, subrotundum, tuberosa superficie, nonnullis tamen in locis plana, & lævi, ut a primo nihil aliud esse, quam tumefactus uterus videri posset. Re autem vera testis erat sinister, qui in eam molem excreverat. Ejus densa tunica parvis quibusdam abscessibus hic illic erat inæqualis, quorum aliqui, per se aperti, pus emittebant album, quale continebant eorum plurimi. Ex ipso testis corpore tenuis, nec multus, ichor sanguinolentus exprimebatur, cum pure mistus. Cum autem penitus aperuissem, & in aqua satis agitassem; plane perspeximus, præter aliquot fibras, & vasa, unamque, aut alteram cellulam mediocri uvæ acini magnitudine, quæ intra nigram tunicam comprehendebat quidpiam simillimum concreti sanguinis; perspeximus, inquam, reliquam multo maximam, id est pene totam hujus corporis solidam partem nihil esse aliud, nisi constipatarum rubescentium vesicularum congeriem, ut numero essent ob parvitatem incredibili, omnes autem sordido sero distentæ. Neque tamen fuit odoris fœditas valde gravis: neque tuba proxima oblæsa, quanquam exterius, ut altera, hydatides habuit: neque uterus ipse, cujus lateri descriptum corpus erat annexum, inde quidquam vitii præterquam in extima membrana, contraxerat. Nam persecui, & hoc unum, quod huc minime spectaret, adnotavi, fuisse in lateribus ejus caveæ parietem anteriorem per interjectas membranulas cum posteriore connexum. Testis alter, modicus, superficie inæquali, huic contiguam vesiculam dumtaxat unam habuit, majusculam sub crassa alba tunica paucum humorem continentem: cætera albus erat, & durus: ex aliqua tamen exigua sui parte, albi puris pauxillum emisit.

38. Sæpe adeo mulieribus, præsertim si cum fœminis conferas cæterorum animalium, accidunt testium vitia, tumores præsertim sive hydropici, sive alterius generis, ut facilis sit conjectura, pleraque horum non sine culpa affectuum animi contingere. Quid enim hi possint in humorum cursu retardando, perturbandove, non ignotum est. Accedit tamen sanguinis menstruus in uterum, adjectasque huic partes confluxus, quem sæpius, & multifariam ab naturæ modo aberrare, scimus. Huc adde gravidi uteri molem, & pondus, quo stanti, sedentive mulieri testes ad pelvis ossa apprimuntur, multo autem magis in difficili partu vehementissime nitenti, aut intempestive in eo qui facile futurus esset, nisi plerarumque imperitarum obstetricum præpropera festinatio acceleraret. Ob has igitur, aliasque causas haud mirum est, si crebro muliebres testes vitiantur, & tument, augenturque adeo, ut non rarissime ascitem mentiantur, velut in ea Observatione, quæ in eodem Bononiensi Nosocomio a Viro Doctissimo, ac Diligentissimo habita est, qui mecum & priorem, & tot alias habuerat, Heraclito Manfredio. Ut ipse ad me, qui jam Venetiis degebam, illam scripsit, sic ego tecum communicabo.

39. FŒMINA quæ ascitica putata fuerat, mortua est. VENTER non effusa aqua, sed tumore opplebatur testis sinistri. Erat is tumor pondo librarum quatuor & viginti; refertus pro majori parte viscido & nigro humore, quem cum aqua lutulenta, quæ per medias urbis vias lente fluit, posses comparare. Cætera vesicæ tenebant, inæquali magnitudine, inter se non communicantes, quarum alias flava, & viscida materia, alias lympha implebat, quæ igni imposita, non concrevit. Etsi nullam ad partem erat annexus præterquam ad sinistrum summi uteri latus; immobilis tamen, quocunque corpus verteretur, omnino erat propterea quia inferiorem quandam sui appendicem, ex hydatidibus multis constantem, cum uterum inter, & intestinum defigeret, exacte adeo imam pelvim replebat, ut dum inde vi extrahebatur, non secus auditus sit sonus, ac cum suas a cute cucurbitulas Chirurgi avellunt.

40. Cum in abditis morbis cæteris, tum in hoc speciatim conjiciendo, ob eam etiam causam plura oportet indicia conjungere, quod eorum aliquod casu interdum abesse potest, velut hic. Nam inter illa posita est aliqua tumoris mobilitas a Schorkopffio in Dissertatione quam *de Hydrope Ovarii Muliebris* Basileæ edidit A. 1685. (*t*) non vulgari, ut eo præsertim tempore, laude dignam vel ob acceptas ab nobili Medico atque Anatomico Wepffero ejus morbi Observationes (*u*), quas non tam miror Nuckio (*x*) fuisse incognitas, quam in iis ad Sepulchretum Additamentis hic prætermissas, in quibus (*y*) Harderi verba describuntur eam Dissertationem, easque Observationes diserte laudantis. Attamen primis fortasse morbi temporibus, quæ propterea in ejusmodi casibus attendenda esse, dixi Epistola superiore (*z*), fuisse potuit in proposita fœmina tumoris mobilitas: quemadmodum iisdem temporibus esse potest in tubæ hydrope *tumoris figura semicircularis* ex Brechtfeldii (*a*) conjectura, quam secutus est Schorkopffius (*b*), ut quo signo ovarii, & tubæ hydropem internoscere mus, doceret: sed progrediente morbo, tumorem non minus hydropis in tuba, quam aneurysmatis in arteria, ad ovalem, aut sphæricam figuram accedere, non dubito, quod Munnickii delineatio hydropicæ tubæ confirmat, ei Observationi addita, quæ a nobis eadem Epistola (*c*) laudata est. Cæterum dum plures testium muliebrium tumoris cujusquemodi historias attenderem, venire in mentem cœperat, fortasse ad alia ipsius indicia adjungi hoc posse; quod is in hypogastrii sinistra parte incipiat. In teste enim sinistro, non dextero, tumorem fuisse animadvertebam non modo quem Manfredius (*d*), aut ego quoque observassem (*e*), verum etiam quos conspexissent Kerckringius (*f*), Wepferus (*g*), Harderus (*h*), Nuckius (*i*), Drelincurtius (*k*), Reiselius (*l*), Gahrliepius (*m*), Verneyus junior (*n*), hicque in duabus, Rud. Jac. Camerarius (*o*), Maggius ac Dodius (*p*), Riedlinus (*q*), Schacherus (*r*), Alexand. Camerarius (*ſ*), Gullmannus (*t*), Gutermannus (*u*), Bassius (*x*), Vacherius (*y*), Benevolus (*z*), Targionius (*a*). Quin etiam ubi testis utriusque tumor fuit; multo major ab Hunerwolffio (*b*) in sinistro deprehensus est: nec ipse obli-

(*r*) n. 38. in fin. & n. 35. (*ſ*) n. 42. (*t*) thes. 21. (*u*) thes. 16. 17. 23. (*x*) Adenogr. c. 8.
(*y*) Schol. ad Obs. 47. (*z*) n. 60. (*a*) Bartholin. Act. Hafn. Vol. 1. P. 1. Obs. 103. (*b*) thes. 22. (*c*) n. 59.
(*d*) n. 39. (*e*) n. 37. (*f*) Spicileg. Anat. Obs. 10. (*g*) apud Schorkopff. th. 17. (*h*) Ibid. th. 15. (*i*) c. cit.
(*k*) Ibid. (*l*) Eph. N. C. Dec. 2. A. 10. Obs. 27. (*m*) Earund. Dec. 3. A. 2. Obs. 61. (*n*) Hist. de l'Acad. R. de Sc. A. 1703.
(*o*) Biga Obs. Med. c. 1. (*p*) apud Vallisner. Istor. della Generaz. P. 3. c. 5. & Tab. 12. (*q*) Eph. N. C. Cent. 7. Obs. 56.
(*r*) Differt. de Virg. Ascitica. (*ſ*) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 160. vers. fin. (*t*) Eorund. T. 2. Obs. 80.
(*u*) Eorund. T. 3. Obs. 105. (*x*) Dec. 4. Obs. Anat 8. (*y*) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1739. Obs. Anat. 3.
(*z*) Osservaz. 9. (*a*) Prima Raccolta di Osservaz. Med. (*b*) Eph. N. C. Dec. 2. A. 9. Obs. 99.

oblitus ſum, hydatides tibi aut intra ſiniſtrum dumtaxat (*c*), aut multo majores ad hunc (*d*) a me conſpectas deſcripſiſſe. Cum tantum in tot Obſervationibus conſenſum attenderem, jamque in eo eſſem, ut diſcriminis cauſam fortaſſe a minus expedito, certe per longiorem viam confecto reditu ſanguinis ex ſiniſtro teſte in venam Cavam repeterem; in memoriam redii, non pauca tamen a me lecta fuiſſe tumorum exempla qui ad teſtem dexterum attinerent. Hunc enim Veſalius (*e*) vidit in novem decemve magnas hydatides excreviſſe. In eodemque poſtea, cum ſero ad novem libras diſtentus eſſet, *hydropis teſticulorum* exemplum a Caſparo Bauhino (*f*) propoſitum eſt: qui (*g*) cum Hildano (*h*) alias dexterum pariter conſpexit ovi anſerini magnitudine, pilis oblongis, & mucoſa materia plenum. Eos Blaſius quoque (*i*) rebus cum aliis in ejuſdem lateris teſte deprehendit in multo maximam molem aucto. Et cum alii præterea, a me infra (*k*) nominandi, in teſtium tumoribus pilos invenerint; fuerunt quidem, ut tum dicam, qui in ſiniſtro, nec pauciores tamen qui viderint in dextero. Ejuſdemque tumorem teſtis; ne multis te detineam; conſpectum leges a Chriſtophoro Hardero (*l*), a Theodoro Zwingero (*m*), ab Lebenwaldio (*n*), a Gandolphio (*o*), a Klaunigio (*p*), ab Jo. Dav. Maucharto (*q*), a Miegio (*r*), ab Alexandro Camerario (*ſ*), a Trewio (*t*), a Mediavia etiam noſtro, quemadmodum a me tibi alias (*u*) ſcriptum eſt. Nec vero diſcrimen invenio inter ſiniſtri teſtis, dexterique tumores in una eademque fœmina, ſive olim ab Heintzio (*x*) ſive poſtea ab Nabotho (*y*), & ab Laubio (*z*) deſcriptos: neque ipſe inter eos vidi quos ſuperioribus propoſui Litteris (*a*): aut ſi diſcrimen invenio; in majori eſt dexteri magnitudine, ut in Bauhini (*b*), Gandolphii (*c*), Goetzii (*d*) Obſervationibus. Poſtremo ſi de adnatis hydatidibus ſermo ſit; quas in infante Kerckringius (*e*) deprehendit *magnitudine ovi columbini*, non ad ſiniſtrum, ſed ad dexterum teſtem fuiſſe, adnotavit. Erant procul dubio utrinque multo plures Obſervationes; ipſe enim quarum in præſentia recordabar, eas tantummodo commemoravi, non tam ut caſu factum fuiſſe, intelligeres, ut a primo tot mihi ſe objecerint in latere omnes ſiniſtro, quam ut plurimas in promptu haberes, ſi forte inter ſe conferens, aliqua ex nonnullis poſſes elicere ad conjiciendum abditum, eundemque frequentem morbum non inutilia.

41. Nec vero quod de pilis diximus intra fœminarum teſticulos a Bauhino, & Blaſio inventis, perrarum eſt. Nam Bauhinus (*f*) ita illam Obſervationem propoſuit, ut neque unam, neque primam eſſe, indicaret: poſtea autem & Blaſius, ut dixi, & alii, in quibus Wepferus (*g*), & Andreas Veronici (*h*), ſed hi duo a ſiniſtris, a dextris autem Stalpartius (*i*), & Cel. Hallerus (*k*): &, ne plures addam, una in Civitate ſemel, atque iterum, mea memoria, Docti Bononienſes Viri adnotarunt, nuper quidem Menghinus ac Bonzius (*l*) ſiniſtro in teſte, ante annos autem tres & quinquaginta is quem ſupra (*m*) laudavi, Manfredius in dextero. Huic enim connatum fuiſſe, ad me ſcripſit, globum prægrandis ovi magnitudine, comprehenſum alba, & quaſi cartilaginea tunica, quibuſdam tamen locis tenuiore, & nigricante: intra eum globum delituiſſe pilorum glomerem, ab ea tunica omnino ſejunctum, & quodam quaſi ſebo delibutum: intra glomerem autem nucleum quendam, ex quo vaſa aliquot in continuatam teſtis ſubſtantiam pertinebant. Quæ vaſa, & nucleum ab aliis non memini animadverſa, ut neque a cæteris duo quæ Bauhinus adnotaverat, pilos videlicet albos, concludenti tunicæ infixos, nullos autem in mulieris illius pube, quanquam puella non erat, imo puerum jam ediderat. Sed dum hæc recenſerem, in Programma incidi *de Ovarii Tumore Piloſo*, Lipſiæ editum A. 1735. a Polyc. Gottl. Schachero, qui non modo alios memorat pilorum, & pinguis materiæ in fœmineis teſtibus, a dextris præſertim, Obſervatores; ſed ab ſe quoque in ampliſſimo ſiniſtro teſte eadem reperta deſcribens, pilos potiſſimum, ſi quis alius, diligenter proponit, nec verbis ſolum, verum etiam Figuris, eoſque ex *interna tunicæ incraſſatæ ſuperficie prodiiſſe*, confirmat, quam propterea cum externa capitis cute capillata conferre non dubitat. Quin a Cl. quoque Targionio (*n*) conſpectos pilos fuiſſe, animadverti, craſſæ tenacique tunicæ altero capite haud aliter inhærentes, ac cuti ſolent. Qua vero ex cauſa intra teſticulos pili naſcantur, ſi veri quidem pili ſunt, difficile eſt dicere: nec difficilius tamen quam intra partes alias. Nam & Cornelius Celſus (*o*) in thyroidææ glandulæ tumoribus *interdum etiam minutis oſſibus pilos immiſtos* includi, ſcripſit, & alii, laudati a Cel. Heiſtero (*p*), alibi, ut nos ipſi (*q*) intra proceſſum Tranſverſum viderimus Craſſioris cerebri meningis. Sed hæc quoque Epiſtola jam longior eſt; ut videndum nobis potius ſit, quemadmodum per Obſervationem aliquam, quæ Valſalvæ illi ultimæ (*r*) reſpondeat, finem faciamus. Erit hæc, ſi non prolapſi ventriculi, at prolapſi lienis, ab ejuſdemque Manfredii accipietur litteris humaniſſimis, quibus A. 1718. ut duas non vulgares alias, alio tempore tibi deſcriptas, ita hanc pariter communicavit.

42. VIR erat cui venter ad utrumque inguen tumebat. Sed tumor ſiniſter, quem herniam eſſe, conſtabat, cum mortem, ileo inducto, attuliſſet; occaſionem præbuit ſciendi, quid eſſet dexter. VENTRE enim adaperto, lien ad inguen dexterum inventus eſt, unde, quantumvis concuſſo inter eruendum e ſepulchro cadavere, dimoveri non potuerat. Lien is fuit pondere librarum circiter trium, craſſitudine digitorum tranſverſorum quinque, latitudine duodecim, longitudine totidem. Annexus erat ventriculo per quendam quaſi funem, ſub inteſtinorum parte latentem, craſſum digitos pollices duos, ex vaſis factum ſanguiferis, quæ craſſiuſcula tunica, capſulæ inſtar, complectebatur, ut colore, & quadam vaſorum centorſione ſimilis eſſet funiculi umbilicalis; quanquam exterius appendices habebat quaſdam, reliquias fortaſſe laceratarum membranarum, quæ primo aſpectu illas adipoſas appendices referebant quibus inſtructa ſunt inteſtina Graſſa. Rami venarum ad lienem attinentium valde erant dilatati: quæ autem vas breve dicitur, facile digitum indicem admittebat.

43. Etſi Blaſius (*ſ*) cum eandem, quam Ruyſchius (*t*) poſtea, prolapſi lienis Obſervationem vulgavit, aliquanto plura quam alter, ſcripſit de iis quæ in vivente, & poſt mortem ſunt animadverſa, & in his *vaſa ſplenica mirum in modum & longitudine, & capacitate aucta*; neminem tamen legiſſe memini, qui in ejuſmodi caſibus diligentius quam Manfredius, funem deſcripſerit Splenicorum vaſorum. Cæterum quod ad cauſas attinet morbi hujus, agnoſco quidem nimis auctum lienis pondus, quo membranea vincula, ad ſeptum tranſverſum annectentia, laxentur, aut diſrumpantur, & ſane plerique cum prolapſu id pondus aut memorarunt, aut indicarunt. Attamen cum ingentium lienum, qui minime prociderant, venit in mentem, quales non ſemel tibi deſcripſi (*u*), aut quales in Sepul-

(*c*) Epiſt. 15. n. 8. (*d*) Ep. 21. n. 47. (*e*) De corp. hum. fabr. l. 5. c. 9. (*f*) Theatr. Anat. l. 1. c. 35. (*g*) Ibid.
(*h*) Cent. 5. Obſ. 48. (*i*) Part. 1. Obſ. Med. 9. (*k*) n. 41. (*l*) Eph. N. C. Dec. 1. A. 3. Obſ. 180.
(*m*) Earund. Dec. 2. A. 9. Obſ. 136. (*n*) Earund. Dec. 3. A. 1. Obſ. 92. (*o*) Hiſt de l' Acad. R. des Sc. A. 1707. Obſ. Anat. 4.
(*p*) Eph. N. C. Cent. 7. Obſ. 64. (*q*) Earund. Cent. 8. Obſ. 14. (*r*) Act. N. C. Tom. 1. Obſ. 85. (*ſ*) Ibid. Obſ. 160.
(*t*) Commerc. Litter. A. 1734. Hebd. 44. (*u*) Epiſt. 29. n. 14. (*x*) apud Schenck. Obſ. Med. l. 3. ubi de Hydrope Obſ. 6.
(*y*) Diſput. de Sterilit. Mulier. n. 11. (*z*) Eph. N. C. Cent. 5. Obſ. 21. (*a*) n. 34. (*b*) cit. c. 35. primo loco.
(*c*) cit. Hiſt. primo loco. (*d*) Act. N. C. Tom. 1. Obſ. 207. (*e*) Obſ. cit. 10. (*f*) c. cit. 35.
(*g*) Vid. theſ. 17. Schorkopffii cit. n. 40. (*h*) apud Targion. cit. ibid. (*i*) Cent. 2. P. 1. Obſ. 37. (*k*) Opuſc. Pathol. Obſ. 42.
(*l*) Comment. de Bonon. Sc. Acad. T. 2. P. 1. inter Medica. (*m*) n. 38. (*n*) cit. ſupra ad n. 40. (*o*) De Med. l. 7. c. 13.
(*p*) Epiſt. de Pilis &c. ad Paverum. (*q*) Epiſt. Anat. 20. n. 58. (*r*) ſupra n. 14. (*ſ*) P. 1. Obſ. Med. 14.
(*t*) Obſ. Anat. Chir. 62. (*u*) Vid. præſertim Epiſt. 36. n. 11. & 17.

Sepulchreto (*x*) legeris ; facile intelligo , ad pondus addendas esse causas alias , ut puta illorum vinculorum majorem laxitatem infirmitatemve , aut casum ab alto , aut alia ejusmodi , quæ inter videto , an transferre placeat quod de rene censuit Riolanus (*y*) . *Causa*, inquit, *luxationis renis potest esse violenta*, *& diuturna tussis* , *quæ perenniter agitans diaphragma* , renum , huic incumbentium , *alterutrum* potest *sua sede dimovere*.

44. Quibus autem signis hic dignosci morbus , & internosci ab aliis queat , ex ejus historiis quærendum est : quanquam non omnes qui in mortuis invenerunt , ea potuerunt indicare , quæ peculiariter affecissent viventes . Nam certe peculiaria non sunt prolapsi lienis quæ in antiquo præ cæteris exemplo habemus apud Ballonium (*z*) . Neque ex Cabrolii Observatione (*a*) , quæ non diu fortasse post illam priorem habita est , colligere aliud possumus, nisi lienem , ut in mortuo poterat , sic facile etiam in vivo percipi potuisse *natantem per totam ventris cavitatem* . Quod signum non inutile credo , sed primis temporibus , ut de aliis haud semel dixi , magis attendendum . Tempore enim progrediente , potest facile deesse , quippe liene immobili facto, ut in proposita Manfredii Observatione vidisti, & apud Ballonium videbis ; nam lien , vesicæ incumbens, *satis contumaciter adhærebat* . Confirmat hoc Riolanus, ubi hunc sibi morbum *quater visum* in Encheiridio (*b*) dicit : & certe in Anthropographia (*c*) duo producit exempla in quorum utroque se lien utero , vicinisve partibus tam firmiter alligaverat , ut in altero , vivente fœmina , reponi , quemadmodum antea , in suam sedem amplius non potuerit ; in altero diu Medicis pro mola imposuerit. Ipse autem has profert (*d*) notas , ut a prolapso rene internoscamus, *tumorem oblongum* , *& vacuitatem hypochondrii sinistri*; quarum hanc nos in jejuno ægrotante quæremus , & si percipiamus (quod in eo facile in quo lien ante prolapsum tumidus perceptus sit) multo potiorem notam ad internoscendum a quovis alio duro hypogastrii tumore delapsum in hoc lienem habebimus , quam figuram , quæ in morbidis Partibus, & in hac præsertim , ut vel ipse Riolanus (*e*) docet , quantum mutari sæpenumero soleat , non ignoramus . Ex Blasii (*f*) autem exemplo colligere duo possumus , alterum , ut si forte quod ipsi accidit propterea , sicut opinor , quia sensim laxatis ligamentis , non cito ruptis , procubuerat lien , contingat nobis gravem tumorem , hypochondrium sinistrum cum aliqua parte epigastrii occupantem , primum percipere , interposito autem spatio temporis hypogastrium magis, quam illa , tenentem , in conjectura confirmemur ; nam alioquin locum dumtaxat in quo demum sentiemus , attendere , etsi adjuvare aliquando potest , quod sinistrum sentiamus ; potest tamen nonnunquam decipere , sicuti ostendit Manfredii (*g*) Observatio, qui ad inguen dexterum invenit . Alterum est , ut si cætera signa lienem indicent , non propterea quia tumor *ultra semestre spatium*, quod definiverat Riolanus (*h*), mobilitatem aliquando retineat sic , ut mutato corporis situ , sedem mutet ; non , inquam , propterea lienem esse , inficiemur . Ut enim facile alias , quemadmodum diximus , adhærere soleat , in Blasii tamen casu *ultra annos tres & dimidium* etiamtum pendulus , pro varia corporis agitatione , varie ipse quoque moveri potuit. Ex eodem , ut ab Ruyschio (*i*) narratur , casu discimus , accidere interdum hunc morbum post difficilem partum , nec sine dolore vehementissimo: quorum illud ea confirmat quæ de morbi causis addidimus (*k*) , hoc vero admonemur , ne quia dolorem cæteræ historiæ non memorant , idcirco in omnibus , omnive morbi tempore deesse credamus . Antonii de Pozzis (*l*) historia docet , quamvis magnus lien, sede præ pondere mutata , hypogastrium occupasset annos quatuor & viginti , vixisse tamen mulierem , terque uterum interea gessisse , & vitalem prolem edidisse ; ut minus oporteat mirari quod altera illa apud Ballonium (*m*), semel ad legitimum usque pariendi tempus fœtum retinuerit , in partu demum extincta . Nihil , nisi facilem Medicorum errorem in hoc morbo pro uteri gestatione habendo , confirmat Drelincurtii Observatio apud Schorkopffium (*n*). Exemplum denique Boneti (*o*) facere posset ad ea comprobanda quæ de ventris doloribus aliquando torquentibus paulo ante dicebamus , nisi alius præterea in ejus Virginis ventre fuisset morbus. Nec plures lienis prolapsi, quam has decem Observationes , accepisse , aut legisse , in præsentia memini, ut jure meritoque Ruyschius (*p*) potuerit inter ea quæ rariora adnotaverat , *lienem in pelvim prolapsum* recensere . Sex illarum ad fœminas attinent , duæ ad viros : ad alterutros autem reliquæ spectare potuerunt , quas indicavit , non narravit , Riolanus (*q*) , cum ajat , imperitos incautosque sic falli *specie molæ*, *vel scirrhosi uteri in mulieribus*, *& in viris specie tumoris glandulosi instar steatomatis in mesenterio latentis* . Mihi necdum contigit , ut per anatomen deprehenderem, cupienti alioquin cum alia, tum præcipue quid annexis pancreati, ventriculo , totisque Splenicorum vasorum truncis tunc accidat, diligenter inquirere . Et sunt quidem in productis Observationibus , Ballonii præsertim , & Cabrolii, aliqua ad ventriculum attinentia. Sed quoniam aliunde esse poterant , nec Pozzi , & Boneti historiæ satis illis hac in parte respondent , consulto sunt a me prætermissa.

45. Consulto pariter reticui quod ab Hildano (*r*) in muliere deprehensum est , cum immanem lienem ad hypogastrium quidem extensum legam , non illuc prolapsum , ut Viris alioquin Doctissimis visum est , in Observationis ejusdem , ab Hildano facta, commemoratione (*f*) , quam ipsi alteram esse Observationem crediderunt. Sic quoque pro commemoratione habui editæ olim Observationis (*t*) quod Ruyschius posuit in Adversariis (*u*) : neque enim mirum , si persenex quædam in hac commemoratione scripserit , quæ cum scriptis triginta annis ante non prorsus congruant , quando nec illa quæ tum scripserat , viginti nimirum annis postquam observaverat , satis cum iis conveniunt quæ septem , haud amplius , annis post habitam illam Observationem tradidit Blasius (*x*) , qui & a muliere consultus fuerat , & affuit dissectioni , quam ab Ruyschio peractam dicit A. 1670. die 24. Januarii . Hic vero cum annum eundem ponat , tempus quoque anni satis indicat , cum eandem hanc suam , ait , recenseri historiam *Decad.* III. *Obs.* 4. Justi Schraderi, qui ibi ab Ruyschio *Ann.* 1670. *die* 31. *Mart.* sibi narratum scribit , *nuper* ab se eam esse habitam dissectionem . Quod si hujusmodi Observatio ex iis esset quæ bis intra duos menses uni Anatomico facile possent occurrere ; quomodo inter rariores ab Ruyschio (*y*) fuisset posita ? At enim quater id vidit Riolanus (*z*) ; *bis* autem , ut hæc recensens lego , Ill. Swietenius (*a*) in cadaveribus conspexit *lienem scirrhosum ingentem ad pelvim usque prolapsum*, qui utinam ad cætera addenda otium habuisset . Tu vero memineris , non videri nobis minus veri simile , quod aliquis non semel offenderit lienem prolapsum ; sed quod intra bimestre spatium bis offenderit , hoc sane videri . Attamen si verbum illud *nuper* a me forte nimis restricte acceptum putas ; etsi mihi non ob id unum haud

(*x*) l. 3. Sect. 16. Obs. 9. & seqq. plurib. & Sect. 21. Obs. 34. §. 1. 2. 3. (*y*) Anthropogr. l. 2. c. 26.
(*z*) Epidem. l. 2. Vere A. 1578. (*a*) 6. in Observ. Var. (*b*) l. 2. c. 26. (*c*) l. 2. c. 23. (*d*) Encheir. c. cit.
(*e*) Ibid. (*f*) Obs. supra ad n. 43. cit. (*g*) supra , eod. (*h*) Encheir. c. cit (*i*) Obs. 62. cit. ad n. 43.
(*k*) eod. n. (*l*) Eph. N. C. Dec. 1. A. 4. Obs. 30. (*m*) loc. cit. (*n*) Dissert. supra n. 40. cit. thes. 22.
(*o*) Sepulchr. l. 3. Sect. 14. Obs. 37. (*p*) Resp. ad Bidl. Vindic. (*q*) Encheir. c. cit. (*r*) Cent. 2. Obs. 45.
(*f*) Epist. 55. (*t*) cit. supra ad n. 43. (*u*) Dec. 2. n. 9. (*x*) cit. supra ad n. 43. (*y*) Vid. supra , n. 43.
(*z*) supra , n. 44. (*a*) Comment. in Boerh. Aphor. §. 958.

haud satis convenire cum aliorum antea editis descriptionibus prima illa Ruyschii Observatio visa est; non repugno, quin secundam pro alia habeas, & cæteris annumeres quæ supra (*b*) sunt recensitæ.

46. De curatione tandem quid primo tempore censuerit, & quid præstiterit Riolanus (*c*), quæ item, liene hypogastrii partibus jam affixo, proposuerit, quæ vetuerit, ex ipso cognosces. Nolo enim jam longam Epistolam longiorem facere, cujus tu prolixitudinem, non tamen cum superioris Epistolæ prolixitudine comparandam, feres æquiore animo, cum animadverteris, hac nos, repetitionum osores, non modo quæ ad Sectionem spectant *de Ventris Tumore*, sed & quæ ad alteram *de Hypogastrii Dolore* attinent, propemodum absolvisse. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XL.

Verba fiunt de Lumborum Dolore.

Ventum est ad morbos, quorum peculiaris sedes, & causa sæpe admodum sunt obscuræ, ad eos videlicet qui ad urinas spectant. Ostendet hoc vel ipse, a quo incipimus, *Lumborum Dolor.* Hic enim haud raro ad renes attinet quos arenæ aut calculi male habent: quanquam non minus sæpe aut alio attinere, aut ad renes quidem, sed ab aliis causis affectos, & ipse nosti, & planius intelliges ex iis quas modo tibi describam, Observationibus tum Valsalvæ, tum meis. Nam ex utrisque primæ ad renes, calculosque, posteriores ad alia aut renum, aut aliarum partium vitia pertinebunt. Initium, ut par est, & soliti sumus, ab illius primis capiemus.

2. SACERDOS annorum quinquaginta, ab annis jam bene multis, arthriticis, digitorum præsertim, obnoxius doloribus, tandem & nephritico est correptus. Vomitus non solum biliosæ materiæ crebro, sed & semel sanguinis fuit, qui per nares quoque jam sæpe profluxerat. Posteaquam urina ex pauca, & aquosa, majori copia reddebatur cum mucilaginosa, atque opaca materia, repente convulsivi totius corporis motus accessere: qui iterum, sed vehementius, redeuntes, necarunt. VENTRE aperto, omnia intestina reperta sunt colore ad lividum inclinante. Ventriculus autem sanus, nullo apparente loci vestigio unde sanguis prodiisset. In renibus minimi latebant calculi, nonnulli nigri, alii albicantes, sinuosæ præterea caveæ, in sinistro præsertim, urina plenæ: quæ sua copia pelvim, & huic continuatum ureterem multum dilataverat. In Capite interna cerebri substantia quadantenus, hujus autem præcipue ventriculi sero scatebant. Denique ad digitorum articulos, cute sublata, illico in membrana, tendines obvolvente, tartarea materia deprehensa est, quæ ex albo in flavum colorem vergebat.

3. Cum plura possint; quod in hac, aliisque sæpenumero fiet Epistolis; ex proposita Observatione deduci; tum illud præcipue confirmare licet quod in medicina exercenda sæpius occurrit, ad articulorum dolores accedere renum dolores, ad hos denique gravissimos cerebri morbos. Nempe qui arthritidi obnoxii sunt, quanto minus uti possunt corporis motu, tanto minus agitant eos musculos quorum motibus renes quoque attigui coagitantur, ne facile in his urina subsistat, & arenulas, quibus fœta est, deponat. Videsis Boerhaavium (*a*), & Magistri sensa recte interpretantem, & illustrantem Hallerum (*b*). Vide etiam Littrii (*c*) Observationem in puero, cui ob phimosim cum vix guttatim destillaret urina, eoque inter glandem, & præputium restitaret, incredibilem ibi creaverat lapillorum numerum, quorum, sublata phimosi, nullus amplius productus est. Concreto autem jam in renibus calculo, sicuti haud raro inde obstaculum fit lotio, minusque propterea serum inutile e sanguine eliminatur, ita hoc redundare in cerebrum potest; aut etiam asperitas calculi renes interdum vehementius irritando, convulsiones toto corpore ciere, atque ideo intra cranium quoque. Utra malueris ratione convulsivos motus in proposito Sacerdote, mortemque ipsam explicare, arbitrium tuum facio: quanquam secundam comprobare videtur mictus mucilaginosæ materiæ, cui mictui illa successerunt. Scilicet is mucilaginosus humor, quo ut vesica, & ureteres, sic etiam, quippe ex eadem continuata tunica facti, pelvis, & ad hanc pertinentes tubuli qui excipiunt renum papillas, intus obliniuntur adversus urinæ acrimoniam, is igitur humor auctus, & crassior factus a calculi irritatione, hujus vim minuit donec calculo adhæret, interque ejus asperas facies, & illam tunicam se interponit. At quod sive a perperam datis medicamentis quæ urinam importune moveant, sive a causa alia aliqua illinc detrusus, tunicam inermem relinquit; tunc vero acriora fiant irritamenta, necesse est. Prima vero de duabus explicationibus uti malueris, ut opinor, in ea quam protinus attexam, historia.

4. VIRO sexaginta annos nato, obesiori, qui, dum juvenis erat, difficulter mingebat, ut elevatis pedibus aliquando mingere cogeretur; ex toto urina supprimitur cum dolore vehementissimo ad lumbos, tamen sine ullo vomitu. Magna quotidie febris, rigore, & frigore ad duas horas durantibus. Cathetere immisso, sanguinolentam mingit materiam, unaque calculum parvæ amygdalæ magnitudine. Hunc excipit mictus purulentus. Sed postmodum clarescit urina, fitque sanorum similis, non sine aliquo tamen fœtore: semperque perstat ad lumbos dolor. Morbo, sicut diximus, in speciem remisso, ea nocte quæ ad quinctum diem attinebat, quadam ingruente quasi epileptica totius corporis concussione, cum sanguinolenta ad os spuma æger excedit e vita. VENTRE dissecto, vesica apparuit urinæ plena, nisi quod male olebat, secundum naturam, ut videbatur, se habentis. Crassæ factæ erant carneæ vesicæ fibræ, ut cordis lacertulos repræsentarent. Circa ejus cervicem nonnulla arenulæ grana reperta sunt. Cæterum in vesica nullus inventus est obex quo mictio prohiberetur. Ureteres, & renes omnino sani. In Thorace pulmones turgebant, atroque erant colore infecti: sinister autem diaphragmati arcte adhærebat. Cordis ventriculus dexter polyposam concretionem habebat; sinister fluido sanguine erat plenus.

5. Quæcunque olim fuisset causa mictus difficilis, a quo veri simile est, ut alias (*d*) indicabitur, fibrarum vesicæ crassitudinem fuisse relictam; novissimus; quod ad urinarias Partes attinet; morbus a calculo videtur repetendus. Is enim

(*b*) n. 44. (*c*) Encheir. & Antrop. capitib. ad n. 44. supra cit. (*a*) Prælect. ad §. 352. Instit. & ad §. 365.
(*b*) not. *e* ad primum, & *d* ad alterum cit. Boerh. locum. (*c*) Hist. de l' Acad. R. des Sc. A. 1706. Obs. Anat. 6.
(*d*) Epist. 42. n. 33.

enim in renum alterutro tanto facilius gigni potuit, quod obesiori homini pinguedinis pondus minus facilem reddebat corporis exercitationem (*e*). Rationi huic qua Boerhaavius (*f*) lapidem credidit itidem in rene altero (neque enim semper uterque pariter est ad hanc rem dispositus) præpinguis hominis concrevisse, aliam quoque addas licet, quam cum Auctore eodem (*g*) repetes a pinguedinis copia, renem, & ureterem premente, eoque non secus ac rarior corporis motus, lotium morante. Quin etiam in iis qui se multis ac sæpius ingurgitantes, ventriculum, & intestina plerumque habent nimis distenta, ad cæteras causas quibus renum calculis obnoxii fiunt, hanc mecum adjice quod renes, & præsertim sinistrum, ambosque ureteres, quippe inter posteriorem ventris parietem, & viscera illa positos, plus justo comprimant. Quæ causa cum ad cæteras illas accessisset in generoso Viro quem describit Scroeckius (*h*), tanto minus mirum est, in uretere altero non exiguum calculum, in rene autem opposito magnum cum tot aliis minoribus fuisse deprehensos. Compressio autem a copia sive pinguedinis, sive ingestorum, eo magis in obesioribus noxia est, quod supini facile cubant: qui corporis situs tum renes, & ureteres magis ponderi imposito subjicit, tum quanto frequentior, & diuturnior est, tanto magis descensui urinæ officit. Sed & quandam Cl. Fantoni (*i*) Observationem legens in viro, nephriticis doloribus, a sinistris præsertim, obnoxio, rene autem sinistro, qui duplo crassior erat, & geminum fovebat calculum, obtecto *concreta quadam materia lardo persimili, hic transversum minorem digitum, illic pollicem & amplius crassa*, renem autem alterum non tegente; facile de pingui materia ibi quoque noxia cogitabis. In nostro igitur, ad quem redeo, Viro genitus calculus, sive renis alterius ureterem summum, sive urethræ initium claudendo, & lumborum dolorem afferre potuit, & lotii suppressionem. Nam etsi non semper, haud rarissime tamen contingit, ut uno affecto rene, alter quoque in consensum trahatur. Deturbato autem urinæ incumbentis vi calculo, & in imum vesicæ orificium protruso, lumborum tamen dolor perstare potuit eadem ratione qua renum dolor aliquando solet vesicam versus extendi, per ureteres videlicet hinc renibus, inde vesicæ continuatos, & cum plus urinæ jam capere vesica nequit, ipsos quoque urina distentos. Quæ etsi per immissam fistulam educeretur, tamen quam cito rursus vesicam impleret, hæc post ægri mortem inspecta ostendit. Quod si, quia sani visi sunt ureteres, non putas, calculum, nisi cum minor esset, eos pervasisse, neque lotium distendisse; quanquam & parvus erat calculus, & brevis distentio fuit; at tu distractos saltem concipe a calculo, summam, in quam se intruserat, urethram figura sua usque adeo lacessente, ut sanguis primum, deinde pus, fœtor demum quo lotium infectum erat, inde petenda videantur, quando aliunde non licet, uti ex urethra, quam perfectam fuisse, non legimus. Ut neque legimus inspectum cerebrum, in quod credibile est, suppressa urina, impurum serum ex sanguine se effudisse, & brevi mora acrius factum epilepticam illam concussionem, mortemque attulisse non secus atque, ut opinor, duobus attulit quorum historias in XXII. quam nos sequi hic vides, Sepulchreti Sectione (*k*) habes, a renum lapidibus pariter, & urinæ suppressione non sine convulsionibus decedentium; ut exempla alia plurima inductæ ipsius ab urinæ suppressione, apoplexiæ prætermittam, & nominatim illud Koenigii (*l*) in Senatore cujus ureteres calculis erant obstructi, renes autem, & dexter præsertim, æquo majores, dilatatis tunicis multo sero tumidis, permultis obhærentibus scatebant lapillis.

6. Cum modo indicatum sit, posse a vesica dolorem ad lumbos propagari; attexendæ huc essent aliæ Valsalvæ Observationes, idem aliunde profectum commonstrantes, nisi priusquam a renibus discedamus, præstaret ostendere, horum, &, quod consequitur, lumborum dolorem causæ quidem quæ in renibus sit, nec tamen calculus sit, nonnunquam esse imputandum. Rarior, sed non incredibilis causa sunt vermes, quos qui in renibus non caninis modo, sed & humanis deprehenderint, multos nominat Dominicus de Marinis (*m*), ad quos magna ex parte in Sepulchreto quoque (*n*) memoratos, addas alios quosdam qui in eodem (*o*) indicantur, & qui præterea a Vallisnerio (*p*), aut ab Alghisio (*q*) ad Vallisnerium scribentur, præsertim vero post Redium, Vallisnerium ipsum, & Carolum Drelincurtium (*r*). Ex his tamen omnibus perpaucos invenies, neque eos fere in observando cautiores, qui intra ipsos hominum renes vidisse se, scribant; ut nisi in canibus, martibusque pro certo sciremus esse deprehensos, fortasse illorum Observationes partim in dubium vocaremus, partim aliter explicaremus, mincti post nephriticos dolores oblongi, teretisque polypi, qui Sponio (*s*) pro lumbrico a primo imposuerat, non obliti. Quanto igitur certarum in canibus Observationum magis augetur numerus; tanto etiam magis credibile fit, posse idem in hominibus quoque contingere. Hac mente quod Valsalva conspexit non multo secus ac Illustri quoque Swietenio (*t*) accidit, describam.

7. CANEM ille masculum, Anatomes studio incensus, persecabat, cum, loco renis dexteri, corpus invenit quod exterius quidem renem propemodum æmulabatur, at sub externa membrana tenuem corticem glandulosum habebat, ad quem pertingebant sanguifera vasa, sub cortice autem caveam, quam membrana admodum lævigata convestiebat, pluribus pertusa foraminibus ad eum corticem pertinentibus, ut ex hoc per illa defluere in caveam lotium videretur. In cavea vermis latebat tres circiter ulnas longus, crassitudine autem calami majoris ex iis quibus utimur ad scribendum.

8. Redius (*u*) quidem hoc verme in rene crassiores, sed non æque longos invenit. Ulna ipse, & Kerckringius (*x*), Vallisnerius (*y*) quatuor palmis, Drelincurtius duobus pedibus longiores offenderunt; ut animalis non crassissimi longitudo ulnarum circiter trium mira nimium videri possit, nisi cum mortui aucta multum est, ut ego (*a*) in alio vermium genere, in hoc autem ipse Redius facile accidere, adnotavit, aut sicuti apud Drelincurtium (*b*) duo fuerunt quorum alterius rostrum circa alterius caudam arctissime esset defixum. Nam & bini aliquando sunt uno in rene, dispari quidem longitudine (*c*), ut Redius quoque (*d*) observavit, at pari a Blasio (*e*) picti sunt, hique ex homine emaciato, qualis alter fuisse legitur apud Zacutum (*f*) in cujus renibus vermes, at multis partibus breviores fuisse dicuntur colore albo, cum rubicundo essent in Blasii Observatione, quo colore semper in canibus & Redius, & Drelincurtius, hic interdum vivos, ille mortuos conspexere; hic non nisi in maribus, & a dextris, ille etiam in fœmina, & a sinistris. Dolores

(*e*) Vid. supra n. 3. (*f*) ad §. 365. ibid. cit. (*g*) ad §. 387. (*h*) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 247.
(*i*) De Obs. Med. & Anat. Epist. 8. n. 14. (*k*) l. 3. Obs. 2. & Obs. 13. §. 1. (*l*) Lithogenes. human. Specim. Epist. 2.
(*m*) Differt. de re monstr. a Capucc. & cæt. (*n*) Sect. hac 22. Obs. 23. §. 5. & in Schol.
(*o*) Ibid. & in Additam. ad eand. Sect. Obs. 2. (*p*) Consideraz. int. alla generaz. de' Vermi. (*q*) Opere del Vallisn. Tom. 1. P. 5.
(*r*) Experim. Anat. Canicid. 3. n. 10. & 16. & Canicid. 11. n. 36. (*s*) Act. Erud. Lips. A. 1684. M. Jun.
(*t*) Comm. in Boerh. Aph. §. 1134. (*u*) Osservaz. int. agli Anim. viv. & cæt. (*x*) Spicil. Anat. Obs. 59.
(*y*) Consider. cit. (*a*) Epist. Anat. 14. n. 47. (*b*) Canicid. cit. 3. n. 16. (*c*) Ibid. n. 11. (*d*) Osservaz. cit.
(*e*) P. 6. Obs. Med. 12. Tab. 9. Fig. 6. & 7. (*f*) Sepulchr. Sect. hac 23. Obs. 23. §. 5.

lores fuiſſe renum acerbiſſimos, Zacutus ſcripſit: quos etiam in canibus perpetuo ſignificatos eſſe clamore, Kerckringius, & Boirelius (*g*) teſtantur, cum cæteri quos nominavi, id omittant. Quod reliquum eſt, de horum vermium origine, ut puta an in canibus ex rubellis iis ſint quos in tuberculis quibuſdam haud procul interdum a renibus alias (*h*) deſcripſi, ab illis eroſis in hos nonnunquam tranſeuntibus, in tanta longitudinis imparilitate, non facile affirmaverim, niſi prius de utrorumque ſtructura certiora nobis innoteſcant. Blaſius quidem renales ſuos *quaſi ex annulis plurimis affabre junctis* conſtantes deſcripſit, pinxitque; ſed ei picturæ Sculptorem & geminum caput, & oculos de ſuo crediderim addidiſſe. Valliſnerius animadvertit, quem ipſe vidit, ex Latorum genere non fuiſſe, qui potius eſſet teres, ſed neque ex ullo alio genere quod alii, quantum ipſe ſciret, inteſtinis unquam incluſum comperiſſent. Hæc Valliſnerii animadverſio dubiam mihi reddit propoſitam ab Redio ſtructuram, quippe cum Teretibus inteſtinorum vermibus, ut ab Redio ipſo deſcribuntur, ferme communem; ut illa prætercam quæ ab deſcriptione hac diſſentientia adnotavit Valliſnerius (*i*). Verum ut omnia de renalibus vermibus ſatis certa, & conſtantia eſſent; tamen illorum parvitas qui in iis tuberculis canum ſunt, neceſſariam intimæ fabricæ comparationem perdifficilem redderet. Quem laborem aliis, minus quam nos occupatis, relinquentes, interea ad alias, ut promiſimus, Valſalvæ hiſtorias tranſeamus, in quibus lumborum dolorem a cauſis extra renes poſitis obſervaverit.

9. VIRGO annorum circiter vigintiquatuor, ab alto cadens, gravante ad lumbos dolore, & febre afficitur. Horum utrumque aliquantum miteſcit. Verum aliquot poſt diebus recrudeſcens, accedente ſenſu ponderis in ventris cavo, vomitu, & dejectione modo viridis, modo nigricantis materiæ, tandem ad interitum perducit. DUM VENTER ſecatur, illico ſanies effluit, quæ, ſpongiis collecta, octo circiter libras pependit tota. Inteſtina erant inter ſe per tunicam exteriorem connexa, ſic tamen, ut in eorum interſtitiis craſſior lateret ſanies. Cæterum inteſtina ipſa, & ventriculus nihil in ſe vitii oſtenderunt. Hepar albicabat, exteriuſque adhærentem habebat craſſiſſimam ſanioſam materiam. Sed omentum a ſiniſtris, iliacam regionem verſus, annexum peritonæo ex ea parte ulcus patefecit.

10. Quæcunque ea ratio fuerit cur a caſu illo ſit læſus intimus ventris paries iliacam regionem verſus; ibi certe abſceſſus genitus eſt tantus, unde copia illa potuerit ſaniei effluere. Pure confecto, id accidit quod Hippocratis aphoriſmus (*k*) docet, ut *dolores*, *ac febres* aliquanto mitiores fierent. Abſceſſus autem diſruptionem recrudeſcentes ſignificarunt, ut puris in ventrem effuſionem, in ventris cavo ponderis ſenſus. Doloris vero lumborum cauſam non quæres, cum abſceſſus ſedem in ea abdominis parte fuiſſe, mimineris quæ in iliacam vergebat regionem; fibræ enim Tranſverſorum muſculorum quæ in illa ipſa parte ſunt, ab lumborum vertebris, ut noſti, exoriuntur: ad extrema autem muſculorum, firmius præſertim ad os alligata, diſtractis, eroſiſve muſculis acrius dolores percipi, non eſt cur miremur.

11. Additurus huc alias Valſalvæ Obſervationes dolorum ibidem ſævientium a cauſa vel extra ventrem & abdomen poſita, in memoriam redeo, a me tibi aliis jam Litteris (*l*) fuiſſe deſcriptas, & ex affixione appendicum diaphragmatis, actionem ad has cauſæ, in thorace latentis, eſſe explicatam: quo fortaſſe Jacotii quoque Obſervatio attinet, in una ex proximis Sepulchreti Sectionibus (*m*) legenda. Quod ſi cauſa locata extra ventris cavum efficere id poteſt; quanto magis eæ poterunt quæ aut in lumbis ipſis, aut in ventris parte aliqua ſint, lumbis adſita, aut ad eos alligata? Videbis eas cauſas fuſe, & ſingillatim recenſitas in Riolani Encheiridio eo capite ex quo relatæ ſunt in hanc XXII. Sepulchreti Sectionem in Scholiis ad Obſ. 38. primam; idem enim per incuriam repetitus eſt numerus: pleraſque autem in eadem Sectione exemplis comprobatas, ut ex rheumatiſmo lumborum Obſ. 29. ex ſero in lumbarium vertebrarum tubo Obſ. 33: ex harum eroſione Obſ. 35. & 40: ex lapillis, aut, ſi mavis, oſſiculis in arteriis lumbaribus Obſ. 31: ex meſenterii vitiis Obſ. 38. ſecunda, 39. & 41. §. 1. 2. 5. 6. 9. & Obſ. 1. in Additamentis: ex uteri malis Obſ. 41. §. 4: ex ſcirrho inteſtini Ilei exulcerato Obſ. 32: atque; ut alia nunc omittam; ex pancreatis morbis Obſ. 25. 38. ſecunda, & 41. §. 3. adderem etiam ex §. 7. niſi eadem eſſet, ſicuti quæ §. 6. & 8. eædem ſunt ac quæ modo ſunt indicatæ 38. & 25. hic per oblivionem repetitæ. Afficit autem pancreas cum per ſe vertebras proximas, tum ſæpius quam Medici plures opinantur, ut recte eſt a Franc. Sylvio (*n*) animadverſum, per ſuccum, quem, ſicuti & jecur, tunc præter naturam ſe habentem immittit in Duodenum inteſtinum, attiguum, annexumque iiſdem vertebris, & reni dextero, unde ſenſus in pluribus varii, præſertim vero ardentis doloris, renibus haud raro innoxiis attributi. Sed jam ad renes ipſos, & primum quidem ut calculis affectos, redeundum eſt, ſi noſtras volumus eodem ac Valſalvæ Obſervationes ordine tecum, ut ſumus polliciti, communicare: quanquam cum eæ quæ illuſtriores ſunt, ad alias Epiſtolas certis de cauſis, ut tum videbis, ſint differendæ; hic unam dumtaxat, & quamvis peculiarium quæ præceſſerant, ſignorum hiſtoria carentem; tamen haud inutilem, ſubjiciemus.

12. MULIER deceſſerat in Noſocomio Patavino cum ſeptem jam menſes uterum ferret, A. 1708. menſe Martio. VENTER propterea, & uterus ſtatim a morte inciſi fuerant, fœtuſque detractus tum vivus, mox autem mortuus; cum ego qui tunc forte Patavii eram, uteri cervicem quæ etiamtum erat integra, & renes, quædam accuratius obſervaturus, accepi. Muci copiam intra eam cervicem, & veſiculas eodem fœtas, numero, & magnitudine valde conſpicuas, & ſuperficiem uterini oſculi obducentes, hic fuſius memorare nihil attinet. Renes vero ſunt digni qui deſcribantur. Cum enim ſiniſter major eſſet, quam corporis magnitudo requireret, ſuoſque oſtenderet canaliculos magis quam ſoleant, craſſos, eoque omnibus qui forte aderant, maxime patentes; contra dexter tanto erat minor, ut renis Succenturiati magnitudinem, craſſitudinemque non ſuperaret, ejuſque parvitati ureter, & vaſa Emulgentia reſpondebant. Et ne ſic fuiſſe a primordiis, crederes, colore erat qui morbidum ſignificaret, & tubulos quidem adhuc habebat qui papillas excipere ſolent, ſed contractos, ſubſtantiam autem reliquam pene ad nihilum redactam; ut ſi calculum, minime rubentem, minimeque croceum, reni inſitum, & calculoſam hinc inde materiam demeres, vix aliud ſupereſſet.

13. Quod dixi, hanc Obſervationem haud inutilem fore, ſic accipias velim, quod occaſionem det nobis plura examinandi, quæ de renum calculis, & vitiis agentes Medici tradidere, velut ex iſta ipſa apparet Sepulchreti Sectione XXII. Et primum licet Coitero (*o*) acciderit, ut *dextrum renem magis atque ſiniſtrum exulcerationi obnoxium* inveniret, ſicque etiam fuerit in noſtra muliere; tamen, ſi totam hanc percurras Sectionem, ex renibus quorum ſubſtantia exulcerata, aut abſumpta fuerat, longe plures fuiſſe comperies ſiniſtros, quam dexteros: & ſane ſi frequentior renum exulcerationis cauſa in calculis quærenda eſt; hi ſunt, confirmante Boerhaavio (*p*), rariores in dex-

(*g*) in Additam. ad eand. Sect. Obſ. 2. (*h*) Epiſt. Anat. 9. n. 44. & ſeqq. (*i*) Miglioramenti d'alcune Oſſervaz. del Redi n. 13. (*k*) 47. Sect. II. (*l*) Epiſt. 16. n. 40. & 41. (*m*) 25. Obſ. 14. (*n*) Vid. extrema Scholia ad cit. Obſ. 38. primam. (*o*) Obſ. 23. §. 3. (*p*) Prælect. ad Inſtit. §. 352.

dextero, nec ratio deest ab doctis Viris excogitata (*q*), quod sanguis videlicet multo facilius ob breviorem, ac liberiorem Emulgentem venam revehatur ex rene dextero. Et cum alias alii rationes attulerint; in re tamen ipsa conveniunt, ut Frider. Hoffmannus (*r*), magisque is quem laudat, Carolus Piso (*s*), diserte scribens, *ex centum nephritide* (calculosa) *laborantibus octoginta & amplius renem sinistrum dolere, experientia teste*, sive *in omnibus nephriticis fere*, ... *quæ est*, inquit (*t*), *observatio Dodonæi, & nostra quoque*. Igitur etsi versans ex Cæsareæ Academiæ Voluminibus illa e quibus potissimum soleo in his Epistolis exempla petere, in Observationes nonnullas incides, quæ aut (*u*) renes ambos pariter a calculis intus absumptos, aut (*x*) dexterum solum iis gravatum, aut (*z*) si utrumque, multo magis dexterum; tot illas tamen habebis quas hisce opponas, quin ex iisdem Voluminibus alias insuper quas illis adjungas, ut ubi (*z*) calculos in sinistro dumtaxat rene describunt, vel si in utroque, aut (*a*) plures aut (*b*) majores, gravioremque labem sinistro afferentes, quam dextero, in quarum Observationum altera illud obiter adnotabis, fuisse eorum calculorum partes quasdam *crystallinæ duritiei & splendoris nitidi*, sive *pellucidas*. Habebis indidem exempla (*c*) aucti, quamvis intus exesi, vel alio vitio affecti aut sinistri tantum, aut multo magis sinistri, quam dexteri: hæcque duæ purulentorum renum Observationes a Cl. Coschwitzio (*d*) propositæ ambæ pariter confirmabunt. Verum jam satis exemplorum: itaque sciens mitto cætera, in quibus & illud est ex Cl. Fantono supra (*e*) indicatum, uno excepto quod ex Vernei Observatione idem (*f*) memoravit, quippe non prætereundo, ut rara causa intelligatur purulentæ dejectionis. Scilicet pus e Colo intestino proveniebat quod certo loco ulcus vicinæ Partis eroserat. Ea autem Pars ren erat sinister. Ex his quæ dicta sunt, aliquid utilitatis existere posse, vides, cum renalis affectionis dubia, ut sæpe, signa se produnt. Si enim ad illa hoc accedit, ut sint a sinistris, paulo minus dubia fient, quam si essent a dextris.

14. Porro Eustachius (*g*) cum in Bonifacio Corneo renem alterum offendisset magnitudine parvam castaneam vix æquantem, alterum autem magnum; sed illum sanum, hunc putrem, calculisque, ac saniosa materia turgidum; censuit, illius parvitatem sanguinis penuriæ deberi, quippe copia ejus maxima in alterum confluente quo vis morbi ac stimulus concitabat. Si revera parvus sanus erat, neque ejus exiguitas veterum læsionum vestigia occulebat; non est mirandum, quod Vir summus ad eam confugere explicationem coactus sit. Aliis vero ubi ren minor morbidus est, contraria placet explicatio, uti & nobis in proposita muliere. Rene contracto, ejus quoque vasa, ut vidimus in illa, contrahuntur. Quod igitur sanguinis in eum jam ferri non potest, in alterum per oppositam arteriam divertit, ipsumque distendit. Credo autem, & contractionem alterius, ejusque vasorum, alterius vero distentionem interdum posse adeo augeri, ut hic immanem in molem excrescat, ille vero nunquam fuisse videri possit. Scilicet sanus, si firmus sit, non magis augetur quam influxus sanguinis requirit, uno in rene id quod antea in duobus, depositurі. At si laxior natura sit, ad eamque laxitatem morbus accedat; credi vix potest quantum incrementi nonnunquam capiat. Ostendit ren ille quem Cl. Valcarenghus (*h*) invenit decuplo majorem, magisque is qui in Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis Historia (*i*) memoratur librarum pondo triginta quinque; ut nihil hic dicam de altero, duplo, eoque amplius quam iste ultimus, graviore, quem ex Monginotii Observatione Præcl. Fantonus (*k*) commemoravit. Contracti vicissim ex morbo, adeoque attenuati atque absumpti, ut a primordiis defuisse Viri doctissimi existimaverint, in illis mihi suspicio est qui renum doloribus a calculis, vitiisve aliis laborarunt, ut puta in muliere, viro, & puella, quorum videsis historias in Sepulchreto (*l*). Namque, ut omittam virum, illum videlicet Mercatorem, cujus Observatio in hac quoque Sectione (*m*) semel atque iterum per incuriam est indicata; in puella ut renis dextri locum ne filamenta quidem, aut membranæ tenerent; tenebat tamen ureter qui ex venæ Cavæ trunco, ad quem, rene absumpto, se videtur agglutinasse, in vesicam adhuc descendebat: in muliere autem pro eodem rene *species quædam involucri* conspecta est, membrana, credo, quæ marsupii instar, absumpta jam renis substantia, superstes a tot Observatoribus (*n*) commemoratur. In iis vero crediderim a primordiis usque, ut vel olim Aristoteles (*o*) observavit, renem defuisse, in quibus nulla renum vitia præcesserint, neque ullum alterius renis, aut Emulgentium ejus vasorum, aut ureteris extet vestigium, ut non extabat in puellula a Poupartio (*p*), neque in Sacerdote, & Muliere, a Valsalva dissectis, quorum utriusque historiam tibi alias (*q*) proposui, aut siquid forte extabat, certa quædam alia non deerant quæ nunquam renem fuisse, indicarent, ut in ea Muliere alterius lateris ren non modo, ut in puellula illa, æquo major, sed duplo major, & præterea pelvi duplici, duplicique uretere præditus; ut initio factus videretur, ut sui quoque absentis comparis vices gereret. Ego vero in catella quam Bononiæ persecui Februario mense A. 1702. aliud quidpiam animadverti, unde, etsi neque ureter, neque Emulgentia vasa deessent, renem tamen a primordiis defuisse, conjicerem. Cum enim loco renis dexteri nihil nisi pinguedinem deprehendissem quæ mole ipsum, & figura etiam quadantenus referret, ureterem autem cum vesica quidem commissum, at solidum & paulo ante quam ad eam pinguedinem perveniret, repente in tenues dispertitum pinguedinis strias, quæ sanguifera vascula comitabantur, arteriamque pariter Emulgentem vidissem in eo latere non deesse, at tenuiorem æquo, & cum ramum quidem non parvulum renem versus Succenturiatum dimitteret, parte reliqua in ramusculos abeuntem qui per descriptæ pinguedinis superficiem dumtaxat reptabant: cum hæc igitur ita conspicerem; animadverti, venam ejusdem lateris Emulgentem, etsi crassitudine oppositam aliquantum superabat, nullos tamen qui sub sensum caderent, ramusculos a pinguedine illa, quam totam cum cura persecui, venientes accipere; accipere autem ramum a proximo hepatis lobo crassum adeo, ut ipsa Emulgens sinistra illo tenuior videretur. Qua ex re proclive erat conjicere, venam Emulgentem dexteram non renis in ea quidem catella, sed jecinoris causa fuisse creatam, præsertim cum in sanissima catella secundum naturæ consuetudinem se haberent reliqua omnia, nisi quod ren sinister major erat, quam pro corporis magnitudine, ut pote qui secernere unus omnem debebat urinam, quamobrem canaliculi quoque ejus erant, ut in muliere descripsi, crassiores, & evidentiores.

15. Ut igitur ab ea constitutione quæ a primordiis, ad eam quæ a morbo est, & ad institutum sermonem redeam; augeri ob renis comparis absumptionem, alterius qui sanus sit, magnitudinem non alia ratione, crediderim, quam quæ paulo

(*q*) Vid. Haller. not. *g* ad eund. locum. (*r*) Medic. Rat. T. 4. P. 2. S. 2. c. 6. in Thes. Pathol. §. 6.
(*s*) Obs. de Morbis a Ser. colluv. S. 4. c. 2. post Obs. 100. (*t*) in Præf. paulo ante Theor. 4. (*u*) Dec. 3. A. 5. Obs. 33.
(*x*) Act. T. 1. Obs. 20. & 247. (*y*) Cent. 1. Obs. 27. & Cent. 3. Obs. 45. (*z*) Ibid. in Appen. n. 1.
(*a*) Dec. 3. A. 3. Obs. 122. (*b*) Ibid. A. 7. & 8. Obs. 122. cum Figuris. (*c*) Cent. 8. Obs. 100. & Cent. 9. Obs. 64. & Act. Tom. 7. Append. n. 10. & eorund. Tom. 8. Obs. 89. (*d*) Dissert. de Valvulis in Ureterib. §. 5. & 7.
(*e*) Vid. supra, n. 5. (*f*) Anat. corp. hum. Diss. 4. (*g*) Sect. hac 22. Obs. 16. (*h*) Dissert. de saxis, acub. & cæt.
(*i*) A. 1732. Obs. Anat. 7. (*k*) De Obs. Med. & Anat. Epist. 8. in fin.
(*l*) Sect. cit. Obs. 23. §. 4. Sect. 27. Obs. 1. Sect. 28. in Additam. Obs. 2. (*m*) Obs. 23. §. 12. & Obs. 27. §. 6.
(*n*) Vid. ex. gr. Sect. hac 22. omnes §. Obs. 5. (*o*) De Generat. Animal. l. 4. c. 4. art. 2.
(*p*) Hist. de l' Acad. R. des Sc. A. 1700. Obs. Anat. 1. (*q*) Epist. 25. n. 4. & Epist. 31. n. 25.

paulo ante expoſita eſt; neque enim in Kerckringii, exempli-cauſa, aut Drelincurtii memoratis (*r*) Obſervationibus cum ren alter eſſet a verme corruptus, alter autem æquo major, eſſe poteſt Euſtachianæ explicationi locus. Cum vero ſæpe adeo fieri videamus, ut rene altero ob corruptionem, aut propter obſtruentes calculos lotium non ſecernente, aut non emittente, alter ſuppleat, idque ipſo hujus incremento confirmari; manifeſtum eſt, jure ſcripſiſſe, ut in Sepulchreto (*ſ*) leges, Guidonem Patinum, non ſemper eſſe verum, uno rene obſtructo, alterum ſtatim ceſſare ab officio: quod & ſuis ipſe quoque comprobavit Obſervationibus, & facile eſt ex alienis pariter intelligere, in hiſque; ut tot alias omittam; Gregorii Horſtii (*t*), & Thomæ Bartholini (*u*). Quas Patini, & Bartholini hiſtorias perlegens, ſi forte miraris, cum magnus, & anguloſus calculus eſſet in rene, nullum ibi percipi conſueviſſe dolorem; miraberis magis, ſi alias inſpicias Obſervationes, ex quibus conſtat, neque illum, neque ex tot aliis renalium calculorum ſignis ullum toto vitæ curſu in quibuſdam eos habentibus fuiſſe, quarum Obſervationum aliquæ in eodem ſunt Sepulchreti loco (*x*) ubi illa quam ex Bartholino indicavi; ſed aliæ præterea addi poterunt, ut quæ in Hiſtoria proſtat Reg. Sc. Academiæ Pariſienſis (*y*); quanquam in eo tamen viro vomitiones haud deerant, per intervalla ingruentes; & illa item, quam miror non fuiſſe jam additam, quippe in Poſthumo Malpighii Opere (*z*) vulgatam. Cauſa autem, cur ſignum aliquod, & interdum ullum non appareat, eſſe profecto multiplex poteſt, ut puta cum lapides, quantumvis inſignis magnitudinis, natura, aut caſus *quaſi coronarum orbes medios forat* (ſic enim legenda ſunt Euſtachii verba, male in Sepulchreto (*a*) relata; ubi præclara ejuſdem Obſervatione comprobantur) urinæ ſuppreſſio non contingit, ut neque continget, ſi via lotio quaſi per canaliculos, in ipſis calculorum lateribus, ſubſtantiaque excavatos, relinquatur aperta, ut in proxima Salmuthi hiſtoria (*b*), & clarius, quippe adjuvante pictura, in illa patet, quam Lanciſius cum Alghiſio (*c*) communicavit. Nec moleſtus ſenſus erit ad lumbos, ne gravitatis quidem, ſi calculi ſenſim, & lentiſſime increſcant, retuſiſque angulis ſint, aut firmiſſime renum ſubſtantiæ impacti hæreant, ut commoveri non poſſint, præſertim ſi ea ſubſtantia dura ſit, & calloſa, quemadmodum in Cornelio Cardinali fuiſſe, alibi (*d*) ſcribemus, fueratque in illo cujus ex Hiſtoria R. Sc. Acad. paulo ante mentionem fecimus, in quo cartilaginea inventa eſt. Sed & dura fuit in altero cujus deſcriptionem apud Malpighium extare, diximus. In hiſque nec aliæ fere ſunt ejus morbi notæ. Cujus rei quæ cauſa fuerit in eo cujus Obſervationem tradidit Guarinonius (*e*) ſatis ex diſſectione non liquet, ut neque in duabus aliis (*f*) in primaque potiſſimum, quarum tamen utraque calculis infarctos renes ambos exhibet, præſertim vero ſiniſtrum. Quæ autem, qualeſque ut plurimum ſoleant eſſe notæ illæ ex quarum præſentia proprie renum calculi dignoſcuntur, etſi jam ſatis per te noſti; proderit tamen, ſi apud Cl. Scharſchmidium (*g*) recognoſcas; exempla enim ſubjicit quibus confirmet, illarum pleraſque, aut omnes etiam abeſſe interdum poſſe, ut alium morbum ſpectent Medici, calculos autem qui in renibus ſunt, minime ſuſpicentur. Porro ſupervacuum eſt admonere, ſupervenire poſſe cauſas ob quas dolor ceſſet qui antea in rene vel acerbiſſimus fuerit, nerveis videlicet ſurculis ſive hebetibus factis, ſive conſumptis, ut ex VI. intelligitur hujus Sectionis Obſervatione. Quæ omnia cum ita ſint; patet, quanti referat in ægrotantibus quæ præceſſerint, inquirere, & ſiquando nullum præcipuum ſignum extet renalis calculi, non propterea contemnere leviora, aut aliis quoque morbis communia. Sed noſtræ id melius docebunt hujus morbi, in cadaveribus deprehenſi Obſervationes, quæ ideo in alias differuntur Epiſtolas, quod in hanc ubi de lumborum dolore agitur, eæ non videntur convenire in quibus is dolor non ſe prodiderat.

16. Quod vero diximus in deſcripto a nobis fœmineo rene calculum nec croceum fuiſſe, nec rubentem, & quod in rene virili tres albidos a nobis inventos aliis ad te Litteris (*h*) commemoravimus; nempe diſcrimini illi adverſatur, fere ab omnibus olim recepto, per alterutrum de duobus illis coloribus genitos in renibus lapides internoſcendos eſſe, credentibus, a genitis in veſica. Quibus Euſtachium ſuam oppoſuiſſe Obſervationem, in Sepulchreto (*i*) vides: ex quo alias addes, ut ex iis quæ in promptu ſunt, aliam, Euſtachianæ proximam (*k*), in qua colore marmoris candidi, aliamque (*l*) in qua nivei candoris inventi in renibus calculi proponuntur: ubi & conſpectos a Valſalva calculos, alia (non ſecus atque a Schroeckio (*m*)) albicantes, alios nigros in hac ipſa Epiſtola (*n*) memoravimus. Apparet igitur, illud diſcrimen aut ex æquo paucioribus Obſervationibus, aut a præjudicata quadam opinione fuiſſe deductum. Certe autem lapidis materiæ id quo rubro, flavo, nigro, aliove colore inficiatur, tum in veſica admiſceri poteſt. A qua etiam admiſtorum varietate fieri, credibile eſt, aliam in aliis calculis facilitatem, aut difficultatem ſolutionis, ſpemque propterea iis præcidi qui remedium quærunt quo uno æque omnes diſſolvantur. Quo magis danda opera eſt, ne calculus gignatur, iis vitatis quæ diximus (*o*) in renibus lotium remorari, & contrariis in uſum tractis, præſertim ſiqua inchoati calculi ſuſpicio ſit. Ad quem, donec licet, inde deturbandum, mitioribus potius, & anodyni aliquid habentibus, quam acrioribus diureticis uterer, qui hinc meminerim, antequam Boerhaavii (*p*) monita prodirent, generoſum quendam Civem meum, cui lapis e veſica exſectus fuerat, nephriticis obnoxium doloribus, his rarius tentari cœptum eſſe ex quo tertio, aut quarto quoque die mane haurire inſtituit calidæ uncias aliquot, cochleari addito ſyrupi ex ſucco violarum; inde vero ſciam, diuretica proprie dicta nonnullos quidem liberaſſe; aliis autem vehementer nocuiſſe: neque hoc mirum ſive ea attendentibus quæ ſupra (*q*) attigimus de mucilaginoſo humore quo tubulorum, & pelvis parietes obliniuntur, non temere amovendo, ſive contractiones eorundem parietum, quæ ut acrium medicamentorum irritamentum ſequuntur, ſic quantum & vias importune adſtringant, & dolores augeant, manifeſtum eſt. Utinam radicis ſcillæ vis anodyna, & convulſiones ſopiens, ab Hoffmanno indicata, & in nephritide ipſa, etiam a minoribus calculis proveniente, a Cl. Jo. Gerardo Wagnero (*r*) expoſita, tot felicibus aliis experimentis confirmaretur, ut non minus apud Medicos nota eſſet, quam vis diuretica perſpecta eſt; ſane Itali quoque noſtri, etſi plerumque ab emeticis, quale pulvis ſcilliticus eſt, remediis abhorrent, hoc opportune uti non dubitarent, ne ibi calculus incrementa caperet, unde poſtea dejici non poſſet. Augetur enim ſubſiſtens, non modo ut expediri, & egredi amplius nequeat, ſed interdum ut renem æquet, imo nonnunquam, ſicut in fœmina Principe fuiſſe ſcribitur (*ſ*), pondo ſit librarum quinque. Sed cum in aliis morbis non ſemper eidem remedio idem exitus reſpondet, tum in hoc ſpeciatim. Valſalvam certe ipſum memini de hoc non ſemel querentem, confirmantemque, ſe in Nobili Virgine quæ per biennium renum doloribus vexata fuerat, remedia mutare in ſingulis paroxyſmis

(*r*) ſupra n. 8. (*ſ*) Sect. hac 22. in Schol. ad Obſ. 14. (*t*) Ibid. Obſ. 19. (*u*) Ibid. Obſ. 34. §. 2. (*x*) Obſ. ead. §. 1. 3. 4.
(*y*) A. 1730. Obſ. Anat. 3. (*z*) ubi de Renib. (*a*) Sect. cit. Obſ. 12. § 1. (*b*) Ibid. §. 2.
(*c*) Litotom. c. 4. & Tab. 4. (*d*) Epiſt. 57. n. 10. (*e*) Sepulchr. l. 2. S. 1. in Additam. Obſ. 10.
(*f*) Act. N. C. Tom. 2. in Append. n. 3 & Commerc. Litter. A. 745. Hebd. 11. n. 1. (*g*) Ibid. A. 1739. Hebd. 31. n. 1.
(*h*) Epiſt. 38. n. 41. (*i*) Sect. hac 22 in Schol. ad § 1: & § 2. (*k*) Ibid. §. 6. (*l*) l. 1. Sect. 10. in Additam. Obſ. 8. ad fin.
(*m*) Act. N. C. Tom. 1. Obſ. 247. (*n*) n. 2. (*o*) ſupra, n. 3. & 5. (*p*) Prælect. ad Inſtit. §. 365. & 387.
(*q*) n. modo indicato 3. (*r*) Obſerv. Clinic. Sect. 2. n. 2. 9. & 10. (*ſ*) Vid. apud Pohl. de Proſtat. calcul. §. 7.

roxyſmis eſſe coactum, cum quæ alias prompte liberaverant, fruſtra in uſum revocarentur.

17. Inter cætera autem detrimenta quæ mulieribus afferunt cruciatus nephritici, non dubito, quin abortus, aut non infrequens & fœtus, & matris interitus ſit referendus. Cum enim uterus creſcens ureteres premendo, minus per hos facilem reddat urinæ defluxum, &, quod conſequitur, nonnihil in renibus eam moretur; ſiqua forte vitium aliquod in his fovet ob quod eorum doloribus obnoxia ſit; nempe inde magis irritari ipſorum intimas membranas, & cruciatus excitari, proclive eſt intelligere, ut illud pariter quod toto corpore, iiſque præſertim Partibus quæ in ventre ſunt, eo tormento per nervos in conſenſum tractis, facile ante juſtum tempus ex contrahente ſe utero fœtus exigatur, aut certe ita ipſe, aut mater, tunc gravibus morbis perſæpe impar, male mulctetur, ut non raro utrique moriendum ſit. Quod ad abortum attinet, habes in Sepulchreto (*t*) Matronam, a Platero deſcriptam. Ea *quatuordecies uterum geſtans*, *toties* 8. *vel* 9. *ſemper menſe abortiebat*. Eadem multos annos graviſſimis renum doloribus obnoxia fuerat. *Dolorum* autem, *&* *abortus cauſam* Platerus deprehendit in renibus, quorum alter in marſupii modum, abſumpta ſubſtantia, redactus, alter a magno calculo erat prætumidus. Mulier vero a cujus hiſtoria, ut pleraque alia, ita hoc quoque animadvertendi occaſio mihi data eſt, ut ſeptimo graviditatis menſe ipſa primum, mox & proles extincta ſit, & quemadmodum ren ejus dexter ſe haberet, jam docui (*u*); ut quando mortis illius genus, tunc aliud agens, non quæſivi, nunc ſuſpicer, inter mortis prægreſſas vel proximas etiam cauſas, renis dolorem fuiſſe. Quod & de alia ſuſpicor cujus diſſectæ Obſervationem, mecum, & cum Amicis cæteris ab Santorino communicatam, huc eo libentius adſcribam, quod & alia aliqua continet tibi, renum fabricam rimanti, minime fortaſſe diſplicitura.

18. FŒMINA quæ ex renum affectionibus diu laboraverat, denique cum uterum gereret, quinto geſtationis menſe obiit. RENUM alter ſtrigoſus fuit, quippe cavea quidem pelvis aucta, ſubſtantiæ autem craſſitudine extenuata. Alterius quoque, etſi longitudo, & latitudo increverant, exigua erat quibuſdam locis ſubſtantiæ craſſitudo, pelvis autem amplitudo permagna. Hæc vero in ureterem deſinebat arctum adeo, ut adactus aer vix tranſiret. Qua autem pelvis cum intimo rene cohærebat, latis pertuſus erat orificiis, quæ cum magnis cellulis communicabant. Harum quoque cellularum aliqua parietes habebat aliis orificiis perforatos; in quæ impulſus aer multos canaliculos, ſimulque Emulgentem diſtendebat arteriam. Erant autem ii canaliculi arterioſis ramis in tranſverſum impoſiti. Cæterum eas cellulas urina implebat: renis autem ſuperficies ex vaſis fiebat ſanguiferis, in craſſiuſculum quaſi ſtratum compactis.

19. Qui ad cognoſcendam intimam; ut cæterorum viſcerum, ſic etiam renum ſtructuram, morboſas conſtitutiones omnino aſpernantur, non hanc fortaſſe contemnent, ex qua videlicet renum canaliculos probari, credent, cum arteria, nulla re interjecta, communicantes; recte, an ſecus, non eſt mihi hic diſquirendi locus, neque confirmandi excogitati a me olim (*x*) ad patefaciendam renum fabricam experimenti. Ex hac potius, aliiſque hiſtoriis ſupra memoratis in memoriam redeo alterius, quam ex Williſio reperies in Sepulchretum (*y*) tranſlatam. In ea nobis Matrona deſcribitur a multis jam annis, potiſſimum vero quotieſcunque conceperat, iis ſpaſmodicis affectibus vexari ſolita, ob quos ſub finem tertii menſis abortum ſemper faciebat, quod noviſſime quoque contigerat, acutis videlicet lumborum præſertim doloribus non ſemel redeuntibus, & poſtea quoque acriter, fere uſque ad extremum vitæ diem, qui trigeſimus quintus fuit ab abortu, cum vomitu divexantibus. Cadavere inciſo, Williſius non dubitavit, quin dolorum cauſa ſtatuenda eſſet in aqua intra cranium deprehenſa, quæ inde per nervos in meſenterii centrum delapſa, membranas diſtraxiſſet, quas ibi interjecto aere non ſecus divulſas invenit, ac ſi lanius inſufflaſſet. Equidem non is ſum qui aquam, cerebrum inundantem, ſpaſmodicos facere poſſe dolores, negem. Sed tamen in cadavere quod citiſſime, ait, computruiſſe, facilius eſt aerem illum qui membranis erat interpoſitus, a putredine ipſa recens evolutum concipere, quam in vivente jam fuiſſe. Quid ergo eſt? A renibus fortaſſe petenda altera cauſa fuerat, quæ ad aquam illam adjiceretur. Nam renes ſatis quidem ſanos fuiſſe, refert; alterum tamen eorum *inuſitatæ fuiſſe figuræ*, ut pote qui *in plures lobos inſtar renis vitulini findebatur*. Fac enim eorum tibi veniat in mentem, quæ Ruyſchius (*z*) ſemel atque iterum ab ſe comperta memoriæ prodidit. Poſt intolerabiles lumborum dolores, non calculos, ut ipſe, omneſque expectabant, ſed inæqualem dumtaxat, ut in humanis fœtibus, & in vitulis, bobuſque, renum ſuperficiem eſſe deprehenſam. Fatetur autem ut rem ſibi inauditam, ſic quoque incompertum, quomodo ex ejuſmodi ſtructura tam atrox dolor, & ſanguinis ſæpe mictus exiſteret. Qui tametſi a Williſio non memoratur, potuit tamen illud renis intimum vitium, quod inæqualitatem ſuperficiei aut ſequeretur, aut faceret, necdum ad eum perveniſſe gradum, ut ſanguinem eliceret qui cum urina excerneretur. Quod vitium quale ſit, cum Ruyſchius cohortetur cæteros ad inquirendum; non ante quis facile conjiciat, quam ſciat, num adultos omnes quibus ea renum inæqualitas ſit, horum cruciatus infeſtet.

20. Igitur ſi quæ ab antiquioribus ſcripta ſunt, attendantur; non eſſe id verum, a primo aliquis exiſtimabit. Etenim cum Ariſtoteles (*a*) *hominum renes bubulis ſimiles eſſe*, tradiderit, *quippe qui tanquam compoſiti ex multis renibus. exiguis conſtent, neque æquabiles ſint*; in pleriſque ſaltem ita inventos eſſe, videri poteſt: pleroſque autem homines renum doloribus tunc eſſe vexatos, cuinam, quæſo, credibile ſit? At ſi a fœtuum, & puellorum inſpectione ad id ſcribendum inductum eſſe, ſuſpicabimur, quæ ſuſpicio in Adnotationibus indicata eſt ad Euſtachii librum de Renibus *(d)*; Ariſtotele ſepoſito, quot alii, & in quot, quibuſque idem conſpexerint, quæremus. Euſtachius (*c*), qui multos, ſiquis alius, inſpexit humanos renes, in uno, aut altero dumtaxat id ſe vidiſſe, memoriæ tradidit: qui etſi reticet, an ex renibus laboraſſent; ſubindicare tamen videtur, cum alterius renes *magnitudine quoque*, ait, *fuiſſe valde inſigni & alios longe ſuperante*, & cum alibi (*d*) negat, id inventum iri, *niſi aut cadaver nacti ſimus*, *cujus renes tuberculis ſcateant*, *aut natura in eis conformandis a lege ſua diſceſſerit*. Quod cum *perquam raro* contingere, Anatomicus adeo exercitatus affirmet; mirum eſſet, ſcriptum poſtea fuiſſe a Veſlingio (*e*), *ſæpius tamen* renes *e compactis veluti glandulis inæqualem ſuperficiem*, *quam in fœtu exhibent*, *in adultis quoque retinere*; niſi æquius foret interpretari, *ſæpius* dixiſſe comparantem cum eo quod modo dixerat, & certe multo rarius eſt, unum aliquando pro duobus renibus inveniri, quam cum Riolano (*f*) reprehendere. Adverſus quem id ſe *unquam vidiſſe*, negantem, ſic quidem Veſlingium tuetur Dominicus de Marchettis (*g*), ut confirmet, ſe vero id *bis*, *terve* in hoc Theatro oſtendiſſe. Sed neuter verbum ullum injicit unde intelligamus, ſani, an ægri ii fuerint in quibus invenere. Nec vero injecit qui ſemel id vidit Diemerbroeckius (*h*), neque alii quos ſciens omitto, ipſo præſertim recentiores, ſi duos excipias quorum alterius Obſervationem habes in Sepulchreto (*i*), alterius in Bibliotheca Anatomica (*k*). Hic *illam renum ex lobulis coagmentationem ſemel in juvene novem annos nato mani-*

(*t*) Sect. hac 22. Obſ. 4. (*u*) n. 12. (*x*) Adverſ. Anat. 3. Animad. 33. Vid. & Epiſt. Anat. 3. n. 15.
(*y*) l. 1. Sect. 13. Obſ. 7. (*z*) Adv. Anat. Dec. 1. n. 9. (*a*) De Partib. Animal. l. 3. c. 9. (*b*) ad c. 3. in fin.
(*c*) c. cit. (*d*) c. 42. (*e*) Syntagm. Anat. c. 5. (*f*) Animadv. in cit. Veſlingii locum. (*g*) Anat. c. 5.
(*h*) Anat. l. 1. c. 18. (*i*) l. 1. Sect. 13. Obſ. 3. in Additam. (*k*) Tom. 1. P. 1. in Adnot. ad c. 1. Malpigh. de Renib.

manifestam atque evidentem, *nullo interim hoc visus infestante morbo* sibi *intueri licuisse*, affirmat. Ille vero in *puella decem annos nata*, ventrisque doloribus atrocissimis, & deinde convulsionibus, ac vomitu denique confecta, etsi alias alibi morborum causas animadvertit; tamen renes quoque duriores, eorumque alterum *inusitatæ figuræ* invenit, *in plures scilicet lobos fissum*. At si hanc propter varias illas causas, utramque autem propter ætatem minus adultam seponas; neque enim adeo mirum esset, si paulo tardius in nonnullis renes ambo, aut eorum alter puellarem illam inæqualitatem amitterent; ex cæteris quas nunc quidem meminerim a me lectas esse, Observationibus quatuor, haud amplius, sunt, Ruyschii una, Petrucci altera, Mauchartii tertia, Trewii ultima. Et ex duabus quidem primis, si adjuncta quædam attendamus, urinæ vitiis laborasse illos, conjiciemus, in quibus ejusmodi renes inventi sunt. Nam Ruyschius olim priusquam casus illos duos proponeret qui nobis hæc perpendendi occasionem dederunt, cum eandem in adulto renis structuram offendisset, quanquam nihil de ejus morbis attigit; tamen in renis illius delineatione (*l*) supremum ureteris tractum latiorem nobis delineavit, quam per se esse in iis solet qui earum partium morbis affecti fuerunt nunquam. Petruccius autem cum Spicilegii sui (*m*) Tabula II. renes pingat monstrosos, id est *ex plurimis glandulis conglomeratis constantes ad instar conceptaculi ovorum*; pelvim dexteri æquo magis latum atque extantem, ureterem autem sinistri *crassitie*, & *amplitudine*, ut ipse loquitur, *monstruosum* repræsentat. In Mauchartii autem Observatione (*n*) conjectura opus non est, ut assequamur, Senem, cui *renes maximi*, *bubuli*, & *inæquales* erant, pluribus, nec levibus, urinæ & partium ejus causa conditarum vitiis laborasse. Nephriticum enim annos aliquot fuisse, constat, deinde ischuriam fere perpetuam, tum per intervalla urinæ incontinentiam successisse, illamque similem *lacti ebutyrato* repertam esse intra ureteres, intestini Ilei instar distentos, cum pelves unde proveniebant, ovi capacitatem æquarent, intra vesicam denique contractam, crassam, & quasi callosam lapides duos, quorum alter magnus, præter multos quos olim ejecerat, substitisse. Sic etiam Senex alter, in quo ren uterque a Præcl. Trewio (*o*) conspectus fuit *manifestis in lobulos divisionibus*, *uti alias in pueris tantum solet*, *notatus*, renum calculis diu obnoxius vixerat, quos, mictu interdum cruento comitante, excernebat, donec secunda urinæ in vesica suppressione confectus est. Nunc si forte quæras, quid ego observaverim; etsi quotiescunque in renes incidi qui ad istam superficiei inæqualitatem accederent, id in pauperibus fuit plerumque ignotis, qui dum viverent, quibus essent obnoxii morbis, scire propterea, aut satis scire non potui; hoc tamen dicam, ex indiciis quibusdam, non secus ac in Ruyschii, & Petrucci Observationibus, conjecturam facere licuisse, eorum neminem caruisse morbis ad urinæ organa attinentibus. Quod & ipse, ut spero, facile intelliges, si has quas subjicio, eorum historias consideraveris, sed universas; ita enim disponam, ut indicia illa magis, magisque augeri videas, & ex levioribus ordinatim fieri graviora.

21. MULIERIS, in Nosocomio hoc mortuæ, viscera quædam, & caput in Gymnasium illata sunt, cum Anatomen haberem A. 1726. CEREBRI fusca erat medullaris substantia, & crebris sanguineis punctis distincta: laterales ventriculi non sine aqua intro effusa: cerebellum prætmolle. Ut in Thoracis cavo, sic etiam in Ventre aqua non defuerat, eaque fœda. Uteri Tubæ majus orificium habebant occlusum, quippe extremo illo ad ovarium firmiter agglutinato. Ren uterque inæquali erat superficie, & maculis albis hic illic, qua subsidebat, variegata; ut inæqualitatem illam a natura non esse, facile intelligeres. Urinaria autem vesica intus rubebat.

22. SENIS cujusdam Partes, præsertim Ventris, in eodem Nosocomio studiosis nostris Adolescentibus ostendebamus sub finem A. 1742. cum inter illas a consueta naturæ norma has aberrare, adnotavimus. TESTIS alterius Vaginalis tunica aquam continebat non paucam, eamque turbidam: ex Albuginea autem qui prope globum epididymis superiorem, testiculum convestiebat, corpusculum subrotundum exstabat, Albugineæ concolor. Arteria Magna ubi in Iliacas se dividebat, ossicula inter tunicas condebat suas. Sed hoc nihil erat præ arteria Splenica, quæ ab initio ad ingressum usque in lienem tota propemodum constabat ex ossibus: eratque præterea multo quam soleat, latior. Splen tamen, quantum sensus judicare poterant, sanus erat. Fellis vesicula æquo minor fuit. Renes pro statura parvi: & quanquam interius sani videbantur; exteriore tamen facie inæquali. Urinaria autem vesica magna, & parietibus valde crassis, quales in iis esse consueverunt qui ex calculo, aliave causa urinæ difficultate laborarunt.

23. SENEX alter, annos natus, quantum æstimari poterat, sexaginta, mendicus adeo, ut sibi victum quæreret vel ex melonum corticibus, & si quæ alia ejusmodi in vias projiciuntur, non semel antea in Nosocomium hoc venerat ob febrem, & oppressionis sensum in thorace, quem difficilis respiratio, debilis pulsus, & tussicula comitabatur assidua, sputa educens quæ vocant catarrhalia. Ubi paululum sibi videbatur levatus; in vias iterum exibat, nec multo post tempore Nosocomium repetebat. Novissime autem circa medium Januarium A. 1747. ita emaciatus, & morbo, frigore, inedia confectus rediit, ut paulo postquam venerat, mortem obiret. CADAVERE in publica Anatome usus sum, donec melioris copia fieret. Itaque & Ventris, & Thoracis viscera perlustravimus. Ut de hisce primum hic dicam, ex quibus præcipuorum hominis morborum causas agnoscas; Thorax, ut pericardium quoque, effusam quidem habuit aquam, sed paucam. At pulmones ad latera, & dorsum valenter annexi erant: quin dexter, cum abstraheretur, quandam quasi tunicam opacam, crassam, firmam, & æqualem reliquit, thoracis parietibus adhærentem, ab imo ultra medium ejus longitudinis, & a Spina ferme ad sternum usque extensam, quæ ab uno extremo, & ab eo deinceps avulsa, integra secuta est: ea neque ad pleuram, neque ad membranam attinebat pulmonis, quippe cum utraque harum sua in sede restitisset; itaque de eo genere fuisse censui quod tibi alias (*p*) declaravi. Pulmones ipsi non optime se habebant: imo intra summam alterius partem duri aliquid perceptum est. Sed plus in corde malorum fuit. Erat duplo grandius quam par fuisset: nec sanguinem tamen continebat, sed concretiones polyposas dumtaxat, easque mediocres, & paucas. Verum cum uterque esset ventriculus dilatatus; dexteri, ut auriculæ ejus pariter, quæ & ipsa dilatata erat, parietes erant pertenues; sinistri contra crassiores omnes, & duriores quam æquum esset. Mitrales valvulæ ipsæ quoque amplificatæ, & valde crassæ, imis erant oris tuberosæ. Et Sigmoides quidem minus fuerant molles quam æquum sit; sed iis minus flexiles Semilunares; quin harum aliqua ad inferioris ambitus partem jam ossea. Arteria Magna ante curvaturam æquo latior; interiore autem facie universa, imo in Iliacis quoque, albis maculis passim distincta. Earum macularum aliquæ introrsum prominebant, quæ duriores erant, & osseæ, præsertim ubi una ex inferioribus Intercostalibus oriebatur, cujus orificium ut forte erat in maculæ centro, circulari ambitu prominentis, sic propterea coarctatum fuerat, ut simul cum macula a primo referret majorem quandam glandulam lenticularem. Et quoniam de Iliacis mentionem injeci; priusquam cætera de Ventre attexam, non reticebo, fuisse Iliacas arterias omnes, non secus ac Splenicam videmus, flexuosas: Iliacas autem venas, primas tantummodo, id est ad earum usque partitionem, corrugatione

(*l*) Obs. Anat. Chir. 80. Fig. 64. (*m*) De Struct. Capsular. Renal. (*n*) Eph. N. C. Cent. 8. Obs. 26.
(*o*) Commerc. Litter. A. 1743. Hebd. 33. n. 3. (*p*) Epist. 20. n. 37.

rugatione quasi quadam affectas, ut difficile posses extendere. Ventris viscera has labes ostenderunt. Ventriculus amplus; quamvis pauca continebat; & sine rugis, fuscus intus erat hic illic ad magnos tractus a medio sinistrorsum, multo autem magis ad stomachum ipsum, ibique aliquanto profundius. Jecinoris tota convexa superficies, parvo a dextris spatio ad imum excepto, firmiter cum septo transverso cohærebat: in summa autem ea superficie erat hepatica substantia hydatide excavata, cujus diameter transversum æquabat digitum. Lienis autem convexa facies membranam habuit suam quodam loco albicantem, in ejusque albedinis medio osseam factam parvulo spatio. Lien ipse laxior, & potius crassitudine, quam longitudine, aut latitudine, æquo major, cum tamen arteria Splenica, ista etiam spectata crassitudine, paulo quam conveniret, latior videretur. Mesaræi glandulæ in homine id ætatis passim occurrebant, multæque ad fabæ magnitudinem: quanquam sive tangeres, sive, dissectas etiam, inspiceres, morbo carere, non dubitares. Sed renum magnitudo quæ, corporis proportione, minor erat, magisque eorum superficies evidenter ab eo quod videre consuevimus, discrepabat. Posteriore enim facie æque erant convexi, atque anteriore, utraque autem inæquali, sinister præsertim, & quadantenus tuberosa. Accedebant in sinistro depressiones quædam quasi a cicatricibus. Ureterum autem orificia intra vesicam spectabantur aliquanto ampliora, & ipsa vesica intus subrubra, & sanguiferis vasculis passim discurrentibus ita distincta, ut si in ea coloratam ceram immisisses; exterius autem rubicundioribus quam soleat, fibris instructa.

24. ANICULA rustica, parva, & præter modum strigosa, intra biduum ex senectute ipsa, ut ajebant, mortua, spirandi tamen difficultate, quamvis sine tussis, & sputorum expectoratione, laboraverat: quod adnoto, ut scias, non plura de ejus morbis sciscitando cognosci potuisse; non quod alia ferme quam ventris viscera examinaverim. Etsi enim hujus quoque cadaver, cum Anatomen docerem A. 1740. in Theatrum ex Urbe importatum est; tamen ubi ad thoracem perveni, melioris, aut certe majoris corporis facta copia fuerat, in quo dissecando occupari præstitit.

ABDOMINE igitur aniculæ diducto, sana reliqua; hæc autem dumtaxat inventa sunt præter naturam se habentia. Magna arteria a diaphragmate ad Iliacas usque omnes tota erat intus a flavis osseis lamellis inæqualis, & fœda præterea ab humore crassiusculo, fusco, & sanguinolento, qui hic illic intimæ tunicæ adhærebat, ex qua per lamellas illas ipsi circumjectas perrupta, & exulcerata distillaverat. Ejusmodi vitium in perbrevem quoque Cœliacæ truncum se propagans, cæteris hujus ramis illæsis, hactenus se extenderat in arteriam Splenicam, ut cum tota justo esset latior, & crassioribus tunicis, & flexibus præsertim tot, ac tantis, ut plures, majoresque in ea vidisse non meminerim, ideoque primo aspectu ea esse quæ erat, non videretur, esset præterea ad flexus majores dura, nec sine osse. Lien autem quem adibat, sanus, & parvus quidem, sed jecinori, ac visceribus cæteris, atque adeo toti corpori respondens proportione. At ductus Hepatici truncus amplior quam soleat. Contra uterus, quem in latus sinistrum invenimus valde inclinatum, cavo erat adeo angusto, ut non facile in adulta viderim angustiorem; & tamen vagina erat non exigua, & supra pubem rugosa cutis mulierem peperisse, indicaverat. Renum uterque superficie inæquali prope ut in fœtu, pelvi autem non modo, & duobus in hanc confluentibus majoribus tubis, sed & pluribus ex minoribus, qui horum alterutrum adeunt, extra renes exstantibus. Quæ omnia, ut ureteres quoque, aliquanto erant justo latiora, a dextris præsertim. Ren autem dexter multo minor sinistro, & quamvis intime quoad visus, tactusque judicare poterant, non morbosus; tamen dissectus male olebat. Sed & ureteris dexteri orificium multo amplius quam solet, & quam esset sinistrum, in vesica hiabat; ut ab dextera magis parte ex urinæ vitiis laborasse mulier videretur. Tunc etiam intellectum est, cur vesica bene distendi immisso per urethram aere non potuisset, quippe hujus parte per amplius illud orificium in ureterem, pelvimque ipsam renis, ut perspeximus, divertente, & qua pelvis incisa fuerat, exeunte. Cæterum vesicæ intima facies pene tota vasculis sanguiferis, eorumque ramulis tumidis, & nigricantibus distinguebatur; quin tota ipsa vesicæ infima pars intus nigricabat.

25. Huc addas velim quam tibi alias (q) descripsi in Stabulario Observationem. Hinc enim videbis quæ vesicæ, & ureterum vitia fuerint, inde vero ut renum inæqualis esset superficies. Nec refert; imo fortassis juvat potius propositum hoc nostrum, quod certa quædam præterea vitia iis in renibus animadverterim. Neque enim hic quærendum credo, num solum ejusmodi superficiei vitium gravia illa attulerit mala de quibus ab Ruyschio (r) traditum est. Crederem fortasse, si quod autumabat Riolanus (s), liceret accipere, ex inæquali illa quæ infantibus est, renum faciem post septennium, vel ocyus æqualem fieri quia ex aspersione sanguinis carnosus cortex circumjiciatur, sublividus, minimum digitum crassus, complectens ea tubera quæ sola in puello renis substantiam faciant. Nam in fœtu quoque is proportione cortex est, renumque facit superficiem, omnesque præterea adultorum renes quorum esset facies tuberosa, parvi forent, quod neque ego semper vidi, & Ruyschii illa respuit delineatio quæ supra (t) indicata est. Nec vicissim tamen hic renes a nobis ponendi sunt male adeo affecti, ut in quibusdam Eustachii (u), & Littrii (x) Observationibus, in quibus non modo ren erat tuberculis exterius plenus, sed & substantia maxime imminuta, aut prorsus consumpta, loco ejus a sabulosa materia occupato, pelvi autem innumeris lapillis, aut materia illa referto, & ureteris denique initio per calculum non exiguæ magnitudinis prorsus obstructo. Nam si in horum alterutro casuum jam ea præcessissent quæ Ruyschius scripsit; in neutro enim erat, quod permirum fuit, postremo ante obitum tempore illorum quidquam; nemini certe obscura fuisset causa cur accidissent, ut contra est in Ruyschii Observationibus. Nunc si præter exteriora tubera aliquid aut ibi, aut intus ponas, quod attentius inspectando observandoque liceat animadvertere, ut in nostris fere omnibus historiis, unde quæ præcesserit inæqualitatis causa conjici possit, & hæc ejus generis, ut dolores quoque & sanguinis mictum afferre valuerit; indicatum fortasse videbitur quidpiam quod a veri similitudine non abhorreat. Fac igitur, plures extitisse antea in renis superficie ex illis caveis sero plenis quas aliis Litteris (y) fusius memoravi, & quarum una etiamtum supererat in Stabulario. Pro seri illius acriore aliquando natura & lacessi ren potuit, & vas aliquod sanguiferum erodi, unde sanguineus mictus, & dolor, quem a seri quoque copia tum distendente, tum etiam gravante augeri contigerit. Sero autem illo dissipato, cicatricosas maculas, & depressiones relinqui ostendimus, easque in aliqua etiam ex modo productis historiis (z) non omnino obscuras: quas inter crebras depressiones hic illic prominens illæsa renis substantia inæqualem faciet superficiem, & tuberum speciem repræsentabit. Itaque habes quid mihi venerit in mentem re in obscura & perdifficili. Quod exempli dumtaxat causa, & te ad meliora excitandi, propositum credito; neque enim mihi satis placet cum ob alia, tum præsertim quod vereor, ne alia inæqualitas illa fuerit quam Ruyschius vidit, ac quæ a me visa, &, ut potui, explicata est. Nunc quando lumborum doloris causam in renibus, primum ut calculo, deinde ut aliter affectis, consideravimus, age in aliis quo-

(q) Epist. 4. n. 19. (r) supra, n. 19. (s) Animadv. cit. supra ad n. 20. & Anthropogr. l. 2. c. 26. (t) n. 20.
(u) De Ren. c. 45. (x) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1701. Obs. Anat. 5. (y) Epist. 38. n. 39. & seqq. (z) n. 21. & 23.

que Partibus, una aut altera proposita Observatione, spectemus.

26. CISIARIUS Patavinus, paucos supra triginta annos natus, sanus antea, & robustus, nisi quod lue venerea laboraverat, cum forte cecidisset, & supra jacentis ventrem rota in transversum acta esset; acerbis adeo lumborum, dorsique doloribus prehensus est, ut octo ipsos menses cubare cogeretur, nihil quidquam opis adversus eos dolores Medicis, quos bene multos advocaverat, afferentibus. Denique cum Cel. Vallisnerius accessisset, ægrumque de cruciatibus sinistri potissimum lumbi querentem animadvertisset; manu admota pulsationem, ut ab aneurysmate, percepit ad ipsum ejus lumbi latus, illaque propterea quibus diutius forte servari posset homo, non sanari, præscripsit. Intumuit deinde is locus, tumore latius se extendente, & costas ipsas quæ proximæ erant, attollente. Œdema interea subjectum crus, & femur totum occupaverat. Cum æger tamen, vigente appetitu, temere multum ederet, tumorque increfceret; Chirurgus imperitissimus ausus est longe aliud ac Vallisnerius, opinari, & non modo quæ pus moverent, imponere, verum etiam cum ab horum usu vesicæ, & rimæ in lumbi cute apparuissent, hanc incidere. Quam incisionem proxima nocte consecuta est tumoris disruptio, hanc autem larga sanguinis profusio, & hanc virium, vocisque defectio; ut intra horæ quadrantem a disruptione, vita defierit. Postridie, qui dies fuit Nonis Novembribus A. 1720. hæc mihi narravit Vallisnerius, petiitque, ut secum dissectioni præesse vellem, quæ a Vulpio nostro est administrata. ABDOMINE diducto, in conspectum venit aneurysma, quo majus nunquam vidi. Nam ventris caveæ dimidium ferme occupabat secundum longitudinem situm. Ab diaphragmate enim ad pelvim se extendens, obtinebat quantum spatii est ab latere usque dextero vertebrarum ad sinistrum distenti abdominis latus, liene, ventriculo, intestinis, mesenterio, vena Cava, rene sinistro dextrorsum adeo compulsis, ut is ren ad regionem esset umbilicalem. Figura aneurysma tunc erat ovali, cum sanguine oppletum, facile fuisset sphæroidæa; plurimo tamen etiamtum sanguine erat farctum, circumcirca in cortices polyposos concreto, ad medium hactenus grumoso, ut pultem referret. Qui postquam omnis detractus est, tum vero hæc animadvertimus. Aorta arteria qua in ventrem primum perveniebat, cum ibi statim inciperet dilatari antrorsum quidem non ita multum, dextrorsum autem haud amplius quam ut exiguam manum caperet in pugnum contractam, sinistrorsum se adeo expandebat, ut anteriorem & laterales parietes facere videretur descripti aneurysmatis, quod ibi inter diaphragmatis appendices cum Aortæ cavo ampliter communicabat. Laterales parietes ubi ad posteriora pervenerant, finem ibi statim habebant, arctissime undique ad partes quas inde aneurysma non removerat, agglutinatum: itaque posterior aneurysmatis paries peculiaris nullus erat; sed eæ ipsæ partes pro pariete erant. Quarum illæ quæ ob osseam naturam minus cedere ictibus potuerant sanguinis irruentis, exeso periostio, ipsæ quoque carie affectæ erant, costa videlicet infima, & cava facies ossis ilium: vertebræ autem vel pejus se habebant. Lumbarium enim transversi processus in eodem sinistro latere a carie aut rupti jam erant, aut solo digitorum appressu facile rumpebantur: corpora autem ipsa infimæ thoracis vertebræ, & duarum quæ ei proximæ ad lumbos sunt, altissime erant excavata, & maxima ex parte absumpta, quæ res eo magis in oculos incurrebat, quod interjecta corporibus crassa illa cartilaginea ligamenta suis quodque sedibus etiamtum exstabant intacta, & pulchre albicantia, suoque servato amplitudinis modo inter depressiones exesorum corporum prominentia, quantum ex his consumptum esset, aspicientibus ostendebant. His igitur omnibus, quæ ablato dumtaxat sanguine, continuo in conspectum se dederunt, satis inspectis, cum ad ventris viscera oculos convertissemus; sana cuncta in tanta locorum mutatione mirati sumus. In Thorace quoque, nisi quod pericardium plus aquæ habuit, quam par sit, nihil quod peccaret, animadvertimus. Nam quod pulmones albissimos haud secus ac si aqua usque, & usque injecta sanguis ex eorum vasis fuisset elutus, conspiceremus; nempe id deberi intelligebamus sanguini qua nulla resistentia fuerat, in ruptum aneurysma vitæ extremo tempore confluenti.

27. Quæ super maximo hoc aneurysmate animadvertere multa possem, sciens omitto, illa præsertim quæ alibi attigi, cum de aneurysmatibus aliis scriberem. Hic duo potius adnotare juvat; quorum alterum in extrema hac Epistola (*a*) habebis; alterum autem ad suspiciones attinet aneurysmatum post diros pariter, ac diuturnos dorsi, lumborumque dolores alias in viventibus, alias in ipsis, quod mirabilius videtur, sectis cadaveribus non agnitorum. Ut de his ultimis primum dicam; relege, quæso, perattente quasdam in Sepulchreti non unam Sectionem, & in hanc quoque XXII. relatas historias, nempe Obf. XXXV. & XL. Videbis post ejusmodi dolores quos repentina tandem mors excepit, in altera *duas lumborum vertebras corrosas fuisse repertas, una cum aortæ & venæ cavæ, cui suppositæ erant, ruptura, unde magna ex utroque vase facta fuerat sanguinis* in ventrem *effusio*: in altera autem *carnem quandam putridam, nigricantem, & corruptam*, quæ in ventre *ad duas spithamas longa, & duarum manuum transversarum* latitudine, spinam ita eroserat, *ut ulcus cancro simile pugnum capere, & levi ictu tota spina dorsi frangi facile potuerit, ultimo denique ipsam etiam venam cavam, qua spinam decurrit, corroserat a qua sanguis per diaphragma* ab eadem carne *perforatum, pulmonum motum impediendo, mortem intulit*. Prima illa affectio *Tabes spinea* fuisse creditur, ab Hippocrate descripta: Hæc altera, pancreatis immanis, & putridus tumor. Quem ut ipse non negem; non minimam tamen tumoris partem ex dilatatione Magnorum vasorum fuisse, suspicor. Nec sine ejusmodi suspicione omnino sum, cum mox lego Obf. XLII. secunda; iteratus enim per incuriam est numerus; cum, inquam, lego, post assiduum, ac diuturnum dolorem circa regionem ossis sacri, inventum esse *circa* eandem *regionem, ea in parte ubi vena cava bifurcatur, abscessum magnum, in quo materia fœtida & sanguis coagulatus continebatur*, tum etiam *os sacrum ea in parte ita corrosum atque exesum, ut facillime digitis extrahi atque conteri potuerit*. Sed minus me mea falli suspicione, crediderim in Observatione, quæ I. est in Additamentis ad Sectionem XII. libri quarti. Vir proponitur magnis universæ dorsi spinæ cruciatibus diu conflictatus, quem a prandio, cum familiaribus sumpto, elapsa quarta horæ parte hi, qui secesserant, revertentes humi stratum, mortuumque invenerunt spina dorsi disrupta, id quod ei verisimiliter contigisse crediderunt, dum ad arripiendam matulam se inclinasset. Ex aperto ventre ingens statim prosiluit sanguinis copia, quo & totum refertum erat sinistrum thoracis cavum. Permagnus autem erat tumor a sexta dorsi vertebra ad primam usque lumborum pertinens, qui *refertus apparuit ingenti carnis copia, carcinomate affectæ, imbutæ & obductæ pauco pure, ac sanguine in grumos concreto*. Tumorem complectebatur *membrana validissima, coronati argentei crassitiem obtinens*, sed *lacera juxta primam lumborum vertebram, ex parte periostio destitutam, adeo ut postremæ duæ costæ nothæ spinæ amplius non cohærerent*. Porro *sex inferiores vertebræ dorsi, & lumborum prima*, *carie omnino* erant *corruptæ, quasi teredine erosæ, adeo ut ibi loci spina*, propterea facile disrupta, *omni careret soliditate & stabilitate*. *Ipsum diaphragma pertusum, ut duobus digitis conjunctis introitum concederet. Renis sinistri vena Emulgens præterea discerpta*. Utinam sicuti venæ hujus, ita Magnæ arteriæ, adhærentis omnibus illis corruptis

(*a*) n. 30.

ptis vertebris, mentio aliqua esset injecta; unde meam confirmare possem suspicionem, aut abjicere. Vidisti in mea Observatione (*b*) altissime excavatas fuisse vertebras, in altera autem ex indicatis Observationibus adeo corrosas, ut levi ictu frangi potuerit Spina, in hac autem ultima post erosionem, reipsa fractam. Intelligis quid ex mea suspicer. At illud extra suspicionem, a magno aneurysmate, Spinæ adhærente, hoc etiam, præter cætera detrimenta, & pericula, afferri posse, ut Spina frangatur; non multum enim in Ciliario nostro deerat, ut posset. Verum ne forte credas, suspiciones omnes meas in Observationes dumtaxat cadere quæ in Sepulchreto extent, inspice eam saltem quæ inter alias a Viro Clarissimo multis post illud iterum editum annis vulgata, vel potius, quantum ex Actis Helveticis (*c*) in quibus eadem historia est, intelligere videor, recusa, tumorem in latere lumborum, & hypochondrio sinistro eminentem fuisse docet *a corpore immani, ingenti, globoso, tenso, totum fere sinistrum abdominis latus occupante*, quod exsectum, & ruptum *effundebat magnam, qua opplebatur, cruoris fusci copiam, substantiæ flavescentis, spongiosæ, lamellatim sibi incumbentis*. Quoniam autem ren sinister huic corpori, quod & ipsum pone sinistrum Coli intestini tractum locabatur intra duplicaturam peritonæi, externe adhærebat, imo sui parte *in ipsum bulbosum hocce corpus penetrabat*; visum est hoc idem corpus pars esse renis illius, videlicet incredibilem in modum amplificata. Ego tamen, quod veri ex aliis quærendi, non dissentiendi studio dixisse liceat, tum ex sede quam obtinebat, tum ex sanguinis, qui tanta copia inerat, in lamellas, alias aliis incumbentes, concretione, tum denique ex eo quod in illius hominis ventre *vivum adesse animal credebatur*, id quod pulsationis sensum aliquem significat, aneurysma fuisse, suspicor, quod crescendo partem proximi renis vitiasset. Non absimile huic meæ suspicioni Cl. Nebelii (*d*) judicium fuit in tumore subrotundo, qui annexus reni sinistro, *intus ex pluribus tunicis constare, & cruore materiaque tartarea refertus* esse dictus fuerat, pro Emulgentis arteriæ aneurysmate agnoscendo. Quin casum adjecit celebris Medici, magna ex parte cum eo qui modo a nobis perpendebatur, conferendum. Cum enim idem sinistrum latus affectum dolore, primum nephritico, mox & rheumatico credito, intumuisset, dolore autem repente vehementiori facto, mors subita Medicum abripuisset; sanguinem qui multus in ventrem effluxerat, e rupto aneurysmate exiisset, compertum est, quod in eodem ventris latere sub annexo Colo intestino protuberabat, magnitudine æquans caput triennis pueri. *In dissecto autem hoc tumore concavo, & internis membranis distincto, coagulatoque sanguine repleto, hærebat ren sinister flaccidus & putridus*. Quæ cum memoro, nolim propterea putes, ignotos mihi esse abscessus internos, quibus non modo lumborum dolor, aut Sacri ossis, aut Spinæ dorsi, sed & caries ipsa vertebrarum sit imputanda. Novi enim; ut quos legi in recentioribus libris hic indicem; abscessus in ea parte mesocoli quam, indocte composito vocabulo, mesorectum plures appellant, in illis fuisse deprehensos quorum symptomata, & in his *dolores intra os sacrum* accurate in Commercio Litterario describuntur. Novi pariter ex Actis Cæsareæ Academiæ (*e*) lumborum, dorsique dolores in iis fuisse in quibus magni interni abscessus latebant cum vertebrarum aut lumbarium infimarum nigredine, & carie quæ dimidium Sacri ossis in parva frustula comminuerat, aut lumbaris primæ, & thoracis ultimæ non dissimili vitio. Nec tamen oblivisci possum aut Mercatoris qui cum annum integrum dolore summo ad Spinam dorsi laborasset, aneurysma, ut Ballonius (*f*) tradidit, in Aorta habuit, ubi lumborum incumbens vertebris, in Iliacas dividitur, aut Patricii illius Viri, vehementissimo dorsi dolore conflictati, in cujus pariter Aorta aneurysma repertum est juxta laudatam alias (*g*) Vesalii diagnosim eo tempore admirabilem, nunc facile imitabilem, illudque non sine proximarum vertebrarum carie, & costarum vitio. Donec autem horum, & his similium, quæ non raro aliis, & mihi quoque se obtulerunt, exemplorum recordabor, fieri non poterit, quin ubi descriptiones abscessuum, iis in locis repertorum, ejusmodi occurrant, ut suspensum animum relinquant, verear, ne forte sub abscessus nomine aneurysma delituerit. Hactenus de suspicionibus in dissectis mortuorum corporibus.

28. Quod vero ad eas attinet quæ mihi in viventibus inciderunt; ut cæteros mittam; duos ex iis memorabo, quibus ipse quoque, cum in Patria essem mea, consilium dederam adversus graves pertinacesque lumborum, dorsique dolores. Alter fuit ærarius faber, Peregrini nomine. Quem, cum ego postea huc ad profitendum venissem, accepi, suis semper conflictatum doloribus, tandem, qua minus expectabant Medici, repentina morte sublatum esse; ut mihi suspicio confirmaretur, ab arteriæ Aortæ, secundum Spinam descendentis, aneurysmate cruciatus illos fuisse, & ex aneurysmatis disruptione subitaneum interitum. Alter vero Patricius Vir fuit Joannes Antonius Corbiceus, qui cum simili obitu ereptus est, multo mallem non abfuisse, ut dissecandi cadaveris facultatem obtinerem. Sic enim in eo aneurysma ejusmodi suspicabar, ut simul vererer, ne vomica lateret in jecinore, qua rupta, mors propera sequeretur. Et sane multa, nec obscura, affecti hepatis erant indicia; sed cum his tamen aderant, atque adeo magnam certe ipsorum partem præcesserant, & fortasse omnia, ii lumborum dolores, qui cum jecinoris vomica non solent conjungi. Operæ pretium fortassis est totam historiam, præsertim alias (*h*) tibi promissam, hic diligenter perscribere. Erat is annos natus ad sexaginta, procero, amplo, lacertoso corpore, facie rubente a venulis subcutaneis, passim, sed præcipue ad nasi inferiora, conspicuis. Sanguinis per hæmorrhoides fluxus, qui innoxius, & moderatus redire per intervalla consueverat, cum ab anno jam valde se imminuisset, molestæque animi affectiones accessissent; nonnihil emaciari corpus cœperat ante initium veris A. 1710. Mox dum rheda, ut tum solitus erat, veheretur, se dolor prodidit in utroque lumbo, Spinaque interjecta: quibus in partibus jam a longo tempore, sed obscurus, fuerat, neque assidue, sed aliquando. Nunc vero non solum perstitit, sed circa Aprilis initium auctus, ante Majum autem multo acerbior factus ægrum, præsertim sedentem, aut jacentem, male habebat, eoque magis ubi se vel leviter convertere vellet, aut flectere; aut rursus erigere conaretur, aut surgere. Visum est ob ea quæ de hæmorrhoidum fluxu diximus, itemque ob sanguinem qui superioribus mensibus non semel e naribus sponte se ostenderat, laxata, quæ tum adstricta erat, alvo, sanguinem de brachio primum, tum ex hæmorrhoidibus esse mittendum. Cum alvi laxatio multum, tum prima sanguinis missio plurimum profuit; ut jam sublatus omnino diuturnus dolor videretur. Sed cum Chirurgus ad hæmorrhoides, quas turgidissimas offenderat, nihilominus, Medico inconsulto, hirudines admovisset; tanta vis sanguinis repente profluxit, ut non multo post indicia apparuerint habitus in pravum vergentis. Itaque cum rursus consilii causa accerserer post Junii medium, tum hæc quæ modo dixi, tum alia accepi: dies jam esse plus viginti ex quo regii morbi signa, cum pedum œdemate, se se ostenderant: & primum quidem vigilias, appetitus ciborum dejectionem, & sensum quendam fuisse stomachi a prandio languidi, atque, ut æger loquebatur, diluti, nunc vero hunc sensum prorsus sublatum, somnumque, & appetitum quoque, sed hunc ex parte tan-

(*b*) n. 16. (*c*) Tom. 1. (*d*) Eph. N. C. Cent. 9. Obs. 59. (*e*) A. 1742. Hebd. 10. n. 3. (*f*) Paradigm. 13.
(*g*) Epist. 17. n. 3. (*h*) Epist. 36. n. 6.

te tantummodo, rediisse ex quo ea quæ adversus ictérum faciunt, adhiberi cœpta fuerant: ex his autem animadversum esse, rhabarbarum, quamvis perparce cum *passulis* datum, lassitudinem auxisse non tam quia multa per alvum educebat, quam quia dolorem exacerbabat ad ultimam lumborum vertebram, & proximam Sacri ossis basim. De hoc enim æger dolore, se delassante, plurimum querebatur, huncque molestiorem fieri, siquando per cubiculum ambularet, afferebat. Displicuit dolorem quem omnino sublatum esse, crediderant, iterum paulo postquam visus erat quiescere, & rediisse, & graviorem in dies factum esse. At cætera vel multo magis displicuerunt. Nam frequentem pulsum, & subdurum, respirationem subinde altam, & quasi difficilem, pedes, & vicina crura, in dextero præsertim artu, subtumida, & depressum admoti digiti vestigium servantia, cutem, & oculos subflavos, urinas denique interdiu, ut oculos quoque, magis flaventes animadvertebam, &, quod omnium gravissimum fuit, cum ventri manum admovissem, a dextris sub ipso infimarum costarum flexu tumens jecur ad hœdini capitis magnitudinem, durum præterea, at sine dolore. Quod dum contrectarem, æger jam a triennio, inquit, tumorem hunc, quamvis non tantum, ut & oculorum flavedinem aliquam animadverti; & tamen, ut nostis omnes, semper bona ad hunc usque annum usus sum valetudine. Caute cum ejus Medico iis quæ eo tempore aptiora visa sunt, constitutis, ægrum tertio invisi ante medium Quinctilem, ut cum eodem Medico, & cum Albertino, qui Bononia accersitus fuerat, consilia inirem. Tunc vero œdema inferiorum artuum, credo quod æger plerumque cubaret, omnino evanuerat, ciborum appetitus vigebat, stomachus recte fungi videbatur officio suo. At vigiliæ noctu vexabant: pulsus magis quidem vespertino tempore, sed tamen & matutino frequentes, majori quam antea magnitudine, nec sine aliquo impetu: sitis: lingua aridissima, & colore ex rubro nigricante infecta: cutis necdum sine flavedine, quamvis alvi recrementa nec essent, nec antea fuissent albida; urinæ saturo etiamtum colore, sed tenues: jecinoris tumor, in quo dolor fuerat aliquando ex quo ægrum non videram, facile tamen sedatus, eo tempore contrectari poterat sine dolore, nisi forte diu, & subaspere quis contrectaret; tunc enim aliquis oriebatur dolor ad imum jecinoris limbum. In contrectando visus est sibi Albertinus inæqualitatem quamdam animadvertere non secus ac si visceris ejus superficies quibusdam quasi granis crassioribus asperaretur; unde tumoris naturam ad scirrhum spectare, conjiciebat, acinis videlicet hepaticis a concreta bile distentis; ob dolorem tamen, ne alicubi alia esset tumoris natura, verebatur. Cum ea quæ in gravi, & ancipiti ejusmodi casu cautissimum decebant Medicum, nobiscum probasset, Bononiamque rediisset, ego vero Lucum ad Cicognini patris curationem profectus essem; de improviso accidit, ut æger qui per eos dies non modo non pejus, sed quarto ex quo consilia inita fuerant, die vel melius cum cæteris, tum sibi in primis habere videbatur, cum ad cœnulam prima hora noctis surrexisset, molesto quodam sensu stomachi, & affectæ partis corriperetur, simulque sudore frigido facies, frigore artus inferiores perfunderentur, venter autem valde intumesceret. In lectum repositus jam fuerat, cum propere accersitus Medicus præter hæc, totius epigastrii dolorem, vomendi conatus, humiles, & languidos pulsus, ut & vocem, & mentem, faciem autem qualis cadaveri est, deprehendit. Itaque octava ex qua hæc inceperant, hora mors est consecuta. An ex rupto, ut signa quidem indicant pleraque, nec tamen omnia, jecinoris abscessu? an ex vasis sanguiferi disruptione? Albertinus ipse qui diligentissime, ut solebat, nuper omnia partim observaverat, partim inquisiverat, nec alia præter ea quæ modo ad te scripsi, fuisse, sciebat, cum ex meis litteris hunc hominis exitum accepisset; ut facile conjiciebat, aliquid, dum æger surgeret, illo eodem motu esse disruptum; multumque in ventris cavum humorem effusum; ita quid disruptum esset, pariter conjicere se posse, negabat. Quod si quædam suppurati tumoris indicia, & in his quæ potissimum requirebat; certe autem nulla unquam fuerant; nempe *horripilationes* præcessissent; tum vero fatebatur, se facile ex rupta hepatis vomica rem fuisse explicaturum. Igitur siqua in particula hepatis lente aliquid, ac latenter ad suppurationem forte venisset, suspicari se, non tam ex ejus particulæ, quam ex attigui vasis alicujus sanguiferi, quod pus læsisset, disruptione ejusmodi mortem esse repetendam. Neque tamen suspicione hac vetus, & pertinax ille ad vertebras dolor explicabatur, cujus in tot hepatis abscessibus quorum historias perpendimus, mentionem factam non recordamur, & is præterea quem tetigeramus, tumor longe a vertebris distabat, longiusque imus hepatis limbus, ad quem præsertim novissime dolorem fuisse, scripsimus. Nec vero est cur dolorem ad vertebras infimas præcipue & ad Sacri ossis basim extensum, forte ab hæmorrhoidalis venæ trunco repetas, cujus radices adeo diximus fuisse turgentes; nam post effusam tantam illam sanguinis vim haud certe amplius turgebant, & cum maxime turgerent, vel tum, quamvis breve ad tempus, acciderat, ut dolor videretur esse sublatus. Quod si Aortæ arteriæ per vertebras descendentis, aneurysma, cujus, præter jecinoris tumorem, nonnulla adhuc mihi suspicio est, non is tibi morbus videatur, cujus effectus vel breve ad tempus usque adeo obscurari possit, nec qui sine aliis pluribus, gravibusque signis concipi queat; a te peto ne quidquam statuas priusquam hanc legeris quæ subjicitur, Observationem.

20. SENEX qui olim credebatur ex lue venerea laborasse, multos jam dies in hoc cubabat Nosocomio, de aliis omnibus conquestus, quam quæ aut ad eam luem, aut ad magnum internum aneurysma spectare posset; certe autem; nam diligenter quæsivi; neque de dolore, neque de ponderis sensu, neque de spirandi difficultate. Paulo post prandium repente est mortuus circa medium Decembrem A. 1618.

VENTRE aperto, & urinaria vesica cum pene detracta; totus enim eram eo tempore in quibusdam quæ ad eas Partes attinent, observandis; urethra luis illius antiquæ opinionem confirmavit. Erat enim passim cicatricosa, & Seminalis ipsa caruncula non secundum naturalem conformationem se habebat, ut neque perminuta duo oscula quibus ad latera pertunditur, neque his interjecti Sinus orificium facile esset demonstrare. Huc accedebant fibræ, inter se distinctæ, atque exstantes, ex quibus instar parvi trianguli conficiebatur, cujus basis erat vesicæ proxima, vertex carunculam attingebat. Amotis deinde visceribus, ingens Magnæ arteriæ aneurysma in conspectum venit, crescentem lunam repræsentans, cujus erat dorsum sub annexo diaphragmate in transversum locatum, cornua autem deorsum spectabant, seque singula pone singulos condebant musculos quos Psoas vocant, sinistrum quidem eo usque ut ad tertiam musculi partem infimam perveniret, dexterum autem non adeo inferius descenderet. Hujus quoque aneurysmatis posterior paries jam nullus erat; itaque detracto sanguine quo replebatur, maxima ex parte in polyposas laminas alias aliis impositas conformato, statim apparuerunt corpora duarum, aut trium vertebrarum, ad imum thoracem, summosque lumbos attinentium, nuda quidem, sed alte erosa, extante hic pariter inter corpus & corpus albo suo, intactoque, ut videbatur, ligamento cartilagineo. Ruptum autem fuerat hoc aneurysma suprema sua sinistra parte ita ut sanguis qua concesserat annexum diaphragma, proruperit ab eodem latere in thoracis cavum, quod pene totum repleverat.

30. Vides igitur, quam obscurata hic signa essent tanti aneurysmatis, quæ olim, & lumborum præsertim dolores quin antecessissent, non est dubitandum.

Sed hanc, & quæ in Cisiario (*i*) habita est, Ob-

(*i*) supra, n. 26.

Obfervationem fi cum aliis conferas Aortæ aneuryfmatum a quibus proximæ vertebræ erant corrofæ; illud fortaffe miraberis, ligamenta iis vertebris interjecta, intacta nobis fe obtuliffe; quod alii, quantum meminiffe nunc poffumus, ejufmodi Obfervationum Scriptores non memorarunt. Quin eorum aliqui diferte non minus ea ligamenta, quam vertebrarum corpora, excavata, atque abfumpta fe inveniffe fcripferunt, ut, exempli gratia, Cl. Vernojus (*k*), & Auctor penultimæ Figuræ, id præclare oftendentis, in Commentariis Regiæ Scientiarum Academiæ Parifienfis ad A. 1724. Et fane cartilagines obnoxias tunc effe abfumptioni, five hæc fiat ab diutius iteratis ictibus fanguinis, in aneuryfma irruentis, five ab erodentibus particulis, ut alibi (*l*) a nobis expofitum eft, Obfervatio oftendit Cl. Maloetii in iifdem Commentariis propofita ad A. 1733. in qua cartilaginea Afperæ arteriæ fegmenta aliquot, loco pofterioris parietis aneuryfmati infervientia, reperta funt infirmiora jam facta, & minus convexa, duo autem ipforum ex aliqua fui parte abfumpta. Quam Obfervationem cum tibi alias (*m*) memoravi, ibi quidem fimul dixi, molliores partes, quippe ictibus minus renitentes, minus atteri, quam firmiores; hic vero illiufmodi explicationi video non effe locum. Nam fi quia minus quam vertebræ, ligamenta renituntur his interjecta, eo quoque minus atteri, dixero; quæres continuo, cur igitur, ficut in illis quos defcripfi, hominibus duobus, ita in reliquis pariter non fint reperta; fed in his confumpta, in illis intacta? Quod fi illi juvenes fuiffent ambo, reliqui autem fenes; fortaffe refponderi poffet, in illis enim minus, in his magis renitebantur. Atqui non modo ex cæteris, ut is certe qui a Vernojo proponitur, fed etiam ex duobus noftris primus erat juvenis; ut minime appareat, cur fi non huic, illi atteri debuerint, neque cur non atteri noftro Seni. Obfcura igitur iftius difcriminis caufa ab alia fortaffe in aliis erodentis humoris natura, an aliunde fit repetenda, tibi indagandum relinquimus, quando hæc jam fatis longa Epiftola eft. Proximis diebus alteram mittemus, interea autem falutem plurimam.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XLI.

Sermo eft de Urinæ Suppreffione.

ETfi nihil urinæ emitti aut vitio accidit renum, & ureterum, aut veficæ ipfius, & urethræ: tamen nec Valfalvæ, nec mihi contigit, ut mortuorum ob priorem illam dumtaxat caufam corpora incideremus. Nec mirum, cum renes, & ureteres gemini fint, ut fi forte uno in latere deficiat eorum officium, in altero fuppleatur. Neque enim quod multi credunt, femper verum eft, otiante rene alterutro, alterum quoque fimul otiari: quæ opinio rejecta eft Litteris fuperioribus (*a*): imo ad Obfervationes quas ibi indicavimus, tot invenies quæ addi poffint ex Sepulchreti Sectione huc attinente XXIV. (*b*) ut fi cum iis compares quæ in eadem Sectione funt urinæ fuppreffæ ex unius dumtaxat lateris morbo, longe rariores primis has alteras effe, planiffime cognofcas. Nam primi generis paffim occurrent, nedum ubi Gerardus Blafius (*c*), Isbrandus Diemerbroeckius (*d*), Ludovicus Mercatus (*e*) id genus ut frequentiffimum inculcant, & fi velles addere quæ poftea in Cæfareæ Academiæ Voluminibus (*f*) prodiere; nullam facile invenires quæ ad idem genus non fpectaret, renibus videlicet ambobus aut fphacelo correptis, aut, quod etiam Rudolphus Jacobus Camerarius (*g*) vidit, infolita flacciditate, & atonia affectis, aut calculo infarctis, aut fi alter non eodem laboraret vitio, at confumptus, inofficiofus, aut fuo uretere fabulo, & calculis impedito. Alterius autem generis, id eft lotii ob unius dumtaxat lateris vitium fuppreffi, Obfervationes in citata Sepulchreti Sectione ad paucas redeunt, & eo pauciores, quod aliqua, ut quæ fub Obfervatione I. legitur §. 19. non, ut a primo videtur, fpectat ad hoc genus: quod præclare docebit eadem hiftoria non modo Sectione XXII. Obf. XIII. §. 1. fed etiam in hac ipfa Obferv. I. §. 4. plenius propofita; ut non fuiffet opus, præfertim mutilata iterare, ne dicam tertium, & quartum repetere; nam quæ Obfervatione eadem I. exhibentur §. 20. & 22. quantumvis per incuriam nomine, & dierum numero mutato, aliæ videantur, ipfam tamen effe apparet infpecta libri I. Sectione III. Obf. XV. §. 1. & §. item 1. Obf. XIII. Sect. modo citatæ XXII. libri III. Atque utinam hæc una hiftoria in ea de qua loqui cœpimus, Sectione XXIV. effet repetita. Sed tu conferens Obfervationis II. §. 11. cum IV. §. 9. itemque Obfervationem VIII. cum X. (*h*) §. 4. & hujus §. 7. cum Obf. XI. atque ut ad I. & II. Obfervationem redeam; illius §. 2. cum §. 21. aut §. 3. qui perperam 1. infcribitur, cum §. 27. itemque cum §. 2. Obf. II. ftatim intelliges quot fatius fuiffet femel ponere, aut fiquas hiftorias fui non femel Auctores, ideoque non iifdem femper verbis fcripfiffent, alteram fcriptionem, fi tanti videretur, alteri continuo fubjicere. Sunt tamen in Sectione hac quædam fecundi etiam generis hiftoriæ, ut fub Obfervatione I. §. 14. & fub III. §. 1. 2. & 3. &, fi vis, infuper fub IV. §. 2. Sed quid hæ ad longe majorem cæterarum numerum? quem augent aliæ aliquæ in Additamentis legendæ ad Sectionem XXV; in ea enim exhibitæ Obfervationes multo majori ex parte fuiffent ad fuperiorem Sectionem addendæ, &, præter eas, omiffæ aliæ vel maxime obviæ, ut quæ in Ruyfchii Centuria (*i*) propofita fuerat. Conftat igitur, multo rarius accidere, ut renum, & ureterum, quippe geminorum, vitio urina fupprimatur, quam veficæ, & urethræ, quæ unæ funt, eoque minus mirari oportere, quod eorum qui, primis illis obftructis, perierint, corpora necdum incidere potuerimus.

2. Quorum diffectionis ob id etiam cupidior fueram, ut examinare in iis poffem eas partes unde, & per quas, & quo alii alias comminifcuntur peculiares urinæ vias. Etfi enim adverfus has argumentum in Adverfariis (*k*) propofui ab iis petitum quæ fatis conftat in lotii fuppreffionibus adnotata effe ex renum vitio contingentibus, quod argumentum eo gravius mihi vifum eft ex quo animadverti, cum aliis poftea, tum Boerhaavio ipfis (*l*) perplacuiffe; tamen Cl. cuidam Viro plenius avebam fatisfacere, exiftimanti, vias illas peculiares in renum pelves, ut plures vel antea crediderant, eamque viciniam definere; ut tametfi renes dumtaxat, calculis, aliove ejufmodi impedimento obftructi confpiciantur, poffint tamen ob id ipfum earum viarum oftia fimul comprimi, nihilque tum in pelves, aut proximos ureteres tranfmittere. Tu igitur cum ejufmodi cadaverum incidendo-

(*k*) Comment. Acad. Sc. Imp. Petropolit. Tom. 6. (*l*) Epift. 18. n. 27. (*m*) Epift. 21. n. 48. (*a*) n. 15. (*b*) l. 3. (*c*) Obf. 1. §. 9. (*d*) Ibid. §. 10. (*e*) Obf. 2. §. 1. (*f*) Dec. 3. A. 4. Obf. 60; A. 7. & 8. Obf. 147; & A. 9. & 10. Obf. 95; & Cent. 5. Obf. 22; Cent. 6. Obf. 55. & 56; & Act. Tom. 2. Append. n. 3. & Tom. 3. in Obf. 6.
(*g*) Specim. Experim. circa Generat. Part. Therapeut. in Refolut. Hift. 3. (*h*) primam de duabus intellige eodem n. X. defignatis.
(*i*) Obf. 15. (*k*) III. Animad. 36. (*l*) Prælect. ad Inftit. §. 385.

dendorum occasio dabitur, fac quod ipse eram facturus, ut diligentissime membranas omnes quæ iis Partibus vicinæ, annexæque sunt, perscruteris; fieri enim haud potest, si earum viarum ostia sint compressa, quin reliquus earum tractus tanto magis sit remorante humore distentus, quanto magis occlusa sunt ostia quæ emittunt, præsertim cum vias illas non esse adeo exiles, & officia quæ iis adscribunt, requirant, & ipsi ultro fateantur: quanquam frustra hunc te laborem sumpturum illud indicat, quod nunquam in istiusmodi casibus cuiquam illas apparuisse legimus, cum plurima alioquin fuissent ægris ingesta, quæ ipsas, aut alias quas alii conjiciunt ad vesicam tendentes, maxime distendere debuissent, Prosectores autem diligentes, & valde exercitati mortuorum corpora scrutarentur. Franciscus enim Plazzonus; ut exemplo utar ejus historiæ quam in Sectione hac Sepulchreti ter repetitam fuisse, ostendi (*m*); aut secuit, aut dissectioni præfuit ejus Monachi cui inter cætera diuretica ipsæ quoque cantharides datæ fuerant, quæ vesicam, quamvis inanem, exulceraverant, ut illuc pervenisse earum vim per sanguifera vascula, non per ignotos peculiares tramites intelligamus, qui cum ea vi simul diureticas potiones transmisissent sive in renum pelves, aut ureteres, sive recta a ventriculo in vesicam. Hæc enim altera opinio placuit pluribus, an propter illa Hippocratis (*n*), aut certe vetustissimi Auctoris verba, *si habuerit puer venas de ventriculo ad vesicam tendentes amplas ac attrahentes*, an potius ob ea quæ accidere audiissent in diabete legitimo, cujus rarissima exempla poteris legere apud Marcellum Donatum (*o*), nempe *ut potus nihil omnino mutatus mingeretur, servans eundem colorem, consistentiam, saporemque, & odorem*. Sed si propterea comminisci oportet ductus a ventriculo ad vesicam tendentes; alios comminisci oporteret ad cutem, quando exemplis illis hoc quoque subjicere non dubitavit Donatus de puella formosissima jam diu febribus conflictata, cui *remotis nondum ab ore poculis, haustæ liquidiores potiones a præcordiis .... eadem copia qua erant absorptæ, absque alteratione ulla resudabant ita ut ex rubeo lyæo colore rubeo; ab albo jusculo, albo itidem tunc inficerentur subuculæ*, idque *duarum hebdomadarum spatio* fuisse adnotatum. Verum de ignotis hisce ductibus quacunque demum e ventriculo ferri in urinarias partes conjiciant, scite ad me quondam scripsisse Cl. Pastam, memini, si revera forent, debuisse illis qui eo tempore in nostris quoque regionibus sic argento vivo abutebantur, ut pene quotidie mane ad unciam sumerent, aliquam saltem ejus partem cum lotio exire, quod in illorum nemine Medici nostrates animadverterant. Quod si forte dicas, vix patere eos ductus; sed in febribus de quibus illa sunt Donati præcipua exempla, dilatari; neque Pastæ objectioni, neque aliis ob quæ sunt excogitati, phænomenis satisfacies, & certe in primo ex Trincavellio Donati exemplo adstringere eorum ductuum oscula potiones debebant, quas, *nisi gelidæ fere* essent, æger recusabat. Sed quid, inquis, ad recentiorem Observationem (*p*) dicemus, nempe Virginis illius asciticæ, in qua ren *sinister æque ac dexter .... totus scirrhosus & induratus erat, ac ita coaluerant, ut nec pelvis detegi potuerit*, cum eadem novissimo etiam tempore *parcissime* quidem, & *instar aquæ fontanæ limpidam*, non, ut initio, *rubram, & crassam* urinam reddidisset, sed tamen reddidisset? An pauxillum id humoris ex sero quod ventrem distendebat, *per vesicæ poros foras intro-spectantes* transiisse? an potius ex alterutrius renis, & pelvis particula aliqua necdum, cum postremo minxit, penitus indurata, & constricta, sicuti post mortem apparuit, per angustias, ut insolita ostendit limpitudo, provenisse? certe non per ductus in ureteres, vesicamve influentes, ut pote qui ex ventriculo multo plus humoris importassent.

3. Utcunque id est; quæ in mortuis urina suppressa vesicæ etiam, aut urethræ vitio Valsalva, & ego viderimus, hic accipies; nec tamen omnia. Habuisti enim proxima Epistola (*q*), itemque XXXIV. (*r*) quædam eorum quæ ille, eorum autem quæ ipse conspexi, nonnulla Epistola IV. (*s*) & X. (*t*) in aliisque alia habebis. Quæ igitur huc potissimum spectare, credidi, ex illo quidem hæc sunt.

4. JUVENIS agricola, cujus duo fratres & ipsi juvenes annis superioribus ex acutis morbis circa vernum æquinoctium interierant, eodem anni tempore ad hunc modum decessit. Scabiem sibi, nescio quo adhibito unguento, abegerat: paulo post urina suppressa est, non sine vomitu, & dolore interdum ad lumbum sinistrum. Urinam tamen aliquoties postea excrevit, sed paucam, & saturati lixivii similem, & cum dolore: cujus exitum cathetere expedire, nequicquam tentatum est. Tandem corpus universum intumuit: & accedente laboriosa, ac magna respiratione, postridie, circa vigesimum primum a suppressione diem, mors ingruit. VESICA, & renes sani erant; nisi quod hi aliquanto majores, illa autem libras continebat circiter duas urinæ ejusmodi qualem diximus. Sed & in ventris cavo humor stagnabat, urinam olens, cæterum limpidæ aquæ similis. Qui in vitreo vase asservatus, multa divulsa quasi urinarum *contenta* exhibuit. Igni autem impositus, primum turbidus est factus, & vaccini seri consimilis, mox lactis ipsius, denique sic concrevit, ut ovi albumen prorsus referret: cujusmodi concretionem in nullo morbido humore qui in corpore stagnaret, unquam antea Valsalva viderat. In Thorace pulmones quidem multum aere distenti, pleuræque, ad dorsum, annexi; sani tamen fuerunt. Cordis ventriculus dexter polyposam concretionem mediocri magnitudine, sinister minorem continebat.

5. Acres scabiei particulæ, in sanguinem repulsæ, quam graves noxas attulerint, alias (*u*) a nobis in duabus fœminis ostensum est. Sed in illis alio; in hoc Juvene, lotio admistæ, in renes, vesicamque irruerunt. Quorum viscerum membranas intimas compungendo, utrobique attulerunt dolorem, illas crispantem, eoque urinæ effluxui jugiter propemodum obstantem, unde renes ab hac, intus cohibita, majores facti, vesica autem vel quod sæpe vix ullam haberet, vel quod contrahere se rite non posset, vel potius quod catheterem non admitteret, hoc in urethram immisso nihil reddebat; educto nihil, nisi raro, & cum dolore, emittebat. Cohibita igitur maxima ex parte in sanguiferis vasis lotii materia obitus denique causa fuit; quamvis alio, & præsertim in ventris cavum redundarit, ut significavit odor stagnantis in eo laticis. Se enim illa facile admiscet humoribus qui tunc a sanguine secernuntur. Itaque; ut exemplum proferam, quod nescio cur non fuerit Sepulchreto additum; Malpighius (*x*) in Præceptore suo Natali, cujus ureterem, & renem, ob interceptum calculum coercita urina, monstrose dilatatos invenit, durante plures dies lethali suppressione adnotavit, salivam odorem, & saporem lotii retulisse, & cutem pariter halitus ejusdem reddidisse. Albertinus autem mihi narrabat, Nobilem illum Juvenem cujus renum structuram a Malpighio in Epistola ad Sponium descriptam habemus, in eodem morbo non salivam, urinæ odore, & sapore infectam, sed propemodum urinam ipsam expuisse, quod adjectus odori, & sapori color quoque testabatur, affluente ad salivares glandulas urinæ materia ea copia, ut buccæ, & parotides intumescerent. Quam ob excretionem fortasse tandiu vixit donec, victa suppressione, magnam vim urinæ mingeret: quanquam nihilominus ei contigit quod non raro & aliis, retentam longiori tempore urinam tandem reddentibus, ut vitiatis humoribus, & visceribus, non multo post interiret. Excretiones alias per quas homines quibus lotium suppressum est, vitam diutius trahunt, aut servant,

(*m*) supra, n. 1. (*n*) De Morbis l. 4. n. 28. (*o*) De Med. Hist. Mirab. l. 4. c. 27.
(*p*) Commerc. Litter. A. 1743. Hebd. 25. n. 2. ad 3. (*q*) n. 4. (*r*) n. 7. (*s*) n. 19. (*t*) n. 13.
(*u*) Epist. 16. n. 34. & Ep. 38. n. 22. (*x*) Op. Posth.

vant, cum Thomas Bartholinus (*y*) commemoret; istam quam attigi, salivæ omittens, dejectiones, vomitus, sudores enumerat. Dejectionum exemplum in Collega suo profert (*z*). Vomituum, & sudorum quidem etsi diserte non protulit, facile est ex aliorum Observationibus supplere. Sic Vallisnerius noster (*a*) post decimum suppressionis diem accedente vomitu feri, colore, sapore, odore lotium referentis, Virginem durasse vidit donec plurimis intus, & extra incassum adhibitis, mercurio tandem & dato, & applicito renum vias reseravit. Sic Mantuanus Medicus (*b*) alteram vidit eodem simul & morbo, & vomitu dies primum plus quadraginta, nec multo post duos saltem & triginta vexatam. Sic alius (*c*) tertiam ad menses quindecim, ut vix aliter quam per nutrientia enemata ali potuerit, donec ejecto calculo, & ischuria, & urinæ vomitus desierunt. Sed ubi calculi, renes, & ureteres obstruentes, dimoveri non possunt; frustra, ut Gulielminus (*d*) in duobus observavit, lotii vomitiones accedunt, quod & de aliis tum insuperabilibus morbi causis, tum excretionibus intelligendum est: itaque in fœmina (*e*) jam in ore saporem lotii, odoremque percipiente, ipsius sanguinis vomitus, & per nares exitus, si profuit, hactenus profuit, ut ad trigesimum usque diem vitam protraxerit. Verum ut ad propositas a Bartholino excretiones redeamus; dignam in primis adnotatione Caroli Pisonis Observationem (*f*) quod ad sudores attinet, indicavit; erant autem diuturni, assidui, copiosi, & tam olidi, ut vix ferri posset graveolentia: mictu itaque demum succedente, æger liberatus est. Non sic felici esse contigit Virgini de qua nobis referebat Petrus Nannius. Illi quoque diu propter calculos urina subsisterat, ut jam deploratam existimaret, cum sudor immani copia prorupit, urinam olens. Is quandiu duravit; duravit autem ad dies; Virgo melius habuit. At eo cessante, intra dies paucos thoracis hydrope absumpta est. Sed hac felicior ad tempus fuit altera olim Patavii Virgo, de qua ex spectatæ fidei Medico narrat Marcellus Donatus (*g*). Scilicet non toto quidem ex corpore, sed tantum ex *regione ventriculi resudabat humor ad plurium librarum pondus, colore, & odore urinam referens*, cum hæc non solum, sed & alvi suppressa essent recrementa. Quæ, cum sex ipsos menses nihil antea urinæ redderetur, suppleviffe, tunc videlicet *fluente alvo*, credita fuerant. Quin etiam insensibilis perspiratio supplere videtur in juvene fœmina, quæ rarissimo, sed eodem notissimo Veronæ exemplo ne guttam quidem urinæ excreverat duos jam & viginti menses, cum illud Cl. Zevianus (*h*) memoravit. In ejus autem cubiculo fœminæ, lotii odor percipitur, quem & exhalare videntur indusia. Pluribus interim ea morbis, quamvis nullo cerebri, conflictatur. Sed & Patavina illa in marasmum tandem incidit. Quæ attuli, etsi fere attinent ad eos quibus lotium retentum est vitio renum, quæ causa ex parte in eo quoque fuerat Juvene de quo ex Valsalva dictum est; tamen satis indicant unde & illi pereant quibus vesicæ dumtaxat, aut urethræ vitio diutius retinetur; nec tamen ea simul vesicæ inflammatio est, cui, aut subsequenti gangrænæ mortem liceat imputare. Id ad genus spectare crediderim hanc alteram Valsalvæ Observationem.

6. VIR annorum septuaginta, cum diuturna mingendi difficultate laborasset, ut non nisi catheteris ope urinam redderet, aucto in dies morbo, in Bononiensi Nosocomio S. Mariæ de Vita decumbere coactus est. Ibi dum a lithotomo per catheterem urinæ exitus, sed incassum; quærebatur, subsecuta laboriosa respiratione, cum stertore mortuus est. VESICÆ urinariæ fibræ adeo creverant, ut cordis lacertos figura, & magnitudine referrent. Prostatæ glandulæ excrescentia ad pyri formam, vix ullum transitum permittens, ex assiduo catheteris impetu phlogosim in ima parte conceperat. Ventriculus cordis dexter polyposæ concretionis inchoamentum ostendit.

7. Phlogosim ejusmodi non fuisse illius mortis causam, manifestum est. Verum in corpore longa ætate, ac creberrima lotii retentione sic infirmato, ut decumbere cogeretur, quam vitiatus sensim esset sanguis, non difficile est conjicere. Non mirum igitur, si accedente ea retentione quæ per catheterem tolli non poterat, inter hujus inania irritamenta, inceperint demum quæ brevi hominem conficerent. Vel sine illis irritamentis, paulo posterius fortassis; sed nihilominus interiisset, ut tot alii, & in iis Vir quoque cujus historiam, sicut accepi ab eodem Medico quem tibi alias (*i*) laudavi, Marisato, huc adscribam.

8. VIRO in hoc Nosocomio decumbenti ob lotii suppressionem, jam bis eductum hoc fuerat, & magna semper copia, per immissam argenteam fistulam. Cum ab hac aut æger, aut alii ne vesicæ cervix nimis irritaretur, timerent, proptereaque abstinerent; mors non sine convulsivis symptomatibus ingruit.

DISSECTI sana, quantum sensus judicare poterat, viscera omnia atque adeo vesica ipsa quoque reperta est; sine ullo enim inflammationis initio tantummodo distenta erat, ut eam lotii copiam facile contineret quam vix tria vitrea vasa continuissent quibus ad sanguinem e secta vena excipiendum, aut ad urinam etiam, nostris in regionibus utuntur.

9. Ego quam distentam, nec tamen inflammatam, vesicam haud semel invenerim, cum aliæ alibi (*k*) ad te scriptæ Observationes ostendunt, tum quædam præsertim monstrabit quam ubi agam de Claudicatione (*l*), perscribam. Nunc ut intelligas, quantum vesica impune extendi nonnunquam possit, subjiciam quid hic annis superioribus honestæ fœminæ acciderit, mihi notissimæ, & nunc satis bene valenti. Primipara erat, & duos supra quadraginta annos nata. Cum propterea nihil cederent pelvis ossa, hujusque ima pars esset angustior, ibi hæsit magnum infantis caput, & compressa urethra, & proxima vesicæ parte, lotium cohibuit. Non sine magna difficultate immissa est demum argentea fistula ex illis quas ad mulieres habent; sed incassum. Immitti debuit altera ex longioribus quibus utuntur in viris, sed minus curva: jamque ad palmum subierat; nihil tamen urinæ exibat. Altius itaque adigenda illa fuit, ut hæc exiret; exivit autem ad libras circiter quatuor: Parva erat muliercula: quo magis intelligis, quantum (id quod altius quoque & peculiariter extumescens abdomen indicabat) quantum, inquam, extendere se vesica debuerit, imo vesicæ pars superior, quando inferior adeo, ut diximus, erat compressa. Attamen infante, qui non modo erat mortuus, sed & gravius olebat, mox detracto, nihil ex vesica quidem noxæ, aut periculi superfuit.

At, si ejus plurimum distentæ exempla quæras, & quem exitum pleraque habuerint, attendas; ut ruptionem seponas, quam inde vel in bovis vesica deprehenderunt (*m*), invenies certe pro alia in aliis sive partium, sive sanguinis, sive urinæ ipsius dispositione, & natura, longe aliter multis, quam propositæ mulieri, accidisse. Pervulgatum est, haud raro nimis distentam vesicam amisisse vim se contrahendi, id quod nonnunquam brevi contingere ex Maucharti (*n*) Observatione colliges, qui post vesicæ ischuriam ante quatriduum inchoatam, etsi primo exacto biduo lotium, nec semel, educendum curaverat, & vesicam in cadavere invenit prorsus vacuam, *amplam* tamen animadvertit, *non contractam, ut solet*. Neque minus vulgatum est, inflammatione facile corripi, cujus initia & in eo cadavere extabant, ut in tot aliis inflammatio ipsa reperta est multo amplior. Post hanc quæ facile sequantur, Auctores doce-

(*y*) Cent. 4. Epist. Med. 18. (*z*) Ibid. & Epist. 21. (*a*) Eph. N. C. Cent. 9. Obs. 50.
(*b*) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1715. Obs. Anat. 3. (*c*) Act. N. C. Tom. 3. Obs. 6. (*d*) Exerc. de Sangu. nat. n. 68.
(*e*) Eph. N. C. Cent. 6. Obs. 56. (*f*) De Morb. ab aqua S. 4. c. 6. Obs. 127. (*g*) c. 27. cit. supra ad n. 2.
(*h*) Del Flato l. 2. c. 11. (*i*) Epist. 27. n. 4. (*k*) Epist. 4. n. 19. & Ep. 39. n. 33. (*l*) Epist. 56. n. 12.
(*m*) Act. N. C. Tom. 8. in Obs. 2. (*n*) Eph. N. C. Cent. 9. Obs. 41.

docebunt quos maximæ distentionis vesicæ testes citat Henricus Meibomius (*o*), qui tamen nescio quomodo unam Hildani Observationem pro duabus producat. Eandem enim quam presse libro de Lithotomia cap. 5. memoravit, fusius Centuria II. Obs. 65. descripsit Hildanus, ibique ulcus e vesicæ cavo in Rectum usque intestinum pertinens in mortuo demum illo Sene ab se repertum, proponit. Multo autem sæpius inflammationem id sequitur quod ab altero ex citatis a Meibomio Auctoribus Panarolo (*p*) ter observatum invenies, gangræna videlicet, in lethalem sphacelum transiens. Ego post inflammationem quæ diutius distentam vesicam corripuerit, nunquam gangrænam ampliorem vidisse memini, quam in agrestis Viri corpore quod inexploratum in Theatrum Anatomicum Bononiense temere imperiti juvenes importandum curaverant A. 1706.

10. IS, ut postea compertum est, renum, vesicæ, ilei intestini vitiis obnoxius, aliquot jam dies urinam reddere non potuerat. Itaque tumido, & nigrescente jam abdomine mortuus erat. VENTRIS inferiora præsertim viscera, & in his vesica, nigricabant, ut scrotum quoque, & hoc intercepta intestini quod dixi, portio, nigredine in partes non modo omnes proximas, sed ad media usque femora se extendente; ut cito cadaver pene totum asportandum fuerit, ne odoris gravitas Gymnasium inficeret. Vix ipse nonnulla cursim in renibus animadverti, quæ cum alio loco (*q*) tradiderim, non hic iterabo.

11. Ilei interceptio urinæ suppressionem, an hæc Ilei interceptionem præcesserit, pro certo scire, non potui. Illud scio, quod & aliis Litteris (*r*) scripsi, ad Ilei inflammationem lotii suppressionem accedere. Sed & plures aliæ sunt causæ extra vesicam positæ, quæ in hac lotium remorantur. De fœtu, in difficili partu ejus cervicem premente paulo ante (*s*) dictum est: quin etiam in gestatione uteri, postremo præsertim tempore, mulieres sunt quarum aliquas probe novimus, quæ mingere nequeunt, nisi supinæ. Huc adde; ut quæ rarius accidunt, prætereamus; scimus enim, muliebri urethræ adnatum exterius corpus glandulosum *pugni magnitudinem excedens* (*t*), scimus acriora medicamenta, naturali, ut arctius adstringeretur, adhibita, illud urethram premendo, hæc inflammationem vehementissimam concitando, lethalem attulisse urinæ suppressionem, quam etiam a sanguine, e vulnerati omenti vase paulatim destillante, in pelvi autem coagulato, & vesicæ collum valde comprimente, inductam fuisse (*u*), non ignoramus; huc, inquam, adde multa, & duriora scybala, aut prætumidas hæmorrhoides, quæ idem collum ad pubis ossa apprimant adeo ut exire nihil possit. Ad has attinet quod adolescenti mihi persenex, & felix in mea Patria Chirurgus asseverabat Joannes Amatorius, ubi circa imam vesicam fibræ stagnante sanguine, aut humore turgent, egregium afferri auxilium sanguisugis ad venas illas admotis. Sic in Avo qui etiamtum vivebat, Nobilis, meique, etiam ob humaniorum litterarum studium, amicissimi Viri Petri Scanellii cum per catheterem nonagies immissum urinam ipse educere debuisset, illo demum remedio, post tot alia incassum administrata, sublatam esse pertinacissimam suppressionem. De scybalis autem notissima est Wepferi Observatio (*x*), ad quam, in Sectionem quoque hanc Sepulchreti relatam (*y*), sed non absque iis operarum erroribus qui intelligi non sinunt, adjungere alteram potes quæ in Additamentis legitur ad proximam Sectionem XXV. (*z*) Eundem felicem exitum quem prima a clystere injecto proponit, cum alibi plures, tum hic præcipue Hebræus expertus est, cui nulla alia auxilia profuerant. Sed tum quæ emolliant, injicere satis est, præsertim siquod periculum subsit vesicæ inflammationis, aut suspicio convulsivæ ejus sphincteris constrictionis. Quorum neutrum satis mihi attendere visus est senior Medicus qui mihi duas tresve felices curationes narrabat suas; datis enim quæ alvum vehementius cierent, hanc simul, & suppressam urinam movisse. Sic enim ajebat, tametsi hanc non movissem, at saltem quanto plus humoris ex alvo eduxissem, tanto minus per renes defluxisset ad vesicam magis magisque distendendam: movi autem eum simul qui vesicam jam distendebat, cum Rectum intestinum lacessendo, non potui proximæ vesicæ fibras non simul ad contractionem stimulare, iisque magna ex parte amissam vim reddere. Scilicet non satis animadvertebat, nullam esse arctius cum imo intestino Recto conjunctam vesicæ partem, quam infimam, seu mavis urethræ initium, nec quid propterea consequatur, si tum forte pars hæc initio aliquo jam teneatur aut inflammationis, aut convulsionis. Equidem inficias non eo, interdum a paralysi, alias ab ipsa distentione vesicam se contrahendi vim amittere. Sed hoc ajo, urinæ in vesica suppressionis causas solerter esse distinguendas, nec semper facile adeo, ac cito, ut ex Maucharti exemplo supra (*a*) collegimus, sublatam a distentione vim qua vesica se contrahit; esse concipiendam. Ostendit hoc; ut alia prætercam, canis a Boerhaavio (*b*) dissectus, in quo etsi urina triduum jam retenta plenissima esset vesica, hæc tamen exiguo vulnere pertusa, *exsiliit urina ad magnam altitudinem: & vesica ita contracta est, ut pene nulla cavitas superesset.*

12. Sunt & aliæ complures causæ quæ ut lotium possunt in vesica retinere, ita eos quos dixi, aliosque prohibent stimulos, ut puta quod domestici remedii loco apud quosdam esse, scio, ut laterem, frigidæ antea immersum, plantis apponant mingere non potentis: quos felici audacia imitatus est, cum junior esset, Medicus amicus meus glacie ipsa pedibus paulisper admota. Quæ ut aliquando hebetem vesicæ vim per stimulatos Cruralium nervorum fines potuerint excitare; intelligis certe, quam noxia esse irritamenta possint ubi ab acrimonia urinæ inceperit hujus retentio, aut ubi secundum Solertissimi Pujati (*c*) conjecturas, & Experientissimi Benevoli (*d*) Observationes, quod nudata sit vesica muco illo quo adversus nimios urinæ stimulos linita est. Sileo, cum ipsa in scrotum procidit, etsi hunc casum ex quo meus ad me scripsit Georgius Georgi Medicus nunc apud Pisaurenses Spectatissimus non adeo rarum esse, cognovi, ut putabat Meryus (*e*), qui cum bis a se visum descripsit, nullum sibi esse notum Auctorem, fatebatur qui ejus fecisset mentionem. Certe enim ex Platero in hac Sepulchreti Sectione (*f*) vidi commemoratum, & Sectione proxima superiore XXIII. (*g*) ex Bartholino, & legi etiam apud Ruyschium (*h*), qui vidit non semel (*i*), ut vere est a Christiano Andrea Kochio (*k*) indicatum, ubi alteram Boerhaavii quoque memorat ejusdem casus Observationem: ad quam, aliasque, ut analogum (*l*) in mulieribus hic omittam vesicæ prolapsum, de quo, deque ejus signis interea potes Meryum ipsum (*m*) & Præcl. Bassium (*n*) consulere; illam quoque addes quam in Viro Nobili habuit Doctiss. Valcarenghus (*o*). Sed si rarus hic casus est, qui cum incidit, urinam licet; quod ejus proprium, sive pathognomonicum indicium est; e vesica ejicere, quam æger manibus cum scroto attollat, aut comprimat; aliæ sunt tum frequentes, ut a paulo grandiori calculo, &, si Hoffmannum (*p*) audiamus, qui unam præsertim suarum Observationum (*q*), dissectionumque sic explicat, a spasmo ipsius vesicæ, tum minus frequentes, ut ab arrosis velut

(*o*) Exercit. de Catheterismo thes. 17. (*p*) Jatrologism. Pentec. 1. Obs. 27. (*q*) Epist. 38. n. 41. (*r*) Epist. 34. n. 8.
(*s*) n. 9. (*t*) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 201. (*u*) Vid. Hoffm. Medic. Rat. Tom. 4. P. 2. S. 2. c. 7. in ipso fine.
(*x*) Auctar. Hist. Apopl. 13. Schol. 8. (*y*) in Append. 1. ad Obs. 19. (*z*) Obs 5. (*a*) n 9. (*b*) Prælect. ad Instit. §. 366.
(*c*) Dec. Obs. 3. n. 5. (*d*) Dissert. 2. (*e*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1713. (*f*) Obs. 17. §. 4. in Schol.
(*g*) Obs. 4. §. 4. (*h*) Cent. Obs. 98. (*i*) Advers. Anat. Dec. 2. n. 9. (*k*) Affect. in libr. & cæt. rar. Descr. in Ratiocin.
(*l*) Vid. tamen & Epist. 43. n. 14. (*m*) Mem. cit. (*n*) Dec. 3. Obs. Anat. Chir. 2. (*o*) Dissert. de Saxis, Acub. & cæt.
(*p*) c. 7. supra ad n. 11. cit. Epicr. Obs. 1. (*q*) Ibid.

velut idem (*r*) vidit, & valde laceris per fœtidum pus quod e rene sinistro, ulcere penitus consumpto, & exeso, in pelvim deciderat, exterioribus vesicæ tunicis, aut etiam ut a tuberculis; sunt, inquam, aliæ urinæ in vesica suppressiones, in quibus ab additis stimulis ut nihil auxilii, sic plurimum detrimenti afferatur. Sunt autem aliquando in vesica, aut ad ejus collum tubercula, tametsi, uti perspicue a laudato Benevolo (*f*) demonstratum est, sæpe Medici vel præstantes in iis ponendis decepti fuerint. Sunt, inquam. Nam etsi Ruyschius (*t*) unum repræsentat exemplum; plura tamen occurrere, in adjecta Observatione (*u*) satis indicat. Quæ tubercula viderit Drelincurtius (*x*), quam excrescentiam Sylvius (*y*), quam carunculam Tulpius (*z*), quam Smetius (*a*), quam Hildanus (*b*) invenerint, habes in ipso; ne longius te abducam; Sepulchreto, ubi & alia facile reperies eodem spectantia. Fortasse & illius adhuc memineris, quam olim in I. Epistola Anatomica (*c*), a me deprehensam non secus ad urinariam, quam in fellea vesica, proposui. Et quamvis tuberculorum quæ in urinario oboriuntur meatu supervacuum sit exempla producere, cum in ipsis Hippocratis Aphorismis (*d*) eorum facta sit mentio, & suppurationis per quam tolluntur; tamen non futurum tibi ingratum credidero, si ad historiam Sacræ illius Virginis quæ dies LXVI. clysmatum nutrientium ope, Ramazzino (*e*) medicinam faciente, servata fuerat, hoc quoque addam quod ab ipso accepi, eandem videlicet cum postea lotii suppressione correpta esset, catheteris autem recusaret auxilium, re post dies aliquot ad extremum deducta, urinam simul cum pure non multo, nec ullo, nisi urethræ, dolore emittere cœpisse, atque ita morbi causam fuisse tuberculum in urethra natum, ostendisse. Cujus ut opportuna suppuratio morbum sustulit, sic remediorum quæ supra diximus, irritamenta adauxissent. Sed tubercula tamen ejusmodi facile in pus abire possunt, viamque liberam reddere. At scirrhosos tumores, aut ad scirrhi duritiem vergentes, quales sæpe in Prostata glandula fieri, aut ex ea excrescere solent, quis facile ab ipsa natura, nedum ab arte, speret sublatum iri? Talem vero fuisse, credo, illam ejus glandulæ excrescentiam quæ supra (*f*) ex Valsalvæ Observatione descripta est. Talis certe fuit tumor universæ Prostatæ in hac quæ sequitur, nostra.

13. CIVIS meus, Vir Patricius H. M. annos natus amplius sexaginta, quadrato corpore, & robusto, facie rubente, habitu ad obesum inclinante, herniosus, adolescens virulenta gonorrhœa laboraverat, semper vero multum, sæpe etiam merum biberat. Cum multum quoque, & creberrime mingeret, vix anno ante levi quodam retentionis urinæ principio tentatus fuerat. Anno autem 1710. IV. Nonas Martii quasi repente omnino suppressa est. Affinis ejus Medicus clysteribus, balneis, sanguinis ex hæmorrhoidibus missione, remediis etiam quæ, tunc simul adstrictam, alvum moverent, auxilium afferre satagebat; sed incassum. Itaque demum catheterem immitti jussit: quod non ita difficulter & tum, & postea peractum est. Singulis autem immissionibus septem fere urinæ libræ, etsi modicum quod potaret, daretur, primis quidem diebus ex quo illud cœpit fieri, educebatur. Intermediis; nam dies vixit circiter quindecim; paulo pauciores: ultimis rursus ad septem. Et primis quidem diebus aliquem ad mingendum sentiebat stimulum, nullum intermediis, rursus aliquem ultimis. In urinis interdum aliquid sanguinis conspectum est, interdum quædam parva quasi membranarum tenuium frusta. Postremis diebus alterius humeri dolor accessit: febris penultimo: novissimo, cum post eductum mane lotium, argentea fistula extraheretur, animadversum est, tinctam esse id quod antea acciderat nunquam; haud secus ac si in vitriolico humore fuisset. Eo die ad vesperam inclinante, ecce rigor, & tremor, calente tamen cute; hinc pulsus obscuratio: quo iterum se non sine intermissionibus prodente, alter accidit tremor: hora autem quinta noctis mors. CADAVERIS dissectioni, rogatus, cum aliis Medicis interfui postridie sub primam noctem, quo tempore ab eo qui medicinam fecerat, a Chirurgo, ab aliisque, eadem omnibus confirmantibus, ea quæ modo sunt scripta, accepi. Peritonæum vidimus, ad hypogastrium præsertim, livens, intestina autem ferme sublivida: in summo distentæ vesicæ fundo exterius vasa sanguine turgida, interiorem tunicam hic illic rubescentem: tunicas autem omnes crassiores multo quam æquum esset; itaque vel emisso lotio, majorem quam solet, magnitudinem vesica retinebat. In eo priusquam totum emitteretur, grumum non ita parvum animadvertimus libere natantem, qui nihil magis, quam semilaceram hydatidem, referebat; mihi vero attentius examinanti tenuis polyposa concretio visus est, quæ membranulas in se convolutas, & concidentes mentiretur: ejusdemmodi autem parva illa fuisse frusta quæ in extracta urina interdum apparuissent, ii qui viderant, affirmabant. Cum igitur causam hujus suppressionis inquireremus; ad imam vesicam se se obtulit. Prostata glandula, præter naturam tota extumescens, eaque duritie prædita, ut quasi ex cartilaginis, & ligamenti commista substantia constare secantibus videretur. Alba erat nisi quod locis quibusdam, præsertim vero in utraque superficie, a stagnante in vasis sanguine nigricabat, idque a dextris magis qua ex parte scrotum magna distendebat enterocele.

14. In hac quæ modo proposita est, suppressionis causa omnes qui aderamus, facile consensimus tum quia alias quoque a præstantibus Viris, ut post (*g*) dicetur, eandem inventam, agnitamque fuisse, non ignorabamus, tum quia proclive erat intelligere, cum tumor, & durities Prostatæ incepit, cœptum quoque ægrum esse principio aliquo retentionis urinæ tentari, cum vero demum usque adeo tumor auctus fuerat, ut repentina accedente sanguinis per eam glandulam, circumque ipsam majori motus tarditate, meatus per eam ductus, non nisi immisso catheteris solido corpore, satis urinæ patere posset, hanc amplius nequiisse per se sibi exitum aperire. Nec dicas, sanguinem, adhibitis ad proximas venas hirudinibus, quod auxilium supra (*h*) laudavimus, priorem motus celeritatem recuperare, & sic tumorem imminuere debuisse. In pleno siquidem ejusmodi corpore non detracto ante omnia e brachiis sanguine, multo major hujus copia eo unde arceri oportuisset, ob minorem factam resistentiam facile influxit. Mitto quærere, an etiam ob balnea tunc in usum tracta, & an etiam stimulus accesserit ab iis præsertim quæ ad alvum solicitandam præbebantur. Illud quoque omitto, num serius quam decuisset, urina educi cœpta sit, quod præ cæteris, quæ tunc, quippe supervacua ægro jam mortuo, ut consuevimus facere, sibilabamus, vulgo objectum audivimus. Objiciendi causa erat quæ hic memoretur non indigna. Acciderat per eos dies, ut quatuor alii Cives præter eum de quo dictum est, eodem morbo de improviso corriperentur, & quod postea Halæ Magdeburgicæ vere anni 1730. Cl. Bassius (*i*) observavit *plane inauditum*, ut legitima gonorrhœa epidemice grassaretur, sicuti Observationibus quatuor prolatis testatur, id nos Foro Livii, Urbe, non pro eo ac meretur, fuitque olim, incolis nimium affluente, vere anni 1710. in vesicali, ut vocant, ischuria, cujus quinque proferre possemus, intra paucos dies habitas, Observationes, non vul-

(*r*) Ibid. Obs. 8. (*f*) Diss. 2. cit. (*t*) Cent. Obs. Fig. 62. (*u*) 78. (*x*) Sect. hac 24. Obs. 13. §. 2. (*y*) Ibid. Obs. 10. §. 6. (*z*) Ibid. Obs. 8. (*a*) Sect. 25. Obs. 1. §. 4. (*b*) Ibid. in Schol. ad §. 2. (*c*) n. 43. (*d*) 82. Sect. 4; & 59. Sect. 7. (*e*) Constitut. Epidem. Urb. A. 1691. n. 22. (*f*) n. 6. (*g*) n. 17. (*h*) n. 11. (*i*) Dec. 4. Obs. Anat. Chir. 5.

gari exemplo animadverteremus, quas fortaſſe non ita abſimili modo, ac ſuas ille explicavit, magna ex parte explicare liceret. Cum igitur ex quinque noſtris Civibus quatuor, quorum alicui medicinam ipſi feceramus, Civitas evaſiſſe, illum unum cujus diſſectionem legiſti, interiiſſe videret; providentiam cæterorum in catheteris tempeſtiva immiſſione laudabat, Medici de quo loquimur, tarditatem, jure, an injuria? redarguebat. Sed ut aliæ in aliis morbi cauſæ, aliæque corporis, & partium, & urinæ conditione ſunt, ita alia alii Medico in alio ægrotante eſſe eorum quæ cito agit, aut differt, ratio poteſt. Me quidem in meo, facilioribus cito, ſed fruſtra adhibitis, in catheteris uſu celeritatis non pœnituit, quamvis Chirurgo nimia adeo videretur, ut propter exiguam hypogaſtrii tenſionem nihil urinæ in veſica eſſe aſſeveraret. Quem non tam ſigna, quæ aberant, iſchuriæ renalis, & ſigna cætera, quæ aderant, moleſtiſſimæ veſicalis, quam res ipſa continuo refellit. Immiſſa enim fiſtula, lotium eduxit ad libras tres magno cum ægri levamine, mirantis, unde ſibi qui parum bibiſſet, tantum urinæ in veſica eſſet, quippe ignorantis, non raro cum ea ſuppreſſione diabeticam quandam affectionem conjungi, quæ mihi interdum occaſionem præbuit dubitandi, an hæc illius cauſa fuerit, veſicam dormiente homine, ita, & tam celeriter diſtendendo, ut mox in experrecto ſe contrahere amplius non poſset. An vero æger in cujus veſicam Fabricius noſter ab Aquapendente (k) ſcribit, tantam lotii copiam, natura criſim moliente, influxiſſe, ut cum illud reddere nequiret, fuerit per catheterem extrahendum, an æger is, inquam, ut meus, dormiret, an, ut ex febre continua, & periculoſa decumbebat, hebetibus eſſet ſenſibus, ſicuti pro certo neſcimus, ita alterutrum licet facile ſuſpicari; neque enim alioquin apparet, cur ex quo urina primum in veſicam paulo copioſius fluere cœperat, non eam reddiderit, & ſic deinceps faciendo, caverit, ne quanta quanta afflueret, omnis in veſica retineretur.

15. Ejus quæ paulo ante dicta eſt utriuſque morbi conjunctionis, diabetis videlicet, atque iſchuriæ, ne apud alios exempla quæras, cujuſmodi in primis eſſet in Sepulchreto illud Hildani quod, ad Senem attinens ſupra (l) memoratum, in hanc Sectionem relatum eſt §. 8. Obſervationis X. quæ primo quidem loco proponitur; nam altera, per incuriam eodem numero deſignata, continuo ſuccedit; neve ego alia adjungam recentiſſima, mihique cognita; ſatis eſt hiſtoriam relegas in qua verſamur (m). Videbis, ut modicum tunc æger biberet, quanta nihilominus in veſicam deflueret urinæ copia. Piget ejus renes, & jecur non inſpexiſſe. Neque ideo piget quod ex eorum inſpectione ſperaſſem me cauſam aſſequi poſſe illorum quæ in diabete contingunt. Namque ut ſeponam mirabiliora quæ de legitimo narrantur (n), quorum aliqua ſine cauto examine accipienda non videntur; non minus certe mirabile eſt quod vel noſtra ætate Venetiis (o), & Bononiæ (p) conſtat in ſpurio, quem vocant, accidiſſe duabus Virginibus, ut altera intra dies 94. urinæ libras reddiderit 3674. altera intra dies 97. reddiderit libras 4171. cum earum utraque non modo aut parum, aut nihil biberet; ſed quaſi eorum inſtar qui hydrophobia laborant, & ſitiret plurimum, & potionem quamlibet abhorreret. Sane intelligis, quæcunque in renibus, aut in jecinore vitia deprehendantur; Meadius enim (q) *ſemper* in hoc viſcere *ſteatomatoſi aliquid*, diſſectis iis qui ex diabete interierant, ab ſe repertum eſſe, teſtatur; certe, inquam, intelligis, non propterea apparere poſſe unde, non dico tanta, ſed vel dimidio minor humoris copia ſit repetenda. Itaque coacti ſunt qui Virginum illarum caſus explicandos ſuſceperunt, idem facere quod & Meadius denique (r) diſerte fecit, & facere jam cœperant Medici (ſ) ſæculo XV, ut ad aerem confugerent, & multo aptius quam illi Veteres, non ex ipſo aere, ſed ex aqueis particulis in eo natantibus, immanem illam deducerent vim urinæ. Mihi igitur diſplicet ea quæ dixi, viſcera haud examinaſſe, non quod in iis cauſam mirabilium illiuſmodi caſuum, ſed quod diabetis non ita immodici aut cauſæ ex parte, aut effectus potius veſtigia fortaſſe quædam animadvertere potuiſſem. Idque tanto magis diſplicet, quanto pauciores extant denatorum poſt eum morbum diſſectiones. Oſtendit hoc brevitas illius ex proximis Sepulchreti Sectionibus, quæ de eo inſcripta eſt, XXVI. Cæterum de Obſervationibus quæ in ea ſunt haud amplius quinque, tres ſunt quæ renes exhibent aut ambos flaccidiores, aut alterum ſaltem collapſum in ſe, aut pene abſumptum. Cum his conveniunt Obſervationes quas additas non fuiſſe miror, Ruyſchii duæ (t); neque enim ſuam tunc vulgaverat, Hoffmannus (u). Quæ & ipſa, quamvis ſupponat, diabetem a præcedente lotii in renibus, & ureteribus retentione, provenire, unde ex eo multum in ſanguinem regrediatur, mox, ſublata retentionis cauſa, affatim prodituro; eo tamen redit, ut renum poros ab ea ipſa retentione, & reverſione laxatos ſignificet, cum in quodam Comite qui diabete laboraverat, a dextris & ren duplo magis quam a ſiniſtris, amplificatus, & ureter valde, ac farciminis inſtar dilatatus apparuerit. Ego quoque, ut minime in omnibus explicationem hanc ſequerer, quippe cum in omnibus retentio lotii non præcedat, & copia qua reddunt plures, longe ſuperet quidquid retineri, & in ſanguine redire potuerit, ſic in propoſito a me Viro, aliiſque ſimilibus non difficile ſequar, ut pote qui neque tantum urinæ ſecernant, idque ſecernant poſt retentionem, in eodemque præterea, cum ante iſchuriam multum potare, multumque mingere ſemper ſoleret, vel antea renes laxiores fuiſſe videantur. Quid vero acceſſiſſet vitii ab humore, quem noviſſime cum parum biberet, tanta copia renes tranſmittebant, melius conjicere fortaſſe poſſem, ſi urinas omnes examinaſſem. Nam quod primis, ultimiſque diebus aliquem ad mingendum afferrent ſtimulum, intermediis nullum, facilius a copia eſſe potuit, quam ab illarum natura, quando copia minori erant intermediis diebus, majori autem primis, & ultimis: niſi forte malis, hebetatum a crebra diſtentione fuiſse veſicæ ſenſum, ut intermediis diebus haud amplius afficeretur, donec ob parcum potum, & ingentem humoris vim a ſanguine excluſam, urinæ denique tanto acriores factæ ſint, ut vel hebetem veſicam nonnihil percellerent, quo tempore etiam cœperint aliquam hic illic in ea phlogoſim excitare.

16. Quod ſi ut phlogoſim, eroſionem ullam in veſicæ intima facie conſpexiſsem; minus fortaſſe grumum illum membraniformem examinaſsem, quem, in mortui urina deprehenſum, polypoſam concretionem eſse, cenſui; quippe cum ex lamellis tunc factum credere potuiſsem ex interiore membrana deciduis; neque enim de tempore controverſia erat, quam annis demum ſuperioribus ortam audivi, num ſine hæmorrhagia non compeſcenda accidere id poſſit. At certe ejuſmodi hæmorrhagia non contigerat in Matrona, a Williſio (x) memorata, quæ cum longe ante obitum ex urethra ejeciſset *membranam craſſam atque latam*, *materia ſabuloſa refertam*; e cadaveris ſectione conſtitit, illam *fuiſſe partem tunicæ interioris veſicæ*: ut neque poſtea contigit in fœminis duabus, quæ per eundem meatum amplam membranam ejecerunt,

ab

(k) De Chirurg. Operat. ubi de urinæ Suppreſſ. (l) n. 9. (m) n. 13. (n) Vid. ſupra, n. 2.
(o) Caſo propoſto da Bartol. Barati a Lodovico Teſti con la Riſpoſta di queſto. (p) Comment. de Bonon. Sc. Inſtit. T. 1. ſub tit. Medic.
(q) Expoſ. mechan. Venen. Tent. 1. (r) Monit. Medic. c. 9. Sect. 2. (ſ) Vid. Marc. Donat. c. 27. ſupra ad n. 2. cit.
(t) Obſ. addit. ad Dilucid. Valvular. 13. & Cent. Obſ. 13. (u) Conſult. Medic. Cent. 2. Caſ. 85.
(x) Diſſ. de Urin. c. 5.

ab Ruyschio (*y*), & Boerhaavio (*z*) perspectam, harumque alteram *lapillis quasi consperfam*. Credibile autem non est, tales Viros pro vera membrana pseudomembranam accepisse, praesertim cum Ruyschius multis ante annis qua ratione ars possit, non modo natura, pseudomembranas efficere, docuisset (*a*), ipseque effecisset. Certe autem pseudomembrana non erat, quippe suis vasis sanguiferis praedita, quam eadem via ejectam a Viro conspexerat antea Rouhaultius (*b*), qui tres dumtaxat ejus portiones ea amplitudine esse, comperit, ut internae vesicae tunicae duas saltem partes tertias fecisse, non dubitaret; tantum vero abest, ut haemorrhagia esset conjuncta quae cohiberi non posset; lotium sanguine tinctum apparuit nunquam. Equidem haud contendo, quidquid e vesica exit membranae forma, veram id esse membranam, qui non fuisse in meo illo Cive, censuerim. Sed hoc volo, esse tamen aliquando notas membranarum adeo manifestas, ut Exercitatissimis, qui examinaverint, Viris, & pro veris habuerint, non sit repugnandum: nec quia non continuo assequimur, qua ratione quaedam possint absque gravissimis, atque adeo lethalibus symptomatibus accidere, eo decurrendum esse, ut facta negemus. Igitur quae in simili controversia de abscedente aliquando interna membrana intestinorum alias (*c*) scripsi, tu hic quoque magna ex parte locum habere, existimato.

17. Nunc venio ad suppressionis causam in praetumida illa, praeduraque Prostata glandula repertam. Hanc causam non infrequentem esse, ex Observationibus eorum didiceram, qui in Sepulchreto laudantur, Riolani videlicet (*d*), Muralti (*e*), Dolaei (*f*), & facile, ut ego intelligo, etiam Reiselii (*g*): non dixi aliorum quoque, & in his ejus qui ante caeteros nominandus fuisset, Parei (*h*), quia non magnitudinem tantum, sed & scirrhosam hic spectamus duritiem. Confirmavi postea tum auditis, tum lectis aliis, quae deinceps habitae sunt, ejusdemmodi Observationibus. Audivi in duobus mihi probe cognitis hic Patavii honestis Viris. Legi autem tum apud alios, tum praesertim apud Cel. Heisterum (*i*), & si glandulae auctam dumtaxat molem attendas, etiam apud duos alios Spectatissimos Amicos meos, Vallisnerium (*k*), & Benevolum (*l*), quibus adjunges Riedlinum (*m*). Verum non semper tota Prostata est tumida. Haud raro ejus tantummodo superior ambitus aut undique, aut certa ex parte sic excrescit, & tumet, ut urinae exitum occludat. Excrescentis adeo ut id faceret, exempla possum, ut puto, ex Sepulchreto indicare: excrescere autem incipientis plures mihi sunt Observationes: quas, ut parva magnorum morborum initia noscas, hic illis ordine subjicere non gravabor. Senem in hac Sepulchreti Sectione describit Rhodius (*n*), in quo mictionem fecerat sensim difficiliorem, denique autem, muco addito, urinae viam omnem intercluserat *soli vesicae orificio appendicula callosa interius adnata, & verius interior ambitus orificii memaranosus in articuli magnitudinem excrescens*. Certe clarius potuit rem describere, ut is pariter a quo Casauboni, adeo vesicae morbis vexati, idem orificium in Sectione proxima (*o*) descriptum leges: quam descriptionem graves insuper obscurant errores typographorum. Sed si recte ego quae uterque viderunt, assequor; illius orificii ambitus quam summa Prostata facit, a nimia hujus protuberantia attollebatur. Ejusdem autem glandulae summum illum ambitum undique excrescere incipientem in Sene vidi, cujus historiam, ubi de Febribus scribetur (*p*), ad te mittam. Ad partem vero illius ambitus spectasse, credo, quae in Sectione hac (*q*) ex Gassendo proponitur, *ad vesicae sphincterem caruncula, callosave substantia, quae inferne lunulata, & triente prope digiti densa, meatus orificium obstruebat*. Cujus incipientis carunculae etsi alias a me exemplum tum in Epistola XXXVII. (*r*) habuisti, tum in una ex proximis (*f*) es habiturus; placet tamen ut tertium, quippe breve, nec ferme alio attinens, huc addam.

18. AGRICOLA annos natus quinque & septuaginta ex hydrope ascite in hoc decesserat Nosocomio, ineunte A. 1741. quo tempore organa, urinae, & seminis gratia condita, ibi ego Studiosis Adolescentibus per anatomen praemonstrabam. EX CADAVERE igitur ea dumtaxat organa accepta perlustravi. In quibus cum alia nonnulla minus quidem obvia, sed tamen haud morbosa, offendissem, quae alias memorabuntur; tum haec animadverti quae ad morbos spectarent. Cum scrotum, ut saepius in ascite, tumeret; aqua plurima erat in Darti cellulis, vix pauca intra Vaginalem utramlibet tunicam: quanquam ex Albuginea qua testiculum vestit, corpuscula exstarent quae pro disruptarum hydatidum reliquiis accipi a me solent. Vesicae autem pariete anteriore secundum longitudinem disciso, in oppositi ea parte quae proxima orificio est, in ipsoque hujus partis medio se obtulit protuberantia subrotunda, mediocris uvae acini magnitudine, intima tunica vesicae obducta: quam, ratus quod erat, scalpello adacto simul ipsam, ac contiguam Prostatam in longum dissecui, ostendique, ejusdem esse atque ea glandula, naturae, cum eaque manifestissime continuatam, nihilque esse dubii, quin, si magis excrevisset, magno urinae futura fuisset impedimento.

19. Si ea quae ex Sepulchreto exempla indicavimus (*t*), & id quod supra (*u*) ex Valsalva attulimus, & nostra omnia attente inspicias; cuncta in senibus fuisse, animadvertes: item nostra omnia in quibus carunculae initium fuit, hanc in medio ipso posteriori interni summique glandulae ambitus excrescentem obtulisse, casune haec cuncta, an secus, futurae ostendent Observationes. Interea adjungere huc poteris Senem illum Medicum quem altera ex indicatis (*x*) apud Vallisnerium Observationibus totam quidem Prostatam habuisse tumidam, monstrat, sed auctam quasi lobo quodam ex sua ipsa glandulosa substantia, quae ad nucis juglandis formam, & magnitudinem intra vesicam ascendebat non ab anteriore, sed ab ea parte cui Rectum adjacet intestinum. Illa tamen quoque, in Adversariis (*y*) memorata, ejusdem glandulae subrotunda propago, nisi quod ab externo ambitu se extollebat, & secundum naturam adhuc esse visa est, illa, inquam, medium pariter posteriorem summumque locum tenebat. Caeterum hae quae praeter naturam sunt, interiores hujus glandulae excrescentiae, non simplices semper, sed & duplices nonnunquam sunt, cujusmodi illa erant a Thoma Bartholino Patavii deprehensa, ex *substantia glandulosa, & candida* intra vesicam *tubercula bina, forma, & magnitudine testium, aequaliter se supra foramen volventia, quae cedebant syringae immissae, sed statim recidebant in pristinum locum, illa extracta*, quemadmodum in Sectione hac Sepulchreti habes XXIV. (*z*). Quae bina tubercula nunquam Terraneus (*a*) pro Cowperi glandulis, quas suas credebat, tumefactis accepisset, si Bartholinum legens, *in vesica* reperta esse, animadvertisset. Non legisse autem; atque hunc utinam tantum; verisimile est, cum Observationum unde unde cogendarum, & transcribendarum studiosus, hanc Bartholini haberi, scripserit, *cent.* 1. *hist.* 23. quae cent. habetur 2. hist. 52. Verum si ea tubercula excreverant, ut eorum natura, color, sedes indicant, & duo, alias (*b*) a me tibi descripta, proportione ostendunt; si excreverant, inquam, ex Prostrata glandula; mihi recens quoque exemplum est glandulae hujus in duas intra vesicam carunculas procrescere incipientis. Quod exemplum quoniam alia de causa ad proximam attinet Epistolam (*c*), ad eam differemus. Quae tanto erit longior, quanto haec brevior fuit. Vale.

(*y*) Adverf. Anat. Dec. 2. n. 9. (*z*) Vid. Kochii cit. supra ad n. 12. Descript. in Historia. (*a*) Thes. Anat. 7. n. 39.
(*b*) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1714. Obs. Anat. 1. (*c*) Epist 31. n. 20. (*d*) Sect. hac 24. Obs. 17. §. 5.
(*e*) Sect. 25. in Additam. Obs. 16. (*f*) Ibid. Obs. 17. (*g*) Ibid. Obs. 18. (*h*) Sect. ead. Obs. 1. §. 6.
(*i*) Instit. Chirurg. P. 2. S. 5. c. 44. n. 1. & Diss. de Anat. maj. in Chir. necess. c. 1. S. 4. §. 3. an 4. (*k*) Opere T. 3. S. 3. Oss. 21. 22.
(*l*) Differt. 2. (*m*) Eph N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obs. 148. (*n*) Obs. 12. §. 3. (*o*) Obs. 3. (*p*) Epist. 49. n. 18.
(*q*) Obs. 12. §. 10. (*r*) n. 30. (*f*) Epist. 43. n. 24. (*t*) n. 37. (*u*) n. 6. (*x*) supra, ad n. 17.
(*y*) IV. Animad. 14. (*z*) Obs. 12. §. 9. (*a*) De Glandul. c. 5. (*b*) Epist. 39. n. 33. (*c*) Vid. n. 11.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XLII.

Verba fiunt de Urinæ Difficultate, Ardore, aliisque ejus vitiis.

Litteras scribere aggredior longas, ut pote quibus reliqua omnia quæ ad mictionis vitia spectant, a Valsalva, aut a me observata complectemur. Ab illo hæc sunt.

2. EQUES sex & quadraginta annos natus, pinguis alias, nunc gracilis, & colore ex flavo pallescente, ob multa, & varia in cibis, motu, attentione animi, vigiliis, & venereis rebus errata, ante annos octo multis quoque, & variis incommodis vexari cœperat. Primum omnium ex concubitu cum muliere, venerea lue infecta, gonorrhœa correptus est, quam ex arte curatam altera, ex eadem causa, excepit multo gravior. Nam super mejendi dolorem, urinæ præter voluntatem excretio, purulentum hujus sedimentum, ventriculi item dolor, ac vomitiones, quibus nonnunquam vitulinas carnes, ante dies quinque comestas, omnino immutatas rejiciebat, molesta erant vehementer. Remediorum ope ab his omnibus liberatus, post aliquod interjectum tempus ex ejusdemmodi concubitu in tertiam incidit gonorrhœam, stipatam spasmodicis in mingendo doloribus, & vigiliis assiduis. Ad hæc quidam, condylorum instar, tumores accesserant intra cavum extremi intestini, e quibus ad aliquot hebdomadas, atque adeo menses sanguis reddebatur quotidie ad quinque, aut sex uncias, ut jam æger quotiescunque ambulare vellet, in animi deliquia incideret. Cui sanguinis fluxui comes erat diarrhœa, qua modo flava, modo aliter colorata ejiciebantur. Hæc nunc remissior, nunc aucta ad mortem usque perduravit, ut purulentum quoque lotii sedimentum, & mictio sæpe cum dolore, fere autem semper præter voluntatem: quod si lotium ob materiæ tenacitatem paulisper in vesica stagnaret; acerbissimum, præsertim dum exitum tentaret, dolorem ciebat. Quæ omnia cum plures annos vexassent, pulsusque celer semper esset, frequens, & turgidus; alia tamen deerant signa quæ febrem adesse, confirmarent. Diebus dumtaxat ante obitum circiter quadraginta cum aleæ indulgens, vigilasset, ægreque tulisset inde factam pecuniarum jacturam, decubuit cum vomitu, & febre, quæ levi cum horrore, & cum gravitate capitis prodibat. Interim auctum est urinæ sedimentum, auctique in mingendo dolores, qui magis semper magisque sævientes, singultum excitarunt. Hic tamen post multos dies sedatus est, erumpentibus interea pustulis circa labra, & verisimiliter ad fauces quoque, ut pungens ad eas dolor, & deglutiendi difficultas, & viscidum tenaxque sputum indicabant. Pruritus insuper in lumborum cute, qui biennium circiter levis fuerat, nonnullas ante mortem hebdomadas ægrum tum sæpius, tum vehementius exercebant. Denique redeunte singultu, & deficientibus in dies viribus, convulsus obiit.

THORACE recluso, quoniam ultimis diebus alterum in latus difficilius cubabat; pulmones sani inventi sunt, si nonnullas excipias lapidosas concretiones exiguas, & vix dignas quæ adnotarentur. Ventre autem aperto, renes naturali modo minores conspecti sunt, & quadam insolita figura præditi, pluresque exterius hic illic protuberantias habentes. Hæ dissectæ saniosum ostenderunt humorem, cui aperta erat in pelvim via. Sed in vesica urinaria, in qua, præsertim circa ejus collum, unanimi plurium Doctorum Virorum consensu, radix esse morbi existimabatur, nihil usquam apparuit adnotatione dignum, præter levem quandam abrasionem circa ureterum orificia.

3. Dissectionem hanc Valsalva insigni esse documento posse, nec immerito, censebat, ut cauti simus in definiendis morbis, ad partes urinarias spectantibus, quippe quorum diagnosis, summa etiam arte quæsita, non rarissime fallax est, velut in hoc casu fuit, & in alio quoque, de quo ipsum mihi in hunc modum narrasse, memini.

4. QUENDAM urinæ, & partium huic inservientium vitio laborare, erat omnibus manifestum. Sed cum de renibus, aut de regione horum nihil, aut vix quereretur; contra iis ad vesicam doloribus cruciabatur, ut quinque, aut sex non infimi subsellii Medici morbi sedem in vesica esse, non dubitarent. MORTUI dissectio nihil quidquam mali in vesica; magnos autem, ramososque calculos in renibus ostendit.

5. Vidi ego hos calculos quos Valsalva apud se retinebat. Utraque autem hæc historia ad memoriam redigit tertiam, quam ex Hardero invenies relatam in Sepulchreti Sectionem, ad argumentum hoc nostrum spectantem, XXV. (*a*). Erat quidem puer trimulus; sed ut in mingendo summum dolorem gestibus patefaciebat, sic ad renes, quod legamus, nunquam indicabat. Mitto, huic quoque, ut Equiti illi (*b*), perpetuam fuisse diarrhœam, pustulas non multo ante mortem, convulsiones etiam in morte; horum enim alia in alio esse alia de causa possunt. Hoc attendo, *in vesica nihil præter naturam observare licuisse;* in rene autem altero non modo inclusas carunculis papillaribus arenulas copiosas, sed præcipue ante ureteris ostium fuisse *calculum oblongum, acuminatum, silicis duritie, membranis tenaciter involutum;* sive, ut ipse in Scholio Harderus explicat, *renis membranis tenuissimis implicitum;* quas *lancetta separare necesse habuit*. Sive igitur a renibus ad vesicam per continuatas ureterum membranas, ut alias (*c*) diximus, irritatio ibi sensibilior, ubi desinit, propagetur, sive potius in his casibus arenulæ, aut, quod prima historia per levem circa ureterum orificia abrasionem indicat, acres materiæ in vesicam descendant; ibi subsistendo ita hanc vellicant, ut dolores, præsertim dum se ad mingendum constringit, acerbissimi oriantur. Acerrima sane materia e corrosis renibus in vesicam delabens, hanc ita, & proximas partes in viro quodam afficiebat, ut cum dolor in lumbis non semper, ut in vesica, perstaret, *omniaque præsentis* in hac *calculi signa* induceret, Medico Cl. Hottingero (*d*) de ejusdem *calculi existentia nullum remaneret dubium*. Cujus tamen calculi in mortui vesica ne vestigium quidem fuit. Atque ut magis magisque intelligas, quam facile in dysuriæ causa dignoscenda errare possimus; duarum Matronarum historias inspice, alteram a Schrockio (*e*), alteram a Bonfiglio (*f*) scriptas. Primam dysuria torquebat cum tenesmo, doloribus in pube, & urina quasi lactea; secundam dysuria ab ineunte ætate, cum urina interdum ejusdemmodi, cui denique *plura frustula foliata* adjuncta sunt, quæ non sine gravissimi ponderis sensu, dolore, ac ardore extrudebantur. In neutra tamen ulla vesicæ labes inventa est; sed renis alterius in secunda, intus vitiati, & ob auctam molem ex sua sede prolapsi; in prima autem ingens scirrhus qui totam fere pelvim occupans, & vesicæ fundo adnatus,

(*a*) Obs. 10. (*b*) supra, n. 2. (*c*) Epist. 40. n. 5. (*d*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obs. 232.
(*e*) Earund. Cent. 1. & 2. Obs. 186. (*f*) Earund. Cent. 9. Obs. 4.

natus, hanc ita comprimebat, ut remorati propterea lotii acrimonia lancinaret.

6. Causam aliam qua vesica nonnunquam vellicetur, solicite Valsalva quæsivit; sed per dissectionem nunquam potuit confirmare, vermes dico in ea stabulantes. Hos cum urina ejectos, ut ægri quidem, domesticique credebant, non semel ipsi oblatos fuisse, scio. Eram enim ego Bononiæ cum Vir Generosissimus post renum dolores, & deinde punctionum sensum in vesica, denique inter mingendum cum pungi urethram sentiret, e pene cum urina cadere tenue animalculum quoddam vidit, mox autem quid minxisset inspectans, non illud unum, sed plura in matula cum arenulis conspexit ejusdemmodi animalcula; & Valsalvæ, qui Medicus ipsius erat, ostendit. Dederat is forte aquam in qua saxifragæ radix decocta fuerat: itaque ex urina, ut viva erant, eximi, & in ejus aquæ cyathum injici, voluit, acciditque, ut stupida inde fieri, & propemodum mortua viderentur. Post biduum tamen cum stuporem illum discussissent, & in aliam, atque aliam aquam, periculi faciendi causa, conjecta essent, in quarum singulis varia quæ vermibus inimica existimantur, incocta fuerunt, aut agitata; nulla animadversa est quæ sic noceret, præter unam in qua cum ea cocta essent quæ arenulas expellunt, tum agitatum fuerat argentum vivum. Erant ea animalcula nigra, & exilibus scarabæis quadantenus similia: quæ res Valsalvam denique permovit, ut diligenter inquiri juberet, num alia ejuscemodi in ægri cubiculo, aut ubi matulæ asservabantur, invenirentur. Cum inventa essent; experimentorum finem fecit: neque tamen illam primam suspicionem omnino deposuisse videbatur, præsertim cum ipsi animalcula oblata sunt alia, quæ ab alio cum sabulosa materia micta dicebantur. Quorum unum etsi mihi ostendit, & ad vivum, microscopii etiam adjumento, delineandum curavit; tamen de iis nihil dicam, quando hinc Alghisius in epistola ad Vallisnerium (*g*) quid sentiret, adjuncta simul imagine eorum, exposuit, & ex hac Vallisnerius suspicari se posse, credidit, vermes fuisse parvorum quorundam scarabæorum, in trabibus nidulantium, ex lacunaribus in matulam forte delapsos; sic enim ad me scripsit pridie Nonas Aprilis A. 1711. Postea vero idem Vallisnerius in Adnotatione (*h*) ad Alghisii Epistolam videtur cœpisse permoveri, ut minimos quosdam, & pene invisibiles vermes, quos in urina tunc videbat viri cui medebatur, intra ejus corpus gigni potuisse, non pernegaret. Quando igitur hæc ita sunt, nec Vallisnerius, quod sciam, quidquam postea pro certo constituit de iis vermibus, præstat, ut nos quoque assensum interea sustineamus, donec certiora aut casus offerat, aut solertia Viri alicujus in historia insectorum longe versatissimi, qualis hoc tempore est Cel. Reaumurius, deprehendat. Cujus historiæ quanto magis ætate nostra provectum est studium, tanto magis cautos reddidit Medicos in istiusmodi Observationibus accipiendis. Vide enim, exempli gratia, quot ab Joanne Rhodio (*i*), & ab Dominico de Marinis (*k*) recenseantur. Ex tanto vermium numero qui per urethram ejecti olim proponebantur, alios hoc tempore nihil aliud esse quam vermiformes polyposas concretiones, statim cognosceremus, alios veros quidem esse vermes, sed extrinsecus, non ex urethra, in matulas illapsos, quippe ex iis qui intra corpus nostrum gigni non queunt, nec vivere, aut si revera ex urethra exierint, non in urinariis partibus, sed in pertusis intestinis genitos, indeque in vesicam, aut urethram, viis per abscessus præsertim, & fistulas apertis, prorepentes. Cujus novissimi generis exemplum indicat Vallisnerius (*l*), alterumque proprium narrat Alghisius (*m*), quod per anatomen postea melius novit, & penitus confirmavit (*n*). Habes quidem etiam in Sepulchreto (*o*) non unum exemplum ejusmodi perforationum; quibus in ægris si teretes lumbrici, aut ascarides per urethram prodiissent; nihil fuisset admiratione dignum. Sed cum in Sectione hac XXV. (*p*) legis, post binos emictos ascarides mortui hominis anatomen, in ejusque exulcerata vesica unum deprehensum vermiculum *quales in putridis carnibus reperiuntur*; hæreas necesse est, dubitans, num ex eo ulcere cuniculus aliquis, minime animadversus, ad Rectum pertineret intestinum, unde ascarides in vesicam transiissent, an potius ascarides illi etsi *vivi salientes in ipsa penis glande reptantes* ab ægro inventi fuerant; non tamen ex urethra, sed ex ano cum recrementorum parte aliqua prodiissent, sicque ad penem prorepsissent. Quod vero ad vermiculum illum attinet longe alterius generis, qui in vesicæ ulcere inventus est; si verus tamen vermiculus fuit, & si verus fuit, non illuc forte cum spongiis, aut aliter illatus; arbitrari poteris, a matre musca editum prope urethræ externum orificium, putrido ichore infectum, per hoc in vesicam usque reptasse mortui quidem; non viventis. Neque enim vesicæ sphincter, nisi omnino laxatus, aditum in vesicam permisisset, neque homo, nisi omnino sensu carens, reptantis per urethram motum, indeque stimulum non sensisset ad mingendum, sicque cum urina protinus vermiculum, vix urethram ingressum, ejecisset: quod Ruyschium (*q*) miror non satis attendisse, cum vermiculos censuit e latrinis per urethram ad vesicæ usque collum prorepere posse, ibique hærere donec nympharum formam; qua in re gravis altera, Vallisnerio (*r*) judice, se se objicit difficultas, adipiscantur.

7. Quid igitur? inquies, tot inter exempla quot Georgius Francus (*ſ*), Rosinus Lentilius (*t*), Mich. Fr. Lochnerus (*u*) connumerarunt, quædam saltem non occurrunt quæ omnem eximant dubitationem? Non vacat singula examinare. Sed hoc tamen possumus dicere, eorum plura esse eadem ac illa quæ antea fuerant proposita, & cum omnia lecta fuerint a Vallisnerio; erant enim ea Volumina quibus enumerationes istæ continentur, multis ante ejus obitum annis edita, & ab ipso versata; eundem tamen nullum, quod sciamus, exemplum invenisse, propter quod sententiam sibi crederet omnino mutandam. Non fidem ille eorum qui scripserant, vocabat in dubium; sed majorem in aliis sagacitatem, in aliis diligentiam, in aliis suspicandi, dubitandique sapientem morem desiderabat, ut nisi quæ præcesserant, comitabantur, subsequebantur, omnia considerassent, ne satis crederent esse quæsitum. Post ejus mortem prodierunt exempla alia, quorum aliquod cum ipso communicatum fuisse, apparet. Illa autem certe legisse non potuit quæ in Commercio extant Litterario (*x*). At si potuisset; plurimum quidem, id quod ipse facio, Illustribus, & omni ex parte suspiciendis Observatoribus detulisset; optasset tamen fortassis, ne fere omnia in sexu contigissent ad fallendum prono, quod illorum aliquis non dissimulat, itemque ut in nonnullis vermes fuissent descripti, in aliis vivi revera conspecti essent, in quibusdam ne tum descriptio, tum pictura polyposarum concretionum suspicionem injicerent. Nosti enim, quam ipse esset vel in propriis Observationibus habendis suspicax, &, si vis, difficilis. Attamen in alienis dijudicandis suæ cautæ morositatis affeclas habuit Danielem Clericum (*y*), ipsumque

(*g*) quam Vid. Tom. 1. hujus Operum P. 5. (*h*) Ibid. (*i*) Cent. 3. Obs. Med. 35. & 36.
(*k*) Differt. de re monstr. a Capucc. & cæt. (*l*) Adnot. cit. (*m*) loc. cit. (*n*) Vid. Benevoli Osserv. 8.
(*o*) Sect. 27. l. 3. Obs. 1. (*p*) in Additam. Obs. 20. (*q*) Thes. Anat. 1. in fine. (*r*) Adnot. cit.
(*ſ*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 4. Obs. 2. (*t*) Earund. Cent. 1. & 2. Append. n. 11. ad Obs. 14. (*u*) Earund. Cent. 8. Obs. 99.
(*x*) A. 1731. Spec. 27. n. 5; & A. 1734. Hebd. 39. post n. 4; & A. 1735. Hebd. 36. n. 3; & A. 1743. Hebd. 49. n. 3; ut omittatur A. 1745. Hebd. 4. n. 2. & cæt. (*y*) Hist. Lat. Lumbric. c. 13. ubi de vermib. cum urina excret.

que Lochnerum (z); hujusque Amicum Godofr. Thomasium (a). At enim, inquis, aliquos hi excipiunt de tot, qui per urethram dicuntur emissi, vermibus. Nec ego omnes præfracte pernego. Aliquem dumtaxat expecto qui suis luculentioribus exemplis nonnullas in quibus minus hæreo, Observationes confirmet. Quæ si tibi forte videntur extra omnem dubitationem positæ; per me accipias, licet, dummodo fatearis, crebras adeo, & propemodum innumeras illas quæ traditæ fuerant, nunc ad raras, paucasque redire. Idque eo magis apparebit, si quæ per anatomen examinatæ sunt hactenus, spectare voluerimus. Quid magis lumbricum referebat, quam a Cl. Kellnero (b) descriptus, ex urethra post atrocissimos urinariarum partium dolores ejectus? Instituto autem accuratiori examine, nil aliud esse, quam cruorem coagulatum, & tenui quasi tunica cinctum, ipse deprehendit id quod pro lumbrico habitum fuerat. Sed & ii quorum bene multos per eandem viam reddebat Vir amplissimus, teretes intestinorum lumbricos, sicut exacta Thomasii (c) descriptio ostendit, *plene planeque referebant*, ut *rumor insolitæ rei dicto citius per urbem diffunderetur*. Quorum in mortuo nidus cum frustra in cæteris urinæ causa creatis partibus esset perquisitus; demum ex renis sinistri, ejusque ureteris constitutione intellectum est, haud aliud fuisse, quam fæculenti, viscidique sanguinis, in illis meatibus eam in formam coacti, inanimes concretiones. Cum veri autem lumbrici ex vesica prodierunt; anatome Alghisium docuit, ut supra (d) diximus, docuitque indicatum a Vallisnerio alterum, nempe Cl. Reinholdum Wagnerum (e), per quas vias illuc ex intestinis pervenissent.

Sed jam a dubia, aut certe perrara dysuriæ causa; nimirum vermibus genitis in urinariis organis, ad manifestam, creberrimamque transeamus, scilicet ad lapidem vesicæ: quanquam de duabus quas, haud amplius, in Valsalvæ schedis invenimus, eo morbo affectorum dissectionibus cum alteram, quippe ad apoplexiam magis spectantem, alias (f) perscripserimus; una tantum superest, simul ad vesicæ calculos attinens, simul ad infelicem eorum excisionem.

8. PUER novennis ex calculo vesicæ jam sexennium laborabat. Per intervalla multum vexabatur. Urinam crebro præter voluntatem reddebat, cum filamentis quibusdam, naturali tamen colore; nisi quando a nimio interdum motu fiebat sanguinolenta. Calculus digito, per anum immisso, modo percipi poterat, modo non poterat. Quem Lithotomus cum extrahendum suscepisset, postquam diu puerum vexavit, magna vi parvum lapidem eduxit. Cum vero inesse alterum, sensisset; rursus puerum adeo torsit, ut in illis cruciatibus suffocari se, diceret: tandem fracti lapidis portionem extraxit. Vix horæ dimidium elapsum erat, cum vomere puer cœpit, assidue querens de ingenti dolore in ventris parte infima. His accessit abdominis levis tumor, febrisque cum magna siti, aliqua spirandi difficultate, & totius corporis jactatione. Itaque obiit una & vigesima post eductos calculos exacta hora. VENTRE aperto, vesica cum circumjectis membranis inflammata deprehensa est, & circa cervicem ab anteriore parte dilacerata. In ejus cavo dimidium secundi lapidis relictum erat.

9. Lithotomi aut imperitia, aut temeritas excusari hic profecto non potest. Neque hoc eo dico, quod digito in anum demisso, calculos modo percipere posset, modo non posset: qua de re mox (g) videbimus. Sed eo dico, quod non satis viam extrahendo calculo patefecerit, necesse est, quoniam magna vi parvum lapidem eduxit: quamobrem cum pernicie id accidit quod Celsus (h) monuit, ut *calculus iter, cum vi promitur, faciat, nisi accipiat*, sicque etsi in pueris facilius partes dilatationi cedunt, quæ una ex causis est, cur felicior plerumque in ipsis sit lithotomia; huic tamen vesica est circa cervicem dilacerata. Huc adde vexationem tam diuturnam, & tantam, & calculi alterius, quem magnum fuisse, non legimus, diffractionem, minime, si via satis patefacta esset, fortasse necessariam, sine necessitate autem semper fugiendam, ne aut forceps interceptam, aut dissilientia circumjectam interiorem vesicæ tunicam lædant, aut dum longa perquisitione indagantur, & protrahuntur, lædendi occasionem afferant, aut denique nequod ipsorum forte intus relictum, novo calculo initium præbeat. Quod si istiusmodi lithotomo, ejusque similibus interdixisset Hippocrates, ne *calculo laborantes secarent*; non esset adeo vexatus hic ejus locus ex libello qui *Jusjurandum* inscribitur. Ille vero id suis prohibuit Discipulis, imperavitque, ut *viris chirurgiæ operariis ejus rei faciendæ locum darent*; num quod Chirurgiam dedecere Medicum censeret? quasi ipse non esset plurimum in ea exercenda versatus; an ne illorum qui unice essent in singularum partium morbis curandis exercitati, obtrectationi exponeret suos? crederem, si præter hunc unum, in aliis quoque certarum quarundam partium morbis idem faciendum præcepisset. Cur igitur hanc unam curationem excepit? Illuc inclinat animus, ut cum iis potius faciamus qui exceptam credunt, ut gravissimo inter cæteras illas periculo obnoxiam eo tempore præsertim quo necdum, ut hoc, tot monita, & præceptiones, & instrumenta, accesserant, per quæ ad perfectionem proxime adduceretur. Sed ad lithotomum illum de quo cœptum erat dici, redeamus.

10. Quod is, digito in podicem immisso, modo calculos sentiret, modo non sentiret, multiplex esse ejus rei causa potest: nec minus peritis, quam imperitis exploratoribus id sæpenumero accidit. Peritissimus is certe erat, & est Vir Cl. Jo. Antonius Gallus Medicus, & Chirurgus in primis laudatus, qui annis superioribus Bononia accersitus Faventiam fuerat eodem tempore quo ego ex mea, ubi forte tunc eram, Patria ad non vulgarem Virum, plerisque eorum signorum affectum quæ vesicæ lapidem comitantur. Digito ille immisso, calculum quem antea perceperat, eo tempore nusquam potuit invenire. Nec tamen propterea nullum esse, conclusimus, cum signa illa perstarent. Imo ne postea quidem, cum viderentur evanuisse. Ab ægro enim, mense circiter elapso ab eo die, certior factus sum, cum podagra, cui olim fuisset obnoxius, dein vero a longo tempore amplius non erat, tunc sibi repente rediisset, omnia simul abiisse vesicæ incommoda, itaque non dubitare, quin ego in suam, uti optabat, sententiam transirem, non a calculo, sed ab arthritica, vesicam irritante, materia fuisse ea de quibus, cum adessem, usque adeo conquestus fuerat. Ego vero constanter respondi, quemadmodum ex illis de quibus antea conquerebatur, non pronunciaveram, calculo ipsum pro certo laborare, quia catheterem unde indubium ex sonitu signum fortasse extitisset, admittere noluerat; sic neque ex illorum obscuratione, quæ lotio fortasse ob irritantes particulas, alibi tunc subsistentes, minus acri facto deberetur, posse me pro certo negare, calculum inesse, ne si cathetere quidem admisso nullus perciperetur sonitus. Neque enim ingnorabam, aliquos, me adstante, lithotomos, imo Chefeldenum ipsum (i) vel ter immisso cathetere lapidem, qui tamen inerat, percipere non potuisse. Et revera mihi Patavium regresso, nomine ægri significatum est, cum reversa priora incommoda ferre amplius nequiret, sibi calculum, cathetere perceptum, feliciter excidendum curasse. Sane etiam Experientissimus Vir Morandus (k) hoc atti-

(z) Obs. 99. cit. (a) Obs. 100. seq. (b) Act. N. C. Tom. 5. Obs. 75. (c) Obs. cit. 100. (d) n. 6.
(e) Eph. N. C. Cent. 1. & 2. Obs. 170. (f) Epist. 4. n. 2. (g) n. 10. (h) De Medic. l. 7. c. 26. S. 2.
(i) Vid. Morand. Mem. de l' Acad. R. des Sc. A. 1740. (k) Ibid.

attigit, vesicæ a calculo dolores interquiescere plures aliquando menses, imo & annos: & ipse in præcedentibus Sepulchreti Sectionibus habes ex Tulpio (*l*), & Nasio (*m*) exempla eorum, quorum alteri *integrum quinquennium*, alteri a *pueritia* ad *annum ætatis 35.* aut fere nihil, aut nihil supererat ex molestissimis, quibus antea conflictati fuerant, calculorum qui ingentes inerant, vesicæ signis; ut horum primus non secus ac Faventinus noster, crederet, sibi calculum fuisse nunquam. Alios prætereo, qui, nulla unquam de hoc morbo querela emissa, cum decrepiti obiissent, aut magnos, aut plures calculos in vesica, mirantibus omnibus, habuerunt: ad quorum historias tres, pariter in Sepulchreto (*n*) descriptas, addere alias possem, & nominatim ex Alghisio duas (*o*), quarum altera, ob perforatum in medio lapidem, similis est illarum tertiæ, quæ Lossium auctorem habet. Et mihi A. 1752. in Gymnasio Anatomen docenti, a spectato Pharmacopola, cujus taberna Gymnasio subest, perforatus lapis, coram pluribus, oblatus est; ejus qui ab Alghisio pingitur (*p*), similis, nisi quod foramine erat paulo angustiori. Exiisse, dicebat, superioribus diebus nulla alia ope quam naturæ, & manus fœminæ ipsius in cujus vesica concreverat. Concrevisse autem, conjeci, & illum, & siqui alii sunt, præter Alghisianum, annuli forma, in vesicæ infima parte ubi circum urethræ orificium sic aliquando summa Prostata, aut in sequiore sexu glandosum, quod vocant, corpus intra vesicam undique prominet, ut proximi hujus parietes circumcirca subsidant. Quæ prominentia, & quod consequitur, subsidentia, etsi in corporibus sanissimis, ut alibi (*q*) scripsi, levis, & vix ulla mihi se obtulit; nihil tamen prohibet in nonnullis aliis esse aliquanto majorem. Restitantes igitur ex ultimis urinæ guttis sabulosæ, & viscidæ particulæ nonnunquam possunt in iis qui utrisque abundant, in illa subsidentia paulatim concrescere, & tanquam in forma quadam, annularem ex ipsa figuram accipere, ibique augeri, & subsistere, donec insolitus corporis situs, aut motus, aut causa alia aliqua inde dimoveat atque erigat, & in urethram, quæ latior, & dilatabilis fœminis obtigit, forte compellat, ut huic accidit, eoque facilius, quod lapidis ambitus ad ellypsim accedebat, cujus alterum extremum paulo esset angustius. Virgo erat, & annos nata octoginta duos, neque ulla unquam noxa, aut molesto sensu admonita, se vesicæ calculo laborare, nisi quod tenuiore quam antea, filo urinam se reddere, animadverterat; donec calculus in urethram illapsus, dolores ex improviso concivit, hique ad eos expellendi conatus adegere, ut intra horæ dimidium jam promineret, digitisque apprehendi, & continuo eximi potuerit, nullo, ut qui hæc narraverat omnia, affirmabat, relicto incommodo. Nec tamen foramen, quamvis urinam transmittat, cæteras semper arcet molestias, neque arcebat certe in lapide rotundo & lævi, ejusdemque ponderis ac Lossianus in Mercatore cujus historiam omnino dignam quæ in Sepulchretum relata esset, & Patavii, & Norimbergæ eodem ferme tempore edendam curavit Carolus Patinus (*r*), & ne forte credas, id accidisse propterea quod canalis non in medio, sed per anteriorem esset lapidis partem excavatus; primum aspice in Actis Eruditorum Lipsiensibus (*s*) immanem lapidem, a quo *præter dolorem quendam gravativum in regione inguinali, vix quicquam mali senserat, octuagenarius senex, quoniam urina ad vesicam translata, per canalem* in lapidis superficie *efformatum, ex ureteribus statim ad cervicem vesicæ fluebat*. Contra autem vide in Actis (*t*) Cæsareæ Academiæ quid alter pertulerit, quamvis per faciem calculi in vesicæ collo hærentis *sinus quidam excavati* essent, quos *meatuum instar* per quos exiret, *lotium apertos sibi conservaverat*. Quin etiam ne tantum tribuas viæ per medios calculos relictæ; lege apud Contolum (*u*) Cardinalis Franzosii dissectionem, qui per exactam quidem vivendi normam triginta ferme annorum spatio servatus, ad octogesimum sextum pervenit, sed *toties* fuit *calculosis atque urinæ passionibus divexatus*, licet vesicæ calculi *simul combinati circulum repræsentarent*, rimam *per quam transibat urina*, sicuti pictura monstrat, inter se relinquentes. Tum denique accipe quod ex Vallisnerio audivi. Patavii ex Nobili Gente Mantua cui ipse intimus erat, Vir fuit, plerisque morbi de quo loquimur, indiciis adeo & tandiu vexatus, ut si ad illa impedimentum unquam aliquod in mingendo accessisset, Medici omnes pariter in eo consensuri essent, ut vesicæ calculo teneri, pronunciarent. Sed plures ideo in alia sententia erant, quod semper vel cum stans mingeret, sine ullo obice lotium reddebat. Mortui, ut vivens jusserat, vesica introspecta, calculi in hac tres inventi sunt læves, & subrotundi, & ob hanc ipsam figuram triangulare inter se juxta positos foramen relinquentes: itaque etsi per medium urina transibat, etsi calculi erant ea figura, atque lævore, unde in aliis repetitum fuisse, video, cur molestia ægros non afficerent; huic certe, ut Patini quoque Mercatori, plura, nec levia attulerant incommoda. Sed hos casus, quos post duos illos primos indicavimus, Tulpii, & Nasii, comparationis dumtaxat causa memoravimus, quod sive essent cum ægrorum molestia, sive non essent, in his tamen fere omnibus cathetere immisso deprehendi calculi potuissent, non in duobus illis primis, quippe non obvii, sed in diverticulo vesicæ conditi, ad hujus latera efformato: de cujus origine diverticuli erit infra (*x*) aptior dicendi locus. Hic vero attigisse satis est, ut vel hinc quæ ægris possint, & quæ lithotomis deceptiones oriri, intelligas, si qui antea in vesica erant, in ejusmodi forte sacculum recedant calculi, unde possint iterum pro vario ægri positu, & motu in vesicam redire. Accidet enim non modo ut de pluribus lithotomis alius percipiat, alius non percipiat, verum etiam ut idem lithotomus alio tempore: æger vero qui antea ex lapidis pondere, subjectum intestinum duri instar scybali urgente, de tenesmo querebatur, constringente autem se inter mingendum vesica a lapidis asperitate dolores, ab eodemque se urinæ cursui opponente importunum obicem sentiebat; ubi lapis in sacculum diverterit, ab his omnibus aliisque ejuscemodi jam liber omnino sibi, ac solutus morbo videbitur. Sed de calculis inferius plura. Hinc enim si ad meas eodem subjiciendas ordine, quo Valsalvæ retuli Observationes est transeundum; ab ea incipiam oportet quæ ad dysuriam spectet ab renum præsertim vitio inductam. Ejusmodi autem est quam tibi in extrema superiore Epistola (*y*) pollicitus sum.

11. VIR annos natus ad sexaginta ob serosum infarctum femoris, & genu sinistri menses aliquot in hoc cubuerat Nosocomio: nec posteaquam discussus ille fuerat, domum abierat, retentus primum alvi fluxu, post hunc autem levi alterius oculi inflammatione, denique cum hæc quoque manendi causa sublata esset, restitabat tamen ob inopiam eo majorem, quod multi homo erat cibi, ut iis non contentus quæ convalescentibus offeruntur, plura posceret. Hunc igitur ibi inter comedendum illico repentina mors sustulit sine ullis syncopes, aut suffocationis indiciis. Sed neque mora in Nosocomio tam diuturna signum unquam dederat vel leviter affecti thoracis, aut cerebri: vixque, cum omnia inquirerem, a famulis accepi, auditum esse aliquando de urinæ acrimonia conquerentem. Cujus origi-

(*l*) Sect. 24. Obs. 8. (*m*) Sect 23. Obs. 7. §. 4. (*n*) Ibid. §. 5. & 7. & Sect. 24. Obs. 9. (*o*) Litotom. c. 4.
(*p*) Tab. 3. Fig 9. (*q*) Advers. 3. Animad. 41. (*r*) Vid. in Lyceo Patav. ejus Vitam, & Eph. N. C. Dec. 2. A. I. Obs. 19.
(*s*) A. 1685. Tab. 5. (*t*) Tom. 4. Obs. 49. (*u*) De Lapidib. c. 23. & in calce libri. (*x*) n. 30.
(*y*) n. 19.

originem acrimoniæ cum tanto manifestiorem in cadavere deprehenderim, quanto improvisi interitus obscuriorem; idcirco hoc potius quam alio loco, narranda tibi censui quæcunque vidi sexto circiter a morte die; neque enim ob eas causas quas hic attingere necesse non est, potui citius: frigore tamen, quippe medio jam Decembri A. 1749. ita cadaver servatum erat, ut cum intestina, & mesenterium pridie quam adirem, detraherentur, non modo nihil vitii ostenderent, verum ne gravius quidem olerent. Sed cætera quæ vidimus, facto initio a capite, sic habeto. CEREBRI hemisphærium sinistrum, ut exterius plures habuit vasorum truncos ex iis quæ per Tenuem meningem repunt, sanguine turgidos, sic in subjecto ventriculo aquam ostendit subturbidam non magna quidem copia, sed multo majori quam in dextero, in utroque autem Choroides plexus pallentes. Et cum medullaris cerebri substantia esset subdura; cerebellum laxissimum fuit. In Thorace pulmonis pariter sinistri posterior facies arcte cum pleura cohærebat: ejusque, & dexteri crepidines late vesiculas ostendebant suas aere distentas. Cæterum neque arteria Aspera, neque larynx, interius quoque perspectæ, quidquam vitii habebant, ut neque Magna vasa, nec cor ipsum: in quo nihil polyposi fuit. Aqua turbida intra pericardium non multa; in utroque autem thoracis cavo, ut in ventre quoque, pauca adeo, ut omnis uncias aliquot non excederet. Venter denique; si genitales quasdam, & urinarias præsertim Partes, & arterias aliquot excipias; cæteras exhibuit ferme intra naturæ modum; jecur enim, & ventriculus, comestis & epotis semiplenus, æquo apparuerunt aliquanto grandiora. Sed Magnæ arteriæ truncus lumborum vertebris insidens, alba ossium alicubi habuit inchoamenta, quæ & rami habebant, quin & verum os, sicut ibi præsertim deprehendi ubi se Iliaca dextera bifariam dividebat. Quod vero ad genitales attinet Partes, testiculus dexter triplo erat major quam sinister. Sed hoc fortasse a natura; uterque enim sectus repertus est sanus. Illud a morbo, quod ex utriusque Albuginea tunica, eodemque utrobique loco corpusculum pendebat exiguum, subrotundum, &, cum ea tunica albicaret, rubellum, prægressæ hydatidis, ut opinor, reliquiæ; quanquam nihil aquæ erat intra tunicam Vaginalem. Renis tandem utriusque structura intima confusa apparuit: neque deerant parvæ cellulæ, humoris plenæ, quarum aliqua; nam cæteræ aliquanto interiores latebant; ex parte se in superficie ostendebat. Pelvis utraque postquam e renibus æquo amplior descenderat ad digitos trasversos duos, in ureterem se contrahebat. Ureteres autem medio fere cursu absoluto, fiebant latiores, sinister præsertim, qui & longior ob flexus erat. In utroque, si exterius contrectares, mediocres calculos quibusdam, sed raris, locis contineri, crederes. Aperiendo autem, in singulis iis locis hydatides singulas deprehendimus, quasdam rotundas, alias ovales, ex intima tunica in ureteris cavum, neque per petiolum tamen, pendulas. Rotundæ minutiorum uvarum æquabant acinos; ovales erant secundum longitudinem duplo quam illæ, majores. Ureteres crassioribus constabant tunicis, quarum intima rubedine perpetua inficiebatur: oblongioribus autem in vesica hiabant orificiis. Hæc eam continebat urinæ copiam, ut in supino cadaveris positu ad imam se extenderet lumborum vertebram. Quin etiam ubi, urina detrusa, aere immisso distenta est, etsi ad eam accedebat formam quæ a me alibi (z) proposita fuit; non paulo tamen erat quam soleat, longior: cæterum nec crassiores habebat tunicas, neque usquam intus rubebat, quo colore ne urethra quidem erat infecta. Illud demum quod superiore Epistola (a) promisi, non est omittendum. Ex ora posteriore ejus orificii a quo urethra incipit, duæ inter se contiguæ protuberabant intra vesicam albæ, duræ, hemisphericæ; modicæ; ac paris magnitudinis prominentiæ: quas simul cum subjecta Prostata glandula secundum longitudinem persecans, ei continuatas, ex eademque substantia factas deprehendi: & quanquam Prostatæ pars aliqua non ea erat albedine, ac duritie; reliqua tamen, & præsertim quæ utrinque ab lateribus Seminalis carunculæ ascendebat, haud alia erat, quam illius in quam se producebat, geminæ prominentiæ; ut si hæ scirrhosæ erant, non minus scirrhosa Prostatæ quoque pars maxima videretur.

12. Cætera quæ in ejusdem cadaveris cerebro, corde, aliisque visceribus, in ejusque vasis diligenter perfectis ostendi, non sunt hujus loci propterea quod secundum naturam se habebant. Quæ cum ita essent; tam repentinæ mortis causam non licuit, nisi in vehementissima quadam Tenuis meningis convulsione suspicari, quippe sero quod diuturna in femore stagnatio acrius fortasse reddiderat, non satis per alvum egesto; itaque oculi primum, denique cerebri membranas summa cum hominis pernicie adorto. Querelæ autem de urinæ acrimonia multo antiquiores, opinor, fuerant, quam femoris infarctus: illarum certe origo fuisse videbitur longinqui temporis, si renum, ureterum, vesicæ constitutionem spectaveris. Calculi olim fortasse eas omnes partes male habuerant, renes ortu, & incremento, mora autem varia in ureteribus, & vesica, renes iterum, pelves autem, & partes cæteras quæ modo dicebantur; lædentes, plerasque autem retento lotio amplificantes, & ureteribus insuper noxam peculiarem, quam in iis alias vidisse non memini, internarum hydatidum afferentes, quæ & morari ipsæ urinam, & vel sine calculis pleraque eorum fecisse, aut saltem auxisse poterant quæ modo a calculis repetebamus. Sed quæcunque fuerit causa quæ has læsiones importaverit; ab ejusmodi certe renibus non mirum est, æquo acrius lotium destillasse; aut ab ejusmodi ureterum glandulis pro humore idoneo ad illos adversus lotii salinas particulas obliniendos, aut acrem debuisse, aut nullum amplius secerni potuisse. Ab utralibet enim causa repetas licet, cur toti pro nativa albedine intus ruberent, ad vesicamque urinam mitterent in ipsis aut acriorem factam, aut saltem demulcente illo additamento non temperatam. Quæ pressius hic attigimus, magis probabis, si Amicorum nostrorum Clariss. Pujati, & Benevoli ea Scripta legeris, eaque huc transtuleris quæ superiore Epistola (b) indicavimus. Jam enim est nobis, promissum ordinem servantibus, ad eam dysuriam quæ ex vesicæ lapide est, transeundum.

13. ANDREAS CORTINIUS Civis meus, Reverendissimi P. M. qui nunc Religionis Quæsitor Ferrariæ est, Parens, Antonii autem Avus, mei amantissimi, & Rei Pharmaceuticæ, ac Chirurgicæ peritissimi Viri, homo subpinguis, parumque exercitatione corporis uti solitus, cum annos excederet sexaginta, alba, & lenta mingere cœpit, nec sine dolore. Suspicionem hinc ortam calculi in vesica hærentis, cathetere tandem immisso, sibi quidem confirmavit Chirurgus, non ægro, qui cum ille calculum tangere se, diceret, ipse calculi impulsu deceptus, non calculum tangi, asseverabat; sed vesicam. Quam opinionem eo magis fovebat, quod a catheteris immissione reddita facilior mictio fuerat. Itaque non jam de hac, sed de quodam potius dolore querebatur in scrobiculo cordis, qui, si paulo concitatius ambularet, gradum sistere cogebat. Accedebant arteriarum pulsus turgidi, & vibrantes, quales sæpe solent ab aneurysmate. Nec vero hæc cessarunt, cum post longum temporis intervallum rediit urinæ difficultas cum ardoris sensu circa pubem. Quin fere assiduæ erant querelæ de illo dolore in scrobiculo cordis: pulsus iidem. Tres, aut quatuor

(z) Epist. Anat. 1. n. 61. (a) n. 19. (b) n. 11.

tuor exacti erant anni a primo dyſuriæ initio, a cæteris autem incommodis menſes ſaltem duodeviginti, cum ego quoque ante Februarii finem A. 1711. ad ægrum ſum accerſitus conſolandum potius, ut ſtatim domeſticis dixi, quam curandum. Mingebat plus multo, quam potabat: urinæ autem ex ſubflavo albicabant, ſeri inſtar quocum lactis adhuc ſit portio admiſta, materia dein ſubſidente alba, pauca aliquando, & tenui, non pauca alias, & lenta, & gravius olente, eaque majori cum dolore, & difficultate ejecta, id quod circa auroram potiſſimum ſolebat accidere. Dolor autem in cordis ſcrobiculo ſævior factus erat adeo, ut æger perinde eſſe diceret, ac ſi a canibus laniaretur, cum ingruebat acerbior per intervalla: quo tempore ſternum, & proximas utrinque partes condolere, ajebat, ſiniſtrum autem ſuperiorem artum ſtupidum fieri, & inertem, & cor denique, præſertim ſi in lævum cubaret latus, moleſte palpitare. Hæcque fiebant in dies graviora, ut facies haud amplius, uti fere antea ſolebat, in iis doloris exacerbationibus ruberet; imo jam naſus, manus, pedes frigerent, & alvus quam tertio quoque die hactenus ſolvere levi clyſtere oportuerat, nunc poſt ſingulas illas exacerbationes bilioſa effunderet. Ne vero quis forte ſuſpicaretur, eas ex veſicæ irritatione oriri; quanto illæ acerbiores, tanto ſimul leviora ad veſicam fiebant omnia, faciliuſque urinæ reddebantur. Neque tamen, ſi pectori, aut ventri admoveres manum, quidquam præter naturam perciperes: imo venter nullam uſquam duritiem, nullam prorſus tenſionem habebat. Interea, ſomno doloribus interrupto, ciborum appetitu dejecto, ſiti vexante, vires magis magiſque fatiſcebant, interni ſenſus quaſi torpere incipiebant, pulſuſque ipſi a prima illa magnitudine, & impetu declinarant adeo, ut parvi, ac debiles, ſiniſter præſertim, nec raro inæquales deprehenderentur; in exacerbationibus vero ultimis etiam nulli. In hoc igitur rerum ſtatu quantulumcunque afferre, ſi non auxilii, at certe levaminis potui, non omiſi. At fuerunt omnia ſine noxa quidem, ſed, ut prædixeram, irrita. Itaque cum poſtridie Nonas Martias duæ treſve ſanguinis guttæ ſponte e naribus excidiſſent, inſecutam autem noctem a crebro in ſcrobiculo cordis dolore omnium peſſimam duxiſſet, & mane tamen, ſilente dolore, ſe ſe ad ſedendum in lecto erexiſſet; poſt horam circiter eodem revertente, & ſæviſſime urgente, prope dicam ſubito confectus eſt. CADAVERIS, pinguedine etiam tum non pauca præditi, Thorace primum diſſecto, pulmones, cor, vaſa Magna omnis vitii expertia deprehendimus. Venter jecur habuit non naturalis coloris, & cyſti contracta, ac flaccida, quippe ex qua dolores bilem, ut dixi, toties expreſſerant. Ventriculi, cætera ſani, fundus vix aliquid leviter ſubatri oſtendit. Ren ſiniſter, tota ferme ſubſtantia intus conſumpta, maxime flaccidus, inæqualem calculum continebat, & urinam qualem æger mingebat. Quæ & dextero inerat: cujus exterior facies in tot quaſi globulos, imparis inter ſe magnitudinis, diviſa aſſurgebat. Veſica tres habuit lapides neque magnos, neque aſperos. Ejus interior ſuperficies ex tenuiſſimo quaſi tomento fieri videbatur, excreſcebatque ad cervicis latus in durum tuberculum, faba non majus, veſicæ intus, extraque concolor. Denique in Proſtata glandula ſinus erat, quo tartari ſimilis materia, & ferme jam calculoſa continebatur.

14. Urinæ difficultatis, qua de agimus hiſce Litteris, cauſas in hoc ægro Proſtata glandula, veſica, & renes quidem habebant; ſed dolorum acerbiſſimorum, quibus adeo conflictatus, & denique peremptus eſt, ſoli, quantum ego intelligo, renes habuerunt. Neque enim dolores illos ab infimis ventris partibus excitatos eſſe, veriſimile eſt, præſertim cum magna vitia eſſent in renibus, quibuſcum nemini eſſe poteſt ignotum quantum ventriculus conſentiat, cujus pars dextera ſcrobiculo cordis reſpondet. Ei conſenſui acceptum referendum eſt quod vomitiones ſoleant cum renum vitiis conjungi: itaque ex illis hæc in perobſcuro quodam caſu (*c*) nos ſuſpicatos eſſe, memineris. Fuerant etiam vomitiones immanes in Virgine quam ex renum occulto morbo dolor ſub ſiniſtris coſtis excrucians intra biduum interfecit, ut Epiſtola XXXVI. (*d*) propoſitum eſt. Fuit tamen aliquando cum ſine vomitu, & ſine ullo, aut certe cum levibus renum morbidorum indiciis non levia horum mala deliteſcerent (*e*), aut pro veſicæ innoxiæ vitiis imponerent (*f*). Denique cum renum morbis ventriculi dolorem interdum jungi; certum eſt; ſed non lethalem, neque ab lumborum dolore disjunctum, quorum cruciatus nemo ignorat ut ſoleant renum, ipſis affixorum, mala comitari aut non acerbi, aut adeo nonnnunquam atroces, ut in aliis Litteris (*g*) ex Ruyſchio retulimus, cum renum ſuperficiem non ſecus in globulos diviſam conſpexit, ac nos in dextero ægri hujus rene obſervavimus. Verum in noſtro hoc caſu nulla de lumbis querela, non acerbiſſimus dolor ad veſicam, non hypochondriorum cruciatus, non vomitiones; ſed ad ſcrobiculum dumtaxat cordis dolores intolerandi unum erant ſignum renum peſſime ſe habentium. Quæ res an ab aliis adnotata ſit, ipſe quæres: certe eſt tanto magis digna quæ adnotetur, quanto magis poteſt morborum aliorum ſuſpicionem injicere, præſertim ſi, ut in propoſita hiſtoria, magnos, & vibrantes pulſus conſequatur, moleſtam autem cordis palpitationem, ſtuporemque ac torporem artuum ſuperiorum, & mortem denique ipſam inducat, eamque etiam cum æger paululum recreatus videtur, pene ſubito ingruentem. Scilicet id alibi admonuimus (*h*) eſſe timendum, cum graves internæ convulſiones per intervalla recurrunt. Quod ad genus deſcriptas doloris exacerbationes referendas exiſtimamus, ab nervorum in renibus tanta irritatione repetentes, ut per alios colligatos nervos ad illas quas modo nominabamus, partes propagata, in ſingulis ea quæ diximus, efficiat. Illud in hac ſingulare erat, ut ventriculum quem pleræque, uti commemoravimus, petunt a renibus profectæ, non ut illæ, ad vomendum concitaret, cum eam tamen ipſius partem ſæviſſime torqueret quæ ſcrobiculo cordis reſpondet.

15. ADOLESCENS annos viginti prætergreſſus, a longo jam tempore iis veſicæ doloribus, præſertim cum mingeret, cruciabatur, ut ſine ejulatu urinam reddere non poſſet. Purulenta hæc erat. Acceſſerant macies, febris, & reliqua mala quæ fere veſicæ lapidem comitantur, & quibus tandem, in hoc Noſocomio decumbens ante finem anni 1742. abſumptus eſt. VESICA craſſa, exulcerata, & ex parte ſcirrhoſa revera lapidem continebat ſubaſperum tranſverſos digitos tres longum, duos cum dimidio latum qua erat latiſſimus; ad formam autem accedebat ovalem, utrinque depreſſam: eique multus lentus, cruentuſque alicubi, mucus circum adhærebat. Pure autem, & urina pleni erant renes, & ureteres; imo hi tam diſtenti, ut Ilei inteſtini diametrum æquarent.

16. Mucus quem calculo adhærentem vidimus hujus adoleſcentis, tanta aliquando copia circum aggeritur, ut vel cathetere immiſſo internoſci nequeat lapis a peritiſſimis Viris, quod Falloppio ipſi accidiſſe, teſtis eſt Marcellus Donatus (*i*). Eodem muco inter calculum, & veſicam interjecto etſi cætera incommoda non tollantur, imo nonnulla etiam augeantur; dolores ta-

 men,

(*b*) n. 12. (*c*) Epiſt 30. n. 22. (*d*) n. 20. (*e*) Epiſt. 40. n. 15. (*f*) Vid. ſupra, n. 4. & 5.
(*g*) Epiſt 40. n. 19. (*h*) Epiſt. 10. n. 13. (*i*) De Medica Hiſt Mirab. l. 4 c. 30.

men, ſi craſſior mucus, & magna copia ſit, illi minuuntur quos calculi creant aſperitates. Hinc dolorum, ut de nephriticis quoque diximus, incrementum a diureticis, quod Sanctorius noſter præclaro exemplo confirmavit, relato in Sepulchreti ſuperiorem Sectionem XXIII. (k) ubi (l) & illud Donati leges. Itaque in Conſiliis quæ ipſe legi, Valſalva in veſicæ lapide demulcentia quidem, emollientia, anodyna præbebat, & in fomentis, inſeſſibus, modicis clyſteribus adhibebat, mulieribus autem etiam in peſſis, & injectionibus; ſed, ut narcotica, quippe exigua doſi nihil adverſus ejuſmodi dolores agentia, majori vero periculoſa, ita etiam thermalium, aut aliarum aquarum ingurgitationem, ab aliis propoſitam, cum Albertino improbabat, muci abſterſionem veritus. Quibus de rebus cum alias, tum præſertim memini audire ambos in eandem ſententiam verba facientes, cum Præfectus Equitum Nucerinam aquam quotidie mane perpotaret. Quin veſicæ ulcere teneretur, dubium erat nemini, multoque minus Valſalvæ qui non ſemper neceſſarium credebat, ſanguinem in lotio apparuiſſe, ut urinariis in partibus ulcus eſſe, pronunciaret. Illud in controverſia erat, an præter ulcus ineſſet veſicæ calculus. Quod alii affirmabant ob dolorem qui jam diu in mictionis fine percipiebatur. Sed aſſenſum retinebant illi, non ignari, ut exulceratam manum, ſic exulceratam veſicam contrahi non poſſe, conſtringique ſine dolore, & hinc quoque eſſe, cur ſicuti cæterarum cavarum partium quas modo dilatari, modo conſtringi neceſſe ſit, ita & veſicæ ulcera difficilius ſanari queant. Nec tamen abeſſe calculum, contendebant, quamvis æger aut ſaltans, aut curru vectus illius nulla experiretur indicia, neque donec aquam redderet, acerbum adeo ſub mictionis finem perciperet dolorem, qualem ubi demum quantum potaverat, excreviſſet, rurſus percipere incipiebat. Verum etſi neutrum affirmabant, aut negabant; mihi tamen Albertinus quadantenus eo inclinare videbatur, ut calculum eſſe, non crederet, cum tam copioſo aquæ potu mucus a calculo auferri, moleſtiæque propterea in dies augeri debuiſſent; contra autem dum aqua tranſiret, mulceri hac poſſe ulcus, & dolores, concipiebat, neque hos antea ad priſtinam acerbitatem redire, quam omni ejecta aqua, urina priſtinam acrimoniam recuperaret. Sed ne talium Virorum, aut ipſis ſimilium in veſicæ calculo affirmando, aut negando hæſitatio tibi nimia forte videatur; fac legas quæ de ſumma ejus recte dignoſcendi difficultate egregie inter cæteros collegit, & perpendit Helwichius (m): quantum aliorum quorundam præceps temeritas diſplicebit; tantum illorum cautam prudentiam laudabis.

17. Quod alias huc diſſectiones non addam eorum quibus ſine externa cauſa lapis in veſica concreverit, haud tibi erit mirum qui ſcias, maximam a me vitæ partem in hac regione ductam eſſe, ei morbo, ut quædam aliæ, in quibus Scaphuſiana (n), & Gottingenſis (o) laudantur, quam rariſſime obnoxia: quod hic alii vinis, alii aquis, alii utriſque eſſe tribuendum, cenſent. Et certe vina hic tartarea non ſunt, ut Medici loquuntur, ideſt lapidoſis cruſtis dolia intus non obducunt, quod aliis quibuſdam locis vidi, ubi alba vina faciunt, ut intra ligneum dolium quaſi alterum increſcat lapideum. Rubra autem hic vina ſunt quibus utimur: qualia vina Brunnerus (p) quidem cenſuit *ſumma & caput petere præ albis*; viciſſim tamen ejus Socer Wepferus (q), cujus ſententia ab Hoffmanno (r) laudatur, quod inter Scaphuſianos ſuos rari eſſent calculoſi, *potiſſimum* eorum *vino* rubello ſalubri adſcribebat. Quin certis quibuſdam locis rubra vina provenire, quæ non modo a calculo ſervent, ſed & inchoatum ſolvant, quippe etiam tartarum diſſolventia quo alia vina incruſtaverint dolium, ſi huic indantur, ex Commercio intelliges Litterario (ſ).

Porro quod ad aquas attinet; fluminum hujuſce regionis aqua, cujus cum parte aut æquali, aut aliquanto, imo, ut ſæpius, multo majori conſervet muſtum, & ſic vina parantur quibus hic ſere omnes utuntur, minus terræ, ut ajunt, fortaſſe continet, aut minus idoneæ ex qua calculi gignantur. Sic autem loquor propterea quia de unoquoque fluvio plura & varia attendere, & examinare antea neceſſe eſt, quam pro certo aliquid pronuncietur: quanquam ſolet plerumque minus terræ in fluvialibus aquis contineri quam in putealibus, unde eſt quod plura in domeſticis uſibus præſtare illas videamus quæ hæ non poſſunt, aut non æque, ut puta in ſapone diſſolvendo, & leguminibus coquendis; & quod ad ſalubritatem ſpectat, quis in univerſum aquas putet quæ ad bibendum ab Deo ipſo Opt. Max. oblatæ in fontibus, amnibuſque ſunt, illis eſſe ſalubriores quas primum homines, longius a fluviis, & fontibus incolentes, neceſſitate adducti, ſibi effoſſis puteis paraverunt? Quod ſi ſententia quoque Virorum Doctiſſimorum audienda eſt; vide quid de puteorum aquis ſentiat Meadius (t), quid Platnerus (u): eorum ſane judicio, multiplici ratione ſuffulto, facile permotus, puteales fluvialibus, univerſe loquendo, non dubitabis longe poſtponere. De ſingulis autem ſi verba fiant; eſt ubi certo flumini optimum puteum, non modo aliud flumen, anteponas. Noſti enim; ut cætera prætereamus; certorum fontium ex quibus denique fluvii oriuntur, aquas eſſe quæ ductus ſuos aliæ craſſiſſimis, duriſſimiſque, aliæ tenuibus, mollioribuſque laminis terreis incruſtent. Quæ hic attigimus, ut errori occurreres cum vulgo exiſtimantium, omnes a vino, aut vini ſimilibus potionibus eſſe calculos, quaſi in aqua etiam horum materia non eſſet, nec qui nunquam vinum potaſſent, calculos genuiſſent. Certe *per dies vitæ ſuæ ſolo aquæ potu uſus fuerat* is qui proxima Sectione XXIII. (x) Sepulchreti memoratur; ejus tamen *veſica lapides continuit* 32. Sed quid in hominibus ejus rei exempla quærimus, cujus, nec rara, obvia ſunt in iis quæ nunquam utuntur vino, animantibus. Ut enim ſpecioſiora omittam aut ob pondus, ut bilibrem ferme lapidem quem ex equæ veſica Lemeryus attulit ad Regiam Scientiarum Academiam Pariſienſem (y), aut ob colorem, ut ſeptem octove quos ex vaccina veſica mihi olim Valſalva oſtendit parvulos, pilularum forma, ſuperficie minutiſſimis quaſi granulis ſubaſpera, æneo autem colore, ut pro metallicis quiſque haberet qui eſſe leves, neſciret, quemadmodum pro aureis longe plures illos quos intus, aut extra aureo colore infectos, aut ſplendentes & rutilos, omnes autem parvos alii (z) in bubulis pariter veſicis invenerunt; ut igitur hos, & ſuillos (a), alioſque omittam, & in canibus dumtaxat commemorem, & primum a me viſos, in una quam peradoleſcens exercitationis cauſa diſſecui, non modo calculos deprehendi in rene utroque; ſed horum dexterum ne tertiam quidem partem retinentem ſubſtantiæ ſuæ, cum inter calculos alba purulenta materia eſſet. In altera autem quam olim vetulam experimentorum cauſa Patavii incidi, calculum intra alterum renem offendi abnormi, & depreſſa figura, durum, non parvum. Atque ut ad veſicam redeam; tertia canis (forte enim accidit, ut quinque hæ beſtiæ, quarum ſingillatim quidem, calculos memoravi, fœminei eſſent ſexus) duos in gangrænoſa veſica habuit lapides majorem, & minorem, ovali utrumque figura, ſed valde utrinque depreſ-

(k) Obſ. 4. §. 11. (l) Ibid §. 4. (m) Act. N. C. Tom. 2. Obſ. 60. (n) Vid. Eph. N. C. Dec. 1. A. 2. Obſ. 39.
(o) Vid. Haller Opuſc. Pathol. Obſ. 33. (p) Eph. cit. Cent. 9. Obſ. 3. in Not. (q) Obſ. 39 paulo ante cit.
(r) Medic. Ration. Tom. 4. P. 2. S. 2. c. 11. §. 20. (ſ) A. 1735. Hebd. 6. n. 3. & Hebd. 17. n. 4. & Præfat. in not. ad pag. 43. & 132.
(t) Expoſ. Mechan. Venen. Tent. 6. in fin. (u) Progr. quo aquam font. ſalubriorem & cæt. (x) Obſ. 4 § 2.
(y) Hiſt. A. 1700. Obſ. Anat. 14. (z) Act. N. C. Tom. 8. Obſ. 2. & Sachs Gammarolog. c. 14. § 8. Vid. & apud Haller. ad Boerh. Meth. Stud. Med. P. 13. c. 2. ad An. 1665. N. 101. (a) Sachs c. cit. 14. §. 6. & Eph. N. C. Cent. 7. Obſ. 7.

depressa, imo altera minoris facie nonnihil excavata qua majorem excipiebat. Ea canis undecim annos nata, a longo jam tempore graveolens reddebat lotium, sine ejulatibus tamen, credo ob lævem, eoque saltem non compungentem, calculorum superficiem, donec convulsivis motibus accedentibus extincta est. Quæ mihi narravit, dum eos calculos recentes ostenderet, illius herus Vir Generosissimus ex hoc Sacro Philosophorum Collegio. Ab aliis autem in tot canibus conspecti sunt calculi, ut nisi eos tantum seligam qui aut numero, aut structura, aut pondere, aut sede digniores sunt qui memorentur, haud facile finem inveniam. In cane qui diu stillicidio urinæ laboraverat (*b*), parvulorum calculorum *aliquot mille in vesica distenta* reperti sunt. Alterius (*c*) vesica unum habuit qui, ob minorem intus inclusum, ætitem referebat, pondo sesquilibræ. Sed tertii (*d*), sæpe cum doloribus, & vehementi ejulatu urinam reddentis, calculum, qui vesicæ inerat aspera; non lævigata, ut in Patavino; superficie, etsi esset paulo infra pondus unciarum trium, miraberis tamen magis quam sesquilibrem; hic enim canis suopte genere erat *minimus*. Denique potius ut sedes quàm ut calculus, describatur, prætermittendus non est quem probus Juvenis auditor meus annis superioribus mihi narrabat, cum se exercendi gratia, canem persecaret, deprehendisse. Ureteres paulo supra locum quo in vesicam influunt, unum in canalem ambo conveniebant, alterutro eorum non latiorem: is raro exemplo unus pro utroque mediam perforabat ad inferiora vesicæ partem, in eamque lotium inferebat. Ad hujus igitur canalis initium quo ureteres, ut dictum est, confluebant, hærentem calculum invenit, eumque non ita durum. Non tamen hæc, multoque minus cætera quæ Donatus (*e*) calculorum congessit, exempla repertorum in jecinore quoque, aut ejus vesicula, tum ventriculo, & intestinis brutarum animantium, omnia, sicut ille fecit, Aristoteli sunt objicienda, ponenti (*f*), *nullum animal, nisi hominem, calculosum fieri posse;* id enim continuo sic explicavit, ut de urinariæ dumtaxat vesicæ calculis præclare appareat ibi quidem esse locutum; alio autem loco (*g*) quem Donatum fugisse, miror, diserte scripsit, *renes* in hostiis *sæpenumero calculis, & pannis, & papulis refertos* conspici, *atque etiam jecur & cæt.*

18. Ex eo autem quod alibi (*h*) tradidit Aristoteles, *non solum humorem, sed etiam sicca quædam concrementa* in vesicam *descendere, ex quibus calculi conficiantur*, antiquissima origo intelligitur sententiæ eorum qui e renibus delabi inchoatos calculos vesicæ omnes, in hisque propterea peculiarem semper nucleum in centro inveniri, tradiderunt. Quorum utrumque etsi in multis verum esse, non inficior; aliquando tamen libentius faciam cum Hippocrate (*i*), qui ex diutius cohibita urina id quidem quod tenuissimum in ipsa est, excerni, *quod vero crassissimum, ac turbidissimum est, coacervari & concrescere*, docuit, & *primum quidem parum, deinde majus fieri: dum enim volvitur ab urina, quidquid crassum compactum fuerit, ad se ipsum adaptare, atque sic augescere & in totum concrescere.* Quod citius quidem posse fieri, Observatio ostendit Joannis Dolæi (*k*), qui e vesica cujusdam Equitis emissam materiam albam mucilaginosam scribit *subito ab aere externo in subflavum calculum riguisse.* Sed vel sine aeris externi attactu putrescere intus remorantem urinam posse, experimenta monstrant Præcl. Brendelii (*l*), qui ex illa putrescente calculorum deducit originem, cum videat (*m*) & duras crustas, & mucosam pultaceamque materiam dare, granis duriusculis distinctam, quæ mox ipsa quoque durescat. Esse autem urinas quæ facilius, ac citius ista deponant, minime dubitat (*n*), ubi & duorum infantum meminit alterius vix duos nati, alterius octo circiter dies, qui calculos tum ante mortem excluserant, tum mortui intus habuere. Qualem autem calculosam materiam in quinquennis pueri cadavere Meadius (*o*) viderit, & per quos gradus in lapideam duritiem transire, animadverterit, cognoscere ex ipso poteris: quemadmodum ex Cel. Hallero (*p*) qualia credat prima esse in renibus calculorum initia. Sive autem inchoatus calculus, sive calculi materia e renibus in vesicam descendat, aut in hac gignatur; certe calculus incrementum capit ex eadem materia: nec aliena a vero tradere videntur ii qui firmius inter se aptatum iri materiæ illius particulas, ajunt, quo lentius incrementum fiet; infirmius autem, quo celerius: & qui majus illud fore æstate quam hyeme, quippe æstate multo minus diluta materia ab aquea, tunc magna ex parte per cutem prodeunte, urinæ portione: quæ altera mihi videtur causa, cur, si optio detur, calculi excisio ab autumno potius ad ver, quam a vere ad autumnum differatur.

Sed præter inchoamentum calculi sive in renibus, sive in vesica formatum, accrescit eadem materia circum res quoque alias, extrinsecus in vesicam immissas. Cujusmodi exempla cum a pluribus & scripta, & collecta sint plura; ego iis potissimum describendis quæ ipse, aut Amici vidimus, nec tamen omnibus, immorabor.

19. Nam illud quod mihi se primum obtulit, jam ante hos tres, & quadraginta annos in Ephemeridibus editum est Cæsareæ N. C. Academiæ (*q*). Quin præter meam illam, descriptio altera extat ejusdem ipsius casus, ab eo qui meam editam nesciret, vulgata sexdecim post annis in Adnotatione quadam, Operibus adjuncta Cel. Vallisnerii (*r*), qui mecum Chirurgo secanti affuerat. Descriptiones quidem ambæ in rebus præcipuis satis conveniunt inter se: in nonnullis autem si quid discrepant; sic habeto, me meam certe scriptis mandasse eodem, ut solitus sum, sectionis die. Et calculus qui adhuc cum acu cui circum accreverat, apud me servatur, profecto non est *durissimus*: id quod primum ejus magnitudo cum pondere collata significat. Cum enim ex duabus constet partibus quarum singulæ ad ovalem figuram accedunt, majorque intra quam acus mucro, & tertia ferme, ut proclive est judicare, pars latet, longa sit digitos transversos tres, lata duos, alta unum & semis; minor autem quæ urethram similiter atque in alia Virgine (*s*) leges, opplebat, alteri prioris partis calculi extremo sic continuata, ut ad ejusdem latus extrorsum emineat ad angulum rectum; magnitudine æquet medii digiti articulum tertium; utraque tamen simul cum acu infra pondus est nummi unius argentei philippei. Friabilem autem magna ex parte externam saltem calculi esse substantiam, spongiosamque texturam, inspectio ipsa confirmat. Lamellæ enim quædam tenues nonnullis ex locis per se exciderunt, subjectasque cavernulas patefecerunt, albus autem, ut calculus est, pulvisculus, qualis ex cariosis salignis baculis solet, e calculo ultro defluit. Quæ ut non licuit in recenti animadvertere, sic tempore interjecto obvia, nunc volui ad descriptionem illam addere. Est igitur hic calculus iis corticibus instructus, qui, si alii duriores lapides simul in vesica fuissent, horum occursu non difficilius potuissent abrumpi, & in fragmenta dissiliendo, qua lotium exibat, cum hoc prodire, quam in sene illo, de quo ex Tulpii Observatione in Sepulchreto (*t*) relatum est. Nec multo durioris natu-

(*b*) Earund. Dec. 3. A. 5. & 6. Obs. 260. (*c*) Ibid. in Append. sub n. 6. ad Obs. 25. (*d*) Dec. ead. A. 9. & 10. Obs. 170.
(*e*) c. cit. supra ad n. 16. (*f*) Sect. 10. Probl. 42. (*g*) De Partib. Animal. l. 3. c. 4. (*h*) Hist. Animal. l. 3. c. 15.
(*i*) De Aere, Aquis & cæt. n. 22. 23. (*k*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 4. Obs. 64.
(*l*) Progr. de Calculi vesicæ & cæt. natalib. n. 2. (*m*) n. 1. (*n*) n. 2. (*o*) De imp. Sol. & Lun. c. 2.
(*p*) Opusc. Pathol. Obs. 34. (*q*) Cent. 5. Obs 26. (*r*) Tom. 3. P. 3. Oss. 12. (*s*) Sepulchret. Sect. hac 25. Obs. 5.
(*t*) Sect. prox. 24. Obs. 10.

naturæ fuisse calculum, existimabis, quem in Juvene Experientissimus Vir Heisterus (*u*) cum antea per catheterem percepisset, mox datis paucis, quæ adscribit, vulgaribusque remediis quorum ope calciformis materia plurima emicta est, intra hebdomadas tres incommoda sustulit omnia a quatriennio molesta, quod anno post felicem illam curationem jam tertio, litteris mandavit. Atque utinam ejusmodi essent calculi omnes qui vesicæ innascuntur. Verum ex Sepulchreto ipso vides, quot silicis duritie fuisse dicantur; imo ex Heersio ibidem (*x*) proferri grandem quendam *omni silice duriorem*, ex Brasavolo (*y*) autem decem, in Alberto Savonarola inventos, qui *si in terram projicerentur*, *veluti trigonalis pila resiliebant*, denique apud Lindenium (*z*) visum a pluribus unum, quo pauci graviores comperti sunt, nempe unciarum 32. *durissimum*, *compactum*, *silicis colore*, *triangularem*, *ex quo cum ferro*, *ut ex silice*, *eliciebatur ignis*. Quos pariter memorat Panarolus (*a*) *tam duros*, *ut pyritem lapidem æmularentur*; *percussi enim chalybe*, *flammam evomebant*, consulto prætereo, ne forte quia a muliere dicit excretos, fucum illi factum suspiceris, quando Bartholinus (*b*) vel in ipsa lithotomia sic impositum fuisse a vaferrimo nebulone Ægro nobilissimo, Amicisque præsentibus, multos hinc conjecisse, scribit, quod e supposititio calculo scintillæ excuterentur, *impossibile autem sit*, *talem in homine lapidem generari*: quamobrem vix se continebat, quin similis duritiei alterum in dubium vocaret, quem, ut humana ex vesica sectum, sibi donatum habebat. Verum illos quos ex Sepulchreto proposui, omnes in cadaverum vesica inventi dicuntur: & ne fraudis causam fuisse, dubites, primus certe in Sene deprehensus est qui nunquam de calculo vesicæ conquestus fuerat, ut nunquam de renibus Senex alter, qui tamen in dextero lapidem habebat insolitæ magnitudinis, & figuræ, *duritie autem quemcunque silicem æquantem*, ut Vir Cl. scribit, qui sectioni interfuit, Christoph. Guil. Bajerus (*c*). Mihi quidem necdum accidit ut vesicæ calculus ostenderetur cum illis comparandus, nisi fœminarum fraude, & Medici unius, atque alterius qui his faciles aures præbuerant, credulitate. Hic enim primum unum vidi, qui non modo; ut Ferrandi (*d*) verbis utar; *fluviatilis potius diceretur*, *quam vesicalis*; sed cum revera fluviatilis esset, cruore oblitus incautis pro vesicali obtrudebatur. Deinde a Medico alioquin non indocto qui Venetiis ad me scripserat, ab ægra quadam pene quotidie bene multos, nec parvulos excerni, ut fidem non facile credenti faceret, missos plurimos, quos statim ac vidi, miratus, esse aliquem potuisse qui non continuo silicis unde ignis elicitur, magna, & rudia fragmenta agnosceret, nihil aliud rescripsi, nisi ut chymicæ destillationi committeret, & quæ prolicerentur, significaret; itaque ab eo nihil amplius litterarum accepi. Nec tamen hæc eo dico, quasi alii alibi id quod ego ubicunque fui, nusquam conspexi, videre non potuissent. Quin alicui nostratum qui ex eo dumtaxat quod malleo reniteretur, humanum calculum esse posse, negabat, ut cætera quoque attenderet, ac diligentius inquireret, auctor fui, quando a Viris Doctis Steinium citari videmus qui humanos lapides mallei ictibus resistentes in Lithographia proposuit. Certe autem Morando Viro Experientissimo credendum est scribenti (*e*), calculos quos vocat *murales* eandem quam marmor, polituram accipere: itaque invictos perstare credidit vel ab eo in quo tot solerter pericula fecit, lithontriptico remedio quod apud Anglos non ita pridem vulgatum fuerat, cujus ope alios non paucos calculos aut imminutos, aut etiam absumptos fuisse ipso quoque in septem catheteris indicio perceptum est, miraturis, si viverent, Francisco Sylvio, & Boerhaavio, præstari per alkalicos sales, imo non per alios id præstari posse, dici, quod alter (*f*) a *salis petræ*, *aut nitri acido spiritu*, alter (*g*) a *nullo fere liquido præter spiritum nitri*, effici, docuerat. Utinam vero idem omnibus, aut saltem plerisque anglici illius remedii usu præstitum fuisse, mirari possent: utinam saltem, non nocuisse. At si tot illas, postea additas exceptiones perpenderis, in quibus & eæ sunt quas a calculi natura, ab ægri ætate, ab ejusdemque temperamento petendas Cl. Hazonius (*h*) exposuit; quam sæpe remedium aut inutile, aut noxium esse potuerit, non obscure apparebit: & si historias, & dissectiones legeris, quas Commercium Litterarium (*i*) proponit; facile intelliges, quanta inde pernicies interioribus partibus, & præsertim urinariis, & simul ut nulla calculorum, aut calculi (id quod urinarum sedimenta ostendissent) erosio fuerit. Quod cum dico, noli putare, istam calculorum sive erosionem, sive desquamationem, si quoscunque calculos, & quæcunque lithontriptica in universum spectemus, semper esse exoptandam. Potes id, ut alios non verses libros, ex laudato *Commercio* noscere. Et ubi (*k*) exempla describuntur, sectionesque calculosorum duorum, attendendus prioris calculus *hinc inde late ac profunde erosus*; dato enim quodam lithontriptico liquore cui verisimiliter id imputandum, exacerbata fuerant omnia, & vesica quidem non erosa, sed circa orificium alte inflammata. Alibi (*l*) commemoratur a Cl. Goetzio casus Illustris Viri qui nescio cujus remedii usu *largam* quidem *arenularum*, *& squammularum*, *corticem calculi contriti referentium*, *copiam* cum lotio reddens, cruciatus sibi adeo auxit, ut ab hisce confectus sit. Scilicet in mortuo calculus repertus, *cortice suo viscoso & glabro*, *qui vesicæ lateribus impune adjacuerat*, *orbatus*, *duriori*, *inæquali & aspera sua superficie cervici vesicæ impactus*, lethales illos dolores videtur concivisse, ubi eorum præsertim quæ supra (*m*) scripta sunt, veniat in mentem. Felicius tamen quam per anglicum illud lithontripticum, ab non uno Doctissimo inter Anglos Medico improbatum, & nominatim a Meadio, (*n*) cedere hic ipse tradidit aquam *rite calcinatis ostreorum aliarumve concharum testis* medicatam, qua calculorum non durissimorum *frustula*, *nunc arenularum*, *nunc exiguorum nucleorum instar simul cum urina ejecta sunt*. De aqua hac Auctoris Cel. Roberti Whytt Dissertationem commendat. Experimenta autem ad ejus naturam indagandam Helmstadii instituta, per quæ alkalino-sulphuream esse, apparuit, in alia Dissertatione leges, quæ Præside Cl. Krugero (*o*) ibidem vulgata est. Fuerunt etiam qui cum alkalicis acida miscerent, & in humorem sic effervescentem conjectos calculos aut penitus, aut quadantenus solvi, deprehenderent, quamobrem ejusmodi ferventem humorem in canum vesicam injecerunt, & quatenus hæc ferre illum posset, explorarunt. Sed ut sana toleraret vesica; num a calculis quoque irritata, & exulcerata? Non certe; quando in exulcerata malum augeri a priore anglico illo remedio, quamvis non fervente, & ab urinæ quacum ad vesicam descendit, copia diluto, Morandi experimentis (*p*) compertum est.

Sed ad calculos, acubus increscentes, revertamur.

20. PUELLA Agrestis eadem ferme qua prior illa a nobis in Ephemeridibus (*q*) descripta, ætate; annum enim agens quartum decimum mortua est; cum ante menses sexdecim idem quod prior, factitaret, idem merito passa est infortunium.

(*u*) Differt. de Medico nimis tim. n. 36. (*x*) Sect. 23. Obs. 7. §. 5. (*y*) Ibid. Obs. 2. §. 4.
(*z*) Ibid. Obs. 1. §. 1. & Sect. 24. Obs. 10. §. 3. (*a*) Jatrologism. Pent. 2. Obs. 34. (*b*) Cent. 4. Epist. Medic. 100.
(*c*) Commerc. Litter. A. 1745. Hebd. 40. n. 2. (*d*) Sepulchret. Sect. cit. 23. Obs. 2. §. 5.
(*e*) Mem. de l' Acad. R. des Sc. A. 1740. (*f*) Prax. Med. l. 1. c. 55. n. 50. (*g*) Prælect. ad Instit. §. 791.
(*h*) Quæst. de his edita n. 4. (*i*) A. 1740. Hebd. 41. n. 2. & A. 1745. Hebd. 3. n. 2.
(*k*) A. 1733. Hebd. 21. (*l*) A. 1731. Hebd. 23. (*m*) n. 16. (*n*) Monit. Medic. c. 10. in fin.
(*o*) Differt. qua exhibentur Experim. cum aqua Ostrocoderm. instituta. (*p*) Mem. cit.
(*q*) Vid. supra ad initium n. 19.

tunium. Nam crinalem acum ex orichalco, quamvis ad angulum in medio inflexam cum altius per urethram immisisset, sibi repente e digitis abripi, & tota intra vesicam condi, sensit. Pudore prohibita, non tunc modo, sed propemodum ad mortem usque siluit veram dolorum ac molestiarum quas præsertim in mingendo pertulit, causam: quæ tot, ac tantæ fuerunt, ut tumor demum in hypogastrio, & proxima ilium parte obortus pus per duo quæ sibi ipsum fecerat, foramina effunderet, majus, & minus, quorum illud erat in ile sinistro, hoc in dexteris, proprie dicti cum Laurentio (r), hypogastrii finibus. Sic affecta in Nosocomium Patavinum uno aut altero ante obitum mense excepta est. Facile ibi animadverterunt, simul cum pure per utrumque illud foramen urinam effundi, per sinistrum autem magis, cui suberat cavum non modicum quocum foramen quoque dexterum communicabat. Cum in eo cavo specillum duri quidpiam offenderet; quæsitum est ex me, quidnam hoc esse, existimarem. In memoriam rediit quid in priore puella specillo obstaret per fistulam demisso in ilium altero patentem, & lotium cum pure effundentem. Cumque audirem, hanc quoque inter mingendum vesicæ doloribus torqueri, & paucam, eamque purulentam urinam reddere, quærendum, respondi, num forte acum, aut rem aliam quampiam in urethram immisisset. Negavit puella donec foramine sinistro per levem communium integumentorum sectionem amplificato, cuspis, & magna pars acus intra cavum ab omnibus conspiceretur. Tunc quod occulere amplius non poterat, nimium sero fassa est. Neque enim acus extrahi poterat prohibente adnato calculo, quam specillo sive per cavum illud, sive per urethram immisso ut facile erat percipere, ita non licebat sine magnis doloribus vel leviter propellere. Idemque, si quid per urethram vellent ad demulcendos dolores injicere, ne in vesicam admitteretur, obstabat. Huc macies accesserat summa, in diesque puris augebatur copia, & graveolentia, febrisque ipsa facta erat vehemens. Quam alimentorum omnium fastidium, vomitus, flavorum liquaminum ex alvo fluxus, tum virium, & pulsuum debilitas consecuta sunt, donec mors tot miseriis, & querelis, inter quas nulla unquam de lumborum dolore ab interrogantibus audita fuerat, optatum finem imposuit. CADAVER, quod sceletus cute obductus videbatur, sub dio, in amplissimoque loco ob anni tempus fervidissimum incisum est; Quinctilis enim mensis erat initium A. 1738. Primum omnium, specillum jussi per foramen dexterum in ulceris cavum trajici, totumque eum sinum patefieri. Erat is inter musculos abdominis, & integumenta, neque ullam usquam, nisi cum illo cavo, communicationem habebat. Quod longum latumque digitos tres, a sinistro ile Albam lineam versus se extendens, tenui postico pariete, quem reliquiæ musculorum, & peritonæum faciebant, a ventris quidem cavea separabatur; sed eodem pariete a dextris patente, cum vesicæ fundo communicabat: illacque magna pars acus in ulceris cavum prominebat. Tunc abdomen sic incisum est, ut sectio ad vesicam non perveniret: quæ etsi parva erat; tamen altius, id est supra ossa pubis, cum interna abdominis facie coaluerat ea dumtaxat parte qua in ulceris cavum patebat, ita ut nihil in ventris caveam effundi posset, in qua reapse effusi humoris non erat quidquam. Sed & omenti, in quo vix aliquid hic illic restabat pinguedinis, ora infima ad proximum vesicæ peritonæum arctissime annectebatur. His ita pervisis, & diductis pubis ossibus, vesica tota in conspectum data, ipsaque cum urethra, quæ sana erat, aperta, crassæ quidem illius tunicæ, sed contractæ adeo repertæ sunt, ut præter calculum vix possent quidquam continere. Calculo hic illic earum intimæ adhærebant, quæ inæquales erant, & pluribus locis exulceratæ, & quemadmodum ulceris cavum fuerat, gangrænosæ. Erat calculus paulo duobus digitis transversis longior, pollice autem aliquanto crassior, forma ovulum referens cujus vertex superiora spectabat, ut acus quoque mucro cum tota ea parte quæ ad angulum usque de quo dictum est initio, pertinebat, calculo ferme parallela, ab eoque pollicis intervallo sejuncta: pars acus reliqua & ipsa extra calculum erat, quantum conjici poterat, propemodum tota, capitulo dumtaxat cum portione aliqua proxima in medium calculi sinistrum latus firmissime infixo, id est ejus concretione obducto: quæ illa facie, & extremo utroque inæqualior est, opposita ferme lævis, & subalba, nisi qua, ut tota sinistra, subflavo colore infuscatur; hæc enim describo ut nunc video; tunc vero quibusdam locis erat cruenta, cætera fusci obsoletique coloris. Tunc quoque his medicis ponderibus calculus, ut cum acu est, examinatus, paucis granis levior repertus fuerat drachmis septem; nunc paucis granis superat drachmas quinque, & scrupulos duos. Cæteræ ventris pleræque partes ab naturæ modo sic aberant. Intestina sublivida erant quædam, & flavo illo qui novissime dejiciebatur, humore turgidula: jecur albidum: splen lividior, & paulo major quam æquum esset. Ureteres autem, ipsique renes pessime habebant. Illi enim dilatati, pure erant pleni, quale in cavo etiam ulceris multum fuerat, liquido, & ex subflavo albicante, id est pure cum urina commisto. Renes autem æquo majores, dexter præsertim, qui & durior, & cellulis intus excavatus parvis, sed pluribus, eodemque pure, ut pelvis quoque, adeo distentis, ut in sectione altius possiluerit. Renis sinistri tunicæ adiposa, & propria inter se junctæ, crassæ, & duræ ejusdemmodi pus coercebant, quo renis, quibusdam locis erosa, superficies, non secus ac passim interiora, scatebat. Odor autem teterrimus qui ex renibus, & vesica afflabatur, Thoracem porro incidere, cujus vitii indicium extitisset nullum, prohibuit.

21. Quæ, sectione sic absoluta, continuo, ut solitus sum, pluribus qui aderant, Nobilibus Viris, aliisque Rei Medicæ, ac Chirurgicæ tum magistris, tum studiosis audientibus, locutus sim, ex his quæ fusius hic tibi subjiciam, facile intelliges. Quæ causa hanc, & tot alias puellas incitaverit, ut sibi acuum capitula in urethram intruderent, non tam in lacunis salacis humoris quærenda est, quippe & alibi, & extra illam hiantibus, nisi ad idem genus pertinere forte credas eos quoque canaliculos quos intra mulierum urethram descripsi (s), quam in exquisito membranæ sensu qua illa intus convestitur. Nam nisi hanc altius perfricarent, accidere non posset, ut repentina ac valida imæ vesicæ contractione acus ex earum digitis abrepta, intra vesicam tota, præsertim cum longiuscula est, conderetur. Ab illa enim, ejusve sphinctere cum Molinetto (t) infortunium hoc repeto, non a vi quadam, ut ajunt, uteri, quæ, ut exsugeret, in vesicam tamen exsucta non traheret. In quam postquam acus attractæ sunt, paulo post nonnullis quidem per se excidunt, ut puellis duabus de quibus apud Vallisnerium (u), alteri dormienti, alteri autem mingenti, credo quibus ex parte solummodo vesicam subiissent, ut etiam in tertia fortasse fuit, nempe intorta acu facilius in urethra parte altera remanente, altera intra vesicam ad mensem retenta. Cui parti nihil tamen accreverat calculosæ materiæ: quod neque accidisse refertur acui a quarta (x) intrusæ, & post dies quindecim inter mingendum ejectæ, quam pariter infima & acuta parte intra urinæ iter substitisse, illud forsitan indicio est quod de punctionis sensu circa vesicæ collum tantummodo querebatur. Sed etsi hæc ex iis quæ attingentur postea (y) de acuum mucrone urethræ infixo, magis illustrabuntur; non tamen inficias ivero, posse interdum acus quas vesica totas receperit, ita se convertere, ut pariter per meatum exeant urinarium. Cur vero duabus illis quas novissime dicebamus, intra quindecim dies, imo intra mensem nihil adhæserit calculosæ materiæ, quam multo breviori spatio

(r) Hist. Anat. hum. corp. l. 6. c. 2. (s) Adverf. I. n. 10. & IV. Animad. 24. (t) Differt. Anat. Pathol. l. 6. c. 8. (u) in Adnot. ad Obs. supra ad n. 19. cit. (x) Ibid. (y) n. 25. & seq.

ſpatio aliis adhæſiſſe, novimus, haud una poteſt eſſe cauſa. Nam neque omnibus urina æque eſt fœta particulis ad ſubſiſtendum, gignendumque calculum idoneis, & aliæ diutius lotium retinent, aliæ ſecus, & alia aliarum acuum materia eſt, aut ſuperficies. Sic argenteam acum ob id ipſum quod argentea eſſet, Valliſnerius (z) conjicit ſine ulla calculi addita concretione e veſica fuiſſe eductam: quæ tamen conjectura credibilior fiet, ſi aliis exemplis confirmabitur. Sic ad aſperiorem ſuperficiem facilius videtur concretio adhæſura, quam ad politiſſimam: & hinc forſitan ratio petenda eſt, cur plerumque unam acuum partem calculus obducat, reliquam nudam omnino relinquat, itaque de duabus quarum cadavera inſpexi, puellis in priore veſicam acus capitulum, in hac altera acumen perforaverit, quod in illa partem infimam fortaſſe aſperiorem, in hac ob eandem cauſam oppoſitum extremum concretio facilius obtexerit. Ex iis autem fœminis quæ intruſam acum, adnatumque huic calculum non modicum veſica geſſere, nulla, quantum legiſſe memini, diutius geſſit ſic quidem ut acu extracta, ipſa ſervaretur, quam Veneta illa cujus extat caſus a Molinetto, qui A. 1649. curaverat, editus (a) adjecta acus, calculique icone, quem in Theatro hoc Anatomico ſolebat oſtendere, ubi a ſe viſum teſtatur Moinichenius Epiſtola ad Thomam Bartholinum (b); neque enim hic Bartholinus, ut aliquis Eruditiſſimus alioquin Auctor per incuriam ſcripſit, *teſtis* eſſe potuit calculi poſtea extracti quam ipſe Patavio, atque adeo ex Italia diſceſſerat (c). Idemque is calculus eſt qui ab eodem Moinichenio proponitur in Obſervationibus (d): quod ideo attigi, quia in extrema Adnotatione ad Obſervationem Valliſnerii, quarum utramque ſæpe indicavi, non videtur pro eodem agnoſci quem Valliſnerius ſcripſerat, in hoc Theatro oſtendi ſolitum, nunc in Muſæo ſuo aſſervari; nam quod ex Patavina, non ex Veneta exemptum dixerit, id erroris, ut puto, cauſa fuit, ſed facile vitandi, ſi lectus fuiſſet Molinettus, in cujus libro deſcriptum fuiſſe videtur ignorari, a Lanzono etiam dico, minus alioqui in Scholio ad illam Moinichenii Obſervationem miraturo, *longo tempore acum oſſeam in veſica latuiſſe ſine ulla veſicæ ipſius læſione, nec ullo quidem puellæ incommodo.* Quæ ne Moinichenii quidem verba dicere ſinebant, multo autem minus Molinetti, non modo quæ in extractione, ſed & quæ antea, & poſtea puella tulerit, memorantis. Quod ſi hujus longe minus quam earum de quibus a nobis ſcriptum eſt, veſica ab acu læſa fuit, fortaſſe id accidit quod acus mucro diutius quam in veſica, in urethra hæſit, extra quam demum urgente deſuper calculi pondere detruſus eſt, ut Molinettus invenit.

22. Eas calamitates, mortemque adeo ipſam antevertet is qui in tempore admonitus, acum priuſquam calculus accreſcat, ea dexteritate educat, ut minime quo ad ejus fieri poſſit, lædatur veſica. Quod cum ab aliis de quibus apud Valliſnerium (e), tum præſertim ab Amicis meis duobus feliciter præſtitum eſt, quos alias tibi laudavi, Mariano, & Vulpio. Ille, ut litteris ſcripſit ad me datis pridie Idus Decembris A. 1720. ex agreſti puella, jam ſanguinem mingente, acum exemit, cum induſtrie ex tranſverſo poſitu in rectum traduxiſſet. Erat autem crinalis acus ex oſſe. At quam a Vulpio ex puella quadam urbana extractam vidi, erat ex orichalco. Extraxerat autem paucis ante hebdomadis quam eas a Mariano acciperem litteras, nullo alio inſtrumento adhibito quam ferreo filo lævigatiſſimo, cujus alterum extremum ſic in exigui unci, & pene annuli modum incurvaverat, ut neque lædere veſicam, & capere acum poſſet, captæ autem elabi capitulum non ſineret. Quod ſi res multo ſerius, adnatoque jam calculo innoteſcat, neque is ejuſmodi ſit, ut facile adeo per urethram poſſit eximi, oportebit antequam fœmina cruciatibus difficilioris extractionis ſubjiciatur, ſolerter inquirere, num forte non veſica modo, id quod ſuſpicari omnibus proclive eſt, ſed ureteres quoque, & ipſi præſertim renes, quæ ſuſpicio ex noſtris oritur diſſectionibus, tantum jam mali contraxerint, ut vel acu, & calculo detractis, mulieri nihilominus moriendum ſit. Conjectura autem renum male affectorum ducetur non tam a lumborum doloribus (quos abeſſe poſſe, vidimus (f), aut ſicuti in propoſita puella (g) fortaſſe accidebat, a multo ſævioribus veſicæ cruciatibus ſecundum Hippocratis aphoriſmum (h) obſcurari) quam ab lotii, quæ longa interdum, nec ſemel præceſſerit, in veſica ſuppreſſione, aut crebriore ad acerrimos dolores vitandos retentione, aut exigua nimis excretione, in qua æſtimanda cavendum eſt, nequando aſſiduo urinæ ſtillicidio decipiamur, memores, cum hoc retentionem poſſe conjungi tantæ illius copiæ, quantum ubi de Claudicatione verba fient (i), a me oſtendetur: quanquam & aliis id Epiſtolis (k) jam ſatis oſtenſum eſt; quin Sepulchretum (l) hiſtoriam offeret, in qua veſicæ collum laxum adeo ex reſolutione inventum legas, ut *digitum facile immitteres*; itaque *urina ægroto non ſentiente, ante obitum prodibat; veſica tamen*, eaque *duplo quaſi major*, erat *nihilo ſecius tota repleta*. Retenta autem urina quantum ureteres amplificaſſet, ex iis Epiſtolis cognoviſti, & quantum etiam renum caveam dilataſſet, ipſamque in uno ſaltem, ſubſtantiam læſiſſet.

23. Quod ſi hæc a retenta lotii parte; quanto magis a longa, & repetita totius intra veſicam ſuppreſſione, aut a crebra & lotii, & puris ipſius retentione? A ſuppreſſione certe habes in Sepulchreto exempla plura, inter quæ Rumleri (m); & Ballonii (n) quorum hic magnam vidit ureterum amplitudinem; ille eoſdem urina plenos, renes autem tantæ in puero magnitudinis, quantæ vix eſſe poſſent in adulto: quamobrem Cl. Fantonus (o) jure cenſuit, cum per catheterem plus urinæ tunc educitur, quam veſica continere videatur, *partim a diſtentis quoque ureteribus, partim ab ipſis nonnunquam ampliatis renibus profluere poſſe.* Nimirum cum plus veſica jam capere non poteſt, quidquid lotii jugiter in renibus ſecernitur, ureteres primum, tum renes quoque ipſos diſtendit. Non id fugit Aretæum (p). *Ubi urina* in veſica *ſupprimitur, ſuperiores quoque partes*, inquit, *renes videlicet, replentur: urinæ ductus (græci Ureteres appellant) diſtenduntur.* Quæ cum etiam accidant, ubi nullus in veſica eſt, aut antea fuiſſe dicitur calculus, ut in propoſitis exemplis, itemque in eo quod a Commercii Litterarii (q) Auctoribus recenſetur, aut in Cæſareæ Academiæ Actis (r), aut in Helveticis (ſ) legi poteſt; impedito enim urinæ effluxu e veſica ab hujus abſceſſu, vel a viæ per Proſtatam coarctatione, aut influxu in veſicam ab ſumma hujus capacitatis imminutione, *magnitudo renum, & amplitudo ureterum*, vel horum ſaltem dilatatio ut *minimi digiti diametrum ſuperarent*, vel *digiti majoris* æquarent, in oculos incurrerunt; cum igitur hæc etiam ſine calculis accidant; non fuerant ſane a calculorum dumtaxat in ureteribus mora quæ deſcenſuræ obſtet urinæ, a Viro alioquin Experientiſſimo repetenda, neque ex eo quod cuidam unus in veſica eſſet calculus, ureteres autem ambo dilatati, arguendum fuerat, calculum illum neceſſario ex duobus, quorum ſinguli in ſingulis ſubſtitiſſent ureteribus, coaluiſſe. Cum vero ea quæ diximus, fiant vel ubi veſica poteſt ad ingentem capacitatem extendi; profecto intelligis, quanto accidere facilius debeant, ſi aut ipſa, ut in uno ex indicatis exemplis, in ſe contracta, aut alieno intus corpore aliquo occupata, minus, & interdum vix aliquid ſpatii urinæ relinquat, ſive iſchuriam inde, ſive ſtranguriam dumtaxat patiatur.

(z) Obſ. cit. (a) c. ſupra cit. (b) 87. in hujus Epiſt. Cent 2. (c) Vid. Cent. 1. Epiſt. 73. & ſeq.
(d) Medic. Chir. 22. (e) Obſ. & Adnot. ſupra ad n. 21. cit. (f) ſupra, n. 2. & ſeqq. & n. 13. & ſeq. (g) n. 20.
(h) 46. Sect. 2. (i) Epiſt. 56. n. 12. (k) Epiſt. 4. n. 19. & Epiſt. 39. n. 33. (l) Sect. hujus 3. l. 27. Obſ. 2. §. 5.
(m) Sect. 24. Obſ 12. §. 6. (n) Ibid. §. 7. (o) Differt. Anat. Renov. 7. (p) De Cauſ. & Sign. Acut. Morb. l. 2. c. 10.
(q) A. 1738. Hebd. 32. n. 1. (r) Tom. 1. Obſ. 164. (ſ) Tom. 1.

tiatur. Sic post ischuriam, Sylvii Observationem habes in Sepulchreto (*t*) ureterum *pollicem non raro admittentium*, *atque urinam usque ad renes ipsos in se continentium*, ut scribit, non 2. sed 1. Prax. Med. libro cap. 56. tum illam quæ communicata cum Riolano describitur (*u*) renum *dimidio majorum solito*, *sero refertorum & turgentium*, atque *ureterum amplissimorum*, *& ita* sero *distentorum*, *ut minorem digitum facile possent admittere*. Post stranguriam autem Cattierum ibidem (*x*) leges invenisse *renes urina distentos & turgidos*, *quibus dissectis copiosa effluxit*, *ureteres admodum latos*: quos etiam post dysuriam ab ejusdemmodi causa laudatus Fantonus (*y*) *amplissimos* deprehendit; quo acerbior autem, ut illa, dysuria est, eo graviorem solet stranguriam habere conjunctam. Cum igitur in puellis duabus quarum a nobis sunt inspecta cadavera, acerbissima fuisset dysuria, vesica autem valde contracta, & calculo pene tota occupata; mirandum non est quod lotium priusquam via per acum facta, ab illa egredi aliquanto liberius posset, ea copia in ureteribus, renibusque substiterit, ut illos dilatare, hos autem etiam vitiare adeo valuerit, præsertim cum pure commistum, quod ex vesicæ tunicis exulceratis manabat. Eustachius (*z*) namque, ut rebus secundum naturam se habentibus, *nihil ex vesica per urinarios meatus egredi posse*, confirmabat; tamen *in magna*, *& longa suppressione urinæ*, *contrarium accidere in pluribus ægrotis quandoque* se, ajebat, *observavisse*. Scilicet valde amplificatis simul cum ureteribus ipsorum quoque in vesica orificiis, nulla jam illorum pars superest quæ inter vesicæ tunicas oblique trajiciatur: itaque non modo tunc potest illac urinæ portio redire; sed & cedere incipiente, aut soluta jam suppressione, se contrahens ad mingendum vesica tanto plus urinæ per amplificata illa orificia sursum compellit, quanto minus potest deorsum, obstante subinde calculo per urethræ orificium expellere. Quod si forte paulo ante calculus minus obstitit, majorique ideo urinæ copia per urethram ejecta, non multa jam restat in dilatatis ureteribus; intelligis certe, si mox iterum se calculus ad urethram opponat, urinam, cum eaque pus, si forte insit, per ureteres ad renes usque, cubante præsertim, dum mingere conatur, ægroto, non difficile compulsum iri.

24. Hæc autem, ut vides, maribus æque ac fœminis communia sunt, possuntque ab iis quoque lapidibus tandem expectari, qui non circum acum in vesica concrescant, ut præter eam quam supra (*) descripsimus, adolescentuli historiam, tot aliæ ostendunt, quarum aliquot, ut Sepulchreto possis adjicere, hic placet commemorare. Henricus Henrici in Dissertatione de Abscessu Mesenterii (*a*) de quinquenni puella meminit, cujus ureter ex restagnante, ob calculum vesicæ, urina, *intestinum mentiebatur*, ren autem alterius magnitudinem triplo superabat. Extat in Actis Eruditorum Lipsiensibus (*b*) Groeneveltii Observatio in puello calculoso, cujus ureteres intestinum quoddam Tenue capacitate referebant. Eosdem in sene a vesicæ calculo sæpius stranguria conflictato Mauchartus (*c*) vidit ab urina, quam continebant lacti ebutyrato similem, *inflatos instar intestini ilei* cum renibus maximis, & inæqualibus, quorum pelves ad ovi magnitudinem erant distenti. In nauta Laubius (*d*) ab eodem morbo, cum symptomate eodem conjuncto, non modo cum pelvibus ureteres valde dilatatos, sed & cum renibus, altero magno & ulceroso, altero contra atrophia laborante. Post easdem affectiones Lospichlerus (*e*) in mercatore ureteres invenit stagnante lotio adeo distentos, ut *pollicis majoris introitum* facile admitterent: Brunnerus (*f*) autem in Viro Principe fuisse, refert minus turgidos, sed renum dorso inciso, *urinam pleno flumine prosiliisse*. Dices fortasse, quæ labes in renibus, & ureteribus eorum spectantur qui laborant vesicæ calculo, huic non quando jam in vesica est, sed quando in renibus, aut ureteribus hærebat, esse imputandos, sicque Butzmannum (*g*) censuisse, cum in puero, affectionibus de quibus loquimur, diu cruciato, renis loco sacculum deprehendit puris plenum. Sic Rudolpho Jac. Camerario (*h*) in puello pariter affecto, purulenti renis, & dilatati erosique ureteris causam visam esse indidem repetendam. Quin duas Coschwitzii (*i*), & unam Schulzii (*k*) extare Observationes, in quarum nulla de vesicæ calculo; sed in omnibus de calculosis doloribus mentio fit: in duabus autem primis purulentos renes, mirum in modum dilatatos fuisse ureteres, in tertia non solum dilatatos, verum etiam *in crebros orbes* Tenuium instar intestinorum *tortos* ferme ut in Stabulario (*l*) descripti sunt; tanta vis lotii fuerat in ureteribus secundum longitudinem quoque amplificandis. Quod tamen non ex vesica sursum regurgitasse, eorum monstrabant orificia, quippe ambo in hac tertia Observatione, alterum autem in prima inhærentibus angulosis lapillis, aut frustulis quasi testaceis, spasmodicam suis aculeis constrictionem inducentibus, occlusa. Ego vero ista alia quoque ratione renes aliquando, &, si vis, sæpius, vitiari, & ureteres distendi, negavi nunquam. Imo hoc ajo, si ista præcesserit, tum deinde calculis in vesicam illapsis, eamque obstruentibus, aut compungentibus, secunda ratio successerit; tanto magis a regurgitante purulenta urina labem renum, & ureterum auctum iri, quanto magis antea prima ista ratio labefactaverit. Præclare igitur vides quæ prudentem lithotomum morari debeant, ad calculi extractionem post longa, & gravia ægrotantis mala accersitum: aut si forte hujus impatientia exsecare interdum cogatur, quid saltem prædicere oporteat vel post felicem exsectionem posse mali, & periculi superesse. *Si a calculis*, inquit Aretæus (*m*), renum *ulcera facta sint*, *insanabiles inde morbi nascuntur*, *cita colliquatio*, *morsque adveniunt*, præeunte Hippocrate (*n*), qui de suppuratis renibus vel in universum pronunciavit, *hunc morbum gravem esse*, *& multos ex ipso ad tabem renalem devenisse*: & si ætas accedat gravior, non modo (*o*) *renum*, *& vesicæ vitia difficulter sanari*; verum etiam (*p*) *renum affectiones se non vidisse sanatas supra quinquagesimum annum*. Haud equidem ignoro, quantum, ut in plerisque aliis rebus, ita in his quoque fortuna valeat, qui hic A. 1708. non una, nec levi de causa desperatam ab Alghisio Patricii Veneti, annos amplius sexaginta nati, curationem, mox susceptam, & felicissime absolutam ab Eremita illo Jacobo Beaulieu fuisse, meminerim, quemadmodum sciscitanti Cl. Viro Morando suse olim per litteras significavi, & multo inter initia pleniorem metu, neque infelicis tamen exitus, curationem alteram in Sepulchreto (*q*) legerim: in quo (*r*) etiam Fœminæ Principis historia extat, quæ gravissimis renum doloribus cum sanguinis, & puris mictu antea cruciata, deinde ab his libera, morbo denique alio confecta, in rene ostendit parvum calculum, *circa quem cicatrix pulchra*, *sana & munda dimidii digiti longitudine* inducta erat. Quin perlege quam paulo ante laudavimus, Brunneri in Viro Principe Observationem. Non modo eamdem *palliativam* medendi rationem qua supra (*f*) diximus Valsalvam uti consuevisse, tantum ei Viro profuisse, intelliges, ut Brunnerus non immerito id scripserit, quod utinam in periculosis casibus lithotomi meminissent, *ergo lithotomia in calculo vesicæ non semper absolute erit necessaria*; verum insuper *quod fidem pene superat*, ul-

cerum

(*t*) Sect. 24. cit. Obs. 6. §. 8. (*u*) Ibid. Obs. 16. (*x*) Sect. hac 25. Obs. 8. §. 7.
(*y*) De Observ. Med. & Anat. Epist. 8. n. 15. (*z*) Tract. de Renib. c. ultimo. (*) n. 15. (*a*) §. 5.
(*b*) A. 1685. M. Mart. (*c*) Eph. N. C. Cent. 8. Obs. 15. (*d*) Ibid. Obs. 22. (*e*) Cent. 1. Obs. 58. (*f*) Cent. 9. Obs. 1.
(*g*) Dec. 3. A. 7. & 8. Obs. 27. (*h*) Specim. Experim. circa Generat. S. 2. c. 3. Hist. 3.
(*i*) Dissert. de Valvul. in ureterib. §. 5. & 7. (*k*) Dissert. de Vas. Umbilical. §. 6. (*l*) Epist. 4. n. 19.
(*m*) De Sign. & Caus. Diuturn. Morb. l. 2. c. 3. in fin. (*n*) De intern. Affect. n. 16. (*o*) Sect. 6. Aph. 6.
(*p*) De Morb. Popular. l. 6. Sect. 7. (*q*) Sect. super. 23. Obs. 4 § 13. (*r*) Sect. 22 Obs. 26. § 8. (*f*) n. 16.

cerum quæ calculus, & contraria medendi ratio antea fecerant, *cicatrices inveniſſe Profectorem in veſica* Viri ejufdem, quamvis fexagenario majoris.
Sed nimirum longe aliud eft quæ rarius contingunt, aliud quæ fæpius, fpectare: atque, ut ad puellas regrediar noftras, aliud in tempore, aliud nimium progreffo jam morbo accerfi: quod ex Obfervatione apparebit, iifdem quas fupra (*t*) memoravi, litteris ad me fcripta a Medico Experientiffimo Laurentio Mariano.

25. ADOLESCENTULÆ rufticæ offea crinalis acus eodem quo prioribus, modo in veficam attracta, etfi dolores moleftiafque creabat multas; non antea tamen facti confeffionem expreffit, quam calculo acui adnato, intolerabili cruciatu affecta eft. Tunc denique cum infpiceretur, acus mucro, urethra prope infimam vaginæ fedem pertufa, intra hujus cavum prominens repertus eft. Vifum Mariano, fi nonnihil fecundum longitudinem urethra incideretur, acumen illud in urethram poffe retrahi, ficque acu & calculo in directum ftatutis, tentari, an hunc, fragilem fortaffe, defquamando fenfim, & dextere, ad eam redigere tenuitatem liceret, ut cum acu eximeretur. Repugnantia aliorum factum eft, ut nulla re tentata, fuæ forti mifera puella relinqueretur. Ut tempus, fic calculus quoque, & cruciatus augebantur, obturatoque jam propemodum toto veficæ orificio, vix paucæ eæque graveolentes, urinæ exibant. Sic febribus quoque accedentibus, tandem vitæ infelicis factus eft finis. VENTRE aperto, pus in hujus pelvi confpectum eft, creditumque, a renibus, qui fuppurati erant, effufum. Veficæ, fphacelo correptæ, inerat calculus pyri forma; nam quo magis a capitulo, & fuperiore acus parte defcendebat, eo magis fe extenuabat. Cum e vefica, ad quam aliqua adhærebat ex parte, attolleretur, fquamulas ad eum locum agglutinatas reliquit. Et tamen, cum acu lanci impofitus, tunc pondere denarios æquavit duodeviginti; cum autem poftea hæc ad me fcriberentur, non nifi quatuordecim.

26. Qui puellæ alteri, ut dictum eft fupra (*u*), acum priufquam lapis accrefceret, feliciter extraxerat, huic quoque inchoato, auctoque jam calculo, eximi poffe non defperabat, fi acus mucrone in urethram reducto, & forcipe firmato, calculum extenuare, fiqua poffet, conaretur antea, quam educeret, Benivenium (*x*), qui in Virginis urethra comminuit, prius quadantenus, tum fi res non ex voto procederet, Molinettum (*y*) qui per vim extrahendum curaverat, imitaturus. Et fortaffe aliquid profici etiamtum poterat. Poftea vero quam calculus ufque adeo, & cum ipfo mala omnia creverant; quis eft qui fperare quidquam poffet? Quod fi calculus tanto fuiffet tenuior, via autem per quam urethræ cavum vaginæ cavo communicabat, tanto amplior, quanto utrumque in ejufdemmodi cafu fuerit neceffe eft, quem ex Italia miffum, in Regiæ Scientiarum Academiæ Parifienfis Hiftoria (*z*) legimus; fortaffe & ipfe per fe pariter intra vaginam excidiffet. Crediderim vero in eo quoque cafu tranfitum ex fumma urethra magis quam ex vefica in vaginam fuiffe, quando fucceffiffe legimus, non urinæ per vaginam effluxum, fed urinæ tantum incontinentiam. Sive enim acus e digitis non tota in pluribus intra veficam abripitur, ut fupra (*a*) conjiciebam, five mavis, poftea quam tota abrepta eft, contrahente fe vefica, in urethram retruditur, quorum illud veri fimilius cenfeo, cum acumen quod digitis tenebatur, non capitulum, in Molinetti, & Mariani certe exemplis, & in totidem quæ continuo proferam, ab urethræ parte fuiffe, fciam; nihil fieri facilius poteft, quam ut capitulo a pofteriore veficæ parte, quippe quam annexa vagina tunc libidine turgens antrorfum impellit, antrorfum pariter compulfo, obliquatæ acus mucro retrorfum agatur, ficque in urethræ pofteriorem parietem, præfertim fi acutior fit, fe defigat, eumque crebris adactus veficæ contractionibus, denique pertundat. Quod ficuti factum eft in agrefti Adolefcentula, quæ hæc me fcribente, ab noftratibus Chirurgis opem petebat, ita futurum fuerat in Virguncula annos quatuordecim nata, de qua a Chirurgo, in Re Anatomica a me erudito, non multo poft tempore narratum eft, quam illa altera obierat, cujus tibi fectionem defcripfi (*b*). Cum fedens, idem quod illa factitaret, acus autem capitulum tantæ propemodum craffitudinis quanta urethra eft, in hanc altius intrufiffet, repentino matris interventu perculfa, fimul dimifit, fimul altiffime abforptam fenfit. Dies vix quatuor moleftias doloresque tacita pertulit; quincto rem matri, hæc ei quem dixi, Chirurgo aperuit. Qui ex punctionis de qua ægra maxime querebatur, fede conjiciens, acus infimam partem circa urethræ medium infixam hærere, veritus, ne inftrumento aliquo in hanc immiffo acus in veficam penitus compelleretur, annuentibus, imo rogantibus & puella, & matre, uno, mox & altero digito vaginæ indito acum non majori induftria quam felicitate ita decuffit, ut cufpis ad urethræ orificium fe oftenderet, vulfellaque prehendi poffet. Sic duabus, haud amplius, fanguinis guttulis excidentibus, nulloque fuperftite incommodo, acus, quam ad me attulit, exempta eft. Erat illa, aut certe videbatur ftannea, crinalis, quatuor digitos tranfverfos longa, cufpide peracuta: jamque hic illic quidpiam adhærere cœpiffe tartareæ materiæ, mox temere deterfæ, Chirurgus animadverterat.

27. Nolim ægre feras, tot additis a me exemplis illud confirmatum videri quod ab nonnullis fcriptum eft, fœminas quibus hæc accidunt, *plerafque eſſe Italas*. Utinam noftrates omnes fcirent, quot ex ipfis hac ratione per graviffimos cruciatus ante diem abfumptæ fint. Verum agreftes, plebejæve puellæ, ab ætate quoque ipfa rudes, hæc qui fcire poffint? Nec tamen reticenda a nobis exempla funt, ut ab horum frequentia admoniti poffint Medici fiqua forte illarum de urinæ difficultate queri incipiat, diligentius omnia inquirere, & cauta dexteritate verum exprimere, dum licet adhuc auxilium ferre. Cæterum neque omnibus Italiæ partibus, nec certe quibufdam ex iis ubi ipfe, nec brevi tempore, fui, communia hæc funt, neque externæ omnes regiones ejufdemmodi carent exemplis, quæ minime neceffe eft hic a me odiofa fedulitate commemorari: alia, fi quæris, ex Vallifnerii (*c*), alia ex Platneri (*d*), alia denique ex aliorum lectione intelliges. Nec dubito, quin plura extarent, fi tot ubique cadavera, quot in Italia fecarentur, aut nifi fœminarum plerafque pudor cogeret veram morbi caufam diffimulare. Aliæ enim, quod vel inter noftrates, ruftica puella factura erat (*e*), & aliquæ, ut eft apud Alghifium (*f*), & Vallifnerium (*g*), fecerunt, pertinaciffimo filentio rem totam occulunt; itaque facillime accidit, ut fimul cum ipfis acus humetur, de qua nemo fufpicatur. Aliæ autem deglutitam comminifcuntur; ut tametfi in vivis, aut mortuis Medici deprehendant, his fucus fiat. Et fuit quidem olim cum fucus etiam in Italia fieret, ut a Veneta illa Virgine cujus magnum ad crinalem prælongam acum adnatum calculum fub finem fæculi XV. memoravit Alexander Benedictus (*h*): qui tametfi eos rejecit (*i*) qui per venas a ftomacho ad jecur, indeque ad cor, ab hoc autem ad renes, veficamque tranfiiffe acum arbitrabantur; ipfe tamen *acie ſua paulatim multoque tempore inteſtina penetraviſſe*, *viamque ſibi feciſſe*, cenfuit, *ad veſicam*, ut in eo probandus quod fententiam damnavit, quam aliis miror vel longo

(*t*) n. 22. (*u*) n. eod. 22. (*x*) De abditis morbor. caufis c. 80. (*y*) c. cit. fupra ad n. 21.
(*z*) A. 1735. Obf. Anat. 10. (*a*) n. 21. (*b*) n. 20 (*c*) Obf. fupra ad n. 19. cit.
(*d*) Difp. de Calc. ad vefic. adhær. §. 10. not. π, & *p*. (*e*) n. 20. (*f*) Litotom. c. 3. (*g*) Adnot. ad cit. Obf.
(*h*) Hift. corp. hum. l. 2. c. 9. (*i*) l. 5. c. 14.

longo post tempore placuisse, ita in altera proponenda, quæ multo plures habuit asseclas, non facile imitandus. Neque enim hic de tenui aliqua acu agitur, sed de crassis, altero persæpe extremo bene capitatis, altero interdum non ita acutis, semper autem (in istis dico quæ deglutitas ab se ajunt, pudibundis Virginibus) quasi de industria vesicam petentibus, neque iis præviis, & comitantibus doloribus, ac symptomatibus quæ res, & ejusmodi via posceret. Itaque rarior, nunc saltem, hæc apud doctiores Italos credulitas est, cujus in regionibus quibusdam aliis retentæ vel in nonnullis egregiis libris indicia video non obscura. Relinquebatur, ut non modo acus, sed acuum quoque thecam, quam aciarium vocant, eadem traductam via comminiscerentur, quando eam ex vesica etruscæ puellæ præstans Vir Benevolus (k) se scribit exemisse. Hic iterum forsan moleste feres, Italæ puellæ noxam pene incredibilem attingi. Verum fac legas quæ ad Platneri Institutionum Chirurgiæ §. 1359. (l) sunt adnotata; num prima illa fuerit quæ id molita sit, intelliges. Attamen si via illa Alexandri Benedicti usi essent ad acus alicujus transitum explicandum non in muliebrem vesicam, in quam extrinsecus perbrevis, & expeditus aditus patet, sed in virilem, in quam multo longior, & flexuosus; libentius, ut alibi (m) scripsi, in quibusdam præsertim casibus, crederem. Quod utinam in eo possem, quem tibi protinus perscribam: minus questus essem, & adhuc quererer, quanto res certior est, tanto esse ad intelligendum difficiliorem.

28. RUSTICUS annorum quadraginta, a longo jam tempore gravi urinæ difficultate laborabat: neque ob hanc tamen, sed ob scroti exulcerationem, & febrem in Nosocomium hoc venit uno antequam moreretur, mense. Ad febrem primum fusa alvus, deinde adstricta, & macies in dies major accessit, qua ad summum perducta, & facie cachectica facta, urgentibus antiquis ad vesicam cruciatibus confectus est. Morti jam proximus cupere id quod pauci ejus sortis homines solent, visus est, ut diuturnæ molestissimæque dysuriæ causa per anatomen quæreretur. Itaque Chirurgum appellat, eique aperit, se sibi ante biennium acum crinalem ex orichalco in urethram immisisse, quæ num deinde excidisset, an restitisset, juxta ignoravisse, & adhuc ignorare. Qua autem ratione, & cur immisisset, reticuit, nec Chirurgus ab homine jam moriente, & cum pudore quasi quodam ea narrante quæsivit. Hæc cum mihi retulisset tunc forte alia tum secundum, tum præter naturam in Nosocomio ostendenti, continuo afferri cadaver jussi, hanc etiam, quam brevem credebam, ad cæteras statim additurus perquisitiones. Et quoniam acum ad urethræ flexum hæsisse, aut si forte postea excidisset, magnam ibi labem reliquisse existimabam; primum omnium urethram illuc usque censui secundum longitudinem esse aperiendam. SCROTO igitur, quod ab lotii, ut opinor, stillicidio exulceratum adhuc erat, inciso, cum testes æquo majores, planeque tumidi viderentur; facile apparuit, id esse a tunicis crassioribus, albisque factis; non a distenta illorum substantia. Quæ, etsi Vaginalis tunica ad Albugineam passim adhærebat, sic satis sana fuit, ea parte excepta quacum inferior connectitur epididymidis globus; hæc enim purulenta erant, & nigricantia. Tunc urethra ab externo ejus orificio per totam penis inferiorem faciem, & perinæum adaperta, intimam ejus tunicam neque exulceratam, neque cicatricosam, neque rubentem; imo albicantem, & lævem ubique, crassiusculam tamen factam inveni. Sic ubi intellexissem, ad ulteriora esse nobis transeundum; reliquas omnes Partes quæ ad urinam attinent, extrahi continuo jussi. Erat vesica sine urina, & in se contracta, abnormi autem figura. Nam ad summum dexterum latus excrescebat in quadratum quendam saccum mediocrem, jam nigrescentem. Hic quid esset, & quid contineret, apparuit omnibus, incisa ab anteriore facie primum suprema, quæ inspicienda restabat, urethræ parte, tum ipsa vesica. Et in illa quidem urethræ parte usque ad Seminalem totam caranculam, quæ strigosa erat, suo tamen sinu secundum naturam prædita, nihilo plus vitii deprehendimus, quam in dissecta antea reliqua urethra. Sed continuo supra carunculam, non Prostatæ modo, sed & vesicæ interior facies universa occurrit exulcerata, & subalba quadam quasi eschara obducta. Tunicæ autem vesicæ, quod secando fuerat animadversum, crassæ factæ erant, & in parte lividæ, ac nigricantes, in parte albæ, & quasi scirrhosæ. Neque aliter is saccus se habebat, de quo modo dictum est, quippe non solum orificio æque ac ipse, amplo cum vesica communicans, sed ex hujus omnibus productis tunicis factus. Erat intra ipsum calculus, nucis juglandis mediocris, vel potius parvæ magnitudine, & quadantenus etiam forma, humore albumen referente non multo oblitus: ex cujus latere, extremo alteri propiore, acus illa exibat, prominebatque ad digitos transversos duos, parte sui reliqua, quæ ad capitulum spectabat, intra calculum alte, firmissime certe, condita, ut digitum transversum alterum æquare, & fortasse etiam superare posse videretur. Sed pars illa altera quæ ad cuspidem, eamque acutissimam, pertinebat, rectissima, quippe ut in acu quæ ex firmioribus est, neque ex tenuioribus, tantum extra sacci orificium deorsum ex obliquo se demittebat, ut in imum contractæ vesicæ sinistrum latus acumen infigeret, unde nullo negotio extractum est. Quo tunc esset pondere calculus, non quæsivi: cum autem quærerem septimo postquam repertus est anno, simul cum acu drachmas duas, totidemque scrupulos superabat granis decem, sive mavis, ut hic se habent medica pondera, semiscrupulo. Subflavum autem ubi asservavi, deposuit pulverem; est enim superficie non lævi, eaque maxima ex parte ad illum colorem vergente. Cæterum in vesica ureterum orificia multo quam solent, erant majora: ureteres autem latiores, & pure adeo distenti, ut alicubi crassitudinem æquarent pollicis. Et renes quoque fuerunt æquo ampliores, & turgidi: pallidi exterius; intus autem semiputres, & pure cinereo scatentes. Reliqua in cadavere examinare nec opus credidi, nec per tempus licuit.

29. Raram hanc, &, si attente omnia perpendas, singularem fortasse Observationem, inspectante frequentissima Studiosorum Juvenum, Doctorumque corona habui IV. Kal. Decembres A. 1742. cujus summam Quinctili mense insequentis anni Cl. Viro Morando per litteras significavi: qui cum Regia illa Chirurgorum Academia ab se communicatam esse, nec de hoc amplius quidquam quod ad me pervenerit, rescripsit. Significandi autem causa fuerat, ut si forte Lutetiæ in Urbe multitudine hominum, & cum scientiis aliis, tum arte in primis exsecandi calculos celeberrima, ejusdemmodi res accidisset; certior fierem, & qua ratione id fieri potuisse crederent, non ignorarem. Ejusdemmodi rem cum dico, acum intelligo ejusdem longitudinis, firmitudinis, rectitudinis, ac nostra est; neque enim breviorem, aut flexilem æque mirum esset per maris urethram in vesicam pervenisse. Legeram quidem apud Paræum (n), calculum e virili vesica exemptum, *nucis juglandis crassitie, in quo medio acus ei plane qua sutores fuere solent, similis depacta visebatur*. Verum si intra calculum condita; brevior erat, quam nostra: si e calculo prominens; qua tamen esset longitudine, ignoramus. Utralibet autem ratione fuerit; nonnihil flexa esset, an recta; in primis vero num per urethram subiisset, nescimus. Aliæ enim esse potuerunt viæ acui præsertim non capitatæ, per quas in vesicam transiret. Sic acum similem, si recte memini, Tab. 30. a Cl. Cheseldeno (o) exhibitam, circa quam accreverat calculus e pueri vesica excisus, Doctissimus Vir Meadius censuit per perinæum subiisse: & Vallisnerius (p) suspicabatur, ramusculum certæ cujusdam plantæ quem intra calculum vesicæ apru-

(k) Osserv. 42. (l) not. *b*. (m) Adversar. 3. Animad. 36. (n) Oper. l. 24. c. 19. (o) The Anat. of the hum. body.
(p) Opere Tom. 1. P. 6. nella Lettera al Giorgi.

gnæ deprehenderat, per vulnus ab acuto aliquo duroque denſi nemoris ramo abdomini currentis apri inflictum, illuc perveniſſe: qua ratione num aliud pariter *lignoſum quoddam corpuſculum* intra calculum eſſe potuerit qui in ſuis domeſtici veſica inventus dicitur (*q*), ipſe exiſtimabis. Porro & altera acui eſſe potuit via, illa videlicet a Benedicto ex inteſtinis in veſicam propoſita, quam etſi non facile admittendam eſſe, ſcripſimus ſupra (*r*), non tamen ſemper rejiciendam cenſemus, præſertim ubi illa objici non poſſint quæ tunc objecimus. Rem exemplo illuſtrare placet, quod ab iis qui cætera hujus generis memorarunt, indicatum eſſe, non meminimus. Habebis illud inter Claudini Reſponſiones Medicinales (*ſ*). Puer acum deglutiverat, quam poſt annos aliquot, maximo conatu in mingendo impulſam, ipſe ſibi ex urethra exemit, tenui calculo auctam. Quo illa itinere in veſicam, aut certe in urethram perveniſſet, lumbrici oſtenderunt longi, rotundi, & vivi, quorum aliquos primis ab acu deglutita annis poſt urinariarum partium dolores minxit, poſt eductam autem acum, alterum vivum pariter, & longiſſimum, nec ſine materia fœtente, & nigri coloris. Quod exemplum ut ad illa addendum vides quæ de vermibus per urethram ejectis verba ſuperius (*t*) facientes, commemoravimus; ſic intelligis, quamvis pueri iſtius acus duos longitudine excederet digitos, nec capitulo careret, non poſſe ad illas traduci quæ acus crinales in veſicam ſibi, ajunt, ex ore deſcendiſſe, ſi conſtet, nihil eorum eſſe paſſas quæ viam in illam ex inteſtinis apertam fuiſſe, demonſtrent: quod cum de Paræi viro non conſtet; nihil prohibet quo minus ejuſmodi iter in eo olim acum ſuſpicemur habere potuiſſe. At enim alii ſunt in quibus locus nullus eſt iſtiuſmodi ſuſpicionibus, quippe, ut noſter, faſſis, altero hordei ſpicam, altero, ſi recte intelligo, præferratæ ligulæ tenue extremum ſe ſibi per urethram in veſicam intruſiſſe. Fateor qui de hoc legerim apud Dioniſium (*u*), de illo autem apud Platnerum (*u*). Sed extremum id ligulæ qua longitudine fuerit, & num inflexum eſſet aliquantum, necdum ſcio; ſpica autem ut flexilis ſit, non eſt qui neſciat. Præterea uterque, ſicuti videtur, alter certe quod intrudere cœperat, ulterius, & in veſicam uſque ſe compuliſſe, faſſus eſt. Noſter vero acum in primam urethræ partem demiſſam, adeo promovere non perrexit, ut excidiſſet, an reſtitiſſet, plane, ut diximus (*y*), ignoraret. Sed fac, promoviſſe; ubi ad magnum illum qui in perinæo eſt, flexum perduxiſſet; quis tandem, quæſo, illum ſuperare, & ſurſum verti acus iſta longitudine, & rectitudine potuiſſet? cur non ibi hæſit? cur adeo acuto mucrone, ſi hic præcedebat, non ad eum locum ſe defixit? aut ſi, ut veriſimilius eſt, non præcedebat, non eum locum, dum acus ſe converteret, violavit? Nulla enim ibi, ut diximus, cicatrix fuit. Hæc igitur ſunt quæ me fateor ſatis adhuc aſſequi non poſſe: idemque faſſi ſunt omnes peritiſſimi Viri, & nominatim Cocchius, & Benevolus, qui hac tranſeuntes, & me pro ſua quiſque humanitate inviſentes, rem viderunt, & perattente conſiderarunt. Equidem in minimis, eoque flexilibus aciculis non hærerem, multoque minus in tenuiſſimis candelis cereis. De quibus ſi leges caſum, quantum videtur, eundem, tametſi verbis eſt aliis viginti quinque poſt annis repetitus (*z*); ut partem dumtaxat aliquam accipias, minus miraberis, fœmineam veſicam repente acus in ſe trahere, cum virilem quoque intellexeris *ſubito candelam abſorpſiſſe*.

30. Quod renes, & ureteres in Ruſtico noſtro ampliores, utrique autem eſſent referti pure, hæc nempe cum iis congruunt quæ ſupra (*a*) ſunt poſita, & explicata. Ab eademque cauſa, urina videlicet ob acerbiſſimam dyſuriam ſæpius retenta, eoque debiliorem aliquam veſicæ partem extrorſum urgente, ſacculum repetendum eſſe puto in quo calculus condebatur. Qua me in opinione tunc etiam fuiſſe cum in Adverſariis (*b*) primum ſcripſi quid de iſtis ſacculis obſervaſſem, ex iiſdem probe noſti. Eam vero poſtea ab aliis eſſe confirmatam, non ignoro, exempla gravidarum proferentibus quarum veſica ex graviſſima iſchuria in iſtiuſmodi ſacculos, ſive hernias quomodo ipſe quoque vocaveram, aliqua ex parte laxata fuerat: quæ tamen inter exempla haud ſatis video cur referatur quod apud Ruyſchium extat Theſauro VIII. n. CII. niſi forte non id deſignatur quod ibi deſcribitur, ſed illud quod ejus occaſione ibidem repetitur, Obſervatio videlicet Prima Ruyſchianæ Centuriæ: qua cum Obſervatione tu alteram conferes in Actis Cæſareæ Academiæ (*c*) propoſitam; & facile intelliges quid in nobiliſſima Matrona eſſet tumor e genitalibus propendens, quo inciſo magnus calculus cum lotio prodiit, hujuſque incontinentia, an potius ex non perſanato inflicto vulnere ſtillicidium ſucceſſit. Hæ tamen duæ Obſervationes, & quædam alia quæ ejuſdemmodi videri poteſt, Remberti Dodonæi (*d*) ſaccum indicant non magis ab urinæ impulſu, quam a calculorum pondere effectum, aut certe auctum, eumque in ima veſicæ parte: ubi & Riolanus (*e*) olim viderat, & a calculis quidem, (*f*) ſed ad latera, & interdum. Nunc autem ad latera, & præſertim ad ſiniſtrum, poni video, in pleriſque, & id ſaltem ab nonnullis quaſi eſſet a natura. Ego quæ de veſicæ naturali figura viderim, jam alibi (*g*) indicavi. Num ſinus præterea, ſive appendices, ut vocant, iſtas habeat, non libenter hic diſputabo. Satis mihi eſſet, ſi quæ de ea figura ante Weitbrechtum propoſui, ita ab nonnullis referrentur omnia, ut poſt illum propoſuiſſe, ſi Superis placet, non viderer: quanquam nemo poteſt illam ejus Diſſertationem legiſſe, quin temporis quo uterque noſtrum ſua protulit, admoneretur per eam ipſam adnotationem quam Diſſertationi illi ſponte appoſuit non minus juſta, quam docta Petropolitana Imper. Academia (*h*). Nec defuerunt qui ſinus iſtos ab Riolano, aliiſque viſos cum iis promiſcue jam confuderint quos ego non a calculis, ſed ab diutius retenta urina in veſica, obſervaveram. Cujus generis eſſe potuerunt appendices illæ duæ quas Bergerus (*i*) ſaccorum inſtar ad veſicam deprehendit; nam & lotio plenæ, & in ſene erant ex lotii ſuppreſſione mortuo; fuiſſe autem ejus generis, planius ſciremus, ſi loca adnotaſſet, ex quibus proſtarent. Sed antea fuerant qui ſaccorum veſicæ originem aliter explicarent, alii (*k*) a primæva ipſa conformatione repetentes, alii (*l*) a calculo qui inter veſicæ tunicas paulatim creſcens, ex his ſejunctis ſaccum ſibi formet a veſica pendentem, ruptaque demum, vel exeſa interiore tunica, cum veſicæ cavo communicantem: quam communicationis explicationem aliquis non ita pridem ſuam fecit; quanquam tota Diſputatione illa qua varios calculi ad veſicam adhærendi modos eſt perſecutus, ſacculos iſtos extra veſicam prominentes nuſquam diſerte memoravit. Verum duæ illæ ſacculorum origines ſi, ut in certis quibuſdam caſibus, proponantur; non eſt cur prorſus repugnemus: ſin ut in omnibus; cum aliæ noſtræ Obſervationes quæ alias, tum ea præſertim quæ paulo ante (*m*) deſcripta eſt, apertiſſime refragantur. Vides enim ex Adverſariis (*n*), cum in ſtrenuo potatore alii facti jam eſſent ſacculi, alii tantummodo fieri inciperent, horum initia ibi dumtaxat apparuiſſe ubi ex areis quas inter ſe relinquunt carneæ veſicæ fibræ urgeri tunicæ extrorſum poterant: Ruſtici autem ſacculum quis a primordiis potius exiſtimet præextitiſſe, quam acui, calculo, creberrimæ lotii retentioni ſucceſſiſſe? Nec vero calculus inter tunicam,

(*q*) Eph. N. C. Cent. 7. Obſ. 7. cum Scholio. (*r*) n. 27. (*ſ*) Reſp. 40. (*t*) n. 6.
(*u*) Cours d' Operat. de Chirurg. 3. Demonſtr. (*x*) Diſp. ſupra ad n. 27. cit. §. 11. (*y*) n. 28.
(*z*) Eph. N. C. Cent. 1. & 2. Obſ. 152. & Act. Tom. 4. Obſ. 24. (*a*) n. 22. 23. (*b*) III. Animad. 36.
(*c*) Tom. 4. Obſ. 95. in fine. (*d*) Medic. Obſ. c. 45. (*e*) Anthropogr. l. 2. c. 28. (*f*) Encheirid. Anat. l. 2. c. 30.
(*g*) Epiſt. Anat. 1. n. 61. (*h*) Comment. Tom. 5. (*i*) Hiſt. de l'Acad. R. des Sc. A. 1704. Obſ. Anat. 22.
(*k*) Sect. hac Sepulchr. 25. in Schol. ad Obſ. 3. (*l*) Ibid. in Schol. ad §. 7. Obſ. 8. (*m*) n. 28.
(*n*) Animad. cit.

nicam, & tunicam increviffe poterat qui acui adnatus eft in veficæ cavum intrufæ, nec, quod confequitur, ut fibi in veficam aditum aperiret, interiorem tunicam difrupiffe. Quin ex iis in quibus hos facculos deprehendi, nemo fuit in quo ea tunica effet difrupta, cum in omnibus pariter ac cæteræ, laxata, ad faciendum facculum fe expanderet, quod Ruftici, & Senis cujufdam de quo ad te alias (o) fcripfi, diffectionibus relectis, cognofces. Neque calculos, fi Rufticum excipias, intra facculos illos vidi, aut antea fuiffe, intellexi: neque facculos ad ipfa ureterum ofcula, aut infra, fed fupra hæc mihi contigit deprehendere, imo & fuperius multo, ut ex iis quas indicavi, meis Obfervationibus perfpicies.

31. Aliud igitur facculi hi funt, ac illi quos fibi calculi parant ad illa angufta ureterum ofcula fubfiftentes, ibique crefcentes, quod novit olim Petrus Francus (p), quamvis neque ab Riolano (q), neque a Willifio (r), neque a tot aliis qui ad hoc ufque tempus idem cenfuerunt, laudatus, uno, quod fciam, Platnero (f) excepto, qui & rariffimi ipfius libri huc attinentem particulam defcriptam propofuit. Quod autem Platnerus, Littrium (t), & Abr. Vaterum (u) fecutus, addidit, ni calculi inde excidant, *videri fibi novam viam facere, dum contracta fubinde valentius vefica, intra* hujus *tunicas verfus cervicem propelluntur: & hanc caufam effe, cur fæpe in locis, qui ab ureterum ofculis remotiores funt, reperiantur*; illud quidem tunc facilius crediderim, ubi ab uretere infimo viæ pateant ad ea loca, ut ab Littrio confpectæ funt, quas femel a calculis apertas veri fimillimum eft, patulas deinde a fubfequente jugiter urina fervari debere; remotiora autem ab ofculis ureterum loca, ab iis deorfum tantummodo, verbis etiam quæ defcripfi, fpectatis, intelligenda effe, non dubito, quo tum defcendentis per ureteres lotii pondus urget, tum contractio veficæ compellit. Quanam igitur ratione tot alias quas Platnerus ipfe ibidem commemorat, Obfervationes explicabimus veficæ lapidum membrana inclufarum? num omnes ad ureterum ofcula, aut infra hæc fuerunt? num fic alii quoque in aliis, præter illas, Obfervationibus in Sepulchreto (x) legendis? una Tulpii (y) in primis (neque enim, cum ibi plures, ex Tulpio fint, omnes Platnerus, fed aliam quandam indicavit) qua 39. calculi in vefica defcribuntur, quorum *latitabat unufquifque involutus proprio receptaculo, & quidem tam tecte, ut circa initium crediderit Chirurgus, nihil calculorum illic detineri*. Cum hac junge alteram Holtzappellii (z), calculos proponentem 32. *omnes in propriis tunicis inclufos, & invicem contiguos, ut haud aliter quam apes in fuis cavernulis favum, fic ifti calculi in fuis quifque alveolis, totam veficæ cavitatem replerent, exiguo tantum meatu urinæ relicto*. Num ergo hi omnes infra ofcula ureterum condebantur? Et mihi quidem aliquando venit in mentem, ut quemadmodum intra felleæ veficæ glandulas bilarios calculos inveni (a), ita fufpicarer, num forte per glandularum veficæ ofcula, quæ ut in ureteribus patentia nonnunquam deprehendi, fic etiam interdum in continuata vefica patere nihil prohibet, arenulæ minutiffimæ in glandularum cava irrepere poffint, ibique in calculos, fuis alveolis inhærentes augefcere. Sed donec in veficam incidere contingat quæ inter tunicas ibi conclufum habeat calculum quo ex ureteribus pervenire non potuerit, eamque attentius examinare; malim interea a meo illo cogitato affenfum cohibere: & quoniam ex meis fupra (b) indicatis Obfervationibus didici, facculorum orificia fæpe effe facculis ipfis multo minora; conjecturæ quoque alteri locum aliquem dabo, ut puta fi minore calculo ingreffo, orificium quacunque de caufa magis ar-

ctaretur, & pene, aut prorfus occluderetur. Sunt autem facculi unam ad veficam interdum plurimi, inter eofque etiam parvi, & non modo inferiores, & medias, fed & fummas partes veficæ tenent: quæ cum ex meis illis Obfervationibus, tum evidentius ex duabus intelliges Iconibus, quas, ut alias quoque dixi, Cel. Heifterus ad latinas addidit fuas Chirurgicas Inftitutiones (c) tanto laudabilius, quanto magis optandum fuerat, ne ab ullo eorum qui poftquam de illis facculis fæpius facta mentio eft, de Lithotomia fcripferunt, prorfus omitterentur.

32. Lithotomi enim intereft fub oculis illa habere, unde, ni caveat, facillime poffit decipi. Quod fi Riolanus (d) docuit, calculos in illis imis veficæ finibus nidulantes, *cathetere immiffo non deprehendi*, fique cafus a Cl. Jo. Chriftoph. Mayo (e) defcriptus difficultatem oftendit ex illis finibus calculum eximendi; facile in mentem veniet tot facculos in tam diverfis veficæ partibus fpectanti, quot fibi incidere cafus poffint, in quibus, ut mittam curationis difficultates; in ipfa calculi perquifitione fallatur. Et fane, ut apud Cl. Schreiberum (f) video, inde error natus eft credendi hominem a calculis perfanatum, in cujus vefica nullus amplius catheteri obverfaretur, cum tamen in ejufdem cadavere inventi fint novem, quos fex veficæ facculi continebant. Sed præter lithotomi in explorando calculo deceptiones dum hic modo in vefica eft, modo in facculum fe fubducit, qua de re fupra (g) a me fatis dictum eft; magno infuper cum illius famæ, & ægri detrimento fieri interdum poteft, ut qui diebus fuperioribus lapis in vefica perceptus fit, fectione jam facta, fruftra in vefica perquiratur. Quamobrem iftiufmodi ægrotantibus in quibus modo per catheterem fentitur calculus, modo non fentitur, is qui antea fenfit, varios, & multiplices motus, & pofitus imperare debet, fiquando lithotomus alter non fentiat, multoque etiam magis cavere ipfe, ne fecet, nifi in veficæ cavo tunc lapidem percipiat. Hæc vero accidunt cum facculi orificium pro calculi mole grandius eft, velut in Ruftico noftro fuit. Grandefcit autem & orificium, & faccus ab urinæ copia, & pondere, ad quod & calculi adjiciendum eft pondus, quo plus urinæ circum moratur, eo magis unde crefcat, habentis: plus autem urinæ in facco moratur, quo hic augefcit magis; fic enim magis quoque diftrahuntur tunicæ ipfum facientes, earumque vires tum mufcularis, tum elaftica, quibus lotii adjuvaretur expulfio, maximopere infringuntur. Itaque facci magnitudo interdum adeo augeri poteft, ut perperam pro altera vefica accipiatur. Hoc autem non eo dico, quod nefciam, revera geminam a primordiis aliquando veficam fuiffe, qui non modo triplicem, fed & quintuplicem fuiffe, fciam. Nimirum quinque in muliere publice oftendit Molinettus (h), totidem renibus, fex autem ureteribus prædita, quorum bini in majorem, quatuor reliqui finguli in fingulas minores veficas inferebantur, quæ per fingulares tubulos in majorem lotium mittebant, rariffimo certe, & fortaffe unico exemplo, eoque digniori quod a me commemoraretur, præfertim quando ex omnibus quos legiffe memini duplicis, aut triplicis veficæ Obfervationes indicantibus, unus eft Cl. Fantonus (i) a quo ex Molinetto quintuplicis hujus mentio injecta fit. Nec me fugit, a primordiis pariter effe aliquando veficæ caveam per feptum quoddam in duas divifam, five illud feptum fit in tranfverfum, five juxta longitudinem pofitum: in tranfverfum quidem, ut in ovibus, & vitulis quibufdam Ruyfchius (k) vidit, in iifdemque ad eundem, ut opinor, modum vide-

(o) Epift. 21. n. 15. (p) Traité des Hernies c. 31. (q) Anthropogr. l. 2. c. 28. (r) Diff. de Urin. c. 5.
(f) Difp. fupra ad n. 27. cit. § 13. & not. ibid. n. (t) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1702.
(u) Differt. qua Obf. rar. Calcul. &c. §. 4. (x) Sect. hac 25. Obf. 8. §. 7. 13. 14. & Sect. 24. Obf. 10. §. 1.
(y) Sect. 23. Obf. 7. §. 1. (z) Ibid. Obf. 4. §. 2. (a) Epift. 37. n. 29. (b) n. 30. (c) Tab. 32. Fig. 1. & 2.
(d) loc. indicat. fupra ad n. 30. (e) Commerc. Litter. A. 1736. Hebd. 5. n. 2. (f) Epift. ad Haller de Medicamento Stephens.
(g) n. 10. (h) Differt. Anat. Pathol. l. 6. c. 7. in fine. (i) Anat. corp. hum. Differt. 7.
(k) Cent. Obf. Anat. Chir. 8. & Mufæi Theca A. Repof. 2. n. 1.

rat Blasius (*l*); quanquam altera cavea magis ad dilatatum urachum attinere videtur, quam ad vesicam, itaque, ut ille indicat (*m*), fere quadrupedibus accidit solis, minimaque est quam semel in homine Blasius (*n*) deprehendit: secundum longitudinem vero, ut idem Blasius (*o*) in altero conspexit viro, in quo tamen per accuratam sectionem invenit, duas potius fuisse vesicas inter se junctis lateribus conglutinatas, quam unam per sepimentum divisam. Quale autem septum, & quomodo situm id fuerit quod in Viro Principe repertum ait Bauhinus (*p*), mihi quidem non liquet. Illud liquet, quod tot Auctores scribunt, a Coitero in Virgine quam alias quoque commemorandi occasionem habui, fuisse inventum, neminem eorum fuisse scripturum, si paulo attentius Coiterum legissent. Hic enim (*q*) nulla usquam septi mentione facta, in ea se *invenisse*, primum quidem tradidit, *duas vesicas urinarias, alteram naturalem, & in sua sede collocatam, alteram ex matricis colli dextro latere prognatam, naturali vesica duplo quasi majorem, lotio plenissimam, & duabus tunicis, ut naturalis vesica, præditam: hic nullum meatum aquam vel immittentem, vel emittentem conspectum fuisse*. Infra autem, ubi quæri posse, dixit, *quomodo generata hæc vesica non naturalis, ac per quas vias urina ingressa sit in vesicam adnatam*, respondet, *mirum non esse, in hac virgine, utero male affecto, & mensibus male atque inordinate expurgatis, inter membranas, quæ in ventre inferiori multæ reperiuntur, aquam hanc tenuem lucidamque collectam, atque membranis expansis, ut in aliis locis factum est, hanc vesicam sibi formasse*; ut nemini obscurum esse possit, non alteram urinariam vesicam a primordiis congenitam, sed magnam hydatidem vi morbi denique procreatam descripsisse. Quî fieri igitur potuit, ut Riolanus (*r*) scriberet, duplicem vesicam in ea Virgine invenisse Coiterum, *utramque lotio plenam, sed unicam ureteribus præditam*, quæ *portionem urinæ in alteram exonerabat*? aut etiam, ut Thomas Bartholinus (*s*) *raro* vesicam cavitates habere *duas membrana ceu septo distinctas, quales in puella 35. annorum invenit Volcherus Coiter*. Quem nisi in hoc Coiteri septo repetendo secutus mox esset Tulpius (*t*), & qui Bartholinum saltem diserte nominat, Blasius (*u*); non in tot alios, quos sigillatim indicare necesse non est, vel recentissimos libros idem error permanasset, cujus denique tollendi studium aliquanto plura quam voluissem, me verba facere coegit. Sed illuc revertor. Ubi duæ, pluresve occurrant urinariæ vesicæ, quæ inter se communicent, neque ex certo structuræ modo jam inde a primordiis fuisse omnes videantur, ut puta si in aliquam nullus influat ureter, neque ea, in brutis potissimum animantibus facta videri possit ex uracho dilatato, ea, inquam, præsertim si calculus insit; aut stranguria, vel dysuria, vel crebra, ut sæpe in potoribus, plurimi lotii retentio præcesserit, non pro altera vesica, sed potius pro naturalis vesicæ hernia, id est vi morbi producto sacculo habenda est, qualem, exempli causa, ipse quoque fuisse puto quam Bartholinus (*x*) in Theatro hoc nostro non ab se quidem, sed a Moinichenio conspectam refert parvam, majori adnatam, & cum hac communicantem. Contra vero pro gemina vesica aliquanto facilius habebo, quippe singulis saltem ureteribus in singulas cavitates influentibus, quam in Juvene quantumvis dysuria, ischuria, & calculo laborante, describit Stegmannus (*y*). Illud denique priusquam his de sacculis finem dicendi faciam, non reticebo: attendendos eos esse qui antequam vesica infletur, apparent, aut si jam inflata est, imputari nequeunt exteriorum vesicæ tunicarum, quas scalpellus forte læserit, hiatui, per quem intimæ, ab aere immisso extrorsum compulsæ, sacculum, qui in vivente nullus fuerit, mentiantur, & minus cautis, quod factum interdum animadvertimus, non solertibus, Anatomicis imponant.

33. Quod reliquum est, vesicæ tunicas crassiores factas, ut in Rustico (*z*) de quo hactenus dictum est, deprehendimus, sic animadvertere potuisti in Puella quoque illa agresti (*a*), & in Adolescente (*b*), quorum utrique ex calculo pariter gravis, ac diuturna fuerat mictionis difficultas, inventas esse. Huc vesicam adde quam Cl. Dethardingius (*c*) pingendam curavit, imo quas apud Ruyschium (*d*) videris, & legeris ab eadem causa transversum digitum crassos parietes habuisse, ut propterea in aliqua inter hos, & magnum calculum paucis tantum urinæ guttis relinqueretur locus. Quæ & Riverio (*e*) fuerunt nota, scribenti, in ejusmodi cadaveribus illam crassitudinem inventam esse *digiti, aut pollicis, ita ut totam vesicæ cavitatem interdum impleat, & ipsum calculum proxime amplectatur*. Et ne ab Sepulchreto longius te abducam; quanquam in eo (*f*) hæc quoque invenio ex Riverio deprompta; vel in puero (*g*) leges *mediocrem digitum transversum æquasse*, in altero autem calculoso (*) vesicam *ab extra carnosam factam*: quod nec Riverio ignotum, qui (*h*) vesicæ *corpus carnosum* fieri, adnotaverat. Sed hæc non solum tunc accidunt, cum a calculo dysuria est. Ut enim illud prætereain quod perlegens huc quoque attinentem Hoffmanni primam quandam Observationem intelliges, superiore Epistola (*i*) indicatam; vidisti certe in eadem Epistola (*k*), cum a Prostatæ glandulæ excrescentia esset dysuria, vesicæ fibras auctas adeo fuisse, ut cordis lacertos figura & magnitudine Valsalvæ inspicienti repræsentarent; ne hic Piccolhomini (*l*) Observationem commemorem, quam miror in Sepulchretum non esse relatam, puellæ videlicet febre assidua, & summis doloribus excruciatæ ob exesionem & acrimoniam humorum, qui cum vesicam interiore tunica spoliassent, *exterioris fibras carnosa adeo inflammatione vexatas* reliquerant, *ut totam eam carnosam judicares*; ita, inquit, *grandescunt interdum, & conspicuæ fiunt* illæ fibræ! Cum hac conjunges Rud. Jac. Camerarii (*m*) Observationem vesicæ *similis massæ carneæ*, cujus parietes cum essent *duorum pollicum crassitie*, erat propterea *cavitas vix major nuce juglande*: quod minus miraberis ubi historiam perlegens quam supra (*n*) ex Actis Helveticis indicavi, ea crassitudine fuisse vesicæ tunicas animadvertes, ut cum fere infantis caput ipsa æquaret, cavum tamen vix nucem capiens haberet. Et quoniam tunicarum illarum fibras, paulo ante dixi, lacertorum cordis fuisse aliquando similes; nolim, te ignorare, eandem comparationem non Valsalvæ tantum, sed & aliis postea qui in pares inciderunt, Observatoribus (*o*) placuisse. Nec tu ipse si forte vesicam offenderes qualem Cl. Trewius (*p*) describit, & pingit, quæ, tunica interiore *penitus* absumpta, pro *fibris tunicæ muscularis* ostenderet *varios mirumque in modum collectos lacertos, magnis intercedentibus lacunis distinctos*; non alia, inquam, uti posses comparatione. Et tamen vesica cujus erat *substantia* sic *crassa* facta, magnos continebat calculos, eosque asperos. At sine calculis, ut illæ de quibus modo dicebamus, inventa fuit ab Hottingero (*q*) digitum minorem transversum crassa, fibrisque *magnitudine chordarum majorum conspicuis*, idque ob urinæ acrimoniam tantam, ut in Prosectoris *manibus pruritum valde molestum excitaverit*: a Genselio quoque (*r*) *crassa* ob ulcuscula & excrescentiam in Prostata, purulentum lotium retinentia: a Bajero (*s*) denique; ne alios hic addam; *pollicari crassitie*, quia intus ulcerosa, & hinc irritata adeo, ut crebra sua con-

(*l*) Comment. in Synt. Vesling. c. 5. (*m*) Obs. 8. modo cit. (*n*) Part. 4. Obs. Med. 18. (*o*) Ibid. Obs. 19.
(*p*) Theatr. Anat. l. 1. c. 31. not. k. (*q*) Obs. Anat. (*r*) Anthropogr. l. 2. c. 28.
(*s*) in additis ad Patris Instit. Anat. l. 1. c. 20. (*t*) l. 3. Obs. Med. c. 5. (*u*) Comment. cit. in Vesling.
(*x*) Anat. quart. renov. l. 1. c. 20. (*y*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 4. Obs. 110. (*z*) n. 28. (*a*) n. 20. (*b*) n. 15.
(*c*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. Obs. 31. (*d*) Cent. Obs. Anat. Chir. 89. & Thes. Anat. 2. Ass. 3. n. 5. (*e*) Prax. Medic. l. 14. c. 1.
(*f*) Sect. 28. hujus l. 3. Obs. 19. & Sect. 23. in Schol. ad Obs. 1. §. 8. (*g*) §. eod. (*) Ibid. §. 3. (*h*) Obs. 19. cit.
(*i*) n. 12. (*k*) n. 6. Vid. etiam Epist. 40. n. 4. (*l*) l. 2. Anat. Prælect. 24. (*m*) Eph. N. C. Cent. 3. Obs. 10.
(*n*) n. 23. (*o*) Vid. apud Brendelium n. 2. Programm. supra ad n. 18. cit. (*p*) Commerc. Litter. A. 1734. Hebd. 6. n. 5.
(*q*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obs. 232. (*r*) Eorund. Cent. 6. Obs. 84. (*s*) Eorund. Act. Tom. 3. Obs. 122.

contractione ureterum simul ostia constringendo, remorandoque in ipsis urinam, omnem reliquam eorum partem ad pollicis amplitudinem, pelvesque etiam renum præter solitum dilataverit. Et nos quoque ut in vesica, nullo quidem calculo affecta, crassitudinem tunicarum haud semel conspexerimus, non modo ex ultimis (*t*), sed ex aliis quoque Litteris (*u*) cognovisti. Nimirum sive, ut in bibacibus, crebrius urina vesicam ad ejectionem compellit, sive quæcunque alia causa stimuli vices gerit, eo confluit uberius sanguis, & tunicas adauget. Ab aliis igitur quoque causis vesicæ tunicæ crassescunt: quanquam multo sæpius ab urinæ difficultate. Sed vicissim ea crassitudine existimo difficultatem hanc augeri, & interdum fieri, aut servari, ut paucis ostendam postquam Observationem subjecero, quæ si perfici potuisset, in alias potius quam in hanc Epistolam relata esset.

34. NAUTA annum agens quinquagesimum quinctum, subpinguis, bibax, non sine difficultate mingere solitus, ob eamque fortasse causam scroti herniæ obnoxius, ob neutrum id vitium in Nosocomium hoc venerat; sed ob faucium dolorem, nec tamen ejusmodi ut surgere interdum prohiberet. Itaque mane cum per Nosocomium ambulasset, mox autem lectulum repetiisset, in eo mortuus inventus est, nigra, quæ deinde expalluit, facie. Cadaver postridie mane etiamtum calens, in gymnasium illatum est ubi Anatomen docere jam cœperam sub finem Januarii A. 1733. VENTRE, ubi visum est, aperto, omentum retractum supra ventriculum, proximumque Colon intestinum, occurrit: hepar quasi marmor elegans ex subrubro, & subalbo variegatum, magnum potius, sed proportione eo major lien, nec tamen prægrandis. Renes, & ureteres secundum naturam se habebant; vesica tamen grandior, & tunicis valde crassis. Urethra sine ullo usquam vitio, etsi corona glandis ad sui & præputii fines ulcusculis olim tentata ex cicatricibus videbatur. Herniæ saccus in scroto conspectus; sed inanis. Arteriæ Magnæ truncus per lumborum vertebras quodammodo tortuosus, ut & Iliaci ejus rami, qui nonnullis in locis duritiem osseam, albidasque intus maculas habuere; sed Aorta maculas tantum. Thorax cor exhibuit æquo majus. In eo Semilunares valvulæ duriores quibusdam locis; sed Mitralis anterioris latus non sine osse. Et quanquam ex vena Cava ad septum transversum incisa sanguis prodierat plurimus niger, fluidus; in utroque tamen cordis ventriculo concretiones erant polyposæ, satis firma compage, colore autem intus ex albo cinereo: quarum dextera, quæ crassior erat, longe se in Pulmonarem arteriam, altera in Magnam, nec brevem ad tractum, producebat. Magna autem arteria, cujus truncus totus visus est æquo latior, interiore facie albidis, quales dictæ sunt, maculis a diaphragmate ad cor usque hic illic distincta, eo crebriores has ostendebat, quo cordi fiebat propior ita uti qua tribus minoribus Valsalvæ sinibus excavatur, multo evidentiores, & brevi in os mutandas offerret. Præterea certo loco inter cor, & curvaturam, qui locus tres quatuorve digitos in longum, duos in latum patebat, intus pariter rugis erat crassis, & quasi tortuosis inæqualis; neque deerant subobscura erosionis indicia. Cæterum per Carotides non propagabantur maculæ, nedum vitia reliqua; ut minus ægre tulerim, dum accurata cæterarum Partium non minus quam earum quæ dictæ sunt, perlustratione Anatome, ut fit, in plures hebdomadas trahitur, aliæque interim Partes ex aliis cadaveribus afferuntur, hujus caput, me inscio, humatum esse, ut repentini obitus causam in eo perquirere non potuerim. Pharyngem tantum quæ deposita fuerat cum larynge, examinavi. Hæc, ut tota arteria Aspera, & pulmones, sana. Illius qua doluisse hominem, dixi, latera justo crassiora deprehendi, eamque crassitudinem, secando, vidi ipsius pharyngis substantiæ deberi, quæ magis distenta, quiddam inter glandulosum & viscidum quasi medium referre videbatur.

35. Si quæ ad urinarias Partes, quas hic dumtaxat spectamus, in viro isto pertinebant, diligenter attendas; intelliges sane, nihil fuisse cui difficultas imputaretur mingendi, nisi valde crassas vesicæ tunicas. Non me præterit quod in Additamentis ad Sectionem hanc Sepulchreti XXV. (*x*) ex Guarinonio producitur, quasi crassitudo de qua loquimur, *non semper obesset urinæ excretioni*, ut in argumento quidem positum est illi Observationi præfixo. Sed præterquam quod Guarinonius, si recte ex perpaucis verbis sententiam ipsius assequor, non de dysuria, sed de ischuria est intelligendus, tunc demum contingente cum ea crassitudo, & durities ad summum pervenere; hoc quoque attendas velim, me dysuriam ipsam non ab omni crassitudine repetere, ut puta cum hæc ab amplificata dumtaxat secundum naturam fibrarum carnearum substantia fit, quæ ad contractionem vel magis idoneas reddit; sed ab ea quæ cum has alienis interjectis succis enervet, tum quidquid reliquum est tunicarum ita infarciat, ut minus flexiles efficiat, eoque contractioni obsistentes. Et sane si perleges ex iis quæ supra (*y*) memoratæ sunt, Observationibus illas præsertim quas ex Camerario, & Helveticis Actis indicavi; plane cognosces, crassissimas illas vesicas aut substantia fuisse *fibrosa* quidem, sed *scirrhosa*, aut dura certe, & callosa; ut tametsi, velut illa fuit Hottingeri, non essent *undique pelvi agglutinatæ*, multum illis deesset facilitatis ad se contrahendum, unde nixus illi denique, & conatus in mingendo. Quos ab eadem quoque causa vel sæpius in calculosis videre est, nisi forte propter sphincteris infirmitatem urina interdum per se defluat. Sic ejus quem Mauchartus (*z*) descripsit, vesica erat *crassa & quasi callosa*. Sic in Patricio Pistoriensi vidit Cl. Targionius (*a*) vesicæ tunicas digitum crassas, callosas, steatomatibus plenas, ut cum distrahi non possent, lotium, nisi paucissimum, inter se, & grandem calculum nequirent continere. Et quoniam cum tunicarum crassitudine angustia fere, & coarctatio vesicæ conjungitur, ut ex Fantoni quoque (*b*) exemplo in eo apparet, qui post diuturnam a vesicæ calculo dysuriam, amplissimos quidem ureteres, vesicæ autem ipsius, *ob nimiam membranarum contractionem*, *parvulam capacitatem* dissecantibus ostendit; hinc est, quod si curari velint, gravioribus sæpe & molestiis, & periculis obnoxii sint. Immissi enim catheteris necessario motu sic prohibito, aut calculi satis perquiri non possunt, ut apud Laubium (*c*) in illo cujus vesica *crassa valde, & constricta* erat, aut si vim faciat Chirurgus, nullo modo ferre æger possit, ut apud Præcl. Schreiberum (*d*) alter, cui vesica *contractissima*, *magnitudini contenti calculi adcommodata*, *atque multum incrassata*, *nullum* relinquebat *locum* catheteri *convertendo*. Eadem autem incisa, accidere aliquando potest id quod vel in mortuo Schrockius (*e*) vidit, ut *vesica admodum crassa*, *& circa calculum constricta*, *difficulter ille inde loco moveri*, *atque ex pelvi extrahi* queat. Huc illud adde, si vesica *ex calculo perquam angusta reddita fuerit*, sine gravis erroris periculo non esse locum Foubertianæ curandi methodo, ut recte monuit Cl. Kesselringius (*f*), optimeque confirmavit Aug. Frid. Pallas (*g*) quando etiam ea methodus certo quodam adminiculo juvetur. Quod de Raviana quoque methodo vel novo instrumento addito animadvertit (*h*). Sed & in alto, quam quem vocant, apparatu scite admonuit (*i*) vesicam *sanam*, & *amplam* desiderari. Quæ vero hactenus dicta sunt de conjuncta cum tunicarum crassitudine,

(*t*) n. 13. (*u*) Epist. 4. n. 19. & Epist. 10. n. 19. (*x*) Obs. 19. (*y*) n. 33. (*z*) Eph. N. C. Cent. 7. Obs. 15.
(*a*) Prima Raccolta di Osservaz. Med. (*b*) De Obs. Med. & Anat. Epist. 8. n. 15. (*c*) Eph. N. C. Cent. 8. Obs. 22.
(*d*) Epist. supra ad n. 32. cit. (*e*) Eph. N. C. Cent. 10. Obs. 100. (*f*) Differt. de Hist. & Meth. Foubert. n. 57.
(*g*) Differt. de variis calcul. secandi Methodis §. 39. (*h*) Ibid. §. 29. (*i*) Ibid. §. 18.

dine, & minori ad se extendendum facilitate capacitatis vesica magna ut plurimum imminutione, ea scire, & animadvertere non tantum Lithotomi, sed & Medici non parum interest. Exempli enim gratia, si dysuriæ obnoxium urinæ in vesica corripiat suppressio; non facile sibi, ut Chirurgus alias (*k*) memoratus, imponi sinet a minori hypogastrii tensione, ut credat, necdum tempus esse lotii per catheterem educendi. Ex levi enim ibi, sed molestissima, tensione conjiciet, jam tantum lotii in vesica esse, quantum vix capere angusta ejusmodi, & minus extensilis vesica possit, præsertim si æger senior sit, ut illius tunicis duritiem rigoremve ab ætate insuper esse additum, satis veri simile videatur, sique ante suppressionem sæpius quidem, sed parum mingere consuesset. Hæc mihi ad opportune accelerandam suppressæ urinæ eductionem perpendisse pœnituit nunquam.

36. Etsi jam longius hæc Epistola provecta est; tamen si reliqua etiam volumus, ut initio promisimus, quæ ad mictionis vitia attinent, his iisdem Litteris comprehendere, multa, & varia pressius attingamus necesse est. Primum igitur ad cæteras, de quibus hactenus scripsimus, difficultatis urinæ causas illæ quoque addendæ sunt quæ in urethra occurrunt. Hujus canalis initia comprehendens Prostata glandula ut indurescendo, excrescendoque urinæ exitum impediat, non modo difficilem reddat, superiore Epistola (*l*) ostensum est. Sed cum ab ulcere, inclusoque pure simul occallescit, & tumet; accidere interdum potest, ut effuso pure superficies interna detumescat, imo ulceribus erosa tanto patentiorem lotio relinquat viam, quod callus, non secus ac Prostatæ scirrhus a Præstantissimo Hallero (*m*) adnotatus; sphincteri obstat vesicæ orificium constricturo. Tunc igitur fiet urinæ stillicidium, ut in Cl. Fantoni (*n*) Observatione, quam sic explicari posse, reor. Ubi autem res modo ita se habet, modo puri novo e Prostata intercluditur exitus, & hinc infra superiorem illum callum intumescit rursus interna glandulæ superficies; modo stillicidium lotii accidet, modo ejus reddendi difficultas, hæcque interdum tanta ut in suppressionem degeneret periculi plenam, eo majoris, si ejus glandulæ aut inflammatio, aut durities, & tumor catheteris usum prohibeant. Quæ cum sæpe aliis, & nonnunquam mihi in medicina facienda occurrerint; tum Valsalvæ in Equite occurrisse video pro quo Consilium scribens A. 1714. respondit, si forte ejusmodi contingat suppressio, nec lotio naturalem viam reserare liceat; quod alii proponebant, ab se quoque probari, ut ferro per perinæum scite adacto, novam aperirent. Quin illud insuper addebat, si quid forte id facere prohiberet, tum necessitate urgente, eadem acu per quam hydropicis aqua emittitur, continuo supra pubis ossa, oblique deorsum ad vesicam demissa, urinam posse evocari: quod adnotare volui, ut scires quid ipse quoque de utraque hac sentiret opitulandi ratione, si urina aliter educi nequeat, ut ægri interea vita servetur dum ars, aut natura pristinum referent urinæ iter. Nam quod ad punctionem attinet in hypogastrio; hanc Petropoli in quodam milite institutam, Weitbrechtus (*o*) Goetzio scripsit *a nonnullis laudatam, ab aliis* fuisse *vituperatam*, seque id Chirurgis dijudicandum relinquere, *num hæc methodus vituperium, an laudem & imitationem mereatur*: & certe multum levamen per decem dies attulerat, donec videlicet aliæ Partes, & in his quæ urinæ quoque suppressionis causa fuerant, interitus pariter fuerunt, dissectione ut harum vitia, sic labem nullam qua & quo acus transierat, ostendente, & quod consequitur, judicium confirmante tot qui antea commendaverant, sed tunc ibi fortasse non ita omnibus noti erant, Præstantium Auctorum.

Quod vero ad sectionem attinet in perinæo, non ignorabat, opinor, Valsalva, in suo Bononiensi Gymnasio auctorem quem sequeretur, se habere, Zecchium dico, Medicum olim nobilissimum; qui de ea sic ad Rotam scripsit (*p*), ut appareat, se ejus inventorem felicis auxilii credidisse. Et quamvis Riolanus (*q*), ubi ut illam superiorem punctionem, ita hanc quoque inferiorem sectionem dilaudat, hancque, si opus est, etiam ad perinæi latus, in quo asseclas nunc habet, qui & ibi acu eadem qua in hypogastrio, utuntur; quamvis, inquam, Zecchio objiciat, id auxilium *Medicis Parisiensibus jam a centum annis* fuisse usitatum; Zecchius tamen centum illis annis ante, junior quidem erat, sed ea ætate, ut id ab natura ipsa discere potuerit; ab ea enim *edoctum* se dicit, cum in calculosis *disrupto* ad perinæum *abscessu*, ibi *sponte nato*, vidisset, *dolores molestiasque omnes in urina reddenda cessare*.

37. Illud Valsalvæ Responsum de quo modo dicebamus, ad Insubrem Chirurgum est, qui ægri nomine ipsum consulens, inter cætera hoc quoque scripserat, dignum quod hic non omittatur „ memoria „ se tenere, deprehendisse lapidem in prostata glan„ dula, dum cadaver incideret Eminentissimi Cardina„ lis Morigii „. Scilicet hic morbus est de quo egit Jo. Christophorus Pohlius cum Lipsiæ A. 1737. Dissertationem vulgavit *de Prostatis calculo Affectis*, laudabili sane consilio morbum examinans, a quo præter dysuriam, & crebros ad mejendum stimulos, alia oriri possunt incommoda, & in his dolores sive ad affectum locum, sive etiam urethra tota, quippe adversus urinæ acrimoniam, ob imminutam oblinientis humoris Prostatæ copiam, aut vitiatam naturam, non satis munita. Optandum fuisset, ut senex bajulus in quo Pohlius eos calculos invenit, nullos in renibus, imo hos sanissimos habuisset, nec supra glandulam Prostatam in ipsa infima vesica haud levem inflammationis notam, præsertim vero ne circa eum locum tumor, ex illa ipsa glandula ortus, intus emineret cerasi magnitudine, scirrho, nisi pure scateret, similis. Nimirum signa quæ solerter a mortui amicis collegit Pohlius, dubitare licet num omnia iis potissimum calculis deberentur: ut jure ac merito dubitares, si quædam symptomata, a me supra (*r*) in Cortinio descripta, ad tartaream illam, & ferme jam calculosam materiam referrem, quæ in sinu quodam intra eandem glandulam continebatur. In viro autem altero cujus mentio alibi a me fiet ob peculiarem præputii, & glandis nativam constitutionem, cum flavos quosdam parvosque calculos altiuscule in Prostata defixos inveni, quid incommodi attulissent, scire non potui propterea quia peregrinus erat ob thoracis acutissimam, lethalemque inflammationem in hoc Nosocomium receptus. Illud tamen intellexi, fieri non potuisse ut semen emitteret, quippe calculis ibi positis, affixisque, ut ejus exitum omnino intercluderent. Fecit illa Observatio, ut aliarum quas legeram, veniret in mentem. Marcellus enim Donatus (*f*) virum in cujus Prostata lapidem infixum deprehendit, *non potuisse*, scripsit, *semen, nisi paucum admodum, aquosumque valde in coitu excernere*. Fridericus autem Loffius (*t*) sterilitatis causam refert *calculum exactissime meatum illum claudentem, qui a prostatis in urethram dehiscit*. Quibus accensendus videtur Nicolaus de Blegny (*u*), qui impeditam seminis ejaculationem in alio pariter fuisse, narrat, ob tumidam duramque factam carunculam Seminalem, quia semen *ibi in lapidem obduruerat*, cum *vasa etiam ejaculantia lapidibus durissimis scaterent*, plerisque pisi forma, & magnitudine. Et qui antea fuerat nominandus, Fabricius Bartholetus in Prostrata, ut Rhodius (*x*) retulit, observavit, *a semine retento genitum fuisse calculum, quo vesicæ orificium comprimente, urina fluere desiit*. Ab Rhodio autem, & Bartholino (*y*) hanc Observationem memorantibus, contra utriusque consuetudinem, mentionem omissam miror illius quam primo loco ex Donato indicavimus, nedum alterius quæ apud eundem Donatum

(*k*) Epist. 41. n. 14. (*l*) n. 13. 14. 17. & seqq. (*m*) Opusc. Pathol. Obs. 35. (*n*) Epist. supra ad n. 35. cit. 8. n. 18.
(*o*) Commerc. Litter. A. 1733. Hebd. 2. n. 1. (*p*) Consult. Med. 58. (*q*) Encheirid. Anat. l. 2. c. 30. (*r*) n. 13.
(*f*) De Medica Hist. Mirab. l. 4. c. 30. (*t*) l. 1. Obs. Medic. 33. (*u*) Zodiac. Med. Gall. A. 2. Mart. Obs. 4.
(*x*) Cent. 3. Obs. Med. 27. (*y*) Cent. 4. Epist. Med. 6.

natum (*z*) est, *lapilli pusilli* in Mantuani Medici Prostrata inventi. Sed & Terraneus (*a*) in sene *renibus, liene, pulmonibus calculoso*, observasse se, narrat, *in tubulis Prostatarum, & Vasorum Deferentium ad urethræ principium ejaculantibus, parvos, & inæquales calculos, molestiam, & impedimentum tum urinæ superlapsuræ, tum semini effluxuro afferentes*. Et ante ipsum in sene alio Jacobus Douglassius (*b*) invenisse, se retulit, *aliquot dura corpuscula, pisis albis similia, quo ad consistentiam dicto corpori* (in mulieris videlicet tumore deprehenso, quod num osseum esset, an lapidosum potius & tartareum, in medio reliquerat) *dicto* igitur *corpori respondentia, magis tamen polita, quo ad faciem externam, quorum quædam ipsi harum glandularum* (prostatarum) *corpori insidebant, quædam exilibus radicibus membranæ has obtegenti adhærebant*. Has ego omnes Observationes hic tibi volui commemorare, non quod haud satis vulgatæ sint; plures enim earum sunt, quamvis aliæ alio loco, in Sepulchretum (*c*) relatæ; sed ut posses ad Pohlii, nostrasque adjicere; tametsi ex nulla adhuc satis peculiare signum elici possit ad Prostratæ calculos internoscendos. Nam ut in plerisque earum quas protulimus, coercita seminis esset ejaculatio; hæc tamen neque ab omnibus Prostatæ calculis, neque ab his tantummodo contigit; neque enim omnes ibi sunt, ut meatus seminis ambos obstruere possint, aut comprimere, neque horum obstructio, aut compressio non ab aliis causis interdum efficitur. Eosdem autem calculos quando ex seminali materia genitos suspicari non liceat, tunc fierine inter cæteras ex illa quoque existimabimus, quæ granulorum *tabacci* forma non rarissime nobis intra, aut ad eam glandulam occurrit? Arbitrari per te poteris cum de materia illa, & finibus ipsam interdum continentibus, aliisque Prostatæ vitiis in GonorrhϾ tractatione (*d*) verba faciemus.

38. Nunc vitia quædam, reliquæ etiam urethræ communia, perstringentes, calculos, quos tibi sub hujus intima membrana in muliebri corpore alias (*e*) descripsimus, minime repetemus. Scribemus potius quænam in tanto dissectorum cadaverum numero se nobis in tota urethra obtulerint, quæ ad controversiam possint de natura caruncularum; sic enim vocitant; attinere, quas olim in ipsa innasci, plerique omnes existimabant, præsertim si virulenta gonorrhœa præcessisset, nunc autem perpauci credunt, urinæ difficultatem, & se catheteri opponentes obices quæ illi carunculis, alii aliis causis assignantes, & in his potissimum aut cicatricibus, aut turgentibus, & varicosis sanguiferis vasis certa urethræ loca coarctantibus, quod ad genus ultimum Observatio quoque spectat XXII. ex iis quæ ad Sectionem hanc Sepulchreti XXV. additæ sunt. Quin etiam spongiosum ipsum urethræ corpus intra ejus cavum ibi extuberare traditum est, ubi gonorrhæa quasdam interioris tunicæ sedes magis infirmaverit. Quæ tunica cum adeo tenuis sit; minus, opinor, miraberis, si forte urgenti sanguini cedat, corporis illius cellulas distendenti, cum tanto crassiores, & validiores parietes spongiosorum penis corporum ipsos quoque interdum a causa ejusdemmodi in nodum attolli, ut vel olim ab Arantio (*f*) indicatum est. Id obicum genus frequentius cæteris, quæ minime negat, intra urethram esse, censet Experientissimus Goulardus (*g*) ut pote quod magis idoneum sit, ut ostendit, ad phænomena explicanda, in hisque illud etiam quomodo nihil obstaculorum in quorundam cadaveribus occurrat qui de illis ad mortem usque conquesti sunt. Scilicet cum vi circulationis sanguinis, cessante in obitu causa quæ eas cellulas introrsum urgebat, deplentur hæ sensim, & subsidunt, nullumque sui quærentium oculis indicium relinquunt. Attamen credo, cum revera in vivo fuerunt, posse oculis in mortuo subjici, si spongiosum urethræ corpus immisso aere tantum distendatur quantum in vita fuerat, sicque exsiccati incisa urethra, ille intra hanc spectetur locus, in quo percipi solebat obstaculum. Verum non desunt qui pro carunculis adhuc propugnent sive alibi per urethram, sive præsertim in Seminali ipsa tumente caruncula agnoscendis: quos inter ipse quoque fuit Lancisius in litteris ad Genselium (*h*); sed nemo fusius ac diligentius rem egit quam Benevolus (*i*), qui non modo indicatis, ut ille, sed prolatis suis Observationibus id morbi in eadem illa exulcerata caruncula esse, docuit. Neque hic tamen; quod vellem ab uno, atque altero pereruditо alioquin Scriptore animadversum; negavit, imo diserte fassus est (*k*), alios præterea esse posse in urethra obices, quorum aliquos & ipse deprehenderit, ab angustiis, corrugationibus, cicatricibus, & vel ab aliqua nonnunquam carnea excrescentia: & hoc unum contendit, non ab his, ut ab ulcerosa Seminali caruncula, peculiaria illa signa omnia esse posse per quæ morbum quo de ipse loquebatur, ab aliis quæ probe norat, obstaculis, urinæ se, & catheteri opponentibus, distinguebat. Quæ si, ut ille suum, allaborent alii per certas notas melius internoscenda exhibere; non est dubitandum quin tanti id Medicorum intersit, quanti interest aliud in alio obstaculi genere tum prædicere, tum agere; aut saltem vitare. Intelligis, me in hac alioquin difficili ob discrepantes adeo Observationes controversia, harum nullas rejicere, Celsi æquitatem, & Præstantissimorum Virorum judicium sequentem. *Verisimile est*, inquit, quamvis alia in re, ille (*l*), *id a quoque prætermissum, quod ipse non cognoverit; a nullo id quod non viderit, fictum*. Astruccius autem (*m*), Heisterus (*n*), Platnerus (*o*), quibus & Waltherum (*p*) addas licet, alia in aliis obstaculorum genera esse, non dubitant, nec referre, si omnes omnia non conspexerint; satis esse quod singula certis sint Observationibus comprobata. Sic quam Genselius (*q*) carunculam ipse deprehendit, non minus libenter accipimus, quam urethræ angustias, & coarctationes a Brunnero (*r*), aliisque conspectas. Sed quæ uterque addit, non æque libenter omnia agnoscimus. Neque enim omnia Observationes sunt huc attinentes, sed conjecturæ, vel ea dico quæ tanquam Observationes a Genselio subjiciuntur. Quid enim huc urethræ illa Hippocratica (*s*) φύματα, sive *minuti*, ut Celsus (*t*) loquitur, *abscessus*, quibus cito, ut fit, suppuratis, pure effuso, *sanitas redditur*? Spectent huc cætera. Sed num quicunque se carunculam curasse, credidit, suæ opinionis eandem saltem attulit probationem quam Galenus (*u*), qui cum ab ulcere enatam, ut conjecerat, carunculam per catheterem fregisset, *secuta* vidit *urinæ excretionem* non modo *cruorem aliquem*, sed *& carnis fragmenta*. Omnino qui carunculas in cadaveribus, quæ certissima has observandi ratio est, deprehenderint, multo pauciores sunt quam credere videtur Genselius, si eos seponas qui ut excrescentias carneas in urethra conspexerint; illas tamen non intra hanc natas, de quibus hic quærimus, sed ex vesica, unde oriebantur, in urethram propendentes animadverterunt. Quæ cum ita sint; minus, ut puto, miraberis, si cum tot urethras ex quo Anatomes studio me dedi, attente inspexerim, & quotannis adhuc inspiciam; vix unam dixero certam mihi esse in ea Observationem carneæ excrescentiæ, cum plures sint cicatricum, & coarctationum, neque illa una non sine his fuerit.

39. JUVENIS ex capitis vulnere in hoc Nosocomio mortuus est circa medium Decembrem A. 1717.

VENTRIS dumtaxat visceribus, & Magna arteria, & larynge, in quorum examine tunc eram totus, prius diligenter inspectis, & iis qui aderant, demon-

(*z*) c. 30. cit. (*a*) De Gland. c. 5. (*b*) Vid. Act. Erudit. Lips. A. 1707. M. Febr.
(*c*) l. 3. Sect. 24. Obs. 17. §. 4. & Sect. 34. Obs. 5. §. 4. & Obs. 6. §. 1. & in Additam. Obs. 3. (*d*) Epist. 44. n. 20. & seqq.
(*e*) Epist. 33. n. 34. (*f*) De Tumor. p. n. c. 50. (*g*) Traité des maladies de l' urethre. (*h*) Eph. N. C. Cent. 6. Obs. 84.
(*i*) Nuova Proposiz. int. alla Carunc. (*k*) c. 2. & c. 3. (*l*) De Medic. l. 7. c. 14 (*m*) De Morb. Vener. l. 3. c. 4. §. 4. & alibi.
(*n*) Instit. Chir. P. 2. Sect. 5. c. 38. n. 1. (*o*) Instit. Chir. § 1336. (*p*) Differt. de collo viril. vesic. & cæt. §. 15. & seqq.
(*q*) Vid. Obs. 84. cit. (*r*) Eph. N. C. Cent. 1. Obs. 71. & 97. (*s*) Sect. 4. Aph. 82. (*t*) l. 2. c. 8.
(*u*) De loc. aff. l. 1. c. 1.

demonstratis, hæc præter naturam offendi. Ventriculus erat amplus, vixque ullis cum rugis. Hepar æquo majus, ut ejus quoque arteria. Renes cicatricosi; sed penis glans magis, quippe ob magnas cicatrices informis facta, & exigua. Inde urethra ad tertiam usque suæ longitudinis partem coarctata erat manifestissime: neque ullus usquam ex iis apparuit quos ego proposui (*x*), majoribus canaliculis, quorum ferme locum tenebat linea interrupta, quam tenuis excrescentia luxuriantis carnis faciebat. Cætera ad vesicam usque perattente examinata, & incisa, nihil ostenderunt vitii: ut neque larynx; si epiglottidem minus sanam excipias. Magna autem arteria intus inæqualis, ossium inchoamenta, & corrosionis, quamvis obscuriora, habebat indicia: præterea paulo supra cor justo latior fiebat.

40. SENIS peregrini cadaver ibidem per eosdem ferme dies incidi, cujus qui fuissent cæteri morbi, in meis schedis non adnotavi. Venerea lue fuisse infectum pariter ac Juvenem de quo modo dictum est, quæ adscribam, satis ostendent. VENTRE enim aperto, cum renum alterum maximum, alterum justo contractiorem offendissem, hujusque ureterem prope totum adeo dilatatum, ut apicem minimi mei digiti admitteret, vesicam autem magnam, crassis parietibus, purulentam; oculos ad urethram, penemque converti. Hujus glans pluribus profundis cicatricibus excavata: urethra autem erat valde contracta, ut vix unum in ipsa ex iis qui supra dicti sunt, canaliculis potuerim demonstrare. Reliqua ab naturæ statu aberrare non sunt visa; nisi quod epiglottis integerrima non erat, proxima autem linguæ pars quæ glandulis operta est, hic illic ulcusculis fœdabatur.

41. Quæ in utriusque urethra animadvertimus, sicuti a qua causa essent, facile erat intelligere, ita quos effectus ederent, id est quæ incommoda in mingendo afferrent, scire non licuit, ut neque alia quæ a me in aliis urethris per dissectionem deprehensa ad te alias aut scripsi, aut scripturus sum. Scribam enim (*y*) ubi de Gonorrhœa (*z*) in Juvene ex colli vulnere mortuo, oblongam mihi lineam albidam, nonnihil exstantem, oblique ab urethræ medio ulteriora versus tendentem occurrisse, sicuti & chordulas quasdam alias in Asthmatico (*a*) non sine urethræ contractione. Scripsi autem Epistola XL. (*b*) ut in Sene quem ruptum aneurysma sustulerat, urethram passim cicatricosam offenderim, fibrasque præterea inter Seminalem carunculam, & vesicam oblique prominentes: itemque Epistola IV. (*c*) ut in apoplectico Stabulario albidas oblongas lineas, oblique in duobus urethræ locis exstantes, & in altero certe se immisso specillo opponentes: denique Epistola X. (*d*) ut in paralytico Viro quem convulsiones interemerant, obliquas pariter quasdam quasi carneas fibrillas in illa urethræ sede ubi catheteri obstaculum aliquod se objicere solebat. Nunc si cum linea illa quam paulo ante (*e*) factam dixi ex tenui luxuriantis carnis excrescentia has quasi carneas fibrillas, & fibras alias, cum harum autem utrisque exstantes lineas pariter obliquas contuleris; fortasse mecum suspicaberis, certis quibusdam urethræ erosionibus excrescentias quasdam tenues non rarissime succedere, quæ contractæ fibras primum, fibrillasve carneas, magis autem, magisque siccatæ denique subalbas, nonnihil exstantes lineas referant: fuisse igitur me sæpius ejusmodi excrescentias visurum, si dum recentius esset malum, inspicere potuissem. Fieri tamen etiam potest, ut quemadmodum urethram non semel vidi cicatricosam, & manifestissime coarctatam; ita lineas etiam illas eodem censeas attinere.

42. Muliebres autem urethras, etsi non sæpissime, ut viriles; sæpe tamen secui, & diligenter perlustravi. Neque adhuc (nisi forte unam, de qua mox dicam, velis excipere) in ullam incidi, quæ cicatrices, nedum excrescentias haberet: nec mirum in perbrevi, minusque angusto canali, in quem neque tot qui erodere possint, humores influant, neque ullus, nedum tantus quantum habet virilis urethra, flexus cadat. Posse tamen nonnunquam in muliebri quoque & ulcera, & excrescentiam, aut certe diuturna obstacula quædam oriri, de Astruccio, & de Alghisio didici, quorum ille (*f*) corpus quo urethra cingitur, suppuratum, & fistulosum intra hanc hiare, & pus effundere non semel vidit, alias vero ab eodem corpore tumido, & calloso urethram præter modum arctari; Alghisius autem (*g*) Virginem memorat, cui tenuis medicata candela ad *carnositatem* urethræ absumendam intra hanc relicta, vesicam subierat. Huc adde *carneam excrescentiam*, de qua mox dicetur, in Vidua quadam a Mullero (*h*) descriptam. Et mihi quidem semel accidit, cum Vetulæ cadaver perscrutarer sub initium A. 1751. ut parvulam excrescentiam triangularem intra urethræ exterius osculum, ex hoc tamen non exstantem, offenderem: persæpe autem post acutas præsertim febres animadverti sanguifera vascula, quæ plurima, & ferme parallela intimam urethræ perreptant tunicam, turgida adeo, & conferta, ut ab ipsis tota hæc propemodum nigricaret: accidit quoque semel ut in Virguncula, itemque in Anicula, quarum fortasse alibi (*i*) incidet mentio, portionem ejusdem illius tunicæ extra sui meatus orificium procidentem viderem. Sed quid hæ, aut illæ incommodi in mingendo sustinerent, conjicere quidem; sed pro certo tamen scire non potui. De causa pariter cur his duabus pars quædam illius membranæ ita ex urethræ osculo promineret, non nisi conjecturæ erat locus. Atque ut ea uti nollem quæ ex sæpius lacessitis per acus capitulum (*k*) illo osculo, illaque membrana duci potuisset; restabat altera, a prægressa fortasse stranguria repetenda. Nam conatibus ad expellendam urinam vehementioribus membranam illam deorsum urgeri, & ratio indicat, & laudata Mulleri Observatio confirmat. Excrescentia enim quæ ex urethræ orificio prodiens, hoc obturaverat, magna ex parte absumpta, pars interior reliqua *non nisi eo quo vesica exonerari solet, conatu* fiebat *conspicua*. Quæ Observatio excrescentiæ *carneæ, rubræ, fungosæ*, quæ *fabæ magnitudine prodierat* ex illo orificio, si a te cum exemplo altero conjungatur, quod Cl. Goulardus (*l*) memorat, *carnositatis* in viri cujusdam urethra nonnunquam adeo excrescentis, ut ex hujus osculo prodiret, ibique esset amputanda; tanto libentius cum illis facies, qui inter cætera in urinario meatu occurrentia obstacula, adhuc carunculas etiam agnoscunt. Sed ne ab urethra fœminea recedamus; quid de Corn. Solingenii rarissima quam Salzmannus (*m*) commemorat, Observatione dicemus, *meatus* videlicet *urinarii inversi, atque digiti minoris longitudine propendentis?* Usque adeone laxam & extensam meatus fuisse membranam? an collum, sive infimam vesicæ partem illac prolapsam, ut credere videtur Salzmannus (*n*)? qui tamen suam ita indicat dubitationem (*o*), *si modo alia pars oculis se se offerens, sub specie vesicæ* Solingenio *non imposuit*. Alius quoque morbus est, cujus raritatem ut in muliebri urethra ostendamus; pauca de ipsa, & de ejectis per eam calculis attingemus. Illa, ut Celsus (*p*) ait, & nos paulo ante posuimus, *& brevior, quam in maribus, & laxior*, & quod supra (*q*) dixerat, *simul rectior* est. Ergo calculus, quod recte idem subjicit, *ubi parvulus est, per se sæpe excidit*. Quin aliquando etiam non parvus, qualis erat quem hic, ut antea (*r*) scripsi, & vel magis quales ii quos Bononiæ conspexi. De quibus, aliisve quos Langelottus (*s*), Jægerschmidius (*t*), Dillenius (*u*), Schmiederus (*x*), Trewius (*y*), alii sine Chirur-

(*x*) Advers. I. n. 10. (*y*) Vid. etiam Epist. 63. n. 13. (*z*) Epist. 44. n. 7. (*a*) Ibid. n. 10. (*b*) n. 29. (*c*) n. 19.
(*d*) n. 13. (*e*) n. 39. (*f*) §. 4. supra ad n. 38. cit. (*g*) Litotom. c. 3. (*h*) Eph. N. C. Cent. 8. Obs. 38.
(*i*) Vid. Epist. 50. n. 51. & Epist. 56. n. 21. (*k*) supra n. 19. & seqq. (*l*) Tract. supra ad n. 38. cit.
(*m*) Differt. de hernia vesicæ urinar. thes. 18. (*n*) thes. 26. (*o*) thes. 19. (*p*) De Medic. l. 7. c. 26. n. 4.
(*q*) eod. c. n. 1. (*r*) n. 10. (*s*) Eph. N. C. Dec. 1. A. 6. & 7. Obs. 7. (*t*) Dec. 3. A. 3. Obs. 101.
(*u*) Dec. ead. A. 9. & 10. Obs. 242. (*x*) Cent. 3. & 4. Obs. 161. (*y*) Commerc. Litter. A. 1733. Hebd. 39. n. 4.

Chirurgiæ ope exclusos proposuerunt, plura dicere non refert, quando constat, iis majores Sennertum (z), & Tulpium (a) vidisse, nempe illum *fere ovi gallinacei magnitudine*, hunc, ut Icon adjecta ostendit, crassiorem, & ponderantem tres *uncias cum duabus dragmis*. Quem maximum inter omnes fuisse, credo, de quibus memini legisse: inter omnes dico a muliere non modo excretos, verum etiam gestatos; cum in virili vesica ad immane pondus crevisse, sciam. Mitto enim qui *pendebat libram Anglicanam, & binas insuper drachmas*, cui *non meminerat* Helmontius *se parem unquam vidisse*; quando in eadem Sepulchreti Sectione (b) in qua hæc verba referuntur, calculi XXXII. (c), & XXXIV. unciarum (d) propositi sunt, & Cl. Targionius (e) testatur, esse Florentiæ qui uncias æquet XXXIX. ob id quoque spectabilior, quod in eo deprehensus est qui post prosperam & vegetam senectutem morbo extinctus fuerat in quo leves potius lithiasis suspiciones, quam legitima indicia, extiterunt. Eodem pondere alterum video ex Verducio (f) commemorari, ex Launayo (g) alterum unciarum LI. denique, ut maxime mireris, quem Kesselringius (h) spectasse se, ait, apud Cl. Morandum, *6. libras cum 3. unc. æquantem*: quod ipsum pondus; ne forte me in describendo errasse suspiceris; in recensione quoque invenies illius Dissertationis edita in Commercio Litterario (i). Unde fieri autem putas, ut tantorum lapidum nullum in fœminea vesica repertum esse, legamus? Nempe, aut ego fallor, rectius, breviusque, ut dixi, præsertim vero latius urinæ iter in sexu sequiore facile excipit, emittitque partem multo maximam viscidæ illius, & tartareæ materiæ, quæ ob contrarias causas in marium vesica subsistens, usque, & usque, in quorundam potissimum corporibus, accrescit calculo, ejusque adeo auget molem. Quo rarior censeri debet casus, a Cl. Adolpho (k) editus, *calculi oblongi in* Vetulæ *urethra nati, firmiterque ipsi accreti*. Quo enim modo particulæ unde is constabat calculus, restitare in ejusmodi canali, neque abripi lotii incursu potuerunt? Attamen aut vis hoc impellens, ut in muliere sex & septuaginta annos nata, languidior, aut urethræ membrana alicubi ulcerosa, eoque inter cuniculos, & inæqualitates suas retinens eas particulas, aut denique calculus, primum in vesica natus, & urethram sua aliqua parte ingressus, ibique subsistens, aliis, atque aliis additis ex lente illac, & quasi per stillicidium, ut tunc fere solet, præterlabentibus ejusdem generis particulis, hæc, inquam, aut aliqua, aut universa id quod miramur, & nihilominus rarum est, satis efficere potuerunt. Favent huic explicationi, præter mulieris ætatem, prægressa jam subinde *per plures annos obstructio urinæ*, præsertim vero calculus ipse *in vesicam usque recurvatus*. Vide enim meam primam (l) calculi qui acui intra virgineam vesicam increverat, Observationem. Is cum sui partem recurvatam haberet intra urinarium meatum, certe non ab illa parte inceperat, sed ab acu quæ inde aberat; illa autem ipsa pars, tanquam calculi appendix, & additamentum, intra contiguum meatum paulatim creverat; ut manifeste pro fine, non pro initio calculi esset accipienda.

43. Restaret, ut de Diabete, de Urinæ Incontinentia, & per locum indecentem Excretione, & de Urinis non naturalibus scriberem, de quibus singulis argumentis singulæ in Sepulchreto adduntur Sectiones. Verumtamen duas ob causas non faciam. Prima est, quod nec Valsalva, nec ego quenquam ex diabete mortuum dissecuimus, quod per te facile conjeceris ex iis quæ de eo morbo attigi Epistola superiore (m). Altera, quod illa omnia quæ in denatis post cæteras istas quæ modo dictæ sunt, affectiones, deprehendimus, jam cum aliis a quibus ipsæ pendebant morbis, quod in his quoque Litteris animadvertere potuisti, proposuimus. Non est autem consuetudinis nostræ quidquam iterare. Quod si in Sepulchreto non esset factum; ad pauciora rediissent istæ quas diximus, Sectiones, quarum nihilominus duæ primæ adeo breves sunt, ut simul cum Scholiis vix ambæ impleant sex paginas. Præterea in singulis fere quæ ad urinas, aut ad Partes his inservientes attinent, Sectionibus non modo quæ in aliis, sed & quæ in una Sectione posita fuerant, in eadem iterantur. Et novisti jam ex initio superiorum Litterarum (n), quot Sectione XXIV. fuerint repetita. Ea autem quæ illam præcedit, Sectione XXIII. vide, quæso, an eadem quæ Observatione VIII. §. 1. leguntur, legantur partim Observatione IX. partim iis quæ huic subjecta sunt, Scholiis: Sectione vero in cujus argumento hactenus versatus sum, XXV. an idem quod positum fuerat §. 2. & quod §. 10. Observationis VIII. ponantur iterum §. 19. & §. 17. ejusdem Observationis. Sed & in una ex Sectionibus istis brevissimis, id est XXVII. num id quod traditur §. 3. Observationis I. idem sit quod §. 9. Observationis II. & in hac ipsa II. num quod §. 4. idem sit quod §. ejusdem 11. si forte dubitas; historias inspice fusius relatas Sectione XXIV. Obs. X. §. 8. & Obs. II. §. 4. quibus perlectis, omnem tibi dubitationem eximes. Denique; ne pluribus te morer; si Sectionem verses XXVIII; non sine magna admiratione bis invenies una eademque pagina repeti inferius quæ paulo supra posita sunt, primum videlicet maximam Scholiorum partem ad Observ. VI. & VII; deinde vero Observatione XII. historiam *Illustr. Ducissæ* §. 2. & §. 4.

44. Ne tamen asymboli ab his Sectionibus discedere videamur; ad istam ultimam, quæ de Urinis est non naturalibus, pauca adnotabimus, nec multo plura ad penultimam, quam esse diximus de Urinæ Excretione per locum indecentem. Utraque, etsi conjunctam non habebunt cadaveris inspectionem; non tamen omni carebunt utilitate. Incidimus aliquando in urinas quæ chylum, & aliquando in alias quæ sanguinem admistum habere viderentur; ut Medicorum alii rem ita prorsus, ut apparebat, alii vero longe aliter accipiendam esse, contenderent. Controversia illa prima si unquam alibi, tunc profecto hic maxime ante hos quadraginta annos agitata est, cum ultimus ex Generosa Discalciorum Gente in longo illo, quo confectus denique est, morbo lotium diu reddere perrexit, cujus pars magna lacti omnino similis subsidebat. Ejus Medicorum alter, Vir Clarissimus, & mecum profitendi munere, & amicitia conjunctus, cum sedimentum illud odore omni, & viscíditate careret, chylum esse, asseverabat. Negabat alter, qui pus esse, contendebat. Ut diuturnam eam litem, si fieri posset, componerent, omnes qui tunc Patavii in medendo nomen aliquod haberent, alii alio die accersiti sunt. Me nihil magis refugientem quam litibus implicari, diuque per multas ac varias excusationes tergiversantem, exoravit denique ægri levir Alexander Guarinus, in quo pariter vetustum illud, & nobili Poeta illustratum Genus aliquot post annis finem habuit. Cum discrepantium rationes audivissem, urinas examinassem, ægrum diligenter interrogassem; ita respondi, ut me omnes intelligerent disputantium quidem utrumque pro suis quemque meritis non parvi facere; sed plus tamen veri studio, ut debebam, quam amicitiæ tribuentem, in secundam inclinare sententiam. Nam chylum quidem per renes effluere posse, me dixi non ignorare, si modo laxiores sint per ipsos secretionis viæ (& sane aliqua sic explicabis eorum exemplorum quæ vel Sectione hac XXVIII. (o) Sepulchreti indicantur.) Verum in nostro ægro ex prægressis diu, & vel tunc comitantibus non obscuris læsi alterius renis indiciis, ut se pars chyli adjungeret, pus tamen videri non posse excludi. Nec me fugere, quo fœtore infectum pus sæpe ex læsis renibus descendat: extare tamen & inodori puris exempla non modo aliunde, ut cum Celsus (p) scripsit, me-

(z) Medic. Pract. l. 3. P. 8. S. 1. c. 2. vers. fin. (a) Obs. Med. l. 3. c. 7. (b) 23. Obs. 1. §. 9. (c) Obs. ead. §. 1. (d) Ibid. §. 2. (e) Prima Raccolta di Osserv. Med. (f) Vid. apud Boretium de Operat. alti Adparat. (g) Vid. apud Pall. Differt. supra ad n. 35. cit. in adnot. ad §. 19. (h) Differt ibid. supra cit. n. 53. (i) A. 1739. Hebd. 9. (k) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 239. (l) supra n. 19. (m) n. 14. 15. (n) Epist. 41. n. 1. (o) Schol. 2. ad Obs. 14. (p) De Medic. l. 5. c. 26. n. 20.

melius esse pus, si nihil olet, verum etiam ex ipsis renibus, eoque mox commemoranda. Nam quod viscidum non esset sedimentum; inveniri quidem interdum etiam in renibus maxime viscida (ut in Sepulchreti eadem Sectione (*q*)) Verumtamen haud omne pus esse viscidum, & quod cum urinis glutinosum, & tenue ejicitur, id sane Medicos Experientissimos (*r*) legi vesicæ, non renibus, tribuentes, & Valsalvam, dissectionibus quoque edoctum, rarius consuevisse ab renibus, quam a partibus subjectis, repetere. Quæ ut omnia prætermitterentur; haud tamen oblivisci me posse aut Viri illius, aut Præsulis, quorum historias reliquissent nobis Benedictus Silvaticus (*s*), & Lælius a Fonte (*t*) tam nostræ similes quam aquam aquæ (ut propterea vix crederem, in tam agitata controversia ab nemine, uti certior postea factus sum, ante me fuisse commemoratas.) In utroque enim illorum ægro signa præcesserant renis alterius læsi, aderantque, ut in nostro, & lenta febris, & macies. Ab utroque urinæ reddebantur quarum sedimentum non fœtens, non viscidum, sed inodorum, & fluidum, lac ipsum referebat. Hoc esse pus ab renibus defluens, Medicus ille uterque affirmabat. Negabant, in Episcopo præsertim, alii. Dissectio autem, renis illius substantiam aut absumptam, aut abscessu perforatam ostendens, pro affirmantibus stetit. Quæ etsi commemoranti similior dicebam, quam pronuncianti, etsi judicii difficultatem in abditis morborum sedibus naturave statuendis inculcabam, nec me plus sapere quam tot alii qui superioribus diebus consulti fuerant, profitebar; tamen ex Nobilibus & Doctis, qui non pauci aderant, Viris nemini, ut dixi, quam in partem meus propenderet animus, occultum fuit. Neque mortui post aliquod tempus refragata dissectio est, per quam, tametsi fuit ab ignobili Chirurgo clam propemodum instituta, sic satis postmodum auditum est, renem affecti lateris semiputrem inventum esse, & ad exiguam molem redactum. Quod etsi eorum silentio quorum intererat aliter credi, comprobatum est; tamen quia nec ipse vidi, nec meorum quisquam sectioni interfuit, non visum est hic pro certo esse ponendum.

45. Atque hæc Patavii. Venetiis autem inter pauciores controversia altera olim fuerat, Abbatis cujusdam urinæ sanguine, ut videbantur, revera infectæ essent, necne. Res ferme similis erat illius quæ eadem Sepulchreti XXVIII. Sectione (*u*) proposita est; sanguis enim in lotio vel diutius servato non subsidebat. Consultus, auctor fui, ut igne supposito periculum facerent; sic enim sanguinem facile posse coire, seque, si reapse inesset, ostendere. Itaque eo periculo facto, controversia dirempta est. Cæterum quomodo per album linteum, in ejusdemmodi urinam immersum, & mox exsiccatum, idem quæsierit Cl. Burgmannus (*x*), & quid loco sanguinis, & qua ratione invenerit Schelamerus (*y*), & quomodo in quibusdam sanguis ex vesicæ hæmorrhoidibus secundum Cælium Aurelianum (*z*) sit repetendus, etsi de hoc fuse ad Præcl. Seraum, pro Nobili ægro Neapolitano in Medicorum dissidio consulentem, respondi, in his modo edisserendis te non morabor; sed ut quos laudavi, inspicias, & de iis hæmorrhoidibus Doctissimum Helwichium (*) legas, potius hortabor.

Cum vero in eadem quam paulo ante designavi, Sectione (**) leges, teretia corpora vermiformia, & cruenta a quadam Vidua quam acerbissimus lumborum dolor cruciabat, simul cum lotio fuisse reddita; eorum substantiæ accuratius examen requires, per quod apparere posset, ea potius quam teretes exesi a cancro renis particulas, polyposas, in uretere sic formatas, concretiones fuisse. Nam quod lumbrici veri non fuerint, Observationis quoque illius Auctor agnovit: qui nisi inter vesicam, aut urethram, & intestina via per morbum aperta sit, quemadmodum supra (*a*) indicatum est, cum urinis certe reddi non possunt. Quamobrem cum ad ejusdem Sectionis Observationem veneris XXX. qua uvæ, acinorum, & frustulorum lactucæ, aliorumque ciborum excretio una cum urinis animadversa proponitur; partim majorem cautionem, & accuratius examen desiderabis, partim etiam quoniam in uno vesica tota exulcerata fuisse dicitur, ulcus aliquod inde in quodpiam intestinum pertinuisse, suspicaberis. Neque enim difficile est, ita se habentem vesicam cum proximo aliquo intestino coalescere, & sic per quampiam ulcerosam corrosionem cuniculum ab illa in hoc duci. Qua ratione intelligi fortasse potest, quomodo vir de quo ab Yongio (*b*) scriptum est, cum fæculenta urina exiguos passæ uvæ acinos, foliorumque, ac radicum particulas, aliaque devorata, cum iisque pilulas duas, in longum extenuatas, reddiderit. Nimirum sævissimi colici dolores superioribus mensibus antecesserant, ut a veri similitudine non abhorreat, inflammatum aliquod intestinum cum vesica coalescere, & parvo aliquo abscessu facto, pus in utriusque cavum erumpere, apertamque inter utrumque fistulam relinquere potuisse. Nam quod cum Yongius advocatus est, urina nihil grave oleret, neque sanguis, aut pus alvo dejiceretur, nec tenesmus esset, neque humor unctus, per clysterem immissus, suo lotium colore inficeret: communicationem quidem inter vesicam, & Rectum, aut Colon intestinum minus credibilem merito ipsi reddiderunt. Credibiliorem autem fortasse censuisset, si inter vesicam, & partem aliquam huic attiguam Ilei intestini esse, concepisset; acerbissimi enim illi qui præcesserant, dolores, ut Colici vocati essent, Iliaci esse potuerunt.

46. Sed foramen quod a vesica in contiguum Rectum intestinum præter naturam pertineat, ut facilem reddit explicationem lotii per anum redditi; sic aliquando aut ita in mortuis obscurum est, aut sic in viventibus difficile creditu, ut eodem modo vix ac ne vix quidem liceat rem hanc, ad penultimam, ut vides, ex enumeratis (*c*) Sectionem attinentem, probabiliter explicare. Hæc quæ dico omnia exemplis declarabo. Quorum antiquissimum ex Praxagora est referente: *visum sibi quendam qui per sedem urinam excrevisset, supervixissetque annis duodecim: anne etiam pluribus (quod tunc temporis ipse discessisset, nec de eo quicquam audisset postea) ignorare*. Locum hunc ex Ruffi Ephesii libello *de Vesicæ, Renumque Affectibus* (*d*) ita descripsi, ut in Henrici Stephani Editione legitur Medicæ Artis Principum, quem libellum latine redditum extare, non videntur Lindenius, & Mercklinus (*e*) animadvertisse. Hæc scire te, volui, ne forte mireris, cur non, ut Schenckius (*f*), & qui ipsum describunt, Praxagoram dixerim quendam vidisse, *cui urina per sedem excernebatur per duodecim annos*. Quod tamen si diserte ita dixisset, ut dixit quidem supervixisse, mirari non oporteret, cum in hac ipsa XXVII. Sectione (*g*) historiam habeamus viri qui a pueritia ad quadragesimum, imo ad quinquagesimum usque annum *semper* lotium per sedem reddiderit, lithotomus enim e puero calculum exsecans, sic vesicam, & Rectum intestinum læserat, ut meatus ab illa in hoc descendens post obitum inventus sit *digiti latitudine*. Quod autem in isto artis imperitia fecerat, in Praxagoræ homine videtur morbus fecisse; ejus enim Observationem Ruffus post illa subjicit, *aliquando in intestinum abscessus rumpitur*: quanquam, ne quid dissimulem, de abscessu loqui-

(*q*) Obs. 9. §. 1. & Obs. 22. §. 1. (*r*) Vid. ibid. Schol. ad Obs. 10. & 15.
(*s*) (*t*) Vid. ibid. cit. Obs. 10. cum Schol. & Obs. 14. cum Schol. (*u*) Obs. 9. (*x*) Commerc. Litter. A. 1733. Hebd. 36.
(*y*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. Obs. 81. (*z*) Morbor. Chron. l. 5. c. 4. (*) Eph. N. C. Tomo modo cit. Obs. 119.
(**) Obs. 26. (*a*) n. 6. & 29. (*b*) Vid. apud Th. Dereham Saggio delle Transaz. Tom. 3. P. 2. c. 4. §. 29.
(*c*) supra, n. 43. (*d*) c. 8. (*e*) Linden. Renov. Vid. *Ruffus*. (*f*) Obs. Med. l. 3. ubi de Urina alien. loc. excreta, Obs. 13.
(*g*) Obs. 1.

loquitur renum; nosti autem, Pechlinum (*h*), cum urina per alvum quinquies vel sexies quotidie ejiceretur in ischuria hominis renum, & vesicæ calculo laborantis, in medio reliquisse, an illa *a vesica in substratum proxime intestinum Rectum per novas tubulatasque vias, an a renibus ad intestina deducta esset*. Cæterum de vesicæ abscessu, Rectoque intestino Fernelius (*i*) loquitur, cum *visum* esse, ait, illum *nonnunquam & in anum penetrare, illacque urinam omnem defluere*. Et Hildanus (*k*), cum post longam vesicæ ischuriam, & purulentas urinas vidisset has demum viginti ultimis vitæ diebus, non per colem amplius, sed per podicem *nunc seorsum, nunc vero mixtas excrementis* effluere; deprehendit, ex vesicæ cavo rotundum ulcusculum in Rectum intestinum produci. Quamobrem, cum ipsi Horstius significasset, mulierem quæ dum ab arbore caderet, genitalis lacerationem retulisset, & mox vulnus temere exterius clausisset, jam *ultra semestre spatium nullam urinam reddidisse*, nisi quod *profluebat serosa humiditas singulis diebus per alvum, non cum alvi excretis, sed separatim*; minime dubitavit respondere (*l*), *plane sibi* esse *persuasum, non tantum collum vesicæ, & uteri, verum etiam ipsum intestinum Rectum ab arbore læsum atque perfossum fuisse*. Et explicatio quidem hactenus facilis, & perspicua est, quemadmodum & in Viro Nobili fuisset, ni sanguis quem alvo excernebat, admistam facile urinam obscurasset; in eo enim invenit Cl. Moraschius (*m*) adnatum fungosæ carni, vesicæ calculum, qui hanc tandem una cum intestino Recto perforaverat. Sed vicissim Observationes sunt, in quibus hæreas, velut illa quæ ex Actis Helveticis (*n*) semel atque iterum alia de causa supra a me indicata est. Nam ad mictum cruentum, & dysuriam cum paulo ante vitæ finem illud accessisset, ut lotium per anum exstillaret; vesica tamen nullum ulcus, nullamque viam ostendit quæ duceret ad intestinum. Huc adde ex Sepulchreto (*o*) multo longioris temporis Observationem. Puer enim cui *toto decennio omnino fuit cohibita urina, cujus guttæ aliquot per anum, sed minus limpidæ*, prodibant, renes habuit, & ureteres morborum vi inutiles redditos, vesicam autem *nequaquam* p. n. *perforatam*. Quin & ubi plurimum lotii in vesica erat, ut in eo de quo Rhodius (*p*) scribit, urethræ caruncula illud supprimente, ipsum quidem *per intestinum Rectum clare fluxit*, sed tantum *donec, sublata obstructione, ad consuetam viam natura duceret*; ut minime intelligamus, quomodo per intestinum fluere omnino desiisset, si ex vesica ad illud via præter naturam reapse fuisset aperta. Plurima pariter in vesica pueri urina erat, quem ex Benivenii (*q*) Observatione plures commemorant; nam septimo jam die non reddiderat; cum eam tandem ex ano evacuavit. Sed ne forte credas, ab Rhodio, & a Benivenio prætermissum esse superstes aliquod præternaturalis perforationis indicium; Cl. Reusneri (*r*) in alio puero Observationem perlege. Videbis certe, nihil in vesica fuisse lotii quod ex ea viam vi sibi faceret ad intestinum, & tamen septimo ischuriæ renalis die *urinam colore, odore, quantitate naturalem æmulantem, per alvum excretam esse sine fæcum alvinarum excretione, sine omni dolore, aut alteratione*, idque per dies aliquot ter quaterve quotidie, donec repente per colem reddita est *sine omni dolore aut molesto symptomate*, & sic naturali modo perrexisse mictionem annis insequentibus. Haud licet igitur omnem urinæ per podicem excretionem ad primum illum modum explicare; sed ubi ob renalem, aut vesicalem ischuriam nimia ejus copia sanguinem prægravet, neque ullum ab renibus, aut a vesica morbosi ad intestinum aperti itineris indicium sit, res ita potius est explicanda ut quemadmodum tunc per vomitum ejici lotium, alibi (*f*) scripsimus, sic per secessum quoque ejiciatur, intestinorum videlicet glandulis id præter naturam secernentibus. Attamen vel ratione ista posita, illud non facile intelligitur, quomodo effusa in tubum intestinorum urina sine fæcum alvi admistione, ut modo referebamus, egrediatur: quæ difficultas neque per illam alteram rationem primam tollitur omni ex parte, ut cum illa apud Horstium fœmina non cum alvi recrementis, sed *separatim* urinam ex podice emittebat; Hildanus enim *nunc seorsum* quidem, *nunc vero mistam* alvi *excrementis* effluere in suo sene, observaverat. Mihi autem superioribus annis contigit ut in casum inciderem, quem, ejusque causam, & modum cum intelligere conarer, non visa est amplius ex majoribus hæc esse quam modo proposui, difficultas. Juvenis Sacerdos qui ob egregiam indolem, ejusque officio dignam probitatem, & spectatissimos semper mores, omnibus quibus erat notus moriens sui desiderium reliquit, cum mihi narraret, se paucis ante diebus animadvertisse, urinam sibi per sedem prodire, ego qui hypochondriacum, sicuti studiis litterarum dediti non pauci solent, ipsum esse jam nossem, primum non credidi, postridie autem cum ad me regressus illam quæ sic paulo ante prodierat, afferendam curasset; tum denique ex eo diligenter quæsivi, an vitio ullo unquam alicujus ex urinariis partibus, aut imi intestini affectus fuisset, an dolore, aut molestia ulla, si non diu antea, at saltem non ita pridem inter mingendum, aut dejiciendum vexatus esset, aut tunc vexaretur, cruentine quidquam, aut purulenti alterutra via exiisset, aut exiret, atque alia ejusdemmodi. Ille vero hæc singula, nedum universa, iis verbis negavit, quæ vel in minus ingenuo homine fidem facerent. Nulla, ut vides, hic fuerat ex causis quas paulo ante commemoravi, non calculi exsectio, non abscessus, non casus, non ictus, non in vesica, aut renibus lapis, non urinæ in illa, aut his suppressio, & tamen urina, & sæpe quotidie simul e vesica, simul e podice exibat; eaque ipsa quæ e podice, ut plurimum sine alvi recrementis, & sic ad mortem usque, ab alio morbo allatam, id est menses multos perrexit absque ulla molestia exire. Is cum decessit, ego forte in Patria longius aberam, ut ne veniam quidem licuerit petere cadaveris perscrutandi, & quod in vivo intelligere satis non poteram, ex mortuo fortasse addiscendi. Sed hactenus hæc. Proximas Litteras aliquanto breviores expectabis, & valebis.

(*h*) Vid. Act. Erud. Lips. A. 1691. M. Maj. (*i*) Pathol. l. 6. c. 13. (*k*) Cent. 2. Obs. 65. (*l*) Cent. 5. Obs. 47.
(*m*) Eph. N. C. Cent. 10. Obs. 56. (*n*) Tom. 1. (*o*) Sect. 24. Obs. 6. §. 1. (*p*) Cent. 2. Obs. Med. 90.
(*q*) De abdit. morb. causis c. 7. (*r*) Eph. N. C. Cent. 5. Obs. 3. (*f*) Epist. 41. n. 5.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XLIII.

De Herniis agitur.

HErnias, de quibus scribere aggredior, Viri hoc tempore Doctissimi dividunt; id quod minime ignoras; in legitimas, & spurias, legitimas eas in quibus ventris aliquod procidit viscus, spurias cæteras appellantes. Hunc ordinem sequar. Ex illis igitur herniis quarum adhuc restant in Valsalvæ schedis Observationes, hæ pertinent ad legitimas.

2. VIR triginta annos natus, ex capitis vulnere mortuus, cum vivens tres habere testiculos videretur, scroti atque inguinum propterea instituta dissectione, hæc præbuit conspicienda. TESTES quidem erant duo, secundum naturam se habentes. At qui a sinistris tertius esse videbatur, omenti erat portio, quæ intra proprium sacculum, ex peritonæo factum, in scrotum descenderat. A dextris quoque tumor erat, sed minor: quem Appendicula Vermiformis, in similem sacculum prolapsa, efficiebat.

3. Epiploceles simul, & Enteroceles hic habemus exemplum, & quidpiam in singulis peculiare. Omenti portio, testiculum mentiens in vivo, ad cætera est addenda quæ cum mentiri illum possint, suspicionem olim fecerunt nobis (*a*) tot Observationes legentibus testiculorum trium, a Graafio (*b*), aliisque commemoratas, de aliqua in pluribus earum deceptione, quæ post mortem non fuerint per anatomen confirmatæ. Et sane Vir iste facile auxisset earum numerum, nisi errorem sustulisset dissectio, quemadmodum & in alio sustulit, cujus tertium, ut videbatur, testiculum fuisse hydatidem, veri testis magnitudine, & figura persimilem, scripsit Cl. Schreiberus (*c*). Cæterum omenti portio in scroto reperta, vel per se olim admirationem movisset iis quos designat, & sua geminæ in uno viro deprehensæ ibidem epiploceles Observatione confutat Præstantiss. Heisterus (*d*). Appendicula autem Vermiformis, si una cum Cæco intestino in scrotum procidisset, aut etiam cum proxima Coli parte; quanquam scio difficilius hanc, quam sinistram Coli partem prolabi; at si tamen laxatis, perfractisve, ut in Waltheri (*e*) Observatione, dexteris Coli vinculis, cum hoc, & Cæco simul Appendicula descendisset in scrotum, eorum pondere peritonæum deorsum urgente; proclivius id esset intelligere, quam solam ipsam adeo flexilem, & levem eo pervenisse, nisi tunc forte fuit, id quod rarius est, recrementis maxime distenta, aut potius paratum antea sacculum a prolapso intestino Ileo, hoc in ventris cavum regresso, subiit ipsa, longitudine sua ad id plurimum juvante. Agnovit difficultatem hanc Lavaterus (*f*), qui tamen Appendiculam in scroto non vidit, ut in eo vidit, & a dextris quidem, intestinum Colon *plus quam pugni magnitudine*; id quod difficilius esse quam a sinistris dicebam, nisi forte violentiam ictus, aut casus ab alto hernia consequatur, cujus exemplum habes apud Tacconum (*g*). A sinistris autem *Coli partem, aliquando totum ejusdem arcum, in scrotum non raro excidere*, Mauchartus (*h*) affirmat ubi & se ab eo latere, ait, ter vidisse, ab eodemque Parisiensem Cel. Chirurgum *herniam Coli deprehendisse, ubi Cæcum simul cum sua vermiformi appendice in scrotum se dederat præceps*. Sed & Cl. Heusingius (*i*) sinistram pariter vidit oscheocelem, *octo ulnas intestinorum Tenuium, intestinum Cæcum cum processu vermiformi, & dimidiam ulnam intestini Coli complectentem*. Quæ commemoro, ut in herniis ingentibus scias laxari adeo Coli vincula, ut sinant hoc sequi trahentia suo pondere Tenuia intestina, & vel ipsam Appendiculam, sed una cum Cæco, in sinistram scroti partem prolabi. Sed de magnis enterocelis erit etiam infra (*k*) scribendi locus. Nunc, cum alias alibi tum epiploceles, tum enteroceles Observationes ex Valsalva tibi descripserimus; duas, quæ reliquæ sunt hujus ultimi generis, mediocrium licet fuerint, hic subjiciemus.

4. PAUPER annos natus sexaginta, pessimi habitus, herniosus frigido aeri expositus, viribus fortasse deficientibus cadit, mediumque os humeri frangit, faciem vero leviter contundit. Non multo post tempore interit. VENTRE aperto, si vasa lactea chylo turgida excipias, e magno tractu intestinorum, nullis, qui alibi per mesenterium occurrebant, lymphæ ductibus interjectis, exorta, & alia ejusmodi (quæ ad alterum servamus locum) nihil adnotatione dignum occurrit, præter intestinorum partem quæ ex ventre in annulum e peritonæo factum prolapsa, scroto, ut solebat, condebatur. Thoracis sinistrum cavum cum recluderetur, ab ingressu aeris illico non secus ac in viventibus bestiis, concidit pulmo: quod vero a dextris observari non potuit. Cæterum sani erant ambo pulmones. In Cerebro aliquid aquæ continebatur, & quibusdam in locis *gelatinosa* animadvertebatur concretio. Hujus cadaveris flaccidæ, & molles erant carnes: sanguis autem quasi serosus, & parum rubens. Quidquid autem habebat rubedinis, nonnulla dabant solida corpora in eo sero natantia: nullæ tamen inerant fibræ; nam eo sanguine in aquam conjecto, nulla apparuit concretio fibrosa.

5. PAUPER alter annorum circiter triginta quinque, pariter frigoris injuriis expositus, cum sine pulsu jam esset, in Nosocomium est illatus sub noctem, Nonis Januariis A. 1690. De ventris sævo dolore balbutiendo conquerebatur: quem cum esse crederent ex prolapsu, cui erat obnoxius, intestinorum in scrotum; reponere conati sunt. Mane homo obiit. CADAVER dum incideretur, carnes multum emittebant humoris. In Ventre fuerunt omnia secundum naturam, nisi quod intestinorum pars, laxato ad inguina peritonæo, & in oblongum oris angustioris saccum intra scrotum expanso, etiamtum a dextris procidebat. Thorace recluso, pulmones conspecti sunt punctis nigris, atroque sanguine variegati, posteriore autem parte qua per membranas costis adhærebant, quadantenus inflammati. In cordis ventriculo dextero major, in sinistro minor fuit polyposa concretio cum grumoso sanguine. Cæterum ut per hujus cordis, & fere omnium reliquorum viscerum superficiem vasa lymphatica obvia fuerint, in mesenterio autem quam distenta, & seriem quasi globulorum repræsentantia, aliaque istiusmodi, erit alibi opportunior scribendi locus.

6. Si causam quæris cur has duas Valsalvæ Observationes non alio, sed huc retulerim; dicam. Non alio retuli, quia novissima prioris ægrotantis symptomata, posterioris autem dissectio capitis, non extant. Huc autem retuli, ut quæ in hernias viscera procidunt, Valsalvam quoque, scires, non per disruptum, sed per laxatum peritonæum procidere conspexisse, neque intra hujus processum, sed intra sacculum ex laxato peritonæo efformatum. Nec supra (*l*), aut in quinque aliis quas tibi olim ex eo descripsimus (*m*), herniarum Observationibus quidquam posuit quod repugnaret, imo diserte

---

(*a*) Adverf. 4. Animad. 1. (*b*) De Viror. Organ. generat. inservientib.
(*c*) Nov. Comment. Acad. Sc. Imp. Petropol. Tom. 3. inter Physica Obs. 6. & Tab. 12. Fig. 2. (*d*) Eph. N. C. Cent 5. Obs. 85.
(*e*) Act. Erud. Lips. A. 1738. M. Jun. (*f*) Dissert. de Intestinor. Compres. thes. 5. (*g*) Dissert. de raris Herniis quibusd.
(*h*) Dissert. de Hernia incarcer. c. 2. (*i*) Dissert. de Periton. ad §. 8. (*k*) n. 7. (*l*) n. 2.
(*m*) Epist. II. n. 20., V. n. 2; XXXIV. n. 7. & 5. XXXVIII. n. 2.

ſerte nonnunquam ſcripſit quæ conſentirent. Quod ſi undecim a nobis alias propoſitas (*n*) releges; haud aliter invenies. Minime autem miraberis, ubi non tam illam perſuaſionem quæ plerorumque animos olim occupaverat, quam eorum Obſervationes attenderis, qui, perſuaſione illa ſepoſita, accuratis inſpectionibus ſtare maluerunt. Sic Arantius (*o*) vel in grandibus herniis *nihil ſolutam* vidit *peritonæi continuitatem*. Sic in iſta, quæ huc attinet, Sepulchreti Sectione XXIX. in quam nihil de Arantio relatum invenio, Hildanum (*p*) leges, Riolanum (*q*), Barbettum (*r*), quibus addere potes Ruyſchium (*ſ*), & Benevolum (*t*) idem confirmantes. Quin hic ultimus cum plus centies occaſionem habuiſſet hæc indagandi, Ruyſchius autem non minus ſæpe; uterque tamen *nunquam* ruptum in herniis peritonæum fuiſſe, aſſeverant. At enim, inquis, Arantius non negat, poſſe diſrumpi; Barbettus autem ſi paulo infra (*u*) legatur, ſic loquitur, quaſi in hernia quam nunc vocant Cruralem, diſruptum conſpexerit. Non ait tamen diſerte, ſe conſpexiſſe. Diſerte vero vidiſſe ſe, negant præter eos quos diximus, alii, in primis Mauchartus (*x*), qui in herniofis quinque, *ſolicite ab ſe in hanc rem diſſectis*, *nonniſi dilatatum* peritonæum, *nunquam vero ruptum ſe* repeririſſe, confirmat, ſed & *Celeberrimis Chirurgis Pariſienſibus*, *quos de hac ruptura conſuluit*, *certe nunquam obveniſſe*, *licet ampliſſima illis affluat occaſio in hernias inquirendi*. Et ne dubites, de mediocribus tantum herniis, an de magnis quoque conſuluerit; paulo ante litteras ad ſe miſſas ab uno eorum memoraverat, quibus litteris refert, ſe in ramice *enormi* tres inteſtinorum Tenuium ulnas cum portione Coli iis diebus reperiſſe. Quod ſi majores forte requiris; Henſingius præter illum de quo dictum eſt ſupra (*y*), octo inteſtinorum ulnas, eoque amplius continentem, alterum dabit (*z*) a Cl. Hommelio acceptum, qui in bienni infante procidiſſe ex umbilico vidit *omnia viſcera chylopæa*, *peritonæo non rupto*, *ſed tantummodo*, ut Henſingius quoque in ſuo conſpexerat, *extenſo*, *atque relaxato*. Et ante illos Meryus (*a*) in ſiniſtro ſcroti latere cujuſdam ſenis, ad monſtroſam magnitudinem amplificato, Cæcum reperit cum initio Coli eo protractum a Tenuibus inteſtinis, quæ illuc omnia erant prolapſa, ſemipede ſupremo excepto per quem ventriculum quoque ſic ab ſua ſede diſtraxerant, ut recta linea ab diaphragmate verſus inferiora ventris deſcenderet; marſupium tamen, ſeu ſaccus e peritonæo factus, intime hanc tantam molem complectebatur. Nec vero dicas, cum Meryus antea (*b*) ex Virgine haud parvam illam herniam propoſuit, quæ præter duas Coli inteſtini circumvolutiones, Tenuium tractum quatuor ſaltem pedum continebat, idque habebat peculiare propter quod mirum eſt, vix ab ullo eorum qui de herniis poſtea ſcripſerunt, fuiſſe commemoratum, ut ab ſiniſtro inguine ad medium uſque femur ſe extenderet; cum igitur hæc Meryus propoſuit, nullam peritonæi complectentis injeciſſe mentionem. Facilis enim reſponſio eſt, in hernia cujus involucra non ſecus ac quæ inerant Tenuia inteſtina, gangræna putrefecerat, non fuiſſe medenti occaſionem explorandi, an illa comprehendiſſet peritonæum, quippe a putredine ipſa jam exeſum potius quam ruptum. Idemque dictum puta ad Tacconi (*c*) Obſervationem in Virgine altera, cui non infra ligamentum, ut vocant, Poupartii, ſed indidem unde priori, a multis jam annis propendentia inteſtina repente demum extra herniam prociderunt, non tam rupto, quam ab eadem cauſa quæ ima herniæ integumenta exulceraverat, ſemicorrupto, ut veri ſimillimum eſt, proximo illis peritonæo. Quod ſane in multo majori, quem idem expoſuit, ramice ſolerter delineato (*c*) quidquid Coli, & Meſocoli inerat, videbis *circumveſtiviſſe*. Ingentes alias hernias & legi, & vidi, ut quam Teichmeyerus (*e*) *verſus genua uſque*; quam Schacherus (*f*), & quam Meekrenius (*g*) *ultra genua extenſas*, &, ne longior ſim, quam Cl. Brebiſius (*h*) *ad ſuras uſque propendentem* exhibuere. Sed vix primus hoc dumtaxat tradidit (*i*), inteſtinorum Tenuium, Craſſorumque, & meſenterii, atque omenti magnam in ſua delituiſſe portionem, alter an diſſecuerit, neſcio, duo certe reliqui non ſecuere, ut neque ego, qui in Præſule generoſiſſimo vidi tantummodo oſcheocelem, quæ pictæ a Meekrenio longitudine quidem, ſed non craſſitudine impar eſſet; nec in eo ut quæ viſcera continebat, nullo negotio in ventrem poſſent repelli; ſed nulla ratione intra ipſum poſſent retineri.

7. Nulla igitur, inquies, Obſervatio eſt rupti in herniis peritonæi? Ego vero non id contendo; ſed hoc tantum, multo quam olim putarent, eſſe rariores. Et quanquam Dioniſius (*k*) aſſeverat, omphalocelem fieri dumtaxat, ſi ruptum ſit peritonæum, ſeque, cum omphalocelas plures & in vivis, & in mortuis aperuerit, nunquam agnoſcere potuiſſe, intus a peritonæo conveſtiri, imo inciſa cute, nullam præterea inveniſſe membranam; tamen paulo ante (*l*) vidiſti, quantam Hommelius omphalocelem conſpexerit relaxato, non rupto, peritonæo comprehenſam, & videre poteris, Paulum Barbettum (*m*) aliquoties in cadaveribus demonſtraſſe, etſi umbilicus cum ſubſequentibus inteſtinis inſtar capitis virilis protuberaret, attamen *peritonæum* fuiſſe *expanſum*, *ſed nuſquam diſruptum*, itemque Hottingerum (*n*) in mulieris omphalocele diametro pedem æquante, aut ſuperante, cute detracta, *peritonæum*, *cutis externæ craſſitiem & denſitatem æmulans*, *ſecatu difficile*, *aperuiſſe*, *interne inteſtina firmiter annexa tenens*, ut in puella, ab Schulzio (*o*) diſſecta, adnatum pleriſque locis habebat omentum. Huc adde Ill. Halleri (*p*) Obſervationem, qui ſicut in aliis herniis integrum peritonæi ſaccum, ita in exomphalo quoque deprehendit. Quibus Obſervationibus ſpectatis, fortaſſe ſuſpicaberis, in nonnullis ſaltem Dioniſii diſſectionibus peritonæum valde extenuatum, arcteque cum integumentis connexum, ejus oculos fefelliſſe. In hernia quoque Crurali Cl. Virum (*q*) lego *in rupti peritonæi fovea*, omenti, Coli, atque Ilei portionem inveniſſe. Vereheynius (*r*) tamen qui inter primos hoc genus herniæ, & quomodo ea intercluſa ægri moriantur, deſcripſit, illam fieri tradidit peritonæo ibi *paululum dilatato*, *aut*, *quod rariſſime contingit*, *rupto*: & certe ego, ut tibi alias (*ſ*) ſcripſi, ejus ibi ſacculum conſpexi, ſicut alii pariter, & in his Mauchartus (*t*), &, ſi majorem ſaccum requiris, apud eundem Mauchartum (*u*) Wernerus, qui ibidem ſaccum dilatavit continentem præter longam omenti portionem, Ilei inteſtini partem *longitudine duorum fere pedum cum dimidio*.
Sed de oſcheocele, quæ & frequentior hernia eſt, & nobis hujus ſermonis initium præbuit, ſi præcipue videndum eſt; diſſimulare non oportet, in ea ipſa quæ huc ſpectat, Sepulchreti Sectione (*x*) Obſervationes extare duas, alteram Joannis Rudolphi Salzmanni (*y*), alteram Friderici Hoffmanni patris (*z*), quorum ille in iſta hernia *peritonæum ruptum* ait ſe oſtendiſſe, hic *cum dilatatione externæ tunicæ peritonæi internam ruptam & dilaceratam* vidiſſe. Illud in his perraris, ſi cum cæteris prope innumeris comparentur, Obſervationibus deſiderari poteſt, ut quæ cauſa utriſque herniæ fuiſſet, mi-

nime

(*n*) Epiſt. V. n. 19; XXI. n. 15. & 19; XXIV. n. 16; XXVI. n. 37; XXXIV. n. 9. 11. 15. & 18; XLI. n. 10; XLII. n. 34.
(*o*) De Tumor. c. 48. (*p*) (*q*) Schol. ad Obſ. 19. verſ. fin. (*r*) Obſ. 1. (*ſ*) Adverſ. Anat. Dec. 2. n. 9.
(*t*) Diſſertaz. 1. (*u*) Chirurg. P. 1. c. 7. (*x*) Diſſert. ſupra ad n. 3. cit. c. 2. (*y*) n. 3. (*z*) ad §. ibid. cit.
(*a*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1701. Obſ. 5. (*b*) Ibid. Obſ. 4. (*c*) Diſſert. ſupra ad n. 3. cit. (*d*) Tab. 3. Fig. 1.
(*e*) Diſſert. de Exomphalo inflamm. §. 11. (*f*) Diſſert. de Morb. a ſitu inteſtin. p. n. c. 3. §. 3.
(*g*) Obſ. Med. Chir. Poſth. c. 5. (*h*) Act. N. C. Tom. 4. Obſ. 25. (*i*) Diſſert. cit. §. 18.
(*k*) Cours d'Operat. de Chir. Demonſtr. 2. (*l*) n. 6. (*m*) Sect. hac Sepulchr. 29. Obſ. 1.
(*n*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obſ. 231. (*o*) Act. N.C. Tom. 1. Obſ. 226. (*p*) Opuſc. Pathol. Obſ. 29. & ſeq.
(*q*) Commerc. Litter. A. 1745. Hebd. 24. n. 1. (*r*) Anat. corp. hum. l. 1. tr. 2. c. 7. (*ſ*) Epiſt. 34. n. 15.
(*t*) Diſſert. ſupra ad n. 3. cit. c. 4. in fin. (*u*) Diſſert. de Epiplo-Enterocele Crurali. (*x*) 29. l. 3. (*y*) Obſ. 3.
(*z*) Obſ. 14. §. 3.

nime ignoraremus. Ut enim ingenue, quemadmodum soleo, me tibi aperiam; Fabricium nostrum (*a*), atque adeo quem sequitur ipse, Paulum Æginetam (*b*) quadantenus sequor. Scilicet in eo sequor quod ramicem de quo loquimur, vel dilatato, laxatove peritonæo, vel rupto fieri, docuerunt, & in eo pariter quod cum fit illo rupto, *una vice ac subito ab initio intestinum devolvatur, idque ob causas violentas dumtaxat*, & *tumor ingens*, sive, ut Pauli verba alii vertunt, *immensæ magnitudinis sit*. In eo tamen sequi non possum, quod vel ubi hæc signa convenerint universa, ruptio semper sit agnoscenda. Meam enim assensionem cohibent tum antea propositæ Observationes ramicum ingentium, & quos interdum violenta causa aliqua, ut casus ab alto aut produxerat, aut adauxerat, non rupto peritonæo; tum ratio, quæ, ut Mauchartus (*c*) ostendit, minime prohibet cogitare quæ subesse causæ potuerint aut a primordiis, aut postea tantæ illius membranæ ad dilatationem proclivitatis, ut subito factum id videatur quod multo antea dispositum fuerat. Quæ cum ita sint; tanto magis Fabricium laudo, quod membranam scripserit (*d*) hic *aut dilatari, aut rumpi: ut plurimum autem dilatari*, quanto magis huic ejus pronunciato esse posse locum, intelligo non modo cum herniæ *sensim*, ut ille censebat, & *pedetentim*, verum etiam cum subito fiunt. Quod si nunc Saltzmanni (*e*) proferas Observationem in Stabulario, bubonocele antea laborante, cui ab ictu equi calcitrantis abdomini inflicto *mox tota intestinorum moles uno veluti momento in scrotum prolapsa* est, ut hoc alium fere ventrem magnitudine referret, abdomine interea valde collapso, eamque altera, quam ille commemorat, Petiti Observatione confirmes, qui in simili ob eandem causam contingente casu, peritonæi saccum solutum invenit; ego in utroque exemplo non ægre agnoscam, disruptum fuisse peritonæum; neque enim unquam in animum induxi, tantam huic membranæ firmitudinem, & robur inesse, ut per ictus ejusmodi rumpi nequeat, aut per alias violentas causas, quas propterea allatas esse voluissem in duabus illis, quas in Sepulchreto extare dicebam, Saltzmanni, & Hoffmanni Observationibus. Neque enim per omnes causas quæ violentæ dicuntur, nec semper, imo rarius contingere id credo. Inter eas, exempli gratia, nunc a multis recenseri, video equitationem: neque inficior, si assidua nimis sit, ramices a peritonæi extensione & facere, & augere posse, M. illius Servilii memor, de quo Livius (*f*) refert, dum inter concionandum, cicatrices adverso corpore pro Patria exceptas ostentaret, *adapertis forte quæ velanda erant, tumorem inguinum proximis risum movisse*: tum vero illum, *hoc quoque quod ridetis*, dixisse, *in equo dies noctesque persedendo habeo, nec magis me ejus, quam cicatricum harum, pudet, pœnitetque, quando nunquam mihi impedimento ad Rempublicam bene gerendam domi, militiæque fuit*. Consul autem, & Magister Equitum fuerat, ac ter & vicies cum hoste per provocationem pugnaverat. Non erat igitur ejus ramex, sive is bubonocele fuit, sive; ut Latini inguinum voce utebantur; oscheocele, non erat, inquam, ex istis ingentibus quos ab rupto peritonæo repetunt; magno enim fuisset ad ea gerenda impedimento, cum præter illum unum quem supra (*g*) ex Meckrenio memoravi, neminem legerim, cujus expeditas plerasque actiones obstaculum, onusque ejusmodi non impediret. Celerrimum igitur atque longissimum calcaribus incitato equo cursum, eumque creberrimum rumpendo aliquando peritonæo aptum credo; itemque non omnem saltum, non omnem ab alto casum, non omnem ictum, non omnem clamorem, non omnem denique conatum, cohibitamque respirationem, quæ laxare possint peritonæum, eidem quoque disrumpendo satis esse, existimabo. Et de hac controversia hactenus. Nunc ad ipsum herniæ sacculum transeamus.

8. Sacculum ex laxato peritonæo non esse hujus processum, ut olim credebant, dilatatum, illum videlicet quem ex ipso ventris cavo vasa Spermatica excipere, & hæc comitatum, in Vaginalem demum tunicam se se expandere, arbitrabantur vel posteaquam Jo. Fernelius (*h*) dilucide adeo, pro eorum vasorum egressu perforari peritonæum, dedocuerat. Sed verum vicit denique opera, & consensione diligentiorum Professorum, quibuscum ut Valsalvæ, & meæ in herniis Observationes conveniant, relectis quæ paulo fusius descriptæ sunt, plane intelliges. Vide enim Epistola XXXIV. (*i*) ut diserte neget, sacculum ex processu factum fuisse peritonæi; ut olim credebant; qui vasa Spermatica comitatur, imo huic processui, ajat, a superiore parte incubuisse. Itaque in prima (*k*) de tribus quas supra tibi descripsimus, Observationibus cum omentum intra *proprium* sacculum, ex peritonæo factum, fuisse scripsit, nimirum proprium dixit, ut a processu qui communis etiam vasis fuisset, continuo distingueremus. Ego vero sæpius rem ita proposui, ut interpretatione non sit opus. Sic Epistola V. (*l*) sacculum fuisse, scripsi, propius quidem, sed tamen extra vaginam, qualis ea cunque est, Spermaticorum vasorum. Sic XXI. (*m*) sacculum & initio, & progressu ad internum fuisse eorum vasorum latus, inter membranam hæc obducentem, & illam tunicam quæ cum musculo Cremastere adimitur. Sic XXXIV. (*n*) sub hac ipsa tunica, ab eodemque interno vasorum latere, sacculum descendisse; & prope hujus orificium illa adiisse, non ventris cavum, sed peritonæum: in alio autem (*o*) fuisse prope externum latus eorum vasorum. Sunt quidem inter mea, & aliorum, atque adeo ipsius Valsalvæ observata nonnulla discrimina. Ipse enim sacculum, ut dictum est, vasis incumbentem vidit, in cadavere a parte superiore, id est in homine stante anteriore, quod Viri quidam Eruditissimi *perpetuo* observari, scribunt. Mihi vero a latere modo interno, nonnunquam externo occurrit eorum vasorum. Est etiam qui viderit, si recte intelligo, inter sacculum, & vasa Cremasterem musculum interjectum: quod multo rarius puto; certe aliter, ut dixi, inveni. Verum hæc discrimina ut Chirurgis scitu non sunt inutilia; ita non faciunt, ne ego cum Valsalva, uterque autem cum diligentioribus Observatoribus in eo quod præcipuum est, conveniamus, videlicet aliud esse herniæ sacculum, aliud processum peritonæi: quanquam in hoc ipso processu agnoscendo non levis hoc tempore inter Anatomicos est controversia. Nam quod Fernelius cum fieri illum ex interiore peritonæi tunica negavit, ex altera saltem, exteriore, compingi, docuit, qui possint illi accipere qui exteriorem hanc non agnoscunt? Quo tamen in numero haud satis scio, cur Doctus Vir Swammerdamium ex ejus Notis in Hornii Prodromum, Ruyschium ex Observatione 98. & Justum Schraderum ex II. Dec. Observatione 5. reponere videatur. Sed qui revera pro ea tunica cellulosam telam proponunt, quando hanc saltem cum vasis Spermaticis in scrotum descendere, non inficiantur, satis interea dant nobis, ut, hac lite nunc seposita, istud; quidquid est, quo vasa illa comprehenduntur, involvens certe, & a peritonæo procedens, vaginæ illorum, hujus autem processus vocabulo designare possimus. Nec Valsalva ipse cum processum dixit peritonæi (*p*), ab aliqua ejusmodi explicatione longe alienus, ut opinor, fuisset. Nam etsi hac in re non idem semper adolescentem me docuit; memini tamen cum denique sic traderet, nec tendinem musculi Obliqui Externi, nec peritonæum qua vasa spermatica ex abdomine proprie dicto scrotum versus descendunt, nec illum, inquam, tendinem in veri annuli formam perforari, nec peritonæum in vaginam excavari, quorum utrumque plerique crederent; sed filamenta tantum nonnulla hinc, & illinc demittere quæ super ea vasa traducantur, nec aliam esse inter peritonæum, & Vaginalem tunicam connexio-

(*a*) Pentateuch. l. 1. c. 24. & de Chirurg. Operat. ubi de Intest. Hernia. (*b*) De Re Medica l. 6. c. 65.
(*c*) Differt. supra ad n. 3. cit. c. 2. (*d*) De Operat. loco indicato. (*e*) Differt. de Hern. Vesic. thes. 21.
(*f*) Hist. l. 45. (*g*) n. 6. (*h*) Physiol. l. 1. c. 7. (*i*) n. 5. (*k*) n. 2. (*l*) n. 19. (*m*) n. 15.
(*n*) n. 9. (*o*) n. 18. (*p*) Epist. 34. n. 5.

xionem. Unde etiam intelligis, processum illum non quasi canalem quendam perpetuum spectasse, qui primum vasa illa complexus, deinde se ipsum in Vaginalem tunicam explicaret. Nec sane ignorare poterat, tunicæ hujus cavum non multum se supra testiculum attollere, non modo anatome id monstrante, sed & Swammerdamio in *Miraculo Naturæ* diserte admonente, eam tunicam *non se se multo ultra testiculos extendere*. Quod secutus Blasius (*q*) inde ea deduxit quæ, ubi de Hydrocele agemus, infra (*r*) memorabimus: interea in Sepulchreto (*s*) videre poteris. Quo sicut illa relata sunt, ita etiam referri decebat quæ Swammerdamius indicato loco, & quæ cum eo Justus Schraderus (*t*) de alio omnino, siquando est, peritonæi processu, alio autem herniosorum sacculo observarunt. Quid ergo est, inquis, quod narrat Boscus in Sepulchreto (*u*), ab se ostensam in puero, enterocele laborante, *vaginam testiculo a peritonæo factam, ita dilatatam in suo exortu usque ad finem & fundum, ut duo digiti facile ingrederentur?* Crederem forsitan perraro aliquo casu diruptas hinc imam sacci herniæ partem, inde summam Vaginalis tunicæ in unum tubum coaluisse, aut, quod in singulari quadam sua ejusdemmodi Observatione suspicabatur Meryus (*x*), ut quadrupedum plerisque, ita ei puero vaginam istam a ventris cavo ad testiculum perviam obtigisse; crederem, inquam, nisi Boscus id *sæpe* se vidisse, & ostendisse, affirmaret, putaretque *omnibus facile esse visu*. Cum vero cæteris, nedum mihi, non modo id non appareat, sed longe aliud evidentissime deprehendatur; reliquum est, ut hallucinatum esse hominem, & eos qui aderant, suspicemur, extenuatione fortasse, & adhæsione utriusque tunicæ cum inter se, tum ad testiculum tanta, ut hic exuberans intra saccum herniæ in eo omnino esse videretur.

9. Sed cavendæ magis in vivis hallucinationes aliæ, ne intestinum, aut omentum extra ventris caveam prolapsum falso existimemus. Multa sunt quæ ejusmodi errorem incautis objiciant, ut testiculus qui serius, sicuti nonnunquam accidit, in scrotum descensurus, inguen attollat, non facile tamen pro bubonocele accipiendus, nisi forte ab iis qui Brechtfeldium (*y*) haud imitati, scrotum antea, præsertim in pueris, non explorent, nec deficientem in eo testem animadvertant: ut glandula aliqua inguinalis in eam formam aucta quam Epistola XXXI. (*z*) in Lanio descripsimus, aut multæ cum sero coagulato, quales deprehendit Reiselius (*a*): ut alia tandem, quæ ne imponant, cætera sunt diligenter spectanda, & inquirenda. Eram Venetiis, cum mulier Chirurgos, & Medicos, in his Santorinum advocavit, ut quid esset quod sibi in altero inguine prominebat, dignoscerent, bubonocelem verita propterea quia repente apparuerat inter conatus adstricti ventris exonerandi. Herniæ aberant signa omnia; nisi quod statim atque eum locum manu tentarent, mulier ructus emittebat. Quæ postquam ob id unum Medicos animadvertit animi pendere, risit, & quamcunque mei corporis tentetis partem, mihi, inquit, ructus illico prodire, audietis. Periculum continuo faciunt, & continuo ructus prodeunt. Hæc mihi, aliisque Amicis cum Santorinus referret, cæteris ut inauditum mirantibus, rarum est, inquam, non inauditum. Legere enim memini apud Ettmüllerum (*b*), *rarum esse quod Bartholinus in Actis Med. Hafniens. p. 199. & Rhodius C. 2. Obs. 52. observarunt*, ab *externa frictione corporis quocunque in loco ructus continuos*. Sed ne idem tibi quod Amicis illis meis accidat, si forte indicatos ab Ettmüllero Auctores in re perrara malis inspicere; in Rhodio quidem feliciorem indicantis memoriam facile desiderabis; sed in Bartholino operarum errore agnito, pag. 199. pro 194. ponentium, reapse invenies Observationem viri, *qui a leni frictione cujuscumque corporis partis statim in tam enormem incidebat eructationem, ut non prius desineret eructare, quam cessaret frictio*. Est autem ea Observatio CII. Partis I. Volum. I. laudatorum Actorum, Brechtfeldio Reg. Matris Medico auctore.

10. Sunt & alia non æque perraro, sed tamen non creberrime occurrentia, nec modo ad inguina, verum etiam ad umbilicum, & scrotum, quæ in herniis dignoscendis morari Medicos possint, & nonnunquam decipere. Sic memoria teneo, in Serenissimo quodam Principe, flatibus quoque inter cætera, & hypochondriacis ventris distentionibus obnoxio, relatum mihi ab ejus Medicis, præstantibus alioquin Viris, paululo supra umbilicum a sinisteriore parte esse epiplocelem: quem ego locum explorans, etsi laxam quandam percepi, levemque prominentiam circuli ambitu, cujus diameter tres saltem digitos transversos æquaret; tamen cum subesse nihil inæquale sentirem, Princeps autem ipse non ea interroganti responderet quæ Medicorum confirmarent judicium; malui assensionem sustinere, nec me pœnituit, cum aliquot post mensibus ex mortui ob longe aliam causam, ad me missa dissectione, certior factus sum, deceptionem accidisse, a Cel. Heistero (*c*) indicatam, scilicet nihil ibi sub cute præter pinguedinem fuisse cellulas distendentem membranæ Adiposæ, non a peritonæo, quod nullo modo laxum erat, extrorsum compulsæ, sed propter majorem eo in loco suæ pinguedinis copiam eo in loco prominentis: quo de genere tumorum ad te alias (*d*) scribam. Sed ut bubonocelem aliquando mentiantur, ostendit Schulzii (*e*) Observatio in viro in quo tanto facilior fuisset error, quod cum esset macilentus, nemo tantam pinguedinis copiam vasis Spermaticis adjunctam putasset. Et quamvis præpinguis esset alter quem dissecuit Petschius (*f*); tamen in proclivi deceptio erat propterea quia pinguedo in substantia peritonæi cellulosa collecta, *per annulos ad scrotum*, non in utroque, sed in dextero dumtaxat latere ea copia progrediebatur, ut ibi oscheocele esse videretur. Porro in scroto, ubi cæteroquin haud raro cum multiplex simul est herniæ genus, alterum ab altero oscuratur, ut cum multa circumjecta aqua prohibet inclusum omentum, aut intestinum, aut ambo digitis tentando internoscere; accidere præterea nonnunquam potest, ut vel simplex genus aliquod multiplex esse, aut non quale est, esse existimemus. Quis enim in illa, exempli causa, Vesalii Observatione, quam in Sepulchreto quoque (*g*) habes descriptam, cum scrotum amplum adeo, & grave animadvertisset, quis, inquam, ex sola illapsi omenti parte esse, putasset, eo usque aucta, ut *quatuor aut quinque librarum pondus penderet?* Aut quotus quisque; ut ad recentius exemplum veniamus; facile deceptionem vitasset (in quam Gunzius ipse (*h*) laudabili ingenuitate se incidisse, fatetur) ut cum angustiorem ad inguen, in scroto autem magnum, amplumque cum rotunditate tumorem videret; non ibi intestini quidquam, sed omentum solum, quod inventum est crassius factum, & inferius replicatum, concludi, existimare? Aut quis denique cui sint incognitæ Observationes, non sæpe obviæ, præstantium Virorum quos tibi Epistola XXXIV. (*i*) laudavimus, cum videat, ad pleraque alia intercepti intestini symptomata, illud non accedere ut via intestinorum intercludatur, affirmare audeat, aliquam horum interceptam esse partem sive ad umbilicum, sive ad inguen, sive in scroto, ut alii, sive ad femoris initium, ut nos deprehendimus (*k*): & contra, tametsi recrementa nulla transeant, nihil tamen, nisi partem aliquam parietis intestini, esse interceptum, ut nos olim ad inguen vidimus (*l*), nuperrime autem vel inferius Chirurgus Experientissimus Antonius Benevolus (*m*). Sed & postea fortasse erit alias in dignoscendis herniis faciles hallucinationes indicandi locus.

11. Nunc enim aliquid attingendum est de iis quæ

(*q*) Obs. Anat. in Hom. ubi de Teste. (*r*) n. 32. (*s*) Sect. hac 29. Obs. 2. (*t*) Dec. 2. Obs. Anat. Med. 5.
(*u*) Sect. cit. Obs. 5. (*x*) Mem. de l' Acad. R. des Sc. A. 1701. Obs. 3.
(*y*) Vid. apud Bartholin. Act. Med. Hafn. Vol. 1. Obs. 106. (*z*) n. 19. (*a*) Eph. N. C. Dec. 2. A. 7. Obs. 12.
(*b*) Prax. l. 1. S. 4. c. 2. in Prognos. (*c*) Inst. Chir. P. 2. S. 5. c. 120. n. 1. (*d*) Epist. 50. n. 24.
(*e*) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 225. (*f*) Syllog. Anat. Obs. §. 89. (*g*) Sect. hac 29. Obs. 15. §. 3.
(*h*) Prolus. de Entero-Epiplocel. (*i*) n. 16. 17. (*k*) Ibid. n. 15. (*l*) Ibid. n. 18. (*m*) Due Relaz. Chirurg. Relaz. 2.

quæ attinent ad prolapsi in scrotum intestini repositionem, ut satis a me tibi fiat, quærenti, num Valsalva a clysterum usu tunc abhorreret? Ille vero, quod ex scripto quoque ejus Consilio intelligitur, sedulo curabat, ut debebat, ne quid reponendis intestinis obstaret, imo ut omnia, quo ad ejus fieri posset, redituris in ventrem cederent. Itaque ubi hernia mollior aliquanto facta esset, quod mataxis appositis crudi fili præstabat, calida permadentibus in qua flores chamæmeli, & meliloti, semina autem lini, & fœni græci incocta essent, quarta quaque hora mutandis (sic enim tunc Bononiæ solebant, sæpius tamen mataxis lixivio imbutis; hic spongiis utuntur in calentem amurcam demersis) tunc intestinorum repositionem blanda manu moliebatur, jejuno ægro, neque alio hujus corporis situ, quam eo quem, ut in more est, jam inde a principio imperabat, tempus insuper impellendi observans quo jussus æger exspirationem longius producebat. Sanguinis autem, præsertim ubi hujus nimia copia esset, missiones antea præceperat, cum consueta alia, in quibus & clysteres intelligo, auxilia laudaverat, & parcum tum semper cibi, potusque usum, iis quæ flatûs gignunt, vitatis, ad hæc jusculum emolliens mane, & sero, oleum autem ex dulcibus amygdalis recens expressum, interdiu ex cochleari per vices sumendum sic ut ne plus duabus unciis quotidie absumeretur. Postquam intestina reposuerat; ne forte relaberentur, eodem corporis positu, aptoque subligari cavebat, ad quod assutum frustum esset mollis spongiæ, tres digitos longum, totidem latum, unum crassum. Ubi vero per intervalla re sæpius tentata, repositio non succederet, nec gravia interim symptomata aliud capere consilium cogerent, ipse quidem potius quam incassum vexando inflammationem crearet, tum vitare, tum servare ægrum jubebat cætera omnia quæ dicta sunt sive exterius, sive interius molliendi causa in usum trahenda, sed cum iis præsertim toties inculcatum decubitus modum, id est ut altior esset pubes quam reliquus venter; sic enim per se naturam interdum rem absolvere. Contraxi tibi in summam Consilium totum, non quod pleraque non sint omnibus communia; imo propterea quod sunt, ut plane intelligas, cum in hoc conveniant quod ratio indicat, ne quidquam in ventre sit quod obstet, utque omnia cedant regressuris intestinis, minime apparere, cur olim, & nostro etiam tempore aliqui a clysteribus tunc abhorreant, per quos sine irritamento quidquid ea via potest ex intestinis subducatur. Nam quod ajunt, *descendere* clysteres *ad scrotum*, *& ratione ponderis sui intestina magis deprimere, atque herniam augere*; id locum fortasse haberet ubi proxima Recto pars Coli in scrotum illapsa esset. aut ubi inverso jam peristaltico motu, omnia ex Recto in reliqua intestina raperentur. Quorum neutrum ab iis dici potest, non primum, quia *Colon raro exire* in scrotum, fatentur; non alterum, quia cum jam *pessima symptomata supervenerint*; tunc denique clysteribus ipsi quidem uti permittunt.

12. Ubi vero ad ferrum veniendum est, qua potissimum ratione utendum sit, cum Valsalva, cujus præcipue scire aves consuetudinem, scriptum non reliquerit; nihil est causæ, cur iis quæ satis ab aliis tractata sunt, immoremur. Nonnulla dumtaxat quæ illius, aut meis dissectionibus confirmari possunt, paucis attingam. Et primum quæ repositioni maxime officiunt, orificii sacculi angustiæ, & durities, & prolapsorum aut ad sacculum, aut inter se annexio ut aliquando occurrerint nobis, certa loca ostendent Epistolarum V. (*n*), XXI. (*o*), XXXIV. (*p*), & hujus quoque Epistolæ ipsius (*q*). Mutationes deinde quas in partibus offendimus aut intra sacculum, aut prope sacculum positis, animadvertes. In his adnotatione maxime dignum est quod Valsalva vidit, ut Epistola habes II. (*r*), testis videlicet ob veterem, ut videtur, epiplocelem, in Juvene firma alioquin valetudine uso, & annos nato circiter viginti duos, totus in membranosum corpus mutatus. Leges quidem in Sepulchreto (*s*) testes *exiguos*, *compressos*, *flavescentes*, *nucis moschatæ magnitudinem vix æquantes* cum hernia inventos, sed magna, neque ex omento solum, sed ex mesenterii quoque, & Ilei intestini non mediocri portione facta, eaque ante viginti annos, & in septuagenario. Et Senex erat pariter is cujus testem, herniæ proximum, altero minorem, nec paulo offendi, eundemque intus ex fusco rubentem, quemadmodum Epistola scripsi XXIV. (*t*) Hernia tamen illa erat enterocele, & propter inflammationem lethalis fuit; ut appareat quo ille testis color sit referendus. Hæ igitur duæ Observationes testiculorum magnitudinem ob prolapsas in scrotum partes interdum minui, ostendunt; prima autem illa, aliquando structuram ipsam penitus mutari, demonstrat. Ex quibus ut potes intelligere, non semper esse verum quod aliqui pronunciarunt, *sterilitatem ex herniis metuere*, *frustraneum esse*; ita conjicere etiam potes, herniosos interdum steriles fieri non modo quod *vasa*, ut Boerhaavius (*u*) docuit, *sacco adnascantur*, sed etiam quod præter vasa testes ipsi pondere & mole illapsi non solum intestini, verum mesenterii quoque, & nonnunquam ipsius dumtaxat omenti diutius premantur.

13. Iis autem quæ in herniæ saccum procidunt, partibus quæ aliquando mutationes contingant, & quam facile & quam multos, magnosque errores hæc neglecta animadversio in medendi arte parere possit, scite admonuit Gunzius (*x*) ubi suam in omento deceptionem est fassus. Ad cujus Observationem omenti, in hernia crassioris, & pinguioris facti, antea habitas Sprogelii (*y*) in vivo, Maucharti (*z*) in mortuo Observationes adjunges. Et ne omentum solum mutari, credas; illam quoque addes, quæ refertur a Lavatero (*a*) *intestinorum papyri madidæ instar mollium*; ut minus mirari oporteat, si, accedente præsertim suppuratione, aut gangræna, rumpantur, & quod continent liquidarum fæcum, in herniæ cavum effundant, sicque hæc aut aliam herniæ speciem, aut abscessum mentiatur, ut Cel. Heisteri (*b*) in vivis, mortuisque observata commonstrant. Verum ut in mutationibus substam quas Valsalva, & ego prolapsis partibus accidisse, conspeximus; eas ex Epistola intelliges XXXIV. Nec intestinis solum dico, quæ ab interceptione passim aut inflammata, aut nigra, & gangrænosa invenies; sed omento quoque, & mesenterio. Illud enim duplicatum, & in corpus teres conformatum leges (*c*), quod nisi incidendo potui quid esset, intelligere. Mesenterii autem portio ut quasi carnea Valsalvæ (*d*) apparuerit, ibidem cognosces. Ea, inquam, portio, quæ, si duplicatum intestinum paulo altius descendat, ipsum intra sacculum sequatur, necesse est; facilius enim propter pinguedinem, qua multa est præditum, laxari potest, quam disrumpi. Nunquam autem laxius esse, quam in herniis, intelligitur. *Mollities atque laxitas* mesenterii *in hernia intestinali frequenter cernitur*, inquit Whartonus (*e*). *Usque adeo enim laxatur mesenterium, ut permittat intestinum sibi appensum, quod intra orbitam suam coercere debuerat, in scrotum delabi*. Sed is quem sæpius tibi, & merito laudo, Benevolus (*f*) mesenterii laxitatem semper, nedum *frequenter* esse in istis herniis, indeque primam harum esse originem, digna sane quæ legatur Dissertatione ostendendum suscepit. Quo spectat Observatio, in Sectionem hanc Sepulchreti (*g*) relata, Hoffmanni patris, vires emplastri sui magnetici, lumbis adhibiti, prædicantis ad retrahenda ex herniis intestina. Quæ si tantæ sunt, quantæ ad pervadendum, quod perdifficile est intellectu, crassitudinem lumborum, imo eorum vertebras, & corroborandum mesenterium requiruntur; miror, cur filius ubi de herniarum curatione non uno in loco scripsit, nullam ejus, quod meminerim, emplastri mentionem fecerit. Cujus tamen cum Ettmüllerus (*h*) confir-

(*n*) n. 2. (*o*) n. 15. (*p*) n. 5. 9. 18. (*q*) n. 5. (*r*) n 20. (*s*) Sect. hac 29. Obs. 13. (*t*) n. 16.
(*u*) Prælect. ad Instit. §. 641. (*x*) Prolus. supra ad n. 10. cit. (*y*) Eph. N. C. Cent. 7. Obs. 70.
(*z*) Dissert. supra ad n. 3. cit. c. 2. in fine. (*a*) Dissert. ad eund. n. 3. cit. n. 23.
(*b*) Dissert. de Hernia Incarcer. §. 10. & 15. (*c*) n. 9. (*d*) n. 5. (*e*) Adenogr. c. 11. (*f*) Dissertat. 1.
(*g*) Obs. 14. §. 3. (*h*) Prax. l. 1. S. 12. c. 1.

confirmet, *effectum* se *vidisse mirabilem*; rem, si tibi sic placet, in medio relinquam, præsertim cum siquis velit herniosus corroborantia, & adstringentia, lumbis, ubi se annectit mesenterium, apponere, ei Benevolus non repugnet. Cæterum a Benevolo visa non credo quæ multis ante annis scripserat Cl. Rostius (*i*), cum in hernioso laxum mesenterium invenisset, nempe *veri simillimum esse, hernias intestinales hoc primitus requirere, quoniam intestina eidem* mesenterio *firmiter alligantur, adeoque e sede sua deflectere nequeunt, nisi mesenterium ob quascunque violentias prius cedat*: neque credo, ad Præcl. Brendelii manus Benevoli Dissertationem pervenisse, cum eandem magis confirmavit sententiam (*k*). [Ad Rostii enim Observationem, aliasque Benevoli, illamque præsertim in Sartore, cujus magnæ enteroceles majorem partem non jam intestina, sed mesenterii expansio faciebat, habes a Brendelio præcipue quas adjungas, asseverante, cum aliquoties id inquireret, mesenterium ab ipsa origine *immodice semper laxatum, & quasi distentum* invenisse, imo in bajulo ipsum ibi peritonæum a magnis vasis sejunctum, mesenterium autem in illo atque in altero *ultra fidem distentum*, ut certe in altero ubi quam minimum esse solet, iis locis *trium quatuorve spithamarum esset*. Et ne forte existimes, a prolapsorum intestinorum pondere hæc fieri, ut & lumborum dolores; Rostius admonet, qui a quassante equitatione hernias contrahunt, *sentire ordinarie prius tensionem dolorificam* ad lumbos, *argumento haud obscuro afflicti, tensi, vel diducti* ibi affixi mesenterii. Quin etiam animadverti, attentum Medicum Riedlinum (*), cum futuræ enteroceles signa apud Auctores non inveniret, ex sua quadam Observatione multo antea indicasse ex quibus id suspicari possimus; in iis autem primo loco posuisse lumborum dolores. At enim, inquis, certum est ab Eximio Anatomico repertum esse in oscheocele mesenterium, quod *obesum, funiculi simile, tensum, durumque una cum intestinis descenderat*. Quid ergo laxum, aut debile in ejusmodi mesenterio fuit, cui herniæ originem imputemus? Ego vero ex te quæram, num eo tempore quo descendit, existimes sic tensum, durumque fuisse, nec illi postea id accidere potuisse quod mihi in ipso intercepto omento conspectum esse, dicebam, aut quod in eodem *durioris, & quasi scirrhosi* laudatis Observationibus Mauchartus, & Sprogelius adnotavere? quæramque insuper, quomodo, nisi laxius fuisset, cum aliquot Tenuium intestinorum ulnis potuisset in amplissimam herniam descendere? certe enim secundum naturam se habens nequit deorsum adeo pervenire. Cave putes, hæc a me Benevoli potius, quam veri, quantum ipse intelligo, tuendi studio, esse dicta, præsertim cum, quod ille faciebat, non omnia mesenterii, sed aliquid peritonæi quoque, & annulorum laxitati cum Rostio, & Brendelio tribuam.

14. Ex iis quæ attigimus, & multo etiam magis ex illis quos indicavimus, Epistolarum locis, in memoriam redieris, quid de observatis a nobis Bubonocele, Oscheocele, Omphalocele, & Merocele, & de partibus tum prolapsis alias acceperis, ut non sit opus hic iterare. Juvat potius de duabus illis ultimis herniis aliquid adjungere. In Omphalocele etsi, quemadmodum a nobis, ab aliisque repertum est, omentum videtur, sicut ejus sedes indicat, debere concludi: non rarissime tamen abesse, sed Jejuni intestini, aut Coli partem sine illo occurrere, & sua, & Arnaldi, ac Petiti Observationibus ostendit Rostius (**), ubi & alia animadvertit de vomitu pro vario intercepto intestino citius, seriusve adveniente, nec eandem materiam ejiciente, quæ te legisse non pœnitebit. Merocele autem affectorum si forte dissectiones, quas addas Sepulchreto, desideras, in Observationibus invenies quas supra (*l*) indicavi, praetereaque apud Genselium (*m*), præsertim vero apud eum qui de hac Femorali, sive Crurali dicta Hernia Dissertationem vulgavit, Cl. Danielem Koch (*n*). Quas, illasque Observationes inspiciens, cum plerasque in viris habitas fuisse, animadverteris; minus fortasse tibi placebit quod ab Erudito alioquin Medico scriptum est, *non facile viros* huic herniæ *obnoxios fieri*: quanquam mihi, ut verum fatear, necdum, nisi in fœminis, accidit, ut eam viderem. Rariores quasdam, seu locum spectes quo fiunt, seu partes quæ procidunt, nec Valsalva, nec ipse conspexi. In illis ea est quæ contingit qua Obturator, ut vocant, nervus cum vasis ejusdem nominis prodit, quem nervulum haud scio, cur ille idem Eruditus, quem modo designabam, Medicus *cruralem posteriorem* dixerit, quo cæteri vocabulo omnium crassissimum significant nervum. Cæterum de hac hernia consules qui in Commercio Litterario (*o*), & apud Platnerum (*p*) laudantur. Est hac multo rarior quæ a Christophoro Henrico Papen (*q*), sicut in cadavere invenerat, diligenter descripta est, maximæ lagenæ oblongæ simillima, ab dextero ani latere incipientis, & intra saccum, peritonæo continuatum, Tenuia intestina cum mesaræo valde elongato, & initio Coli includentis: quæ viscera cum *per incisuram ischiadico sacram*, ut recte is censet, ad quem Observatio missa est, Cel. Hallerus, deorsum procidissent; nos Herniæ Dorsalis nomen illi potius alteri, siquando se prodat, reservabimus quam Paulus Barbettus (*r*), ut bene Auctor novit, & tu in Sepulchreto quoque (*s*) habes, his verbis indicaverat: *experientia me docuit, peritonæum etiam in parte posteriori versus dorsum posse difrumpi, & ibi herniam efficere*.

In illis autem herniis in quibus partes spectantur quæ raro prolabuntur, Cystocele est. Qua de hernia cum alias (*t*) ad te scribens mentionem sic fecerim, ut in mulieribus analogo quodam modo, videlicet non per inguen procidente vesica, accidere indicaverim; nunc addam, in ipsis quoque per inguen aliquando prolabi, ut duæ Observationes docent sæpius laudati Benevoli (*u*). Quarum altera cum ostendat, quot annis ante id vitium cœpisset; non esse igitur patet a prima conformatione, quemadmodum Meryus (*x*) existimabat; præsertim quando nec tot aliarum quas tunc ex viris indicavi, ullam esse, memini cujus initium a primordiis usque apparuisse videatur. Qui fiat igitur, inquis, ut vesicam seu plenam, seu vacuam tum sua vincula, & nexus, tum peritonæum, & musculi abdominis per alterutrum inguen exire sinant? Legesis ingeniosi Viri Jo. Salzmanni Dissertationem (*y*), ubi ad ea quæ Petitus (*z*), ipse quoque ejusmodi herniæ observator, ad has infirmandas difficultates protulerat, alia insuper addit, per quæ easdem minoris facias, illamque in primis quæ a peritonæo obstante repetebatur, hic memorato a multis, non advertentibus, vesicam non inesse, sed subesse peritonæo. Quas omnes etsi planissime dissolvere non liceret; non tamen hæc hernia negari posset, quam non modo alias indicatum signum evidentissime pathognomonicum, sed & in mortuis inspectiones confirmarunt, tunc pariter indicatæ, ut nostri Jo. Dominici Salæ apud Bartholinum, & Ruyschii ipsius; ut mirum sit, fuisse qui anno demum 1713. hunc morbum pro novo haberent, & alii ab alio, sed circa illud tempus primum observatum esse, contenderent: quanquam olim etiam Platerus, ibidem a nobis memoratus, statim atque ex scroto in ischuria vesicæ distento, vulneratoque urina profluxit, hanc cogno-

(*i*) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 178. (*k*) Progr. de Herniar. Natalib. (*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obs. 150.
(**) Obs. supra ad n.13. cit. (*l*) n. 7. (*m*) Eph. N. C. Cent.7. & 8. in Append. ubi Const. Epid. Hungar. A.1713. in Septembr.
(*n*) c. 2. §. 5. (*o*) A. 1743. Hebd. 47. n. 1. (*p*) Differt. de Hydrocel. §. 2. not. τ. (*q*) Epist. de stupenda Hernia Dorsali.
(*r*) Chirurg. P. 1. c. 8. vers. fin. (*s*) Sect. hac 29. Obs. 8. (*t*) Epist. 41. n. 12. (*u*) Osservaz. 25. 26.
(*x*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1713. Obs. 3. (*y*) De Hernia Vesicæ Urinar. thes. 22. & seqq.
(*z*) Histoir. de l'Acad. R. des Sc. A. 1717.

cognovit herniam, diserteque descripsit. Et ne forte credas, eam contentionem ex parte saltem ad muliebris vesicæ herniam attinuisse, simul cum vagina prolapsæ; fac memineris, hujusmodi Observationem a Peyero (*a*) annis ante Ruyschianam aliquot fuisse vulgatam, & dissectione comprobatam, quam etiam in Sepulchreto (*b*) habes. Hanc aliorum postea, & nominatim Virorum Clariss. Bassii (*c*) & Burgrafii (*d*), Observationes in demortuis secutæ sunt. Meryus qui virilis vesicæ descensum in scrotum per cadaveris incisionem præclare confirmaverat (*e*), muliebris herniam in viva dumtaxat raro exemplo in perinæo deprehendit (*f*). Atque hæc non ad iteranda, sed ad pressius alibi indicata illustranda, & absolvenda ea quæ attinent ad Herniarum Vesicæ historiam, dicta sunto. Vel rarior quam Cystocele, est Hysterocele per sectionem patefacta. Præter illam tamen hujus Observationem quæ in Sepulchretum (*g*) relata est, pervulgatæ sunt duæ in Doringii Epistola ad Hildanum, quarum priorem, ex Sennerti Institutionibus exscriptam, si perleges, illud quoque animadvertes in tanta hernia, eaque ob ictum orta, peritonæum, quantum Sennertus visu dijudicare potuit, *integrum* perstitisse. Verum etiam sine dissectione quis dubitare posset, uterum in tribus aliis herniis fuisse, quarum duas *ultra media femora*, tertiam *ad genua usque propendentem* memorarunt Carolus Sponius (*h*), & Fridericus Ruyschius (*i*), quando feliciter natos esse fœtus legerit, hernia ab obstetrice *elevata*, quod Ruyschius vidit, aut post illos editos, herniam valde subsedisse, & sine prioribus internis motibus remansisse, existimaverit, quæ, aut alia ejusmodi indicia Sponius attenderit, necesse est. Huc hernias adde quas alia faciunt prolabentia viscera, ut deprehensus ab Ruyschio eodem (*k*) lien in peritonæo dilatato, ut ventriculus, cujusmodi Observationes duas, quamvis dissectione non comprobatas, minime tamen obscuras, commemorat Petrus Kirschbaum (*l*), ut jecur, per anatomen in hernia inventum ab Salomone Reiselio (*m*). Has, aliasque hujusmodi hernias, si viscus quod continent, spectaveris; ab eo denominabis, ut suam Reiselius Hepatocelem. Sin eam in qua contigerint, abdominis sedem; ab hac vocabis. Nam si Ventris, aut *Ventralem*, ut faciunt nunc plures, herniam diceres; recte quidem diceres; sed cum aliud nihil præter genus nimis late patens indicares; de sede etiamtum interrogari posses, quod non posses, si hanc a primo significasses. In sede autem definienda noli credere te peccaturum, si forte Umbilicalem voces quæ non ipso in annulo umbilici sit, ubi vix memini in aliis quam in aliquo tenello infante, vidisse. Satis sit tibi, si illa fuerit prope umbilicum; socios enim, nec eos vulgares, habebis qui vel sic acceperint, atque accipiant. Sedes autem tot esse possunt, quot sunt abdominis regiones. Sic, exempli caussa, sub costis spuriis in hypochondrio dextero Lavaterus (*n*) herniam vidit quæ partem intercipiebat Jejuni intestini. Sic alii in aliis, quas omnes continuo is nominat, indicatve, regionibus; ut mirari subeat, Rolfincium (*o*) ad hypochondria, & ad pubem hernias negasse; *nullum enim, quod sciam*, inquit, *exemplum dari potest, quod illa loca taliter affecta unquam visa sint*. Namque ut alia forte ejus memoriæ tunc non occurrerent exempla, qualia nunc obvia sunt, ut vel ipse bis (*p*) per anatomen hernias ad pubem examinaverim; at saltem loci Hippocratis (*q*) oblivisci non decebat, quem ejus Enarratores perpenderant, utinam satis feliciter, & omni ex parte, Franciscus Vallesius (*r*), & Hieronymus Mercurialis (*s*): *Pectinum ruptiones, quæ quidem circa pubem fiunt, ut plurimum statim sunt innoxiæ: quæ vero paululum supra umbilicum in dextra parte, hæ dolorosæ sunt, & anxiosæ, & stercoris vomitum inducunt, velut etiam Psittaco accidit*. Hunc locum productum videbis in Dissertatione (*t*), quam docte, periteque scripsit Vir Cl. B. Ignat. la Chausse.

15. Jam illud sequitur, ut quando de legitimis herniis scripsimus; de spuriis quoque, id est in quibus nullius Partis ex ventre prolapsus fit, sermonem habeamus. Sunt hæ Hydrocele, Pneumatocele, Hæmatocele, Cirsocele, Steatocele, Sarcocele, Spermatocele. Quæ etsi multæ sunt; in ipsis tamen universis multus non ero. Nam earum quas Valsalva, aut ego per dissectionem examinavimus, Observationes ex illo quidem omnes; ex me autem plerasque antea accepisti.

16. Hydrocelem ex Valsalvæ observatione bis descripsi Epistola XX. (*u*) Quam relegens, facile Malpighii (*x*) imitatorem agnoscas. Uterque enim hydroceles humorem evaporationis ope exploravit. Uterque ex Vaginali tunica humoris guttulas expressit; Valsalva insuper ex Albuginea. Ex qua, sicut alibi scriptum reliquit, etiam secundum naturam se habentibus rebus, compresso testiculo, vidit parallelo ordine erumpentes. Sic etiam Malpighius *a flatis* Vaginalis *orificiis conspexerat prosilire*, & *repetita sæpius compressione* alias *erumpere* quas inter *fere innumeras* guttulas *aliquæ grandiores erant*. Quamobrem utriusque sententia fuit, per Vaginalem separari humorem in naturali statu paucum, inter eam, & Albugineam madoris instar prohibentis ne eæ tunicæ coalescant, ut sic mollis, suoque aptus officio servetur testiculus: qui humor si per morbum coacervetur, hydrocelem tunc fieri. Non desunt autem hoc tempore qui nihil ibi esse cavi, ajant, nihilque aquæ secundum naturam; etsi non ignorent, Vesalium (*y*) tamen docuisse, Vaginalem tunicam intus esse *aqueo quodam humore obductam*, qui post illum passim ab aliis quoque conspectus sit, & Boerhaavium (*z*) addidisse, *in caballo, dissecta vaginali plurimum aquæ exprimi posse*. Hæc non eo attingo, quod illum unum esse censeam modum quo hydroceles origo explicari queat. Imo cum meas omnes attentius recolo Observationes, nullam invenio quæ non indicet, eas quas ego intra Vaginalem tunicam examinavi, hydroceles a disruptis illic hydatidibus originem habuisse. Quod tibi quoque videbitur, ut opinor, ubi in singulis animadverteris aut hydatides aliquas sive etiamtum integras, sive semilaceras, aut reliquias earum fuisse superstites. Quas antequam Observationes proponere, aut commemorare aggredior; scire juvat, intra illud cavum, vel nulla adhuc inchoata hydrocele, aliquando hydatides inveniri, quæ si dissiliunt, & eam quam continent, aquam primum effundant, deinde aliam usque & usque stillare pergant, non est dubium, quin facturæ sint hydrocelem. Nos autem Epistola ad te IV. (*a*) duarum ibi hydatidum mentionem fecimus, quarum singulæ singulis testibus erant impositæ, magnæ ambæ, sic tamen, ut sinistra esset major, ab omni ferme parte solutæ, ac liberæ, eumque humorem continentes, quem igni impositum non concrescere vidimus, sed relicta tenui quadam pellicula, in auras evanescere non secus ac Malpighio (*b*) interdum, & Valsalvæ (*c*) accidit in hydroceles humore ad eundem modum examinando. Sed ad illas Observationes veniamus.

17. MILES vetulus, & gibbosus quos morbos pertulisset, quibusve novissime esset confectus, magis ex mortui dissectione licuit, quam ex viventis narratione, aut Medicorum observatione cognoscere. Paulo enim postea quam fuerat in hoc Nosocomium illatus, vivendi finem fecerat. CADAVER, quale id cun-

(*a*) Eph. N. C. Dec. 2. A. 1. Obs. 84. (*b*) l. 3. S. 31. in Additam. Obs. 5. (*c*) Dec. 3. Obs. Anat. Chir. 2.
(*d*) Act. N. C. Tom. 4. Obs. 126. (*e*) Mem. cit. Obs. 1. (*f*) Obs. 2. (*g*) l. 3. S. 38. in Append. Obs. 2.
(*h*) apud Lavaterum Dissert. de Intest. Compress. thes. 13. (*i*) Advers. Dec. 2. n. 9. (*k*) Ibid.
(*l*) Dissert. de Hernia Ventric. §. 3. Hist. 1. & 2. (*m*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 7. Obs. 6. (*n*) Dissert. cit. thes. 5.
(*o*) Diatrib. de Enterocel. c. 3 §. 4 (*p*) Epist. 5. n. 19. & Epist. 34. n. 11. (*q*) De Morb. Popul. l. 2. S. 1. vers. fin.
(*r*) Comment. in eam Sect. n. 19. (*s*) Adnot. in eum librum n. 6. (*t*) De Hernia Ventrali ad §. 10. (*u*) n. 24. & 26.
(*x*) Epist. de Struct. Glandul. (*y*) De corp. hum. fabr. l. 5. c. 13. (*z*) Prælect. ad Instit. §. 641. (*a*) n. 30.
(*b*) (*c*) locis paulo ante indicatis.

cunque erat, Gymnasium habuit, ubi Anatomen docebamus frigidissima illa quam alibi (*d*) memoravimus, tempestate A. 1740. Februario mense.
Venter nihil ostendit præter naturam, si quæ ad scrotum attinent, excipias, de quo post dicemus, & ossei aliquid in arteriis Iliacis. In Thoracis utroque cavo aqua plurima, in pericardio non pauca, gelu ubique concreta. Pulmones tamen, nisi quod alter magnum ad tractum erat cum pleura connexus, & ad primam bronchiorum partitionem inter plures Bronchiales glandulas unam magnitudinis haud mediocris habuere, nihil notabilis vitii ostenderunt: ut neque crura, aut pedes ullum vel levis œdematis initium. Pericardii, crassioris facti, interiori superficiei, exteriori autem cordis adhærebat hic illic crassa quædam quasi puriformis materia, quam viscidiorem, & polyposam ejus aquæ partem fuisse, censui, quæ aqua, ut dixi, intra pericardium conglaciaverat. Ea materia cum a corde avelleretur, pinguedo quæ hoc undique, nec pauca, operiebat, hic illic quasi erosa relinquebatur. Qua me specie decipi, non sum passus, eorum memor, quæ olim animadverteram, ut ad te scribens Epistolam XXI. (*e*) & XXV. (*f*) ubi hunc etiam militem obiter commemoro, satis indicavi. Cor ipsum æquo amplius esse visum est, latioresque esse rami, Subclavii præsertim, & Carotici arteriæ Magnæ. Sed amplificatæ manifesto erant hujus valvulæ, & truncus ipse ad primos a corde tractus. Neque ibi deerant hic illic ossium initia, imo inter tunicas interiores osseæ squamulæ: quæ vel magis extra illos tractus occurrebant, & nominatim intra orificia Carotidum sinistrarum, Internæ videlicet, atque Externæ, & in Brachiali quoque arteria ad cubiti flexum, & infra hunc. Thoracis vertebræ septem, octove superiores ita erant positæ, ut, Spina ibi in alterum latus curvata, & inflexa, totidem ejusdem lateris costæ retrorsum prominerent, & gibbum facerent. Cranium, cum meliora interea oblata essent capita, non aperuimus. Restat, ut quæ primis diebus, scrotum incidentes, deprehendimus, subjiciamus. Fuit hoc a dextris intus extraque sanum; a sinistris tumidum. Itaque sub crassioribus tunicis Erythroide, & Vaginali, intra hujus cavum amplificatum aquam inveni ex fusco flavam, gelu semiconcretam, aliqua, sed non magna, copia. Cum testem inspicerem, longiorem potius visum, quam crassiorem, & longiorem certe Epididymidem; animadverti parvam quandam fimbriam, ex Albuginea pendentem qua propius majorem illius globum, testiculum convestiebat: quam fimbriam pro disruptæ hydatidis reliquiis accipiendam esse, censui, præsertim cum haud procul integram hydatidem cernerem, ex eadem tunica exstantem.

18. VIR fuit ex iis quorum plerasque Partes extremo Novembri A. 1718. Patavii dissecabam, qui alterum scroti latus subtumidum habebat. TUNICAS inter Vaginalem, & Albugineam ejus lateris aquam, urinæ colore, non multam inveni, Albugineam autem exiguis tuberculis inæqualem: quæ ut pro parvarum hydatidum quæ dissiliissent, vestigiis acciperem, hydatides fecerunt nonnullæ quas in eadem tunica iis qui aderant, ostendi necdum omnino disruptas.

19. VIR alius inter eos fuit quorum cadavera Bononiæ incidi vere anni 1703. qui altero itidem latere non magna hydrocele laborabat. TUNICÆ illæ eædem duæ humorem intercludebant aquæ similem in qua caro recens lota est. A majori autem epididymidis globo per tenue, & breve filamentum parvula hydatis pendebat. Per id filamentum multo exilius sanguiferum vasculum ferebatur.

20. Quod in his tribus exemplis non magna fuerit aquæ copia, inde fortasse repetendum conjiciemus, quod neque omnes omnino dissiliissent hydatides, & parvæ fuissent quæ dissilierant, neque diu post disruptionem humorem stillare perrexissent. Exemplum autem ultimum faciet, ut in memoriam redeas eorum quæ de origine hydatidum pariter ex mulierum testibus pendentium Epistola attigimus XXXVIII. (*g*). Plura vero quæ ibi (*h*) de hydatidibus scripta sunt, ut iis illustrantur quæ hic scribuntur, ita vicissim illa, si relegas, ad horum facient illustrationem. Quamobrem exemplis hic supersedebimus eorum quæ hydatidibus itidem aliis in partibus contingunt, ut in virorum testiculis. In quibus jam eandem mutationum seriem mecum ex Observationibus recognosce.

21. Et primum fac memineris, ut in Lanio, cujus dissectionem Epistola dedi XXI. (*i*) cum intra Vaginalem utramque esset aqua subflava, hydatides, quæ hanc, opinor, non ita diu antea effuderant, apparuerint mihi vesiculæ instar ex crassis, quasi in se contracti essent, parietibus factæ, ideoque jam propemodum solidæ; carneique coloris, ab Albuginea prope majorem epididymidis globum, eodem prorsus a dextris, sinistrisque loco, per suum pedunculum propendentis. Hinc; ut id obiter interjiciam; facile intelliges, quid illa fuerit veluti glandula carnosa quam per suum petiolum a muliebri ovario pendentem Vallisnerius (*k*) memoravit: ex tam crebra autem hydatidum sive adnatarum, sive nonnunquam dependentium tum in fœminarum ovariis, tum in virorum testiculis observatione novum argumentum capies similitudinis quæ inter utrasque has Partes intercedit, si rem quidem sic generatim spectemus.
Sed a vesicula propemodum solida ad tuberculum, sive corpusculum omnino jam solidum pergamus.

22. BUBULCUS post medium Januarium mensem A. 1743. in hoc obierat Nosocomio. Is quibus potissimum obnoxius fuisset morbis, & quibus sublatus, cum pro certo dicere non possim; conjicies ipse ex iis quæ præter naturam deprehendi, cum in Gymnasio quæ ad Ventrem attinent, & quæ ad Thoracem, inciderentur. THORAX; ab hoc enim hic juvat initium ducere; pulmones habuit arcte cum pleura connexos, cætera sanos: cor magnum: arteriam Aortam qua descendere incipiebat, non sine aliqua ossea squamula: Carotides latiores quam soleant, latissimas autem Jugulares venas Internas, dexteram præsertim, quæ aere magis, ut videbatur, quam sanguine plena, digitum pollicem ferme æquabat. Ventre aperto, oculos ad se convertit sinistra ima pars Coli intestini, flatibus dilatata, eoque compulsa, ut ejus inflexus ille tractus pene totus in umbilicali esset regione in transversum locatus, magno objecto errandi periculo, si quis ibi ex dolorum sede, non Colon, sed Jejunum intestinum torqueri, censuisset. Ventriculus erat amplissimus, laxissimusque. Huic lumbrici inerant multi, tunica autem intima deerat ad spatium aliquod a sinistris in fundi posteriore facie, & gangrænæ initium apparebat in ea parte quæ pyloro propior est. Qua omentum ventriculo cohærebat, ubi sæpenumero, si quas, minimas certe videas glandulas de lymphaticarum genere, occurrebant aliquot, parvæ fabæ magnitudine. Lien sex digitos transversos latus, duos tresve pollices crassus, sesquispithama longior, substantia fuit valde laxa, & præmolli. Jecur tamen non æquo grandius, intus dimidia ex parte decolor, ex dimidia altera dilute flavum, tres aut quatuor emittebat bilarios ductus quibus latiores vidisse, non memini, uno præsertim qui minimi digiti apicem propemodum admisisset. Quorum dilatationis causa nulla apparebat eo tempore: calculum autem aliquem olim in trunco substitisse, in quem illi, ut solent, confluebant, fortasse conjecissem, si is truncus, qui latus alioquin erat, ipse quoque ea latitudine esset quæ pro-

(*d*) Epist. 13. n. 5. (*e*) n. 2. (*f*) n. 24. (*g*) n. 38. in fin. (*h*) n. 35. & seqq. (*i*) n. 19.
(*k*) Istor. della Generaz. P. 2. c. 5. n. 21.

proportione requireretur. In cysti bilis fusca, sed quæ flavissimo colore inficeret: cum multa ex illa discissa effluxisset; fæces tamen lentæ, earum similes quæ in vino subsident, restiterunt. Iliacarum arteriarum altera intorta alicubi quasi ut in Splenica videmus: utriusque autem illarum interior facies pene rugosa, & infuscata, nisi qua altera uno in loco subalbi aliquid ostendit ligamenti duritie, necdum ossis. Spongiosi urethræ corporis bulbus, qui solet intus, extraque a subsistente sanguine nigricare, hic, quod alias vidisse non recordor, nullum continebat, ut ejus cellulæ, patulæ alioquin, carneo dumtaxat colore sebruberent. Testium alter fuit secundum naturæ modum, nisi quod inter se, & epididymidem levem pinguedinis laciniam in viro cæteroquin non pingui interjectam habebat. Alter vero ea erat copia valde flavæ aquæ circumfusus, ut per tunicam Erythroidem fibræ jam nullæ amplius apparerent, distentam videlicet a Vaginali, quæ non modo ipsa quoque distendebatur, sed caveam suam, semper quidem eo minus latam, quo magis sursum ibat, ad tres pollices extendebat supra testis supremam partem, sani utique, sed ita in longitudinem producti, ut alligatam epididymidem distraxisse videretur. Prope hujus majorem globum ex Albuginea prominebat subrotundum corpusculum, quasi ex ejus substantia factum. Vasorum autem Spermaticorum fasciculus crassior quidem erat; sed ex subflava fiebat pinguedine majori ex parte.

23. In hac, aliisve quas indicaturus sum, aut prolaturus, Observationibus nolim mireris, si cum multa esset, aut non pauca intra Vaginalem tunicam aquæ copia, unum tamen sæpe esset corpusculum; nec illud magnum. Reliquiæ enim magnæ hydatidis esse potuit, & quæ diu aquam dedisset, tametsi denique a longo tempore in eam se contraxisset exiguitatem, & siqua præterea corpuscula similia fuerant, omnino interdum potuerant evanuisse. Hoc monito, non modo tibi ad memoriam reducam Senem de quo Epistola scripsi XL. (*l*), in cujus altera Vaginali turbida aqua erat non pauca, subrotundum autem corpusculum, Albugineæ concolor, ex hac prope globum epididymidis majorem prominebat; verum insuper huc duas alias adscribam historias, quarum altera simul plura confirmet esse potuisse corpuscula, altera ostendat qua interdum ratione Prosectorum oculos possint effugere.

24. SENEM rusticum in hoc Nosocomio thoracis hydrops confecerat eo tempore quo mihi Januario mense A. 1731 publica incipienda erat Anatome. Itaque ejus cadaver in Theatrum illatum est, & quo par est, ordine dissectum: quanquam hic quoque, ut in Bubulco feci, quæ prius examinata sunt, posteriore loco describam. THORACIS aqua educta, pulmones inventi sunt flaccidi, & male affecti. Cor non item. Abdomine diducto, præter ea de Appendicula Vermiformi, de Valvula Bauhini, de Jecinore, & Liene, quæ cum satis indicata sint Epistola Anatomica XIV. (*m*), hic iterare non est operæ; arteriæ Magnæ truncus interiore facie passim inventus est inæqualis hic illic, aut osseus factus, aut ad osseum inclinans. Ex Cœliacæ autem ramis ille qui ventriculi fundo subtenditur, miris adeo ut nunquam ita conspexerim, modis quasi in cincinnorum formam se se totus intorquebat, sæpius se retrorsum inflectens. Vesica urinaria in se maxime contracta, crassa, dura, aeri immisso renitens, dilatari non potuit. Intus sanguinolento rubore, quasi ab inflammatione, erat circumcirca infecta ad imam sui partem, qua ex medio ambitus ipsius urethræ orificii ab interiore, eademque posteriore facie protuberantia intra vesicam exstabat, mediocris uvæ acini forma, & magnitudine. Quæ protuberantia etsi ipsa quoque a distentis sanguiferis vasculis ibidem rubebat; tamen intus ex alba, compactaque fiebat substantia in quam manifesto se Prostata glandula producebat. Denique testium alter parvus intra aquam erat multam, quæ vi frigidæ tempestatis in glaciei lamellas ex parte concreverat. Eam tunica Vaginalis complectebatur. Ex Albuginea autem tum qua testiculum vestiebat prope majorem epididymidis globum, tum qua se producens hunc ipsum globum operiebat, ex singulis, inquam, his locis singula prominebant inter se vicina corpuscula, quæ ex densa, duraque substantia compingebantur.

25. VIR qui ab alto ceciderat sub initium Aprilis A. 1740. ut fracta capitis, & thoracis ossa haberet, aliis Litteris (*n*) perscribam. Nunc quoniam utrinque in scroto hydrocele laboraverat; quid utraque in parte viderim, non reticebo. VAGINALES tunicæ aquam limpidam, sed copia non pari, continebant. Nam alterius cavea aut nihil erat, aut parum extra naturalem modum extensa: alterius vero ad summum usque os pubis sensim quidem contractior, sed satis tamen lata, nullisque interrupta cellulis, fibrisve se producebat. Uterque sanus erat testiculus: quanquam is qui in ampliori erat cavea, altero erat, nec paulo, major. Minor tuberculum habuit parvum, Albugineæ concolor, & affixum, & quasi ex ea factum, non tamen durum. Major nihil ejusmodi ostendit. Verum cum forte animadvertissem, dum aqua effunderetur qua fuerat circumfusus, nescio quod corpusculum simul exire, in hac quærens, corpusculum inveni minoris uvæ acini magnitudine, & forma quoque, nisi quod hæc ad ovalem nonnihil vergens, in medio alterius extremi breve, & tenue quasi collum habebat, ut exiguam referret ampullam, aut si mavis, uvæ acinum, petiolo tamen ex eadem acini substantia instructum. Sane & hoc corpusculum per suum illud collum ad partem aliquam adhæsisse videbatur, unde, quacunque ex causa, decussum, in aquam deciderit, in ea facile se observationi subducturum. Alba erat, densa, & compacta substantia ex qua intus, extraque constabat, si particulam excipias minimam, abnormi figura, quæ quasi nucleus medium tenebat. Hæc enim erat subflava, & pene ossea duritie, cum pars omnis reliqua, inter digitos compressa, nonnihil cederet.

26. Non me fugit quid potissimum adversus ea quæ ex propositis Observationibus mihi videor posse conjicere, vicissim opponere ipse possis, vel meis, quas alias accepisti, Observationibus quibusdam fretus. Probe enim memini, Epistolis XXIV. (*o*), XLI. (*p*), & XLII. (*q*) testiculos descripsisse, e quibus corpusculum illud exstaret, aut etiam penderet subrotundum, quod mihi quidem ruptæ est hydatidis indicium, cum tamen Vaginalis tunica modicum, vix parum, nihil etiam nonnunquam aquæ contineret. Quas ego Observationes tantum abest ut velim subterfugere; volo insuper alias ejuscemodi adjicere, & quare nulla earum tamen conjecturis prorsus officiat meis, denique indicare.

27. VIR alter perpaucis postquam illum de quo novissime dictum est, secueramus, diebus in Nosocomio decessit: quo serius illatus fuerat, quam hernia in scroto, ut vocant, incarcerata postulasset. Me absente, Mediavia noster cadaver incidit: qui mox eodem die simul quid conspexisset, narravit, simul nonnullas quas ipse inspicere avebam, Partes ad me curavit afferendas. Quæ igitur retulit, primum accipe, ut cum iis conjungas quæ supra de enterocele sunt scripta, accepturus deinde quæ ego de hydrocele observavi. HERNIÆ sacculus sub Cremastere musculo, & huic annexa tunica Erythroide conclusus, pone se spermatica vasa, & testiculum habebat. In sacculo duplicata intestini Ilei portio leviter eidem annexa erat sic ut digitis separari potuerit, neque tamen in ventrem retrudi, prohibente annuli angustia, & intestini ab inclusa materia dilatatione. Nigricabat annulus, & intestinum non intra sacculum modo, sed

(*l*) n. 22. Vid. & Epist. 44. n. 7. (*m*) n. 61. (*n*) Epist. 52. n. 34. (*o*) n. 16. (*p*) n. 18. (*q*) n. 11.

fed in ventre quoque ad proximum femiulnæ tractum. Reliqua inteftina non turgebant: quanquam in vivente abdomen erat fubtumidum. Teterrimo cadaveris odore prohibitus, non alia, nifi quæ a me expectari fciebat, præterea attigit. Cranio aperto, fanguine multum diftenta meningum vafa animadvertit, & ferum effufum. Quid ipfe in meningibus adnotaverim, fcribendi non eft hic locus.

Eft de nonnullis dumtaxat quæ in allato ad me tefticulo altero, & propriis quibus etiamtum inclufus erat, membranis confpexi. Intra Vaginalem aqua leviter fubflava continebatur, fed pauca adeo, ut tertiam cochlearis partem non fuperaffet. Tamen ex Albuginea, ubi, fani alioquin, ut cætera quæ ipfe examinavi, tefticuli fupremam propemodum partem conveftiebat, fubrotundum exftabat corpufculum quod & colore eodem erat quo ipfa tunica, & ex eadem fieri fubftantia videbatur.

28. SENEX Tridentinus procerus, fed arctis ventribus, qui unde mortuus, & quale in corde officulum, & quam crebras in arteria Magna offeas bracteolas haberet, cum tibi aliis Litteris (*r*), quanquam id obiter, fignificaverim; non hic repetam. Duo potius quæ cadaver ejus diffecans, menfe Martio A. 1717. præterea animadverti, huc adfcribam, ut minus imperfectam hiftoriam habeas. CORDIS ventriculi, & vafa Magna polypofis concretionibus, iifque grandibus, denfis, &, fi diftrahere velles, refiftentibus, non carebant: & tamen fluidi, & nigri fanguinis tanta copia partes omnes redundabant, ut fecanti mihi id moleftiæ fæpius, & moræ fuerit.

In fcroti altera parte Vaginalis tunica aquam non multam continebat. Albugineæ vero, craffioris factæ, fuperficiem corpufcula hic illic occupabant ejufdem ac ea coloris, glandularum exiguarum forma, duriufcula, alicubi ferme in quincuncem difpofita.

29. VIRI cadaver, qui a pleuritide quafi quadam mortuus dicebatur, in Gymnafium illatum eft, cum ibi Anatomen docerem, fub Januarii finem A. 1750.

THORACE reclufo, vitium revera multiplex in eo deprehenfum eft. Plurima enim & in ejus cavis, & in pericardio aqua fuit: pulmones, a finiftris præfertim, magna ex parte ad pleuram affixi, & alicubi fubduri: inter eas glandulas quæ ad primam bronchiorum funt divifionem, una tranfverfum pollicem longa. Confulto hic omitto quæ alibi melius dicam, Triangulares pectoris mufculos propemodum totos huic a natura defuiffe: e fibulæ autem alterius fupremo interiore latere proceffum offeum, ftyloidis fimillimum, extitiffe. Sed ea quorum potiffimum caufa hanc fcribere Obfervationem incepi, non omittam. Communibus teftium tunicis detractis, fub quarum illa quæ fcrotum proprie dicitur, plus pinguedinis, in imo etiam, vidi, quam in homine præfertim non valde pingui expectaffem, cum reliquas ab altero latere ipfe incidiffem, nec humoris quidquam e Vaginalis cavo defluere, animadvertiffem; inclufus tamen tefticulus prope extremum fuperius parvam habuit excrefcentiam rubellam, ex Albuginea exftantem.

30. Poft hæc addere non attinet, Juvenem de quo ubi de Vulneribus Thoracis (*), & multo minus Virum de quo ubi de Gonorrhœa (*ſ*) fcribemus, illum quidem uno in tefte prope alterum epididymidis globum, hunc vero ad fummum epididymidis, illum parvam quafi Albugineæ excrefcentiam fubrubram, & mollem, hunc vero fubrotundum corpufculum habuiffe; neutri tamen intra Vaginalem plus madoris fuiffe, quam in faniffimo quovis homine videamus. Jam enim fatis ex fuperioribus hiftoriis liquet, non folum præfente corpufculo, imo pluribus nonnunquam corpufculis, aquam in Vaginali fuiffe non multam, fed nullam tunc quoque cum rubella exftaret adhuc excrefcentia, quæ mihi effet hydatidis non ita pridem difruptæ indicium. Quæ omnia etfi ita funt; tamen quando nihil eft quod vetet concipere, hydatidem recens difruptam, fuiffe exiguam; corpufcula autem quædam, vel plura, vetuftarum hydatidum effe veftigia, denique revehentium vaforum ofcula, ut in quorundam Vaginali tunica vix ulla, aut obftructa effe, ideoque in iis effufam aquam diutius fervari, fic contra in aliis majori effe numero, magifque patentia; cum igitur concipere hæc liceat; fatis effe caufæ non video, cur priores illas conjecturas omnino abjicere cogamur. Utcunque id eft; ex lectis quas propofuimus, ex relectis autem quas indicavimus, Obfervationibus collegeris, hydatides, excrefcentias, corpufcula nobis ut plurimum ad fuperius teftis extremum, atque adeo prope majorem epididymidis globum occurriffe: & cum in utroque exftarent tefticulo, fæpius eundem utrobique locum tenuiffe, quin etiam ei adnatam, aut faltem proximam, quantum delineatio videtur oftendere, illam hydatidem fuiffe quam teftis figuram, & magnitudinem referentem fupra (*t*) memoravimus: quæ res non prorfus indignæ funt fortaffe quæ animadvertantur, & quorum caufæ forfitan ex propiore Spermaticorum vaforum fafciculi infertione perquirantur.

Verum te illud magis ex me quæfiturum puto, num igitur nufquam, nifi inter Vaginalem tunicam, & Albugineam hydrocelem offenderim. Ego vero ut femel viderim in ipfa, ut arbitror, Albuginea, continuo exponam.

31. SENIS, qui ab alto cadens Martio menfe A. 1706. ex capitis ictu mortuus eft, reliquam hiftoriam, cum de iis ictibus agam, (*u*) habebis: hic ea tantum quæ ad herniam attinent duplicem qua in dextero tantummodo fcroto laboraverat. OMENTUM, quod in ipfo ventre erat dextrorfum retractum, ex eo defcendebat in facculum qui ad latus fafciculi Spermaticorum vaforum non ultra fummam tefticuli partem extendebatur. Intus erat lævis, ex eoque omentum nullo negotio in ventris caveam reductum eft. Hernia autem altera ad hunc modum fe habebat. Erat alter facculus priore multo minor, quippe tefticulo non longior, fatis tamen latus, ex lævi, & feparabili factus membrana, fubflavam aquam continens. Is tefticuli multo maximam partem cingebat, quippe latera hinc, & hinc arctiffime committens fua cum ea dorfi tefticuli parte quæ utrinque fecundum longitudinem epididymidi erat proxima, ut hæc particula extra facculum effet tota.

32. Qui Albugineam tunicam in duas membranas facili, & æquabili divifione haud femel diduxerim (*x*), Cl. autem Teichmeyerum (*y*) videam id benigne augentem, affirmantemque, *in tres evidentes tunicas feparari poffe*; facculum hunc minorem crediderim ex earum duabus ab interpofita aqua effectum: quod hydroceles genus, nifi forte a Fabricio noftro (*z*) indicatum velis, nefcio an ab aliis antea fuerit adnotatum. Genus autem illud quod Viri cæteroquin doctiffimi frequentiffimum effe ajunt, & ego, nec fine curandi ipfum modo, in illa Introductione (*a*) agnofco quæ adeo antiqua eft, ut Galeno adfcribatur, illud, inquam, genus nec Valfalvæ, nec mihi occurrit, neque Experientiffimo Heiftero (*b*). Non tamen propterea ab aliis vel creberrime vifum negaverim, qui videlicet multo fæpius aquam inter membraneas cellulas quæ fupra Vaginalem tunicam funt, interclufam, quam intra hanc effufam, proponunt. Diu eft cum alii, & in his certe Gerardus Blafius (*c*) admonuere, hanc tunicam *non extendere fe ultra teftem*, nec *vafa fpermatica vaginali quadam tunica libera tegi*; .... *fed* pro ea *membranulas dari plurimas, coagmentatas, vafa hæc connectentes*: itaque vel rupto ad inguina peritonæo, tamen humori *ex ventre ad hoc fpatium, id eft in Vaginalis cavum, nullum dari tranfitum, fed vero*

(*r*) Epift. 3. n. 22. (*) Epift. 53. n. 40. (*ſ*) Epift. 44. n. 5. (*t*) n. 3. (*u*) Epift. 52. n. 8.
(*x*) Adverf. 4. Animad. 1. (*y*) Vindic. quorund. Invent. in fine. (*z*) Pentateuch. Chir. l. 1. c. 27.
(*a*) c. 18. (*b*) Differt. de Hydroc. n. 28. & Inftit. Chir. P. 2. S. 5. c. 122. not. *b* ad n. 1.
(*c*) in Obfervatis, fupra ad n. 8. citatis.

vero intra hanc & scrotum ipsum, id est in cellulas inter utrumque interjectas, & cum superioribus illis aut per se, aut vi demum morbi communicantes. Hæc fere omnia sequuntur nunc plures, nec ipse nego, ut neque illud quod adjiciunt, pondere tamen aliquando, aut acrimonia humoris, in superioribus illis cellulis collecti, posse disrumpi, aut erodi illud quasi septum membraneum quod inter Vaginalis caveam, & illas cellulas intercedit, sicque demum in eam humorem effundi, & unum perpetuum cavum fieri, Vaginalis nempe, & spatii quod superiores illæ distentæ cellulæ occupabant. Qua ratione forsitan illam nostram explicabunt Observationem (*d*) Vaginalis caveæ ad summum usque os pubis productæ, cui quidem explicationi pertinaciter haud refragabimur: quanquam non satis intelligimus, quomodo cum eo consentiat quod non modo alii, sed ipsi quoque agnoscunt, hydrocelem, ut cæteræ herniæ spuriæ, *dum increscunt*, *adscendere versus inguina videri* contra ac legitimæ, quæ *descendendo versus testes*, *augescunt*; Sed & alteram nostram in Bubulco Observationem (*e*), cujus Vaginalis cavum tres supra testiculum digitos pollices ascendebat, si ad eundem modum explicent, aut nonnullas etiam de tot aliis in quibus ea cavea non magis quam soleat, sursum producta, plus minusve humoris continebat; mirum erit, ne unam quidem unquam supra Vaginalem superstitem fuisse cellulam, quam videremus, humore distentam, imo, salvo illo quod diximus, septo, humorem tamen, quod ipsi fieri posse, negant, intra Vaginalem transiisse. Igitur si ea tantummodo quæ nos conspeximus, fideliter, ut solemus, hic quoque narrare tibi velimus, nusquam in scroto, nisi in Vaginalis cavo, humorem collectum vidimus, si præter Senem de quo novissime locuti sumus, asciticos excipias, in quibus tamen in minutas erat illas cellulas dispertitus quæ cuti propius subsunt, ut Epistolis XXXVIII. (*f*), & XLI. (*g*) expositum est.

33. Asciticorum hanc hydrocelem, quam potius scroti hydropem vocant, minime necesse est cum vulgo ab aqua illa repetere qua distentus eorum est venter; cum eædem causæ propter quas aqua tunc cæteras persæpe infarcit cellulas quæ cuti subjiciuntur, præsertim autem inferiores, efficere satis possint, ut in scroto pariter illas infarciat, eoque id facilius quod pendulum est, & musculorum viribus parum instructum. Nec tamen inficias ivero, nonnunquam immani aquæ vi quæ in peritonæum nitatur, posse hoc intra scrotum adeo urgeri, ut si scrotum perfores, magno illac impetu ex ventre descendens aqua erumpat, quemadmodum se vidisse, ingenuus, si quis alius, Vir narrat, Benevolus (*h*). Qui cum ait, abdominis annulum tunc fuisse ita dilatatum, ut pugnum admittere potuisset, nobis ansam dat admonendi, non licere uti, semper saltem, ingeniosa quadam explicatione originis in asciticis veræ hydroceles *ab intento adductoque multum*, ob ventris tumorem, *musculo obliquo*, *atque sic arctato ejus ostio*, oblonga videlicet fissura quam annulum vocant, unde illac transeuntes venæ Spermaticæ comprimantur.

34. Cæterum earum venarum pressio interdum ab immani potius aquarum pondere illis, dum sub peritonæo transeunt, incumbentium facile repetenda, quantum possit facere ad hydrocelem gignendam, ostenderem, si opus esset, exemplo præsertim quod apud Cl. Bassium (*i*) leges, magnæ hydroceles, quæ subligaris, arctius, & validius inguen comprimentis, usum brevi post consecuta est. Et Medicum tamen novi senem, qui ad defluxionem, ut ipse ajebat, ad testiculi non modicum jam tumorem intercipiendam adstringentia medicamenta inguini imponi jusserat, quasi arteriam invehentem possent, venas autem, & lymphæductus revehentes, tanto magis, quanto infirmioribus sunt tunicis, non possent adstringere. Quæ cum me consulens Pharmacopola; is enim erat æger; ex me audivisset; continuo illa abjecit; & curatio reliqua magis profuit. Atque, ut cæteris hic omissis causis, Spermaticas tantum venas in hydrocele, & plerisque aliis illegitimis herniis spectemus; sunt illæ per se ad hæc gignenda, & fovenda mala satis pronæ, sive positum attendas, sive ingentem ab initio ad finem usque longitudinem, sive inertiorem quem revehunt, sanguinem, quippe tenuibus, & actuosis particulis in teste orbatum, sive arteriæ sociæ ab origine exilitatem, longissimumque decursum, sive adjecti unius Cremasteris musculi infirmitatem, sive denique valvulas in venis ipsis aut nullas, aut paucas, aut officio, id quod injecta testes versus ostendunt, non satis pares in iis præsertim qui crebrius, diutiusque aut veneri, aut venereis cogitationibus intenti, venas illas dilataverint. Ob has igitur causas, ab Doctis Viris satis agnitas, & quæ tamen ad semen rite secernendum requirebantur, ita sunt hæ venæ ad ea quæ indicavimus, mala inferenda, aut augenda idoneæ, ut si libidinum intemperantia accedat, compressio, ictus, aut aliud quidpiam unde motus sanguinis per ipsas magis retardetur, illa non difficile sequantur, nedum, si eæ non vitentur res, augeantur. Atque adeo ex retardatione ista deduci video ab Eruditissimo Scriptore explicationem Observationis Dodonæi, in Sepulchreti quoque Sectionem proximam (*k*) relatæ, & in hac (*l*) laudatæ, hydroceles videlicet, cum ab interna causa est, in sinistra scroti parte semper, aut saltem, ut illam Observationem contraxit Hildanus (*m*) *ut plurimum* occurrentis. Cum enim quod illi de sinistra vena Spermatica quasi a proximo rene serum in scrotum vehere posset, comminiscebantur, locum haud habent hoc tempore; optime quidem id substituitur, sanguinem ab ea vena in Emulgentem expedite non referri. Exemplum vero quod ad impedimentum explicandum producitur, ut si ren proximus calculis, & arena, & ulcere laboret, exiguus autem calculus ex ulcere cum sanguine in Emulgentem venam abripiatur, ex hac autem procidat in Spermaticam, & sanguinis e teste refluxum turbet; exemplum hoc, inquam, adeo in hydrocele rarum est, ut ipse qui proponit, non diffiteatur, imo ab aliis probabiliorem causam requirat frequentissimæ rei, aut certe ex ejus quoque observatione *longe crebrius* in sinistro, quam in dextero scroto occurrentis. Mihi vero non alia hic quærenda videtur causa quam ea quæ a morbo alibi (*n*) cum Doctissimis Viris agnita est, cur ren sinister sæpius quam dexter, sit calculis obnoxius. Cum enim sanguis per sinistram Emulgentem venam, quippe longiorem, & Magnæ arteriæ in transversum impositam, non expedite adeo, & cito, ut per dexteram, feratur in Cavam, Spermatica autem vena sinistra, non ut dextera, in Cavam ipsam, sed in Emulgentem illam sinistram influat; satis apparet, ubi sanguis in vena utraque Spermatica æque ad subsistendum pronus fuerit, facilius tamen fore, ut in sinistra subsistat, sive lentius ascendat, quam in dextera. Neque aliam proferrem causam, cur Cirsocele *sinistrum latus fere semper afficiat* secundum Arantii (*o*) Observationes: quæ tamen, ut & superiores quas modo de hydrocele memoravi, an cæteris pariter Observatoribus respondeant, in medio relinquo. Nam & plures plerorumque opus esset editas extare hac de re in utroque morbo Observationes, & quas Valsalva & ego habuimus, forte accidit, ut quo eæ in latere habitæ sint, non nisi perraro sit adnotatum.

35. Sed priusquam de Cirsocele pauca adscribamus, de Pneumatocele, & de Hæmatocele, ut propositus ordo (*p*) postulat, multo pauciora attingemus. Hanc enim haud vidimus, quippe raro

(*d*) supra, n. 25. (*e*) supra, n. 22. (*f*) n. 26. (*g*) n. 18. (*h*) Differtaz. I. (*i*) Dec. I. Obs. Anat. Chir. 9. (*k*) Sect. 30. in Schol. ad Obs. I. (*l*) in Schol. ad §. 3. Obs. 21. (*m*) Cent. 4. Obs. Chir. 66. (*n*) Epist. 40. n. 12. (*o*) De Tumor. p. n. c. 51. (*p*) n. 15.

raro diuturnam, ut cæteræ. Nam cum sanguis sive ex vulnere inflicto, sive ex curatione in scrotum defluxit, cito Chirurgi rationem ipsam, nedum Celsi (q) præceptum secuti, via facta detrahunt. Nonnunquam tamen ex erosione membranarum testiculi *notabilis copia cruenti ichoris* Vaginalem tunicam distendit, ut, hac incisa, *cum impetu erumperet*, quemadmodum invenio apud Justum Schraderum (r).

Pneumatocelem autem si ita accipiamus, ut ab aere fiat intra aliquod intestinum incluso quod in scrotum descenderit, cujusmodi adnotandum in primis exemplum protulit Cl. Hallerus (ſ); ex parte aliqua fortasse vidi: sin vero ut ab aere, quomodo plerique accipiunt, scroti cellulas distendente; non memini legisse qui sine cæterarum omnium, aut plurimarum, aut certe, ut apud Palfinium (t), proximarum scroto partium emphysemate conspexerit. Mihi in jam mortuo ut in solo apparuerit scroto, Epistola habes V. (u)

36. Cirsocelem Cornelius Celsus unam ex omnibus herniis ramicis, aut ramicum nomine designavit, sive scrotum occupet, idque aut exterius, aut interius, sive inguen tantum impleat: quem ordinem ut proponit capite, non 17; sed 18. libri 7. ita in curatione sequitur cap. 22. & 24. Quæ adnotare volui, ne, ut ingeniosissimus alioquin Vir, nonnihil hæreas in ramicis nomine apud Celsum, obscurumque tibi hoc ejus ultimum caput videatur, in quo bubonoceles quidem, ut finis docet capitis 18; curationem tradit, sed bubonoceles quæ non nisi a varicosis venis fiat. Obscurus est Justus Schraderus, quem eo tibi libentius memoro, quod ejus Observationes in Sepulchreto omissas video. In illa enim ipsa quæ paulo supra (x) indicata est, qua hæmatocelen quandam proponit, *innumeros* quoque *perreptantium vasorum flexus supra modum turgidos* fuisse, scribit; *in superficie* vero testiculi, an Vaginalis tunicæ dicat, incertum: utrolibet enim loco esse posse, laudatis capitibus 18. & 22. Celsus docuit. Porro ut in Schraderi Observatione, sic in aliis pariter haud raro accidisse, animadverto, ut cum Cirsocele aliæ essent herniæ conjunctæ. Videsis Horstium quem hic habes in Sepulchreto (y). Relege etiam Epistolarum mearum locos quibus hæc hernia descripta est, ut fuit a Valsalva, aut a me conspecta. Ille (z) cum juxta primum Celsi (a) modum *super ipsum scrotum* varicosas venas ita vidit *inter se implicatas*, ut catenam referrent; hydrocelem simul invenit. Ego cum secundum ultimum primæ divisionis Celsi (b) modum Cirsocelem inchoatam in Lanio (c), aut absolutam in Figulo (d) deprehendi; simul in hoc reperi hydroceles initium, in illo autem hydrocelem. Erat præterea in Figulo substantia testis ita compacta, ut *alimentum amisisse*, sicuti in eo modo Celsus (e) loquitur, videretur, subjectumque habebat corpusculum exiguum osseum: quod in memoriam redigit certam quandam aliam Valsalvæ, nescio quo in homine habitam, Observationem. In dextero enim vasorum Spermaticorum fasciculo intra peculiares membranulas corpusculum offendit osseum: quod cum inter digitos valide premeret, ex duobus factum esse, vidit. Globuli forma utrumque erat; sed alterum grani milii, alterum viciæ magnitudine, hoc in parte subasperum, illud vero eleganter ad margaritæ similitudinem lævigatum. Cæterum de Cirsocele hæc adnotavit Arantius (f), maximam, opinor, describens: *tactui turgentia vasa digiti crassitudine se se offerunt, intestinorum in modum, orbibus, & anfractibus obvoluta, quæ decumbentibus, magna ex parte delitescunt, hyemalique tempore, contracto scroto, minuuntur, ac minus infestant, æstate vero maxime*.

37. Steatocele eidem Auctori est (g), *ubi adiposus quidam humor in scroto, & circa testem concrescit*. Secutus est autem antiquum illius *Introductionis* Scriptorem, quæ inter Galeni libros servata est, qui Scriptor cum inter cæteras hernias 17. & 18. capit. steatocelem nominaverit, in hoc altero curationem indicans, *adipem*, ait, esse *auferendum*. Verum sive sebum, sive adipem vocare malimus quidquid unctuosi intra scrotum aliquando concrescit, ipsumque distendit, id certe aut sub cute ipsa congeritur, aut in cellulis interioribus. Prius ad genus attinet quod supra (h) dixi, sub scroto proprie sic appellato plus pinguedinis, in imo etiam, me vidisse, quam in homine præsertim non multum pingui expectassem; nihil enim ibi pinguedinis, aut certe vix aliquid subest, idque interdum. Sed illud erat inchoamentum dumtaxat quoddam vitii hujus: quod expletum vides in Sectione hac Sepulchreti XXIX. (i) ex Graafio: eodemque fortasse referendum est quod in memorata Horstii Observatione ibidem (k) legitur: *in dextra scroti parte caro adiposa*. Ad interiores autem cellulas spectat quod in cadavere admodum pingui adnotavit, ut supra (l) aliam ob causam dictum est, Cl. Petschius (m), cum enterocele, aut epiplocele in altero scroti latere esse videretur, nil nisi *pinguedinem* fuisse *in substantia peritonæi cellulosa collectam, & per annulos ad scrotum progredientem*. Sic apud Boerhaavium (n) legeris visum ab ipso in scroto tumorem maximum; in obeso enim homine, testiculo sano, & libero, *pinguedo luxurians, exorbitaverat per annulum in scrotum cum vasis spermaticis*. Schulzius (o) autem non infra inguina videtur offendisse *quantitatem magnam pinguedinis* a dextris, longe pauciorem a sinistris, iisdem vasis *arcte intertextam*, ut a primo intestinum, aut omentum eo prolapsum mentiretur, idque in cadavere potius strigoso, sicut antea (p), ut aliud ostenderem, a me relatum esse, memineris. Mihi vero, qui interdum vel in macilento corpore pinguedinem iis vasis passim interpositam a summa Vaginali tunica ad annulum usque; eum enim tractum peculiariter tunc observabam; vidisse me, sciam, in homine autem maxime toroso, minime pingui, cum sanissimus esset, occiso, non solum in ima eorundem vasorum sede pinguedinem, sed & inter epididymidem, testemque offendisse, denique in bubulco pariter non pingui, his Litteris (q) descripto, cum fasciculus illorum crassior, qui ad alterum spectabat testem, e pinguedine fieret majori ex parte, inter alterum testiculum, ejusque epididymidem non defuisse pinguedinem: quæ res tametsi ab Anatomicis non est, quod recorder, memorata, fortasse haud infrequens est; mihi, inquam, non tam mirum videtur, in eorum vasorum fasciculo præter modum auctam pinguedinem fuisse non semel deprehensam, quam inter epididymidem, & testiculum nunquam fuisse; nisi forte aliquando in Sarcocele quadam pinguedo pro carne accepta est.

38. Sarcocelis enim carnem non rubram modo, sed & *albicantem* commemorat paulo ante laudatus *Introductionis* Auctor (r), & ipse, ut alibi (ſ) indicatum est, pinguedinis sacculos vidi, qui, cum hæc subsistente, intermistoque sanguine esset infecta, carnem mentirentur. Porro de hujus herniæ natura, & sede alii in alias, easque inter se adversantes sententias Medici abiere. Vesalius enim, quod ex Sepulchreto (t) cognosces, sibi persuaserat, ex omento fieri in scrotum prolapso. Alii ab ipso testiculo extumescente, & indurescente non differre, existimarunt. Reliqui autem sicuti non negant, a primo eorum vitiorum interdum posse minus cautis Observatoribus imponi, ut pro sarcocele accipiant, ita hoc nomine revera excre-

(q) De Medic. l. 7. c. 19. (r) Dec. 2. Obs. Anat. Med. 1. (ſ) ad Prælect. Boerh. §. 641. not. u.
(t) Anat. du corps hum. P. 1. tr. 2. ch. 18. (u) n. 19. (x) n. 35. (y) l. 3. Sect 29. Obs. 17.
(z) Epist. 20. n. 24. (a) l. 7. c. 18. & 22. (b) Ibid. (c) Epist. 21. n. 19. (d) Epist. 7. n. 11.
(e) cit. c. 18. (f) c. supra ad n. 34. cit. (g) Ibid. (h) n. 29. (i) Obs. 14. §. 2.
(k) Obs. 17. (l) n. 10. (m) Syllog. Anat. Obs. §. 89. (n) Prælect. ad Instit. §. 712.
(o) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 225. (p) n. 10. (q) n. 22. (r) c. 18. (ſ) Advers. Anat. 2, Animad. 6.
(t) Sect. hac 29. Obs. 15. §. 3.

excreſcentem circa teſticulum, & ejus vaſa carnem, aut aliam ejuſmodi ſubſtantiam intelligunt. *Raro* id tamen, ut Celſus (*u*) admonuit, aut certe minus ſæpe quam vulgus putat, ſi indubias Obſervationes quærimus, videtur accidere, nec fortaſſe longius a vero aberraſſe Olaus Borrichius, cum ad Obſervationem ſuam, ut in Sepulchreto habes (*x*), adnotavit, *frequenter ſarcocelem non tam adnaſci teſtibus, quam innaſci*: ubi etiam tradidit, quomodo hydrocele mentiri aliquando ſarcocelem poſſit, utque illa forſan, non hæc fuerit, quam radicis ononidis pulvere, urinam utique ciente, ſublatam credunt. Prudenter igitur tantum tribuit ei ſententiæ quam ſecundo loco memoravimus, ut tamen diſerte locum relinquat etiam tertiæ, pro qua ſtare indicat exempla quæ apud Lotichium ſunt, & Hildanum. Hæc ego quærens, in illius quidem Conſiliorum libro *6.* (*y*), in hujus autem Obſervationum Centuria 4. facile inveni, miratuſque ſum, non ex hujus Obſervatione *65.* quidquam in hanc Sepulchreti Sectionem eſſe relatum. Quod ſi ea quæ per anatomen penitus examinata eſſent, quærebantur; at erat quæ referri huc poſſet Blaſii Obſervatio (*z*), in qua, non ut in illa Borrichii, tota carnea maſſa nihil erat, niſi ipſe teſticulus; ſed contra, craſſo quaſi ex glandulis durioribus cortice, nuclei inſtar, teſticulus continebatur. Nos vero etſi minime dubitamus, quin ut a cæterarum partium, ita ab eroſis, quacunque tandem ex cauſa, teſtium tunicis morbida poſſit caro excreſcere; in hanc tamen per diſſectiones necdum incidimus. Sed incidit quidem Cl. Pohlius (*a*), qui *ſecundum propriam obſervationem* ſarcocelem eſſe, dixit, *tumorem teſticulorum fibroſum & carneum, plus minus durum, & doloroſum, ſucceſſive ortum, qui aut totam teſticuli ſubſtantiam auget, inque molem carni ſimilem convertit, aut ſaltem parti hujus adnatus excreſcentiam veluti carnoſam format*. Veruntamen præcipue, ut vides, in toto id agnoſcit teſticulo: exemplum autem profert ſarcocelis ab ſe diſſectæ in qua teſtis ſubſtantia *tota in materiam purulentam abierat*. Quod ſi legeris Exercitatiſſimi Viri Dieterici Sproegelii (*b*) Obſervationes illas in quibus cum hydrocele, ut cauſa, vel ut effectu, ſarcocele conjungitur; teſtem videbis repertum *livido-atrum, putridum*, aut *extenſum: durum, & ad extra cum epididymidibus corroſum & calloſum*, aut *partim putredine friabilem, partim vero perfecte cartilaginoſum*, & *tunicam* quoque *albugineam cum epididymidibus totam cartilagineam*, aut denique *tumidum*, & cum diſſecaretur, *pus genuinum flaveſcens ſpiſſum in medietate exhibentem, cum arroſione, & incipienti calloſitate parietum*. Vix in una Obſervatione (*c*) *tumidæ & ſcirrhoſæ glandulæ* inventæ memorantur; ſed non in teſticuli ſubſtantia: num ergo in ejus ſuperficie? an in funiculo ſpermatico? nam in hoc quoque ſarcocelem agnoſcunt, & minime attingunt, ſi ventrem ſubiit, velut illa quam a Valſalva conſpectam deſcripſi (*d*) in teſte incipientem, & duri inſtar tuberis quaſi glanduloſæ naturæ illuc aſcendentem ubi cum ſimili meſenterii immani tumore conjungebatur. Sed ne a ſarcocele, ipſis in teſtibus quæſita, recedamus: præclaræ ſunt Ill. Viri Heiſteri (*e*) Obſervationes. Deprehendit hic teſticulos, quales delineat (*f*) quatuor, ea omnes magnitudine, ut merito redarguerit (*g*) qui ſarcocelem *ovum gallinaceum nunquam excedere*, ſcripſerunt. Omnes quoque invenit ſcirrhoſos, & æquali ſuperficie, ut non ſine cauſa affirmaverit (*h*), *teſticulos ſcirrhoſos longe frequentiores eſſe excreſcentiis e teſticulis*. Cætera apud ipſum videbis, & in his unum ex iis teſtibus (*i*) *corruptum, & quaſi cancroſum* fuiſſe. Interea ad ultimam ex herniis a nobis enumeratis veniamus.

39. Spermatoceles nomine Auctor quidem Obſervationis quæ XX. eſt in hac Sepulchreti XXIX. Sectione, herniam accepit quam faciat *vas deferens corrugatum, in ſcrotum deſcendens*, facillime tamen aut manuum ope, aut corporis ſitu reſupino intro rediens. Quis eſſet is Auctor, ut melius poſſem quid ſibi vellet percipere, fruſtra ſub Obſervatione quæſivi. Eſt enim ſubſcriptum *Idem ibidem*, nempe aut Rolfinckius, aut Riolanus, aut Hildanus, aut Roſcius; hi enim in proximis ſuperioribus Scholiis, & Obſervatione fuerant nominati. Quorum neminis cum illa eſſe verba agnoſcerem; caſu denique factum eſt, ut Chirurgiam verſans Barbettianam (*k*), in illa ipſa verba inciderem, nec plus tamen quam quod in Sepulchreto exſcriptum eſt, invenirem. Difficile ſane eſt intellectu minime ignorantibus, quomodo vas ſemen deferens, adhærens ad veſicam, ureteri autem in tranſitu impoſitum, unde Ruttyus (*l*) in nephriticis doloribus retractionem teſtis repetebat, & denique per creberrimas celluloſas membranas ubique tum ſupra abdominis annulum, tum infra ad ſuum uſque ortum cum proximis partibus ſit colligatum; difficile, inquam, iis qui hæc ſciant, eſt intellectu qui poſſit adeo intra ſcrotum hoc vas deſcendere, ibique complicari, ut herniam faciat. Quod cum ipſe non meminerim ab ullo in diſſectionibus eſſe conſpectum, nec per eas, quod ajat, Barbettus viderit; ſuſpicioni locum eſſe, cenſeo, longe aliam rem ac quam ipſe credidit, fuiſſe quam ab ſe dicit non ſemel obſervatam. Itaque Spermatocele, quæ ſi illud mihi ſignificaret, ſupra eſſet inter legitimas hernias relata, inter illegitimas retinetur ſic intellecta, ut *ſeminis aggeſtionem* deſignet *in teſticulis*, quæ hos interdum *ad ingentem attollat molem*; utor autem verbis quibus olim Collectores *Bibliothecæ Anatomicæ* (*m*) rem hanc propoſuerunt petentes, ut ejuſmodi hernias *liceret ſpermatocelas* vocare: neque enim iſta ſignificatio, nedum iſtud nomen, primum inter Medicos nuperrime vulgatum eſt, ut Vir cæteroquin Doctiſſimus videtur exiſtimare. Quin rem *non ſemel* ab ſe in viris ſalacioribus eſſe animadverſam, Collectores illi confirmarunt, cum eſſet *obſtructio in aliqua epididymidis parte a ſeminis particulis concreſcibilibus efformata*; ſemel autem oculis ipſis rem uſurpaſſe, cum poſt ſeminis ita cohibiti, intra ſcrotum effuſionem, indeque ortum abſceſſum ferro aperiendum, poſt ejuſque expurgationem, non pus amplius, ſed ex ea epididymidis parte quæ inter ejus globos media eſt, ſemen quod ipſam diſtendendo perruperat, evidenter prodiret. Quod epididymidis foramen ſi forte malis erodenti potius abſceſſus materiæ quam ſemini diſtendenti tribuere; negare tamen non poteris quod ratio dictat, ſi tranſitus ſemini in ſuas veſiculas quacunque de cauſa intercipiatur, aut ſi ex veſiculis jam diſtentis reditus per revehentia vaſcula in ſanguinem prohibeatur; fore ut ab novo ſemine uſque & uſque in teſtibus ſecreto, teſtes ipſi, epididymides, & reliqua ejus conceptacula repleantur adeo, ut primum intumeſcant, quo tempore ſpermatocelem eſſe, dicemus, tum deinde ut ſtructura tenuior, & mollior quæ in teſticulis præſertim eſt, paulatim vincatur, diſruptiſque vaſculis tum ſemen, tum ſanguinem, tum lympham vehentibus, tumores denique miſti generis in teſtibus procreentur. Nunc ageſis aliquot exemplis hæc declaremus.

40. Queſti ſunt aliqui apud me, quibus ilia flatibus erant diſtenta, non tam de tenſione, & dolore, quam alii de uno, alii de utroque teſticulo tunc potiſſimum intumeſcente, cum flatus maxime urgebant, detumeſcente autem, nullo prorſus relicto incommodo, cum flatus remittebant. Credidi, ab inteſtinis diſtentis viam ſemini intercludi compreſſis vaſis hoc ad veſiculas deferentibus, imo ipſis interdum veſiculis, ut delatum non admitterent. Sic quoque memini, cum ante hos triginta annos Rhodigio ad nos Vir honeſtus veniſſet, tumori cuidam obnoxius qui inter abdominis muſculos ad epicolicam regionem dexteram non ſemel redierat, diceretque, quotieſcunque aderat tumor, teſtem

(*u*) l. 7. c. 18. (*x*) Sect. cit. Schol. ad Obſ. 22. §. 1. (*y*) c. 3. Obſ. 9. (*z*) 15. Partis 1.
(*a*) Progr. de Hern. & ſpeciatim de Sarcocele. (*b*) Obſerv. quædam ſelectiores §. 50. & ſeqq. (*c*) §. 51.
(*d*) Epiſt. 39. n. 2. (*e*) Diſſert. de Sarcocele. (*f*) Fig. 1. & ſeqq. cum Explic. (*g*) in Procemio. (*h*) §. 37.
(*i*) §. 34. (*k*) Part. 1. c. 7. (*l*) Treatiſe of the Urinary paſſag. Sect. 3. P. 1.
(*m*) Tom. 1. in Adnot. ad Graaf. Tract. de Viror. Organ. & cæt.

stem subjectum moleste ibi graviorem fieri, ut sacculo scrotum excipere, & sustinere opus esset; memini, inquam, rem hanc ita ipsi, & Medicis qui in consilio mecum aderant, jam tum explicasse, ut cum Obliquus dexter musculus ab attollente tumore tenderetur, & quod consequitur, oblonga ejus fissura, quæ annulus dicitur, constringeretur, non esset mirandum, si vase quadantenus adstricto quod, illac transiens, semen defert, nonnihil hujus retardaretur ascensus. Sed in hoc, & in illis quoque fortasse viris fieri potest; quanquam restitantis sanguinis indicia non erant; ut compressa, aut arctata pariter vena Spermatica, remorato non minus sanguini, quam semini, ea quæ diximus, essent tribuenda. Sunt autem inter Valsalvæ litteras quædam ad Virum Principem datæ, cui post nuptias testiculus creverat ad gallinacei ovi magnitudinem. Hunc Valsalva tumorem a subsistente semine esse posse, cogitabat, nec præter rationem propterea quia æger non facile semen, quo abundabat alioquin, solebat emittere, ut interdum re imperfecta a concubitu discederet. Pariter in Juvene de quo narrat Hildanus (*n*) cujus narrationis summam habes in Scholio ad eam quam in Sepulchreto indicavimus (*o*), Barbetti Observationem, quis non a semine; sed a sanguine repetat dolorem inguinum, & testiculorum tumorem, imminentem seminis ejaculationem repente prohibitam consecutos? Evanuit quidem uterque a sinistris; a dextris vero tumor non modo perstitit, sed progressu temporis in carnosam ingentem herniam excrevit. Idem ab eadem causa alteri contigisset, nisi tumorem, ad pugni majoris magnitudinem intra annos duos jam auctum, rara felicitate resolvisset Cl. Crausius (*p*). Generoso autem Viro cujus ejusdemmodi tumorem, nec alia ex origine natum, conspexi, quis contigerit exitus, scire non possum, cum hac transiens, vix me consulto, perrexerit necessarium iter conficere. Inutile certe præter Chirurgi ferrum, auxilium omne expertus esset, si tumor ejusdem fuisset naturæ ac in Juvene (*q*) fuit, cui ab non ita dissimili causa exsecta e scroto est massa carnis albissimæ, & solidissimæ, in cujus centro globus osseus concludebatur. His autem quatuor cur non ambo testes, sed alter aut tumuerit, aut tumens perstiterit, quando in utroque pariter teste cohibita seminis copia est in medio veneris æstu, non ita facile dictu est, nisi forte non æqualem utrinque copiam, aut fluxilitatem seminis, aut tunicarum, & cremasteris musculi vim, aut revehentia vasa ab altero latere magis patula fuisse, aut aliud aliquod istiusmodi conjiciamus.

41. Cæterum tumores testium, quacunque a causa originem habeant, ex alia in aliis constare videntur materia, ut puta (præter exempla hactenus proposita) ex substantia carnea & nervosa apud Borrichium (*r*), ex glandulosa, & vesiculis sanguine plenis apud Bartholinum (*s*), ex *ligamentosa*, & ex parte ad cartilaginis naturam accedente apud Schraderum (*t*), ex cartilaginea apud Ruyschium (*u*). Ego cum in Viro quem de Gonorrhœa scribens (*x*) commemorabo, testiculum præsertim dexterum æquo grandiorem offendissem; dissecans inveni adipis aliquid intimæ ejus substantiæ interjectum, non pessime alioquin se habenti. Unde fieri posse, conjeci, ut nonnunquam ex pinguedine præter naturam innata, & aucta aliqui testium tumores facti deprehendantur. Quod si ingentes, quos aliquando in viventibus conspexi, in mortuis vidissem, & incidere potuissem; non dubito quin singularia quædam fuissem observaturus, si moli structura respondisset. Nam primum Bononiæ vidi olim grandem adeo, ut ad illum accederet quem Ruyschius (*y*) dixit *prodigiosæ magnitudinis*, sive *humanum maximum*, si Curis quoque Posterioribus (*z*), ut videtur, de eodem loquitur. Sed quamvis minorem, non eo tamen exitu quo ille major, exsectum fuisse, audivi. Deinde vero Patavii ea magnitudine testem vidi, ut nisi qua fide sim, probe nosses, tibi scribere non auderem, veritus ne mendacem suspicareris. Nam si Ruyschianus ille *caput fœtus humani* superabat; is quo de loquor, duo plane superabat virorum capita in unum juncta. Itaque ut rem perraram inspicerem, Majo mense A. 1730. transeuntem hac hominem cum Atestem repeteret, ubi degebat, venire ad me domum, voluit Antonius Mocenicus Eques Splendidissimus, & Aloysio fratre, qui tum Venetiarum Dux erat, dignissimus. Ubi primum hominem aspexi, ignarus quis esset, & cur ad me veniret, magno hydrope ascite laborantem credidissem, nisi a dextris tantummodo ventrem adhuc obtectum vestibus tumere, animadvertissem. Ubi vero omni ablato integumento, & fasciis detractis quibus tumorem illuc per se vergentem, ab abdomen adductum, hypochondrium usque versus, servabat, eam quam dixi magnitudinem miratus, contrectare cœpi; tactum enim ferebat, omni semper dolore carens; mihique visus sum quasi sarcoma quoddam tangere, sphæroidis forma, & sua ubique cute obductum. Qua ex causa, & quomodo cœpisset, quærenti, respondit æger, etsi ictum jam inde a puero ibi excepisset; testiculum tamen non nisi virili ætate in tumorem crescere cœpisse, qui plurium demum annorum spatio ad eam pervenerat molem.

42. Unum vero hic es admonendus, testium auctam magnitudinem Valsalvam, ut in ejus schedis est, plerumque deberi vidisse tunicarum vitio eosdem vestientium. Nec mihi quibusdam præsertim in casibus id creditu difficile est, qui ut superiore Epistola (*a*) scripsi, cum æquo majores testiculos pleneque tumidos offendissem, non a distenta eorum substantia, sed a tunicis crassioribus factis id esse, comperi: quin etiam in herniis tum spuriis, tum legitimis auctam membranarum quibus continebantur, crassitudinem animadverti. Sic in hydrocele quam in Milite supra (*b*) descripsi, Erythroidem, & Vaginalem adnotavi fuisse crassiores, ut alibi (*c*) in Lanio, ejusdemmodi herniis affecto, densiorem utramque Vaginalem. Sic in Senis epiplocele (*d*) peritonæum, sacculum faciens, simul dilatari, & crassius fieri, in Juvenis autem entero-epiplocele (*e*) sacculi tunicam non minus crassam, & firmam, quam arteriæ Pulmonaris, & in Mulieris Crurali hernia (*f*) ita crassam, ut in plures quasi laminas non difficillime posset dividi. Fieri tamen potest, ubi sacculi orificium multo majus est, sicuti in herniis ingentibus contingit, quam annulus, aut ubi herniæ iis locis accidunt in quibus musculorum tendines nullo secundum naturam hiatu pertunduntur, quemadmodum inter Rectos fiunt, & Obliquos, aut supra, infrave umbilicum inter Rectum, & Rectum, fieri, inquam, potest, ut sacculi crassitudo non tantum a peritonæo sit, sed fere a tendinibus quoque, simul cum peritonæo extrorsus compulsis. Itaque Meryus (*g*) in hernia illa quam pene omnia intestina Tenuia faciebant, in saccum vidit non peritonæum modo, sed & singulos utriusque Obliqui musculi, & Transversi tendines se se evidenter producere: & tres quoque hos tendines quatenus Waltherus viderit in hernia se extendentes, & magnum, quamvis cum illo Meryi non comparandum intestinorum pondus sustinentes, & ne hernia porro cresceret (quam utilitatem in aliis pariter, neque id raro, præstare, arbitrabatur) quo ad ejus fieri posset, obsistentes, ex Actis quæ Lipsiæ prodeunt, Eruditorum (*h*) cognosces. Sed etsi Mauchartus (*i*) laminam ex fibris tendineis ortam musculi Obliqui Externi non solum delineat (*k*), verum etiam nomine *tunicæ aponeuroticæ* inter cæteras herniarum tunicas proponit; tu tamen quatenus hæc agnosci a me dixerim; probe memento. Neque enim me fugit, præstantissimos esse Anatomicos, qui in herniis ab se dissectis ea negent perspici potuisse. Quibus ut libentissime credo, sic

(*n*) Cent. 4. Obs. 64. Exempl. 1. (*o*) n. 39. (*p*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. & 6. Obs. 282.
(*q*) Hist. de l' Acad. R. des Sc. A. 1700. Obs. Anat. 4. (*r*) Sepulchr. S. hac 29. Obs. 22. §. 1. (*s*) Ibid. §. 2.
(*t*) Obs. supra ad n. 35. cit. (*u*) Thes. Anat. 9. n. 51. (*x*) Epist. 44. n. 5. (*y*) n. 51. cit. & Tab. ibid. 3. Fig. 1.
(*z*) n. 28. (*a*) n. 28. (*b*) n. 17. (*c*) Epist. 21. n. 19. (*d*) Ibid. n. 15. (*e*) Epist. 34. n. 9. (*f*) Ibid. n. 15.
(*g*) Mem. de l' Acad. R. des Sc. A. 1701. Obs. Anat. 5. (*h*) A. 1738. M. Jun. P. 2. (*i*) Dissert. & cæt. supra ad n. 3. cit.
(*k*) Fig. 2. ad DD.

sic invitus crederem, Meryum, & Waltherum, egregios Professores, in aliis herniis; neque enim de omnibus loquebantur; cum tanta usi fuerint diligentia in ea perquisitione, quæ se vidisse ajunt, pervidere non potuisse. Veruntamen, ut hanc interea controversiam seponamus, satis est exemplorum in iis tunicis quas in herniis omnes agnoscunt, unde pateat, quomodo ex illarum potissimum aucta crassitudine testiculus, qui non ita ipse extumuerit, in immanem tumorem excrevisse videatur. Observatio est altera ejusdem Waltheri, in iisdem Actis (*l*) proposita, qua scrotum, & penis tumida adeo describuntur, ut hic ad genua, illud infra genua se extenderet, crassitudo autem utriusque ei longitudini responderet. Quam ad Observationem nullam memini legisse quæ propius accedat quam ea quæ A. 1755. Syracusis missa ad me est, typis exscripta, & publico Civitatis testimonio confirmata. Sed hæc in vivente homine; Waltheriana autem etiam in mortuo habita est. In hoc igitur, instituto examine, cutis scroti triplo crassior, cellulæ autem sub illa adnatæ, interque testiculos pergentes, adeo distentæ a tenaci humore compertæ sunt, ut molem inertis carnis repræsentarent, cui pondus tumoris totius, librarum videlicet ferme quadraginta, potissimum deberi videbatur. Erant quidem testiculi naturalibus multo majores, quippe crassiore Albuginea tunica humorem, & tophos comprehendente, ut vix pars exigua, eaque in altero dumtaxat latere tubulis tenuissimis relinqueretur, qui propriam testis substantiam faciunt. Sed hæc quantulam demum universi tumoris partem efficerent, satis intelligis. Itaque scite, ut solet, Vir Præstantissimus Heisterus (*m*) tumorem hunc ipsum scroti potius quam testiculi, fuisse, censuit, nec aliter de maximis aliis quorum dissectio non habetur, existimavit, quos inter ille est librarum sexaginta, memoratus in Regiæ Parisiensis Academiæ Scientiarum Historia (*n*). Noverat quippe Vir Exercitatissimus (*o*), vel in hydrocele, præsertim antiqua, testiculorum tunicas, & præcipue *dartum, & vaginalem admodum sæpe crassas reddi*, ut crassitudinem æquare viderit *quinque vel sex linearum, & quod excedit;* quamobrem monuit, triangulari instrumenti apice *plerumque non nisi difficillime perforari*, ideoque (*p*) apicem illum *non nimis cito esse retrahendum, quia alias tunicæ non perforatæ essent*. Quin etiam in sarcocele quanto Albuginea tunica crassior fiat, nobis facile conjiciendum reliquit, cum postquam illam tunicam incideret ea spe fore ut vascula seminis magna, & valde distenta apparerent, *æque parva* invenit *ut in sano & naturali testiculo esse solent, id quod mirandum*, inquit, fuit *in tanta testiculi distentione*. Atque ut crassioris factæ ejus tunicæ aliud habeas exemplum; inspice ossei facti humani testis iconem illam quam exhibuit Cl. Reinholdus Wagnerus (*q*). Cum videris, quanto major naturali testiculo ille fuerit; tum animadverte, ejusdumtaxat *superficiem, crassitie pennæ columbinæ, in os durissimum abiisse*, exterius tuberculis osseis pisi magnitudine asperum, intus vero læve, qua mediocrem caveam comprehendebat ubi *latitabat materia gelatinosa seminis corrupti*. Scilicet testis substantia, olim inclusa, nulla jam erat; superficies ossea, crassæ factæ Albugineæ tunicæ debebatur.

43. Verum ut hæ Litteræ superioribus, quemadmodum promisi, breviores sint; alia de herniis, & testiculis huc addere supersedeo, ne de horum quidem dolore quidquam adjecturus, nisi ut Observationes legas, quas supra (*r*) indicavi, Cl. Virorum, & in quibus dolorem fuisse, invenies; in pluribus autem invenies; quomodo se habuerit testis, attendas. Simul ex una earum quæ Heisteri est (*s*), facile cognosces, qua ratione non modo in ægro illo, sed in altero etiam quem describit Sproegelius (*t*), dolores a testiculo ad lumbos possent propagari. Nec alia adjicio, quamvis de Testiculorum Dolore Sectio proxima Sepulchreti inscripta sit. Tota enim vix duas simul cum Scholiis paginas implet, in eaque, ut omittam Observationem IV. fortasse ex I. compendio ortam; certe V. ut Bonetus ipse fatetur, ex §. 2. repetita est XXII. Observationis Sectionis superioris, Scholiorum autem, quod non fatetur, ad Obs. illam I. pars aliqua, etiam ubi sanguinis Circulationi apertissime adversatur, jam adoptata ab ipso fuerat, & apposita ad §. 3. Obs. XXI. ejusdem superioris Sectionis, ut Scholii partem Observationi II. hic subjicit, quam illic subjecerat Observationi XX. Sed illic quoque non tam mirum est, Observatione XXIII. iteratum esse quod §. 2. Obs. XV. positum fuerat, quam in una eademque pagina idem in prima parte Scholii ad §. 2. Obs. XXII. rescribi quod scriptum modo fuerat in secunda Scholii parte ad §. 1. Neque dicas, a me pariter in hac Epistola repetita esse plura, quæ in aliis, mea, aut Valsalvæ observata narrans, proposueram. Aliud enim est quæ jam satis dicta sunt, iterare; aliud quæ ne passim discerperentur Observationes, alibi ad ipsas explendas tradita sunt, summatim perstringere, ut opportuniore, quemadmodum ibi promissum sæpe fuerat, loco perpendantur. Morem hunc, te, ut sperare juvat, probante, servabimus; illum vero, quem haud dubitamus a te quoque minus probari, non sequemur. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XLIV.

Verba fiunt de Gonorrhoea:

ETSI pauci forte sint Anatomici a quibus tot fuerint, quot a me, urethræ viriles dissectæ, & diligenter perlustratæ; tamen aut rarius quam vulgo existimant, luculentiora in eo canali vitia occurrunt quæ contagiosam Gonorrhœam comitentur, aut nescio quo casu factum est, cum magnus hominum hac infectorum sit numerus, illa ego vitia tam luculenta vix unquam, aut ne vix quidem conspexerim. Quid Valsalvæ acciderit, ignoro; neque enim scriptis mandavit si quid forte in iis invenit qui cum laborarent eo morbo, decesserant. Quid aliis contigerit, legi. Quæ vero ipse viderim, aut non viderim, nunc eo ordine ad te scribam, ut ab extimo urethræ orificio incipiens, ad intimum quod ad vesicam est, perveniam.

2. Cum in Adversariis (*a*) causas protuli, cur prima gonorrhœæ virulentæ sedes videretur mihi in iis potissimum, quos detexeram, majoribus urethræ canaliculis statuenda, inter eas causas hanc non omisi, quod ex iis præcipue canaliculis, maligno habitu suscepto irritatis, provenire is humor posset qui primo ejus morbi tempore ex urethra solet destillare. Neque enim verum est semen, ut comparatio cum hoc docuit aliquando vel illos ipsos, qui improbanda opinione seducti, ut morbum abigerent, venerem sæpius exercebant: quod ut ab iisdem accepi, sic etiam ab aliis certior sæpenumero factus sum, eo primo tempore necdum ullum esse in perinæo molestum sensum qui altius descendisse vitium, indicet. Neque rursus id quod tunc defluit, verum est pus, cum dolor necdum is sit qui erosionem significet, neque sanguinis ulla adhuc vel levissima tinctura, nedum guttula apparuerit. Quibus nunc addere, opinor, liceret Sum-

(*l*) A. 1725. M. Novembr. cum Tab. 5. Fig. 1. (*m*) Differt. de Sarcocele §. 36. (*n*) A. 1711. Obs. Anat. 1.
(*o*) Differt. de Hydrocele n. 32. (*p*) n. 36. (*q*) Eph. N. C. Cent. 1. Obs. 30. (*r*) n. 38. (*s*) Differt. ibi cit. §. 30.
(*t*) Obs. ibid. cit. §. 51. (*a*) IV. Anim. 9.

Summi Viri Senacii (*b*) Observationes, secundum quas globuli materiæ in gonorrhœa effluentis majores sunt, globuli autem qui ulcerum pus faciunt, sunt minores, & inæquales, si utrique oculo exquisitissimis vitris instructo aspiciantur, & cum sanguinis globulis comparentur. Itaque Rondeletium in primis secutus, qui caute sapienterque, ut in Sepulchreto (*c*) habes, materiam illam *puris similitudinem referre*, aut *puri similem* esse, dixit, ego quoque *puriformem* appellavi. Placuit ea gonorrhœæ in canaliculis sedes, non dico Cockburnio (*d*); huic enim, Docto alioquin Viro, vel præter modum perplacuit; sed magno Boerhaavio (*e*) dico, & Illustri Hallero (*f*), ibi *primæ speciei gonorrhϾ sedem* agnoscentibus, & cur irritatione in erosionem demum abeunte spongiosi urethræ corporis, sola membrana a canaliculis divisi, non raro sanguis ipse effluat. Placuit & Viris aliis Eruditissimis *cellularum multiplicium* nomine canaliculos designantibus: quibuscum tamen, haud satis intelligo, quomodo Litrii quoque glandulam comprehendant, aut quomodo ipsi qui canaliculos nunquam memoravit, horum etiam; in gonorrhœa male se habentium, Observationem tribuere videantur, quasi ea in Commentariis legeretur Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis A. 1711.

De muliebris autem urethræ canaliculis, non secus ac in virili a me descriptis (*g*), & de sebaceis quas item reperi, nympharum, proximorumque labiorum glandulis (*h*), quarum has hoc ipso nomine, illos cellularum appellatione significant, verba hic non faciam propterea quia cum in mulieres inciderim nunquam quæ certa quadam exteriore gonorrhœa laborarent, aut cum interiore vexarentur, obierint; statuere non possum, an hæc aliquando in iis canaliculis, illa in iis glandulis sedem habeat. Nec in viris felicior fui, ut infectos reperirem gonorrhœa eadem exteriore, quam *spuriam* olim appellasse dicuntur Medici Monspelienses (*i*), ut quærere possem, an ejus materia e glandis superficie prodiret nullo ulcere affecta, an ex glandulis coronæ glandis ejusdem, ut sic Littrii sententia confirmaretur, ea coronæ granula pro glandulis, non pro papillis, quemadmodum Ruyschius, habentis. Littrii sententiam dixi; neque enim mei unquam fuit, qui cum illam commemorarem, assensum ab utraque cohibui, diligentius postea quæsiturus; ut mirer, esse potuisse qui cum mea I. (*k*), & IV. (*l*) Adversaria legissent, primam mihi sententiam tribuerent, imo ea de re *celebrem litem*, si Superis placet, *Ruyschium inter atque Morgagnum subortam esse*, scriberent. Ruyschio enim hoc quidem excidit (*m*) me, granula illa *pro glandulis descripsisse & delineari curavisse*: ego vero sperans, ex meis Adversariis omnes facile agnituros, optimum & occupatissimum Senem meam non satis assecutum esse mentem, superfluum existimavi vel uno verbo respondere. Huc tota *celebris lis* illa recidit. Hisce exterioribus gonorrhœis multo rarior illa est quam vidit, curavitque Cl. Wolfius (*n*). Humor enim ex urethra destillabat *semini analogus* primum albus, dein viridis factus, cum maximis in mingendo doloribus, & penis incurvatione, nec tamen impuram venerem, imo nullam venerem, sed alias, quas enumerat, causas erat illa gonorrhœa consecuta, quod & ille asseverat, & ipsa, ut Hippocrates (*o*) loquitur, *ostendit sanatio*, facile nimirum, & cito per data remedia obveniens, quæ causis illis erant opposita. Sed hac, & gonorrhœa quæ vulgo dicitur *sicca*, sive, ut proprie esset juxta Cel. Astrucii (*p*) monitum appellanda, dysuria venerea sicca, prætermissis, ad eam quæ frequentissima est, & de qua scribere cœperamus, noster contrahendus est sermo. Igitur quæ de hac per dissectiones conspicere potui, ex iis cognosces Observationibus quas continuo subjiciam, initio ducto a longiuscula historia, sed eo gratiore tibi futura, quod cum alias (*q*) de Angina mentionem injeci, maxime questus sum, in gravissimo ejusmodi morbo, Sectiones eorum qui confecti illo sint, adhuc desiderari. Quod igitur vel mihi tunc deerat, hic primum habebis; extremo autem loco quæ ad hujus Epistolæ argumentum spectant, ex eadem historia non omittentur.

3. FABER lignarius triginta tres circiter annos natus, procerus, & magno corpore, habitu subpingui, antea, quantum sciri poterat, sanus, cum a vino, & igne præter modum incaluisset, noctu frigidissima tempestate domum petiit. Ibi vehementi febre, & angina correpto accersitus illa eadem nocte Medicus sanguinem e brachio mittit. Nihil remittente morbo fertur mane in Nosocomium: ubi idem auxilium iteratur, sed frustra adeo, ut pomeridianis horis sanguinem miserint e pede. Proximo die cum cætera pariter quæ antea, & quæ tum dabantur sive, ut lente poterat, deglutienda, sive exterius admovenda, nullam afferrent utilitatem; mane rursus e brachio sanguis est missus, a meridie autem ex iis quæ sub lingua sunt, venis; nam Jugularis, ut voluissent, ægro eum qui requirebatur, positum non ferente, incidi non potuerat. Post hæc omnia non modo non decrescentibus, imo semper magis invalescentibus febre, & corporis jactatione, & cum his simul deglutiendi, loquendi, spirandi difficultate, cum tertio jam morbi die se dixisset a quindecim, aut certe non multo pluribus diebus virulenta gonorrhœa laborare, vena iterum pedis secta est. Sanguis, toties eductus, crustam in summo habuit nunquam; sed duriusculus semper fuit, paucoque cum sero. Collum erat subtumidum; non facies, quæ nec rubicunda erat. Duabus circiter a novissima venæ pedis sectione interjectis horis etsi pulsus adhuc perstabant validi; ipse tamen æger proximam esse mortem, præsensit. Quæ revera mox ingruit eodem die tertio circa meridiem, sic tamen, ut casu videri posset ingruisse. Cum enim eam qua utebatur, aquam poposcisset, & incautius fortasse in fauces paululo plus demittere voluisset; continuo ea ratione mortuus est, ut qui adstabant, inde suffocatum existimarent. Cum dies instaret quo die tradendæ Anatomes initium facere in Theatro debebam, id est XIV. Kal. Februarias A. 1748. cadaver, biduum, an triduum servatum, nihilominus, quippe frigidissimo anni tempore, idoneum maxime fuit, ut vel vigesimo sexto ab interitu die nonnullis etiamtum ejus partibus uti possem. Totum igitur ordine ac diligenter profectum, cum alia quæ hujus loci non sunt, adnotanda obtulit, tum hæc præsertim, quæ ab ultimis ad prima rediens hic scribam.

CEREBRI vasa tum quæ extra, tum quæ intus sunt non intra ventriculos modo, sed & passim per medullarem substantiam, sanguine erant distenta, ea autem magis quæ per sinistram Tenuis meningis partem repunt. Ea meninx, ut cæteræ omnes hujus corporis membranæ, sive incidere, sive discindere velles, magis quam solet, renitebatur. In Lateralibus ventriculis aquæ pauxillum fuit subcruentæ. Lingua visa est æquo crassior: certe autem vasa ostendit per faciem superiorem a basi apicem versus tendentia a remorante sanguine crassiuscula, nedum manifesta. Et uvula quidem, ac palatum mobile sana erant. Tonsillæ vero & membranam habebant qua obteguntur, a flavo sero subsistente crassiorem factam, ut *gelatinam* quandam subflavam referret, & ipsæ tumebant, sed magis sinistra, quæ durior erat, & si exprimeres, aut secares, pus emittebat. Proximæ laryngis non cartilagines solum, sed & proprii musculi, quos singulos perlustravi, labe omni, & inflammatione carebant. Vitium autem in membrana erat qua larynx intus, extraque vestitur, intus quidem levius, sed extra gravius. Intus enim rubicundior illa erat, quam solet, ut in vicina etiam parte Asperæ arteriæ & subtumida quoque, sed leviter, ut glottidis rima non propterea appareret angustior. Qua autem eadem membrana epiglottidem amiciebat, tum a facie cava, tum a convexa, tum

(*b*) Traité du Coeur Supplem. ch. 8. n. 5. (*c*) Sect. hac 31. l. 3. in Schol. ad Obs. 1.
(*d*) The Symptoms &c. of a Gonorrhœa ch. 4. (*e*) Prælect. ad Instit. §. 654. (*f*) not. *i* ad eum locum, & nota *d* ad §. 657.
(*g*) Advers. 4. Animad. 24. (*h*) Advers. I. n. 11. & 12. (*i*) Hist. de l' Acad. R. de Sc. A. 1722. Obs Anat. 4.
(*k*) n. 11. (*l*) Animad. 14. in fin. (*m*) Thes. Anat. 10. n. 98. (*n*) Commerc. Litter. A. 1742. Hebd. 47. n. 2.
(*o*) Sect. 2. Aph. 17. (*p*) De Morb. Vener. l. 3. c. 3. (*q*) Epist. 14. n. 39.

tum a lateribus quoque tumida erat, & alibi coccinea, alibi ex coccineo fusca, minus tamen a facie cava, quam alibi, neque ab ea tota, sed a tertia dumtaxat suprema parte. Secando perspicuum erat, eum tumorem, coloremque sanguini, & sero deberi, nil nisi membranam, junctosque acinos glandulosos distendentibus, quorum pars humorum in convexa facie jam converti in pus incipiebat. Porro qua eadem membrana laryngem exterius a tergo operit, ipsa, & innexi glandulosi acini magna inflammatione tenebantur, a lateribus præsertim. In singulis enim lateribus se attollebat in singulas protuberantias paulo minori quam digiti minimi crassitudine. Hæ ab regione imæ basis Cricoidis cartilaginis profectæ, & inter ascendendum convergentes, eo usque perveniebant, ut altitudinem cartilaginum arytænoidum aliquanto superarent, ab his tamen, ab eaque summa laryngis parte omnino sejunctæ, reliquæ inferiori adhærentes. Duo inflammata condylomata esse, dixisses, formam, & colorem aspiciens, eundem videlicet atque ad epiglottidem descripsi, nisi quod in his plus erat ex coccineo, minus ex fusco. Dissecans autem, membranam, & acinos esse, vidi, a remorato sanguine, & sero tumentes, idque a sinistris magis: quod latus, ut in tonsillis quoque, & Tenui meninge diximus, magis affectum fuit. Habes quam sedem hujus anginæ, & quam naturam deprehenderim. In Thorace neque turgidi, neque inflammati erant pulmones; sed omnino sani: quanquam ut de cæteris membranis dixi, illæ quoque ex quibus ipsi construuntur, secantibus, aut distrahentibus renitebantur magis quam solent, & Sinister arctissime fuerat cum pleura connexus, cum dexter esset omnino solutus. In pericardio paululum aquæ fuit rubentis, neque id certe ab admisto inter incidendum sanguine: erat enim illa aqua vi frigoris in lamellas concreta intime rubentes. In corde, quod æquo amplius, vel magni in quo erat corporis habita ratione, mihi visum est, nihil polyposi, ut neque alibi, conspectum est, sed niger sanguis non multus, isque nec fluidus nimis, neque concretus. Magna arteria a valvulis ipsi præfixis, quæ, ut cordis reliquæ, sanæ erant, fere ad Cœliacam usque vitia habuit plura, eaque manifestissima. Nam maculis quibusdam, quamvis nec creberrimis, neque adhuc in osseam duritiem vergentibus, hic illic intus albebat. Intus quoque, si macularum loca excipias, nusquam fere albam, sed ex rubro fuscam superficiem habebat, neque lævem & nitidam, ut solet, sed parvis quibusdam & humilibus excrescentiis inæqualem, ejus quem dixi, intus extraque coloris, variæ autem formæ, & magnitudinis sic tamen ut maximas lupino, ad cujus figuram accedebant, operire potuisses. Eas cum aspiceres, molles crederes; sed cum incideres, non minus duras, quam arteriæ parietes, deprehenderes. Id vitii quo propius a corde arteria aberat, eo erat majus; neque in Carotides tamen, neque in Subclavias se extendebat, neque infra Cæliacam: sub qua vel primum illud albarum macularum vitium multo minus, ac minus fiebat. Præter hæc, omnes arteriæ Magnæ parietes erant æquo duriores. Denique Sinus Valsalvæ quartus non multo quidem, sed perspicue tamen erat amplior, quam secundum naturam. Illud quoque in venosorum cordis Sinuum, seu mavis in auricularum cordis septo animadverti: qua facie ad venam spectat Pulmonarem, & accedit ad anteriora, sulcis erat parallelis, neque ita parvis, excavatum. In Ventre, cujus viscera gelu induruerant, & bilis ipsa ex parte aliqua in sua vesicula, sanguis autem intra lienem conglaciaverat, nihil quod ab naturæ norma abesset, inveni, si globulum in mesaræo excipias, hujus limbo propinquum, & nihil magis forma, colore, magnitudine quam coctum vitellum majusculum, referentem ex iis qui in gallinacio ovario extuberant. Nihil erat aliud nisi pinguedo, sed colore magis quam reliqua, flavo, nullisque intus, quæ animadverti possent, membraneis lamellis intercurrentibus, intra unam comprehensa membranam, in sphæricæ vesicæ modum conformatam. Propter ea quæ ultro de gonorrhœa fassus æger fuerat, diligenter urethram totam perlustravi. Prostata glandula æquo major videri potuisset, nisi esset, ut in magno corpore, magno quoque cum pene conjuncta. Sana ipsa, sana caruncula, sanæ vesiculæ, & semen, & oscula per quæ e vesiculis expressum est. Sed ne canaliculi quidem nostri peculiare quidquam ostenderunt, nisi quod urethræ interior facies aliquanto humidior apparuit, & rubicundior quam soleat. Ex Cowperi glandulis altera, quod minime rarum est, defuit; alterius substantia in duram, firmamque ligamenti instar erat mutata.

4. Igitur ne ab hujus Epistolæ proposito longius abeam; mitto quæ ad anginam spectant, & peculiaria quæ in Aorta observata sunt, vitia hoc loco perpendere; hæc, inquam, & alia omitto: & illud quod ad gonorrhœam attinet, tantummodo attendo. Si duram factam Cowperi glandulam seponas, quæ res si ad gonorrhœam pertinet, certe ad recentem, atque adeo præsentem non pertinet; vides utique, nihil referri ad hanc posse, nisi auctam in canaliculis humoris secretionem; unde humidior urethræ facies, & ab acrius irritante ejusdem humoris natura rubicundior. Spectare huc potest quod in viro altero vidimus, aliud agentes.

5. VIRI nimirum thoracis inflammatione sublati cadaver, musculorum aliarumque ejusmodi partium examini idoneum, non quæ præter, sed quæ secundum naturam sunt, inquirentes, accurate in Nosocomio magna ex parte secueramus sub Martii finem A. 1741. cum testiculos perlustraturi, in quorum altero ea deprehendimus quæ sunt Litteris superioribus (*r*) commemorata, forte animadvertimus, compressa proximi penis glande, ex urethræ orificio materiam aliquam prodire. URETHRAM continuo aperuimus tota ea parte quæ cum pene extra corpus pendebat, suspicati, hominem gonorrhœa laborasse. Nec tamen præter ruborem dilute coccineum, quo interior canalis illius facies infecta erat, & madorem quendam æquo majorem, quidquam conspicere licuit quod ad suspicionem attineret. Urethræ partem reliquam secare cum in alterum distulissemus diem; aliis, ut fit, observationibus abducti, hanc perficere obliti sumus.

6. Hic tamen nihil nisi suspicio fuerat. Accipe jam quæ, cum certa esset gonorrhœa, quamvis non recens, invenerimus.

7. JUVENIS annum agens vigesimum quinctum, cujus flavescebat facies, virulentam gonorrhœam vetustam recentiore altera ante sex menses renovaverat. Qua perstante, ex profundo vulnere in colli sinistrum latus inflicto, tantum sanguinis, & toties profluxit, ut inevitabilem mortem attulerit inter initia A. 1740. CADAVER ob prægressas hæmorrhagias propemodum exsangue, eoque anatomicis perquisitionibus aptissimum, ibidem, nostris inspectantibus Auditoribus, tanto diligentius perfectum est, quod perpauca habuit ab naturali constitutione discrepantia: quæ priusquam de urethra scribam, indicabo. In Cerebri Lateralibus ventriculis cum plexibus Choroidibus, ob eam quæ modo dicta est, causam pallentibus, aquæ non ita limpidæ pauxillum fuit. Colli vulnus ad ramos denique non tenues sanguiferorum vasorum haud procul a mediis cervicis vertebris pertinebat. Venter jecur habuit durum, lobulis præclare conspicuis, lienem magnum. Ubi ad genitalia ventum est, præputium, glandem, urethram totam perattente inspiciens, nihil usquam ulcerum, erosionis, ruboris inveni, nec quidpiam aliud quod ad præsentem gonorrhœam attineret, si madorem excipias, quam soleat, majorem, a media urethra ad glandem usque pertinentem. Ad gonorrhœam autem illam veterem, diuturnamque spectare hæc credidi, primum ab eo ferme loco unde mador incipiebat, exstantem oblongam albidam lineam, ulteriora versus oblique tendentem, quam Epistola XLII. (*s*) memoravi, & pro excre-

scentiæ

(*r*) Epist. 43. n. 30. & 41. (*s*) n. 41.

fcentiæ reliquiis habui carnis quondam luxuriantis : deinde etfi in Proftatæ glandulæ, & carunculæ ipfius colore, & fubftantia nil vitii animadverti ; ofculorum tamen per quæ femen in urethram extruditur, finiftrum deletum, aut certe obcæcatum, dexterum autem adeo anguftum, vix ut viderim, tenuiffimamque fetam immiferim : tum Seminales veficulas ita ftrigofas, nihil ut continere intelligeres ; quod reapfe conftitit omnibus, cum eas vel fæpius premendo, ne per dexterum quidem de quo modo dictum eft, ofculum quidquam exivit; in tefticulis tamen nullum quod in fenfus incurreret, compertum eft vitium : denique ut omittam, vix aliquod fuiffe Cowperi glandularum indicium; poffunt enim, ut alias (t) docui, a primordiis deeffe : meorum canaliculorum, præter unum, cumque anguftum, & brevem, nullum prorfus apparuiffe; ut eum madorem quem ab ipfis, non folum, fed potiffimum deducere confuevi, hic maxima ex parte a minimis illis, ante nos vulgatis, repetere oporteret : quorum tamen neutros *Euftachium olim perfpectos jam habuiffe*, etfi contrarium egregius, humanufque Juvenis diferte affirmet, *tabulafque ejus* hoc, ajat, *docere*, fi tandiu perges mihi credere donec Tabularum quæ id doceant, numeri indicentur, non dubito quin longo tempore fis crediturus.

8. Miraberis forfan in propofitis Obfervationibus, cum præfens effet gonorrhœa, non plura nobis occurriffe quæ ad præfentem quidem referri poffent quam urethræ madorem, nonnunquam cum rubore conjunctum, quando ; ut Terranei (u) Obfervationem mittamus, urethræ *omnino inflammatione livefcentis*, *glandularumque* in ea *difgregatarum*, quæ minimi nobis canaliculi funt, *immodicam extumefcentiam* ; in hac ipfa prima, qua de loquimur, urethræ parte Vefalius (x) foffulam quæ intra glandem eft, *plurimum* in hoc morbo *ulceribus infeftari*, fcripfit, confirmantibus paffim aliis, & nominatim Cl. Aftrucio (y), in ea foffula *compertum effe exulcerationes graves plerumque latere in gonorrhœa*. Nempe hoc ipfum erat ex iis unum quæ ipfe quoque mihi non occurriffe, mirabar præfertim cum toties ejufmodi ægrorum querelas audiverim de acerbo dolore ibi *infigniter*, *dum urinam reddunt*, torquente, ut Vefalii verbis utar; quando Terraneus (z) non ut alii, & in his Aftrucius (a), dolorem *inter mejendum* acrem, urentemque commemorat, imo tunc *plerumque vix percipi*, ait, fed *ægro jam a mictu ceffante*, *per omnem urethræ ductum acriter admodum urere*, *maxime qua in glandem definit*. Quem ego dolorem qui mictionem confequitur, non propterea imminuo; fed de eo qui comitatur, querimonias maximas audiviffe me, dico, ut in aliquos nonnunquam inciderim, fe lotium redituros negantes, nifi opportuno quopiam auxilio tormentum quo tunc cruciarentur, levarem. Quibus eft a me fatis factum, cum urinæ acrimoniam quo ad ejus fieri poffet, minuendo, tum præfertim ratione haud ita diffimili atque Arantius (b) quos dolor hæmorrhoidum male habebat, minori cruciatu alvi excrementa dejicere docuit dum fuper lafanum federent, tepentis hydrælei plenum, cujus fotu non folum claufus, fed mox etiam in dejiciendo apertus anus leniretur. Nempe & ego in vitream matellam, tepido lacte femiplenam, demittere illos penem docui, & cum dolorem eo fotu paulifper mitigaffent, tunc intra ipfum lac fervato pene, urinam fenfim, & fine conatu emittere. Fuerunt & quibus cum pro lacte (cujus hunc ufum vidi poftea etiam ab Riolano (c), ut brevis quoque fiftulæ plumbeæ, aut argenteæ, quam Fabricius nofter (d) excogitaverat, immiffionem commemorari) fuerunt, inquam, & quibus cum pro lacte oleum forte effet ad manus ex lini feminibus recens expreffum, hoc uti placuit. Magnum utrique inde levamen fe retuliffe, confirmavere : hi alteri illud etiam addidere, cum tumidum effet, dolenfque præputium, eo more fervato, intra unum, haud amplius, diem præputii tumorem, doloremque abiiffe. Sed hæc obiter : quæ, cafus diftinguendo, & aliquid in lacte pro re idoneum incoquendo, reddere poteris utiliora. Illuc revertamur. Etfi Vefalius, atque alii vera dixerint; non omnes tamen gonorrhœæ, neque femper, eadem acrimonia funt. Cafus quidem tulit, idque unum mirandum eft, nunquam mihi nifi leves, aut meliori earum tempore in diffectionibus occurriffe. Sæpe tamen in ea veftigia incidi quæ fatis oftenderent, quas vel in hac prima urethræ parte fuiffem inventurus læfiones, fi cum illæ urgerent olim, diffecuiffem.

9. Legifti enim paulo ante (e) in illo Juvene quem vetufta gonorrhœa male habuerat, vix unum, eumque anguftum, & brevem, meorum canaliculorum fuiffe fuperftitem. Vix unus pariter in quodam Bajulo apparuit, quem ex cafu ab alto mortuum, ubi de Vulneribus, Ictibufque (f) agetur, defcribam, cujus urethra qua alteri lateri coronæ glandis refpondebat, veteris læfionis fervabat indicium. Neque uno plures in peregrino Sene reliquos fuiffe canaliculos, vidifti Epiftola XLII. (g), cum glans cicatricofa, & urethra valde contracta, quid olim præceffiffet morbi, indicarent : imo ne unum quidem amplius fuperfuiffe, indidem (h) nofti in Juvene in quo illa eadem indicia non deerant ; ne quid dicam de Viro alibi (i) defcribendo. Nihil autem verifimilius eft, quam ab inflammatione, & exulceratione in canaliculis demum orta, tenues membraneos ipforum parietes alterum ad alterum adhæfiffe, cavumque interceptum fic periiffe : fuiffe enim in illa eadem urethræ parte exulcerationes, coarctatio ibidem, quin etiam in ipfa canaliculorum fede luxuriantis carnis excrefcentia commonftrabant. Quod fi gravia quidem, fed aut non adeo gravia, aut non omnibus canaliculis communia fuerint illa vitia; aut omnes, aut nonnulli poterunt effe fuperftites. Sic in quodam Viro quem fub Novembris finem A. 1718. in Nofocomio diffecabam, cum prægreffæ venereæ luis indicia in primo urinario meatu offendiffem; paucos quidem, fed nonnullos tamen reftare adhuc canaliculos vidi, non fecus atque in Lanio, qui, ut fcripfi ad te Epiftola VIII. (k), in præputio ulcufcula, in urethra cicatrices habebat, fuiffe perpaucos, legifti, neque uno aut altero plures in nobili Viro, quem lues venerea non femel affecerat, XXVIII. Epiftola (l) memoravi. Omnes autem fuiffe memini in Stabulario (m), cujus alioquin urethram trium circiter ab extimo orificio digitorum tranfverforum intervallo lineis duabus albidis inæqualem deprehendi, videlicet aut cicatricum, aut excrefcentiarum veftigiis. Ubi tamen attentius illi ab aliquo infpectentur qui fæpius fit in eorum, cum fecundum naturam funt, contemplatione verfatus, nefcio quid tunc percipitur aliquando, unde aliquid effe paffos, intelligatur, velut mihi in eo de quo mox fcribam, accidiffe, fcio. Ut iis autem quibus hi majores omnes oblitterantur, deeffe tantum conftat quantum fecernere iidem folebant humoris ad urethræ parietes adverfus lotii acrimoniam illiniendos; fic rationi confonum eft, illos præ cæteris, nifi urethra tota occalluerit, obnoxios fieri in pofterum ardoris fenfui ab eodem lotio, & fi hoc acrius fit, etiam crofioni : reliquos autem pro numero amifforum canaliculorum, aut pro noxa canaliculis illata, levioribus quidem, fed ejufdem generis, tentari moleftiis. Sed hoc fatis fit attigiffe. Ad id quod modo indicabatur, veniamus.

10. ASTHMATICI qui in Nofocomio deceflerat, quædam in Gymnafium Partes illatæ funt, cum in virili altero cadavere Anatomen traderem A. 1746. Juvat enim ejufdem Partes ex non uno, cum licet, corpore, aliafque aliter diffectas oftendere : quod tunc facere ferebat animus in veficulis feminalibus, & pene. VESICULÆ etfi cellulis intus erant humidis;

(t) Adverf. Anat. 4. Animad. 15. (u) De Glandul. poft c. 5. Obf. 5. (x) De corp. hum. fabr. S. 5. c. 14.
(y) De Morb. Vener. l. 3. c. 1. §. 2. (z) loc. cit. (a) c. cit. §. 3. (d) De Tumor. p. n. c 60.
(c) Anthropogr. l. 2. c. 30. (d) De Chirurg. Oper. ubi de penis Chirurg (e) fupra, n. 7. (f) Epift. 53. n. 37.
(g) n. 40. (h) n. 39. (i) Epift. 50. n. 30. (k) n. 28. (l) n. 6. (m) Epift. 4. n. 19.

dis; nihil tamen feminis continebant. Caruncula, & quidquid ad superiorem urethram spectabat, bene se habebat. Sed cum inferiorem perfecturi, crassiusculo specillo per infimum orificium indito, eam partem quam glans complectitur, aperuissemus, cujus superficies partis nonnihil erat inaequalis, ulterius immittere specillum volentes, ultra sesquidigitum non potuimus. Tum a superiore, quae aperta erat, parte idem conati, idem obstaculum, cum ad eum qui designatus est, locum accederemus, offendimus. Paulatim igitur ab ea facie aperientes, ut soliti sumus, quae facies nostris opposita est canaliculis, haec denique animadvertimus. Tractus erat transversorum digitorum trium, aut eo amplius, quo proclive erat intelligere, urethram olim fuisse exulceratam. Per eam enim faciem in qua illi sunt canaliculi, tres quatuorve exstabant in transversum ductae albidae, & quasi tendineae chordulae, vel potius institae, non valde prominentes, nec usquam se ab interna urethrae membrana sejungentes. Erat inter chordulam & chordulam interstitium, tum medio ferme inter primam & ultimam loco urethra se tanto spatio quantum duo circiter occupassent transversi digiti coarctabat, ut ibi dimidio propemodum quam supra, aut infra, esset angustior. Cum haec omnia intra eorum de quibus loquimur, canaliculorum regionem caderent; ipsi tamen, eorumque orificia primo quidem aspectu non praeter naturam se habere videbantur. Ubi vero oculos attentius defixi, & accuratius inspectavi, satis cognovi, certo quodam modo quem facilius ipse percipere quam verbis explicare possim, ab naturali consuetudine discrepare, ut non obscurum esset, minorem quidem quam proxima urethra, sed aliquam tamen noxam olim pertulisse. Quod & chordularum, id est cicatricum sedes in ea dumtaxat urethrae facie, nempe inter canaliculorum orificia, confirmare videbatur, quippe indicans unde irritans virus & demum exulcerans distillasset.

11. Jam vero ad ulteriorem, uti promisimus, urethrae partem transeamus. Occurrit hic quoque gonorrhoeae sedes, nobis altera, Littrio prima, videlicet, ut ipse constituit, Cowperi glandulae; sic enim pergam appellare, quando Meryus, nescio quam ob causam, suo jure videtur cessisse, tacite ferens, sic eas ab Littrio quoque, nec semel, nominatas esse, ostensasque in Regia Scientiarum Academia (*n*), atque insuper in hujus Historia (*o*) primam earum inventionem Cowpero diserte fuisse tributam. Caeterum quam raro hae glandulae gonorrhoeae sedes sint, illud praeclare ostendit quod Littrius (*p*) cum affectorum gonorrhoea cadavera secuisset circiter quadraginta, unum modo reperit in quo harum glandularum vitia apparerent, quae diligenter cum omnibus quae ad id gonorrhoeae genus attinent, partiteque describit, ne causam quidem reticens cur rarum sit. Minus igitur miror quod in cadaver non inciderim viri eo affecti. Praegressi tamen olim indicia a me conspecta esse, opinor, sive cum has glandulas, aut harum alteram, ut in Fabro lignario de quo supra (*q*) dictum est, mutatam deprehendi in duram substantiam; non raro enim post inflammationem glandulae solent indurescere, sive cum vestigia offendi in illarum ductibus non inflammationis solum, verum etiam exulcerationis, velut in eo de quo protinus dicam.

12. JUVENIS, a capitis ictu in Nosocomio mortui circa medium Aprilem A. 1718. genitalia, in quorum anatome saepe tunc eram occupatus, diligenter incidi. Et caetera quidem intra naturae modum inveni. URETHRA autem ne recte se haberet, statim veritus sum ac retecta glande cavam in hac cicatricem animadverti. Glandula tamen Prostata, & Littrii, & Seminalis caruncula nihil quidquam vitii ostenderunt. Sed cum urethrae partem reliquam aperuissem, & primos aliquot ex meis canaliculis deletos vidissem; neque enim ulla eorum incipiebant apparere orificia, nisi quatuor circiter transversis digitis ab extrema urethra intermissis; attentius inspectans omnia, subsititi in Cowperi glandularum ductibus, quorum dexter aequo tenuior, sinister autem aequo crassior per intimam urethrae tunicam transpiciebantur. In tenuiorem frustra quidquam immittere conatus sum; ut parietes ab inflammatione vel coaluisse, vel ad summas angustias contractos existimaverim. Contra sinister, subflavo mucoso humore distentus, specillum non tenuissimum admissurus videbatur, & reapse nullo negotio admisit, sed a parte glandulae; nam extremum oppositum in urethra habebat finem peranguftum, atque adeo obscurum, ut hinc esse censuerim quod ita ipse humore esset plenus, & glandula ejus crassa, cum altera exilis esset, ac strigosa.

13. Hic quaeres, cur illas ejus finis angustias conjecerim a praegresso ulcere esse potuisse. Nempe recordabar, Littrium in eo cadavere in quo uno dictum est (*r*). hoc gonorrhoeae genus deprehendisse, nunquam exulcerationem nisi ad oras, & circum oras adnotasse osculi alterius illorum ductuum, Cowperumque ipsum in explicatione ejus Figurae (*s*) qua ambos eos ductus delineavit, monuisse, alterius orificium amplum admodum *in eo subjecto* esse *ex ulcere*. Et viderunt quidem ambo ulcus ad osculum ductus; sed illi, alter certe, erodens adhuc, ego vero, nisi me conjectura fallit, ad cicatricem perductum; itaque illi patentius orificium videre potuerunt; ego a cicatrice adstrictum conjicere. Quin Terraneus (*t*) prorsus obstructum osculum, indeque ductum mire dilatatum offendit, eumque sinistrum: quo in latere accidit ut tres isti, & ego orificii vitia deprehenderemus.

14. Sed ab illis osculis ulterius per urethram pergentes, ad alterum hujus pervenimus locum de duobus in quibus Vesalius (*u*) non modo quod omnes, adnotavit, gonorrhoea affectos *graviter cruciari*, sed & causam protulit quare in hoc altero crucientur, cum penis riget. Is locus imo perinaeo respondet. Ibi enim ob canalis reflexum, declivemque ac humillimam sedem cum restitet erodens humor, ibi quoque *magis quam in reliqua meatus sede erodit*, (aut certe irritat) *erosus* autem *meatus*, *quando una cum pene tenditur*, *solutionem unitatis vehementius inibi percipitur*. Nec vero tunc solum, sed dum etiam postremas lotii guttas sursum inde promoturi, per advolutos musculos eam comprimunt meatus partem, de molesto ibidem sensu conquerentes audiuntur. Eum locum cingit Littrii glandula: eoque loco exulcerari urethram, credo, cum ibi ipse quoque lineas nonnunquam viderim illas exstantes, quas pro cicatricibus habeo, Terraneus autem (*x*) ulcera offenderit ex diuturna gonorrhoea. Sed haec interdum. Saepius enim ad ea quae Vesalius ait, explicanda loci illius irritationem, inflammationemque satis esse, arbitror. De hoc genere quid a me conspectum sit, accipe.

15. SENEX decrepitus, lue venerea plurimos jam annos male mulctatus, ut quae loqueretur vix intelligeres, urinae autem difficultate, & gonorrhoea denique a duodecim jam annis laboraret, his malis, & ipsa aetate lente confectus, e vita cesserat ante medium Januarium A. 1717. CADAVERIS quasdam partes in Nosocomio dissecantes, haec quae ad propositos morbos spectarent, animadvertimus. Uvula, cujus pars deerat, linguae superior postrema superficies, & annexa olim per ligamenta epiglottis cartilago ita erant cicatricosae, ut nihil magis. Itaque ea cartilago inaequaliter contracta, in triangularem propemodum verticem desinebat, multo caninae similior, quam humanae. Quin vitium in laryngem reliquam, & huic proximum Asperae arteriae truncum se propagabat; eratque arytaenoidum altera quasi luxata, non compari parallela: intra illam autem arteriam inaequales magnique prominebant quasi lacerti; exteriore autem sede duobus infra cricoidem cartilaginem transversis digitis ad alterum membraneomusculosi interstitii latus glandula exstabat ciceris ma-

(*n*) Mem. A. 1700. & 1711. (*o*) Annor. eorund. (*p*) Memor. A. 1711. (*q*) n. 3. (*r*) supra, n. 11.
(*s*) Vid. in Act. Erud. Lipf. A. 1702. M. Novembr. ad Tab. 8. Fig. 1. litt. IL. (*t*) De Glandul. Obs. 6. & Fig. 1. ad D.
(*u*) c. 14. cit. supra ad n. 8. (*x*) De Glandul. c. 5. & Obs. 3.

magnitudine, & forma, colore autem cinereo, intus ex rubro fufco, in rotunda videlicet cavea quam albi, nec laxi parietes comprehendebant. Eam glandulam pro una ex tot illis, ibi a nobis delineatis (y), accepimus: quæ occlufo ob interna vitia foramine ad arteriæ cavum pertinente, fic, & fortaffe olim magis, excreviffet. Ventrem priufquam aperiremus; cranii enim, & thoracis aperiendi tempus non fuit; manifeftiffimus a bubonibus inguinum cicatrices adnotavimus. Tum vifceribus cæteris quæ fic fatis intra naturæ modum effe vifa funt, prætermiffis, in urinariis fubftitimus Partibus. Renes valde parvi erant, & ob hemifphæricas protuberantias inæquali fuperficie: fubftantia tamen, nifi quod firmior fuit quam foleat, magifque compacta, nihil vitii oftendit; quanquam in renis alterius pelvi feri aliquod inerat albidi, & turbidi. Ureteres & multum dilatati, & intus rubentes fere ad renes ufque confpiciebantur; utraque autem hæc noxa quo magis afcendebant, eo magis decrefcebat. In dextero circa medium, interiorem tunicam vidi extantem, & fe duplicantem, ut annularem mediocris altitudinis quafi valvulam faceret contra urinæ curfum converfam. Cum ambo effent mucofa materia femipleni; ab interiore eorum facie a medio furfum proftabant hic illic majores, minorefve fphæricæ, ut videbantur, guttæ, quas fpongia abftergere nequicquam conatus, cultello amotas, & inter digitos compreffas, ftatim in humorem lentum, & quafi *tabacci* dilutiffimo colore infectum, abire vidi; ut poftquam hydatides, ficuti alias (z) ad te fcripfi, ab eadem tunica pendentes inveni, ejufdem generis illas de quibus loquor, guttas fuiffe, arbitrer. Porro vefica ex craffiffimis tunicis facta, per quarum internam faciem craffi quafi lacerti, varia inter fe implicatione conjuncti, tranfpiciebantur, albo turbidoque humore fcatebat. Tum a glande, cujus alterum coronæ latus ulcere olim exefum fuerat, urethræ incifionem exorfus, nihil fere adnotatione dignum reperi donec ventum eft ad Littrii glandulam. Erat ea fedes confertiffimis fanguiferis vafculis intus obducta, ut longe magis ex atro quam confuevit, ruberet. Proftata autem glandula nihil obtulit in quo morarer, præter breviffimos, & fuperficiarios finus tres ex ampliori ofculo in coni modum fe contrahentes, inter carunculam recte fe habentem, & veficæ orificium fecundum urethræ longitudinem pofitos:

16. In hoc uno fic affectam ad perinæum urethram vidiffe memini: cui tamen affectioni caufam præbere quoque potuit reftitans, decrepita præfertim ætate, eo in loco pars aliqua urinæ, ejufque non fecundum naturam fe habentis. Certe in tot aliis nunquam fuit, quos gonorrhœa prehenfos defcripfi, neque in Epiftola hac tantum, fed in aliis etiam, & nominatim in Molitoris quodam famulo (a), qui dum gonorrhœa teneretur, interiens, noxam in pendula, quam diffecare non licuit, urethræ parte habuerit, neceffe eft, quando in fumma hac non fecus ac tot alii, nufquam habebat. Unde ergo factum eft, inquis, ut in Proftata glandula, & caruncula ipfa feminali vitium effe, communi quadam fententia traderent? Nimirum quia ut humorem in gonorrhœa diftillantem, fi effet legitima, femen effe non infectum, ita, fi fpuria, venereo miafmate contaminatum, non dubitabant eo tempore. Poftea vero cœperunt Medicorum aliqui fufpicari, id quod in legitima effluit gonorrhœa, non femper effe ipfum femen, quippe cum plures viderent non ita macefcere, & enervari, ut copia humoris pofceret, annos haud raro pergens profluere; fi femen effet. Et fane videmus quam in maciem, & infirmitatem virium incidant qui nimis crebro per venerea infomnia ad longum tempus femen effundunt. Quorum ego aliquos novi qui nullis proficientibus auxiliis, veriti ne in lethalem demum atrophiam præcipitarentur, ita penem fibi dormituri inftita ex molli aluta fub ipfo margine coronæ glandis circumligare non infeliciter inftituerant, ut donec penis non rigeret, nihil hinc fentirent incommodi; ubi vero rigere inciperet, eam continuo moleftiam crearet, ut fimul cum fomno tolleretur periculum feminis effundendi. Multum porro ultra illorum Medicorum fufpiciones proceffit Boerhaavius (b), diferte negans, femen verum fe unquam noviffe abfque tentigine venerea five in fomniis, five extra fomnia fuiffe effufum; ut rariffimus fit morbus oporteat, in quo fponte, & fine fenfu effundatur. A Proftata igitur glandula id effe cenfuit. Equidem hæc non dico quod credam, verum femen fine venereis cogitationibus nunquam effluere. Credo enim ubi laxiores, aut erofæ fint oræ foraminulorum per quæ femen in urethram defcendit, aut ubi ipfum aquofius fit, poffe abfque illis cogitationibus defluere, ut nonnullis accidit a calidioris clyfmatis injectione, aut ab duriorum alvi recrementorum excretione; nifi & illis id quod exit, femper paucum adeo, & tale fit, ut a Proftata deducere liceat; his vero nunquam effe queat a veficulis feminalibus. Quod ut femper, quemadmodum olim arbitrabantur, non fieri, fcio, ita nonnumquam fieri, negare non poffum.

17. Ventum eft, ut vides, ad poftremam in urethra gonorrhœæ fedem, Proftatam videlicet glandulam, & carunculam Seminalem. Quarum hæc fi exitus feminis aut laxitate, aut erofione patulos tunc femper oftenderet, aut illa fi ita in omnibus exulcerata effet, ut ulcus ad feminis canales, per ipfam glandulam traductos, perveniret; nihil effet caufæ, cur feminis fluxum, femper revera tunc fieri, negaremus. Atqui in pluribus nihil quidquam iftorum eft, ut non modo quæ hactenus in hac Epiftola fcripfimus, fere omnia fatis oftendunt, fed aliorum quoque Obfervationes confirmant, in quibus Terraneus (c) eft, & quem ipfe laudat, Blancardus, potiffimum autem Littrius (d), qui ex propriis infpectionibus primum ftatuit gonorrhœæ fedes tres, in quarum fingulis morbus interdum eft, illæfis duabus reliquis; de tribus autem unam facit Proftatam glandulam: deinde oftendit, cum fedes in Cowperi effet glandulis, in Proftata non fuiffe, & quam difficile in hanc, aut in carunculam ab illis virus propagetur. Sed, ut hæc vera fint; in aliis tamen, ut in plerifque eorum qui gonorrhœa quam virulenta, & quam diuturna vexati fuerint, in Proftata quoque & caruncula repertum effe vitium, inficiari non licet. Ut filеam quod fcripfit Whartonus, (e) excretoria Proftatæ glandulæ foraminula, in fanis inconfpicua, in illis *evidenter cerni*; pervulgatæ funt, atque adeo in Sepulchreto (f) extant Bartholini, Severini, Wirfungii Obfervationes ejufdem glandulæ in gonorrhœa ulceribus, aut abfceffu affectæ, poft gonorrhœam autem cicatricofæ: legiturque ibidem (g), ut in eo morbo curationem defperaret Guenotius, ubi digito in podicem immiffo, renitentem illius glandulæ tumorem perciperet. Nec defunt aliæ poftea habitæ ejufdem glandulæ a gonorrhœa vitiatæ Obfervationes. Quarum duas potiffimum juvat proferre, alteram Brunneri (h), Genfelii (i) alteram. Hi enim cum de excrefcentibus in urethra carunculis inter fe adeo difcreparent, ut has primus figmentum Chirurgorum effe, diceret, ut pote qui catheteris impedimentum in quadam, non a caruncula quæ nufquam erat, fed ab urethræ *infigni ftrictura, & coarctatione, ceu ex aduftione*, fuiffe obfervaffet ferme ut nos in Afthmatico fupra (k) defcripfimus; Genfelius autem qui in altero, ejufmodi quidem carunculam, nullam vero coarctationem vidiffet, pro carunculis contenderet; cum in hoc igitur diffentirent; in eo plane conveniebant, quod fecundus in fuo, qui poft virulentas aliquot gonorrhœas in novam inciderat, *circa proftatas diverfa* invenerat *ulcufcula*, & primus, quod in fuo præter *fummam* ibi quoque

meatus

(y) Adverf. I. Tab. 2. Fig. 1. (z) Epift. 42. n. 11. (a) Epift. 24. n. 18. (b) Prælect. ad Inftitut. §. 776.
(c) De Glandul. c. 5. & Obf. 3. & feq. (d) Mem. de l' Acad. R. des Sc. A. 1711. (e) Adenogr. c. 31.
(f) Sect. hac 31. Obf. 5. §. 1. & 2. (g) in Schol. ad Obf. 4. (h) Eph. N. C. Cent. 1. Obf. 97.
(i) Earund. Cent. 6. Obf. 84. (k) n. 10.

meatus anguſtiam, viderat *circa proſtatas miram cicatricum ex ulceribus antiquis, inveteratis, tunc perſanatis, faciem conſpicuam fuiſſe*. Quod vero ad Seminalem carunculam ipſam attinet, non in Sepulchreto dumtaxat habes (*l*), ut Veſalius hac in Urbe extremos ambos fines vaſorum ſemen deferentium qui in lateribus carunculæ conſpectum quodammodo in cæteris fugiunt, in quodam, hoc morbo laborante, *apertos laxoſque* offenderit; verum etiam apud Cl. Benevolum (*m*) tum ejus Obſervationem in viro qui duodeviginti jam annos eundem pertulerat morbum, magni & calloſi ulceris ſic intra glandulam Proſtatam latentis, ut pus tamen per carunculam tantummodo emitteret, ulcere pariter intus eroſam, tum Obſervationes alias (*n*) exulceratæ in gonorrhœa carunculæ ejuſdem, ex Genga commemoratas. Caruncula autem, ut noſti, parva adeo eſt, vix ut ulcus eſſe in ea poſſit, quin amborum, aut alterius ſaltem canalis ſeminis finem corrodat, eique jugiter diſtillaturo viam ſic vel magis aperiat, quam cum eorundem canalium laxa nimium, patulaque ſunt oſcula. Ulcera vero quæ in Proſtata ſunt glandula, non omnia id faciunt; ſed ea dumtaxat quæ hinc in illa ejus parte ſunt per quam alter, ambove eorum canalium traducuntur, quæ pars pone urethram ſumma eſt, inde vero ulceroſis cuniculis actis, ſibi, & puri, & ſemini aditum in urethræ interiorem faciem aperiunt, ſive contra ab hac ad illos uſque canales ſerpendo perveniunt. Cætera ejus glandulæ ulcera cum ſecreto in ea humore pus commiſtum emittunt aut per propria ulcerum ipſorum quæ intra urethram patere poſſunt, orificia, aut per naturalia glandulæ ejuſdem oſcula: per quæ, cum ſine ulcere laxiora tantummodo ſunt, ſolus ille humor, non pus, non ſemen, effluit. Atque hæc attigi, ut veterum noxarum veſtigia quæ mihi aut in ea glandula, aut in caruncula, aut in utraque videre contigit, vel me tacente, intelligi liceat quo attinerent.

18. Et primum quidem offendi ſuperficiaria, veluti albidas illas exſtantes lineas, excreſcentiarum, ut opinor, reliquias, aut tres illos perbreves ſinus quos ſupra (*o*) in decrepito Sene deſcripſi: alia autem profunda, & prorſus abdita, ut ex proxima cognoſces hiſtoria.

19. SENIS cadavere uſus ſum A. 1742. ad Anatomen publice inchoandam, cujus quoniam morbi qui fuiſſent, ſcire pro certo non potui; ideo quæ præter naturam inveni, preſſius indicabo. THORAX cor habuit magnum, & craſſis parietibus, arteriæ autem Aortæ initium æquo latius, & creberrimis intus maculis diſtinctum albis, quaſi tendineis, necdum oſſeis. Venter autem, antea perluſtratus, in eadem arteria obtulerat ejuſdemmodi, ſed leviores, maculas; ſi duriorem excipias unam quæ ad orificium erat arteriæ Sacræ, ipſumque anguſtius quam ejus eſſet trunculus, videbatur reddidiſſe. Quæ, & qualia pylori annulo inſiderent corpora, glandulæve extarent in pylori antro, cum ſcribendi occaſionem habuerim Epiſtola XXIX. (*p*) nihil eſt cauſæ cur hic repetam. Jecur facie convexa propemodum tota cum diaphragmate erat connatum. Lien juſto craſſior, & latior, colore intus coccineo diluto, arterioſis autem qui eum ſubibant, ramis ipſis quidem flexuoſis, ſed toto unde veniebant, Splenicæ arteriæ trunco nullis prorſus flexibus contra atque ſolet, contorto. Renes pro latitudine juſto longiores. Veſicæ craſſiores tunicæ. Denique Proſtata glandula ea parte qua urethræ anteriora tenet, incluſam penitus intra ſuam ſubſtantiam habebat caveam, mediocris uvæ acini figura, & magnitudine, cujus parietes eodem quo reliqua glandula, colore, membranula quadam, quaſi tumoris folliculo, conveſtiri videbantur: nihil autem continebant.

20. Quid hoc cavo olim comprehenſum fuiſſet, & quomodo poſtea inde abiiſſet, cum eſſet obſcurum; in memoriam redii, quid anno ante in Sene altero vidiſſem, de quo ubi de Febribus (*q*), ad te ſcribam. Scilicet in Proſtata glandula amplificata, & exteriore ambitu ex rubro fuſca, intra ſubſtantiam reliquam, cæteroquin ſecundum naturam ſe habentem, granula alicubi inveni quaſi *tabacci* ex ſubflavo nigricantia. Erant hæc haud procul ab interiore urethræ facie, alia quidem huc illuc disjecta, alia autem in unum cavum, eo de quo modo dictum eſt, multo minus, conſtipata. Num ergo illud quoque majus cavum iſtiuſmodi plenum granulis fuiſſe, credemus? Sed quid ea granula ſunt? in pluribus enim, neque tunc primum, deprehendi. Et in Adverſariis (*r*) quidem pro humore habui qui in Proſtata ſecernitur, in eam formam coacto: nec eſſe quidquam video, cur in præſentia quoque non habeam. Verum quæ cauſa ſit unde formam, coloremque ſic mutet, prægreſſane olim venerea lues, an vitii aliud genus, in medio relinquo, ut illud pariter de quo ſuſpicio in aliis Litteris (*ſ*) injecta eſt, an ea granula materia interdum eſſe poſſint calculorum qui in hac glandula reperiuntur. Nunquam tamen intra ipſam, majorem eorum granulorum copiam offendi quam in Figulo, ut relegens Epiſtolam VII. (*t*), facile cognoſces: in quo antiquæne lui tribuas ob nullum ad glandem ſuperſtes frænuli veſtigium, deliberabis, non ſecus atque in Sene de quo Epiſtola ſcriptum eſt XXIV. (*u*), cui cum vix unus, iſque tenuis, ſupereſſet de majoribus urethræ canaliculis, ea granula non deerant ad latera carunculæ Seminalis. Placet huc alia duo adſcribere exempla in Viris qui tametſi quibus obnoxii fuiſſent affectionibus, omnino propemodum ignoro, quæ tamen in aliis quoque corporis partibus haberent ab naturæ norma aberrantia, non reticebo; neque enim prorſus inutile, ut alibi quoque vidiſti, cenſeo, præter naturam inventa commemorare ſaltem ut quæ ſæpius, quæ rarius in certis ætatibus, & habitibus corporum, morbida occurrant, comparatione inſtituta cognoſci liceat.

21. VIRI annos nati quatuor & quinquaginta quem apoplectica affectio lente confecerat, cadaver A. 1728. Gymnaſio eſt datum, unde Publicæ Anatomes initium fieret, donec meliorum cadaverum copia eſſet. Itaque Caput non attigimus. Quæ Venter, & quæ Thorax quoque ex parte, adnotanda obtulerint, hic habebis. INTESTINA quidem laxa erant, & quaſi inflammata: nullum tamen aut ipſa, aut ventriculus eroſionis habebant indicium, ut recens cauſa aliqua credi poſſet id quod in Duodeno deſcribam, effeciſſe, præſertim cum pus, gravis odor, craſſitudo, & inæqualitas labrorum, aliaque omnia ulceris indicia abeſſent. Intervallo gemini tranſverſi digiti infra pylorum locus erat in quo interiores deerant inteſtini tunicæ, ſicque orificium relinquebatur digiti capax, quo immiſſo, facile extrorſum cedens tunica omnium extima in quoddam quaſi diverticulum formabatur. Lien ſanus; ſed multo minor juſto, & plane exiguus. Arteriæ Magnæ truncus intus habuit qua parte lumborum vertebris adhærebat, ſquamas oſſeas non mediocres: idem tamen intra thoracem, non ſecus ac cor, ſaniſſimus fuit. Veſica urinaria æquo minor pro reliqua corporis magnitudine. Nihil in urethra animadverſum peculiare, niſi granula quaſi *tabacci* ad oſcula Proſtatæ glandulæ.

22. VIRUM alterum, illo aliquanto juniorem, quo corporis habitu, & unde mortuum, & ubi, & quando ſecuerim, obiter dixi, cum de hæmorrhoidibus ipſius ſcriberem Epiſtola XXXII. (*x*); ut quid in ſumma urethra viderim, hic addere ſatis ſit. CARUNCULA Seminalis ad latera habuit ea de quibus loquimur, granula, a quorum aliquibus loci madore, ut opinor, diſſolutis non vicinia modo reliqua, ſed & ſeminalium ductuum oſcula flaveſcebant. Animadverti ſimul, hæc oſcula multo quam ſoleant, fuiſſe ampliora, figura autem

(*l*) Sect. cit. Obſ. 2. (*m*) Propoſiz. int. alla Carunc. c. 3. (*n*) c. 5. (*o*) n. 15. (*p*) n. 17. (*q*) Epiſt. 49. n. 18. (*r*) IV. Animad. 14. (*ſ*) Epiſt. 42. n. 37. in fine. (*t*) n. 11. (*u*) n. 6. (*x*) n. 10. in fine.

autem ellyptica. Unum vero ipsorum paulo quam alterum majus erat.

23. Nunc quoniam de carunculæ ipsius vitiis sermo fieri cœptus est, possem, nisi supra (*y*), aut alias (*z*) faciendi occasionem jam habuissem, vitia alia his quæ modo dicta sunt, contraria duorum quæ in ea sunt, osculorum proponere, videlicet ut alterum multo majori quam soleat, angustia viderim, alterum prorsus occlusum, imo ut neutrum, atque adeo ne majus quidem, ipsis interjectum, Sinus orificium, ob deformatam a veteri lue carunculam, dignoscere potuerim, ac demonstrare. Habes igitur quas pollicitus initio sum, quales eæ cunque fuerint, meas ab uno ad alterum urethræ extremum Observationes in iis qui gonorrhœa aut tunc laborarent, aut olim laborassent, aut etiam laborasse videri possent. (*)

24. Non me fugit, vel extra urethram, eique propiores glandulas, alias huic morbo sedes in feminalibus Vesiculis, in Testibus, imo in Urinaria etiam Vesica, & Renibus fuisse assignatas. De quibus singulis cum pauca cursim attigero; his Litteris finem imponam.

25. De Seminalibus Vesiculis, præter Majorum, & in his Riolani, qui in Sepulchreto (*a*) laudatur, sententiam, Observationes haberemus Littrii, si quod promiserat (*b*) cum de Gonorrhœa ageret glandularum Cowperi, præstitisset. Cæterum proclive est intelligere, a caruncula, & Prostata glandula, cum seminis canales, per hanc traducti, & in illa hiantes, erosi sunt, facile morbum posse cum Vesiculis communicari. Cujus rei nobis tunc fortasse indicium extitit, cum in Juvene (*c*) annos nato viginti quinque, strigosas adeo atque exsuccas contra atque ætas illa fert, Vesiculas deprehendimus; eadem enim virulenta inflammatio quæ extremorum seminis ductuum alterum olim contraxerat, alterum obcæcaverat, in Vesiculas propagari potuit, easque vitiare. Noli tamen quotiescunque alicui, longa & dira gonorrhœa laboranti, accidit, ut in venereis somniis effundat semen sanguinolentum, fœtidum, & sordibus, ac pure inquinatum, noli, inquam, propterea continuo credere, vitium ad Vesiculas jam pervenisse; potuerint enim aliquando purulentæ, & fœtidæ sordes, & cruoris aliquid a transeunte, sano alioquin, semine abripi, atque averri ex ulceribus quæ urethram, & Prostatam glandulam, & Seminalem carunculam occuparent. Ab his enim ultimis ipsis ulceribus non semper necesse est, vitium cum Vesiculis communicari; tametsi non difficile communicari posse, diximus.

26. Sed num pariter facilis est a Vesiculis in Testes morbi transitus? Ab illis in hos, cum vi adstringentium remediorum exitus intercipitur, virulentam regurgitare materiam, eoque tumere ipsos, & ex parte sedem esse gonorrhœæ, docuit Whartonus (*d*); hujus enim verba sunt, quanquam id minus perspicue in Sepulchreto (*e*) significatur, quæ ferme descripsit, non modo secutus est Graafius (*f*) tunc etiam cum ad id confirmandum, gonorrhœam fœminarum *procul dubio*, ait, cum prostatis careant, *a testibus provenire*. Hanc tamen confirmationem Graafius postea (*g*) abjecerit, necesse est, cum mulieres & prostatas habere, & fluido in testibus femine destitui, tradidit. Quod si Whartono, aut Graafio tunc cum Whartonum sequebatur, in mentem venisset Observationis Panaroli (*h*), qui in mortua post assiduam gonorrhœam, inventam scribit *vomicam in uno quoque teste*; hinc etiam fortasse pro opinione ista sua argumentum duxissent; infirmum tamen; quando, non ut Bonetus isti, haud accurate descriptæ, Observationi (*i*) titulum fecit, *Gonorrhœa muliebris a vomica in uno Teste genita*; sed longe alium præscripsit Panarolus, *Vomica in testibus mulieris ex antiqua gonorrhœa*. Scilicet ut alias in partes, sic in ovaria quoque traduci potest ex diuturnæ gonorrhœæ sede venereum virus posteaquam sive per lymphæ ductus, sive per vasa sanguifera absorptum, sanguinem infecit universum; neque enim magis quam alia complura quæ apud Vercellonum leguntur, placet illa quam excogitavit (*k*), via a vagina per hypogastricas arterias ad ovaria; quasi arteriæ e partibus juxta quas transeunt, aliquid acciperent in ulteriora importandum. Non est igitur ex Panaroli Observatione gonorrhœæ sedes in muliebribus testiculis ponenda. Num vero saltem in virilibus? Minus difficile aliquanto; si id tamen alia quam eorum tumoris observatione, quando adstringentium vi suppressa est gonorrhœa, comprobetur. Minime enim necesse est, ut si materiæ cujuslibet repentinam, violentamque suppressionem tumor partis alicujus consequatur, eo continuo decurramus, ut ex tumente nunc parte eam materiam antea profluxisse, aut in illam nunc regurgitasse, affirmemus. Posse tamen intempestiva adstringentium vi auctam irritationem, aut inflammationem a suprema urethra, adjunctisque Vesiculis per vasa, semen Deferentia, ad testiculos propagari: & posse quoque, idque facilius, & citius, eo usque produci, ut inter ea vasa, & Vesiculas viam seminis ferme intercipiat, a quo propterea retardato testiculi distendantur: & posse denique materiam quæ per urethram excernebatur, sanguinis alveum subire, & cum sanguine in testiculos inferri, non negamus. Sed modorum horum trium esse unum vides, nempe secundum, per quem tumere quidem testes, intelligas, neque tamen venereo contagio infici, & quod consequitur, non fieri sedem gonorrhœæ virulentæ.

27. Non paulo autem longior est via ab urethra ad renes, quam ad testiculos: & malum tamen, si diutius perstiterit, ab urethra ulterius serpere, & *vesicam, ureteras, & tandem ipsos etiam renes inficere*, Dodonæus (*l*) affirmat. Hujus enim verba esse, animadverti, quæ in prima Scholii particula ad Observationem IV. leges hujus Sepulchreti Sectionis XXXI. ab ipso Dodonæo sumptam; sed neque ibi, neque titulo ad quem amandamur, *de Hypogastrii Doloribus*, id est Sectione XXIII. ubi sub Observatione habetur VI. §. 4. ex toto descriptam, cum de urethra universa exulcerata, & sanguine concreto plena neutrubi ulla mentio fiat. Verum ut ad renes usque serpat malum, *diuturnitas*, ut vides, a Dodonæo requiritur: & gonorrhœa quæ Observatione illa proponitur, annos perstiterat duodeviginti. Quo tamen modo, ubi vesica exulcerata est, vitium per urinam vel multo citius possit cum ureteribus, renibusque communicari, alia a nobis Epistola (*m*) indicatum est: quo ex loco quædam posses tanquam *concausas*, si opus esset, prudenter accipere, & ad hanc Dodonæi Observationem; ut tres nostras non ita dissimiles (*n*) omittamus; accommodare. Nam in gonorrhœa tam diuturna, tamque atroci, quæ dysuria, & quæ interdum stranguria esse debuerit, satis apparet; vesica autem *plane rigida* (non *plane frigida*, ut ineptissimæ descripserunt operæ in Sepulchreto) *nec extendi, nec contrahi poterat*. Sed & salva vesica, a gravibus, & repetitis gonorrhœis renes posse vitiari, vel ex ea evidenter elucet Valsalvæ historia, quam inter initia ejusdem Epistolæ (*o*) proposuimus, non serpente igitur ex urethra malo, sed vias sanguinis subeunte, per easque ad renes traducto. Cæterum utcunque se res habeat; non propterea vesicam, ureteres, renes gonorrhϾ sedem esse, putabimus, tum quia nihil seminis, aut humoris ad semen attinentis ex iis profluit partibus, tum etiam quia ex iis distillans ichor nequit, nisi forte vesicæ sphincter sit læsus, aliquando ferme sine lotio guttatim in urethram venire, & mentiri gonorrhœam. Sed manum de tabula. Vale.

(*y*) n. 7. (*z*) Epist. 40. n. 29. (*) Vid. etiam Epist. 60. n. 12. (*a*) Sect. hac in Schol. ad Obs. 4.
(*b*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1711. (*c*) supra, n. 7. (*d*) Adenogr. c. 31. (*e*) Sect. hac Schol. 2. ad Obs. 5.
(*f*) Ibid. Scholio ultimo ad Obs. 1. (*g*) De Mulier. Organ. Generat. c. 6. in fine. (*h*) Pentec. 1. Obs. 14.
(*i*) 6. in Sect. hac. (*k*) De Pudend. Morb. c. 3. §. 3. (*l*) Medic. Observat. c. 41. (*m*) 42. n. 23.
(*n*) supra, n. 15. & Epist. IV. n. 19. & XLII. n. 40. (*o*) n. 2.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XLV.

Agitur de Uteri tum descensu, tum, ut mulieres ajunt, ascensu.

QUod scripsit Hippocrates (*a*), *Uteri quocunque e sede naturali moti fuerint, morbos afferunt; sive foras processerint, sive intro cesserint*, hujus erit Epistolæ argumentum, quæ duabus proximis Sepulchreti Sectionibus respondebit, XXXII. *de Uteri Procidentia, Descensu, & cæt.* & XXXIII. *de Hystericis Affectibus, Suffocatione, & cæt.* Visum est enim unis Litteris bina hæc morborum genera comprehendere; ne æquo breviores alioquin forent, quando nec Valsalva dissectiones huc attinentes reliquit, & nos perpaucas habemus, quas tu, quales eæ cunque sint, animo, ut soles, libenti accipe.

2. Primum igitur, quod ad uteri prolapsum, descensumve attinet, præclare nosti, Fernelio (*b*) tunc uteri descensum esse, cum deorsum quidem, sed necdum extrorsum se demisit, prolapsum vero cum se invertens præcipitat foras, quod ex vehementiore solum pariendi conatu accidat, nisi quod interdum ex imprudentis quoque obstetricis, secundas violenter detrahentis temeritate. Rem plane absolvisset, si prolapsus alterum genus non omisisset, tum videlicet cum se non invertens, sed intra inversam vaginam conclusus uterus extrorsum prolabitur. Nam in descensu quoque vagina tantum se invertat, quantum uterus descendit, necesse est. Hæc autem se invertit ob easdem sive externas, sive internas, ob quas uterus descendit, causas, vincula scilicet utriusque simul aut distrahentes, aut laxantes. Quas inter causas quomodo ipse quoque uterus, ipsaque vagina recenseri possit, infra (*c*) ostendemus. Præter hos veros uteri sive descensus, sive prolapsus, vaginæ etiam prolapsus est, non levior modo, sed nonnunquam tantus, atque ejusmodi, ut quem secundo loco memoravimus, uteri prolapsum mentiri possit, qualem descriptum, pictumque videris ab Jo. Guilielmo Widmanno (*d*) qui a sola factum intima vaginæ tunica invenit.

3. Hæc morbi genera omnia apud vetustos quoque Medicos agnoscimus commemorata, imo apud vetustissimum omnium Magistrum Hippocratem, si prolapsum illum excipias in quo uterus se se invertit. Quem tamen a Celso (*e*) indicatum esse, IV. in ipsum Epistola satis videor ostendisse. In Hippocraticis autem libris non modo vaginæ prolapsum, *uterorum* nomine *foras prodeuntium* (*f*) memorari, curatio ipsa monstrat, sed & verum uteri ipsius descensum, & secundum prolapsus genus verba illa, *Si vero propinquissimi fuerint uteri* (*g*), & *Si penitus ex pudendo exciderint uteri; dependent velut scrotum* (*h*): *Si vero extra pudendum os uterorum exciderit & cæt.* (*i*) Hæc fere omnia cum a posteris ad patrum usque nostrorum memoriam sine ulla dubitatione jure meritoque servata essent; imo plures, alii aliis temporibus, propendentem uterum exstirpatum esse, salva muliere, neque id rarissime, nimia plerumque, ut verum fateamur, credulitate non dubitassent, ne de illis quidquam dicamus qui eo usque processerant, ut ab iis postea mulieribus liberos nihilominus, si Superis placet, procreatos esse, contenderent; extiterunt denique, ut ex Sepulchreto ipso præclare noveris, in Re Anatomica, & Chirurgica exercitati Viri, qui ut recte se nimiæ aliorum credulitati objecerunt, ita non recte in contrarium adeo cucurrerunt, ut non modo concedenda quædam, verum insuper sana illa de uteri prolapsu antiquissima dogmata ipsa quoque pernegarent, &, quod magis mirum est, aliquot celebres utriusque illius Facultatis & Medicinæ Magistros, asseclas suos facerent, & assipulatores.

4. Nam uterum quidem, superstite muliere, nonnunquam *extraordinario & rariore casu* excisum esse, cur non potius cum Georgio Wolffg. Wedelio (*k*) dicamus, quam nunquam cum Jo. Guilielmo Pauli (*l*), docte alioquin hac de re disserente? Nimis enim durum videtur de tot qui illud ab se factum, conspectumve scripserunt, omnes deceptos pronunciare. Certe autem si edita tunc fuisset, aut ad ejus manus pervenisset Slevogtii Observatio (*m*), hanc saltem non secus ac Abr. Vaterus (*n*), agnovisset omni deceptione carentem. Magnum enim corpus e mulieris naturali exsectum, cum excrescentiam esse, putaret Slevogtius, & a sordibus purgaret; præter opinionem deprehendit, thecæ instar crassæ uterum cum tubarum reliquiis continere secundum naturam se habentem: quæ Jenenses Professores, & Medici plerique alii, & Studiosi centum conspexere: mulier autem illa feliciter est restituta. Quod si me interpelles, quærendo, cur neque hanc, neque aliam aliquam aut magna ex sectis non modicis uteri vasis hæmorrhagia continuo sustulerit, aut paulo post grave vulnus, quod propendente simul cum utero vesica, huic quoque necessario infligendum esse, animadvertit Ruyschius (*o*); ad primum fortasse dicam, distractis diu, eoque contractis vasis, & corruptione insuper sensim, ut in emortuis sphacelo carnibus, adjuvante, non multum sanguinis debuisse profundi; ad alterum autem, vel inversam superiore dumtaxat parte fuisse vaginam, vel non exteriore quacum vesica conjungitur, sed intima solum tunica inversam, ut vesicam trahere secum non debuerit. Quæ si fieri potuisse, non probas; neque enim mihi undique placent; meliora ipse per te quæres: videndum est enim, ne Slevogtio, & siquis præterea alius est Vir Spectatus qui se diligenter aut in exciso corpore, aut in cadavere examinasse rem testetur, nullam tribuere fidem videamur. Quod examen ut facile, & bene poterat, vellem instituisset Molinettus, qui (*p*) se *tutissimam semper esse expertum*, & *adhibuisse pluries*, dicit, uteri amputandi rationem, *in vetulis præsertim*: in quibus inversio uteri, de qua hæc ait, quanto rarior est, tanto post amputationem examinanda erat diligentius, ne forte aliquid erroris subesset, cujus suspicionem perpetua illa curationis felicitas videtur augere. Est etiam multo recentior altera inversi uteri, feliciterque exsecti Observatio, in qua examen omissum nolles post exsectionem, cum ante hanc casus iste similis fuisse dicatur casui, ex Wepfero in Ephemerides relato Inclytæ Nat. Cur. Academiæ Dec. 2. A. 5. Obs. 50. ubi tamen non modo non invenias uterum inversum, sed excrescentiam quam Wepferus ipse ad vaginam potius quam ad uterum attinere potuisse, indicaverat (*q*), imo ex iis quæ intra biennium postea eidem mulieri acciderant, attinuisse, confirmaverat (*r*). Nec vero inversi dumtaxat uteri, sed & extrorsum cum vagina prolapsi in vivis, mortuisque diligens est requirenda examinatio, præsertim postquam ex laudata (*s*) Widmanni Observatione constat, solius inversæ vaginæ prolapsum ita imponere interdum posse, quasi intra ipsam uterus simul prolapsus esset. Nam si Ruyschii Figuras (*t*), secundum hunc casum exprimentes, cum Widmanni Figura conferas quæ primum repræsentat; nihil invenies discriminis; ut alia omittam; in eo quod præcipui signi loco ad alterum ab alte-

(*a*) De loc. in hom. n. 59. (*b*) Pathol. l. 6. c. 16. (*c*) n. 12. (*d*) Eph. N. C. Cent. 8. Obs. 98.
(*e*) De Medic. in Præfat. (*f*) De Exsect. fœt. n. 4. (*g*) De Morb. Muliebr. l. 2. n. 37. (*h*) Ibid. n. 38.
(*i*) Ib. n. 39. (*k*) Differt. de Procid. Uteri c. 4. (*l*) Progr. addit. Diss. Schacheri de Placentæ Morbis.
(*m*) Vid. in calce Obs. von Sanden de Prolapsu Uteri. (*n*) Differt. de Sarcom. e pudendo muliebr. & cæt. thes. 7.
(*o*) Thes. Anat. 8. n. 102. (*p*) Differt. Anat. Path. l. 6. c. 12. (*q*) in Schol. ad n. 4. (*r*) Dec. ead. 2. A. 7. Obs. 54.
(*s*) supra, n. 2. (*t*) Obs. Anat. Chir. Fig. 2. 8. 11.

altero internoscendum habebatur. Scilicet internum uteri osculum in media infima prolapsi corporis parte, ut in Iconibus est Ruyschii, sic in ea Widmanni a te cerni, credas, cum tamen a sola vagina effictum fuisse, dissectio ostenderit, qua vaginæ interior tunica, crassior facta, ipsa quidem prolapsa, uterus autem in sua naturali sede inventus est. Qua ratione igitur, inquis, in viva fœmina rem hanc internoscemus, magni utique momenti ubi de amputatione oporteat deliberare? Idem quod tu, quæsivit Abr. Vaterus (*u*). Sed nihil constituit: imo obvium quoddam signum inutile esse posse, indicavit, fretus eadem Widmanni dissectione. Mihi vero ex re quadam alia quam ante sectionem animadvertens Widmannus, dubitare cœpit, num id quod videbatur uterus, revera esset, mihi, inquam, cogitatio orta est ex ea ipsa re signum petendi, ut cognoscamus, uterus sit, an non sit. Nimirum per osculum quod uteri esse, incertum sit, specillum oblongum immittenti si idem quod illi accidat, ut sine obstaculo adigere possit multo ultra naturalem caveæ uteri longitudinem, nec tamen propendens corpus hanc superet, neque interiori jam sit putrefactione alte exesum; indicium, opinor, habebitur, ut in re ambigua, & perdifficili, non contemnendum, illud osculum, non ad uterum, sed ad vaginam dumtaxat pertinere: contra vero, si contra. In mortuis autem si rem sæpius cultro examinassent qui uterum nunquam descendere, aut prolabi, contenderunt; non omnes aliorum Observationes ad vaginæ unius prolapsus, aut ad ejus, & osculi uterini excrescentias referri oportere, censuissent; quasi vero præter ea quæ ipsi viderunt, aliud videre potuisset nemo.

5. Facile quidem, ultroque ipsis damus, eos qui uterum abscidisse se, scribunt, fere omnes illiusmodi aut excrescentiis, aut vaginæ prolapsibus fuisse deceptos, quod, velint, nolint, illi quoque fateantur, necesse est, qui post excisionem, mulieres filios peperisse, tradiderunt; nisi forte res longe rarissimas duas in unam eandemque mulierem cecidisse, contenderent, ut exciso utero fuisset superstes, & duplicem a primordiis uterum habuisset. Sed ut dicere ingressus eram, num ex eo quod in excrescentiis, vaginæve prolapsibus pro utero accipiendis tot Chirurgi decepti sunt, num, inquam, illud consequitur, deceptos pariter esse omnes qui uteri descensum, prolapsumve se vidisse, scripserunt? Quod vero non consequi, cum ratio ipsa, tum evidentissime ostendunt Observationes quam plures ad aliquot addendæ quæ in Sepulchreto producuntur. Illas, vel me tacente, indicabit Slevogtius (*x*), & copiosior in iis colligendis quæ ad hanc Sepulchreti XXXII. Sectionem attineant, Sandenius (*y*): in cujus Sectionis Additamentis mirum in primis est, eas Observationes deesse, quæ ex Ruyschiana Centuria excerpi eo tempore potuissent, non secus ac quæ ex pervulgato Bohnii libro mox a nobis commemorabitur. Ad has adjicies quæ tunc non extabant, partim supra indicatas, partim infra indicandas, prætereaque alias, sive descensus uteri, sive prolapsus, ad quas pertinent Vateri (*z*) una, Cl. Phil. Adolphi Boehmeri (*a*) altera, ambæ, ut cæteræ, per dissectionem evidentissime comprobatæ.

6. Cæterum etsi Medicis quidem, & Chirurgis, ut in illa Epistola (*b*) in Celsum dixi, *aspectus inversi uteri nimis est rarus*, idque *rarissime evenire*, Graafius (*c*) scripserat; Obstetricibus tamen, imperitis præsertim, & in puerperis certarum regionum haud rarissimum esse, ex libris intelligo, in primisque ex II. *Adversariorum* Ruyschii Decade (*c*). Inde etiam patet, non semper aut ex illarum imperitia, aut ex harum vehementiore pariendi conatu inversum uterum extrudi, sed a conatibus quoque *exonerandi uteri post partum*. Est præterea causa alia, sed quod ad effectum hunc attinet, longe rarissima, nimirum cum ampla excrescentia, fundo uteri intus innata, suo pondere invertit uterum, deorsumque trahit, quemadmodum Sandenius quidem proposuit (*e*). Certe autem eum uterum fuisse inversum, anatome ostendit; nam intra ejus cavum, illa facie comprehensum quæ exterior antea fuerat, uteri vincula, & Falloppii tubæ, & ovaria conclusa deprehenderunt. Qua ratione facilius intelliges, quomodo in Henrici ab Heer relata in Sepulchretum (*f*) Observatione in uterum, ab agyrta exsectum, prolabi potuisset pars non modica intestini Coli, & simul cum illo, ut quæ intra ipsum inversum contineretur, amputari. Colliges etiam ex Sandenii Observatione (*g*), posse nonnunquam mulierem inverso, nec reposito, utero, hebdomadas plures vivere, imo ex Genselii Curatione (*h*) post plures dies in suam denique sedem restituto, servari. Verum hæc rara sunt, si cum tot aliis cito funestis casibus conferas, ad quos addenda est producta a Bohnio (*i*) primiparæ mors intra *horulam* consecuta violentam uteri e sua sede, vacua inventa, detractionem, & vel citior, si recte intelligo, in fœmina alia de qua ex Champan refert laudatus Boehmerus (*k*). Alter quoque uteri, id est sine inversione, prolapsus neque adeo creber est, ut *integrum* ejus Observatorum *catalogum retulerit Blasius in commentariis ad Veslingium*, quemadmodum hallucinatus scripsit Graafius (*l*), nec rursus adeo rarus est, ut *præter Ruyschium viderit nemo*; quod Widmanno (*m*) haud excidisset, nisi oblito, ut fit, Observationum Plateri (*n*), & Peyeri (*o*). Descensus potius uteri, & prolapsus vaginæ potissimum, haud raro occurrit. Itaque inversi uteri prolapsum non nisi semel, non inversi nunquam mihi accidit, ut hic audirem. Descensum autem uteri, & vaginæ prolapsum tum in viventibus interdum vidi, tum in mortuis animadverti.

7. Rogatus, ut honestæ fœminæ annos natæ viginti quinque, naturalia inspicerem, ut quidnam esset corpus teres, penis simile, intra vaginam propendens, dignoscerem, continuo esse uteri cervicem vidi, quæ infra medium vaginæ descenderat. Uteri osculum, quippe in nupta quidem, sed quæ nunquam peperisset, angustum erat, & circuli propemodum forma: ex eoque pauxillum sanguinis exire conspexi; nuperrime enim in menstruis mulier fuerat; ut si quis forte dubitaret, an hæc ex utero prodeant, posset illa inspectione convinci. Sed jam quæ in mortuis animadverterimus, bestiis primum, deinde & mulieribus, proponamus; sic enim non a solo pondere, sed a causis etiam aliis quæ in corporibus agant secundum finitorem positis, hæc mala fieri, perspicuum erit. A Valsalva autem quod primum scribam, olim accepi.

8. CATELLAM prægnantem cum dissecaret, inversam offendit vaginam, conjunctumque uterum non paulo quam soleat, vaginæ orificio propiorem. Quam sedis uteri mutationem hujus quoque cornua, & præsertim dexterum, in quo tres erant catuli, confirmabant. Secuta enim erant uterum, neque modico spatio, vaginam versus.

9. VACCAM, quæ vaginæ prolapsui obnoxia fuerat, ob hanc ipsam causam dominus mactari voluit, cum gravida esset menses jam circiter septem, veritus, ne in partu moreretur, sicque ejus viscerum, & carnium pretium vilius fieret. VAGINAM cum utero nactus, illam inversam ad tractum aliquem inveni qua cum extrema uteri cervice connexa est. Ibi vero vagina exulceratione non carebat. In utero, & fœtu, quoniam secundum naturam se habebant, quæ adnotavi, huc minime attinent.

10. Sed sicuti in his brutis non poterat morbus ponderi imputari deorsum urgenti, aut trahenti;

(*u*) Differt. de Polypo ex utero egresso thes. 10. (*x*) Differt. de Muliere gravida lapsu vag. uteri & cæt. §. 12.
(*y*) Obs. supra ad n. 4. cit. (*z*) Differt. de Polypo & cæt. ibid. cit. thes. 8. in fine.
(*a*) Differt. de Prolaps. & Invers. Uteri, in Præfat. (*b*) IV. (*c*) De Mulier. Org. c. 10. (*d*) c. 10.
(*e*) Obs. supra ad n. 4. cit. (*f*) Sect. hac Obs. 6. (*g*) §. 27. (*h*) Act. Erud. Lips. A. 1716. M. Maj.
(*i*) De Renunc. Vulner. Sect. 2. c. 4. vers. finem. (*k*) Differt. supra ad n. 5. cit. §. 13. (*l*) c. 10. cit.
(*m*) Obs. supra ad n. 2. cit. (*n*) l. 3. (*o*) in Additam. ad hanc Sepulchr. Sect. Obs. 5.

ita in mulieribus sæpenumero posse, reor, velut in hac de qua protinus scribam.

11. ANUS Bononiensis hemiplectica plures jam annos hactenus fuerat, ut totum alterum corporis latus movere non posset, cum denique in altero quoque movendi facultatem amisit. Eidem ex naturalibus teres quoddam corpus exstare dicebatur. Novissime thoracis morbo confectam in Nosocomio dissecuimus circa A. 1704. THORACEM, aliis occupati dissectionibus, non attigimus. Caput vero, ab Amicis apertum, nihil adnotatione dignum habuit, præter serum Crassam inter meningem, & Tenuem. Ipse Thyroidæam glandulam, quippe tumentem, & præduram, & Ventrem, quod ad uterum, & reliqua genitalia attinebat, diligenter inspexi. In illa glandula quid deprehenderim, satis est alibi (*p*) ostensum. In Ventre autem summum uteri fundum aliquanto inferiorem quam par esset, obtinere sedem, animadverti, nec tamen tanto, ut posse ejus osculum illuc quo dicam, pervenire, suspicarer. Extra naturalis multum dilatati labia corpus tres quatuorve transversos digitos longum prominebat cylindri forma, valde crassum, factum ex substantia, ligamenti simili, & lævigata, nisi qua ad imum exulcerabatur. Esse vaginam inversam, facile agnovi. Itaque ad summam anteriorem ejus corporis partem urethræ erat osculum, & sub hoc singula ab singulis lateribus satis patentia lacunarum foramina. In medio autem partis infimæ orificium erat, mox abiens in uteri osculum, per quod specillum ad summos usque caveæ uteri parietes nullo negotio trajiciebam. Miratus insolitam longitudinem, vaginam incidi, atque intra ipsam, conclusam reperi uteri cervicem, permulto quam soleat, longiorem factam; nec mirum, cum cervicis ipsius, fundique uterini parietes non firmi, ut secundum naturam consueverunt, sed laxi valde essent, ac flaccidi, ut cætera quoque erant omnia, quæ in pelvi ad uterum attinebant.

12. Evidens est, vaginæ adeo crassæ pondere deorsum tractum fuisse uterum, cujus fundus aliquanto inferior fuisset, nisi cervix jam inde ab initio, ut puto, ea esset laxitate, ut se præ cæteris distrahi, distendique in raram istam longitudinem sineret; neque enim cum hac erat, opinor, illa ejus longitudo comparanda, quam Vaterus (*q*) ab se visam indicat, cum uterum hinc prolapsa vagina deorsum traheret, inde vero enormis ovarii amplitudo ulterius descendere prohiberet. In fœmina autem altera quam tibi Epistola descripsi XXXIV. (*r*) aucta crassitudo, & quod consequitur, pondus glandosi urethræ corporis, uterum quidem aliquanto deorsum traxerat; sed quia cervix non ista erat laxitate, osculum non adeo descenderat, itaque glandosum ipsum corpus, in medio suæ partis imæ pertusum urethræ orificio, propendebat, uterique osculum mentiebatur. Nec sane ibi accusari poterat uteri pondus, quippe ea parvitate, & partium tenuitate. Quod cum dicimus, non ideo inficiamur, prægravem a pondere quod præter naturam sit, uterum in aliis vaginam invertere, secumque deorsum rapere, cujus rei præclarum habes exemplum in Hartmanni Observatione quæ inter Additamenta ad Sepulchreti XXI. Sectionem (*s*) relata est. Vides igitur, tum vaginæ pondus, distractis uteri ligamentis, hunc aliquando secum ducere ad inferiora, tum uteri pondus alias, nexibus vaginæ distractis, hanc invertere, secumque deorsum protrahere. Neque enim ea ligamenta, aut hi nexus se se distrahi non patiuntur, cum membranea sint, & ab internis sæpe causis laxiora, distractio autem, qua de loquimur, sæpius longo tempore paulatim fiat. Magnus certe erat ille uteri prolapsus quem Peyerus (*t*) descripsit, cum uterus extra naturale provolutus, intra vaginam inversam penderet. *Nec tamen*, egregius inquit Anatomicus, *rupta fuerant uteri, & vesicæ vincula, sed tantum laxata*. Dixit autem *& vesicæ vincula*; *quia cum utero vesicam urinariam similiter mutata sede procubuisse*, per dissectionem deprehendit: quod *mirum* tunc ipsi visum, *& plane novum*, necessario accidere in ejusmodi prolapsuum genere, admonuit postea Ruyschius (*u*).

13. Quod si mira hæc videntur quæ tamen paulatim fieri solent, ut diximus, & longo tempore; illud non caret admiratione, quod, tametsi multo minus sit, fit citissime, brevique tempore ab ipsa natura. In partu enim; ut verbis Slevogtii (*x*) rem eloquar; *osculum uteri ad orificium vaginæ propius accedit, hancque ex longo plicatili canali in amplum circulum distendit, transituro embryoni respondentem*. Quin etiam ubi propter fœtus crassitudinem, viarumque angustias tardius, ægriusque fit partus, *tunc sæpenumero per continuatos nisus parientis, ostium matricis a capite infantis plane, & ad pollicem unum vel duos latos, extra vulvam propellitur*; hoc enim, quod Munnickius rarius crediderat, *satis frequenter sibi occurrisse, nec aliquid portendisse mali*, testatur Slevogtius. Illud mirabilius, quod utero gravido extra naturalis oras intra vaginam inversam propendente; fœtus nihilominus editus sit. Cujus rei primam, quod sciam, Observationem, quæ ipsius Harveii (*y*) est, ad alias addes quæ a Cl. Sandenio collectæ sunt: ad quas ea quoque spectat, quam postea proposuit Præcl. Helmstadiensis Professor Fabricius (*z*). Quæ omnes etsi inservire possunt ad eos convincendos a quibus uteri prolapsus intra inversam vaginam negabatur, non secus ac illa Observatio quam cum Widmanno (*b*) communicavit Cl. Friedius; hic tamen ex iis illas dumtaxat velim attendas quæ uterum exhibent in ipso partu sic prolapsum. Minus enim dein miraberis, vinculorum de quibus dicebamus (*c*), illas distractiones posse fieri quæ sensim, longoque temporis spatio fiunt, præsertim cum fœminæ sic affectæ molesto sensu non careant, illis distractionibus respondente, neque pristina facilitate aut Rectum intestinum, aut vesicam, aut utrumque exonerent: quam difficultatem in quadam cui vagina extrorsum propendebat, hanc sublevando emendatam, non tam a compressione eorum meatuum, quam ab ipsorum distorsione propter alligatas propendentis vaginæ fibras in obliquum trahentes, & sic eorum cavum arctantes, repetebat Slevogtius (*d*). Cæterum is nexum vaginæ multo quam sit, ampliorem faciebat, cum *secundum totam suam longitudinem subjacenti intestino accuratissime adnasci*, existimabat (*e*).

14. Haud equidem dissimulo, quæ alias (*f*) sunt a me dubitationes propositæ, non penitus mihi posse eximi, nisi prævio examine accuratiore cadaverum his morbis laborantium, cujus instituendi facultas mihi a longo jam tempore non est data. Inter eos certe frequentissimum esse fateor vaginæ prolapsum, & hunc multis pro uteri prolapsu imposuisse. Verum interiorne tantum vaginæ membrana, humorum affluxu laxata, & extensa, procidit? an utraque? Illud non modo plures, in quibus Wedelius (*g*), *frequentius fieri*, docent; sed & *omnes*, quod Widmannus (*h*) ait, *consentiunt*. Et sane ubi rem sic ponas; quædam ex difficilibus facilia intellectu facis, quorum aliquod supra (*i*) attigimus, aliud Wedelius (*k*) indicavit. Sed interea, præsertim si prolapsus magna sit longitudine, multoque magis si ut Widmannus (*l*) proponit membrana interior ab summo ad imum penitus avulsa, deorsumque reflexa propendeat; in illas alias quas alibi indicasse me, dixi, dubitationes incidas, necesse est. Nec tamen omnium simul parietum vaginæ inversio facillimos habet explicatus. Præterea, utrumlibet ponas; haud ita perspicuum est, post vinculorum, & nexuum distractiones, quomodo interdum saltem, arte opitulante,

(*p*) Epist. Anat. 9. n. 39. (*q*) Diss. de Sarcom. & cæt. supra ad n. 4. cit. thes. 3. (*r*) n. 11. (*s*) l. 3. Obs. 54.
(*t*) Sect. hac 32. Sepulchr. Obs. 5. (*u*) loco supra indicat. ad n. 4. (*x*) Differt. supra ad n. 4. cit. §. 4. & 5.
(*y*) in Addit. ad Exercit. de Generat. ubi de Partu. (*z*) Obs. supra ad n. 4. cit. §. 6. & seq.
(*a*) Program. quo facil. extract. fœt. in procid. uter. (*b*) Obs. supra ad n. 2. cit. (*c*) n. 12.
(*d*) Differt. modo indicat. §. 16. (*e*) Ibid. §. 11. (*f*) Epist. 33. n. 15. (*g*) Differt. supra ad n. 4. cit. c. 1. & 2.
(*h*) Obs. supra ad n. 2. cit. (*i*) n. 4. (*k*) Diss. modo indicata c. 4. (*l*) Obs. indicata.

lante, recuperare hæ partes queant priftinam fedem, in eaque permanere.

15. Ars autem præter alia, interius, exteriufve adhibita, remedia, peffis utitur five in annuli, five in aliam formam quæ foramen habeat, conftructis. Neque enim, ut fæpius in Recti inteftini prolapfu, ita hic quoque licet prætermittere id auxilii genus. Hic enim duo funt quæ curationem reddant difficiliorem, uteri pondus, cum antea procidit, inevitabile, repofitam vaginam rurfus invertens, & fphincter mufculus neque tam valide, neque tam arcte vaginæ orificium conclufum fervans, quam anum fuus. Itaque ergo vagina iterum extrorfum provolvitur, referens aut inteftinum, aut aliud, ut puta, quemadmodum apud Hippocratem vidimus (*m*), *fcrotum*, quod & apud Harveium (*n*) referebat. Ut malum indecens, & perincommodum aut tollatur, aut certe occulatur, illi excogitati funt peffi. Quorum fi omnes cujufcunque adhuc cognitæ formæ, & ftructuræ, uteri prolapfum *non modo non curarent, fed plerumque pejorem redderent*, ut apud Virum Doctum legebam nuper; jam diu a Medicis, & Chirurgis, ipfifque mulieribus abjecti effent. Ego vero, ut alias (*o*) ad te fcripfi, proficuum potius eorum ufum, cum fœminam diffecarem, his obnoxiam morbis, animadverti. Neque tamen inficior, ubi aut violentius intrufi, aut inepte, ac perperam conftructi fint, aut mortem, ut Benevolus (*p*) vidit, aut detrimentum afferre poffe, præfertim fi in eorum ufu nihilominus fœminæ diutiffime perfeverent, & ne abftergendi quidem, & purgandi gratia unquam extrahant. Videfis in Commercio Litterario (*q*) quid duabus ob ejufmodi caufas acciderit. Invenies, alteri circa glomum, quem intruferat, contortorum filorum tartaream quandam materiam concreviffe ea altitudine, ut undique tres digiti partes quartas æquaret, ea autem duritie, ut fcalpro opus fuerit ad defquamandam; ea denique moleftia, ut jam acerbiffimam ftranguriam induxiffet: alteri autem a ferreo peffo, quamvis cera, ut ille etiam glomus, obductos, vaginæ, & proximi inteftini ulcus ortum. Huc meam addam Obfervationem, quam tametfi libentius inter alios ad quos magis attinet, morbos retuliffem, fi cum de iis fcriberem, habuiffem; attamen haud omittendam hoc loco cenfui, quippe huc extrema faltem parte fpectantem.

16. MULIER confiftente ætate, mediocri habitu, & ftatura, nullo alio incommodo quam catarrho a frigidi aeris injuria, laborabat, cum ad hunc acceffit febris ob quam continuo in Nofocomium illata eft. Acuta enim erat, & cum magna fpirandi difficultate, genarum rubore, permolefto in thorace ponderis fenfu, duriufculis pulfibus conjuncta. Incaffum quæ oportebat, facta funt omnia. Expectorare, id quod unice optabat, nihil poterat. Humiles, & intermittentes pulfus funt facti, refpiratio autem difficilis adeo, ut noviffime jacere non poffet. Igitur quincto ex quo febricitare cœperat, die e vita ceffit circa medium Martium A. 1748. CADAVER ibi, Studioforum Juvenum gratia, diligenter, & ordine perfectum eft. Sed hic tibi quæ in Thorace, & Capite præter naturam invenerim, primum exponam.

Etfi pulmones turgidi, ad pleuram coftas fuccingentem fere ubique, præfertim autem a finiftris, arcte adhærebant; e finiftro tamen thoracis cavo ferum, quod a pure admifto albicare libentius dixiffes, fi ulla puris hic fuiffent indicia, ea copia profluxit, quam fepti tranfverfi pars finiftra, non fornicata, fed potius depreffa, cum a ventris cavea infpiceremus, antea fignificaverat. Ejufmodi pars feri peculiariter inter pulmonem finiftrum, & pleuram qua prope vertebras fere medias thoracis, coftas veftiebat, ad non parvum tractum concludebatur, quo tractu albas concretiones, membranarum inftar craffiffimarum, tum pulmo, tum pleura adhærentes habebant, eaque dumtaxat parte pulmo durior, denfufque factus, inventus eft. Neque tamen ægra de peculiari ad dorfum moleftia querebatur, ut neque de pungente dolore, cum pleura utroque in latere rofeo rubore ad non parva fpatia ruberet, neque demum; nam hæc omnia diligenter quæfivi, de cordis tremore, aut de animi defectionibus aut in Nofocomio, aut domi unquam conquefta fuerat, etfi in pericardio ea deprehendi quæ continuo defcribam. Pericardium erat amplum, & fero ejufmodi plenum, quale in thoracis finiftra cavea fuiffe, dixi; ut a primo non pericardium, fed apertum magnum quendam abfceffum videre crederes. Eo fero exhaufto, fuperficies omnis pericardii interior, exterior autem cordis, & auricularum, & Magnorum vaforum lurida apparuit, obducente omnia materia quadam ex albo cinerea, nihil magis quam calcem, parieti modo inductam, referente, ut continuo in mentem venerit Guarinonii, qui, ficuti alias (*r*) ad te fcripfi, in hujufmodi inflammatoriis pulmonum, & pleuræ morbis cor *quafi calce coopertum* offendit, id eft polypofis, ut ibi explicavi, & hic rurfus vidi, concretionibus, membranam craffam fed laxam, mentientibus, nullo negotio ut detrahendam, fic quoque difcerpendam. Qua detracta, omnia quæ operuerat, naturali colore, & conftitutione in confpectum venere, nifi quod pericardium craffius factum erat, & fubrubrum, id eft non inflammatione quidem, fed phlogofi tamen affectum. Cor, æquo majus vifum, nigrum, qualis paffim in hoc cadavere occurrebat; fanguinem utrobique habuit, in dextero autem ventriculo, annexaque auricula etiam teretes polypofas concretiones. Cerebri medullaris fubftantia, quacunque incideres, ut & Lateralium ventriculorum fuperficies, vafcula fanguine turgidula oftendebant: in iifdem autem ventriculus erat ferum colore ad fubflavum obfoletum inclinante. In Ventre hæc adnotaveram. Lien grandis; jecur maximum, ut finiftrum quoque occupans hypochondrium, ventriculum deprimeret; itaque gulæ, in hunc definentis, portio ad tranfverfos digitos duos infra diaphragma apparebat. Sed præter eam magnitudinem, vitium in illis vifceribus percipiebatur nullum. In fubjecto venæ Cavæ trunco oblonga, & craffa erat concretio polypofa. Tandem quod ad muliebria attinet, uterus finiftro lateri aliquanto propior erat, quam dextero; & antrorfum concidebat. Ovaria prælonga, fed exilia, alba, dura cum eo jungebantur per fua vincula, non paulo quam foleant, craffiora. Quæ per Lata uteri vincula difcurrunt, vafa nigro fanguine nimis turgebant, hic illic varicofa. Cum a fummo utero ad imum vaginæ orificium fectionem perduxiffem; fundi illius, & continuatæ cervicis cavum muco plenum vidi, *gelatinæ* inftar ferme perfpicuo, nulloque colore infecto, & eo tenuiore, qui ad uteri ofculum effe confuevit, neque hic deerat. Muco illo fuperiore adempto, minima excrefcentia, circuli ferme ambitu, ex rubro fufca, leviter exftare confpecta eft e fundi interiore facie. Dempto autem craffo inferiore muco, infima cervicis pars infolitis quibufdam lineis inæqualis apparuit brevibus, rubicundis, fecundum longitudinem politis, & nonnihil prominentibus. Vagina etfi rugis a medio deorfum non carebat, erat pro ftatura, quam mediocrem fuiffe, dixi, æquo longior, & latior, condebatque ligneum annulum, prolapfus indicium, eo fitu locatum quo alias vidiffe non memini. Cum enim ellypfis forma effet; longiorem axem fecundum vaginæ longitudinem ftatutum habebat, breviorem autem, fed ita breviorem, ut tamen multum diftenderet utrumque latus vaginæ, fecundum hujus latitudinem pofitum. Utrumque igitur eorum laterum quo loco ab annulo preffum fuerat, prominebat in excrefcentiam, majoris amygdalæ decorticatæ forma, & magnitudine, duritie cartilaginea, albam, nifi quod earum altera in medio livebat; ut proximam a fcirrhofa in pejorem naturam minari mutationem videretur.

17. Hactenus de uteris *foras procedentibus*; nunc, ut pollicitus fum (*f*), de *intro cedentibus*. Non puto autem,

(*m*) fupra n. 3. (*n*) loco fupra ad n. 13. indicato. (*o*) Epift. 22. n. 22. in fine. (*p*) Offervaz. 3.
(*q*) A. 1733. Hebd. 10. n. 5. & A. 1738. Hebd. 32. n. 1. ad Part. 7. (*r*) Epift. 20. n. 37. (*f*) n. 1.

autem, a te expectari, ut in hac tanta Anatomes luce in errorem jam diu explosum, ejectumque relabar, & cum mulierculis illos credam ad septum transversum, & ad fauces ipsas, si Superis placet, ascendere. Sive Majorum aliqui, Galenum (*t*), qui ab ejusmodi erroribus alienus fuit, ut saepius solebant, secuti, verbis magis quam re, utero ascensum tribuerunt, sive alii a flatibus, convulsi intestini laxam partem aliquam in globi formam distendentibus, cum Fernelio (*u*) decepti, uterum in ventriculum efferri, propriis se manibus revera deprehendisse, affirmarunt; nos certe Hippocraticis retentis vocibus *uterorum intro cedentium*, non uterum sursum tendentem, sed irritamentum dumtaxat ab utero, quo nomine tubas quoque, & ovaria hic complectimur, per nervos, membranasve ad superiora ascendens nunc intelligimus. Sed quanquam *Hystericae* affectionis vocabulo hanc unam quam modo diximus, proprie designari posse, credimus; non tamen vulgari consuetudini adeo refragamur, ut cum iis altercari velimus, qui aliunde ortos varios saepe, ac multiformes foeminarum morbos eadem illa appellatione comprehendunt: quemadmodum neque cum iis altercamur qui vocare hos malunt hypochondriacos; tametsi haud rarissime non magis in culpa sint hypochondria in illis ex utrolibet sexu quos hypochondriacos dicunt, quam uterus in his quas hystericas alii nominant. Si quid utrisque commune est, vitium potissimum est in nerveo, ut vocant, systemate: recteque fecisse Cl. Flemyngium (*x*) credimus, qui utriusque generis morbos uno eodemque accepit vocabulo Neuropathiae. Itaque non miramur, cum saepe eorum insultus, non ab utero, aut ab hypochondriis; sed a terrore, ab indignatione, ab odore etiam aliquo repente cooriuntur. Sic pariter intelligimus, quomodo eosdem opportune dato opio feliciter praeverterimus. Nam etsi ab imo ventre, atque adeo ab hypochondriis ipsis, & ab utero insultuum origo esse videretur; propagatio tamen noxii motus per nervos certe, membranasve fiebat. Exemplum in hypochondriaco Sacerdote praeoccupatae opio recurrentis epilepsiae a me alias (*y*) habuisti. Nunc pressius quemadmodum auxilio eodem in foeminis duabus hystericos, quos vocant, paroxysmos praeverterim, commemorabo.

18. Matrona erat nobilis, sed inopia simul, & mariti absentia afflicta, cui plures jam filios pepererat floridiore aetate. Eam febres prehenderant intermittentes, quarum initium majori in dies frigore molestius fiebat. Ecce autem frigentem tanta spirandi difficultas occupat, ut non nisi erecta cervice id possit, nec sine stertore, eaque pectoris constrictione, ut se misere contorquens, jam jam instare mortem, dicat. Credidit tunc aegra, & qui aegrae adstabant, ut frigus, sic etiam caetera quae dicta sunt, incipienti febri accepta esse referenda. Verum cum eadem, & graviora quidem vel extra id tempus saepe recurrerent, creberrimis, citissimisque totius corporis concussionibus stipata, eaque insuper ad guttur constrictione, ut quamvis acerbissime torqueretur, clamare non posset; quorsum res spectaret, ab omnibus intellectum est. Vix diligenti, nec brevi, curatione insultus primum, denique & febres abegi. Interiecto, opinor, anno cum aliae iterum febres, & aliquot post diebus priores illi redire gravissimi insultus coepissent, sed eadem quotidie hora; consilium cepi eos, si possem, praevertendi. Itaque una ante illam horula laudani opiati dimidiatum, haud amplius, granum dedi. Nullus eo die insultus, nullus duobus quibus idem auxilium repetitum est, insequentibus diebus. Quarto; ne quid dissimulem; morbus remedio validior fuit, an quod huic natura assuesset? Caeterum cum ille fuisset brevior, neque amplius rediisset, viresque minus afflictae essent; longe citius, atque facilius quam superiore anno, febrim profligavi.

19. Cur dixerim, an quod ei remedio natura assuesset, exemplum alterum monstrabit. Gracilis Virgo contumaci hepatis duritie, & cum hac conjunctis tot, tam variis, & tam diuturnis incommodis laborans, ut credere posset nemo intra adolescentiam non esse perituram, nedum ad decrepitam aetatem; nuper enim adhuc vivebat; perventuram, iisdem annis quibus illa Matrona, a me tunc Medicum in Patria agente, quotidie propemodum invisebatur. Ad caetera enim mala, in quibus fuisse memini multo acerbiores quam in Matrona, dolores capitis, & sanguinem vel minus bene quam in illa, ex utero respondentem, febris accesserat quae tempore vespertino cum frigore quotidie redibat. Eo cum frigore postea coepit sensus angustiae pectoris, & respirationis difficultas ingruere. Quae intra perpaucos dies adeo aucta est, ut sedere aegram cogeret, & se contorquere, & brachia versare, & miserandum in modum conqueri, cum poterat; subinde enim haud poterat. Frustra fuerunt remedia caetera primum ne augeretur insultus, deinde ne rediret, donec ad laudanum opiatum confugi, cujus ope illum quotidie arcendo, post aliquot dies expertus sum, vel laudano omisso, non reverti. Die exinde vigesimo quarto cum reversus esset iterum, cumque ego eadem ratione arcere, sed non eodem exitu, conatus essem; venit in mentem, non remedium, sed remedii formam mutare. Itaque una pariter ante horula tot guttis laudani opiati Sydenhamii datis, quot dimidiato grano solidi prioris laudani responderent, voti compos ita sum factus, ut cum caeteris deinde malis, velut antea, non cum illo amplius insultu pugnandum fuerit. Sed minus in hac Virgine mirum fuit, opium abegisse paroxysmos evidenter convulsivos, quam in altera apud Riverium (*z*) hysterica Virgine eosdem cum gravi soporoso affectu conjunctos; imo quam in alia non modo cum affectu soporoso, verum etiam cum brevi artuum paralysi invadentes. Hos enim, cum caetera auxilia non prodessent, eadem qua Riverius, ratione sustulit Solers Feltriensium Medicus Guliermius meus. Attamen in Riverii aegra non deerant convulsiva symptomata; in hac autem ultima saltem periodicum totius corporis frigus. Quod vel unum pro convulsivo accipere non dubitabat in ipsis intermittentibus febribus Experiens Vir Berryat (*a*) & pro causa habere eorum quae alia in aliis sequerentur, ut si praevertere illud posset, haec quoque arceret, id quod dato una ante frigoris initium hora medicamento opium habente se consecutum esse in quamplurimis, testabatur. Congruere autem, intelliges, quatuor de quibus a nobis dictum est, foeminarum curationes, antequam ille scriberet, ad eundem modum peractas; si animadverteris, gravia cujusque symptomata fere aut cum frigore quod febrim praecederet, aut, sicut in ultima, loco febris redire pergeret, certa quotidie hora recurrisse.

20. Quid mihi in affectionibus hystericis praevertendis feliciter cesserit, expositum est. Sed contra, per quae illae interdum excitatae sint, observantibus Hippolyto Francisco Albertino, & Joanne Hieronymo Zanichellio, ut ab ipsis accepi, non te celabo. Narrabat primus, ab infusione, quam vocant, sennae convulsiones hystericas, nec semel, vidisse obortas: quod facile credes, a vellicatis videlicet intestinis, & torminibus concitatis. Testabatur alter, quod nisi in odorem, neque eum tamen acutum, aut suavissimum, rejicias, minus facile intelligas, certe sibi cognitum esse, balsamum de Copaibe uterinos affectus vehementer movisse. Hic fortasse me interpellabis, quaerens, num hoc in hypochondriacis quoque viris sit animadversum? si vero non sit; quare igitur hystericum, & hypochondriacum morbum unum eundemque esse, plurimi hoc tempore contendant? Pedetentim, quaeso. Neque enim vel in ipsis hystericis eadem semper aut prodesse, aut nocere inveniuntur, neque eadem in omnibus occurrunt symptomata, ut neque in hypochondriacis. Quo minus urgeri a quibusdam Doctissimis alioquin Viris qui ex adverso pugnant, tot inter utrumque morbum discrimina oportuisset, quasi illa quae memorant, omnia

(*t*) De loc. aff. l. 6. c. 5. (*u*) Patholog. l. 6. c. 6. (*x*) in Neuropathia. (*y*) Epist. 9. n. 7. (*z*) Cent. 2. Obs. 26.
(*a*) Mem. presentés à l'Acad. R. des Sc. Tom. 2.

omnia in hystericis semper, pleraque autem in virilis sexus hypochondriacis nunquam essent animadversa, vel quasi ea quæ multo & sæpius, & gravius in mulieribus, quam in viris contingunt, aut non essent ejusdem generis, & gradu tantummodo discrepantia, aut nervosum mulierum systema, & corpus, & vivendi rationem, ac virorum inter se comparantibus non appareret, cur eædem causæ multo & facilius, & sæpius, & acrius in illarum nervos debeant, quam in horum, agere. Nec vero hæc attigimus quod nobis placeat cum quoquam altercari; imo vero, ne alii inter se altercentur. Quin si ea quæ supra (*b*) scripsimus, relegas; quo simus animo in hac controversia, perspicies, & quamvis sciamus, non in cunctis quæ hystericæ dicuntur, uterum, aut ejus tubas, & testes inquirentibus Anatomicis vitium prodere; illas tamen in quibus irritamenta ab his partibus incipiant, a nobis proprie hystericas appellari. Itaque si quid hysterici in ea forte Vidua quam Epistola descripsi XXXV. (*c*) fuisse, dixeris, menstruis octavum jam mensem carente, nec sine sensu aliquando ad jugulum ascendentis cujusdam rei, in uteri autem summo pariete purulentam pustulam habente, materiamque intra tubas coloris ex carneo flavescentis; tibi, quamvis fortasse possem, non refragabor. Imo duas huc addam fœminarum historias, quas, ut ipsæ, cæterique credebant, ego quoque hystericas fuisse, assentiar: si prius totidem quas Sepulchreto adjicias, commemoravero. Altera Cl. Mayeri (*d*) est in muliere, cujus uterus magnus, totusque, singulari exemplo, in osseam substantiam mutatus, ut malleo fuerit diffringendus, intra suum cavum, ad internum osculum arctissime occlusum, pus continebat lactiforme, paulo crassius, non fœtidum, in centro ad viride inclinans. Ea fœmina ab illo tempore quo uteri tumorem cœpit animadvertere, ab hysterica passione libera fuit; ut possis suspicari, ex eo quod uterus irritari amplius non potuit, illam passionem desiisse.

Historia altera a Cl. Helwichio (*e*) est, qui mulieris utero exterius, tanquam per pediculum annexas invenit excrescentias quatuor cavas, ejusdem cum illo texturæ, ex ovario autem altero prominentem sacculum, qui, incisus, materiam nigricantem gelatinosam ad semunciam cum impetu emisit. Mulier, ut idem alio exposuerat loco (*f*), ex illis evidenter fuerat, quas *convenit inter omnes Medicos, uteri* affectionibus esse obnoxias, *sive* has *apnœas, sive suffocationes quis vocaverit, sive etiam contractiones quædam contigerint*; ut Galeni (*g*) verbis utar. A marito enim sejuncta, in eam naturalium pruriginem inciderat, ut a furore uterino parum abesset, mirumque non fuerit, si spasmi horribiles accesserint, fauces præcludentes, eamque spirandi difficultatem afferentes, ut in suffocationis periculum sæpe adducerent, qua denique inopinato confecta est: cujus suffocationis effectum potius quam causam, fuisse, credes secundum ea quæ alias (*h*) scripsimus, polypos in ejusdem mulieris corde inventos. Sed jam ad duas quas paulo ante promisimus, Observationes veniamus.

21. MERETRICEM juvenculam, pinguiusculam, bibacem, quæ olim pepererat, nunc posteaquam menses jam quatuor sanguis ex utero non responderat, hystericis affectionibus, deinde etiam mania laborantem, ex universalibus convulsionibus mortuam, in Nosocomio hoc secui sub Februarii finem A. 1717.

VENTER jecur habuit eo colore, quo, elixum, est: bilis tamen quæ ex ejus vesicula exsudaverat, croceo colore vividissimo proxima infecerat intestina. Testes albi, duri, scirrhosi, æquo majores, & suopte pondere quasi pone uterum tracti. Uterini fundi interior facies sanguinolento quasi muco non secus oblita videbatur, ac si menstrua jam jam instarent, aut nuperrime fluxissent: præterea in illa ipsa facie ex substantia uteri parvula, & perpauca prominebant tubercula, verrucarum similia. Urethra aperta, quæ crebris canaliculorum suorum osculis erat pertusa, ex horum nonnullis, leviter comprimendo, albam lentamque materiam dabat, quæ, nisi ibi sana fuissent omnia, pus videri, & gonorrhœæ virulentæ suspicionem movere potuisset. Thoracem pluribus, quas hic memorare necesse non est, observationibus occupatus, non reseravi. Cranium reseratum fuerat; sed ab iis qui crederent, me cerebrum non esse dissecturum, hoc sectum, me absente, ægreque ferente; eram enim ob maniam, & convulsiones diligenter inspecturus. Nihil fuisse adnotatione dignum relatum est præter polyposas, quas & ipse in iis quæ forte supererant, vidi, in vasis sanguiferis concretiones.

22. Hepar quasi coctum, in hydropicis animadversum, habes hoc III. Sepulchreti libro Sectione XIX. (*i*), itemque in Additamentis ad Sectionem XXIII. (*k*): sed & in cachecticis dumtaxat, Sectione XX. (*l*) Huc eos adde in quibus cachexia propediem esset manifesto se proditura, quo pertinere censeo latomum, & bajulum, quorum illum a Jacobo Sylvio olim, hunc vero a me sectum Epistola XXXVI. (*m*), & III. (*n*) memoravi. Huic quoque scorto quid immineret, suppressio mensium indicabat. Sed, ne a proposito longius abeam, ad hoc illæ uteri quasi verrucæ, & testium illa constitutio, quæ prægressos in ipsis morbos significabant, ut conjicere per te potes, attinebant. Verum in proxima muliere earundem partium vitia fuerant manifestiora.

23. FŒMINA erat Venetiis annos nata ad quadraginta, infimæ sortis, impudica, vino dedita, statura justa, sano, & pingui corporis habitu. Obnoxia hæc erat vel leves ob causas timori, ex quo tremebat, & quasi animo linquebatur. Vomebat sæpe, ut nihil solidi cibi retineret; piscem autem ne gustare quidem posset. Cum de morbis ejus cæteris ex familiaribus singillatim quæreremus; constanter respondebant, nunquam de capite, nunquam de corde, ut puta de ejus vehementi pulsatione, palpitatione, aut alio affectu conquestam, nec unquam, quod scirent, thoracis inflammationibus fuisse tentatam: quæ cur non præfuisse, adnotemus, sectione perlecta facile intelliges. Morbum de quo unice quereretur, affectiones, ajebant, fuisse uteri, quem sibi huc illuc per ventrem tunc moveri, & ad fauces ascendere cum suffocationis interdum sensu, asseverabat, a quo tamen sensu cito liberabatur. Ipsis Kalendis Januariis A. 1709. vespertino tempore costas sibi quasi concidere, questa est, jussitque, mulierculam advocari, quæ, ut vulgus credebat, relevare sciret. Sub auroram cum se gravissima hysterica affectione corripi, dixisset, uterumque huc illuc oberrantem, ad fauces jam ascendisse, eoque se suffocari; intra unam, aut, summum, alteram horam est mortua, nulla ad os spuma, neque ullis, qui sub oculos adstantium caderent, convulsivis motibus agitata. CADAVER cum ex officio secare deberet Santorinus, certisque de causis, id quod prudenter maluisset, differre non posset; a me uno, qui ab ejusmodi corporum dissectionibus, non nisi justo interjecto tempore, perpetuo refugi, majorem in modum per amicitiam etiam atque etiam contendit, ut simul esse vellem, eoque pacto exoravit, ut plus temporis inquisitioni daremus, an reapse mulier mortua esset, quam ex cujus partis vitio. Quorum illud tanto diligentius præstitimus, quod oculos non adeo turbidos, corpus autem nihil ferme rigidum, & decima a morte hora circa thoracem etiam tum calens, eo anni tempore invenimus. Itaque eorum memores quæ Galenus (*o*) ex Heraclide Pontico, ex aliisque priscis Medicis commemoraverat, nihil eorum quæ tunc, aut postea in ejusmodi explorationibus fieri consueverunt, prætermisimus, nimirum carptæ lanæ flocculum, tenuis cerei

(*b*) n. 17. (*c*) n. 16. (*d*) Commerc. Litter. A. 1731. Spec. 30. post n. 4. (*e*) Eph. N. C. Cent. 3. & 4. Obs. 142. (*f*) Earund. Cent. 1. & 2. Obs. 148. (*g*) De loc. aff. l. 6. c. 5. (*h*) Epist. 24. (*i*) Obs. 3. §. 12; Obs. 4. §. 21. (*k*) Obs. 86. (*l*) Obs. 2. §. 1. (*m*) n. 27. (*n*) n. 4. & 5. (*o*) c. 5. supra ad n. 20. cit.

cerei flammula, nitidum ſpeculum ad os, nareſque admovere: poculum aquæ plenum ſcrobiculo, quam vocant, cordis, & non uni pectoris loco, quaſi Winſlowii (*p*) monita divinaſſemus, imponere: manum, digitoſque non modo ad cordis regionem, verum etiam ad Carotides in collo arterias, & ad Iliacas, qua per anteriora oſſium pubis ad femora deſcendunt, quorum illud poſtea confirmavit Illuſtris Senacius (*q*), hoc olim Riolanus (*r*) præmonſtraverat, ſemel, iterum, ſæpius, ſi quid forte pulſus percipere liceret, attente applicare: pulveres demum, quibus maxime in his tentaminibus fidebat Hollerius (*ſ*), per quos videlicet ſternutamenta evocarentur, ſlando in nares alte conjicere. His omnibus, aliiſque id genus minime contenti, cum leviter inciſa alterius femoris cute, forte ſanguinem, quamvis lente, prodeuntem, & prodire pergentem vidiſſemus; venam ad cubiti flexum phlebotomo ſic aperuimus, ut ſi mittendus eſſet ſanguis. Tum vero ſanguinis quidem pauxillulum exivit, ſed & ſerum a ſanguine ſeparatum; ut ſeceſſiſſe jam intra eam ſaltem venam a reliqua maſſa, intelligeremus. Quo tempore aliis pariter tentaminibus uti voluimus, quæ, ſi quopiam forte pernicioſi ſoporis genere mulier oppreſſa eſſet, auxilii loco valentiſſimi ſaltem ad expergefaciendum eſſe poſſent. Acutiſſimum enim mucronem, ut apud Fortunatum Fidelem (*t*) eſt, ſub ungue ſenſim defiximus: præſertim vero candens ferramentum, ut Miſtichellius (*u*) ad apoplecticos excitandos, plantis admovimus. Quæ omnia cum eſſent irrita, & quod caloris ad thoracem principio perceperamus, evaneſceret; ſatis quæſitum eſſe, ſtatuimus; & nihilominus pedetentim cutem primum, tum deinceps, aliquo ſemper inter unam & alteram ſimplicem, brevemque inciſionem relicto temporis intervallo, Adipoſam, quæ valde craſſa erat, membranam, denique & muſculos incidimus. Dum cuncta quæ dicta ſunt, faceremus, ſpatium habuimus animadvertendi, artus quidem non eſſe macilentos, ut neque caput; ſed præpingui abdomini, & thoraci nullo modo reſpondere: præterea poſteriorem corporis faciem, in quam moriens decubuerat, ex rubro liventem, anteriorem vero neque ad caput, neque ad collum, neque uſquam, ſi ſuperiores excipere femorum partes, ruborem, livoremve ullum habere. Nunc quæ in Ventre primum, & quæ deinde in Thorace deprehendimus; Caput enim (nec fortaſſe neceſſe erat) attingere non potuimus; tecum eo ordine communicare juvat, ut incipiam a Thorace. Cum hujus integumenta, & muſculos a ſubjectis oſſibus, & cartilaginibus amoviſſemus; magnum in his vitium apparuit, quod craſſiores mammæ, & craſſiſſima impoſita pinguedo ante ſectionem ita occulebant, nullum ut ſui indicium daret. Scilicet ſternum circa ſuæ longitudinis medium extrorſum prominens annexas utrinque coſtas ſecum attollebat: coſtæ autem quæ his proxime ſubjiciebantur, valde ſubſidebant: ultimæ denique, ex iis dico quæ aut per ſuas, aut per aliarum cartilagines cum ſterno committuntur, rurſus, ut naturalis pectoris ſtructura poſtulat, prominebant: itaque ad ſingula ſterni latera ſingulæ magnæ erant coſtarum depreſſiones, quas mammæ & pinguedo, uti dictum eſt, extrinſecus inæquabant.

Thorace recluſo, ſiniſter pulmo aliquo loco, & leviter; dexter autem ferme undique, ſuperiore excepta particula, arctiſſime ad pleuram adhærens inventus eſt per quandam quaſi membranam, quæ præter naturam tunicæ pulmoni inducta erat. Pulmones ambos cum ſecaremus, duros, & quaſi tendineos pluribus offendimus locis: ſpumoſo præterea humore, quaſi ſaliva quadam, paſſim ſcatentes. Pericardium non paucam habuit aquam ex fuſco turbidam. Cordis autem uterque thalamus nigrum ſanguinem, & fluidum, qualis ferme ubique in hoc corpore occurrebat: dexter inſuper modicam polypoſam concretionem, albam, ſed mollem, cui ſimilis altera in Pulmonari fuit arteria, plurimo cum ſanguine. Hoc turgidiſſima erat auricula dextera; ſtrigoſa autem ſiniſtra. Verum huic auriculæ annexus ventriculus, naturali amplior, non unum obtulit animadverſione dignum. Namque, ut tendineas omittam fibrillas quæ inter Mitrales valvulas, columnaſque ducuntur, viſas eſſe plures quam ſoleant; certe eæ columnæ erant æquo craſſiores, durioreſque, ut multo potius tendineæ, quam carneæ, viderentur, ſive colorem ſpectares, qui albus erat, ſive renixum attenderes quem ſecanti ſcalpello objiciebant. Præterea in ejuſdem ventriculi parietibus hic illic paſſim quædam occurrebant loca in quibus carnea ſubſtantia cordis aut alba, aut ex rubro alba ita erat, ut a primo glandularum quaſi quarundam ſpecie imponerent; ſed eodem illo peculiari renixu, diſſecantibus ſimilem ſe columnarum oſtendit. Vitium hoc carnis cordis, in tendineam naturam degenerantis, quo magis ab interiore ventriculi facie ad exteriorem pergebat, eo fiebat evidentius, pertinebatque exterius ad eum quoque locum cui ſeptum cordis reſpondet. Quin pinguedo ipſa huic viſceri impoſita non omnis ſecundum naturam ſe habuit. In poſteriore enim facie cordis per duos non parvos ſecundum longitudinem tractus inæqualis erat, ibidemque ex fuſco rubeſcebat. Arteria Magna a corde ad curvaturam uſque propemodum totam, non valde quidem, ſed evidenter tamen dilatata, prope ſeptum tranſverſum æquo anguſtior viſa eſt. Inciſa, & ſanguine, quo non carebat, effuſo, oſtendit tota interiore facie a corde ad ramos ſaltem uſque Emulgentes, particulas quaſdam albidiores, & lineas nonnihil exſtantes: præterea non eo ſolum, quem modo dicebam, tractu, ſed & alibi, quantum ex diſſectis ſuperioribus quibuſdam ejus ramis cognovimus, intimam tunicam facile adeo a proxima ſejungendam, ut leviſſimam ſcalpelli frictionem magna ejus fruſta ſequerentur. In Ventre autem hæc videramus. Omentum lienem verſus retractum. Perturbatos inteſtinorum ſitus. Hæc, Colon præcipue, & Rectum, aere multum diſtenta. Meſenterium quidem, ventriculum, ſplenem, & jecur, cujus veſicula bile turgebat, ſana. Pancreas autem, quod, ut nonnulla Tenuia inteſtina, decliviore præſertim parte rubebat, glandulosis acinis juſto firmioribus, & inter ſe magis diſtinctis. Uterum denique, Tubas, & non parvam Vaginæ partem, cum ibi ſic ſatis, tum præſertim poſtridie, ut plus temporis, & diurnum lumen haberemus, e cadavere adempta, diligentius examinantes, hæc adnotavimus. Poſteriori fundi uterini faciei exterius circa medium adnatus erat per brevem pedunculum globulus, nihil magis albedine, forma, & magnitudine referens, quam parvum ceraſum immaturum: quem ſecantes, ex fibroſa quidem, ſed calloſa ſubſtantia, confuſiſque fibrarum ordinibus, factum deprehendimus: cujuſmodi alter globulus intra ipſam parietum uteri craſſitudinem erat conditus. Mox apertus uteri fundus multo apparuit ſubcruento muco fœdatus: quo deterſo, cum, appreſſis ſubtus digitis, undique ex fundo quidem; non ex cervice, multoque minus ex vagina; prodeuntes mediocri expreſſione ſanguineas guttas oſtendiſſem; non tam diſplicuit Santorino quod pro certo ſcire non potuiſſemus, an mulier prope abeſſet a menſtruis, quam ſe antea (*x*) horum ſcaturiginem in vagina potius eſſe, quam in utero, crediḋiſſe. Cervicis ſuperiore parte excepta, reliquum longe alio rubore infectum erat, quaſi ab inflammatione videlicet, qui ab altero latere magis ad fuſcum inclinabat, nec tamen uſquam cervicis ſubſtantiam alte pervadebat. In Tubis quoque mucoſus humor fuit; ſed albus. Utraque erat aeri, per majus orificium immiſſo, in uterum pervia: nec

deerant

(*p*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1738. (*q*) Traité du Coeur l. 3. ch. 7. n. 5. (*r*) Encheirid. l. 5. c. 46. verſ. finem. (*ſ*) De Morb. Intern. l. 1. c. 59. (*t*) De Relat. Medic. l. 4. c. 1. (*u*) apud Lanciſ. de Subit. Mort. l. 2. c. 5. n. 12: quod poſtea Miſtichellius ipſe confirmavit Tratt. dell'Apopleſſ. l. 2. S. 1. c. 6. & S. 3. c. 3. caſ. 8. & ſeqq.

(*x*) Opuſc. Medic. 4. n. 3.

deerant prope id orificium hydatides. Teſtium uterque ab incluſis cellulis tumebat; ſed alter magis, qui præter magnam, minores quoque plures habuit cellulas, omnes ſero plenas, una excepta in qua pus album fuit. In altero ſimul cum cellulis, & veſiculis ſerum continentibus, alias vidimus cellulas intus nigricantes. In utriuſque autem ſuperficie oſcula animadverteramus, tenue ſpecillum admittentia: præcipue vero in membranis per quas cum Teſtibus Tubæ nectuntur; Alas Veſpertilionum vocitant; plexus, nervoſque eleganter diſcurrentes. Qui cum ex craſſioribus eſſent quos antea conſpexiſſem; videſis, inquam, hic *plexus*, & hi *nervi* ſunt quos in Adverſariis (*y*) indicavi, & alias fuſius me deſcripturum promiſi: quod cum Santorinus ipſe poſtea (*z*) fecit, niſi memoria, ut fit, excidiſſet meus ille Adverſariorum locus, cum plexum non ſcripſiſſet *vel non plane cognitum*, *vel ne antehac quidem obſervatum*.

24. Nolo ad longam hiſtoriam longas quoque Adnotationes attexere. Satis ſit pauca, eaque ſummatim adjicere. Quod igitur ad ſternum attinet certo loco extrorſum prominens, coſtaſque ſuis cum cartilaginibus, qua craſſas ſuſtinebant mammas, craſſamque pinguedinem, utrinque adeo introrſum depreſſas; extat Riolani (*a*) locus: *In mulieribus mammoſis & obeſis, detracta mole mammarum, Sternum acuminatum deprehendi, & Pectus anguſtum, quod in illis cauſa fuit dyſpnϾ: iſtam anguſtiam excitaverat pondus mammarum*. Hoc ultimum mihi dubium eſt. Niſi enim mulieres maximam temporis partem ſupinæ jaceant, quod obeſis & mammoſis non ita commodum eſt; mammarum pondus coſtas potius extrorſum trahet, quam introrſum urgeat. Quod nec rigidi adſtrictique thoracis uſui poſſis imputare; quî enim coſtis noceat; mammis non noceat? Quapropter malim vitioſam iſtam ſtructuram a primordiis repetere: quæ quoniam in præpinguibus, mammoſiſque non niſi per diſſectionem apparet; idcirco in his, ceu res inexpectata, Anatomicorum oculos, animoſque longe magis percellit, quam in macilentis, in quibus ſi eſt, vel ante ſectionem obvia eſt. Verum unde unde ſit, non eſt dubium, quin pulmonum partem coarctando, tanto minus per hos facilem ſanguinis circulationem, expeditamque reſpirationem efficiat, ubi præſertim a convulſione, aut aliunde cauſa aliqua alia accedat quæ utramque faciat difficiliorem. Quanquam autem perdifficile eſt in præpinguibus illiuſmodi & mammoſis fœminis, niſi forte ad ſternum, & ad mammarum latera digitos validius apprimendo, id vitium cognoſcere; tamen ſi illas multo difficilior quam cæteras ejuſdemmodi, reſpiratio, nulla apparente cauſa, male habeat; num forte id ſtructuræ vitium in cauſa ſit, licebit ex noſtra, & Riolani Obſervationibus ſuſpicari. Huc facile addere exemplum potes, e Commercio Litterario (*b*) petitum, nobilis fœminæ aſthmate conflictatæ, cujus aſthmatis cauſis merito accenſeri videbis malam pectoris conformationem; *ſiniſtri* enim *lateris coſtæ*, *ſigmatis inſtar*, *ituro curvatæ*, thoracis caveam mirum in modum anguſtam faciebant, & cor, bovino longe majus, in dexterum latus deprimebant. Cum autem *obeſa & pinguiſſima* eſſet ea fœmina; veri ſimillimum eſt, vitium illud coſtarum ſub multa pinguedine delituiſſe.

25. De ſenſu autem illo quaſi concidentium coſtarum, ad quas relevandas mulierculæ ſuas ſæpe acccerſunt Medicas in quibuſdam præſertim Civitatibus, ut in mea quondam vidiſſe memini, equidem quod pro certo dicam, non habeo. Sed tamen ſuſpicor, confundi cum eo ſenſu moleſtias, noxaſque aliquas ex iis quas intro vergens xiphoides cartilago afferre ſolet: quibus de noxis poſt Codronchium (*c*), & Septalium (*d*) videre potes quæ in Sepulchretum relata ſint ex Diemerbroeckio (*e*), ex Barbetto (*f*), & Boneto ipſo (*g*): quanquam & coſtarum quarundam notharum cartilagines interdum deprimi, nec levia afferre poſſe incommoda, quæ tamen earum in priſtinam ſedem reſtitutione, muliercula id præſtante, continuo ſublata ſint, ex Sepulchreto eodem (*h*) ſcies. Sed num eæ cartilagines ad ipſas *duas extremas* coſtas, aut ad *ultimam* attinuerint, nec potius ad earum aliquam quæ ſupra duas extremas proxime ſunt, infimarum illarum cartilaginum nota brevitas facit, ut dubitem, multoque magis, cum *inferiorem* earum lego *ſuperiori incubuiſſe*. Cæterum in propoſita a me fœmina ſenſus de quo loquimur, ad aliquam ejus generis attinuerit cauſam, an ad aliam quam tibi in muliere alia expoſui (*i*), præſtat in medio relinquere, quam hic inconſultius decernere.

26. Quod vero ad carneam cordis ſubſtantiam attinet degenerantem in tendineam, inde illud primum intellexeris, non temere a me alibi (*k*) fuiſſe poſitum, id poſſe fieri, cum videlicet in eo eſſem, ut qua ratione interdum ſit illa ſubſtantia in oſſeam mutata, explicarem. Tanto autem magis decreſcere vires cordis, quanto plures ejus partes ex carneis tendineæ fiant, proclive eſt vel ex iis colligere, quæ eodem loco (*l*) ſcripta ſunt. Porro decreverant in eo ventriculo cui majoribus viribus opus eſt, nimirum ſiniſtro, qui præterea, ut proximus quoque Magnæ arteriæ caudex, vitium alterum habebat, dilatationis. Nec mulier tamen de vehementi cordis pulſatione conqueſta fuerat; namque in vitiis *aneuryſmaticis* Albertinus (*m*) quoque pulſationem *aut ſane modicam, aut longe minorem* comperit, *ubi ſubſtantia cordis a baſi ultra medietatem ipſius conſiſtentia, & colore quaſi tendinea, aut flaccida nimis evaſerat*, nempe cordis robore ab utralibet conſtitutione debilitato. Verum hæc vitia omnia, & alia quæ in Magna arteria deſcripſi, & quaſi tendinea multis locis facta pulmonum ſubſtantia, eorundemque, & cordis per coſtarum depreſſionem coarctatio, hæc, inquam univerſa, præclare vides, ut exitialem facere potuerint cum reſpirationis, tum circumitionis ſanguinis interceptionem, ubi ſolito violentior nervorum, iiſdem Partibus inſervientium, convulſio acceſſit.

27. Hanc, ut leviores alias quibus obnoxia mulier fuerat, ab utero, & teſtibus originem habuiſſe, ea quæ in illo, & his præter naturam conſpeximus, & incipiens illinc quaſi aſcendentis uteri ſenſus, videntur ſignificare. Nam etſi uterum; id quod fieri non poteſt; e ſua ſede ſurſum progreſſum non offendimus; inteſtina tamen quæ mentiri id poſſent, non modo flatibus diſtenta vidimus, ſed a conſuetis ſitibus etiam dimota. Ad quæ convulſio per nervos facile prorepere conſueverat cum iis communicantes qui tubis, & teſtibus ſubſervientes in Alis Veſpertilionum craſſiores a nobis conſpecti ſunt, quippe ſæpius orto a teſtibus irritamento vexati. Hic fortaſſe dices: at ſæpe in aliis, uteri, & teſtium noxæ inveniuntur multo majores, quæ tamen illiuſmodi gravibus affectionibus non fuerant conflictatæ. Vero. Sed non omnibus æque acris materia ineſt quæ irritet, neque omnibus æque nervi ad irritamenta ſuſcipienda proni, ut fœminæ huic, a levi quacunque timoris cauſa trementi, neque demum omnibus, ut huic, ea viſcerum præcipuorum vitia, ut, ſi vehementior urgeat convulſio, reſiſtere non poſſint. Quo magis illis hyſtericis, iiſque hypochondriacis timendum eſt, quibus aut humorum, aut præcipuorum viſcerum labem ſimul eſſe graviorem, aut ſciamus, aut merito ſuſpicari poſſimus. Quod cum haud ſatis attenderent Medici quidam, alioquin non indocti; Juvenem memini hypo-

(*y*) I. n. 14. in fine. (*z*) Obſ. Anat. c. 11. §. 17. (*a*) Encheirid. Anatom. l. 6. c. 14. (*b*) A. 1733. Hebd. 37. n. 2.
(*c*) De Prolapſu Mucron. Cartilag. (*d*) De Morbis ex Mucron. Cartilag. (*e*) Sepulchr. l. 2. S. 1. in Additam. Obſ. 11.
(*f*) Ibid. l. 3. S. 7. in Schol. ad Obſ. 19. (*g*) in eod. Schol. (*h*) l. 2. S. 1. in Schol. ad Obſ. 116. (*i*) Epiſt. 26. n. 29.
(*k*) Epiſt. 27. n. 17. (*l*) n. 18. (*m*) De Bonon. Sc. Inſt. in Opuſc. Tom. 1.

hypochondriacum ; nimiis , & assiduis , inanibus ut plurimum , querelis eorum aures jam diu lassare solitum , cum idem , febri correptus faceret , ipsi autem , ut consueverant , minus crederent , febremque illam contemnerent , antea ipsum , doloso morbo confectum , decessisse , quam illi periculum , non dico prædicerent , sed præsentirent . Tu igitur vel in querulis istiusmodi personis , cautam ; ut soles , & accuratam diligentiam retinebis. Neque enim hæc unquam ; negligentia autem sæpe nocuit : cui plerumque , si vera fateri volumus , imputandum est , quod *moriatur aliquis , de quo Medicus securus fuit* (n). Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XLVI.

Sermo est de Veneris impedimentis, & Sterilitate in utroque Sexu.

ETSI quæ proxima succedit Sepulchreti Sectio XXXIV. non ea modo quæ ad Sterilitatem spectant , sed & ea quæ ad Salacitatem , complectitur ; nobis tamen in illis quidem imitari Bonetum placet ; in his vero nec quidquam suppetit quod proferamus , & quædam , ab eo producta , melius omitti potuisse, censemus. Quid enim ad salacitatem quod Spermaticæ venæ dextera , & sinistra in Emulgentes influerent (*a*) ? aut certe quod essent plures (*b*) ? præsertim cum postea ex aucto earum numero minor ad venerem aptitudo (*c*), ex illo autem in Emulgentes influxu seminis admodum aquosi , & frigidi generatio (*d*) deducatur . Quid pariter huc renes maximi (*e*) ? aut contra , exigui (*f*) ? Non equidem ignoro quæ olim traderentur de venarum illarum officio , & quæ pro renibus quoque sint vel a Bartholino ipso (*g*) disputata . Sed quando illa jam sustulerat sanguinis circumeuntis notitia , quæ autem ad renes attinent , diserte a Boneto (*h*) *paradoxon* vocantur ; potius indicari in Scholio aliquo poterant , quam inter solidas Observationes recenseri . Sed præterea quod ad Sterilitatem , aut Fœcunditatem spectat , haud immerito prætermitti potuisse quædam , arbitror . Exempla proferam duo . Qui virgini vim attulerat, testibus intus, extraque omnino carebat (*i*); Testes igitur semini gignendo non serviunt . Olim quidem his esse potuisset locus , quando ista videlicet quæ ibidem laudatur , Aristotelis sententia doctos habebat astipulatores : quos inter vel Catullum ponere , non dubito , quem proximi Poetæ non temere *doctum* appellarunt , de Aty hæc scribentem (*k*) *Devolvit illa acuta sibi pondera silice*. Nunc autem quid testiculorum ista cum ponderibus comparatio ? aut asseveratio ista , *nulla spermaticorum vasorum ullatenus testes subire?* aut demum quid inter vim illatam virgini , quam inferre castrati possunt , & fœcunditatem , qua pollere certe non possunt ? Est etiam animadversione dignum illud de fœmina (*l*) , in qua *a nimio coitu mortua ligamenta teretia , qua parte vicina sunt utero , semine repleta* sunt deprehensa . Scilicet hæc olim probari poterant ; nunc vero non possunt , haud secus ac illa quæ superiori Sectione (*m*) de semine muliebri in tubis corrupto , aut in utero , vasisque Deferentibus proposita sunt . Sed nos , hisce prætermissis , quæ probabiliora sint de utriusque sexus Sterilitate , jam proferamus , & primum quidem ex Valsalva .

2. VIR erat quidam , mutus ; non ex eo tamen quod auditu careret ; audiebat enim ; idemque nullos sive in facie, sive in pectore , sive sub alis , sive in scroto habens pilos , quorum pauci dumtaxat in pube ad radicem ipsam penis conspiciebantur . Is annos natus triginta quinque acuta febre, cum lumbricis conjuncta , absumptus est . GENERATIONIS organa omnia , diligenter examinata , nihil quidquam ostenderunt vitii .

3. Fœcundus fuerit ; an infœcundus , Valsalva non addidit , neque an pilis ab ortu ipso caruerit ; vidit enim Cel. Heisterus (*n*) virum qui , nullo prægresso notabili morbo , omnes toto corpore amiserat pilos , nec intra decennium recuperaverat . Credibile tamen est , eum de quo Valsalva id scriptum reliquit , natura & glabrum , & infœcundum fuisse ; ut res utraque permoverit ad accuratum virilium omnium examen suscipiendum. In quibus cum vitii nihil apparuerit ; indicat Observatio hæc , ab invisibilibus Partium sperma secernentium, aut perficientium structuris illud quidquid est , existere quod & semen fœcundum , & pilosum corpus facit . Certe autem utrumque horum simul videmus tempore pubertatis , id est cum structuræ illæ intimæ satis jam explicari cœperunt , contingere . Quin etiam levius aliquid in cute nonnunquam mihi sterilitatis mulierum indicio fuit , cum id ab ortu , & perpetuum foret . Vidi enim , duas in quibus nihil prorsus erat quod fœcunditatem non promitteret, cum egregie valentibus viris sterile conjugium habuisse . Cum attentius omnia considerarem ; cutem in altera contra ac vitæ genus , ætas , habitusque corporis indicabant , minime , si tangerem, mollem, lævemque offendi; in altera cuticula opertam animadverti, quæ vel in facie jugiter in squamulas, & furfures abibat. Huic similem, cum Litteras has describerem, pariter infœcundam tertiam vidi . Et mihi quidem hæc videntur posse repeti a sebaceis cutis glandulis aut æquo pauciorem , aut non ejus cujus par fuisset, naturæ materiam secernentibus. Sed quomodo ea retenta , aut minus suo officio apta materia intus obstet conceptioni , incertum. Jam vero ad vitia in ipsis generationis organis evidentia veniamus.

4. Mulieres florente ætate steriles duas , alteram ob vesiculas in scirrhosis ovariis fere nullas, alteram ob earum humorem omnino concretum non secus ac si ad ignem fuissent coctæ , Valsalva observavit . Quarum historias cum tibi alias (*o*) descripserimus , non est cur hic repetamus. Ad nostras igitur transimus.

5. VIRI in Nosocomio hoc mortui sub extremum Novembrem A. 1717. Anatomes studio , plerasque Partes dissecabam , cum præter naturam quasdam se habere, animadverti. URETERES æquo latiores ultro occurrebant nonnullis locis . Ab altero autem latere tum Seminalis vesicula , tum vasis semen Deferentis pars ei vesiculæ proxima parietibus erant scirrhosis , membranea substantia in cartilagineam propemodum mutata .

6. Ex Observatione hac apparet, quantum seminis perfectioni , & ejaculationi deesset. Neque enim quod per Harderi glandulas addi, aut per lymphæ ductus detrahi solet, addi hic, aut detrahi, nec vis quam contrahentes se vesicularum , & imorum Deferentium vasorum tunicæ , semine antea distentæ , in hoc exerunt dum ejicitur , sperari hic poterat . At enim

ab

(*n*) Cels. de Medic. l. 2. c. 6. (*a*) Obs. 1. §. 1. & 3. (*b*) Ibid. §. 8. (*c*) in Schol. ibid. (*d*) Obs. 5. §. 3.
(*e*) Obs. 1. §. 5. & 6. (*f*) Obs. 2. §. 1. (*g*) Vid. Advers. Anat. 3. Animad. 33. ad fin. (*h*) Schol. ad Obs. 1. §. 5.
(*i*) Obs. 1. §. 2. & Schol. (*k*) Carm. 62. v. 5. (*l*) Obs. 6. §. 6. (*m*) Obs. 4. §. 11. & 12.
(*n*) Eph. N. C. Cent. 1. & 2. Obs. 197. (*o*) Epist. 36. n. 17. & Epist. 20. n. 7.

ab altero latere nihil horum deerat, inquis. Sed tamen quantum ab latere opposito inertis, & aquosi seminis defluere poterat, tantum optimo cui se adjungebat, detrimenti afferebatur. Quin sensim potest adeo iucrescere durities, & crassities tunicarum seminis ductus, in altero latere ad extremum accedentis, ut proximum alterum premat, eique officiat. Sic me respondisse memini laudato alias Viro Laurentio Mariano, cum anno vertente 1736. hunc ad me generosi Juvenis scripsisset casum. Ei qui nullius unquam mulieris, una excepta uxore, notitiam habuerat, ex eaque filiam susceperat, Spermatica sinistra vasa non sine dolore intumuerant cum epididymide, & vase hinc semen Deferente, quod, molli testiculo servato, durum cum epididymide percipiebatur. Et remedia quidem imposita dolorem post aliquot menses valde imminuerant; tumorem autem, duritiemque non valde. Cum a dextris, quantum extrinsecus judicari poterat, sanissima essent omnia, & ad gignendum, transvehendumque semen aptissima; nihil tamen hujus, ægro, Medicisque mirantibus, in concubitu egrediebatur. Cæterum coalitus alterius vasis, semen ad vesiculam Deferentis, itemque calculi in altera vesicularum concreti Observationes, quas aliis addas, illius quidem ex Brunnero (*p*) & Walthero (*q*); hujus vero ex Valentino (*r*) habebis.

7. De strigosis autem vel in Juvene vesiculis seminalibus, & de obcæcatis, quod Waltherus (*s*) etiam vidit, seminis in urethram viis, quæ, cadavera secans, animadverti, adscribere huc possem, nisi cum de aliis morbis, & præsertim de virulenta Gonorrhœa verba faciens, hæc tecum alias (*t*) communicassem. Ob eandemque causam omitto quæ ad calculos attinent Prostatæ glandulæ, semini exitum intercludentes. Hæc enim Epistola habuisti XLII. (*u*)

8. De magno pariter urethræ vitio quod A. 1718. in rustico Juvene cum Cel. Collega Vallisnerio examinavi, hic fusius scriberem, nisi ille tertio exinde anno (*x*), iterumque omnium ejus Operum Editores (*y*) vulgassent. Itaque nonnulla tantum adjiciam. Cum scrotum non penitus esset, sed anterius solum, in duas partes divisum, inter utriusque superiora orificium fuisse canalis urethræ, inde vero ad apicem usque glandis per totam inferiorem penis faciem, qui multo erat brevior quam in Icone (*z*) repræsentatur, non jam canalem, sed semicanalem perrexisse; id est urethræ parietem dumtaxat superiorem, eumque lævem, & nitidum; ut paulo minus difficile crederes adolescenti, & mulierculæ quæ ab eo se gravidam factam dicebat, quorum alter asseverabat, cum, sublevato nonnihil pene, mingeret, lotium per semicanalem decurrere; alterum, ejaculatum ab eo semen vaginam ingredi; non interlabi. Lotium certe, cum ad parietem mingeret, altius vidimus quam orificium urethræ, ascendisse. Neque nos fugiebat quid penis structura ferat, & quæ Graafius (*a*), laudatusque ab eo Harvejus propterea viderint, nimirum penem *admodum exiguum prima fronte apparentem*, ubi inflatus esset, *ex occulto* se in corpus *ingens protendisse*, interdumque, *præter quam cum tentigine provocaretur, nihil in corrugato præputio supra scrotum, præter summum glandis apicem, prominuisse*. Itaque concipiebamus, hoc se distendente parvo quidem, sed non exiguo, pene, simul quod Juvenis affirmabat, extrorsum protendi illam ejus partem in qua urethræ orificium spectabatur, sicque vaginam satis subire, ab hujus autem inferiore pariete se ad apertæ urethræ partem reliquam applicante, ex semicanali canalem fieri, non secus atque semicanalibus accidit, quos in Adversariis (*b*) descripsi in testudinis, & viperæ penibus, ubi suarum fœmellarum naturalibus excepti sunt. Haud equidem scio, num trimestri infanti, quem ab se visum Palfinius (*c*) scripsit, sicut ibi urethræ canalis ubi nostro Juveni, desinebat, ita semicanalis ad glandem pergeret: hoc scio, si ejus conformatio haud alia erat ac nostri, minus certam esse potuisse prædictionem, id vitium „ inhabilem generando red- „ diturum, multumque incommodi in reddenda „ urina allaturum. „ Nec me quidem præterit, antiquos Medicos, & Chirurgos vel in iis quibus ipse urethræ canalis ad glandem usque producitur, sed subter hanc hiat, hypospadiæis propterea nuncupatis, idem, quod ad gignendum attinet, pronunciasse, confirmantibus recentioribus, & nominatim Dionisio (*d*), ubi quasdam vel post ortum causas indicat hujus vitii. Sed miror tamen, cum Fabricium nostrum; id quod eorum Scripta ostendunt; perlegerint; nihil excepisse in ea prædictione; sed omnino hic esse necessarium Chirurgi opus, tradidisse, quando ille diserte admonuit (*e*), se *tamen* ab iis qui eo vitio tenerentur, *vidisse liberos esse genitos*, quod & alii (*f*) confirmarunt. Quapropter magis Ruyschium laudo, qui cum olim (*g*) censuisset, vitium, ut puto illius quod descripsi, non dissimile *sterilitatem afferre*; ita, de hoc altero verba faciens, rem moderatus est postea (*h*), ut doceret, *hoc affectu laborantes raro imprægnare uxores*. Sed ad illos ut redeam quibus urethra obtigit aperta magna ex parte, & in longum semicanalem conformata; A. 1756. priusquam hanc recenserem Epistolam, alter ad me rusticus Juvenis adductus est annos natus viginti duos, cui sic erat ut in priore, nisi quod semicanalis initium paulo distabat a summo scroto, pilis instructo, nec vel leviter bifariam diviso. Huic quoque lotium non excidebat inter pedes; sed ad parietem jaciebatur: penis autem, cum tentigine distenderetur, ex brevi, non paulo, ut ipse affirmabat, fiebat longior. Quod ut rationi consonum erat, sic illa quæ cernebantur, & præsertim paulo minor semicanalis longitudo non improbabile reddebant, hunc pariter prægnantem fœminam, quod uterque fatebatur, fecisse. Qui Petropoli (*i*) multis post editam Vallisnerii, meamque Observationem annis, urethram in sulci, aut semicanalis modum patentem viderunt, de sexu definiendo soliciti (qua de re quærendi nobis quidem causa non fuerat) an ea structura gignendi vim impedire omnino posset, non quæsiverunt. Cl. autem Vir Abr. Kaau Boerhaavius cum eorum observata proferret, pro nostra, quam vidisse non videtur, sententia stetit: pro qua Cel. etiam Hallerum (*k*) stare, credes, ubi eam sic in transitu refert, & staturum in puero quoque, cujus deformitatem similem vidit, si provecta ætate; triennis enim tunc erat; inspexisset. Non huc refero Saltzmanni (*l*) in ruricola Juvene Observationem, cujus urethra non infra, sed supra, & inter corpora nerveospongiosa ferebatur per dorsum penis aperta; quia hic ut Figuræ (*m*) ostendunt, erat per se quanto justo crassior, tanto brevior, neque a venereis cogitationibus multum crescebat, tum quia nonnihil erat deorsum incurvatus, novissime quia urina non cum impetu per urethram fluebat. Quas ob causas omnes merito judicatum est, Juvenem ad generandum non esse idoneum.

9. Quod & ego de quodam alio Juvene censui, annis triginta minori, quamvis urethram neque in dorso penis, neque totam haberet apertam. Quem diligenter, ut a me petitum fuerat, & res ipsa per se postulabat, inspexi A. 1738. Is minus erat robustus, quam duo illi alii a me inspecti; sanus tamen sic satis, oculis, & pene exceptis, quorum illi ab an-

(*p*) De Gland. Duod. ubi de ear. in hom. Demonstr. (*q*) Act. Erud. Lips. A. 1725. M. Novembr.
(*r*) Eph. N. C. Dec. 2. A. 6. Obs. 68. (*s*) loco modo indic. (*t*) Epist. 44. n. 7. & Epist. 40. n. 29. (*u*) n. 37.
(*x*) Eph. N. C. Cent. 9. Obs. 72. (*y*) Tom. 3. P. 3. n. 28. (*z*) Cent. cit. Tab. 2. Fig. 1.
(*a*) De Viror. Organ. ubi de nervos. penis corporib. (*b*) IV. Animad. 4. (*c*) Anat. du corps hum. P. 1. tr. 2. ch. 17.
(*d*) Cours d' Operat. de Chir. Demonstr. 3. (*e*) De Chir. Operat. ubi de glande non perfor. (*f*) Eph. N. C. Dec. 1. A. 3. Obs. 91.
(*g*) Mus. Anat. Thec. C. Repos. 1. n. 1. (*h*) Thes. Anat. 8. n 30. (*i*) Nov. Comment Acad. Sc. Imp. Petropol. Tom. 1. in Physic.
(*k*) Comment. Soc. R. Sc. Gotting. Tom. 1. (*l*) Act. N. C. Tom. 4. Obs. 65. (*m*) Tab. 6. Fig. 1. & 2.

antiqua, assiduaque inflammatione cæcutiebant, hic ita se habebat, ut mox describam. Uxorem ultro fatebatur etiamtum virginem habere, qualem ante triennium duxerat. Causam esse, arbitrari, glandem inferiora versus curvatam, neque in apice, sed infra pertusam, proptereaque & penis ingressui, & seminis ejaculationi obstantem. His auditis, cum genitalia inspicerem, ita inveni. Testes magni: scrotum non pallens quidem, sed laxius: penis justo longitudinis, & crassitudinis modo: præputium quale in duobus fuit a me descriptis Juvenibus, clitoridis præputio simile; glandis enim superiorem faciem, & latera satis tegebat; a facie inferiore deerat. In eademque tota glandis facie, & parvo infra glandem spatio inferior quoque deerat urethræ paries, ut semicanalis instar, paries dumtaxat superior ad extremum glandis pergeret, lævis, & subrubens, & in medio secundum longitudinem tria præclare ostendens oscula majorum, quos in Adversariis (*n*) proposuimus, canaliculorum, ellypsis forma: qualia, & plura quidem, & aliquanto grandiora in primo præsertim Juvene conspexeramus, cum in horum nemine ulla usquam apparuerint, quamvis attente quæsita, minorum canaliculorum foraminula; ex memoria enim descriptam Iconem fuisse, non dubito, quam superius (*o*) indicavi, præter oscula in recta una per medium linea, tot alia passim ab lateribus foramina repræsentantem. Porro canalis urethræ orificium in hoc de quo loqui cœperam, Juvene ibi erat, unde semicanalem incepisse, dixi, paululo autem infra illud, minori altero orificio inferior urethræ paries erat pertusus; ex utroque, ajebat Juvenis, urinam prodire, seque ita conformatum in lucem editum esse, a matre accepisse. Tum curvaturæ glandis causam inquirens, cum viderem, satis laxam esse cutem quæ ad illam prope orificia de quibus dictum est, adhærebat; non tensam contractamque, ut curvare sic posset; quæsivi, num turgente pene, glans quoque turgeret, numve eo tempore saltem, ullus tensionis molestæ sensus, præsertim ad modo indicatum cutis adhæsionis locum, perciperetur. Utrumque negavit. Hoc tantum addidit, in prima pubertate fuisse ibi, cum tumebat penis, molestum illum sensum, qui post translactos illos annos nullus amplius fuisset: & quamvis cum uxorem duxit, glans aliquando simul cum pene intumesceret, tamen ex quo sæpius inter vanos ineundi conatus multum seminis, citius effluentis, profudisset; unde opthalmiam, ajebat, factam esse leviorem, & minus hebetem visum; penem tantummodo intumescere, glandem flaccidam, omnisque voluptatis expertem pendere. Evidens erat, quod tumente glande uxori facere non potuerat, flaccida non facturum. Flaccida autem cur fere olim fuisset, & nunc semper esset, causam esse credidi malam quam descripsi, urethræ conformationem. Cum enim ibi deesset inferior hujus paries ubi crassiore augeri solet spongioso corpore, se explicante ad glandis non tenuem exteriorem partem faciendam; credibile est, sanguinem qui ex bulbo urethræ sursum protruditur opportune ad glandem distendendam, minus expeditum ad hanc transitum habuisse: quam conjecturam idem spongiosum urethræ corpus mihi confirmabat, quippe quod ab duobus illis orificiis ad penis usque radicem in hoc Juvene esse æquo crassius animadverti, nimirum a sanguine, liberum in glandem trajectum non habente, ideoque infra illam subsistente, ut quantum crassitudinis memorato corpori adderet, tantum longitudinis detraheret, sicque annexam glandem deorsum curvaret. Quarum rerum in duobus illis aliis quos inspexi, Juvenibus nulla erat propterea quia id corpus parietem suum inferiorem aut nullo modo, aut vix supra scrotum extendebat, superior autem, sive is qui inter nerveospongiosa penis corpora excipitur, facile, sicut in quibusdam accidit, crassior esset, ut satis cum glande posset communicare. Intelliges hoc quadantenus ex Ruyschii Figura quæ, in Observationum Centuria, est 76: illa autem quæ in novissime descripto Juvene conjeci, longe clarius ex Centuriæ ejusdem Figuris 81. & 82. comparatis cum 75.

10. His quæ modo dicta sunt, confirmari vides quæ recentiores Medici, inprimisque Boerhaavius (*p*) ex penitius perpensa colis structura enucleatius docuerunt, ut aliquando spongiosum urethræ corpus, & glans tendi possunt, flaccidis manentibus, imo absentibus; sic enim noster Plazzonus (*q*) vidit; penis corporibus, ita vicissim accidere, ut his distentis glans flaccida maneat; utrolibet autem modo generationis opus lædatur. Porro sunt plura, & varia distentionis impedimenta non secus ac plures sunt, & variæ causæ distentionis. Quas inter causas vesicularum seminalium non solum vera, sed & apparens plenitudo videtur esse ponenda. Apparens mihi tunc dicitur, cum vesiculis non tantum quidem inest seminis, quantum revera ipsæ continere alias possunt, sed quantum continere possunt eo tempore. Sic mane experrecti, seniores etiam aliqui, tentiginem patiuntur, quam, urina reddita, continuo abigunt. Urina enim distendebat vesicam, hæc vero subjectas illa præsertim sua, quam nos proposuimus, retrorsum extuberante basi vesiculas comprimebat, ut sic imminuta earum capacitate, vel modico semine haud secus distenderentur, quam, non compressæ, plurimo distenduntur. Et Medici quidem Experientissimi, in hisque Gulielmus Ballonius (*r*) ex hoc phænomeno utile consilium traxerunt. Minus ad venerem valens, *coeat*, inquit ille, *post multam titillationem & cum retenta urina & mejendi summo desiderio*. Sic quod post Galenum (*f*) iidem adnotarunt inter calculi vesicæ indicia penem aliquando *intentum præter rationem*, ubi gravior præsertim ac major calculus sit, eodem quoque explicabimus modo. Eodem quoque dixi, non ignarus, modis etiam aliis hæc posse explicari phænomena. Sunt tamen casus in quibus alia præ alia congruere possit explicatio? quin fieri etiam interdum potest, ut plures ejusmodi causæ ad eundem producendum effectum conveniant.

11. Sed de Viris satis. Nunc ad Mulieres transeamus, initium ducentes ab duabus, quarum naturalia non secus ac trium de quibus supra diximus, Juvenum, petitum est a nobis, ut accurate examinaremus. Rustica erat altera, cujus naturale omnino secundum naturam se habebat. Sed is in quem abit *canalis*, ut Celsi (*t*) ætate vocabant, nunc vaginam appellamus, vix tertiam justæ longitudinis partem superaverat, cum ibi repente finem habebat. Nulla ad eum locum, aut infra cicatrix: nulla in muliere, aut parentibus recordatio ulceris, aut alterius prægressi vitii unde vaginæ latera coalescere potuissent; exulceratis enim his locis sive ab lue venerea, sive ab difficili partu, sive a causa quavis alia, ubi Chirurgi, aut Obstetricis incuria accedat, quam facile eorum latera inter se concrescant, exempla docent complura, quorum aliqua indicabit tibi Marcellus Donatus (*u*), alia nos infra memorabimus. Sed non solum nihil ejuscemodi præcesserat in hac fœmina; verum lævia insuper, nitida, æqualia omnia, ubi id quod erat vaginæ diduxisses, & explicasses, sic apparebant, ut non magis hujus latera quam illud in quod desinebant, quasi lacunar a natura esse, & ex eadem substantia, eademque structura primitus fuisse facta, intelligeres. Nec vero id lacunar urgenti explorantium digito, aut mariti jam per triennium peni, membranæ instar quæ in transversum ducta esset, quidquam cedebat; sed ut solidior crassiorque paries, renitebatur. His ita animadversis, cum ex muliere, florente adhuc ætate, & egregia valetudine prædita, quæsivissem, num ut cæteris, ita ipsi quoque, si non singulis mensibus, at aliquando sanguis inde fluxisset, aut saltem per certa intervalla dolores ad lumbos, pubemve orirentur; illa vero hæc omnia negasset; idem suspicari cœpi quod in altera: quam ubi descripsero, eam tecum suspicionem communicabo.

12. Nar-

(*n*) I. n. 10. (*o*) ad n. 8. (*p*) Prælect. ad Instit. §. 654. (*q*) De Partib. Generat. l. 1. c. 21.
(*r*) l. 2. Consil. Medic. 26. (*f*) De loc. aff. l. 1. c. 1. (*t*) De Medic. l. 4 c. 1. ad fin. (*u*) De Med. Hist. Mirab. l. 6. c. 2.

12. Narrabat hæc altera, non se quidem esse imperforatam, sed angusto adeo foramine præditam, ut non ignobilis in doctissima Civitate Medicus, idemque Chirurgus, cum in prima pubertate inspexisset, consilium dederit immissis quæ ad id essent idonea, paulatim dilatandi; cætera enim ætatem, & virum, si nuberet, perfecturum. Se vero aliquid illorum quadantenus & aliquando immisisse, & nonnihil foraminis orificium ea ratione dilatasse, ulteriora ferre non potuisse: virum quoque cui a triennio collocata esset, crebris conatibus idem orificium paulo magis amplificasse; subire autem nunquam potuisse. Quibus auditis, inspexi ea mente, ut si crassior forte hymen, tenuiorique patens foramine obstaret; incisionis auctor essem, ut fuerunt alii, & in his Blasius (*x*): sin angustia per vaginam altius pergerent; quid & quatenus facto opus esset, excogitarem; necdum enim Cl. Benevolus imitandum æque facilis ac felicis curationis exemplum (*y*) proposuerat; cum plurimis post annis ejus Observationes prodierint. Nam quæ a Blasio (*z*) in quadam cui id a partu acciderat, curatio exposita est, nimis aspera, ne dicam ob læsum Rectum intestinum, longior fuit. Sperare autem, ut prægnante denique facta muliere, quemadmodum illi accidit de qua retulit Antonius (*a*), ab uteri ipsa gestatione vagina dilataretur, minus ausus essem, ut qui inter rarissima exemplum id ponerem. Et videbis certe, non idem contigisse alteri fœminæ de qua iisdem in libris verba fiunt (*b*), imo quanto labore, & si quæ secuta sunt, attendas, periculo quoque, Benevolus (*c*) cum Quercio inter partus dolores vaginam coacti sint dilatare ad medium dumtaxat longitudinis suæ coarctatam ob vulnus in pueritia acceptum; cum illæ duæ sic natæ fuisse videantur. Hæ autem quinque mulieres tenue foramen habebant omnes, per quod aliqua ad uterum via pateret: quale in ea quoque esse, suspicabar, cujus historiam describendam suscepi. Verum ubi foramen de quo mulier narraverat, conspexi; illico ex ejus sede orificium urethræ esse, cognovi, gratiasque agendas esse Deo, quod mulier ulteriorem ejus meatus dilatationem non pertulisset, ex qua illud procul dubio accessisset incommodi, ut lotium retinere non posset. Unde intelligis, Anatomes imperitiam tantam aliquando non modo in vulgaribus chirurgis, & tonsoribus, de quibus haud ita absimilia referunt Platerus (*d*), & Petrus de Marchettis (*e*), sed & in Medicis esse non ignobilibus, ut urethræ osculum, magno ægrotantium detrimento, aut certe periculo, non dignoscant; nisi hic forte æquius est inspicientis aut festinationem, aut præjudicatam ex male sibi de foramine perangusto narratis opinionem accusare. Tunc oculis ad eam naturalis partem conversis, quæ pone id osculum proxima sequitur, scilicet in qua vaginæ orificium patere solet, nullum usquam foraminulum, nedum foramen, occurrit attentissime inquirenti: clausus omnino is erat locus, non membrana quæ prementi cederet, sed firmissimo solidoque pariete. Dubitanti mihi quid potissimum consilii darem; neque enim hic de *concreto genitali*, ut in Cornelia Gracchorum matre (*f*), id est de illius *inter se glutinatis oris*, ut loquitur Celsus (*g*), agebatur, aut de *membrana ori vulvæ opposita*, quam idem (*h*) memorat, quarum neque incognitæ, neque difficiles sunt curationes, sed de casu in memoriam revocante quem legeram apud Nabothum (*i*), Medici cultro vaginæ coalitum, qui pariter ab ortu esset, tollere satagentis, ab opere autem desistere coacti, cum altius procedere vidisset coalitum, simulque sanguifera vasa majora apparere, unaque Nabothi sententiam (*k*), *si interstitium carneum adsit*, crassius videlicet; *ab ejus sectione partim propter hæmorrhagiam enormiorem, partim ob inflammationem subsecuturam, præstare abstinere*: hæc igitur animo versanti opportune venit in mentem eadem quærere quæ ex muliere superiore (*l*) quæsiveram, num menstruus sanguis prodiisset unquam? num ullæ per intervalla ad lumbos essent, pubemve molestiæ? Ex quo enim scripserat Aristoteles (*m*), *fœminis nonnullis os uteri compressum, concorporatumque ab ineunte ætate ad tempus usque menstruorum perseveravisse, mox urgentibus menstruis, doloreque infestante, aliis sponte disruptum esse, aliis dissectum a Medicis*; probe memineram, quot, & qualia tulissent fœminæ plures a coacervato in vagina, & utero menstruo sanguine donec a Chirurgis ante, & post Fabricium nostrum ab Aquapendente (*n*) secta impervia membrana ad orificium vaginæ, curarentur, hoc enim ibi pro ore uteri acceptum esse ab Aristotele, Fabricium dubitasse (*o*), miror; quasi vaginæ orificii occlusio tanta nonnunquam esse non posset, ut sive *per vim disrupta*, quod Aristoteles dicit, sive quod Fabricius ait, incisa, *nonnullarum*, sicut ille continuo scripserat, mortis causa fieret, quod posse, vel ex iis quæ paulo ante attigi, satis intelligis. Quantum autem, & quid malorum ante curationem tulissent illæ, exempla docebunt ab Donato (*p*), ab Severino (*q*), a Fabriciis tum nostro videlicet (*r*), tum Hildano (*s*), ab Ruyschio (*t*), ab Nabotho (*u*) proposita. Quibus addes illa insuper quæ alii, & in his Cl. Viri Fantonus (*x*), & Kannegiesserus (*y*) descripsere. Nam Benevolus qui tres persanaverat, quibus incommodis vexatæ essent, cum sic in transitu eas memoraret, (*z*) adjungere prætermisit. Nec vero eæ tantum fœminæ quæ naturali occluso natæ erant, iis malis post pubertatem fuerunt obnoxiæ, sed etiam illæ quibus a difficili partu vaginæ orificium concreverat, cujusmodi historiis adjunges quam in Commercio Litterario (*a*) videbis commemoratam. Quacunque enim de causa foramen omnino est nullum per quod e vagina, confluens intra uterum sanguis exeat, hic noxas retentus afferat, necesse est. At si foramen aliquod sit; non illæ plane imperforatæ dicendæ sunt, nec mirandum, si quæ earum gravidæ fiant, quemadmodum illarum quinque de quarum summa vaginæ ipsius angustia paulo ante diximus tres factæ sunt, ut alia quoque, cujus descriptio est apud Hildanum (*b*), cum in membrana vaginam occludente exigua essent foraminula. Itaque his omnibus per vias, quamvis tenues, menstrua prodibat purgatio: de qua si per quosdam quæsitum esset, quibus non licuit eas vias inspicere, sed ex maritis dumtaxat scire, uxores sibi impervias esse; fuisset illa indicio, ne, cum eædem factæ essent prægnantes, sine ulla virilis seminis admissione factas esse existimarent: & exempla mulierum prorsus imperforatarum pauciora fortasse in libris haberemus. Verum ut menstruis illæ expurgationibus non carebant; sic malis carebant quæ aliis diximus coacervatum in vagina, uteroque sanguinem afferre. Quæ cum ita sint, neque illarum molestiarum ullam, non dico adesse, sed neque initium earum quodquam, neque menstruam purgationem in duabus, a me inspectis, fœminis unquam fuisse, audirem, contra autem, utramque cernerem optimis viribus, & colore, & valetudine præditam, ut sanissimæ quæque ea ætate solent, quæ videlicet adhuc florens erat; suspicari cœpi, fortasse ut patulo vaginæ canali, aut orificio, sic utero quoque ab ortu carere; ut si vel Chirurgi ferro tolli obstaculum posset, periculum tamen subesset, ne simul cum eo vesica, aut intestinum aliquod proximum, absente nimirum utero, pertunderetur, non secus ac grave ejusdem generis periculum suberat in memoratis alias (*c*) infantibus quibus anus erat imperforatus, simul autem totum Rectum deerat intestinum. Itaque earum utrique auctor fui, ut æquo animo ferrent, conjugium male initum potius dissolvi, quam se temere secandas præberent.

13. Nec vero illa mihi objicias, non defuisse, nec deess-

(*x*) Part. 2. Obs. Med. 6. (*y*) Osservaz. 2. (*z*) Part. 2. cit. Obs. 7 (*a*) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1712. Obs. Anat. 2.
(*b*) Hist. A. 1748. Obs. Anat. (*c*) Osservaz. 5. (*d*) Obs. l. 3. ubi de Part. Procid. (*e*) Obs. Med. Chir. 60.
(*f*) apud Plin. Nat. Hist. l. 7. c. 16. (*g*) De Medic. l. 7. c. 28. (*h*) Ibid. (*i*) Disput. de Sterilit. Mulier. n. 7.
(*k*) Ibid. n. 23. (*l*) n. 11. (*m*) De Generat. Animal. l. 4. c. 4. sub fin. (*n*) De Chirurg. Oper. ubi de Hymene imperfor.
(*o*) c. seq. (*p*) c. supra ad n. 11. cit. (*q*) Chirurg. Effic. P. 2. ubi de Sectionib. c. 46. (*r*) loc. cit.
(*s*) Cent. 2. Obs. Chir. 60. Exempl. 3. (*t*) Cent. Obs. Anat. Chir. 32. (*u*) Disp. cit. n. 4.
(*x*) Opusc. Med. in Schol. ad Patr. Obs. 30. n. 3. (*y*) Act. N. C. Tom. 6. Obs. 88. (*z*) Osservaz. 1.
(*a*) A. 1734. Hebd. 25. ad finem. (*b*) Obs. 60. cit. Exempl. 2. (*c*) Epist. 32. n. 3.

deefse mulieres quæ fine menftruis purgationibus fanæ vivant. Equidem & ipfe nonnullas novi; fed de iis idem fæpe quod de duabus prioribus dubitavi. At enim, inquis, plurimæ funt, quæ illis carentes purgationibus pepererunt. At tu deme ex earum numero quotquot fub longe alia plaga ac noftrates, vivunt: deme viragines quas vocant: deme etiam quæ non integra valetudine utuntur. Jam iftæ plurimæ ad non ita multas redibunt. Vel fic tamen, ais, plures erunt, quam quæ fine utero natæ funt. Ego vero comparationem iftam tunc jure inftitui, faterer, fi quam facile fuit Medicis illarum numerum adnotare, tam harum pariter fuiffet. Illæ enim ultro fe indicant ipfæ, quippe rem; fi fpectes fexum univerfum, & regiones quafque non remotiffimas, perraram fane, & admirabilem proferentes. Ex cæteris autem omnibus quæ cum perpaucis illis collatæ, tanto plures funt quæ videlicet fine illis purgationibus fanæ quidem vivunt, fed nunquam pariunt, quot tandem cadavera diffecta funt? nifi autem diffeces, utero careant, an præditæ fint, certe nec ipfæ, nec quifquam alius docuerit. Cum igitur neutrum liceat pro certo fcire; quis prudenter in his audeat, quafi uterum ineffe conftaret, obicis, fi forte occurrat, tollendi opus fufcipere neque ad vitam fervandam, neque ad ægrotationem ullam auferendam neceffarium, & fortaffe non modo inutile, fed etiam periculofum, præfertim fi obex opponatur quem aut fedes, aut craffitudo quoque, & durities oftendant nec facile, nec fine magno difcrimine tollendum? Duas ego fœminas fcio (nam libro careo in quo tertia proponitur, a Cl. Cafpare Bofe (*d*) laudata; quartam vero imperforatam, & fine ullo quidem vaginæ veftigio, fed non fine aliqua tamen, quantumvis inutili, uteri adumbratione fuiffe, lego (*e*)) duas, inquam, fcio, quas fine utero in lucem editas anatome demonftraverit, alteram a Columbo noftro (*f*), alteram a Cl. ejus cive Fromondo (*g*) diffectam; ut hoc ipfum mihi indicio fit, multo plures ex iis quæ menftruo fanguine carerent, potuiffe ab Anatomicis abfque utero inveniri; nam ut rarum hoc videatur, multo rarius videatur neceffe eft, fi præter illas nulla alia fuiffet, ambas Profectoribus Cremonenfibus obtigiffe. Cum utrique illarum deeffet uterus, via deerat quoque pervia, quæ ad fedem uteri ferret; ut primam, cui vaginæ portio dumtaxat erat, cum priore de duabus quas ego infpexi; alteram, cujus erat vaginæ orificium imperforatum, cum altera liceat comparare. Vifam a Columbo fiqui Chirurgus incidere aggreffus effet; vifcus aliquod fundo illius vaginæ portionis attiguum fimul incidiffet, a cujus vifceris compreffione fortaffe erat quod mulier *quoties cum viro coiret, mirandum in modum conquereretur*. Confpectam a Fromondo fiqui fcalpello curandam fufcepiffent; primum quidem feptum obftitiffet validum, firmum, & *fibris adeo folidis intertextum, ut ad cartilagineam naturam proxime accederet*. Quod dum vi adhibita perfecarent, nihil facilius factu fuiffet, quam ut vaginæ cavum fubeffe putantes, hujus parietes, quippe inter fe coalefcentes, & fortaffe etiam adfitum ipfis Rectum inteftinum, aut veficam urinariam convulnerarent. Denique fuiffent ii parietes fejungendi. Quarum rerum quis præftare poffit nullam in fœminis, a me infpectis, fubfuiffe? Nemo certe, ut neque, uterum, ficuti in diffectis illis deerat, non defuiffe. Eft præterea nonnunquam uterus vel in adultis mulieribus parvus adeo ut perinde fit ac fi deeffet, quemadmodum propria Obfervatione infra (*h*) confirmabo, fi prius, ut de occlufo exteriore ejus, id eft vaginæ orificio verba feci, fic de impedito interiore ofculo nonnulla fubjecero.

14. Oris uterorum conclufi non uno in libro Hippocratico (*i*) mentio fit. Conclufionis plures, variæque poffunt effe caufæ: quarum plerafque examinavit Vallifnerius (*k*), in externas dividens, atque internas. Quafdam attingamus. Inter illas ponebant quondam cum Hippocrate (*l*) *omentum* in præpinguibus *os uteri comprimens*. Quod Vefalius qua ratione explicaret, paulo fufius ex Sepulchreto (*m*) difces; eum enim locum (*n*) in pofterioribus editionibus ille contraxit. Scilicet videbat eximius Anatomicus hinc quam molle omentum, inde vero quam craffi, & renitentes parietes fint uterini ofculi. Itaque omentum eo ufque inter veficam, illudque ofculum defcendere, concipiebat, ut molles fummæ vaginæ parietes alterum ad alterum apprimendo, viam femini ad proximum ofculum intercluderet fua mole, & pondere, & brevior præfertim, aut languidior penis ad fummam vaginam non perveniret, eamque diftendere non poffet. Quam Vefalii explicationem minus ægre ferrem, quam nudum Hippocratis dogma recentiores quofdam Anatomicos effe fecutos: quanquam concipere omentum non poffumus inter vaginæ fummam partem, veficamque interjectum, nifi difcerptos qui ibi effe inter utramque folent, imo nonnunquam aliquanto etiam fupra confpiciuntur, cellulofos nexus intelligamus, qui cum in præpinguibus ipfi quoque pinguedine farcti fint, fortaffe non ita facile cedant, locumque præbeant omenti ponderi. Cum autem in ejufmodi fœminis cellulofæ quæque membranæ pinguedine diftendantur; proclive eft intelligere, ut poffint ab adfitis præpinguibus inteftinis, aut a pinguedine increfcente tubarum Falloppii membranis, earum fimbriis, aut faltem membraneo vinculo quod Alam Vefpertilionum vocitant, hæ omnes particulæ, aut ex ipfis aliquæ in fuis ad generandum neceffariis motibus impediri; fic enim juvat Vallifnerium (*o*) interpretari, aut certe aliquid ad ejus explicationem adjicere.

15. Inter caufas autem internas os uteri obturantes idem cum aliis excrefcentias ponit in uteri cervice natas (*p*), & cum ipfo Hippocrate lapides quoque (*q*). Ego quæ de excrefcentiis obfervata habeo, in proximam Epiftolam differo. Calculos in utero necdum reperi: quos tamen ab aliis noftra etiam memoria, non modo olim, confpectos fcio, quorum hiftorias indicat Vallifnerius. Sed vellem, plures, omnefque adeo tum legiffet quæ collectæ funt apud Schenkium (*r*), cum alibi (*f*) vix illud conceffit „ non effe improbabile in utero quoque lapides gi„ gni „. Hiftoriis enim illis perlectis, aliifque infuper additis, ut puta illa quæ apud Bartholinum eft (*t*), itemque illa quam in Sepulchreto (*u*) habes, præclare intellexiffet, toties, & ab ejufmodi Viris in ipfo mortuarum fœminarum utero lapides fuiffe deprehenfos, ut minime effet neceffarium fufpicari, fiqui calculi ex viventium utero elapfi, detractive, ut nominatim in Lariffæa illa apud Hippocratem (*x*) ancilla, dicerentur, eos ex vefica potius, cujus a calculis vexatæ peculiaria fimul indicia non extarent, quam ex utero, prodiiffe.

16. Porro in caufis internis, uteri os occludentibus hujus conftrictio eft, & conglutinatio, quarum exempla invenies inter producta a Cl. Hallero (*y*), addere autem poteris alia, ut Fabricii noftri ab Aquapendente (*z*), & Experientiffimi Benevoli (*a*), ex cujus Obfervatione fufpicari licet, præter conftrictionem, membranam forte aliquam fuiffe quæ ab ortu ufque uteri ofculum clauderet. Sane autem idem Fabricius (*b*) *membranam, quæ vaginam efformat*, ait, fe digitis immiffis obfervaffe in viva *per totum continuam, & uteri orificium celantem*: Littrius vero (*c*) in diffecta fterili muliere membranam vidit quæ interius vaginam veftit, non fecus uteri ofculo, ac vaginæ fuperficiei, adhærentem, ut illud occluderet. Sed & poft ortum *fuperexcrefcere* membranam, non dubitavit Hippocrates (*d*). *Cum mulier genituram fu-*

fcipe-

(*d*) Difp. de Obftetric. Errorib. & cæt. §. 7. in fin. (*e*) Difp. Anat. ab Hallero collect. Tom. 5. pag. 227.
(*f*) De Re Anat. l. 15. in ipfo fine. (*g*) Imperfor. mulier. & cæt. Obferv. (*h*) n. 20.
(*i*) De Nat. Muliebr. n. 33; De Morb. Muliebr. l. 2. n. 50; De Sterilib. n. 1. & cæt. (*k*) Ift. della Generaz. P. 3. c. 1. n. 5. & feqq.
(*l*) Sect. 5. Aph. 46. (*m*) Sect. hac 34. Obf. 4. in Schol. ad §. 4. (*n*) De hum. corp. fabr. l. 5. c. 4. (*o*) n. 5. cit.
(*p*) Ibid. n. 6. (*q*) Ibid. n. 7. & c. 2. n. 42. (*r*) Obf. Med. l. 4. prope fin. (*f*) Opere T. 3. P. 3. n. 12.
(*t*) Cent. 4. Hift. 64. (*u*) l. 3. S. 24. Obf. 18. §. 10. (*x*) Epidem. l. 5. n. 12. (*y*) ad Boerh. Prælect. ad Inft. §. 675. not. *i*
(*z*) De Chir. Oper. ubi de vitiis quor. caufa fœminæ concub. non admitt. (*a*) Offervaz. 1. (*b*) loco modo cit.
(*c*) Hift. de l' Acad. R. des Sc. A. 1704. Obferv. Anat. 13. (*d*) De Sterilib. n. 13.

scipere non potest, necesse est, inquit, *membranam superexcrevisse in osculo uterorum*. Qua de membrana quid ipse viderim, hæc tibi ostendet Observatio.

17. FŒMINA annos nata ad quinquaginta, clauda adeo, ut artus inferior dexter brevior esset quatuor digitis, quam sinister, ex asthmate in Nosocomio decesserat sub Januarii finem A. 1747. quo tempore, ut solitus sum, in Gymnasio Anatomen docebam. PECTORE erat perangusto: eoque aperto, multa intus aqua inventa est: cætera non perquisiverunt, quippe festinantes, nullaque alia de re soliciti, nisi ut quæ lotii, & generationis causa creatæ sunt, Partes accurate demerent, & in Gymnasium afferrent. Utrasque diligenter perlustravi. In illis, postquam ab annexis Magnis truncis profectas arterias, venasque Iliacas a dextris tenuiores, quam a sinistris, spectavi, renes animadverti pro fœminæ statura quæ parva fuerat, non parvos, sanos tamen, quantum æstimare potui: sic etiam in vesica, cujus pars infima phlogosi apparebat affecta, ureterum oscula aliquanto ampliora. Quod ad genitalia attinet; ut hic prætermeam quæ hujus loci non sunt, in primisque hymenem, atque alia quæ integerrimam virginem præter expectationem significarunt; primum ex iis quæ sine dissectione adnotare potui, eadem phlogosis fuit in hymene dumtaxat, eique proxima naturalis exteriore facie, & ex hac parvula præter naturam assurgentia tubercula, pariter rubra: & phlogosis item in Falloppii Tubis, Alisque Vespertilionum: testes autem scirrhosi, & superficie quasi in tessellas divisa. Tunc aperto uteri fundo, & suprema proximæ cervicis parte, superficiem illius coccineo colore, hujus ne rubescente quidem animadverti. In illo sive posteriora, sive anteriora spectares, excrescentiæ inerant humillimæ, non modico tamen ambitu, planæ, & vix ultra superficiem demissæ, quæ intus extraque colore magis fusco quam reliqua superficies, rubebant. Porro ut quod reliquum erat cervicis introspicerem, cum antequam id secarem, specillum tenue a fundo uteri osculum versus demitterem; transitum ad hoc non patere, sensi. Itaque incisa vagina, osculoque retecto, cum specillum ne illinc quidem immissum transiret; diligentius inspectans, osculum vidi, cujus prominens corona secundum naturam se habebat, nisi quod parvo infra osculum spatio corrugationem quasi aliquam ostendebat. Osculum ipsum perangustum, & circuli omnino forma. Cum introspicerem; exiguo ab ipso intervallo oculis se objecit membranula albida, ipsum fortasse coarctans, certe occludens: eaque sive descendenti, sive ascendenti specillo obstabat. Nec vero ad valvulas erat referenda quas alias (*e*) in cervice virginei uteri delineavi; neque enim illarum singulæ nisi ex parte cervicem occludunt, omnes autem ita sunt positæ, ut ascendenti quidem specillo obstent; sed descendenti obsequantur. Non tamen negabo, istam quam modo descripsi, membranulam quopiam fortasse foraminulo, ut Littrius (*f*) in sua vidit, fuisse pertusam, aut ab aliqua saltem sui ambitus parte paucillulum inter se, & cervicis parietes intervalli reliquisse; quando nihil intra uterum collecti humoris deprehendi: nisi existimemus, nec antiquam adeo fuisse membranulam, & humorem potuisse a revehentibus vasis absorberi.

18. Credere autem malim, rem aliquam ejusdemmodi, aut paulo interiorem Nabothum (*g*) spectasse, cum *extraordinariam* uterini *orificii interni angustiam*, scripsit, in viventibus *non magis innotescere*, *quam solitariam ovulorum conformationem vitiosam*. Neque enim ignorare poterat Vir Doctus, non semel tradita hæc fuisse ab Hippocrate (*h*): *si os uterorum conclusum fuerit; fit spissum velut grossus: & si digito contigeris; deprehendes durum ac convolutum, & digitum non admittit*: & quotidie peritos Chirurgos digito immisso ad uteri usque osculum examinandum, stante præsertim muliere, pervenire. Quin idem osculum, aliter locata muliere, nempe uti cum speculum quod vocant uteri, immittebant, potest vel sine eo speculo, ut non semel vidi, in conspectum venire, maxime si vagina brevior sit, immisso videlicet, loco speculi, eburneo, aut crystallino congruæ latitudinis & longitudinis infundibulo, simulque lumine ea etiam, si opus sit, ratione quæ a me tibi alias (*i*) indicata est.

19. Obliquitas quoque osculi uteri obstare potest semini, hunc subituro. Obliquitas autem illa osculi consequitur uteri obliquitatem, ut Hippocrates (*k*) docuit, scribens, *si uteri obliqui fiant, etiam os ipsorum obliquum fieri*. Sed ego cum de obliquo utero aliis Litteris (*l*) acturus sim; eo jam transeo, ut promissam exigui uteri Observationem subjiciam.

20. MULIERCULA annorum circiter sex & sexaginta, statura quidem infra mediocrem, majori tamen multo quam ut ad pumilionum genus referres; quæ cum olim annos plurimos bajuli qui nunc diem obierat, hominis robusti, sed bardi, conjux fuisset, nunquam pepererat, novissime paulo ante medium Decembrem A. 1749. in Nosocomium venit infirmissimis viribus, nulla alia de re questa, nisi de fame; erat enim mendica; & de frigidæ tempestatis injuriis. Cum ibi igitur, ut refocillaretur, cubaret, ecce repentino animi deliquio corripitur, & intra horam conficitur. VENTREM aperientes, improvisæ mortis causam statim deprehenderunt, ruptum videlicet in mesenterio abscessum, ex eoque in ventris cavum effusam materiam graveolentem: quæ res tanto citius huic anui, quam rhedario, ab Illustri Heistero (*m*) descripto, exitium attulit, quanto hæc infirmioribus erat viribus, & graviore, ut opinor, ætate. Ea autem exhausta, abstersaque materia, & mesenterio cum intestinis amoto, continuo urinarias, & genitales Partes diligentissime e suis sedibus detrahere, ut ego mandaveram, perrexerunt, utrasque ibi, sicuti ex viro pridie ostenderam, ita ex muliere Studiosis Rei Anatomicæ protinus ostendendas. Quod & feci, non ut naturalem, quemadmodum alias, sed ut præternaturalem, quando sic contigerat, & in parte perraram earum constitutionem viderent. Et in renibus quidem id vitii erat, ut vesicas illas, seri plenas, in superficie partim exstantes, partim semisepultas ostenderent, dexter præsertim qui magnam habebat ad extremum inferius, & faciem præterea hic illic, si attente aspiceres, inæqualem. Ureteres tamen non dilatati, imo parvulis osculis in vesica hiantes, sana quidem, nisi quod cum tunicæ ejus cæteræ essent in se contractæ, extima tamen erat non modo laxissima, sed si vel leviter traheres, facile sequens, & a cæteris late secedens. Urethræ denique, cujus erat justa longitudo, si intimam faciem inspiceres; minimas hic illic quasi vesiculas subvideres. In genitalibus autem plura a consueta naturæ norma recedebant. Ut enim omittam in ejus ætatis fœmina, & bajuli uxore, naturalis parvitatem, nympharum autem tantam exilitatem, vix ut earum initium, idque levissimum, brevissimumque appareret; clitoridis glans, & præputium nusquam occurrebant; sed utriusque loco rotundum, nec parum exstans tuberculum, eadem qua naturale, cute obductum. Quam cum incidissem; materiam multam offendi ejus prorsus naturæ ac quæ sub clitoridis, penisve præputio congeritur, albidam, semisiccatam, & propterea quasi in pelliculas, ut tum solet, quarum aliæ aliis incumbunt, dispositam: sub ejus autem materiæ ima fere parte clitoridis glandem, ejusque præputium, utrumque tenue, & parvum; ut tuberis illius protuberantia multo maxima ex parte ab ea materia efficeretur. Quæ a me idcirco pluribus hic verbis descripta est, quod ex hac Observatione dubitatio quædam tollitur, quam Santorinus (*n*) infirmaverat, summi alioquin Viri Boerhaavii (*o*). Certe enim cum incisa a me cutis neque foraminis, neque cicatricis ullum prorsus haberet vestigium; nunquam illuc se conjicere

materia

(*e*) Adverf. Anat. I. Tab. 3. (*f*) supra ad n. 16. cit. loco. (*g*) n. 20. Disp. supra ad n. 12. cit.
(*h*) De Morb. Muliebr. l. 2. n. 50. & De Nat. Muliebr. n. 33. (*i*) Epist. 14. n. 13. (*k*) libro novissime cit. n. 34.
(*l*) Epist. 42. n. 31. & seqq. (*m*) Differt. de Hernia Carn. §. 28. (*n*) Obs. Anat. c. 10. §. 12.
(*o*) Epist. de Fabr. Gland.

materia potuit quæ ex urethræ canaliculis prodiisset; sed neque ex glandulis aliis proximis; ut jam pateat, ex fontibus qui in mulierum glande, aut præputio sint, & quod consequitur, virorum quoque, esse derivandam. Cæterum clitoridis neque corpusculum, neque crura, neque ullus ex iis quos illi solent attribuere, musculis deerat: plexus autem Retiformis exigua erat crassitudine. Etsi autem hymenis vix unum atque alterum, idque leve, restabat vestigium; vaginæ tamen orificium ea erat angustia, ut virum nunquam admisisse videretur: certe crassiorem de quatuor minoribus meæ manus digitis non transmisisset. Vaginæ autem, secundum longitudinem apertæ, & explicatæ latitudo erat vix paulo amplior duobus digitis transversis, longitudo quatuor non æquabat. Nullæ intus carunculæ, nullæ rugæ, si perbrevem, & angustam exciperes pone alterum vaginæ orificii latus quasi corrugationem. Uteri osculum nulla extuberante corona cinctum, forma erat propemodum circuli, sed parvi adeo, ut mediocre specilli capitulum non admitteret. Inde ad supremam usque extimamque fundi uteri partem haud tantum erat intervalli, ut æquaret maximam mei digiti pollicis latitudinem. Neque indicata longitudine erat latior summa, id est latissima uteri pars; nam reliquum ne latitudinem quidem æquabat apicis digiti minimi, vel antequam incideretur, spectata. Incidendo, parietum crassitudinem reperi tum fundi, tum cervicis tenuiorem quam ubi in ea Graafii Figura (*p*) quæ uterum exhibet infantis, die 23. ex quo edita fuerat, mortuæ, tenuissima delineatur. Qua ex Figura cum ea quam paulo ante indicavi, longitudine comparata, facile intelliges, ex quo mulier qua de loquor, nata fuerat, non videri ejus uterum crevisse, aut si in latum crevit suprema parte, certe proportione longe, atque adeo nimio minus vel in parva muliere crevisse quam reliquas ejus corporis partes, nec facile unquam menstruum sanguinem ejecisse. Cæterum ut in ea Figura vides, ita in muliere hac quoque duplo erat longior cervicis cavea quam fundi uteri; sed vix subobscure cerni in cervicis cavea poterant fibræ aliquæ, eæque dumtaxat in longitudinem ductæ: ejusque interior facies alba, fundi ex subrubro fusca. Attamen Falloppii tubæ erant multo quam tanta uteri parvitas ferebat, longiores, osculoque inter fimbrias aperto: quanquam alterius fimbrias minimis, albidis, subrotundis corpusculis osseis, aut certe præduris, exterius asperas deprehendi. In Alis Vespertilionum plexus erat nullus; nervi tamen multi secundum earum longitudinem decurrebant. Vincula Teretia hic uterus habuit valde tenuia. Lata autem, id quod ex ejus parva adeo latitudine consequebatur, perquam ampla. Quorum summas oras frustra inspectavi, ut quales testes mulieri huic obtigissent, viderem. Tunc vasa Spermatica, quæ visa hic non multo quam soleant, tenuiora, diligentissime persecutus præsertim qua Lata adibant uteri vincula, cum proxima, ex qua hæc vincula incipiunt, peritonæi portione annexa adhuc, accurate deposita, nullos omnino huic fœminæ fuisse testes, nullumque eorum vel perobscurum inchoamentum, praeclare cognovi.

21. Ex his quæ in frequentissima Studiosorum corona demonstravi, satis superque intelligis, ut opinor, perinde fuisse huic mulieri exiguo isto utero præditam esse, ac si omnino caruisset. Quam rara autem sit exiguitas, a me descripta, ex omnibus quæ in Sepulchretum congesta sunt, parvi uteri exemplis ipse poteris existimare. Amatus quidem ait (*q*), *solere hujuscemodi uterum*, contractum videlicet ac parvum, *in nonnullis non raro conspici præcipue sterilibus, & quæ nunquam pepererunt*: quibus *mamillæ quoque parvæ, & contractæ sunt, ut ex illis uteri parvitas & exiguitas etiam arguatur*. Sane & ipse steriles quasdam mulieres novi, quibus præter papillam, & areolam, vix ac ne vix quidem mammarum esset quidquam. Sed quem tamen uterum designat Amatus? nempe quem viderat *inter rectum intestinum & vesicam contractum, ut altera vesica ab imperitis crederetur*. Num vero quisquam vel imperitissimus poterat quem ego conspexi, pro altera vesica accipere, brevem, angustumque adeo, nullaque propemodum crassitudine? Quod repones pariter Judecii Observationi (*r*) in altera sterili, uterum *instar pomi Borsdorfiani minoris contractum* proponentis. Quæ Observatio, ut ex instituto certe debebat, minime in Sectione hac commemoratur. Commemoratur autem altera (*f*) in qua uterus *exiguus & arctus* fuisse, scribitur, *qualis puellæ* 10. *aut* 12. *annorum*. Qui propterea nihil ad nostri parvitatem; quamvis ille compressus præterea dici non posset ab utre, ex ipso initium sumente, & ventris capacitatem jam a sexennio explente. Describuntur denique ex Riolano Observationes duæ (*t*), quas, si paulo attentius legas, unam eandemque esse, sentias. Nec sane aliud discrimen est, nisi quod in prioribus Anthropographiæ Editionibus (*u*) unde prima describitur Observatio, nomen matronæ appositum est; in posterioribus (*x*), unde altera, prætermissum; nam quod capitis numerus neutrubi respondet, fortasse ex operarum incuria est: tuberculum autem quod in cervice memoratur, & in Sepulchreto (*y*), pro sterilitatis causa accipitur, Riolanus, si quæ præposuit, attendas, videtur pro fœcunditatis causa accepisse, præsertim cum ea matrona sterilis non fuisset, imo liberos olim tres edidisset. Verum utcunque hæc sunt; quod ad nos attinet, in eo est quod cum *anno ætatis* 55. *decessisset, exiguam matricem, durissimam, ac ferme cartilagineam* habebat. Vides autem exiguitatis modum ab Auctore non definiri: & quamvis hæc summa reperta esset; ab ortu tamen, ut pote in ea quæ ter pepererat, non fuisse; sed a morbo, qui postea sensim, ut duram adeo matricem fecerat, sic etiam contrahere potuerat. Quod fac memineris cum in alias incides hujus generis Observationes, in eamque præsertim in qua (*z*) fœminæ diuturno saccato hydrope confectæ uterum quidem leges *nucis moschatæ magnitudinem non superasse*; eundem tamen *instar cartilaginis induratum fuisse*. Observationem autem alteram (*a*) qua *parvum instar ovi columbini* invenerunt, explicandi occasionem proximis Litteris (*b*) habebimus.

22. Sed in nostra Observatione illud præterea rarum fuit, quod testes deessent: qui vel duarum in quibus nullum prorsus uterum fuisse, diximus (*c*), in prima tantum, non pariter in altera defuerunt.

Quorum ego, & tubarum vitia, quæcunque in dissectionibus conspexi, si vellem omnia singillatim his Litteris comprehendere; nullas hisce accepisses longiores. Sed nimirum operam supervacuam sumerem, cum eorum pleraque aliis Epistolis scripserim, aut sim scripturus. Itaque nonnulla hic attingam, quæ commodum alibi non essent locum habitura, de tubis primum, tum de testibus.

23. MULIERIS annos natæ circiter quinquaginta cum exsecta genitalia in Nosocomio demonstrarem ineunte Aprili A. 1743; hæc duo animadverti.

UTERINI osculi corona, quæ erat crassissima, prominentiam insuper una ex parte habebat subrotundam, quam secundo, albam intus vidi, scirrhosamque esse, censui. Tubarum autem neutra tenuissimum specillum, per majus orificium ad aliquem tractum, jam inditum, ultra eum locum admisit: re autem vera utramque vidi esse prorsus imperviam.

24. FŒ-

(*p*) De Mulier. Org. Tab. 24. Fig. 4. contra litteram G sinistram. (*q*) in Additam. ad Sect. hanc 34. Obs. 2. (*r*) quæ 1. est in Additam. ad Sect. 10. l. 2. (*f*) Sect. hac 34. Obs. 4. §. 17. (*t*) Ibid. §. 3. & 5. (*u*) ut in illa A. 1626. l. 2. c. 34. (*x*) ut in illa A. 1649. eod. c. (*y*) Vid. inter titulos Obs. 4. post n. 4. (*z*) Commerc. Litter. A. 1731. Spec. 19. n. 2. (*a*) Eph. N. C. Cent. 1. & 2. Obs. 105. (*b*) n. 26. (*c*) supra, n. 13.

24. FŒMINÆ alterius, quam necdum quadraginta annos natam thoracis acutus morbus, chronico superveniens, absumpserat, cerebrum de quo nihil hic attinet dicere, & generationi attributas partes ibidem eodem anno circa medium Decembrem ostendens, in his quædam offendi non indigna quæ huc referantur.

A NATURALI ut incipiam, in quo illæsus hymen fœminam hanc virginem fuisse, demonstravit; subrubentia albi alioquin semilunaris hymenis cornua ad rubentem quendam quasi annulum perveniebant, quo tumens urethræ finis cingebatur. Urethræ autem alterum, quod ad vesicam spectat, orificium, & proxima ipsi, urethræ intima facies nigris, parallelis, crassis, exstantibus lineis secundum longitudinem distinguebatur, quæ vascula erant videlicet sanguine distenta. Vaginam, osculum, & cervicem uteri ipsa quidem non secus ac par esset, inveni se habentia. Uteri autem fundus cum protuberaret aliquanto magis quam solet, neque hujus rei causam in parietibus, qui sani erant, reperirent; in cavea reperi, cui tres innatæ erant excrescentiæ. Harum maxima paulo minori erat ambitu quam unguis digiti pollicis, nec valde crassa, undique soluta, nisi qua per non tenuem pedunculum cum summo caveæ sinistro latere committebatur: intus extraque magna ex parte cruenta adeo ut nigricaret: paulo minus dura, quam parietum uteri substantia. Ad summum quoque oppositum latus par erat nigredo; sed nulla ibi excrescentia. Erat autem altera aliquanto infra eum locum intervallo, subrotunda mediocris, & ejusdem ferme ac prima, naturæ. Minima tertia, paulo infra ipsam primam locata, compuncta aquam emisit, quasi hydatidem intra corticem ex nigro cruentum contineret. His ita conspectis, cum ad Alas Vespertilionum oculos convertissem; in earum singulis inter ipsum testem ac tubam ternos quaternosve globulos majores, minoresve animadverti duros, & ex rubro fuscos; ut a primo scirrhosas conglobatas glandulas esse, crediderim. Verum scalpello adhibito, sub cortice membraneo illius quem dixi, coloris, nucleum inveni album, lævem, & facile excidentem, durum, ut osseus, an lapideus esset, dubitares, figura, & magnitudine quoque, si eductum e maximo globulo spectares, pisi mediocris. Globuli minores nucleum huic similem, sed minorem, continebant, nisi quod in uno ex minimis pro nucleo materia inerat alba quidem, sed submollis; ut ex ea duros concrevisse nucleos, facile conjiceres. Intelligis, quid impedimenti ab interjectu, & pondere istiusmodi globulorum futurum esset, tubarum motui, & propiori ad testes accessui. Verum insuper hi quidem erant exsucci, contracti, & strigosi. Tubæ vero pariter imperviæ atque in superiore muliere dictum est, nisi quod tenuissimum specillum aliquanto tamen propius uterum admittebant.

25. Etsi vero qualem in duabus hisce fœminis deprehendi tubarum occlusionem, talem reapse in aliis quoque, ut ex aliis habes Epistolis, nonnunquam inveni; longe plures tamen fuisse, fateor in quibus cum occlusas primo tentamine existimassem, post accuratiorem perquisitionem revera fuisse pervias, animadverti, & quod in I. olim Adversariis (*d*) scripseram, insecutis temporibus confirmavi. Sic vero aliis pariter observatum esse, testimonium comprobat Experientissimi Halleri (*e*), *non sæpissime tubas obstructas esse, recte contra Ruyschium Morgagnus Advers. I.* Sane autem cum Ruyschius in Observatione (*f*) quam Sepulchreto non additam fuisse, mirum est, duos tubarum occlusionis modos haud obscure proposuisset, quorum unus est quando altero extremo cum teste arctius sunt coalitæ, alter, cum obstructæ sunt aliter; manifestum esse omnibus potuit, mea illa Adversaria attente legentibus, de primo verba me non fecisse, ut pote in quo nulla est opus perquisitione, ut evidentissima occlusio in conspectum veniat. Quæ cum ita sint; fateor, me legentem quæ Ruyschius (*g*) pro se reposuit, quantum eximiæ Summi Anatomici erga me humanitati obstrictum me sensi, tantum esse miratum, cur ipsi *visus* sim illum tubæ cum teste coalitum *nunquam oculis spectasse meis*. Spectaveram autem, & spectavi etiam postea, ut meæ ad te Epistolæ ostendunt, nec solum in vetulis (*h*), sed & in junioribus (*i*): & in utrisque interdum utrinque (*k*), alias ab altero dumtaxat latere (*l*). Sed & Observationes supersunt aliæ, quarum huc duas adscribere non gravabor.

26. A N U S, ex capitis ictu mortuæ, genitalia cum annexis urinariis Partibus ad me allata sunt, Anatomen in Gymnasio tradentem, sub Januarii finem A. 1743. AORTÆ truncus qui inter renes descendebat, intus a summo ad finem usque faciem ubique habuit maxime inæqualem, & quasi corrosam ob osseas squamas, crebras adeo, ut Lumbarium arteriarum oscula ne agnosci quidem facile possent. Tubæ autem uteri ita cum testibus, alioqui non tumidis, concretæ erant, & confusæ, ut altera præsertim, quæ fimbriis omnino carebat, a teste internosci non posset.

27. M U L I E R E M intra trigesimum circiter a partu diem lenta febris absumpserat. Eodem ad me, tempore propemodum eodem, sed A. 1746. quidquid ex genitalibus ejus potuit, allatum est. T E S T I S enim, & tuba dextera inter se, & cum proximo Colo intestino glutinata, magna jam ex parte abscessu corrupta fuerant, quem febris illius, ac mortis præcipuam causam fuisse, arbitror. Uteri constitutionem, puerperæ convenientem, alio describam loco: satis hic erit quod morbidum visum est, adnotare. Scilicet coronæ osculi pars quædam, anteriora spectans, ex violaceo nigricabat: sed & secando ab osculo ad cervicis usque longitudinis medium, intra hujus parietum substantiam nigredinem animadverti quasi sanguinis intra dilatata vasa subsistentis. Testis denique sinister colore quidem, & magnitudine a sano quocunque non discrepabat. Mollior tamen erat, sectusque humidior, ut quasi ex *gelatina* potius, quam ex alia substantia, factus videri posset. Nihil usquam lutei, nihil vesicularum fuit, si cellulam excipias sphæricam, exigui uvæ acini magnitudine, inanem, ex crassiuscula, albidaque tunica factam. Quæ cellula, sub ipsa testis membrana sita, indicium sui dederat priusquam ille incideretur. Nam sub obscura quasi cicatrice, ei cellulæ respondente, subflavi quiddam transpici videbatur.

28. Non puto, ex hac utriusque testis, & alterius tubæ constitutione capturum te esse argumentum ad sententiam impugnandam quæ nunc doctioribus plerisque, aut certe bene multis placet de usu istarum particularum. Ejusmodi enim argumenta, ab Nabotho quoque (*m*), & ab aliis olim inculcata, non modo scis quam sint facile soluta, sed & alia non paulo in speciem difficiliora, ut cum fœmina quædam objecta est, quæ cum a longiori tempore non esset gravida, quam ut fœtus vix tertiam partem æquaret longitudinis minimi digiti, utrumque tamen testem scirrhosum habebat. Satis enim est, ut cum fœmina concipit, testis alterius non minor particula sana sit, quam quæ ad unam maturam vesiculam, sive potius ad unum maturum pertineat luteum corpus. Quod ubi officio perfunctum est suo, si ipsum quoque, dilatante se morbo, vitietur, & vel in scirrhi naturam degeneret; nihil id laudatæ sententiæ officit. Vitiari autem posse intra non plurimas hebdomadas, nedum intra novem ipsos gestationis uteri menses, quid est quod asserere prohibeat? Quo magis mirandum est, fuisse haud ita pridem qui tubas objiceret sine fimbriis, & occluso prorsus quod inter has est, orificio in muliere ab se inventas quæ

(*d*) n. 30. (*e*) Historia dissect. fœm. gravidæ §. 2. not. *b*, & ad Prælect. Boerh. ad Instit. §. 668. not. *e*.
(*f*) Cent. Obs. Anat. Chir. 83. (*g*) Advers. Anat. Dec. 1. c. 2. (*h*) Epist. 12. n. 2. (*i*) Epist. 38. n. 34.
(*k*) Ibid. & Epist. 21. n. 47. (*l*) Epist. 29. n. 14. & Epist. 26. n. 13. (*m*) Disp. de Sterilit. Mulier. n. 11. & 12.

quæ ante octo annos pepererat! quasi vero sic natam fuisse, credere oporteret, nec potius a morbo non antiquo iis particulis mulctatam esse, præsertim cum *bulbus aliquis pyriformis*, *materia subalbida fluida turgens*, quam pus fuisse, credibile est, fimbriarum locum occuparet. At enim *fictiones intellectum quidem adjuvant*, inquit; *rei veritatem non demonstrant*. Sed ubi demonstrationibus non est locus, sententia autem quæ istiusmodi impugnatur argumentis, jam satis multis fulta est rationibus, atque observationibus; quid cum his verisimilius congruat, videndum est, idque reponendum. Atque ut intelligas, quanto aliter mihi atque illi, videatur; illi ne octo quidem anni ad hujusmodi vitia inducenda satis erant: mihi, nonnunquam satis est ipsum alicujus partus difficilioris, & insecuti non felicis puerperii tempus. In tali enim partu vehementes, crebrique nisus gravem uterum urgent (quod alibi etiam attigi (*n*)) in testes, tubasque subjectas, quæ particulæ ad pelvis ossa apprimuntur, & inflammationis initium contrahunt, quam augent mox lochia, exempli gratia, parcius fluentia. Tanto autem facilius contingere hæc, arbitror, quanto magis in prægressa uteri gestatione violenti, frequentesque vomitus illas particulas presserint, atque concusserint, aut aliæ causæ aliquæ jam lædere inceperint, & ad capiendum vitium disposuerint. Sed his missis, ad historias revertamur, & quoniam de tubarum peculiaribus, & de his, ac testibus communibus vitiis quædam attigimus; nonnulla testium quoque peculiaria vitia strictim proponamus.

29. FŒMINAM quadraginta circiter annos natam apoplexia olim tentaverat, novissime autem rediens confecit. Ex ea, cum publicas Anatomicas demonstrationes haberem A. 1725. nullæ aliæ in Gymnasium illatæ sunt Partes, nisi quæ lotii excretioni, & generationis operi inserviunt. RENIBUS interjectus Magnæ arteriæ truncus initia, sed levissima, intus ostendebat ossearum squamularum. Renes ipsi, qui non ita multa pinguedine erant exterius præditi, eadem inter papillas ea copia farcti erant, ut majorem non meminerim. Testes ambo quidem erant strigosi; sed dexter multo magis contractus: ex eoque hydatis exstabat castaneæ figura, & magnitudine, subfuscam aquam intra tunicas continens crassas, interiore facie æquales, & læves. In sinistro penitus condita erat cellula rotunda, minori uvæ acino haud major, quam albi & crassiusculi parietes efficiebant intus inæquales, & humoris aliquid complectentes. Cæterum in neutro ex naturalibus vesiculis ulla fuit.

30. Cum hæ vesiculæ ad generandum sint necessariæ, sive ipsæ, ut plerique credebant, sint ova, sive potius in luteum corpus mutentur; perinde esse, vides, sive prorsus desint, sive non eum quem debent, humorem contineant. Itaque mirandum non est, si mulier, sana alioqui, & juvenis, juvenique, & valido marito nupta, sterilis fuerat, in qua Vallisnerius (*o*) vesiculas omnes turbida, & fuliginosa materia, parumque fluida plenas offendit. Neque non timendum erat, ne infœcunda fieret, si vixisset, Juvenis altera, intra horam a primo partu mortua, in cujus utroque teste, Alexander Bonis ad me scripsit, vidisse se cum Santorino quamplurimas variæ magnitudinis vesiculas, pellucidum quidem humorem continentes, sed in quo parvum corpusculum candidum, quamcunque examinares vesiculam, conspiciebatur. Quam desideratissimorum Amicorum Observationem tibi libentius memoravi, ut morbi effectum esse posse, intelligas, quod graves Auctores pro fœcundæ factæ vesiculæ indicio proposuerunt.

31. Quot huc præterea addere possem, ni longior esse nollem, meas vitiorum testium muliebrium Observationes, vel ex iis conjicies quæ de ipsis illorum vitiis, aliis quidem rarius, aliis autem persæpe a me repertis, pressius olim in I. Adversariis (*p*) indicavi. Quem locum, ut plures, idem confirmantes, commemorarunt; sic nescio cur vix perpauci, in quibus præcipue fuit Cl. Vir Paitonus (*q*), alterum se locum legisse, ostenderint, ubi in Adversariis IV. (*r*) quid, & cur mihi videretur de vesicularum, & luteorum corporum natura, & usu, proposui; cum plures tamen post annum quo illa sunt edita 1719. eadem essent suis in scriptis repetituri. Sed ad locum illum primum ut redeam; qui meis illis, aut aliorum consimilibus Observationibus abusi sunt, ut aut testes esse inutiles, aut mulieres ut plurimum steriles fore, contenderent, ii minime animadverterunt, neque ut plurimum, si juvenes, sanasque incidamus; ea vitia occurrere, neque necesse esse ad concipiendum, ut omnes utriusque testis particulæ sanæ sint, neque demum, cum præter testes, tot aliæ muliebres partes, quæ ipsæ quoque sæpe vitiis obnoxiæ sunt, ad gignendos liberos sint necessariæ, revera non perraro, sed neque ut plurimum, neque ob eandem causam, mulieres aut infœcundas esse, aut fieri, vereque olim hæc ab Hippocrate (*f*) scripta esse: *Atque tot, ac talia mulieribus contingunt, propter quæ non pariunt, antequam curentur, & propter quæ omnino steriles fiunt. Quare mirari mulieres non oportet, quando coeunt quidem, non autem sæpe pariunt*. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XLVII.

Agitur de Menstrui Fluxus vitiis, & de Fluore Muliebri.

ETSI Bonetus singulis hisce argumentis singulas Sectiones attribuit XXXV. & XXXVI; tamen non una mihi causa est, cur ambo his unis Litteris complectar. Nam illud primum animadverti, si longa, & crebra Scholia detrahas, eaque ex quo meliora in Medicis Scholis tradita sunt, haud raro inutilia, non ita multas in istis brevibus alioquin Sectionibus Observationes superesse. Deinde ex his esse aliquas, ut Bonetus ipse fatetur, ab eo alibi propositas, imo & nonnullas quæ, ipso non sentiente, in una eademque Sectione repetuntur, ut puta in XXXV. Observationem IV. in ea iteratam quæ sub Observatione VII. ultimo loco est, nempe §. 10; in Sectione autem XXXVI. eam quæ Observationis I. §. 1. legitur, repetitam §. 2. Quæ repetitiones eo minus ferendæ sunt, quod aut secundo loco imperfecta historia est, ut in exemplo altero, aut etiam utrobique, ut in primo. Nec vero dicas, utrinque rejici lectores ad *tit. de ventris tumore lib. 3.* Versandæ enim sunt grandes paginæ centum octoginta sex, ut in eam denique historiam incidamus, longe aliis verbis incipientem, eoque minus facile reperiendam, sub Observatione LV. §. 23; sed ne ibi quidem accurate descriptam, neque ullis, quibus opus erat, animadversionibus emendatam. Scripserat enim historiæ Auctor Donæus eo ipso quod indicatur, capite 34. ex ejus Vir-

(*n*) Epist. 39. n. 38. (*o*) Ist. della Generaz. P. 2. c. 5. n. 34. (*p*) n. 30. (*q*) Della Generaz. dell' Uomo Disc. 3. (*r*) Animad. 28. (*f*) De Sterilibus n. 3.

Virginis utero, quantumvis exulcerato, nulla ideo toto morbi tempore excrementa descendisse, quia *hymen obstabat*, *quod natura virginibus concessit*. In Sepulchreto autem legimus *qui natura virginibus concrescit*. Verum utrolibet modo legas; quomodo virginibus cæteris menses effluunt? imo isti ipsi quæ erat *quinquaginta quinque aut sex annorum*, si ante morbum non effluxissent; quomodo id Dodonæus omittere potuisset? Igitur nec *quod natura concessit*, nec *qui natura concrescit* legi potest. Postremo aliquot miror suis cum Scholiis Observationes, ut quæ Sectione XXXV. sub Observatione I. proponitur, non, ut institutum postulabat, ad morborum causas, sed ad naturales menstrui sanguinis fontes attinere: hosque in vagina, si productas attendas Observationes, constitui: quas quidem ego inficiatus sum nunquam; etsi mihi necdum contigit, ut alibi quam in fundo uteri viderem; nec magni facere possum rationes quasdam quibus ad illud confirmandum utuntur, velut illa quæ in Scholio subjicitur §. 2. Observationis I. nimirum vaginæ *aliquando cancros aut scirrhos supervenire incurabiles, eoque magis si menstrua deficiant, quia sanguis qui expurgari solebat, ibi diutius cunctatur, remoratur, & calefit: rarius in fundo & cavitate ipsius uteri maligna ista ulcera, & tumores nascuntur*. Hoc enim; ut alia præteream; num *rarius* fiat, tibi satis ostendent pleræque Sectionis proximæ Observationes. Verum hæc, & de naturali menstruarum purgationum causa Observationem III. cum prolixis adeo, quæ ipsam consequuntur, Scholiis omittamus, & propositi memores, primum de Menstruis ea quæ ad morbidam constitutionem attineant, ex Valsalvæ Observationibus describamus.

2. VIRGINI quæ falacior videbatur, vividior certe erat, necdum menses fluxerant, cum anno exacto duodevigesimo extincta est. UTERUS erat exiguus: fundi tamen longitudo non minor, quam cervicis.

3. Satis hoc est, ut intelligas, in hac tamen Virgine crevisse uterum magis, quam in ea Muliere quam superioribus descripsi Litteris (*a*); ut exiguus quidem esset, sed pro ista ætate exiguus, confirmetque Observatio hæc conjecturam de illa nostram, mensibus nunquam esse purgatam. Excitare etiam potest ad suspicandum, num quod virginibus nonnullis, sanis alioquin, alacribus, & justum corporis augmentum consecutis, menstrua annis aliquot postquam plerisque solent, proveniant, num, inquam, tardiori aliquando uteri incremento adscribere oporteat. Novimus generosissimam Virginem, in earum quas modo indicavimus, numerum referendam, quæ nupta antequam menses, annos aliquot expectati, apparerent, fœcundissima tamen fuit, utque id minus miraremur, eadem prorsus ejus quoque matri contigerant. Nimirum satius est, quod tunc fecimus, ubi egregie valent, expectare, & nihil movere, ne operi quod natura tardius aliquanto perficit, moram forte nostris intempestivis auxiliis afferamus.

4. VIRGO altera, multos jam annos menstruis carens purgationibus, diuque ulceribus in tibia vexata, tabefacta periit. IN THORACE, & Ventre stagnabat aqua. Testes sine ullis vesiculis, & substantia constabant subalba ad pancreatis similitudinem, sed molliore. In uteri interiore facie corpora glandulosa protuberabant quam plurima, nisi quod in summo fornice pauca erant.

5. En exemplum alterum quod Medicis quibusdam objicias nimis properantibus, ut menses cieant. Non reputant scilicet, quam variæ & inter se discrepantes causæ esse possint cur illi non fluant, & continuo ad ea decurrunt quæ moveant, quasi uterus ipse satis paratus semper esset ad incitatum sanguinem transmittendum. Itaque haud raro vitii causam augent; non tollunt. Prospere cedunt illa in plerisque, ubi sanguis est viscidus, aut ab nimia feri copia iners; abundare enim plerumque hoc vidi, parte reliqua missi sanguinis fere in cylindrum æquo tenuiorem contracta, cum illa purgatio aut ex toto, aut magna ex parte deesset: quin etiam sic esse animadverti vel in quadam cui a quinque aut sex, haud amplius, diebus fuerat illa medio in cursu ex terrore suppressa. Verum quî possint remedia illa bene cedere non modo cum sanguis e contrario ferventior est, aut copiosior, sed cum ipse quidem sic satis recte se habet, uterus autem siccior est, & contractior, aut, quod ex diuturnis quibusdam morbis, ut in proposita Virgine, suspicari licet, organico quopiam vitio affectus? Nempe alias humectare, & laxare præstat; alias autem vitia alia, quo ad ejus fieri potest, resolvere. Nobilem ego Medicum novi qui ad cienda menstrua uti consueverat chalybis scobe, mista cum massa pilularum de aloe, & de ammoniaco, & concreto cichoreæ succo, addito insuper cum remedii vim augendam censeret, pauxillo dictamni Cretici, myrrhæ, & croci: ex quibus confectas pilulas quotidie dabat fere binas ante parcam cœnam, mane autem jusculum, herbis, & radicibus medicatum quæ emolliendi, & quæ aperiendi facultatem haberent: hisque auxiliis ferme semper sui voti compotem se factum ajebat, modo apta simul servata esset vivendi norma. Scilicet hic, cujus ego remedia commemoravi, non quod non vulgatissima sint, sed quod alia aliis sint facultatibus prædita, sæpius potuit id quod susceperat, efficere, melius tamen effecturus, si quid potissimum in singulis fœminis præstare oporteret, scire licuisset. Unum enim, sed præ cæteris conveniens, auxilium citius, & efficacius rem gerit. Sic alius mihi notus est Medicus, qui cum videt, aloeticis esse locum, nihil nisi pauca aloes grana, quacunque re quæ amaritudinis sensum prohibeat, involuta, quotidie exhibet, iisque dumtaxat felicius menses revocare se, dicit, quam granis multo pluribus, aut aliis simul datis remediis. De vivendi autem norma minime negligenda quod diximus, tanto certius est, quanto evidentius, ab erroribus in ea admissis expurgationem hanc valde imminui, & interdum supprimi. Ita; ut veteri exemplo recentem quarundam errorem notemus: Galenus (*b*) memoriæ tradidit, Romæ sua tempestate *contigisse, cum vulgo mulieres aquam frigidissimam ex nive potarent, ut aut nullo pacto, aut prorsus imminute purgarentur*.

6. Sed ad auxilia ut redeam menses cientia; est aliquando cum locus sive in præsentia, sive in posterum ipsis est nullus; ut puta cum uterus ejusmodi vitio affectus est, ut tolli non possit. Exemplum ab Experientissimo accipiamus Benevolo (*c*). Quatuor ille virginibus retentum in uteri cavo menstruum sanguinem, chirurgicis usus præsidiis, emisit. Earum tres primæ singulis postea mensibus secundum naturæ leges sanguinem ex utero prodeuntem viderunt. Quartæ ne octo quidem, aut decem post annis, Medicis omnia incassum tentantibus, unquam prodiit. Quid ita? Nimirum quia hæc nec breviori tempore, ut illæ, neque minorem quandam, minusque noxii sanguinis copiam, sed triennium ipsum, ut jam duas, & triginta libras æquaret, nec sine putrida purulentaque admista materia, in uteri cavea retinuerat. Veri igitur simile erat, læsam hujus interiorem faciem, cicatrice obducta, non patula amplius habere oscula, unde statis temporibus sanguis exiret. Quid autem, rebus ad hunc, aut ad similem alium quempiam modum se habentibus, ab iis quæ sanguinem incitent, remediis expectare liceat, nisi ut malum ad malum addas? Parcius hæ alimentis utantur, & incisa, cum opus est, brachii vena, sanguinem mittant.

7. Nunc quando in sermonem quem tibi esse perjucundum scio, de medicis curationibus deficientis menstrui sanguinis ingressus sum; priusquam ad contrarii vitii anatomicas historias transeam, quonam adversus hoc alterum præsidio plurimum fideret Vir industrius, atque experiens Jo. Hieronymus Zanichellius, subjicere non gravabor.

(*a*) n. 20. (*b*) l. de venæ sect. advers. Erasistratæos. c. 3. (*c*) Osservaz. 1.

Cochleas ex parvulis istis, & albicantibus, quæ super carduo stellato inveniuntur, exacte una cum testis contundi in mortario jubebat, additaque modica portione conservæ, ut vocant, violarum, in linteo suspendebat, liquorem, compressionis etiam ope, descendentem excipiens. Hujus liquoris satis recentis uncias tres mane, totidem meridie ante prandium, totidemque vespere ante cœnam propinabat, cum a dissoluto sanguine, & irritantibus particulis fœto, nimium ipsius ex utero cursum fieri, censebat. Ea autem felicitate, confirmabat sibi hunc liquorem respondisse, ut ad sanguinis etiam expectorationem, si ab iisdem causis fieret, compescendam transtulisset, nec mihi aliter hæc concrederet, nisi pollicito, quo ad ipse viveret, nemini, quod & præstiti, revelaturum. Hoc etiam ab illo accepi: cum mulier septem ipsos annos uteri hæmorrhagia, irritis præsidiis omnibus, laborasset, bene ac feliciter ab se esse persanatam, dato *limonum* succo, & salis spiritu pari pondere. Dedisse autem propterea quia certam quandam scorbuticam in ea sanguinis constitutionem esse, conjecerat; expertum autem antea esse, quam profuisset aliis idem illud remedium ore continere, cum scorbutus graviter hoc erosisset. Ex his, quæ ut narrabat ille, sic ego refero, apparet, in hoc, ut in aliis quoque morbis, magni interesse causarum conjecturam: neque enim omnibus idem opportunum esse remedium potest. Interdum vero ne ulli quidem, nisi forte inter initia, locus est, velut ex ea intelliges, quam huc ex Valsalva attexam, historia.

8. MULIER annum agens alterum & quinquagesimum, ante quinque, aut sex annos ingenti per naturalia sanguinis profluvio vexari cœperat sic ut grumi sanguinis ad selibræ pondus exirent, minoribus aliis postea subsequentibus. Serosa quoque interdum prodibat colluvies, alias humor aquæ similis in qua caro recens lota est. Qui si effluxus aliquando supprimeretur; molesti præ cæteris erant vehementer & dolor, & ponderis sensus in hypogastrio, donec rediens effluxus levaret. Ad hæc accedebat interdum urinæ difficultas, quæ post aliquos labores tandem cum sanguine fœtido, putridisque filamentis reddebatur. Ischiadicus insuper dolor utrinque mulierem prehendit, noctu præsertim adeo sæviens, vix ut brevem somnum capere posset. Tum hystericæ convulsiones tanta vi ingruebant, ut fere moribunda, nec semel, videretur. His successit ventris universi tumor mediocris cum summa faucium siccitate, & crebra flatuum eructatione, ciborumque aversatione propterea quod vel pauca assumpta illico tensio ad regionem ventriculi molestissima consequebatur. Hæc, & vomitus, cum alia denique silerent incommoda, nunquam mulierem dimiserunt. Quin duobus circiter ante mortem mensibus, vomitus, qui alias rarior, frequentior est factus sic quidem primum, ut nihil, nisi quos sumere solebat, vitellos, rejicere cogeret, cæteris quæ cum iis sumpsisset, omnino retentis, deinde vero ut novissimis viginti ferme diebus ex quolibet alimentorum genere vix quidquam retinere sineret: itaque deficientibus in dies viribus, e vita excessit.

IN CADAVERE adeo emaciato, ut vel musculi quasi prorsus essent excarnes, vix ullum sanguinis vestigium usquam supererat. Venter totus salso opplebatur sero, in quo nonnullæ omenti portiones, atque alia quamplurima filamenta natabant. Peritonæi interior facies corpora ubique ostendebat non valde absimilia induratis pancreatis glandulis. Ventriculus exiguus, totusque contractus. Renes, quod ad eorum substantiam attinet, sani. Sed dexter minimos varia forma calculos intus habebat: quorum in sinistro nullus. Ureterum uterque urinam continebat, sinister pauciorem; at dexter, ad minimi digiti crassitudinem dilatatus, erat totus urinæ plenus. Denique sordidum ulcus, & fœtidum erat in collo uteri, in cæteris partibus secundum naturam se habentis.

9. Sive ulcus profluvii sanguinis acrioris effectus, sive exesis paulo majoribus vasis, ipsius vel ab initio causa fuit; quæ ad ulcus, & profluvium postea accesserunt mala, non difficile possunt intelligi, nervis ob ulceris sedem in consensum tractis, & sanguine ob ingentem ipsius, crebramque jacturam male reparato, ideoque seroso reddito. Inde enim dolores, hystericæ convulsiones, & vomitus; hinc vero, aut potius utraque ex causa ascites, vasis videlicet a convulsione sæpius constrictis, & sanguine tardius propterea per ipsa circumacto, & sero quo abundabat, facilius effuso. Urinæ autem difficultas, & non nisi post conatus excretio a vicinæ exulceratæ partis dolore, & constitutione, sicuti a retardata excretione illa, in ureteribus lotii retentio, & dexteri præsertim dilatatio ab illapso, & remorato calculo ex iis qui fuerant in rene ejusdem lateris, fortasse grandiusculo, sed neque cum ejectus est, inter tot alios dolores, molestiasque animadverso, neque postea in urina, iis fœdata quæ naturale totum inquinabant, cruentis, & putridis sordibus adnotato.

10. Si post Valsalvæ Observationes, accipere quoque aves meas; relege quæ in utero descripsi (*d*) earum quæ vel imminutis, vel ex toto emanentibus menstruis, interierant. Neque enim hic iterabo. Sed potius ab novissime proposita Observatione profluvii non sanguinis modo, sed & serosæ colluviei, ad Muliebrem Fluorem transibo, quod erat alterum Epistolæ hujus caput. Quem ad morbum etsi nullas Valsalvæ habeo Observationes peculiariter attinentes; tamen ex meis tot supersunt, præsertim si causarum quarundam hujus Fluoris initia persequi velim per dissectionem animadversa, ut, nisi caveam, vereri potius debeam, ne excessurus sim; quam non expleturus quem plerumque servare solitus sum, Litterarum modum.

11. Muliebris Fluoris fontes in utero plerumque sunt. Rarum est enim quod in Historia legitur Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis (*e*), ex amplo alterius ovarii abscessu, quocum tuba communicabat, in hanc purulentum serum, ex eaque in uterum, ex hoc denique in vaginam defluxisse. Ipse autem uterus seri fons est multicoloris aut simplicis, aut purulenti. Hoc vero defluit ex utero, aut vagina exulceratis. Illud ex utero fere, cujus aut intima membrana non secus atque illa narium in coryza, rheumate quodam afficiatur, aut ora vasculorum, post emissum menstruum sanguinem, se hactenus contrahant, ut sanguini quidem exitum, ejus autem sero non intercludant, quod ut alio in aliis colore infectum est, ita in omnibus non eodem colore fluorem facit. Atque hæc quidem in Adversariis (*f*) indicavimus. De rheumate autem hoc uteri diserte ante Recentiores, locuti sunt præclari Medici, in hisque Gulielmus Ballonius (*g*) qui *catarrhum* appellavit, & Lælius a Fonte (*h*) qui *destillationem uteri*, & *tanquam rheumatismum* esse, dixit, ante eos autem olim Galenus (*i*) qui *propter uteri rheumata* hos Fluores fieri, docuit. Ego vero ad eos primum qui priore aut altera ratione, aut alia, quam adjiciam (*k*), tertia ex simplici fiunt sero, deinde ad eos qui ex purulento, referendas Observationes proponam.

12. VIRGO annos nata circiter sexdecim, post quindecim dies ex quo febrem pertulerat domi, in Bononiense S. Mariæ de Morte Nosocomium illata est. Vix illata, lumbricos vomuit, quorum unus erat rufus, spithama longior, crassitudine ferme par calamo scriptorio. Hos etiam domi, præcedente lachrymatione, non pruritu narium, vomuerat. De dolore querebatur cujus sedem ad hypochondrium sinistrum, eamque viciniam apposita manu sic indicabat, ut ventrem, an pectus designaret, satis percipi non posset. Pulsus frequens, parvus, debilis. Sæpius interdiu dormitabat. Per hæc triduum transegit. Quo tempore mulieres quæ ancillabantur, præter cætera incommoda, album quoque fluorem esse, animadverterunt. Quarto die sæpe delirare visa est. Pulsus debilior, ac minor. Lingua rubra, & arida. De

capi-

(*d*) Ep. 19. n. 11; Ep. 21. n. 29; Ep. 31. n. 16; Ep. 38. n. 34; Ep. 45. n. 21. (*e*) A. 1700. Obs. Anat. 5. (*f*) IV. Animad. 27.
(*g*) l. 1. Consil. Medic. 56. sub fin. (*h*) Consult. Med. 117. (*i*) De Symptom. Caus. l. 3. c. 4. (*k*) infra, n. 19. & seqq.

capitis dolore querebatur. Die quinto in soporem valde prona; insecuta autem nocte multum vociferata est. Diebus sexto, & septimo eadem perstabant: urinam autem, quam semper multam reddiderat, plurimam tum, etiam inscia, reddebat. Die ex quo in Nosocomio esse cœperat, octavo, sopore obruta, mortua est. CADAVER altero a morte die consecuimus, qui dies fuit III. Kal. Apriles A. 1706. Cranio adaperto; hinc enim juvat eorum quæ vidimus, narrationem incipere; quidquid meningibus continetur, mollius fuit. Inter meningem Tenuem, & totam Oblongatæ medullæ basim non pauca aqua: quæ passim intra ventriculos quoque, & subrubra fuit. Choroides plexus pallescebant: vasa autem, ut alibi per Tenuem meningem totam, sic etiam per Laterales ventriculos repentia; sanguine erant turgida: ex iisdemque ventriculis cum ea meninge nullo negotio avellebantur, quam albæ aut cinereæ illorum parietes facientis substantiæ lamella, ubique paris propemodum crassitudinis sequebatur. Thorax pulmones habuit, præsertim sinistrum, intercedentibus membranis, ad pleuram adhærentes quibusdam locis tum ad medium, tum ad imum. Dexteri superioris lobi superficiem intuens, cum per investientem membranam globulos quosdam creberrimos transpexissem, milii seminibus haud majores; pulmones, cætera sanos, incidens, eosdem globulos ubique deprehendi, crebros quidem, sed intervallis disjunctos, duros, & quasi, ut videbantur, tartareos. In corde non fuit quod adnotarem; cum vix in auricula dextera polyposus cortex grumosi sanguinis latus obtegeret. Abdomen, quod exterius ad ilia lividum apparuerat, diducentes, jecur videramus ad medium imæ convexæ faciei macula infectum non magna, circuli ambitu comprehensa, ex cinereo albicante, qui color in visceris substantiam descendebat. In vesicula ad nigredinem vergebat bilis. Lienis quoque sima facies ex livido nigrescebat, ea tamen nigredine vix ultra tunicam se producente. Pancreas visum duriusculum. Ventriculus, quantum extrinsecus judicare licuit, sanus. In Tenui intestino lumbrici teretes manu percepti. Tunc oculos ad ea quæ in pelvi sunt, convertentes, in hac paucam aquam animadvertimus. Vesicam autem, quæ urina distenta fuerat, cum annexis genitalibus eximentes, in ejus intima facie vascula conspeximus sanguine tumida ad magnum tractum, ut supra oscula ureterum per quos pergebant, incipiendo, ad urethræ usque initium sic apparerent: quin etiam inter ea vascula, locis aliquot, guttas effusi sanguinis per intimam tunicam transpiciebamus; in urethra autem ipsa sub interiore ejus membrana, suis vasculis irrigata, grandiora his alia, sanguine multum distenta. Nympharum sinistra, quæ dextera latior, ea usque adeo longiore erat, ut ad labiorum frænum perveniret, interfusam substantiæ suæ aquam continebat. Porro vaginæ orificium, & hymen ex rubro nigra, & grave olentia, proxima autem vaginæ pars hic illic ex livido flavescens, non obscurum gangrænæ indicium dabant. Ab his infimis ad superiora conversus, sinistræ tubæ latius extremum deorsum tractum animadverti ab hydatide, acinum uvæ majorem æquante, quæ in attigua increverat parte Alæ Vespertilionis. Sed ea grandiorem hydatidem ab alterius testis membrana pendulam fuisse, intellexi ex subrotundo corpusculo, quod etsi erat in se contractum, intra crassiores tamen tunicas modicum etiam tum cavum servabat, & ab eo teste pendebat. In quo corpora duo erant condita subrotunda; alterum altero majus, utrumque autem ex nigra tunica factum, & ex concluso quodam quasi sanguinis grumo, rufi tamen coloris. Testis alter binas pariter, inæquales, & ex nigra tunica constructas, continebat cellulas; sed inanes. Parvus erat uterus, & ex parietibus constans parvæ crassitudinis. Ejus fundi superior pars tota a conspicuis sanguiferis vasis intus rubebat. Cum mucum, secundum naturam se habentem, uteri osculo, & proximæ cervicis parti abstersissem; comprimendo inferiorem uteri fundum, cervicem, & osculi uterini coronam, prodire ex his locis omnibus, & ordinate quidem, vidi albam crassiusculam materiam, quæ unde albus fluor provenisset, non obscure significavit.

13. Cæteras historiæ hujus partes eo quo spectant, per te referes; nos enim de affectionibus quibus de alibi satis scripsimus, hic iterum nolumus verba facere. Satis est partem ultimam attendas: neque propterea quod materiam albam crassiusculam expressisse, diximus, aliud fuisse quam serum, credas, cujus particulis cæteris quæ aqueæ sunt, mora decedentibus, aut in alveum sanguinis revectis, reliquæ supersunt cum colorem, eamque crassitudinem, ut in seri videmus evaporatione, referentes.

14. VIRGUNCULÆ annorum quatuordecim, post ventris dolores in Nosocomio Patavino mortuæ sub initium Februarii A. 1719. cum genitalia membra Anatomes studio ad me afferenda curassem; quid morbidi præter expectationem deprehenderim, scribam, si prius duo quæ in Ventre adnotata sunt, dum ea membra eximerentur, indicavero. VENTRIS viscera hic illic tuberculis erant inæqualia. Omentum autem crassissimum fundo uteri adhærebat. Hic vero etiamtum erat valde parvus, qualis videlicet puellam deceret quam, si pubem spectares pilis vix ullis instructam, necdum plane puberem posses dicere. Cum incidissem; fundi cavum inveni humida materia plenum, ex albo in flavum, & subviridem colorem vergente. Qua detersa, fundi interior facies apparuit in minuta albida tubercula passim excrescens. Porro nulla osculi uterini corona protuberabat: ipsumque, & proximam vaginam, & inferiorem quoque hujus partem, & hymenem phlogosis tenebat; ut facile esset conjicere a fluidiori acriorique materiæ illius parte defluente inferiora fuisse irritata, dum crassior in decumbentis Virgunculæ utero subsistens, minutis illis adhærebat tuberculis, quæ aut ipsa effecerat, aut e quibus fortasse prodierat.

15. Fac tibi alterius adolescentulæ veniat in mentem, cujus pariter uterini fundi intimam faciem parvulis quibusdam tuberculis, verrucarum similibus, inæqualem descripsi (*l*); facile intelliges, esse illam faciem in hujusmodi vitia pronam: id quod excrescentiæ confirmabunt, de quibus postea dicetur. Noli autem mirari quod in puella id ætatis esse potuerit muliebris Fluor. Pluribus enim circa pubertatis initia incepit, nonnullis etiam vel multo citius, raro quidem, non secus ac raro, sed revera multo citius menstruorum fluxus est observatus. Lege; ut alios omittam; apud Terraneum (*m*) Observationem nobilis puellæ novem circiter annorum a muliebri Fluore persanatæ, imo alterius quæ, illa minor annis duobus, eodem morbo tenebatur, & quasi *serum lactis nondum clarificatum emittebat copiose, non sine ardore aliquo, & pruritu.*

16. ANICULÆ quæ in hoc Nosocomio nescio quo ex morbo nuper decesserat, cum Partes quasdam ante medium Decembrem A. 1749. Studiosis ibidem Juvenibus demonstrarem; in nonnulla quæ præter naturam erant forte incidi. CORDIS valvulæ Tricuspides hic illic duriores, nec Semilunares erant sine duritie. Quin Magna quoque arteria osseas hic illic intus habebat squamulas. Testibus hydatides aliquæ adhærebant. Cum, vagina incisa, uteri osculum retexissem; apparuit hujus ora quasi in partes duas ab anterioribus ad posteriora divisa. Nempe e singulis ejus oræ lateribus singulæ exstabant mediocres excrescentiæ, in quibus, sicut etiam in proximis cervicis parietibus, latebant cellulæ, seu mavis vesiculæ, in iisque major aliqua, plenæ omnes illo ipso muco; nisi quod hic flavescebat; qui secundum naturam solet ad osculum inveniri. Dum in cervice sursum versus incidenda pergerem, ecce ex ipso fundo uteri repente prodit serum flavescens quantum cochleari vix excepisses: quod serum quomodo in eo fundo etiam tum cum uterus eximeretur, & huc illuc volveretur, retentum esset, non erat facile hic conjicere. In alia enim, cum idem occurrerit, credere potui, sero obstitisse intimos cervicis lacertos, quos crassiores factos, & confuso ordine sitos videbam. Quæ res hic non fuit: summa autem fundi pars ferme tota

(*l*) Epist. 45. n. 11. (*m*) De Glandulis post c. 5. Obs. 2.

tota, præsertim posterior, fœdo intus colore infecta ex nigro rubescebat, parum tamen, si incideres, profundo, & sine graveolentia.

17. Mulieris quoque Observationem referre huc potes, quam Epistola XLV. (*n*) proposui. In illa enim & fundi, & continuatæ cervicis cavum muco erat plenum tenuiore quam qui ad osculum esse solet, in eaque muliere etiam fuit. Scilicet ex fundo uteri, ut in descriptis Virguncula, atque Anicula materia ex albo flava, serumque flavescens, ita in ea pariter muliere indidem videtur mucus ille tenuis provenisse; neque enim e Tubis quas frustra in omnibus examinavi, provenerat. In Virgine autem quam ideo primo loco posui (*o*), quia dum viveret, Fluor in ipsa fuerat reapse animadversus, materia alba non ex fundo uterino, sed ex infima hujus parte, ex cervice, & osculo expressa est. Quibus ex inferioribus locis materiam, humoremve defluxisse arbitror in iis quoque fœminis, quarum continuo unius subjiciam historiam, aliarum commemorabo.

18. MULIERIS cujusdam viscera quæ in ventre sunt, post medium Martium A. 1741. in Nosocomio inspectabam anatomici studii causa, quamobrem quo morbo confecta esset, non adnotavi. Inter ea quæ secundum naturam erant, hæc quæ minus erant, animadverti. VENTRICULUS ad umbilicum usque se extendebat. Duodenum intestinum erat latissimum. Uterus totus sic tractus erat sinistrorsum, ut manu in medium non posset retrahi, obstante Lato Ligamento quod multo erat angustius inter ejus latus sinistrum, & pelvim, quam inter hanc, & dexterum. Fundi interiorem faciem color inficiebat propemodum sanguineus, ut coronam quoque osculi; nisi quod hic magis in atrum vergebat. Erat præterea hæc corona quasi in duas parvas prominentias divisa. Tum ex osculo, & cervice, mucus prodibat, non qualis solet, sed crassus, & ferme puriformis.

19. Spectare huc, opinor, quæ ad te alias scripsi, fuisse a me in mulieribus aliis (*p*), nec non in Virgine quadam (*q*) observata. Namque in Meretricula uteri osculum albo quodam, & crassiusculo humore fœdatum vidi, tum ejus qui in Tubis erat, tum virilis seminis satis dissimili. In Muliere autem altera cum osculi corona, & vagina oblitæ essent materia albida; non poterat hæc altiorem quam ab osculo, originem habere; longe enim alia erat materia quam supra osculum animadverti. In Virgine autem cujus vagina subalbo, & crassiusculo humore magis madebat, aut ab eadem corona, aut a vagina etiam ipsa provenisse illum, ostendit superiorum partium dissectio: nec aliunde repeti posse in alia visus est de qua alibi (*r*) scribetur. Porro in corona, osculo, proximaque cervice interdum prominere, interdum latere vesiculas quæ secundum naturam haud aliud contineant, quam limpidum, & in fila ductilem mucum, qualis ad ea loca effusus conspicitur, ex iis satis nosti quæ in Adversariis (*s*) olim proposui, & confirmavi: de quarum vesicularum fortuita efformatione commentum recentioris Anatomici hic non est opus rejicere, cum jam ab aliis rejectum sit. Quid autem vetat, ut in cæteris videmus glandulis, ita in his quoque morbi vi pro eo muco materiam aliam separari, modo albidam, & crassiusculam, modo etiam aquosam? Quin ubi eorum Scripta legas qui ante me vesiculas iis in sedibus conspexerant; plerosque, ut in I. Adversariis (*t*) scripsi, cognosces, ex ea quam forte in vesiculis præter naturam aquam invenerant, ipsas pro hydatidibus accepisse. Quam aquam a me quoque aliquando ob eandem causam in illis esse deprehensam, Adversaria IV. (*u*) satis ostendunt. Igitur ut secundum maturam mucum illum effundunt; sic vitiata in illis secretione, & albidam crassamque materiam, & aquosam possunt effundere.

20. Quoniam vero non solum in parte uteri inferiore, sed in fundo etiam ipso, quantumvis rarius, vesiculas vidimus eundem quem ad osculum, mucum habentes; eam in fundo quoque scaturiginem aliquando poterit aquosæ, aut crassæ, albæque materiæ, aut alius denique coloris Fluor habere. Decet quæ rarius vidisse diximus, propositis Observationibus hic confirmare, præsertim cum hæ ad uteri excrescentias attineant, de quibus proxime sequitur, ut verba faciamus. Ad Observationem igitur quam Epistola habuisti XXXIV. (*x*) excrescentiæ quæ propius supremum fundum, vesiculis hujus generis tegebatur, & ad alteram quam, cum erit sermo de Claudicatione (*y*), habebis, tuberculi quod in ipso supremo fundo ex illarum aggerie constabat, has adde quæ sequuntur.

21. VETULÆ urinarias, & genitales Partes ad me attulerant, Anatomen in Gymnasio explicantem Februario mense A. 1740. AORTÆ truncum, dum illas examinarem, animadverti non carere intus ossearum squamularum initiis, quamvis perpaucis, & macularum instar se habentibus. Uteri fundo adaperto, non modo qua cervici erat proximus, vesiculas conspexi, sed & aliquanto superius ex altero illius latere parvum quasi racemum pendere vidi ejusdemmodi vesicularum, quas inter se connectebat albida interjecta substantia, ex qua & petiolus fiebat, nec brevissimus, nec tenuissimus, racemum alligans ad intimam uteri membranam, quæ sana erat, ex eademque albida constabat substantia.

22. Sed quoniam hæ vesiculæ, nisi quod nescio quo casu olim fuerant ex uteri membrana divulsæ; ipsæ earumque mucus ad naturæ normam se habebant; ut ex Observationibus intelligas, posse interdum quem continent mucum ab ea norma, ut supra indicavi, sive colore, sive consistentia, ut loquuntur, desciscere; primum fac memineris, cum ex uteri osculo, quemadmodum aliquanto superius (*z*) retuli, prominerent excrescentiæ duæ, ex his vesiculis factæ, mucum in his ipsis fuisse colore flavescente; tum proximas duas lege Observationes.

23. VIRGINIS annos natæ triginta tres genitalia diligenter secui post medium Martium A. 1717. UTERUS, ut pleraque alia, naturalem constitutionem servabat. Nam etsi vasa circa ipsum erant tumidiora, & interior quoque ejus substantia sanguine turgebat; hæc tamen ab instante esse menstruorum fluxu, fundi intima facies ostendebat, quæ, digitis subtus appressis, sanguinis guttas emittebat, quibus abstersis aliæ succedebant: quod frustra in cervice, & vagina tentabatur. Interea dum hæc experirer, & iis qui aderant, demonstrarem, excrescentias binas animadverti, alteram in fundi latere dextero cervici proximo, alteram paululo infra in eodem cervicis latere. Parva erat utraque, & ex vesiculis compacta similibus. Verum secando, quæ inferiorem faciebant, naturalem mucum dedere; & quæ superiorem, limpidam aquam.

24. MULIER annorum quinque & septuaginta cum bene valere videretur, apoplexia prehensa, eaque intra triduum confecta est. Ventris dumtaxat viscera in Gymnasium illata sunt, cum Anatomen docerem Februario mense A. 1735. MESARÆI glandulæ erant nonnullæ tum procul ab annexis intestinis, tum præsertim haud procul, ubi tres quatuorve inter se vicinæ, sed non contingentes; quæ glandulæ naturali cum essent colore, & specie, non parvam fabam magnitudine singulæ æquabant, quod in fœmina id ætatis mirum quibusdam, & fortasse etiam præter naturam videbitur. Appendicula Vermiformis, ut parte vix tertia cava esset, in Epistolis Anatomicis (*a*) satis indicatum est. Illud hic non omittendum, ex oculi uterini corona in vaginam pependisse excrescentiam minimi cerasi magnitudine, exterius subnigram, & tuberosam, quam incidendo, nihil aliud esse, reperi, nisi aggeriem vesicularum aliquot grandiuscularum, quarum

(*n*) n. 16. (*o*) supra, n. 12. (*p*) Epist. 26. n. 13. & Epist. 21. n. 47. (*q*) Epist. 34. n. 33.
(*r*) Epist. 50. n. 51. (*s*) I. n. 32. & IV. Animad. 39. & 40. (*t*) n. 32. modo indicato. (*u*) Animad. 40. Indicata.
(*x*) n. 33. (*y*) Epist. 56. n. 20. (*z*) n. 16. (*a*) Epist. 14. n. 62.

rum ut aliquæ mucum de quo sæpius diximus, naturaliter constitutum, sic quædam aquam continebant.

25. Vides, ut eædem vesiculæ & mucum illum, secundum naturam se habentes, & alia, in hisque aquam si forte vitiatæ sint possunt secernere, sive in fundo uteri, ubi rarius, sive in cervice, & osculo, ubi multo crebrius conspiciuntur. Cujus ad osculi coronam, a qua nos excrescentiam istam, ex vesiculis constantem, vidimus pependisse, attinebat fortasse magnus ille tumor, *variis locis cellulis aquosis repletus*, quem ex genitalibus mulieris excisum Ruyschius (*b*) describit; quippe qui *ex confinio oris uteri*, sive *circa uteri os internum emergebat*. Fluores autem de quibus ipse hactenus verba feci, omnes ex simplici sero fiunt. Quorum quidem, neque ita raro, alios alia ratione abactos, aut valde imminutos scio, in iis aliquem ex albo flavum factum, & contumacem, quem aqua sustulit, data bene multos dies, qua in aqua herba saponaria recens cocta esset, usus quoque succini albi, & vini potus in quod modicum radicis sarsæ parillæ infusum fuerat. Nunc ad eos Fluores transeundum est, in quibus serum defluit purulentum. Qui, si quemadmodum plerumque solent, ex uteri cancro fiant exulcerato; insanabiles sunt vel inter initia. Equidem memini cum pro juniore generosa Matrona, eo morbo ante duos, haud amplius, menses correpta, & jam vehementer laborante, ego, & Senior, non vulgaris famæ, ejus Medicus consilia conferremus, isque sermonis sui hunc finem fecisset, grave quidem esse malum, sed tamen quod recens esset, aliquid a remediis sperandum; continuo me sic dicendi initium fecisse, quod ipsi aliquam spem relinqueret, id mihi omnem prorsus adimere: qui enim ejus generis morbus tam brevi tempore tantos progressus habuisset, hoc ipso, etiamsi aliunde insanabilem esse, non constaret, satis ostendere, se remediis omnibus majorem fore. Neque ea me fefellit opinio, muliere, nec multo post, suis acerbissimis cruciatibus, assiduis vigiliis, & serosæ ac fuscæ, teterrimi odoris, saniei jugi defluxu, aliisque confecta, quæ fuse ex Archigene tradidit olim Aetius (*c*), & ante hunc Paulus (*d*). Cujus de iis signis prolixum locum describens Fridericus Hoffmannus (*e*), memoria lapsus, quod in iis non est mirandum qui multa scribunt, ex Aretæo esse, dixit lib. II. cap. LXVII. quod caput in toto Aretæo nusquam est, hujus morbi notas proponente cap. XI. libri II. de signis, & caussis diuturn. morbor. Ibidem Hoffmannus, *Recentiores quidem parum hanc uteri affectionem notasse*, inquit; *se vero aliquoties observavisse, eadem omnino ratione, iisdemque symptomatibus ac* eo quem in Paulo indicavimus, loco exacte proferuntur. Parum notaverint illi, necne, ipsis perlectis, existimabis. Mihi quidem sæpius visa est, quam voluissem, quippe non modo insanabilis, sed levamen vix aliquod in nonnullis admittens, in quibus, opinor, vaginam magis afficiebat; hæ namque, paucis unciis recentis lactis in quo pauxillum solutum esset compositionis alicujus opium habentis, in Rectum intestinum sub noctem injectis, brevem quidem, sed optatissimam quietem capiebant. Ex iis tamen quædam fuit, cui prima nocte nihil id profuit, sed postridie, idque constanter. Eidem si opium dares, dolorum quidem remissionem, & somnum conciliabat; sed hunc is mentis stupor excipiebat, ut ægra quereretur. Signa tamen, quod ad Fluorem attinet, quem potissimum hic spectamus, nonnunquam ex parte varia fiunt. Legesis Graafii (*f*) Observationem, cum dissectione conjunctam, quam in Sectione hac Sepulchreti XXXVI. omissam esse, plurimum miror. Videbis, acerrimam quidem, sed *concreti albuminis instar albicantem* materiam ex utero *undique aut exulcerato aut scirrhoso* in vaginam descendisse. Aut relege historiam a nobis Epistola XXXIX. (*g*) tibi descriptam. Amplissimum scirrhum in cervice uteri, & vagina ferme tota exulceratum fuisse, intelliges, sic ut ex ulcerum certis partibus alba defluere materia posset, ex magnis autem profundisque ejus generis ulceribus gravem odorem perceptum esse nullum.

26. Eam ego historiam in qua de his, quæ modo commemoravi post sanguinis profluvium, muliebrem Fluorem, & exulcerati in utero cancri indicia sermo fit, huc eram libenter dilaturus, nisi inter Ventris Internos Tumores ibi producere oportuisset. Aliæ quoque meæ erosarum muliebrium Partium Observationes hic haberent locum, ni satius esset alio (*h*) reservare. Interea aliorum quasdam, a te, si velis, Sepulchreto addendas, Observationes indicabo. Quas si perleges, reperies in iis omnibus, post uteri hæmorrhagias, & purulenta profluvia suppuratos in eo tumores, aut ulcera deprehensa esse. Sic Maximilianus Preussius (*i*) inter cystes, uxoris suæ uterum implentes, describit quæ *abscessus referebant ichore purulento, ex viridi albicante, summeque fœtido refertissimos*, in iisque unam quæ *ut vesicam urinariam, cum utero circumquaque in unum quasi viscus coalitam, hinc inde perforaverat; cumque urina pus consimile e corpore sæpius effuderat;* itaque pus non ex utero solum, sed utrinque, at in utero genitum, effluebat. Sic Jo. Mauricius Hoffmannus (*k*) deterso pure quo turgida erat, *cavitatem internam uteri cavernulis & loculis plurimis interdistinctam* conspexit. Sic præsertim Godofredus Klaunigius (*l*) *ulcus cancrosum in interno uteri collo* ejuscemodi deprehendit, ut *illud ipsum* collum *nil nisi externam tunicam sive membranam ostenderet, reliqua substantia penitus consumta*. Quæ tanta uterinæ substantiæ intra tempus non ita longum consumptio me sæpe induxit, ut optarem, in ea Observatione quam superioribus Litteris (*m*) commemoravi, in qua *uterus admodum parvus, instar ovi columbini & quasi corrugatus* in fœmina annorum circiter duodequadraginta repertus est, ut optarem, inquam, eundem fuisse dissectum. Nam cum ægra *per totam vitam fluore albo laborasset*; a veri similitudine fortasse non abhorret, sensim quidem, nec ab ejusmodi ulcere, sed diu tamen ita læsam uteri substantiam, & ita absumptam fuisse, ut non tam ipse, quam extima ejus membrana corrugata, & subsidens, ad eam denique parvitatem redigeretur.

27. His tibi indicatis, jam faciendum mihi est quod promisi, ut magnorum illiusmodi morborum, & quod consequitur, caussarum Fluoris parva initia, id est uteri excrescentias, tumoresve mihi per anatomen observata pergam proponere, non omnia tamen, sed quæ huc censeo magis attinere. Scilicet aut exteriora illa sunt, aut interiora. Primorum, huc minus attinentium, Observationes Epistola XXXIX. (*n*) presse commemoravi. Interiorum quæ alibi exposita sunt, mentionem hic faciam, & quasdam, alium locum non facile habituras, adjiciam. Qui vero tumores intra ipsam parietum uteri crassitudinem increscunt, quorum unum descripsi Epistola XLV. (*o*), hic ideo omittentur, quia non semper, etsi plurimum augeantur, ad uteri cavum perveniunt, quemadmodum immanis ille ostendit, de quo superiore Sepulchreti Sectione legeris XXIII. (*p*) Ad interiora igitur spectant præter minuta illa tubercula, quæ supra (*q*) descripsi, & parvulas illas quasi verrucas quas ea occasione commemoravi (*r*), excrescentiæ quædam parvæ, aliæ alia forma, singulæ in singulis quibusdam uteris (*s*) animadversæ, tum deinde aliæ humillimæ quidem, & planæ; sed plures, nec modico ambitu (*t*), itemque de tribus duæ saltem per non tenuem pedunculum utero affixæ, minusque dura quam ipse, substantia, eaque intus extraque cruenta adeo ut nigricaret (*u*), denique scirrhosum in corona osculi uterini tuberculum (*x*). Sed hæc

(*b*) Thes. Anat. 8. n. 102. (*c*) Tetrab. 4. Serm. 4. c. 94. (*d*) De Re Med. l. 3. c. 67.
(*e*) Medic. Rational. Tom. 4. P. 1. S. 2. c. 10. in thes. patholog. §. 8. (*f*) De Mulier. Organ. c. 9. (*g*) n. 33.
(*h*) Epist. 52. n. 2. & 6. (*i*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. & 6. Obs. 126. (*k*) Earund. Cent. 8. Obs. 27.
(*l*) Earund. Cent. 3. Obs. 65. (*m*) n. 21. (*n*) n. 36. (*o*) n. 23. (*p*) Obs. 11. §. 2. (*q*) n. 14.
(*r*) n. 15. (*s*) Epist. 12. n. 2. & Ep. 23. n. 11; & Ep. 45. n. 16. (*t*) Epist. eadem n. 17. (*u*) Ibid. n. 24.
(*x*) Ibid. n. 23.

hæc antea ad te ſcripſimus. Nunc reliqua adjiciamus. Quod ſi alia prætерea conſpecta ab aliis noſcere fortaſſe cupis; reperies inter cætera, a Cl. Gvolfg. Hannib. Langio (*y*) poſt vexationem ab obſtetrice utero illatam animadverſa, tuberculum quoddam ſcirrhoſum, ejus oſculum ſic obturans, ut nec flatui exitus, nec ſtylo introitus pateret: ab juniore autem Verneyo (*z*) deprehenſum intra fundum uteri hydropicæ Virginis glanduloſum corpus, nucis magnitudine. Sciens alia omitto: & ad meas reliquas Obſervationes protinus tranſeo.

28. FŒMINA conſiſtente ætate, ex thoracis morbo obierat in Bononienſi Noſocomio S. Mariæ de Morte, extremo Aprili A. 1706. Ex illa cum Ventris viſcera perluſtrarem; hæc præter naturam in genitalibus animadverti. VAGINA infima ulceris veſtigia ſervabat, urethræ orificio proxima: quæ in altero naturalis labio erant manifeſtiora. Hæc prægreſſæ luis Venereæ ſuſpicionem injiciebant ſicut excreſcentia quoque ad podicem ex alba quadam ſubſtantia. Inde oculos ad ovaria, tubaſque convertens, albida illa vidi, & ſtrigoſa, ſuperficie quibuſdam ſulcis in ſerpentis modum perductis excavata. Cum ſecarem, duriuſcula inveni, deprehendique in altero inanem cellulam, quam tunicæ duæ, interior nigra, exterior cinerea, comprehendebant; in altero præter minores veſiculas humoris plenas, majores cellulas duas, eaſque vacuas, quarum altera tunicam habebat ex parte oſſeam factam, altera autem omnino oſſeam, atque ita ſulcatam ut quorundam quaſi inteſtinulorum gyros referret. Tubarum uni corpuſculum, forma, & duritie cocto humori Cryſtallino ſimile mediocris piſcis, exterius propter majus orificium adhærebat; alteri ad longitudinis medium aggeries corpuſculorum haud diſſimilium, ſed longe minutiorum. Magnus uterus, craſſiſque parietibus, fundi præſertim. Cujus aperta cavea erat circa longitudinis medium multo amplior in tranſverſum, quam ſoleat; ibi vero, aut potius paulo ſuperius erant in altero latere anterior uteri facies, & poſterior inter ſe per interjectam membranulam connexæ; ab oppoſito autem latere excreſcentia incipiebat, quæ ei uni loco affixa, cætera ſoluta, ſe extendebat circuli forma cujus diameter aliquanto eſſet amplior tranſverſo pollice. Craſſitudine erat modica, ſuperficie rubris maculis hic illic diſtincta, ſubſtantia autem eadem ferme qua uterus, niſi quod mucoſi aliquid intermiſtum habere videbatur, eoque facilius quam illa, diſtrahi. Cervicis cavum initio, & fine multo erat arctius, quam conſuevit. Ab illo autem initio, & a latere, deſcriptæ excreſcentiæ oppoſito, altera pendebat parvula, eadem atque illa, ſubſtantia, ſed tota rubente ſuperficie ſaturo colore, pyri figura e petiolo pendentis, niſi quod anteriore, & poſteriore facie erat plana.

29. Hæc altera excreſcentia mihi ſua forma in memoriam redigit eos uterinos polypos quos ab ima cervice excreſcentes, & pendulos Ruyſchius (*a*) delineavit poſt illam Obſervationem, quam huc in Sepulchretum non eſſe relatam miraberis, cum acris Fluoris magnam copiam cum illis conjunctam fuiſſe, memineris. Ejuſmodi autem excreſcentiæ, non ſecus ac narium polypi, ut cancroſæ poſſint, ac malignæ fieri, malignumque ulcus adjunctum habere, ſatis illa docet Obſervatio, oſtenditque, non temere a nobis uteri excreſcentias hic ſpectari, ut eſſe poſſunt peſſimorum ejus morborum initia. Qua mente quatuor alia huc addemus exempla, omnia a nobis, cum in publico Anatomen traderemus, conſpecta: quorum primum ad hanc infimam, & parvam, cætera ad ſuperiorem majoremque excreſcentiam illam attinebunt.

30. MULIERIS, ex qua ſingularem venoſum trunculum, nec tamen exilem, venæ Cavæ trunco a ſiniſtris parallelum, hinc cum eodem qua Iliacam excipit, inde cum Emulgente vena communicantem, alias opportuniore loco fortaſſe deſcribam, cum Partes iis venis proximas, in quibus arteriæ Magnæ truncus fuit, levia incipientium oſſearum bracteolarum indicia per faciem interiorem oſtendens, A. 1728. attentius inſpicerem; hæc in genitalibus adnotavi. OVARIA, ſeu mavis teſtes, parvi, quorum alter ſtrigoſior, alter veſiculas quidem nullas, ſed perpaucas cellulas continebat, quarum minores, niſi quod intus nihil ſpectabile habebant, majoris erant ſimiles quæ intra tunicam craſſam, ex ſubflavo albicantem, ſinum comprehendere videbatur ductus inſtar longiuſculi, exiguos in tranſverſum ramulos emittentis: quanquam veritus ſum, ne tunica, quæ olim fortaſſe cavum ſphæricum continuerat, poſtea collapſa, & in ſe contracta, ſuarum rugarum intercapedine eum ductum, eoſque ramulos mentiretur. Alas Veſpertilionum inſpectans, ut nerveos in iis plexus oſtenderem, in una vix leviſſimum exiguumque plexus quaſi inchoamentum offendi; in altera ne hoc quidem. Ad uteri oſculum prominentia erat quædam colore viridi. Paulo ſupra, ab jam jam infimæ cervicis pariete per brevem, albidumque petiolum parvula excreſcentia pendebat lævis, & ex rubro fuſca, figura minus quidem oblonga, ſed cætera ejus perſimilis minoris excreſcentiæ quæ in ſuperiore muliere noviſſime deſcripta eſt.

31. MULIER annos nata quinquaginta, aut plus eo, trigeſimo ex quo vulnus capiti inflictum fuerat, die mortua erat ineunte Februario A. 1738. Nihil fere ex ea inſpicere potui præter genitalia. In quibus hæc animadverti. TESTES duriores erant, aridi, & ſine veſiculis. Cum inter ſe nullo modo diſcreparent, multo minor plexus nerveus fuit in dextera Ala Veſpertilionis. Apertus uteri fundus exhibuit in ima facie poſteriore excreſcentiam mediocrem, ad circuli formam accedentem, depreſſam, & ſuperiore tantum ſui parte ab intima uteri membrana disjunctam. Cujus ipſius membranæ potius quam uteri ſubſtantiæ, excreſcentia eſſe viſa eſt. Hanc enim, & ſubjectum uteri parietem, eamque membranam perſecans, & inter ſe conferens, ex eadem magis compacta ſubſtantia ex qua membrana, factam excreſcentiam reperiebam, prætereaque eadem exterius lævitate, eodemque ac membrana illa, colore præditam, ſi modo ſummam qua disjunctam fuiſſe, dixi, crepidinem excipias, quæ ſola rubebat.

32. Intuenti hæc mihi in mentem venerat ſuſpicari, hanc, & ejuſcemodi alias excreſcentias fortaſſe nihil aliud eſſe quam membranam uteri intimam, a placentæ novimeſtri adhæſione certo loco aſſurgentem in iis præſertim, a quarum utero non ſine vi aliqua fuiſſet avulſa. Sic enim intelligi cur hæ excreſcentiæ circuli forma ſint, & cur non æque in omnibus quæ pepererint, manifeſtæ. Memineram autem apud Ruyſchium (*b*) legiſſe, etſi protuberantiæ, *quæ in vaccis uterum gerentibus reperiuntur*, & quæ *nil niſi efflorescentia Uterina* ſunt, *quæ tempore graviditatis eo loco ubi connectitur* fœtus *placentulis*, *in tumorem attollitur*, non conſpiciantur in mulieribus, *dum uterum ferunt*, *tamen eo loco*, *ubi placenta ſe ſe utero applicat*, *uteri tunicam interiorem nonnihil ſe ſe in tumorem quoque attollere*. Sed contra animadvertebam, videri Ruyſchium non attendiſſe, in vaccis jam inde ab ortu eas protuberantias exſtare, eaſque in prægnantibus amplificari dumtaxat, ut reliquas uteri partes, neque, inani poſtea conſtringente ſe utero, evaneſcere, cum is levis muliebris intimi uteri tumor (de quo alibi videbimus qualis ſit, & an ſit ab ea uteri tunica) nec antequam placenta ſe ſe arctius utero applicuerit, nec poſtquam uterus, fœtu edito, ſatis ſe contraxerit, nobis appareat: neque ſane tunc quoque ſibi apparere, Ruyſchius dicat. Præſertim autem recordabar, ejuſdem formæ excreſcentias in virgineis quoque uteris, aut certe earum quæ nunquam peperiſſent, a me eſſe inventas, velut in hac quam protinus ſubjiciam, hiſtoria.

33. VETULÆ quæ ob cruris ulcuſculum in Noſocomium excepta fuerat, dum ibi non illibenter morabatur, idem accidit quod haud raro aliis quoque, ut ex impuris halitibus in febrem incideret primum,

(*y*) Commerc. Litter. A. 1735. Hebd. 29. (*z*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1703.
(*a*) Cent. Obſ. Anat. Chir. Fig. 6. ad Obſ. 6. (*b*) Theſ. Anat. 5. in fin. Arcula 3. n. 1.

mum, ut ex prævio frigore videbatur, intermittentem, mox ubi Peruviano cortice inhiberi non potuit, continuam factam, & acutam, nec sine vaniloquio. Itaque mulierem sustulit. Cujus viscera inspectans ferme omnia circa medium Februarium A. 1736. pauca hæc quæ morbida visa sunt, adnotavi. CEREBRI meninx Tenuis vasa habuit sanguine distenta, nulloque negotio ex profundis sulcis qui sunt in ejus visceris superficie, detrahi potuit. E Corde egressa Magna arteria tum supra valvulas, tum alibi, ut puta qua per Ventrem decurrebat, alba intus futurorum ossiculorum ostendit initia. Uterum nunquam fœtum gessisse, hymenis inspectio docuit, humilis quidem, sed integri, certe nusquam dilacerati. Idemque, utero inciso, cervicis intima structura confirmavit, magna ex parte haud alia atque in iis quæ non pepererunt. Fundi tamen, in transversum dilatati, posteriorem internam faciem superius excrescentia obducebat, circuli figura: quæ ab latere ipso dextero incipiens, haud ita procul a sinistro desinebat, ut non multo minori esset diametro quam illa quæ supra (c) in Bononiensi muliere descripta est. Sed non, ut illa, erat soluta, si parvam excipias partem quæ ad sinistram inferioremque oram pertinebat: reliqua ei faciei uteri inhærebat, quæ paulo ante dicta est. Tenui erat crassitudine, plana superficie, colore exterius cruento; interius ex subalba, compacta, ac firma constabat substantia.

34. MULIERCULÆ cachecticæ, & pene hydropicæ, membra quæ urinæ, & quæ generationis causa creata sunt, examinabam sub finem Januarii A. 1749. cum in primis hæc offendi. REN sinister superficiem habebat pluribus hic illic cellulis sero plenis, sive hydatidibus mediocribus, minoribusque inæqualem. Nam etsi magna ex parte intra id viscus, erant conditæ sic quidem, ut ad pelvim nulla earum perveniret; tamen extrorsum quoque prominebant, ut aliquæ earum, quæ dissilierant, serum in ventris caveam effundendo, incipienti asciti materiæ nonnihil addere potuerint. Ren alter nullam conspicuam habuit in superficie; nam una, quæ mediocris inerat, inter superficiem, & pelvim, ad neutram perveniens, condebatur. Urinaria vesica, parte saltem ima, tota intus a confertissimis vasculis rubra erat, & inflammata. Quod vero ad genitalia attinebat, utero innatus erat tumor sphæræ forma, cujus diameter sesquidigitum æquabat. Tumoris pars major extra uterum prominebat; minor in pariete hujus anteriore, ad alterum latus, sic erat condita, ut ad cavum visceris non perveniret. Durus erat totus, interius albus, albedine tamen quibusdam minus albis maculis hic illic variegata. Interior facies cervicis quidem erat alba, & inæqualiter, ut ita dicam, tuberosa; fundi autem rubra, & in duas leves prominentias assurgens, quarum neutra, nisi in superficie, rubebat.

35. Ad has quatuor Observationes, in Gymnasio, ut dixi, habitas, placet aliam addere, quam habui in Nosocomio circa medium Decembrem A. 1748.

36. MULIER ibi consistente ætate mortua erat, quæ diu melancholico delirio, & febricula domi laborasse dicebatur, neque enim pro certo id scire licuit, ut neque cur demum morti esset proxima, cum in Nosocomium illata est. Tuum erit ex iis quæ, cunctis propemodum visceribus perlustratis, præter naturam adnotavi, quibus morbis macerata esset, conjicere. CADAVER mediocri erat habitu.

Cerebrum; ut hinc incipiam; nulla peculiari duritie; laxum autem cerebellum inveni. Intra cranium nihil usquam aquæ offendi. Nec in Thorace graviora conspexi. Imo ne pulmones quidem usquam ad pleuram vel minimo nexu alligabantur. In corde vix aliquid concreti sanguinis habebat; in vasis autem Magnis nihil prorsus: vidi autem sanguinis modicam copiam ex Aorta jam descendente prodire.

Sed in Ventre plura fuerunt quæ animadverti. Et primum, cum abdomen incideretur, sanguis in hypogastrio inter musculos repertus est, in grumos, quasi ut in sugillatione, concretus: cujus rei incognita erat causa, neque in ventris cavo quidquam recentis læsionis ei loco respondebat. Lien ea fuit longitudine, ut a sua sede incipiens, ad Ilium os perveniret: cui tantæ longitudini cæteræ dimensiones non congruebant. Laxus erat, nec lividus, sed magnam partem rubens, anteriore saltem facie. Bilis plurima suam vesiculam distendebat. Aquæ fuit aliquid in ima pelvi. Vesica interius ad urethræ orificium, & aliquo supra hoc spatio sanguiferis vasculis erat distincta. Uterus aliquanto sinistrorsum inclinatus; & ejus tamen osculi orificium, incisa vagina, quæ tota propemodum livebat, & grave olebat, magis erat a dextris quam ea ferret inclinatio. Causa erat ejus corona, quæ, æquo durior, a sinistris tumore quodam augebatur.

37. Sed de excrescentiis, & tumoribus internis uteri satis; ne quod vereri nos, diximus, crescant hæ Litteræ præter modum. Ex illiusmodi autem vitiis, quæ ut crebro deprehendantur, intelligis, mirum non est, si causa aliqua accedente, pessimi interdum tumores, hisque exulceratis insanabiles Fluores fiant.

Proxima Epistola quidquid restat muliebrium morborum persequemur. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XLVIII.

Verba fiunt de Graviditate Falsa, Abortu, Partu infelici.

SI forte miraris, tot ejuscemodi argumentis unam hanc a me Epistolam tribui; miraberis magis, duas, haud amplius, neque eas longissimas, Sectiones XXXVII. & XXXVIII. in Sepulchreto tribui non illis modo, sed simul etiam aliis pluribus, in quibus sunt Gemellorum Origo, Hermaphroditi, & Virginitatis Notæ. Quæ mihi argumenta neque hic tractanda arbitror, ubi institutum postulat, ne de aliis quam de abditis morborum causis per anatomen quæsitis agatur, neque, si tractanda essent, aut ullum, aut magnum apud me pondus haberent pleraque eorum quæ de illis, aliisque ejusmodi rebus in has Sectiones relata video. Quod ne temere a me dictum putes; exempla nonnulla indicabo. Quid enim ad Gemellorum Originem Observatio ista (a) Gerardi Blasii, qui testium vesiculas, ne dicam hydatidem facile quandam extra horum alterum hærentem, sine ulla dubitatione habet pro ovis? vel quid ad eandem Originem ista quæ subjicitur, Appendix? in qua; ut alia præteream, a sententia Blasii non discrepantia; *aura seminalis per vas Deferens, sive Ductum brevem*, id est testis vinculum teres, ut opinor, *ad* ipsum *usque* testem *traducitur*; quasi eo vinculo quadrupedum fœminæ non carerent: *ovi ductus gallinarum rectus* esse dicitur, & *laxior*; *in homine vero angustus*, & valde *tortuosus*; quasi cum in gallina laxior est, non simul esset, quanto muliebri tuba longior, tanto etiam; id est præter omnem comparationem, tortuosior. Adduntur & hæc; tubarum cum testibus connexio est magis indaganda, ne forte quæ laciniæ, seu fimbriæ illarum dicuntur, effectus sint disruptionis, videlicet ne tubæ cum antea testibus secundum naturam fortasse adhæsissent, ab illis *per incuriam, dum intestina extrahuntur, communiter abrumperentur*; quasi tubæ ex longe te-

(c) n. 7. (a) 4. in Sect. 37.

nuissima membrana fierent, earum autem fimbriæ ea structura, figuraque essent, ut possent ad eum modum produci: est inter uteri cervicem, & testem alter qui semen transvehit, ductus, qui *cervicalis dici non absurde posset*; quasi ductum ejusmodi esse vas quodpiam sanguiferum, non constaret: denique; ne longior sim; per teretia uteri ligamenta *seminalis materia, nec non alia in utero coacervata excrementa ad inguina expelluntur*; quasi manifestum non esset, ea ligamenta cum uteri cavo non communicare. Et hæc quidem de gemellorum origine, & generatione.

De Hermaphroditis autem quorsum dissectiones istæ tres? (*b*) quando cum fœmineo naturali penis conjunctus neque urethræ orificio erat præditus, neque urinam emittebat; ut vel sine ulla dissectione nihil esse aliud, constaret, quam magnitudine monstrosa clitoridem. De Virginitatis denique Notis satius erat nihil attingere, quam duas, tresve istas (*c*) in extrema Sectione XXXVII. Observationes proponere, ex quibus lectores partim vix sciant, quænam inter notas illas non sit ponenda, partim credant, ne hymenem quidem, qui tamen præcipua, siqua alia, Virginitatis est nota, in illis esse commemorandum, præsertim cum in adjecto Scholio carunculæ etiam solæ pro ea præcipua nota haberi posse dicantur, neque minus ad Pinæum hujus sententiæ propugnatorem, quam ad alios lector rejiciatur. Quibus de rebus tanto minus hic a me quidquam addendum puto, quod satis alias quid observaverim, in Adversariis (*d*), quid autem censeam, fuse in eo Responso dictum est quod inscribitur *super Judicio Obstetricum de Mulieris Virginitate*.

2. In Sectione etiam XXXVIII. non pauca sunt quæ aut non eo loco poni, aut adjecta animadversione aliqua omnino emendari debuissent. Neque enim pro his possis dicere quod pro plerisque eorum fortasse quæ supra notata sunt, nimirum quo tempore edebantur, necdum iis meliora fuisse proposita: quanquam & tunc multo meliora jam prodierant, & tanto magis eo tempore quo Sepulchretum recusum, & auctum est. Scilicet recentissimis Observationibus opus non fuerat, ut hæc, quorum aliqua continuo indicabo, non sine emendatione proferrentur. Observatione I; ut omittam, quædam in cujusdam fœtus (*e*) dissectione ita proponi, ut cum secundum naturam sint, ipsa quoque a plerisque lectoribus credi possint ad vitiosam constitutionem attinuisse; quis ferat (*f*), funiculum fœtuum umbilicalem *communiter & in omnibus ulnarum aliquot longitudine esse solere*? aut quis *mirum* esse, credat (*g*), a fœmina quæ septies abortiit *nunc breviore, nunc longiore a conceptu temporis spatio, editos omnes abortivos fuisse tamen ejusdem magnitudinis, pollicis articulum fere æquantes*; quis, inquam, hoc *mirum* credat, nisi forte qui non intelligat, alios quidem alio tempore fuisse ejectos, omnes tamen eodem mortuos? posse enim mortuum fœtum vel plures menses in utero retineri, etiam sine corruptione, & fœtore ullo, satis præter alias, in primisque apud Ruyschium (*h*), ea monstrat quæ continuo sequitur Observatio (*i*). Observatione autem II. (*k*) cum fœtus quidam cujus exitum viarum tumor prohibuerat, compresso ab uno latere cranio repertus esset; inde hoc infertur: *ex quo clare elucescit, non solum vim expultricem uteri facere ad protrudendum fœtum, sed & ipsum infantem allaborare ad sui e carcere liberationem*: probaturne tibi hæc rei, cæteroquin per se non falsæ, consecutio: quando mater 5. *aut* 6. *diebus doloribus partus laborasse* dicitur, infans autem post primos illorum dolorum dies nullum vitæ signum edidisse; ut minime constet, an utriusque, an matris unius conatibus ea cranii compressio debeatur? Verum hæc satis sint. Per te enim quatuordecim exempla perlegens, quæ Observatione I. ita proferuntur quasi omnia ad abortum attinerent, intelliges, num secundo, quod ad partum spectat, inter reliqua esset locus, multoque illud magis, num ad institutum pertineant omnes quæ in IX. congeruntur, Observationes; cum pleræque earum certe non ad præternaturalem, sed ad naturalem attineant uteri tum in gravidis, tum in puerperis constitutionem. De qua noli hic quidquam a me expectare. Ad scriptionem enim longe aliam pertinent quæ ipse quoque de constitutione illa neque semel, neque indiligenter observavi. Sed ut ingenue quo studiis inservirem tuis, hæc in memoratis Sepulchreti Sectionibus notavi; sic ultro fateor, plurima in iisdem esse probanda. Quorum capita in his Litteris sequar, alia tamen interjiciens, aut adjiciens quæ & necessaria esse, & huc spectare, existimabo.

3. Et primum, quod ad Graviditatem Falsam attinet, nimis notum est, haud ita raro Medicos falli sive in vera pro falsa, sive in falsa pro vera habenda. Utinam vero certa semper exstarent signa; his enim freti docti saltem, attentique Medici neutrum in errorem laberentur. Certum utique, & manibus, interdum oculis quoque, est obvium graviditatis veræ signum, fœtus in utero motus: quem qui semel, præsertim frigida; sic enim excitari solet; manu imposita, bene perceperint, non illis intestinorum a flatibus, non alii ulli motus imponent; usque adeo peculiaris ille est, & qui non nisi a vivo fœtus corpore edi possit. Verum primis non solum mensibus hoc signo caremus; sed & cæteris interdum; imo nonnunquam postremis, sive ob fœtus infirmitatem, sive aliis de causis. Memini, rogatum quondam me esse, ut adolescentulam inviserem, cui postquam Chirurgus e mamma cancrosum, ut ajebant, tumorem abstulerat, venter a novem jam mensibus tumere cœperat. Quo minus renati, ut sæpius solet, & tunc in utero timebatur, cancrosi tumoris signa, interrogando, reperiebam; eo diligentius, ac diutius tumentem uterum contrectavi. Cum prægnans hic videretur, ego vero motum perciperem nullum; parentum autem præsentia non sineret me frigidam petere, in quam possem calentem; æstas enim erat fervidissima; manum demittere; sevocavi adolescentulæ Medicum, negantemque, se motum unquam in eo ventre animadvertisse, hortatus sum nihilominus, ut quamvis intactam eam Virginem omnes crederent, caute ipse prudenterque ageret, nec quid in aliis ejus similibus paucis ante annis accidisset non sine medentium dedecore, oblivisceretur. Quid quæris? Intacta illa Virgo paulo post infantem edidit. Est igitur signum quod dixi, certum, cum est; nec tamen non gravida potest esse mulier, cum abest. Aliud legi, ab doctis alioquin, & experientibus Viris pro certo, & in omnibus gravidis occurrente propositum, umbilicum videlicet protuberantem contra atque in hydrope, cunctisque aliis ventris tumoribus. Sed num in ascite nunquam protuberet, quam ad aquas educendas nonnulli perforant protuberantem, itemque num quam causam prominentis umbilici in gravidis ipsi proferunt, ea non sit aliis qui intestina sursum urgeant, tumoribus communis; hæc, inquam, aliaque non quæram, cum ipsi ante finem tertii mensis non extare hoc signum, fateantur, cumque insuper aliquando accidat ut gestatio uteri cum hydrope conjungatur. Ne Plateri Matronam (*l*) hic memorem, solitam *quoties uterum gerebat, in ascitem incidere*; pauci sunt Medici qui utrumque aliquando conjunctum non viderint, aut qui saltem, si cauti, prudentesque sint, alienorum errorum non ignari, an conjuncta essent, dubitaverint. Quo magis annis superioribus miratus sum, doctum cæteroquin Medicum, & valde exercitatum, cum mecum consilia iniret pro Illustri Matrona, quæ anasarca, & ascite laborans huc venerat, de nulla alia re solicitum quam de efficacibus adversus utrumque hydropem medicamentis statim propinandis, verba fecisse. Ego vero cum tenellos Matronæ filios, ipsamque ætate florentem viderem, neque interrogando certior fieri possem, uterum tunc ferret, necne; ista, inquam, medicamenta omnia probo, sic tamen ut priusquam de hac re qua de quæro, non liqueat, in usum trahi non incipiant; interea autem levioribus quibusdam, & tutis in utramque partem remediis utatur, aptaque in primis vivendi norma. Sapiit mulier, mihique auscultans, domum

(*b*) Ibid. Obs. 6. (*c*) Obs. 7. & 8. (*d*) I. n. 39. & IV. Animad. 23. & 24. (*e*) §. 3. (*f*) §. 7. (*g*) §. 6.
(*h*) Thes. Max. n. 40. 158 210. (*i*) 7. (*k*) 3. (*l*) Obs. l. 3. ubi de Extuberantia.

domum reversa, suo tempore ad me misit qui gratias ageret, nunciaretque, filio edito, simul a morbis illis solutam, nihil ex iis, nisi crurum tumorem, superesse. Complures quoque esse, video, qui signo nitantur vetustissimo, quippe in Hippocratis Aphorismis (*m*) proposito: *Quæ utero gerunt, his uteri os comprimitur*, indicio utique non contemnendo; & perutili primis illis mensibus, quibus priori, ut supra dictum est, non est locus. Itaque hoc feliciter usus sum, cum licuit; licuit autem perraro; nostratibus fœminis ejusmodi explorationi plerumque repugnantibus. Nec temere tamen sum usus, non ignorans, esse uteri morbos, in quibus, ut in parte docet Hippocrates (*n*), ejus osculum connivet. Imo ob eandem caussam non satis esse, credidi, si ad constrictionem illam osculi ejus quoque coronæ incrementum aliquod additum esse, non imperitus Explorator perciperet, aut si digito ea corona sursum nonnihil compulsa, mox hanc, subducto paululum digito, & stante muliere, relabi sinens, gravius uteri pondus animadverteret, aut denique si idem osculum posteriora versus inclinatum magis sentiret. Hæc enim etsi Hippocratico signo adjecta ipsius vim augent utique; tamen magnopere non fidendum, censui, nisi cum ea corona, ut Galenus (*o*) olim admonuit, æquo durior non esset, uteri autem morborum, vitiorumve, in quorum certe quibusdam inclinatio quoque antrorsum est, unde osculum retrorsum convertitur, omnia abessent indicia.

4. Igitur ne veram graviditatem pro falsa accipiamus, est ratio habenda accuratissime eorum omnium tum quæ adsunt, tum quæ absunt, in primisque si mulier antea gestavit uterum, an eadem quæ alias, signa initio præcesserint, ex quibus nunc pariter se gravidam factam censeat. Ob hujus enim rei, fallacis quidem interdum, sed non propterea negligendæ, contemptionem sæpe vidi Medicos in errorem prolapsos, ut ex tribus saltem, quas placet subjicere, Observationibus præclare intelliges. Hæ omnes ad Fœminas pertinent Generosissimas, primam hujus, reliquas meæ Civitatis.

5. FŒTUS ante sex menses, & dies aliquot; neque enim ab eo tempore mulier cum Viro consueverat amplius; conceptus fuerat, matre ob solitas initio post cæteras conceptiones molestias, quin gravida facta esset, non dubitante. Jamque uterus tertio mense tumere cœperat, cum, profluente multo ex hæmorrhoidibus sanguine, detumuit, ut deceptam fuisse mulierem, arbitrarentur. Itaque etsi postquam, eo fluxu conquiescente, recreata erat, iterum venter intumesceret; non propterea gravidam putavere. Rediit novissime idem fluxus, eique febris accessit. Tunc vero cum ipsa jam, nedum Medici, nihil de graviditate amplius suspicaretur; sanguis e brachio, & postmodum etiam e pede missus est, tum deinde medicamentum datum ad alvum solvendam. Paucis postquam datum fuerat, horis ecce inopinantibus omnibus, fœtus ejicitur mortuus, & septima post hunc hora Secundæ. Quæ cum fœtu, & eorum quæ dixi, omnium relatione ad me allatæ fuerunt postridie mane, qui dies fuit IV. Kal. Septembres A. 1727.

FŒTUS a vertice ad calces erat sex transversos digitos longus, funiculus umbilicalis novem, sed mira tenuitate, ut filum referret modicæ crassitudinis, sine ulla intorsione, ubique æquale. Corpusculum fœtus, qui erat masculus, bene intus extraque conformatum, nisi quod caput totum ita apparebat, quasi a lateribus fuisset compressum. Albus prodierat, nunc fuscus erat factus. Viscera fere omnia pallido, & obsoleto colore, jecur in primis, quod ex subflavo erat pallidissimum. Non modo urinaria vesica inanis, sed & Colon intestinum, & Rectum. Cum sanguinei coloris, non modo sanguinis, nihil usquam se ostenderet qua cunque sive fœtum secares, sive ejus funiculum, qui ad me integer, hinc umbilico annexus, inde placentæ, allatus fuerat, cumque primi saltem ab illo in hanc rami essent tenues, quidam quasi globi, nonnihil in longum se extendentes, magni, nigricantes, & sanguine ferme fluido distenti, per Secundarum membraneam faciem qua placentæ, hic revera pro parvitate fœtus amplissimæ, suberant, transpiciebantur. Cæterum etsi fœtus corpusculum neque erat exterius flaccidum, neque rugosis integumentis opertum, neque ex ipso, aut ex Secundis quidquam gravis odoris usquam extitit; non dubitavi tamen quin diutius in occluso utero, aut mortuus, aut certe infirmissimus, & mortuo similis jacuisset, antequam prorsus moreretur.

6. Repentinus multi sanguinis fluxus exsanguem, ut ex dissectione apparuit, fœtum ejusque funiculum reddiderat, & hunc prætere a adeo gracilem. In eo autem quod fœtus esse crederetur nullus, excusandus error Medicorum aliquanto magis, quam in proxima historia.

7. FŒTUM pariter immaturum, & mortuum ejecerat altera Matrona mense Sextili A. 1716. Huic se gravidam esse, ex consuetis sibi indiciis putanti, Medicus ut abundantem, quemadmodum existimabat, minueret sanguinem, e brachio miserat pondo libræ. Cum venter postea non ita pro gestationis tempore tumeret, mulierque iis mensibus quibus fœtus motum animadvertere consueverat, non perciperet, tum Obstetrix, tum Medicus ipse, Vir alioquin doctus, sed quam semel animo imbibisset opinionem haud facile deponens, non fœtum, sed molam utero geri, pronunciarunt. Qua pronunciatione cum perculsus esset, gravique mœstitia afflictus mulieris animus; forte accidit ut ipse in Patriam æstate illa secederem, insciusque rerum istarum, ejus rogatu a Consanguineis, Viris nobilissimis, meique amicissimis, ad ipsam adducerer. Quam bono, ut solebat, colore, &, nisi quod tristis erat, bene valentem cum aspicerem; quid tibi, inquam, Medico opus est? Nempe, inquit, ut ex eo sciam, gravida sim, necne. Tum ego cum interrogando, & ventrem contrectando, nihil audirem, nihilque perciperem, unde non gravidam esse, crederem, imo ex ipsa, itemque ex intima ancilla quæ ei semper fuerat a cubiculo, eadem omnia nunc esse, & fuisse, intelligerem quæ in prioribus fuerant uteri gestationibus, si duo illa exciperes de quibus antea dictum est; gravida es, inquam, nec duo ista, opinor, deessent, nisi quod in aliis gestationibus, cum junior esses, non fecisti, sanguinem eaque copia, mittendo, fœtus robur imminuisses, ejusque incrementum retardasses. Tum demum quis jussisset, ejusque de mola pronunciationem audivi. Ibi ego, quæ ipsum rationes permoveant, nescio: meæ certe me permovent, ut de mola ne suspicer quidem; fœtum vero imbecillem, & quem nisi apta vivendi norma, animique alacritate recrees, in periculum adducas, a te gestari, quo ad licet ejusmodi in rebus, confirmo. Vera hæc erant; at serius quam oportuisset, inculcata. Cum enim ipse rusticatum abiissem; non ita multis interjectis diebus, accidit, ut mulieri nec opinanti cruenti quidpiam e naturalibus prodiret. Medicus autem præjudicata opinione adductus, ut molam citius deturbaret, rhedam conscendere, & per inæqualia, atque aspera loca equis concitatis ire jussit. Dolores inde oboriuntur. Domum reditur. Mittuntur ad Medicum qui consulant quid agendum. Hic vero clysterem imperat: quo reddito, se venturum, promittit. Dum redditur, una mortuus fœtus, Secundæque ejiciuntur nulla cum mola. Venit non ita multo post Medicus. Occurrit ancilla de qua antea dictum est, iisdemque propemodum verbis excipit, quibus in re non valde absimili, ut in Sepulchreto (*p*) habes, Medicos olim excepit suos generosissima Veneta Matrona Helena de Mocenicis. Ancilla enim illa fœtum ostendens, en mola, inquit, quam hera gestabat mea.

FŒTUM, cum ut dixi, abessem, dissecare non potui. Sed gracilem, & nihil grave olentem fuisse, ab iis qui viderant, accepi.

8. Venia tamen digni sunt Medici, nisi si pertinaciam falsa cum opinione conjungant. Multo dociliorem, ut continuo intelliges, ibidem inveni alterum A. 1721.

9. FŒTUS quem immaturum, & mortuum ejecit mater, historiam nunc tertiam accipe, eo digniorem quæ

(*m*) Sect. 5. Aph. 51. (*n*) Ibid. Aph. 55. (*o*) De loc. affect. l. 6. c. 5. (*p*) l. 3. S. 21. in Schol. penult. ad Obs. 58.

quæ diligenter scribatur, quod mola simul ejecta est, eaque præcesserant quæ, ut in Observatione quadam Schacheri (*q*) cum hac quadantenus conveniente, opinionem veræ graviditatis propemodum tollerent.

Matrona habitu, & statura mediocri, sed qua nullam facile memini quæ plus sanguinis gigneret, felix plurium liberorum mater, nonnunquam tamen etiam abortionibus obnoxia, cum post ultimum partum quem immanis lochiorum copia erat consecuta, tristius hyemem traduxisset; Aprili mense ex consuetis sibi indiciis, cum menstruorum emansione conjunctis, se rursus concepisse, censuit. Secuta est appetitus ciborum tanta dejectio, vix ut vespertino dumtaxat tempore comederet, præsertim cum quidquid mane sumeret, vomitu rejiceretur. Huc accessit circa Idus Junias sanguinis ex utero profluvium. Adversus quæ mala, ægræ non prorsus insolita, cum alias post multa incassum adhibita, aquæ Nucerinæ usus profuisset, nunc minime profuit. Ob hæc Julio circiter medio ab ægra advocor, venæ sectionem supra quam dici possit, perosa. Itaque ea saltem quæ pertinaciter non recusaret, commendo, ut puta usum *gelatinarum* ex vituli cruribus, coralia in pollinem redacta, cydonitem, & pauca alia de hoc genere quæ utrique malo ita adversarentur, ut sanguinis tamen cursum violenter cohibere non possent. Utrumque interea perstabat malum, sic tamen, ut non difficulter ferretur. Quotidie enim mane surgebat mulier, stabat, sedebat, ambulabat, rheda etiam, cum vellet, minus probantibus nobis, per urbem vehebatur, nec quidquam fere prodibat sanguinis. Noctu dumtaxat, cum sive supina, sive in latus sinistrum cubaret; in dexterum enim haud poterat; profluebat, sive lecti calor moveret, sive non jacentis uteri osculo aliquid se opponeret quod operiret, aut quasi obturaret. Præter id quod noctu effluxerat, magna erat concreti sanguinis copia quæ cum primum surgeret, excidebat. Inter hæc ad cæteras mœroris causas gravissima quædam cum repentino terrore accessit ex nec opinato Viri infortunio, quod ut Civitas universa commiseratione, ita Uxor lachrymis, & planctu excepit. Et ea quidem quæ prima insecuta est, nocte sanguis ferme omnino substitit. At proximis vel fusius effluxit. Jam non erat quispiam qui tanta, & tam crebra sanguinis effusione spectata, gravidam crederet esse posse mulierem; sed ne ipsa quidem credebat amplius. Mihi tamen, quamvis senior, auscultabat Medicus sæpe inculcanti, judicium adhuc, ut in muliere quæ sanguine adeo abundaret, esse sustinendum: conceptionis solita indicia omnia præcessisse; abortionis in effuso sanguine, accurate semper inspecto, vestigia necdum ulla apparuisse: lente quidem uterum intumescere; verum si parcius tandem sanguis efflueret, citius fortasse tunc se elaturum. Dandam igitur operam, ut ejus effluxus parcior fieret; sic enim mulieris quoque vires servari facilius posse, quarum lapsus jam incipientis crura indicium dabant non æque firma atque hactenus fuerant, & minus roseus quam antea, faciei color. Cum alia quæ ea mente exhibuerat, minus responderent; dare cœpit veterem rosarum conservam, ut vocant, vitriolatam, qua, & confectione alkermes; sic enim appellant; sine odoribus excipiebat contusa citrea semina, & in boli formam redigebat. Hoc bolo & ventriculus aliquanto melius se habere incepit, & sanguinis multo minus profluere. Tunc vero; tertia jam pars præterierat Augusti mensis; non solum tumere cœperant mammæ, ut in prioribus uteri gestationibus, sed etiam altius se attollere. Hic iterum mulier, cæterique in depositam graviditatis opinionem redire. Erat tamen insoliti aliquid, quod illius, meumque turbaret animum, creber in utero punctionum sensus. Quæ me res movit, ut ventrem manu diligentius contrectarem. Quod dum facerem, magis aliquanto turbatus sum, uterum percipiens, non umbilicum versus acuminatum, sed in transversum utroque latere magis extensum, nec, si paulo fortius premerem, sine dolore id ferentem, præsertim ad dexteram iliacam regionem. Vultu quidem, ut debebam, non modo verbis, apud mulierem suspicionem dissimulavi meam. Hanc Medico tamen, & Viro mox aperui, vereri me, dicens, ne præter fœtum mola subesset: nec tamen propterea nisi id quod agebatur, agendum; neque enim ubi molæ suspicio esset, & majus in dies, quo minus sanguis exiret, uteri incrementum, iis esse locum quæ vehementer adstringerent, præsertim cum sanguis nonnullis quidem noctibus haud ita parce, plerisque tamen satis modice jam prodiret: nec contra ubi facile profluvium redire posset, simulque cum mola, fœtus esse crederetur, ad pellentia, ne in solis quidem molis semper tuta, decurrendum; sed observando, & pro re nata moderando sanguinis fluxum, quiete præterea & animi, & corporis, aptisque alimentis mulieris vires ad cujuslibet enixus casum esse conservandas. Hæc igitur dum attente fierent, post dies non ita multos, XV. Kal. Septembris, mulieri, dum forte staret, aquæ repente ex utero proruperunt neque odore, neque re alia ab iis quæ parturientibus prodire solent, nisi forte copia paulo majori, discrepantes. Vocata continuo Obstetrix cum proximi partus nulla præterea videret indicia, imo uteri osculum occlusum digito perciperet; hæc nobis curavit significanda: qui nisi novi appareret aliquid, interea quiescendum esse, respondimus. Unus, alter, & tertius jam dies sic erant exacti, me non valde mirante, quippe memore, non modo apud Harveum (*r*), totque alios legisse, verum etiam in Cive altera mea nobilissima aquarum effluxum multo ante extremum gestationis vidisse, felici nihilominus partu non ante legitimum tempus consecuto; ægre tamen hic ferente, ubi fœtum neque robustum, neque solum esse, existimarem. Die autem quarto, cum venter qui ab aquarum exitu detumuerat, iterum cœpisset tumere, ingruentibus partus doloribus, mola primum, deinde fœtus mortuus ejectus est, novissime autem, tribus interjectis horis, nec sine difficultate, & magna sanguinis profusione, Secundæ exierunt. Servata est mater, quæ undetrigesimo post anno obiit ex maligno ulcere, ut accepimus, in utero, an vagina, sed postremis illis annis oborto. Certe eo tempore quo fœtum illum gerebat, & eo quod protinus, & deinceps satis diu insecutum est, nihil fuerat unde uteri, aut vaginæ exulcerationem jure posses suspicari, indeque sanguinis illas effusiones repetere, ut posses in fœmina, ab Raygero (*s*) descripta, quippe quæ cum acerbissimis lumborum, & inguinum doloribus immanem primum uteri hæmorrhagiam passa est sex, septemve ante partum hebdomadis, post puerperium autem profluvium, quo intra perpaucos menses confecta est, fœtidissimi nigricantis humoris. Quod si nostrum cum propositis a Phil. Jacobo Hartmanno (*t*), & a Cl. Gutermanno (*u*) casibus tibi placeat conferre; non difficile intelliges, abortus, pariter cum mola conjunctos, quanta, & quamdiu profusio sanguinis præcesserit, neque tamen hic ab aperto in vagina sanguifero vase, nedum ab uteri, aut vaginæ exulceratione, deductus sit, aut deduci debuerit. Sed cætera quæ ad abortum attinent, a nobis descriptum, persequamur.

MOLA, eloto qui adhæserat, sanguine, haud crassior inventa est digitis transversis duobus, aliquanto autem longior, sectaque, nonnihil spongiosa, & quasi carnea apparuit. Secundæ nihil ostenderunt vitii. Fœtus qui sequioris erat sexus, novem digitos transversos longitudine non æquabat. Caput universum, & collum a magna quasi sugillatione, sine ullo tamen fœtore, nigricabat. Cætera etiam interius, nihil præter naturam, quantum videre potui, habebant. Inepta enim mulierum morositate, vix licuit ventrem aperire, in quo ventri-

(*q*) Progr. de Hæmorrhag. Gravidar. (*r*) in Additam. ad Exercit. de Generat. ubi de Uter. Humor.
(*s*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 3. Obs. 135. (*t*) Dec. ead. A. 4. Obs. 84. (*u*) Act. N. C. Tom. 3. Obs. 78.

ventriculum non inanem, quædam autem intestina animadverti ab iis quæ secundum naturam continebant, subnigra. Sed ne id quidem permisissent, nisi, ut solari possent Parentes, qui decepti marem amisisse tristius ferebant, uterum exiguum quidem, sed immisso per naturalis rimulam tenui specillo, cum hac manifestissime communicantem, sicuti curiosis ipsis pollicitus eram, ostenderem; clitoridis enim exstantior, rimulamque prætegens, ut in ejusmodi fœtibus solet, magnitudo illis pro pene imposuerat; nec mirum, quando sæpius Chirurgis, atque adeo Medicis ad eundem modum imposuit.

10. Neque immerito hoc a me dictum, cognosces ubi ab Auctore Scepsis utriusque de Vivipara Generatione in harum altera describi fœtum animadverteris, qui *vix attingens tertiam partem digiti auricularis, completus tamen* erat, *& distinctus in omnibus suis particulis, itaut vel sexus masculinus optime distingueretur*. Scilicet in hunc errorem, quem verbum istud *optime* fine ulla adjecta dubitationis, aut accuratioris examinis mentione, satis indicat, non incidisset, si anatomes exercendæ magis, quam impugnandæ, studiosus, eadem quæ solertes Anatomici, in primisque Ruyschius (*x*), de tanto faciliori ob ea quæ diximus, in dignoscendo sexu deceptione, quanto minor est fœtus, animadvertisset. Quem vulgarem errorem exterminari, parentum interest, qui persæpe abortus eo gravius ferunt, quod marium illos quoque esse, putant qui sunt fœmellarum.

Cæterum ut ad propositam historiam redeam, an sugillatio illa capitis inde orta sit quod aquis aut omnino, aut maxima ex parte jam effusis, non membranæ illis distentæ, sicque deorsum compulsæ ad viam fœtui dilatandam, sed fœtus, matris conatibus propulsus, ipse sibi per angustias oris uteri exitum aperire debuerit, an potius, si, quod facile acciderat, is credatur antea mortuus, læsionem ejusmodi quæ non nisi in vivens corpus, aut in cadaver recentissimum cadit, vel pridem, quæcunque ejus rei causa fuerit, vel statim a morte, capite jam antea deorsum converso forte contraxerit, itemque an mola culpanda hic sit, quæ, ut ipsum præcessit, sic inter ejus caput, & os uteri interjici potuit, viamque angustiorem facere, eademque obstaculum illud fuerit quod, ægra stante, sanguini exitum intercludere ex utero, quippe tum desuper compressa, videbatur, in medio relinquo. Quod vero aquas effusas ex amnio fuisse, non dubitem, ejusdem fœtus, qui non nisi quarto post die exclusus est, cum alia faciunt, tum illud insuper quod copia esse visæ sunt paulo majori quam debebant. Neque enim ignoro, fuisse ingeniose cogitatum, aquas ante justum tempus prodeuntes, non ad eum qui denique ejicitur, fœtum, sed ad alterum attinere qui simul quidem cum eo conceptus, verum in vitæ primordiis extinctus, & deinde colliquatus, istas quæ exitum anticipant, aquas reliquerit intra amnium proprium donec earum jugi incremento hoc adeo distendatur, ut alterius robusti, & ad maturitatem prope adducti fœtus vehementioribus motibus resistere nequeat. Sed ut de aquarum illo incremento hic minime disputemus, atque ut præterea concedamus, huic cogitato quibusdam in casibus esse locum fortasse posse, at non erat certe in nostro, ut pote cum fœtus imperfectus esset, ac debilis, neque in propositis a Petersonio (*y*), & Dethardingio (*z*); fœtus enim qui caput, jam exertum, rursus in uterum retraxisse, ibique alter duas, alter septem hebdomadas donec partus tempore omnino prodirent, restitisse scribuntur, suis profecto, non alienis aquis exitum aperuerant: aut si exempla hæc, quod ultro fateor, firmas requirebant probationes; alia tamen haud deerunt creditu faciliora, eodemque spectantia, si otium tibi ad quærendum fuerit. Cæterum præmaturum, & qui fere innoxius sit, aquarum exitum repetere plerumque solitus sum a rupto dumtaxat chorio, sic effluere sinente quod inter se, & amnium plus minusve illarum forte intererat secundum Observationes Ruyschii (*a*), & aliorum (*b*); quanquam hi nescio quam inde allantoidem humano in genere commenti sunt.

Aquarum vero ex amnio ipso ante justum tempus eruptionem illam esse, non dubito, quam merito Hippocrates (*c*) *malam* pronunciavit. Quamvis enim post ipsam non semper infelix sit partus; sæpius tamen minus est felix, sive illam ut causam, sive ut effectum spectemus. Ut causam quidem; nam effusa tunc aqua viam opportune fœtui neque dilatat, neque lubricat. Ut effectum autem; sive enim a minus firmis sit Secundarum membranis, sive ab nimia aquæ copia, sive ab ejus denique acrimonia, id quod Martiano (*d*), neque injuria, magis displicet, quomodo hæc duo novissima internoscamus, docenti; non bona certe aut de fœtus, aut de matris, aut de utriusque constitutione vel solidorum, vel fluidorum, vel utrorumque significat, contra atque ad partus, & puerperii optabilem felicitatem requiritur. Ex his proclive erit tibi explicare quædam, ad præproperam aquæ eruptionem, ad aliaque in proposita Matrona, & ejus partu, & fœtu, spectantia. In Molæ autem suspicionem quæ me signa induxerint, ex historia intelligis, ubi ipsa, qualia ea cunque sint, memoravi. Non facile utique est ita illius præsentiam cognoscere, ut audacter affirmes: ex signis tamen notis quæ Majores nobis reliquerunt, pudenter licet suspicari. Eorum plurima; quanquam non omnia simul occurrere necesse est, collecta videbis a Lamzwerdio (*e*), ex cujus innominati libro, maxima alioquin ex parte infrugifero, a quibusdam ætate hac nostra fuisse descripta, animadverti. Nec tamen ego istam molam aut ante partum, aut post dissectionem ex iis esse quæ veræ appellantur, censui; imo pro uteri polyposa concretione semper habui in muliere præsertim (quæ me res magis in eam suspicionem perduxit) cujus ex utero tantam prodire sanguinis copiam, & tam facile concrescentis, viderem.

11. Scilicet Molarum aliæ cum legitimæ sint, aliæ quæ illegitimæ sic appellantur; ex utrisque tamen quædam possunt aut cum fœtu conjungi, & sæpe abortionis causam afferre, sive uterum irritando, sive ejus cavum non parva ex parte occupando; aut sine fœtu adeo increscere, ut graviditatem mentiantur. Sed illegitimæ possunt in virginibus quoque intactis, castisque viduis progigni; legitimæ, nisi apud eos qui, dissentientibus cæteris, ponunt in mulieribus subventanea ova, non possunt. Illegitimæ; ut de his primum dicamus, aut ex sanguine in uteri cavea subsistente, aut ex interiore aliqua ejus excrescentia fiunt. Has ex certa basi, pedunculove cognosces, per quem, ut Ruyschius (*f*) proposuit, cum utero continuantur, aut certius ex sanguiferis hujus vasis in easdem productis. Illas autem quæ multo crebrius occurrunt, & ad quas plures quæ in Sepulchreto extant, non difficile revocabis, non secus ac in vasis, & corde ipso cæteræ polyposæ concretiones, ex sanguine fiunt: quas cur in uteris, ut Lancisius (*g*) docuit, etiam virgineis cum Hoffmanno (*h*) agnoscere nolimus, haud satis causæ esse, video, earum præsertim quibus menstrua uberius fluant, aut insolita non sit hæmorrhagia uterina; hoc enim, aut simili quopiam modo interpretandum censeo Cel. Virum Abrahamum Vaterum (*i*), qui in virginibus saltem *quibusdam* agnovit. Concretiones hujusmodi Ruyschius (*k*) docuit, qua ratione, etiamsi quidpiam membranarum instar adjunctum habeant, a molis quibusdam, inter legitimas ab aliis positis, distinguamus. Quibus de molis priusquam pauca attingamus, non est tibi quædam nostra Observatio singularis confor-

ma-

(*x*) Thes. Anat. 6. n. 48. 51. 54. 59. (*y*) Eph. N. C. Dec. 1. A. 1. Obs. 61.
(*z*) Earund. Dec. 3. A. 5. in Append. n. 8. ad cit. Obs. 62. (*a*) Thes. Anat. 5. n. 56. prope fin. & Thes. 10. n. 155.
(*b*) Vid. Littre Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1701. & Commerc. Litter. A. 1732. Hebd. 36. n. 3. (*c*) Coac. Prænot. Sect. 3. vers. 187.
(*d*) Annot. ad eund. vers. (*e*) Hist. nat. Molar. uter. c. 16. (*f*) Cent. Obs. Anat. Chir. 58.
(*g*) Epist. ad Mulebancher. (*h*) Differt. de ignor. uteri struct. §. 19. (*i*) Diss. qua Mola prægnans & cæt. thes. 12.
(*k*) Cent. citatæ Obs. 29.

mationis polypofarum quarundam uteri concretionum reticenda.

12. Nobilis in Patria noftra Matrona fuit, procera ftatura, colore, & habitu laudabili prædita, quæ nonnullos quidem intra primos geftationis menfes fœtus ejecerat; fed inter eas abortiones fæpe tamen geftatione abfoluta, vitales filios pepererat prægrandes, interdum & geminos, non fine gravi labore, & molefto puerperio. Inter hos difficiles partus fluori haud raro obnoxia fuerat albo, & innocuo, interdum levi etiam, medio inter menftruas purgationes tempore, fanguinis ftillicidio, quod femper Viri congreffus, paulo vehementior præfertim, non fine dolore aliquo renovabat. Hæc igitur mulier anno exacto circiter trigefimo quarto, cum fluor ille albus plane defiiffet; novo morbi genere per intervalla cœpit laborare, fæpius intra biennium recurrente, noviffimis autem tribus menfibus A. 1723. & primo infequentis anni, quo ego menfe per litteras confultus fum, ad certum femper tempus redeunte, menftruorum videlicet. Tunc enim obortis partus doloribus, & primo, aut altero die fanguinis curfu incipiente, vel uberius quam pro confuetudine effluentis, in medio fere eo curfu ex utero ejiciebatur corpus, ut apparebat, membraneum, idque ea forma, eaque magnitudine quæ triangulari uteri caveæ fatis refponderent, modice convexum exterius, qua facie erat inæquale, nec fine plurimis filamentis, quæ ab fedibus ad quas adhæfiffent, abrupta effe videbantur, cavum autem interius, qua facie erat læve, & madidum quafi ab aqueo humore, quem antea continuiffet, in exitu autem, per amplum foramen, quod in uno erat angulorum, a diftractione facile apertum, emififfet. Hujus ejectionem corporis lochia multa confequebantur, pro mulieris confuetudine fæpe interrupta. Quod fi nonnunquam id corpus non integrum, fed in fruftula divifum per vices prodiret; tum dolores, & lochiorum fluxus per vices pariter redintegrabantur. Singulis autem iftis quatuor menfibus, quibus a Viro fe abftinuerat, cum fingulas has permoleftas quafi abortiones paffa effet mulier, nec remedia, a pluribus qui confulti fuerant, egregiis Medicis imperata, quidquam profuiffent; rata, fibi effe multo conducibilius, fi novem faltem menfibus a doloribus vacaret; fecubare noluit amplius; itaque Martio menfe A. 1724. gravida facta eft. Ultra Junium tamen fœtum non pertulit. Sed hoc confecuta eft, ut Julio, duobufque infequentibus menfibus rite, ac fine illa moleftia menftrua fluerent. Cum vero nulla apparuiffent menfe Octobri, fub Novembris initium reverfi dolores funt cum defcripti corporis ejectione, cæterifque de quibus fupra dictum eft. Diutiufque ftatis intervallis eadem redire perrexerunt, ut cum ipfe uno ex annis proximis Foro Livii effem, ejectum viderim corpus, quod ut abfens refcripferam, ex polypofa concretione erat factum, membranam mentiente, in modum difpofitam parvi marfupii triangularis; ut proclive effet intelligere, vifcidas fanguinei feri particulas, ex uterinis vaforum ofculis prodeuntis, quæ albi fluoris forma olim excernebantur, nunc vifcidiores factas, ad omnes uteri parietes intimos adhærere, ficque in polypofam membranam concrefcere, quæ ad caveæ illius imaginem, quam in Adverfariis (*l*) trianguli propemodum forma effe, confirmavimus, quafi ad typum quendam conformata, marfupium referret, in quod expreffa quæ inter vifcidiores illas particulas fuerat, feri pars aquea retineretur, & marfupium fervaret cavum, & læve intus redderet: retineri autem facile quia five ob exftantes intra cervicem lacertos, five ob hujus, fi cum fundo conferatur, anguftias, five ob conniventis ofculi impedimentum fubfiftentes vifcidæ particulæ, ibique inter fe undique contingentes, jam inde ab initio mafupium occluderent: hoc denique fanguini, fingulis menfibus erupturo, primum quidem obicem opponendo, efficere, ut diftenderentur uteri vafa, ficque dolores concitarentur; deinde vero cum urgentis fanguinis vi a parietibus uteri diftraheretur, cruciatus augere; noviffime undique avulfum, non fine magna ob illam vaforum diftentionem & prævia, & comitante, & fequente fanguinis copia ejici. Habes, quæ initio, & poftea fuerit mea de hoc morbo opinio: qui in eo quidem mihi, Plateri (*m*), aliorumque Obfervationum, vel Aetio (*n*) olim non incognitarum memori, minime novus videbatur, quod ftato menftruorum tempore cum his concretio aliqua, idque diutius, ejiceretur; fed in eo quod concretio fingulari ifta forma effet, quam apud alios legiffe non memini; quin Platerum memini diferte fcripfiffe, *nullam* fe *cavitatem* in fua *potuiffe cognofcere*. Eorum qui confulti fuerant, aliis uteri excrefcentiam hanc noftram effe, vifum eft, aliis polypofam quidem concretionem, fed ex fanguine per vas aliquod, in utero ipfo erofum, deftillante. Qui fi, ut ego, aut infpexiffent ipfi, aut in Mariti multo accuratioribus quam Medici, litteris ad me miffis defcriptam legiffent; eas opiniones, ut puto, facile depofuiffent, quas tempus quoque a vero alienas fuiffe, oftendit. Nam ut morbus poftea diutius duraverit; finem per fe, & per ætatem habuit tandem. Cum enim ad tempus acceffit quo mulieribus folent definere menftruæ purgationes; jam primum, non fingulis menfibus, fed fingulis annis, bis terve, dumtaxat, redire cœpit: cum vero finem illæ habuerunt; & ipfe habuit: neque ullius in utero vel levis erofionis indicium, aut qualifcunque ex utero incommodi unquam extitit quoad mulier vixit; vixit autem donec cancer, in altera poftea mamma ortus, feptuagefimo anno jam proximam confecit. Porro Medici quo illa utebatur, fententia fuerat, concretiones illas de quibus dictum eft, fubventanea effe ova, cum idem, credo, fpectaret quod illi qui polypofas molas ab iis quæ ex fubventaneis ovis effent, per caveam quæ intra has, non intra illas foret, internofcere docuerunt. Qualia ova tametfi effent in mulieribus agnofcenda; difficile tamen effet dicere, cur in ifta fe explicarent femper in trianguli formam, fingulifque menfibus femper unum præfto effet quod in uterum defcenderet. Sed hæc hactenus. Nunc de legitimis, ficuti promifimus, molis pauca adjiciamus.

13. Legitimas Viri ætate noftra doctiffimi eas dumtaxat molas appellant quæ fine prævia conceptione non fiunt. Sed alii ex fœtu, & Secundis, alii ex placenta folum fieri poffe, credunt, fi quacunque de caufa rerum harum facies fic mutetur, ut facile pro iis quæ ab origine fuerant, agnofci nequeant, five maffam quafi carneam, imo carne multo duriorem, five aggeriem veficularum, ut quam olim Mercatus (*o*) vidit, repræfentent. Ruyfchius tibi in manibus eft, qui in placenta vel fola utrumlibet mutationis genus oftendit cum alibi, tum præfertim in Obfervationibus: ex quibus anno editis 1690. cur nihil eorum quæ hic, aut fupra (*p*) indicavi, ad Scholia faltem harum Sectionum augenda, relatum fit in Sepulchretum, non video. Placentulas enim minorum fœtuum non rariffime in utero fubfiftere, ab eoque fe conftringente magis magifque compreffas, longe aliud ac erant, non modo figura, fed & fubftantia carni duriffimæ fimili, videri docuit (*q*). Placentas autem fœtuum majorum ibidem reftitantes, interdum degenerare in veficulas, humoris aquofi plenas, idem, fiquis alius, præclare oftendit, cum unam eandemque placentam invenit (*r*) ex parte fanam, ex parte in ejufmodi veficulas jam mutatam. Quæ Obfervationes etfi veræ fint; tria tamen, aut quatuor funt addenda. Primum, neque minorum fœtuum placentulas non aliquando in veficulas degenerare, cum Ruyfchius idem in placentula fœtus *trium fere menfium* initia hujus mutationis, in altera autem *placentula* ipfam *mutationem magis luculentam* demonftraverit (*ſ*). Alterum, nec foli placentæ mutationem hanc convenire, quando non tantum ex pofterioribus Obfervationibus Ruyfchii conftat, vel in funi-

(*l*) I. Tab. 3. & IV. Animad. 42. (*m*) Obf. l. 3. ubi de Inanimat. Excret. (*n*) Medic. Tetrabi. 4. Serm. 4. c. 80.
(*o*) Sect. hac Sepulchr. 37. Obf. 1. §. 4. (*p*) n. 11. (*q*) Obf. 28. 29. 58. (*r*) Obf. 33.
(*ſ*) Thef. Anat. 6. n. 102. 103. & Tab. 5. Fig. 3. 4. 5.

funiculo umbilicali vesiculam ipsum *pluries vidisse* (*t*); sed & ex vetustioribus (*u*) manifestum est, eundem funiculum tot vesiculis præditum ipsi nonnunquam occurrisse, *ut totus videretur concatenatio vesicularum aqueo humore refertarum*: quin etiam ex Vallisnerii nostri Observatione (*x*) certum est, post immanem vesicularum numerum, ex utero ejectam esse placentam, ut; nisi hanc ad alterum fœtum pertinuisse, comminiscaris; liqueret, ex placentæ igitur mutatione illas non fuisse, quod ex aliorum quoque, ut puta Cl. Gutermanni (*y*) inferre potes Observationibus. Tertium, cum eodem Vallisnerio, quem ea pariter quæ modo adnotavi, fere omnia video animadvertisse, dubitari fortasse posse, num illa placentæ in vesiculas degeneratio tunc fiat cum in utero post exclusum fœtum subsistit, an priusquam is excludatur, sit facta. Ego certe in quadrimestris fœtus placenta, quæ simul cum eo exclusa fuerat, vesiculam vidi aqua plenam. Attamen sic ista mutatio sæpius in placentis quæ cum fœtu prodeunt, conspiceretur. Quartum denique, cum supra dictum sit, neutrum hoc molarum genus fieri non præcedente conceptione, & neutrum sane ab intactis virginibus, quod legisse meminerim, editum sit, summa profecto & peritia, & diligentia in examinando, nec minori prudentia in pronunciando opus esse, siquando ulla ex iis quæ a viro se abstinuisse creduntur, aliquid ejiceret quod ad alterutrum genus spectare a primo videretur, ne forte non placenta, sed mera sanguinis concretio, aut excrescentia quæpiam esset quæ carnis, aut vesicularum de quibus diximus, similitudinem gereret. Excrescentias enim quæ carnem referant, aut caro sint, passim extare, est notissimum: quæ autem ipsarum vesicularum similes sint, Litteris superioribus (*z*) est traditum. Quin etiam ut in ventris cavo hydrops est interdum ex hydatidibus, ut puta quales Ruyschius (*a*) pinxit peculiari sacco inclusas, ita non repugnat, hydropem uteri nonnunquam fieri ad eundem modum, præsertim cum hunc; nisi forte pro mola ex vesiculis, ut alii malunt, habendum; capite *de uteri hydrope* Aetius (*b*) descripserit, *Humoris copia*, inquit, *in uterum confluit, & aliquando corpuscula quædam, vesicæ fellis simillima, in ipso generantur, in quibus humor colligitur:* eaque corpuscula infra vocat *pelliceas*, & *aqua refertas vesicas*. Nec desunt exempla diuturni hydropis soluti per immanem ex utero excretum hydatidum numerum, quale propositum leges a Cl. Kannegiessero (*c*) in vetula annos nata circiter septuaginta: quanquam esse aliqui possunt qui in hac quoque hydatides illas ad veram molam attinuisse, suspicentur, nimirum ex placenta fœtus, dum ætas adhuc ferret, concepti, postque hujus obitum multos per annos gestata. Quod ideo dico, quia Cl. Rideux (*d*) molam alterius, sed legitimi, ut non dubitat, generis a Vidua annum agente septuagesimum septimum ejectam, quamvis ea magnitudine, & pondere; ut mirum sit, nullum unquam sui indicium dedisse, censet tamen ob eas quas profert, rationes ex conceptu ortam mulieris cum annum ageret quinquagesimum quartum, nempe anno quo menstruæ purgationes, nihil ad id usque tempus imminutæ, repente defierunt; nonum autem filium anno ediderat quinquagesimo primo. Quibus positis duo colligas, licet. Alterum, ut videas, an hinc possis ex aliqua saltem parte explicare, quomodo fœmina, de qua apud Vallisnerium (*e*) legeris, ipsa quoque totidem liberorum parens, quorum ultimum credebatur anno propemodum quinquagesimo peperisse, anno demum septuagesimo secundo placentam ejecerit, ad eamque annexum frustum, libræ pondo, carnis informis, si quandam in summo excipias ocelli similitudinem, intus vero implexus quasi cujusdam intestinorum: item quomodo alia (*f*), hac postrema anno major, cui olim fœcundæ, nunc iterum menstrua uno atque altero mense redierant; cum multo grandiori carnis frusto *venas*; si veræ tamen venæ fuerunt, suamque tandiu potuerunt servare formam; occluserit. Alterum, ut siquid forte ejusdemmodi ex Vidua aliqua vel diu post mariti obitum prodeat quod ad veræ molæ naturam accedat, imo vera mola sit; non propterea de ejus pudicitia continuo dubites, quando, ut supra dictum est, potuit olim in abortu, vel minus animadverso, placentula in utero subtitisse. In Virginibus autem etsi hæc locum minime habeant; & in ipsis tamen, uti dicebam, diligenter etiam atque etiam videndum est, ne facilis contingat deceptio. Quæ ut quoad ejus fieri potest, vitetur; in carnosis quidem excrescentiis, & in polyposis sanguinis concretionibus ea juvabit attendere quæ supra (*g*) ad id memorata sunt, & indicata ibi Ruyschii loca perlegere, quin etiam addere Cl. Schlierbachii (*h*) Observationem, qui tametsi molam vidit *quadantenus vasculosam, copiosis simul hydatidibus refertam, quibus multa pinguedo interjecta apparebat*; non propterea ex Virgine esse, negavit, credo quia vel in polyposis concretionibus aliquid sæpe quod pinguedinem mentiatur, & aliquid interdum quod vasa quadantenus referre possit, conspicimus; de hydatidibus autem paulo ante dictum est. Sic etiam Phil. Jac. Hartmannus (*i*) nec a *pinguis cuticulæ* specie, nec a *pluribus tunicis, fibris vasis intermixtis & albis*, neque demum a *vesicula intus hærente*, & *gelatinam* continente se decipi, passus est, quin *coagulum sanguinis* esse agnosceret in ea tamen in qua si molam veram esse, dixisset, nullam inde labem ejus, quippe nuptæ, honesto nomini aspersisset. Itaque non quid appareat, sed quid sit, accurate quærendum est; veræ enim fibræ, vera vasa, veræ tunicæ, ex iisque confecta vesica sine viri usu esse non possunt. Imo hujusmodi vesica inter molas omnes maxime legitima esset, quippe inchoamenti embryonis, & humoris in quo is natat, involucrum, si molæ nomine, ut a plerisque nunc accipitur, res hujusmodi comprehenderetur: quanquam hanc ipsam vocabant *molam vesicularem* idem Hartmannus (*k*), & hunc secutus Cl. Gottwaldtus (*l*), qui ejus Icone satis earum simili quas edidit postea Ruyschius (*m*) suam illustravit Observationem. Hæc igitur in Virginibus esse non potest, nec quantum scio, illa pariter quæ aliquanto melius mola vesicularis appellaretur, id est aggeries vesicularum in modum racemi disposita. In qua agnoscenda ne qua deceptio contingat, haud inutile, opinor, fuerit magis accuratas descriptiones, Iconesque earum inspectare quæ post conceptionem ejectæ sunt, ramosque, aut ramulos in illis attendere, ad quos appensæ non raro prodiere. Quales descriptiones, Iconesque apud Ruyschium, quanquam vesiculas ipsas non semel pinxit, & multoties memoravit, & bis nonnunquam intra duodecim dies vidit (*n*), haud æque invenies ac apud Malpighium (*o*), & Vallisnerium (*p*). Certe autem parvæ illæ ex vesiculis factæ excrescentiæ quas mihi intra uterum videre contigit, ramulos ostendebant nullos ad quos vesiculæ appenderentur, quippe inter se constipatæ, cohærentesque aut per se, aut per interjectam neque tenuem, neque ramosam substantiam.

14. Cæterum vesicarum quæ ex utero ejectæ sint, tot prostant Observationes, totque harum collectiones ab Eruditis Viris sunt indicatæ, ut in sylvam ligna ferre videri possem, si alias huc, mihi notas, fusius adderem. Nam & Forolivienfem Matronam scio quadragesimo circiter ab hinc anno vesiculas alias majores, alias minores, alias minimas edidisse, & hic pariter uxorem Prætorii famuli A. 1727. ejecisse plu-

(*t*) Ibid. n. 45. & Tab. 2. Fig. 3. (*u*) Obs. 14. & Fig. 15. (*x*) Opere Tom. 2. P. 1. ubi de Partu Vesicular.
(*y*) Act. N. C. Tom. 3. Obs. 78. (*z*) n. 20. & seqq. (*a*) Obs. cit. Fig. 24. (*b*) Medic. Tetrabibl. 4. Serm. 4. c. 79.
(*c*) Act. N. C. Tom. 6. Obs. 89. (*d*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1735. (*e*) Tom. 2. cit. P. 2. c. ultim.
(*f*) Eph. N. C. Cent. 6. Obs. 74. (*g*) n. 11. (*h*) Act. N. C. Tom. 7. Obs. 61.
(*i*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. & 6. Obs. 206. (*k*) Earund. Dec. 2. A. 10. Obs. 157.
(*l*) Earund. Dec. 3. A. 9. & 10. Obs. 159. (*m*) Thes. Anat. 6. Tab. 2. (*n*) Advers. Anat. Dec. 2. c. ult.
(*o*) Op. Posth. (*p*) Opere loc. cit. & Eph. N. C. Cent. 9. Obs. 73.

plurimas, fœtus qui expectabatur, loco, & Albertinum ſub initium A. 1724. ſemel, atque iterum menſis intervallo a fœmina quadam non ſine febre, ſævisque doloribus excluſam vidiſſe aggeriem veſicularum, quæ rubri ribeſii majores acinos, niſi quod colore erant paulo dilutiore, figura, & diſpoſitione referebant: nec vero color alias fuiſſe iſtas ac alias de quibus loquimur, veſiculas, oſtendit, quando non Tulpius modo (*q*) quaſdam quæ *aqua crocea*, ſed & Lanciſius (*r*) alias quæ in uno eodemque racemo inter cæteras limpido, aut ſubflavo latice plenas, *ſubrubro veluti cruore* diſtendebantur, huc attinuiſſe, non dubitarunt, ut neque Cl. Viri Magnenius (*ſ*), Dechiappa (*t*), & Gutermannus (*u*), quorum hic in quibuſdam majoribus, alter in omnibus; omnes enim erant majores; *ſanguineam*, vel *rubellam* intus *maculam* conſpexerunt, Magnenius autem in altera mola nonnullas *flaveſcentes*, duas tantum, aut tres exterius *rubeſcentes*, in altera ejuſdem mulieris omnes; quæ erant innumeræ, & miliares; *rubicundiſſimas* deprehendit. Quibus denique addes Ill. Hallerum, ubi (*x*) veſiculis albis deſcriptis, qui petiolis ex placenta emiſſis adhærebant, in ipſa quoque placenta, ait, *veſiculas rubicundas magis fuiſſe pariter ſibi innexas*. Mitto alias in quibus nihil quod ad rubrum colorem ſpectet, adnotatum eſt, ex utero ejectas veſicas, ſive ſolutæ exierint, ut fortaſſe quæ in Commercio Litterario A. 1745. (*y*), certe autem, ni fallor, quæ a Præcl. Phil. Conrado Fabricio (*z*) memorantur, ſive non ſolutæ quidem, ſed confuſo ordine diſpoſitæ, ut quæ a Cl. Wogau (*a*) deſcribuntur, ſive demum *uvæ inſtar racemorum collectæ*, ut quæ a Cl. Viris Jo. Sebaſt. Albrecht (*b*), & Jo. Jac. Treyling (*c*): quod ad genus fere omnes ſpectabant de quibus paulo ante relatum eſt. Ad me quoque allatæ ſunt interdum ex eodem genere quamplurimæ, præſertim A. 1716. quas poſt fœtum violenta abortione excluſum Veronenſis mulier ejecerat. Eas ſimul cum eo qui miſerat, Vallisnerio examinavi. Sed ob eandem, puto, quæ dicta eſt, cauſam, nempe ingentis jam tum ejuſmodi hiſtoriarum numeri, cum ipſe poſtea, quod ſciam, Obſervationem hanc non ediderit, ego pariter prætermittam. Addam potius, quale initium veſicularis molæ in canis utero deprehenderim A. 1723; neque enim tot proſtant hiſtoriæ molæ ejuſcemodi in utero viſæ, quot ejectæ; multo autem rariores ſint molæ in brutis animantibus oportet, quando non Ariſtoteles ſolùm (*d*) *in mulieribus* illas *aut ſolis*, *aut maxime* gigni, ſcripſit, ſed etiam inter Recentiores Harderus (*e*) *ejuſmodi quicquam ex bruti utero excretum* negat ſe *conſpexiſſe*, rogatque cæteros, *ut ſi quid de his compertum habeant*, *vel olim experiantur*, *publico ſibique non invideant*. Non me fugit, in gallinarum ovis ſive excluſis, ſive in ovario hærentibus, molas fuiſſe repertas, ut a Vallisnerio (*f*), & a Gottwaldio (*g*). In perfectis autem quæ vocant, brutis animalibus, de quibus Harderus videtur loqui, non inficior, eſſe fortaſſe exempla poſſe hoc quod ego producturus ſum, inchoamento luculentiora: in præſentia tamen legiſſe non memini: & quamvis Eruditiſſimus Vir ajat, *in vacca etiam molam veſicularem Vallisnerium deſcripſiſſe*; in cane fortaſſe voluit dicere, in qua revera deſcripſit (*h*); ſed ejuſmodi, ut ipſe ſit faſſus „ difficile judicari, num eſſet aliqua „ præter naturam productio nata ex uteri ſubſtan„ tia. „

15. CATELLA quæ multoties pepererat, ſed binos, haud plures, ſingulis partubus, cum ante menſem a cane inita, gravida facta crederetur, noviſſime dies aliquot triſtis viſa, repente convulſivis motibus correpta, ſine ullo ejulatu mortua eſt. Herus, Vir doctus, meique amicus poſtridie ad me venit, petiitque, ut ſi commodum eſſet, cauſam mortis quærerem: quod ipſo qui cadaver afferri juſſit, aliiſque in Re Anatomica exercitatis ſpectantibus, continuo præſtiti. CEREBRI Laterales ventriculi, & præſertim ſiniſter, magnam vim aquæ continebant, quam non diu ante mortem illuc effuſam rubor Choroidum plexuum indicabat. Cordis caveæ plenæ ſanguinis ferme concreti, nigerrimi. Ventris potiſſimum membranæ; nam alibi quoque pingues fuerant; ea pinguedinis copia, circa uterum præſertim, refertæ erant, ut tenuem totum utriuſque tubæ tractum demonſtrare vix potuerim. Teſtes, etſi prope alterum eorum conſpiciebantur hydatides, nullam ex iis quas ſecundum naturam plerumque ſolent, veſiculam habuerunt: nec mirum, quando toti quaſi carnei videbantur ex contractis videlicet corporis quæ lutea in vaccis, & mulieribus appellamus. Per vaginæ interiorem faciem hic illic prominebant ſubrotundæ glandulæ inæquali magnitudine, ſcirrhoſa duritie. Inde ad uterum progreſſus, initium ſiniſtri hujus cornu omnino impervium offendi. Erant tamen cornua ambo inceſſu tortuoſo, & hic illic magis, minuſque protuberantia, quamvis non ita in diſtinctas cellulas uſquam dilatata, ut in prægnantibus jam ab aliquo tempore canibus videre conſuevimus. Tota interior eorum facies ad tactum tenera, rubebat. Sed iis locis ubi exterius majores cæteris protuberantiæ apparuerant, humor continebatur craſſus, mucoſus, ex viridi albus, ut pus referret, inodorus, nullum fœtus inchoamentum oſtendens. Hunc autem humorem complectebatur mollis quædam rubenſque ſubſtantia, in qua veſiculæ ſe prodebant aqua plenæ, aliæ alia magnitudine, ſed parvæ omnes, nec plurimæ.

16. Inter reliquas falſæ graviditatis cauſas merito in Sepulchreto poſt Molas referri video alios non modo uteri, ſed & quarundam præterea ventris Partium tumores. Uteri quidem ſive ab internis ſint, externiſve excreſcentiis, ſive ab humoribus in ejus viſceris parietibus, aut ejus etiam cavea reſtitantibus, intercluſo per oſculum exitu a quacunque cauſa id vel conſtringente, vel obſtruente. Quorundam autem aliorum viſcerum, in primiſque meſenterii. De quibus fere omnibus rebus cum alias a me plura, aut pauciora ſcripta ſint; hic ea repetere non oportet. Illud vero potius expediam, quod ex me quæſitum eſſe a te, memini, quando, & quomodo ob renem unum dumtaxat a primordiis creatum ſic promineat venter, ut vel Anatomicus poſſit decipi, & pro uteri geſtatione accipere? id enim inter cæteras cauſas *graviditatem ementientes* in hac Sepulchreti Sectione (*) fuiſſe propoſitum. Etſi proſpicio, in tanto prolixiorem quam putas, ſermonem oportere me ingredi, ut tibi a propoſito hujus Epiſtolæ digredi videri poſſim; faciam tamen non illibenter, tum quia, ſi hunc prætermittam, nullus mihi ſupererit opportunus tuæ iſti poſtulationi ſatisfaciendi locus, tum quia ſimul in aliquem ordinem innumeras ferme renis unius Obſervationes redigere conabor, quod, ſi potero, non erit inutile effeciſſe. Nunc enim certe multo mihi facilius eſſet tibi ſatisfacere, ſi qui poſt Pinum (**) inventi unius tantum renis exempla collegerunt, Schenckius (*i*), Bauhinus (*k*), Riolanus (*l*), Panarolus (*m*), Rhodius (*n*), Hornius (*o*), Blaſius (*p*), Francus (*q*), Hilſcherus (*r*), aliique deinceps exempla omnia quæ, ſua quiſque ætate jam edita, facilius poterant, propoſuiſſent, & propoſita in certas claſſes diſtribuiſſent. Illi vero aliqua, in obviis etiam libris

(*q*) Obſ. Med. l. 3. c. 32. (*r*) Epiſt. ſupra cit. ad n. 11. quæ prima eſt apud Vallisner. Iſt. della Generaz. P. 3. c. 3.
(*ſ*) Act. N. C. Tom. 1. Obſ. 166. (*t*) Ibid. Obſ. ead. (*u*) Obſ. cit. ſupra ad n. 9. (*x*) Opuſc. Pathol. Obſ. 40.
(*y*) Hebd. 33. in fine. (*z*) Propempt. ad Diſſ. I. B. Hoffmanni not. *c*. (*a*) Eph. N. C. Cent. 9. Obſ. 85.
(*b*) Commerc. Litter. A. 1738. Hebd. 28. n: 1. in fine. (*c*) Act. N. C. Tom. 5. Obſ. 134. (*d*) De Generat. Animal. l. 4. c. 7.
(*e*) Eph. N. C. Dec. 2. A. 2. Obſ. 185. (*f*) Opere Tom. 1. P. 3. pag. 126. & Tom. 2. P. 2. pag. 212. n. 16. & pag. 240. n. 9.
(*g*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obſ. 157. (*h*) Opere Tom. 2. P. 2. verſ. finem.
(*) XXXVII. Vid. titulum Obſervationis 3. præfixum ad n. 6. qui pro n. 7. ibid. ponitur.
(**) Annot. ad pag. 51. 8. Opuſc. Anat. Euſtach. (*i*) Obſ. Medic. Rar. l. 3. ubi de Renib. Obſ. 2. & 3.
(*k*) in Notulis ad Theatr. Anat. l. 1. c. 22. (*l*) Anthropogr. l. 2. c. 26. (*m*) Jatrologiſm. Pentec. 1. Obſ. 3.
(*n*) Mantiſſ. Anat. Obſ. 32. (*o*) Annot. g ad Botalli. Obſ. Anat. (*p*) Append. ad Bellin. de Renib.
(*q*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. & 6. Obſ. 176. (*r*) Proluſ. de unico reperto Rene.

bris extantia, prætermiſerunt, & quæ produxere, ea fere promiſcue indicare conſueverunt, cum haud difficile eſſet in ea dividere in quibus ren unus factus eſt pro duobus, & in ea in quibus factus eſt ex duobus, & prima illa rurſus in ea in quibus ren ſuum occupat latus, & in ea in quibus, Spinæ impoſitus, medium tenet. Ad illa prima attinent, & rene quidem ſuum latus ſervante, præter vetuſta ex Ariſtotele (ſ), ea quæ tot poſteri, & in his Sphærerius (t), & Solenander (u) ex Matth. Stoico, Plazzonus (x) cum Silvatico, apud quem legere præſtabit, Hallerus (y), Petſchius (z) propoſuerunt, &, ſi meam ſeponere hinc malis dubitationem, Epiſtola XL. (a) indicatam, etiam Tulpius (b), & Meekrenius (c). Quam dubitationem ſeponas licet in Obſervatione Hilſcheri (d): etſi enim a te addi hæc poſſit ad eas quæ in Sepulchreto ſunt ad renalem iſchuriam a calculis attinentes; tamen, ut cætera omittam, ſatis indiciorum ab ſolerti Perſcrutatore congeſtum eſt, unde renem alterum a primordiis defuiſſe, intelligamus, non ſecus atque in Profeſſore illo Cabrolii (e), & in memoratis alias (f) a nobis adoleſcente Manfredii, catella noſtra, & cuniculo, imo & Sacerdote, & muliere Valſalvæ, & Poupartii puella. Fuit autem in muliere illa id quoque indicio, unum ab natura fuiſſe renem quod hic binis pelvibus inſtruebatur, biniſque ureteribus: quot in Panaroli (g) item juvene, & in Laubii (h) milite non ſolum fuiſſe, legimus, ſed præterea ex ureteribus alterum in eam ſe immiſiſſe veſicæ partem cui ren nullus reſpondebat. Memoratis hactenus exemplis quæ ad primæ claſſis partem primam omnia ſpectant, veriſimile eſt, alia plurima adjungi poſſe tum quæ in præſentia non ſuccurrant; neque enim mihi id unquam ſumam, ut omnia putem aut legiſſe, aut meminiſſe; tum quæ Scriptores ſic expreſſerunt, ut unum dumtaxat renem fuiſſe, dixerint, veluti Columbus (i), Fernelius (k), Caſparus Wolphius (l), Laurentius (m), Boſcus (n) & ſuam, & paternam indicans Obſervationem, Jo. Scultetus (o), Saltzmannus (p): ex iis autem qui a Viris Eruditiſſimis Rhodio (q), & Hallero (r) laudantur, Lopez, Ronſeus, Duretus, Handwigius, Humelius; aliqui fortaſſe exempla ſcripſerint ad hanc claſſem attinentia: *fortaſſe* dico propterea quod ex indicatis libris alii mihi non ſunt in manibus, alii vero, quantum ego quidem potui quærere, ea non exhibent quæ dicuntur, non ſecus ac Carpi in Mundinum Commentaria fruſtra verſavi; *exemplum* enim illud *aliud* quod ait Riolanus (ſ), ubi maxime eſſe debuiſſet, non inveni. Nec vero quia ex utriſque illis Auctoribus plerique ſcripſerint, eum unum renem fuiſſe magnum, imo aliqui, ut Columbus, *maximum*, ut Fernelius, *mira magnitudinis mole*, ut Boſcus, *magnitudinis, & latitudinis fere incredibilis*; idcirco a te continuo putandi ſunt de rene dixiſſe qui non ad hanc primam claſſis primæ ſpectaret partem. Probe enim memineris, quantum ren alteruter poſſit excreſcere (t): cur non igitur cum unus tantum eſt, magnus eſſe queat in ſuo latere? imo etiam prægrandis, ſi forte vis morbi accedat, & calculis, pure, lotio retento, ut in exemplo non uno ex iis quæ ſupra allata ſunt, diſtendatur. Quæ cum dico, noli putare, probari a me quod Vir Doctus ſcripſit, cum ren unicus fuit, *ex cunctarum obſervationum teſtimonio, ſemper magnitudinem renis naturalem multum ſuperaviſſe*. Neque enim in cunctis Obſervationibus hoc video adnotatum: quin video Panarolum (u) diſerte admonentem, in ſua *juſtam quantitatem non exceſſiſſe*, & Valſalvam (x) in ſuarum altera, *naturali* fuiſſe *magnitudine*. Quamobrem a vero minus diſceſſit Riolanus (y), cum ſcripſit, *ſi ren unicus reperiatur, fere gemini magnitudinem æquare*. Utinam quæ continuo adjicit, probare poſſem, *& ſupra dorſum jacere, paulum remotis canalibus Aortæ & Cavæ, ut ſedem præbeant ſolitario reni*. Sed quot exempla proſtent unici renis ſuam retinentis ſedem, ex ſuperioribus manifeſtum eſt. Supra dorſum autem jacentem, & Magna vaſa (quod tamen vel tunc non ſemper adnotatum eſt) removentem ſi fere omnes unici renis Obſervatores vidiſſent; res quoque has, quippe non minus ipſis raras, quam renis unitatem, ſimul ab ſe viſas indicaſſent: quod cum illi haud fecerint qui nihil aliud, niſi unicum renem memorarunt: ideo veriſimile eſſe, ſupra dixi, eorum Obſervationes ad claſſis primæ partem primam ſpectaſſe, non ad ſecundam, quam, ſit licet multo rarior, quaſi omnia exempla unici renis complectentem, ſolam ponebat Riolanus. Qua de parte priuſquam dicam, commodius eſt, ut ſecundam claſſem expediam, ad quam renem non tam pro duobus factum, quam ex duobus, referebam. Quod ita accipias velim, non quaſi negarem, in nonnullis de ſupra allatis exemplis unum ex duobus renibus videri factum, ut cum duplici & pelvi, & uretere inſtructus erat, aut quaſi contenderem, ex duobus renibus qui primum diviſi creati eſſent, alterum poſtmodum cum altero, creſcente embryone, coaluiſſe. Nihil enim aliud hic mihi volo quam quod primi obtutus judicio apparet. Princeps, quantum memini, id vidit Jacobus Berengarius (z). In quodam *renes erant*, inquit, *continui ac ſi eſſet unus ren: & habebat duas venas, & duas arterias emulgentes, & duos poros uritides cum uno ſolo panniculo involvente: qui occupabat loca ſolita renum, & etiam medium dorſi, quod eſt in loco inter ſplenem & hepar, parum infra ea*. Eodem ille *unus* ren ſpectat ab Rondeletio (a) viſus, *qui forma lunari erat, ambobus nimirum* renibus *ſimul conjunctis*, & quem ex Doldio Blaſius (b) exhibet, & quem Riolanus (c) ab ſe inventum deſcribit *ſupra ſpinam collocatum .... cavo deorſum vergente, cornibus ſurſum erectis*. Nec alio attinere credo conſpectum a Piccolhomino (d), niſi quod conjunctio inter ſuperiores partes renum fiebat, ut cum *tranſverſus venæ cavæ, & arteriæ magnæ incubaret, reſima illius atque ſinuata facies deorſum, gibba vero atque convexa ſurſum ſpectaret*: qualem & figura, & poſitu in monſtro vidit Ill. Winslowius (e). In exemplis cæteris cornua erant, ſicut in illis prioribus, ſurſum converſa, ut in Th. Bartholini (f), Stalpartii (g), qui apud Nuckium (h) quoque ſimile aſpexit, Cel. Halleri (i), Vernoii (k), Petſchii (l), & ne de Graſſeckio, & Bæchio plus dicam, quam quod ex Hallero (m) ſcio, nempe alterum *vidiſſe renem ex duobus coalitum*, alterum *meminiſſe renis ex duobus connati*, utque ad Italos redeam; meus olim diſcipulus Jo. Orontius Azzariti Apulus ad me miſit A. 1721. deſcriptionem, & delineationem unici renis, in quem, cadaver humanum Venetiis ſecans, inciderat, cum Bartholiniano, ad quem maxime accedebat, haud inutiliter conferendi; nam, præter cætera, indicare poſſe, credo, unde Spermaticæ arteriæ orirentur quas Bartholinus ſcripſit fuiſſe *nullas*. Anno autem 1732. Amicus dum viveret, meus, alibi quoque laudatus, Bonazolius (n) renem propoſuit ejuſdem generis. Ego denique A. 1740. circa medium Decembrem in ſexenni puella inveni, & cunctis qui aderant, Præſtantibus Viris, & Studioſis Adoleſcentibus in Noſocomio

(ſ) apud Schenck. Obſ. cit. 2. (t) Ibid. (u) Ibid. Obſ. 3. (x) apud Rhod. cit. Obſ. 32. (y) Opuſc. Pathol. Obſ. 60.
(z) Syllog. Anat. ſelect. Obſ. §. 77. 78. (a) n. 14. (b) l. 4. Obſ. Med. c. 38. (c) Obſ. Med. Chir. c. 40.
(d) Proluſ. cit. (e) Obſ. var. 14. (f) Adverſ. Anat. 3. Animad. 32. & Epiſt. 40. n. 14. (g) Obſ. 3. cit.
(h) Eph. N. C. Cent. 9. Obſ. 16. (i) De Re Anat. l. 15. (k) Phyſiol. l. 1. c. 7. (l) apud Schenck. Obſ. cit. 2.
(m) Hiſt. Anat. hum. corp. l. 6. c. 23. (n) De Facult. Anat. Lect. 2. (o) Trichiaſ. admir. pag. 89.
(p) apud Stehelin. in Tentam. Med. th. 1. (q) Obſ. 32. cit. (r) in Acceſſ. ad Boerh. Meth. Stud. Medic. P. 7. Sect. 4. c. 14.
(ſ) c. 26. cit. (t) Vid. Epiſt. 40. n. 14. (u) Obſ. 3. cit. (x) Epiſt. 25. n. 4. (y) Encheir. Anat. l. 2. c. 28.
(z) Iſag. de Anat. Ventr. Inf. ubi de Renib. (a) apud Schenck. Obſ. cit. 2. (b) cit. Append. Fig. 13.
(c) Anthrop. c. cit. 26. (d) l. 2. Prælect. Anat. 22. (e) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1740.
(f) Cent. 2. Hiſt. Anat. 77. (g) Cent. 1. Obſ. rar. Med. 50. (h) Ibid. (i) Opuſc. Anat. P. 5. Tab. 6. Fig. 9.
(k) Comment. Acad. Sc. Imper. Petropol. Tom. 3. (l) Syllog. cit. §. 79. (m) Acceſſion. ad cit. c. 14. Meth. Stud. Medic.
(n) Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. 2. P. 1.

comio demonstravi renem unicum : quem apud me videre poteris non negligenter descriptum, & pictum, his potissimum a plerisque memoratorum discrepantem, quod lobus dexter a sinistro distabat intervallo non ita magno, & ima parte ille huic imposita, & sulco, nec profundo tamen, & ab anteriore tantum facie quasi divisa, isthmum faciebat neutro lobo tenuiorem. Francus autem (*o*) unus, quod sciam, isthmum vidit, & pinxit *maxima vastitate & amplitudine*. Cum vero nihil dicat de crassitudine, imo lobos ajat fuisse singulos in ea sede quam renes solent occupare, sicut in aliorum Observationibus fuisse, intelligo, in quibus ut totus ren esset maximus, tenuiori tamen dumtaxat isthmo Spinæ incubabat; nolui hæc exempla cum iis confundere quæ ad secundam attinent, ad quam jam transeo, meæ divisionis partem, illa complectentem in quibus totum renis unici corpus Spinæ imponebatur. Quo renem pertinere illum, censebimus, quem cum Jo. Vasseo Carolus Stephanus (*p*) conspexit *unum tantum renem in medio spinæ exacte situm, eumque maximum*, & quem dixerat Andernacus (*q*), *nonnunquam unum tantum mediæ spinæ innexum apparuisse*. Notissimus est autem qui a Botallo (*r*) descriptus & pictus, tantus erat, ut ex quatuor constare videretur. Neque ignotus est quem Cabrolius (*s*) in memorati Professoris servo *unum, sed mole incredibili* offendit *incubantem vertebris lumborum*: quibus *inhærentem* pariter vidit *unicum & valde amplum* Cel. Fantonus (*t*). Eodem referes quem in puella annicula invenit sæpius laudatus Hallerus (*u*). Atque ut redeam ad vetustiores, simulque ad illud propius accedam cujus gratia sum in hunc longum sermonem ingressus; Vesalius (*x*) scripserat, *interdum in habentibus ventrem impense prominulum, & vitiatum costarum ductum se vidisse unum, eundemque maximum, super venæ cavæ, & arteriæ magnæ corpora renem collocatum*. Eustachius vero (*y*) ejusmodi quidem insolitam renis unici sedem olim, semelque, conspexisse se, tradidit; sed *illud* dumtaxat *recte meminisse, quod mediæ spinæ innixus hærebat, & magnitudinis mole numerum supplebat*; subjecitque hæc: *Verum unicumne tantum* renem *illis natura præcipue tribuerit, qui & ventrem habent eminentiorem, & vitiatum costarum ductum, fateor me ignorare: hortorque anatomiæ studiosos, ut diligenter observent, num verum sit, an secus*. Ab eo tempore non recordor legisse qui Eustachianæ hujus hortationis meminerit, cum in magnum incidit renem Spinæ impositum, nedum cum duorum loborum isthmum in tranversum illac traductum offendit. Imo utroque in casu aut nihil adnotatum reperi in exemplis hactenus productis, aut cum recte homo valuisset, ferro, laqueo, maligna febre sublatum esse; si Piccolhomini, & Azzariti excipias Observationes, quorum ille malam corporis constitutionem fuisse, indicavit ab isthmo fortassis venam Cavam, & arteriam Magnam premente, eoque utriusque muneri officiente, hic vero ab eadem causa aneurysma repetebat arteriæ illius, inter appendices diaphragmatis ortum, quod & vertebras eroserat, & magna demum sanguinis copia in sinistrum thoracis cavum effusa, vitam ademerat. Sed isthmus plerumque, ut dixi, tenuior, nisi forte sensim crassescat, aut sanguis, præter modum auctus, subjecta Magna vasa distendat, nocere adeo non solet. Ego cum in puella isthmum reperi neutro, ut dixi, lobo tenuiorem, lobos autem non valde inter se distantes, quippe qui consuetam renum sedem non occupabant, sed ipsis vertebrarum lateribus incumbebant; non negligendam mihi Eustachii adhortationem existimavi. Verum nec puellæ abdomen prominens fuerat, nec costarum ductus ab naturali recedebat norma; ut si forte quisquam cum Vesalio voluisset ab insolito illarum antrorsum flexu causam deducere, cur lobi ab sua sede fuissent exclusi, nequaquam posset. Quod tamen venter non emineret, minus hic erat mirum, cum ren totus neque esset ex maximis, & parvam tantum sui partem anteriori haberet impositam vertebrarum sedi. Vix autem credo, cum huic sedi, adeo per se prominenti, moles superaddita esset prægrandis unius renis, ventrem non eminuisse. Quin nostrum Plazzonum (*z*) lego eam mulierem in qua ibi ren erat ejusmodi, *initio*, id est antequam incideret, *prægnantem putasse*: quod pariter putaturum, sive pariter suspicaturum fuisse Spigelium item nostrum fuisse, existimo, si mulier fuisset is in quo (*a*) *renem offendit istius fœminæ persimilem*. Jam vero per te vides, etiamsi quod de Plazzono loquens modo dicebam, in hac ipsa XXXVII. Sepulchreti Sectione (*b*) inter falsæ graviditatis exempla relatum sit; id tamen non nisi de suspicione Anatomici, cadaver mox dissecturi, esse accipiendum. Neque enim, vivente, & interrogata muliere, imponere pro uteri gestatione potest tumor, non, paucis ante mensibus inchoatus, sed a primordiis usque extans. Imponere autem potest ren alteruter, non ab natura, sed a morbo grandior factus, eoque delapsus in hypogastrium. Sic in Matrona de qua in Historia leges Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis (*c*) uterum mentiri potuisset a tribus quatuorve mensibus gravidum, præsertim cum menstruus sanguis non responderet, nisi mulieris ætas, & valetudo, & quæ mox insecuta sunt, aliud suasissent.

De falsa graviditate hactenus.

17. Proximum est, ut de Abortu, pressius tamen, verba faciamus. Nam ejus Observationes tres jam supra (*d*) attulimus, cum de graviditate vera pro falsa habita diceremus: propemodum autem infinitum est illius causas omnes, sive quæ in fœtu sunt, aut Secundis, sive quæ a matris oriuntur morbis, vel enumerando percensere. Horum complurium, a matre in fœtum transeuntium, exempla collegit Fridericus Hoffmannus ea Dissertatione, quæ etsi *de Morbis Fœtuum in utero materno* universe inscribitur, in iis fere subsistit qui a matre communicantur. Nos contra de illis prioribus hic loquemur; nec de omnibus tamen. Sed quoniam supra de placentæ vitiis quibusdam scripsimus; nunc alia nonnulla ex ipsis quæ aut abortus causæ sunt, aut eundem periculosum faciunt, attingemus. Abortus causam esse posse, non dubitamus, placentam crassiorem factam, atque duriorem; nam primum sua aucta mole fœtui uteri spatium angustius reddit, quemadmodum a Cortesio (*e*) quoque animadversum est ubi illam docuit *aliquando crassissimam, imo & durissimam fieri*. Durities autem ineptam reddit officio suo; itaque fœtus, nutrimento orbatus, perit: quod sua scirrhosæ placentæ Observatione confirmat Abr. Vaterus (*f*). Fœtu autem mortuo, si placenta restet utero affixa, ex hoc nutrimentum ipsam capere, & sic vel crassiorem fieri quam antea esset, idem, nec solus, existimat. Sed est vicissim cum propter nutrimenti interceptionem & ipsa, & fœtus mirum in modum extenuantur: quod ut Clarissimor. Virorum Hoyeri (*g*), & Moekringii (*h*) Observationes ex parte indicabant, post sanguinis ex utero profluvia, ejecti fœtus *macilenti, & justo minoris* cum funiculo umbilicali *pene exsucco*, aut *placenta parva, & quasi exsucca, paucoque sanguine prædita*; sic plenius hæc, mecum ab Amico Medico communicata, ostendit historia.

18. FŒTUS utero gerebatur, quinto jam mensi proximus, cum matri nuncius subito affertur acerbissimus de instante obitu absentis Viri. Dolore simul, & timore perculsa, fœtus motum ex eo tempore primum languidiorem factum animadvertit, deinde nullum. Octavo ex quo amplius hunc non sentiebat, exacto die, abortiit. PLACENTÆ, & mor-

---

(*o*) Obs. cit. 176. (*p*) De dissect. part. corp. hum. l. 2. c. 15. (*q*) Anat. Inst. l. 1.
(*r*) Obs. Anat. 1. (*s*) Obs. cit. 14. (*t*) Differt. Anat. Renov. 7. (*u*) Opusc. Pathol. Obs. 59.
(*x*) De corp. hum. fabr. l. 5. c. 10. (*y*) De Renib. c. 10. (*z*) apud Rhod. Obs. cit. 32. (*a*) Ibid. (*b*) Obs. 3. §. 7.
(*c*) A. 1732. Obs. Anat. 7. (*d*) n. 5. 7. 9. (*e*) Miscellan. Medic. Dec. 9. Epist. 3. (*f*) Diss. supra ad n. 11. cit. thes. 10.
(*g*) Eph. N. C. Cent. 1. Obs. 31. (*h*) Commerc. Litter. A. 1736. Hebd. 21. n. 3.

& mortui fœtus, & umbilicalis funiculi mira gracilitas. Ille albus erat; in hoc vaſorum aliquod fere exſuccum.

19. Abortum ob alias quoque cauſas factum, redire ſæpe, & quidem interjecto eodem a conceptione tempore quo prior acciderat, ut puta quarto, tertio, ſecundo ab ea menſe, & ejus tamen reditum per idonea remedia prohiberi, ex Stahlio (*i*) noveris. Ego vero nullum ſæpius rediiſſe memini, quam qui a gravi, & repentino animi affectu primum inductus, ſicuti apud Schulzium (*k*) legi, ad 23. vices rediit eodem ſemper a conceptione, quo primum contigerat, menſe, nimirum tertio, tametſi nulla Artis præſidia a Medicis celeberrimis omitterentur. Quanta igitur vis ſit in ejuſmodi animi affectibus, vides. In propoſito autem a me caſu crediderim, utero, & quod conſequitur, ad hunc affixis placentæ radiculis accidiſſe, ut quæ a fœtu, & placenta ad matrem revehebantur, facile tranſirent; difficile autem quæ a matre ferebantur ad placentam, & fœtum, cum illa, ſic animo affecta, nec ſatis mittere poſſet nutrimenti, nec ſatis præparati, nec ſatis valide uterum verſus compulſi eo tempore quo in hoc omnia magis magiſque augeri in dies ex naturæ inſtituto oportebat. Fuit contra cum a repentino mortis frigore contractis cum materno utero extremis placentularum tubulis ſuſpicarer, ſanguinem ex ſaniſſimis alioquin fœtibus reditu prohibitum, & in jecinore, tunc maxime diſtento, & tenero, coacervatum vim huic attuliſſe, & in ventris cavum prorupiſſe. Obſervationes huc apponam: tu, ut malueris, explicabis.

20. FŒTUM a brevi, ut mox intelliges, tempore vacca gerebat, cum, ab inſcio hero vendita, fuit mactata. UTERUM, & fœtum ſecui diligenter, qui palmo non erat longior a ſummo capite ad caudæ initium. Bene omnia ſe habebant, niſi quod circum hepar effuſus ſanguis, nec paucus, concreverat.

21. FŒTUM vacca altera geſtabat bimeſtrem, cum pariter ab lanione mactata eſt. UTERO, & quæ ipſo continebantur, perfectis, ſana omnia offendi, niſi quod fœtus venter ea copia ſanguinis effuſi diſtendebatur, ut priuſquam aperirem, id ex nigredine conjecerim quæ per tenue abdomen tranſpiciebatur; jecurque tenerrimum, una ex parte lacerum, unde is effluxiſſet, indicavit.

22. In provectioribus autem fœtibus num idem accidat, ignoro. Certe ea quæ ex placentæ duritie detrimenta fœtui provenire, ſupra (*l*) indicatum eſt, primis dumtaxat geſtationis menſibus ſunt obſervata. Fœtus autem jam validos, & partui propinquos, ii præſertim qui multum alimenti per os tunc ſumi, non dubitant, haud facile credent propterea perire, niſi forte placenta fere ex toto dura facta ſit, aut aliter ſuo prorſus muneri inepta. Qua enim ex cauſa vitiatam aliqua in parte non ſemel vidi, ex eadem poſſe in multo majori parte vitiari, non puto, eſſe dubitandum. Quid viderim, ſubjectæ Obſervationes oſtendent.

23. FŒTUS partui maturus, cujus motum ante biduum quidem perceperat mater, poſtea autem non perceperat, mortuus editus fuerat. SECUNDÆ cum ipſo ad me ſunt allatæ ſub initium Junii A. 1731. In illis hoc unum quod præter naturam eſſet, inveni. Cum faciem placentæ cavam inſpicerem, intra ejus ſubſtantiam, duorum a funiculi inſertione digitorum intervallo, corpus tranſpexi colore ex albo ſubflavum. Quod ſecans, compactum vidi ex craſſis quaſi membranis, quarum aliæ aliis eſſent impoſitæ. Cum majus non eſſet articulo ultimo mei digiti minimi; ſatis cauſæ non eſt viſum, cur ipſi fœtus obitum imputarem, aut eam quam in viſceribus pleriſque mollitudinem animadverti tantam, ut non jecur modo attactu difflueret, ſed renum quoque tunica inciſa, horum ſubſtantia pultis inſtar rubicundæ ſe effunderet.

24. GEMINI æque ſani, & vivaces, juſto partus tempore nati erant, Junio pariter ineunte, ſed A. 1742. SECUNDAS, quas Mediavia meus continuo ad me perferendas curaverat, diligenter examinans, cum alia quæ hujus loci non ſunt, tum hæc quæ ſunt, animadverti. Placentarum altera (nam ſingulis fœtibus ſingulæ obtigerant, inter ſe quod rarius fit, omnino ſejunctæ; non modo membranarum clauſtrum erat ut ſolet mediaſtino membraneo omnino pariter diviſum) placentarum igitur altera haud ita procul ab ora corpus habuit digiti pollicis diametro, a convexa ad cavam faciem pertinens, ut ab utraque pariter conſpiceretur. Totum ex alba conſtabat ſubſtantia, inter ſe ubique ſimili, nec duriore, quam ipſa placenta. Ex eademque alba ſubſtantia in placenta quoque altera corpus fuit, ſed in convexa tantum facie, neque majus parvo cicere.

25. Attamen Gemini ambo æque erant, ut dixi, bene valentes; ut facile intelligeres, ne a majori quidem albo corpore quidquam detrimenti fuiſſe illatum. Si diutius in utero hi permanere debuiſſent; num forte amplificari potuiſſent ea corpora, aut in eam ſtructuram tranſire quam in illius alterius fœtus placenta propoſui, ſicuti an idem genus eſſet vitii, hic minus, illic autem magis provectum, an alterum, neſcire me, fateor. Vitium erat certe, quod ſi ad illud addere volueris, cujus ſupra (*m*), quendam fœtum deſcribentes, mentionem fecimus; non uni, præter alios magis in vulgus notos, eſſe morbo obnoxiam placentam, fateberis. Qui ſi plurimum ſe extendat; quin abortus cauſa, mortiſque fœtus eſſe poſſit, non videtur dubitandum. Sic enim & ſcirrhi placentæ ſolent, in quos fortaſſe animadverſa a nobis vitia decurſu temporis degeneraſſent. Abortum enim inde viderunt Cl. Viri Jo. Sebaſt. Albrechtus (*n*), & Jo. Juſtus Fickius (*o*) fœtuum utercque monſtroſorum, longeque minorum, quam graviditatis initium requireret, cum placentæ ſubſtantiam Fickius ſcirrhoſam adeo conſpexit, ut ſuo muneri nullo modo par eſſe jam poſſet, corruptum vero, & quaſi exſiccatum funiculum umbilicalem; Albrechtus autem disjectos per placentam tumores parvos, intus albicantes, glandulis ſcirrhoſis ſimillimos, interque eos circa funiculi ortum hydatidem, ſubluteo humore plenam. Ad quem locum Cl. Roedererus (*p*) quoque veſicam vidit, qua ejuſdemmodi humor continebatur, ſed multo majorem, cujus fundum ipſa placentæ ſubſtantia conſtituebat ſcirrho molliori plenum. Quoniam autem ab umbilicalis quoque funiculi corruptione, ut paulo ante dicebamus, abortus deductus eſt; non eſt prætereundum, poſſe etiam deduci ab nimia funiculi aut craſſitudine, aut tenuitate, aut brevitate, aut longitudine. Primæ, & ſecundæ cauſæ exemplum memoratum videbis apud Ruyſchium (*q*), qui primæ, quippe *non infrequentis* etiam pinxerat (*r*). Intelligis autem, ut humoris ad embryonem importandi, aut ab ipſo revehendi æquo tum major, tum minor copia ipſi eſt lethalis, ita funiculi vaſa juſto aut capaciora, aut exiliora funiculum poſſe facere aut craſſiorem, aut tenuiorem, nec niſi inter ea quæ magna ſunt admiratione digna, id ponendum eſſe quod Ruyſchius (*ſ*) unus, quod ſciam, & ſemel vidit, infantem vegetum eſſe natum in cujus funiculo umbilicali tumor erat *durus*, ex *ſubſtantia* factus *partim carnoſa*, *partim heterogenea*, *pauco humore permixta*; niſi forte exterius ſitus erat, ut premendo, vaſa facere exiliora non poſſet: nec ante poſtremum geſtationis tempus ſatis incrementi ſumere inceperat. Brevior autem cum eſt funiculus; tractus per fœtus agitationes, placentæ vim affert; aut certe noxam, cujus rei extant Obſervatio-

(*i*) Diſſert. de Abortu c. 1. (*k*) Diſput. qua corp. hum. momentan. alterat. ſpecim. expend. §. 33. (*l*) n. 17.
(*m*) n. 5. (*n*) Act. N. C. Tom. 4. Obſ. 104. (*o*) Commerc. Litter. A. 1732. Hebd. 20.
(*p*) Diſſert. de Fœtu perf. §. 15. (*q*) Adverſ. Anat. Dec. 2. n. 10. (*r*) Theſ. 6. Tab. 2. Fig. 5. & Tab. 3. Fig. 2.
(*ſ*) Theſ. 9. n. 3.

nes in Sectione hac Sepulchreti XXXVIII. (*t*). Ad quas eam addas licet, quæ ab Littrio (*u*) proposita est, funiculi adeo contorti, ut non tenuior modo, sed & brevior dimidio esset factus. Prælongus vero in crebris, variisque fœtus motibus opportunus est iis in modum aut laquei, aut nodi dispositionibus, ut illum strangulare (*x*), aut propria vasa constringere vehementius possit. Hæc enim vi duplicis, arctique nodi, qui non nisi lenta cautaque manu diduci potuit, præclusa invenit Cl. Gutermannus (*y*), egregie conjiciens, primam nodi formationem indicatam esse a motuum fœtus imminutione, post hanc autem magis deinceps, magisque autem, & cum tandem eorum motuum jam nihil omnino perceptum est, nodi arctissimam factam constrictionem fuisse significatam. Sed in placentæ quoque adaucta in dies noxa, ut puta ob funiculi brevitatem, aut propter scirrhum, vitiumve aliud quod in illa plus plusque crescat, idem successivum motus decrementum, quod abolitio denique consequatur, accidere, cum ratio indicat, tum præsertim Observationes confirmant, quarum aliquam in Sepulchreto (*z*) invenies, alias ex Dissertatione (*a*) conjicere poteris Cl. Petri Stuarti, qui proposita ab se dogmata ex ore Experientissimi Friedii se fatetur (*b*) accepisse.

26. Nunc placentæ vitia quædam alia, unde abortientes periclitantur, attingemus. Sciebat Ruyschius (*c*), plurimos fuisse Medicos qui ignorantes, mensibus gestationis primis placentas per se quidem esse parvas, sed ob multum plerumque sanguinem concretum, undique arctius adhærentem, multo quam revera sint, videri ampliores, has apud eas quæ abortiverant, conspicati, & fœtum qui ei amplitudini responderet, frustra expectantes, cum is qui fuerat, aut propter exiguitatem non perceptus, excidisset, aut propter mollitudinem in nihilum, aut in liquorem abiisset; medicamenta fœtum expellentia, non sine gravi detrimento matri dedissent. Itaque Medicos de hac facili deceptione censuit esse admonendos. Quod nos monitum eo magis inculcandum existimamus, quod præter sanguinem illum adhærentem, augentemque, reapse æquo magis crescere placentam ipsam, exiguo fœtu jam mortuo, sicque tanto facilius oculos elusuro, de Vateri sententia, supra (*d*) indicavimus.

27. Sed vitium est alterum multo periculosius. Cum enim fœtus immaturi, aut certe eo tempore, si violentia absit, non prodituri, placenta, ut suis petiolis acerba poma, arctius plerumque utero sit affixa; interdum accidit, ut sit arctissime, idque eo periculo quod hæc Valsalvæ Observatio satis commonstrat.

28. MULIER annos nata tres & triginta, cum, uterum ferens, ex uno in alterum locum grave quoddam pondus semel, atque iterum transtulisset; fœtum quidem septimestrem, an octimestrem parit; sed hunc Secundæ non consequuntur. Postridie febri cum rigore corripitur: qua semper magis magisque invalescente, paucis post diebus respirationis gravitas accedit. Interea fœtida materia e naturalibus exibat cum frustis Secundarum nonnullis. Denique convulsivi motus, & singultus ingruunt: venter valde intumescit: & ægra undecimo a partu die moritur.

VENTRE aperto, intestina, & ventriculus flatibus adeo tumida reperta sunt, ut hic quadruplo majus spatium occuparet, quam secundum naturam soleat. Dissecto utero, magna placentæ portio occurrit, cujus pars per os uteri propendebat, pars utero arcte adeo affigebatur, ut vix posset, cultri etiam ope, separari. Erat hæc, naturali obscurata structura, in durum corpus, & pessime olens constipata. Eam autem, cui adhæserat, uteri partem altior inflammatio occupabat, quæ per reliquam etiam illam faciem, sed leviter, extendebatur.

29. Sive ad Infelicem Partum, de quo jam nobis scribendum est, sive ob violentam causam, quæ infantem, eo tempore non exiturum, ejecit, ad Abortum Observationem hanc referas; manifestum est, affixam utero placentæ partem mulieri mortem attulisse. Eam autem partem, soluta reliqua, affixam mansisse necesse est vel ob placentæ vitium, radiculas ibi aut crassiores, aut longiores, aut crebriores utero infigentis, vel, quod eodem redit, ob hujus vitium, arctioribus ibi, aut profundioribus, aut confertioribus poris eas radiculas excipientis, vel ob vitium aliud aliquod, aut placentæ, uterove peculiare, aut etiam utrique commune. Sed quodcunque id vitium fuerit, quod causa alia aliqua, conatus illos in transferendo pondere consecuta, indicata autem a partus acceleratione, videtur auxisse; certe Observatio hæc ut numerum earum adauget quibus nituntur contendentes, placentam nunquam esse in utero relinquendam; ita Ruyschii quoque allectis, non secus ac tres quas in Sepulchreto habes Sectione hac XXXVIII. (*e*), ansam dat ad reponendum, tunc saltem non esse ad placentæ extractionem properandum, cum arcte adeo est utero annexa, ut vix posset, sicut in ista muliere, cultri etiam ope, separari: hoc enim voluisse Ruyschium (*f*), cum ad extractionem decurrendum non esse monuit, si placenta *ita firmiter hæreat utero, ut, nisi expertus ipse, nemo crediturus sit*, nimirum si *ita teneat uterum, ac si illi concrevisset*: nec vero ipsi, eumque sequentibus vicissim deesse Observationes gravium detrimentorum, atque adeo mortis, approperatæ extractionis violentiam consecutæ. Equidem non mihi tantum sumo, ut componam lites vetustas, & priusquam inter multo recentiores agitarentur, inter nostrates, editis in utramque partem Scriptis plurimis (*) hinc a Monilia, inde a Ramazzino, in longum tempus productas. Hoc tantum dicam, magna pro re nata hic opus esse & exercitatione, & prudentia, ut, quod difficillimum est, in neutrum præceptorum Celsi peccetur (*g*): *satius esse anceps auxilium experiri, quam nullum*: (*h*) *nec subire* tamen *speciem ejus vi occisæ, quam sors ipsius interemit*. Et vim sane timent Gravissimi Viri, qui post utriusque partis bene perpensas rationes scripserunt, nec assentiuntur, nullum unquam sive ab arte, sive potissimum a natura, si prudenter, ac paulisper expectes, auxilium superesse. Quod & ego non semel vidi, e sedili in lectulum transeunte puerpera, uteroque interea dum paulatim se in ea quiete contraheret, Secundas simul excutiente. Nec aliter ab sola puerperæ de uno in alterum locum translatione vidisse leges Cl. Hoyerum (*i*). Quod si illa versaveris quæ super hac controversia scripta sunt nuper a Medico Experientissimo Andrea Pasta (*k*); cum omnia perspicies magna eruditione, doctrinaque tractata, tum præsertim laudabis ejus prudentia consilia, & monita, in hisque illud (*l*), ut ab obstetricis sedili in quo jam fessa languet mulier, placentam frustra nitens eliminare, transferatur in lectulum, ut jacentis cor, uterusque mox possint quod sedentis non poterant. Sed in illas de quibus dicebamus, nunquam non pertimescendas, ancipitis deliberationis angustias Medicos persæpe adducit improbanda obstetricum festinatio, earum dico quæ, levibus doloribus vix obortis, cogunt parturientes præproperis conatibus fœtum ejicere. Natura enim paulatim omnia & pedetentim ad facilem partum disponens, uteri quoque cum placenta nexus, si tempus detur, procliviores ad sejunctionem facit, imo ut conjunxerat, sic ipsa dissolvit: at si non datur; circum addita sanguinis copia magis adstringit. Quem tunc quo impetu non illuc modo, sed & alio compellat, satis ostendit fœmina illa (*m*) cui *inter partus labores*, *ex nisu fortiori & intempestivo*, rupto plexu Choroide, tantum sanguinis effusum est, ut *cerebrum in angustum notabile spatium comprimens*, lethalem induxerit apoplexiam.

30. Gra-

(*t*) Obs. 1. §. 7. & 9. (*u*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1701. (*x*) Sepulchr. Obs. 1. cit. §. 8.
(*y*) Commerc. Litter. A. 1731. Specim. 20. (*z*) §. cit. 7. (*a*) De Secundin. Salutif. & cæt. c. 2. §. 8. (*b*) in Procem.
(*c*) Thes. Anat. 6. n. 81. (*d*) n. 17. (*e*) Obs. 10. §. 1. 2. 3. (*f*) Advers. Anat. Dec. 2. n. ultimo.
(*) De his Vid. Epist. 8. n. 29. (*g*) De Medicina l. 2. c. 10. (*h*) Ibid. l. 5. c. 26. n. 1. (*i*) Eph. N. C. Cent. 1. Obs. 51.
(*k*) Ragionamento aggiunto al Disc. int. al Flusso di sangue & cæt. Consider. 13. (*l*) n. 185. (*m*) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 241.

30. Gravi quoque reprehenſione eædem obſtetrices ſunt dignæ, cum adeo properant, ut membraneas Secundas ipſæ perrumpant, quod niſi urgente aliqua neceſſitate, ut puta ſi craſſitudine, aut duritie ea ſint, quæ partum, jam facile alioquin proventurum, diutius, nec ſine periculo, morentur, faciendum non eſſe, manifeſtum eſt. Sæpius enim intempeſtiva aquarum effuſione partus non una de cauſa ex facili difficilis fit. Quid? cum ex difficili impoſſibilem, & lethalem faciunt, ut quando, viis non ſatis patentibus vel quod primipara, & provectiore ætate ſit mulier, vel quod oſſium pelvis anguſtior ambitus, tumorve obſtet aliquis, aut quando fœtu non bene ad exitum converſo, ipſæ parturientem ad nimios conatus, nixuſque adigunt, aut quæ fœtum audierunt validius pellere, uterum in contractiones vehementiores, aut ſanguinem certe, & ſpiritus concitando, propinare non dubitant. Unde nihil fieri facilius poteſt, quam ut hinc ſano, & robuſto fœtu, inde autem matre connitente, cum ille naturali via exire nequeat, uterus denique ruptus viam præbeat, qua aut capite, aut pedibus, aut toto corpore in ventris cavum irrumpat, ſeque, & parentem occidat. Utinam rariſſimus hic eſſet rupti uteri caſus: qui non modo rarus non eſt, ſed frequentior, quam plures exiſtimant. Habes certe in Sepulchreti hac una Sectione (*n*) exempla ipſius undena. Ad quæ plura ſunt quæ addi potuiſſent, & poſſunt. Mihi enim in manibus ſunt quatuor, aut quinque Diſſertationes, in quibus de *rupto in partu utero* agitur. Harum ſingulæ non modo nova proponunt; ſed earum aliqua, ut quæ a Cl. Behlingio edita eſt (*o*), alia ſimul non recentiſſima exempla indicat. Eorum autem frequentia vel ex Scriptis Veſlingii noſtri (*p*) intelligi poteſt, quem miror, cum plures ſane Eruditi Viri uteri a fœtu perrupti Obſervationes collegerint, vix ab uno eſſe nominatum. Veſlingius enim cum de uno hujuſmodi caſuum qui ſibi occurrerat, ſcripſiſſet A. 1640. hæc poſtea ſcripſit A. 1647. *Rumpitur ipſe uterus, quod frequentius quam creditur, contingit, & jam quater diſſectis a me gravidis obſervavi*. Veſlingii autem dictum, præter illa tria quæ Santorino (*q*) ſe obtulerunt, exempla, cum unus Chirurgus ſatis comprobat, qui ſexdecim ab ſe eſſe viſa intra annos triginta, Regiæ Scientiarum Academiæ Pariſienſi (*r*) affirmavit, tum Cel. Hallerus (*ſ*) magis confirmat, qui *intra quindecim menſes ter* conſpexit. Non ſunt quidem perrupti uteri exempla hæc omnia, ut fœtus in ventris cavum eruperit, & a matre edi, aut a Chirurgo extrahi non potuerit. Pleraque tamen ſunt: cætera autem ut lethalis tunc fuerit vel perfecta, vel inchoata diſruptio uteri, ſatis oſtendunt. In tanta igitur eorum frequentia non præter rationem faciunt qui ſuſpicantur, inter cauſas cæteras inexpectatæ mulierum mortis, non multo poſt partum ingruentis, hanc eſſe ponendam, præſertim ſi cum ſignis mors ipſa ingruat quæ percuſſi cordis Celſus (*t*) propoſuit; nam ex uteri vulnere *morientes, eadem*, inquit (*u*), *quæ corde vulnerato, patiuntur*. Quod ſi, fœtu non edito, obeunt, cujus antea magni, ac validi motus percepti ſint, erroribus autem de quibus dictum eſt, ab obſtetrice admiſſis, omnino & illi, & uteri nixus repente quieverint, mox autem in muliere ſe oſtenderint ſigna indicata; multo magis ei ſuſpicioni eſt locus; tametſi raro per anatomen confirmare id liceat, ubi commortui cum matre infantis notæ, etiam non certiſſimæ, ſe offerunt, ut puta brachii quod plerique ex iis qui perrupto utero in ventris cavum non toto corpore irrumpunt, per vaginam ſolent exerere, brachii, inquam, frigus, incipienſque putredinis ſpecies, aliaque hujus generis; tunc enim affines, & conſanguinei, a diſſectionibus, ſuarum præſertim mulierum, abhorrentes, Profectores non accerſunt, ſed veſpillones, quibus mortuum, ut credunt, utrumque jam tradant.

31. Quoniam vero perrupti uteri cauſa ſæpius eſt obliquus infantis poſitus exitum quærentis, hæc autem obliquitas fere eſt ab uteri ipſius obliquo ſitu; mirari ſubit cum Præcl. Reimanno (*x*), qui factum ſit, ut cum veteres Medici de hoc uteri vitio & dignoſcendo, & curando ſoliciti fuerint; poſtremis temporibus apud pleroſque neglectum fuiſſe videatur. Hippocratem parum verſaverit, neceſſe eſt qui *ad inguina, & pectinem*, aut contra *ad ſedem converſos uteros* (*y*); aut *ad dextram*, vel *ad ſiniſtram partem, aut coxam declinantes* (*z*), aut *tranſverſim ſitum habentes, & obliquos* (*a*) ab illo propoſitos fuiſſe, ignoret, itemque *os ipſorum* ſimul obliquum factum (*b*) &, quod alibi etiam indicavimus, diſerte ſcriptum, *ſi uteri obliqui fiant, etiam os ipſorum obliquum fieri* (*c*); ut plura alia ejus loca omittamus. Nec modo Galeni (*d*) ætate; ſed, ut multa ſæcula, pluresque Medicos qui illum ſecuti ſunt, ſciens tranſiliam; Joanne Matthæo de Gradi (*e*), Hercule Saxonia noſtro (*f*), Roderico a Caſtro (*g*), aliiſque plurimis deinceps florentibus, medicæ mulieres, obſtetriceſque jubebantur digito inſerto uterini oſculi poſitum inquirere, ut ex eo quam in partem uterus inclinaretur, ipſi dignoſcerent. Sennertum (*h*) autem ſi cum his conferas; ad quam pauca res jam rediret, & quam leviter attingi inciperet, facile intelliges. Mox autem, ſi quæras apud Riverium, omiſſam hanc tractationem, cognoſces. Rem pene obſoletam reſtituit memoria noſtra in primis Deventrius (*i*) ſic quidem, ut quod a Veteribus factum non memini, oſtenderet quanti referat ex uterini oris ſitu uteri ſitum in parturientibus dignoſcere; ab uteri enim obliquitate ſæpius difficiles partus fieri. Cui plures egregios Viros & aſſenſos eſſe, & aſſentiri video: quanquam aliqui in ejus obliquitatis cauſa diſſentiant. Sic in duabus Diſſertationibus, quarum alteram A. 1736. alteram octo novemve poſt annis duo Cl. Friedii Diſcipuli ediderunt, memini eam cauſam in altero matricis latere, ob affixam ſibi, quod non ſæpius ſolet, placentam, annexumque huic fœtum graviore facto, collocari, non ſecus ac olim Gradius (*k*) inter cauſas obliquum uterum facientes hanc ſtatuebat, ſi *propter materiam* in altera ejus parte, *vel propter gravitatem acquiſitam fieret tractus alterius partis ad eam*. Sed & Obſervatio quæ poſtrema omnium huic Sepulchreti XXXVIII. Sectioni addita eſt, videtur illorum ſuffragari ſententiæ. Cauſam tamen præcipuam Veteres in vinculorum alterius partis contractione, aut etiam relaxatione ponebant, ut ſana pars ad contractam, vel relaxata ad ſanam adduceretur. Quorum ſententiam ab adventitiis vinculorum illorum vitiis ad ea quæ a primordiis quoque eſſe poſſunt, transferre nobis licet per ea quæ in diſſectionibus animadverſa habemus. Breviora enim ſiniſtræ partis vincula in tenera Virguncula Bononiæ invenimus autumno A. 1706. unde uterus ſiniſtrorſum vergebat. Nihil autem prohibet exiſtimare, quibus uterus aut ab nativa cauſa, aut ab adventitia in latus alterum eſt inclinatus, in iis, cum prægnantes fiunt, in idem latus, niſi quid forte obſtet, pendere. Certe enim ſic primis menſibus eodem pendeat, neceſſe eſt. Cum autem ſic pendens increverit; etſi poſtea ſupra ligamenta ſe extollit; veri quidem ſimilius eſt, ut quam in partem vergere cœpit, in eandem pergat. Plures igitur habes cauſas quibus uteri, fœtuſque obliquitatem adſcribas. Nec vero quam poſtremo loco poſuimus, rariorem putato; quamvis necdum qui Graafio (*l*) aſtipulentur, deeſſe videas, obliquum uterum *quandoque, licet rarius*, ſe offendiſſe, ſcribenti. Mihi certe id non raro accidiſſe, ex meis intelliges Ob-

(*n*) Obſ. 2. §. 2. 4. & Obſ. 3. §. 1. 2. 3. 4. 9. 10. 11. & Obſ. 7. §. 3. & Obſ. 12. §. 2.
(*o*) Meditat. ſuper caſ. rupti in partu uteri §. 5. & 11. (*p*) Epiſt. Medic. 25. & 45. (*q*) Iſtoria d' un Feto & cæt. n. 15.
(*r*) Hiſt. A. 1724. Obſ. Anat. 4. (*ſ*) De rupto in partu Utero Obſ. n. 1. (*t*) De Medic. l. 5. c. 26. n. 8. (*u*) Ibid. n. 13.
(*x*) Eph. N. C. Cent. 9. Obſ. 79. in Schol. (*y*) De Morb. Mulier. l. 2. n. 33. (*z*) n. 35. (*a*) n. 36. (*b*) Ibid.
(*c*) De Nat. Muliebr. n. 34. (*d*) De Loc. aff. l. 6. c. 5. (*e*) Pract. tr. 4. c. 22. (*f*) Prælect. Pract. P. 3. c. 11.
(*g*) De Morb. Mulier. l. 2. c. 17. (*h*) Medic. Pract. l. 4. P. 1. S. 2. c. 15. in princip. & c. 16. in fine.
(*i*) Obſ. Chir. novum lumen exhib. Obſtetric. (*k*) c. 22. cit. (*l*) De Mulier. Organ. c. 8.

Obſervationibus, quarum, præter eam quam paulo ante memoravi in Virguncula habitam, octo ad te ſcripſi (m): duas, treſve, alio magis attinentes, alias ſcribam: huc autem quinque inſuper addam, alibi locum non facile habituras.

32. MERETRICEM claudam, ſtaturæ modicæ, annos natam ad quadraginta, intra paucos dies thoracis inflammatio in Noſocomio hoc ſuſtulerat ineunte Martio A. 1717. Quo tempore cum totus eſſem in anatomico Partium Ventris examine; nihil præter hunc inſpexi. ABDOMEN, priuſquam ſectionem inciperem, plures a bubonibus cicatrices oſtendit. Illo diducto, inteſtina flatibus turgida, eoque a frequentiore ſitu dimota, apparuere. Tenuium pars quæ thoraci propior fuerat, hujus inflammationis, ut ſæpe accidit, particeps fieri inceperat: nec jecur eodem vitio prorſus carebat. Renes magni, in eorumque pelvibus urina quaſi purulenta. Veſicæ autem tunicæ craſſæ, & facies interior inæqualis, an quod lues venerea, quod haud raro ſolet, urinariis organis fuiſſet infeſta? Tubarum uteri altera agglutinata erat teſticulo proximo ſic tamen ut libero orificio illius parti reſponderet in qua magna erat incluſa veſicula. Teſticulus alter non ita ſanus; ut propterea fortaſſe id, gracillimum alias, vinculum craſſius eſſet per quod cum utero nectebatur. Uterus, alioquin ſanus, in latus; ſiniſtrum, an dexterum ſcriptis non commiſi; vergebat.

33. Etſi mulierem hanc dixi fuiſſe claudam, & clauda quoque fuit earum aliqua in quibus uteri inclinationem alias (n) deſcribam: etſi Galenus (o) videtur indicare, quibus illa eſt, interdum *in coxam dolorem tranſire, & crus ipſum quod e regione eſt, per inceſſum claudicare*, & Sennertus (p) ex Philaltæo de quadam refert, quam ob eam cauſam *iſchiade laborare* putabant, Saxonia autem (q) claudicationem pro ſigno ponit, quam in partem uterus inclinet, additque, artum claudicantem non ſolum, ſed & artum ab eodem latere ſuperiorem, ex propria obſervatione, tremore, & ſtupore affici; tamen aut longe majorem inclinationem, quam ego invenerim, deſignant, aut tumor, dolorque uteri, quod Galenus (r) fortaſſe voluit, ad inclinationem adjungitur, ut ſic quidem premi, tendique nervi poſſint qui per idem pelvis latus crus petunt, & cum ſuperioris artus nervis per Intercoſtalem colligantur. Ego certe in pleriſque earum quibus uterum inclinatum vidi, ne claudicationem quidem, nedum iſta alia fuiſſe in ulla ipſarum, animadverti. Quod vero Hippocrates (ſ) ſcripſit, *ſi ex partu crus ab uteris claudum factum fuerit*; id eſt, ut alibi (t) explicat, *ab uteris ad coxam declinantibus*; id quomodo intelligas, ibi oſtendet Reimannus (u) ubi duo, ab ſe viſa, claudicationis ex partu producit exempla. Velim etiam legas Cl. Schoenmezleri (x) conjecturam, qui cum ſæpius puerperas audiviſſet poſt partum difficilem *de gravi femoris, in regione trochanteris majoris, dolore querentes, pariter ac de tractione ejuſdem exteriora, ſeu poſteriora, verſus ſenſibili*, animadvertiſſet autem, *ſimilibus, imo majoribus incommodis* vexari Virginem, cancroſa vaginæ uteri excreſcentia laborantem; conjecit, proximum utero in pelvis facie interiore muſculum Obturatorem Internum poſſe in gravibus partus laboribus, ac nixibus *contundi, inflammari, exulcerari, vel quovis alio modo lædi*, ſicque dolorem illum, eamque tractionem efficere, quippe quia *in fovea trochanteris majoris terminatur*. Perpendenti hæc tibi facile in mentem veniet, poſſe aliquando in difficilis partus conatibus alios quoque, vicinos diſtento utero in pelvi, muſculos, & nominatim Iliacum Internum, & qui Pſoas vocatur detrimenti quidpiam capere, qui muſculi cum ad trochanterem alterum ita pertineant, ut femur attollant, non dolorem modo, ut Obturator ille, ſed & femoris attollendi difficultatem puerperæ afferant pro vario detrimenti gradu minorem, aut majorem, breviorem, aut diuturniorem; nam vel perpetuam interdum, ut in Nobili Matrona Socru noſtra vidimus, quam relictam ſibi narrabat ab ejuſmodi partu, claudicationem. Quæ num forte in ulla earum quas claudicantes ſecuimus, ab eadem cauſa originem traxiſſet, pro certo nunc meminiſſe non poſſumus. Cæterum; ut illuc redeamus; inclinatum quoque offendimus uterum in nonnullis gibboſis ſic tamen non ut gibbus ab uteri inclinatione fieret, ſed contra, a Spinæ diſtorſione uteri inclinatio, velut in duabus ſaltem de quibus protinus ſermonem habebimus.

34. ANICULA gibboſa, extremo adeo morbi tempore in Noſocomium illata fuerat, ut is qui ſuiſſet, ſcire non potuerim; ſimul enim ferme illata eſt, ac mortua. Itaque perpauca ex ejus cadavere diſcipulis demonſtravi eoque pauciora, quod virilis optimi cadaveris mihi eo tempore copia erat in Theatro docenti ſub Januarii finem A. 1748. EX THORACE nihil aliud ac cor inſpexi, recte ſe habens, quamvis Coronariis arteriis quatuor, ſicut alibi deſcribam, inſtructum eſſet. Ex Ventre autem renes non ſaniſſima ſuperficie; ut minus miratus ſim, quod veſica in qua plurimum lotii fuerat, cervicem bene multis ſanguiferis vaſculis diſtinctam haberet. Teſtem dexterum turgidulum non ſecus ac ſi adoleſcentulæ fuiſſet; ſed diſtentus erat ab incluſa non parva hydatide. Imam Spinam denique ita diſtortam, ut dextrorſum uterus vergeret, ſiniſtra autem Iliaca vena longior duplo eſſet, quam dextera.

35. VETULÆ alterius gibboſæ, ex diuturno graviſſimoque cruris ulcere ibidem mortuæ, renes, & genitalia eodem ferme anni tempore, ſed biennio ante, ad me in Gymnaſium allata fuerant. REN dexter naturali quidem erat forma, & magnitudine. Siniſter vero, cum ipſum longitudine æquaret, latitudine erat tanto minori, ut ea res in omnium oculos ſtatim incurreret. Num ob Spinam ad ſuperiores lumborum vertebras ſiniſtrorſum contortam, dicere non poſſum qui cadaver ipſum non viderim. Inferius certe dextrorſum adeo intorquebatur, ut in idem latus penderet uterus: quod hujus vinculum Teres dexterum, multo quam ſiniſtrum, brevius oſtendebat: cujus brevitatis ut mihi fidem facere poſſent qui e corpore ademerant, abdominis particulam, per quam e ventre erumpebat, illi annexam reliquerant.

36. Ob Teretis alterius vinculi brevitatem tractum in id latus uterum in tribus tamen aliis fœminis vidi, quarum accepiſti olim hiſtorias (y). Quod idcirco memoro, quia poſt Riolanum (z) nullum, niſi Latum, vinculum, quod ſolum fortaſſe brevius erat, in ſua hujus generis Obſervatione memorantem, non deeſſe alios video, & nominatim Weitbrechtum (a), qui ſemper ab altero Latorum id fieri, credant: Ego vero ut ab utriuſque in uno eodemque latere vinculi brevitate, aut altero in latere laxitate fieri interdum, cenſeo, ita Lato dumtaxat breviori, ſi ſocium Teres ſit laxius, aut Tereti dumtaxat, ſi laxius ſit Latum, rem alias deberi, puto. Lati autem utriuſque laxitati tribuo quod retrorſum uterus, aut antrorſum concidat, velut in muliere de qua ſcripſi ad te Epiſtola XLV. (b); quanquam in ea aliquanto minus laxum, minuſve breve ſiniſtrum fuerit, oportet, cum uterus ſiniſtro lateri propior eſſet aliquanto. Nunc reliquas accipe Obſervationes.

37. MULIERI annos natæ triginta quinque, cum lactaret, vomica in pulmone non ita pridem rupta erat. Dum pus expectorare potuit, vixit. Cum expectoratio biduum ſubſtitiſſet; in Noſocomio vivere deſiit inter initia Decembris A. 1740. CADAVERIS non emaciati, &, ſi thoracem excipias, quem

(m) Epiſt. 29. n. 12. & 20; Ep. 35. n. 12. & 16; Ep. 40. n. 24; Ep. 45. n. 16; Ep. 47. n. 18. & 36. (n) Epiſt. 56. n. 26.
(o) c. 5. ſupra ad n. 31. cit. (p) c. 16. ibid. cit. (q) c. 11. ibid. cit. (r) c. cit. (ſ) De Morb. Mulier. l. 1. n. 16.
(t) l. 2. n. 35. (u) Schol. ſupra ad n. 31. cit. (x) Commerc. Litter. A. 1736. Hebd. 43. n. 2.
(y) Epiſt. 29. n. 12. & 20; & Epiſt. 35. n. 16. (z) Anthropogr. l. 2. c. 35. (a) Syndeſmolog. Sect. 6. §. 41.
(b) n. 16.

quem aperire consulto noluimus, anatomicis perquisitionibus satis idonei, pleraque alia dissecta sunt; sed nihil ea cura qua Venter. In hoc igitur cum alia quae huc non attinent, tum haec adnotata sunt. Ventriculus praelongus, antequam ad pylori Antrum perveniret, se contrahebat per tractum aliquot digitorum; mox rursus in illud Antrum se explicabat. Colon intestinum, praeterquam initio, adeo contractum erat, ut digiti pollicis crassitiem vix superaret. Tenuia intestina a sinistris quasi inflammata quibusdam locis videbantur; nisi id forte erat a teretibus lumbricis, quorum aliquis in ventriculo fuerat. Lien carneo intus, non atro, colore, magnitudine ferme naturali. At jecur magnum, in sinistrum hypochondrium se extendebat, lobum autem dexterum habebat in facie cava per-profundam, nec brevem, fissuram duos in lobos pene divisum. Hepatici ductus radices intra jecur, alioqui sanum, multo crassiores offendi, quam earum, extra jecur prodeuntium, crassitudo proportione postularet. Renum superficies locis nonnullis inaequalis, sana tamen interiore substantia. In ventris pelvi aqua non multa. Uterus valde in latus dexterum inclinatus; ut tuba, & testis ab ea parte in arctum compulsa, ab altera multo latiorem haberent sedem. Denique secto ad diaphragma venae Cavae trunco, sanguis defluxit, niger, in grumosque concretus.

38. ANUI crus dexterum canis momorderat. Postea cum siti magna alvi fluxus, & febricula accesserant. Post multos dies ille desiit; non haec. Tum vomitu correpta est quo lumbricos etiam rejecit. Denique finito vomitu, paulatim deficiens, ibidem est mortua sub initium Martii 1741. Huic aegrotanti pulsus quidem nunquam validus fuit; raras tamen habuit intermissiones: tussis etiam fuit aliquando; sed levis. Quae duo cur addiderim, per te intelliges, cum quae in corde, & quae ad pulmones adnotaverim, mox scribam. Neque enim ventris tantum, sed & thoracis, & capitis interiora, atque alias praeterea quae huc minus attinent, strigosissimi cadaveris partes, quamvis intra perpaucos dies, satis diligenter lustravimus. CEREBRUM dissecturi, aereas bullulas in vasis animadvertimus meningis Tenuis, & sub hac aquam, ut deinde in ventriculis quoque, sed non multam, neque ut Choroides plexus pallerent. Thorace recluso, pulmones offendimus aere turgidos, ad ipsosque Bronchiales glandulas multas, & in his aliquas amplificatas, nec sine tartarea inclusa materia. Cordis uterque ventriculus polyposis fartus erat concretionibus, quas inter sanguis ater, ipsae autem ex albo flavae, & nonnullae crassae, non facile discerpendae. Mitrales valvulae ad imum ex compacta, albaque intus substantia factae, eaque praesertim quae Magnae arteriae propior est. Cujus valvularum nulla inchoamentis osseis prorsus caruit: una autem qua facie parietem arteriae respiciebat, tota fere erat ossea, eoque aspera, & inaequalis particulis videlicet quas revera osseas diceres, quasi granorum sabuli instar, quorum alia aliis imposita sint, passim exstantibus. Facie altera corpusculum, a me restitutum, superius divulsum, in carneam excrescentiam, paulo quam ipsum, majorem, degenerabat. In Ventre, quem primum omnium secueramus, ventriculus occurrit aere subtumidus, & per se magnus, eo usque descendens, ut subjectum ipsi intestinum Colon esset infra umbilicum. Quod intestinum, ut in ea de qua novissime dictum est, foemina (*c*), totum, si initium ejus excipias, quod cum Caeco erat aere turgidum, adeo se contraxerat, ut unum ex Tenuibus esse videretur. Contra, Duodenum multo amplius erat quam solet, longiorique insuper tractu a dextris vertebrarum se demittebat. Tenuia reliqua obsoleto, & livido colore erant. Mesaraei glandulae non exiguae, sed mediocres, sub levi pinguedine, & visu, & tactu percipiebantur. Jecur magnum: in eoque sulci duo, quasi digitis non leviter impressi, a convexae faciei summo, inter se ferme paralleli, non brevissimum ad tractum antrorsum descendebant. Aequo crassior lien, & gibba facie quibusdam quasi granis subasper, colore autem intus pallido. Uterus denique sinistrorsum inclinatus, totam habuit interiorem faciem asperam, nec tamen exulceratam, quamvis atro sanguine foedam, totam, inquam, fundi, non cervicis; tametsi uterini osculi corona erat crassior.

39. Nec mihi praeter eas quas pollicitus sum, aliae desunt uteri, in latus alterum, sed a tumore in opposito latere, inclinati, Observationes. Satis autem in praesentia hae sunt quas ad octo addidi, aliis Litteris ad te scriptas, primum ut intelligas, uteri obliquitatem non esse rarissimam, deinde, ut omnibus inter se collatis, noscas, num saepius illa, quod nonnulli videntur credere, dextrorsum accidat, an haud minus saepe sinistrorsum. Non hic vacat alienas Observationes inspicere. Sed tamen de duabus quas in Sepulchreto legisse memini Joannis Riolani alteram (*d*), alteram Francisci Sylvii (*e*), illa dextrorsum, haec sinistrorsum proponit. Illud denique, collatis nostris omnibus, facile colliges: quae Ruyschius (*f*) gravia incommoda ab laterali uteri inclinatione fuisse, credidit, dolorem hypogastrii, conatum expellendi frequentissimum, mingendi desiderium continuum, aut certe non satis expeditam mictionem, de his foeminas in quibus a me id vitium uteri deprehensum est, non esse conquestas; tametsi in quibusdam non leve id esset, nec defuerit crebra Medicorum interrogatio, quaenam ipsas male haberent. Quin Ruyschiana Icon (*g*), qua inclinatus uterus exhibetur, non ostendit eam quoque annexae vaginae partem quacum arcte scimus urethrae initium cohaerere, sic inclinatam, ut oporteret ad mictionis incommoda illa cum Ruyschio inde repetenda. Sed de obliquitate uteri satis. Rara est contorsionis ad obliquitatem additae Observatio, in historiis legenda quae in extrema parte sunt laudabilis Dissertationis Rudolphi Jacobi Camerarii (*h*). Repertus enim est uterus *in latus sinistrum ita inclinatus, ut pars fundi anterior versus idem latus simul intorta videretur.* Eratque ea *intorsio*, ut mox (*i*) scribitur, *conspicua, & orificium uteri angustando, partum forte simul impediebat*, foetus praesertim & pessime locati, & aequo majoris, & in matre parva, eademque obesa. Vides, quot interdum possint infelicis partus causae uno tempore convenire. Sunt vero & aliae, ut cum cervix uteri excrescentia aliqua occluditur, velut in muliere cujus dissectionem Historia exhibet Regiae Scientiarum Academiae Parisiensis (*k*): aut cum os uteri duritie est ferme cartilaginea, quale in foemina annos nata necdum quadraginta deprehendit Praecl. Helmstadiensis Professor Fabricius (*l*), & merito, quippe vehementer resistens necessariae in partu dilatationi, inter causas partus difficilis, & praeternaturalis referri, censuit: sive cum funiculus umbilicalis multo brevior quam solet, obstat foetus, exitum sibi molientis conatibus, aut si hi validiores sint, ad praeproperam placentae avulsionem, imo etiam ad sui ipsius abruptionem est aptus. Sic videbis, quanto in periculo & foetus, & mater fuerint, cum funiculus *vix 6. transversos digitos longus* a Cl. Stegmanno (*m*) conspectus est. Ex reliquis autem partus difficilis causis, quando prope innumerae sunt, & alia nobis multa adhuc, & varia restant; unam, sed inter illarum praecipuas non infrequentem, hoc loco praestabit attingere.

40. Ea est foetus in utero mortuus. Qui hanc primum difficultatem creat, ut plurimum dubitetur, num revera sit mortuus. Erant olim qui nimis facile, ut tristia docuerunt exempla, in signis quibusdam acquiescerent, & si meconium, exempli causa, per naturalia parturientis deflueret, extinctum jam esse foetum, non dubitarent. Cujus fallaciam signi cum alii alibi, tum ipse multo evidentissime hic cognovi

(*c*) n. 37. (*d*) Sect. hac 38. Obs. 9. §. 8. (*e*) Sect. 10. libri hujus 3. Obs. 28. (*f*) Cent. Obs. Anat. Chir. 88.
(*g*) Ibid. Fig. 69. *. (*h*) Specim. Experim. circa Generat. Hist. 1. (*i*) in Schol. (*k*) A. 1705. Obs. Anat. 7.
(*l*) Progr. Acad. edit. A. 1750. M. Januar. (*m*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 4. Obs. 113.

gnovi A. 1730. Mercatoris uxor annos nata circiter undetriginta, a triennio ferme loco vini aquam bibens, cum ad legitimum quinctæ, an sextæ gestationis uteri terminum non infeliciter pervenisset, tantam aquarum vim uno atque eodem tempore e genitalibus profudit, ut omnes mirarentur; non ipsa. Sciebat enim, se multo plus aquæ bibisse in hac gestatione, eamque per urinæ vias mense ultimo parcius quam solebat, prodiisse. Illud mirabatur, cum alias aquarum effusionem semper infantes suis cum Secundis illico secuti essent, partusque fuissent felicissimi, tametsi illi omnes intra diem quinctumdecimum vivere desiissent; mirabatur, inquam, nunc post aquas profusas pridie sub auroram, qui dies fuerat XII. Kalendas Martii, alterum jam advenisse diem, neque præter aqueum qui destillare pergebat, humorem, quidquam exiisse; cum ecce eodem mane simul cum eo humore cœpit meconium defluere. Quamobrem post meridiem ad me ventum est, ut inviserem, & consilia conferre cum ejus Medico non gravarer. Quem cum audivissem ea facere, & dare cogitantem, unde uteri, qui conquieverant, dolores, conatusque restitutum iri, speraret; ego vero, inquam, primum omnium quærendum arbitror, an fœtus ea figura sit dispositus quæ secundum naturam requiritur, a qua, si vivus sit, ne absit, vereor, atque, ut sic verear, meconii exitus facit. Sed quid ait obstetrix? Illa vero, ajunt, in transversum locatum censuit, quantum ex materni abdominis contrectatione potuit existimare: Vivum autem esse, mater non dubitat, quæ vagientem sibi videtur audivisse. Mittamus hoc, inquam, quod incertum est, de vagitu. Illud vero quod opinionem confirmaret meam; obverso enim ad vaginam podice, & adjacentibus podici partibus forte compressis, potuit etiam necdum respiranti stercus exprimi; cur obstetrix immissis digitis non comprobavit? Mulier enim, inquiunt, se passuram id pernegat. Ego vero: quid si opus esse, dicam, manum in uterum inserere, fœtumque, si oporteat, in meliorem figuram conversum, extrahere. Quod si illius animus nunc flecti non potest; sic habete; nisi, aut obstetrix decepta sit, aut figura quam dixit, in meliorem mutetur, sine Chirurgi tandem opera, sed nimis sera fortasse, non esse infantem proditurum. Quorum alterutrum fuerit, necesse est. Sed utrumlibet fuerit; mutatam postea esse figuram, dixerunt, uterique obortis doloribus, infantem naturali figura, quamvis non sine summo ob magnitudinem labore, in lucem denique editum esse. Illud est certum quod ad institutum sermonem maxime attinet; neque ante octavam insecutæ noctis horam, & viventem adhuc; nam & paulisper postea vixit; prodiisse: id est horis minimum quindecim ex quo, intra uterum hærens, stercus cœperat emittere; ut evidentissime appareat, emissionem hanc fallax esse emortui fœtus indicium. Hæc autem retuli, quia inhærentem adhuc muliercularum, & vulgi animis errorem non nisi aliis, atque aliis subinde additis, & inculcatis Observationibus evellas. Neque enim, uti supra indicabam, me fugit, quoties idem fuerit antea visum: quin; ut cætera exempla omittam, ex historiis paulo ante (n), cum uteri contortionem memorarem, laudatis altera tibi præclare ostendet, quincto post ejectum meconium die puellam esse editam vegetam, & vivacem. Scilicet non modo compressio aliqua, præsertim ventris, quæ, fœtus corpore male complicato, non difficile accidit, sed & stercoris, tunc ferme fluidi, aut major copia, aut acrimonia intestinum irritando, vim potest vincere, modicam eo tempore, sphincteris circumjecti. Quid? quod vis illa non solum ob paralysim, verum etiam ob summam virium fœtus infirmitatem nulla esse interdum potest. Quas vires mox tamen posse, ut post syncopem, refocillato cum matre fœtu, magna ex parte restitui, Medicos nunquam oblivisci decet, qui nolint vel ab aliis pluribus indiciis falli, quæ ad mortuum fœtum dignoscendum proponi solebant. Exemplo sit nullus in funiculo umbilicali, imo nullus in fœtu arteriarum pulsus. Certum quidem est, fœtum vivere, si pulsus revera percipiatur. Revera, dixi; nam quod Lancisius (o) in summo Procere accidisse, narrat, ut in mortui carpo nescio quis pulsum esse, contenderet, qui nusquam nisi in sui ipsius digitis erat, idem vereor ne multo facilius contingere aliquando possit Chirurgo qui intra calentes mulieris locos digitos ab opere ipso, & quærendi labore fervidos inseruerit. Quam ad vitandam fallaciam eos laudo qui Chirurgum admonuerunt, ut simul perceptorum ab se se pulsuum, simul suorum quos in carpo altero animadvertendos a quopiam curet, numerum conferat, ut si idem sit, falli se, intelligat; sin contra, non falli. Verum etsi id quod diximus, certum est; non tamen continuo sequitur, si pulsus nullus sit, fœtum esse mortuum; languere enim maxime tunc vires possunt, sed mox redire. Extra uterum autem propendentis funiculi, aut artus nec pulsus nullus, nec frigus, nec livor satis signi dant infantis extincti; nam intra contracti uterini osculi angustias ita constricti esse possunt, ut, si artum vel gangræna corripere incipiat, ab eoque cuticula abscedere; periculum quidem summum in quo vita versetur, manifesto pateat; vitam autem jam prorsus desiisse, pro certo non pateat. Sane Uratislaviæ etsi *lividum*, *& frigidum* erat propendens infantis brachium, ut, tanquam procul dubio mortui, amputandum judicaretur; ipse tamen *tertia die vivus* editus est (p).

41. Attamen ubi aut ipsa evidentium caussarum, & rerum series, aut pleraque, & constantia quidem, aut graviora signa, ut cuticulæ e capite facillima abscessio, humor ex utero destillans cadaveris odore, & signa alia sunt istiusmodi, ubi hæc, inquam, Medicos, Chirurgosve peritiores illuc adduxerint, ut unanimi consensione infantem esse intus emortuum, censeant; altera se objicit difficultas, num manibus continuo educere, an aliis uti antea auxiliis præstet. Memini, cum Bononiæ Medicis studiis operam darem, duabus illustribus Matronis uno eodemque anno accidisse, ut parere non possent, & cum utriusque fœtus censeretur mortuus, ex altera Chirurgi manibus cito detractum, ex altera autem expectatione, & clysteris præsertim usu emollientis simul & stimulantis, fuisse ejectum, priore illa paululo post mortua, hac servata. Qui utriusque Medicus fuerat, Vir doctissimus etsi rationes proferret, cur in illa sibi fuisset properandum, in hac expectare licuisset; tamen non parem ex servata laudem, atque ex non servata notam retulit, injustam, ut opinor, sed tamen apud non ignobiles etiam Medicos, & Chirurgos. Et quanquam minime dubium est, quin pro alia rerum conditione aliter agendum sit; vix tamen, nisi ex concordi Spectatissimorum Medicorum sententia egeris, omnem in ancipitis auxilii usu reprehensionem effugies, præsertim si forte, ut in hoc, prudentis exercitatique Chirurgi copia desit. Neque enim satis est matrem servare; videndum est insuper, nequid uterus detrimenti capiat. Consultus sum annis superioribus pro generosa Muliere, quæ cum post quatuor felicissimos partus opus habuisset in quincto Chirurgi manibus, qui cum pedibus prodeuntem infantem protrahere posset, atque adeo deberet, iis introrsum repulsis, dum in caput vertere, & hoc arrepto educere tandem studeret, mulierem, delicatam alioquin, tandiu, & tam violenter vexavit, ut non modo inflammatoria febris, quæ pene ad interitum perduxit, sit concitata; sed & tribus insecutis partubus infantes nunquam caput, sed brachium semper exerentes, se obtulerint, ob virium, ut credibile est, certæ parti ipsius uteri illatum ita ut non ex æquo ab omnibus partibus illos sustentando, aut expellendo, figuræ perversæ caussa fuerit. Quo magis, si nihil est quod properare cogat, & bona partus emortui figura sit; parturienti spatium, naturæque dandum esse, arbitror, quo hæc pariendi conatus, doloresque incitet, illa vero simul collectis viribus conniti possit: quos

(n) n. 39. (o) De Subit. Mort. l. 1. c. 16. n. 8. (p) Eph. N. C. Cent. 3. Obs. 57. in fine.

quos nixus utile interdum est cautis peritisque manibus ventri impositis nonnihil adjuvare. Sed quia natura aliquando aut in iis doloribus movendis segnior est, aut non eos quos vellemus, sed convulsivos potius, nostroque proposito adversos movet; nostrarum erit partium hos tempestive sedare, illos, si reapse tamen id possumus, promovere. Ad parturientem accersitum esse me, memini, quæ malis, quos dixi, doloribus jam diem unum atque alterum vexata, neque somnum poterat capere, neque alimenti quidquam retinere, sed vomitu omnia cogebatur rejicere. Ei igitur priusquam vires prorsus collaberentur, cum dimidiatum opii granum dedissem; simul retineri alimentum cœpit, simul sunt dolores illi sedati; ut mox legitimis doloribus advenientibus, osculoque uteri, quod priores constrictum servabant, recluso, puer feliciter editus sit. Sic autem agendo, non Deventerii (q) solum, quod tunc sciebam, sed & eximii Medici Richardi Meadii (r), id quod nunc video, viam tenuisse me, gaudeo. At segnior natura in altero quidem, de quo dicebam, casu, ad id accommodatis clysteribus atque abdominis inunctionibus primum quoad ejus fieri sic potest, adjuvanda est, tum si hæc satis non faciant, aliqua de eodem genere propinando quæ naturam invitent potius quam acrius, nec sine periculo stimulent, aut certe agitent. Rideas fortasse, si id narrem quod in vico agri Patavini annis superioribus accidisse, de certis auctoribus cognovi. Parere non poterat mulier. Chirurgus ejus vici oleum leucoii lutei vulgaris ad uncias quatuor mittit, quo videlicet, ut solet, abdomen inungant. Rusticæ quæ adstabant, imperitæ mulieres ad potum credunt esse missum: itaque continuo dant bibendum. Sic illa parit. Hoc casu edoctus Chirurgus ejusdem cheyrini, ut in officinis vocant, olei tantundem tribus, aut quatuor aliis quas par urgebat difficultas, eodem exitu propinavit. Hinc Patavii notæ mihi fœminæ datum est, quæ mortuum ejicere infantem non poterat, & sic quidem infantis caput aliquanto magis descendit: quanquam ob nimiam magnitudinem cui pelvis imus ambitus par non erat, sine Chirurgi auxilio prodire non potuit. Leucoii quidem illius flores ad menses, ad fœtum, ad secundas promovendas a Medicis datos esse, notissimum est. Sed oleum in quo iidem flores macerati fuerint, propinatum esse, non memini: nec mirum, cum tot minus injucunda extare in eundem usum putentur. Attamen haud prorsus inutile fuerit hoc quoque memorasse, si forte oleo quis credat aut leucoii vim, qualis ea cunque sit, temperari, aut potius cum hæc exeritur, opportune simul leniri, si quid, ut in convulsivis doloribus paulo ante ostendimus, leniendum est.

42. Quod supra (s) expectari posse diximus, nisi quid urgeat, sic potissimum accipias, velim, nisi putrescentis fœtus apparere signa incipiant, quæ citius adveniunt ubi jam aquæ ejectæ sunt; per disruptas enim membranas ad mortuum corpusculum aer subit, corruptionem illam afferens, quæ ut serius plerumque, & sine acutis parentis febribus ea fœtuum cadavera invadat quæ extra aeris contactum sunt, ex historiis intelliges quæ diu antea conceptorum fœtuum ossicula referunt sive per abdominis abscessus, sive per anum ejecta, matre ut plurimum salva. Quæ historiæ ex quo suam Albucasis (t) protulit, ad eum numerum excreverunt, ut cum illas non unus collegerit, nonnullæ desiderentur, quæ addi poterant, plures autem desint, quæ tunc non extabant. Ex illis est, ut opinor, quam ex propria Observatione habita A. 1667. vulgavit Dominicus de Marinis (u), cujus fœtus cranium per matris podicem, ut reliqua ossa, excretum asservabat Guilelmus Riva. Ex his autem quas memoria nostra vel sola Italia obtulit, sunt certe non paucissimæ. Nam; ut fœtum prætercam quem e Recto mulieris intestino a se extractum, ad me, ut inspicerem, misit Chirurgus industrius Venetus Nicolaus Patuna, quo de fœtu ipse (x), & Santorinus (y) scripserunt, idem Santorinus (z) fœminam, in Patavino agro fortasse etiam nunc viventem, commemoravit, quæ fœtus ossa per eandem excluserat viam, tum Vir Cl. Franciscus Seraus me per litteras Neapoli datas sub finem A. 1739. certiorem fecit, indidem excreta fuisse ab alia muliere non ita pridem infantis ossicula. Ex abdominis autem abscessibus hoc nostro sæculo educta Brixiæ, & Vercellis fœtuum aliorum ossa Vallisnerius noster (a), & Cel. Fantonus (b) tradiderunt. Facile aliæ fuerint ætate hac apud nostrates ejusdemmodi Observationes, quarum aut notitia ad me non pervenerit, aut si pervenit, in præsentia non meminerim. Sed quoniam nihil in Re Medica ferme est quod exceptionibus non sit obnoxium; ideo quæ de putredine paulo ante dixi, si aer non subeat, serius; si vero subeat, citius, & periculosius adveniente, ea *plerumque*, non semper, vera esse posui, tum aliis, tum duabus Observationibus adductus, uno eodemque anno editis (c) a Viris Cl. Reusnero, & Nebelio. Alter enim fœtum proponit quinquemestrem in utero mortuum, eumque, etsi ob retentas simul Secundas, & aquas aeri aditus non patebat, tamen post viginti, haud amplius, hebdomadas exclusum *teterrimo cum fœtore*. Alter vero maturum fœtum legitimo tempore prodire conantem, sed post aquarum effluxum, sui interitus signa tanto certiora præbentem, quod proximis hebdomadis *fœtidus & sanguinolentus ichor cum membranarum, fibrarumque carnosarum frustulis per muliebria effluebat*, denique in sceleton abeuntem, ut crepitus ossium audiretur quotiescunque mulier corpus antrorsum, aut retrorsum flectebat, nulla tamen, quæ memoretur, febre, aut gravi alio incommodo conflictata, imo *jam per tres annos* ossa illa in utero gestans *citra sanitatis dispendium*. Utinam vero sicuti emortui tot, præter eos quos commemoravimus, partus intra viventis matris ventrem diu Sepulchrum habuerunt; ita plures vivi ipsi una cum mortua matre non humarentur, aut satis tempore ex ejus cadavere eruerentur. Verum dum Professor quæritur, dum accersitur, dum venit, sæpe ii qui vivebant, debiliores præsertim, infantes moriuntur, frustra mulierculis, virisve etiam plurimis, æque ac ipsæ, rudibus, & inscitiæ plenis, interea dum ille veniat, ut matris os apertum servetur curantibus, quando potius cum aliqua utilitatis spe danda opera esset, ut interea parentis corpus, & venter potissimum, calens servaretur, ratione id præmonstrante, & Stalpartii filii (d) in canis fœtibus experimento comprobante. Membranis enim involutos cum in aquam tepidam immisisset, etiam post aliquot horas pulsus eorum invenit. Quin ex illustri in Silesia Matrona (e), ante horas quatuor jam mortua, adveniens tandem Professor, inciso abdomine, uteroque, viventem extraxit puellum, cum interea usque ad illius adventum jugiter *fotibus spirituosis, balsamo embryonum, vinoque generoso aromatico cum culcitris calidis* extinctæ ventrem fovere non omisissent, inde minime deterriti quod nullum in utero motum perciperent, ut opinor. Neque enim Observationis scriptor hæc continuo subjecisset, quæ sæpenumero sunt vera: *Vivit enim ut plurimum fœtus, quanquam non semper aperte movcatur*.

43. Satis de parturientibus. Nunc perpauca de puerperis quoque addamus. Pertinet huc Observatio quam pridie Idus Augusti A. 1707. cum Doctissimis Amicis Venetis, Santorino in primis, habuimus, & de qua non semel in Adversariis IV. (f) mentionem injecimus. Nunc totam accipe.

(q) l. supra ad n. 31. cit. c. 17. 26. 50. (r) Monit. Medic. c. 19. Sect. 5. (s) n. 41. (t) Chirurg. l. 2. c. 76.
(u) Differt. de re monstrosa per urinam excreta. (x) Relaz. int. al cadav. d'un Feto & cæt. (y) Inst. d'un Feto & cæt.
(z) Ib. n. 31. (a) Istoria della Generaz. P. 2. c. 17. n. 17. (b) De Obs. Med. & Anat. Epist. 7.
(c) Eph. N. C. Cent. 5. Obs. 11. & Cent. 6. Obs. 52. (d) Exercit. de Nutrit. Fœt. § 41. in fine. (e) Eph. N. C. Cent. 3. Obs. 57.
(f) Animadv. 26. 27. 39. 43. 45.

44. MULIER hystericis affectionibus obnoxia, & faciei colore illaudabili, aliquot liberorum mater, cum uterum novissime ferret, præsensit, partum proximum sibi exitialem futurum. Et reapse inter parturiendum cœpit digitis, & abdomine intumescere: mox autem cum puellam peperisset pueri loco quem speraverat, & propter sponsionem etiam quandam multo maluisset, idque ipsi de industria ab assidentibus mulieribus occultatum, maritus per imprudentiam revelasset, tanta animi ægritudine correpta est, ut illico pulsus deficerent, corpusque frigesceret. Tunc hora vix erat ex quo puellam ediderat, neque præter aliquam membranarum partem, quam sana & vitalis puella secum traxerat, quidquam Secundarum prodierat, sive quod placenta arctius adhæreret, sive quod obstetrix naturæ opem expectandam censuisset, ut quæ neptem meminisset suam olim restitantem placentam feliciter ejecisse decimo jam a partu die. Cum igitur neque pulsus, neque calor redirent; intra sesquihoram ex quo hi defecerant, mors supervenit, non intermisso; quod in eo pulsuum defectu miraberis; ad ultimum usque vitæ extremum consueto sanguinis ex utero effluxu. CADAVER incidimus hora ab interitu vigesima quarta. Cujus ex ore, & naribus multa, & grave olens aqua effluebat. Ventris tumor erat tantus, ut majoris, ne in ascititis quidem, a nobis visi recordemur. Qui, peritonæo inciso, non nisi parum subsedit; fiebat enim tum a ventriculo, & intestinis, aere mirum in modum distentis, tum ab utero his subjecto; qui rotunda sui mole totam pelvim non tenebat modo, sed excedebat. Hunc cum omnibus quæ ad ipsum attinent, partibus priusquam excideremus, effusam in ventris pelvim cruentam aquam animadvertimus. Antea autem vasa quæ sub feminum cute prope genitale sunt, oppleta sanguine animadverteramus: & pubis ossa qua junguntur inter se, cum ante sectionem digito tentata, dehiscere, aut certe laxissime conjuncta viderentur, reapse, junctura vix cultro attacta, alterum ab altero discessisse, humore aliquo prodeunte. Nec dissimilia, cum mox juncturas ossium ilium cum Sacro examinaremus, videre visi sumus; ut non longe a vero abiisse crederemus, qui non solum primiparis, sicut Hippocrates (*) docuit, sed & aliquando, etiam in partu non valde laborioso, *coxendices disparari*, tradiderunt. Excisum uterum attollentes, prægrandem concreti sanguinis massam per vaginæ orificium effundi, conspeximus. Nympharum vix quidquam apparuit, an quod in partu cedentes, ne proxima cutis laceretur, se extendant, brevi post tempore ad pristinam formam rediturae? Sic Fabricius noster ab Aquapendente (*g*) priusquam in Virgine membranam incideret occludentem illud orificium, maximaque impositi sanguinis vi distentam, nymphas ferme nullas apparuisse, adnotavit, quas mox, illa membrana incisa, sublataque tensione, efformatas, conspexit. Ex quibus; si a partu res semper ad eundem modum, ut indicat Dionisius (*h*), se habet; unum ex nympharum usibus conjicere cum eo potes. Dum exteriora spectabamus, lacunas quas in Primis Adversariis (*i*) anno superiore proposueram, Amicis ostendi, subalbum, quali in ea fœmina, neque ita pauco, abundabant, humorem exprimens. Mox etiam lymphæductus uteri animadverti, & demonstravi, quemadmodum & lutei corporis in teste altero structuram. Sed de his, & de Teretibus uteri vinculis quantam, ob vasa quibus magnam partem compinguntur, sanguine distenta, crassitudinem haberent, & de utero ipso quibus ex fibris, finibusque constaret, & his, vasisque sanguiferis exterioribus quam amplis, tum de uterini osculi amplitudine, nec minori cervicis, quam fundi ipsius dilatatione, creberrimis denique in illo osculo, imaque cervice mucosis glandulis; de his, inquam, omnibus satis in Quartis Adversariis (*k*) scriptum est. Nunc si quid ibi non habuit locum, est adjiciendum, ut illam, quemadmodum promisi, jam totam habeas Observationem. Testis uterque non sine aliquo in superficie foraminulo conspectus est, per quod tenue specillum intro admittebatur. In illo autem eodem teste, in quo luteum corpus, subrotunda fuit ossea cellula, in hujusque cavo cruentus humor. Tubæ longiores quam alias solent. Vaginæ parietes extenuati, ipsaque multo quidem latior, sed nihilo brevior, rugis autem dumtaxat aliquot, urethræ corpori glandoso respondentibus. Uteri osculum ex rubro nigrescens, & alicubi laceratum. Nullæ intra cervicem exstantes chordulæ, neque membranulæ. Supremo uteri fundo placentam sic adhæsisse, ut tubæ utriusque orificia obtegeret, manifestum erat. Eademque etiam tum, ex parte, adhærebat. Sed qua adhæserat, ibi jam valde contracta erant uteri oscula; qua adhærebat, ampla quantum in illis Adversariis dictum est, verissime, ut cætera: quod ideo hic confirmo, ne quibus in talia necdum incidere datum est, *paradoxa* alio forte quam Græci voce, hac uti consueverant, sensu videantur. In finibus quibuscum illa oscula communicabant, nihil erat sanguinis.

Thorax denique; nam caput non attigimus; pulmones habuit; si posteriora excipias in quæ sanguis ob supinum cadaveris positum, ut solet, descenderat; totos ex albo fœde liventes. Cor supra quam dici possit, flaccidum, nihil fere sanguinis in auriculis, dexteroque ventriculo, nihil autem prorsus in sinistro continebat.

45. Multum quidem sanguinem, ob placentam ex parte solutam, per uterum effluxisse, non negaverim; copia autem exiisse tanta, ut is effluxus mulierem occiderit, dubitari fortasse potest. Nam neque de ea copia quærentibus nobis ab iis quæ astiterant, fœminis affirmatum est, & vasa quædam ut legisti, sanguine etiam post mortem erant distenta; non *fere sanguine vacua*, ut Cl. Tabarranus (*l*) in mulieribus invenit, paucis post partum horis profluvio sanguinis extinctis: tum pulsus, & calor non paulatim antea, sed tunc repente atque omnino defecerunt, cum res puerperæ molesta ac gravis narrata est; nihil enim ejusmodi eo tempore audire convenit fœminas, minusque illas quæ, hystericis affectionibus obnoxiæ, proclives nervos habent ad convulsiones, quæ si viscera nobilia corripiant, infirmiores facile perdunt, ut mulieri accidisse, leges, quæ a prægressis laboribus, & ab difficili partu lassa, mox post ipsum, inter loquendum, repente præter omnem opinionem convulsa mortua est, cum aliam nullam Cl. Jo. Sebast. Albrechtus (*m*) suspicari causam posset, nisi molestum eo tempore nuncium a puerpera auditum. Neque aliter fœminæ hujus nostræ mortem accidisse, iis omnibus Doctis Medicis visum est qui cum ea quæ relata sunt, mecum audivissent, tum cadaveris dissectioni interfuerunt. Tu vero priusquam judices, illud etiam attendito, quantum in tumorem, & hunc flatulentum, mulieris venter increverit. Habes autem vel Sectione hac Sepulchreti XXXVIII. quasdam Observationes quibuscum nostram conferas. Primum V. quæ per incuriam sub numero quoque XIII. repetita est, fœminæ, cui mortuæ decima a partu hora totus venter fuit flatibus tumens. Sed quoniam ejus uterus grumis plenus, & multæ vacuationes memorantur, non secus ac ab Eustachio (*n*) in puerpera illa Romana copiosus sanguis excretus, in qua renum propria membrana ab inclusis flatibus fuit adeo distenta, ut magni tumoris speciem primo intuitu referret; at tu Observationes IV. & IX. lege ex iis quæ in Appendice adjiciuntur. Neutra hæmorrhagiam; sed utraque intra non nimium a morte tempus ventrem flatibus supra quam dici possit, tumidum factum proponit. Quod si mulieres istas dum parturirent, non postquam pepererant, mortuas dicas, earumque primam jam putridum utero fœtum gessisse; vide, quæso, ut Hoffmannus (*o*) tametsi inter prævias causas abdominis inflationum nimias sanguinis profusiones, etiam in partu,

(*) De nat pueri n. 43. (*g*) De Chirurg. Operat. ubi de Hymene imperfor. (*h*) L'Anatom. de l'homme Demonstr. 4. Sect. 2.
(*i*) Tab. 3. (*k*) Animadv. supra ad n. 43. indicatis. (*l*) Observ. Anat. n. 36. (*m*) Act. N. C. Tom. 4. Obs. 50.
(*n*) Tract. de Renib. c. 45. (*o*) Medic. Rat. Tom. 4. P. 4. c. 15. thes. pathol. §. 8. & 15.

partu, reponat; mox tamen iiſdem inflationibus ob contrariam cauſam mulieres obnoxias faciat, ut ſi lochiorum fluxus non rite ſucceſſerit, aut cohibitus omnino fuerit. Quæ non attingo, niſi ut memineris, tumoris ejuſmodi ventris cauſas eſſe plures, & inter ſe diſcrepantes. Ex his tamen quæcunque in fœmina hac noſtra fuerit, ſi hiſtoriam releges, jam fuiſſe, noſces, priuſquam ſanguinis profuſio facta eſſet; mulier enim cœperat antequam pareret, digitis, & abdomine intumeſcere. Illi quoque mulieri de qua ſcripſit Phil. Jac. Hartmannus (*p*), proximis ante partum diebus a flatibus inteſtina tumebant, qui tumor a partu, tametſi nullum ſanguinis profluvium, imo lochiorum eſſet remora, uſque adeo increvit, ut Coli præſertim inteſtini ſuperior, & inferior tractus *filo tres partes ulnæ longo vix* poſſet comprehendi; itaque ima ejus pars ſphacelo correpta, & rupta ventrem fœtidiſſimis ſordibus opplevit, fœminamque ſecundo a partu die ſuſtulit: cujus utero *intus per omnem ſuperficiem placentæ reliquiæ hærebant*, digito facile avellendæ: in cervice autem ipſa *cruor hæſitabat*. Verum ne de iis ſolum quæ præter naturam in deſcripto a nobis cadavere occurrerunt; ſed de aliis etiam, quæ ut totam hic haberes hiſtoriam, omiſſa non ſunt, aliquid ſimul attingamus; utinam ne apud Conſarcinatorem, non paucis inſtituto ſuo neceſſariis libris carentem, ſed apud Antonium Sidobre (*q*) Viri Doctiſſimi legiſſent omnia quæ cum ipſo de lacteis uteri ductibus communicaverat Chyracus; non enim facile cenſuiſſent, *eoſdem* eſſe ac quos ego lymphæductus in puerpera hac vidi. Optaſſem pariter, ut qui hos ab Ruyſchio, aliiſve conſpectos dixerunt, illius locum, & annum quo viderint alii, diſerte indicaſſent, quando ego quo tempore, & quibus oſtendiſſem, non reticueram (*r*). Qui poſt me conſpexerint, ſcio, inter quos animadvertas velim, doctum quoque Stehelinum (*ſ*) in diſtento utero vidiſſe, *fœminæ* videlicet *gravidæ*. Sed qui muliebri utero ex vero, non ex beſtiarum anatome appinxerint, necdum pro certo ſcio; ut non mirer, ſi Illuſtri Viro Heiſtero (*t*) vaſa hæc, hæc, inquam, ut *humano adhuc utero appinguntur, ficta eſſe videantur*. Quod autem ad oſſa attinet pubis, & ilium, non puto, ex illis te eſſe, qui rariſſime in partu accidere, contendunt, ut eorum juncturæ ita laxæ uti a nobis conſpectæ ſunt, deprehendantur, & cum id accidit, rachitidi potius, lui venereæ, aut cachexiæ, & huic quidem in majori gradu, imputandum. Sed puerpera certe noſtra, quamvis non bono eſſet faciei colore; neque cachexia, in majori præſertim gradu, neque ullo ex aliis illis morbis afficiebatur: nec mihi affinis Matrona ullo omnino ex iis laboraverat, quæ cum in puerperiis de dolore ad juncturam ipſam oſſium pubis quereretur, & eum propterea a me locum tangi, Maritus voluiſſet; diſtans manifeſto alterum ab altero tunc habebat; extra puerperia non habebat. Et cum prope innumeræ hujus generis extent Obſervationes, quas etſi multi collegerunt, quaſdam, ſi recte memini, omiſerunt tamen, & nominatim Veslingii (*u*) illam, quando in parturiente *pelvim levi impulſu cedere ac vacillare percipiebat, oſſibus tam ſub pube, quam ad latera oſſis ſacri, pollicis minimum ſpatio diductis*: quem digitum Santorino (*x*) quoque facile fuit in recentibus quibuſdam puerperis inter pubis oſſa indere: cum igitur tot extent Obſervationes; præſtatne credere, in cunctis morbos illos fuiſſe accuſandos, præſertim cum qui illas ſcripſerunt, eorum nullam mentionem injiciunt? an cum diductio ſeu major, ſeu minor non modo non rariſſima ſit, ſed frequens, nequaquam præter naturam eſſe? imo in quibus fit, ab hac fieri; fit enim ſenſim, & ſenſim tollitur, & partum, quo ad ejus fieri poteſt, juvat. Noli enim exiſtimare, ad hunc eſſe inutile id quod pelvis anguſtias amplificat; nam quæ proferuntur pelvis dimenſiones, quaſi ad fœtus tranſitum ſine ulla oſſium diductione ſufficerent, ſumptæ videntur in ſceleto, cum mentio fiat nulla tot partium quæ inter nuda illa oſſa, & tranſeuntem infantem ſunt interjectæ, & ne uteri quidem, cujus tunc oſculum ad vaginæ orificium deſcendit: quæ partes ut in multis illas dimenſiones haud ſatis imminuant; at in multis contra imminuere valde poſſunt. Senſim autem ad laxitatem juncturas in his diſponi, ut cum Pinæo in Adverſariis (*y*) indicavimus, cum in gravidis nonnullis admoto ad juncturam oſſium pubis digito percipiendi occaſionem habuimus, tum, hæc recenſentes, confirmatum per diſſectionem vidimus a Cl. Exup. Joſepho Bertinio (*z*) duarum mulierum exemplo, alterius quadrimeſtrem, alterius ſeptimeſtrem fœtum gerentium; cartilago enim inter oſſa pubis & *ſolito craſſior* deprehenſa eſt, & *unctuoſo humore imbuta* in earum utraque, ſed in ſecunda præſertim, in qua etiam *ſine ferro*, ſed levi manus auxilio alterum os ilii ab oſſe ſacro plane *divulſum eſt*. Quam in gravidis inchoatam, in parturientibus auctam, ſicque in puerperis ſæpe animadverſam juncturarum pelvis conſtitutionem ſi graves Auctores attendiſſent; non facile, ut opinor, harum diductionem ponentibus objeciſſent, *a lanionibus vix poſſe illas diffringi*, aut duos robuſtos homines hinc, & hinc trahentes, ne ſumma quidem vi oſsa pubis *diducere valuiſſe*. Nec vero id mirum; neque enim ita erant ut in puerperis, diſpoſita. Sane & eorum ingenium laudo qui multis ſubnixi argumentis, diductiones iſtas ut *impoſſibiles* oppugnarunt. Sed quod toties conſpectum eſt, id fieri non poſse, inutile eſt probare velle rationibus, quas fruſtra nemo diſſolvendas ſuſcipiet, cum ſatis ſuperque ſit eorum omnium qui rem viderunt, & iis qui aderant, oſtenderunt, teſtimoniis certiſſimis ſtatim refellere.

46. Sed puerperas morbi non modo celeres, velut is de quo noviſſime dictum eſt, aut quem apud Cl. Henricum Sandenium (*a*) ex *ſeſquipalmari* parietum uteri craſſitudine, vel potius ex ea quæ non ita rara, imo non infrequens cauſa eſt, nempe uteri ſphacelo in una atque altera deſcriptum videbis a Cl. Jo. Henrico Fuchſio (*b*); non modo, inquam, puerperas morbi celeres, verum etiam lenti extinguunt: nonnunquam longo poſt partum tempore, imo donec vixerint, male habent. Ut lenta febris ex teſtis, tubæque abſceſsu puerperam abſtulerit, aliis a me Litteris (*c*) ſcriptum eſt, oſtenſumque ſimul, qui fiat interdum, ut ab laborioſa uteri geſtatione, partuque difficili eæ particulæ magnum detrimentum capiant. Ut vero ejuſdem geſtationis tempore ab utero, viſceribuſque aliis compreſſum, eoque aliquando inflammatum omentum in oblongum, & ferme ſcirrhoſum tumorem conformetur, qui a partu, ut mihi quoque occurrit, in nonnullis reſtat, eaſque dolore nonnunquam, incommodo autem aliquo ſemper afficit, Ruyſchius (*d*) docuit, & ante ipſum indicavit Bauhinus (*e*) cum ſcripſit, *nonnullis poſt partum circa ventris medium collectum* omentum *remanere, ita ut non leves dolores* (quod tamen, ut dixi, non eſt perpetuum) *perferant*. Et hi quidem acerbiſſimi, & pertinaciſſimi poſt partum in illa fuerant, quæ longo tempore iis conflictata, & tandem confecta (*f*), omentum habuit contractum in funis modum. Sed veſicæ, & uteri fundo ſic accreverat, ut cum doloribus ea conjungerentur ſymptomata, ob quæ hyſterica aliis, aliis calculoſa viſa fuerat. Huc adde non dolorifica, ſed permoleſta, alia mala, a minus felici partu relicta, claudicationem, uteri prolapſum, urinæ incontinentiam, de quibus ſermo in aliis Epiſtolis; & in hac ipſa (*g*) ex parte habitus eſt.

(*p*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obſ. 102. (*q*) Tract. de Variol. c. 7. (*r*) Adverſ. Anat. IV. Animad. 43. in fine.
(*ſ*) Tentam. Med. P. 1. Theſ. 6. (*t*) Comp. Anat. n. 236. (*u*) Epiſt. 25. (*x*) Obſ. Anat. c. 11. §. 4.
(*y*) III. Animad. 15. (*z*) Quæſt. de hoc argum. propoſita Præſide Bouvart. n. 5. (*a*) Obſerv. de Prolapſ. Uter. §. 14. in fin.
(*b*) Act. N. C. Tom. 2. Obſ. 146. (*c*) Epiſt. 46. n. 27. & 28. (*d*) Cent. Obſ. Anat. Chir. 63. (*e*) Theatr. Anat. l. 1. c. 12.
(*f*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 4. Obſ. 7. (*g*) n. 33.

Denique; omnia enim quæ hunc attinerent, enumerare non eſt animus; *hæmorrhoidas in ore matricis*, id eſt ad vaginæ orificium a Celſo (*h*) olim, & ab Auctore libri quem Galeno quondam tribuebant, *de Gynæceis* memoratas, jure meritoque Arantius *cauſam habere fere difficilem partum*, tradidit eo capite (*i*) quod de hæmorrhoidum illarum noxis, cauſis, ſignis, & curatione conſcripſit. Paulus autem Barbettus (*k*) addidit, quibus indiciis ſanguis ex ipſis fluens a menſtruo internoſcatur.

47. Poſtremo partus infelicitas non in matre ſolum, ſed etiam in edita prole ſpectanda eſt, ſive hæc mortua qua de re ſupra dixi, ſive monſtroſa inſuper exeat, ſive demum vivens quidem, ſed aut monſtroſa, aut gravi alio vitio affecta naſcatur. Primum igitur de Monſtris ſeu mortuis, ſeu vivis editis, quædam proferam, minus ad controverſiam quæ de eorum origine a Viris Doctiſſimis hoc ſæculo agitata eſt, quam ad Obſervationes ipſas ſpectantia, ab hac Valſalvæ initium ducens.

48. MONSTRI, ut vulgo videbatur, bufoni ſimilis, mater ſæpius antea filios nunc mares, nunc fœminas promiſcue pepererat, illos omnes undique ſanos, has autem, quæ duæ fuerant, quarum altera tunc annum agebat XIII. altera paucos annos vixerat, ſurdas ambas, & quod conſequitur, mutas. Noviſſime cum ante octo circiter menſes concepiſſet; toto autem hujus geſtationis ſpatio ſemper mœſta jacuiſſet, & præ mœſtitia ſæpius flere conſueviſſet, fœtus autem motum ſi cum aliorum motu quos antea ediderat, conferret, adeo languidum animadvertiſſet ut interdum ferme crederet mortuum; eo quo diximus tempore fœmineum fœtum in lucem emiſit, Secundis quidem præditum naturaliter ſe habentibus, ſed aſpectu monſtroſum adeo, ut bufoni potius, quam puellæ, ſimilis, ſi inferiores excipias artus, infimamque ventris partem videretur. Primum erat parvus, ut longitudine palmum non æquaret, ſed hoc tanto brevior eſſet, quantus eſt tranſverſus digitus pollex. Deinde collum omnino deerat, ut mentum contingeret medium pectoris, imo vix digituli intervallo diſtaret a cartilagine Enſiformi. Tum oculi quidem perfecti erant; ſed auriculæ multo inferius quam ſoleant, collocatæ, ſummos humeros tangebant: os hians: naſus erat ad ſuperiora imperfectus; nam hujus radix, & frons tota deerant. Ad hæc, abdomen quaſi in marſupii cujuſdam modum protuberabat deorſum propendentis, in cujus marſupii medium umbilicalis funiculus, ſecundum naturam conſtitutus, ſe ſe inſerebat. Denique artus ſuperiores ita ſterno annectebantur, ut extendi non poſſent. In poſteriore autem corporis facie Spina in tres quaſi gibbos diſtincta cernebatur, quorum ſummus capiti, medius thoraci, infimus ventri reſpondebat. Hæc exterius. ABDOMINIS autem diſſectione compertum eſt, marſupium in quod extuberabat, laxatis ipſius, non integumentis modo, ſed & muſculis deberi, in eoque, tanquam in ſacco quodam, jecur, lienem, ventriculum, & inteſtina omnia eſſe poſita; quæ alioquin viſcera, ut quæ Thorace continebantur, ad naturæ normam conſtructa erant.

Ubi ad Caput ventum eſt, confuſa rerum occurrit compages. Neque enim oſſa, cranii fornicem efficere ſolita, neque cranii cavum inveniebantur; ſed oſſa dumtaxat abnormi figura, alia parva, alia aliquanto majora, inter ſe intricato muſculorum nexu colligata. Cerebri autem ne veſtigium quidem repertum eſt, niſi quod corpora occurrerunt, cerebri nates, & teſtes perbelle referentia; ſed figura tenus; nam exterius membraneis nexibus undique firmata, interius non cerebri ſubſtantiæ ullo pacto ſimilia erant, ſed corpori potius cuidam, mediæ inter glanduloſum, & ſpongioſum naturæ. Quod etſi neque cerebrum defuiſſet, & puella hæc vivere potuiſſet; tamen non ſecus ac ſorores, neceſſario ſurda fuiſſet propterea quia utrumque foramen per quod a cerebro ad aures nervi mittuntur, firmiſſima occludebatur membrana, ut ne tenui quidem filamento nerveo ullus relinqueretur tranſitus. Nec vero magis licuit Spinalem medullam, aut principium aliquod invenire ex quo nervi initium caperent, quæ cæteroquin per ventrem, thoracem, artus naturaliter ferebantur. Nam vel craſſiſſimos, ut puta Crurales, perſequendo ubi ad Spinam accederes, ſenſim fieri exiliores vidiſſes, & in Spinam quidem infigi; verum in hac tota non modo nullam eſſe medullam Spinalem, ſed nec cavum ullum quo medulla comprehendi poſſet.

49. Etſi Valſalva ſcribere omiſit, mortuus, an vivens hic fœtus editus ſit, nedum quomodo ſe haberent renes, veſica, uterus, nervique per caput diſcurrentes; ea tamen quæ ſcripſit, ſatis ſunt, ut præclare intelligamus, vitium ejuſdem fœtus præcipuum ad illa attinere, de quibus XII. ad te Epiſtola (*l*) actum eſt, cum ab hydrocephalo cranium magna ex parte, totum autem cerebrum ſæpe abſumptum eſſe in iſtiuſmodi fœtibus (ſane pro bufonibus non raro habitis (*m*)) confirmavi, neque exempla (*n*) eorum reticui, in quibus præterea non ſolum medulla Spinalis, ſed quod multo rarius eſt, inveniri tubus non potuit quo hæc conderetur. In eam autem Epiſtolam hanc Valſalvæ Obſervationem idcirco non retuli, quod præter illa, habet alia, ſive mentum, ſive ſpinam, ſive artus ſuperiores, ſive demum abdomen, & pleraque ſpectes hujus viſcera, ut huc potius differendam eſſe, cenſuerim. Quo certe ob non abſimiles cauſas diſtuliſſem, ſi tunc habuiſſem, Baronii quoque Obſervationem quæ paulo inferius (*o*) ſubjicietur, fortaſſe autem & alteram meam, quæ tertia eſt puellarum, quas ipſe diſſecui, cerebro carentium; omnes enim haud ſecus ac iſta Valſalvæ, & illa Baronii, fœtuum fuerunt ſequioris ſexus: quod ad illud addes quod in ea Epiſtola (*p*) obiter animadverti. Sed meam illam Obſervationem tertiam nunc accipe: cui non diſſimilis, præſertim ob Spinam ſimul bifidam, biennio poſt Hafniæ habita eſt (*q*).

50. MONSTRUM; ſic enim vocabant; triduo, an quatriduo ante hic editum, mihi a Chirurgo quodam oſtenſum eſt Februario menſe A. 1746. Quod ut aſpexi, continuo dixi, cerebro carere. Itaque ut dictum ſectione comprobarem, ad me domum attulit, hæc narrans, mulierem, felicem hactenus aliorum liberorum parentem, felicem quoque hanc ultimam uteri geſtationem habuiſſe. Cum vero ad hujus finem jam veniſſe, aut propius abeſſe, exiſtimaret; difficili præter opinionem partu puellam hanc mortuam, & per pedes ab obſtetrice detractam emiſiſſe. Re tamen vera non paulo minorem vidi quam eſſe debuiſſet; neque enim ſeptimeſtris fœtus longitudinem æquabat, & parvam quoque, ut dixi (*r*), illam ſuam Valſalva conſpexerat: quod, ſi caput ab incluſa aqua antea diſtentum amplificatumque concipiamus, non difficile, ſicut alias (*ſ*) ad te ſcripſi, intelligi poteſt. Cæterum optime nutritum, nihil male olens, & necdum abſcedente cuticula, pulchrum hoc fuiſſet corpuſculum, quippe reliquis egregie conformatum pleriſque partibus, niſi deformitates hæ acceſſiſſent, quod nullum apparebat collum, & ſupra oculos vix aliquid erat frontis, ex eoque loco pro communibus corporis tegumentis, una erat membrana rubea, quæ capitis, minime ibi extuberantis, imo in poſteriora declivis, ſuperiora obducens, per medium dorſum ad thoracem ferme infimum pergebat, quanto magis deſcendens, tanto minus lata. Sub qua poſteriore membranæ parte aſſurgebant protuberantiæ duæ oſſeæ, ut videbantur, quæ ſingulæ a ſingulis lateribus capitis profectæ, & quo longius ab ipſo deſcendebant, eo minus elatæ, magiſque inter ſe accedentes, Spinam ſubeſſe bifidam indicabant. Ad ejus membranæ latera non deerant integumenta com-

(*h*) De Medic. l. 6. c. 18. n. 9. (*i*) 56. in l. de Tumor. p. n. (*k*) Anat. Pract. l. 4. ad fin. (*l*) n. 5. & ſeqq.
(*m*) Vid. Haller de Fœtu Hum. ſine cerebro not. 2. (*n*) Epiſt. 12. n. 8. (*o*) n. 52. (*p*) n. 6.
(*q*) Vid. Rob. Steph. Henrici Deſcript. Omenti not. ad §. 11. (*r*) n. 48. (*ſ*) Epiſt. 12. n. 7.

communia, quibus, ut reliquum omne corpus, imum quoque caput utrinque operiebatur, non solum auriculis, quæ humeros contingebant, ibi præditum, sed & capillis; quasi cute quæ fuisset proxima, a summo avulsa, & lacerata, quæ remanserat cutis capillatæ pars, ea se deorsum contraxisset. Atque hæc exterius conspiciebantur. ABDOMEN autem incidendo, primum pinguedo multa in conspectum venit, quæ passim multa pariter ubicunque erat cutis, huic subjiciebatur, deinde reliquis diductis parietibus, viscera omnia tum Ventris, tum mox Thoracis optime constituta. Ad Caput denique transeunti, sub incisa rubra illa membrana, quæ erat tenuis, nihil quod pro cerebri, cerebelli, & Oblongatæ medullæ reliquiis accipere fortasse possem, apparuit, nisi duo quasi cornicula, quæ crassa, mollia, & ex rubro fusca, singula in singulis anterioribus basis cranii lateribus prominebant; dissecta enim præter concretum sanguinem, mucosam quandam ostendebant materiam. Iis corniculis illa ossis frontis pars suberat quæ fornicem orbitæ posteriorem facit. Nam anterior deerat, deerantque sincipitis ossa, & de osse occipitis quidquid non est ante magnum, quod nullum propterea hic erat, ipsius foramen. Temporum autem ossa erant quidem, sed deorsum in latera, retrorsumque protensa. Ad quorum illa foramina quæ Auditorii ingrediuntur nervi, frustra horum, ut aliorum pariter in hac cranii basi, initia quæsivi. Minusque idcirco miratus sum, cum mox oculos, qui suis cum palpebris bene erant conformati, inspectando, Opticos nervos æquo esse graciliores, & intra orbitas, ut visum est, desinentes animadverti. Tum linguam prælongam vidi, nec pro longitudine satis latam. Respondebat hæc maxillæ Inferiori, cujus ea erat longitudo, ut ultra Superiorem, quamvis hic inter descendendum valde in anteriora protensam, se antrorsum extenderet; neque tamen ejus partes dextera, & sinistra quo magis a mento recedebant, eo magis, ut solent, inter se distabant. Itaque longius quidem, sed multo quam consuevit angustius erat inter utramque intervallum, quod singularis insuper arctabat utriusque crassitudo. Ad menti autem inferiora, nulla intercedente, ut in pueris, linea, ambæ in unum os coaluerant. Jam vero ut dicam de Spina; non huic omnes revera deerant colli vertebræ, sed tres dumtaxat, cæteræ autem erant inter se constipatæ, ut quædam nonnullarum partes cum proximarum partibus concretæ essent. Quod etiam in duabus, aut tribus ex iis quæ in thorace supremæ sunt, cernebatur, quarum vel ipsa erant Corpora in unum conjuncta. Ab his Spina incipiebat simul retrorsum ire, simul se in latus sinistrum curvare: quæ incurvatio ubi ad lumborum vertebras ferme pervenerat, in contrarium mutabatur, sicque per Sacrum etiam os pergebat. Sed prima incurvatio multo erat major quam altera; quare hæc cum paululum attolleret os ilium sinistrum, illa scapulam dexteram valde attollebat, & ut costæ universæ aliter in eo, quam in opposito latere, prostarent, efficiebat. Erant autem costæ a dextris undecim, a sinistris duodecim, cum thoracis vertebræ essent omnino undecim, lumbares sex. Quod vero adnotatione dignius fuit, bifida reapse erat Spina. Namque ut summa cervicis vertebra, ita omnes deinceps reliquæ, si quæ infra penultimam sunt lumborum excipias, quidquid ossis Corporibus ipsarum additur, ut pro Spinali includenda medulla tubum efficiant, id omne hinc & hinc reclinatum ad latera, expansumque habebant; ut duæ illæ exterius fierent protuberantiæ de quibus supra dictum est. Itaque non secus atque in celebri Littrii (*t*) Observatione, ut nullus tubus, sic nulla erat hic Spinalis medulla. Videbis, siquando Patavium veneris, universum sceletum, a Mediavia nostro diligenter apparatum, eaque omnia quæ in ossibus descripsi, præclare ostendens. Esset autem aspectu multo pulchrius, si ut in cæteris quæ plurima habeo, fœtuum sceletis, ita in hoc quoque ossa omnia ad albedinem perduci potuissent. Quæ etsi dura sunt, neque ulla ab eo cura prætermissa est; tamen, quod omittendum non credidi ad Observationis hujus complementum, fuscus quidam, & subniger color a certis præsertim ossibus, & nominatim a plerisque eorum quæ in artubus longiora sunt, penitus auferri non potuit. De quibus longioribus artuum ossibus nec illud silendum est, minori esse crassitudine quam in fœtibus paris huic altitudinis solent, majori autem longitudine.

51. Anno eodem 1746. cum forte Septembrem mensem in Patria traducerem mea, Philippus Baronius, Baronii illius qui de Pleuropneumonia scripsit, pronepos, meus olim gratus auditor, tunc autem apud Meldulenses suos qui ipsum ante diem amiserunt, Medicus exercitatissimus, ad me cum Iconibus Observationem misit, illis ab se diebus habitam, quæ cum Valsalvæ Observationi, paulo ante (*u*) propositæ, non una in re consimilis sit, hoc loco non omittetur.

52. MONSTROSAM, quinto gestationis mense jam exacto, puellam ejecit mulier annum quidem agens trigesimum sextum, sed decolor, gracilis, a laboribus quos supra vires pertulerat, pravisque cibis diu, multumque extenuata. Quæ præterquam quod minus firma esset valetudine, viro quoque juncta erat non robusto, atque adeo torpido: ultimisque ante abortionem hanc mensibus territam se in somniis facie persimili istius quæ in puella erat, testabatur. Scilicet ultra supercilia nihil erat frontis, aut capitis: nasus depressus, os hians, auriculæ humeros contingentes, dexteraque earum deorsum valde inclinata: nullum collum, nullum mentum, quippe facie infra auriculas, & os continuo in pectus desinente, ut sicuti superiore, ita inferiore quoque careret sua parte. Abdominis musculi, & communia, ipsis imposita, corporis integumenta, anteriorem ventris multo maximam partem non convestiebant; sed eam laxa, & in amplissimi marsupii modum extensa membrana operiebat, in quam musculi, & integumenta illa, paulatim sensimque extenuata, demum abire videbantur. Intra hanc membranam, tenuitate pellucidam, jecur, & intestina conspiciebantur, extrorsum propendentia. Pollex digitus in dextera desiderabatur: quæ manus ita sursum retorta erat, ut inter se, & brachium comprehenderet angulum ferme normalem. Hæc a fronte. A tergo autem videre erat dorsi regionem capillis instructam: ad ejusque regionis summum medio inter scapulas loco amplam profundamque rimam, alterius oris instar hiantem, quam vertebræ, ibi dehiscentes, faciebant. Nec multo supra eam rimam, ab occipite lata oriebatur basi planus quidam quasi musculus, qui, ut erat cætera solutus, si antrorsum versus extenderetur, oculos, nasumque ex parte obtegebat; sin ad posteriora reclinaretur, ad lumbos usque operiebat dorsum. Erat autem is adulti hominis linguæ simillimus figura, & magnitudine. Ex quo puellæ hujus parvitatem facile poteris intelligere. Tametsi in hac descriptione nonnulla desunt, eaque præsertim quæ per dissectionem, si licuisset, inquiri debebant; tamen ex frontis, & reliqui, ut ex Iconibus adjunctis colligo, cranii fornicis defectu, itemque ex foramine, seu mavis rima qua supremæ hiabant vertebræ, satis intelligere mihi videor, non minus in hoc, quam in Foroliviensi fœtu (*x*), quocum hunc conferes, cerebrum defuisse. Cæterum & mihi A. 1735. fœtum Patavii inspicere licuit, secare non licuit, cujus huc, accurate a me tunc collectam, historiam addam cum ob alia ad matrem ipsumque attinentia, tum quia in eo certe quod ad abdomen attinet, & sine dissectione conspici potuit, ad propositas Valsalvæ, & Baronii Observationes proxime accedit.

53. MONSTROSUM infantem Matrona peperit nata annos unum & quadraginta, sic satis sana, plurimorum certe liberorum parens, quos feliciter gestatos, optimeque omnes conformatos ediderat. Huic novissimo Octobri mense, & deinceps cæteris ad diem usque XI. Kal. Julii nec menstruus sanguis provene-

(*t*) Mem. de l' Acad. R. des Sc. A. 1701. (*u*) n. 48. (*x*) Vid. Epist. Anat. 20. n. 56. & seq.

venerat, & venter deinde fuo tempore, mammæque intumuerant, & cum bono faciei colore fatis bona valetudo fuerat. Nec tamen fe gravidam effe putabat propterea quod plura deerant cæterarum geftationum indicia, tantus in primis ventris tumor, quantus alias folebat, & infantis motus, qui alias maximus, & affiduus, nunc autem nullus. Huc illud accefferat ultimis menfibus, ut in hypogaftrio tumor durus, & circumfcriptus, oblongæ inftar diftentæ veficæ, plerumque perciperetur, qui mox repente evanefcere videbatur. Cum hæc ita effent, cumque ultima ante prænotatum diem hebdomada infolita urinæ fæpius reddendæ neceffitas, & fenfus ponderis naturalia verfus acceffiffent, mox autem mammæ triduo ante nonnihil detumuiffent, & pridie denique fufci craffique humoris, fubcruenti autem matutino infequentis diei tempore perpaucæ guttæ e naturalibus defluxiffent; obortis a prandio parturientium doloribus, perfacile, & nulla adjuvante obftetrice integram adhuc membranam amnion; nam chorion furfum erat revolutum; cum annexa placenta edidit. Quæ longis fæpius partus doloribus, & difficili, tardaque placentæ ejectione confli&ari alias confueviffet, novam hanc tantam facilitatem eo magis mirabatur, quod cum & menftruorum, & partus tempore plurimum effundere fanguinem folita effet, nunc paucus, ut proximis pariter, fi unum excipias, diebus exiret. Atque ut de matre nunc omnia abfolvam; furrexit ad folita domeftica munia, non trigefimo, ut poft alios partus, fed tertio, an quarto poft die, & mox etiam domo egreffa eft, neque ea res non robuftæ alioquin mulieri noxæ fuit; imo, fi unquam alias, bene fe habuit, pofteaque rurfus uterum geffit, & vivam, egregieque conformatam prolem edidit. Sed contra ut deformis effet quam tunc ejecerat, fcribamus. Secundæ, quantum judicare potui, ab naturæ norma non difcrepabant, nifi quod placenta pro eo quod mihi defignatum fuit, integri amnii volumine, aliquanto minor vifa eft; diametro enim erat tranfverforum digitorum trium cum dimidio. In amnio cum fubflava, & turbida aqua, nec tamen fœtida, mortuus infans non minus longus mihi quidem eft vifus quam effe ut plurimum folent qui inter quintum, & fextum menfem ejiciuntur. Facies ei prælonga, in qua carnofus, ut videbatur, globulus ex imæ frontis medio prominebat. Sub eo oculi, inter fe contingentes; nullus enim erat nafus; non palpebris, fed pellucente membrana, per quam tranfpiciebantur, obdu&i. Os fuo loco, quod hians denticulos Incifores oftendebat. Apertum erat in medio abdomen, ex eoque inteftina effufa. Aperta quoque ad lumbos communia corporis tegumenta, fed hiatu ultra illa non defcendente. Artus etiam omnes peffime habebant, Superiores quidem a cubito deorfum; quam breviffima enim erant brachia, & contorta, hifque manus pariter contortæ addebantur. Inferiores autem in diftortos definebant pedes; crus vero finiftrum ab ar&e advoluto umbilicali funiculo aut fra&um erat, aut magis quam cætera, diftortum.

54. Quid? fi mater horribilis cujufdam fupplicii fpe&aculo interfuiffet, aut quidpiam tale pi&um vidiffet, aut faltem, ut ea de qua paulo fupra (*y*) di&um eft, fomniaffet. Illa vero fe quidquam ejufmodi afpexiffe, aut vigilantem, dormientemve cogitaffe pernegabat, aut vim ullam five cadendo, five conftringendo, comprimendove, feu denique vehementius concutiendo; nam hujus quoque caufæ in violentiffima convulfiva tuffi exemplum (*z*) habemus; gravido ventri attuliffe: hoc tantum, fe tota ea geftatione ægro triftique animo fuiffe, fatebatur; ut fi geftationes horum quatuor monftroforum fœtuum, & Forolivienfis quoque illius (*a*), inter fe conferamus, mirum fit, ejus quem fecundo loco (*b*) defcripfimus, felicem adeo geftationem fuiffe. Cæterum quæ modo quafi adverfus vires maternæ imaginationis dicebam, fic accipias velim, ut fi ab homine fint cui minime placeat quidquid monftrofi in prole occurrat, continuo a viribus illis repetere. Extant enim plures vitiorum ejufmodi, & ejus nominatim de quo loquimur, enumerationes non modo apud Confarcinatores, verum etiam apud Illuftres Viros, qui exemplum illorum vitiorum, aut ejus generis aliquod ab fe, aut ab aliis vifum primi ediderunt (*c*). Tu vero fi plerofque eorum infpicias ex quibus exempla producuntur, videbis, quam facile a prægnantium imaginatione illa repetantur, & tunc etiam cum a violentia quapiam externa deduci fatis poffent, partes fuæ imaginationi quoque affignentur. Quæ tametfi probare non poffum; eft tamen viciffim ubi durius mihi videatur a communi ifta Summis etiam Viris fententia prorfus difcedere. Quæ Boerhaavius (*d*), quæ Swietenius (*e*), quæ alii graves, fpe&atæque fidei Au&ores ab fe confpe&a de hoc genere fuiffe, ajunt, nemo pro veris non accipiet. Singula ab interno vitio aliquo poffe alias fieri fi quis contendat; non pertinaciter negabo. Sed tunc indidem fa&a effe, non potero facile fateri. Incidit in nafi globulum prægnantis fœminæ mori bacca; & infans prodit, in cujus nafi globulo mori exftat bacca, magnitudine, colore, fubrotundis acinis, fcabritie, minimifque pilis *perfe&e expreffa*. In alterius gravidæ cervicem ex arbore decidit eruca, quæ ægre inde amoveri potuit; & puella nafcitur in cujus cervicis cute prominet erucæ effigies variis coloribus, ere&is pilis, verbo, fic veræ erucæ fimilis, ut ne *ovum* quidem *ovo fimilius effe poffit*. Alia mendicum labiis leporinis deformem afpicit non fine horrore; & filium edit, labia fiffuris deformata, vifis in mendico *etiam ad dimenfionem ufque fimillimis gerentem* (*f*). Audit alia (*g*) de puellula cujus dextera præter pollicem digitis omnibus carebat, quorum locum tenebant ungues, ipfi metacarpo præfixi; hæc *diu multumque* fecum cogitat; & fœtum ejicit cujus dextera ad eundem modum fe habet. Nec illa (*h*) filenda eft quæ puellum peperit fine cranio, cerebri locum rubra quadam maffa occupante, cum, pofteaquam binos liberos ex undis quibus fubmerfi interjerant, fine cranio, & cerebro extra&os fuiffe, intellexerat, *fixa & pertinaci* ifta *imaginatione*, *& præteriti mali perpetua ruminatione* fe ipfam cruciaverat: neque illa (*i*) quæ cum puellam enixa effet, hydrorachitide in lumbis affe&am, *eademque idea fæpiffime repetita*, *& refufcitata ejus imaginationi continuo obverfaretur*; proximo partu alteram puellam in lucem edidit *illa eadem prorfus deformitate eodem in loco*, *quo prior*, *defiguratam*. Denique; ut aliis quæ produci poffent, & quorum nonnulla ipfi qui fpe&avimus, probe novimus, prætermiffis, Obfervationem memoremus ad tres quas poftremas tibi defcripfimus, ex parte aliqua attinentem; mulier (*k*) fuit quæ fœtum edidit pedibus & manibus furfum incurvatis, & binis præfertim tumoribus deformem, altero ad os Sacrum, altero fub umbilico, qua per abdominis hiatum inteftina, & alia vifcera egreffa, peritonæum, quo uno continebantur, valde extollebant. Cujufmodi partum cum prudenter obftetrix neque oftendere, neque defcribere puerperæ voluiffet; ultro defcribebat hæc ipfa, narrans, fe medio geftationis tempore infantem fomniaffe qui in ventrem fibi violenter irrueret, eumque artubus ita incurvis, & binis tumoribus, anteriore, & pofteriore fic deformatum, quomodo reapfe excluferat: adeo ab illo fomnio perterrita, poftquam fuerat expergefa&a, triftem ejufmodi ideam retinuerat. Tu igitur, inquis, fi maternæ imaginationi hæc adfcribi poffe, non negas; rationem, modumque ediffere quo illa efficere hæc queat.

(*y*) n. 52 (*z*) Commerc. Litter. A. 1735. Hebd. 9. n. 2. (*a*) Vid. n. 52. ad finem. (*b*) n. 50.

(*c*) Vid. Sachs Eph. N. C. Dec. 1. A. 1. Schol. ad Obf. 135. Schroeck Dec. ead. A. 6. & 7. Obf. 232; Goth. Ben. Preuff. in Append. ad earund. Cent. 7. & 8. Ritter. A&. N. C. Tom. 8. Obf. 88: Stalpart. Cent. 2. P. 1. Schol. ad Obf. 36: aliofque; fed præ cæteris Haller not. c c. & feqq. ad Præle&. Boerh. §. 694. & Opufc Anat. VI. §. 16. not III. & feqq. & Opufc. IX. not. 2. & feqq. ad § 3.

(*d*) Præle&. ad Inftit § 694. (*e*) Comment in Boerh. Aphor. §. 1075. ad 2. (*f*) Vid. A&. N. C. Tom. 6. Obf 10.

(*g*) Commerc. Litter. A. 1632. Hebd 20 (*h*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obf 106.

(*i*) Salzmann. Differt. de quibufd. tumor. tunic. ext. §. 3. (*k*) Schol. ad Preuff Obf. cit.

queat. Sed nimis multa essent in physicis quæ a me negari deberent, si propterea neganda essent, quia modum quo fiunt, non assequor. Certe autem nec tu, si verum, ut soles, fateri velis, satis illud assequeris, qui factum sit, ut post certas istas imaginationes morbus præsto fuerit qui fœtum haud aliter deformaverit ac ferebat imaginatio, ita uti bacca illa mori, eruca illa, labrorum illæ fissuræ, digitorum illa mutilatio, & unguium insolita collocatio, cranii & cerebri defectus ille, Spinæ illud vitium, incurvatio illa, iique tumores non modo perfecte sua figura, cæterisque conditionibus imaginationi responderint, verum etiam in ipso nasi globulo, in cervice, in dextera, in labris, in capite, in lumbis, in artubus, in posteriore, & anteriore corporis facie sic extiterint, ut prægressa requirebat imaginatio. Casu hæc facta fortasse dices. Me vero facile tibi assentientem habebis ubi certa imaginatio non præcesserit, neque huic exacte adeo & forma, & conditionibus cæteris, & loco res ipsa responderit. Sed ubi & illa præcesserit, & res illi sic, uti diximus, respondeat; ne tu quidem, si omnia diligenter perpenderis, in casus accusatione omnino poteris acquiescere, præsertim si exemplum non unum, sed complura, ut sunt, spectaveris; neque enim casum facile credes in iis omnibus, tam, ut ita dicam, ingeniosum, exactumque imitatorem esse potuisse. Quid ergo est? Quod ad me attinet, in multis, & si velis, in quamplurimis casum accusavero; at in quibusdam aliud aliquod potius quod me fatear non intelligere.

Nunc ut ad fœtum redeam quem novissime descripsi; mortem illi attulit aut impedita per funiculum ipsum umbilicalem, quippe cruri arctius adstrictum, sanguinis circumitio, aut aliqua, exteriorum similis, pessima interiorum conformatio, quæ & crescendi, & agitandi se facultatem facile abstulit. Intestinorum autem effusio, cujus culpa nonnunquam in rudes, violentasque obstetricum, infantes educentium, contrectationes, pressionesque conjecta est, hic certe ubi nihil harum esse potuerat, ipsi fœtus abdomini tribuenda erat aut nunquam, aut non satis occluso. A primordiis enim, ut Harveus (*l*) in perfectorum quoque, ut vocant, animalium embryonibus, & nos certe in caninis vidimus, apertum est. Postea autem nisi peritonæum, musculi, & integumenta communia prorsus, & firmiter occludant; profecto aut apertum maneat; quemadmodum plures, & in his olim, nec semel, Boscus (*m*) (quem non memini in hujusmodi Observationum collectionibus vidisse laudatum) offenderunt; aut in marsupium a Valsalva (*n*) quoque, & Baronio (*o*) conspectum, laxetur, & si tenuissimum sit, facile disrumpatur ab ipso viscerum pondere, necesse est. Cum enim a peritonæo dumtaxat efficitur, adeo tenue est, ut vel peristalticum intestinorum motum transpici sinat; uti Ruyschius (*p*) tradidit, qui tres ad ejusmodi vitia attinentes habet Observationes (*q*). Quas si attente legas, & inter se, & cum iis conferas, quæ, Bidloo respondens (*r*), postea scripsit, ubi eas Observationes *raras* esse, contendit; fortasse optabis, ne prius sine quadam repugnantiæ specie *multoties*, & *sæpius* hunc affectum a se visum dixisset. Verum ne quascunque supra ipse produxi monstrosorum fœtuum Observationes, eas omnes ad partium defectum attinere, dicas; nonnullas addam quæ vel cum partium defectu, vel sine ullius defectu auctum numerum quarundam exhibent. Quam misit ad me olim Consultissimus, cum viveret, Medicus Sebastianus Trombellius, præter id de quo modo dicebamus, abdominis vitium, magnam infantis alterius partem alteri tum exterius adnatam, tum interius admistam describens, huc libentissime afferrem, nisi Vallisnerio nostro dedissem, a quo in calce elaborati de Generatione Voluminis (*s*) edita est. Proferam alteram qua utrumque aliqua ex parte vitium Mediavia meus animadvertit.

55. INFANS Patavii natus est sub initium Julii A. 1736. ex ea parente quæ sanos alios, vitalesque & antea ediderat, & post edidit. Huic infanti unum, si aspiceres, erat vitium, tumor, pugnum æquans, in ea abdominis regione quæ a dextris umbilici, & paululo supra ipsum est. Nudus erat tumor a cute, quæ circumcirca in limbum elevata prominulum definebat; Boscus (*t*) qui hæc ab ulcere fieri in animum induxerat, cicatricem vocasset, quemadmodum vocare tu quoque poteris ubi abdominis hiatum a violentia aliqua factum ponas, & partes in quibus hiatus factus est, hinc & hinc in se retractas, nec ferme aliter ac Cl. Preussius (*u*), rem explicare. Inæqualis erat tumor, & tangenti cedens; ut ab intestinis factus videretur. Infans primum neque ex alvo quidquam reddebat, neque mammam sugebat. Mox cœpit utrumque facere. Sed viridia dejiciebat, unde lintea inficiebantur maculis quæ vix ac ne vix quidem elui possent. Tumor vero qui jam antea erat sublividus, fieri interea lividior, & denique gangræna corripi incepit. Abscedente, cum tumoris superficie, huic subjecta Rectorum musculorum parte, infans vivere desiit quincto & trigesimo ab ortu die.

VENTRIS dissectio ostendit duplex huic infanti fuisse jecur, alterum in sede consueta, parvum potius, quamvis in prælongos lobos divisum; alterum majus, sed informe, quod per crassam interjectam membranam cum illo conjunctum, trunco venæ portarum annexum, in Cavam autem suas venas infra illud alterum jecur immittens, eo se extendebat, ut adhærens sibi peritonæum, adjectosque huic tendines extrorsum urgeret, tumoremque efficeret de quo dictum est. Qui tangenti ideo cedebat, quod cederent intestina quibus hoc jecur erat ex parte impositum. Sed cum duplex esset jecur, bilis vesicula nusquam apparuit. Cæterum Tenuia intestina erant secundum naturam constituta, Colon arctissimum.

56. Credemusne, ut duo nonnunquam uno in corpore lienes inveniuntur; imo haud ita raro; ter enim id ipsi vidimus (*x*); ita huic uni infanti duo jecinora fuisse data? an jecur majus, & extrorsum prominens, ad fœtum alterum spectasse, cujus cæteræ partes in utero periissent? sic enim in bicorporeo illo fœtu quem Zambeccarius secuerat, Vallisnerius autem (*y*) protulit, amborum corporum jecinora inter se juncta per interpositam crassam quasi membranam videntur (*z*). Sed casune factum putabimus, ut jecinoris non sui venæ in eosdem pervenire possent truncos ad quos ex proprio hujus infantis jecinore venæ pertinebant? Nimirum hæc difficultas quæ in bicorporei illius fœtus plerisque visceribus multo major est, ad eas attinet quæ recenti de origine Monstrorum controversiæ causam præbuerunt. Neque in vitula deerant quam A. 1745. ineunte Martio perhumaniter ad me misit Vir Ornatissimus Jo. Dominicus Lavarinius J. C. Veronensis. In qua multo plura, & quæ ad te scriberentur digniora fortasse, animadvertissem, nisi postquam mortua edita est, atque ut diutius duraret, ventre aperto, & visceribus plerisque ex ipso detractis, tum diaphragmate scisso, & pericardio recluso, dum e montibus Veronam primum, inde autem Patavium translata est, ipso temporis intervallo minus dissectioni, accuratæque observationi idonea facta esset. Pauca tamen, quæ adnotare potui, huc adscribam.

57. BICEPS vitula, cujus neque capita, neque colla, si inter se conferres, nec corpus reliquum, si cum aliis vitulis partui maturis comparares, discriminis fere quidquam, exterius quidem spectata, ostendebant, Thorace aperto, perlustratoque, hæc exhibuit.

SPINÆ, ut ex duabus cervicibus profectæ, sic in thorace duæ esse pergebant, intervallo aliquo disjun-

(*l*) De Generat. Animal. Exerc. 69. (*m*) De Facult. Anat. Lect. 1 in fine. (*n*) supra, n. 48. (*o*) n. 52.
(*p*) Cent. Obs. Anat. Chir. 73. (*q*) Ibid. Obs. 71. & 72. (*r*) Respons. ad Bidl. Vindic.
(*s*) P. 3. c. 5. & Tab. 3. 4. & 5. (*t*) Lect. 1. paulo ante cit. (*u*) in Append. supra ad n. 54. cit.
(*x*) Epist. 37. n. 30; Epist. 38. n. 34; & Epist. 64. n. 2. (*y*) c. 5. ad n. 54. cit. & Tab. 7. & seqq.
(*z*) Tab. 10. Fig. 3. & 4.

disjunctæ, quod quanto illæ descendebant magis, tanto ipsum magis decrescebat, ut denique infra thoracem non amplius duæ essent Spinæ, sed una. Eodemque ordine breviora fiebant transversa ossa, quæ costis crassitudine, latitudine, & sede respondentia, in illo Spinarum intervallo singula erant collocata. Secundum id intervallum ferebatur Magnæ arteriæ truncus Descendens, valde amplus, ut qui ex duobus, in unum confluentibus, efficeretur, neque binas tantum, sed ternas ex ordine, ternasque emittens Intercostales arterias quo ad intervallum illud durabat, ut pote cui una earum inserviret. Singula thoracis latera bini, de quibus ad te alias (*a*) scripsi, tenebant magni pulmonum lobi; nam & in bina bronchia singulæ dividebantur arteriæ Asperæ, a suo quæque collo descendentes. Thymi quoque erant duo, etsi a primo in unum juncti videbantur. Pericardium unum duo continebat, penitus sejuncta, corda. Hæc erant inter se æqualia, eademque intus, extraque structura. Sed in his tamen discrepabant, primum quod cum alterum alterius lateri proximum esset, sinistri facies quæ dexterum contingebat, erat, nec leviter, sic excavata, ut naturalem dexteri convexitatem, cui prorsus respondebat, exciperet; deinde quod non eandem utrumque faciem sterno obvertebat, sed dexterum quidem eam quam debebat, sinistrum autem quam sterno obvertere debuisset, eam dextero obvertebat cordi, eaque facies illa erat, quæ, ut dixi, excavata fuerat. Quam excavationem ne suspiceris post mortem a dextero corde, quod forte sinistro diutius incubuisset, induci potuisse; nec levem illam, ut dictum est, fuisse memineris, & eam parietum utriusque cordis in vitula hac, perfecte in utero jam aucta, & probe nutrita, firmitudinem, crassitudinemque fuisse, scias, ut inde istam non liceat excavationem repetere. Quod si ut corda, sic reliquæ etiam partes satis firmæ tum fuissent, nec gravis odor non secanti modo, sed & illis qui prope me aderant, magis, magisque molestus fieret; alia præterea, atque alia perlibenter inquirere, & diligenter examinare perrexissem. Eorum tamen quæ in ventre supererant, viscerum nullum vidi quod præter consuetudinem esset duplicatum.

58. Quoniam partus infelicitas quæ in prole spectatur, non solum tunc est cum monstrosa hæc nascitur, verum etiam, ut supra (*b*) posuimus, cum est gravi alio aliquo vitio affecta; de hac quoque infelicitate pauca quidem ob provectam jam longius Epistolam, attingemus, non quod multo plura rei dignitas, atque adeo necessitas non postularet. Pauca enim infantum vitia sunt quæ reipsa cadant sub sensus, si cum maximo numero conferas internorum; hæc autem quæ humani generis magnam partem vix editam absumunt, tanto facilius, quanto minus tunc vasa, & viscera omnia ob teneritudinem ac mollitiem idonea sunt, ut se adversus præternaturales distentiones, attritionesve tueantur, nedum ut vitium alicujus alterius visceris, aut vasis corrigant, unde illæ, aut aliæ in se injuriæ proficiscuntur. Huc illud gravissimum accedit incommodum, quod Medici, non ut ab adultis, ita ab infantibus narrationes possunt, aut responsiones accipere, ex quibus intelligant, qua parte corporis, & qua molestia afficiantur, & quod consequitur, quo auxilii genere utendum sit ad hanc, ejusque causam, nisi tolli queat, mulcendam saltem, ac minuendam. Quapropter inter illos excellens in primis Ballonius, infantes, & teneros pueros miseratus, non uno loco (*c*) admonuit, ut quoniam tunc nobis, *tanquam cum mutis ægris* (qui tamen, adulti, nutu, & gestibus plura significant) agendum est; tanto in illis diligentius, quæcunque possumus, morborum indicia adnotemus, & conjecturis persequamur: exemplisque docuit suis tum in pleuritide, tum in lapide renum non solum quæ in viventibus pueris signa animadvertisset, verum etiam quæ in denatorum corpusculis per anatomen deprehendisset. Quem nos secuti, eandem olim viam in Medicarum Institutionum Idea commendavimus, ut quibus natura suos posse indicare morbos negavit, illos Ars, quasi opportuna, & amica interpres ne deficiat. Quod si hæc vel in iis infantium morbis necessaria sunt, qui cum sint illis, adultisque communes, signa Medicis habent notiora; quanto erunt magis in morbis illis qui infantium sunt peculiares!

59. Morbos infantium peculiares appello qui a turbato sunt peculiari in ipsis naturæ instituto, ut puta circumitionis sanguinis ab ea quæ in fœtu requirebatur, in eam quæ in nato requiritur, mutatione. In illo, ut nosti, a placenta per Umbilicalem venam sanguis in venam portarum inferebatur, ex eaque pars sanguinis per Canaliculum Venosum in venam Cavam, ex hac autem pars per Foramen quod Ovale vocitant, in sinum venæ Pulmonaris, pars in dexterum cordis ventriculum, ex hoc autem per arteriam Pulmonarem pars in pulmones, pars denique per Tubulum Arteriosum in Magnam arteriam, ex cujus Iliacis ramis non parva sanguinis portio per arterias Umbilicales in placentam referebatur. Hæ nunc in jam nato cum vena ejusdem nominis obligantur, amputanturque, ut jam nihil sanguinis inferri possit, nihil referri. Canaliculus autem Venosus, & Arteriosus Tubulus sensim deinde occluduntur, sicut Foramen denique Ovale, quod, nisi occludatur, solet imminui. Igitur fit ut sanguis ex vena portarum in Cavam non nisi per hepaticas transeat hujus radices, & quemadmodum is qui per Cavam ad cor vehitur, in Pulmonarem arteriam contruditur, sic nihil ex hac pervenire in Magnam arteriam possit quod per venam Pulmonarem non sit convectum in sinistrum cordis ventriculum. Adde huc cætera eo tempore peculiaria, & pro cunctis iis mutationibus necessaria naturæ instituta, ut lac e mammis sugendum sit, deglutiendum, & stomacho conficiendum, ut diaphragma alterne contrahendum, atque laxandum, pulmones explicandi, aer ducendus, remittendusque, alia hujusmodi. Deinde sic cogita, siqua forte corporis pars sit his novis, necessariisque muneribus minus apta, aut magis resistens, aut faciens ut multo citius, tardiusve quam par sit, eæ occludantur viæ quas occludendas esse, diximus; cogita, inquam, quid sequi debeat; & facile intelliges, quam varii, multique esse possint morbi recens natorium peculiares.

60. Illustrare hæc juvat exemplo morbi qui sub sensus cadat. Nonnunquam nascuntur infantes sine palato, aut nascuntur palato fisso. Sive tunc suctio, sive deglutitio, sive utraque impediatur, aut multo difficilior fiat; apparet, sic factum os ineptum, aut minus aptum esse ad lactendum. Sed quoniam morbus & manifestus est, & externus, Ars modum excogitat servandi infantes sive ad plures dies, sive, ubi vitium minus sit, ad longam ætatem. Legeris tradita a Cl. Viris Maloetio, & Petito (*d*): quorum ille natum sine palato refert vixisse dies quindecim, lac ex cochleari in os demittendo; hic vero servatos quosdam, fisso palato in lucem editos capra semipleni uberis papillam præbente, cujus crassitudine, longitudine, mollitie simul fissura palati, simul narium cavea sic occludebantur, ut subinde esset, ne respirationem impediret, illa retrahenda. Hoc autem in iis esse factum, qui assuescere, ut plures alii quos vidit, non potuissent illis in sugendo, deglutiendoque incommodis motibus qui, cum fissum palatum est, requiruntur. Qua assuefaciendi spe, aut saltem diutius servandi infantis causa, qui Patavii sic natus erat, memini me interim nutrientes ex lacte clysteres proponendos curasse. Sed manifestus non solum, ut dixi, tunc morbus est, verum causa ejus quoque.

Est autem alius manifestus quidem morbus; sed causa incerta, ut puta cum recens nati ictero afficiuntur graviori; nam levi quodam fere omnes paulo post ortum tentantur. Cujus levis icteri si certa causa esset; esset, ut opinor, aut saltem conjici plerumque posset illius etiam gravioris. At leviorem audivi qui repeterent a materno lacte quod statim

(*a*) Epist. 19. n. 48. (*b*) n. 47. (*c*) Vid. l. 1. Consil. 76. in fine, & Epid. l. 2. Constit. Autumn. A. 1557. ad 8. & in Annot. & Constit. Æst. A. 1558. ante med. (*d*) Hist. & Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1735.

tim a partu subflavum fit. Vidi tunc equidem & ego hoc aliquando subflavum. Sed ut semper esset; quomodo interdum vidissem valde flaventes eos quoque infantes qui nec matris, nec recentis alterius puerperæ lac suxissent? aut quomodo Sylvius (e) observasset, *multos nasci cum Ictero*, nedum *mox post partum ipsis erumpere Icterum?* Sunt & Docti Viri qui omnes recens natos ictericos fieri, arbitrantur, quod ex primo lacte in ventriculo acescente coagulum fiat, a quo mox Duodenum intestinum distendatur, bilisque, obturata in hoc via, in hepar, & sanguinem regurgitet, quæ res hinc dignoscantur, quod rhabarbari, aut saponis pauxillo is paulatim solvatur icterus. At multis illis, cum hoc natis, lac certe in ventriculo acidum factum non fuerat, & de quindecim filiis meis, cum mox a partu flavi omnes, & nonnulli etiam haud ita leviter, essent facti, cunctis per se, nullo prorsus Artis auxilio, paulatim icterus solutus est. His autem omnibus lac, quod nonnulli a matre, alii ab aliis nutricibus suxerant, acidum esse factum, imo cæteris passim infantibus, diverso adeo tum lacte utentibus, tum ventriculo præditis, acescere, vix est credibile. Crederet fortasse aliquis, novum hoc alimentum plus oleosarum particularum in sanguinem invehere, quam ut jecur par esse possit secernendis; nisi tunc, dicerent, albida esse alvi recrementa, indicio non obscuro, bilem in Duodenum intestinum minime influere. Quid ergo est? Si effectus, omnibus communis, communis quoque causa esse debet; a veri similitudine non alienum est, respici oportere venam Umbilicalem, quæ sive ut incisa, filoque constricta inferat in continuatam portarum venam contractionem quandam, sive ut orbata sanguine, a placenta reduce, non juvet hoc utili additamento reliquum per se convectum, a novo alimenti genere fortasse crassiorem, utrolibet, aut utroque modo retardet bilis in hepate secretionem, donec viscus hoc, cessante illa contractione, paulatim assuescat, aptumque iterum fiat ad bilem separandam. Veruntamen hæc, ut vides, intra conjecturam sunt.

61. At sunt alia quæ per infantum dissectiones licet confirmare. Legisse memini inter ea quæ Cowperus in Appendice ad Anatomen humani corporis adnotavit, quibus vias illas quas supra (f) commemoravi, Tubuli Arteriosi, & Ovalis præsertim Foraminis, æquo citius occlusas invenit, eos multis sæpe morbis male habitos fuisse, ut capitis, colli, pulmonum inflammationibus. Itaque cum hæ, nulla prævia causa manifesta, recens natos adorientur; non abs re erit præproperam illam occlusionem suspicari. In qua ut ille imminutionem sanguinis laudat; sic tu commendare saltem poteris lac parcius præbitum, & ea nutrici unde tenuius, & fluxilius gignatur. Sic enim sanguis qui totus per pulmones trajicitur, & tanto majori copia in ramos superiores irruit arteriæ Magnæ, quanto jam minori in descendentem hujus truncum deflectit, facilius transibit, & pulmonibus, cerebroque minus officiet, a cujus quippe tunc mollissimi, læsione fortasse præter inflammationes, alia mala sæpius sunt in nerveo genere quibus recens nati repente absumuntur, iique præsertim in quibus præter eas præmaturas occlusiones, sanguis jam ab utero sit copiosior, aut crassior, cerebri autem vasa vel multo quam soleant, infirmiora. Sicuti autem nasci aliqui eo structuræ vitio possunt, ut viæ illæ sanguinis, de quibus dictum est, celerius claudantur; ita e contrario credibile est, oriri nonnullos in quibus oppositum vitium sit, viæque propterea illæ non modo nunquam penitus occludantur, quod in Ovali Foramine haud raro mihi, aliisque occurrit, sed quod de eodem Foramine dictum puta, ne imminuantur quidem. Hæc autem siqua corpora forte sint ita facta, ut ferre possint, veri simile est, multo plura non posse. Pertinent huc quæ XV. Kal. Jun. A. 1722. Vir Cl. ad me scripsit Janus Plancus. Ex me enim quærebat, num in recens natis infantibus unquam Ovale Foramen nulla prorsus instructum valvula offendissem. Quærendi autem causa erat, quod in nuper dissecto infante neque ipse, nec Vir, alias a me laudatus, qui tunc Arimini degebat, Romæ postea Pontificiorum Archiatrorum Comes fuit, Antonius Leprottus eam valvulam diligentissime, sed frustra, quæsiverant. Universæ autem illius Observationis, quantum ex iis, proximisque Planci litteris collegi, summa digna est quæ hic tibi a me perscribatur.

62. INFANTEM dies natum haud amplius quindecim mors sustulerat; sed quo morbi genere, non constabat. CADAVERE perlustrato, ventriculus bono lacte refertus, ipseque, & viscera omnia conspecta sunt sana, nisi quod cor, & quæ circa illud sunt, vasa erant sanguine mirum in modum distenta. Vasorum Umbilicalium quæ partes in ventre sunt & Tubulus Arteriosus patebant; Ovale autem Foramen non patebat solum, verum etiam sua valvula prorsus carebat, ut hujus, quantacunque, ut diximus diligentia quæreres, nec vola, nec vestigium occurreret.

63. Quod cum præter naturam omnino esse, Planco rescripsissem; facile in eam venit cogitationem quæ paulo ante dicta est. Et sane intelligis, ubi prorsus desit id quod sanguis a sinistris urgeat: & ad Foramen Ovale magis magisque, si non claudendum, at saltem ex parte aliqua operiendum impellat, perturbatum iri in organo præcipuo certum illum qui requiritur in respirantibus, sanguinis motum: quæ perturbatio nisi imminuatur, sed usque & usque eadem perstet; motus demum cordis, & sanguinis sufflaminetur, necesse est.

64. Vides, ut amplissima, eademque propemodum intentata pateat via ad recens natorum morbos attenta, dum vivunt observatione, accurata autem post mortem dissectione pervestigandos, nisi parentum inepta charitas obstaret. Qui tamen aliquando cum infantes suos alium post alium ad eundem modum amittunt, tum denique, si forte nascituros servare possint, id Medicis ultro offerunt quod alias negassent. Verum haud raro incidunt in Rei Anatomicæ aut rudes, aut contemptores, quorum ego olim utrunque genus in uno eodemque casu perspexi. Qui recens natos secuerunt, id quod in his maxime secundum naturam est, pro funesto ipsorum morbo referebant, cranio arctius adhærentem Duram meningem. Qui consulebantur, quantopere contempsissent Anatomen, tunc satis ostendebant, cum hoc ipsum acciperent, probarent, & tanquam fundamentum eorum ponerent quæ erant responsuri. Quod si diligens Anatomes studium nullam præter hanc afferret utilitatem, ut ex corporum secundum naturam se habentium interiore constitutione, quæ præter naturam sint, aut non sint in perquirendis morborum causis addisceremus; magni certe faciendum esset; non contemnendum. Peculiaria autem plura præter ea quæ supra memoravimus, habent tenellorum infantium corpora, ut in horum quoque dissectione esse debeat exercitatus qui latentes velit eorum morbos inquirere, & ea quæ morbida revera sunt, cum iis signis conferre quæ in viventibus animadverterit, & deinde pro utrorumque natura, & gradu, si non curationem, at levamen, & si ne hoc quidem liceat, saltem prædictionem afferre, hancque ea ratione quam Anatome doceat, explicando comprobare. Sic explicatæ prædictionis; ne a cranio, quod memoravimus, longe abeamus; exemplum in haud ignoto alioquin funesto signo est apud Wepferum (g). Instante enim infantium morte, non solum circa futuras Lambdoidem, & Sagittalem manifestos profundosque sulcos, sed & prope Coronariæ, & Sagittalis conjunctionem foveolam subsidentem conspicimus. Quid ita? Cerebrum enim tunc in se collabitur, subsidensque per Crassæ meningis nexus introrsum trahit quidquid adhuc membraneum restat in futurarum interstitiis, itaque sulcos illos, & foveam facit.

(e) Prax. Med. l. 1. c. 46. n. 11. (f) n. 59. (g) Exercit. de loc. aff. in Apopl.

65. Juvabit autem antea quam in recens natis hæc diligens aliquis Vir conetur, quæcunque a Medicis, & Anatomicis accuratiores in paulo grandioribus infantibus, ac pueris habitæ Observationes, dissectionesque, huc illuc disperfæ, extant, eas colligere; neque enim vel in Sepulchreto extant, nisi disjectæ; ex iisque illas potissimum attendere quæ ad proprias spectant ejus ætatis structuras, aut ad reliquias, nonnunquam majores quam vulgo putant, earum structurarum quæ in recens natis peculiariter occurrunt. Tum deinde Observationes addat quæ ad hos, ipsos recens natos attineant, quotquot ab aliis habere sui similibus, aut ab se possit, unumque ex omnibus corpus efficiat, quod a grandiusculis incipiens, in recens natis desinat: possunt enim illi aliqua interdum aut voculis, aut manu designare, quæ si adnotes quibuscum aliis ultro se offerentibus signis conjuncta sint, tuas sæpe tunc adjuvent conjecturas, cum signa hæc alia in iis deprehenderis, qui neque lingua, neque gestu quidquam valent significare. Et nobis quidem hanc quæ in Re Medica desideratur, partem aggrediendi voluntas fuit; facultas defuit. Namque ut licuisset ægros infantes accuratius observare; mortuos tamen incidere non licuisset. Quorum alterum sine altero ad propositum vix quidquam prodest. Hæc igitur ab aliis; a me autem de iis morbis in quibus utrumque licuit, plures adhuc Litteras expectabis, & valebis.

FINIS LIBRI TERTII.

JO.

JO. BAPTISTÆ
MORGAGNI
DE SEDIBUS, ET CAUSIS MORBORUM
PER ANATOMEN INDAGATIS
LIBER QUARTUS.

Quo de Morbis agitur ad Chirurgiam, aut ad universum corpus spectantibus.

Præclarissimo Viro

JOANNI FREDERICO SCHREIBER

Medico, & Anatomico Præstantissimo

Joannes Baptista Morgagni S. P. D.

Ogitanti mihi, per quem Inclytæ isti IMPERIALI Scientiarum ACADEMIÆ, quæ me sibi anno 1735. benigne adjunxit, hos modo a me editos libros, grati, obsequentisque animi testimonium, meo nomine offerendos curarem, forte accidit, ut inter cætera ejusdem Academiæ Volumina, sæpe a me in his libris conscribendis versata, ultimum quod Petropoli huc est importatum, in manus sumerem, Novorum Commentariorum Tertium. Itaque sub oculos mihi redeuntes, quas antea excerpseram, Observationes Tuæ, Vir Præstantissime, spem dederunt, Te non illibenter oblaturum esse meas, tum quia ejusdem generis, ac Tuæ, sunt, tum quia a me sunt, in quem pro Tua Humanitate quam bene esses animatus, vel ante hos duos & viginti annos, cum Lugduni Batavorum degeres, non paucæ ex Tuis eruditis ad libellum Jac. Douglassii Adnotationibus ostenderunt. Rogo igitur, ut has officii mei partes istic suscipere ne graveris.

Quod si forte quæras, ex raris sint, an ex communibus Observationes hæ meæ; ingenue dicam, esse promiscue ex utrisque, magis tamen ex communibus, quippe magis ad institutum hoc meum attinentibus. Mihi enim propofui, non homines admiratione afficere, sed meos pro quibus potissimum scriberem, Auditores utiliora docere. Longe autem utilius est monstrare ipsis per Medicam Anatomen quæ causæ sint eorum morborum quos sæpenumero, quam paucorum quos nunquam fortassis in Medicina exercenda sunt visuri. Et huc facile spectabat Peyerus (*a*), cum scripsit, *bonum esse omni ægritudinum genere defunctorum cadavera, quorum haberi copia potest, dissecari, atque describi*, & Consultissimus Medicus Frider. Hoffmannus (*b*), cum ad Artem hominibus salutiferam magis perficiendam *optandum fore*, existimabat, *ut cadaverum, quocunque etiam morbo perierint, sectiones essent frequentiores*, & magis diserte Illustris utriusque nostrum Amicus Hallerus (*c*), cum *esse*, ait, *in observationibus vulgatiorum morborum verius forte quam in iis pretium*, quæ *adeo raro occurrunt*, & vel planius, ubi (*d*) de Jo Rod. Camerarii Memorabilib. Medic. verba generatim faciens, *inprimis autem*, inquit, *ad rariora*, & *ad id respexit, quod admirationem moveret, eo ipso minus utilis*. Reliquos nunc sciens, uti solitus sum, brevitatis causa omitto, ut potius ex Viri Summi, Vestrum utriusque

que

(*a*) Meth. Hist. Anat. Medic. c. 4.
(*b*) Procem. ad Differt. de Pancreat. Morb.
(*c*) Præf. ad Opusc. Pathol.
(*d*) ad Boerh. Meth. Stud. Medic. Part. 9.

que Præceptoris, meique, dum viveret, Fautoris, & Amici ingenui Boerhaavii sapientissimis dogmatibus rem conficiam.

Statuebat ille (*e*), ut præclare nosti, *omnium optimum inter eos qui observaverunt ea quæ in vita contingunt, fuisse Hippocratem; sed qui examinaverunt cadavera post mortem, hos optime de Arte meruisse*. Quid ita? Nimirum quia morbos sanare ex arte non possumus, nisi & morbos, & causas proximas dignoverimus, quæ non morbos solum efficiant, sed & eas quæ in horum singulis insint, differentias. Quæ omnia dum ille explicat in iis præcipue Academicarum Prælectionum Partibus quæ ad Pathologiam, & ad Symptomatologiam spectant; quis est qui, non dico illa omnia dignoscere se posse, speret, sed accedere dumtaxat ad tot dignoscenda quot homini permissum est, nisi per morbosorum cadaverum innumeras propemodum dissectiones? Nam primum quod ad morbos attinet, incredibilem, & augescentem in dies eorum enumerationem vel unius oculi ostendunt morbi, quos cum Galenus, ut est apud Eruditissimum Trillerum (*f*) jam olim CXII. diversos observasset, Boerhaavius nominat qui CCC. numeraverit superiore sæculo. Ex quibus ut eos tantum attendamus qui ex diversis oriuntur causis, insidentque diversis sedibus; ingentem vel sic habebimus numerum. Quantus erit igitur morborum numerus universarum corporis Partium, cum aliæ quoque, præter oculos, inter eas sint, quæ bene multis instrumentis egent ad suum perfecte munus implendum, eoque morbis & frequentibus, & multiplicibus magis, quam cæteræ, sunt obnoxiæ. Unde simul facile est intelligere, quanto major sit, quam vulgus putat, vel uno in morbo, diversarum causarum numerus, & quomodo morbus idem & unus sit, & millecuplus, quod præclaris exemplis Cæcitatis, Surditatis, Difficilis Respirationis Boerhaavius ostendit, ut Palpitationis Cordis Cel. Senacius (*g*), & quare paucæ adeo quorundam morborum sanationes, plures autem infelices curationes, multæque interea injustæ querelæ audiantur, quod contra unum eundemque, si nomen spectetur, morbum tot, nec raro inter se contraria remedia in aliis aliorum Medicorum libris laudentur. Scilicet non ut morbi nomen, ita morbus quoque est simplex, sed multas complectitur differentias, a multis non diversis tantum, sed & oppositis interdum causis effectas. Quæ cum ita sint; Ars certe tanto longius aberit a facultate bene curandi, quanto pauciores cognoverit differentiarum causas, & causarum notas. Contra vero propius, quoad ejus fieri potest, accedet, si noverit plures. Nulla autem est alia pro certo noscendi via, nisi quamplurimas & morbornm, & dissectionum historias tum aliorum, tum proprias collectas habere, & inter se comparare. Atqui non nisi communiorum morborum habere quamplurimas possumus, rariorum autem ob id ipsum quod rariores sunt, paucas adeo, ut vix, imo sæpius ne vix quidem, tot sint, ut comparatio institui possit, ex qua præcipua existit utilitas. Tam patet igitur, quam quod maxime, communiorum morborum Observationes longe esse utiliores, quam rariorum.

Quas

(*e*) Meth. Stud. Medic. Part. 14.
(*f*) Procem. ad Differt. de Fame Lethali.
(*g*) Traité du Coeur l. 4. ch. 11. n. 18. & 19.

Quas tamen non contemno; imo ideo probo, quod raræ, & mirabiles sunt; interest autem Medici nec has ignorare, cum quia id quod semel accidit, potest iterum accidere, tum quia sic ubi sincera complurium testificatione res mirabiles confirmantur, illaudabili multorum consuetudini occurritur, qui propterea quod mirificæ narrationes hominibus sæpenumero imposuerunt, videntur nimis facile statuisse, nulla quæ admirabilia sint, ab se unquam esse credenda; quasi fieri nihil posset, nisi cujus causa intelligi ab ipsis queat. Sic etiam olim *multi Medici*, ut legimus apud Galenum (*h*), *rerum quæ manifeste videntur, causam reddere nequeuntes, eas esse, omnino negabant*, ideoque, ut opinor, *quidam etiam ultro rara exempla, ubi causa deficiebantur, reticebant*, quos ille vel eo nomine reprehendit (*i*), quod si *ita* fiat, *scitu digna infinita præteribuntur*. *Quin veritatis studiosus*, inquit, *omne debet quod conspiciat, etiamsi eum angat causa, sedulo exponere*. Quod ego monitum, & eas de quibus dictum est, rationes secutus, non veritus sum in his libris non semel iis quoque Observationibus locum dare quæ explicatus habent difficillimos, ut cum in robusto bajulo, quinquaginta circiter annos nato, cor descripsi puerili corde non majus, neque tamen, ut alia nonnunquam inventa æquo minora corda, quidquam habens læsionis, aut vitii, ne in ipsa quidem substantiæ constitutione. Sic & alia etiam sane rara proposui, ut in libro hoc quarto tunicam oculi Retinam osseam factam, & intra genu articulum osseos plurimos innatos globulos, quæ nemini, quod sciam, ante me videre in Italia contigit.

Sed quanto majorem ad raros, magisque ad vulgatiores morbos observandos Nosocomia nobis præbent opportunitatem; tanto sæpius vicem doleo priscorum Medicorum, qui ea caruerint necesse est, si Nosocomia primum instituta sunt non longo ante Justinianum tempore, quemadmodum in Imperialis Academiæ istius Commentariis (*k*) Vir ostendit recondita eruditione præditus Jo. Henr. Schulzius. Quod si vel posteaquam Nosocomia esse cœperunt, morbos non in ægrotantibus solum, sed & in denatis post quancunque ægrotationem, examinare licuisset; ii per insecuta decem admodum sæcula Medicæ Facultatis progressus fuissent, quos conjicere facile est ex his quos fecit postquam tandem utrumque illud permitti cœpit circa initium sæculi XVI. Quo magis nostrarum partium est, eorumque omnium qui Rem Medicam his temporibus profitentur, jacturam tot sæculis factam diligenter sarcire. Omnium autem dixi propterea quia in tanto, ut diximus, numero inquirendarum causarum, notarumque per quas causas internoscamus, nisi unanimi, atque assiduo labore, & studio contendamus, verendum est, ne posteris; quanquam ipsis quoque multum restabit semper, ut in immenso propemodum opere, quod adjiciant; nos tamen aliquanto minus quam possemus, allevasse eorum inquirendi onus videamur. Sed quid ego hæc meis primis ad Te litteris tam longo sermone tecum ago, quasi hæc omnia aut non melius, quam ipse, nosses, aut non æque libenter ac ego, faceres? Nimium; si ni-

(*h*) de Loc. aff l. 5. c. 2.
(*i*) de Cauf. Pulf. l. 2. c. 13.
(*k*) Tom. 13. Claff. Hiftor.

ſi nimium in ullo eſſe poteſt ; in me veri , & publicæ utilitatis ſtudium abduxit longius ab hujus epiſtolæ propoſito , ad quod tandem redeo , Te iterum orans , ut pro Tua ſingulari Humanitate his libris faveas , quibus nihil accidere honeſtius poteſt , quam ſi per Te , Vir Doctiſſime ; una cum debitis auctoris officiis Illuſtribus iſtis Academicis offerantur . Vale.

D. Patavii Prid. Kal. Septembr. A. CIƆ IƆCC LX.

J O.

JO. BAPTISTÆ MORGAGNI

AD AMICUM

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XLIX.

De Febribus verba fiunt.

UI longissimas a me Litteras non ita pridem acceperis, nunc expectas fortasse longiores, ut quarum argumentum sint Febres, morbi omnium frequentissimi, & varii adeo, atque multiplices. Et sane quæ ipsis in Sepulchreto assignatur Libri IV. Sectio I. unam ex prolixioribus esse, vides. Hæc tamen Epistola ut brevissima non sit; certe inter longiores non erit. Quid enim hic, Sectionem illam imitatus, repetam, aut anticipem quæ satis, aptiusque alibi ad te scripsi, aut scripturus sum, de tot morbis agens quibuscum sua certa febris conjuncta est? In illa autem Sectione quamplurimæ Observationes sunt quas Bonetus ipse fatetur, aliis locis quæ indicat, ab se proponi, & ex iis de quibus non fatetur, alias præterea agnovisse videor de quibus idem fateri posset. Quin etiam quasdam in illa eadem Sectione non semel positas animadverti: quas singillatim non memoro, quia te puto, si diligentius quam ego, ipsam perlegas, vel plures alias animadversurum, simulque nonnullas miraturum, in quibus incredibilia leges, ut puta in pestilenti hemitritæo (a) repertam inter cerebri meninges immanem *cimicum* copiam, ut in pestilentiis quibusdam (b) natas passim in humanis corporibus *viperas ac lacertas, quæ mille hominum in dies* post cruciatus acerbissimos interficerent, aut (c) inventa hominum, & equorum *jecora bufonibus scatentia*. Mihi vero statutum est aliquot Observationes quæ ex Valsalvæ præsertim schedis supersunt, hic describere, in quarum plerisque illud potius miraberis, quod post graves, aut citius opinione interimentes febres, vix quidquam, interdum ne vix quidem compertum sit quod earum gravitati, aut impetui responderet, usque adeo id sæpe latet per quod febres interficiunt!

2. VIR triginta circiter annos natus incidit in febrim lentam, nullo attentione digno symptomate stipatam, nisi quod appetitus erat omnino dejectus. Pulsus, & vires in dies deficiunt. Tandem ex inopinato moritur. DISSECTI omnia viscera a Valsalva inventa sunt sana, si hæc excipias. Cystis fellea fusco infectam colore bilem continebat, in eaque calculum, molaris dentis magnitudine, colore pallido, facile friabilem. Intus cavus erat, pluresque alios calculos, eosque nigros, inclusos habebat. Pulmones vero nigris maculis erant distincti. Pericardio parum, aut nihil seri inerat. Sanguis in hoc cadavere erat admodum cœnosus, in cordis autem ventriculis coagulatus.

3. Sive lentam febrim, sive malignam fuisse, credas; certe quæ per dissectionem reperta sunt præter naturam, in aliis quoque haud raro occurrunt, qui neque ejusmodi ægrotatione, neque præsertim ejusmodi genere mortis absumuntur. Non ita sæpe accidit, ut in corde ipso ea conspiciantur quæ Valsalva in puero vidit, quem hectica, opinor, febris sustulit, quanquam nonnulla sunt quæ in vivente, & fortasse etiam in mortuo fuerint, an non, scire aveas.

4. PUER quidam macie confectus obiit. COR valide cum pericardio nectebatur: quo simul cum pinguedine separato, per omnem exteriorem musculorum cordis faciem quædam passim disjecta albida corpora cernebantur. Horum pleraque figura, magnitudine, colore parva milii grana referebant: nonnulla autem erant aliquanto majora, figura abnormi. Per diaphragma lymphæductus satis manifesto apparebant.

5. Sed jam ad ea transeamus, quæ idem in tribus fœminis observavit, ad aliud febrium genus attinentia.

6. MULIERIS annorum triginta, temperamenti biliosi, duplici febre tertiana jam diu laborantis, abdomen baculo percussum est. Excepta in S. Mariæ de Vita Nosocomium, de abdominis dolore tantummodo querebatur. Sed tertio ex quo percussa fuerat die cœpit delirare. Pulsus erat parvus, & celer. Non semel vomitu humorem ejecit, aquæ similem, in qua caro recens lota est. Tandem aucto in dies morbo, interiit. ABDOMINIS musculi contusi reperti sunt sic tamen, ut neque exterius, neque intra ventrem ullum extaret contusionis indicium. Hepar subalbum ad duritiem nonnihil vergebat: ejus vesicula quæ insigni erat magnitudine, bilis atro colore infectæ, tres circiter uncias continebat, cujus portio aliqua etiam in ventriculo inventa est. Reliqua in ventre secundum naturam. In Thorace pulmones qua vertebras spectabant, magna erant phlogosi affecti, cætera sani. Dexter ventriculus cordis mediocrem polyposam concretionem habebat.

7. Qui abdominis ictum, & de illius dumtaxat dolore querelas spectasset, cætera quæ consecuta sunt, læso

(a) Obs. 57. §. 11. (b) Obs. 62. §. 8. & 9. (c) Ibid. §. 10.

læso inde alicui ventris visceri tribuisset. At dissectio quidquid in jecinore vitii fuit, ad diuturnam potius illam febrim attinuisse, ostendit, Valsalva judice, qui huic Observationi titulum adscripsit *De Tertiana duplici*, sive totum id vitii credidit ad hujus causas, sive ad effectus pertinuisse. Quid ad illud occasione ictus accesserit in biliosi temperamenti muliere, inspectum cerebrum fortasse, ut delirium indicat, significare potuisset. Nam quod ad magnam pulmonum phlogosim spectat; quis pro certo affirmet, cum posteriora teneret, non eam potius, ut alias (*d*) admonuimus, & passim videmus, fuisse a supino cadaveris positu? quod ad insequentem historiam quoque dictum putato.

8. VIRGO annorum duodeviginti multos jam dies laborans tertiana duplici, deinde ardenti febre correpta, capitis, & totius corporis dolore vexata, moritur. IN VENTRE ad Ilei intestini finem, qua parte mesenterio annectitur, multa prominebant corpuscula, quæ magnitudine, forma, colore grana referebant pulveris pyrii. In utero plura protuberabant rotunda corpora, glandularum instar: quibus disruptis, viscidus humor prodibat. Præter hæc, omnia in ventre secundum naturæ modum. In Thorace autem pulmones qua dorsum respiciebant, leviter inflammati: & in cordis ventriculo dextero polyposa concretio.

9. Sive rotunda ista corpora exstabant in exteriore, sive in opposita uteri facie, sive item nigra illa corpuscula, vel potius puncta hanc, aut illam intestini faciem tenebant; haud satis apparet, unde primum tertiana, deinde vero ardens febris oborta sit. Haud satis, inquam, apparet, non quod me fugiat, qua ratione a viscido humore, non una ex latebra intra certum tempus prodeunte, Viri Doctissimi recurrentes febres deduxerint, aut posse nigra illa puncta exiguas inflammationes jam in gangrænam degenerantes significare: sed quod vitium utrumque in pluribus fuisse, sciam, quas non istiusmodi febres, sed noxæ aliæ male habuerint, quas frustra in hac historia perquiro, vitiorum illorum sedem indicantes.

10. MULIER annos nata viginti quinque, eodem quo prior illa (*e*) temperamento, in idem Nosocomium venerat, cum difficultate spirandi tentari cœpisset. Conjuncti erant cum ea difficultate dolor in thoracis parte sinistra, quidam intra hunc inter respirandum materiæ sonitus, & pulsus mollis quidem, sed frequentior. Quincto die regius morbus accessit: qui cum usque ad octavum perstitisset, evanuit. Tunc ob febris pertinaciam, sanguinis missio, jam primis diebus instituta, rursus repetita est. Tandem ex improviso mors occupavit; neque enim febris erat ejusmodi, ut tunc mortem minaretur. VENTRE aperto, sana omnia inventa sunt, nisi quod selibra aquæ in tota illa cavea occurrit: quæ tamen res in aliis etiam cadaveribus sæpius fuerat animadversa. In Thorace dexter pulmo, qui superiore parte costis adhærebat, inferiore erat inflammatus, ex cujus dissecta substantia paululum effluxit seri. At sinister pulmo & a costis undique solutus, & sanus repertus est. Ex cordis ventriculo dextero polyposa concretio, quæ in ejus lacertulis basim habebat, in venam se producebat Cavam, firma ubique compage, colore autem ex altera parte pallido, ex altera rubescente.

11. Nisi Valsalva ipse huic suæ Observationi titulum fecisset *De Febre Ardente*; ipsam potius inter Peripneumonias retulissem: quanquam ne sic quidem satis intelligeremus, quomodo ex inopinato mors ingruerit. Sed neque cum dolor a sinistris fuisset, apparet, cur inflammatio esset a dextris; nisi forte ubi aut ille, aut hæc memoratur, calamus, ut fit, alterum pro altero latere exaraverit. Illud constat ex Hippocratis Aphorismo (*f*), male de hoc morbo jam tum fuisse ominandum, cum icterus ante diem septimum febri accidit. At si in ulla propositarum hactenus febrium maligni aliquid delituisse, suspicaris; multo id magis in ea conjicies, cujus descriptionem Valsalva nobis ad hunc modum reliquit.

12. VIR annos quadraginta natus, ob tibiam contundente instrumento vulneratam in eodem illo Nosocomio decumbebat. Ibi cum vulnus jam optime se haberet, ipseque omnino a febri liber esset; repente acuta febri corripitur. Hac magis magisque sæviente e medio tollitur. IN CADAVERE nihil usquam vitii, nisi quod sanguis ferme naturalem fluorem servabat.

13. Quid proclivius est in hoc casu, quam quod Riverius (*g*) in quodam suo, existimare? Scilicet in puero quem acutissima febris sustulerat, iis stipata symptomatibus quæ viscerum inflammationis magnam suspicionem afferrent, cum per dissectionem *omnia viscera* (sic enim Riverius scripsit; non, ut in Sepulchreto (*h*) per gravem operarum incuriam descriptum est, *omnia symptomata*) *bene constituta* invenisset, neque ullam, quæ quidem appareret, causam tantorum symptomatum deprehendisset; hanc in latentem malignitatem rejecit. Quod tu eo facilius fortasse facies, quod hic saltem in conspectum se dedit sanguinis fluor. Cum ejus enim dissolutione malignas febres bene multas conjungi, Medici Præstantissimi docuere. Quos secuti in aliis quoque sumus Valsalvæ Observationibus (*i*) interpretandis, sic tamen, ut quoniam malignæ febres non uno omnes eodemque modo se produnt, nec illos deferendos censeamus, qui contra, cum sanguinis concretione multas quoque earum junctas esse, tradiderunt. Quorum sententiæ favent cum aliæ, tum præsertim hæc quam postremam ex Valsalvæ historiis subjicimus, hoc titulo ab ipso inscriptam *De Febre Maligna, & alvi stypticitate*.

14. VIR Nobilis annorum circiter quadraginta, qui vel sanus tantæ erat alvi duritiæ obnoxius, ut non nisi Artis ope exoneraret, cum ex patria regione, tenui aere prædita, in aliam crassi aeris, domicilium transtulisset; brevi post tempore in febrem incidit, nullo alio stipatam symptomate, nisi quod æger de assidua animi inquietudine, & de vigiliis perpetuo conquerebatur. Sed decimo quarto die cum dolor capitis accessisset, pulsusque modo se proderent, modo ita contraherentur, ut percipi a Medico sæpe non possent; eodem die vitam cum morte commutavit. VENTRICULI fundus atro erat colore infectus. Intestina, & Crassa præsertim, angusta erant. Cætera ventris viscera sana. Sanguis erat valde concretus.

15. Nunc ad dissectiones hasce adjungemus nostrarum, aut Amicorum sive Observationum, sive animadversionum exempla aliquot, ad memorata, ad aliaque febrium genera spectantia. Aliquot autem diximus; nam, ut superiorem servantes ordinem, ab Lentis, Hecticisque febribus incipiamus; alia in missis antea Epistolis jam legisti sive cum thoracis ex proposito, sive etiam interdum cum obiter ventris abscessum aliquem (*k*) commemoravimus. Unum hic aut alterum vel sine manifesto abscessu exemplum adjiciemus.

16. VIR macie confectus, quem propterea aliqui phthisicum existimabant, cum secus nobis videretur, novissime in Nosocomium hoc venerat, cum ibi post Martii initium A. 1747. vivendi finem fecit. THORACE, Ventre, Capite dissectis & pulmones sani, & viscera cætera sine labe reperta sunt, nisi quod Dura meninx crassior, cerebrum autem laxissimum fuit. Illud insuper animadverti, cum circa posteriorem Spinalis medullæ partem quædam aggrederer studiosis Juvenibus demonstrare, non ita, ut alias, facile, atque adeo nullo negotio meningem illam diduci potuisse, imo paulatim procedendum mihi fuisse, ut sine proximæ Arachnoidis laceratione ab hac sejungerem. Cæterum cutis, ut in tabidis solet, in hoc cadavere durissima fuit.

17. Cutis hæc durities, sive cultro, sive acubus tentes, manifestissima non in phthisicis solum in quibus plures experti id sunt, sed in aliis pariter quos valde macies extenuaverit, secantibus occurrit, vel quod nihil

(*d*) Epist. 4. n. 13. (*e*) n. 6. (*f*) 6. ex Sect. 4. (*g*) Cent. 2. Obs. 83. (*h*) in Additam. ad hanc Sect. Obs. 10.
(*i*) Epist. 4. n. 9. & Epist. 7. n. 2. (*k*) ut Epist. 46. n. 27.

nihil pinguedinis in fubjecta Adipofa membrana fupereft a cujus inunctione mollis illa fervetur, vel quod non propter pinguedinem modo in mufculorum interftitiis, fed & propter humores, paffim in horum vafculis magna ex parte deficientes, carnes concidunt, ut cutis non amplius diftenta, fe in fe ipfam contrahat, & craffior fiat; quam ob contractionem, rugafque propterea non majores tantum, fed etiam minimas, ejus perit nitor; fic enim Mortonum (*l*) interpretor, hæc attingentem. Contra, a fubjecta pinguedine diftenta cutis & nitet, ut omnes vident, & mollior fervatur, ut in fuillo corio in minutiffimas partes concidendo vel farciminum confectores norunt eo leviori labore utentes quo pinguior fus erat; eo majori, quo minus. Sed ad diffectionem alteram tranfeamus, in qua manifeftæ quidem vifcerum & ventris, & thoracis noxæ, at fine abfceffu apparuerunt.

18. SENIS adeo emaciati, ut fenili marafmo abfumptum dicerent, cadaver in Gymnafium illatum eft, unde Anatomes faltem initium ducerem ante finem Januarii A. 1741. VENTER glandulas habuit cum in mefaræo non adeo minutas, ut ætate illa fere folent, tum per Iliaca vafa ab horum origine ad femur ufque tot, & tantas, ut ea vafa perpetua quadam illarum quafi catena obducerentur, quarum aliquæ duos trefve digitos tranfverfos longitudine æquabant, craffitudine etiam magnæ; ut mirum non effet, eas arterias parietibus videre nonnihil inflexis, & quafi varicofis, quippe quos ejufmodi glandulæ ftiparent, & premerent: quæ tamen cum fecarentur, a fana lymphaticarum glandularum conftitutione difcrepare non videbantur. Sed lien, cæteris dimenfionibus potius parvus, æquo erat craffior, ad medium præfertim, & præterquam quod vincula membranea per quæ cum diaphragmate nectitur, ipfa quoque magis facta erant craffa quam folent, tunicam habebat in medio ipfo faciei convexæ non modo craffam pariter, verum etiam duram tanto fpatio quantum circulus occuparet cujus diameter vix brevior effet duobus tranfverfis digitis, quin etiam quadam fpatii illius parte jam offeam, ad quam annexus erat interius quidam quafi vafis truncus, ipfe quoque durus, in lienis fubftantiam pertinens. Hoc etiam ad lienem fpectans adnotavi: arteria ipfum petens æquo anguftior a Cœliaca ad digitorum aliquot tractum pergebat, donec ubi in plures, ut folet, flexus incipiebat fe contorquere, ibi latior fieret. Vefica lotio diftenta, ut fupra pubem fe attolleret, tunicas habuit craffas: quibus manu compreffis, illud non facile exibat, ut omne exprimi non potuerit, an ob Proftatam glandulam amplificatam, & in veficæ cavo circum urethræ orificium undique protuberantem? qua in glandula quid deprehenderim Epiftola jam fcriptum eft XLIV. (*m*). Thorace, & pericardio apertis, cor vidimus omni pinguedine orbatum, lurida facie, nec lævi. Magna arteria valvulas habuit duriores: ipfa autem modico fupra has intervallo grandibus fub tunica intima fquamis rigebat, omnino offeis: quarum oftenderat dumtaxat inchoamenta, feu maculas albas, in ea trunci parte quæ in ventre eft, & in Iliacis ejus ramis. Nec fingulare quoddam Carotidum vitium eft reticendum: quæ cum ad fuæ longitudinis medium afcendiffent, ibi fe intorquebant cochleæ inftar, ftatimque ad rectitudinem primam redibant: eratque ille flexus adeo pertinax, ut fi in rectum arterias extenderes; mox amota manu, in eandem fe contorfionem reftituerent.

19. Quæ cum vidiffem; fane difplicuit, non plura de hoc Sene, cum viveret, quippe ignoto paupere, fcire nos poffe, nifi quod palam erat, macie extrema confectum interiiffe. Cujus effectus, an caufa, an potius utrumque plura eorum fuerint quæ in mortuo deprehendimus, ipfe exiftimabis. Certe Sepulchreti hanc Sectionem (*n*) verfans, auctas in Hectico (*o*) alias glandulas de lymphaticarum genere invenies, in aliis autem (*p*) non fine vitio cor, ut in puero etiam illo de quo fupra (*q*) ex Valfalva dictum eft, nedum in altero (*r*) ex indicata Sectione, qui ad marafmum deductus, cor habuit, ut nofter Senex, *omni pinguedine exutum*, rugifque inæquale. Mitto cætera unde pariter intelligi liceat, fanguinem, fecretofque ex hoc humores non ita impelli potuiffe quo oportebat, ut jufta illius, horumque copia in dies reficeretur, & in minima quæque vafcula contruderetur, quorum pars maxima fi illis careat; omne corpus, præter offa, & cartilagines, in fe collabatur neceffe eft, quo in collapfu macies fumma confiftit. Quidquid enim folidi in mufculis, & membranis eft, longe minorem ad fanguinem, & humores quibus eorum vafcula, & cellulæ extenduntur, rationem habet, quam vulgus putat; ut incredibile propemodum effet, quam ad exiguum redeat, ubi illi avolent, atque evanefcant, nifi Viri Doctiffimi, collectis plurium experimentis id demonftraffent. Quæ tamen inter experimenta minus referendum, crediderim, quod aliud fpectans Lancifius (*f*) inftituit per diuturnam humani cordis macerationem. Cum aqua enim, fæpius renovata, ramenta plurima, quæ illa fenfim disjunxit, membranularum, fibrillarumque abjiciuntur. Cæterum ut fanguinis, humorumque cæterorum inops corpus fiat, & contabefcat, nulla frequentior caufa eft, quam difficilior factus per mefenterium chyli tranfitus, five ea difficultas in ultimis fit mefenterii glandulis, five in primis, five promifcue in multis quibuslibet. Prioris illius difficultatis exemplum habebis ex Cowpero (*t*), qui in juvencula toto corpore perquam macilenta duas ex illis glandulis invenit quæ tumore fuo chyli receptaculum comprimebant. Difficultatis fecundæ exemplum dabit Cl. Fantonus (*u*), qui in viro, lenta febri a multis jam menfibus detento, chylum in vafis lacteis primi dumtaxat generis deprehendit, remorante videlicet obftructione glandularum ad quas vafa illa appellebant. Tertiæ vero difficultatis Obfervationes, quas cum duabus illis Sepulchreto addas, complures occurrent. Nam vel fola quæ poft ultimam ejus editionem prodierunt, Cæfareæ Academiæ Volumina haud paucas exhibent, *glandularum* videlicet *mefenterii totaliter obftructarum*, *tumentium* (*x*), *omnium glandularum mefenterii una cum pancreate infartarum* (*y*), *mefenterii glandulis tumidis referti* (*z*), *mefenterii cum glandulis undique fcirrhofis* (*a*), mefenterii cum *vafis chylofis obftructis hinc inde* (*b*), & has quidem Obfervationes habitas in *atrophia*, *in hectica febre*, in corpore *toto emaciato*, in *macie extrema*, *febrem lentam hecticam fequuta*. Quin etiam cum bis leges, in *atrophia* fuiffe mefenterium *innumeris tumoribus fteatomatofis* refertum (*c*), & fœdum (*d*); utrobique vix dubitabis, glandulas fuiffe ab reftitante chylo in eos tumores mutatas; ne quid dicam de mefenterio poft *febrim lentam* reperto *toto fcatente ulcufculis*, & *abfceffibus* (*e*). Quod fi aliter fentire, vel affentiente me, placeat, neque illorum tumorum, aut horum abfceffuum fedem in iis glandulis ponere; tamen in tanto utrorumque numero fieri non poteft quin multæ earum, & plurima compreffa fuerint vafa chylum vehentia, hujufque tranfitus magna ex parte prohibitus, quemadmodum in Obfervatione quoque Cl. Phil. Conr. Fabricii (*f*) tumor *aliquot pugnos magnitudine æquans*, *fcirrhofus*, effe non potuit *in centro mefenterii* infantis, atrophia defun-

(*l*) Phthifiolog. l. 3. c. 13. (*m*) n. 20. (*n*) libri IV. Sect. 1. (*o*) Obf. 16. §. 2. (*p*) Obf. 12. (*q*) n. 4.
(*r*) Obf. 56. §. 7. (*f*) De Mot. Cord. Propof. 53. (*t*) Vid. Act. Erud. Lipf. A. 1699. M. Febr. ad Tab. Cowperi 34.
(*u*) Anat. corp. hum. Diff. 5. (*x*) Dec. 3. A. 9. & 10. Obf 218. (*y*) Cent. 3. & 4. Obf. 119. (*z*) Act. Tom. 1. Obf. 59.
(*a*) Eorund. Tom. 4. Obf. 146. (*b*) Eorund. Tom. 8 Obf. 125. (*c*) Cent. 6. Obf. 16. (*d*) Dec. 3. A. 9. & 10. Obf. 214.
(*e*) Dec. ead. A. 3. Obf. 139. (*f*) Progr. quo Obferv. in 3. cadaverib. verf. fin.

defuncti, nec vafa chylifera ultimis generis premere. Et habet quidem alibi Anatomicus ille Exercitatiffimus (*g*) diffectionem fœminæ *lenta tabe* extinctæ, cujus vifcera omnia nihil infoliti exhibuerunt, nifi quod *glandulæ mefenterii penitus evanuerant*. Sed continuo hæc fubjicit, in ejufmodi hominibus, *nifi fenio nimio fint confecti* (a quo longe ea diftabat fœmina) *hæ glandulæ fi non plane fcirrhofæ, infigniter tamen plerumque tumidæ deprehenduntur*. Cum vero penitus evanefcunt, an non fic quoque chyli traductioni officitur, quam, fi non aliter, at illum faltem addita lympha diluendo, adjuvabant? quibus imminutis, cum hæc imminuatur, an non hinc etiam repetere caufam poffumus, cur fenes plerique macrefcant? Ut ut eft, cum certum fit, plerumque in fenibus eas decrefcere glandulas; fi in Sene quem propofuimus, non tam minutæ erant, quam fere folent; veri eft fimilius, propter earum obftructionem id accidiffe, eoque difficili facta chyli trajectione, corpus marafmo fubfediffe.

20. Eft contra; ut ad aliud tranfeam febrium genus; cum febricitantium corpora quadantenus collabi, optamus, copia videlicet, aut turgentia imminuta vitioforum humorum. Quod cum alias, neque ita raro, ab omnibus qui Hippocratis Aphorifmos (*h*) non negligunt, tum præfertim in Virgine quadam Bononienfi a Medicis quos fectabar, optatum memini. Cum enim ex acuta febri fudaffet; cito quidem acuties defiit, non febris, ut poft dies plus centum ab ea prorfus libera fieri non poffet. Verum tam longo tempore ut febris non difceffit, fic ne parum quidem facies concidit, fed plena perftitit, nec unquam pallida. Itaque cum jam tandem febris abiiffe videretur, & Virgo furrexiffet, ecce iterum febris, ut illi expectaverant, fe prodidit, eaque nec levis, ut folebat antea, nec paucos ad dies, donec cum plenitudine illa corporis abiit, non reditura. Nolim vero, ex hujus cafus narratione, in quo ille fudor minus juviffe in tollenda acutie, quam nocuiffe in producenda tandiu febre videri poteft; nolim, inquam, ex iis me effe, credas, qui in auctis febribus fudori vel magis adverfantur, quam paulo ante hanc memoriam dejectionibus adverfarentur Medici illi qui fæpius ægros ejufcemmodi a propinatis dejectoriis pharmacis mifere fublatos animadverterant. Scilicet nihil proclivius eft hominibus, quam, ut ab extremo errore aliquo refugiant, in alterum extremum currere. Aliæ regiones, alia anni tempora, aliæ ætates, aliæ vires, aliæ corporum, & morborum, & caufarum conditiones aliud ferunt. Sed nullæ ferme violenta ferunt fine periculo, multoque minus fi materia cruda eft, aut, fi cocta, non eo ducitur *quo maxime natura vergit*, ut Hippocratis (*i*) verbis utar, *per loca conferentia*. Natura autem neque femper, neque in omnibus eodem vergit; fed alias alio, ut puta ad renes, ad inteftina, ad cutem. Ad quam vergere, & per fudorem morbos fæpe graviffimos folvere, & in illis febres, etiamfi diferte antiquiffimus ille Magifter (*k*) non docuiffet, Medicorum tamen neminem credebam poffe ignorare. Verum extremi unius fuga eo quofdam vel eruditiffimos homines agit, ut ne apud ipfum quidem Hippocratem, apud quem Malpighius (*l*) tot minus felicia feceffus exempla indicaverat, criticorum fudorum exempla invenire fe poffe, ajant. Quibus fatis a Cl. Hallero (*m*) factum eft. Alii vero, ut illud non ajunt, ea tamen objiciunt fudorem excitare conantibus, ut timorem incutere poffint Medico, qui naturam paulo quidem fegniorem, fed manifefto ad cutem vergentem, opportune, & caute, id eft blande adjuvare ftudeat; quafi vero non adverfus catharfim, quam ipfi tantopere commendant, non eadem fere poffent objici. Alios denique remediis quæ fudorem movent, hoc infuper adverfos facit, quod prima fudorifera, ut ipfi quidem inquiunt, ab Arabibus inceperunt. Sed & utiliffimus corticis Peruviani ufus ab Americanis initium cœpit, neque Arabum Medicorum inventa funt omnia improbanda. Nec Arabes certe illi erant Medici, ex quibus Plinius tot fuæ Natur. Hiftoriæ locis accepit, quæ femina, aut radices, aut herbæ, refve aliæ effent utiles ad fudorem ciendum. Neque Arabs erat Andromachus, ex quo Galenus (*n*) antidotum defcripfit quæ etiam febricitantibus daretur, *multumque moveret fudorem*: neque Oribafius (*o*), neque Aetius (*p*), neque Paulus (*q*) ex Arabica, fed ex Græca Schola extiterunt; eorum tamen nemo remedia commemorare omifit, quibus devoratis, aut epotis fudores cieantur: quin duo ultimi peculiare de Sudorificis caput confcripfere. Nec vero hæc eo dico, quod putem, iifdem eruditis Viris non æque ac mihi, effe nota; fed ut intelligas, nimio certa quædam remedia improbandi ftudio aliquando fieri, ut eorum quæ probe fcimus, obliti effe videamur.

21. Itaque in febrium epidemicis Conftitutionibus prudentis Medici eft nulli præjudicatæ opinioni mordicus adhærere, fed per fe attente animadvertere quo vergat natura, neque ex una obfervatione, aut fortuita curatione quid in cæteris fit faciendum, exiftimare. Vidi ego mulierem febri continua laborantem, quam e brachio fanguine emiffo, in quo parum leri fuiffe memini, illico multo gravior corripuit febris, infolitæ hactenus acceffionis inftar. Et fane vera illa fuit intermittentis febris acceffio, quam poftridie altera excepit, & intra quartum diem mulier febre foluta eft. Salubris igitur extitit quæ a primo metum incufferat, gravis illa acceffio quæ fanguinis miffioni continuo fucceffit; fiquidem febris ex continua facta eft intermittens, quæ cito, & facile per fe abiit. Sed fortuita mutatio ifta fuit, & vel fine ulla fanguinis emiffione, ut puto, adventura. Non eft opus exempla alia, crebrius inter medendum obvia, addere, ut quid mihi velim, intelligas. Verum non in eventu dumtaxat febrium, fed & in prognofticis eventus indiciis, quæ fortuito ab iis quæ non fortuito fignificant, funt difcernenda. Inter hæc vulgus etiam ponit, ac læte afpicit puftulas, & ulcufcula, quæ circa labra oboriuntur; fortaffe non perperam. Nam Albertinus quoque (*r*) illa fatebatur effe etiam crifium, *quæ poft fequuntur, indicia*, & ipfe, nec femel, animadverti, eventum fpei refpondiffe: quanquam in continua peffima febri fefelliffe fperantes, memini; tametfi per fe, non *poft terrorem*, & decimo quarto morbi die apparuerint, & *fimul urina cum aliquali ardore mitteretur*: quæ cur ego hic adnotaverim, facile intelliges, fi Commercii Litterarii certa quædam infpexeris loca (*f*), ad ulcufcula hæc labrorum, puftulafque fpectantia. De hoc figno tamen non tot ipfe habeo Obfervationes, quot vellem. Sed aliud quod cafu, ut fit, animadvertere cœperam in urinarum infpectione, quam rariffime accidit ut falleret in permagno numero Obfervationum. Eo enim attentius, fæpiufque adnotare perrexi ex quo in duos gravium Medicorum incidi locos, quos, alia quantumvis de caufa, in Sepulchreti hanc Sectionem (*t*) relatos videbis, Jouberti, & Gradii; Jouberti, inquam; neque enim verba quæ ibi, tanquam Schneideri, defcribuntur, hujus funt, fed Jouberti ab ipfo diferte laudati Tractatu de Arthritide libro 1. cap. 6. quomodo Schneiderus erat citandus; non *Cap. de Arthritide*, & certe alibi, in Sepulchreto (*u*) ubi Scholii cujufdam partem maximam ex Schenckio (*x*) fumptam effe, animadverti, Jouberto verba illa tribuuntur. Hic igitur *arenulas febricitantibus non paucis* (*maxime morbo jam*

(*g*) Propemptic. ad Differt. J. B. Hoffm. (*h*) Vid. 38. Aph. Sect. 2. (*i*) Sect. 1. Aph. 21. (*k*) Sect. 4. Aph. 36.
(*l*) Refp. ad Lipar. (*m*) in Boerh. Prælect. ad Inftit. §. 425. not. *p*. (*n*) De Compof. medicam. fec. loca l. 8 c. 7.
(*o*) Medic. Collect. l.8. c.17. & de Virt. Simpl. ubi de Calamintha. (*p*) Medic. tetrabibl. 1. Serm. 1. ubi de ead & Serm.3. c. 48. & 157.
(*q*) De Re Med. l. 1. c. 48. (*r*) in Opufc. de Cort. Peruv. Tom. 1. Comment. de Bonon. Sc. Inftit.
(*f*) A. 1745. Hebd. 31. & A. 1739. Hebd. 28. (*t*) Obf. 40. & Schol. (*u*) l. 3. Sect. 25. in Schol. ad Obf. 14.
(*x*) Obf. Medic. l. 3. ubi de Ren. Symptom. Obf. 9.

jam defunctis) copiose cum urina mingi, scripsit, *nulla vel præsente, vel præterita etiam nephritide*. Gradius vero olim docuerat, arenas *apparere in declinatione febrium*, *& post longas febres*: distingui autem ab illis quæ significant calculos, *quoniam si fricentur digitis comprimendo, facile dissolvuntur*. Porro ego non in febribus solum, sive essent vernæ, aut æstivæ, sive autumnales, aut hyemales, sive intermittentes, sive continuæ, sive benignæ, sive malignæ vel cum peticulis junctæ, sive inter illas mediæ, aut interdum levissimæ, diuturnæ, aut breves, sive in pueris, aut adolescentibus, sive in viris, sive in mulieribus, & his aliquando etiam prægnantibus, sive demum ex frequentioribus causis ortæ, sive interdum ex singularibus, ut ex ingesto erodente veneno; non solum, inquam, in febribus, verum etiam in nonnullis aliis morbis, a febri sejunctis, & nominatim in capitis acerbis doloribus, & apoplecticis quibusdam affectibus, nonnunquam etiam senilibus, animadverti, quotiescunque istæ arenulæ apparuerunt, sæpius quidem febrim, aut morbum fuisse aut finitum, aut fini proximum; sed haud raro tamen cum vel declinare necdum cœpisset, vel, si cœpisset, non ita manifesto declinare pergeret, ut dubium adhuc eventum magis quam vellem, non relinqueret. Quemadmodum autem in morbi fine, aut in declinatione jam certa, & in dies majori facta naturæ victoriam confirmarunt; sic ante declinationis initium, aut in dubia adhuc declinatione eandem victoriam ut plurimum portenderunt; namque aut morbus feliciter omnino desiit, aut, si recidiva secuta est, ea levior, breviorque fuit. Semel dumtaxat, quod ad te alias (*y*) scripsi, hydropi qui febrim exceperat, soluto morbi alii graves, neque ita breves, sed ii quoque ejusmodi, ut ex iis æger convalesceret, successerunt. At semel omnino ægri interitus ex autumnali maligna febri, quem ego neque ante, nec post illum unum diem invisi, ut febrisne, an peccatum aliquid postea aut ab ipso, aut ab assidentibus, aut a Medico occiderit, pro certo nescium, ut neque an arenæ illæ toto morbi tempore fuissent, an eo primum die apparuissent. Neque enim de iis loquor quæ semper, sed de iis tantum quæ vigore morbi ad declinationem jam accedente, aut hac inchoata, se prodere incipiunt *adhærentes superficiei*, ut Gradius (*z*) ait, *urinalis*; non *urinæ*, ut in Sepulchreto (*a*) descriptum leges, ubi ne liber quidem in quo hæc scripsit, indicatur. Nempe lotium in præclara luce inspiciens, animadvertes vitreæ matulæ lateribus arenulas tenues adhærentes, nonnunquam tamen simul in urinæ superficie natantes, subrufas ut plurimum, subalbas perraro, quales in Juvene quodam cum febris maligna, & peticulis stipata declinaret, vidisse memini.

22. Facta istius Juvenis mentio ad memoriam redigit sanguinem, qui in ejus morbo quater, alias ex incisa vena missus, alias per cucurbitulas eductus, præterquam quod æquo fluidior, seu molliori crassamento semper fuit, tribus certe postremis sive missionibus, sive eductionibus hoc circumfusum sero habuit quasi a commisto chylo albescente. Quod non adnotassem, si in bene pasto, ut alias, & certa a sumptis alimentis hora id vidissem. Sed insecuto mense alteri quoque Juveni sanguis missus tertia, & rursus quinta morbi die, utraque serum albicans ostendit, exigua quidem copia, imo ad paucas omnino guttas tertia illa die, cum esset crassamentum durum, & crusta obductum mediocris crassitudinis, quod fuit quinta mollius quam par sit, & obductum crusta non minus quam ipsum, crassa, nec dura illa quidem, sed ita tenaci, & sectioni resistente, ut cultro vix ac ne vix quidem scindi potuerit. Hic vero alter Juvenis febri laborabat, quæ ad malignitatem potius vergebat, quam esset maligna, multo priore illa tum brevior, tum levior, & sine peticulis. In aliis autem malignis febribus in quibus hæ apparuerunt, neque albicans serum vidi, neque mollissimum crassamentum, imo hoc interdum æquo durius, quin durissimum in aliquo cui solebat alias esse mollius. Præterea memini, cum super febribus quasi pestilentibus, quæ passim A. 1731. veris tempore in ea parte agri Patavini sæviebant quæ circum Montaneanam est (sic enim sunt qui nunc dicant; Montanianum Petrus Bembus (*b*) dicebat) duo ex hoc Gymnasio Medici, mandato Amplissimi Venetorum Magistratus consuleremur, expositum nobis esse, etsi initio ægrorum sanguis nimis ut plurimum solutus, tunc autem nimis concretus appareret, utroque tamen Constitutionis illius tempore peticulas se prodidisse, & vel tunc siqui forte dissolutum haberent sanguinem, his quoque promiscue non secus ac cæteris, easdem provenire; ut proclive esset intelligere, malignam quidem illam vim, quæ in quam pauca, & tenui materia consisteret, communicatio morbi per contagium ostendebat, illam, inquam, ut in una eademque eodem loco, & tempore Constitutione, unam eandemque esse; at sanguinem, ut in his, illisve erat aliter dispositus, ita in aliis aliter vitiatum apparere: Atque ut aliud in aliis manifestum sanguinis vitium tum alia, aut aliter in aliis quædam symptomata induceret, tum alia quædam, aut aliter in aliis remedia posceret; esse tamen & quædam tum symptomata, tum remedia omnibus communia, quanquam illa his multo notiora: quis enim malignæ illius vis communiter omnes inficientis peculiarem naturam, nisi ex iis quæ communiter omnibus proficua, aut noxia observata essent, quadantenus conjicere se posse, crederet? Neque enim etsi febres hæ non omnino essent pestilentes, hic cogitare quis posset cum celebri de Re Medica Scriptore, ægrorum robur non maligna vi, sed copia sanguinis obrui, quando præcesserant causæ quæ hanc minuerent potius, quam augerent, & sanguinis missionem experimenta jam satis superque repetita ostenderant perniciosam.

23. Conjungi igitur cum maligna vi solutivam, aut coagulativam sanguinis, in neutraque harum malignitatem consistere, credibile est, præsertim cum alterutram in tot aliis, qui maligni non sunt, morbis videamus. Attamen ubi alterutra magna sit, & adjuncta habeat symptomata quibus malignitas significetur, ut in primis citam maximamque prostrationem virium, quæ neque in prægressas evidentes causas, neque in nimiam rejici possit, obruentemque sanguinis copiam; ipsa quoque, ut quæ creberrime, & gravia quidem addens symptomata, cum malignitate solet conjungi, hanc quodammodo comprobabit, velut in multis, in eaque etiam quam ex Mediavia nostro subjiciam, Observatione.

24. MULIER annos nata ad quinquaginta, maligna evidentissime febri correpta, in Nosocomium illata est. Pulsus diebus sex primis exigui, & obscuri, visi quidem postmodum sunt paulo vividiores fieri. Sed ingens pectoris in respirando angustia, & cordis palpitatio ingruentes, intra biduum mulierem confecerunt. THORACE propterea dumtaxat aperto, sanguis repertus est in sinistro cordis ventriculo semiconcretus; in dextero autem non modo sic congestus, ut ipsum distenderet, sed totus in concretionem polyposam adeo constipatus, ut quamvis hæc carnea, cum aspiceres, videretur; non minus tamen, ubi incidere conareris, cultro obsisteret, quam tenacissima quævis crusta, sanguini insidens pleuriticorum.

25. Sanguini autem concretionis, sive, ut plures loquuntur, coagulationis num causam afferant acida, ut iidem autumant, an etsi quædam afferunt acida, non omnia tamen, ut aliis videtur, aut afferant, aut afferre pergant, si forte ex me quæras; simul dicam, alias præter acida esse posse causas unde sanguis concrescat, simul quasdam meas in misso e venis ægrorum sanguine attente, propiusque inspectando observationes adjiciam. Et primum, cum ego, idque non semel, in sanguinem inciderim, qui acidum quendam odorem nauseosum, atque, ut ita dicam, sylvestrem exha-

(*y*) Epist. 8. n. 10. (*z*) Prax. in Non. Almansor. tr. 3. c. 14. (*a*) in Schol. cit.
(*b*) Rerum Venetar. Histor. l. 9. & l. 10.

exhalaret; nunquam accidit; quamvis in pluribus malignis morbis sanguinem mittere coactus sim; ut in eo sanguine acidi odoris quidquam deprehenderem. Deprehendi autem in fœmina quam assidua æstiva febris, itemque in viro, & sexenni puero, quos vernæ intermittentes, benignæque, ut illa, tertianæ, alium alio anno exercebant, quibus vena certis cuique de causis secari debuit. Durum quidem puero, & perpauco cum sero crassamentum fuit; mediocriter autem firmum in illa fœmina, eoque viro, & in hoc certe cum sero potius pauco, eoque subflavo. Quo etiam in viro accidit, ut cum odorem illum quarta a missione sanguinis hora animadvertissem; post alias septem percipere vix possem, non obscuro indicio, fuisse ejus causam in corpusculis facilius avolantibus, quam a cæterorum sanguine, in quo post decem aut duodecim horas vigentem perceperam. Nec in iis solum de quibus indicatum est. Nam vel ubi nulla esset febris, ut in recurrente acerbo capitis dolore, itemque ut in scabie, idem sanguinis erat odor, plurimo sero præditi circum crassamentum tenaci crustula obductum, in illo tamen cui caput dolebat, non ita durum, & nigrum, ut in scabioso; quanquam uterque scabiosus erat. Ne vero sanguinem putes in scabiosis omnibus acidum olere; in aliis non oluit, ut neque in Viro Nobilissimo quem erodens cutem crustosa affectio, introrsum temere iis diebus repulsa, male habebat, sanguine sub lentissima crassa pelle diffluens crassamentum habente. Quin illi eidem scabioso cujus secundo loco memini, cum esset quater intra quinque menses sanguis emissus, ex hoc acidus odor exstitit non nisi semel. Sed ejusmodi sanguinis haud ita raram, ut vides, affectionem mittamus, ut multo rariorem, quæ Patavii anno abhinc decimo, non olfaciendo, sed tangendo percepta est, consideremus.

26. Catharina B. honesti viri Josephi R. honesta uxor, mediocri statura mulier, temperatura autem sanguinea, ut cum annum agenti decimum tertium menstrua cœpissent, nec copia modica, eadem, vel majori fluere singulis mensibus perrexerint, etiam lactanti, & lac multum post primum, alterumque partum; bis enim peperit; gignenti, tum etiam postea febre inflammatoria quotannis & vere, & autumno, idque annis duodecim, laboranti, tametsi crebro ob eam febrim sanguis mitteretur, imo etsi primam earum febrium tanta ex utero hæmorrhagia excepisset, ut ultra undecimum diem perdurans, magnam pulsuum infirmitatem afferret, quam & morbus regius secutus est; post duos tandem menses, promota urinarum copia solutus: hæc igitur mulier, cujus temperaturam, morbosque omnes ut tibi hactenus memoravi, ita sum insequentes memoraturus propter illas causas quas, narratione absoluta, attingam; cum annum agens undetrigesimum de funesto carissimi fratris casu improvisum nuncium accepisset, animoque, acri alioquin, & intrepido, illico defecisset; ad se rediens, menstrua, in quibus tum forte erat, emansisse animadvertit, postridie autem iterum vidit, non qualia antea, sed aquæ instar in qua caro recens lota est: cujusmodi, insecutis deinceps aliquot mensibus, statis temporibus prodiere. Quamobrem missus est sanguis, nec semel, mox autem sæpius in gravissima oborta febri, quæ sudore finita est. Verum post hæc ad priorem naturam menstrua rediere, neque ipsis obstitit duplex tertiana continua febris, quæ verno tempore quotannis, idque ad decennium, revertens, non nisi iterata sanguinis missione, & dato cortice Peruviano, discedebat. Post id decennium, æstate febres ejusdem ferme generis ingruerunt, sed eo acerbius, & periculosius vexantes, quod sævos conjunctos habebant totius ventris dolores, uterique hæmorrhagiam, tunc fere magis augescentem, cum illi nonnihil se remittebant. Pugnatum est modis omnibus, in his sexies repetita sanguinis missione, cujus serum croceum erat, crassamentum autem durum, & crusta polyposa obtectum. Sed quamvis & febris, & illa symptomata nonnunquam imminuta sint, nonnunquam, ut videbatur, sublata; non tamen his omnibus est finis impositus, nisi per ipsam, magna, si unquam, copia reversam uteri hæmorrhagiam die ex quo febres inceperant quadragesimo quinto. Cito nihilominus convaluit mulier, atque ita convaluit, ut triginta quinque a postrema hæmorrhagia exactis diebus, menstruis rursus secundum naturæ modum redeuntibus, justoque tempore semper recurrere pergentibus, viginti ipsos menses egregie valens traduxerit. Sed posteaquam æstate A. 1749. magnam, siti cogente, aquæ vim sine ulla stomachi molestia sæpius bibisset, quam annis superioribus vel febricitans nullo modo ferre poterat, eo autem qui secutus est, autumno propter externas evidentissimas causas corpus laboribus, animum ægritudine afficientes, in nauseam, vigilias, dolorem capitis, lassitudinem incidisset; illud accessit proxima hyeme, ut cum thorax, & caput valde æstuarent, venter, artusque inferiores frigerent, nec vestibus, nec ullo alio auxilio satis a frigore defendi possent, itemque ut horrore per dorsum vagante corriperetur a prandio, noctu autem magis cum in lecto se ex uno in alterum converteret latus: quin etiam tremoribus, siquid somni caperet, & repentinis terroribus excitaretur; quanquam nec deerant diurni quidam, falsam certe quadam in re imaginationem consequentes, ob quos identidem animo deficiebat. Hinc illa omnia de quibus novissime dictum est, in dies augebantur, & internæ oppressionis sensus urgebat, caputque in primis grave adeo factum erat, & vertigini obnoxium, ut mulieri fulcro opus esset, ne caderet. Agebat tunc annum quadragesimum tertium, cum Medicum accersivit suum; is a quatuor annis jam erat Mediavia noster, eique ipsis Nonis Maji A. 1750. hæc narravit omnia, illudque insuper quod in ejusmodi muliere præcipua est adnotatione dignum, menstrua, quorum copia quæ semper fuisset, ex superioribus intelligitur, & quæ proxima æstate non minor fuerat, tametsi bis singulis fluebant mensibus, & quam consuessent, calidiora, atque adeo calidissima, jam sibi ex quo sic affecta esset, non modo imminuta, sed frigida prodire cœpisse, & frigida etiam novissime prodiisse. Quibus auditis, alvo, cujus adstrictioni mulier semper obnoxia fuerat, confestim, sed leniter, soluta, imperatur sanguinis missio, quo non prosiliente, sed lentius defluente, illud quod prolixæ hujus meæ narrationis causam præbuit, simul ab ægra, simul a Chirurgo, spectatæ fidei æque, ac experientiæ viro, Daniele Fasolato summa cum utriusque admiratione animadversum est, sanguinem, cujus exeuntis vehementem fervorem & illa alias, & Chirurgi, vas quo excipitur, vitreum manu tenentes mirabundi interdum perceperant, nunc adeo frigidum prodire, ut ægra de gelida; sic enim ajebat; per cubiti flexuram defluente quereretur, Chirurgi autem manus frigore afficeretur. Paucum, & croceum ejus sanguinis serum fuit; nigrum, & viscidum crassamentum. Cujusmodi & frigore, & ferme etiam natura fuit is qui vespere missus est de pede. Cum prope nullum esset hinc, & a remediis quibusdam, ut vocant, cardiacis levamen relatum; non dubitavit Medicus in ejusmodi præsertim fœmina, quo sanguis in majorem motum concitaretur, postridie e brachio, & pede mittere eodem tempore. Et voto respondit eventus. Nam & sanguis prodiit non adeo frigidus, & dum prodiret, demi sibi oppressionis sensum, mulier ajebat, & vespere oborta febricula, noctu inferiores partes, quæ superioribus mensibus semper riguerant, nonnihil calefecit; mane autem remisit, & mulierem mox reliquit. Bene hæc se habuit dies decem, inferioribus artubus tepidis, pulsibus qui duri, parvi, humiles, prementi digito non resistentes antea fuerant, nunc oppressione sublata, in melius conversis, urinisque ipsis quæ prius, ut multæ, sic crudæ, & limpidæ excernebantur, jam ad naturalem modum coloremque accedentibus.

27. Accipe nunc reliqua; neque enim satis esse, duco, quæ prægressa, & comitata sint ejusmodi sanguinis affectionem proposuisse, nisi & quæ deinceps consecuta sunt omnia ad certum usque tempus memorentur. Igitur decimo exacto die, ecce levis dolor eam partem metatarsi sinistri pedis invadit quæ digito pollici respondet, brevissimus ille quidem, ut cum semel primo die, postridie autem tredecies ingrue-

gruerit, intra semihoram quinquies recurreret, atque ita evanesceret, ut paulo post illo eodem die mulier exire domo potuerit vix aliquo cum incommodo, nisi revertens cecidisset repente, & sine ulla exteriore causa, in latus dexterum, nec nisi aliorum adjuta manibus surrexisset. Domum tamen reversa est; ibique levis primum is dolor, postridie autem magna cum febri acutus adeo, atque assiduus rediit, ut totum illum diem acriter vexarit, nec nisi opio dato quieverit. Insequenti die sine dolore, & febri fuit; ut bene habens e lecto surrexerit. Die autem proximo convulsione pectoris, & colli vehementi correpta est. Deinceps a febri, & dolore, quibus se magna addebat convulsio, male habita est, remittentibus quidem interdum vel ad triduum, alias vero perstantibus, aut invalescentibus adeo, ut vix spiritum ducere liceret, & denique caput gravi sopore premeretur. A prima illa convulsione dies undecim cum morbo pugnatum est alias dato oleo ex dulcibus amygdalis recens expresso, alias antispasmodicis pulveribus ejusdem generis ac qui a Marchione nomen habet, cinnabari interdum, nonnunquam opio, quod in medio morbi cursu desertum est, cum inutile vel datum ad duo grana deprehenderetur, saepius autem vena, semel videlicet in brachio, bis in manu, ter in pede incisa, unde novissime emissus sanguis & soporem illum, & convulsionem ferme sustulit, febri superstite, quae mane quotidie se prodebat siti, ac dolore capitis, & stomachi hactenus stipata dum ad vigorem perveniret, illis deinde cessantibus, & febri ipsa adeo se remittente, ut vespere nulla esset propemodum, & aegra noctu sic satis dormiret. Quae febris cum dies aliquot ad eundem modum perstaret, Peruviano cortice vix ad unciam partite sumpto, mulierem incolumem reliquit. Ab eo tempore triennium sine ullo incommodo traductum est, quod esset adnotatione dignum. Postea autem dolores, febres, convulsiones, alia ejusmodi redierunt, sed prioribus leviora semper, & citius largis sanguinis missionibus cedentia. Ad quae jam olim a me litteris mandata, haec placuit addere, quae cum hae Epistolae sub initium A. 1760. describerentur, sedulo a me quaesita de eadem muliere accepi. Anno illam 1758. qui ejus aetatis quinquagesimus primus fuit, menstruis denique purgationibus carere coepisse, quae ad id tempus & uberrimae, & coccineae esse perrexissent. Nihilominus sic satis valuisse, & valere, nisi quod fere assiduus in ventre est glaciei sensus: qui cum inde ad pectus ascendit, eam affert respirandi difficultatem, ut continuo sanguis, neque copia modica, mittendus sit. Nec deesse quae id ferant, vires mulieri, bonum adhuc & corporis habitum, & faciei colorem servanti.

28. Habes de affectione sanguinis haud minus fortasse admiranda quam cum apud Lowerum (*c*) in immani haemorrhagia totus propemodum effusus, simul autem jusculis identidem sumptis instauratus, his quam sibi similior efflueret, homine tamen non vivente modo, sed sanitati restituto; habes, inquam, omnia ex Mediaviae nostri Medica ephemeride, prolixe a me quidem, sed, ut puto, haud inutiliter excerpta. Quanto enim difficiliores hujusmodi res habet explicatus, tanto diligentius danda opera est, ut ab iis qui explicandam forte suscipiant, nihil ex historia desideretur, secus atque in aliis accidit in quas hactenus incidi, Observationibus ejusdem generis. Ut enim quod Spigelius noster (*d*) scripsit de *sanguine crasso ac frigido*, quem e secta vena post frigidam ab aestuantibus epotam vidit, nec sine difficultate, prodeuntem, omittam, quippe cum potius ab oesophagi frigore intra adsitam arteriam Magnam densiorem crassioremque factum, quam actu frigidum videatur intelligere; certe quae Observatio olim apud Riverium (*e*) proposita est in muliere admodum iracunda, quae intra quinctam a secta vena diem interiit, tantum abest ut sciamus, quibus praegressis causis, aut comitantibus symptomatibus febris illa esset qua tunc assidua laborabat, ut Thomae Bartholino (*f*) per divinationem, ut ita dicam, conjiciendum fuerit, horrorem perpetuum illi febri comitem fuisse. Petrus autem Borellus (*g*) satis hoc habuit scribere, equitum ducem *sanguinem frigidum, in morbo phlebotomatum, emisisse*; ut ne morbum quidem quo tenebatur, aut quis id retulerit, doceamur. Sed & explicationem addit ejusmodi, ut mirum sit, non jam contigisse id nonnunquam, sed potius non semper, aut non multo saepius contingere. Denique Gabriel Clauderus (*h*) explicationem producens aliam, secundum quam in gravissimis apoplexiis semper, aut plerumque id accidere deberet; idem quod apud Riverium est, ait, se in duabus Matronis violento paroxysmo apoplectico correptis observavisse, prosiliente videlicet, dum e vena emitteretur, in suam quoque manum frigido sanguine; illarum autem utramque per adhibita, ac data volatilibus foeta particulis medicamenta restituisse. E vena autem mulieris nostrae haud prosiluit sanguis, sed lente defluxit; ut aliquanto facilius huic suam, qualis ea cunque est, Clauderus explicationem accommodasset. Idem subjicit (*i*) sanguinis frigidi e naribus stillantis, & urinae frigidae prodeuntis Observationes. Quod si contigisset, ut serius scriberet; adjicere potuisset alias tum lotii frigidi emissi, ut puta a milite (*k*), & a puero (*l*), utroque maligna lethali febre praegravato, hoc insuper jam toto frigido, tum foetus gelidi ejecti, non solum jam mortui, & a gelida jam matre, ac mox intra horam moritura (*m*), sed & vivi a victura (*n*) ea toto corpusculo *frigiditate intentissima*, & ea *rigiditate plane insolita & quasi lignea*, ut ab ortu ad triduum quod vixit, nisi respirasset, idque admodum leviter, pro mortuo ab omnibus habitus omnino esset. Neque exemplum omisisset Clauderus illustris Foeminae (*o*), cui *aliquot ante mortem diebus exspiratio semper fuerat frigidissima*, in extincta autem cum pulmo uterque *copiosos* haberet *scirrhos & vomicas*, sinister *tactu excessive instar glaciei frigidus* inventus est, *quale frigus neque in altero* pulmone, *neque in ulla alia corporis parte observabatur*. Sed nos & mortuos, & cito morituros seponamus, eosque dumtaxat quos servare potuit Clauderus, quamvis frigidus e naribus sanguis stillaret, aut urina frigida prodiret, cum muliere nostra, quae ipsa quoque servata est, comparemus. Certe & aegrae nostrae menstrua frigida provenerant: quanquam satis discriminis est inter sanguinem ex incisa vena statim manantem, & sanguinem in narium, uterive, ac vaginae caveas stillatim excidentem, humoremque tandem, postquam e sanguine secretus est, per viam longissimam defluentem; ut aliquanto minus difficile sit, intelligere, quomodo haec frigida exire, quam quomodo in vena sanguis frigidus esse potuerit. Quod si ut inferiora, ita superiora etiam corporis in aegra nostra tunc friguissent; fortasse alicui veniret in mentem dicere, cum reliquus sanguis qui per viscerum penetralia interea flueret, sic satis calidus, vitaeque servandae aptus esset, eum dumtaxat qui per exteriores venas, ipsique cuti subjectas ferretur, ab hujus frigore refrigerari potuisse. Verum ne huic quidem explicationi, cujusquemodi ea sit, hic ullus est locus. Nam & superiora aestuabant, neque mulier de sanguinis defluentis frigore conquesta esset, nisi cutis minus quam sanguis, fuisset frigida. Qua igitur ratione sanguis possit non modo qualis in piscibus est, sed frigidior in viventibus, victurisque hominibus interdum esse, ipse quo ingenio es, disquires. Mihi vero, cui historiam summa fide proposuisse, cum aliisque comparasse satis est, ad alia quae tametsi miranda non sunt, ipsa ad memoriam revocavit, est transeundum.

29. Cum

(*c*) Tract. de Corde c. 2. (*d*) De hum. corp. fabr. l. 6. c. 2. (*e*) Obs. communic. 46. (*f*) Cent. 4. Epist. Med. 47.
(*g*) Cent. 2. Med. Phys. Obs. 51. (*h*) Eph. N. C. Dec. 2. A. 4. Obs. 138. (*i*) Ibid. Obs. 139. & 140.
(*k*) Earund. Dec. 3. A. 9. & 10. Obs. 206. (*l*) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 34. (*m*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. & 6. Obs. 80.
(*n*) Earund. Cent. 9. Obs. 30. (*o*) Commerc. Litter. A. 1743. Hebd. 21. n. 4.

29. Cum Bononiæ degerem, honestus vir quotidie frigore corripiebatur, quod etsi nullus sequebatur calor, de duobus nobilibus Medicis alter pro febri, alter, quoniam æger, eo frigore correptus, cadebat, pro vertiginoso affectu malebat accipere. Persanatus est usu cardui benedicti, & spiritus salis ammoniaci. Mulierem quoque memini annos natam ad quinquaginta in illud S. Mariæ de Morte Nosocomium exceptam, singulis noctibus a certa hora ad matutinum usque tempus frigore prehendi cum tremore, quem pulsus non crebrior quidem, sed obscurior factus, neque aliud præterea comitabatur incommodum, neque calor sequebatur febrilis. Quin pedibus erat assidue frigidis, & sæpe aliis quoque, sed incertis, horis brevi frigore, tremore, & pulsus obscuratione corripiebatur. Cum viginti jam dies res ad hunc modum se haberent; dato cortice Peruviano, primi omnium erratici illi rigores abiere, periodici autem remisere, demum hi quoque fine redeundi facto, incolumem fœminam reliquere. Sed hi ad febrim sui generis spectare mihi quidem sunt visi. Tremores autem alios, febrilium quidem simillimos, sed cum vero frigore non conjunctos, nedum calore nullo exceptos, quos meæ Civitatis Patricium Virum alternis noctibus invasisse, scio, alio retuli, ipsosque multis sponte urinis, multisque lenis pharmaci auxilio per alvum ejectis sublatos vidi sine illo cortice: quanquam periodicos quosdam affectus, sive febriles ii sint, vel absque eo sæpe abigi, nemo ignorat; sive non sint, eo nonnunquam pervinci, a pluribus adnotatum est.

30. Cujus vi corticis (ubi perpaucas, in quibus minus respondere visus est, Constitutiones excipias) longe certius, si quidem eo quo par est, & tempore, & pondere sumatur, febres profligari periodicas, sive illæ intermittant, sive ex intermittentibus jam sint factæ assiduæ, sive benignæ, sive malignæ sint, & perniciosæ, nunc ferme inter omnes constare, arbitror, quando vel quosdam nostrates Medicos, quos timor olim, & aversatio nescio quæ a corticis usu absterrebant, felicissimæ ejusdem ope, promptissimæque perniciosarum febrium curationes, quas a nobis quoque in pluribus, splendidisque etiam personis jam ante multos annos peractas viderunt, in meliorem adducere potuerunt sententiam. Sed justi quo remedium hoc exhibendum est, temporis notitia medentes fugere nonnunquam potest non tam eorum in præsentiendo imminentem perniciem incuria, quam casu, velut accidit in Cardinali Eminentissimo Joanne Francisco Barbadico, quem exitialis febris accessio propemodum sustulit priusquam febre teneri ipsum periodica, sciri posset. Res per se, nedum quia in principe Viro contigit, cujus tibi alias (*p*) novissimum morbum descripsi, sane digna est quæ commemoretur. Cum enim statim sub meridiem se in cubiculum inclusisset, neque ostium hora qua solebat, recluderet; famuli nihil primum, nisi sacris precibus, aut lectione diutius detineri, postea autem cum jam advesperasceret, mali aliquid suspicati, ostium leniter, deinde cum responderet nemo, validius, sed frustra, pulsantes, inclamantesque, denique per fenestram ingressi, herum sine voce, sensu, motu jacentem invenerunt. Accersitus confestim Medicus præter hæc mala, quæ tamen magis magisque jam remittebant, convulsivos tendinum subsultus, febrimque deprehendit. Quæ, cæteris illis omnibus intra horulam per se abeuntibus, una restitit. Postridie mane Vallisnerius, & ego advocamur. Quæritur, quis, & unde fuerit hesternus ille repentinus, & gravissimus morbus; quem febris solverit, ut videbatur. Narrat Medicus, erysipelas non multis ante diebus in facie apparuisse. Verum aeris fortasse injuriis; erat enim autumnus A. 1729. æger autem magis de suis Episcopalibus muniis, quam de se, solicitus, nunquam decumbere voluerat, neque intra cubiculum se continere; introrsum repulsum, de improviso evanuisse. Hesterni morbi se nihil nisi finem vidisse: quem autem ad modum ingruisset, ne ægrum quidem scire, cum quid sibi tot illis horis accidisset, neque tum sensisset, nec modo aliud reminisceretur, nisi se, quasi a tempestate frigidulum, lectum petiisse. Hæc eadem æger confirmabat, quem alacri, ut solebat, erectoque animo invenimus, jam levius leviusque febricitantem, nullo eorum quæ pridie fuerant, vestigio superstite. Quæ tametsi quem proprie ad morbum referremus, non una de causa dubitabamus; aliquid tamen monstri intus ali, cum Hippocratis aphorismus (*q*), tum ratio quoque ipsa dubitare non sinebant. Hanc igitur, illumque secuti interea dum clarius aliquod lumen existeret, materiam erysipelatis, quæ introrsum regressa, magnum, ut jam cœpisset, posse rursus afferre periculum videbatur, extrorsum iterum pellere oportere, facile agnovimus, & Medico, Seni utique experienti, & spectato, assensi sumus, qui jam prima illa nocte iis datis quæ sine turba ad cutem ferrent, obsequentem naturam habuerat, ut & noctu sudor, & tunc aliquis adhuc mador sequeretur. Et toto quidem illo die novi, quod animadverteremus, nihil fuit. Sed nocte proxima ecce febrilis accessio, quæ tamen præter quosdam convulsivos tendinum subsultus, nihil quidquam grave ostendit usque ad meridiem. Quo demum tempore aut eadem, aut altera potius accessio tot simul, tamque horrifica mala protulit, ut continuo omnes arcesseremur. Ægrum invenimus, qui nec loqui, nec percipere quidquam posset, cum difficillima respiratione stertentem, apoplectici similem, nisi assiduis tendinum subsultibus agitaretur, pulsibus autem perobscuris, & nihil prementi digito resistentibus. Tunc enimvero manifestum fuit quo nudiustertius morbo correptus esset, hancque esse alteram perniciosissimæ tertianæ febris accessionem, quæ primæ illi, ut hora, ita etiam gravitate, & numero symptomatum responderet, vel potius antecelleret. Nec spes erat per ea quæ exterius dumtaxat tunc facere liceret, imminens exitium retardandi, cum mala omnia, quæ modo diximus, magis magisque sub oculis, manibusque nostris ingravescerent; ut ex iis qui viderunt; complures autem viderunt; fuerit nemo, quin pro certo haberet, ac per urbem totam inexpectato optimi Pastoris casu perculsam, pronunciaret, mox esse moriturum. Quo etsi in metu ego quoque eram; speculæ tamen aliquid superesse, dicebam, si forte hæc pariter accessio, ut prior, remitteret, si non eadem hora, quippe gravior, at una, aut altera tardius. Itaque ab sociis Medicis, sub vesperam, tanquam a conclamato, discedentibus, quæsivi, num quidquam, si accessio remitteret, obstare crederent quo minus Peruvianum corticem darem: illi vero, si modo fieri posset, ut interea neque in cerebro, neque in pulmonibus sanguis pertinacius hærere cœpisset, assentiri se, responderunt. Intra primas noctis horas paulatim pulsus minus malos fieri, & apparere sudorem, animadverti: deinde sensim pariter, sensimque ægrum ad se redire, & intra eam noctem, qua ipse domum reverti nolui, exitialia omnia symptomata prorsus evanescere; ut summo mane, restituta deglutiendi facultate, & febri ad justam remissionem perducta, jam esset remedio locus. Quod, sicuti in ejusmodi gravissimis periculis facere cum Eximiis Medicis solitus sum, tum ex iisdem corticibus apparari antea jusseram, non quorum species sensuum dumtaxat fallaci interdum indicio se magis commendaret, sed quorum ope intermittentes febres pro certo abactas esse, constaret, tum ad semunciam in primo haustu sumendum dedi; reliquum autem, quod triplum erat, in multo minores partes per justa intervalla distribui. Eaque ratione consecuti sumus, ne ingrueret accessio tertia, procul dubio ægrum, quem secunda prope confecerat, sublatura. Sed ne secunda quidem ingruisset, si in primæ remissione idem facere venisset in mentem. Non venit autem, introrsum versi erysipelatis, quod certum erat, materiam spectantibus, non febris: quam, non consecutam, ut sæpius solet, mala illa gravissima, sed attulisse, & periodicam esse, quis divinaret? quando neque initium

(*p*) Epist. 13. n. 3. (*q*) 25. Sect. 6.

tium ipsius viderat quisquam, neque Patavii ea tempestate febris ulla ejus generis erat animadversa; etsi per illos dies, ut postea novimus, in Civitate non ita dissita eadem fuerat, ægrumque illustrem, dum corticis oblatio ab una ad alteram intermissionem differretur, proxima accessione jugulaverat. Quamobrem tu, cujus gratia hæc scripsi, siquando casus ejusdemmodi incidat, cujus initium ignotum sit, tametsi causa esse manifesta videatur; noli omittere de natura febrium, quæ tunc vagentur percuntationes; neque enim semper id quod nobis, accidet, ut quæ prima perniciosi generis existat, ea tibi curanda obveniat.

31. Nec vero, si æger non senex sit, ejusmodi febris immunem fore, credito propterea quia Doctis Viris ipsam nunc placeat *febrim intermittentem senum soporosam* vocare. Etsi enim ea ætate sæpius contingit, & septuagenario erat major tum Cardinalis de quo modo dictum est, tum generosus Comes M. Ant. Trento, quem annis ante eum quinque ab eadem febri periclitantem eodem remedio curaveram; eorum neutro, quod minus frequens est, in febrim recidente; tamen & Mortonus (*r*) puerum duodecennem, & Tortus (*s*) puellum teneræ ætatis, nedum aliam in medio adolescentiæ cursu his, quas *lethargicas* appellabat, febribus laborantes, proposuere. Pariter non quia primos paroxysmos, aut primam alicujus paroxysmi partem sine profundo isto sopore ægri transegerint, velim sine metu sis, ne in ulterioribus paroxysmis, aut paroxysmi partibus sopor ingruat. Nam quamvis sæpius antea, quin multo antea; non raro tamen septimo demum paroxysmo advenit: & quamvis in ipsa paroxysmi invasione simul invadere plerumque soleat, ut Sydenhamius quoque (*t*) significat, idque tempus, juxta Harveii (*u*) dissectiones mortuorum in principio accessionis, remoræ sanguinis sit opportunum; non desunt tamen exempla gravis soporis non modo aliis paroxysmi temporibus, quod non infrequens est, sed, quod perrarum est, hoc declinante advenientis, quale in Commercio Litterario (*x*) adnotatum videbis.

Hic tu indicia fortasse optabis, per quæ dum febris a benigna non videtur differre, conjicere possis, perniciosum istud symptoma esse adventurum. Id & alii optaverunt non minus, quam noscere siquis forte ante annum 1731. ejusmodi febres observasset. Cujus utriusque voti vel uno lecto, quem laudavimus, Torto, facile compotes fieri potuissent. Qui cum scripta ante finem sæculi XVI. ab Ludovico Mercato, & rursus ante finem sæculi XVII. ab Richardo Mortono de Perniciosis Intermittentibus Febribus in celebrem Therapeuticen suam (*y*) non sine additis Scholiis transtulisset, perfecit, ut scire omnes possent, Hippocrati, & Veterum non paucis ignotum non fuisse, Intermittentes Febres aliquando malignas fieri, & exitiales (*z*), tum quibus ex signis Mercatus generatim docuerit intelligere, eas fore perniciosas (*a*), speciatim vero in illis de quibus loquimur, pertimescere, ne *tertia, aut quarta* accessione *gravis somnus, vel gravis alia ex soporiferis* affectionibus *omnino essentialis fiat* (*b*). Nec vero prætereunda sunt quæ Tortus quoque & generatim, & speciatim ex propria observatione signa proposuit (*c*), & productis suo loco historiis tum ad cætera genera (*d*), tum ad hoc quo de agitur (*e*), pertinentibus confirmavit. Quibuscum junges quæ ab altero Illustri Medico adjecta sunt signa ad hoc idem genus spectantia (*f*). Soporis autem gravissimi mox adventuri indicium videbis apud Tortum (*g*) hoc inter cætera, quod æger interdum balbutiens verba mutilet, vel unum pro alio proferat, *non secus ac si levi apoplexia in linguæ paralysim degenerante foret detentus*. Est etiam apud eundem Vetulæ historia (*h*), cui in febris excerbatione cum accidisset non modo ut recte verba proferre non posset, verum etiam manifesta aliqua oris contorsio, in sequenti exacerbatione cum iisdem sopor insuper gravis accessit, in proxima autem, apoplexia, quæ in paralysim dexteri totius lateris transivit: atque ut scias, hæc a febri fuisse; usu Peruviani corticis sublata sunt. Intelligis non solum quæ soporem, & post hunc apoplexiam interdum prænunciarint, sed simul apoplectici potius generis, quam lethargici istum esse soporem, præsertim cum eo stertore conjunctum, qui cum graviori apoplexia jungi solet. Quæ spectantes Sydenhamius (*i*), aliique insultum hujusmodi *Apoplexiæ veræ similem plane* esse, scripserunt, & Tortus ipse (*k*), tandem, nisi per corticem inhibeatur, *fortis Apoplexiæ instar* occidere, Mortonus autem (*l*) puerum quem supra memoravimus, bis inventum ab se, ait, *stertentem, cæterisque Apoplexiæ fortissimæ symptomatis affectum*, senem autem Avunculum suum (*m*) multos jam annos hebetem & somnolentum, *apoplexia* correptum fuisse, retulit, ejusdem generis, ut insultu remittente, utrumque cortice eodem, larga manu dato, servaverit. Senis vero hujus hebetis & somnolenti, & obesi insuper commemoratio, cum historiis aliis conjuncta, & speciatim cum ea quæ in Commercio Litterario (*n*) ab diligenti sane, ac solerti Observatore descripta est, Anus videlicet quæ diu antea brachii stupore, & debilitate, mox etiam capitis gravitate, vertigine frequenti, & magna pedum lassitudine afflicta, sopore profundissimo in febris intermittentis paroxysmis corripiebatur; hæc, inquam, exempla solicitum facere te debent in febribus intermittentibus quæ homines detineant iisdem, aliisve capitis ejus generis, aut nervorum affectibus obnoxios, ne forte sopore isto terrifico, aut, ipso etiam non prævio, apoplexia prehendantur. Namque ut ex laudato Observatore (*o*) exempla suppetunt *apoplexiæ immedicabilis*, & *apoplexiæ subito* occidentis, quæ soporem secutæ sunt, sic & alia habemus in quibus *absque soporoso affectu prægresso*, intermittentibus correptos febribus rapuit apoplexia. Igitur ubi æger iis erit obnoxius malis de quibus dicebamus; illi præsertim, sicut alii, fac corticem & tempestive præbeas, & justo ut tempore possit retineri cures; is enim quem subito apoplexia occisum retulimus, nequaquam potuit retinere. Quæ me res in Comite Trento, simul quasi apoplectico, ut dictum est, sopore, simul nimia alvi lubricitate affecto, eo magis anxium habuit, quod ejus Fratrem annis superioribus repentina apoplexia sublatum fuisse, non ignorabam. Sed in paroxysmi remissione his quæ ventriculum corroborarent; opii enim vel pauxillo tunc uti veritus sum; sic satis admistis, ut retineretur cortex, operam dedi. Deus autem meis annuit votis.

32. Non puto, gravius te ferre; non mirari autem, certo scio, quod pro mortuorum ex hisce febribus anatomicis Observationibus, Observationes protulerim in viventibus habitas. Nosti enim cum in ea quæ in Sepulchreto est de Febribus Sectione quasdam hujus quoque alterius generis historias (*p*) proponi, tum præsertim a periculosis dissectionibus me refugere consuevisse. Quo minus, opinor, expectabis sectiones a me institutas eorum quos malignæ febres variolis stipatæ absumpsere, cum scias, me necdum variolis fuisse correptum. Neque enim tanti sum animi, ut imitari audeam Theodorum Zwingerum, qui ut in Sepulchreto (*) etiam leges, cum eo nunquam morbo laborasset, puerum eodem occisum dissecuit. At enim, inquis, vel peste ipsa peremptorum cadavera, jam frigida præsertim, dissecta, nocere negarunt Doctissimi Viri. Ego vero hos legi; sed quid Thomas Bartholinus (*q*), & Isbrandus Die-

(*r*) Pyretolog. Exerc. 1. c. 9. Hist. 25. (*s*) Therapeut. Special. ad febr. period. pernic. l. 4. c. 3. Hist. 9. & 1.
(*t*) Epist. Respons. de Morb. Epidem. (*u*) Exercit. 1. de Mot. cord. & sangu. c. 16. (*x*) A. 1740. Hebd. 13 n. 2. (*y*) l. 2.
(*z*) Ibid. c. 4. Schol. 1. & c. 8. Schol. 1. (*a*) Ibid. c. 2. ante Schol. 3. (*b*) Ibid. c. 3. ante Schol. 3. (*c*) l. 3. c. 1.
(*d*) l. 4. c. 1. & 2. (*e*) Ibid. c. 3. (*f*) Vid. Commerc. Litter. A. 1733. Hebd. 52. (*g*) l. 3. c. 1. (*h*) l. 4. c. 4.
(*i*) Epist. cit. (*k*) l. 3. c. 1 (*l*) Hist. 25. cit. (*m*) Hist. 26. (*n*) A. 1738. Hebd. 33.
(*o*) Commerc. Litter. A. 1731. Specim. 24. n. 3. & A. 1734. Hebd. 13. post n. 2. (*p*) Append. ad Obs. 10. & 29.
(*) in Additam. ad hanc Sect. Obs. 19. cum Schol. (*q*) Consil. de Anat. Pract n. 3.

Diemerbroeckius (*r*), qui eoſdem legerant, cenſuerint tamen, animadverti. Nam primus, *nollem*, inquit, eorum rationibus *nimium fidere*; alter vero, cadaver, cum jam plane perfrigeratum eſt, *multo quidem minus contagioſum eſt, quam corpus morboſum vivens*; contagioſum autem eſſe, non negavit, imo exemplo ſuo quid ſentiret, oſtendit, cum, etſi erat qui carbunculos in ejuſmodi cadaveris ventriculo ſe ipſi oſtenſurum promitteret; (*ſ*) ſibi, ait, *non placuiſſe irritare crabrones, & aperta abdominis cavitate contagii periculo ſe exponere: illudque ſe credere, quam videre, maluiſſe*: & rurſus (*t*) cum in *refrigerato* cadavere exatuhemata per artuum muſculos altius pergere, a Chirurgis, ſe præſente, demonſtratum eſſe, narraſſet; an viſcera quoque iiſdem inficiantur, *oculorum experientiam non habeo*, inquit, *propterea quod licet contagium a diſſectione muſculorum parvi faciam, illud tamen ex apertione cavitatum abdominis, & pectoris furioſius in aſtantes irruere poſſe, credam*. Noli igitur mirari, quod inter quamplurimos eſſe malim, quam inter *pauciſſimos*, ut idem ait (*u*), iis *credentes*, *qui cadavera peſtiferorum contagioſa non eſſe, aſſerunt*. Quod ſi pauciſſimi non fuiſſent qui iis crederent; putaſne, poſt tot peſtilentias, futuras fuiſſe tam paucas cadaverum in ipſis extinctorum Obſervationes, quæ in Sectionem hanc Sepulchreti referrentur? perpaucæ enim ſunt, ſi demas quæ ex auditu ſcriptæ, aut quæ incredibilia habent, tum quæ repetuntur, ut quæ Obſervatione LXII. poſtquam §. 3. poſita fuerat, §. quoque 7. iteratur. Et ne forte ſuſpiceris, Anatomicos ab illorum diſſectionibus inani potius metu, quam rationibus fuiſſe abſterritos; has legeſis ſimul cum contrariis perpenſas apud eoſdem Bartholinum (*x*), & Diemerbroeckium (*y*). At ſi illis perlectis, nullum tamen eſſe periculum quod metuamus, arbitraris; accipe quid in Theatro hoc noſtro acciderit corpora eorum diſſecantibus quos maligna dumtaxat, non peſtifera, occiderat febris. Ex peticulari, quam vocant, febri mortuum Profeſſor, juvenis valens ac robuſtus Stegagnonius, hactenus inciderat, ut ſolos dorſi muſculos, Diemerbroeckio fortaſſe credens id parvi facienti, appararet, cum eadem febri correptus, e vivis ereptus eſt. At fuerit cadaver illud non omnino adhuc frigidum; certe erat intus extraque jam frigidum cadaver Aniculæ, cujus venter cum a Cl. Vulpio A. 1717. Januario menſe aperiretur, ipſe autem adſtarem, ut ſingulorum viſcerum ſedem Auditoribus oſtenderem, etſi nullus odor gravior ſolito exiſtebat, nec ullum, præter inteſtinorum implicationem, vitium apparebat; continuo tamen inſolitum quendam languorem ſenſi, non ſecus ac ſi animi inſtaret deliquium: mox autem oſtenſione illa abſoluta, cum vix domum uterque rediiſſemus, pariter febrili horrore, & frigore, & dein calore ad eundem modum, eodemque tempore correpti ſumus, indeque ego, quamvis fracta febris vi, per annos aliquot ita male valere cœpi, ut in nuncupatione Adverſariorum IV. indicavi. Nec mirum: etſi enim ea fœmina pro apoplectica in Noſocomium illata fuerat, & reapſe erat; illa tamen apoplexia malignæ, ut poſtea inquirendo compertum eſt, febri, cum domi ægrotaret, non ita pridem acceſſerat. Vides igitur, ne illud quidem ſatis eſſe ad periculum effugiendum, cadaver non ante incidere, quam frigidum factum ſit: quam cautionem qui laudarunt, illud præterea animadvertiſſe non videntur, frigere exterius poſſe, interius autem calorem retinere, quod ex Epiſtolis ad te noſtris intellexeris non raro fieri, & aliquando vel trigeſima a morte hora (*z*) in ventris interioribus calorem ſupereſſe. Num igitur expectandum diutius eſt? At putreſcens cadaver *multo magis contagioſum evadere*, ajunt, *quam corpus morboſum vivens*. Nec tu mihi objicias, fuiſſe, & eſſe qui, hiſce omnibus pro nihilo habitis, impune id fecerint. Nam neque eadem natura, & vis eſt malignarum omnium febrium, neque eadem Profectorum omnium diſpoſitio: quarum neutram cum pro certo ſcire quiſquam poſſit; quis tutius eſſe timidiorum conſilium, neget, quam audaciorum?

33. Verum, ut ad me, & ad variolas redeam; equidem prima adoleſcentia cum in ejuſmodi ipſarum Conſtitutionem incidiſſem, quæ neminem ferme ad eum uſque diem interemerat, diſcendi ſtudio abreptus, egregium in Noſocomio Medicum ſequi non dubitabam, & qui ex variolis decumberent, eorum quoque pulſus explorare non verebar, nedum cætera adnotare, & inquirere, etiam leviora, ut puta quo collyrio fieret, ut cum reliqua cutis pene tota puſtulis aſpera eſſet ac fœda, in palpebris tamen lævis, ut videbam ſervaretur, & nitida; fiebat autem aqua ſtillatitia plantaginis in qua ſalis, ut vocant, ſaturni pauxillum erat ſolutum. Quæ dum animadverterem; forte accidit, ut unus, itemque alter ex iis ægrotantibus, Medico fruſtra omnia quæ poterat, diligenter præſtante, e vivis eriperetur. Quo exemplo admonitus, nunquam poſtea volui ejuſmodi ægros inviſere; ne ad Principes quidem Viros accitus. Nec, licet ad hanc uſque ætatem proceſſerim, committendum eſſe, duxi, ut in periculum me volens conjicerem, quando vel octoginta annos natis accidiſſe, novi, ut a variolarum contagio, cujus jam ſe immunes putabant, non ſecus ac pueri, inficerentur, & multo quam hi, facilius perirent; quanquam in ſæviſſima A. 1749. Conſtitutione Forolivienſi, vetula, ea quam modo diximus, ætate major, eo morbo conflictata, raro ſane exemplo evaſit. Sed quod mihi facere non licuit, ut inde mortuos diſſecarem, toties, & tot ab Anatomicis factum eſt, ut mirari ſubeat, Viros cæteroquin Doctiſſimos, qui poſt illorum jam editas Obſervationes, ignorare viderentur, aberraturos a vero, qui variolas alibi quam in cute, præſertim vero in inteſtinis, tum nunquam, tum ſemper provenire, contenderent. Horum primos, facile credas, cum in Obſervationes forte incidiſſent ejus ſimiles quæ a Peyero filio (*a*) propoſita eſt; alteri autem in alias cum iis convenientes quas ab ſe habitas memorat Cl. Gunzius (*b*), utroſque cæterarum oblitos, cunctas illi primos quidem, alteros autem his conſimiles exiſtimaſſe; quando multæ, jam relatæ in Sepulchretum, extabant, quarum aliæ cum illis, aliæ vero cum his apertiſſime conſentiunt. Sunt præterea quas utriſque addendas colligere poſſis ex laudata Cl. Phil. Conr. Fabricii Diſſertatione (*c*). Atque inſuper ut Diſſertatio altera (*d*), quæ, Buſſerio Præſide, habita eſt, Obſervationem tibi exhibebit in Sereniſſimo quodam Principe, cum primis illis convenientem, ita quæ cum alteris conveniant, dabunt plures Volumina (*e*) Cæſareæ Academiæ. Quin aliæ non deſunt hiſtoriæ, quæ & alibi quam in cute, neque tamen in inteſtinis, aliiſve viſceribus, conſpectas variolas, aut ſe indicantes proponunt. Cujuſmodi illæ ſunt quas leges in Actis Hafnienſibus (*f*), in Ephemeridibus (*g*) prælaudatæ Academiæ, in Opuſculis Pathologicis (*h*) Præſtantiſſimi Halleri, & hæc quoque eſt quam ab eo qui inter Magiſtros meos fuit, Jacobo Sandrio, cum Bononiæ olim eſſem, acceptam, ferme totidem ac Vir ille Doctus retulit, verbis ſubjicio.

34. PUER Nobilis, cui paucæ exterius variolæ, ſigna autem nulla erant aliarum quæ viſceribus inſiderent, ſuffocati inſtar moritur. CORPUSCULUM, ab Sandrio ipſo apertum, pulcherrima viſcera habebat omnia. Sed una laryngis muſculis innata erat variolarum puſtula, & circum hanc ater jam apparebat gangrænæ color.

35. Porro cum aliis quoque malignis febribus ſæpenumero gangrænam interiorem conjungi; imo, ſi lethales ſint, tunc viſcerum inflammatio-
nes

(*r*) De Peſte l. 2. c. 3. adnot. 12. (*ſ*) Ibid. l. 4. Hiſt. 15. (*t*) Hiſt. 32. (*u*) Hiſt. cit. 15. (*x*) n. 3. cit.
(*y*) adnot. 12. cit. (*z*) Epiſt. 3. n. 2. (*a*) Obſ. Anat. 2. (*b*) In Hippocr. de Humorib. not. 21.
(*c*) exhib. Obſ. circa Conſtit. Epid. A. 1750. not. *h*. ad §. 19. (*d*) ſiſt. Hiſt. morbi, & cadaver. variol. c. 1.
(*e*) Eph. Dec. 3. A. 7. & 8. Obſ. 97. cum Schol. & Cent. 9. Obſ. 52. (*f*) Tom. 1. P. 1. Obſ. 109.
(*g*) Dec. 3. A. 7. & 8. Obſ. 47. (*h*) Obſ. 44. in fine.

nes degenerare in gangrænas, ex pluribus, quas in Sectione hac Sepulchreti leges, Obfervationibus apparebit. Quibus has etiam adjunges. Sanctorius nofter (*i*) *quidam alii putarunt*, inquit, *febrem malignam ab aliqua gangræna in jecore, vel in alio vifcere oriri, quod nos non femel in cadaveribus obfervavimus*. Dominicus Gagliardi (*k*) in diffectionibus eorum qui a maligna febri pereunt, cum ulcera ab erodentibus medicamentis quæ veficantia vocant, aperta, ipfa quoque gangræna affici incipiunt,, inter-,, nas gangrænas perfæpe confpici „ affirmabat. Et Jofephus Lanzonus (*l*) Epidemicam defcribens Conftitutionem Ferrarienfem A. 1729. in apertis nonnullorum corporibus quos ea febris occiderat, inter cætera *aliquas maculas lividas in ipfis inteftinorum tunicis* memoravit. Tu alia, quæ non deerunt, exempla adjicito.

36. Nunc antequam finem fcribendi facio, te miraturum non puto, initio præfertim admonitum, nihil repetere me velle ex iis quæ ad te alias fcripfi, miraturum, inquam, non puto, quod de certis quibufdam Febribus nullam hic mentionem injecerim. De earum plerifque egiffe me, fcis, cum de aliis agerem morbis. Nonnullas tamen, ut puta quinctanas, & quæ longiora intervalla habent, me fateor non nominaffe; neque enim vidi, nifi feptimanam excipias, quæ, cum Bononiæ degerem, in Patricio Viro exacte recurrebat: nec de illis dicere quidquam poffum, nifi quod etfi quartanis fere fuccedant, non funt tamen, ut aliquando factum eft, pro quartanis habendæ quarum longiora reddita fint intervalla, nifi quartanas pariter cum fuccedunt tertianis, pro tertianis quarum tardiores facti fint reditus, contra ac Medici ab antiquiffimis ufque temporibus ftatuerunt, habere velimus. Quod præclare animadvertit Solers Vir Zevianus meus (*m*) ubi quartanæ mutationem in quinctanam, hujus in tertianam, & mox hujus in quartanam, & quartanæ denique in fextanam, hancque conftantem, in adolefcentula a fe vifam proponit: cujus ultimæ febris exemplum perrarum eft, cum duo, haud amplius, me legiffe, meminerim, alterum Gentilis (*n*), Lanzoni (*o*) alterum. Qui vero poft hujus generis febres mortui fint, in iis quid fit inventum, me latet. Sed cum ipfæ diuturnæ fint, aut diuturnis fuccedant; veri fimile eft, poft fe relinquere eadem ferme quæ illæ folent. Solent autem mefenterii, aut lienis vitia, aut alterius proximi vifceris, & nominatim jecinoris. De quibus fimul omnibus exemplum habes apud Cl. Fantonum (*p*). De liene autem fatis oftendimus alias non uno loco, fed præfertim Epiftola XXXVI. (*q*) quæ confentientia videbis cum Obfervationibus, in Sectionem hanc Sepulchreti relatis, ubi de Quartanis (*r*), & de Erraticis diuturnis febribus (*f*) actum eft. De jecinore ibidem quoque reperies exempla. Quibufcum junges quæ Commercio Litterario (*t*) leguntur de hepatis fubftantia, *præ reliquis fedem quartanarum fovente*, hincque *in plurimis* quartana *mortuis læfum modo, modo exficcatum, modo inflatum hepar inveniri*.

37. Hæc habui quæ fuper plerifque Febrium generibus ad Valfalvæ hiftorias adderem ex meis, aut aliorum five mecum communicatis, five lectis Obfervationibus. Quæ tu, ut foles, æqui bonique facies: & valebis.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA L.

Agitur de Tumoribus.

QUos morbos ftatim poft Febres plerique facile propofuiffent, Arthritidem, Luem Veneream, alios ejufcemodi, Boneto placuit differre, & inter hos, Febrefque interjicere Tumores, Vulnera, Ulcera, & quæ alia ad Chirurgiam fpectant. Quæ Facultas, cum minime ignores, quantopere a Valfalva adamata fit, & exculta; fortaffe jam plurimas, fi minus ex me, quem nofti, non, uti ad mortuorum fectiones, ita ad viventium, natura effe factum, at certe ex illo Obfervationes expectas. Nec tuam te fefelliffe opinionem, ex proximis Litteris cognofces, quæ erunt de Vulneribus. Neque ille tamen paucas habuit de Tumoribus Obfervationes. Verum alias chartis non commifit, alias commifit quidem; fed earum aliquot aut ipfe vulgavit, aut ego aliis Epiftolis defcripfi. Quæ omnia hac indicabo dumtaxat, ut relegere poffis, fi velis; nihil autem repetam, five illius fit, five meum. Ut enim Sepulchreti ordinem, qualifcunque is fit, quemadmonum fere folitus fum, hic etiam fequar; non fequar tamen repetitiones. Quarum aliquæ non modo, ut multæ, haud funt illarum Obfervationum, quæ ultro in aliis quoque Sectionibus pofitæ fignificantur; fed earum quæ in hac eadem iterantur II. Sectione, ut cum inter eas quæ in Additamentis leguntur, vel prima ipfa cum fubjecti Scholii parte, propofita jam fupra fuerat Obfervatione VI. (*a*) a Boneto, qui locum ipfe quidem unde fumpferat, non reticuit, aut cum eidem tamen, quod prope incredibile eft, accidit, ut una eademque pagina (*b*) unam eandemque bis ex Garnèro hiftoriam produxerit.

2. Igitur quod ad Tumores fpectat Sanguineos five quos fic vulgo appellant, five eos præfertim qui cum rupto venæ trunco aliquo communicant, *varices fpuriæ*, ut opinor, a Boerhaavio (*c*) poftea nuncupati, quid Valfalva viderit, & cenfuerit, in mea habes Epiftola Anatomica XIII. (*d*) magifque in Tractatu illius de Aure Humana (*e*), utrobique autem (*f*) ea pariter quæ fpectant ad Steatomata palpebrarum. Utinam fic diferte judicium addidiffet fuum de natura cujufdam tumoris quem ad hunc modum nobis defcriptum reliquit.

3. MULIER annos nata ad quinquaginta laboraverat tres jam menfes tumore in dextera colli parte duro, oblongo, ovi galli Indici magnitudinem æquante, cujus erat bafis in ejufdem lateris arteria Carotide, unde furfum pergens ufque ad ejus arteriæ divifionem, finiebatur. Hic aliquando dolebat; aliquando nullum prorfus afferebat dolorem. Tandem viginti circiter ante mortem diebus crebrius vexare cœpit, in ipfa præfertim laryngis regione, ut cum peculiari quodam ftertore cogeret refpirare, cui comes erat in gutture quidam ardoris fenfus. Itaque mulierem confecit. Nolo hic, ut in tumore altero feci, quem in finiftra juguli parte durum pariter, & nulla memorata pulfatione, Valfalva defcripfit (*g*), meas tibi conjecturas proponere: ipfe, ut malueris, judicabis. Ego vero ad certiora exfcribenda tranfibo.

4. VIRGINI ingenii vividi, quæ aliquot jam annos, propter ætatem ad quinquagefimum circiter perductam, menftruis carebat purgationibus, cancrofus tumor in dextro latere prope axillam obortus eft. Hic paulatim in craffitudinem quidem parum, fed multum in latitudinem, & longitudinem crevit, ut ad axillam perveniret. Proximus artus œdemate intumuit. Acceffit tuffis, fputum materiæ catar-

(*i*) Comment. in I. Fen I. l. Avic. Qu. 86. (*k*) Dell'Infermo iftruito P. 2. Vegl. 30. (*l*) Act. N. C. Tom. 2. Obf. 209.
(*m*) Nuovo Fonte di Pronoftici P. 1. (*n*) apud Schenck. Obf. Med. l. 6. ubi de raris febr. typis Obf. 2.
(*o*) Eph. N. C. Cent. 8. Obf. 10. (*p*) De Obf. Med. & Anat. Epift. 8. n. 10. (*q*) n. 18. (*r*) fub Obf. 30.
(*f*) fub Obf. 32. (*t*) A. 1739. Hebd. 50. (*a*) §. 7. (*b*) Obf. 7. §. 1. & 3. (*c*) Prælect. ad Inftit. §. 711.
(*d*) n. 4. (*e*) c. 4. n. 8. (*f*) Ibid. & noftræ illius Epiftolæ n. 2. (*g*) Epift. 17. n. 19. & 20.

catarrhalis, spirandi difficultas, multa sitis, & mors denique. TUMOR eas quibus insederat ; partes, quantum quidem percipiebat sensus, altius non læserat. Proximum artum secando, multum seri flavescentis effluxit, quod omne in Adiposæ membranæ cellulis substiterat. Totum quoque ab eodem latere Thoracis cavum ejusdemmodi replebat serum, multis interjectis concretionibus ejusdem coloris, mediæ autem inter membranosam, & *gelatinosam* naturæ, quarum pleræque pleuræ adhærebant. Pulmones erant adeo contracti, ut primo aspectu quasi deesse viderentur. Cor valde exiguum. Cæterum, quod ad Ventrem attinet, ventriculi fundus multum erat extensus: lien perparvus: jecur a naturali colore ad fuscum inclinans: ejus vesicula exilis, & inanis. Ovaria albicabant: & quamvis naturalem servarent figuram, & molem; valde tamen induruerant.

5. Rondeletii Observationem, in Sepulchretum relatam, non hoc loco, in quo ne memoratur quidem, sed libro II. (*h*) leges, propositæ similem. In utraque enim cancrosus thoracis externus tumor, difficultas spirandi, multumque est in thorace serum: quod in illa tamen succrevisse tumore decrescente, in hac autem crescente, ostendit tempus quo ducendi spiritus difficultas accessit. Faciet hoc discrimen, ut rem aliquanto aliter in illa explices, atque in hac Observatione. Cui ut peculiare est quod ad serosum attinet brachii tumorem, sic peculiaris quoque hujus tumoris causa fuit, nimirum Axillaris venæ compressio a cancro illuc se attollente.

6. Sed jam ad alios alterius generis artuum superiorum, aut inferiorum tumores, a Valsalva observatos, veniamus, initio ab iis ducto qui male peractæ venarum sectioni successerunt. Mitto autem quem in Nobili Matrona vidit ob compunctum cum vena tendinem, aut nervum, manu cum acerbissimo dolore plurimum tumente, & eo sedato dolore, assidue tremente: qui tremor non modo posteaquam detumuit manus, sed ad diem usque quo hoc scribebat, videlicet quinque ipsos annos, nullo proficiente remedio, perstabat. Tumorem pariter mitto qui Juveni accidit, vena in cubiti flexu ab inepto Chirurgo transfixa, effusoque introrsum sanguine, unde magnus postea, longæque, & difficilis curationis abscessus. Tumoris potius a vulnerata eo in flexu arteria, Valsalvæ manu persanati, historiam tibi eo diligentius describam, quod res majoris momenti est, nec indigna quæ a te cum Observationibus conferatur, visa ibi ab aliis, aut facta, aut adnotata proponentibus, ut puta ab Rockio (*l*), a Petito Chirurgo (*m*), a Teichmeyero (*n*), & ab iis quos dum has Litteras recenserem, legi, Medico Cl. Trewio (*o*), & industrio Chirurgo Guattano (*p*), præsertim vero a Cel. Auctore infra (*q*) laudandæ Dissertationis. Hæc igitur Valsalvæ Observatio etsi in nonnullis, manca videri potest, ut ab homine qui sibi scriberet, fusa; tamen quædam habet peculiari attentione digna, illudque insuper quod ejusmodi curatio prius a Valsalva peracta est, quam ab aliis peragi vidisset, additurus, qua erat solertia, atque industria, subinde alia, si diutius vixisset, eique aliæ istiusmodi suscipiendi operis occasiones se obtulissent.

7. CHIRURGO annorum circiter duodeviginti, dum propter thoracis morbum sanguis e brachio mittitur, arteria vulneratur. Qui miserat, venam incidisse se, credens, non aliter vulnus obligat, ac si nihil nisi venam, incidisset. Post dies aliquot tumor in cubito animadvertitur: qui intra dies amplius viginti ad pomi magnitudinem excrescit. Hunc chirurgus quidam, pus subesse ratus, incidit: ex inciso sanguis incipit exire, sed sine impetu, sanguineis videlicet grumis obstantibus, & exitum quasi omnino claudentibus. Verum tribus post diebus, via sibi facta, sanguis erumpit: idque non illo tantum, sed & duobus proxime insequentibus diebus, semel quidem quotidie, at ea copia, quæ cum adstringentibus remediis nullo modo cederet, ægrum quasi ad animi deliquium duceret. Interea & manus, & cubitus, & proximus humerus ferme usque ad medium, intumuerant: inflammatio autem prope incisum tumorem jam erat oborta. In tanto periculo, Medici advocantur, chirurgiam quoque probe callentes, in his Valsalva. Qui, re diligenter perpensa, ita est curationem aggressus. Primum fascia quam nunc torcular vocitant, sic humerum vinxit, ut pro eo ac opus esset, prompte illa, facileque laxari posset. Tum vulnus, a chirurgo, ut diximus, tumori inflictum, superiora versus secundum arteriæ consuetum iter produxit. Sic toto patente tumoris cavo, quod pugnum ferme comprehendisset, sanguinem, quo plenum erat & concreto, & fluido, eduxit, locumque bene abluit spongiis, calefacto vino madentibus. Quo facto, tantisper fasciam laxari jussit, dum effluens sanguis vulneratæ proderet arteriæ sedem. Erat hæc in cavi illius fundo; ut valde incommodum fuerit ob profunditatem, arteriam circumligare. Quam cum tandem, continuo supra vulnus, vinxisset; haud amplius, quantumvis laxata fascia, sanguis exsiluit. Verum illico quidquid ejus artus erat infra injectum arteriæ vinculum, sentiendi, & movendi vim amisit, paucisque post horis frigidum est factum: nec pulsus amplius percipiebatur. Hic tamen circa tertium a ligata arteria diem percipi iterum, sed vix, cœpit: at circa quinctum ad naturalem quasi impetum jam redierat. In hujus diei exitu sanguis in lecto animadvertitur, eoque fasciæ, vulneri circumjectæ madentes conspiciuntur. Quibus caute ablatis, & vulnere inspecto, nec sanguinis quidquam erumpit, nec unde eruperit, ullum est signum. Ab hac ultima sanguinis eruptione pulsus iterum omnino amittitur, non secus ac si novum arteriæ vinculum injectum esset. At membrum tamen post multos dies naturalem sensim recuperat calorem, motum quoque, sed hunc tardius; nam octo, aut novem menses debilitas restitit, & quædam macies, & fuscus unguium color, & facilis a frigore læsio. Verum eo quod diximus; exacto tempore, hæc omnia desiere; pulsu etiam, quamvis languido, redeunte.

8. Hanc a me cum petiisset historiam Cl. Vir Petrus Paulus Molinellius, continuo, & perlibenter misi, tum ut homini Medica, & Chirurgica Facultate præcellenti, & bene de me merito gratum facerem, tum etiam, ut quam mancam, sicuti ad ipsum quoque tunc scripsi, mittebam, eam ipse, qui Chirurgum illum & viventem noverat, & mortuum dissecuerat, quo ad ejus fieri posset, nobis perficeret. Quod præclare ab ipso factum perspicies, si Dissertationem ejus leges, quæ inscribitur *de Aneurysmate e læsa brachii in mittendo sanguine arteria*. Præcipua huc redeunt, non unum tantummodo, sed plura vincula Valsalvam arteriæ injecisse, cogente sistendi sanguinis difficultate: hominem postea incolumem vixisse, & non nisi trigesimo circiter post eam curationem anno tabe, & ascite confectum esse: eo autem brachio quod læsum fuerat, non secus ac altero, uti consuevisse, quippe cum jam nullum; si utrumque brachium inter se conferres, discrimen agnosceres, ne in pulsu quidem. Quod tanto magis mirandum est, quia in mortui dissectione, cum Brachialis arteria eo loco ubi aneurysma fuerat, ad tractum duorum pollicum omnino deesset, nempe morbo olim, ferro, & pure absumpta, nulla inveniri arteria potuit quæ pro ipsa communicationem inter superiorem ejus truncum, & Radialem, Ulnaremque arterias servaret præter unam, eamque non solum mire flexuosam, sed tenuem adeo, ut difficillimum sit intellectu, quomodo Radialis arteria, influente tam pauco sanguine, & per tot flexus traducto, æque pulsare ac altero in brachio posset, tum æque esse brachium utrumque & nutritum, & robustum, aut certe ad actiones æque idoneum. Et inventa quidem est ea pars nervi quæ in tractu illo eodem erat, in quo diximus Brachialem arteriam defuisse, in prægrandis ganglii modum ampli-

(*h*) Sect. 1. Obs. 72. (*l*) Commerc. Litter. A. 1734. Hebd. 36. n. 2. (*m*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1735. & 1736.
(*n*) Dissert. de stupendo Aneurysm. & cæt. (*o*) Act. N. C. Tom. 8. Obs. 126. (*p*) Hist. 2. Aneurysm. Hist. 1. (*q*) n. 8.

amplificata. Sed etsi nervi ejus vires sic augeri potuisse, existimares; tamen justum musculorum robur, & partium nutritionem, & arteriarum præsertim pulsum sine justa influentis quoque sanguinis copia, justoque impetu, non intelligeres. Certe autem occluso præcipuo arteriæ trunco, ramos *laterales*; *licet per se parvos*, *postea distendi*, *si liquidum*, *solum in eos agat*, Viri Doctissimi, & in his Hallerus (r), *ex physicis*, & *hydraulicis* non dubitabant: quin idem Hallerus (s) & *vulgo notum esse*, & se *vidisse*, confirmaverat, *resecta arteria radiali*, *ita dilatatam fuisse sensim ulnarem*, *ut rami omnes*, *quibus prospicit radialis*, *inde sanguinem acciperent*. Quo magis optandum est, ut in cadaveribus eorum quibus olim arteria ipsa Brachialis, aneurysmatis curandi causa in brachii flexu, obligata fuerit, iterum, iterumque ab Anatomicis, inprimisque ab eodem Præstantissimo Molinellio perquisitio hujusmodi repetatur; ut sicuti quæ in hac prima deprehendit, accurate adeo proposuit, ita in aliis eadem, an alia occurrant injectionis etiam auxilio, certiores fiamus. Ut enim illius arteriæ truncus raro duplex sit; ramos tamen ab ipso tum in Ulnarem, tum in Radialem pertinentes quos Cel. Winslowius (t) Collaterales vocat, non in cunctis quidem corporibus ad eundem modum se habere, sed plures in plerisque esse, vel ex ejus, & laudati Halleri (u) collatis inter se descriptionibus satis constat. Veri itaque simile est, fore ut alias aut uno plures, aut unus aliquis magis dilatatus ex Collateralibus ramis se se oculis objiciat: quanquam ne sic quidem satis intelligi posset quod Valsalva circa quinctum ab ligata arteria diem observaverat; nam si ramorum illorum dilatatio fieri paulatim debet; quomodo tam cito pulsus ad naturalem quasi impetum redierat? De nervis autem; tametsi brachialium communicationes inter se, & frequens ramorum non unius ex illis in unum musculum distributio facere fortasse debent, ne tam solicite de ipsis idem quod de arteriis, quæramus; sane illa quam Vir Cl. animadvertit, illa, inquam, nervi simul, ut videtur, cum arteria ligati in prægrande quasi ganglium mutatio digna est quæ pluribus Observationibus in cadaveribus ejusdemmodi, aut in brutis etiam animantibus data opera magis confirmetur, inquiraturque, an influentis in ipsum arteriosi rami manifestissimæ dilatationi, an, si hæc semper non occurrat, vincturæ potius nervi amplificatio illa debeatur.

Cui voto postquam hæc scripseram, interea satis esse factum, jam video (x) quantum ad brutas attinent animantes, experimentis quæ ut per se laude non vulgari digna censeo; ita si debeam pro Valsalvæ repetitis experimentis accipere; quid in ipsis desiderem, erit alibi, ut spero, opportunior scribendi locus. Nunc enim illud tibi multo utilius fuerit, si quas eadem luculenta, & frugifera Dissertatione Observationes, animadversionesque Cl. Molinellius proposuit de instituenda aneurysmatis in cubiti flexu curatione tum expeditius nervum cum arteria colligando, tum vero tutius sacco etiam aneurysmatis vincula injiciendo, attente diligenterque perpendas, & cum iis quas in posterum peragat, curationibus conjungas. Verum ut ille nobis superiorem Valsalvæ Observationem perfecit; sic haud satis scio, an invenire nunc possim qui insequentem perficiat.

9. QUIDAM aneurysma in sinistro poplite decem circiter annos pertulerat, vehementem dolorem afferens, & diametro uncias Bononienses tres cum semisse ferme æquans. Is cum a Valsalva curatus esset; novissime tamen periit ob alterum in dextero poplite aneurysma. IN THORACE quoque aneurysma aliud habuit ad arteriæ Magnæ curvaturam.

10. Cum Medicus, & Chirurgus, siquis alius, Eruditissimus Laurentius Heisterus in ea Dissertatione quæ *de Genuum Structura*, *eorumque Morbis* inscripta est (y), monuerit, *paucissima* in poplite aneurysmata fuisse adnotata, & sane præter ea quæ ipse memorat, vix de duobus me legisse meminerim, quorum alterum uno verbo olim indicavit Severinus (z), alterum nuperrime quantam vim sanguinis contineret, scripsit Matanus (a); propterea nolui hanc, quamvis obscuram, si spectes ea quæ mox dicam, & imperfectam, Valsalvæ Observationem omittere, præterea hoc certe ostendentem, quantum aneurysmatibus sint corpora quædam obnoxia.

Etsi vero Experientissimus Heisterus eandem quam ad cubitum aneurysmatis curationem, in poplite quoque *non impossibilem* esse, existimet (b) ob eandem spem (quam nunc videbis a Præstantissimo Hallero (c) confirmatam) ramorum arteriæ a latere communicantium, quin se, ubi casus tulerit, eam curationem suscepturum esse, profiteatur; tamen cum plura quam in historia scripserim, de re istiusmodi a Valsalva addita nusquam esse animadverterem; qua ipse ratione curasset, statuere non audebam. Erant quidem inter Valsalvæ schedas Icones duæ, scite, atque eleganter delineatæ, quarum altera Poplitæam arteriam ab ea facie qua respicit exteriora, altera ab opposita repræsentat se ab exteriore facie dilatantem in saccum oblongum, & quo magis ascendit, eo angustiorem, nec sine tribus arteriosorum ramorum osculis, cum angustiore sacci parte communicantium; ut nisi ea pars, sicuti solet Præcl. Molinellius, vinculo constricta esset, perdifficilem, & longam manus operam requisivisset; & tamen saccus ab exteriore facie omnino integer ostenditur. Quamobrem, & quod erat homo ob aneurysma mortuus quod in altero poplite excreverat; hoc potius quam illud quod curatum esset, pictum fuisse, ut e mortuo Valsalva exemisset, propemodum conjiciebam. Sed tamen illud alterum quasi curasset ratione, non assequebar, donec Cl. Benevoli Observationes versans in locum forte incidi, ubi (d) modum laudans, a me tibi alias (e) commemoratum, quo Valsalva solebat, sanguine sæpius misso, & tenuissimo dein victu aneurysmata curare, sic curati „ in arteria poplitis „ exemplum se in Valsalvæ ipsius Musæo vidisse, testatur, ex homine qui post eam curationem morbo alio confectus fuerat. His enim lectis, iisque Iconibus in manus sumptis, cum animadverterem, diametro certe longe minori quam supra (f) est propositum, saccum repræsentari; cogitare cœpi, tantam sacci contractionem acceptam referendam esse ei curationis generi: quod etsi Valsalva adversus interna, eaque incipientia aneurysmata instituerat, huic etiam fortasse, addita comprimente fascia cum auxiliis aliis exterioribus, adhibere voluisset. Quoniam tamen quædam video quæ cum hac conjectura non satis consentiant, ideo tuum judicium facio: ego nihil pronuncio, & ad certiora jam redeo.

11. VIRO quadraginta annos nato parvus, sed pulsans, tumor circa inguen dexterum sensim oboritur. Triennii spatio in dies augetur, grandisque fit. Quarto circiter ante obitum mense doloribus vexare incipit, magnoque, & æquali œdemate universum illum artum inferiorem tumefacere. Mense ultimo atrocissimi dolores fiunt, neque ad tumorem solum, sed & aliquando infra malleolum internum: quo uno loco, & sævientibus dumtaxat doloribus, pes sentiebat, omni alioquin sentiendi, & movendi facultate privatus. Nulla unquam hoc toto mense a cruciatibus quies, nullus somnus, donec, languentibus viribus, aliquot dies semisopitus æger jacuit, atque ita defecit. ANEURYSMATIS hujus ingens erat cavum; nam a cute summi femoris anteriore ad crassissimum nervorum omnium Cruralem Posticum perveniebat. Et arteria quidem Cruralis, ex cujus dilatatione tumor inceperat, mediocriter dilatata reperta est;

(r) Differt. de Arteria Brachii not. ad §. 45. (s) in Boerh. Prælect. ad Instit. §. 692. not. e.
(t) Expos. Anat. tr. des Arter. n. 140. & cæt. (u) Differt. cit. §. 17. 19. & seqq. & 28. 36. 45. Adde nunc Fascic. Icon. Anat. 6. & Guattani Hist. cit. Fig. 1. (x) De Bonon. Sc. Inst. Tom. 3. in Opusc. & Quæst. Præside Hazon Paris. propos. 5. Febr. 1750. n. 4
(y) n. 83. (z) De recond. Abscess. nat. l. 4. c. 7. prope finem ad n. 2. (a) De Aneurysmatic. præcord. Morbis Animadv. not. a ad §. 71.
(b) Differt. indicata n. 76. 77. (c) Fascic. Icon. Anat. 5. ad Tab. 4. (d) Offerv. 11. (e) Epist. 17. n. 30. (f) n. 9.

est; sed aliquot locis dilacerata, aut erosa, per hæc ea copia, eoque impetu sanguinem ejecerat, ut partim corrosis, partim cedentibus musculis, ingens, ut diximus, cavum effecisset, illumque ipsum quem memoravimus, nervum sic erosisset, vix ut paucæ fibræ superessent, per quas superior ejus pars cum inferiore committeretur. Id omne cavum coagulato sanguine, & polyposis, ut videbantur, concretionibus plenum erat.

12. Dissectio causam præclare ostendit eorum omnium quæ homo pertulit. Nam postquam aneurysma ex legitimo in spurium, ut spurium quidem plerique intelligunt, degeneravit, id est dilatatæ arteriæ tunicæ perruptæ, aut erosæ sanguinem effundere in viciniam cœperunt, jam neque ea vi, neque ea copia reliquus sanguis mitti potuit in subjectas partes, quæ vis, & copia requiruntur ad servandum ejus expeditum per venas reditum: hinc artus œdema. Effusus autem sanguis dum musculos a musculis diducendo, cum interjectis membranis nervulos simul lacerabat, aut distrahebat, dolores creabat, sed levius ferendos, quam ubi denique ad crassissimum illum nervum accessit, jamque mora acrior factus cœpit erodere. Tandem ubi nervus usque adeo exesus est, unde rami fere omnes proveniunt sentiendi, movendique facultatem pedi afferentes; facultas utraque in hoc periit, si eum excipias locum qui prope malleolum internum est; ad hunc enim locum ramus pertinet qui non a Posteriore illo, sed ab Anteriore nervo Crurali profectus, solet Saphenam venam comitari. Cætera quomodo assiduos dolores secuta sint, explicare non est opus. Præstat ex illorum, mortisque ipsius consecutione animadvertere, ubi aneurysmata vel externa nervis, aut aliis acris sensus partibus proxima sint, tametsi per disruptionem & sanguinis profusionem illico non occidant, per acerbissimos tamen cruciatus interficere demum posse. Quod tibi confirmabunt, præter historiam quam nuper vidi a Guattano (*g*) editam, cum hac Valsalvæ conferendam, quædam M. Aurelii Severini (*h*) in græco homine, & in futore Observationes. Sed quam his interjecit, aneurysmatis in Anselmo Pagano descriptionem, ut libenter leges, quippe sede, magnitudine, & adjunctis plerisque aliis cum eo quod modo ex Valsalva propositum est, comparandi; ita cum ejusdem prope dixi incredibilem curationem perpenderis, miraberis plurimum, inter problemata super hac ab Severino explicata, præcipuum illud non fuisse dilucidius, & accuratius enodatum, nimirum *computrefacta*, *dissoluta*, *diffracta* juxta inguen Cruralis arteria quomodo potuerit admoti ignis vi suos iterum parietes recuperare, ut artus ille non solum vivere, sed eo vix humili baculo aliquantulum nixus, rectus incedere homo potuerit.

13. De aliis tumoribus qui ad hanc quidem spectent Epistolam, præter ea quæ supra dicta sunt, nihil Valsalva scriptum reliquit, nisi forte huc referre velimus perpauca verba quæ in Medicis Responsis duobus obiter injecit. In altero eorum quod est de Hæmorrhoidibus, quædam cum his descripta condylomata esse posse, ait, cæcas hæmorrhoides, ut quæ sæpe crassa quasi tunica ex pinguedine obductæ videntur esse non vasa, ut sunt, dilatata, sed alterius naturæ excrescentiæ. In Responso autem altero super antiquo ad genu tumore pro exostosi habito, credibile est, inquit, cum tumor statim post retropulsam scabiem in qua, suspicio est, veneni aliquid venerei latuisse, prodire cœperit, particulas quæ sanguinem antea vitiantes, scabiem producebant, ad illum articulum remoratas, tumori originem præbuisse aut fibras lacerando substantiæ osseæ non secus ac quercuum fibris insectorum aculeo perruptis, gallæ oboriuntur, aut cum humoribus, per articulum fluentibus subsistendo, quæ res facilis est ob vasorum in ejusmodi locis angustiam; sic enim cum ligamentis, atque tendinibus ferruminatæ utrorumque crassitudinem, & duritiem adauxerint; quamobrem, si manu comprimuntur, ossis similitudinem omnino referunt, quanquam per dissectionem inquirentibus, quod aliquando mihi, inquit, facere contigit, repræsentant substantiam interiorem radicis arundinis; ut crassa quadam comparatione utar.

14. Et hæc quidem Valsalva scripsit. Alia autem quædam a se facta, & observata mihi narravit, aut, me præsente, observavit, & fecit, quæ nunc tecum communicabo. Quorum primum conferre quadantenus poteris cum ea Fabricii nostri Observatione quam in Adversariis II. (*i*) olim indicavi, aut cum altera Viri Illustris Heisteri (*k*), vel potius, si ad ganglia utramque harum referre malis, possis quadantenus, ut dicebam, cum ea conferre, quam Archiater Amplissimus Swietenius (*l*) commemoravit.

15. VIRGINI, ajebat Valsalva, fuisse exiguam ad malleolum extuberantiam, quæ ab annis plus sexdecim tantos sæpe crearet dolores, ut non semel, nisi domestici prohibuissent, eum sibi pedem fuisset abscissura. SECTIS ibi secundum cruris longitudinem communibus integumentis, glandulam ab se deprehensam esse parvam, forma ovali, sed depressa, colore, & natura, ut videbatur inter Conglobatas, & Conglomeratas media. Hac adempta glandula, nullum amplius dolorem rediisse.

16. MULIER rusticana, quam cum aspiceres, senio confectam existimares, debilis, squallida, exsucca, imo ad extremam perducta maciem in Bononiensi Incurabilium Nosocomio jacebat. Malorum omnium causa mamma erat dextera, quæ in tumorem excreverat, forma, & magnitudine humanum cerebrum referentem. Is tumor undique, & penitus exulceratus, inter rubram & sanguinolentam substantiam hic illic ostendebat plures quasi glandulas, maximis uvæ acinis pares, sed albas, oblongas, læves. Cum aliud, ob virium præsertim infirmitatem, tentare non liceret; Valsalvæ venit in mentem tumoris basim quæ ampla erat quidem, sed reliquo tumore minus, circumjecta institia hactenus adstringere quo ad ferre mulier posset. Qua assidua constrictione paulatim in dies aucta, illud consequebatur, ut oræ tumoris, nutrimento orbatæ, circumcirca emortuæ, forficibus sine dolore, & sanguinis effusione circumcidi possent, basis autem ambitus magis magisque minueretur. Hac ratione ad satis longum tempus servata, ingens ille tumor ad exiguam molem redactus, & tuto denique amputatus est. Itaque cicatrice obducta, recreata interea mulier discessit. Quam tunc ea quidem parte persanatam esse, ne dubites; ut cætera quæ narravi, ita uno, aut altero interiecto anno hoc etiam accidit ut viderem. Cum enim forte cum Valsalva in Nosocomio essem, ecce quædam supervenit fœmina, quæ ipsum, & me quoque, ut notos, salutat, optimo corporis habitu, & colore prædita, ea autem, quantum apparebat, ætate, ut illius alterius quam modo descripsi, filia, vel potius neptis videri posset. Ea vero ipsa erat quæ descripta est, & quæ se non agnosci mirata, jam quæ sim, inquit, noscetis, ubi causam cur huc modo venerim, aperuero: & cum dicto pectus ostendit sine mamma, at sanum a dextris, a sinistris quoque, nisi modicum sub mammæ cute exstare inciperet tuber. Sic, inquit, prior ille tumor cœperat: veni igitur, ut novus hic, antequam crescat excidatur. Quod proximis diebus a Valsalva factum est, quamvis verente, ne alius postea, atque alius existeret, & vel hac quoque demum adempta mamma, alia aliqua in sede, & præsertim in utero exoriretur. Id vero non sine causa veritum esse, nimis sane crebra observatio ostendit: quin pejora vereri potuisse, eruditissima docebit Illustris Viri Trilleri Dissertatio (*m*): qua perlecta, & iis quæ longe atrociora veteris cancri exstirpationem ut plurimum consequuntur, spectatis, existimare licet, num tanta insequens malorum atrocitas

tas

(*g*) Hist. 2. Aneurysm. Hist. 2. (*h*) De recond. Abscess. nat. l. 4. c. 7. (*i*) Animad. 24.
(*k*) Dissert. de Tumorib. Cystic. singularib. n. 36. (*l*) Comment. in Boerh. Aphor. §. 1084.
(*m*) De nociva Cancri inveter. Exstirpatione. Hist. præsertim 3. & Observ. addit. §. 17. & seqq.

tas induciis unius, aut alterius anni satis pensetur: quanquam ægra dummodo ex præsentibus doloribus, lethumque allaturis eximatur, graviores postea adventuros, & sævius interfecturos aut minime credat, aut, si credat, tamen ut tempore interjecto futuros, non tanti faciat.

17. Tumorem quoque, sed longe alius generis, a Valsalva excisum vidi. Quem tamen quoniam excisum ego, ipso annuente, persecui, infra in loco describam. Jam enim ad nostras dissectiones transeundum est. Et primum, ne scripta alibi hic repetam; quæ de varicibus illis spuriis, & de palpebrarum steatomatibus ipse adnotaverim, in eodem habes Tractatu, in eademque Epistola quæ supra (*n*) memorata sunt, cum de utroque eorum tumorum genere quid Valsalva tradiderit, indicarem. De steatomatibus autem, aliisque Cysticis tumoribus plura extant digna quæ legas in ea Boerhaavii Epistola quæ *de Fabrica Glandularum* inscribitur, itemque in Prælectionibus in suas Institutiones (*o*). Et quamvis idem, ut videtur, exemplum tumoris, humorem aquosum continentis, non eodem prorsus utrobique modo, memoria, ut opinor, nonnihil lapsus, proponat; tamen satis constat id quod præcipuum est, ejus generis tumorem vidisse: eamque Observationem licet pluribus exemplis a Cel. Heistero (*p*) additis confirmare. Eodemque ex parte attinet tumorum quorundam in capite infantis descriptio, quæ ex Blasio in hanc Sepulchreti Sectionem (*q*) relata est, quanquam erat aqua in plures hydatides dispertita. Magis libera erat, etsi a primo secus videretur, quam ego sic observavi.

18. QUIDAM ex iis quorum collo, & capite usus sum in publica Anatome A. 1750. parvum tumorem ad sinistrum ossis hyoidis latus gerebat. TUMOR per dissectionem omnino retectus, & ab lævo cornu illius ossis, ad quod exterius alligabatur, solutus, hydatidum aggeriem repræsentabat, ultimo digiti minimi articulo non majorem. Sed illius oram cum leviter pupugissem; turbidula quam continebat, aqua omnis continuo defluxit, vix levissima pressione adhibita.

19. Initium magni tumoris, si diutius vixisset homo, hoc facile esse potuisset: quanquam inter eos qui incipientes adhuc, non difficillime solvuntur, hos potissimum censeo esse ponendos: hujusque fortasse generis fuisse, credo, quem in carpi exteriore parte Uxoris meæ enatum vidi, nucis avellanæ forma, duritie, & magnitudine. Cum enim hebdomadas aliquot pertulisset, ecce mane experrecta narrat, repente, & ex toto nocte illa evanuisse. Vera dicebat, ut statim perspexi. Non multis autem interjectis diebus, idem redit tumor, & tempore multo breviori interposito, repente iterum evanescit, non rediturus, cutem, id quod prius non acciderat, eo loco relinquens minutis quibusdam subrubris pustulis distinctam, quæ paulo post ipsæ quoque per se abiere. Æstivum erat tempus, & ceratis usa fuerat quæ resolvunt, & pressione, cui tantum tribuisse Valsalvam, ex me forte audiverat, ut cum ipse ad alteram scapulam tumorem cysticum gereret, hunc jusserit, ad incrementum retardandum, vel pedibus comprimi. Sed ipsa moderata, sicuti suaseram, pressione vix erat usa primis diebus, ceratis autem non diu, aut certe non assidue, quod nihil proficere viderentur. Nec vero si forte ganglium fuisse malueris; valde repugnabo; erat enim recens, ut minime necesse esset involucris jam includi crassioribus, aut humorem continere quem diuturnus particularum tenuiorum discessus glutinosiorem, minusque dissipabilem reliquisset. Intelligis me de gangliorum materia haud aliter sentire ac sæpius repetitæ eorum dissectiones ostenderunt. Quarum alias apud Cl. Heisterum (*r*), legeris; alias autem addes ex observatione Egregiorum Virorum Weissii (*s*), & Elleri (*t*). Cæterum *nattas*, ut nosti, tumores cysticos Chirurgi nostrates vocitant, uno comprehendentes vocabulo non solum tria illa pervulgata genera, sed & alia, quæ fere omnes, si doctiores excipias, quam diversa ab illis interdum contineant, prorsus ignorant, ne suspicantes quidem, ubi durities est, ibi posse aquam subesse, ut in suis utramque Boerhaavius (*u*), & Heisterus (*uu*) observarunt. Sed & aliæ peculiares tumorum species sunt, exempli causa, quam nemine ferme præeunte, exhibuit, Salzmanno Præside, Jo: Paulus Kellius (*x*), constantem ex foliis propemodum membranis, quæ lamellatim aliæ aliis impositæ tumorem in cervice effecerant æquantem pondere libras quinque, aut quam post alios, & nominatim Severinum (*y*), Experientissimus descripsit Benevolus (*z*), substantiam polyposæ similem continentem. Cujus Observationem legens, in memoriam redii alterius, quam Junio mense A. 1735. Mediavia noster eodem quo habuerat, die nobiscum communicaverat.

20. MONACHO ad rotulæ alterius regionem tumor increverat, pugnum æquans, durus, mobilis, doloris expers, *nattam* vocabant. INTEGUMENTIS communibus incisis, & facile diductis; neque enim ulli arctiores obstabant nexus, & vasa sanguifera creberrima quidem erant, sed exilia; non majori negotio separatus est tumor a tendinibus qui rotulam obtegunt, quam musculus a musculo solet separari. Itaque inviolata tunica, detractus, & dissectus primum hanc ostendit satis crassam, ut dividi in laminas tres posset, ex quibus minus tenuis erat media. Quidquid autem solidi intra tunicam continebatur, substantia erat, ut videbatur, polyposa, eaque in cancellos quasi quosdam conformata, ut spongiosam quadantenus referret structuram quam intra ossium capita videmus. Ii omnes cancelli diluto sanguine pleni erant.

21. Hujusmodi tumores inter eos poni fortasse possent quos Celsus (*a*) continere, ait *simile aliquid carni hebeti & cruentæ*, nisi inter molles, cedentesque recensuisset. Boerhaavius (*b*), qui sarcomata ex veris fibris carneis procrescere, & fieri, non facile credit, sed ex membrana Adiposa, cujus pinguedo ob distenta sanguifera vascula rubram carnem mentiatur, etiam sic factos tumores tenui pellicula includi, scribit, & ob hanc totos posse detrahi. Equidem in Adversariis (*c*) olim tradideram, me in illius membranæ sacculis interdum pinguedinem ita sanguine infectam vidisse, ut carnem ipsi mentirentur. Sed sive ita res se habuit, sive rubor potius in confertissimis, distentisque vasculis fuit creberrimas, tenuissimasque membranulas perreptantibus, pinguedini interjectas, & per hanc transpectas; certe mihi non accidit, ut tunc eas Adiposæ membranæ partes in tumorem conglobatas viderem, & peculiari tunica cinctas. Quod tamen ut accidisse aliis, non negaverim; ita non omnes negaturos esse, credo, facile ex veris ipsis fibris carneis, ubi pars aliqua earum lacerata, aut erosa sit, excrescentias nasci carneas. Sed ad tumores cysticos hæ non attinent, ut neque excrescentiæ membranæ Adiposæ. Quas cum videri possint Viri aliqui doctissimi cum steatomatibus confudisse, alii ab his quidem distinxisse, veruntamen inter cysticos tumores posuisse; hic tibi quid ego Excrescentiæ membranæ Adiposæ nomine intelligam, & quam ejus structuram observaverim, aperte exponam.

22. Joannes Philippus Ingrassias ubi de *Natta* agit (*d*) quam in scapulis dumtaxat vidisse se, scribit, in eaque adipem, tametsi aliquando & carnem, non dubitat, quin ad steatoma sit reducenda. Fabricius autem noster ab Aquapendente (*e*) tradit, steatoma, ubi in capite non est, sed in aliis partibus, vide-

(*n*) n. 2. (*o*) ad §. 711. (*p*) Differt. supra ad n. 14. cit. (*q*) Obs. 1. §. 5.
(*r*) Instit. Chir. P. 2. S. 6. c. 171. n. 2. (*s*) Vid. Commerc. Litter. A. 1745. Hebd. 24. n. 1.
(*t*) Vid. Act. Erud. Lips. A. 1750. M. Octobr. (*u*) (*uu*) Vid. supra ad n. 17. (*x*) Disput. de Tumore tunicato membranac. § 1 & 7
(*y*) l. 4 supra ad n. 10. cit. c. 2 & 3. (*z*) Osservaz. 16. (*a*) De Medic. l. 7. c. 6. (*b*) Prælect. §. supra ad n. 17. cit.
(*c*) II. Animad. 6. (*d*) in fine Tract. de Tumor. p. n. (*e*) in fine Append. l. 1. Chirurg.

videri continere materiam alii pinguedini potius ſimilem, quam ſevo. Quæ animadverſio præclare oſtendit, Majores, etſi in tumoribus non ſevum invenirent, ſed pinguedinem, non propterea novum tumorum genus conſtituendum credidiſſe, ut noſtra memoria Littrius (*f*), qui ſeparandum a ſteatomate, & lipoma appellandum eſſe, cenſuit ejuſmodi tumorem, qualem ipſe ad viri ſcapulam vidit molli pinguedine, non ſevo, plenum. Sed Ruyſchius (*g*) cum extirpatum ejuſdemmodi tumorem paucis deſcriberet poſtea, vocare ſteatoma perrexit. Palfinius autem (*h*) duos tumores memorans ejuſdem generis, qui ad immane pondus in dorſo excreverant fœminarum duarum, neutro utitur vocabulo, & quod illi omnes quos nominavimus, alii diſerte fecerunt, alii ſicut ſaltem recte perpenſis omnibus, idem conjicere poſſimus, an peculiari cyſti hi quoque earum fœminarum tumores comprehenderentur, ipſe indicare prætermittit. Nec vero ille, nec cæteri ſatis aperte ſignificant, quæ pinguedo in iis tumoribus reperta eſt, an ea eſſet cellulis comprehenſa plurimis, ut in membrana Adipoſa, an, nullis interjectis membranulis, totum illud cavum impleret; ut qui legunt, poſſint ſuſpicari, fuiſſe eam, ſi non *oleum liquefactum* quali Boerhaavius (*i*) plenum tumorem librarum octo, e dorſo bajuli exemptum, ſe cum Ruyſchio vidiſſe, teſtatur, at ſaltem *ſubſtantiam* quæ *nihil eſſet, niſi oleum*, ut paulo ſuperius dixerat, tumorem alterum memorans, an eundem, quippe totidem librarum, & a Ruyſchio viſum. Non igitur, ut aliqui fortaſſe fuerint, certum eſt, omnes quos diximus, tumores excreſcentias fuiſſe ipſius Adipoſæ membranæ, ut illum quidem circa ſcapulam mulieris a Blaſio (*k*) deſcriptum, & *Excreſcentiam Adipoſam* ab ipſo nuncupatum: quem inter ſuperiores omiſi, non quod in ea diſſimilis eſſet, quam continebat, ſubſtantia; hæc enim non niſi pinguedinem referebat ſubflavam; ſed quod eadem, non mollis, at cartilaginea quodammodo eſſet duritie prædita. Ego vero Obſervationem olim ad Schröckium miſi adipoſi magni tumoris, qui ſcapulam ipſe quoque occupabat, & fœminæ quidem, ut plerique eorum de quibus indicatum eſt. Illam ſi legeris; a Schröckio enim eſt edita (*l*), eoque hic non repetetur; & cum eadem alteram junxeris, quam protinus ſubjiciam; in illa enim indicavi, non perſcripſi; quid meæ diſcrepent a cæterorum Obſervationibus, atque ſententiis, facile intelliges.

23. VIRO, nulla, quam ſciret, prævia cauſa, in communibus alterius natis integumentis exiguus apparuit tumor. Qui paulatim augeſcens, ad eam demum magnitudinem pervenerat, ut pueri caput, niſi ſuperaret, at certe æquaret. Globi erat forma, qui per brevem pedunculum, non craſſiorem gemino digito pollice cum nate commiſſus, deorſum pendebat. Idem utriuſque color qui in cute reliqua. Nulla, ſi contrectares, durities, nulla fluctuatio, nulla pulſatio, nullus dolor. Sed moles incommoda ſedenti, pondus autem (tametſi lata, aptaque faſcia, etiam ne diſtrahendo tumor increſceret, ut poterat, ſuſtentabatur) ſtanti, ambulantique moleſtum, & febris denique, ac vehementis caloris ſenſus, quæ duo aliquando longiorem, & concitatiorem ambulationem ſequebantur, hominem coegerunt, ut Valſalvam conſuleret. Qui, his perpenſis, cum tumorem amputandum eſſe, non dubitaret; paucis poſt diebus, me inſpectante, ſic rem peregit. Poſtquam pedunculum propius tumoris globum injecto vinculo conſtrinxit, & ne ſic quidem ſupra vinculum pulſationem ullam percepit, quæ grandiuſculæ arteriæ indicium faceret, tranſverſum pedunculum ſupra vinculum incidit. Neque plus ſanguinis prodiit, quam expectaſſet; vix una arteriola ſe oſtendente, eaque exili adeo, ut ſola compreſſione ſit cohibita, nec ulla vena paulo craſſiore præter unam, quæ tamen erat mediocris, per latus pedunculi ſub cute ſcandentem, manifeſtamque jam ante ſectionem. Vulnus autem, bono etiam hominis habitu, & tempore; ver enim erat A. 1704. Artem adjuvantibus, cito perſanatum eſt. TUMOR ut, me inſpectante, à Valſalva exciſus fuerat, ſic a me, illo inſpectante, perſectus eſt eodem die. In ipſo exciſionis loco, priuſquam diſſecare inciperem, quatuor, aut quinque apparebant in tranſverſum ſecti quaſi cylindri digituli craſſitudine ſinguli, ex quibus conſtabat pedunculus. Hos igitur perſequendo, nihil aliud eſſe tumorem, vidi, quam eorum productionem. Craſſiores enim facti, inæquales, flexuoſi, in pluresque ſinguli diviſi univerſam illam efficiebant molem. Nec ſcalpello opus erat ut ſejungerem; digitis melius, & facilius, ſenſim pergendo ſejungebantur. Eadem autem & in pedunculo, & ubique eorum ſtructura, & natura fuit, nimirum quæ Adipoſæ membranæ eſt, ut nihil ab hac diſcreparet, ſive ambientes, interjectaſque membranulas, ſive mollem, digitos ungentem, & ex albo ad flavum inclinantem, qualis in corporibus eſt ſaniſſimis, pinguedinem quam continebant, ſpectares. Vaſa ſanguifera, niſi ad ſupremam partem, eaque tenuia, quod ex animadverſis in amputatione futurum præſenſeram, nulla in oculos incurrerunt. Cæterum cute univerſus tumor cingebatur paulo craſſiore, ut ſcalpello in duas laminas dividere liceret.

24. Præclare ex hac Obſervatione, & ex ea quam ad Schröckium miſi, cum hac in re quaque præcipua convenientem, te perſpecturum non dubito, tumores hos duos, a me diſſectos, nihil niſi Excreſcentias fuiſſe ipſius quæ ſub cute eſt, membranæ Adipoſæ, quippe non ex pinguedine magis, minuſve liquida, & peculiari cyſti undique comprehenſa, ſed ex pinguedine factos cellulis incluſa membraneis, non eadem ſolum ſtructura, & natura qua in Membrana illa manifeſtiſſime præditis, ſed quod pedunculi & baſis, ab illa amputatæ, tranſverſa oſtendebat ſectio, cum ea Membrana evidentiſſime continuatis. Neque enim interior de duabus laminis in quas dixi cutem dividi potuiſſe, pro peculiari cyſti accipienda eſt, non modo quia in altera illa Obſervatione non licuiſſe, id ſcio; verum etiam, idque præcipue, quia in Obſervatione utralibet ſi cyſtis fuiſſet quæ tumorem undique complecteretur, certe portio illa cyſtis quæ ſupremam partem comprehenderet, intus in ſua ſede relicta eſſet, cum ſimul cum tumore exciſa non ſit: non fuiſſe autem intus relictam, ex eo intelligitur quod vulnus ægri utriuſque facile perſanatum eſt, & ſine ope eorum quæ folliculi relictam portionem exedendo, aut putrefaciendo abſumunt, qua non abſumpta, nec vulnus ad firmam cicatricem perducitur, & tumor poſtmodum revertitur: quorum neutrum iſtis accidit. Ad hoc ipſum tumoris genus pertinuiſſe, crediderim, quem pro omphalo-epiplocele habitum a Medicis Præſtantibus, alias (*m*) tibi commemoravi; cum in mortuo nulla ibi hernia, ſed prominentia tantum fuerit a pinguedinis copia, quam cellulæ quidem continebant ſubjectæ membranæ Adipoſæ, nulla autem peculiaris cyſtis complectebatur. Eodem autem pertinuiſſe, certo ſcio, quippe cum ipſe diſſecuerim, & ſicut hic requiro, ita ſe habuiſſe, perſpexerim, globum illum ſanæ pinguedinis quem ſub abdominis pariter cute, ſed paulo altius, nimirum ad Enſiformem Vetulæ cartilaginem, alia tibi olim Epiſtola (*n*) indicavi, itemque eum quem in femore Anus alterius a me diligenter perluſtratum, alias (*o*) deſcribam. Horum ſimilem de duobus quos Littrius propoſuit, illum fuiſſe quem ipſe quoque in decrepitæ mulieris femine deprehendit (*p*) facilius crediderim, quam ſupra (*q*) ad viri ſcapulam commemoratum, ut in quo non ſolum nullam cellularum mentionem injecit, ſed & cyſtim diſerte poſuit qua cingebatur, cum in muliebri illo cellulas quidem, cyſtim autem neutiquam memoret, imo ubi

ad

(*f*) Hiſt. de l'Acad. R. des Sc. A. 1709. Obſ. Anat. 3. (*g*) Epiſt. ad Boerh. (*h*) Anat. du corpſ. hum. tr. 2. ch. 2.
(*i*) Prælect. ad §. cit. ſupra ad n. 17. (*k*) Part. 1. Obſ. Med. rar. 3. (*l*) Eph. N. C. Cent. 5. Obſ. 17.
(*m*) Epiſt. 43. n. 10. (*n*) Epiſt. 19. n. 18. (*o*) Epiſt. 68. n. 6. Adde etiam alterum ibid. n. 8.
(*p*) Hiſt. de l'Acad. R. des Sc. A. 1704. Obſ. Anat. 1. (*q*) n. 22.

ad amputationem veniendum eft non cedentis iis quæ initio adhibenda exterius commendat, nihil relinqui velit de tumore, ne forte repullulet ex cellula aliqua jam laxata, ut ait, non ex cyftis reliquiis, quam fi tunc ullam vidiffet, ibi non fuiffet omiffurus.

Tumorem ex pinguedine factum Littrius rariffimum credebat, nec fortaffe antea vifum. Elsholzius (r) tamen ante illos duodequadraginta annos fub nomine fteatomatis diffectionem tumoris ediderat qui militi prope interfemineum natus, adipem continebat, *tenuiffimis membranulis per totam* hujus *maffam difperfis, in cellulas quafi diftinctum*. Quem ego tumorem, vel diffecti Icone fpectata, ab iis quos ipfe perfecui, credere poffem vix difcrepantem, nifi circumjectus folliculus memoratus effet, ifque craffitie calamum fere æquans. Sunt & alii, quorum mentio fit ab Alexandro Camerario (f), pinguedinem, aut pinguedini materiam fimilem continentes; fed cum ea, alia atque alia, & in is glandulas interjectas habentes, aut in Adipofa membrana non fubfiftentes, ut pro legitimis hujus Excrefcentiis, quales a me intelliguntur, habere non poffim, ut neque in Commercio Litterario (t) propofitos ex *pinguedine* factos, *uberis, aut mammæ inftar, fuis cellulis coercita, tenaci, dura, craffa, cui ampla valde vafa cruorem vehentia erant interfperfa*; quanquam hos initio haud aliter ac a me defcriptos, effe potuiffe, non nego, hos autem, & illos omnes tibi auctor fum, ut huic Sepulchreti Sectioni merito adjungas. Nec aliter fentio nominatim de tumoribus duobus, quorum alterum defcripfit Jo. Georgius Hoyerus (u), alterum Elias Camerarius (x), ille in fœmina provectæ ætatis circa fcapulæ finiftræ regionem, hic in viro ad genu, & fupra. Multa in utroque tumore, quod ad interjecta, ad penitiorem fedem, ad pinguedinis confiftentiam attinet, mutare importuna agyrtarum curatio potuit, & quæ glomeramina glandulofa, fed ex materia adipofæ fimili conftantia, & qui plurimi quafi alveoli dicuntur, e quibus pinguedo mollior exprimebatur, hujus cellulæ olim fuiffe potuerunt. Sed hæc ex conjectura; illud certum, fi ego, ut in mefaræo, ita fub cute ipfa inveniffem tumorem ejus generis, qualis parvulum defcriptum habes Epiftola XLIV. (y); nunquam me inter legitimas membranæ Adipofæ Excrefcentias fuiffe relaturum, nam pinguedinem concludebat neque cellularum laminis intercifam, & fphærico uno folliculo undique comprehenfam.

25. Quæcunque autem caufa certo loco cutem laxet, ut minus refiftat ponderi, aut moli pinguium plurimarum cellularum ibi magis augefcenti, ubi minor refiftentia eft, præfertim fi compreffio, aut occlufio aliqua accedat feu venularum pinguedinem ex iis cellulis revehentium, five etiam foraminum in proximas cellulas tranfmittentium; non difficilem nobis rationem præbet intelligendi originem Excrefcentiarum de quibus loquimur, & immane incrementum quoque, ipfo nimirum pinguedinis pondere magis in dies, magifque tum cellulas, tum cutem laxante: quamobrem cellulæ aliæ atque aliæ, fublata priori refiftentia, fe explicant, mirumque in modum amplificant. Quantum autem ad pinguium etiam tumorum amplificationem faciat fublata refiftentia, duo illi præfertim oftendunt quos paulo ante (z) dicebam a Cl. Viris defcriptos Jo. G. Hoyero, & Elia Camerario. Erofa enim, aut incifa ab agyrtis cute; & pene tota eorum adipofa fubftantia, aut non exigua hujus parte adempta, quam mirum illi, & quam acceleratum ejudemmodi fubftantiæ incrementum ceperint, ex utriufque hiftoriis cognofces. Etfi vero de Membrana ipfa Adipofa verba faciens, nihil hoc loco nifi cellulas nominaverim; non propterea de ejus ftructura tibi præfcribere quidquam volui. Sive enim majufculas quafdam ejus membranæ partes facculos, aut lobos malueris appellare, minores autem lobulos, & minimas demum cellulas, aut acinos, five hæc omnia uno cellularum vocabulo comprehendere, five membraneas *revolutiones, & complicationes* dicere, five etiam membraneas laminas varie inter fe inclinatas; perinde erit ad rem propofitam intelligendam, Auctorefque habebis in fingulis iis nominandi rationibus non contemnendos. Quarta enim eft ab Illuftri inter recentiores Anatomico: tertia a Sanctorio noftro (a), qui fic præluxerat iis a quibus cæteras habemus: fecunda ufus eft Gliffonius (b), cum Malpighianam, ut puto, necdum legiffet, cum fcripfit, ut neque Gliffonianam Malpighius, cum ante hanc, opinor, edidit fuam (c), quæ ferme eadem ac illa fuit quæ a me primo loco indicata eft. Eamque, fi volueris, fequi potes: quid enim prohibet majores partes in minores, & has in minimas dividere? præfertim cum Malpighius nufquam, fi probe memini, diferte negaverit, eas partes inter fe, & cum cæteris communicationem habere, neque docuerit, membraneos *facculos, feu lobulos* ovalem habere figuram, fed *ovalem pene*, imo *diverfimode figurari, & effe inftar lobulorum, quibus componuntur etiam pulmones*, qui lobuli ut variis fint formis, oftendunt Icones quas Epiftolis de Pulmonibus adjunxit. Illudque infuper antea fcripferat, contineri *facculos minimos lobulos diverfæ figuræ, pinguedine refertos*. Cæterum ad Excrefcentias ut redeam ejus generis de quo dictum eft; non ex Adipofa tantum membrana quæ fub cute eft, fed etiam ex internis aliis, & nominatim ex omento quafdam, illarum fic fatis fimiles, exiftere, indicat Obfervatio, in *Anatomicam Bibliothecam* (d) relata, innumerorum procesfuum qui ex adipofis omenti partibus pollicem craffi, quatuorque, aut quinque digitos longi, & eodem quo cæteræ membranæ adipofæ, concreto nonnihil oleofo humore turgidi, propendebant. Sed interioribus hifce tumoribus omiffis, de iis qui fub manus, oculofque cadunt, quemadmodum poftulat harum Litterarum propofitum, fcribere pergamus.

26. Etfi vero ordinis alicujus gratia de his qui reliqui funt tumoribus ita dicemus, ut eorum fedem magis, quam naturam, fequentes, ab iis qui in capite, & collo occurrunt, initio facto, deinceps ad inferiores defcendamus; noli tamen expectare, ut quæ ibi, aut alibi venerea *gummata* fe produnt, hic memoremus, quippe aptius ad eam Luem (e) fervaturi, multoque minus ut quæ de hydrocephalo alias (f) fcripfimus, aut de narium polypis (g) hic repetamus. Linguæ autem tumores plures quidem confpeximus; fed nullum diffecandi occafionem habuimus. Quos inter prætermittere hic noluimus minora quædam inftar verrucarum tubercula, in fuperiore illius fuperficie propius bafim a Chirurgo quodam olim in Patavina muliere nobis oftenfa, ut qua potiffimum ratione tolleret, confilium daremus. Non ignorabamus, Marcellum Donatum (h) ceu raram admodum rem, nec toto vitæ fuæ curriculo nifi bis a fe confpectam, linguæ verrucas propofuiffe. Quo magis attente in exerta lingua, & a Chirurgo fatis depreffa, quid tandem fe vifui objiceret, expectabamus. Nihil fieri poterat verrucis ad fpeciem fimilius; fed reapfe non aliud erant ea tubercula, quam maximæ illæ omnium poftremæ papillæ, ut earum fedes, ac pofitus continuo indicarunt, hoc uno peccantes, quod cum effet ea linguæ pars phlogofi affecta, ipfæ quoque aliquanto craffiores, altiorefque factæ, protuberabant. Bono igitur animo effe mulierem, & Chirurgum juffi, nullumque aliud quod quidem ad illas attineret, huic mecum redeunti confilium dedi, nifi ut anatomicas oftenfiones frequentaret; quarum neglectu fæpius accidit quam putas, ut quæ naturalia funt, ea pro morbis accipiantur non fecus ac quando pro ulceribus accepta funt ea quæ fecundum naturam patent in proximis tonfillis foramina. Has vero five a præfenti inflammatione, five a prægreffa tumentes in mortuis quidem non femel diffecui. Duras autem factas, & in tumores fcirrhofos excrefcentes ut ferro fibi eximendas curaret, nemini auctor effe volui, non quod eximi poffe ignorarem, fed quod præ-

(r) Hift. Steatomat. refect. (f) Hift. Pedis tumid. (t) A. 1741. Hebd. 1. n. 4. (u) Eph N. C. Dec 3. A. 7. & 8. Obf. 183.
(x) Dec. ead. A. 5. & 6. Obf. 41. (y) n. 3. (z) n. 24. (a) Comment. in I. Fen Avic. Quæft. 55.
(b) Tract. de Partib. Continent. c 11. & 15. (c) Exercit. de Omento, Pingued. & cæt.
(d) Tom 1. P. 1. in Adnot. ad cit. Malp. Exercit. (e) Epift. 58. (f) Epift. 12. (g) Epift. 14.
(h) De Medic. Hift. Mirab. l. 3. c. 5.

præſtare non poſſem, qua dexteritate, & felicitate uſi in ea re eſſent Chirurgi quidam Experientiſſimi, in primiſque Benevolus (*i*), eadem cæteros eſſe uſuros, præſertim cum certior factus ſim, quanto alibi in periculo ob nimiam, & vix tandem cohibitam ſanguinis profuſionem nonnulli fuerint ex iis qui paſſi ſunt ſibi tonſillas eximi. Gaviſuſque ſum, cum prudentem, doctumque, ſiquis alius, Medicum Franciſcum Seraum mihi narrantem audivi, haud aliter ſe gerere ſolitum, nimirum hinc felicia, quæ plura vidit, inde periculi, & metus pleniſſima, quæ pariter non ignorat, hujus curationis exempla conſulentibus proponere; cæterum quid facere deberent, nullo proprio judicio interpoſito, arbitrio ipſorum relinquere. Sed venia tamen ii Chirurgi digniores ſunt, qui ubi viam illam quæ ad loquendum, deglutiendum, ſpiritum ducendum eſt neceſſaria, ſcirrhoſo utriuſque tonſillæ tumore valde anguſtam jam factam vident, irritiſque aliis auxiliis omnibus, in dies anguſtiorem fore, metuunt, ut periculum futurum prævertant, in præſens audent ægrotantem præcipitare, venia, inquam, digniores ſunt, quam qui verrucam, aut aliud ejuſmodi innoxium tuberculum, congenitum præſertim, & lividum, e facie demendum ſuſcipiunt, non attendentes quæ admonuit Arantius (*k*), ſi forte id feliciter cedat, minimam, quippe ex re minima, laudem, magnam vero infamiam ſequi, ſi quod facile, & ſæpe contingit, mala graviſſima ex faciei vel levi irritatione concitentur. Faciei dixi, ut qui, tuberculo iſtiuſmodi, non jam e naſi, aut labrorum, ſed e buccæ cute per Chirurgum temere detracto, leve ulcus primum, ſed quod ad cicatricem duci non poſſet in bene alioquin valente Sacerdote, conſpexerim denique cum magnum, & cancroſum, & inſanabile jam factum totam penitus abſumpſerat buccam, ut tandem per acerbiſſimos cruciatus occiderit. Chirurgus tamen ferro tuberculum exciderat: quod dico, ut minus mireris, ſi vel multo amplius cancroſum ulcus ſecutum legeris (*l*), cum alter Chirurgus faciei verrucam remediis *cauſticis* tollendam ſuſcepiſſet.

27. Quid vero per anatomen in recenti, amploque tumore viderim, buccam, & quæ infra mentum, & auriculam ſunt, occupantem (*m*), aut in altero minus recenti qui pone aurem increverat (*n*), aut qualem, & quam in duritiem mora tranſeuntem materiam in parotide glandula invenerim (*o*), ſatis alibi ſcriptum eſt. Quid autem in eadem glandula tumorem faciat quem parotidem vocamus, & quem ſæpe quidem acuto vigente morbo, ambiguoque hujus eventu oriri, nemo eſt qui ignoret, nonnunquam tamen in convaleſcentibus, atque adeo jam extra lectum degentibus, feliciter apparuiſſe, ſcimus, cum necdum acciderit, ut diſſecaremus, pro certo dicere non poſſumus; quanquam interdum ex humore fieri poſſe, qui potius glandulæ communia integumenta, quam ipſam diſtendat, ex eo fortaſſe conjicies quem conſpectum a nobis releges, illum quem modo memoravimus primo loco, tumorem deſcribentibus; præſertim ubi ſuppurato, curatoque tumore, glandula, ſuo munere omnino, ut antea, recte fungatur. Ipſam vero glandulam, febri nulla prævia, ſenſim intumeſcere, & duram fieri non ſecus ac alias in collo ſubjectas, cum in ſtrumas grandeſcunt, nimis omnibus notum eſt quibus magnum plerumque negotium faceſſunt, Medicis, & Chirurgis. Nonnunquam tamen longe facilius quam ſperari poſſet, reſolvuntur. Sic in ſeptenni puella Veneta parotidem memini duram factam, ac valde tumentem, nec ſine dolore jam tangendam, omni quæ ſubſtiterat, paulatim quidem, ſed penitus diſcuſſa materia, ad naturæ modum rediiſſe, uno, ut vidi, inunctionis ex oleo philoſophorum auxilio. De ſtrumis autem Valliſnerium noſtrum audivi haud ſemel teſtantem, cum ruſtica mulier filiolam ad ipſum adduxiſſet ſtrumoſam, ipſe autem ut pauperculæ, & puellulæ, nihil niſi vinum tenue ſumendum imperaſſet in quo inſecta quæ aſellos vocant, eſſent macerata, mulierque ex iiſdem vel plura quam ipſe dixerat, in vinum ſemper injeciſſet, plurimaſque ſic urinas moviſſet, exacto menſe cum filia rediiſſe, non ſine ſui admiratione perſanata. Quæ remedia non ideo memoravi quod ignota ſint, imo quod notiſſima, eoque apud quoſdam contempta, cum tamen aliquando, in tenera præſertim ætate, neque adeo inveterato morbo, afferre opem queant ſpe, & expectatione majorem.

28. Fortaſſe hic quæres, num recte ab Riolano ſcripta ſint quædam de ſtrumis Anthropographiæ libro 2. cap. 15. Recte quidem illa ſcripta ſunt: *nec ſine ratione Julius Pollux in Onomaſtico, circa meſenterium ſtrumas fieri, notavit. De hac re vide Philippum Ingraſſiam, libro de Tumoribus pag.* 229. Quæ autem proxime præcedunt, non recte: *nec foras erumpere unquam* ſtrumas, *niſi Meſenterium ſtrumoſum fuerit. Ideoque Guidonem de Cauliaco perite admodum ſtrumarum ſcaturiginem a Meſenterio repetere*. Nam Guido (*p*), & qui ab ipſo laudatur, Arnoldus hoc docent, a ſtrumis exterioribus, ſi multæ ſint, oſtendi interiores: nec verum eſt univerſe quod ait Riolanus, erumpere nunquam ſtrumas, niſi in meſenterio ſint aliæ: idque merito improbatum eſt a Thoma Bartholino (*q*). Adverſus quem in hac Sepulchreti Sectione (*r*) haud ſatis defenditur Riolanus, quaſi non aliud dixiſſet quam Guido, id eſt ſi ſtrumæ exteriores ſint *magno numero*. Hoc enim Riolanus addidit in Encheiridio (*ſ*), imo ibi quod in Anthropographia univerſe dixerat, vel magis contraxit, ſcribens, ſtrumas *raro foras emergere magno numero, niſi radices egerint in Meſenterio*; Bartholinus autem non Encheiridium reſpexit, ſed Anthropographiam, ut alii quoque, in iiſque Schelhammerus (*t*), & ante hunc Scultetus. Qui ut ex Sepulchreto ipſo (*u*) vides, Riolano univerſalem illam ſententiam tribuit, addiditque: *Quod etiam teſtantur Guido, & Ingraſſias*. Quorum alter quid docuerit, dixi; Ingraſſias autem ne ab Riolano quidem tradidiſſe id dicitur, ſed ut ſententiæ Pollucis, quæ longe alia eſt, relator, & confirmator, laudatur, nimirum *circa meſenterium etiam ſtrumas fieri*, quod, inſpecto, ut monet Riolanus, Ingraſſiæ libro, cognoviſſent Schelhammerus, & Scultetus, & qui hujus Obſervationis Scholium in Sepulchreto addidit, in quo cæteroquin non eſt cur diligentiam hanc requiramus, quando nec Sculteti locus accurate deſcribitur, poniturque Riolani caput 5. pro 15. & Sculteti Obſervatio 39. pro 31. Vidi ego annis ſuperioribus generoſum Juvenem, cum eo qui a Platero in Sepulchreto (*x*) deſcribitur, exteriorum ſtrumarum numero, earumque multiplici, ſemperque inutili curatione comparandum, cui tamen, primo ſaltem anno, nullum erat ſtrumoſi meſenterii indicium. Sed neque Platerus, qui poterat, ſui ægri ventrem, neque ego mei, hinc procul denique mortui, introſpexi. Hoc tamen quod protinus ſubjicietur, & quod ſatis eſt adverſus Riolani in Anthropographia pronunciatum, in alio memini vidiſſe.

29. ADOLESCENTULUS ob ſtrumas quæ collum occupabant, in Noſocomio hoc obierat ſub initium Novembris A. 1715. CADAVERIS quaſdam alias partes, Anatomes ſtudio ductus, & in iis meſenterium cum diſſecarem; in eo non modo ſtrumam ullam, ſed ne duras quidem glandulas deprehendi: & quamvis paulo quam ſoleant, ſunt viſæ majores, ab ætate id potius eſſe (*y*), quam a morbo, exiſtimavi.

30. Ad colli ſtrumas omnino eſſe referendos tumores glandulæ Thyroidææ, & perperam bronchocelas vocari, affirmat Joannes Freindius (*z*), qui harum plura genera, ſed omnia extra eam glandulam, agnoſcit, in iiſque aliquod aneu-

(*i*) Oſſervaz. 12. (*k*) De Tumorib. p. n. c. 23. & 31. (*l*) Eph. N. C. Cent. 5. Obſ. 35. (*m*) Epiſt. 4. n. 24. (*n*) Ep. 24. n. 3. (*o*) Ep. 11. n. 15. (*p*) Chirurg. tr. 2. doctr. 1. c. 4. (*q*) Anat. quart. renov. l. 1. c. 12. (*r*) Obſ. 6. Schol. ad §. 4. (*ſ*) l. 2. c. 18. (*t*) De hum. corp. Tumorib. S. 2. P. 1. n. 78. (*u*) Obſ. cit. §. 9. (*x*) Obſ. ead. §. 3. (*y*) Vid. Haller. ad Boerh. Prælect. §. 128. not. 2. (*z*) Hiſt. Medic. ubi de Albucaſi.

aneurysmati simile, cui propterea scalpellum non sit adhibendum. Joannes autem Riolanus (*a*) ante Schelhammerum (*b*) qui se *primum* animadvertisse hoc, credebat, inter bronchocelas, quas *longe a strumis* differre, censet, glandulam ponit Thyroidæam *productiorem quæ sarcoma producit*, neque inter eas ullam memorat, quæ similis sit aneurysmatis. Cave enim credas, quod huic Riolani loco exemplum continuo subjicitur in Sepulchreto (*c*) ejusmodi bronchoceles quæ aneurysmatis simillima, nisi potius verum aneurysma, fuit, ad *eundem*, ut ibi dicitur, id est ad Riolanum, aut forte ad Pareum, quorum nempe verba, & Observationes producta modo fuerant, attinere. Quod si quæras, ad quem igitur illud, & quæ duo proxime sequuntur (*d*), exempla attineant; Severinum (*e*) lege, ex eoque tria ista exempla, quamvis negligenter, descripta esse, cognosces: qui ultimum diserte inter aneurysmata ipsa reposuit. Mihi vero forte accidit, ut tot inter quæ dissecui, tumentia colla quæ bronchocele credebant affecta, vitium omne in Thyroidæa glandula semper offenderim, tunc etiam cum erat cavum aneurysmatis simile, certe autem sanguine plenum. Quæ meæ Observationes varii, & multiplicis in tumente ea glandula vitii cum editæ extent Epistola Anatomica IX. (*f*); non est cur hic repetantur. Porro alias habes in Epistolis quas ad te misi (*g*), aliasque huc addam, ex quibus magis magisque ut varii sint morbi illius glandulæ, intelligas, aut saltem qualia sint ejus morborum initia.

31. MULIERIS in hoc Gymnasio dissectæ A. 1741. cujus reliquam historiam mittam, cum de Arthritide agam (*h*), Thyroidæam glandulam vidi multo quam æquum esset, crassiorem, subrotundam, totamque in se conglobatam. Incidendo duram, atque adeo scirrhosam reperi, inter substantiam coloris ex carneo fusci alba hic illic interjecta.

32. FŒMINÆ alterius caput, & collum ibidem, eodemque anno persecantibus cum ea de qua loquimur, glandula animadversa esset ad imum sinistrum lobum subdura; utrumque lobum discindens secundum longitudinem, plures, nec parvas albæ substantiæ portiones utrique, & præsertim dextero, intermistas conspexi, in altero autem qua subdurum fuisse, dixi, inclusam cystim ex crassa, albaque tunica, qua flavus humor ad spissitudinem vergens continebatur.

33. VIRO cujus ibi eædem Partes per eos dies consecabantur, Thyroidææ glandulæ alter lobus major erat altero, nec paulo altior. Cum attentius inspectarem summam lobi illius partem, quæ erat durissima; membraneam vesicam in ea semisepultam animadverti rotundissimi globi forma: qua pertusa, humor prodiit flavus, viscidusque, ut bilem referret.

34. MULIERIS larynx ibidem apparabatur A. 1744. Detracta eadem glandula major quam soleat, ac turgidior, globulos quosdam ex parte aliqua exstantes, reliqua intra se conditos ostendebat, forma omnes rotunda, sed alia alios magnitudine. Maximus mediocrem uvæ acinum æquabat: cæteri multo erant minores. Horum tunica compuncta, humor exsilivit nullo colore, aquæ instar. Sed maximus longe alius erat generis; ex firma enim, ut dissecando perspexi, constabat substantia, ejus non ita dissimili ex qua glandulæ conglobatæ, albo autem colore ex subrubro obsoleto, nisi qua parvis maculis quasi atri sanguinis hic illic distinguebatur, & exiguis alicubi caveis, nihil continentibus.

35. MULIER altera paulo post illam, sed in Nosocomio, dissecta, in Thyroidæa glandula ad basim lobi dexteri album corpusculum habebat grani ciceris magnitudine, & quasi forma, nonnihil extra glandulam prominens: quod incidens, osseum potius quam cartilagineum esse, cognovi.

36. JUVENIS ex ascite mortui, cum meliora non suppeterent, collum, & caput ad Anatomen publicam absolvendam A. 1747. in Theatrum illata sunt. In quibus cum cætera tamen sic satis essent intra naturæ modum; glandula quam sæpius nominavimus, æquo crassior fuit, ad imam autem lobi alterius partem etiam durior. Quo loco dissectam constare vidi quasi ex vesiculis rotundis, muco plenis. Substantia reliqua, si exterius inspiceres; glandulam in grandiusculos divisam lobulos; si interius, in minutos, sed magis quam soleant, distinctos, repræsentabat.

37. Ex Observationibus hisce intelligis, Thyroidææ glandulæ tumores, aut tumorum initia crebrius muliebri, quam nostro sexui, contingere. Quod & in Epistolis Anatomicis (*i*) indicavi, & tu ex bronchoceles exemplis conjicies quæ in Sepulchretum relata sunt, primum si omnia quidem inter se conferas, neque enim in hac modo Sectione invenies, sed & libri III. Sect. 8. (*k*) & libri II. Sect. 2. (*l*) quæ hic juxta consuetudinem suam commemorare Bonetum oblitum miror; deinde si ea seponas quæ ad vera aneurysmata potius attinent, quod conferendo cum iis libris unde accepta sunt, facilius intelliges. Conferre autem, ut opinor, non oportebit alterum eorum quæ libro II. proponuntur, ex Moinichenio videlicet; tunc enim monerem, ut pro *Epid.* 77. quemadmodum in Sepulchreto editum est, *Epist.* legeres 87; ad hujus enim finem id scripsit ad Bartholinum (*m*) Moinichenius. Nulla autem opus conjectura esset, si qui in bronchocele quæ deprehenderint, tradiderunt, quomodo se Thyroidæa glandula haberet, non omisissent: ad quam tamen sæpius illa attinuisse, cum ex nonnullis eorum verbis, tum magis ex meis suspicor ad hoc usque tempus habitis Observationibus. Cæterum illas quoque inspicias velim quas post alteram Sepulchreti editionem Viri Clarissimi vulgarunt Henricus Albertus Nicolai (*n*), Phil. Conr. Fabricius (*o*), Medicus Gallus Lalouette (*p*), Janus Plancus (*q*), Albertus Hallerus (*r*), aliique, in his, quod ex Boeclero (*s*) scio, Lauthius. Alia alios vitia in Thyroidæa glandula vidisse, leges, plerosque autem dura corpora cartilaginea, ossea, lapidea, & nonnunquam ipsam osseam factam, aut lapidescentem. Noli vero propterea quia non unus est qui, ut ego quoque, hosce interdum, aut alios morbos in altero dumtaxat ejus lobo, integro altero, animadverterit, noli, inquam suspicari, unicam haud esse hanc glandulam, sed duas; nisi idem suspicari velis de liene, aut de jecinore, cum altera horum pars, salva altera, morbo quopiam correpta est. Multo autem magis cave ubi Disquisitiones quasdam leges super glandula Thyroidæa, ne facile pollicitationes alliciant te quæ initio occurrent. Sed prius attente perlege quidquid de glandula non modo Epistola Anatomica IX. (*t*) verum etiam iis quæ Epistola eadem indicat, locis I. V. & VI. Adversariorum scriptum est, & tunc demum illas quoque perlege Disquisitiones. Laudabis quidem, me probante, Auctoris voluntatem, conatumque illustrandi, ac promovendi suspicionem illam meam de pluribus, sed tenuissimis in laryngem desinentibus Thyroidææ glandulæ canaliculis. At simul optabis ut hos longe alios ac lymphæ ductus, esse conjecisset, horum officii, & structuræ memor: in cæteris autem, quæ mea sunt, mihi tribuere: quæ non sunt, ea vero mihi ne assignare voluisset, ut, exempli gratia, ubi dicor ad inquirendos illius glandulæ canaliculos prohibuisse aeris immissionem, aut rejecisse glandulæ compressionem. Nonne satis est vel conniventibus oculis unam aut alteram paginam inspexisse Epistolæ illius (*u*) ut appareat num aeris immissionem prohibuerim? num glandulæ compressionem rejecerim? Caute illam ac leniter instituendam esse, admonui: quod probe intellexit Solers Vir Boeclerus (*x*), cum dissentiens ab Disquisitionum Auctore, se a meis *stare partibus*, scripsit;

(*a*) Encheir. Anat. l. 4. c. 7. (*b*) l. cit. S. & P. ead n. 83. (*c*) Sect. hac 2. Obs. 5. §. 2. (*d*) §. 3. & 4.
(*e*) De recond. abscess. nat. l. 4. c. 6. & 7. (*f*) n. 38. & seq. (*g*) Epist. 16. n. 38; Ep. 23. n. 4; Ep. 26. n. 21; & Ep. 34. n. 15.
(*h*) Epist. 57. n. 2. (*i*) Epist. 9. n. 40. (*k*) Obs. 31. in fine (*l*) Obs. 9. §. 1. & 4.
(*m*) Vid. in Bartholini Cent. 2. Epist. Medic. (*n*) Dec. Obs. Illustr. Anat Obs. 4 (*o*) Idea Anat. Pract. Sect. 4.
(*p*) Memoir. de Math. & de Phys. presentés à l'Acad. R. des Sc. Tom 1. pag. 168. 169 (*q*) Epist. de Monstris & cæt. cum Tab. 3. Fig. 1. & 2.
(*r*) Opusc. Pathol. Obs. 6. (*s*) Dissert. de Thyroidææ, Thymi & cæt. Functionibus not. 9. ad §. 18.
(*t*) n. 30. & seqq. usque ad 41. (*u*) n. 36. & 37. (*x*) Dissert. cit not. f ad §. 8.

nam non nisi fortiter, inquit, *vesicam unam inflando, reliquas, nec omnes elevare potuimus, ut hinc aerem in cellulosam telam, vasa disrumpendo, viam sibi paravisse, sicque totam glandulam intumuisse, credamus.* Compressione autem hujus glandulæ quoties usus sim, non solum non reticui, sed insuper eorum qui illam inutilem probare vellent, rationem diserte refutavi. Quid ergo est? An ratio ista quam alter apud me, ipsam mox rejicientem, proponit, pro mea forte ab eo qui festinans legeret, accepta fuit? Videtur aliquid hujusmodi facile in errorem traxisse quempiam alium qui in Problemate quodam Anatomico non advertens fortasse, quomodo in disputationibus accipiendum sit quod *gratificandi* causa quasi per hypothesim seponitur, intereaque tanquam dubium relinquitur, & me contra Cowperum eo loco pugnasse, existimans quo Cowperum tueri ipsum pergebam, eum non modo adversus me defendere, sed exultantis victoris instar hæc subjicere non dubitavit: *dicat nunc* Morgagnus, *quænam & cæt.* Quæ cum verba Amicus quidam legeret meus, quid, inquit, Morgagnus dicat, nisi quod olim dicentem audivi, cum aliqui Juvenes qui in Doctorum Virorum libris persæpe invenerant, Morgagnum certas quasdam res observavisse *post* Berengarium, Falloppium, Arantium, aliosve Anatomicos, nescirent autem, hos a Morgagno ipso in illis observationibus nominatim fuisse indicatos, ut fateretur per quos profecisset, & quid tamen addidisset, ostenderet; cum igitur illi Juvenes mirarentur, fugisse ejus oculos, aut memoriam tot laudatorum Auctorum locos; at vos nolite amplius, inquit, præpropere judicare. Sed de me plus satis; de Thyroidææ autem glandulæ tumoribus satis, si illud addidero, qui vocis inde mutationem adnotarunt, multiplicem id explicandi rationem esse habituros sive ob prohibitum, aut mutatum in laryngem humoris influxum, sive ob adsitorum laryngis musculorum distractionem, pressionemve, sive ob impositum ipsi pondus, & urgentem molem: quæ in Epistola illa IX. (*y*) presse indicavimus. Longe tamen graviora accidere ab nimis aucta pressione possunt, sive hæc in Jugulares venas cadat, unde soporem, & apoplexiam Illustris vidit Hallerus (*z*), sive Asperam arteriam præcipue adstringat, quod idem adnotavit, ita uti spiritus vix possit duci; imo ne vix quidem, sicuti observarunt alii, & præ cæteris Kerckringius (*a*), qui miseranda fœminæ suffocatione permotus, reprehendit Medicos qui humorum imminutione, & diversione operam dare omiserant, ut tumor lentius saltem cresceret, neque præcipiti incremento arteriam Asperam colli vertebris apprimeret.

38. Jam vero de Jugularium glandularum tumoribus (*b*), & de iis quæ vera in collo sunt, aneurysmatibus (*c*) cum alias ad te scripserim; age, ad pectus descendamus. Quod ad mammarum tumores attinet; hos quidem tempore lactis obortos negat Fabricius noster ab Aquapendente (*d*) unquam se non sanatos vidisse. Longa tamen, varia, & permolesta haud raro pariunt incommoda antequam abscessus in quos abeunt, persanentur. Quo magis optandum esset, ut puerperis quæ lacte abundant, certis autem de causis lactare nequeunt, remedia essent in promptu per quæ priusquam in abscessus verteretur, tuto sibi lac abigerent. Medicus erat Bononiæ qui hoc præstari asseverabat suspenso inter scapulas siccato pisciculo quem hippocampum, sive equulum marinum vocitant, certo præsertim, ut ipse ajebat, tempore captum, quare cum duplicem haberet, alterum altero, dicebat, esse magis efficacem, eumque libenter iis qui poscerent, commodabat. In his fuit ingenuus Juvenis qui mecum ibi ante hujus sæculi initium Medicinæ studiis operam dabat, illamque facere jam cœperat: hic autem cum binis in puerperis expertus esset, in utraque respondisse, testabatur. Quo de experimento cum postea per annos triginta, eoque amplius nihil audivissem; in posthumis tandem Vallisnerii nostri Scriptis (*e*) inveni, sæpe ab se periculo eodem facto, ad eundem modum successisse: ad contrarium autem modum, si ab opposita parte, id est inter mammas, mulier augere lac cupiens, suspendisset: quod, a Bononiensi illo Medico pariter affirmatum, Socius ille meus experiendi occasionem non habuerat. Ægre fero, neque a me olim quæsitum, neque a Vallisnerio fuisse adnotatum, num lac sic abactum, mulieribus quidpiam detrimenti attulerit; potuit enim non afferre, si lente, ac sensim abactum fuerit: qua ratione agendo argentum vivum, scriptorio calamo inclusum, sicque inter mammas gestatum, lac discutere *sine ulla noxa*, sæpissime vidit, non modo audivit, Cl. Degnerus (*f*), ab Amicis pluribus certior factus, multis etiam inter Batavos mulieribus *familiare*, *tutum*, *ac probatum* hoc esse remedium. Certe autem quo dixi tempore cum esset alterum hoc auxilium apud nostrates ignotum, præcipui Bononienses Medici primo illo tam facili remedio non utebantur, sive non crederent, sive nocere posse, suspicarentur. Itaque Albertinum memini puerperis duabus generosissimis cum mammæ ea lactis copia turgerent, ut neque dormire, neque brachia sine dolore movere possent, non aliter opem tulisse, nisi lactis materiam ad intestina divertendo, idque clysmate nil aliud habente quam jus, in eoque solutum butyrum, & sacchari quantum solet. Quod ideo memoro, quia mira felicitate utraque inter dejiciendum ita levari cœpta est, ut mammis deinceps decrescentibus, neutri opus ullo præterea auxilio fuerit. Quin mihi sancte affirmabat Albertinus, ab earum altera materiam esse dejectam multam, quam ipse viderat, lactis omnino similem; ut mihi in mentem veniret illius fœminæ, cui prætumida post ablactationem mamma detumuit statim ac pro saliva lac prosilire in os cœpit: quam tu Observationem, explicationemque ejus, ad hanc Albertini accommodandam, leges in Nuckii Sialographia. (*g*) Quo autem modo in epidemica quadam Parisiensium puerperarum Constitutione de qua scripsit Præcl. Malovinius (*h*), cum tertia, aut quarta a partu die mammæ non modo, ut solent, non tumescerent, sed flaccescerent, post mortem quæ inter quinctam, & septimam diem accidebat, lac coagulatum exteriori adhærens intestinorum superficiei, deprehendi potuerit, tametsi illa viderentur fuisse inflammata, & doloribus cruciata, morbus autem a diarrhœa, & hac permanente, initium duxisset, non facilem habet explicatum, nisi forte ex lacteo illo fero quod in sanguine verisimiliter redundans cum alibi in quibusdam, tum in omnibus tunc dissectis in ventris cavo inventum est, crassiores, viscidioresque partes subsederant, & subjectis intestinis adhæserant.

39. Tumores autem mammarum, qui lactis tempore non oriuntur (quanquam & eorum exempla profert Hildanus (*i*), & aliquod ipse vidi, qui tunc orti, in cancrum degenerarunt) etsi Fabricius noster (*k*) *raro vidisse se*, scribat, *qui cancri naturam non fuerint æmulati*; tamen; ut aliis omissis, unum Ludovicum Mercatum (*l*) inspicias; satis superque intelliges, quot alia occurrant in mammis tumorum genera quæ cancrum non æmulentur. Sed & præter ea quæ ipse describit, alia sunt, velut hoc a me in Veneta Virgine observatum annos nata ad quadraginta. Ei cum menstrui sanguinis cursus diebus aliquot tardius incipiebat, tumor ovo columbino major, non inæqualis, nec cutis colorem mutans, sed durissimus, & in proximi brachii motibus dolorem creans, non raro nasci solebat in altera mamma, eaque sinistra, ut si totam occupasset, vix quidquam discrepans vide-

(*y*) n. 40. (*z*) Obs. cit. 6. (*a*) Obs. ex Sepulchr. supra cit. 9. §. 1. (*b*) Epist. 22. n. 19. & Epist. 29. n. 12.
(*c*) Epist. 26. n. 21. (*d*) De Chirurg. Operat. ubi de Chir. Thorac.
(*e*) Opere Tom. 3. P. 4. Saggio Alfab. d'Istor. Med. alla voce Ippocampo. (*f*) Act. N. C. Tom. 5. Obs. 149. (*g*) c. 2.
(*h*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1746. (*i*) Cent. 2. Obs. 78. (*k*) loco supra ad n. 38. indicato.
(*l*) De Mulier. Affect. l. 1. c. 17.

videri potuisset ab aliquo eorum qui primo loco a Mercato describuntur. Sed neque erat omnino ejus similis quem glandulosum vocat, ut qui non modo in parvulas non secabatur extuberantias; sed mox prodeuntibus menstruis, nullo præsidio adhibito, nulloque sui relicto vestigio, nedum celeriter detumescebat, verum penitus abibat.

40. Sunt vero & tumores qui intra mammas innascuntur, quæ, instante menstrua purgatione, molestis tensionibus obnoxiæ esse consueverunt. Ii duri, & in quosdam quasi nodos distincti, aut interdum totam mammæ glandulam occupantes, non modo perstant, sed accedentibus postea doloribus, ab scirrhi in cancri naturam degenerare jam videntur. Legesis descriptos a Præstantissimo Trewio (*m*), & quomodo intra finem anni vertentis radicitus, at sine ferro, exstirpaverit, ut ne minimum quidem superesset vestigium, cognosces. Alii vero aliquando tumores sunt qui tum diutius, imo diutissime in mammis hærendo, tum notis nonnullis aliis naturam cancrorum æmulentur, nec tamen sint. Ad ejuscemodi tumores subjecta in primis spectat historia.

41. MONACHA Patavii fuit quæ ante annos triginta laborare primum cœperat disjectis intra alteram mammam tuberculis. Hæc demum in unum tumorem conjungi visa sunt in mammæ inferiore parte, qui erat superficiei inæqualitate, eosque dolores ciebat, ut pro cancro habitus sit. Novissime auctis doloribus, ipse per se tumor se aperuit. Tunc vero ex modo quo se aperuerat, & ex iis quæ prodibant, & apparebant, navus, & solers Chirurgus non esse cancrum, censuit, & mederi instituit. VERUM curatio nunquam ex sententia processit donec sub finem anni 1739. e tumore corpus extraxit tuberosum, mediocris nucis juglandis magnitudine, quod ad me attulit. Constabat ex frustis osseis pluribus majoribus, minoribusque, nullo certo ordine dispositis, ut in diffracto conspexi. Inter frusta erat interjecta substantia quasi ligamento similis. Hæc exsiccata nigricabat: ossea autem frusta albedinem ostendebant suam. Itaque mamma sanata est: & quamvis exulceratio redierit; non ex ea Virgo, sed alio ex morbo, tribus ab illius ossei corporis extractione annis exactis, decessit.

42. Id corpus censui ex tunicis vasculorum, quæ mammæ aut lactis, aut sanguinis gratia attributa sunt, ex aliisve membranis, osseis factis, originem habuisse. Unde fortasse alterum quoque habuit quod adolescentulus in eadem cane reperi, in cujus utroque rene, ut scripsi ad te alias (*n*), calculos offendi. Alienum autem non erit observata in belliis quoque huc afferre, quando in istam ipsam Sepulchreti Sectionem II. (*o*) tumores ex vitulo, & cane relati sunt.

43. CANI una inter cæteras mamma paulo magis quam æquum esset, tumebat. OCCISAM exercitationis causa cum dissecarem; sub ipsa papilla modicum deprehendi corpus subrotundum, & inæquale, ex corpusculis pluribus coagmentatum, duritie autem plusquam cartilaginea. Sed digitis facile cedebat materia quædam ex flavo livescens, qua plena erant tubercula duo, lentis majusculæ forma, & magnitudine intra Ventriculum prominentia, quorum cystes inter carneam, interioremque tunicam erant. Sub ipsa autem extima Pulmonum membrana quodam loco animadverti quasi granula huc illuc disjecta tartareæ cujusdam materiæ. Quæ cur hic non omittenda crediderim, continuo dicam.

44. Cum enim in eadem cane præter magnum renis alterius vitium, calculos in utroque, sicuti paulo ante commemorabam, invenerim; materiam istam in pulmonibus quoque jam tartaream, & in ventriculo pariter fortasse futuram, mihi dissimulandam non putavi, ut si suspicari forte velis, illud quoque sub papilla corpus ex eadem potius, quippe abundante adeo in ea cane, quam ex ossea fuisse materia; per me possis: quanquam neque in cane, neque in Monacha illa (*p*) mihi tartarea visa est, extatque in Sepulchreto (*q*) alterius Monachæ exemplum, in qua mammæ, quantum una earum ostendit, cute excepta, *totæ osseæ* repertæ sunt. Quoniam tamen vel in ipsis arteriis controversum est, ut aliis ad te Litteris (*r*) memoravimus, quod osseum videtur, reverane osseum sit, an tartareum, neque in propositis casibus examina illa instituta sunt, quæ sic satis indicarent, utro modo in istis mammis res se haberet; ipsam in medio relinquemus tanto facilius, quod tartareas, lapideasve concretiones, sive, ut Celsus (*s*) loquitur, *lapillis quædam similia* cum alii interdum tumores habent, ut ipse docet, Sepulchretum autem Sectione hac (*t*) ostendit; tum nominatim mammarum tumores; ut in Vidua de qua narrat Cl. Bassius (*u*), inclusa iis corpora *attritu & collisione mutua sonitum instar lapillorum ederent*, nosque ipsi in viro materiam duratæ instar calcis viderimus. Nam masculorum quoque mamillæ nonnunquam haud secus ac fœminarum, in tumores excrescunt, quorum unum descriptum legi a Bidloo (*x*), nec sibi ipsi ejusmodi Observationem deesse, testatur is qui Bidloum laudat, Heisterus (*y*), aliamque addidit Cl. Jo. Mart. Wolffius (*z*); ego vero hunc morbum semel in Aurifice inchoatum vidi, cui nihil æque profuit ac diuturna brachii ejus lateris quies a me imperata, iterum autem jam perfectum, sed continentem eam quam modo indicabam, materiam: resque ita se habuit.

45. VIRO docto, & generoso, Matronæ illius filio, cujus tibi & morbos, & dissectionem descripsi, cum de Vomitu sermonem haberem (*a*), annum agenti XXXI. cœperat in superiore parte mamillæ dexteræ parvula quasi glandula prominere. Hæc sensim aucta, intra annum circiter in tumorem excrevit pugni magnitudine, prædurum, sed cunctis pravæ naturæ indiciis peculiaribus carentem. IS TUMOR sub initium A. 1742. quartodecimo ex quo inceperat, mense, sponte se aperuit, ostenditque intra corticem, ab integumentis factum, & fibris carneis, nihil nisi materiam quæ calcem alibi duram, alibi molliorem referebat.

46. Tunc ipse & vidi, & tetigi intra hiantem tumorem materiam hanc, quippe cum aliis nonnullis Gymnasii Professoribus consilii causa accersitus. Cum pater, avusque fuissent arthritidi valde obnoxii, æger autem hic nunquam, nisi quod levem aliquando, brevemque ad pollicem alterius pedis dolorem vix animadverterat; credibile videbatur omnibus, quæ tartarea materia illis in mucilaginosas articulorum glandulas, huic, cum in eas fortasse firmiores non posset, in mammarias incubuisse, idque facilius, quod sternum animadverti, vix tertia a summo longitudinis parte emensa, repente, & valde subsidere, quamobrem Mammariis vasis ad sterni latera ad angulum hic inflexis, motum sanguinis per mamillas tardiorem fieri, conjiciebam. Ea vero de arthritica illius materiæ natura tanto propterea verisimilior opinio, quod Preussius (*b*) *calciformem* arthritidis materiam quæ in artuum extremis articulis deponi amplius non poterat, per mammæ ulcus exire viderat, plerosque nostrum segniores faciebat in consilio dando, verentes nimirum, ne exciso tumore, ejusque sede persanata, materia ad alias se verteret, interiores fortasse, nobilioresque Partes, quando nuper Albertini (*c*) quoque Observatio ostenderat, prohibitam illam ab artubus inferioribus, temere petrolei inunctione corroboratis, quot turbas intus, in ventre præsertim, concivisset donec ita per intestinorum exiret viam, ut mirum esset *qualia, quamque multa* illac prodirent *quasi ex calce, aut gypso recens coagmentato, eique materiæ haud ita dissimilia unde efficitur podagra*. Cum igitur ob ejusmodi causas cunctan-

(*m*) Commerc. Litter. A. 1742. Hebd. 52. n. 2. (*n*) Epist. 42. n. 17. (*o*) l. 4. Obs. 4. §. 3. & in Additam. Obs. 12.
(*p*) supra, n. 41. (*q*) l. 3. S. 21. in Additam. Obs. 61. (*r*) Epist. 27. n. 20. & seqq. (*s*) De Medic. l. 7. c. 6.
(*t*) Obs. 15 §. 4. & Obs. 17. §. 1. (*u*) Dec. 2. Obs. 6. (*x*) Dec. 2. Exercit. Anat. Chir. 5.
(*y*) Instit. Chir. P. 1. l. 4. c. 17. n. 3. (*z*) Commerc. Litter. A. 1742. Hebd. 44. n. 2. (*a*) Epist. 30. n. 7.
(*b*) Eph. N. C. Cent. 3. Obs. 17. (*c*) Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. 1. in Opusc. ubi de Cortice Peruv.

ctantium consilia primum non displicerent, & materia paulatim e tumore detraheretur; ecce febri oborta, reapse ad eam quæ erat reliqua, nova ejusdem generis materia accedit. Post quæ tamen æger cunctationis pertæsus, strenuo Chirurgo se committit, per quem, ut ipse omnino voluit, penitus exsecto tumore, & vulnere ad cicatricem non difficile perducto, ita convaluit, ut nullo exinde morbo, quod sciam, correptus fuerit: adeo in Medicina felix nonnunquam est præter rationem audacia!

47. Quod ad genus tumorum spectarent, vel potius, si mulier diutius vixisset, spectare potuissent duriores æquo mammarum partes, quas fusco, viridi, atro humore expresso, satis, ut videbantur, sanas reperi in ea dissectione quæ tibi descripta est Epistola XXI. n. 47. non facile dixerim. Etsi enim tumores illos tunc referre posses ad eum dumtaxat humorem, lactifera vascula distendentem; tamen ejusmodi humorem adeo ab naturæ norma alienum non aliquos pravæ indolis tumores diuturna mora fuisse facturum, quis affirmare pro certo possit? Mulieres quidem legi ab Riverio (*d*), & Lanzono (*e*) visas, quarum e mammis lac viride exibat, duas autem in Ephemer. Nat. Cur. (*f*), & in Commercio Litterario (*g*) memoratas, quarum altera lac habebat nigrum, & maxime acidum, altera autem, quotiescunque vellet, exprimere poterat ex utraque mamma *liquidum aliquod spissius, coloris longe nigerrimi*, quod linteo exceptum, intra horas 24. *ad instar æruginis viride evadebat, simulque, ut videbatur, naturam corrosivam induebat*. Sed ut plerasque earum minus sanas fuisse, video; sic nullius scio qui finis fuerit, & num mammæ, in primis, si aut lac non effflueret, aut quod restabat illiusmodi humoris non exprimeretur, nullo dolore, & nullo denique malignæ naturæ tumore correptæ sint. Me jam intelligis de cancro loqui, tumore qui sæpe adeo in mammis præsertim nascitur, eodemque tam manifestæ pravitatis, quam difficilis curationis: ut scite Joannes Bapt. Cortesius (*) cum ostendere vellet, *non sequi semper, quod morbus cognitus, illico curetur*, idque *præcipue ratione malignitatis suæ*; cancri potissimum exemplo usus sit, *qui quamvis ab omnibus cognoscatur, nihilominus raro curatur*. Et sane vix nonnunquam accidit ut felix undique ea curatio sit. Persæpe autem ea consecuta esse, vidimus, quæ Celsus (*h*) prædixit, ut sive a Chirurgis vel peritissimis excisus, *post inductam cicatricem tamen reverterit in eundem, aut alium in locum, & causam mortis attulerit*, sive cum alii quidam *usi* essent *medicamentis adurentibus*, miserasque fœminas diu excruciassent, aut pejorem, aut certe non meliorem denique habuerit exitum. Fuit enim apud nos quoque priusquam volumen Commentariorum exiret Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis quod ad A. attinet 1739. qui adurente herba adhibita cancros radicitus tollere dicebatur. Sed sive ea *Dentellaria* Rondeletii, ut ex indiciis quibusdam conjecimus; ipse enim, quantum poterat, occultabat; sive alia erat, cum magnam primum, ut fit, de se famam concitasset; curationum exitu non respondente desertus est. Qui an feliciter apud Monspelienses respondere perrexerit, ignoramus: apud nos certe Medici, & Chirurgi magis in ea sententia confirmati sunt, ut cum victi ægrorum precibus, minime ea quæ supra (*i*) sunt dicta, spectantium, suscipere curationem coguntur, excisionem præferant, quæ si non minus acerbo, at longe breviori dolore peragitur, sicque minoris constat ægris, tametsi postea cancer redeat, si non vita, at certe vitæ, interea sine assiduis teterrimi morbi cruciatibus, prorogatio. Verum prorogatio hæc ipsa ut sperari possit, quæ, & quot in ægris requirantur, dicere supersedeo. Eorum quædam, itemque plura iis adversantia, ex Observatione colliges, quam potissimum, cum alias possem, hic dabo. Ex eadem enim simul quæ structura esset scirrhi in cancrum degenerantis, simulque confirmatum videbis, *contusionem, quæ in cute nullius momenti esset*, eam ut Boerhaavii (*k*) verbis utar, *in glandula conglomerata scirrhum pessimum* posse *producere*; itemque *cancrum* curari *difficillime in* fœmina *melancholica*. Sunt enim & apud nos temperamento hoc quædam; non omnes: qua in re nescio quis magno illi Viro adeo imposuerit, ut *Italos* traderet (*l*) *ad annum ætatis decimum octavum vividos & ludibundos esse: post trigesimum annum tristes omnes, morosos, melancholicos, & hæmorrhoidarios fieri*. Cæterum eam nobiscum Observationem annis superioribus per litteras communicavit Doctus, & spectatus Vir Jo. Baptista Charburius, noster olim dilectissimus Auditor, nunc autem Regius Augustæ Taurinorum Professor Practicæ Medicinæ Primarius.

48. RUSTICA mulier annos nata circiter quinquaginta sinistram mammam forte percusserat. In hac post mensem ferme se prodidit tumor, quem frustra fotibus resolvi, frustra compressione plumbeæ concavæ laminæ coerceri posse, speratum est. Augescebat enim, ut intra septimum ab ictu mensem a superiore, eademque externa mammæ parte, ubi multo crassior, durior, magisque abnormi figura erat, infra areolam jam descenderet: cujus papilla intra altas aliquot transversas rugas tota propemodum latebat. Sub proxima axilla aliæ his similes rugæ animadvertebantur, dolorque erat ad axillam, cum attollebatur humerus, & universus ille artus œdemate tumebat. Quæ res, & præter has adusta & melancholica mulieris temperatura adversabantur iis qui tumoris excisionem proponebant. Favebant contra, mulieris robustum corpus, intrepidus animus, & ad excisionem paratus, quam cum alia, tum illud in primis urgebat, quod pungentes dolores, qui ut crescebat tumor, ita ipsi quoque magis semper increverant, jam ex molestis facti erant non secus ac vigiliæ, multo molestissimi. Itaque ad tumoris excisionem ventum est, qui ut intus se habuerit, infra dicetur. Res feliciter, & ex sententia peracta videbatur ad diem usque septimum, quo vulnus tempore vivido semper colore, & molle fuit. Sed ipsum postea inflammatio, & corruptio invasit, quæ non modo quidquid cellulosi ex mamma supererat, verum etiam subjectam mammæ Pectoralis musculi partem absumpsit, & quæ Intercostalium tum Internorum, tum Externorum respondebat; ut nuda ibi inter costas pleura appareret ad tractum digitorum circiter quinque, a sterno videlicet in transversum. Attamen mundatum denique est ulcus, & dies quinque molle fuit, tuncque pus laudabile, pulsus non nisi ad vesperas frequens, idque ad paucas horas, & reliqua omnia erant ferme ad naturæ modum, si pertinacem alvi adstrictionem exciperes, cui per clysmata interdum occurrebatur. Post eos autem dies iterum omnia in pejus vertebrunt. Ulcus in quo costæ quartæ cartilago nigricans, & ab sterno quasi sejuncta conspiciebatur, arescebat, reddebatque paucum, & ichorosum pus, & grave olens: proximi autem artus, qui primis ab excisione diebus motum, & propemodum sensum quoque amiserat, nisi quod in manu tamen uterque perstabat, œdema augebatur: quo artus etiam inferiores tumebant: crescebant simul frequentia pulsuum, sitis, vigiliæ. Ad ea accedebant diarrhœa, ciborum appetitus prorsus dejectus, virium languor, perpetua somnolentia, difficilis, ac frequens respiratio. Hæc denique exceperunt febriles quatuor accessiones longæ, vehementes, & cum rigore conjunctæ: quarum alia alii horis interjectis circiter decem, succedebat: eæque mulierem confecerunt. CADAVER flaccidum ubique, & laxum, inferiores tamen artus, vel incisis integumentis, sine ullis habuit œdematis reliquiis. Venter, si lienem excipias paulo quam natura ferat, majorem, nigriorem, laxiorem, uterum autem contra prædurum, & scalpello resistentem,

(*d*) Cent. 2. Obs. Medic. 100. (*e*) Animadvers. var. ad Medic. & cæt. 125. (*f*) Dec. 2. A. 4. Append. n. 5. XLIII. (*g*) A. 1734. Hebd. 1. n. 1. (*) Miscell. Medic. Epist. 6. (*h*) De Medic. l. 5. c. 28. (*i*) n. 16. (*k*) Prælect. in Instit. §. 903. (*l*) Ibid. ad §. 897.

tem, satis bene constituta ostendit reliqua. Thoracis utrumque cavum aqua fuit ferme plenum, sinistrum præsertim: in eoque pulmo qua parte ulceri respondebat, aridus, & propemodum scirrhosus, arcteque ibi ad pleuram adhærens, quæ multo arctius ibidem adhærebat ad costas, & quasi callosa facta erat qua parte exteriori aeri exposita fuerat. Tunc corde inspecto, cujus caveæ dexteræ aliquid polyposæ concretionis habuerunt; ad exteriora reditum est: omnesque Axillares sinistræ glandulæ inventæ sunt non solum aliquanto crassiores, sed & in acervum mutatæ scirrhosorum tuberculorum, summa firmitudine, colore livido: quæ cellulosa proxima complectebatur membrana, ipsa quoque in valde firmum quasi steatoma conversa. Ex his autem, proxima vasa, nervosque comprimentibus, causa intelligebatur tum paralysis imperfectæ, tum pertinacis œdematis, quibus artus ille laboraverat, tum doloris ad axillam cum attollebatur humerus, tum denique periculi instantis, ne pravæ indolis tumor alter sub axilla excresceret posteaquam prior e mamma fuerat exsectus. Qui cum protinus ab exsectione, dempta quæ adhærebat, pinguedine, inspiceretur, forma inventus est ad ovalem accedente, cujus major axis pollicem cum dimidio circiter æquabat. Cum eo tres, aut quatuor, alius alia magnitudine, sed parvi omnes, continuabantur. Ad horum, & illius centrum dissectio sanguinem ostendit putridum, pallidumque: hunc materia comprehendebat media inter puriformem, & sebaceam.

49. Nonnulla quæ, respirante muliere, in pleura, in costis, & Intercostalium musculorum parte, cum hæc paterent, diligenter, solerterque observata sunt, prætermisi, non quod non digna essent quæ memorarentur, sed quod minus ad propositum Epistolæ hujus attinerent. Attinet autem cum primis a Cl. Gahrliepio (*m*) descripta historia, quæ & plura habet cum ea quam modo proposui, conferenda, illudque insuper quod in cadaveris sectione deprehensum est, nempe carcinoma ab ea mamma ex qua excisum fuerat, latenter, ut nemo in viva id esset suspicatus, *transversim super osse sterni ad alteram quoque mammam virus suum propagasse*. Jam vero ad reliquos & thoracis, & ventris tumores properantibus quem in clavicula conspeximus, videtur commodius ad exostoses de quibus infra erit sermo, differendus (*n*). Qui vero ad aneurysmata spectant arteriæ Magnæ, thoracis, aut ventris parietes extrorsum attollentia, cum a nobis de internis, ad quos attinent, morbis agentibus satis alias (*o*) propositi fuerint, non vacat Sepulchreti exemplum imitari, & hic repetere. Quin si forte ut in vivente caupone arteriæ cujusdam Intercostalis aneurysma dignovi ex pulsatione secundum longitudinem quidem in transversum valde producta, sed latitudine intervallum quod inter costas erat duas, nusquam totum æquante, ita illud intervallum in tumorem, ut Lancisius (*p*) vidit, denique attollens vidissem, & in demortuo, ut ter quaterve Ruyschius (*q*), tam exilem arteriam ad ovi gallinacei magnitudinem expansam offendissem; nescio, an inter caveæ thoracis potius, quam inter hos de quibus hic loquimur, tumores posuissem: quanquam hoc licuisset magis, quam, ut in Sepulchreto, huc referre ipsorum tumores viscerum, abdomen extrorsum urgentium: quibus de tumoribus (*r*), & de abdominis ipsius herniis (*s*), & de hydrorachitide quoque (*t*) aliis ad te Litteris scriptum est. Sunt tamen interdum quidam abdominis tumores qui, cum revera ad ipsum dumtaxat pertineant, ad viscera attinere videantur. Qualem in pio, doctoque Sacerdote vidimus instar magni hemisphærii prominentem. Qui cum apertus multam, fœdissimique odoris materiam effudisset, a Chirurgis demisso specillo animadversus est tantum introrsum pertinere, quantum exterius prominuerat; ut plerique non dubitandum crederent, quin ad viscus aliquod spectaret. Verum neque exitus erat ullius quæ id confirmaret, materiæ, neque læsi cujusquam visceris notæ, & perfecta denique ægri, feliciter multos exinde annos viventis, sanatio præclare ostendit, quæ in tanto tumore congesta fuerant, musculosos quidem abdominis parietes, & peritonæum intra ventris cavum incurvasse; non perforasse tamen, neque ut tumoris cavum cum ventris cavo, nedum cum viscere ejus aliquo, communicaret, effecisse.

50. Testium, & circumjectorum his involucrorum tumores, de quibus aliquanto plura scribere possemus, fuisse a nobis alia Epistola (*u*) pertractatos, meministi. De iis autem qui ad penem, anum, & naturalia mulierum attinent, etsi plures vidimus; tamen cum dissecandi occasio nunquam fuerit, vix aliquid est quod attingamus. Cancrosum tumorem in quem glans, & magna pars colis proxima excreverat cum amputaret Valsalva, aderam. Quæ duo ne acciderent, verebatur, eorum neutrum accidit. Alterum erat, ne exigua superfutura pars colis introrsum forte se continuo retraheret: alterum, ne illa perstante, introrsum tamen se retraherent arteriæ. Quas cum in animo haberet, ut fecit, trajectas acu filum trahente, hoc circumducto, constrictoque obligare; si utrumlibet illorum accideret, maximopere erat adversaturum. Ne alterum accideret, ante providerat: si alterum accidisset, tum necessario id quod nolebat, facturus. Cruciatus enim, quo ad ejus facere poterat, iis quos ferro curabat, imminuere studebat. Quamobrem neque igne uti hic voluit, ut Scultetus (*x*), aut vitiati aliquid, ut ipse, relinquere, neque arcta adeo penis constrictione, vinculo supra vitiatam partem injecto, ut quidquid infra vinculum esset, brevi emoreretur: quantum enim hic dolorem constrictio illa afferat, XXX. Ruyschii Observatio (*y*) satis indicat. Nec tamen propterea Chirurgos alios Experientissimos, in quibus Heisterus (*z*) est, & Benevolus (*a*) non sine gravi ratione constrictionem hanc prætulisse, credas. Ut enim Valsalva ægrum illum suum persanaverit; aliquid tamen periculi una ex primis noctibus fuit, sanguine sibi viam referare incipiente, nisi qui proximus, ut Valsalva jusserat, paratusque cubabat minister, celerrime, sicuti præmonstratum fuerat, obstitisset. Provectæ ætatis erat is æger. Sed provectæ & alter, cujus ex podice per duos depressos pedunculos excrescentia propendebat pravæ naturæ, ad renis magnitudinem formamque accedens. Quam senior alter Chirurgus, me adolescentulo aspiciente, deorsum tractam, incisis pedunculis cum excidisset, imi autem intestini pars ex qua illi excreverant, continuo se; id quod Chirurgus non expectabat; introrsum retraxisset, seque ejus oculis, & manibus subduxisset; perturbari primum hominem vidi, quamvis, siquis alius, exercitatum, & sua in Arte nobilem, mox tamen cum sanguinis haud multum efflueret, confirmato animo, & mediocri turunda immissa, albumine illita, & pulveribus conspersa qui adstringendi vim habent, discessit. Verum exacto vix horæ quadrante, sanguis profluere copia non modica, &, quod multo majori intra intestinum influxisse, indicabat, rogare æger, cujus interea pulsus valde subsederant, ut turunda demeretur, quia vehementi alvi exonerandæ necessitati resistere amplius non posset. Revocatus Chirurgus turundam aufert, quam ingentia concreti sanguinis frusta consequuntur. Tum digito ille immisso, vulnus diutius comprimit, neque removet donec turunda iisdem ac prior, medicamentis illita, & conspersa, sed (qualis a primo immittenda fuerat) crassior parata esset quæ inderetur: ægreque tandem per hæc sanguis compressus est. Sed hæc non aliam ob causam memorata sunt, nisi ut in controversa excidendi penis ratione quid tunc Valsalvæ placuerit, intelligeres, item-

(*m*) Eph. N C. Dec. 3. A. 5. & 6. Obs. 163. (*n*) Vid. n. 58. (*o*) Epist. 26. n. 19. & Epist. 40. n. 26.
(*p*) De Aneurysm. l. 2. c. 2. Propos. 28. cujus, & præcedentis titulo ne fallaris, faciet Propos. 25. (*q*) Thes. Anat. 9. n. 5.
(*r*) Epist. 36. & 39. (*s*) Epist. 34. (*t*) Epist. 12. (*u*) 43. (*x*) Obs. Chir. 60. (*y*) Cent. Obs. Anat. Chirurg.
(*z*) Instit. Chirurg. P. 2. S. 5. c. 132. (*a*) Osserv. 27.

itemque vel multo ſenioribus, & exercitatis Chirurgis omnia quæ inter operandum accidere poſſunt, animo eſſe antea proſpicienda. Ceterum quod ad primam curationem attinet, legeſis inter Veteres Benivenium (*b*): quod ad alteram, inter Recentiores Heiſterum (*c*); exemplum apud utrumque felicis curationis invenies. Condylomatum autem muliebris vaginæ cum plures poſſint eſſe cauſæ; tum inter eas quæ a primordiis ſunt, quandam interdum eſſe, ſuſpicor, quæ cujuſmodi ſit, ex ſubjecta apparebit Obſervatione.

51. VIRGUNCULA annos nata ad quindecim, corporis habitu jam diu cachectico, graviori denique morbo correpta, extremos hujus, & vitæ dies ſic in Patavino egit Noſocomio, ut ex pulmonum inflammatione mori videretur ſub finem A. 1750.

THORACE aperto, hujus quidem hydrops deprehenſus eſt; in pulmonibus autem vix quidquam fuit quod leve eorum inflammationis præberet indicium.

Ex Ventre genitales potiſſimum partes detractæ ſunt. Quarum ego ſtructuram cum ſtudioſæ Juventuti oſtenderem, in omnibus ferme ſecundum naturam ſe habentem: pauca hæc quæ aliena eſſent, animadverti. Ad alterius Falloppianæ Tubæ extremum foliaceum erat hydatis. Ex urethræ oſculo corpuſculum prominebat rubellum: quod, ipſa ſecundum longitudinem inciſa, nihil aliud eſſe, vidi, niſi intimam ejus tunicam, quæ cum ſupra a ſubjectis vaſculis ſanguine diſtentis tota nigricaret, ima parte ſe extrorſum invertens, exſtabat: quod & in alia de qua ubi de Claudicatione ſcribam (*d*), memini vidiſſe, utramque autem cum de Urinæ Difficultate agerem (*e*) commemoraſſe, & parvi illius vitii cauſam quæſiviſſe. Aperta denique vagina, quæ albido craſſiuſculo humore erat oblita, illud offendi quod mihi hoc loco ſcribendi hanc Obſervationem cauſam attulit. Scilicet propius alterum latus, uno ſupra hymenem tranſverſo digito, anterior, & poſterior vaginæ facies colligatæ erant inter ſe per brevem quaſi inſtitam latitudinis, & craſſitudinis modicæ, ex eadem prorſus ex qua vagina, ſubſtantia factam, ad eundemque modum rugoſa præditam ſuperficie; ut manifeſtum eſſet, præſertim cum prægreſſæ eroſionis nullum uſquam ſupra, aut infra appareret veſtigium, colligationem illam eſſe ab natura. Quam antequam ſectione diſſolverem; arctiſſima ab eo latere vagina erat; illa autem diſſoluta, continuo in juſtam latitudinem ſe extendit.

52. Quod ſi hæc Virgo nupſiſſet; facile intelligis, inſtitam illam aut a congrediente viro, aut a prodeunte fœtu diſruptam, excreſcere poſtea in præhumido loco, in condyloma potuiſſe. Mihi certe cum eam diſſecarem, in mentem venit juvenis Matronæ cui poſt non facilem partum condylomata duo per vaginæ orificium pendere, vidi, hujuſce inſtitæ, ſi in medio diſrupta eſſet, & poſt diſruptionem aliquantum procreviſſet, ſimilia ob id etiam quod non majori ſupra illud orificium intervallo quam hæc inſtita, oriebantur.

53. Reſtant Artuum tumores. Qui omnes ferme cum ſint utriſque communes, juvat in iis fere ſubſiſtere qui in proximis fuerint artubus Inferioribus mole alii immani, alii mediocri. Immani erat qui, abſceſſus inſtar, femur adeo diſtendebat Nobiliſſimi Viri, ut Valſalva, ad curationem accerſitus, aperire veritus ſit, felici conſilio; nam paucis poſt diebus per ſe paulatim evanuit totus, ægerque tam bene convaluit, ut plures poſtea annos ſaniſſimus vixerit, Medicis, & Chirurgis a quibus id accepi, & ægro ipſo, qui mihi quem inter Amicos intimos habuit, non ſemel idem confirmavit, mirantibus quonam tanta materiæ copia, ſub manibus fluctuantis, ſine pernicie receſſiſſet. Valſalvam autem his abſterritum fuiſſe, credebant primum ne quam facile eſſet tumorem ejuſmodi aperire, tam difficile eſſet perſanare, & occludere, tum ne propter immodicum materiæ effluxum æger deficeret ſive longo diuturnæ curationis ſpatio, ſive primo ipſo inciſionis tempore; quaſi in ejus manu tunc non fuiſſet tantum educere quantum ferre ægri vires poſſent. Quod cum regererem; quæſitum, ut ſit in colloquiis, ex me eſſe, memini, quid cauſæ ſit, quare ſi forte Chirurgus e non modico tumore quidquid continet effluere ſtatim ſinat, ægri animo ſæpe linquantur: reſpondiſſe autem, placere quibuſdam tribuere id ſanguini in vaſa ejus partis, per tumoris materiam antea compreſſa, nunc laxata, repente ea copia irruenti, ut minor æquo ſit quæ ad cor redeat. Sic autem quid aliis potius, quam quid mihi videretur, reſpondi primum quia non omnibus tumoribus vaſa comprimuntur quæ magna ſint, deinde quia magna ſunt certe vaſa illa proxima quæ novimeſtri fœtu diſtentus uterus comprimit, eaque compreſſio feliciori in partu fere temporis puncto tollitur, neque propterea deliquia ingruunt; ut alia quærenda reſponſio, aut aliud ſaltem ad illam addendum eſſe videatur.

Sed tumores artuum alii ſunt vel iſto quem dixi, longe majores: quos aperire fruſtra aveas; neque enim quod continent, magna ex parte fluxile eſt, neque in pus verti poteſt, quin etiam non raro interjectorum muſculorum ſtructura mirum in modum vitiata, ac mutata eſt. Deſcriptos videbis in Diſſertatione (*f*) Jo. Henſeleri, qua ejuſdemmodi tumorum exempla indicantur plura, quorum aliqua non adeo recentia ſunt, ut in Sepulchretum referri non potuiſſent, & ad Wedelianum illud (*g*) adjungi, quod in ea Diſſertatione præteritum eſt. Plura quoque leges in Diſſertatione, quæ antea prodierat, Alexandri Camerarii (*h*), & quædam in Tomo qui ante illarum utramque exierat, Italorum Litteratorum Diarii (*i*); neque enim vel apud nos perrara ſunt, eaque mirifica. Ipſe etiam aliud, quamvis cum iis minime comparandum, magnum tamen, hic vidi, quo generoſiſſimi Viri crus totum vehementer diſtendebatur. Quod incaſſum apertum iri ob hæc quæ modo dicta ſunt, pronunciaveram: neque exitus me fefellit, cum æger poſtmodum nihilominus pungi voluerit. Cæterum non poſſum adduci ut credam, hujus, aut conſimilis generis tumore præturgidum fuiſſe brachium viri de quo ad Valliſnerium (*k*) ſcripſit Sancaſſanus, cum primarius Chirurgus ferrum impreſſiſſet, eam vim ſanguinis erupiſſe, ut Chirurgus attonitus hominem jam jam inde moriturum timeret: curſu autem ſanguinis deſinente, ſerum multas hebdomadas exiiſſe, itaque brachium ad juſtam molem decreviſſe, nullo quoad homo vixit; plures autem annos vixit; in eo artu ſuperſtite incommodo. Facit potius is caſus, ut in memoriam ejus redeam quem de Rege Lacedæmoniorum Ageſilao apud Xenophontem (*l*), & Plutarchum (*m*) legeris, ut illi ex aſcenſu *incertum qua vena rupta, ſanguis e corpore ſanum in crus defluxerit*; altero enim erat claudus; *cumque tibia nimium quantum intumeſceret, ac dolores intolerandi accederent, Medicus quidam Syracuſanus ei propter malleolum venam aperuerit, atque ubi ſemel cœpiſſet, noctu dieque ſanguis profluxerit, & quidquid tentarent, fluxionem hanc inhibere non potuerint, donec Ageſilaus tandem animo defecit*, & *tunc ſanguis fluere deſiit*, ea valetudine inſecuta quæ reliquum æſtatis, & totam hyemem Regem lecto affixit. Quem caſum, attentione alioquin dignum, non memini, an quis ex eruditis Medicis conſideraverit. Incertum pariter, quo ex vaſe ſanguis defluxerit ad magnos duos tumores faciendos, a M. Aurelio Severino (*n*), & a Præcl. Alberto Hallero (*o*) memoratos. Alter quidem *brachium uſque ad ſummum humerum, & anteriorem thoracis partem quæ ad alas ſpectat*, in immanem illam molem diſtenderat quam adjecta Icon, & dolor quo homo confectus periit, commonſtrant. Alter autem

ſubi-

(*b*) De abdit. morb. & ſanat. cauſ. c. 68. (*c*) Eph. N. C. Cent. 8. Obſ. 67. (*d*) Epiſt. 56. n. 21. (*e*) Epiſt. 42. n. 42.
(*f*) Hiſt. brachii prætumidi §. 14. (*g*) Sect. hac 2. Obſ. 17. §. 3. (*h*) Hiſt. pedis tumidi. (*i*) Tom. 29. art. 4.
(*k*) Opere Tom. 1. P. 6. (*l*) Rer. Græcar. l. 5. verſus fin. (*m*) in Vita Ageſilai.
(*n*) De recond. Abſceſſ. nat. l. 4. in fine Schol. ad c. 7. (*o*) Opuſc. Pathol. Obſ. 32. Hiſt. 2.

subito post maximum dolorem ortus , *cedens tractantium manibus* , *& compressus evanescens* , a scapula ad decimam fere costam se extendebat . Sed primus quid contineret , ne suspicari quidem possemus , cum Severinus nihil præterea dixerit , nec dissecuisse videatur ; nisi *inter* abscessus sanguifluos sive *aneurysmata* proposuisset . Alterum vero sanguine refertum fuisse , scimus , qui horis ab incisione non multis profluens , virum occidit , & plurimus , cum postea tumor secaretur, repertus est . Attamen si de utroque tumore illud addi potuisset , initio saltem pulsasse, sicuti de alio , sanguinem continente , & genu *universum omnimode operiente* , post aliquot demum annorum intervallum sibi ostenso , subindicavit Cl. Preussius (*p*) ; minus dubitationis relictum esset iis qui de Sanguineis Tumoribus , cum rupto venæ alicujus trunco communicantibus, ea legissent quæ, ut supra (*q*) commemoratum est , in Tractatu Valsalvæ de Aure Humana , in meaque Epistola Anatomica XIII. tradita sunt.

54. Tumores contra sunt quos facile sanatos esse , accepimus, quanquam non facili ad explicandum ratione : quæ causa est cur prætermittendos non putemus. Veronensis Medicus, Vir spectatus , mihi, & qui mecum forte aderant, Doctis Viris narrabat Venetiis A. 1707. cum in ejus Patria , idque nuper , equo nobili crura ambo posteriora ad genu articulum vehementer intumuissent aquoso tumore quidem , sed duro, & cum dolore , nec remedia cætera quidquam proficerent , extitisse Veterinarium qui se hac ratione sanaturum reciperet , ut corio paulo supra tumorem inciso, & vena quæ ibi non tenuis est , resecta , hanc vinculis duobus valide constringeret , interque hæc ipsam dissecaret . Reclamatum esse primum ab omnibus quibus circumitio sanguinis esset nota , tanquam auxilio non modo non profuturo , sed plurimum nocituro. Attamen cum ille ejusdemmodi affectos morbo septem, aut octo equos , & in his duos in eadem Urbe, sic ab se persanatos memoraret, verumque dicere , protinus re inquisita exploratque , constaret ; permissum esse , & , se qui hæc mihi narrabat, inspectante , ita uti propositum fuerat , esse factum . Itaque tumores inde semper vel primis diebus decrevisse , donec intra vigesimum circiter diem prorsus evanuerint . Quæ cum forte aliis in quibus erat Vir Ingeniosissimus Dominicus Gulielminus , referrem ; hic maluit conjicere , simul cum vena fortasse nervum aliquem, ad ægram partem spectantem, fuisse dissectum , eaque ratione sublatum dolorem , qui originem non a tumore habuisset, sed potius tumori ipse præbuisset, itaque ablata vi stimuli , quæ uti secisset , ita conservaret tumorem , hunc non difficile fuisse solutum. Ut ut est , nolui hanc tibi curationem reticere ; neque enim Medicis unquam nocuit quid Veterinariis succedat , novisse, & prius fortasse ab his , ut in brutis animantibus liberum est periclitari, plura tentata, & facta sunt quam ad homines transferrentur. Vides, exempli causa , ut Petrus Crescentius qui ante hos quadringentos annos , cum de Agricultura scriberet , quædam interjecerit ad Chirurgiam Veterinariam spectantia, in ægro bove sanguinem ex incisis venis quæ sub lingua sunt , mittere (*r*) docuerit , aut quomodo pro clysmate injicienda quodam ventriculo excipere, cujus orificium tubo sit instructum , & per hunc in equi alvum immittere (*s*) , aut qua ratione , si in equi tumente glandula excidenda sanguis ex vena aliqua forte prorumpat , hac continuo arrepta , & serico filo arcte constricta , sit ille coercendus (*t*). Num putas hæc ex antiquioribus Veterinariis non hausisse ? hos autem non ex aliis longe vetustioribus ? ut fortasse antequam Celsus (*u*) , & Galenus (*x*) cohibere in vulneratis partibus sanguinis profluvium docerent vinculo sauciatæ aut venæ, aut arteriæ injecto, id jam illis fuerit usitatum, dum glandulam aliquam exstirparent , aut dum equis in prælio sauciis mederentur. Verum sive ad hominem traducta est hæc coercendi sanguinis ratio, sive in ipso primum tentata est ; mirari subit , cum a Galeni temporibus passim in Chirurgorum libris describeretur , eaque inter cæteros in illa quæ supra (*y*) indicata est , amputati penis curatione usus esset Benivenius , *singulas* illius *venas quæ sanguinem fundebant*, arterias videlicet, *apprehendendo* , *atque ita deligando, ut ora præclusa coirent* ; mirari , inquam, subit, neminem ante Paræum (*z*) extitisse qui ad ea vulnera quæ in artuum amputationibus fiunt, transferri illam posse, cogitaret . Sed ne forte credas, arteriarum quæ in artubus præcipuæ sunt, crassitudinem veritos , cum ramorum tenuitate quos Galenus vinciendos præceperit, minime comparandam; certe præcipuus truncus in brachio is est quem ad cubiti flexuram imperiti homines sæpe convulnerant cum venam aperire dumtaxat putant , unde postea , nisi magna primo tempore obstet diligentia , aneurysma pronascitur . Et eum tamen præcipuum truncum in chirurgia hujus aneurysmatis curatione ipsum quoque filis obligari solitum non modo ex Aetii (*a*) , Pauli (*b*), Albucasis (*c*), aliorumque etiam inferiorum, ut Guidonis de Cauliaco (*d*), scriptis non poterant ignorare. Verum ab aneurysmatis in brachio enati , in quam forte incidi , mentione admoneor , ut aneurysmatis potius in poplite exorti Observationem subjiciam, tum ne ab artus inferioris tumoribus in quibus fere subsistere constitueram , longius recedam, tum propter ea quæ supra (*e*) de poplitis aneurysmatibus dicta sunt, quorum præclarum exemplum , ab Hornio (*f*) descriptum , frustra in Sepulchreto perquisivi.

55. STRUCTORI parvulus in poplite apparere , & pulsare tumor cœperat . Qui neglectus , crevit ad pomi magnitudinem. Tunc plura, a Medicis , Chirurgisque præscripta, partim nihil profuere, partim , & compressio nominatim , potius officere visa sunt . Itaque intra perpaucos menses sic excreverat , ut parvum æquaret melonem; acerrimisque hominem doloribus excruciabat. Huc accessit universi cruris ac pedis œdema, & genu præsertim ipsius tumor . Denique gangræna, & mox sphacelus invasit. Quem consecuta, ut prædictum fuerat, disruptio, plurimi sanguinis profusione illico vitam ademit sub finem Martii A. 1740. quibus ego diebus quædam ad cerebri anatomen attinentia Discipulis in Nosocomio ostendebam. CEREBRUM igitur hujus quoque hominis dissecans, præter cætera quæ huc minus attinent, adnotavi, tametsi exanguis visus fuerat mori ; sanguinea tamen puncta in medullaris substantiæ sectionibus apparuisse, quæ & majora multo fiebant, cum a lateribus comprimerem : tum illud quod admiratione dignius fuit, cum Striata Corpora assulatim, ut fit, persecarem, quamvis scalpello in quamcunque vellem partem directo , inclinatove demum inciderim tota , nusquam tamen strias medullares , ut semper alias , occurrisse, earumque loco quandam quasi fasciam perpetuam medullarem se ostendisse, quam secundum eorum Corporum longitudinem corticalis utrinque substantia intercipiebat : neque hominem tamen in cerebri , & nervorum usu quidquam a communi consuetudine alienum passum esse , constabat : id quod ii perpendant velim, quibus certa quædam placent olim proposita illarum striarum officia. Sed his nunc missis, ad Poplitis dissectionem, quam Mediavia noster peregit, transeamus. Sphacelus eo loco, & circa eum locum omnia occupaverat non sic tamen quin ea quæ dicam, agnoscerentur . Cruralis arteria jam inde ubi a latere femoris interiore ad posteriora deflectit, statim dilatari incipiebat. Deinde ad tractum dimidiatæ circiter ulnæ frustra arteriæ truncum quæsivisses; in sura demum rami in quos se dividit, apparebant. Toto autem illo tractu nihil nisi ingens cavum sanguine fœdum, erosis videlicet omnibus atque adeo prorsus absumptis nervo, & vena

(*p*) Eph. N. C. Cent. 3. Obs. 19. (*q*) n. 2. (*r*) l. 9. c. 65. (*s*) Ibid. c. 18. (*t*) Ibid. c. 16.
(*u*) De Medic. l. 5. c. 26. S. 21. (*x*) Meth Med. l. 4. c. 3. (*y*) n. 50 (*z*) l. 11. c. 24.
(*a*) Tetrab. 4. Serm. 4 c. 40. (*b*) De Re Med. l 6. c. 37. (*c*) Chirurg. P. 2. c. 49. (*d*) Chirurg. Tr. 2. D. 2. c. 4.
(*e*) n. 10. (*f*) Epist. de Aneurysm. ad Donell.

vena quæ inter imos a tergo prominentes ossis femoris processus arteriæ comites se addunt : vix hujus tunicarum reliquiæ aliquæ supererant, ossibus adhærentes. Ossa autem ipsa quoque erant ex parte erosa, nempe illorum quos modo dixi, processuum posterior facies, & summæ fibulæ.

56. Jam vero a vasorum tumore ad ossium tumorem, id est Exostosim veniamus, minime hac quidem Epistola soliciti cum Schelhammero (*g*), num exostosis, sarcoma, polypus, alia ejusmodi satis recte inter Tumores referantur, neque cum Bidloo (*h*), num in homine qui *cætero corpore* non sit *sanus*, ossis tumor vocari non possit exostosis, præsertim quando Gorræus (*i*), in propriis medicarum vocum significationibus proponendis accuratissimus, polypum *esse tumorem*, diserte ait, exostoses autem *esse tumores* etiam *Gallico morbo laborantibus frequentes*. Attamen ut nemini repugnavero qui exostosis nomine malit quasi quodam genere tumores ossium quoslibet qui præter naturam sint, comprehendere; ita probare non possim qui exostosium enumerantes exempla, inter hæc proferant quæ non constet ad ossium tumores attinere; aut si id constet, exostoses in varias quasi species peculiari addito aut nomine, aut adjuncto non distinguant. Spectare ad ossium tumorem non constat monstrosum brachium in Observatione LXIX. Hildani Cent. IV. descriptum; ut potius inter eos tumores quos supra (*k*) cum Henselero memoravi, hic ipse referendum crediderit (*l*). Illam tamen quam apud Hildanum extare diximus, Observationem cum in calce cujusdam suæ laudavisset Tulpius (*m*) in qua ut os humeri pessime se habens proponat, ipsum tamen os mole auctum inventum fuisse, non dicit; Stalpartius (*n*), de exostosibus verba faciens, non modo illud commemorat Hildani exemplum, sed & Tulpium ibi *os humeri* quod *plurimum increverit*, affirmat, proposuisse : quam rem initio quidem historiæ, in Sepulchretum quoque (*o*), nec sine operarum errore aliquo, relatæ*, quasi ex aspectu exteriore indicans Tulpius videtur indicare; verum ubi ad dissectionem ventum est, minime confirmat. Post hæc, utrumque exemplum sine ulla dubitatione inter exostoses ab nonnullis repositum videas non secus ac aliud ex M. Aurelio Severino (*p*), postquam Meryus (*q*), ut simile descriptis ab se digitorum manus exostosibus laudaverat. Sed M. Aurelius ut non absimilem exterius manum descripserit, & delineaverit; *materiam* tamen, *quæ sub inciso vitio reperta est*, non osseam certe, sed *veluti coctæ carnis bulbi cyclaminis apparuisse*, diserte tradidit, *friabilem insuper, & levissimo quoque contactu cessilem*: ut paulo minus difficile ferendus esset qui manum, si exteriora spectes, haud ita dissimilem, ineunte hoc sæculo a Ruyschio (*r*) examinatam, ad exostoses referret; nam etsi non possibile fuit perspicere, an tubera in quæ excreverat, ex ossibus originem ducerent, illorum tamen unum *quasi ex innumeris minoribus tumoribus partim cartilaginosis, partim osseis compositum* deprehendit.

57. Sed & illos quos veros esse tumores constet ossis alicujus, non satis est uno exostosis vocabulo, nisi generatim, comprehendere, quippe plurimum alioqui inter se discrepantes. Sunt enim in quibus nihil præter ossis intumescentiam, aut excrescentiam, a natura alienum videatur, quales Meryus (*s*) esse communes exostoses, dixit, qualesque dumtaxat esse hoc dignas nomine, Bidlous (*t*) censuit, os omnino sanum non modo supra, & infra, tumorem requirens, sed & hunc periostio rite contectum, neque ullum prorsus intus, extrave inflammationis, acrimoniæ, putredinis, corruptionis vel minimum ostendentem vestigium : quæ sententia non unum habuit astipulatorem, & in his Discipulum Cl. Kulmi in ea Dissertatione (*u*) quæ, ipso Præside, inscripta *de Exostosis Steatomatode Claviculæ* A. 1732. edita est. Alii tamen plures & antea, & postea eos quoque ossium tumores exostosis nomine designarunt quibuscum ossium caries esset conjuncta. Utriusque autem generis iterum partitiones occurrunt. Non cariosi enim ossis tumor aut ex densa solidaque substantia est, qualem maxima ex parte pinxit Bidlous (*x*), aut ex substantia *in totum* cellulosa, vel spongiosa, ut in parte ossis femoris quæ secundum naturam est perquam dura ad unciæ crassitudinem aucta Ruyschius (*y*) vidit, aut denique, ut delineavit idem (*z*) in osse tibiæ, ex substantia exterius quidem admodum crassa, dura, compacta; interius autem cavernosa. Cariosi autem ossis tumores aut cariem sequuntur cujus externæ injuriæ causa fuerint, ut in maxilla inferiore puellæ quæ ex alto ceciderat, descripta in Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis Historia (*a*), aut internum, ut sæpius, humorum vitium, sive ab lue Venerea hoc sit, quemadmodum in tibiæ, imo, ut delineatio ostendit, femoris osse adnotavit Stalpartius (*b*), sive aliunde, ut in toto osse tibiæ invenit Bogdanus (*c*), causam referens ad eum morbum quem Arabes *Ventositatem Spinæ* appellarunt, & sane ex eo morbo ossa intumescere, notissimum est, neque in artubus solum, sed & alibi, ut Severinus (*d*) adnotavit, & singulari exemplo in maxilla inferiore confirmavit nuper Cl. Kaltschmiedius (*e*). Quam vero differant hi ossei tumores inter se, ubi aut cellularum quas comprehendunt, variam magnitudinem, aut variam, quæ his continetur cellulis, materiam spectemus, indicare possunt cum aliæ Observationes, tum præsertim quæ in laudatæ Academiæ Historia (*f*), & Commentariis (*g*) leguntur, ut Farcyi in superiore tibiæ parte, ut Meryi in femoris processibus inferioribus, ut ejusdem in manus digitis. Cæterum vel cum exostoses nihil continent quod alienum ab natura ossium sit, ideoque aptum ad cariem, ad dolores, ad ulcera creanda; ipsa tamen extuberantia præsertim quæ magnæ ad articulos sunt, tendines impositos nimis distendendo, partium in quas hi desinunt, motibus vehementer officiunt: itaque in duabus quæ novissime indicatæ sunt, Meryi Observationibus nullo modo poterant illæ moveri: singulare autem est in ea quam Richius (*h*) Lutetiam misit, sensibilem flexionis motum in crure substitisse, cum pars inferior ossis femoris plurimum esset amplificata. Sed multo mirabilius est quod de Romana Matrona summus Anatomicus litteris mandavit Eustachius (*i*). Erant illi inferiora femoris capita *in tantum tumorem elata, ut viri vel maximi capitis magnitudinem longe superarent*, quemadmodum hanc tumoris naturam non credentibus cæteris Medicis sectio tandem in mortua demonstravit; Mulier tamen *ad omnes partes facile soluteque movebatur*, quæ res ab Eustachio animadversa, & hoc simul quod ea femoris capita *etsi adeo tumida ac turgida facta essent, nihilominus naturalem figuram retinebant*, ipsum, vivente adhuc muliere, ad verum assequendum perduxerat. Scite igitur Meryus in magna illa exostosi, quam in iisdem capitibus ab ipso descriptam paulo ante commemoravimus, impossibilem cruris flexionem tum a tendinibus vehementer distentis, tum a capitum figura deduxit adeo mutata ut ima horum facies ex convexa facta esset plana, imo etiam excavata.

58. Ex his alia colliges exostosium discrimina in figura, non modo in sede, quam & olim, & nostris temporibus vel in extremis oblongorum ossium animadversam vides, tametsi in eorum trunco quem appellant diaphysim, sæpius (quod negandum non est) dicatur occurrere. Sed & alia præter artuum ossa id vitii invadit: quorum exempla omnia non est instituti nostri commemorare. Ex libris qui nunc erant in manibus, quædam attigimus, unde facile existimes, quot possent ad hanc Sepulchreti Sectionem addi, in qua non recentia modo, sed & vetera desiderantur. Si alia quæ-

(*g*) De hum. corp. Tumor. S. 1. n. 3. (*h*) Dec. 2. Exercit. Anat. Chir. 9. (*i*) Defin. Medic. in πολύπους, & in Ἐξόστωσις.
(*k*) n. 53. (*l*) Hist. ibid. cit. §. 4. (*m*) Obs. Med. l. 4. c. 13. (*n*) in Schol. ad Obs. Med. Anat. 94. Cent. 1.
(*o*) Sect. hac Obs. 15. §. 3. (*p*) De recond. Abscess. nat. l. 4. c. 1. (*q*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1720.
(*r*) Epist. Anat. 14. (*s*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1706. (*t*) Exercit. cit. supra ad n. 56. (*u*) §. 13. & 24.
(*x*) Exerc. cit. Tab. 2. Fig. 3. (*y*) Thes. Anat. Max. in fine ad litt. H. (*z*) Thes. Anat. 10. Tab. 2. Fig. 10.
(*a*) A. 1727. Obs. Anat. 6. (*b*) Cent. Poster. P. 1. Obs. 44. & Tab. 14. Fig. 1. & 2. (*c*) Obs. Anat. Chirurg. 12.
(*d*) De recond. Absc. nat. l. 5. c. 16. (*e*) Progr. de raro Spinæ Vent. casu. (*f*) A. 1737. Obs. Anat. 1.
(*g*) A. 1706. & 1720. (*h*) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1739. Obs. Anat. 4. (*i*) De Multitudine c. 8.

quæris; cum alibi, tum in Gedanensi illa quam supra (k) indicavi, Dissertatione invenies. Cujus Auctor peculiarem insuper exhibet exostosis Claviculæ Observationem, quo in osse an ab aliis antea, tantæ præsertim magnitudinis, conspecta esset, non meminisse, fatetur. Vidi ego quatuor postquam illa Dissertatio exierat, annis exstantem in permagnæ sphæroidis modum e clavicula pariter sinistra, pariterque olim percussa, adolescentuli, origine Itali, qui Vindobona huc venerat, si forte post multorum tot, & tam varias, omnesque inutiles, medicationes hic posset qui curandum susciperet, invenire. Et mihi quoque, ut aliis, facile is tumor imposuisset ob ea quibus integebatur. Sed ossea subjecta durities, & firmissima cum clavicula continuatio fecerunt, ut ejus Dissertationis veniret in mentem, nec sine serra tunc adhibita curationem absolvi posse, pronunciarem: quam, ut de periculo nihil dicerem, nec ferrent gracilis, & delicati corpusculi infirmæ vires, nec admitteret prava a primordiis usque humorum constitutio: quæ omnia illi præsertim qui ægri matrem ne sine meo potissimum consilio quidquam fieri pateretur, pro sua erga me singulari humanitate monuerat, Pio Nicolao Garellio Equiti, & Cæsareorum Archiatrorum Comiti meritissimo, per litteras confirmavi, indicata simul quam necdum viderat, Gedanensi Dissertatione. Itaque nihil actum est, ipso quoque, ut ad me rescripsit, probante, & tumorem, inter initia sibi ostensum, nondum ulla exterius addita humorum subsistentium congestione, revera omnino osseum, & manifesto ex clavicula ipsa fuisse, affirmante. Qua structura igitur exostosis hæc esset, & quid contineret, non vidi. Vidi in altera quæ ex virili femore prostabat. De qua priusquam scribam, occurram tacitæ interrogationi cuidam tuæ. Scire enim avebis qui fieri possit, ut rigidissimæ durissimæque ossium laminæ in exostoses adeo se extendant.

59. Igitur primum fac eorum memineris quæ supra (l) ex quodam Valsalvæ Responso prolata sunt, esse aliquas, ut a primo videntur, exostoses, quæ nihil revera sint, nisi ligamenta, & tendines, quorum a subsistente materia crassitudo, & durities auctæ, ossis ad quod attenduntur, tumorem mentiantur. Quales post ictum, luxationem, aliasve ejusmodi extrinsecus illatas injurias aliquando occurrunt, & in Nobilissimo Abbate, Collega nostro, præsertim occurrebant, cui post luxatum ac repositum pedem diu in summo hujus dorso tanta certo loco durities extitit, ut os aliquod extra suam sedem prominens plerisque videretur, quam tamen cerata gummi ammoniacum habentia, tempus, & ambulatio penitus denique sustulerunt. Nec aliæ fortasse fuerunt exostoses illæ quas ab se ipso secundum infimum utrumque cubitum diu gestatas scribit Severinus (m), perpetuo, dum iis inniteretur, incommodantes, donec post aliquot annos nullo remedio sunt discussæ. Eas in jumentis, ait, a veterinariis *soprosso*, quasi *super ossa factos accessus dici consuevisse*: quem locum ex innominato Auctore post alia nonnulla quæ mox apud Severinum eundem sequuntur, cum describeret Stalpartius (n), mirum est, quam male italicam vocem illam *soprosso* sic intellexerit, ut *ossium exulcerationem* diceret significare. Verum ut a falsis exostosibus ad veras, & ab ligamentis, tendinibusque ad propius adhærens ossibus periosteum veniamus; Boerhaavius (o) duplicem exostosis modum proponit, primum ubi solum periosteum obstruitur, deinde intumescens per varios gradus ad ossis duritiem pervenit; alterum, ubi lamellæ ossium a mutuis contactibus recedunt sic, ut viderit ossa cranii quadruplo crassiora quam secundum naturam, fungosa autem tota ut pumicem referrent. Priore igitur illo modo utaris licet ad exostoses illas explicandas quæ in exteriore ossium facie exstantes, ex compacta ossea substantia constant, ut in iis exemplis quæ ex Bidloo, Ruyschioque protulimus (p); multo autem libentius sic explicabis postquam explicationes legeris Cl. Hamelii (q), non solum non discrepantes, sed & propriis experimentis confirmatas, dum in viventibus bestiis excitatas ab se ejusdemmodi exostoses secundum varios indurationis gradus inspiceret, & unde proficiscerentur, attenderet. Quin etsi fatetur, exostoses alterius generis, id est spongiosas, necdum excitare potuisse; modum tamen indicat quo has quoque ex periosteo fieri concipiamus, denique concludens, quidquid vulnerat, irritat, inflammat, aut tumidum facit periosteum, cujusmodi injurias ante exostosium productionem persæpe constat accidisse, id omne his posse præbere originem: quæ Experientissimi Viri sententia majus aliquanto apud te pondus habitura est, ubi Commentaria quæ antea scripsit, perlegeris, ossium productionem, & reparationem e periosteo deducentia. Quoniam tamen neque desunt qui adversantia opponant experimenta, & ipse, ut prudentem decet Observatorem, negat, se contendere, exostoses omnes a periostei morbo aliquo provenire; si eas excipiendas esse credas in quibus secundum alterum modum a Boerhaavio memoratum, ossis ipsius laminæ a laminis recesserint; non facile intelliges qua ratione, cum durissimæ sint, & rigidissimæ, dimoveri potuerint, & extrorsum urgeri, curvari, expandi, crescere; nisi si iterum molles factas censeas, & quasi ad cartilaginis naturam pristinam rediisse. Cujus mutationis extant sane in Medicorum libris complura exempla, quorum non pauca indicata videbis ab Eruditissimo Hallero (r), & ne a supra commemoratis Observationibus longius abeamus; Tulpius quoque (f) ossa vidit *adeo tenera, flaccida, ac mollia, ut instar ceræ scalpello facillime conciderentur*, & Richius (t) emollita invenit, ut illam exostosim pro specie quadam habuerit spinæ ventosæ scorbuticæ. Huc adde quæ haud semel a Cel. Heistero (u) non modo in pueris, sed & in viris deprehensa sunt tam mollia, ut scalpello facillime scinderentur, cum affecta essent spina ventosa: quamobrem sicut existimat a pravis humoribus venereis, scorbuticis, variolosis, rachiticis quoque; nam rachiticos extremorum ossium tumoribus obnoxios esse, constat; per sanguifera erosa vascula in ossium cava, & cellulas effusis, & oleum medullare vitiantibus; ut existimat, inquam, ab istiusmodi humoribus osseas lamellas emolliri; sic emollitas, ab eorundem congestione, & pressione extrorsum urgeri, & paulatim expandi, arbitratur. Quam, aut non valde absimilem explicationem quin sequaris in iis præsertim tumoribus quos lamellæ osseæ molles adhuc comprehendant, vix dubito, in illis potius hæsitaturus in quibus cum eæ rigidæ ac duræ undique perciperentur, moles tamen augeri pergeret, imo incrementum annis ultimis nancisceretur maximum, puta quantum digitorum illa apud Meryum (x), & claviculæ in Gedanensi Dissertatione (y): quanquam in his duobus exemplis restat explicationi locus, in hoc quidem propter cartilagineas partes in ambitu hic illic osseis interjectas, in primo autem ob eundem ambitum cariosis ulceribus, pluribus in partibus interruptum. Sed hactenus hæc; vel plura enim attigimus quam opus sit, ut cujus esset generis, & unde facta illa exostosis, intelligas, quæ a nobis in eo de quo protinus sermo fiet, conspecta est, & per dissectionem perlustrata.

60. VIRI annos nati ad triginta, de quo nihil aliud constabat, nisi apoplexia fuisse sublatum, Artubus in Gymnasium illatis cum ibi Anatomen docerem Januario mense A. 1732. extuberantia in sinistri femoris osse occurrit, sphæroidis forma, pomi autem mediocris magnitudine. Exstabat hæc aliquo supra inferiora ejus ossis capita intervallo, a facie posteriore. Serra os, ipsamque secundum longitudinem dissecta cum inspicerem, eam qui-

(k) n. 57. Vid. ejus c. 2. (l) n. 13. (m) De recond. Absc. nat. l. 4. c. 9. §. 4. (n) Schol. ad Obs. cit. supra n. 57.
(o) Prælect. ad Instit. §. 711. (p) supra, n. 57. (q) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1743. Mem. 6. sur les Os Obs. 31. & seqq.
(r) not. *b* ad Prælect. Boerh. in Instit. §. 401. (f) c. cit. supra ad n. 56. (t) cit. supra ad n. 57.
(u) Instit. Chir. P. I. l. 5. c. 9. not. *a* ad n. 5. & Diss. de Oss. Tumor. n. 28. & seqq. (x) cit. supra, n. 56.
(y) cit. supra, n. 57.

dem ex osseis cellulis constantem vidi, medullari oleo liquido, & flavo scatentibus, ossis autem cavum quod exuberantiæ illi respondebat, majori copia refertum olei ejusdemmodi. Cujus utrobique flavedinem, & liquiditatem adnotatione dignam faciebat medulla in ulteriore ossis cavo subrubens, atque concreta; augebatque adnotandi causam tempestas præfrigida, qua cum cætera conglaciarent, pars illa olei ne minimum quidem concrevisset.

61. Mutatio ista medullaris olei in exostosi, & ad exostosim secuta hanc sit, an præcesserit, tibi conjiciendum relinquo. Satis enim superque de osseis tumoribus, quantum ad præsens institutum attinet, scripsisse me, sentio, jamque has Litteras ultra eum quem initio putaveram, modum longe excrevisse. Nec tamen attigi tumores cunctos vel ex iis qui in artus inferiores maxime cadunt, quibus in artubus novissime substiti, cujusmodi inter cæteros Varices sunt, Œdemata, & pedum Clavi; tametsi viderim, nullos ex his esse in Sepulchreti huc respondente Sectione prætermissos. Sed de Varicibus nihil ferme habebam quod dignum esset adnotatione, nisi forte ad Bidloum (z) rejicere te vellem, ut immanem quorundam varicum magnitudinem cognosceres; ad quam jam quidem factam intelligendam, tunicarum venæ laxitatem, sive atoniam ponere necesse est, violentiores exercitationes, diuturniores stationes, graviorum onerum gestationes, & adversas motui sanguinis constrictiones, compressionesve, aliave id genus consequentem. Ad eam vero quæ fieri incipit, dilatationem assequendam non attinere valvularum laxitatem, quis concedat? Imo ad pervulgatum valvularum officium, huc maxime spectans, alterum addendum crediderim eodem pertinens, nimirum ut vinculorum instar, sive ligamentorum, ab uno ad oppositum ductæ parietem, venam quo ad ejus facere possunt, firment; ut minus, cum laxatæ sunt, aut laceratæ, mirandum sit, dilatationem augeri. Œdemata autem ibi satis proposui, ubi de chronicis viscerum, & de hydropicis affectibus scripsi: ex quorum antea habitis tractationibus accepta sunt in Sepulchreto exempla fere omnia quæ hic repeterentur.

Nec de Clavis quidquam esset quod adderem, nisi tu de clavo illo insanabili sententiam nuper quæsivisses meam, cujus clavi tædio vitam inedia finire voluisse Virum Consularem, eundemque Poetam non ignobilem Silium Italicum, a Plinio minori (a) scriptum est. *Causa mortis*, inquit, ei fuit *valetudo. Erat illi natus insanabilis clavus.* Si plura his scripsisset; qualis ille clavus, aut ubi fuerit, de me non quæreres, ut opinor. Vis, divinem igitur. Neque enim cum Celsum (b), Aetiumque (c) perlegeris, ignoras, non modo in pedibus, sed etiam in oculis, nedum alibi, clavos nasci posse, & eorum qui in oculis nascuntur, alium esse qui ab Aetio, ac qui a Celso clavi nomine designatur; ille enim Uveam tunicam extra oculum non parva ex parte prolapsam, & jam duram factam, non secus ac Paulus (d), & Actuarius (e), intelligit; Celsus autem callosa in albo oculi tubercula: qui & clavos alibi extantes, non solum ex contusione, sed ex aliis etiam interdum causis oriri, scribit. Hos tamen omnes sive in pedibus, sive in oculis, sive alibi natos, a figuræ similitudine clavos esse dictos, cum scias; præclare vides, uno hoc nomine quam variæ & natura, & sede, & causis res comprehendantur, nec solum pro his varietatibus, sed & pro asperiore curandi ratione (f) quam facile insanabiles, & tædii, atque adeo dolorum pleni esse possint clavi aliqui, ne dicam omnes, in homine præsertim qui *annum quintum & septuagesimum excesserit*, & *delicato* sit *corpore*, qualem Silium fuisse, idem Auctor docuit Plinius (g). Quæ omnia etsi ita sint; tamen in tanta rem, ut quisque velit, accipiendi facultate, &, quod consequitur, veri assequendi difficultate, nemini quidem aliter existimanti, firmiter adversari me posse, credam; sed non propterea fortasse fiet, quin ad veri similitudinem propius accedere tibi videar, si dixero, non alium hic a Plinio clavum designatum esse, quam pedum. Qui enim oriuntur in oculis, rariores sunt; cæteri autem *nonnunquam quidem etiam alibi, sed in pedibus tamen maxime nasci*, & Celsus (h), Græcique illi (i), & res ipsa adeo confirmant, ut qui, nulla addita sedis mentione, clavum dicit, is, præsertim si Medicus non sit, pedis clavum potius quam alterius partis, significare videatur: quanquam ne Medicus quidem eam facile mentionem, aliudve adjunctum omittet, si clavi nomine designare aliud velit quod minus frequenter soleat eo vocabulo indicari, cujusmodi sunt oculorum clavi, aut furunculorum quoddam genus, quod *nonnullos clavum, aut spinam appellare consuevisse*, leges apud Ingrassiam (k), aut pedum ipsorum quidam clavi sic accepti, ut ab Auctore Medicarum, quæ Galeno adscriptæ sunt, Finitionum (l); in iis enim hæc legitur, *Clavus est ulcus in pedis planta orbiculatum, quod callum contraxit*. Cujus definitionis si Medico erudito Lochnero (m) venisset in mentem, cum speciem *malignioris* cujusdam *clavi* in pedis eadem parte sæpe ab se non sine consecuta morte conspectam describeret; illius mentionem, ut opinor, libentius fecisset, quam morbi, a Priscis *gemursa* appellati, ut pote qui, si vel clavi aliqua species fuit, non tamen in planta, sed quod ait Festus (n), *sub minimo pedis digito*, imo *inter digitos pedum nascebatur*, ut scripserat major Plinius, pariter ab Lochnero laudatus, libro quidem 26. sed capite 1. de gemursa loquens, ut de morbo *celeriter in Italia restincto* jam olim, ut *etiam nomen* esset *obliteratum*. Quæ omnia exempli causa commemorare volui; non quod minoris Plinii ævo tot clavi significationes fuisse apud Medicos, non modo apud cæteros, credam; ut certe erat apud omnes illa qua propterea ipsum quoque usum esse, conjicio. Ex quo, & ex verbo etiam quo rem enunciavit, *natus*, haud ita omnium, ut hujuscemodi morborum, proprio, illud simul intelliges, cur in sententiam non iverim, ut alias facere solitus sum, Medici alterius Doctissimi, qui singulari Epistola, annis superioribus de Silii Clavo edita, fuisse hunc censet, capitis dolorem illum, quem Clavi nomine tamen vocatum ante Valescum de Taranta, id est ante sæculum XIV. se invenire non potuisse pro sua laudabili ingenuitate fatetur. Vale.

(z) Dec. 1. Exercit. Anat. Chir. 6. (a) l. 3. Epist. 7. (b) De Medic. l. 5. c. 28. S. 14. & l. 7. c. 7. S. 12.
(c) Medic. Tetrabibl. 2. S. 3. c. 34. (d) De Re Med. l. 3. c. 22. ubi de prolapf. ocul. (e) Medic. l. 2. c. 7.
(f) Vid. exempla plura apud mox citandum Lochnerum, & in Epistola indicanda. (g) Epist. cit. (h) Sect. 14. cit.
(i) Aet. Tetrabibl. 4. Serm. 2. c. 82. & Paul. l. 3. cit. c. 80. (k) De Tumor. p. n. ubi de Furuncul. (l) jam propius finem.
(m) Eph. N. C. Cent. 1. & 2. Obs. 192. (n) De Verbor. Signific. l. 7.

EPI-

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA LI.

De Vulneribus, & Ictibus Capitis verba fiunt.

TOt funt quæ ad Vulnera, & Ictus attinent in Valfalvæ fchedis Obfervationes, ut fi unis Litteris complecti velim univerfas; librum videar ad te mittere, non epiftolam. Itaque dividere coactus fecundum varias iliorum fedes, eas quæ ad Caput fpectant, nunc mitto, cæteras deinceps miffurus. Ab iis autem incipiens in quibus cranium nihil, aut levius fuerat læfum, ad eas progrediar in quibus plane fiffum, aut perfractum inventum eft.

2. ADOLESCENS annorum fexdecim conjecto lapide percutitur in finiftra fincipitis parte prope futuram Lambdoidem, intervallo duorum circiter digitorum a Sagittali. Nullum confecutum eft fymptoma notatu dignum, nifi quod vulneris labra tumuere; idque aliquot tantum dies ante undecimum. Quo die fe prodidit febris cum frigore, & vomitu, at fine ulla capitis moleftia. Subfecuti funt motus convulfivi, aphonia, furditas, cæcitas, & decimo quarto die ineunte, mors. CRANIUM erat illæfum; & tamen fubjecta vulneri Dura meninx tanto ferme fpatio, quanto fuerat vulnus, inventa eft craffior, laxior, fuperficie inæquali, colore ad fubflavum vergente: & inter ipfam, & Piam pus concoctum ftagnans inter proceffum Falcatum & huic vicinam partem cerebri fuperiorem ad anteriora ufque. Cæterum in toto ipfo cerebro nulla quæ fub fenfum caderet, deprehenfa eft læfio.

3. VIR ad fexagefimum accedens annum, baculi ictum excipit paulo fupra extremam frontis, & finiftri temporis partem, nullo tunc, aut proximis diebus apparente fymptomate; ut ipfe per fe quotidie ad Bononienfe S. Mariæ de Vita Nofocomium veniret, ubi vulneri, cutaneo prorfus, & nullius momenti credito, confueta remedia adhiberentur. Quin etiam per eofdem quatuor, aut quinque dies in foro perftitit caftaneas vendens, ut folebat, præfrigida tempeftate. Sexto autem circiter die deterius fit vulnus, febrique cum frigore, & rigore invadit: ad eundem modum quotidie recurrens, nullo alio accedente fymptomate, quam levi fauciatæ partis gangræna, fenfim hominem confecit. CADAVER contractum erat a frigida, ut videbatur, aeris conftitutione. E vulnere faniei nonnihil inter extremum marginem Temporalis mufculi, & os defcenderat. Gangræna autem erofione fua vulnus ad amplitudinem monetæ quæ *fcutum* Romanum dicitur, dilataverat: ibique os nudum in confpectum veniebat. Exfecto cranio, ne diligentiori quidem inftituta perquifitione ullum potuit læfionis indicium in eo offe animadverti. Meninges tamen eo toto fpatio quo os ipfum detectum fuerat, & faniofæ, & aliquanto craffiores inventæ funt. Subjectum his cerebrum levem quidem, fed tamen evidentem læfionem contraxerat. Nam exterius ad parvi ciceris magnitudinem corrupta erat ejus fubftantia, & in medio pertufa foramine perquam exili videbatur. Hoc cum ea corruptione non ultra exiguam altitudinem defcendebat.

4. Priufquam alias huc attexam ejufdemmodi hiftorias, nonnulla facile ex me quæres; illud primum, quomodo illæfo offe, læfæ tamen fubjectæ meninges, & purulentæ, ac faniofæ fuerint; quin cerebrum quoque ipfum in Viro non fine aliqua noxa repertum fit? Berengarius quidem, ficut habes vel in II. ifta Sepulchreti Sectione (*a*), fieri poffe, fufpicabatur, ut fanies per cranii poros ex vulnere externo tranfiret, præfertim fi ex vulnere liberum exitum non haberet: quod nonnunquam certis quibufdam locis accidere poffe non eft negandum, ut puta qua vafcula fanguifera trajiciuntur, aut qua futuræ laxiores funt. Plerumque tamen fatius eft cum ipfo credere quod Celfi (*b*) verbis eloquar, *offe toto integro manente, intus ex ictu venam aliquam in cerebri membrana ruptam aliquid fanguinis mittere*: rumpi autem illam ex violenta cranii concuffione. Ad eundemque modum plures explicabis, allatarum fimiles, Obfervationes, ut Maucharti (*c*) in primis illam in qua ad decimum ufque diem fignum malum apparuit nullum, & tamen fub cranio undique illæfo quantum noxarum lateret, diffectio ante decimum quartum repente mortui monftravit. Quo autem modo fieri poffit, ut in calvariæ concuffione vafa intra illius cavum rumpantur, a Petro Simone Rouhaultio (*d*) fufe indicatum eft. Quod fi concuffio vix ulla fuerit, & intra minime vitiatum cranium interiora læfa reperiantur; videfis qua ratione conjiceret Bohnius (*e*) id accidere potuiffe in fua, & aliorum Obfervationibus: cujus ex fcriptis (*f*) non paucas excerpes quas huic Sepulchreti Sectioni adjungas. Verum ut ad eas quas ex Valfalva propofuimus, redeamus; quæres deinde, cur fanguis intra calvariam effufus, non continuo, fed tot denique poft diebus inceperit fuæ effufionis figna dare? Nimirum quia tenui ex vafculo tenuiffimæ guttulæ fenfim lenteque deftillantes, non nifi aliquot interjectis diebus, ad eam copiam quæ manifefto læderet, fimulque ad eam corruptionem pervenire potuerint quæ meninges, cerebrumque vitiaret. Utrumque autem citius factum eft in eo qui præfrigido aeri fe jugiter objiciens, caufam præbuit, ut contractis exterioribus vafis, plus fanguinis, ejufque ob cohibitam infenfibilem perfpirationem minus falubris, ferretur per interiora. Contraria quoque externa caufa eofdem poteft effectus producere, fanguinem concitando, & fervefaciendo, ut in filio Theodori ex levi ad fpeciem vulnere capitis mortuo, ficuti, nec fine ratione Vallefius (*g*) conjicit, cum poftquam *nona die* fuerat *in fole verfatus*, prima *acceffferit febris decima die*. Quod fi quæras, cur de duobus quorum hiftorias fcripfimus, is quem citius febris prehendit, nullo præter hanc malo; is vero quem tardius, tot aliis graviffimis accedentibus confectus fit; multiplex difcriminis hujus caufa poteft afferri: primum mora ipfa, qua & copia, & pravitas, in pure, quamvis concocto, latens, facile aucta eft effufæ materiæ: deinde alia in alio corpore, aliaque ætate humorum, & partium difpofitio: denique alia a conjecto lapide, alia a baculo illata violentia. Sic libro Epidemiorum V. (*h*) *qui lapide in caput percuffus fuerat a Macedone*, vides, ut *voce deftitutus effet*, ut *nihil omnino audiret*, ut *moveretur*, id eft *convulfive*, quemadmodum recte interpretatur idem Vallefius (*i*), quæ ferme ea funt quæ nofter paffus eft Adolefcens; fed tardius, videlicet undecima die, non, ut ille, tertia; neque enim ut ille, ab ictu cecidit, neque calvariam habuit fiffam, idque *fupra tempus dexterum*, quemadmodum eadem, paulo fufius repetita libro VII. (*k*) docet hiftoria, minime animadvertente Vallefio, qui tot alias animadverterat, & quærente propterea, *qua parte capitis percuffus* ille *fuerit*. Qua ex hiftoria variam & vim percutientis corporis, & fedem præterea percuffi capitis in hujus vulnerum difcriminibus attendendam effe, intelligis. Sed jam alias fubjiciamus.

5. JU-

(*a*) l. 4. in Schol. ad Obf. 1. (*b*) De Medic. l. 8. c. 4. (*c*) Eph. N. C. Cent. 9. Obf. 40.
(*d*) Traité des Playes de tête ch. 4. & 10. (*e*) Differt. de Trepanat. difficult. (*f*) etiam de Renunc. Vulner.
(*g*) Comm. in l. 7. Epid. ad 29. & in l. 5. ad 97. (*h*) n. 24. apud Marinell. (*i*) Comm. ad eam hiftoriam, quæ ipfi eft n. 5[illegible]
(*k*) n. 18.

5. JUVENI annorum circiter viginti trium duo vulnera cæſim infliguntur, alterum in ſiniſtra parte frontis, alterum quaſi e directo in occipite. Inanis eſt ad vomitum irritatio. Moritur circa diem vigeſimum quinctum. CAPUT ſecando, nihil intus, extrave repertum eſt adnotatu dignum quod ad vulnus occipitis attineret. Vulnus autem frontis primum exterius ſaniem circa ſe inter cutem, & cranium oſtendit, quæ ibi pericranium, & cutis ipſius interiorem faciem herpetis inſtar exedentis eroſerat, & anteriorem, eandemque ſuperiorem muſculi Temporalis partem nonnihil ſeparaverat. Intus vero, quanquam os frontis nihilo magis quam occipitis, læſionem oſtenderat; tamen inter illud os, & Craſſam meningem ſanies erat ad drachmas duas, quæ eam meningem eroſerat. Quin etiam a dextris ſub cranii ſuperiore parte in vaſorum ſanguiferorum meningis ejuſdem interſtitiis materia inventa eſt ſaniei ſimilis; ſed denſior. Cætera intra cranium ſecundum naturam ſe habebant.

6. SENEX annos natus ad ſexaginta, epilepſiæ valde obnoxius, dum ea correptus in terram cadit, ſimul thoracis ſiniſtram partem, ſimul capitis idem latus ſupra Temporalem muſculum offendit. Thoracis ea pars multum dolet: difficilis eſt reſpiratio, & principio ſanguis vomendi conatu per os ejicitur. Caput imbecille eſt, obtuſum, grave; ut interrogatus, vix reſpondeat. MORTUI Thorace aperto, ſiniſtra cavea ſana; in dextera autem ſerum ad libram circiter invenitur, & pulmo ſuperius ad pleuram adhærens, totuſque, ut in peripneumonia ſolet, induratus. Cordis ventriculi concretiones polypoſas continebant, & dexter quidem majorem. In Capite ſiniſter muſculus Temporalis contuſus aliquantum: cranio autem recluſo, inter ſiniſtrum os Petroſum, & Duram meningem concreti ſanguinis portio invenitur, arcte adeo eidem meningi adhærens, ut non niſi vi ſeparari poſſit. Cæterum Pia ad vaſorum latera *gelatinoſam* ſeri concretionem; ventriculi paululum feroſi humoris oſtenderunt: reliquum cerebrum ſanum fuit.

7. VIR quadraginta annos natus ex alto cadens, oculum ſiniſtrum contundit: cutis autem ſupra ſupercilium ab acuto forſan lapide laceratur. Principio febre corripitur: quæ nonnihil poſtea remiſſa eſt. At circa duodecimum diem, poſt admiſſum errorem in exacta vivendi norma, vehementior febris ſupervenit: cui circa decimum quartum convulſio accedit totius ſiniſtræ faciei partis cum ſævo in ipſo oculi bulbo dolore Mors tandem circa vigeſimum ſecuta eſt: CAPITE perluſtrato, conſpecta hæc ſunt. Laceratæ ſupra ſupercilium cuti is ſuberat nervus qui ex orbita erumpens, ſurſum per frontem reflectitur, ut aut contuſus, aut alia ratione facile violatus convulſionem ciere potuerit. Oculi autem bulbus extima parte putreſcens, levem eroſionem attulerat oſſi quod orbitæ, & cerebro interjicitur, ſic tamen, ut hoc eo quidem loco ſanum eſſet. Nam ſiniſtram verſus occipitis partem modica cerebri portio a nativo colore ad ſubfuſcum vergebat. Dura autem meninx ei portioni reſpondens, exterius ſanie madebat leviter.

8. Quanquam in caſu ab alto præter eam quæ manifeſto contuſa eſt, partem non raro accidit, ut alia quoque minus evidenter contundatur, eoque minus mirandum eſt, imo oſſe frontis alliſo, noxam, & ſaniem intus ad occiput repertas eſſe; tamen in Juvene quoque (*l*) a ſiniſtris vulnerato, cum ſaniei ſimilis materia a dextris inventa ſit, & in Sene (*m*) non ea pars thoracis quæ humo afflicta fuerat, ſed oppoſita internum vitium oſtenderit; inferius (*n*) de his aliquid adjiciemus: ut de convulſionibus pariter, nervi læſiones qui ſub ſupercilio reflectitur, conſequentibus. Nec tamen ei nervo dumtaxat, ſed & ſaniei qua meninx Craſſior madebat, & convulſiones, & mortem hujus Viri tribuimus: ut Senis morbum, & interitum partim peripneumonicæ pulmonis conſtitutioni, partim ſanguini inter cranii baſim, illamque meningem concreto, ad eandemque non minus adhærenti, quam in viro adhærebat, qui ex caſu ab alto intra quatriduum interfectus proponitur in Commentariis Petropolitanæ Imper. Scientiar. Academiæ (*o*). Cæterum quæ intra cranium noxæ, ipſo illæſo, in his tribus Obſervationibus deprehenſæ ſunt, ad eundem modum explicari poſſe, intelligis, ad quem duæ quas ante ipſas legiſti, explicatæ ſunt (*p*). Neque aliter explanandas quinque cenſebis, quas continuo ſubjiciam, cranio quidem exterius læſo, ſed intus omnino integro.

9. SENEX annorum circiter ſeptuaginta ex alto in terram cadens, poſteriorem dexteram ſincipitis partem allidit. A caſu ſemiſtupidus jacet: & quamvis paulo poſt ſtupore diſcuſſo, ſuis ſe pedibus in Noſocomium conferat, negat tamen, ſe quidquam de caſu ſcire, ullamve ejus rei memoriam habere. Nulla vulnus primis diebus ſymptomata comitabantur. Sed vix ſeptimo die ſuperato, gangræna vulnus corripitur: gangrænæ autem febris adjungitur. Attamen illa paucorum dierum ſpatio ſublata, hæc quoque tollitur. Poſt hæc æger de gravante poſteriora capitis dolore queritur, nec tamen vehementi. At circa diem decimum ſeptimum triduo quaſdam per artus tenſiones ſentit. Circa vigeſimum autem febre corripitur cum rigore, & vomitu. Quæ ſine vomitu deinceps modo bis, modo ter quotidie revertens, omnibus ſenſim deficientibus actionibus, ægrum confecit circa trigeſimum diem. SINCIPITIS os dexterum prope Sagittalem, & Lambdoidem ſuturam, exteriorem laminam comminutam habebat; intus vero erat omnino integrum. Inter utramque meningem, & in cerebri ventriculis ſerum inerat; ut univerſum uncias ferme quatuor æquare poſſet. Cerebrum molle erat, & flaccidum: & laxiori ſpatio intra cranium claudebatur.

10. Quatuor in hunc ægrum convenire videbantur eorum quæ cum ſunt, magna cerebri credi poteſt fuiſſe concuſſio: caſus ab alto, ſtupor caſum continuo ſequens cum ipſius caſus oblivione, non perfractum cranium, & majus inter hoc, cerebrumque intervallum. Ludovicus Duretus (*q*) ad illum Coacarum locum: *Quibus concuſſum eſt cerebrum, doluitque percuſſis, aut lapſis; continuo voce capti non vident, nec audiunt, ac fere moriuntur*, ſatis indicat, quanto opportunius concuſſioni ſit cerebrum, *ſi forte priſcam amiſerit ubertatem quæ totam calvariam occupabat*. Hanc autem ubertatem Falloppius (*r*) ut non ſecus ac Fernelius (*ſ*) in pleniluniis, *quando luna lucet tota nocte*, agnoſcebat, ſic *quando non eſt plenilunium, calvariam non prorſus repleri a cerebro, ſed adeſſe ſpatium aliquod, & vaſa, quæ colligant, eſſe aliquantulum diſtracta*, affirmabat *eſſe veriſſimum*, idque ſe *in diſſectionibus obſervaviſſe*. Quod an alii poſtea Anatomici, non verbis tantum, ut Piccolhominus, a me tibi alias (*t*), cum in hunc eundem incidiſſem ſermonem, nominatus; ſed accuratis obſervationibus confirmarint, non memini; tametſi ea confirmatio valde congruere cum ſententia illorum potuiſſet qui pro variis lunæ phaſibus variam morborum vim, capitis præſertim, variumque ex hujus vulneribus periculum eſſe, non dubitabant. Memini tamen, cum apud quoſdam, & nominatim apud Joannem Salzmannum (*u*) in quibuſdam ſubjectis inter anteriores cerebri lobos, & cranium *interſtitium ad pollicis craſſitiem excedens* (an *accedens*) *quandoque conſpici*, legiſſe; tum mihi quoque non æque ſaltem in omnibus repletum cerebro cranium eſſe viſum, ut in Adverſariis (*x*) indicavi: quanquam varietas hæc an variis lunæ phaſibus reſponderet, neque illi ajunt, neque ego, ut verum fatear, unquam attendi. Non me quidem fugit, ut olim Gliſſonius (*y*) ſcripſit, *in vivis animalibus eſſe tantum potentia, non actu* inter ventris viſcera *cavitates*, & vi

(*l*) n. 5. (*m*) n. 6. (*n*) n. 41. & n. 16. (*o*) Tom. 7. (*p*) n. 4. (*q*) Interpret. l. 3. tr. 2. c. 2.
(*r*) Tract. de Vulner. c. 12. (*ſ*) Pathol. l. 7. c. 8. (*t*) Epiſt. 4. n. 32. (*u*) Differt. de mira cranii Fract. §. 17.
(*x*) VI. Animad. 84. (*y*) Tract. de Partib. Continent. c. 16. n. 21.

vi æquabilis compressionis musculorum abdominis omnes illius *partes contiguas esse*; ita hodie inter quascunque viventis corporis partes nullum usque a Præstantissimis non paucis Viris intervallum agnosci. Attamen cum immutabile cranium sit; cerebrum autem magis, minusve possit turgere sive ab lunæ phasibus, ut ab Doctissimo Meadio (*z*) traditum est, sive a a quacunque causa quæ sanguinem augeat, aut expandat; non satis video, cur illud minus, magisve a calvaria distare interdum posse vel in viventibus, pernegemus. Accedit huc substantiæ ipsius cerebri contractio ac densitas, quæ undecunque adveniat (nam vel ab senectute ipsa fieri, censebant Veteres, & in his Liebautius (*a*)) molem imminuat cerebri, &, quod consequitur, a calvariæ fornice retrahat, necesse est. Littrius (*b*) certe & qualem dicimus substantiam cerebri, & a cranio non modice distantem offendit in robusto juvene qui vehementissimo cursu caput quanta maxima vi potuit, ad parietem allidens, se puncto temporis interfecerat. Quamvis autem eam cerebri constitutionem ipse pro concussionis effectu habeat; erunt fortasse qui cum Dureto pro causa habere malint concussionis vehementioris, multo autem plures calvariam minime fractam, ejusque ad corpus durum, & immobile allisionem. Nosti enim quantum utrique huic causæ concussionis cerebri a Chirurgis recentioribus tribuatur, secundæ quidem propterea quod *cerebrum agitatum versus corpus durum, & retro pulsum per illud, subit uno momento duos motus contrarios*; primæ vero, quia *si cranium non frangitur, totus impetus percussionis dirigitur ad cerebrum*, quippe nulla ex parte *interceptus* a magna fractura, aut ab *osse in plura frusta diffracto*. Cur igitur, inquis, cum in Sene quem modo ex Valsalva descripsisti, neque causæ deessent hæ duæ; caput enim ad solum alliserat, craniumque non habebat perfractum, & tot alia esse viderentur, ex quibus magna conjici posset cerebri concussio; ille tamen non ante trigesimum diem est mortuus, nec gravia adeo passus est mala, neque intra cranium quidquam sanguinis, aut puris ostendit? Credo, quia ex alto quidem, sed fortasse neque ex altissimo loco, neque in saxa cecidit, & pars impetus percussionis ab lamina, quæ comminuta est, cranii exteriore intercepta fuit. Stupor autem levis, brevisque, & oblivio quæ tum acciderunt, cum sine cæteris malis acciderint quæ ab Hippocrate sunt enumerata, minorem concussionis violentiam significarunt. Noster enim Petrus de Marchettis, ut in Sepulchreto quoque istic (*c*) habes, *aliquos ex prolapsu, aut ictu læso capite, apparente solo hoc symptomate* (*mentis* videlicet *alienatione cum privatione sensus, & motus*, quæ sane graviora sunt quam quæ nostri Senis casum continuo exceperunt) vidit *sequenti die omnino liberatos*. Cum propter hæc igitur fuerit concussio levior, eoque levior, si forte jam tum cerebrum molle erat, & flaccidum, aut ad hanc constitutionem accedens, non mirandum est, quod crassiuscula vasa sanguifera perrupta non sint, sed ea dumtaxat tenuissima unde lentissimo defluxu quatuor illæ feri unciæ destillarint, quæ sensim læsis actionibus hominem denique peremere. Quod si forte humorem illum ex ruptis tenuissimis, non sanguinis, sed lymphæ vasculis, sensim provenisse, malueris, arbitratus, sic facilius intelligi tum horum disruptionem, tum longam effusi illius sine evidenti corruptione moram; habebis, quibus auctoribus id sentias, & in iis Rouhaultium (*d*), & ante hunc Bohnium, qui dissectiones, etiam suas, unde hoc conjiceretur (*e*), produxit, & quod in medio primum reliquerat, in altero Scripto (*f*) se lymphæductus *circa anfractus inprimis cerebri* in quodam puero *turgidissimos* vidisse, confirmavit. Cæterum in cerebri concussione, vasorum aliquod rumpi, ex creberrimis quidem Observationibus apparet, quibus accensere potes editam a Christiano Vatero (*g*); tamen in lethali concussione id esse perpetuum, quasi effusi humores semper, cerebri autem concussio nunquam per se interimeret, ab iis tradi posse non videtur, quibus laudata Littrii historia, itemque altera Cl. Hævelii (*h*) cognita sit. In neutra enim a gravissima capitis allisione quidquam effusi inventum est. Nec siquis dicat, ideo effusionem non esse factam, quod protinus a concussione simul cum vita humorum motus desierit; quidquam proficiet. Nam præterquam quod ex secunda historia liquet, hominem duodecim circiter horas ab allisione vixisse; certe neutrum effusio, quæ nulla erat, occidit. Sola igitur per se cerebri concussio id fecit. Quamobrem vel quando effusio conjuncta sit; dubitare sæpe licet, hujus, an illius vis major fuerit ad necandum. Quo autem modo vehementius percussi cranii particulæ concutiantur, concussæque vel majorem quam sua est, concussionem cerebro afferant, hujus autem concussio propriam, non magis invisibilem, quam teneram, intimam structuram, hujus fibras contendendo, laxando, contorquendo, comprimendo, complicando, lacerando, aut quavis alia ratione vitiando, inutilem necessariis muneribus reddat, conjecturas legere Bohnii (*i*) poteris. Quibus perlectis, supervacuum fortasse credes inquirere, an vitium aliquod ejusdemmodi in nervorum quoque trunculos, ubi ex Oblongata jam egrediuntur, medulla, a magna cerebri concussione inducatur, & num, si inductum sit, ipsum per se solum gravissima illa omnia afferre possit mala quæ tum sequuntur. Jam vero, his disquisitionibus sepositis, ad graviores quam in descripto Sene, vulnerum capitis effectus, sive consecuta in vivis, sive in mortuis reperta spectemus, proponendos pergamus.

11. MULIER quadraginta amplius annos nata, e scala alta cadens, sinistram sincipitis partem lædit paulo supra os temporis. A casu quasi exanimis jacet: tamen paulo post sana, ut antea, esse videtur, neque læsio nisi cutis, apparet. Quæ tametsi circa decimum quartum die gangræna, febri comitante, prehenditur; intra dies tamen paucos illa primum, mox hæc abigitur. Verum ante trigesimum diem iterum febris ingruit, cum frigore: eique circa trigesimum quartum apoplecticus affectus accedit cum aphonia, & motus privatione in tota dextera parte corporis, sensu superstite. Attamen quæ dicebantur, se intelligere, nutibus significabat: partem autem illam quædam quasi convulsiones epilepticæ, interdum toto corpore excitatæ, non minus quam sinistram, movebant. Tandem circa quadragesimum diem est mortua. CRANII exterior lamina qua parte caput læsum fuerat, in semicirculi formam aperta erat; sed ossis interiora erant integra. Piæ tamen meningis pars illa quæ ei loco subjiciebatur, saniosa erat, & cerebrum ad eundem locum subfusco pallido colore infectum. Ventriculi autem ejus sani, ut & tota pars dextera.

12. VIRGO annorum viginti quinque, in terram cadens, peracuto lapide in sinistra frontis parte sauciata est. In Nosocomium excepta, assidua febri torquebatur, quæ in dies augescebat. Vulnus corripi gangræna cœpit: quæ tempestate illa (mensis erat Junius A. 1689.) vulneribus omnibus superveniebat. Aliquo post tempore quasi fatua ægra facta, vix audiebat, non loquebatur, in adstantes oculos defigebat. Accessit denique totius corporis tremor: quo durante mortua est initio diei duodetrigesimi. OS vulneri subjectum parva exterius fovea, & quasi foramine excavatum erat, circum quod tres conspiciebantur rimæ. Sed neque hæ, neque foramen ad interiora perveniebant. Meninges tamen qua parte vulneri respondebant, erosæ erant ambæ, & hinc serosa colluvies prodibat, quæ per universam cerebri substantiam diffusa, gravi ipsam odore, & nigricante colore infecerat.

13. Si forte eadem fuisset tempestas qua, ut hujus Vir-

(*z*) De imper. Sol. ac Lun. (*a*) Schol. ad Holler. Comm. in Hippocr. Aph. 58. S. 7.
(*b*) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1705. Obs. Anat. 12. (*c*) Schol. ad Obs 12. (*d*) Tr. cit. supra ad n. 4. c. 11.
(*e*) De Renunc. Vuln. Sect. 2. c. 1. (*f*) De Trepan. diffic. (*g*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obs. 165.
(*h* Commerc. Litter. A. 1741. Hebd. 14. in fin. (*i*) c. 1. cit. (*k*) n. 3.

Virginis, sic & Mulieris, & Senis de quibus novissime, & Viri de quo initio ferme (*k*) dictum est, capitis vulneri gangræna accessit; locus huc forsan attineret ex libro IV. Epidemiorum (*l*): *In Aeno quicunque capite vulnerati, horridi erant, maligni, & suppurati*, omnino autem ea quam istic in Sepulchreto (*m*) habes, Pigræi Observatio annum quendam memorantis *in quo capitis omnibus vulneribus prope superveniebat gangræna*. Quædam certe pravæ aut alimentorum præcedentes, aut aeris præsentes, quantumvis interdum sensibus occultæ, constitutiones vitium communiter, aut morbum alium addunt morbis eo tempore contingentibus, ut sæpe a Medicis adnotatum est, vulneribus præsertim fere cunctis gangrænam, velut annis superioribus Lucetiæ Parisiorum (*n*), itemque in ea ipsa de qua sermo est, Urbe Bononiensi (*o*).

14. ADOLESCENS annum agens duodevigesimum, gracilis, & subnigri coloris, jacto lapide percussus ad alterum ossium sincipitis qua ex ipso Temporalis oritur musculus, biduum transegit sine ullo; si febrem excipias; quod adnotatione dignum esset, symptomate. Postea autem in S. Mariæ de Vita Nosocomio decumbenti vulnus die sexto factum est lividum; quod ex eo prodibat, vehementer fœtidum; & febris acuta. His prope octavum soporosa accessit affectio; ut interrogatus nemini responderet. Interdum suspiriosas emittebat voces. Facies tota facta erat tumida, & flava. Cum his omnibus ad undecimum pervenit diem, quo cum ingenti superexpiratione interiit. CADAVER universum icterici videbatur. Ex vulnere purulenta materia plures sibi fecerat vias inter cranium, & cutem: quam etiam eroserat. Os autem a lapidis ictu aliquid asperitatis superficie tenus contraxerat: nullamque ab interiore facie læsionem, quæ sub sensum caderet, ostendit. Attamen inter os, & Duram meningem in hujus vasorum interstitiis materia cinerea animadversa est, non multum puri densato absimilis, ea dumtaxat parte quæ ictui subjecta fuerat: eademque dumtaxat parte cerebrum quoque ad duorum digitorum transversorum profunditatem livorem contraxerat. Reliqua intra cranium omnia sana erant. Sana quoque in Thorace omnia. Sanguis autem erat maxime fluidus, si in dextero cordis ventriculo excipias polyposæ concretionis inchoamentum.

15. ADOLESCENS alter eadem ætate, sanguineo temperamento, habitu autem subpingui præditus, Kalendis Novembr. A. 1688. in superiore frontis parte ad lævam fauciatus, continuo cadit cum aliqua capitis perturbatione. Inde ad S. Mariæ de Morte Nosocomium adductus, felicem curationis exitum sperare posse videbatur, cum sine febre naturalia munia satis obiret. Ecce autem die undecimo febris ingruit: quæ postridie gravior facta, secandæ iterum venæ causam præbuit. Vulnus pro concocto pure, serosum & sanguinolentum emittebat humorem: pars frontis vulneri subjecta intumescebat: dolores autem capitis, artuum, & dorsi accedebant, qui sub decimi quinti diei finem in spasmodicas affectiones degenerarunt. Eodemque tempore, cum illo ineunte die delirare cœpisset adeo, ut vinculis coerceri debuerit, vivendi finem fecit. INTEGUMENTIS communibus circa vulnus dissectis, multa huic circumjecta saniosa materia inventa est, quæ ubi frons intumuerat, ad oculum usque extendebatur. Os autem a sauciante ferro superficie tenus dumtaxat læsum fuerat. Hæc exterius. Intra cranium autem inter Crassam, Tenuemque meningem, qua parte hæc vulneri respondebant, saniosæ materiæ copia reperta est; quamvis nullam in iis membranis, nullam in toto cerebro læsionem animadvertere licuerit, nisi quod sanguifera vasa quæ sub pure latebant, a nigerrimo coagulato sanguine quasi varicum instar turgebant. Thoracis viscera, quæ aliquando in ejusmodi morbis affici solent, illæsa erant: polyposa tantum concretio in dextero cordis thalamo conspecta est.

16. Ex his quæ sub finem hujus historiæ scripta sunt, intelligis quare in extrema superiore historia adnotatum sit, sana in thorace fuisse omnia. Quas autem interdum Valsalva noxas in thorace eorum vidisset qui capite vulnerati decesserant, proximæ quatuor ostendent Observationes. Earum prima confirmare simul poterit quædam ex iis quæ alias (*p*) scripsi de nervi sub supercilio reflexi læsionibus. Nam pro harum diversa vi, & conditione leves interdum, & in oculo subsistentes, gravissimæ autem aliquando, & latius diffusæ convulsiones oriuntur. Ad leves illas ex parte aliqua fortasse attinet is quem alias memoravi, Coacarum locus (*q*), *visus obscuratur in vulneribus incussis in supercilium, & paulo altius*; ad gravissimas autem, ut puto, Lancisii verba, alias (*r*) producta, *vulnera iis locis periculosiora solere accidere*, eodemque ex parte saltem attinuisse, crediderim, ut convulsionem faciei in Viro cujus vulnus ad supercilium supra (*s*) descriptum est, ita & multo latius diffusas, vehementissimasque convulsiones quæ vulnus eidem inflictum loco in eo de quo protinus dicam, sunt consecutæ.

17. JUVENIS annorum viginti sex, lapide ab inimico conjecto, fauciatur ad dexteram supercilii sinistri partem. Illico quidem cadit; sed continuo surgit, & vegetus hostem insequitur. Postmodum eodem animi vigore ad S. Mariæ de Vita Nosocomium se confert. Ubi, postquam debita applicita remedia fuerant, necesse fuit quasi cogere ut remaneret, quippe qui ejusmodi vulnus parvi pendebat. Illo ipso die Quartanæ febris intermittentis, qua tum forte implicitus erat, paroxysmus expectabatur: qui & affuit: sed febris continua facta est cum pulsu magno, & vehementi, capitisque dolore non modico. Febri circa diem septimum se comitem addidit delirium cum motibus convulsivis nonnullis. Prope undecimum una, aut altera febrilis accessio ingruit cum peculiari rigore. Cessat tandem delirium: & homo soporosus jacet, nisi quod convulsivis motibus concutitur. Quin noctu animadvertisse pluries se, dicebant adstantes, elato capite, & ambabus constrictis manibus, nisu quasi incredibili e lecto elevatum: quibus desinentibus motibus, mortui instar jaceret. Manus tamen dextera per duos ante obitum dies paralytica fuit, quod ad motum attinebat; nam quod ad sensum, non erat hoc prorsus destituta; octo autem post horis dexter quoque pes debilius moveri cœpit. Sed jam ante hos dies laboriosa facta respiratione, tandem decimo quarto exeunte mortuus est. VULNUS exterius perlustrando, parvus ad latus ejus sinistrum abscessus animadvertitur, cujus pars saniei inter musculos, & cutem aurem versus prorepserat. Sed os, vulneri subjectum, fissum erat, eique respondens Dura meninx leviter læsa: anterior autem pars cranii ab eodem, id est sinistro, latere pure inter Duram, & Piam meningem concluso replebatur. Quod pus subjecta cerebri substantia videbatur imbibisse; eodem enim erat colore; sed superficie tenus. Cætera sana; nisi quod aliquantum seri ad cerebri basim inventum est.

Thorace aperto, in pulmonibus varia hic illic tubercula reperta sunt duriuscula: quorum nonnulla incisa, sinceram saniem emittebant; reliqua, necdum suppurata, glandulosi corporis firmitudinem referebant.

18. PUER annorum circiter tredecim ictu lapidis vulneratur in dextera sincipitis parte supra musculum Temporalem. Cadit illico cum sensuum internorum obscuratione: & vomit. Defertur in idem Nosocomium: neque ad diem usque decimum quartum febre corripitur. Hac accedente, per vulnus multum saniei; per os purulentæ materiæ aliquantum, spuendo, ejicit. Circa diem vigesimum supervenit delirium; circa decimum quintum mors. A CRANIO cutem separando, circa ipsum, & pericranium parvi sunt abscessus animadversi: qui nullam, quæ sub sensum quidem caderet, cum vulnere communicatio-

(*k*) n. 3. (*l*) n. 26. apud Marinell. (*m*) in Schol. ad §. 6. Obs. 6. (*n*) Malovin Mem. de l'Acad. R. des Sc. A 1748. & 1741. (*o*) Vid. Commerc. Litter. A. 1738. Hebd. 41. n. 1. sed & aliis postea annis idem accidit ibidem. (*p*) Epist. Anat. 18. n. 7. (*q*) n. 3. apud Marinell. (*r*) Epist. Anat. 18. n. 7. in fin. (*s*) n. 7.

cationem habebant. Sub vulnere autem os fractum, atque depressum, arcte adhaerebat Durae meningi, cui & nonnullas sui acuminatas particulas infigebat. Laceratio tamen ejusdem meningis sub sensum non veniebat, ut neque ulla cerebri laesio, si unam aut alteram seri unciam excipias, quae, dum cerebrum eximebatur, per Infundibulum prodiit. Thorace recluso; pulmones valde rubentes, parvique in his abscessus pure pleni reperti sunt.

19. JUVENIS in sincipitis latere sinistro lapide ictus, concidit. Per se tamen in Nosocomium venit S. Mariae de Morte. Nulla erant symptomata. Viginti circiter exactis diebus, cum jam multum sibi in alimentis indulsisset, febris accessit horrifica, quae pluries recurrendo, aegrum torquebat. A qua etsi liberatus est; detecto tamen in vulnere ossi nunquam quoad vixit, induci cicatrix potuit. Post eas febres tussis ingruerat, quae sicca diu fuit, donec biduo, aut triduo ante mortem sputa eduxit purulenta. Gangraena interim ex longo decubitu nates occupaverat: praetereaque illa quae obitum praecessit, nocte, abscessus in dorso ingens est animadversus: qui per se disruptus magnam puris copiam effudit. Itaque, sine ulla capitis actionum laesione, secundo superato mense, interiit. CADAVER & ab longo ejusmodi morbo, & a mora, quia non nisi post aliquot a morte dies secare licuit, gravissime olens, diligenter tamen dissectum est. Capitis integumentis amotis, ad superius vulneris latus disjunctio conspecta est Sagittalis suturae: os autem sincipitis qua portione semper detectum fuerat, illaesum; sed in caeteris partibus hic illic carie erosum, praesertim vero prope suturam Squamosam, ubi totam illius crassitudinem caries perforaverat. Dura tamen, ei ossi subjecta, meninx intacta fuit, nisi quod ad sublividum vergebat colorem, & quasdam osseas particulas sibi adhaerentes ostendebat; ab interiore autem facie sub ipso vulneris loco annexum sibi abscessum habebat, in excavata cerebri substantia conditum, parvum tamen, vix ut minorem avellanam continere potuisset: ex quo, dum ea meninx a cerebro divelleretur, pus crassum, & viride prodiit. In cerebri dissectione serum, sed paucum, in cranii basi animadversum est. Thorace aperto, pulmones inventi sunt parvis abscessibus multis, ac variis excavati: quorum nonnulli a tuberculi natura ad abscessus conditionem vergentes, nondum perfectam continebant saniem, sed dumtaxat mutari in fluidam saniosam materiam incipiebant. Pericardium multam aquam; cor nullam polyposam concretionem habebat. Inquirere tandem placuit, num ad ingens cavum abscessus illius qui in dorso erat, ullus per musculorum interstitia pateret aditus, per quem materia a capite illuc defluere potuisset. Verum hujus rei indicium nullum repertum est, cum interpositae partes, externae praesertim, sanae essent. Musculi autem passim in hoc cadavere pallidi, & qui Abdominis vocantur, lividi erant.

20. VIRO annos nato quinquaginta, baculo pars sincipitis sinistra percutitur, nullo vulnus consequente symptomate. Venit per se ad Nosocomium: ubi a peritis Chirurgis nulla esse, nisi externa, laesio censetur: feliciterque usque ad decimum quartum diem, ne uno quidem se prodente symptomate, procedit curatio. Sed eo ipso die febris invadit cum rigore, & ad ventrem dolore. Item insequentibus diebus respirationis difficultas accedit cum sensu ponderis, tussi, & purulenta excreatione. Mors denique circa vigesimum secundum diem. IN CAPITE cum praeter eam quae exterius apparebat, laesionem, nulla in cranio, nulla in cerebro, nisi quod paululum seri in hujus dissectione emanavit, usquam deprehendi potuisset; reclusus est Thorax. Cujus utrumque cavum pure plenum; pulmones autem, quamvis a costis soluti, pluribus distincti tuberculis inventi sunt, quorum aliqua jam suppurata, saniem incisa emittebant. In pericardio vix aquae vestigium. In cordis ambobus ventriculis polyposae concretiones, in dextero major, in sinistro autem minor. Ventre denique aperto, in hepatis parte dextera crebra tubercula conspecta sunt, & in his nonnulla quae jam pervenerant ad suppurationem.

21. Vides, ut propriis Observationibus adductus Valsalva sit ad scribendum (*t*), in capitis vulneribus affici aliquando thoracis viscera: quanquam adduci poterat & alienis. Nicolaus enim Massa (*u*) conspexerat jam A. 1533. praesente Victore Trincavella cum aliis doctissimis Viris, ea quae cum extare haud videam non modo hic in Sepulchreto, sed neque apud ullos, quod meminerim, qui de rebus ejusmodi egerunt, Scriptores; presse hic tibi commemorabo. Quidam ex vulnere inflicto dexterae capitis parti prope Sagittalem futuram, cum meningum incisione, mortuus erat delirans, & paralyticus; quod ut plurimum, inquit, fieri solet; eo corporis latere quod vulneri opponebatur. In capite duo inventa sunt apostemata quorum pus erat laudabile, alterum in substantia cerebri prope vulnus, alterum in cerebello posteriore. In Thorace autem sanies multa, & mala deprehensa est intra sinistri pulmonis ulcus, cujus cavum majus erat dimidiato cortice ovi gallinacei. Fuit & sanies manifesta in sinistrae cordis auriculae facie exteriore, quae tota erat exulcerata. Sed in ventriculo etiam cordis dextero in columna carnea apostema erat notabile, ascendens usque ad unam ex valvulis, ipsam quoque tumore notabili, & *apostemoso* tumentem. Et ne forte credas, haec thoracis apostemata ante vulnus jam fuisse; testatur Massa, notum sibi fuisse hominem, neque unquam de ullo dolore conquestum, neque tussi vexatum vel postquam vulneratus jacebat, &c. Ad hanc addendae sunt Marchetti nostri Observationes (*x*). Quae cum multo notiores sint, atque adeo in Sepulchretum (*y*) relatae; videre ibi poteris, quam saepe in capitis vulneribus erosos pulmones, & pleuram invenerit, dimidiumque thoracis caveae pure refertum, arguatque eos qui non a capitis vulnere hoc deducant. Ipse enim ob praevios colli dolores parte praesertim postica, & laterali, materiam purulentam ex vulnere in cavum thoracis descendere, non dubitabat. Quam tamen viam per Valsalvae in Juvene (*z*) Observationem vidisti ne ad dorsi quidem abscessum confirmari potuisse.

22. Habes igitur alios praeter Valsalvam qui in capitis vulneribus pus interdum intra thoracem invenerint. Sunt & qui in ventre, ut idem Marchettus (*a*), qui lienis etiam labem deprehendit, & purulentas pustulas; ut alii, quantum in Sepulchreto (*b*) referri video, qui in ventriculum quoque, intestina, & mesenterium translata ajunt apostemata. Sed cum iidem, & Marchettus, & Bohnius (*c*), qui promiscue pleuram quoque, pulmones, lienem nominat, jecur non omittant; tum plerique alii viscus hoc unum memorant in quod ex fauciato capite pus traducatur. Idque ex historiis omnibus, & Scholiis cognosces quae sub Observatione XVI. in Sepulchreto ipso proponuntur. Neque enim officiet tibi operarum incuria (*d*), *Apostema in capite*, aut *vulneribus Hepatis* pro *Apostema in hepate*, & *vulneribus Capitis* scribentium. Illud fortasse potius officeret, ut Ballonium crederes quod de abscessu scripsit in concava jecinoris parte observato, id tanquam sibi certum proposuisse; quando inspecta illa unde is locus acceptus est, Appendice ad libellum de Convulsionibus, non ea leguntur quae in Sepulchreto (*e*), *atque id a plerisque Chirurgis observatum esse, scio*; sed haec, *An id fiat, eveniatque, nescio, sed tamen a plerisque Chirurgis id observatum esse, audivi. Sed si fiat, qua ratione contingat, & an sit verisimile id fieri posse, porro quaestione dignum erit.* Cavebis igitur, ne Ballonium inter hujus apostematis Observatores ponas, qui inter Explicatores ponendus est, ut contra a quodam non inter Explicatores, sed inter Observatores referendi erant nonnulli, qui Observationis testes dumtaxat fuerunt. Sed mul-

(*t*) supra, n. 15. in fin. (*u*) lib. Introd. Anat. c. 28. (*x*) Obs. Med. Chir. 15. (*y*) Schol. ad §. 2. Obs. 16.
(*z*) supra, n. 19. (*a*) Schol. cit. (*b*) Obs. 5. §. 4. (*c*) De Renunc. Vuln. S. 1. (*d*) §. 1. & 3.
(*e*) §. 4.

multo magis cavebis, si forte rem explicare aveas, ne ponas quidquam cum Observationibus non consentiens, quasi in plerisque, aut fere semper, aut, quod ponere Barbettus (*f*) non dubitat, in *solum hepar* e capite pus transferretur. Vidisti enim qui etiam in cor, pulmones, lienem translatum conspexerint: quod ultimum viscus scribi ab illo miror, non dico in his casibus, sed in universum *rarissime in cadaveribus male constitutum* deprehendi. Verum ad hæc sæpe cogit major in explicandis, quam in observandis quibusdam rebus solicitudo. Quo magis inter eos qui de his postea scripserunt, laudandus est Cl. Molinellius (*g*); qui, ut par est, rem sibi prius accurate observandam, quam explicandam esse, censuit: viditque interdum pus in alias quidem partes, sed non in jecur; in non paucis autem neque in hoc, neque in illas translatum; in aliis vero in jecur utique, sed non secus a vulneratis, aut exulceratis aliis partibus quam a capite. A quo ut magis intelligas non sæpe adeo in jecur traduci; sic habeto necdum accidisse mihi, quod meminerim, ut id viderem; Valsalvæ autem in tot dissectionibus vix semel, idque cum in pulmones quoque, plurimumque in ipsas thoracis caveas esset translatum. Fieri tamen potest, ut aliquando ideo non viderit, quod non quæsiverit, & nominatim in eo Adolescente (*h*) cujus facies ante mortem facta erat flava, cadaver autem universum icterici videbatur; nam ut in Sepulchreto (*i*) exemplum habes morbi regii cum duritie, & dolore in regione hepatis, hujusque putredine, capitis vulnus consecuti. Sed ob eam ipsam quam Valsalva animadvertit, flavedinem, non facile creditu est, quomodo jecur se haberet, non quæsivisse: & tametsi in iis præsertim quibus ista, aliaque læsi hepatis indicia sint, vulnus autem capitis siccum fiat, aut repente, & præter rationem minus det puris, suspicari licet, plurimis, quas legi, Observationibus confirmantibus, pus in jecur esse transvectum; res tamen pro certa non est prædicenda. Subesse enim nonnunquam potest aliqua signorum fallacia, sive hæc multa occurrant, sive etiam omnia.

23. Nam si Molinellii (*k*) Observationem legas in Viro cui simul atque sanies manare desierat e capitis vulnere, tumere cœperat, & intendi abdomen, nec vitium tamen in jecinore erat ullum, sed intestinorum superficiem quædam quasi ulcuscula fœdabant cum multa sanie, & quamplurimis disjectis huc illucque tuberculis; facile intelliges, si vitia hæc eam potissimum obsedissent quæ jecur proxime subjecta contingit, intestini Coli partem; futurum fuisse, ut complura traducti in jecur puris, fallacia tamen, convenissent indicia: Quin etiam fieri aliquando potest, ut conveniant universa, & nihilominus fallatur is qui pus in jecinore prædicat inventum iri. Fac enim relegas quas tibi novissime descripsi, Valsalvæ Observationes. Nempe tubercula plerumque invenies sive in pulmonibus, sive in ipso etiam jecore non omnia fuisse suppurata, quin plura interdum (*l*) glandulosi corporis firmitudinem adhuc referentia. Quid? si ægro moriente, necdum ulla essent quæ pus habere inciperent. Videtur autem secundum eas Observationes, quibuscum, ut puto, Molinellii conjungi potest Observatio, pus in viscera aliunde invectum, non puris forma semper deponi, sed haud raro saltem nonnullas ejus particulas cum sanguine permistas, & prorsus disjunctas, in angustiis quibusdam, fortasse glandularum lymphaticarum, hærere, easque, ut in venereorum bubonum productione fit, obstruendo, aut irritando, eoque humores præterituros retinendo distendere, & multo copiosioris quam quod advectum est, puris generationi, a rigoribus illis, & horroribus (*m*) significatæ, causam præbere. Qua ratione illud quoque intelligitur, quomodo multo plus puris in visceribus, & caveis corporis sæpe deprehendatur, quam modicum vulnus dare potuisset. Quo autem modo non paucæ solum, sed & quamplurimæ interdum purulentæ particulæ non tantum ex capitis, sed & partium aliarum vulneribus, ulceribus, abscessibus alio transeant, ut cum ex pleuriticorum pulmonibus, imo ex artubus suppuratis ad intestinorum, aut renum vias pus nonnunquam tam manifesto traducitur, ut tandiu fæces, & urinæ purulentæ sint, cum ex artubus nihil effluit, & vicissim tandiu pura illa excrementa, cum hi pure manant, & sanie, quæ Paræi (*n*) Observatio fuit; satis hæc circumitio sanguinis docet (*), quæ alteram quoque ejusdem (*o*), atque; ut alias aliorum omittam; præclaram, nuper ab experientissimo Benevolo (*p*) additam Observationem illustrat. His autem explicationibus non est locus, siquando, satiscentibus naturæ viribus, vulnus siccatur: quod commemoro, ut hujus quoque, inter superiora propositi, indicii fallaciam caveas.

24. Quas novissime produxi, Valsalvæ quatuor Observationes; si unam excipias quæ, ut ante illas prolatæ, nullam offert cranii læsionem ad interiora pertinentem; ipsum aut laxatum, aut depressum, aut fissum, fractum, erosum exhibent. Pergamus igitur alias describere spectantes ad singula ista læsionum genera.

25. MULIER quinquaginta annorum dum in ripa fluminis indusia lavat, baculo ab alia muliere in dextera parte capitis a tergo percussa, in aquam cadit. Cito extracta, quodammodo stupida jacet. Discusso autem stupore, cum symptoma nullum appareret, spesque in dies magis confirmari videretur; ecce circa diem decimum quartum febris ingruit cum rigore: qua ex febre obiit circa vigesimum secundum.

CRANIO integumentis spoliato, animadversum est, pone aurem dexteram, qua icta fuerat, Lambdoidis suturæ dentes inter se esse disjunctos, ex eorumque interstitiis levi pressione tantillum serosi humoris prodire. Intra cranium autem ad eundem locum paululum sanguinis stagnabat. Cæterum omnino sanum cerebrum fuit.

26. JUVENIS baculo percussus ad Sagittalem suturam prope Coronalem, sex, septemve dies transegit sine ullo symptomate, ut non decumberet, sed per Nosocomium ambularet. Verum circa septimum diem vulnus multum fœtet: uno autem die, aut altero interjecto, oræ vulneris intumescunt: & quidam ad guttur ardor percipitur. Postmodum febris cum rigore invadit: invadunt & motus convulsivi: mors denique ineunte die decimo tertio. CRANIUM intus, extraque spectatum, nullam prorsus læsionem ostendit, nisi quod sutura, qua vulneri subjecta fuerat, flexuosam lineolam, inter suos denticulos intercurrentem, subfusco quodam colore evidentiorem habebat. Ad ipsum autem suturæ latus nonnulla Duræ meningis portio cranio peculiari quodam modo adhærebat: quæ facile tamen separata, vix aliquod exhibuit indicium saniei, superficie tenus sibi inhærentis. Pia autem subjecta meninx pallida erat. Præter hæc, nihil adnotatum est; nam cætera, ut totum cerebrum, secundum naturam se habebant.

27. VIR annos amplius triginta natus, contundente ferro ad sinistram superiorem Lambdoidis suturæ partem percussus, dum rure, ubi erat, Bononiam redit, concidit quidem; sed illico surgit, atque iter continuo persequens passuum ter millium, in Nosocomium se recipit. Cum ibi decumberet, animadversum est, vulnus haud satis laudabili colore esse, & aliquot interjectis diebus, abscessum ad ejus latus produci: quo postea ex arte aperto, brevique purgato, melius procedere vulneris curatio visa est. Sed multis in cibo admissis erroribus, jamque aliquot febris accessionibus prægressis ex improviso circa undecimum diem gravissima epileptica convulsio ingruit: qua remissa, non tamen æger loquitur: etsi quæ alii loquuntur, se intelligere, significat. Post hæc in sinistra corporis parte convulsivi adnotantur motus; in dextera autem paralysis; facie risum quasi sardonium interdum repræsentante. Naturalis interea pulsus erat: quo postea celeri, turgente, & impetuoso facto, paucis post diebus mors secuta est die undevigesimo. A CAPITE cutem detrahendo, sub hac a sini-

(*f*) Schol. ad §. 6. (*g*) Comment. de Bonon. Sc. Inst. T. 2. P. 1. inter Medica. (*h*) supra n. 14. (*i*) Obs. 16 § 5.
(*k*) loco paulo ante indicato. (*l*) n. 17. (*m*) supra n. 17. 19. 20. (*n*) Oper. l. 16. c. 49. (*) Vid. etiam Epist. 25. n. 20.
(*o*) l. 10. c. 12. (*p*) Offerv. 22.

finiftris, pluribus in locis, quamvis longe etiam a vulnere diffitis, pus ftagnans invenitur: quo os temporis fuperficie tenus erofum fuerat. Porro Lambdoides futura, qua vulneri fubjecta erat, dentes inter fe disjunctos, Dura autem meninx colorem quafi cinereum oftendit, quem a pure contraxerat inter fe, Piamque collecto. Pars ejus puris, quafi glutinis craffi inftar, Piæ meningi adhærebat; reliqua pars fluida erat, quæ vix femunciam æquabat. Huic Piæ meningis portioni fubjecta cerebri portio duorum circiter tranfverforum digitorum tum longitudine, tum latitudine, unius autem profunditate ad fublividum inclinabat colorem. Cæterum reliquæ totius cerebri partes fanæ fuerunt; fi paucum ferum excipias, quod & in ventriculis inventum eft, & ad initium Spinalis medullæ.

28. SENEX annorum fexaginta ab alto cadens, fub Lambdoidis futuræ angulo caput allidit. Primum femimortuus jacet. Dein tandem ad fe rediens, de læfæ partis dolore conqueritur: quo perftante, non tamen decubuit, donec quarto, aut quincto die in S. Mariæ de Vita Nofocomium fe contulit. Ibi non modo fpecilli in vulneris exploratione, fed ne goffypii quidem in deterfione contactum ferre fine multo dolore poteft. Circa diem feptimum paralyfi corripitur brachii finiftri: cui, vena fecta, motus, fed non omnino, reftituitur. Hic æger ad diem ufque vixit vigefimum tertium, quo foporofus interiit.

DUM CALVARIA fecabatur circa tempus dexterum, pus ex illius cavo emanavit: quod & in vulneris loco confpectum fuerat, dum caput contrectaretur. Quo loco nulla cranii læfio inventa eft præter Lambdoidis futuræ disjunctionem. Cerebrum ibi ad latus dexterum ulcus habuit duos tranfverfos digitos profundum, a fanie facile fic excavatum. In vicino autem finiftro latere colore erat fubpallido. Inter Craffam meningem, & Tenuem, totum anteriorem lobum dexterum contegentes, pus continebatur non multum, cujus colore ambæ ibidem meninges infectæ erant. In cerebri ventriculis, & ad initium tubi vertebrarum parva limpidi feri portio ftagnabat.

29. Repentina futurarum disjunctio, fi caufam attendas; fine aliqua cerebri concuffione effe non poteft: fi effectum; non fine violenta Craffæ meningis, illic magis adhærentis, diftractione, & annectentium fibrillarum, ac vafculorum laceratione. Accedit huc puri ex vulnere in cranii cavum fic minus difficilis parata via. Non igitur mirandum eft in his quatuor, & in alia pariter quæ fupra (q) defcripta fuerat, Valfalvæ Obfervationibus, ubi futuræ alicujus disjunctio fuit, ægros interiiffe, citius quidem, aut ferius, & levioribus, aut gravioribus affectos malis pro varia tum cujufque difpofitione, tum aliarum, quæ notæ omnes effe non poffunt, circumftantiarum conditione. De paralyfi autem oppofitum vulneri, aut læfioni latus occupante; quoniam ut in duobus ægris ultimis, fic in aliis quoque de quibus infra fcribetur, adnotata eft; inferius (r) aliqua attingemus. Nunc a laxato cranio ad depreffum veniamus.

30. HERBARIUS quidam in fronte prope Coronalem futuram nonnihil ad lævam ferro percutitur ad contundendum aliquanto magis, quam ad incidendum idoneo. Ab ictu leve animi defectionis initium fentit. Cum fe in Nofocomium contuliffet paulo ante memoratum; ad undecimum ufque diem non modo nullum infelicis exitus indicium fuit; fed omnia felicem portendere videbantur. Verum illo ipfo die vehemens febris hominem corripit cum rigore, & multæ bilis vomitu, ad vefperam iterato. Quæ ad eundem modum quotidie reverfa eft, donec decimo quarto ab ictu die, & ante proximum plenilunium quarto, aere ad auftrinam conftitutionem vergente, primum quidem eft hebes factus, fic tamen ut interrogantibus prompte refponderet: paucas autem poft horas, dum fe a dextero in finiftrum converteret latus, omnibus tum externis, tum internis orbatus fenfibus, & difficili preffus eft refpiratione: quæ licet poftea ad naturalem accederet; tamen iterum laboriofa rediit: & fic brevi, eodem quem diximus, die mors ingruit. OS frontis eo qui indicatus eft, loco erat leviter depreffum, interius autem demiffa fquama quæ inæquali & acuminato margine ad dextram vergebat, Duram meningem a dextris læferat; ut inter ipfam, & Piam pus ftagnaret, quod a vertice quafi ad bafim ufque cerebri, & ad cerebelli fines ab dextero eodem latere inundaverat. Pia autem meninx, puri fuppofita, aliquanto craffior facta, a cerebro facile feparabatur: quod ibidem ad cinereum colorem, ejus de quo dictum eft, puris non abfimilem, inclinabat. Porro cerebrum anguftiori intra cranium fpatio claudebatur.

31. De arctiori intra cranium fpatio, ejufque caufis, quas inter effe vidimus qui plenilunium reponant, & quibus auftrina conftitutio, expandens fanguinem, addenda eft, quorum utrumque in hiftoria hac commemoravit Valfalva, fcis, a me fupra (f) effe fcriptum. Quod vero apoplexia, ut tot alios, quemadmodum in Epiftolis Anatomicis (t) indicatum eft, hominem prehenderit, dum fe a dextero in finiftrum converteret latus, hic ea effe caufa potuit quod puris copia quæ a dextris erat, fic totum factum fibi fubjectum cerebrum tanto periculofius compreflerit, quanto jam magis ob anguftius fpatium intra calvariam compreffum erat.

32. VIR annorum quinquaginta cæfim in fincipite vulneratus, illico vomuit. In idem Nofocomium excipitur, ubi fub vulnere os ita depreffum animadvertitur, nulla ut arte retrahi poffit. Vulnus principio non dolebat: poft dies autem aliquot formicationis fenfu afficiebatur. Ad quem cum motus convulfivi toto corpore acceffiffent; ineunte undecimo die vita cum morte eft commutata. OSSIS illa portio quæ ab reliquo, percuffionis vi recefferat, valide adhærebat Duræ meningi, ibi leviter inflammatæ. Inter hanc, & Piam erat humor craffitie, & colore fero fimilis. Præter quæ intra cranium nihil adnotatione dignum inventum eft.

33. MULIER eadem circiter ætate, contundente quodam corpore vulneratur fupra finiftrum fupercilium. Ab ictu vomit, & ftupida fit. Stupor tamen poft aliquod tempus difcutitur, refque feliciter procedere Chirurgo videtur, donec elapfo decimo die, dolore finiftræ auris corripitur cum horrore, & frigore, quod calor excipit. Tandem accedentibus totius corporis convulfionibus, intra paucos obit dies.

OS ictui fubjectum acuminata lamina cerebrum vulneraverat: quod propterea faniofum ibi erat, & corruptum. Sed quanquam vitium altius defcenderat; ventriculos tamen non attingebat. Pars faniei ad bafim cerebri circa nonnulla nervorum Paria defluxerat.

34. MULIERI annorum triginta caput pluribus lapidibus percuffum fuerat, languore illico, & vomitu per plures dies confequente. Vulnus tamen exitum non infelicem fpondere videbatur. Verum circa diem decimum, febre cum frigore fuperveniente, arens, & pallidum factum eft. His acceffit delirium, quod in foporofam affectionem fenfim degeneravit. Hæc ægram denique fuftulit circa diem vigefimum primum.

IN CRANII dextera quidem parte fifsura deprehenfa eft digitos quatuor tranfverfos longa; cerebri tamen ea portio quæ fifsuræ fubjiciebatur, nulla erat læfione affecta. A finiftris vero, ubi exterius ingens apparebat contufio, non modo fifsum erat cranium fifsura ducta in modum circuli, cujus diameter femunciam Bononienfem æquabat; fed etiam nonnihil ibi deprefsum: quin ab deprefsa illa portione acuminata lamina introrfum recefserat, Crafsamque meningem fauciaverat. Itaque huic meningi ibidem purulenta adhærebat materia, & fubjectum cerebrum morbidum erat ad tres digitos tum in longitudinem, tum in latitudinem, ad duos autem

(q) n. 19. (r) n. 46. & feqq. (f) n. 10. (t) XIII. n. 24.

autem in altitudinem; ut læsio ad ventriculos non perveniret.

35. VIR ætatis consistentis in sincipitis parte dextera contundente instrumento ictus, nullo prorsus affectus symptomate, suis ipse pedibus venit in sæpius memoratum Nosocomium, in eoque decubuit. Duabus exactis horis, balbutire cœpit: & post alias paucas horas paralysi in tota sinistra corporis parte correptus est. Sinistrum tamen oculum, cum balbutiendo ad interrogata responderet, exacte aperiebat; dexterum semiclausum habebat. Sed & dexteram partem corporis sine peculiari conatu movere non poterat. Duobus, aut tribus ab accepto vulnere exactis diebus, deliravit. Tandem soporosus factus, die quincto obiit. CAPUT hujus quidem hominis Valsalva, gravioribus occupatus negotiis, dissecare ipse non potuit. Tamen quæ ab Amicis, qui dissecuerant, relata sunt, Petro Molinellio, & Joanne Antonio Guicciardino, adnotare non omisit. Fractum erat cranium sic, ut duo magna ejus fragmenta, quasi facto angulo introrsum contrusa, non parvo illato meningibus vulnere, ipsique cerebro, in hujus substantiam ad duos propemodum transversos digitos penetrassent. Erat in eo cerebri vulnere concretus sanguis, & sanguine vasa quoque majorem in modum turgebant. Dum cerebrum e cranio eximebatur, aliqua seri portio prodierat.

36. Quod acervatim tot Observationes huc congeram, non tam brevitatis causa facio, cum restent non paucæ quas adjiciam, quam ne crebrius easdem repetam animadversiones. Quæ enim in quavis illarum videbuntur digna quæ magis attendantur, infra suis quoque locis commemorabo. Interea autem non subsistamus. Sed quod in depressi cranii exemplis fecimus, alias porro fracti, fissive Observationes subjiciamus.

37. FŒMINA quinquaginta annos nata, e scala præceps in terram cadit. Vulnus supra oculum sinistrum apparet: tumida est, & pallida facies: livida tempora: ex ore sanguis exit. Nihil mulier intelligit, nihil sentit, nihil, si manum dexteram excipias, movet, eamque paulisper dumtaxat, leviter, ac debiliter. Hora moritur a lapsu decima quincta. SINCIPITIS externa rubebant integumenta. In osse, partem orbitæ sinistri oculi superiorem faciente, plures erant fracturæ. A latere dextero arteria quæ per Crassam meningem diducitur, lacerata, sanguinem effuderat: cujus coagulati unciæ circiter duæ inter eam meningem, & os Petrosum conspiciebantur. Is sanguis ita concretus respondentem cerebri partem læserat, ut quasi erosæ instar appareret.

38. SENEX annos natus sexaginta, ab hirco impetitus, in terram cadens, partem capitis sinistram allidit. Vix loquitur: vomit: ore sanguinem ejicit: nullum sensum internorum præbet indicium, manus convulsivis motibus agitantur: facies rubet: itaque post biduum moritur. CAPITIS læsio circa superiorem marginem Temporalis musculi sinistri videbatur exterius levis. Sed cute sublata, is musculus totus inventus est sanguine suffusus: reclusoque cranio, non parva sanguinis grumosi copia, Crassæ meningi qua eidem respondebat musculo, adeo tenaciter adhærentis, ut ipsi connatus videretur. Erat autem ibidem cranii fractura, cum interiorum vasorum disruptione. Verum cum eidem meningi, qua dextero etiam Temporali musculo respondebat copia vel major ejusdemmodi sanguinis adhæreret, neque hic ulla ratione a sinistra parte illuc pervenisse posset, nulla autem cranii fractura a dextris se proderet; valde ea res Valsalvæ animum suspensum tenuit. Nam etsi postmodum cum osseam interioris auris fabricam, in qua totus erat, examinaturus, in dexteram illam hujus cranii partem scalprum malleo adegisset, fissura ipsi in conspectum se dedit; dubius tamen fuit, malleo hæc, an illi a casu percussioni deberetur. Quod reliquum est, totum cerebrum, si paulum excipias seri quod in ventriculis fuit, secundum naturam se habuit.

39. VIR annorum quinquaginta lapide percutitur ad medium ferme supercilium sinistrum, qua nervus ex orbita egreditur. Multis ab ictu elapsis horis in Nosocomium sæpius nominatum defertur, ubi vinculis in lecto retineri necesse fuit ob immanes convulsivos universi corporis motus. Clausi erant oculi: mentis actiones feriabantur. Denique trigesima sexta ab ictu exacta hora, cum harum ultima illi conquievissent motus, interiit. CRANII portiones plures supra orbitam fractæ erant: quarum una acuta Duram meningem pungebat, ibi propterea inflammatam. Quin rima etiam reperta est in opposito, id est dextro latere ea ipsa parte quæ fractæ a sinistris respondebat. In cerebro serum est inventum quodammodo saniosum. Cæterum cum alias quoque caput hujus viri fuisset sauciatum; videre ibi licuit unde tum ablata pars cranii fuerat, crassam quandam membranam quæ ossis pensabat vicem. Huic membranæ Dura meninx valide adhærebat.

40. Præter hoc ultimum, quod cum observatis olim a Berengario (*u*) apprime videbis convenire, & præter id quod ad nervum attinet sub supercilio reflexum, cujus læsionem gravibus ipsam quoque excipi convulsionibus, supra (*x*) indicatum est, habet hæc Observatio duo alia in quibus paulisper subsistamus. Quorum tamen alterum infra (*y*) commodius attingemus. Alterum autem ad celebrem illam controversiam attinet de Contrafissura. A qua agnoscenda plerosque olim ratio abduxit, infirma tamen, quippe ab ea pendens futurarum cranii utilitate, quam duce Galeno (*z*) statuebant, quasi creatæ essent ad progressum fracturæ inhibendum; cum æque ac nobis (*a*), satis omnibus notæ esse possint fissuræ quæ ab uno calvariæ osse in aliud, imo in alia haud rarissime se producunt. Obstabat pariter difficultas in re, si verum fateri volumus, non ita plane, & perspicue, ut acquiescere omnes possent, per rationes quasdam, & similitudines explicanda. Verum etsi necdum prolatæ essent explicationes quæ nunc in Dissertatione leguntur Georgii Wolfg. Wedelii *de Contrafissura* (*b*); non æquum tamen erat aut est quidquam ideo negare, quod ejus non intelligatur causa. Denique illud insuper plerosque morabatur quod præclari Anatomici, & Chirurgi, ex quibus satis est nominare Jacobum Berengarium (*c*), Gabrielem Falloppium (*d*), Joannem Baptistam Carcanum (*e*), Isbrandum Diemerbroeckium (*f*) in tot fracti cranii curationibus, & post mortem inspectionibus (quod nominatim de Carcano dictum volo, tametsi nullam ex ejus Observationibus in Sepulchreto relatam video) nunquam in opposita ictui parte fissum os deprehendissent. Sed hinc raritatem quidem contrafissuræ arguere licebat; si modo ab aliis reapse aliquando compertam esse, constaret, negare non licebat. Compertæ vero plures extant tum non recentes, tum etiam recentes Observationes: quarum cum alias istic habeas in Sepulchreto sub num. non ut perperam ab operis scriptum est, V; sed XI. (*g*), alias autem in Stofchii Dissertatione *de Resonitu* (*h*); non hic memorabo. Hoc tamen admonebo, quod Paulus (*i*) olim indicavit, capite non una in parte percusso, *velut in cadendo contingit, fissuram calvariæ quæ citra solutionem continuitatis cutis contingit, postea abscessu circa ipsam facto, & hoc secto apparentem, putatam esse juxta oppositam plagæ partem esse factam*, hoc, inquam, in cujusque Observationis examine caute prudenterque attendi oportere. Quapropter Falloppius (*k*) etsi in uno vidit os fractum in latere illi adverso quod equi calce ictum fuerat; tamen cum esset suspicio, ab allisione ad solum fracturam illam esse factam, testari se non posse, censuit, contrafissuram

(*u*) Tract. de Fract. Calvar. in Document. prope fin. (*x*) n. 16. (*y*) n. 48. in fin. (*z*) De Us. part. l. 9. c. 17.
(*a*) Epist. 52. n. 35. 36. (*b*) Sect. 1. membr. 3. (*c*) Tract. cit. c. 1. & 2. (*d*) De Vuln. c. 12. & Expos. in Gal. de Oss. c. 13.
(*e*) De Vuln. capit. Serm. 2. Lect. 6. (*f*) Anat. l. 9. c. 4. (*g*) §. 2. 5. 7. 8. 9. (*h*) c. 4. (*i*) De Re Med. l. 6. c. 90.
(*k*) c. 13. cit.

ram vidiffe. Non abfimilia autem & Berengarius, & Carcanus, & Diemerbroeckius de eadem ab aliis propofita cenfuerunt: & fæpius certe æger loqui non poteft, aut meminiffe, quot ictus acceperit, aut in quæ, & qua parte capitis corruerit. Illud præterea attendendum eft, num fiffura quæ adverfa in parte proponitur, ibi tantum fit, an a parte evidenter percuffa, aut ab alia huic propiore incipiens, illuc ufque producatur. Neque fic continuata, illa proprie Contrafiffura eft de qua inquiritur; nam ponunt cum Celfo (*l*) *non ea parte, qua cutis difciffa eft, rimam reperiri*; fed *fiffum os* fore *parte altera*. Hæc igitur fi animadverteris; multo pauciora quam putent aliqui, invenies exempla, in quibus Contrafiffuram agnofcere te poffe, credas.

41. Nec vero Contrafiffura proprie eft, fiquando conftet, unum idemque ex cranii offibus uno dumtaxat loco ictum accepiffe, neque tamen ibi, fed alibi rimam habeat: quod quidem poffe fieri, non negabant Carcanus (*m*), ejufque Præceptor Falloppius (*n*). Quin hic (*o*) ad hunc quoque modum intelligi poffe Hippocratis (*p*) verba, demonftravit, quibus alii Contrafiffuram proprie acceptam defignari omnino crediderunt, videlicet os interdum frangi alia capitis parte quam qua vulnus eft; nam fi oppofitam dumtaxat fignificare voluiffet, non erat certe cur magnæ calamitatis loco poneret quod continuo fubjicit, tunc Medicum ignorare, quanam capitis parte fractura fit; fracturæ enim extantibus in univerfum indiciis tunc conftaret, effe in oppofita. Non video autem, cur non abfimili ratione interpretari Celfum ad eundem modum noluerit (*q*). Celfus (*r*) enim ubi fracti cranii indicia extent, quæ extare, diferte ponit, rima autem fub vulnere non appareat, figna alia non quæreret partis qua fractum fit cranium, fi oppofitam dumtaxat partem intellexiffet, cum modo fcripfit *Solet etiam evenire, ut altera parte fuerit ictus, & os altera fiderit*. Cave enim, potius quam Carcano (*f*), Joanni Baptiftæ Cortefio (*t*) hic quidem credas, facile affirmanti, *Latinos elegantiores per alteram partem alicujus rei, femper oppofitam intelligere*. Qui fi, modo a nobis defcripta, Celfi verba paulifper attendiffet, ne illud quidem paulo ante fcripfiflet, Celfum hoc loco non fecundum fuam, fed *fecundum vulgi opinionem loquutum fuiffe*. Multo autem minus inter Contrafiffuræ exempla recipienda funt, ut ab nonnullis factum eft, illa in quibus aut effufus fanguis, aut fanies, aut vitium quodcunque aliud quod, offe ibi illæfo, contigerit, intra cranii partem ictui oppofitam inventum fit. Quod etfi Berengarius (*u*), Falloppius (*x*), aliique in pluribus fe deprehendiffe, teftantur, fimul tamen negant, fe Contrafiffuram vidiffe. Hæc enim non nifi fracto offe unquam eft ab illis, & vetuftioribus intellecta: vafa autem quomodo fub illæfo offe in adverfa parte rumpi queant, & fuo ipfi modo explicarunt, & ex laudata Wedelii Differtatione (*y*) conjici poteft. Itaque fi vel ponas, nullam præter eam quæ manifeftius videbatur, percuffam fuiffe calvariæ partem in eo Juvene (*z*), & in eo Viro (*a*) in quibus non fecus atque in proxima Obfervatione dicemus, faniem, & noxam apparuiffe Valfalvæ fuperius diximus in oppofita, aut etiam in oppofita; habebis tamen unde rem explices, ut in Fœmina (*b*) pariter; quanquam in ea plures ictus ponere proclivius eft; & in Sene (*c*), in quibus noviffime fcripfi effufum fuiffe fanguinem in adverfo, aut in adverfo quoque latere. Ex iis autem quæ de Contrafiffura perpendimus proprie, aut minus proprie accepta, facile males, in eodem Sene animadverfam in oppofito offe rimam malleo anatomico, confpectam vero in eo (*d*) quem continuo poft illum defcripfimus, hoftili uni ictui fortaffe tribuere, quippe non ut illam in alio, nec contiguo, fed in uno eodemque offe deprehenfam.

42. VIR annos triginta natus, ex febre acuta multum delirans, per feneftram in terram fe dejicit, & capitis fauciat partem finiftram fupra mufculum Temporalem. Non loquitur: facies rubet: tota corporis finiftra pars immobilis jacet, nifi quod una aut altera, a cafu hora, dum vulnus tractaretur, pes leviter fe contraxit, & mox extendit. Ad tertium ufque diem fic vivens, fato ceffit. TEMPORALI finiftro mufculo fuberat calvariæ fiffura: cui tamen nulla intus quæ fub fenfum caderet, læfio refpondebat. Sed in parte huic oppofita inter Craffam, Tenuemque meningem effufus erat fanguis ad uncias circiter duas; ut hemiplexiam finiftri lateris ipfe faceret; non vulnus ab eodem latere, aut fractura. Cæterum fanum fuit cerebrum totum, nifi quod omnia per Tenuem meningem repentia vafa erant fanguine valde turgida, & proximæ partes quadantenus inflammatæ: hæc vero ad delirium fortaffe magis, quam ad percuffionem attinebant.

43. Vides, quam facile decipi potuiffet qui, vulneris tantum fpectata fede, aufus effet de fede caufæ hemiplexiam efficientis judicare. Quod minime faciendum effe, mea illa pariter oftendit, huic fimilis, Obfervatio quam in Epiftolis Anatomicis (*e*) leges. Sed ad fedem caufæ hujufmodi hemiplexiæ, diffectione quoque, ut par eft, quæfitam, præter alias quæ fupra defcriptæ funt, illa etiam hiftoria pertinet quæ protinus defcribetur: quando reliqua in modo propofita occurrentia five de fanguine in adverfa vulneri parte invento, five de vafis in delirio valde turgidis partim a me paulo ante, partim alias (*f*), ut memineris, fcriptum eft.

44. JUVENI annum vigefimum agenti, vulnere cæfim inflicto Temporalis mufculus finifter in tranfverfum inciditur. Ab ictu, brevi facto itinere, cadit, neque ita multo poft loquendi facultatem amittit. Interrogantibus tamen, nutibus, quamvis tarde, refpondet. Delatus in idem quod crebrius dixi, Nofocomium, nonnullis exactis diebus, aliquid, fed delirans dumtaxat, loquitur. Interim manum dexteram non movebat amplius: quæ tamen fi pungeretur, fe dolorem æger fentire, oftendebat. Circa diem obiit decimum quartum. CRANIO diffecto, repertum eft, vulnus, quod non Temporalem tantum mufculum, fed & os inciderat, alte in cerebrum penetrafse, & ferofam colluviem, quæ ibi occurrebat, cerebrum porro erofifse; ut erofio in finiftrum ufque ventriculum perveniret. Cum autem ferum, huic non abfimile, dum cerebrum eximebatur, circa Equinam fellam prodiifset; veri fimile erat, ex eodem ventriculo illuc per Infundibulum defluxifse.

45. JUVENI duorum circiter & viginti annorum magno ictu cæfim ad fuperiorem ejufdem finiftri mufculi Temporalis partem fauciatur. Concidit illico, nec loquitur, ut vix vivere videatur. Loquendi poftea facultas, cæteræque omnes reftituuntur. Sed circa quartum diem aphonia redit; quanquam aliquoties poftea, fed raro, nonnulla protulit verba: cum aphonia autem convulfivi motus junguntur, in finiftra quidem parte corporis aliquando folum, & leves; in tota autem dextera affidui, ac adeo vehementes, ut corpus interdum in hoc latus curvari videatur. Inter hæc tamen æger quæ dicantur, intelligere fe, nutibus oftendit. Ingravefcente autem in dies febre, denique fenfim præ virium languore deficientibus convulfivis motibus, & nonnullis ante obitum horis quiefcentibus, circa diem interit decimum tertium. VULNUS non modo Temporalem mufculum inciderat; fed per fubjectum os alte in cerebri fubftantiam defcenderat. Dura meninx erat circa vulnus multo craffior facta. Circa idem, intraque faniofus occurrit humor, ex cujus forfan mordaci natura convulfiones fuerant excitatæ: certe cum vulnus eo ufque pervenire videretur, ut tranfverfum dumtaxat digitum ab finiftro ventriculo diftaret; non illuc tamen ufque ferrum

(*l*) De Medic. l. 8. c. 4. (*m*) Lect. 6. cit. (*n*) c. 12. cit. (*o*) Comm. in Hippocr. de Vuln. Cap. c. 14.
(*p*) De Cap. Vuln. n. 10. apud Marinell. (*q*) c. 12. cit. (*r*) c. 4. cit. (*f*) Lect. 6. cit. (*t*) Tract. de Vuln. Cap. P. 2.
(*u*) c. 1. cit. (*x*) c. 12. 13. 14. cit. (*y*) Sect. 1. Membr. 3. & 4. (*z*) n. 5. (*a*) n. 7. (*b*) n. 37. (*c*) n. 38.
(*d*) n. 39. (*e*) XIII. n. 16. (*f*) Epift. 7.

ſum pervaſiſse, ſed profundiorem excavationem ab ſucco erodente, in vulnere genito, factam eſſe, cognoſcebatur. In cerebri ventriculis nonnihil ſtagnabat ſeri. Cæterum quod in hoc Juvene ſiniſtra cerebri parte læſa, convulſiones in corporis dextera magis ſævierint, eodem Valſalva referendum cenſebat quo & paralyſim, in corporis latere oppoſito cerebri læſioni ſemper ab ſe antea animadverſam.

46. Inter eas quæ ex ipſo hactenus deſcriptæ ſunt, Obſervationes unam (*g*) habes in qua cum reſoluta eſſet ea pars corporis quæ læſioni cerebri erat oppoſita, quædam interdum accedentes quaſi epilepticæ convulſiones non illam minus, quam non reſolutam, agitabant. Sed alteram (*h*) quoque habes in qua cum pariter reſoluta eſſet pars adverſa, convulſivi motus in ea quæ reſoluta non erat, adnotabantur. Nullam vero habes in qua res contra atque in altera iſta, occurrerent: quod ſane prorſus convenit cum *theoremate* illo *catholico* Saliceti quod Epiſtola Anatomica XIII. (*i*) memoravi: ubi tamen neque eorum dogmata reticui (*k*) qui non modo promiſcue in alterutra parte paralyſim, aut convulſionem accidere, ſed & plerumque paralyſi quidem reſpondentem vulneri partem corripi, convulſione autem oppoſitam, tradiderunt. Quibuſcum adeo conſentiebat Ballonius, ut libello de Convulſionibus hanc potiſſimum ſibi explicandam Quæſtionem ſumpſerit, quam & in ipſa libelli fronte propoſuit, *cur ſauciatis dextera capitis parte Convulſio ſanæ* (id eſt oppoſitæ vulneri) *partis contingat*. Id ut ponerent, Majorum dogmata impellebant, præſertim Hippocratis, tot locis idem repetentis, ut Marcellus Donatus (*l*) cum hos ſingillatim indicaret, eorum, puto, numero obrutus, illius oblitus ſit, memorata Epiſtola (*m*) a me producti, in quo tamen vetuſtiſſimus ille Præceptor (*n*) diſerte docuit, capite vulneratos *impotentes fieri, ſi in dextris fuerit vulnus, in ſiniſtra parte; ſi vero in ſiniſtris, in dextra*: quo nihil dici luculentius poteſt; quanquam Donatus ſcribit, *de paralyſi oppoſitæ partis nullibi Hippocratem, quod meminerit, verba feciſſe*. Quod vero antiquiores illi, & aſſeclarum haud pauci non hoc, ſed illud quod tanto pluribus locis traditum fuerat, accidere ut plurimum, exiſtimarent, hinc magna ex parte factum crediderim, quod mortuorum capita non diſſecantes, ex vulneris ſede quam in capite videbant, ſedem quoque arguerent detrimenti cerebro illati, aut ſi hanc aliquando, cranio ab ictu ipſo, aut inter curandum ſuis ferramentis perforato, vulneri ſubeſſe conſpicerent, majus certe, & præcipuum vitium in oppoſita cerebri parte eſſe poſſe, minime ſuſpicarentur contra atque cenſendum eſſe, anatome docuit, ut ſupra (*o*) demonſtratum eſt.

47. Cæterum non hæc eo dico quod neſciam, convulſione haud ita raro id latus corporis prehendi quod adverſum eſt cerebri lateri, vitio revera præcipuo laboranti. Quid enim Poupartius ex propria, itemque ex Chiracii anatomica inſpectione Regiæ Scientiarum Pariſienſi Academiæ (*p*) retulerit, præclare memini, nec aliam aliquam ignoro, ut quæ in Sectionem hanc Sepulchreti (*q*) relata eſt. Sed eo dico, ut intelligas, cujuſmodi hic quoque attendi velim Obſervationes priuſquam a nobis quid ut plurimum fiat, conſtituatur. Neque enim numerandæ ſunt, ſed perpendendæ, nec, niſi capitis diſſectio acceſſerit, accipiendæ. Hæc autem acceſſerat in illa Maſſæ Obſervatione quæ ſuperius (*r*) memorata eſt, non ſecus atque in tot quæ aut ex Valſalva deſcriptæ ſunt, aut in Sepulchreto leguntur, ut Diemerbroeckii (*ſ*); Dodonæi (*t*), Horſtii (*u*), Reiſelii (*x*), in quibus omnibus vides, illud corporis latus quod læſioni cerebri erat oppoſitum, non convulſione, ſed paralyſi affectum proponi. Quin eas in quibus alterius lateris convulſio, alterius reſolutio adnotantur, hanc quidem in oppoſito, illam vero in eo quod læſionis ſubjectum erat, exhibere: quarum Obſervationum una Salmuthi eſt (*y*), qui inſuper ſic eſſe *conſuetum*, affirmat, altera autem Ballonii ipſius (*z*); quanquam, ut de aliis taceam mendis, quinam artus reſoluti eſſent, omiſſum in Sepulchreto eſt operarum incuria. In quam rejicere poſſe vellem huic contrariam hallucinationem, ut cum Fontani (*a*) repetita eſt Obſervatio, aut cum altera item Bartholini (*b*), quæ ad propoſitum attineret, ſi utrius lateris artus; nam utriuſque dicit; prius, magiſve reſoluti eſſent, adnotaſſet.

48. Ex iis tamen qui nihil niſi vulneris ſedem exterius videntur attendiſſe, Viri Doctiſſimi non defuerunt qui magis, minuſve ab illo Hippocratis crebrius inculcato dogmate vel ante hæc tempora receſſerint. Sic Donatus (*c*) contrarium quoque accidere, docuit. Sic Cæſalpinus (*d*) recenſitis illis Hippocratis locis, *hodie vero*, inquit, *non ſolum diſtentionem, ſed etiam paralyſim eadem ratione*, id eſt in adverſa vulneri parte, *oriri ſæpe videmus*. Sic Martianus (*e*) poſtquam de convulſione in ea parte verba fecit, de reſolutione jam loquens, hæc tradidit: *experientia quidem nobis indicavit, reſolutionem ſemper in oppoſitum fieri*. Quin etiam ante illos Carcanus (*f*) diſerte hæc ſcripſerat: *non pars vulneri correſpondens, at oppoſita ſemper paralyſi corripitur, ſicut & Hippocrates veriſſime dixit, & experientia nos docuit. Verum eſt, quod dixit Hippocrates, oppoſitam convulſione, non paralyſi teneri; ego autem dico, potius paralyſi eam affici*: quod Carcani dictum cum tot aliæ, tum inſignis illa Obſervatio confirmat Cl. Danielis Hoffmanni (*g*), qui in puero cui *cerebrum* a ſiniſtris *quaſſatum* fuerat *cum notabili ſubſtantiæ deperditione*, ſiniſtri pedis convulſivam agitationem vehementiſſimam, dexteri autem lateris paralyſim quæ immobile prorſus fecerat, adnotavit. Et illi quidem cauſæ utriuſque affectus ſedem ſtatuebant in eodem cerebri latere quod convulſo, aut reſoluto corporis lateri oppoſitum eſt, cauſam autem alterius affectus alteram, ut puta irritationem, aut inflammationem, ſi convulſio eſt; compreſſionem vero, aut diſruptionem, ſi paralyſis. Ad hunc autem, ſimilemve modum accipiendum eſt quod Valſalva in propoſito Juvene (*h*) convulſiones eodem in univerſum referendas cenſebat, quo in cæteris reſolutiones. Cur vero hujus, aut illius cauſæ effectus in adverſa corporis parte ſe prodant; niſi aliquam ponas decuſſationem, haud facile intelliges. Ponebant & illi, & multo ante eos alii: qua in re quid mihi veriſimilius videatur, ſatis alibi (*i*) indicatum eſt. Nec quamvis aliqui decuſſationem illam minus probent, quam vel Hippocrati olim, ipſi quidem ajunt, fuiſse probatam, neque originem, & vim nervorum Spinalium a medulla Oblongata, aut altius derivandam eſse, cenſeant; aſsentiri ipſis poſsum, niſi prius doceant, quomodo gravem cerebri dumtaxat læſionem univerſi corporis paralyſis conſequatur, aut quomodo liceat propoſitæ quæſtioni aliter ſatisfacere, ſive convulſio, ſive reſolutio oppoſito in latere contingat. Porro ex iis qui nobiſcum hanc ut plurimum in hoc ponunt, ſunt qui convulſionem altero in latere fieri, dicunt, quia hinc reſolutis muſculis illinc oppoſiti prævalent, ſeque contrahentes, inferiorem maxillam, aut truncum corporis ducunt, aut curvant eam in partem in qua ipſi ſunt. Verum ut quærere omittam, num hæc contractio jure poſſit pro convulſione accipi, aut ſi poſſit, quid ad eos attineat de quibus hic potiſſimum agitur, motus convulſivos; certe quod Cæſalpinus (*k*) ex illis qui vel olim haud multo aliter opinabantur, quærebat, & nos quæremus: *quæ læſio oppoſitorum muſculorum excogitari poſſit, ſi totum brachium convellitur, aut crus ex vulnere capitis in parte oppoſita*, aut in reſpondente? neque enim brachii,

---

(*g*) n. 11. (*h*) n. 27. (*i*) n. 14. (*k*) n. 15. (*l*) De Hiſt. Med. Mir. l. 5. c. 4. (*m*) n. 14. (*n*) Epid. l. 7. n. 19. apud Marinell.
(*o*) n. 43. (*p*) Hiſt. A. 1700. Obſ. Anat. 19. (*q*) Obſ. 7. §. 2. (*r*) n. 21. (*ſ*) Obſ. 3. §. 2. (*t*) Obſ. 4. §. 10.
(*u*) Obſ. 8. §. 9. (*x*) in Addit. ad hanc 3. Sect. Obſ. 24. (*y*) Sect. ead. Obſ. 3. § 7. (*z*) Obſ. 17. §. 1.
(*a*) Obſ. 5. §. 7. & 8. (*b*) Obſ. 4. §. 6. & 7. conferend. cum l. 1. S. 15. Obſ. 27. §. 2. (*c*) c. 4. cit.
(*d*) l. 2. Quæſt. Medic. 10. (*e*) Annot. ad Hippocr. Epid. l. 7. S. 1. verſ. 377. (*f*) De Vuln. Capit. Serm. 3 Lect. 5.
(*g*) Diſſert. de hac rariſſima ſanatione. (*h*) n. 45. (*i*) Epiſt. Anat. 13. n. 17. uſq. ad 22. (*k*) Quæſt. cit. 10.

chii, aut cruris alterius musculis, musculi brachii oppositi, aut cruris sunt antagonistæ, in artubus autem potissimum illæ occurrunt de quibus hic loquimur, convulsiones. Hoc Thomas quoque Bartholinus (*l*) animadvertit in puero cui ex vulnere temporis dexteri convellebantur sinistrorsum non modo nares, & os, sed etiam brachium. Ille enim, qualiacunque sunt, adscripsit quæ in Sectione hac Sepulchreti extremum Scholium secundum habet ad §. 2. Observationis VIII. quamvis ex quo Auctore sint, ibi quidem non appareat. Certe autem; ut hoc quoque adjungam; ad paralyses explicandas quæ in adverso contingunt latere, nervearum originum decussationem vel altius quam a medulla Oblongata, repetere cogimur, ut alias (*m*) ex oppositæ Retinæ tunicæ resolutione ostensum est, idque nunc confirmare liceret ex Peyronii (*n*) Observatione visus in alterius lateris oculo toties amissi, aut restituti, quoties in opposita parte vulnerati cerebri ubi hujus substantia deerat, pus aut retinebatur, & subjectum corpus Callosum premebat, aut inde eximebatur, itemque ex altera Cl. Petzii (*o*), qui sinistro cerebri hemisphærio ita sauciato, ut substantiæ magna pars lacerata secederet, non modo utrumque artum dexterum movendi facultate carentem, sed & obscuratum visum, auditum autem vix ullum superstitem ab eadem dextera parte adnotavit. Igitur quam decussationem ad paralysim in latere opposito explicandam agnoscere debemus, quare ad convulsionem non agnoscamus? Cæterum cur in eo de quo novissime dictum est, Juvene immanes illi assidui, & diuturni convulsivi motus nonnullis ante obitum horis desierint, causam Valsalva indicat, cum ait, sensim illos præ virium languore defecisse. Sic & illi multo vehementissimi qui supra in quodam Viro (*p*) descripti sunt, ultima vitæ hora conquieverant. Eademque fuisse videtur causa, cur altero in Viro (*q*), itemque in Muliere (*r*) delirium tandem in lethalem soporem degeneraverit. Sed alias fissæ calvariæ Observationes accipito.

49. JUVENIS viginti annorum in sinistra occipitii parte cæsim vulneratur. Nullum ab ictu adnotatur symptoma: & felix initio videtur curatio. Diebus tamen progredientibus partes circa vulnus valde tument. Febris cum rigore, & delirio ingruit ad duodecimum diem; mors autem ad decimum quartum. DUM CADAVER e lecto auferunt, non parva sanguinis copia effluit e vulnere. Sectione autem instituta, tota ea pars capitis quæ intumuerat, sanguine turgida invenitur. Etsi vero in exteriore ossis facie ferrum quod vulnus inflixerat, levem dumtaxat incisionem reliquerat; ad hujus tamen latus fissura erat, cui respondens Crassa meninx purulentam materiam sibi valide adhærentem habebat: huicque subjecta cerebri pars naturalem colorem nonnihil in atrum mutaverat. Præter hoc, nihil adnotatu dignum in toto reliquo cerebro fuit.

50. VIR triginta tres circiter annos natus, ex alto in terram cadit. Non loquitur: sensus omnes interiores amittit. Primum vomit; deinde conatus solum vomendi remanet: convulsivi accedunt motus: facies rubet: pulsus est turgidus: sanguis e naribus, & sinistra aure erumpit: difficulter respirat: intraque viginti quatuor a lapsu horas e vita excedit. CAPITIS sinistra pars musculum Temporalem habebat contusum, arteriæque Temporalis ramos laceratos. Illo sublato musculo, duobus transversis supra aurem digitis, cranii fissura inventa est forma arcus: & prope hanc fissuram concretus sanguis ad duas uncias inter cranium, & Crassam meningem; quæ tamen, ut & reliquum cerebrum, sana erat. In Ventre, aere turgebat ventriculus, ut etiam in Thorace pulmones, dexter præsertim: qui ambo rubebant, nullo modo parietibus adhærentes. Pericardium nihil, aut parum, seri; cordis ventriculi aliquantum sanguinis spumosi, & fluidi continebant.

51 VIR alter annorum ad quinquaginta a currente effrænato equo perculsus, & ad terram afflictus eo impetu est, ut cum ad lapidem occipitium allisit, fracti ossis crepitus auditus sit. Primum semimortuus jacuit: paulo post, verba nonnulla, sed quæ vix potuerunt intelligi, proferre conatus est. Ex aure dextera, ex naribus, ex ore sanguinem effundebat, cujus in facies confluxu propemodum suffocari videbatur. Vomitu etiam tentatus est: qui mox ea vehementia rediit, ut animam agere crederetur. Semihora autem a casu exacta, nullum amplius sensus indicium dedit, ut neque motus, nisi quod semel, aut iterum caput quassavit, & quod naturali adhuc respiratione utebatur. Facies interdum livescebat; sed plerumque erat pallida. Denique horis elapsis duodecim, tarde respirare cœpit; ut si quod aliis accidere solet, attenderetur, credi posset intra pauca temporis momenta interiturus. Ipse tamen duas horas cum ea respiratione vitam trahens, hora obiit a capitis allisione decima quarta. MEDIUM, sed paulo tamen dexterius, diffissum erat os occipitis ingenti, & lata fissura, quæ per ejus basim ad Magnum foramen producta, hoc oblique secans, ad Petrosum usque processum perveniebat. Magna autem sanguinis effusi copia sub cerebri basi, & in anteriore quoque ejus parte inter Crassam, Tenuemque meningem reperta est.

52. Qua ratione fieri in hoc potuerit, ut cum fissum esset occiput, copia tamen sanguinis in anteriore quoque capitis parte inter meninges effusa deprehenderetur, ex iis intelliges quæ superius indicavimus (*ſ*): quanquam cum multus sanguis esset sub cerebri basi; inde fortasse pars illius potuerat antrorsum quoque pergere inter meninges. Quod si non fuit, vasa non desunt, nec ea tenuia, quæ ab harum altera in alteram trajecta, in magnis ejusmodi concussionibus, si præsertim plurimum distenta sint, non difficile rumpantur. Sed tunc, etiam extra ipsam calvariæ caveam possunt alia disrumpi, unde sanguis per aures, nares, os effluat. Quæ facilius accident, si fissura perveniat ad processum Petrosum, ut in hoc Viro, aut si sanguis, ut in superiore, sit prope nova Tympani foramina inter cranium, & Crassam meningem effusus. Per illa enim viam esse in Tympani caveam, ex hac vero per Eustachii Tubam in nares, faucesque, non est cur hic monstrem, qui hac de re, atque adeo de sanguinis e cranio per has vias exitu jam olim alibi (*t*) satis scripserim.

53. VIR quidam cæsim in anteriore, itemque in posteriore capitis sinistra parte vulneratus, & in sæpius memoratum Nosocomium exceptus, quarto a vulneribus die queri cœpit de sævis ad vulnus doloribus, qui intra paucos dies universum corpus jam occupabant. Die decimo sexto aphonia correptus, tum usu omnium sensuum internorum amisso, tandem vigesimo quincto moritur. VULNERUM anterius ad initium usque substantiæ cerebri medullaris pervenerat. Posterius vero supra Transversum Crassæ meningis processum, cerebrum usque ad sinistri ventriculi cavum sauciaverat. Eo ventriculo non parum seri continebatur, quod linguæ impositum, longam mordicationem reliquit; ut ex ejus acrimonia nervosi generis irritatio, indeque universales illi corporis dolores forsan repetendi videantur.

54. AGRICOLA annorum circiter quadraginta ab alio Agricola ad dexterum ipsum latus mediæ ferme suturæ Sagittalis runcina vulneratur, hujus rostro tam alte adacto, ut intra cerebrum perveniat. Totum ab ictu contremit corpus, intellectus actiones retardari incipiunt, atque in omnibus sinistri lateris partibus movendi facultas labefactari, donec, circa diem quartum, superstite sensu, omnino pereat. Facies multum rubebat: interiores sensus obscurabantur: respiratio gravis, pulsus debilis fiebat. Denique rubicunda materia per os rejecta, die septimo obiit. CRANII fornice exsecto, qui vulnere non modo perforatus erat, sed & osseam squa-

(*l*) Cent. 3. Hist. Anat. 2. (*m*) Epist. indic. n. 18. 19. 21. (*n*) Commerc. Litter. A. 1731. Hebd. 30. prope fin.
(*o*) & A. 1736. Hebd. 34. n. 2. (*p*) n. 39. (*q*) n 35. (*r*) n. 34. (*ſ*) n. 41. (*t*) Epist. Anat. 6. n. 6. & seqq.

squamam e sua sede elevatam habebat, dum Crassa meninx ad cerebrum extrahendum, circa initium medullæ Spinalis inciditur, non parva sanguinis effluit copia. Cæterum vulnus Sinum perforans Longitudinalem, inde in sinistrum usque perveniebat ventriculum, in quo serum cum grumoso sanguine latebat: in ejusdemque ventriculi basi sordidum ulcus conspiciebatur. In Thorace pulmo sinister multum a stagnante sanguine turgebat.

55. Valsalvæ inter scribendum, ut fit, accidisse, ut pro ventriculo dextero, qui subjectus erat vulneri, sinistrum posuerit, ob nullam interjectam, aut additam animadversionem credibile est. Qui enim cerebri noxam invenire solitus esset in eo latere quod resoluto corporis lateri opponeretur, ut ex compluribus quæ supra (*u*) descriptæ sunt, Observationibus, & ex eo quod diserte in 45. adjecit, satis, superque constat, nunc si contrarium in Agricola hoc conspexisset; adnotationem in rem insolitam prætermittere potuisse non videtur. Quod tamen non eo dico, quod vulnus a dextris non potuerit in sinistrum, præsertim adeo vicinum, ventriculum levi obliquitate deflectere, aut quod ipse nunquam in cadavera inciderim quæ læsionem in eo cerebri hemisphærio haberent quod paralytico responderet corporis lateri. In Epistola enim Anatomica XIII. (*x*) non aliorum modo aliquot ejuscemodi Observationes indicavi; sed & meam proposui: quanquam in earum nonnullis quid desiderari possit, & quomodo reliquas, meamque, salvo Valsalvæ dogmate explicare liceat, non reticui (*y*). Unde sumere aliquid fortasse poteris, ut hanc quoque explices, nedum siquid in illa quæ supra num. 35. proposita est, in palpebris minus respondere videatur.

56. Finem huic Epistolæ imponere juvat duabus vulneris, punctim pariter inflicti Observationibus; sed tanto majori attentione dignis, quo magis levis in utraque apparebat ictus, & qui ad faciem potius quam ad cerebrum spectare videretur.

57. VIR triginta annos natus, biliosi temperamenti, pungente ferro ad dexterum oculum percussus, triduum sine ulla sensibili actionum læsione transigit. Die quarto venit ipse in crebrius indicatum Nosocomium: eodemque die mortuus est, præter Medicorum opinionem, quia nullum usquam apparebat lethale vulnus; sed simplex dumtaxat in eo oculo contusio. CALVARIA autem reclusa, cum parva purulentæ materiæ copia inter os frontis, & Crassam meningem inveniretur, & quæreretur locus unde illa prodiisset, specillo os e directo oculi dexteri perforatum repertum est. Itaque externa, internaque vulneris totius via diligenter inquisita fuit, & manifesto comperta. Scilicet ferrum inter oculum, & orbitam sine illius læsione ulla, ad hujus osseum fornicem pervenerat, quo perforato, substantiam cerebri pervaserat, ut vulneris finis lato dumtaxat digito a parietibus distaret ventriculi dexteri. Cæterum etsi hyems erat, cadaver autem cito ab interitu dissecabatur; ea fuit viscerum, ac vasorum flacciditas, ut tactum sine læsione non ferrent, tantaque simul totius corporis graveolentia, ut parem ad illud tempus se Valsalva non invenisse, confirmet, hæc omnia in pravam rejiciens; quæ vulnus præcessisse debuerat, humorum dispositionem.

58. Ex omnibus, quas legisse meminerim, cerebri per vulnus orbitæ læsi Observationibus vix ulla mihi, ea quæ inter vulnus, & mortem intercesserunt, spectanti, videtur hac esse mirabilior. Etsi enim alii de quibus scripserunt Horstius (*z*), Ballonius (*a*), Fantonus pater (*b*), & Jo. Phil. Burggrafius (*c*), non nisi nono, undecimo, decimo quarto, aut vigesimo primo obierint die; alii autem de quibus Petrus Borellus (*d*), & Schmidius (*e*), nihil mali suspicantes, aut eo die genio cum sociis indulgentes, ad duas leucas, aut ad quadrantem milliarii ambulaverint; hi tamen aut postridie mortui inventi sunt, aut mox repente exanimes ceciderunt; illi vero aut dolore primum capitis, & gravioribus deinde symptomatibus, vexati, aut his continuo ingruentibus afflicti dies illos omnes traxerunt. Neutris adnumeravi alios quosdam, ut quem Sennertus (*f*) proposuit, statim apoplecticum factum, & nona circiter inde hora mortuum; quia sine orbitæ læsione acutus ille gladius videtur per nervi Optici foramen, aut, si mavis, per vicinum alterum, quod lacerum appellant, cranii caveam subiisse: quod etiam in Diemerbroeckii (*g*) Observatione, quam hic in Sepulchreto frustra quæsivi, potuisse fieri, non negabis, ægro *nullis actionibus animalibus privato* ad decimum usque diem, tunc autem accedente *febre vehementiore*, intra biduum extincto. At *scolpeti globus per orbitam oculi dextri sic adactus*, ut e *sinistra occipitis parte emerserit*, quemadmodum Cl. Helwichius (*h*) descripsit, sine orbitæ fractura transire potuisse non videtur, ut si velis casum hunc ad eorum classem referre quos secundo loco memoravi, per me liceat, præsertim cum fœmina a vulnere exanimis corruerit. Utram vero ad classem attineant, nescio, quos ex vulnere orbitæ peremptos scripserunt Bohnius (*i*), Ruyschius (*k*), Jacotius (*l*), imo Dodonæus (*m*), cujus nomen, dum in Sepulchreto hæc Observatio describeretur ex Schenckio (*n*), prætervisum, perperam ex præcedente acceptum est. Nescio autem, quia ex narratione illorum neutiquam, ut ex aliis, & nominatim Valsalva, constat, quot dies sauciati exegerint nullo se ostendente symptomate, ut puta sopore, quem Dodonæus memorat quidem, sed quo die inceperit, reticet: Bohnius hoc tantum habet, tertia ab ictu die esse mortuum: Ruyschius autem nihil aliud scribit, nisi brevi post acceptum vulnus, quod illis qui curationi præerant, videbatur exigui momenti, mortem ingruisse. Qui, tametsi aliæ, ut intelligere potuisti, jam extabant ejusdemmodi Observationes; adeo raram existimavit hanc suam, ut inter ea quæ Bidloo nunquam occurrere potuisse, credebat, *Vulnus Orbitæ Oculi lethale* recensuerit (*o*). Decebat tamen inter cæteras quæ Sepulchreto additæ sunt, hanc Observationem non omittere, nec quæ ad ipsam adjecit Ruyschius, nimirum superiorem partem orbitæ esse adeo tenuem, & fragilem, ut in multis scriptoriæ chartæ non superet tenuitatem, & perforari solo digito possit: ideoque orbitis inflicta vulnera non esse (ut in pluribus accidit eorum quæ commemoravimus) floccifacienda, præsertim si ferro, aut ligno inflicta sint non obtuso, aut vulnerati somnolentia, nausea, febre, vertigine, convulsione (adde ex historiis indicatis non levi capitis dolore, sensuum torpore, paralysi, delirio, alio ejusmodi symptomate) corripiantur. Hæc autem animadversio sicuti nonnunquam ad curandum valet terebra ossi frontis tempestive adhibita, quod altera Borelli Observatio (*p*) ostendit; ita ut plurimum juvat saltem ad prædicendum. Ut plurimum dixi: etsi enim cæteri sunt mortui; hic tamen apud Borellum evasit, & Cl. Fantonus in Scholio ad Parentis Observationem (*q*), quæ vulneris quidem Striati corporis diserte mentionem non habet, sed eandem esse apparet quæ supra ex Sepulchreto (*r*) indicata est; militem sibi notum memorat, qui ad internum orbitæ angulum acutissimo ense fauciatus, cum in oculi imbecillitatem, & hemiplexiam incidisset, in hoc valetudinis statu ad multos annos vitam perduxit. Huc addes, opinor, Venatorem illum de quo Elias Camerarius (*s*), punctim in eodem angulo vulneratum in confinio palpebræ superioris, exile illud vulnus paralysi totius oppositi lateris excipiente, proximi oculi amaurosi, & memoriæ non

(*u*) n. 11. 17. 27. 28. 35. 42. 44. (*x*) n. 25. (*y*) Ibid. & n. 26. (*z*) Sepulchr. l. 1. S. 3. Obs. 38.
(*a*) Ibid. l. 4. S. hac 3. Obs. 17. §. 1. (*b*) Sect. ead. Obs. 5. §. 10. (*c*) Act. N. C. Tom. 6. Obs. 130.
(*d*) Sepulchr. Obs. cit. 17. §. 2. (*e*) Ibid. in Addit. ad hanc Sect. Obs. 9. (*f*) Obs. cit. 17. §. 4. (*g*) Anat. l. 3. c. 10.
(*h*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obs. 120. (*i*) De Renunc. Vuln. Sect. 2. c. 1. (*k*) Obs. Anat. Chir. 54.
(*l*) Sepulchr. Obs. cit. 17. §. 5. (*m*) Medic. Obs. c. 3. (*n*) Obs. Medic. l. 1. ubi de Vuln. Cerebri.
(*o*) Resp. ad Bidl. Vindic. (*p*) in Schol. ad cit. §. 2. Obs. 17. (*q*) 35. (*r*) §. 10. Obs 5.
(*s*) Eph. N. C. Cent. 3. Obs. 55.

non levi imminutione, paralysi tamen, his persistentibus, sensim deinceps valde levata, vivere pergentem, ut menses jam quatuor ab inflicto vulnere traduxisset, cum Observatio scripta est, & ferme novem, ut videtur, cum Augustam Vindelicorum est missa. Quo felicior fuit Juvenis alter ab Nebelio (*t*) propositus, qui per sinistram orbitam sauciatus, cum statim paralysi ejusdem lateris, motibus autem in opposito convulsivis, aphonia, & mox delirio, ac oblivione correptus esset, post tertiam hebdomadam pauca sanie ex dextera aure, cujus magnus præcesserat dolor, per aliquot dies effluente, integram sanitatem post sex circiter ab accepto vulnere hebdomadas recuperavit. Ne vero forte mireris, hemiplexiam subjectum vulneri latus, convulsiones oppositum contra ac sæpius fieri solet, ut supra (*u*) diximus, invasisse; scias oportet, vulnus acuto gladio *sub externo oculi sinistri cantho per palpebram inferiorem .... punctim, & sursum versus ita inflictum fuisse, ut gladii cuspis oblique sub bulbo illius oculi per ejus orbitam osseam versus anteriorem cerebri basim penetrarit*. Adde igitur mecum quod obliquus ille gladii incessus, & magnus dexteræ auris dolor, & salutaris saniei per ipsam defluxus indicant, *hemisphærii* cerebri *dexteri*; sicque intelliges facile, sinistrum corporis latus, non dexterum, fuisse cerebri læsioni oppositum. Per te autem intelligis, pertinere aliquando ad cerebrum vulnera non modo orbitis, sed & infra orbitas inflicta, quod & Egermeieri historia (*x*) ostenderat, & hæc altera Valsalvæ nostri confirmat.

59. JUVENIS annorum viginti quinque punctim acuto ense circa inferiorem marginem orbitæ oculi sinistri sauciatur. A vulnere cadit: cessant omnium interiorum sensuum functiones: non loquitur. Si nonnullos convulsivos motus excipias; vix ullum motus indicium dat; ut cum specillum in vulnus immittitur, aliquem doloris sensum ostendit. In singulas horas respirationis motus augetur. Novissime deficiente pulsu, circa horam ab accepto vulnere decimam moritur. CEREBRO e cranio exempto, specilloque in exterius vulneris orificium indito, compertum est, secundum latus ferme ossis Spongiosi Superioris ensem in cranii caveam perrexisse: quod & fragmenta ossea in hac, & vulnerata ibidem cerebri substantia confirmarunt. Quoad autem vulnus per cerebrum procederet, frustra specilli ope quæsitum esset, quod ob cerebri mollitiem æque novas facere, quam factam ostendere viam posset. Dempta igitur Dura meninge, & Pia animadversa, quæ in sincipite, inflammatæ instar partis, sanguine turgebat, tum ventriculis Lateralibus apertis, in utroque concretus sanguis, qui e vasis, facile ipso vulnere ruptis, effluxerat, conspectus est. Ex iis redundasse in quartum ventriculum; nam in hoc quoque occurrit ejusmodi sanguis; videbatur.

60. Habes Valsalvæ Observationes, hoc etiam magis commendandas, quod in omnibus ferme dies, horæve adnotatæ sunt, quibus aut symptomata, aut mors inguerit: quod etsi Medicis, Chirurgisque scire perutile est; tamen in aliorum plurimis desiderantur. Nostræ vero ne numero quidem sunt cum illius comparandæ. Attamen quia satis prolixa hæc Epistola est, in proximam rejicientur. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA LII.

De Vulneribus, & Ictibus Capitis Sermo absolvitur.

QUÆ ad Capitis Vulnera, Ictusque pertinent, historias reliquas his Litteris propositurus, eundem quem superioribus, ordinem conservabo, initium ab illis ducens in quibus calvariæ læsio aut nulla, aut certe levissima fuit. Nam etsi Celsus (*a*) *raro*, ait, *evenire, ut os quidem totum* in calvaria *integrum maneat, intus vero ex ictu vena aliqua in cerebri membrana rumpatur;* frequens tamen cadaverum sectio posteros docuit, integro osse, persæpe aliquid ejusmodi, aut etiam gravius accidere. Quod Valsalvam, suis dissectionibus edoctum, & ipse dicentem audivi, & tu potuisti ex iisdem, inter primas superioris Epistolæ descriptis, cognoscere. Ad quas addes præter tot alias quas Sepulchretum versans, offendes, has etiam quæ protinus subjicientur.

2. MULIER annos nata ad quinquaginta, plurium liberorum mater, pinguior aliquanto quam agrestes, qualis ipsa erat, pleræque esse mulieres solent, in fossam cadens, alterum sincipitis latus ad præduram glaciem alliserat, medius enim erat mensis December A. 1725. Ab eo ictu allisum os retectum fuerat ad duos tresve digitos. Quod ob vulnus in Nosocomium hoc venit: ibique nulla paralysi, nulla convulsione, nullo graviore prægresso symptomate; vix enim aliquam senserat vomendi voluntatem; infirmis nec viribus, nec pulsibus, repente arido, ac livido facto vulnere, postridie, qui undecimus erat ex quo ceciderat, dies, interiit. CADAVER; etsi præfrigida illa tempestate, & viginti quatuor, haud amplius, ab obitu horis incidi; grave olebat adeo, ut intra diem unum dissectionem omnem absolvere coactus sim. Plura tamen adnotavi quæ tum ad naturalem, tum ad contrariam attinerent constitutionem. Hæc altera dumtaxat referam. In Ventre contractum omentum, ventriculus oblique nimis dextrorsum inclinatus. Sub eo Colon intestinum non in transversum means, sed deorsum curvatum, idemque ab initio ad curvaturam hanc usque plurimum dilatatum, & livens. Æquo longior lien. Testes non modo albi, duri, inæquales, sed in eorum altero latens ad centrum corpusculum album, subrotundum, ferme & cavum, & cartilagineum. Tubæ ambæ duobus transversis infra majus orificium digitis prorsus imperviæ. Vagina intus nigricans, & ad imam fere anteriorem partem quasi ab acri humore erosa: cujusmodi erosio in altero quoque latere cervicis uteri animadvertebatur. In Thorace pulmones a tergo pernigri. Cor laxum, pluresque in ejus ventriculis polyposæ concretiones. Vasa, ut & in reliquo passim cadavere, multo sanguine referta. In Capite demum, os sincipitis qua allisum fuerat, intus, extraque lividum; nulla tamen rima fissum. Meninges, sub quibus non pus, aut sanguis, sed aqua effusa erat, qua parte respondebant livido ossi, ipsæ quoque ex subviridi livebant. Sic eo tantum loco & cerebrum livore affectum erat, non altius tamen descendente, quam ad digitos duos. Fœtor cum aliarum, ut dixi, partium, tum harum præsertim, erat gravis.

3. VIRI qui pariter ex alto ceciderat, caput memini fuisse ad me allatum A. 1722. CALVARIA cum esset nec fracta, nec fissa, fere eandem tamen & meningum, & cerebri ipsa quoque exhibuit constitutionem.

4. FŒMINA paupercula, subpinguis, ex dolore amissi, cum ipsa junior etiam tum esset, mariti, amens facta, a paucis annis ita per

(*t*) Earund. Cent. 6. Obs. 54. (*u*) n. 47. (*x*) Sepulchr. Sect. hac 3. Obs. 3. §. 13.
(*a*) De Medic. l. 8. c. 4.

per urbem vagabatur, ut nemini quidem noceret, sed improborum injuriis ipsa esset opportuna. Itaque præterquam quod ante aliquot menses peperisse dicebatur, novissime a scelesto quodam adolescentulo ejus caput ferreo pessulo ictum fuerat, cum decimo, an undecimo ab ictu die, non sine concussi cerebri indiciis, in Nosocomio mortua est. CADAVERE in Gymnasium postridie illato, ut ante Februarii finem Anatomen absolverem A. 1728. vix uti licuit. Nam etsi cum intestina detrahi jussi, idoneum satis visum est; insequenti tamen die virebant jam pleraque Ventris viscera. Hæc nihilominus animadverti. Crassior erat totus uteri fundus: grandiores testes, & rotundiores: cum horum altero connatum erat penitus suæ tubæ orificium. Testes autem ipsi dissecti nihil peculiare ostenderunt, nisi quod plus habebant humoris, quam soleant. Thoracis utrique caveæ aqua inerat. Cordis posterior facies virere jam incipiebat. Caput autem pessime, ut par erat, inter omnes partes se habuit. Nam etsi cranium erat integrum; pus tamen inter ipsum, & Crassam meningem, & hæc præterea quasi sphacelo affecta deprehensa est.

5. Vulneratorum corpora fœtida, viridia, & putrida non multo post mortem persæpe fieri, mirandum non est, cum icta pars jam pure, & sanie scatere cœpit, & multo magis sphacelo corripi, velut hic. Pravæ enim, corruptæque particulæ per venosa, aut lymphatica disrupta vascula sanguinem subeunt, cum eoque per omne corpus feruntur. Id in capitis quoque vulneribus locum habere, non semel vidimus, in Anu præsertim quam, de Sterilitate ad te scribentes (*b*) commemoravimus. Tempestate enim frigidissima, & ventris visceribus cito detractis, septum ipsum Transversum paulo post virescebat. Hæc autem eorum cadaveribus facilius accidunt, qui sive aliis partibus, ut Aorta erat Vetulæ illius, sive ipsis dumtaxat humoribus ante acceptum vulnus ad putredinem essent dispositi. Quem in numerum haud secus ac Virum in oculi orbita sauciatum, de quo superiore Epistola (*c*) scriptum est, agrestem illam Fœminam referes cujus paulo ante (*d*) dissectionem protulimus; tantæ enim odoris gravitati non satis in capite ejusmodi læsio respondebat: quanquam hæc cur minor ex parte quam prius fuerit, aliquando videri possit, cum ex modo dictis colligi licet, tum dilucidius infra (*e*) indicabitur.

6. FŒMINÆ alteri eadem ætate, sed bene multis ante annis, id est A. 1706. vulnera inflicta fuerant duo brevi & incidente ferro, non multi tamen ponderis, quorum altero læsa erat ea pars Temporalis musculi dexteri quæ pone Angularem Zygomatici ossis apophysim, ut vocabulis utar Cel. Winslowii, condita est; alterum aliquanto erat inferius. Ambo tamen vulnera jam ferme ad cicatricem perducta erant, cum mulier & frigidi aeris injuriis se objiciens, & duri cibi masticatione Temporalem agitans musculum, tota mox facie valde extumuit, rigoribus concussa est, & convulsivis ad caput motibus: levi etiam subinde correpta delirio, donec stertens, in Bononiensi Nosocomio S. Mariæ de Morte extincta est. CAPUT non solum, sed & alias mulieris hujus partes postridie dissecans, qui dies fuit ad VII. Kal. Apriles, hæc primum in genitalibus præter naturam animadverti. Testium alteri cystis parva inerat ex flavo virens, in qua globulus quasi sanguinis concreti, nescio quid rutili in centro habentis. Uterus crassioribus erat parietibus, interiore tunica laxa, sub qua aliquot locis sanguineæ guttæ transpiciebantur; an quod menstrua purgatio adventaret? an potius quod uterus non bene valeret? nam alba, sic satis fluida, materia passim inter valvulas cervicis occurrebat, quasi mulier uterino fluore laboraret: & sane osculum uteri laxius erat quam subjecta vagina ejusque orificium requirerent, idemque superficie tenus tanquam ab acri materia nonnihil læsum. Calvaria aperta, Duram meningem crassiorem factam, & quasi a guttulis sanguinis, quas tamen abstergere non posses, hic illic rubentem deprehendimus non uno loco qua cerebri basi subjicitur, ut ad latera sellæ Turcicæ, & sub ipsa glandula Pituitaria, sed nusquam magis quam sub dextero anteriore cerebri lobo. Sub quo, & ad latus quoque externum ejusdem lobi inter utramque meningem pus erat ex subflavo ad cinereum colorem vergens. Substantia tamen cerebri, & cætera quæ sunt intra cranium, erant illæsa; etsi paulo turgidiora apparebant sanguifera vasa quæ per Tenuem meningem decurrunt, & sub hac aqua erat pauca, ut pauca quoque, & subrubra in Lateralibus cerebri ventriculis, & polyposa concretio in Superiore Falcis Sinu. Cum viam per quam pus ex vulnere potuisset cranium subire, diligenter quæreremus; ossa hujus omnia ab interiore facie comperta sunt prorsus illæsa. Tunc vero ad exteriora perlustranda transivimus. Sub vulnere superiore; inferius enim, minus profundum, aliorsum tendebat; cavum erat circum quod, & in quo pus stagnabat: per quod cavum, cum mulier viveret, specillo immisso Chirurgus quidam intra cranium se pervenisse, dicebat. Et via sane per os, a vulnere perforatum, ex eo cavo erat puri, non in cranium tamen, sed in oculi orbitam: quæ res tenui discrimine Chirurgum deceperat. Ex orbita vero, ubi quoque pus repertum est, quo itinere traductum esset in cranium, nullum omnino erat indicium, sive naturalia inspectaremus foramina, sive quæ forte morbi vi aperta fuissent, perquireremus; præsertim cum Dura meninx nusquam erosa conspiceretur. Quæ animadversio ad id etiam valuit, ne per tenuissimam quandam rimam pus transiisse, crederemus, quæ postquam scalpro denique adacto, orbitæ fornicem elevassemus in hoc videri visa est.

7. Attamen in istiusmodi perquisitionibus quæ sive in viventibus, sive in mortuis fiunt, ut in illis videndum est, ne ubi duæ naturales caveæ tenui intersepto disjunguntur, specillum quod in alteram pervenit, alteram subiisse, præpropere existimemus; ita in his præstat scalpro malleoque abstinere, ne siqua forte rima se prodat, ulla esse possit dubitatio, nostræ violentiæ, an accepto ictui debeatur; ut nulla certe alterutrius generis in eo fuit quem paucis post diebus ibidem persecui.

8. SENEX erat magno corpore, flavo colore, qui alias pro asthmatico curatus fuerat. Is cum ab alto cadens allisisset ad saxum sinciput dexterum; vulneris quod inde retulerat, curatio bene procedere videbatur, cum circa undecimum diem accessit spirandi difficultas cum stertore. Nullus in thorace dolor. Querebatur potius assidue de molesto quodam sensu infra ipsum hypochondrium dexterum. Quem ad locum admota manu, percipiebamus quasi bullulam ex istis quas pluvia in superficie aquæ excitat, quæ alterne se attolleret, ac statim subsideret, moxque rediret, abiretque, eodem semper loco servato. Interea caput bene valere videbatur: sed homo dormire non poterat, & convulsivi ad carpos subsultus pulsum explorantibus occurrebant. Qui, ut semper, frequens, nunc vero etiam parvus factus erat. Itaque intra unum, & alterum diem ab difficilis respirationis adventu mors accessit. CADAVERIS erat distentum Abdomen. Quod cum diduxissem; ventriculus, & intestina aere turgida se se ostenderunt, & ex his Tenuia quodam loco quasi inflammata, nec sine aliquo fœtore. Jecur duriusculum. Lien adeo laxus, ut nullo negotio digitis posset discerpi. Hernias, & laceram a pylori annulo pendentem laciniam, quippe alibi (*f*) satis descriptas, ut undenas quoque singulis in lateribus costas, in Adversariis (*g*) memoratas, prætermitto, cum satis hic sit indicare, in hoc homine illa fuisse. In Thyroidæa autem glandula lobi alterius inferiorem partem globulum majusculum, duosque item alios habuisse lenti humoris plenos, idcirco prætereo, quod in aliis sæpius ejusmodi res commemoravi. Thorace quæ continerentur, præstat adscribere. Anterior pulmonum facies erat per membranas ad pectus anne-

(*b*) Epist. 46. n. 26. (*c*) n. 57. (*d*) n. 2. (*e*) n. 9. (*f*) Epist. 43. n. 31. & Epist. 29. n. 17.
(*g*) II. Animad. 32. in fin.

annexa. Ipsi nusquam duri; at quanquam nec crura tumebant, nec pedes, aqua circumfusi erant multa; rubra, & aliquanto pauciore sinister, ex viridi sublutea dexter. A dextris quoque pleura erat putrida, ut non modo facillime avelleretur, sed frustis per se avulsis in illa aqua nataret, & pulmonis membranæ, quæ sana ipsa erat, adhærens, pus mentiretur. Pericardium subrubram aquam; cor sanguinem spumosum habuit; Magna ex corde oriens arteria concretionem polyposam.

Sincipitis vulnerati os patebat ad sesquidigitum, livescens, & circulari quasi sulculo comprehensum, ut si exterior cranii lamina subsedisset. Interior autem facies, ipsi respondens, colore quidem erat eodem; sed nullo sulculo comprehensa. Nec vero ibi, neque alibi aliud præterea calvaria vitium habebat. Dura autem, ei uni loco subjecta, meninx ichore crassiusculo madebat facie quidem superiore; inferiori adhærentem habebat, sic tamen, ut nullo negotio detrahi posset, quasi alterius Duræ meningis frustum, quod attente examinatum, persimile inventum est spuriarum membranarum quibus in thoracis inflammationibus persæpe pulmones, ac pleura obducuntur. Sub eo frusto Tenui meningi exterius adhærebat quasi majuscula gutta crassi, & subalbi ichoris. Inter hanc autem meningem, & cerebrum non ibi dumtaxat, sed passim, aqua interjiciebatur non multa. Quæ in Lateralibus etiam ventriculis non deerat, hæcque subrubra. Cæterum omnis cerebri substantia ubique sana: cerebellum permolle. Omnes denique corporis musculi flaccidi fuere.

9. Quod ad sensum attinet quasi bullarum assurgentium, & subsidentium, molestum illum quidem, sed facile ad flatulentos habitus, attollentes se in certa aliqua intestinorum parte, neque in aliam abeuntes, referendum, si id mecum omittas, & reliqua perpendas; nempe Observationem hanc quoque ad quatuor addes antea descriptas, & ad plures alias superiore Epistola ex Valsalva propositas, ex quibus intelligitur, osse nulla fissura pervio, a percussione tamen capitis vitiari aliquid intra cranium posse, ex eoque vitio mortem oriri. Nam quæ Seni huic etiam in thorace reperta sunt præter naturam; fortasse illa quoque ex iis quæ erant intra calvariam originem, aut incrementum habuere, parte aliqua pravi ichoris inde in thoracem translata, hominis præsertim asthmati obnoxii. Sed & mulierem memini ex frontis ictu mortuam, in thoracis utroque cavo, præter expectationem, fœdam aquam habuisse: cujus historiam mulieris alias ad te inter eas mittam quæ ad claudicationem spectant (*h*). Ad hanc suspicionem ansam dant quæ circa non rarum pravæ materiæ ex percusso cranio in thoracem transitum ex Valsalvæ, aliorumque observatione adnotavimus (*i*). Et quamvis sciamus, ubi de meningibus, & cerebro agitur, non minus acrimoniam, quam copiam attendi solere lædentis humoris; non tamen incongruum prorsus est, ubi hujus pauxillulum intra mortuorum calvariam deprehenditur, interdum saltem suspicari, reliquias id esse aliquanto majoris copiæ quæ postquam illas partes vel magis quam appareat, læserit, mox per vasa in alias traducta sit, aut per universum corpus dispersa, unde etiam ex parte universalis putredinis indicia, & gravem potissimum odorem deduximus (*k*). Quantulum autem lethalis ichoris, aut vitii ab eo inducti haud raro intra cranium supersit, aut certe inveniatur, præter complures Valsalvæ historias (*l*) & duas primas nostras, & hanc ultimam, hæ aliæ ostendent quas nobiscum Mediavia noster diligentissimus communicavit.

10. SENI, cum ebrius esset, in altero sincipitis latere vulnus saxo inflictum fuerat: ex quo tamen neque cecidit, neque vomuit. Vulnere per Chirurgum diebus insequentibus dilatato subjectum os haud ita procul ab angulo quem Sagittalis, & Lambdoides suturæ intercipiunt, sublividum repertum est; quapropter idoneo ad id ferramento rasum fuit. Nec Medicus deerat nihil eorum prætermittens quæ ejusmodi in casibus fieri solent. Vulnus autem subsiccum erat, nec boni coloris: febris aderat: pulsus erant debiles: æger noctu surgebat, æstum causatus; & Junius quidem erat mensis A. 1739; sed id tamen videbatur læsa nonnihil mente fieri. Tandem febris abit: meliores fiunt pulsus: jamque æger famem se amplius ferre posse, negat. Nulla tamen in re peccanti post aliquot dies redit febris cum sensu gravitatis capitis, torpore quodam mentis, levi delirio, faciei, & oculorum rubedine. Itaque Medico iterum opem ferre, sed frustra conante, brevi post tempore Senex obit, vigesimo circiter ab ictu die. CRANIUM erat crassissimum: crassa proportione etiam Dura meninx. In illo nihil usquam vitii; quia ibi etiam ubi in vivente rasum fuerat, extra, intusque erat naturali colore. Hæc pariter sana. Non sic autem altera meninx, cujus exteriori faciei qua percusso loco respondebat, pauxillum adhærebat muci, ex flavo viridis, teterrimi odoris. Ei muco subjectum cerebrum subnigrum fieri incipiebat tanto spatio quantum duo transversi digiti quoquoversum obducerent, nec profundius quam sit corticalis cerebri substantia. Bene autem se habebant reliqua, nisi quod subrubens serum non paucum in Lateralibus ventriculis inerat, sed in eo plus qui vulneri subjiciebatur. In utroque plexus Choroides pallebant.

11. MULIERI, comitiali morbo jam diu obnoxiæ, percussum est caput. Initio nihil mali quod esset adnotatione dignum; ut si interrogaretur, levissima omnia, vel nulla esse, responderet. Sed aliquot exactis diebus, paulatim mala se ostendere, & crescere, febris intendi, quædam præterea quies accedere somni instar assidui, sed sine somno; ut, si attenderes, tenui voce murmurantem audires. Sic nullis aut primis, aut posterioribus proficientibus auxiliis, mortua est. CALVARIA non modo rimam nullam, sed vix qua icta fuerat, nonnihil mutatum colorem ostendit. Ei dumtaxat loco mucus suberat purulentus, ut in Sene diximus, aut paulo plus. Præterea ex interiore cranii facie qua ipsi imminebat Sinui Falcis, prominentia ossea exstabat levis illa quidem, & brevis, sed ejusmodi, ut si digitum per ipsam a posterioribus antrorsum duceres, pungeretur. Verum hæc ad epilepsiam fortasse; ad ictum certe non pertinebat.

12. Ad eundem fere modum eodem anno 1739. aliis, ut Seni, aliis, ut Mulieri, ex capitis ictibus rem accidisse, narrabat Mediavia, animadverteratque, sicui gravia, quæ initio fuissent, mali indicia propemodum obliterarentur, deinde autem febris ex levi gravior repente fieret, cum frigore ingruens, & mentis perturbatione, si ea quidem ingrueret die undecimo; mortem advenisse decimo quarto: si illa decimo quarto; hanc decimo septimo. Quæ dum legis, multoque etiam magis cum Valsalvæ tot legeres Observationes (*m*); non dubito, quin sæpius mireris, miratusque sis, nullam terebrati cranii mentionem esse factam, in iis præsertim Civitatibus in quibus eximii rei Chirurgicæ Doctores floruissent qui capite sauciatis eo auxilii genere tam prompte olim, quod vel ex eorum Scriptis cognoscimus, opem ferre consuessent. Mirari tamen desines, ubi aliam aliis ætatibus, non modo apud alias, sed & apud ejusdem gentes tot auxiliorum fortunam spectaveris, sævi potissimum generis, incertique simul eventus, ut hoc est. Non promptitudo, non dexteritas, non animus Chirurgis defuit. Hic ægris potius, aut eorum consanguineis, aut aliis quorum intererat, defuit, hinc crudele ad speciem opus, inde operis exitum cernentibus tunc opinor, cum abnuere cœperunt, sæpe adeo infelicem, ut populo, Rei Medicæ ignaro, sic occisi qui servari non potuerant, viderentur. Tot autem, tam variæ, & tam difficiles ad conjiciendum sunt causæ ob quas cranii perforatio, quamvis perite, innocenterque perfecta, inutilis tamen sit, ut facile fieri potuerit, ne inter multos iisdem annis terebratos præter perpaucos evaserit quisquam. Noli autem mirari quod dixerim, sic accidere potuisse, cum Tronus apud Bohnium (*n*), ne uno quidem excepto, revera *omnes periisse*, testetur, qui capite vulnerati, in magno Civitatis Italiæ Nosocomio terebram experiebantur. Quid? quod in multo majori apud Exteros Nosocomio, non

(*h*) Epist. 56. n. 16. (*i*) Epist. praeced. 51. n. 17. & seqq. (*k*) supra n. 5. (*l*) Epist. praeced. (*m*) Epist. 51.
(*n*) Differt. de Trepanat. Difficult.

non ante sæculi decimi sexti finem, sed hoc nostro, non sub temerario quodam, sed sub experientissimis Chirurgis idem, aut fere idem accidere, litteris mandatum est, neutrubi autem culpam omnem in aerem conferre licet insalubribus quamplurimorum ægrotantium effluviis infectum, quando in utroque constat capitis vulnera vel gravia, alia ratione curata, consanuisse, & consanescere. Cave credas, hic a me peritiam majorem, aut diligentiam in viris celeberrimis desiderari. Satis est causarum, ut dicere inceperam, quas accusemus. Sic enim cogita, nonnunquam sanguinem intra ventriculos cerebri, aut sub hujus basi esse effusum; alias exterius quidem, & superius, verum sub Dura meninge, aut si supra hanc, eo tamen loco ubi calvariam e directo Chirurgus non audeat terebrare, exempli causa sub Temporum musculis, aut contra Pituitarios frontis sinus. Nec me interpelles regerendo, posse aliquando & contra horum Sinuum sedem, & sub iis musculis cranium perforari, & supra eum sanguinem Duram meningem incidi. Scio enim, Frontales Sinus nonnullis deesse, quod ubi ima frons ad supercilia nihil prominebat, & sima erat, videor interdum animadvertisse. Nec me fugit ad materiam educendam quæ sub illa meninge coerceatur, ejus incisionem a summis Chirurgis fuisse propositam, quos inter postremi non fuerunt nostrates Gabriel Falloppius (*o*), Cæsar Magatus (*p*), Petrus de Marchettis (*q*), Temporalem autem musculum ab eodem Magato (*r*) *sectum* esse *pluries felici cum successu*, & ante Magatum secti ejusdem musculi felicia pariter quinque exempla a Carcano (*s*) fuisse litteris tradita, ne tum quidem ulla secuta convulsione, cum totus in transversum dissectus est, invisique ipse A. 1734. hic Juvenem qui, pugione per eum musculum a summa ejus anteriore parte in auriculæ usque Concham pone Tragum adacto, hæmorrhagia quidem magna, sed nulla febre, nedum nulla convulsione, vexatus, felicissime evasit. Illa igitur scio, timentibus etiamtum aliis, ab Italis proposita esse, aut peracta. Sed idem scio, & extrema cogente necessitate esse peracta, nec sine gravi, quod non dissimulant ipsi, periculo, convulsionum præsertim, quas non Hippocrates (*t*) solum, aliique, sed & Marchettus ipse (*u*) consecutas vidit; ut propterea musculi illius sectionem suadere noluerit; ne dicam, *nunquam* esse instituendam, diserte scripserit. Sive igitur Chirurgi eo tempore quo apud quasdam Civitates male audire cœpit cranii perforatio, hac tutissimo quodam loco, & quatenus licere crediderunt, peracta, in cæteris illos imitari non sunt ausi, ægrique nihilominus perierunt; sive imitati sunt, & secutis, opinor, convulsionibus, aliisve malis, ægri tanto miserabilius perierunt (quærimus enim, non quid necessario acciderit, sed quid accidere potuerit, ut auxilii hoc genus desereretur) quem in metum populus, & quam in opinionem ab utrolibet eventu facile adductus fuerit, vides.

13. Sed præter eas quæ dictæ sunt, fieri tunc potuit multis aliis de causis, ut sine utilitate calvaria terebraretur; imo non sine manifesto detrimento, quæ res vel magis aversos fecerit animos ab hoc auxilio: ut si Chirurgus forte ignarus, quam sæpe in cranii interiore facie insculptæ sint foveæ illæ quas alias (*x*) tibi memoravimus, tubercula, ut olim vocabant, Crassæ meningis haud raro alte adeo excipientes, ut tibi una, eaque tenuior, externa lamina ossibus præsertim sincipitis, interdum & frontis superfit, quarum ignoratione rerum vereor, ne ipsas Observatores quidam pro cranii, & meningis morbis proposuerint; Si ille igitur contra aliquam ex iis foveis casu; nam certæ earum sedes non sunt; terebram demisisset; prius utique meningem, & quæ ipsam attollunt, violasset, quam primam laminam totam a se terebratam esse, crederet: aut si alius, retecta ope terebræ eadem meninge, eique pus subesse ratus (subest enim aliquando, ut complures docent Observationes, in iisque etiam duæ a Murryo (*y*) editæ, quas anatome confirmavit) eam meningem incidisset, isque aut signis deceptus; inter quæ *omnium certissimum* num esse posset *pulsatorii, ab arteriis cerebri* illi *impressi motus cessatio*, alii viderint; ferri aciem non in pus, quod nullum esset, sed in Tenuem meningem, cerebrumque immisisset, aut non deceptus, arteriæ ramos, per Crassam meningem repentes, sauciasset. Mitto errores cæteros qui in opere non ita facili accidere plures potuerint non sine ægrorum noxa, enumerare: & ad reliquas causas redeo, propter quas id opus inutile esse potuerit. Quarum ut aliquas tantum commemorem; certe ut sanguis inter meningem Duram, & cranium, & iis quidem locis esset effusus, quæ perforare nihil vetet; tamen si concretus arcte adeo, & tenaciter ad eam meningem adhæsisset, ut non sine vi divelli posset, quemadmodum & aliis pluribus, & Valsalvæ ipsi non semel invenire contigit; nihil enim, ut vel supra animadvertere potuisti, comminiscimur, sed omnium fere in superioribus, aut in his Litteris habes exempla; quid cranium perterebrare profuisset? Dices fortasse: at si vel ante mortem sic adhæsisset; perito Chirurgo non defuissent quæ infunderet, ut dissolveret, & reglutinaret. Fac, non defuisse. Quid? si pars aliqua ejus sanguinis ibi esset quo adire infusus humor non posset; neque enim ignoras, arcte cum cranio meningem illam cohærere, & hinc consequi, ut nequeat cum uno in quo a cranio separata sit loco, alter, vel propinquus, in quo pariter separata sit, communicare, aut certe ita expedite, ut opus esset tum ad subeundum, tum ad egrediendum. Nec me præterit, quibus instrumentis Chirurgi possint partem aliquam meningis proximam a calvaria diducere, ægrum autem, spiritu per intervalla cohibito, cohærentem materiam urgere, eique faciliorem ex suis recessibus exitum parare. Sed vicissim pericula quoque video, ne forte meningem avellendo, hanc Chirurgus lædat, aut vas aliquod ex iis etiam majusculis violet paulo ante memoratis, quæ per exteriorem illius faciem prominentia, intra calvariæ ramosos illos sulcos excipi, nosti: neque istos non timeo ægrotantis conatus, si modo imperata audire, & facere is possit, neque ille sine sensu, & motu attonitus jaceat. Cohibito enim spiritu dum homines conituntur, plus sanguinis in capite retineri, vel facie eorum inspecta, eo tempore tumente, & rubente, manifestum est, sive quod undique tunc minus expeditus, otiante videlicet pulmone, est sanguinis reditus, sive etiam ob eam quam credidit Santorinus (*z*), aut ob aliam aliquam ejusdemmodi causam, capiti peculiarem. Itaque cerebri turgentibus vasis, Tenuis meninx undique ad Crassam urgetur, & siquid humoris inter hanc, & cranium forte intercedit, id quo minor resistentia est, per apertum in hoc foramen eliditur, si quidem huc non interclusum aditum habeat. Verum & vasorum distentio novæ sanguinis per læsa vasa eruptioni, & nimis violenta, ac nimis sæpe repetita Crassæ meningis compressio hujus inflammationi præbere causam potest. Utrumlibet autem horum minime facere ad ægrum servandum, vides.

Est præterea sanguis interdum fluxilis, & qui per illud foramen possit elabi; sed ea copia, ut priusquam educatur, cerebrum adeo presserit, ut ex ea pressione homini moriendum sit, cujusmodi ferme exemplum habes in una etiam ex nostris Epistolis Anatomicis (*a*). Huc adde, potuisse corruptione sua jam lethale vitium meningibus attulisse. Insuper quæ de sanguine dixi, omnia de pure quoque, sive mavis de sanie, & ichore dicta putato.

Quid vero? si nihil horum sit, concussio autem cerebri tanta fuerit, ut intimam ipsius structuram maximopere vitiaverit. Relege, quæso, Observationem stulti, ob allisum vehementer caput extincti, quam Epistola ad te VIII. (*b*) descripsimus, & cum ea confer damnati, quam ex Littrio tunc adnotavimus (*c*), & ad quam superioribus Litteris (*d*) com-

(*o*) Comm. in Hipp. de Vuln. Cap. c. 43. (*p*) De rara Medic. Vuln. l. 2. c. 38. (*q*) Sylloq. Obs. Med. Chir. 14.
(*r*) l. 2. cit. c. 27. (*s*) De Vuln. Cap. Serm. 1. Lect. 8. (*t*) in Coac. juxta Dureti interpret. l. 3. tr. 2. c. 1. n. 1.
(*u*) Syllog. cit. in addit. ad Obs. 15. (*x*) Epist. 8. n. 3. (*y*) Quæst. Paris. A. 1736. proposita n. 5.
(*z*) Obs. Anat. c. 3. in fin. (*a*) XIII. n. 16. (*b*) n. 15. (*c*) n. 18. (*d*) n. 10.

commemoratam, aliam ex Hænelio addidimus. In nemine illorum trium sanguis erat effusus; duo tamen primi illico, tertius intra duodecim horas ab ea allisione interierat. Fac, ex illis aliquem dieculam, ut si paulo minor fuisset concussio, vivere potuisse; cranium autem attonito quasi ex interna sanguinis effusione, esse perforatum. Num exire sanguis potuisset, qui effusus non erat? Spectant huc etiam illa Ballonii (e): *aliquando illæso cranio, leviter contusa carne, cerebrum intus est concussum*: & paulo inferius, *experientia observatum est, innumeros a morbis cerebri post convulsiones & concussiones interiisse, quorum in cerebro per anatomen nil videre contigit quod terrifici symptomatis causa extitisset. Et id plerosque fefellit ratos se aliquid* ἀξιόλογον *reperire posse in cerebro laborantium extinctorum. Adeo occulta sæpe causa convulsionis!* Est contra cum in cerebro est magna & conspicua læsio, aut intra calvariam multum sanguinis effusi: nec tamen, ea perforata quidquam ex cerebro educi potest, aut sanguis ex ea inutiliter educitur. Vide primi casus exemplum in Observatione Eliæ Camerarii (f), qui frustra terebratum cranium narrat propterea quia ictum capitis suppuratio consecuta intra cerebrum latebat, exterius undique integrum. Alterius autem casus exempla elicere ex Observationibus eorum potes qui sanguifera vasa, arteriasque in primis, disrupta intra percussam calvariam deprehenderunt. Satis est Bohnium (g) inspicias, qui ter vidit. Fac, arterias aut non esse ex grandioribus, aut non prorsus ruptas; neque enim temporis satis esset, ut de terebra cogitaretur. Quid tamen prodesset cranium perforare ad effusum sanguinem educendum, si novus usque & usque ex quantumvis minoribus, nec omni ex parte ruptis arteriis eodem effunderetur? Mitto causas alias, etiam quæ non tam Chirurgorum, quam ægrotantium, aut assidentium incuriæ, erratisve, non semper in vulgus notis, fuissent imputandæ, & ad eam venio, ob quam sæpius, quam ob cæteras, accidisse puto, ut calvariæ terebratio inutilis populo videretur.

14. Nam ut signa sint ex quibus liceat suspicari, sanguinem intra calvariam esse effusum; quis scire pro certo possit, an revera, &, si hoc etiam sciret, quam in partem effusus sit, & quod consequitur, ubi sit os perterebrandum? Nemo sæpe adest cum homo cadit ex alto, aut cum ab inimico percutitur; ipse autem loqui sæpe non potest: & icta loca modo plura apparent, modo etiam nulla, in quibus oculorum, manuumve judicio etiam post imposita emollientia emplastra, & resolventes sacculos, rubor aliquis, tumor, aut mollities percipiatur. Quin aliquando in ea capitis sede quæ percussa non fuerat, ultro apparere tumorem, Rouhaultius (h) vidit, & qua id ratione fieri possit, indicavit. Neque alia quæ Antiqui, aut Recentes proposuerunt, indicia satis prosunt, ut si vel ille qui loqui non potest, nec intelligere, manum subinde ad certam capitis sedem admoveat, vel Medici alterum forte corporis latus resolutum animadvertentes, in opposito capitis latere noxam esse, conjiciant. Nam præter unum qui majorem fortasse exterius dolorem moveat, alia esse possunt loca sub quibus majus revera lateat internum vitium: neque hoc resolutio aliqua semper consequatur, necesse est; aut si consequitur, non propterea tamen ut affectum capitis latus, sic lateris partem noscimus in qua potissimum vitium sit. Hanc autem ipsam cognoscere necesse esset, ut aperiendum foramen ipsi responderet, nec frustra apertum esse, omnes intelligerent. Verum in cognoscenda quam fallaces sæpe sint conjecturæ, vel hinc apparet, quod etsi pars ipsa icta ab ægro indicetur, imo ecchymosi, & tumore se ipsam præclare indicet; non raro tamen casus incidunt in quibus alia sit pars contusa, alia in quam effusio facta sit. Quod cum ex quibusdam superiore Epistola descriptis Observationibus, aliisque intellexeris; tum præsertim ex hac cognosces, quam continuo subjiciam, Mediaviæ nostri historia, eo digniore quæ hic scribatur, quod in ea terebratum cranium est.

15. JUVENIS agrestis robustus ex alto cadens, caput alliserat. Nullum omnino consecutum aut tunc, aut proximis diebus symptoma est. Itaque triduum perrexit, sicut ante, vivere, & rure eadem facere quæ solebat. Postea in eo qui contusus fuerat, loco; is erat ad alterius ossis sincipitis illam partem quæ Lambdoidi suturæ propior est; tumor manifestus, & addita febris ut in Nosocomium veniret, impulerunt. Ex arte a Medico, Chirurgoque curatus, jam esse videbatur propemodum sanus, præsertim cum toto eo tempore peculiare latentis mali indicium se ostendisset nullum. Circa diem a lapsu decimum septimum, cum famem diutius ferre non posset, plurimum comedere ausus est. Mox febris rediit urgentior, cum dolore caput universum gravante, & vomitu. Ne tum quidem in quo clam omnibus deliquisset, est fassus. Cum remedia cætera frustra essent; mentio injecta est auxilii quod omnes hic renuunt, ipse autem minime formidavit. Igitur qua caput constabat fuisse allisum, ibi ab strenuo spectatoque Chirurgo os, nihil prorsus vitii ostendens, ea diligentia atque arte perforatum est, ut nocere id non posset, si non juvaret. Nihil tunc, aut postea exivit. Dura meninx sanissima & conspecta, & servata est. Intereaque æger aliquanto melius se habere videbatur: nec qua in re antea peccasset, amplius occulebat; cum repente pleuritide ad imam sinistram thoracis partem gravissima correptus est, nullisque proficientibus auxiliis, intra paucos dies interiit, cum materiam sanguine etiam nonnihil tinctam, sed non multam, rejecisset, neque ullum præter ea quæ dicta sunt, accessisset laborantis capitis indicium.

CADAVER, cujus ex ore fœda exivit materia, infra jugulum sinistrum dumtaxat, ad mediocre spatium, livebat, grave autem adeo olebat, ut vel frigidissima illa tempestate; inierat enim Januarius mensis A. 1742.; ferri non posset. Itaque nihil, nisi cranium, quod erat crassissimum, apertum est. Nullum prorsus in eo, aut in iis quæ continebat, vitium fuit, si perpaucam flavam quasi *gelatinam* excipias, quæ sub Dura meninge ad spatium trium quatuorve digitorum quoquoversus extensa reperta est, non sub contuso ubi terebratio instituta fuerat, capitis loco; sed magis ad anteriora.

16. Si historiam hanc cum iis quas superius (i) scripsimus, animadversionibus conferas, facile causam unde huic Juveni pleuritis sit orta, suspicaberis, perpaucam autem quæ sub Dura meninge inventa est, materiam, reliquias fuisse illius quæ ibi aliquanto majori copia prius extitisset, reliqua in thoracem potissimum, sed & in corpus universum, ut fœtor ostendebat, translata. Quod si res ad hunc modum se habuit; optandum erat, ut priusquam inde materia dilaberetur, terebrato cranio fuisset educta. Sed quis scire poterat, cranium non sub contuso loco, sed anterius ubi nullum erat peculiare collectæ materiæ signum, terebrari oportere? Verum fac id divinari potuisse: quæro ex te, quo tempore cranium fuisset terebrandum? Num ante diem decimum septimum: At nullum erat signum effusi humoris. Num postquam signa aliqua se obtulere? Etsi Chirurgus exercitatissimus Carcanus (k) diserte inculcaverit, *pravis apparentibus symptomatibus*, non primis diebus, sed *temporis successu*, cum tunc ea *ex jam facta*, *vel quæ fieri incipit*, *corruptione provenire soleant*, *de salute infirmi rarissime esse sperandum*, *imo de eo fere semper actum esse*; tamen ægrotanti, raro hic exemplo anceps hoc remedium malenti, quam nullum; deesse noluerunt; quando ipse Carcanus aliquem servari posse, non negavit, imo nec Falloppii testimonium reticuit, unum ab se circa trigesimum, vel quadragesimum diem perforato cranio, & sanie educta, conservatum esse, affirmantis, non facilem se ad credendum præbente Carcano, sed multo difficiliorem præbituro, si raræ aliæ, sed non minus certæ, hujus generis Observationes prodiissent, Sculteti in primis (l) qui *post vigesimam octavam a læsione septima-*

(e) l. de Convulsione. (f) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 149. (g) De Renunc. Vuln. S. 2. c. 1.
(h) Traité des playes de tête ch. 10. (i) n. 9. & 10. (k) De Vuln. Cap. Serm. 3. Lect. 5. (l) Obs. 13.

ptimanam idem quod Falloppius, se præstitisse, nominato homine, indicatisque loco, & tempore, confirmavit. Factum est igitur in hoc Juvene quod fieri potuit. Sed illa ob quam historiam hanc proposui, causa obstitit, ne felix eventus responderet.

17. Atque utinam una hæc esset historia, nec plures apud alios extarent, hujus non dissimiles. Quæ, & tot insuper, aliæ ab alias causas, inutilem pariter, neque ita raro, usum terebræ ostendentes, fecerunt, ut non solum inter veteres, sed inter recentiores etiam, Medici non ignobiles fuerint, qui illam *frustra sæpe*, imo *sæpissime frustraneam* esse, scripserunt. Verum terruerunt magis qui & olim *non modicum* ab ea *periculum*, aut *certius* esse *periculum*, & nostro quoque tempore *non absque gravi periculo exerceri posse* terebrationem, asseverarunt. Num vero, inquis, tunc etiam cum ab excellenti Chirurgo exercetur? Certe qui ad Ptolemæum illum Ægypti Regem *in caput graviter vulneratum*, de quo in T. Livii Epitome (*m*) fit mentio, accersiti sunt, non vulgares Medicos fuisse, credibile est. Rex tamen *inter curationem, dum ossa* Medici *terebrare contendunt, expiravit*. Quis vero quam præstans Medicus, & Chirurgus Falloppius fuerit, ignorat? Ipse tamen ea simplici erroris confessione quæ summis Viris digna est, ob rem quandam sero ab se in terebrando cranio animadversam diserte hæc scripsit (*n*): *animadvertatis, quæso: ego fui in causa mortis centum hominum, ignorans causam hanc*. Quæ modo dicta sunt, cum essent tot libris tot Scriptorum neque unius temporis, neque unius regionis, mandata, latere omnia non potuerunt, nec possunt. Itaque mirari non oportet, quod inutilibus præsertim, aut noxiis experimentis subinde adjectis renuere cœperint hoc auxilium nostrates, neque in una modo, aut altera Civitate, sed in Italiæ plerisque, & præter nostrates alii quoque, inter quos tunc etiam cum apud nos illud vigeret, fuisse, indicat Wepferus (*o*), populares suos, his verbis: *Itali, aliique locorum calidiorum incolæ protinus trepanum arripiendum statuissent, idemque Exc. D. D. Burgouverus facturus erat, nisi æger, & adstantes ab auxilio his in locis insolito, & vel solo nomine plerisque terrifico abhorruissent, ipsiusque conatibus obstitissent*. Num postea animos addidisse renuentibus, credis gravem apud Lipsienses Professorem Joannem Bohnium Dissertatione edita *de Trepanationis Difficultatibus*? quas antequam singillatim exponat, haud dubitat affirmare, *multum sane eandem periculi involvere, aut sæpe frustraneam seu incongruam deprehendi*. Earum difficultatum plerasque cum supra satis memoraverim; de illa una potius aliquid addam quæ ex novissime producta Observatione deducebatur, nimirum de ea quæ in tempore definiendo, adhibendæ terebræ opportuno, persæpe occurrit, difficultate. Quam juvat altero confirmare exemplo, hac in Civitate a me viso. Juvenis erat mulier, haud infimo loco nata, gracilis, non robusta, sana tamen, ut quæ nihil nisi convulsiones gravissimas quidem, at semel, annis superioribus toto corpore passa fuerat. Cum bene igitur valeret, sederetque humiliore sella, forte accidit, ut improvisa re, & strepitu perculsa, caput, ut fit, retrorsum ageret, & ad marmoreum mutulum, qui pone ipsam e pariete prominebat, alterum occipitis latus vehementer allideret. Dies erat Martii penultima A. 1739. Neque tunc, neque primis illis diebus incommodi quidquam sensit. Deinde in loco icto doloris aliquid: cui successit in subjecto cervicis latere, nonnihil tumente, quidam musculorum qui ibi sunt, quasi rigor, nec sine dolore. Levia tamen adeo hæc erant omnia, ut mulier quæcunque antea consueverat, domi, forisque perageret. Quis ausus esset cranii perforationem tunc imperare? aut, si forte ausus esset; putasne, cæteros permissuros, aut delicatam mulierem fuisse passuram? Nunc reliqua accipe. Cum ad Augustum usque mensem ita uti dixi, se mulier egisset, quippe quæ præter id quod memoratum est, nihil ferme aliud sentiret incommodi; ad illam accersor die ejusdem mensis decima sexta. His quæ retuli, ab ejus Medico narratis, addentem audio, a diebus jam aliquot mulierem fabricitare, nec leviter, durisque pulsibus, subtumidos, rigidos, & dolore affectos esse illos cervicis musculos, dolores etiam secundum Spinam dorsi descendere, maxillam inferiorem a superiore non sine difficultate diduci: ægram propemodum esse stupidam, lenteque respondere; quin aliquando leviter delirasse: non satis bene vidisse: oculos quasi convulsos visos esse: Sed hæc ultima tunc abesse; cætera ab aliquot jam diebus superesse. Insuper dolorem his diebus ad locum olim percussum rediisse; quamvis tactus, visusque judicio nihil ibi appareat mali. Nimis vera retulisse, sensi, cum mox ægram vidi, nullique jam esse remedio locum, perspexi. Itaque levibus nonnullis in quæ cadere calumnia non posset, consuetudinis dumtaxat causa, propositis, cum seniori ex affinibus dixissem, quam vehementer ægra mihi displiceret, non rediturus, discessi. Reapse duabus illa, aut tribus post horis loqui desiit, & intra duos tresve dies mortua est. Cujus si calvariæ interiora examinare licuisset; non dubito, quin, ut Marchettus noster (*p*) pus supra membranas, & cerebrum in eo deprehendit qui leviter capite vulneratus ut ne os quidem esset detectum, tribus post mensibus febre correptus, ex eaque dolore in ictum locum redeunte in quo nihil apparebat mali, mortem obierat, tanto ego magis in hac deprehenderem, quæ non, ut ille, sine ullo vulneris capitis symptomate & in febre, & ante illam, fuisset, sed & quibusdam menses jam quatuor, & quod excurrebat, tot autem ex quo febris corripuerat, esset vexata. Satis jam, superque intelligis, casus incidere in quibus aut nulla, aut tam levia, inter initia, se offerunt effusi intra cranium sanguinis signa, tot autem, & tam gravia post longum intervallum confertim ingruant, ut neque primo illo opportuno tempore æger eo timore percelli possit, ut terebram admittat, neque extremo sperare possint Medici, opem se per eam allaturos, cum tam longo spatio, & tam perniciosis indiciis extantibus, non illa partium corruptio abesse credenda sit quæ in rarissima ea Sculteti Observatione (*q*) mirifice absuit.

18. Sed quid, inquis, capite sauciatos, aut eorum consanguineos, & cæteros quorum interest, adeo ab hoc auxilio aversos facit tunc quoque cum gravia statim non desunt symptomata? Relege omnia quæ supra (*r*) sunt scripta de causis propter quas in quibusdam Civitatibus credibile est id remedii fuisse desertum, & ad illas hanc quoque adde quæ ex proxima Mediaviæ historia colligitur.

19. PUERO annos nato ad quatuordecim pertica ictum fuerat alterum sincipitis latus circa medium Quinctilem mensem A. 1739. Eodem tempore Seni quoque percussum fuerat caput. Uterque ab ictu ceciderat, vomuerat, & mox febri prehensus erat. Uterque in idem Nosocomium recipitur, & pari tum Medici, tum Chirurgi diligentia curatur. Hactenus similia omnia. Nunc disparem primum Pueri, deinde Senis exitum accipe. Puerum cum febris reliquisset circa diem quartum, undecimo iterum adorta est, torpore semper, nonnunquam delirio stipata, aut convulsionibus, aut sanguinis, cujus jam satis emissum fuerat inter initia, e naribus eruptione. Itaque, nullis proficientibus remediis, intra perpaucos dies interiit. CRANIUM vel præclara luce opposita inspectum, non modo non fissum, sed nihil fere ostendens discriminis repertum est, si percussam partem cum reliqua comparares. Verum inter percussam partem, Duramque meningem quidpiam muci simile occurrit, & sub eo meninx illa colore non suo. Inter ipsam vero, & meningem alteram qua totam propemodum hemisphærii illius superiorem faciem convestiebat, pus ex flavo viride, fœtens, multum; meningis autem ipsius quantum pure obductum fuerat, tantum erat triplo, aut quadruplo crassius factum, & superficie quasi granosa. Nihil præterea, ne in ventriculis quidem, in quibus aquæ non erat quidquam, est animadversum. Sic Puer. Senex

(*m*) l. 52. (*n*) Comment. supra ad n. 11. cit. c. 17. (*o*) Historiar. Apopl. Auctar. in Schol. ad Hist. 6.
(*p*) in additis ad Obs. 15. (*q*) cit. supra in fin. n. 16. (*r*) n. 12. & seq.

nex autem omnino incolumis sanusque discessit.

20. Nunc si populo dicas: facile poterat ille Puer icto osse perforato, & sanguine qui subtus effusus erat, educto, si admissum fuisset id auxilii, servari; continuo regeret; at Senex qui iisdem symptomatibus initio pariter correptus fuerat, sine illo auxilio sospes evasit. Non desunt certe quæ hæc dicentibus referas. Sed quid ad populum qui ex felicibus cunctis sine terebra succedentibus gravium capitis ictuum curationibus nova semper argumenta capit ad illam aversandam? Nec apud nos tantum, sed & alibi, ut opinor; nam alibi quoque exempla sæpe occurrunt ejusmodi curationum. Quæ percusso, aut vulnerato capite, signa essent gravium intra cranium læsionum, quæ terebram postulare viderentur, non pauci tibi ostendent libri, iique in primis qui ad *Commercium* attinent *Litterarium* (*f*). Exempla alia ubi quærenda sint, tum Acta indicant Erudit. Lips. (*t*), tum Jo. Andr. Conradi Dissertatio (*u*), & alii quos brevitatis gratia sciens omitto, non secus ac Grimmii (*x*) Observationem, & Burgouveri (*y*) duas, quarum altera illa est in qua, nisi obstitissent assidentes, cranium ipse erat terebraturus, ut Chirurgus etiam ille de quo meminit Rouhaultius (*z*), nisi Meryus dissensisset. Ægri tamen omnes quos indicavimus, sine terebræ ope, nonnulli etiam cito, sunt persanati. Ut vero plane intelligas, quam veraciter diximus, hujusmodi curationibus fieri, ut magis magisque homines terebrationem aversentur, narrabo tibi quod hic accidit A. 1729. Cum ferocientes equos habenis coercere auriga non posset; e rheda concitatissimo cursu rapta, se ejecit Matrona generosissima, eique idem quod fere cæteris qui idem faciunt, contigit, ut præceps in humum rueret, eamque, ut locus, & anni tempus ferebant, lapidibus, & durissima glacie contectam. Itaque caput vehementer adeo offendit, ut quasi pro mortua domum referretur. Medici cum omnia quæ agi debent, ac solent, diligenter peregissent, sperabant, quod Marchettus, ut superiore quoque Epistola (*a*) dictum est, in aliquibus viderat ex prolapsu, aut ictu læso capite *in mentis alienationem cum privatione sensus, & motus incidentibus*, neque aliis tamen symptomatibus correptos quæ ab Hippocrate memorantur, se pariter *sequenti die mulierem omnino liberatam* esse visuros. Sed cum ea spes ipsos falleret; ad ægram accersor. Cujus neque caput quidquam ostendebat signi qua potissimum parte fuisset allisum, neque sensus, aut vox, quæ nulla erant, nobis id poterant significare. Auctor igitur fui, ut quando cætera peracta erant, quæ ad revellendum, resorbendumque pertinerent, siquid forte sanguinis intra calvariam effusum esset; universo capiti ea protinus adhiberentur quæ moderate attenuando, corroborandoque absorptionem illam adjuvarent. Vel ubi fissum manifesto cranium esset, Cornelium Celsum (*b*) exterioribus remediis multum tribuisse. Quid postea Galenus, pluresque alii olim fecissent, ex Magato (*c*) intelligi posse, qui ipse quoque inde curationem incepisset. Quid Magato recentiores sentirent, me vel ex ea in qua sæpius versarer, meorum Anatomicorum lectione didicisse, & nominatim Bartholini (*d*), Wepferi (*e*), Ruyschii (*f*). Nos quidem in Italia esse, regione multo quam illorum calidiore; sed & Magatum; ut alios omitterem; in hac fuisse: & eo anni tempore magis, quam sæpius aliis apud illos, hic frigus urgere, itaque nostram quoque Matronam haud secus ac Ruyschii mulierem, inde læsam esse quod *e curru in terram cecidisset gelu induratam*. Igitur me quidem eodem illo fomento usurum, quo is non raro usus esset feliciſsime, neque alieno a cautis Magati monitis, & quædam eorum habente quæ ipse laudaverat. Itum est a Medicis in hanc sententiam: nec ivisse pœnituit, cum ejus remedii continuato usu ægra primum meliuscula facta sit, deinde ad se redierit, &, nullo demum superstite incommodo, sic evaserit, ut donec senectute ipsa confecta est, annos amplius viginti incolumis vixerit. Sed felix hic eventus eo magis homines a cranii perforatione aversos reddidit, fomentumque illud ipsum ex eo tempore cum a Medicis laudatum, atque a Chirurgis, tum ab ægris præsertim, aut a consanguineis optatum, frequentissimo in usu hic fuit; ut veritus sim aliquando, ne temere usurpatum, alicui tantum noceret, quantum aliis profuerat. Nam fervidissima apud nos æstate adhibitum etiam vidi, velut in eo casu quem res hæc ad memoriam redigit, nec propter hanc tantum, sed & propter alias quasdam animadversiones paucis tibi memorabo.

21. Generosus Comes cum forte non humili scabello insisteret, hoc vacillante retrorsum ceciderat, & ad parietem occiput tanto vehementius alliserat, quod hoc calvum, ipse autem procera statura est. Nihil tum mali, nisi quod multæ scintillæ oculis obversari visæ sunt. Postea vero ad frontem, & ad oculos dolor molestissimus, vigiliæ, febris, alvi fluxus. Febris abit. Mox redit cum iisdem symptomatibus. In consilium vocor. Erant quibus alvi fluxus potissimum displiceret. Hæc enim legerant apud Marchettum (*g*): *præter signa ab Hippocrate proposita, observandum* esse, *quod semper alvi fluxus vulneribus capitis accedens, absentibus licet aliis symptomatibus, cerebri læsi signum est.... Hos vero fere omnes mori, ob læsum cerebrum parte interna, qua in spinalem medullam exporrigitur, ubi nervorum ortus*, & in his ventriculo prospicientium. Ego vero cum diligenter omnia exquisivissem, atque ut erat mensis Quinctilis A. 1739. aquæ; ea enim pro potu præscripta fuerat; plus facile sumi intelligerem, quam senis ventriculus ferre posset; omittam, inquam, disquirere, num Marchettus cum symptomata alia abesse, dixit, ea quoque excipere voluerit quæ ab Hippocrate, ait, fuisse proposita, & quæ certe hinc absunt. Hoc tantum dicam, si æger cibis ac potionibus, præsertim incongruis, referto ventriculo, cecidisset, continuoque illa rejecisset; profecto ea vomitione terreri non oporteret. Nunc igitur quoque, cum alia esse videatur causa cur laxata alvus sit, non est cur id nobis metum incutiat. Paulo minus aquæ potetur, eaque nonnihil ita medicata sit, ut laxare nequeat stomachum. Fomentum vero; nam hoc uti audiveram; tempestate hac non dubito & dilutius aliquanto, & moderatius, & pannis nec laneis, nec adeo multiplicibus exceptum a vobis adhiberi. Neque ita multo post, omnia recesserunt symptomata, ægerque convaluit, vivitque, hæc me scribente, vegetus, quamvis annos natus sex & octoginta. Sed priusquam de fomento illo verba facere desinamus, animadvertas, velim, si non per ipsum, at certe per valde similia servatos esse fere omnes quos sine terebra, quæ alioquin necessaria videbatur, persanatos esse, diximus (*h*), aliosque ejusdemmodi, ut puta quos Slevogtius (*i*) his verbis indicat: *talibus* remediis *hodie a nostris Chirurgis in dies gravissimæ capitis læsiones corriguntur, quæ olim sectionibus, ustionibus, scalpturis, terebrationibus, aliisque horribilibus operationibus opus habebant*: & iis remediis interdum *solis*, ut a Gallo Chirurgo Pinconio (*k*) sanatus est Rusticus *sine voce per decem decumbens dies*, & *pro desperato habitus*, a Grimmio (*l*) Adolescens, *delirio, vomitu, febre, &c.* correptus, a Trewio (*m*) Puer *omnibus sensibus privatus*, latere ictui opposito *paralyticus*, altero *perpetuis convulsivis motibus agitatus*. Sæpius tamen alia adjuncta sunt auxilia, & in his, cum licuit, antequam ulla adhiberentur, venæ sectiones, ut *venæ, sanguinis quantitate aliqua detracta, quasi famelicæ reddantur*, ut Wepferus (*n*) loquitur, & *avidius effusum* sanguinem *resorbeant*, quem ea quæ diximus, exterius adhibita, & illuc unde terebratio sæpe educere non potest, sua vi (quicunque modus, & via sit) certe pervadentia, *ita disponant, ut vasa sanguifera denuo valeat subintrare*. Sic enim & aliorum, & suas explicat Observationes; nam & supra (*o*) effusi intra calvariam sanguinis

(*f*) Vid. A. 1739. Hebd. 52. n. 1. & A. 1741. H. 16. n. 3. & A. 1743. H. 35. n. 2. H. 47. n. 1. ad 194. & 193. & 714.
(*t*) A. 1693. M. Nov. in relat. novæ Edit. Barbett. (*u*) De Vuln. Front. inflict. in Resolut. ad n. 2.
(*x*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obs. 87. (*y*) 6. & 7. in Auctar. supra ad n. 17. cit. (*z*) Tr. supra ad n. 14. cit. c. 7.
(*a*) n. 10. (*b*) De Medic. l. 8. c. 4. (*c*) l. 2. supra ad n. 12. cit. c. 38. 41. 49. (*d*) Cent. 2. Hist. Anat. 41.
(*e*) Exerc. de loco aff. in Apopl. & in Auctar. Schol. ad Hist. 6. (*f*) Obs. Anat. Chir. 60. (*g*) in addit. ad Obs. 15.
(*h*) n. 20. (*i*) Differt. de Carie Cran. §. 20. (*k*) Vid. Dan. Hoffman. Differt. de sanat. cerebri quass. (*l*) Obs. 87. supra ad n. 20. cit.
(*m*) Commerc. Litter. A. 1741. ibid. cit. (*n*) Schol. supra ad n. 17. cit. (*o*) Exercit. supra ad n. 20. cit.

guinis per *fomenta* illa *congrua diſſipationem frequentiſſime ſuis in oris feliciter citra trypani uſurpationem, citra ullam ægri noxam, præſtitam*, ait, *ſe meminiſſe*. De iſta autem reſorptione, cum alias (*p*) ea ad te ſcripſerimus obſervata in cerebro poſt prægreſſas olim apoplexias, imo etiam poſt antiquum, imperforato cranio, capitis vulnus, unde illam agnoſcendam eſſe, credamus; nihil amplius addemus. Nihil quoque de altero terebrationis uſu, ut poſſint depreſſa calvariæ oſſa excitari, pungentia fragmina extrahi, internæ quæ forte fiſſa ſit, laminæ extantes quaſi aculei excidi, qui quandiu, & quantum nocere poſſint, præclara inter cæteras Platneri (*q*) per anatomen Obſervatio oſtendit; nihil, inquam, huc adjicere melius cenſeo, ne ſi forte huic etiam alteri utilitati, quam certe remedia alia, & natura ipſa præſtare minus valent, aliquid interdum objici poſſe, dicerem; viderer magis vulgi timori, quam rationis, & Sapientum dictatis, indulgere.

22. Nunc enim quando de terebranda calvaria tantum ſupra ſcriptum eſt, quantum non modo ad ſuſceptum ſermonem abſolvendum ſatis ſit, verum etiam; quod nolim; ad falſam injuſtamque ſuſpicionem movendam, me forte cum populo in hoc facere, ab eoque auxilii genere, quod caute, & opportune adhibitum, ultro fateor eſſe utiliſſimum, atque adeo neceſſarium, præter modum abhorrere: ad diſſectiones redeamus. Ex quibus cum duæ Mediaviæ noſtri ſuperſint; ante meas cæteras, illas adſcribam. Prima ad eas attinet quæ hactenus ſunt propoſitæ, videlicet in quibus cranii ſiquod erat vitium, ad interiora non perveniebat. Altera autem ad eas in quibus pervenerat.

23. VIR quidam in faciem cadens, frontem a dextris circa altitudinis ejus medium allidit. Non vomitus, neque aliud ullum ſymptoma ſtatim a caſu accidit, niſi levis quædam ſtomachi perturbatio. Mox autem non levi febre, & ſopore corripitur. Circa diem quartum, utrumque horum deſinit. Bene habet. In Noſocomio tamen remanet ad vulneris curationem: quod probo colore cum retecto oſſe erat. Circa diem decimum ſeptimum gravis revertitur febris, gravíſque ſopor. Fuſcus fit vulneris color, & oſſis. Hoc raditur, ſubtuſque album invenitur. Homo tamen cum iiſdem, haud aliis, ſymptomatibus moritur circa diem vigeſimum, qui fuit pridie Idus Aprilis A. 1740. CALVARIA diſſecta, rima quidem in hac animadverſa eſt quæ paulo ſupra ſubjectum vulneri ſupercilium in tranſverſum pene ferebatur. Sed hæc ad interiora non perveniebat. Verum qua os alliſum fuerat, ibi inter ipſum, Duramque meningem pauxillum intercedebat cujuſdam quaſi *gelatinæ*. Cerebri autem reſpondens hemiſphærium non ibi tantum, ſed ubique gravi cum odore ex atro virebat: qui color ad ipſum uſque Lateralem ventriculum deſcendebat, parietes ejus omnes inficiens, baſi excepta. Porro ejus ventriculi pars anterior non lacerata quidem erat, ſed adeo dilatata, ut concreti ſanguinis tantum contineret, quantum poſſet pugnum æquare. Ventriculi pars reliqua, ut ſiniſter quoque, ſerum cruentum continebat.

24. Deprehenſus intra ventriculum ſanguis certe effuſus eſt ex diſrupto vaſe aliquo ſive Choroidis plexus, ſive eorum quæ per parietum ventriculi ſuperficiem feruntur. Sed vas illud num leviter diſruptum credemus tunc quando alliſum eſt caput, & ab eo tempore ſanguinem lente ac paulatim emittere cœpiſſe? an vero tunc infirmatum dumtaxat, gangræna denique illius hemiſphærii accedente perruptum, celeriter effudiſſe? Si hoc alterum mavis; minus facile, opinor, explicabis, cur non ſit homo tunc celerius, cum aliiſque ſymptomatibus ferme apoplectici inſtar mortuus, & quomodo ſine ulla ſubſtantiæ laceratione, ventriculus adeo fuerit dilatatus; ut veri ſimilius ſit, ſanguini ſenſim ad illam uſque copiam deſtillanti ſenſim quoque paulatimque ceſſiſſe. Nec te illud moretur, quod homo a quarto ad decimum ſeptimum uſque diem ſine febre, ulloque ſymptomate, bene habere viſus ſit. Nam & ad gangrænam tam late diffuſam, pravam in cerebro diſpoſitionem præceſſiſſe, credibile eſt, & in vitiis ejus vel graviſſimis haud ita raro accidit, ut aut levia quædam, aut nulla vel ad multo longius tempus animadverterentur eorum indicia. Fac, memineris eorum quæ ſupra (*r*) ex noſtra, aut certe ex Marchetti obſervatione ſcripta ſunt. Lege non tam Fantoni patris Obſervationem IX. quam Cl. Filii Scholium ad XXXV. Atque ut illam Avenionenſem (*ſ*) omittam longe rariſſimam, quippe in qua cum cranii, meningum, cerebri ea eſſet læſio quam oſtendit curatio, nullum tamen ab initio ad perfectam uſque ſenationem, id eſt ad dies ſex & ſeptuaginta, ſymptoma extitit; eſt apud Bohnium (*t*) hiſtoria, ex Lamzwerdio, ſymptomatum binis ſincipitis fiſſuris non niſi die trigeſimo ſexto ſupervenientium, ſuntque aliæ ex Montano apud Rouhaultium (*u*) eorundem non niſi decimo ſeptimo, vigeſimo, aut vigeſimo primo Antuerpiæ pleroſque illorum quibus eo anno caput ictum eſſet, aggredientium, omneſque occidentium. Illas inſuper legito quas Poupartius, & præſertim Vacherius cum Regia Scientiarum Pariſienſi Academia (*x*) communicarunt. Ex his, atque aliis quas ſciens omitto, mirari deſines ſiquando, ut in modo a nobis propoſita, ſic in aliis quibuſdam aut hac, aut ſuperiore Epiſtola traditis, non levia videbis in cerebro vitia dies aliquot ſine pravis indiciis, in primiſque ſine febri delituiſſe. Quamplurima ſunt quæ in illo, non tantum ſecundum naturam, ſed & præter naturam ſe habente, quemadmodum fieri poſſint, minime aſſequimur. Hæc Majores quoque jure meritoque fuiſſe miratos, vel ex iis intelliges quæ in Sectione hac Sepulchreti ad Salmuthi Obſervationem (*y*), huc maxime pertinentem, adſcribuntur ex Berengario, ſeu mavis ex Carpenſi, ut a Patria ſæpius vocitant: quæ res non animadverſa fucum fecit recentiori, haud inerudito alioquin, Chirurgo, qui cum *Berengarium*, dixiſſet, cranium in ſuturis ipſis feliciter aliquando perforaſſe; continuo, quaſi de alio loqueretur, idem pariter, ait, feciſſe *Carpenſem*. Sed a tarda poſt ictum morte ad citiſſimam, ut in altera, quam promiſimus, Obſervatione, veniamus.

25. MULIER ruſtica, per ſcalas præceps ruens, caput adeo graviter offendit, ut illico loquendi, ſentiendi, & artus, præſertim inferiores, movendi facultate amiſſa, ſanguinem e naribus, & altera aure effundens, intra horam moriatur. CRANII, quod multum ſanguinis effuſi continebat, fracta erat baſis in tranſverſum, fractura ab uno ad alterum latus ante oſſa Petroſa per Sinuum Sphenoidæorum poſteriora tranſeunte, & oſſea præterea parte Meatus Auditorii cum Membrana Tympani in aure illa quæ emiſerat ſanguinem, diſrupta. Laterales quoque rupti erant Sinus Craſſæ meningis: & præter alia, cerebellum ipſum nonnihil læſum.

26. Si præter hanc cerebelli qualemcunque læſionem, aliæ non fuiſſent graviſſimæ, ut vehemens cerebri concuſſio, hujuſque, & cerebelli tanta compreſſio, quantam copia effuſi intra cranium ſanguinis ex ruptis Lateralibus præſertim Sinibus efficiebat; num cenſes, tam citam futuram fuiſſe mortem? Equidem non facile ipſe crediderim; quanquam cerebelli non leves, & repentinas læſiones longe citius, & certius ſciam, quam pares cerebri læſiones plerumque occidere conſueviſſe, perfectiora ſaltem, ut vocant, & adulta, & ad hominis, quem hic ſpectamus, ſtructuram propius accedentia animalia. Itaque in hac controverſia in quam forte incidimus, & in qua memini te alias de me quæſiviſſe quid ſentiam, noli cum Doctiſſimis alioquin Viris non modo inſecta, ſed neque aves, aut fœtus, aut recens nata animalia commemorare. Ipſe enim vel olim adnotavit Ariſtoteles (*z*), *palam in inſectis, ut veſpis, & apibus hoc accidere*, nempe ut *ablata* ea particula *quæ vocatur caput*, ... *vivant*. Diu autem eſt ex quo mihi adoleſcentulo affirmabat Valſalva, avibus ſe cerebellum ſummopere vexaviſſe, neque eas

(*p*) Epiſt. 2. n. 16. (*q*) Inſtitut. Chirurg. §. 532. not. *d*. (*r*) n. 17. (*ſ*) Commerc. Litter. A. 1731. Specim. 21.
(*t*) De Renunc. Vulner. Sect. 1. (*u*) Tr. ſupra ad n. 14. cit. c. 11. (*x*) Hiſt. de l'A. 1700. Obſ. Anat. 19. & de l'A. 1743. Obſ. Anat. 12.
(*y*) §. 8. Obſ. 10. (*z*) De Juvent. & Senect. c. 1.

eas tamen esse confestim mortuas. Quin ipse quid viderim in felibus duobus, ante biduum natis, cum viventium capita inciderem æstivo tempore, narrare possum. Retecto enim, in utroque, cerebri altero hemisphærio, & Tenuis meningis utilitate animadversa in cerebro coercendo; nam qua forte aliqua lacerata erat ejus meningis particula, illac particula cerebri se extrudebat, prominensque perstabat; assulatim illud totum hemisphærium ademi, neque propterea movendi, neque sentiendi facultas in respondentibus, aut in oppositis artubus imminui, nedum perire, visa est. Nec vero periit, cum mox alterius felis cerebellum vulnerassem. Periit autem statim ac alterius cerebellum, & initium forte Spinalis medullæ alte incidi, ac dilaceravi; periit, inquam, in artubus, & toto corpore, quantum mihi ante oculos tunc erat; si cor tamen, auriculasque ejus excipias; harum enim, illiusque motus vegeti perstiterunt. Imo cum aliquanto post tempore caput a trunco abscidissem: sic nihilominus, ut si non abscidissem, perstabat. Mox igitur amputatis vasis Magnis, cum ipsis cor abstuli; quod tunc denique cito conquievit; etsi mox inter digitos compressum, valido etiamtum nisu conari, sensi. Vera igitur ab iis dici, scio, qui feles potissimum diutius resistere in anatomicis experimentis, scripserunt. Simul tamen etiam intelligo, si quæ in hoc animantium genere, præsertim recens natorum, animadvertimus, multoque magis quæ in avibus, insectisque, & humanis ipsis fœtibus, puta qui non modo sine cerebro, & cerebello, sed & sine Oblongata, & Spinali medulla aliquando nascuntur, si hæc, inquam, solum attendamus; fore intelligo, ut multa adversus harum medullarum, & cerebri, nedum adversus cerebelli usus, consequi posse videantur. Nolim quoque hic plurimum tribuas quibusdam cerebelli vitiis quæ longiori, aut minus longo quidem tempore, sed certe non repente fiunt. Prioris generis hæc sunt. Ex Maucharto (*a*), itemque ex Littrio (*b*) in duobus hydrocephalis pueris cerebellum aut induratum, aut scirrhosum sic tamen, ut in hoc bina, quamvis exigua, superessent loca in quibus cerebellum secundum naturam se habebat; in illo autem lobus alter, ut minus grandis, ita minus quoque esset durus: ex Brissæo (*c*) durus quoque tumor, sed in medio cerebello enatus: ex Cl. Lieutaudio (*d*) os non parvum intra alterum ejus lobum: ex Peyronio (*e*) totum cerebellum in membranam conversum, quæ corpus gallinacei ovi magnitudine involvebat, ex glandulis pluribus, durisque compactum, quod potius in corpus, ut de cerebro olim accidisse videtur, quam in illam membranam, cerebellum esse mutatum, & sub ejus larva delituisse, aliqui fortasse suspicabuntur, non secus ac quasdam cerebelli ipsius partes in quibus deprehendit Harderus (*f*) globulos tres parvos; nam major in Spinalis medullæ initio fuit; aut Wurffbainius (*g*) varia corpuscula glandulosa, cerebello quidem flavo, & fœtido, sed non putrefacto, aut Flascus apud Lancisium (*h*); neque enim Lancisius vidit; corpus ex pluribus globulis compactum. Nec vero ad totum pertinuit cerebellum, ut videntur aliqui indicare, alii autem diserte affirmant, is scirrhus quem in mendica puella invenit Cel. Hallerus, quando hic ipse (*i*) *cerebelli mediam partem*, id est *lobum sinistrum* occupasse, scribit; ut facile non æquaret quem ego (minus tamen durum, minusque compactum) sub initium A. 1754. in viri cerebello offendi, quippe præter eundem pene totum lobum, tenentem mediæ quoque partis, & proximam lobi dexteri portionem, quemadmodum ex historia, a me alio loco (*k*) ad te perscribenda cognosces. Ad alterum autem attinent in cerebello vitiorum genus; si quam Observationem Peyronius (*l*), inter nonnullas quoque superiorum, protulit, ut alii etiam postea, ex Fantono patre, facile seponas, quando Filius Clarissimus (*m*) pro cerebello *corrupto* intelligendum existimat cerebellum dumtaxat mollius, nec nativi coloris; attinent, inquam, primum, quæ Massæ (*n*) est, apostematis in cerebello post vulnus sincipitis, *suppurati cum sanie laudabili*: deinde altera ab Amico ad nos scripta A. 1735. lobi cerebelli dexteri, quem totum, viridis, & fœtida sanies pervaserat, postquam proximum os temporum hic illic carie affecerat, Duramque meningem corroserat: tum hujus, si causam spectes, non dissimilis nostra, ad te alias (*o*) missa, sed eo dissimilis quod sanies lobum eundem cerebelli superficie tenus, idque ex aliqua tantum parte vitiaverat: quarta denique Cl. Planci (*p*) abscessus, duas tertias lobi illius partes occupantis. Nemo quidem ex primo, aut ex altero vitii genere morte repentina illico, & cum sanus videretur, sublatus est; sed nec vitium repente est factum; iis autem quæ paulatim fiunt, natura corporis quodammodo adsuescit, & quod deficit, aliunde quo ad ejus facere potest, supplet. Cujus rei in nervis ipsis exemplum proferam. Quid enim causæ fuisse, putas, quamobrem canis cui dexterum, sinistrumque Recurrentem Cl. Emett (*q*) dissecuerat, vocem, quam illico perdiderat, postridie cœperit recuperare, eamque in dies crescentem? Nervus Recurrens tertius, inquies, ut qui pone Asperam arteriam latens, consecari non potuerat. At insolitus is nervus certe etiam pridie fuerat: fuerantque ramusculi, opinor, alii, a Vagis nervis supra horum sectionem a Valsalva (*) peractam, aut aliunde exorti qui laryngem peterent in catella quæ, cum frustra antea conaretur, nono demum latrare potuit die. Scilicet sensim, aut ego fallor, spiritus qui per majores illos dissectos nervos ire amplius non poterant, meatus, antea minus patentes, per minores nervos, altius cum majoribus sive extra, sive etiam intra cerebrum communicantes, eodemque contendentes, sic satis sibi dilataverant. Sic satis, inquam; in hominibus enim ad quos hæc transferes, cerebelli vitiis paulatim increscentibus affectos, postquam tandem ipsum totum occupaverint, veri simile vix est, cordis, & pulmonum motum semper ita, ut antea, viguisse; quin diserte in quibusdam eorum, ut in Littrii puero, traditum est, debilem respirationem, pulsum autem perquam exiguum fuisse, & in Observatione quam ad me scriptam dixi, languor adnotatus est, in eaque pariter quam ad te misi, ut vires, pulsusque omnino concidissent, videre potes. Multo difficilius esset objectioni satisfacere quam apud gravem quendam Auctorem legisse memini, neque enim quis fuerit, recordari nunc possum; nempe in fure, cujus infirmissima erat memoria, nullum cerebelli vestigium a Benivenio repertum esse: nisi Benivenius (*r*) hæc tantum scripsisset, fuisse in eo fure *posteriorem capitis partem, ubi memoriæ sedes est, adeo brevem, ut tantillam cerebri portiunculam contineret*; ut siquis ob antiquam illam de memoriæ sede credulitatem, de cerebello potius quam de cerebro, accipere id velit, non tamen omnino defuisse cerebellum, agnoscat. Quæ omnia cum ita sint; hæc seponamus, & illuc unde controversia & nata est, & dirimi facilius potest, redeuntes, non leves, easque repentinas cerebelli læsiones cum cerebri non levibus, imo, si vis, etiam gravioribus, & repentinis læsionibus, quales a vulneribus sunt, comparemus.

27. Cerebri esse quædam vulnera quæ mortem citissimam afferant, non modo non est negandum; sed mirandum est potius, duas, haud amplius, Observationes in hanc rem indicatas esse a quibusdam Eruditissimis Viris, in quarum neutra mors statim secuta est; cum ex tot Auctorum Præstantissimorum experimentis contra ignorare nemo possit, cerebello inflicta vulnera vitam plerumque aut illico, aut non multo post adimere consuevisse. At enim eadem celeritate non semper adimunt. Nempe falsus sum. Sed quoties tandem, & quam tarde hoc acciderit, quæro. Franciscus Antonius Cattus Anatomes apud Neapolitanos Professor in Opusculo (*s*) ibidem recuso A. 1557. *experimento facile comprobare se posse* id scripsit quod sine cerebelli vulnere non videtur præstitisse. *Reliquæ cerebri partes omnes*, inquit, *licet vulnerentur, non tamen statim mors sequitur; at vulnerato posteriori ventriculo, extemplo animal concidere, ac interire conspicimus*. Quod si præter cerebellum, quod tametsi non undique, ut cerebrum suos, quartum hunc ventriculum tan-

(*a*) Eph N. C. Dec. 3. A. 4. Obs. 59. (*b*) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1705. Obs. Anat. 13. (*c*) apud Platner. Inst. Chir adnot. ad § 548. (*d*) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1737. Obs. Anat. 8. (*e*) Mem. de la même Acad. A. 1741. (*f*) Apiar. Obs. 58. (*g*) Eph. N. C. Dec. 2. A. 9. Obs. 237. (*h*) De nox. Palud. Effl. l. 2. Epid. 2. c. 6. (*i*) Opusc. Pathol. Obs. 1. (*k*) Epist. 62. n. 15. (*l*) loco indicato. (*m*) Schol. in Edit. ult. ad eam Obs. quæ 9 est. (*n*) l. Introd. Anat. c. 28. (*o*) Epist. 13. n. 3. (*p*) in Append. ad Epist. de Monstr. (*q*) Tentam. de Cur. Morb. Cephal. n. 30. (*) Epist. Anat. 13. n. 37. (*r*) De abdit. nonnull. ac mirand. morbor. &c. causis c. 89. (*s*) Isagog. Anat. c. 25. in fin.

tanquam sui proprium, comprehendit, ipsum tamen complet, proximeque operit; suspicari velles, subjectam quoque Oblongatam medullam convulnerasse; experimenta (*t*) non deessent ex quibus intelligeres, non propter hanc convulnerationem potissimum, mortem subitam sequi debuisse. Optandum esset, ut Coiterus in iis Anatomicis Observationibus quas sexdecim post Cattum annis vulgavit, attigisset aliquid ad cerebellum spectans, quando & ipse, quod ad cerebrum attinet agnorum, hœdorum, & canum viventium, Recentiores antevertit, hæc scribens: *quod summa admiratione dignum existit, brutorum viventium cerebra detexi, vulneravi, & intactis nervis, eorundemque principio, & ventriculis mediis illæsis, exemi, at nullum vel vocis, vel respirationis, vel sensus, vel motus offensionis signum in iis deprehendi. Aves absque cerebro aliquandiu vivunt, ut quilibet in gallinis vel pullis gallinaceis, si rostrum superius cum dimidia capitis parte absciderit, cerebrique majorem exemerit partem, experiri potest*. Superiori autem, & hoc sæculo Experientes Viri ne cerebellum quidem avium eximere omiserunt. Sic Cl. Zimmermannus (*u*) cum cerebrum, & cerebellum columbæ detraxisset, hæc subito, & omnino periit: quod ut conjicias unde potissimum acciderit; cum alteri columbæ cerebrum ademisset, hæcque ad aliquod tempus viveret tamen, *cerebello exemto, subito* periit. Verum ne a perfectioribus, ut supra est propositum, animalibus recedamus; cum has Litteras ad te primum misi, unus inter plurimos aut statim, aut non multo post mortuos memorabatur in hac controversia Chiracii canis qui horas viginti quatuor a sumpto experimento superstes fuerat. Nunc autem video, a Cl. Zinnio in ea Dissertatione qua pericula ab se facta etiam in cerebello proposuit (*x*), canem produci qui eo viscere perforato, horas totidem vixit, imo alterum quoque cui abscissa a Petito parte sinistri lobi cerebelli, vita perstitit dies sex. Verum hæc perrara exempla esse, constat, & omnino pauca, si cum tot aliis canum quos statim obiisse novimus, conferantur, aut quos ipse vix *post quartum quintumve minutum*, vel *per horam fere*, ut duos tresve, vel *tribus horis*, ut unum, vel summum *per* 12. *horas*, ut quendam alium, vitam produxisse, ex suis, aliorumque selectis Observationibus fatetur. Quod si graviorum cerebelli vulnerum, nec tamen citissime lethalium, in hominibus exempla quæramus; vix credo fore duobus plura. Alterum ex Petito produxit Peyronius (*y*) militis qui horas vixit tres & quadraginta. Alterum in Sepulchreto (*z*) leges ex Binningero, Helvetii qui, nisi forte in numeris describendis error aliquis irrepsit, dies superfuisse videtur amplius quatuor. Aliud famuli ex Borello (*a*) huc adjici non posse, existimo; neque enim video, quomodo ensis per orbitam pervenire possit ad cerebellum, illæsa interjecta parte cerebri, quod pro cerebello ibi facile legendum puto; is tamen famulus quocunque ensis adactus fuerit, postridie mane inventus est mortuus. Cur autem alia, a me pariter animadversa, exempla non esse referenda putem inter vulnera cerebelli graviora, mox ea commemorans, ostendam. Sed militis illius cerebelli sinistrum lobum certe trajecerat globus plumbeus: In Helvetio autem *sinistri cerebelli principium nigrum & corruptum apparuit, & ex ipsius substantiæ intimis, ossis ex conico acutum cranii forte frustulum extractum est;* ab eodemque sinistro latere artus fuerant resoluti: quod sic in transitu commemoro, quia in Planci quoque Observatione supra (*b*) indicata artus non oppositos, sed subjectos vitiato cerebelli lobo corripuit hemiplexia; ut dubitatio quæ Cæsalpino (*c*), & mihi pariter (*d*) aliquando suborta erat, tolli posse videatur, si per alias plures harum similes Observationes constanter appareat, sedem causæ, hemiplexiam facientis, aliter in cerebello, quam in cerebro plerumque soleat, deprehendi. Tunc autem ubi simul cerebrum, & cerebellum vitiata essent, credere quis posset, minus illud valere ad paralysim in adverso latere, quam hoc in subjecto, inducendam, si in aliis quoque idem adnotaretur quod ab Foresto (*e*) in lethargico puero adnotatum est, cujus latus corporis dexterum cum totum esset sine sensu, & motu prorsus resolutum; non intra sinistram cranii partem, sed intra dexteram abscessus non in cerebro tantum, verum etiam in cerebello deprehensus fuit. Sed ad susceptum sermonem ut redeam; cum pauca adeo exempla sint vitæ post grave inflictum humano cerebello vulnus vel ad breve tempus protractæ; quis ex adverso doctus, & exercitatus Chirurgus est qui innumera non viderit, nec aliqua ipse viderit vulnera cerebri vel gravia, vita longe diutius producta?

Et quando hac de re nulla videtur esse posse dubitatio, omnesque fateantur, necesse est, multo citiorem ab illis, quam ab his vulneribus, mortem afferri consuevisse; videamus, num & certiorem. Profecto mortui sunt omnes illi in quibus vitiatum, nedum sauciatum, cerebellum commemoravimus. Sed ut in vulneribus subsistamus; quot tandem eorum evasisse leguntur quibus non leviter cerebellum fuerit, sed profunde vulneratum? Certe huc non attinere illum, vides, de quo relatum Platnero (*f*) est, *curatum* fuisse *postquam non minima occipitis pars cum notabili corticis cerebelli portione ense ablata fuerat*. Nec magis attinere videbis Abissinum illum, a Veslingio nostro (*g*) sanatum. Quamvis enim aliqui, ut nuper animadverti, sic proponant, hominem *ætate jam gravem, cujus cerebello vulnus, duorum digitorum latitudine fuerat inflictum;* si tamen Veslingium attente perlegas, facile intelliges (mitto 50. *majorem* annis, *sed viridem viro senectam* fuisse) occipiti quidem *latum vulnus inflictum esse*, hoc autem *utramque meningem pervadens, cerebellum ad duorum digitorum latitudinem strinxisse*, id est superficiem ejus rasisse, quomodo Nonius Marcellus (*h*) illud Virgilii exponens Æneid. libro 8. (*i*) *Stringentem ripas*, ideoque leviter vulnerasse, ut Servius ad alium Virgilii locum (*k*) *Strinxit*, inquit, *est significatio levis vulneris*. Hic autem memineris, Veslingium ab Riolano (*l*) fuisse notatum, quasi scripserit *compta & eleganti oratione, interdum obscura, quia terminis & vocibus usitatis* inter Medicos *non est usus*. Quod si illud quoque vulnus animadvertissent ex quo Falloppius noster (*m*) scripsit, *cerebelli primo quantitatem grani viciæ crassioris egressam esse: secundo cum frustula ossea extraxisset ex substantia ejusdem, adhuc aliam particulam crassiorem priori egressam esse*; proclive fuisset respondere hoc insuper vulnus illis superioribus adnumerantibus, non modo hominem, cum ea scripta sunt, non persanatum, sed dumtaxat *jam fermæ sanum* fuisse, verum etiam, idque præcipue, si profundum fuisset vulnus, & si frustula illa ossea, ut in Helvetio de quo paulo ante dictum est, *ex* cerebelli *substantiæ intimis* fuissent extracta; Auctorem postquam de isto vulnere quod ferme jam sanatum censebat, deque aliis cerebri persanatis scripserat, non sic fuisse suum sermonem statim conclusurum, *quare non omnia cerebri vulnera, sed profunda tantum sunt lethalia*. Quæ cum ita sint; recte fecisse Joannem Bohnium (*n*), existimabis, qui cum multa vidisset ipse, & plurima, si quis alius, de vulneribus scripta legisset, hæc tradidit: *si experientiam consulamus, vix unum forsan observare continget, qui ex lacerato cerebello evaserit, cum plura passim obvia sint illorum exempla, quibus satis ingentia quoque cerebri vulnera coaluisse perhibetur*. Quorum sanationis Observationes & ipse indicat (*o*) bene multas, & Donatus (*p*) quoque, & Schenckius (*q*) collegerant, quas inter vel quædam sunt vulnerum in cerebri usque ventriculos pervenientium, Augenio (*r*), imo & Galeno ipso (*s*) se vidisse, testantibus; ut mirari subeat quod in quodam Sepulchreti Scholio (*t*) adnotatum est, *vero simile* esse, *miranda quædam vulnera capitis, cum evidenti cerebri læsione, cujus etiamnum particulæ vita superstite demptæ sunt, non lethalia fuisse*,

quod

(*t*) Vid. apud Teubeler Differt. de Vulnerib. cerebri non semper lethalib. §. 43. & seq. (*u*) Differt. de Irritabil. §. 27. Exp. 7. & 8.
(*x*) in Schol. ad eam Differt. partem §. 1. (*y*) Mem. supra ad n. 26. cit. (*z*) Sect. hac Obs. 8. §. 8. (*a*) Cent. 2. Obs. 19.
(*b*) n. 26. (*c*) l. 2. Quæst. Med. 10. in fin. (*d*) Epist. Anat. 13. n. 23. (*e*) l. 10. Obs. Medic. 11.
(*f*) adnot. supra ad n. 26. cit. (*g*) Observ. Anat. & Epist. Medic. 13. (*h*) De Propriet. Serm. sub litt. S. (*i*) vers. 63.
(*k*) Æneid. l. 10. vers. 478. (*l*) in ipso initio Animadvers. in Synt. Vesling. (*m*) De Vulnerib. c. 6.
(*n*) De Renunc. Vuln. S. 2. c. 1. (*o*) S. 1. (*p*) De Medic. Hist. Mirab. l. 5. c. 4. (*q*) Obs. Medic. l. 1. ubi de Cerebri Vuln.
(*r*) l. 9. Epist. 2. quæ esse deberet 3. (*s*) De Us. Part. l. 8. c. 10. (*t*) ad §. 8. Obs. 5. hujus Sect.

quod cortice tenus offenſum fuerit, illæſa medullari ſubſtantia ; quam ubi vitium attigit , fatis concedendum fuit . Si enim lectæ fuiſſent illæ Obſervationes ; ex earum non paucis cognitum eſſet, non modo num vitium ad medullarem ſubſtantiam non perveniſſet, verum etiam num corticalis dumtaxat ſubſtantiæ portio, ut in illo apud Platnerum cerebelli vulnere, detracta eſſet. Sed tu præter illas, poteris quaſdam alias ſane mirificas legere apud Martianum (*u*) , ex quo nemo, quod meminerim, adhuc produxit, aliaſque item apud Wepferum (*x*) , & Saltzmannum (*y*) ; ut alias modo prætercam. Quorum hic tamen non ſecus ac Bohnius , poſt tot recenſitas ingentium cerebri vulnerum ſanationes , cerebelli vulnera diſerte excipit (*z*), *ut pote quæ ſemper & abſolute funeſta eſſe , experientia comprobat* ; Wepferus autem ſic illas abſolvit, ut cum globuli plumbei trajectionem in uno per cerebrum , in altero per cerebellum, & cerebrum memoret ; illum quidem *paulo poſt* , hunc vero *protinus* extinctum narret. Quanto igitur & citius, & certius cerebelli, quam cerebri vulnera ſoleant eſſe lethalia , ſatis a nobis confirmatum eſt. Nunc ad noſtras fiſſi , fractive cranii Obſervationes veniamus.

28. VIRGO annorum ſeptemdecim , pallidi coloris, cum amatore quocum vetuerat pater , forte loquebatur. Intervenit hic de improviſo, atque ut erat truculentus, nec omnino ſobrius, craſſo arrepto fuſte cum brachium, tum præſertim caput filiæ cædit ea vehementia, ut fuſtis rumpatur. Sic vulnerata , horis poſt quatuor defertur in Bononienſe Noſocomium S. Mariæ de Morte. Interrogantibus non reſpondet , pulſuque eſt humili adeo , ut ſanguinem mittere non audeant. Leve brachii vulnus erat , capitis autem & plura, & gravia, in his graviſſimum omnium unum, quod & præcipuo dolore afficere videbatur , pone aurem ſiniſtram , ex qua ipſa poſtea effluebat ſanies : qua non multum madebant vulnera . Intra dies circiter quatuor ægra cœpit, interrogata , reſpondere ; ſed ut plurimum vix pauca, ut puta negans, aut ajens. Interim vehemens , frequenſque fit pulſus , & febris animadvertitur quotidie veſpertino tempore augeſcere. Tum menſtrua purgatio tempeſtive acceſſit : nec ad mortem uſque intermiſit : quæ perpaucis poſt diebus ſenſim , & placide ſecuta eſt, poſtquam febris ſemel dumtaxat , idque triduo ante obitum , levi , brevique cum frigore ingruerat. CADAVER hujus Virginis mihi A. 1704. in genitalium partium examine plurimum verſanti, perutile inter alia & virginum , & mulierum fuit ad ea indaganda quæ de hymene , de uterinæ cervicis valvulis , de menſtrui ſanguinis fontibus, aliiſque ejuſdemmodi in I. poſtea Adverſariis propoſui. Is ſanguis , etſi fluere, ut dixi , ad mortem uſque non intermiſerat , tamen, ut multo lentius extremo tempore prodibat, in craſſi cylindri formam intra vaginam, uterique cervicem non ſecus ac ſolet vitreis vaſis ex inciſa vena exceptus , concreverat, oſculumque uteri, & cervicem; niſi forte id tribuas naturali eo tempore illarum partium laxitati ; dilataſſe videbatur . Neque in ea ſanguinea concretione pars omnino deerat ſubalba . Sed paucis adnotare præſtat quid in fundo uteri, & teſtibus peculiare animadverterim . Illius anterior facies ſulculis inæqualis erat tribus aut quatuor ſecundum longitudinem ductis . Teſtes autem conveſtiens membrana nonnullas parvulas quaſi cicatrices oſtendebat : quas inter in teſte altero quiddam apparuit ulcuſculo ſimile inæquali, & colore ex flavo nigreſcente. Per foramen quod ipſi inerat manifeſtum, a me tenue ſpecillum demiſſum , in cellulam non exiguam , ſed inanem, deſcendit . Veſiculæ autem quæ his in teſtibus non deerant , ſero plenæ, cum poſt coctionem diſſecarentur , nihil quidquam mihi oſtenderunt concreti humoris; ſed intra craſſiuſculam tunicam omnino vacuum ſinum . Verum hæc poſtea omnia conſpecta ſunt. Caput vero , jam antea perfectum, vulnerum omnium cinereum fœdumque colorem oſtenderat : & dum ejus detraherentur integumenta, fœdi alii colores, & inter hos niger , apparuerant . Detectum cranium Lambdoidem futuram habuit laxatam ; ad eum autem locum in quo pone aurem vulnus graviſſimum fuiſſe, diximus, magnam fracti oſſis partem , ab reliquis adeo ſejunctam , ut nullo negotio leviter trahentem ſecuta ſit. Circumſecta , & intus , extraque inſpecta calvaria fiſſuras oſtendit duas, utramque tabulam pervadentes , quarum longiſſima ab eo incipiebat, loco ubi magna illa fractura fuit . Cui loco reſpondens inferior pars ſiniſtri cerebri hemiſphærii tanto ſpatio corrupta erat , quantum occupaſſet parvum pomum. Cætera ſana deprehendimus, ſi Duram tantummodo meningem excipias, quæ levem quandam quaſi ecchymoſim habebat qua longiori illi fiſſuræ ſubjecta fuerat.

29. Præter hanc, aliaſque fortaſſe , illam quoque in eodem Noſocomio ſectionem habui huc attinentem quæ jam ſatis in Epiſtolis Anatomicis deſcripta eſt (*a*). Ex qua cum alia quæ his, & ſuperioribus Literis attigi, tum illud præſertim confirmari videbis , eſſe aliquando effuſum ſanguinem non ubi icta , & fiſſa calvaria eſt , ſed intra oppoſitam ejus partem .

Nunc ad aliquot Patavinas diſſectiones tranſeamus, initio ab ea ducto, in qua baculi pariter ictibus fiſſam calvariam conſpeximus.

30. VIR quidam ex Liguria luſcus, & mendicus, ebrius cum aliis ebriis mendicis rixatus, ictus ab horum baculis retulit duos , levem quidem in manu altera , gravem autem ad tempus ſiniſtrum ; ut ex ſubjecta aure ſanguis exierit. Mox tamen conciliata pace , ibidem cum ipſis ad ignem conſidet , multoque iterum ſe vino, quaſi redintegratæ amicitiæ pignore, ingurgitat : nec multo poſt illa eadem nocte moritur. CADAVER poſtridie , quamvis extremo Januario A. 1746. etiam tum calebat, cum ante noctem in Gymnaſium illatum eſt. Ubi cum Anatomen docerem, inſequentibus diebus perfectum fuit ; idoneum enim ad pleraque erat ; tametſi ad imam tibiam ſiniſtram erat exulceratum, ſcrotum autem, quaſi ab ecchymoſi, ex rubro violaceum , ventremque in primis habebat tumidum. Abdomine enim diducto, tumorem a ventriculo eſſe, compertum eſt , quem vinum, & aer diſtendebant adeo, ut magis in alio non meminiſſem ; cum inteſtina, Tenuia præſertim, eſſent ferme inania ; ut fruſtra aliqui , ut in homine non multo poſt tantam vini ingurgitationem mortuo, chylifera aliqua vaſcula per inteſtina , & meſaræum ſe viſuros , ſperaverint : quanquam initio dum plenus etiam tum ventriculus manu ſiniſtrorſum attolleretur, pleriſque impoſuit per ipſum exterius pergens, parallelum gaſtroepiploicis vaſis , quaſi chyliferum vaſculum; quod tamen ſtatim perſpectum eſt aut nervum, aut aliud ejuſmodi eſſe, cum valvularum nullum haberet indicium , diſſectumque , & compreſſum nihil quidquam humoris daret. Ut abdomen , ſic meſaræum, & omentum , quod ſurſum retractum offendimus, flava pinguedine referta erant . Lien ex maximis quos viderim, ſecundum quamvis dimenſionem , ſed præſertim ſecundum latitudinem, & longitudinem , ſecundum quam erat a facie quidem ſima in ſe complicatus . Intus diluta fuit pallidaque rubedine ; at nuſquam durus . Nec durum jecur , magnum quidem , ſed intra naturæ modum : ejuſque cyſtis plena bilis valde flavæ. Urinæ quoque veſica plena ; ut ad tres digitos exſtaret ſupra oſſa pubis. Urethra ſine orificiis quæ in oculos incurrerent, canaliculorum noſtrorum ; an a prægreſſo olim morbo ? nam neque e præputio glans exeri poterat, niſi ex parte aliqua, ſine ſectione, neque ea pars quæ exeri poterat, illa erat in qua extrema hiat urethra . Intra ſcrotum nil vitii fuit . Nec intra Thoracem : in quo nihil erat adnotatione dignum, niſi quod in cordis caveis, & Magnorum vaſorum ſanguis omni caruit polypoſa concretione, quemadmodum & in cunctis reliquis hujuſce corporis vaſis. Caput autem plura obtulit quæ adnotaremus. Faciei muſculos omnes, & interjectas membranas,

(*u*) Annot. ad Hippocr. Epid. l. 7. S. 1. verſ. 377. prope fin. (*x*) Exerc. de loco aff. in Apopl.
(*y*) Diſſert. de mira Cran. Fract. §. 10. & ſeqq. (*z*) §. 12. (*a*) XIII. n. 16.

& glandulas Parotides fuscus quidam ex coccineo rubor infecerat. Eæ glandulæ magnæ erant; an ob eandem, subsistentis videlicet sanguinis, causam? an ob aliam quoque? nam & Thyroidæa, & in primis Maxillares Internæ erant magnæ: num in ejusmodi lurconibus, quippe sæpius, magisque agitatæ, & exercitæ, grandescunt? Musculus Temporalis sinister, is videlicet qui ictus fuerat, totus, si partem fronti propiorem excipias, a stagnante sanguine nigricabat, ea copia inter musculi fibras effuso, ut ad cochlearia aliquot, inter incidendum, exciderit. Cranio circumsecto; in quo pro Frontalibus pituitariis Sinibus spongiosa inventa est ossis substantia; inter illud, Crassamque meningem, qua ictui respondebant, sanguinem semiconcretum offendimus ad duas tresve uncias, extensumque a posterioribus antrorsum ad quatuor aut quinque transversos digitos, a basi autem cranii sursum ferme tantundem. Ab ejus sanguinis compressione meninx illa, & cerebrum evidentissime subsederunt tanto spatio, quantum ab illo occupatum fuisse, diximus. Porro sanguifera vasa per eam meningem, magisque per Tenuem sic erant distenta, ut vel minimi ramusculi pulcherrime ruberent ubique, magis tamen a dextris, an quod in id latus, quippe minus dolore affectum, moriens cubuisset? an etiam, quantum ad Crassam meningem attinet, quod hujus vasa ob effusum sanguinem non æque a sinistris plena esse possent, atque a dextris? quanquam & ad basim dexteri cerebri hemisphærii inter ipsum, & Tenuem meningem ad aliquem tractum effusum sanguinem animadvertimus; sed paucum adeo, ut sugillatio potius, quam effusio, videretur. Parem proportione vasorum plenitudinem ex grandiusculis passim sanguineis punctis in medullari non cerebri modo, sed & cerebelli substantia fuisse, intelleximus; per Lateralium autem ventriculorum parietes ipsa distenta vasa conspeximus; quanquam in pauca, quæ iis ventriculis inerat, aqua subturbida Choroides plexus pallerent. His ita perspectis, oculos convertimus ad exsectum cranium, & in sinistro osse temporum ferme capillarem rimam, sed ab exterioribus ad interiora pervadentem, animadvertimus. Incipiebat hæc digitulo transverso supra eum locum ubi secta, ut solet, calvaria fuerat. Pergebat autem ad hujus basim, & ad communes usque superiores fines intimi Meatus Auditorii, & Tympani se extendebat; quamobrem discludens utrumque Membrana disrupta erat, hoc autem sanguine plenum, & ille sanguinolentus.

Compertis sic causis quæ interna vasa, externaque ruperant, & quod consequitur, sanguinis tum intra cranium, tum ex aure effusi, restabat in homine quem luscum fuisse, diximus, cæcus oculus examinandus. Is erat dexter. Cujus Adnata tunica confertioribus sanguiferis vasculis, quadam præsertim in parte, distinguebatur, ad Corneæ ambitum pertinentibus. Hæc non modo opaca, sed & multo minor quam par est, nec solita figura erat. Tum demptus ex orbita oculus, ipse quoque non paulo apparuit minor, nec sphæram, ut solet, sed unum ex iis quos nostrates appellant *bottoni*, quibus videlicet in vestibus pro fibula utimur, apprime referebat, facie altera depressum, altera in humilis coni modum extuberantem: Quarum tamen facierum cum hic illa esset anterior, hæc autem posterior, multo longior erat diameter faciei anterioris, quam axis, seu recta linea ab hujus medio ad posterioris medium ducta. Secundum quam lineam cum durum hunc oculum bifariam divisissem, & nihil, nisi humor prodiisset, quem, nisi colore fuisset subatro, Aqueum vocasses; frustra Crystallini, aut Vitrei humoris reliquias quæsivi; ne vestigium quidem supererat. Verum sub contracta Sclerotica tunica Choroides erat cujus inter fuscum colorem sanguineus hic illic, ut solet, non obscure apparebat, annexaque Choroidi Uvea, at non sicuti hæc, integra; ut Iridem, & Ciliare corpus internoscere non liceret. Universæ autem Choroidi pro Retina tenuis lamella suberat ossea, quæ ab nervi Optici insertione profecta, & undique integra, figuramque oculi quam descripsimus, servans, & aqueum de quo dictum est, humorem complectens, ad Corneæ usque ambitum se extendebat, ubi arctius quam usquam, ad Uveam adhærebat, quemadmodum vel postea quam dissectum oculum sex dies in aqua macerassem, iterum animadverti. Ejus lamellæ, revera osseæ, frusta omnia adhuc asservo, quorum grandiuscula nonnulla & figura, & adhærente Uveæ, & Choroidis portione, rei quam rarissimæ; si tamen antea ab ullo conspecta est; fidem facere iis qui tunc non aderant, præclare possint. Tunc vero cum ii qui aderant omnes & Rei Medicæ Doctores, & Studiosi satis superque hæc cuncta spectassent, constaretque ex ipsa inspectione, cæcitatem fuisse antiquam; quæcunque ejus causa fuerit, quæ neque ex mortuo quæri, neque ex aliis poterat, quippe mendici alienigenæ vitam alibi actam ignorantibus; non est visum prætermittendum, ut quomodo se haberet Opticus ejus oculi nervus, inquirerem, & cum altero qui sinistrum, nempe sanum, petebat oculum, compararem. Manifestum igitur continuo omnibus vel sine dissectione inter unum, & alterum nervum discrimen fuit. Hic enim alter ita uti sanissimus solet, se habebat. Ille vero depressior, tenuior, & colore carneo obsoleto ab eo loco ubi cum altero intra cranium conjunctus fuerat, ad oculum usque conspiciebatur. Quin toto eo tractu quo Crassa meninge erat convestitus, cum in transversum secuissem, quæcunque sectio arteriæ cujusdam potius, quam nervi, esse videbatur, quippe in se contracta, & crassiore facta illa meninge, & tubuli ab ea efformati cavum mucosa implente substantia illius ejusdem quem modo dixi, coloris. In ipsa autem conjunctione ut res se haberet, quæri non potuit, cum ea pars in cerebri dissectione fuisset antea fortuito læsa. Sed tamen ab eo loco introrsum ad tractum digitorum duorum nullum prorsus a quoquam adnotari discrimen potuit inter nervum dexterum, & sinistrum; neuter enim, ut infra dexter, mollior erat, mucosusque, aut subrubens, aut extenuatus; sed parem uterque firmitudinem, crassitudinem, albedinem ostendebant.

31. Etsi longior historia hæc fuit; non longam tamen satis erit adnotationem attexere. Velim igitur, quæ de Optico hujus cæci oculi nervo scripsi, cum iis conferas quæ Epistola habes XIII. (*b*) Meas omnes satis inter se convenire harum rerum Observationes, intelliges; hanc autem ultimam, quod ad oculum ipsum attinet, quidpiam multo & spectabilius, & rarius continere, tunicam videlicet Retinam totam ex mollissima, & nervea in duram, osseamque conversam. Id enim cujus raritatis sit, inde poteris existimare, quod cum postea in rem hujus nostræ similem incidisset Anatomicus Eruditissimus Hallerus (*c*); *lapillos*, inquit, *aliquos in lente crystallina repertos fuisse, legi; ejusmodi autem* retinæ *morbus nescio an visus sit*. Non adeo raræ sunt; raræ tamen sunt in aliis quoque oculi ipsius partibus sive in osseam, sive in lapideam naturam mutationes. Noli enim facile credere, tot esse conspectas quot in Collectione quadam recensentur; nisi prius in libris invenias qui nimis properanter, ut opinor, sunt in ea designati. Mihi certe quatuor, aut quinque ex iis qui in manibus erant, inspicienti, præter spem accidit, ut vel nihil, vel nihil ad rem in locis reperirem quæ indicantur, uno excepto, perperam tamen indicato, quam insuper ad Scleroticam tunicam attinere, animadvertes, non *osseam* quidem, ut dicitur, *inventam*, sed osseam habentem squamulam quæ ipsi inhærebat, si Blasium inspexeris, non *L. 6. c. 8*; sed *P. 6.* Obs. Med. 8. cum Tab. 8. Fig. 13. qualem bracteolam se vidisse postea *inter choroideæ laminas*, Gunzius (*d*) scripsit. Sed Cl. Morandus (*e*) exemplum protulerat multo antea, ut in ea Collectione omitti non debuisset, rarum præsertim, atque, ut ait,

(*b*) n. 7. & seqq. (*c*) Opusc. Pathol. Obs. 53. (*d*) Progr. de Ozæna Maxill. prope fin.
(*e*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1730.

ut ait ,, fortasse unicum ,, ossificationis intra oculi globum. Nam præter humorem Crystallinum qui ,, consistentia erat durissimi lapidis, non tenue inter Choroidem, & Retinam tunicam deprehendit ossiculum, posterius convexum, anterius cavum. Denique, ne de istiusmodi partium oculi indurationibus aliud addamus, quale nos in muliere ossiculum, Crystallini loco, offenderimus, alias (*f*) ad te scriptum memineris. Cætera quæ in historia novissime proposita ad ictum attinent capitis, post ea quæ his, & superioribus Litteris sæpe attigimus, supervacuum esse, vides, hic iterum explicare. Sanguinis autem per aurem exitum, qua via & ratione in Viro hoc contigit, eadem in aliis quoque contigisse, quos videlicet Epistola hæc (*g*), & Epistola item XIII. (*h*) proponunt, satis, etiam me tacente, per te memineris.

32. BAJULUS annos natus necdum quadraginta, egregio corporis habitu, ebrius cum esset, inter incedendum cecidit, frontemque graviter allisit, unde magna ibi sugillatio. Et tunc quidem vomuit. Sed nullum postea symptoma apparuit præter unum, idque gravissimum, ut torpidus jaceret, nihil sumens, nihil loquens, nisi quod ubi Chirurgi aliquid agerent quod dolorem afferret, tunc vehementer querebatur, magnumque edebat clamorem. Sic illatus in Nosocomium, intra quartum a casu diem est mortuus, cum ibi ego anatomica studiosis ostenderem sub initium Decembris A. 1741. FRONTIS os qua allisum fuerat, vidi rima bene longa exterius, interiusque diffissum, cui rimæ sanguis intra cranium grumosus suberat; sed non multus. Neque aliud præterea offendi quod ad ictum attineret. Nam ossiculum, quod haud ita procul deprehendi, inter Crassam, Tenuemque hujus Viri meninges conditum, jam diu ante id tempus ibi increvisse, ex ejus descriptione intelliges, quam XXV. ad te Epistolæ (*i*) inserui, neque ullo modo pro squama haberi potuisse, quæ ictus vi ab interiore ossis facie decussa, intra meninges se conjecisset, ut in Fabro illo murario, cujus dissectionem habes apud Cl. Fantonum (*k*), acciderat.

33. In eodem Nosocomio Patavino meis frequentissimis Auditoribus, quos inter ingenio, studio, assiduitate præstabat Vir Nobilis Jacobus de Scopulo, is qui paucis post annis merito inter Publicos Professores relatus, Medicus est Consultissimus, si quis alius, & disertissimus, ibidem, inquam, demonstravi quæ fracta essent ex casu ab alto in Viro quodam sub initium Aprilis A. 1740. itemque in Juvene ante Novembris finem A. 1742. Quæ tametsi ad thoracem quoque attinent; tamen quia caput gravissime læsum fuerat, huc adscribentur.

34. VIR dum altam vitem putaret, in solum lapidibus stratum præceps ruit. Loquendi facultatem continuo amisit. Cum semivivo ex liquore nescio quo cardiaco, ut vocitant, aliquid in os ingessissent, evomuit: & quanquam pulsus qui contracti fuerant, se proderent; tamen cæteris omnibus in pejus tendentibus, alvique, & vesicæ recrementis per se exeuntibus, mors intra quartam a casu horam est consecuta. CADAVER, cujus ex ore, & naribus sanguis prodibat, trigesima a morte hora etiam tum erat omnino rigidum, nec sine vehementiori vi flexile. Sinciput non uno loco sugillatum, sed ibi maxime ubi communes sunt ejus, & frontis fines. Et sane os frontis mox vidimus intus, extraque, per medium ferme, rima diffissum, quæ a sincipite recta descendens, & per fornicem orbitæ oculi dexteri haud procul ab Ethmoide osse pergens, postquam sic totum os frontis pervaserat, in eam denique partem ossis Sphenoidis transibat per quam in orbitam se se trajicit nervus Opticus. Ex quo fissuræ itinere cum intelligas, per Frontalem Sinum pituitarium non ire non potuisse; intelligis quoque sanguinis viam, e naribus, ut dictum est; & per communicationem harum cum faucibus, ex ore etiam prodeuntis. Sub Crassa meninge ad anteriora fluidum sanguinem, eumque non multum, nec multum quoque, & pariter fluidum, imo quasi cum aquæ aliqua parte commistum in Laterali utroque ventriculo deprehendimus: qui cum fluidus esset, minus mirandum est, quod etiam in tertio, imo & in Transitu ad quartum ventriculum fuerit, quo videlicet, præsertim dum moveretur cadaver, facile meare potuerat. Thorace recluso, & pulmonibus, qui, si partem sinistri summam excipias quæ per tæniolam membraneam tenuissimam cum pleura nectebatur, undique soluti erant, mollibus, & concidentibus in se repertis, & omnino sanis, tametsi qua dorsum spectabant, ita ut par est in eo qui supinus mortuus erat, quasi ab inflammatione rubebant, cum sublati essent manibus, tantum sanguinis fluidi in utrumque pariter thoracis cavum, sed tamen aliquanto plus in dexterum effusi, conspeximus, quantum libras sex superasset. In pericardio serum limpidum exigua copia. Arteriæ Pulmonaris, & Magnæ truncos pinguedine, licet homo non esset pinguis, quasi omnino tectos, ut & cor ipsum offendimus, in hujus autem ventriculis nigri, & quadantenus grumosi sanguinis parum, nisi quod ad dexteri orificium venosum mediocris polyposa concretio fuit; unde Studiosi nostri vera esse quæ adversus vulgarem de harum concretionum origine errorem sæpe admonueramus, intelligere potuerunt, cum illa certe in homine, quem, si hydrocelem exciperes, sanissimum fuisse, constabat, non nisi post mortem, aut paulo ante mortem, inter fibrillas Tricuspidum valvularum subsistentibus crassioribus & viscidioribus particulis sanguinis, coalescere potuisset. Tum his visceribus ablatis, & exhausto sanguine de quo dictum est, cum vasa unde is in thoracem effusus esset, perquirere vellemus; Intercostalia fuisse, cognovimus, quippe utrinque costis aliquot ex superioribus haud procul a Spina ita perfractis, ut inæqualia earum extrema, pertusa pleura, intra thoracem prominerent aliquantum. Eratque ad ea, & circum ea loca ampla sugillatio a sanguine sub pleura stagnante. Revoluto autem in ventrem cadavere, ablatisque dorsi musculis, non modo sanguinem, qui sub his pariter, imo majori aliquanto copia, stagnaverat, ad costas easdem ostendi, sed & rem in eo qui cadens os frontis fregerat, intellectu non perfacilem, nimirum præter costas, sex dorsi vertebras ex superioribus ita fractas, ut earum non parva frusta ab iisdem penitus essent divisa. Sed de re hac quid conjiciam, infra (*l*) videbis. Nunc ex vertebrarum illarum, & quod consequitur, ex Medullæ inclusæ tanta læsione cur excrementa retineri non potuerint, vides. In Ventre nihil humoris effusi, nihilque præter naturam se habens invenimus, si jecinoris particulam aliquam excipias subnigram, itemque in scroto hydrocelem geminam: cujus cum tibi alias (*m*) descriptionem miserim, hic non oportet iterare. Et Vir quidem ita se habuit.

35. JUVENIS autem annos natus viginti quatuor, torosus, arte lanarius, cum ex alto pariter cecidisset, intra horas pariter a casu quatuor interiit. Hic tamen cum primum ad lapsum accursum est, interrogantibus potuit pauca respondere: dein continuo loqui desiit. CADAVERIS artus erant rigidi duobus a morte exactis diebus; tertio autem exacto, non amplius. Sinciput a sinistris cum musculi Temporalis parte sugillatum. Dum cranium circumsecarent, sanguinis non parum effluxit. Cujus tamen inter illud, & Crassam meningem tantum superesse, mox vidimus, quantum uncias tres æquare, aut quatuor posset. Erat niger; & in grumos concretus, neque alibi quam sinistro in latere infra os sincipitis, & ad cranii basim. Itaque in Lateralibus ventriculis cum serum esset non paucum, nonnihil quidem turbidum, sed nullo modo cruentum vidi. Nec valde rubebant plexus Choroides: vasa tamen erant in meningibus turgidiora. His; neque enim alia erant præter naturam intra cranium; animadversis, cranium ipsum inspiciens, fissuram quam in sinistro osse sincipitis incipientem videram, persecutus, conspexi per subje-

(*f*) Epist. 13. n. 10. (*g*) n. 25. (*h*) n. 16. (*i*) n. 8. initio. (*k*) De Observ. Med. & Anat. Epist. 1. (*l*) n. 35. (*m*) Epist. 43. n. 25.

subjectum os temporum pergentem ad processum usque Petrosum, inde autem eandem, aut si aliam, cum ea conjunctam, per interjectam ossi temporum, & frontis, Sphenoidis partem, hac percussa, in eam produci postremam ossis frontis regionem quæ orbitæ oculi extremum fornicem facit. Erat autem hæc tam longa fissura per crassitudinem ossium universam traducta; ut si altera manu anteriorem, altera autem posteriorem eorum quæ diximus, ossium partem prehenderes, & in diversa duceres; manifesto cedere, & dimoveri, perciperes. Thoracis quoque ossei parietes fracturis non carebant. Nam præterquam quod fracta erat clavicula sinistra, cum animadversus esset in dorso livor qui prope Spinam, a sinistris pariter, tractum alibi angustiorem, alibi latiorem occupabat; recluso pectore, exhaustoque sanguine qui ad duas tresve uncias effusus in cavum illius ejusdem lateris inventus est, amplam ecchymosim sub pleura vidimus, in eaque unam saltem ex costis quæ circa medium longitudinis thoracis sunt, qua a posterioribus antrorsum curvari, incipiunt, ita fractam sine ulla dubitatione percepimus, ut adhærentia Intercostalia vasa cum pleura lacerari, & sanguinem fundere introrsum, extrorsumque debuerint. Cæterum pulmones, quod in Lanariis non sæpius vidimus; omnino erant a pleura soluti, nisi quod cum ea per membranulam summa dumtaxat anterior pars dexteri colligabatur. In pericardio non multum seri; in corde nullæ polyposæ concretiones inventæ. Abdomine diducto, nihil occurrit vitiosum præter ureteres, non modo alibi, sed vel in ipso in vesicam ingressu æquo latiores; ut minus mirandum esset quod vesica quam aere distendendam curaveramus, parem ferme in summo atque in imo latitudinem ostendisset.

36. Sæpe enim, ut alibi (*n*) ostensum est, ureterum latitudo multum, diutiusque cohibitum in vesica lotium consequitur, ex quo hanc laxari, laxatæque figuram vitiari, non difficile contingit. Verum, ut ad fracta in hoc Juvene ossa redeamus; cum fracturæ omnes a sinistris conspectæ sint; facile in hoc, quod difficilius in Viro (*o*), intelligitur, quomodo simul capitis, & thoracis ossa sint fracta, Juvenis videlicet corpore in sinistrum latus cadente; cum Virum conjicere oporteat in durum aliquod inter cadendum incurrisse, unde fracto anterius capite, & mutata corporis directione, tergum denique allidere ad solum potuerit. Cæterum inter alias fissuras cranii hæc præsertim postrema, ea longitudine, iisque in sedibus occurrit, ut cum illis quæ ab Ruyschio (*p*), a Poupartio (*q*), a Maucharto (*r*), a Schreibero (*s*), ab aliisque propositæ sunt, conferri a te possit, ut magis illud semper, magisque appareat, futuras, commissurasque calvariæ non ob eum potissimum finem esse institutas, ut fissuræ ossis unius cursum inhibeant, neque in ossa proxima produci sinant. Quod Bononiæ primum mihi animadversum esse, memini, in cadavere A. 1702. publice dissecto, cujus cranium ab alterius lateris ictu fissuram habuit Coronali futuræ parallelam, sed multo quam ea longiorem, ut quæ pone ipsam per totum ferme cranium, basi excepta, ferebatur; utramque tabulam pervadens. Quam Observationem, si cætera tunc perscripsissem, non eram certe inter superiores prætermissurus.

37. Antequam de calvariæ ictibus verba facere desinamus, illud non est prætereundum, utraque ejus tabula prorsus illæsa, illæsisque subjectarum meningum vasis, accidere aliquando ab ictu valido obtusi corporis, ut vascula quæ inter eas tabulas medullæ subserviunt, rumpantur, & sanguinem fundant, qui procedente tempore corruptus, eoque acrior factus, quod *succus medullosus*, ut animadvertit Præcl. Nicolaus Rosén (*t*), admiscetur, qui tunc *mora & calore in pessimam degenerat rancedinem*, interiorem tabulam carie afficiat, hominique, jam ictus oblito, & nihil ejusmodi timenti, intro defluens, meninges vitiet, necemque afferat. Cujusmodi casus exemplum non unum & mihi est, & aliis notum, fuitque laudatis a Bohnio (*u*) Auctoribus, ut Jo. Petro Passerio, eique præsertim ex cujus in Hippocratem de Capitis Vulneribus Commentariis nullam calvariæ sectionem fuisse, miror, in hanc partem Sepulchreti relatam, Petro Paawio. Fit etiam nonnunquam, ut ambæ inde exedantur tabulæ, quemadmodum præ cæteris vidit, fuseque ad me scripsit Vir, cum viveret, non minori humanitate, quam doctrina, præditus Pius Nicolaus Garellius Eques, & Archiater Cæsareus. Res digna est quam, saltem in pauca contractam, hic tibi non omittam.

38. MULIER per marmoreas scalas retrorsum ruens, occiput vehementer alliserat; sed præter brevem, levemque adeo stuporem, ut mox per se redire domum potuerit, modicamque, & quæ cito evanuit, sugillationem, nihil tum mali inde retulit. Post aliquot tandem menses in percussa capitis sede tumor apparuit avellana haud major: qui cum dolorem afferret nullum, a muliere neglectus, sensim increvit, ut tertio circiter jam exacto anno, esset magnus: quo tempore a Chirurgis quibusdam pro cystico subcutaneo tumore habitus, ut qui neque cutis colorem mutasset, & sine dolore premi posset, ab ipsis, nisi mulier renuisset, fuisset exsectus. Paulo post doloribus ægra torqueri cœpit, qui a tumoris sede incipientes, per cranium ferme universum ita extendebantur, ut hoc funibus quasi quibusdam sibi constringi videretur. Non erant illi quidem assidui, nec semper æque graves, nonnunquam tamen graves adeo, ut mentis perturbationem inducerent: quo autem magis procedebat tempus, eo crebriores, & vehementiores fiebant. Per hæc ad annum a casu ventum est sextum. Quo elapso, ecce de improviso apoplexia ingruit, paucasque intra horas mulierem perimit Vindobonæ A. 1735. TUMORE aperto, ejus cavum sanguine plenum inventum est pene atro, nec concreto solum, sed tam denso, ut arreptus digitis secutus sit universus, tunc demum portione aliqua fluidi sanguinis exeunte. Id vitium, detractis integumentis, incipere compertum est a percussa olim parte, idest superiore ossis occipitis ad latus sinistrum, pergere autem per os sincipitis ejusdem lateris usque eo, ut tribus, haud amplius, transversis digitis a Coronali futura distaret. Occupabat insuper dexteri ossis sincipitis partem, ut omnis caries sex digitos in latum, septem, eoque amplius in longum pateret. Qua ossa non erant omnino pertusa, reticularis ossea apparebat substantia, e cujus exteriore facie attollebant se passim lamellæ osseæ, pleræque ut crassiuscula charta tenues, sed durissimæ omnes, & acutissimæ: quæ foliaceos quasi fungos, alios alia amplitudine, per vegetationem quandam osseam enatos, non ineleganti spectaculo referrent. Dura meninx facta erat crassissima toto eo spatio quo vitiato cranio subjiciebatur, hujus autem parti quæ icta olim fuerat, multo arctius adhærebat. Per eandem meningem repentia vasa cum a dextris naturalem servarent modum, a sinistris valde erant turgida, & dilatata, eorumque in sana, quæ eodem in latere supererat, calvariæ parte vestigia spectabantur multo quam a dextris, ampliora, & profundiora. Quod reliquum est, vasa quoque plexus Choroidis sanguine multum distenta, & seri effusi portio aliqua sub cerebri basi reperta est.

39. Cæterum in ea erat opinione Garellius, violatas, compressasve ictuum occasione arteriolas quæ non modo inter cranii tabulas, sed & intra alia sint ossa, dilatari, & in aneurysma distendi, & cariem vel priusquam rumpantur, ut adsita ossibus aneurysmata solent, vel rupta parere. In eamque opinionem adductus fuerat a tribus quæ cum descripto cranio asservabat, femoris ossibus. Quorum unum tumorem ostendebat in quem dilatatum fuerat ad pugni magnitudinem, carie exesum passim atque pertusum, tresque osseas emittentem pro-

(*n*) Epist. 42. n. 23. (*o*) n. 34. (*p*) Obs. Anat. Chir. 47. (*q*) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1700. Obs. Anat 19.
(*r*) Eph. N. C. Cent. 5. Obs. 32. & Cent. 9. Obs. 39. in Sutore. (*s*) Nov. Comm. Imp. Acad. Sc. Petropol. Tom. 3. in Physi. Obs 3.
(*t*) Differt. de Ossib. Calvar. P. 1. §. 1. not. *f*. (*u*) Differt. de Trepanat. Difficult. prope finem.

productiones; quarum maxima digitum longitudine, & crassitudine æquabat; simul autem foramen per quod arteria os subibat, perangustum alias, in eo osse adeo amplificatum, ut nullo negotio minimum admitteret digitum. Ossa duo reliqua præter fracturam, quæ olim præcesserat, consolidatam, affectum carie habebant tumorem, & pro arteria insculptum ossi foramen pariter dilatatum. Itaque hoc morbi genus necdum quantum mereret, illustratum, explicatumque censebat. Sed hæc ex ejus ad me Litteris hactenus. Tumorem autem quem ipse in fœmina ista vidit, & sede, & diuturnis, gravissimisque doloribus, & incluso sanguine, & subjecta cranii parte osseis prominentiis acutis aspera, conferre quadantenus cum eo poteris qui ex Anglicis Philosophicis *Transactionibus* commemoratur in laudata alias, quæ sub Cl. Kulmi præsidio Gedani A. 1732. proposita est, Dissertatione (*x*): externa vero causa spectata, & tumoris tardo post ictum initio, & nullo diu, postea autem acerbo, quamvis non continuo, dolore, & cranii carie, hiatuque non modico, possis magna ex parte cum eo comparare quem in altera muliere ab Jo. Saltzmanno (*y*) adnotatum habemus.

40. Ad Caput, universe acceptum, cum vulnera illa quoque attineant quæ faciei infliguntur; cursim huc aliqua adjungere visum est de oculorum, nasi, labrorum, linguæ vulneribus. Ac de iis quidem quæ non tam oculorum sunt, quam orbitarum, & cerebri, superiore Epistola scriptum est. Quibus & illa adjicias quæ toto orbitæ cavo emenso, per hujus foramina, ultimosque parietes ad cerebrum in hominibus aliquando, semper autem in iis ovibus pervenerunt quas Romæ Wepferus (*z*) cunctas vidit omni sensu, motuque privatas statim ac lanio cultrum ad manubrium usque in alterutrum oculum immiserat: quod *non nisi carotidibus juxta infundibulum abscissis, ventriculis* omnibus *integris permanentibus*, *factum* Wepferus *non dubitabat*: quanquam, si, quod obvium erat facere, sic mactatarum cranium ipse dissecuisset; in quibusdam fortasse convulneratum quoque aliquem ex ventriculis deprehendisset. De oculi autem ipsius vulneribus per quæ humores effunduntur, si quidem Aqueus tantummodo effusus sit, nec quidquam punctum, aut incisum, nisi Cornea tunica, bene sperandum esse, jam Aristoteles (*a*), Celsus (*b*), Plinius (*c*) exemplo hirundinum, columbarum, palumbarum, lacertarum viridium, mustelarum quoque indicaverant prius quam post Galeni (*d*) in puero Observationem, Galeni etiam assectæ tum in hominibus, tum in aliis animantibus confirmarent. Sed Vitreo humore, & multo magis Crystallino effuso, num recte, ut antea, cerni possit: id vero est quod difficile credant ii qui humores hos per Corneam ejicientes, ut Iris, & Ciliare corpus labefactentur, animadverterint, quorum utriusque integritas ad perfecte videndum est necessaria; ne de Retina quidquam dicamus, sine qua videri non potest, quæ subducto Vitreo humore collabascit, aut certe corrugatur. Fac tamen, Aqueo humore, ut sua in sede, ita in reliquis forte quibusdam Vitrei cellulis rursus collecto, has, & siquæ compressæ intra has latebant, distendi, & Retinam explicare; num Crystallinus humor, per vulnus temere inflictum cum Vitreo elapsus, gignetur iterum? qui posteaquam a dextero Chirurgo depressus est, non reparatur: estque adeo ad optime videndum necessarius, ut illi quibus depressus est, norunt. Et sane de hujus restitutione unanimiter desperasse qui de Vitreo non ambigebant, ex illo Elsneri Scholio (*e*) apparet: in quo tamen qui expressos oculi humores omnes, & visum pristinæ integritati ante Burrhum restituisse credebatur, commemorat, & Thomæ Bartholini de eodem Burrhi experimento quoddam testimonium profert, non prolaturus, si legere tunc potuisset, quid non privatis litteris pressius, sed publico scripto fusius de unius, haud amplius, a se visi hujusmodi experimenti successu, eoque dubio, & imperfecto, testari se posse, scripsit perpaucis post annis idem Bartholinus (*f*). Nec vero Chirurgus Scriverius (*g*), is qui ad Bartholinum scribens de oculi humoribus, a Burrho, & ab se quoque anseri expressis, & restitutis, *dubium sibi esse*, negabat, *idem in aliis omnibus contingere volatilibus*, visum perfecte restitutum esse, affirmavit, sed *ex parte*, & *non æque feliciter* sive in ansere, sive in gallo, gallinaque, in quibus periculum fecit. In hac tamen renatum fuisse humorem Crystallinum intra octo hebdomadas, scribit quidem, sed necdum ad justam pervenisse magnitudinem: & quanquam addit, *si adhuc per aliquot asservata fuisset* hebdomadas, *dubium non esse, eum ipsum plane restituendum fuisse*; dubios tamen relinquit legentes, quippe cum postea in re tam facili experimentum non iteraverit, ut in longius tempus produceret. Sed & Zambeccarius (*h*) cum olim affirmasset, ut humoris Aquei regeneratio merum (quod fatetur) Naturæ est opus, sic ejusdem Naturæ opus esse *humoris Vitrei*, *& Crystallini regenerationem & restitutionem*; *quid autem ex ejusmodi regeneratione accideret, se alia vice esse elocuturum*; nunquam deinde, quod sciam, etsi diutissime vixit, ea de re edidit quidquam. Imo scio, Sancassano, de eadem per litteras quærenti, A. 1724. respondisse, sibi postquam ea scripserat,, non fuisse tempus periculum faciendi: tamen credere, posse duos illos humores iterum gigni, sed tardius Aqueo: id autem credere tum quia ex Benevolo constaret, quibus Crystallinus humor acu fuerat propter opacitatem depressus, ad hujus implendum locum Vitreum processisse, tum quia hi duo humores nutriuntur, nutritio autem est generatio, itaque ut nutriebantur, sic iterum gigni posse. Quæ ideo protuli, ut quid expectari ab illo potuisset, existimes. Denique cum Theodorus Kerckringius (*i*) diserte asseverasset, se *cuilibet oblato animali passim discindere oculos, exprimere omnes humores, eosque spectatoribus etiam auferendos tradere, atque exiguo tempore visum in integrum restituere: idque aliquando exercitationis causa ita effecisse, ut uni eidemque cani unum eundemque oculum tertio discinderet, ac tertio sanaret;* quæro ex te, si revera *omnibus* expressis humoribus, visus revera *in integrum* restituebatur, quæro, inquam, ex te, quid causæ esse, putes, cur industrii ejus Anatomici cum cætera adhuc memorentur, res ista eximia una adeo a longo jam tempore sileatur, ut ejus quasi intermortua memoria, ne mentio quidem ab Eruditissimis Viris nunc fiat in recensendis aliorum huc spectantibus experimentis?

41. Ad Nasi autem vulnera spectant quædam etiam ex mirificis illis quæ ad cerebrum attinuisse credita sunt, velut quod ad Wepferum (*k*) scriptum est fuisse Equiti Polono inflictum, sagitta ab uno capitis latere ad alterum sic adacta, ut ex æquo extaret utrinque. Cum enim infixa fuerit *infra temporum ossa versus prominentiam ossium jugalium utriusque lateris*, Eques autem *præter febrem symptomaticam*, *vix alia graviora, quam quæ vulneratos communiter comitari solent*, *passus sit symptomata*; mihi quidem non modo infra cranii basim, sed per Maxillarium Sinuum, & nasi caveas fuisse videtur sagittæ via. Ad Sinus quoque, alios quidem, sed pariter ad nasi cava pertinentes, spectasse, conjicio, vulnus illud quod ex Procopio Freindius (*l*) refert. Subiens enim *supra dextrum oculum juxta os* nasi, *sagittæ cuspis ferrea, utcunque ampla ac longa, ita alte descdit, ut conspectum effugerit* annos plures sine dolore, & molestia; ejusmodi intelligo quæ nobiliorem indicaret cuspidis sedem. Excepta enim Frontali Sinu, eique proximis Ethmoidæis, & denique Sphenoidæo, satis spatii, in magno præsertim capite, habere potuit, ubi sine præstantium partium injuria delitesceret, quamvis longitudine, & ferme etiam crassitudine minimum digitum æquasset. Sic etiam cum scite explicavit Hildanus (*m*), cur lethale non fuerit vulnus sub oculo incipiens, & in opposita superiore cervicis regione desinens, & viæ ferri partem primam per Maxillarem Sinum posuit; id pariter vulnus pro illa parte ad nasum attinuit.

(*x*) De Exost. Steat. Clavic. c. 2. §. 22. (*y*) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 100. (*z*) Exerc. de loc. Aff. in Apopl.
(*a*) Hist. Animal. l. 6. c. 5. (*b*) De Medic. l. 6. c. 6. n. 39. (*c*) Nat. Hist. l. 29. c. ult. (*d*) De Sympt. Caus. l. 1. c. 2.
(*e*) ad Obs. 12. Dec. 1. A. 1. Eph. N. C. (*f*) Act. Med. Hafn. A. 1672. Obs. 132. (*g*) Ibid. Obs. 133. (*h*) Experim. circa diversa e viv. exect. Viscera. (*i*) Spicileg. Anat. Obs. 100. (*k*) Exercit. supra ad n. 40. cit. (*l*) Hist. Medic. ad A. 560.
(*m*) Cent. 4. Obs. Chir. 2.

nuit. Sed & ipse Bononiæ vidi vulnus per se magnum, ad speciem autem multo maximum, ut pote quod simul ad utrumque eum Sinum, simul ad nasum externum, & ad ossa huic subjecta non modo spectabat, sed ita illorum cava reseraverat, & sanguine fœdaverat, ut ad grandem inflicti vulneris hiatum, naturali eorum cavorum profunditate accedente, horrendum visu spectaculum se se offerret. Fistula enim ferrea, quam *archibuso* appellant nostrates, cum forte pyrii pulveris vi, nimia copia inclusi, hoc accenso, dissiliret, pu ero nasum, & de Maxillari utroque osse tantum abstulerat, ut Maxillares ambo Sinus simul cum caveis nasi paterent, quæ eo quoque apparebant majores, quod ea pars etiam illius utriusque ossis quæ naso, atque ori interjicitur, anterius partim absumpta erat, partim fracta deorsum pendebat, ut plumbeum tubum inter eam, & inferiorem maxillam interponere oportuerit, per quem, donec pars fracta consisteret, & penicilla, ac linteola medicamentis illita, de nasi caveis demi possent, puer aleretur, & spiritum duceret. Servatus est enim Pauli Piellæ Medici, & Chirurgi Experientissimi diligentia. Quem ego, non modo alios qui una adstabant, horrore primum perculsos, & ab insolito, miserandoque spectaculo se avertentes conspexi, cum statim ab accepto vulnere puero in Nosocomium delato, cruenta ejus facies retecta est; adeo amplum profundumque primo aspectu visum est vulnus, quod mox attentius contuendo, & cum partium naturali, ex Anatome nota, structura, & dispositione comparando, gravissimum quidem, & magnum, sed multo reapse minus profundum esse, quam videretur, cognitum est.

42. De vulnerato autem Labro illud memini. Cum alter eadem ferme ætate puer, annorum videlicet, ad duodecim, sed Generosissimæ Stirpis, inter currendum in faciem cecidisset, fregissetque in transversum ad marmoreum pavimentum unum ex superioribus dentibus Incisoriis, ab ea dentis parte quæ abrupta fuerat, superius labrum transfixum est. Jamque attenta Chirurgorum cura, circumjecta vulneri labri pars detumuerat, molliorque erat facta: neutrum tamen vulneris orificium ad glutinationem vergebat; imo huic flaccidior humidiorque in vulnere caro pertinaciter repugnabat. Extranei aliquid intus latere, suspicabamur; sed quod reapse latebat, id nemini in mentem venire poterat, cum abruptam dentis partem, ut ea vulneris orificium exterius fecerat, sic illac excidisse; & æger, & domestici omnes jam inde ab initio tum pro certo credidissent ipsi, tum mihi Chirurgisque affirmassent. Ea tamen ipsa pars dentis intra vulnus condita erat: qua facile detracta, vulnus cito, nulloque negotio ad cicatricem perductum est. Ex quo disces, in ejuscemodi examinibus nulla, etiam veri simillima, narratione stare oportere, nisi eorum qui rem suis ipsi oculis se pervidisse, testentur.

43. Atque utinam sicut is Puer feliciter postea adolevit, & nunc inter primarios Inclytæ suæ Civitatis Patricios floret, ita alter quoque, non inferiore loco natus, cum ex suo vulnere ipse quoque convaluisset, non esset postea multo graviore morbi genere Nobilissimæ Familiæ ereptus. Erat is trimulus, cum lusitans lapsus est, mentumque ad marmoreum gradum allidens, linguam tunc forte exertam, inter dentes ita compressit, ut incideret, & obliquo vulnere, minimum transversum digitum longo, nec minori ferme ab extremo apice intervallo illam anteriorem linguæ partem ab reliqua tantum ad tractum prorsus divideret, quantus est ab laterali ora ad lineam medianam. Parentes, & Consanguinei omnes mœstissimi, in primisque Pueri magnus Patruus, Triumvir Litterarius, ex me per litteras quæsierunt, non jam quo auxilii genere sanari posset, cum propter ætatem medelæ omni constrictis dentibus pertinacissime repugnaret; violenter autem cogi ob febrem, & linguæ tumorem, quæ ambo accesserant, non liceret; sed illud unum, quod ad solatium pertinebat, an spes ulla esset, fore, ut naturæ auxilio relictus, expedite, & recte loqueretur. Rescripsi continuo, non esse desperandum, pluribus in eam rem productis exemplis, præsertim casu, ejus simillimo, qui casus extat apud Hildanum (*n*). Eventus quoque, Dei beneficio, simillimus fuit. Ut enim meis ipse auribus, cum forte Venetiis essem, insequenti anno audivi, *nullo modo*; ut ipsis Hildani verbis utar; *depravata* erat *loquela*, fuitque etiam quo ad vixit, donec videlicet perniciosissimæ variolæ interemerunt. Et quod miraberis etiam magis, etsi recte, expediteque loqueretur; linguæ tamen eæ partes quæ vulnere disjunctæ fuerant, cum suam singulæ cicatricem duxissent, non coaluerant inter se: itaque anterior illa non secus ac statim a vulnere, sejuncta etiamtum, ac pendula conspiciebatur. Hactenus de Capitis Vulneribus. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA LIII.

De Vulneribus, & Ictibus Colli, Pectoris, & Dorsi verba fiunt.

Etsi in Sectione hac III. (*a*) qua una Sepulchreti Auctor Ictus, & Vulnera complecti voluit Partium omnium, quædam interdum repetuntur, ut puta Observationis XX. §. 1. in XXII. §. 1; & XXI. §. 4. in eadem §. 8; & §. 5. inter §. 7. & 8; & quæ in Scholio ad §. 1. Observationis XXIV. in Scholio ad ejusdem §. 4. prætereaque est nonnunquam ubi aliquid in rerum ordine fortasse desideres; tamen in oppositis ad hanc Sectionem Additamentis gravius peccatur. Nam præterquam quod nihil ad vulnera, aut ictus attinens Observatio huc intruditur XXVI. quæ cum Scholiis grandes paginas occupat decem, & præterquam quod Observatione X. §. 1. & Observatione XX. & XXI. eædem Paræi, & Bartholini Historiæ rursus producuntur, quæ jam supra in Sectione ipsa Observatione XXIII. §. 17. & §. 4. & Observatione XXVI. §. 8. propositæ fuerant; præter hæc, inquam, nulla omnino ordinis ratione habita, a Pectoris Vulnere ad Tibiæ Vulnus transitur, & inter Pectoris Vulnera, tum Capitis Vulnera, tum Ventris passim interponuntur. Mihi vero nec iterare quidquam, & ordinem servare in his ad te Epistolis statutum est. Itaque cum de Vulneribus, Ictibusque Capitis novissime scripserim; nunc de proximis Colli, Pectoris, & Dorsi agam. Et quoniam circa hæc, Valsalvæ, & & nostræ Observationes non eo numero sunt, ut unis Litteris perscribi nequeant; utrasque, ut plerumque facere consuevi, his proponam, & ab ipsius Observationibus initium ducam.

2. MULIER quinquaginta annorum, cæsim in collo vulnerata, concidit, nec manus, pedesve movere potest. Post aliquot dies manus iterum, sed non pristino vigore, moventur. Leve accedit delirium: & denique ante septimum diem mors.

CADAVERE clam sepulto, dissectione quidem ipsa confirmari judicium non potuit de læsa Spinali medulla. Hoc tamen ex artuum paralysi, ex vulneris loco, & ex parvis quæ de ipso prodierant, ossis fragmentis veri adeo simile visum est, ut Observationem hanc prorsus omittendam non censuerim.

3. VIR annos natus triginta quinque, bilioso temperamento, Novembri mense A. 1688. ad medium sterni inter quinctam costam, & sextam cultro sauciatus, illico ingenti virium prostratione corripitur, ut, cum pulsus vix perciperentur, Medici brevi interiturum putarent. Tribus tamen exactis horis, sensim redire incipiunt vires: itaque in S. Mariæ de Vita Nosocomium defer-

(*n*) Cent. 1. Obs. Chir. 28. (*a*) l. 4.

defertur. Postridie dira tussi vexari coepit, diarrhoea quoque. Sed haec, crebro quidem, verum paucae viscidae materiae excretionem ciens, die sexto desiit. At tussis in dies ita augebatur, ut ferri vix posset. A primis etiam diebus sensus erat ingentis in ventre ponderis, qui se progrediente morbo, per totum ventrem extendit; nullus tamen in thorace. Primis quoque diebus pulsus nonnihil turgidus, mediocriter autem celer, hanc quidem postea celeritatem servavit; sed in dies parvus magis, magisque factus, octavo tandem die sensim cum vita defecit. IN CADAVERE ad primam a dextero sterni latere incisionem, sanguis illico qui eam Thoracis caveam implebat, magno cum impetu prosiluit. Sublato sterno, & sanguine spongiis exhausto, novus iterum per diaphragma, quod saucium erat, ex ventre sanguis in eandem thoracis caveam influebat. Quamobrem Ventrem quoque aperire continuo oportuit, effusumque intra ipsum sanguinem exhaurire: cujus concretae fibrae, per intestinorum extimam tunicam in retis modum dispositae, sic ei tunicae adhaerebant, ut scalpello dumtaxat separari possent. Itaque omni sanguine amoto, & visceribus in conspectum datis, ad vulneris explorationem reditum est. Mediastinum, primum omnium vulneri respondens, saucium erat, tum pericardium, denique partes dexteri ventriculi cordis, ut rima vulneris intra eum ventriculum perveniret, atque hoc compresso, nonnihil sanguinis ex ipso per rimam prodiret. Proximum autem mediastini vulneri erat diaphragmatis vulnus, per quod sanguis, ut supra dictum est, una in alteram fluebat caveam.

4. Ex quo Galenus (*b*) tradidit, si ad cordis ventriculum vulnus penetret; *protinus hominem mori necesse esse*: si non penetravit; *aliquos non solum ea die qua vulnerati sunt, sed sequenti quoque nocte vivere potuisse*, mortuorum dissectiones haud raro secus accidere, ostenderunt. Quarum plures quidem habes in Sepulchreto; sed non omnes. Extant enim quae addi possint, nec solum e postea editis, ut puta quae in Regiae Scientiarum Academiae Parisiensis non uno Volumine (*c*) prolatae sunt, verum etiam multo antiquiores, ut quae a Falloppio nostro (*d*) habita est: unde constat, sive vulnus, ut in hac Falloppii, in cordis parietibus subsistat, sive, ut in illis, in ventriculum perveniat, diutius quam vetustiores opinabantur, vitam aliquando posse produci. Valsalvae Observatio si cum caeteris omnibus comparetur, ut ex iis non est in quibus ad longius tempus vita sit tracta, sic neque ex iis est in quibus ad brevius. Habet autem, quod ad conjunctum diaphragmatis vulnus attinet, quaedam adnotatione digna, & unde utilitatis aliquid capere Medici ad dignoscendum possint. Indiciis enim extantibus vulnerati cordis, & sanguinis ex eo effusi, si ponderis sensus in thorace nullus sit, in ventre autem non modo sit, sed in dies augeatur, conjecturae locus erit de septo Transverso ita sauciato, ut sanguinem e thorace transmittat in ventrem, praesertim ubi signum aliquod non desit ex iis quae septum illud vulneratum esse confirmant: cujusmodi erat in aegro proposito molestissima illa tussis, gravisque adeo, ut ferri vix posset. Quod signum ut a quibusdam omittatur; certe a summo Chirurgo Falloppio (*e*) non est praeteritum. Noli autem mirari quod in proxima Observatione non adnotetur. Neque enim semper cujusque morbi universa occurrunt indicia; itaque illa habebit alia quae in hac non leguntur. Praeterea autem saepe ab Observatoribus adnotantur dumtaxat praecipua. Denique pro varia in eadem Parte vulneris aut constitutione, aut sede alia alias signa magis se objicient. Quanquam autem in hac, & proxima Observatione quae vulneris sedes fuerit, ex ceteris quae adscribuntur, conjici quadantenus licet; optandum tamen esset, ut in ea, totaque adeo vulneris via describenda nihil a Valsalva praeteritum fuisset quod a quopiam posset desiderari, imo in primae hujus historiae initio diserte id quod voluisse videtur, scripsisset, nempe cultrum inter costam quinctam, & sextam a dextris sic adactum, ut versus sterni medium ascenderet.

5. SENEX annorum septuaginta, a viginti circiter annis caecus, cadens sinistram thoracis partem adeo graviter ad silicem allidit, ut costas frangat. Excipitur in idem Nosocomium. Pulsus erat durus: dolor in laesa parte gravans, & pungens: respiratio difficillima. Quae difficultas etsi circa quartum diem nonnihil remittere visa est; ineunte tamen sexto iterum est facta gravior: unaque delirium accessit. Quibus perstantibus omnibus, circa nonum aeger est mortuus. THORACIS cavum sinistrum sanguinis effusi erat plenum. Costae autem lateris ejusdem legitimae, suprema excepta, omnes erant fractae sic, ut septima, aspera, & inaequali fractura diaphragma vulnerasset: quod circa id vulnus undique erat inflammatum. Quod ad caecitatem spectat: quemadmodum Crystallinum utrumque humorem Valsalva affectum invenerit, Epistola scripsi Anatomica XVIII. (*f*).

6. En alterum diaphragmatis sauciati, & sanguinis intro effusi exemplum. Nulla hic tussis, nulla in ventre ponderis, sed gravantis in thorace, pungentisque doloris, respirationis difficillimae, & delirii mentio. Pone, hic vulnus non ad tendineam septi Transversi partem, sed, ut veri simillimum est, ad carneam, neque in ventrem patens, ut eo transmittere effusum a disruptis una cum costis Intercostalibus vasis, sanguinem possit, sed in laceratis, compunctisque identidem a diffractae costae asperitate fasciculis carneis superioribus consistens, ob eandemque causam inflammatum; jam unde extiterint omnia inter hanc, & superiorem Observationem discrimina, intelliges. Quamvis autem in sex fractis sinistris costis, & sanguine, illud thoracis cavum implente, satis causarum sit difficilis respirationis; tamen si hanc difficiliorem tunc esse factam, animadverteris, cum ad eam accessit delirium, id est secundum veterum Magistrorum sententiam, cum ad vulnus diaphragmatis inflammatio accessit; inter illas causas hoc etiam nomine diaphragmatis quoque laesionem connumerabis. Neque enim semper decepti illi credendi sunt, cum Paraphrenitidem in hujus inflammatione agnovere: quanquam non necessario has duas conjungi, a me tibi alias (*g*) ostensum est. Nam neque ex diaphragmatis vulnere semper exoritur sardonius risus: quod cum aliae, tum duae commonstrant modo propositae Observationes. Nec tamen falso id proditum fuisse apud Aristotelem (*h*) ex Hippocrate (*i*) potest intelligi, unde illum accepisse, credebat Vallesius (*k*). Confirmavitque Plinius (*l*) ex *gladiatorum spectaculis*, Romae frequentissimis. Cujus ego aliquando inspiciens locum, non tam miratus sum, quod Celsum (*m*) secutus, diaphragma membranam esse, dixerit, cui *nulla sit caro, sed nervosa exilitas*, quam a Dalechampio festinanter adscriptam, nec relectam, ut opinor, adnotatione, in qua *falsum id esse, monstrat Anatome*, inquit, *Septi quidem ambitus nervosus & membranosus est, media vero pars carnosa*. Sed illuc redeo. Sive istam risus similitudinem in convulsivis diaphragmatis concussionibus spectas, ut Hippocrates videtur fecisse, qui risum hunc dixit *tumultuosum*, sive etiam in facie, ut plerique solent, & in his Bartholinus (*n*), rem confirmans exemplo quod apud *Saxonem* suum indicat, & per Phrenicos nervos explicans minus perspicue quam nuper Subtilissimus Professor Meckelius (*o*) Cervicalium unde illi oriuntur, ramulis per faciem productis; utrolibet igitur modo sive utroque accipias, sicut is risus non propterea quia non in cunctis diaphragmatis vulneribus occurrit, commentitius est; sic neque delirium, licet omnes non diaphragmatis comitetur inflammationes. Quod si nullam habere rationem placet vetustae observationis; attamen negare non poteris, diaphragma, quo praecipuo utimur ad respirandum instrumento, non vulneratum modo, sed & inflammatum, & suo ex parte ob costę septimę fracturam orbatum fulcro, inter causas difficillimę istius respirationis esse pręcipue connumerandum.

7. VIR annos natus circiter quadraginta, qui Venerea lue diu laboraverat, per saevissimos ad ar-

(*b*) De Loc. aff. l. 5. c. 2. (*c*) Hist. A. 1735. Obs. Anat. 9. & A. 1744. Obs. Anat. 9. &c. (*d*) Tract. de Vulnerib. c. 28.
(*e*) eod. c. 28. (*f*) n. 29. (*g*) Epist. 7. n. 14. (*h*) De Part. Animal. l. 3. c. 10. (*i*) Epid. l. 5. n. 34. apud Marinell.
(*k*) Comment. in hunc locum n. ipsi 94. (*l*) Nat. Hist. l. 11. c. 37. (*m*) De Medic. l. 4. c. 1.
(*n*) Anat. quart. renov. l. 2. c. 3. (*o*) Hist. de l'Acad R. des Sc. de Berlin A. 1752.

articulos dolores, & spirandi, in ascensu præsertim, difficultatem torquente, cum ex altissimo loco, ad quem videlicet per scalam quadraginta graduum ascendebatur, in terram ruisset: primum quidem auxilium implorabat; sed paulo post loqui amplius non poterat, & celeri morte occupabatur. IN VENTRE, & CAPITE nihil præter naturam fuit. Sed Thorace aperto omne pericardii cavum inventum est plenum concreto sanguine: qui ex Magna arteria prope cor erupisse videbatur. Nam specillum, extrinsecus illac immissum, intra illius cavum visum est pervenire.

8. Venam ex casu ab alto in ventre disruptam agnovit, ut alias (*p*) ad te scribam, ipse Valsalva. Cur igitur in hoc Viro si ob similem causam vas aliquod rumpi in thorace debuit, non venæ id potius, quam vasi contigit crassissimis tunicis prædito, quale arteriæ Magnæ truncus est, prope cor præsertim? Fac cogites, hominem ex Venerea lue obnoxium fuisse spirandi difficultati, arteriam autem Magnam non perruptam esse inventam, sed parvo, & fortasse obliquo, ut videtur, foramine pertusam. Sic tibi, eorum memori quæ de Morte Repentina scribens ex labe sanguiferorum vasorum (*q*), arteriæ illius vitia, tunicas sensim perforantia, & sanguini exitum vel intra pericardium aperientia, proposui, sic tibi, inquam, facile veniet in mentem, quid in hoc homine præcessisse potuerit, unde ibi læsus arteriæ truncus tum sanguinem haud satis propellendo, respirationis difficultatem, tum denique addita ingenti ob ejusmodi casum concussione, quæ reliquum adhuc aliquem in tunica extima perrumperet obicem, effundendo, mortem celerrimam afferret. Quod vitium, si Valsalva interiorem arteriæ faciem inspexisset, non difficile, ut opinor, fuisset animadversum. Utcunque id est; certe quod in corde offendit senis illius cujus protinus historiam describam, jam diu antea fuisse, ex vitii ipsius natura manifestum est.

9. SENEX annum agens septuagesimum, ab alto cadit, & thoracis dexteram partem ad terram allidit. In idem illatus Nosocomium quod supra nominavimus, tanta respirandi difficultate, acutaque adeo febre corripitur, ut septimo intereat die. IN THORACIS cavo dextero nonnihil pulmo induruerat, totusque magna inflammatione affectus erat, superius præsertim, qua & ad pleuram arcte adhærebat, & abscessum continebat. Pulmo autem sinister rubicundus, sed a tergo magis, ut nonnihil inflammatus videretur, nigras hic illic maculas per suam substantiam disjectas ostendit. Pericardium magnam aquæ copiam, & cor grande adeo continebat, ut bubulum prope æquaret. In cordis ventriculis inerant polyposæ concretiones subalbæ, & sic satis molles, magnæ in singulis; major tamen quæ in dextero.

10. Non dubito, quin si incommoda quæsita essent, quibus Senex prius quam caderet, esset obnoxius, reperta fuissent aliqua ad tantam istam cordis magnitudinem referenda. Et quanquam in allisione illa satis causæ fuit, cur pulmo dexter inflammationem, & ex hac, in suppurationem transeunte, abscessum contraheret; a veri tamen similitudine alienum non est, eo facilius contraxisse, quod jam antea pulmones a corde illiusmodi tum compressi, tum ob minus expeditam per ipsum, & quod consequitur, per eos quoque sanguinis traductionem laxati, ad hunc retinendum, si nova quæpiam causa accederet, dispositi essent, minusque idonei ad ea prohibenda quæ inde secuta sunt.

11. Nunc quando Ictus, & Vulnera quæ ad Collum, ad Pectus, ad Latera spectant, ex Valsalvæ schedis proposuimus; quatuor ejus Observationes, ad Dorsi Vulnera attinentes, subjiciamus.

12. VIRO annorum circiter quadraginta quinque, pungenti ferro dorsum vulneratur circa quintam, & sextam costam, intervallo duorum digitorum transversorum a Spina. E vulnere primis diebus non multum sanguinis, postea autem quatuor, aut quinque circiter unciæ quotidie erumpebant. Qua hæmorrhagia circa diem decimum remediis repressa, vulnus intumuit, multamque emittere saniem cœpit, cujus in dies augebatur copia. Erat autem viscida, & tenax, ut trahentem longo ductu sequeretur. Diuturnam ejusmodi excretionem, lenta cum febre conjunctam, sensim deficiente ægro, mors excepit die ab inflicto vulnere quadragesimo secundo. CADAVERE dissecto, in Thoracis cavum nec vulnus, nec saniem pervenisse, exploratum est, & quamvis hæc multos sibi sinus, & cuniculos fecisset, omnem tamen læsionem in exterioribus substitisse.

13. Quanto satius sit tum cæteras, tum vulnerum quoque hæmorrhagias moderari, quam reprimere, hæc tibi confirmat historia. Neque ex proxima aliud deerit quod colligas.

14. AGRICOLA annos natus circiter triginta, temperamento bilioso, in sinistra scapula cæsim ad secundam usque costam prope vertebras ingenti vulnere sauciatus, in idem quod superius dixi, Nosocomium excipitur. Ibi cum a Paulo Bella Medico, & Chirurgo præstantissimo diligenter curaretur, sputo sanguineo, tussi, difficili respiratione cum pulsu debili ac frequenti, crebrisque animi defectionibus correptus, his omnibus invalescentibus, obire circa nonum diem mortem posse videbatur. Sed eo die exacto, & symptomatibus nonnihil remittentibus, vulnus quoque ipsum in melius inclinabat, cum prope decimum septimum repente, quamvis sine inflammatione, vulnus intumuit, febrisque vehemens cum pulsu languido, & diffuso per universum corpus rigore, sensus ponderis in thorace, laboriosus anhelitus, ac purulentæ urinæ accesserunt, & post hæc mors denique die ab accepto vulnere vigesimo sexto. THORACIS dissectio instituitur cum Petro Molinellio, & Francisco Guicciardino, ejus Nosocomii Medico Assistente. Cum sterni exsecandi causa, culter in dexterum thoracis cavum pervenit; illico multus exsiluit humor, lactis sero non valde absimilis, quo in humore pulmo natabat. Illo exhausto, cavea in hoc inventa est sinuosa, purulentæ materiæ plena, hianti ore cum eo communicans thoracis cavo. Alterum autem, idest sinistrum, cavum thoracis, quod vulneri, ut indicatum est, respondebat, nec purulentæ materiæ quidquam, & pulmonem omnino illæsum ac sanum continebat. Livebat quidem ea pleuræ pars quæ vulneri proxima erat; sed nullum prorsus habebat foramen: nec vulnus, summa diligentia penitus exploratum, ultra secundam ipsam costam introrsum pervenerat.

15. Symptomata quæ dum ægrotationis historiam legeres, a vulnere esse existimaveris in thoracis cavum perveniente, dissectione perlecta, a pulmonis inflammatione, suppuratione, & hanc secuto empyemate fuisse, intelligis. Itaque ut in cæteris ægrotantibus, sic in vulneratis quoque non omnia semper imputanda sunt primo, evidentique morbo, sed huic posse alium qui ab eo non pendeat, adjungi, cogitandum est, & vel quando symptomata a primo esse videntur, num ab adjuncto aliquo potius sint, suspicandum, & diligenter inquirendum, velut hic ex indiciis, quorum fortasse nonnulla erant, inflammationis, non ad sinistrum qua ex parte erat vulnus, sed ad dexterum pulmonem spectantis.

16. JUVENIS annos natus viginti duos, cultro sauciatur quasi in medio dorso sic tamen, ut vulnus nonnihil vergens ad sinistras, tendat initium versus sextæ & septimæ costæ. Non multo post inflictum vulnus, febris accedit, huic autem, post dies aliquot, levis spirandi difficultas, levis quoque, & irrita tussis, magnus vero circa stomachum dolor, nec modicus totius abdominis tumor. Demum ingravescente respiratione, prope decimum sextum diem æger moritur, apparente toto corpore icterico. VENTRE aperto, intestina conspiciuntur aere turgida; jecur vero secundum naturam se habens. Thorace inspecto, in imo utroque ejus cavo nonnihil seri invenitur. Cum autem pulmo sinister ad pleuram valide adhæreret; membraneæ productiones per quas

cum

(*p*) Epist. 54. n. 18. (*q*) Epist. 26.

cum hujus ſuprema anteriore parte nectebatur, quaſi ſanie madidæ viſæ ſunt: itemque peculiaris adhæſio illa viſa eſt, qua idem pulmo cum pleura ibi committebatur, ubi vulneri reſpondebat, ut ſine laceratione ſeparari non poſſet. Vulnus vero etſi inter Spinæ adjacentes muſculos ad pleuram ipſam perveniebat; hanc tamen perforaſſe, non conſtitit. Ceterum pulmones multis in locis tuberculis ſcatebant majoribus, minoribuſque: quorum plura, jam ſuppurata, ſaniem inciſa emittebant, alia illæſæ glandulæ ſimilitudinem adhuc ſervabant. In pericardio paululum ſeri. In ſingulis cordis ventriculis ſingulæ polypoſæ concretiones, inde in auriculas, annexaſque venas productæ; major in dextero, minor in ſiniſtro.

17. Hic Juvenis quoque, niſi accedens ad cæteras noxas, interna fortaſſe aliqua convulſio, cui circa ſtomachum dolor, inteſtinorum ab retento aere diſtentio, & ictericus totius corporis color imputentur, citiorem attuliſſet interitum; facile diſruptis pulmonum tuberculis ſanguine, & pus expectoraſſet, quæ penetranti in thoracem vulneri viſa eſſent adſcribenda. Num tamen ex profundo vulnere pus in ſanguifera vaſa exceptum, quemadmodum ex cerebri vulneribus contingere, nuper (r) ſcripſimus, in pulmones illatum, tubercula illa excitaverit, an vero ipſa jam ante vulnus inflictum, per ſe eſſe cœpiſſent, in medio relinquimus.

18. JUVENIS alter ſiniſtra dorſi parte vulnus accipit, quod deorſum oblique & dextrorſum pergens, vertebras radendo, denique inter ſextam & ſeptimam coſtam dexterum thoracis cavum ingreditur. A vulnere per dies aliquot levem ſpirandi difficultatem patitur, & dolorem quendam, reſpondentem in anteriore corporis parte: dolet quoque dum ab uno in alterum latus ſe convertit. Pruritu etiam quodam modo in hoc, modo in illo loco vexatur. His die quincto accedit tuſſis cum ſputo ſanguinis, tum quidam in artubus inferioribus ſtupor: quem excepit paralyſis a corporis medio ad pedes extremos uſque, ut movendi, ſentiendique facultas non niſi in thorace, & ſuperioribus partibus remaneret; ſimul ingruit abdominis tumor, & tenſio, lotiique, & alvi recrementorum ſuppreſſio. Poſt hujus paralyſis adventum, æger melius ſibi habere videtur. Animi tamen defectionibus aliquoties corripitur: in quarum una, octavo ineunte die, moritur.

CADAVER dum movent, ingens copia ſanguinis erumpit e vulnere. Hoc inter duas quas diximus, coſtas prope vertebras dexterum thoracis cavum ſubibat; ut laceratis facile Intercoſtalibus vaſis, hinc tantum ſanguinis exiſſe videatur. Pulmo dexter qua parte vulneri reſpondebat, nihil ibi quod ſub ſenſum caderet, peculiaris læſionis oſtendit præterquam in extima tunica nonnihil eroſa: Totus tamen rubens, & tumidus erat. Pericardium ſeri plenum. E diſſecto corde ſpumoſus ſanguis, & fluidus erumpebat; in ejuſque ventriculo dextero polypoſa concretio reperta eſt.

Ventre aperto, inteſtina omnia aere turgida, in iiſque humor quidam atro colore tinctus. Veſica lotio oppleta erat. In ventris cavo libræ aliquot ſeri ſtagnabant.

19. Ut recte Valſalva ſanguinis illam effuſionem a laceratis, eroſiſve Intercoſtalibus vaſis, ita paralyſim a compuncto, aut ab acri ſanie irritato eorum ſocio nervo haud perperam fortaſſe repetes. Inde enim convulſio, ab hoc autem conſtrictio: unde reſolutio, quemadmodum alias (ſ) explicavimus, fieri tanto amplior potuit, quod cum longiſſimo illo nervo quem Intercoſtalem vocant, Coſtalis quiſque colligatur. Compuncti autem nervi Coſtalis indicium habes ex dolore illo qui in anteriore corporis parte, quo is contendit nervus, reſpondebat. Sed quanquam his poſitis, non difficile eſt hiſtoriam iſtam explicare; tamen ſi melior tibi ratio occurrit qua rem aſſequamur, non invitus aſſentiar.

20. Hactenus Valſalvæ Obſervationes; jam noſtras accipe: quas eodem ordine adſcribemus; quanquam de duabus quæ ad ſauciatum Collum attinent altera cum ad te alias (t) miſſa ſit, non eſt cur iterum nunc mittatur. Altera autem breviſſima eſt.

21. VIRO imum collum transfixum eſt anterius adeo ut foramen quod ferrum ſubiens fecerat, ab eo quod fecerat egrediens, vix digitum pollicem tranſverſum diſtaret. Is cito, ſuffocati inſtar, eſt mortuus.

CADAVER, etſi non ob vulnus, ſed ut petentibus Amicis multa, & varia oſtenderem, ad naturales Partium ſtructuras attinentia, a me Venetiis ſub initium A. 1707. diſſectum eſt; ſimul tamen hominem ex ſuffocatione periiſſe, confirmavit. Nimirum Aſperæ arteriæ annulus ab annulo diviſus, aditum ſanguini, ex inciſis vaſis prodeunti, patefecerat, per quem in arteriam illam, pulmoneſque irrueret.

22. Super profundis colli vulneribus duo potiſſimum a me quæſita eſſe, memini. Primum, ſauciato vaſorum ſanguiferorum trunco aliquo, aut ramo non ex iis minutis quos remediis inditis adſtringere ſatis liceat, quanam arte prohibere Chirurgi ſanguinis profluvium poſſint? Reſpondi, non una poſſe, ſi ad tempus aliquod; nulla ferme, ſi de ægro diutiſſime ſervando agatur. Illud enim, inciſæ ipſi venæ Jugulari Internæ cruſta per candens ferrum inducta, conſecuti ſunt donec cruſta excideret, ut eſt apud Jo. Bohnium (u): ex quo non hæc modo, ſed plures addi Sepulchreto poterant Obſervationes peculiares cadaverum eorum qui ex vulneribus obierunt. Experimenta autem quæ tibi Epiſtola XIX. recenſuimus, oſtendentia Carotidibus arteriis, aut Internis venis Jugularibus vinculo conſtrictis, non ea cito contigiſſe quæ olim metuebantur, addere animum Chirurgo poſſunt ad alterutram alterutro in latere obligandam, ut ad tempus aliquod ſanguinis fluxus cohibeatur. At diutiſſime cohiberi non modo per ea quæ cruſtam inducunt, non poſſe, manifeſtum eſt; ſed neque poſt vincula iis truncis injecta, facile ſperandum eſt, non eas citius, tardiuſve noxas eſſe acceſſuras quæ mortem per ſe ipſæ denique afferant, tametſi in vinculis injiciendis nihil a Chirurgo peccatum eſſet, aut prætermiſſum. Cum enim trunci illi ambo ſint cum Vagis, & Intercoſtalibus nervis intra membraneam, vel, ſi mavis, celluloſam quaſi vaginam concluſi; perdifficile eſt in profundo, & a profluente ſanguine operto loco alterutrum ita conſtringere, ut non ſimul aut alter, aut ex iis nervis alteruter una conſtringatur, aut acu ſubter trajecta lædatur. Neque, ſi obliganda arteria ſit; vinculo infra vulnus injecto adſtringere ſatis eſt, ut illa oſtendunt, quæ modo commemorabam, experimenta; ſed altero ſupra vulnus opus eſt. Neque ut in artubus, ita in collo eſt illi compreſſioni locus, quæ per faſciam fit, *torcular* vocitatam, ad ſanguinis ſive in conſtrictam arteriam impetum minuendum, ſive profluvium, dum Chirurgus agit, intercipiendum. Univerſo enim collo eam compreſſionem adhiberi, tum arteria Aſpera prohibet, tum vaſa cætera non ſinunt, quæ minime ſunt comprimenda. Inter eam autem faſciam, & certas alias colli partes, eamque præſertim quæ comprimenda eſt, etſi excogites quæ ſic interjicias, ut horum prominentia faſciam ab iis locis arceat quæ minime premenda ſunt, tamen is qui maxime premendus eſt, quanam ratione premi poterit quin ſimul cum premenda arteria, vena quoque, & nervi quos una ferri, diximus, comprimantur? Itaque ex his intelligis ſummam rei difficultatem. Ex ſuperioribus autem ſatis perſpicis, ſi difficile eſt truncum aliquem ita vincire, ne proximæ alteri parti noceas, dum in profundo, & ſanguine ſcatente loco res agitur; ſatis, inquam, perſpicis, quanto difficilius ſit ramum aliquem proximum ſine eo periculo deligare, cum ad illas difficultates tenuitas quoque accedat, quæ, ſi nihil aliud, certe pervidendi, quis de ramis vicinis pluribus ſauciatus ſit, aut ubi ſauciatus, facultatem plurimum minuit. Quæ omnia etſi uti dixi, ita eſſe debere videantur; tamen haud ignarus, nonnunquam ſuccedere poſſe quæ ſperare minus auderes; idcirco reſponſionem meam contraxi, ut *nulla ferme arte* rem conſequi licere, dicerem. Nec me ita reſpondiſſe pœnituit, cum in curationem poſtea incidi vulneris, Jugulari Internæ venæ inflicti, a Cel.

(r) Epiſt. 51. n. 21. & *ſeqq.*
(ſ) Epiſt. 11. n. 18: 20. (t) Epiſt. 44. n. 7
(u) De Renunc. Vuln. S. 2. c. 2.

a Cel. Schlichtingio (*x*) propositam, cujus spem ut omnes imitari possunt, sic utinam & felicitatem consequi possent.

23. Sed illa in colloquiis. Alterum per litteras quæsitum est A. 1735. Juveni viginti quatuor annos nato, bonoque corporis habitu prædito, inflictum quadrangulato acuto pugione vulnus fuerat, quod a colli sinistro latere tribus infra auriculam transversis digitis, oblique tendebat initium versus Spinalis medullæ. Etsi e vulnere nihil ferme prodibat sanguinis; tamen illico Juvenis concidit, movendi, & sentiendi facultate in omnibus quæ infra caput sunt, partibus adeo destitutus, ut domum ferendus fuerit, & in lectulo collocandus, ibique cum inter paucas quas ægre respirans, edebat voces, frigere se, diceret, igniario æreo vase temere femoribus, tibiis, malleolis admoto, exustiones, quæ in fœda ulcera degenerarunt, neutiquam senserit. Alvi primum, & vesicæ recrementa non reddebat; post aliquot autem dies lotium inscius, nedum invitus, emittebat. Cum a Medico, Chirurgoque diligenter curaretur; die exacto decimo septimo primum aliquid sentire cœpit sinistrum corporis latus, vigesimo autem sinistri utriusque artus digiti nonnihil moveri, inter eum vero, & trigesimum diem sensim utraque facultas magis, magisque augeri in sinistro quidem latere. In dexterum autem, id est vulneri oppositum non nisi trigesimo secundo die redire sensus cœpit, tum deinde & motus, ad eundemque modum paulatim augescere. Et quanquam sic satis die quadragesimo corpus universum sensus, & motus jam erat compos, sic satis, inquam; nondum enim stare, nedum incedere licebat; imo etsi VII. Kal. Junii, cum vulnus, inflictum fuisset postridie Kal. Februarii; Juvenis vix e cubiculo egrediebatur, & crure utroque extenuato, & quasi arefacto, non secus ac infans qui ingredi addisceret, lente, & pedetentim incedebat; tamen & motu, & sensu infirmiore etiam tum utebatur dextera parte, quam sinistra. Hujus igitur discriminis cum ex me causa quæreretur; ponendam videri in medullaribus illis fibris, indicavi, quæ inter dexterum, sinistrumque latus initii ipsius medullæ Spinalis traductæ (*y*), læsionis huic lateri ibi quidem illatæ effectus possint in oppositum corporis latus omnino interdum, alias majori ex parte transferre. Quæ explicatio ut nihil habeat peculiare; quippe aliorum subnixa explicationibus hemiplexiæ a vitio oppositi cerebri hemisphærii inductæ; historia tamen hæc cum ostendat, quanto etiam inferius esse aliquando possit vitii sedes eundem effectum afferentis, minime vulgaris mihi visa est, eoque digna quæ a me tibi inter cætera colli vulnera proponeretur. Jam vero ad Thoracis ipsius vulnera progrediamur.

24. VIR ad claviculam alteram vulneratus ante mensem propemodum fuerat. Et vulneris quidem curatio bene procedere videbatur, cum denique mentis hebitudine, & rigoribus, quibus nequaquam par calor respondebat, tentari cœpit. Inter hæc mortui cadaver in Gymnasium allatum est, unde Anatomen, donec magis idonei copia fieret, docere inciperem ante Januarii finem A. 1732. VULNUS in Thoracis cavum non perveniebat. Cum vero oppositum vulneri latus jam intra biduum a morte exterius virere, animadvertissem, neque intra thoracem causa ulla appareret viroris illius; in parietibus quærendum censui, deprehensumque est pus inter musculos & laterum, & dorsi. Sed & alibi abscessus erant, ut ad Pyramidales Abdominis musculos. Nihil tamen puris intra Ventrem, Omenti dumtaxat, & intestinorum pars aliqua virebat. Jecur quidem, lien, ventriculus, & vesica æquo erant majora. Sed nullum præterea vitium aut ipsa, aut viscera alia ostendebant. Sedes illæ tantummodo quas inter musculos pus obtinuerat, vitiatæ repertæ sunt.

25. Ex hac quoque historia satis apparet, pus, in sanguifera vasa exceptum, alio transferri. Inter musculos enim, non claviculæ illi proximos, sed oppositos, aut longe dissitos quomodo, non per sanguifera vasa traductum, ipsum per se pervenisset? Sed longe majoris momenti, id est vulnerati cordis Observationem proferamus.

26. MEDIOLANENSIS pauper, annos natus ad quadraginta, sic satis torosus, & sanus, nisi quod fœda scabies artus hic illic deturpabat, bene pransus, & potus, cum altero suæ sortis rixatus cultro inflictum vulnus accepit duobus infra sinistram mamillam transversis digitis. Pauco tunc, & postea sanguine prodeunte, per se progressus est ad passus septuaginta: tum consedit, & quæ in prandio sumpserat, vomens, ibi intra semihoram, aut certe non multo amplius tempus interiit VI. Idus Martii A. 1725. CADAVER in Lyceum illatum, ut Anatome absolveretur, quam secundo loco tunc habebat Cl. Joannes Baptista Vulpius, summa ab utroque nostrum diligentia perlustratum est. Et plura quidem adnotata sunt non ad hunc locum spectantia, ubi fere quæ minus secundum naturam visa sunt, ea dumtaxat proferimus. Quæ ut priusquam de vulnere scribam, paucis perstringam, huc redeunt. In Ventre lien, cætera sanus, aliquanto major secundum omnes dimensiones fuit, quam justæ & quadratæ staturæ hominis, & jecinori videretur convenire. In cujus vesicula quod pauca esset bilis, minime sum miratus qui scirem, & vomitum, & copiosum prandium, unde expressa esset, præcessisse, & sane ad bilarii ductus osculum, in eaque vicinia Duodenum intestinum flava bile madidum conspiciebatur. Quod ad Caput attinet, sanguifera vasa erant turgida, facile etiam ob distendentes aereas bullulas, quarum plurimas passim in cerebri vasis, & sub Tenui meninge vidimus, extricatas fortasse a sanguine ob tempestatis teporem præsertim post longam ab interitu moram; ad cranii enim interiora examinanda non nisi decimo tertio die pervenimus: quo tempore, detracto cerebro, cranii cavum animadvertimus multo ad occiput fuisse amplius in dexterum latus, quam in sinistrum. Sed Thorax, & vulnus, quæ primis diebus inspeximus, ad hunc modum se habuere. Illius cavum sinistrum multum habuit effusi sanguinis, multum pericardium quoque, fluidi quidem, &, qualis in hoc cadavere alibi etiam vivus est, magis æquo soluti, & fere aquosioris, an ab epoti humoris copia, qui cito per chylifera vasa in sanguifera traducitur? Angustiæ tamen, & obliquitas vulneris obstiterunt, ut opinor, ejusmodi sanguini, ne per vulneris externum orificium proflueret. Quo ab orificio viam cultri persequentes, cognovimus, hunc ab eo quem diximus, loco inter costam, & costam adactum, oblique sursum, & dextrorsum ad mediastinum, pericardium, & anterius latus sinistri cordis ventriculi pertundendum, circa medium ferme longitudinis ejusdem lateris, pervenisse. Erat quidem in exteriore cordis facie vulnus angustum, sed non minus longum, quam transversus extremus apex minimi digiti; ut aperto a me eo ventriculo, mirarer primum, in facie interiore finem vulneris non apparere, donec ratus quod erat, ab appositis carneorum lacertulorum reticulis vulneris foramen obduci, his, ut Epistola Anatomica XV. (*z*) dictum est, diligenter amotis, manifestum omnibus fuit, vulnus tota parietis crassitudine, intimaque membrana pertusa, in cavum ventriculi pervenisse. In pulmonibus non modo faciem ipsam anteriorem ex nigro variegatam, sed & ciborum partem deprehendimus, quam, dum hi vomitu rejicerentur, perturbatis in tumultuosa illa totius corporis agitatione, & deficientium virium languore, instrumentorum quæ ad fauces sunt, opportunis officiis, larynx interceperat; ut illorum portio non exigua, præter illam quæ in bronchiis erat, in ipso Asperæ arteriæ trunco substitisset. Qua ex re quoque celeriorem fuisse mortem, non dubitavimus, & certe facies vel primis diebus turgens a vasis sanguine distentis, suffocati hominis videbatur.

27. Cordis vulnera quæ ad ventriculum sinistrum perveniant, rarius occurrunt, quam quæ ad dexterum. Ita enim cor positum est, ut vulneribus quorum pleraque ex adverso infliguntur, multo minor pars illius, quam hujus, ventriculi, objiciatur. Quod eadem providentia factum censeo, qua crassiores sanguiferorum vasorum trunci, ubicunque id licuit, aut profundius positi sunt, aut ad minus patentem injuriis sedem retracti. Sic Crurales magna ex parte per femina,

(*x*) Act. N. C. Tom. 8. Obs. 29. (*y*) Epist. Anat. 13. n. 20. (*z*) n. 61.

mina, & per poplitem; sic Brachiales per id humeri latus feruntur quod thoracem respicit, non quod exteriora. Sinister autem cordis ventriculus is certe est, cujus vi sanguis ad cerebrum, & in omne corpus impellitur; ut si ea valde infirmetur, & ejus ventriculi impediatur munus; protinus mori necesse sit: quod vere Galenus (*a*) pronunciavit fore *præcipue si* cordis *sinistræ partis venter fuerit vulneratus*. Nunc si cordis tot vulnera memoria repetas, quot in Sepulchreti hac III. Sectione (*b*) leguntur; minus jam miraberis, longe plura esse quæ ad ventriculum attineant dexterum, quo illa quoque duo attinent quæ superius (*c*) ex Historia indicavi Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis: ex perpaucis autem quæ intra sinistrum pervenerint, nulla esse post quæ vitam ad diem, non dico vigesimum tertium, aut decimum sextum, aut nonum, aut septimum, sed ad quartum, aut quinctum homo produxerit, ut non semel produxisse videbis post vulnus perforans ventriculum dexterum. Perforato sinistro, illico mortuum invenies tum quem Diemerbroeckius (*d*), tum quem Timæus (*e*) proponit. Horam quidem vixit quem Lucius (*f*), imo quatuor aut quinque alter, cujus in Sepulchreto mentionem extare, non credo, quem describit Dolæus (*g*), utrumque cordis utroque ventriculo trajecto. Sed quid horа, aut horæ aliquot ad tot quot diximus, dies? ad sexdecim nimirum, imo ad tres & viginti, ut certe vidit Fantonus pater; hujus enim illam Observationem quæ in Sectione hac (*h*) legitur, ad ventriculum spectare dexterum, si forte ob aliquem typographi errorem dubitas; omnis tibi evelletur scrupulus, si eandem, ut semel, iterumque a Cel. Filio (*i*) est postea edita, perlegere volueris. Est quidem in Sepulchreti calce, altera parentis Observatio (*k*) in eo qui *vixerat* 17. *dies*, cum esset *cordis septum in basi vulneratum*, *vulnere leviter penetrante sinistrum ventriculum*, *& in dextro finiente*, sive, ut filius (*l*) postea edidit, *vulnere leviter attingente*, sive *leviter lædente sinistrum cordis ventriculum*, *& in dextrum penetrante*; ut facile conjicias, *a tenui & peracuto gladio* per septum oblique adacto, obiter perstrictum sinistrum, apertum autem, quamvis *parvo foramine* non secus atque in illa altera de qua primum dixi, Observatione, fuisse dexterum. Ne vero in historia hæreas quæ in eandem hanc Sectionem (*m*) ex Henrico ab Heer est relata, *credens*, quia *basim cordis ejusque conum*, *cum insigni laceratione transverberatum globis* sclopeti *duobus* offendit, vulnus in sinistrum ventriculum pervenisse; totam lege, agnoscesque, in neutrum penetrasse; neque enim mirantibus quomodo ad septimæ diei finem potuisset ægri illius vita produci, satisfacere licuisset, ostendendo, ut tunc fecisse se dicit, Majorum dogma, *sola cordis substantia læsa*, *si ad ventriculos vulnus non penetret*, *aliquos dies posse ægrum vivere*, *dum phlegmone superveniente abripiatur*. Nec me quidem fugit, præter variam sedem, rectitudinem quoque, aut obliquitatem, brevitatem, aut longitudinem, præsertim vero amplitudinem, aut angustiam vulneris plurimum facere ad accelerandam mortem, aut retardandam, ut magis, minusve cor læditur, aut plus, minusve sanguinis ex utrolibet ventriculo effundit. Quocirca & hominem hunc quem ipse dissecui, aliquanto amplius vitam trahere potuisse, existimo, nisi ad vulnus suffocatio accessisset (eorum enim quæ cum vulnere cordis junguntur, in illis qui citius intereunt, ut puta in quadam Maucharti (*n*) Observatione, habenda est ratio) non tamen quandiu traxit is quem supra (*o*) ex Valsalva descripsi, qui dextero pertuso ventriculo, ad octavum pervenit diem. Colligendum autem hoc discrimen videtur ex collatis inter se tot illis quas indicavimus, hujus, aut illius fauciati ventriculi Observationibus, nisi obstet aliquid eorum quæ modo sunt dicta, aut alia etiam, ut in hoc qui fuit a me dissectus, imposita alia aliis, & sic vulnus operientia lacertulorum reticula; ut in eo quem inspexit Bartholinus (*p*), vulneris *labia concidentia*; ut in eo quem Billyus (*q*), *grumus sanguinis concreti vulnus cordis obturans*: aut si nullus obex sit, ipsa cordis in se contrahendo, &, quod consequitur, in sanguine per vulnus extrudendo summa infirmitas, quod in memoratis Fantoni historiis crebræ animi defectiones, aut sanguinis effluentis copia indicant. Quas fortasse ob caussas, ex parte saltem, non ante sextum introiit diem is adolescens, cujus dexterum cordis ventriculum sauciaverat culter, vulnere sex lineas Parisienses æquante, secundum horizontem inflicto, pollicum trium a mucrone intervallo, & ab externo pariete ad oppositum perveniente. Magna fuerat sanguinis profusio, magna, præter leviores animi defectiones, nec una syncope, tribus autem postremis diebus nulli ferme amplius pulsus, qui secundo, & tertio die cum vehementi febre viguerant, quæ cum aliis ab initio ad finem usque diligentius sane adnotatis, quam in plerisque vulnerati cordis Observationibus legisse meminerim, videre poteris ab Auditore olim meo Stephano Gaspareno (*r*) Medico, & Chirurgo Feltriensium Spectato, presse quidem, at perspicue descripta. Hactenus exposita cum recenserem, eximius allatus fuerat Archiatri Illustris Senacii de Corde Tractatus, cujus illud caput (*s*) quod de Vulneribus Cordis inscribitur, cum perlegerem, nihil quod ad theoriam, ad Observationum utilem inter se collationem, ad signa, & ad ipsam quoad licet, curationem pertineret, desiderari posse, vidi. Quamobrem tibi auctor sum, ut totum, nec semel verses. In Observationes enim simul incides quarum nonnullis ipse carebam, & in eas præcipue, quas indicat, proprias, inter easque præsertim quæ illuc attinent, ut confirmet, posse vulnera in ventriculos pervenire, nec magnam tamen contingere sanguinis effusionem, sive quia grumo sanguinis occlusum profundum vulnus invenit, sive quia vulnere ipso irritatæ fibræ ita se contrahant, ut sanguini exitum intercludant, sive quod vulnus obliquum sit; exemplum autem singulare profert magnæ obliquitatis; vulnus enim vidit in quo gladius per substantiam cordis a mucrone ad basim trajectus fuerat. Cujusmodi genus obstaculi etsi in ventriculi dextri vulneribus ob parietis tenuitatem minus facile fieri posse admonet; non negat tamen, sanguinis effusionem ex ventriculo hoc quoque interdum esse non ita magnam. Utrolibet autem ex ventriculo si hæmorrhagia haud tanta sit, ut celeriter per se occidat; magnum tamen postea ex accedente inflammatione, & nisi hæc discutiatur, ex non modica suppuratione instare periculum. Sed hæc malim per te videas, quam ex me intelligas.

28. Ex vulnere quoque sanguiferi majoris vasis ex iis maxime quæ thorace concluduntur, arteriosi præsertim, celerrime plurimum sanguinem effundi, hominemque interimi, nisi & ratione manifestum, & crebris esset fauciatorum dissectionibus comprobatum, Observatio ostendere posset, quam Sepulchreto addes, Jo. Andreæ Usenbenzii (*t*). Et tunc quidem facile Professori licet, unde sanguis prodierit, demonstrare. Contra, si læsum vas tenue sit, sanguis lente exiens, occidere aucta paulatim, sed assidue, sui copia hominem poterit; at vix, imo interdum, nisi tempus injectionis ope inquirendi datum sit, ne vix quidem unde exierit, invenitur, velut in viro, cujus altera thoracis cavea ex vulnere conspecta est plurimo sanguine referta. Sed unde hic effluxisset, obscurum adeo fuit, ut ne Mediaviæ quidem nostri mihi perfecta diligentia potuerit inveniri. Historiam minime alioquin contemnendam, ut ipse mihi narravit eodem sectionis die, qui fuit Kalendis Maii A. 1742, sic tecum protinus communicabo.

29. COQUUS hic erat ex Gallia, quem is quocum forte rixabatur, districto ense, obliquo a dextris sinistrorsum ictu, fauciaverat. Et vulnus quidem manifestum erat circa latus dexterum medii fere sterni: num vero in thoracis cavum perveniret, neque specillo,

(*a*) De Loc. aff. l. 5. 2. (*b*) Obs. sub n. 23. & in Addit. Obs. 3. (*c*) n. 4. (*d*) Obs. 23. cit. §. 2. (*e*) Ibid. §. 18. (*f*) Ib. §. 16. (*g*) Eph. N. C. Dec. 2. A. 2. Obs. 188. (*h*) Obs. cit. 23. §. 12. (*i*) Patern., Obs. 33. (*k*) Obs. 17. (*l*) Obs. 17. (*m*) Obs. cit. 23. §. 10. (*n*) 9. Eph. N. C. Cent. 1. Obs. 18. (*o*) n. 3. (*p*) Sect. hac, Obs. cit. 23. §. 15. (*q*) in Addit. ad hanc Sect. Obs. 3. in Schol. (*r*) Osserv. Med. Chir. 9. (*s*) l. 4. ch. 6. (*t*) Eph. N. C. Cent. 7. Obs. 58.

cillo, neque arte ulla alia dignosci poterat. Tussis, & sputa, sanguine interdum hic illic infecta, certi nihil significare in homine poterant, a longo jam tempore tussi, & cinereis, ac sanguinolentis sputis, cum spirandi difficultate obnoxio. Hæc tamen facta erat nunc multo major, febremque habebat adjunctam cum magna pulsuum frequentia, duritie, impetu, sine ulla tamen intermissione, aut inæqualitate. Postremo quoque vitæ die, qui ab inflicto vulnere quartus fuit, etsi pulsus facti erant pessimi; æger tamen & supinus, & in utrum liberet latus cubare perrexit; quin etiam in lectulo sedens, epistolam scripsit: neque unquam de cordis angore, aut dolore ullo conquestus est.

MORTUI vulnus rimando, una quidem ex iis quæ cum sterno committuntur, costarum cartilago incisa ad suæ altitudinis usque medium reperta est; sed reliquum ensis iter perspicue deprehendi non potuit. Sic enim thoracis cava se habuere. Dexterum nihil nisi pulmonem continebat, ad pleuram undique annexum, flaccidum, subnigrum, pessime constitutum, sine ulla tamen duritie. Cavum autem sinistrum fluidi sanguinis plenissimum fuit, in quo pulmo, undique solutus, & sanus, natabat. Sterni interior facies sinistro in latere sugillationem quidem aliquam, sed incisionis nullum prorsus habebat vestigium, quod neque ullo in vase, neque in pulmone deprehendi potuit. Pericardium, quod a dextris crassius factum, sui parte aliqua cordi videbatur adhæsisse, pus flavum, mucosum, non multum continebat. Cordis exterior facies inæqualis, & quasi corrosa. In ventriculis non sanguis, sed polyposæ concretiones fuere. Substantia autem cordis laxa adeo, & flaccida erat, ut tametsi circa basim ventriculi dexteri, ubi pars quædam exigua mucosi illius puris exterius adhærebat, visa sit foramen habere, facillimeque specillum admiserit, dubium tamen fuerit, num foramen antea esset, an ob laxitatem ipsum sibi specillum fecisset. Sic veteres thoracis morbi, ut vivente homine, Medicos, ita mortuo, Anatomicos suspensos tenuere.

30. Ensem in sinistram thoracis caveam pervenisse, & vas aliquod sanguiferum vulnerasse, effusi in eam sanguinis copia ostendit, tametsi quodnam illud vas fuerit, incertum est. Cum ea autem caveæ utriusque, & cordis, ac pericardii constitutione quomodo illa esse, aut abesse possent quæ ex historia certissime constat fuisse, aut absuisse, quanto difficilius est intellectu, tanto magis hujus memoria Observationis est retinenda ut fieri interdum quæ minus consueta sunt, non ignorantes, signorum præsentiæ, aut absentiæ multum quidem plerumque, sed non semper omnia tribuamus.

31. De Thoracis Vulneribus hactenus: de quibus memorabilem ob levia signa gravissimi eorum effectus historiam leges Jo. Hadriani Slevogtii (*u*). Nunc Ictuum, & Compressionum quæ sine vulnere Thoraci accidunt, nonnullas Observationes addituri, ab illa initium ducemus quæ nobiscum olim fuit ab Ignatio Pedratto, Cremonensi Medico, quem tibi alias (*x*) laudavimus, communicata. Tu cum altera conferre poteris, ab Slevogtio eodem (*y*) proposita.

32. VIR ex equo labitur. Jacentis pectus equus percutit altero pede. Nulla inde exterior læsionis nota: sed difficultas spirandi tanta, ut neque sanguinis missionibus, neque datis, impositisve opportunis remediis consequi potuerint Medici, ne intra decimum quinctum ab ictu diem mors ingrueret. COSTA nulla in dissecto inventa est quæ fracta esset; sed inter costas, & pleuram non parvus tumor quasi ex putrido sanguine congesto, cum labe respondentis pulmonis.

33. PUER rusticus annos natus ad decem, humi jacebat, cum rotæ carri super thoracem traductæ sunt nescio quo positu jacentis. Hoc scio, intra horæ dimidium exspirasse, Bononiæ autumno A. 1706.

CADAVERIS cum partes quasdam, secundum naturam se habentes, Anatomes studio perlustrarem, in Thorace effusum sanguinem, & costas aliquas a sinistris depressas, & fractas; a dextris autem pulmonis inferiorem lobum a tergo disruptum, id est magno secundum longitudinem, profundoque hiatu apertum offendi: in corde vix aliquid sanguinis; nullam autem polyposam concretionem.

34. Post ea quæ superioribus Epistolis scripta sunt de magnis intra caput, exterius integrum, ex ictuum vi repertis læsionibus, hisque interdum in opposita ictibus parte; non magnopere, opinor, expectas, ut has duas explicem Observationes. Secundæ tamen accedere causam vides a repentina compressione, viscus aeris, & sanguinis plenum arctante, & ad oppositas costas urgente. Ad primam autem illa videbis attinere quæ de ruptis, integro abdomine, ventris Partibus interioribus alio loco (*z*) proponentur. Hic potius juvat quasdam alias, quæ a te Sepulchreto addi possint, historias commemorare, ad thoracis ictus, & compressiones, de quibus agimus, attinentes. Missa igitur suspicione Gahrliepii (*a*) de ossibus inter pleuram, & tunicam pulmonum ad juncturam costarum genitis, quasi prima eorum causa fuisset olim pectoris ad solum vehementissima allisio; lege apud Bohnium (*b*) de illo Sene adeo violenter ad scamnum alliso, ut costis quinque *transversim* fractis, intra *nycthemerum* suffocatus obierit. Alterum quoque idem Auctor (*c*) dissecuit multo citius mortuum, quia præter costas multo plures confractas, nonnullasque luxatas, ex disruptis Intercostalibus vasis, & altera ex Internis arteriis Mammariis effusus intra thoracem sanguis suffocationem acceleraverat. Hic autem currus onusti rotis fuerat subactus. Suffocatio pariter, sed inopinato, & die morbi undecimo, hominem sustulit quem prostratum equi pedes calcaverant, rota autem onusti cursus, per dorsum traducta, compresserat. In hoc, præter alia, tres costas fractas, & quarundam cartilagines plane disruptas conspexit Theodorus Zuingerus (*d*). Meryus (*e*) autem Senis, cui pectus rotæ presserant transeuntis rhedæ, fractas costas invenit duas, emphysematis tumore primum ad fracturæ sedem incipiente, &, cum respirationis difficultate, deinceps per ambitum ferme totum corporis augescente, donec quarto die mors ingruit; ut mirari non oporteat quod Agricola (*f*) cujus lateri a fugiente equo tota aratri moles sic incussa fuerat, ut costam frangeret, cum emphysema accessisset, quotiescunque aerem inspirabat, *in effractæ costæ regione protuberaret tumor magnitudine ovi gallinacei*, mox in exspiratione retrocedens. Sed hic, ut robustus, & juvenis, & alio modo curatus, ac Senex ille, servatus est. Pene omiseram historiam mirabiliorem, & ad ea quæ supra de cordis vulneribus scripta sunt, ferme attinentem. Christiani Vateri (*g*) est qui Fœminæ, a præterlabente curru in pectore graviter percussæ, eoque ipso die extinctæ, cum deprehendisset costas superiores prope sternum, una cum clavicula, a sinistris fractas, etsi minus erant introrsum flexæ, multoque minus pericardium læserant; tamen intra hoc, integrum, & sanguine effuso distentum, cordis ventriculum invenit dexterum non procul a mucrone *ultra longitudinem unguis ruptum*. Quam Observationem cum ea conjunges, quæ ex Regio Chirurgo Boirello in Sepulchretum (*h*) est relata, nempe Viri tertia aut quarta hora mortui postquam glans plumbea, e *sclopeto* emissa, pectus subierat, quæ etsi citra pericardium substiterat, tamen intra hoc, prorsus illæsum, sanguine autem oppletum, cordis vulnus repertum est pariter in ventriculi dexteri parte inferiore. Quibus in historiis duabus minus te esse miraturum, credo, quod vulnus seu ruptio ejus

(*u*) Differt. inscr. Vomicæ Pulmon. & cæt. Exempla §. 61. (*x*) Epist. 21. n. 43. (*y*) Differt. modo cit. §. 21.
(*z*) Epist. 54. n. 14. & seqq. (*a*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obs. 43. (*b*) De Renunc. Vuln. Sect. I.
(*c*) Ibid. (*d*) Dec. modo cit. 3. A. 5. & 6. Obs. 277.
(*e*) Mem. de l' Acad. R. des Sc. A. 1713. Obs. 4. (*f*) Act. N. C. Tom. 5. Obs. 51.
(*g*) Dec. 3. cit. A. 9. & 10. Obs. 104.
(*h*) in Addit. ad Sect. hanc 3. Obs. I.

ejus ventriculi tam citam mortem attulerit, ſi animadverteris, ex illæſo pericardio minime ſanguinem, ut in cæteris cordis vulneribus, exire potuiſſe, illicque igitur coacervatum conſtipatumque id effeciſſe quod, propter internam cauſam in pericardii integri cavum effuſus, poteſt, ut alibi (*i*) eſt indicatum, efficere. Quod vero cor, pericardio illæſo, ruptum ſit, cauſam quidem Boirellus ſe proxime indicaturum, promiſerat, cum ſuam edidit Obſervationem (*k*). Sed num præſtiterit invenire non potui. Vaterus autem quid cogitaret, in calce ejus Obſervationis, videbis. Mihi quidem, aliorum cogitata non improbanti, ſane ubi de corde, aut arteriis agitur, ab ictu corporis a quo non attingantur, diſruptis, addendum videtur id quod Lanciſius (*l*) in arteriis ab ſimili ictu infirmatis non dubitabat eſſe attendendum, nimirum an forte percuſſio eo temporis puncto contigerit, quo dilatabantur; tunc enim ab ictu non recedentes, imo illi occurrentes, & contra nitentes, ſuæ ipſæmet augent læſionis cauſam. Quanto autem paries, per ſe tenuis, dexteri cordis ventriculi, cum dilatatur, tenuior ſit, tanto erit noxæ a percuſſione opportunior. Quod ſi addas ſanguinis in quibuſdam corporibus majorem copiam; tanto magis eum parietem & dilatatum intelliges, & extenuatum, & ſubitæ, vehementiſſimæque percuſſionis vi non difficillime rumpendum. Nec tamen eam dumtaxat Lanciſii animadverſionem ſatis eſſe, credo, ut rationem aſſequamur qua factum illud ſit, quod a ſe viſum, cum Salſubii eſſet, Valſalvæ, & mihi aſſeverabat Jacobus Cicogninus in R. Taurinenſi Aula primum Conſiliarius, & Medicus, deinde in hoc Gymnaſio Collega noſter, dum viveret, Ornatiſſimus.

35. SENEX aliena in ſylva ligna cædens, ab ſylvæ domino in medio furto deprehenditur. Hic maledictis, & minis reſiſtentem prius increpat, tum denique fugientis dorſum ſemel, haud amplius, fuſte percutit. Percuſſus poſt duos treſve paſſus mortuus concidit.

ARTERIA Magna, licet vertebræ, coſtæque eſſent integræ, atque illæſæ, rupta in tranſverſum, & diſciſſa reperta eſt.

36. Quod ſuperius (*m*) de eadem arteria dixi, cum poſt caſum ex altiſſimo loco ſe Valſalvæ pertuſam obtulit intra pericardium, idem tanto magis hic dicam, neceſſe eſt, ubi in tranſverſum occurrit diſrupta. Senex erat percuſſus; in ſenibus autem quoties, & quantum eroſam intus arteriam illam viderimus, noſtræ ad te Epiſtolæ ſatis oſtendunt. Si forte jam diſruptioni per ſe proxima erat cum vertebras ad quas adhæret, vehemens ictus concuſſit; non ita a veri ſimilitudine alienum videbitur, potuiſſe perrumpi, præſertim cum ob varios deprehenſi, irati, in fugam acti ſenis affectus ſimul abnormes contractiones arteriam quibuſdam locis arctarent, ſimul rixa, & fugiendi conatus celerius ſanguinem, & vehementius in ipſam urgerent; ut omittam a duobus ejuſmodi ictibus (quos hypochondria tamen exceperant) Samuelem Graſſium, ut in Sepulchreto etiam (*n*) leges, præter lienem, & venam Cavam, ipſam quoque arteriam Magnam in Juvene diſcerptam vidiſſe. In Bajulo autem de quo mox dicam, tum repentinæ mortis, tum eorum quæ in mortuo fracta reperta ſunt, cauſæ fuerunt per ſe omnibus evidentiſſimæ, neque ad thoracem dumtaxat, ſed ad caput etiam ſpectantes non ſecus ac in Viro, & Juvene quos Litteris ſuperioribus (*o*) deſcripſi; ut Obſervationem hanc, quæ ibi quoque proponi potuiſſet, non alia ferme ratione huc diſtulerim, niſi ne tum forte prolixior eſſem.

37. BAJULUS, vir ſubpinguis, & lacertoſus, cum valeret optime, & neſcio quid in præalto tecto curaret, inde in ſtratam ſilicibus viam præceps ruens, illico mortuus eſt, cum menſe Januario A. 1725. tempus inſtaret quo ſolemnis in Theatro Anatome haberi hic ſolet. CADAVER igitur Gymnaſio conceſſum eſt, & a nobis eo diligentius perſectum, quo ad eam rem erat in pleriſque magis idoneum. Sed quæ ſecundum naturæ conſuetudinem fuerunt, in aliud tempus, ſi pauca excipias, ſervantes, cætera nunc memorabimus, nec tamen omnia; cum aliqua ex his attigerimus alias ad te ſcribentes, ut mox ſuo quodque loco indicabitur. Ventre aperto, aliquem Tenuium inteſtinorum tractum totum invenimus lividum: & cum a morte necdum exactæ eſſent horæ viginti duæ, chylifera vaſcula tranſpeximus ſub extima tunica ejus inteſtinorum illorum partis quæ ventriculo propior erat, cibis diſtento; quamobrem bilem in ſua cyſti paucam animadvertimus. Quibus autem pylori annulo prominentiæ inſiderent, Epiſtola ſcriptum eſt XXIX. (*p*) ſicuti XLIII. (*q*) quomodo urethra ſe haberet, eſt indicatum. Truncus Magnæ arteriæ tota ea parte qua ad ventrem pertinet, hic illic initia oſtendebat interius futuri oſſis; interius autem, & exterius inſpectus, pro una tres ex ſe naſcentes Cœliacas, quarum una exilis, duæ non parvæ, omnes inter ſe proximæ. Thorax coſtas fractas habuit ſeptemdecim. Siniſter pulmo cum pleura cohærebat. Vena Cava Superior in ipſo fine a facie quidem interiore leviter quaſi eroſa apparebat; arteria autem Magna, ipſa quoque interius, haud procul a corde, ad non brevem tractum reticulata ex craſſis, albiſque fibris: præterea ad curvaturam intus pariter induruerat in ſquamam oſſeam. Cranium denique ad occiput, & ſincipitis poſteriora, in fragmenta diſruptum erat.

38. Si præcipuam ſubitæ mortis cauſam attendere voluiſſem; proponenda fuerat hiſtoria hæc Epiſtola ſuperiore; vides enim ex cranii in fragmenta comminutione, eaque ad occiput, quanta eſſe concuſſio debuerit non cerebri modo, verum etiam cerebelli. Sed ego tum ob eam quam ante dixi, rationem, tum ob tantum fractarum coſtarum numerum huc malui differre. Ex illa Epiſtola exempla habes in quibus coſtas quoque, ſed multo pauciores, quin & vertebras aliquot dorſi fractas conſpeximus. Itaque non ea tantummodo, ſed & illud hic prætermittimus quod tibi deſcriptum eſt alias (*r*) Lanarii vulnus, ſcapulæ inflictum, hoc unum ex Anatome addentes, in ejus partis vulneribus cavendum eſſe, ne ſuperior ejuſdem lateris artus agitetur; hujus enim motus obſtat, ne illa facile ad cicatricem perducantur.

39. Priuſquam Epiſtola proxima de vulneribus ſcribamus quæ ad Ventrem attinent, non eſt hic vulnus omittendum quod ſimul ad ventrem, ſimul ad thoracem pertinebat, præſertim cum in thorace de quo hic loquimur, inciperet, in eodemque deſineret.

40. SARTOR annos natus viginti, ob fortuitam nullius momenti cauſam ab alienigena vulneratus eſt ancipiti, neque anguſto cultro ad imam partem lateris dexteri, ne quid ſceleri deeſſet, VIII. Kal. Aprilis A. 1742. quo nimirum die Reſurrectio Servatoris noſtri celebrabatur. Ab accepto vulnere non cecidit. Sed continuo in Noſocomium quod longiuſcule inde aberat, delatus, in via vomuit, alvique, & veſicæ excrementa emiſit: illucque pervenit toto jam corpore frigidus, ſine viribus, ſine pulſibus, aut his obſcuriſſimis, vix ut paucas pias voces proferre poſſet. Cum ſanguis exigua copia proflueret, vulnuſque propterea dilatarent, nihil ſentire ſe, oſtendit. Itaque poſt horam, aut paulo amplius, ab inflicto vulnere, ſine ſpirandi difficultate, ullaque ſanguinis per os ejectione, mortuus eſt.

CADAVER ibidem VI. Kalendas, & ſex inſequentibus diebus accurate perſecuimus, quippe noſtris aptiſſimum ſtudiis & magnitudine, & habitu, quem nec pinguem poſſes dicere, nec macilentum. Hic tantummodo quæ ad vulnus ſpectant, & ſi quid aliud occurrit præter expectationem, adnotabimus. Abdomine, quod neque tumidum, neque tenſum erat; & tantam continebat tamen, quantam dicemus, ſanguinis copiam, inciſo, & diducto, leviter cruenta omnium viſcerum ſuperficies apparuit. Quorum animadverſis ſedibus, & in his omenti, quod cum a dextris oblique ad ventris medium deſcenderet, a ſiniſtris ſurſum retractum erat, & revolutum, ut ventriculum ope-

(*i*) Epiſt. 26. n. 18. (*k*) Zodiac. Med. Gall. A. 1. M. Jul. Obſ. 10. (*l*) De Aneur. l. 2. c. 2. Propoſ. 21. cum Schol. (*m*) n. 8. (*n*) in Addit. ad hanc Sect. Obſ. 31. (*o*) n. 34. & 35. (*p*) n. 17. (*q*) n. 9. (*r*) Epiſt. 16. n. 28.

operiret; continuo ad vulneris examen perreximus. Culter nonam inter, & decimam costam imum dexteræ Thoracis caveæ latus subierat: mox pertusa, costis illis vicina, diaphragmatis parte carnea, proximum jecinoris ipsum latus transfixerat, ingrediens per faciem convexam aliquo ab infima crepidine intervallo, fissura duos circiter transversos digitos longa, paulo autem minori per cavam faciem egrediens; ut tota cultri per jecur via non longior esset duobus ferme transversis digitis. Egrediens autem transverberaverat renem dexterum aliquo ab summa parte intervallo, a facie anteriore ad posteriorem transeundo oblique pariter, ut in jecinore, quasi dimidio minori quam in hoc, fissuræ longitudine. Denique iterum diaphragma pervaserat, & per hujus carnem quæ est pone renem, infimum prorsus thoracis cavum adierat, & postquam ad latus duodecimæ dorsi vertebræ Intercostalis nervi truncum, & venæ sine pari quandam propaginem læserat, subiens musculos proximos qui ad Spinæ latus feruntur, eosque ad transversi pollicis profunditatem, post tot alias Partes uno ictu trajectas, novissimos omnium convulneraverat. Itaque etsi neque in musculis Intercostalibus, neque in diaphragmate, neque in jecinore, neque in rene, neque in Spinæ latere, neque in iis quos postremo indicavi, musculis, vas aliquod majus sauciaverat; tot tamen ex minoribus inciderat, ut intra tam breve tempus quo superstes vita fuit, non minor copia sanguinis effusa videretur, quam si Emulgentia vasa, aut vena Portarum, vel potius ipse Cavæ truncus, quæ illæsa invenimus omnia, fuissent vulnerata. Sublatis enim manu intestinis, tantum nigri sanguinis sub ipsis, & multo magis intra pelvim conspectum est, quantum plerisque eorum qui aderant, viginti saltem libras æquare videretur: quanquam cum sic fluidus esset, ut pauci omnino grumi in eo possent animadverti, neque usquam in universi cadaveris consectione polyposi quidquam in vasis, aut corde ipso conspectum sit; veri simile est, post mortem quoque ex incisis vasis defluere perrexisse, & effusi ante mortem, copiam auxisse. Certe elapso quarto ab interitu die, ex ipso vulneris fine quem ad Spinæ latus descripsimus, sanguinem etiamtum prodire, conspeximus. Num autem illinc per transfixum diaphragma in ventrem descenderit, an contra ex ventre in supini cadaveris thoracem pars sanguinis ascenderit, incertum est. Illud certum, cum priusquam thorax aperiretur, ventris visceribus amotis, exhaustoque sanguine, diaphragma inspectaremus, sanguinem ex ultimo hujus vulnere prodiisse, tum manu ad eam diaphragmatis partem appressa, fluctuare aliquid supra eum locum perceptum esse, & rugitum quendam & sonum, qualis a conclusis intra intestina flatibus solet, auditum, & aperto denique thorace aliquam in hoc repertam ab eo latere sanguinis copiam, eumque pulmonem sursum, nec mediocriter, retractum. Erat enim is a pleura undique solutus; cum sinister anterius, & ad latus, præsertim vero posterius, ad illam annecteretur. Præter hæc neque in thorace, neque in ventre quidquam dignum fuit quod hic adnotetur. Frustra enim propter vulneratum renem, in vesica quæsitum est, num cruenti aliquid haberet; nam pauxillum, quod in ea contracta restabat, lotii incruentum fuit. Quid vero in tunica alterius testis Albuginea animadverterim, alibi (s) indicatum est. Ex iis autem quæ in Capitis dissectione conspexi, hæc minime sunt prætereunda, Vertebralem arteriam dexteram, intra cranium saltem, quadruplo fuisse, quam sinistra, latiorem: & in Tenui meninge non exterius solum, sed & qua Laterales cerebri ventriculos convestit, fuisse vasa non minori sanguinis copia distenta, quam si homo ex phrenitide obiisset. Sic etiam in iis ventriculis, quorum singuli aquæ limpidæ cochleare circiter habuere, Chorroides plexus ex subatro rubebant. Sic quacunque medullaris incidebatur substantia, sanguineæ passim existebant guttulæ: quas si abstergeres, cerebrumque comprimeres, continuo aliæ erumpebant latiores; mirum in tanta sanguinis in ventrem effusione, nisi ob læsum Intercostalis nervi truncum convulsivas quasdam contractiones excitatas esse, putemus quæ sanguini ex cranio reditum intercluderent. Quibus contractionibus vomitum quoque possis tribuere; quanquam in rene, & septo Transverso vulneratis causarum fortasse satis habes, unde vomitum extitisse, credas.

41. Sed utcumque hæc fuerint; illud præcipue ex Observatione proposita, aliisque similibus colliges, siqui Chirurgi Anatomen forte minus calleant, in gravissimos posse errores prolabi, vulnera quæ inter costas subeant, ad thoracem dumtaxat pertinere, existimantes. Nimirum fornicati diaphragmatis ignoratione decepti, supremamque propterea ventris partem inter costas excipi, nunquam animadvertentes, hujus quoque viscera iis vulneribus lædi simul posse, ne suspicantur quidem. Tanto autem magis id augetur periculum, siqua causa in ventre sit quæ sursum magis diaphragma compellat, sive hæc sit, ut in obesa muliere (t) commemoravimus, pinguedinis copia, sive flatuum, sive aquæ, sive etiam moles distenti uteri, aut alterius visceris, ut puta hepatis, a quo vel secundum naturam haud raro altius attolli diaphragmatis partem dexteram, alibi (u) admonuimus. Periculum autem majus est, si non stanti, sed jacenti fuerit vulnus inflictum. Neque ita raro istiusmodi occurrunt vulnera, ut quatuor saltem exemplorum non meminerim, quæ Sepulchreto possis inserere, præter unum Glissonii (x), quod ab iis qui Sepulchretum confecerunt, & adauxerunt, omnino inseri debuisset. Primum est Maucharti (y), illius quod supra (z) ex Valsalva produxi, in eo simile quod sanguis quantum e thorace exhauriebatur, tantum per diaphragmatis vulnus continuo illuc influebat ex ventre. Alterum Goetzii (a) est. Tertium Cel. Heisteri (b). Krameri (c) autem est quartum. Et in his quidem omnibus vulnus e thorace, quem primum subierat, per diaphragma in ventrem descendens, jecur perforaverat. Porro ob eandem quæ dicta est, conformationem, positionemve diaphragmatis, & in posteriora declivitatem, etiam fit, ut si vulnera supremæ abdominis parti imposita, longius pergant, non ventris solummodo viscera, sed & thoracis simul cum diaphragmate saucientur. Verum ejusmodi vulnera a nobis, qui locum hic unde incipiunt, attendimus, inter ea quæ ad proximas Litteras attinent, referenda esse, vides. Eas igitur quam primum expectabis, & Valebis.

EPI-

(s) Epist. 43. n. 30. (t) Epist. 27. n. 2. (u) Epist. Anat. 1. n. 13. (x) Anat. Hep. c. 9. in fin.
(y) Eph. N. C. Cent. 1. Obs. 19. (z) n. 3. (a) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 181.
(b) Dissert. de Medicinæ Utilit. in Jurisprudent. n. 61. & seqq. (c) Commerc. Litter. A. 1741. Hebd. 27. n. 1. ad cap. 2.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA LIV.

Agitur de Vulneribus, & Ictibus Ventris, Lumborum, & Artuum.

PECTORIS, & Dorsi Vulneribus, Ictibusque propositis, proximum est ut quæ ad Ventrem, Lumbosque attinent, proponamus, additis; ne præter hæc, alia supersint; iis etiam quæ ad Artus spectant tum Superiores, tum Inferiores. Ex Valsalva igitur has primum accipe Observationes.

2. JUVENIS duorum & viginti annorum a vacca impetitur, & cornu circa alterum inguen sauciatur. Febricitat: sensimque facies, & reliquum corpus tumere incipiunt, tumore tamen ad verum œdema non referendo. Nihil præterea quod memorabile sit, occurrit, nisi tandem circa diem decimum septimum. Tunc enim difficultas spirandi accedit, cum dolore quodam, & impedimento ad fauces, quod ægro boli instar esse videtur, a quo si possit liberari, cætera omnino sanum se fore, affirmat. Tamen aliquoties ab assidentibus tremores universi corporis animadvertuntur, ejusdemque tumor, interea auctus, perstat. Tandem circa diem ab accepto vulnere vigesimum secundum mors ingruit. IN CADAVERE vulnus penitus examinatum, incipiebat prope Spermaticorum vasorum per musculos Abdominis transitum, pergebatque inter Rectum musculum, & tendines Obliquorum, ubi concreti sanguinis inventa est copia. Sed in ventris cavum non perveniebat. In hoc multum aere distenta intestina, multumque erat stagnantis seri. Quod pariter & in Thorace stagnabat. Cæterum hujus, & Ventris integerrima erant viscera. Quin passim musculi naturalem suam servabant soliditatem.

3. Si tumor quo istius Juvenis corpus distendebatur, aliquid forte habebat unde ad emphysema spectaret; intelligi hinc posset, emphysema non a vulneribus dumtaxat oriri quæ in thoracis cavum, aut in Asperam arteriam pertineant. Sic etiam Bartholinus, ut in hac habes III. Sectione (*a*) libri III. Sepulchreti, cum emphysema non faciem solum, sed universum corpus occupasset; vulnus tamen invenire non potuit profundum, nedum quod ullam interiorem læderet partem. De dolore autem, & impedimento illo ad fauces, memineris alias (*b*) a nobis injectam esse mentionem non modo ex Valsalvæ, sed ex Wepferi etiam Observationibus: quibus addere alias poteris Eberhardi Gockelii (*c*), Eliæ Camerarii (*d*), & Mauritii Reverhorstii (*e*). Eas omnes si inspicias; videbis, id impedimentum a vulneribus præsertim obortum, & sæpe quidem earum partium prope quas iste Juvenis sauciatus fuerat, prænuncium fuisse convulsionum, quas sub tremorum specie hic quoque vides accessisse. Eodemque fortasse attinuit tum intestinorum distentio, tum per remoratum sanguinis, aut lymphæ motum, seri in ventrem, & in thoracem effusio.

4. VIR annos natus quadraginta, plumbeis e sclopo cominus ejaculatis frustulis ad dexteri ossis ilium marginem vulneratur. Nulla primum apparent symptomata. Nonnullis autem post diebus, febris cum maximo rigore invadit, & quotidie recurrit, donec circa diem decimum quartum, cum triduo ultimo anhelus fuisset, æger moritur, non sine vulneratorum intestinorum suspicione propterea quod ex vulnere materia prodierat ferme similis alvi recrementis. VULNUS tamen in Ventris caveam non pervenerat, hujusque erant omnia illæsa viscera. Scatebat vulnus plumbeis frustulis, quæ marginem ejus quod diximus, ossis minutim perfregerant.

5. Etsi Valsalva huic Observationi illud addidit, ex simili vulnere in eadem parte hominem alterum ab se visum esse mortuum, sine ulla alia quæ attendenda esset, læsione, & tu quorum musculorum tendines illinc oriantur, aut illuc desinant, minime ignoras; ne tamen existimes, id esse perpetuum, Observatio faciet Meekrenii, quæ vel in Sepulchreti ista Sectione (*f*) legitur. *Spina* enim, *sive appendice ossium Ilii a globo* explofo *in varias partes diffracta*, homo non modo *per XII.* ut in Sepulchreto est, sed *per* 14. *septimanas vixit*, ne tunc quidem, ut videtur, moriturus, nisi globus alia læsisset, gravisque animi subitus affectus novissime accessisset.

6. JUVENIS annos nati viginti tres abdomen sauciatur intervallo digitorum transversorum quatuor infra umbilicum. Consequitur vomitus. Ex vulnere exit omenti portio, quæ intra aliquot dies adeo colore, & habitu mutata erat, ut compactam carnem referret. Brevi post vulnus inflictum tempore accedit diarrhœa. Interea abdomen naturalem servat constitutionem, si partem superiorem, ventriculo respondentem, excipias, quæ leviter intumescit. His deinde comites se addunt spirandi difficultas, & tussis creberrima cum purulentæ materiæ expectoratione, & molestissimo in dextera thoracis parte dolore. Quibus excruciatus æger tandem moritur. VENTER reclusus nullam primo aspectu ostendit læsionem. Sed mox quærendo purulenta invenitur materia, quæ a dextris inter mesenterii, & peritonæi membranas, non secus ac si in folliculo contineretur, stagnabat. Hæc ab imo ventris usque ad diaphragma sub jecinore se extendebat. Thoracis quoque respondens cavea dextera non idem modo pus habebat, sed ipso adeo replebatur, ut vix cultro, ad sternum exscindendum, in eam caveam adacto, pus cum impetu prosiluerit. Eo in pure contractus erat pulmo, colore ad atrum vergens. Crassior autem sanies erat circa dexteram diaphragmatis appendicem; ut circa hanc pus ex ventre in thoracem, quasi per colum, trajectum esse videretur, cum tanta ejus copia ad hanc regionem superius, atque inferius stagnaret; nullus autem transitus sub sensum caderet manifesto. Eadem effusæ materiæ copia, teterrimo cum fœtore conjuncta, tum id diligentius inquirere prohibuit, tum illud quoque, unde tantum provenisset puris, num forte ex laceratis nonnullis mesenterii glandulis, vasisque chyliferis, quando nulla intestinorum, aut alius partis læsio potuerat inveniri.

7. Cum ipse qui viventem Juvenem viderat, & mortuum secuit, Valsalva fieri potuisse, credat, ut vulnus ad mesenterium pervenerit, intestinis videlicet ferri mucronem sua lubricitate declinantibus, ut in nonnullis transverberatis, & sine gravibus symptomatibus brevi feliciterque sanatis, quorum aliquem in hoc Nosocomio etiam vidimus, factum fuerit, necesse est; nihil quidem prohibet intelligere, unde primum pus prodire cœperit. Qua autem via e ventre in thoracem transierit, incertum est. In homine enim etiam supino, nedum ob spirandi additam difficultatem sic cubante, ut thorax altior sit aliquanto saltem, quam venter, pus ex hujus posteriore parte in illum trajici sic posse, ut tanto majori copia ibi, quam in ventre, congeratur, non ita facile est intellectu. Nec magis facile est, si forte exceptum in alveum sanguinis, traduci postea in thoracem, conjicias: cur enim in idem hujus latus quod respondet, proximumque est lateri quod in ventre obsidet, potius quam in alterum, vel in utrumque, aut in aliam corporis partem? Ponenda igitur quædam precario sunt. At hoc ipso incertam, ut dixi, rem esse, patet. Quod vero ad tantam attinet puris copiam; aut inde repetas licet, unde

(*a*) Obs. 20. (*b*) Epist. 15. n. 9. (*c*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. Obs. 37. & 38. (*d*) Ibid. Obs. 41.
(*e*) Epist. inter Problem. Ruysch. 14. (*f*) in Additam. Obs. 4. cum Schol.

unde Valsalva, ex multaque mesenterii pinguedine, aut cogites, tanto plus puris a pure ipso fieri, quanto acrius est, ut creberrima ista indicabat tussis, & quanto longiori tempore, ut in isto videtur casu, partes afficit, aut irritat, inter quas continetur.

8. VIR quidam paulo post cœnam vulnus accipit, acuto instrumento epigastrium pertundente nonnihil ad lævam e regione ejus costæ quæ tertia est ab inferioribus numeranti. Illico vomit; sed omnino incruenta: nec paucum e vulnere sanguinem ejicit. Horum utrumque redit eadem nocte. Mane vulnus vehementer dolebat; ut ne levem quidem corporis contorsionem ferret sine querela. Postridie diluculo surgit, &, quod incassum antea tentaverat, alvum recrementis exonerat, secundum naturam se habentibus. Sed cum lectum repetisset, quodam animi repentino quasi defectu prehensus, vivere desiit post horam ab accepto vulnere trigesima sexta. ABDOMEN incidendo, musculi circum vulnus inventi sunt ad non breve spatium undique sanguine quodammodo imbuti; ventris autem cavea, etsi abdomen contrectatum, nullo modo tensum fuerat, effuso sanguine oppleta. Vulneri suberant omentum, & Colon intestinum qua hoc cum ventriculo colligatur. Levem omentum læsionem; nullam intestinum habebat. Sed ventriculus in medio erat vulnere pertusus, latitudine avellanam æquante. Quamvis autem magna diligentia quæsitum fuerit, num aliud præterea læsum, num vas aliquod majus incisum esset; nihil præter illa quæ diximus, inventum est.

9. Cur, etsi plurimum sanguinis in ventris cavum defluxerat; tamen non secus ac si ventriculus vulnere pertusus non esset, nihil sanguinis per vomitum, aut per secessum apparuerit, docebit Scholium quod satis simili Observationi XXVII. (*g*) in Sepulchreti ista Sectione subjectum est, aliasque insuper causas addisces ex male ibidem omisso Glissonii (*h*) casu. Illi vero sanguinis in ventrem magnæ effusioni cita mors potissimum tribuenda est, præsertim quæ animi defectionem exceperit. Cæterum vel sine hac fortasse effusione, intra breve tempus eos ut plurimum mori quibus ventriculi nulla etiam pars sit præter fundum sauciata, cum indicant nervi quibus, nec paucis, neque una ab origine provenientibus, fundus instruitur, tum luculenter Observationes confirmant, illa etiam quæ modo ex Sepulchreto commemorata est, ob adjunctum thoracis vulnus seposita, eidem videlicet proxima (*i*), & aliæ, quæ præter has a Bohnio (*k*) proferuntur, ad Sepulchretum addendæ. Qui tametsi, ut Etmülleri quoque Filius (*l*), recenset causas ob quas nonnunquam ventriculo inflicta vulnera lethalia non fuerint; neuter tamen reticet contrarias causas, unde videlicet plerumque mors, aut fortunatæ curationis magna sæpe difficultas sequatur. Videsis tria, quæ pariter Sepulchreto addas, vulnerati ventriculi exempla, quorum duo ex Cowpero indicant Lipsiensium Acta Eruditorum (*m*), tertium habes in Commercio Litterario Norimbergensi (*n*). Quod vero tanta sanguinis copia subtus effusa, tensum tamen non esset abdomen, id a me quoque in Sartore (*o*) adnotatum fuisse, memineris.

10. JUVENI annorum viginti quinque duo ense vulnera imposita sunt, alterum digitis circiter quatuor transversis infra xiphoidem cartilaginem, sed a sinistris, videlicet circa quartam & quinctam costam, ab inferioribus numerando; alterum paulo infra hypochondrium pariter sinistrum. Per utrumque vulnus erupit omentum. Vulneratus primum domum petit: ubi cum præ languore vix stare possit; inde ad Nosocomium fertur S. Mariæ de Morte. Ibi si decumbere velit, imminere sentit suffocationem; itaque erecta cervice cogitur respirare. Vomit interea. Nihil sumit. Hora decima tertia ab inflictis vulneribus moritur. VENTRE, & Thorace apertis, in utroque effusus sanguis, sed non magna copia, invenitur. Vulnus inferius in caveam quidem ventris ipsum quoque pervenerat; sed nulla attigerat viscera. Vulnus autem superius viscera læserat & thoracis, & ventris. Nam sinistri pulmonis inferiorem extremam partem nonnihil inciderat: antea autem late pertuso diaphragmate, & superiore ventriculi parte utrinque convulnerata, non modo hujus cavum effuso sanguine impleverat; sed & ipsi ventriculo viam per diaphragma aperuerat, per quam cum omenti portione se intra thoracem conjecerat.

11. De ventriculi vulneribus paulo ante; de vulneribus autem diaphragmatis scriptum est Epistola superiore (*p*). In qua etsi vulnus diaphragmatis cum vulneribus aut cordis (*q*), aut jecinoris, & renis (*r*) conjunctum vidimus, necdum tamen vidimus, ut hic, junctum cum ventriculi vulnere. Quin erat vulnerum illorum initium in thoracis parietibus; hujus autem est in ventris: fecitque is de quo in extrema illa Epistola (*s*) mentio injecta est, diaphragmatis positus, ut ab hoc initio profectum vulnus, thoracis quoque visceri, quemadmodum ab illo, ventris quoque visceribus noxam intulerit. Quoniam autem id peculiare habet proposita Observatio, ut sauciatus ventriculus intra thoracem ascenderit per diaphragmatis vulnus; æquum est, ut super hac re, non rarissima quidem, ut nosti, sed tamen non creberrima, verba faciamus. Diaphragma ex nervea, id est tendinea, & ex carnea quæ illam cingit, parte constans, & foramine non uno ab natura pertusum, sic thoraci, & ventri interjectum est, ut fornicis instar in illius cavum se attollat, nusquam magis quam ad posteriora, declivis, tantoque id magis in homine: quamobrem Pechlinus (*t*) admonuit, in vulnere quod thoracis parietibus inflictum sit longius a posteriore parte dissitis, sanguinis, aut puris effusi exitum, non modo inflexione corporis ad vulnus, sed inspiratione quoque esse adjuvandum, nimirum, ut quanto magis diaphragma, tunc contractum, accedat ad planum, tanto minor declivitas sit ab humoribus superanda qui in decliviorem, profundioremque illam thoracis posteriorem partem defluxerint. Hujus autem ipsius Septi vulnera etsi ab Hippocrate (*u*) dicta sunt esse *lethalia*; ex voce tamen qua Hippocrates usus est, Galenus (*x*) intelligenda esse, monuit, quæ magna sint, & profunda, non quæ parva, & superficie tenus inflicta, ne si *in parte* quidem *septi nervosa* sint; in hac enim ipsa non hæc, sed illa, scripsit, *non coalescere*. Certe autem in parte carnea sanatorum vulnerum plura afferri videbis exempla: ad quæ tria insuper vel ex uno Bosco (*y*) adjicias licet. In nervosa vero parte multo difficilius est paria exempla reperire. Attamen in historia ab Sennerti Socero adnotata, diaphragmate in nervosa parte transfosso, illud saltem leges, post bimestrem curationem ægrum *satis bene sibi habere fuisse visum* menses quinque, si quidem Sennertum ipsum (*z*), non Sepulchretum (*a*) inspicias, in quo manca in nonnullis eadem historia descripta est. Cæterum vel carneæ, nedum tendineæ, partis vulnera in septo Transverso plerumque, nec intra longum tempus, lethalia sunt. Non tamen quotiescunque per illud ventriculus, quemadmodum in Sennerti etiam casu, in thoracem trajectus est, id semper contigit per viam a sauciante instrumento apertam. Nam; ut ovem prætermittam, in qua Peyerus (*b*) per transversum hiatum, palmo majorem, in carnea superiore diaphragmatis parte, ab immani distentione ventriculorum disrupta, horum alterum e ventre compulsum intra thoracem invenit; certe loca sunt in diaphragmate, per quæ diductis carneis fibris, & cedentibus membranis, ventriculus, aut intestini pars aliqua, aut alterius visceris e ventre potest in thoracem transire. Sic (præter œsophagi viam, de qua post dicetur) qua nervus alter Intercostalis traducitur, illac post vehementissimos intestinorum dolores, Coli aliquam, omenti vero, & pancreatis majorem partem transmissam referri

video

(*g*) §. 1. (*h*) Anat. Hepat. c. 9. in fin. (*i*) §. 2. (*k*) De Renunc. Vuln. S. 2. c. 4.
(*l*) in Programm. cit. ad n. 32. Epist. 36. (*m*) A. 1699. M. Febr. in Relat. ejus Anat. ad Tab. 35. (*n*) A. 1736. Hebd. 16. n. 4.
(*o*) Epist. 53. n. 40. (*p*) n. 4. & 6. (*q*) n. 3. (*r*) n. 40. (*s*) n. 41. (*t*) Hist. Vuln. Thorac. art. 11.
(*u*) Sect. 6. Aph. 18. (*x*) Comment. in cit. Aph. (*y*) De Facult. Anat. Lect. 4. (*z*) Medic. Pract. l. 2. P. 2. c. 15.
(*a*) l. 3. S. 8. Obs. 27. §. 1. (*b*) Eph. N. C. Dec. 2. A. 4. Obs. 109.

video a Platnero (*c*). Sic etiam anterius inter fibras a xiphoide cartilagine venientes, & proximas ſolet intervallum eſſe, per quod ſimile quidpiam poſſe contingere, imo contigiſſe in Agricola, ſuſpicabar, in quo Romæ vidiſſe Leprottum, audiveram per mediam anteriorem diaphragmatis partem de Colo inteſtino tantum in thoracem admiſſum, quantum, ſi extenderetur, ſpithamam æquaret. Sed cum poſtea ab iis qui ſecuerant, accepiſſem, neque illud inteſtinum, neque foramen, cujus erat diameter duorum pollicum tranſverſorum, per quod ſubibat illud, & exibat, indicium ullum prægreſſæ violentiæ, aut morbi oſtendiſſe, & hominem decrepita ætate ex manifeſta intra calvariam læſione mortuum; credere malui, ſic a primordiis rem ſe habuiſſe, non ſecus ac Chauvetus (*d*) credidit in militaris Tribuni Legato, in cujus ſiniſtro thoracis cavo præter ventriculum, & lienis dimidium, pars quoque memorati inteſtini inerat, non per idem tamen, foramen redeuntis per quod ſubibat, ſed per alterum, quorum foraminum oræ cartilagineæ arcte ad tranſeuntia per ſe viſcera adhærebant. Neque aliam in aliis duobus ſententiam fuiſſe, videbis, Riverii (*e*), Bartholini (*f*), & Clauderi (*g*), ſi totum quidem Bartholini locum ab initio uſque legeris, quod initium in Sepulchreto præteritum eſt. De uno eodemque ipſe, & Clauderus verba faciunt; ſed plura hic de vivente, ille de mortuo commemorat. Summa eſt, ventriculum, omentum, parum pancreatis, majorem Coli inteſtini partem in ſiniſtra thoracis cavea delituiſſe, quæ Coli pars, una cum Duodeno, per idem exibat per quod ingrediebatur, amplum, nerveoque circulo circumſcriptum, foramen in ſubjecto, quod totum erat carnoſum, diaphragmate peculiariter apertum. Juvenis vero alter, ab Riverio deſcriptus, ventriculum dumtaxat in thorace habuit, ſed a dextris, quæ thoracis pars, cum pulmone careret, ſic ab ortu rem fuiſſe, ſignificabat. Qua autem via per ſeptum Tranſverſum prodiret Duodenum inteſtinum, Riverius ſiluit. Illa non ſiluit, Juvenem toto vitæ decurſu ſpirandi difficultate non fuiſſe *valde* oppreſſum; ſic enim in Sepulchreto quoque ſcribendum fuerat; & vehementiſſimis a ſumpto antimonio vomendi conatus omnino irritos fuiſſe, impedito, ut Riverius putabat, ventriculo a coſtarum ambitu. Juvenis autem de quo Clauderus, & Bartholinus, libera ſemper, ſi ſubitaneum, & cito evaneſcens aſthma excipias, uſus fuerat reſpiratione: & inter vomitus propemodum infinitos eſt mortuus, tametſi ventriculus fortiſſimis aliquot vinculis ad diaphragma, eamque viciniam alligatus qua committebatur cum gula, parte reliqua ſurſum converſa ferme ad claviculas perveniebat, totum quaſi occupans, cui erat incluſus, thoracis cavum. Quæ ſymptomata infantem vexarent bimeſtrem, ab ipſo ortu male ſe habentem, in quo Carolus Hultius inteſtina ferme omnia cum meſenterio intra thoracem invenit traducta per foramen a natura formatum in diaphragmate a latere ſiniſtro foraminis gulæ, ex Lipſ. Actis Eruditorum (*h*) cognoſces. A natura quoque ipſa fiſſuram diaphragmatis factam eſſe, crediderim, per quam in fœtu ventriculum, lienem, partemque hepatis, Duodeni inteſtini, & omenti traductam vidit Cl. Stehelinus (*i*) in thoracis caveam ſiniſtram; ſic, inquam, crediderim, cum ſiniſter pulmo uno dumtaxat ex lobo conſtaret, dexteroque eſſet triplo minor. Sciens præterea quæ viſcera ventris in thorace aliorum fœtuum, quippe prorſus monſtroſorum, ſuilli unius, humanorum duorum conſpexerint Anonymus quidam (*k*), Lemeryus (*l*), Vernoyus (*m*), & diaphragma fere omnes perforatum. Suſceptus enim ſermo poſtulat, ut ad ea corpora quibus non prima conformatio, ſed morbi vis, & vulnera præſertim, ventriculum, aut viſcus aliud aliquod traduxerint in thoracem, revertamur.

12. Littrii (*n*) Obſervatio difficilem reſpirationem, & crebros, ſed irritos, vomendi conatus in cane fuiſſe indicat, cujus ventriculus thoracem per idem foramen ſubierat per quod gula egreditur. Neque enim ſic a natura fuiſſe, docebant duo, alterum gulæ ipſius longitudo (ab aliis non adnotata) nimirum tanta, ut mox ventriculum in naturalem ſedem reducenti minime obſtaret; alterum magna fiſſura in quam fuerat id foramen diaphragmatis amplificatum, per quod gula eadem tranſire ſolet, tunc autem Duodenum inteſtinum tranſibat, quæ fiſſura cicatricem a longo, ut videbatur, tempore jam duxerat. Sic autem fiſſum diaphragma Littrius fuiſſe, credebat, a violentiſſima aliqua ſive gulæ convulſione, ventriculum ſurſum trahente, ſive contractione diaphragmatis ſimul, & muſculorum Abdominis, quam ventriculus, tunc forte ſolidioribus, ut in cane, alimentis plenus, adjuviſſet. Ego autem cum ex ſuperioribus plura, tum hæc præſertim ex Littrio cenſui a me tibi eſſe commemoranda, ut comparans, intelligere facilius poſſis, recte alii alia vomitus inſtrumenta proponere conſueverint, tum ubi ventriculus in thorace ſit, a primordiis poſitus, an vi morbi compulſus fuerit, tum denique; ut alia poſt attingenda hic omittam; quibus agentibus cauſis eo compellatur. Nam quod viſum eſt ſummo ætate hac noſtra Viro, quanta vis ſit qua muſculi Abdominis in exſpiratione ſurſum urgeant ventris viſcera, hinc poſſe æſtimari quod exiguum ſepto Tranſverſo inflictum vulnus dilatent adeo, ut illac ventriculus in thoracem tranſeat; nempe intelligis, explicationis Littrii fortaſſe oblitum, quem effectum partim iis muſculis, partim ei ſepto magna vi deorſum contracto, præſertim dum convulſione, aut conatu aliquo in cohibenda reſpiratione cum illis ſimul connititur, tribuere, ni fallor, decebat, illum omnem iis ſolis muſculis tribuiſſe. Cæterum ſi vulnus eo forte incidat, ut foramen amplificet per quod œſophagus trajicitur, evidens eſt, ad eundem effectum inducendum ſatis eſſe minores vires. Eo autem vulnus in milite inciderat in quo Glandorpius (*o*) per eandem œſophagi viam aſcendiſſe invenit ſiniſtram ventriculi partem cum portione Duodeni, & Coli inteſtini: is vero ex dolore, & hæmorrhagia, ſyncope maxima cum reſpirationis interceptione, & ſingultu abſumptus fuerat. Accidere etiam poteſt, ut minori vi opus ſit nonnunquam, nempe in homine cui per ſe via illa œſophagi latior ſit, quemadmodum fuiſſe a me viſam in Sutore quodam, ad te ſcripſi (*p*). Eſt contra, cum vis requiritur aut diutius repetita, aut validiſſima, ſive illa eadem via, ſive alia ſuperanda ſit non ſatis per vulnus aperta. Repetita eſt dies octo in eo cui Henricus ab Heer (*q*) per *ſtrictiſſimum* diaphragmatis vulnus irrepſiſſe in thoracem vidit Tenuia inteſtina, ut qui non niſi nono tandem die ſymptomata eſt paſſus, id oſtendentia, intraque horas viginti quatuor necantia. Fortaſſe autem repetita eſt menſes quinque in Studioſo illo de quo ſupra (*r*) ex Sennerto injecimus mentionem; illis enim exactis menſibus, male habere demum cœpit, proximis autem diebus poſt ſæpe iteratos vomitus, & peſſima ſigna mortuus eſt; ut quanquam indicium ſit, non parvam ventriculi partem ſeptem ante menſibus cum vulnus inflictum eſt, ſiniſtrum thoracis cavum ſubiiſſe, & cor in dexterum latus, ubi inventum eſt, compuliſſe; ibi enim ipſe *poſt acceptum vulnus jubebat obſervare pulſum cordis*; tamen *ventriculum totum*, omentumque, & pancreas *totum* non niſi poſtremo illo tempore illuc aſcendiſſe, eſt aliquis credendi locus. Eſtque etiam magis in eo militum Ductore, in quo, ſi Sepulchretum (*ſ*) inſpicias, paulo ante laudatum Henricum credas; ſi vero Pareum (*t*) unde eſt, legas, Guillemæum ſcias deprehendiſſe magnam Coli inteſtini partem in thoracem compulſam per vulnus, vix minimi digiti capax, carnem diaphragmatis transfodiens. Nam etſi inteſtinorum dolor ſub veſperam ingruere ſolebat; tamen octavo ſolum menſe ex quo vulnus acceptum fuerat, ad eam acerbitatem increvit, ut nullo proficiente auxilio, interimeret. Quod ſi forte non idem caſus eſt, quem ex Bal-

(*c*) Diſp. de Hydrocel. not. φ ad §. 2. (*d*) Hiſt. de l'Acad. R. des Sc. A. 1729. Obſ. Anat. 2.
(*e*) Sepulchr. Obſ. 27. cit. §. 2. cum Schol. (*f*) Ibid. §. 3. (*g*) Obſ. 12. in Addit. ad eand. Sect.
(*h*) A. 1702. M. Decembr. (*i*) Tentam. Medic. th. 3. (*k*) Zodiac. Medic. Gall. A. 4. M. Febr. Obſ. 14.
(*l*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1724. (*m*) Comment. Acad. Sc. Imp. Petropol. Tom. 3.
(*n*) Hiſt. de l'Acad. R. des Sc. A. 1706. Obſ. Anat. 10. (*o*) Sepulchr. S. hac 3. Obſ. 21. §. 9. (*p*) Epiſt. 37. n. 30.
(*q*) Sep. Obſ. cit. §. 3. (*r*) n. 11. (*ſ*) Obſ. cit. §. 4. (*t*) Oper. l. 9. c. 30.

Ballonio in Sepulchretum (*u*) videbis relatum; ut dolor is non niſi poſt annum ortus dicitur; ſic diuturniore impulſu opus fuiſſe videtur ad majorem illam Coli partem per diaphragma traducendam poſtquam minor *ſenſim*, ut Ballonius ipſe arbitratur, ſubierat. Certe autem Vir Cl. Fantonus in Scholio ad paternam Obſervationem XXIII. adoleſcentis, ante annum ſauciati, ventriculum in thoracis cavum intruſum per diaphragma, qua œſophagus tranſit, diſcerptum, non antea cenſet in illam perveniſſe, quam crebris ab inflicti vulneris tempore doloribus, & vehementibus vomitionibus contractus, & in diaphragma adactus, hoc tandem ſatis diſcerpere, & ſic viam ſibi dilatare valuerit. Optat vero id quod nos quoque in pluribus hujus generis Obſervationibus, ne illa quidem Valſalvæ prorſus excepta, ſubinde optavimus, ut quædam inſuper adnotata fuiſſent ad tranſmiſſi viſceris, aut ad tranſmittentis Septi conditiones attinentia: in hiſque nos ipſam ponimus tum viſceris, tum vulneris ſedem, ut in Cloſſæi hiſtoria (*x*) quæ partem quidem Coli inteſtini ſuperiorem, ventriculo proximam, ſpithamæ longitudine ſupra diaphragma hæſiſſe, oſtendit; ſed qua hoc parte fuerit pertuſum, illud vero utro thoracis cavo exceptum, non oſtendit. Quoniam autem hominem toto biennio nullam ex ſuo vulnere *in naturalibus*, *& vitalibus facultatibus* ſenſiſſe læſionem, ſcribit, donec colica paſſione prehenſus diem obiit; credibile fuiſſet, inteſtinis, quæ *tanquam folle inflata* reperta ſunt, impetum in vulnus facientibus, tum demum majori ſaltem parte illius Coli portionis tranſitum pateſeciſſe, niſi *conſolidatum fuiſſe repertum* neſcio quid dicens, num de vulnerato nonnihil Colo, an diaphragmate intelligat, nos dubios relinqueret. Sed de repetita diutius vi ſatis; nunc validiſſimæ exempla adjiciamus.

13. Certum eſt, in prima omnium ventriculi intra thoracem contruſi Obſervationum, quæ a Pareo (*y*) habita eſt in Latomo, contrudentem vim fuiſſe validiſſimam. Nam per vulnus tendineæ partis diaphragmatis, vix pollicem latitudine æquans, illuc compulſus, triduo poſtquam illud inflictum fuerat, inventus eſt. Bartholinus (*z*) autem illic non ventriculum modo, ſed & partem aliorum viſcerum, & nominatim lienis, deprehendit Obſervatione, in pleriſque ejus ſimillima quam ex Valſalva propoſuimus. In utraque enim ſimul cum diaphragmate vulneratus ventriculus, & pulmo eſt, & mors contigit tertio die; ut tempore ſpectato, validiſſimam fuiſſe vim, appareat; tametſi in neutra ſciamus, quæ diaphragmatis pars ſauciata ſit, neque in illa Bartholini anguſtum, an latum fuerit vulnus; nec, quod conſequitur, quanta fuerit in diaphragmate reſiſtentia a contrudentibus viribus ſuperanda. Sed hæc in Schoberi (*a*) caſu minime deſideramus, qui eo violentior fuit, quod ſine ullo vulnere graviſſima cardialgia, creberrimis incredibilis copiæ nigricantes materiæ vomitibus, vomendique conatibus diluculo ortis, proxima nocte confectus Juvenis, intra thoracem oſtendit cum omento, & inteſtino Duodeno, Jejuno, & Ilei parte ventriculum, ea materia, flatibuſque adeo diſtentum, ut cor, & pulmones arcte comprimeret, illuc admiſſum per idem quo gula emittitur, foramen *maxime dilatatum & atonum*. Quod, ſi eorum memor es quæ ſupra (*b*) cum Littrio, & Fantono attigimus, fieri potuiſſe, non dubitabis. Inverſo enim per evidentes convulſiones fibrarum œſophagi, ventriculi, & inteſtinorum motu, proclive eſt intelligere, ventriculum ſimul ab œſophago ſurſum raptum, ſimul (*c*) ab nondum valde infirmatis diaphragmatis carneis faſcibus, foramen illud intercipientibus, repreſſa deorſum ex rapto ventriculo materia, inanem hunc fuiſſe traductum, eademque ratione inteſtina illa, donec perſiſtente, adauctaque vi inverſi motus, materia ab inferioribus ſurſum uſque, & uſque acta, faſces illos vinceret, ventriculumque diſtenderet. En tibi viſcerum, per ſeptum Tranſverſum in thoracem trajectorum exempla propemodum omnia quæ ſcribenti quidem hoc tempore erant in manibus, ut poſſis cum propoſita Valſalvæ Obſervatione comparare: propemodum, inquam, omnia. Nam quod ex Valentino (*d*) proferre potuiſſem omenti, per foramen, in canis diaphragmate olim factum, in thoracem illapſi, & levius eſt, & ſine ſedis foraminis illius, & ſymptomatum mentione. Gravior eſt quidem, & hæc proponit, ſed illam ſilet, quantum ex Actis poſſum Lipſ. Eruditorum (*e*) colligere, Obſervatio Beckeri in quadrienni puero, cujus ventriculus, lien, & jecur in ſiniſtro erant thoracis cavo, a biennio, ut puto; nam biennium vitæ primum ſatis commode traduxerat. Nec vero huc attinet, ut quidam videntur credere, Caroli Piſonis *de morb. a ſero Sect.* 2. *part.* 2. *c.* 7, Obſervatio de immani renis alterius tumore. Si enim illa eſt, ut opinor, quæ citato Piſonis cap. VII. ſub numero extat XLVI; ab renis tumore Septum quidem proponit ſurſum compulſum; ſed non perforatum. Perforaverat autem erodendo pancreatis ingens cancroſus tumor, ſuique partem intra ſiniſtrum thoracis cavum conjecerat in Hertodi Obſervatione, alio loco in Sepulchretum (*f*) relata. Verum, ut ſuſpicionem ſeponas meam, quam tibi alias (*g*) ſuper ea Obſervatione ſignificavi; ſatis ſuperque in illa habes aliarum cauſarum, per quas prægreſſa, & repentinam mortem explices. Tandem cum Epiſtolam hanc recenſerem, in Diſſertationem incidens quæ inter Chirurgicas a Præcl. Hallero collectas eſt LXIX. in ea ut nonnulla exempla deeſſe ex iis quæ commemoravi, ſic nonnulla eſſe, animadverti, quæ aut propter libros quibus carebam, aut propter linguam qua ſcripti ſunt, inſpicere non potueram. Tu in ea leges, in primiſque illud puellæ Argentoratenſis (*h*) cujus deſcribuntur & ſymptomata, & vulnus, quo potiſſimum intra non multas horas confecta eſt, in tendinea parte ſepti Tranſverſi, qua lienis, & ventriculi portio thoracem ſubierant, & cor dextrorſum compulerant. Porro quatuor alia, ut videntur, exempla legi quidem apud Blancardum (*i*), ſciebam. At ſi cum iis conferas quæ a me ſupra allata ſunt, eadem revera eſſe, ac totidem ex ipſis, continuo agnoſces; quamvis mutatis, non ſine ſtomacho ferenda, transformatione Studioſo illo apud Sennertum, in Revalienſem dumtaxat quendam (*k*); Filio D. Rat apud Riverium, in Militem (*l*); Latomo apud Pareum, in Fabri cujuſdam Famulum (*m*); & Militum Ductore apud eundem, in Famulum cujuſdam Centurionis (*n*). Quæ duæ noviſſimæ mutationes cum vel in ipſo initio libri ſui a Blancardo poſitæ ſint; mirum non eſt, quod multis candidis ſinceriſque Viris, ex ſe alios priuſquam aliter deprehendant, æſtimantibus, & propterea nihil tale ſuſpicantibus, in hiſque Bohnio (*o*) fucum fecerint, ut ſimul cum duabus modo indicatis apud Pareum Obſervationibus, Blancardi primam, & ſecundam, quaſi non ex illis effictas, laudaverit. Sed a vulneribus abdominis ad alia ipſius ictuum, compreſſionum, concuſſionum exempla e Valſalvæ ſchedis exſcribenda tranſeamus.

14. VIRI annorum triginta quinque abdomen equi calce percutitur; unde ſævis doloribus, & vomitu correptus, in S. Mariæ de Vita Noſocomium excipitur. Ibi perſtantibus doloribus cum ſenſu ingentis ponderis in ventris imo, ſummaque ſpirandi difficultate, moritur. CADAVER, a Valſalva, & Petro Molinellio diſſectum, etſi nullam in Abdominis muſculis, percuſſo loco reſpondentibus, contuſionem oſtendit; tamen, Ventre aperto, magnam videndam exhibuit copiam ſanguinis effuſi, qui corrumpi jam cœperat. Rupta erant ſanguifera vaſa quæ per omentum ducuntur; huic autem ſubjectum inteſtinum Ileum quaſi in tranſverſum omnino diſciſſum.
In Thorace pulmones ingenti affecti inflammatione: & polypoſa non mediocris concretio in dextero cordis ventriculo.

15. Salvo abdomine, quod percuſſioni primum occurrit, concluſas ſub ipſo Partes diſrumpi, novum non eſt. Sic Tulpius (*p*) bis, ſic Fontanus (*q*),
ſic

(*u*) l. 3. S. 14. Obſ. 8. §. 8. (*x*) Sepulchr. cit. Obſ. 8. §. 10. (*y*) Sep. l. 4. S. hac 3. Obſ. 21. §. 7.
(*z*) Ibid. Obſ. 20. §. 2. (*a*) Eph. N. C. Cent. 3. & 4. Append. n. 12. c. 1. (*b*) n. 12. (*c*) c. 2. §. 18.
(*d*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 2. Obſ. 124. (*e*) A. 1706. M. April. (*f*) l. 3. S. 22. Obſ. 40. (*g*) Epiſt. 40. n. 27.
(*h*) §. 4. (*i*) Anat. Pract. Ration. (*k*) Cent. 2. Obſ. 9. (*l*) Cent. 1. Obſ 70. (*m*) Ibid. Obſ. 2. (*n*) Ibid. Obſ. 1.
(*o*) De Renunc. Vuln. S. 2. c. 4. (*p*) Sepulch. S. hac 3. Obſ. 29. §. 9. vel potius 8. (*q*) Ibid. §. 11.

sic Grassius (*r*), sic Raygerus (*s*) lienem viderunt disruptum, tres primi a baculi ictu, ultimus ab allisione: quibus historiis, in Sepulchreto propositis, addas licet alias quoque, ut quæ in Commentariis extat Imp. Sc. Petropolitanæ Academiæ (*t*), & quæ apud Cel. Heisterum (*u*). Utraque enim, illa a pugno, hæc ab equi calce ejusdem visceris disruptionem, eandemque ex eo immanem effusionem sanguinis in ventrem ostendit. Ab simili equi ictu in duobus aliis idem accidisse, ex Commercio Litterario (*x*) cognosces. Idemque in totidem, sed baculo percussis, compertum retulerat Bohnius (*y*). Nec desunt alia ejusdemmodi exempla, ab ictibus cujusquemodi, & inter hos a lapsu, quæ Jo. Petrus Albrechtus (*z*), Gotth. Budæus (*a*), Lucas Schrockius (*b*), Hieronymus Laubius (*c*), Joannes Storchius (*d*) adnotarunt. Quod si alia præterea cupis; duo leges apud Hoffmannum (*e*), & ubi quæras totidem, laudatum indicabit Commercium (*f*), ubi vero quædam alia insuper, monstrabit Platnerus (*g*): quem jure scripsisse, intelligis, ex violenta abdominis compressione inclusa *viscera rumpi, lacerarique ita, ut effuso omni sanguine, cita mors sequatur. In liene* autem *hoc frequentius evenire, observationibus compertum esse*. Nec mirum, si mollem ejus structuram, tenui conclusam tunica, attendas. Quod si morbi vi mollior fiat, & tardigradi sanguinis copia infra costarum munimentum extendatur, tanto facilius disrumpitur, & tanto plus sanguinis, citiusque effundit, eoque celeriorem affert interitum. Imo in Comite quodam (*h*) cum tumidus, & quasi *pultaceus* esset factus; per se ruptum, & repentinæ mortis causam fuisse, constat.

Sed in renibus quanto structura compactior, tanto justior admirandi causa est, cum in citata Laubii Observatione legimus, ob externam ex casu ab alto compressionem non modo *lienem ad rupturam usque contusum*, sed etiam *in dorso renis sinistri foramen, duorum digitorum capax*, fuisse deprehensum, aut apud Mauchartum (*i*), *baculi teretis, non acuti, validissimam ac perniciosissimam impulsionem ad abdomen, citra ullam continui solutionem, sed tamen ex opposito crepantis hinc lethaliter medii renis* fuisse causam. Et quoniam in sermonem incidi de visceribus urinæ inservientibus; fac perlegas Theod. Zuingeri (*k*) Observationem accurate signa, & anatomen exhibentem Juvenis qui noctu ad arboris prominentem ramum forte hypogastrium allidens, nullum quidem exterius læsionis indicium, at disruptionem vesicæ retulit, urina tunc plenæ. Verum ne quid aliis contingat visceribus, prorsus omittamus; supra laudatus Heisterus (*l*) præter illam quam ante indicavimus, duas protulit Observationes, alteram ventris viscerum quæ graviter contusa, & lacerata reperta sunt a vehementioribus, quantumvis tenuioris, bacilli ictibus; alteram in qua jecur medium omnino disruptum a vi extrinsecus illata deprehendit, tametsi exterius nulla omnino conspiceretur læsio. Disrupti quoque jecinoris exemplum tibi indicabit Platnerus (*m*), alterumque Commercium Litterarium (*n*): unde (*o*), tertium insuper habebis viri ab equo in regione hepatis graviter percussi, ut costæ imæ frangerentur, & visceris illius pars gibba fissuris finderetur compluribus, non ita profundis, ut opinor, cum venter non sanguine, sed multa lympha cruenta repletus fuerit, æger vero non ante quartum interierit diem; ut ad memoriam revocet historiam illam Hippocratis (*p*): *Puer a mulo percussus ventrem, & hepar, mortuus est quarta die;* quanquam hic puer, ut vides, ad ventriculum quoque percussus fuit, & longe alia habuit symptomata, quæ omnia attendens gravis Interpres Vallesius (*q*), ob acutissimam viscerum illorum inflammationem, non ob disruptionem, sanguinisque effusionem, puerum mortuum esse, censuit. Certe si magna sanguinis fuisset effusio, & ratio, & Lanzoni (*r*) Observatio ostendunt, citissimam futuram fuisse mortem. Qui enim pugno ad jecur violenter percussus, *extravasationem sanguinis* in ventre habuit, & *rupturam vasorum in hepate*, is *mox* ab ictu *in terram prolapsus, misere expiravit*. Huc etiam septennis pueri spectaret historia (*s*), quem supinum adeo pressferant equi currum trahentes, ut ex rupto a dextris, & lacerato jecinore sanguis in totam ventris, exterius illæsi, caveam effusus fuerit; nisi mortis quam statim obierat, aliæ simul tum in thorace, tum in cervice deprehensæ essent causæ. Sed ut propius denique ad Valsalvæ Observationem accedamus, quæ ab ictu rupta sanguifera omenti vasa, Ileumque intestinum proposuit; eadem vasa in fœmina, a milite percussa, & postquam totus venter sanguine effuso repletus erat, subito mortua, eadem, inquam, vasa disrupta indicarunt sanguinei grumuli inter omenti folia conclusi, quemadmodum in Commentariis leges Petropolitanis, paulo ante laudatis (*t*), ubi quidem *in rarissima hacce læsione illud forte in considerationem trahendum esse* dicitur, *quod præter naturæ institutum, omentum fundo uteri connatum esset;* id tamen Valsalvæ Observatio minime necessarium esse, ostendit. Quod vero ad intestinum attinet equi calce perruptum, conferre cum hac poteris Observationem Krameri (*u*) in rhedario ab eadem causa, sed neque eodem tempore, neque ab eadem tantum interna læsione mortuo; nisi forte Ilei intestini ruptionem tribuendam potius gangrænæ intestinorum, suspiceris, quemadmodum cum Helwichio (*x*) tribuendus ille certe est Coli, & Ilei Sphacelo jam affectorum, hiatus in adolescente animadversus diebus non ita paucis extincto postquam herus ventrem baculo graviter percusserat. Sed vel sine his, habes in Sepulchreto (*y*) non modo intestinum Jejunum a violentissimis pedum insultibus in lumbos, dorsumque prostrati hominis disruptum, sed & Ileum, & Colon ob vehementissimam abdominis ad arboris truncum allisionem in altero (*z*), quamvis integro in utroque abdomine, non uno loco perforata. Noli autem mirari, quod mulieris, aliis a me Litteris (*a*) tibi descriptæ, cum fuisset baculo abdomen percussum, & symptomatibus insecutis gravissimis, ipsa de hujus dolore tantummodo quereretur; nihil tamen læsum; nedum ruptum, in ejus ventre deprehensum fuerit. Neque enim omnes ictus eadem vehementia infliguntur, neque omnibus intestina æque disruptioni opportuna sunt tum a natura, quemadmodum cervos Aristoteles quidem scripsit (*b*) *intestinum tam tenue, imbecilleque habere, ut etiamsi leviter percusseris, possit rumpi, cute adhuc integra;* tum a repletione. Et certe utrique eorum quorum modo historias ex Sepulchreto indicavimus, summe tunc repleta, & distenta præter solitum fuisse intestina a nimio potu, ex earum, & Scholii insuper ad primam additi lectione cognosces. Tu igitur siquando præter ictuum abdominis vehementiam, intestinorum a quacunque causa distentionem fuisse tunc, scias, gravissima autem, & peculiaria accedant symptomata; quid intus fieri potuerit, etiamsi nullam in cute læsionem videas, suspicaberis, &, si nihil aliud poteris, at certe suspicionem tuam iis quorum intererit, caute indicabis. Imo etsi neque illa distentio fuerit, neque statim adsint illa symptomata, noli sine omni timore esse, ne quidpiam forte latentis mali sensim crescat, ejusque indicia de improviso universa erumpant. Sapienter Plancus ad M. Tullium (*c*): *non possum non exhorrescere, si quid intra cutem subest vulneris, quod prius nocere potest, quam sciri, curarique possit*. Legesis Observationem Losgichleri (*d*), & vera a me dici, intelliges. Viro enim qui ante annos plurimos cum

(*r*) Ibid. in Addit. Obs. 31. (*s*) Ibid. Obs. 30. (*t*) Tom. 1. in Obs. Anat. (*u*) Instit. Chir. P. 1. l. 1. c. 15. not. ad n. 6.
(*x*) A. 1736. Hebd. 16. n. 4. & A. 1740. Hebd. 21. n. 1. (*y*) De Renunc. Vuln. S. 2. c. 4. (*z*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. Obs. 6.
(*a*) Earund. Cent. 1. & 2. Obs. 108. (*b*) in Schol. ad eand. Obs. (*c*) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 21.
(*d*) Commerc. Litter. A. 1731. Specim. 36. n. 2. (*e*) Medic. Rat. Tom. 3. S. 1. c. 7. §. 34.
(*f*) A. 1738. Hebd. 32. n. 1. ad Part. 4. & 5. (*g*) Inst. Chir. §. 717. not. *a*. (*h*) Act. N. C. Tom. 5. Obs. 125.
(*i*) Differt. de Mydriasi §. 32. (*k*) Eph. N. C. Cent. 7. Obs. 30. (*l*) not. cit. (*m*) not. cit.
(*n*) A. 1738. Hebd. 32. n. 1. ad Part. 5. (*o*) A. 1734. Hebd. 35. n. 3. (*p*) Epid. l. 5. n. 17.
(*q*) Comment. in hanc hist. quæ ipsi 38. (*r*) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 6. (*s*) Commerc. Litter. A. 1740. Hebd. 52. n. 3.
(*t*) Tom. cit. Ibid. (*u*) Commerc. cit. A. 1740. Hebd. 26. n. 2. (*x*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obs. 120.
(*y*) in Addit. ad hanc S. Obs. 25. (*z*) l. 3. S. 14. Obs. 47. (*a*) Epist. 49. n. 6. (*b*) Hist. Animal. l. 6. c. 29. in fin.
(*c*) inter Epist. ad Familiar. l. 6. Epist. 18. (*d*) Eph. N. C. Cent. 1. & 2. Obs. 151.

cum equo corruens, vehementem passus erat *ephippii in stomachum compressionem*, eamque neglexerat, quid tandem lethalis morbi circa ventriculi fundum obortum sit, videbis. Ab ejusmodi autem ictibus etiam in aliis visceribus scirrhos nasci, neque ita raro, scite monuit Platnerus (*e*), mala, ut nosti, quæ sensim oriuntur, & crescunt, quanquam ab initio ipso nonnunquam accidit, ut indicia acceptæ læsionis se prodant, nec ad finem usque, lente quantumvis, pergere desinant, ut Juveni contigit quem Ill. descripsit Hallerus (*f*), ab ebriis compotoribus *calce ad abdomen percusso*.

16. PUERO novenni, sub currum cadenti, rota super ventrem acta, mortem in hunc modum attulit. Dolor quidem ventris non magnus erat; sed pulsus vix percipiebatur, extrema valde frigebant, æger vix unquam quiescebat, alterno fere motu ex uno se in alterum latus convertens. Denique hora una, aut altera ab rotæ pressione exacta, convulsionis ingruentibus motibus, intra horæ quadrantem decessit.

ABDOMINE, quod valde tensum erat, dissecto, effusus in ventrem fluidus sanguis, & intestina aere turgentia conspiciuntur. Jecinoris pars dextera qua costas spectat, ad trium unciarum Bononiensium tractum alte erat lacerata. In Thorace pulmones ab omni undique nexu liberi, sanique inventi sunt, nisi quod a tergo erant leviter inflammati. Ventriculi cordis fluidum, spumosumque sanguinem continebant.

17. Duas, Sepulchretum versans, Observationes reperies, quarum altera (*g*) vacuæ quadrigæ, altera autem (*h*) rhedæ bene onustæ traductas rotas super ventrem proponit. Et est quidem pondus varium prementis corporis attendendum; at simul varia pressi hominis, sive ætatem spectes, sive compressam ventris sedem, resistentia: Erat illorum qui ibi describuntur, primus annos natus circiter triginta, alter aliquanto plures. Primi hypogastrium paulo supra pubem, alterius hypochondrium dexterum pressum fuerat. Illius, intra horas mortui triginta sex, nec sine motibus convulsivis, sub integra cute, cæterisque abdominis integumentis perforatum inventum est Ileum intestinum, idque eo facilius, quod, ut in ebrio, fuerit distentum. Alterius vero qui diutius vitam traxit, sub integris costis spuriis integrum jecur deprehenderunt, & nihil eorum quæ in cavea ventris sunt, ruptum; sed magnum tantummodo abscessum inter Abdominis musculos, & peritonæum. Novennis autem erat puer in quo laceratum jecur Valsalva invenit, & pueri quoque tres illi erant, quorum supra (*i*) ex Cl. Heistero mentionem facientes, viscus aliquod, & in tertio jecur ipsum medium omnino disruptum a vi extrinsecus abdomini illata, cute quantumvis integra, fuisse, diximus. Et puer adhuc erat is qui ebrius e plaustro delapsus, axique, & rota posteriore currus eversi, & transeuntis graviter pressus, & decima post hora mortuus, præter intestina hic illic valde contusa, & livida, pylorum, hepar, venam Portarum, & renem dexterum, lienemque præterea habuit per medium prorsus rupta, mirante Preussio (*k*), qui fieri potuisset, ut post tot, tantasque læsiones, & immanem mox sanguinis, quo ventrem plenum invenit, effusionem, tot horas viveret, tum illud etiam, nusquam cutem, ne in abdomine quidem, fuisse ruptam, nisi hanc quippe mollem, & quæ facile extendi possit, & mollia subjecta viscera habentem, forte dicamus, cedere ita potuisse, ut illæsa permaneret; viscera autem illa in posteriorem ventris parietem qua maxima ex parte est osseus, & ad firmissimum subjectum solum violentius adacta, & compulsa, cum cedere propterea non possent, necessario esse fissa. Et videtur sane corporis integumentis naturalibus illud interdum accidere quod vestibus, ab ictu nonnunquam illæsis, cum subjectum ipsis corpus sauciatur. Sic a spectatæ fidei Collega audivi, mulieris uterum gerentis abdomen cum a bove cornu impetitum esset, quamvis vestimentis nec perforatis, nec ruptis, ita fuisse discissum, ut conspici posset uterus, ibique hernia post curationem, sedulo ab se adhibitam, remaneret. Ipse autem in altero Collega nostro, Cœnobii hujus celeberrimi S. Justinæ Abbate, dum viveret, meritissimo, vulnus vidi super posteriore sinistri ossis sincipitis parte recens ad cicatricem perductum, quod ante quindecim illos dies casu inflictum fuerat ab decidente angulato bilibri lapide, neque pileum, neque cucullum, neque intimum ex laneo panno pileolum, quibus omnibus opertum erat caput, scindente, aut perforante, naturalia autem, iis subjecta, integumenta sic vulnerante, ut multus continuo sanguis efflueret. Atque hæc de ictibus, aut compressionibus ventris scripta sunt. Quarum alterutris, an utrisque, an etiam concussioni vehementissimæ tribuendum sit quod in proxima refertur historia, ipse existimabis. Eam Valsalva & narravit mihi, & in Schedis reliquit.

18. STRUCTOR annorum circiter sex & triginta, ex alto ædificio in fimum cadens, stupidus remanet. Nulla exterior læsio apparet. Abdomen paulo post tumet, ac tenditur. Pulsus adeo est exiguus, ut vix percipiatur. Intra duodecimam horam interit.

VENTRE aperto, caufa unde tumeret, inventa est, sanguis effusus. In nonnullis ejus caveæ membranis sugillatio animadvertebatur. Quo tamen ex rupto vase effluxisset sanguis, difficile erat deprehendere. Verum conjicere licebat ex ramo venæ Cavæ propterea quod hæc omnino erat inanita.

19. Et sane in altero qui lapsus ex alto fuerat, sanguinem multum in ventris caveam ex fracta vena Cava effusum Jacobus Sylvius, ut in Sepulchreto quoque (*l*) habes, olim conspexit. Quid vero in Virginis ventre, quæ ab alto ceciderat, Valsalva invenerit, alias (*m*) a me tibi scriptum est. Nunc quæ ad lumbos, eamque viciniam vulnera, ictusve descripta reliquerit, videamus.

20. VIR anno proximus quadragesimo, duobus *sclopeti* globis ad hunc modum transverberatur. Ingressi sunt globi ad latus dexterum secundæ, & tertiæ lumborum vertebræ, uno dumtaxat sibi aperto foramine: exierunt duplicato foramine, majori uno, minori altero, ex abdominis medio, duobus circiter transversis digitis supra umbilicum. Vulneratus ad locum non longe dissitum se confert, ubi a Chirurgo remedia adhibentur. Hinc de vehementi dolore queritur: erecta cervice, nec sine anhelitu, spirare cogitur: non semel vomit: lotium, sed incassum, reddere conatur: pulsus fit sensim parvus, & debilis: tandem loquens adhuc, & sana mente, cum aerem hianti ore aliquoties attraxisset; qui certus vicinæ mortis est prodromus; nona ab accepto vulnere hora decedit. CADAVERIS universum dorsum aliquot post mortem horis livere incipit. Postridie mane non modo livor creverat; sed insuper totum caput deforme factum erat, oculusque dexter valde intumuerat. Vulneris labra ad putredinem utraque ex parte inclinabant. In Ventre stagnabat effusus sanguis. Ileum intestinum tribus in locis omnino erat laceratum; Colon autem ubi ventriculo nectitur, dimidia ex parte suæ latitudinis vulneratum, omnia intestina rubebant. Cum vulnus paulo infra Emulgentem venam dexteram ventris cavum subiret prope sedem ureteris; dubitatum est, hunc fuisse laceratum. Sed cum intolerandus fœtor properare cogeret; res satis non potuit explorari. Dubitatum quoque est, *sclopeti* globos veneno infectos fuisse.

21. Hic quæri inter cætera a te posset, quomodo cum duo essent globi, tribus locis Ileum intestinum lacerassent? nisi animadverteres, gyros hujus intestini esse ejusmodi, ut parte ejus aliqua parti alteri anteposita, intestinum bis occurrerit in via quam globorum alter tenuit.

22. VIR annorum quadraginta, plumbeis fragmentis inæqualibus, *sclopeto* emissis in eo corporis situ sauciatus est, ut ad natem sinistram, qua fragmenta illa ingressa erant, tria essent foramina, ad lumbarem autem regionem, qua prope infimam costam egressa fuerant, duo foramina conspicerentur. Circa quinctum diem urina supprimitur: nec semel æger queritur de spasmodico ad supremum marginem ossis ilium dolore

adeo

(*e*) Instit. cit. §. 718. (*f*) Opusc. Pathol. Obs. 25. (*g*) Additam. ad hanc S. Obs. 27. cum Schol. (*h*) l. 3. S. 17. Obs. 29. (*i*) n. 15. (*k*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. & 6. Obs. 228. (*l*) Sect. hac 3. Obs. 28. §. 6. (*m*) Epist. 40. n. 9.

adeo ut ex improviso totum corpus concutiatur; præ dolore externum Chirurgi medentis tactum ferre vix potest. Augetur dolor in dies, ut vehementior, & continua fiat convulsio, præsertim circa guttur, & os. Mens tamen est sana. Tandem die obit decimo tertio. VULNERE per dissectionem perlustrato, nullum plumbeum fragmentum ad interiora pervenisse, fit manifestum. Unum tamen, diverso ab aliis, itinere, comminutum iverat supremum marginem ossis ilium, qua musculorum tendines annexi sunt. Cæterum in Ventre læsio nulla, si quandam excipias quasi sugillationem intestinorum, & omenti præsertim. Cerebrum vero sanum omnino fuit: ut ne seri quidem ullum vestigium ostenderit.

23. Hic, opinor, vir ille alter fuit quem supra (*n*) visum esse a Valsalva, adnotavi, ex comminutione mortuum marginis ossis ilium, cum ex ea absumptum alterum proposuissem vulnere ejusdem generis, sed frustulis plumbeis non sic a tergo jaculatis. Propius ad eam quam modo exscripsi, Harderi accedit Observatio, quæ utinam dissectionem haberet adjunctam. Extat in Sepulchreto (*o*), exhibetque hominem *sclopeti* globulo *pone nates* ictum, superiora versus inter musculos & tendines qui ad dorsum pertinent, progrediente: quo ex vulnere ortam denique stranguriam primum videbis, mox convulsionem ad guttur, & os, quæ deinde ad artus, & universum tandem corpus propagata, ægrum sustulit.

24. Post vulnera ictus sequuntur, lumbis, & interjecta his Spina excepti. Quibus de ictibus has duas accipe Valsalvæ Observationes.

25. VIR quinquaginta annos natus, dum pronus forte ambulat, ligno ex alto cadente gravissime percutitur ad tres inferiores lumborum vertebras. Semianimis concidit: & in S. Mariæ de Vita Nosocomium illatus, quarta ab ictu ora interit. LUMBI, & speciatim musculorum Longissimi dorsi, & Sacrolumbi communia principia a contusione sanguine coagulato infarta reperiuntur. Intra ictas vertebras erat sanguinis gramosi non multum; inclusa tamen Medulla omnino illæsa videbatur. Illæsa quoque omnia viscera. In arteriis dumtaxat; quæ in denatis alioquin solent parum sanguinis continere; tantum hujus, & coagulati quidem inventum est, ut eo prorsus repletæ essent, præsertim ad præcordia, ubi is multo magis concreverat.

26. VIR alter, annum jam agens quadragesimum sextum, cadente ligno a tergo percutitur. Inde in cruribus movendi facultas omnino perit, sentiendi remanet. Alvi recrementa præter voluntatem, lotium catheteris dumtaxat ope redditur, quod sub morbi finem, naturali exuto colore, aquam referebat in qua caro recens lota est. In percussa lumborum parte vix dolor percipiebatur. Ita paulatim deficientem mors sustulit die decimo quarto. CADAVERIS externa membra laxa erant, & facile mobilia. Ventre aperto, intestina plurimis in locis non levi infecta nigredine reperta sunt, qua læsas partes spectabant. Namque eadem nigredo per totam iliacam, & lumbarem regionem extendebatur, ut sanguis in earum partium interstitiis concretus quodammodo appareret. Lien quoque dimidia ex parte præter modum livebat. Denique, ut morbi signa præmostraverant, fracta vertebra lumbaris inventa est, nonnullis osseis fragmentis ex ea conspicuis. In Thorace pulmones maculis quibusdam nigris distincti, a tergo autem, sinister præsertim in parte inferiore, nonnihil inflammati. Uterque cordis ventriculus polyposam habuit concretionem; sed dexter majorem: hæc Pulmonarem subibat arteriam. Cæterum sanguis in omni fere parte fluidus fuit.

27. Has duas historias si conferas inter se; facile miraberis, illum cujus vertebræ fuisse fractæ non dicuntur, intra horas quatuor; hunc vero cujus una certe vertebra fracta dicitur, non nisi decimo quarto die esse mortuum. An quia vertebra hæc non modo una fuit; sed fortasse omnium infima; illæ vero tres erant? At illæ quoque tres erant inferiores: corpus autem ipsum medullæ Spinalis ad tertiam lumborum vertebram scis profecto non pervenire; non videtur autem a paulo pluribus concussis Equinæ, ut vocitant, Caudæ nervis, quorum certe nullus superioribus prospicit partibus, tantum discrimen repetendum. Idemque dicam, si discrimen forte inde repetas quod intra vertebras illas tres aliquid erat effusi sanguinis, cujus nulla intra hanc unam fit mentio. Equidem eorum quæ læsas vertebras, Spinalemque ipsam medullam consequuntur, discrimina sæpe video non faciles habere explicatus. Mitto quas in Sepulchreto habes, Rumleri (*p*), & Fontani (*q*) in casu ab alto Observationes. Nam etsi illa similia, imo graviora profert quam secunda Valsalvæ, symptomata, mortemque die septimo; non constat tamen, quæ, & quot vertebræ, & quatenus læsæ fuerint: Fontani autem Observatio cum vertebras quinque dorsi luxatas proponat, nec solum symptomata ejusmodi non commemoret, sed vitam ad longum tempus productam indicet; dubitationibus eorum obnoxia est qui vertebrarum luxationes, ut alias (*r*) indicabimus, non agnoscunt. Meeckrenii igitur historiam ibidem (*s*) relege in qua *sclopeti* globus inter duas lumborum vertebras perveniens, his vertebris fractis, & Spinalem medullam premendo nec ea quæ diximus, symptomata, nec mortem attulit, nisi post hebdomadam duodecimam, imo, ut apud Auctorem est, decimam quartam. Et ne forte dicas cum Hornio (*t*), globum ad extimum adhæsisse integumentum Spinalis medullæ, ut ipsam premere non potuerit; huc adde Bohnii (*u*) Observationem, qui globulo perforatam in Centurione non solum vidit lumborum Spinam, sed & *simul funis medullaris medietatem sinistram, ita tamen ut nec dextra omnino intacta maneret*, gravibus quidem consecutis symptomatibus, at vita nihilominus ad octavum, an nonum diem producta. Verum ne postea forte dicas, inter secundam & tertiam (& multo minus, ut in Meeckrenii historia, tertiam inter & quartam) lumborum vertebram subeuntem globulum, non ipsum Medullæ corpus, sed Equinam dumtaxat Caudam vulnerare potuisse; utraque hac historia seposita; lege potius, quæ alibi in Sepulchreto (*x*) extat, Plateri Observationem. Hac Virgo proponitur, cui intra vertebram dorsi octavam, aut nonam *sclopeti* globus Spinalem medullam disruperat, & movendi, sentiendique facultatem a medio deorsum statim ademerat, ad vigesimum tamen usque diem vita protracta. Quin perpende in Reg. Sc. Academiæ Parisiensis Historia (*y*) quid Cuvillierius de milite referat, cujus duodecimam dorsi vertebram, inclusumque ipsum Medullæ corpus ensis mucro, duos pollices longus, non modo trajecerat, sed ibidem semper hæserat, cum tamen dolores quidem acerbos, sed nullam usquam resolutionem quoad vixit; vixit autem ad menses; attulerit. Cum his nunc confer quam in Sepulchreto (*z*) habes, Marcelli Lucii Observationem. Hominem leges intra horas circiter triginta mortuum, cui *sclopeti* globus a dextra parte, quatuor digitis sub regione renum ingressus, transibat per medium Spinalis medullæ, per sinistram partem egrediens. Certe hic globus non Medullæ corpus, sed Equinam Caudam trajecerat. Qua igitur ratione tanto citius quam in illis, quibus ipsum Medullæ corpus trajectum fuerat, mortem attulit, eandemque tamen multo tardiorem quam primo illi Valsalvæ Viro, in quo illa ipsa Cauda non solum non trajecta erat, sed illæsa omnino videbatur? Nimirum difficile, ut dixi, hæc possunt discrimina explicari. Si tamen conjecturis, non undique fortasse improbandis, est locus; duæ videri possunt fuisse causæ, cur eum Valsalvæ Virum tam cita mors abripuerit. Ut enim pronus incedebat cum ruens ab alto lignum tres eas vertebras percussit; tanto has vehementius concussas crediderim, quanto ictum minus ex obliquo excepere, proptereaque disruptis sanguiferis vasis plus sanguinis fortasse, quam ibi apparuit, effluxisse, inde videlicet in concidente ac supino homine mox in cæteras vertebras dilapsum ad Medullæ corpus, non aliter propemodum atque a Verneyo (*a*) fieri creditum est in qui-

(*n*) n. 5. (*o*) in Additam. ad S. hanc 3. Obs. 32. (*p*) Sect. hac 3. Obs. 29. §. 7. (*q*) Ibid. Obs. 28. §. 1. (*r*) Epist. 56 n. 35. (*s*) in Additam. Obs. 4. cum Schol. (*t*) in Schol. modo cit. (*u*) De Renunc. Vuln. S. 1. prope fin. (*x*) l. 1. S. 15. Obs. 26. (*y*) ad A. 1743. in Obs. Anat. 11. (*z*) Sect. hac 3. Obs. 26. §. 2. (*a*) apud du Hamel Hist. R. Sc. Acad. l. 3. S. 5. c. 2. n. 1.

quibufdam quafi apoplexiæ generibus poftquam in horum aliquo profluere fanguinem vidit non e cranio, fed ex vertebrarum tubo. Compreffa enim *ea parte, unde nervi oriuntur plurimi, qui nervi Intercoftalis ramis præbent originem, partium interiorum motum ceffaffe*, exiftimavit. Ceffaffe autem in noftro cafu tanto facilius, putaverim, quanto magis fanguis (quæ altera meæ conjecturæ caufa eft) promoventibus ipfum organis refiftebat ea craffitie, five ea æquo minori fluiditate ob quam adeo concretus in arteriis, multoque etiam magis circa præcordia repertus eft.

28. Ad Artuum tandem Ictus attinet Valfalvæ infequens Obfervatio: quæ fimul quanti fint faciendæ extremorum læfiones oftendit, fimul a faucium convulfione inftantes toto corpore lethales convulfiones fæpe in vulneribus indicari, confirmat.

29. VIRO annorum triginta quinque prægrandi lapide extremum percuffum eft pedis finiftri. Pars contufa, nifi tangeretur, non dolebat. E medio autem præcipue digiti pollicis, ubi tangendo vehemens dolor excitabatur, nullam purulentam emittebat materiam, nec ullo pacto, laceratas tendinum fibras feparabat. Homo in omnibus fe bene habebat, idque fatebatur, & fua munia alacriter obibat. Verum fexto die ex improvifo tenfivis doloribus, diraque ad fauces convulfione prehenditur. Sequitur poftea ingens toto corpore convulfivus motus, & hunc mors octavo die. CAPITE diffecto, nihil præter naturam deprehenditur; fi paululum ferofæ materiæ excipias ftagnantis in cerebri ventriculis.

30. Nunc aliquot noftras Vulnerum, aut Ictuum earundem quæ hactenus dictæ funt, Partium Obfervationes, eodem fervato ordine, fubjiciamus.

31. VIR ab inflicto in hypogaftrium vulnere ad latus dexterum Lineæ Albæ, vomitionibus conflictatus, humilibus, infirmifque pulfibus, nec fine quibufdam convulfivis motibus, nulla tamen animi defectione, obiit intra diem tertium in hoc Nofocomio ante extremum Novembrem A. 1742. ABDOMINE, quod tumidum non erat, diducto, fanguinem effufum concretum, Ileum autem inteftinum qua vulneri refpondebat, transfverberatum offendimus.

32. Etfi in judicio de vulnerum, inteftinis vel Tenuibus inflictorum, lethalitate cautus prudenfque Medicus negligere illa non debeat quæ docte, & fapienter fuper argumento hoc fcripfit Abrahamus Vaterus (*b*); tamen nimis verum effe plerumque experimur quod poft Hippocratem (*c*) tradidit Celfus (*d*), *fervari non poffe cui aut jejunum, aut tenuius inteftinum vulneratum fit*. Huc Fabricius nofter ab Aquapendente (*e*) hæc addidit: *fic vulneratos obfervavi habere pulfus admodum exiles, & frequentiffimos, morique primo aut altero die; unde fi tales videritis pulfus, femper dubitate de tenuibus inteftinis vulneratis*. Quantum mihi in quodam obfervare contigit, cui vulnus in umbilicali regione impofitum fua ipfum fede Jejunum inteftinum fauciatum effe, indicabat; verum de pulfibus, & verum item de mortis die Fabricius fcripfit: quanquam cum fecare non licuerit; tribuendumne id effet inteftini illius dumtaxat, an mefenterii quoque, & vaforum vulneri, unde fanguis effluxiffet, pro certo fcire non potui. Nempe diffectionibus ftandum eft. Hæ autem ut quæ fauciata inteftina fuerint, pro certo oftendunt, fic faciunt, ut alium in aliis, neque ita raro, vitæ inde terminum fuiffe, nimirum pro varia corporum difpofitione, variifque adjunctis, intelligamus. Si in hac III. Sepulchreti Sectione Obfervationem perlegeris XXV. exempla huc fpectantia pleraque complectentem; videbis, Ilei inteftini vulnera modo intra horas duodeviginti (*f*), modo intra dies tres (*g*), modo intra quatuor (*h*) mortem attuliffe; Coli vero alias intra dies totidem (*i*), alias intra horas quatuor (*k*); imo cuidam inteftina tum Craffa, tum Tenuia multis vulneribus confoffa, vitam abftuliffe die quinto (*l*). Huc adde ex Hoyero (*m*) Duodeni inteftini vulnus die quarto; ex Bohnio (*n*) Jejuni paucis poft horis; ex eodem (*o*), ex Ufenbenzio (*p*), ex Hallero (*q*) Ilei octavo die, quarto die, primo die fuiffe lethale. Mihi vero ex ejufdem inteftini vulnere haud aliud ac in propofito Viro tempus mortis jam antea contigerat adnotare, ut ex proxima cognofces hiftoria.

33. VIR alter mortuus ibidem erat convulfus die ex quo vulnus circa imam Epicolicam regionem dexteram cultro acceperat paulo ante finem Decembris A. 1726. CADAVERIS hujus quafdam partes, & nominatim renes, quorum alter binis inftructus erat ureteribus, toto itinere, ipfoque intra veficam fine divifis, cum diligentius examinarem; quæ ad vulnus attinebant, adnotare non neglexi. Mefenterium haud procul a fine Ilei inteftini pertufum fuerat, nullo quidem læfo ejufmodi vafe unde fanguinis copia effundi potuiffet; ut neque effufa erat; peculiari attentione digna. Sed & illud inteftinum fauciatum erat.

34. Hoc inteftini vulnus obftitit quo minus eo in viro, in quo fanguinis effufio me dubium facere non poterat, Obfervationes confirmarem Friderici Ruyfchii. Qui poftquam in Thefauris Anatomicis (*r*) admonuerat, *per mefenterium nervos vifibiles exiftere fatis numerofos, quibus læfis graviora producuntur fymptomata, doloresque immanes*, affeveravit in Adverfariis (*f*), fæpenumero fe vidiffe homines poft affiduos intolerabiles ventris cruciatus intra duos trefve dies mortuos, quorum nullam præter ipfum mefenterium alicujus momenti partem vulnere læfam, re accuratiffime examinata, potuit invenire; tametfi mefenterii vulnera lethalia non pronunciaverint Auctores qui fuper his ad id tempus fcripferant. Propius aliquanto ad Ruyfchii Obfervationes accedit quæ ab fpectatæ fidei Chirurgo fub initium A. 1724. paucis poftquam ipfe habuerat, diebus ad hunc modum narrata eft.

35. ALIENIGENÆ Viro, jam diu hic moranti, proindeque omnibus noto, vulnus inflictum fuerat acuto, ancipiti, & tenui ferro, oblique a finiftris abdomen fub ipfis coftis perforante. Anguftia, & obliquitas vulneris erant ejufmodi, ut non modo ex vulnere nihil exire; fed ne fpecillum quidem ulla ejus Chirurgi, aut Mafierii ipfius diligentia admitti finerent in ventris cavum; quo tamen ferrum perveniffe, hæc indicabant. Ab accepto vulnere ad quinctum ufque diem, quo pulfibus deficientibus obiit; femper, fi intervallum excipias horarum quinque, idque femel, vomitu rejecit affumpta, & bilem. Ventris doloribus torquebatur. Alvus, nifi clyfteribus foluta, nunquam reddidit quidquam. Sanguis autem etfi ter fuerat detractus, neque in his quæ poft clyfteres, aut cum illis quæ per vomitum exibant, apparuerat unquam; noviffime tamen ante mortem ex ore, at fimul e naribus, prodiit. ABDOMINE diffecto, fub inteftinis, aere turgidis, non multum fanguinis effufi confpectum eft, idque ad ventris inferiora. Vulnus autem Colon inteftinum quatuor circiter infra lienem digitis inciderat quidem, fed fuperficie tenus. Inde vero, nullo alio læfo inteftino, ad mefenterium pervenerat. Quod propterea non modo faucium, fed & tumidum inventum eft.

36. Etfi præter mefenterium, facies quoque exterior inteftini hic erat faucia; facile tamen intelliges, hanc propius abfuiffe ab Ruyfchii Obfervationibus, nifi quod paulo diutius vita producta eft, ubi cum Boerhavio (*t*) animadverteris, *inteftinorum quoque fuperficiem exteriorem veriffimum mefenterium effe*. Cæterum cum a fauciato mefenterio mors accidit, neque hujus caufam in majufcula quæpiam illius incifa vafa, ut in Cive oppidano quem Bohnius (*u*) fecuit, conferre licet; in compunctos ejus nervos cum Ruyfchio conferre poteris, majufculos tamen & ipfos: fi enim minimorum quoque compunctio lethalis effet; nulla, opinor, extaret felix, brevifque, & fine gravibus fymptomatibus transfverberati ventris curatio, quam & nobis vifam antea (*x*) fcripfimus, & alii, inter quos Waldfchmiedius (*y*) viderunt. Sed nos enfe; Mauchartus (*z*) vero cum ven-

(*b*) Difp. infcr. Vulnerum in Inteft. Lethalitas. (*c*) S. 6. Aph. 18. (*d*) De Medic. l. 5. c. 26. S. 2.
(*e*) Pentateuch. l. 2. c. 34. in fin. (*f*) §. 9. (*g*) §. 15. (*h*) §. 14. (*i*) §. 13. (*k*) § 6. (*l*) §. 12.
(*m*) Act. N. C. Tom. 3. Obf. 18. (*n*) De Renunc. Vuln. S. 2. c. 4. (*o*) Ibid. (*p*) Eph. N. C. Cent. 7. Obf. 60.
(*q*) Difp. Anat. collectar. Tom. 7. in fin. (*r*) I. Repof. 3. n. 13. not. 1. (*f*) Dec. 2. c. 4. (*t*) Prælect. ad Inftit. §. 816.
(*u*) De Renunc. Vuln. S. 2. c. 4. (*x*) n. 7. (*y*) Eph. N. C. Cent. 9. Obf. 70. (*z*) Earund. Cent. 5. Obf. 33.

ventrem plumbeo globulo transverberatum conspexisset, vulnerato quinta ferme post hora intereunte, mortis autem citæ adeo causam inquireret, deprehenderetque, globulum, fundo ventriculi transfixo, *hinc per mesenterium inter colon, & ileum, utroque illæso, nec ruptis vasis mesaraicis, transiisse*: *parum* autem esse, animadverteret, *quod ex contentis ventriculi in abdomen descenderat, & nulla usquam* esse *gangrænæ vel incipientis indicia, aut ullam hæmorrhagiam lethalem;* potuisset a laceratis majusculis mesenterii nervis tam citi obitus causam repetere, nisi certior factus esset, *nullas convulsiones ante mortem, vomitus autem frequentes* fuisse: quanquam intimæ viscerum convulsiones fortasse adstantes latuerunt. Certe etsi vulnera fundo ventriculi inflicta intra breve tempus plerumque occidere, supra (*a*) a nobis, productis, indicatisque præsertim Observationibus, confirmatum vidisti, tam exiguo tamen spatio robustum, ac sanum virum interemisse, neque Mauchartus, ut apparet, credidit, neque alios facillime credituros esse, arbitramur. Verum ad ea quæ ipsemet vidi, redeamus.

37. MOLITORI famulo unum supra viginti annos nato, sano, robusto, optimoque corporis habitu prædito, id accidit quod juvenibus audacibus, minacibusque, qualis ipse erat, sæpius solet, ut lethale vulnus acciperet. Inflictum hoc fuerat lanionis cultro in Epicolicam regionem sinistram. Ut tunc erat prima noctis vigilia, domum per se rediit. Mane in Nosocomium illatus, & a Medico, Chirurgoque curari cœptus est. Eo die levis febris fuit. Sed nocte proxima & vomuit, & ex convulsivis subsultibus semper tremuit. Sicque tremens postridie mane quadragesima circiter hora ab accepto vulnere mortuus est.

CADAVER proximo die qui fuit XI. Kal. Februarias A. 1738. multisque insequentibus, nobis ad Anatomen quam in Gymnasio docere cœperamus, continuandam ex usu fuit. Abdominis musculi Obliqui, & Transversus in ea quam indicavi, regione pertusi erant vulnere duos ferme digitos admittente: interque illos aer subierat, ut initium jam esset factum quasi emphysematis. Is aer e vulnerato, ut mox dicetur, Colo intestino in cavum ventris egressus, hunc distenderat. Neque aer solum ex illo prodierat intestino, verum etiam recrementa; ut cum in ventre humor esset effusus ad libras duas; pars hujus maxima ex recrementis esset, minima ex sanguine; nullum enim insigne vas læsum fuerat. Scilicet culter, abdomine, ut dicebam, transfixo, oblique sursum, introrsumque perrexerat, & primum quidem ejus quod memoravi, intestini respondentem partem sic inciderat, ut simul anterior, & posterior ejus facies, & quæ a latere vertebras spectat, discissæ, aeri, & recrementis exitum in ventrem darent. Inde autem rene, & diaphragmatis appendice illæsis, Quadratum lumborum musculum transfixerat, ultraque hunc in commune illud Sacrolumbi, & Longissimi dorsi initium sic penetraverat, ut de tendinibus ex hoc initio ad transversos lumbarium vertebrarum processus oblique ascendentibus unus haud omnino, sed, quod multo pejus haberi nosti, ex parte dumtaxat esset incisus. Hinc igitur causam plerique fortasse præcipuam deduxissent quare convulsivis subsultibus confectus esset, præsertim cum fauciatum intestinum ne ruberet quidem, aut liveret ad eam ipsam partem qua vulnus habebat. Ventriculi fundus, ab interiore facie inspectus, tenuia vascula hic illic ad aliquod spatium ostendebat sanguine distenta. Cæterum jecur magnum erat, & in transversum prælongum, ut in totum propemodum hypochondrium sinistrum se extenderet. Lien quoque longior, & æquo major; ejus autem arteria non tenuior modo pro ea præsertim visceris magnitudine, sed & minimum tortuosa. Nam minus tenuitatem miratus sum, cum arteriæ Magnæ truncum ibi animadverterem, ut in thorace quoque, angustiorem proportione non ad corpus tantummodo, verum etiam ad venam ipsam Cavam, cujus in septo Transverso foramen erat omnium maximum quæ videre meminissem. Thorace aperto, pulmones undique, id quod minus frequens in adultis hominibus esse, non ignoras; solutos quidem conspexi; sed Bronchialibus glandulis instructos justo majoribus, ut una compressam nucem mediocrem ferme æquaret. In pericardio aqua erat flavescens, nec paucissima. Cor potius magnum, in eoque sanguis, ut alibi, niger; ibi vero etiam ex parte aliqua grumosus. Magna arteria ultra curvaturam sulcos quasi quosdam interiore facie ostendit secundum longitudinem ductos. Cætera quæ in hoc cadavere adnotavi, huc non attinent.

38. Etsi de Ventriculi, & Intestinorum, & plerorumque aliorum viscerum quæ in ventre sunt, Vulneribus plura ex Valsalva, & nobis, & aliis Observatoribus hac Epistola accepisti; tamen alias ex his ultimis indicabimus historias, quas Sepulchreto, si velis, inferas. Itaque ad Crassorum intestinorum vulnera, Coli videlicet, ac Recti, Observationes spectant Harderi (*b*), & Bautzmanni (*c*). In hac est simul quod ad Diaphragma, in illa quod ad chyli, si recte intelligo, Receptaculum, certe autem quod ad Renem convulneratum pertineat. Cujus de vulnere Epistola quoque superiore (*d*) mentio facta est. Nunc Laubii (*e*) addetur Observatio, eo spectabilior, quod culter per medium lienem ad renem sinistrum pervenerat. Lienis autem erit altera ex Bernero (*f*). Porro ad Jecoris vulnera, præter exempla illa quæ extremis superioribus Litteris (*g*) indicata sunt, alia Bohnius (*h*) dabit, ad has vel magis attinentia. Nullius autem ex ventris visceribus profunda vulnera certius, aut citius quam hujus, sunt lethalia propter vasorum tum multiplicitatem, tum quo magis ad diaphragma acceditur, crassitudinem. Quamobrem scite Homerus (*i*) de Eurypylo lanceam jaculante, *pervasit*, inquit, *hepar subter præcordia: statim autem genua solvit*, & alibi (*k*) de Patroclo, *percussit ubi mentes fingunt circa prudens cor: cecidit autem*: quem ad locum ob verbum *fingunt* commentarii instar erit quod in libro habemus de Morbo Sacro (*l*). Et ne me hinc forte arbitreris ad Poetam præter Majorum consuetudinem digredi; vide quæ ad illum de Ulysse, & Cyclope Homeri locum (*m*), *ubi mentes hepar habent*, Galenus (*n*) adnotaverit. *Vulneratam hanc venam*, Cavam nimirum, qua jecur, in cujus substantia defixa est, ad diaphragma alligat, *aut divulsam*, inquit, *acuta adeo sequitur mors, ut cum Cyclopi, quanquam longe maximo, sapientissimum Ulyssem Poeta scriberet insidiari, mortemque machinari, non in aliam corporis partem ensem impulsurum fuisse, finxerit, quam qua hepar phrenes continent: .... adeo certe huic loco confidebat, ut si vulnere affectus esset, ne temporis quidem momentum vivere ipsi esset permissurus*. Sed & Riolanus (*o*) Galenum laudat, quod hoc Homeri testimonium protulerit: quanquam memoria lapsus, quod uterque facturum fuisse Ulyssem, ajunt, reapse fecisse, dicit. A fauciata autem fellis Vesicula num æque celer, ac repentinus obitus necessario sit expectandus, satis a me II. Epistola Anatomica (*p*) ostensum est, cum omnia quæ ad id usque tempus producta dicebantur, non modo a vulnere, sed a quacunque causa illius ruptionis exempla perpendi. Unum dumtaxat, aut alterum ab illo tempore additum legisse memini, quorum alterum inspicere poteris apud Amplissi. Swietenium (*q*). Vesiculæ quidem vulneri, bilisque in ventris cavum effusioni quæ statim, & quæ deinde successerint non levia, videbis; attamen non ante diei septimi initium mortem obtigisse. Hæc autem in altero exemplo quod protulit Cl. Tacconus (*r*), minime accidit; sed mulier cui abscessus hepatis, cum peritonæo connatus, cystim ruperat, prorsus convaluit. Quin Bohnio (*s*) adstipulari in eo video Cl. Kaltschmidtium (*t*), quod sine cystis bile vita possit diutius protrahi: imo censere, eam bilem, intra abdomen effusam, præsentaneum per se non afferre periculum. Contra

(*a*) n. 9. (*b*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obs. 61. (*c*) Ibid. Obs. 234. (*d*) n. 40.
(*e*) Eph. N. C. Cent. 10. Obs. 8. (*f*) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 69. (*g*) n. 41. (*h*) c. 4. supra ad n. 36. cit.
(*i*) Iliad. l. 11. (*k*) Iliad. l. 16. (*l*) n. 18. (*m*) Odyss. l. 9. (*n*) De Usu Part. l. 4. c. 14.
(*o*) Anthropogr. l. 1. c. 2. (*p*) n. 96. (*q*) Comm. in Boerh. Aph. §. 312. (*r*) De raris quibusd. Hepat. &c. Observ.
(*s*) c. 4. cit. (*t*) Dissert. de Vuln. Hepat. §. 48.

tra nulli dubitationi obnoxium eft, fi Vefica altera, id eft urinaria, ita vulneretur, ut lotium intra ventris cavum ejiciatur; graviffimas (ut etiam cum fauciati funt ureteres) lethalefque demum hinc effe noxas. Neque enim femper urina omnis per vulnus exit, ut in Ruyfchii (*u*), Bohnii (*x*), Martini (*y*) Obfervationibus, donec incipiat per urethram excerni, per quam primo tempore nulla poterat. Sane interdum vulnus non ex adverfo, fed a tergo veficæ infligitur, ut in tertia quæ ab laudato Bohnio (*z*) producitur, hiftoria, in qua pertufum erat veficæ latus, itemque ut in ea ancilla de qua Alex. Camerarius (*a*), trajecto per mediam uteri fubftantiam, indeque per veficam pariter mediam plumbeo globulo. Itaque ad Uterum tandem pervenimus, cujus fauciati, præter hoc ipfum exemplum, alia reperies, in gravidis præfertim, in quibus certe quanto facilius vulneribus patet, tanto periculofius vulneratur. Eft inter Difputationes Chirurgicas ab Hallero collectas CXXXI. in qua (*b*) nonnullas huc fpectantes legere poteris Obfervationes. Quodcunque autem vifcus fauciatum eft, etfi indicia habeat fua, illudque in primis quod ex Anatome fuppetit, propriæ fedis; cavendum eft tamen, nequando ab hoc ipfo decipiamur, immemores varietatum quæ non raro occurrunt, velut in utero in alterum latus inclinato, aut in Colo præfertim inteftino a tranfverfa illa fede quam fuperius habere folet, deorfum magis, minufve inflexo, aut in jecinore, de quo fi non his ad te Epiftolis, at in I. Anatomicarum (*c*) quid aliter in aliis viderim, indicavi, ut in Adverfariis etiam II. (*d*) ubi & de ventriculo quid in quibufdam fufpicari oporteat, non reticui. Sed ut vifcera fingula eofdem femper fines fervarent; nonne ut altius exfpirationis tempore diaphragma eft, humilius cum infpiramus, ita jecur præfertim, & ventriculus illud fequuntur, eoque magis defcendunt, cum valentius infpiramus, cum ftamus, cum ab inedia ut inania funt vifcera jecur fuffulcientia, ita huic fulcrum quafi deeft, ejus defcenfui obftans, ficut alia ad te Epiftola (*e*) fcripfimus, de non unius tum Veterum, tum Recentiorum fententia: quibus addas infuper Cel. Viros Winslowium (*f*), & Swietenium (*g*), qui Cl. Garengeoti Obfervatione id confirmari, non dubitat, in jecinore hominis, cum ita fe haberet, inferius vulnerato. Hæc igitur omnia, aliaque ejufmodi attendere oportet: tum fiqua dubitatio eft; cum frequentioris fedis notitia, alia ex actione, & munere cujufque vifceris, & ex eorum quæ continent, natura deprompta indicia funt conjungenda. Ad eundem modum fanguifera vulnerata vafa fuo fe produnt fanguine, multo, fi majora fint, neque exitui e ventre quidquam obftet, profufo; plurimo, fi maxima, ut puta fi Aorta, aut vena Cava: quanquam citius vita definit, quam fpatii fatis detur ad dignofcendum. Majoris arteriæ, id eft Splenicæ, difciffæ Obfervationem habes ex Helwichio (*h*); Aortæ vero, illæfis antepofitis inteftinis, perforatæ ad ipfam in Iliacas divifionem ex Dillenio (*i*). Sauciatæ autem venæ Cavæ ex Hildano (*k*), & Paawio (*l*) legere exempla potes in Sepulchreto, huic autem ex Bohnio (*m*) exemplum addere venæ Iliacæ Internæ, ex quo ipfe intelliges, quid nonnunquam obftare ad tempus fanguini poffit, non ex ventre folum, ut modo dicebam, fed ex ipfa vulnerata vena effluxuro. Nunc ut ad meas redeam Obfervationes ad Ventris Vulnera attinentes, cum earum ultima fuerit quam in juvene Molitoris famulo habui; jam quafdam accipe quæ ad Ictus, & Compreffiones fpectant ejufdem Ventris.

39. MOLITOR alter, fed hic fenex, in lapidem cadens, ipfum latus offenderat Epicolicæ regionis dexteræ. Quam ob caufam, & quod tunc fanguinem, quamvis paucum, tuffiens expectorabat, in Nofocomium venerat. Quindecim amplius elapfis diebus, nulla interim ferme de re conqueftus, & quafi ob paupertatem, & infirmas etiamtum vires, ibi fubfiftens, interrogatus, fibi alvum adftrictam effe, dixit. Cum ea quæ ad folvendam per clyfterem immiffa erant, nihilque præterea, reddidiffet, dolores autem in ventre jam effe, & hunc turgidum, & quafi ut tympanitici tenfum nuper factum effe diceret; medicamentum quod Diatartarum vocant, mane datum eft unciæ pondere. Nihil egit, nifi quod nocte proxima fenex infcius quid alvo ejeciffet, fanguinem in lectulo multum dejecit, & vomitu fimul ea rejecit quæ cœnæ loco data fuerant. Mox animi deliquio, mox deinde morte correptus eft, eadem nocte paulo ante extremum Novembrem A. 1743. ABDOMEN ut triduum circiter ante obitum, fic trigefima ab hoc hora tumidum fuit; fed infuper exterius jam virens. Quo incifo, multa intus aqua, tametfi in pedibus nullum œdematis effet initium, deprehenfa eft. Hac exhaufta, reliqua ob teterrimi odoris gravitatem fic relicta funt horas aliquot. Quibus elapfis, ipfa quoque interior peritonæi facies jam viridis erat facta. Tunc quæ antea in oculos incurrerant, diligentius recognofcens, omentum vidi totum ad ventriculum retractum, & hunc quidem non diftentum, diftenta autem valde inteftina Tenuia, Ileum præfertim, idque in ultimis fpiris, ab incluso, ut videbatur, aere. Ejufdem Ilei finis, & Coli initium colore erant coccineo ad fufcum vergente, cum proximum Cæcum, & Vermiformis Appendicula, & Coli reliquum colore effent naturali; & tota hujus finiftra pars, Rectumque inteftinum valde contracta. Ea vero mufculorum Abdominis portio quæ Coli initio vicina fuerat, fugillata apparebat a facie interiore. Sed neque hæc, neque ea inteftinorum pars quam colore fuiffe, dixi, præter naturam, duri aliquid, aut tumidi habebant. Interiorem faciem inteftinorum examinare graviffimus odor prohibuit. Jecur pallidum, lien æquo major, mefaræi glandulæ non minutæ adeo fuerunt, ut pinguedinem diducere opus effet, ut in confpectum venirent. Thoracis utroque in cavo non minima copia inerat aquæ rubicundæ; in pericardio plus quam folet, fed neque multæ adeo, neque ita rubentis. Pulmo finifter aliqua ex parte nexus erat cum pleura; ipfe tamen, & dexter fani. Cranio fecto, & Craffiore meninge amota, fub Tenui nonnullis in locis animadverfæ funt aereæ paucæ bullulæ, tum fpecies illa cujufdam quafi *gelatinæ*. Vafa quæ per hanc meningem repunt, pleraque fanguine diftenta; fed illa magis quæ per latera Septi Lucidi: quin etiam e medullari cerebri fubftantia inter fecandum guttæ fanguinis exiftebant. Quæ tanto magis attendi, quanto minorem fanguinis copiam in ventris, & thoracis vafis majoribus animadverteram. Nihil aquæ in cerebri ventriculis, ipfumque fatis firmum, cerebellum autem valde laxum, laxiffimam Pinealem glandulam deprehendi, cum hæc, atque alia quæ hic memorare neceffe non eft, non ferius inciderem quam ipfo quarto a morte die.

40. Et hic quidem tardius ab ictu abdominis eft mortuus, citiffime autem alter in hac ipfa Urbe, fed circa annum, opinor, 1670. cum hic ftudiorum caufa tunc effet Jacobus Sandri, quem Bononiæ inter meos Præceptores fuiffe, alias tibi memoravi. Quod mihi is narrabat, totidem verbis accipe.

41. QUIDAM equi calce in umbilico ictus, illico, apoplectici inftar, concidit mortuus. DISSECTUS nihil aliud præter naturam oftendit, nifi fugillationem, & nigredinem inteftinorum, percuffo loco refpondentem.

42. Audienti hæc mihi adolefcenti in mentem venit Hildani (*n*) Obfervatio, Juvenis a refciffo umbilicali jecinoris vinculo mox cadentis, & citiffime morientis. Poftea vero cum ejus vinculi læfionibus neque rationem, neque plerofque Auctores multum tribuere, animadverterem; ea cogitatione fepofita, in alteram incidi, ad quam Bohnii (*o*), &

(*u*) Cent. Obf. Anat. Chir. 75. (*x*) c. 4. cit. (*y*) Commerc. Litt. A. 1731. Spec. 41. n. 3. (*z*) c. 4. cit.
(*a*) Act. N. C. Tom. 1. Obf. 160. verf. fin. (*b*) c. 1. §. 15. (*c*) n. 2. 11. & feqq. (*d*) Animad. 2. (*e*) 26. n. 25.
(*f*) Expof. Anat. tr. du bas Ventre n. 267. & feq. (*g*) Comm. in §. cit.
(*h*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obf. 120. fub A. 1698. (*i*) Dec. ead. A. 7. & 8. Obf. 166.
(*k*) Sect. hac 3. Obf. 25. §. 18. (*l*) Ibid. §. 19. (*m*) De Renunc. Vuln. Sect. 1. (*n*) Cent. 1. Obf. 53.

(*o*), & aliorum quos ipfe laudat, Obfervationes, & quædam præterea Benivenii (*p*), videbantur excitare, ictuum videlicet abdominis homines proftrantium, & fubito etiam extinguentium propter vehementiffimam diaphragmatis, ut ille exiftimat; concuffionem, & convulfionem, unde fuffocatio, & afphyxia contingant. Attamen cum ictus de quibus ipfe loquitur, non ad umbilicum, fed ad epigaftrium fpectent; ob hanc rem, aliafque nonnullas ego quidem affenfum fuftineo; arbitrium autem tuum efto.

43. Ad violentas abdominis Compreffiones illa præ cæteris attineret quam Ciliarius pertulit ab rhedæ rota, per ventrem acta, unde graviffima incommoda, & maximum omnium quæ vidi, arteriæ Magnæ aneurysma provenere; nifi eam hiftoriam Epiftola ad te XL. (*q*) defcripfiffem. De Vulneribus autem, Ictibufve Lumborum, quo Obfervationes fpectant Cl. Virorum Verdriefii (*r*), & Quelmaltzii (*f*), cum in præfentia nulla mihi ex meis in promptu fit, non una autem earum fit quæ ad Vulnera, Compreffionefve Artuum fpectant; ad has tranfibo.

44. VIR rufticus, non malo corporis habitu præditus, dum circa lignum operatur, plura ex hoc fragmenta palmæ dexteræ alte infigit, vulnere interftitio illi ferme refpondente quod eft inter metacarpi offa, indici, medioque digito fubjecta: nec nifi poftquam convulfivis totius ejus artus motibus correptus eft, Medico, Chirurgove fe oftendit. Itaque octavo circiter ex quo vulnus fibi inflixerat, die huc denique in Nofocomium defertur. Sanguis tunc primum e finiftro brachio mittitur, oleum e dulcibus amygdalis recens expreffum datur, oleum refinæ terebinthinæ in vulnus infunditur, dexter artus, & Spina linimentis quæ adverfus nervorum diftentiones faciunt, inunguntur, fragmenta ligni quædam e vulnere educuntur; fed incaffum tum propter id quod mox dicetur, tum etiam quia mali tandiu prorfus neglecti vis altiores radices egerat, totufque ille artus creberrimis convulfivis motibus furfum manifeftiffime retrahebatur. Igitur intra horam ex quo illuc delatus fuerat, quadragefimam vivendi finem fecit, cum ibi Difcipulis ftructuram humani corporis in cadaveribus aliis oftenderem; ad extremum enim fpectabat menfis November A. 1742; itaque hoc quoque ufus fum. Nunc cætera, ut confuevi facere, prætermittam: eaque dumtaxat quæ ad vulnus, aut ad alia attinent minus fecundum naturæ modum fe habentia, commemorabo. MANUS, & brachium non valde erant tumida. Vulnus orificio erat angufto, & ad circuli formam accedente; adeo autem profundum, ut per illud offium quæ dixi, interftitium, ad manus dorfum propemodum perveniret, palmari tendinea expanfione, & huic fubjecto Adducente pollicem mufculo, & Interoffeis pertufis, nedum Lumbricali; tendinibus autem Flectentium fecundum, & tertium digitorum illorum articulos, tum nervo fecundum vulneris latus, ut vidi, pergente, facile, ut ex iis intelliges quæ continuo dicentur, infuper læfis. Dum enim vulnus ea libertate quæ Chirurgis in vivo permiffa non fuiffet, penitiffime examinaremus; ligni fragmentum parallelopipedi forma, tenue quidem, fed longius tranfverfo apice minimi digiti, dimidio autem minus latum, alte adeo abditum, atque ita intrufum, infixumque deprehendimus, ut non nifi vi illata iis quos diximus, Flectentium mufculorum tendinibus, eximi fine difficultate potuerit. Eo igitur fragmento, dum fubiit, illos tendines male habitos fuiffe, intelligis, poftea autem quam fubierat, pus quod paucum, & ichoris fere fimile e vulnere exibat, coercendo, acrius ob moram reddidiffe, eoque aptius ad illos tendines, aut certe ad illum nervum, dum fenfim, fenfimque exftillaret, vellicandum. Erant venæ paffim tum internæ, tum externæ fluido, atroque fanguine diftentæ, quod Thoracem, & Collum, & Caput diffecantibus facile fuit animadvertere, indeque etiam proclivius fuit cognofcere, Cephalicam venam in finiftro artu non modo infra, verum etiam fupra cubitum defuiffe, nifi quod fupra, leviffima, tenuiffimaque ejus adumbratio vix per accuratam attentamque diffectionem reperta eft. Capite a vertebris abfciffo, nihil aquæ ex harum tubo defluxit, nihilque item de ea fuit in cerebri ventriculis, in quibus Choroides plexus ex fufco ruberrimos confpexi, ut fanguifera paffim quamplurima vafcula in medullaris Cerebri fubftantiæ diffectione. Ipfum autem, & Cerebellum, & Medulla, & nervi jufta erant firmitudine.

45. Dum has tibi defcriberem graviffimas, lethalefque convulfiones, quæ profundo manus vulneri fucceffere, earum venit in mentem quæ poft leve vulnufculum advenerunt digiti Indicis, per fe quidem non ita graves, fed graviores quam erant, vifæ tum ob ea quæ adjuncta habebant, tum propter animalculum, a cujus morfu nihil ejufmodi expectabatur. Generofa inter Veronenfes Virgo, annos fexdecim nata, cum haud fecus ac illa civis fui Catulli (*) Lesbia, pafferculum aleret quicum lufitaret, dum ex humero dextero, in quem forte infiluerat, auferre vellet finiftra manu, improba beftiola roftri ictu vehementiore digitum indicem fimul momordit, & fauciavit in ipfa articuli primi, & fecundi junctura a parte exteriore. Præter communia integumenta, nervei aliquid tum fuiffe laceratum, idem indicavit digitus, qui continuo fe flexit, ampliufque extendi, aut moveri non potuit: eoque minus mobilis factus eft, cum mox in vulnufculo pus fieret, dolore aucto, & manu quoque contracta, & intumefcente. Huc febricula acceffit dierum aliquot. Quæ tamen, & omnia quæ dixi, cum manus, tum digiti mala celeri, & felici, ut videbatur, curatione fublata funt. Sed vix hæc erant confecuti, cum ecce tibi ipfo quartodecimo ex quo digitus fauciatus fuerat, die repentinus tremor a pedibus, mox a manibus coortus, indeque fenfim per univerfum corpus propagatus, Virginem corripit, periculofam, longamque fyncopem afferens: qua foluta, non propterea tremores quieverunt; fed cum gemitu, & aliquo interdum ululatu conjuncti, plures perftiterunt horas, donec apertis tandem oculis, & laxata quæ ad fuperiorem adftricta erat, inferiore maxilla ad fe rediret, omnium quæ fibi contigiffent, prorfus ignara. Brevi autem interjecta quiete, rurfus eodem ordine omnia reverterunt, levius quidem, & multo brevius, fed crebro adeo vexantia, ut quotidie fexdecim, aut duodeviginti infultus numerarentur. Jamque fex dies ad hunc modum res perftiterant, cum per litteras, quæ hæc narrabant, confulti fumus pridie Kal. Sextiles A. 1743. Non perplacuit quidem nobis, Aphorifmos Hippocratis (*t*) recolentibus, febrem eo in cafu per corticem Peruvianum fuiffe abactam, vulnufculum autem tam cito ad cicatricem perductum, recordantibus, Celfo (*u*) vifum effe fecundum lectionem quam alias (*x*) retinendam oftendimus, *omnem fere morfum habere quoddam virus*, idemque ob graviffima fymptomata quæ anferis quoque, & galli morfus excepere, Matthiam Tilingium (*y*), Jo. Georgium Sommerum (*z*), & ante hos Joannem Schenckium (*a*), hunc ex Baccii, illos ex propriis Obfervationibus cenfuiffe. Attamen cum hos omnes morfus aut manibus, aut digito, quemadmodum in propofito cafu, illatos fuiffe, animadverteremus, partibus quæ aut quia tot tendinibus inftructæ funt, aut quæcunque alia fit verior caufa, certe vel fine ulla virulenta infectione laceratæ, & contufæ magnis fæpe, & vehementibus malis obnoxiæ fint; ea refpondimus, quæ five infultus a citius occlufo vulnufculo, five hujus tantummodo occafione non aliam quam in hyftericis, originem habuiffent, quippe in Virgine fanguineo temperamento ad melancholicum inclinante, & fucci plena, neque tamen pro humorum copia fatis per uterum fanguinis fingulis menfibus excernente, ea, inquam, refpondimus quæ opportuna effe poffe, credidimus. Sive autem eorum ope, five ætatis, ac naturæ viribus ea omnia conquieverint, certe

(*o*) De Renunc. Vuln. S. 1. & S. 2. c. 3. (*p*) De abdit. & c. morbor. caufis c. 110. in fin. (*q*) n. 26.
(*r*) Act. N. C. Tom. 1. Obf. 86. (*f*) Differt. de Pingued. §. 17. in fin. (*) Carm. 2. & 3. (*t*) S. II. 26. & IV. 57.
(*u*) De Medic. l. 5. c. 27. (*x*) in Celf. Epift. 1. (*y*) Eph. N. C. Dec. 2. A. 2. Obf. 75. (*z*) Dec. ead. A. 10. Obf. 83.
(*a*) Obf. Medic. l. 7. S. 1. Obf. 13. in fin.

certe nullam poſtea iis de rebus querelam accepimus.

46. LANARIUS cum Lanario, patruo, an avunculo, certe conſanguineo, rixabatur. Multo mero epoto uterque calebat, ut III. Idus Novembris plerique plebejorum hic ſolent; erat enim is dies, A. 1745. Noctu denique a verbis ad arma ventum eſt. Primus forte cadit, quippe claudus artu dextero. Alter jacentis femur ſiniſtrum cultro vulnerat, atque adeo tranſverberat. Cultri enim mucro paulo ſupra genu a latere anteriore interno ſubiens, a latere poſteriore externo prodierat. Ingens continuo per utrumque vulneris orificium fit ſanguinis effuſio, quæ, ut nox erat intempeſta, ab iis qui aderant, non modo inhiberi non potuit, ſed ne retardari quidem tantiſper, ut intra ſex ſeptemve horas virum, denique in Noſocomium illatum, non abſumeret. CADAVER macrum, ſed intra ſanitatis modum, ſtudiis erat noſtris opportunum, tempus autem anni haud importunum. Itaque Idibus, & diebus inſequentibus diligenter perſecuimus. Sed alia quæ adnotavimus, in alia Scripta, ipſius autem claudicationis perſpectam cauſam in alias Litteras (*b*) rejicimus. Nunc cætera adſcribemus. Et primum accurate adaperto vulnere, tantæ ſanguinis effuſionis cauſa in conſpectum ſe dedit. Cruralem enim arteriam, ad poplitem contendentem, ſociamque ejus venam, magna ex parte in tranſverſum inciſas deprehendimus. In Ventre porro omentum moderate pingue, a dextris erat ſiniſtriſque ad ventriculum retractum: hic vino plenus; nullum tamen chyliferum vaſculum per meſenterium, aut per inteſtina repens uſquam occurrit. Ex quibus Tenuia, uno excepto Duodeno, ex cinereo fuſca: Coli pars quæ in tranſverſum ducitur, tota, & partium utrinque proximarum portio, ferme ad digiti pollicis tenuitatem contracta. Fellis veſicula quoque contracta erat; idque non ſolum pauca, quæ inerat, bilis oſtendebat, ſed & fovea ad illam excipiendam in jecinore excavata, quæ, cum reſpondere latitudine debuiſſet, multo erat quam ipſa, latior. Renes grandiores, Lien parvus, & inſolita quadam figura, nec minus tamen quam illi, ſanus; niſi quod mihi inter diſſecandum paulo firmior viſus eſt, quam deberet. In Thorace pulmones, cætera ſani, adeo in ſe concidentes, vix ut ullos minori volumine vidiſſe meminerim; ſed dexter magis, ut qui ſumma tantum parte per laxam, nec valde latam membranam alligatus erat ad pleuram, cum ſiniſtri latus magna ex parte eſſet ad illam arctius annexum. Quod ſic concidiſſent, & colore tamen eſſent; ſi poſteriorem faciem, ut par eſt, excipias; ex cinereo albicante, cauſa erat exigua omnino copia ſanguinis, quam in vaſis quidem majoribus tum ventris, tum etiam thoracis ſuperfuiſſe, animadvertimus; nam pulcherrimo alioquin erant colore muſculi. Sed & cor prorſus erat ſanguine vacuum, vix ut in auricula dextera parvulus eſſet grumus. Hic ad polypoſam concretionem vergebat; cum quidquid alibi reſtabat ſanguinis, eſſet fluidum.

47. Si ab impoſito vulnere peritus Chirurgus ſtatim adeſſe potuiſſet, & vinculo quod torcular vocitant, femur ſupra vulnus adſtringere; tandiu ſaltem hominem ſervaſſet, ut liceret de artu amputando cogitare. Nam tranſverſa tum arteriæ, tum venæ magna ex parte inciſio rationes curandi alias inutiles reddidiſſet, quæ prudenter a Cel. Heiſtero (*c*) non ſolum propoſitæ, ſed & feliciter in uſum tractæ ſunt, cum fere ibidem arteria hæc, at ſecundum longitudinem, eſſet vulnerata. Neque ejuſmodi inciſio cum tanta ſanguinis fluiditate conjuncta, poterat vel miſeram illam ſpem præbere, ut grumoſus ſanguis, quemadmodum in ejuſcemodi caſu ex Sepulchreto (*d*) intelliges vidiſſe Bartholinum, vulnus ad aliquot dies obturaret. Cæterum quod ad vulnera vaſorum attinet, in utriſlibet artubus curationem aut nullam, aut non ſine amputatione admittentia, legeſis plures Obſervationes in libro *de Renunciatione Vulnerum Lethalium* (*e*) ab Joanne Bohnio productas: quem eximium ſane Virum a me ſæpe adeo in his Litteris eſſe laudatum, non miraberis, ubi vel exemplorum quæ propoſuit, numerum, vel de his perpetuum in Sepulchreto ſilentium animadverteris, vel demum noveris quid ejus memoriæ debeam, qui mihi, præter cætera, ſuis cum libris aliis, hunc ipſum quoque ſenex adoleſcenti benigne miſerit.

48. Ad violentas Artus Inferioris Compreſſiones caſus videtur attinere cujuſdam Adoleſcentuli, qui in Noſocomio deceſſit S. Mariæ de Morte, diſſectuſque eſt, cum ego Bononia forte tranſirem inter initia menſis Junii A. 1709.

49. ADOLESCENTI annos nato ad duodeviginti plauſtri rota ſuper imum fere ſiniſtrum calcaneum ducta, nullam aliam attuliſſe noxam videbatur, niſi quod communia avulſerat integumenta. Dum levis ad ſpeciem noxæ curatio feliciter procederet; ecce poſt dies aliquot collum, & dorſum rigida fiunt; ut quaſi tetani quodam genere correptus, artus quidem movere poſſet, collum autem, dorſumque non poſſet. Huc illud acceſſit, ut per intervalla vehementiſſimis totius corporis tremoribus concuteretur. Quibus omnibus ad viginti, & amplius dies ad hunc modum, ſana ſemper mente, perſiſtentibus, cum lumbricum teretem vomuiſſet, creſcente ſenſim ſtertore vivere deſiit. PES, ſub veſperam inſpectus diei ejuſdem quo erat mortuus, calcaneum ferme jam ſanatum oſtendit. Abdomine, quod turgidum erat, diducto, conſpecta eſt pauca aqua effuſa, inteſtina autem omnia, & ventriculus ſana quidem, ſed valde aere diſtenta. Intra Colon, propter Appendiculam Vermiformem, lumbricus teres mortuus. Thorax quoque in ſiniſtro cavo paucam habuit aquam effuſam, illius autem pulmonis poſteriorem partem duram, & ex ſubſtantia hepaticæ ſimili. Concretiones polypoſæ erant in vaſis Magnis, & cordis ventriculis, in quorum dextero ſanguis quoque cum aereis bullulis. Cranio reſecto, in Laterali Sinu dextero Craſſioris meningis ſanguis concretus, in altero fluidus conſpectus eſt, nec ſine bullis etiam majuſculis. Bullæ quoque plurimæ ſub Tenui meninge, præſertim ad ſiniſtrum cerebri anteriorem lobum. Aqua præterea ſub eadem; cujus aquæ ſapor nonnemini qui guſtare voluit, viſus eſſe nullus, aut certe vix leviſſime ſalſus. In ventriculis cerebri aqua non pauca. Nec pauca effluxit e vertebrarum tubo, præſertim cum lumbos, & os Sacrum attolli juſſiſſem. Laxum cerebellum, firmum cerebrum: & quæ per hujus ventriculos repebant vaſa ſanguifera, plexuſque Choroides minime albicabant.

50. Quod cenſuit Valleſius (*f*) ſuper illo Hippocratis Adoleſcente qui cucurrerat per viam aſperam, indeque *doluit calcaneum maxime inferna parte*, qua, & vicinia nigra facta, *dies* omnino *a curſu vixit viginti*, & quod item Augenius (*g*), cum de pluribus loqueretur, qui levi ex vulnere perierant, & nominatim de M. Sobrirantio *ex plaga in calcaneo admodum exigua inflicta*, *præter omnium ſpem decimaquarta mortuo*, nimirum ab levibus exterioribus ejuſmodi cauſis nihil, niſi occaſionem, a malo autem corporis apparatu, ſuccorumque malignitate gravia ſymptomata, ipſamque adeo mortem oriri; idem facile videbitur tibi in hoc caſu ſtatuendum: idque eo magis, quod lumbrici, & tam cita aerearum bullarum ex ſanguine, & humoribus evolutio accipi pro indiciis poſſunt pravæ horum diſpoſitionis, ſive, ut Majores loquebantur, putredinis. Equidem indicia ejuſmodi non contemno, ab Hippocrate ipſo (*h*) deducta, ubi *mori homines ab omnis generis vulneribus*, ſcripſit, & *nulla re gravibus*; tamen *neque hæc admirari oportere ....*, *illud expendendo*, *quod .... corpora hominum plurimum differunt*. Præterea nec illud Valerii ignorare me, noſti, qui tibi alias (*i*) commemoraverim: *ſine vitæ noſtræ variis & occultis cauſis expoſito*, *interdum immerentia ſupremi ſati titulum occupare; cum magis in tempus mortis incidant*, *quam ipſa mortem* accer-

(*b*) Epiſt. 56. n. 14. (*c*) Diſſert. de Arter. Crural. Vulner. n. 6. & ſeqq. (*d*) Sect. hac 3. Obſ. 26. §. 8. (*e*) Sect. I.
(*f*) Comment. in l. 5. Epidem. n. 47. (*g*) Tom. 1. l. 9. Epiſt. Medic. 2. vel potius 3.
(*h*) Prædict. l. 2. n. 19. & 20. apud Marinell. (*i*) Epiſt. 26. n. 14.

accersant. Denique in his ipsis Litteris (*k*) cum de vulnusculo scriberem Virginis illius Veronensis quod gravia sunt consecuta symptomata, quantum istiusmodi indiciis tribuam, videre potuisti. Attamen siquis forte in hoc, illoque casu tum naturam partis spectet quam externa læsit injuria, tum genus symptomatum perpendat quæ accesserunt, convulsiones videlicet, unde esse potuerunt pleraque omnia non modo quæ in illa Virgine, sed etiam quæ in hoc Adolescente acciderunt; constrictis enim hic illic vasis, & lymphæ, ac sanguinis motu diutius retardato, tum syncope, tum aquæ effusiones, tum pulmonis inflammatio facile fiunt; siquis, inquam, hæc spectans, malit ab extrinsecus accedente causa aliquanto plus quam horum occasionem repetere; non pertinaciter refragabor. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA LV.

Sermo est de Ulceribus, & Sphacelo.

Sectionis quæ sic inscribitur, & libro hoc IV. Sepulchreti Quarta est, cum initium ducatur ab Achoribus, & Tinea; non satis apparet, cur non eadem comprehendantur illæ quoque Observationes Lepræ, & Psoræ, & Tineæ ipsius, quarum alias demum invenies principio Sectionis XI. unam autem prope finem Sectionis XII. (*a*). Causa autem certe non fuit, ne prolixior æquo foret Sectio hæc IV; siquidem & illæ quæ alio rejiciuntur, Observationes paucæ sunt, & brevis hæc Sectio est, præsertim si Scholia demas, & de Observationibus tredecim quæ sub numero X. proponuntur, decem alibi jam antea productas, ex iisdem unam *(b)* bis positam hic fuisse, animadvertas. Quæ idcirco memorare volui, ne forte mireris, vix aliquas superesse nobis, nullam repetere volentibus, quas hac Epistola scribamus.

2. Ut enim ab Achoribus nos quoque, & a Scabie capiamus initium: si forte scire aves, quænam a Valsalva, aut a nobis reperta sint in corporibus quæ his fuerant vitiis infecta; in Epistolis X. (*c*) XVI. (*d*) XXXVIII. (*e*) XLI. (*f*) in aliisque facile invenies. Quæ relegens, velim animadvertas, iis ulcusculis aut per se, aut per inunctiones quasdam siccatis, Infantem ex convulsionibus, Virginem ex hydrope thoracis, & pericardii, Mulierem ex acuta febre, & tympanite, Juvenem ex urinæ suppressione periisse; mortis autem causam ex occlusione ulcusculorum extitisse, quæ cum manantia, morbos arcerent, aut, quod in Infante, & Muliere manifestum erat, etiam tollerent; siccata, stimulantes quæ per ipsa antea ejiciebantur, particulas, noxiumque humorem in sanguine cohibebant, effusum mox in omnibus ferme aut inter meninges, aut in ventrem, aut in thoracem, quem subcœrulea aqua plenum in Virgine deprehendi. Incides etiam initio Epistolæ XVIII. (*g*) in Sutorem cujus erat corpus minuta scabie fœdum. Ibi autem fac tecum reputes, si quis hanc inunctione abigere forte voluisset, quanto magis, sic cohibitis erodentibus corpusculis, aucturus fuisset vitia laxati, extenuatique parietis ventriculi cordis sinistri, & Magnæ, huic annexæ, luridæ intus, & inæqualis arteriæ: idque eo facilius credes, si quid ex represso herpete Trombellio (*h*) acciderit, nunc veniet in mentem. Porro cum Observationibus illis Valsalvæ, & nostris convenire videbis quæ initio IV. hujus Sepulchreti Sectionis proponuntur, altera (*i*) in bimulo Principe, cui cum achores prorsus evanuissent, cruenta aqua, pro illo corpusculo non pauca, inventa sub cranio est, altera (*k*) in fœmina quæ tinea lotionibus sanata, cerebri hemisphærium habuit putridum, & ichore citrino refertum. Ad quas, si velis, aliæ non deerunt quas addas, duæ præsertim, altera ex Schulzio (*l*), ostendens, quot, & quantæ viscerum labes exceperint gravem, humidam, diuturnam scabiem, remedio externo retropulsam, altera ex Lanzono (*m*), quæ monstrat vitia in cerebro, diaphragmate, jecinore inventa, cum acris tinea, & fœda scabies per inunctionem sublatæ essent.

3. Sed vel sine cadaverum dissectione quotus quisque Medicus est qui ex retropulsa scabie, aut achoribus interna, externave mala sæpe extitisse, non viderit? Meministi, Valsalvam (*n*) pro tumore consultum esse, qui seu vera ad genu exostosis esset, sive eam mentiretur, illi certe de qua loquimur, causæ successerat. Ab eademque causa quos externos, internosve morbos Gerbezius (*o*) viderit, in hisque malignas febres, quas, nec semel, Lanzonus (*p*), & lethales quidem, adnotavit, itemque ut asthma observaverit Dethardingius (*q*), Cummius (*r*) autem, ab ipso indicatus, apoplexiam, eorum inspectis Observationibus cognosces. Quamplurimas addere facillimum esset, si aut opus foret, aut non essem alias infra (*s*) commemoraturus. Quamobrem cum ipse quoque meas hic producere non paucas possem; duas, haud amplius, proferam, ambas uno mense Februario A. 1710. in Viris duobus, meis Generosis Civibus, habitas. Alteri manantia capitis ulcuscula, eorum prorsus similia quæ achores in infantibus vocamus, a frigidi nocturni aeris injuriis siccata erant, cum octo vix diebus exactis, maligna febri correptus est, vomitionibus, & denique singultu stipata, in qua etsi pulsus valde infirmi erant, & præter ea quæ dixi, prava alia non deerant symptomata, ipse tamen bene semper sibi habere videbatur: ex eaque, frustra seniore ejus Medico, & me quoque diebus novissimis accersito, quæ opportuna viderentur, præstantibus, nono morbi interiit die. Alter persimili, si cutis erosionem, & crustas spectares, affectione laborans, quæ brachia primum, mox crura quoque, denique & partes nonnullas alias cruciabat, cum de consilio nescio cujus indusio usus esset, suffitione sulphuris medicato, cutis quidem morbum omnem propemodum abegerat, simul vero rheumaticis universi corporis doloribus prehensus fuerat cum febre conjunctis, qui non modo noctu quiescere, sed & interdiu se de latere in latus convertere prohibebant, quin vel linguam ipsam, & gulam afficere incipiebant. Occursum est a nobis cito, & diligenter. Sed tamen, nisi natura adjuvisset, retropulsam materiam partim ad cutem, partim ad intestina quo per se vergebat, expellendo, neque intra mensem solutos dolores, neque intra ver proximum persanatam cutem facile vidissemus, neque ægrum deinde sospitem ad extremam usque senectutem provectum. Verum nemini Medicorum, ut dixi, ejusmodi casus non occurrerint ex illo usque tempore quo primus omnium Hippocrates (*t*) Atheniensem illum memoravit, qui prurigine toto corpore vehementissime cruciatus, eaque cutis crassitudine, & aspectu, ut lepram referret, cum balneis calidis quæ in Melo sunt, usus esset, *a pruritu quidem, & cutis crassitudine liberatus est, verum hydropicus factus, mortuus est*. Earum autem balnearum aquas fuisse sulphureas, Martianus (*u*) censebat, & certe Plinius (*x*) sulphur *nobilissimum in Melo insula*, Dioscorides (*y*) autem *plurimum gigni* tradiderunt.

4. Hæc, atque ea præsertim quæ de morbis commemora-

(*k*) n. 45. (*a*) in Additam. Obs. 6. (*b*) §. 6. & 8. (*c*) n. 9. (*d*) n. 34. (*e*) n. 22. (*f*) n. 4.
(*g*) n. 2. (*h*) Epist. 26. n 39. (*i*) Obs. 1. §. 1. (*k*) Ibid. §. 2. (*l*) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 231.
(*m*) Eph. eorund. Dec. 3. A. 9 & 10. Obs. 113. (*n*) Epist. 50. n. 13. (*o*) Eph. cit. Dec. 3. A. 2. Obs. 167.
(*p*) Ejusd. Dec. A. 9. & 10. Obs. cit. 113. & Obs. 16. (*q*) Append. ad Dec. 3. A. 5. & 6. n. 8. in Obs. Parallel. ad Obs. 58.
(*r*) Dec. 1. A. 1. Obs. 58. (*s*) n. 7. (*t*) Epid. l. 5. n. 4. apud Marinell. (*u*) Annot. ad hunc Hippocr. locum.
(*x*) Nat. Hist. l. 35. c. 15. (*y*) De Medic. Mat. l. 5. c. 83.

moravi scabiem consecutis inunctionibus abactam, eo te facile adducent, ut ex me quæras, quid igitur sentiam de minutissimis animalculis, quæ ætate nostra cum animadvertissent perindustrii Viri, & unicam scabiei causam esse, docuissent, docuerunt quoque, prætermissa interna curatione, quocunque anni tempore, sulphureis, aliisve quæ ipsa interimerent, exterius adhibitis esse exterminanda; sic enim sublata causa, cito, & tuto scabiem evanescere, nullo incommodo, nedum morbo, insequente. Ego vero; ut ingenue, quemadmodum solitus sum, tecum loquar; primum admonebo, ne eruditis Viris plus tribuas, quam sibi sumunt. Nam quod ad inventum attinet, nihil facilius est, quam ostendere, animalcula illa vel multo antiquioribus, quam ipsi agnoscunt, fuisse jam nota. Non iis Scriptoribus dico quos ab nonnemine objectos esse video ex Daniele Sennerto (z), ubi de Vermibus Dorsi verba facit, & multo minus iis qui Venam, ut vocant, Medinensem olim memorarunt, post Velschium (a) a Wepfero quoque confirmatam, ut ex superiore III. Sepulchreti Sectione (b) intellexeris. Sed iis dico qui longe minora, & certe breviora animalcula, ejusmodi verbis memmoravere quibus Abinzoar apud Joannem Langium (c). *Sunt enim Syrones*, inquit Abinzoar, *pedecelli, Arabibus assoabat dicti, qui subter cutem & ad manus, & crura serpunt: pustulas quoque aqua plenas sub cute, ubi delitescunt, excitant: qua dissecta, prorepunt animalcula tam parva, ut vix visu, quamvis perspicaci, ægre deprehendi possint*. Formam quoque ipsorum aliis antea fuisse microscopii auxilio non incognitam, cum Borelli Observationes indicant a Velschio (d) commemoratæ, secundum quas Sirones *testudinum effigies repræsentarunt*, tum præsertim Ettmülleri illa confirmat Sironum Observatio quæ Lipsiæ I. Actor. Erudit. Volumine (e) proposita, præterquam alios nominat qui prius viderint, animalcula ipsa sic descripta exhibet, & delineata, ut descriptio, & pictura perfectiores quidem paucis post annis reddi potuerint, sed tanquam novæ prorsus in medium proferri non potuerint. Potuerunt quoque præclaris explicationibus plura illustrari quæ ad scabiei originem, multiplicationem, facilemque tum per contactum communicationem, tum per certa, exterius adhibita, remedia curationem, ad aliaque attinent de hoc genere. Sed dum curatio ista exterior, interiore omissa, commendatur, videtur his doctis Viris idem accidisse quod Helmontio (f) illam pariter laudanti, hanc improbanti. Helmontius enim etsi præter scabiem ab attactu, eam quoque agnosceret quæ sponte oriretur (g); tamen utriusque ut eandem indolem, sic idem semen, sive fermentum in cute dumtaxat statuebat. In qua una tanto magis hi hærere morbum omnem, constituunt, quod in illa una ista nidulantur animalcula, quæ si nulla in mundo essent, nullam quoque scabiem fore, affeverant, ut quæ nunquam corripiat quenquam, nisi aliunde nactum ista animalcula. Igitur ex istiusmodi dogmatibus quid utrorumque Auctoribus partim veri, & utilis, partim minus veri, minusque tuti in curatione docere contigerit, videamus.

5. Medicus prudentissimus, idemque doctissimus Ballonius (h) cum super cutis affectionibus in dogmata quorundam incidisset cum illis consentientia de quibus modo dicebamus; ratione, experientia, & Hippocratis doctrina fretus, tria cutis affectionum genera caute inter se ita distinguenda esse, censuit, ut aliæ sint tamquam cutis ipsius morbi, aliæ tanquam interiorum partium abscessus, aliæ tanquam inter utrasque ambigentes. Neque signa per quæ singulas internoscamus, prætermisit: neque dubitavit, ubi cutis tantummodo morbi sint, *tunc in externum illud vitium incumbere oportere, non lacessitis per medicamenta purgantia partibus intestinis*. Quin huc facile pertinere, indicavit, *latas* illas Simonis *pustulas*, quem Hippocrates (i), *ubi ad ignem inungeretur, aut calida lavaretur, opem sensisse*, scripsit; *vomitum* autem *non profuisse*. In primis vero ad propositum facit quod ad verba illa Ballonii adnotatum leges (k): *Dum quis cum scabioso concumbit, & cutis inficitur, malum hoc vere cutaceum est, & superficiaria curatio esse debet*. Vides igitur, quid veri, & utilis sit in una illa externa curatione, interna prorsus omissa, cum sanus aliquis a scabiosi, aut linteorum ejus, vestiumve attactu scabiem paulo ante contraxit. Sed vides simul, quid minus veri, minusque tuti ista eadem haberet curandi doctrina, si scabies non cutis unius morbus esset, sed aut abscessus, aut abscessus simul, & cutis morbus. Neque enim facile assentiendum est, cum scabies nunquam, nisi a scabiosi contactu, ab ejusve animalculis nasci dicitur. Num ab illuvie? num a pravis cibis, potionibusve nunquam nascitur? Certe aliter plerisque videtur Medicis, & in his Sennerto, quem Epistola in Samonicum II. laudavi, ipsique Samonico (l), si quod ibi ostendere, & explicare studui, revera scripsit,

Illotus sudor, vel copia inutilis escæ
Sæpe gravi scabie correptos asperat artus.

Num a morbis non oritur quibusdam gravibus, diuturnisve, crisis instar? Num; ut cæteras omittam causas; ab lanarum contrectatione morbidarum ovium? Sane quod Venetiæ olim, aut proximæ huic regioni acciderat, de ejusmodi velleribus loquens, narrabat Virgilius (m),

.... invisos si quis tentarat amictus;
Ardentes papulæ, atque immundus olentia sudor
Membra sequebatur.

Sed non fuit illa proprie scabies. Fateor. Cutanea tamen erat infectio. Quo autem modo illa gravissima communicabatur; cur non & levior possit? Quin Cl. Werlhofius (n), variis Observationibus adductus, se libenter crediturum, scribit, *scabiem humanam veram ex lana ovium, quibus parum absimile malum per pasturæ vitia ubivis frequentissimum est, primario subnasci*; cum enim laneis indumentis fere omnes, & diu utamur, *forsan vix pauca esse quibus non ab impurioribus ovibus, aut imperfecte sanatis aliquid immistum sit*: & *fortassis opifices lanificiis occupatos ideo maxime his malis laborare*. Ettmüllerus autem filius Programma ediderat Lipsiæ A. 1731. *de scabie ejusque ortu ab impura lana* (o), quo eadem scripsisse, opinor, quæ anno eodem super eodem argumento edenda misit ad Cæsaream Nat. Curios. Academiam (p), pustulosam cujusdam puellæ scabiem ab lana repetens, qua pro stragulis se noctu obtegebat, cujus lanæ pars esset scabiosis ovibus tonsa. Ibidem Coschwizium laudat, qui ob laneorum pannorum tractationem sartores præ aliis hoc morbo inquinari, dixerat. Neque Æliani verba reticet, *quod qui lanam ovis a lupis dilaniatæ pexerit, atque ex ea vestem confecerit, scabiem provocaturus sit ei qui illa vestietur*, an quia ejusmodi ovis ob graviorem scabiem infirmior, aut cæteras sequi impotens, aut a cæteris, ne has quoque inficiat, abacta, sic in lupos facile incidat? Nec quia in hac Civitate, in qua tot homines lanificio operam dant, rarius aliquis, vel ex iis ipsis, occurrat scabiosus; ideo Cl. Virorum conjecturæ spernendæ sunt. Alia enim aliis in regionibus pabula sunt, aliæ aquæ, & aliæ fortasse in seligendis, purgandisque lanis rationes: & nunc certe in Venetia siqua gravior ovium cutem prehendit infectio, non modo earum lanæ rejiciuntur; sed nequis facere fraudem posset, ipsarum cadavera suis cum lanis *humo tegere*, ut Virgilius (q) ait, *ac foveis abscondere*, consilium fuit quod Supremo Venetiarum Magistratui, præfecto publicæ saluti, obtulimus, cum super hac re hujus Eximii Medicorum Collegii nomine A. 1724. responderemus.

6. Sed quid, inquis, si ovium scabies ipsa quoque ab animalculis esset quæ per lanas in homines traducerentur? Nolo quærere, num post tot lanarum expurgationes, quæ ab earum infectoribus etiam adduntur, vivere illa possint, cum certe pereant humana in scabiosorum linteis per lotrices expurgatis. Malo te vicissim rogare, ut ad ea respondeas quæ ex Hoffmanni

(z) Medic. Pract. l. 2. P. 2. c. 24. (a) Exercit. de Vena Medin. (b) ad Obs. 26. Schol. n. V. (c) l. 2. Epist. Medic. 42. (d) Exercit. cit. c. 7. (e) A. 1682. M. Septembr. (f) Tract. 45. inscripto Scabies & cæt. (g) Ibid. n. 11. (h) Epid. & Ephem. l. 1. Constit. Hyem. A. 1574. (i) Epid. l. 6. S. 2. (k) n. 10. (l) De Medic. Præcept. c. 6. (m) Georg. l. 3. in fin. (n) Disquis. de Variol. c. 4. adnot. 54. in fin. (o) apud Haller. in Access. ad P. 9. Meth. Stud. Med. Boerh; imo nunc ab eod. exhibit. inter Disput. ad Morbor. Hist. sub n. CXCIII. (p) Act. Tom. 3. Obs. 50. (q) loc. cit.

ni (*r*) ; & Junckeri (*ſ*) certis quibuſdam Obſervationibus conſequuntur. Scribit ille, ortam eſſe ſcabiem ex intempeſtivo acidularum aquarum uſu. Docet alter, *ſuccum betulæ majore quantitate hauſtum*, itemque *thermas Wolckenſteinenſes*, haſque *corporibus in primis floridis*, *ſcabiem inducere ſolere*. Nunc quæro ex te, puteſne, in his thermis provenire, aut in eo ſucco, illiſque acidulis ineſſe iſta de quibus loquimur, animalcula quæ cuti adhæreant, aut quæ ex interioribus corporis cutem petant? Rurſus ille prior (*t*), *ſciendum eſt*, inquit, *ſemper facilioris eſſe ſanationis ſcabiem per contagium communicatam*, *quam illam*, *quæ ex indigena ſanguinis*, *& humorum dyſcraſia*, id eſt ſine ulla contagii ſuſpicione, *originem ſumſit*. Probat quoque (*u*) Lanzoni (*x*), Amici, dum viveret, noſtri, Obſervationem ſcabiei, primis novæ Lunæ tribus aut quatuor diebus ſic in milite creſcentis, ut eos dies in lecto traducere cogeretur ſingulis quoad ſcabie laboravit, menſibus; laboravit autem menſes ſeptemdecim. Cui Obſervationi ex parte non abſimiles afferre complures poſſem, a me olim adnotatas, iiſque addere tum quod in ſcabioſis non ſemel vidi, ut vigente febre, pruritus ceſſaret; declinante autem, rediret, tum quod Sacræ Virgini accidiſſe, certo ſcio, ut quotieſcumque ſanguis mitteretur; mittere autem non ſemel neceſſe fuit; ſcabies, quæ jam levior facta erat, mirum in modum ſemper creſceret. Hæc igitur omnia, atque alia, quæ ſciens prætermitto, phænomena quæro ex te, ut candide mihi dicas, faciliuſne tibi explicari poſſe videantur, ſi ſcabiem ponas ab animalculis, quam ſi a ſanguine originem ducere. Illud denique ſcire velim, ſicui exterior cauſa aliqua moleſtiorem cutis pruritum inducat, ut puta culicum, aliarumve ejuſmodi beſtiolarum injuriæ, is autem pruritui indulgens, cutem uſque & uſque ſcalpat ſic ut in ſcabiei ſimilitudinem ulcuſcula naſcantur; ſcire, inquam, velim, cur eidem, aut aliis nequeat ex interiore cauſa is pruritus fieri qui ad ſcalpendum adigat, & ad cutem unguibus non ſecus atque cum ab animalculis iis vellicatur, lacerandam?

7. Verum ne forte credas, me plus quam verum, & æquum ferat, iſtis animalculis adverſari; primum fatebor, non modo ſæpius ab illis ſcabiei originem eſſe agnoſcendam, ſed & ubi minus illa eſſe, crederes, nonnunquam revera exiſtere adeo facile ob ſuam exiguitatem latere poſſunt, cum ab uno in aliud corpus transferuntur! Sic memini, cum in Patria medicinam facerem illuſtri Matronæ, eaque ab longo, vario, & perdifficili morbo tandem convaleſceret, ad alias quæ præceſſerant, criſes accedere ſcabiem viſam eſſe, quæ repente orta, cito cutem propemodum univerſam occupavit, ſed palmas præſertim, ut præ moleſtiſſimo pruritu dormire non poſſet. Cum veſiculas in iis cernerem minutas aquæ plenas, cujuſmodi eæ ſolent eſſe in quibus iſta animalcula nidulantur, ancillas juſſi earum unam aut alteram acicula aperire in præclara luce, & ſiquid globoſi, expreſſa aqua, educere poſſent, mihi oſtendere, exquiſitis, quæ forte in promptu erant, vitris inſtructo oculo, examinaturo. Quid quæris? Oblatum examinare diutius non opus fuit. Vivens erat animalculum, ea ipſa forma quam Recentiores delineaverant. Tum aliud, atque aliud ademere, viventia omnia, & forma eadem. Cum mulierum quæ dominæ inſervierant, nulla prorſus eſſet ſcabie affecta; Medicus qui ante Redium, & Malpighium vixiſſet, e putredine orta eſſe illa animalcula, non dubitaſſet: contra autem mihi minime dubium fuit, quin ancillarum aliqua alicunde aliquod, veſtibus adhærens, inſcia domum, ad heramque attuliſſet, idque alia, & hæc cætera, ut fœcundiſſima ſunt, brevi tempore peperiſſent. Neque hoc tantummodo fateor. Sed ſi forte velis, quod huic Matronæ accidit, idem omnibus qui ſcabie corripiuntur, accidere, unamque hanc ſemper, cum ſcabies oritur, cauſam eſſe; equidem ipſe non facile credam, a te autem tantiſper credi, ſinam, dum nihilominus oſtendam, minime tutum eſſe, vel ſic ortam ſcabiem, niſi forte in corpore, ut ſupra dictum eſt, ſano antea, & nuperrime per contagium infecto, neglecta interna curatione, externa tantummodo ſanare. Quid enim, obſecro, eſt ſcabies, undecunque tandem orta ſit, quam ulcuſcula, quæ ſi in unum juncta eſſent, perſæpe ulcus longe ampliſſimum æquarent? Quis autem Medicus ulcus, non dico ampliſſimum, ſed modicum, per ſe natum, aut etiam cauterio, aliave exteriore cauſa inductum, ſi diutius apertum manſerit, non curato prius corpore, occludat? Quid ita? nempe quia per illa emiſſaria corpus, ſi quid pravi, aut certe redundantis habebat humoris, jam diu ejicere conſueverat. Cur vero non idem in ſcabiei non recentis ulcuſculis ſine mora occludendis attendamus? quæ univerſa cum ulceri ampliſſimo reſpondeant, tanto minus ſine prævia interna curatione perſanare tutum eſt, quanto plus humoris pravi ſolebant extra corpus amandare, ejuſdemque, in ipſis ulcuſculis tum mora, tum ab externo aere vel magis depravati, intra corpus remittere. Scite enim, ut ſolet, Eximius Archiater Senacius (*y*), quod pus ab ulceribus exterioribus in ſanguinem refluens, non modo pariter, ſed violentius aliquando vitæ organis noceat, quam refluens ab ulceribus interioribus, inde eſſe, docet, quod non huic, ſed illi cum aere commercium fuerit. Nunquam tamen vitæ organis vehementius nocuiſſe crediderim, quam cum ſcabioſi pueri internam pericardii faciem, externam vero cordis, & ferme omnium quæ pericardio concluduntur, ſcabioſam effecere; revera, inquam, ſcabioſam; nam diligens rariſſimæ Obſervationis Auctor Buddeus (*z*) oculis cum inermibus, tum inſuper vitro inſtructis, ejuſdemmodi prorſus eſſe quæ ibi, & quæ in cute erant, puſtulas, ſuo & omnium qui aderant, judicio comperit. Et tamen corporis ambitus erat totus ſcabie coopertus: quid, ſi fuiſſet retropulſa? Vides igitur, quanti interſit non retropellere: nec vana dicere qui negant, ſcabiem ſemper eſſe unius dumtaxat cutis morbum, & quod conſequitur, huic uni adhibenda eſſe remedia, neglecta reliqui corporis curatione: quæ non modo ſi negligatur, ſed ſi ita inſtituatur, ut naturæ motus ad cutem vergentis perturbetur; nonnunquam mors, alias alia ingruant mala. Legeſis in VI. Act. Nat. Cur. Volumine totam, quæ Cl. Carlii eſt, XVI. Obſervationem. Hæc autem a me dici, putato, ut intelligas, quanta prudentia in Medicis requiratur, ſcabioſi corporis evidentia alia vitia ſive primarum viarum, ſive obſtructorum viſcerum, ſive humorum copia, aliterve peccantium recte, atque ordine curaturis. Quæ inter poſtrema vitia, illius oblivіſci nunquam oportet, quod, donec ſubſiſtit, ſcabie, quaſi chronica quadam criſi, indiget. Exempla dabit laudata Carlii Obſervatio (*a*) tum in viro qui cum a nucha ſcabioſam, ſæpe recurrentem, effloreſcentiam linimento quodam abegiſſet, in epilepticas convulſiones incidit; has autem illa revertens effloreſcentia ſuſtulit, tum in viro altero, & quadam fœmina quibus ejuſdemmodi effloreſcentia, a longo jam tempore manum fœdans, cum exſiccabatur, imminentem febrim prænunciabat; febris vero finem, cum redibat. Et tamen parvam occupabat corporis partem, neque in his duobus ab remedio externo repulſa fuerat. Quid ergo? ubi ſcabies univerſum tenet corporis ambitum, & non modo per ſe evaneſcit, ut in viro ex quo natus erat, ſemper ſcabioſo, de quo Lanzonus (*b*); ſed unguine ſulphurato, aut alio ejuſcemodi abacta, ut in illo de quo Apinus (*c*), in iiſque juvenibus de quibus ſcripſit Jo. Sebaſt. Albrechtus (*d*)? mirandumne erit, ſi cito maligna febris, aut gravia alia mala, aſthma præſertim, acceſſerint, quæ non niſi ſcabie aut per ſe iterum, aut remediorum auxilio reverſa, vincantur? Sic cauſam morbi ipſa indicat ſanatio, facti videlicet a prava illa materia, quæ ut intus retenta nocet, ita rurſus egreſſa liberat. Pertinent huc Ramazzini noſtri (*e*) in multis habitæ Obſervationes, qui ſcabie inunctionibus retropulſa, poſtmodum febre correpti, illico uri-

(*r*) Medic. Rat. T. 4. P. 5. c. 5. Obſ. 3. (*ſ*) Conſp. Medic. Theor. Pract. Tab. 90. in Cautel. n. 19.
(*t*) c. cit. Theſ. Pathol. §. 24. (*u*) Ibid. §. 21. (*x*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obſ. 205.
(*y*) Traité du Coeur l. 4. ch. 3. n. 6. (*z*) Commerc. Litterar. A. 1745. Hebd. 42. n. 1. (*a*) in fine.
(*b*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 3. Obſ. 31. (*c*) Dec. ead. A. 5. & 6. Obſ. 117. (*d*) Commerc. Litter. A. 1742. Hebd. 5. n. 1. M. Mart. & A. 1743. Hebd. 14. n. 1. M. Febr. (*e*) Conſtit. Epid. Urb. A. 1691. n. 32.

urinas nigras & fuliginofas reddebant, iidemque, cum fcabies remediorum ope ad cutem pellentium rediiffet, urinas fanorum fimiles excernebant; iterum autem retrocedente fcabie, aut denuo erumpente, hanc reciprocam in urinis mutationem oftendebant. Quo magis Medicus ille cautiffimus quæ fupra attuli, Hippocratis exempla, & Ballonii confilia diferte fecutus, fcabiem non omni tempore unius cutis morbum effe, intelligebat, ideoque *folis topicis* illam femper, & fine difcrimine *abigere*, *opus periculofæ plenum aleæ merito* cenfebat (*f*). Ramazzino Medicum alterum adde experientiffimum, Hoffmannum (*g*), *remedia* hujufcemodi morbi *externa in poftremis collocantem*, prius autem *fanguinis & humorum maffam vifcidam, acrem, corruptam debitis internis corrigentem*. Scilicet miffum in ejufmodi morbis fanguinem *tam vifcidum, & in coagulum quafi denfatum* deprehendere confueverat, ut *vix poffet feparari*.

8. At enim, inquis, neque retropulfa fcabie femper nigrum lotium, neque in fcabiofis omnibus iftiufmodi fanguinem videmus, meafque mihi objicis, alias (*h*) ad te fcriptas, Obfervationes: quafi vero optimum ipfe in fcabiofis fanguinem obfervaffem, neque aliter in aliis peccantem, aut quafi in variis, ut varia eft fcabies, variæ effe non poffent fanguinis noxæ, variive noxarum gradus, aut, quod potiffimum attendas, velim, quafi aliud tibi oftendendum fufcepiffem, quam minime tutum effe neglecta interna curatione, fcabiem non recentem externa dumtaxat abigere. Certe autem cum in pluribus fcabiofis, ficuti aliorum, meique ipfius Obfervationes teftantur, non omne vitium in cute fit; quomodo tutum effe poffit in omnibus promifcue cutem fanare, interiora negligere? quorum expurgatio fi non in omnibus, at in iis faltem quorum naturalia emiffaria non æque patent, per exulceratam cutem ex parte fiebat, aut fieri certe poterat. Quid dici ad hæc poteft? Illud, opinor, non deeffe Medicos qui contra teftentur, quod nos tutum effe, negamus, id fibi promifcue in fcabiofo quolibet, feliciter femper, & fine ullo quod infecutum fit, detrimento fucceffiffe. Verum ut nos eorum Obfervationes in dubium non vocamus: ita æquum effe, credimus, ut ipfi noftras, & tot aliorum Medicorum, quas fupra (*i*) indicavimus, in dubium ne vocent. Ad quas addes Hoffmanni (*k*) alias, & aliorum qui ab ipfo laudantur (*l*). Quibus, & aliis quas fciens omitto, quot, & quam gravia mala fic abactam fcabiem fecuta fint, manifeftum fit, & quod confequitur, de ea curatione quam alias alium habuiffe exitum, conftat, quid tutiffimum fit conftituere.

9. Quoniam autem adverfus fcabiem fulphur inter cætera in ufu eft; de eo peculiariter nonnulla addemus. Exterius quidem in unguentis, lotionibus, & indufiis etiam adhibetur, five ejus fuffitione, ut fupra (*m*) commemoravi, five potius decoctione ita ut poftea ad folem, aut ignem exficcentur, medicatis, quem, ut faciliorem, & multo elegantiorem, modum laudat Willifius (*n*); quanquam an *fine malo odore*, ut ait, prorfus fit, dubito. Interius autem aliter a Medicis, alter a vulgo in ufum trahitur. Et de ufu quidem externo alias probando, alias improbando fatis hactenus dictum eft. Nunc accipe, quomodo vulgus in hac quidem Civitate interius adverfus fcabiem fulphure utatur, & quæ inde nonnunquam accidant moleftiæ, & noxæ. Sulphur, in pulverem comminutum, in vinum conjiciunt non rubrum, fimulque cum vino potant. Adolefcentulam autem ego novi, quæ cum fumpfiffet, mox tantam capitis turbationem fenfit, ut fibi tunc quafi ftulta facta effe videretur, ventriculi, opinor, irritatione ad cerebrum continuo propagata haud aliter ac opii vim Boerhaavius (*o*) non dubitabat agere dum in ventriculo etiam tum eft, neque egere longa illa per chyliferos ductus via; nam canem qui ex devorato opio jam fere convellebatur, cum incidiffet, opium adhuc in ventriculo invenerat. Utcunque id eft; fulphur in ventriculum ipfum agere, fi non ex utraque, continuo huc adfcribenda, Obfervatione, at certe ex altera cognofces, aut fufpicaberis.

10. MULIER annos nata ad quadraginta, vino, & *tabacco* magis dedita, quam mulierem deceret, & diu quidem bajulo nupta, robufto viro, fed quæ pepererat nunquam, cum ad fcabiem quam contraxerat, abigendam fulphur in vino non femel bibiffet, noviffime autem majori copia; mox cœpit male habere, nec femel vomuit, citoque Nofocomium adiit jam febricitans, pulfu duro, & contracto, & de magna querens refpirationis anguftia. Quamobrem datum oleum ex dulcibus amygdalis recens expreffum, & fanguis eft miffus. Poftridie cum vel major effet anguftia refpirationis, miffus eft iterum: fuitque, ut hefternus, firmo denfoque craffamento, nulla tamen crufta obducto. Lactis quoque, audita morbi caufa, cyathi dati funt duo. Sed crefcente illa fpirandi difficultate, & manifeftis urgentibus artuum convulfionibus, languidiore facto pulfu, mortua eft ita ut totus intra quatriduum circiter inchoatus, & finitus fit morbus. CADAVERIS fectio, non ut mortis caufam tantummodo inquirerem, fed ut Anatomes ftudiofos etiam erudirem; erat enim extremus ferme November A. 1744; ibidem trigefima a morte hora inftituta eft. Bono habitu erat corpus; fed cutis hic illic minuta fcabie fœda. Abdomen autem tumidum; neque id a nimia pinguedine; hæc enim ut conditione erat optima, fic & copia erat jufta; neque item ab aquæ multitudine in ventris cavum effufæ: quæ etfi non pauciffima erat; extra pelvim tamen non apparebat. Verum & ventriculus, & Tenuia inteftina, & Colon ad magnos tractus; alibi enim aut naturalem latitudinem fervabat, aut, quod finifterius prope ventriculum animadvertimus, contractum plurimum erat; diftenta ipfa aere, abdomen diftenderant. Omentum nulla inteftina tegebat, quippe furfum rejectum, an retractum; ipfum enim, & fuperior illa mefocoli pars quæ tranfverfum Coli tractum fuftentat, rigida erant, & rubentibus maculis hic illic, a tergo præfertim, diftincta. In exteriore ventriculi facie vafa fanguifera paulo erant turgidiora. Facies autem interior qua fundus jam propius ad pylori Antrum accedebat, aream oftendit circuli forma, cujus diameter digitorum erat circiter quatuor tranfverforum. Eam aream ab reliqua ventriculi fuperficie hæc diftinguebant quod minus lævis erat, minufque nitida, magis autem albida, & vafculis fanguiferis, quafi ab injectione nigricantibus, prædita, cum alibi lævor, nitor, minus albus color ubique confpicerentur, vafcula autem fere nulla, nedum non fic expreffa aut nigricantia; ut evidens effet omnibus, quantum area illa tota patebat, tantum de intima lamella ventriculi fuiffe erofum. Nec præter hoc, ne in proximo quidem œfophago, aut inteftinis, quidquam animadvertere potui quod erofionem, aut inflammationem fignificaret. Erat hic ventriculus ut æquo amplior, ita fine rugis ullis, parietibus autem valde tenuibus: & annuli pylori vix indicium aliquod retinebat. Quorum hoc, fi non a primordiis, & ab alia aliqua antiquiore læfione fuerit; cætera illa crebris, ut in bibaci muliere, diftentionibus, & nuperæ etiam ab incluso aere debebantur. Quæ in ventre adnotavi reliqua, huc redeunt. Jecinoris veficula fubfidens paucam continebat bilem. Renes laxi erant. Arteria Magna anguftior. Tum muliebria, ut in fœmina infœcunda, diligentius infpexi atque incidi. Teftes erant vel magis quam ea foleant ætate, parvi & ftrigofi. Ex finiftro hydatis, acini uvæ mediocris magnitudine, tota exftabat. Uterus dextrorfum inclinatus, & fundo potius parvo: quo magis adnotatione digna erat cervicis, ad imum præfertim, major quam convenit, craffitudo, & coronæ ipfius qua cingitur uteri ofculum, parvum hic, ut in virginibus, & circuli forma. Ex hoc ftillabat humor colore lacti fimilis, neque eo fluidior, nec fœtens, copia non prorfus exigua; ut mulier fluore uteri laboraffe videretur. Cujus fcaturiginem fuiffe altiorem ima cervice, hujus

(*f*) Ibid. n. 28. (*g*) c. 5. fupra ad n. 6. cit. in meth. med. §. 15. & in thef. patholog. §. 19. (*h*) Epift. 49. n. 25.
(*i*) n. 2. 3. 7. (*k*) §. 15. fupra ad n. 7. cit. (*l*) in thef. pathol. ibid. cit. §. 18. (*m*) n. 3. (*n*) Pharmac. Rat. S. 3. c. 6.
(*o*) Prælect. ad Inftit. §. 857.

jus diffectio indicavit. Ibi enim cervicis veficulæ mucum fortaffe liquidiorem, nec tamen lacteum, continebant. Superius nullæ vel diffecanti apparebant. Circa medium longitudinis cervicis, duobus locis alte intra parietum craffitudinem conditam, diffecando, inveni cellulam inanem, fubrotundam, parvi phafeoli capacem, fine ullis aut ibi, aut alibi erofionis indiciis.

Thorace adaperto, id quod ex lumborum vertebris præfenferam leviter finiftrorfum fe flectere incipientibus, manifeftius cognovi, gibbam fuiffe mulierem; thoracis enim vertebræ multo magis fe flectebant dextrorfum. Quod fi contra res fe habuiffet, aut fi uterus, quem dextrorfum inclinatum fuiffe, dixi, fuiffet, ut lumborum vertebræ, inclinatus finiftrorfum; hanc ad eas fœminas adjicerem, quas, de uteri inclinatione fcribens, tibi alias (*p*) commemoravi. Sed leviffima hic erat imæ Spinæ inclinatio, nec quam Innominata offa, ut in illis, facile fequerentur. Cæterum non ut in ventre, fic in thorace, aut pericardio effufam aquam offendi. Pulmones anterius, & ad latera cum pleura arctiffime connexi erant: tumidi præterea, finifter præfertim, fed ab aere dumtaxat, & admifto humore, nufquam duri, nec magis quam æquum effet, rubentes. Cordis ventriculi concretum fanguinem habuerunt, eundemque atrum, qualis & alibi fuit. Cranio fecto, quæ intra ipfum erant, omnia laxiora vifa funt, quam octavo, haud amplius, ab obitu die; tot enim accurata cæterarum partium diffectio abftulerat; effe debuiffent. Vafa per Tenuem meningem repentia, fanguine turgida; in Choroidibus autem plexibus veficulas aquæ plenas, plurimas, nec minutas, animadverti. Denique omnibus, quæ intra cranium erant, detractis, Petrofi utriufque proceffus ea facies qua alter alterum fpectat, illaque vicinia non levis, fed inæqualis confpecta eft.

11. BAJULUS, mulieris de qua modo dictum eft, maritus, vir procerus, & quamvis fubpallida facie, & corporis habitu ad macilentum inclinante; tamen robuftus, eadem ferme atque illa, ætate, & pariter bibax, eadem qua illa, fcabie correptus, eodemque cum illa remedio, fed non pari, quod fciam, copia ufus; pofteaquam illa mortem obiit, fex propemodum menfes fatis commode valuiffe vifus erat, cum circa medium Majum levi ad fpeciem febri prehenfus eft, fed reipfa adeo exitiali, ut non ultra biduum in Nofocomio decubuerit. Primo die pulfus, cæteraque non ita mala, nifi ob anxietatem quandam, & inquietudinem effent fufpecta. Eo die idem quod plerifque aliis initio folet, datum eft leve medicamentum quod blande ventriculum, & inteftina expiaret. Poftridie autem jam ea omnia quæ dicam, aderant mala, ut uxoris memores, lac dederint. Vomebat enim: anguftia illa eadem refpirationis, qua uxor olim, premebatur: toto corpore convellebatur, delirabat infuper vehementiffime, & inter delirandum, fibi ventriculum uri, clamabat. Per hæc ante diem a decubitu tertium vivendi finem fecit. Quam ob morbi brevitatem facile id accidit quod ægre tuli, ut prius diffectum effe cadaver, fcirem, quam hominem ægrotaffe. Diffecuit tamen Auditor meus, attentus, & intelligens, nunc merito Feltrienfium Medicus Antonius Guilermius: ex quo hæc accepi. VENTRE aperto, in omento, & pinguibus inteftini Coli appendiculis, iifque præfertim quæ propius lienem erant, ficuti etiam in Adipofa, ut appellant, renis finiftri membrana pinguedo, quæ non multa erat, fufca, & fublivida animadverfa eft. Colon autem ipfum ab inclufo aere triplo quam foleat, latius. Ventriculus contractus, exterius fubfufcus, interius autem, fine ulla quidem erofione, inflammatus ad palmæ amplitudinem qui lienem refpiciebat. Ima ora jecinoris livida, & nigrefcens, nec tamen profunde. Thorace reclufo, non minus quam diaphragma ab utralibet facie infpectum, pulmones, & cor reperta funt fecundum naturam fe habentia. In cordis ventriculis mediocres polypofæ concretiones. Caput diffectum non eft.

12. Quæfivi, num cutis fcabiei quidquam retinuiffet, item num poftquam cum uxore vinum illud fumpferat, homo iterum fumpfiffet. Utrumque negatum eft. Illud vero additum, vinum quo ambo ufi fuerant, in vafe æreo fervaffe. Quæ cum audiffem, ut perniciofiffimum hunc morbum febrem fuiffe inflammatoriam, non dubitavi, fic dubitari poffe, vidi, an fcabies depulfa quidem, fed corpore non bene curato, ea in fanguine reliquiffet, quæ caufa ex parte aliqua fuiffent perniciei hujus tantæ, itemque cum inflammationis hujus fedes ventriculus fuerit, an ideo facilius fuerit quod jam inde ab illius vini potione nonnihil effet infirmatus. Uxoris certe ventriculus quid ab illo detrimenti acceperit, fupra legifti, five ab æreo vafe noxii aliquid traxerat, five ob admiftum fulphur dumtaxat nocuit. Quantum enim nocere fulphur poffit, jam olim noverant antiqui Medici, ex quibus accepit Plinius (*q*) lac afininum ufui effe *contra gypfum, & ceruffam, & fulphur, & argentum vivum*, fruftra verente Dalechampio (*r*), ne cum illi fcripfiffent fortaffe θρύον, id eft folanum manicon, perperam Plinius legerit θεῖον, id eft fulphur; neque enim inter ifta quæ memorat ad minerale regnum, ut loquuntur, attinentia, vegetabile fuiffe interjectum in eo quem Plinius defcripferit loco, veri fimile eft; neque tam leve eft fcripturæ difcrimen, ut facile adeo inter defcribendum fallere oculos poffit. Sed & Galenus (*f*) fulphur inter ea pofuit quæ *ulcus faciunt quibus diutius adhæferint*, & Haly Abbas, quem laudat, & fequitur Ardoynus (*t*), ei qui fulphur biberit, *ardorem fieri in ftomacho*, fcripfit, *& incifionem, torfionemque, & inteftinis ulcera*. Nolim tamen credas, me cuicunque fulphuris generi, & cuicunque aut dofi, aut præparationi, aut mifturæ vires has noxias tribuere, qui minime ignorem, fulphur a Medicis non modo recentibus, & contra fcabiem quidem, fed & antiquis interdum dari confueviffe. Sed mulierem de qua dixi, ex vino, in vafe æreo affervato, & nimia copia, fumpfiffe, conftat; purum autem, an impurum fumpferit, minime conftat. Infpicias autem velim qui in fodinis ipfis quæ admifceri poffint, admonuere, aut faltem quæ preffe indicavit Waltherus (*u*), cum *explorandum*, fcripfit, *an fodinæ, quæ fulphur vivum præbent, mineras quoque aliter nocivas una cum fulphure ferant: maximeque arfenicum jungi; in plurimis fulphuris fpeciebus metui: ita fe noviffe, a fcrupulo fulphuris crudi fumto, vomitum, & tormina, & tenefmum fuiffe excitata*: quin etiamfi aqua fæpius coctum fulphur fuerit, & *blando igne fluxerit; tamen in multis non tam alvi dejectiones, quam tormina inde fecuta effe*. Id vero quocum arfenicum junctum fit, ne exterius quidem fcabioforum ulcufculis effe adhibendum, cobaltum monftrat; quod ut *ejufdem cum arfenico indolis effe*, jure affirmat Cl. Jo. Adr. Sproegelius (*x*); ita narrat, infperfum fcabiofo puellæ capiti miferrimam mortem intra paucas horas attuliffe, idemque tum fcabiofo cani a cobalto, tum aliis tribus, quibus cutem leniter inciderat, ad infperfo arfenico accidiffe: additque vifcerum labes per diffectionem vel majores inventas, quam fi tantundem arfenici devorandum præbuiffet. Cæterum ad puellæ illius cafum, addes fimilem in altera puella, phthiriafi capitis affecta, Harderi Obfervationem (*y*); ad experimenta autem exempla illa quæ ex Fabricio Hildano, Jano Antonio Saraceno, Amato Lufitano, aliifque protulit Ettmüllerus filius

(*p*) Epift. 48. n. 33. (*q*) Nat. Hift. l. 28. c. 9. (*r*) in Adnot. ad eum locum.
(*f*) De compof. medic. l. 6. c. 2. (*t*) De Venen. l. 2. c. 15. (*u*) Progr. de Sulph. & Mart.
(*x*) Experim. circa varia venena &c. §. 28. & Exp. 36. (*y*) Sepulchr. in Additam. ad Sect. 11. l. hujus 4. Obf. 13. Hift. 13.

filius (ζ), mortis videlicet, aut graviſſimorum ſymptomatum ab adhibito ulceribus, imo ſcabiei ipſi unguento quocum arſenicum junctum eſſet. Quo fortaſſe etiam pertinet vetuſtior Baccii (a) Obſervatio inſperſi arſenici buboni exedenti, cui inſperſioni poſt triduum mors ſucceſſit per vomitus æruginoſi humoris graves adeo, ut ſuſpicio oriretur dati clam mercurii ſublimati. Certe autem pertinent recentes Goulardi (b) Chirurgi Experientiſſimi Obſervationes, cum aliis quas ex Morando indicat, congruentes, nimirum acrius erodentium, quæ excreſcenti ulcerum carni imponuntur, medicamentorum tenues particulas in ſanguinem ita permeare, ut æger veneno affectus moriatur, de vera interim mortis cauſa nemine ſuſpicante. Quæ omnia ſi perpendere volueris; inde etiam colliges, quam facile e ſcabioſorum muſculis propriæ erodentis materiæ particulæ in ſanguinem traducantur.

Verum antequam de ſcabie ſcribendi finem faciam, quæres fortaſſe, cur nunquam de Sebaceis cutis glandulis, ſecretaque ab his materia mentionem fecerim? Ego vero cum de Sironibus ſermo eſſet (c), ſupervacuum eſſe credidi admonere, non eſſe cum ipſis quandam vermiculorum ſimilitudinem, ut olim fiebat, confundendam, quando in hac Anatomes luce, ad quam nonnihil augendam pro meo modulo allaboravi, vel ab Junioribus video diſerte ſcribi, *vermes, qui puerorum cutem infeſtant, ſpecie fallere, & filamenta eſſe e folliculis cutis ſebaceis expreſſa, exploratum ſatis eſſe*. Quin etiam accepi, cum endemius ſit in Finlandia morbus quem vocant *Breſt*, magnas infantium ſtrages edens, iſque in perminutis conſiſtat univerſæ cutis tuberculis, in quoſdam quaſi vermiculos ſe extenuantibus, nunc, inquam, accepi, illum a Viris doctis ex obſtructione ductuum repeti glandularum ſebacearum, an quod ſecreta ab his materia craſſior, & tenacior ſit, propterea que, dum vix lentius prodit, & ferme ſubſiſtit, in filamenta formetur, non ejus ſolum quæ porro excerni deberet, ſed & compreſſis ab hac proximis ubique ſanguiferis vaſculis, materiæ inſenſibilis perſpirationis neceſſarium adeo egreſſum morantia? Vides igitur, cur de Sironibus verba faciens, ſupervacaneum cenſuerim amplius materiam ſebaceam commemorare. Potius fortaſſis id a me fieri aliis locis potuiſſet. Cum enim ſecretio oleoſæ illius materiæ cum propter alia, tum præſertim ad mollem cutem, flexilemque ſervandam, & adverſus erodentia corpuſcula muniendam inſtituta eſſe videatur: conſequitur ubi illa ſecretio aut ſublata ſit, aut depravata, fore ut ea facile oriantur vitia quæ in cutaneis infectionibus animadvertuntur. Sic in elephantiaſi, ut quidam hoc nomen accipiunt, inflexilis, rigidaque fit cutis: quanquam etiam ſine elephantiaſi interdum, velut in muliere quam olim intra hebdomadas tres ſanavit, ut eſt apud Stalpartium (d), Jo. Fred. Helvetius, in aliaque ab Diemerbroeckio (e) deſcripta; aliam enim, cum deſcriptiones inter ſe confero, eſſe arbitror, & denique in Neapolitana illa cujus & morbus, & curatio propoſita ſunt, ut noſti, a Carolo Curtio (f). Quod vero ad eroſionem attinet, hanc in iis multo facilius contingere, credibile eſt quibus non contagio ſcabies oritur, ſed ex erodentibus, quæ in ſanguine adeo redundent, corpuſculis, ut vel ipſam inficiendo materiam ſebaceam, non modo ineptam ad muniendum inunctione ſua adverſus irritantes ſudoris ſales; ſed contra ad irritandum, & erodendum aptiſſimam reddant. Cur igitur, inquis, hæc ſupra non attigiſti? Nimirum non attigi, ne Cl. nonnullos Viros aut minoris facere, quam æquum ſit, aut laceſſere viderer, ſi ea aut prorſus negligerem, aut diſcutienda ſuſciperem quæ ante aliquot annos illi de ſebaceis glandulis, ſecretaque ab his materia propoſuerunt. Cui diſcuſſioni inſuper non eſt hic opportunus locus, quippe quæ & longum ſermonem, & tibi, nedum mihi, ingratum propter neceſſariam ſæpe eorum quæ alias ſatis ſuperque tradidi, repetitionem flagitaret. Quorum utrumque ex paucis quæ preſſe indicabo, facile conjicies. Glandulæ ſebaceæ ſunt, inquiunt, *in trachea, canali alimentorum &c.* At tu lege Adverſ. IV. Animad. 13. Glandulas ſebaceas paſſim per cutem disjectas *nunquam invenire* ipſis licuit. Tu vero inſpicias Epiſt. Anat. III. n. 3. & 4. Viderunt tamen *in cute faciei, pectoris, & brachiorum quorundam hominum punctula nigra*, ex iiſque locis non modo ea punctula, ſed *unguinoſam quoque, teretem vermiculum mentientem, exprimi materiam*: eſſe igitur *in cute cava quædam minima, quæ orificio majora deprehenduntur*; ſed hæc quæ viderunt, *in ſtatu ſano non adeſſe*, contendunt. A te autem iterum quæ indicavi, aliaque meorum ſcriptorum loca, vel potius naſi alæ in viris pleriſque, & quidem ſanis, ſunt inſpiciendæ. Quid igitur eſſe, ajunt, cava iſta? *Vaginam* quæ antea pili, nunc deſtructi, radicem complectebatur. Hic tibi Adverſ. I. n. 12. (g) & Adverſ. IV. Animad. 33. (h) legenda ſunt, in illis enim ego primum ex pilorum conceptaculis adverſus glandulas ſebaceas dubitationem indicavi, in utriſque autem quædam ipſi adverſantia, aut certe ipſam limitantia non reticui: quibus nunc addas, non futura iſta cava in naſi alis majora, ubi videlicet minimi erant pili. Vagina autem iſta ſub cute in pinguedine defixa eſt; *Columbi* enim *ſententiam veritate niti*, autumant, *omnes ſcilicet pilos radicem ſuam in pinguedine collocare*. Columbus vero neque *omnes* ſcripſit, neque ego ſcripſi, cum ejus primum quoque ſententiam protuli, ut ex Adverſ. II. Animad. 5. cognoſces. Ego enim non modo ſciebam, eſſe pilos a quibus totam cutis craſſitudinem pervadi, oſtendere non poſſimus; ſed & Columbum ipſum videbam inter cæteros qui pinguedini affiguntur, eos diſerte excepiſſe qui in ſcroto ſunt: his autem adjiciendos eſſe alios, ut puta qui ex proximi colis integumentis, & qui tenuiſſimi ex auriculæ pinna, & ex lacrymali caruncula exiſtunt. Noli tamen credere, vaginas iſtas pilorum quæ pro ſebaceis glandulis ſubſtituuntur, ideo in pinguedine defixas poni, ut ex hac oleoſam accipiant materiam. Prodire quidem ex iis vaginis materia dicitur quæ ſebacea vocatur; ſed oleoſa tamen non eſſe, quia lintea materia hac *copioſe imbuta*, flammis *ſatis diu reſiſtunt*; quaſi vero præter illam nihil induſiis, aliiſve linteis adhæreret ex ſudoris, & inſenſibilis perſpirationis materia, aut illam quidquam præter purum oleum eſſe, negaſſemus: quorum neutrum cadere in animum poterat quotidie videntium, quam facile cutis ſordes aqua abluantur. Non modo igitur per exterius, ſed per interius etiam admiſta illam ſic ſatis *ſaponaceæ indolis eſſe*, credimus, nec tamen *ut omnes humores corporis noſtri*, ſed peculiari quodam modo, & hinc fieri, ut ſi ſtatim atque in corpore ſano ſecreta eſt, inſpiciatur, & contrectetur, ejuſque effectus ſpectentur, quantum a cæteris humoribus differat, intelligatur. Hæc vero ad illam quoque materiam ſebaceam transferas, velim, quæ circa oculos a tarſorum glandulis, & proximæ carunculæ ſeparatur; nam & ea cum lacrymali, jugiter ſecreto, humore permiſcetur. Quibus in glandulis, & qua in caruncula, in eaque vicinia quid olim meus quoque labor præſtiterit, poſſem ego quibuſdam aliis dicere, qui in illis ante hos duodeviginti annos deſcribendis Anatomes hiſtoriam aut ſe neſcire, aut ſi ſciunt, nimis aperte diſſimulare, oſtenderunt. Sed nec tanti id facio, & jam tibi oblitus fortaſſe videor, hic, ut ſupra dixi, opportunum diſcuſſionibus ejuſmodi non eſſe locum.

13. Igitur a ſcabie, id eſt a minoribus ulcuſculis ad cætera ulcera tranſeamus. Ampliora quam in ruſtico Viro nos vidiſſe, non meminimus. Quem nudum, proliciendi ſudoris cauſa, in gurguſtiolo incluſum, Chirurgi primum imperitia nimio ignis calore admoto, tum pertinacia neglectis ruſtici querelis ſe comburi clamantis, peſſundedit. Neque enim ante eduxit, quam toto eſſet corporis ambitu ſemiuſtulatus. Quamobrem etſi

(ζ) Eph. N. C. Cent. 3. & 4. Obſ. 127. in Schol. (a) De Venenis &c. ubi de Venen. quæ extrinſecus &c.
(b) Memoire ſur les Maladies de l'Uretre. (c) n. 4. (d) Cent. Poſt. P. 1. Obſ. 43. (e) Anat. l. 8. c. 1.
(f) Diſcuſſ. d'un raro morbo cutaneo. (g) verſus finem. (h) in fine.

etsi cutis dumtaxat exulcerata erat; exulcerationis tamen ipsa amplitudo hominem intra biduum, aut triduum in Bononiensi Incurabilium Nosocomio, quo mox detulerant, ad mortem per assiduos incredibilesque cruciatus perduxit. Huic haud ita absimilem casum ab Ledelio (*i*) propositum leges; sed juvenilis ætas, promptissima curatio, nec par in omnibus, ut dolores ostendebant, cutis partibus exulceratio, disparem quoque rei exitum permiserunt. Antiquorum autem ulcerum vel sæpius quam scabiei facta a nobis in missis ad te Observationibus mentio est. Ex iis duæ (*k*), quæ de expurgatione diximus per scabiem facta (*l*), peculiariter confirmant. Cum enim ulcus simul, & scabies vexarent; hac evanescente, quamvis non humida, sed sicca esset, illud multo acrius cruciare cœpit. Et vicissim, cum ulcera, id quod cicatrices in tibiis docebant, evanuissent, fœdæ pustulæ cutem ferme universam occupaverant. Quod autem de scabie dictum est, non nisi cum recens, & aliunde contracta fuerit, per exteriora tantummodo auxilia abigenda, propterea quia si aliter, exitus sic intercluderetur noxiis humoribus tum qui per eam ejici, tum qui ab ea introrsum ferri consueverant, idem merito de ulceribus quoque cæteris statui, reliquæ nostræ satis ostendunt Observationes. Diuturna enim ulcera sive per se, sive ab arte arescentia, aut occlusa, videbis qui morbi gravissimi consecuti sint, cerebri præsertim, & nonnunquam cordis, itemque & tunc, & cum ulcera, quamvis necdum occlusa, diu tamen vexassent; animadvertere poteris, rerum propemodum semper intra cranium, interdum quoque intra vertebras, aut intra thoracem, & ventrem fuisse. Quas Observationes ne hic repetamus, Epistolas malumus in quibus plerasque relegas, indicare, nimirum IV. (*m*), V. (*n*), XII. (*o*), XXV. (*p*), XXVII. (*q*) XLVII. (*r*) LII. (*s*).

14. Sed præter hæc quæ ad tibias attinent, alia quoque alio spectantia ulcera nostris sæpe Observationibus proposuimus, nunc ad abscessuum sinus, & subjectam cariem, nunc ad exulceratos tumores, & gangrænam pertinentibus. Quarum non vacat Observationum loca omnia hic singillatim indicare. Juvat potius nonnulla quæ ad duo modo memorata capita referuntur, subjicere, prætermissis cæteris quæ minus opportune referri huc, video, ut cum in Sectione hac Sepulchreti (*t*) inter ulcera producitur casus fœtus septimestris cerebro carentis, quam cum iis conferre poteris quos sic editos, ex nostris, & aliorum Observationibus, loco, ut putamus, ad id aptiore (*u*) memoravimus. Quod igitur primum ad primum attinet de duobus illis capitibus, nempe ad abscessuum sinus, de meis eorum curationibus unius potissimum venit in mentem, quam eo libentius hic referam, quod per id præsidium peracta est, cujus vim adversus vel minuta ulcuscula peculiarem, id est adversus scabiem de qua supra dictum est, in dubium nunc trahi ab nonnullis video, in primisque a Medico alioquin Expertissimo. Senem æque generosum, ac pium Foroliviensis Ecclesiæ Archidiaconum, Ludovicum Albertinum, vere A. 1711. dysuria quædam vexare cœperat: quam cum demulcentibus lenire studerent, crus sinistrum dolor primum, deinde abscessus corripuit. Ex hoc aperto cum pus ea copia quotidie exire diutius pergeret quæ hominem undeoctoginta annos natum quam facillime posset absumere; Medicus, & Chirurgus occurrendum censuere, ille dato lignorum, ut vocant, decocto, hic iis abscessui adhibitis quæ ad persanandum attinerent. Jamque hujus orificium ipsum claudi videbatur; cum gravis repente febris exorta est, perturbans caput, & delirium afferre incipiens. Tum ex altero pede sanguis mittitur, abscessus rursus aperitur: & sic febris quidem illa abigitur; sed ex hoc iterum tanta puris copia prodit, & prodire pergit, ut de ægro desperent, nec sine ratione. Namque, ut tunc primum accersitus vidi, æger qui bono antea fuerat habitu, & pro illa ætate robustus, ossa atque pellis totus erat, & infirmissimis viribus, febricula nunquam carebat, acerbissimis subinde cruris doloribus torquebatur, ex eoque tantum ejiciebat puris, quantum facile non credidissem. Apparebat omnibus, servari hominem non posse, nisi crus convalesceret. Sed hoc quam difficile esset, inutiles hactenus omnes Medicorum, & Chirurgi curæ, ac labores ostendebant, ad hæc gravissima ætas, fervidissimum, quod interea advenerat, mediæ ætatis tempus, & præter ea quæ dicta sunt, stomachus remediorum pertæsus. Duo tamen ex his supererant, quorum alterum, jus videlicet terrestris testudinis, senior ejus Medicus laudabat, alterum, nempe viperinum pulverem, senex alter Medicus, quem aliunde superioribus diebus advocaverant, antequam discederet, proposuerat. Cum super utroque consulerer, primum, si stomachus ferret, non improbabam; sed ut facilius ferretur, majoremque præberet utilitatem, plus de altero, ea tamen qua dicturus essem, ratione, addendum ajebam, ipsique maxime confidendum. Scilicet quod in viperino superest pulvere, non tam profuturum videri, quam ipsam recentem viperam, si hujus dimidium carnium cum pari carnis testudinis pondere in tenui jure vitulino decoqueretur, eædemque viperæ carnes quæ decoctæ essent, mox cum saccharo, ut vocant, rosato vetere subactæ, quotidie mane ederentur, & post eas jus de quo modo dictum est, biberetur: huc addi posse inter prandium, & cœnulam emulsionem, ut appellant, ex recentibus amygdalis, adjecto pauco saccharo quocum mista coralia essent in pulverem tenuissimum contrita. Medico non modo hæc non displicuerunt; sed, ut affecta erat ætate, & valetudine, a me simul cum ægro, ægrique Consanguineis petiit, ut ipse quemadmodum censueram, ita facerem. Feci igitur, Superisque bene juvantibus cœperunt sensim cruris dolores, & pus minui ita, uti quadragesimo die ex quo hæc curatio inchoata erat, abscessus jam ferme ad cicatricem spectaret. Quanquam autem febricula jam ante abierat, & virium infirmitas, maciesque decreverant; tamen ut bona hæc augerem, & confirmarem, ægro ultro optante, non modo annuente, decem præterea dies eadem sum curandi ratione usus. Quo tempore exacto, is qui ab extremo Aprili ad medium circiter usque Septembrem decubuerat, surgere cœpit, & magis deinceps magisque in dies convalescens, non modo pristinum recuperavit corporis habitum; sed illud ipsum crus unde tandiu tanta puris copia, totque cum hac alba membranarum oblonga frusta exierant, nihil quidquam nutritione, & viribus ab altero discrepans mihi ostendit, cum forte obvium haberem Decembri ineunte: posteaque incolumis vixit annos aliquot, donec, me jam Patavii degente, extrema senectute confectus est.

15. Ut fuse hanc tibi curationem describerem, non una me impulit causa. Alii enim sunt qui ea viperis tribuant quæ non habent, ut vim calefaciendi, & siccandi tantam, ut sitim faciant inextinguibilem, & paucos qui senibus supersunt, spiritus dissipent: quapropter prohiberi a senili ætate, admonebat Claudinus (*x*), & tempore præsertim æstivo, & regione calida. Redius (*y*) quidem vel multo largiori viperarum usu nullam esse motam sitim in sene, juvenibusve, quamvis æstas interdum esset adnotavit. Ego ut a viperarum usu nunquam, sic etiam in decrepito hoc Sene anni tempore calidissimo, & in regione potius calida neque sitim ullam, neque spirituum dissipationem, imo horum instaurationem animadverti, nec siccari quidquam, nisi eum quem siccari volebam, abscessum; reliquum autem interea corpus non modo non siccari, sed refici. Contra alii non plus a viperis expectandum ajunt, quam *a reliquis omnium animantium partibus siccatis, gelatinoso quo-*

(*i*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. & 6. Obs. 51. (*k*) Epist. 21. n. 30. & Epist. 4. n. 35. (*l*) supra, n. 8. (*m*) n. 7. 13. 30. (*n*) n. 15. (*o*) n. 2. (*p*) n. 12. (*q*) n. 8. (*r*) n. 4. 33. (*s*) n. 30. (*t*) Obs. 1. §. 3. (*u*) Epist. 12. n. 5. & seqq. & Epist. 48. n. 48. & seqq. (*x*) Append. ad Tract. de Ingress. ad Infirm. Sect. 6. (*y*) Osservaz. int. alla Vipera.

dam, blande sulphureo & vaporoso succo præditis. Intelligis, hæc in iis regionibus scripta esse, in quibus copia non est recentium viperarum. Quamobrem non miror, quod ibi in *atrophia*, in *phthisi*, in *scabie*, in *aliisque hujus generis malis varia ex viperis confecta medicamenta nihil præstiterint*, aut quod *nihil certe solidi quod operæ pretium faciat auxilii* ab iisdem *in impuritatibus sanguinis corrigendis peti & expectari* posse, dicatur. Mihi vero non de siccatis viperis, paratisve sic medicamentis hic sermo est, sed de recentibus; illis enim has ut prætulerim, vidisti, quippe in abscessu qui eatenus sanari non potuerat, vetustiorem quam quos ipsi laudant, illustremque Auctorem secutus, Antonium Musam, qui ut in Italia degebat Augusti Medicus, *cum incidisset in insanabilia ulcera, viperas edendas dabat, miraque celeritate persanabat*, sicuti memoriæ tradidit Plinius (*z*). Nam quod illi addunt, *si quid boni* per ea medicamenta *præstitum fuit, id potius aliis admixtis ingredientibus, & conjunctim datis medicamentis in acceptis referri debuisse*; ut de suis illis præparatis verum fuerit, de viperis certe quas Musa edendas dabat, nec, quod sciamus, remediis aliis commistas, ne suspicaturum quidem esse te, arbitror, ut neque de illis *piscis in modum paratis*, quibus vesci miserum servum, ea ratione ab se curatum, jusserat magnus inter Græcos Medicus Craterus, a quo Musam id præsidii didicisse, conjicit Eruditissimus Meadius (*a*), nec quas eximius alter Medicus Aretæus (*b*) *in cœna obsonio dabat* & ipse *coctas & conditas perinde, ac pisces*, id est *sale, & oleo*, ut proclive est ex Cælio Aureliano (*c*) intelligere. Galenus quoque (*d*) jussit viperarum venatorem iisdem uti *præparatis in olla, anguillarum in modum*. At enim, inquis, non his solis venatorem sanasse, constat: fatetur enim, quid antea fecerit. Verum de duobus illis prioribus Medicis idem non constat. Neque si sanguinis missio, atræque bilis per pharmacum detractio venatorem sanassent; post illa viperas Galenus dedisset, nec his sanationem acceptam retulisset. Idemque a me credito responsum iri, si forte idem objicias curationibus per viperas, aut per earum partes feliciter peractis, laudatisque sive a Græcis; sive ab Arabibus Galeni asseclis, sive a Medicis qui propioribus sæculis extiterunt: qui tot sunt, ut singulos hic nominare tum longum esset, tum supervacuum, cum videre possis apud M. Aurelium Severinum (*e*). Ex quibus etsi quædam sunt quæ non facile accipias; tamen non credo, te omnia quasi fabellas, & circulatorias fraudes rejecturum, quando harum acerrimus, si quis alius, hostis Redius (*f*) viperæ carnes alexipharmacas esse, & „ remedium multorum morborum „, diserte scripsit, ejusque sagax imitator Vallisnerius (*g*) quid sentiret, aperte ostendit, cum „ longe efficaciores in morborum curationibus Euganeas nostras viperas, quam Ferrarienses agri, & Mantuani, similiumque humidorum, & palustrium locorum esse „ affirmavit, in Consilis autem Medicis & quoties mecum ægris commendaverit, memini, & tu in iis quæ edita sunt, quam sæpe præscripserit, videre potes. Quin etiam in iis regionibus ubi minus esse notum id remedium, putasses, ex usu & fuisse, & esse, comperies. Sic, exempli causa, Ettmüllerus; filium dico; quanquam & patrem (*h*), & vetustiores, Germaniæ Medicos laudare possem; diserte refert (*i*), in proxima Silesia *decoctum viperarum in jure gallinaceo ad hecticam curandam, & impuritates sanguinis lymphæque corrigendas tantum non ubique inter ditiores adhiberi*. Sic Hoffmannus ipse (*k*); ipse, inquam, neque enim semper in hoc sibi constitit; ubi curationem examinat, quæ Illustri in Viro, asthmate spasmodico, & hydrope laborante cujus quoque dissectionem proponit, perperam fuerat instituta, minus opportunum quidem non laudat tempus quo viperarum & pulvis, & juscula data fuerant: ipsa autem dilaudat; *namque crebra constat experientia*, inquit, *viperas & in pulvere, & decocto datas, virtutem possidere antispasmodicam, acres humores attemperare, transpirationem promovere, ideoque massam sanguineam ab omnibus purgare sordibus*. Sic Adolphus (*l*) militem proponit qui a molestissimo, & adversus auxilia alia omnia pertinaci malo, *continuato remediorum, viperinorum præsertim, usu liberatus est*. Sic denique; ne illa omittam quæ dum hæc scribo, inter eosdem Germanos edita sunt; a me alias tibi laudatus Medicus Jo. Bapt. Molinarius (*m*) commendans *e viperis ipsis confecta decocta*; *experimentis enim pluribus cum doctorum hominum, tum meis*, inquit, *comprobata sunt*. Non est opus de cultis aliis Nationibus dicere, cum de Indis ipsis ex docto Medico qui Bengalæ annos complures moratus erat, Meadius (*n*) acceperit, *constantem ibi morem esse medentibus imperare diæteticum usum viperæ ejus regionis illis quos longi morbi exhausissent*. Sed barbari illi, eoque non ita solertes. Quid igitur de Meadio ipso dices, quem neque scientia, neque peritia, neque judicio, neque auctoritate ulli ex præstantissimis Medicis facile postponas? Certe ille (*o*) de viperarum jure, gelatina, carnibus, sale volatili præclare sensit, nihilque aliud reprehendit, nisi Anglorum Medicorum nimiam parsimoniam in remedio hoc præscribendo *apto nato ad optimos scopos*, & cujus ipse *pulchram efficaciam viderit in obstinatis lepris*. Num dicemus, efficaciam hanc non viperis, sed admistis remediis aliis tribuere debuisse? Ipse vero nihil admiscuerat, vino tantum usus in quo duos tresve dies viperas, modico adjecto calore, maceraverat. Neque; ut tandem ad ægrum a me propositum redeam; te opinor, facile crediturum, cum cætera quæ illi dedi, omnia a me tibi consulto memorata, perpenderis, illis potius quam viperis, eam sanationem acceptam esse referendam. Quod si tibi forte dubitationis quidquam restat; alia mihi in promptu sunt felicium curationum exempla, in quibus præter viperas nihil aut dedi, aut dare coactus sum. Cum enim plerumque, ut simpliciorem medicinam quoad possum, amo, viperarum carnes dumtaxat, & jus præbeam speciatim adversus pertinacem scabiem, quam aliis irritis, hac ratione sic abegi, ut mundi, nitidique ægri, & pinguiores etiam fierent; tum nonnunquam accidit, ut res mihi esset cum quibusdam remedia fere omnia, nedum viperas, pertinacissima aversantibus, quibus cum auxiliari necesse esset ejusmodi præsidiis quæ sentire ipsi, & animadvertere nequaquam possent; viperis in jusculis quibus utebantur, incoctis, salubri fraude salutem attuli. In iis præsertim fuit Amplissimus Senator Venetus, cujus casus in plerisque erat cum proposito Archidiaconi casu (*p*) comparandus. Nam ipse quoque cum esset persenex; æstivo tempore, ex diuturno cruris abscessu laborabat A. 1732. Nullo autem alio interno auxilio, nisi eo quo dixi, consecutus sum, ut homo id ætatis par esset ferendo tam longum morbum, easque puris assiduas effusiones, humores autem vitiatos in melius adeo mutaret, ut sic persanato abscessu, ad pristinas totius corporis, illiusque cruris vires, & nutritionem multo quam sperari posset, citius rediret, sexque; tot enim postea vixit; annos Medicinæ ope non indigeret. Num vituli, aut pullæ jus in quo, sicuti pro cæteris illis, ita pro ipso simul incoqui dimidiatam viperam jubebam, ea vi esse quis dixerit, ut quidquid inde boni secutum est, illi potius quam viperæ, sit tribuendum? Quærent potius aliqui, cur igitur quod mihi; mihi autem? imo quod plerisque omnis temporis, omniumque propemodum Nationum Medicis successit, non idem omnibus succedat? quasi vero præter hoc unum, remedia cætera omnibus, semper responderent. Aliis nimirum non responderit ob id ipsum quod cum aliis, atque aliis remediis commistum dederint. Aliis quod dederint non satis diu. Aliis quod in viperarum selectione decepti fuerint, non

(*z*) Nat. Histor. l. 30. c. 13. (*a*) De Venen. Tentam. 1. (*b*) De Curat tardar. ægritud. l. 2. c. 13. (*c*) Morb. Chron l. 4. c. 1. vers. fin.
(*d*) De simpl. medicam. facult. l. 11. c. 1. (*e*) Viper. Pyth. P. 3. c. 7. & alibi.
(*f*) Opere Tom. 4. Lettera A N. N. che comincia *La Vipera*. (*g*) Opere Tom. 3. nel Saggio d' Istor. Med. alla parola *Vipera*.
(*h*) Schroder. dilucid. de Animal. Cl. 1. ubi de Vipera, & alibi. (*i*) Eph. N. C. Cent. 7. & 8 in Append. n. ult.
(*k*) Consult. & Resp. Medic Cent. 1. Cas. 93 (*l*) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 158. (*m*) Specim. de Apopl. P. 2. S. 4. n. 180.
(*n*) Tentam. 1. cit. (*o*) Ibid. (*p*) n. 14.

non in iis captarum ubi credebant, regionibus, & locis, neque eo quo oportebat, anni tempore. Aliis quod in ejuſmodi ægros, in eamque morbi aut cauſam, aut vim, aut vetuſtatem inciderint, ut nulli, aut certe huic auxilio non eſſet locus. Alia id genus, quantum vis, adde, modo ne in ſcientiam, & fidem eorum cadant, quibus tamen hac in re non id ſatis fuit quod nunc, utinam ne nimis ſæpe, & plus æquo, uſitatum eſt, a Majoribus diſſentire, niſi eoſdem inſuper circumforaneæ vanitatis, ſi ſuperis placet, arguerent.

16. Senatoris illius Præſtantiſſimi modo facta mentio rem in memoriam redigit, ad abſceſſus pertinentem. Docuit quidem Hippocrates (q), *dum pus conficitur, dolores ac febres accidere magis, quam jam confecto*. Id tamen ut quæ in pluribus quoque aliis Aphoriſmis, plerumque eſſe verum, non ſemper, vel ipſe Epidemiorum libro IV. (r) ſignificavit, ſi non ubi maturos in morbis abſceſſus quoſdam, ſcripſit, ſine febre, & facile ferri; hoc enim Martianus (ſ) de ſuppuratis, non, ut Valleſius (t) de iis qui ſuppurantur, accipiendum eſſe, contendit; at mox certe, utroque eorum conſentiente, ubi Leambio poſt dyſenteriam *humerum & ſedem exulcerata eſſe*, ait, *citra febrem*. Nos quoque in eo Senatore cum tibiam ab non recenti œdemate, & ab levi nupera contuſione, quam exiguum ibi eryſipelas, & modica febris conſecuta fuerant, jam tumentem, mox quidem magis magiſque intumeſcere, videremus, nullam autem peculiarem febrem, nullos rigores, nullum doloris, caloris, pulſationis ſenſum æger, aut nos animadverteremus; pus tamen interea confici, ſuſpicari cœpimus, nec falſo, ut paulo poſt materiæ, ſub manibus fluctuantis, non obſcura perceptio confirmavit. Num igitur in ſenibus, num etiam in membris, œdemate affectis, pus fit ſine ullis, aut cum paucioribus, levioribuſque quæ pus fieri ſignificent, notis? Utrumque interdum ab experientibus Chirurgis audivi, & ubi rationem conſulo, utrumque intelligi poſſe, video; ſecundum tamen magis. Neque enim ſenes omnes ſunt laxiſſimis fibris, aut lentis, inertibuſque humoribus. Itaque in Archidiacono de quo ſupra (u) dictum eſt, pus non conficiebatur ſine doloribus, & in illo ipſo de quo loquimur, Senatore cum forte eodem tempore quo prior abſceſſus apertus fuerat, multo minor alter inciperet ad imum femur, ubi œdema erat nullum; mox indicia quæ ſolent, dum pus conficeretur, animadvertimus. Poſſe tamen in illis etjam qui florente, aut firma ſunt ætate, pus interdum fieri ſine febre, idque in partibus œdemate non tumentibus, Obſervationes aliorum oſtendunt, in primiſque Clariſſimi, meique amiciſſimi Collegæ Pujati (x), qui, ut in Leambio Hippocrates, abſceſſus citra febrim confectos vidit, primum quidem in Anu, ſed poſtea etiam in Adoleſcentula: quam ne forte dicas inertioribus fuiſſe humoribus, ut quæ poſt menſes aliquot hydropica obierit; in robuſto pariter Viro conſpexit.

17. Age nunc aliqua etiam de carie, abſceſſibus, ulceribuſque ſubjecta, attingamus. Habes inter initia Epiſtolæ XIV. (y) Obſervationes ad ejuſmodi cariem attinentes. Præcipue autem hæc ſubeſt in eo morbi genere cui nomen fecerunt Arabes *Ventoſitatis Spinæ*: quanquam non ſemper apparet manifeſtiſſima caries, ſed oſſium tumor dumtaxat, & mollitudo, velut in duobus quæ poſt mortem examinavit Mauchartus (z). Eo igitur de morbo cum pariter liceat in Tumoribus, atque in Ulceribus verba facere; propterea de illis agentes Epiſtola L. (a) cum de Exoſtoſibus quibuſdam eſſet injecta mentio, nonnulla de carie, ejuſque origine commemoravimus. Sed in Sepulchreto quoque invenies utrobique ad eundem morbum ſpectantia, quorum pleraque fuerunt Patavii obſervata, Sectione quidem II. (b) quæ libro hoc IV. inſcripta eſt de Tumoribus, & Sectione hac IV. de Ulceribus (c). Neutrubi tamen Pandolphinus qui ea de *Ventoſitate* Tractatum edidit, aut Merclinus, qui hunc tot auxit Adnotationibus, & Obſervationibus, nominatur, aut quidquam ex Schelhammero (d) additur, qui preſſe quidem, ſed docte & erudite, rem tractat, Obſervationes quoque proferens (e) quarum nonnullas in Sepulchreto non video, & in his etiam ſuam, tum præclare Hornium (f), a Tulpio (g) diſcrepantem, adverſus Merclini (h) reſponſionem defendens (i), contendentis, Corn. Celſum in loco (k) quem indicaverat Tulpius, cancri vocabulo oſſis deſignaſſe morbum ſatis cum *ſpinæ ventoſitate* convenientem. Certe autem loci ejus lectio cancrum non de oſſe dici oſtendit, ut recte aſſerit Schelhammerus: quod non vidiſſe Tulpium, & Merclinum, ego quidem non tam miror, quam hunc quod eo in loco non eſt, vidiſſe, id eſt *cancrum oſſis*. Ait enim, atque adeo inculcat, Celſum *hoc oſſis vitium non cancrum ſimpliciter, ſed cancrum oſſis vocare*; ut hunc locum Celſi non inſpexiſſe videatur.

18. Sed illi in nominibus; Chirurgi autem aliquando, etiam ſeniores, & valde exercitati, in re ipſa, id eſt in carie quæ neque oculis, neque ſpecillis pateat, dignoſcenda falluntur. Verum quidem eſt, cariem tunc indicari, ſi fuſca, vel ſubatra ſit quæ ex ulcere prodit materia. Non tamen ſi iſto colore infecta non prodeat; continuo cariem ſubeſſe, negandum eſt. Nam ſi hæc parvam oſſis non craſſi partem occupet, carni autem ſubſit multæ, & amplis ulceris ſinibus excavatæ; vel hæc una efficere cauſa poteſt, ne fuſca exeat per ulceris orificium materia, quippe cum pauxillum quod ex oſſe eſt, plurimo pure quod ex carne effluit, permiſto diluatur, & ſic fuſcus illius color occultetur. Quod in Veneta juniore Matrona A. 1736. accidiſſe, certo ſcio, cui magnus in alterius clunis latere innatus abſceſſus, nec niſi ſero apertus, internis, externiſque auxiliis incaſſum jam diu curabatur. Itaque puris colore minime fuſco tandiu Chirurgi ne cariem ſuſpicarentur, decepti ſunt, donec per eam reſpondentis oſſis ilium partem quæ circa ejus medium, in fœminis præſertim, hiſque junioribus, præ tenuitate pellucet, jam carie exeſam, ſpecillum nullo negotio in ventris cavum tranſire, animadverterunt. Nec dubito, quin oſſeæ illius partis tenuitas, ut in ea optima, & meliori forte digna Matrona facilior em puris tranſitum in ventris cavum reddidit, ſic in aliis quibus profunda vulnera punctim ad eum locum infligantur, non difficile enſis mucronem ad inteſtina lædenda admittat. Contra haud raro accidit, ut ſpecilli quo in ulcerum exploratione uſi ſunt, colore inſpecto, Chirurgi plures malum prænunciare non dubitent, haud attendentes videlicet, ab Hippocrate (l) ſcriptum eſſe, *quibus a pure coloratur ſpecillum, tanquam ab igne, maximam* quidem *illos partem interire*; non omnes, ibique de empycis ſermonem haberi, nec de quocunque ſpecilli colore, ſed de eo ut *pro candido & argenteo, velut plumbeum & igne peruſtum extrahatur, indicio puris ſcritate acerrimi*, ut eximii Interpretis Dureti (m) verbis utar. Denique inter cætera cariei genera, illa eſſet peculiari non modo commemoratione, ſed & examine perquam digna, ſub qua, cranium exedente, Slevogtii *armato oculo innumerorum vermiculorum, lento humori implicatorum, congeries apparuit, quorum multi, aquæ tepidæ injecti, motitatione ſua vitalitatis indicia edebant*. Sed cum ipſe qui ut in mortuo hæc vidit, ſic in ægro nonnulla huc ſpectantia animadvertere potuerat, *ætiologiam cariei* iſtius *verminoſæ* in aliud tempus rejecerit (o); minus hic miraberis, ſi nos divinare nolimus.

19. Jam

(q) S. 2. Aph. 47. (r) n. 22. apud Marinell. (ſ) Annot. ad hunc locum. (t) Comm. ad eund. locum qui ipſi eſt n. 95.
(u) n. 14. (x) Dec. Obſ. 7. n. 3. (y) n. 3. & ſeqq. (z) Eph. N. C. Cent. 9 Obſ. 33. & 34. (a) n. 57. 59.
(b) Obſ. 20. & in Addit. Obſ. 10. (c) Obſ. 5. §. 1. &c. (d) De hum. corp. Tumorib. S. 2. P. 1. n. 94. & ſeqq.
(e) n. 98 99 (f) Microtechn. S. 2. P. 1. §. 33. (g) Obſ. Medic. l. 4. c. 13.
(h) ad Pandolphin. c. 7. Annot. 1. (i) P. 1. cit. n. 100.
(k) De Medicina l. 8. c. 10. Edit. Almeloven. p. 532. l. 15. & ſeqq. (l) Coac. Prænot. apud Duret. l. 2. c. 16. n. 48.
(m) ad eum locum. (n) Differt. de Carie Cran. in Hiſtoriæ fine.
(o) §. 26.

19. Jam vero quæ ad alterum de capitibus duobus propositis (*p*), id est ad tumores exulceratos, & gangrænas spectant, subjiciamus. Præter eas quæ ad te alias missæ sunt, Observationes, ad tumores illos attinentes, una hæc superest, a Mediavia nostro habita extremo Septembri A. 1739.

20. JUVENI in altero cervicis latere tumor erat exulceratus. Quo in ulcere quidpiam arcani illius pulveris ope quem Philippus Masierius Corrosivum Magistralem appellare, & ipse felicissime, sed cautissime quoque, adhibere consueverat, cum visum esset Chirurgo absumendum; ex eo & febris, & dolor capitis, quæ antea jam erant, aucta sunt adeo, ut neque repetita sanguinis missione, in quo crustula polyposa non deerat, neque diluentibus, cæterisque tum datis, tum adhibitis remediis decrescerent. Nam etsi dolor in ipso ulcere est imminutus; in fronte tamen, ubi acerbior erat, nunquam remisit. Itaque delirans, & convulsus æger obiit. TUMOR subjectum musculum nequaquam læserat. Is erat quem Levatorem Scapulæ vocitant, illa videlicet parte qua communibus subest integumentis. Glandulæ ejus lateris Jugulares tumidæ erant, & duræ. Cerebri vasa omnia sanguine distenta: medullaris substantia, ubicunque incideres, sanguineis punctis distincta, & ipsa quidem longe mollior, quam æquum esset; cum corticalis secundum naturam se haberet. In Lateralibus ventriculis multa aqua limpida.

21. Etsi caro ex ulceribus excrescens quanto periculo in extremis corporis partibus remediis tentetur erodentibus; præclare in primis ostendit fidelis Scriptoris Benevoli Observatio (*q*); tamen vel aliis in locis usus ad eundem finem ejuscemodi remediorum non sine periculo est, ubi dispositio prava sit, quemadmodum in proposito Juvene fuisse, indicabat febris jam præsens, cum dolore capitis conjuncta. Sed ab hoc exulcerato tumore ad eum morbum descendamus, qui Tumores inter ab Rei Chirurgicæ refertur Auctoribus, idemque cum maxima corruptione junctus est, ad gangrænam videlicet, initium ducentes a quibusdam Valsalvæ Observationibus.

22. ADOLESCENS annum agens duodevigesimum, mediocri statura, & habitu, colore pallido, & subflavo, ex alto ædificio in peracutum lapidem cadens, simul femoris cervicem frangit, simul ibidem a lapide vulneratur. Cum in S. Mariæ de Morte Nosocomio ex arte curaretur, non solum de pectoris pondere cum difficultate spirandi querebatur, etsi nihil sanguinei exspuebat, nullamque habebat in exterioribus thoracis partibus, quæ sub sensum caderet, contusionem; verum insuper quarto die delirare cœpit, & de dolore vulneris queri, & de quibusdam ad illam partem motibus convulsivis. Insequenti nocte eandem partem immanis invasit gangræna, quæ circa horam proximi diei decimam quartam adeo increverat, ut a finibus abdominis e regione vulneris ad totum pedem se extenderet. Femoris cuticula multis locis, non secus *ac si vesicatoria* adhibita essent medicamenta, a seroso humore attollebatur, qui & multis locis acredine sua illam eroserat; ut magna aquæ emanaret copia. Sic æger quinto die interiit. CADAVER totum paucis ab interitu horis summa nigredine infectum est, quasi universali gangræna correptum: mox autem adeo intumuit, ut triplo crassius videretur.

23. Historiam hanc prætermittendam non censui, quæ multo pessimam humorum dispositionem, & celerrimum gangrænæ progressum ostendit; tametsi Valsalva cadaveris dissectionem non addidit, credo, quia instituere non licuerit. Neque enim, modo licuisset, omissurum fuisse, indicant cum alia quæ in ejus Vita narravi, tum præsertim id quod nisi ipse huc adscripsisset, non eram facile crediturus. Serum quod gangrænam fovet, tam acre est, inquit, ut cum illud alias gustaverim, non modo summam acredinem perceperim; sed hæc linguæ papillas per solidum quasi diem mordicaverit. Vide quo usque hominem impulerit sciendi, experiendique cupiditas! Cæterum gangrænæ universalis exemplum habes apud Tulpium (*r*); sed in sene cujus infirmissimæ a longo jam tempore erant vires. Habebis quoque apud Warrenium (*s*), sed in febre flava, pestis genere. Interna autem gangrænarum causa non semper in solo humorum vitio consistit. Illæ enim aliquando crura corripiunt, quia Magna arteria ab scirrhoso tumore in ventre comprimitur (*t*): quo spectat ista quam in Sectione hac IV. Sepulchreti (*u*) legeris, Hildani Observatio; quanquam in ea non Aorta solum, sed & proxima vena Cava premebatur; facile enim in adeo proximis truncis id est. Nec tamen contra, quidquid potest venam aliquam satis comprimere, idem ad proximam arteriam æque comprimendam valet; ut Cel. Swietenii (*x*) conjectura quantum cum veri similitudine, tantum cum ratione consentiat, ubi sinistri pedis tumorem, imminentemque gangrænam repetit ab Iliaca ejus lateris vena, quam unam extremum Colon intestinum, flatibus perquam distentum, pressisset. Sanguinis autem in membra importatio prohibetur, aut minuitur ab iis quæ arteriæ imposita hanc premunt; verum ab aliis insuper causis: quas inter perrara est carneæ tunicæ arteriæ ipsius gangræna, quamvis sanæ sint circumjectæ partes, ut in *Casu*, Halæ edito A. 1742. *de amputatione femoris non cruenta*. Minus rara est quæ eundem in amputatione parit effectum, tunicarum arteriæ in osseam naturam degeneratio quæ & illarum flexilitatem tollat, & viam sanguini coarctet. Itaque Kulmus (*y*) censebat, ab hac esse causa, cur *ætate præsertim provecti nonnunquam sphacelo pedem absque ulla prægressa causa externa corripiantur*. Certe autem inde fuit in Nobili sene, cujus historiam apud laudatum Swietenium (*z*) relatam invenies.

24. Porro est quoddam gangrænæ, imo sphaceli genus apud nostrates rarius occurrens, ut nec Valsalvæ unquam visum etiamtum esset, cum adolescenti mihi ex relatione aliorum narrabat, exsiccationem a pedis pollice incipientem, & sensim ad femur usque productam, ut pes, & crus totum, velut in *mumia*, sine fœtore, arida essent, mortem cuidam mulieri annis superioribus attulisse. Vidit autem postea, & ego cum ipso, cum Bononia necdum discessissem, in Nosocomio Incurabilium. Quin etiam inter ejus Consilia unum legi pro Monacho scriptum ex morbo ejuscemodi laborante. Erat is duos supra quadraginta annos natus, obesus, humoribus ad scorbuticam dyscrasiam vergentibus, impetigini, & podagræ antea obnoxius, tum etiam, idque a longo tempore, crebris digiti pollicis alterius pedis suppurationibus, unde fuscum semper colorem is digitus retinuerat, donec exsiccatione corripi inciperet, lentissime per totum denique eum digitum, postea autem per totum pariter proximum digitum propagata. Qui non secus ac pollex; quem frustra amputaverant; ex quo prehensus hoc morbo fuerat, aridus semper siccusque permanserat, nisi quod nuper circa extensorem ejus digiti tendinem aliquod incipientis puris indicium fuerat animadversum. Et quanquam ut plurimum in metatarso obscura quædam inflammatio esse videbatur; erat tamen hæc sine ullo subsistentis humoris vestigio, mediocri autem cum dolore. Febris quoque non semel quidem accesserat, circa vespertinum præsertim tempus exacerbata; sed nullo unquam prævio horrore, nullo valde acuto comitante symptomate. Quæ hic tibi volui diligenter describere, ut cum iis mox possis quæ apud Auctores postea legi, aut proposita mihi fuerant, exemplis comparare. Creberrima, sicubi alibi, in quibusdam Galliæ regionibus extitere. Neque enim solum circa A. 1710. sicca ista gangræna adnotata est, sed & cir-

(p) n. 14. (q) 30. (r) Obs. Medic. l. 3. c. 46. (s) Vid. Haller in Addend. ad pag. 662. suar. Accession. ad Boerh. Meth. Stud. Medic. (t) Vid. Acta Erud. Lips. A. 1693. M. Nov. in Relat. Chirurg. Barbet. (u) Obs. 10. §. 2. (x) Comment. in Boerh. Aphor. 422. ad B. (y) Disput. de Tend. Achill. disrupto &c. in ipso fine. (z) Comment. cit. §. 424.

circa A. 1676. ut in Historia Regiæ illius Scientiarum Academiæ (*a*) indicatur, imo & A. 1706. ut fusius ab Rudolpho Jacobo Camerario (*b*) videre poteris commemoratum, & rursus A. 1747. ut Commentaria versans laudatæ Academiæ (*c*) reperies. Semper autem ibi culpa rejecta est in vitiata secalis grana, quippe in caritate annonæ a pauperibus, præter quos neminem is corripiebat morbus, in paranda farina cum integris probisque granis relicta: quæ alibi quoque, nimirum cum sylvæ herciniæ incolas idem vexaret morbus, sunt apud Brunnerum (*d*) accusata. Ipsa tamen sine certa corporum dispositione tantum potuisse, non crediderim, tunc saltem, cum mares solum, non fœminas, si paucas excipias puellulas, in iisdem pagis eadem invaderet gangræna. Cæterum plerumque alias utrumque sexum infestabat: & alibi alio tempore aliquanto aliter, ut alios quoque occuparet artus, partesque alias, ut plurimum autem a digitis pedum inciperet: reliqua discrimina, libros, & Auctores quos nominavi, inspiciens, per te videbis. Ego enim ad eos casus redeo, in quibus ea grana accusari non poterant. Et Benivenius quidem (*e*) ubi de infelici exitu loquitur gangrænarum a digito pedis, præsertim in senibus, incipientium, aliquid huc attinens videtur indicare, cum *incipere carnem*, ait, *paulatim nigrescere, vel liventem fieri: quin & aridam interim atque siccam*. At certius, ac apertius Hildanus (*f*) in septuaginta annorum viro, podagræ obnoxio, gangrænam describit post molestum frigoris sensum, & stuporem, a digitis pedis sursum paulatim serpentem sic ut pes, & crus carbonis instar nigra fierent, frigida, & supra modum sicca & extenuata sine ullo unquam dolore, pulsu autem vix nonnihil mutato, & appetitu vix depravato. Idem Smetii Observationem profert (*g*), pedis videlicet in muliere, ejusdemmodi sphacelo correpti, ut aridus, nigerque linguam bovillam referret fumo induratam. Huc quæ Barbettus (*h*) de gangræna tradit scorbutica, ex parte accedunt, nimirum quod a pollice soleat initium sumere, in crustam siccam degeneret, nullo fœtore sit, & dolore aliquando nullo. Nunc quæ mihi per litteras descripta sit, accipe, cum Matthæus Tornierius, spectatus dum viveret, inter Vicetinos Medicus pro Comite Generosissimo me consuleret extremo Februario mense A. 1720.

25. Is gracili habitu, egregio colore, alacer, promptus, vegetus, robustus adhuc erat cum annum quartum supra octogesimum exegisset, nullo unquam in tam longa vita correptus morbo qui adnotatione dignus esset. Sub Januarii finem insolito frigoris sensu, post triduum autem tanto frigore prehensus est, ut lectum petere cogeretur, ibique nihilominus horas aliquot frigeret, donec calidis sæpius admotis linteis, corpus tandem reliquum calesceret; sed pedis sinistri omnes digiti, & metatarsus frigidissimi permanerent, nihil sentirent, vixque Flectentium musculorum vi, quorum videlicet carnem in ipsis digitis non esse, nosti, nonnihil flecterentur: & quod multo deterius erat, lividulus postridie color jam a pollice in metatarsum pergens animadvertebatur. Occursum est internis, externisque remediis. Sed quanquam in metatarso livor, & frigus nonnihil remittere visa sunt; circa finem tamen Februarii extrema digitorum, jam cute erant nigra, sicca, & *mumiæ* instar dura, neque in ipso metatarso initia deerant futuri morbi, cute jam duobus locis in ejus dorso nigricante, imo in altero eorum locorum jam dura. Duriuscula quoque erat ad tarsum certo, ubi nigricabat, loco. Ipse autem tarsus novissime factus erat nonnihil tumidus, &, si digito premeres, vestigium servans, & dolens. Quin etiam sub planta se extulerat parva albaque vesicula, vix pauxillulum aquæ continens. Ad malleolos idem ferme qui in tarso, tumor. Crus reliquum nonnihil potius extenuatum. Inter hæc æger; etsi febris, levis quidem, a morbi tamen die septimo, quo primum cœperat, jugiter perstabat; pristinam alacritatem, consuetum pulsus robur, & appetitus vigorem retinebat, ut victu qui ad servandas vires homini præsertim haud ita pauca edere solito, non tenuis permittebatur, libenter uteretur. Quæ cum perlegissem, nec spem aliam reliquam esse, intelligerem, nisi ut ægri vita quoad ejus fieri posset, diutius produceretur, ea continuo rescripsi, quæ hic necesse non est omnia commemorare. Fuse enim quid de præsidiis tum quæ adhibebantur, tum quæ addi possent, mihi videretur, ingenue, ut par est, & consuevi facere, exposui. In hisce alteris cum quæ improbarem, aut suspecta haberem, significassem; diserte inter cætera laudavi cum Hildano (*i*) succum lumbricorum terrestrium ita, ut Wierus solebat, paratum, exterius, ut exsiccationis tardaretur progressus, parti adhuc sanæ adhibendum. Nec tamen reticui, nisi anni tempus præfrigido aeri ægrum pedem sæpius exponere prohiberet, perpendi illud etiam posse, utrum hoc in casu imitatione digna esset ratio quæ in eundem finem haud infeliciter cesserat Hagensi Medico Samueli Cabliau (*k*), qui pedem, & crus ferme totum sphacelo emortuum *penicillo majori, optimo terebinthinæ spiritu intincto attingere, vel quasi pingere* cum imperasset *assiduissime*; consecutus est, ut *torridum, imo Mumiæ quasi Ægyptiacæ* instar, parti adhuc incolumi, sphacelo minime progrediente, adhæreret, sicque Anum nonaginta duorum ferme annorum menses propemodum sex in vivis servavit. Cum cætera facta essent quæ probaveram, aut addideram; æger, si non tandiu quam illa, at certe diutius vixit quam ii qui aderant, sperare se, ostenderant. Nam sub Maii finem rursus per litteras consultus sum, quibus narrabat Tornierius, etiamtum alacrem, ut antea, pulsu non debili, suoque propemodum roseo naturali colore ægrum esse, appetitu vigere, non sitire, lotium justa copia reddere, idque colore, & substantia secundum naturam, dura autem alvi recrementa non nisi quincto, aut sexto quoque die, ut sanus consueverat. Et morbum quidem intra eos tres menses progressum esse; at paulatim adeo, & lente, ut quinquaginta circiter dies transacti essent priusquam digiti, & metatarsus, & ad malleolos usque tarsus nigri, duri, & plane *mumiæ* similes fierent. Deinde vero cum prope malleolos nigra, & dura cutis se extulisset, sub ea forficibus ablata, ulcus inter malleolos retectum fuisse: quod esset, cum scriberet, manus latitudine, colore ad superiorem ambitum vivide rubro, nec sine dolore cum medebantur, sed malleolum externum, & tibiæ partem nigricare; ad inferiorem autem ulceris ambitum fracidam esse, & putridam carnem, & nonnihil fœtentem, quæ ubi paulatim, sicuti faciebant, adempta esset, ut erat illa eo loco quo tarsi ariditas, duritiesque desinebant, visuri erant, num putridi aliquid subesset, an quidquid mollis in tarso fuerat, revera in *mumiam*, ut videbatur, esset conversum. Quod ad crus attineret, anterius quidem secundum naturam propemodum, sura vero nonnihil esse subtumidum: crure compresso, aliquam in ulcus exprimi puris guttam, nunc albicantis, nunc rubro colore infecti; tamen ejus cutem naturalem calorem, coloremque servare. Ulceris pus esse variegatum; illiusque parti qua putridum esset, ea quæ putredini adversantur, imponi; qua autem vivide rubrum, lumbricorum terrestrium succum adhiberi, ut quem ibi quoque valde proficuum experirentur. Quod reliquum esset, lentam illam febriculam nunquam abiisse, imo aliquando etiam intendi: noctes aliquas inquiete traduci ob pruritum in corporis ambitu, nonnunquam ob motus spasmodicos sani cruris, denique cute quantumvis etiamtum molli; ægrum tamen ad extremam maciem esse redactum. Cum alia, tum hoc præsertim postremum vehementer displicuit, ut quod vitæ diutius protrahendæ spem valde minueret. Attamen ne Seni Generosissimo, & Medico Humanissimo prorsus deessem, quorum uterque ob ea quæ antea scripseram, plus mihi quam ipse agnoscerem, tribuebant; cum ad cætera respon-

(*a*) A. 1710. Botanique. (*b*) Eph. N. C. Cent. 6. Obs. 82. (*c*) A. 1748. (*d*) Eph. cit. Dec. 3. A. 2. Obs. 224.
(*e*) De abditis nonnullis &c. morbor. causis c. 71. (*f*) Cent. 4. Obs. Chir. 92. (*g*) de Gangr. & Sphacel. c. 7. in fin.
(*h*) Chirurg. P. 2. l. 1. c. 14. (*i*) l. supra ad n. 24. cit. c. 13. (*k*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. & 6. Obs. 215.

spondissem, ea potissimum laudavi quæ adversus reliqua convenirent quidem, sed in primis adversus maciem. Itaque de duobus remediis quæ illo anni tempore valent plurimum, vipera, & lacte, utrum mallent, commendavi; illud etiam de lacte adjiciens, ut siquid utilis ex Hildano superiore consilio proposuisse me, crederent, hoc etiam ex eodem Auctore (*l*) acciperent, adversus istud ipsum morbi genus laudante non solum *muliebre lac*, sed, *si* hoc *desit*, *asininum*: a quo si ferretur, facilis postea esset transitus ad vaccinum. De his remediis duobus utrum maluerint, nescio: hoc scio, ægri vitam ad æstatis initium, protrahi non potuisse.

26. Habes fuse, ut de morbo non ita apud nos frequenti, quid ad me scriptum fuerit, & quid ipse responderim. Num vero in hoc etiam gangrænæ genere locus esset proponendi interius quidem corticem Peruvianum, exterius autem aquam tepidam, cogitassem forsitan, si de illo tum extitissent Observationes, quamvis alias aliter respondentes, cum ab aliis Solertissimis Viris habitæ, tum Bononiæ præsertim ab Experientissimis illis Academicis (*m*) repetitæ; de tepida autem innotuisset felix Cl. Benevoli consuetudo ex Observatione in primis illa (*n*) qua sic gangrænas vicit, non modo nigram, sed & duram cutem efficientes. Et quod ad Peruvianum quidem corticem spectat, etsi in gangræna sicca ut laudatum scio a Cl. Chirurgo Guisardo (*o*), ita ab altero ejus vim in dubium tractam esse, intelligo (*p*); tamen quemadmodum inter cætera quæ corticis utilitatem adversus gangrænas alias ostenderunt, experimentum illud in primis attendendum videtur in quo omnia in melius vergebant dum cortex sumeretur, pejus autem dum omitteretur, & denique rursus melius, dum rursus in usum traheretur; sic non leve pondus ad eandem in sicca etiam gangræna utilitatem mensurandam simili Observationi inesse, crediderim, quæ in Historia extat Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis (*q*): quæ enim in pede inceperat, gangræna sicca pro alterna corticis exhibitione, & intermissione, alterne melius, priusque habebat donec sub ejus haud amplius interrupto usu pervicta est. Veruntamen repetitum sæpius experimentum, neque in gangræna incipiente solum, sed jam perfecta, optandum hic esse, vides; nec Benevoli consuetudini; ut ad remedia exteriora transeam: tunc esse locum, quando id quod durum est, non detrahere, sed vel magis siccum reddere statutum sit, ut æger diutius servetur: ad quod ea quæ emortuam partem, quasi cadaver quoddam, condire possent, sunt adhibenda. Contra etiam, atque etiam videndum est, ne facile in similibus gangrænis ad ea quæ pus moveant, descendamus, Medicorum illorum memores, qui per suppurationem id quod erat in pollice pedis mortuum a vivo separare sperantes, gangrænam quam Boerhaavius (*r*) ibi sex menses coercuerat, ad femur usque tridui spatio promoverunt. Quin etiamsi in persimili casu optima jam esset sappuratio; ægrum tamen servari non potuisse, refert Cl. Dieter. Sproegelius (*s*), monetque, in morbis ejusmodi ne optatis quidem, & succedentibus ex sententia suppurationibus adeo facile esse fidendum. Quæ res vel una eorum spem retardare posset, qui in istiusmodi senum gangrænis emortui membri amputationem laudarent. Sed alia insuper accedunt; ut puta si quod Kulmus (*t*) censebat, & certe aliquando est, ab osseis factis, arctatisque superius arteriis nata esset gangræna, aut si in sanguine, ut creberrime accidit, inexpugnabilis esset gangrænæ causa, unde factum est plerumque, ut superstitem aut ejusdem membri, aut alterius partem mox idem morbus invaderet, sive a Chirurgo amputatione peracta, ut in Hildani (*u*), & Tulpii (*x*), & aliorum Observationibus, sive facta ab natura ipsa separatione, ut in epidemicis, quas supra (*y*) indicavimus, gangrænis a vitiatis secalis granis videre licet. Hæ igitur causæ, præter decrepitam ætatem, in Ægro a me descripto cogitare de amputando pede non permiserunt. Sed etsi extremum illud auxilii genus ferre homo persenex potuisset, neque alio idem malum paulo post rediisset; tamen difficile factu erat, ne mox nono alio aliquo de tot quibus illa ultima ætas patet, se exerente absumeretur. Ut enim morbi dumtaxat unius exemplo utar, eoque ad hujus Epistolæ propositum attinente; inter magis provectos Auditores meos est Medicus qui tres, neque ita longo temporis intervallo, senes hic vidit, calcanei omnes alium ulcere, alios gangræna correptos, feliciterque persanatos, quorum omnium sanationem arenarum mictus excepit, & hunc vesicæ inflammatio, hanc autem mors. Itaque ut in ætatibus firmioribus, heroicis, quas vocant, curationibus est locus; periculo enim spes opponitur longæ felicisque vitæ, sic in extrema senectute cum quod opponas magno periculo vix esse possit, senioresque tuta etiam & miti curatione sanati, mox nihilominus intereant; ab hac secunda eos curandi ratione non videtur temere esse recedendum. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA LVI.

Sermo habetur de Ossium Fracturis, Luxationibus, aliisque vitiis motui officientibus.

Etsi propositos morbos Sepulchretum divisos exhibet in proximas Sectiones duas V. & VI. hæ tamen sunt breves adeo, ut Observationes utriusque, & Scholia universa foliis duobus comprehendantur: neque hæc implerent, nisi aliqua jam supra posita repeterentur: quod vel ipso initio Sectionis V. factum deprehendes, si Observationis I. §. 1. eique subjecta duo prima Scholii capita cum II. Sectionis Observatione XV. §. quidem 3. & apposito ad hunc Scholio comparaveris. Nobis vero qui de Vulneribus Ictibusque agentes, sæpe ossa fracta memoravimus, potius quam eadem hic iterare, placet quidquid in Valsalvæ, aut nostris schedis superest quod ad propositos attineat morbos his unis Litteris complecti, initio ducto ab eo osse circa quod præcipue nostræ sunt Observationes versatæ, cum fractum, an luxatum esset, inquireremus. Quæ res coget, ut promiscue de utroque morbi genere, non separatim, verba faciamus.

2. Veteres ut cæterorum ossium, ita etiam ossis femoris caput e sua sede excidere non dubitabant, eoque minus quod etsi difficilem prolapsi repositionem, difficiliorem autem repositi conservationem esse, sciebant, tamen utramque egregie aliquando præstitam esse, ex Hippocratis, & Dioclis, & Philotimi, & Nilei, & Tarentini Heraclidis testimonio non ignorabant. Hi enim *clari admodum authores ex toto se restituisse*, ut Celsus (*a*) ait, *memoriæ prodiderunt*, & ille quidem Heraclides non semel, quod ejus locus ostendit, nobis a Ga-

(*l*) c. 13. cit. (*m*) Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. 2. P. 1. inter Medica. (*n*) 16.
(*o*) Vid. apud Haller. in Accesf. ad Boerh. Meth. Stud. Med. P. 13. c. 4. (*p*) Vid. Act. Erud. Lipf. A. 1751. M. Jul.
(*q*) A. 1748. (*r*) Vid. apud Swieten. in Comment. ad illius Aphor. §. 424. (*s*) Obs. Select. §. 37. (*t*) Vid. supra, n. 23.
(*u*) Cent. 4. Obs. 92. (*x*) Obs. Med. l. 3. c. 47. (*y*) n. 24. (*a*) De Medic. l. 8. c. 20. (*b*) in Hippocr. de Artic. Comment. l. 4. n. 42.

Galeno (*b*) conservatus, qui se quoque *femoris luxationem bis jam ita curavisse, ut in reliquum tempus non amplius exciderit*, idemque post Heraclidem *alios multos recentiores* præstitisse, confirmavit. Sed quod Heraclides, & Galenus adnotaverant, id tunc succedere cum relaxatum, non cum disruptum est, teres, ut vocant, per quod femur cum acetabulo conjungitur, vinculum, propterea quia per medicamenta fieri potest, ut absumpto laxante humore, laxatum vinculum rursus contrahatur, non ut disruptum coalescat, Medicos ut in parte verum docuit, sic in parte a vero assequendo magis, magisque abduxit. Verum enim est, laxato vinculo, prolabi ex suo acetabulo femoris caput; sed non æque est verum, idem caput sæpe prolabi, quia disruptum sit illud vinculum. Itaque ut luxatio femoris a causa interna qua videlicet laxetur vinculum, negari non potest; sic ejusdem luxatio a causa externa, a violentia nimirum quæ disrumpat vinculum, non erat tam facile inter frequentissimas ponenda. Nec posita esset, si hinc difficultas in rumpendo vinculo validissimo, inde vero facilitas in capite femoris ab sua cervice avellendo, sive in hac frangenda fuissent inter se comparatæ. Intellectum enim esset, vires quæ possint illud vinculum disrumpere, multo citius hoc caput posse a cervice avellere, sive hanc frangere, sicque, nisi quid forte peculiare hic habeant nonnulla corpora (*c*), femur ob capitis avulsionem, aut ob cervicis fracturam, non ob luxationem, prolabi. Hæc autem, aliaque ejuscemodi vix tandem animadverti cœpta sunt postquam instituta in mortuis dissectio manifestissime ostendit, quæ capitis femoris luxatio ab externa violentia credebatur, eam ferme semper fuisse capitis avulsionem, sive cervicis fracturam. Neque enim ex quo Pareus *(d)* ingenue fassus est, & cautis Chirurgis aliquando, & sibi in matronæ curatione accidisse, ut illi capitis femoris avulsionem, ipse cervicis fracturam pro luxatione acciperent, statim de rei causis cogitatum est. Deceptus autem Pareus fuerat a majori femoris trochantere quod supra ischion tangens, femoris caput esse, crediderat, donec postridie dum iterum in acetabulum os compellere nitebatur, a strepitu subaudito collisi ossis de fractura admonitus est, primusque omnium, quod sciamus, fallaciam hanc quanto graviorem, tanto ob signorum communitatem, & similitudinem, faciliorem in femore quidem detexit. Nam generatim, sed in pueris dumtaxat, indicaverat Columbus noster (*e*), cum posteaquam docuerat, *si hœdi, aut agni, vel alterius animalis nuper nati ossicula decoxerimus, in eorum extremitatibus partes quasdam*, id est appendices, sive epiphyses, *divelli ac concidere*, esse *conspecturos*, tum, plurimis interjectis, admonuit, si *tenella puerorum ossa validius imperiti medici manu fuerint attrectata, ligamenta eo usque extendi, ut secum una appendices divellant*. Divulsionem autem, & fracturam, quantum ad institutum sermonem attinet, eodem redire, & propterea a me promiscue accipi hic posse, facile intelliges, ubi animadverteris, sive caput femoris a cervice avellatur, sive cervix a femore, in adultis utique non posse hæc sine fractura contingere, haud secus ac si cervix ipsa in medio frangatur. Sed neque in pueris, si rei effectum, & signa attendas, magni adeo referre, putabis, si avulsionem a fractura non separes; nisi forte signum illud quod a sono capitur collisorum inter se ossium, in hac magis, in illa minus habere locum, existimes: quanquam in pueris fere avulsio accidit, non fractura, neque in adultis ipsis quantum momenti in signo illo est, cum adest, tantum quoque est, cum abest. Fractæ enim cervicis extrema rarius respondent inter se, nec semper alterum ad alterum a Chirurgo admoveri licet, ut satis collidi inter se possint: nec semper potest sonus, qui levis fere, & obscurus est, satis audiri: quamobrem accidit aliquando, ut non nisi postridie, sicuti de Pareo diximus, imo ut non nisi pluribus interjectis diebus, discussaque inflammatione, tandem audiretur.

3. Ex quo Pareus rem detexerat, non statim rei causas esse quæsitas, sed dissectiones quæ rem evidentius ostenderent, expectatas esse, supra diximus. Multo autem diutius expectatum esset, si primum illæ a Verneyo, ut nonnulli credunt, aut ab Ruyschio, ut alii, aut etiam ab Rolfincio essent institutæ. Quin Rolfincius ipse *(f)* indicavit qui triginta ante se annis illud fecisset, Casparum videlicet Hoffmannum, qui Commentariis A. 1625. editis in libros Galeni de Usu Partium, cum monuisset (*g*), *fieri aliquando, ut fractura sit, cum putetur luxatio esse, cum videlicet femur vel in summitate, qua appendix est, frangitur, vel in ipsa cervice; illud*, inquit, *de appendicibus omnibus monet Columbus l. 1. c. 2.*; *hoc ego vidi in femore felis*: subjecitque suam felis Observationem, ex quo junior a vi externa semper claudicaverat, creditæ luxationem passæ, in qua tamen dissecta, non luxatum femur, sed femoris cervicem fractam invenit, cervicis capite in suo acetabulo etiam tum hærente. Et continuo causas addidit, cur humerus facile luxetur, femur difficulter, quarum prima est, *quia ille quidem caret hoc ligamento* terete, *hoc autem habet*: altera, quia hujus acetabulum strictius est, & profundius, tertia quia ejusdem junctura firmioribus musculis cingitur, atque instruitur. Quæ omnes causæ nunc etiam proferri solent: quanquam Rolfincius Hoffmanni Observationem descripsit; eas omisit: id quod etiam ex Sepulchreto *(h)* intelliges, omnia quæ Rolfincius hac de re habet, exhibente, nisi quod hæc tamen verba prætermittit, inter Scholium, & Hoffmanni Observationem interjicienda: *Multoties erratum ingens hic observavimus, & simile adnotatum ab Hoffmanno*. Num autem mortuos secando, observaverit, an vivos tangendo, ut in altera Scholii parte Diemerbroeckius, ipse existimabis. Certe Parei in matrona illa animadversionem, & monitum nemo horum memoravit. Aliud enim est quod nescio ex quo Parei capite produxit Rolfincius, qui dum infantibus hanc epiphysim nutricum culpa, & junioribus levi de causa, ut ex ossium probat coctione, disjungi, inculcat, se per Columbum magis, quam per Pareum, profecisse, ostendit. Sed Hoffmannus in Posthumo Opere (*i*) universe confirmavit quod olim ex illa junioris felis Observatione docuerat, statuitque, *maxime verum esse, fracturam potius in cervice femoris contingere, quam luxationem capitis femoris, ob ligamentum inprimis teres, quod in ipso acetabulo est*: quanquam A. 1641. ad ipsum rescribens Veslingius (*k*) nonnihil rem contrahere videbatur, spectans videlicet, cum id contingit, non modo ligamenti robur, sed & fragilitatem ossium *quibusdam naturis insignem*. Hæc paulo fusius ad te scribenda putavi de iis qui ante nostram ætatem de re proposita mentionem injecerunt, ut quid cuique tribuendum sit, appareret, sive in præeundo, sive in agnoscendo, sive in demonstrando, sive in rei ipsius causis inquirendis. A quorum Observationibus antiquior illa fortasse non discrepat Jacobi Sylvii *(l)* in latomo lapso ex alto qui *crus fregerat ad caput coxæ*; cruris autem nomine quid intelligeret, cum sæpe alibi, tum ibi præsertim manifestum est, ubi *(m)* ligamentum illud teres quod sæpius memoravimus supra, ab acetabuli fundo ortum, describens, *in medium*, inquit, *cruris caput inferitur*.

4. Eorum autem qui nostra scripserunt ætate Observationes, non omnes tamen hic quidem, easque strictim indicabimus tum quia crebrius hæ sunt in omnium manibus, tum quia præcipuæ extant in Salzmanni Dissertatione (*n*) anno edita 1723. qua copiose, & accurate, siquis alius, causas exposuit ob quas difficilius luxatio femoris ab ejus colli fractura internoscatur, & facilius tamen hæc, & quod consequitur,

(*b*) in Hippocr. de Artic. Comment. l. 4. n. 42. (*c*) Vid. infra, n. 5. in fine. (*d*) Oper. l. 14. c. 21.
(*e*) De Re Anat. l. 1. c. 2. (*f*) Differt. Anat. l. 2. c. 49. (*g*) Vid. l. 2. in fin. (*h*) Sect hac 6. Obs. 2. cum Schol.
(*i*) Apolog. pro Galeno l. 2. c. 81. (*k*) Epist. 25. (*l*) Observ. post Isagog. (*m*) Isagog. l. 1. c. 3.
(*n*) De Luxat. oss. femor. &c. c. 4.

tur, sæpius quam illa, ab externa violentia contingat. Sunt illæ Observationes in iis habitæ quorum claudicatio a luxatione, non a fractura esse credebatur, aliæ autem ad Ruyschium, aliæ ad Cheseldenum, aliæ ad Erndlium pertinet, accedentibus cum Ravii approbatione aliis Borstii Observationibus, qui cum octo pariter claudicantes secuisset, nunquam luxationem, sed fracturam semper, ut illi, cervicis femoris deprehenderat. Ruyschius autem, cujus potissimum auctoritate res confirmari nostris temporibus cœpta est, & rei causas (*o*) simul cum Observationibus protulit, & in harum quibusdam peculiare aliquid adnotavit, nimirum cervicis olim ruptæ, & comminutæ, non solum non superstites reliquias fuisse, sed ejus loco aliquando (*p*) plura ligamenta comperta esse dura, crassa, teretia, quæ non exterius, sed interius ducta, femoris caput cum suprema ejus parte connecterent; aliquando autem (*q*) cum hac illud rursus conglutinatum, ferruminatumque fuisse repertum. Ad quas duas peculiares adnotationes nonnulla sunt quæ adjicias. Ad primam, Salzmannum in Dissertatione alia (*r*), quinquennio ante eam quam laudavi, emissa, indicasse, ligamenta illa dura, & crassa quæ inter caput, & femur Ruyschius viderat, & ab natura in cervicis locum substituta esse, non dubitaverat, ex periostio facta esse, quod a fractura laceratum, ibi non raro durius, & crassius fieri solet, ac ligamenti vicem præstare, cujus rei exemplum in fractura quadam ulnæ, & radii jam olim in Eruditorum Actis Lipsiensibus (*ſ*) propositum fuerat. Sed tamen hoc saltem attendas velim, Ruyschiana ista ligamenta non ad exteriores fractorum ossium parietes, ut periostium, ubi est, solet, sed ad eorum partem interiorem pertinuisse. Ad alteram, id est adnotatam ferruminationem, sive conglutinationem fracti femoris cum suo capite, quod alioquin sejunctum in acetabulo inveniri solet, adjiciendum est, cum ea accidit conglutinatio; accidisse autem non semel novimus; id deligationibus acceptum esse referendum, per quas femur ad caput appressum diutius servatum est, ægrique constantiæ in quiescendo, omnemque motum vitando. Neque tamen non clauda illa anus erat, in qua ejusmodi conglutinationem invenit Ruyschius. Etsi enim deficiente femoris collo, os totum minus extrorsum obliquum fit, eoque artus minus brevis, quam futurus fuisset; tamen sic femur femori propius est, & musculorum ipsum, & crus moventium directiones mutantur. Sed & illa claudicabat fœmina de qua in Erndlii indicata Observatione sermo est, tametsi ipsa fracta cervix per callum, digiti pollicis latitudine sub capite extantem, coaluerat, ut non deesse cervix videri posset, nullaque in ligamentis, vicinisque tendinibus læsio, aut præter naturam constitutio apparebat; adeo facilis est post fracturam claudicatio! Quanto autem amplior, & firmior est tota illa pars summi femoris quacum cervix sua basi cohæret, quam cervix ipsa, tanto is coalitus de quo primum diximus, minus quam hic alter, difficilis est: cujus auget difficultatem eadem quæ facilem fracturam facit, obliqua cervicis protensio. Impulsum enim quem homine, exempli causa, ab alto in pedes cadente, recta crurum, & femorum ossa impune sæpius excipiunt, ferre vix unquam potest cervix in transversum protensa, adeo præsertim fragilis, & a capite cujus ascensui acetabulum obstat, motum femoris, sursum propulsi, sequi prohibita. Hæ autem eædem causæ, cum musculi femur sursum trahunt, fractæ cervicis partes, rursus inter se contingentes, & & coalescere incipientes, disjungunt, atque reglutinant. Et cervicis quidem hunc positum Auctores vetustissimi non ignorarunt: itaque Hippocrates (*t*) diserte scripsit, *caput femoris*, & *cervicem articuli natura obliquam esse*. Aristoteles autem (*u*) cum femur *biceps* esse, dixit, non id quod Niphus (*x*) interpretatus est, voluit, *alterum* videlicet *femur* esse *a dextris*, *alterum a sinistris*; modo enim hoc satis indicaverat; sed hinc majorem trochanterem, inde cervicem in suprema femoris parte spectans, ipsum biceps esse, docuit. Cur autem ita divisum sit, & cervicem habeat pene in transversum protensam, longe manifestius est, quam cur cervici fragilis adeo structura contigerit. Nam & aliis quibusdam ossibus commune, non hujus dumtaxat, ut Docti quidam Viri ajunt, est peculiare, ut partes emittant quasdam, cum ipsis angulum intercipientes, ut puta scapulæ, & inferior maxilla. Sed emissæ ab his partes longe firmiori structura sunt, si suis cum ossibus conferantur, quam cervix femoris cum hoc comparata. Neque ipsa osse cui additur, est tanto crassior, ut de ea pariter dici possit quod de extremis longiorum ossium partibus, sua crassitudine, si non structura, fractioni resistentibus.

5. Quid vero in plerisque accidat quibus cervix fracta est; ob eas enim quas diximus, causas rari omnino sunt quibus coalescat; mox videbimus, ad Salzmanni illam aliam Dissertationem transeuntes, simulque eas quas in memorata hactenus referre non potuit, indicantes; non omnes tamen; plures enim apud alios extare, novimus; sed unius solum, & alterius mentionem facientes, quæ, cum hæc scriberemus, erant in manibus. Igitur ut illi quos omittimus, ita etiam experiens, industriusque Chirurgus Gregorius Barbettus, sicut in Apologia (*y*) est quam ad nos humaniter misit, idem, in dissecta a se fœmina vidit octoginta circiter annos nata, cui tametsi ad quartumdecimum usque ex quo ceciderat, diem non brevior sano artu alter fuerat, cervix tamen femoris fracta erat, an, ut suspicatur, quia cum initio esset non prorsus fracta, tandiu musculis femur moventibus restitisset? Idem tamen alteram profert Observationem hominis qui a vehementi calcis ictu ad eundem femoris articulum diu claudicaverat. In eo luxatum femur deprehendit, ut capite dorsum ossis ilium contingeret, nullo teretis ligamenti vestigio superstite, orbiculari autem deformato, & acetabulo quasi deleto. Ipse autem Salzmannus qui duorum quæ singula in singulis suis illis Dissertationibus egregie constituit, neutrum ingenue fassus erat sibi etiamtum contigisse, ut per dissectiones conspiceret; quinquennio post, utrumque interea ita ab se compertum affirmare potuit (*z*), ut quod ad primum attinet, fracturam *femoris frequentius quam luxationem deprehendere sibi licuisse*, asseveraret: quod vero ad alterum, duo femoris luxationum exempla proferret, in quorum uno femoris caput, cervice non fracta, in altero (*a*) cervix, a capite, quod absumptum erat, abrupta, *ossis ilii sedi externæ paulo supra* acetabulum *insistebat*, & *ab attritu a longo tempore facto cavitatem quandam* & *sinum velut superficialem efformaverat*, *unde*, *pede breviore licet existente*, *utrumque subjectum*, *quamvis non expedite*, *gressus firmare*, & *progredi utcunque poterat*. Nec vero exemplum de duobus his primum, aut Observatio quam ex Actis Berolinensibus ipse in Dissertatione (*b*) produxerat, & siquæ aliæ *non frequentes*, ut vere ait, istiusmodi Observationes ejus similes quam paulo ante secundo loco ex Barbetto commemoravi, sententiæ adversantur suæ, quæ ex ipso Dissertationis ejusdem titulo satis apparet *De Luxatione ossis femoris rariore*, *frequentiore colli Fractura*. Cum plura enim hujus extent, quam illius, exempla in adultis quidem, & a causa externa, ut Ruyschius (*c*) *raro*, Ravius (*d*) *rarissime* luxationem accidere, confirmarint; exempla quædam contraria non officient cautæ prudentique Salzmanni sententiæ; imo, si hæc nulla essent, stare ejus sententia non posset, quæ *rariorem* esse luxationem affirmat. Quin, cum enumerat (*e*) causas, propter quas hæc interdum contingat, ut pervulgatam ligamentorum laxitatem ab arthritide, circumjectorum musculorum, tendinumque paralysim, majorem æquo a primordiis acetabuli amplitudinem, aut capitis femoris parvitatem, item in margine acetabuli fracturam aliquam, aut defe-

(*o*) Thes. Anat. 8. n. 103. (*p*) Thes. 9. n. 74. (*q*) Ibid. n. 44. (*r*) De Articul. Analog. &c. c. 2. §. 1. & 4. & c. 3. §. 2. (*ſ*) A. 1685. M. Nov. (*t*) l. de Articul. n. 63. apud Marinell. (*u*) De Hist. Animal. l. 1. c. 15. (*x*) in Expos. ejus loci. (*y*) Apologia di due Cure. (*z*) Vid. in Comment. Imp. Acad. Petropol. Tom. 3. Obs. Anat. (*a*) Vid. etiam Act. N. C. Tom. 2. Obs. 101. (*b*) c. 2. §. 7. (*c*) Thes. Anat. 8. n. 103. §. 2. (*d*) Vid. Differt. Salzman. modo cit. c. 4. §. 2. (*e*) Ibid. c. 3. §. 5.

fectum, aut tumores denique intra acetabulum ſubortos; proclive eſt nobis intelligere, ubi aliqua ex his cauſa ſit non tanta quidem, ut per ſe adhuc poſſit femoris caput ex acetabulo extrudere; tunc ſi forte externa aliqua vis accedat, non difficile fore, ut luxatio fiat, ſicut in iis pariter quibus a natura laxiora aliquanto obtigerint ligamenta, aut teres (quæ rara Nicolai (*f*) Obſervatio eſt) prorſus nullum.

6. Nunc quando nonnullæ ſunt Obſervationes commemoratæ quibus oſtenditur quid in illis acciderit quorum femur aut fractum, aut integrum ex ſua ſede prolapſum, reſtitui in eandem non potuit; ſubjiciendæ ſunt aliæ eodem attinentes. Et Joannes quidem Salzmannus in Diſſertatione illa de qua ſupra indicatum eſt, inſcripta *De Articulationibus Analogis, quæ fracturis oſſium ſuperveniunt*, cum hoc argumentum generatim pertractet, plura habet quæ libenter inſpicias, & huc transferas; ſed Obſervationes profert quarum pleræque cum ad alia attinent oſſa, tum præſertim, in viventibus tactu dumtaxat judice, non in diſſectis cadaveribus judice etiam viſu, habitæ ſunt: itaque ex iis quas potiſſimum hic quærimus, habet nullam; niſi forte attinere huc velis Ruyſchianam illam qua cervicis loco craſſa quædam vincula caput cum ſummo femore committebant; nam quæ ex Diemerbroeckio ſunt, illæ, ut ſupra (*g*) animadvertimus, ad anatomicam inſpectionem non pertinent. Pertinet autem duplex in una muliere Obſervatio quam in Diſſertatione legi Oſteologica (*h*) ſub præſidio Celeberr. Gaubii edita, ab eodemque benigne ad me miſſa. Femur utrumque ex ſuo acetabulo exciderat. Dexteri autem caput erat integrum; ſiniſtri carie plane conſumptum. Itaque cum ſingula nova acetabula, in ſingulis ilium oſſibus, ſingulis illis capitibus reſpondentia ſpectarentur; acetabulum ſiniſtrum leviter, dexterum profundius erat excavatum; vetera autem acetabula ferme deleta; ut facile poſſet exiſtimari, vetera hæc orbata capitibus, quæ ſua mole, & preſſione, & motu ipſa conſervarent, ſuum cavum ferme amiſiſſe, nova autem illa ſic inæqualiter eſſe excavata, quod capite ſiniſtro antea exeſo quam ſatis apprimi potuiſſet, corpus a dextero ſuffultum, eoque integro, magis magiſque os ilium dexterum ad ipſum apprimendo, ut ab eo excavaretur, effeciſſet. Neque abſimilia olim vidiſſe Pareum, animadverti ex quodam ejus loco (*i*), quem operæpretium eſt hic tibi deſcribere. *Non ita raro*, inquit, *excrementitii humores in Iſchiade tanta vi in hujus dearticulationis cavitatem quaſi impetu quodam incurrunt, ut relaxatis ligamentis .... caput oſſis femoris hinc facile depellant, nunquam reſtituendum, ſi paulo diutius abfuerit: quia interim in illam cavitatem illapſus humor, mora velut in lapideum quaſi concreſcit, femoris vero ille articulus in vicino oſſe novam ſibi cavitatem attrivit, veræ vero cavitatis labra, quæ cartilaginea ſunt, ſtrictiora & depreſſiora evaſerunt*. Porro has, & ſiquæ ſunt aliæ, cum femur aut integrum, aut fractum in exteriorem incubuit partem, excavati interdum in ilium oſſe novi acetabuli Obſervationes ſine cadaverum diſſectionibus poſteri non minus ignoraſſent, quam Hippocrates in eo libri de Articulis loco (*k*), quem ſi proferam ſecundum eam verſionem quam plerique poſt Cornarium ſecuti ſunt, minus facile intelligas, ut opinor, quam ſi ex Feliciani verſione, conjuncta cum Galeni interpretatione produxero. Sic igitur Hippocrates, de femoris luxati capite verba faciens. *Cum tamen in carne, in quam prolapſus eſt, articulus moram invenit: & caro lentorem contraxit: dolore vacans temporis proceſſu evadit. Cum vero dolore vacat, abſque baculo, ſi alioqui voluerint, poſſunt ambulare: poſſuntque corpus læſo crure ſuſtentare*. Sic autem hæc interpretatur Galenus (*l*): *Per translationem moram*. i. τρίβον dixit *a locis a viatoribus diuturna immoratione attritis, atque aſſuefactis. Ejuſmodi autem oratio ejus hæc eſt. Cum caput femoris e propria ſede elapſum in exteriorem partem, in carne firmatum fuerit: inter initia qui id patiuntur, ex compreſſione dolore afficiuntur: poſtea vero temporis proceſſu caro ibi, non ſecus ac foſſorum manus, occalleſcit. Quod cum fit, locus dearticulationi ſimilis evadit: cum mora illa, quemadmodum antea acetabulo coxæ, caput femoris utatur*. Poſtea vero quam dixit quomodo poſt inflammationem humor ibi quidam *lentus ac mucoſus* relinquatur; *id*, inquit, *ad motionem capiti femoris commodiſſimum eſt. Ob hanc enim humiditatem mora illa tanquam articulo utuntur*. Quid igitur in re hac Veteres illi conjicerent, & quid inſuper morbidorum cadaverum diſſectiones oſtenderint, ex eorum comparatione præclare intelligis.

Hæc autem omnia in ipſo Epiſtolæ hujus initio longa oratione præfatus ſum, ut paucis dilucide poſſim quo ſingulæ attineant, & quas confirment mox producendæ Obſervationes, ſignificare. Earum prima ex Valſalva eſt.

7. MULIERI ſexaginta annorum, difficili reſpiratione cum tuſſi laboranti, caſu os femoris luxatur. Tunc aſſidua accedit febris: quæ, aucta ſpirandi difficultate, mulierem undecimo die interimit.

VENTRE patefacto, jecur invenitur durum, in ejuſque veſicula plures calculi.

Thorace recluſo, pulmones apparuerunt magnis extra, intuſque nigris maculis variegati. A dextris una circiter aquæ libra; a ſiniſtris pauxillum thoraci inerat. Concretio polypoſa dilatatam cordis auriculam dexteram implebat: altera in ſiniſtro erat ventriculo, indeque ſe producebat in vaſa. Tandem quod ad femur attinebat, revera luxatum inventum eſt, laxato videlicet eo ligamento quo femoris caput intra Innominati oſſis acetabulum alligatur.

8. Quæ luxationem præceſſerant, difficilis reſpiratio, & tuſſis ab dilatata auricula, aqua in thorace deprehenſa, & duro jecinore poſſunt repeti. Quæ vero luxationi ſucceſſit, febris, ab dolore, & vexatione quæ luxatio attulerit vicinis partibus: a febrili autem ſanguinis motu, pulmones, aliaque viſcera afficiente, aucta difficultas ſpirandi, & mors.

Sed quod luxatio ſine fractura cervicis contigerit, id teretis, ut vocant, ligamenti laxitati tribuendum eſt, minus fortaſſe a natura, aut a prægreſſa quapiam cauſa firmo, & robuſto, eoque ut magis a caſu laxaretur, facileque caderet, jam diſpoſito. Neque hæc Obſervatio adverſatur ſententiæ Ruyſchii, ut qui *raro* quidem, ut ſupra (*m*) dixi, id contingere, affirmavit; non, quod aliqui ipſi affingunt, nunquam accidere, negavit. Fractæ autem cervicis Obſervationes has duas accipe, quarum prima ab exercitatis apud me Diſcipulis, altera a me ipſo habita eſt.

9. VIR ruſticus ex arbore delapſus, femur luxaſſe credebatur. Quod cum in ſuam ſedem reponere fruſtra Chirurgi conati eſſent tanto majori ſedulitate, quod elapſum femoris caput manu percipere ſibi videbantur; forte accidit, ut Juvenes illi qui me non ſemel audiviſſent docentem, quanto facilius a vi externa cervicis fractura, quam femoris luxatio, contingat, & quomodo trochanter major Pareo ipſi (*n*) pro femoris capite impoſuiſſet, hæc minime reticerent, nec tamen ſeniores illos Chirurgos a præjudicata opinione abducerent. Itaque duobus circiter exactis menſibus cum Thoracis morbus hominem qui e lectulo necdum ſurrexerat, corripuiſſet, & & catarrho quaſi ſuffocante confeciſſet ante finem A. 1727. per diſſectionem cognoſcere voluerunt, ipſi, an Chirurgi decepti eſſent. FEMORIS ſummo oſſe, ejuſque acetabulo retectis, omnibus qui aderant, Anatomes, & Chirurgiæ ſtudioſis oſtenderunt, perfractam in medio fuiſſe cervicem,

(*f*) Dec. illuſtr. Anat. Obſ. 7. (*g*) n. 3. (*h*) De modo quo oſſa ſe vicinis accommodant partib. §. 42.
(*i*) Oper. l. 17. c. 22. (*k*) n. 63. apud Marinell. (*l*) in l. Hippocr. de Artic. Comment. l. 3. n. 93. (*m*) n. 5.
(*n*) ſupra, n. 2.

dimidio hujus altero ad caput, quod acetabulo inhærebat firmiter, altero ad os femoris prope trochanterem, qui in vivo homine fucum fecerat, adhærente. Ex eodem autem corpore, quod ictericum nequaquam fuerat, quot qualesque calculos, in fellis vesicula inventos, ad me attulerint, & quæ ego de iis experimenta ceperim, cum ad Schroeckium scripserim, & ipse ediderit (*o*), non est hoc loco repetendum.

10. FŒMINA annos nata circiter quadraginta, pinguis, a sinistris clauda, dorso nuper ad imas costas vehementer contuso febri correpta, & intra dies quindecim absumpta fuerat A. 1742. quo tempore cum Anatomen in Gymnasio docerem, ex Nosocomio cadaver illuc translatum est. Ubi quod ad exteriorem illam contusionem attinebat, nihil peculiare adnotavi. Adnotavi autem alia, in primis quæ ad claudicationis causam spectabant. Eaque post nonnulla in Thorace, & Ventre animadversa, hic tibi, quemadmodum plurimis qui tum aderant, monstravi, diligenter describam. CORDIS auricula dextera, & Cava Inferior vena concretiones, non sine multa alba substantia, polyposas habuere: quales uterque etiam ventriculus, sed multo crassiorem sinister. Ex Aortæ arcu non tres, sed quatuor nascebantur arteriæ; Vertebralis enim sinistra non ex Subclavia, sed inter ipsam, & Carotidem ejus lateris oriebatur.

In Ventre genitalia, & renes, & vasa sanguifera hæc quæ adnotarem, obtulere. Testis alterius superficies maxime erat inæqualis. Uteri osculum nulla cinctum corona; ut nihil intra vaginam protuberaret. Renes autem pro mediocri mulieris statura ambo æquo longiores: sinister ad extremum inferius facie exteriore nonnihil excavatus a cicatrice, cujus ambitus ad circuli formam accedebat, diameter transversum digitum æquabat, vestigio, ut credidi, hydatidis in rene olim ex parte conditæ, reliqua extantis. Magnæ arteriæ truncus æquo tenuior, non ipse Spermaticam emittebat dexteram, quæ ab Emulgente proveniebat: neque eodem quo solet, modo Lumbares, neque Iliacam sinistram pari ac dexteram longitudine, sed tertia parte breviorem. Quod fac attendas; jam enim ad ea accedimus quæ ad claudicationis tum effectus, tum causas pertinebant. A sinistris enim, ut dixi, mulier claudicaverat, isque artus erat digitis quatuor brevior, quam dexter, & calcaneum ad exteriora conversum habebat, non minus tamen, quam dexter, pinguis, imo crassior, sed ab œdemate. Iliaca igitur vena dextera æquo erat latior; at sinistra, ejusque rami tenues adeo, & pallentes, ut rem nunquam antea a me visam miratus, Cavæ imum truncum aperuerim. Quo facto, vel magis miratus sum. Nam pro Iliacæ ejus venæ ostio lineam inveni, ipsius coalitum indicantem, qua in linea duo, aut tria parva erant oscula, cum Iliaca vena communicantia. Quam cum secundum longitudinem incidissem, & præter filamenta polyposa, quendam fibrarum quasi fasciculum introrsum exstantem conspexissem; mox facile animadverti venæ parietes ab uno latere inter se coaluisse, sicque eum fasciculum mentiri, cujus species, manu utraque parietes distrahendo; neque enim perdifficilis erat sejunctio; prorsus evanescebat. Tum vero Cruralibus arteriis, & venis a ventre usque ad poplitem utroque in femore detectis, nullum in arteriis discrimen se obtulit; vena autem, sinistræ arteriæ socia, tertia saltem parte angustior apparuit, quam dexteræ: & quamvis complicatos, & coalescere incipientes parietes non haberet; habebat tamen inter tunicas nigrum quasi sanguinem, & sanguinem fortassis, sed a longo, ut videbatur, tempore concretum. His ita perspectis, claudicationis causam, retecto sinistri femoris cum Innominato osse articulo, quæsivi: occurritque os femoris cervice, & capite orbatum. Et caput quidem in suo acetabulo hærebat affixum, cartilagine tamen qua horum utrumque incrustatum fuerat, hic illic exesa: quin ossea capitis ipsius substantia tum qua sinistrum acetabuli spectabat parietem, tum qua cum cervice olim cohæserat, non erat integra. Cervicis autem vestigium supererat nullum, si ossea quædam fragmenta exciperes, ligamentis adnata valde crassis, & duris, in quæ capsulare quod vocant ligamentum abiisse videbatur; hæc certe a margine acetabuli ad eam partem summi ossis femoris ex qua olim incipiebat cervix, producebantur, femurque ad eum marginem alligabant. In cavo autem quod cervicis loco intercipiebant, crassiuscula inerat materia carneo colore, sed fusco, & obsoleto, non fœtida tamen, nec multa. Præter hæc, os Innominatum sinistrum antrorsum magis prominebat, quam dexterum; ut proclive esset suspicari, quæ exterior violentia huic fœminæ, cum tenella, aut junior esset, femoris cervicem fregerat, eandem os quoque Innominatum luxasse.

11. Si Observationes has duas inter se comparaveris; in eam opinionem facile venies, ut quod Ruyschius (*p*) de fracta cervice superesse nihil deprehenderit, id longo tempori tribuas, diutiusque repetitis agitationibus, & frictionibus inter se fragilium cervicis disruptæ extremorum, prætereaque exedenti vi acrium particularum, e læsis, vellicatisque membranis destillantium, & cariem mora afferentium. Quod vero de laceratis a fractura periostiis commemoravi (*q*), non raro videlicet duriora, & crassiora fieri, id ligamentis quoque interdum accidere, ex secunda intelligis Observatione. Ex eadem quod de extenuatis habet Iliacis venis, læso artui respondentibus, conferas velim cum dissectione, alias (*r*) ad te scripta, claudæ alterius fœminæ. Reperies enim, tenuiora fuisse Ialiaca vasa ad claudum artum spectantia. Venam autem non modo per femur adeo extenuatam, sed in ventre coalescentibus ab uno latere inter se parietibus contractam, ad ostium autem per quod in Cavam influit, propemodum occæcatam non reperies. Perrara enim est res, nec intellectu facilis, artu ex quo redibat, œdemate quidem laborante, sed tamen vivente; etiamsi a tempore non longo rem eo redactam ponamus. Cæterum in hac muliere os femoris ob alligantia vincula longe ab acetabulo recedere non potuerat. Vir autem de quo ante ipsam dictum est, cum semper cubuisset, eo osse utendi, eique insistendi occasionem non habuit. Nunc igitur in altera muliere, itemque in altero viro, qui elapso, nec reposito femoris capite usi sunt, diutius eidem insistentes, quid deprehenderimus, exponamus.

12. ANUS clauda, jam octogesimo anno erat proxima, cum apoplexia correpta, haud multo post non tam ex ea, quam ex ejus minus animadverso effectu mortua est. Nam cum, resoluta vesicæ vi qua lotium tum retineret, tum extruderet, affidentes mulieres stillicidio deceptæ, tantum lotii exire, quantum jugiter in vesicam descenderet, arbitrabantur, anus autem immanem hujus distentionem aut sentire, aut significare non posset; eidem quod & aliis (*s*) ob eandem fallaciam accidit, ut citius moreretur. CADAVERE enim in Theatrum delato, ut Anatomen tradere inciperem Januario mense A. 1735. ea mortis causa inter initia in conspectum venit, doctrinæque ordinem turbavit. Scilicet aperto Ventre, se se obtulit vesica lotio adeo distenta, ut ad umbilicum perveniret, & ilium utrumque occuparet, intestinis sursum ita compulsis, ut hinc jecur, & diaphragma altissime urgerent, inde vero lienem, & ventriculum adigerent medium versus epigastrium. Virebant autem, & grave olebant viscera pleraque; ut omnia eximi statim e ventre jusserim, & in sepulchrum inferri. Quæ igitur in Thorace, & Collo, & Artubus animadverterim præter naturæ modum se habentia, huc addam; nam, meliora interea corpora nacti, Caput non attigimus. Pericardium cum anteriore Magnorum vasorum, & cordis ipsius facie connexum erat, cum illa quidem per filamenta, cum hac vero per se ipsum quantum duo transversi digiti tum in longitudinem, tum in

(*o*) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 167. (*p*) supra, n. 4. (*q*) Ibid. (*r*) Epist. 46. n. 17.
(*s*) Vid. Epist. 42. n. 22. ubi & hæc historia promittitur.

in latitudinem ſpatii obduxiſsent. Quæ res fecit, ut ab eo qui apoplecticæ Medicus fuerat, quærerem, num forte pulſus ſingulari aliquo modo, & præſertim intermittendo peccaſsent: quod ille continuo, diſerteque negavit. Arteria Magna interiore facie modico ſupra valvulas intervallo incipiebat aſpera fieri, quaſi fibræ ſecundam longitudinem ductæ, hic illic inter ſe disjunctæ, prominerent: ea aſperitas ad duos tranſverſos in longitudinem digitos, in latitudinem paulo minus extendebatur. Thyroidæa glandula præterquam magna erat, etiam quibuſdam quaſi globis anteriorem faciem habebat nonnullis locis prominentem. Inferiorum artuum ſiniſter, quod in latus mulier claudicaverat, genu interiora, calce exteriora ſpectabat: dextero brevior, & ſi dorſum pedis exciperes, qua parte craſſior videbatur, valde extenuatus, amplaque præterea cicatrice, tamquam a magno ulcere exterius ſecundum longitudinem fibulæ deformis, cum dexter pulcher eſſet, atque egregie nutritus, veniſque tam latis præditus, ut latiores in nullo artu inferiore unquam vidiſſe, meminerim. Quod ut indicio erat tanto majoris copiæ ſanguinis in eum artum influentis, quanto minor in oppoſitam influebat; ſic, ut ægrius ferrem, efficiebat, humatis jam inde ab initio viſceribus ventris, & vaſis, non licere amplius, quomodo Iliaca ſiniſtra vena prope Cavam ſe haberet, inſpicere. Denique ſuperiore ſiniſtri oſſis femoris junctura retecta, ejus oſſis caput non ita ut ſolet, globoſum, ſed quaſi complanatum, & nonnihil amplificatum invenimus, nulloque, per quod necteretur, vinculo terete inſtructum. Excipiebatur acetabulo minus cavo, quam ſecundum naturam, cartilagine tamen incruſtato. Erat autem ad hujus acetabuli oram anteriorem cavum alterum, multo quam ipſum, minus: cujuſmodi cavum ante acetabulum femoris dexteri nuſquam erat. Porro acetabulum ſiniſtri, quamvis, ſi ad os ilium ſuum, id eſt ſui lateris referres, neque humilius, neque altius, neque poſterius eſſe videretur, quam dexteri, ſi hoc quoque cum ſuo oſſe ilium comparares; plus tamen a commiſſura oſſium pubis diſtabat, quam acetabulum dexteri. Nam & os ilium ſiniſtrum multo plus ab eadem commiſſura diſtabat, quam dexterum.

13. Quæ ad cordis, & pericardii nexum attinent, nulla cum pulſuum intermiſſione conjunctum, eo referes ubi (*t*) de cujuſmodi connexionibus, earumque effectibus alias a nobis actum eſt. Quod vero ad acetabulum ſpectat quo femoris caput excipiebatur, non dubito, quin ſupra (*u*) commemoratis Cl. Virorum Obſervationibus cum hac noſtra comparatis, facile agnoſcas, excavatum illud fuiſſe a femoris capite, olim extra acetabulum naturale prolapſo, cujus etiamnum veſtigium in illo anterius proximo, multoque minori cavo ſupererat. Quod enim acetabulum novum minus eſſet profundum, quam ſecundum naturam, caput autem femoris a globoſo ad planum vergeret, ex his indiciis ſatis intelligis, dum os contra os ſive pondere apprimeretur, ſive agitatum muſculis ageret, alterum ab altero viciſſim eſſe detritum, atque depreſſum, ſicque excavatum eſſe acetabulum, quod ſi natura ipſa paraſſet, tum profundius, & commiſſuræ oſſium pubis propius, & alligatum habens, per vinculum teres, globoſum femoris caput effeciſſet. Nam quod cartilagine incruſtatum eſſet; ibi fortaſſe cartilaginea natura, cum excavatio incepta eſt, necdum in oſſeam mutata erat; ut non inducta poſtea ſit, ſed tantum ſervata. Quod vero cavum illud alterum, commiſſuræ oſſium pubis propius, vetus acetabulum eſſet, a natura ipſa olim paratum, & ſedes ipſa indicat, nec parvitas illius repugnat, ſive cum inter initia eo munere fungeretur, majus eſſe non debuit, ſive etiam, ut in alveolis dentium ſæpe videmus, dempto oſſe quod antea inſertum erat, circumjecta oſſea ſubſtantia creſcit, & ſinum implet, aut fere implet: id quod etiam in claudo viro cujus hiſtoriam promiſi hic eſſe me abſoluturum, perſpexi.

14. LANARIUS igitur ille cujus alibi (*x*) mortiferum vulnus deſcripſi, in latus dexterum, ut ibi dictum eſt, claudicabat. Hunc æquali utroque inferiore artu in lucem editum (de noto enim viro, quod de aliis ſæpenumero fruſtra optavi, quæ inquirebam, ſcire potui) cum mater tenellum adhuc, atque adeo primis vitæ menſibus e cunis eximeret, dolere artu illo dextero, animadvertit, ſive eum dolorem externa aliqua, ipſi ignota, cauſa forte induxerat, ſive interna. Poſt quem dolorem jam tum is artus factus eſt brevior; ut nemini poſtea, cum ingredi puer cœpit, mirum fuerit quod claudicaret. Uſu autem conſecutus eſt, ut claudicaret quidem, ſed prompto greſſu atque expedito. JUNCTURÆ vitium, ex quo alterius, quantumvis modici, occaſio extiterat, ut opinor, nimirum dum homo corporis pondus in firmiorem ſiniſtrum artum inclinare nitebatur, thoracis Spinam in latus illud nonnihil incurvaverat; juncturæ, inquam, vitium dexteri artus ad hunc modum ſe habebat. Acetabulum quod ſolita Sede a primordiis natura paraverat, ex dimidia tantum parte ſupererat, eaque anteriore: in cujus fundo ſubſtantia erat quædam ſubrubente, ſed lurido, colore, ut morbida videretur, quam ſi tangeres, non ligamenti, ſed glandulæ quodammodo natura eſſe, crederes. Dimidia autem altera pars acetabuli oſſea implebatur ſubſtantia, prætereaque operiebatur oſſe quadantenus terete, in quod ſuperficies proxima excreſcebat oſſis Innominati. Supra hoc vetus acetabulum, erat in facie externa oſſis ilium quaſi acetabulum alterum ex ſubſtantia conſtructum alba, firma, & ejus ex qua ligamenta conſtruuntur, ſimillima, addito inſuper limbo in quem non ſolum ab anteriore, ſed ab ſuperiore etiam parte prominebat, media inter cartilaginem, ligamentumque natura. Lævis erat hujus acetabuli facies, ſi inferiorem quendam in ea locum exciperes, quem rubella non exigua tenebat ſubſtantia, pro mucilaginoſa glandula facile agnita. Exceptum in hoc acetabulum erat femoris caput, nullo terete vinculo inſtructum, neque ſolita magnitudine, forma, lævitate præditum. Namque ubi a cervice exſtare incipiebat, ibi quidem nulla harum deerat. Sed poſtquam ſic aliquantum proceſſerat, deprimebatur, & nudatam cartilagine ſubſtantiam oſſeam oſtendebat: quæ mox in ſummo firma quidem, & dura, & albida, ſed granoſa haud ſecus apparebat, ac in multis veſicæ urinariæ calculis ſuperficiem videmus.

15. Si mirum forte videbatur, in Anu de qua paulo ante (*y*) dictum eſt, novum acetabulum cartilaginea cruſta non caruiſſe; mirum videbitur magis, quod in hoc viro mucilaginoſa glandula non caruerit nedum limbo, ſive, ut vocant, ſupercilio, quali naturale acetabulum inſtructum eſt. Scilicet multa fiunt quorum perobſcurus quo fiunt, modus, & ratio eſt. Neque illud admiratione caret, quod tam longo tempore vetus acetabulum, ſi non omnino deletum, at magis tamen repletum non ſit, itemque cum tenera eſſent oſsa, novum acetabulum non ipſum fuerit in oſsa excavatum, imo ex ſubſtantia factum ſit quæ cum Hippocratis, & Galeni ſententia (*z*) magis quam cum poſterorum Obſervationibus, videri poteſt convenire. Sed meæ partes ſunt ea quæ ipſe, & quicunque aderant, oculis, manibuſque percepimus, ſive admirationem habeant, ſive non habeant, ſumma fide proponere; tuæ autem animadvertere, non uno modo ab natura uſum membrorum amiſsum reparari, & quamvis modus a poſteris deprehenſus in aliis corporibus verus ſit, non ideo in aliis alterum quem vetuſtiores indicaverant, eſse non poſse. Quod ſi forte alia cupis analogæ, ut vocant, articulationis exempla, ſive ut cum iis conferas quæ a nobis propoſita ſunt, ſive ut ſaltem plura habeas quæ Sepulchreto adjungas; ſupra laudatas, Salzmanni præſertim Diſsertationes eruditiſſimas attente lege, aliaſque aliorum, ipſiuſque etiam, quas præterea indicavimus, Obſervationes: quibuſcum junge quæ in Scriptis extant Cl. Virorum Gutermanni (*a*), Schlichtingii (*b*), Ludwigii (*c*), & ſi in artu quoque ſuperiore novum arti-

(*t*) Epiſt. 23. n. 18. (*u*) n. 5. & 6. (*x*) Epiſt. 54. n. 46. (*y*) n. 12. (*z*) Supra, n. 6.
(*a*) Act. N. C. Tom. 3. Obſ. 105. in fin. (*b*) Commer. Litter. A. 1741. Hebd. 1. n. 1. (*c*) Prog. de Collo Femor. &c.

articulum ex luxatione factum aves cognoscere, Henrici Alberti Nicolai (*d*). Et ne ab inferiore de quo loquimur, artu recedamus; apud secundum, & tertium illorum, itemque apud Platnerum (*e*), aliosque pluscula invenies ad supremi femoris aut fracturam, aut luxationem pertinentia, & hanc, ut nonnunquam, a vi externa, ut alias autem a vinculorum erosione, vel, ut sæpius, laxitate. Ab erosione quidem ut in Casu Halæ edito A. 1742. (*f*), & in aliis antea a Maucharto (*g*), & ab Schulzio (*h*) propositis; ab laxitate vero, ut in Cl. Boetticheri (*i*) exemplo, quo rarius facile non offendes; erant enim a pestilenti ischiade vincula de quibus sermo est, adeo relaxata, ut *pedes ambos ad mensuram usque spithamæ longiores, quam in statu fuerant naturali, reddiderint*: quod mirabile quidem est, sed illud mirabilius, quod persanata ægra sit, *ut deinceps absque ullo incommodo libere iterum incedere potuerit*. Denique & luxationem illam huc addes, quæ a Petito Chirurgo (*k*) indicata est, non tam a causa externa, quam ab læsione per hanc mucilaginosis acetabuli glandulis illata, ut uberius secreta mucilago teres ligamentum sensim laxando, aut abrumpendo, caput femoris non statim, sed post longum tempus extrudat.

16. Hactenus quæ graviora in summo femoris articulo offendimus, vitia accepisti. Nec leve illud erat quod, in clauda muliere animadversum, in proximas Litteras differimus quibus de Arthritide verba fient (*l*). Sunt & leviora quædam, de quibus, cum in claudicantibus conspecta sint, qualiacunque fuerint, non est hoc loco reticendum.

17. VETULA Etrusca a contusione coxendicis ita claudicabat, ut diu cubare cogeretur. Accessit universi corporis dolor, & ex longo decubitu gangræna ad nates. Itaque paulatim deficiens sub initium Martii in Nosocomio mortua est A. 1744. CADAVER etsi ad alia quæ secundum naturam erant, & quæ huc non attinent, recognoscenda, & Discipulis demonstranda non inutile mihi fuit; tamen hoc dum agerem, quædam adnotavi huc magis pertinentia. In Ventre dexter jecinoris lobus summa convexa facie erat a posterioribus ad anteriora sulco excavatus adeo profundo, ut digitum posset excipere, neque alii deerant sulci hoc dexteriores: cujusmodi sulci si in mulieribus tantummodo occurrerent, suspicioni posset esse locus, an arctioribus, dum juniores sunt, imi rigidique quo uti solent, thoracis constrictionibus deberentur. Jecur ipsum intus extraque totum ex minimis albis corpusculis factum videbatur, quæ interstitiis fuscis ex subrubro flavis tenuissimus interciperentur. Lienis gibba facies quasi a crassa quadam crusta albicabat; sima nigra erat. Testes strigosissimi, & in tenuem quasi laminam depressi. Uteri osculum amplum, & quodammodo triangulare, nulla circum protuberante corona ornabatur. Fundi universa interior facies nigra, & gangrænosa. Thoracem costæ a dextris quidem duodecim, a sinistris undecim cingebant. Prima enim harum, & secunda ex uno tantum osse multo maximam partem constabant. Scilicet suo singulæ capitulo a vertebris profectæ, vix digiti spatio emenso, unum os latum fiebant, in quo nullum divisionis quæ unquam fuisset, vestigium. Id os ubi eo pervenerat, ut trium ferme digitorum intervallo a sterno distaret ex superna ora teretem oblongam cartilaginem vix dimidium latitudinis minimi digiti æquantem in sternum immittebat; reliqua autem ex parte contractum, sic tamen ut latitudinem retineret non ea minorem quæ in prima dextera costa erat, modicoque spatio inter se, & teretem illam cartilaginem relicto, per cartilaginem alteram propriam cum sterno committebatur. In pericardio aquæ copia aliqua. Dextera cordis auricula sanguine distenta. Cor ipsum vel pinguedine qua instruebatur, detracta, æquo multo majus, nec solum ob latiores ventriculos, sinistrum præsertim, sed etiam ob multo crassiores hujus parietes. Alterius valvulæ Mitralis pars erat ossea facta; aut certe ossiculum subnexum habebat, quasi ex pluribus factum, eoque inæquale, subrotundum, magnitudine ferme æquans apicem minimi digiti. In corde polyposæ aliquæ concretiones, & plurimus sanguis ater, qualis, sed fluidior, passim e dissectis majoribus venis effluebat. Femoris denique claudicantis supremam juncturam inspiciens, teres, sæpius memoratum, in ea ligamentum offendi minus crassum, & firmum, quam æquum sit, luridaque rubedine infectum pene totum.

18. ANUS altera ab ætate jam curva, & quæ ita incedere solebat quasi claudicaret, nuper erat noctu per scalas prolapsa, caputque alliserat. Hinc mortis causa. Cum a nobis ibidem secaretur ante vernum tempus A. 1749. nonnulla sunt quæ huc spectent, animadversa. IN THORACE Magni vasorum trunci erant adeo a sinistris; quamquam mulier curva quidem, ut dictum est, sed gibba non erat; ut venam sine pari nunquam viderim longius sinistrorsum inflexam, ut se immittere posset in Cavam. In Ventre exterior renum facies non prorsus secundum naturam: quin alter parvulas quasdam insuper ostendebat hydatides, ex se nonnihil exstantes. Genitalia inspiciens, nympham sinistram neque esse, neque unquam fuisse, animadverti; dextera autem erat parva. Hypogastricas arterias latiores, quam solent, & duras, imo alteram earum non sine osse qua Umbilicalem emittebat. Proximas unde illæ oriuntur, cum simul inspectarem Iliacas, nec dexteram sive latitudine, sive tunicarum crassitudine viderem quidquam a naturali constitutione discrepare; sinistram miratus sum cum minus latam, tum præsertim tenuibus adeo parietibus, ut vena propemodum esse videretur ab eo loco unde Hypogastricam dabat, ad illum usque ubi prodibat e ventre. Quæ res ad memoriam redigebat quæ in duabus aliis claudis mulieribus (*m*) conspexeram: quanquam in illis non arteriæ, sed venæ angustiores erant, nec in femore quo claudicaverant, angustæ esse desinebant. Hujus autem arteria cum e ventre exierat, justam latitudinem, & parietum, crassitudinem, ut cum dextera comparando perspexi, protinus recuperabat. Cæterum in sinistri summi femoris junctura animadvertere nihil potui unde levem illam claudicationem repeterem, nisi forte attinere huc crebras parvas, & leves duas, inter se vicinas, subfuscas quasi contusiones quæ in cartilagines, ejus femoris caput convestiente, cernebantur.

19. Fuerunt & mulieres aliæ duæ claudicantes (mihi enim accidit, ut in iis sæpius hoc vitium offenderim, quam in viris, an casu? an quod propter minus robustam structuram corporis illi magis fœminæ obnoxiæ sint?) quas cum secarem, manifestiorem ejus vitii causam me deprehendisse, arbitratus sum; postea autem num deceptus essem, dubitavi. Ut ut sit; Observationem utramque; nam & alia continent quæ indubia sunt, & a me tibi fuerunt inter has quæ ad claudicationem spectant, alias promissæ; hic primum exponam, tum deinde meæ dubitationis causam non reticebo.

20. FŒMINAM claudam, necdum senescentem, hydrops confecerat circa medium Decembrem A. 1746. Ex ea Anatomes studiosis cerebrum, muliebria, & sinistrum, quo claudicaverat, artum in Nosocomio demonstrans, hæc dumtaxat quæ hic locum habeant, adnotavi. CEREBRUM eximendo, animadverti in Crassa meninge, basim cranii convestiente, paulo ante, sed nonnihil ab externo latere, paulo, inquam, ante foramen in quod nervus Opticus sinister se conjicit, aliquid restare quod, si colori crederem, particula corticalis substantiæ videretur. Sed molle non erat, neque meninx Tenuis quæ ei loco respondebat, lacera, imo integra, & lævis conspiciebatur. Tum diligentius attendens, globulum esse, vidi, parvi uvæ acini magnitudine, subdurum,

(*d*) Dec. Obs. illustr. Anat. Obs. 6. (*e*) Instit. Chir. in not. ad §. 1193. & 1894.
(*f*) De Amput. Femor. non cruenta §. 18. ad n. 6. (*g*) Eph. N. C. Cent. 9. Obs. 34. (*h*) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 235.
(*i*) Eorund. Act. Tom. 7. Obs. 21. (*k*) Mem. de l' Acad. R. des Sc. A. 1722. (*l*) Epist. 57. n. 2.
(*m*) Supra, n. 10. & 12.

rum, solidum, qui nulla, id quod laevor ostendebat, nisi ima parte, quoquam adhaeserat, hac autem erat firmissime affixus Crassae dumtaxat meningi, non ossi, quod subjiciebatur; ut censuerim, ejusdem meningis excrescentiam esse, generis, sicut ejus substantiae modus ostendebat, quasi glandulosi, initium tumoris, multum, si increvisset, non solum proximis nervis Optico, & Olfactorio, sed & cerebro obfuturi. Ex Uteri supremo exteriore fundo dexterius prominebat tuberculum figura, & magnitudine eadem quae in excrescentia illa Crassae meningis modo indicata est, solidum pariter, sed album. Huic alterum intus respondebat mollius atque humilius, manifesto ex aggerie factum ejusdemmodi vesicularum, ac in uteri cervice videre soliti sumus; eodem enim quo hae, limpido muco replebantur: quod tuberculum Epistola XLVII. (*n*) hic a me proponendum esse, promiseram. Utrique huic tuberculo interjecta substantia uteri sanissima erat. Caeterae autem quae ad genitalia attinent, Partes; si testes excipias, quorum alter erat altero minor, ambo tamen strigosi, & inaequali superficie, & intus, extraque albi; non modo erant sanae; sed infimae omnium haud aliter ferme ac in virginibus, se habebant. Tensa enim erat quae dicitur Furcula, angustum vaginae orificium, & hymene instructum, nisi quod hic contra ac videre consuevimus, tanto minus propemodum latus fiebat, quanto magis ab urethrae orificio distabat, sicut alias diligentius describam. Attamen haec foemina viri notitiam habuisse non videbatur. Denique sinistrum artum inferiorem spectantibus manifestum erat, sic esse positum, ut digiti pedis alterum pedem respicerent, nec facile erat manibus in naturalem situm adducere; & mulier ea metatarsi parte quae digitis proxima est, insistendo, ambulasse dicebatur. Verum cum pes, crus, genu, femur, quantum exterius inspiciendo judicari poterat, vitio carere, & justa longitudine singula esse viderentur; retecto superiore femoris articulo, ejus cervix brevior visa est, quam mediocri illius foeminae staturae conveniret.

21. ANICULA decrepita, & clauda, viginti circiter post illam diebus ex brachii, si recte memini, abscessu mortua est. Itaque ibidem easdem, aliasque Partes iterum dissecantes; quae ab naturae modo aliena essent, haec deprehendimus. CRANIO exemtum cerebrum, inversumque cum inspectarem; Carotidis utriusque arteriae truncos, majoresque horum ramos animadverti firmiores apparere, invenique, eorum parietes revera crassiores esse factos. Contra, cum essent nervi caeteri, & praesertim quarti, & quinti Paris, pulcherrimi, firmi, & magis quam soleant, crassi, Opticos cineraceo colore, angustos, & in tenuis instita modum depressos videbam, & medullarem illam quae, ubi inter se accedunt, ipsis interjicitur, partem satis quidem latam, sed colore, & tenuitate nihil ab ipsis discrepantem. Ipsi vero intra orbitas progressi, etsi colore erant albo, crassitudine autem quasi mediocri; incisi tamen ostenderunt, albedinem illam, nec parvam crassitudinis illius partem meningibus deberi suis, crassioribus factis, intra quas, tanquam intra tubum quendam firmiusculum, substantia concludebatur, in altero praesertim nervo, sanguinolenta. Cum oculus ad quem is nervus tendebat, non secus ac alter, nihil, si exterius aspiceres, vitii monstraret; ne interius quidem, cum diligenter a me secaretur, vitii ostendit quidquam; ut praeclare intelligerem, hunc a me alias (*o*) tibi descriptum, Opticorum nervorum morbum non semper a vitiatis, caecisque prorsus oculis (hanc enim Vetulam; quod permirum est, nisi forte altero oculo nonnihil videbat; caecam fuisse, negabant) occasionem, & originem habere, ut neque a cerebro, sed in nervis ipsis aliquando primum oriri (*p*). Hic certe cum cerebrum, intra quod hos nervos ob eorum tenuitatem vix potui persequi, accurate dissecuissem, nihil in eorum via, nihil in eorum thalamis vitiatum offendi. Et quanquam hippocampos ad imam extremamque sui partem nequaquam, ut solent, se dilatantes animadverti; nullum tamen vel minimum extabat indicium, quin sic a primordiis ipsos fuisse, judicarem. Nec praeter hoc, insoliti, non modo morbidi quidquam in cerebro toto fuit, nisi quod in quarto ventriculo pro medullaribus illis fibris quae utrinque occurrunt ut plurimum, ad nervos Acusticos pertinentes, vix uno in latere una fuit, eaque exilis, & inferius quam soleat, orta, & locata. In Maxilla inferiore nonnulla animadverti, in hac praesertim Epistola qua de Luxationibus agimus, & Fracturis ossium, non omittenda. Sinistrum enim illius capitulum ab uno supremae suae faciei latere excrescebat sursum quasi ex novo additamento, ut in partibus interioribus cranii cujusdam anus alias (*q*) a me visum scripsi; nam haec quoque ossea excrescentia erat alba, & firma, praeterea autem, ut reliquum illud capitulum, tenui, laevissimaque cartilagine incrustata. Quod additamentum si magis magisque increscendo se extulisset, non est dubium, quin capitulum ex suo sinu fuisset ejecturum, aut certe maxillae motibus valde incommodaturum. Imo hoc facere jam aliqua ex parte coepisse, illud fortasse indicio erat, quod interjecta inter capitulum, & sinum mobilis cartilago in medio apparuit quasi cultro incisa duobus locis, altero secundum longitudinem, altero oblique in transversum. Dixi autem fortasse, etiam quia huic respondens in dextero articulo cartilago parvulo erat foramine pertusa ellipsis forma, nulla membranula occluso (quo majus olim interdum visum esse, scimus (*r*)) quod etsi in medio, sed propius alterum extremum, & secundum longitudinem positum erat; tamen neutram cartilaginem hic quoque ex duabus constitisse, evidenter demonstravimus. Quoniam vero praeter Incisores dentes, nullus aniculae huic restabat, cum totam eam maxillae hujus partem quae caeteris olim dentibus instructa fuerat, utrinque ostenderem non modo omni alveolorum vestigio, sed & ea sui carere portione in qua alveoli quondam fuerant, ut foramina per quae nervi egrediuntur (*Mentalia* vocant) jam in summo ferme essent exteriore maxillae margine, itaque ejus ossis altitudinem humillimam esse factam quemadmodum praeclare ab Ruyschio (*s*) animadversum, pictumque est; addidi, hinc consequi, ut quibus hujus ossis corpus post dentium lapsum ita decrevit; in iis, nisi forte ob aetatem major ossis durities obstet, multo citius, atque facilius ibi ipsum totum aut a carie interdum innascente exedatur, aut a graviore ictu aliquo perfringatur. Thorace aperto, quatuor ex Aortae arcu nascentes arterias ostendi; neque enim ex Subclavia sinistra, quae multo quam dextera, tenuior erat, sed inter illam, & sinistram Carotidem, illi tamen propior, Vertebralis ejusdem lateris exiltebat, quae res cum mihi in foemina quoque altera de qua supra (*t*) dictum est, & in aliis pariter (*u*) interdum occurrerit, non videtur inter rariores esse ponenda. Magna autem arteria inter cor, & Subclaviam dexteram manifesto erat dilatata: cumque ad septum usque Transversum fuisset incisa, hic illic passim majora, minorave spatia intus ostendit nonnihil prominentia, & albida, in quibus magis compacta arteriae substantia in osseam postea duritiem fuisset mutata. Genitalia membra in summo testem alterum habuere intra quem hydatis erat non parva, ut se ad partem superficiei testis faciendam extenderet; in imo autem, urethrae orificium ex quo interior illius tunica, non secus atque illa vaginae, aut Recti intestini aliquando solet, parva sui portione quadam inversa extrorsum ab altero latere procidebat: quod alias (*x*) in alia vidisse me, dixi, ut de hac his Litteris esse dicturum. Artus postremo, quo claudicaverat, dexter sinistro brevior, & sicuti in priore foemina introrsum conversus, eandem vitii hujus causam quam in

(*n*) n. 20. (*o*) Epist. 13. n. 7. & seqq. & Epist. 52. n. 30. (*p*) Vid. Epist. 63. n. 8. in fin. (*q*) Epist. 27. n. 2.
(*r*) Vid. Stephan. cit. in Advers. II. Animad. 28. (*s*) Obs. Anat. Chir. 82. & Fig. 65. 66. (*t*) n. 10.
(*u*) Vid. Epist. 3. n. 20. & Epist. 15. n. 26. (*x*) Epist. 50. n. 51. Vid. & Epist. 70. n. 10.

in illa, habere visus est, nempe cervicis femoris brevitatem.

22. Et sic mihi eo quidem tempore visum est; nec fortasse omnino deceptus sum. Verum postea displicuit cervicem claudi femoris cum sani cervice non comparasse: quæ ratio una maxime demonstrasset, recte, an secus censuissem, illam esse breviorem. Forsitan enim videri brevior potuit quæ in non magnæ staturæ corpore justa esset longitudine: & tot sunt tum supra acetabulum, tum in acetabulo, tum infra acetabulum claudicandi causæ, ut cum plures abesse, viderim, omnes tamen abesse, satis fortasse videre non potuerim. Juvat hic plerasque eo qui modo indicatus est, ordine commemorare. Supra acetabulum est pravus quicunque situs ossis Innominati, cujusmodi situs ad cætera vitia accedebat in claudis illis duabus quas supra (y) ante alias descripsimus, in primaque præsertim. Plura autem Sacri ossis ab illo osse diastasis exempla in claudicantibus pueris profert Cl. Bassius (z), rationes addens ob quas illa infantibus facile accidat, signa per quæ internoscatur, & causas quare difficile curari possit, ideoque in omnem ætatem fere permaneat, ut in Veneto adolescentulo quem ad me consilii causa adduxerant, permansisse a pueritia, vidi, censuique, semper esse mansuram. Quæ si perpenderis; ubi artum artu longiorem esse, aut breviorem videris, hujusque inæqualitatis causa non fit in artu ipso manifesta; primum omnium num forte inæqualis sedes sit Innominatorum ossium indagabis; eam enim acetabulum, quippe in ipsis excavatum, sequitur, hoc autem artus; ne forte illa æqualem habere sedem, ponens, quam a natura, aut a vi morbi non habeant, mox in judicando, uter artus revera ipse longior, aut brevior sit, decipiaris.

23. In ipso autem acetabulo & capacitas, & figura, & teres ligamentum, & caput femoris ut multifariam peccare possint ex iis quæ non semel supra dicta sunt, intelligis. Huc addendi sunt tumores, sive in ligamento increscant, ut Falloppius noster (a) indicat, sive in alia intra acetabulum parte, ut generatim loquitur Veslingius item noster (b), ubi se cum Sala sæpius visitasse, ait, Patricium Venetum, *cui suborto intra coxendicis acetabulum tumore, caput femoris evidenter extrorsum vergebat*. Valsalva autem in Consilio, quod pro Nobili Puero scripsit, cui factus longior erat sinister artus, Mucilaginosam acetabuli glandulam sensim intumuisse, suspicabatur tum quia in puero cætera sano ligamenta laxata esse, veri simile non credebat, tum quia facile in glandulis vitium est ut intumescant, tum quia novissime post diuturnum ab acuto morbo decubitum is artus vel multo longior quam antea, deprehendebatur, quod ipse a glandulæ incremento, tandiu a femoris capite non compressæ, repetebat; quamobrem auctor erat inter cætera, ut sub dextero pede, cui stans puer plerumque & firmius solebat insistere, tanto altior calceus esset, ut artu utroque æquali facto, sinistra quoque jam insisteret, glandulamque comprimeret. Re vero ipsa in milite de quo Casus extat Halæ editus, & a nobis supra (c) laudatus, substantia quædam spongiosa comperta est, quæ acetabuli plus quam dimidium replendo, inde femoris caput expulerat.

24. Denique sub ipso acetabulo longe plures sunt causæ claudicationis. Namque; ut fracturam de qua dictum est, cervicis femoris, & vitia Capsularis, quod vocant, ligamenti prætermittam; musculi primum qui femur sua in sede conservant, sive resoluti sint, nihil obstant quo minus ipsum pondus totius artus femoris ligamenta extendat, ipsiusque caput deorsum ducat, sive dolore, tumore, convulsione contracti, tanto altius in acetabulo idem caput conditum appressumque servant, ut artus paulo brevior videatur. Quanta autem vi iidem musculi vel naturali voluntatis imperio interdum contendantur, casus in primis demonstrat, ab Ingrassia (d) descriptus, minoris trochanteris per nonnullos dumtaxat eorum quos generosus Juvenis in hastiludio præter modum contenderat, a femore avulsi: quem casum minus incredibilem faciunt Ruyschii præ cæteris Icones (e) quibus eundem trochanterem ostendit qui coctione in Juvene a femoris osse recesserat. Femoris autem ipsius quæcunque fractura adeo raro sine consequente claudicatione curatur, ut Celsus (f) diserte scripserit, *ignorari non oportere, si femur fractum est, fieri brevius; quia nunquam in antiquum statum revertitur: summisque digitis postea cruris ejus insisti*. Brevius autem fit aut quia inter fracturæ extrema pars aliqua amissa est quæ in fragmenta abierit, aut quia extrema illa perdifficile ita coaptentur, ut naturalis ossis figura, & positus serventur, velut in eo præsertim femore cujus Icon a Grutzmackero (g) edita est, aut quia vel probe coaptata, nisu postea musculorum dimoventur, quod in obliqua atque oblonga fractura facilius accidit, cum in transversa extremum extremo obnitatur, sicque alterum ab altero in restituto positu conservetur. Ad has, aliasque ejusdemmodi causas Valsalva hanc addebat, in oblongis illis obliquisque fracturis, magna violentia atque impetu factis, posse aliquando inter duas fracti ossis partes quasdam ex musculis proximis fibras intercipi, quæ exactam coaptationem, & coalitum impediant, aut hunc etiam diu remorentur. Sed ut nihil horum quæ dicta sunt, accidat, aut non eo accidat modo quem hic intelligimus, ut brevius inde os femoris fiat; claudicatio tamen vitari non poterit, si musculi, tendines, nervi a vi frangente, aut a consecutis incommodis valde infirmati, aut femur, aut subjectas femori partes justo robore aut modo nequeant movere.

25. Ipsas quoque subjectas femori partes & plerisque horum quæ dicta sunt, obnoxias esse, & claudum hominem facere, manifestum est. Itaque multo pauciora de singulis me scribere satis erit, a proximo, quod tamen ad femur ex parte attinet, genu incipientem.

26. MULIER cujus mentio Epistola LII. (h) injecta est, historia autem in hanc propterea dilata quod flectere alterum genu non poterat; cum gravem fronte accepisset ictum, quem signa statim mali ominis sunt consecuta, his oblitteratis, in Nosocomio levi adeo cum febre cubabat, ut die septimo victum posceret minus tenuem. Sed decimo quarto ecce gravior febris cum frigore ingruit, & mentis perturbatione, mors autem decimo septimo, nullo unquam aut hisce ultimis diebus, aut illis prioribus thoracis affecti indicio, nullaque de hoc querela. Mensis jam erat December A. 1745. quo tempore cum ibi essent Discipulis more institutoque meo plura præmonstranda quæ sicuti thoracis, ventris, & artuum dissectionem requirebant, sic capitis incidendi spatium non dabant; hoc minime apertum est. In illorum autem sectione hæc sunt præter naturam animadversa. THORACIS alterum cavum libras habuit ad quatuor aquæ colore inter viridem & flavum medio, alterum multo minus, illæsis tamen in utroque pulmonibus. In pericardio humor qualis solet, nec plus eo fuit: cor autem laxum, in hujusque auricula dextera polyposa concretio alba, crassa, compacta. In Ventre vix aliud adnotatum est, quam uteri in alterum latus inclinatio. Artum denique illum cujus crus, genu, ut videbatur non permittente, ne nostris quidem manibus flecti poterat, postquam cum sano comparaveram, neque aliud exterius discrimen, nisi quod rotula magis promineret, oculis potueram internoscere; experiri primum placuit, num forte Extensores cruris musculi, quæcunque esset rei causa, sic contenderent, ut hoc propter adversantem illorum contentionem flecti non posset. Iis igitur musculis non magno supra genu intervallo in transversum dissectis, crus illico flecti potuit. Neque tamen genu, ut rotulæ prominentia vel tum perseverans, demonstrabat, omni vitio carebat. Prominebat

(y) n. 10. & 12. (z) Dec. 4. Obs. Anat. Chir. 2. (a) Præfat. in Tract. de luxat. & fract. Ossium. (b) Epist. 25. (c) n. 15. (d) in Gal. l. de Ossib. c. 20. Comm. 4. (e) Thes. Anat. 5. Tab. 2. fig. 2. & 3. (f) De Medic. l. 8. c. 10. Sect. 5. (g) Dissert. de Oss. Medulla. (h) n. 9.

bat enim rotula, quia externus femoris condylus, ut erat a posterioribus ad anteriora longior, quod ejusdem cum externo alterius femoris condylo instituta comparatio manifestissime comprobabat, sic antrorsum vel magis quam alioquin solet, prominebat. Contra autem, Laterale externum genu ligamentum multo crassius ad alterum, quam ad hoc genu, fuisse, comparando pariter comprobatum est.

27. Unde aqua illa in parte, fœdusque ejus color in thoracem traduci potuerit, cum sit ea quam paulo ante designavi, Epistola indicatum, cætera autem in proposita Observatione satis per se dilucida sint; de genuum contrario incommodo, & de quibusdam eorum morbis quædam alia commemorabo. Genu de quo modo dictum est, flecti non poterat. Illustris autem Hallerus (*i*) cum in aliud incidisset quod extendi non poterat, nullam invenit causam *præter duram & pene tendineam cellulositatem*, ab ea parte, opinor, aut certe magis ab ea parte quæ in artu posterior erat. Rotulam in transversum, ut sæpius solet, frangi a violentis ictibus mirum non est; illud mirum, quod a violenta & subita musculorum crus Extendentium seu contractione, seu resistentia nonnunquam aut ipsa frangatur, aut validi eorundem musculorum tendines supra ipsam disrumpantur. Cujusmodi exemplum disruptionis apud Cl. Bassium (*k*) leges, & ante illum duo apud Ruyschium (*l*); apud quem (*m*), & Palfinium (*n*); ne alios nominem quam qui hæc scribenti erant in manibus; illiusmodi fracturæ Observationes invenies. Semilunares quoque cartilagines quæ inter femur, & tibiam in genu articulo interjiciuntur, ab affluxu humorum excrescere nonnunquam posse, & claudicationem afferre, laudatus Bassius (*o*) observavit: De Valgis denique ut omittam ea quæ Severinus (*p*) fuse scripsit; Ruyschius (*q*) in valgo adulto summæ tibiæ caveas, iis cartilaginibus subjectas, ad femoris condylos excipiendos non æque depressas, &, quod consequitur, utrumque illud os aliter ac secundum naturam, positum deprehendit: quas res melius Icon (*r*) monstrabit, quam descriptio. Hæc enim ideo memoravi, ut ex eorum quos laudavi, libris plenius cognoscas, indeque ea quibus internoscas, signa, & quando, & quomodo curationem suscipias, quando contra jam præteritum sit tempus quo auxiliari possis, intelligas. Attamen in nonnullis eorum quæ dicta sunt, & nominatim in rotulæ fractura, & tendinum crus extendentium disruptione quantum auxilii, præter spem, & expectationem, temporis spatium interdum afferat, contigit mihi ut annis superioribus in duobus viderem. Procerus, & lacertosus vir erat alter qui ante annos aliquot e rheda desiliens cum rotulam dexteram in transversum fregisset, Chirurgorum opera frustra usus erat donec Præstantissimus in hoc Gymnasio Chirurgiæ Professor Hieronymus Vandellius, vigesimo secundo a fractura die accersitus, superiorem partem rotulæ ad inferiorem adduxit quantum potuit, ut altera ab altera multo minori quam antea, intervallo distaret, fasciarumque ope ibi consistere coegit. Erat id intervallum transversi digiti: in illo autem natura ipsa aliquid sensim procreavit per quod rotulæ partes firmiter alligarentur inter se. Itaque homo eo artu jam libere utebatur, cum forte Venetiis in pontis cujusdam gradibus ita lapsus est, ut eo crure valde & violenter flexo, crepitum audiret quasi rei alicujus in genu disruptæ: & sane ea flexionis violentia ruptum est quidquid illud erat quod rotulæ partes inter se connexas servabat. Quas cum Chirurgi frustra conati, sic adducere ut paulo antea erant, non possent, denique operam dederunt, ut instrumento ad genu apposito juncturam quoad ejus liceret, firmarent, lutisque Euganeis corroborarent. Longo autem interjecto spatio temporis homo qui ab utroque lapsu magnos dolores pertulerat, nec illo artu uti potuerat, tantum consecutus est, ut eodem, omni jam abjecto instrumento, absque ulla molestia utatur, sive stet, sive genu flectat, sive incedat, quod expeditissime facit, vix leviter in id latus claudicans. Quod ego genu cum diligenter contrectarem, rotulæ partes quæ inter se ferme æquales erant, alteram ab altera non exiguo intervallo disjunctam offendi, eoque multo majori cum genu flectebatur: ubi enim rotula esse debuisset, tunc ibi cavum apparebat duos circiter digitos pollices amplum in longitudinem, nec minus in latitudinem, profundum autem ad digitum transversum, ut imi femoris condylos, & supremam tibiæ oram tactu percipere liceret. Sed hunc, ut quæ dixi, inspicerem, ad me adduxerat Professor laudatus: qui consimilia in quodam famulo pariter, si vellem, Patavii cernere me posse, ajebat. Vir autem alter quem consilii causa, ad genu videlicet magis roborandum, cum eodem invisi, Patricius Venetus fuit. Hic post duos lapsus, a quorum primo fracta in transversum rotula, dein artis ope coaluisse dicebatur, ab secundo certe tota sursum retracta erat, jam expedite, & recte, ut cæteri homines, sine ullo fulcro per plana quidem incedebat; in scalarum autem ascensu necdum profecerat satis; scandebat enim, sed non pariter expedite. Huic quoque, cum stabat, in ipsa rotulæ sede, inde sursum, ut dixi, retractæ, fovea in oculos incurrebat. Cujus foveæ extantia latera, ut in priore etiam Viro, non dubitavi, quin laterales essent partes amplissimæ illius aponeurosis per quam musculi crus extendentes in hoc inseruntur: iisque partibus quidquid uterque sine rotula præstaret, videretur acceptum esse referendum. Scilicet utrique acciderat, ut pars intermedia aponeurosis, illæsis lateralibus, disrumperetur, priori quidem ubi rotulam cui firmissime adhæret, complectitur, alteri autem, quantum ego vidi, inter rotulam, & quod in tibia exstat, tuber. Neque enim ut minus facile inferior hæc pars rumpatur, quam alios quoque, nec semel, ruptam vidisse, scio, facere credo ligamentum quod plerique sub ipsa ponunt, a rotula ad illud tuber pertinens. Certe mihi vel diligenter, & sæpius in cadaveribus quærenti, oculato esse adeo non licuit, ut quidquam discrepans a tendinea fibrarum ipsius aponeurosis natura, quod proprie ligamentum vocari posset, satis perspicue viderem. Quamobrem cum Vesalio (*s*) adhuc facio, diserte scribente, *patellam neque femori, neque tibiæ aliter quam tendinum beneficio committi: hocque privatim patellam sibi vendicare, quod alteri ossi ligamentorum ope non alligetur*. Quem summum Anatomicum, ut se quoque hic sequi, professus est Weitbrechtus (*t*), utinam constantius secutus esset. Verum non est hic locus quædam in eximio alioquin *Syndesmologiæ* libro examinandi, sæpius ad nimiam in ligamentis ponendis facilitatem, alias ad minime necessarios dissensus, nonnunquam ad minus justum silentium spectantia. Nunc in proposito perstemus.

28. Cruris quoque ossa quantum ambulationi possint officere, & quomodo hominem claudum facere, ignorat nemo, scilicet ubi utriusque fracturæ non congrua adhibeatur curatio, & illius præsertim quod de duobus præcipuum est, tibiæ nimirum, a cujus vitiis etiam valgos homines fieri, paulo ante dicebamus. Quamvis autem ob naturalem horum ossium rectitudinem facilius sit eorum, quam curvi, & inclinati ossis, ut femur est, fracturam ita sanare, ut artus neque figura, neque longitudine dissimilis alterius fiat; tamen si fractura obliqua sit, perfacile accidit, ut is artus brevior evadat, nonnunquam & distortus. Quamobrem ex nostratibus quidam hac memoria pati maluerunt quod olim plures (*u*), ut sibi rursus frangerentur ossa, & dirigerentur: idque feliciter cessisse nonnullis, scio; sed contra, novi hic Medicum haud ineruditum qui cum sibi cruris ossa, confervere jam incipientia, disjungi a Chirurgo, per-

(*i*) Opusc. Pathol. Obs. 50. (*k*) Dec. 3. Obs. Anat. Chir. 6. (*l*) Adv. Anat. 2. c. 2. (*m*) Obs. Anat. Chir. 3. (*n*) Anat. du corps hum. tr. 5. ch. 17. (*o*) Dec. 2. Obs. 5. (*p*) De recond. Abscess. nat. l. 6. P. 2. (*q*) Advers. 2. cit. c. 6. (*r*) Ibid. Tab. 1. Fig. 2. (*s*) De corp. hum. fabr. l. 1. c. 32. (*t*) Syndesmolog. S. 5. §. 13. cum notula *m*. (*u*) Vid. Celsum de Medic. l. 8. c. 10. prope fin.

permififfet; inde graviffima fymptomata, & mortem accerfivit. Quæres fortaffe, quo tempore confervere incipiant fracta offa, & quo ad perfectum inter fe coalitum perveniant? Res, opinor, ejufmodi eft, ut fi rationem fpectemus, pro certo nequeat in univerfum definiri. Neque enim; ut gravidas feponamus, in quibus confolidatæ fracturæ ibi vix unum exemplum legimus, ubi non confolidatæ plura habemus (*x*); neque, inquam, confolidatio tam cito incipiet, aut perficietur in ægris corporibus, quam in fanis, neque item ex fanis pari celeritate in fenibus, ac in junioribus, aut in iis omnibus quibus aut non eadem fractura fit, aut non eadem adhibeatur curandi ratio. Nec vero aliter experientia docet, fi pericula quæ Cl. Hamelius (*y*) fecit in brutis animantibus, attendamus. Namque in ægro animali quindecimo a fractura die callum, non, ut in aliis pari a fractura intervallo perfectum invenit, fed æque imperfectum ac in altero, decimo die; erant autem juniores columbi, & os idem, ad eundemque modum & fractum fuerat, & repofitum, & obligatum: quibus enim arctius obligatum eft, illis aut gangræna quam Celfus (*z*) ex nimia adftrictione prænunciat, mortem attulit priufquam apparere poffet cartilaginea calli firmitudo, ut quæ ante quartum diem in cæteris animadverfa non eft, aut (*a*) ne octavo quidem die, quo in aliis effe offeus callus incipit, ullum prorfus calli initium fuit, fed ita fe habebant cuncta, ut fi tunc fractum os fuiffet.

29. Hæc autem omnia, ut alia bene multa, explicat Vir Experientiffimus, callum repetens, non, ut alii, ab offeis fibris fe producentibus, aut ab offeo qui ab his quidem fibris deftillet, fucco, aut ab effufo, & adhærente fractis offibus fanguine; fed juxta proprias Obfervationes ex intumefcente, & craffiore facto ad fracturas externo, internove periostio, laminafque fuas in cartilagineam primum, deinde in offeam firmitudinem mutante. Sed de hac calli firmitudine five ipfam juxta laudatas Hamelii, five maxime fecundum minime negligendas Solertis Viri Dehtleefii (*b*) Obfervationes explicare; haud aliter fentiendum effe, non dubitabis, ac de calli initio, & complemento dictum eft, nempe pro variis, quæ memoratæ funt, aliifque ejufmodi conditionibus, quibus longius quoque, aut brevius ex quo completus fuerit, tempus addendum eft, magis, minufve compactum, aut certe durum, firmumque effe poffe. Et hac ego ratione puto, adverfas inter fe Clariffimorum complurium Virorum fententias effe conciliandas. Sunt enim qui fcribant, pari firmitudine effe callum ac quævis pars offis, imo, fi diametro fit, ut fæpe, quam os, majori, pro diametri augmento tanto effe robuftiorem, idque fapienter effe provifum, quia fracta offa cum rariffime fecundum priftinam directionem reponantur, ibi alioquin novæ fracturæ magis effent obnoxia, ibidemque difficile iterum poffent coalefcere propterea quia callus ftructura caret vafculari. Quæ ut feponamus tum quia fecundum Hamelii quidem Obfervationes non ex offe, neque ex callo, fed ex periostio, ut diximus, callus videtur repetendus, tum quia non ignobilis Chirurgus affirmat, fracto priore callo, alterum citius quam prior, formari, illudque unum hic attendamus, callum dici non minus faltem quam os ipfum, refiftentem, & firmum; funt certe alii & graves, & plures Viri qui cum hac re minime confentientia proponunt. Vide enim, ut Celfus (*c*) ad nimium qui offibus recte inter fe glutinatis fupervenerit, callum extenuandum ea artui exterius adhibeat quæ, fi offea duritie effet callus, opitulari nihil poffent, ut lenes ex oleo, fale, & nitro, longafque frictiones, multa ex calida falfa aqua fomenta, malagma quod digerat, & adftrictiorem alligationem. Aut fi hæc profuiffe non putas; Hamelium (*d*) leges fcribentem, aquæ ftillicidium non modo ad id fæpenumero utile fuiffe, verum etiam ubi nimius fuit ipfius ufus, nonnunquam callum adeo molliviffe, ut duo quæ inter fe coaluerant, offis extrema per fe iterum fejuncta fint. Sed fuerint ejufmodi calli aut non ita magnæ diametri, aut nimis recentes, ut bimeftris ille, & parum eminens in crure junioris agni, qui callus ex interrupta intra paulo acrius lixivium ebullitione reglutinatus eft apud eundem Hamelium (*e*); infigni certe, & monftrofa eminentia erant illi duo, minime, ut videtur, recentes, quos ex Rolfincio Sepulchretum (*f*) proponit in femoribus cujufdam cadaveris, quo *poft anatomen cocto ad fceleti ftructuram, uterque ab invicem abfcedebat callus.* Præter cæteras autem digna eft quæ hic memoretur, Obfervatio, a fpectato Chirurgo cum Salzmanno (*g*) communicata. Militi fractura tibiæ callo tam firmo fanata fuerat, ut huic pariter ac alteri infiftens, fine ullo incommodo ambularet, cum forte octavo poft menfe acuta febri correptus, in idemque in quo prius cubuerat, Nofocomium delatus, dum confuetis adverfus febrim remediis curatur, animadverfum eft, quafi callo a febrili calore fenfim abfumpto, extrema offis per fe iterum fejuncta effe: quæ perftante febri, cum conglutinare non licuifset, mox, fublata febri, a natura ipfa fine magno vel medicamentorum, vel fafciarum apparatu, tibia in integrum reftituta eft. Denique calli ipfius compages in demortuis infpecta, aliquando ejufmodi eft, ut quamvis diametro multo amplior, tamen longe fragilior quam os cui accrevit, inveniatur. Neque enim ex duro offe, fed ex fpongiofa, qualis inter duas cranii laminas, fubftantia eft. Cujufmodi callum in gallinæ, & anatis ala defcribens, pingenfque Ruyfchius (*h*), id *aliquoties in homine quoque obfervaffe* fe, dicit: *ita ut haud nimis fidendum fit iis qui autumant, fracturarum callum femper tantæ effe firmitatis, ut offa olim fracta, & ferruminata, citius (fi denuo fracturam patiantur) in loco vicino, quam in dicto callo frangantur*: quin etiam inde effe non dubitat, quod aliqui *poft offium fractorum* ferruminationem facillimo negotio, imo incedendo, in recidivam *incidant*. Cæterum fi plura exempla cupis obfervatæ callorum ftructuræ, & miræ interdum longitudinis; vix, credo, majori numero apud alios invenies, quam apud Erudit. Jo. Beniam. Boehmerum (*i*). Quem numerum, puto, augere poteris, quod ad ftructuram attinet, Obfervatione Cl. Viri Alexandri Camerarii (*k*) in pueri femore; quod vero ad longitudinem, exemplo propofito ab Jo. Jacobo Bajero (*l*) in molitoris maxilla inferiore *a mento ufque ad medium trium circiter unciarum amplitudine.*

30. Nunc ut ab iis quæ fractis offibus non cruris tantum, fed & aliis accidunt, ad peculiares eorum fracturas redeam: unam, fed rarum quidpiam præterea continentem, Obfervationem fubjiciam.

31. SENEX rufticus pinguior, dum vitem putaret, ex arbore in pedes ceciderat, & crus dexterum ita fregerat, ut offa per vulnus quod ipfa fecerant, ab latere interno paulo fupra pedem exftarent. His, utcunque potuerunt, repofitis, hominem in Urbem, & Nofocomium vexerunt frigido anni tempore; erat enim medius circiter Februarius menfis A. 1736. Itaque cœli etiam injuriis accedentibus, fervari non potuit, mortuufque eft intra quartum a fractura diem. Etfi Anatome quam in Gymnafio tunc habebam, fpectabat ad finem; tamen oblatam hujufmodi cadaveris vifcera perfcrutandi, ægrumque artum introfpiciendi facultatem negligere nolui. In quibus hæc præter naturæ modum animadverti. ABDOMEN poftridie mortis fubtumidum, non aliam tamen ob caufam, nifi quod aer, inteftinis inclufus, hæc quoque fubtumida faciebat, cum incifum effet, atque

(*x*) Eph. N. C. Dec. I. A. I. Obf. 25. cum Scholio. (*y*) Memoir. de l' Acad. R. des Sc. A. 1741. Mem. I.
(*z*) c. 10. cit. S. I. (*a*) Mem. 2. (*b*) Differt. exhib. offium calli generationem &c. (*c*) in fine c. 10. paulo ante cit.
(*d*) Mem. 2. cit. (*e*) Ibid. (*f*) Sect. hac 5. Obf. 1. §. 8.
(*g*) Differt. de Artic. analog. &c. c. 2. §. 7. (*h*) Thef. Anat. 8. n. 49. & Tab. 3. Fig. 5. & Catalog. Rarior. Theca B. Repof. 2. n. 2.
(*i*) Differt. de Offium Callo. (*k*) Act. N. C. Tom. I. Obf. 53. verf. fin.
(*l*) Eph. N. C. Cent. 7. Obf. 4.

atque diductum, omentum apparuit sursum totum ita retractum, ut infra transversam Coli partem, quam operiebat, non descenderet. Lien æquo major, & facile lacerabilis. Jecur pallidum, & quacunque parte diaphragma spectabat, arcte adeo cum hoc connatum, ut membranæ utrumque investientes, non duæ, sed una esse viderentur. Fellea cystis oblonga, & pinguis, etsi vitellino colore exterius erat; bilem tamen ex flavo viridem, eamque fluidam, non fæculentam, & calculos, in homine non icterico, undeviginti continebat. Hi erant omnes in fundo, nec alii usquam, nisi forte minimus aliquis inter cystis tunicas in glandula quapiam latebat, ut nigrum punctum indicabat quod in uno, aut altero faciei interioris loco per tunicas transpiciebatur. Sed ii de quibus dicere inceperam, subrotundi omnes, modici, nigri, superficie granosa, nihil magis quam mora matura esse videbantur. Qui a me continuo in aquam conjecti, illico omnes fundum petiere, & in eo quievere. Sed ex ea mox educti, & post aliquot dies aquæ impositi; non projecti; paulo tardius subsederunt, bullulasque emiserunt: duobus autem post mensibus similiter impositi, diutius in summo permanserunt. Quo tempore cum ex siccis aliquem flammæ admovissem; hanc ille non concepit; scintillas dumtaxat, & combustæ pennæ odorem ingratum emisit, retractusque est qualis ferme antea fuerat. Cæterorum autem fragmenta quædam bimestri in aqua maceratione nihilo molliora facta, eandem semper firmitudinem retinuerunt. Addere hæc ad illa poteris quæ olim de felleis calculis ad Schroeckium scripseram (*m*). Nunc autem id accipe quod rarius esse, dixi; ego certe nisi in hoc corpore nunquam vidi. Venæ Cavæ Inferioris truncus ubi ex Iliacarum confluxu coalescebat, non dexterum, ut semper, sed sinistrum per lumbares vertebras tenebat latus, pergebatque ad lævam arteriæ Magnæ donec per hujus anteriorem faciem statim sub Mesenterica Superiore oblique dextrorsum se inflectens, debitam sibi dexteram peteret sedem. Qua ex inflexione fiebat, ut quamvis sinistra Emulgens vena ad duos tresve digitos inferius quam dextera, si Cavam in rectum extenderes, in hanc influeret; ren tamen sinister non multo inferiorem sedem obtineret. Hunc ego per Aortæ faciem venæ Cavæ transitum cum in quocunque corpore miraturus fuissem; non satis mirari poteram in ejus corpore qui inter assiduos gravesque agrestis vitæ labores consenuisset. Cæterum Aorta duri aliquid habuit ad suam in Iliacas divisionem, itemque ad ostium Mesentericæ Superioris. Thorace autem aperto, etsi pulmones ubicunque pleura sive pectus, sive latera, sive dorsum, sive diaphragma convestiebat, cum ea arcte cohærerent; sani tamen sunt visi: neque in propinquo corde vitii quidquam adnotatum est. Novissime Crus fractum inspexi. Non tumebat plurimum. Tibia, & fibula paulo supra eum locum ubi cum pede committuntur, fractæ erant ambæ, fractura in longitudinem, sed non recta, pergente. Sanguinis ibi circum effusi non plurimum: nec malus adhuc erat odor, aut color.

32. Hanc autem fracturam inspexi, non quod in homine, eoque sene quidquam tam cito me visurum sperarem quod ad calli initium conspicuum attineret; sed ut alia potius, in hisque illud, an si fragmentum quodpiam esset ab ossibus sejunctum, id mucoso quodam involutum esset humore, sicut in Valsalvæ schedis ab eo inventum esse, legeram. Hoc quoque in ipsius quadam Epistola est quod huc spectet: ubi fractura cum vulnere est, sanguinem effluere esse sinendum; sic enim & ossa, & carnes facilius junctum iri: itaque in casu sibi proposito fracti femoris, & tibiæ, ideo illud citius quam hanc, conferbuisse, quod illius fractura cum vulnere per quod sanguis effluxerat, conjuncta erat; hujus non erat. Nec quando adnotare hæc cœpi, illam omittam quæ mihi non vulgaris Chirurgus de se narrabat. Crure fracto, ossibusque recte & repositis, & locatis, id primum animadvertisse, auctum sibi dolorem hora una exacta postquam crus deligaverant: quod cum a deligatione quæ arctior interea facta esset, posse repeti, negassent id explorantes Chirurgi; intellexit a stupa esse quam circumposuerant, conquassato ovi albumine imbutam, quod dum resiccaretur, fragmenta aliqua ossea ad proximas sentientes partes apprimeret. Deinde illud alterum, a levissimo quoque, dum qui sibi aderant, ambularent, tabulati, & lectuli tremore, semper dolorem augeri, timoremque simul, ne is tremor ossium conglutinationi officeret. Denique cum persanatus jam esset, diuturnam valde sibi, alioquin tunc juveni, & recte valenti, reliquam fuisse in calcaneo, cum vellet incedere, molestiam, & difficultatem propterea quia satis cautum non fuerat, toto illo tam longo quo immotum crus servaverat, tempore, ne calcaneo niteretur: ex quo etiam illud intelliges, quare navi, attentique Chirurgi velint fracti artus calcaneum apto foramine exceptum quod circumjecta stupa, aut linteum molle, in annuli formam convolutum, relinquat, ita quiescere, ut æger calcaneo ipso non nitatur.

33. *Luxari aliquando juxta pedem ambo ossa* cruris, jam olim ab Hippocrate (*n*) scriptum est: eaque luxatio breviorem utique artum faceret, siquando ita disjungerentur, ut astragalus ascenderet inter utrumque: quod tamen fieri non posse, nisi præter symptomata longe gravissima, pes ad externum cruris latus evidentissime traductus, appareat, satis est in Responso quodam meo demonstratum: quod si legeris apud Clariss. qui edidit, Medicum; rem, opinor, ita perspicuam esse, cognosces, ut de ea nihil hic censeas esse adjiciendum.

34. Hactenus de Inferiore artu tam multa scripsimus, ut nisi longissimi esse velimus, pauca dumtaxat de Superiore, & de Vertebris sint attingenda. Quorum pars tamen ad Inferiorem quoque artum spectabit, ut partem eorum quæ scripta sunt, ad alia etiam ossa transferri posse, intelligis. Ex iis enim illud quoque est quod ex Columbo memoravimus (*o*), in pueris facile epiphyses ab ossibus disjungi. Quod qui non attendat, is in illis decipi interdum potest, hujusmodi disjunctiones pro fracturis accipiendo. Experienti alioquin Chirurgo id memini accidisse, qui cum ambo tumere brachia puelli nobilis videret ad carpos, tangendoque, sub fluctuante humore quodam partes ibi extremas radii, & ulnæ mobiles factas esse, perciperet; mulierem quæ gestare illum solebat, accusavit, quasi puer ex ejus manibus excidisset, & brachium utrumque fregisset. Quod cum pernegaret illa constanter, Parentes utri crederent, nescii, a me petierunt, ut Chirurgum audirem, & num forte deciperetur, cognoscerem. Cum illi inter petendum narrassent, puellum paulo ante graviter ex variolis laborasse, idque confirmaret Chirurgus; vide, inquam, fodes, ne abscessus variolas consecuti, erodendo periostia, epiphyses illis cum ossibus colligantia, has forte separaverint; hoc enim cum ab aliis etiam internis causis, tum nominatim a *variolis sæpenumero accidere*, vidit olim Pareus, cujus hac de re locus cum in Sepulchretum quoque (*p*) relatus sit, miror, quomodo Eruditissimos cæteroquin Viros fugerit, qui de eadem re Chirurgos Pareo juniores laudaverint. Quid quæris? Sic erat, ut suspicabar, Chirurgo ingenue mox fatente, me vera admonuisse: quam ingenuitatis laudem non pauci alias, me non suspicante, sed demonstrante, consequi, cum facile possent, noluerunt. Cognito autem morbo, recte persanatus est ille puer. Porro de *discessu epiphyson a variolis* ut scio quædam observata extare etiam in Programmate (*q*), quod in meas nondum pervenit manus, Præcl. Weissii; sic minus dubito, quin hoc tempore si quis forte scriberet *de Variolarum reliquiis*, non esset facile, ut olim in eodem argumento Vir alioquin doctissimus Georgius Fran-

(*m*) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 167. (*n*) l. de Fractur. n. 14. apud Marinell. (*o*) supra, n. 2.
(*p*) Sect. hac 5. Obs. 1. §. 7. cum Schol. (*q*) Vid. adnot. ab Hallero ad c. 4. P. 13. Meth. Stud. Medic. Boerhaav.

Francus (*r*) non rariſſime contingentem epiphyſium disjunctionem præteriturus. Sed nemo in pluribus plures eadem tempeſtate epiphyſes ab oſſibus ob internam, alterius tamen generis, cauſam disjunctas vidit, quam Poupartius (*ſ*) in magno illo Scorbuticorum numero qui in Pariſienſe confluebat Noſocomium A. 1699. Ob eam disjunctionem fiebat, ut ſi ægri illi moverentur, crepitus audiretur oſſium ex horum, & epiphyſium colliſu. Quæ Obſervatio una ex illis eſt, perpaucis alioquin, quæ in Cl. Hertii *Diſcurſu Medico de Crepitu Oſſium* deſiderantur; diligenter enim collegit cætera quæ de hoc affectu ſcripta extant, ſubinde interjectis Parentis quoque Obſervationibus: quanquam diſſectionum luce caremus in cauſa ſtatuenda affectionis hujus, ut in pleriſque contingit. Quod ſi rationem attendamus; ea ſæpius cauſa in exſiccatione quadam ſtatuenda cum Hertio videtur, quam in humectatione, & laxitate. Nec aliter mihi viſum eſt, cum pro Matrona Primaria conſuleres, quæ, puerperio quinto ad finem ſpectante, dum ſe ab uno in alterum latus converteret, moleſtum quendam oſſium crepitum in genibus cœperat animadvertere, dein progrediente tempore in omnibus artus utriuſque ſuperioris juncturis ſic tamen, ut moleſtiſſimus eſſet in genibus, quippe non levi cum dolore in crurum extenſione conjunctus. Quo enim modo a laxitate deducerem quod cum dolore junctum eſſet? Itaque cum ea commendaſſem interna, externaque auxilia quæ moderate humectarent, tenſionemque remitterent; inſequenti anno cum iterum me conſuleret, nullæ amplius de iſto oſſium crepitu, quaſi nunquam fuiſſet, erant querelæ; ſed ut gravibus obnoxia eſſe hypochondriacis affectionibus ante conſueverat, de his tantummodo querebatur.

35. Vertebræ frangantur facilius, an luxentur, controverſia eſt inter Præſtantiſſimos Viros, quam aliis Litteris (*t*) commemoravi. Et quod ad ſupremas illarum attinet, quare cum ſæpius mihi rei indagandæ occaſio in ſuſpenſorum corporibus olim non defuerit, non indagaverim tamen, ibidem indicatum eſt. Ex eo tempore occaſio illa non eſt data. Quod ad cæteras autem vertebras ſpectat, cum Valſalva, & ego poſt vehementiſſimos ictus inſpiceremus, neuter luxatas, uterque fractas deprehendimus, ut ex LIV. (*u*) & LII. (*x*) Epiſtola cognoviſti. Quod ſi duæ in re ejuſmodi nimis paucæ tibi videntur Obſervationes; huc tres adde Cl. Tabarrani (*y*), qui ea qua pollet, ſolertia, & diligentia cum alia, tum hoc in primis examinavit. Is non ſemper vertebras loco motas invenit, & cum invenit, non adeo fere motas vidit, ut luxatas dici poſſe, crederet; ſemper autem fractas invenit. Nec vero hic mihi propoſiturum te, puto, noſtrorum Veſlingii (*z*), & Pujati (*a*) Obſervationes. Illum probe memini in Dalmata dorſi aliquot vertebras leviter extrorſum dimotas, in Patavino autem omnes lumborum vertebras extrorſum notabiliter inclinatas, cum ſtupore partium inferiorum, vidiſſe. Sic etiam Præcl. Pujatum in aliis, & quod ob meritum quo eum proſequor, amorem ægrius tuli, in ſe ipſo paulatim ſuperiores lumbares vertebras extrorſum prolapſas, nec ſine crurum torporibus, obſervaſſe. At ſimul memini, utrumque ſubluxationes iſtas internis cauſis, ligamenta vitiantibus, tribuiſſe. Inſtitutus autem a nobis ſermo de luxationibus illis eſt quæ corpore, & ligamentis recte valentibus ab externa violentia dicuntur accidere: quas ipſe equidem non nego; quanquam, ut in caſu præſertim Cl. Targionii (*b*) quocunque modo intelligere coneris, perdifficiles habent explicatus; ſed an ſine fractura vertebrarum fiant, per mortuorum diſſectiones eſſe demonſtratum, haud ſatis ſcio. Hiſtoriam olim legi, quæ a Bellino eſſe dicebatur, Structoris qui e tabulato corruens, lumbis percuſſis, an alliſis, continuo pedibus ſentire nihil cœpit, & veſicæ, alvique recrementa inſcius egerere, atque alia pati quæ deſcribuntur. Poſt quatriduum mortui tres ſuperiores lumborum vertebræ inventæ ſunt adeo luxatæ, ut ad tranſverſum digitum in ventris cavo prominerent, ideoque Magnos vaſorum truncos ita comprimerent, ut oppoſitos eorum parietes ad mutuum uſque contactum adducerent, ex quo illud inter cætera fiebat, ut venæ omnes ab utroque *ſummo* pede ad luxationem uſque non ſecus ſanguine eſſent turgidæ, & duræ, ac ſi per vim fuiſſent infarctæ. Quis de vertebrarum luxatione hic dubitet? Sed num vis externa quæ vincere ligamenta potuit, illas non fregerat? num frangendo non minus forte Spinali medullæ, ejuſque appendici detrimenti attulerat, quam ipſa luxatio? De his vero, id eſt de inſpectis attentius vertebris, ipſaque medulla inter tot alia quæ deſcribuntur, ne verbum quidem. Sic in Sepulchreti libro IV. Sectione quidem III. (*c*) Obſervatio extat Fontani (Panaroli enim Obſervatio quæ in Sectione hac VI. eſt de Luxationibus (*d*), ad ſupremas attinet vertebras, neque, ut alibi dixi, ſatis conſtat an fuerit ſine fractura, imo, ut mox indicabitur, an fuerit vera luxatio) qua in Fontani Obſervatione legitur quidem, bajulum qui ex alto in ſubjectam trabem ſupinus ceciderat, vertebras dorſi *diſlocaſſe*, ac *diſſolviſſe*, unde quoad vixit, incurvato corpore terram facie ſpectaverit. Sed dorſo mortui per anatomen retecto, cum expectas ut ſcias, an fractæ fuiſſent illæ vertebræ; de hoc nihil, ſed quinque vertebras conſpectas intelligis *conglobatas*, adhærentibus viſcoſis materiis, *in gypſum quaſi calore naturali inſpiſſante converſis*. Neque in Sepulchreto aliæ ſunt præterea diſſectiones; quod ſciam, huc attinentes; itaque jam vides, an juſta ſit nobis cauſa optandi, ut ſæpius, ac diligentius res eſſet a Majoribus veſtigata. Certe iſta Fontani Obſervatio dare poteſt ſuſpicioni locum, num illæ, numve aliæ nonnunquam vertebræ, non a luxatione promineant, ſed a materia quam externa, aut interna cauſa circa eas cogat, & induret, unde & nervi ex iiſdem orti premantur, & adſiti muſculi, attollendo, aut flectendo corpori attributi, vertebræque ipſæ ſuis in actionibus, atque uſibus impediantur, ac perturbentur. Quanto autem minus lædentur nervi, aut quo diutius protrahetur hominis vita, eo magis anſa dabitur ad hanc, aliamve ejuſmodi ſuſpicionem: quam, in re præſertim inſolita, eximere debebat Panarolus cum luxatam vertebram cervicis ſecundam, & quidem *admodum magna luxatione*, propoſuit, & hominem tamen *hoc modo per quam plurimos dies vixiſſe;* neque enim ſatis fuit dicere, illud *ex mortui ſectione eſſe obſervatum;* ſed accurate addendum erat, quam in partem luxata eſſet vertebra, & an violento ex illo caſu, niſi fractam ipſam, aut ejus Dentem, ligamenta ſaltem aliqua inveniſſet diſrupta. Contra autem laudo Præſtantiſſimum Trewium (*e*), qui cum in altero vertebram lumborum primam *parum luxatam* vidiſſe ſe, ſcripſit, minime reticuit, *corpus ejuſdem* vertebræ *fractura longitudinali hiulca penitus fiſſum* fuiſſe: in altero autem *vertebræ dorſi penultimæ corpus ad conjunctionem cum ultima non ſolum a ſua cartilagine penitus avulſum, verum etiam ibidem in aliquot fruſta comminutum*, ab ſe repertum eſſe, tradidit. Utinam alii cum vertebram colli quintam ſiniſtrorſum, ſextam vero dextrorſum luxatam, magno inter utramque interjecto hiatu (*f*), aut cum ipſius colli ſecundam vertebram non tam in ſeptenni puero (*g*), quam in milite (*h*) *diſlocatam* offenderunt, tempus habuiſſent accurate inquirendi, num, & quid in iis vertebris, præſertim vero in ſecunda, fractum, aut in ligamentis diſruptum eſſet. Quæ cum dico, neque Panaroli, neque cujuſquam fidem in dubium traho; diligentiam dumtaxat, cum licet, requiro, & ab

(*r*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 4. Obſ. 1. (*ſ*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1699. (*t*) Epiſt. 19. n. 14. (*u*) n. 26.
(*x*) n. 34. (*y*) Obſerv. Anat. poſt n. 7. (*z*) Epiſt. 25. (*a*) Dec. Medic. Obſ. 6. n. 10. & ſeqq.
(*b*) Semiluſſaz. delle vertebre lombari nella I. Raccolta d'Oſſervaz. Med. (*c*) Obſ. 28. §. 1.
(*d*) Obſ. 1. §. 1. (*e*) Act. N. C. Tom. 2. Obſ. 51. (*f*) Commerc. Litter. A. 1738. Hebd. 40. II.
(*g*) A. 1734. Hebd. 11. poſt n. 6. (*h*) A. 1740. Hebd. 52. n. 3.

& ab iis qui in posterum in casus ejuscemodi forte incident, expecto (*i*).

36. Quod vero dixi de impedito musculorum, vertebras sive extendentium, sive flectentium, aut vertebrarum ipsarum motu, commune ossibus aliis est quæ mobili junctura inter se committuntur. Nam quod ad musculos attinet, videre ex nostra Observatione supra (*k*) potuisti, crus, exempli gratia, inflexile fuisse propter nimiam musculorum ipsum extendentium, contentionem, qua flectentium actio impediebatur. Et contra, ex Caspari Hoffmanni (*l*) Observatione, & monito intelliges, crus aliquando extendi non posse, prohibentibus oppositis musculis, qui ob arctissimas deligationes Chirurgorum incuria, in poplite exsiccantur denique in durum nodum. Non impeditis autem musculis impediri motum ipsorum ossium propterea quia cum plura esse deberent, unum fiunt, exempla habes in Sepulchreti Sectione hac VI. (*m*) non modo in genu, sed etiam in cubito, imo in omnibus a capite ad extremos usque pedum digitos universi senilis corporis articulis. Quo in Sene cum vertebræ inter se non secus ac cætera ossa, coaluissent; tum in aliis Senibus peculiare id vertebris fuit ex Paawii (*n*) Observatione. Sic diu ante ipsum, in lumborum vertebris nominatim viderat Cattus (*o*), Falloppius autem noster (*p*) vertebras, *facientes gibbositatem, successu temporis ita simul ligari*, scripserat, *ut una prorsus fiant vertebra, & nullum remaneat vestigium commissuræ*. Quas Observationes non tam miror Sepulchreto non esse additas, quam mirabiliores, notioresque Ruyschii (*q*), qui in gibbosis non id modo, verum etiam hoc *pluries* animadvertit, vertebrarum antrorsum curvatarum corpora in unum adeo fuisse compacta, ut quædam ex iis corporibus in nihilum abiisse viderentur, & nonnunquam corpora quatuor, an septem ejusmodi vertebrarum unum os facta, vix ut unius vertebræ corpus æquarent. Post quas, sciens omitto alias, præsertim quas alibi (*r*) simul cum his Ruyschianis, sed pressius, indicavi, tum Veterum, tum Recentiorum junctarum in unum vertebrarum Observationes, nedum nostram qui sic conjunctas quinque lumborum vertebras, in cœmeterio hujus Nosocomii repertas, & a Mediavia nostro asservatas, conspeximus. Nam hactenus scripta de Ossium Fracturis, Luxationibus, aliisque vitiis, motui officientibus satis tibi fore, arbitramur. Vale.

37. HÆC scripseram, cum inter plures Dissertationes, quas benigne, ut solet, ad me nuper misit Illustris Vir Albertus Hallerus unam perlibenter legi ad illa pertinentem quæ paulo ante attigi de vertebrarum luxatione, Tubingæ editam a Cel. Professore Maucharto A. 1747. In ea cum Vir Solertissimus *Luxationem Nuchæ* examinet, primum (*s*) *ne umbram* quidem *luxationis* fuisse, ait, in colli vertebris ullius ex omnibus, quos secuit, suspendio enectis, quamvis carnifices violentissime, ac diu antrorsum depressissent illorum capita: nec infra (*t*) reticet; quæ tu simul conferas cum iis quæ Epistola proposuimus XIX. (*u*); in duobus Juvenibus, quorum ipse alterum persecuit, alterum Cl. Professor Weissius, laqueo musculos fuisse laceratos in primo Sternothyroidæos, nedum Sternohyoidæos, in altero hos, & Sternomastoidæos, in eodemque Cricoidem cartilaginem in multa diffractam esse frustula, & Asperæ arteriæ truncum a larynge prorsus abruptum. Quod vero ad externas cæteras violentias attinet, ut puta ictus, lapsus, alias ejusmodi, negat (*x*) ullam certam & accuratam Observationem extare luxationis primæ vertebræ a capite, quantum ipse noverit, qui tamen celebres Chirurgiæ, ac Observationum Chirurgicarum Scriptores evolverit amplius quinquaginta. Secessus autem secundæ vertebræ a prima, & quartæ a quincta duo omnino producit exempla (*y*) digna sane quæ legantur, ut digna quoque sunt plura quæ ad luxationes harum vertebrarum pertinent, monita, ut (*z*) falli qui a prima secundam vertebram luxatam esse, non dubitant, cum digiti apex inter utramque inseri potest, quasi vero id secundum naturam non posset, eoque magis si interjecta ligamenta vim aliquam majoris extensionis sint passa: itemque (*a*) secundam vertebram luxari antrorsum non posse, nisi summo, & incredibili impetu validissima ejus Dentis ligamenta rumpantur, aut Dens ipse frangatur. Mitto cætera, satis enim vel ex his intelligis, an jure in ejusdem vertebræ luxatione, a Panarolo proposita, questus sim (*b*), plura esse prætermissa. Certe autem si ponas, a capite primam vertebram non posse luxari; obstet illa Denti secundæ vertebræ necesse est sive osseo anteriore suo arcu, ne antrorsum, sive firmissimo ligamento transverso, ne retrorsum feratur adeo cum impulsa secunda vertebra, ut hæc luxetur, nisi aut rumpantur vincula, aut Dens ipse perfringatur: neque aliter fore, vides, ubi animadvertas, quid Denti a latere sit objectum, si forte eam vertebram luxari velis in alterutrum latus. Sermo enim erat noster de veris ejuscemodi luxationibus. Quales in duobus Maucharti exemplis fuisse, vellem: quanquam enim inter vertebram, & vertebram potuisse, ait, pollicem immitti; tamen in primo vel ipse diserte negat (*c*), *veram* fuisse *luxationem*. Illudque etiam opto, ut illud exemplum primum ab ipso esset, non a vicino quodam Medico; sic enim ruptorum ligamentorum, & fracti, aut non fracti ossis facta esset mentio: quæ in secundo non desideratur, in quo tamen si ipse, ut interfuit, sic dissectionem peregisset; neque dubitatio fuisset ulla de ligamentis lapsus vehementia, an cultro laceratis; & vertebris intus extraque diligentissimo examine perspectis, multo certius nunc esset, *nullam ossium* fuisse *fracturam*. Quo magis & in istis, & in vertebris omnibus ab ipso in primis sperandum est, ut pro data in posterum occasione controversia ista penitus dirimatur, simulque perficiatur anatomica de Ligamentis doctrina, in qua superesse quæ post Weitbrechtum accuratius tractentur, cum ipse animadverti; tum Mauchartus singulari qua pollet in dissecando peritia & diligentia reapse in Dissertatione ostendit quæ inscribitur *Capitis Articulatio cum prima, & secunda Vertebra*. Atque hæc subscribere Epistolæ huic volui, ne quia rarissima sunt in Italia alterius illius quæ modo indicatam subsecuta est, Dissertationis exempla, quid de supremarum vertebrarum luxatione senserit, aut viderit Vir Præstantissimus, ignorares. Vale iterum.

(*i*) Vid. infra, n. 37. (*k*) n. 26. (*l*) Comment. in Gal. de Usu Part. in fin. l. 3. (*m*) Obs. 3. §. 3. & Obs. 4. §. 3. & 2. (*n*) Ibid. §. 1. (*o*) Isagog. Anat. c. 3. (*p*) Præfat. ad Tract. de Lux. & Fract. Ossib. (*q*) Obs. Anat. Chir. 67. (*r*) Epist. 27. n. 32. (*s*) §. 5. (*t*) §. 16. (*u*) n. 8. & 13. (*x*) §. 9. & 11. (*y*) §. 11. & 12. (*z*) 15. (*a*) §. 10. (*b*) supra, n. 35. (*c*) §. 16. in fin.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA LVII.

Sermo est de Arthritide, aliisque Artuum Doloribus.

QUod de Supino, aut in Latera impedito Decubitu hac Epistola non agam, perpaucas autem Observationes proferam ad Arthritidem attinentes, minus te miraturum spero, ubi Sepulchreti proximas Sectiones duas, remque ipsam consideraveris. Nam quod supini, aut in latere cubare homines non queant, a morbis fere est de quibus sæpe alias a me Litteras accepisti, non magis eos morbos, quam incommoda quibuscum conjuncti sunt, memorantes. Quam ob causam Sectio quoque VII. iis decubitus impedimentis in Sepulchreto attributa, perbrevis est, non quod historiæ desint ad id argumentum spectantes, sed quod omnes propemodum cum fuerint ante suo quæque cum morbo productæ, tribus verbis hic indicantur, designato loco quo, sicuti lubeat, sint perlegendæ, quemadmodum a me tibi Epistolæ possunt XVI. XX. XXI. XXII. XXXVIII. præ cæteris indicari. Arthritis autem cum morbus fere sit divitum, rarissime pauperum, horum autem, non illorum, cadavera Anatomicis tradantur, aut siquando illorum quædam sint incidenda, viscera quidem, vix unquam artus examini permittantur; hinc est, ut Observationes quæ ad arthritidem proprie attineant, longe sint, quam tot aliorum morborum, in Prosectorum libris pauciores. Itaque & paucæ in Sepulchreti VIII. Sectionem, quæ de Arthritide est, referri potuerunt: quæ Sectio propterea multo maxima ex parte constat e Scholiis: & de paucis illis quas habet, Observationibus aliquæ jam libris superioribus productæ fuerant; quin ultimam, quæ addita est, eam a Boneto ipso in ista eadem Sectione paulo ante, atque adeo proxima superiore pagina totidem verbis fuisse propositam, deprehendes, si cum Observatione XI. ejusque Scholio contuleris. Mihi vero stat nullam repetere historiam, cum plures ex Valsalva possem, & aliquam etiam ex meis. Cum quidpiam inde opus erit ad memoriam redigere; Epistolas in quibus relegas, indicabo. Hic quam paucissimas, sed quas necdum miseram, habebis.

2. MULIEREM ischiadici dolores sæpe torquebant ad juncturam femoris dexteram, quam in partem & claudicabat, & nonnihil gibbosa erat. Novissime paralysis primum, deinde apoplexia corripuit, atque interfecit ante finem Januarii A. 1741. dum in Gymnasio Rem Anatomicam tradebam: quo cadaver e Nosocomio translatum est.

VENTRE aperto, omentum se obtulit propemodum ad pubem usque protensum. Quod cum revolvere sursum vellemus, una Colon intestinum ad inferiora curvatum, & omento arcte adhærens, revolvebamus. Scilicet sedes erat ejus intestini alia ac solet. Nam præterquam quod ut Cæcum, ita ejus initium inferius erat quam consuevit; ubi ab eo initio ferme ad jecur usque conscenderat, inde in arcus modum se deorsum in hypogastrium summum curvabat, & hinc sursum curvatura omnino simili in sinistrum hypochondrium altius scandebat: toto autem hoc arcu firmiter, ut dictum est, ad omentum alligabatur.

Tuba utraque ad uterum clausa. Hujus osculum a tergo nulla prorsus corona erat cinctum. Vagina brevis. Breve quoque, & vix digituli intervallum a clitoridis glande ad urethræ orificium. Arteriæ Magnæ truncus qui in ventre est, majorem Cœliaca Superiorem Mesentericam emittebat: albidisque intus maculis passim distinguebatur. Cætera viscera, & vasa, cum meliora interim ex aliis corporibus suppeterent, & ne Caput quidem introspiciendi facultatem darent angustiæ temporis, non perlustravimus. Colli, & reliqui trunci, & Artuum musculos demonstrantes, in illo qualem Thyroidæam glandulam invenerimus, ad te alias (*a*) scriptum est; qualem vero femoris dexteri cum acetabulo juncturam, nunc, ut Epistola superiore (*b*) promisimus, est scribendum; si modo illud prius indicaverimus, sinum osseum quo scapula dextera caput ossis humeri excipiebat, oram habuisse manifesto deficientem ubi latere anteriore accedere debuisset ad summum. Dexteri autem femoris caput non in globi formam rotundabatur, sed depressum erat, nec lævi, albaque, sed lurida cartilagine obtectum: quin hæc in posteriore parte capitis omnino deerat, ut nudum ibi os appareret, in plures subrotundas protuberantes particulas conformatum. Acetabuli intima facies erat sanguinolenta: ejus autem quod vocant supercilium intra naturalem ex cartilagine, & ligamento substantiam conditas osseas laminas habebat duas, non parvas, easque inter se vicinas.

3. Fernelius (*c*) quidem censebat, arthriticum humorem *nunquam*, *aut admodum raro* penetrare in articulorum cavum, sed in circumjectis dumtaxat vinculis, membranis, tendinibusque subsistere, hoc inter cætera argumento usus, quod in tophacea podagra, aut chiragra humor in calculum jam concretus, aperta ruptave cute, eruitur plerumque e digitorum articulis, capsulari *vinculo integro atque illæso*. Verum alii postea, ut ex Sepulchreto (*d*) cognosces, aliquid plus quam Fernelius, moliri voluisse videntur, cum vel tendinum, articulis insertorum, *nullum*, *aut obscurum sensum* esse, contendunt, gypseamque illam materiam tandem ob causas alias accedentes juxta articulos quidem congeri, sed non semper, cum & aliis vicinis in locis se offerat. Nos autem in proposita muliere, quam ischiadici dolores adeo torquebant, nihil juxta articulum vitii, sed omne intra articulum offendimus. Nec vero negamus, tartaream illam materiam juxta articulos etiam concrescere, quemadmodum in Sacerdote illo statim sub cute Valsalva (*e*) invenit in membrana, digitorum tendines obvelante. Nec repugnabimus, si forte sic velint accipere verba Aretæi (*f*); *in articulis quoque tophacea quædam coalescunt: ab initio quidem velut abscessus occupant: postquam vero magis spissantur, etiam concreto humore difficiles fiunt inflexiones: demum tophi solidi albi consistunt.* Quin etiam Sanctorii nostri (*g*) Observationes indicabimus. *Ego*, inquit, *aliquando vidi in quadam antiqua gonagra phlegma gypseum molle, liquidæ calci simile, defluxisse ad cutem, qua perforata, ita liquidum egressum fuit: quo experimento excitatus, semel in quadam gonagra, ex gypsea pituita, utens stillicidio aquarum lanarum non ablutarum, in quibus malvaviscum, malvæ, & nasturtium ebullierint, post longum aliquod intervallum aliquam portionem illius pituitæ gypseæ sub cute existentis liquidam & mollem feci, indeque illam (secta cute) evacuavi*: quod curationis tentamen omittere hic nolui; quamvis me non fugeret (*h*) calcariam podagricorum materiam ab Recentioribus *sola aqua calida* fuisse *resolutam*, exemptam quidem, ut opinor, indeque spem esse conceptam, fore, ut largo crebroque haustu aquæ ostracodermatum, cui sapo additus sit, in arthriticorum ipsis juncturis resolvatur: quam utinam spem, justiorem futuram, si quantum illius aquæ in vesicam, tantundem in juncturas ferretur, successus comprobaret. Damus igitur illis quos ex

(*a*) Epist. 50. n. 31. (*b*) Epist. 56. n. 16. (*c*) Patholog. l. 6. c. 18. (*d*) Sect. hac 8. in Schol. ad Obs. 1.
(*e*) Epist. 40. n. 2. (*f*) De sign. & caus. diuturn. morb. l. 2. c. 12. (*g*) Comment. in 1. F. 1. l. Can. Avic. D. 4. c. 1. t. 1.
(*h*) Vid. §. 11. Differt. cit. Epist. 42. n. 19.

ex Sepulchreto indicavimus, juxta articulos quoque, neque id raro, tophaceam congeri materiam. Imo insuper addimus, vel longe ab articulis, ut in mamillæ tumore vidimus (*i*) generosi Viri, cujus avum, & patrem arthritis male habuerat, nec ipsi omnino pepercerat. Sed non propterea illud quoque probare possumus quod scribunt; cum ligamenta capsularia occludant articulorum caveas, cumque *nulla* ad has *pateat via, neque vena aliqua hæc loca subeat,* non posse humorem arthriticum intra hæc perferri. Nam viæ huc eædem sunt quæ mucilagini, cava articulorum lubricanti: cujus glandulas suis esse arteriolis præditas, non ratio solum, aut injectiones, sed oculi ipsi inermes commonstrant, rubellas illas tenuesque earum lacinias conspicientes. Quare ubi sanguis tartareis refertus corpusculis fuerit, ut per alias arterias circa adsitos articulis tendines, atque membranas, sic per istas eadem poterit simul cum mucilagine in articulorum cavis deponere. Quæ in tophos, & lapillos concrescentia, diductis sensim ossibus, & dissolutis vinculis *frangunt articulos*, ut de *lapidosa chiragra* loquitur Persius (*k*), sive ut de arthriticis hisce *lapidibus* ait Cælius Aurelianus (*l*) *articulos solvunt, & cutem distendunt, atque erumpendo prominent, & chirurgia detrahuntur:* quæ vidi omnia, præsertim in digitorum manuum articulis Patricii Veneti. Neque erit cur dubites, num revera intra ipsa articulorum cava concrescant, ubi ea legeris quæ ab Hardero (*m*), Schneidero (*n*) Dobrzenskyo (*o*) observata in Sepulchreto recensentur.

4. Nec tamen semper necesse est, tartarea corpuscula cum mucilagine subire cava articulorum, ut arthriticæ ibi affectiones existant. Satis est, si Boerhaavium (*p*) audias, ipsa mucilago, si attritu congruo non attenuata, eoque non resorpta, in juncturis *stagnet diutius*, & *mora ipsa acris fiat*. Sic enim dolores facit vehementissimos: & *sæpe tanta mala a solo vitæ genere sedentario oriuntur*. Huc vero addenda sunt alia quæ nos inter causas referimus aut minoris attritus, aut difficilioris resorptionis, aut utriusque, nempe frigus humidum, naturalem tonum valde lædens articulorum eo facilius quod cartilagines, & ligamenta ex quibus constituuntur, & tendines quibus plerique operiuntur, sanguiferis vasculis neque ita multis, si cum plerisque comparentur Partibus, & certe perminutis prædita sunt, quo fit, ut frigori magis obnoxia sint, in iisque præsertim juncturis quæ frigoris injuriis sunt maxime expositæ, ut in pedibus: pressio, ut puta a strictioribus calceis, unde revehentium vasculorum plura aut nimis angusta fiunt, aut prorsus obcæcantur, tantoque id facilius, quod ad duriores ex quibus articulos constare, dixi, partes apprimuntur; distantia a corde, unde languidior in propellendos humores impulsus: acclivis ad perpendiculum via per quam iidem sunt evehendi: ipsa dolore affectarum partium quies in qua delicati vel diutius permanent quam opus sit: lentior & viscidior mucilago sive a morbidis causis, & ingluvie in primis, baccho, venere, sive a parentibus, a quibus revehentium quoque vasculorum angustiæ, aut propellentium fibrarum imbecillitas: alia ejusmodi. Quorum ideo complura enumeravi, quia animadverti, quosdam ex Hoffmanno (*q*), apud quem fere omnia hæc sunt, nulla facta ejus mentione, describentes, aliqua prætermisisse, minime omittenda, sive nihil aliud quam quod Hoffmannus, explicandum sumamus, nimirum cur pedes crebrius quam alias partes, corripiat arthritis, sive etiam cur, & vel ab initio interdum, quampiam aliam. Re enim vera, uti scriptum est a Cælio Aureliano (*r*); *aliquando a pedibus sumens* arthriticus *dolor exordium, cæteros articulos implicavit, aliquando in aliis incipiens, pedes invasit*. Qui autem articuli non modo præ aliis sunt in frequentissimo motu, sed & simul paucioribus causis obnoxii sunt ex iis quas enumeravimus, illi vix unquam, aut nunquam arthritide corripiuntur; neque enim legisse, aut audivisse meminimus, illos unquam articulos correptos esse quorum obsoletam memoriam restituentes, nihil in iis ob pravitatem deesse ostendimus, quæ sunt in magnis; nam & capsulari membraneo vinculo, & glandulæ mucilaginosæ lacinia, & mucilagine evidenter præditos minimos illos proposuimus (*s*) qui inter Cricoidem, & Arytænoides cartilagines intercedunt.

Sed a morbidis causis adventitiis ii maxime afficiuntur qui plerisque sunt e cæteris quas nominavimus, causis subjecti, pedis videlicet articuli: quamobrem cum Veteres Auctores (*t*) arthritidem epidemicam viderunt, ut eunuchi quoque, mulieres, pueri, puellæ, itemque caprarum greges ea tentarentur; podagra illa fuit quæ promiscue per viginti annos loci incolas invasit. Minus autem mirabile fuit, notos fuisse Brasavolo (*u*) illustres duos adolescentulos qui annos quindecim nati, ex ea laborare cœperunt; cum ipse puellos viderim qui, infantia vix peracta, acerbis articulorum doloribus prehensi, decumbebant; sed eorum ego & parentem, & avum, & proavum noveram arthritidi obnoxios.

5. Quam vero acris interdum fiat stagnans in juncturarum caveis mucilago, sanguinolentum propositæ fœminæ (*x*) acetabulum, & erosum femoris caput satis ostendunt. Ubi autem ad eum usque gradum acrimonia pervenerit, ut hæc faciat, num ullo putas interno, externove auxilio posse ischiadem persanari? Ego certe non puto, ne si *ultimo* quidem utaris, & *in veteribus quoque morbis efficacissimo*; sic enim Celsi (*y*) verba legenda credo; *tribus aut quatuor locis super coxam cutem candentibus ferramentis exulcerando*, nedum aliis quæ præterea Hippocrati (*z*) in usu erant, mitioribus ustionum generibus, qualia, & multo plura, a Cælio Aureliano (*a*) memorantur, inter quæ illud quoque, Hippocrati pariter usitatum, quod præter cæteris videtur Indorum *moxæ* respondisse apponendo videlicet fungum quendam, huncque a summa parte accendendo: cujusmodi ustionem etsi *leni penetratione moderatam* Cælius agnoscat; omnes tamen aliis postponit remediis, quippe cum *plurima* vexatione conjunctas, & eorum usum prohibentes, *cum partes ulceratæ apposita tolerare non possint*. Verum ustioni ad laxatas partes contrahendas, corroborandasque suus est locus, & cutis exulcerationi ad noxiæ materiæ portionem aliquam ab intimis locis arcendam, & extra corpus amandandam: itaque mitius, & tempestive adhibitam non omnino in quibusdam rejiciendam censebis, præsertim ubi non veterum modo, sed etiam non ita antiquarum quæ feliciter ejus ope absolutæ sunt, curationum veniat in mentem. Neque aliter de aliis quibusdam auxiliis existimabis. *Tanta est*, inquit Arantius (*b*) in ischiadico dolore, *præsertim incipiente, enematum facultas, ut ipse nullo præter clysteres adhibito medicamento, plures graviter affectos, in pristinam sanitatem perduxerim*. Et prima quidem, quæ proponit, enemata facile probabis, ab iis quæ laudat Cælius (*c*) sæpe a nobis memoratus, non adeo discrepantia, quibus *pariter fota atque vaporata interiora laxamento consentiant*. Sed ubi prima illa non satis fecerint, Arantius aliud præscribit, idque purgans, quod & ipse agnoscit, *validum*. Num irritationes veritus, omnino rejicies? Imo ubi eæ sint causæ, eaque corpora quæ ipse ponit, si non illo, at alio aliquo clystere uteris quo idem consequaris. Certe autem præter Arantii testimonium, si vetustiores, aut recentiores ipso Medicos legas; invenies multos cum eo consentientes. Sic Montagnana (*d*) *Dolores* ischiadici, inquit, *sapientum omnium concordia clysteribus acutis sanantur*. Riverius (*e*) autem ita post frequentes alios clysteres, etiam acres denique proponit, ut manifestissime cum Arantio facere, intelligas. Porro Ettmüllerus (*f*); ut alios prætercam; non solum clysteres in primis repetitos, ait, convenire; sed hoc addit, & *quidem acres necesse est sint isti*.

(*i*) Epist. 50. n. 45. 46. (*k*) Sat. 5. v. 59. (*l*) Morb. Chron. l. 5. c. 2. (*m*) Sect. hac 8. post Obs. 2. (*n*) Obs. 3. (*o*) Obs. 5. (*p*) Prælect. ad Inst. §. 258. (*q*) Medic. Rat. Tom. 4. P. 2. S. 2. c. 11. Thes. Pathol. §. 16. (*r*) c. 2. paulo ante cit. (*s*) Advers. Anat. 1. n. 15. (*t*) Vid. apud Donat. de Medic. Hist. Mir. l. 1. c. 8. (*u*) Vid. ibid. (*x*) n. 2. (*y*) De Medic. l. 4. c. 22. Vid. Epist. 6. nostram in Cels. (*z*) Vid. apud le Clerc Hist. de la Medic. P. 1. l. 3. c. 28. (*a*) l. cit. 5. c. 1. (*b*) l. de Tumor. p. n. cap. 63. (*c*) c. 1. cit. (*d*) Consil. 257. (*e*) Prax. Medic. l. 16. c. 2. (*f*) Prax. l. 2. S. 2. c. 3. art. 8.

isti. Quis ausit credere, tot experientissimis Professoribus id non respondisse quod adeo commendant? Igitur & huic remedio suus est aliquando locus. Alias autem illis clysmatibus quæ probabat Cælius, aut aliis aliud agentibus, in quibus profuisse interdum, scio quæ ex aqua parata erant in qua pernæ os incoctum fuerat, vel magis quam confecta ex elaboratis pharmacis, nedum ex rebus itidem vilibus. Crediderim autem, fuisse quædam ex iis composita quæ utilia essent nervis, Recto intestino proximis, quos pone ischium os descendentes aliqui tanquam ischiadis sedem spectabant, præsertim ex quo Coiterus (*g*) scripserat, spatium inter infimam Spinæ medullam, & Crassam hujus meningem per quod nervi illi traducuntur, se *in arthriticis, ischiadicis, & podagricis multoties tenui sero, interim pituita viscosa refertum deprehendisse*. Quam Observationem vix Arnisæi verbis, eam commemorantis, fuisse in Sepulchretum (*h*) relatam, minus ægre fero, quod ejusmodi humor in iis etiam reperitur, qui ex eo morbi genere non laborarunt.

6. Quod de clysteribus censui, idem quoque de exhibitis purgantibus pharmacis, & de sanguinis missione censeam, necesse est. Nam quod ad hanc attinet: ut nihil de opinione eorum dicam qui ischiadem ab irrito naturæ conatu esse, credunt, superfluum sanguinem per hæmorrhoides expellere nitentis; certe eorundem Observationibus Majores præluxerunt, in quibus Joannes Zecchius (*i*) qui ratione, & experientia fretus, sanguinem ex illis venis evocatum *mirum in modum ischiadicis opitulari*, scripsit. Mirabiliora idem narrat de celerrimo ejusdem morbi abitu, si vena ad respondentem malleolum exteriorem secetur, confirmante haud ita dissimili Riverii (*k*) Observatione. Vidisse hos quæ ajunt, quis inficietur? Num tamen in exsangui, & infirmissimo homine id tentes quod in robusto, & sanguinis pleno, aut a suppressis hæmorrhoidibus ischiadico facto, bene illis successisse, credibile est? Purgantia quoque pharmaca scio te arthriticis illis non daturum, quorum corpus exsuccum, viresque imbecilles, nervi facile in consensum trahendi, ventriculus denique is sit qui inde capere detrimentum possit. Sed non propterea illorum quodcunque a te credi omnibus, & semper nociturum, existimo. Id enim si esset; arthritidem nunquam, ne incipientem quidem, abegissent, aut arcuissent Medici plerique vetustiores, ut qui purgatione in primis usos utrumque se præstitisse, testantur. Ne singulos nominem, facit eorum assecla Demetrius Pepagomenus, Michaelis Palæologi Archiater, qui, hoc jubente, libellum de Podagra scripsit, tanquam *incerti Auctoris*, nec seorsum a magnis voluminibus parabilem, Patavinis typis nostra memoria excusum, quando; ut de antiquiore editione sileam; Lutetiæ Parisiorum seorsum exierat A. 1558. nec sine veri Auctoris nomine, quemadmodum & Audomari A. 1619. edente Joanne Bergesio, qui haud, puto, eum sibi laborem sumpsisset, ut e gallica Jamoti versione latinum faceret, si græce, & latine Lutetiæ prodiisse, eleganterque a Marco Musuro latine redditum, non ignorasset. Eum igitur libellum si vel festinanter vèrses; quantum in arthritide & sananda, & arcenda purgationi tribuerit Græcus Archiater, Græcos illos veteres Medicos secutus, continuo intelliges. Sed ne forte putes, in terra dumtaxat Græcia id feliciter cessisse, mihique objicias magni nostro tempore nominis Medicum, asseverantem, catharsim omnem vel *per lenientia*, nedum per validiora medicamenta, arthriticis plurimum nocere, sive præsenti mederi, sive etiam venturo paroxysmo velis occurrere, imo se, tam in se ipso, quam in aliis facto periculo, compertum habere, illam parum adeo votis respondisse, *ut malum, quod debuerat averruncare, atque avertere, accerseret*; ne igitur hæc mihi objicias; duos ex nostratibus præclaros, cum viverent, Medicos tibi opponam, ipsos quoque arthriticos, & in se ipsis purgationem expertos, Marcum Gatinariam, & Petrum Bayrum. Quorum ille (*l*) cum singulis per biennium mensibus semel evacuatione, singulis autem hebdomadis bis *minoratione* usus esset, sic *curatus fui*, inquit, *& pro certo nunquam passus sum* podagræ *dolores*. Bayrus autem (*m*) cum octies jam, aut decies vehementissimis laborasset cruciatibus omnium articulorum, ut solam linguam movere posset, iisdemque rursus affligeretur, sumpto electuario suo caryocostino, ambulare potuit eodem die, postridie autem jam liber erat: quod etiam postea bis pari felicitate expertus est. Quin denique posteaquam eodem pharmaco ter quaterve singulis annis cum plenitudinis indicia perciperet, uti cœpisset, *sunt modo plusquam viginti sex anni*, inquit, *quibus nullo modo a dictis doloribus fui molestatus*: idque *non solum in me ipso, sed in innumeris hominibus probavi experimento*: hoc autem est illud idem electuarium quod Capivaccius noster (*n*) *maxime commendandum esse*, dicebat, in arthritide, *sicut experimento fuit sæpissime probatum*. Quæ fusius de Bayro memoravi, ne Gatinariæ, diceres, purgationes feliciter cessisse, quia tunc podagra vexari incipiebat, prætereaque toto illo biennio nihil, aut parum de vino bibit: quamquam novi ego litteratum Virum, qui diu multumque, non secus ac frater, arthritide vexatus, omniaque alia expertus, in hisque annuum pro vino aquæ potum, nihil tamen proficiebat, imo debilis, macerque fiebat, donec ante suam parcam cœnam quotidie una uti cœpit ex melanogogis pilulis Langelotti, unde mucosa fere, nec ita multa, dejiciebat. Sic enim melius habere incipiens, domo prodiit: vidique ego postea sine scipione incedentem firmo gressu, atque expedito, pristinoque corporis habitu, paucis, bene valentem, quo tempore non nisi quincto quoque die unam ex iis pilulis sumebat. Neque dubium est, quin recentissimi Medicinæ Scriptores, nisi his similia nota haberent exempla, ipsi quoque omnem arthriticis omnibus purgationem vetarent: ipsi vero pharmaca quidem vehementiora, præsertim in paroxysmo, non probant; mitiora autem vel eo instante, atque adeo incipiente, nedum ad alios prohibendos paroxysmos, commendant.

7. De diæta quoque, ut vocant, lactea certum est etiam atque etiam esse cogitandum priusquam arthriticis imperetur; ne forte impuriori corpori, aut hypochondriacis affectionibus obnoxio, aut languido ventriculo multo plus detrimenti afferat, quam utilitatis. Quin etiam utilitatem hanc brevem esse, & fugacem vel in iis qui lac bene ferant, scripserunt Medici nobilissimi, & quamprimum, eo omisso, ad sanorum victum, quantumvis lenem, mitemque redierint, arthritidem reverti, longeque pejus, quam antea, vexare, aut ejus loco internos gravissimos oriri morbos, quos mors haud multo post consequatur. Veruntamen neque omne lac, nec quacunque ratione sumptum, hæc post se relinquat incommoda, necesse est, ut puta si iis quibus conveniat, non ipsum modo, sed & cibi alii congrui quidem, nec æquo plures haud aliter ac sæpe aliis in morbis fit, eodem tempore præbeantur. Certe ex Observationibus quas Daniel Puerarius, opinor, Thesauro addidit Thomæ Burneti (*o*), una est Excell. Comitis, qui, cum ventriculus ulteriorem lactis usum non ferret, pultaceis ipse vescens, cum saccharo, & lacte paratis, & gallinaceis pullis, pane lacte imbuto nutritis, paulatimque ad pristinum victum reversus, levioribus tantum, & facile abigendis articulorum doloribus, non primis illis, vivebat obnoxius. Alii autem *non pauci* arthritici cum biennium circiter lac sumpsissent, *innoxie* postea *vino; compotationibusque indulserunt*. Hæc ille. Cornelius autem Celsus (*p*) olim memoriæ litterarum mandavit, arthriticos *quosdam, cum asinino lacte poto ex toto se eluissent*,

(*g*) Observ. Anat. (*h*) Sect. hac 8. Obs. 6. (*i*) Consult. Med. 43. (*k*) Cent. 2. Obs. Med. 25.
(*l*) Vid. apud Donat. c. 8. supra ad n. 4. cit. (*m*) De medend. hum. corp. malis Enchir. Dist. 19. tr. 1. c. 1.
(*n*) Consil. Medic. a Scholz. edit. 232. (*o*) Thes. Med. Pract. l. 1. S. 40. in fin. (*p*) De Medic. l. 4. c. 24.

sent, *in perpetuum hoc malum evasisse*. Confirmavitque Plinius (*q*), *esse inter exempla*, *qui asininum lac bibendo*, *liberati sint podagra*, *chiragrave*. Quem locum in Annotationibus ad Ballonii Consilia (*r*) relatum video, non sine animadversione, quam facile, quamque idoneum ad acrimoniam seri arthritici emendandam remedium ejusmodi a Medicis illius temporis omitteretur. Iis autem qui postea Hippocraticum lactis usum adversus hunc morbum renovarunt, cum alii aliquando alia objicerent; extitit denique Senex optimus, nostrumque amicissimus Ludovicus Testius, qui minus obnoxiam difficultatibus utendi lacte rationem excogitavit, saccharo, ut vocabat, lactis invento. Cujus non infelices effectus etsi pluribus fuerint tum apud nostrates, tum apud exteros Observationibus comprobati; Auctore tamen extincto, nescio quomodo ipsius inventi usus paulatim decrescere visus sit.

8. Noli expectare, ut de hydrargyro pariter verba faciam, quem inter cætera adversus difficile hoc malum præsidia quibus auctoribus referre possimus, excitata quidem salivatione, monstrabit Ettmüllerus (*s*), alia autem ratione, alii, in quibus Cl. Pujatus (*t*). Non de auxilio hoc magis, quam de diaphoreticis, aut de amarioribus, & calefacientibus herbis sermonem hoc loco instituam, tum ne longior sim, tum quia ut de cæteris remediis, ita de his quoque nihil aliud dicturus essem, nisi suum posse aliquando his omnibus esse locum; alias pro corporum conditione fore inutilia, imo etiam, vehementiora præsertim, noxia. Itaque memini, cum Medicus mihi quidam narraret, podagricis quos lues insuper venerea corripuerat, se hydrargyro dato, atque uberi salivatione promota, luem quidem abegisse, podagræ autem causam nihil minuisse, cum ab ea non levius quam antea, invadi pergerent; memini, inquam, respondisse, imo satis est, quod non gravius. Quamquam autem in hoc etiam morbo; ne dicam in hoc magis, paucioribus, lenioribusque, quo ad licet, remediis utendum est, & nos usi sumus; tamen siquando peculiares causæ aliquæ præsidium quod alias fugeremus, requirant, Boerhaavio (*u*) credendum est, de Arthritide scribenti, *maximum cuique remedium* esse *quod oppositum illi causæ*, *unde originem duxerat morbus*, præsertim ubi illud cum ejus corporis cui medemur, constitutione videtur congruere. Atque hinc est quod nonnulla aliquando auxilia, pluribus Medicis suspecta, in hoc morbo attulerint utilitatem. Sic; ut de externis quoque medicamentis aliqua attingamus; oleum e radicibus arboris cinnamomi quam utile fuerit abigendis, arcendisque articulorum doloribus, apparet ex *Transactionibus*, ut vocant, Regiæ Angl. Societatis (*x*). Sic Medicorum Scripta versantibus quam multa, quam varia occurrunt quæ adhibita levamen attulerint! Ut de pinguedine dumtaxat dicam; ranarum, erinacei, anseris, vervecis, canis laudari, memini. Asininam quoque ab Albertino vidi nonnunquam præscribi, quam a Paullino (*y*) memoratam, nec tamen in hunc usum, invenies. Num propterea quod ex his aliqua nonnullis interdum profuerit, omnes omnibus, & semper convenire, existimabis? Certe Albertinus in ischiadico quodam asininam adhibuit, quem neque acerbissimus dolor, neque inflammatio torquebat. Alias autem ad demulcendum, quo ad ejus licebat, articulorum cruciatus, haud aliis utebatur, quam quibus plerique consuevimus, in singulis tamen eo potissimum quo quisque solebat levari, ut puta frusto bubulæ recentis carnis, bis quotidie mutato, vel ut nusquam a me quidem lectum, sed Bononiensi Senatori usitatum, nec sine levamine, commemorem; linteolo imbuto succo, ex foliis sambuci expresso, leviterque tepefacto. Flores quidem sambuci, aut coliculos teneros, aut ipsa folia, sed cum aliis conjuncta, ad podagræ dolores leniendos a Græcis (*z*), Latinisque (*a*) Scriptoribus proponi scio, simplicem autem foliorum succum non memini.

9. Cæterum externa hæc, itemque interna de quibus diximus, auxilia, aliaque ab Auctoribus laudata seu juverint aliquem ob eam causam quæ paulo ante indicata est, seu quod casu adhibita fuerint prope declinationem, quæ aliquando multo citius quam solet, per se advenit, sive etiam (id quod præsertim de præservantibus, quæ vocant, medicamentis dictum puta) quæ sanitas horum usui tributa est, verius fuerit exactæ victus rationi, quæ diu simul servanda injungitur, est tribuenda (quorum utrumque Cælius quoque Aurelianus (*b*) est suspicatus, alterum autem vel per se solum *securitatem totius vitæ* attulisse, Celsus (*c*), aliique testantur) illud certum est, pleraque plerosque aut nihil, aut parum adjuvisse; quædam autem in gravissimum discrimen conjecisse, aut mortis causam attulisse. Itaque si quæ commemoravimus omnia cum illius fœminæ (*d*) morbo contuleris a quo commemorandi occasionem habuimus; facile intelliges, quam pauca levamen fortasse aliquod ferre potuissent; nam perfectam quidem sanitatem, exeso in parte, & deformato osse, sperare non licebat; & contra, quam multa quanto futura detrimento procul dubio fuissent. In quibus & illa pones quæ necdum nominavi, sed modo designabam, videlicet quæ arthriticam materiam circa articulos aut jam depositam, aut deponi incipientem, introrsum in venas repellunt, deponendamque aut tunc, aut in posterum arcent, adstringendo quæ ferunt ad articulos vascula, fibrasque improvide corroborando. Inde enim exclusa quid damni afferat, vel ex utilitate intelligi potest, quam sæpius præstat, cum admittitur. Vides, ut auditus vitia, quæ cæteris auxiliis irritis, Virum generosum vexabant, adveniens podagra omnino tollere consuesset, qua abeunte, revertebantur, sicut adnotavit Reusnerus (*e*), utque Gerbezii (*f*) Uxor diu, atque acerbe & ventriculo, & pectore torqueri soleret, donec erumpens arthritis extemplo liberaret. Sed quid ego ex his, aliisque, unde possem, Scriptoribus ejus utilitatis exempla quæro quam in me ipso expertus sum? Cum enim illa de qua alias (*g*) mentionem injeci, utriusque oculi inflammatione, & jam propemodum chemosi conflictarer, cæterisque incassum remediis usus, & sentirem ipse, & Amici confirmarent, non esse amplius differendam sanguinis missionem, animum subiit experiri antea quam mihi vena secaretur; neque enim unquam secta fuerat, ut neque ad hoc tempus quo undeoctogesimum annum ago, secta est; experiri, inquam, an pediluvium, cum lenibus pedum frictionibus junctum, satis levaminis afferret. Quæ cum secunda fierent vespera, ecce dolor ad ipsam pollicis dexteri cum metatarso juncturam adventare podagram, significat: quæ noctu leviter increscens, oculorum inflammationem statim minuit, & diebus insequentibus sustulit. Mitissima fuit illa arthritis, ut in homine qui nunquam antea, ut neque parentes, majoresque cæteri, morbo hujusmodi abnoxius fuerat; nec postea nisi quinto post anno, sed vel multo levius, in sinistro genu se prodidit, ut similis quidem pediluvii effectus fuerit in podagra adducenda, sed longe dissimilis in ejus vehementia, atque in Juvene fuisse, video, cujus in Commercio Litterario (*h*) historiam leges; nec mirum, cum ille; ut cætera omittam; non tepido, ut ego, sed calidiori usus esset pediluvio. Verum arthritis quantum utilitatis affert, si ei pateant opportune articuli; tantum noxæ reliquis invehit partibus, si illi non amplius pateant. Quod cum liceat innumeris Observationibus comprobare, quarum multas inspicere, si vis, potes in Cæsareæ Academiæ Voluminibus, & præsertim Dec. 3. A. 5. & 6. Obs. 55. indicatas; unam mihi satis erit commemorare ejus quem merito sæpius laudo, Hippol. Franc. Albertini (*i*). Cum enim Aurifex, podagra quotannis laborare solitus, petroleo, nec semel, imminente jam morbo, pedes inunxisset, hunc quidem arcuit; sed in mul-

(*q*) Nat. Hist. l. 28. c. 9. (*r*) l. 2. Cons. 3. Annot. 4. (*s*) Prax. art. 8. supra ad n. 5. cit.
(*t*) Differt. de Hydrarg. n. 51. & seqq. & in fin. (*u*) Aphor. de cogn. & curand. morb. 1280. (*x*) Saggio delle Transaz. &c. Tom. 4.
(*y*) l. de Asino S. 4. c. 3. §. 12. (*z*) Dioscorid. de Med. Mat. c. 168. (*a*) Scribon. Comp. Medic. 160. Samonic. de Medic. c. 43. Marcell. de Medicam. c. 36. (*b*) c. 2. supra ad n. 3. cit. (*c*) c. 24. supra ad n. 8. cit. (*d*) supra n. 2.
(*e*) Eph. N. C. Cent. 5. Obs. 8. (*f*) Earund. Cent. 8. Obs. 6. (*g*) Epist. 13. n. 24. (*h*) A. 1741. Hebd. 25. n. 1. propius fin.
(*i*) Comment. de Bonon. Sc. Inst. Tom. 1. in Opusc. de Cort. Peruv. haud ita procul. a fin.

multo graviores alios incidit qui abigi non potuerunt, nisi quamplurima ex alvo egesta materia, quæ, ut podagricam fuisse, facile agnoscas, *quasi ex calce* erat *aut gypso recens coagmentato*. Ea igitur a corroboratis articulis exclusa, in partes haud raro incumbit quæ aut abdomine, aut thorace, aut cranio concluduntur, præsens periculum, & sæpe interitum afferens. Eademque accidunt ubi causa aliqua interna, & potissimum infirmæ vires obstant, ne ad articulos feratur. Quod cum potueris ex duabus, alias (*k*) ad te missis, Observationibus arguere, tum evidentius ex hac cognosces.

10. GEORGIUS CORNELIUS S. R. E. Cardinalis, Episcopus Patavinus, jam olim non artuum modo, sed & renum doloribus valde obnoxius, cum ab his, nullis amplius se ostendentibus calculis, jam vacaret, imminuta plurimum urinæ excretione, hydropicus fieri visus est, fiebatque fortasse, nisi valentissimo diuretico remedio dato, magna lotii vis prodiisset. Ne illo quidem tempore calculus conspectus est ullus, neque postea bene multis annis quodquam renum laborantium indicium fuit, tametsi mutatis ad celeritatem equis rheda veheretur longa etiam, & aspera via, velut A. 1721. cum hinc Romam iret, indeque Patavium repeteret. Verum non ut nephritici, sic arthritici quoque dolores semper illis annis quievere; imo subinde redeuntes, eo crebrius, graviusque cruciabant, quod propter obesum corporis habitum, inferiorum artuum robur infirmum, & augescentem ætatem, minus jam, minusque in dies uti poterat exercitatione. Huc accedebat assidua jam a longo tempore alvi adstrictio, capitis deinde, & auditus gravitas, & ad somnum proclivitas, nec rara denique animi deliquia. Per hæc cum annum vix exegisset sexagesimum quartum, nulla primum ciborum appetentia, tum arthriticus ingruit paroxysmus: jamque manus dextera, & genu sinistrum tumere cœperant, cum tristissimum accepit nuncium de lethali morbo Serenissimi Fratris, quem unice ambat, Joannis Venetorum Ducis. Unde magno alioqui animo Virum incredibilis mœstitia cepit, moxque arthritica materia non modo ad articulos expelli desiit, verum etiam quæ expulsa erat, in venas rediit, & præcordiorum angustiam, spirandi difficultatem, & super hæc repentinum quendam insultum attulit, in quo cerebri simul, & cordis officiis propemodum deficientibus, mors instare credita est. Tunc senior ejus Medicus, & qui aderant aut sanguine, aut intima familiaritate conjuncti, me in consilium propere accersunt. Invenio ægrum nonnihil interea recreatum; sed animo, nedum corpore, adeo dissimilem sui, ut id continuo me perculerit, recordantem Hippocraticæ prænotionis (*l*): *præter consuetudinem quid facere .... malum est*. Qui enim antea in difficillimis rebus nunquam sibi, aliisque defuerat, omnem omnino spem vitæ abjecisse, ex ejus verbis intelligebam, quibus ne frustra opem sibi ferre conaremur, monebat, præcipiebat, rogabat, idque a me præsertim, quem singulari, & assidua fuerat benignitate complexus, interea dum tangebam pulsus, majorem in modum etiam atque petebat. Erant ii, ut tum, & postea tangendo cognovi, sane pessimi, quippe imbecilli, & post ictus sæpe duos, semper autem perpaucos, intermittentes. Manifestum erat, nisi peccans materia ad articulos revocaretur, servari non posse. Nec minus tamen evidens erat difficultas summa revocandi in ea virium infirmitate, & in eo qui omnia incassum fieri, pro certo haberet. Itaque in extremo discrimine versari, iis quibus debebam, seorsum dixi: idque per cursorem, dictatis a me continuo litteris, significandum Amplissimis Viris, Fratris ejus Filiis, curavi. Attamen ex iis quæ inito consilio facienda esse, statueramus, nihil interea, aut postea omissum est, quantum quidem per ægri vires licuit, ab eoque precibus obtinere potuimus. Jamque genu tumere iterum incipiebat, quo die pulsus quoque aliquanto meliores factos animadvertimus. Sed mox natura fatiscente, rursus omnia in pejus ruere, & nequicquam nobis contra nitentibus, respirationis difficultas augeri, sopore caput gravari, convulsionibus non interiora modo, sed & artus corripi. Per quæ sensim intra perpaucos dies Cardinalis Præstantissimus, Pontifex optimus, Litterarum Fautor summus eodem fere tempore quo Serenissimus Frater, optimus ipse quoque Princeps, & arthritidi pariter obnoxius, bonis omnibus mœrentibus, ereptus est IV. Idus Augusti A. 1722. CADAVER, ut justa more majorum fieri possent, cum esset balsamo insequenti nocte condiendum; Discipulum misi, a me exercitatum, qui viscera eximeret, & singula attente perlustraret; neque enim animus tulit, ut ipse adessem. Ab eo, & a Medico de quo antea dictum est, mox diligenter quæsivi omnia. Quæ autem ambo retulerunt, huc redeunt.

Venter præpinguis omentum, mesenterium, intestina etiam Tenuia habuit multa pinguedine onusta: amplum ventriculum; sed tunicis maxime extenuatis: jecur ipsum quidem recte constitutum; ejus autem vesiculam parvulam, tunicisque adeo tenuibus, & flaccidis, ut attactu rumperentur, excidente rotundo calculo, pro vesiculæ parvitate non parvo, quem unum hæc sine ulla bile continebat. Renes erant æquo majores, sed dexter maximus, ut simul cum pinguedine qua obtegebatur, capitis magnitudinem ferme æquaret. In eo lapides ad undecim, magni plerique, & ramosi. In sinistro unus, & is quoque ramosus, nec parvus. Suo colore, & ramis nihil magis hi calculi, quam nigrum coralium referebant; ad me enim attulerunt spectandos; ab iis autem non esse visos, oportet, qui eorum similes fuisse, indicarunt quos Tabula III. delineavit Alghisius (*m*). Cæterum illa quæ proxime, arcteque ipsos complectebatur, renum substantia dura erat, & callosa. Thorace recluso, nihil in pulmonibus repertum est quod esset præter naturam; sed Asperæ arteriæ truncus cartilagines habuit præduras, nec facile constringenti manui cedentes. Quod vitii genus in arteriis quoque Iliacis, & proximo, unde oriuntur, Aortæ trunco animadversum fuerat. Neque intra thoracem deerat; sed ibi quo magis a corde recedebat Aorta, eo fiebat manifestius. Eratque hæc intra thoracem multo latior, quam justum esset. In corde nulla polyposa concretio, & vix pauca sanguinis portio, ejusque spumosi. Sed neque toto corpore multum sanguinis fuit; si capitis integumenta excipias, quæ dum inciderentur, sanguis non ita paucus effluxit. Cranio aperto, præter serum quod inerat animadversa est cerebri substantia tota majorem in modum laxa.

11. Nimis & multa, & gravia præter ea quæ manifesta erant, latebant in hoc corpore, quæ naturæ, & arti obstarent in arthritica materia ad articulos revocanda. Laxius enim cerebrum præcedentes quidem capitis, & auditus gravitas, & ad somnum proclivitas indicabant. Sed laxumne adeo factum putares ut suo præcipuo muneri ineptum fere jam esset, aptissimum vero excipiendæ arthritici seri copiæ, unde externæ, internæque illæ convulsiones, quibus præcordiorum angustia, & summa, illæsis alioquin pulmonibus (intra quos nec Joerdensius (*n*) in casu haud absimili quidquam adnotavit morbosum) spirandi angustia debebatur. Magna autem arteria tum æquo latior, tum præduris tunicis, ut Iliaci quoque rami, instructa, qua vi poterat in superiores, inferioresque artus peccantem materiam impellere? Sane multo aptior erat ad sanguinis motum subinde remorandum, unde & deliquia, & novissimus ille insultus, & pulsuum intermissio repetenda, præsertim cum infirmæ essent cordis vires, ut pulsuum imbecillitas ostendebat, nec sine causa, quippe cum illæ ab ejusmodi cerebro conservari non possent. Huc illud accedebat, quod cum imbecillum cor, duræque arteriæ vel optimo, & vivido sanguini circumagendo minime par robur haberent; erat illis circumagendus effœtus sanguis, & impurus, qualem hunc fuisse commonstrant præter vitam, no-

(*k*) Epist. 25. n. 10. & Epist. 40. n. 2. (*l*) in Coac. n. 1. apud Marinell. (*m*) Litotomia.
(*n*) Act. N. C. Tom. 4. Append. n. 5. in fine §. 5.

noviffime fine corporis agitante exercitatione ductam, tot illa quæ præter naturam in ventre deprehenderunt. Nam primum ventriculus adeo laxus, tunicifque adeo extenuatis probe conficere alimenta non poterat. Tum deinde nec inteftina poterant chylum perficere, in quæ nulla jam bilis e cyfti influeret, a tempore autem longo nec bona, & pauca influxiffet, quorum illud non parvus felleus calculus, hoc autem cyftis parvitas, & diuturna alvi adftrictio fignificant: quæ ipfa adftrictio repurgando illa ex parte fanguini quam adverfaretur, intelligis. Denique purgatio, qua fi ullus, fanguis certe ejufmodi maxime indigebat, cum per cutem potiffimum, & per renes fiat; per cutem hic, quiefcente corpore, minus fiebat; per renes autem gravatos adeo, & ex parte callofos quis fatis bene effe factam, putet? Nec me fugit, qui rei caufam quandam alibi (o) memoraverim, & in obefis præfertim confirmaverim; nec me, inquam, fugit, ut fæpe renum calculi cum arthritide conjungantur; imo ob hos quoque arthriticorum fanguinem minus expurgari, & fic arthritidis materiam augeri. Neque tamen hinc inferas, velim, in iis omnibus hanc minus poffe ad articulos propelli, aut fi forte ab his intro cefferit, non poffe ad articulos revocari. Quin memini, Senatori illi Bononienfi de quo fupra (p) indicatum eft, calculis quoque renum, præter arthritidem, exercito, cum forte ab hac genua, & manus intumefcerent, repente autem mox tumor, & dolor fine manifefta caufa pene ex toto evanefcerent, & terreret omnes infequens fpirandi difficultas; memini, inquam, per eadem tamen quibus hic nos fruftra ufi fumus, peccantem materiam ab Albertino fuiffe ad articulos revocatam. Scilicet neque ætas eadem, neque mœror, neque cerebri, neque Magnæ arteriæ vitia illic erant: & quanquam calculi qui fubinde excernebantur, non deerant; non erant tamen cum his de quibus loquimur, comparandi.

12. Nam primum coralii formam hi referebant. Quod attendendum a te eft non tam ut mireris, quam ut eorum caufam, effectumque cognofcas. Leges enim in Sepulchreto, effe deprehenfos in rene calculos qui muris imaginem (q), nedum qui coralii (r) repræfentarent. Euftachius autem qui primam fere omnium coraliformis calculi Obfervationem propofuit, fatis ejufmodi figuræ caufam indicavit (f). Secundum quam Piccolhominus (t) poftea muris quoque formam in calculo explicavit ab fe defcripto. Cujus hiftoriam fi ex ipfo Auctore in Sepulchretum fuiffet relata; lectores poft quæ fymptomata repertus effet, non ignorarent. Igitur ut calculorum materia in pelvi, initioque ureteris fubfiftit; fic in eam figuram conformatur quæ corpus, & caput muris, aut quæ caudicem coralii refert: ut vero fimul in tabulis qui in pelvim confluunt, ita caudam muris, & tibias, aut ramos coralii repræfentant. Obfeffis autem ab ejufmodi calculo plerifque, aut omnibus quas nominavimus, urinæ viis, compreffifque minimis attiguis inftrumentis per quæ ipfa a fanguine feparatur, fane intelligis, ut ejus fecretio, atque excretio minui debeant, aut hæc etiam omnino intercipi, & nifi ab natura, aut ab arte, aut ab utraque feratur auxilium, incipere hydrops fieri, aut magna alia oriri noxa. Vides igitur, unde nafci hydrops cœpiffet in propofito Eminentiffimo Viro, cum ars remedio prævalido lotium urgens, partim obfeffas vias nonnihil expedivit, partim vero, idque potiffimum, necdum obfefsas præter modum dilatavit, ut urina, & tum copiofe, & poftea fic fatis efflueret, adjuvante natura quæ materiam, novos ramos calculis addituram, fæpius deinde, & majori copia ad articulos amandavit. Sed ut tubuli aliquot & patuli, & latiores fervati fint; plures tamen inutiles omnino reftabant calculorum ramis pleni penitus, atque impediti: &, quod magis attendendum eft, inutilis quoque reftabat proxime ipfis circumjecta renum fubftantia, dura cum ipfis, & callofa ab affidua compreffione reddita. Quæ res efficiebat, ut ne a maxima quidem corporis concuffione moleftia ulla perciperetur in renibus, præfertim cum arctiffima tubulorum ad ramos calculorum adhæfio ne hi agitarentur, præftaret, ut in aliis præftitiffe ex Sepulchreto (u) cognofces, cum magni lapides, coralii fimiles, *clavi inftar impacti*, & immobiles renibus inhærerent. Verum tot partibus fubftantiæ renum callofis factis, eoque inutilibus, num horum vifcerum munus detrimenti nihil cepifse, exiftimabimus? Erant præterea hi calculi & plures, & magni, ut reliquam non induratam renum fubftantiam partim prægravari, partim diftrahi neceffe effet. Prægravata autem, & diftracta non poterat fane fuo officio perfecte fungi in particulis quas alias folet, inutilibus, & noxiis a fanguine feparandis. Denique erant hi calculi in renibus ejus corporis in cujus fellea cyfti alter continebatur, & quod confequitur, in eo corpore quod egebat magis feparatione illarum particularum, velut fupra (x) indicatum eft. Nec fum quidem nefcius, facile poffe in iifdem corporibus quæ obnoxia funt renum calculis, felleæ quoque cyftis calculos produci; imo id alia olim Epiftola (y) faffus fum, qua repertos in Cardinali hoc Ampliffimo commemoravi, nec mihi proclivius quidquam eft quam non paucas proferre eorum Obfervationes qui utroque fimul in loco deprehenderint. Nam præter tot alias quas invenies a me tibi alibi (z) commemoratas, & præter infignem illam quæ a Cl. Pohlio (a) indicatur, & Sepulchreto addi poffet, in Sepulchreto ipfo fex memini legiffe, eafque omnes libro III. (b): quas inter Grembfii una eft, hoc etiam cum propofita hic a nobis conveniens, quod intra veficulam *nihil fellis* repertum eft. Sed horum nemo, quod fciam, arthritide vexabatur, & fiqui vexatus etiam effet, non tot alias tamen, neque tam graves vaforum, & vifcerum habebat læfiones.

13. Sunt alia etiam vitia quæ aliquando in articulis fe oftendunt, velut id quod in muliere confpexi, cujus diffectio non una de caufa digna eft quæ hic tibi defcribatur.

14. ANUS, complurium liberorum parens, ante menfes circiter tres apoplexia correpta fuerat. Hanc refolutio exceperat artus utriufque dexteri fic tamen, ut falva fentiendi facultate, moveri nonnihil poffent. Noviffime autem cum quidam acceffiffet quafi fopor, minorque ad loquendum promptitudo, in Nofocomium illata, ibi fenfim e vita excefferat poft initium Decembris A. 1746. De multis quæ pluribus diebus fecando, in ejus corpore animadverti, hæc funt potiffimum quæ huc attinent. IN VENTRE uterus adeo brevi longitudine, ut vel exterius ab ofculo ad fummum fundum vix duos tranfverfos æquaret digitos. Sed erat totus in fe contractus, & conglobatus, ut parvulæ pilæ referret fpeciem nonnihil a fronte, & a tergo depreffæ, parietibus proportione craffioribus: quorum fubftantiam, cum fecarem, lividam confpexi, nec fanam judicavi. Alterius tubæ majus extremum non modo impervium erat, fed cum tefticulo prorfus connatum, qui, ut compar, durus, & fuperficie quodammodo teffelata. In Thorace, grandes cor habuit polypofas concretiones. In Calvariæ integumentis qua tempus finiftrum operiebant, magna exterius, interiufque apparuit fugillatio; tametfi nulla capitis allifio aut percuffio, quantum perquirendo fciri potuit, nuper præcefferat mortem, aut hanc erat mox fubfecuta. In toto cerebri hemifphærio finiftro contra ac hemiplexia indicaverat, nihil quidquam vitii offendimus. In dextero autem primum animadverti vafa quæ per Tenuem meningem feruntur, præfertim qua capitis vertici refpondebant, fanguine turgidiora: per eandemque meningem tranfpici quafi aquam cum aereis particulis miftam; quæ revera fuberat, fed adeo pauca, ut

(o) Epift. 40. n. 3. & 5. (p) n. 8. in fin. (q) l. 3. S. 22. Obf. 26. §. 6.
(r) Ibid. Obfer. 21. §. 4. & feqq. & S. 25. Obf. 20. & S. 28. Obf. 26. (f) Vid. §. 4. cit. (t) l. 2. Anat. Prælect. 23.
(u) cit. Obf. 20. & 26. (x) n. 11. (y) Epift. Anat. 1. n. 48. (z) Epift. 37. n. 43. (a) Differt. de Proft. calcul. affect. §. 7.
(b) S. 22. Obf. 1; S. 23. Obf. 4. §. 10; S. 24. Obf. 2. §. 12; Obf. 6. §. 4. Obf. 10. fecunda §. 4; & S. 25. Obf. 9. §. 5.

ut ea meninx non facile sequeretur trahentis digitos. Deinde vero singulare, nec leve, offendi ipsius substantiæ cerebri vitium, idque circa verticem ad trium, aut quatuor digitorum spatium secundum capitis longitudinem, & ad totidem secundum latitudinem ubi quidem vitium erat latissimum; nam erat alicubi multo angustius. Incipiebat autem a suprema illa hemisphærii ora qua sinistro propius est, indeque in latitudinem se extendebat. A superficie cerebri quam tenebat, introrsum plus digito non descendebat. Tota igitur quæ designata est, sede utraque cerebri substantia colore erat sanguineo fusco obsoleto, mollitie autem non minori, quam si diu, multumque crebris gravis cultri ictibus concisa fuisset, ac subacta, ut propemodum diffflueret. Neutiquam tamen fœtebat. Reliquum autem cerebrum; nisi quod si cum cerebello, & Oblongata medulla conferres, laxius erat; nihil diligentius quærenti obtulit quod secundum naturam non esset; ut ne in ventriculis quidem effusum serum deprehenderim, etsi Pituitariam glandulam valde contractam, & subsidentem animadverti. In Genu denique sinistro, ad interiora vincula, cartilagines, & glandulas frequentissimis, qui & superiora omnia viderant, Spectatoribus demonstranda, inciso cum mucilaginis nihil quidquam conspicerem; attentius inspectare cœpi omnia, quæ tamen sic satis erant lubrica, vidique cartilagineam rotulæ crustam qua parte externo femoris condylo respondebat, quasi attritam, & levibus parallelis fulculis haud aliter exaratam, quam si quis scalpri aciem, ab summo ad imum sæpius ducendo, appressisset: crustam autem condyli quem modo dicebam, qua eidem rotulæ parti obvertebatur, adeo extenuatam, ut lividula, ob transpectum per ipsam os, appareret. Præ his autem multo observatione digniores globuli plurimi occurrebant, quorum maximi quinque pares erant ferme omnes mediocribus uvarum acinis, reliqui, plures viginti, alii aliquanto, alii multo illis minores. Albi erant omnes, & lævi superficie, omnesque inter se disjuncti, intra articuli cavum prominebant, exigua sui parte adhærentes, imo continuati, minores quidem Capsulari ligamento circa hujus latera inferiora sic ut aliqua in oblongam seriem disponerentur, majores autem cartilagineæ crustæ, seu potius fimbriæ glandulæ alicujus mucilaginosæ, cartilagineam crustam arcte operientis in recessibus quibusdam ossium ad cavum articuli pertinentium. Alii autem omnino erant ossei, alii sub cartilagineo cortice osseum nucleum continebant. Cum in altero quoque genu vellem quærere, si forte inessent, meliusque originem ostenderent suam; ægre tuli, jam cum plerisque aliis partibus fuisse humatum.

15. Cæterum unde unde extiterint; illud certum est, sive ex mucilaginosis excreverant glandulis, secretionem mucilaginis imminuendo, nocere articulo potuisse; sive aliunde erant, si hactenus haud multum nocuerant (neque enim id scire pro certo licuit) plurimum, augescendo, fuisse nocituros. Quin si quis forte diceret, ex iis osseis globulis minimum quempiam, genu se agitante, e sua avulsum sede, atque inter condylum, & rotulam interjectum, veriusque cartilagini ea vitia attulisse quæ indicata sunt; non is loqueretur a veri similitudine omnino abhorrentia: quanquam memini, cum insequenti anno ibidem nescio cujus hominis genu perlustrarem, crustam ejusdem condyli cartilagineam eadem illa parte qua rotulam tangit, nonnihil quasi corrosam invenisse non majori spatio quam quod unguis digiti minimi operire potuisset, exiguisque aliis in ea vicinia spatiolis; tametsi nec in rotula quidquam vitii, neque alibi in toto articulo appareret; nedum globuli extarent nulli. Quorum descriptionem eo minus censui prætermittendam, quod istiusmodi in genu morbi qui mentionem fecerit, neminem videor legisse (c). In alio tamen articulo sic satis similis, cum hæc recenserem, prodiit Observatio Illustris Halleri (d). Scilicet in decrepita muliere, cujus arteriæ plures, & aliquæ cordis, valvulæ osseis squamis, aut harum inchoamentis non carebant, dum inferioris maxillæ cum ossibus temporum articulos introspiceret, horum alterum animadvertit *nudatum crusta cartilaginea, & meniscum pene dimidium consumtum & perforatum. Crustam quam tritus deleverat, idem tritus in globulos fere viginti mutaverat, semiosseos, & in capsulæ cavea libere collectos.* In altero articulo *mirum* hoc *spectaculum* non erat, sed omnia secundum naturam. Plura, si plura addidisset, describerem tibi, ut omnia cum mea posses Observatione conferre. Verum nec ipsi pro certo rescíscere licuit, ut videtur, quid inde, quantumve incommodi cepisset fœmina. Sed neque ita multos legi qui id genus memoraverint corruptionis substantiæ cerebri, quod ut ferme in paucis aliis (e), sic in proposita Anu deprehendi. Porro nec ita frequens est resolutio in eo corporis latere quod subjectum; non adversum; sit cerebri læsioni. Itaque hanc ad paucas illas addere poteris Observationes quas alibi (f) inter oppositas longe plurimas, quasi exceptionum quarundam loco, indicavi: nisi forte læsionem hic dicas aut non repentinam, aut nimis ab iis cerebri partibus fuisse remotam, nempe ventriculis, & quæ in his sunt, protuberantiis, quibus potissimum partibus repente læsis, hemiplexia solet in adverso latere observari. Quæ tamen an dici possint de Observatione illa quam a Medico Neapolitano Curtio propositam alias (g) indicavimus, fortasse non ita facile est constituere. Dextero enim lateri ob apoplexiam resoluto, haud ita dissimilem ejus de qua modo loquebamur, substantiæ cerebri corruptionem, non in sinistra vidit respondere, sed in dextero hemisphærio, eoque toto, ut vel meninges in mucosam essent substantiam conversæ: quamquam cum de Oblongatæ medullæ cruribus quæ in protuberantias illas excrescunt, nihil ajat; dubitandi locus aliquis superesse videri possit.

16. Arthritidis de qua præcipue his Litteris scriptum est, & Rheumatismi tanta in multis quidem est similitudo, ut Medici hunc ab illa sero distinxerint; quanquam non adeo sero, ut circa medium superioris sæculi id primum fecerint, quod ajunt aliqui Ballonii (h) obliti. Rheumatismi autem nulla peculiaris in Sepulchreto mentio fit, ne eo quidem loco ubi maxime convenisset, nempe sub finem XI. Sectionis libri hujus IV. qua ea pertinet ad Dolores *Externarum Partium*. Nec miror tamen, cum vix meminerim in aliam rheumatici dissectionem incidisse quam in illam ex Drelincurtio auditam, & in Osteologia sua (i) ab Haversio memoratam, qua dissectione Drelincurtius invenit *gelatinam concretam in superficie musculorum, duos aut tres Ducatos densitate adæquantem*. Quæ Observatio ad eam addi poterat Sectionis quam dixi, Sepulchreti particulam, quæ & perbrevis est, & in parte constat ex productis alibi historiis, imo & in quandam desinit, una illa eademque pagina jam propositam (k). Ego qui spectantia ad cæteras Sectionis ejusdem partes alibi tractavi, ne hanc ultimam prorsus omisisse particulam videar, Observationes huc adjiciam duas Mediaviæ nostri, quarum prima ad Externarum Partium Dolores attinet; altera, nisi dissectio verum detexisset, ad easdem attinuisse videretur.

17. JUVENIS aurificis lumbum dexterum cruciaverat dolor nulli remedio cedens. Anno sic exacto, sinistrum quoque lumbum jam cœperat dolor invadere, nec dolores in cervicibus deerant, qui videbantur rheumatici; cum accessit crura movendi impotentia, hydrops tympanites, & mors denique circa

(c) Vid. Epist. 69. n. 13. (d) Progr. de indurat. corp. hum. partib. §. 5. (e) Epist. 5. n. 6. & Epist. 9. n. 16. 18.
(f) Epist. Anat. 13. n. 25. (g) Epist. 9. n. 19. (h) Vid. ejus librum de Rheumatismo, & Quæst. Medic. illi adjectam.
(i) Disc. 4. ubi de Rheumatismo. (k) Obs. 7. §. 11. & 7.

circa medium Aprilem A. 1753. CADAVERIS eas tantum exteriores partes incidere permissum est quæ sedes fuerant pertinacissimi lumborum cruciatus. Itaque ab ipsis detracta cute, & Adiposa membrana, in cujus cellulis aliquid aquæ conspiciebatur, sublatoque amplo illo tendine unde oritur Latissimus dorsi musculus, neutroque in latere ulla in eo tendine adnotata labe, cum ad crassum illud carneum corpus ventum est quod commune initium præbet Sacrolumbo, & Longissimo dorsi musculis, ecce in eo corpore insolitus apparet color, qualem in vetustis ex nucis arbore constructis armariis videmus, nec tamen in toto eo corpore, sed ad spatium dumtaxat quinque circiter transversorum digitorum secundum longitudinem pariter & latitudinem: idque a superficie introrsum adeo pertinebat, ut in subjectis quoque musculis Sacro, & Quadrato lumborum spectaretur. Erant autem fibræ toto eo quod indicavimus, spatio mirum in modum laxæ, & cedentes, crebrisque interjectis sanguineis grumulis disjunctæ. Et hæc quæ diximus, vitia omnia eo apparebant magis, quo musculi erant Spinæ propiores: sed extra illud in lumbis spatium nec color, nec quidquam aliud quod præter naturam esset, in musculis est animadversum. Quin gravior odor ne ibi quidem erat, ubi illa erant vitia. Quæ in utroque lumbo omnia deprehensa sunt; sed in sinistro multo leviora.

18. Hic te duo ex me quærere posse, video, alterum, unde illa esset movendi crura impotentia? alterum, unde in cervicibus dolores? Et horum quidem caussam non difficile conjicies, si mearum, quas insequentibus etiam annis confirmavi, Observationum (*l*) memor, Longissimos quorum initia vitiata hic erant, musculos a dorso per cervices in omnibus in quibus id quæsivi, perrexisse, non ignoraveris. Impotentiam autem illam inde fortasse natam esse suspicari nihil vetat, quod vitia in Quadratis etiam lumborum musculis, eoque graviora, quo propius vertebras, animadversa, pervenire demum potuerint ad eos nervos ex quibus Crurales coalescunt, nedum ad musculos ipsos Psoas, ut vitia illa ab exterioribus ad interiora pergebant: neque enim ab interioribus ad exteriora processisse, illud, etsi ventrem introspicere non licuit, indicio est, quod nullæ de renibus querelæ, nullaque horum læsionis signa memorabantur, nec crura, incipiente, sed diu progresso jam morbo, sunt infirmata.

19. Nunc alteram accipe Observationem, quæ contra, cum ad Externos Dolores videretur spectare, re tamen vera ad interiora spectare inventa est, eoque dignior est quæ minime prætermittatur.

20. MONACHUS Patavinus, annos natus minimum septuaginta, post febrem quandam, frigore stipatam, laborare cœperat doloribus, quos a defluxionibus, ut vocitant, esse, credebat. Hi musculis qui circa os alterum Innominatum, & paulo supra anterius sunt, & qui per subjectum femur extenduntur, insidere videbantur, nunc molestiores, alias minus, ut incedere non prohiberent. Quos dolores cum duos tresve annos pertulisset; tandem iis ingravescentibus, confectus est circa medium Quintilem A. 1737. apparente pridie quam obiret, ad inguen lateris illius tumore in quo fluctuans materia percipiebatur. ABDOMINE illic inciso, ut unde materia illa extitisset, inquireretur; præter omnem opinionem ingens vis puris inter peritonæum, & os Innominatum, ibi iis obtectum quos mox nominabo, musculis, reperta est.

21. Observationem hanc tanto magis a Medicis esse attendendam, censebis, quanto facilius possunt per speciem defluxionum imponere morbi interni, & in abscessus ejusmodi degenerare, & quanto fortasse crebrius quam opinantur, sub ejuscemodi larva iidem morbi delitescunt. Hoc certe unus Chirurgus ter vidit; nempe Cl. Benevolus (*m*), qui pariter a Quercio idem conspectum esse, addit: sciteque explicat, cujus generis tumores musculis adsiti quos Psoas, aut quos Iliacos Internos vocamus, tum causa esse possint contractionum quæ femoribus molestæ sint, tum denique suppurati pus queant in summa femora demittere. Sed hæc apud ipsum fusius videbis. Interea Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA LVIII.

Agitur de Lue Venerea.

EPistolis hactenus ad te missis Observationes bene multas communicavi quæ ad Veneream attinent Luem. Itaque non est cur mireris, si vix aliquam superesse, dixero, quam his Litteris describam. Verum si Litteras illas inspicias quas protinus indicabo; satis esse tibi factum, videbis, cum, aliorum morborum occasione, qui aut ab hoc erant, aut cum hoc conjungebantur, me non omisisse ejus mentionem, aut siquæ intus ab eo esse viderentur læsiones, neque has fuisse prætermissas, comperies.

2. Namque Epistola ipsa I. (*a*) cum de atrocibus capitis doloribus verba facerem, quid vitii esset in meningibus, cerebro, & cerebello, proposui: & quid in cerebro, & cranio, cum scriberem Epistola IX. (*b*) de epilepsia. In Epistolis autem XLII. (*c*) & XLIV. (*d*) læsiones occurrunt aut in epiglottide tantum, aut in aliis etiam laryngis cartilaginibus, arteriaque Aspera adnotatæ: in iisdemque Epistolis (*e*) (*f*) noxæ intimæ arteriæ Magnæ; ut minus, iis positis mirandum sit Epistola XVIII. (*g*) dilatari ipsam in aneurysma, aut Epistolis XL. (*h*) XXVII. (*i*) & LIII. (*k*) aneurysma insuper, aut ipsam disrumpi potuisse. Purulentum pulmonem Epistola ostendit XVIII (*l*) præsertim vero XXII. (*m*) Purulentos autem, aliterve læsos renes, aliasve urinarias partes Epistolæ IV. (*n*) XLII. (*o*) XLIV. (*p*) & XLVIII (*q*) Porro in utero excrescentiam Epistola exhibet XLVII. (*r*) eademque cicatricem in vagina infima prope urethram. Virilis autem urethræ insolitum madorem, & ruborem Epistola XLIV. (*s*) eademque (*t*) & XLII. (*u*) angustam urethram quibusdam locis, atque contractam: duæque hæ Epistolæ (*x*) (*y*) & IV. (*z*) & XL. (*a*) urethræ excrescentias, aut excrescentiæ reliquias. Epistolæ autem; ut LII. (*b*) omittam; VIII. (*c*) XXVII. (*d*) XLII. (*e*) & XLIV. (*f*) majores illos canaliculos aut omnes, aut ex parte deletos, & denique Epistola hæc ultima aut alia urethræ læsionum vestigia (*g*), aut ipsam qua cingitur Littrii glandula, inflammatam (*h*), aut Cowperi alteram glandulam induratam (*i*), aut strigosam (*k*), aut ductuum utriusque oscula non recte se habentia (*l*), aut obcæcata illorum oscula qui semen invehunt (*m*), aut Seminales tandem vesiculas strigosas, & exsuccas (*n*).

3. Nec

(*l*) Advers. Anat. 2. Animad. 15. in fin. (*m*) Due Relaz. Chir. Vid. I. (*a*) n. 14. (*b*) n. 23. (*c*) n. 39. 40. (*d*) n. 15. (*e*) n. 39. (*f*) n. 3. (*g*) n. 25. (*h*) n. 29. (*i*) n. 28. (*k*) n. 7. (*l*) n. 25. (*m*) n. 10. 11. 15. (*n*) n 19. (*o*) n. 2. 40. (*p*) n. 15. 27. (*q*) n. 32. (*r*) n. 28. (*s*) n. 3. 5. 7. (*t*) n. 10. (*u*) n. 39. 40. (*x*) n. 7. 10. 18. (*y*) n. 39. (*z*) n. 19. (*a*) n. 29. (*b*) n. 30. (*c*) n. 6. (*d*) n. 28. (*e*) n. 39. 40. (*f*) n. 7. 9. 12. (*g*) n. 9. 14. (*h*) n. 15. (*i*) n. 3. (*k*) n. 12. (*l*) Ibid. (*m*) n. 7. (*n*) Ibid.

3. Nec vero horum quæ dixi, vitiorum Observationes tantummodo ad te misi; verum etiam iis præsertim duabus quas modo sæpius memorabam, Epistolis XLII. & XLIV. fusius quædam persecutus sum quæ Luem Veneream comitantur, aut subsequuntur, gonorrhœam videlicet, & urethræ quas appellant caruncolas. De his enim quid alii senserint, aut viderint, & quid mihi videre contigerit in illa XLII. Epistola (o) non omisi. De gonorrhæa autem cum Epistola sit tota XLIV; quid de singulis illius sedibus, cæteris, mihique conspectum fuerit, ordine proposui, nec quædam alia quæ ad ipsam attinerent, prætermisi. Nihil igitur eorum repetere volenti reliquum est, ut tres, aut quatuor, quæ forte supersunt, Observationes hic proferam ad Luem illam spectantes. Quarum duæ primæ sunt ex Valsalva.

4. MULIERI quæ annum exegerat quinquagesimum, dolor obortus est ad maxillam inferiorem, cum multi interdum sanguinis fluxu adeo ut candenti ferro admoto hunc compescere cogitarent, ni per se tandem desiisset. Brevi post tempore dolores ad ossa vexare mulierem cœperunt: quos cum diu pertulisset; incepit, quotiescunque movebatur, queri, omnia sibi ossa frangi; & sane qui aderant, tunc crepitum ad articulos audiebant. Ad hæc illud postea accessit, ut inferiorum artuum ossa flecti cœperint, quasi essent cerea, & ad levem etiam motum dolere. MORTUÆ demum inventa sunt ossa Innominata, femoris, tibiæ, & quæ cranii fornicem efficiunt, non secus ac si ex crassiore papyro essent, flexibilia: superficie autem spongiosa erant; ad meditullium vero quibusdam locis cariosa.

5. Unde sanguis ille multus proflueret, cujus initio historiæ fit mentio, Valsalva scribere prætermisit. Accepi autem ego ab iis qui cum ipso olim mulierem & viventem, & mortuam viderant, abscessum huic fuisse ad alterum colli latus, ut ex illo fluxisse, conjiciam. Addiderunt iidem, alia quoque ossa quædam, in quibus & costæ nonnullæ, & pedum ossa flexilia in mortua fuisse, &, tanquam cartilagines, cultrum admisisse: quæcunque autem ossa flectentibus, aut comprimentibus cederent, ea, dum hæc fierent, humorem quendam, diluti instar sanguinis, emisisse. Vidi postea & ego illa ossa; nam Valsalva asservaverat; oblonga quidem in arcus modum curvata, ex iis autem quæ fecerant cranii fornicem, in planum depressa, fœdo omnia, etiam quia intime purgari non potuerant, colore, & odore, & contrectantium manus ungentia. Sed cum a longo jam tempore asservata essent; nonnulla quæ in recentibus, atque adeo in cadavere ipso quæsiissem, videre non potui: quæ inter illud fuisset, quomodo eorum capita in articulis se haberent, id est minus, an magis essent mucilagine inuncta, ob crepitum illum videlicet qui ad articulos, cum hos ægra moveret, ab assidentibus exaudiebatur; multo autem magis, quomodo se haberent genitales partes in fœmina quam lue venerea infectam adeo fuisse, dicebant, ut inde vitium hoc tantum ossium extitisse, non dubitarent.

6. Vetustissima suppeterent mollium factorum humanorum ossium exempla, si quod Sachsius (p) videtur cum Petro a Castro existimare, hunc morbum *Arabibus* vocatum esse *Alachad & Alzemena*, & *curatum ab Avicenna*, constaret; ut constat ex Andreæ Bellunensis, quæ cum Avicenna edita est, latina arabicorum nominum adaucta interpretatione (q), *alzemena*, vel *zemena esse quando æger propter mollificationem, seu paralisim pedum, aut manuum impeditur a motu illorum membrorum*; ut inscriptio illa Observationis Petri a Castro *de membrorum & ossium mollificatione*, membrorum quidem resolutioni, sive, ut Avicennæ Interpretes loquuntur, *mollificationi* (r); non ossium; convenire videatur. Satis tamen antiqua exempla sunt quæ olim Fernelius (s), & quem ipse laudat, Ruellius litteris mandarunt, felici etiam addita per balneas aluminosas curatione, quam ex Sachsio (t) intelliges alios quoque esse secutos. Sed quænam sic emollitorum ossium structura, naturave per anatomen reperta esset, ut illis ex casibus, quippe restituta firmitudine, scire non licuit, sic neque ex aliis qui enumerari solent, ut puta ab Jacobo Hollerio (u), a Guilielmo Fabricio Hildano (x), a Petro Borello (y), a Thoma Bartholino (z), ab Daniele Prottenio (a) memoratis, id, uti sperabam, didici. Quin illa etiam mitto quæ ad peculiarem potius certi alicujus ossis labem, quam ad eam spectant quæ sit plerisque simul communis, in illisque pono quod ex nominato Bartholino in Ephemerides relatum est Cæsareæ N. C. Academiæ (b). Itaque ad eos descendens qui memoria nostra floruerunt, primum ex Italis Gabrielium (c) inveni, qui superioris sæculi anno, haud serius, duodenonagesimo (Gagliardus (d) enim anno insequenti eandem Observationem pressius describens, secum *nuperrime communicatam* esse, dixit) eo igitur circiter anno Matronæ ossa dissecans, quorum nulla pristinam duritiem retinuerant, oblongiora autem fere omnia facta erant in omnem partem flexilia, hæc deprehendit in carnem non fibrosam quidem, sed rubicundam, conversa. Post hanc, non absimilem in fœmina altera legi Observationem Courtialis (e); imo, ut ossa omnia, dentibus exceptis, quos Gabrielius non memoravit, ei flecti potuerant, ita omnia fungosas, mollesque carnes, sanguinolento sero imbutas, referebant. Quanquam autem non alterius generis esse, video, Observationes quasdam Chirurgi celebris Petiti (f), quippe quæ ossa mutata exhibent in substantiam carni similem, salvis, quod ipse adnotavit, proximis, aut interjectis cartilaginibus, sic ut ad memoriam mihi redegerint crassa illa cartilaginea ligamenta, quæ interposita vertebrarum corporibus, cum hæc alte ab aneurysmate vitiata essent, ipsa quidem illæsa deprehendi (g); tamen cum Petiti illæ Observationes eum morbum nunquam in pluribus simul Partibus, semper autem cum tumore conjunctum proferant, a me quidem nequeunt ad eam qua de loquimur, speciem referri. Sed neque aliæ plures, ut puta quæ ex Maucharto (h) est in summis ossis femoris partibus amplificatis, & adeo mollibus, ut scalpelli manubrio, imo digitis cederent, & pressæ, cruentam quandam medullam emitterent ejus similem quæ in minutis est ossium cellulis, aut quæ bis edita est ex Nebelio (i) in multo majori ejusdem ossis parte, in amplam massam albicantem, spongiosamque conversa, nisi quod minimæ, & quamplurimæ lamellæ intra hanc divisæ superessent, & medullarium systema semilacerum & exinanitum, complectente omnia membrana alba, duriuscula, imo fere cartilaginea, quæ periostium credita est. Cujusmodi membranam ab Alexandro Camerario (k) quoque conspectam videbis, tumores cingentem, sub quibus in rhachitico puero ossium humeri, & femoris certæ partes sic absumptæ fuerant, ut in materiam abierint fluidam, minime fœtidam, albam, grumoso lacti non absimilem, quem propterea morbum *albam ossium cariem* ipse nominabat. Si Platneri Dissertationem habes quæ inscripta est *de Thoracibus*; videre poteris, num forte, & quatenus, huc attineant illa quæ de ea Dissertatione in Actis Eruditorum (l) legi: *ossa in ætate provectioribus aliquando præter naturam ita molliri, & cerea ac fragilia fieri, ut, quasi liquata,*

(o) n. 38. & seqq. (p) in Schol. ad Obs. 37. A. 1. Dec. 1. Eph. N. C. (q) ad vocem *Alachad*.
(r) Vid. c. 2 Fen 2. l. 3. Can. Avicen. (s) De abdit. rer. Caus. l. 2. c. 9. (t) Schol. cit.
(u) in adjectis l. 1. de Morb. Int. Raris quibusd. n. 7. (x) Cent. 1. Obs. Chir. 45. & Cent. 6. Obs. 74.
(y) in fin. Epilog. additi ad Cent. 4. Hist. & Obs. Med. Phys. (z) Cent. 6. Hist. Anat. 40.
(a) in Act. Med. Hafn. Vol. 3. Obs. 24. (b) Obs. 37. supra cit. (c) Eph. N. C. Dec. 3. A. 2. Obs. 3.
(d) Anat. Oss. c. 2. Obs. 3. (e) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1700. Obs. 2. (f) Mem. de la même Acad. A. 1722.
(g) Epist. 40. n. 26 & 29. (h) Eph. N. C. Cent. 9. Obs. 30. (i) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 15. & Tom. 5. Obs. 111.
(k) Tom. eod. 1. Obs. 53. (l) A. 1751. M. Sept. P. 2. ex ejus Dissertationum pag. 339.

ta, diffluant; quod propria quidem experientia, in osse dextro innominato viri cujusdam compertum est. Denique, ut a diffluentibus ad scissilia ossa redeam, Ill. Halleri (*m*) Observatio extat in fibula, quæ periostio non mutato, carnea omnino, aut molli cartilagini similis, casei fere solidioris modo scissilis facta erat, tumensque, intus fœtido ulcere erosa. Quæ omnia etsi non magis quam Petiti Observationes, ob alterutram, aut ob utramque de qua supra dictum est, causam ad propositam attinent; prætermittere tamen nolui, minime dubitans, quin aliquid ex iis quæ in singulis comperta sunt partibus, aliquando possis ad ea quæ in pluribus simul, aut fere omnibus occurrent, intelligenda transferre. Nunc autem ut ad eam quam hic spectandam suscepimus, morbi speciem referamus supra memoratas Gabrielii, & Courtialis Observationes, ejus quæ ex Valsalva proposita est, in eo quoque consimiles, quod emollitionem ossium dolores toto corpore antecesserant; mirum certe est, post tantam, dum tres illæ mulieres viverent, morbi similitudinem, tantam in mortuarum ossibus dissimilitudinem esse repertam, ut cum in duabus carnem referrent, in una spongiosa quidem, & cariosa facta, sed ossa tamen permanerent. Multo autem major dissimilitudo (nisi forte hanc, aliasque ejus similes malis ab nimis progresso morbo repetere) in exemplo illo occurrit quod a Boerhaavio (*n*) commemoratum est. Nam qui emollitis ossibus, nec sine acerbissimis doloribus, vixerat, mortuus ossa habuit *pulti simillima, qualis ex ossibus paratur in Papiniana machina*. Quæ cum ita sint; probe intelligis, siquando ejuscemodi morbi recurrant, cautum esse Medicum oportere in prædicenda ossium constitutione, cum post illos, in quatuor cadaveribus triplex, adeo inter se discrepans, constitutio deprehensa sit.

7. De his autem tribus ista quæ a Valsalva reperta est, ne ad illam quidem constitutionem referri potest, quam interdum, præsertim vero a lue Venerea, Medici animadverterunt, cariem videlicet usque adeo progressam, ut ossa nullo negotio in cadavere, aut quocunque viventis adhuc hominis motu frangerentur: cujusmodi exempla; ne longius te abducam, quæ Blawius (*o*), aliique ediderunt, indicando; habes in Sepulchreti hac IX. Sectione (*p*), & in V. (*q*) hujus ipsius libri IV. In proposita enim Valsalvæ muliere ossa erant quidem in superficie spongiosa, & ad meditullium quibusdam tantum locis cariosa; sed locis cæteris ad meditullium, & tota parte inter hoc, & superficiem interjecta sine carie erat. Itaque non frangebantur; sed flectebantur, sicque non exesas multo maxima ex parte fibras, sed emollitas esse, ostendebant. Unde autem hæc emollitio? Nam si carnea, aut pultacea essent facta; non deessent quos sequereris, Ingeniosissimi Viri, conjicientes, in locum ossearum particularum, quas vel in sanis deteri, atque abradi ab ossibus, credunt, novas ejusdem, ut par erat, generis non fuisse suffectas, sed longe alias, nunquam in duritiem osseam coituras. Igitur si tibi quoque lubeat conjecturis indulgere; excogitandus hic humor est, qui in ossa illatus, ipsa possit emollire. Namque extra corpus, id est cum ossa multo rigidiora sunt, non deesse qui id possit, monstravit Ruyschius (*r*), cum ab liquore in quo costas servaverat, acidiore facto, illas adeo mollitas fuisse, scripsit, ut funiculi instar contorqueri in spiræ modum potuerint: quod postea, alias in liquore acido macerando, confirmavit; redigere enim potuit (*s*) in formam litterarum C, & P. In Adversariis autem II. (*t*) ab diuturna eadem maceratione non costas solum, sed generatim ossa humana mollia, & flexilia fieri, asseveravit: quin diserte hæc addidit: *an non & inde ratio liquet memorabilis morbi, quo affecta virgo, in Galliis, omnia habuit corporis ossa pastæ ad instar mollia?* Sed quoniam in suis illis experimentis costas memoravit *infantum* dumtaxat, & hic, eadem respiciens, ossa *puerorum*; huc illa addere ossa poteris ab Hunauldio ostensa Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensi (*u*), quæ macerata in aceto, sic fuerant emollita: & quia ossa illa quibus ex corporibus accepta fuerint, non apparet, cum iis conjungere quæ de duobus eburneis cochlearibus eidem Academiæ a Cl. Viris Fauchyo, & Geoffroyo relata sunt (*x*), quorum alterum in lacte diu, &, quod consequitur, in lacte acido facto, ex oblivione relictum, flexile, ut corium, inventum est, alterum autem quod parvum erat, & ab Academia ipsa visum, cornu instar flexibile, & pellucidum factum fuerat, cum remansisset longo tempore in embammate quod *mostarda* vocitatur. Hoc etiam; ut ad acetum ipsum redeam; attendas velim, cum per acetum mollita fuissent illa ossa quæ ostendit Hunauldius; macerando in aqua, pristinam duritiem reuperasse; in aceto autem, iterum amisisse: ex hisce autem omnibus, & ex eo quod supra (*y*) commemoratum est de balneis aluminosis quæ firmitudinem amissam viventium hominum ossibus reddiderunt, novum argumentum capias multiplicis, & variæ tum causæ, tum labis per quam ossa flexilia fiant; certe enim si carnea, aut pultacea fuissent, nulli remedio esse potuisset locus. Quod si inter omnes constaret, ossa in rhachiticis pueris cerea esse flexilitate, nec Mayowius, ut in Sepulchreto (*z*) etiam habes, esse *potius firmiora, quam in aliis*, contenderet; quædam hic externa remedia quæ ipsis profuisse dicuntur, commemorassem, & cum Hunauldii experimento contulissem. Verum cum ad ossium curvaturas, quæ in pueris illis sunt, explicandas apta quidem, sed non prorsus necessaria mihi videatur cerea ista mollities ossium, quæ satis est, multo minus quam in adultis, sicut illa ætas requirit, esse dura, ut a prævalente musculorum vi, ad unam aliquam ossium faciem attinentium, in eam torqueantur partem, quemadmodum alibi (*a*) indicatum est, ubi etiam de proposito, explicatoque a Meryo (*b*) adolescentulæ sceleto locutus sum; ideo neque ejus adolescentulæ curvata adeo artuum ossa, & humilem inde etiam staturam, licet similia his acciderint in illis quorum ossa carnea, aut pultacea facta esse, dixi, neque pumilionum, sive nanorum ob intorta a rhachitide ossa brevitatem huc pertinere, existimavi: quanquam non cunctos qui nani sint, rhachiticos esse, scio. Posse enim brevissimo corpore quosdam nasci, & parum crescere, ossibus rectis, membrisque omnibus inter se proportione respondentibus, si forte dubitas; vel novissimo isto exemplo convinci potes, quod in laudatæ Academiæ Historia (*c*) leges, hujusmodi pueri jam jam quinquennis, neque tamen pollicibus duobus & viginti longioris. Nunc priusquam ad alia transimus; ad eas de quibus supra dictum est, ossium flexilitatis, & fragilitatis causas, juvat has quoque adjicere. Dominicus Gagliardus (*d*) mollia, &, quod consequitur, fragilia ossa iis in corporibus fieri, censuit, quibus minus dura obtigere; neque enim in omnibus eadem esse duritie, sed pro vario ossei succi coagmentationis, & consolidationis gradu, aliis magis, aliis minus esse dura: quod ex eo forsitan confirmare potuisset, quod in fœminis multo sæpius, quam in maribus, mollia fiunt: emolliri autem illud osseum, ut vocabat, gypsum; quippe *alcalicum*, ab acidis quæ in ossium vasa irruant, indeque esse, quod *rheumaticis ac arthriticis cruciatibus, præsertim gallicis*, obnoxii, obnoxii quoque sint ossium emollitioni. Et sic quidem præivit iis qui postea, ut paulo ante dicebamus; per acidos liquores emolliri ossa, confirmarunt. Et Rheumaticis quidem, atque Arthriticis non semel contigisse ut flexilia ossa fierent, docent Observationes, quibus & illam addes Cl. Targionii (*e*) in muliere, cui articularium dolorum vehementia humeros, ulnas, & radios in arcus modum contorserat. In iis autem

(*m*) Opusc. Pathol. Obs. 54. (*n*) Prælect. ad Instit. §. 401. (*o*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 7. & 8. Obs. 151. (*p*) Obs. 1. §. 13. 14. (*q*) Obs. 1. §. 2. & Schol. ad §. 10. (*r*) Thes. Anat. 6. n. 13. (*s*) Thes. Max. n. 164. & Thes. Nov. n. 129. (*t*) c. 6. (*u*) Hist. A. 1742. Obs. de Phys. & c. 7. (*x*) Ibid. & Hist. A. 1743. Obs. de Phys. & c. 13. (*y*) n. 6. (*z*) l. 2. S. 12. in fin. (*a*) Epist. 27. n. 33. 34. (*b*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1706. (*c*) A. 1746. Obs. Anat. 8. (*d*) Obs. 3. supra ad n. 6. cit. (*e*) Prima Raccolta d'Offervaz. Med. nella Descriz. d'un Tumore Follicul.

autem quas Gagliardus nominavit, affectionibus esse humores acidis particulis infectos; id vero cum ab omnibus probari non possit; tu ex illo tantum accipies quantum placuerit, cætera in medio relinques. Porro quod ad ossium fragilitatem spectat, hanc non semper a carie induci, Cl. Lovisius (*f*) ostendit. Cum enim fœminæ cadaver incideret, quæ levi nisu os humeri, mox femoris quoque fregerat; ossa *non cariosa, sed sicca, & fragilia, medullam itidem siccam, friabilem, a parietibus cavitatum ossearum liberatam* deprehendit. Et erat quidem ea mulier sexaginta annos nata, sed pinguiori corporis habitu, sana præterea, & vegeta, nisi quod mammarum cancro jam ab aliquo tempore laboraverat. Nunc alteram accipe, quam promisimus, Valsalvæ historiam.

8. BONONIENSEM Virum dolores ex lue Venerea male habebant, quotidie certa periodo revertentes. Hi ad diaphysim tibiæ simul, & ad ejus malleolum, sed ad hunc præsertim, sæviebant, ubi parvus, & submollis tumor oculis, & digitis percipiebatur. Internis externisque auxiliis frustra adhibitis, Valsalva scalpello opem tulit. Nam diductis communibus integumentis, cum luteam *gelatinam* non multam, quæ inter illa & subjectos tendines interposita, tumorem efficiebat, dempsisset; postridie dolor ad malleolum non rediit. Attamen cum æger, si vicini tendines premerentur quibusdam quasi aciculis compungi se, diceret; intellectum est facile, sub ipsis partem aliquam *gelatinæ* illius latere: qua demum tota dextere, paulatimque ad os usque, salvis tendinibus, detracta, is quoque aciculärum sensus evanuit. Restabat præter opinionem dolor ad tibiam; fieri enim per consensum creditus fuerat. Itaque scalpello periostium retectum est, neque prorsus secundum naturam inventum; ut ejus ab osse, sano alioquin, fuerit procuranda separatio. Quo facto, nullo amplius dolore superstite, facile ad cicatricem perductis vulneribus, incolumis æger dimissus est.

9. Cum hanc mihi Valsalva narraret Observationem; neque enim scriptam reliquit; addidisse memini, alios quoque non dissimiles Venereos tumores simili ratione se feliciter sustulisse sic ut postea neque ipsi, neque dolores redierint. Referebat autem inter gummata, ut appellant, Venerea, minime necessarium ratus, ut omnia sub periostio oriantur, aut peculiari tunica comprehendantur. Nihil similius propositæ Observationi, quam alias quoque a nobis commemorata, Fabricii ab Aquapendente (*g*), nisi quod non ad malleolum, sed ad carpum erat tumor, quotidie statis quibusdam horis acerbos dolores afferens, factus, sicuti scalpello deprehendit, a concreta pauca, ut tunc loquebantur, pituita vitrea, tendines internos contingente. Ejusdemmodi autem materiam designasse, credo, Nicolaum Massam, cum in eorum qui viventes morbo Venereo conflictati fuerant, cadaveribus; plura autem secuerat; scripsit, quemadmodum habes in Sepulchreto (*h*), *loca dolorosa madentia* invenisse *materia pituitosa*: quam Fracastorius (*i*) quoque ubi dolorum ex eadem lue noctu affligentium causam *factis dissectionibus* compertam proposuit, *lentoris cujusdam*, super tendines, musculosque conspecti, vocabulo indicavit: *gummositates* autem *concreto phlegmate constitisse*, diserte tradidit. Nec refert quod Fabricius tumorem illum quem exsecuit, venereum esse, non dixerit; nam gummata *sæpe*, non semper, ab ea causa esse, agnoscebat (*k*). Cæterum num duo Anatomici, iidemque Chirurgi præstantissimi Fabricius, & Valsalva ipsi quoque tum forte decepti sint, tendines uterque, hic etiam periostium illis cruciata doloribus fuisse, non dubitantes, malim per te existimes, quam ipse dicere. Gummata autem sedem non semper inter periostium, & os habere; etsi non discedas ab Sepulchreti hac Sectione; facile intelliges non solum ex Rhodio (*l*) qui in Theatro hoc nostro *tria gummata candida*, recluso cranio, ostendi vidit ab Antonio Molinetto, *quæ inhærebant Duræ membranæ*, verum etiam ex Guarinonio (*m*) scribente, se *vidisse Gummata dicta in cerebro concreta*. Quam potissimum sedem memoro, quia hæc adscribuntur ad ejusdem Observationem in qua *tria corpuscula tanquam gummata virentia* in viri cerebro conspecta leguntur, qui ex lue de qua loquimur, epilepsiæ, & convulsionibus obnoxius, denique gravissimo sopore confectus est. Quæ causa, & qui morbi cum in historia pariter legantur, alias (*n*) ad te perscripta; poteris utramque inter se conferre, & quod de parvo & subrotundo illo intra cerebrum abscessu tunc in medio (*o*) reliquimus, iterum, si vis, perpendere, an videlicet ad gummata pertinuerit. Quod dum facies, simul capitis gummata, ut plerumque solent, sub capitis integumentis initium habentia, & cranium, nisi mature prospiciatur, exedentia, ut historia eadem ostendit, ad memoriam rediges, quando in Sepulchreto hujusmodi Observationes hic desiderantur, quibus propterea alias augendum esset, in iisque illa quam una cum cadaveris dissectione produxit Cel. Heisterus (*p*).

10. Propositis quæ supererant, duabus Valsalvæ Observationibus, totidem, quæ ex meis sunt reliquæ, subjiciam, ab illa incipiens, quam potissimum requirit inchoatus de carie sermo, cranium exedente. Ut enim hæc late progrediatur, nisi tempestive occurras, vel sine cadaveris sectione & ipse conspexi, & tu intelliges.

11. VETULA decumbebat in Bononiensi Incurabilium Nosocomio, cui Venerea caries tantum de sinistro osse sincipitis, & proximo frontis absumpserat, ut per foramen digitorum transversorum quoquoversus trium cerebrum pateret, liceretque perspicere, ubi arteriam ad carpum tangeres, eodem temporis puncto hanc, & cerebrum tum se se attollere, tum subsidere. Quod; ne forte dubites; vidi sæpius anno illo, si recte memini, 1700; neque enim brevi tempore ibi mulier vixit; tametsi erodens virus necdum penitus infractum esset, neque exulceratio quæ circum oras foraminis exterius erat, cicatricem duceret. Ipsius autem membrana cerebri nitida, & pura conspiciebatur.

12. Non me fugit, ad longe amplius spatium, si caries pergat, calvariam absumi, qui; ut alios omittam; Falloppium nostrum (*q*) legerim scribentem, *aliquando corrumpi totum sinciput, & aliquando etiam partem occipitis, & totam interdum calvariam corrumpi, & auferri: & hoc ego vidi*, inquit, *primo in mea matertera, quæ a marito acceperat morbum gallicum; & ego ei abstuli totam calvariam, & membrana tecta est quadam pellicula, & semper percipiebatur motus pulsantis meningis*. Additque, se *habere & plurima alia exempla & hic, & alibi*. In Vetula autem illa non erat manifesta pellicula quæ meninges obtegeret: imo sic res apparebat quasi ubi, Dura detracta, cerebrum Tenui dumtaxat opertum aspicimus rubella, nitida, humidaque superficie. Itaque satis mirari non poteram, quomodo humor qui os exedere potuisset, membranam illam nullo modo violasset, nec mulier convulsione, paralysi, aut alio læsi cerebri, ejusve meningum indicio laboraret: quanquam num antea laborasset, ignoro. Neque minus olim mirabatur Hildanus (*r*), abfuisse læsæ medullæ Spinalis signa in eo qui hanc *plane denudatam, & non nisi membrana sua coopertam* habebat, cum tria vertebrarum thoracis corpora abstulisset caries. Et sane mirabiliora hæc sunt, quam impositos musculos, aut integumenta aliquando ab humore non offendi qui subjecta ossa extra, intusque perrodit, nulla exterius sive tumore, sive colore prodente se noxa: quæ res incautos amatores misere decipit, sub corporis pulchritudine, nusquam ne leviter quidem deformata, cariem vel gravissimam latere posse, ignorantes: cujusmodi exemplum

(*f*) Vid. Act. Erud. A. 1751. M. Jun. P. 1. ubi de ejus Observationib. (*g*) De Chirurg. Oper. ubi de Articulor. Ust. (*h*) Sect. hac IX. Obs. 1. §. 1. (*i*) De Morb. Contag. l. 2. c. 12. (*k*) l. cit. ubi de Gummatib. (*l*) Obs. 1. §. 9. (*m*) in Schol. ult. ad Additam. (*n*) Epist. 9. n. 23. (*o*) n. 24. (*p*) Dissert. de Oss. Tumorib. n. 15. (*q*) Tract. de Ulcer. c. 47. (*r*) Cent. 5. Obs. Chir. 56.

plum legere est in primis apud Novesium (*s*), unde in Sepulchretum, probante etiam Gulielmino (*t*) referri posset. A carie, sed alterius, ut credibile est, generis os frontis ferme totum consumptum sine ullo exterius conspicuo indicio cum quondam proponeret Benivenius (*u*), fulminis exemplo usus est, quod aurum illæsis loculis, interdum liquat, aut alia ejusdemmodi facit quæ Benivenii Observationem referens, addit Marcellus Donatus (*x*). Alii autem malunt similitudine uti aquæ stygiæ, quæ ferrum videlicet rodit, sebum non attingit. Tu vel aliud aliquid comminiscaris oportet, vel hos sequaris. Usus enim erit non in propositis solum casibus, sed in aliis quoque. Sic Fabricius noster (*y*) in puero, sic Matthæus Blawius (*z*) in viro, sic Jo. Jacobus Scheuchzerus (*a*) in muliere calvariam viderunt non uno in loco ab exedente carie omnino pertusam, Dura tamen meninge illæsa, ut evidens esset, acrem illum, & corrodentem humorem, ut Fabricii verbis utamur, fuisse *contrarium naturæ ossis capitis*, *nequaquam ejusdem membranæ subjectæ*. Quod tamen ne in cranii omni carie putes accidere, plures admonere poterunt Observationes, in his Laubii duæ, altera in muliere (*b*), altera in viro (*c*), quorum utriusque cranium magna ad spatia ita erat carie absumptum, aut perforatum, ut respondentes non meningum modo, sed & cerebri ipsius partes puri aditum darent ad Lateralem usque ventriculum, dexterum in utroque, tametsi in muliere accessit tandem subjecti lateris paralysis, quæ in viro jam diu fuerat, ut plerumque tum solet, a sinistris. De quo discrimine cum satis alibi verba fecerim; tu de discrimine altero, quod huc attinet, videbis, cur videlicet erodens cariei ichor aliorum quidem meninges vitiet, aliorum vero illæsas relinquat? num quod in his apertum extrorsum habeat exitum; in illis non habeat? num quia in illis venerea sit virulentia infectus; in his non sit? Sed cum utrilibet explicationi casus non desint qui repugnent, ut primæ qui a Blawio in viro, ut secundæ qui a me in muliere propositus fuit; sane alias a certa quadam ichoris, aut corporum natura, & dispositione ipse repetas, necesse est. Ego ad meam alteram, qualis eacunque est, Observationem propero.

13. LANIO annos natus ad quadraginta, Venerea infectus lue, sæpe autem ebrius, factus jam pridem obnoxius fuerat thoracis morbis, ob eosque alias hoc in Nosocomio decubuerat. Novissime in idem reversus, præter acutam febrem, ob quam missus bis sanguis fuit nec primum, nec iterum crusta carens polyposa, tussi conflictabatur assidua, quæ ter quaterve singulis horis adeo ingravescebat, ut ex conatu lividus fieret: purulenta expectorabat: pulsus habebat vibratos. Hæc cum dies pertulisset circiter quindecim; postremo viribus sensim intra unum diem magis, magisque decrescentibus, vivendi finem fecit sub Januarii finem A. 1747. CADAVER; si quasdam ex thorace partes excipias; eo tempore perlustrare non potui, quippe in aliis occupatus quæ ad tradendam publice Anatomen ex usu erant. Pulmones fracidi fuerunt, & grave olentes. Cor laxum. In una ex arteriæ Magnæ valvulis Arantii corpusculum multo majus, quam æquum esset. Sub eoque in ea facie qua valvula valvulas spectabat, membraneæ laminæ ex quibus illa fiebat, ad modicum tractum ita sejunctæ, ut qua hiabant, specillum immittere inter utramque potuerim. Ipse autem proximus arteriæ truncus albidis intus maculis passim distinctus, nec satis lævis, imo nonnihil inæqualis. Mox autem ad curvaturam in aneurysma distentus; ut quæ in illa valvula animadverti, minus, sicut alibi (*d*) dixi, mirarer.

14. Etsi ob eam quæ modo memorata est, caussam non satis potui hanc Observationem perficere; prætermittere tamen nolui, ut conjungere cum aliis possis, initio hujus Epistolæ (*e*) indicatis, quibus non raro in lue Venerea lædi pulmones, lædi arteriam Magnam, & in aneurysma dilatari, ostendimus. Fortasse renes quoque in viro isto offendissemus vitiatos. Hæc enim quatuor, pulmo, aorta, & renes cum suis appendicibus sæpius aliquanto occurrerunt nobis labefactata in iis qui lue hac diu graviterque laboraverant, quam ex plerorumque librorum lectione facile existimes. Viscus autem illud quod doctissimi olim Viri præ cæteris læsum atque adeo luis hujus sedem esse, tradiderant, ut ex Sepulchreto (*f*) vides, non assentientibus tamen aliis, quod indidem (*g*) cognosces, jecur dico, mihi unquam in iisdem corporibus vitiatum apparuisse, in præsentia non memini. Nec tamen propterea inficias ivero; quæ rarius, aut nunquam mihi, ea sæpius aliis, & quæ sæpius mihi, ea rarius aliis occurrere potuisse; neque enim aliud hic volo, nisi quæ mihi frequentius invenire contigerit, tibi indicare, probe conscius, hanc luem, ut sub cujuscunque morbi larva interdum delitescere, ita quodcunque viscus posse vitiare. Quæ autem revera crebrius, quæ minus crebro afficiat, non facile ante statuas, quam multæ multorum Observationes in unum conferantur. Sed mirari subit, cum infecti hoc morbo tot mortui sint, totque moriantur, dissectiones quæ adhuc extant, minime eorum numero respondere. Et certe in hanc Sepulchreti Sectionem relatas videbis non ita multas. Itaque Sectio brevis est, eoque brevior, quod neque tota de Lue Venerea est, sed de Plica etiam Polonica, & qua de illa est, magnam partem ex Scholiis constat, quorum aliquod ne suo quidem loco legitur, ut puta quod tertium apponitur ad §. 1. Observationis I. in quo nihil de *tumentibus & suppuratis ossibus*; cum pertineat, quantum judico, ad §. 11. tribus ab illo distantem paginis: fere omnia autem Scholia a Sylvio sunt, acidam veneni hujus naturam adstruere conante, ex quibus omitti quædam poterant, nonnulla autem pro illis substitui, ut puta cum (*h*) bubones in glandulis Inguinalibus oriri, conjecit, quia *vasis spermaticis sunt viciniores*. Melius olim qui cum Brasavolo (*i*) *per penem*, ajebant, *pravam quandam qualitatem ad emunctoria ascendere*, *& ad adenosas inguinum partes*, *ibique bubones excitare*. Etsi enim viam non indicabant quæ in eas glandulas duceret; non eam tamen proponebant quæ non duceret. Quæ possit ducere, indicavit denique sex annis ante quam Sepulchretum cum Additamentis, in quibus id fuerat ponendum, prodiret, Gulielmus Cowperus, sicuti in Adversariis nostris (*k*) legisti, ubi ad mulieres quoque eandem conjecturam transtulimus: eaque in Consiliis ex illo tempore usi fumus, cum bubones propositi sunt qui præputii, & glandis erosionibus successerant, in profunda ulcera cancrosa, ut non semel vidimus, degenerantes. Nec tamen istis in Scholiis desunt quæ dissectionibus deberi videantur, velut illud (*l*) de venerea infectione a fœmineis loculis *usque ad uteri cornua assurgente*, *illaque corrumpente*, *& ulcera ibidem excitante*: quod perbelle convenit cum Vallisnerii nostri (*m*) Observatione in muliere, cujus ab eadem lue non modo loculi omnes, sed & dextera tuba tota erat exulcerata. His quæ a Vallisnerio in fœmineis, a Genselio (*n*) autem, a Saltzmanno (*o*), a Casparto (*p*), a Petschio (*q*), ab aliis in virilibus etiam visceribus, in aliisve eorum partibus qui post hunc morbum interierant, conspecta sunt, tu numerum, ut dixi, non ita magnum augere poteris Obser-

vatio-

(*s*) Lettre 6. (*t*) Reponse 6. (*u*) De abdit. &c. Morbor. causis c. 18. (*x*) Medic. Hist. Mirab. l. 5. c. 1.
(*y*) De Chirurg. Oper. ubi de Gummatib. in fin. (*z*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 7. Obs. 151. (*a*) Act. N. C. Tom. 7. Obs. 47.
(*b*) Eph. cit. Cent. 8. Obs. 21. (*c*) Earund. Cent. 9. Obs. 14. (*d*) Epist. 27. n. 7. (*e*) n. 2. (*f*) Obs. 2. §. 1. 2. 3.;
(*g*) Ibid. §. 4. 5. & Obs. 4. (*h*) Schol. ult. ad §. 4. Obs. 1. (*i*) l. de Morbo Gall. ubi de Caus.
(*k*) IV. Animad. 22. & 27. (*l*) ad §. 4. cit. Schol. 1. (*m*) Ist. della Generaz. P. 2. c. 5. n. 21.
(*n*) Eph. N. C. Cent. 6. Obs. 84. (*o*) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 99.
(*p*) Dissert. de Exost. cran. §. 8. ubi num Aortæ aneurysma? (*q*) Syllog. Anat. Obs. §. 87.

vationum quæ Sectione hac Sepulchreti continentur.

15. Non me præterit, librum ætate nostra exiisse, *de Pudendorum Morbis, & Lue Venerea* inscriptum, quo plures ad hanc spectantes etiam in cadaveribus Observationes proponuntur. Num vero æque possint hæ, ac modo indicatæ, in Sepulchretum referri, non satis scio. Neque hoc eo dico, quod Auctoris fidei, sed quod ejus oculis, & diligentiæ quatenus interdum fidendum sit, nesciam. Alia enim sunt quæ in aliis Scriptis se vidisse, affirmavit, quæ cæteri visum esse videre credunt, cum videre ipsi nunquam potuerint. Qualia neque in hoc Scripto desunt, ut puta cum ait, *interpositum* esse *uterum* inter Rectum intestinum, & Vaginæ lacunas: peritonæum *eminere superextensum* glandulis Inguinalibus ab exteriore parte, id est inter ipsas, & cutem: lympham *per lymphatica Mesenterica derivari ad Peyeri glandulas, id est acinos Intestinales:* Asellii pancreas humano quoque inesse mesenterio; ait enim in mortuis ex lue Venerea esse *Asellianum Pancreas ad nihilum redactum:* & alia, quæ sciens prætereo, ejusdemmodi. Interea autem dum ipse ista videt quæ cæteri non vident, contra non videt, aut nescit quæ cæteri vident, & sciunt, velut ubi scribit, *nil anfractuosum* in vesiculis Seminalibus *contineri, cujus ratione semini mora aliqua prætendi possit*, aut ubi *de Mucoso* inter cuticulam, & cutem *corpore nullam*, inquit, *apud Authores Anatomicos, exceptis Monspelienfibus, mentionem factam fuisse, invenio:* huic porro *cutis colores, in primis vero nigredinem Æthiopum primus tribuit Polfenus*. Sed qui Malpighium (r), aliosque ex eo hæc antea docentes legisse non videtur, multus est in pluribus producendis Scriptoribus tum Medicis, tum etiam non Medicis, ut confutatam ex multo pluribus, multoque gravioribus opinationem persuadeat, luem Veneream antiquissimum esse morbum, nec alium denique ac elephantiasim. Quæ nunquam, opinor, conatus esset, si tum Medicum Doctissimum atque Eruditissimum legere potuisset a quo penitus convulsa hæc sunt, Joannem Astrucium (f): quanquam nihilominus illud mirum est, qui non ignoraret, quanta olim, & quam immoderata, dum Cæsarum potentia vigeret, in Romanis lupanaribus esset Nationum commistio, credidisse, eandem vel eo tempore fuisse luem, sed a Medicis plures in morbos divisam, non antea pro uno morbo esse agnitam, quam eorum omnium morborum *collectio in castris ad Neapolim* animadversa est; quasi vero iis in castris major fuisset Nationum commistio, quam Romæ quondam cum unum idemque scortum (id quod ipse fatetur Martialis (t) verbis) pateret Cattis, Germanis, Dacis, Cilicibus, Cappadocibus, Indis, Judæis, &c. Una tum Romæ deerat Natio, Americana: quacum qui commercium per se, aut per alios saltem habuissent, in castris illis non deerant; ut unde nova non morborum collectio, sed lues in Europam venerit, intelligatur. Verum non modo in his, sed & in facili alioquin annorum ab eo tempore numeratione, & meliorum Medicorum inde ad nostrum usque ævum lectione parem negligentiam animadvertas, ubi mox scriptum est, luem Veneream *jam ultra 300. annos sub tali titulo duravisse, nihilque etiam de atrocia sua remisisse*; quando inter omnes constat, Neapolitanum illud bellum non cœpisse ante annum 1494. & ab eo quem paulo ante laudavi, Astrucio (u) tot Auctores producuntur, in iisque plures qui, ut celebres Medici fuere, ita in omnium fere sunt manibus, quorum testimonio planum fit, hunc morbum factum esse leviorem. Post hæc, & post alia quæ brevitatis gratia omitto, in hisque proximum illum aphorismum prognosticum, *Febris Lui Venereæ superveniens morbum solvit*, ipse existimes velim, num istius oculis, & diligentiæ tantum tribuere possimus, ut omnes ejus Observationes nihil usquam dubitantes, hæsitantesque accipiamus.

16. Cave credas, hæc a me ulla alia causa, quam veri studio, de Auctore dicta esse neque injuria mihi, neque beneficio, dum viveret, cognito, & cujus libro sua quoque bona inesse, haud nego. Noli quærere, num in ratione illa pariter qua morbum hunc esse vincendum, docebat? Ex quo enim hic Medicis morbus innotuit, aliis aliam placuisse medendi rationem, & quæ olim placuerat, postea iisdem in locis esse desertam, & quæ displicuerat, substitutam, siquo in alio, in hoc certe morbo, neminem credo posse ignorare; ut siquid nunc magis probes, aut improbes, timendum sit, ne alii contra improbent, aut probent non modo ex posteris, verum etiam ex iis qui nunc vivunt, in tanta sententiarum mutabilitate, & diversitate. De duobus enim celebratissimis adversus hanc luem auxiliis, decocto, ut vocant lignorum, & hydrargyro quot vigent adhuc dissensiones? nec solum utrum utri sit præferendum, sed cum alterutrum prætuleris, qua hoc ratione sit adhibendum. Constat autem, inter ipsa hujus morbi initia mercuriales, quas dicunt, inunctiones in usum tractas fuisse: deinde vero iis prælata lignorum decocta: postea mercurium sumendum datum; nec propterea lignorum decocta ita exolevisse, ut in quibusdam præsertim Civitatibus non retinerentur; imo, rejecto prorsus utroque mercurii usu, ipsa dumtaxat servata erant, donec tandem ad alterutram mercurii adhibendi rationem, ubi lues gravior decoctis non cederet, in iisdem Civitatibus reditum est. Memini, cum ego adolescentulus Bononiam petii, usque adeo jam desertum utrumque mercurii usum, ut annis octo quos ibi Medicinæ studio tribui, ne unum quidem audiverim Medicum, nedum viderim, alterutra ratione utentem; mirum in ea Civitate in qua olim floruisset Jacobus Berengarius Carpensis, a a mercuriali inunctione clarus, quam inter primos excoluit, fortasse etiam, ut plerique censent, primus excogitavit: certe si annis aliquot erat natus ante A. 1467. quod ejus locus, a me alibi (x) productus, indicare videtur; ea erat ætate cum lues Venerea primum in Europa cognita est, ut vel inter illa prima initia id instituere potuerit. Quanto autem antea quam ipse Bononiam irem, mercurius & suspectus esse, & perraro ibi adhiberi cœpisset; ut vetustiores quosdam ex Bononiensibus Scriptoribus prætermittam; satis ostendit Claudini *Empirica Rationalis* (y), ubi de hydrargyri utrolibet usu, non modo de perniciosis sæpius, ideoque hic a me ne nominatis quidem, ex eo suffitibus verba fiunt. Quibus igitur Præstantissimos illos Medicos vidisti, inquis, remediis utentes contra Veneream luem? Nimirum decoctis sive pervulgata, idque ut plurimum, ratione datis, sive alia quam Valsalvæ, nec raro, in usu fuisse, vidi. Cum enim quosdam animadvertisset magnam decocti illius vim feliciter ingurgitantes quod Aquam Stibiatam, sive Aquam *Corsi* vocitant; in mentem sibi venisse, ajebat, eadem uti haud aliter ac thermalibus aquis solemus. Itaque dedisse primum ad duas, tresve libras, animadvertendo, an facile, & per vesicam, non per intestina, aut cutem, ut aliquando, redderetur. Nam si non facile, aut si per has duas exiret vias; destitisse. Sin facile, & tantum per urinæ iter prodiret; postridie pondus, & sic magis, magisque in dies auxisse donec perveniret ad libras decem. Sic autem multum, citoque profecisse; ut aliquando intra tres, haud amplius, dies vetusta ulcera sanari, gummata deprimi, ut in Equite quem mihi nominavit, consfpexisset. Et certe ea medendi ratione vidi ipse persanatam mulierem quæ jam biennium venerea ulcera pertulerat, magnum unum in altero genu, tria autem, an quatuor in palato, parva quidem, sed per quæ tamen alimenta ex ore in nares gravi cum incommodo transirent, itemque generosum Virum, civem meum cui ex eadem causa hypogastrium, & femora late erant, fœdeque exulcerata. Quæ cum intra ipsos potationis dies contingerent; illos adesse voluissem, qui propter celerem magnæ thermalium aquarum copiæ per vesicam excretionem, vias quas-

---

(r) De Ext. Tact. Organo. (f) De Morb. Vener. l. 1. c. 1. & seqq. (t) l. 7. Epigr. 29. (u) l. cit. 1. c. 14.
(x) Epist. Anat. 6. n. 2. in fin. (y) l. 6. S. 2. tr. 1. c. 3.

quasdam commenti sunt, per quas illæ, minime cum sanguine circumeuntes, in vesicam descenderent; neque enim, nisi hoc decoctum, cum sanguine circumvectum, partes omnes corporis adiisset, tam cito quæ exulceratæ, aut aliter vitiatæ erant, persanare potuisset. Cæterum quod Valsalvæ in mentem venit de ejusmodi usu aquæ stibiatæ, de ipso guajaci decocto olim venerat Joanni Manardo (z), qui *inter varios hujus ligni usus*, *ego*, inquit, *eum magis probo*, *in quo ejus decoctum*, *instar medicatarum aquarum*, *imo feri a Dioscoride scripti*, *bibitur*. *Ab eo enim modus bibendi aquas medicatas venit*, *qui in communi usu apud Italos est*, *heminis videlicet quinis per intervalla epotis*. Quæ decocti exhibendi ratio a Massaria nostro (*a*) adeo probata est, ut miraretur, quomodo nemo ad suum usque tempus secutus esset *tam præclarum tam illustris viri institutum*: se vero hoc non semel usum esse, testabatur, *summa cum facilitate*, *&* *felicitate* ita ut ægri *sine multo labore*, *&* *paucis diebus id consecuti essent quod alii vix magna molestia*, *&* *longo tempore solent consequi*: nec ipsi tamen, ut locum perlegendo intelliges, quæcunque de tribus quæ paulo ante dictæ sunt, excretiones sequerentur, quidquam referre videbatur. Sed; ut illuc redeam; ab eo quo ipse Bononiæ degebam, ad hoc tempus, spatio videlicet annorum necdum quatuor & quinquaginta, mercurius quoque inter præsidia antivenerea illic denuo relatus est.

17. Non multo minori temporis spatio in hac Civitate non tantam quidem, sed aliquam tamen, in iisdem præsidiis vicissitudinem animadverti. Ut enim inter Medicos cæteroquin Peritissimos nunquam hic aliqui defuerunt validiorum potius, quam tutiorum, remediorum amantes, sic postpositam quidem plerumque decoctis, nunquam tamen prorsus desertam fuisse, accepi, quamlibet propemodum mercurio utendi rationem. Itaque ex quo huc veni, præter suffitus quorum mentionem audivisse, non memini, plerosque alios modos in usum vocatos esse, scio, in hisque mercurium vel deglutiendum exhibendi, huncque aut cum iis conjunctum quæ per alvum ducerent, aut ita paratum, ut salivationem, aut etiam ut diaphoresim moveret, vel cum pinguedine cuti illinendi. Verum ultimus hic modus rarior, minus rari priores tres; creberrima autem erant decocta lignorum, ut plurimum exoticorum, nonnunquam, ut pro pauperrimis, plantarum nostratium, quo in loco non est tibi reticendum, cum Vallisnerius, qui id mihi testatus est, ejusmodi homini quem diuturna Venerea lues pessime habebat, decoctum præscripsisset bardanæ radicum, marrubii, & viridium putaminum juglandium nucum, ingentibus obortis sudoribus hominem esse persanatum. Porro sensim, paulatimque res adeo mutatas vidi, ut nisi levior morbus sit, perraro decocta ad sudorem, creberrime autem mercurius detur ad salivationem ciendam, inunctionibus pene desertis, causantibus Medicis, in his minus scire se posse quantum hydrargyri corpus subeat, minusque propterea quomodo gerere se se oporteat. Atque utinam præsens quoque medendi ratio nunquam hic detrimenta illa gravia, & interdum funesta attulisset, quæ laudatores nescio qui inter commentitias quasdam positiones suas, & exaggeratas narrationes, dissimulant, essetque propterea cæteris perpetuo anteferenda. Sed quæ superioribus temporibus acciderunt, & quæ nunc alibi fiunt, & hic iterum fieri incipiunt, spectantes, novas hic quoque vicissitudines iterum non expectare non possunt. Non modo hydrargyri deglutiendi usus, sed & vis quarundam illius proprietatum adversus hunc morbum non ignota olim Patavinis Professoribus, si forte e minus doctorum memoria exciderant, certe excidere rursus poterunt, ubi ratio alia & medendi, & explicandi apud plerosque invaluerit. Non puto autem, esse te quæsiturum, qui Professores illi fuerint, cum Falloppium (*b*), Tomitanum (*c*), Saxoniam (*d*); ne alios nominem; legisse te, sciam: quorum ultimus non uno modo exhibitum describit mercurium, id est cum catharticis, & sine his, ut *quibusdam sputum copiosum excitaret*, huncque narrat tunc Patavii in usu fuisse Professori, & Medico Celeberrimo Albertino Bottono. Nec dubium est, quin ii qui deinceps in hoc Gymnasio successere, ut *præcipitato* illo, quo Bottonus, mercurio non uterentur, *sublimatum* hunc, quo viventes utuntur, rite *dulcificatum* aut in usum traherent ipsi, aut certe ex pluribus pervulgatis libris satis superque jam nossent, a Claris Medicis proponi ad salivationem concitandam. Vim autem proprietatum quarundam mercurii adversus hanc luem non prorsus ignorarunt duo saltem ex nostris veteribus Professoribus Hieronymus Fracastorius, & Benedictus Victorius; hunc enim, a Papadopolo prætermissum, ante medium sæculum XVI. hic docuisse, ostendit Tomasinus (*e*); illum vero, omissum a Tomasino, Patavinum Professorem ineunte eodem sæculo fuisse, probat Papadopolus (*f*). Igitur de argento vivo sic Fracastorius (*g*):

Quodque est condensum, humores dissolvit, agitque
Fortius; *&c.*

Victorius autem (*h*) sic: *sui gravitate cutim corporis penetrat*, *quodammodo a calore corporis actuatum*: & mox etiam, ubi corpus subiit, *gravitatis* mentio fit.

18. Prætereo quæ tanquam ex aliis, de *tenuissimis*, *minimis*, *exiguis*, ex quibus mercurius constat, *particulis* noster memorabat Tomitanus (*i*), ut observationem, consiliumque Trincavellii (*k*) pariter nostri, subjiciam, simul ad morbum quo de agitur, simul ad has Aponi Thermas attinentia. Pro nobili Matrona consultus, quæ ad plures alios morbos luem hanc adjunctam habebat, postquam alia proposuisset, & ad duo quæ præcipue utilia esse posse videbantur, pervenisset, decoctum ligni guajaci, & aquas thermarum, illudque adversus & luem, & morbos alios profuturum, respondisset; ubi ad aquas, & multiplicem earum usum bibendo, lavando, & excipiendo ex altiore loco stillantes descendit, cæteros quidem affectus, & eorum causas *sperare*, inquit, *possumus quod sint penitus superaturæ*: *quatenus autem ad veneream*, *vel gallicam luem pertinet*, *illi crediderim vel nihil*, *vel parum admodum posse prodesse*: *imo*, *si verum fateri velim*, *visus sum observasse*, *quod illis*, *qui hoc morbo detinentur*, *potius obesse*, *quam prodesse solent*. En observationem, modeste propositam. Consilium sequitur: *Sed ut tandem quidquid in hac re sentiam*, *tibi aperiam*: *ego utroque auxilio uterer*: *&* *primum ligni decoctum experirer*; *postea etiam vellem*, *Patavium ad balneas illam duci*. Sic igitur jam tum anno 1561. Patavini Professores observabant. Sic consulentibus respondebant. Nec si aliqui, minus in eorum monumentis versati, id forte ignorant; idcirco tenebras offundent Antecessorum gloriæ, quasi nulla id, tam facili præsertim, observatione confirmassent. Quin etiam ista quæ ex Guarinonii Consultationibus Sectioni huic Sepulchreti addita est Observatio non videtur ab iis discrepare quæ adnotaverat Trincavellius. Certe autem non discrepant quæ Andreas Baccius (*l*) Scriptor de Thermis Celeberrimus tradidit. Cum enim haud omnes in hoc morbo esse noxias censeat (quod & ejus, & aliorum, recentium quoque, Clarissimorum Hominum experientiæ procul omni dubitatione credendum est) Aponenses noce-

(z) l. 14. Epist. Medic. 4. (*a*) Pract. Medic. l. 6. (*b*) Tract. de Morbo Gall. c. 79. (*c*) De Morbo Gall. l. 2. c. 15.
(*d*) Tract. de Lue Vener. c. 22. (*e*) Gymn. Patav. l. 3. c. 8. ad A. 1532. (*f*) Hist. Gymn. Patav. l. 3. S. 2. c. 11. n. 55.
(*g*) Syphil. l. 2. (*h*) l. de Morbo Gall. c. 7. (*i*) c. 15. paulo ante cit. (*k*) l. 2. Consil. Medic. 63.
(*l*) De Therm. l. 3. c. 2. in fin.

nocere, diſerte affirmat; imo *idem*, inquit, *ad Aponi balnea accidiſſe cuidam illuſtri Principi novimus*, nimirum ut *immemor jam præteriti* venerei *contagii*, *vetuſtos ſibi ex balneo conſciverit dolores*. Nec fortaſſe a veri ſimilitudine aliena cogitares, ſi ad cæteras cauſas ob quas ille tantus ab antiquis uſque temporibus ad Euganeas Thermas ægrorum concurſus decrevit, hanc quoque adderes, quod eo pluribus, non ut olim prodeſſe, imo etiam obeſſe debuerint quo magis, magiſque auctus eſt numerus hominum, inter cæteros morbos Venereum inſuper ſive apertum, ſive occultum foventium. Quod ſi hic morbus, ut in Europam importatus eſt, ſic tandem aliquando, uti ſperabat Fracaſtorius (*m*), prorſus excederet, nec Medici eo tempore deeſſent qui magnis, ſed juſtis, laudibus ornari poſſent; vix dubito, quin Aponenſium Thermarum celebritas, imminuta quidem ob alias cauſas, ſed ob earum admirabiles facultates nunquam ſublata, longe alia iterum fieret, ac ſæculo hoc videmus, & diu fortaſſe viſuri quoque ſunt poſteri, niſi duorum, quos noſti, Amicorum ſingularis in horum fontium natura perquirenda ſolertia, in effectibus autem accurate obſervandis, pervulgandiſque diligentia, felicia exempla ante omnium oculos proponendo, quaſi nova quadam invitatione multo maximum ægrorum numerum ad ſalutem hic ſibi quærendam alliciat.

19. Nunc quando me veri ſtudium impulit, ut veteribus hujus Gymnaſii Doctoribus quæ reſtituenda eſſent, oſtenderem, nec illud ſilebo quod ad controverſiam attinet, ſupra (*n*) indicatam, de Luis Venereæ novitate idem illos quod plerique doctiorum, ſenſiſſe, & Hippocrati, Galeno, Avicennæ fuiſſe cognitam, negaſſe eo graviori auctoritate, quo magis erant in eorum libris perlegendis verſati, quam ſucceſſorum nonnulli quibus aliter viſum eſt, in hiſque Eruditiſſimo alioquin Viro Carolo Patino. Hic enim, ut initio anni ſcholaſtici 1687. per *hoc paradoxum*; utor ejus verbo (*o*); proluderet, Orationem habuit, ediditque, inſcriptam *Luem Veneream non eſſe morbum novum*. In qua tamen nihil offendiſſet quod rejectum ſatis ab ſe non eſſet, aut facile rejici ad eundem modum non poſſet, Cel. Aſtrucius: qui (*p*) nunquam illam extitiſſe Orationem, ideo arbitrabatur, quod nullam ejus mentionem in noſtri Gymnaſii Hiſtoria feciſſet Papadopolus, ubi de Patino ſatis fuſe locutus (*q*), Opera ejuſdem ſingillatim recenſuit. Papadopolus vero, Doctiſſimus Vir, & de hoc Gymnaſio egregie meritus, cum pro materiæ multiplicitate, & amplitudine non ſatis temporis ad ſcribendum habuerit; non mirum eſt, ſi quædam invitus omiſit in Profeſſorum quoque, Alumnorumque cum vita, tum lucubrationibus præſertim recenſendis, *quarum* ſe *qualem qualem, ut deprehendere licuit, Catalogum nominibus ſingulis adjeciſſe*, in Præfatione admonuit. Et nos quidem, quod ad Artium Doctores in primis attinet, ut ſe occaſio dederit, ſupplere aliqua ex parte ejus Scripta non omittemus, tanto autem de Patino facilius, quod inter noſtros ſunt libros volumina duo in quibus ſua ipſe Opuſcula diſpoſuit eo fere ordine quo prodiere, pleraque ſua manu ſic emendata, & aucta, quemadmodum a typographo iterum deſcribi volebat. Quæ igitur omiſit Papadopolus, in primo quidem volumine hæc ſunt. *Quod Medico-Chirurgo liceat abſque artis dedecore beſtiis etiam mederi*. *Oratio*. —— *De Phœnice in numiſmate Imp. Antonini Caracallæ expreſſa*. *Epiſtola*. —— *Oratio de liberata Civitate Vienna*: quæ duæ Filiarum nomine ſcriptæ ſunt. —— *Medicinam Practicam non ſatis æſtimari*. *Oratio*. —— *Quod Medicus debeat eſſe* ΠΟΛΥΜΑΘΗΣ. *Oratio*. —— *Commentarius in tres Inſcriptiones græcas Smyrna nuper allatas*. —— ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ ΙΑΤΡΙΚΑ, *de Medico*. —— *Theoremata Philoſophico-Medica de Vita & Morte*. —— *Circulationem ſanguinis a Veteribus cognitam fuiſſe*. *Oratio*. —— *Flores Medicinæ Theoreticæ*. —— *Exercitationes Publicæ de Febribus*, videlicet non Oratio, quam indicare voluit Papadopolus, ſed Prælectionum habendarum Synopſis. Ex altero autem volumine præterita hæc ſunt: *Theſes Politicæ de Libertate, & Servitute*. —— *Opiniones Medicæ de Febribus*. —— *Idea Capitis humani*. *Oratio*. —— *Oratio habita Venetiis in Academia Dodonæa*. —— *Flores Medicinæ Practicæ*. —— *Luem Veneream non eſſe morbum novum*. *Oratio*. —— *Exercitationes Publicæ de Morbis particularibus Thoracis, & Abdominis*. —— *Commentarius in antiquum monumentum Marcellinæ e Græcia nuper allatum*. —— *In Febribus medendis inſpiciendum eſſe lotium*. *Oratio*. —— *Commentarius in antiquum cenotaphium Marci Artorii Medici Cæſaris Auguſti*. —— *Exercitationes Publicæ de Morbis Capitis*. —— *Oratio de Remediis Specificis*. —— *Flores Medico-Chirurgici*. Cur his duobus ultimis Scriptis non interjecerit Patinus, ut editionis ordo poſtulabat, Orationem quæ ſeorſum apud me extat, ſic inſcriptam, *Vanam eſſe Aſtrologiam Medico plane indignam*, quam A. 1690. hic habuerat, typiſque deſcriptam vulgaverat, non magis ſcio, quam cur duo de quibus dixi, Opuſculorum volumina neglecta adeo reliquerit, ut niſi in manus veniſſent meas, facile excidere & perire potuiſſent chartulæ quas, nullo annexas glutine, hic illic magno numero interjecerat, nonnulla in Opuſculis ipſis emendans, plurima autem præclare illuſtrans, multumque augens. Quæ nunc chartulæ diligenter a me perlectæ, & collatæ, ſingulæ ad ſingula agglutinatæ ſunt loca ad quæ pertinebant, ut facile aut per me, ſiquando minus occupatus fuero, aut per alios ea Scripta jam poſſint iterata editione ſic proferri, quemadmodum pereruditо eorum Auctori placuerat. Hæ autem chartulæ ſpectant ad Commentarios quos memoravi, nonnullæ in cenotaphium M. Artorii, longe plures in primam, & ſecundam ex tribus Smyrnenſibus Inſcriptionibus, plurimæ autem in monumentum Marcellinæ. Ad quas ultimas accedit autographa, nec ita brevis, epiſtola a famigerato Viro Giſberto Cupero ad Patinum miſſa, ſiquid ego judico, utroque digna. Nec dubito, quin hanc quoque, ut una cum chartulis interjecerat, editurus fuiſſet Patinus, niſi arteriæ Magnæ aneuryſma, a quo potius quam a concreto, ut ſit, intra ipſum polypo, peremptum cenſeo (*r*), ejus propoſito obſtitiſſet. Quo perfecto, oſtendiſſet magis Vir Doctiſſimus, quanto plus in antiquis numiſmatibus, & monumentis declarandis valeret, quam in medico illo paradoxo vetuſtatis Luis Venereæ Hippocratis quoque ſi Superis placet, Galeni, Avicennæ, aliorumque locis confirmando. Vale.

EPI-

(*m*) De Morb. Contag. l. 2. c. 12. (*n*) n. 15. (*o*) pag. penult. (*p*) De Morb. Vener. l. 8. S. 17. ad A. 1687.
(*q*) S. 2. ſupra ad n. 17. cit. c. 35. n. 159. (*r*) Vid. Paſtæ Epiſt. de Cordis polypo in dub. revoc. n. 5.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA LIX.

Verba fiunt de Morbis a Veneno inductis.

Sectio quæ in Sepulchreto succedit, X. partim ad Morbos spectat Occultos, & Chronicos, partim ad eos qui a Veneno inducuntur. Plus autem affert utilitatis in his, quam in illis hic proponendis. Illi enim aut nullis cum signis, aut cum quibusdam a suo quisque Observatore traditi sunt: si nullis cum signis; vix aliquid fructus est quod capias ex apposita dissectione: sin habent signum quodpiam adjunctum, ut puta febrem, vomitum, difficilem respirationem, alia ejusmodi; sane multo utilius in eas Sectiones relati essent, in quibus singula sunt ea signa peculiariter spectata. Quod ut de quibusdam factum est, in Sectione hac indicatis, sic etiam de aliis faciendum fuerat, de quibus quidem licebat. Vides igitur, cur hac in parte Sepulchretum non sequar, imo nec sequi possim, cum hujus generis Observationes suo quamque loco in alias Epistolas conjecerim.

2. In altera autem parte quæ ad Venena attinet, libenter secuturus, perpauca a me (nam a Valsalva nulla habeo) aut a Mediavia nostro adnotata exempla tecum protinus communicabo. Ejus est hoc primum.

3. MULIER annos nata ad sexaginta, jam pransa, pastillos quosdam ex amygdalis, in superiore ædium parte sepositos, clam domino, qui seposuerat, devoravit. Exacta vix hora, molesto quodam ventriculi sensu corripi cœpit, quasi flatibus vexaretur. Quo diutius perstante, & dein magis magisque ingravescente, plura & vomuit, & dejecit: sicque levari visa est. Sed mox graviore molestia, nec sine deliquiis, redeunte, tandem aliquando quid comedisset, fassa est; serius tamen, quam oportuisset. Illi enim pastilli ad interficiendos mures parati, arsenicum admistum habebant. Itaque intra horam ab eorum esu duodecimam virium potius lapsu, quam acrioribus doloribus, aut manifestis convulsionibus affecta, morte sua miserrima anus puerilis gulæ pœnas luit.

CADAVER publico jussu postridie inspectum, sectumque est, qui dies fuit circiter Nonas Maji A. 1727. Facies corporis posterior, ne furis quidem, & calcibus exceptis, tota erat nigra. Corpus ipsum non rigidum. Venter non tumidus: quo, & ventriculo adaperto, hujus interior facies hic illic erosa, præsertim ad antrum pylori, conspecta est, adhærente erosis partibus, inter membranea frusta, arsenico ipso. Nec Duodenum intestinum erosionibus carebat. In Thorace nigricantes pulmones: in corde polyposæ duæ concretiones digiti forma, & longitudine; cum cæteroquin fluidus in omnibus vasis, & coccineus sanguis occurreret.

4. Ut in cæteris, sic etiam in morbis qui a veneno fiunt, neque signa, neque effecta eadem omnino in omnibus sunt expectanda. Aliæ in aliis corporibus tum fluidarum, tum firmarum partium quæ ad ventriculum præsertim attinent, constitutiones, ejusque præterea inanitas, aut plenitudo, hæcque ab unius, aut alterius generis alimentis, facere nimirum possunt, ut venena, etiamsi eadem, eodemque pondere revera sint (eadem enim possunt esse nomine; sed aliter præparata) non iisdem tamen signis, effectibusque se prodant. Arsenicum, qua voce illud potissimum intelligitur quod album est, & crystallini adjuncto sæpenumero designatur, ipsum quoque, diserte confirmantibus Doctissimis Viris Meadio (*a*), & Boerhaavio (*b*), factitium est, itaque aliter ab aliis potest esse paratum, ut cum apud Meadium legas, totum aqua solvi; legere apud alios possis, non modo ejus particulas, ut in proposita Muliere, in ventriculo fuisse animadversas, sed etiam inde fuisse agnitum arsenicum, quod sub aqua calida restitissent ejus frustula instar alborum lapillorum, ut in illa habes Wepferi historia, quæ inter Additamenta ad Sectionem hanc Sepulchreti, prima est in Observatione XIII. Exhibet ea historia puellum biennem a prægressis febribus maceratum, adultioresque puellas duas bene valentes, quorum ille vix duo cochlearia, hæ reliquum sumpserant de pulticula, arsenico infecta, vacuo ille ventriculo, hæ cibis pleno: ille non vomuit; hæ statim, & postea, arte etiam adjutæ, multum, & sæpius vomuerunt. Discrimina hæc diversus exitus est consecutus. Puellæ evaserunt. Puellus autem, cujus nullæ convulsiones inter cætera signa adnotantur, viribus magis magisque deficientibus periit, ventriculo intus exulcerato, pulmone ex atro livescente. Proferri ibidem videbis puerorum exempla alia, qui a devorato arsenico cum statim, aut non pluribus post horis vomuissent, & remediis adjuti essent, convaluerunt. Inter symptomata artuum tremor in uno (*c*) memoratur. Qui autem arsenicale pigmentum, sandaracham, delinxerat puer (*d*), isque undecimestris, nec nisi post quartum diem medicamentis usus, non sine convulsionibus periisse narratur. Nec puellæ (*e*) quæ serius vomuit ab assumpto, ut suspicabantur, veneno erodente, convulsiones terribiles omittuntur, quæ mortem antecessere. Evaserunt qui citius vomuere quadriennis puer (*f*), & supergressa annum sororcula, cujus, non illius, convulsiones adnotantur. Sed horum quoque venenum, erodens alioquin, ut videtur, ignotum fuit, ut etiam fœminæ (*g*) de qua illæ non adnotantur, quæ, si aliud non attendas, nisi cruorem ore rejecisse, videri possit a sublimato mercurio mortua, quando non solum Ardoynus (*h*) vomitum aliquando sanguineum inter illius indicia proposuit, sed & Wepferus proxima Observatione XIV. (*i*) inde vidit & vomitus, & dejectiones (quas nec Ardoynus prætermisit) cruentas in cane, quem nunquam convulsum, nec a morte rigidis artubus fuisse, diserte admonuit, inflammata autem, ut ex parte fœmina illa, intestina, & ventriculum intus, extraque habuisse, sanguinem autem neque in corde, neque ullis in vasis usquam concretum. Quæ attigi non ignarus, quantum Cl. Meadio (*k*), qui globulos mercurialium instar in arsenico pervidit, hoc cum sublimato mercurio in modo inferendæ necis convenire videatur. Sed ad ea quæ de arsenico ipso porro adjiciuntur in Observatione, antea memorata, XIII. redeamus. Quid a devorato arsenico canibus duobus (*l*) acciderit, vix præter mortem indicatur. In mortuis tamen quatenus inflammatus utriusque ventriculus, hujusque tunicæ in altero extenuatæ, intestina autem perrosa, & perforata, in eodemque niger, & grumosus sanguis fuerit, non omittitur. Denique ut circulatores pleno ciborum pinguium & oleosorum ventriculo, arsenicum impune devorent, mox tamen clam omnibus per vomitoria rejicientes; vomitum autem præter morem differre coacti, pereant, (*m*) non reticetur. Sed hæc omnia in Additamentis, ubi & illud: felem (*n*) ab arsenico pessime habentem, vomitu concitato per tabacci frustulum cum cibo intrusum, vivam mansisse. In Sectione autem ipsa est illa potissimum attendenda Observatio (*o*), quæ modo dicta confirmat. Scilicet cum in convivio edulium appositum esset in ultima mensa, quo in edulio pro farina arseni-

(*a*) Expos. mechan. Venenor. Tent. 4. (*b*) Element. Chem. Tom. 2. P. 2. ubi de Sulph. (*c*) Hist. 2. (*d*) Hist. 8.
(*e*) Hist. 9. (*f*) Hist. 10. (*g*) Hist. 11. (*h*) De Venen. l. 2. c. 5. (*i*) Hist. 2. (*k*) Tentam. cit. (*l*) Hist. 12.
(*m*) Vid. etiam Schol. ad Obs. 3. (*n*) in eod. Schol. (*o*) §. 5. in Obs. 4.

ſenicum miſtum fuerat, ex convivis qui hactenus minimum comederant, biberantque, ſtatim a veneno ſublati ſunt: qui vero jam ventriculum cibo, potuque diſtenderant, ii vomitu ſunt curati ſic tamen, ut in eorum cadaveribus, multis poſt annis decedentium, eroſionum, quæ latæ, & profundæ nihilominus fuerant, apparuerunt notæ. Quod ſi quæ ex Pareo proxime (*p*) ſequuntur, perlegas; id fortaſſe quod paulo ante de fœmina illa conjiciebam, non improbabis. Sunt præterea in Sepulchreto Obſervationes quæ ad venena attineant, aliæ; tametſi contra ac ſæpe alibi factum eſt, in Sectione hac non indicantur. Reperies in Sectionibus VII. & VIII. libri III. in illa quidem ſeptem, vel potius ſex; quæ enim Obſervatione XVII. ſecundo loco proponitur, evidenter adeo eadem eſt ac quæ III. de Profeſſore illo Patavino producta jam fuerat, ut mirum ſit, non fuiſſe id animadverſum; in Sectione autem altera quinque, an ſex, quarum prima, quæ V. eſt, ad arſenicum nominatim ſpectat, cujus fruſtula circiter duodecim inventa ſunt ventriculi tunicis tam arcte inhærentia, vix ut avelli poſſent, tunicis iiſdem, ut in cane diximus, extenuatis, eroſo præterea, inflammatoque ejuſdem viſceris fundo, & cadavere a tergo plane livente. Sed præter vomitiones, dejectioneſque, nulla commemorantur ſymptomata. Obſervationes autem cæteræ quas in utraque Sectione enumeravimus, aut ad alia, aut ad ignota venena attinent. Quorum effectus in mortuis ſpectati, fere ventriculi, & inteſtinorum inflammatio, & eroſio fuerunt; in viventibus autem alias alia ſigna; ſed nullum vomitu frequentius, pro quo ſiquando fuit, aut mox ſucceſſit inanis vomendi conatus, ægri tum pejus ſe habuere, & citius interiere, quam ii in quibus reliqua paria eſſe viderentur. Quod vomitus ſignum cum iis quoque ad eundem modum commune ſit qui arſenicum devorarunt; ſi forte quæris, quoſnam præterea in iis ipſis crebrius adnotatum ſit; virium languorem, aut quæ hunc denotent, fuiſſe invenies, videlicet extremorum, aut totius corporis frigus, ſudores frigidos, pallorem, ipſamque interdum ſyncopem. Hunc virium languorem, ab affecto ſtomacho pendentem; qui per nervos cor in conſenſum trahat, moleſtiſſima, ut opinor, præcedit, & comitatur anxietas potius, quam lancinans dolor. In iis certe quorum deſcripta habemus ſymptomata, pueris, aut canibus, clamores fuiſſe, non legimus, anxietatem quam vix exprimere pueri ſciunt, in duobus legimus. Cæterum in uno torminum indicia, & ſingultus, in uno abdominis tumor; in quibuſdam ſitis, in aliis lingua tumens, aut aphthæ in ore; aut deglutitio impedita, aut æſtus, & ardoris ſenſus adnotatur. In quibus autem manifeſtæ fuerint, aut non fuerint convulſiones, ſupra indicatum eſt. Sed horum omnium ſymptomatum alia nonnunquam, alia haud raro ab aliis quoque venenis erodentibus contigere. Quin ubi a Sepulchreto diſceſſeris, quo uno circa arſenici effectus, & ſublimati mercurii ſpectato, ea quæ de clamoribus, doloribuſque modo dicebam, & quæ ſupra de cruentis excretionibus attigi, dici poſſe videbantur; non dubito, quin continuo aliter, & merito, ſentias.

5. Igitur ut hiſtorias quas in Sepulchreto non habemus, attentius ipſe perlegere, & conferre poſſis; bene multas protinus indicabo, omnes pariter ad *mineralia* venena ſpectantes. A vitro antimonii quod aurigæ perperam datum fuerat, inter cætera, dejectiones cruentas, motus ſpaſmodicos, & mortem denique adnotavit Cl. Baeumlinus (*q*), abraſum vero intus ventriculum, & rubra, prope pylorum, macula tinctum. Quamvis autem canis ab eodem vitro quod Jo. Adr. Sproegelius (*r*) intruſerat, nihil niſi validas convulſiones paſſus ſit, dum vomere vellet, nec propter conſtrictum vinculo os, poſſet; admonuit tamen Experiens Vir (*ſ*), brutorum naturam *multo fortiorem*, *& plerumque a noſtra diverſiſſimam*, pervincere ea venena poſſe, quæ noſtra non poteſt. Quin Obſervationes (*t*) extant quæ in alio cane oſtendant quæ a vitro illo paralyſes, convulſioneſque cum ejulatibus conjunctæ, & qua ventriculi ſede manifeſta inflammatio orta ſit, ut niſi vivens adhuc diſſectus eſſet, graviora fortaſſe contingere potuiſſent: tum etiam mulierem proponant ab eodem ingeſto vitro per enormes vomitus, mortuæ inſtar, humi ſtratam, rigidam, convulſam, & pedis alterius acerbiſſimo dolore, mox gangræna, & ſphacelo correptam, ut quemadmodum aurigæ illi, ſic & ipſi non proximam quidem mortis cauſam, ſed cauſam tamen, & occaſionem id pharmacum attulerit. Tartarum vero Emeticum Vir alter Experiens Jacobus Foelix (*u*) cum dediſſet cani, & vomentem adhuc aperuiſſet, maximam ad pylorum inflammationem per aliquot pollicum ſpatium vidit. Non me fugit, Clariſſimos eſſe Viros (*x*) qui arſenicales veras particulas in antimonio necdum fuiſſe demonſtratas, contendant: neque ego propterea exempla hæc attuli, multoque minus ex Præcl. Henckelio (*y*) illud butyri antimonii afferam per errorem exhibiti, ſtatim conſecutis faucium, & ſtomachi conſtrictione, & ardore immani, deinde vero per menſes, annoſque iis ventriculi affectionibus, ut planum fuerit, niſi lac illico, & largiter datum (id quod ab auriga illo nimis ſero, eoque fruſtra factum eſt) non tam vomitum adjuvando, quam acerrimum erodens venenum in caſeoſa coagula, quæ plurima egeſta ſunt, illigando, opem attuliſſet, hominem miſerrima morte fuiſſe periturum. Vis autem adeo erodens in eo veneno non eſſet, niſi pararent cum mercurio ſublimato. Sed hujus tamen effectus ut cum effectibus butyri illius poſſis comparare, Krameri (*z*) curationem lege, non lacte ſolum, ſed & admiſto oleo tartari per deliquium, ut loquuntur, ad rectificandum mercurium, aliiſque feliciter peractam. Oris, gulæ, & ventriculi eas eroſiones fuiſſe, intelliges, antequam remedia præberentur, unde multum ſanguinis tum per vomitus, tum per dejectiones, idque ſæpius, ejiceretur cum angoribus, torminibus, deliquiis, convulſionibus, aliis ejuſmodi. Baccius (*a*) autem ab eodem ſublimato mercurio, ſed minori, ut videtur, pondere, & certe cum aliis ſumpto, æſtum ventriculi, ſæva tormina, violentos vomitus adnotavit, per quos denique ichor purulentus ac *combuſtus*, ſimulque anima poſt triduum ejecta eſt. Quidnam per diſſectionem, ſi quidem eſt habita, compertum ſit, reticet. Sproegelius (*b*) vero cum ſublimatum mercurium feli, & cuniculo ingeſſiſſet, illam intra quinque horæ minuta prima, hunc vix ingeſto, mortua refert, nullis prægreſſis ſymptomatibus; niſi in illa convulſionibus leviſſimis, in hoc vomitu: additque, in illa intimam ventriculi tunicam ubivis, ſed magis in fundo, inflammatam fuiſſe; in hoc nuſquam, ſed nec potuiſſe, prohibente braſſica antea devorata; mortem autem adeo celeriter ingruiſſe, quod cum aqua datum venenum, ab hac ſolutum, vim ſuam ſtatim in nervos exercuiſſet. Verum cani (*c*) cum pariter dediſſet, ſed inani ventriculo; hujus villoſam tunicam ubique ſpiculis veneni repletam, eoque partim rubram, partim ſublividam offendit, ut os quoque totum vidit, imo ventriculum, inprimiſque orificium ejus ſupremum, valde inflammatum, nigrum, & gangrænoſum, tametſi vivens adhuc animal ſecuit poſtquam per horam, & amplius magnos vomendi conatus, cum inquietudine, & ejulatibus conjunctos, animadverterat. In nulla trium harum beſtiarum, ſi primam excipias, ſanguinem in corde nigrum, & coactum memoravit. Jacobi autem Foelicis (*d*) unum modo video intruſi ejuſdem veneni experimentum, ſed cum pari ſimul arſenici pondere, ſed in cane quem vix iis intruſis

bis

(*p*) Ibid. §. 6. (*q*) Commerc. Litter. A. 1739. Hebd. 16. n. 1. (*r*) Experim. circa varia venena &c. Exper. 41. (*ſ*) Ibid. §. 50. (*t*) in Additam. ad Sect. hanc Sepulchr. Obſ. 12. Hiſt. 2. & 3. (*u*) Experim. 11. inter ea quæ addidit Diſſert. de Mot. periſt. inteſtin. (*x*) Commerc. Litt. A. cit. Hebd. 24. n. 1. (*y*) Act. N. C. Tom. 5. Obſ. 95. (*z*) Commerc. Lit. A. 1735. Hebd. 30. n. 3. (*a*) De Venenis &c. ubi an venenum nutriat &c. n. 6. (*b*) Exper. cit. Exp. 26. & 29. (*c*) Exp. 28. (*d*) addit. ad Diſſert. cit. Exp. 10.

bis vomentem continuo fecit, & tamen vehementem reperit ventriculi inflammationem. Quam in alterius quoque canis (*e*) ventriculo, præsertim pylorum versus, vehementissimam autem in proximis intestinis deprehendit, sed eo leviorem, quo propius accedebat ad Crassa. Hunc vero canem viventem quidem, sed non nisi postquam novies evomuerat, incidit, cum præter arsenicum nihil dedisset quod venenatum esset. Quo de veneno quoniam hic, ut proposita a nobis requirit historia (*f*), potissimum quærimus; experimenta aut per ipsum, aut per ejusdem generis alia a Sproegelio habita (*g*) non omittemus. Feli, & cani arsenicum *album crudum* ingessit. Vomendi, aut vomituriendi conatibus, anxietatis signis, & convulsionibus, aut concussionibus animadversis, utrumque animal priusquam interiret, dissectum est; ostenditque in ventriculo, aut circa pylorum, aut ubique valde inflammato, sanguinis grumos inter rugas, aut inter villos effusi, & coagulati, qui in cane arsenicum circumdabat. Cobaltum, quod arsenici *minera* est, cum unus, & alter canis impune evomuissent; alteri (*h*), ne evomeret, obligato ore, vehementissimi vomendi conatus, anxietas, convulsiones, debilitas obvenere, & intra perpaucas horas mors. Huic ventriculus nonnullis locis sublividus, ubique multum inflammatus fuit, inflammata quoque intestina omnia, sed tanto minus, quanto a ventriculo magis distabant. Nec desunt in humanis corporibus funestorum sumpti cobalti effectuum Observationes; ut una Cl. Kundmanni (*i*) trium saltem mortem, inde secutam intra horas non multas, complectatur, cum omnes confestim vehementissima tormina corripuissent, enormes vomitus, & frigidi sudores, dorso cadaverum livido, valde inflammato ventriculo, & ex hujus erosis vasis sanguinolento humore effluente. Eadem Observatio obitum quoque proponit mulieris, post ejusmodi & tormina, & vomitus, intra paucas horas succedentem deglutito arsenico rubro. Arsenicum autem citrinum; auripigmentum vocant; quem ardoris, & erosionis sensum, & quot vomitiones, dejectionesque, & quantas permoverit, Gerbezius (*k*) docebit, utque totam familiam, ex qua aliqui sanguinem ex ore, & intestinis ejecere, pene interfecerit, puellam autem plane occiderit; ut minus mirum sit quod leges apud Heydium (*l*), elicitas ex auripigmento crystallos, gallinæ præbitas, hanc alvi fluxu confecisse. Et quamvis non ad arsenicum, sed ad plumbum spectet lithargyrium; digna tamen sunt quæ a te legantur tum ejus, aceto soluti, & cocti factum in cane a Brunnero periculum, canisque dissectio, tum ejusdem, cum bolo cocti, & acidi vini doliis injecti, Jo. Jac. Franc. Vicarii (*m*) habitæ in iis qui biberant, Observationes. Nec minus lectu dignæ sunt aliæ, ut Cl. Jo. Mat. Mulleri (*n*) una, & Cl. Just. David. Hammeri (*o*) altera. Ex torminibus enim, vomitibus, dejectionibus, anxietatibus, deliquiis, siti, quæ in prima, & ex siti, æstu, sanguineis dejectionibus, quæ in secunda leguntur, tum ex cita morte quæ in utraque; itemque ex cutis universæ maculis, totius alimentorum canalis rubentibus stigmatibus, omniumque ejus tunicarum subtili hic illic perforatione, quæ in prima, & ex cadaveris atro posterius colore, ventriculi, & intestinorum omnium magna exterius inflammatione, interius erosione, quæ in secunda proponuntur, satis constat, venenum utrobique corrosivum cuncta effecisse, tametsi quodnam id fuerit, pro certo non liqueat. Certe autem a sumpto arsenico fuere & symptomata, & viscerum labes in historiis quas pressius indicabo. Preussius (*p*) faucium, & pectoris constrictionem, sitim, ardores, rosiones, tormina, immanes vomitus, & dejectiones memorat. Laudatus Mullerus (*q*) præter hæc, & dolores ventris; hujus quoque statim intumescentiam, & anxietates. Mauricius Hoffmannus (*r*) celerem pariter, sed multo maximam ventris intumescentiam, faciei livorem, oculorum, & cervicis contorsiones. Cl. Heimreichius (*s*) continuos per horas 24. vomitus cum horrendis clamoribus, artuum tremorem, pedum paralysim. Cl. Jo. Phil. Wolffius (*t*) atrocissimos ventriculi, & ventris reliqui dolores, cum Cholera morbo conjunctos. Quem supra laudavi, Hammerus (*u*), & Præstantiss. Quelmalzius (*x*) ille vehementes vomitiones, virium infirmitatem, & artuum contracturas, hic autem insuper anxietates, cardialgias, intumescentiam oculorum, & totius capitis, ventriculi, & intestinorum lancinantes, erodentesque cruciatus, ardores, aliaque adnotarunt.

Sed quoniam arsenicum in his tantum non omnibus casibus vomitiones ipsæ magna ex parte ejecere, illius vero quidquid erat reliqui, ab ipsoque inchoatas noxas blanda oleosa, lac autem præsertim, cohibuere; Observationes alias, in iis qui servari non potuerunt, dum viverent, & post mortem habitas, indicabimus. Ettmüllerus filius (*y*) de puella refert, quæ a sumpto arsenico cum multa viscida liquamina prima nocte rejecisset, mane inventa mortua est: nec tamen cadaver, præter externum quendam lividum, & cæruleum tractum, quidquam mox ostendit in visceribus quod veneno imputare posses: nihil usquam putridi, nihil fœtidi in intestinis, nullas in his, aut in ventriculo inflammatio, aut erosio, quanquam hic inter cætera, album pulverem continebat, qui prunis injectus fumum dedit *arsenicum spirantem*, eidemque similis pulvis, in ædibus inventus, catello, & feli ingestus, hanc post sequihoram, illum plurimis excitatis vomitionibus, tertia post hora interemit; ventriculo felis parva ex parte, catelli autem ex magna inflammato, ut & proximo Duodeno intestino, prope quod enormis fuit erosio. Sed ab his puellæ ventriculum & multa viscida materia, & cibus quem ante sumpserat, videntur defendisse, non item ab irritatione tunicæ illius intimæ, nervorumque ipsi inservientium. Producuntur autem exempla arsenici vel exterius admoti, vim suam exerentis sive ubi cutis sunt ulcera, qua de re, quippe minus huc attinente, rejicimus te ad ea quæ alias (*z*) scripsimus, sive ubi illa est integra, cujusmodi exemplis addi illud in primis potest de quo est Heimreichii Observatio paulo ante citata, seu celeritatem spectes qua nocuit, seu gravitatem, & pertinaciam nocumenti, cum arsenicum pro cyprio, quem vocant, pulvere capillis inspersum est, ne dicam cum olfaciendo internosci voluit. Verum quia in propositæ puellæ ventriculo neque pustulæ, neque tumor, neque rubor conspectus est; idcirco, opinor, exempla non omittuntur noxarum alterius generis, summi autem periculi, quæ cum a sumpto arsenico oriri soleant, sunt etiam ab ejus vaporibus, nec raro, allatæ. Cæterum ut ut res in puella se habuerit; quomodo tres, aut quatuor alios, quorum hic attingam historias, nonnullas infra (*a*) additurus, arsenicum interemerit, disquirere non erit opus. Nam a Tysone (*b*) dissectus foramen neque exiguum, neque regulare habuit in ventriculo. Hujus autem visceris fundus in vetula, a Mauricio Hoffmanno (*c*) inspecta, quasi exulceratus, sphacelosus, & nigricans fuit. Sic etiam in altera fœmina, ab laudato Wolffio (*d*) descripta, inventus est plane erosus, nec sine gravissima sphacelosa ad pylorum inflammatione. Et in Viro quem Cl. Henckelius (*e*) incidit, maculæ fuerunt, nec parvæ, aut ex flavo fuscæ, aut rubicundæ pylorum ver-

(*e*) Exp. 9. (*f*) n. 3. (*g*) Exper. cit. Exp. 30. & 31. (*h*) Exp. 35. (*i*) Act. N. C. Tom. 5. Obs. 102.
(*k*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. & 6. Obs. 137. (*l*) Obs. Med. 49. (*m*) Dec. modo cit. A. 4. Obs. 100.
(*n*) Eph. N. C. Cent. 5. Obs. 51. in Schol. (*o*) Commerc. Litter. A. 1738. Hebd. 10. n. 3.
(*p*) Eph. N. C. Cent. 3. Obs. 15. (*q*) Obs. paulo ante cit. & Schol. (*r*) Eph. N. C. Cent. 9. & 10. Append. n. I. Obs. 38.
(*s*) Act. N. C. Tom. 2. Obs 10. circa medium. (*t*) Eorund. Tom. 5. Obs. 29. in fin. (*u*) Commerc. Litt. A. cit. Hebd. 27. n. 2.
(*x*) Commerc. ejusd. A. 1737. Hebd. 28. n. 2. (*y*) Eph. N. C. Cent. 3. & 4. Obs. 126. cum Schol. (*z*) Epist. 55. n. 12.
(*a*) n. 9. & 21. (*b*) Act. Lips. Supplem. Tom. 3. S. 4. (*c*) in cit. Append. Obs. 35.
(*d*) cit. Obs. 29. (*e*) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 155.

verfus, fe extendentes, & duo infuper angulofa foramina villofæ tunicæ, alterum eodem verfus, alterum verfus œfophagum. Virum hunc confecerant breviffimo tempore vehementiffimæ cardialgiæ, ardores, cruciatus, lipothymiæ, vomitiones. Mulier autem illa magnis præcordiorum anxietatibus correpta, & vehementibus fimul ac affiduis vomitibus, & dejectionibus, denique convulfivis motibus, artus mifere diftorquentibus, inter acerbiffimos cruciatus obierat intra horas vix decem. Et ne dubitare poffes, unde hæc omnia; in utriufque ventriculo arfenicum deprehenfum eft.

6. Hactenus quæ ex hiftoriis five in Sepulchreto extantibus, five eidem, fi volueris, adjiciendis, colligere licuit devorati præfertim arfenici figna, multo prolixius fortaffe quam velles, haud inutiliter tamen, commemoravi. Nunc quæ ipfe bis vidi, femel in uno, iterum in tribus, recenfebo: quos omnes, cum bene penfitarem cuncta quæ poftea veftigando fcire potui, eo veneno affectos fuiffe, conjeci. Primus vir fuit robufto, & magno corpore, habituque pleniore quem correptum febri curabam, jam remiffa adeo, ut e lecto nonnunquam furgeret. Is vix femihora poft cœnulam in qua nihil nifi concifum panem fumpferat in jure coctum, improvifo vomitu prehenfus eft permolefto, eoque magis quod fæpius redibat. Venit ad me intempefta nocte ex ejus domefticis unus rem narrans, & quid agendum, quærens. Ratus, moleftiam inde augeri, quod inani jam ventriculo, æger vomere cogeretur, jus dari, &, fi nihilominus molefta vomitio effe pergeret; enema ad avertendum impero. Quæ cum fruftra effent, redit ille; ego autem alia, & in his denique laudani opiati granum unum præberi, jubeo, fi non prodeffet, ipfe venturus. Laudano quoque poft horæ quadrantem rejecto, furgo, & cum eo domeftico ad ægrum eo. Inter eundum, miratus, vomitum fine manifefta caufa tam pertinacem, tamque gravem fubito extitiffe, quæro, num forte aliquid æger peccaverit, & plus, aut aliud quam dictum effet, in cœna fumpferit. Negans domefticus, imo, inquit, nihil præter panem illum fumpfit in jure coctum, & pulvere quo tu jufferas, ab N. confperfum. Ego vero qui nullum pulverem infpergi juffiffem, & quo effe poffet animo is qui infperferat, non ignorarem; tacitus, quid mihi protinus faciendum, quid filendum, quid in pofterum, & quomodo cavendum effet, cogitabam. Jamque ad ægrum veneram non tam de vomitu, quam de inexplicabili quodam angore ad cordis, ut vocant, fcrobiculum mifere querentem, & opem quamprimum implorantem. Nulla ibi, aut in reliqua ventriculi regione tenfio, nullus dolor. At fingultus cum ructibus fæpe, & fæpe quædam refpirationis difficultas molefta erat. Pulfus valde frequens; fed parvus potius, & debilis. Bono animo efto, inquam; quantum pravi humoris ejeceris, vides (& plurimum fane erat, vifcido quo ipfe abundabat, phlegmate fupernatante; in imo autem erat panis quem fumpferat, nec primis vomitibus, fed aliquot poft horis reddiderat) nunc optimo humore es reficiendus: & continuo petitum ex proximo magnum vaccini lactis cyathum præbui. Quo epoto, ftatim a me vitam fibi effe redditam, clamavit. Et profecto meliora omnia facta funt; ut pulfus ante duas horas ad naturalem magnitudinem, & robur redierit, angor remiferit, vomitus, ne arte quidem provocando, amplius reverfus fit. Lacte autem iterum, majori quam antea copia dato, ut vel ore, fi res ita ferret, rejiceretur, vel inteftina perliniret, atque perlueret, hoc alterum confecutus fum alvo foluta, fimulque pulfu minus frequenti facto, fpirandi autem difficultate, & fingultu, quorum utrumque jam rarius accidebat, fublatis, ut vix diebus infequentibus femel, aut iterum fint animadverfa: Pultes quoque ex hordeo, aut oryza cum lacte parabantur. Seri autem quantum vellet bibendum dabatur; namque ut alvus fluebat, fitis, & æftus invalefcebant, quæ duo epoti feri copia levabat. Serum quoque, aut lac injectum ardoris fenfum quo laborare cœperat podex, mulcebat. Ne longum faciam; intra duos, trefve dies prorfus abacta erant omnia quæ venenatum illum pulverem confecuta fuerant, nec quoad homo vixit; vixit autem poftea complures annos; ullum noxæ in ventriculo, aut inteftinis relictæ veftigium oftendit. Sic vifcidi quibus, ut dixi, abundabat, humores, & cita, ac fæpius repetita vomitio, & lac denique, ac ferum; quorum copia quidquid veneni, aut ejus effectuum in ventriculo, & inteftinis reftabat, irretiendo, diluendo, abftergendo, & per alvum educendo, fublatum eft, hominem fervarunt. Qua autem ratione caverim, ne pulvis ille, quem album fuiffe, intellexi poftea, tunc iterum, ægrotanti daretur, aperte fcribere nunc poffem; diu enim eft ex quo illi mortui funt; fimulque oftendere, quanto in periculo aliquando fit Medicus, ni fe intelligere quædam, diffimulet, & in quanto æger, five quædam donec ægrotat, a Medico audiat, five non audiat, & quem tamen ad modum tum ab ægro novas infidias, tum a me ipfo fcelerati hominis, fi per me fe impediri fentiret, ultionem averterim. Verum ad ea quæ in tribus aliis vidi, in quibus eadem conjectura, fed non eadem diffimulatione opus fuit, tranfire jam præftat.

7. Infequentis anni, qui fuit 1711. Majo menfe a facra peregrinatione domum redibat optimus Sacerdos Francifcus Balduccius, cum Cæfenæ tantifper fubftitit, dum ipfe, & tres qui fimul erant, ætate, viribus, profpera valetudine non minus quam ipfe, vigentes, frugaliter, & fine cunctatione pranderent. Erant ii fratris uxor, vir alter, & altera mulier. Mox a prandio e diverforio exeunt, & in viam fe dant. Non multum procefferant, cum Sacerdotem tantus ventris corripuit dolor, ut ex equo deponi neceffe fuerit. Depofitus etfi multa, & fæpius tum vomeret, tum dejiceret; ille tamen dolor, cum inexplicabili angore conjunctus, increvit adeo, ut animam agere videretur. Cæfenam revectus, a Medico creditur colico dumtaxat dolore torqueri, propterea quia cruciatuum fedes in regione erat epicolica dextera. Itaque totum illum diem, & magnam noctis partem tot enemata, fotus, potiones, bolos tum anodynos, tum purgantes adhibet, quot Medicus alter vix intra plures adhibuiffet dies; incaffum omnia. Nec tametfi mulierum alteram vomitibus interea, & dejectionibus, & gravibus infuper animi deliquiis correptam videret, virum autem querentem audiret de ventriculi æftu, & pondere; quidquam de veneno fufpicabatur, credo, quia fœmina altera quæ eodem prandio ufa erat, nihil prorfus mali perceperat, & caupo quoque nil in eo prandio effe potuiffe quod noceret, conftantiffime affeverabat, & vir qui fuapte fponte theriacam fumere voluerat, auctum inde æftum ventriculi fenferat. Ipfe ei quæ male habebat, mulieri anodynam imperat emulfionem. Sed hanc, & Sacerdotem morbus ipfe adjuvit, cujus vi e ventriculo, & inteftinis multa ejicere perrexerunt. Quibus excretionibus denique fub auroram conquiefcentibus, fimul omnes Forum Livii convehuntur, meque confeftim accerfunt, & quæ fibi acciderint, docent. Ego vero ftatim quæfivi, fuiffetne in prandio edulium aliquod de quo mulier quæ nil mali fenferat, nil comediffet: cumque audirem, fuiffe, pultem nimirum ex oryza, quæ primum omnium in magna patina allata effet, fuiffeque igitur in ea pulte venenum, dicerem; & nos crederemus, inquiunt, fi qui de ea plus ederunt, gravius; qui minus, levius detrimentum retuliffent: contra autem res fe habet; nam Sacerdos hic, qui minimum, ut reliquorum eduliorum, fic & illius comedit, graviffime; mulier quæ aliquanto plus, minus graviter; vir qui pluri-mum, leviffime omnium laboravit, & laborat. Sed num, inquam, num forte contritus cafeus fuper, ut folet, erat infperfus? Cum fuiffe, dicerent, & Sacerdotem, quippe faftidientem, nihil ferme, nifi de illo, fumpfiffe; mulierem autem multo plus de oryza, quam de cafeo; virum denique vix de hoc aliquid, plurimum autem de illa voraffe;

vos

vos ipsi, inquam, vel me silente, jam intelligitis, in caseo fuisse erodens venenum, ut mures necarent, fortasse admistum, eo autem caseo minime, ut oportebat, seposito, inscium aliquem, dum in diversorio prandium instantibus vobis approperaretur, pulti inspersisse. Vera tum dicere visus sum, multo autem magis, cum longo post tempore caupo, qui hos audiret evasisse, minus sibi jam timens, mutire aliquid non dubitavit. Tunc nihilominus duae restare dubitationes videbantur, altera, quod inter edendum odorem quidem minus gratum quendam, puto ex pravo caseo, nullum autem insolitum saporem, nullum vel postea in lingua, aut faucibus erosionis sensum perceperant; altera, quod etsi venenum erodens fuisse, conjicerem, quodnam tamen ex erodentibus fuisset, ut peculiare opponi antidotum posset, non constabat. Verum in superiore quoque casu (*f*) eaedem esse potuissent dubitationes. Neque enim, ut ex silentio meo tute argueris, ullum in lingua, aut faucibus erosionis fuit indicium, neque peculiariter quodnam venenum datum esset, sciebam: & meam tamen erodentis veneni conjecturam lac, & serum tanta cum utilitate praebita confirmarunt, simulque ostenderunt, ubi veneni species ignota est, nec proprio ejus licet remedio uti; at eo saltem utendum esse quod illius, quippe minus ignoto, generi adversatur. Fecissemque adeo in casu hoc altero quod in priore, nisi multo plures jam praegressae, nunc autem prorsus sublatae vomitiones, dejectionesque, nullusque superstes angor, nulla tormina ejectum jam venenum visa essent significare. Tamen siquid forte adhuc restitaret, ut occurrerem, simulque ut sitis, & febris, quae tantam evacuationum copiam, tantamque erant commotionem secuta, rationem haberem; seri plurimum bibendum dedi Sacerdoti quidem, & mulieri. Nam viro, qui neque sitiret, neque febricitaret, neque aliud a me peteret, nisi ut ponderis sensum, ventriculum gravantis, auferrem, facile annui oleo dato amygdalino ea mente, ut vomitum potius, quam dejectionem, moverem eo remedio quod siquid forte erodentium particularum reliquum esset, simul irretiendo, obliniendoque prodesse posset. Verum cum vomitus ne digitis quidem penitius in os infertis consequeretur; alvus soluta est, sensusque ponderis omnino sublatus. Cui deinde optime habenti, nihil nisi pultes ex oryza, & lacte commendavi. Quas & reliquis duobus dedi coenae loco, cum jam a largo seri potu febrem, sitimque levissimas factas esse, animadverterem. Nox optima fuit, ut postridie mulier sine febre, aliove omni incommodo jam esset; Sacerdoti autem, decrescente magis magisque & febre, & siti, nihil praeterea restaret de quo quereretur; nam & sensus in mingendo ardoris qui pridie fuerat, jam nullus erat. Quibus etsi toto eo die, & proxima nocte, & insequentis diei magna parte omnia in melius ire pergebant, & alvus lubrica sine ullo ardoris sensu respondebat; non ego tamen eadem dare intermisi quae biduo dederam.

8. Ecce autem ineunte quarto die ex quo immanis ille dolor Sacerdotem prehenderat, eadem pomeridiana hora, nulla praevia manifesta causa, ad eundem modum prehendit. Pedes initio frigebant, pulsus nonnihil contrahebantur. Praeter dolorem, molestissimus erat quidam toto ventre inexplicabilis angor, a quo spiritum sibi intercipi aeger maximopere querebatur, eoque potissimum se cogi, ajebat, ut modo huc, modo illuc misere se contorqueret, nonnunquam surgeret, atque ambularet. Sed dolor tenebat regionem epicolicam dexteram, & proximam lumbi partem, inde aliquando in transversum per hypogastrium, alias in dexterum scroti latus, interdum in propinquum femen se extendens; ut nephriticus videri posset. Verum neque obnoxius homo unquam fuerat dolori nephritico, & praesenti, si vomitus, & dejectiones excipias, simillimum qui ante quatuor dies ingruerat, nephriticum non fuisse, tum illa quam supra exposuimus, proxime praecedens causa; tum graves ab hac in sociis eodem tempore effectus satis ostendebant: denique urinae nihil mutatae & sanorum omnino similes contra atque in nephriticis solent, non ejus generis dolorem esse, confirmabant. Attamen cum neque eorum quae exterius adhiberi jusseram, quidquam prodesset; enemata autem negaret aeger se posse admittere propterea quod simul haemorrhoidum tumor, & cum tenesmo tantus dolor accesserat, ut si ab immissa fistula magis exacerbaretur, par ferendo esse non posset; me necessitas urgens laxandi, & nephritici doloris similitudo ad auxilium tentandum impulit in hoc proficuum, nimirum tepidum emolliens balneum. Nec me spes fefellit. Vix enim in balneo consederat aeger, cum angor primum, & paulo post dolor remiserunt. Sed e balneo egressum cum uterque rursus vexarent; conciliare paulisper somnum, & sic reficere coactus sum. Itaque grano uno sumpto laudani opiati, horam unam dormivit. Experrecto, & dolore aliquanto minus laboranti, ut capere aliquid cibi jam posset, ptisanam dedi ex jure pingui, qua accepta, reliquam noctem dormivit. Postridie febricitanti, sed nullo jam cum ventris dolore, amygdalinum oleum praebui, certa autem hora clysma ex lacte, & mucilaginibus imperavi, cui ne dolor, quamvis minor factus, haemorrhoidum obstaret, exigua turunda profuit, antea podici indita, illitaque ranarum pinguedine, quippe ex Amici Medici observatione ad dolores venarum illarum mulcendos idonea; turunda autem exempta, siphonis fistula, ut minus molesta esset, inverso pulli tenuiore intestino obducta, sicque sensim, sensimque immissa. Injecta cum horam, eoque amplius retenta ejecisset, levamen inde retulit angoris alicujus, etiamtum in ventre superstitis, & sitis. Adversus quam, & oris amarorem multa epota Nucerina aqua profuit. Exinde omnia magis semper in melius verterunt. Atque iisdem fere mulier quoque adjuta est, cum flavae dejectiones, utiles quidem, sed sitim; & leves quosdam ac vagantes ventris dolores, & tenesmum cum ardoris sensu afferentes, subinde molestae essent. Nec Sacerdos flavis dejectionibus caruit, sed minus fluidis, nullumque, nisi haemorrhoidum, dolorem moventibus. In iis muci erant, qui semel in globum compacti, cum hunc attentius inspicerem, quasi indigestum adipem, quocum tendinea permista esset substantia, referre videbantur. Is globus prodiit quarto a recidiva die cum solidis recrementis, sanguine tinctis, non admisto, sed superficies tenus asperso, ut ex haemorrhoidibus esse, intelligeres. Sicque hi quoque duo intra undecimum a prandio illo diem convalescentes, multos annos postea sine ullo relictae in ventriculo, aut intestinis laesionis indicio, vixerunt. Quin Sacerdos nullo alio morbo, nisi Aortae intra thoracem aneurysmate, quod, sexennio post inchoatum, diu pertulit, ad extremum confectus est.

9. Nunc ut ab his ultimis incipientes, ad caetera quoque in propositis quatuor aegrotantibus observata, aliquid adnotemus; si forte in Sectione hac X. Sepulchreti (*g*) Paawium credentem animadverteris, exhibiti veneni signa fuisse immanem vantriculi cordis dexteri, & proximae venae Cavae dilatationem, & sanguinem in corde, venisque omnibus vi, ut putabat, frigidissimi veneni in vivente corpore concretum, quasi septima a morte hora cadaver non secuisset; noli ad ejus confirmandam opinationem, Sacerdotis nostri aneurysma referendum putare. Nam dilatationes ejusmodi non cito adeo fiunt, ut videtur ille arbitrari, nec certe in nostro aneurysmatis incipientis signa, nisi post plures, ut dixi, annos se ostenderunt; ut si vel a constrictionibus quae doloris, & angoris tempore contigerint, primam habuisse originem, suspiceris; pro veneni tamen indicio accipiendum id contendere non possis quod a tot aliis causis tam longo temporis intervallo factum esse, caeteri queant existimare. Quod vero ad sanguinem attinet tum in venis, tum in corde ipso con-

(*f*) n. 6. (*g*) Obs. 4. §. 1.

concretum; non raro id tibi in cadaveribus eorum inventum retulimus quos caussa longe alia ac venenum, interemerat; ut si a concreto intus sanguine, quemadmodum in subjecto Scholio conjicitur, factum esset, ne cor Germanici (*h*) combureretur; complurium quoque aliorum corda in quibus nulla esse veneni suspicio posset, igne absumi nequissent. Quid? si huc illud addas quod Solertissimo Meadio (*i*) placet, venena in nervos præcipue, non in sanguinem, agere, a qua sententia non abhorruisse videtur Harderus (*k*): nec sane de quibusdam venenis negari id potest, ut puta quæ illico interimunt, quale Vibulenus Agrippa (*l*) *in ipsa Curia* (non ex *annulo*, ut Baccius (*m*) scribit, tunc alios quosdam, ut opinor (*n*), in mente habens) sed *depromptum sinu venenum hausit, prolapsusque ac moribundus*, ne *festinatis quidem lictorum manibus* prius *in carcerem rapi* potuit, quam *fauces jam exanimis laqueo vexarentur*, aut quale Neronis jussu *velocissimum ac præsentaneum* paravit Locusta (*o*), quo & porcellus *statim exanimatus* est, & Britannicus *ad primum gustum concidit*; virus enim (*p*) *ita cunctos ejus artus pervasit, ut vox pariter & spiritus raperentur*. Ipsi autem Meadio (*q*) nullum ad suam sententiam confirmandam aptius visum est, quam venenum illud quod, ex Nicholsii experimentis, memorat canem in ipso per gulam transitu *non integro dimidio temporis minuto* necare, imo injectum in extremum intestinum *momento* idem facere, nullis inflammationis, vel corrosionis signis extantibus; ut minus mirari oporteat quæ de cuniculo ex Sproegelio, aut de puella ex Ettmülleri filio supra (*r*) adnotavimus; utroque propterea ad eundem modum rem explicante. Quoniam tamen dum venena afficiunt nervos, motum sanguinis *varium* fieri, *vel intercipi*, ut Wepferi (*f*) utar verbis, sive ejus *circulationem nunc impeditam, nunc confusissimam* esse, contingit; continget quoque, sanguinem aliter in aliis constitutum deprehendi. Itaque Meadius (*t*) fieri, censet, ut si universali paralysi a veneno inducta, subito circulatio sufflaminetur, sanguis in vasis perfecte fluidus perstet, alias autem (*u*) ut circulatione turbata, secretionibus interruptis, minimis vasculis stagnatione impeditis, quæ omnia ob affectos nervos contingunt, sanguis ipse varie mutetur, ut pote qui cum sit humor ex diversis permistis compositus, mutationibus quibuscunque obnoxius est solo mutato motu. Mutationes autem hæ sanguinis, præterquam quod neque primus, neque proprius effectus devorati veneni sunt, pro varia non modo nervorum affectione, sed & sanguinis ipsius dispositione longe aliæ in aliis corporibus esse possunt. Itaque; ne ab arsenico recedamus; mortua ob illud mulier fluidum, ut supra (*x*) legisti, sanguinem habuit, atque coccineum; mortuus autem ob idem canis, quemadmodum retulimus supra (*y*), grumosum habuit, & nigrum. Et ipse memini, cum missos ab Amico mures novem ex majoribus arsenico enectos dissecarem, vidisse in cunctis auriculas ambas cordis nigro sanguine distentas, sed neque coagulato, neque, ut in viventibus, valde fluido. Verum quia non ut veneni effectus, sed ut alia atque alia, ad naturales quasdam structuras attinentia, perspicerem, illas bestiolas incidebam, nihil præterea quod huc attineat, adnotatum habeo, nisi in omnibus valde plenum fuisse ventriculum, nec, quantum exterius apparebat, in ullo inflammatum, multoque minus pertusum, quorum utrumque de intestinis quoque dictum putato. Nec Heydius (*z*) in duobus qui idem venenum voraverant, muribus refertum limo, & pane ventriculum inflammatum, aut erosum fuisse, ait. Illud vero ait, cum alterum mortuum dissecaret; nam alterum viventem incidit; *nihil e vasis effluxisse sanguinis*, imo *e cordis ventriculis*, *ejus cono abscisso*, *ne guttam cruoris stillasse*, an quod alia in vasa secessisset, an quod concretus esset, cum verbum hac de re non addat, incertum. Contra certum est ex Præstantissimi Elleri (*a*) experimentis, cum sanguini recens educto tertiam, aut quartam partem solutionis arsenici admiscuisset, illico sanguinem esse spissatum, ejus tamen globulis, si per microscopium inspiceret, maxime extenuatis, dissolutis, & quasi in motum actis: quos inter hic illic perspicue apparebant parvæ crystalli triangulares, scindentesque mucrones sagittarum referentes; ut ex his omnibus intelligeret, erosiva ejusmodi validissima venena agere destruendo non tam fluidas, quam firmas partes nostri corporis. Sed neque ille ignorabat, devoratum quidem arsenicum non ita *immediate* sanguini admisceri, & tu ea proportione demum admisceri non posse, vides. Præstabit igitur, ut ab extracto sanguine ad vivens corpus, & a canibus, & muribus ad homines redeam, & quæ in his ab devorato arsenico dissecans Ruyschius (*b*) invenerit, proferam. Aliquoties ille ejusmodi cadavera inspexit: & contra atque ii qui *in tali casu*, *solummodo sanguinem coagulari autumant*, nunquam ipse coagulatum reperit, sed ventriculum exulceratum, si satis quidem temporis ad id fuisset, ut in fœmina cujus ventriculi magnam partem in liquore servabat, in cujus tunica intima, variis locis ulceribus affecta, arsenicum album *hærebat*. Quod si citius interiissent; tum puncta sanguinea hic illic vidit per ventriculum disjecta.

10. Ex his Ruyschii Observationibus cum iis quæ supra (*c*) memoratæ sunt, junctis, præclare intelligitur, primum, ac proprium devorati arsenici, & ejusmodi corrodentium venenorum effectum edi in ipsas intimas canalis alimentorum tunicas, ventriculi præsertim, in quo primum morantur, irritatis earum nervis, ipsisque tunicis compunctis, &, si tempus detur, inflammatis, exulceratis, perforatis. Itaque in ejuscemodi infortuniis nihil accidere felicius potest, quam ut ventriculus id quod ingessit, rejiciat illico, aut certe quam citissime: unde præcipue factum est, ut qui curati sunt a nobis (*d*), evaserint. Quin multo felicius generoso cuidam Viro accidit, ut cum pro cremore tartari binas tartari emetici drachmas sumpsisset, mox aliquot non sine præcordiorum angustiis, insecutis vomitionibus, ab omni ventriculi incommodo solutus sit, censente Cl. Dethardingio (*e*), vix nonnullis pharmaci moleculis dissolutis, & ad vomendum stimulantibus, non datum esse tempus dissolutioni reliquarum, sed omnes, quæ certe hominem tanta illa copia peremissent, fuisse rejectas. At sunt qui natura minus ad vomendum sunt prompti. Sunt etiam quibus ejusmodi in casibus contenduntur adeo fibræ orificii sinistri ventriculi, & gulæ, ut fibris resistant se in reliquo ventriculo contrahentibus: nec semper succedit, ut si aliquid tunc detur, aut infundatur deglutiendum, resistentes illæ fibræ, ut Wepferus (*f*) docet, laxentur; sunt enim casus in quibus homo tunc deglutit, & tamen inani vomendi desiderio lacessitur (*g*). Illi etiam qui cito non vomunt, minus aliquando periclitantur, ut si, ventriculo pleno, venenum vorent. Itaque Baccius (*h*), cum suspectum convivium non potest vitari, consilium dat, ut nec sitibundi, neque famelici accedant, sed præsumpto lacte, & saturi crassis ac pinguibus cibis. Viderat enim (*i*), ex eodem pravo alimento quo omnis familia usa fuerat, dominum dumtaxat mori illo ipso die; nam ventre vacuo comederat; servatis cæteris qui pleno. Quæ res etsi non semper a veneno defendit, hujus saltem haud raro vim pernicio-
sam

(*h*) Sueton. de duodec. Cæsarib. l. 4. c. 1. (*i*) Tract. de Venen. passim. (*k*) Sepulchr. S. cit. in Schol. ad Obs. 17. Additam.
(*l*) Tacit. Annal. l. 5. (*m*) De Venenis ubi de venenor. ingest. sævitia. (*n*) Vid. Plin. Nat. Hist. l. 33. c. 1. & Annot. Dalecamp.
(*o*) Sueton. l. 6. c. 33. (*p*) Tacit. Annal. l. 13. (*q*) Tract. cit. in Append. Tentam. 5. (*r*) n. 5.
(*f*) Sepulchr. ibid. in Schol. ad Obs. 3. (*t*) Append. cit. (*u*) Introduct. in fin. (*x*) n. 3. (*y*) n. 4.
(*z*) Obs. Medic. 48. (*a*) Hist. de l' Acad. R. des Sc. de Berlin A. 1752. Class. Philos. Experiment. (*b*) Thes. Anat. 8. n. 70.
(*c*) n. 3. 4. 5. (*d*) n. 6. 7. (*e*) Eph. N. C. Cent. 9. Obs. 74. cum Schol. (*f*) Scholio cit. supra ad n. 9.
(*g*) Sect. hac Sepulchr. Obs. 4. §. 6. (*h*) De Venen. ubi de Particulari Præserv. n. 1.
(*i*) Ibid. ubi Venena quibus modis fieri possint irrita. n. 10.

sam retardat, ut in muliere vidisti a cujus casu hæc Epistola, inchoata est, & Capuanis quoque Senatoribus ferme duodetriginta ideo serius mors accidit, quia impleti cibis, vinoque cum venenum sumpsissent, sic *minus efficacem in maturanda morte vim veneni fecerant*, ut Livius (*k*) memoriæ historiarum mandavit. Quod si inani ventriculo veneni pauxillulum, sed multo cum cibo, deglutiatur; mirum non est, si levius periculum fiat. Sic enim venenum aut arcetur a ventriculi tunicis, aut multis admistis retunditur. Secundum hæc, pleraque eorum quæ supra a nobis scripta sunt, explicare licet. Pleraque dixi; nam quædam sunt profecto difficiliora, illud in primis, cur Sacerdotem (*l*) dolores non in ventriculi regione, sed in epicolica dextera corripuerint. Quod si quarto dumtaxat die accidisset; conjici tum posset, quasdam veneni particulas, in primis illis Coli intestini cellulis retentas, pupugisse. Mox autem a veneno sumpto; nisi ventriculum, ut in quibusdam corporibus, aut, quoniam id rarissimum est, Duodenum intestinum aliquanto dexterius fuisse, aut aliud ejusmodi comminiscaris; non facile intelligas.

11. Quod vero in curatione, theriaca, aliisve ejusmodi antidotis uti, mihi ne venerit quidem in mentem, nihil miraturum te, scio. Cur enim, cum erodens venenum esse, censerem; oleum camino adderem, illudque magis commoverem, aut certe ejus effectus augerem? Et sane videbam de quatuor quos curavi, cum unus theriacam sua sponte sumpsisset (*m*), illi æstum ventriculi esse auctum: quo minus miror, puerum in Sepulchreto (*n*) commemoratum, cui theriaca bis data est, intra quartam horam a comesto arsenico interiisse: & si Jo. Faber (*o*) juveni qui *risagalli* pulvere pro cinnamomo usus erat, nihil nisi mithridatium, præbuisset; certe non servasset. Servavit autem, quia simul juscula pinguia, & lac copiose exhibuit. Sic etiam ab Jo. Jod. Cysato (*p*) puerum, & puellas duas, ingesto arsenico periclitantes, servari potuisse, credo, non quod Elect. *Orvietanum*, sed quod antea lac crebro dedisset, natura autem hos omnes citis vomitionibus antea adjuvisset. Neque enim illiusmodi alexipharmaca possunt erodentes particulas irretire, aut sic obruere, ne pungendo inflamment, & exulcerent, aut exulceratas partes lenire, & abstergere; sed illis motum, & vim addere, his vero calorem, & irritamenta. Contra autem, lac, oleum, viscidula alia, tum serum, atque adeo ipsa aqua, alia irretiendo, alia diluendo, leniendo, abstergendo quantum possint, manifestum est; si ea quidem copia dentur qua vomitiones adjuvent, & siquid post has reliqui sit, diluant adeo, ut noxiam ejus vim obruant. Et Veteres quidem, tametsi nonnulla quoque minus convenientia proponerent; ea tamen quæ modo laudabamus, quanti facerent, satis Adoynus (*q*) ostendit. Recentiores autem, inutilibus, noxiisque omissis, cætera, cum occasio tulit, suis alii scriptis, alii aliorum etiam collectis Observationibus comprobarunt. Sic de lacte, præter illas quas supra (*r*) indicavimus, plurimæ extant aliæ, in quibus ea præsertim est quam ex Hoffmanno descripsisse se, ait Henricus Doorschodtius (*f*), decem videlicet juvenum a jusculo avenaceo cui arsenici plus ferme quam unciæ duæ cum sacchari totidem admistum fuerat, brevi male habentium, servatorum tamen per lac tandiu exhibitum donec omnis vomendi conatus cessaret: tanta autem copia exhibendum fuit, *ut singulis vix decem mensuræ lactis suffecerint*. Sic de oleosis (& oleum sane amygdalinum iis quoque, ut aliis pluribus, datum est) quid Recentiores, non secus ac Veteres, censuerint, a Viro Cl. Joanne Gentili (*t*) propositum leges. De aqueis autem, in quibus serum, & aqua ipsa est, apud Ettmüllerum Disputationem inspiciendo quæ inscripta est *Parva magnorum morborum Initia*. Habebis in ea (*u*) exemplum hominis qui hausta per errorem aqua, ut vocant, forti, epota mox aquæ magna vi ab omni noxa immunis est redditus. Ad quod adde alterum ex Sydenhamio (*x*), qui hoc uno remedio copiose & dato, & per sedem injecto, eum servavit *qui haud modicam mercurii sublimati corrosivi quantitatem deglutiverat*. Et Boerhaavius (*y*) ubi ea proponit quæ adhibenda sunt, cum sumpti veneni species ignoratur, non modo eam Sydenhamii curationem, sed & pleraque eorum laudat quæ paulo ante dicebamus, & in ægris illis adhibuimus, ne balneo quidem, & opio denique, prætermissis, quod etiam ostendit quatenus utile esse possit. Cætera in eo quem modo indicavimus, loco apud Ettmüllerum non omittuntur: quæ ut profuerint cum venenum minus esset notum, Scretæ in Sepulchreto (*z*) Observatio monstrat. Cum vero ejus species cognita est, quanto præstet remediis uti, ipsi peculiariter adversantibus, duæ primum haud dissimiles, exitu autem dissimillimo docebunt historiæ, altera ibidem (*a*), altera apud Cel. Meadium (*b*), si inter se conferre volueris. Cæterum ab uno, eodemque veneno quam varia in tribus illis quos simul curavi (*c*), sint orta symptomata, nisi per te animadvertere potuisses, hic admonerem. Sed satis de *mineralibus*, cum etiam quæ a sumpto sulphure detrimenta viderim, alias (*d*) acceperis. Nunc quædam de vegetabilibus venenis attexamus.

12. PAUPERCULA nata annos circiter sexaginta, quæ se; quæcunque ejus rei causa esset; alias voluerat in flumen dejicere, novissime cum ex rhododaphne, quem fruticem nostrates vocant *oleandro*, magnam foliorum vim decerpsisset, ex iisque contusis expressum succum, admisto vino, bibisset; tribus fere post horis a mulieribus quæ in proximis erant Zotheculis, audita est vomere vehementer. Accurrunt: quid fecerit, intelligunt: & sitienti aquæ cyathum præbent, post vomitum ratæ nihil mali relictum iri. Verum cum mox pessime habere cernerent; Sacerdotes primum, tum deinde & nostrum, qui forte haud procul erat, Mediaviam accersunt quincta circiter ex quo mulier succum illum biberat, hora. In respiratione nihil animadvertit quod magnopere esset adnotatu dignum, neque in facie, si fusca labra, & inferius præsertim, excipias; nam cætera aut naturali erant colore, aut vix ad pallidum nonnihil vergebant: nec frigidum corpus erat, sed dumtaxat paulo minus quam tepidum. Cum fœminæ quæ adstabant, dicerent, jam nullam superesse loquendi facultatem; inclamavit in aurem ægræ, quæ sopitæ instar jacebat, brachium porrigeret. Illa vero facile ad sedendum se erexit, & cum mulieres interea brachium alterum protraxissent, ipsa mox alterum præbuit. Pulsus erant parvi, debiles, subduri. Interroganti respondere conata, inconditam quidem vocem; sed nullum distinctum edidit verbum, digito humorem quem vomuerat, nec ita paucum, humi indicans. Et præscripsit ille quidem quæ continuo potanda darent. Sed frustra. Illa enim, nil ferme accipiens, quarta exinde hora mortua est; ut ab epoto succo horas vixerit haud amplius novem.

CADAVER postridie, qui dies fuit XIV. Kal. Decembres A. 1745. cum Judicis rerum capitalium jussu secandum esset, eique sectioni idem præesset Mediavia, a quo mihi hæc omnia insequenti die sunt diligenter narrata; primum omnium animadversum est, nusquam in supino corpore livorem ullum, aut ullum tumorem, ne ventris quidem, apparere; in prono autem omnia a capite ad calces colore esse violaceo. Abdomine mox, & Pectore apertis, intus calor etiamtum aliquis perceptus est; tametsi hora esset ab obitu decima septima. Intra illud omnia secundum naturam se habentia, & posita occurrerunt;

(*k*) Historiar. l. 26. (*l*) supra, n. 7. 8. (*m*) n. 7. (*n*) Sect. hac in Addit. Obs. 13. Hist. 7. (*o*) Ibid. Hist. 12.
(*p*) Ibid. Hist. 2. & seq. (*q*) De Venen. l. 2. c. 1. 2. 3. 5. ubi de Curat. (*r*) n. 5. (*f*) Differt. de Lacte in Corollar.
(*t*) Annotaz. alla pag. 64. v. 5. della Lett. Filos. (*u*) §. 47. (*x*) Epist. Respons. I. vers. fin.
(*y*) Vid. Instit. §. 1129. & Prælect. ad eund. §. (*z*) Hist. 10. in cit. Obs. 13. (*a*) Hist. 13.
(*b*) Tract. de Venen. Tentam. 4. in fin. (*c*) n. 7. 8. (*d*) Epist. 55. n. 9. & seqq.

ut nec ventriculus, nec ullum intestinum tumeret; nam quod Colon in medio transversi illius sui sub ventriculo tractus ad tres quatuorve digitos deorsum se inflecteret, indeque sursum rediret, res est quæ, sicuti ex nostris Epistolis intelligere potuisti, non rarissime vel in illis offenditur, in quibus a natura potius, quam a morbo, sic esse videatur. Sed cum oculos attentius defigerent; venas quæ per ventriculum, omentum, & intestinorum partem, mesenterio annexam, feruntur, valde esse distentas, animadverterunt. Dissecto ventriculo, viridem in eo humorem mediocri copia viderunt; quo abjecto, nihil usquam læsionis in deterso ventriculo repertum est, nisi quod rugæ quæ per fundum prope antrum pylori secundum longitudinem ducebantur, æquo duriores fuere. Neque præter consuetudinem quidquam in Duodeno, quod aperuerant, intestino deprehensum est, etsi non sine eodem viridi humore fuit, quem in ventriculo conspexerant, an a bile; quanquam hujus vesicula moderate plena occurrit; illuc effusa, cum acidisque succis permista? nam is quem hauserat mulier, nigrum potius ab admisto vino colorem retinuisset.

In Thorace, dexter pulmo ad pleuram annexus, & valde a tergo rubens, aliquid intus quasi concreti sanguinis habere visus est. At sinister non modo undique solutus; sed ita in se concidens, ut si intus nihil ferme aeris esset reliquum, vix autem a tergo nonnihil rubens. In cordis ventriculis nihil prorsus erat sive fluidi sanguinis, sive concreti. Cujus, cum majora vasa dissecarentur, magna copia, sed neque in grumos coacti, neque justo fluidioris; profluxit. Caput non attigere.

13. Eo libentius hanc Observationem scriptis mandavi, quod hoc veneno interfectorum anatomen apud quenquam legisse non memini; sumpti autem signa ab Recentiorum ullo observata. Majores vero non omnes hominibus nocere, imo aliqui prodesse, scripserunt. *Rhododendros*, inquit Plinius (*e*) *ne nomen quidem apud nos invenit Latinum: rhododaphnen vocant, aut nerium. Mirum, folia ejus quadrupedum venenum esse, homini vero contra serpentes præsidium, ruta addita e vino pota. Pecus enim, & capræ, si aquam biberint, in qua folia ea maduerint, mori dicuntur*. Quibus satis similia scripsisse videbis Dioscoridem (*f*): neque Apulejum (*g*), neque adeo quem tunc fere describebat, Lucianum (*h*) hinc nisi bestiarum perniciem memorasse. Certe ille fruticis hujus flores, quos vulgus *rosas Laureas* appellaret, *venenum* quidem *rosarium* dixit, sed quia *cuncto pecori cibus* earum *lethalis sit*. Quin Lucianus ne cunctis quidem illis animalibus, sed asinis dumtaxat, & equis perniciosum esse, scripserat. Fideliter enim latine sic reddiderunt: *Malus est* is *cibus asino omni, & equo: nam eum qui ex eo comederit, e vestigio emori*, *dicunt*. Contra; ut Scribonium (*i*) præteream non ita obscure indicantem, ab eo qui rhododaphnes folia ad dentium dolorem mandere voluerit, salivam non esse deglutiendam; Galenus certe (*k*) hominibus quoque, non modo plerisque pecudibus, perniciosum esse hunc fruticem, diserte docuit. Quem secuti Arabes Medici quique præcipui, quos singulos ab Ardoyno (*l*) productos invenies, præsidia adversus id venenum proposuere. Signa autem ejus sumpti, tum ab eodem Auctore (*m*), tum a Matthiolo (*n*) collecta, huc ferme redeunt, ut vehemens oriatur angustia, intumescat venter, & doleat, & fluat, inflammatio creetur, æstusque universi corporis, alienatio mentis, syncope, & mors subsequatur: hæc autem, quia rhododaphne præter modum calefaciat, itemque incidat, mordeat, exulceret, resolvat. Quorum signorum, atque effectuum cum in descripta ægra, ejusque cadavere vix ullum facile agnoscas, contra autem alia, atque alia fuisse, videas; te credo idem quod ego, optaturum, ut quotiescumque hoc veneno aliquis læsus est sive priscis temporibus, sive postea, eorum quæ ipsi acciderunt, scriptas haberemus historias potius, quam plurium Auctorum, quorum alii sæpenumero alios describunt, diagnoses, hypothesibus interdum fortasse magis, quam Observationibus, respondentes. Atque utinam, sicut tot aliis e vegetabilibus venenis periculum in canibus a Wepfero, ab aliisque factum est, & viventium symptomata, mortuorumque læsa viscera adnotata sunt, ita etiam in hoc factum esset, aut nobis faciendi tempus nunc esset; nihil libentius quam inter se ejusmodi omnes Observationes conferremus, ut quid discriminis ab alia aut specie, aut temperatura, aut ætate, aut regione, aut plantæ parte, aut hujus constitutione, aut admisto denique humore existeret, liceret dispicere.

14. Nunc si unam hanc spectemus Observationem; veri simile putabimus, egisse venenum hoc in ventriculum, ejusque nervos, &, quod consequitur, in alios cum iis cohærentes. Quid enim duriores illæ ventriculi rugæ, quid vomitus, quid expressa, ut videtur, bilis, quid amissa loquendi facultas, quid ille quidam quasi sopor, quid alia quæ nunc prætereo, nisi quarundam internarum convulsionum, contractionumque nobis conjecturam suadeant, a quibus cohiberi quoque potuit sanguis, & externas illas ventriculi, & intestinorum venas distendere? Nec vero dicas, si ventriculo interius vellicato, illa omnia contigere; multo ipsam magis interiorem ventriculi faciem distentis vasculis inflammatam apparere debuisse. Namque ita vellicari ventriculum, ut ejus nervi irritentur, ad ea quæ diximus explicanda satis est; inflammari autem, id vero minime necessarium est. Ut enim habitam in ipso homine Observationem primum commemorem; profecto Coriaria, sive planta illa quæ *Rhus Myrtifolia Monspeliaca* C. B. vocabatur, quam cito, quam repetitam, quam horrendam, quam brevi lethalem epilepsiam excitet, Clarissimus Vir Sauvages (*o*) ostendit. Idem tamen in viri cadavere, a comestis illius baccis admodum quindecim interfecti, nullam cerebri, nullam alicujus alius partis læsionem potuit deprehendere, & nominatim ventriculi ipsius, in quo Coriariæ etiamtum bacchæ erant quinque, cum cæteræ, emetico dato, fuissent rejectæ. Atque ut ad plura, & pluribus in bestiis observata transeamus; certe nec pauca, nec levia passus est canis, itemque passa feles est, quorum illum datis nucibus duabus vomicis Heydius (*p*), hanc napelli ingesta drachma Sproegelius (*q*) peremit. Canis tamen *stomachus*, *œsophagus*, *& intestinum naturali constitutione gaudebant*: & felis ventriculus *naturali* erat *simillimus*, *nihilque erosionis simile visum est*, *villosaque tunica nitidissima*, *intestina cum visceribus reliquis sanissima*. Itaque ut Heydius ex sua Observatione patere censuerat, veneno illo *potissimum infectum* fuisse *fluidum*, *cerebrum*, *nervosque irrigans*; ita Sproegelius ex sua hoc conclusit (*r*): *cum nullum*, inquit, *nec erosionis*, *nec inflammationis in animali*, *hoc veneno interempto*, *signum viderim*, *vim suam potissimum in nervos exegisse oportet*, *vellicando nerveam ventriculi membranam*. Quin experimenta etiam inspice Wepferi, Brunneri, Nicholsii in iis animalibus habita, quibus vegetabile aliquod venenum, & nonnullis eadem quæ Sproegelius, & Heydius, præbuerant. Gravia in omnibus symptomata, nec multo post devoratum venenum ingruentia; non omnium tamen inflammatum ventriculum fuisse, leges. In aliquo enim (*s*) *interna* ventriculi *superficies alba erat*, *nec ullibi vel minimum inflammationis signum apparuit*. In alio (*t*) *anfractus* ventriculi *albicabant*, *& si alicubi paululum magis quam alias observatur*, *rubebant*, *non tamen manifeste inflammati erant*. In alio (*u*) *nulla* in ventriculo *inflammationis signa observari potuerunt*, tametsi *anfractuum superficies minus alba erat*, *ac alias conspicitur*. In alio (*x*) denique ventriculi, & Duodeni intestini *superficies interna prorsus* albi-

(*e*) Nat. Hist. l. 24. c. 11. (*f*) De Med. Mat. l. 4. c. 77. (*g*) Metamorph. l. 4. prope initium. (*h*) in Lucio, sive Asino. (*i*) Compos. Med. 55. cum Rhodii Not. (*k*) De Simpl. Med. facult. l. 8. (*l*) De Venen. l. 3. c. 21. (*m*) Ibid. (*n*) Comment. in c. 12. l. 6. Dioscorid. (*o*) Mem. de l' Acad. R. des Sc. A. 1739. (*p*) Obs. Medic. 50. (*q*) Experim. circa venena Exp. 2. (*r*) §. 5. (*s*) in Additam. ad Sect. hanc Sepulchr. Obs. 5. Hist. 1. (*t*) Ibid. Obs. 6. Hist. 1. (*u*) Ibid. Obs. 7. Hist. 1. (*x*) Obs. ead. Hist. 5.

albicans, *& omnis inflammationis expers fuit*. In nullo autem ex iis quæ dissecuit Nicholsius (*y*) *ulla intus membranarum inflammatio conspicienda erat*; sed fluido, qualis & in fele Sproegelii fuit, fluido, inquam, sanguine distentæ venæ: quod adnoto, quia neque in quatuor modo commemoratis ex Sepulchreto animalibus ullus in sanguine grumus fuit; quin eorum alicui (*z*) pariter ac in proposita muliere (*a*), *in cordis ventriculis nihil omnino sanguinis supererat*. Cæterum non eadem in omnibus quibus idem ac quatuor illis, venenum præbitum fuerat, inventa sunt: imo in pluribus ventriculi inflammatio; ut minus tibi esse mirum debeat, si eandem in proximis saltem intestinis, aut in his simul, & in ventriculo extitisse ab alio aliquo ex vegetabilibus veneno, productis duabus historiis recentibus ostendam. Solani quem furiosum vocitant, baccæ cum perniciosos alias effectus, tum maxime in puellulo ediderunt: quem intra horas non multas miserandis modis peremptum, cum Vir Cl. Schreckius (*b*) incideret, vidit, inter cætera, Jejunum, & Colon intestina valde inflammata. Fungi autem, & nominatim ex ea specie quam Vaillantius sic designavit *Fungus mediæ magnitudinis totus albus*, annis superioribus prope Lutetiam Parisiorum id propemodum fecerunt quod Romæ, dum scriberet Plinius (*c*) fecerant, ut *familiam interimerent*; nisi natura, auxilio adjuta Experientis Medici Monnierii (*d*), qui symptomata omnia diligenter, & ordine describit, de sex qui comederant, quinque servasset. Idem Virginis quæ una omnium servari non potuit, cadaver perlustrans, inter alia plura quæ apud ipsum videbis, in ventriculo circa pylorum quædam inflammationis indicia, Duodenum autem intestinum vasis tunicarum omnino sanguine refertis, interius, præter leves aliquot excoriationes, purpureis maculis distinctum, in summa inflammatum deprehendit. Ego vero & intestinorum, & ventriculi inflammationem a vegetabili medicamento, sed acriori, eoque interdum perniciem haud secus ac venenum, afferente, elleboro nigro inductam conspexi. Ita autem res se habuit.

15. VIR, cujus anni, si ex facie æstimares, necdum quinquaginta esse videbantur, corpore bene conformato, subpinguis, colore laudabili, quamvis ad fuscum vergente, capillis autem, & barba nigris, ob delirium quoddam melancholicum in Nosocomio curatus, propediem erat discessurus, cum extractum sumpsit, quod vocant, ellebori nigri. Unde alvo soluta, plura dejecit. Sed cum mali nihil expectaretur; prima nocte, id est septima, an octava ex quo id sumpserat, hora, vomitus, & ventris dolores ingruerunt. Quæ mox, calido hausto jusculo, visa sunt conquiescere circa horam noctis secundam. Quincta iterum extiterunt; iterumque minui visa sunt ita ut ante sextam lectum peteret: vomitu autem nihil rejecerat, nisi materiæ ex viridi quasi nigrescentis quantum duo, aut tria cochlearia continere potuissent. Cubans quiescere visus est; certe nullam vocem indicem doloris edidit, quam in proximis lectulis cubantes ægri audiverint. Hora tantum octava sonus quidam, ex ejus ore emissus, a ministris auditus est: ad quem accurrentes, hominem jam mortuum invenerunt. Quæ mihi, iis forte diebus, nempe circa medium Decembrem A. 1747. in Nosocomio Anatomen docenti, cum essent relata; quæsivi primum, quale ellebori extractum, quantumque sumpsisset. Comperi autem idem quod aliis dari ibi solitum esset, videlicet e recens evulsis, contusisque radicibus simplici aqua paratum; pondere autem semidrachmæ sumpsisse, cum persæpe quidem ad scrupuli pondus, interdum tamen iis quorum alvus non facile solvitur, ultra semidrachmam sine ulla noxa exhiberetur. Tunc autem quærenti, num aliud præterea quod nocere posset, homo accepisset, responsum est, imo in eo peccasse quod non accepisset omnia quæ debebat. Nimirum quibus id extractum darent, eos, hoc sumpto, serum bibere: non bibisse autem hunc, post ejus mortem esse cognitum, ibi videlicet reperto sero, ubi positum fuerat, ut hauriret. His ita perceptis, duodequadragesima a morte hora sectionem aggressi sumus. CADAVERIS artubus minime rigidis animadversis, Venter apertus est. Ventriculum, & intestina vel exterius hic illic inflammata conspeximus; ut cum Ileum intestinum alibi justa esset, alibi justo majori, aut minori latitudine; ubi æquo angustius erat, ibi pertenues tunicæ, & sine ullo rubore, alibi autem rubicundis striis distinctæ spectarentur. Tum ventriculo, & intestinis omnibus aqua immissa ablutis, & adapertis, illum cum annexa gulæ particula magna ex parte inflammatum, a sinistris tamen, non a dextris, invenimus; intestina autem hic illic, sic tamen ut minus levis in Tenuibus, quam in Crassis esset inflammatio, si Rectum excipias, in quo spatia quædam æque manifesto, ac ventriculus, erant inflammata. Nusquam tamen in cadavere hoc toto vehemens apparuit inflammatio. Lien æquo paulo major, & sima qua videlicet tangebat ventriculum, facie roseo colore, totus autem adeo laxus, ut dissecti interiora pene diffluerent. In jecinore nihil adnotatione dignum, nisi forte bilis color, qui, ut per vesiculæ tunicas transpiciebatur, ex viridi pallidus apparebat. Thorace adaperto, pulmones sani, & undique soluti: neque cor, aut vasa Magna quidquam habuere quod adnotarem, nisi quod in his parum sanguinis, in illo vix aliquid fuit levis concretionis polyposæ. Cranium cum secaretur, paucum sanguinolentum serum defluxit: paucusque mox sanguis in Crassæ meningis Sinibus, & majoribus per Tenuem ramis est animadversus. Cerebrum, quod in eo qui melancholico delirio laborasset a primo miratus sum, laxum adeo, ut cum dextere exemptum esset, in mensaque anatomica depositum, continuo ipsum hemisphæriorum, extrorsum collabentium, pondus distraxerit partem posteriorem Callosi Corporis, nec tamen ab obitu dies tum erat sextus. Ea distractio non prohibuit in reliqua superiore, quæ integra erat, ejusdem Corporis facie illum perspicere fasciculum qui per medium secundum longitudinem extat, nihil ab eo quod solet, discrepantem. Mox persecando cerebrum, neque in vasculis quæ per medullarem substantiam ducuntur, neque in Choroidibus plexibus defuisse sanguinem, vidi; sed eandem ubique laxitatem animadverti, ut in cerebello quoque, & Oblongata medulla, & in Pineali ipsa glandula, quæ major potius, & globosior apparuit, quam consuevit. In tanta autem cæterarum partium laxitate mirabile fuit, lacunar quod dexterum, sinistrumque ventriculi tertii parietem inter se conjungit, minime fuisse distractum.

16. Ex postrema historiæ hujus parte haberes quod exceptionis loco ad illa adderes, quæ de cerebro etiam melancholice delirantium alias (*e*) ad te scripsimus; nisi homo ante obitum jam sanus esse videretur. Ex reliqua autem habes quid a nigro elleboro aliquando accidat, & in ventriculo, intestinisque inveniatur. Scriptum est quidem ab nonnullis, & nominatim a Guillelmo Fabricio (*f*) non modo quod legerat, Virum Principem pharmaco, ex elleboro nigro parato, interemptum fuisse, verum etiam quod ipse meminerat, Matronam corpore satis validam intra sex horas mortuam esse ex quo devoraverat pilulas capitales, quibus nonnihil extracti ejusdem ellebori admistum fuerat; tametsi vix vomitum, & dejectionem bis moverant: quam utramque mortem non ipsi elleboro, aut ejus extracto, quo felicissime in se ipso, nedum in aliis, usus erat, sed præparantium negligentiæ, aut imperitiæ acce-

(*y*) apud Mead. in Append. supra ad n. 9. cit. (*z*) Obs. 5. cit. Hist. 1. (*a*) n. 12.
(*b*) Commerc. Litter. A. 1743. Hebd. 8. n. 4. (*c*) Nat. Hist. l. 22. c. 13. (*d*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1749.
(*e*) Epist. 8. n. 14. (*f*) Respons. ad Doring.

ceptam eſſe referendam jure cenſebat. Verum quæ ſymptomata eas præceſſerint mortes, aut quæ noxa in mortuorum interioribus reperta ſit, neque apud ipſum, neque apud alios legiſſe, nunc memini. Nam quod Ardoynus (*g*) ſymptomata ab hoc veratro enumerat immanem alvi fluxum, aduſtionem linguæ, eructationem plurimam, & inflationem, præter alia aliis quibuſdam, & in his elleboro albo communia, in quibus ſunt præfocatio, ſyncope, virium dejectio, ſudor frigidus, & ſpaſmus ab inanitione, ſi ex propoſita Obſervatione judicium ferendum eſt, magis fortaſſe pleraque hæc ſymptomata elleboro conveniunt albo, quam nigro. Certe in deſcripto viro non apparuerunt. At eorum quædam cum vehementi vomitione, quam recte ille albo adſcribit, in iis adnotata ſunt qui ab albo ſumpto perierunt, ut in muliere, quæ, uti refert Joannes de Muralto (*h*), poſt creberrimos vomitus, horrendis agitata convulſionibus occubuit, utque in tenero catello de quo Wepferus (*i*), mortuo ad eundem modum; quanquam canis de quo Courtenius (*k*), quadruplo ex eodem elleboro devorato paſſus quidem eſt vomitus, dejectiones, ſingultus, ſuffocationes, dolores etiam, ut videbatur; ſed evaſit tamen. Ut ut eſt; quæ in hoc viro acciderint ab nigro elleboro, accepiſti, ut illa pariter quæ in ejus viſceribus ſint deprehenſa. Ab albo enim elleboro ventriculum rubentem, imo etiam interne corroſum, & nigricantem repertum eſſe, ex catelli, & mulieris de quibus modo indicatum eſt, vulgatis ſectionibus ſcire poteras. Ab nigro autem quid humanus ventriculus, & inteſtina detrimenti ceperint, fortaſſe, niſi ex noſtra deſcriptione, pro certo cognoſcere non potuiſſes. Quod ſi illud ex eo, ut videtur, revera acciderit, quod is vir poſt devoratum extractum, larga, ut cæteri, potione ſeri, ab Hippocrate (*l*) etiam poſt veratrum nigrum imperata, non ſit uſus; hinc quoque illa quæ ſupra (*m*) diximus, de ſeri in iis qui acre venenum ſumpſerint, utilitate, confirmantur. Fuiſſe autem virum ad inflammationem per ſe diſpoſitum, nec copia, nec conſtitutio ſanguinis oſtendunt, quippe cum paucus, & fluidus fuerit. Neque enim in quibuſdam negaverim, veneni effectus a corporis diſpoſitione augeri, cum facile agnoſcam, a prava ipſa corporis dipoſitione internum aliquando poſſe venenum gigni.

17. Et ſane veteres quoque Medici (*n*) *eoſdem fieri affectus*, agnoſcebant, *& a lethalis veneni potione, & a corruptione quæ a corpore ortum habeat*, videlicet *poſſe* hanc eſſe adeo *vehementem*, *ut veneni tum qualitatem*, *tum vires æquet*. Neque ex poſteris plerique deinceps alieni fuerunt ab hac ſententia. Quam neſcio an ulla confirmare evidentius poſſit, quam hæc Obſervatio, mecum olim communicata ab Joanne Franciſco Cicognino Forolivienſi, ſpectato, dum viveret, experientique Chirurgo, qui ut Florentiæ didicerat, ſic Redii more periculum fecit.

18. FILIOLUS Franciſci Ridolfi Pictoris Forolivienſis, Tertiana febre maceratus, extenuatuſque, noviſſime diris convulſionibus ingruentibus confectus fuerat. ABDOMINE inciſo, apparuerunt inteſtina ad contractum meſenterium retracta, eorum tunicis ſubrigidis, & quaſi exſiccatis. Quæ, ut ventriculus quoque, multam continebant æruginoſam bilem, cujus attactu ſcalpellus violaceo colore inficiebatur. Eundem ſcalpellum, eadem bile ſtillantem, in carnem unius, & alterius columbi cum leviter impreſſiſſent ſic quidem, ut bilis intra vulnus remaneret; haud multo poſt uterque tremens, & convulſus periit. Quin etiam mica panis, illa admiſta bile, a gallo devorata, hic quoque parem habuit exitum.

19. Etſi eximius olim inter Patavinos Profeſſores Medicus Jo. Dominus Sala (*o*) aſſeverabat, interna venena *raro generari in corporibus alioquin boni habitus*, *& nullis commiſſis erroribus*; *rarius ita repente*, *ut ex aliis partibus*, *aut aliis accidentibus æger non prævideat;* tamen hoc ipſo quod raro, aut rariſſime contingere id poſſe, non negabat, ab iis de quibus ſupra (*p*) indicatum eſt, diſcrepabat Medicis, qui (*q*) extantibus aliquo in homine veneni ſignis, minime dubitabant, *facile diſcerni poſſe eos qui venenum ſumpſerunt*, *ab iis qui aliunde*, nempe intus genito veneno, *affecti ſunt*. Qui enim *ſuapte natura probis humoribus abundarent*, *ac ſanorum more* ſe geſſiſſent, eos *venenum ſumpſiſſe*, ajebant. Eſt certe aliquid in eo proferendo judicio, ſanus, an non is homo eſſet quo de agitur. Nam in Severino Falckio; ut petitis ex Sepulchreto (*r*) exemplis utar; neque omnium quæ ſumeret, vomitus, nec ventriculus intus rubicundus, & tantum non excoriatus veneni, noviſſime præſertim dati, ſuſpicionem movere poterant, cum ſcorbutus, vagæ febres, dein appetitus dejectus, & ſæviſſimi ſtomachi dolores jam diu vexaſſent. Contra in Juvene de quo Salæ quærebatur ſententia, præter cætera exhibiti veneni indicia, illud quod boni eſſet habitus, & bene valeret, tantum apud Salam poterat, ut cum in Relatione altera fuiſſe is Juvenis ſcriberetur valetudinarius, & mali habitus, ille ſuam ſuſpicionem primam molliret. Tamen ut ſapiens vir erat, neque primo fuiſſe, neque ſecundo non fuiſſe venenum exhibitum, pro certo voluit reſpondere. Et ſane ut abundet corpus bonis humoribus; iſta ipſa abundantia facit, ut homo *ſuſpecta habere bona ſua debeat*, nimirum ne *retro*, *quaſi ruina quadam*, *revolvantur*: quæ Celſi (*ſ*), Hippocratis (*t*) monitum ſecuti, ſunt verba. Nefarios autem veneficos, ut nulla ſuo de ſcelere ſuſpicio ſit, affectæ valetudinis occaſionem haud raro aucupari, novimus: quod, & una monſtrat ex ſuperioribus noſtris Obſervationibus (*u*), & alias alibi factum eſſe antiquis etiam temporibus, animadvertimus. Sic verſutiſſima fœmina, & filio magis, quam genitoribus digna, Agrippina (*x*), cum maritum veneno tollere ſtatuiſſet, iſque valetudine adverſa correptus eſſet, hanc ſibi *oblatam occaſionem* non omittendam putavit, eademque ad facinus occultandum aliis inſuper non inſolitis veneficorum fallaciis uſa eſt. Ideo enim, ut opinor, venenum *delectabili cibo boletorum* infudit viro *avidiſſimo ciborum talium* (*y*), ut multum ex iis comedendo, noxam tum ex nimia copia, tum ex pernicioſo fungo aliquo, boletis quaſi per coqui errorem interjecto, contraxiſſe videretur, ſive, ut accidit, *excruciarent dolores*, ſive *niſus vomendi*, ſive *ſoluta alvus*, ſive etiam *febris* magis exercerent; hanc enim & plures *annos cum ipſo vixiſſe*, & *cum illo* in cælum *veniſſe*, L. Annæus Seneca (*z*) indicavit. Hos, & alios ejuſmodi caſus ſi mecum animadverteris; ſimul ſceleſtorum hominum dolos, qui Medicis ſæpenumero imponunt, in quibuſdam ægris facilius poteris internoſcere, aut ſaltem, atque utinam in tempore, ſuſpicari, ſimul non ratione ſolum, ſed ex Obſervationibus etiam intelliges, certa quædam ſymptomata, ut ſitim, & certos quoſdam morbos, ut febrem, quæ ab nonnullis adeſſe dicuntur, ſi venenum ingenitum ſit, adeſſe etiam poſſe, cum venenum præbitum eſt, imo quoque præceſſiſse. Itaque laudatus Sala, etſi venenum *generari ſine febre*, negabat; non tamen propterea in ſecunda Reſponſione huic ſigno tantum tribuit, ut mortuum eſse illum Juvenem ab ingenito veneno, affirmaret. Nec vero ut idem affirmemus, cogit quod nullus inſolitus odor, aut ſapor, nullusve in deglutiendo,

aut

(*g*) De Venenis l. 3. c. 13. (*h*) Sepulchr. l. 3. S. 8. Obſ. 6. (*i*) l. 4. S. hac to: in Additam. Obſ. 8.
(*k*) Saggio delle Tranſaz. trad. dal Dereham T. 3. c. 9. §. 6. (*l*) De Intern. Affect. n. 45. apud Marinell.
(*m*) n. 11. (*n*) Vid. Gal. l. 6. de loc. aff. c. 5. (*o*) Vid. Sepulchr. l. 3. S. 7. in Schol. ad Obſ. 1. & 2.
(*p*) n. 17. (*q*) Galen. c. 5. ibid. cit. (*r*) Obſ. 1. & 2. modo cit. (*ſ*) De Medic. l. 2. c. 2.
(*t*) Sect. 1. Aph. 3. (*u*) n. 6. (*x*) Vid. Tacit. Annal. l. 12.
(*y*) Vid. Sueton. de duodec. Cæſarib. l. 5. c. 44. (*z*) Apocolocynt.

aut post deglutitionem dolor in ore, aut faucibus perceptus sit. Ut enim improbi Regis Persei (*a*) pollicitationem prætercam veneni *quod nec in dando, nec datum ullo signo deprehendi posset*, & hic quoque alia quæ dici possent, omittam, ex meis supra (*b*) narratis Observationibus satis intelligis, vel sine iis indiciis deglutitum esse venenum. Neque contra ex eo quod animal quodpiam ab iis quæ vomitu rejecta sunt, devoratis male habeat, inferendum esse cum aliis, vomitum illum non ab interno, sed ab assumpto esse veneno, proposita novissime Observatio (*c*) satis indicat.

20. Sed & ea quæ in ventriculo mortuorum apparent, ut imponere aliquando possint, docet id quod de Falckio paulo ante (*d*) commemoravi. Eodemque addes quod ex Ballonio (*e*), itemque ex Riolano (*f*) in Sepulchretum retulerunt, in toxici dati suspicione cum ventriculus exanthematis obsitus repertus esset, parum abfuisse, quin constanter Medici suspicionem illam confirmarent, nisi admoniti fuissent, ea exanthemata a morbillis esse, qui cum erumpere in cute quidem cœpissent, sed ob virium infirmitatem non perrexissent, ventriculum occupaverant: eandemque suspicionem in multis subito extinctis falso inde esse ortam, quod fundi ventriculi potissimum pars sinistra intus, extraque nigresceret; cum id non veneno, sed sanguini esset tribuendum, ibi intra venulas restitanti quæ ad ramum pertinent, *vas* olim *breve* nuncupatum. Sed neque e contrario quævis in ventriculo animadversæ maculæ contemnendæ sunt. Verum inter oculos, & lucem expandendus apertus ventriculus est. Sic enim qui maculis dumtaxat quibusdam aspersus videbatur, eundem, referente Ballonio (*g*), minimis foraminibus pertusum deprehenderunt, veneni indiciis: quanquam tunc quoque dispiciendum ex indiciis aliis crediderim, externi, an interni. Quin aliquando non manifestum modo, sed & magnum ulcus in ventriculo reperiri potest, cujus originis prima signa toxici deglutitionem consecuta esse videantur, neque res tamen sine dubitatione esse. Sic in Juvene de quo Fabricius Hildanus (*h*) post lautum convivium primus stomachi dolor inceperat, ex quo paulatim aucto, & acerbissimo facto cum obiisset, magnumque ulcus inventum esset, a superiore ventriculi orificio in hunc deorsum se extendens, Parentes quidem id ab exhibito veneno repetebant; ipse autem Fabricius veri similius censebat, ab osficulo aliquo acutissimo ulcus incepisse, infixo in rugam aliquam illius orificii: nam si a veneno sumpto facta esset exulceratio; ea, inquit, *potius in ipso fundo, quam in ore ventriculi, extitisset*. Attamen qui dissentire a Fabricio vellent, objicere possent duas puellas non sine veneficii suspicione mortuas, in quarum altera Joannes de Muralto (*i*) juxta idem orificium atra quinque stigmata inusta reperit, in altera Petrus Paawius (*k*) illud ipsum orificium duobus locis erosum deprehendit: atque ut virum silerent ab eodem Paawio (*l*) ob eandem suspicionem apertum (nam præter orificii illius erosam substantiam, erosam quoque habuit reliquam internam ventriculi faciem) canem tamen producerent, de quo in Historiis a Wepfero (*m*) editis, qui cum arsenicum devorasset, postridie mortuus, atque incisus, *circa stomachum in ventriculo superficiem rubram & inflammatam* ostendit; *in fundo* autem *ventriculi & circa pylorum nullum inflammationis vestigium*. Denique ut melius appareat, quam difficile in hac materia judicium sit, videri aliquando potest in hujusmodi suspicionibus venenum ipsum in ventriculo esse deprehensum, ut in Matrona de qua Bened. Silvaticus (*n*), *pulvisculus* ille *coloris cinericii ulceratæ ventriculi parti adhærescens* pro *lucu*lentissimo præbiti veneni *indicio* acceptus, vel ut in Muralti puella paulo ante memorata, pulvisculus ille alter *arenosus*, qui ex humoribus in ventriculo inventis, & mundo vase exceptis subsedit. Verum nisi deprehensus pulvis ea copia sit, ut a peritis probe examinari, & pro veneno agnosci queat, aut nisi illius particulæ, erosis ventriculi tunicis adhærentes, ejusmodi sint, ut per se facile se prodant, ut *gilla* illa quam iis adhærentem Heersius (*o*) invenit, sive ut arsenici albi frustula, quæ iisdem inhærentia vidit, & vix evulsit Salmuthus (*p*), & in muliere quoque de qua est prima hujus Epistolæ Observatio (*q*), facile agnoverunt; nihil inde pro certo licebit pronunciari.

21. Quæ omnia, atque alia quæ Etmüllerus; filium dico; in Programmate perpendit Lipsiæ edito A. 1729. erudite, & prudenter ostendens, quam arduum, & periculosum sit certi aliquid in ejusmodi quæstionibus constituere; quæ, inquam, omnia quotiescunque mecum ipse considero, toties sentio, jure meritoque esse a me factum, cum in quibusdam dissectionibus quas hic proponere potuissem, alibi autem ad te scripsi (*r*), venenum ingenitum, an ingestum esset, nolui pronunciare. In ea tamen in qua non ventriculum modo, & Duodenum intestinum, sed & œsophagum erosum deprehendi (*f*), magis audere potuissem, si pro certo notum fuisset, nullas extitisse vomitiones per quas rejectum venenum, fortasse ingenitum, ex parte aliqua restitando, œsophagum forte læsisset. Non leve igitur veneni devorati indicium erunt ventriculi erosiones, si nulla quidem cum vomitione, & cum œsophagi tamen sint erosione conjunctæ, præsertim si in eo reperiantur, qui cum sanus hactenus fuerit, nihilque in victus ratione peccaverit, repente post ingestum quidpiam, insoliti potissimum saporis, aut odoris, stomachi doloribus, aut angoribus, aliisque sumpti veneni signis correptus, intra perbreve tempus obierit. Non levis, inquam, ex hisce omnibus, aut plerisque in unum junctis conjectura ducetur. Sed res certa erit, ubi in ventriculo, aut proximis intestinis venenum ipsum reperietur facile agnoscendum. Videsis Hoffmanni quoque (*t*) indicia super historiis aliquot, dignis quæ in Sepulchretum referantur: ita & symptomata, & dissectiones proponunt, minime omissis rationibus unde inter notas præbiti veneni, & nominatim arsenici, pluribus communes, huic non fuisse, illis fuisse datum venenum, intelligamus. Sed præcipuum illud dati veneni testimonium, ejus portio in visceribus reperta cum pro varia venenorum conditione, exigua copia, cum aliisque rebus mistione non sæpe occurrat; idcirco indicia aliunde quærenda sunt, quorum alia cum ad Judices rerum capitalium attineant, a me prætermittuntur, aliud autem, ad Medicos spectans, non est reticendum, quamvis per se obvium, & a me semel, iterumque animadversum. Nam præter id quod A. 1711. a me visum, & supra (*u*) adnotatum est, cum videlicet tres qui ex eadem pulte comedissent, omnes brevi post sumpti veneni symptomatibus laborarunt, jam antea autumno A. 1709. acciderat, ut me plures meorum civium intra paucos dies advocarent, quos cum scirem familiariter inter se versari, & convivari nonnunquam solitos; communem aliquam eorum in unum tempus incidentium ægrotationum causam suspicatus, interrogando comperi, ex quo novissime simul omnes epulati essent, primum minus bene se habuisse, mox autem ægrotare cœpisse. Quæsivi, an præter ipsos alii in eo convivio fuissent. Cum & fuisse, & quotquot fuerant, jam omnes, ne uno quidem excepto, ex morbo decumbere, accepissem, nec quenquam tamen aut plus æquo, aut quidpiam minus sa-

(*a*) Vid. Liv. Hist. l. 42. (*b*) n. 7. (*c*) n. 18. (*d*) n. 19. (*e*) Sect. hac 10. Obs. 4. §. 10.
(*f*) l. 3. S. 7. in Schol. ad Obs. 10. (*g*) Sect. ead. Obs. 17. §. 1. (*h*) Ibid. Obs. 5. cum Schol.
(*i*) l. eod. 3 Sepulchr S. 8. Obs. 7. (*k*) l. 4. Sepulchr. S. hac 10. Obs. 4. §. 7. (*l*) Ibid. §. 8.
(*m*) Ibid. in Additam. Obs. 13. Hist. 12. (*n*) Ead. S. 10. Obs. 5. (*o*) Sepulchr. l. 3. S. 8. Obs. 8.
(*p*) Ibid. Obs 5. (*q*) n. 3. (*r*) Epist. 29. n. 18. & seqq. (*f*) Ibid. n. 20.
(*t*) Medic. Rat. Tom. 4 P. 3. S. 2. c. 8. in Enarrat. Morb. Obs. 2. 3. 4. (*u*) n. 7. & seq.

salubre sumpsisse, autumno autem illo raros in civitate ægros esse, animadverterem, vix dubitandum esse, intellexi, quin pravi aliquid, & veneno simile ex errore fortuito aliquo sive epulas, sive potiones, quibus in eo prandio usi fuerant, infecisset. Verum quam facile erat hoc generatim conjicere, tam erat difficile sive ex ægrotantium symptomatibus, sive ex accurata, & sæpe repetita perquisitione quidnam illud fuisset, assequi. Symptomata enim pro alia aliorum ætate, dispositione, & temperatura alia in aliis erant; quanquam in pluribus, inter cætera, alvi fluxus erant, & tormina, in aliquo, sine torminibus, sinceri sanguinis dejectiones. Perquirendi autem verum ut optimam occasionem haberem, eo libentius præter eum qui prandium dederat, ancillam etiam quæ coxerat, & reliquias comederat, liberaliter curandam suscepi; uterque enim graviter, ancilla autem gravissime ægrotabat. Huic igitur non semel ostendens, quanto minus difficilis curatio esse posset, si mihi uni diceret quid per errorem admisisset, aut ab aliquo admissum esse, conjiceret; nunquam exprimere aliud potui, nisi hoc unum, quo cogitaret magis, eo magis id se ignorare. Quæ cum ita essent; necessario coactus sum unicuique sic mederi, ut singulos hæc, vel illa symptomata gravius, aut levius urgebant. Quidam brevi, & facili; sed reliqui longa, & difficili curatione servati sunt; ut in quibusdam bimestris fuerit, in eo qui sanguinem dejecerat, quadrimestris. Unus ex omnibus qui morbum diutius contempserat, undevigesima ex quo cubare tandem cœperat, die febri, cum singultu, convulsivis tremoribus, aliisque malignis symptomatibus juncta, frustra me, & seniore ejus Medico, quæcunque poterat, opem ferentibus, confectus est.

22. Quæ una fuisset reliqua, ignotam illarum tot ægrotationum quærendi via, anatome videlicet, eam plures, variæque rationes prohibuerunt. Quarum aliquæ alterius quoque sectionem vetuerant, quem non levis conjectura erat, ex opio, per Pharmacopolæ errorem minus parce præbito, decessisse. Cujus dissectio eo nunc mihi gratior esset, quod in brutis animantibus, post datum largius opium incisis observata ab Experientiss. Sproegelio (*x*) minus convenire, video, cum iis quæ in cane adnotaverat Cel. Meadius (*y*). Cæterum de abusu opii detestabili apud veneficos nullum a me verbum expectes in scriptis quidem. Res enim ejusmodi, a Medicis alioquin non ignorandas, utinam secretis dumtaxat inter se colloquiis agitassent; chartis autem non commisissent, ne quod ad curationem excogitandam scire necesse est, id a nefariis hominibus ad latenter, & impune occidendum esset detortum. Quamobrem Galenus (*z*) Orpheum cognomento theologum, Horum Mendesium juniorem, Heliodorum Atheniensem, aliosque librorum de iis compositionibus Auctores usque adeo reprehendit, ut ne illud quidem concedat, earum notitiam Medicis saltem esse necessariam, ut iis qui sumpserint, possint succurrere. Utcunque id est; sane de venenis etiam aliis sapientius quædam posteriores magni cæteroquin Medici pressissent; non epistolis, atque adeo libris editis vulgassent.

23. Eorum autem qui a morsu, aut ictu venenosæ bestiæ interierint, nullas memini aut a me, aut ab Amicis institutas esse dissectiones, si illas excipias quæ ad morsum attinent rabiosi canis, a me tecum alias (*a*) communicatas. Scilicet *Italia, frigidioresque regiones hac quoque parte salubritatem habent, quod minus terribiles angues edunt*, quam æstuosæ; ut veris Celsi (*b*) verbis utar. Nec fere aliter se res habet in venenatis bestiolis, quæ sunt anguibus minores; certe autem de iis in quibus ego versatus sum, minus æstuosis Italiæ partibus non vera illi Boerhaavio (*c*) retulerunt, qui hæc narrarunt: *in Italia, ubi magna vis scorpiorum est, neminem subire diversorium quin hospes ei lagenam oleo scorpiorum plenam indicet; quod vulneri, si quod ei bestiola inflixerit, continuo inungat, sic mortis evitaturus periculum*. Sed neque tam raros esse, Exterorum quis credat in terra Italia, quam Plinius (*d*) videtur scripsisse. *Sæpe*, inquit, *Psylli, qui reliquarum venena terrarum invehentes, quæstus sui causa peregrinis malis implevere Italiam, hos quoque* (scorpiones) *importare conati sunt: sed vivere intra Siculi cæli regionem non potuere. Visuntur tamen aliquando in Italia, sed innocui*. Si ea sinerent quæ de vulgaribus scorpiis sequuntur; non de his, sed de volucribus Africæ scorpionibus de quibus novissime dixerat, Plinium multo libentius propter ea quæ paulo ante scripserat, interpretarer. Cum vero non sinant; deesse aliquid suspicor: certe ii qui Romæ ante Plinium scripserunt, Lucilius, & Cicero, raram bestiolam exempli loco non sic memorassent, ille quidem (*e*) *ut scorpiu' cauda sublata*, hic vero (*f*) *serpere anguiculos, nare anaticulas, evolare merulas, cornibus uti videmus boves, nepas aculeis*; sed potius *vespas aculeis* scripsisset, ut imperiti olim ediderant, aut quod *nepa*, quid esset, ignorarent, aut certe quod Nonium (*g*) nescirent ita uti descripsimus, duo postrema Ciceronis verba produxisse, neque aliter, ut illius scribendi ordo, & sententia postulant, producere potuisse. Quod siquis tamen credat, Plinium in Italia scorpios *innocuos* esse, dicere; id vero ut plurimum ita est, nec memini, in Civitatibus ubi vitam egi, vel frequentissimis, Medicum unquam, aut Chirurgum fuisse advocatum, ut vulneri, a scorpione inflicto, mederetur; nedum ex eo vulnere quenquam mortuum, ut in cadavere veneni effecta possent inquiri. Quin etiam ab nostris Falloppio, & Vallisnerio idem confirmari, videris. Hic enim (*h*) venenum *quasi innocuum* ab nostratis scorpionis aculeo prodire, scripsit; Falloppius autem (*i*), *in nostra regione, ubi scorpiones sunt minus venenosi*, non oriri tumorem in loco ab ipsis icto, ut in regionibus calidis, sed *tantum pustulas, ac tubercula parva variolis similia*. Atque ut Medicorum auctoritate qui in Italia vel temporibus, vel locis, vel utrisque magis quam duo illi, distent a nobis, idem comprobemus, num Scribonium putas, si noxios in Italia vidisset scorpiones, ad hunc modum fuisse scripturum (*k*): *In Africa, aut sicubi scorpiones sunt noxii*, Cornelium autem Celsum (*l*) *inter peregrina, & aliquanto magis pestifera*, quam nostratia, scorpionis venenum positurum fuisse? Posuisse autem, non quod scorpio, sed quod perniciosus scorpio esset peregrinus mihi quidem illa ejus verba post varia recensita remedia satis videntur indicare (*): *Cognovi tamen Medicos, qui ab scorpione ictis nihil aliud, quam ex brachio sanguinem miserunt*. Loco autem, non tempore, a nobis distabat Redius, distatque Gentilis, Medici ambo Etrusci. Quorum primus (*m*) idem quod Plinius, affirmabat propterea quod centies viderat scorpiorum venditores nudas manus in facculos inserere iisdem plenos, & sæpe ictus ab iis referre, neque unquam, tametsi fervente canicula hæc fierent, cum ullo vel minimo consequente veneni indicio. Alter (*n*) a scorpionum ictibus funesta mala fere non oriri, nisi in Africa. Ab Italis enim scorpiis ictos aliquos esse quidem mortuos; sed pauca admodum ab rerum naturæ Scriptoribus ejusmodi referri exempla.

24. Duo Vir ille Eruditus producit, alterum ex

(*x*) Exper. circa varia venena &c. Exp. 15. & seqq. (*y*) Tract. de Venenis Tent. 5.
(*z*) De Antidot. l. 2. c. 7. (*a*) Epist. 8. (*b*) De Medic. l. 5. c. 27. n. 10.
(*c*) Prælect. ad Instit. §. 1132. (*d*) Nat. Hist. l. 11. c. 25. (*e*) ex Satyr. l. 30. n. 23:
(*f*) De Finib. l. 5. (*g*) De Propr. Serm. in *Nepa*. (*h*) Opere Fis. Med. Tom. 2. P. 1.
(*i*) Tract. de Tumor. c. 3. (*k*) Compos. Medic. 164. (*l*) c. 27. cit. (*) Ibid. n. 5.
(*m*) Esper. int. agl. Ins. (*n*) Annotaz. alla pag. 66. v. 23. della Lett. Filos.

ex Ferrario, ex Lanzono alterum. In utroque vomitus, imo in altero ipse volvulus intra horas aliquot lethalis. Juvat exempla alia addere, quotquot inter scribendum succurrunt, funesta fortasse futura, nisi obstitissent remedia. Proferam autem eo libentius quod Patavii pleraque acciderant. Cortusus noster civem hic suum, a magno scorpione vulneratum, *jam animi deliquio detentum, brevi admodum tempore revocavit ad vitam* externo pulveris auxilio quem a Matthiolo (o) acceperat. Benivenius (p) famulum a simili ictu, quamplurimo statim frigidissimo sudore perfusum, theriaca ex generoso vino exhibita, illico liberavit. Clari Veronæ Medici Petri a Castro indicem digitum pupugerat scorpius, dolore, & frigore mox totum brachium invadente, cum ipse, parum proficientibus remediis cæteris, eo liberatus est quod Amicus ejus Rhodius (q) memoriæ tradidit, hoc quoque adjiciens, anno tamen insequente rediisse dolorem eodem tempore cum tumore digiti phlegmonode. Sed & se quosdam Patavii scorpiorum *ictus tumore ac dolore graves animadvertisse*. Quin ipse quoque Vallisnerius, qui, ut supra (r) dixi, illorum venenum apud nos *quasi innocuum* esse, agnoverat, denique, mutata quadantenus sententia, in Specimine *Alphabetico*, quod imperfectum reliquit, Historiæ Medicæ, & Naturalis (f) *hyeme* quidem illud *esse innocuum, sed æstate vel in nostratibus* affirmavit *esse mortiferum*. Cujus tamen rei unum, haud amplius, exemplum protulit, nimirum adolescentulæ cui sub caniculæ ardoribus in collo ictæ *paulatim membra fiebant gelida*, neque ex multis auxilium aliud profuit, quam oleum, *controveleni* dictum, Magni Etruriæ Ducis, interius, exteriusque usurpatum. Verum illud primum meminisse te, velim, non fuisse hæc denique funesta exempla: deinde quid pauca adeo ad innumera alia, omnino discrepantia? quid hoc ipsum ultimum ad tot illa quæ indicavimus (t), Redii eodem fervidissimo anni tempore? Quo tametsi fatear, & venenum hoc acrius fieri, & hominum corpora ipsius noxis magis opportuna; tamen Octobri mense casus accidit Petri a Castro, & circa Junii finem is qui a Lanzono (u) verbis Medici qui affuerat, descriptus est. Qui, & Ferrarii quoque alter si funesti, & per vomitiones quidem fuere; at in hoc scorpius intra os dormientis pueri irrepserat, idque sauciaverat; in illo autem fœminæ, chlorosi laborantis, extremum, dum in latrina alvum exoneraret, intestinum ferierat. Quanti autem referat ad augendam, accelerandamque veneni noxam, si non modo ictum corpus tenerius, imbecillius, ægrumque sit, sed & pars icta sit ipsa mollior, & exquisitiore sensu prædita, cum per te intelligere satis potes, tum nisi hoc ponatur, aliquanto minus facile est assequi, cur non æque omnibus graves accidant non apud nos tantum, sed & apud alios; si Africam, & alia æstuosa loca excipias; scorpionum ictus.

25. Ubi enim attendo illa quæ apud Monspelienses habita sunt, experimenta, facile adducor, ut credam, non secus ac apud nos, ibi quoque scorpiorum ictus ut plurimum esse innocuos. Nec vero experimenta illa dumtaxat dico quæ ibi a Courtenio (x) A. 1679. sunt instituta. Nam quod a pluribus scorpionibus lingua catelli compuncta fuerit, ejusdemque abdominis cute nonnihil diducta, musculi ipsi ab illis non semel icti, arte etiam altius appresso aculeo, venenoque e subjecta vesicula in vulnera expresso, canis tamen nihil detrimenti ceperit, ut neque columbus, sæpe ad eundem modum a scorpione sauciatus: contra autem quod talpa, cujus latus scorpio pepugerat, continuo mortem convulsa obierit; discriminis causam afferre hanc posses, quod catellus, & columbus ab inertibus, infirmisque scorpiis, quippe ineunte Januario mense, talpa autem a valido, acrique, ut pote circa medium Quinctilem, sauciata fuerit. Pericula igitur illa potissimum specto quæ ibidem quinquaginta, opinor, post annis fecit Vir Cel. Maupertuisius (y). De novem canibus, tribus parvis pullis, & uno mure quos scorpii percusserant, unus omnino canis, & is quincta ex quo percussus fuerat, hora post sæpe iteratas vomitiones convulsus, mortuus est; animalia duodecim reliqua nihil omnino læsionis retulere. His tamen per eosdem, ut videtur, dies, certe autem a scorpiis ejusdem generis, ad eundemque modum validis, acribus, ferocientibus eadem loca icta fuerant; ut hinc nulla repeti possit discriminis causa, cur unus, haud amplius, canis interierit, præsertim cum is ab uno, cæterorum aliqui a pluribus scorpiis vel multo pluries, multoque profundius defixo aculeo sauciati essent, iisque promiscue tum maribus, tum fœmellis, itemque recens ablatis, ut neque in sexus varietatem, neque in venenum, forte in priores ictus omnino insumptum, conjicere liceat discriminis causam, sicut merito Redius (z) non in viperis solum, sed etiam in scorpiis Africanis conjecit. Conjici tamen in alia, atque alia potest, & in aliquod fortasse eorum quæ a Maupertuisio indicantur. Quoniam vero tam raro accidit, ut gravem scorpiones afferant noxam; facilius crediderim, eorum plura simul convenire oportere, ut afferant, aut fortasse aliud aliquod addendum esse quod præcipuum sit. Exemplo rem declarabo.

26. Apud Veteres volucre erat animalculum, *cui nomen asilo Romanum est*; ut Virgilii (a) verbis utar; *œstron Graii vertere vocantes*. Idem a Latinis *tabanum* quoque esse dictum, indicat M. Varro (b), sed Plinius (c) magis. Id animalculum sitne idem quod modo apud nos tabanus dicitur, si forte quæras; facile negabo: sitne vero quod Etrusci adhuc asilum vocitant; dubius hærebo. Nam id certe aut non Veterum asilus est, aut non semper idem efficit quod Veteres nobis descripserunt, ut vulnerata boum cute hos concitet in furorem. Hocque adeo verum est, ut Vir Præstantissimus Reaumurius (d) sibi quærendam causam censuerit, cur interdum id faciat, alias non faciat. Itaque cum ipse nullum, secus ac Vallisnerius (e), in eo acrem, quem in vulnere relinquat succum agnoscat, minime quærit, aliasne plus relinquat, alias minus: sed neque credit, discriminis causam ab altius, aut minus alte defixo aculeo esse repetendam, propterea quia hic neque tenuior est, neque minus alte defigitur, quam bubulcorum stimulus, boum cutem alte perfodientium sæpe, at nunquam idcirco in furorem agentium. Ipse igitur censet, cum asili aculeus subcutaneum aliquem crassiusculum nervum forte compungit; tum bovem furere; cum eum non compungit, non furere. Ego vero ne tum quidem si essem in hujus animalculi dissectione vel maxime exercitatus, mihi tantum sumerem, ut in dissensione Virorum qui pares ætate hac minime habuerunt in perdifficili Insectorum historia, aliquid adversus alterutrum pronunciarem; sed potius, quod mea erga memoriam utriusque observantia postulat, darem operam, siqua fieri id posset, ut componeretur utriusque sententia, simul ad crassiusculum compunctum nervum, simul ad acrem instillatum succum respiciendo, si forte hunc ex asilo alicunde in vulnus existere, invenire possem, eaque ratione scrupulum quendam mihi penitus evellere, factu perdifficile credenti, ne bubulci quoque stimulus in crassiusculum nervum unquam incidat, bovemque in furorem agat. Nunc vero Summi Viri conjecturam ab asilo ad scorpium, in quo utramque componere sententiam licet, transferentes, gravia ex ictu hujus tunc mala sequi, veri similiter suspicamur, cum crassiusculo cuipiam nervo, aut alii exquisiti sensus parti simul vulnus infligit; simulque acerrimum vene-num

(o) Vid hujus Comment. in Dioscor. l. 6. c. 29. (p) De abditis Morbor. caus. c. 56. (q) Cent. 3. Obs. Med. 90. (r) n. 23. (f) Opere Tom. 3. P. 4. alla voce *Scorpione* (t) n. 23. (u) Eph. N. C. Dec. 3. A. 1. Obs. 20. (x) §. supra ad n. 16. cit. (y) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1731. (z) cit. supra ad n. 23. (a) Georg. l. 3. v. 147. (b) De Re Rust. l. 2. c. 5. (c) Nat. Hist. l. 11. c. 28. (d) Memoir. pour serv. à l'Hist. des Insect. Tom. 4. Mem. 12. (e) Opere Tom. 1. P. 4.

num immittit. Sane tum animalia quæ hinc mortua memoravimus (*f*), tum quæ Redius (*g*) per Africanum scorpionem occidit, convulsa periere, tum convulsa quoque ea mulier de qua supra dictum est (*h*), cum quæcunque alia symptomata in ipsa, & cæteris etiam qui mortui non sunt, hominibus apparuerunt, facile per convulsiones licet explicare: & venena quoque alia, ictu, aut morsu venenosorum animalium communicata, per nervos potissimum nocere, laudabilis Cl. Meadii (*i*) sententia est.

27. De immisso autem simul cum aculeo etiam veneno, nulla amplius restat dubitatio. Nam etsi posteaquam Plinius (*k*) *tenui fistula perforatos* esse, tradiderat, *scorpionum aculeos, venenum infundentes*, & (*l*) hoc *ab iis candidum effundi, Apollodorum auctorem esse;* Galenus (*m*) extitit, qui *nullum apparere foramen*, scriberet, *in* eorum *aculeo*, ideoque *aut perquam exiguum esse id quod injiceret, aut nihil omnino*, quin etiam Redius (*n*) ne in majori quidem scorpio, nempe Africano, ullum videre foramen potuit, quantumvis oculo exquisitissimis vitris instructo; hic tamen non modo ex Aretino antiquo Scriptore (qui e Plinio exscribere potuerat) sed ex propriis multis in eodem illo scorpio observationibus, album ex aculeo prodire humorem, confirmavit; alii autem foramina, nedum foramen, perviderunt, quos inter Vallisnerius (*o*) in primis fuit, qui deinde, nec semel, edidit, ostenditque tum quare ab Redio visa non fuerint, quippe in ipso extremo acumine quærente, tum quare in extremo esse non debuerint, videlicet ne si veneni canaliculus ad extremum usque aculei perduceretur, hujus necessariis tum subtilitati officeret, tum firmitudini, obturationi autem a minima quavis in quam incurreret, materiæ particula obnoxius fieret. Ne vero dubites, num foramina, eaque non in extremo aculeo, in nostratibus quoque sint scorpiis; qua ratione in his etiam perspexerit elegantissimo Vir ingenio Ferdinandus Antonius Ghedinus, & ipse ad me scripsit A. 1707. & Vallisnerius communicatas a me Ghedini litteras vulgavit. Peculiaria hæc habet Vallisnerius, aculeum triangularis instar pyramidis tres facies habere: in harum singulis singula esse foramina: humorem per hæc exire quam maxime limpidum: hunc autem a canaliculo per internodia caudæ traductum, in ultimum ferri, ex quo extat aculeus. Tu in peregrinis illis grandioribus, ex quibus ipse videtur hæc descripsisse, quærere poteris, an perpetua sint, illudque præterea, quæ intima structura sit ultimi internodii. Nam præter vesiculam, quam olim indicavit Coiterus (*p*) scribens, *sub caudæ aculeo, quo* scorpius *ferit, vesicam veneno plenam latitare*, credibile est musculosi aliquid inesse, quo venenum exprimatur. Extima enim internodii pars id præstare per se non potest, ut pote quæ corneola est, & in Africano scorpione, externæ, ut Redius (*q*) expertus est, compressioni minime cedens. Sub crusta autem illa, quemadmodum in cancrorum videmus brachiis, includantur musculi, necesse est, quibus, ut internodia cætera, sic etiam ultimum moveatur; itaque carnea, aut tendinea aliqua expansio; intra ultimum internodium perveniens, validiore contractione quam qua illud movet, comprimere etiam posset vesiculam.

28. Sed hoc venenum in nostratibus quidem scorpiis, aliisque non æstuosarum regionum, ut Monspeliensibus, longe minus validum est, quam in Africanis. Itaque non sicut in Africa, ita apud nos sæpius, imo raro adeo gravia ex eo occurrunt symptomata, quemadmodum supra (*r*) ostensum est, ut nisi plures causæ, & in his præcipua fortasse, nempe crassiusculi nervi compunctio, in unum conveniant, innocuum esse videatur. Quod ubi ponimus; facile cum Cel. Viro Maupertuisio (*s*) in eam suspicionem descendimus, ne forte plura quæ adversus scorpionum ictus laudantur, remedia ideo profuisse visa sint quod sæpius fuerint iis hominibus adhibita quibus vulnus quidem inflictum fuerit, sed innocuum venenum immissum. Inter ea remedia a priscis usque temporibus illud de cujus vi nominatim Vir ille. Cl. dubitat, potissimum recensitum esse, nosti, quod ex scorpione ipso petitur. *Scorpio*, inquit Celsus (*t*), *ipse sibi pulcherrimum medicamentum est*, sive *contritus super vulnus impositus*, sive *super prunas*, ut *vulnus suffumigetur*. Verum laudati Viri dubitationem videtur confirmare tum suffumigium hoc frustra adhibitum ei mulieri quæ supra (*u*) memorata est, ex scorpionis ictu nihilominus mortuæ, tum contusus ipse scorpius, & vulneri impositus, qui *parum profuit* Petro a Castro, cujus quoque casum retulimus (*x*), in eo ictis a tarantula simillimum, quod insequenti anno dolor rediit eodem tempore. Hoc enim de sauciatis a tarantula adnotavit Baglivus (*y*): qui & illud *observatione constare*, scripsit (*z*), *a scorpione* in Apulia *punctos eadem fere pati symptomata, ac si a tarantula morsi essent*. Sed nos ea symptomata, & mortes supra non recensuimus, ut qui æstuosas Italiæ partes excepimus. Profert insuper cuniculi, a tarantula occisi, dissectionem (*a*): nec reticet (*b*), ab illa ictorum *multa symptomata a depravata imaginatione pendere videri*. Hoc, atque alia quæ ad tarantulam attinent, magis explorata nos habituros speramus, siquando Vir Doctissimus Franciscus Seraus ea poterit quæ de insecto illo inchoata habet, perficere.

Interea tamen, quod ad nostrates pertinet scorpios, non sine omni dubitatione sumus, quin plures ex iis qui ab his compuncti gravia quædam pati visi sunt, timore imaginationem turbante, non tam ex veneno quod prorsus innocuum fortasse fuerit, quam ex animi agitatione, corpus percellente, male habuerint. Hanc autem dubitationem, in qua ipsum quoque Maupertuisium (*c*) esse, video, comprobare ex parte illud etiam potest, quod nonnulli eorum vix icti, continuo de iis queruntur quæ tam cito ne in illis quidem contigerunt qui ex veneno eodem occisi sunt, iidemque antidoto aliquo adhibito, aut dato ex his quæ vulgus, ipsique magni faciunt, aut quod Medicus quispiam cui plurimum fidant, tanquam certissimum, commendaverit, illico nihil amplius se mali sentire, & plane sanatos esse, clamant. Nempe animi, non corporis, hæc esse videtur curatio: quæ sicui forte antidoto famam conciliavit, ut immerito conciliaverit, simulque ut certiora quærenda sint, vides.

29. Sed non ut scorpionum, ita Viperarum quoque apud nos sæpius innocuum venenum est: a quarum morsu plurimi interirent, aut certe gravissime laborarent, nisi multo quam scorpii, essent illæ rariores, & propter magnitudinem facilius animadverti, & caveri possent. Gravissime, inquam, laborarent, cum remedium necdum inventum sciam cui quidem possint, audeantve homines fidere, ut ab se arceant vehementissima symptomata, viperinos morsus excipientia. Laudata ut maxime ad id fuerant devorata capita, aliæve partes viperarum. Sed Redii (*d*), & Francinii (*e*) experimentis res minime respondit. Postea magnis laudibus efferri audivimus viperarum pinguedinem, multoque etiam magis vulgare oleum, si demorso loco adhiberetur. Etsi vix credibile videbatur, per angusta adeo, nec parum profunda foramina per quæ mordens vipera venenum immittit, satis aditus patere oleosis præsertim linimentis; maluimus tamen judicium tempori permittere, quod ut certiorem, & utilem vim novorum remediorum, quemadmodum corticis Peruviani, ita ambiguam, & periculosam, quemadmodum transfusionis sanguinis demonstravit, & ne a proposita materia longius abeamus, quemadmodum

(*f*) supra n. 25. (*g*) Esper. supra ad n. 23. cit. (*h*) n. 24. (*i*) Introd. ad Expos. Mech. Venen.
(*k*) Nat. Hist. l. 11. c. 37. (*l*) Ibid. c. 25. (*m*) De Loc. aff. l. 6. c. 5. (*n*) Esper. cit.
(*o*) Vid. loca supra ad n. 23. & 24. indicata. (*p*) Obs. Anat. ex diversis brutis. (*q*) Esper. cit.
(*r*) n. 23. & seqq. (*s*) Comment. supra ad n. 25. cit. (*t*) De Medic. l. 5. c. 27. n. 5. (*u*) n. 24. (*x*) Ibid.
(*y*) Differt. de Tarant. c. 9. & Hist. 1. (*z*) Ibid. c. 7. & Hist. 3. (*a*) Ibid. c. 10. (*b*) Ibid. c. 6. (*c*) Comment. cit.
(*d*) Lettera sopra alcune opposizioni &c. (*e*) Lettera del Platt fra le Opere del Redi Tom. 2. dell'Ediz. Veneta.

dum tot alia adverſus venenatos animalium ictus olim commendata præſidia inutilia eſſe, oſtendit, & oblivione tanta obruit, ut, exempli cauſa, quod Abbatius (*f*) *expertum eſſe*, ſcripſit, *admodum prodeſſe*, *& Patavii* quidem *expertum*, ego intra annos propemodum quinquaginta ex quo hic verſor, nunquam memorari a quoquam, nedum adhiberi, audiverim. Itaque anni vix pauci præterierant, cum Regiæ Scientiarum Academiæ Pariſienſis Commentaria illa (*g*) prodierunt: ex quibus per experimenta Cl. Virorum Geoffroyi, & Hunauldii demonſtratum eſſe, intelleximus, quam leves, & dubiæ iſtarum ex oleo inunctionum ſint vires: hocque judicium *rectum* eſſe, vel Anglorum Medicus doctiſſimus confirmavit Meadius (*h*). Qui tametſi viperinæ axungiæ probabiliorem laudem tribui poſſe, addidit; tamen neque hanc curationem *fidam* eſſe, ingenue faſſus eſt, & tu ex altero quod in memoratis Commentariis morſi hominis profertur, exemplo facile agnoſces. Ipſe vero præ cæteris auxiliis facile, & promptum illud commendat, quod ſignificare ſupra volui, cum remedium eſſe inventum, negavi, cui fidere audeant homines, videlicet quæ ore ſtatim fiat, veneni ſuctionem. Nam etſi Celſus (*i*) adverſus omnium ſerpentium morſus hanc fidenter adeo commendaverit, ut affeveraret, ſic & ſugentem *tutum fore*, *& tutum hominem eſſe præſtiturum*; eaque ab Dioſcoride etiam laudata (*k*), non Galeni (*l*) modo temporibus, ſed & Aetii (*m*), Pauli (*n*), & Actuarii (*o*), a quibus imperatur; ut Rhazem (*p*), alioſque omittam; in uſu fuerit; quin ut ad propiores nobis deſcendam; a Tagaultio quoque (*q*), Veſalio (*r*), Abbatio (*ſ*), Severino (*t*), Redio (*u*), Charaſio (*x*), aliiſque (*y*) probetur: etſi, inquam, tot, tantiſque auctoritatibus nitatur; non eſt tamen facile ſperandum, populum eo poſſe adduci, ut Celſo (*z*), aut cuiquam credat, venenum hoc *non guſtu*, *ſed in vulnere nocere*: quam velit, clamet Severinus (*a*), *exſugat noſtra fide quiſquis*; .... *immunis a quaque labe*, *ab unoquoque detrimento*, *me fidejuſſore*, *futurus eſt exſuctor*.

30. Quanquam populum in eo ſapere, exiſtimarem, ſi huic fidejuſſori minime crederet, nullo in periculo exſugentem fore (*b*), tametſi exſugens Celſi (*c*) monitum, a pleriſque eorum quos laudavi, diſerte confirmatum, non attenderet, *ne quod in gingivis*, *palatove*, *aliave parte oris ulcus habeat*. Quod Redius monitum, & jure quidem, meritoque, tanti faciebat, ut quod ab aliquo illorum qui cum eo tunc aderant, audiviſſe olim, memini, cum ex iis qui expreſſum a viperis venenum potabant, unus in illud identidem panis cruſtam intingeret, ederetque, increpuerit continuo Redius, ne forte cruſta gingivam, ut interdum fit, vulnerante, ſibi homo per jocum præſens periculum crearet. Qui etiam inter cæteras cauſas, quamobrem circulator commorſum ſibi ab aſpide brachium, imo homines duo ictum ſibi a vipera digitum cum ſuxiſſent, nihilominus mortui ſint, ut Ælianus (*d*), Matthiolus (*e*), & Amatus Luſitanus (*f*) ſcripſerunt, hanc ponendam eſſe, conjecit (*g*), quod os illi haberent fortaſſe ulcuſculo quopiam læſum. Hi tamen, aliique infra (*h*) commemorandi eventus homines terrent, dum quo alicui, quæcunque fuerit cauſa, accidit, idem ſibi quoque accidere poſſe, timent, ii præſertim quibus eſt gingivarum laxitas aut ſcorbutica, aut ad ipſam accedens, quando Matthiolus (*i*) vel ſine hac animadvertit, ſanguinem, a *forti* ipſa *ſuctione facile e gingivis manare*. Terrent etiam monita illa alia quæ plerique eorum quos probare diximus ſuctionem, aſtipulante quoque Avicenna (*k*), inculcarunt, ne ſugens ſit jejunus, utque in ore colluto oleum teneat, & quod exſuxit, continuo exſpuat. Quæ monita eo magis terrent, quod Doctiſſimus ipſe Meadius (*l*) eadem ferme commendat, tametſi id eo dicat, *ne veneni acredo inflammet labia*, *linguamque* exſugentis, nec immerito, quando cum aliis viperæ venenum guſtans, quamvis cum aqua miſtum, *ſapore eſſe acri & igneo*, percepit, *ut ſi lingua fervido aliquo & urente corpore pertuſa eſſet*, hoc ſenſu duas treſve horas durante; quin ſocius qui non dilutum guſtare voluit, inde retulit cum linguæ aliqua inflammatione & tumore ulcuſculum, biduum permanens. Longe minus terrebantur homines, cum aut Severinum (*m*) legebant teſtantem, ſapore hoc venenum eſſe quaſi *ſorbi immaturi*, ut percepit Branchinus, Pharmacopæus Senenſis præcipuus, cum, ipſo vidente, *lingua libaret ac deguſtaret*, ... *nihil exinde noxæ perpeſſus*, aut Charaſium (*n*) affeverantem, *guſtatum*, *& deglutitum*; *quod ſæpe ſæpius expertus erat*; *neque homini*, *neque ulli animali nocuiſſe*; ut quod denique addit, *non detrectaverit ipſemet in os proprium ingerere* vel *abſque ſequente*, *aut præcedente oris collutione*, aut Redium (*o*) in primis confirmantem, *ſe vidiſſe infinitis vicibus illud lambentibus*, *& deglutientibus labra non intumuiſſe*, deſcribentemque Jacobum illum ſuum, cum id non ſine voluptate identidem lamberet, aut potaret, idem poſtridie non factum, ſi oris, aut ventriculi noxam inde retuliſſet, aut ſaporem acrem, & urentem percepiſſet, quem contra, ſcribit Redius, *dulcem inſipidum* veneno illi eſſe, & *ſimillimum ſapori olei amygdalarum dulcium*. Sed de tanto inter Auctores diſſenſu, de uno eodemque veneno loquentes, mox erit iterum dicendi locus. Nunc illud cogita, num ex iſta ipſa diſſenſione hominibus addi poſſit animus, ut ſuctione utantur, præſertim cum pleroſque videant qui ſive ex Veteribus, ſive ex Recentioribus ipſam laudarunt, non uni illi fere plus fidere, quam auxilio quod minus quidem, quam oris ſuctio, ſtatim in promptu eſt, non diſſimili tamen, & certe minus ſuſpicionibus obnoxio, cucurbitularum videlicet; nam poſt utrumlibet alia, atque alia remedia imperant, indicio maniſeſtiſſimo, non eſſe igitur exſuctionem præſidium illud quo ſemper credi liceat, venenum e fundo uſque peranguſti vulnuſculi, imo ex anfractibus, in quos inde prorepſiſſe interea poteſt, adſitæ celluloſæ membranæ, aliiſve flexuoſis ſemitis totum penitus eductum fuiſſe. Quod & de cæteris ſeu per ſiphones, ſeu per hirudines, ſeu per alia quælibet, exſugendi modis dictum putato. Cæterum quod de efficacioribus Chirurgicis remediis, ut ſcarificationibus profundis, inuſtione, aut amputatione verba non fecerim, hanc cauſam habeto, quod hæc plerique a vipera icti aut non admittant, dum ſibi eundem quem multis a mitiori curatione fuiſſe, audiverint, felicem exitum pollicentur, aut nimis ſero tandem poſtulant; perrarum enim eſt quod ſcribit Kramerus (*p*), noviſſe ſe quendam, cujus digito, a vipera morſo, totum jam brachium inflammatum erat, jamque febris, crebræ animi defectiones, deliria, ſpaſmi, alia ejuſmodi acceſſerant, & hunc tamen *horis 32. a vulneratione jam elapſis*, *abſciſſione digiti demorſi curatum* eſſe. Itaque intelligis, cur hæc omiſerim, mitiora pleraque conſideraverim, quorum etiam infra (*q*) ſum quædam alia memoraturus.

31. At enim, inquis, unde igitur tanta aut ſuctioni, aut tot aliis, etiam olim, adverſus viperarum ictus mitibus auxiliis laus parta eſſet, niſi illorum ope homines vidiſſent ſervatos? Ego vero; ut illud omittam, perraro aliquem evaſiſſe qui non pluribus eſſet remediis uſus, ut cui potiſſimum ſalutem deberet, difficile eſſet conſtituere; hoc certe attendendum cenſe-

(*f*) De admirab. Viperæ natura c. 31. in fin. (*g*) A. 1737. (*h*) Expoſ. Mechan. Venenor. Tent. 1.
(*i*) De Medic. l. 5. c. 27 S. 3. (*k*) De Medic. Mat. l. 6. c. 40. (*l*) Meth medend. l. 13. c. 6. ad fin.
(*m*) Tetrabibl 4. Serm. 1. c. 10. (*n*) De Re Med. l. 5. c. 2. (*o*) De Meth Med l. 6. c. 11. (*p*) 8. Almanſ. c. 1.
(*q*) Inſtit. Chir. l. 2. c. 11. (*r*) Chirurg. magn. l. 3. c. 14. (*ſ*) l. cit c. 31. & 32. (*t*) Viperæ Pyth. P. 3. c. 5.
(*u*) Oſſervaz int. alle Vipere. (*x*) Vid. Sepulchr. S. hac 10. in Schol. ad Obſ. 6.
(*y*) Vid. du Hamel Reg. Sc. Acad. Hiſt. l. 4. c. 6 in fin. (*z*) S. 3. cit. (*a*) c. 5. cit. (*b*) Ibid. & alibi. (*c*) S. 3. cit.
(*d*) De Hiſt Animal. l. 9. c. 62. (*e*) Comment. in Dioſcor. l. 6. c. 40. (*f*) Cent. 3. Curat. Med. 14. (*g*) Oſſerv. cit.
(*h*) n. 33. (*i*) ad c. 40. cit. (*k*) Canon. l. 4. F. 6 tr. 3. c. 1. (*l*) Tent. 1. cit. (*m*) cit. P. 2. c. 4. ad fin. & c. 8.
(*n*) Vid. Sepulchr. in Schol. ad Append. cit. Obſ. 6. (*o*) Oſſerv. cit. (*p*) Commerc. Litter. A. 1735. Hebd. 11. n. 3. in fin.
(*q*) n. 33.

censebo, non pauca apud eos qui periculum sæpius fecerunt, exempla occurrere bestiarum quæ nullo dato, admotove remedio, aut levia, aut nulla a viperarum morsibus mala perpessæ, aut gravia etiam, nihilominus vitam servaverint. Sic Redio (*r*) accidisse, nec raro, leges. Sic Parisiensium tum quos olim Hamelius (*f*), tum quos ego supra (*t*) laudavi, aliæ sunt huc pertinentes Observationes. Quod si horum discriminum causam quæras; multiplicem esse potuisse, dicam, seu mordentes viperas, seu morsa animalia spectes, sive utraque. Utrisque communia sunt ætas, constitutio corporis, vires, anni tempus, victus, & regio, a quorum varietate varius esse potest illatæ, aut acceptæ læsionis gradus. Sic; ut de regionibus dicam; vides quas Severinus (*u*) excipiat, ut quarum viperæ innoxio sint ictu; quanquam quod de Anglicis ipsi ab Hougtono relatum fuerat (*x*), cum iis quæ alii, & quæ passim Cl. Meadius (*y*) scribit, minime consentit, præsertim ubi Redii experimenta ita sibi in Anglia respondisse, ostendit, ut Verneyo antea in Gallia, aut ubi *solere ubique*, confirmat, eadem mala a viperæ morsu *simili fere modo oboriri*; quamvis, id quod proposito huic nostro satis est, pro *climatum*, & aliorum ferme, quæ diximus, *diversitate, illa aut augeri posse, aut deprimi*, fateatur. Posse quoque alterutrum fieri pro varia mordentis viperæ magnitudine, ira, ejusque veneni acrimonia, facile intelliges, si a majori, & magis irata plus veneni in vulnus immitti, & hoc profundius infligi, cogitaveris; nam de acrimonia res vel magis est manifesta, eamque in aliis viperis aliam esse, discrepantia ostendit, de qua supra (*z*) dictum est, inter laudatos Auctores de sapore, & effectibus in labris, & lingua, veneni hujus; neque enim quisquam ausit dubitare, quin ea quæ pro observatis a quolibet eorum proposita sunt, revera fuerint observata. Ad hæc illud quod est præcipuum, addendum est, interesse plurimum inter viperam quæ modo sæpe sæpiusque momorderit, & inter illam quæ necdum post justum temporis intervallum id fecerit. Hanc enim inter impostorum fraudes jam olim recensuit Auctor libri de Theriaca ad Pisonem (*a*), ut viperæ antea quam ipsos, oblatas carnes *assidue mordere* clam *cogerentur*; sic enim *Venenum quod ore continent, ejicerent necesse erat:* unde tu e contrario unam deducere causam potes, quare nimirum jejunæ viperæ perniciosius mordeant, causisque addere quas alii excogitavere. Cæterum quod vetus ille Auctor tradidit, confirmavit Redius (*b*), se pluries expertum scribens, ejicere viperas venenum omne, si non primo, at saltem secundo morsu, ut tertius deinde, & quartus veneno careant: & quanquam infra indicet, tertio quoque posse aliquando venenum inferri, imo alibi (*c*) non modo experimentum proponat, unde tertium, sed & alterum, unde sextum lethalem fuisse, apparet, Parisienses (*d*) autem unum, unde septimum; tamen si hæc etiam velis quæ rarius accidunt, spectare; vides, nostro proposito non officere; nam tandem ad eum morsum qui innoxius sit, perveniatur, necesse est, citius, aut serius, ut minor est vipera, aut major, vel certe ut minus, aut plus collectum habet venenati humoris, vel lentius hunc reparat, aut promptius, vel uberius in singulis morsibus effundit, aut parcius, vel denique minus, aut magis acrem gignit, ut minima etiam extrema guttula id possit quod grandior solet.

32. Huc adde quæ morsi animalis peculiaria sunt, ut magnitudinem corporis, aut parvitatem, cutis duritiem, aut teneritudinem, humorum inertiam, aut acrimoniam, morsæ partis pauciora, aut plura sanguifera vasa, nervos, alia hujusmodi. Nam parva, si paria sint cætera, ab eadem veneni copia, & acrimonia citius interire, & ratio indicat, & Redii (*e*), ac Parisiensium (*g*) experimenta confirmant. Quapropter mirandum non est quod apud primum legimus, cum eadem vipera anates momordisset quinque, & continuo tres columbos, neque anates postremæ tres periissent, primum periisse columborum, aut cum aves a viperæ morsu facillime intereant, equum, taurum, aliaque majora, & duriore cute animalia sæpissime non interire; minus enim profunda vulnera accipiant, necesse est. Nec valde mirarer, si quæ in Sepulchretum (*g*) relata sunt experimenta, sæpius repetita ad eundem modum responderent; ut constaret, eas animantes citius necari quæ humoribus præditæ sunt acrioribus, & magis vividis, tardius autem quæ aquosioribus, viscidioribus, & lenti motus, ut quædam sic interfici nequeant. Et certe cum in una eademque animantium specie alia aliis esse possit humorum, imo & firmarum partium constitutio; qua ratione accipiendum censeo quod sapienter a Parisiensibus indicatum est, credibile esse, ex eadem animalium specie quædam magis, aut minus graves effectus pati a vipereo veneno, ut quamvis hoc eadem immittatur copia, & morsus videantur pares, non pariter, aut non æque sero, aut cito moriantur; cum hæc, inquam, credibilia sint; hinc videtur intelligendum, quare non semper eo quo ab eadem vipera sunt morsa, ordine animalia unius speciei intereant, sed aliquando, ut de quinque Charasii (*h*) columbis, illud primum quod morsum exceperit quinctum, & de tribus Parisiensium ipsorum pullis, illud tardius multo quod secundum: quanquam cum ille prorsus siluerit, eadem omnes columbæ, an alia parte corporis sauciatæ sint, hi vero antea dixerint, non omnes, sed *ferme omnes* in quibus periculum fecerunt, pullos eadem parte fuisse morsos; accedere aliæ causæ possunt quibus istam in moriendo ordinis mutationem tribuamus. Morsus enim illic exceptus ubi plura sint, & crassiora, aut perpauca, & tenuiora sanguifera vasa, aut nervi, perniciosior, aut levior esse adeo potest, ut ipso prompto & concitato multi sanguinis effluxu venenum simul eadem via rejiciatur, ut ab Redio (*i*) animadversum est: quæ rejectio an forte aliqua ex parte contingeret sero e vulneribus effluente, ipse cogitabis; feri enim parem effluxum Parisienses negant se vidisse in iis quæ perierunt, animalibus, ac in iis viderunt quæ sunt servata.

33. Facile hic quæres, per venasne, ut plerique autumant, an per nervos, ut Cl. Meadius (*k*) censet, viperæ venenum, aut noxia ejus vis in corporis intima deducatur. Cum primis ut sentias, præter cætera, fortasse illud te movebit experimentum quod in Sepulchreto (*l*) proponitur, ut in canibus *non semel* habitum, videlicet succo venenato, e viperarum capitibus extracto, pauca aqua calida inter exprimendum ablutis, in sanguifera vasa injecto, brevi illos periisse. Veruntamen ubi animadverteris, alia etiam complura, quæ minime venenata sunt, ad eundem modum injecta, brevi pariter mortem afferre (*m*); libentius perpendes quæ a Meadio pro via nervorum producta sunt. Nam & ipse antea (*n*) non improbabat venarum viam, præsertim ubi de venenis ageretur immissis per animalium ictus, aut morsus. Sed postea mutavit sententiam, & quemadmodum sumpta, ita & per vulnus infusa venena aggredi potissimum nervos, credidit; cum attendisset celeritatem illam mirificam qua viperæ caudisonæ morsus canem occidit, *non integro* videlicet *minuti temporis quadrante*. Sed & vipera vulgaris cum hominis digitum momordisset, isque, ut supra (*o*) commemoratum est, os vulneri *statim* admovisset, sanguinemque exsuxisset; *hoc facto repente mortuus conci-*

(*r*) Osserv. cit. e Lettera cit. int. alle Opposiz. (*f*) Reg. Sc. Acad. Hist. l. 4. S. 1. c. 1. n. 6. (*t*) n. 26.
(*u*) l. cit. P. 3. c. 1. (*x*) Vid. & P. 1. c. 7. §. 3. (*y*) Tent. 1. cit. (*z*) n. 30. (*a*) c. 12. (*b*) Osserv. cit.
(*c*) Lett. cit. (*d*) cit. supra. (*e*) Lett. cit. (*f*) cit. supra. (*g*) in Addit. ad Sect. hanc 10. Schol. 2. ad Obs. 2.
(*h*) Sect. ead. Obs. 6. §. 8. (*i*) Lett. cit. (*k*) Tent. 1. cit. (*l*) Schol. 2. supra cit.
(*m*) Vid. ex. gr. inter inject. Courtenii §. cit. supra ad n. 16. (*n*) Vid. Introd. ad Tentam. (*o*) n. 30.

concidit, sive, ut alibi (*p*) loquitur idem qui vidit, Matthiolus, *derepente in terram cecidit, ubi illico mutus factus deperiit*. Non funestus quidem, sed valde noxius, & subitus ab eadem causa in Venatore quem Sommerus (*q*) curavit, effectus fuit. Cum enim bina digito a vipera inflicta vulnuscula sibi suxisset; *actutum intumuit lingua* æque *ac si pomum in ore* teneret cum *loquelæ, & deglutitionis impedimento, obnubilatione visus, capitis tumore, & gravedine*. Nec vero quia Redii conjecturam protulimus (*r*), ejusmodi eventuum causam in quodpiam oris ulcusculum rejicientis; continuo credas, venenum hiantes in ulcusculo venas subiisse; in hoc enim non venulas solum, sed & nervulos injuriis veneni patere, vicissim dicere possent illi qui cum Meadio sentiunt. Et ne suctionem magis, quam morsum, culpes; vel apud Parisienses lege quid Anglo illi acciderit qui in se periculum fieri voluit morsus viperini. Scilicet a demorsa manu violentus dolor per totum reliquum superiorem artum se extenderat statim, vel prius quam vipera mordere desiisset. Atque ut intelligas dolorem nervis, non ut vulneratis, sed ut veneno infectis, esse imputandum, faciet quod Meadius (*s*) ut *memorabile* adnotavit, *parum latrasse canem, dum vulnus* acu chalybea acuta, forma simili viperini dentis, *infligebatur*, *at veneno* per eandem acum *immisso, tum vero ululasse*. Sed præter celerrimam, saltem aliquando, veneni hujus, aut ejus noxarum progressionem, minime ab lento sanguinis per venas motu repetendam, huc adde Cl. ejusdem Viri experimenta in sanguine humano, vitreo calente vase excepto, ob adjunctum autem viperæ venenum *neque colore, neque consistentia* quidquam mutato, ut neque tum, neque postea internosci posset a pari sanguinis ejusdem portione, cui nihil fuerat additum. Neque te illud moretur quod in Sepulchreto (*t*) leges, in occisis hoc veneno animantibus sanguinem repertum esse coagulatum, imo in corde, & venis omnibus in *polypos admodum tenaces concretum*. In eodem enim Sepulchreto contrariæ occurrent Observationes (*u*) reperti *fluidi magis, quam coagulati*, aut *summe tenuis & acris*, aut *ex parte dissoluti, & corrupti*, & nusquam *coagulati*. Quod siquas tamen inter has animadvertes quæ grumos, & concretiones proponant; at tu sæpius laudatos Parisienses lege, qui ut referunt, duos in Anglia columbos sanguinem habuisse coagulatum, ita se testantur in eodem, totque aliis animantium generibus nullum coagulationis indicium, sed contra fluiditatis signa in sanguine deprehendisse. Sed & Redius (*x*), qui tamen in quibusdam coagulationem illam invenerat, diserte negat, semper in omnibus invenisse. Satis igitur apparet, non esse *immediatum*, ut loquuntur, & proprium viperini veneni effectum sanguinem coagulare, ut neque dissolvere, sed pro variis hujus dispositionibus, & pro variis præsertim nervorum, sanguinis motum, ut supra (*y*) etiam dictum est, mire perturbantium, affectionibus vario modo ipsum vitiari, ut, quod pleraque relegens indicatarum Observationum, intelliges, in aliis quoque sit rutilus, & vividus, in aliis ater, & ad corruptionem pronus. Quæ cum ita sint; facile per te vides, quandocunque volatilibus corpusculis referta medicamenta, a longo jam tempore commendata adversus viperinos morsus, prodesse visa sunt, vel in eos casus incidisse in quibus sanguis ad concretionem vergeret, vel nervis potius opitulando profuisse. Quod eo magis dicendum esset, si quod in botanico Viri Cl. Jussieu Discipulo (*z*) tribus in digitis a vipera vulnerato non sine eorum fere statim adveniente stupore, & tumore, nec levi, ad ipsam quoque manum extenso, feliciter successit ab exhibito, & vulneribus etiam affuso alkalico volatili remedio, cum oleo succini conjuncto, si idem, inquam, remedium, prompte in usum tractum, ut in magno brutarum animantium numero certe dicitur respondisse, ita in hominibus saltem plerisque in posterum responderit.

34. Nec tamen propterea negandum est, vitiatum sanguinem eorum qui a vipera icti sunt, mortem accelerare: imo Parisiensibus (*a*) dandum est, multum ad id facere, præsertim cum a gangræna infectus, quæ fere solet sauciatam partem, eique proximas corripere, eandem labem in dissitas, intimasque partes traducit, quemadmodum in anseris corde, & jecinore ab ipsis conspectum est, ab aliisque nonnunquam fuerat in jecinore, quod *ex nigricante* flavescebat, alias in ventriculo, cujus color *quodammodo obscurus*, non sine *livoris quadam specie*, aut *magis obscurus*, itemque in mesenterio, & intestinis, in quibus *manifestior* is color, aut quæ *maculis lividis hinc inde leviter picta*, ad ingressum autem bilarii ductus, *livore, seu potius nigrore gangrænoso* erant *infecta*, ut perlegens indicatas supra (*b*) in Sepulchreto Observationes, Scholiumque reperies. Interdum tamen accidit, ut non modo hæc ab aliis non adnotentur, sed ne exterius quidem livor usquam ullus se ostendat, ut in canicula Francinii (*c*) quæ *nulla corporis parte tumorem* habuit, *aut livorem*: verique simile est, ab irritatis venenato morsu nerveis ipsis qui ibi sunt, ramulis contractiones fibrarum fieri, sanguinem in proximis vasculis remorantes, unde tumoris, inflammationis, livoris, gangrænæ initium, nisi forte ea corporis, aut sauciatæ partis dispositio sit; ut quamvis alibi, ut in illa canicula, nervi citissime convelli incipiant; morsa tamen pars neque tumeat, neque liveat, aut quamvis alias celeriter adeo intumescat, ut Parisienses (*d*) scripserint, eodem quod mordetur, momento initium tumoris animadverti; in illo tamen Nobili Juvene, cujus historiam a Charasio descriptam habes in Sepulchreto (*e*), *post horas demum aliquot* conspectum sit. Neque alia ferme, præter variam corporum dispositionem, causa videtur afferri posse, quamobrem tumor in quibusdam minus, in nonnullis autem adeo extendere se pergat, ut in illo eodem Juvene, toto artu jam occupato, qui ictus fuerat, & proximo hypochondrio, & mamilla, oppositum quoque latus jam impetere videretur, in altero autem Parisiensium exemplo manum oppositam sauciatæ vel multo citius prehenderit, quin Falloppius noster (*f*), & Albertinus (*g*) ex viperæ ictu viderint totum corpus intumuisse; ut Dioscoridem (*h*) omittam, cujus verba aliter ab aliis (*i*) legi, scio. Aliquando tamen incidunt casus in quibus si effectus explicare velis morsus veneficæ cujuspiam bestiæ, non satis sit peculiarem corporis dispositionem in medium afferre, velut cum equus (*k*) cujus posteriorem dexterum pedem mus araneus momordisse dicebatur, intra biduum mortuus, dissecantibus videndas exhibuit non tam adiposas cellulas a pede ad cervicem usque sero flavo turgidas, sparsimque sugillatas, flaccidos autem musculos, & hæc quidem a dextris, quam pulmonem dexterum maculis distinctum nigris, & ipsam cordis auriculam dexteram flavam, seroque repletam; sanissimis vero musculis, pulmone, & auricula sinistris: quod discrimen neque a virulentia e vulnere in sanguinem immissa, neque a certa sanguinis dispositione, sed ab irritatis potius nervis dexteris, si auriculas præsertim respicias, facile deduces.

35. Ut vero in iis de quibus paulo ante dicebam, ita etiam in aliis viperini veneni effectibus animadvertendas varietates ab alterutra quam commemoravi, causa repetes. Quasdam ex præcipuis hic juvat proferre.

(*p*) Comment. in Præf. Diosc. ad l. 6. (*q*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 3. Obs. 152. (*r*) n. 30.
(*s*) Tent. 1. cit. (*t*) in Addit ad hanc 10. S Obs. 1. & Schol. 2 ad Obs 2. (*u*) Obs. ead. 2. & Sect ead. Obs. 6.
(*x*) Osservaz. cit. (*y*) n. 9. (*z*) Hist. de l. Acad. R. des Sc. A. 1747 Obs. Anat. 2. (*a*) cit. supra n. 29.
(*b*) n. 33. (*c*) Lettera cit. n. 29. (*d*) Ibid. cit. (*e*) Append. ad Obs. 6. hujus 10. Sect.
(*f*) De Tumor. præt. nat. c. 3. (*g*) Opusc. 2. in Comment. Inst. Sc. Bonon. Tom. 1.
(*h*) De Med. l. 6. c. 10. (*i*) Severin. c. 1. cit. supra ad n. 31.
(*k*) Vid. Murry Quæst. Med. Paris. propos. die ult. A. 1749. n. 4.

ferre. Vomitum, si plerasque attendas indicatarum Observationum, vix unquam abesse, credes. At vero Paulus (*l*), Aetius (*m*), Avicenna (*n*), nisi in pluribus deesse vidissent, hi esse *aliquando*, ille esse *in quibusdam*, non scripsissent. Neque Courtenius (*o*) cum de multis loquatur canibus, neque inter cætera lethargicum quendam stuporem, a non multis alioquin memoratum, ut *solitum* hujus veneni effectum reticeat, ullum de vomitu verbum facit; quod neque fit in Scholii illius 2. neque in Observationis illius VI. experimentis, quæ supra (*p*) ex Sepulchreto indicavimus: si unum excipias, cui tamen quod continuo subjicitur, diserte hæc habet: *Vomitus nullus sequutus*. Pariter in iisdem, & Courtenii experimentis dejectiones quæ dignæ quidem adnotatione fuerint, proponi haud video: quarum tamen vehementia, aut peculiaris natura a pluribus observata est, & Cl. Meadius (*q*) de cane quem hoc veneno infecerat per acum immisso, hæc scripsit: *ortæ sunt turbæ solitæ, vomitus, dejectiones &c.* & certe in tertio exemplo hominis a vipera morsi, quod a Parisiensibus (*r*) est descriptum, quam violenta fuerint utraque, manifestum est. Sed in duobus quæ illud præcedunt, exemplis dejectiones ne nominantur quidem, ut neque olim apud Dioscoridem (*ſ*), Aetium (*t*), Paulum (*u*), Avicennam (*x*): quorum tres priores *tormina*, Avicenna *gravitatem in dorso*, omnes *urinæ difficultatem*, quin pro hac Aetius *cruenta lotia*, & fere omnes *cruentas gingivas* commemorant. Has tamen, & urinæ difficultatem in recentioribus Observationibus non videor legisse. Cruenta autem lotia in utroque Harderi (*y*) cane; de renibus autem, dorso, & torminibus questum esse hominem in primo illo apud Parisienses, scio, ut Juvenem quoque Charasii (*z*) de acerbis, perstantibusque circa umbilicum doloribus: in eoque etiam labrorum tumor fuit, quem Redius (*a*) ab Avicenna, ait, esse memoratum. Quod si hic igitur, illique alii veteres Medici minus frequentia symptomata non omisere; tanto magis dejectiones videntur fuisse propondituri, si tam crebro ab ipsis essent animadversæ. Neminem autem memini sive priscorum, sive recentium qui non viderit convulsiones, easque aut nomine hoc ipso, aut convulsivorum sive motuum, sive tremorum, sive tensionum, sive horrorum non designaverit; aut symptoma aliquod, sine iis haud facile explicandum, non protulerit. Mitto cætera quæ producere non vacat: mitto quæ produxi omnia præter vomitum, quem crebro adeo fuisse adnotatum, dixi, tanto autem magis hic attendendum, quod Parisienses qui supervenire *satis constanter*, agnoverunt, in ventriculo tamen ullum *ordinario* inflammationis, nedum gangrænæ indicium ab se repertum esse, negarunt; ut in tot saltem quæ dissecuerant, animalibus a convulsis nervis videatur repetendus.

36. Nec vero facile dissentiendum est ab Doctissimo quem sæpius laudavimus, Viro, cum indidem esse deducendum putat, quod morsi a vipera icterici fiant; neque enim tam cito mutare in sanguine particularum naturam, aut miscelam admistum veneni pauxillum potest, quam convulsione adstrictis in hepate bilariorum ductuum initiis, quæ a sanguine jugiter ejicienda essent bilis corpuscula, in hoc retinere. Credo autem ipsi, colorem totius cutis intra non integram horam fieri *flavum*, nonnunquam tamen; non sæpe adeo, ut ejusmodi effectum *huic veneno proprium* dicere possimus. Et memini quidem Cardanum (*b*) legisse mirantem, quod *persæpe in ictu oculi, icti* a viperis *contrahant talem colorem*. Sed & Donatum (*c*) postea legi, *raro homines* a virulento ictu *fieri ictericos*, affirmantem, credentemque propterea, hoc iis dumtaxat accidere, quorum sanguis plurima abundet bile, quæ si flava fuerit, flavo; si nigra, nigro; si porracea, porraceo quoque colore cutem inficiat. Quo sane infectam fuisse, neque adeo cito, ex Galeni (*d*) exemplo constat, quod profert; citri autem colore ex altero, quod producit, Avenzoaris (*e*) exemplo, neque a morsu, ut in illo, viperæ, sed a veneno devorato. Huc adde observatum *flavum* icterum a punctione aranearum, ut est apud Ettmüllerum (*f*); non semper tamen, nec omnium. Videre enim, exempli causa, potes, quam graves noxas illa attulerit de qua Cl. Bernerus (*g*), & quam varias, & sæpe quanto perniciosiores eæ de quibus sub Etrusci phalangii nomine scripsit Vir Doctus Brogianus (*h*), cujus Tractatus pervellem antea prodiisset, quam has, jam scriptas, Epistolas recenserem. Ab iis illud quoque adnotavit, per quod cum phalangio Apulo, & cum eo scorpio a quo punctum Petrum a Castro fuisse, dixi (*i*), videntur posse comparari, videlicet anno insequenti eodem tempore symptomata rediisse. Ab neutro tamen Scriptore tot inter noxas icterum memorari, animadvertes. Porro Ettmüllerus etsi hæc subjicit, *ex viperæ morsu suboriri ordinario fere icterum, jam Veteres annotasse, sicut Zacutus Lusitanus l. 5. Medic. Princ. Hist. 29. refert*; hunc tamen si inspexeris, non plura de eo quidem invenies referre, quam Donatum, quem magis sequitur, quam suspicari possit qui utrumque non conferat; nec bene tamen ubi Brasavoli (*k*) in Tombesio Observationem describit, quasi Donatus hanc produxisset, ut ad icterum ex venenato morsu spectantem. Paulus quidem (*l*), & Aetius (*m*), quos uterque laudat, de morbo regio ex venenatis ictibus fecere mentionem; quin Aetius inde etiam *contingere consuevisse*, diserte ait. Sed utriusque horum sermo est de omnibus, non peculiariter de viperæ veneno, quam etsi alter exempli causa nominat, ex ea tamen *porraceo* colore tingi cutem, docet, imo cum peculiarem de ea habet tractationem (*n*), *plumbeo*, Paulus autem (*o*) generatim ponit *coloris vitiationem*, quam Avicenna (*p*) *declivem* esse, ait, *ad viriditatem*. Atque ut intelligas, icterum non semper, & in aliis alio colore fieri; animadvertas, velim, Dioscoridem (*q*) scripsisse, *subalbidum* inde *colorem concipi*, horum autem omnium vetustissimum Nicandrum (*r*),

Nigricat ipsa cutis, plumbi modo fusca colore,
Cærulea interdum est, ærisve simillima flori.

Utque ad Zacutum redeamus; habet hic alibi (*ſ*) Observationem huc maxime attinentem, & quam in Sepulchretum non relatam esse, miror, propter gangrænam in jecinore deprehensam. Scilicet cum messores duos, alte dormientes, eadem vipera momordisset,ambosque post horam convulsiones variæ concussissent, eorum alter *in flavissimum icterum, post decem horas; alter*, qui servari non potuit, *in nigerrimum, post 14. horas lapsus est, ita ut Æthiopis formam repræsentaret*. Quas autem icterici coloris varietates, recentiores Zacuto Observatores adnotaverint, non possum dicere, cum in descriptis hominum exemplis, fortasse ob regiones, in quibus erant, minus æstuosas, ne icteri quidem mentionem factam esse, meminerim, sed neque in tot brutis animantibus, quorum certe oculi, dum etiamtum viverent, aut membranæ passim in dissectis post mortem, insolitum colorem, præsertim flavum, vel cursim inspicientibus ostendissent.

37. Habes longum, sed fortasse tuis studiis non prorsus inutilem, de Vipera sermonem ex comparatis inter se iis quæ nunc forte in manibus erant non veterum modo, sed & recentium Auctorum Scriptis; ut non videar expectare a te posse quod olim super Epistolis de Aspidis veneno ad Lancisium datis (*t*) retuli ab Doctissimis, & erga me alioquin humanissimis Viris, scilicet *præstitisse forte propriis experimen-*

(*l*) De Re Med. l. 5. c. 12. (*m*) Tetrab. 4. S. 1. c. 21. (*n*) Canon. l. 4. F. 6. tr. 3. c. 32. (*o*) §. cit. supra ad n. 16.
(*p*) n. 33 (*q*) Tent. 1. cit. (*r*) cit. supra, n. 29. (*ſ*) (*t*) (*u*) (*x*) capitib. cit.
(*y*) Sepulchr. S. hac 10. in Additam. Obs. 2. (*z*) supra, n. 34. (*a*) Osservaz. cit. (*b*) Comment. in Hippocr. Aph. 62. l. 4.
(*c*) De Med. Hist. Mirab. l. 1. c. 9. (*d*) De Loc. aff. l. 5. c non 6. sed 7. (*e*) l. 1. tr. 13. c. 6.
(*f*) Prax. l. 1. S. 17. c. 3. art. 4. (*g*) Eph. N. C. Cent. 9. Obs. 49. (*h*) De Venen. Animant. P. 1. (*i*) supra, n. 24.
(*k*) Comment. in cit. Aphor. 62. (*l*) De Re Med. l. 3. c. 50. (*m*) Tetrab. 3. S. 1. c. 17. (*n*) Tetrab. 4. S. 1. c. 21.
(*o*) l. 5. c. 12. (*p*) cit. supra ad n. 35. (*q*) cit. supra ad n. 34. (*r*) apud Severin. Viper. Pyth. P. 3. c. 1.
(*ſ*) De Medic. Princ. Hist. l. 2. Hist. 115. Obs. 20. (*t*) in Append. ad Metallothecam Vaticanam Mercati.

mentis fuisse me *usum*, *quam auctoritate Aetii*, *&* *reliquorum veterum*, *qui in his nimis sæpe incaute procedunt*. Nempe hic usus sum recentium quoque cautissimorum hominum experimentis, quibus pariter usurus fueram in illa disputatione, si ulla eorundem extitissent. Nam mea ne in vipera quidem habui quæ ad te mitterem, quippe aliis, atque aliis, cum illa instituendi tempus per ætatem fuisset, occupationibus distentus, & periculi plena tentamina antea aversatus, quam mihi, ut aliis qui diu exercitati in iis fuerant, aut nocerent (*u*), abominationem, nedum fastidium (*x*), crearent. Verum ut hæc me non retraxissent; non video, quomodo ab Eruditissimis illis Viris possent ex me experimenta in aspidibus expectari, qui in Africa, atque adeo in Ægypto nunquam fuissem. Scribit enim Strabo (*y*), *Ægyptiam aspidem*, de qua potissimum nostra fuerat disputatio, *proprium quiddam habere præter alias aliorum locorum*. Nam quod aspides extra Africam etiam, in ipsaque Italia & prisci, & non prisci Scriptores aliqui memoraverint, nimirum vulgi opiniones, & voces secuti sunt. *Quas* enim *vulgo vocamus aspides*, *nullam habent fere communem notam cum illis* de quibus noster fuerat sermo, ut vere Salmasius (*z*) censuit: & certe nec Lucanus (*a*) de aspide dixisset,

Ipsa caloris egens, gelidum non transit in orbem
Sponte sua, *Niloque tenus metitur arenas*,

neque ab Ovidio (*b*) sic esset designata,

Plenaque somniferis serpens peregrina venenis;

nisi *hæc genera serpentium* revera; ut Celsi (*c*) verbis utar; *&* *peregrina*, *&* *aliquanto magis pestifera essent*, *maxime quæ æstuosis gignuntur locis*. Nec mirum, quando vel intra ipsam Italiam venenati quorundam animalium ictus alia vis est in aliis aut magis, aut minus calidis locis. Sic tarantula, inquit Baglivus (*d*) *venenifera dumtaxat est in Apulia*, *&* *præsertim camporum incola*; *nam quæ in montibus Apuliæ vicinis reperitur*, *vel nullo*, *vel non perniciosо pollet veneno*, tantoque minus vel campestres illæ alias in Italiæ regiones translatæ, ut proposita etiam historia (*e*) confirmat. Non est certe apud nos ejusmodi terra, qualem apud Hibernos esse, animadvertit Lombardius (*f*), ex ea causam repetens, cur neque ibi ulla videre animalia potuerit quæ venefica essent, & quæ ex his varia illuc attulerat ex Anglia, fere statim ac in Hiberniæ solum emiserat, mori omnia cerneret, inflata pleraque, & convulsa. At si tamen aspidibus, ex Africa huc importatis, illud dumtaxat quod tarantulis, ex Apulia alio translatis, forte accidisset; nonne me mea fefellissent experimenta? Cum igitur nulla esset experiendi sine dubitatione facultas, nec, si fuisset, continuo rescribendi officium, a me non una de causa debitum, faciendi periculi spatium daret; quid mihi erat reliquum, nisi ut eorum testimoniis uterer, qui morsuum aspidis effectus aut vidissent ipsi, aut eorum qui viderant, Scripta legissent?

38. Hic facile ex me quæres, in disputatione illa de genere mortis Cleopatræ quæ mihi cum Viro Amplissimo Lancisio fuit, quid revera ipse animo sentirem, quando exercitationis causa, ut fit sæpe inter Amicos, videtur illa a me suscepta, nec secundæ ejus responsioni a me repositum quidquam extat. Ego vero in re quæ ob vetustatem sine priscorum testimoniis pro certo non posset definiri, cum forte in Vaticana Metallotheca (*g*) ad morientis Cleopatræ simulacrum hæc ab Lancisio (quem de accepto libro certiorem facere continuo oportebat) adnotata animadvertissem: *In brachio aspis spectatur*, *cujus morsu* Cleopatram *occubuisse*, *vulgaris fert opinio*: *quamvis alii epoto veneno mortem sibi conscivisse contendant*, suspicatus, extare fortassis ignotum mihi veteris Scriptoris locum qui hoc tradidisset, nihil magis in utraque Epistola spectavi, quam ut eum locum, si quis forte esset, ex Lancisio elicerem. Eaque mente quæ pro magis vulgata opinione proferri a me statim poterant, & confirmari; semel atque iterum ad illum scripsi. Quem locum ex ejus unis, & alteris Litteris cum esse nullum, intellexissem; facile ejus voluntati obsecutus sum, ut finem facerem disputandi, in controversia præsertim, ea qua par fuerit, hinc modestia, inde comitate orta, & progressa, utramque eximie laudantibus Viris Doctis (*h*); ut minime dubium sit, quin ex his aliquis a quo *acerrima* fuisse dicitur, nihil aliud, quam expromptos utrinque, & contentos spectaverit nervos rationum. Nostrum enim utrique plurimum favet, mihi autem, quæ ejus par doctrinæ, & eruditioni humanitas est, tantum tribuit, quantum ne optare quidem ausim. Sed illuc redeo. Itaque ne tum quidem a me aliquid novandum censui, cum biennio ferme interjecto, accidisset, ut addere Lancisius Appendicem deberet ad Metallothecam, scripsissetque ad me, placere Sanctissimo utriusque nostrum Domino, ut simul disputatio illa quam benigne perlegerat, ederetur, & licere mihi, si quid in meis Epistolis additum, aut mutatum vellem; quod in suis fecit ipse; significare. Parendum enim imperanti rescripsi: eo autem magis ab omnibus intellectum iri, non esse a me scriptas illas, ut vulgarentur, si ita, uti ex tempore fusæ erant, prodirent. Nec tanti sane erant quæ adjicerem; aliqua erant tamen, quæ tibi nunc indicabo, non ut postliminio controversiam instaurem, neque vulgatam opinionem pro certa statuam; sed ne forte quæ pro hac aut confirmari, aut dici vicissim possent, nulla prorsus fuisse, arbitreris. Eorum alia sunt ab Historicis, alia a Medicis, alia ab utrisque, ab aliisque insuper Auctoribus repetenda. Ex Historicis Vellejus (*i*), Ælianus (*k*), Florus (*l*) summo consensu, & sine ulla dubitatione, aspidis morsu Cleopatram se interemisse, tradiderunt. At enim Vellejus adulationis vitio supra quam credi possit, laboravit, neque inter Historicos a Quinctiliano recensetur: Florus puerili desiderio mirabilia dicendi, veritatis dispendio se abripi, passus est: & si ad has accusationes, a Sigonio, Lipsio, Scaligero acceptas, aliam ex Verderio (*m*) sumptam, adversus Ælianum adjungas; hic quoque dum alius ab Aristotele videri vult, a veritate recedit. Verum longe facilius esset singulorum laudationes ex multo pluribus proferre Auctoribus, quam accusationes istas ex nonnullis perquisivisse. Illas tamen omittimus, cum ad has satis sit animadvertere, nihil ad Aristotelem attinere, quo mortis genere olim esset Cleopatra peritura: nihilque mirabilis in eo esse quod, quam, facto in damnatis periculo, nullum citius simul, mitiusque in perimendo deprehendisse venenum constabat, quam ab aspidis morsu, ea se quoque hoc ipso necasset: nihil denique adulationis erga Augustum fuisse, scribendo, ab hoc illam morsu potius, quam ab epoto veneno, mortuam. Nam quod Vellejus non sit a Quinctiliano (*n*) inter Latinos Historicos nominatus; nec Cæsar ipse nominatus est, credo quod laudabilia quantumvis utriusque Scripta pro justa historia, de qua ibi erat sermo, non haberet, quando sua Cæsar ipse ut Commentaria, reliquerat, Vellejus autem amplius volumen non uno loco (*o*) pollicitus summa fere attigerat capita.

39. Sed iis tribus totidem objiciuntur Historici, qui non idem confirmaverint, Suetonius (*p*), Plutar-

(*u*) Vid. Gentili Annotaz. alla pag. 73. v. 25. della Lett. Filos. (*x*) Vid. Redi Lett. int. alle Opposiz.
(*y*) De Situ Orb. l. 17. (*z*) Plinian. Exercit. in Solin. (*a*) Pharsal. l. 9.
(*b*) Metam. l. 9. (*c*) De Medic. l. 5. c. 27 S. 10. (*d*) Dissert. de Tarant. c. 7.
(*e*) c. 11. Hist. 8. (*f*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 3. Obs. 79. (*g*) ad fin. Armar. 10.
(*h*) Giornale de' Letter. d'Ital. Tom. 33. P. 2. Art. 8. in fin. (*i*) Hist. Rom. l. 2. c. 87.
(*k*) De Hist. Animal. l. 9. c. 61. (*l*) De Gest. Rom. l. 4. c. 11. (*m*) Cension. in Auctor.
(*n*) Instit. Orator. l. 10. (*o*) l. 2. c. 48. 96. 99. 103. 114. 119.
(*p*) De duodec. Cæsar. l. 2. c. 17.

tarchus (*q*), Dio (*r*): imo his duobus contenditur, majorem eſſe fidem habendam, quippe Græcis, eoque in hiſtoria verum diligentius inquirere ſolitis, quam Latini, & in re præſertim ad græcum imperium attinente, ſi loca attendas, propioribus; ſi documenta, inſtructioribus. Non eſt mihi in animo illud Quinctiliani (*ſ*) commemorare: *Græcis hiſtoriis plerumque poeticæ ſimilis eſt licentia*, multoque minus (*t*) *quidquid Græcia mendax audet in hiſtoria*: quin ultro fateor, fuiſſe ex Græcis ſummos Hiſtoricos, quorum ope res etiam Romanas diſcamus, præſertim quod ad ritus attinet publicos. Hos enim, aliaque ejuſdemmodi, ut in quadam Grotii Epiſtola legiſſe videor, adnotant, tradūntque diligentius Exteri, quam Cives, qui ceu notiſſima omnibus, inutiliter ſcribi cenſent. Sed & res ab Romanis geſtas ex magnis illis inter Græcos Hiſtoricis permultas diſcimus, in primis ad ea uſque tempora quibus tandem Latini ſua ipſi facta elegantius ſcribere cœperunt. Nam vel *ab initio rerum Romanarum*, ut teſtatur Cicero (*u*), *uſque ad T. Mutium Pontificem Maximum res omnes ſingulorum annorum mandabat litteris Pontifex Max.* Quorum Annalium ſimilitudinem *multos ſecutos* eſſe, dicit; *qui ſine ullis ornamentis monimenta ſolum temporum, hominum, locorum, geſtarumque rerum reliquerunt*, ut major Cato, & Pictor, & Piſo: quæ cauſa videlicet fuit cur ad nos eorum Scripta non pervenerint contra, ac multa illorum qui poſt eos Romanas res ornatius latine ſcribere inſtituerunt. Quo ex tempore me non injuria facturum puto, ſi de modo rei præſertim, quam hic ſpectamus, neutrius partis gloriam augente, plus uni Latino credam in Romana quidem hiſtoria, quam Græcis duobus. Ad Romanam autem, an ad Græcam hiſtoriam ſpectet bellum ab Auguſto, victis, & ad mortis neceſſitatem adactis Antonio, & Cleopatra, confectum, quid attinet oſtendere, cum & dux uterque Romanus, & belli præmium Ægypti regnum fuerit, in Romanam provinciam redactum? At enim & Cleopatra Græca erat, & Græcorum id regnum, ut quorum imperium, & lingua vigerent Alexandriæ. Fuerit; quis enim negat? & Reginæ, & regni a Græcis vetuſta origo. Num Græca propterea & leges, & inſtituta, & lingua, an Ægyptia, an alia poſt annos jam prope trecentos in eo tum regno dominabantur? cujus Reges jam antea *vel ne Ægyptiam quidem* linguam *didiciſſe*, *vel Macedonicam reliquiſſe*, fatetur ipſe Plutarchus (*x*), populi autem illa pars quæ *ab antiquo* ex *Græcis* fuerat, *& communis Græcorum conſuetudinis haud immemor*, jam Polybii ætate, ut Strabo (*y*) docet, *evanuerat*. Nam quod Plutarchus, & Dio locis propiores, documentis inſtructiores fuiſſe dicuntur; tam longum eſt intervallum quod Bœotiam, & Bythiniam, unde illi erant, ab Ægypto disjungit, ut non tanto majus denique videri debeat quod inter hanc, Italiamque interjicitur. At minus certe, id quod præcipue in Hiſtoricis ſpectandum eſt, intervallum temporis fuit, quo propior Cleopatræ morti Vellejus, quam Plutarchus; & Ælianus, quam Dio. Documenta autem num certiora Plutarchum accepiſſe credemus ex avo ſuo, narrante quod a Philota audiverat familiari cujuſdam ex Antonii coquis, an Vellejum, tempori illi quam proximum, ex præſtantibus Viris qui cum Auguſto fuiſſent Alexandriæ, ſæpius audire domi, militiæque potuiſſe, utrobique (*z*), ut nobiles Majores ſui, non ſine illuſtribus muneribus, & ornamentis verſatum? Quod ſi ut huic adulatio objecta eſt erga viventem Tiberium, & necdum omnino peſſimum, ſed *inter bona*, ut ait Tacitus (*a*), *malaque mixtum*, *incolumi matre*, in cujus obitu ſuæ hujus Vellejus hiſtoriæ finem fecit, mox ipſam ad Vinicium inſequenti anno Conſulem mittens; ita placeret Dionem, & Plutarchum accuſare; non deeſſent Valeſii, Rapinii, Bodini, Voſſii, Lipſii cenſuræ, illum ut plagiarium, a vero deflectentem, optimis infenſum, ſæpe adulantem, ſæpe hallucinantem, diſerte arguentium, neque aliorum in Plutarchum, majorem in ipſo rerum Romanarum notitiam deſiderantium, nec perveterum ſolum, ſed & earum quæ in tempora non ita antiqua inciderunt: cujuſmodi exempla; ut mittam quod eſt apud Lambinum (*b*); vel uno in facto plura profert Paulus Manutius (*c*), miraturque, *tam turpiter eſſe lapſum*, quod & alibi (*d*) ait, *ſæpe* eidem accidiſſe: quanquam mirum id eſſe negat Bodinus (*e*), *in homine Græco*, *qui ſe linguam Latinam non ſatis intellexiſſe*, *in Vita Demoſthenis* (*f*), *confitetur*. Quo & illud pertinet quod ab Rhodio (*g*) ſcriptum eſt, Plutarchum, *Latinis codicibus uſum*, *in rebus Romanis ſæpiuſcule falli*. Neque ignota ſunt quæ ejuſdem vel in nominibus Romanorum errata notaverat Robortellus, alibi (*h*) a nobis laudatus, aut quod Lipſius (*i*), ubi non Plutarchum modo, ſed univerſe Græcos Hiſtoricos in iis præſertim quæ ad nationes externas attinent, Romanis eſſe præponendos, diſerte negat, *varia* illos *cum in rebus ipſis geſtis peccaſſe*, *tum in nominibus præcipue propriis turpiter lapſos* eſſe, contendens. Verum nos ob cætera eximii utriuſque Hiſtorici, Dionis videlicet, & Plutarchi præſertim, merita, hæc objicere tanto libentius omittimus, quod neuter, ut neque Suetonius, ipſe quoque tanto poſterior Vellejo, negat denique id quod de genere mortis Cleopatræ hic tradidit; ſed etſi idem non affirment, plura tamen habent, ex quibus, cum Medicorum, ad quos tranſimus, diagnoſtica doctrina conjunctis, Velleji ſententiam tueamur.

40. Nam Dio (*k*) *puncturas tantum exiguas in* mortuæ Cleopatræ *brachio repertas eſſe*, affirmat: quales & Plutarchus (*l*) memorat *duas*. Idemque Dio, & Suetonius (*m*) *pſyllos* ab Auguſto eſſe *admotos*, ſcribunt, qui *venenum* ſcilicet *exſugerent*. Unde autem exſugerent, niſi ex illis venenatis puncturis? quibus quam proficuum ſuctio remedium ſit, ſupra (*n*) ex veterum, recentiorumque Medicorum ſententia ſatis demonſtratum eſt. Puncturæ autem exiguæ, & duæ, ut apte congruant cum iis quæ veteres iidem Medici ſummo conſenſu de aſpidis morſu tradidere, altera oſtendit Epiſtola noſtra. Cum obſcuris enim vulnuſculis, quæ *acu* inflicta ſint, omnes compararunt, & diſerte *citra tumorem* eſſe, fere omnes docuere, aliqui etiam *binas* eſſe, non omiſere. Nec vero illos, tanquam ſua ex aliis deſcribentes, deſpicias; neque enim aliena ſemper, ſed & propria ſcripſerunt, quod ex attenta eorum lectione, aut ex Freindii Hiſtoria Medicinæ, ubi de ſingulis verba fecit, proclive tibi erit cognoſcere: & quæ aliena propoſuere, ex Obſervationibus fere ſunt, quas niſi ipſi nobis ſervaſſent, prorſus ignoraremus, excellentium Medicorum. Nec quod Dioſcorides, qui eadem tamen quæ ab illis omnibus, aut ferme omnibus ſcripta eſſe, modo dicebamus, ipſe quoque antea docuerat (*o*), aut non fuerit quem Cleopatræ familiarem fuiſſe, accepimus, aut nullam de hac ab aſpidis morſu interfecta mentionem injecerit; idcirco quæ de exigua, & ſine tumore punctura ſcripſerat, illum conſequente, non credemus: quanquam & facta fortaſſe Cleopatræ mentio poteſt, ut tot alia quæ Maranta indicat (*p*), temporis injuria in Dioſcoridis codice intercidiſſe, nec deſunt adhuc qui Suidæ (*q*) credant, fuiſſe hunc ipſum Dioſcoridem, qui *vixerit apud Cleopatram ſub Antonio*, habentes, ut

(*q*) Græc. Rom. q. Ill. Vit. in Anton. (*r*) Rom. Hiſt. l. 51. (*ſ*) Inſtit. Orat. l. 2. c. 4. (*t*) Juvenal. Sat. 10.
(*u*) De Oratore l. 2. (*x*) in Antonio. (*y*) De ſitu Orbis l. 17.
(*z*) Vid. Voſſ. de Hiſt. Lat. l. 1. c. 24. & Boecleri Indic. Vellejanum in *Vellejus*, cui adde Velleji l. 2. c. 124. in fin.
(*a*) Annal. l. 5. in fin. (*b*) Adnot. 16. in Cicer. Orat. pro Dejot. (*c*) Comment. in Epiſt. 1. l. 2. Cicer. ad Q. Fr.
(*d*) in Epiſt. 5. l. ejuſd. (*e*) Meth. Hiſt. c. 4. (*f*) in Procem. (*g*) Not. ad Scribon. Epiſt.
(*h*) Epiſt. ad Cel. Polen. de Ill. Conſul. Frontin. (*i*) Var. Lect. l. 3. c. 20. (*k*) l. 51. cit. (*l*) Vit. Anton. cit.
(*m*) c. 17. cit. (*n*) n. 29. (*o*) De Medic. Mat. l. 6. c. 54. (*p*) Meth. cognoſc. Simplic. l. 2. c. ult.
(*q*) Hiſtoriæ ad Vocem *Dioſcorides*.

ut puto, nonnulla per quæ rationes secus censentium in dubium vocent. Verum ut hæc prætercam; non illud certe moraturum te arbitror, quod tam perniciosi morsus tam leve, atque obscurum, quale Veteres docuerunt, videatur esse non posse vestigium; sed eo adducturum potius, quod Æliani (r) tempore jam facere conati erant, ut ipse quoque admirandæ hujus rei causam inquiras. Scilicet hanc illi esse ponendam in *mirabili celeritate*, existimabant qua id venenum *ad intima transeat*, sicque exterius *nihil extet atque emineat: quare ab Octavianis Cleopatræ mors non facile*, inquit, *oculis comprehensa est, nisi tandem sero admodum ex duobus punctis difficilibus ad videndum*. Quod si tibi vetus illud cogitatum recenti explicatione placeat illustrare; tanto facilius uti ea poteris qua sæpius supra usi sumus, venenum ponentes nervos adoriri, quanto hoc ab eo veneno fieri manifestius est quod aspis mordendo immittit, *soporiferum*, ut ante (f) retulimus, ab Ovidio dictum, ut ipsa aspis dicta est *somnifera* a Lucano (t), eademque mente, doctissimorum Virorum judicio, ab Helvio Cinna (u) *somniculosa*, diserte autem a Solino (x) *hypnale*; sic enim explicat, *hypnale somno necat, teste etiam Cleopatra*. Nam qua ratione, nisi tenuissimam dicas veneni vim per nervos celerrime transferri ad cerebrum, exponas hæc quæ Lucani (y) verbis proferam, ictum ab aspide alloquentis,

nulloque dolore
Testatus morsus, subita caligine mortem
Accipis, & Stygias somno descendis ad umbras;
Non tam veloci corrumpunt pocula letho &c.

Usus autem sum non unius Poetæ verbis; non quod de somnifero aspidis veneno, & de *veloci* ex eo *caligine*, ut Dioscorides ipse (z) loquitur, verba mihi Medicorum deessent, sed ut intelligeres, vim hujus veneni maxime hypnoticam tam certam, & vulgatam esse, ut passim non in Medicorum modo, sed & in Poetarum quoque libris memoretur. Cerebro igitur celeriter adeo, vehementerque occupato, mirum non est, si ab eo pendentes reliqui corporis vires mox ita collabascant, ut tanquam paralysi universali inducta, ideoque sanguinis motu per tenues præsertim subcutaneos ramulos sufflaminato, in compuncto loco non magis propemodum rubor, livor, tumor se possint ostendere, quam si cadaver pungeretur. Sic autem ubi aspidis morsum præsentissimus interitus sequitur, res videtur posse explicari: & sane quam celer in Cleopatra fuerit, ex iis quæ Plutarchus (a) narrat, manifestum est.

41. At enim Aetius (b), inquis, ab uno quidem aspidum genere *præsentissimam* esse mortem, scripsit, ab alio autem *in tribus ad summum horis*: nec desunt qui tardiorem esse, ajant, & virente jam corpore ac discolore. Quin libri Auctor de Theriaca ad Pisonem (t) etsi fatetur, *revera aspides velociter interficere, sicut sæpe ipse in magna Alexandria spectavit*; tamen non continuo inde homines cadere, satis ostendit, hæc statim subjiciens: *Cum enim aliquem hoc supplicii genere condemnatum sine longo cruciatu dilationeque necare nolunt, aspides illorum pectori admovent, ambulareque parumper faciunt, atque sic ipsos brevi perimunt*. Sed & Plutarchus (d) alteram e Cleopatræ ancillis inventam refert capiti Reginæ diadema aptantem, nec loquendi facultate carentem. Utique; sed tamen *semianimem*, & quæ vix perpaucis editis voculis, continuo cecidit. Nec qui *parumper* ambulabant, idcirco non *brevi*, & *velociter* moriebantur. Et siqui diutius vitam trahebant, non illis demum mirum est ob id ipsum discolor, & virens corpus fieri potuisse: quod si hoc commune fuisset omnibus; psylli Cleopatræ non essent admoti; satis enim ejus corpus, ut Plutarchus (e) narrat, *neque deformatum, nec aliud ullum*, præter puncta illa duo, ostendens *veneni signum*, non ab aspide ictum esse, demonstrasset. Verum hæc ita disputavimus, quasi ubi inter venenatum ictum, & mortem horæ aliquot intercesserint, fieri non possit, quin locus, per quem immissum venenum est, tumorem contrahat, & livorem. Tamen extant certissima exempla quæ ostendant, vel quinque, aut sex horis interjectis, quidquam livoris, aut tumoris in eo loco non apparuisse, ut in columbis quos Africani scorpii ictibus occidit Redius (f). Sed neque in cane quem Monspeliensis sauciaverat scorpius, quincta exinde hora mortuo, tumoris quidquam in sauciata parte offendit Cel. Maupertuisius (g), cum alioquin tumor soleat vel apis, aut vespæ puncturam sequi; verum in cujusque ictus loco parvum tantummodo rubrum punctum: negatque, in tot animalibus quæ ad idem adhibuit experimentum, unquam aliter se vidisse. Atque ut ad animal aspidi similius, id est viperam sermonem convertam; ex iis certe quæ supra (h) scripsi, in Francinii catella nostri partem nullam corporis lividam, aut tumidam fuisse vel plures post horas ex quo lethales a vipera acceperat morsus, in Nobilis autem Juvenis (i) digito quem altero dumtaxat dente vipera ita vulneraverat, ut gravissima sint consecuta symptomata, post horas demum aliquot tumorem apparuisse, cum ad id usque tempus nil nisi *punctura* cerni posset *non major ea quam infligit acicula, foramine in superficie minimo apparente, cum levissima rubedine, adeo ut solo colore innotesceret*. Quod si interdum non plus a vipera est; quanto minus esse ab aspide illa poterit, cujus veneni vis ut celerrime ad cerebrum repit, sic tempus fauciato loco non relinquit, ut liveat, & in tumorem se attollat.

42. Nunc quid Plutarchus, & Dio, si cum aliis præterea conjungantur Auctoribus, nobis suppeditent, videndum est, unde facilius tueamur sententiam magis vulgatam. Igitur ex Plutarcho (k) hoc primum habemus, Cleopatram, neque stupido, neque humili animo fœminam, cum priusquam in Augusti potestatem veniret, quid sibi imminere posset, prospiceret; mori potius, quam ex regina servam fieri, & ante victoris currum per triumphum duci, statuisse. Hac mente vim ingentem venenorum parasse, & de singulorum effectibus in capite damnatis periculum fecisse, nempe ut sibi illud seligeret, per quod non modo sine dolore, sed & celerrime obiret, ne forte, si mors tardaret, invita remediorum ope vivere cogeretur. Quodnam igitur ex omnibus elegisse, credemus? Mineralia certe repudiasset, quippe utrique ejus voto adversantia, si tunc illis inter venena usi essent, quod factum non memini legisse, præsertim cum artificia illa chymica necdum essent nota per quæ perniciosæ eorum vires acuuntur. Ex Vegetabilibus, & ex Animalibus in usu erant, nec ars varia deerat, ut quam celerrime necarent, quarum una ex Suetonio (l) intelligitur, cum venenum intra quinque horas occidens, mox a Locusta *iterum ac sæpius recoctum*; credo, ut multo maxima parte dissipata aquearum particularum, veneficæ confertiores forent; *statim exanimavit*. Quod venenum sive ex Vegetabilium, sive ex Animalium, sive ex utrorumque succis constabat, tametsi Cleopatræ notum fuisset, ut facile notum erat quod ex Animalibus eductum efferæ Nationes adhibebant ad tingendas sagittas, quale

(r) c. 61. supra ad n. 38. cit. (f) n. 37. (t) l. ibid. cit. (u) apud Gell. Noct. Attic. l. 9. c. 12.
(x) Polyhist. c. 29. (y) l. cit. (z) c. 54. cit. (a) Vit. cit. (b) Tetrabibl. 4. S. 1. c. 20.
(c) c. 8. (d) Vit. cit. (e) Ibid. (f) Esper. int. agl' Insetti.
(g) Comment. supra cit. ad n. 25. (h) n. 34. (i) Histor. ibid. indicata. (k) Vita cit.
(l) De duodec. Cæsar. l. 6. c. 33.

apud Scythas Plinius (*m*) memorat, *irremediabile*, quantum ipse ait, & *mortem illico afferens levi tactu*; tamen ut mortis celeritatem probaret, cruciatum brevem illum quidem, sed acerbissimum, aversaretur, cujus indicia cruciatus ex convulsionibus, ut opinor, vehementibus cognovisset, quas ut Locustæ illud venenum statim consecutas esse, ex eo conjicio, quod lethalem ejus effectum per speciem comitialis morbi, cui Britannicus esset obnoxius (*n*), statim Nero occultari posse, credidit: Nicholsii autem aquam, ex lauroceraso paratam, rapidissime quidem perimere; sed non sine vehementibus convulsionibus, refert Meadius (*o*): denique ex Reaumurii (*p*) experimentis constat, leviter puncta animalia sagittarum mucrone, venenata compositione quadam illito ab incolis oræ Maragnoniæ, cito quidem interiisse; sed, quod diserte de urso narratur, ante mortem se concussisse, atque agitasse. Ob has igitur, aut similes causas factum esse, existimo, quod Plutarchus narrat, ut Cleopatra, venenis primum aliis frustra tentatis, ut pote quæ minus ambobus suis responderent votis, ad animalia, quod & Dio (*q*) scribit, conversam, & per multos dies frustra pariter expertam, comperisse tandem, per *solum ferme aspidis morsum* se posse voti utriusque compotem fieri. Quæ si omnia attenderis; facile intelliges, cur rejectis aliis quæ illico necarent venenis, quorum aliqua in promptu habuisse, infra (*r*) ostendemus, longe credibilius sit, aspidis prætulisse morsum, præsertim cum cætera quæ de puncturis exiguis illis duabus & de admotis psyllis supra (*s*) dicta sunt, apprime conveniant. Nam quod Doctus Vir iis qui minus attente legant videri fortasse potest illis de psyllis ita sensisse, quasi ab Augusto illudendi tantum studio fuissent adhibiti; satis est Suetonium (*t*), & Dionem (*u*) inspicere, ut eo animo id ab Augusto factum plane cognoscamus, quo Cleopatram *servari triumpho magnopere cupiebat*, & quo postquam per psyllos *qui venenum ac virus exsugerent*, servari vidit non potuisse, *magnopere doluit, omni se triumphi sui gloria spoliatum esse ratus*. Quod si ipse qui statim adfuit, & corpus inspexit, & qua erat potentia, & ingenio tum perquirere ex omnibus, tum dispicere omnia potuit, illam aspidis morsu enectam credidit, ut refert Plutarchus (*x*); *nam in triumpho, Cleopatræ imaginem tulit cum aspide mordicus affixa*; cur non quod ipse, nos quoque credamus? præsertim cum alia insuper accedant quæ ex Plutarcho eodem, ex Dione, ex aliisque, etiam Medicis, Auctoribus continuo proferemus.

43. Quid enim potius significat quod pro certo tradit Plutarchus (*y*), eodem quo Cleopatra obiit, die, atque adeo paucis ante obitum horis illata ad ipsam ex agro cista, *ficuum plena*, & *foliis* operta, nisi quod postea dictum esse, ait, aspidem in cista fuisse abditam? idque etiam ex aliis refert Dio (*z*); tametsi *in urna* dicat *illatam aspidem*, *aut inter flores quosdam*, Auctor autem libri de Theriaca (*a*) *contectam ficubus & uvis*. Quæ cum attendo, illud simul videor posse conjicere, nempe cujus generis aspis fuerit. Cum enim tria esse genera, traderent (*b*) alias ptyades, alias terrestres, alias chelidonias appellantes, primas autem *bicubitales*, alteras interdum *quinque cubitorum longitudine*, tertias *cubito* dumtaxat *majores* inveniri, docerent; has ultimas non modo ut facile reperiendas, quippe circa fluviorum ripas, proximi *præsertim Nili*, latibula habentes, itemque ut celerrime præ cæteris necantes; ab harum enim *ictu* mors *præsentissima adest*, verum etiam ut quæ propter suam brevitatem multo facilius sub floribus, foliisque abdi possent; has, inquam, cum Cleopatræ opportuniores, tum præcipue ad fallendos qui januam custodiebant, aptiores fuisse, non dubito. Consentit autem pervetustus, doctusque Artifex simulacri Vaticani, qui ut moribundam Cleopatram perite expressit quasi placide dormientem, ita & brevem aspidem brachio adjunxit, eique sinistro, credo, hoc quoque a prisco aliquo Scriptore accipiens, a quo & Orosius (*c*) Historicus alioquin sæculi quinti, videtur accepisse. Verum sive res ad eum modum se habuerit, sive, ut alii ferebant apud eundem Plutarchum (*d*), *servata aspis fuerit in vase quodam inclusa, & per fistulam auream a Cleopatra provocata*; utralibet narratio eo demum tendit, ut aspidi se mordendam præbuisse, censerent. Vides igitur, ut quæ Plutarchus, aliique referunt, cum iis congruant quæ Vellejus, atque alii, initio laudati, tradiderunt. Eandemque sententiam sibi magis placuisse, satis ostendit, quem paulo ante memorabam, libri de Theriaca (*e*) Auctor. Qui sive Galenus fuit, sive alius Galeni certe contemporaneus, ut qui *non multis ante se annis fuisse* Andromachum, scribat (*f*), *Marcum* autem *Antoninum paulo ante Romanum imperium summa integritate administrasse* (*g*): non est a nobis contemnendus, ut pote qui, si ætatem spectes, neque Dione junior, nec tanto denique Plutarcho posterior fuit, quippe imperante Hadriano & Plutarchum vixisse, & Galenum esse natum, constat; si vero experientiam attendas, unus ex omnibus quos produximus, diserte ait, ut supra (*h*) legisti, se Alexandriæ sæpe vidisse, quomodo, & quam celeriter interficiant admotæ aspides. Nec quia ptyade; quod tamen ab superiorum nemine traditum inveni; usam esse Cleopatram, scribit, id eo voluisse factum, intelliges, ut a ptyade consputeretur; *tardius* enim inde *mors consequitur*, ut proditum ab Aetio (*i*) est; sed ut morderetur; nam & mordet, ut idem subjicit, & mordendo, ut Galenus ait apud Paulum (*k*) *celerrimam mortem inducit*. Imo nisi forte Paulus alium aliquem in libris qui interciderunt, spectavit Galeni locum; hunc ipsum de Theriaca librum pro Galenico habuerit, necesse est, & hinc sumpserit quæ ut a Galeno dicta, proponit, videlicet tria illa aspidum genera, & in his ptyadis, ut sputo dissitos assequatur, ingenium, & hac se occidentem Cleopatram. Utrobique enim hæc habentur. Sed quod in libro de Theriaca Regina dicitur *sibi* ptyadem *admovisse*, id Paulus de morsu accipiendum esse, jure quidem meritoque non dubitavit; nam admovere, ut inspueret quæ eminus solita sit, minime necessarium. Quæ vero mox de celeri damnatorum interitu per admotam pectori aspidem in eodem libro illo subjiciuntur, ea fortasse Paulus cum superioribus connectenda arbitratus, Pictorum, Sculptorumque licentiæ præeuntem Galenum induxit, quasi Reginam scripsisset, ptyadi *sinistram mammam admovisse, & ab hac commorsam periisse*. Quod ne credamus, Plutarchus, & Dio faciunt, negantes, ut supra (*l*) vidimus, in mortuæ corpore signum usquam ullum apparuisse veneni, præter duo exigua in brachio puncta. Quæ res ad id etiam valet, ut merito ab eodem libri de Theriaca Auctore factum esse, cognoscamus, cum aliam quorundam narrationem iis verbis retulit ex quibus ipsi minus probatum esse, intelligimus, de *magno* videlicet, *ac profundo vulnere*, quod *brachio suo dentibus intulerit* Cleopatra, & de *veneno*, *quod prius ex aspide paraverat*, *in pixide quadam ad se allato*, & mox ei *vulneri infuso*.

44. At exigua ista in brachio puncta ut de magno, profundoque vulnere narrationem refellunt; sic, inquis, aptissime congruunt cum alia, quæ etsi non apud ejusdem libri Auctorem, at apud Dionem (*m*) extat, aliorum narratione. Scilicet acu qua

qua

(*m*) Nat. Hist. l. 11. c. 53. (*n*) Vid. Tacit. Annal. l. 13. (*o*) in Append. post Tentam. 5. de Venen.
(*p*) Hist. de l' Acad. R. des Sc. A. 1747. Obs. Anat. 1. (*q*) l. 51. cit. (*r*) n. 44. (*s*) n. 40.
(*t*) c. 17. cit. supra ad n. 39. (*u*) l. 51. cit. (*x*) Vita cit. (*y*) Ibid. (*z*) l. 51. cit. (*a*) c. 8.
(*b*) Vid. Aetii c. 20. supra ad n. 41. cit. (*c*) Historiar. l. 6. c. 17. (*d*) Vita cit. (*e*) c. cit. (*f*) c. 5. (*g*) c. 2.
(*h*) n. 41. (*i*) c. 20. cit. (*k*) De Re Med. l. 5. c. 18. (*l*) n. 40. 41. (*m*) l. 51. cit.

qua capillos componere solita esset Cleopatra, inter eosque gestare, tunc detracta, & præsentissimo veneno inuncta brachium sibi pupugisse. Tu vero fac, Redium (*n*) legas, ubi experimentis edoctus admonet, si vulnus quod infligis, angustum sit, difficile esse venenum immittere: & qualecumque vulnus sit, non ita celeriter mori animalia per quorum vulnera viperinum injicias venenum, ut quæ vipera ipsa momorderit. Et post hæc cogita, num credibile sit, incerta & minus celeri moriendi ratione uti illam voluisse, quæ certam, celerrimamque mortem quærebat. Nec tamen de sic immisso veneno, sed de epoto nostra erat potissimum disputatio. De quo cum in tot narrationibus nulla usquam, ut supra (*o*) diximus, occurrat mentio; ne forte illuc trahi posse, putes, hunc Plutarchi (*p*) locum: *venenum Cleopatram habuisse compertum est in laminula quadam concava, quam sub crine occultabat*, fuisseque illud suspiceris aut ejus simile quo illitis sibi convivalis coronæ floribus, hisque mox in scyphum conjectis, *eductum custodia bibere jusserat, illico expirantem*, ut est apud Plinium (*q*), aut ab eo non diversum quod non multis ab Reginæ obitu lustris Alexandria Hierosolymam, ut Josephus (*r*) tradidit, missum est ad Herodem necandum, id est *aspidum virus, aliorumque serpentum succi*, quo epoto veneno quidam *capitis damnatus statim mortuus* est; ne igitur hæc suspiceris, non illud ex eodem Plinio (*s*) proferam: venenum aspidum *potum quantalibet copia, non nocet. Non est enim tabifica vis: itaque occisa morsu earum animalia, cibis innoxia sunt*, quæ cum Redii aliorumque in viperino veneno experimentis (*t*) consentiunt: neque alia in universum dicam, quæ in mea altera ad Lancisium Epistola attigi, unde conjicias, id venenum ad idem potius quo Dio crinalem acum inunctam scripsit, attinuisse, nihil videlicet, sicut aperte retulit, nisi per vulnus nocente. Unum modo ex Dione eodem, & Plutarcho adjiciam, unde continuo præclare intelligas, non ex sumpto quod in concava lamella sub crine gestaret, veneno Cleopatram interiisse. Dio enim (*u*) pro certo narrat, priusquam se occideret, Epaphrodito, cui mandata erat ejus custodia, epistolam ad Augustum perferendam dedisse, ut is *occasione epistolæ reddendæ e medio removeretur, eoque digresso, rem propositam esse executam*. Plutarchus (*x*) pariter sine ulla dubitatione tradiderat, se interfecturam, tabellas ad Augustum ferendas dedisse, *& cæteris omnibus a se præter duas mulieres dimissis, januam clausisse*. Quid, amabo te, ut ex lamella venenum sumeret, attinebat, Epaphroditum, cæterosque e medio removere, & januam claudere? Num, cum dormire noctu, crederent, non poterat, nemine advertente, lamellam sibi e capillis detrahere, ex eaque venenum sumere? Aliud igitur, quod non nisi remotis arbitris, id prohibituris, fieri posset, sibi tunc faciendum constituerat, *asperas* videlicet *tractare serpentes, ut atrum* non ore, sed *corpore*, ut Horatius (*y*) loquitur, *combiberet venenum*. Cujus ego testimonium gravissimum credo cum aliis de causis quas datis ad Lancisium Epistolis indicavi, tum ob eam præsertim quod ille, ut verbis utar minoris Plinii (*z*), *quæ statim, cum maxime vera memorantur, audiverat, est persecutus*.

45. Num tamen erat aliud præter aspidum tractationem, quod, remotis arbitris, ut se veneno inficeret, potuerit Cleopatra facere, & fortasse fecerit? Nam forte, cum hactenus scripsissem, in locum incidi Græci quidem, sed gravis, & Vellejo contemporanei Auctoris, qui locus in hac controversia non videbatur omittendus. Strabo (*a*) enim hæc scripsit: *ipsa se Cleopatra clam admoto aspidis morsu, vel veneno delibutorio confecit; nam utroque modo dicitur*. Apparet ergo, si veneno isto voluit corpus sibi perungere, decuisse antea januam claudere, & neminem apud se præter ancillas retinere. At tu priusquam hoc dicas, Plutarchum (*b*) lege. Videbis, eo die Reginam balneo usam, corpus, ut tum solebant, nemine admirante, aut prohibente, unguento quo vellet, ungere potuisse, tum prandisse, & magnifice quidem (unde novum capere argumentum posses, non se igitur veneno mox devorando, aut potando necare constituisse quæ per tot facta pericula ignorare non posset, quantum præsumptus cibus ingesti veneni vim aut impediat, aut tardet (*c*)) dum pranderet, cistam illam, ficubus, & uvis plenam, ut jussisse antea videtur, cum aspide fuisse illatam, tunc vero denique & tabellas obsignatas ad Cæsarem dedisse, & remotis arbitris, januam clausisse. Igitur ex hac ipsa rerum serie intelligis, num veri similius sit unguento venenato, an aspide se interfecisse. Huc adde, qui tam attente, & caute eam custodiebat Epaphroditus, ut captæ *vestem*, quod supra Plutarchus tradidit, continuo *excuteret, ne quid sub ea occultaret veneni*, illum unguentarias pyxides sine diligenti examine, & exploratione non fuisse facile relicturum, aut quod multo promptius, & tutius erat, in alias innoxio unguento quantivis pretii plenas mutaturum, quando ei mandaverat Augustus hoc *maxime, ut provideret, ne illa sibi mortem inferre posset; cæterarum rerum omnium facultatem permitteret*. Unum igitur reliquum est, ut conjicias, pauxillum fuisse venenati istius unguenti, ut in lamella illa *concava*, de qua supra (*d*) dictum est, *sub crine occultari* potuerit. Sic enim *in famosa* quoque *veneficiis Martina, subita morte*, cum Romam accusata adduceretur, *Brundisii extincta*, apud Tacitum (*e*) legitur, *venenum nodo crinium ejus occultatum, nec ulla in corpore signa sumpti exitii reperta* esse. At si forte sic conjicias; argumentum redit quod supra (*f*) contra eorum opinionem adductum est qui ea lamella venenum inclusum fuisse, contenderent, quo Cleopatra devorato se interfecisset. Cum enim unguenti pauxillum non toti corpori perungendo, sed certis dumtaxat partibus, ut puta naribus, aliisque ejusmodi, satis esset; quid referebat interdiu januas claudere, & arbitros amovere, ut id faceret quod noctu, cum dormire videretur, nemine suspicante, facere potuisset? Accedunt tot alia, quæ iterare non oportet, cum unguento illo minime, cum aspidis autem morsu apprime congruentia, admoti psylli, binæ in brachio animadversæ puncturæ, cætera: inter quæ sunt perantiqua simulacra, quibus nonnihil tribuendum est, illudque præsertim quod disputandi occasionem attulit, in quo aspis est sic brachio alligata, ut ipsa vinculi constrictione irritari, & ad mordendum incitari videatur. Nec te illud moretur quod objicitur, quasi nemo audere potuisset aspidem vinculo ad brachium astringere, ne se potius, quam illud, morderet. Quid enim aliud illæ quærebant ancillæ duæ, nisi ut eodem simul cum domina fato interirent, contubernalis Eunuchi exemplum secutæ, quem Dio (*g*) refert, statim ac ea capta fuit, *serpentibus se se ultro mordendum præbuisse*. Reliqua autem quæ de molli, timidoque mulierum animo, de una aspide ad tres mulieres morsu interimendas non satis apta, & si quæ ejusmodi alia aut ex Redio, aut aliunde objici poterant, tum editis antea Epistolis, tum hac quoque mihi videor diluisse.

46. Hæc habui quæ ad easdem illas Epistolas adderem, non ut iis quæ contra ingeniose, & docte a Viro Amplissimo scripta sunt, anteponeres, sed ut

(*n*) Lett. int. alle Opposiz. (*o*) n. 38. (*p*) Vita cit. (*q*) Nat. Hist. l. 21. c. 3. (*r*) De Bello Jud. l. 1. (*s*) Nat. Hist. l. 29. c. 4. (*t*) supra, n. 30. (*u*) l. cit. 51. (*x*) Vita cit. (*y*) Carm. l. 1. Od. 37. (*z*) l. 6. Epist. 16. (*a*) De situ Orbis l. 17. (*b*) Vita cit. (*c*) Vid. supra, n. 10. (*d*) n. 44. (*e*) Annal. l. 3. (*f*) n. 44. (*g*) l. 51. cit.

ut collatis inter se utrisque, facilius tibi esset dispicere, an pro ea saltem parte steterim quæ a veri similitudine non longe denique in disputatione hac abhorreat. Quæ etsi per se non magni momenti est; ob ea tamen quæ ejus causa tum ex Historia, tum ex Re Medica, tum aliunde etiam, proferre oportuit, tibi cui potest esse aliqua fortasse ex parte utilis, legendi fastidium, ut opinor, mihi certe extremum hunc scribendi laborem allevavit; ut quibus verbis, a me sæpius laudatus, Auctor libri de Theriaca (*b*) suam Pisoni de Cleopatræ interitu narrationem absolvit, iisdem propemodum & mihi licere credam hanc tibi ejusdem argumenti tractationem concludere: *Hæc non sine animi voluptate tractavi, ut tuo disciplinarum omnium desiderio satisfacerem.* Vale.

(*b*) c. 8.

FINIS LIBRI QUARTI.

JO.

JO. BAPTISTÆ
MORGAGNI
DE SEDIBUS, ET CAUSIS
M O R B O R U M
PER ANATOMEN INDAGATIS

L I B E R Q U I N C T U S.

Quo plura adduntur ad ſingulos quatuor ſuperiores Libros attinentia.

Celeberrimo Viro
JOANNI FRIDERICO MECHEL
Illuftri Anatomico, & Medico

Joannes Baptifta Morgagnus S. P. D.

QUI ex Tuis primis ad me Litteris, Berolini datis die 23. Julii anno 1754. quanto minus opinatum, tanto pluris æftimabilem nuncium acceperim, REGIAM iftam Scientiarum ACADEMIAM perbenigno omnium confenfu me inter fuos Honorarios Sodales retulifle, & abs Te, Vir Illuftris, tunc petierim, ut Inclyto eidem Cœtui gratias meis verbis ageres quas poffes, cumulatiffimas, nunc pariter rogo, ut pro Tua eximia erga me Humanitate, quam vel ante ifta pro me officia ex laudatiffimis Tuis Scriptis perfpexeram, meos hofce libros velis, exiguum quidem, fed quo majus in præfentia dare non poffum, memoris, obfequiofique animi fignum, Academicis Sapientiffimis offerre. Satis mihi, fuperque fuerit, fi propter ea quæ ex Veftris, Veftrique fimilium Summorum Virorum Obfervationibus fæpius indicavi, omni certe commendatione digniffima, æqui bonique feceritis non tam cætera quæ a me funt, quam propofitum ipfum meum. Præcipuum autem, fi quæris, hoc fuit, ut me meliores Anatomicos excitarem ad id publici boni caufa præftandum, ad quod Vir Experientiffimus Richardus Meadius excitare voluit Medicos exemplo fuo. Mori enim, ut fcis, noluit, quin antea colligens quæ longo ufu cognoverat hominibus profutura, Monita, & Præcepta Medica, tanquam *legatum*, ut verbo ipfo ejus utar, relinqueret. Utinam Anatomici quoque fenefcentes quæ inter diffecandum vidiffent ad morborum caufas fpectantia, colligerent, ederentque, ne laborum, moleftiarum, atque adeo periculorum fuorum longe melior fructus fecum periret.

Tanto enim *utilior* hæc Anatomes pars eft, *quanto ad caufas morborum dignofcendas magis idonea*, quemadmodum magnus & Medicus, & Anatomicus cenfebat, ut nofti, Bartholomæus Euftachius (*a*), fero conquerens, tot annos non in hac potius fecunda, quam in priore Anatomes parte, quæ fana corpora examinat, tantumque ftudium pofuiffe. At enim fecunda fine priore ftare non poteft, nec fine priore cognofcere licet Partium ufus ad medendum adeo neceffarios; quafi vero & fecunda ex certæ Partis læfione cum certæ Functionis impedimento conjuncta, ad veros ufus non modo confirmandos, fed & illuftrandos, imo nonnunquam inveniendos, ad falfos autem refellendos mirifice non inferviret. Nam quod fecunda fine priore ftare non poffit, nos quidem ultro fatemur, qui aliquando vel nobiles Medicos, nedum vulgares Chirurgos, vidimus hoc, vel illud vifcus, propter mutatam, morborum vi, fedem, figuram, & cum colore fpeciem, non agnofcentes, quod nos ex nexibus, & vaforum origine quodnam effet, continuo indicavimus, mox per diffectionem demonftrantes. Quin omnibus qui fatis fint in priore Anatome exercitati, proclive effe, exiftimamus, errores graves, & in graviores inducturos dignofcere, qui ob ejufdem exercitationis defectum in quafdam irrepferunt, quæ in Sepulchreto leguntur, Obfervationes: & bene de Anatome fecunda meritos Peyerum (*b*), & ante hunc, Thomam Bartholinum (*c*) laudamus, qui aliorum Obfervationibus hujus generis, Obfervationes Anatomicorum longe effe præferendas, admonuerunt, & felices tum fore Artes, confirmarunt, fi foli de illis judicarent Artifices. Sed cum hæc de priore Anatome fatemur, fimul contendimus, verum effe quod initio ponitur vetufti libri, qui *de Anatomia Parva* infcribitur, perperam alioquin inter Galenicos inferti, priorem videlicet inftitutam fuiffe a Medicis propter fecundam. *Quoniam interiorum membrorum corporis humani paffiones erant ignotæ, placuit veteribus Medicis*, ille Auctor inquit, *ut per anatomen brutorum animalium, interiorum partes manifeftarentur.* Aut fi hoc

(*a*) de Renib. c. 45. (*b*) Meth. Hift. Anat. Med. (*c*) Confil. de Anat. Pract. & cæt. n. 12.

hoc omittimus, illud certe negari non poteſt, priorem Anatomen ob id potiſſimum ab hominibus permitti, a Principibus autem etiam protegi adeo, & promoveri, quia pro ſecunda eſt neceſſaria. Permagni enim cum ſingulorum intereſt, tum univerſorum, internas morborum cauſas, & ſedes a Medicis non ignorari, ſeu ſingulos illi, ſeu totas ex infelici hæreditate familias vexent, ſeu civitates occupent, & provincias. Medici autem vel ſummi fatentur, vix tres, aut quatuor ex omnibus eſſe morbos qui ſuum habeant ſignum παθογνωμονικὸν, ita videlicet proprium, ut ab aliis cunctis diſtinguat; cæteros autem non niſi per conjuncta plura ſigna internoſci propterea quia fere non ex ſimplici ſunt cauſa, & quæ unam tantummodo Partem afficiat: Valde igitur avent primum ſingularia illa ſigna, & maxime propria, ſi fieri poteſt, augere; deinde vero, ſi id non poſſint, at ex conjunctis pluribus, ut dictum eſt, ſignis quæ in quoque morbo præcipua ſint, conſtituere. Animadverſum eſt enim ſæpius, quæ præcipua, & ferme propria crederentur, reipſa non eſſe, cum ſine ipſis eædem intus læſiones repertæ ſint quas deſignare illa putabantur, aut cum longe aliis læſionibus ſigna eadem.

Hæc, atque alia, quæ Tibi, Vir Doctiſſime, non ſecus ac mihi, & legere, & audire, & videre non raro contigerit, & in iis occurrentes aliquando morborum cauſæ novæ prorſus, & inauditæ juſtas medentium querelas confirmant de abditis morborum cauſis, & ſedibus non ſatis adhuc perquiſitis. Quod cum minus certe Anatomicorum negligentiæ, quam rei ipſius naturæ immenſæ propemodum, & interminatæ imputandum ſit; nihil propterea fieri humano generi utilius poteſt, quam ſi primum quicunque Anatomen colimus, omnes, id quod Tu ſtrenue facis, & ipſe pro mea virili parte facere non prætermiſi, omnes, inquam, conatu unanimi connitamur, ut quanto plures id genus Obſervationes poſſimus, in publicum bonum conferamus: tum deinde; ne in poſterum accidat quod non ſemel antea accidiſſe, dolendum eſt, ut cum Auctoribus Obſervationes intereant; Profectores cunctos rogemus, ut quas prius non ediderint, ſeneſcentes colligant, atque edant, ſi non meum, at Meadii certe, qui imitatione dignus eſt, exemplum ſequentes, nec pauca tamen, ut ille, ſed omnia quæ diligenter obſervarint, ſumma cum fide proponentes. Sic enim, aut non aliter, poſſe tandem aliquando fieri, ſperandum eſt, ut poſteris tantus ſuppetat numerus Obſervationum, quantus, ſi ab ſolertibus, attentis, & ſtudiorum labori aſſuetis Viris morbi ſymptomata in earum ſingulis, & Partium læſiones, tum in aliis omnibus haud diſſimilis generis & illa, & hæ inter ſe conferantur, quantus, inquam, ſatis ſit, ut in pluribus ſaltem morbis ad id denique aut perveniant, aut accedant, ad quod nunc maturum non eſt, aſpirare. Neque ſpes deeſt, meum hoc conſilium haud eſſe iis Anatomicis diſpliciturum quibus cordi ſit Rei Medicæ, & publicæ utilitatis incrementum; quando aliqui Egregii Viri, rumore dumtaxat de hiſce a me edendis Obſervationibus, ut videntur, excitati, ſuarum editionem repræſentarunt. Quod ſi propoſitum hoc meum a Te quoque, ab aliiſque Clariſſimis Viris, & nominatim ab Inclyta iſta Academia probabitur; nihil mihi contingere optatius poterit. Vale.

D. Patavii Prid. Kal. Septembr. A. CIↃIↃCCLX.

JO. BAPTISTÆ MORGAGNI

AD AMICUM

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA LX.

Spectat ad Apoplexiam.

REDEBAM, me tibi satis jam, superque fecisse, & quod in extrema superiore Epistola non reticueram, novissimo de his quidem rebus scribendi labore perfunctum esse. Ecce autem litteræ tuæ, quibus ita gratias agis, ut simul non obscure significes, expectari a te Observationes illas meas quas suo quamque loco inferere non potuerim, quippe habitas postea quam singulas absolveram Epistolas, ad quas attinerent: idque esse a te satis intellectum, non modo quia nosti, quotannis alia a me, atque alia cadavera perlustrari, verum etiam quia nonnullas ex hujusmodi Observationibus, a me tibi subinde inter scribendum promissas, necdum accepisti. Quid dicam? Jus postulas, ab homine præsertim, nisi remittere ultro velis, promissorum servantissimo. Fac igitur saltem, ut eadem qua priora, comitate hæc quoque excipias, quæ, ut potero, addam, initium repetens a morbis cerebri, & primum quidem ab eorum gravissimo, Apoplexia.

2. SENEX apoplecticus in Nosocomio Patavino decesserat circa initium Decembris A. 1744. quo ibi tempore studiosis Adolescentibus partes quasdam humani corporis ostendebam. Plura, ut solitus sum, diligenter sciscitatus, vix hæc scire potui, ante dies triginta apoplexia correptum, nuper demum sine ullo sensu, & motu, oculis valde rubentibus, in eum locum fuisse illatum. CRANIUM dum circumsecabant, Thoracis viscera, paulo ante detracta, inspiciens, in pulmonis dexteri suprema parte duritiem animadverti qualis a vetere morbo relinqui solet. Continebat autem mediocre tuberculum in quo materia purulenta. Cor polyposas habuit concretiones, nihilque adnotandum præbuit, nisi valvularum Semilunarium aggeres crassiores factos, & albicantes. His amotis visceribus, ad retectum interim Cerebrum oculos, manusque converti. Exteriore meninge detracta, unum discrimen apparuit inter sinistrum cerebri hemisphærium, & dexterum, quod hujus superficies posterior nigricare in medio, & multum rubere videbatur. Nigrities autem a vasis erat quæ per Tenuem meningem repunt, nigro sanguine valde ibi distentis; rubor a sanguine qui inter illa vasa, tanquam per exsudationem, effusus, spatia, vasis interposita, quasi crusta longe tenuissima occupasse videbatur: vel potius, quoniam nihil ibi revera effusi invenire licuit, a sanguine vascula omnia minima, quæ confertissima sunt, infarciente. Tum utroque Laterali ventriculo aperto, in singulis pariter serum valde cruentum conspectum est ad drachmam fortasse unam, anteriora dumtaxat tenens, plexu Choroide utroque pallidulo, integro autem septo Lucido. Integrum quoque erat intus extraque hemisphærium sinistrum, & quidquid præterea est intra calvariam, sic satis sanum, uno excepto hemisphærio dextero. Namque intra hujus medullarem substantiam erat cavea, medium ferme tenens secundum omnes hemisphærii plagas, longa digitos transversos minimum quinque, lata duos, & semis, totidemque profunda, plenissima nigro sanguine, magna ex parte fluido, ex reliqua autem quasi in grumos concreto. Quo detracto, caveæ parietes fœde lacerati, & inæquales apparuerunt. Circumjecta ipsis substantia erat laxissima, non medullaris solum, sed & quæ totius corporis Striati, totiusque thalami nervi Optici externum latus, & quæ proximæ basis utriusque illius Protuberantiæ nonnullam partem faciebat.

3. Quomodo cavea istiusmodi in cerebro fieri, & quam exitialis illarum Protuberantiarum vicinia tunc esse videatur, cum alias (*a*) ad te scripserimus, hic iterare non est opus. Illud potius quæres, cum tanta, & ejusmodi in loco, cerebri labe quomodo vivere homo potuerit triginta dies? Noli existimare, sic rem statim ac apoplexia ingruit, se habuisse. Multo sane est veri similius, tunc ex intimo quopiam disrupto vasculo non multum exstillantem sanguinem illam sibi caveam parare cœpisse, ipsam vero non ilico ad eum modum ad quem nos conspeximus, amplificasse; sed paulatim porro exstillando, id paulatim quoque fecisse, donec tot viis spirituum perruptis, & tot aliis suo aucto pondere, & mole compressis externum omnem sensum, motumque, & postremo internum quoque sustulit, mortemque sic attulit: vel, quod facilius crediderim, novo demum quacunque de causa accedente impulsu, pluribusque simul disruptis vasculis, repentina, magnaque eruptione hæc quæ ultimo dixi, non ita pridem effecisse. Utralibet ratione cogitanti proclive erit tibi non modo quod quæris, sed illa etiam intelligere, cum signa quædam primum existunt quæ sanguineam minentur apoplexiam, quam utile sit alimentorum, acribus præsertim, tenuibusque particulis abundantium, copiam minuere, ab nimiis corporis, animique motibus abstinere, sanguinem educere, ubi vero ejusmodi ingruerit apoplexia, tanto magis illum imminuere, &, quod alias videor ad te scripsisse, ea vitare auxilia quæ commovere, & agitare intempestive ipsum possint, ut reme-

(*a*) Epist. 3. n. 9. & 18.

remedia, volatilibus corpusculis fœta, & quæ vomitum cient, sternutationem movent, alia ejusmodi.

4. AGRICOLAM in idem intulerant Nosocomium, cum ibi docerem ineunte anno 1748. media ætate hominem, subpinguem, apoplexia, quæ tertia esse dicebatur, forti adeo correptum, ut e via in qua ceciderat, ab Nosocomio non ita dissita, in hoc protinus exceptus, jam stertens, totoque corpore resolutus, ut nullum usquam sensus, aut motus indicium daret, pulsibus autem sic exilibus, ut mittere sanguinem non sint ausi, intra septem, an octo horas interierit. Quarto post die hæc mihi omnia narrata sunt, simulque cadaver ad dissectionem oblatum. Quod priusquam attingerem, frustra quæsivi, quo tempore, quibus præcedentibus causis, aut comitantibus signis, aut relictis noxis duæ illæ quæ prægressæ dicebantur, fuissent apoplexiæ; nihil enim de illis, aut de hac ultima præter ea quæ dixi, rescire potui. Attamen cum vasa circa caput turgida conspicerem, & in subpingui corpore tam violentam apoplexiam fuisse, audirem; confertissimæ Studiosorum coronæ dicere non dubitavi, mirum fore, si a sanguine illam fuisse, non ostenderem. CALVARIA igitur continuo adaperta, cum id fieret, multoque magis cum cerebrum eximeretur, niger non paucus sanguis defluxit; evidens autem erat, etiam ex Infundibulo exire. Ejusmodi sanguis non modo vasa omnia distenderat quæ per Tenuem meningem, cerebrum, & cerebellum convestientem, feruntur, verum etiam sub hac in medio hemisphærii sinistri, inter vasa effusus erat non ita multus: multus autem in ventriculis omnibus. In Lateralibus enim præter grumum qui duas, ne dicam tres, uncias pondere æquare videbatur, fluidus sanguis reliquam partem ferme omnem eorum ventriculorum, & tertium insuper, quartumque occupabat. Cum unde erupisset, inquirerem; sic reperiebam. Sinistri ventriculi superficies posterior, & Thalami qui in eo erat, nervi Optici sua inæqualitate lacerationem prodebat: quam multo magis prodebat superficies ventriculi dexteri, utpote quæ non modo ubique erat inæqualis, verum insuper vix ullum vestigium servabat Thalami sui, nullum autem prorsus Striati corporis, cujus sedem tenebat substantia quædam lurida, colore ex subrubro, & subflavo quasi misto, mucosa, plane corrupta, sine ullo tamen gravi odore. Ventriculi utriusque cavum erat amplificatum, septum Lucidum perruptum, Fornicis vestigium nullum, plexuum Choroidum vix ullum, idque a sinistris dumtaxat, nec turgidis vasculis, sed pallentibus. Quarum rerum nulla esse poterat admiratio, ubi tanta effusi sanguinis copia fuerat, quantam diximus, & ex eo concreverat amplus ille grumus qui dexteram sinistramque cavi partem, sed hanc magis, tenuerat. Ob eam igitur effusionem sanguinis tantam ne hoc quidem sum miratus, quod ventriculi tertii latera non ita perspicue apparuerint sive a compressione, sive a distractione, sive etiam a laceratione subsederant; nam ipsa quoque natium, & testium proxima superficies ita lacerata erat, ut dignosci eæ Protuberantiæ non possent. Ad hæc quæ præter naturam in capite conspecta sunt, duo supersunt quæ addam, nimirum Vertebralem arteriam sinistram, antequam in Basilarem confluerct, subduram, crassam, albam ex dimidia fuisse parte: Molares autem posteriores, inferioresque dentes plerosque aut truncos, nigrosque etiam in radicibus fuisse, ut a dextris, aut penitus excidisse, ut a sinistris, idque a tempore non ita brevi; nam alveolorum ne indicium quidem restabat ullum, imo ipsum osseum maxillæ corpus jam se ibi contraxerat, subsederatque. Et ne a capite osseum ejus fulcrum productamque in hoc cranii caveam disjungam; cum vertebras cervicis omnes, pluresque thoracis reseratas, inclusamque medullam Spinalem inspicerem, vidi inter hanc, & Piam, quam vocant, meningem in superioribus quidem thoracis vertebris ad spatia non modica effusum sanguinem, huncque a facie posteriori, ab eademque meningem illam ita e carneo rubentem colore, nullum ut sanguiferum in ea vas, a capite ad thoracis fere medium agnoscere liceret, cum ab anteriori facie arteria quæ simplex per medium ferebatur, distenta sanguine conspiceretur. Sed & Crassa meninx qua vertebrarum interna latera convestiebat, a subsistente sanguine quasi nigricabat.

Thorax, quem, ut quædam ex paulo ante scriptis, diebus insequentibus perlustravi, cor habuit in homine subpingui non pingue; quod cum sanguine atro, & concreto haud multo, continebat paucas, & modicas concretiones polyposas, in dextero tamen ventriculo paulo majores, ut una Pulmonarem subiret arteriam. Cordis substantia erat valde laxa. Coronaria vena, qua basim cordis a tergo cingit, æquo latior: Pulmonaris arteria non ipsa quidem latior; sed tenuiores habere parietes, ut valvulas quoque, visa est: amplior vero Sinus cordis sinister, qua venosos e pulmone excipiebat ramos. Valvulæ alterius Mitralis imus limbus crassior fuit: Semilunarium aggeribus non magnæ, sed crassiusculæ, increverant osseæ concretiones. Magna tamen arteria illuc usque unde sinistram emittebat subclaviam, sana. Inde vero albas ostendere in facie interiore, & posteriore præsertim, maculas non raris locis, incipiebat: quarum nonnullæ, & prima potissimum, in osseam squamam degeneraverant. Respondebat illa prima canali arterioso, ibi olim patenti, nunc, ut solet, occluso; nisi, quod in hoc homine, raro exemplo, ejus, unde incipit, orificium in arteria Pulmonari hians vidi, ut specillum immittere ad sesquilineam Bononiensem potuerim. In Ventre quæ præter naturam essent, hæc adnotavi. Renis utriusque superficies fuit quasi tuberosa; sed leviter: alterius insuper quodam loco subsidebat, qui locus ambitu circumscriptus erat circuli, cujus diameter transversum digitum æquabat; suberat renis substantia, ibi duriuscula, ad modicam tamen altitudinem. Iliacæ arteriæ ambæ flexuosæ, atque, ut sic dicam, varicosæ ferme instar Splenicæ arteriæ: in sinistra vidi lamellam osseam. Cætera quæ in cadavere hoc perlustravi, fuerunt intra naturæ modum.

5. Unde potissimum tanta sanguinis copia in Laterales cerebri ventriculos erupisset, plexuum Choroidum universalis propemodum destructio indicat, quorum vasa forsitan hic illic dilatata, repente dissilierint. Potissimum dixi; nam vasa quoque alia quæ per ventriculorum Lateralium superficies ducuntur, in harum dilaceratione, quam sanguinis, e plexibus effluentis, impetus non solum, sed & copia distrahens fecerit, ipsa pariter dilacerari simul debuerunt. Veri autem simile est, sanguinis majorem partem e vasis dexteris exiisse; nam a dextris laceratas omnes superficies, & plexum totum absumptum vidimus. Nec vero quod magnus ille sanguinis grumus in sinistra magis, quam in dextera parte fuerit, obstare id credas huic conjecturæ; sed potius favere. Prima enim, & major resolutio cum in latere corporis fieri consueverit quod cerebri hemisphærio opponitur magis læso; credibilius est, hominem sinistrorsum cecidisse (*b*), ideoque sanguinis majorem copiam, perrupto Lucido septo, e ventriculo dextero in sinistrum defluxisse. Casum autem in sinistrum latus illud etiam indicat quod sanguis sub Tenui meninge effusus in sinistri fuit hemisphærii parte, non dexteri. Cujus in eo quoque major læsio fuit, quod pro Striato corpore mucosam habuit substantiam. Cujusmodi mutationem in substantia cerebri, alias (*c*) ad te scripsimus, non semel a nobis fuisse deprehensam. An vero bis prægressæ in hoc homine apoplexiæ ista mutatio effectus ex parte fuerit, an vasorum dilatatio, an laxiores redditæ certæ quædam cerebri partes, cum pro certo definire non liceat; ad tertiam præstat apoplexiæ sanguineæ historiam transire.

6. MULIER pinguis, & semper, quantum noti meminerant, clauda, annos nata quinque & octo-

(*b*) Vid. Epist. 2. n. 25. & Epist. 3. n. 14. (*c*) Epist. 9. n. 16. & seqq.

octoginta, quæ olim nupta vigesies pepererat, apoplectico insultu correpta primum fuerat æstate proxima, altero autem diebus decem priusquam tertio conficeretur. Omnes ad eundem modum inceperant, vomitu præcedente. Sed duo illi priores brevi, & sine remediis, nullaque relicta paralysi soluti fuerant. Hic autem novissimus intra horas sexdecim peremit illatam in Nosocomium sine ullo sensu, & motu, si respirationem, pulsusque excipias: quorum hi absque ullo vitio erant, & prementibus digitis resistentes; illa autem sine stertore pectus alterne attollebat, & ventrem. Kalendis Februariis A. 1754. cum in Gymnasio jam ventris viscera propemodum omnia ex alio cadavere demonstrassem; hoc deinceps uti ad reliquam Anatomen absolvendam incepi. IN VENTRE hæc præter naturam animadverti. Vasorum Magnorum trunci ambo latiores visi sunt, præsertim ut in muliere. Quod si ad tot uteri gestationes referas; non eodem referes certe ossium inchoamenta; imo osseas squamas quibus passim arteria Aorta, natæque ex hac Iliacæ, & bini in quos hæ singulæ dividuntur, rami interiore facie distinguebantur. Quæ si ab ætate fuisse, dixerimus; ætatis dicemus fuisse morbum. At neque ab ætate, neque ab uteri gestationibus profecto fuit vitium reni sinistro innatum, quod tibi alias (*d*) me pollicitum esse, memini, in cujusdam Vetulæ, hujus videlicet, historia expositurum. Ren ille a primo videri poterat præter omnem modum longus. Sed paulo attentius defixis oculis, transpicere aquam licebat, quæ inclusa ejus augebat longitudinem. Oculorum judicium tactus, & multo magis ipsa dissectio mox confirmarunt. Nimirum sic educta est aqua subflava, quæ vase excepta, omnibus qui aderant, visa est pondus æquare unciarum quatuor. Hæc sub propria renis tunica qua superius ejus visceris extremum convestit, hanc ad eum modum sursum versus expanderat, ut producti renis speciem effingeret. Crassior facta erat expansa tunica, intusque extantes plicas, & quasi institas firmas, sed abnormiter positas, ostendebat. Testis uterque sphærulas habuit quasi geminæ lineæ Bononiensis diametro, intus cavas, sed prorsus inanes, quarum parietes intus extraque albicantes, crassiusculi, & firmi adeo, ut in una præsertim sphærula quæ extrorsum protuberabat, ossei viderentur; quamvis firmitudine revera essent inter cartilagineam, & nerveam media. Thorax pulmones exhibuit, quorum dexter lateri adhærebat, sanos; tametsi in bronchiis multa inerat crassa, sed fluida sic satis, materia. In corde omnia secundum naturam, si valvulam Semilunarem unam excipias, cujus summi limbi particula prope aggerem jam ferme erat ossea. Proxima tamen pars aliqua arteriæ Magnæ; nam reliquam in Thorace quidem non dissecui, nihil quidquam ossei habuit. Diaphragmatis centrum, ut vocant, nerveum nec figura erat qua solet, neque amplitudine; foramine autem non uno, sed tribus pertundebatur: quod tamen alias quoque, nec semel, vidimus (*e*), duobus scilicet, quæ majori attigua erant, minoribus ad duas ex jecinore venas traducendas spectantibus, quæ si in Cavæ truncum infra diaphragma, ut plerumque solent, non, ut hic, supra se immisissent, non tria, sed unum fuisset in tendine illo foramen. Artus quoque superiores peculiare quiddam habuere. Cum enim Longum Palmarem musculum in brachio dextero non ita ut ad originem solet, crassum, & carneum, sed vel ibi tenuem, & ferme tendineum esse, animadvertissem; rectum autem in sinistro, esse ad originem conspicerem duplo quam dexterum, crassiore carne, & longius descendente; quis hujus discriminis effectus, & quæ ex parte causa fuisset, suspicatus, ex Anus domesticis quæri, jussi, an forte pro dextera, manu uti sinistra consuevisset, qui sic reapse consuevisse, retulerunt. Verum huc magis spectant quæ in artubus inferioribus claudæ hujus fœminæ deprehendi. Claudicaverat in latus dexterum: neque causa in luxationem, quæ nulla erat, neque in acetabula referri poterat, quippe quæ inter se comparata, nec sede, nec positu, nec profunditate quidquam discriminis ostendebant. At si femorum ossa inter se conferres, evidens inter utrumque apparebat discrimen, ex quo intelligeres, artum dexterum sinistro breviorem, ut reapse erat, esse debere. Os enim femoris dexterum tanto erat brevius sinistro, ut si utrumque juxta poneres, summa capitis illius pars infimæ hujus parti responderet. Causa autem hujus brevitatis erat major illius ossis, quam hujus, curvitas, eaque manifestissima. Nec præterea deerant in illo osse vitia alia, ut minor capitis ad imum latitudo, subsidentia nulla inter majorem trochanterem, & cervicem, & quemadmodum hæc, ita ille æquo erat crassior; ut, si mulier unquam gracilis fuit, potuisset cuipiam exploranti Chirurgo ista crassitudo imponere pro luxatione. Erat item os illud femoris a cervice ad longitudinis suæ saltem medium justo crassius, & curvaturæ convexam partem ad externum latus conversam habebat, &, quod consequitur, ejus condylorum posterior facies sinistrum femur spectabat, ut crus quoque, & pes non possent recte esse posita. Quæ omnia cum attenderis; facile intelliges; hæc artus inferioris vitia aut a primordiis, aut ab infantia extitisse; itaque non mirum esse, quod mulier semper claudicasset.

Caput denique cujus potissimum causa hanc tibi dissectionem descripsi, adapertum est, detractaque Crassa meninge, vasa quidem per Tenuem ducta sanguine distenta conspeximus; sed nihil hujus, aut seri effusum usquam repertum est, donec cerebri, cujus substantia erat firma, sinistrum hemisphærium secando, ad hujus ventriculum perventum est. Tunc enim prodire cœpit cruentum serum, nec paucum, ex non pauco videlicet sanguine qui in eo ventriculo concreverat. Ejusmodi serum in ventriculo quoque dextero, & in Transitu, quem vocant ad ventriculum quartum, invenimus, sed nullam usquam pro certo læsionem, unde sanguis erupisse videretur: quanquam latuisse in sinistro ventriculo, arbitramur. Tunc cultro ad cerebellum, quod undique integrum exterius apparebat, translato, ecce intra ejus dexterum lobum caveam, neque ita parvam, offendimus, sanguinis in grumos concreti plenissimam.

7. De claudicationis expositæ causis satis modo dictum est. De aliis alias & diximus (*f*), & dicemus (*g*). De duabus autem quæ hanc ultimam præcesserant, apoplexiis illud credibile est, reliquisse utramque in cerebro, & cerebello eas dispositiones quæ, nullis præsertim remediis adhibitis, faciliorem aditum paraverint tertiæ, ut disruptis internis vasis mulierem necaret. Quæ quoniam vasa non intra cerebellum dumtaxat, sed intra cerebrum quoque perrupta sunt, ut effusus in utroque sanguis ostendit; duo idcirco quæ ex dissectione hac deduci potuissent ad cerebellum attinentia, incerta ac dubia reddiderunt, nempe an læsionem alterius ipsius lobi resolutio in opposito corporis latere consequatur, itemque an a cerebello pulsus pendeant, & respiratio. Quid enim si tantummodo cum mors instabat, illa in cerebello cavea ab irrumpente sanguine producta esset? vel quid, si resolutio quæ utrinque fuit, a sanguine in utrumque cerebri Lateralem ventriculum effuso esset repetenda? Verum de utraque illa quæstione dilucidius agendi alia, quæ ad te scribetur, nostra observatio (*h*) occasionem præbebit. Nunc vero ne forte suspiceris, sanguineam illam quæ celerrime necat, apoplexiam sine disruptione vasorum esse non posse; tribus quæ cum hac disruptione propositæ sunt, totidem quæ sine illa aut celerrime, aut satis cito necarunt, protinus subjiciemus.

8. VIR, ut videbatur, quadragenarius cum A. 1756. ante Januarii finem Mediolano pedibus Patavium venisset, lassus adeo, ut mox Nosocomium peteret, in quod ob lassitudinem, non ob febrem ullam, exceptus est, dum ibi extra lectum adhuc, sedens cibum caperet, forti apoplexia repente perculsus, sine ullo externi motus, & sensus indicio, nocentibus potius, quantum visum est, quam

(*d*) Epist. 38. n. 41. (*e*) Epist. 5. n. 9. (*f*) Epist. 56. passim (*g*) Epist. 69. n. 2. 10. & seq. (*h*) Epist. 61. n. 15.

quam opitulantibus, venarum sectionibus, intra biduum vivere desiit. Cadaver nobis ad persequendam Publicam Anatomen datum est. Quod dum faceremus, antequam aperiendæ calvariæ tempus adveniret, hæc pauca adnotavimus. IN VENTRE fellea vesicula bile turgebat. In Thorace figura cordis, qualem in homine alias vidisse non memini, referebat illam quam rudes pictores nobis effingunt, quasi cordis latus dexterum curva linea finiretur, summa videlicet basi, & mucrone infimo dextrorsum prominentibus. Quin eandem insolitam curvaturam septum ipsum cordis sequebatur. Cor parvum erat potius, quam magnum; sed valvulas, aliasque ejusmodi partes vel infra hanc proportionem parvas habebat. Magna arteria postquam sinistram Subclaviam emiserat, intus ad aliquem tractum erat aspera ob prominentes fibras, tanquam intima deesset tunica. Cranii demum fornice, & Crassa meninge amotis, vasa quidem per Tenuem conspeximus nigro sanguine perquam distenta, ut & minima quoque illa quæ per medullarem cerebri substantiam confertissima ferebantur; sed nihil usquam effusi sanguinis deprehendere potuimus: tametsi quod Lateralibus ventriculis serum inerat, nec ita paucum, esse vidimus sanguinolentum, in plexibus autem Choroidibus qua in ascensus fine se inflectunt, hydatides, in altero præsertim, non parvulas.

9. Has certe in aliis pariter quos apoplexia non sustulit, sæpe ibi conspicere soliti sumus: serum autem, dum cerebrum in quo conferta vascula sanguine distenta sint, persecamus, vix fieri potest quin ab hujus guttulis illabentibus, etiam perpaucis, sanguinolentum non appareat. Quod si forte in sero aut per acrimoniam irritante, aut per copiam, etiam non magnam, compressiones cerebri augente, causam hujus apoplexiæ ex parte aliqua velis agnoscere secundum ea quæ de serosis apoplexiis agens, alias (*i*) ad te scripsi; non repugnabo; difficile enim interdum est ab illis sanguineas separare, & de certis quibusdam historiis utrum ad genus attineant, pro certo constituere. Fac tamen, ut conjecturas quæ utrinque esse possunt, ante perpendas, atque, ubi cerebri vasa externa simul, & interna sanguine sunt maxime distenta, velut in proposito Viro, vide ne nimis facile neges, causam præcipua ex parte a sanguine esse repetendam. Ad lassitudinem autem illam magnam, longi itineris laborem consecutam, eo anni tempore peracti, num aliquid conferre potuerit hominis constitutio, quem insolita illa forma cordis, & læsio illa intima Aortæ indicat, fortasse robustissimum esse non potuisse, ego quidem in medio relinquo: lassitudinem tamen universi corporis cerebri quoque robur, & ejus vasorum minuere, eoque illud compressionibus, hæc distentionibus opportuniora facere posse, non dubito.

10. FŒMINA, eadem facile qua is Vir, ætate, non multis post eum diebus in Nosocomium excepta, indeque, ubi intra biduum decessit, in Anatomicum Theatrum illata est. Mortis causa apoplexia fuerat ejusmodi, ut quarto ab hujus initio die cum in Nosocomium advecta est, tunc certe nullum facultatis sentiendi, aut movendi retineret indicium, vixque oculos aperuerit, dum plantis candentes laminæ ad excitandum adhiberentur; sed frustra; mox enim clausit. CADAVER, si crus alterum exciperes ulcere deformatum, nihil exterius quod docendi usui repugnaret, usquam ostendebat: sed & interius vix aliquid in iis quas perlustravi, partibus ab naturæ norma alienum offendi. In Aortæ enim trunco qui per Ventrem descendit, leves intus alicubi erant albedines, quæ futuras olim osseas squamas indicabant: quarum una jam erat, sed parva. Tuba Falloppiana sinistra medio in itinere cum teste cohærebat: hic erat, si cum dextero conferres, minor, paucosque intus habebat albos globulos, quorum unum dissecans, ex compacta substantia factum vidi, ad centrum cava. At dexter, cujus magnitudo vel juniori conveniret, nullos globulos, vesiculas nullas continebat, superficie tamen erat tuberosa, &, si oculos defigeres, non sine cicatricularum indiciis. Illud quoque in hujus cadaveris dissectione animadversum est, membranas passim scalpello magis quam æquum est, etsi pinguedo non deerat, fuisse resistentes. Calvaria denique reclusa, omnia intra hanc vasa, ne plexibus quidem Choroidibus exceptis, inveni sanguine turgentia. Sed præter aquæ pauxillum in ventriculis Lateralibus, nihil usquam vitii in cerebro, cerebello, medulla Oblongata, quoquoversum persecando, potui deprehendere.

11. Si omnia quæ aut in vivis præcesserant, aut in mortuis conspecta sunt, inter se conferre volueris; minus, opinor, miraberis, quod mulier hæc mortem obierit tardius, quam vir de quo ante ipsam dictum est, multoque etiam tardius uterque eorum, quam vir alter de quo statim dicetur.

12. TONSOR annos natus quinque, & quinquaginta, capite maxima ex parte calvo, bibax adeo, ut ebrius domum deductus sit ad vesperas, 16. Januarii die A. 1757. postridie mane inventus est mortuus, humi jacens inter lectum, & parietem prope fractam matulam, nulla tamen corporis parte læsa. Hoc ad ejus anni Publicam Anatomen inchoandam cum uterer, hæc quæ præter naturam essent, animadverti. VENTRE aperto, amplus ventriculus in conspectum venit, cujus interior facies vini colore infecta erat. Omentum multa pinguedine refertum, ut plerorumque intestinorum externa tunica, & mesenterium, in quo glandulæ quædam majori quam ea ferat ætas, magnitudine. Bilis e flavo fusca, reliquerat per cystis faciem interiorem multa alba quasi arenæ granula, sed quæ, inter digitos conterendo, minime erant dura. Renum, quorum alter altero longior fuit, superficies non sine vitiorum vestigiis quibusdam, inter quæ erat sub tunica adhuc fovea parva, humore plena. Vesica lotio distenta adeo, ut pubis ossibus, nec paulo, summa ejus pars altior esset. Quam ut credibile erat, sæpe in vivo quoque præter modum fuisse expansam, sic mirum non fuit, solita non esse forma: etsi enim ad imum paulo erat latior, quam ad summum; tamen cylindrum potius, aut prisma, quam aliam figuram, primo aspectu referebat. Urethra intus ubique alba, nec paucioribus tantum, & minoribus, quam solet, canaliculorum nostrorum osculis prædita, verum insuper caruncula Seminali quasi diffluente, ut in hac nihil perspicue ostendi potuerit, & cum præterea ipsius omnino deesset rostrum, proclive esset existimare, majori olim labe nec carunculam, nec urethram reliquam caruisse. Arteriæ Magnæ qua per vertebras lumborum decurrit, interior facies ossium inchoamenta ostendebat, Iliacæ autem lamellas habebant prorsus osseas, eoque duriores, quo magis in Externas, Internasque divisæ ad inferiora accedebant, ut Crurales quoque passim, & inter femoris condylos ad poplitem jam exceptæ, duræ essent, & rigidæ, viderenturque arteriæ quo longius a corde remotæ descenderent, eo magis esse huic vitio obnoxiæ. Et supra Ventrem certe ubi Aorta Inferiores emittebat Intercostales, apparebant ossium inchoamenta; sed prorsus levia. Præter quæ nihil in Thorace, nihil in reliquo corpore, si quæ dicentur, excipias, vitiorum animadverti. Cranii enim fornice, & exteriore meninge ademptis, quorum utrumque crassius fuit, ut hæc, etiam qua inter cerebellum, & cerebrum se interponit, scalpello magis quam consuevit, resisteret, cum omnia diligenter perlustrarem, nihilque eorum quæ intra calvariam sunt, sine dissectione prætermitterem; non modo quidquam seri, aut sanguinis effusum, sed vitium omnino ullum præter id quod dicam, non deprehendi. Nimirum vasa quæ per Tenuem meningem feruntur, referta adeo erant sanguine, ab eoque dilatata, ut nunquam magis vidisse meminerim. Distenta quoque erant quæ Choroides plexus faciunt, & quæ per Lateralium ventriculorum parie-

(*i*) Epist. 4.

parietes dūcuntur, ubi aquæ aliquantum erat, præſertim a ſiniſtris.

13. Obſervationem hanc cum ea conferas, velim, quam habui in Petro Faſolato (k). Plura in utraque reperies quæ conveniant inter ſe, & plura pariter in iis quæ ad illam adnotavi, & hic non vacat repetere, ad hanc explicandam. Adjicere tamen quædam licet, hominis hujus peculiaria. Fuerat hic bibax, & quod non difficile inde conſequitur, ſæpe ebrius: quæ res quantum ad copiam ſanguinis augendam, & ad vaſa quæ intra cranium ſunt, infirmanda valeat, facile intelligis. Huc adde oſſea illa in arteriis inferioribus vitia, quæ ut ſanguinis deorſum motui officiebant, ita ſurſum majori copia ferri cogebant. Sed illud præcipue addendum eſt, in tanta iſta ultima ebrietate cum homo cubaret, atque dormiret, ad priſtinam ſanguinis copiam multum ex iis accedere cœpiſſe quæ ingurgitaverat, ex vino præſertim, cujus acceſſionis cum tantam partem veſica excepiſſet, ut plus poſſe admittere non videretur, neque homo, quippe ebrietate, & ſomno oppreſſus, mingendi neceſſitatem ſentiret, qua ratione locum in veſica iterum paraviſſet reliquæ lotii materiæ, interea in alveum ſanguinis advectæ; cum hæc, inquam, ita ſe haberent, accidere debuiſſe, ut ab ea retenta materia vaſa magis diſtenderentur, eaque potiſſimum quæ intra calvariam ſunt, nempe jam diu antea infirmata, & in decubitu præſertim, repletioni magis obnoxia. Videſis, ut ferme pariter Lowerus (l) a decubitu, ſomnoque poſt largiores ſtatim potationes, priuſquam maxima epoti liquoris copia per veſicam prodierit, ortos explicet graves, ut ſæpe viderat, cerebri morbos, & in his nominatim apoplexiam.

14. Credo igitur, hominem a me propoſitum, quod nimis ſero veſicæ plenitudinem ſenſerit, dum matulam tandem capere vellet, aut potius cepiſſet, lotiumque ex nimis diſtenta veſica, quod facillimum non eſt, ejicere conaretur, in eo ipſo niſu qui ſanguinem magis in vaſis capitis moratur, forti apoplexia correptum, cecidiſſe. Scilicet ad eum diſtentionis gradum pervenire denique potuerunt externa, internaque vaſa quæ intra calvariam ſunt, ut quidquid ipſa concludit, vehementiſſime comprimerent. Quoniam vero & his, & aliis ſæpe ad te Litteris ab ejuſmodi compreſſionibus petita cauſa eſt apoplexiæ; cave ſuſpiceris, obſtare nobis Cl. Laghii (m) experimenta, quibus per inſtrumentum illud ſane elegens, ab Nobiliſſimo, eodemque Ingenioſiſſimo Comite Gregorio Caſalio excogitatum, oſtendit, in canibus cerebrum poſſe comprimi ad Londinenſes lineas minimum ſex abſque ullo in illis moleſtiæ indicio: quin ubi queri incipiunt, paulatim mox quieſcere, niſi compreſſio augeatur: nec prius quaſi apoplexia prehenſos cadere, quam compreſſionis gradus ad pollicem circiter pervenerit. Alia enim eſt illa compreſſio, alia iſta de qua hic quidem nos loquimur. Illa exiguæ adhibetur cerebri parti; noſtra circum undique, imo etiam ubique interius, ſimul cerebro, cerebello, & Oblongatæ medullæ, ut in eo de quo agimus, homine. Quod ſiquando in aliis non ejuſmodi fuit; at alia addidimus, eamque intra cranium certe poſuimus undique clauſum, & reſiſtens; non ex parte ulla apertum: quanquam fœminæ illi de qua Regiæ Scientiarum Academiæ Pariſienſi retulit Poupartius (n), dimidium calvariæ deerat, & tamen cum Craſſam meningem apice digiti leviter aliquis tetigiſſet, eam attulit moleſtiam, ut mille faculæ ante oculos obverſari viderentur, magnumque edere clamorem cogeretur. Tu vero experimenta illa, quantum ad me attinet, accipito, iiſque utitor cum ad alia, tum præſertim ad hoc fine admiratione agnoſcendum, poſſe certo compreſſionis gradui abſque moleſtia ferendo cerebrum par eſſe, eidemque ita auctæ, ut moleſta eſſe incipiat, paulatim, modo non creſcat, aſſueſcere, donec illud denique addatur, ſub quo ſuccumbere neceſſe ſit.

15. Hactenus (alias enim ad hunc morbum attinentes Obſervationes præſtabit ad Hemiplexiam (o), & ad Aphoniam (p) differre) hactenus, inquam, de Apoplexia. A qua mox ad alios cerebri affectus pergemus. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA LXI.

Pertinet ad Deliria quæ ſine febri contingunt.

Gravis certe is eſt cerebri morbus de quo nuper ad te ſcripſimus, Apoplexia. Sed gravis quoque, atque adeo miſerabilior eſt ille de quo ſcripturi nunc ſumus, ſine febre Inſania. Quæ ad hanc pertineant, tres adhuc diſſectiones habemus.

2. MULIER ſtulta, poſt varios caſus, media, ut videbatur, ætate in hoc obierat Noſocomio, ineunte A. 1746. Ne mihi deeſſent quæ ibi de Re Anatomica tunc oſtenderem; quæſivi, an cadaver ad id eſſe poſſet idoneum. Cum accepiſſem, ob maciem ſummam, itemque ob magnam, fœtidiſſimamque ad os Sacrum gangrænam, vix thoracem, & caput idonea fore; cætera omnia humari juſſi, caput dumtaxat cum thorace, ſi modo hic ſine pure eſſet, cujus tanta illa macies ſuſpicionem faciebat, ſervari. THORACE igitur aperto, cum ſuſpicionem haud vanam fuiſſe, appareret, quippe altero pulmone magna ex parte puris pleno; his quoque viſceribus ſepulturæ datis, capitis ſectionem aggreſſi ſumus. Cranio recluſo, illud unum in meningibus animadverſum eſt, Tenuem vix apprehenſam, & tractam, facillime ſequi, & ex anfractibus cerebri educi. Subfuiſſe igitur aquam, non erat dubium, cujus etiam in ventriculis copia modica inventa eſt; ſed plus ex vertebrarum tubo profluxerat. Et tamen cerebri, & cerebelli ſubſtantia utraque durior procul omni dubio fuit, quam ſolet. Choroides plexus decolores quidem conſpexi; ſed qua rimæ imponuntur ventriculi tertii, erant per ſua vaſcula cum illius oris firme adeo conjuncti, ut niſi poſtquam ſunt ea vaſcula diligenter ſoluta, rima nihil prorſus hiaret. Præter hæc, quidquam adnotatione dignum non occurrit, niſi Pinealis glandula, quæ viſa major, & longioribus radiculis medullaribus ad ſuam ſedem annexa, eademque mucoſior.

3. Cum de ſtultis alias ſcriberem, meminiſſe potes, quæ in iis vitia, ab aliis, & a me præſertim animadverſa, memoraverim (a) ad Pinealem glandulam attinentia: quæ in aliqua etiam alia Epiſtola (b) non reticui. Prodiit poſtea Juſti Godofredi Gunzii Proluſio (c), quæ utinam illo tempore extitiſſet. Ut enim eruditiſſimus fuit, pleroſque eorum laudavit qui de vitiis ejus glandulæ fecerunt mentionem; itaque meam in iis Auctoribus producendis qualemcunque operam minuiſſet, ſive quod ad ſtultos, ſive quod generatim ad eos ſpectat qui lapillos, arenulaſve in illa glandula habuerunt. (d) Sed tamen id accidit quod in ejuſcemodi rebus eſt facillimum, ut aliquis eorum qui a me nominati ſunt, ipſum fugerit, & viciſſim ut alii ex illis qui ab ipſo adducuntur, me fugerint, non alios fere nominare ſolitum,
niſi

(k) Epiſt. 3. n. 26. (l) Tract. de Corde c. 2. (m) De Senſibilit. &c. Serm. 2. (n) Hiſt. A. 1700. Obſ. Anat. 20.
(o) Epiſt. 62. n. 7. 9. 11. (p) Epiſt. 63. n. 13. (a) Epiſt. 8. n. 14. & 16. (b) ut 59. n. 15.
(c) De Lapillis Gland. Pineal. in quinq. mente alienat. invent. (d) Epiſt. 5. n. 12.

nisi qui inter scribendum succurrunt. Huc illud accedit, cur me meæ illius operæ minus pœniteat, quod ex ea, cum meis quas aut simul, aut seorsum proposui, Observationibus conjuncta, proclive est intelligere, non modo non contigisse aliis quod Præclaro contigit inter viventes Anatomico, *ut in omnibus cadaveribus hominum adultorum, morbo defunctorum*, Pinealem glandulam *pluribus* arenulis *refertam* invenirent; verum hoc etiam, non esse cur ex ejus glandulæ aut integritate in non stultis, aut vitiis in stultis speremus amplius posse Cartesii sententiam de sede in ea cogitantis animæ confirmari. Certe ego tibi tredecies saltem a me perspecta in illa, aut ad illam glandulam vitia descripsi. Novies (*e*) videbis, hæc fuisse sine stultitia. Contra videbis, stultitiam fuisse in aliis (*f*) quorum illam glandulam nihil quidquam vitii habuisse, ex silentio ipso meo intellexeris. Fere enim semper cum cerebrum disseco; nedum in stultis; Pinealem glandulam attente solitus sum intus, extraque inspectare, & si quidpiam adnotatione dignum habeat, in adversaria, ex iisque in descriptiones referre.

4. Quæ mea ferme perpetua consuetudo satis ostendit, non esse a me quidem laudabiles Gunzii adhortationes expectatas; sed diu antea tum quæ secundum naturam, tum quæ præter hanc essent in Pineali glandula, simulque, ut nosti, in reliquo & cerebro, & corpore, & quæ in viventibus præcessissent, quantum quidem videre, & scire licuit, in meis Observationibus non fuisse neglecta: quanquam cum eam glandulam memorandi occasio incidit, non alia volui, nisi quæ proposito satis essent, attingere: nec me adhuc pœnitet, ob eas rationes quas, an ipse prorsus dissolverit, non est hic videndi locus, de ejus natura glandulæ ita esse locutum, ut viderer, num ab reliqua substantia cerebri nil plane differret, dubitare. Nulla certe alia in tota hac substantia particula est quæ crebro adeo, ac illa glandula, peculiaribus sit vitiis obnoxia, & arenulas præsertim, lapillosque contineat. Quod tu vitium etsi cum stultitia, & sine hac quoque deprehensum fuisse, supra intellexeris; nolim tamen oblivifcaris, non sæpe adeo inveniri cum uno alio aliquo morbo, ac cum stultitia, conjunctum. Cui rei ostendendæ si forte non satis essent quas & proposui alias, & indicavi (*g*), Observationes; at sunt quas addas apud Gunzium. Non eas dico, in quibus alienatam mentem fuisse, ita ipse conjicit, ut, si velis, negare liceat. Sed alias dico, in quibus manifesta, & vera stultitia fuit, tum ex laudatis Auctoribus acceptas, tum præsertim ipsius proprias, ea cura scriptas, ut dignæ, siquæ aliæ, sint quæ Sepulchreto adjiciantur. Eas si perlegeris, fac inter cætera animadvertas, lapillos quos in Pineali glandula deprehendit, eos etiam flavos fuisse, aut subflavos, tum quæ alia fuerint vitia, mox a nobis quoque commemoranda, ab eodem in stultorum cerebro, non modo in ea glandula, conspecta, quæ in proposita muliere qualia fuerint, vidisti, ut infra (*h*) in altera videbis.

5. VIR quadraginta circiter annos natus, ex quo remex in triremibus fuerat, primum hypochondriacus, deinde stultus est factus, sed læte stultus, idque annos ad decem, tandem ex cachexia toto corpore subtumidus, non sine difficili respiratione in Nosocomio mortuus circa primos Januarii dies A. 1750. hæc quæ ad morbos attinent, nobis animadvertenda reliquit. THORAX multam habuit aquam, & duriorem quandam pulmonum partem. Caput cum amputarent, vix aliquid aquæ e cranio effluxit, quod etiam cum hoc circumsecarent, animadverterunt, itemque cum cerebrum eximerent. Quod ego certis de causis non nisi tertio, an quarto ex quo exemerant, die non potui dissecare, ut neque potueram quæ Ventre continebantur, inspicere. Cerebrum igitur diligenter perlustrans, si omittam illud quod dubium fuit, Pinealis glandulæ parvitatem, non alia quæ huc spectent, deprehendi, nisi medullarem utriusque hemisphærii substantiam duriorem, tractum autem per mediam faciem superiorem Callosi corporis secundum longitudinem nonnihil prominentem, non hic unum ab initio ad finem usque, sed quodam loco duplicatum.

6. De duritie videbimus postea. Nunc quod ad Callosum corpus attinet, consideremus. Vir Cl. Joannes Fantonus, ad quem suam de Sede Cogitantis Animæ in Calloso corpore Dissertationem Lancisius scripsit, sicuti in Viro quodam (*i*) minime stulto Pinealem glandulam *triplo crassiorem* conspexerat, ita alterum (*k*), cujus in corpore Calloso tumorem durum, juglande majorem, deprehendit; diuturna quidem in vertice cephalæa, & epilepticis insultibus vexatum, sed vix tandem postremis mensibus absurda locutum esse, adnotavit, neque id semper, sed tantum sæpe, idque, cum vehementius ille dolor urgeret. Nos vero in illo eodem Calloso corpore multo leviora animadvertimus. Pro tractu enim illo de quo novissime dicebamus, in aliis unico, & simplici, in aliis duplici, ut Lancisius *nervulos longitudinales* duos vocaret, quemadmodum alias (*l*) commemoravimus, duo in stulto, nec parum profundi sulci nobis occurrerunt (*m*). In alio videbis Gunzium (*n*) animadvertisse tum Lancisii nervulos, tum sulcum *flexuose procedentes*, & qui *hinc inde quasi deficere viderentur*. Et Lancisius ipse in fatuo illos adnotaverat *non qua solent ratione inter se parallelos* fuisse. Num ergo in ejusmodi rebus stultitiæ causam agnoscemus? Dubitandi ratio non jam inde mihi est quod suspicatus sim aliquando, tractus ibi illos, & sulcos non ab natura ipsa utilitatis ullius causa, sed aut a compressionibus formari utriusque hemisphærii cerebri, ubi dexterum sinistrumque inter se accedentia in imam desinunt oram, & corticalem faciem in medullarem illam mutant quæ lacunaris instar, ut alibi dilucidius ostendam, se dextero sinistroque lateri imponit Callosi corporis, aut, quod nuper Solertissimo quoque Viro in mentem venisse, vidi, pulsationibus deberi arteriarum quæ in longitudinem pariter eidem mediæ Callosi corporis superficiei incumbunt. Utrique enim suspicioni adversari videntur humiliores, tenuioresque illi paralleli tractus qui hinc, & hinc ad medium ducuntur ejusdem superficiei, quorum conformatio ab illis de quibus suspicabar causis repeti non potest. Quin etiamsi utraque, & secunda præsertim suspicio staret, ac licere aliquis crederet ab diverso arteriarum ductu diversam conjicere, & noxiam constitutionem intimam corporis Callosi; is tamen quomodo per hæc stultitiam non innatam, sed adventitiam explicaret? Dubitandi igitur ratio aliunde mihi est, animadvertenti videlicet, non solum perraro in stultis abnormes illas superficiei corporis Callosi conformationes reperiri, verum etiam esse a me visas in pluribus quorum mens fuerat sanissima. Itaque cum de his amplius videndum censeam; ad illud quod mihi in stultorum cerebro, si non semper, at ferme semper occurrit, & quod vel in duabus fuit propositis Observationibus, transibo.

7. FŒMINA major triginta annis, ab ortu usque stulta, & quæ novissime nihil alimenti capere volens, in Nosocomio decesserat eo tempore quo ibi solitus sum intermissas paulisper Anatomicas exercitationes persequi, id est sub initium Januarii A. 1757. VENTRIS partes examinanti; nam quæ ad Thoracem attinent, ex aliis cadaveribus antea ostenderam; nihil mirabilius visum est, quam florente adhuc ætate stultam, virginitatem, quantum apparuit, servasse. Neque enim ad vaginæ orificium, quod, ut in virgine, angustum erat, hymenis annulus defuit, lato quidem foramine, sicut in maturioribus solet, nusquam tamen ruptus. Quo magis mox hæsi, cum vaginam conspicerem, perpaucis exceptis ad infimam par-

(*e*) Epist. I. n. 14. III. n. 14. V. n. 11. VI. n. 12. VII. n. 15. X. n. 17. XI. n. 11. XIV. n. 35. XXI. n. 24.
(*f*) Epist. VIII. n. 4. 8. 11. (*g*) Epist. 8. n. 16. (*h*) n. 7. (*i*) De Obs. Med. & Anat. Epist. 8. n. 3.
(*k*) Epist. 5. (*l*) Epist. 8. n. 6. (*m*) Ibid. (*n*) Prolus. supra ad n. 3. cit.

partem rugis, tota reliqua facie lævissimam. Uteri osculum, & ipse uterus sana, & quæ virgini convenirent. Tubarum neutra specillo vel tenui, per majus orificium immisso, ultra medium earum longitudinis viam dedit. Testis uterque duriusculus, alba, & inæquali superficie, nullam intus vesiculam habuit.

Cranio autem comprehensas partes attente perscecans, omnes secundum naturam inveni. Quod si peculiariter quæras de corpore Calloso, & de glandula Pineali; in illo tractus unus, & simplex; hæc majuscula quidem, & ex fusco quasi subflava, sana tamen erat. Unum igitur adnotatione dignum fuit, quod cerebri, & cerebelli substantiam ubicunque inciderem, manifesto duriorem offendi.

8. Nempe hoc illud erat quod etiam in duabus propositis Observationibus, imo in cæteris stultorum ferme omnibus, a me quidem habitis, fuisse, dicebam. Relege sis Epistolam VIII. (*o*) videbis in cunctis quos ad id tempus secueram, rem ad eundem modum se habuisse. In quibus autem idem ab aliis compertum esset, ibidem (*p*) reperies. Addere nunc poteris Gunzium (*q*), qui in duobus *siccum* cerebrum vidit, atque *compactum*, eaque *firmitate*, ut pro sanissimo non posset habere. Huic tamen non contigit certe, ut neque aliis illis, quod sciam, idem quod mihi acciderat, ut plures stultos dissecando, in omnibus durius cerebrum invenirent. Sed & mihi tandem accidit, quemadmodum Epistola legeris LIX. (*r*) ut in eo qui delirio quodam melancholico laboraverat, valde laxum deprehenderem, an quod delirium fuisset levius? an quod jam esset curatum? quanquam mea parvi refert utram ob causam, an ob aliam sic fuerit, cum cerebrum in stultis laxum qui conspexerint, non reticuerim (*s*), & durum sine stultitia esse posse, non dissimulaverim (*t*), ubi illud quoque diserte addidi, crebram adeo in hoc morbi genere observationem cerebri duri non esse quidem negligendam; sed tamen, quod nunc confirmo, non videri ipsam esse præcipue spectandam. Eo autem minus spectandam credent siqui Doctum Virum sequentes, cui placet stultitiæ causam deducere a sanguine crassiore facto, & viscidiore, lentiusque propterea per intimas cerebri arteriolas pergente, hasque distendente, & per harum distentionem substantiam medullarem cerebri attiguam comprimente, minusque aptam sic efficiente ad solitos usus præstandos, siqui igitur ad hæc addent, pressam a distentis arteriolis cerebri substantiam sic quidem compingi ac constipari, &, quod consequitur, duriorem fieri; verum stultitiæ causam a mutata quocunque modo illius substantiæ intima dispositione, non ab duritie quæ ex accidenti mutationem hanc comitetur, esse repetendam. Cæterum num sæpe adeo in stultorum cerebro ut durities, ita vasa præter modum sanguine distenta reperiantur, si forte velis ex nostris Observationibus existimare; fac relegas: & quando Viri alii Docti non desunt qui a polypis intra cerebri Sinus concrescentibus maniam esse posse, autumant, eaque mente duas tresve producunt cerebri, & viscerum Maniacorum dissectiones; has tu quidem accipias, velim, quibus numerum Observationum augeas huc attinentium; sed quod ad polypos attinet, non tam quæras, an mihi unquam in stultorum Sinibus occurrerint, quam eorum memineris quæ alias (*u*) a me accepisti de polypis non nisi in moribundo, aut mortuo homine agnoscendis. Verum jam ad alia veniamus.

9. Etsi non omnes delirant hydrophobi, ut VIII. Epistola (*x*) ostensum est; in eadem tamen, ne a Sepulchreti ordine recederemus, post Maniacos de Hydrophobis verba fecimus. Idem in hac quoque faciemus. Et quoniam hoc temporis intervallo non accidit, ut eorum cadavera incidere possemus; aliorum, quæ tunc non extabant, Observationes in iis habitas commemorabimus. Quas utinam plenas dedissent: quod nonnullis institutum, aliis causa alia aliqua non permisit. Et Amplissimo quidem Viro Senacio (*y*) susceptum scribendi propositum non concessit, nisi ut hoc unum diceret, se pericardium vidisse in homine ex rabie mortuo adstrictum adeo, & cordis faciei annexum, ut ab hac separari non posset. Alexander autem Bruce in Dissertatione (*z*) Edimburgi edita A. 1755. Cl. Rutherfoerdii Observationem referens in vivente, & mortuo hydrophobo *nosocomico*, postea quam cætera proposuit, & in his Crassa intestina aere mirum quantum distenta, Ileum leviter inflammatum, rarisque livoribus, ut jecinoris quoque portionem, affectum, & cum reliquis ventris visceribus extra suam sedem compulsum, in thorace autem nihil insoliti; cum expectas cerebri, laryngis, pharyngis constitutionem, hæc, legis, inspici, a consanguineis prohibitum esse. Ob eandem fortasse causam factum crediderim, ne de tribus hisce Partibus quidquam scripserit is quem ante diem obiisse ægro tuli, Morandus Morandius (*a*), cum quasdam suas eodem morbo confectorum dissectiones illo ipso anno vulgaret. In uno enim nihil memoratum video, nisi musculos thoracis aliquot externos, internosque inflammatos, imo gangrænæ, & quasi putredini proximos. In duobus autem de iis musculis nihil attigit: sed ventriculum, & intestina fuisse, dixit, gangræna affecta, & nigra graveolente bile conspurcata, vesicam, & cavernosa penis corpora inflammatione correpta, ex membranis multas aridas, tensasque, multasque alias arcte, ut in peripneumonia, cum visceribus cohærentes, pinguedinem quasi nullam, omentum propemodum arefactum, venas denique sanguine prorsus plenas quam fluidissimo, arterias autem omnino vacuas contra, atque alii, id quod minime ignorabat, sed non omnes, in aliis hydrophobis conspexerant.

10. Quæ Observationes, si spectes quod in singulis deest, continuo ostendent, per ipsas non augeri earum numerum, quas VIII. Epistola (*b*) nimis paucas adhuc esse, querebamur. Si tamen spectes quod singulæ in cadaverum vel quibusdam tantum Partibus compertum proponunt, idque cum tot conferas cujusquemodi Observationibus, quarum summam eadem illa Epistola (*c*) partite atque ordine indicavimus; fore utiles saltem videbis ad tantam inter hydrophobos varietatem, quantam ibi ostendimus, comprobandam: nec mirum, cum vel paucæ hæ quas nunc addidimus, ita discrepent inter se, ut quod habent aliquæ, non habeant reliquæ, aut certe non omnes. Quo magis autem novis Observationibus varietates illas video confirmari, eo magis intelligo, non aliunde æque verisimilem conjecturam de hydrophobiæ causa peti posse, ac unde cum gravissimis Viris tunc (*d*) petii. Quomodo enim communem omnibus deglutiendæ aquæ difficultatem, exempli causa, a sanguinis vitio repetam, quem in aliis aliter se habentem conspici, sciam? Quin e venis emissus illius hydrophobi quem Edimburgensis Dissertatio (*e*) proponit, *per totum morbi decursum bonus fuit*. At si ab hoc veneno peculiarem quandam mutationem in cerebrum, nervosve inductam suspicer, unde ad convulsiones ciendas externas, internasve facile adigantur; nihil ferme jam obstabit quo minus & difficultatem illam deglutiendi communem omnibus, & tot illas pro alia aliorum dispositione non modo in viventibus, sed & in mortuis varietates explicem: quod si a me satis non esse tunc factum videatur; poteris laudatam Dissertationem perlegere, quæ cum eandem conjecturam sequitur, tum per hanc fusius in viventibus præsertim, satis autem in demortuis omnia exponit.

11. Vides, quatenus cerebrum, & a veneno hoc quidem affici, suspicer; ne forte cum iis facere me credas qui imaginationis vi morbum hunc omnem tribuerunt. Equidem non is sum qui a concepto terrore augeri illum posse, negem. Sed neque is sum

---

(*o*) n. 14. (*p*) n. 17. (*q*) Prolus. supra cit. (*r*) n. 15. (*s*) Epist. 8. n. 18. (*t*) Ibid.
(*u*) Epist. 24. (*x*) n. 19. & 22. (*y*) Traité du Cœur l. 2. ch. 1. n. 1. (*z*) De Hydrophobia.
(*a*) Della Cura preservat. della Rabbia Canina. (*b*) n. 32. in fin. (*c*) n. 30. 31. (*d*) n. 32.
(*e*) supra ad n. 9. cit.

sum qui a terrore ipso fieri, censeam. Quo enim modo a terrore in compluribus factus esset (quorum casus aliquot infra (*f*) commemorabo) qui cum animal a quo morsi fuerant, esse rabidum, ignorarent, alia omnia cogitantes, repente se teneri jam morbo de quo ne suspicati erant quidem, per manifestissima, & mox funesta signa ostenderunt? Admissum igitur venenum, quacunque id ratione agat, pro morbi causa est agnoscendum. Quod sane quo magis latenter, & insidiose vim suam conservat, & tandem exerit, eo magis ne admittatur, cavendum est, & si forte admissum fuerit, diligenter priusquam vires suas exerat, impugnandum.

Itaque si quæstio incideret, an carnes rabie affecti animalis eadem inficere comedentes possint, minus me moveret Scaramuccii (*g*) exemplum de suis, a rabioso cane demorsi, carne innoxie sumpta, etiamsi constaret, in sue illo rabiem fuisse jam manifestam; quam moveant contraria exempla, & nominatim Bauhini (*h*), accedente insuper Lemeryi (*i*) Observatione canis rabientis a comesto sanguine qui hydrophobo detractus fuerat: neque enim quod coctus non fuerit, ut carnes solent, rem valde mutat, cum longe alia, atque adeo extrema ignis vis requiratur, ut virus pertinacissime inhærens, prorsus abigi potuisse, credamus. Etsi vero quæ ex Zacuto (*k*) producuntur, Observationes sanguinis rabiosorum canum, gladio quo ii transfossi fuerant, sic adhærentis, & venenum conservantis, ut inde immissus in vulneratos vel multis post annis rabiem induxerit, etsi, inquam, mirabiliores sint, quam ut omnes adhibere fidem queant; tamen credibiliorem, ni fallor, aliam legisse videor apud Cl. Brogianum (*l*), admonendosque esse Profesctores, non negaverim, ut in cadaveribus hydrophoborum perlustrandis, attente caveant, ne manus sibi forte compungant, neve has, si casu ulcusculis affectas habeant, temere illorum aut sanguine, aut succo alio aliquo audeant inquinare.

12. In his vero, aliisque cautionibus ne tam dirum admittatur venenum, si forte in alteram partem peccandum est, satius fore nimis esse cautos, quam parum, nemo inficiabitur qui cogitet, quam difficile, incertumque sit, postquam admissum est, ipsum ante pervincere, quam bibendæ aquæ difficultate, & formidine se prodat. Cum enim huc pervenit; raræ adeo sunt felices, stabiles, perfectæ, certæque curationes, ut illud quod fit ut plurimum, spectantibus verum adhuc videri possit quod de Medicina suo tempore ajebat Ovidius (*m*),

nec formidatis auxiliatur aquis.

Quo magis ne eo perveniat, optandum est. Et balneum quidem, alibi adeo laudatum, cum ibi, ut alias (*n*) vidimus, tum apud nostrates quoque plerosque invenit, qui ei non fidant. Itaque non defuerunt qui ad argentum vivum, aut ad ea quæ ex ipso parantur, confugerent. Quos alii, hac præsertim ætate sequentes, etiam inter Italos, eadem uti cœperunt præservandi ratione. Sic Morandius (*o*) Observationes plures hujus generis protulit suas. Mercuriale tamen remedium cum aliis conjunxit, quæ alexipharmaca sunt: quin & moschum addidit postea, Sinenses imitatus, idque, ut præservatio, quemadmodum ipse ait, esse posset *tutior*. Quæ tot res, & cucurbitulæ in nonnullis vulneri initio adhibitæ, imo candens ferrum, in omnibus fere, alte impressum, non modo apud Medicos dubium relinquunt, cui potissimum auxilio salus sit accepta referenda, verum etiam demorsi hominis, iisdem usuri, animum & pavidum faciunt, & incertum, num sic quoque in tuto futurus sit, dubitantis præsertim, an qui servati dicuntur, venenum revera contraxissent, & in hydrophobiam essent pro certo incursuri. Quæ dubitatio etsi de omnibus justa non sit; attamen ipsa animi suspensio in re gravissima tantum molestiæ afferat, necesse est, ut vel hujus unius fugiendæ causa, nulla in vitando rabiosum virus cautio nimia videri cuiquam debeat.

13. Nec remedio, cum Regia Scientiarum Academia Parisiensi (*p*) communicato, etsi non ad præservationem solum, sed etiam ad curationem mire profuerit, tantum tribuendum est, ut in eo antea acquiescamus, quam constet, in omnibus, idque longo decursu temporis, idem præstitisse. Diuturno enim periculo facto, compertum est, multa quæ olim in honore fuerant, hujusce generis auxilia non respondere. Itaque Academia pro ea qua pollet sapientia, in re *tanti momenti* non omittendum censuit, ut communicatam secum historiam ederet, suum tamen judicium non interponeret. Historia autem illa digna certe est quæ legatur, quippe exacte perscripta, & illud adversus dubitantes confirmans, vera scripsisse qui ab rabido cane venenum sine vulnere, sed per affusam dumtaxat spumam, immissum interdum fuisse, tradiderunt: quorum nomina ubi posses legere, alias (*q*) indicavi; addes autem præter cæteros Cl. Professorem Ticinensem Mazzucchellium (*r*). Utinam veniat tempus quo aut illud, aut aliud aliquod pariter simplex remedium satis sit usu multiplici comprobatum, aut etiam auxilium id quod Vir Doctus Arrigonius (*s*), hæc dum scriberem, proposuit, arteriotomiæ in dorso pedis ea ratione institutæ qua ipse est solitus, & felicis exitus adjecta Observatione ostendit. Quæ etsi una est, nec sine aliis peracta remediis quæ alii quoque, & in his Morandius, exhibere consueverunt; tamen a te libenter legetur, ut tres aliæ pariter quæ ad Maniacos spectant, auxilio eodem sanos e Nosocomio dimissos, si unum excipias, quem sanitati jam restitutum, importune intra dies quinque phlegmon occidit. A metacarpo enim quem antea dum furens, vehementius se agitabat, circumjecta ferrea vincula contuderant, incipiens, ad brachium inde, & a brachio ad humerum magno impetu, & celeritate se extenderat. Quod dum leges, Valsalvæ consilium, a me tibi alias (*t*) memoratum, laudabis, firmis quidem vinculis eos qui furunt, sed minime duris, continendi. Cæterum quod ad eam attinet arteriotomiam, nolo te ignorare, cum Studiosi Juvenes a me petiissent, ut arteriam in illa ipsa tarsi parte ubi incidenda est, retegi juberem, vidisse nos, eam non sub communibus solis integumentis, verum etiam sub tendinibus, digitos extendentibus, in eo certe corpore jacuisse.

14. Antequam scribendi finem facio, placet casum non omittere, quem Patavii A. 1754. observavit Medicus, cujus mihi fides spectatissima est. Non ille quidem ad hydrophobiam prorsus attinet; accedit tamen, & plura habet quæ attinere videantur, quemadmodum ex brevi ejus narratione, & perpaucis, quas addam, animadversionibus cognosces. Felis ab adveniente catello timens, ne fœtui quem enixa erat non ita pridem, noceret, adversa occurrit. Felis dominus catellum in ulnas recipit. Improba autem felis imum crus domini dentibus, & unguibus invadit, & paulo supra tarsum anterius sauciat. Homo diebus tribus primis quidquam mali neque sentit, neque metuit, quippe cum felis neque antea, neque postea ullum dedisset rabiei indicium. Sed quarto a morsu die tanta illum circa præcordia anxietas corripuit, ut cum amplius par ferendo non esset, ad Medicum qui hæc mihi omnia narravit, confugeret, opemque flagitaret ea contentione, iisque oculis, & vultu, ut proximi furoris metum incuteret. Itaque confestim hirudinibus, & cucurbitulis ad vulnera admotis (quibus postea diu impositus, sic ægro cupiente, lapis est ille exoticus quem *cobram* vocant) & sanguine, ut pulsus

(*f*) n. 15. (*g*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. in Append. sub n. VI.
(*h*) apud Stalpart. Cent. 1. Obs. 100. in Schol. haud procul a fine. (*i*) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1707. Obs. Anat. 1.
(*k*) apud Stalpart. Schol. cit. (*l*) De Veneno Animant. P. 2. (*m*) De Ponto l. 1. Eleg. 4. (*n*) Epist. 8. n. 26. & 29.
(*o*) supra ad n. 9. cit. (*p*) Hist. de l'A. 1749. Obs. Anat. 4. (*q*) Epist. 8. n. 21.
(*r*) apud Morandium paulo ante cit. (*s*) Dissertaz. della Mania &c. P. 3. c. 2. (*t*) Epist. 8. n. 5.

pulsus requirebant, de superiore, & inferiore artu opposito, nec semel, detracto, & multa aqua saepius data, quam homo sine ulla repugnantia, & difficultate potabat, cum per haec, aliaque nihil omnino proficeretur, imo vaniloquia, accederent, unum modo auxilium fuit quod anxietates levaret, aquae balneum ita, ut quotiescunque illae gravius urgerent, in hanc aeger ultro se conjiceret, quod saepe; erat enim calidum anni tempus; faciebat. Postremo febre non levi, nec longa tamen, prehensus, cum multum sudasset, quartodecimo a morsu die jam sanus esse videbatur. Sed in pleniluniis deinde singulis, ab demorso loco, quem, nimis cito clausis vulneribus, lividus, quasi ut solet in Sugillationibus, color cingebat, sentire coepit irritationes quasdam ascendere, quae cum ad praecordia pervenissent, summas anxietates easdem illas quae prius fuerant, inferebant, a quibus non poterat, nisi per venae sectiones, liberari. Postquam ad eundem modum, eodemque tempore haec ad duodevigesimum usque mensem redierant, coeperunt quarto quoque dumtaxat plenilunio redire: quod tempus jam quarto a morsu anno, haec dum scriberem, adhuc servabant.

15. Si canes excipias; non saepius fere quam a felibus hydrophobiam, aut graves, ad hunc accedentes, noxas illatas memini legisse. Quod si canibus dumtaxat, & felibus illi dati essent folliculi qui graveolentem quendam humorem ad anum emittunt; non levis hinc confirmatio repeti posset conjecturae eorum qui inter causas cur rabidi fiant canes, obstructionem recensent *sacculi*; imo sacculorum; duo enim sunt qui foetidam illam materiam continent, *quae humorum acerrima pars esse videtur*, ut si *in sanguinem resorbeatur, vel ex eo rite minus secernatur*, summo cuique morbo pariendo idonea sit. Et magna certe irritandi vi esse praeditam, cum alias, tum praecipue tunc intellexi, cum mustelam persecans, & ex istis sacculis, quos proportione grandiores habebat, humorem effundens, continuo nares perculsas sylvestri quodam acuto odore sensi, ut nulli alii magis assimilandus, quam accensi sulphuris, videretur. Verum non mustelis tantum, sed tot aliis animalibus hi obtigere, quot vel antequam alii in aliis, & nominatim Peyronnius (*u*) in *Moschifero Animali*, indicassent, in Adversariis nostris (*x*) jam legeris; ut mirum non sit, scriptum esse postea a Praestantibus Viris, *in quadrupedum pene toto genere*, aut saltem, quoniam plures tamen species sunt excipiendae, *maxime*, ut Cl. Fantonus (*y*) loquitur, *in digitatis quadrupedibus & carnivoris reperiri*. Illa igitur causa rabiei seposita, si rem tantummodo spectemus, vix dubium est, quin post canes, feles prae caeteris, ut dicebam, hydrophobiam inferant, aut noxas ad hanc proxime accedentes. Tria habet exempla Scaramuccius (*z*): in duabus videlicet foeminis, & in Presbytero: bina Brogianus (*a*), alterum in Sacerdote, in viro quodam alterum: unum Lindernius (*b*): &, ne longius faciam, unus Stalpartius (*c*) novem produxerat a felibus rabie infectos, eaque occisos, quorum primum ipse viderat, reliquos Amatus, Hildanus, Zacutus memoraverant. Neque apud Patavinos exemplum defuit annis superioribus in Nobili Viro, qui, ut Brogiani Sacerdos, invisentes rogabat, ut longius abstinerent, ne ipsos morderet, sic confirmans quae non unus ex Medicis admonuerat; non omnes hydrophobos delirare. Sed & pleraque ex indicatis exemplis si inspicere volueris; insuper cognosces, accidisse non semel, ut nemo posset a terrore natum esse morbum, contendere, ut qui ignaros, felem esse rabidam quae ipsos invaserat, multis post mensibus prehenderit, ut in Stalpartii, & Hildani Observationibus. Quin ignari quoque fuisse videntur viri duo, ab Lindernio, & Brogiano memorati, secundus praesertim, quippe a fele quam percutiebat, demorsus; ut ira potius, quam rabie, quemadmodum in casu a me exposito (*d*), concita fuisse videretur. Ad eundem autem casum quadantenus id pertinet quod in Scaramuccii Presbytero accidebat, ut faucium angustia, a qua cito evaserat, rediret *per multos annos eodem anni tempore* quo fuerat a rabida fele impetitus, sola dentium impressione relicta, sine cutis laceratione. Sed attinent magis duo alia Auctoris ejusdem exempla. Scilicet in foemina, de qua, & de aliis similibus Epistola VIII. (*e*) nimis presse indicavi, prima hydrophobiae signa se prodiderunt, cum a vulnere jam excluso *quasi radium aliquem inflammatorio sensu per brachium versus pectus moveri sensit*. In viro autem qui unus de tribus, ab eodem cane demorsis, postquam duo ob eam causam obierant, quatuor circiter annos vixit, ex vulnere cui ferrum candens impressum fuerat, quotannis; nunquam enim ad cicatricem pervenerat, multum sanguinis exibat per illud tempus quo morsus inflictus fuerat, *usque dum in tibia, ubi vulnus contigerat, vena dissecta fuit*. Et quando jam de rabido quoque cane mentionem fecimus; praeter alias Observationes huc attinentes, legas velim quam ad Hildanum (*f*) Roscius scripsit. Videbis, quot, & quam gravia, nisi quod aquae potio nunquam recusata est, Matrona pertulerit post acerbissimum brachii dolorem, quod septimo ante anno rabiosus canis momorderat, itemque post annos totidem principio malorum semper ducto ab eodem brachio, & deinde interjecto sexennio, tum anno dumtaxat uno, insequente autem anno bis, & ter proximo sic tamen, ut quo crebriores, eo breviores essent insultus. Fuerant post acceptum morsum auxilia plura confestim adhibita; sed post haec vulnus ad cicatricem perductum. Quae res cum male cesserit foeminae quoque ex Scaramuccio commemoratae, contra autem valde profuerit viro de quo ex ejus Observatione dictum est, nunquam vulnus coaluisse; facile apparere potest, egregium esse eorum omnium monitum, qui diutius apertum servandum, & si forte citius clausum sit, reserandum statim esse, docuerunt. Quas sicut alibi (*g*) laudavimus; ita in exposito a nobis casu fuisse factum, vellemus.

16. Caeterum ut idem casus, cum aliis qui alias (*h*), & modo praesertim producti sunt a nobis, conjunctus, quae de hujus veneni per nervos communicatione, & convulsiva natura conjecimus, non leviter confirmat; sic levamen unicum ex aquae balneo cum iis consentit quae de hujusmodi auxilii usu non prorsus contemnendo censuimus (*i*): multae autem sudorum profusionis utilitas ea comprobat quae de hac Veteres & Recentiores docuere. Quorum praecipuos; ne hic singillatim nominem; satis illa quam supra (*k*) laudavi, Edimburgensis Dissertatio indicabit. Vale.

(*u*) Mem. de l' Acad. R. des Sc. A. 1731. (*x*) IV. Animad. 29. (*y*) Differt. Anat. Renov. 4. (*z*) supra ad n. 11. cit. (*a*) P. 2. ibid. cit. (*b*) Commerc. Litter. A. 1735. Hebd. 11. n. 2. (*c*) Cent. 1. Observ. 100. & in Schol. (*d*) n. 14. (*e*) n. 21. (*f*) Cent. 1. Obs. Chir. 86. (*g*) Epist. 8. n. 26. (*h*) Ibid. n. 21. & 32. (*i*) Ibid. n. 29. (*k*) n. 9.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA LXII.

Spectat ad Epilepsiam, Convulsionem, Paralysim.

NUNC quæ supersunt accipe de iis quæ ad reliqua tria gravia cerebri, & nervorum mala pertinent, Epilepsiam, Convulsionem, Paralysim. Et de Epilepsia quidem nullam haberem quam hic adderem, Observationem, nisi eam perire nollem quæ mecum Venetiis circa A. 1708. communicata est a spectatis, & tibi alias laudatis Amicis duobus Alexandro Bonis, & Joanne Hieronymo Zanichellio.

2. ADOLESCENS annos natus duodeviginti, nulla prævia manifesta causa, febre prehenditur, nec de ullius Partis, nisi capitis dolore, molestiaque conqueritur. Accedunt epileptici insultus, qui mortem afferunt intra horam a febris initio vigesimam quartam. CRANIO aperto, nihil usquam vitii repertum est, si mucosum excipias serum quod super anteriorem cerebri partem inter Crassam, Tenuemque meningem congestum, has multum diduxerat, illudque compresserat. Et Ventriculus quidem apparuit inflammatus, & lumbricorum teretium glomeramen in primis intestinis compertum est. Sed nullum rerum harum indicium fuerat.

3. An tantus fuit capitis dolor, ut ventriculi, & intestinorum dolorem, quemadmodum Hippocrates (*a*) loquitur, *obscuraret*? Certe alterum ejus aphorismum (*b*) confirmavit mors, convulsiones in febricitante supervenientes consecuta. Sed ut hæ ægrotationem, non ita brevem futuram, fecerunt brevissimam; quidnam fecit, ut ipsæ essent adeo vehementes? Num lumbrici, Tenuia intestina irritantes? Crederem, si ulla in ventre molestia dolorem capitis antecessisset. Hunc vero quæ causa effecerat? An febris? Sed quæcunque ejus causa fuerit; si vehementissimum agnoscimus; remoratum ab eo in meningum vasis fuisse sanguinem, & hinc serum illud effluxisse, non mirabimur. Cujus vel minori copia posse epilepsiam fieri, cum alia Epistola (*c*) indicaverimus; non opus est hic illa iterare quæ ibi potes relegere. Quod si Bohnium (*d*) inspicias, ubi in dissecto ab se decenni puero *ex cephalalgia primo immani, hinc epilepsia, & torpore omnium sensuum* defuncto, quid sibi apparuerit, proponit; facile intelliges quid de sero, aut si mavis lympha vel non effusa, sed circa anfractus cerebri in vasis remorante, censuisse in ejusmodi casu Vir doctissimus videatur.

4. Ad Convulsionem transeamus. Nam Epilepsia quidem esse nequit sine Convulsione; & Convulsio sæpissime est sine Epilepsia, velut in eo quoque fuit, cujus tibi historiam continuo subjiciam.

5. FORICARIUS annorum, ut videbatur, circiter quinquaginta, robustus, boni coloris, atque habitus, vel potius plethoricus, bibax, & sæpe ebrius, Nosocomii latrinas intempesta nocte, ut solent, suis cum ministris expurgabat. Quibus identidem, ut ea sordida ars requirit, ultro citroque commeantibus, cum forte ille solus esset, de improviso spectrum, albis indutum, sibi videre visus est, & illico toto corpore contremiscens, simulque oris distortione captus, sic ab redeuntibus ministris repertus, & ad lectulum perductus fuit. Datis continuo antispasmodicis, & cardiacis, cum remisissent tremores, viresque pulsibus rediissent, sanguis eadem nocte e brachio ad selibram missus est. Mane autem tantumdem ex altero brachio detractum est, cum tremores jam magis remisissent, & expansi, febrilesque essent pulsus. Sed & postridie vena in pede secta est, levamine aliquo, sed brevi, a singulis venæ sectionibus relato, sanguine autem, præsertim in prima, spumoso, pernigroque exeunte, cujus crassamentum fuit duriusculum, serum paucum. Perstabat febris, & pro clonicis jam tonicæ convulsiones subinde toto corpore vehementer urgebant. Loqui homo non poterat quæ intelligerentur, idque ex eo tempore quo ministris suis quid sibi contigisset, narraverat. Se tamen cognoscere, & internoscere adstantes, ostendebat: & gestu, cum poterat, gravantem capitis dolorem molestum sibi esse, indicabat. Per hæc, quibus frustra interna alia, externaque opponebantur remedia, intra sex, an septem dies confectus est pridie Kal. Februarias An. 1747. CADAVERIS, ut Publicam Anatomen absolverem, in Gymnasium postridie illati, brachia quidem erant non rigida, sed manuum digiti rigidissimi. Penis, & scrotum, sed cute tenus, nigricabant. Ventre aperto, & omento, cujus exigua pinguedo erat, sublato, Colon intestinum quod ab aere incluso fere ubique, nec tamen nimis, tumebat, animadverti sic incedere, ut postquam ad jecur ascenderat, inde se demitteret infra umbilicum ad duos tresve digitos ab dextero hujus latere, hinc vero cum in suam rediisset sedem, eamque, ut solet, transversum sub ventriculo, obliquum autem in sinistra hypochondrii sinistri parte, & rectum per totam anteriorem faciem subjecti renis servasset, inde rursus in idem hypochondrium regrederetur, unde iterum descendens, pelvimque subiens, sine ullo flexu in Rectum intestinum abibat. Tenuia intestina, si tractus eorum quosdam, &. in his partem Ilei non parvam exciperes, quæ intra pelvim valde profunde se demittebat, erant aere distenta, ibique per eorum tunicas flavedo qua intus infecta erant, transpiciebatur. Scilicet bilis quæ cystim hepaticam ferme implebat, ut exsudans, intestina proxima fecerat exterius flava, sic influendo, fecerat etiam interius. Jecur vero subcæruleo fuit colore, uti & lien; sed etsi ad illius crepidinem is color saturatior erat, nusquam tamen ultra superficiem pergebat, ut neque in liene. Hic modicus, jecur autem magnum; sed sanum viscus utrumque. Thorace recluso, pulmones, qui vix alicubi, idque a tergo, ad pleuram adhærebant, erant potius turgidi, & quibusdam locis majusculas ostendebant areas, nonnihil superficie reliqua altiores, in quibus manifesto apparebant inclusæ quasi vesiculæ. Nullus omnino intermedius lobus fuit a dextris, sed ita res ibi se habebat, ut a sinistris. Pericardio inciso, nullam in eo humoris guttam inveni, faciemque ejus interiorem hactenus humidam, ut non prorsus cordi adhæreret, quamvis alicubi jam quasi adhærere inciperet. In corde parum omnino sanguinis fuit; an quod dum majora sub diaphragmate secarent vasa, antea defluxisset, præsertim cum passim in hoc cadavere sanguis animadversus sit fluidus? Concretiones tamen duas polyposas deprehendi, quarum una ex auricula dextera in nonam Cavam Superiorem, altera, quæ paulo erat spectabilior, ex ventriculo ejusdem lateris in Pulmonarem arteriam pergebat, teres nec digitulo crassior. Cranium denique, & Crassa meninx cum secarentur, nihil occurrit adnotatione dignum. Sed Tenuis vasa habuit sanguine adeo plena, ut vel minima, quasi ab injectione ubique apparerent. Plena in ventriculis quoque, imo etiam intra ipsam medullarem cerebri substantiam erant: & cum initium Spinalis medullæ, quod cum Oblongata ex-

(*a*) S. 2. Aph. 46. (*b*) Ibid. Aph. 26. (*c*) IX. n. 10. & alibi. (*d*) Differt. de Trepanation. Difficult.

extractum fuerat, lente comprimerem; fanguinem animadverti non folum ex ejus medullæ rima, verum etiam ex fectione fubftantiæ ipfius quæ rimæ propior erat prodire. In Laterali ventriculo utroque copiam aquæ limpidæ non ita modicam; rubentes tamen Choroides plexus, & in his non veficulas, ut fæpius, fed minimas particulas rubras confpexi, eafque folidas, ut glandulofæ viderentur. Cerebrum, & cerebellum naturali erant firmitate; fed laxus Fornix, laxæque medullæ Oblongatæ crura, & mox truncus; fed hæc facie dumtaxat interiore. Nec vero hoc prætermittam, quod, ut quædam alia ex hac diffectione tibi defcripta, ad ea quidem pertinet quæ minus funt confueta, fed ab ortu tamen, non a morbo repetenda; cerebri anteriores lobi qua inter fe contingunt, ad medium ferme altitudinis partem aliquam habebant fuperficiei, alioqui inteftiniformis, ita factam ut eorum alter ibi exciperetur, alter exciperet.

6. Quid terror, etiam vanus, poffit, producta monftrat hiftoria. Vides, ut illico & clonicæ, & tonicæ, ut ad os, convulfiones a perturbato fpirituum motu obortæ fint, quæ fanguinem in vafis, cerebro infervientibus, remorando, ficque effufionem feri inducendo, novas facile attulerint caufas ob quas convulfiones ipfæ ad mortem ufque perftarent; nifi forte mavis limpidam illam aquam in Laterales ventriculos effe effufam e compreffis infuper veficulis, quæ in Choroidibus plexibus, ut fæpe videmus, antea extitiffent, quarum difruptarum in fe contractæ reliquiæ illa fortaffe quafi glandulofa corpufcula repræfentaverint, qualia, nec diffimiles ob caufas, iis quoque Anatomicis apparere olim potuerint, a quibus ejufmodi glandulæ iifdem in plexibus agnitæ funt. Quibus ego de rebus, ut quæ mihi pariter venerunt aliquando in mentem, etfi tibi fortaffis non prorfus repugnarem; illud tamen quod de remorato fanguine dixi, tanto credibilius eft, quanto is majori, quippe in bibaci, & plethorico, erat copia, & quanto in ægrotante evidentius fuit levamen, quantumvis breve; quod ex fingulis venæ fectionibus relatum eft, in mortuo autem vaforum, etiam minimorum, cerebri manifeftior diftentio, ut vel ex hujus appendicis, medullæ Spinalis compreffione intellectum eft; perraro enim ex ipfa ejus medullæ fubftantia licet fanguinem exprimere. Adde huc acres ex tam fordida arte in hominis fanguine particulas, ut pofita hujus mora excuntes, irritare magis, & vellicare potuerint. Verum de Epilepfia, & Convulfionibus fatis, præfertim cum de oppofito malo, Paralyfi plura fuperfint quæ huc adjiciamus.

7. VETULAM octoginta annis minorem, fed majorem feptuaginta, repente apoplexia graviffima corripuerat. Continuo in Nofocomium intulerunt ftertentem, pulfu debili, & quod huc maxime attinet, artu utroque dextero refoluto. Ibi intra biduum eadem qua primum apoplexia ingruerat hora mortua eft poft medium Martium A. 1750.

CRANII fornice poftridie ibidem circumfecto, cum effluxiffet nihil; priufquam ille attolleretur, magna audiente ftudioforum Juvenum corona, dixi, etfi ob ignotum mihi ejus Vetulæ temperamentum, & genus tum victus, tum morborum quibus fuiffet obnoxia, non auderem quam inventuri effemus apoplexiæ caufam pro certo definire; tamen non inficiaturum, vel in muliere id ætatis effe poffe a fanguine, præfertim cum ab hoc valde tumerent in collo venæ, & fortis fuiffet apoplexia: cæterum, quæcunque fuiffet caufa, dummodo in organica confpicua læfione confifteret; ex paralyfi dexterorum artuum conjici probabilius poffe juxta Valfalvæ tot Obfervationes, & meas, in finiftro cerebri hemifphærio apparituram. Tunc avulfo a fubjecta meninge cranii fornice, cum in ea morbofi nihil, mox autem per meningem Tenuem repentia vafa pleraque vidiffem nigro fanguine turgida, & aliquid cruentæ aquæ circa inferiores Oblongatæ medullæ fines animadvertiffem; ad cerebri, quod erat firmum, cum cerebellum effet laxum, diffectionem ventum eft. Primum autem aperto Laterali ventriculo dextero, non pauca cruenta aqua fe obtulit, quæ res videri poterat aliquid indicare quod paulo ante memoratis Obfervationibus non refponderet. Sed cum in toto eo ventriculo nihil difruptum, aut laceratum, nifi Lucidi fepti quandam partem confpicerem; ad finiftrum ventriculum recludendum perrectum eft. Qui totus partim eadem cruenta aqua, partim vero, præfertim pofteriora verfus, nigro non pauco fanguine, eoque concreto, erat plenus. Sicque intellectum eft, aquam illam cruentam ferum fuiffe e concrefcente eo fanguine expreffum, quod fibi per feptum, ventriculis interpofitum, ab finiftro viam fecerat in dexterum, qui nihil habebat adnotandum, nifi Choroidem plexum pallidulum, multifque, fed parvis, hydatidibus, qua antrorfum inflectebatur, diftinctum. At in finiftro ab erumpente fanguine læfus adeo fuerat Choroides plexus, ut quemadmodum fe haberet, fatis perfpicere non licuerit. Eruperat autem fanguis ex ampla, cui adhærebat, fovea, excavata in dilacerata parte ferme tota Striati corporis quæ ab hujus longitudinis medio ad pofteriora extenditur, & in fimul lacerato contiguo nervi Optici Thalamo propemodum toto; vix enim parva hujus portio, eaque lurida, reliqua erat quæ ad oram eft ventriculi tertii, pleni eadem illa aqua fanguinolenta: ab altero autem Thalami ejufdem latere non ipfum dumtaxat, fed & aliquam attiguam partem hemifphærii finiftri erumpens fanguis dilaceraverat. Cætera quæ intra cranium erant, cum diligenter perfecuiffem, omnia intra naturæ modum deprehendi, ut ne arteriæ quidem duri quidquam haberent, cum cæteræ pene omnes, & vel ipfæ per collum Carotides non fine lamellis offeis in hac Vetula invenirentur. Sed neque in oftendenda, diffecandaque diebus infequentibus in fua fede Spinali medulla quidquam offendi quod effet præter naturam. Thoracis quoque, & Ventris vifcera nihil obtulerant adnotatione dignum, fi Colon excipias, quod ab fua fub ventriculo fede inflectebat fe deorfum in arcus modum, nec breve ad fpatium: eratque, ut ventriculus pariter, valde contractum. Animadverfum etiam eft ad alteram axillam corpufculum forma, & magnitudine lupini, ambigua inter os, lapidemque natura, quod nifi pleuræ magis, quam axillaribus glandulis, vicinum fuiffet; fortaffe ex earum aliqua factum effe, exiftimaffes.

8. Diffectio hæc, ut tot aliæ, fimul Hippocratis aphorifmum (*) *folvere apoplexiam fortem impoffibile*, fimul Valfalvæ dogma de quo fæpe, & fupra diximus, comprobavit, tum infuper quam exitialis fit effufio fanguinis per Striata corpora, aut proximos Thalamos, aut eorum faltem viciniam. Quæ omnia proxima quoque confirmabit hiftoria.

9. FŒMINA jam cana, ibidem circa medium Decembrem A. 1756. ex eodem morbo intra paucas horas mortua erat, paralyfi in dexteris artubus adnotata. CEREBRUM in fua fede incifurus, iis, qui poft a me habitam de univerfis offibus Exercitationem plures fubftiterant, ftudiofioribus Adolefcentibus cum idem quod in fuperiore muliere prædixiffem, tum Craffa meninge amota, vafa per Tenuem difcurrentia pleniora fanguine a finiftris oftendi, ubi & quidpiam fub ea apparebat quafi *gelatinæ* fimile. Deinde cerebrum fecans, cujus erat fubftantia firma, cerebelli autem molliffima, cum paucam aquam in Lateralibus ventriculis confpexiffem, nihil autem in hemifphærio dextero, ut neque ulla alia in parte ex his quæ calvaria continentur, offendiffem quod ab naturæ norma recederet; finiftro hemifphærio alte fecundum longitudinem diffecto, nigrum, concretumque fanguinem ad duas, ut omnibus vifum eft, uncias deprehendi. Erat is ad latus Striati corporis, & fub hoc

(*) 42. S. 2.

hoc ipso intra medullarem substantiam effusus: quam etsi laceraverat; nullam tamen sibi viam inde aperuerat per quam in proximum ventriculum, aut extra cerebrum perveniret. Nihil præterea, quippe aliis occupatus, in hoc cadavere dissecui.

10. Hactenus scripseram Kalendis Januariis A. 1758. cum postridie, ut interruptas Anatomicas Exercitationes resumerem, in Nosocomium redeunti continuo alia habendæ ibi Observationis occasio se obtulit, ad laudatas Valsalvæ adjungendæ.

11. MENDICUS quinquaginta circiter annorum, cujus Spina sic præter naturam se habebat, quemadmodum infra describam, cum in foro esset, ante mensem apoplexia ictus ceciderat, dexteris ipse quoque artubus resolutis, & ore distorto. Illico in Nosocomium excepto cum venæ sectiones, & alia quæ solent, essent administrata, hactenus profecerat, ut loqui aliquid posset. Interpositis diebus iterum apoplectico insultu corripitur; iterumque medicis auxiliis levatur. Denique tertio insultu conficitur.

CALVARIAM circumsecando, & mox a Crassa meninge, quæ arctius illi adhærebat, avellendo cum effluxisset nihil adnotatione dignum, & ipse Auditoribus, qui confertissimi aderant, quæ solitus sum, prænunciassem; exitus prænunciationem confirmavit. Nihil enim usquam per sectionem deprehensum est quod intra cranium peccaret, nisi cerebri hemisphærium sinistrum. Cujus intima pars medullaris, Laterali ventriculo adjacens, a sanguine disjecta, tantum hujus nigri, & semiconcreti continebat, quantum mediocre cochleare vix caperet. Hujus autem hominis Spina sic erat inflexa, ut in nullo magis vidisse meminerim. Ad infimam enim thoracis vertebram adeo flectebat se dextrorsum, ut angulum faceret deorsum versus recto minorem, simulque & illius vertebræ, & quatuor, an quinque, ipsi impositarum corpora sinistrorsum convertebat, ut hæc non anteriorem thoracis parietem, sed prorsus latus sinistrum spectarent. Et descripta quidem flexione multo erat minor quæ in vertebris universis lumborum, & quæ in superioribus thoracis, imisque cervicis conspiciebatur. Sed tamen erat manifesta utrobique Spinæ inclinatio arcum referentis, cujus convexitas in lumbis ad dexteram, concavitas ad sinistram; in superiore autem dorso, proximisque cervicibus illa ad sinistram, hæc ad dexteram pertinebat. Denique ligamentum quod intra primam colli vertebram secundæ processum quem Dentem vocant, dimidiati annuli instar a tergo amplectitur, animadverti cum Dente, præsertim a dextris, connatum, fortasse ob assiduum aut certe creberrimum colli positum, sic facto homini commodiorem.

12. Prava adeo, quam descripsi, Spinæ figura, quantum inflectebat adhærentem arteriam Magnam, tantum expedito sanguinis cursui inferiora versus obstabat. Itaque efficiebat, ut plus ex ipso cerebrum peteret, hocque ad sanguineam apoplexiam disponeret. Quæ tamen ne citius occideret, tum illæsæ duæ illæ in ventriculorum basi Protuberantiæ, tum opportunæ venæ sectiones præstiterunt, quibus nimirum factum est, ne læsio in illas usque procederet, nec sanguinis effusio, nisi lente, & parce, & per intervalla fieret.

13. In eo autem cerebri hemisphærio quod paralytico opponitur corporis lateri, in hoc quidem apoplexiæ genere labem quam sæpissime deprehendi, non hæ solum Observationes, sed & aliæ plurimæ confirmant nostræ, quarum etsi plerasque alibi (e) indicavimus, aut proposuimus, aliquæ sunt tamen quæ supersint, ex iisque una quam proximis Litteris (f) ad te mittemus. Nec tantum nostræ, sed etiam aliorum, pariter alibi (g) indicatæ, ad quas addes laudatam a Cl. Sulzero (h) ex Archibaldo Adams, & quas *olim in nosocomio non semel* ab se habitas esse testatur Meadius (i), & eam tandem quæ simillima nostrarum Experientissimo Viro occurrit M. Antonio Caldanio (k), cum post fortem apoplexiam, & totius lateris dexteri paralysim sinistrum vidit Striatum corpus pro dimidio erosum, grumosique sanguinis plenum. At enim sunt etiam Observationes resoluti lateris non oppositi, sed illi cerebri hemisphærio subjecti, quo in hemisphærio erat labes. Sunt vero: nec Valsalva (l) inter suas dissimulavit, nec ego (m) inter meas dissimulo. Quin imo in Epistolis Anatomicis (n) produxi septem ex aliorum libris acceptas. Quibus si forte accensere velis quandam ex Præcl. Bergenio (o), & unam, aut alteram quæ apud laudatum Sulzerum (p) est; non repugnabo: rogabo tamen, ut quæ ad earum plures possunt regeri, perpendas: quod & ego (q) ad quasdam feci, ut Sulzerus (r), qui Epistolas meas Anatomicas non viderat, postea ad alias; etsi nonnullas esse, credas, quibus nihil opponi liceat; tum exiguum harum numerum cum innumeris propemodum Valsalvæ, & aliorum conferas. Sic enim continuo intelliges, utris a Medico ea quæ ut plurimum fiunt, ut debet, spectante, utris inquam, magis fidendum sit, nec in theoria tantum, sed & in praxi, ut si præsertim, quod sæpe nominatus Sulzerus (s) indicat, terebra calvariæ percussæ, ob sanguinem, aut pus sub hac effusum, sit adhibenda, & ad signa accedat alterutrius lateris resolutio, a qua nimirum compressionis cerebri, & quod consequitur, effusionis circa hoc sedes indicetur.

14. Et quod ad cerebrum quidem attinet, satis dictum est. Quid vero, si noxa ad cerebellum attineat? num si in alterutro, aut ad alterutrum hujus lobum ea sit, hemiplexiam inducet, & si inducet, in opposito ne, an in subjecto corporis latere? Hoc ego problema Epistola Anatomica XIII. (t) proposui: nec me pœnitet consuetudinis meæ, quam tunc servans, nolui ex una Observatione quidquam definire; imo eam posse multifariam explicari, fallius, alias, & generis alius expectandas esse, monui. Nam incidi postea in unam minus recentem, legique alteram novam Observationem, in quarum utraque ei lobo cerebelli in quo læsio erat, hemiplexia respondebat subjectorum artuum, non adversorum. Quas tibi aliis Litteris (u) significavi: quanquam iis varietatibus admonitus quæ nonnunquam contra ipsum Valsalvæ dogma, tot alioquin constantibus exemplis comprobatum occurrerunt, tutius consilium esse, censui, ne ex duobus quidem præpropere quidquam constituere, sed alia, atque alia; quod priusquam suum dogma vulgaret, Valsalva fecit, his antea addere, quæ idem ostenderent. Non sum nescius, si velis omnia, ut par est, perpendere, rarius hæc quam quæ ad cerebrum attinent, exempla occurrere, ut cognoscere potuisti ex iis quæ ad Observationem quandam meam adnotavi (x), in qua non parvam caveam intra alterum lobum cerebelli deprehenderam, eamque sanguine plenissimam: & cognoscere ex altera poteris, ibi, & alio quoque loco (y) tibi promissa, quam protinus communicabo.

15. VIR annos natus circiter duodequinquaginta, cum vel magis quam ars ejus requireret, quæ erat Coquinaria, accensis carbonibus uti, & propius adstare capite consuesset; de hujus acutissimis doloribus jam ante annum conqueri cœperat. His accessit utriusque pariter inferioris artus debilitas tanta, ut neutro amplius posset insistere. Qua re, illisque doloribus, & febricula, quæ his se addiderat, cubare coactus, & denique Medicum advocare, sanguine primum e brachio, tum e pede emisso ea quoque de causa quod subdelirio identidem laboraret; febricula quidem solutus est; at cætera omnia perstiterunt. Medico dimisso, cephalicis quæ hic imperaverat, remediis uti perrexit; sed frustra adeo, ut postquam

(e) Epist. II. n. 10. & seqq. III. n. 2. 3. 14. & seqq. V. n. 7. XI. n. 10. 12. LI. n. 43. (f) Epist. 63. n. 12.
(g) Vid. easd. Epistolas. (h) De Actione Cerebri decuss. §. 8. (i) Monit. Med. c. 2. §. 2.
(k) Lettera sull' Insensitiv. &c. §. 51. (l) Tract. de Aure Hum. c. 5. n. 5. (m) Epist. 57. n. 14. 15. & Epist. Anat. 13. [illegible]
(n) Ibid. eod. n. 25. (o) Ventriculor. Lateral. Cerebri nova Tab. not. dd. (p) §. 13.
(q) Vid. Epistolas indicatas. (r) §. 16. & seqq. (s) §. 21. (t) n. 23. (u) Epist. 52. n. 27. (x) [illegible]
(y) Epist. 52. n. 26.

quam menfem jam quartum domi decubuerat, cunctis quæ dixi, malis afflictus, & propterea in Nofocomium denique illatus, ibi dies vixerit non amplius decem. Pulfus erant tenfi, & vibrati, cætera mediocres, nunquam febriles. Refpiratio naturalis, ut alimenti quoque appetitus. Nec quamvis artus inferiores effent, quod ad motum attinet, refoluti; fuperiores, aut aliæ ullæ corporis partes ejufdemmodi affectione tentabantur. Interdiu plerumque fomnus; noctu autem fubdeliria. Inter cætera, quantumvis fupervacua, auxilia, cum venæ in brachio fectio, & paucis interjectis diebus, in pede quoque facta effet; forte accidit, ut nocte infequente obiret, nullo defectionis toto eo die indicio dato: quin prandio ita, uti confueverat, ufum, & prima nocte etiam parte cœnulæ, de improvifo animadverfum eft, animam agere. Cum mente per intervalla vigeret; neque enim vigebat ut plurimum; tum domi non femel fórori, tum in Nofocomio aliis dixerat, optare fe, ut fuo poft mortem cranio aperto, atrocis morbi caufa perquireretur. Id a me poftridie factum, qui dies fuit VI. Idus Januarii A. 1754 infpectantibus pluribus qui abfoluta Anatomica Exercitatione, in Nofocomii Schola fubftiterant. CAPUT dum amputarent, & calvariam fecarent, aqua effluxerat. Priufquam cerebrum inciderem, & magis poftquam incideram, oftendi, obliquum fuiffe huic homini cranii cavum, ejufque finiftrum latus, ad pofteriora præfertim, magis, nec ita paulo, diftare a medio, quam dexterum. Vafa quæ per meninges, & per Lateralium ventriculorum parietes repunt, plus habebant fanguinis, quam æquum fit: quod etiam de vafculis quæ per medullarem cerebri fubftantiam traducuntur, fanguinea puncta magis confpicua fignificabant. Erat ea in hemifphæriis quidem fubftantia durior. Contra fuit laxum corpus Callofum, Fornix autem, & tractus medullaris qui ante columnas ejus bafis ducitur, multo laxiores, eæque columnæ laxiffimæ; ut diffoluta earum fubftantia videretur. Corpus quoque Striatum finiftrum laxius, quam dexterum. At Lucidum feptum fatis firmum. Ventriculis tribus anterioribus multum inerat aquæ limpidæ, in eaque alæ plexuum Choroidum, nec tamen pallidæ, natabant. Pinealis glandula, aqua eadem diftenta, cum facile inter attollendum mediam illorum plexuum partem, difrupta effet, nihil de fe præter exiguam bafis particulam reliquit, fuæ fedi affixam. Ventriculus tertius vifus æquo brevior; at æquo longior certe apparuit quartus, poftquam cerebellum per medium, ut folet, diffectum, & ad latera diductum fuerat. Quod cum ita, ut dico, fecarem; id offendi quod fuperficies, confuetæ fimilis, ne fufpicari quidem finebat. Scilicet vix cultro ad digiti tranfverfi profunditatem perveneram, cum infolitam refiftentiam percipiens, fubftiti, & eam quam diffecueram, partem diducens, magnopere miratus fum, nullum in fectionibus indicium medullaris arbufculæ apparere, fed ejus loco ftrias parallelas medullares inter corticalem fubftantiam ductas, quibus ex ftriis nihil ufquam ramufculorum emittebatur. Tunc acutiore, & validiore cultro connixus, quidquid ex medio cerebello fupererat, ad quartum ufque ventriculum diffecui, vitiumque illud ob quod potiffimum hanc tibi Obfervationem defcribo, cœpi confpicere. Erat non mollis, nec bicolor, nec profundis creberrimis fulcis intercifa fubftantia; fed fcirrhofa, unius coloris, qui ad carneum dilutiffimum accedebat; & quafi ex corpufculis fubrotundis conftans, inter fe ita compactis, ut nullum ufquam interftitium, nulla membrana, nulla fanguifera occurrerent vafa. Hujufmodi vitium hinc dextrorfum nonnihil, inde vero per totum pene cerebelli finiftrum lobum fe extendebat. Si enim exciperes hujus lobi fuperficiem, quæ ex naturali fiebat fubftantia, nonnullis locis exigua, ad infimam autem faciem nulla, reliquam omnem partem idem prorfus vitium tenebat, & ad imum præfertim arcte fe cum Dura meninge nectebat; ut ex eo loco ortum, indeque in cæteras quas diximus, partes propagatum credi poffet. Lobus autem dexter etfi ex molli erat fubftantia, eaque duplici, corticali videlicet, ac medullari; tamen in tranfverfum diffectus, non eam oftendit utriufque difpofitionem, quam in aliis folet, fed evidenter ab ea difcrepantem, quamvis non adeo ut media illa cerebelli pars, quæ ubi mollis erat, & ex duplici fubftantia facta, fectiones obtulit ab iis quas femper confpicimus, ita diverfas, ut paulo ante indicatum eft. Nec plura quæ ab naturæ norma aberrarent animadvertere potui, etfi omnia diligenter, & in fua quodque fede perfecui. Nihil præterea in hoc cadavere infpiciendi tempus fuit.

16. Cerebelli hic fcirrhus quo ex loco videri poffit incepiffe, dictum eft. Num vero ideo a finiftris inceperit, quod cranii cavum ibi præter modum effet amplum, non magis dicam, quam unde originem habuerit infolita medullaris fubftantiæ per dexterum lobum, & mediam illam cerebelli fedem difpofitio. Sic enim ab ortu ufque rem fuiffe, credibile in eo non videtur qui fine ullo capitis incommodo annos vixerit feptem & quadraginta. Veri potius fimile eft; ut, ad alia tranfeam; fcirrhofo increfcente vitio, cum minus minufque fanguinis in totam illam cerebelli partem admitteretur, in qua nulla amplius confpicerentur de tot vafis quæ alte inter fegmenta (hic prorfus oblitterata) in omnibus paffim defcendunt, tanto plus fanguinis in cerebri tum extima, tum penitiora vafa propulfum effe, indeque & dolores, & creberrima fubdeliria, & denique, cum multa fimul aqua in cerebrum defluxit, mortem proveniffe. Quæ eo facilius omnia accidere potuerunt non modo ob artem hominis, & minus cautam in ea exercenda confuetudinem, verum etiam ob pravam illam, ad quam hæc accefferant, cerebri difpofitionem, quæ a cranii abnormi figura indicatur, five hæc intra uterum, five in ipfo exitu ab utero fiat. Sæpius enim accidere hanc, credo, cum in difficili partu infantis caput diutius in anguftiis moratur, imperitæ autem, focordefque obftetrices poftquam rudi, & inæquali preffione arreptum, & violenter protractum deformarunt, mox nefciunt, aut minime curant apta, blandaque contrectatione in naturalem formam reftituere. Quantum vero tunc detrimentum capiat tenella cerebri, & cerebelli ftructura, neque tunc folum, verum etiam deinceps, cum intra male conformatam calvariam crefcendo, ad hujus figuram accommodare fe cogitur, profecto etiam me tacente, fatis intelligis. Nec quia cum fimilem; nifi quod amplius erat ad occiput non a finiftris, fed a dextris cranii cavum; in viro alio conformationem deprehendi (z), cerebri morbis obnoxium hominem fuiffe, non fcivi, ut neque fenem in Nofocomio a me diffectum fub initium A. 1755. cujus frons a dextris, occiput autem a finiftris adeo prominebant, ut longior cranii axis valde effet obliquus; idcirco non fuiffe obnoxios, facile exiftimes; neque enim omnia quæ ignotos plebejos homines in vita male habuerint, facile eft poft eorum interitum fcire. Quin potius in fœminis duabus quomodo fe habuerit cerebrum, vide, quarum alterius (a) calvariam, ut in viro, alterius (b), ut in fene, male conformatam offendi, & quam atroces capitis dolores primam vexaverint, lege, ad quorum diuturnitatem quantum conferat vitiofa capitis figura, de aliorum quoque fententia (c) cognofces. Huc adde puellum (d) cujus pofterior pars cerebri non ad fphæræ, fed potius ad cubi fuperficiem accedere videbatur, convulfivis motibus peremptum, & mulierem (e) cui cranii cavea pro longitudine erat anguftior, apoplexia, nec femel fortaffe, correptam, certe autem ab eadem occifam. Quod fi forte dixeris, acceffiffe ad pravam capitis difpofitionem alias caufas, eafque externas; nempe idem quod ego de propofito Coquo, dices.

17. Cu-

(z) Epift. 53. n. 26. (a) Epift. 1. n. 14. (b) Ibid. eod. n. in fin. & Epift. 12. n. 2. (c) Epift. 1. n. 15.
(d) Epift. 10. n. 9. (e) Epift. 3. n. 6. 7.

17. Cujus cerebelli scirrho, si neglectis omnibus quæ in cerebro erant, vitiis, quasi nulla eorum initia ante paralysim contra ac capitis acutissimi qui hanc præcesserant, dolores indicant, esse potuissent; si illi, inquam, scirrho unice, & per se paralysim velis imputare; haud videberis meminisse, non eum dumtaxat artum inferiorem qui scirrho erat subjectus, sed utrumque pariter fuisse resolutum: quæ res nimirum facit, ut illud quod dixeram (*f*) per alias Observationes adhuc esse confirmandum, per hanc certe confirmari ne possit. Idemque prohibuissent alia in duabus Observationibus in quibus alterutram cerebelli partem effuso intra ipsum sanguine, vel affuso erodente, pure, aut magis, aut unice læsam Epistola II. (*g*) & XIV. (*h*) proposuimus. In altera enim ullane hemiplexia fuerit, animadverti non potuit: in altera certe nulla fuit.

18. At enim, inquies, descripta Coqui historia illud saltem confirmabit quod adversus tot illa quæ a Willisio fuerant cerebello attributa, nunc passim proferunt Viri Docti. Cum tanto enim visceris illius vitio, respiratio, & alimenti appetitus in Coquo erant naturales, pulsusque ipsi tensi quidem, & vibrati, cætera mediocres. Ego vero sicuti non omnia quæ de cerebello Willisius scripsit, agnosco; ita aliquando vereor, ne forte nonnulli cerebello nimium detrahant. Quapropter si aliquid pro hoc viscere, præsertim antequam objecta in ipsum adeo crevissent, in meis ad te Litteris (*i*) attigi, in eam partem accipias, velim, ut existimes, non aliis omnino repugnandum, sed caute, & pedetentim in hujus quoque doctrinæ mutatione esse a me incedendum, censuisse. Nec aliud me consilium permovit, ut cum de cerebelli vulneribus scribendum fuit (*k*), ea ne prætermitterem quæ tunc legisti, ut neque ea quæ ad læsiones ejusdem attinent, quæ non illico, ut vulnera, sed tempore aut minus, aut magis longo fiunt (*z*), ut præ cæteris scirrhi. Quæ cum relegere possis, non hic iterabo. Noli autem putare cum in cerebello vitium hoc tantum offendi quod tibi accurate, ingenueque perscripsi, me non minus quam te in perlegendo, fuisse miratum, hominis tamen respirationem, & pulsus ita, ut diligenter quærendo comperi, se habuisse. Certe enim plus ante hæc novissima tempora ei visceri tributum esse, perspexi, quam conveniret, laudandosque illos esse Egregios Viros, qui non tantum esse ipsi tribuendum, monuerunt. Minus quidem, ut aliis quibusdam corporis Partibus alia in re, ita in iis quæ dicta sunt, cerebello deferendum esse, apparet, quam superiori tempore. Videndum tamen quatenus: idque puto melius quam nos, posteros esse constituturos. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA LXIII.

Attinet ad Cæcitatem, ad Aphoniam, ad Anginam.

ETsi præter eas quas ante edideram (*a*), non unam ad te misi (*b*) ex meis Cæcitatis Observationibus, unam vero, haud amplius, quæ ad Aphoniam (*c*), itemque unam quæ ad Anginam (*d*) attineret; tamen sic accidit, ut ex iis etiam quas postea habui, singulas possim nunc tibi describere quæ ad singulos hos duos ultimos Affectus pertineant, cum plures suppetant quæ spectent ad Cæcitatem, a quibus propterea initium ducetur.

2. ANUS cujusdam oculus inter non paucos alios quibus A. 1747. ad Anatomen Publicam uteremur, oblatus est mihi, quem eo libentius dissecarem, quod cæcum fuisse indicabat ejus figura non satis sphærica, Corneæ autem maxima pars a magnis albis maculis valde opaca. TUNICÆ Scleroticæ Choroides arctius, quam solet, adhærebat, præsertim posterius. Crystallini humoris anterior facies in medio erat inæqualiter excavata, idque altiuscule: reliquæ humoris ejusdem partes, quanquam luci objectæ flavum succinum referebant; sanæ pro ea ætate erant tamen. Iridem cum vellem a Cornea dimovere; totam auferre non potui, a medio præsertim. Cum enim ab una parte ad medium usque, imo ultra medium Corneæ adhæreret; nusquam arcte adeo, ac in medio, adhærebat ubi illa Corneæ facies erat inæqualis, & lamellam habebat quasi abscedere incipientem, & introrsum nonnihil extantem, cum facies exterior lævis esset, neque in eadem præter minutissima quædam quasi puncta, eaque subobscura, aliud possem animadvertere.

3. Quæ cum ita se haberent, nec ullæ usquam in exteriore oculi facie cicatrices conspicerentur, non secus atque in altero quem Cl. Anatomicus incidit Phil. Conr. Fabricius (*e*), alia quidem, digna quæ a te legantur, habente, sed in sede excavationis humoris Crystallini cum hoc nostro conveniente; non ita difficile mihi erat vitia quæ descripsi, omnia ad interiorem, quæ olim præcessisset, causam, sive ea inflammatio fuisset, sive alia, referre. Contra in oculo quem anno insequenti pariter in Gymnasio secui, anceps hæsi, an omnia quæ continuo dicam, ejusmodi causæ essent imputanda.

4. VIRI oculus habebat Corneam a longo, ut videbatur, tempore opacam, & geminæ cicatricis tenuia quidem, sed evidentia, vestigia retinentem. CRYSTALLINUS humor cum tunica modo dicta connexus erat, nec tamen durus, quanquam decreverat adeo, ut vix quarta ejus pars superesset. Uvea non pessime; at Vitreus humor, & Retina multo pejus se habebant. Nervus Opticus, tenuior factus, pro medulla substantiam arcte compactam, albidamque continebat toto eo tractu quo intra orbitam fuerat. Ab orbita autem interius qualis fuisset, cum cerebrum præpropere humassent, scire non potui.

5. Hoc autem quam ægre tulerim, & cur tulerim, ex iis quæ tum in Epistolis Anatomicis (*f*); tum alias (*g*) ad te quoque scripsi, facile intelliges. Quo magis, principio saltem, gavisus sum, cum in Nosocomio anno proximo 1749. sub initium Januarii occasio mihi se obtulit eum nervum a cæco oculo intra cranium persequendi. Quæ observatio, cum una sit de duabus quas tibi olim (*h*) indicavi, & cum alteram quidem postea (*i*), hanc autem necdum miserim, nunc diligenter describetur.

6. VIRO olim, cum puer esset, variolæ oculum dexterum male adeo affectum reliquerant, ut nihil videret. Parentes autem diu lambendo hactenus profecerunt, ut tandem aliquid, sed vix, subvideret. Neque ab illo tempore ad mortem usque, ad annum videlicet quadragesimum, plus unquam

(*f*) n. 14. (*g*) n. 22. (*h*) n. 3. (*i*) Epist. 2. n. 24. (*k*) Epist. 52. n. 27. (*z*) Ibid. n. 26.
(*a*) Epist. Anat. 18. n. 22. 38. 40. (*b*) Epist. 13. n. 8. 9. 15. (*c*) Epist. 14. n. 35. (*d*) Epist. 44. n. 3.
(*e*) Progr. quo Obs. Anat. recens. A. 1754. (*f*) XVIII. n. 40. (*g*) Epist. 13. n. 7. (*h*) Ibid. n. 10. (*i*) Epist. 52. n. 30.

quam vidit. Et sane is oculus non modo erat altero minor, sed Cornea etiam ipsa; in qua nullum cæteroquin apparebat læsionis vestigium, ut albedo quæ pone illam erat, præclare transpiceretur; Corneam alteram non æquabat. SCLEROTICAM igitur cum a tergo vix incidere cœpissem; limpida aqua statim effluxit, in quam pars magna Vitrei humoris videri poterat abiisse, cum pars reliqua, naturali quadantenus similis, annexa, ut solet, Crystallino humori restitisset, qui illam cum retrorsum traherem, secutus est. Is parvus erat secundum omnes dimensiones, crassitudine autem vel paulo minor quam ejusmodi oculo conveniret. Facie anteriore in medio erat albus, sicuti per Corneam transpexeram; cætera albidus: & cum inter digitos leviter comprimerem, mollis. Cum vero ejus tunicam incidere cœpissem; continuo aqua erupit, nihil purulenti habens, imo pura, & limpida, eaque copia pro parvitate Crystallini, ut hic statim ad multo minorem crassitudinem redigeretur. Quidquid de substantia ipsius reliquum fuit, lentis pristinam figuram retinuit: & cum per diametrum dissecuissem; utraque sectio quandam quasi seriem minimarum nigrescentium particularum ostendit, quæ per medium recta ab uno ad alterum sectionis extremum ducebatur, cum ubique alibi color obsoletc albidus appareret. Cætera in oculo non male adeo se habebant. In palpebra superiore Sebaceæ glandulæ, quas in priore Viro (k) vel pulchriores, crassioresque conspexeram, in hoc, propter variolas fortasse, minus quam solent, conspicuas animadverti: duas tamen inter se proximas perspexi, quæ summum versus se decussabant: quod adnotare hic volui, ut ab nonnullis, qui minime, opinor, attendentes, cum Icon rerum minus bene antea pictarum proponitur, hasce ex eo potissimum corpore esse describendas in quo magis eleganter se habeant, cum in mea, quasi non una, sed multiplex fuisset, varietates quas solicite enumerant, desiderarent, hanc tamen quam modo dixi, visam non esse, intelligeres. Verum ad illud cujus præcipue gratia hanc tibi exscribo Observationem, veniamus. Nervus, ad descriptum oculum pertinens, Opticus intra orbitam quidem sub crassioribus tunicis medullam comprehendebat æquo tenuiorem, & quam si comprimeres, humidiorem agnosceres, quam par esset, quasi aquam haberet admistam. Sed intra cranium idem nervus omnino secundum naturam se habebat, nisi quod ubi cum socio committebatur, ibi paulo minus quam hic, videbatur crassus: supra autem eum locum; nam alte quoad potui, sum persecutus; ne id quidem, sed nullum prorsus animadvertere discrimen aut ego potui qui omnifariam inquirebam, aut alii qui perattente inspectabant, a me in Re Anatomica exercitati, potuerunt.

7. De aqua loco Vitrei totius, nedum posterioris ejus partis, a me quoque alias reperta, quid tradiderim in Epistolis Anatomicis (l), videre potes: de Optico autem nervo, ad cæcum oculum attinente, quæ locis scripserim supra (m) indicatis. Quoniam vero cum id agerem (n), duas tibi Observationes promisi, ex quibus non sine admiratione intelligeres, nonnunquam ejus nervi esse vitia, ipsamque extenuationem, nec esse tamen respondentis oculi cæcitatem; de iis Observationibus cum alteram dumtaxat miserim (o); nunc alteram habebis.

8. SENIS, diebus primis A. 1752. ex cachexia, ut ajebant, in Nosocomio mortui, cadaver cum ibi secaremus, quamvis non ad morbi causas indagandas: hæc tamen quæ præter naturam essent, adnotavimus. THORAX, ut Venter quoque nihil quidem habuit effusæ aquæ; sed non sine duritie pulmones, sinistrum præsertim, qui arcte insuper Spinæ adhærebat. Cranii fornix, qui non sine vi avelli potuerat, consueta majori, intus erat foveis pluribus excavatus in osse frontis, & in altero sincipitis, aliis quidem minoribus, sed grandioribus tribus, & profundioribus, quorum duæ ad os illud, reliqua ad hoc spectabat, eaque non modo, ut illæ, exterius lamella dumtaxat tenui, sed tenui adeo operiebatur, ut foraminulis pervia appareret. Unde intelligis, cranium illud quam facile, & quanto cum periculo ab levibus etiam ictibus, nedum a Chirurgis terebra illuc forte admota, pertundi potuisset, cum sub ea lamina essent vix paucæ quædam fibræ osseæ, in reticuli modum dispositæ, quibuscum Crassa meninx, foveas illas convestiens, implicabatur, unde illa in avellendo cranio major difficultas orta erat. Quæ non ideo tibi describo quod a prægresso morbo, cujus hic nullum usquam occurrebat indicium, potius quam a natura fuisse, crediderim, eorum oblitus quæ alias (p) ad te scribens, de his foveis attigi; sed quod tum grandiores erant, tum nulla e subjectis meningibus exstabat protuberantia ex corpusculis quæ Pacchioni glandulæ dicebantur, quorum ne unum quidem hic fuit, confecta, cujusmodi protuberantiæ, ut tunc ad te scripsi, solent alioqui intra eas foveas excipi. Etsi vero in cerebri dissectione septum Lucidum, & Fornicem laxa præter omnem modum, imo inter duas ejus septi laminas aquæ aliquid deprehendi, in Lateralibus autem ventriculis aquam ejus similem in qua recens caro lota sit, non multam quidem, neque cum pallore Choroidis plexus conjunctam; cerebri tamen ipsius, & Oblongatæ medullæ, & nervorum, ex hac orientium, substantiam satis firmam, & omnino secundum naturam inveni. Quo magis me perculit nervi Optici dexteri constitutio, qui cum ad unionem usque cum sinistro, sanus prorsus, hujusque simillimus fuisset, repente ab unione minus quam sinister, evidentissime crassus, & ad cinereum colorem accedens conspiciebatur, & sic ad orbitam pergebat. Quamobrem continuo an cæcus oculo dextero homo fuisset, sciscitatus sum, & cum id diserte negaretur, oculum illum inspectavi, nec minus sinistro pulchrum, sanumque deprehendi: neque intra orbitam Opticum illius nervum ab sinistro quidquam jam differre amplius, conspexi, nisi quod paulo minus tamen erat crassus.

9. Sed quæ difficillimos habent explicatus in aliud tempus rejicientes, ad pleniora nunc redeamus, Observationemque aliam, & deinde conjecturam quandam adjiciamus.

10. MOLITORIS quem cæcum fuisse, ajebant, nec alio tamen præter baculum suum duce, per urbem ire consuevisse, oculi, quos dissecarem, oblati sunt in Nosocomio sub anni finem 1755. Exterius per Corneam inspecti, turbidi potius, quam albi, videbantur. CRYSTALLINUM utrumque humorem subopacum offendi, non ut alibi magis opacus esset, alibi minus; sed ut æqualiter ubique. Sub digito, imo inter digitos visus uterque æque durus. Sed tamen alter, qui erat tenuior, sicciore substantia fuit, magisque compacta. Alter qui crassior, plus æquo humidus, ut humorem in dissectione totus emittere videretur, non qui exsiliret tamen, sed qui exsudaret. Eorum alteri; nam utri adnotatum non habeo; amplior; alteri mediocris diametri pupilla respondebat.

11. Si forte alia cupis opacitatis non tam Crystallini humoris, quam ejus tunicæ, exempla; Cel. dabit Hallerus (q). Cujus (r), & Cl. Zinnii (s) Observationes, inventam a Præstantissimo Wachendorffio (t) pupillarem fœtus membranam confirmantes cum legerem; facile mihi conjicere posse visus sum, quid fuerit *tegumentum quod-*

dam

(k) n. 4. (l) XVIII. n. 38. (m) n. 5. (n) Epist. 13. n. 11. (o) Epist. 56. n. 21. (p) Epist. 8. n. 3.
(q) Opusc. Pathol. Obs. 3. (r) Opusc. Anat. XIII. (s) Descr. Anat. Oculi hum. c. 2. S. 3. §. 4.
(t) Commerc. Litter. A. 1740. Hebd. 18. 2.

dam membranaceum pupillæ obductum, ex *infantis corpore*, *cera etiam liquidissima repletis arteriolis id perreptantibus*, eximio Medico Richardio Meadio (*u*) ostensum, quo ipse usus est ad comprobandum, rarissime quidem, sed tamen revera membraneam Cataractam esse deprehensam, cum videlicet *membranula quædam infortunio aliquo ariditatem forte contraxit*. Veri igitur simillimum censeo, pupillarem membranam in nonnullis fœtibus crassiorem, & Iridi firmius adhærentem, cum ante partum dissolvi nequeat, & evanescere, ibidem restitare, & clausam ab ortu pupillam facere, eoque cæcitatem non secus inducere, ac surditatem quidquid crassius, magisque adhærens Membranæ Tympani ex recens natorum Meatu Auditorio, ut in cæteris, non excidit, quemadmodum in Epistolis Anatomicis (*x*) non uno loco memoravi. Sunt & alia vitia, eaque etiam intima, quæ comparatis inter se Auditus, & Visus organis possunt illustrari: sed quæ oculo accidunt, tanto facilius possunt accidere, quanto subtilior ipsius structura est. Quæ res si aliunde non pateret, non difficile conjici posset ex varia dumtaxat ratione qua nerveas Olfactorias, Auditorias, Visorias fibras in suum quasque organum Sapientissimus Conditor induxit. In nares enim per evidentia Ethmoidis ossis foramina, eoque crassiores ipsas immisit; per multo minora in aures, eoque tenuiores; per exilissima tandem, ut recentissimi Profectores ostenderunt, eoque tenuissimas in oculos; ut per quosdam quasi gradus mihi videatur subtilem, subtiliorem, & subtilissimam singulorum horum sensuum Instrumentorum fabricam indicasse. Verum hæc alias fortasse fusius. Nunc ad morbos, ut promisimus earum Partium quæ vocis, & deglutitionis causa sunt conditæ, & potissimum ipsis inservientium nervorum transeamus.

12. De lethali ex ebrietate Aphonia alias (*y*) ad te scripsimus, nostram quoque, cum dissectione conjunctam, Observationem mittentes. Hic alteram adjiciemus.

13. FAMULUS annus natus circiter sexaginta, statura alta, habitu corporis bono, ebriosus, sæpe antea in Nosocomium exceptus, semel ob gonorrhœam Veneream gravem, ex qua laboranti tantum jam viroli humoris effluxerat, ut de lumborum debilitate quereretur, at non semel ab ebrietate aphonus illuc delatus; sed aphonia tamen simul cum ebrietate discussa, postridie mane sanus abierat. Verum novissime cum ab eadem causa aphonus in via jaceret noctu, pro moribundo habitus; & sane humillimis erat pulsibus; eodem illatus, etsi vini plurimum, dum inferretur, evomuerat; nunquam tamen amplius vocem edidit. Quin die insequenti, magna febri mane correptus, & præterea facultate orbatus sentiendi, movendique in sinistro dumtaxat artu superiore; stimulatæ enim reliquæ partes sentire se, ostendebant; sanguine emisso, nonnihil quidem minus male habere visus est; sed vel erodentibus emplastris, quæ appellant vesicatoria, ad crura postremo adhibitis, nihil prorsus agentibus, sic aphonus, ut illatus fuerat, ad mortem usque perstitit: quæ, nullis unquam accedentibus convulsionibus, die quarta ineunte advenit pridie Idus Martias A. 1756. CADAVER ante diem a morte septimum, improvisa gonagra me domi retinente, inspicere non potui, ubi cum me diutius fore, timerem; jussi, caput saltem, & penem cum annexæ vesicæ parte servari. Dum Caput a collo dividerent, idque biduo ab obitu, multum nigri, & densi sanguinis effluxerat. Quo minus miratus sum, referato demum cranio, meningis Tenuis vasa non distenta sanguine a me conspici. In ventriculo Laterali dextero multum aquæ inveni, plexumque Choroidem pallidum, & qua antrorsum se inflectit, parvis auctum, sed confertissimis, hydatidibus. In sinistro ventriculo aquæ, & hydatidum multo minus. Ab hoc tamen inter utrumque discrimine resolutio illa a sinistris non provenerat. Nam cum præter cerebellum, medullamque Oblongatam, sinistrum quoque cerebri hemisphærium recte se haberet, in dextero cavernulam deprehendi subrotundam, nuculæ juglandis capacem, nigri sanguinis plenam. Ea corporis Striati, & Thalami nervi Optici externum latus non modo contingebat, sed & utriusque partem aliquam occupabat sic tamen, ut intra ventriculum non hiaret. Quibus perspectis, oculos ad imam illam vesicæ partem, ad urethramque annexam converti. Vesicæ tunicæ crassiores erant, ut in eo qui gonorrhœæ tempore ex urinæ difficultate laboraverat. Per interiorem vero illam vesicæ faciem tot orificium versus sanguifera tendebant vascula, & sanguine adeo distenta, ut a primo crederes, tot ibi exstare hæmorrhoides, eum locum operientes, quot erant quasi aggeries parallelorum vasculorum. Ab eo orificio cum urethram ad finem usque aperuissem; nullum usquam ulcus; imo nihil usquam ab naturali colore alienum occurrit. Quin etsi ex osculis Prostatæ glandulæ materiam expressi quasi putridam, & quæ ex albo ad cinereum colorem vergeret; id tot dierum moræ imputavi; hæc vero, quæ dicam, cætera prægressæ olim gonorrhœæ. In caruncula Seminali Sinus orificium mei laxius, Sinusque ipse quam soleat, longior fuit. A carunculæ autem utroque latere lineolæ erant quædam parallelæ, secundum longitudinem ductæ. Sed hæ humillimæ. Non sic vero annulus ex intima urethræ substantia, lacerti instar, prominens, ut aliquantum, ferme ad valvulæ parvæ modum, descendenti lotio, aliive humori potuisse obstare videretur. Transibat is annulus super carunculæ non infimum rostrum, huic, ut reliquæ circumcirca superficiei urethræ affixus, nusquam solutus. Cum ad Littrii glandulam, ad eamque sedem in qua oscula hiant ductuum Cowperi glandularum, nihil internoscere potuissem quod esset præter naturam: rursus in ea parte quæ tribus, aut quatuor transversis digitis supra finem urethræ est, albas quasi fibras oblique, sed leviter, exstantes animadverti. Tenebant hæ latera. Quæ autem inter hæc erant meorum Canaliculorum orificia satis erat inspicere, ut morbum olim esse passa, intelligeretur; adeo ipsa magis quam cæterorum orificia, contracta erant, & proxima utrinque superficies aliter ac reliqua omnis, se habebat. Quæ ad graves morbos spectabant, descriptis, non ægre feres, ut opinor, si pauca addidero in hujus hominis capite animadversa, quorum unum ad morbum, sed levem, tria reliqua non ad morbum quidem, sed ad res præter consuetum naturæ modum pertinebant. Primum fuit tumor cysticus, mediocri uvæ acino haud major, in tempore prominens dextero non ita procul a fronte. Materia plenus erat alba lactis instar, sed lacte aliquanto minus fluida. Cavum tunicæ eam materiam continentis sphæricum, dimidia ex parte ad cutem pertinebat; altera dimidia erat infra cutem. Secundum. Sinus frontis pituitarii nulli erant. Tertium. Sinus ejusdem generis Sphenoidæi erant quidem, nec tamen in dexterum, sinistrumque divisi, sed in superiorem, & inferiorem, quorum hic major fuit. Quartum denique. Processus Styloides sinister digitos transversos propemodum quatuor longus, ut vix digitulo distet (servo enim adhuc) ab osse Hyoide, id intervallum vinculo implente illo terete per quod cum eo osse connectitur; nisi forte mavis, superiorem omnem ejusdem vinculi partem multo crassiorem factam esse, in osque conversam, quando vinculo quoque dextero in medio ferme suæ longitudinis accidit, ut

(*u*) Monit. Medic. c. II. S. 2. (*x*) V. n. 2. & 6. & XIII. n. 3.
(*y*) Epist. 14. n. 34. & seqq.

ut ad ſeſquidigiti tractum craſſius, & oſſeum fieret, idque manifeſtiſſime, cum ſupra, infraque nihil niſi vinculum ſit.

14. Sed iſtud vinculum num; quod Weitbrechtus (z) facere non dubitavit; negandum ſit, non eſt hic diſputandi locus. Hoc tantum dicam, optandum fuiſſe, ut priuſquam negaret, ſi non in ea quæ modo deſcripſi, at in ſeries ſaltem incidiſſet oſſiculorum, quales Veſalius (a), & Euſtachius (b) ab ſe viſas pinxerunt, & magna ex parte ipſe vidi: quæ oſſicula ſic facta, & connexa ſunt, ſicque ab Styloide proceſſu ad os Hyoides recta contendunt, ut tot particulas fuiſſe illius vinculi, intelligas, quæ cartilagineæ primum, dein, ſicut appendices ſolent ejuſdem oſſis, ipſe quoque in os ſint mutatæ, & locum viceſque retineant vinculi de quo loquimur. Weitbrechtus autem nunquam niſi in *granulum oſſeum* videtur incidiſſe *unum vel alterum innatum* oſſi Hyoidi (c). Alibi igitur quatenus ſit ejus ſententiæ indulgendum, videbimus, ubi alia pariter ad os idem attinentia examinabimus, ut, quod nonnullis ex Deceſſoribus etiam noſtris excidit, vinculum de quo dictum eſt, in appendices inſeri adjectas extremis cornuum apicibus, item num hæ aliæ appendices, aut certe quæ perbrevi vinculo ſæpe innaſcuntur, apices illos cum ſuperioribus cartilaginis Thyroidis proceſſibus colliganti, ita ab Anatomicis neglectæ fuerint, ut quidam Eruditi alioquin Viri credere videntur, Fabricii noſtri ab Aquapendente (d), & Bauhini (e) obliti, aliorumque, etiam recentiorum, ut Verheyenii (f), Winſlowii (g) Weitbrechti (h), quorum alii olim vel geminatas pinxerunt, alii deſcripſerunt, alii uſum aliquem propoſuerunt, fere omnes ſatis memorarunt. Verum hæc alibi, ut diximus. Hic præſtat cætera quæ in propoſita hiſtoria legiſti, ad morbos procuidubio, nec leves, attinentia, tantiſper conſiderare. Spectant enim ad res quas fuſe tractavimus aliis Epiſtolis, velut ea ultima; ut ab ipſis incipiamus; quæ in urethra conſpeximus. Fac igitur conferas cum illis quæ a virulenta gonorrhœa alias (i) vidimus eſſe relicta. Exſtantes tunc quoque in urethra lineas, & canaliculorum, nedum contracta, ſed oblitterata orificia occurriſſe nobis, leges, unde prægreſſas exulcerationes conjiceremus, & obices, lotio, ac catheteri ſe opponentes, & pro carunculis perperam ſæpius habiti, quid eſſent, perſpiceremus. De cavernula autem ſanguine plena in eo cerebri hemiſphærio quod reſoluto erat artui oppoſitum, proximaque Striato corpori, & Thalamo nervi Optici deprehenſa, non opus eſt indicem, quibuſcum ex noſtris Obſervationibus poſſis comparare, cum id fecerim noviſſimis ad te Litteris (k). De funeſta vero ex ebrietate Aphonia cum ſupra (l) indicatum ſit ubi ſcripſerim, ſi hiſtoriam illam cum hac contenderis; utrumque hominem intra idem ferme tempus eſſe mortuum, animadvertes, utrumque ſine convulſione, alterum etiam cum febris cito corripuiſſet; ut ſi hæc ad Hippocratica dogmata, quæ tunc produxi, velis exigere; vel hinc intelligas, quam pauca extent Medicorum dictata quæ ſine ulla exceptione poſſis accipere. Etiam quæ de febre tradita ſunt, apoplexiam cui ſuperveniat, ſolvente, non ſine pluribus exceptionibus vera eſſe poſſe, ex iis quæ alias ad te ſcripſi, perſpexeris. Nec ſane hic uti licet exceptione illa quæ in extrema Epiſtola XI. (m) memorata eſt; cito enim febris advenit. Et de alia quam Epiſtola II. (n) indicavi, hic fortaſſe a primo dubitabis, cum in utriuſque aphoni cerebro fuiſſe aquam, videris: quanquam in hoc quem corripuit febris, non ſeroſam fuiſſe apoplexiam, ſed propter cavernulam, ab ſanguine excavatam, ſanguineam potius credere liceat.

15. Quoniam vero cum de Aphonia alias egi, non de funeſta dumtaxat, eaque ex ebrietate, verum etiam de alia longe diſſimili verba feci, curationem quandam referens meam; nunc quoque placet curationes duas alias in aphonis duabus Virginibus tibi, ſed perpaucis, ſignificare. Pro utraque & conſultus ſum, & reſpondi. Et ſanata quidem utraque eſt Adoleſcentula, altera fortaſſe a me, altera certe potius a caſu. Cum enim, remediis non proficientibus, rus forte ducta eſſet vindemiæ tempore, ibi dum uvam guſtaret, accidit, ut aliquid ex ea in laryngem incidens, tuſſim vehementem moveret, poſt quam ſtatim loqui potuit; ſed non longum ad tempus; nec mirum quippe in ea quæ & alias in diuturno aphoniæ decurſu cum libera aliquando ab hac fuiſſet, rurſus in eandem recidiſſet. Quod pariter & Virgini illi alteri acciderat priuſquam Generoſiſſimi ejus Parentes a me pro ipſa conſilium peterent. Sed hanc poſt remediorum uſum iterum vocem recuperaſſe certior factus ſum; rurſus autem amiſiſſe, necdum audivi. Quam autem ad tempus ſanaverat tuſſis, qua ratione ſanaverit, ſcire, ſive aliquid forte, quod tamen ſub ſenſus non cecidit, diſcutiendo, ſive inertes laryngis muſculos incitando, ſive aliud aliquod ejuſcemodi in nervis præſtando, id, inquam, ſcire Medicis haud inutile fortaſſe eſſet, ut in pari caſu tanto fidentius experiri poſſent quid tuſſis, ſed moderatæ, auxilio conſequi liceret.

16. Jam vero ad alterum laryngis, aut pharyngis, aut utriuſque morbum, Anginam videlicet, tranſeamus. Ex hac mortuorum diſſectiones non extare, cum de ipſa ad te ſcribens mentionem injeci (o), non ſine admiratione queſtus ſum. Neque enim id videbatur accidere potuiſſe in morbo non ſolum adeo periculoſo, verum etiam non infrequenti, imo aliquando epidemice graſſante haud ſecus ac olim, ut ex Julio Modeſto Macrobius (p) retulit, cum ſacrificia inſtituta ſunt Angeroniæ Deæ, *quod populus Romanus morbo, qui angina dicitur, præmiſſo noto ſit liberatus*. Propiore autem nobis tempore in pueros potiſſimum incumbens, magnas, & diuturnas ſtrages edidit. Nec tamen etſi laudabilis cadavera humana diſſecandi mos jam vigebat, & Medici aderant in Anatome non mediocriter verſati, ut apud Siculos Jo. Bapt. Corteſius, & apud Neapolitanos M. Aurelius Severinus, qui & ægros inviſerunt, & de hoc eorum morbo ſcripſerunt (q); ullam ad hunc pertinentem in illorum ſcriptis diſſectionem invenies. Quin Corteſius ex iis fuit qui Meſſanenſibus Senatoribus, eam requirentibus, perſuaſerunt, aut certe recte perſuaſum eſſe cenſuerunt, *cadaverum ſectionem ad cognoſcendum eum morbum eſſe prorſus inutilem*, quippe cum in partium quæ adaperto ore cerni poſſent, & tonſillarum præſertim, inflammatione, gangrænaque conſiſtere, exiſtimaret. Severinus quoque ſatis per ſigna notum cenſens, ne verbis quidem (r) *inſumere* voluit *anxium laborem in delineanda ſede affectus, aut vitio ipſo*. Igitur vix unam tandem ad typographum Francofurtenſem miſit Obſervationem, quæ libro, jam formis deſcripto inſeri non potuit, quapropter inter alia, libris quoque antepoſitis adjicienda, in calce voluminis edita eſt. Eam habes quidem in Sepulchreto (ſ), ubi & ipſe legeram; verum adeo oſcitanter exſcriptam, ut inter verba cætera, ad confirmandam Severini hypotheſim ferme ſpectantia, perpauca hæc, quæ una ad titulum *de Angina* attinebant, ſint prætermiſſa: *Perveſtigata larynx cruſtacea quadam* *pitui-*

(z) Syndeſmolog. S. 6. §. 15. & ſeqq. (a) De corp. hum. fabr. l. 2. c. 13.
(b) Tab. 47. Fig. 14. (c) S. cit. §. 17. (d) De Larynge Fig. 9.
(e) Theatr. Anat. l. 3. c. 44. & Tab. 33. Fig. 1. (f) Anat. corp. hum. tr. 3. c. 11.
(g) Expoſ. Anat. tr. de la Teſte n. 433. (h) S. cit. §. 20.
(i) Vid. Epiſt. 42. n. 41. & Epiſt. 44. n. 9. & Epiſt. 60. n. 12.
(k) Epiſt. 62. n. 13. (l) n. 12. (m) n. 24.
(n) n. 10. (o) Epiſt. 14. n. 39. (p) Saturnal. l. 1. c. 10.
(q) Miſcell. Medic. Dec. 9. Epiſt. 6. De recond. Abſceſſ. nat. l. 8. ſive Diatriba de Pedanch.
(r) Part. 1. in fin. (ſ) l. 1. S. 23. Obſ. 4.

pituita facie exteriore contecta citra ulceris speciem. Hæc autem ex quo ad te scripseram, unica fuit Observatio quam de inspecta mortui ob anginam larynge potui reperire, non dubitans, quin Severino, si non semel instituere, sed sæpius ejuscemodi pervestigationes placuisset; occasio enim minime deerat, cum angina illa *tot millia puerorum*, ut ipse testatur (*t*), occidisset; non, inquam, dubitans, quin & alia in aliis occurrissent. Cum igitur præter eam unam Severini Observationem, alias non invenirem quæ in homine habitæ dicerentur; an ex bestiis saltem, aliquot extarent, quæsivi; sed vix in canibus ex angina mortuis reperi hæc esse a Stegmanno (*u*) conspecta, *colla externe intumefacta: internæ fauces, gutturisque musculos inflammatos*. At si crebrius, ut aliorum morborum, sic hujus quoque sedes ab Anatomicis quæsita, & proposita esset; num putas, hoc nostro sæculo futurum fuisse qui, nulla producta istiusmodi perquisitione, asseveraret, Thyroidæam glandulam *solam & unicam illam ipsam esse, quæ violentissimo morbo Anginæ sedem constituat*?

17. Ex quo autem ego Observationem habui, postea ad te missam (*), faucium, & laryngis, & Asperæ arteriæ Juvenis quem angina interemerat; alias prodiisse, scio, anno eodem habitas, præsertim in pueris, quos, ut olim in Regno Neapolitano, & Siculo diximus, angina violentissima tunc perdebat in Gallia. Non ibi Medici contenti fuerunt aut morbi signis, aut inspectione earum dumtaxat partium quæ, ægrotantium ore adaperto, sub oculos cadunt: neque id frustra; dissectis enim puerorum cadaveribus, quantum labis in arteria Aspera lateret, manifesto deprehenderunt, quemadmodum ex duabus dissectionibus cognosces, ab Solerte Medico Aurelianensi Arnault ad Regiam Scientiarum Academiam missis, & ab hac editis (*x*). Sed etiam ex nostratibus aliqui spectatæ diligentiæ, & fidei Viri non sibi defuerunt, ut ex historia intellexi quæ ab uno eorum descripta ad meas pervenit manus. Summa erat, in viro ab angina occiso inflammatam laryngem, pharyngis vero fornicem cum palato mobili, & tonsillis gangræna, & sphacelo prorsus nigricantem, & corruptum fuisse inventum.

18. Intelligis, hic a me, non secus ac Epistola XIV. (*y*) sermonem hactenus esse factum de legitima, id est Inflammatoria angina. De spuria autem, quam nunc Aquosam a Claris Medicis vocari video, a quibus aliæ quoque anginæ species, & in his Convulsiva, memorantur, si forte quæris, per dissectionem quid ipse viderim; sic habeto. Quod ad spuriam attinet, unum, aut alterum me secuisse, quos Epistola eadem (*z*) tibi descripsi, cum ea, si ita vis, certe non ex ea mortuos. Ad Convulsivam autem referre non possum quæ ad *Paralytodeam*, ut quidam vocant, potius accessit in ea muliere cujus historiam continuo subjiciam.

19. ANICULA, quæ diu jacuerat in Nosocomio sic extenuata, ut nihil, nisi ossa, & pellis, esse videretur, accedente demum, aut manifestiore facta febre, cum deglutire non posset, neque os ita aperire, ut introspici satis liceret, credita est ex angina mortua circa finem anni 1755. CAPUT ibidem secantes, amplas quidem Maxillares Internas glandulas, & præsertim dexteram invenimus, ut maxillæ depressioni, quanta ad os valde aperiendum necessaria est, officere fortasse possent, & quadantenus etiam deglutitioni, nec tamen adeo ut omnino prohiberent. Sana autem larynx, sana Aspera arteria, sanæ fauces cum palato mobili, tonsillis, & linguæ radice compertæ sunt: neque illa glandularum Maxillarium amplificatio recens esse videbatur. Thorax modicam pulmonis alterius partem duram habuit; nec sine pure. Tunc etiam Spina animadversa est ab naturali incessu deflectens, sed leviter. Quæ tamen inclinatio causa mulieri fortasse fuerat sic caput gerendi, ut de teretibus duobus vinculis per quæ secundæ vertebræ Dens ad oram maximi calvariæ foraminis alligatur, dexterum sinistro longius, & crassius invenerim.

20. Et Meadius (*a*) sane in eo quem Convulsiva angina sustulerat, dissectis faucibus *ne minimam quidem tumoris vel inflammationis in* earum *glandulis*, *aut musculis notam* offenderat: sed crassiore sanguine vasa omnia turgida, & ubique prominentia. Quin & nervorum omnium convulsionem in angina hac memorat, ipsamque *strangulationem faucium* nominat. Cujus neque sensus, neque cætera quæ modo dicta sunt, cum in proposita Anicula fuerint, fuerint autem quædam alia ex iis quæ Boerhaavius (*b*) in angina commemorat *nervos, & musculos resolutos habente*, ut puta quod non modo *sine ullo signo tumoris externi, internive appareat*, verum etiam *in fine morborum diuturnorum*, corpore *maxime* succis exhausto, *contingat*, & *fere semper* tum *sit signum imminentis mortis*, tum *post* hanc *suppuratum pulmonem demonstrat*; idcirco anginam hanc non ad convulsivam affectionem, sed potius ad paralyticam, si ad alterutram referenda est, accessisse, crediderim.

21. Scripseram hæc, cum recens huc Lipsia importatum Actorum Eruditorum Volumen (*c*) versans, ex libris quibus hic caremus, quibusdam nonnulla cognovi ad unum, atque alterum morborum genus spectantia de quibus hac Epistola actum est, Anginam, & Cæcitatem. Ad illam Historica Dissertatio (*d*) attinet, gallice scripta, de gangrænosa puerorum angina, eadem, opinor, de qua supra (*e*) indicatum est; ad Cæcitatem vero Observatio Cl. Viri Philippi Adolphi Boehmeri (*f*) in fœmina quæ post diuturnos capitis affectus, correpta visus obscuratione, & tandem jactura, dissecanti exhibuit præter alia, & præsertim seri copiam ex parte fœtidi quo tres priores cerebri ventriculi, quippe cum Pituitaria glandula scirrhosa esset ac ulcerosa, distendebantur, exhibuit, inquam, excrescentiam fungosam, conjunctioni incumbentem Opticorum nervorum. Simul plura, quæ alio pertinent, in cadaveribus observata, ibidem reperies; ut tibi pergratum fore, non dubitem, quod indicaverim. Vale.

EPI-

(*t*) De effic. Medic. l. 1. P. 2. ubi de Phlebot. c. 16. (*u*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. & 6. Obs. 169. (*) Epist. 44. n. 3.
(*x*) Memoir. A. 1748. (*y*) n. 39. (*z*) n. 24. & seqq. (*a*) Monit. Medic. c. 4.
(*b*) Aphor. de cogn. & curand. morb. §. 784. & seqq. (*c*) A. 1758. (*d*) Vid. M. Jul. (*e*) n. 18.
(*f*) Vid. M. Januar.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA LXIV.

Ad Thoracis Morbos pertinet.

QUanto longius ſpatium inter illud tempus quo de Morbis Capitis primas ad te Litteras miſi, & annum hunc interceſſit, & quanto plures in Capite, quam in Thorace, ſunt Partes; tanto pauciores de hujus Morbis Obſervationes potui inſtituere;.ut facile omnes queam hac una Epiſtola comprehendere, qua primo loco quæ in Pulmonibus conſpexerim, deinde quæ in Corde, Magniſque ejus Vaſis, exponam.

2. MULIER conſiſtente ætate mortua erat in Noſocomio ex pulmonis inflammatione ſub finem Januarii A. 1755. cum ego Anatomen in Gymnaſio docerem. Quod ut plenius facere pergerem, illata illuc ſunt ex ejus etiam cadavere; nam & ex aliis habebam; ſimul cum iis Partibus quæ tum urinæ tum generationis gratia mulieribus ſunt attributæ, Thoracis, qualiacunque erant, ipſius viſcera cum diaphragmate. VENTRIS illas Partes cum examinarem; alia quæ a conſueta naturæ norma dumtaxat diſcederent, alia quæ præter naturam omnino eſſent, deprehendi. Inter prima corpus ſubrotundum fuit diametro pollicis tranſverſi, rubello colore, ſua tunica cinctum, quod etſi in membrana erat adipoſa renis ſiniſtri, tamen neque ren Succenturiatus, qui ab eo latere duplex eſſet, nec ren alter parvulus, nec lymphatica glandula certe erat; ſed potius ſplen alter exiguus, ut bifariam ſecti natura oſtendit. In ambitu enim, ut ſæpe in liene animadverti, erat coccineum, cætera ex rubro fuſcum; ut quamvis ſtructura eſſet paulo magis reſiſtens cultro, quam lien, lienem eſſe, omnes qui aſpicerent, facile agnoſcerent. Ren idem ſiniſter longior fuit, quam dexter: nec mirum, cum pelvibus inſtructum eſſet duobus, ſuperiore, & inferiore, prorſus inter ſe diviſis non ſecus, ac ureteres qui ſinguli ex ſingulis pelvibus profecti, in conſuetam veſicæ ſedem influebant orificio (id quod exercitatiſſimo Profeſſori Euſtachio (*a*) videre non contigerat; mihi autem caſus ter ſaltem (*b*) obtulit) orificio, inquam, ſinguli proprio, alter parvulo infra alterum intervallo. Ad morbum autem, an ad inſtans fortaſſe menſtruorum tempus id attineret quod in utero animadverti, dubium fuit. Nam fundi pars ſuperior intus rubebat; ſed quamvis ſanguifera vaſcula per intimam membranam tranſpicerentur; tamen appreſſis ſubtus digitis, non, ut ſæpenumero alias ſolet, quidquam ſanguinis prodibat. At certe ad morbum referenda erant quæ in trunco arteriæ Magnæ, ejuſque Iliacis ramis vidi. Nempe in illo maculæ intus erant albæ, futuri oſſis inchoamenta; in his autem ramis per internam pariter faciem lineæ exſtabant parallelæ ſecundum longitudinem ductæ, quæ, utrumque latus in diverſa trahendo, minime poterant oblitterari. Thorax quoque, & multo quidem magis, morboſa exhibuit; ſed & aliqua tamen quæ ſunt magis extra conſuetudinem, quam præter naturæ modum. Diaphragma enim non per unum, ſed per duo (quæ nuperrime quoque A. 1759. in viro offendi, & publice oſtendi) per duo, inquam, inter ſe proxima foramina ita videlicet, ut alias vel per tria expoſui, venoſum e ventre aſcendentem ſanguinem tranſmittebat. Cor vero orificium Coronariæ venæ habebat non membranea valvula inſtructum, ſed tenuibus, crebriſque parallelis filamentis ab ſummo ad imum deſcendentibus tam a dextris, quam a ſiniſtris, ita opertum, ut ſanguis tamen inter filamentum, & filamentum, magis autem per orificii medium, ubi filamenta prorſus deerant, tranſire poſſet. Ad morbidam autem conſtitutionem ſanguinis quidem, ſpectabant quæ ex Magnis cordis vaſis eductæ ſunt albæ concretiones polypoſæ; ſolidarum autem partium cum ea tubercula, a quibus, ut alias, nec raro, vidi craſſiorem factum limbum valvularum Mitralium, tum præſertim id quod mortis cauſam attulit, pars magna alterius pulmonis tumens, dura, gravis, denſaque intus, ac firma ſubſtantia, quæ colore erat non ſolum dilute ſubrubro quaſi elixi jecinoris, qualem in pulmonum inflammationibus ſæpius conſpexi, verum etiam albeſcente ex immiſta, ut facile erat conjicere, purulenta materia, eaque gelu, quod per eos vigebat dies, concreta. Per Aſperæ autem arteriæ dorſum celluloſa membrana ſic erat a coercito humore diſtenta, ut glandulæ quas in illo olim (*c*) delineavi, minime, aut vix apparerent.

3. Non unam hanc quæ ad Thoracis inflammationes ſpectaret, habui diſſectionem ex quo tot illas ad te miſi Epiſtola XXI. Alias enim poſtea accepiſti, aliis Litteris (*d*) deſcriptas, ultimam præſertim quam cum iis conjunxeris Epiſtola illa, & XX. propoſitis, in quibus pleura inflammatione non carebat, quamvis ægrotantes ſenſu pungentis doloris caruiſſent. Quod etſi qua ratione accidere potuiſſet, cum illas propoſui, conjicere non omiſi; tamen cum pleuram ex inſtituto naturæ ſenſu defici, quod nemo facile tunc probaſſet, nunc Viri Experientiſſimi doceant; non ægre feram, ſi ubi controverſia iſta in eorum tandem fuerit ſententiam compoſita, ipſorum dogmati conjecturas poſtponas meas, longe facilius ſic explicans tum illas, tum alias earum ſimiles Obſervationes; in quibus ſunt quam Vir Cl. habuit Ignatius Vari (*e*), & quam idem a Petro Criſpo olim habitam indicavit. Certe earum utraque, quacunque ratione explicare velis, digna eſt quæ in Sepulchretum referatur. Cæterum quod ad pectoris, & laterum dolores attinet, aliæ, nec unius generis, ſunt in quarum conſideratione haud immerito verſeris, illa in primis quæ ex acuto prope ſterni ſiniſtrum latus dolore, cum peripneumoniæ ſignis conjuncto, ad inflammationem anterioris partis pulmonis ſiniſtri pertinere videbatur, cum poſt ægri tunc inexpectatam mortem Præcl. Lieutaudius (*f*) deprehendit, ad inflammationem, ſuppurationemque membranæ quæ interius pericardium, exterius autem cor amicit, pertinuiſſe. Sed hæc propter adeo ſpectabilem morbi ſedem a te perlegenda Obſervatio, at cum aliis ejuſdemmodi conferenda, quas ubi quæras, infra (*g*) indicabo, ad inflammationum tamen genus ſpectabat. Aliæ autem ſunt ad aliud genus attinentes, ut puta quam apud auditorem quondam meum, nunc Doctum, & exercitatiſſimum Medicum legeris Joannem Larber. Hic enim in Adnotationibus quas ſuæ Palfinii Editioni (*h*) interſeruit, narrat de Juvene quem ab diuturna tuſſi, ſputo ſanguinis, & recurrente dextri lateris dolore liberatum vidit, cum fruſtum extuſſiviſſet lapideæ materiæ, albi coralii ſimile. Ibidemque Nobilis Viri qui *nigrum* Hippocratis *morbum* diu pertulerat, & maraſmo confectus obierat, pulmones memorat flaccidos, in quorum pluribus partibus dura corpuſcula deprehendit piſorum magnitudine, ſphærulæ autem forma. Quæ ut ipſe adji-

(*a*) De Renib. c. 19. (*b*) Vid. Epiſt. 7. n. 17. & Epiſt. 54. n. 33. (*c*) Adv. I. Tab. 2. Fig. 1.
(*d*) Epiſt. 36. n. 23. & Epiſt. 75. n. 16. (*e*) apud P. Toſetti ſull'Inſenſib. &c. Lett. 4. n. 24.
(*f*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1752. I. Mem. (*g*) n. 14. (*h*) Anat. Chirurg. Tom. 3. P. 6. c. 9.

adjicit ad eam Auctoris sui Observationem qua in pulmone militis repertum ab se refert lapidem, columbino ovo non minorem, neque hujus figuræ dissimilem, ita ego hic etiam commemoro, ut tres hasce illis addas, & cum earum quibusdam conferas quas tibi bene multas collegi Epistola XV. (*i*), cum de pulmonum calculis, eorumque effectibus sermonem haberem.

4. Ad ea vero quæ XIX. Epistola (*k*) nec pauca, & varia protulimus super agitata controversia, an submersorum pulmonibus, & ventriculo aqua insit, an non insit, dissectiones attinent quædam, a nobis lectæ non ita pridem. Meckelius enim Diligentissimus Anatomicus inter suas Morborum Cordis Observationes quinctam describens (*l*) in milite habitam qui semet in flumen dejecerat, pulmones, ait, omnino plenos aeris, sanguinisque fuisse, hujus videlicet intra vasa, quæ in cæteris quoque visceribus, ut in submersis aliis, fluido tumentia sanguine deprehendit: quod si ab aqua tumere ventriculum, conspexisset; non videtur fuisse prætermissurus. Dissectio altera epileptici est, qui in balneum frigidum cum se immersisset, mox in eo suffocatus inventus fuit. In nullis autem hujus visceribus quidquam aquæ repertum est a Cl. Wefzaremo (*m*), qui cum Aspera arteria perforata est, *aerem in pulmone contentum tum levi quodam sibilo erupisse*, audivit: quamobrem non aquam, sed aerem esse, censet, qui *repetita* antea *inspiratione accumulatus*, & *vesiculas pulmonales distendens*, sanguinis per pulmones transitum, &, quod consequitur, per universum corpus circulationem prohibeat, sicque submersos, *forte & strangulatos*, interimat. Et quod ad strangulatos quidem spectat, meminisse potes, quid ipse de retento in eorum pulmonibus, & dilatante se aere in illa eadem Epistola (*n*) sim suspicatus. Attamen, quod ad submersos attinet, eorum memor quæ aliter alii, & ego experiendo conspeximus, tanto magis hæreo, quanto attentius alteram lego Observationem (*o*) quam priori Cl. idem Vir continuo subjecit. Cum enim quendam nautam, in Tamesi fluvio submersum, nec nisi *post quadrantem horæ cum dimidio* inventum, & extractum, in vitam cujus nulla supererant signa, revocare conaretur; non illico Asperam arteriam, sed *hora integra* jam in usum cæterorum auxiliorum insumpta, tum denique perforavit, nec ullum sibilum, aut aliud erumpentis aeris indicium, quod ajat, animadvertit; imo per illud foramen fistula immissa aerem *iteratis vicibus* impulit, *ut sic inflatis pulmonum vesiculis*, aliisque adhibitis (quæ omnia haud inutiliter leges) auxiliis hærentem sanguinem promoveret, quod tandem est feliciffime consecutus. Nec vero intra ejus curationis tempus, quod horas excessit duas, donec videlicet *mortuus*, ut a primo videbatur, *nauta in vitam revocatus est*, quidquam ex ejus ore ejectum dicitur; ut hanc non possimus cum Observationibus nostris, aliorumve conciliare, Halleri in primis Solertissimi Viri, cujus non tam in muliere quæ pluscculis horis, quam in fele, & canibus, brevissimum ad tempus submersis, habitas dissectiones satis fuerit hic verbo indicasse tum quia tibi in mea illa Epistola (*p*) commemoratas, tum quia nuperrime ab ipso iterum propositas (*q*) videre potes, simulque cognoscere, ut viscidam illam spumam quæ ex aqua cum aere agitata in submersorum pulmonibus oritur, in iisque reperitur, diserte adhuc (*r*) ajat, *nulla nobis nota arte* inde posse *depelli*, *& ejici*, ubi donec subsistat, necessarium sanguinis transitum a dextero cordis ventriculo ad sinistrum impediat. Quod tanto magis nunc dicit postquam ne in violentiore quidem electrizatione satis esse auxilii expertus est. Ipse quoque tamen fatetur, summæ esse difficultatis suas cum oppositis tot submersorum quos Ars excitavit, Observationibus ita conciliare, ut conciliatoris, nedum cæterorum, animus acquiescat, cujusmodi aliquas in suis novissime editis Physiologiæ Humani Corporis Elementis (*ʃ*) inter argumenta pro re quam ibi tractat, ultro producit. Inter experimenta autem quæ ad eam attinent controversiam, cum alia addiderit ad alteram spectantia, videlicet ex natantibus in aqua fœtus pulmonibus recte arguatur, vivum esse editum, an secus; hæc etiam velim, & quæ ex his deducit, attendas. Invenies enim quod iis adjiciat quæ de cauto istius Medico-Legalis Experimenti usu ad te scripsi Epistola eadem XIX. (*t*) sive cum fœtum cujus cadaver invaserit putredo, spectavi, sive cum ipsum inter exeundum e maternis locis aerem inspirantem, ibique mortuum, sive demum cui per os aer immissus fuerit; animadvertes enim de tot fœtuum inflatis pulmonibus vix uno in agno exprimi aerem potuisse, ut amplius non natarent. Cætera, & siquæ alia ad pulmones attinent, in præsentia omittimus. Jam enim ad alia de quibus plura scribenda sunt, id est ad Cordis, Magnorumque ejus Vasorum affectiones transeamus, oportet, a Pulsibus initium ducentes, & a rarissimis quidem illis quos cum in Sene a me perceptos indicarem (*u*); fieri posse, dixi, ut plenam ejus aliquando historiam, id quod nunc facio, ad te mitterem.

5. MERCATOR erat Patavii annos natus quatuor & sexaginta, quadrata statura, & obeso, non tamen nimium, corporis habitu. Is olim rheumati, & nervorum contractionibus cum esset obnoxius, Medicis auxiliis sanatus fuerat, ut quamvis pluribus, variisque negotiis assidue distineretur, valeret tamen ad eam usque ætatem quæ modo indicata est, cum improviso ea acciderunt, unde vehementissimis animi affectibus terrore, timore, iraque deinde, & mœstitia corriperetur. Paucis post hæc diebus, quadam ingruente quasi vertigine, cecidit. Postridie autem motibus convulsivis cum insultu, epileptici simili, vexari cœpit. Is erat brevis, sed frequens, & ructibus fœtidis erumpentibus solvebatur, subsequente faciei interdum rubore, interdum pallore, sensu autem angustiæ faucium, & ventriculi perpetuo gravis. Erant pulsus eo tempore validi quidem, sed duri, & rari: alvus autem, & vesica perpauca reddebant. Medicis jam inde a principio repetitis sanguinis detractionibus frustra usis, visus est morbus a ventriculo pendere, præsertim cum æger adventare insultus ex sensu fumi quasi cujusdam, ab hypochondriis ascendentis, præsentiret. Igitur præter blandiora adversus epilepsiam remedia, lenibus eccoproticis ventriculum per intervalla repurgare, intestina autem quotidie clysterum ope studuerunt. Si quid vero morbi sævitiem mitigavit, oleum fuit ex dulcibus amygdalis recens expressum, quo identidem utebantur. Verum cum æger nunquam fortasse melius quam die ab initio morbi vigesimo septimo habuisse videretur, insultus, qui nonnullis ante diebus abfuerant, eo ipso die vehementes adeo redierunt, ut præter cætera quæ dicta sunt, exinde æger cibum quemcunque aversari cœperit, sumptum vomitu subinde rejicere, & singultu vexari, & fœtente halitu esse, & quamvis nulla unquam esset respirationis difficultas, sputa sæpe cruenta, & putrida reddere. Huc accesserunt sudores algentibus extremis corporis partibus, & identidem vaniloquia. Per hæc modo graviora, modo mitiora ad diem morbi ventum est trigesimum quartum: eoque die postquam cruenta, grumosa, & putrida, trium ferme unciarum pondere, sunt dejecta, mirum in modum sedata sunt omnia, nec pulsus dumtaxat, raritate, & duritie deposita, ad naturalem sta-

(*i*) n. 19. & seqq. (*k*) n. 40. & seqq. (*l*) Sect. 1. Vid. Hist. de l'Acad. R. des Sc. de Berlin. A. 1755.
(*m*) Obs. Med. 8. §. 2. (*n*) n. 38. (*o*) sub n. 9. (*p*) n. 45.
(*q*) Mem. sur plusieurs phenom. de la respir. S. 4. (*r*) ut antea Opusc. Pathol. Obs. 62.
(*ʃ*) Tom. 1. l. 4. S. 5. §. 11. (*t*) n. 45. & seqq.
(*u*) Epist. 24. n. 33.

statum mox redierunt; sed omnino pristina sanitas est restituta. Hæc menses perstitit circiter quatuor, donec post brevem ambulationem, & scalarum ascensum; priores illi convulsivi insultus, rariores tamen, & breviores, invadere iterum cœperunt, & pulsuum raritatem reducere. Mensis tum erat December. A quo tempore usque ad Junii initium cum morbus vinci non posset, tunc ego consulendi causa accersitus, & ea quæ tibi hactenus descripsi, audivi, & ægrum qualem ex memorata Epistola cognoscere potes, inveni. Raritas præcipue pulsuum illa tanta, ut eorum numerus duabus circiter tertiis partibus minor esset quam oporteret, tum inculcabatur, tum a me quoque reperiebatur. Ea autem perpetua a pluribus jam mensibus raritas, quotiescunque insultus imminebant, vel multo major percipiebatur; ut ex hoc ejus incremento nunquam fallerentur Medici, si instantem prædicerent insultum: quo durante, pulsus non modo ex raro frequens, sed ita frequens fiebat, ut in ægris frequentem vocamus. Hæc cum accepissem, & cætera omnia perpendissem; respondi, implicitum mihi videri morbum, & qui propterea non omni ex parte sine erroris periculo dignosci posset. Hinc temere nihil audendum, sed iis quæ levaminis aliquid afferre hactenus consuessent, innoxiis remediis utendum. Attamen cum & vetus ille morbus, & præsentis causa, initium, & symptomata pleraque nervos affici, aut certe in consensum trahi, significarent; ad convulsiva horum irritamenta saltem mitiganda tentari posse opii pauxillulum, & si forte hic aliquid præstaret, ut in meo illo Cive (x), non ita absimilibus affectionibus laborante, multum præstiterat, cautum ejus, & opportunum usum non deferendum. Et sane Cl. Jacobus Placentinus, quocum eam consultationem habueram, mihi postea retulit, id non sine ægri utilitate ab se fuisse tentatum. Sed morbus tamen ea æstate perstitit. Sub cujus finem aucta respirationis difficultate cum tussi, & sputis plumbeo colore tinctis, insultus quoque crebriores, longiores, gravioresque sunt facti, & mens, quæ inter illos cum memoria vigebat, iis præsentibus abesse videbatur. Pulsus tamen validos, sed raros adhuc fuisse, scivi ab iis qui inviserant die ante mortem vigesimo. Quæ penultimo tandem accidit Septembris die anno eodem 1747. quo die tres, quatuorve insultus præcesserant. Ut liberum semper ægro fuerat, sive supinus vellet, sive in alterutrum latus cubare; sic in latus cubans sinistrum, suffocati instar mortuus est, exerta lingua, & vasis faciei ad hujus usque nigredinem tumidis. A primo initio morbi ad finem usque, id est quindecim ipsis mensibus, nulla unquam se prodidit febris, nullus unquam fuit capitis dolor. CADAVERIS dissectioni, ut rogatus fueram, postridie præfui.

Thoracis cavum dexterum aquæ, lotium referentis, libras plures; sinistrum autem minus habuit. Pulmones nusquam ad pleuram adhærentes, nusquam duri, colore hic illic per anteriorem superficiem cinereo, incisi nihil usquam vitii ostenderunt, nisi quod inter dissecandum lobum superiorem sinistrum, pluribus in locis ex sectis, opinor, bronchiis materiam albam fluidam puriformem potius, quam purulentam exire, animadversum est. Asperam quoque arteriam cum aliquo ex majoribus bronchiis secundum longitudinem aperiendo, vitii quidquam non potuit conspici, præter colorem ex rubro fuscum per interiorem illius arteriæ faciem. Intra pericardium aquæ ejusmodi, qualem in thorace fuisse, dixi, mediocris copia. Cor vero amplum valde ob dilatatos ventriculos, non ob parietes factos crassiores: amplificatæ tamen columnæ, quod in dextero præsertim ventriculo adnotavi. Auriculæ pariter, & valvulæ omnes amplificatæ, sanæ tamen: & majora quoque erant arteriarum Coronariarum orificia. Magna etiam arteria ad curvaturæ usque initium æquo latior. In facie ejus interiore paulo supra valvulas animadverti paucas quasdam protuberantias, ibique substantiam arteriæ crassiorem, duriorem, magisque albam. Earum quoque aliquam vidi qua eadem arteria secundum vertebras thoracis descendebat; illuc enim usque aperiri, jussi. Pulmonaris autem arteria, & pars ima venarum ejusdem nominis, & Cava utraque prope cor, intus, extraque secundum naturæ modum fuerunt. Nigri, fluidique sanguinis sine ulla vel levissima concretione polyposa cum in venis Cavis, tum præsertim in auricula dextera, & ventriculo utroque multum vidi. Ventre adaperto, turgidula aere intestina occurrerunt, Tenuibus omentum, quod ad ventriculum retractum erat, operientibus. Jecur duriusculum, & ad cæruleum colorem vergens. Lien paulo major, quam secundum naturam. Ventriculus quoque amplus, ejusque interior facies ex rubro fusca, & hic illic subnigra, credidi ab sanguine novissime restitante; nam & Tenuia intestina exterius subrubra. Quæ, & Colon cum omnia contrectata, & versata etiam huc illuc essent; nihil morbidi potuit animadverti. Pariter neque in pancreate, neque in mesenterio durities, aut vitium aliud fuit. Illud denique non est omittendum, cum primum manu dimota sunt intestina, aquæ copiam non omnino paucam sub illis apparuisse. Cranium autem secare nec locus, nec hora permiserunt.

6. De plena hac, ut promisi, atque adeo prolixa historia, omissis consulto quæ morbi effectus evidentes fuerunt, & quæ longiorem historia sermonem requirerent, ad ea dumtaxat redibo quæ statim a cadaveris dissectione Præclarissimo Placentino, & Solertissimo Profectori Publico Mediaviæ, & aliis qui aderant, dixi, fuisse quidem universi cordis, & Magnæ arteriæ dilatationem a nobis conspectam, quæ certe antequam affectus illi vehementissimi animum hominis percellerent, nulla fuerat; optime enim valebat: itaque a maxime perturbato spirituum per nervos motu, eosque præsertim qui cor eamque arteriam adeunt, videri ejus dilatationis initium repetendum; ab iisdemque irritatis subinde nervis, ventriculo quoque subservientibus, tum sensum illum quasi fumi inde ascendentis, tum convulsivos insultus qui eum sensum consequebantur, a certo autem quodam, necdum tamen aucto, confirmatoque spirituum, & nervorum vitio primam illam non ita magnam pulsuum tarditatem facile deducendam. Quæ si omnia symptomata a cruenta illa dejectione primum quidem sedata sunt, non difficile ab iis causam quadantenus conjectum iri qui ab hæmorrhoidibus hanc repetant, & venæ Portarum radices cunctas, præsertim quæ a ventriculo in illius venæ truncum demum confluunt, non ignorent. Nec tamen propterea negandum, eam quam diximus, cordis, & Magnæ arteriæ dilatationem, præsertim postquam adaucta fuerat, quidquam ad pulsuum raritatem contulisse, quippe cum utrumque sic minus aptum esset ad se statim ac oporteret contrahendum, nervis præsertim ob dilatationem ipsam distractis. Sed neque ad ejusmodi causas aut solum, aut præcipue, pulsuum tantam raritatem esse referendam, vel hinc intelligere proclive fore, quod in tot aliis quorum cordis, & arteriæ Aortæ aneurysmata, multo etiam istis majora, deprehendimus, ejuscemodi pulsus non fuere; ut nisi aliud aliquod accedat, eos non inde fieri satis constet. Hoc autem quod debet accedere, nisi certum quoddam spirituum & nervorum vitium sit, perdifficile est conjicere. Hæc ferme dixisse tunc memini, & nunc placet altera quæ ad pulsus attineat, mea Observatione quo ad interea possum, confirmare.

7. RUSTICUS jam propemodum octogenarius, in Nosocomium admissus ob Tertianam febrem Intermittentem, postquam sanatus fuit, ibidem propter paupertatem tandiu perstitit, donec mense octavo diarrhœa semel, iterum, ac tertium corre-

(x) Epist. 9. n. 6. 7.

correptus, levi demum febre accedente, sensim est mortuus. Mense hoc ultimo urinæ fuerunt crassæ, sedimento quasi lacteo, sed inodoro. Respirationis vitium nullum, ut neque pulsuum, nisi quod cum antea molles, & sicut ætas, morbusque ferebant, humiles, & parvi fuissent, tribus extremis vitæ diebus imminuti erant adeo, ut minime perciperentur.

CADAVERE in Gymnasium illato, ubi Anatomen tradebam; adventabat enim Januarii finis A. 1754; hæc in Ventre animadverti. Intra imum intestinum Rectum hæmorrhoidalia tumebant vasa. Intestina reliqua, ut ventriculus quoque, & pancreas, & lien, sana. In mesaræo quidem glandulæ erant aliquot pro illa ætate non exiguæ, nec tamen morbidæ. Sanum quoque jecur, quamvis in se contractum, & parvum, vesicula autem valde a bile distenta. Renes, si exteriorem faciem aspiceres, non optime constituti. Vesica autem optime. Interea scrotum, de quo nunquam tam longo tempore questus in Nosocomio Senex fuerat, animadversum est utrinque morbo non vacare. A dextris enim intra Vaginalem tunicam, quæ non magis erat madida, quam secundum naturam, calculos deprehendimus duos, undique solutos, alterum majusculum, alterum minimum, utrumque durum. Sinistra autem Vaginalis, crassior facta, nullum calculum, sed aquam continebat multam, colore lixivium referentem. Crassior quoque erat ea pars vasis semen Deferentis, quæ intra aquam erat, ut etiam Albuginea, quæ convestiebat Epididymidem, majori hic tractu ad testiculum arcte se annectentem, quam solet. Nec prope illius superiorem globum corpusculum deerat subrotundum, ex Albuginea exstans, quale in hoc hydroceles genere invenire nos solitos esse, aliis ad te Litteris (y) scripsimus. Thorax pulmones habuit sanos: cordis autem superficiem ferme totam multa, duraque pinguedine opertam. Venæ Pulmonaris Sinus ea fuit amplitudine, ut omnes tantam dilatationem mirarentur, carneis fibris per internam ejus faciem exstantibus. In valvulis Magnæ arteriæ omnibus Arantii corpusculum in modicam quidem, sed inæqualem, & ex parte osseam excrescentiam mutatum vidimus; in facie autem interiore ejusdem arteriæ toto eo tractu quo ab arcus fine, ad diaphragma usque descendebat, osseas passim bracteas, quamvis non magnas, & tenuiores: inde vero ad divisionem usque in Iliacas, & in Iliacis ipsis alba dumtaxat illarum bractearum inchoamenta, sed confertissima, & internam illam faciem inæqualem reddentia.

Caput, quippe aliis deinceps usi cadaveribus, non attigimus.

8. Igitur; ut cætera, & vel istas valvularum Magnæ arteriæ excrescentias prætermittamus; satis vides, ne a tanta quidem Sinus venæ Pulmonaris dilatatione peculiare ullum in pulsibus vitium fuisse, cum tamen sinister cordis ventriculus, &, quod consequitur, ex hoc profecta arteria Magna non ita, ut par est, justam, & æqualem semper copiam sanguinis ex adeo amplificato Sinu potuisse accipere videantur, sicuti nec Sinus ipse ex pulmonibus admittere, quippe ob dilatationem haud amplius satis aptus ad se ita constringendum, ut alterne tantum sanguinis ex se ejiceret, quantum præcise ad naturæ normam requirebatur, ne locus videlicet deesset novo e pulmonibus adventuro. Sed neque in respiratione vitium erat ullum: quod tamen esse consuevisse, alias (z) agnovimus. Licet igitur hinc intelligere, ne consuetas quidem noxas semper, & necessario succedere vasorum Magnorum dilatationibus, nedum infrequentissimam illam pulsuum raritatem, cujus occasione hanc tibi historiam esse mittendam, putavi.

9. Cum de inæqualitate, & intermissione pulsuum ad te scriberem (a), & an vitia ejusmodi a polypis, ut complures fecerant, repeti possent, disquirerem; meminerit, ut puto, me tantum dubitationibus Viri Cl. Andreæ Pastæ tribuisse, ut donec Vir alter experiens, doctusque existeret qui perspicue, & solide cunctas illas nobis eximeret dubitationes, me quidem tandiu cum Pasta an polypi ante mortem, diu præsertim, formarentur, dubitaturum, nec tamen illas eximere ita facile esse, dixerim. Quod dixisse nunc tanto minus me pœnitet postquam in duos incidi Scriptores, quorum neutri esse notam Pastæ illam Epistolam, nisi citarent, credidissem. At certe perlegisse attente, non puto. Uterque enim quædam objicit, quæ ab eo fuerunt satis superque dissoluta. Alter insuper una, quam proponit, Observatione, cunctis Pastæ rationibus satis esse factum, putat, quasi vero perdifficile esset eam, non posito diu ante mortem polypo, explicare. At saltem is polypus ex paucis illis fuisset, quos ego quoque excipiendos esse, existimavi. Sed neque ad genus illorum spectat, neque ad eos accedit qui difficiles habent explicatus: Quos habuisset fortasse ille de quo litteras adhuc servo, A. 1707. postridie Nonas Junii ad me datas ab egregio, dum viveret, Bononiensi Professore, Amicoque optimo Joanne Antonio Stancario. Scribebat is, fuisse sibi eo die ab nostro Laurentio Bonazolio ostensum muliebris venæ Cavæ segmentum suis cum Emulgentibus, quæ venæ erant omnes multum dilatatæ, tunicis instructæ magna ex parte cartilagineis, ex aliqua etiam osseis, plenæ autem substantia dura, & polyposa ita ut prorsus obturatæ viderentur: quandam attentius inspiciendo, sinus aliquis in ea substantia animadvertebatur, per quem sanguis poterat, quamvis difficulter, transire. Ad eundemque modum eadem polyposa duraque substantia venas quoque Iliacas, & Pudendas, & vel capillares per Abdominis musculos fuisse plenas, sibi esse a Bonazolio asseveratum. Qui cum ventrem ejus fœminæ properanter, nullamque aliam ob causam aperuisset, nisi ut quæ ad generationis Partes ad requisitam ab se ostensionem, ut fit, præparandas extraheret, vix præter plenas illas capillares venulas, aliquid seri inter musculos effusi, & quasi saniosi animadverterat, in cavo autem ventris minimam aquæ copiam. Serius vero, jamque humato cadavere, præparationem inchoando, ea quæ de Cava, aliisque illis venis sunt dicta, perspexisse, ut ægre tulerit, se neque thoracem, neque caput reserasse, & quemadmodum se ibi venæ haberent, & reliqua, perquisivisse. Sed ut de mortua nihil aliud sciri potuit, sic de vivente nihil compertum esse, nisi in S. Mariæ de Morte Nosocomio, ubi decesserat, pro hydropica fuisse habitam, cum tota esset tumida, colore autem ubique livido, quali est cutis ubi plures ipsi venæ sanguine turgidæ subjiciuntur: summa cum difficultate respirasse, pulsusque humiles semper habuisse, & parum digitis explorantis Medici resistentes. Hanc tibi historiam, quippe mancam, non ut explicarem, descripsi; sed tum quia ex parte ad illam accedit Præstantissimi Halleri, quam alias (b) conatus sum explicare, tum quia ex rarissimis certe, nec una de causa, est. Sed ab iis quæ de Polypis Epistola XXIV. scripsi, ad ea quæ de vehementibus arteriarum omnium pulsationibus in extrema eadem Epistola (c) attigi, transeamus.

10. Eas, cum a meri abusu, tum præsertim ab nervorum irritatione provenire, tunc non conjeci modo, sed & Mercatoris cujusdam exemplo me tibi vel magis esse alibi confirmaturum, promisi. Is qui me, etiam post id tempus, nec semel consuluit, a patre genitus fuerat, usque adeo hypochondriaca, vel potius melancholica mœstitia affecto, ut molestiarum finem per devoratum opium quæsiverit, & quamvis paulo post devorasse pœnituerit, frustra tamen vomitu ejicere conatus, illius vi interemptus sit. Qui casus animum filii, tunc adolescentuli, non mediocriter perculit. Accessit deinde Bacchi, & Veneris abusus nimius. Quem exceperunt convulsivæ tusses, & stuporis sensus in manibus, simul ita affectis,

(y) XXI. n. 19. & XLIII. n. 16. & seqq. (z) Epist. 24. n. 36. (a) Ibid. n. 30. (b) Ibid. (c) n. 35. & seqq.

ctis, ut quæ vellet, ſtringere, atque attollere nequiret. Poſt hæc demum vehementes cordis, & arteriarum omnium pulſationes inceperunt; ut dubium non eſſet, quin & hæ ab nervis efficerentur, præſertim quoniam invitus caput, & cervices ſæpe inflectere, aut movere humeros cogebatur, & poſteaquam, multis exactis menſibus, arteriæ minus vehementer micabant, ea crebrius, magiſque cogebatur facere; & muſculorum palpitationibus, quas egomet in ſuris vidi, & moleſtiſſimis contractionibus ad artus, ad ventrem, & ad cor ipſum factus erat obnoxius, a quibus vel cum ſomnum primum caperet, expergefactus, dormire amplius non poterat. Cor autem, etſi arteriæ, ut dixi, non amplius ita vibrabant, non modo vibrabat ipſum, ſed & ejus vibrationes oculus, nedum admota manus, percipiebat, præſertim in ſpatio intercoſtali, modico ſub mamilla ſiniſtra intervallo, ubi ad tractum duorum, aut trium tranſverſorum digitorum ſe attollebat ad vibrationes ſingulas quidquid inter duas illas coſtas erat, quod ſi tunc manu tangeres, veſicæ inſtar cujuſdam, cedebat. Quid mali homini poſtea acciderit, neſcio. Quid morbus tunc minaretur, vel potius jam effeciſſet, certe autem unde primam originem habuiſſet, intelligis.

11. Nunc quando verba fieri de Aneuryſmatibus cœpta ſunt, quas eorum Obſervationes, poſt tot alias ad te ſcriptas, habuimus, huc addere non omittemus. Altera ad Cordis, & Majorum Arteriarum, altera ad Aortæ dumtaxat aneuryſma attinet. Quorum illud tamen non ſubito; hoc autem ſubito occidit.

12. VIR quidam menſes jam duos in Noſocomio decubuerat propter incommoda plura, in thorace omnia. Nam præter fiſtulam, quæ ad hujus cavum non perveniebat, cordis palpitatione, & æquo majori pulſatione laborabat. Hæ duæ ante annum inceperant, non jugiter quidem, ſed tamen ſæpe vexantes adeo, ut nudato pectore, oculis omnium apparerent. Pulſus in carpis certe non erant vibrati. Expectorabatur autem tanta puriformis materiæ copia; ut ſi quis a purulenta non internoſceret, is fiſtulam in cavum thoracis pervadere poſſet ſuſpicari. MORTUI denique pulmones diſſecuit Medicus, ac Profeſſor Spectatiſſimus Mediavia noſter, & ſanos deprehendit. Non ita cor; quod propterea cum vaſorum Magnorum proxima parte in Gymnaſium ad me curavit afferendum, cum ibi Anatomen haberem A. 1757. extremis Januarii diebus. Vidi igitur utrumque cordis ventriculum dilatatum, non imminuta tamen parietum craſſitudine. Arteriæ quoque Pulmonaris truncus juſto erat latior; Aortæ autem latiſſimus ad curvaturam uſque incipientem; reliquum enim deerat. Interior ejus partis facies tota fuit alba, prædura, inæqualis.

13. MENDICI Viri eaſdem Partes, in Gymnaſium per dies eoſdem (ſed biennio ante) allatas, inſpexeram. Is quibus affectus antea fuiſſet incommodis ſcire pro certo non potui, niſi duo levia ulcera in crure altero, quæ etiam tum erant, geſſiſſe, & diebus proximis creberrima tuſſi, noctu præſertim, vexatum fuiſſe, qua concuſſione internam, ut videbis, hæmorrhagiam eſſe acceleratam, exiſtimo. Hunc ſyncope, ut ajebant, de improviſo correptum, & pro moribundo habitum, mox ad ſe reverſum, ſed omnium quæ tunc accidiſſent, prorſus neſcium, in Noſocomium intulerunt, pulſu quidem turgido, ſed prementibus Medici digitis non reſiſtente. Is erat Hieronymus Triviſanus, meus olim Auditor aſſiduus, Vir Nobilis, & Doctus, qui hæc, & quæ ſequuntur; adfuerat enim; diligenter narravit. Cum ex ægro quæſiviſſet, quid, & ubi tunc ipſi moleſtum eſſet; dolor quidam, reſpondit, hoc loco, imamque hypochondrii alterius partem deſignabat. Vix Triviſanus ad proximos inviſendos ægros proceſſerat, cum repente ille inſultu altero prehenſus eſt, qui certe ſyncope vera non fuit; nam quamvis pulſus eſſent nulli, facies tamen potius rubebat, & cum ſpiritus, quem vocant, ſalis armoniaci naribus ſubjiceretur, æger ſe nonnihil agitabat. Itaque intra horæ dimidium ex quo novus hic ceperat inſultus, vivendi finem fecit, alvi recrementis, unde ille videtur fuiſſe ad imum hypochondrium dolor, in lectulum prius effuſis. CADAVER cum laudatus Mediavia diſſecaret, pericardium offendit ſanguine plenum, Aortam autem arteriam, quanta quanta in thorace erat, dilatatam. Hanc igitur, & annexum cor a me voluit inſpici. Et cor quidem, intus, extraque ſpectatum, juſta erat magnitudine, & conſtitutione. Sed arteria jam inde ubi a corde incipiebat, ad ſeptum uſque Tranſverſum æquo latior, quanto magis deſcendebat, tanto dilatata erat minus, niſi quod in medio ferme deſcenſu magis lateſcebat propterea quia ab uno latere in cavæ ſphæræ ſegmentum protuberabat, cujus caveæ orificium, intra Aortam hians, diametro erat bini digiti tranſverſi. Similis hujus, ſed major, lateralis protuberantia inter cor, & primum ramum occurrebat qui ex Aortæ curvatura naſcebatur; ut ſi homo diutius vixiſſet, appareret, ad dilatatum arteriæ truncum duo præterea ſacciformia aneuryſmata fuiſſe acceſſura, quorum non parva in duabus illis protuberantiis extabant initia. Juſto erant etiam latiores arteriæ tres ex curvatura illa profectæ, nec ſecus ac totus arteriæ truncus, albis oſſium inchoamentis facie interiore paſſim diſtinctæ, non magnis tamen, nec craſſis, neque introrſum prominentibus, neque intimam tunicam, ut ſæpe fit, cum oſſeam ſunt nacta duritiem, exulcerantibus, quod ne ibi quidem fecerant, ubi jam ad iſtam duritiem perducta deprehendi, in perpaucis videlicet trunci locis. Attamen intervallo ferme ſeſquidigiti ſupra valvulas Semilunares tranſverſam tenuem fiſſuram vidi, quæ longitudine ſemunciam Bononienſem æquaſſet. Ei fiſſuræ in exteriore arteriæ facie reſpondebat, ſed paulo inferius, foramen cujus diameter vix par fuiſſet duabus lineis unciæ illius, idque oris cruentis, & ſemilaceris; ut palam eſſet, per fiſſuram ſanguinem inter tunicas ſubiiſſe, & harum extima demum perrupta, in pericardium exiiſſe.

14. Similes hujus hiſtorias habes a nobis ad te ſcriptas Epiſtola præſertim XXVI. (*d*), ad quas non pauca adnotavimus, interque illa, quædam huc attinentia, quæ repetere non eſt opus. Quod ſi forte alias potius legere cupis aneuryſmatum Obſervationes; non ita diſſimilem noſtrarum in Programmate (*e*) invenies quod Waltherus, illuſtris olim Profeſſor, Lipſiæ edidit A. 1738; complures autem, & varias apud Solertem Piſtorienſem Medicum Antonium Matanum (*f*) ſive in corde habitas velis, quod immani vidit amplitudine, idque ex ingluvie perpetua (*g*), in alio autem magnitudine pluſquam duplo majori (*h*); ſive in toto arterioſo genere, ut in Sene (*i*) cujus per corpus univerſum, innumera diſperſa erant aneuryſmata; ſive in Magna arteria, ut in Juvene (*k*) cui ex inveterata lue Venerea thoracis, & ventris caveam aneuryſma occupabat, aut in Viro (*l*) cujus aneuryſma, œſophago adhærens, per hunc viam aperuerat ſanguini, quo ventriculus refertus erat. Utinam ſingulas voluiſſet, aut potuiſſet perficere hiſtorias, additis iis quæ præceſſerant, peculiaribus aneuryſmatum iſtorum indiciis, aut iis ſaltem quæ poſtrema omnium ante mortem apparuerant, ut in eo (*m*) fecit, cui paulo ante obitum intumeſcens abdomen aſcitem mentiebatur, cum tumor non ab aqua, ſed ab ſanguine eſſet qui ex eroſo circa Emulgentes arterias ejuſdem Aortæ trunco in ventrem defluxerat, itemque in eo (*n*) quem perrupta arteria Pulmonaris intra aditum, opinor, bronchium, & per hoc in fauces immanem vim ſanguinis effundendo, interemerat. Sed hoc nimirum illud eſt, de quo nos ipſi, nedum cæteri Medici Anatomici, ſubinde querimur, non ſemper poſſe eorum quæ morbum ſint comitata, aut mor-

(*d*) n. 13. & ſeqq. (*e*) De Aneur. (*f*) De Aneuryſm. Præcordior. Morbis. (*g*) §. 7. (*h*) not. ad §. 9. (*i*) §. 27. (*k*) §. 50. (*l*) §. 62. (*m*) Ibid. (*n*) §. 63.

mortem prægressa, notitiam haberi cum propter alias nonnunquam causas, tum haud ita raro ob hanc quod corpora quæ plerumque dissecamus, ut hominum sunt infimæ sortis, sic multa sæpius quam vellemus, contingit, ut propter summam aut inopiam, aut inscitiam, eorum morbi non fuerint aut observati, aut intellecti. Hæc ipsa Meckelii Cl. Viri (*o*) querela est, primæ de Sectionibus duabus præfixæ, in quas divisit accuratas alioquin, & non vulgares suas Morborum Cordis Observationes, spatio plurium annorum collectas. Eas nihilominus attente perlege. Dignæ enim, siquæ aliæ, sunt, & huc, & ad Sepulchretum maxime pertinentes: nec omnes signis carent suis; quin aliquæ morbi historiam habent diligentissime expressam. Huc adde interjectas, sane congruas, explicationes, utilesque animadversiones ad propositorum vitiorum naturam, & sedem internoscendam; ut puta nequando ægrorum angoribus, & respirandi difficultate abrepti, pulmones temere incusemus; sed, omnibus bene perpensis, ubi eos incolumes dignoscamus, cordi, ut par est, morbum imputemus; nisi forte (sicut alibi (*p*) vere pariter admonuit) symptomatum illorum causa in ventre sit, quæ res sæpius quam creditur, minime animadversa, facit, ut curatio thoraci adhibita, noceat potius, quam sanet. Illas igitur Observationes cum leges sive pericardii, & cordis inflammationum, hujusque, vel potius pinguedinis qua insternitur, suppurationum; sive pericardii, & cordis cohæsionum vel per steatomatosam, hoc insuper comprimentem, materiam, vel, ut sæpius, per telas quasi quasdam, & fibras, hasque ad mucronem potissimum alligatas; sive valvularum ad cor attinentium aut quam vocitant, ossificationis, aut intumescentiæ, ut orificiorum viam ex parte impediant, aut contra lacerationis, & propemodum destructionis: sive unius, aut alterius cavearum cordis amplificationis; sive arteriarum ab eo discedentium dilatationis, aut constrictionis; sive internæ in ipsa Magna arteria scabritiei, & ulcusculorum, & ossificationis; sive demum non alterutrius, sed utriusque, id est tum cordis, tum Aortæ dilatationis; ejusmodi igitur Observationes cum leges, si forte quarundam in mentem venerit, a me olim ad te scriptarum, quæ ad harum aliquas propius accedant; non illibenter collaturum te, scio. Quæ causa etiam fuit, ut has tibi indicarem, simulque est, ut Descriptionem quoque indicem Aneurysmatis arteriæ ejusdem Magnæ, & cordis insuper, quam alter ex Inclyta illa Regia Academia Egregius Vir dedit Roloffius (*q*). Poteris enim cum ea conferre descriptione quam ad te misi Epistola XXVI. (*r*) viri quem idem Aortæ morbus, iisdem ex parte ossibus absumptis, & sanguine itidem extrorsum effuso interemerat, & cur tamen non illico, ut meus, perierit iste alter, cognoscere. Quod vero in ea Dissertatione quam de Trombelli casu verba faciens eadem Epistola (*f*) memoravi, sperabam te aliquid non prorsus dissimile Verlicchii Observationis reperturum; ea spe excidi, cum Dissertationem illam tandem nactus, non de steatomatibus quæ in Magnæ arteriæ tunicis increvissent, agi, cognovi, sed de concretionibus in his dilatato hujus cavo hærentibus, nec ullum cum arteriæ pariete intimum commercium habentibus, ut eas pro polyposis quæ in aneurysmatibus paulatim per strata crevissent, posse accipi, intellexerim.

De duabus autem, quas tibi pollicitus sum (*t*), rupti cordis Observationibus, mihi a spectato, dum viveret, Medico, & vetere Amico Laurentio Mariano significatis, primam de qua scripserat A. 1750. prætermittere nunc licet, quando postea ipso qui illam habuerat, Galeatio proponente (*u*) perlegeris, fuse ut ab eo qui ægrum curaverat, & hoc potissimum agebat, perscriptam. Alteram vero, quemadmodum ex Mariani litteris accepi, A. 1755. XIV. Kal. Martias ad me datis, continuo describam tanto libentius, quia sic augebitur numerus earum Observationum, in quas; si ea quæ præcesserunt, & quæ deprehensa sunt, perpendamus cum sanguis intra pericardium effusus conspectus est; cadere dubium non possit, an is ante mortem vi morbi exierit, an postea prosectorum dumtaxat incuria, minime videlicet animadvertentium, se dum pericardium aperirent, scalpello simul quæ pericardio includuntur, vulnerasse; neque enim desunt qui vel in plerisque, si Superis placet, harum Observationum sic accidere potuisse, suspicentur.

15. MEDICUS annos natus duodesexaginta, valde, siquis alius, hypochondriacus, lurido colore, anno quem paulo ante dixi, ineunte, dolore gravi correptus est qui e ventre ad thoracem ascendebat, non sine convulsivis quibusdam motibus, anxiaque respiratione. Et hæc quidem per repetitam sanguinis missionem leviora sunt facta. Sed postridie cum omnia ad priorem modum rediissent, hominem intra tempus brevissimum confecerunt.

VENTER nihil vitii ostendit præter quam in hepate, & Ileo intestino, quorum hoc ad tractum aliquem erat sublividum, illud vero magnitudine multo quam par esset, majori. Thorax autem effusum intra pericardium habebat sanguinem, qui illuc per tria foramina ex sinistro cordis ventriculo exierat. Is ventriculus adeo erat dilatatus, ut cavum triplo majus quam secundum naturam, comprehenderet.

16. Hunc ego Medicum credo, ut ad Marianum rescripsi, nisi ita esset hypochondriacæ affectioni obnoxius, non ex eo morbo, aut serius saltem fuisse moriturum, tum quia non ita crebris, validisque pressus fuisset hypochondriacis internis convulsionibus, a quibus sinistri cordis ventriculi aneurysma, & demum perforationes repeto, sanguine videlicet sæpius cohibito intra eum ventriculum, irritatum propterea ad se fortius contrahendum, illumque expellendum, tum etiam quia mature occurrisse initio, & progressui aneurysmatis sui, nisi ejus indicia ad hypochondriacam affectionem, ut fit, retulisset. Scilicet hoc maximum ex illa affectione sæpenumero est detrimentum, ut ob pleraque signa quæ ei sunt, & organicis vitiis communia, Medici cum in aliis, tum præsertim in se ipsis ita ut opus esset, curandis diutius hæsitant, & de morbis duobus eum esse quem mallent, nimirum leviorem, facilius credunt. Cæterum etsi cum hanc tibi sum Observationem pollicitus, multo rariora exempla esse, crederem, disrupti ventriculi cordis dexteri, quam sinistri; rariora quidem esse, adhuc credo, sed non tanto rariora. Cum enim in Dissertatione quadam (*x*) Cl. Christiani Vateri aliud forte quærerem, incidi in militis dissectionem, haud absimilem ejus quam ex Bohnio produxeram (*y*), in æstu venereo mortui, nisi quod vehemens quoque in diuturna chorea saltatio præcesserat, & quod ruptio in ventriculo dextero inventa est. Sed præter hoc, duo alia ab aliis causis rupti ejusdem ventriculi exempla indicari nuper vidi ab Illustri Hallero (*z*). Apud quem occurrent tibi complures Auctorum allegationes, quorum ego aliorum si libros habere, aliorum si Observationes ad intimos thoracis morbos spectantes, a me quondam lectas, retinere omnes memoria potuissem: non eas tibi inter cæteras quas protuli, facile eram omissurus, sed nonnullas certe producturus quæ magis ad propositum meum facerent, magisque spectandæ esse viderentur. Ibi (*a*) igitur velim quæras, & seligas quas adjungas iis quæ mihi, dum scriberem ad te Epistolas, succurrerunt, ubi cavearum cordis, adjectorumque huic vasorum dilatationes, harumque aut causas, in primisque valvularum vitia, aut effectus, ut præternaturales respirationes,

(*o*) Hist. de l'Acad. R. des Sc. de Berlin A. 1755. & A. 1756. (*p*) Hist. A. 1757. (*q*) Hist. A. 1757. (*r*) n. 9.
(*f*) n. 40. (*t*) Epist. 27. n. 10. (*u*) Vid. Comment. de Bonon. Sc. Inst. Tom. 4. in Opusculis.
(*x*) De Mort. Subit. non vulg. caus. thes. 8. (*y*) Epist. 27. n. 1. (*z*) Elem. Physiol. corp. hum. Tom. 1. l. 4. S. 4. §. 13.
(*a*) Ibid. §. 10. 14. 16. 18. & S. 3. §. 17. & l. 2. S. 2. §. 9.

nes, & pulsus, syncopem, internasque hæmorrhagias considerarem. Id si facias; quæ ad Sepulchretum addas, non pauca habebis.

17. Antequam de improvisis mortibus a Magnæ arteriæ, aut a cordis aneurysmatibus, horumque ruptione scribendi finem faciam; illud fortasse ex me quæres, an inter Veteres quoque accidisse illas ab iisdem causis, putem. Plures sane tunc etiam mortuos repente esse, negari non potest, quod aliis ad te Litteris (*b*) memini ostendisse, & nunc confirmare, si opus esset, vel ex Cicerone ipso possem, cujus hæc nempe sunt verba (*c*): *At repentina morte periit. Quod si esset ita factum; tamen ea res propter multorum ejusmodi mortem, satis firmam veneni suspicionem non haberet.* Igitur inter improvisas multorum mortes cur ejus quoque generis de quo dicebamus, tunc contigisse, non putemus? Num forte quod iis temporibus ab illis animum, corpusque abstinerent, a quibus homines his nostris non abstinent? At ex eorum historiis, librisque constat, vel longe minus abstinuisse. Et quamvis ex iisdem minime constet, se lue Venerea infecisse, quæ postquam ab America tandem in alias regiones allata fuit, una ex tot causis ipsa quoque est vitiorum cordis, & arteriarum, illiusmodi; tamen cum cæteris horum causis vel magis quam nostri homines, abuterentur, cur pravis earum effectibus non ad eundem modum obnoxii essent, haud video. Tanto autem id minus video cum earum ad hos morbos dispositionum venit in mentem, quas a primordiis usque extare, cum Lancisio me alias (*d*) agnovisse, memineris. Iis enim dispositionibus quis Veterum corpora omnino caruisse, contendat? Itaque eos a me probari facile intelligis, qui illud quod tu, quærentibus, ad eundem fere modum respondendum esse, censuerunt.

18. Jamque hanc eram Epistolam obsignaturus, cum occasio data est Observationem habendi quæ ad Litteras attineret in quibus de pulsuum vitiis, & de aucta magnitudine cordis, ut in his ipsis, actum esset. Illam igitur huc adscribam.

19. VIR annos natus ad sexaginta, adventante die VI. Kal. Februar. anno hoc 1759. in Nosocomio decesserat inter difficilis respirationis angustias. Ibi nunquam, nisi de his, questus erat, nec levaminis quidquam, nisi a venæ sectione retulerat, idque & exiguum, & breve. Decimo ante obitum die pulsus vix ullus percipi poterat, multo autem minus cunctis qui insecuti sunt, diebus, cum homo tamen ad extremum usque mente viguerit, libens alimentum sumpserit, in lectulo se movere valuerit, quin, si ultimum excipias diem, semper quotiescunque major solito respirationis angustia cogeret, impetu quodam se ad sedendum continuo erigere. Facies erat ex rubro violacea. Nihil quod morbosum esset, expectorabat, nisi quod biduo ante mortem sanguinea aliquot sputa apparuerunt. Quæ vero ad initia morbi, causasque attinerent, cum homo esset alienigena, quærenti mihi post mortem scire non licuit. Bibacem tamen fuisse, suspicabantur. VENTREM, & Thoracem Mediavia noster cum aperuisset in Nosocomio; in altero aquam, sed multo plus in primo fuisse, retulit, ventriculumque peramplum: in Thorace autem pulmonem dexterum arcte ad pleuram adhæsisse. Quem cum sinistro, & cæteris quæ intra Thoracem sunt, ex iis autem quæ sunt in Ventre, Magna vasa, & quidquid fere ad urinarias, & genitales partes attinet, ad me, ut petieram, afferenda curavit, in Gymnasio Anatomen docentem. Igitur inspeximus diligenter: neque in pulmonibus morbosi quidquam vidimus. Pericardium erat dilatatum, & sicuti fluctuatio indicabat, humorem continebat, qui aqua non multa fuit, eaque flava: quo colore ut serum fuisse, dixerunt, emissi e vivente sanguinis, ita mox interiorem dissecti cordis, & arteriarum faciem ubique infectam animadvertimus. Cor magnum, ejus omnibus caveis, una excepta sinistra auricula, amplificatis, non tamen extenuata parietum crassitudine; imo aucta passim æque ac longitudine in omnibus cordis partibus, & præcipue in columnis. Amplificata manifestius in longitudinem, & latitudinem auricula dextera, ipsa quoque interiores lacertos crassiores, & extantiores ostendebat. Sanguis in ea multus, ut in utroque etiam ventriculo, isque nigerrimus, & semiconcretus, nihil tamen polyposi habens. Valvularum utriusque arteriæ aggeres magis exstabant; sed quanquam prope unam Semilunarium ossei quidpiam erat; nihil ejusmodi in ulla valvula usquam fuit. In aliqua ex valvulis quæ venæ Cavæ orificio subjiciuntur, itemque in minori Mitrali quandam alicubi duritiem cartilagineam animadvertimus. Non dilatata inventa est arteria Pulmonaris, non Magna. In hac autem ad Iliacas usque dissecta, & deterfa, etsi albedines illæ quibusdam locis non deerant, indicia futuri ossis; re tamen vera ossei nihil fuit; si unum excipias locum, eumque procul a corde, & parvum. Quod reliquum est, urinaria vesica, quam simul cum iis de quibus dictum est, Partibus ante septuagesimam a morte horam inspexi, ex sublivido virere jam cœperat; sed exterius solum; interius enim secundum naturam se habebat, ut ex eo quoque cognosces quod cum exponere hic paucis non possim; opportuniore & tempore, & loco (*e*) non omittam.

20. Intelligis, cum hanc historiam adjicerem, publicis fuisse me occupationibus distentum. Quamobrem non miraberis, quod super ea nihil addiderim. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA LXV.

Ad plerosque attinet Ventris Morbos.

QUod in Thoracis Morbis feci, idem si in Ventris Morbis facere non potero, ut quas a me horum Observationes expectas, omnes his unis complectar Litteris; at certe operam dabo, ut quam paucioribus potero, comprehendam. Neque enim illæ multæ sunt, & pleræque breves. Sed ut raras novissimis annis occasiones habui mortuos ex Ventris affectionibus dissecandi; ita sæpe in ea incidi quæ alii interea, aut antea ejusmodi corpora secantes, deprehenderunt. Quare ut Sepulchreto possis addere, subinde illa, quemadmodum in missis ad te Epistolis feceram, ipsarum fere servato ordine, indicabo.

2. Et primum, quod ad læsam attinet Deglutitionem, legas velim, qualem angustiam in imo œsophago ab intumescentibus hujus tunicis, nec sine indiciis prægressæ ibidem excrescentiæ, animadverterit Abr. Vaterus (*a*), tum, nisi antea videris, quæ ex pluribus Observatoribus relata sunt apud Ampliss. Swietenium (*b*) de gula, eodem, aut superiore etiam loco perangusta; quod tunicæ essent in scirrhosam, & vomicis refertam, aut

(*b*) Epist. 26. n. 1. (*c*) Orat. pro A. Cluentio. (*d*) Epist. 27. n. 6. (*e*) Vid. Epist. 66. n. 10.
(*a*) Disp. de Deglut. Diffic. & imped. Hist. 3. (*b*) Comment. in Boerh. Aph. §. 797.

aut in cartilagineam mutatæ substantiam, sive quod ejus cavum glandulosus obturaret tumor, sive quod ingens steatoma adsitum, aut scirrhosa pulmonis pars comprimeret, ac coarctaret. De ruminantibus hominibus ad ea quæ cursim attigi Epistola XXIX. (c) nihil est quod addam, nisi corniculum quod paulo supra frontem Parens ille gesserat, minime videri ad filii ruminationem pertinuisse; quando Sachsius (d) cum tot exempla protulerit cornutorum hominum, non modo nullum horum, aut filiorum, præter illum unum, ruminasse, adnotavit; sed denique admonuit, *plerosque Authores ex verrucarum genere hæc cornua esse, pronunciasse*; quas inter, & ruminationem, sive origo, sive natura spectetur, quis aliquid dicat esse commune? Ex verrucarum autem genere illud certe erat cornu quod nuperrime ipse in Sene vidi ex Agro Patavino. In illud enim verrucam quam diu in læva sincipitis parte gesserat, ante annos quatuor degenerasse, ajebat, & sensim ad eam qua tunc erat, digitorum transversorum amplius quatuor longitudinem excrevisse. Nisi basim versus reprimeres, homo non dolebat: nec mirum; cutis enim quadam quasi phlogosi affecta circum basim ita se attollebat, cum eaque cohærebat, ut ex cute cornu fieri, intelligeres juxta Malpighii (a) sententiam: & quid aliud denique sunt verrucæ, nisi productæ, morbosæque cutis papillæ? Basis pollicem æquabat, unde, coni instar antrorsum curvati, sensim exilescens, in apicem abibat. Totum cornea erat duritie, superficie autem striata secundum longitudinem, facile id quoque ab intervallis inter papillas, in longum pergentes, relictis. Singulare id fuit, quod ut stolo ex humo suæ proxima arbori se attollit, & pullulat, ita ex cute proxima lateri majoris cornu, alterum jam crescere corniculum cœperat, illius simile, nisi quod ut subtripla adhuc erat longitudine, & crassitudine, sic necdum se inflectebat. Sed de hoc satis. De Ventriculi autem Doloribus præter ea quæ infra (f), cum cysticorum calculorum per angustos bilarios ductus egressum commemorabimus, a nobis facile indicabuntur, plures extant Observationes a Christiano Wenckero productæ cum Historia Virginis per 27. annos ventriculum perforatum habentis (g): quæ omnes, aut fere omnes ventriculi ulcera proponunt.

In iisdem sæpe Vomitus creber memoratur, in una (h) nigricantis etiam materiæ: de qua mentio quoque fit a Gothofr. Sandio in *raro ventriculi Abscessu* (i) describendo. Cæterum vomitionem frequentem Jo. Kampfius (k) conjunctam profert cum omnium ventriculi vasorum ab nigro, & sphaceloso sanguine incredibili distentione, itemque cum illius angustia, & tunicarum crassitudine, & in cartilagineam propemodum naturam mutatione: Langguthus (l) autem ab iisdem tunicis immanem in modum crassis, scirrhosisque, ut pylorum undique adstringerent, & angustissimum redderent, qualis in memorata quoque fuit Wenckeri Virgine. Et harum quidem Observationum pleræque cum iis conveniunt quæ jam pridem a me tibi descriptæ sunt. Postremæ autem insuper ad memoriam reducunt Feltriensem Virum pro quo, Januario mense A. 1754. consultus fueram. Cujus dissectionem idem postea mecum communicavit Cl. Pujatus, qui tunc per litteras ejus morbum exposuerat.

3. V I R annos natus quatuor & quadraginta, cum a patria abesset in montosis, & incultis locis, multa adversus levissimam gonorrhœam virulentam ex argento vivo remedia sumpsit, qualia habere potuit, perperam fortasse & præparata, & servata. Quibus dum uteretur, ventriculus non modo irritabatur, verum etiam vomere cogebatur. Ab eo tempore quæcunque comederet, aut biberet, cœpit fere omnia rejicere; ni rejiceret; ventriculi angore, quo semper propemodum, sed leviter, afficiebatur, multo magis torqueri, & singultu quoque; at postquam rejecerat, si nova sumeret alimenta, hæc sæpius retinere. Multam, eamque crassam, & pravi saporis, expuebat salivam. Pigra alvus, lacte injecto nihil, nisi duros recrementorum globulos, reddebat. Et quamvis pulsus necdum quidquam haberent quod ab naturæ modo recederet; macies tamen non erat levis. Plura, & varia adversus hunc morbum in usum tracta sunt auxilia: sed incassum omnia; ut denique homini moriendum fuerit. VENTRICULUS pylorum angustum habuit; & prædurum, & prope hunc ulcusculum; in reliqua autem interiore facie, multas quasi glandulas passim disjectas.

4. Nunc age, quæ ad Intestinorum Morbos spectant, attingamus, & primum quæ ad eos in quibus sæpe etiam ventriculus affici solet. Cl. Anatomicus Phil. Conr. Fabricius (m) in Dysentericis subinde vidit præter Crassa, Tenuia quoque intestina, & ventriculum inflammata. Sic in uno Crassa quidem magis corrupta, & pure sanguinolento obducta conspexit, Tenuibus tamen omnibus simul sphacelo affectis, & ventriculo ipso inflammato: quamvis in altero dysenteriæ sedem in Colo dumtaxat, Rectoque intestino deprehenderit. Henricus autem Henrici (n) in fœmina quam Cholera morbus vehementissimus per 35. horas summe infirmaverat, tenuem, flaccidumque ventriculum reperit, hujusque supernam partem macula quadam affectam obscure rubicunda, sugillationem referente, cui similes erant hic illic in Colo intestino, sed minores. Quæ Observatio facit, ne hoc loco omittamus nostram alterius fœminæ, quam alvi fluxus sustulerat, dissectionem, ante extremum Januarium habitam A. 1753.

5. A N U S ab diuturna diarrhœa ad summam denique macritudinem, viriumque infirmitatem, mortemque ipsam redactæ cadaver in Gymnasium illatum est. Ubi ejus dumtaxat ventrem perlustravimus, cum mox virile aliud, idque ad Anatomen persequendam longe magis idoneum, nacti essemus. A B D O M E N adeo emaciatum, ut sub cute non Adiposam, quod in mulieribus vel macilentis est rarum, sed inanem, telæ instar, membranam haberet, vix alicubi exiguas reliquias pinguedinis retinentem, cum reseratum est, nec male oluit, nec aliquid ostendit adnotatione statim dignum, nisi quod cystis infra jecur, neque ita paulo, descendens, bilis quæ non pauca, & obscurior inerat, colore suo proxima intestina multos latius quam plerumque solet, infecerat. Sed nec ullum Tenue intestinum, nec ventriculus, qui erat contractus, vitii quidquam habuerunt. Crassorum duntaxat partes aliquæ, ut quæ in Colo, & vero Cæco proximæ sunt valvulæ Bauhini, ex inflammatione intus rubebant. Rectum vero ferme totum ab inflammatione jam livebat, & hic illic, ac præsertim in imo, introrsum tumebat, unde macula, quasi circuli forma, ad digiti pollicis latitudinem sursum se extendebat, mollicula, & prominens, ut si a sanguine fieret, ibi sub intima tunica semiconcreto. Superius autem exstabant disjectæ, & ex rubro vel magis fuscæ aut veræ lenticulares glandulæ, aut quædam, earum instar. Cæterum in mesenterio glandulæ nonnullæ, quamvis sanæ viderentur, majores tamen erant quam illi ætati conveniret. Hoc autem in ea frequentius, quod Magnæ arteriæ truncus hic illic erat subdurus, & interiore facie albidus ob plura ossium inchoamenta. Sed illud peculiare, quod si eandem faciem inspiceres, tunicæ latus arteriæ sinistrum, & posteriorem partem facientes, ad angulum inter se jungi, non curvæ instar lineæ, videbantur.

6. Quæ de Recto intestino scribebam modo, ad memoriam reducunt membranam illam ex Mercatoris Hebræi (o) podice propendentem, nec

(c) n. 4. (d) in Schol. ad Obs. 30. A. 1. Eph. N. C. (e) Differt. Epistol. de Corn. Veget. (f) n. 12. & seqq. (g) Argentor. A. 1743. (h) Obs. 1. (i) Regiomont. A. 1701. (k) De Infarct. vasor. ventric. cas. 5. & 9. (l) Progr. de Tabe ex callosa pylori angustia. Wittemberg. A. 1750. (m) Progr. quo Obs. Anat. &c. Helmst. A. 1754. M. Oct. pag. 19. & not. v. (n) Diss. de Cholera morbo c. 1. §. 29. (o) Epist. 31. n. 19.

nec sine sanguine, & pravo ichore, & prægressis intestini ejusdem molestissimis doloribus excussam ita ut postea sanus ipse vixerit ab A. 1729. ad initium A. 1748. Nunc addo, ad annum usque vixisse 1758. quo longe alio, id est thoracis, morbo absumptum audivi.

Cur vero nihil præterea ad Viri, & Anus propositas Observationes adnotem, facile intelligis, qui repetitiones quantum oderim, scias, & quæ de morbis hujus generis ad te alias scripserim (*p*), satis, ut opinor, memoria teneas. Quod de plerisque etiam aliis dictum puta, qui infra memorabuntur.

Præcipue de Ani tum Imperforatione, tum Prolapsu nihil habeo quod addam, nisi quod de illa nuper legi Cl. Phil. Adolphi Boehmeri (*q*) in recens editi infantis cadavere Observationem, cui propter podicem imperforatum acciderat, ut ex Coli intestini parte, sphacelo correpta, & rupta tantum meconii effunderetur, ut tumidum valde, ac durum esset abdomen: legique item in Regiæ Parisiensis Scientiarum Academiæ Historia (*r*) dissectionem triennis pueri, qui per urethram in quam Rectum intestinum desinebat, hujus recrementa semper emiserat, causamque ostensam cur hæc demum retenta fuerant: De Ani autem Prolapsu id quod mihi Illustris Hallerus per litteras anno datas 1758. V. Kal. Februarii significavit, hic tibi fideliter describam. „ Mirificum nuper vidi spectaculum, inquit, vix „ crediturus alteri, prolapsum nempe crassioris inte- „ stini, in quo ipsam coli valvulam facillime di- „ gnoscendam, & patentem videres. Ruberrima erat „ villosa tunica, nitroque conspersa humorem suda- „ bat, cæterum immota. Vetustus morbus est: fru- „ stra repositum intestinum, cum chirurgus ventricu- „ lum per colon palpasset. Solet subinde elabi. „

7. Ad Intestinorum autem Dolorem, atque adeo ad Iliacam Passionem attinet Cl. Kaltschmidtii Programma (*f*), quod te legisse non pœnitebit. Nam præterquam quod totum intestinorum tractum inflammatum invenit, ibique magis ubi prope Bauhini valvulam erat Ileum dilaceratum, hoc alvi recrementis non eo tantum loco, sed ad ulnæ longitudinem prorsus obstructum vidit, tam duris, ut argenti vivi libra una, ægro data, per ea sibi viam facere non potuerit, aliaque insuper adnotavit, & in his causam famis præter naturam qua sæpius homo vexatus fuerat, pylorum videlicet duplo quam soleat, ampliorem. Nos qui de Iliaca Passione plura alias ad te misimus, nunc de intestinorum doloribus unam dumtaxat Observationem addemus, quam in Gymnasio pariter, eodem anni tempore ac priorem, sed anno insequente 1754. habuimus.

8. ANICULA sex & octoginta annos nata, quæ coqua olim fuerat, quindecim jam menses omnimodam pertulerat artuum inferiorum paralysim, quorum mensium tres ultimos in Nosocomio exegit, cum ibi tandem acuta febri, & dolore sub regione hypochondriorum non sine magna siti, & genarum rubore correpta, his omnibus perstantibus, intra dies septem vivere desiit. ABDOMEN exterius aspectum, nihil vitii, nisi parvum ad alterum inguen tumorem ostendit: quem pro hernia habui; nec deceptus sum; intestini enim particulam continere mox vidi: quin etiam pro doloris causa habuissem, si unquam mulier, præsertim cum ille sæviret, de eo loco questa esset. Cum vero abdomen incideretur, ejus virere musculos; & cum reseratum esset, intestina, & mesenterium ex viridi & rubro variegari, conspexi, nec sine gravissimo fœtore, ut quamvis tertio, haud amplius, a morte die, eoque anni tempore, continuo humandum cadaver fuerit, vix nonnullis, quæ protinus dicam, in genitalibus, & jecinore adnotatis. Vagina disjectas intus habebat maculas ex rubro obsoleto flaventes. Testium vix supererant humillimæ reliquiæ. Quorum hoc ætati, illud inflammationi, ex proximo intestino contractæ, & jam in gangrænam degenerare incipienti, erat tribuendum: ut peculiaris morbi inchoamento parum inæqualis ex rubro nigricans protuberantia, quæ ex fundi uterini supremo interiore latere exstabat, & dissecando visa ex parte est paucis compingi vesiculis, pellucido humore plenis. In jecinore autem, cujus cystis valde erat bile distenta, erant peculiaria, quædam a primordiis, alia a prima fortasse juventute, alia a morbo repetenda. A primordiis quidem figura infimi limbi insolita, ut inter dexterum, sinistrumque lobum alte in arcus modum curvatus, hinc illum, hinc vero hunc lobum haberet ad parem prope tractum, quod sinister alioqui non solet, descendentes: a prima autem juventute; si quid dandum est suspicioni, alias (*t*) ad te scriptæ; profundi paralleli sulci per convexam ejus visceris faciem a Summo deorsum versus ducti: certe autem a morbo hydatides duæ in eadem facie, altera a dextris, altera a sinistris, jecinoris tunica ambæ opertæ, intus autem membrana cinctæ, quæ rugis, vel potius quibusdam quasi institis inæqualis, in illa non modicum, & valde profundum cavum, in hac exiguum comprehendebat. Ex hisce hydatidibus, & magis ex rara ista jecinoris figura hanc illam fuisse Vetulam, intelligis, ex qua tibi hæc utraque cum alias (*u*) obiter indicaverim, hic plenius volui, & dilucidius describere.

9. Jam vero ad eas quas de Hypochondriorum Colore, & Tumore, ad te scribens, Observationes produxi, has addas velim, quarum aliæ ad jecur, aliæ ad lienem, aliqua etiam ad ventriculum spectat; de jecinore autem illam potissimum qua (*x*) ejus proponitur vomica *in pectoris dextram cavitatem aperta*. Utinam Solertissimus Richertzius, ut quæ in mortuo invenit, diligenter descripsit, pariter quæ mortem præcesserant, indicare potuisset. Nam certe memineris, cum rarissimam, & fortasse primam ejusdemmodi casus Observationem Valsalvæ ad te scriberem (*y*), etsi non pauca quæ in ægra fuerant, non omisit, me tamen plura desiderasse. Quod tanto magis facio in hac altera, quanto diutius videtur ex pulmonis dexteri, & pleuræ ejusdem lateris inspectione ab ejusmodi singularis generis empyemate ægrum fuisse vexatum, ex magnitudine autem jecinoris, & purulentæ in hoc caveæ gravissimas ibi quoque molestias pertulisse. Ibi, inquam; Lutetiæ enim Parisiorum accidit, ut cum ægrotus quidam (*z*) *de summo dolore in dextro hypochondrio* conquestus esset, pernegante Chirurgo contra ac Medicus statuebat, dolorem illum esse hepati adscribendum; in cadavere tandem *hepar inflammatum* deprehenderetur. Quod si forte ob *aliquod adjunctum per intervalla delirium*, contigui diaphragmatis inflammationi; quam tamen neque Chirurgus, neque Cl. Auctor fuissent tacituri; malles ipse in illa doloris causam suspicari; alias prius consideres Observationes oportet; & in his quasdam ad susceptum sermonem attinentes. Neque enim dubito, quin molestiis gravibus in hypochondrio eodem illa quoque mulier conflictata sit, in qua ingens, nec inflammatum tamen jecur ibidem (*a*) videri potes descriptum, cujus utinam in vivente symptomata indicari potuissent. At certe scio, in Disputatione Cel. Rudolphi Jac. Camerarii, & Jonæ Brunneri exhibente *Hepatite defunctorum Extispicia* (*b*) adolescentuli, itemque mulieris casum produci, quorum ut huic *maxima erat de hypochondrio dextro querela*, illi autem *dolor fere intolerabilis* ibidem fuerat; si jecur utrique prægrande erat, & a calculosa materia durum, mulieri insuper a triplici auctum atheromate. Num ergo in his pariter dolorem omnem tribues adjacentibus partibus, quas tumor, & pondus hepatis comprimeret, ac distraheret? Quod si tanto facilius a te fieri posse, credideris, quia calculosa materia indurando jecur, hujus qualemcunque sensum hebetasset; non ultra adversabor tibi; nam quocunque tandem modo explices; semper quas hic tibi addidi, Observationes ad Dolores, Tumoresque dexteri hypochondrii, ut sum pollicitus, spectabunt, quem-

(*p*) Epist. ead. (*q*) Vid. Act. Erud. Lips. A. 1758. M. Januar. (*r*) A. 1752. Obs. Anat. 4.
(*f*) De Ileo a scrupul. piror. mespil. perfor. Jenæ A. 1747. M. Oct. (*t*) Epist. 56. n. 17. (*u*) Epist. 58. n. 42.
(*x*) Observ. Viscer. Abdom. Labis Epicris Obs 2. (*y*) Epist. 36. n 4. & seq.
(*z*) Vid. Bulchwald. Obs. Quadrig. Obs. 2. Ætiol. § 9. (*a*) Obs 2 cit. (*b*) c. 1.

quemadmodum ad hypochondrium sinistrum pertinebunt illæ quæ protinus sequuntur.

10. Magnus certe, præsertim ut in novenni puero, lienis tumor fuit, quem descripsit Cl. Kaltschmiedius (*c*), quo in tumore, si manibus tentaretur, dolorem puer percipiebat; nisi forte tribuere hunc velis subjecti renis sinistri amplo pelvi, quem inclusus asper calculus, tunc appressus, compungeret. Aliquando autem e contrario non in lienis tumore occurrit dolor, sed in lateris sinistri ima parte ad dorsum vergente, ut in viro qui cum præterea pluribus aliis symptomatibus, phthisim mentientibus, fuisset conflictatus, nihil denique in pulmonibus quod vitiosum esset, post mortem ostendit, sed lienem grandiorem, durissimum, & valde gravem, quippe ex densa compactum substantia quam Abr. Vaterus (*d*) cum dissecto *petasone porcino, fumo leviter indurato* comparavit. Decipit etiam lienis tumor, cum valde se extendit, aut cum ea continet quæ rarissime solet. Cujus utriusque constitutionis in uno eodemque homine exemplum Regiæ Scientiarum Parisiensis Academiæ præbebit Historia (*e*). Is enim ascitis correptus signis, in quibus manifestissima erat humoris in ventre fluctuatio, paracentesim bis expertus, & pro aqua educto pure, a secunda hujus eductione postridie mortuus, lienem tanta habuit magnitudine, ut ab sua sede ad pubis ossa perveniens, viscera a fronte, & ab lateribus operiret, atque comprimeret, quippe tantumdem propemodum continens puris, quantum e vivente extractum fuerat; plurimum autem fuerat extractum. Pus quidem, non modo aquam, in liene inventum nonnunquam fuisse, alias (*f*) tibi commemoravimus; sed immani adeo copia repertum esse, non meminimus. In tanta non magni visceris extensione, & fluctuantis humoris sensu quis lienem potissimum culpasset? Doloris sedes, nisi forte inter initia, non id poterat significare. Colici enim vehementes, qui denique ingruerant, dolores, cum ab intestinorum compressione facile essent, non ad illam unam ventris partem attinere poterant. Suspicio ex hoc dumtaxat aliqua poterat oriri, quod febri quartanæ, duodeviginti, aut amplius, menses duranti, successerat morbus. In admirando quoque illo casu quem legeris apud Præstantissimum Fantonum (*g*), quis in abscessu, ad umbilicum aperto, latere splenem, dixisset? Vix levissima conjectura duci poterat ab atrocissimis doloribus de quibus maximæ infra sinistrum hypochondrium questa ægra fuerat. Splen tamen ad umbilicum prociderat, unde & tunc extractus fuit, & postquam fuerat anno quincto muliere mortua, quæ interea conceperat, & pepererat, ne quis dubitaret, extractum esse, nullus in cadavere est usquam repertus; *cicatrices tantum in proximis partibus apparuerunt, quibus ille naturaliter adhærere solet*.

11. Quoniam autem in sinistro hypochondrio aliud præter lienem est viscus; hujus quoque tumentis singularem historiam mox indicabo; si prius de liene osseo, aut lapideo facto; de hoc enim alias (*h*) ad te recordaberis me scripsisse; illud adjecero quod in Sene, propter cranii obliquam formam Epistola LXII. (*i*) commemorato, animadverti. Splenicæ membranæ pars, quantam circulus diametro gemini transversi digiti operire potuisset, ossea facta esse videbatur, eique arctius visceris substantia adhærebat. Partem hanc membranæ cum detraxissem, & dies aliquot in aqua macerassem, adhærentemque lienis substantiam abrasissem; nihil superesse aliud in membrana, vidi, quam tenuem & hic illic deficientem ex manifesta materia tartarea incrustationem. Itaque non me pœnituit tartareæ quoque materiæ locum in illa XXXVI. Epistola reliquisse, ut neque ex convexa lienis facie indurationem fere incipere, dixisse, indeque alio se extendere. Nam proximam induratæ parti membranam cum detraherem, non ipsam quidem ita duram, sed rigidam tamen jam factam sensi, & hæc omnia in ea splenis facie vidi quæ diaphragma contingebat. Id autem num recte conjecerim alternæ hujus musculi compressioni posse tribui, nonnunquam postea dubitavi, cum faciem illam jecinoris quæ eidem est compressioni obnoxia, non eandem, nisi forte rarissime, indurationem contrahere, animadverti. Nunc singularem illam ventriculi Observationem jugiter, nec sine molestia, tumentis ex Cel. Viro Lieutaudio (*k*) indicabo. De molesto in regione ventriculi, quæ semper elatior erat, sensu plenitudinis, aut ponderis æger cachecticus primum, deinde hydropicus querebatur, & de quibusdam circa eam regionem minime acutis doloribus. Libera erat deglutitio, sed adstricta alvus, ut non nisi datis quæ cierent, responderet unquam, imo vel tunc leviter. Vomendi erat cupiditas: vomitum autem neque natura, neque ars movere poterant: & quanquam de alimentis minimum toto hujus morbi tempore, ultimo autem nihil propemodum sumebatur; non ille tamen plenitudinis, aut ponderis sensus decrescebat. Post obitum denique supra modum extensus, & plenus ventriculus inventus est, intestina autem omnia, quamvis ita angusta, ut universa molem ventriculi non superarent, erant haud secus ac pylorus, omnino pervia; ut proclive fuerit ex his quæ in mortuo, & ex iis quæ in vivo observata fuerant, existimare ad paralysim ventriculi quandam morbum esse referendum. Et quoniam de Ventris Tumoribus verba facimus, non reticebimus, si diutius is æger vixisset, facile tumorem alterius generis in eodem ventris latere fuisse appariturum. Acerbissimi enim doloris, qui diebus ante mortem quindecim ibi ortus fuerat, caussa in sanguine reperta est inter Obliquos abdominis sinistros musculos ad duas libras effuso. Sed neque dexterum hypochondrium sine labe fuit. Jecur enim plures solidissimos continebat lapides, quorum aliqui supra ejus visceris superficiem manifestissime prominebant, accedebantque ad avellanæ magnitudinem.

12. Quibus de Calculis facile biliariis cum plurima ad te alias (*l*) scripserim, nec solum de hepaticis, verum etiam, idque præsertim, de cysticis; perpauca restant quæ nunc addam, & primum quidem ex Epistola, quæ forte nuper in manus rediit, missa ante multos annos ab non ignobili Medico, qui meus olim perattentus Auditor fuerat. Sic autem scribebat quæ ipse tum viderat.

13. SENEX qui ad annum usque sexagesimum sextum sine ullo notabili morbo pervenerat, gravibus ad ventriculum cruciatibus correptus est cum bilioso, & copioso vomitu, alvi adstrictione, & febri non valde acuta. Medicus oleo dato ex dulcibus amygdalis recens expresso, alioque aliquo remedio ejusmodi, morbum levavit, sed non sustulit, doloribus identidem redeuntibus; donec duabus magnesiæ drachmis in usum tractis visus sibi æger est persanatus. Sed, contra Medici consilium, cum ad priores curas, ciboque insalubres reversus esset; dolores quoque reversi sunt; cito autem abacti magnesiæ usu. Progressu interea dierum Medico displicuit, pulsum parvum esse factum, nec sine aliqua intermissione, appetitum ciborum decrescere, sed præcipue aliquot interjectis diebus per alvum nigerrima reddi, atram Antiquorum bilem referentia. Denique cum gravissimum ingruisset deliquium, & mox desiisset, subdelirare æger cœpit, & de acerbissimo capitis dolore queri. Itaque post dies septem per hæc exactos, non sine pulsus intermissione, & magna virium infirmitate, sexto circiter mense a morbi initio, decessit.

ABDOMINE inciso, & diducto, nihil

(*c*) Progr. de hoc Tumore. (*d*) Differt. de Scirrhis Viscer. (*e*) A. 1753. Obs. Anat. 5. (*f*) Epist. 36. n. 18.
(*g*) De Obs Med. & Anat. Epist. 1. & 6. (*h*) Epist. 36. n. 14. & seqq. (*i*) n. 16.
(*k*) Mem. de l' Acad. R. des Sc. A. 1752. (*l*) Epist. 37.

hil vitii in ventriculo repertum est, neque in hepate, nisi quod paulo erat pallidius, quam solet. Sed ejus vesicula, triplo propemodum naturali major, nigerrimam bilem continebat, vel potius amurcam, in qua calculi erant octo alia alius figura, omnes autem rara magnitudine: præter quos in ipsis vesiculæ parietibus alii conspecti sunt ad decem, milii granis haud majores.

14. Minimi hi calculi in cystis parietibus animadversi, ad eos facile attinebant quos tibi alias (*m*) in illius glandulis, aut certe inter ejus tunicas memoravi. Fortasse autem paulo iis majores per Cysticum, & Communem ductus exitum molientes, at ob parvitatem minime in alvi fæcibus animadversi, cruciatus illos ventriculi, & vomitus ciebant; cum maximi illi octo in vesicula ob magnitudinem quiescentes, nullum sui indicium darent ne ponderis quidem sensu; an quod iis quæ paulatim augentur, assuescamus? Vides hic quoque nullam de ictero mentionem fieri. Certe autem Vir Nobilissimus pro quo non ita pridem per litteras consultus sum, vix postquam diu noctes omnes insomnes duxerat ob gravissimum ad regionem pylori corripientem dolorem, & perpetuos vomendi conatus, vix, inquam, ictericus tandem per intervalla fieri cœpit. Morbi tamen causam ostendit sanatio; dolore enim a ventriculo paulatim umbilicum versus, indeque ad pubis regionem descendente, ubi aliquot substitit dies, denique corporibus dejectis duobus non parvis, ad cubi figuram accedentibus, cruciatus omnis tum ventriculi, tum jecinoris; nam & hoc dolebat; tum intestinorum solutus est. Erant ea corpora subflava, ex stratis composita, nucleum complectentibus, & flammam concipientibus, ut spectatis omnibus, cysticos esse calculos, non dubitares. Vide autem, quantum in eodem morbo variis in corporibus discrimen fit, Fr. Slare (*n*) nobilem fœminam, hepaticis doloribus valde cruciatam, animadvertit *statim* atque duos cysticos calculos repetitis vicibus in Duodenum intestinum ejecerat, maximum sensisse levamen, illos autem *vix per aliquot horas* in tota intestinorum via perstitisse, cum ipsi quoque non essent parvi; alter enim ambitum crassioris superabat digiti, alter autem erat tenuior, nec tamen multo. De ejusdemmodi autem calculis illa quoque tibi legenda sunt quæ Præstantissimus scripsit Ellerus (*o*), cujus explicationem præsertim naturæ, & originis ejus lapidis qui per abscessum hypochondrii dexteri cum pure exierat, facile comprobabis tribus illis consimilibus quæ tibi Epistola XXXVII. (*p*) protuli, exemplis. Simul cognosces quæ Experientissimus idem Vir de renalium quoque calculorum origine eadem occasione proponit, & lapidis etiam quem inter vesicæ urinariæ tunicas abditum conspexit.

Ad alia autem Renum vitia attinent tum eorum hydrops, sive a sero flavo distentio, tum substantia ipsorum maximam partem deleta, tum indurata Adiposa eorundem membrana, itemque in Ascitica renum alter duplo major, alter justo minor cum uretere, vasisque sanguiferis valde contractis. Quas Cl. Bohemeri Observationes in eodem libro relatas invenies in quo alias, a me tibi supra (*q*) indicatas. Quod si eum librum versans, in locum forte incideris ubi *Morgagnus* dicitur *nuper operam dedisse, ut sententiam de viis urinæ ex ventriculo ad vesicam novis argumentis confirmaret*; noli mirari qui scias in contraria huic sententia me semper fuisse, & adhuc esse; sed id nimiæ tribue erga me typographorum liberalitati qui alteram litterulam *g* addentes, non semel quæ ad alium omnino spectabant, mihi donare voluerunt.

15. Quæ de calculis paulo ante interjecta sunt, & ipsa quidem ad Morbos attinent Ventris; sed non modo ad istos, verum etiam ad susceptum de Tumoribus ejusdem sermonem, cujus tibi obliti forte videbamur ea spectant quæ novissime ex Bohemero indicavimus de renum hydrope, & de Ascite. Ad nonnulla autem quæ de Tympanitide agentes, attigimus, illustranda facere poterit Programma ab Hambergero editum *de ruptura intestini Duodeni*, quam brevissimus quidem, sed ingens, lethalisque tympaniticus tumor est consecutus. Fac igitur perlegas. Nos enim tum eorum memores quæ de cæteris Ventris Tumoribus & multa, & varia ad te scripsimus, tum de alio hydrope non paucissima scribenda mox esse, cogitantes, non omnibus in quæ incidimus, immorari nunc possumus. Quamobrem haud alia, quod ad Mesenterium spectat, hic indicabimus, nisi ut ex Cl. Viris Henrico Henrici (*r*), & Joanne Fantono (*f*) excerpas quæ tunc nos fugerunt Observationes, Sepulchreto adjungendas. Hic enim magnum mesenterii tumorem, ille vero non paucos ejusdem abscessus proposuit. Et hæ quidem Observationes utiles sunt; illæ autem utiliores in quibus mutata viscerum sedes Medicum potest decipere. Itaque totidem adjiciemus quas cum præclara illa Valsalvæ (*t*) conjungas, ventriculi e sua sede prolapsi, ibique tumorem efficientis ubi ventriculus secundum naturam esse non solet. Altera ea ipsa est quam supra (*u*) ex parte memoravimus, Cl. Langguthi: ut scirrhosus enim tunicarum quæ pylorum cingebant, tumor immani crassitudine hunc arctaverat, ita & pondere ventriculum omnino loco moverat, ut orificium superius a diaphragmate ad maximam palmæ latitudinem distaret, fundus autem infra umbilicum in regionem hypogastricam protenderetur, & loco, ac mobilitate innatum omento magnum tumorem in vivente mentiretur. Altera autem Observatio est Cl. Schlenckeri (*x*), qui ventriculum vidit *pyloro ad os pubis usque perpendiculari linea pertingentem*. Cujus prolapsus satis apta causa ex reliqua historia non apparet; præcipuum enim vitium propter quod tunc scripsit, inter ventris cætera viscera in ovario sinistro fuit *lapideo*, *magno*, *ponderoso*, & omnino digno quod tot aliis accenseas, a nobis alias (*y*) memoratis, Ovariorum Tumoribus. Quos inter deesse tamen credimus nonnullos ab laudato Fantono (*z*) propositos, ut cum ovarium sinistrum decies erat naturali majus, & scirrhosum, aut cum dexterum intus cavum, albicantem & durum globum ex materia sebacea, ovo columbino similem, continebat, aut denique cum, vesicæ instar, ambo turgebant sero subflavo.

16. Etsi vero nullius generis tumorum muliebrium testium plura quam hujus tertii, exempla commemoravi ubi de *Saccato* hydrope ad te scribens (*a*), illuc denique perveni, ut quærerem, num, & quomodo peritonæi, uteri tubæ, aliique ejusmodi hydropes ab ovarii hydrope internosci possent; quædam tamen generis ejusdem Observationes supersunt, quas haud inutile censeo hic tibi presse quidem, sed ita indicare, ut facile queas cum prioribus illis, & cum iis quæ tum dixi, conferre, & quod melius tibi videatur tum de cognoscendis, tum de curandis ejuscemodi morbis constituere. Ut a vetustioribus incipientes, ad recentiora veniamus; editum fuit A. 1671. a Ludovico Salzmanno (*b*) exemplum fœminæ cui post diuturnam menstrui sanguinis suppressionem, abdomen sensim a sinistro hypogastrio sinistrum versus hypochondrium attollebatur, absentibus ascitis indiciis, & facie sic satis colorata. Verum ex quo non sine impetu in terram cecidit, brevi ascitis indicia cum magno totius abdominis tumore

(*m*) Ibid. n. 21. & 29. (*n*) in Epist. edita a Sigism. Koenig in suo Lithogen. hum. Specim.
(*o*) Hist. de l' Acad. R. des Sc. de Berlin A. 1755. (*p*) n. 52. (*q*) n. 6. (*r*) Differt. de Absceff. Mesenter.
(*f*) De Obs. Med. & Anat. Epist. 8. n. 9. (*t*) Epist. 39. n. 14. (*u*) n. 1.
(*x*) Differt. de singulari Ovar. sin. morbo. (*y*) Epist. 38. n. 54. & seqq. & Epist. 39. n. 37. & seqq.
(*z*) Epist. cit. 8. n. 13. & 16. (*a*) Epist. indicatis 38. & 39.
(*b*) De Abscessu interno miræ magnitud. &c.

more, & paulo post mors accessere. In Ventre præter aquam, & pus ea copia quæ tantæ distentioni conveniebat, ingens tumor viscera operiens inventus est, plurimas continens cystes alia alias magnitudine, aliaque singulas fere materia plenas. Tumoris autem communis tunica etsi contiguis partibus undique per membranas nectebatur, sanusque erat uterus; tamen cum tumor, ut in vivente inceperat, ita in mortua dicatur peculiariter *sub inguine sinistro* fuisse conspectus; non a veri similitudine procul abibis, si e sinistro ovario ortum existimabis: quanquam fortasse ad Saccatos alios, & aliunde natos hydropes referre males. Qualis certe erat is quem non ita pridem legi inter Observationes Medicas (*c*) Cl. Weszpremi in viri cadavere qui per biennium pro ascitico habitus, graveolentem humorem in quo magnæ hydatides natabant, conclusum ostendit intra immanem quasi vesicam, cujus erat collum inter vesicam veram, & Rectum intestinum implantatum, cum pars reliqua per cellulosum tantummodo contextum vicinis partibus annecteretur: & qualem, nisi quod nullæ in aqua limpida continebantur hydatides, fuisse, nunc video ex historia a Cl. Steubio (*d*) accuratius descripta, hydropem illum in quo alias (*e*) merito hæseram, nempe Virginis cujus venter per decennium tumidus, etsi a sinistris eminebat magis, neque ascitis notas, imo colorem faciei floridum conjunctum habebat; tamen cum temere & asciticus crederetur, & ferro propterea pertunderetur, & nimia statim aquæ copia exhauriretur, sicque citam afferret mortem, magnum tamen dissecantibus obtulit membraneum saccum in quo aqua fuerat, nullis aliis annexum partibus, quam lieni, & reni sinistro, quibuscum & vasa communia habebat, ita firmiter cohærebat. Ut tibi igitur alias ovariorum hydropis de quo dubitare non possis, Observationes indicemus; ad eos qui suas post Ludovicum Salzmannum vulgarunt, sicuti promisimus, veniamus. Abr. Vaterus (*f*) fœminam proposuit, quæ non ut duæ, de quibus paulo ante dictum est, aliæque, & in iis Vidua, de qua mox dicetur, anno morbi primo in falsa graviditatis suspicione apud Medicos fuerunt, quæ res quanto longius curationem differt, tanto reddit difficiliorem, non, inquam, ejusmodi suspicione aspergi potuit, cum ex viro suo, non alii modo, sed & ipsa gravidam se crederet, jamque mammis humore, lactis non dissimili turgentibus, notos ibi ex quo gemellos, perquam difficili partu editos, utero gesserat, infantis motus vel manu admota se percipere, confirmaret quos motus post graviorem lapsum cum amplius non sentiret, mortuum esse fœtum quoad vixit; vixit autem tres annos cum dimidio; non dubitabat, tumore ventris duriore quidem, sed primum non adeo ponderoso, permanente, deinde vero mirum in modum aucto, & molesto. Huic igitur cum maxima fœtidissimæ aquæ copia prægrandis tumor inerat, non ad uterum, quem in vaginam suo pondere detruserat, sed omnino ad dexterum ovarium attinens, quod in rotundas capsulas totum abierat, viscido, ac purulento liquore oppletas. Sed longissime tumorem hunc tumor superat in Cl. Nicolai Willi Dissertatione (*g*) legendus. Cum enim in Vidua sensim tumere cœpisset abdomen, viribus interea, & appetitu integris, corporis habitu non cachectico, & lotio secundum naturam fluente, quinque annorum spatio majorem in molem accrevit, inæqualem tamen; nam a dextris magis prominebat; neque cum in lecto de latere in latus converteretur, ullum fluctuationis sensum faciebat. Quin cum intra annos aliquot sic esset auctum, ut in perpetuo corporis paulo altiore decubitu ad spithamæ longitudinem infra genua, procerioris alioquin mulieris, propenderet, nec pedes erant tumidi, nec facies multum decolor, nec appetitus dejectus, nec sitis, nisi matutinis horis, & vel tunc levis, nec febrilis pulsus; somnus autem pacatus. Sed morbo dein ad duodecimum usque annum persistente, abdomine autem magis tumente, pleraque horum mutata sunt tandem, & quamvis e tumefactis, erosisque pedibus magna aquæ vis distillaret, ventre tamen non detumescente, illisque gangræna correptis, mors ingruit: Nihil aquæ in ventre, in thorace, in pericardio inventum est; immani ejus copia intra membraneum saccum omnino conclusa. Cujus facci duplex erat tunica, & exterior alba, crassa, fibrisque tenacibus compacta, cavum unum, origo una; ovarium enim dexterum in tam miram amplitudinem excreverat, vasis Spermaticis quæ ad ipsum pertinebant, duodecuplo quam solent, crassioribus.

17. In eadem quoque Dissertatione (*h*) collectas invenies notas, per quas hydrops hic cognosci, & ab aliis, uteri præsertim, distingui posse creditur, tum etiam (*i*) quam varius variis in corporibus reperiatur. Quæ omnia cum productis alias, aut nunc a me exemplis si conferas; quid crebrius, quid rarius tum in viventibus, tum in mortuis occurrat, perspicies quidem: sed non propterea, si me audis, quidquam pro certo in diagnosi affirmare audebis, multo autem minus de efficaci, præsertim chirurgica, curatione promittere. Quidquid enim scribant nonnulli; Eruditus Dissertationis Auctor ipse quoque diserte fatetur (*k*), *nullum medentium hactenus gloriari potuisse, se in hydrope hoc ovarii multa pollicitum fidem adimplevisse*: & quamvis ubi de paracentesi tentanda loquitur (*l*), hujus neque locum, neque modum, nec rationem præcipue omittat curandi, ut tumoris parietes inter se coalescant; tamen primum omnium monet Medicum, & Chirurgum, ne *dubium* ejus curationis *eventum prædicere* omittant. Urget enim, & inculcat (*m*) illud in primis, signa adhuc desiderari per quæ priusquam ea suscipiatur, scire liceat, sitne aqua intra unum cavum collecta, an dispersa in plura. Vides autem, vel quod venerat nobis in mentem (*n*), ex aquæ fluctuatione tunc sensibili, nunc vero nulla id discrimen conjicere, perlecta Viduæ novissime propositæ historia esse procul dubio abjiciendum. Cæteras mitto satis animadversas, & tibi alio loco a me expositas difficultates: quibus potius nunc velim addas quæ ex Observationibus eliciuntur Virorum Cl. Georgii Christ. Brehmii (*o*), & Stephani Weszpremi (*p*), quarum neutram antea memoravi, quoniam hæc est sine morbi signis, illa cum plurium Partium morbis est complicata. Quid enim Chirurgus ageret, si, ut secundus, magnum in saccum incideret, cum fœtido humore non parvam concretionem osseam continentem, quem ad ovarium sinistrum attinuisse, quidam quasi funiculus ostendebat cum hoc colligans, majori ex parte una cum proxima tuba, & ligamentis uteri putrefacto, & lacerato; ut pronum esset intelligere, unde orta esset Virginis illius ascites: aut quid ageret, si post non pauca Saccati hydropis indicia, ferro profundius in mollissimam tumoris partem adacto, pauca glutinosa aqua, hydatides autem plurimæ exirent: quæ post mortem a Brehmio inventæ sunt numero prope incredibili, cum crassissima scirrhosa carne singula quidem ovaria in *magnitudinem duorum pugnorum* extendentes, sed & ventris pene omnia viscera, & diaphragma quoque obsidentes.

18. Igitur Saccati hydropis non alia prudentius curatio laudari posse videtur, quam probata alias (*q*) a nobis palliativa. Sic enim sæpius, & paucioribus quidem, levioribusque cum incommodis vivere diutius, multosque ad annos potuerunt ægrotantes; quin etiam casu, & natura opitulante, nonnunquam sanari. Vide sis quid acciderit Virgini, cujus

(*c*) Obs. 11. Cas. 1. (*d*) Differt. de infelici hydr. saccati curat. (*e*) Epist. 38. n. 63. in fin.
(*f*) Differt. inscripta Graviditas Apparens. (*g*) Differt. inscripta Stupendus Abdom. Tumor n. 5. (*h*) n. 9. (*i*) n. 10.
(*k*) n. 16. (*l*) n. 18. (*m*) Ibid. & n. 16. (*n*) Epist. 38. n. 64. in fin. (*o*) Differt. de Hydatidib.
(*p*) Obs. Med. 1. (*q*) Epist. 38. n. 71.

cujus historiam accurate scriptam diligentiæ Villi (*r*) d bemus. Cum enim quatuordecim annos tantam ventris molem pertulisset, ut intra octo annos primos pondus corporis duplo majus ad lancem esset, quam antequam morbus inciperet annum videlicet agenti vigesimum secundum, tandem in ventrem prolapsa, crepitu intus percepto quasi tympani disrupti in regione sinistra epigastrica (quæ res, & initium tumoris ex latere eodem pelvis, & signa etiam quædam, ejusmodi hydropes de quibus hic loquimur, comitantia, ad horum aliquem hunc facile referendum esse, indicabant) tantam limpidæ, & inodoræ aquæ per intervalla mingere copiam cœpit, ut intra novem dies ventris tumor evanuerit, nec longo post tempore sic convaluerit, ut annos jam quinque, cum historia edita est, valetudine satis prospera uteretur. Antea vero a Cl. Christoph. Ernesto Cono (*f*) edita Observatio fuerat Matronæ, quæ, primum gravidam se esse, credens, quinquennium exegerat ventre tumido, sed florido faciei colore, appetitu integro, somno tranquillo, respiratione satis libera, nullo pedum tumore, urina non imminuta, deinde vero tumentibus pedibus, ventre autem adeo distento, ut mox dicetur, cum septem jam annos perstaret morbus, ipsa prolabens, ad siliceum stratum gravissime abdomen allisit. Mox autem idem ipsi, quod Virgini, accidit, ut ejusdem generis urinam ea copia subinde excerneret, quanta, largo etiam spontaneo sudore adjuvante, ad inaniendum ventrem satis fuit, qui sic rugosus, ac plane collapsus, ultra genua extendebatur: itaque biennium sana vixit, donec epidemica dysenteria extincta est. His duabus igitur fortuitus lapsus tam felix fuit, quam totidem infelix de quibus supra (*t*) dictum est. Et ne forte suspiceris, Virgini huic, & Matronæ ideo aquam profluxisse, quod non ventris, sed uteri cavo includeretur, ut in quibusdam a Cunrado (*u*) memoratis, quarum felix pariter lapsus fuit; pro certo habe, duabus de quibus dicebamus, aquam ex utero non effluxisse, ut pote quæ non præter voluntatem reddebant, imo pro arbitrio poterant cohibere.

19. De eo autem quem modo dicebam Uteri, aut de hujus Tubæ Hydrope sane perpauca sunt quæ indicem Sepulchreto adjicienda. Nempe hydropis tubæ exemplum unum quidem, & a me tibi alias (*x*), sed nimis presse, cum liber deesset, memoratum, nec vulgare profecto exemplum, quippe tubæ libras aquæ centum circiter, & quinquaginta continentis in muliere quam, primum gravidam, deinde ascititicam putatam, dissecuit Abr. Cyprianus (*y*), qui curandam suscipere noluerat, & sapienter quidem; nam præter aquam, intra tubam multos offendisset *tumores carcinomatosos*. Hydropici autem Uteri exemplum a Brehmio (*z*) habebis in Matrona quæ, cum a Medicis plurimis Saccato hydrope laborare jam per biennium crederetur, sumpto medicamento emmenagogo saccos ex utero edidit septem, quorum uno quidem sceletum fœtus continebatur, reliquis autem serum gravissime olens; ut hydropem ab infelici graviditate ortum esse, intelligeres, intra saccos tamen conclusum. In historia autem quæ apud Cunradum (*a*) legitur, uno ingenti utre comprehensam vim aquæ immanem reperies in muliere quæ præter ponderis sensum, nulla alia de re querebatur, pedibus non tumidis, & sine ullo, dum corpus moveret, fluctuantis aquæ sensu, &, quod maxime omnes mirabantur, per sexennium circiter; tot enim annos tumorem gesserat; non solum non erat emaciata, sed neque menstruis, rite provenientibus, purgationibus unquam caruerat. Quæ res, & ipsa dissectio dubium facere te potest, an uter ille pro utero fuerit habendus; plurimi enim ex iis qui sectioni intererant, corpus aliud potius quod uterum referebat, ejusque sedem obtinebat; indeque tumor pugni magnitudine primum inceperat; revera uterum fuisse, suspicabantur. Sed quoniam id ipsum corpus & scirrhosum, & aliis vitiis depravatum erat, neque cum vagina, sub ipso prorsus occlusa, communicabat; communicabant autem sanguifera vasa, per utrem illum repentia; tu cum omnia perlegeris, attenteque perpenderis, an saltem pro uteri distenta parte uter ille sit accipiendus, conjicies, intereaque ex Dissertatione eadem (*b*) notas considerabis, per quas uteri hydrops posse dicitur ab aliis sive hydropis speciebus, sive uteri ipsius morbis, ut scirrho, & Cancro, internosci.

20. Quod ad hos ultimos attinet, meis duabus, alias (*c*) propositis, Observationibus totidem poteris adjungere ex Cl. Viris Kieslingio (*d*) & Roederero (*e*), & cum ea quoque ovariorum, tubarumque, & urinariæ vesicæ constitutione, quæ a me, & quæ ab illorum utroque, aut altero tunc simul inventa est, comparare. Hic enim de Utero, & Vesica, cæterisque Urinariis, & Genitalibus Partibus a me alia non adduntur, quippe de ipsarum morbis plura insequentibus Epistolis scripturo. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA LXVI.

Ad Urinariæ Vesicæ Morbos potissimum spectat.

DE Morbis qui ad Urinarias, & qui ad Genitales Partes attinent, ut superiore Epistola pollicitus sum, scripturus, primum Observationem afferam ad utrosque spectantem, deinde alia quæ ad illos, alia quæ ad hos singillatim pertinent, tecum hisce, & proximis Litteris eadem qua solitus sum, ratione communicabo.

2. ANICULA, quæ doloribus ad infimam ventris partem, inter mingendum præsertim, septem jam menses laboraverat, primis quidem mensibus in Nosocomio fuerat. Unde domum reversa, novissime eodem rediit, cruciatibus illis acerbissimis sævientibus, & urina, quotiescunque reddebatur, multum pus deponente. Convulsionibus denique prehensa, decessit prope finem A. 1757.

EX CADAVERE quod non nisi aliquot a morte diebus inspicere poteram, cum statim intestina saltem detrahi jussissem; præsens tandem omnia quæ urinæ, & generationis causa creata sunt, organa, tum deposita, perlustravi. Inter ovaria alba, scirrhosa, parva, parvus quoque uterus fuit, intus, extraque sic satis sanus, nisi quod exterius in fundi tergo habuit rotundam quasi papulam, subalbo pure plenam. Sed vagina, e cujus orificio fœdissima prodibat materia, itemque vesica dissectis, universa utriusque interior facies apparuit quasi exesa, cinereoque, crasso, fœtidissimo pure operta, quod si cultri manubrio auferre velles, sequebatur simul exesæ utriusque illarum substantia; ut manifestum esset, ambas teterrimo carcinomate laborasse. Puris autem

(*r*) Differt. ad n. 16. supra cit. n. 6. (*f*) Differt. inscripta Casus Hydropicæ lapsu sanatæ. (*t*) n. 16.
(*u*) Differt. de Hydr. Uteri c. 4. §. 3. (*x*) Epist. 38. n. 66. (*y*) Epist. hist. exhib. fœtus hum. post 21. menses &c.
(*z*) Differt. supra ad n. 17. cit. §. 2. (*a*) Differt. supra ad n. 18. cit. c. 1. §. 14. (*b*) c. 3. §. 3.
(*c*) Epist 38. n. 34. & Epist. 39. n. 33. (*d*) Differt. quæ inscribitur Uterus post part. inflamm. §. 13.
(*e*) Differt. de Uteri Scirrho n. 18.

tem tantum fuerat, ut vefica, quæ antequam incideretur, lotio femiplena vifa erat, fic a pure, quod continebat, apparuerit. Cæterum cum uterque ureter, & præfertim dexter, latior effet, nihil vitii in perfectis renibus potui deprehendere.

3. Hiftoriam hanc protuli, ut cum aliis conferas, quas alias (*a*) indicavi, in quibus & mea (*b*) eft, diffimilis in quibufdam, fed in eo fimilis quod gravis morbus fimul genitalia, & urinaria inftrumenta occupaverat. Nunc alia, ad hæc fecunda fingillatim pertinentia, adfcribemus.

4. Et primum cum eam Epiftolam releges in qua de Urinæ Difficultate a calculis præfertim verba facientes, de aquis attigimus quædam ad eos gignendos, aut præcavendos magis idoneis (*c*), adjungas velim experimenta, quæ multa, & diligenter in patriis, alienifque aquis examinandis habuit is quem mœrenti Bononiæ fuæ mors immatura eripuit nuper, Vincentius Menghinus (*d*). Deprehendit enim vel inter puteales, quafdam quæ non modo calculos non augeant, fed & imminuant, aliquofque plane diffolvant. Eædemque a calculofis aliquot epotæ, & ad vina, & jus conficiendum in ufum tractæ, vires iftas felici eventu comprobarunt. Cum acu autem illa per virilem urethram intra veficam traducta, & fibi increfcente calculo adaucta, ficuti eadem propofui Epiftola (*e*), conferre poteris triticeam quoque fpicam (nam de hordeacea (*f*) ibidem legifti) quam vir alter (*g*) cum ruri olim effet, ibique arenarum mictu valde cruciaretur, candelæ tenuis loco in urethram immiferat, retrahere autem ob repugnantes, non fine acerbiffimo videlicet dolore, ariftarum aculeos non potuerat, ideoque intra illam reliquerat, lithotomus denique ex ipfa vefica extraxit racemi inftar quem petrofa materia incruftaffet. Cum hæc contuleris; ea quoque conferes, quæ tum adnotavi, ut magnum, quod inter meam effet, & aliorum ejufmodi Obfervationes, difcrimen pateret.

5. De obice autem qui urinæ egreffui ab excrefcente Proftata glandula opponitur, non iifdem tantummodo Litteris, fed & aliis, illifque præfertim quæ eas proxime antecefferant (*h*), a me tibi fcriptum effe, memineris. Nunc vero alia addenda funt. Quod enim ego tuberculum in ipfo urethræ initio nonnunquam deprehenderam, & pro excrefcentia Proftatæ, faltem inchoata, habueram, id tuberculum noviffime legi, fine ulla dubitatione accipi pro naturali omnino, & omnibus communi particula, Uvulamque appellari a Cel. Anatomico, cujus nomen hic non ideo omitto, quod ejus ingenium, diligentiam, & cætera merita non tanti faciam, quanti debeo, & hæ ipfæ meæ non uno loco oftendunt Epiftolæ; fed ut meam confuetudinem fervem, quotiefcumque ab Docto aliquo, & Spectato Viro qui vivat, & præfertim qui ex Cœtu illo Inclyto fit ex quo ipfe eft, cogor pro veri ftudio diffentire. Igitur fi in omnibus fua ifta Uvula eft; utar enim, brevitatis caufa, hic eo nomine; jure miratur, a me non effe confpectam. Multo autem magis mirari ipfe hoc deberem, qui (*i*) cum ibi leviter extantem lineam quæ ad Seminalem defcendit carunculam, imo in caruncula hac longe tenuiffimam lineolam alteram, quæ videlicet conditi in ea Sinus orificium eft, perviderim; corpus tanto extantius, & cum uvula comparandum, oculis affequi non potuiffem: nec vero tunc folum cum lineolam carunculæ primum animadverti; fed neque antea, neque poftea cum eam urethræ partem, fecundum naturam quidem fe habentem, attente infpectarem, id quod a me quoties fit factum; non dico: hoc tantum dico, vel ante hujus initium fæculi a me fieri cœpiffe, quot autem in cadaveribus, Bononienfes, & Venetos Amicos fcire; nam Patavii per hos annos quatuor & quadraginta in quot fecerim annis fingulis five in Gymnafio, five in Nofocomio, Studiofi omnes confpexerunt. Quid ergo eft? Non quod aliis contigit, in dubium voco. Sed quod mihi contigit, ingenue expono. In tanto enim infpectionum mearum numero ut quam raro id viderim; plane intelligas, fic habeto, quotcumque huc pertinent, ad eas perpaucas redire quas tibi jam fcriptas alibi, hic tantummodo commemorabo, aut fi nufquam fcribendi occafionem habui, huc fideliter adfcribam. Vide igitur, ut in Sutore (*k*) uvulæ iftius pyriforme inchoamentum offenderim; erat enim aliquanto major, quam fubjecta Seminalis caruncula, cum in Afcitico (*l*), itemque in Ruftico (*m*) grandiorem, quippe æquantem mediocrem uvæ acinum, deprehenderim, paulo autem in eo majorem, cujus ob id unum protinus hic defcribetur hiftoria.

6. VIR fexagefimo anno proximus, lacertofus, procerus in Nofocomio ex fuppurata thoracis inflammatione erat mortuus quinctodecimo morbi die. Ad me igitur qui ante Januarii finem A. 1755. in Gymnafio Anatomen inchoaveram, nulla ex illo, nifi ventris, vifcera allata funt. In quibus præter naturam quæ effent, hæc folummodo animadverti.

IN VENTRICULO ex pylori annulo perparva exftabat fubrotunda excrefcentia, intus, extraque concolor eidem annulo, cujus ex fubftantia erat facta. In mefenterio raræ quidem erant glandulæ; fed majores, quam pro ea ætate. Lien potius parvus, intufque diffluens propemodum. Arteria Magna intus oftendere incipiebat maculas albidas, in os poftea abituras. Vefica demum urinaria cum effet immiffo aere fatis diftenta, parva apparuit fi cum hominis ftatura, & ventris plerifque vifceribus conferres. Attamen aperta, non vifa eft habere tunicas valde craffas, nec vitium aliud ullum, nifi quod ab orificii pofteriore parte intra illam exftabat corpus parvi cerafi figura, & magnitudine, quod per fubjectæ urethræ initium quo magis defcendebat, eo magis, magifque fe extenuabat ita ut ad Seminalem carunculam non perveniret. Læve erat exterius, ibique, & interius album, & evidenter adeo cum Proftata glandula continuatum, cæteræque ejus fubftantiæ fimile, ut ex ea excreviffe, non dubitares.

7. Nunc fi quartam hanc & tres quas antea (*n*) indicavi, meas excrefcentiæ hujus defcriptiones cum ejus uvulæ de qua loquimur, defcriptione comparaveris; proclive tibi erit perfpicere, eadem me vidiffe, five parvum, five majus jam factum erat id corpufculum. Cur ergo fi in omnibus effet, in aliis, innumeris propemodum, non vidiffem, quorum eadem loca pari, ut foleo, attentione ad id ufque tempus infpectaveram, fatis affequi non poffum. At enim, inquies fortaffe, vide, ne memoria te fallat; ex tuis enim fcriptis in nonnullis quoque aliis meminiffe videor, te ad ea loca excrefcentias confpexiffe. Ego vero confpexeram tum ad ea loca, tum in iis ipfis locis, fed non ejufmodi excrefcentias. Quam enim in Cortinio (*o*) defcripfi, ad ea quidem loca, fed ad latus erat, neque ex Proftatæ, fed ex veficæ fubftantia. Quam vero duodecim poft illam annis a a me vifam in Sene quodam Epiftola I. Anatomica (*p*) memoravi, ad urethræ quidem initium ita uti veficæ orificium fere obturaret, inventa eft, fed carnea, inæqualis, flaccida, fubrubra. Quæ autem in quodam repente mortuo (*q*) a me tibi defcripta fuit, ea quidem & forma, & fede, & fubftantia, & origine cum ea de qua hic agimus, omnino conveniebat; fed hoc difcrepabat, quod duplex erat; non una. Magis autem difcrepabat duplex illa excre-

---

(*a*) Epift. 47. n. 26. (*b*) Epift. 39. n. 33. (*c*) Epift. 42. n. 17. (*d*) Comment. de Bonon. Sc. Inft. Tom. 4. in Opufc.
(*e*) n. 28. (*f*) n. 29. (*g*) Hift. de l' Acad. R. de Sc. A. 1753. Obf. Anat. 1.
(*h*) Epift 41. n. 17. & feqq. (*i*) Adverf. Anat. I. n. 9. (*k*) Epift. 37. n. 30. in fin.
(*l*) Epift. 41. n. 18. (*m*) Epift. 43. n. 24. (*n*) n. 5. in fin.
(*o*) Epift. 42. n. 13. (*p*) n. 43. (*q*) Epift. 42. n. 11. in fin.

crescentia quam in Muliere (r) a me deprehensam legisti, ut pote quæ non modo erat ex duabus non inter se, ut in illo, contiguis sed ex duabus adeo sejunctis, ut singulæ e singulis orificii lateribus intra vesicam prominerent, apicem digiti pollicis æquantes, eædemque erant insuper abnormi figura; ambæ cæteroquin albæ, & ex circumjecto urethræ glandoso corpore productæ, quod ipsum quoque album hic erat, & durum, & crassius factum. Hoc enim corpus etsi ego non universe dixero muneribus Prostatæ fungi; huic tamen in eorum quibusdam respondere, non negabo. Quod addere volui, quoniam in mulieribus quoque uvulam istam, minus tamen, quam in viris prominentem, poni video; quanquam mihi nondum contigit, ut ejusmodi sive parvulam, sive majorem excrescentiam ibi in fœminis, ubi in maribus, invenirem. Et ne forte suspiceris, si antea quam summam urethram toties in utroque sexu perattente examinarem, ea quæ de ista uvula novissime proposita sunt, legere potuissem, me ipsam facilius in viris, mulieribusque fuisse agniturum; omnes quas perbrevi hoc tempore ex quo ea legi, habere potui dissectiones, quamvis nihil ferme præter quod ad propositum hoc attinet nostrum, dignum contineant ut perscribantur; tecum fideliter communicabo, & a fœmina initium ducam.

8. VETULÆ in hoc Nosocomio nescio, quo morbo sublatæ, urinariæ, & genitales Partes in Gymnasium, ubi Anatomen docebam, allatæ sunt paulo ante finem Januarii mensis anno hoc 1759.

IN GENITALIBUS quod præter naturam esset, nihil nisi unam, aut alteram subrotundam prominentiam adnotavi, utramque parvam, & in facie intima posteriore uterini fundi nonnihil exstantem, quales in eodem fundo majores, minoresve a me tibi alias descriptas esse, memineris.

Quod vero ad urinarias attinet Partes, in renem dexterum præter communem omnibus arteriam Emulgentem, alia, in nonnullis a me, ab aliisque pluribus Anatomicis visa, ferebatur ex trunco pariter arteriæ Magnæ. Sed hoc præter frequentiorem naturæ consuetudinem; illud vero habuit ipse Aortæ truncus præter naturam non modo ut quod in senioribus alioquin solet, non parvas intus ostenderet albas maculas, futuri ossis indicia, verum etiam ut angustior esset quam mulieri, non ita humilis staturæ, conveniret. Sana vesica nullam ad imum prominentiam, nullamque pariter ad summum urethra, imo ne prominentiæ quidem vestigium ullum habebant.

9. VIRI sexagenarii, ut videbatur, cadaver eodem tempore, ibidemque consecabatur. Quo de viro nihil aliud scivi, nisi olim priusquam Patavii mendicaret, in triremibus fuisse, rixarum causa fortasse damnatum. Certe acceptorum vulnerum cicatrices plures in abdomine, proximisque partibus apparebant. VENTRE, & Thorace dissectis, nullum ex iis vulneribus in eorum cavum pervenisse, præter unum compertum est, quod tamen in omento substiterat, quippe cujus particula, subjectis visceribus illæsis, agglutinata hærebat intra ellypticam pertusi olim peritonæi foveolam. Ventriculus ferme inanis, & tamen grandior, interius levem ostendit phlogosim, œsophagum versus, Tenuia autem intestina colorem exterius e flavo fuscum, cystica bilis flavum, sed dilutum, & obsoletum. Jecinoris facies cava a dextris macula fœdabatur nigerrima, figura ad aream circuli quasi accedente, cujus diameter transversum digitum pollicem non superaret. Cum subesse humoris quidpiam videretur; jecinoris tunicam qua operiebatur, incidi, & semiconcretum sanguinem esse, cognovi, non valde profunda fovea comprehensum. Interior facies Magnæ arteriæ particulas quidem habuit osseas; sed disjectas, parvas, nec multas. Quas inter;

ut de Thoracis quoque Partibus aliquid dicamus; major certe fuit quæ orificio ipsi erat imposita in quod desinebat apertus olim in fœtu canalis arteriosus. Cor magnum: venæ autem Coronariæ ostium pro valvula nihil aliud habuit, quam tenue filamentum, ab superiore ostii ora ad inferiorem productum. Quod hic, sicut alia etiam, retuli, ut intelligeres, meam vel parvarum rerum diligentem fuisse in hoc cadavere observationem. Quanto igitur diligentius a me quæsitam uvulam fuisse, putas, in vesicæ osculo hujus, & alterius de quo mox indicabitur, Viri, ejusque de qua paulo ante dictum est, Vetulæ; præsertim cum in hoc, jam aperta vesica, exstare aliquid intra proximam urethræ partem necdum apertam videretur, subrotundum, & mediocriter prominens. Verum enimvero urethra porro incisa, continuo apparuit, deceptum me esse, imo omnes qui aderant cum exercitatis Profectoribus studiosiores Adolescentes; has enim Observationes, ut fere soleo, publice habui. Quæcunque enim fuerit deceptionis causa; certe nulla omnino prominentia fuit, quæ toto illo spatio quod vesicam inter, & Seminalem carunculam interest, a nobis conspici jam posset.

10. Quoniam autem veri discendi adeo cupidus sum, ut quidquid novi de Corporis structura audio, aut lego, perquirendum mihi existimem vel in iis Partibus in quibus centies a me perlustratis nihil ejusmodi vidisse memini, easque Partes quasi nunquam antea inspexissem, solicite aveo iterum, iterumque, non sine eorum qui me adjuvant, non obscura admiratione, & fortasse tædio, inspectare; per mihi gratum fuit per illos eosdem dies occasionem incidisse vesicam tertiam examinandi. Itaque petii, ut ejus Viri cujus ad te historiam scripsi extrema Epistola LXIV. (s) non solum thoracis viscera, in quibus morbi erat sedes, verum etiam urinæ inservientia organa ad me afferrentur. Cum igitur vesica, & urethra apertæ satis mihi idoneæ viderentur, in quibus prominentiam istam attente quærerem; feci id quidem; sed frustra feci; nulla enim prorsus reperta est. Quin etiam, cum deessent, absoluta Anatome, humana cadavera, in cane non parvo inquirere placuit. Hunc in Gymnasio, more Majorum, viventem secari jusseram cum ob alia, tum insuper ut appareret, num inter pericardium, & cor sive in hujus systole, sive in diastole interstitium relinquatur nullum, ut non ita pridem legeram, sed pericardium in viventibus, sanisque semper quidquid continet, exacte adeo complectatur, nihil ut vacui intra ejus cavum supersit. Ut enim obvia, ita dubitationibus minus obnoxia ea mihi ratio ad id cognoscendum visa est, si canis thorace sic aperto ut sanguis non multus effunderetur, statim, dum cor adhuc suos valide exercet motus, experiremur, an pericardii, necdum incisi, membrana cor arcte adeo contingeret, ut nullo modo, aut certe non facile inter duos digitos apprehendi, attollique posset. Quod vero potuit multo facillime, non uno experiente, & conspicientibus omnibus: in aliisque postea canibus idem periculum eodem exitu factum esse, scio. In eo igitur cane postquam, id quod sæpe alias feceram, an Seminales vesiculæ non desint, sed, ut nonnulli videntur credere, sint minus conspicuæ, frustra quæsivissem; frustra pariter istam uvulam perquisivi. Aperta enim vesica, & urethra, ut nihil in prima eminere vidi, nisi duo illa teretia corpora quæ ab ureteribus descendentia, ad angulum denique inter se coibant, sic ab eo angulo nihil ad carunculam usque Seminalem prominere conspexi, nisi lineam illam in quam se ea corpora producebant, multo ipsis tum angustiorem, tum humiliorem. Nihil, inquam, exstare inveni, neque illud in vesica esse trigonum, ut video appellari, de quo in hominibus quid antea, nedum postea, observaverim, & quid de ipso mihi sentiendum videatur, deque aliis ejusmodi rebus

(r) Epist. 39. n. 33. (s) n. 19.

quoniam non est hic multa dicendi locus; ad uvulam de qua necesse habui hic loqui, confestim redeamus. Pro morbosa enim Prostatæ excrescentia non immerito a me esse acceptam, ex iis quæ in hominibus mihi aut plerumque non occurrerunt, aut nonnunquam occurrerunt, te intellexisse, non dubito.

11. Neque aliter ab aliis, & nominatim a Valsalva, & Pohlio acceptam fuisse ex iis intellexeris, quæ alias ad te missis Epistolis XLI. (*t*), & XLII. (*u*) significavi. Cum enim visa ab utroque indidem orta ex senili Prostata esset, referretque altera pyrum, altera cerasum, qualibus videlicet formis a me quoque fuit in Sutore illo de quo alibi (*x*), & in Viro de quo supra (*y*) dictum est, olim animadversa; nec Valsalva, nec Pohlius pro certa quadam naturali Prostatæ particula, quæ forte grandior facta esset, habuerunt, sed omnino pro excrescentia, ut erat, sive pro tumore præter naturam. Et sane quantum Prostata glandula obnoxia sit excrescentiis quæ ex superiore ejus ambitu, aut undique, aut certa e parte intra vesicam se attollant, facillimum mihi esset ostendere, si placeret quæ alias (*) scripsi, hic iterare. Satius erit, si ea relegas: quæ etsi multa sunt; non alia tamen desunt quæ addas, velut Cl. Fantoni (*z*) exemplum illud, in Sepulchretum referendum, sexagenarii videlicet hominis qui post diutinum, ac permolestum urinæ stillicidium mortuus, Prostatam habuit non modo purulentam, duram, ac præter modum tumidam, sed & *infimam versus partem vesicæ longe lateque productam*: erat autem, quod alias (*a*) ad te scriptis adjunges, *perexigua capacitas vesicæ: crassiores autem membranæ*. Noli mirari, quod lotii non suppressio, sed permolestum dumtaxat esset stillicidium; nam in Pohlii etiam casu frequentiores solum ad mejendum stimuli, quibus se addebant statis temporibus dysuria, & stranguria, memorantur, & in Medico illo apud Vallisnerium, a me Epistola XLI. (*b*) indicato, quamvis excrescentia quæ e Prostatæ substantia intra vesicam ascendebat, nucis juglandis magnitudinem æquaret; tamen suppressioni urinæ hujus tantummodo stillicidium successit, cum urethræ cruciatibus, & tenesmo conjunctum: neque ipse de Muliere, & Viro, quorum ejusdem generis excrescentias superius (*c*) commemoravi, aliud, quod ad has spectaret, accepi, nisi illam assiduo urinæ stillicidio affectam, hunc vero auditum fuisse aliquando conqueri de urinæ acrimonia, & vesicam vidi utriusque, sicut in Medico quoque illo fuerat, urina distentam. Itaque apparet, pro varia rerum circumstantium, quarum aliquæ sunt certe variabiles, dispositione aliud aliis creari incommodum, & majus, minusve urinæ egressui objici ab excrescentiis Prostatæ impedimentum.

12. Satis autem cum his quæ modo dicebam, convenire, gaudeo Observationes tres quas ibidem lego, ubi eam uvulam proponi video qua de sermo hic est institutus. Cum enim in tribus inventa esset uvula ista parvæ nuculæ (an avellanæ ?) crassitudine; primus cum frequentibus ad mingendum stimulis permolesta urinæ difficultate, alter octo jam dies ischuria, cui per catheterem medebantur, tertius alterutra; nam utra ignorabatur; affectione laboraverat; omnium autem vesica lotio inventa est valde plena. Sed hoc discrepamus, quod illis aucta creditur fuisse uvula; cum meæ mihi Observationes persuadeant, inde ubi nulla esset uvula, præternaturalem omnino excrescentiam e Prostata extitisse. Measque illud adjuvat Observationes, quod & alibi (*d*) animadverti, & hac quoque Epistola confirmavi, nulla in junioribus, omnia autem quæ vidisse, aut legisse antea memini excrescentiæ istius exempla in senibus fuisse, quos videlicet morbis esse magis obnoxios, & nominatim *urinæ stillicidiis*, & *difficultatibus*, nemo ab Hippocratis (*e*) usque temporibus ignorat. Neque obest illud alterum quod una a me animadversum legisti, eas excrescentias esse consuevisse ex illa per quam exstans linea ducitur, Prostatæ parte; nam facilius est, lineam jam nonnihil exstantem tumidiorem fieri; & non ex ea solum parte excrescentias Prostatæ incipere, ibidem ostensum est. In eo autem non minus discrepamus, quod ista uvula excrescendo sedes morbi sit frequentioris quidem, sed ignoratissimi. Non rarus est utique; sed tamen non ita frequens, ut tametsi de tribus illis ægris secundus, qui persenex erat, a Medicis non aliter tractaretur, quam si vesicæ paralysi laboraret, cui nempe causæ tribuitur is morbus, senibus adeo communis; propterea consequatur, non sæpe quoque aut paralysi, aut saltem infirmatis ob ætatem expellentibus vesicæ viribus esse tribuendum: & sane si hæc ignota hactenus, ut creditur, causa frequentissima esset; mirari oporteret, quomodo inter examinatas illas sexaginta, aut septuaginta vesicas non nisi eæ tres fuissent, in quibus hæc occurrisset causa. Quî vero dici eadem possit hactenus ignoratissima, ego quidem assequi non valeo: nec solum propter illa hoc dico quæ tot ab aliis jam vulgata exempla indicavi (*f*); verum ob id maxime, quod illud dictum sit ubi hæc ipsa verba mox proferuntur Santorini (*g*), *Vesicæ osculum, cui prominulum corpus præfigitur, quod* in affectis vesicis sic prominet aliquando, *ut urinæ iter prorsus intercludat*. Et in Figura quidem cujus explicandæ causa hæc scripserat Santorinus, bene trigonum, bene uvula expressa esse dicuntur (utrumque igitur ante hos annos sex & triginta) sed de morbo cujus uvulam esse causam, diserte ibidem, ut vides, scripsit, cur, quæso, non idem dicitur? Imo quasi is qui ita scripserat, ea quæ explicavit, minime animadvertisset, dubitatur, an eadem delineatori potius debeamus, qui fideliter quæ videbat, expresserit: idque eo magis, quia in Santorini libro, cujus gratia, ut cæteræ, ita & ea Figura, adjecta est, frustra quæritur istius uvulæ descriptio, & de trigono vel unum verbum in illo ipso articulo qui ei respondet Figuræ. Sed tu Santorini librum inspiciens, sicuti Figuræ illi respondere, non dubitabis caput X. quippe inscriptum *de Virorum Naturalibus*, ita invenies, eam ipsam Figuram sæpe in margine ibi indicari, & verba tandem bis fieri (*h*) de iis quoque particulis de quibus loquimur. Et primum quidem sic: *quanquam aliquando ad cervicis Vesicæ osculum posterius quidpiam, de quo mox, in magnam satis molem prominere vidimus; id vel perraro compertum est, vel ex iis dumtaxat subjectis, quorum Vesica laboraret, usque adeo extare observavimus, ut ea res haud mereatur, quæ ceu perpetua & constans, quæque vitiosa, & infrequens est, vel Tironum, vel minus Exercitatorum damno exhibeatur*. Altero autem loco sic: *Illud vero quod ad cervicis vesicæ osculum ita aliquando prominet, ut urinæ iter intercludere aliquantum valeat, sub tenui intimaque vesicæ membrana conditum, sic ut conspicuis interdum, aggregatisque glandulis formatum viderim, cujus latam circum aream a minoribus licet, extantibus tamen occupatam memini in sene, intra cujus vesicam sex supra triginta ex albo flavescentes calculi continebantur, quorum aliquot Avellana vix minores ab sacculis ex ejusdem vesicæ validissimis, diremptisque lacertis constructis, concludebantur*. Itaque apparet, quid de uvula, & de trigono quoque; nam de ambobus simul locutus videtur; censuerit Santorinus; quanquam alia mihi de nonnullis ibi ab eo positis sententia est, nihil aliud hic spectanti, quam morbum excre-

(*t*) n. 6. (*u*) n. 37. (*x*) Epist. 37. n. 30. (*y*) n. 6. (*) Epist. 41. n. 17. & 19.
(*z*) De Obs. Med. & Anat. Epist. 8. n. 18. (*a*) Epist. 42. n. 33. & 35. (*b*) n. 17. & 19. (*c*) n. 7.
(*d*) Epist. 41. n. 19. (*e*) S. 3. Aph. 31. (*f*) Epist. 41. n. 12. 17. 19. (*g*) Obs. Anat. in Explic. Tab. 2. Fig. 2. ad I.
(*h*) §. 20. & 22.

excrescentiæ isti aliquando tribuendum, ne ipsi quidem fuisse ignotum.

13. De minimis autem vesicæ glandulis quid viderim, & quid sentiam, a me alibi (*i*) scriptum est. De sacculis autem illis, sive, ut vocavi, vesicæ herniis, a me observatis in areis quas ejusdem lacerti ambiunt, ex tunicis, nimiæ interdum copiæ retenti lotii cedentibus, quanto jam antea tempore hæc ipsa, & quo libro ediderim, satis superque a me fuit XLII. Epistola (*k*) indicatum, ubi etiam de calculis non pauca dixi, intra eos sacculos comprehensis, & de iis quæ inde oriri possunt, lithotomorum deceptionibus. Ob id ipsum autem hæc, & quæ sequuntur, tibi commemoro, nempe quia, ut de illa uvula, ita etiam de his aliis quæ ad te, aut ad alios scribens, interdum posui, necesse habeo, si non multa, at perpauca saltem adjicere quæ veri studium cogit simul ea spectantem quæ illa de uvula, & de vesica nuper legi, & quæ de hac olim cum apud plerosque Anatomicos, tum apud eum legeram qui multos antecellebat, Amicum meum Santorinum illo ipso capite X. quod paulo ante laudabam. Ejus igitur, & cæterorum descriptiones, aut delineationes fibrarum vesicæ carnearum attendens, ac cum iis conferens quæ ipse ultimis A. 1725. primis autem insequentis anni mensibus videre potueram (*l*), illud præcipue intelligere visus sum, tantam esse in earum fibrarum dispositione varietatem, ut ad unam certam, constantemque descriptionem redigi non possint. Itaque non valde postea miratus sum, cum in aliorum variantes Icones incidi, ut puta spectati Viri Gulielmi Rutty (*m*), aut cum Illustrem Anatomes Professorem Albinum (*n*) de eo quem pingit, vesicæ musculo, ab ossibus pubis nascente, seque per inferiorem vesicæ partem quasi in transversum extendente, & cæteris ejus fibris continuante, monere animadverti, *perraro* sibi esse visum. Sed neque miratus fueram, cum anno, opinor, 1731. descriptionem legerem Joh. Wilhelmi Albreckt (*o*), quam totam hic tibi describam oportet non ob varietatem modo, sed etiam ob illud quod adversus cæterorum Anatomicorum sententiam, consuetudinemque proposuit. *In Vesica Urinaria robusti hominis* per syphonem Wolfii Anatomicum *sex distinctissimas separavimus tunicas, quæ pro triplici membrana ab Authoribus vulgo habentur. Quam vero muscularem appellant, non video, quo jure inter tunicas referri possit. Fibræ enim musculares in unam continuam membranam non coeunt, sed hinc inde collectæ instar fasciarum unum digitum latarum, vel etiam angustiorum, vesicam amplectuntur, sine ordine sibi occurrunt, & ad diversos angulos se invicem secantes in membranis vel circa collum, vel circa ipsum sphincterem terminantur*. Ego vero Auctorum neminem qui carneas vesicæ fibras haud semel ea qua par est, ratione quæsiverit, non vidisse, credo, interstitia quæ inter se relinquunt, eosdemque propterea, si forte interrogati essent, possentne eæ fibræ sic inter se implicitæ, ut *areas*, quemadmodum in Adversariis (*p*) designavi interstitia illa, comprehendant, possentne, inquam, reticularis musculi nomine appellari; non minus libenter affirmaturos fuisse, existimo, quam musculi urinæ Detrusoris, aut quam musculosam propter eas fibras vocarunt illam vesicæ membranam, quæ ipsas sibi impositas, aut intertextas haberet, suoque interjectu conjungeret inter se. Vides igitur, quo sensu cum cæteris ego quoque membranam, aut tunicam carnosam dixerim, aut musculosam; cum cæteris, inquam. Etsi enim is quem nuper mœrentes amisimus, Cl. Fantonus (*q*) viginti ante Albrechtum annis de iisdem fibris, eademque vesicæ membrana hæc scripsit, *Completam vero membranam hæ fibræ minime efformant; extensa enim vesica, multum distractæ ab invicem occurrunt*; non negavit tamen, quam fibræ non complent tunicam, interjectam ipsis membranam complere. Nec porro cum hæc continuo subjecit, *unde lotium per intervalla earum fibrarum efflueret, ni exterior membrana densitate obstarct, interiori quandoque erosa*; nec, inquam, propterea necesse est sic intelligere, quasi illa intervalla, si non densa, & firma, at tenui saltem membrana compleri, noluisset, præsertim cum docuerit, nihilominus *ex tribus componi vesicam tunicis, quarum exteriorem peritonæum efformat, media carnosa est, intima nervea ex candidis fibris densissime texta*.

14. At membrana, inquis, sive tunica in illis interstitiis nulla est. Tu vero dic, quæso, mihi, credisne, si nulla esset, id summos inter Veteres Anatomicos non fuisse agnituros? Gravissimus certe, siquis alius, & perspicacissimus inter eos fuit Eustachius, quem animadvertisse interstitia illa satis superque ostendit Figura, qualis ea cunque est, quam vides sub numero VII. in ipsius Tabula XII. exhiberi. Num propterea e tunicis vesicæ hanc de qua loquimur, exclusit? Imo vero diserte hæc scripsit (*r*): *vesicæ propria tunica gemina est, obtinetque exterior* (de qua hic sermo est) *fibras conspicuas crassas ac fere carneas, quæ adeo variæ quoquoversum distribuuntur, ut intuentibus multarum tunicarum speciem habere videantur*. At enim, inquis, cellulosam telam, ut Veteres alii, a membrana non internoscebat. Nolo hic dicere, consuevisse illos res magis, ut in corpore humano inveniuntur, spectare, quam ubi aerem vi, ut Albrechtus, aut aquam impuleris, in quæ resolvantur, attendere, quærentes videlicet, quales ab natura ipsa, & quare ita ut per se occurrunt, sint factæ; non quonam artificiis redigantur. Satis est dicam, Eximium hoc tempore Anatomicum Winslowium (*s*) cum egregie nosset, vesicæ carneas fibras inter se necti per textum cellulosum, ideoque separari posse *artificiose* ope aeris immissi; sine ulla tamen dubitatione hanc musculosam cæteris vesicæ tunicis annumerasse membranam, probe conscium, si quia membranæ, pluresque partes eodem artificio queunt in cellulosum textum magis, aut minus manifestum resolvi, alio debeant, ac semper consueverunt, vocabulo appellari; multo hinc majorem in Anatome tradenda confusionem, quam utilitatem, invectum iri. Utique si nunc imponenda essent nomina quæ Facultatis hujus Parentes, aut qui olim auxerant, primi imposuere, non dubito, quin plura excogitari possent meliora, & cum vero magis congruentia. Sed præstat, opinor, verum postea animadversum, docere, vetera autem, & usitata vocabula retinere. Sic cordis venosis orificiis quæ, & qualis, & quam varie ad imum divisa membrana subjiciatur, opportune tradere non omitto; sed cum a Viris Solertissimis nuper imposita nomina valde probem, ipse tamen Tricuspidum, & Mitralium valvularum consuetis nominibus uti pergo, & dexterum, sinistrumque cordis ventriculum tanto libentius dicere, quod illorum aliqui diserte fatentur, se, cum eos designare novis aliis appellationibus maluissent, ab auditoribus vel bene Doctis non fuisse intellectos. Sed ut intentioni huic meæ, si non laudem, at veniam saltem non esse negandam spero, ita hanc etiam spero, si Prostatam ausim, quemadmodum vidisti, inter glandulas adhuc referre, quod non modo cæteros, sed vel ipsos qui glandulis bellum indixerant, & fecisse, & facere, ignorat nemo. Qui nimirum etsi non omnes Prostatæ partes secernendo, asservandoque peculiari ipsius humori aptas esse posse, sciebant; ex hujus tamen glandulosis tubulis *pene totam compingi prostatam*, cognoscebant; ut verbis utar Santorini, qui non id solum eodem quod supra laudavimus, capite

Iii 2

(*t*), sed

(*i*) Epist. Anat. I. n. 63. (*k*) n. 30. & seqq. (*l*) Epist. Anat. I. n. 60. (*m*) Treatise os the Urinary Passag. Tab.
(*n*) Tab. Sceleti, & Musc. corp. hum. Tab. 12. Fig. 41. (*o*) Observat. Anat. §. 5. (*p*) III. Animad. 36.
(*q*) Anat. corp. hum. Differt. 7. (*r*) Tract. de Renibus c. 19. (*s*) Expos. Anat. tr. du bas Ventre n. 451.

(*t*); sed & ejus glandulæ musculum Levatorem, & Ligamentum, & Capsulam descripsit (*u*). Quanto autem plures, & confertiores sunt ii tubuli, tanto magis Prostatam inter glandulas retinendam esse, constat, & mea quædam confirmatur opinio de causa cur Seminalium vasorum extrema, & tenuior pars per eam glandulam traducatur, nempe ut dum ii tubuli per venerem deplentur, simul vasorum illorum compressio assidua remittatur, semenque conclusum ejiciatur.

15. Sed ut redeam ad urinariarum Partium Morbos; cum ea nuper legerem quæ hæc mihi pro me & pro aliis qui ad eundem modum & sentiunt, & loquuntur, hæc, inquam, mihi interjiciendi necessitatem attulerant, in illum quoque locum incidi ubi indicia proponuntur Ischuriæ cujusdam, quæ valde frequens esse dicitur, Mediæ inter Renalem, & Vesicalem, sedem videlicet habentis in ureteribus extremum in modum ab lotio dilatatis, quod defluere in vesicam non possit propter illorum vehementem ad insertionem strangulatum. Indicia autem hæc afferuntur, conjunctus cum ischuria dolor *surdus*, & sensus quidam ponderis in lumbis propius vesicam, quam renes. Extant quidem, ut nosti, non pauca ureterum dilatationis exempla, alia ab aliis causis quæ illos ad insertionem aut stringant, aut etiam obturent. Verum si tandiu hæ persistant causæ, ut extremum in modum eos possit urina dilatare; multo prius quam hoc fiat, jugiter secreta urina tenuissimas intra renes semitas sic opplebit, ut vim his afferat, & eam quæ ibi fit, secretionem, premendo impediat cito adeo, ut vix tempus sit Mediæ illius ischuriæ signa animadvertendi ab signis disjuncta, quæ illa obscurent, ejuscemodi ischuriæ Renalis: aut si Mediæ indicia vel antea, vel postea adnotare satis liceat; certe si erunt propiora vesicæ, quam renibus, non in lumbis, quos renes ipsi occupant, sed infra lumbos percipientur. Sed alia, nedum ista, ex conjectura, non ex observatione proposita, libens omitto, ut potius inter plura quæ ingenue commendo, unum laudem, unde potest inter cæteras illas tum incontinentiæ urinæ, tum ischuriæ Vesicalis causas quæ ad sphincterem attinent, nova quædam referri. Quot, & quam varia de sphinctere vesicæ hactenus sint tradita, non ignoras, propter quæ, measque ipsas, alias alio tempore habitas, Observationes, ego quoque alias aliter de illo sentire coactus sim. Nunc autem cum pro sphinctere proponi videam fibras eas ipsas quæ ad vesicæ orificium sitæ non musculi, sed ligamenti natura, suo ipsæ elatere circum prementes, urinæ exitum intercludant, donec validioribus potentiis urinam expellentibus cedant, hisque cessantibus suapte vi elastica se continuo restituant, & ad pristinum officium redeant; ipsa mihi se rei simplicitas commendat, & quomodo fibrarum illarum distractioni, erosioni, incisioni impotentiam retinendi lotii imputare possim, ostendit. Nec minus placet gravis utique difficultatis solutio. Nam si nullum est in ligamenta; sed in musculosas dumtaxat partes voluntatis imperium; quî fit, dixisses, ut pro arbitrio hominibus liceat urinam vel in medio cursu statim cohibere? Responsum est igitur, id licere non propter fibrarum illarum, sed propter musculi Levatoris ani contractionem sua illa parte quæ inter Prostatam, & urethræ bulbum huic subjicitur ansæ instar. Quam ego musculi illius partem *pseudosphincteris vesicæ* nomine designaverim, quod tamen nomen sphincterem supponit, qui nullus est. Verum ego ut intelligerer, eo nomine usus sum quo usi illi erant, adversus quos ibi disputabam: quanquam si forte ipse nomen istud; a qua consuetudine longe semper abfui; veteris loco imponere voluissem; non video, quî consequeretur, vesicæ sphincterem supponi, cum satis sit, veros alios sphincteres alicubi non deesse, quibuscum non verum conferens, hunc possit quilibet pseudosphincterem appellare. Illam igitur præcipue partem, si urinam pro arbitrio cohibet, posse, intelligis, si convulsione aliquando corripiatur, ischuriam Vesicalem afferre tanto facilius quod etiam pro voluntatis imperio diutius ad retinendam urinam contracta, sæpe istam ipsam ischuriam induxit, num sola, an cum aliis quoque musculis quos tunc iisdem ani Levatoribus Cl. Gysbertus Beudt (*x*) accensendos credidit, aut quos alii credidere, & præsertim Cel. Winslowius in calce suæ nunquam satis laudatæ Expositionis Tractatui de Ventre (*y*) adjungendos describens, ab ipsis docuit formari in parte, & fortasse *præcipue* id quod sphincter vesicæ appellatur. Etsi enim in iis quæ nuper proposita sunt, simplicitatem præsertim laudo; tamen in præsentia rem arbitrio relinquo tuo, quippe morem conservans meum, & pro certo habens, si quid immerenti alioquin mihi ab Summorum Virorum benignitate donatum est, fecisse id ipsos non quod celeriter quidquam statuerim, sed quod lente festinaverim, imo ubi subsistendum esse, credidi, ibi substiterim donec satis repetitæ observationes, & nunquam prætermittenda eorum lectio qui ante me idem fortasse in quo ego hærebam, pervidisse, & scripsisse poterant, non amplius subsistendum esse, docuerunt. Utrumque autem, si unquam alias, certe nunc faciam: Prius enim quam istam quæ novissime proposita est, uvulam cæteris quæ secundum naturam sunt, Partibus adjungam, quid de ipsa visum interea fuerit aliis, legam, iis dico quibus nihil jure negari possit de tot adjumentis quæ in magno, si ingenue loquimur, Anatomico requiruntur, simulque ipse, quantuluscunque sum, ad eas quas retuli, alias addam perquisitiones. Quarum exitum fideliter tibi post absolutas insequente hyeme dissectiones significabo (*z*).

16. Cætera vero quæ, sicut initio harum Litterarum promisi, ad morbos Genitalium attinent Partium, quam primum potero, perscribam. Vale.

EPI-

(*t*) 10. §. 22. (*u*) §. 5. 17. 20. (*x*) Differt. de Fabrica, & Usu Viscer. Uropoieticor. Class. 3. (*y*) n. 660. & seqq.
(*z*) Vid. Epist. totam 70.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA LXVII.

Ad Partium utriusque Sexus, & Muliebris præsertim, Genitalium attinet Morbos.

QUæ de Ventris Morbis scribenda restant, ad Genitales utriusque Sexus attinent Partes. Sed pleraque erunt de Muliebribus.

2. De Herniis quæ in scroto accidunt, postquam ad te scripseram (*a*), dissectio prodiit, a Cl. Richerzio (*b*) habita, quam, si legas, & accuratam, & ad chirurgicam curationem esse utilem, cognosces. Apud eundem (*c*) herniam quoque peculiarem videbis, an post ortum natam, an potius congenitam, in puella videlicet semestri, cujus ovarium sinistrum, & tubam adjectam intra eum sinum invenit per quem Teres uteri ligamentum e pelvi egreditur. Sed hæc ad bubonocelas est referenda. De quibus, & de Ventralibus si hic sermo esset instituendus; duas inter cæteras commemorarem ob ea quæ dilatatis intestinis continebantur, memoria dignas, quæ in Historia Regiæ Scientiarum Parisiensis Academiæ (*d*) propositæ sunt.

3. Ad ea autem quæ de Uteri descensu, & excisione scripsimus (*e*), Schlenckeri (*f*) Observatio spectat illius descensus ob laxata ligamenta ab imposito ovarii pondere, quod amplificatum, & lapideum factum erat. Sic Abr. Vaterus (*g*) idem alteri mulieri accidisse viderat a gravante ovarii prægrandis tumore. Ex quibus ut per dissectionem confirmatur, uterum ipsum intra vaginam descendere, & quæ causæ interdum id faciant, ostenditur; ita ex Cl. Kaltschmiedii Observatione (*h*), sive ex inverso utero magnum excidit scirrhum, sive molam scirrhosam, cum utero certe ita cohærentem, ut cultello opus fuerit quo excideretur, suspicio nimirum augeri potest deceptionis eorum qui minus quam hoc, illustri tempore uterum ab se amputatum fuisse, crediderunt.

4. Etsi vero ubi de Hysterica Affectione verba feci (*i*) diserte professus sum, nolle me cum iis altercari qui illam ab Hypochondriaca distinguendam esse, contendunt, neque cum iis qui contra negant; memineris tamen, generatim laudasse qui utramque ad nervorum passionem referunt. In hac me sententia magis magisque nuperrime etiam confirmavit auctoritas Præstantissimi, & erga me Humanissimi Viri Comitis Sylvestri Ponticelli, in Parmensi Aula Archiatri, & Consiliarii Meritissimi (*k*), ut aliæ quoque aliorum confirmaverant Observationes, in iisque duæ Docti Viri Antonii Fracassini (*l*), & præsertim altera quæ cum dissectione cadaveris juncta est. Legendo quæ, & qualia, & quomodo in descriptis duobus illis viris contigerint, cur hoc dixerim, facile conjicies.

5. Nunc ad ea transeamus in quibus paulo amplius immoremur, nempe ad ea quæ spectant ad Veneris Impedimenta, & Sterilitatem. Cum de illis in maribus sermonem habentes, urethræ vitium perpenderemus non canalis forma, sed dimidiati canalis, per inferiorem penis faciem productæ, Salzmanni quoque Observationem memoravimus (*m*) urethræ in semicanalis modum, sed per oppositam faciem, id est per totum penis dorsum apertæ. Quam urethræ, quantumvis non apertæ, sedem cum Ruyschius non bis, ut ille ait, sed, si attente rem consideres (*n*), semel dumtaxat viderit, & *id se nunquam antea observavisse*, fateatur; non dubito, quin tibi gratum facturus sim, exemplum alterum communicando quod ab se A. 1758. accurate perspectum narravit mihi Joannes Gianella, Caroli Professoris quondam hic Emeriti filius, ipse quoque olim auditor meus, tum morum, tum ingenii, & diligentiæ causa dilectus, nunc Lemniaci multa cum laude Medicinam exercens.

6. VIR erat ex Lemniacensi agro, qui tametsi hermaphroditus esse dicebatur, tamen a muliere quæ se gravidam ab ipso factam ajebat, in judicium vocatus, non se defenderat, eamque dotaverat. Is cum sibi postea uxorem quæreret, a fratre autem, ab aliisque tanquam matrimonio minime aptus deferretur, & Medici proximæ Civitatis non ignobiles qui genitalia illius inspexerant, delationem confirmassent, repulsæ dolore incensus, litibusque cum fratre implicitus, ob has curas in adeo gravem incidit morbum, ut vivendi finem fecerit. CADAVERIS inspiciendi, non dissecandi, copia facta, scrotum, & testes sede, magnitudine, & forma omnino secundum naturam apparuere. In pene autem, qui cæteroquin nec parvus erat, neque in vivo flaccidus fuisse videbatur, hæc desiderabantur, ne sursum ad abdomen conversus, neve glande, quæ naturali erat magnitudine, & figura, prorsus fuisset imperforata, denique ne urethram insolita brevitate, & sede, & constitutione haberet. Neque enim ad glandem usque perveniebat, neque per inferiorem penis faciem, sed per dorsum, ferebatur, neque perfecti canalis, sed semicanalis in modum aperta, erat; ut canaliculorum meorum ostia quæ in opposito, ut solent, pariete cum esse non possent, in eo qui non deerat, statim oculis obvia fierent, quippe, quam in aliis sunt, ampliora; quibus inspectis, minus fuit mirum quod ajebant, hominem olim fuisse infectum gonorrhœa virulenta. Porro ejus semicanalis initio, quod reliqua parte erat latius, quædam imminebat, ut matri, aliisque mulierculis videri olim potuerat, vulva. Sed nullum ad hanc pertinebat foramen, nisi quod in semicanalis initium urinam ducebat, quam inter mingendum e semicanali exundare consuevisse, & sic aliqua sui parte conspurcare hominem, satis aliunde constabat; non item quid ejaculato semini accideret, cui per illud idem foramen in semicanalem erat transeundum. Et foramini quidem specillum indere, & in quoddam cavum introducere licebat, & conjicere, id cavum ad vesicam attinere; per dissectionem autem id quod conjiciebatur, & cætera perspicere, minime, ut dictum est, licuit.

7. Cum hæc Gianella narrasset quæ videre ipse in eo viro potuerat; tum de multo admirabiliore in quadam muliere genitalis ostii sede, cujus imaginem tantum conspexisset, rem autem pro certa, & testata a Lemniacensibus audivisset, narrare in hunc modum perrexit. Ante annos circiter quadraginta ancilla erat domi Patricii Veneti, qui Lemniaco præerat, conservo nupta; sed eam quam indicavimus, partem non eo quo debebat, loco, verum supra umbilicum habens, eamque angustam. Gravida tamen facta, cum parere non posset; Chirurgum accersivit, qui viam infanti, frustra exitum quærenti amplificaret: quod ita præstitit, ut ab ima ostii illius parte sectione ad os usque pubis producta; sive omnino ex imperitia, sicut ibi creditum est, sive potius quod non satis sibi nota, cæsarea, quam vocant, sectione uti

(*a*) Epist. 43. & alibi (*b*) Observ. Viscer. Abdom. labis Epicris. Obs. 1. (*c*) Obs. 3.
(*d*) in Obs. Anat. A. 1752. n. 5. & A. 1723. n. 7. (*e*) Epist. 45. (*f*) De Singulari Ovar. Morbo in Proœmio, & §.19.
(*g*) Dissert. inscripta Gravidit. Appar. in Hist. & thes. 18. (*h*) De Mola scirrhosa in utero inverso extirpata.
(*i*) Epist. 45. n. 17. (*k*) Tratt. di tre Specie di Affez. Ister. e Ipocondr.
(*l*) Naturæ Morbi Hypochondr. &c. Investigat. P. 3. c. 1. (*m*) Epist. 46. n. 8.
(*n*) Thes. Anat. 3. n. 5. not. 1. & 2. & n. 22. not. 1. 2. 3.

uti in animo habuerit, infans, quod constat, servatus sit, & mater quoque post longam curationem tandem persanata. Quid vero huic postea acciderit, quoniam cum marito; neuter enim indigena erat; inde discessit; Lemniaci quidem ignoratur; at certe, quod unum ad hoc propositum satis est, ibi adhuc imago extat, quam mulieris Medicus reliquit, illius abdomen, sicut ante sectionem erat, fideliter repraesentans.

8. Nunc quando verba fieri de foeminis coepta sunt, minus matrimonio idoneis; quae ipse in duarum dissectione, non de sede quidem, sed de occlusione genitalium observaverim, continuo subjiciam.

9. MULIER annos nata septuaginta, jam diu propter asthmaticam affectionem in Nosocomio jacuerat; cum peripneumonia accessit, eamque sustulit circa medium Martium A. 1752. CADAVERIS macilenti pulmones detraxerat Mediavia, quos revera duros fuisse, affirmabat. Nonnullas vero alias Partes ego Studiosis Adolescentibus idem postea demonstravi, in Capite praesertim, & Genitalibus. Et in illo quidem nihil animadverti quod praeter naturam esset, nisi tendinis Trochlearis musculi alterius oculi cum sua trochlea coalitum; ut retrorsum trahentis digitos musculus non sequeretur. In Partibus autem quae generandi causa creatae sunt, multo plura quam voluissem, deprehendi ab naturali constitutione prorsus aliena. Primum enim de Falloppianis tubis altera extremo suo fimbriato ita cum teste coaluerat, ut interpositum fimbriis osculum non appareret; altera autem illud osculum impervium habebat, suamque proximam partem immobilem propter alam vespertilionum, quae ibi non, ut solet, latior, sed perangusta, tubam ad testem annectebat.

Uteri parietes erant crassi, eorumque sectio vas sanguiferum, seu mavis sinum comprehensum intra ipsorum substantiam ostendit ad transversi pollicis longitudinem, diametro autem sesquilineam unciae Bononiensis aequante: in eo sinu pauxillum concreti sanguinis vidimus. Interior uteri superficies tota erat levissime humida; in fundo, & in cervicis infima parte fusca, in reliqua autem albida: quae cur hic memorem, infra dicam. Eadem infima cervicis pars erat equo angustior, & uteri osculum perparvum. Cum specillum per hoc vellem in vaginam demittere; obstaculum sensi impediens, ne infra osculum, nisi extrema sui parte, descenderet. Itaque per orificium vaginae immittere specillum coactus sum. Verum ultra digituli transversi intervallum cum transire non posset; vaginam secundum longitudinem profunde incidi, ut, si cavum esset aliquod, in conspectum veniret. Cum frustra sic quaererem; tum non uno loco totam in transversum vaginam dissecui; sed nusquam apparuit cavum, & ne cavi vestigium quidem. Vagina tota; si initium, & finem exciperes; omnino erat solidi cylindri instar, ex substantia facti ubique pariter alba, & duriuscula; ut parietes, cum eo quod includebant, continuatos, ab hoc ipso internoscere non liceret. Cum haec vaginae acciderunt; nihil quidem, si exterius aspiceres, de sua diametro amisisse videbatur; sed longitudinis amiserat tantum, ut cum ab ejus orificio ad summum uterum intervallum esset digitorum transversorum octo; tres dumtaxat illa aequaret, quinque reliqui ad uterum attinerent, sic tamen, ut contra ac solet, cervix longior esset, quam fundus. Caeterum ipsa neque ullos qui introrsum exstarent, lacertos habuit. Frustra autem in ea, frustra in fundo, frustra in vaginae, ubi obturata non erat, extremis; quorum inferius omni hymenis carebat vestigio; frustra denique in reliquo naturali ullius cicatricis indicia a nobis quaesita sunt.

10. Attamen hunc tantum vaginae coalitum ab erosione, aut ab laceratione aliqua, aut nullo modo, aut negligenter curata, fuisse, credo, puta ab ultimo partu; nupta enim mulier fuerat, annisque antea non multis virum amiserat, quocum in matrimonio vivere; imo ne vivere quidem, sic clausa a primordiis vagina, potuisset. Quomodo enim censes, menstruum sanguinem, qui ab illiusmodi utero non scaturiisse florente aetate non videtur, intra ejus cavum sine pernicie mulieris potuisse retineri? Ego certe vix intelligerem, qui posset humor, ut perpaucus, & tenuis sit, quo secundum naturam, ut in hac quoque foemina vidisse me, dixi, intus leviter madet uterus, huic labem non attulisse, nisi per lymphae ductus, aut alia absorbentia vascula reveheretur. Sed haec num sanguini quoque, & ea copia qua scimus in uteri cavum singulis mensibus influere, abducendo paria esse, existimabis? Quod vero de hac, idem ferme de muliere etiam altera ex te quaero, cujus tum fuerat in Gymnasio cadaver dissectum vix duobus ante mensibus, & haec quae sequuntur, a me adnotata.

11. ANUS in Nosocomio decesserat non ex alio, quantum apparebat, morbo, quam deficientium sensim virium; nec mirum in ea quae annos exegerat nonaginta duos. CORPUS erat strigosissimum. Ex Abdomine duae prominebant herniae, altera in medio hypogastrio, quae puelli caput aequabat, altera ad prioris latus dexterum. Utrique inerat pars intestini Ilei; minori vero pars omenti quoque: quae nisi quod herniarum saccis adhaerebant, nihil praeterea habebant vitii. Ventriculus aequo inferior visus, an quod deorsum tractus fuisset ab illa omenti parte, herniae, ut diximus, inclusa, an potius ab aliis causis, & in his quadam glandula, ut a primo videbatur, prope lienem omento innexa, magnitudine, & forma ovi majoris columbini. Quam cum paulo attentius inspectarem, & lienem alterum esse, suspicarer; suspicionem luculenter confirmavit dissectio, & cum proximo liene collatio; eadem enim prorsus utriusque structura, & substantia fuit. Minorem crassiuscula omenti adibant sanguifera vasa. Majoris arteria erat Magna; sed vix levissime flexuosa, neque in tanta aetate duri quidquam habebat; ut neque, si Iliacas excipias, aliae, quascunque examinavi, arteriae aliquid ossei habuere, neque cordis valvulae; tametsi quae Aortae praeficiuntur, contractiores erant, & non nihil vitiatae. Erat tamen, quantus quantus in ventre est, ipsius Aortae truncus ad ossificationem dispositus, quippe superficie ubique propemodum tum albis maculis, tum inaequalitatibus quibusdam distincta, idque interius. Praeterea autem idem truncus hoc habebat insoliti, quod statim infra Emulgentes se ad tractum inflectebat duorum, aut trium digitorum: quae inflexio vertebris imputari non poterat, ut quas recte positas, & bene se habentes videbam. Sed ad viscera ut redeam; Mesaraei glandulae neque exiguae erant, neque durae, neque atro, exterius saltem, colore, sed rubello: Vermiformis Appendicula duobus transversis digitis brevior, & tenuissima, & omnino solida, ut nunquam cavi aliquid habuisse videretur: jecur autem num semper fuisset sanum, facile dubitasses. Lobus enim dexter qua jam sinistro propior erat, & unde se praeter morem extendere deorsum pergebat, faciem convexam ostendebat nec laevem, & subalbam, quam si ibi ad aliquam profunditatem secares; eundem colorem, substantiam autem inveniebas accedentem ad ligamenti naturam.

Reliquum est, ut de Genitalibus, quemadmodum pollicitus sum, dicam. Tuba utraque ita suo quaeque cum ovario connata erat, ut neutrius fimbriae, nedum osculum, quod inter eas est, apparerent. Intra ovaria autem erant hydatides. Uteri fundus cum sectus esset: in medio posterioris faciei conspecta est altiuscula subrotunda excrescentia, quae a primo quasi ex vesiculis facta videbatur; secta autem, ex solida uteri substantia constare inventa est. Cum specillum a fundo vellem in vaginam transmittere, nec possem; cervicem incidi, comperique hujus infimae partis ad brevissimum tractum, sed & osculi ipsius uterini parietes sic inter se coaluisse, ut nullus, nisi forte aliquis tenuissimus, transitus superesset.

12. Coalitus hosce a difficili partu laceratione, ut dixi (*o*), aliqua relicta, facile induci posse, illud fortasse comprobat; quod in utraque muliere tubarum occlu-

(*o*) n. 10.

occlusio, & cum ovariis concretio reperta est. Abrahamus enim Cyprianus (p) ad eundem modum, sicut adjecto quoque Iconismo (q) ostendit, tubas se habuisse, animadvertit in fœmina quæ ex partus quarti difficultate, multoque etiam magis ex imperitæ obstetricis violentissima tractatione cum in gravissimam uteri, & huic annexarum illarum Partium inflammationem, ut indicabant acerbissimi ventris, & præcipue circa lumbos dolores conjecta esset, & vix tandem evasisset, de fœcunda sterilis quo ad vixit, vixit autem annos decem, facta erat. Sed hæc, eadem, aut alia simili de causa mulieribus, atque utinam paucis, accidunt quæ per se fœcundæ fuerant, & porro essent. Nonnullis tamen viarum quæ sunt ad gignendum necessariæ, occlusiones, aut impedimenta a primordiis esse, constat, neque abditarum tantum, sed earum etiam quæ visui, aut tactui obviæ sunt, ut alias (r) commemoravimus. Hujusque generis ex Cl. Boehmero quoque (s) exemplum duplex habebis. Qui ut Virginem dissecuit quæ muliebri prorsus carebat orificio, cum cicatricis vestigium appareret nullum, sic & Mulierem incidens, cui maritus nunquam potuerat conjugale præstare officium, apertum quidem genitalis ostium invenit; sed unius loco vaginas duas, ad bipartitum, ut in vaccis, ovibusque, uterum pertinentes, adeo quantum intelligere licet, angustas, ut neutra viro excipiendo par esset. Sed ex his inspicienti, aut tangenti non occultis sive occlusionibus, sive impedimentis sunt quæ tolli possint, & quæ non possint. Tolli enim facile possunt quæ in membrana, vaginæ orificio prætensa, consistunt, aut in ejusmodi quasi institis per quarum unam in Virguncula colligatos inter se, quemadmodum ad te scripsi (t), vaginæ parietes offendi. Quæ vero ejusmodi sint qualia in nupta illa ex Boehmero indicabam modo, quis tollat?

13. Adventitii autem coalitus, aut occlusionis causam non ab laceratione dumtaxat, aut ab inflammatione, sed ab erosione quoque esse posse, tum supra, tum alibi a me agnitum est, sive erosio luem Veneream, sive uteri fluorem consequatur. Ab hoc enim prægresso vel in Virginibus integerrimis, qualis erat illa cujus tibi dissectionem scripsi Epistola XLVI. (u) licere, credo, siquis forte velit, membranulam subalbam repetere, quæ infimam cervicis partem, uteri osculo proximam, occludebat. Sed is fluor ex acrioribus sit, oportet; non ex frequentioribus illis de quibus meas plures Observationes ad te misi Epistola XLVII. Cum iis conjungere poteris quam subjicio, quamvis ob alia, quæ continet, majoris momenti, libentius misissem eo tempore, si jam tunc habuissem, quo Epistolas scripsi LX. LXII. LXIII.

14. FOEMINAM annos natam circiter sexaginta apoplexia confecerat intra quatuor, haud amplius, dies. Quorum tres cum domi exegisset, quarto denique in Nosocomium intulerunt jam toto corpore ab suo morbo adeo oppressam, ut indicium aliquod gravioris in latere sinistro resolutionis peti non potuerit, nisi a vena quæ domi secta a dextris fuerat. Anatomen in Gymnasio tunc docebam ea frigidissima tempestate quæ sub Januarii finem A. 1758. permolesta omnibus esse pergebat, illucque cadaver est importatum, cujus ut plerasque antea partes, sic præsertim cerebrum dissectum est, idque octavo circiter a morte die, cum adesset Cl. Vir. Caldanius qui Bononia huc venire, meisque omnibus ejus anni Publicis Exercitationibus pro sua erga me humanitate interesse voluit.

CALVARIA cum meninge Crassa arcte adeo cohærebat, ut sine validissimis conatibus avelli non potuerit. Per meningem Tenuem vasa erant sanguine distenta. Substantia cerebri exsucca erat, & dura, vi, opinor, summi frigoris, qua certe cruentum serum, quod multum in sinistro Laterali ventriculo offendimus, conglaciaverat, in plurimasque lamellas concreverat. Porro etsi in posteriore ejusdem ventriculi extremo aliquantum sanguinis erat nigri, concreti, & durioris, ibique ventriculi basis videbatur quasi in cavum subsedisse quod eum sanguinem contineret; tamen ea fieri quam dixi, copia eum extitisse e tam pauco sanguine non posset; conjeci, & ipsum, & maximam fieri illius partem per disruptum Lucidum septum in ventriculum sinistrum ex dextero transiisse. Nec me conjectura fefellit. Aperto enim dextero, nihil fieri, nisi aliquid forte erat in extremo anteriore, tantum vero sanguinis conspectum est, qualem in sinistro descripsi, atri, concreti, imo eam quam gelu inducit, duritiam nacti, ut hunc ventriculum totum dilatatum plurimum, cerebri substantia non ad basim tantum, sed etiam in externo latere vehementer extenuata, viderimus. Nihil autem in cerebello, nihil in medullæ Oblongatæ facie exteriore vitii apparuit. Sed quod erat in basis ventriculorum, dexteri præsertim, facie interiore quantum, quale, & quibus potissimum in illius esset partibus cum propter sanguinis magnam effusionem, tum propter conglaciationis præcipue effectus, satis discernere non potui. Thorax, qui antea apertus fuerat, bina, ut alias videram, pro uno qua Cava trajicitur vena, in diaphragmate ostendit foramina. In pingui autem corde, quale & reliquum corpus sic satis fuit, parvas osseas squamulas animadverti ad valvulas Aortæ subjectas, & ad proximam ejusdem arteriæ faciem interiorem, neque ibi dumtaxat, sed & passim in trunco reliquo. Imo qua parte desinebat ejus arcus; quæ pars, & arcus ipse erant dilatata; conspiciebatur insuper quædam superficiei inæqualitas, colorque alius. Ventrem autem dissecantibus in ejusdem arteriæ trunco tum lamellæ osseæ, tum superficiei inæqualitates occurrebant majores, quin etiam passim erosionum sanguinolentarum species: quæ omnia & per Iliacas propagari conspeximus. Sed & Crurales qua per femina descendebant, rigidiores erant, & intra sinum poplitis, quod in una saltem animadverti, osseæ. Nec in altera certe Carotide bracteolæ osseæ defuerant, nec in Spermaticis ipsis arteriis durities, quæ inchoatam ossificationem indicabat. Muliebri denique Fluori, unde occasio extitit hanc ad te Observationem his Litteris mittendi, fœminam laborasse, non pauca indicavit crassa, & ex albo ad cinereum vergens materia, qua cervix uteri, & proxima vaginæ pars fœdabantur. Infimam autem hujus partem, ipsumque orificium, quod erat amplissimum, hujusque inferiorem viciniam cum rubere vidissem; inde propterea ad superiora scalpello pergens, tum materiam illam conspexi, tum osculum uteri, cervicemque ambo æque latissima. Per uterini autem fundi interiorem superficiem, quæ erat cæteroquin lævis, transpexi sanguifera vascula nec pauca, & conferta, & nulla certa norma disposita, quæ, subtus appressis digitis, a sanguine intumescebant quasi erupturo, non secus atque in iis videre solitus sum quæ nuper in menstruis fuerint.

15. Haud absimilem vasculorum constitutionem is, puto, videret qui narium interiorem membranam inspiceret coryza affectam; cum hac enim affectione uteri fluorem istiusmodi convenire; Medicos agnovisse veteres, nedum recentiores, a me satis alibi (x) scriptum est. Satis etiam de cæteris scripsi quæ in hac quoque sunt dissectione animadversa ad Apoplexiæ Sanguineæ, & Hemiplexiæ causas attinentia.

Quin alias (y) tibi effectus etiam gelidissimæ tempestatis significant intra cadaveris cranium a me deprehensos; quibuscum postquam hosce alios contuleris, tempestate minus aliquanto frigida adnotatos, utrosque autem cum dissectione, a Cl. Lipsiensi Professore Quelmalzio (z) in sene habita, quem mense Januario iter habentem frigus vehemens extinxerat; miraberis, huic in cerebri ventriculis lympham dumtaxat *viscidam*, non gelu concretam, fuisse: nam etsi blando calore fotum antea cadaver fuerat; tamen cum in priore quoque illo nostro id vel magis factum esset, non propterea illud quod in ventriculis iisdem concreverat, serum est regelatum, nec sane ille a nobis dissectus senex, aut hæc anus vi frigoris in itinere oppressi fuerant, sed in Nosocomii lectulis uterque mortui;

(p) Epist. ad Millington. (q) Tab. 2. (r) Epist. 46. n. 11. & seqq.
(s) Vid. Act. Erud. Lips. A. 1758. M. Januar. (t) Epist. 50. n. 51. & seq. (u) n. 17. (y) Epist. 47. n. 11.
(x) Epist. 13. n. 15. (z) Progr. quo frigoris acrioris in corp. hum. effectus expend.

tui; ut credere debeam, vel frigus quod interemit Quelmalzii senem, non acre adeo, ut tunc nostrum, fuisse, vel potius cadaver illud multo citius quam nostra quæ in aperto jacuerant, in tepidum locum esse translatum. Quod vero ad vitia arteriarum attinet, in anu eadem animadversa, meminisse potes, quot in cadaveribus viderim, & quot inde repetierim circumitionis sanguinis detrimenta (*a*). Ea autem vitia cum hic in arteriis magis fuerint inferioribus, minusque propterea sanguis posset per has facile moveri, tanto majori copia crederem in superiores compulsum, intra anus cerebrum effusum fuisse. Cum vero animadverteris, quo longius a corde arteriæ descendebant, eo lamellas osseas habuisse majores; noli statim cum iis facere, qui Boerhaavio id objiciunt, a validiori, qualis propius cor est, sanguinis impulsu deducenti arteriarum ossificationem, eorum memor quæ responderi posse, non uno loco indicavimus. Neque enim semel idem quod in muliere ista, vidimus; tametsi nunquam in tot arteriis, in quot Cl. Buchwaldio (*b*) videre contigit. Qui cum in decrepito sene arteriam Magnam a corde ad curvaturam ferme totam, cartilagini dumtaxat haud multum dissimilem, inde vero per universum propemodum corpus suis cum ramis osseam factam deprehenderet, singulare illud animadvertit, *quod extremitatum arteriæ, quo magis ad manus, & pedes accedebant, eo magis ossificatæ fuerant*. Cujus senis incommoda, & mortis genus utinam sic addere potuisset, ut ejusmodi constitutionum signa aliqua per conjecturam attigit in adjuncta Ætiologia (*c*).

16. Nunc ab his sexus utriusque communibus morbis, ad fœminarum proprios esset redeundum, nisi de ipsis longissima illa Epistola XLVIII. tot scripsissem, ut vix de infelici aut uteri gestatione, aut partu sive quod ad matrem, sive quod ad fœtum attinet, hæc habeam adjicienda. Et de gestatione quidem; ut omittam, me non pœnitere eorum quæ attigi super vi maternæ imaginationis in fœtum, postquam in quædam incidi quæ a Viris Doctissimis prodierunt, nihil magis ostendentia, quam ne ingeniis quidem excellentibus licere in quibusdam exemplis quæ neque possunt negari, neque intelligi, aliter explicandis difficultates effugere, quin se in majores, si quæ ex propositis consequerentur explicationibus, spectare velis, plane conjiciant; ut igitur hæc omittam; inter Boehmeri, quas sæpius, meritoque laudavi, Observationes (*d*) præter alias ad affectionem hypochondriaco-hystericam, ad ovarii hydropem, ad infantem cum hydrorachitide natum pertinentes, unam legas, huc maxime spectantem, qua numerum augeas fœtuum in Falloppii tuba deprehensorum. Infelicis autem partus, aut puerperii Observationes Cl. Kierlingius (*e*) protulit duas, quas, ut illas, Sepulchreto addas. Altera puerperæ est, quam nono a partu die inflammatio uteri extinxit. Altera autem parturientis, cui gemini infantes vitam, ut sibi quoque, ademerunt. Mihi vero nullam, quæ huc attineat, habere contigit præter unam, quæ tibi, qualis qualis est, describetur eo libentius, quod alias (*f*) id fortasse me facturum promisi.

17. FOETUM, aliunde advectum, eumque feminei sexus, studiosi Juvenes ad me attulerant, ut in Nosocomio dissecarem, circa medium Martium A. 1751. Qui illis dederat, novimestrem esse, dixerat, duas vixisse horas, ejusque morti parentis mortem paulo post successisse, quo morbi genere, sibi ignotum, at certe ante biduum hæc accidisse. Quæ ultima fuisse poterant vera: num autem & priora, vehementer dubitavi; nam corporis universi magnitudo non paulo minorem, funiculus autem umbilicalis non obligatus aliud videbantur ostendere, ea vero quæ dissecando offendimus insuper confirmare. THORACE enim aperto, pulmones ex rubro maxime fuscos inveni, eorumque partes, aquæ impositas, ruere ad fundum statim, conspexi. Abdomine recluso, plurimus sanguis occurrit in ventris caveam effusus. Quo exhausto, abstersoque, nullum apparuit intestinum; si Rectum, & partem aliquam excipias Coli, cum illo continuatam, sed neque mesaræum; neque mesocoli pars maxima usquam conspiciebatur. Tunc jecinoris cum totam convexam faciem diaphragmatis, & proximis abdominis musculis adhærentem, alteram autem, sive cavam, non parum inæqualem animadverterem; ratus quod erat, sub hac quidquid intestinorum, & mesenterii deesse videbatur, coercitum deprehendi, obtectumque membrana crassiuscula, tenaci, & quibusdam quasi arenulis aspera, cum ea jecinoris facie connexa. Eadem facies non exiguum ad spatium erosa, aut lacerata, unde tantum sanguinis in ventrem effluxisset, monstravit. Et nihilominus de mox secta ad diaphragma vena Cava sanguis profluxit multus, isque ater, qualis & in ventre effusus; & in vasis totius corporis fuit. Mitto cætera quæ hujus loci non sunt, quippe secundum naturam in hoc fœtu a me demonstrata, illud unum memorans, cum in quibusdam superioribus intestinis meconium esset, in Recto non fuisse: quæ res, & viscerum parvitas, reliquo corpusculo respondens, novimestrem fœtum non fuisse, confirmabat, juncta præsertim cum majori partium mollitie, quod siqua in alia, certe in cerebro maxime fuit. Cranium enim cum aperuissem, cerebri, & cerebelli substantiam vidimus tanquam *gelatinæ* cujusdam in modum ferme diffluentem. Cæterum nullus toto corpore fœtor, nullum putredinis indicium animadversum est. Membranæ autem omnes scalpello, & unguibus, si discerpere forte velles, præter modum renitebantur.

18. Qui ea quæ præcesserant, aut comitata fuerant partum, pro certo sciret, aut etiam placentam examinasset, eorum quæ in hoc fœtu vidimus, non omnium, sed nonnullorum, & effusionis præsertim sanguinis causam, fortasse posset conjicere. Cujus, & ex lacerato quidem jecinore, sanguinis in fœtu effusionis mentionem alias (*g*) a me tibi factam fuisse, memineris. Sed jam ad longe aliud morborum genus est transeundum. Vale.

EPI-

(*a*) Epist. 26. n. 32. (*b*) Obs. Quadrig. Obs. 3. (*c*) §. 13. (*d*) Vid. Act. Lips. A. 1758. M. Januar.
(*e*) Dissert. de Utero post partum inflamm. §. 14. & 6. (*f*) Epist. 39. n. 28. (*g*) Epist. 48. n. 19. & seqq.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA LXVIII.

De Febribus quædam; de Tumoribus autem plura adjiciuntur.

POST Epiſtolam XLVIII. quæ de Morbis Ventris ultima fuerat, cæterarum quas deinceps ad te dederamus, argumenta ad eos Morbos ſpectabant, qui aut in totis corporibus ſunt, aut ſi in partibus, Chirurgum magis, quam Clinicum, poſtulant. Nunc igitur ordinem quem tunc ſequebamur, conſervaturi, a Febribus initium, & a Tumoribus repetemus, de primis quidem perpauca, de alteris autem aliquanto plura verba facientes.

2. Quod ad Febres attinet, cum per alium ipſis adjunctum morbum noceant potiſſimum, atque interficiant, imo etiam ſæpe ab ipſo oriantur, & conſerventur; facile intelligis, quanti referat adjuncti hujus morbi ſedem, naturamque cognoſcere. Verum ſicuti diſſectio interdum ſub oculos utramque hanc ponit, ut viſcerum inflammationem, aut ulcus aliquod; ita haud raro neutram oſtendit, cujus rei exempla obvia ſunt, & nos cum de Febribus ad te ſcriberemus (*a*), eorum quædam ex Valſalvæ ſchedis produximus. Quod tunc magis dolendum eſt, quando in iis febribus, ut ſæpenumero, contingit, quæ & perniciosiores ſunt, & plures eodem tempore invadunt, malignis videlicet, ac epidemicis. Neque enim tunc febrem impugnare tanti intereſt, quanti adjunctam illam malignam vim, &, quod difficultatem maxime auget, in ſingulis propemodum Conſtitutionibus peculiarem. Et certe niſi adverſus hanc potiſſimum pugnes; idem agis, ac ſi febrem, viperæ morſu natam, remediis vincere antifebrilibus, neglecto veneno, conareris; ut exemplo eodem utar quo Cl. Queſnayum uſum eſſe, intelligo ex Hiſtoria Regiæ Scientiarum Academiæ Pariſienſis (*b*). Quo magis Dei O. M. Providentiæ agendæ ſunt gratiæ, quod in ſumma rei tum obſcuritate, tum varietate remedium obtulit, cujus etſi obſcurus ſit verus agendi modus, vires tamen in quibuſdam ſaltem perniciosis febribus abigendis experientia comprobavit, corticem dico Peruvianum. Qui, tametſi earum febrium aliæ alia cum malignitate, quantum externæ cauſæ, & ſymptomata ſignificant, conjunctæ eſſe videantur, has, illaſque pariter, variamque ipſarum poteſt malignitatem pervincere, quemadmodum nos & noſtræ; & aliorum Obſervationes docuerunt. Nec vero ſalubri corticis efficaciæ repugnat materia quæ aut ad cutem, aut ad articulos ejici e ſanguine cœpta ſit, inde autem introrſum vi frigoris externi repulſa. Perſanavit enim cortex Cardinalem Eminentiſſimum qui poſt id in maligniſſimam inciderat febrim, ut fuſe ad te alias (*c*) ſcripſi, & perſanavit quoque Famigeratiſſimum Virum Hallerum, quem ab ſic repulſa podagra febris vehementiſſima cum eryſipelate pariter faciei pene oppreſſerat, ut ipſe narrat in iis quæ ad CLII. Diſputationem adnotavit ex illis quas ab ſe collectas boni publici ſtudio edidit *ad Morborum Hiſtoriam, & Curationem facientes*. Scilicet non tam hæc, quam illud quod tunc diximus, attendendum eſt, an periodicæ ſint febres, id eſt intermiſſionem, aut remiſſionem ſaltem habere conſueverint, ut per tempeſtivum, ac juſtum uſum corticis ſperare liceat, ipſas, adjunctamque iis malignitatem abactum iri. Neque enim dumtaxat quod febrile eſt; ſed & illud quod non eſt, etiamſi abſque manifeſta febre ſit, quamquam tunc non fere ſemper, abigit cortex, dummodo periodice id recurrat: quod cum alias (*d*) obſervatum jam eſſe, ſcripſimus, tum recentiore, & luculentiore Stephani Weſzpremi (*e*) Obſervatione confirmare nunc poſſemus eodem remedio pervictæ æque atrocis, ac pertinacis hemicraniæ, binas jam hebdomadas quarta quaque hora exacerbatæ, nec niſi poſt horas duas remiſſæ. Quod ſi hæc Obſervatio ut A. 1756. & habita, & edita eſt, ita ante hos annos quinquaginta extare potuiſſet, cum acerbiſſimam hemicraniam illam (*f*), quotidie mane hora eadem revertentem, variis, & pluribus præſcriptis auxiliis vix tandem profligavi; nullo certe libentius, & felicius quoque fortaſſis, quam hoc, uſus eſſem, quantumvis rationem qua opituletur ignoraſſem.

3. Atque utinam febres malignæ, & epidemicæ, de quibus dicere cœperamus, eſſent omnes periodicæ; ut fere omnes cum varia, & obſcura vi malignitatis conjunctæ ſunt; haberemus in illo cortice medicamentum, quod etſi quomodo agat, neſciremus, non ſine ſpe tamen poſſemus experiri. At ſynochæ perſæpe ſunt, & quæ, ſi eorum quos ſuſtulerunt, corpora diſſeces, aut nihil, ut initio dixi, oſtendunt quod peculiarem præcipui morbi ſedem, naturamque patefaciat, aut viſcerum graves quidem, & manifeſtas læſiones oſtendunt, ſed quas ſi cum iis conferas quæ ſunt in ægrotantibus obſervata, facile intelligas ab latente alio præcipuo morbo fuiſſe productas. Scilicet febris, exempli gratia, viſcerum inflammatoria videnda exhibet in cadaveribus viſcera inflammata, ſive benigna fuerit, ſive maligna; at in ægrotantibus, ſi benigna ſit, repetitis miſſionibus ſanguinis levatur; ſi maligna, deterior fit, & citius occidit. Diſcriminis cauſa eſt, præcipuus alter adjunctus morbus, ut in Rothomagenſi illa febri, a Cl. Malovinio (*g*) deſcripta, quæ ſub finem A. 1753. plures brevi tempore ibi interemit. Ob malignam enim materiæ acrimoniam, ventriculum, & inteſtina irritantem, inflammatio demum illa fiebat, quæ in iis viſceribus, jam in gangrænam degenerans, reperta eſt, reliquis internis illæſis partibus, & præſertim capitis, quod dolore alioquin, per conſenſum videlicet, in dies creſcente, & delirio vexatum fuerat. Sapienter igitur, atque utiliter Medicorum Rothomagenſium Collegium, non attendendam tunc inflammationem ſtatuit, quæ aut nulla initio erat, aut ex accidenti in progreſſu naſcebatur; ſed materiæ acerrimæ e primis viis educendæ eſſe operam dandam; ab hac enim, ſi intus relinqueretur, irritationem permanentem multo magis, quam tranſeuntem ab evacuantibus præſertim mitioribus eſſe timendam. Recte autem facies, ſi ad Sepulchretum addideris quæ in illis ſint cadaveribus deprehenſa, & quæ in aliis etiam, cum epidemicæ aliæ febres graſſarentur, quorum alicujus diſſectionem apud eundem Auctorem invenies, item quæ dum peſtilentiæ hoc ſæculo aut homines, aut, quod multo ſæpius, & multo pluribus locis accidit, boves invaſerant. Extant enim horum extiſpicia tum ab noſtratibus, tum ab exterarum Nationum Medicis litterarum memoriæ commiſſa. Nunquam tamen non cogitabis, quæ in viſceribus ſive inflammationes, ſive gangrænæ, ſive alia diſſecantibus ſe obtulere, effectum potius præcipui latentis morbi, quam morbum ipſum, facile fuiſſe. Quin aliqua in iis diſſectionibus tanquam præ-

(*a*) Epiſt. 49. n. 2. & n. 12. & ſeqq. (*b*) A. 1753. (*c*) Epiſt. 49. n. 30. & ſeq.
(*d*) Ibid. n. 29. in fin. (*e*) Obſerv. Med. 4. (*f*) Epiſt. 1. n. 11.
(*g*) Mem. de l' Acad. R. des Sc. A. 1753.

ter naturam propoſita, ſecundum conſuetas naturæ leges fortaſſe eſſe potuiſſe, ut puta cum in bobus, lue enectis, paſſim videbis adnotatam nimiam veſiculæ fellis plenitudinem, imo ab nonnullis pro cauſa habitam dyſenteriæ quæ boves cruciaverat, & inflammationis, ſphacelique inteſtinorum, quo videlicet tanto majorem copiam immiſiſſet erodentis bilis, quanto ipſa hac magis referta erat. Vix unus, quod ſciam, Mauchartus (*h*) rem aliter explicari poſſe, cenſuit, ſive non tam bile quam aeris, in putreſcente bile ſe expandentis, particulis diſtendi veſiculam, conjiciendo, ſive, quando iſtam aeris expanſionem *aliquoties* (non ſemper) obſervatam eſſe, dicit, ponendo, ab Duodeni inteſtini tunicis inflammatione tumentibus, aut ſpaſmodice, conſtrictis, aut etiam flatuum expanſione compreſſis, liberum, plenioremque influxum bilis in id inteſtinum prohiberi per Communis ductus extremam partem ob eas cauſas contractam, unde illa in veſiculam uberius tum regurgitando, tum influendo divertat, ſicque hanc diſtendat, præſertim (id quod addere poterat) cum multiplex per hepaticyſticos ductus ſit in bovinam veſiculam aperta via. Mihi vero antequam Mauchartum legerem, in mentem venerat cauſa alia dubitandi, facilior fortaſſe, & cum frequentiori lege naturalis conſuetudinis valde conveniens. Cum enim bilis e veſicula pleniorem effluxum natura opportune eo tempore inſtituerit, cum ventriculus, proximave inteſtina alimentis referta, tumore ipſa ſuo veſiculam urgent; boves autem a primis uſque contractæ luis diebus alimenta omnia averſentur, conſequi hinc, cogitabam, ut numquam compreſſa veſicula longe majorem quam alias ſoleat, influentis jugiter bilis copiam retineat, ab eaque præter modum expandatur. Quam dubitandi rationem, qualis ea cunque ſit, cum in Theatro Anatomico propoſuiſſem, non diſplicuiſſe iis qui me audiebant, & nominatim Profeſſori Clariſſimo, meique, dum viveret, amantiſſimo Carolo Gianellæ, ex edita ejus Diſſertatione (*i*) cognovi.

4. Tumorum autem; de his enim poſt Febres ad te ſcripſeram; & ſedes, & natura cum ſæpius per ſe, tum plane per diſſectionem patent; ut ſine dubitatione referre in Sepulchretum poſſis quæ ab diligenti Obſervatore J. Alb. Henr. Reimaro in perutili Diſſertatione de Tumore Ligamentorum, Fungo Articulorum dicto, propoſita ſunt, & commemorata. Nec ejus dumtaxat Tumoris Ligamentorum circa articulos, quanquam ejus potiſſimum; ſed aliorum quoque Obſervationes in illa invenies, qui ad juncturas pariter, genuum præſertim, occurrerunt, ut puta aut ab acri humore (*k*) in cavo articuli acervato, & oſſa, aut cartilagines erodente, haſve (*l*) in aliam ſubſtantiam mutante, tumidaſque faciente, aut a mucilaginoſis glandulis (*m*) tumentibus, earumque & oſſium læſionibus occaſionem præbentibus, & viciſſim ab eorum imminuta preſſione cauſam magis intumeſcendi accipientibus. Omitto alia, quæ cum his reperies, exempla, ſuis quæque ſignis quoad ejus fieri poteſt, diſtincta; ut deſiderium moveant legendi cætera, quæ anguſtiis temporis excluſus, adjicere non potuit, nominatim de articulorum hydrope (*n*), cujus propoſuerat notas. Sed & ſignorum cauſas ex iis quæ per diſſectiones conſpiciuntur, dilucide explicat, ut ganglii (*o*) rotunditatem, mobilitatem, & a caſu, vel ab ictu de induſtria inflicto diſcuſſionem, &, ne plura memorem, oſſium in Spina Ventoſa expanſionem (*p*), cujus morbi Obſervatio, & ſectio producitur eo notabilior quod non pueri, ſed hominis quatuor & viginti annos nati tibiam invaſerat.

Porro expanſorum oſſium alias & Obſervationes, & diſſectiones alibi reperies quas Sepulchreto addas. Nam præter eas quas ſæpius ſibi occurriſſe, indicat Abrahamus Cyprianus (*q*); extat altera fuſe deſcripta, & pertractata a Frid. Jac. Tittmanno (*r*). Quæ autem commemoravimus expanſionum oſſium exempla, aliaque cum leges; facile animadvertes, eas deberi copiæ pravi humoris intra oſſa redundantis, urgentiſque extrorſum horum parietes, non difficile cedentes, ubi oſſeas fibras, laminaſque interiores humor idem molliverit, aut ſic eroſerit, diſſolveritque, ut jam perpaucæ exteriores laminæ reliquæ ſint. Utrolibet enim modo os duritiem amittit ſuam. Cujus mutationis complures hiſtorias indicatas videbis a Cl. Morando (*ſ*), ubi admirabilem illam proponit, quam ipſe vidit. Lege ſis eandem, atque alteram quæ paucis poſt illam annis ſe obtulit Egregio Lipſienſi Profeſſori Ludwigio (*t*). Videbis in hac alia oſſa tam mollia facta, ut leviori digiti impreſſioni cederent, alia lamina externa adeo extenuata, ut ſubjectæ cellulæ tranſpici poſſent; in illa vero eandem externam laminam redactam alicubi ad formam vaginæ membraneæ in ipſis femoris, & tibiæ oſſibus, ſolida eorum ſubſtantia diſſoluta, & in ſanguinis alveum ut videbatur, relata, & per lotii vias ejecta; hujus enim ſedimentum mirifica erat copia, & tunc majori, cum pejus membra ſe habebant, natura autem peculiari, album videlicet, terreum, cretaceum, & per acetum, aliave acida ſolubile, cujuſmodi humoribus injecta oſſa emolliri, conſtat (*u*). Hæc cum perleges; fortaſſe tibi Obſervationis Zelleri (*x*) veniet in mentem. *Acor* enim, *qui expirabat ex abdomine aperto* undecennis pueri, *inſignis admodum atque penetrantiſſimus fuit*; erat autem is puer rachiticus, ejuſque *oſſa adeo mollia, ut tibiam incurvatam, aliaque facili levique opera ſcalpello diſcindere potuerit*. Quapropter minus mirum fuit, quod, ut rachitici ſolent, circa articulos haberet nodos, hoſque *inſignes* eo in loco ubi ſternum jungitur coſtis, utroque in latere, qui *diſciſſi*, *iſti pariter ſanguinem ſtillarunt*. Credibile autem eſt, pravo eodem humore quo fibræ oſſeæ emolliuntur, aut diſſolvuntur, vaſcula erodi quæ ſanguinem vehunt, & hoc effuſo medullare oleum reddere ſanguinolentum, qualis & is erat humor quem intra oſſa de quibus diximus, invenit Morandus; grumis autem ſanguineis refertam medullam in quibuſdam ſuorum offendit Ludwigius; qui in aliis eorum *vix congelatam*, *ſed maxime mollem & fere fluidam* deprehendit, imo *fluidam & quaſi aquoſam*. Quod hic memoro, ut cum medullari illo oleo conferas, quod tibi alias (*y*) a me animadverſum deſcripſi intra virilis tibiæ exoſtoſim, & caveam quoque ejuſdem oſſis, exoſtoſi reſpondentem, liquidum adeo & multum, niſi enim multum ſit, urgere extrorſum emollitas oſſium laminas non poteſt, ut tunc, & paulo ante etiam diximus. Itaque in Morandi Obſervatione femoris os ad trochanterem externum, & fibulæ extrema facta erant craſſiora, tum calvariæ craſſitudo duplo erat major, quam ſecundum naturam; ſanguine autem, qui erat inter utramque ejus tabulam per non brevem compreſſionem expreſſo, magna tenuitas tantæ illi ſucceſſit craſſitudini. Hæc igitur ad illa potes adjicere, quæ eo tempore de oſſium tumoribus ad te ſcripſi (*z*), & de eorum emollitione (*a*); ſic enim alia magis confirmari, intelliges, alia autem in aliis poſſe interdum aliquanto aliter & ſe habere, & explicari.

5. Nunc age ab duriſſimarum partium tumoribus ad molliſſimæ, nempe ad Membranæ Adipoſæ Tumores tranſeamus. Quorum mihi interea præter alias (*b*) indicatos, duo alii obtigerunt perluſtrandi.

6. ANUS

(*h*) Diſput. de Lue Vaccar. Tubingenſi §. 18. (*i*) Diſſert. inſcripta, Non ſemper ex cadaverum ſectione &c.
(*k*) §. 48. (*l*) §. 58. (*m*) §. 50. (*n*) §. 46. (*o*) §. 65. (*p*) §. 62.
(*q*) Epiſt. ad Millington. (*r*) Diſſert. Oſteo-Steatom. Caſ. rarior. &c.
(*ſ*) Mem. de l' Acad. R. des Sc. A. 1753. (*t*) Progr. Obſerv. in cadav. cujus oſſa emollita erant, propon.
(*u*) Vid. Epiſt. 58. n. 7. (*x*) Diſput. de Morbis ex ſtructura glandular. c. 2. n. 15.
(*y*) Epiſt. 50. n. 60. (*z*) Ibid. n. 57. & ſeqq. (*a*) Vid. etiam Epiſt. 58. n. 6. & ſeqq.
(*b*) Epiſt. 50. n. 22. & ſeq.

6. ANUS in Nosocomio decesserat, cum tempus instaret Publicæ Anatomes inchoandæ A. 1755. Cadaver, ob meliorum inopiam, in Gymnasium illatum cum inspicerem, nec aliud de ea muliere constaret, nisi sensim esse mortuam; animadverti; ut alia omittam, & in his ungues ex pollice utriusque pedis in corniculi modum excrescentes, quod se utrinque pariter supra duos, tresve ex proximis digitis contorquebat; animadverti, inquam, ex femoris sinistri anteriore, & media secundum longitudinem parte protuberantem hemisphæricum tumorem, cujus diameter digitos transversos duos superabat, mollemque adeo, ut pro meliceride posset imponere. Cutis erat ibi reliquæ concolor, in qua nihil usquam erat icterici; sed levis tantummodo scabies. Quid, & quomodo contineret tumor, dicam, cum ea quæ ex viscerum inspectione adnotata sunt, indicavero. VENTER laxa intestina habuit, & in his Rectum, ab introrsum tumentibus hæmorrhoidibus male habitum: lienem aliquanto majorem æquo: in hepatis vesicula bilem subflavam, in eaque calculum sphæræ forma, magnitudine avellanam quamvis maximam excedentem, colore nigrum, sed crassiusculis quasi punctis exterius distinctum ex albo flavis quorum unum prominebat. Intelligis, cur mulierem icterico non fuisse colore, supra adnotaverim: itaque hanc poteris ad tot alias addere Observationes, a me olim (c) tibi memoratas. Et ne cætera de hoc calculo animadversa desideres; sic habeto, statim atque extraximus, in aquam mediocriter calentem conjectum, illico fundum petiisse, indeque receptum, & mox leniter summæ aquæ impositum, statim iterum subsedisse. Cum vero sepositum inspicerem illo ipso die, & magna ex parte in plurima nigra frusta per se abiisse, viderem, hæc autem, chartæ inclusa, quadragesimo circiter post die rursus in manus sumerem, & plura ex parvulis, unum autem omnium maximum in summo aquæ ponerem; omnia primum innatarunt; sed ne sexagesima quidem adhuc exacta horæ parte ad fundum descendit illud maximum, quod paulo post cætera sunt consecuta. Extractum porro, & statim aquæ impositum, statim subsedit. Unum vero, aut alterum ex iis quæ aquæ non immiseram, cum flammulæ admovissem, flammam quidem conceperunt; sed non retinuerunt, nec liquata sunt, & quod plumæ combustæ, oluerunt. Sed alia accipe, in altero ovario, in tubis, uteroque conspecta, quæ pariter ad noxas similes adjungas, quas alias scripsi. Ovarium maximam juglandem nucem æquabat, factumque erat ex albis, crassisque membranis, aquam intercipientibus. Tubarum utraque cum Ligamentis uteri Latis sic erat confusa, ut majus illarum extremum non appareret. Uteri fundus habebat intus ab altero latere duas, tresve excrescentias; ab altera unius dumtaxat inchoamentum. Et omnes quidem constabant ex alba substantia; sed hæc in earum maxima ex albis fiebat membranis, cellulas aquæ plenas continentibus. Figura ipsius erat ovalis secundum uteri longitudinem posita, cujus intimæ tunicæ per latiusculum, sed multo quam ipsa, angustiorem pedunculum continuabatur in facie illius cavi anteriore. In qua erant & duæ reliquæ, eidem tunicæ continuatæ, non per pedunculum quidem, sed per totam basim, depressæ, nec aquam continentes. In Thorace, & Collo; nam Caput non attigimus; duo quæ ad Vasa pertinent, animadvertimus. Magna intra illum arteria maculis erat albis intus distincta, osseas, si longior fuisset vita, lamellas ibi prænunciantibus. Jugularis autem Externa vena a sinistris per collum descendens, in medio cursu dividebatur in partes tres, quæ, duabus insulis effectis, rursus post tractum digitorum circiter trium, in unum confluebant. Sed hoc rarum magis, quam morbosum; illud ea ætate creberrimum. Illuc jam redeo quo sum pollicitus, ad tumorem videlicet ut ante sectionem apparuerat, hemisphæricum, qui in femore meliceridem ob id etiam mentiebatur quod non per pedunculum inde pendebat, sed suum alterum hemisphærium condebat sub cute. Hac igitur incisa, manifestum omnibus qui aderant, fuit, nihil aliud esse, nisi Excrescentiam, sicut ego intelligo, membranæ Adiposæ. Ex hac enim ipsa in tot parallelas quasi partes disposita, omnino constabat, nullo alio discrimine, nisi quod pinguedo, quæ subfusca alibi erat, in tumore magis albicabat. Cæterum neque sub cute membrana alia erat quæ cystis in modum tumorem complecteretur, neque sub hoc quidquam intersepti instar, quod a continuata Adiposa membrana secerneret.

7. Paucioribus nunc verbis alteram, quippe in viventis adhuc viri tumore habitam, Observationem, describam.

8. VIR honestus ex Agro Patavino tumorem gerebat fici non parvæ instar ex altero femine pendentem per brevem pedunculum, digito non crassiorem. Mollis erat tumor; ut si contrectares, intelligeres, nec sarcoma esse, nec a multo qui inclusus esset, humore distentum. Eodem quo reliqua cutis, colore, hoc uno discrepabat, quod ex hemisphæricis hic illic, humilibus tamen, nec minimi digiti apice crassioribus, protuberantiis conspiciebatur inæqualis. Nusquam pulsabat: nunquam, vel pressus, dolebat: nec unquam, nisi cum equitare opus erat, incommodum ullum afferebat. Ob hanc igitur unam caussam, timori adjunctam, ne magis in dies, magisque cresceret, an sine periculo abscindi posset, ex me quæsivit. Qui cum ea quæ dixi, attenderem, neque aliud vas præter unam venam per tumoris cutem repere, viderem, quæ ne in summo quidem ad columbini calami crassitudinem perveniebat, felices autem tumorum ejusmodi amputationes memoria tenerem; facile annui: præsertim cum Vir Experientissimus, Publicus in hoc Gymnasio Chirurgiæ Professor, Hieronymus Vandellius se recepisset exsecuturum. Quod & feliciter præstitit ineunte Junio A. 1757. pauco omnino sanguine effuso, etiamsi paululo profundius quam esset pedunculi initium, exsecuisset, & facile cicatrice obducta, intra breve tempus homine persanato. TUMOR, qui uncias circiter quinque pendebat, eodem mane per Filium, Parente, & Doctissimis Patruis dignum, ad me missus, &, hoc inspectante, a me continuo persectus, id omnino erat quod censueram, nempe Adiposæ membranæ Excrescentia. Qualem, per Valsalvam abscissæ, pedunculum alias (d) tibi descripsi, talis hic fuit, id est ex eadem quæ in sanis est, membranæ Adiposæ structura, & substantia, quasi in cylindros aliquot contracta, intra pedunculum descendente, ex hoc vero intra tumorem continuata, subflava, molli, unctuosa, tumorem universum, & illa ipsa exterius protuberantia parva hemisphæria afficiente. Partes ex quibus compingebatur, non solum cuti, verum etiam inter se passim tenacius adhærebant; ut per solos digitos pars a parte sejungi non posset; nulla tamen prorsus præter cutem erat tunica, quæ, ut in cysticis videmus tumoribus, hunc complecteretur: nec cutis ipsa, quanquam erat crassiuscula, in duas poterat dividi laminas. Cuti autem hic illic suberant, præsertim superiora versus, tenuia vascula sanguifera.

9. Parvi quidem hi quos persecuimus, tumores fuerunt, si cum grandibus illis compares, quorum alias (e) exempla indicavimus videnda præsertim apud Palfinium, aut cum alias etiam majoribus, quos ad eos addiderunt Præstantes Viri (f) pondo librarum sexaginta, aut amplius. Sed cum similes eorum censeantur qui Cystici, & peculiariter *Natte* dicuntur; etsi pinguedinem continerent, a nostris tamen intelligis fuisse discrepantes. Verum age, ab his qui singulares, & sæpe non parvi sunt, ad alios qui sunt multiplices, & exigui, aut certe modici, veniamus. Subsistemus autem in iis de

(c) Epist. 37. (d) Epist. 50. n. 23. (e) Ibid. n. 22.
(f) Vid. in Italica Palfin. Edit. Part. 5. c. 4.

de quibus Epistola L. vix pauca attigimus, in summa aliis lingua, aliis toto propemodum corpore succrescentibus.

10. LINGUARUM, quas Februario mense anno hoc 1759. in Gymnasio dissecuimus, una erat tumida, in eaque linea quam medianam vocant, primum quidem ab apice ad tractum pollicis transversi in sulci modum nec levis, nec si hinc & hinc linguæ latera traheres, tollendi, subsidebat, deinde vero nulla usquam apparebat; imo æque mediam ac laterales superficiei illius partes occupabant tubercula, nullam prorsus ad normam disposita, humilia quidem, sed crassa ad sesquilineam usque unciæ Bononiensis, facie inæquali, albo autem, ut lingua reliqua, colore. Desinebant prope eam sedem ubi esse debuissent illæ ultimæ crassiores papillæ: quarum locum perexilia, sed confertissima implebant tubercula. Post hæc denique succedebat tota illa sedes in qua extare solent glandulæ, at sine ullo harum vestigio plana omnino, & lævis.

11. Quid præcessisset, unde ea sic facta esset lingua, & quid afferret incommodi, scire non licuit. Contra vero & post quæ inceperit, & quæ attulerit non glandularum absumptio, sed amplificatio, & citissimus magna parte corporis intus, extraque novarum quasi glandularum proventus, apparet ex historia, hic minime prætermittenda, quæ ab laudato alias Laurentio Mariano, & ab Genero eo digno Josepho Bonio A. 1752. communicata, mihi eo gratior fuit, quod morbum non ita dissimilem annis superioribus spectare quidem, sed non per dissectionem, potueram, ut tibi de Tumoribus scribens (g), significavi.

12. ADOLESCENS Generosus annos natus quindecim, ab infantia usque sanus, & vivido colore præditus, duriori objurgatione exceptus, gravique timore tanto magis inde perculsus, quod natura erat cogitabundus, tunc quidem triduum quasi stupidus exegit, tertio autem post mense parvas per collum glandulas cœpit animadvertere, quæ paulatim primum creverunt, mox vero morbus celeriter adeo auctus est, ut præter salivarium, & Axillarium glandularum tumorem, brevi per dorsum, per pectus, & præsertim circa claviculas extiterint corpora, ovi columbini instar crassa, strumosas glandulas referentia, qualia paulo post in abdominis quoque integumentis, imo, ut tangendo cognoscebatur, in ventris etiam cavo non defuerunt. Dolore carebant fere omnia; nam quod Pectorali musculo dextero insidebat, tres digitos transversos longum, colore autem lividum, ad tactum nonnihil dolebat, ut ventris quoque interiora, a sinistris magis, ubi major etiam tensio, & renixus percipiebatur. Sive intus, extraque, id quod initio statim, magisque in progressu factum est, multa, & varia in usum traherentur remedia, etiam validiora, quæ a Medicis Consultissimis proponebantur, sive nulla denique adhiberentur, tumorum moles increscebat, cursu morbi adeo rapido, ut cum cœpisset mense Decembri, simul cum vita circa Maji finem desierit. Non multo post morbi initium, acutus dolor in genu, & crure nunc dextero, nunc sinistro ingruerat, qui & postea semper male habuit, symptomaticis, & incerta periodo accidentibus febribus, vigiliis, macie stipatus. Cæterum ad extremum usque mens prompta, & hilaris, ciborum appetitus, imo acris fames, ultimis præsertim diebus, nunquam defuit: & quamvis aliqua ad jugulum molestia esset ex mucido catarrho, qui facile, & levi, cum tussi ejiciebatur; nulla tamen spirandi difficultas unquam animadversa est, id quod, perlecta thoracis dissectione, miraberis.

COLLI, Pectoris, Abdominis tegumentis communibus incisis, tumores illos externos sedem in cellulis habuisse membranæ Adiposæ, compertum est, arcte ibi ad subjectos musculos annexæ. Pleni erant omnes subalbæ materiæ, ex parte nonnihil fluidæ; at majorem partem solidæ, & sebaceæ. Eminentiorum aliqui, ut qui musculis adhærebant Pectoralibus, unum cum Axillaribus glandulis continuatum corpus facientes, secti subflava, & saniosa emiserunt. Ventre aperto, omentum omne corpusculis duris hic illic obsessum apparuit, subalba illa materia plenis. Jecur, lien, renes ipsa quidem secundum naturam se habebant, sed circa singula fuerunt hæc adnotata. Jecinoris parti dexteræ valenter annexum erat peritonæum: quod pluribus deinde locis quasi unum idemque cum attiguis musculis factum, anterius excrescebat in corpus ovi gallinacei magnitudine, quod ea qua diximus, refertum materia, cum vesica urinaria connectebatur. Juxta splenem vero mesocoli sinistra pars in corpus intumescebat constans ex pluribus colligatis quasi ovis columbinis, eadem illa materia farctis: quibus & pancreas plenum erat: per mesenterium autem disjectæ ejusmodi strumæ conspiciebantur. Renum denique Adiposa tunica erat monstrosum in modum crassior facta; nam qua parte vertebras spectabat, duorum, parte autem opposita quinque transversorum digitorum crassitudinem occupabat, materia quam diximus, ubique distenta: proptereaque ren sinister, accedente etiam dura & strumosa, quæ materiam illam intersecabat, linea, pondo fuit unciarum circiter sex & triginta. Nec vero intestina morbo vacabant. Nam Coli tum adiposæ appendices, tum ligamentorum, per ipsum ductorum, fasciolæ corpusculis ejusdemmodi conspiciebantur distinctæ. Tenuia autem intestina per intervalla glandulas Peyeri habebant lupini figura, & magnitudine: quas inter quædam multo major, phlogosi affecta, corruptum continebat humorem. Thorace recluso, mediastinum conspectum est circa medium corporibus sæpius dictis obsitum, & in his aliquo non minus crasso, quam modicum ovum gallinaceum, Asperæ arteriæ truncum non modo contingente, sed etiam comprimente. Pulmones intus erant sani, quamvis extimæ superficiei infixi essent duri, petrosique globuli, granorum hordei crassitudine. Eadem superficies a tergo tota excavata erat utrinque, sed a sinistris præsertim, ob incurrentes in ipsam non parvas strumas, pleuræ innatas, alias quidem prope dorsi vertebras, alias autem in seriem quasi quandam ita dispositas, ut singulæ singulis costis ab ima ad summam insiderent. Cor secundum naturam se habebat, nisi quod auriculæ dexteræ facies exterior tota erat tanquam granosa a consimilibus corpusculis. Igitur (sic concludebatur missa historia) descripti tumores majori ex parte erant cystici, & particulis turgidi tophaceis, duris, & velut sebaceis intra cellulas depositis membranæ Adiposæ, præter æque dura, quæ descripta sunt, corpora glandulosa.

13. Redii in memoriam historiæ hujus, cum aliam legerem nuper æthiopis duodecennis, quam Præcl. Anatomicus litteris mandavit Meckelius (h). Nam iniens ægri utriusque ætas, acrisque fames, cum morbo conjuncta, & perstans, usque adeo per interiores tunicas, ventris præsertim, diffuso in tuberculorum modum, quorum pleraque sebacea implebat materia, hæc, inquam faciunt, ut abs te cupiam utramque conferri historiam. Quod si Viri illius Solertissimi in eo, itemque in altero æthiope (i) accuratas, quod ad eorum quoque nigredinem spectat, Observationes simul perlegens, forte miraberis, in illa apoplectici æthiopis, quam tibi olim misi (k) ante hos quinquaginta annos Venetiis habita, dissectione adnotatum nihil fuisse de nigrescentibus, aut fuscis in æthiopum cerebro partibus, nihilque de eorum nigro potius, quam rubro, sanguine, scias velim, cadaver illud ante noctem incidere non licuisse, lucem autem aliam, nosti, esse solis, & lychnorum, nec pariter licuisse aliud in posterum diem

(g) Epist. 50. n. 28. in fin. (h) Hist. de l' Acad. R. des Sc. de Berlin A. 1753. (i) A. 1756.
(k) Epist. 5. n. 17.

dicem servare, nisi cutis, & cuticulæ segmenta quædam, in quibus mihi quid acciderit videre, in Adversariis (*l*) est indicatum. Sed de his, & de cuticulæ natura neque hic est scribendi locus, neque antea facile scribam, quam aut dissecandi æthiopis iterum facultas detur, aut quædam saltem de æthiopum infantibus pro certo sciam, ut puta num forte umbilicalis funiculi initium non, ut nostri, cinctum cute habeant quæ postea in umbilicum se contrahat, num paucis illis a partu diebus cum primum infuscari incipiunt, non ita albis prorsus, ut in adultis postea videmus, sint plantis, & volis, alia ejusmodi. Nunc enim a proposito non est divertendum. Collata igitur utraque tot sebaceorum tuberculorum historia, ut in eo quoque convenire videbis, quod viscera quædam sub tunica sic male se habente, erant tamen sana; ita discrepare tum symptomatibus, animadvertes, tum sede etiam tuberculorum, quæ in Berolinensi Observatione tantum abest, ut sicuti in quadam Roedereri quoque historia (*), scirrhosa corpuscula cellulosam occuparent substantiam; id singulare habebant, ut, hac prorsus salva, in propria ipsa, firmaque peritonæi, aut pleuræ hærerent membrana, tum denique ut exterius tubercula essent nulla; sed interius omnia. Ad externos autem, simulque internos tumores attinet Observatio altera, quam ante illam Meckelius indicat, ab se, & Clarissimo Professore Zinnio in infante habitam, cujus præter partes cerebri induratas, conglobatæ glandulæ toto ferme corpore scirrhosæ erant.

14. At sive ad utrosque, sive ad externos, quos potissimum hic attendimus, tumores exempla spectant quæ continuo memorabimus, illorum alii aut ea continebant quæ evidenter sunt præter naturam, aut ea, propter quæ ab sanarum glandularum modo vix, ac ne vix quidem viderentur discrepare, nisi ibi occurrerent ubi manifestas glandulas conspicere non solemus. Ad primum horum generum, præter eas quas modo protulimus, historiæ pertinent non paucæ in Sepulchretum (*m*) relatæ, ut, cum strumosæ glandulæ, multæ præsertim, aut magnæ, exterius protuberarent; multæ quoque interius deprehenderentur insidentes non mesenterio solum, sed & omento, stomacho, intestinis, pancreati, vesicæ urinariæ, pulmonibus, ex Fontani observatione (*n*); ex Heurnii (*o*) autem, etiam peritonæo, hepati, lieni, renibus, uteri ligamentis, diaphragmati, mediastino, ipsique cerebri Duræ meningi. Mitto cæteras, quas descriptas ibi videre poteris, glandulas minus diffusas, sed omnes strumosas, & quasdam gypsea, pultacea, purulenta, serosa, alba, flava continentes. Quibus & tubercula addere potes illa plurima, quæ Laubius (*p*) in pulmonibus vidit materiæ sebaceæ plena, ejus similis quæ in glandulis colli induratis ejusdem hominis spectabatur.

Ad secundum vero genus propter eam quam M. Aurelius Severinus simul profert, Aetii, imo Leonidæ sententiam, spectasse crediderim glandulas quas Severinus ipse (*q*) vidit tuberculorum instar in artubus, pectore, dorso, sub alis, & ad inguina exstantes, quarum plus sexaginta per Senis universum corpus dispersas ob id maxime admirabatur, quod tubercula quam plurima *circa loca* conspiciebantur, *quæ glandularum sunt prorsus expertia*: *itaque venit in mentem*, inquit, *illud Aetii, qui Tetrab.* 4. *cap.* 5. .... *professus est, ex integro nasci plerumque candidas, & rubras carunculas in corpore*. Olaus autem Borrichius (*r*) cum in icterici dissectis cruribus in glandulas incidisset sub cute latentes *infinitas*; non ab integro ortas, opinabatur; sed *in sano corpore esse adeo minutas, ut visum pene effugiant, in morboso conspectiores*. Has quoque ad secundum genus referri posse, vix dubito. At quas Whartonus Observatione pariter in Sepulchreto quoque (*s*) legenda, in militis brachiis, & femoribus conspexit, eodem referendas esse pro certo scio. Cum enim omnes sub cute mobiles, &, vel pressiuscule contrectatæ, essent indolentes, nec validissimis remediis cedentes; majusculam unam a Chirurgo extractam, deprehendit *citra ullum putridum aut corruptum humorem totam ex solida glandulosa atque alba carne constantem*; ut sic glandulas *dari adventitias plane sanas, nisi quod in numero partium præternaturalium recensentur*, experientissimus glandularum scrutator demostratum esse, pronunciaverit. Quæ Observationes ad exteriores quidem glandulas pertinent, quemadmodum Antonii etiam Cocchii (*t*), ubi de Mesentericis Morbis loquens, id quod Leonida *raro* viderat, non semel sibi occurrisse ait (Severino autem *sæpe* occurrerat) conglobatas videlicet externas glandulas non modo auctas, sed & ubi esse non videntur, quasi creatas. Quin exemplum insuper addit, in quo præter nonnullas non solitas conspici, ut in lateribus, carneas, neque pure scatentes, ad hunc eundem modum alias intra ventrem offendit. Quam tu, & Severini Observationem ut quæ necdum mihi in Sepulchreto occurrit, huic adjicies, & Valebis.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA LXIX.

Ad Ictus, & Vulnera Capitis, & Thoracis, ad Juncturarum Vitia, & ad Luem Veneream pertinet.

Quæ ad Morbos attineant, Epistola LI. & insequentibus deinceps cæteris a me comprehensos, non tot in præsentia habeo, ut his denique Litteris complecti non possim. Ad illam igitur Epistolam qua de Vulneribus Capitis, & Ictibus scripsi, hæc addes.

2. VIR necdum quinquaginta annos natus, cum bibacissimus esset, indeque ebrius, per scalas descendens, tanto facilius lapsum est, quod crure altero annos jam aliquot ex doloribus, Veneream, ut ajebant, luem consecutis, claudicabat. Cadens autem sinistrum tempus adeo contudit, ut omni sentiendi, movendique facultate statim amissa, sic intra horas haud amplius quatuor interierit. Cadaver opportuno ad Publicam Anatomen inchoandam tempore, id est paulo post medium Januarium mensem A. 1756. Theatro concessum est, in quo, cum diligenter persecaretur, hæc adnotavimus. VENTER pane, & vino maxime distentum adhuc ventriculum exhibuit, ut ab ictu parum, vel potius nihil videretur evomuisse. Postquam ea omnia exhausta fuerant, ne minimam quidem intus rugam ventriculus ostendit. Jecur, & lien magna, nec tamen morbida, nisi quod dissecti lienis visa mihi est substantia laxior; color autem dilutus. At renum uterque pluribus hydatidibus excavatus, quæ sub ipsa eorum tunica incipientes, eo perveniebant, ut tubulos qui papillas excipiunt, con-

(*l*) II. Animad. 4. (*) Diss. de Uteri Scirrho n. 18. (*m*) l. 4. S. 2. (*n*) Obs. 6. §. 1. (*o*) Ibid. §. 5.
(*p*) Act N. C. Tom. 2. Obs. 106. (*q*) De recond. Abscess. nat. l. 4. c. 5. (*r*) Sepulchr. S. 2. cit. Obs. 17. §. 2.
(*s*) Ibid. Obs. 15. in Append. ad §. 1. (*t*) Dei Bagni di Pisa.

contingerent, inæquali intus superficie, sed sua undique membrana comprehensæ. Vesica urinaria amplior, in longitudinem præsertim, ut duplo propemodum longior esset, quam soleat. Sed hæc, ut in biboso, mira non sunt. Ad Veneream autem luem num pertineret, an a primordiis sic esset quod in Seminali caruncula animadverti, non facile dixerim. Sinus qui in illa est, orificium maximum erat ex omnibus quæ vidisse unquam memini, nec secundum longitudinem, sed, quod in nemine conspexi, in transversum positum. Semen tamen, e vesiculis expressum, non per illud, sed per bina oscula, ut consuevit, prodibat, quæ ab lateribus illius sunt. Aortæ interior facies contra Cœliacæ ostium non lævis erat, ut per ventrem alibi, imo duas ibi osseas squamulas ostendebat. In Thorace quoque eadem Magna arteria nonnullis locis idem intus vitium fovebat; sed prope valvulas præsertim suas, quarum duæ osse non carebant. Supra ipsas autem; quanquam cor erat mediocre; major Valsalvæ sinus æquo erat latior. Sed hæc a morbo. Ab natura vero id quod non videor alias vidisse. Subclavia vena dextera ex duabus constabat quæ in Axillari jam incipientes, non ante in unam confluebant quam ad ostium accessissent Jugularis Internæ, & insula fieret longa digitos transversos quinque. Erant autem duæ illæ quæ insulam comprehendebant, venæ pari ambæ crassitudine; & a sinistris in Axillari vena erat insula multo brevior, quippe non longa digitos duos, imparibusque comprehensa venis, altera videlicet multo quam altera, tenuiore. Priusquam de Capite dicam, aliquot sunt interjicienda, quorum alia omittere hic nolo, alia autem nequeo. Cum pinguedo in abdomine, & intra abdomen non pauca esset; in cervice, dorso, lumbis non erat quidem ita multa; sed musculorum superficiei, & fasciculorum ex quibus ipsi compinguntur, adeo præter solitum adhærebat, imo affixa erat, ut Profectoribus molestiæ esset non levi. Ubi ad Artus inferiores ventum est; in eo qui sanus erat, mihi accidit quod raro, ut Posteriorem nervum Cruralem immisso, ut solitus sum, cultri manubrio aut manu inter duos ramos in quos denique ad poplitem videtur dividi, non possem, sursum versus tendendo, confirmare, non unum esse, sed ex duobus fieri, per totum femor, imo interdum supra quoque, cohærentibus quidem, sed revera in unum minime coalescentibus.

Cum vero, id quod in eorum singulis, aut certe in crassiore facere consuevi, secundum longitudinem inciderem, ut parallelas, ex quibus constat, fibras demonstrarem; miratus sum tantum inter has pinguedinis interjectum conspicere, ut hujus plus quam fibrarum, continere ubique videretur. Etsi enim plurimi sunt anni ex quo in cadaveribus non prorsus macilentis interjici iis fibris manifestam pinguedinem haud raro animadverti contra ac creditur ab iis præsertim quibus nervos placet cum intentis fidibus comparare; attamen ea qua tunc vidi, copia interjici, nunquam antea conspexeram, nec in mentem venerat, posse, ut facile intelligis, si pinguedinis loco aliud quod præter naturam sit, aliquando huc conjiciatur, eos nasci morbos quos obstructis, aut aliter vitiatis ipsis nerveis fibris imputant. Sanus tamen, ut dixi, is artus erat. Alter vero quo homo claudicabat, sic attractus erat, ut quacunque manuum vi adhibita extendi crus non posset. Neque potuit satis extendi; etsi tunc aliquanto facilius extendebatur; cum Flexorum musculorum tendines, qui ad poplitem valde contenti erant, in transversum dissecti sunt. Quorum musculorum, ut neque Extensorum, color fuit, ut cæterorum sane fuerat, rubens; sed fuscus, & obsoletus. Quin etiam perpaucæ mucilaginis quæ in genu illo erat, color ab naturali discrepabat, & Mucilaginosa major glandula, albæ instar, subduræque pinguedinis apparebat. Sed hæc fere omnia a motuum cessatione illorum musculorum, ejusque juncturæ deducenda esse videbantur. Caput denique secando, Temporalem quidem musculum qui ab ictu contusus fuerat, tumidum, nigrumque conspexi ob remorantem in eo sanguinem, interioremque structuram laxantem. Cranium vero neque ibi, neque alibi ulla fractura, fissurave, & ne depressione quidem læsum offendi. Vasa autem per Tenuem meningem repentia nigro sanguine passim turgidissima occurrerunt, cujus supra eam meningem effusi grumus non mediocris conspiciebatur. Hujus igitur, & concussionis cerebri mors illa tam cita effectus fuit.

3. Historiam hanc aliis addes quas sub initium scripsimus Epistolarum LI. & LII. cranium pariter ab ictibus illæsum, at non ea quæ cranio subsunt, ostendentes; quamquam in illarum nulla tam cita mors secuta est. Nunc accipe quam adjicias alteri in proxima Epistola LIII. descriptæ (a). Secunda enim est in qua nobis se se obtulit cordis vulnus. Sic a præcipuo viscere cerebro ad alterum viscus præcipuum cor, & a celeris mortis casu ad celerrimæ exemplum transibimus.

4. SUTORI annorum circiter quadraginta per scalas ascendenti inimicus descendens obviam venit, cultrumque in pectus defixit, & continuo aufugit. Ille vero se vulneratum esse, clamans, & cultrum e vulnere extrahens, tam cito ibidem mortuus est, ut qui de proximo accersiti, confestim accurrerant, vivum invenire non potuerint. CADAVER Studiosa Juventus non difficile obtinuit, & ad me, in Gymnasio tunc Anatomen docentem, mense videlicet Januario A. 1753. afferendum curavit. Magnum erat, sanoque habitu, ut nisi aliquanto pinguius esset, quam vellemus, melius ad observandum, demonstrandumque optari non posset. Quorum utrumque factum a nobis est accurate: quanquam hic nihil præter ea quæ ad vulnus, & ictus in cadendo attinent, memorabimus. Igitur vulnus perbrevi intervallo ab sterni sinistro latere inter cartilagines tertiæ, & quartæ costæ inflictum, exterius vix longius erat semuncia pedis Bononiensis, inde autem per mediastinum, & pericardium ad dexterum ventriculum cordis pervenerat, ejusque parietem septo proximum, media fere inter basim, & cuspidem sede, pervaserat, non longius ibi lineis tribus. Itaque pericardium nigro sanguine grumoso distentum invenimus, mediastini autem anteriorem partem; qua vulnus transierat, & supra, infraque ad non brevem tractum a sanguine nigricantem, & quasi turgidam; nihil autem sanguinis, in ventriculis cordis, ejusque auriculis. Neque intra thoracem quidquam præterea læsum fuerat. Exterius autem in summo dorso contusionis vestigia quæ a cute in pinguedinem usque se extendebant, Rotundis utriusque scapulæ musculis interjectam. Capitis etiam integumenta contusionis signa in fronte servabant, credo inter cadendum relatæ, sicuti mortuum credo in scalis (in quarum gradus, surgere conatus, iterum cecidisset) ita denique jacuisse, ut in caput proclivius sanguini fuerit, quam in oppositam partem, defluere: certe quæ infra cor erant, vasa mediocrem sanguinis copiam, at quæ supra, plurimum continebant. Itaque cerebri superficies rubebat a distentis sanguine vasis quæ per Tenuem meningem ducuntur, eorumque ramusculis non secus ac si rubens materia fuisset injecta. Nec minus plena vasa illa vidi, quæ intra medullarem substantiam apparent alias filorum instar; hic enim cavos esse tubulos, manifestum omnibus fuit.

5. Si vulnus hoc cordis cum eo contuleris quod tibi Epistola LIII. (b) ex Valsalvæ observatione descripsimus, utrumque autem in ejusdem; nempe dexteri ventriculi caveam, nec

(a) n. 26. (b) n. 3.

nec multo dispari in ejus pariete aperta rima pervenisse, animadverteris; miraberis fortasse, ab illo hominem octavo denique die, ab hoc vero tam cito fuisse interemptum; praesertim cum per illud tanta sanguinis copia in thoracem & ventrem effusa videretur. Verum ob illam ipsam non modo extra cor, sed etiam extra pericardium defluentis sanguinis effusionem, cum hic non potuerit, ut in nostra Observatione inter pericardium, & cor subsistere, illudque distendere, hoc premere, discrimen id extitisse, facile, ut opinor, existimabis. Quod si facias; ex utriusque hujus Observationis comparatione habebis unde illud confirmes quod alibi (*c*) inter caeteras causas posuimus, cur multo minor inter pericardium, quam plerisque aliis in locis, haemorrhagia longe citius interitum afferat.

6. Dixi, quam plerisque aliis in locis, & dixi item inter caeteras causas, non ignorans, quam celeriter vel paucus intra cranium sanguis, aut plurimus, sed vel in ventrem ipsum effusus, homines soleat conficere, ut puta a liene disrupto, id quod ex pluribus cognosces earum Observationum, quas, ut perlegeres, tibi, cum de Ictibus Ventris scriberem (*d*) indicavi. Quas inter si forte deessent (neque enim rursus vacat singula inquirere) quae a Michaele Vanselowio (*e*), aut ab J. Valentino Scheidio (*f*) propositae sunt; fac videas; vera a me dici, tanto magis intelliges.

7. Et harum quidem Observationum commemoratio me, si forte interea aut legendo, aut secando in alia incidissem ad ea quae fuse tunc scripsi, nunc adjicienda, opportune commonefaceret, ut hic adjicerem. Sed neque de illis, neque de Ulceribus cum in praesentia quidquam suppetat; ad ea transibo quae ad juncturarum vitia pertinent, motui officientia. Nonnulla enim de his sunt quae post datam ad te Epistolam LVI. aut ipse vidi, autem visa ab aliis legi. Ad prima spectant historiae hae duae.

8. SENEX erat Patavii, quem non sine difficultate caput in latus inclinare potuisse, ab iis qui diu cum ipso familiariter versati fuerant, post dissectionem accepimus. Is cum ex catarrho, ut ajebant, ineunte Martio A. 1755. in Nosocomio decessisset, nobis qui tunc ibi quaedam, ad thoracis, & colli, & capitis anatomen pertinentia, ostendebamus, haec observandi occasionem praebuit. THORAX in facie anteriore pulmonis dexteri hydatides exhibuit duas, majorem unam, minorem alteram. Capiti intra cranium aqua inerat, cujus pars aquae in Lateralibus ventriculis supererat. Glandula Pinealis tenuis. Cum parvi musculi qui anterius inter primam colli vertebram, & caput interjiciuntur, vix ac ne vix quidem apparerent, neque id mihi pessimae dumtaxat, id est laxissimae, ut in caeteris quoque musculis, constitutioni imputandum videretur; attentius inspectans, & profundius inquirens, in illud incidi cujus potissimum causa hanc scribere volui Observationem. Scilicet non modo quod Columbo (*g*) occurrerat scribenti, *primam vertebram occipitio ita adhaerentem hisce oculis vidi, ut moveri nequiquam posset*, hic quoque erat; sed praeterea adhaesio a sinistro praesertim anteriore latere ejusmodi conspiciebatur, ut unum idemque os essent tum ea vertebra, tum occipitium: idque a primordiis usque fuisse, plura indicabant proxima conformationis vitia. Nam secunda vertebra corpus habebat, mitto cum tertia connatum; erat enim hic, quod inter primam, & occiput ibi ubi dixi, nullum prorsus erat, aliquod tamen antiquae divisionis vestigium; corpus, inquam, habebat, & Dentem lateri capitis magis dextero, quam sinistro, propinqua, Dentem autem ipsum breviorem, processus vero qui Obliqui Superiores dicuntur, tota illa facie qua Inferiores primae vertebrae processus excipiebant, qui hic officio condylorum occipitis fungebantur, nequaquam inter se pares; quippe dexterum sinistro tum arctiorem, tum altiorem, tum antrorsum magis quam retrorsum vergentem. Sunt & alia, quae tanto libentius brevitatis causa praetereo, quod ossa haec poteris, cum Patavium veneris, apud me inspicere. Sed quae, ut erant, servare non potui, ligamenta describere non omittam. Transversum, ut vocant, quidquid erat Dentis a tergo complectebatur, ima parte excepta, unde Lateralia longiora, quam solent, & tenuiora, praesertim dexterum, oriebantur. A sinistro tamen quasi summo Dentis latere perbreve quoddam proficiscebatur, & crassius.

9. Sed ligamentorum quae modo dicebam, vitia alia, quamvis non ut haec, a primordiis repetenda viderentur, memineris superioribus unis, atque alteris Litteris (*h*) fuisse proposita. Multo autem magis memineris, quia saepius factum est, cum de Claudicatione esset injecta mentio, ut inter caeteras causas descripta sint vitia in ea junctura quae inter femoris caput, & Innominati ossis acetabulum intercedit. Huc sequens spectabit historia, peculiaria quaedam habens, quae in scriptis alias non legisti.

10. MULIER annos nata septem & septuaginta, in lucem edita fuerat, & vixerat sana, filium quoque feliciter pepererat. Secundo autem partu qui difficillimus fuit, enixa filiam (quae haec narravit) doloribus ad ischiadicam regionem dexteram corripi coepit, & claudicare. Haec mala neque ars ullis remediis, neque natura, etsi tertius, quartusque partus felix fuit, tollere unquam, aut minuere potuerunt: quin saepe etiam cadebat, quod pondus corporis satis firme artus dexter non ferret. Denique in Nosocomium propter paupertatem magis quam ob morbum, admissa, ibi annum, & menses aliquot fere semper cubuit propterea quia si surgere conaretur, dolores exasperabantur. Appetitu alimentorum vigente, viribus autem paulatim deficientibus, & subinde desipere visa, tandem sensim mortua est sub initium A. 1754. CADAVERIS macilenti partes quaedam non inutiles nobis fuerunt, tunc ibi plura, & varia recognoscentibus, & demonstrantibus.

Cerebrum enim, cerebellum, medulla Oblongata sic satis firma fuerunt; nam etsi Lateralibus ventriculis aquae limpidae mediocris copia inerat; plexus tamen Choroides rubebant, nec Tenuis meninx detrahentem facile sequebatur, duo fere indicia, non diu aquam illam intra cranium fuisse. Uterum quoque tametsi inclinatum vidi in eandem partem in quam anicula haec claudicaverat, & ovariis stipatum maxime contractis; ad reliqua tamen ostendenda fuit idoneus, & inter caetera ad monendos Studiosos Adolescentes, ne propter illud quod in I. Adversariis (*i*), vaccini, & muliebris uterini osculi situm comparans, olim scripseram, negare me, crederent, illius osculi, secundum naturam in muliere se habentis, coronam aliquanto; etsi non semper quanto Eustachii Icones (*k*) collatae inter se indicant; ab anterioribus magis, quam a posterioribus, descendere. Femoris dexteri juncturam cum acetabulo novissime examinavi: & cum vitium haud leve, ob eam sedem extrorsum in latus deformiter protuberantem, me deprehensurum, existimarem; non unum, sed plura, mox instituta dissectione, deprehendi, qua, ut facilius esset, certiusque ex comparatione judicium; utriusque femoris superiorem partem, & ossis utriusque Innominati inferiorem primum reteximus. Innominatum igitur os dexterum, sive exteriorem, sive interiorem faciem inspiceres, ampliore in latus gyro, quam sinistrum, extendi videres, & crassiores exterius pariete acetabulum comprehendere. Acetabulum autem hoc dexterum orificio erat majori, quam sinistrum, nec flexili, ut illud supercilio quod vocant, sed osseo: figuraque, & dimensionibus, ut sinistrum sano, sic ipsum ab naturae norma alieno capiti femoris prorsus respondebat. Hujus enim capitis forma non hemisphaerii erat, sed coni. Coni autem basis externo quidem

(*c*) Epist. 26. n. 18. (*d*) Epist. 54. n. 5. (*e*) Disp exhib. Hist. de Ruptura Lien. (*f*) Observ. Lienum disrupt. (*g*) De Re Anat l. 15. (*i*) Epist. 61. n. 11. & Epist. 63. n. 19. (*i*) n. 15. (*k*) Tab. 14. Fig. 3. & 4.

quidem in latere ad radices ipsas incipiebat trochanteris majoris, cum in latere interno non parvo intervallo distaret a minori trochantere. Erat igitur acetabuli dexteri figura eadem quæ cavi coni, profunditas autem ab exteriori quidem latere permagna, ut ibi duplo propemodum profundius esset, quam sinistrum: glandulæ autem mucilaginosæ, quæ in sinistro major esse, quam soleat, & ex sua fovea quasi prominere videbatur, ejus, inquam, glandulæ, & foveæ vix, ac ne vix quidem in dextero quidquam erat. Sed & cartilaginea crusta, quæ alba, & nitida a sinistris tum acetabuli, tum capitis femoris superficiem secundum naturam convestiebat, fusca, & lurida a dextris conspiciebatur, & præterea hic illic rubens. Quæ cum satis omnia, & simul quam flaccidum esset ligamentum quod teres vocant, capitis femoris dexteri, animadvertissem; tum caput idem serra, a vertice ad basim per axem ducta, secari jussi, sectionemque in proximam quoque femoris partem produci, ut quid interius discriminis esset, cognoscerem. Quod manifestissimum fuit. Nam etsi hæc, & illud firma sua ossea lamina undique obducta cernebantur; medulla tamen quam pars hæc femoris proxima, & quam caput intra cancellos continebat suos, cum in hoc ex albo subflava, ad aquosam magis, quam ad oleosam, ubi premeres inter digitos, naturam inclinaret; in parte illa femoris ad rubedinem magis, & ad oleosam vergebat naturam. Denique cum femur utrumque inter se compararem; animadversione digna visa est ejus partis quæ, interjecto aliquanto intervallo, trochanteribus suberat, tum figura quæ a terete multum discrepans, ad angulosam propius accedebat, tum incurvatio ad modum segmenti arcus sua convexa parte anteriora spectantis: quæ incurvatio major tamen in sinistro erat femore, quam in dextero; id quod facilius intelligeres, si dolores, & claudicatio eo tempore jam fuissent quo ossa adhuc flexilia magis cederent corporis ponderi in illo artu quo puellula, ut magis firmo, & dolores minus movente, magis niti consuevisset.

11. Quid ergo est? Num filia non verum narrabat? an mater non sine structuræ vitiis quibusdam ex iis quæ descripsimus, nata, modice jam ab initio, & juventute florens, claudicabat? Ubi autem ex difficillimo partu, unde aliis aliter claudicationem accidisse, a me alibi (*l*) memoratum est, nova causa ad structuræ vitium accessit, tum vero acerbi dolores, & claudicatio manifestissima advenere? & mater, ut mulierum mos est, inde potius quasi per infortunium, quam ab ortu ipso, credi maluit suum morbum extitisse? Certe eas omnes, & ejusmodi, quales deprehensæ a nobis sunt, mutationes in ossibus contigisse adultæ mulieris, & duorum filiorum jam matris, non facile quispiam existimabit, præsertim cum humorem illum quem accessisse, & ischiadicos fecisse dolores, arbitrari possit, ne ea quidem acrimonia fuisse præditum, animadvertet, quam in clauda altera, & ab ischiade male habita muliere (*m*) ex erosione cartilaginis, femoris caput obducentis, & ex sanguinolenta acetabuli facie cognovi. Quam tamen historiam, si vis, relegito, & cum illa hanc conjungito, aut, si mavis, cum iis etiam in quibus ut in hac, simul claudicationem, simul uteri inclinationem proposui (*n*).

12. Hactenus quæ ipse vidi; nunc accipe nonnulla in quæ interea legendo incidi, ab aliis tum visa, tum animadversa de articulorum morbis ad Ankylosim, ad Arthritidem, ad alia vitia pertinentibus; quæ in Observationibus aut modo, aut alias a me allatis, commemoratisve attinguntur. Ne ad plures te rejiciam; unam illam quam Epistola quoque superiore (*o*) laudavi, Reimari Dissertationem (*p*) inspicito. Quod ad Ankylosim spectat, primum narrat (*q*) quid Londini Cl. Hunterus in femoris osse viderit non ita pridem fracto, ut mollis adhuc esset callus utrique extremo interjectus, propullulantes videlicet ab utroque horum osseas fibras, sanguifera autem vascula ab ossis meditullio evidenter profecta; indeque intra callum producta. Hinc animadvertit Reimarus, si forte ossium, ad juncturam efficiendam inter se accedentium, crusta lædatur, progerminare utrinque posse fibras, & vascula, & cum oppositis conjungi, sicque ankylosim, quam veram vocat, & insanabilem, efficere. Sed quam in dissecto pueri genu conspexit (*r*) factam a connectente extremas oppositarum partium cartilagines quadam tela *qualis fere ab inflammatione in thorace, alibique nasci solet*, eam vero non modo sanari, sed accidere etiam posse, non dubitat, ut casu a vi subito illata, ut puta in lapsu, extenso, aut flexo rigido articulo, rumpatur ejusmodi cohæsio, sicque Meekrenii Observationem quandam feliciter explicat, non facile aliter intelligendam. Et tu fortasse eodem referendas existimabis subitas quasdam adventitiæ juncturarum inflexilitatis sanationes per validam, a Chirurgis factam, subjecti membri flexionem, aut contra si extendi hoc per se non possit, extensionem, eodemque etiam crepitum pertinere qui tunc audiatur, nempe ad telæ ejusmodi jam satis firmæ, non ad alius partis disruptionem. Quo magis optandum esset, extare signa ankylosis factæ ab hac tela: quæ si vera habet vasa non secus ac quædam earum telarum per quas pulmones cum pleura connectuntur; credibile est, ut ibi, sic quoque intra articulum, veluti de ossium fractorum extremis diximus, & vasa, & fibræ, sed hæ membraneæ, potuerint expullulare.

13. Quod vero ad alios attinet articulorum morbos, quam variæ Observationes in Dissertatione eadem occurrant, cum in illa in qua laudatam a me dixi, Epistola presse quidem, at sic satis indicaverim; hic ea tantummodo attingam quæ ad morbum spectant, ut Reimarus ipse agnoscit (*s*), *singularem*, nimirum ad globulos intus osseos, exterius cartilagineos quos sicuti A. 1746. intra Vetulæ genu deprehenderam, tibi diligenter descripsi Epistola LVII. (*t*) In Anglia, ubi rarus adeo apud nos morbus, non infrequens est, ut *vulgo* etiam vocent *mures in genu*, plura ille vidit, audivitve, & legit ejusdem exempla. Libere per caveam articuli ejus vagantur huc illuc ista corpuscula, ut vix in uno, quantum sine dissectione percipere licuit, *corpusculum adhærere quasi ligamento cuidam visum sit, ut per totam commissuram vagari non posset*. Per se, aut manu in eas articuli sedes compelluntur, ubi motui non officiant, nec dolores creent. Quibus in sedibus per remedia exterius adhibita, & circumjectas fascias nonnunquam sic retineri potuerunt, ut vel auxiliis ejusmodi postea omissis, rursus inde non exciderent. Sed alios motus impedimentum, aut, si movere conarentur, dolor coegit ad Chirurgos confugere, qui parietes articuli incidendo, illa eximerent, successu alias felici, alias ob ea quæ eorum parietum incisionibus supervenire posse, atque adeo non semel supervenisse, diligens Auctor (*u*) adnotavit, sane funesto. De corpusculorum autem illorum origine, etsi duo exempla profert, unde videri possit, frustula esse quæ vi illata ab ossium extremis discerpta fuerint; tamen cum undique *cartilagine æquali vestita* spectentur, nec morbum semper vis extrinsecus illata præcesserit; nihil definiri ab se posse, prudenter fatetur ante ulterius exemplorum complurium examen. Itaque me non pœnitet quid non modo ipse, verum etiam Illustris ejus Præceptor Hallerus olim viderimus, ad te scripsisse. Fugit enim, ut fit, Eruditissimum Reimarum, negantem, in alio ac genu articulo sibi nota esse hujus morbi exempla; fugit, inquam, Halleri Observatio, qui morbum hunc in articulo maxillæ offendit, offenditque simul ibi cartilagines ex parte absumptas: quarum & ego nonnullas tunc vidi sulcatas, extenuatasque, nec tamen quantum ad multo pauciora quam ego invenerim, efficienda corpuscula satis esse potuisset; erant enim non viginti, sicut in Halleri Observatione, sed plura, & in iis non deerant quinque ea magnitudine, ut mediocres fere æquarent uvarum acinos.

(*l*) Epist. 48. n. 32. (*m*) Epist. 57. n. 2. (*n*) Epist. 48. n. 32. & seqq. (*o*) n. 4. (*p*) De Fungo Articulor.
(*q*) §. 61. (*r*) §. 45. (*s*) §. 54. & seqq. (*t*) n. 14. (*u*) §. 26. & seqq.

acinos: erantque omnia quæ uterque invenimus, globulorum forma; cum Reimarus non nisi unum memoret, aut, summum, duo, nec de magnitudine aut figura quidquam indicet, nisi unum fuisse *mole circiter phaseolum æquans*. Mihi autem peculiariter accidit, ut non omnia cartilagineo cortice induta, sed plura invenerim omnino ossea; at soluta nulla, sed omnia cartilaginibus, vel potius mucilaginosis glandulis continuata deprehendi: quanquam non difficile fieri posse, intellexi (x), ut in genu agitationibus inde aliqua avellerentur. Hæc igitur, quæ non repetendi, sed comparandi causa a me dicta sunt, vide num Reimari exemplis adjuncta, inservire possint ad nonnullas de origine morbi istius conjecturas vel excogitandas, vel confirmandas, vel interea seponendas.

14. Neque hic omittenda est illa quam laudatus idem Vir perpaucis verbis indicat (y), cum Cel. Gaubio habita Observatio; ad articulorum enim morbos; imo ad eum qui ab articulis nominatur, Arthritidem spectat. Scilicet in viro qui, cum podagra laborasset, hac cessante asthmaticus obierat, hic illic intra pulmones *materiam* deprehenderunt *albam*, *quibusdam partibus satis spissam & gypseam naturam referentem*. Quod tu legens, eorum facile recordaberis, quæ de arthritica materia ad te scripsimus (z), sive cum articulos deserens, in alias partes incumbit, sive contra cum opportune e corpore eliminatur, ut per intestina, quemadmodum Albertinum vidisse, retulimus, *quasi ex calce* esset, *aut gypso recens coagmentato*, aut per lotii vias, cujusmodi præclaram historiam habes, ab Regia Scientiarum Academia Parisiensi (a) editam, viri quem levibus arthriticis insultibus per intervalla tentari incipientem, ab eorum reditu, multo, ut credibile est, graviore futuro, liberum fecerunt urinæ, quas per novem circiter menses lacteas reddidit, subsidente mox argillacea materia quæ intra unam, aut alteram horam ad gypsi perveniebat duritiem. At si non exeat, in articulos autem irruere nequeat, aut non pergat irruere; quam funesta inferat mala, ut tunc exemplo ostendimus (b) Eminentissimi Cardinalis Cornelii, sic confirmare nunc possemus Amplissimi alterius Cardinalis, atque adeo Aug. Imperatoris Caroli VII. exemplis, a Cl. Jo. Godofr. de Hahn (c) propositis, nisi statutum a nobis esset in aliis hic arthriticorum historiis non immorari; sed de longe alio morbi genere aliquid adjicere. At tu nihilominus utrumque Hahnii exemplum cum iis quæ de Cornelio Cardinali scripsimus, haud inutiliter comparabis; in primo enim illorum & constitutionem corporis, & suspicionem saltem de bilariæ vesiculæ calculo; in altero inventum calculum renum; in utroque autem symptomata quædam ad thoracem, caputque attinentia reperies, quæ in Cardinalis quoque nostri casu potes animadvertere.

15. Cum de Lue Venerea Epistolam ad te dedi LVIII. facile memineris, me eo pauciores in illa Observationes scripsisse, quod plures quas initio ibidem (d) singillatim indicavi, in aliis sæpe Litteris miseram occasione variorum morborum quibuscum ea lues conjungebatur. Ad illas nunc alias addes, & præsertim quam, de Aphonia scribens (e) ad vitia simul, a virulenta gonorrhœa virili urethræ illata, pertinentem non omisi. In fœmineis autem genitalibus quæ mala ab lue illa producta viderit Cl. Roedererus, ex ejus Dissertatione de Uteri Scirrho (f) quæ, cum primum scripsi, necdum prodierat, & ex mea hac quam eo tempore nondum habueram, Observatione quæ mihi se obtulerint, cognosces.

16. MULIEREM consistente ætate, crurum œdemate, quod postea abierat, correptam fuisse, constabat; quis autem potissimum occidisset morbus, ignorabatur. Sed lue Venerea laborasse, dubium non erat. Nos, cum ad alia quæ secundum naturam essent, examinanda, & ostendenda illius cadaver ante medium Martium A. 1754. in Nosocomio incideretur; hæc quæ ab naturæ modo aliena essent, adnotavimus. THORAX quidem nonnihil aquæ; Cranium vero, & cerebri ventriculi, & Spinæ cavum plus habuerunt. Venter autem uterum exhibuit in sinistram partem valde inclinatum. Ab eademque parte nullum prorsus ovarii, nullum finis tubæ vestigium perattente inquirenti mihi licuit deprehendere. Tuba enim, quantum videre potui, non cava, sed solida, vix ab utero tractum digitorum transversorum emensa erat trium, cum ibi repente desinebat; neque indicium læsionis, corruptionis cicatricis ullum vel minimum illic, aut in vicinia apparebat; ut a primordiis usque se ita res habuisse videretur. A dextris tuba finem quidem ad ovarium habebat; sed ita cum hoc concretum, ut neque illius fimbriæ ullæ apparerent, neque ovarium, non excisa quæ super accreverat, tuba, posset in conspectum venire, parvum præsertim, ut erat. Ex subalba constabat substantia, quæ incisa, albido humore intus madens, albidosque nonnullos concludens globulos conspecta est. Uterus, dum una cum vagina, & vesica, quæ erat maxima, & lotio distenta, Rectoque intestino detraheretur, simul magna præter morem, in non pingui præsertim muliere, pinguedinis copia animadversa est intestino illi circumjecta, simul grave olens ichor, aquæ similis in qua caro recens lota est, e pudendo, & podice exibat. Uterini autem fundi interior facies tota uda erat humore lento colore subflavo fusco, & obsoleto, per quem rubentia puncta, & lineolæ transpiciebantur, quæ appressis subtus digitis crescebant, ab expresso videlicet sanguine. In cervice, & osculo nihil erat adnotatione dignum. Sed lurida intus, & fusca vagina universa in medio posteriore pariete, aliquanto propius imo orificio, quam uteri osculo, foramen habebat forma circuli, cujus diameter duos transversos æquabat digitos, oris comprehensum nigris, & pessime olentibus. Id foramen in Rectum intestinum patebat.

17. De Morbis a Veneno inductis, ad quos Epistola spectabat LIX. nihil habeo quod huc addam. Nam etsi non vulgaris fama laudes interea ad me pertulit, quas adversus tum viperæ, tum rabidi canis morsus antidotus consecuta est, a Spectato Medico quem tibi alias merito laudavi, adinventa, Joanne Larber; tamen cum certior factus sim, Dissertationem a Clariss. eodem Viro nunc scribi, qua sua per eandem antidotum non solum in canibus experimenta, sed in hominibus quoque felicissima curationum exempla complectitur; ad eam malo te rejicere, unde omnia plene, distincteque cognoscas, quam pauca ipse, eaque imperfecte, indicare. Illam igitur propediem, ut spero, prodituram expectabis. Vale.

EPI-

(x) n. 15. (y) in notula a ad §. 40. (z) Epist. 57. n. 9. (a) Hist. A. 1747. Obs. Anat. 3. (b) Epist. 57. n. 10. (c) Hist. Podagræ & cæt. ad finem. (d) n. 2. (e) Epist. 63. n. 13. (f) n. 18.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA LXX.

Pertinet ad promissa in extrema Epistola LXVI. simulque ad quosdam Ventris, & Thoracis Morbos.

QUod de absolutis hac etiam hyeme Dissectionibus, & Exercitationibus gratularis; agnosco benevolentiam erga me tuam. At simul sentio quo praeterea spectet ista gratulatio, nempe ut admoneat quid in extrema Epistola promiserim LXVI. me postquam illas absolvissem, esse facturum. Æquum postulas, neque committam, ut flagites. Quin continuo promissi mei summam non complebo solum, verum etiam cumulabo. Historias enim singulorum quae post illam ad te missam Epistolam sunt a me inspecta, cadaverum, quales eae cunque sint, perscribam; quanquam aliqua per se digna est quae scribatur; sic ulteriorum in illa Uvula perquirenda sectionum quis exitus fuerit, cognosces.

2. Quinque omnino fuerunt cadavera hac hyeme dissecta, Exercitatis Professoribus, nedum Juvenibus Studiosis quos Anatomen docerem, frequentissimis, inspicientibus. Primum in Nosocomio sectum est ante medium Decembrem A. 1759.

3. MULIERIS herniosae, & ob hoc ipsum inflammatione intestinorum sublatae, cum viscera pleraque detraxissent, ut partes ex reliquo corpore sumerent, quas ad anatomica elementa, ut mihi mos est, demonstranda appararent; nihil nisi Caput, & Genitalia, ipse examinavi. CEREBRUM, etsi firmum erat, imo duriusculum; tamen intra Laterales ventriculos Choroidum plexuum eam ipsam partem qua se ad angulum sursum reflectunt, ut Thalamos operiant nervorum Opticorum, obsessam utrinque habebant acervo quodam quasi muci, cinerei obsoleti coloris, in sphaeroidis figuram conformati, transversi digiti crassitudine. Nihil autem erat aliud, nisi hydatidum acervus, quae ei potissimum plexuum parti, quantumvis non ea copia, haud raro solent insidere. In Genitalibus quidquam non fuit quod adnotatione dignum esset. Itaque annexam urinariam vesicam, quae in se contracta erat, urethramque persecui. Et in facie quidem illius interiore priusquam ad orificium propius accederet, duas praeter naturam exstantes parvas, subrotundas, depressas, subrubras, laeves quasi glandulas conspeximus; ad ipsum autem orificium, aut intra hoc nihil prorsus videre potuimus quod vel leviter promineret. Atque ut intelligas, quam attente, & diligenter quaesiverim; meos oculos lineola quaedam insolita non fugit, quae per interiorem, posterioremque urethrae superficiem ad tractum pro urethrae brevitate non modicum recta secundum longitudinem descendebat, & medio in cursu nonnihil latior fiebat. Sed ea lineola non nisi infra urethrae initium ipsa incipiebat, humilisque adeo erat, ut inter nigricantia illa quae saepius per urethram muliebrem parallela descendere videmus sanguifera vascula, percipi vix posset: quae humilitas, & sedes num ad eam pertinere possit quae nobis descripta est, Uvulam, etiam tacente me, intelligis.

4. Secundum cadaver, sub initium A. 1760. ibidem incisum, plura quae adnotarentur, digna obtulit: quamobrem mea quoque longior erit descriptio.

5. BAJULUS annos natus ad quinquaginta, bibacissimus, & hinc saepe ebrius, multi quoque cibi, nec tamen pravi, non modo non erat valetudinarius, sed hactenus sanus, ut ab sociis ob ea quae dicentur, sedulo interrogatis, nihil aliud sciri potuerit, nisi identidem de quadam molestia queri consuevisse, cujus sedem manu epigastrio imposita ad cordis scrobiculum designabat. Is igitur cum tres ante menses in Nosocomium venisset propter febrem Tertianam continuam; hac cessante, obnoxius fieri coepit alimentorum vomitionibus: quae tempore aliquo intermisso, redierunt iterum, nec postea ad vitae usque finem defierunt. Itaque etsi nihil unquam, nisi quae sumeret, eaque sine ullo malo sapore, aut odore evomebat, uno excepto generoso vino quod *moscatum* vocant, praeter quod, cardiaci remedii loco datum, nihil quidquam toto ultimo vitae mense potuit, unde viveret, retinere; tamen ob id ipsum macie summa, & febre iterum, sed lenta, pressus, ad finem properabat suum, non de ventris tumore ullo, aut dolore in Nosocomio unquam conquestus, neque pulsibus, praeter aliquam nonnunquam intermissionem, quidquam ostendentibus quod peculiariter displiceret. Vana omnia fuerunt intrinsecus, aut extrinsecus ad vomitiones compescendas adhibita. Quin argentum ipsum vivum, quod uno circiter ante obitum mense, cum alvus minime respondens Iliacae passionis metum incuteret, trium unciarum pondere datum fuerat, neque profuit, neque postea cum clysteres dejicerentur, a quoquam visum est; quanquam famuli cum alvus postea nonnihil reddere incepisset, cum faecibus exiisse, crediderunt. MORTUI denique cadaver cum inspicerem, ad eam maciem redactum vidi, ut in dorso manuum, & pedum metacarpi, & metatarsi ossa praeclare possent demonstrari, oculi autem ob pinguedinis a tergo defectum, mire introrsum retracti essent, sani tamen, etsi ab lobulo sinistrae auriculae tenuis annulus ex oricalcho pendebat, indicium, ut saepius solet, morbi in proximo oculo olim praegressi. Cum forte os hiaret; paucos superesse dentes, animadverti. Haec exterius; incidendo autem, in Ventre, Thorace, Capite ea deprehendi, quae, ab hoc initium ducens, accurate describam. Cerebrum dissecans, in Lateralibus ventriculis aquae aliquantum, in plexibus autem Choroidibus eo ipso loco ubi in superiore cadavere plurimas, unam saltem hydatidem vidi, sed majusculam, quae mucum pariter a primo mentiebatur: tum Pinealem glandulam exiguam, sed non exiguum pro ea parvitate corpusculum intus habentem, abnormi figura, durum, non friabile, colore subflavo obsoleto. Spinalis medulla; nam hanc quoque, & nobiliores quosque nervos suis in sedibus, ut solitus sum, ostendebam Discipulis; valde erat laxa. In Thorace cor vidi sine ulla, ut expectabam, pinguedine; sed, quod non expectabam in viro praesertim cujus procera potius erat statura, & vita in laboribus attollendi, & ferendi onera semper fuerat, cordis eam parvitatem offendi quam in adultis unquam conspexisse non memini; pueri enim cor videbatur, non viri, & omnibus quidem dimensionibus, & his, proportione, respondente parietum tenuitate. Caeterum praeter venas quae in cordis superficie alicubi erant varicosae, nihil extra, nihil intus vitii occurrit, ut neque in Aortae valvulis, cujus tamen truncus videbatur esse dilatatus. Antequam de Ventre dico, omittere hic nequeo, diaphragma in centri sui, ut vocant, nervei parte dextera factum fuisse osseum, aut certe ibi inter pleuram, & peritonaeum osseam laminam fuisse non adeo tenuem, sesquidigitum transversum longam, sed angustam quodam praesertim prope alterum extremum loco; ad extremum autem alterum quo magis accedit, eo latior fit, sed nusquam latitudinem superat apicis digiti minimi; asservavi enim, & cum haec scriberem, sub oculis habebam. Venter denique, si intestina, & ventriculum praesertim, excipias, nihil ferme habuit quod non esset intra naturae modum. Intestina hic illic erant livida macula distincta; mitto id quod ex narrata diuturna rejectione alimentorum consequitur, praeter solitum tenuiora, Crassa quoque; sed haec ad breviores tantum tractus, nec sine recrementis, sed perpaucis. At ventriculus insolita in sede, & mira longitudine, atque inflexione spectaculum nobis praebuit inusitatum. Incipiens enim unde solet (neque enim hic oesophagi quidquam in ventrem descenderat) per sinistrum ventris latus recta ad pubis usque os se extendebat, inde autem se reflectens sursum, ac dextrorsum, in Duodenum intestinum desinebat.

Latitudine erat mediocri: nec aliud quam albam quandam, & tenuem quasi pulticulam continebat, alimentorum, ut opinor, quorum partes quædam nonnunquam restitissent, reliquias. Nihilne igitur, inquis, in ventriculo erat argenti vivi? fuisse, credo; sed dum ventriculus dimoveretur, in Duodenum intestinum transiisse. In quo nimirum, paulo ante per injectum vinculum non multo infra pylorum constricto, ad sescunciam repertum est; at nullum in reliquis intestinis, sicut ii quibus inquirendi cura data fuerat, retulerunt. Sed hæc postea. Antea autem cum pylori sedem exterius contrectando, duritiem percepissem; ventriculum aperiendo, pylori annulum videram in duas, tresve non magnas quidem, sed duras, protuberantias quasi divisum. Dura erat etiam ventriculi pars pyloro proxima ad spatium bini transversi digiti, crassioribus factis ibi tunicis, & ad osseam duritiem accedentibus, non tamen revera osseis, neque eam partem coarctantibus, sed quod flexiles minus essent, alimenta in Duodenum intestinum satis compellere non valentibus. Præter hæc, & levem in ventriculi interiore facie livorem, qui ab induratis illis tunicis ad brevem tractum extendebatur, nullum aliud vitium in eo viscere animadverti.

Sanam autem exterius vesicam, & lotii non multum continentem, cum antea in sua sede spectassem, & nonnulla quæ hujus loci non sunt, adnotassem; aperui, sanamque interius pariter comperi, ut annexam quoque urethram. Sed nullam omnino ad orificium, unde hæc incipit, videre potuimus subrotundam protuberantiam, id est Uvulam; cum ubi hæc esse debuisset, lineola illa dumtaxat tenuis in conspectum veniret, quæ, uti solet, in Seminalem carunculam desinebat.

6 Quanquam alias incidisse non memini in septi Transversi ossificationem; cordis tamen illa tanta parvitas, & aliena adeo ab naturæ consuetudine ventriculi sedes meum longe magis animum perculerunt; non facile invenientem rationem qua utramque illarum cum iis conciliarem quæ in vivo tum fuerant, tum defuerant. Nam si ut cæteros musculos, ita cor quoque in macie extrema imminui unquam vidissem; non quærerem certe quomodo ante maciem bajulo robur præstare valuisset. Num igitur quod cor non poterat, supplebant arteriæ? Sed quomodo a corde, omitto ut carne, ita viribus minus valido, at propter parvitatem paucum sanguinem, quem in eas contruderet, habente, urgeri earum parietes satis poterant, ut mox valentius se restituerent, illumque propellerent? Hæc tibi qui ingenio polles, dispicienda libens relinquo, ut illud pariter quod ad istam attinet ventriculi sedem. Nam aut a primordiis, aut a causa repetas, necesse est, quæ ejus visceris attulerit prolapsum, cujus tibi alias (a) exempla memoravimus. Sed si hoc alterum malis; defuisse, mirum est, signa quæ novum hunc morbum insolito dolore, aut tumore indicarent homini præsertim minime valetudinario. At si a primordiis usque repetas; non minus esse mirum, intelligis, laborantis ventriculi indicia manifestissima non modo nunquam fuisse, imo quantum viscus id vigeret, ingestam assidue, & digestam non vini solum, sed & ciborum, haud satis a perpaucis dentibus subactorum, tantam copiam ostendisse, donec post febrem illam Tertianam vomitiones primum accessere. Nam quod ejusmodi vivendi norma pylorum denique, & proximam ventriculi partem ita vitiaverit, ut inverti potius ventriculi motus, quam compelli alimenta in Duodenum intestinum debuerint, veri adeo simile est, ut ab illa visceris sede neque ut congenita, neque ut nova deducere vomitus opus sit, qui si a congenita, semper fuissent; si ab nova, non sine hujus recentis mutationis indiciis accessissent. Sed scribere præstat quæ in tertio cadavere adnotaverim.

7. LANARIUS juvenis, aut certe non multo major, cum in Nosocomio triduum, an quatriduum decubuisset, instante jam tempore quo publice Anatome erat inchoanda anno hoc 1760. e vita decesserat. Itaque in Theatrum cadaver illatum est, quod qui aspexerant, præter staturam potius magnam, ex nitida cute, & bono, ut undique videbatur, habitu ad dissectiones idoneum existimaverant. VENTER cum brevi intumuisset, ac vivere cœpisset; quamvis suspicarer quid mali in Lanarii corpore latere posset, nec mox deesset qui certiorem me faceret, hunc alias sanguinem expectorasse; tamen dum melioris cadaveris copia fieret, ventris interea viscera demonstrare aggressus sum: quibus circumfusa quidem urinæ similis aqua, nec pauca, erat; sed vix ullus fœtor, & levis intestinorum livor animadvertebatur. Et sane omentum macrum erat; sed integrum: lien æquo major, nec paulo; sed neque durus, neque laxus: cystis felleæ tunicæ crassæ, & bilis pallidula; sed jecur sanum, & justa magnitudine: mesenterii glandulæ justo crassiores; sed non duræ. Nec in ventriculo, neque in ipsis, quamvis lividulis, ut dixi, intestinis vitii apparuit quidquam. Nam quod Colon in medio ferme suo illo transverso infra ventriculum tractu umbilicum versus descendebat, inde se ad hypochondrium sinistrum reflectens; inter varietates potius hic visum est, quam inter vitia referendum, ut illud certe; quanquam mihi antea non se obtulerat; quod arteria non tenuissima ab sinistra Emulgente ad vesicam usque urinariam ferebatur oblique adeo, ut in hujus posteriorem faciem prope dexteram Seminalem vesiculam se insereret. An vero ad varietates solum spectarent nulli flexus in Splenica arteria, aut sulci quidam pauci, qui per totam anteriorem utriusque renis faciem oblique nullo certo ordine ducebantur, ipse arbitraberis; certe renum structuram, atque substantiam, aliarumque omnium, quæ urinæ causa creatæ sunt, partium sanissimam deprehendi. Neque tamen intra imam vesicam, neque intra supremam urethræ partem videre ego, autem eorum qui plurimi aderant, quisquam potuit quidquam protuberans præter id quod in proximo superiore cadavere dictum est. Sed in hoc Partem ullam aliam demonstrare non perreximus; ad Thoracem enim fuisset transeundum, qui, ut suspicati eramus, & qui antequam tumulo mandaretur, obiter inspicere voluerunt, plane confirmarunt, pulmones continebat fracidos, & putridam, ac grave olentem, ex ipsis effusam, materiam.

8. Cadaver quartum, & quinctum utrumque mulierum fuit, quæ interea obierant in Nosocomio. Sed ex prima quædam tantummodo thoracis, & ventris in Gymnasium allata sunt viscera. Ab ea incipiamus.

9. ANUS ex ascite decesserat. CORDIS substantia erat pallida. Ren sinister minor dextero, & superficie ob leves perpaucos quasi sulcos nonnihil inæquali, nihil tamen intus habuit quod ab naturæ consuetudine discreparet. Dum hæc inspicerem, animadverti, pro una duas inter se proximas, atque adeo contiguas; sed suo tamen singulas orificio præditas ex Aorta existere arterias Cœliacas, duas quoque Spermaticas venas ab sinistro Pampiniformi corpore in lateris ejusdem venam Emulgentem redire, alteramque tum de binis illis arteriis, tum de binis hisce venis esse altera minorem. Sed hæc a variante natura. Illud vero a morbo, quod in fundi uteri cavo exstabat ad latus rotunda, alba, dura, modica excrescentia. Aperta demum vesica urinaria, quæ omnino erat sana, conspexi quidem corpora illa duo quæ ab ureteribus descendunt, inter se non ad angulum, sed per curvum in quod abibant, corpus æque ac ipsa, crassum ac prominens convenire; at quidquam ab hoc mitti ad vesicæ orificium, quod digitum saltem transversum ab eo distabat, videre non potui, multo autem minus subrotundam ullam protuberantiam toto illo intervallo, aut intra urethram exstare.

10. VETULAM alteram pulmonis inflammatio, & ad hanc accedens alvi profluvium confecerant. Hujus cadaver, demptis omnibus, præter uterum, & vesicam urinariam, ventris visceribus, in Theatrum illatum est. THORACIS aperti lateri dex-

(a) Epist. 39. n. 14. & seqq. & Epist. 65. n. 15.

dextero inferior pulmonis lobus arcte adhærebat, qui lobus valde amplificatus, & gravis, cum dissectus esset, jecur elixum referebat. Cor quanto in Bajulo (*b*) minus fuerat, tanto ferme in hac muliere majus erat, cujus alioquin statura mediocris. Nec vero erat majus quod ejus cavearum parietes extenuati, distractique conspicerentur, imo erant, si non majori, at justa saltem crassitudine, eorum autem columnæ, lacertique, ut auricularum etiam, crassiores; ut minus mirarer, quod cæteroquin alias vidisse non recordor, Coronarias arterias orificia habere diametro superantia lineas duas Bononienses, & quæ eorum alterius lateri erat proxima, Adiposam puta, ne ipsam quidem minimo esse osculo: in venæ autem Pulmonaris Sinu, præter oscula plura mediocria, orificium patere vix paulo minus, quam fuisse dixi arteriarum Coronariarum, quod cum incidissem, confluere in ipsum vidi venulas duas tresve, sanguinem ex Sinus parietibus reducentes. Ejusmodi cor ventriculos habuit plenos polyposis concretionibus. Magnæ autem arteriæ quantum thorace concludebatur, inspiciens, unum modo locum animadverti ubi interior ejus facies non lævis esset, introrsumque promineret, ibique inter tunicas duritiem osseam, non majus occupantem spatium, quam quod unguis posset digiti pollicis operire. Erat is locus a dextris ubi Aorta finito jam arcu, recta descendere incipiebat. Simul in oculos incurrit quidpiam adnotatione non indignum. Nam inter arterias quæ binæ, & binæ ab Aortæ jam descendentis posteriore pariete ad partitionem usque ejus trunci egrediuntur, pro binis unam aliquando egredi, rarum non est. Verum hic infra arteriarum Intercostalium Inferiorum duo suprema paria, tria proxima desiderabantur, uno ter continenter osculo pro duobus in medio occurrente, eoque non cæteris majori, neque statim, ut sæpius cum unum est, solet, in gemina diviso, imo ad tractum saltem transversi digiti, quantum videlicet depositæ Aortæ adhærens relictum fuerat, in arteriam unicam producto. Sed vicissim diaphragma (quando enim de varietatibus loqui cœpimus, hanc, quamvis non ita raro a nobis quidem & conspectam, & ostensam, nolumus prætermittere) unius vice foraminis pro vena Cava in thoracem transmittenda, duo habuit, tenuissimo quidem interstitio, sed evidentissimo, divisa. Venter denique in iis quæ relictæ in ipso fuerant, infimis Partibus hæc exhibuit adnotanda. Ovarium utrumque, & præsertim dexterum, album, & grandius permulto quam consuevit, & tuberosum, ex tuberibus fiebat, sive ex hydatidibus, quas inter majores erant aliquæ, præ cæteris aqua adeo distentæ, ut altiuscule, si pungeres, prosiliret. Tuba utraque tamen ab illis erat omnino soluta. Uterini fundi interior facies ex rubro nigricabat, nempe a sanguine pluribus locis subsistente, quem si ut exprimeres, digitos exterius utero subjiciebas, præ laxitate facies illa interior lacerabatur. Quæ res, atque altera, a me in eodem cadavere animadversa, & hic pro raritate non reticenda, nempe de duobus nervis (*c*), in quos manu dumtaxat interposita Cruralem Posteriorem ad ventris pelvim usque diviseram, cum alterum, qui paulo erat socio crassior, cultro in duas secundum longitudinem partes discidissem, vas inter ejus fibras, hisque propemodum parallelum, nec procul ab nervi ejusdem axe offendi, sanguine plenum, cujus diameter vasis Bononiensem lineam ferme æquabat; hæ igitur, ut dicere inciperam, duæ res suspicionem incusserant sanguinis, ut in vasis pelvis, & quæ ad hanc pertinent, sic in vesica quoque, & urethra adnexa ea fortasse copia restitantis, ut meæ solitæ officeret perquisitioni. Sed utraque aperta, urethræ quidem internam tunicam a vasculis illis confertis, & secundum longitudinem parallelis totam nigricantem inveni, sed eo magis, quo magis ad imum orificium descendebat suum, quod laxum erat, & laxatam a dextris ejusdem tunicæ particulam, ut in quibusdam aliis vidi mulieribus (*d*), extrorsum prolabi sinebat; urethræ tamen superior pars præter colorem nihil habebat quod Observationi obstaret nostræ, vesica autem ne id quidem. Sanissima enim erat, & corpora illa duo exstantia ostendebat ab ureteribus profecta, & sic satis ad angulum convenientia qui transversi digiti intervallo a vesicæ orificio distabat. Neque autem in hoc intervallo, neque in eo orificio, neque in proxima urethra subrotundum quidquam, & vel leviter protuberans meis, & mecum attente inspectantium oculis se se obtulit, & ut verbo dicam, Uvulæ illius nec vola, nec vestigium fuit.

11. Habes hujus meæ perquisitionis exitum in vesicis quinque repetitæ, quarum nullam morbus, aut urinæ copia, aut injectus aer distenderat, si tertiam excipias, in quam tamen vix tantum aeris immissum fuerat, quantum esset ad ejus ostendendam figuram satis. Nec plura hac hyeme cadavera dissecuimus; sed ex horum aliis alias partes quæ pro minus sanis substituerentur, accepimus, & sic nostris totam complectentibus Rem Anatomicam Exercitationibus hoc quoque anno, qui ab suscepto hoc gravissimo illam tradendi Munere quinctus nobis fuit & quadragesimus, finem haud infeliciter imposuimus.

12. Quod reliquum est, si forte miraris, me in his Litteris consuetudinem minus servasse meam, ad historias videlicet fere singulas aliquid, imo interdum plurima adnotandi, & contra, quas inter dissecandum varietates animadverteram, vix paucas, nec sæpe adeo dissectionibus interjiciendi; quod ad primum attinet, sic habeto, non fecisse, tum quia cito quod pollicitus fueram, mittere placuit, tum quia de plerisque ejusdemmodi jam satis multa tot aliis Epistolis adnotaveram: quod vero ad alterum spectat, non tam fecisse, ne Litterulæ hæ tibi forte viderentur esse breviores, quam quia spes jam incipit me deficere, tantum mihi adhuc vivendi tempus fore, ut seorsum in unum colligam quas omittebam, varietates, & complura item quibus esse locum inter morbidarum Partium descriptiones, identidem negabam, nempe observationibus quibusdam meis, ad Anatomen earundem Partium secundum naturam pertinentibus. Utrumque igitur pro tua humanitate æqui bonique facies, & Valebis.

(*b*) supra, n. 5. (*c*) Vid. Epist. 69. n. 2. (*d*) Epist. 50. n. 51. & Epist. 56. n. 21.

FINIS TOMI SECUNDI.